

लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी

L.B.S. National Academy of Administration

मसुरी
MUSSOORIE

पुस्तकालय
LIBRARY

अवधि मध्या
Accession No.

वर्ग मध्या
Class No. _

पुस्तक मध्या
Book No. _

19-118683

423.912

Dic

THE
CHOWKHAMBA SANSKRIT SERIES
Studies Vol. XIII.

DICTIONARY, ENGLISH AND SANSKRIT,

BY
SIR M. MONIER WILLIAMS, M. A., K. C. I. E.
PROFESSOR AT THE EAST INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,
FORMERLY BODEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

THE
CHOWKHAMBA SANSKRIT SERIES OFFICE
Post Box No. 8, VARANASI-1 (INDIA)
1961

Publishers,
The Chowkhamba Sanskrit Series Office,
Post Box 8, Varanasi-1 (India)
Phone. No. 3145.

Printers,
Vidya Vilas Press
Varanasi-1
(India)

PUBLISHER'S NOTE.

This famous work of Sir Monier-Williams occupies the most prominent place among all the English-Sanskrit Dictionaries published so far. Its indispensability and importance is amply evinced by the fact that its reprints, too, are now becoming out-of-print. It is not only a simple Dictionary giving just the Sanskrit equivalents for English words, but is a veritable treasure-house of information on etymological study of Sanskrit words along with their various derivative forms. Therefore it is an indispensable and unique reference work for all the English speaking Sanskrit scholars.

Also, with the achievement of independence and acceptance of Hindi as our National Language, the question of coining not only Hindi equivalents for English words, but equivalents in other Indian Languages also, has been seriously occupying the attention of both Scholars and Administrators. It is an admitted fact that the most fertile source from which Indian Languages can draw for the enhancement of their vocabularies is Sanskrit. It is therefore natural for everyone to look at Sanskrit, which is the fountain head of almost all the Indian Languages, as the major source for deriving their words. For this purpose, the present Dictionary of Sir Monier-Williams is of invaluable and inevitable help.

Therefore we have decided to reprint it so that it may not go out-of-print again. Our present edition has been brought out on good durable paper, and is printed very neatly. All possible care has been taken to ensure complete correctness of the Text.

We hope that the Scholars and Students will encourage us by patronizing this effort.

DICTIONARY, ENGLISH AND SANSKRIT,

BY

MONIER WILLIAMS. M. A.,

PROFESSOR AT THE EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,

FORMERLY BODEN SANSKRIT SCHOLAR IN THE UNIVERSITY OF OXFORD.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE
OF THE
HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY.

LONDON:
W^m. H. ALLEN AND CO.,
BOOKSELLERS TO THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,
7 LEADENHALL STREET.

1851.

TO
JOHN SHEPHERD, ESQ., CHAIRMAN,
SIR JAMES WEIR HOGG, BART., M. P., DEPUTY CHAIRMAN,

WILLIAM WIGRAM, ESQ.,
SIR ROBERT CAMPBELL, BART.,
JOHN LOCH, ESQ.,
CHARLES MILLS, ESQ.,
JOHN PETTY MUSPRATT, ESQ.,
HENRY ALEXANDER, ESQ.,
LIEUT.-GEN. SIR J^r. L. LUSHINGTON, G. C. B.,
HENRY SHANK, ESQ.,
JOHN COTTON, ESQ.,
SIR HENRY WILLOCK, K. L. S.,
MARTIN TUCKER SMITH, ESQ., M. P.,

LIEUT.-COL. WILLIAM HENRY SYKES,
WILLIAM HENRY C. PLOWDEN, ESQ., M. P.,
ELLIOT MACNAGHTEN, ESQ.,
MAJOR JAMES OLIPHANT,
JOHN CLARMONT WHITEMAN, ESQ.,
THE HON. WILLIAM H. L. MELVILLE,
MAJOR-GEN. JAMES CAULFIELD, C. B.,
WILLIAM JOSEPH EASTWICK, ESQ.,
HENRY THOBY PRINSEP, ESQ.,
WILLIAM DENT, ESQ.,
JOHN H. ASTELL, ESQ.,

DIRECTORS

FOR MANAGING THE AFFAIRS

OF

THE HONOURABLE EAST-INDIA COMPANY,

THIS DICTIONARY

IS RESPECTFULLY DEDICATED,

BY THEIR OBLIGED AND OBEDIENT SERVANT,

MONIER WILLIAMS.

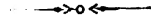
CONTRACTIONS.

s. for substantive.
a. — adjective.
pron. — pronoun,
adv. — adverb.
prep. — preposition.
v. a. — verb active.
v. n. — verb neuter.
p. p. — passive participle
part. — participle.
c. — conjugation or class.
caus. — causal form.
pass. — passive form.
des. — desiderative form.
freq. — frequentative form.

nom. for nominal verb.
impers. — impersonal.
irreg. — irregular.
def. — definite.
pres. — present.
pret. — preterite.
par. — parasmaipada.
átm. — átmanepada.
m. — masculine gender.
f. — feminine.
n. — neuter.
sing. — singular number.
du. — dual.
pl. — plural.

indec. for indeclinable.
in comp. — in composition.
nom. c. — nominative case.
acc. c. — accusative case.
Inst. } — instrumental case.
instrum. }
dat. c. — dative case.
abl. c. — ablative case.
gen. c. — genitive case.
loc. c. — locative case.
conj. — conjunction.
interj. — interjection.
exclam. — exclamation.

PREFACE.

ROGER ASCHAM, in bearing testimony to the classical proficiency of his illustrious pupils, Edward and Elizabeth, said of them, that they not only understood, but composed in Latin, skilfully and with ease. Such an assertion, made three centuries since by the great preceptor of the age, leads to the inference, that, even in that early period, the value of composition as a criterion of scholarship was duly appreciated. It would be needless to quote the more express statements of scholars and linguists of modern times, in proof of the estimation in which this accomplishment is now held as a test of sound proficiency. It is sufficient to know, that in these days of intellectual progress and competition, no classical examination is considered effectual in which a prominent place is not assigned to composition. Indeed, an increasingly high standard of excellence in this branch of education is now demanded by all collegiate tribunals.

In unison with these opinions, the framers of the Statutes of the East-India College have provided, that no student shall be pronounced qualified for Indian service until he can make an intelligible translation from an English passage into the Oriental languages in which he has been instructed. And if this requirement has been wisely made, as a test of scholarship in the spoken dialects, much more has it so been made in regard to Sanskrit, the classical language of India, which bears a far closer relation to those dialects than Greek and Latin bear to the living languages of Europe. If at our Universities and Colleges, where are educated many who are destined to fill the highest offices in our home government, the composition of Latin prose is demanded of all candidates for degrees, with much more reason may Sanskrit composition be made an essential at this Institution, where are trained the whole body of civilians to whom the government of our Indian Empire is to be intrusted.

Nevertheless, it must be admitted that a student can hardly be expected to practice composition and translation in a difficult language, if the usual aids are not placed at his disposal. That such aids have not hitherto been made available in Sanskrit has been owing to the great difficulty of compiling a good English and Sanskrit Dictionary. Reverse Dictionaries are sufficiently within the reach of the student of Greek and Latin. In truth, the time that has been spent in investigating these languages, during many centuries, by a succession of learned men, each improving upon the results of his predecessor's labours, has led to the production of such a variety of dictionaries, phrase-books, and vocabularies, that the work of Greek and Latin lexicography, in the present day, has become a mere process of sifting and digesting the mass of existing materials. Yet, even in these languages, so great has been the difficulty of compiling a good Reverse Dictionary, that, after numerous incomplete attempts, it has only been within recent years that any really valuable English-Greek or English-Latin Dictionary has been published.

With reference to some of the spoken languages of the East, much has been done to facilitate translation and composition. In Hindustani, it will scarcely be necessary to allude to the labours of that eminent scholar, Dr. Gilchrist, and in more recent times to the works of Mr. Shakespear and Dr. Duncan Forbes. In Bengali, great assistance is afforded to the student by the copious English-Bengali Dictionary of Ram Comul Sen: in Marathi, still greater, by the admirable English and Marathi Dictionary of Major Candy : in Telugu, by that of Mr. Morris : in Carnataca, or Canarese, by that of Mr. Reeve. In Persian and Arabic, the Dictionary of Professor Johnson, now passing through the press, will offer to the student a complete Persian, Arabic, and English Lexicon; but, although Reversed Dictionaries of English and Persian are procurable, a good lexicon in this form remains yet to be compiled. The English and Persian Dictionaries, or rather Vocabularies, of Meninski and Wilkins, are proofs of how little assistance is rendered to the student, in translating European ideas and phrases, by a mere supplementary vocabulary which is a reversed counterpart of the preceding lexicon. In most of the other spoken dialects of India such vocabularies exist, and are, without doubt, useful aids in the absence of more complete works. But in Sanskrit, nothing of this description, deserving of notice, has hitherto been effected. The Sanskrit and English Dictionary of Professor H. H. Wilson is, indeed, too well known as one of the best lexicons in any language to require comment in this place; and if the labours of that eminent Orientalist had been directed to the composition of an English and Sanskrit Dictionary, the student would long since have enjoyed the advantage of an aid to composition, far more effective than that which the present work can supply.

Such as it is, however, this Volume appears before the public as the result of the first attempt that has yet been made to meet a want, which the experience of every day renders increasingly felt. For it is not too much to allege, that the great development

of the study of Sanskrit, during late years, has caused the absence of a Reverse Dictionary to be recognised as a want by many very different and very important members of the community, both at home and abroad; by students and civilians, by scholars and philologists, by chaplains and missionaries; by all those zealous men who have devoted themselves to the social, religious, and intellectual improvement of the natives of our Indian Empire.

With missionaries, and other philanthropists and scholars, whose aim has been to communicate scriptural and scientific truth to the learned natives, through the medium of their classical language, and to the uneducated, through their vernacular tongues, the absence of an aid to composition has doubtless enhanced the difficulties by which their labours have been retarded. It will be sufficient to mention the well-known names of Dr. Carey and Dr. Yates, whose translations of parts of the Bible are valued by all promoters of the cause of Christianity in the East; of Dr. Mill, formerly Principal of Bishop's College at Calcutta, whose history of Christ in Sanskrit dialogue is still more acceptable to the natives of India, from its adaptation to their own system of teaching; of Mr. John Muir, whose zeal for the welfare of the Hindus has been displayed by carrying out and improving the system of Dr. Mill, in numerous excellent tracts; and lastly, of Dr. James Ballantyne, the energetic Principal of the college at Benares, whose Sanskrit lectures on the elements of general knowledge, and other scholarlike writings, prove him to be eminently fitted for the post to which he has been appointed.

The labours of these, and many other able and devoted men, are based upon the theory, that if the natives of India are to be effectively imbued with the principles of truth, whether religious or scientific, it must be through the medium of the only language through which they will be disposed to accept such information. Proficiency in English may be deemed indispensable to the liberal education of a native, but the attempt to make English the sole vehicle of instilling sound ideas respecting religion and philosophy, is not likely to be successful. The learned natives will be averse to receive any new truths which are not imparted by means of the language which they are accustomed to regard as the channel of all truth; and the more uneducated classes are found to be incapable of comprehending new ideas, excepting through their vernacular tongues. And since it is found that no vernacular tongue is adequate to express the ideas of religion and science, without borrowing its terms from the Sanskrit, the utility of an English and Sanskrit Dictionary will be recognised by all who have to compose in these dialects, whether in Hindi, Bengali, Uriya, Telugu, Canarese, Tamil, Malayalam, or Marathi.

Among philological scholars, whether in Europe or the East, the need of a complete compendium of synonymous words and vocables, in a language which is the key to the solution of every problem in comparative philology, is too obvious to require demonstration.

With respect to the civil servants of India, there can be no doubt that the want of a Reverse Sanskrit Dictionary has contributed to render unpopular the study of a language which must force itself, however distastefully, on their observation, by the influence which it exercises on the spoken dialects of India—an influence far greater than that of Latin on English, Italian or French. But it is by the candidates for the civil service who are educated at the East-India College that this want has been chiefly acknowledged. Here it has seriously affected the popularity of a study which, above all others, ought to be cultivated, if on no other grounds, at least on the score of its adapting itself, more than any other, to the condition of students, who, being ignorant of their precise destination in India, are undergoing that course of general training which is best suited to fit them for the special requirements of particular localities.

Such is the want, then, which the Compiler of this dictionary has attempted to supply. But not even his firm persuasion of its magnitude could have emboldened him to address himself to a task of so much difficulty, had he not been liberally encouraged by the Honourable Directors of the East-India Company, whom he has the honour to serve. The public does not require to be informed, that it is the desire of those generous Rulers to win the attachment of their Indian subjects, by furthering every undertaking which aims at improving the knowledge of their languages and literature. A long enumeration might be made of dictionaries, vocabularies, and important publications, which have issued, and are now issuing, from the press, under the patronage of the Honourable Court. The present is but one out of numerous instances in which the authors of long and laborious works have had to record their gratitude for the countenance thus wisely extended.

It will not be necessary for the Compiler to dwell on the many difficulties he has had to encounter in pursuing his solitary labours, unassisted by the native Pandits and transcribers, who lighten the toil of the lexicographer in India. Those who understand what it is to be a pioneer in any work of lexicography, to be, as it were, the first to break and clear the ground over an untrodden field of inquiry, will doubtless, in their candour, appreciate at its full value the labour he has undergone in carrying this Volume to its completion. They will also be prepared to expect inequality in the execution, especially of the earlier pages, and many defects and inconsistencies throughout the whole body of the dictionary, agreeably to the inevitable law of expansion and improvement to which such a work must be subject in its progress through the press. No apology need, therefore, be made for these imperfections. But a brief account of the method in which, during nearly eight years, the Compiler has prosecuted his labours would seem to be expected of him, and is, in fact, rendered necessary by the entire novelty of his work.

He commenced by transcribing carefully, and then arranging in alphabetical order, all the English words, with their Sanskrit synonyms, contained in the Kosha of Amara

Sinha, edited by the late Mr. Colebrooke. His next step was, to have copied, on nearly two thousand pages of large folio paper, with suitable intervals, all the English words in Riddle's English-Latin Dictionary, known to be very useful in Latin composition. Having thus prepared a kind of thesaurus, or repository for the collection of words and phrases, he proceeded to insert therein, in their proper places, all the words of the Amara Kosha, above referred to, as well as all those contained in the Hitopadesa, the Selections from the Mahabharata, edited by Professor Johnson, the Meghaduta, the Anthology of Professor Lassen, and all the roots, with some of the examples, comprised in that most learned and admirable compilation, the Radices Linguae Sanskritae of Professor Westergaard.

A sound and solid foundation of useful household words being thus laid, the Compiler commenced reversing the second edition of Professor Wilson's Sanskrit and English Dictionary, incorporating in his thesaurus all the new words as they occurred, and omitting only those which represented ideas or things having no approximate equivalent in English. This was a process of much time and labour, requiring a very attentive perusal of the dictionary, accompanied by much transcribing, collating, arranging and inserting of words and phrases. It might be hastily inferred, that having accomplished thus much, considerable advance had been made towards the completion of the work; and if the object of the Compiler had been to compose a good vocabulary, reversing the senses of the words in the Sanskrit and English Dictionary, and nothing more, such would have been the case. But a complete dictionary, which was intended to offer an effectual help to the student in practising translation, was not merely to be compiled by collecting words and reversing meanings. It was to be continuously composed with a thoughtful consideration of the best Sanskrit equivalents for modern expressions and idioms, and a careful disposition, under each English word, of its several equivalents, in their proper order, and in their proper connection with its several shades of meaning. In fact, the real business of writing the Dictionary had now to be commenced. Having procured the latest edition of Webster's English Dictionary, in which are contained all the words of Todd's edition of Dr. Johnson, with many modern additions, as well as all the participles and adverbs, the Author proceeded to translate it systematically into Sanskrit, either gathering his materials from his own collection of classical words, or assisting his memory by suggestions from the Bengali Lexicon of Ram Comul Sen, and omitting only those expressions which seemed obsolete or obsolescent, or of which no classical equivalent could be found or suggested.

Having thus progressed as far as the letter C, and the exigency of the case seeming to require the speedy appearance of the work, even at the risk of incompleteness, the printing of it was commenced, the Compiler feeling confident that, by great diligence, he might keep in advance of the press. It was not till some progress had

been made that the inexpediency of this step was manifested by various omissions, which, though overlooked in the manuscript, became gradually apparent in the printed pages of the work. As soon as this discovery was made, one of two courses remained to be pursued, either to cancel the earlier pages of the work, or to supply their deficiencies by an Appendix. The latter of these courses was adopted, and the process of printing was first suspended, and then retarded until, by a more extensive course of reading and research, the stock of classical materials was enlarged. To effect this, the Compiler undertook a second and more minute perusal of Professor Wilson's Sanskrit and English Dictionary, and noted numerous words and terms which had before escaped his observation. He also reversed the Sanskrit part of the excellent English and Marathi Dictionary of Captain Molesworth, collecting from this source many valuable words, and much useful information. He then read through the Code of Manu, and the Commentary of Kulluka Bhatta, with the view of obtaining therefrom a store of choice phrases and idioms. And lastly, he studied attentively, with the same object the plays of Kalidasa, and parts of the Raghuvansa, Ramayana, Mahabharata, and Bhakti Kavya. He moreover extracted some good words from the Glossarium Sanskritum of Professor Bopp, and made extracts also from some modern Sanskrit writings and translations of the Scriptures. Without detracting from the acknowledged merit of these translations, he believes that little value is to be accorded to suggestions adopted from a source which is not classical.

But he avails himself of this opportunity of gratefully acknowledging his obligation to his friend and colleague, Professor Johnson, for furnishing him with a list of words, collected by him in the course of his reading, chiefly from the following standard classical works :--The Text of Manu, with the Commentary of Kulluka; the two law-treatises of Jimutavahana, called Dayabhaga and Mitakshara; the Vikramorvasi, Sakuntala, Mrichchhakatika, Malatimadhava, Mudrarakshasa, Ratnavali, Uttararamacharitra and the Rajatarangini, published by Capt. Troyer.

Having enriched his store of materials with words and phrases from these approved sources, the composition and printing of his Dictionary was gradually advanced to the end of the letter H. At this point a copy of Major Candy's English and Marathi Dictionary came first to hand. Had an impression of this work been received earlier, it would have saved the Compiler the time and labour consumed by him in reversing Captain Molesworth's Marathi and English Dictionary, a task which he had not completed, until three hundred pages of his own work had been printed off, and excluded from any improvement derivable from this source.

It is however, right to acknowledge, that the Dictionary of Major Candy, although it often furnished little more than a repetition of what the Compiler had himself collected, either from the Sanskrit or Marathi Lexicons, provided him with numerous addi-

tional words, and much useful information, upon Hindu mythology and science the value of which cannot be too highly estimated. Indeed, it would be difficult to make mention of Major Candy's work excepting in the highest terms of praise. By these aids and with the addition of some happy renderings of scientific terms from Dr. Ballantyne's Lectures, and of some classical words from the Appendix to the late Dr. Yates' abridgment of Professor Wilson's Sanskrit Dictionary, the remainder of the present work, from the letter I to the end, was composed and printed in a comparatively short period.

The foregoing statement is the best apology for any want of uniformity discoverable in the plan of this Volume. A general uniformity, sufficient, it is hoped, for all the purposes of reference, has been sustained throughout. But perfect unity is hard to be maintained, at least in the first edition of a laborious work, compiled by gradual accretion from an increasing store of materials, and liable in its growth to occasional improvement and expansion.

If consistency has been sacrificed, it has only been in cases where improvements were admissible without endangering facility of reference, which should be the paramount consideration. For the convenience, therefore, of all consulters of the Dictionary, the use of too many symbols or abbreviations has been avoided. Whenever a substantive or adjective is followed by the parts of speech in connexion with it, or a verb by its participles and participial adjectives, and whenever, under each of these heads, separate gradations of meaning occur, the student will find the different meanings exhibited at full under the first word, and repeated at full under the others, the same relative order being generally preserved. For example, let him turn to the words Nobility, Noble, Nobly. Under the substantive Nobility, the first meaning given is, 'antiquity of family;' the second, 'greatness of mind;' the third, 'distinction;' the fourth, 'magnificence.' Under the adjective, instead of referring back to the substantive by symbols, as in some other dictionaries, the meanings have been repeated thus : 'of ancient family,' 'great in mind,' 'distinguished,' 'magnificent;' and similarly under the adverb, thus ; 'with nobleness of birth,' 'with greatness of mind,' &c. The better to effect this clear exhibition of successive meanings, close printing has been employed and no needless blanks admitted; so that the spaces occupied by the words Nobility, Noble, and Nobly, is not so large, in comparison to the number of equivalents given, as the spaces occupied by the same words in the Marathi Dictionary. If the order of the meanings has not always been preserved, it is because the object has been, under each word, to dispose the gradations of senses according to what appeared to be the ratio of their commonness.

On the other hand, many, meanings which appeared unusual or obsolete have been omitted; and under some words references have been made to preceding or succeeding parts of the Dictionary; but in all such cases a few of the commonest equivalents

are generally given, of which the student can avail himself if indisposed to follow out the reference. Thus under the word Vigilant, two meanings are given, viz. 'wakeful,' and 'wary.' In connexion with the first of these, a few of the commonest Sanskrit words are specified, but for a fuller enumeration the student must consult the word Wakeful itself. So also in connexion with the sense 'wary,' after mentioning the most useful equivalents, the student is referred back to the word Circumspect, for a more complete list. And in cases where no direct reference is made, as under the substantive, Vigilance, the student will infer that the word 'wakefulness,' in brackets, is intended not only to exhibit the variation of meaning, but also to direct his attention to the quarter of the Dictionary where additional synonyms may be found.

If objection be raised to the multiplication of Sanskrit equivalents under each English word, and the several meanings of which it is susceptible, the Compiler may state, in explanation, that in striving to render his work as complete as possible, he has been forced, at the risk of surplusage, into a copious enumeration of words and significant terms. Whenever it has been possible to give a complete list of synonymous Sanskrit words, it has been done. At the same time, the attempt has been made to dispose the words in the order of their usefulness. Indeed, for the simple purposes of prose composition or translation it will be advisable that the student should choose the Sanskrit word standing first in the list, or at least should make his selection from the first few equivalents enumerated; excepting in the case of such comprehensive terms as Sun, Moon, Earth, Fire, Water, &c., where the number of Sanskrit words is so great that the selection may be fairly made from the first few lines. The remaining equivalents given under such examples would, in any other language, be regarded as epithets rather than words, and would probably be restricted to poetical composition. And in fact, as regards their adaptation to plain Sanskrit prose, it will be better for the student so to treat them.

It should be observed, notwithstanding, that no distinction is rightly to be made, in an English and Sanskrit Dictionary, between strictly prose and strictly poetical terms. Sanskrit is peculiarly the language of poetry, Nearly the whole of its immense and wonderful literature is poetical; and the little prose that exists makes free use of poetical expressions. In fact, the commonest names for some of the most ordinary objects are proofs that a rich poetical vein runs throughout the language. Thus, one of the common words for 'earth' is, 'repository of wealth,' वसुधा; for the sea, 'receptacle of water,' जलनिधि; for a cloud, 'water-giver,' जलदः, or 'water-holder,' जलधर; for fire, 'purifier,' पावक; for the moon, 'lord of the night,' निशापति; for the sun, 'generator,' सविता; for a good man, 'mine of merit,' गुणाकर; or 'ocean of merit,' गुणसागरः. And if the remaining equivalents under each of these heads were examined, many of them would be found to possess a still more poetical character. In proof of which the reader is referred to the words, Sun, Moon, Cloud, as they stand in the pages of the Dictionary.

Again, the English verb 'to kill,' may be rendered in Sanskrit either by the use of the simple root हन्, or by बध् कृ, 'to make killing,' or by प्राणहत्यां कृ, 'to make destruction of life,' or by पञ्चत्वं गम्, in the causal form, 'to cause to go the state of the five elements,' or by लोकान्तरं गम्, 'to cause to go to the other world.' All these expressions are legitimate, whatever be the form of composition; but the student, in writing prose, will do well to adopt those which come first in order.

Under the head of natural objects, and the terms of religion, literature, mythology, science, and social life, the copious enumeration of equivalent words and significant phrases will be valued, not only by the student of Sanskrit and its various cognate languages, but also by many of those learned and zealous men who are seeking to promote a sympathy between Hindus and Europeans, by diffusing amongst the latter a correct knowledge of Oriental customs, habits of thought, religious tenets, and ceremonial observances. It has been the desire of the Compiler to make this Volume not only a thesaurus of synonyms and phrases, but a repository of much useful information in connexion with such subjects. In illustration of this, the reader may turn to the words Water, Fire, Hand, Lotus, Vishnu, Siva, Indra, Veda, Scripture, Rite, Sacrament, Manes, School, Marriage, Measure, Planet, &c.

The significant expressions collected under such words will, it is hoped, facilitate inquiry into the manners and customs of the Hindus, their mythological fictions, and the state of their scientific knowledge. Naturalists, also, may be expected to appreciate a collection of terms, the analysis of which throw light on some particulars connected with botany and zoology. A comparison of the number of Sanskrit equivalents brought together under some of these heads might, at least, be a guide to the comparative value or utility of certain animals, plants, and minerals. In illustration, the reader may compare the words Elephant, Horse, Cow, Wolf, Frog, Camel, Lotus, Sandal, Mango, Musk, Myrobalan, Pyrites, Coal, Copper, Lead, Iron, Vitriol, &c.

It is not unlikely, however, that under some heads an exception may be taken to the number of Sanskrit equivalents enumerated: as, for example, under the various scarcely-distinguishable shades of meaning belonging to numerous common nouns, adjectives, and verbs: or again, under the head of many English words of which no precise Sanskrit representative could be offered. In the first of these cases the impossibility of observing the proper medium, at least in the first edition of a work like the present, has led the Compiler to prefer erring on the side of excess rather than on that of deficiency. In the other case, where the great disparity between Hindu and European habits of thought and condition prevented the exhibition of any classical equivalent, the Compiler has been forced, almost against his will, into occasional redundancy, by the pliancy and malleability, so to speak, of the Sanskrit, and its amazing power of ex-

pressing exotic ideas by the employment of an infinite variety of compound words. As examples, the reader may take Cannon, Canon, Cameraobscura, Certificate, Episcopacy, To Farm, Laymen, Lay, To Lease, Navy, Parliament, Penitentiary, Phrenology, Rubric, Sail, Sabbatarian, Steam-engine, Steam-boat, &c.

In rendering such words, respect has been paid to the learned Hindus in their study of English. The comprehension of European ideas by the educated natives is as necessary to reciprocal sympathy as the comprehension of Hindu ideas by ourselves.

In the rendering of the verbs some difficulty has been experienced. It is usual in an English Dictionary to prefix to the verb the infinitive sign 'to'. Consistently with this, in Greek and Latin, and some other Reversed Dictionaries, the infinitive of the equivalent verb is generally exhibited. But in Sanskrit the infinitive is a form of the verb very limited in its application, resembling, in some respects, the Latin supines in *um* and *u*. It has therefore been thought more proper to exhibit the root in the first place, specifying the infinitive, with the third person singular of the present tense, between brackets. The student will thus bear in mind, that the root is not to be regarded as representing the infinitive, or indeed any part of the verb, excepting the general idea expressed by it.

Another source of difficulty was, the limitation in regard to the number of roots properly available in Sanskrit for the formation of legitimate verbs, supported by classical authority. It is well known that in this language there are about 1900 roots, or elementary sounds, which are generally monosyllabic. These are the imaginary sources of both nouns and verbs, and are the representatives of the simple ideas contained in them. Thus the root गम् represents the idea of 'going;' अद्, of 'eating;' युज्, of 'joining;' कृ, of 'making'. As a matter of convenience, grammarians have connected these roots more directly with verbs than nouns; and their theory is, that every root may serve as the basis on which to construct five distinct forms of verbs: First, a Primitive verb; second, a Causal; third, a Passive; fourth, a Desiderative; and fifth, a Frequentative. So, also, from every noun certain verbs, called Nominals, may theoretically be derived, and, not unfrequently, are so derived. It might reasonably be imagined that, amongst a collection of 1900 roots, each capable of five fold multiplication, besides innumerable nominals, there would be little difficulty in finding equivalents for any form of English verb that might present itself. But it will be found, on examination, that nearly two-thirds of these 1900 roots do not occur in this Dictionary in any form, excepting in that of the nouns to which they give origin. It will be observed, too, that of these, certain particular roots, such as कृ, भू, दा, गम्, इ, या, ज्ञा, स्था, वृत्, अस्, नी, ह, युज्, वृ, recur perpetually, and, by the aid of prepositions and other affixes, are applied to the expression of the most varied and opposite ideas.

In explanation, the Compiler thinks it proper to state, that he has been careful to follow only classical usage in the admission of verbs into his Dictionary; and that no verb has been so admitted unless a good example of its use could be adduced, either from the pages of Westergaard or other authentic sources. Rather than violate this rule, he has constantly been obliged to employ a noun with the auxiliaries कृ, गम्, &c., or a participle with the auxiliaries भू and अस्, in place of a direct verb.

In every case it is allowable thus to employ the auxiliaries, in the absence of legitimate verbs; and even should such verbs be available, the student may, if he please, still take the noun, participle, or adjective and combine them with the auxiliaries, in place of using the more direct form. Thus, under the verb 'to resent,' he may either directly employ the roots कुप्, क्रुञ्, रुप्, in the conjugations specified, or he may combine the equivalents given under the substantive with the auxiliaries, thus मय्युं कृ, क्रोधं कृ, कोपं कृ, रोषं गम्; or under the adjective, thus, समन्युः -न्युः -न्यु भू, जातमन्युः -न्युः -न्यु भू or अस्. Again, under the verb 'to perish,' he may either directly make use of the roots मृ or नश् in the passive form, or he may substitute नाशं गम्, नष्टः -ष्टा णं भू, &c.

In the specification of roots, the third person singular of the present tense has been chosen for exhibition in brackets in conjunction with the infinitive, as being the best guide to the conjugational form of the verb; whilst the infinitive furnishes a mark for the formation of some of the most useful non-conjugational forms. At the same time the conjugation or class of the verb is indicated by a figure; and if the verb is to be conjugated in the causal, passive, desiderative, or frequentative form, or as a nominal, it is so specified. But as the causal form is identical with that of the tenth conjugation, it has sometimes been more convenient to designate causal verbs as belonging to that conjugation.

When a root is compounded with prepositions, these are not repeated in the bracket, that the student may more readily perceive the simple form of the root, but a small hyphen is used, to show that the preposition cannot be dispensed with in conjugating the verb.

If a root occur more than once under the same verb, it has not been thought necessary to repeat the present tense and infinitive in connexion with it. Indeed, under some verbs towards the end of the Dictionary, these forms are omitted altogether, as having been frequently notified under the synonymous expressions, to which a reference is indicated. Thus, under the verb 'To Part,' v. α., the student must refer to the synonymous terms, Disunite, Divide, Separate, for any particulars relating to these grammatical forms.

In regard to participles, this Dictionary will be found so copious that here also an exception may perhaps be taken to the number of equivalents enumerated. The

explanation is to be sought in the genius of the Sanskrit language, which abounds in participles to an extent wholly unparalleled in any other language, living or dead. These participles are often idiomatically substituted for the tenses of the verb itself. They are constantly employed in place of the past and future tenses, especially of passive verbs ; so that an example of a passive tense is of rare occurrence, excepting in the form of the third person singular or plural of the present and imperative.

If therefore the student desire to write idiomatic Sanskrit, he must make free use of the participles in this Dictionary, especially of the passive past participle. This latter is the most useful derivative in the language, and should be abundantly employed in translation and composition. It corresponds with the Latin participle in *tus*, and, like it, often supplies the place of the past tense. Thus, in translating the phrase, 'he reproved his own son,' the student might employ the simple root, thus, स स्वपुत्रम् अनिन्दत्, or he might idiomatically use the passive participle, thus, तेन स्वपुत्रो निन्दितः, the agent being placed in the instrumental case, and the participle agreeing with the object.

With respect to the rendering of nouns in this dictionary, it will be proper to state, that the system of Amara Sinha has been followed, in exhibiting substantives and adjectives in their nominative case rather than in their crude state. Whenever the crude form differs from the nominative more than in rejecting the final visarga or anuswara, it has been indicated by giving the final of the crude in brackets. Thus, under the word Fire, अग्निः being the nominative case, the final of the crude is ascertained by rejecting the visarga, thus अग्नि. Similarly अनलः becomes अनल in the crude form ; तेजः becomes तेजस् ; कृष्णवर्मा becomes कृष्णवर्मन् ; हुतभुक् becomes हुतभुज् ; तनूनपात् becomes तनूनपाद् ; आश्रयध्वंसी becomes आश्रयध्वंसिन् ; दमुनाः becomes दमुनस् ; जुहुवान् becomes जुहुवत् ; अर्विष्मान् becomes अर्विष्मत्.

It is necessary to be thus particular in exhibiting the crude form as distinct from the nominative case, both as a guide to the declension of the noun, which must always depend on the final of the crude, and because the crude state is that which is employed in the formation of compound words. In all such words, with but few exceptions, the last number of the compound alone admits of declension, and the preceding word or words require to be placed in the crude form, this form admitting of a plural as well as singular acceptance. For an explanation of compound words the Student must of course consult his grammar; but it will not be out of place to remark here, that in a language which, like Sanskrit, abounds in compounds more than any other language in the world, it will not be possible for him to compose idiomatically until he has made himself conversant with the principles of their formation.

Under adjectives the nominative case in three genders has generally been given, and the final of the crude state exhibited when necessary, as in substantives. The genders are not specified, as the student will himself take for granted that साधुः -धुः -ध्वी -धु,

meaning 'good,' stands for the nominative case of the adjective in its three genders; साधुः being the nominative of the masculine form, साधुः being also the nominative of the feminine form, साध्वी of a second feminine form, and साधु of the neuter form; the crude state being साधु. Similarly भद्रः -द्रा -द्रं, stands for भद्रः the nominative of the masculine, भद्रा of the feminine, भद्रं of the neuter, the crude being भद्रः; सारवान् -वती -वत् (त्) for सारवान् the nominative of the masculine, सारवती of the feminine, and सारवत् of the neuter, the last standing also for the crude form. Again, सुकृती -तिनी -ति (त्) is for सुकृती the nominative of the masculine, सुकृतिनी of the feminine, सुकृति of the neuter, the crude form being सुकृतिन्.

When, however, under one head a variety of similar adjectives are enumerated, it has not been deemed necessary in all cases to give the nominative case in more than the masculine form; but the addition of the sign, &c. indicates that the student must himself supply the other forms thus : दृष्टः &c., stands for दृष्टः -ष्टा -ष्टं. Similarly, धनवान् &c., for धनवान् -वती -वत् (त्), धनी &c., for धनी -निनी -नि (न्), and महारमा &c., for महारमा -त्मा -त्मा (त्).

In the case of compound adjectives formed from neuter substantives, whose crude form ends in उस् or इस्, such as उत्पलचक्षुस्, 'lotus-eyed;' दीर्घायुस्, 'long-lived;' निराशिस्, 'unblessed;' शुचिरोचिस्, 'clear-shining;' the nominative case in the three genders has been exhibited thus, उत्पलचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्), दीर्घायुः -यूः -युः (स्), निराशीः -शीः -शिः (स्), शुचिरोचीः &c.

In some cases, however, as in the case of दीर्घायुस्, where a masculine noun आयुः exists as well as a neuter आयुस्, the nominative case of the compound adjective is susceptible of two forms, दीर्घायुः and दीर्घायुः. Some notice of this point seems to be required, as it appears to have been overlooked, if not erroneously explained, by the generality of European scholars. That the Compiler's view is correct, may be shown by a reference to Professor Wilson's Dictionary, under the words सजुस् or सजुप्, आशिस्, उत्पलचक्षुस्, शुचिरोचिस्; by referring also to the declension of सजुप्, and आशिस्, in Professor Wilson's Grammar, p. 68; and by the analogy of compound adjectives, like महामनाः -नाः -नः, 'high-minded,' derived from a neuter substantive ending in अस्.

The exhibition, in all cases, of the nominative case of nouns, whether substantive or adjective, has prevented the necessity of specifying the gender of substantives ending in अः, like देवः, 'a god,' which are invariably masculine; or of substantives ending in अं, like दानं, 'a gift,' which are invariably neuter; or of those ending in आ and ई, like माला, 'a garland,' and देवी, 'a goddess,' which are always feminine. The gender of all such substantives will be taken for granted. The student might also have been left to infer for himself the gender of substantives ending in तिः in the nominative, like मतिः, 'the mind,' which are feminine, and of substantives ending in धिः, derived from the root धा, like सन्धिः, 'peace,' which are masculine. But since, in these latter instances, some slight occasional variation might occur, it has been thought desirable to notify the gender of substantives in these cases as well as in every other where any doubt could possibly arise.

The Compiler has now only the grateful duty to discharge of expressing his further obligation to Professor Johnson, for his invaluable assistance in correcting the greater number of the proof-sheets of this work. Nor does he think it just to conclude without some tribute of acknowledgment to the Printer, Mr. Watts, for the accuracy and clearness with which the typography has been executed.

EAST-INDIA COLLEGE, HAILEYBURY,

November 5th, 1851.

DICTIONARY,
ENGLISH AND SANSKRIT,

ENGLISH AND SANSKRIT DICTIONARY.

ABL

. As an indefinite article before nouns singular, for the most part not expressed in Sanskrit; as, 'a lion,' सिंहः; (One) एकः-का-के.—(Some, a certain) कश्चित्; as, 'a certain man,' कश्चित् पुरुषः.—(Each, every) expressed by प्रति or अनु, before the acc. neut.; as, 'a day,' 'each day,' प्रतिदिनं or अनुदिनं. When 'a' comes before a participle, after a verb of motion, it is expressed by the dat. e.; as, 'he went a hunting,' मृगयार्थं गतः; or by अर्थे preceded by the crude form of a noun; as, मृगयार्थं गतः; or by the infinitive; as, मृगयां कर्तुं गतः.

ABFT, *adv.* (Towards the stern of the ship) नावः पश्चिमभागं प्रति.

ABANDON, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा; उत्सृज् (c. 6. -सृजति, -सृष्टुं), अतिसृज्, व्यपसृज्; उष्कृ (c. 6. उष्कृति, उष्कृतुं), प्रोष्कृ.

RANDONED, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-क्ते, परित्यक्तः-क्ता-क्ते, उत्सृक्तः-क्ता-क्ते, होनः-ना-नं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रोष्कृतः-ता-ते, समुष्कृतः-ता-ते, रहितः-ता-ते, विरहितः-ता-ते, विसर्जितः-ता-ते, विनाकृतः-ता-ते.—(Reprobate) पापात्मा-त्मा-त्मा (न्), पापमतिः-तिः-ति.

RANDONMENT, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, प्रोष्कृतं.—(Of worldly connexions) सन्यासः.

ABASE *v. a.* स्वस्थानाद् अपकृप् (c. 1. -कृपति, c. 6. -कृपति, -कृष्टुं), स्वस्थानाद् भंश in caus. (भंशयति, भंशयितुं) or निपत् in caus. (-पातयति, -पातयितुं).

BASED, *p. p.* भग्नदण्डः-धं-धं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, पराभूतः-ता-ते, अभिभूतः-ता-ते.

BASEMENT, *s.* (The act of bringing low) अपकर्षः, -र्षणं, अभिभवः.—(A low state), अपकृष्टता, -त्वं, अपकीर्तिः *f.*

ABASH, *v. a.* लज् in caus. (लाजयति, लाजयितुं), ही in caus. (ह्येषयति, ह्येषयितुं), चप् in caus. (चपयति, चपयितुं).

BASHED, *p. p.* लज्जितः-ता-ते, चपितः-ता-ते, द्रोडितः-ता-ते, होपरिगतः-ता-ते.

ABATE, *v. a.* (To diminish) हस् in caus. (हासयति, हासयितुं), कन (nom. कनयति, कनयितुं), लघ् (nom. लघयति, लघयितुं), शम् in caus. (शमयति, शमयितुं).—(To let down the price in selling) मृत्यं नूनोक्तुं.—(To depress) अवसद in caus. (-सादयति, -यितुं).

ABATE, *v. n.* (To grow less) क्षि in pass. (क्षीयते), हस् (c. 1. हसति, हसितुं).—(To subside) शम् (c. 4. शाम्यति, शमयितुं), उपशम्, प्रशम्.

ABATED, *p. p.* (Subsided) उपशान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं.

ABRESS, *s.* विहारस्य or मठस्य or आश्रमस्य प्रधाना स्त्री.

ABBEY, *s.* विहारः, धर्मोच्चारिणां मठः.

ABBOT, *s.* विहारस्य प्रधानपुरुषः, मठाध्यक्षः, गुरुः.

ABBEVIATE, *v. a.* (To shorten by contraction) संकु (c. 1. -हरति, -हर्तुं), संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति, -क्षेपुं), हस् in caus. (हासयति, हासयितुं).

ABBREVIATURE, *s.* संक्षेपः, -घणं, समसनं, सङ्ग्रहः.

To ABBECATE, *v. a.* (To resign an office) राज्यं or अधिकारं or पदं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

ABDICATION, *s.* राज्यत्यागः, अधिकारत्यागः, पदत्यागः.

ABDOMEN, *s.* वल्लिः *m.*, उदरः, कुक्षिः *m.*

ABDOMINAL, *a.* वल्लेयः-यो-यं, उदरकः-का-के, कौक्षः-क्षी-क्षं.

ABERRATION, *s.* विभ्रमः, भ्रान्तिः, भ्रंशः, व्युत्तिः *f.*, पचभ्रता, उन्मादगमनं.

To ABET, *v. a.* (To encourage) प्रोत्सृह् in caus. (-साहयति, -साहयितुं), प्रवृत्, in caus. (-यश्नेयति, -यश्नेयितुं).—(To help) उपकृ (c. 8. -करोति, -कर्तुं), उर्पचर् (c. 1. -चरति, -चरितुं), उपकारं or साहाय्यं कृ.

ABETTOR, *s.* प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः, उपकारकः.

ABEYANCE, *s.* अपेक्षा, विलम्बः.

To ABHOR, *v. a.* गृहे (c. 1. गृहेते, गृहीतुं), वाप् in des. (बीभत्सते, बीभत्सितुं), घृणां कृ, छिप् (c. 2. छेष्टि, छेष्टुं), प्रतिघ्न.

ABHORRECE, *s.* बीभत्सः, -त्वं, गृहेणं, घृणा, अरुचिः *f.*

ABHORRENT, *a.* (Struck with abhorrence) बीभत्सान्वितः-ता-ते.—(Inconsistent with) विरुद्धः-द्धा-द्धं, असोपगः-ग्या-ग्यं, असङ्गतः-ता-ते, असंस्थितः-ता-ते, विपरीतः-ता-ते.

To ABIDE, *v. n.* (To dwell) वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).—(To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति-ते, स्थितुं), वृत् (c. 1. वर्त्तेते, वर्त्तितुं).

To ABIDE, *v. a.* (To wait for, expect) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते, -ईक्षितुं), उद्गृह् (c. 1. -परयति, -दृष्टुं), प्रतिपाल (c. 10. -पालयति, -पालयितुं).—(To bear, support) सह (c. 1. सहते, सोदुं), धम् (c. 1. धमते, धानुं), तिज् in des. (तितिक्षते, तितिक्षितुं).—(To abide by one's promise) प्रतिज्ञाते पाल्.

ABIDING, *a.* स्थायी-यिनी-पि (न्), वर्त्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), वृत्तिमान्-मती-मत् (त्).

ABILITY, *s.* शक्तिः *f.*, शक्ता, बलं, सामर्थ्यं.—(Skill) कुशलता, प्रवीणता. 'To the utmost of one's ability,' यथाशक्ति *ind.*, यावच्छक्त्यं, सर्वशक्तेः, यथासामर्थ्यं.

ABJECT, *a.* कृपणः-णा-णं, अधमः-मा-मं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, नीचः-चा-चं, अवगर्हितः-ता-ते.—(Without hope) निराशः-शा-शं.

ABJECTLY, *adv.* कृपणं, कार्यत्वेन, निकृष्टं, नीचतया, अधमप्रकारेण.

ABJECTNESS OR ABJECTION, *s.* कार्यत्वं, अधमत्वं, अपकृष्टता, निकृष्टता.

ABJURATION, *s.* (Renouncing with oath) शपथेन त्यागः.

To ABJURE, *v. a.* (To renounce with oath) शपथेन त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).—(To renounce) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति, -ख्यातुं), परित्यज्.

ABLATIVE CASE, संपादानं, पञ्चमी विभक्तिः.

ABLE, *a.* (Of power sufficient) समर्थः-धं-धं, धमः-मा-मं, शक्तः-क्ता-क्ते.—(Powerful) प्रबलः-ला-ले, बलवान्-वती-वत् (त्), शक्तिमान्-मती-मत् (त्).

To be ABLE, *v. n.* शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्यति-ते, शक्तुं), धम् (c. 1. धमते, धानुं), उत्सृह् (c. 1. -सहते-सोदुं) with inf.; प्रभू (c. 1. -भवति-भवितुं) with dat.; as, 'they are able to destroy the world,' प्रभवन्ति क्षयाय जगतः.

ABLE-BODIED, *a.* प्रबलशरीरः -रा-रं, प्रबलकायः -या-यं, दृढाङ्गः -ङ्गा-ङ्गं.
 ABLUTION, *s.* स्नानं, मज्जनं, धावनं.

ABNEGATION, *s.* निहवः, अपहवः, प्रत्याख्यानं.

ABODE, *s.* (Place of residence) गृहं, वेशम *n.* (नं), आशयनं, निवासः,
 निलयः, -यनं, आलयः.—(Continuance in a place) वसतिः, अवस्थानं.
 To ABOLISH, *v. a.* (To annul) लोपं कृ, निरर्थकं -कां -कं कृ.—(To
 destroy) नश in caus. (नाशयति, नाशयितुं), यिनश्; सद् in caus.
 (सादयति, सादयितुं), उत्सद्, प्रोत्सद्; उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छिद्
 (c. 7. -क्षिनति -क्षेतुं).

ABOLISHED, *p. p.* लुप्तः -प्ता -प्तं.

ABOLITION, *s.* (Act of annulling) लोपः.—(Destruction) विनाशः,
 उद्धरणं, उच्छेदः.

ABOMINABLE, *a.* गहंशयः -या -यं, डेय्यः -ष्या -ष्यं, घृणाहः -हेा -हं.

ABOMINABLY, *adv.* गर्थप्रकारेण, गर्हितं.

To ABOMINATE, *v. a.* गहं (c. 1. गहंते, गर्हितुं), बाप् in des. (बीभत्सते
 बीभत्सितुं).

ABOMINATED, *p. p.* गर्हितः -ता -तं.

ABOMINATION, *s.* (Detestation) बीभत्सः, गहं, गहंणं.—(An abomi-
 nated thing, the object of detestation) गर्हितं, सशुद्धद्रव्यं.

ABORTION, *s.* गर्भसादः, अकालप्रसवः.

ABORTIVE, *a.* (Producing abortion) गर्भसादी -विनी -वि (नं).—
 (Brought forth prematurely) गर्भसस्तः -स्ता -स्तं, अपूर्णकालः -ला
 -लं. —(That does not succeed) निष्फलः -ला -लं, मोघः -घा -यं,
 व्यर्थः -धा -यं.

To ABOUND, *v. n.* (Followed by with or in) सङ्ग in pass. (-कीर्त्यते)
 with inst. c.; पृ in pass. (पृथ्यते), आपृ with inst. c.—(To be
 in great plenty) बहुलीभू (c. 1. -भवति, -भवितुं).

ABOUNDING IN, आढ्याः -ढ्या -ढ्यं, सङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, चितः -ता -तं,
 निश्चयी -यिनी -यि (नं), संवलितः -ता -तं.

ABOUT, *prep.* (Encircling) परि prefixed.—(Near to, in time)
 प्रति. (In number) देशीय affixed; as, 'about twelve years
 old,' द्वादशवर्षदेशीयः; न्यूनाधिकं.—(Concerning, relating to)
 प्रति, प्रतीत्य, उद्दिश्य.—(On account of) हेतोर्, हेतोर्, अर्थं, अर्थं, कृतं,
 निमित्तं, कारणात्, with the crude form, or sometimes the
 gen. c. of the preceding noun.—(Engaged in any thing)
 व्यापृतः, निष्ठितः, निरतः, with loc. c.—(Close to one's person)
 पार्श्वतम् *ind.*, निकटे, समीपे.

ABOUT, *adv.* (Circularly) परितम् *ind.*, समितम् *ind.*—(Nearly)
 प्रायशम् or प्रायस् *ind.* (Here and there) इतस्तत् *ind.*,
 मञ्जतम् *ind.*—(To be about to do any thing) expressed by
 उद्यतः, 'prepared,' with the infin.; as, 'about to kill,'
 हन्तुम् उद्यतः; or by the act. part. of the 2d fut.; as, गमिष्यन्,
 'about to go,' रधिष्यमाणः, 'about to increase'; or, by
 the desid. adj.; as, जिगमिषुः, 'about to go,' मुमुषुः, 'about

ABOVE, *prep. or adv.* (Higher in place) अधि or अभि prefixed;
 उपा, उपरिष्ठत, ऊर्ध्व.—(More in quantity) अधिकं, उच्चरं.—
 (Higher in rank) उत्तरः -रा -रं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं.—
 (Superior to, beyond) अति; as, 'above man's power,' अति-
 मानम्. (Above all, especially) विप्रेक्षतम् *ind.*, प्राधान्यतम् *ind.*
 To be ABOVE, *v. n.* (To excel) अभिभू (c. 1. -भयति -भवितुं), प्रभू.

अतिभू; विशिष् in pass. (-शिष्यते).—(To be higher) ऊर्ध्वं स्या
 (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).

ABOVE-GROUND, *a.* (Not in the grave, still existing) वर्तमानः -ना
 -नं, जीवन् -वन्ती -वत् (नं).

ABOVE-MENTIONED, *a.* पूर्वोक्त -क्ता -क्तं, पूर्वोदितः -ता -तं, प्रागुक्तः -क्ता -क्तं.
 ABEAST, *adv.* पार्श्वपार्श्वि.

To ABRIDGE, *v. a.* संदृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं) उपसंदृ; सक्षिप् (c. 6.
 -क्षिपति -क्षेतुं).—(To shorten) हस् in caus. (हासयति, हासयितुं).—
 (To deprive of, cut off) उच्छिद् (c. 7. -क्षिनति -क्षेतुं), विपुन् in caus.
 (-योजयति -योजयितुं).

ABRIDGMENT, *s.* प्रमाहृतः, सङ्क्षेपः, -पद्यं, समसनं, सङ्ग्रहः, समाहारः,
 समाहृतः *f.*

ABROAD, *adv.* (In another country) विदेशे loc. c.—(At large, un-
 confined) निर्विघ्नं.—(Out of the house) वहिस्.—(In all direc-
 tions) सक्षेत्र, इतस्तत् *ind.*—(Sojourn abroad in a foreign
 country) प्रवसनं.—(A sojourner abroad) प्रवासी (नं), प्रोषितः.

To ABRIDGE, *v. a.* लोपं कृ.

ABROGATED, *p. p.* लुप्तः -प्ता -प्तं.

ABROGATION, *s.* लोपः, लोपकरणं.

ABRUPT, *a.* (Broken, craggy) भग्नः -ग्ना -ग्नं, भिन्नः -धा -धं, रुष्यः
 -द्या -द्यं.—(Sudden) आकस्मिकः -की -कं.—(Unconnected)
 असम्बन्धः -न्धा -न्धं.

ABRUPTLY, *adv.* (Hastily) सहसा, अकस्मात्, ऋटिति.

ABSCESS, *s.* विद्रुधि *m.*, पूयसम्पूरीः स्फोटः.

To ABSCOND, *v. n.* (To hide one's self) आत्मानं गुह (c. 1. गृहति -ते,
 गोदुं), निगुहः गुप्तः -प्ता -प्तं or प्रच्छदः -धा -धं भू.—(To disappear)
 अन्तर्धा in pass. (-धीयते).—(To escape privately) पलाय् (c. 1.
 पलायते -यितुं), निष्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं), व्यपसृप् (c. 1. -सर्पति
 -सर्पितुं).

ABSENCE, *s.* अभावः, परोक्षं, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपस्थानं, अविवयः,
 असन्निधिः *m.*—(Absence from) विरहः, वियोगः.—(Of mind)
 अमनोयोगः, अन्यमानसत्वं, समाधिः *m.*—(In one's absence) परोक्षे.

ABSENT, *a.* (Not present) अवर्तमानः -ना -नं, अविद्यमानः -ना -नं,
 परोक्षः -क्षा -क्षं, स्थानान्तरङ्गतः -ता -तं, अनुपस्थितः -ता -तं, अनुपस्थायी
 -यिनी -यि (नं), असमक्षः -क्षा -क्षं, अप्रत्यक्षः -क्षा -क्षं.—(Abroad)
 प्रोषितः -ता -तं. (Absorbed in meditation) समाहितः -ता -तं.—
 (Thinking of something else) अन्यमानसः -सो -सं or -मनाः -नाः
 -नः (स्), शून्यहृदयः -या -यं.

To be ABSENT, *v. n.* अन्यत्र, or स्थानान्तरे, or असाक्षात् वृत् (c. 1.
 वर्तते, वर्तितुं) or अस् (c. 2. अस्ति).

ABSENTEE, *s.* प्रोषितः, प्रवासी *m.* (नं), अदेशस्थः.

ABSOLUTE, *a.* (Complete) सम्पूर्णाः -णां -र्णं, समाप्तः -प्ता -प्तं, समयः
 -या -यं, पय्योक्तः -प्ता -प्तं.—(Not relative, simple) मावकः -का -कं,
 केवलः -ला -लं.—(Sovereign, paramount) परमः -मा -मं, उत्तमः
 -मा -मं.—(An absolute king) सधिराजः, सबाद (नं).

ABSOLUTELY, *adv.* (Entirely) सक्षेत्र, केवलं.

ABSOLUTION, *s.* पापमोचनं, पापक्षमा, निष्कृतिः *f.*, क्षमा, मुक्तिः *f.*

To ABSOLVE, *v. a.* (To acquit of a crime) पापात् मुक् (c. 6. मुञ्चति -ते,
 मोक्षे), विमुक्, or in caus. (मोचयति -यितुं), पापं क्ष्म (c. 1. क्षमते,
 क्षन्ते), अपरापं क्ष्मः 'he is absolved from crime,' दुष्कृतात् पूयते.

ABSOLVED, *p. p.* पापमुक्तः -क्ता -क्तं.

To ABSORB, *v. a.* निषा (c. 1. -पिबति, -पातुं), उत्पा; शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), उन्मुष्, उपशुष्; यस् (c. 1. यस्ते, यसितुं), उपयस्.
 ABSORBED, *p. p.* (Absorbed in any occupation) निरतः -ता -तं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, परायणः -या -यं, आसक्तः -क्ता -क्तं.—(In meditation) समाहितः -ता -तं, एकाग्रः -या -यं; (Drunk in) निपीतः -ता -तं, यस्तः -स्ता -स्तं.

ABSORPTION, निषानं, शोषणं, यसनं.

To ABSTAIN, *v. n.* निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तितुं) with abl.; as, 'he abstains from eating flesh,' निवृत्ते मांसभक्षणात्; वृत् in caus. (वर्जयति -यितुं), परिवृत्, विवृत् with acc.

ABSTEMIOUS, *a.* अत्याहारो -रिणी -रि (न्), अभोजी -जिनी -जि (न्), विताशनः -ता -नं, मितभुक् *m. f. n.* (ज्), परिमिताहारः -रा -रं, नियताहारः -रा -रं, यताहारः -रा -रं, लघ्याशी -शिनी -शि (न्), लघ्याहारः -रा -रं.

ABSTEMIOUSNESS, *s.* आहारपरित्यागः, अत्याहारित्वं.

ABSTINENCE, *s.* (Abstaining from food) उपवासः, अभोजनं.—(Restraint of the passions) जितेन्द्रियत्वं, संयमनं, संयामः.—(Forbearance from any thing) निवृत्तिः *f.*, क्षान्तिः *f.*

ABSTINENT, *a.* (Temperate) जितेन्द्रियः -या -यं, निवृत्तरागः -गा -गं, संयमी -मिनी -मि (न्), संयतात्मा -त्मा -त्वं (न्).—(Fasting) उपवासी -सिनी -सि (न्).

To ABSTRACT, *v. a.* अपट्ट (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), व्यपट्ट; अपकृष् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), अपाकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्; छादा (c. 3. -दत्ते -दातुं), उपादा, अभादा.—(To reduce to an epitome) सङ्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संद.

ABSTRACT, *a.* विविक्तः -क्ता -क्तं, विविक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्कृतः -ता -तं, केवलः -ला -लं.—(From material objects) विषयविविक्तः -क्ता -क्तं, विषयापकृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Metaphysical) आन्यायिकः -की -कं.—(Abstracted in mind) समाहितः -ता -तं, अनन्यमताः -ताः -नः (स).

ABSTRACT, *s.* (An epitome) सङ्ग्रहः, प्रत्याहारः, सङ्क्षेपः, सारः, वस्तु *n.* यन्मामात्रं.—(An abstract noun) भाववाचकः.

ABSTRACTEDLY, ABSTRACTLY, *adv.* विविक्तं, विविक्तप्रकारेण.—(Simply) केवलं, मात्रं.

ABSTRACTION, *s.* (Taking away) प्रत्याहारः, उपादानं.—(Separation) विवेकः, विभेदः, पार्थक्यं, पृथक्करणं.—(From material objects) विषयविविक्तत्वं.—(Of the mind) समाधिः *m.*, एकाग्रता.

ABTRUSE, *a.* (Hidden) गूढः -दा -दं, गुप्तः -प्ता -प्तं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं.—(Remote from apprehension, obscure) निगूढः -दा -दं, निगूढार्थः -र्था -र्थं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, कठिनः -ना -नं.

ABSDURD, *a.* अनर्थकः -का -कं, न्यायविरुद्धः -द्धा -द्धं, विचारविरुद्धः -द्ध -द्धं, अन्वयी -यिनी -यि (न्).

ABSDURDITY, *s.* (That which is absurd) मृषार्थकं, अनर्थकं, शशविषाणं, शशशृङ्गं, गगनकुसुमं, गगनपुष्पं.

ABSDURDNESS, *s.* ज्ञानार्थक्यं, अन्वयार्थक्यं, अन्वयार्थक्यं.

ABSDURDLY, *adv.* अन्वयार्थक्येन, ज्ञानार्थक्येन, अविचारेण.

ABUNDANCE, *s.* बहुत्वं, बहुलं, प्रचुरत्वं.

ABUNDANT, *a.* बहुः -हुः or -ही -हु, बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, विपुलः -ला -लं, समधिकः -का -कं.

ABUNDANTLY, *adv.* बहुशः *ind.*, भूरिशः *ind.*, भूयस् *ind.*, अनेकशः *ind.*

To ABUSE, *v. a.* (Make ill use of) वृषा or मृषा or अन्वयात् प्रयुज् (c. 7. -युक्ते -युक्तुं), or in caus. (-योजयति -यितुं), कदर्थीकृ, व्यर्थीकृ.

वृषाकृ.—(Revile) कुत्स (c. 10. कुत्सयति -यितुं), अभिकुत्स, आक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), परिक्षिप, आक्रुश (c. 1. क्रोशति -क्रोष्टुं), समाक्रुश, तिरस्कृ (c. 8. -करोति, -कुरुते -कर्तुं), अपवद (c. 1. -वदते -वदितुं), अवगृह्य (c. 6. गृह्यते, -गृह्यितुं), with dat. or loc.; शप् (c. 1. शपति, c. 4. शपयति शप्ते), अभिशप्, परिशप्; आक्षर, in caus. (-क्षारयति -यितुं), मुखरीकृ, क्षतिवृ (c. 2. -व्रवीति -वक्तुं)—(To abuse in return) प्रत्याक्रुश.

ABUSE, *s.* पारुष्यं, अभिवादः, तिरस्कारः, परिभाषणं, आक्रोशः, विक्रोशनं, अपक्रोशः, निन्दा, मौख्यं, उपालम्भः, जुगुप्सा, खनं, वाक्पारुष्यं, वाग्दोषः, खलोक्तिः *f.*, निभेत्सिनं, दुरालापः, दुर्ध्वजः *m.* (स्), पारुष्यचर्चनं, पारुष्योक्तिः *f.*; (Ill use) कुप्रयोगः, कुष्यहारः, दुर्ष्यहारः, कदर्थीकरणं.

ABUSED, *p. p.* (Badly employed) कुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Reviled) आक्षिप्तः -प्ता -प्तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं.

ABUSIVE, *a.* निन्दकः -का -कं, पारुष्यः -या -यं, मुखरः -रा -रं, आक्रोशकः -की -कं, दुर्व्यादः -दा -दं, कुत्सायादी -दिनी -दि (न्), वाग्दुष्टः -ष्टा -ष्टं.

ABYSS, *s.* अगाधदरी *f.*, अगाधरान्धं, अतलम्पशखातं, गम्भीररान्धं, नरकः.

ACADEMY, *s.* पाठशाला, विद्यालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

To ACCED, *v. n.* (To be added to) मिल् (c. 1. मिलति, मिलितुं), समि (c. 2. -यति -यर्तुं), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(To assent) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नोते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतिं कृ.

To ACCELERATE, *v. a.* त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्त्वर, प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ACCENT, *s.* (The sound of a syllable) स्वरः.—(The manner of speaking) उच्चारणं.—(The mark of a syllable) उच्चारणचिह्नं, स्वरचिह्नं.—(Acute accent) उदात्तः.

To ACCENT, *v. a.* (To pronounce with a proper accent) सूत्रानुसारतः, or सूत्रानुरूपम् उच्चर in caus. (-चारयति -यितुं) or स्वरौच्चारणं कृ.

ACCENTED, *p. p.* स्वरितः -ता -तं, उदात्तः -त्ता -त्तं.

To ACCENTUATE, *v. a.* स्वरस्य उपरि उच्चारणचिह्नं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

To ACCEPT, *v. a.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, गृह्णीते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रहं सङ्ग्रहं, उपसङ्ग्रहः; छादा (c. 3. -ददाति -दत्ते, -दातुं), प्रतोष् (c. 6. -इच्छति -इष्टुं), स्वीकृ (c. 8. -करोति कर्तुं).

ACCEPTABLE, *a.* गृह्यः -ह्यः -यं, ग्रहणीयः -या -यं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, समादेयः -या -यं, -यं.—(Agreeable) रमणीयः -या -यं, मनोरमः -मा -मं, प्रियः -या -यं.

ACCEPTABLENESS, *s.* ग्राह्यत्वं, रमणीयत्वं, प्रियता.

ACCEPTANCE, *s.* प्रतिग्रहः, परिग्रहः, आदानं, स्वीकरणं.—(Acceptance of money) धनादानं.

ACCEPTATION, *s.* (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः.

ACCEPTED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, आदत्तः -त्ता -त्तं.

ACCESS, *s.* (The way by which any thing may be approached) आगमः, अभिगमः, उपगमः.—(Increase, addition) वृद्धिः *f.*, उपचयः.

ACCESSARY or -ORY, *a.* (Co-operator) सहकारी -रिणी -रि (न्).—(To a crime) पापसहायः.

ACCESSIBLE, *a.* अभिगम्यः -म्या -म्यं, गम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, -लभ्यः -भ्या -भ्यं, सुलभः -भा -भं, सुलोपमर्थः -र्था -र्थं.

ACCESSION, *s.* (Increase by something added) आगमः, वृद्धिः *f.* उपचयः.—(Accession of wealth) धनागमः.—(The act of joining one's self to) उपगमः, अभिगमनं, मिलनं, उपस्थितिः *f.*—(Accession to a throne) राज्यप्राप्तिः *f.*

ACCESSORY, *a.* (Additional) सधिकः -का -कं.—(Associated with) सहितः -ता -तं, or सम्मिलितः -ता -तं, or संयुक्तः -क्ता -क्तं.

ACCIDENCE, s. (Rudiments of grammar) व्याकरणशब्दः, व्याकरणस्य आदिप्रकरणग्रन्थः.

ACCIDENT, s. (A casualty, chance) सङ्घतिः f. दैवयोगः, दैवगतिः f. दैवात् or अकस्मात् सङ्घते, दैवघटने or -ना, सतिवर्तने, अभ्युदयः—(Unfortunate accident) सापद f., विषद f.—(A non-essential quality) अप्रकृतिः f., असहजो गुणः—(By accident) अकस्मात्, दैवात्, दैवेन, दैवगत्या.

ACCIDENTAL, a. (Casual) दैवायत्तः -जा -ते, सापत्तिकः -की -के, साङ्घतिकः -की -के, आकस्मिकः -की -के—(Non-essential) अप्रकृतः -ता -ते, असमवायी -यिनी -यि (न).

ACCIDENTALLY, adv. दैवात्, अकस्मात्, सङ्घत्या, दैवयोगेन.

ACCLAMATION OF ACCLAIM, s. प्रणादः, धन्यवादः, जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, मन्मतिप्रणादः, शिराविणं.

ACCOMMODATE, s. उत्सङ्गः, स्थानं क्रमशः उद्गम्य.

To ACCOMMODATE, v. a. (To adapt, adjust) युज् in caus. (योययति -यितुं). सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा—(To settle a difference) सन्धा, समाप् in caus. (-सापयति -यितुं)—(To supply with conveniences) सापकारद्रव्याणि उपकृष्य (c. 10. -कल्पयति -यितुं), युज् in caus. समायुज.

ACCOMMODATION, s. (Supplying of conveniences) सापकारद्रव्योपकल्पनं—(Convenience) उपकरणं—(Mutual accommodation) प्रत्युपकारः—(Adaptation) संयोजनं, सन्धानं.

ACCOMPANIED, p. p. सहितः -ता -ते, संयुतः -ता -ते, सहायवान् -वती -यत्. परिवारितः -ता -ते, समेतः -ता -ते. As applied to two persons द्वितीय or सहाय may be used; as, 'Nakula accompanied by Sahadeva,' नकुलः सहदेवद्वितीयः; 'accompanied by Uma,' उमसहयाः. Sometimes स is prefixed with this sense; as, 'accompanied by his ministers,' समन्वितः.

To ACCOMPANY, v. a. (As a companion) अनुया (c. 2. -याति -यातुं), समनुया, सान्वि (c. 2. -रति -रतुं), परिनु in caus. (-वारयति -यितुं), सहायोभू. (To join with) युज् (c. 7. युजति, योज्, c. 10. योजयति -यितुं), संयुज्.

ACCOMPLICE, s. (In crime) पापसहयाः, पापसम्भितः, कुसहायः—(Co-adjutor) सहकारी m. (न) :—(Adherent) अनुषङ्गी m. (न).

To ACCOMPLISH, v. a. सिष् or साध् in caus. (साधयति -यितुं) संसाध् in caus. (-सापयति -यितुं), सम्पद in caus. (-पादयति -यितुं) समाध् (c. 1. -चरति -चरितुं), निधुत् in caus. (-यजयति -यितुं), समाध्या (c. 1. तिष्ठति -ते -स्थातुं) अनुधा, आध्या, कृ (c. 8. करोति, कर्तुं) सकृ.

ACCOMPLISHABLE, साध्यः -ध्या -ध्वं, साधनीयः -या -यं, सम्पादनीयः -या -यं. ACCOMPLISHED, सिद्धः -द -दं, निर्वृत्तः -जा -जे, निष्पन्नः -जा -जे, सम्पन्नः -जा -जे, कृताधीभूतः -ता -ते—(Clever) गुणवान् -वती -वत् (त), गुणो-गिनो -नि (न), निपुणः -णा -णं.

ACCOMPLISHMENT, s. सिद्धिः f., समाप्तिः f., निष्पत्तिः f., सामाधनं, निष्ठाहः, राद्धिः f., निर्वृत्तिः f. (Of one's object) कृतकृत्यता, कृतार्थता, साधेसिद्धिः f. (The condition of an accomplished man) गुणिता, सम्पूर्णभावः, निपुणता—(Embellishment) परिष्कारः.

To ACCORD, v. n. (To agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः -या -यं, or मद्गुणः -जा -जे, or तुल्यः -त्या -त्यं सम—(To be of the same opinion) एकचिन्तोभू, समतः -ता -ते भू.

ACCORD, s. (Concurrence) समतिः f., ऐकमत्यं, एकचिन्तता, समता, समवाक्यं, स्वीकरणं—(In music) एकतालः—(Of one's own

accord) स्वयं, कामतम् ind., कामहेतुकः -की -के—(With one accord) एकचिन्तोभू.

ACCORDANCE, s. (Conformity) अनुसारः, अनुरूपता, सादृश्यं.

ACCORDING, prep. (According to) यथा, अनुरूपं, अनुसारतम् ind. अनुरूपेण, अनुसारेण, अनु prefixed; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठे; 'according to one's desire,' यचेष्टे, यथाभिमतं; 'according to one's power,' यथाशक्ति ind.

ACCORDINGLY, adv. तथैव, तदनुसारतम् ind., तदनुकूपेण.

To ACCOST, v. a. अभिभाष् (c. 1. -भाषते -भाषितुं), आभाष्, समाभाष्, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), समामन्त्र्. ACCOSTED, p. p. अभिहितः -ता -ते, अभिभाषितः -ता -ते.

ACCOUNT, s. (A computation) गणितं, विगणनं, गणना -नं, सङ्ख्यानं, लेखा—(Value, estimation) मूल्यं, अर्थः, मन्मानं—(Great value) बहुमतिः—(Narrative, explanation) कथा, कथनं, उपाख्यानं,

यथातथं, यथास्थितं; 'on this account,' सतम् ind., अनेन हेतुना, इति हेतोः; 'on what account?' केन हेतुना or केन कारणेण; 'on account of,' हेतोः, हेतौ, अर्थं or अर्थे, कृते, निमित्ते, कारणतः with the crude form; or expressed by simply putting the noun in the abl. c.; as, 'on account of anger,' कोपात्; or by the indec. part. of उद्दिश्य; as, 'on which account,' यदुद्दिश्य.

To ACCOUNT, v. a. (To esteem) मन (c. 4. मन्यते, मनुं, or caus. मानयति -यितुं), मम्मन् in caus.; ज्ञा (c. 9. जानाति, जानीते, ज्ञातुं).—(To reckon, compute) गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, सङ्ख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं)—(To give an account or relation) कप् (c. 10. कथयति -यितुं), आख्या, निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

ACCOUNTABLE, a. परानुयोगाधीनः -ना -नं, अनुसन्धेयः -या -यं, अनु-सन्धानायतः -जा -जे, आह्वानाधीनः -ना -नं, यो निक्षेपं or न्यासं प्रतिपादयितुम् संहति.

ACCOUNTANT, s. गणकः, लेखकः, लिपिकारः, मसिपत्यः.

ACCOUNT-BOOK, s. गणनापुस्तकं.

To ACCOUNT, v. a. नह (c. 4. -नयति -ते -नहुं), सवह, पिनह, सञ्चोक् (c. 8. -करोति -कर्तुं).

ACCOUNTED, सवह-डा-डं, पिनह-डा-डं, सत्ता-त्ता-त्तं, सञ्चितः-ता-तं.

ACCOMTMENT, s. सवहाहः, सत्ता, परिधानं, खलङ्कारः.

To ACCRUE, v. n. (To be added) प्रतिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), मिल् (c. 1. मिलति, मिलितुं), प्राप् in pass. (-आप्ते)—(To arise as profit) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), जन (c. 1. जायते, जनितुं), सन्नन्.

To ACCUMULATE, v. a. चि (c. 5. चिन्तति, चेतुं), सञ्चि, समाचि, प्रचि, राशीकु, एकत्र कृ.

To ACCUMULATE, v. n. उपचि in pass. (-चीयते), वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), राशीभू.

ACCUMULATED, p. p. उपचितः -ता -ते, सचितः -ता -ते, समाचितः -ता -ते, राशीकृतः -ता -ते, वर्द्धितः -ता -ते.

ACCUMULATION, s. सञ्चयः, समुदायः, सम्पत्तिः f., सहातः, सवयः, खोपः, राशीकरणं.

ACCURACY, s. यापार्थ्यं, तथ्यं, याथातथ्यं, सम्यक्त्वं, शुद्धत्वं, सत्यता—(Nicty) मृत्तत्वं.

ACCURATE, a. यथार्थः -धा -धं, सत्यः -त्या -तं, तथ्यः -ध्या -ध्वं, चृतः -ता -ते, समञ्जसः -सा -सं, यापार्थिकः -की -के.

ACCURATELY, adv. यथार्थं, सम्यक्, चृतं, सत्यं, सञ्जसा, मृत्तत्वेन.

ACCURSED, *p. p.* अभिशप्तः -भा -भं, श्रापयत्तः -स्ता -स्तं, आकुरः -ष्टा -ष्टं, आक्रोशनीयः -या -यं, अपगहिः -ता -तं.

ACCUSATION, *s.* अभियोगः, दोषकल्पनं, अपवादः.—(False) अभिशंसनं, अभिशापः.

ACCUSATIVE, *a.* (Case) कर्म *n.* (नं), द्वितीया विभक्तिः.

To ACCUSE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अधिष्टिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अपवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), दोषकल्पनं कृ, परिश्रप् (c. 1. -श्रपति -श्रमुं), अभिशप्.—(To be accused), अभियुज् in pass. (-युज्यते).

ACCUSED, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशप्तः -भा -भं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

ACCUSER, *s.* अभियोगी *m.* (नं), अभियोक्ता *m.* (क्तुं), अपवादकः, परिवादकः.

To ACCUSTOM, *v. a.* अभ्यस् (c. 1. -अस्मति -अमितुं), अभ्यासं or व्यवहारं कृ, शिष्य in caus. (शिष्ययति -यितुं).—(To be accustomed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं भू.

ACCUSTOMARY, *a.* आचारिकः -की -कं, साधारितः -ता -तं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारानुरूपः -या -यं, स्वाभाविकः -की -कं.

ACCUSTOMED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता -स्तं, शिष्यितः -ता -तं.

ACE, *s.* (On cards or dice) मुद्राविशेषः.—(Within an ace, all but) प्रायस्, यत्किञ्चित् न्यूनं, ईषद्वनं.—‘All but dead,’ मृतकल्पः.

ACERBITY, *s.* कटुता, अमृता, शुक्रता.—(Sharpness of temper) स्वभावकटुता, अरुण्यतं.

ACHE, *s.* वेदनं -ना, पीडा, व्यथा.—(Headache) शिरोवेदना.—(Toothache) दन्तवेदना.

To ACHIEVE, *v. n.* पीड् in pass. (पीड्यते), व्यप् (c. 1. -व्यपते, व्यपितुं).

To ACHIEVE, *v. a.* (To perform, finish) समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), सिध् in caus. (-साधयति -यितुं).—(To obtain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), समाप्, सम्पाप्.

ACHIEVEMENT, *s.* (A noble exploit) प्रशंसनीयकर्म *n.* (नं), चेष्टितं, चरित्रं.—(In heraldry) पदचिह्नं.

ACID, *a.* अम्लः -झा -झं, शुकः -क्ता -क्तं, शोक्रः -की -कं, शोक्रिकः -की -कं.

ACID, *s.* अम्लः, शुकः.

ACIDITY, *s.* अम्लता -त्वं, अम्लभावः, शुक्रता.—(Of stomach) अम्लपित्तः.

To ACIDULATE, *v. a.* अम्लीकृ; अम्ल्य् (nom. अम्लयति -यितुं).

ACIDULATED, *p. p.* अम्लीकृतः -क्ता -क्तं, अम्लीकृतः -ता -तं.

To ACKNOWLEDGE, *v. a.* अभिज्ञा (c. 1. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, प्रतिज्ञा; स्वीकृ, अम्लीकृ, अनुभाष् (c. 1. -भाषते -भाषितुं).

ACKNOWLEDGMENT, *s.* स्वीकारः, अम्लीकारः, प्रत्यभिज्ञानं.—(Of a fault) स्थापयस्वीकारः.

ACORN, *s.* प्रसिद्धवृक्षस्य फलं.

To ACQUAINT, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; बुष् in caus. (बोधयति -यितुं), प्रबुष्, प्रतिबुष्, अवबुष्, निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

ACQUAINTANCE, *s.* परिचयः.—(Knowledge) ज्ञानं, परिज्ञानं.—(An acquaintance, friend) मित्रं, संसर्गो *m.* (नं), विभाव.—(Familiarity) संसर्गः, संस्तवः.

ACQUAINTED, परिचितः -ता -तं, संस्तुतः -ता -तं.—(Known) ज्ञातः -ता -तं.

To ACQUIESCE, *v. n.* तुष् (c. 4. तुष्यति तोषुं), समुष् with inst. or loc.—(In an opinion) सम्मतिं कृ.—(To assent) अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं).

ACQUIESCENCE, *s.* तुष्टिः *f.*, परितोषः, स्मृतोषः, सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, शान्तिः *f.*—(Submission) क्षान्तिः *f.*

ACQUIRABLE, *a.* प्राप्यः -प्या -यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं.

To ACQUIRE, *v. a.* सज् (c. 1. सजति सजितुं), उपाज् (c. 1. लभते लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), अवाप्; प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अश (c. 5. -अश्रुते, अशितुं), उपाश् समश्; साविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), समाविश्.

ACQUIRED, *p. p.* प्राप्तः -भा -भं, लभः -भा -भं, आपन्नः -जा -जं, सजिज्ञतः -ता -तं, उपाजिज्ञतः -ता -तं.

ACQUISITION OF ACQUIREMENT, *s.* लाभः, लब्धिः *f.*, सज्जनं, प्राप्तिः *f.*, अवप्तिः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, ग्रहणं.—(The thing gained) आगमः.—(Acquirement of knowledge) विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्याज्जनं, विद्यागमः.—(Acquisition of property) धनाज्जनं.—(Various acquirement) विप्रतिपत्तिः *f.*

To ACQUIT, *v. a.* पापात् मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षुं), विमुष्, or in caus. (मोक्षयति -यितुं), शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), नित्स् in caus. (-तारयति -यितुं).

ACQUITTAL, *s.* शुद्धिः *f.*, शोधनं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः.

ACQUITTANCE, *s.* निस्तारः, आनुगम्यं, निष्कृतिः *f.*

ACQUITTED, *p. p.* शुद्धः -द्धा -द्धं, मुक्तः -क्ता -क्तं.

ACRID, ACRIMONIOUS, *a.* कटुः -टुः or -ट्टी -ट्टुः, उग्रः -या -यं, अरुणुदः -दा -दै, प्रखरः -रा -रं.

ACRIMONY, *s.* कटुता, उग्रत्वं, प्रखर्यं.—(Of temper) स्वभावकटुता.

ACROSS, *adv.* (To the other side) पारं, तीरान्तरं; as, ‘across the sea,’ समुद्रपारं.—(Transversely) व्यस्तं.—(With hands across) व्यस्तपाणिना.

ACROSTIC, *s.* श्लोकविशेषः.

To ACT, *v. n.* चेष्ट् (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं), विचेष्ट्, मचेष्ट्, कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(To conduct one's self) व्यवहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्षुं), आचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).—(As a stage-player) नट् (c. 1. नटति, नटितुं).

To ACT, *v. a.* (To feign by action) नट् (c. 10. नाटयति -यितुं); as, ‘Acting the sentiment of love,’ शृङ्गारभावं नाटयन्ती; रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ. The sense of acting a part may be expressed by nominal verbs; as, ‘he acts the king,’ राज्ञायते.—(To assume disguise) छद्मवेशं कृ.

ACT, *s.* (A deed) कर्म *n.* (नं), कार्यं, चेष्टितं, क्रिया, कृतं, कृत्यं, विचेष्टितं.—(Of a play) अङ्कः, अङ्कः.—(A decree) व्यवस्था.

ACTION, *s.* कर्म *n.* (नं), क्रिया, कृता, चेष्टा, विचेष्टितं, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं.—(Agency, operation) कारणं.—(The action of the wind) वाताहतिः *f.*—(Gesticulation) इङ्गितं, अङ्गहारः, अङ्गविशेषः.—(An action in law) अभियोगः, सयः.—(Fight, battle) युद्धं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः.

ACTIONABLE, *a.* (In law) अभियोक्तव्यः -ज्या -ज्यं, व्यवहार्यः -य्या -य्यं, व्यवहर्तव्यः -य्या -य्यं.

ACTIVE, *a.* (Engaged in action) उद्योगी -गिनी -गि (नं), प्रयत्नवान् -वती -वत् (तं), उद्युक्तः -क्ता -क्तं, कर्म्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, अनलसः -सा -सं, सयसः -स्ता -स्तं, व्यवसायी -यिनी -यि (नं), कर्म्मो -र्म्मिणी -र्म्मि (नं), सोत्साहः -हा -हं, सोद्योगः -गा -गं, कर्म्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं.—(Nimble) तीक्ष्णकर्म्मो -र्म्मो -र्म्मि (नं), चायुकारो -रिणी -रि (नं), लघु -घुः -घुः, त्वरितः -ता -तं, सत्वरः -रा -रं, जतदुः -द्धा -द्धं.—(Having motion) गत्वरः -रा -रं.—(Active voice) परस्मैपदं, कर्त्तृवाच्यः.—(A verb in the active voice) कर्त्तृरि वाच्यं, सकर्म्मकक्रिया.—(Fond of manly exercise) व्यायामशीलः -ला -लं, व्यायामी -मिनी -मि (नं).

ACTIVITY, *s.* कर्मोद्योगः, सयत्नता, व्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं—(Manly exercise) व्यायामः—(Active life) प्रवृत्तिः *f.*—(With activity) प्रयत्नतत् *ind*

ACTOR, *s.* (Stage-player) नटः, नर्तकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गजीवकः, रङ्गजीवः, अभिनेता *m.* (नृ), शैलाली *m.* (नृ), कृशाची *m.* (नृ).—(He that acts or does) कारी *m.* (नृ), कारकः, कारः.

ACTRESS, *s.* नर्तकी, नटी, चारणदाराः *pl.*

ACTUAL, *a.* (True, real) तथ्यः -ध्या -ध्यं, वास्तवः -वा -व, वास्तविकः -की -कं, सत्यः -त्या -मं, विद्यमानः -ना -नं.

ACTUALLY, *adv.* वस्तुतस् *ind.*, अद्यतस् *ind.*, कार्यतस् *ind.*, कार्यवत्.

ACTUARY, *s.* लेखकः, व्यवस्थापकः.

ACUMEN, *s.* (Quickness of intellect) बुद्धिमत्ता, मतिप्रकर्षः, विदग्धता, कुशाचीयमतिर्न.

ACUMINATED, तीक्ष्णायः -या -यं, संशुमान् -मती -मत् (नृ).

ACUTE, *a.* (In intellect) मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, कुशाचीयमतिः -तिः -ति.—(Not blunt) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -व्रा -व्रं.—(Acute pain) तीव्रवेदना.

ACUTELY, *adv.* तीव्रं, तीक्ष्णं, मूढतया.

ACUTENESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिमत्ता, विदग्धता, वेदग्यं.—(Sharpness) तीक्ष्ण्यं, तेजः *n.* (स्), तीव्रता.

ADAGE, *s.* सूत्रं, वचनं, प्राचीनपुरुषवचनं.

ADAGIO, *adv.* शनैः शनैः, मन्दं मन्दं.

ADAGIO, *s.* स्वरमान्धं.

ADAMANT, *s.* वज्रः or -जं, अभेद्यप्रसरः.—(Diamond) हीरकः, हीरं, अचिकं, वरारकं.

ADAMANTINE, *a.* वज्रमयः -यी -यं, वज्रः -जा -जं.

To ADAPT, *v. a.* युज् in caus. (योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं).—(To be adapted) युज् in pass. (युज्यते).

ADAPTABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, योज्यः -ध्या -ध्यं, संयोजनीयः -या -यं.

ADAPTED, *p. p.* युक्तः -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -कं, पर्याप्तः -प्ता -पं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं.

To ADD, *v. a.* (One thing to another) अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or समायुज् : धा (c. 3. दधाति धातुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति -धेत्तुं), उपयुज्परि धा, समाधि (c. 5. -चिनोति -चेत्तुं).—(To add together, cast up) परिमृष्ट्वा (c. 2. -रूपाति -रूपातुं), परिगण (c. 10. -गणयति -यितुं).

ADDER, *s.* सर्पविशेषः.

To ADDECT, *v. a.* (One's self to any thing) आसज् in pass. (-सज्यते or -सज्जते -संजु) with loc.; भज् (c. 1. भजति -त, भक्ते), आसेज् (c. 1. -सेवते, -सेवितुं), निविज् in caus. (-वेशयति -यितुं), निरतः -ता -तं or आसक्तः -क्ता -कं भू.

ADDECTED, *p. p.* सक्तः -क्ता -कं, आसक्तः -क्ता -कं, प्रसक्तः -क्ता -कं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रनुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवणः -णा -णं.

ADDICTION, *s.* मक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः.

ADDITION, *s.* संयोजनं, समायोगः, समाधेयः.—(The state of being additional) आधिक्यं.—(In arithmetic) सङ्कलितं, परिसंख्या, परिगणनं.—(The thing added) अनुबन्धः.

ADDITIONAL, *a.* अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं.

ADDLE, *a.* असम्पूर्णः -क्षा -क्षं, नष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं.

To ADDRESS, *v. a.* (By words) आमान् (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), समाबन्धः, अभिभाष (c. 1. -भाषते -भाषितुं), आभाषः, समाभाषः, प्रतिभाषः, अभिवद्

(c. 1. -वदति -ते -वदितुं, c. 10. -वादयति -ते -यितुं), अभिवच् (c. 2. -वक्ति -वक्ते), आलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), निगद् (c. 1. -गदति -गदितुं).—(By name) सम्बोधनं कृ, नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(To address a letter, &c., to any one) पत्रसंज्ञा कृ.

ADDRESS, *s.* सम्बोधनं, अभिवाद्, वाक्यं, वचनं, वाक्कारम्भः.—(By name) नामग्रहः.—(Courtship) भावकरणं.—(Dexterity) नेपुण्यं चतुरता.—(Direction of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः.

ADDRESSED, *p. p.* सम्बोधितः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं, सम्भाषितः -ता -तं. To ADDUCE, उपन्यस् (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेत्तुं), आनी, साक्षात् कृ.

ADDUCED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपनीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं.

ADEPT, *s.* अभिज्ञः, पटुः, निपुणः, प्रवीणः.

ADEQUACY, *s.* सामर्थ्यं, पर्याप्तः *f.*, क्षमता, योग्यत्वं.

ADEQUATE, *a.* पर्याप्तः -प्ता -पं, क्षमः -मा -मं, समर्थः -रथा -रथं, प्रतिबलः -ला -लं, तुल्यः -त्या -त्यं, समानः -ना -नं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

To ADHERE, *v. n.* संज् in pass. (सज्यते or सज्जते) अनुसंज्, आसंज्, प्रसंज्, संसंज् with loc.; संलग्नः -ग्नता -ग्नं, or अनुलग्नः -ग्नता -ग्नं, or संयुक्तः -क्ता -कं, or अवलम्बि -म्बिनी -म्बि, or दृढावलम्बि -म्बिनी -म्बि अस्; अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं) in pass. (-बध्यते), ली (c. 4. लीयते लेत्तुं), धृ in caus. (धारयति -यितुं).—He adheres to his promise, प्रतिज्ञातं पालयति.

ADHERENCE, *s.* आसङ्गः, अनुपङ्गः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, निपेवनं.—(To a pursuit) परायणः, त्वरायणं.

ADHESIVE, *s.* अनुपङ्गी *m.* (नृ), अनुगतः, अनुगामी *m.* (नृ), सहायः, सहचरः.—(Follower of the same party) एकपक्षः, पक्षकः, सपक्षः, पार्थिकः.

ADHESION, *s.* अनुलग्नता, संलग्नतं, संसक्तिः *f.*

ADHESIVE, *a.* अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, अनुपङ्गिकः -की -कं.

ADIEU, *s.* आमन्त्रणं, आप्रच्छनं, प्रस्थानकाले आमन्त्रण.—(To bid adieu) आप्रच्छ् (c. 6. -पृच्छते -प्रष्टुं), आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं) अनुमन्त्र्.

ADJACENT, *a.* समीपः -पा -पं, आसन्नः -न्ना -नं, निकटः -टा -टं, सन्नद्धः -द्धा -द्धं, सन्निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, संसक्तः -क्ता -कं, पार्श्वेभ्यः -स्या -स्यं.

ADJECTIVE, *s.* गुणवाचकः, शब्दविशेषणं.

To ADJOIN, *v. a.* आयुज् (c. 7. -युज्कति -युक्ते), c. 10. -योजयति -यितुं) समायुज् संयुज्.

To ADJOIN, *v. n.* समीपः -पा -पं स्या (c. 1. तिष्ठति स्थातुं), निकटे स्या, समीपवन्त्री -त्रिनी -त्रिं अस्.

ADJOINING. See ADJACENT.

To ADJOURN, *v. a.* निरूपितकालपर्यन्तं कार्यं त्यज् (c. 1. त्यजति त्यक्ते).

ADJOURNMENT, *s.* निरूपितकालपर्यन्तं कार्यत्यागः.

ADIPOUS, *a.* मेदस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), वसायुक्तः -क्ता -कं.

To ADJUDGE, *v. a.* (To cause one of the parties to give up the thing controverted) दा in caus. (दापयति -यितुं).—(To decree judicially) तीर (c. 10. तीरयति -यितुं), निर्णीतं -तां -तं कृ, निष्पन्नं -न्नां -नं कृ, विचारं कृ, पार (c. 10. पारयति -यितुं).

ADJUDGED, *p. p.* दापितः -ता -तं, तीरितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं.

ADJUDICATION, *s.* दापनं, तीरणं, विचारणं.

ADJUNCT, *a.* संयुक्तः -क्ता -कं, सहितः -ता -तं, सम्मिलितः -ता -तं.

ADJUNCT, *s.* (An indicatory affix to verbs) अनुबन्धः.

ADJUNCTION, (The act of adjoining) संयोजनं, सम्मिलनं.

ADJURATION, *s.* (The act of proffering an oath) शापन.—(The form of oath proffered) शपथव्यवस्था.

To ADJURE, *v. a.* (To put upon oath) शप in caus. (शापयति -यितुं).—(To charge earnestly) शपथेन समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

To ADJUST, *v. a.* समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, संविधा; चायुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्ते or in caus. -योजयति -यितुं), समायुज्; प्रतिस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) तुल्यं -त्यां -त्यं कृ.

ADJUSTED, *p. p.* समाहितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, आयोजितः -ता -तं.

ADJUSTMENT, *s.* समाधानं, सन्धानं, विधानं, समायोगः.

ADJUTANT, *s.* (A helper) सहायः, उपकारकः, सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.* (नं).—(In the army) श्रेयस्यदक्षिणः.

ADMENSURATION, *s.* परिमाणं, मापनं, परिमाणाविद्या.

To ADMINISTER, *v. a.* (Give, afford, supply) दा (c. 3. ददाति दातुं), उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).—(To conduct) निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं), निर्वृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रवृत्; आयस (c. 1. -यसति -वस्ते).—(Justice, punishment, &c.) प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्प्रणी; प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ADMINISTERED, *p. p.* (As justice) प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं.

ADMINISTRATION, *s.* (The act of administering an office) प्रणयनं, कर्मनिर्वाहः, राज्यपुरा.—(Those to whom the care of public affairs is committed) सचिवाः *pl.*; 'ministers of action,' कर्मसचिवाः *pl.*; 'ministers of counsel,' धीसचिवाः *pl.*—(The ministerial office) साचिर्व्यं, मन्त्रित्वं.—(Act of administering medicine, &c.) भेषजप्रयोगः.

ADMINISTRATOR, *s.* (One entrusted with the care of the effects of a deceased man) मृतद्रव्यनिरूपणाधिकृतः, प्रेतजनद्रव्यरक्षकः.—(One that conducts any thing) प्रणेता *m.* (तृ), सम्प्रणेता *m.* (तृ), प्रवर्त्तयिता *m.* (तृ), प्रवर्त्तकः.

ADMIRABLE, *a.* आश्चर्यः -य्या -य्यं, प्रशंसनीयः -या -यं, अद्भुतः -ता -तं, अनुपमः -मा -मं, सुन्दरः -रा -री -रं.

ADMIRABLY, *adv.* आश्चर्यप्रकारेण, प्रशंसनीयप्रकारेण, अद्भुतं.

ADMIRAL, *s.* जलयोधाधिपतिः, वृहद्वीरसमूहाधिपतिः, जलयोधाधिपत्यः.

ADMIRALSHIP, *s.* वृहद्वीरसमूहाधिपत्यं, जलयोधाधिपतित्वं.

ADMIRALTY, *s.* (The officers appointed to administer naval affairs) नौमुद्रकार्याधिकृतः सचिवसमाजः जलयुद्धव्यवस्थानरूपेण नियुक्तः समाजः.

ADMIRATION, *s.* प्रशंसा, आश्चर्य.—(Wonder) विस्मयः, आश्चर्यं, चमत्कारः.

To ADMIRE, *v. n.* प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), आश्चर्य (c. 1. आश्चर्यते आश्चर्यते).—(To regard with wonder) विस्मयेन दृश (c. 1. पश्यति दृष्टुं) or अपेक्ष (c. 1. ईक्षते -ईक्षितुं).—(To regard with love) खेहेन or अनुरागेण खवेष्ट.

ADMIRER, *s.* (The person who admires) विस्मयी *m.* (नं), आश्चर्यकः, प्रशंसकः.—(A lover) कामी *m.* (नं), अनुरागवान् *m.* (नं), प्रणयी *m.* (नं), खेही *m.* (नं).

ADMISSIBLE, *a.* दास्यः -स्या -स्यं, आदेयः -या -यं, उपादेयः -या -यं, प्रगृह्यः -स्या -स्यं, स्वीकरणीयः -या -यं.

ADMISSION, *s.* (The act of admitting) प्रवेशनं.—(Admittance, entry) प्रवेशः.—(Allowing an argument) वाक्यग्रहणं, स्वीकारः, अनुज्ञा, अङ्गीकरणं.

To ADMIT, *v. a.* प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं), निविश, आविश.—

(Allow, approve of) ग्रह (c. 9. गृह्णाति -ह्नाते ग्रहीतुं), अनुग्रह, स्वीकारं कृ, अङ्गीकृ.

ADMITTANCE, *s.* (Entry) प्रवेशः.—(Allowance) वाक्यस्वीकारः, ग्रहणं.

ADMITTED, *p. p.* प्रवेशितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

To ADMIX, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), विमिश्र, सम्मिश्र-त्रां-त्रं कृ, मिश्रणं कृ, संयोगं कृ.

ADMIXED, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रितः -ता -तं.

ADMIXTION, *s.* मिश्रणं, सम्पर्कः, सादृश्यं.

To ADMONISH, *v. a.* प्रदिश in caus. (-देशयति -यितुं), उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रत्यादिश, प्रबुध् or सवुध् in caus. (-बोधयति -यितुं), समाविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), शिक्ष in caus. (-शिक्षयति -यितुं), विश in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), मन्स् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), निदृश in caus. (-दर्शयति -यितुं), अनुयोगं कृ.

ADMONISHED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, बोधितः -ता -तं.

ADMONISHER, *s.* उपदेशकः, प्रत्यादेशकः, प्रबोधकः, अनुयोगकारी *m.* (नं), अनुयोजकः, शिक्षादाता *m.* (तृ), शिक्षकः.

ADMONITION, *s.* उपदेशः, प्रत्यादेशः, मन्त्रणं, प्रबोधनं, प्रबोधः, शिक्षा, अनुयोगः.

ADMONITORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, शिक्षकः -का -कं, बोधकरः -री -रं, अनुज्ञापकः -का -कं.

ADO, *s.* (Frouble) दुःखं, कष्टं, श्रमः.—(Bustle, tumult) हुमुलं, कलहः, कोलाहलः.

ADOLESCENCE OF ADOLESCENCY, *s.* यौवनं, कौमारं, यौवनावस्था.

To ADOPT, *v. a.* (As a child) कृत्रिमपुत्रं कृ, पोष्यपुत्रं कृ.—(To assume) ग्रह (c. 9. गृह्णाति -ह्नाते ग्रहीतुं), आत्मसात्कृ.

ADOPTED, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, आत्मसात्कृतः -ता -तं; 'an adopted son,' पोष्यपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, दत्तकपुत्रः, दत्तिमपुत्रः.—(Not natural) कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.

ADOPTER, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकारी, पोष्यपुत्रकारी (नं).

ADOPTION, *s.* (Of a child) कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रकरणं.—(Assumption) ग्रहणं, आत्मसात्करणं.

ADORABLE, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, खर्षणीयः -या -यं, भगवान् -वती -वत (तृ).

ADORATION, *s.* पूजा, खर्षा, खर्षधनं, भजनं, नमस्कारः, नमस्या.

To ADORE, *v. a.* नमस्कृ (nom. नमस्यति -स्यितुं), पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), खर्ष (c. 1. खर्षति, खर्षितुं), खर्ष्ये, समर्चे, नमस्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कर्त्तुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), वरिवस्य् (nom. वरिवस्यति -स्यितुं).

ADORED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, खर्षितः -ता -तं.

ADORER, *s.* पूजकः, खर्षकः, भक्तः, नमस्कृता *m.* (तृ).

To ADORN, *v. a.* भूष (c. 1. भूषति, भूषितुं), c. 10. भूषयति -यितुं, विभूष, खलङ्कृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कर्त्तुं), परिष्कृ, समलङ्कृ; शुभ in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्; मण्ड (c. 10. मण्डयति -यितुं).

ADORNED, *p. p.* खलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं.

ADORNING, *s.* खलङ्कारः, खलङ्किया, भूषणं.

ADRIET, *adv.* इतस्ततः प्रवर्तमानः -ना -नं.

ADROIT, *a.* निपुणः -खा -खं, दक्षः -क्षा -खं, चतुरः -रा -रं, लघुः -पुः -पु.

ADROITLY, *adv.* सदास्वं, चतुरं, निपुण्येन.

ADROITNESS, *s.* निपुण्यं, दाक्ष्यं, चतुर्यं, चातुर्यं, लापयं.

ADRY, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, तृपितः -ता -तं, तृपातः -ता -तं.

ADULATION, *s.* सतिप्रशंसा, मिथ्याप्रशंसा, चातुकारः, चातुरिः *f.*, आशा अनुनयः, स्तुतिः *f.*

ADULATORY, *s.* अतिप्रशंसकः -ता -कं, अतिप्रशंसायुक्तः -क्ता -क्ते, आध्यात्मिकः -ता -ते, अनुनयी -यिनी -यि (न).

ADULT, *s.* प्रौढः -टा -टं, प्रवृद्धः -डा -डं, उन्नतः -ता -ते, मानुषप्राप्तः -प्ता -प्ते, दृढितः -ता -ते.

To ADULTERATE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), अशुद्धीकृतं, अपवित्रीकृतं.

ADULTERATE OF ADULTERATED, *p. p.* दूषितः -ता -ते, अशुद्धीकृतः -दा -ते, मिश्रः -आ -अं, संमृष्टरूपः -पी -पं.

ADULTERATION, *s.* दूषणं, अशुद्धीकरणं, मिश्रणं.

ADULTERER, *s.* पारदारिकः, परदारगामी *m.* (न), अभिचारी *m.* (न),

ADULTERESS, *s.* बन्धकी *f.*, अभिचारीणी, अभिसारिका *f.*

ADULTERINE, *s.* ज्ञाज्ञः.

ADULTEROUS, *s.* अभिचारी -रिणी -रि (न).—(Corrupt) दुष्टः -डा -डे, अशुद्धः -डा -डे.

ADULTERY, *s.* पारदार्यं, परदारगमनं, परकलत्राभिगमनं, भाव्यातिक्रमः, अभिचारः.—(To commit adultery) युष्कर (c. 1. -चरति -चरितुं), परस्त्रिया सह रम् (c. 1. रमते रन्तुं).

To ADUMBRATE, *v. c.* पाण्डुलेख्यं कृ, पाण्डुलिपिं कृ, प्रतिज्ञायां कृ, चित्रारम्भं कृ.

ADUMBRATION, *s.* प्रतिज्ञाया, प्रतिचित्रम्.—(The act of adumbrating) प्रतिज्ञायाकरणं, पाण्डुलेख्यकरणं.—(Sketch) पाण्डुलेख्यं, पाण्डुलिपिः *f.*, चित्रारम्भः.

ADUNCITY, *s.* वक्रता, जैर्घ्यं, विनिवृत्तता, अनुवृत्ता.

To ADVANCE, *v. n.* प्रया (c. 2. -याति -यातुं), प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), चल (c. 1. चलति चलितुं), प्रचल, प्रयु (c. 1. -सरति -सन्तुं), प्रमूष (c. 1. -सर्पति -सन्तुं or -सर्पितुं), क्रम् (c. 1. -क्रमते, क्रमितुं).—(To improve) वृष (c. 1. वर्धते वर्धितुं).

To ADVANCE, *v. a.* जानी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रणी, अये नी, पुरस्कृ; 'to advance an army,' बलं पुरस्कृतुं.—(To aggrandize) वृष in caus. (वर्धयति -यितुं).—(To accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं).—(To pay beforehand) प्राग् विहितकालात् मृत्यं दा.

ADVANCE, *s.* प्रगमनं, प्रवर्धनं, अग्रगमनं, अग्रसरणं.—(Improvement) आगमः, वर्द्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, उत्तरोत्तरवर्द्धनं.

ADVANCED, *p. p.* (Brought forward) जानीतः -ता -ते, वर्धितः -दा -ते. —(In knowledge) कृतागमः -मा -मं.—(In life) गतायुः -युः -युः (स् or ष्), प्रवयाः -याः -यः (भ्).

ADVANCEMENT, *s.* प्रगमनं.—(Promotion) वर्द्धनं, समुन्नतिः *f.*, उन्नतिः *f.*, उन्नपदप्राप्तिः *f.*—(In knowledge) विज्ञागमः.

ADVANTAGE, *s.* (Gain, profit) फलं, लाभः, अर्थः.—(Superiority over) प्राधान्यं, आधिक्यं.—(Opportunity) अवसरः, अयकाशः; 'for one's own advantage,' आत्मविवृद्धये dat. c., 'dressed to advantage,' सुवेशी -शिनी -शि (न).

To ADVANTAGE, *v. a.* उपकृ (c. 8. -करोति -कन्तुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपयह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति दातुं).

ADVANTAGEOUS, *a.* फली -लिनी -लि (न), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थशीलः -ला -लं, अर्थयुक्तः -क्ता -क्ते, अर्थकरः -रा or -री -रे, लाभनीयः -या -यं.

ADVANTAGEOUSLY, *adv.* (Profitably) लाभेन, सफले, सलाभं, साधं.—(Conveniently) सापकाशं.

ADVANTAGEOUSNESS, *s.* सफलत्वं, लभ्यता, फलित्वं.

ADVENT, *s.* आगमनं.—(Of Christ) सुहागमनं.

ADVENTITIOUS, *a.* आगनुकः -का or -की -कं, आहार्यः -र्या -र्यं; 'adventitious beauty,' साहाय्यशोभा.

ADVENTURE, *s.* चरितं, घुषान्तः, चेष्टितं, चरितं, घटनं, दैवघटनं.

To ADVENTURE, *v. n.* (To try the chance) सन्दिग्धकर्म देवायत्नं or देवाधीनं कृ.—(To attempt with daring) साहसेन व्यवसो (c. 4. -स्यति -सानुं).

ADVENTURER, *s.* सन्दिग्धकर्मरतः, सन्दिग्धकार्यप्रवृत्तः, कठिनकर्मव्यवसायी *m.* (न)

ADVENTUROUS, *a.* (Inclined to adventure) साहसिकः -की -कं, निर्भयः -या -यं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं.—(Dangerous) भययुक्तः -क्ता -क्ते, भयावहः -हा -हं, सन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.

ADVENTUROUSLY, *adv.* साहसेन, धृष्टं, प्रगल्भं, निर्भयं.

ADVERB, *s.* क्रियाविशेषणं, अव्ययशब्दः.

ADVERBIAL, *a.* क्रियाविशेषकः -का -कं, अव्ययः -या -यं, क्रियाविशेषण-सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न).

ADVERBIALY, *adv.* क्रियाविशेषणयत्, अव्ययभावे.

ADVERSARY, *s.* वैरी *m.* (न), शत्रुः *m.*, शरिः *m.*, विपक्षः, सपलाः.

ADVERSE, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरुद्धः -डा -डं, वैरी -रिणी -रि (न), प्रतिघः -घा -घं, प्रतिघातो -तिनी -ति (न), विपक्षः -क्षा -क्षं.

ADVERSITY, *s.* विपत् *f.* (-द्), आपत् *f.* (-द्), विपत्तिः *f.*, विपत्कालः अव्ययः.

To ADVERT, *v. n.* (To attend to, regard) मनः समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो युज् (c. 7. युनक्ति योक्तुं), c. 10. योजयति -यितुं, आलक्ष्य (c. 10. -लक्षयति -यितुं), समीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवधेयः, अनुद्गृह्य (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं), अवधानं or मनोयोगं कृ.

ADVERTENCE, *s.* अवधानं, मनोयोगः, अवधेयः.

To ADVERTISE, *v. a.* (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा; निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), समाविद्; बुष् in caus. (बोधयति -यितुं); सूच (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Give notice, publish) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), विकाशः; विपुष् in caus. (-वोषयति -यितुं); संवादपत्रेण प्रकाशः.

ADVERTISEMENT, *s.* (Instruction) सूचनं, बोधनं, प्रबोधनं, उपदेशः.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.—(By public paper) संवादपत्रं.

ADVERTISER, *s.* (He that gives intelligence) संवादकः, ज्ञापकः, प्रकाशकः.—(The paper in which advertisements are published) समाचारपत्रं.

ADVICE, *s.* उपदेशः or -ज्ञनं, मन्त्रः, आदेशः, मन्त्रणं -णा, आत्मज्ञः, प्रत्यवमर्शः, बोधनं.—(Intelligence) संवादः, समाचारः.

ADVICE-BOAT, *s.* संवादवाहिनी नौः or नौका.

ADVISABLE, *a.* (Prudent) उचितः -ता -ते, योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्ते.—(Open to advice) उपदेष्टव्यः -व्या -व्यं, उपदेशग्राही -हिणी -हि (न).

To ADVISE, *v. a.* (To give counsel) उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुज्ञास् (c. 2. -ज्ञास्ति -ज्ञास्ति).—(To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), बुष् in caus. (बोधयति -यितुं).

To ADVISE, *v. n.* (To consult) मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -यितुं).—(To deliberate) विचर् in caus. (-चारयति -यितुं).

ADVISED, उपदिष्टः -हा -ष्टं.—(Informed) ज्ञापितः -ता -ते, निवेदितः -ता -ते

ADVISEDLY, adv. (Prudently) मन्त्रतस् *ind.*, अवधानतस् *ind.*,
अवधानपुरस्सरं, सावधानं—(Purposely) ज्ञानतस् *ind.*, अभिप्रायेण.
ADVISER, s. उपदेशकः, उपदेश *m.* (नृ), उपदेशी *m.* (न), आदेशी *m.* (न)
 मन्त्री *m.* (नृ).—(Counsellor) ज्ञातः, सचिवः, मन्त्रा *m.* (नृ).
ADVOCATE, s. (A pleader in law) उच्चरवादी *m.* (न), परार्थ
 प्रतिवादी *m.* (न), प्रतिनिधिः *m.*—Any defender) प्रतिपालकः,
 रक्षकः, आश्रयः.
ADVOWSON, s. परार्थं यद् (नृ) ददति वदितुं प्रतिनिधिः अस-
 रत्न (नृ) दद्याति रक्षितुं, परिश्रयः, अभिरक्षः प्रतिपालः (नृ) 10. पालयति
 -यितुं).
ADVOWSE, s. (He that has the right of advowson) धर्माध्यापने
 यो न्ये नियोजकः अर्हति.
ADVOWSON, s. (A right to present to a benefice) धर्माध्यापने
 नियोजनधिकारः.
ADZE, s. तखणी, कुठारिका, वासिः *m.* -सो *f.*
AERIAL, a. (Belonging to the air) आकाशीयः -या -यं, वायवः -वी
 -यं, वैहायसः -सो -सं.—(Produced in the air) आकाशजः -जा -जं,
 वायुजः -जा -जं.—(Inhabiting the air) वायुगः -गा -गं, आकाशस्थः
 -स्था -स्थं, लेखरः -रा -रं, नभःस्थः -स्था -स्थं.—(Lofty) उच्चः -चा -चं.
AERIE, s. (A hawk's nest) श्वेननीडः, शकुनिनीडः.
AEROLOGY, s. आकाशविद्या, वायुविद्या.
AERONAUT, s. आकाशगामी *m.* (नृ), आकाशचरः.
ETHER, s. आकाशः, वायुः *m.*, नभः *m.* (नृ), विहायः *n.* (नृ).
AFAR, adv. (At a great distance) दूरं, दूरे, अतिदूरं, दूरतस् *ind.*—
 (To a great distance) दूरपथेन.—(From afar) दूरतस्, दूरात्.
 —(Afar off) दूरस्थः -स्था -स्थं.
AFFABILITY, a. मृदुशीलत्वं, मुशीलत्वं, अभिगम्यता, चादृक् *f.*, कोमलत्वं,
 मृदुता.
AFFABLE, a. मृदुशीलः -ला -लं, कोमलस्वभावः -वा -वं, मुशीलः -ला -लं,
 अभिगम्यः -स्या -स्यं, मृदुः -द्वी -दु, चादुवादी -दिनी -दि (नृ), प्रियवादी
 -दिनी -दि (नृ).
AFFABLY, adv. मृदु, मृदुवचनेन, चादृक्त्वा, मृदुतया, मृदुजनवत्.
AFFAIR, s. कार्यं, कर्म *n.* (नृ), आपारः, विषयः, अर्थः.
TO AFFECT, v. a. (Aim at) सेव् (c. 1. सेवते सेवितुं), उपसेव् निषेव्;
 समाचर् (c. 1. -चरति -चरितुं); भज् (c. 1. भजते, भज्).—(Operate
 upon) विकृ (c. 5. -करोति -करोतुं); उपहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं); चल्
 in caus. (चालयति -यितुं).—(To move with grief, &c.) शोकोपहतं
 -तां -तं कृ; 'to affect with joy,' हर्षाकुलं -लां -लं कृ.—(To
 pretend) छद्म or छलं कृ; मिथ्या वद; 'to affect to befriend a
 person,' मिथ्योपचारं कृ.—(To think one's self) मन् (c. 10.
 मानयते); 'one who affects learning,' पक्षितमन्यः.
AFFECTION, s. सहकारः, वैलक्षण्यं, मानित्वं; महापक्षितो -हम् इति
 एतिमुन्दरी अहम् इति बुद्धिर् अवहारो वा; 'affectation of learning,'
 पक्षितमन्यत्वं.—(A branch of feminine action) अवहित्वं, -न्या,
 विलासः, हासः.—(False pretence) उपचा, छलं, छद्म *n.* (नृ).
AFFECTED, part. a. (Pretended) कृत्रिमः -मा -मं; मिथ्या prefixed,
 as, मिथ्योपचारः, 'affected kindness.'—(Full of affectation)
 अवैलक्ष्यः -स्या -स्यं, अहङ्कारी -रिखी -रि (नृ), मानी -निनी -नि (नृ),
 विलासवान् -वती -वत्.—(Affected by, disturbed by) उपहतः
 -ता -तं, आकुलः -ला -लं, यस्तः -स्ता -स्तं, रक्षितः -ता -तं.
AFFECTEDLY, adv. वैलक्षण्येन, माहङ्कारं अहङ्कारेण.

AFFECTING, a. हृदयङ्गमः -मा -मं, मर्मभेदी -दिनी -दि (नृ).
AFFECTION, s. स्नेहः *m.*, प्रियता *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, प्रणयः,
 प्रेमा *m.* or -म *n.* (-मन). हातिं, प्रणयः.—(Passion of any kind)
 रागः, भावः, रसः.—(Of the mind) मनसो भावः.—(Of the body)
 शरीरस्य भावः.—(Parental) वास्तव्यः; 'I have great affection
 for him' तेन सह मम महान् स्नेहः or तस्मिन् अनुरागवान् अस्मि.
AFFECTIONATE, a. स्नेही -हिनी -हि (नृ), स्निग्धः -ग्धा -ग्धं, स्नेहशीलः
 -ला -लं, मुहूर्तमः मा -मं, अनुरागी -गिणी -गि (नृ), प्रीतिमान् -मती
 -मत (नृ) वत्सलः -ला -लं, हितः -ता -तं, प्रणयी -यिणी -यि (नृ),
 सप्रणयः -या -यं, जातहातिः -हा -हं.
AFFECTIONATELY, adv. स्नेहेन, प्रीत्या, प्रीतिपूर्वकं, स्नेहपुरःसरं, सानुरागे.
AFFIANCE, s. (A marriage-contract) वाग्दानं, विवाहसम्बन्धः.—
 (Trust, confidence) विश्वासः, प्रणयः, श्रद्धा, आस्था.
TO AFFIANCE, v. a. (To betroth) वाग्दानं कृ, विवाहनियमं कृ—
 (To confide) विश्वम् (c. 2. -धसिति -धसितुं).
AFFIANCED, p. p. वाद्वतः -ता -तं.
AFFIDAVIT, s. शपथपत्रं.—(To make affidavit) तथेति or नेति शपथेन
 ब्रू (c. 2. ब्रवीति वक्तुं), शपथं शप् (c. 1. शपति शप्).
AFFILIATION, s. कृत्रिमपुत्रकरणं, पोष्यपुत्रग्रहणं.
AFFINITY, s. सम्बन्धः, सम्पत्तिः, योगः, हातिवं, वन्धुता.
TO AFFIRM, v. n. (Opposed to deny) तथेति ब्रू (c. 2. ब्रवीति, वृते
 वक्तुं).—(Maintain, declare positively) दाद्वेन वद् (c. 1. ददति
 वदितुं).—(Ratify) स्थिराकृ, दृढीकृ, निश्चितं -तां -तं कृ, संस्तम्भ (c. 5.
 -स्तम्भति, c. 9. -स्तम्भति -स्तम्भितुं), प्रमाणीकृ.
AFFIRMATION, s. (Declaring positively) दृढोक्तिः *f.*, वचनं, दृढवचनं.
 —(Argumentative statement) पक्षः.—(Confirmation)
 प्रमाणीकरणं, निश्चयः, दृढीकरणं, स्थिराकरणं.—(False) विप्रलापः.
AFFIRMATIVE, a. (That which affirms) वादी -दिनी -दि (नृ), निश्चा-
 यकः -का -कं.—(Favourable to the argument) पक्षानुकूलः -ला -लं.
TO AFFIX, v. a. अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं), निबन्ध्, सम्बन्ध्; कर्ण्युन्
 (c. 7. -युनक्ति, c. 10. -योजयति -यितुं), आयुज्, उपयुज्.
AFFIX, s. (Grammatical) अनुबन्धः, प्रयोगः, आलोचिकः *f.*
TO AFFLICT, v. a. क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति क्रेशितुं or क्रेशुं), पीड् (c. 10.
 पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, परिपीड्; अय् in caus. (अययति
 -यितुं), आयस in caus. (—यासयति -यितुं).—(To be afflicted with
 disease) रोगेण पीड् in pass. (पीड्यते) or बाप् in pass.
AFFLICTED, p. p. व्यसनार्तिः -ता -तं, दुर्गतः -ता -तं, आपद्गस्तः -स्ता -स्तं,
 आपन्नः -न्ना -न्नं.—(Afflicted with) पीडितः -ता -तं, आनुदः -रा -रं,
 आर्तिः in composition; 'afflicted with disease,' रोगपीडितः -ता -तं.
AFFLICTION, s. क्रेशः, शोकः, दुःखं, कष्टं, अथा, पीडा, विदम्बना.
AFFLICTIVE, a. क्रेशकः -का -कं, क्रेशी -शिनी -शि (नृ), दुःखकरः -री -रं,
 अथाकरः -री -रं.
AFFLUENCE OF -ENCY, s. धनबाहुल्यं, धनसम्पत्तिः, धनित्वं, समृद्धिः *f.*,
 समृद्धता.—(The act of flowing to any one place) एकस्थानं
 प्रति प्रवाहः.
AFFLUENT, a. महांधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, धनी -निनी -नि (नृ), धन-
 वान् -वती -वत् (नृ), समृद्धः -द्धा -द्धं, यमुमान् -मती -मत (नृ), धनाढ्यः -ढ्या
 -ध्यं.—(Flowing to any one place) एकस्थानं प्रति प्रवाहकः -का -कं.
AFFLUX OF AFFLUXION, s. एकस्थानं प्रति स्रोतसां प्रवाहः.
TO AFFORD, v. a. (Give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. दयति दातुं), प्रादा,
 अमिता, प्रदा; उपपद् in caus. (—पादयति -यितुं).—(To be able to

bear expenses) व्ययं कर्तुं समर्थः—चा—यं अन् or शक् (c. 8. शक्नोति शक्ते), or व्ययाय उपकूप (c. 1. -कल्पते—कल्पितुं or -कल्प्युं).

To AFFRANCHISE, *p. a.* मुच (c. 10. भोक्षयति—यितुं, c. 6. मुचति मोक्षे), विमुच; मोक्ष (c. 10. भोक्षयति—यितुं, विमुच).

AFFRAY, *s.* सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, युद्धं, कलहः, डिम्यः, डमरः, डमरः.

To AFFRIGHT, *p. a.* ब्रस् in caus. (वासयति—यितुं), विचस्; भी in caus. (भाययति or भीषयति—ते—यितुं), उड्विज् in caus. (वेजयति—यितुं).

AFFRIGHT, *s.* वासः, सन्वासः, साध्वसं, भयं.

AFFRIGHTEDLY, *adv.* सत्रासं, सभयं, सन्वासनेन.

AFFRONT, *s.* अपमानं, विप्रियं, क्षेपः, अपहानं, धपेणं, तिरस्कारः.

To AFFRONT, *p. a.* (Offer open insult) साक्षात्, or सम्मुखं, or प्रतिमुखं, or मुखामुखि, or प्रत्यक्षं अवमन् (c. 4. -मन्यते—मन्तुं), अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति—ज्ञातुं), तिरस्कृ (c. 8. -करोति—कर्तुं), आक्षर् in caus. (आक्षरयति—यितुं), अधिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति—क्षेपुं), अवक्षिप्, परिक्षिप्.

AFFRONTED, *p. p.* अपमानितः—ता—तं, अवज्ञातः—ता—तं, तिरस्कृतः—ता—तं, अधिक्षिप्तः—मा—मं.

AFFRONTING, *s.* साक्षात् or प्रतिमुखम् अपमानकः, अवज्ञानकर्त्ता *m.* (धृ).

AFFRONTIVE, *a.* अपमानकः—का—कं, अपमानोपतः—ता—तं, अवज्ञानयुक्तः—का—कं.

AFFUSION, *s.* आमेकः, आमेचनं, अभिषेकः.

To AFFY, *p. a.* (Betwixt) वाग्दानं कृ, प्रतिज्ञापत्रेण विवाहसम्बन्धं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ.

AFLAUNT, *adv.* (Floating) प्रवमानः—ना—नं, प्रवः—वा—वं.

AFOOT, *adv.* (On foot) पादेन, पेदेन.—(Going on foot) पादगः—गा—गं.—(In action, or use) प्रचलः—ला—लं, प्रचलितः—ता—तं, प्रचरितः—ता—तं.—(Set on foot) आरभ्यः—आ—अं, उद्यतः—ता—तं.

AFORE, *prep.* (In front) प्रतिमुखं, अभिमुखं, सम्मुखं, अग्रे, पुरम्, पुरतस्, साक्षात्.—(In former time) पृष्ठकाले, गतकाले, पृष्ठं, पृष्ठसमये, पुरा.

AFORESAID, *p. p.* पृष्ठोक्तः—का—कं, पृष्ठादितः—ता—तं, प्रागुक्तः—का—कं.

AFORETIME, *adv.* पृष्ठकाले, गतकाले, पुरा, पृष्ठं.

AFOUR, *a.* भोतः—ता—तं, भयान्वितः—ता—तं, शङ्कान्वितः—ता—तं; 'to be afraid of,' (c. 3. विभेति भेतुं), with abl. or gen.; as, 'he is afraid of the dog,' कुङ्कुरात् or कुङ्कुरस्य विभेति. So also चस् (c. 1. वस्यति वसितुं), उड्विज् (c. 6. -विजते—विजितुं).

AFRISH, *adv.* पुनर, पुनरपि, नूतनं, अभिनवं, प्रतिनवं.

AFT, *s.* (The part of a ship towards the stern) नावः पश्चिमभागः.

AFT, *adv.* (Towards the stern of a ship) नावः पश्चिमभागे प्रति, नावः पश्चाद्भागे प्रति.

AFTER, *prep.* अनु or पश्चात् prefixed; as, 'to go after,' अनुगन्तुं; 'to run after,' पश्चाद् धावितुं. (Of time) पश्चात्, परं, अनन्तरं, ऊर्द्धं, अथोक् with abl.—(According to) अनु, अनुरूपं, अनुसारतम्, अनुरूपेण, अनुसारेण; 'after that,' तदनन्तरं, or तदनन्तरं, or तस्मात् परं, or सत ऊर्द्धं; 'after one another,' अनुपृष्ठशमः; 'a century after,' वर्षकृते गते; 'after eating,' भोजनानन्तरं or भोजनान्त परं; 'after the rising of the sun,' सूर्योदयाद् ऊर्द्धं; 'after a few days,' दिनेषु गच्छन्तु. Sometimes 'after' is expressed by the indec. part.; as, 'after ascending the tree the nests were destroyed,' वृक्षम् आरुह्य नीडा भग्नाः, or even by पृष्ठेकं; as, 'after laying down a stake,' पणस्यापनपृष्ठेकं; or by repeating the word in such phrases as, 'he waters tree after tree,' वृक्षं वृक्षं सिञ्चति.

AFTER, *adv.* (In after time) परं, परकाले, आगामिकाले, उत्तरकाले.—(Following after another) पश्चात्.—(Subsequently) परस्तात्, उत्तरत्र, उत्तरतस् *ind.*

AFTER-AGES, *s.* उत्तरकालः, परकालः, आगामिकालः, भाविकालः.—(Descendants) पुत्रपौत्राः *m. pl.*

AFTER ALL, अनन्तरम् *ind.*, अन्ते, परं, शेषे, अवशेषे.

AFTER-BIRTH, *s.* गर्भपरिसवः.

AFTER-COMER, *s.* उत्तरागामी *m.* (नं), परम् उपतिष्ठति यः, उत्तरकाले जीवति यः.

AFTER-CROP, *s.* शस्यस्य द्वितीयसङ्ग्रहः or द्वितीयोत्पत्तिः *f.*, फलस्य द्वितीयसङ्ग्रहः.

AFTER-DINNER, *s.* भोजनानन्तरं, भोजनात् परं, भोजनोत्तरं.

AFTER-ENDEAVOUR, *s.* उत्तरोद्योगः, द्वितीययत्नः.

AFTER-GAME, *s.* उत्तरोपायः.

AFTER-GRASS or AFTER-MATH, *s.* द्वितीयनृणं, द्वितीयनृणोत्पत्तिः *f.*

AFTER-INQUIRY, *s.* उत्तरानुसन्धानं, उत्तरनिज्ञासा.

AFTER-LIFE, *s.* जीवनावशेषः.

AFTERNOON, *s.* अपराह्नः, परार्हः, वैकालः, विकालः.—(Relating to the afternoon) आपराह्निकः—की—कं, वैकालिकः—की—कं.

AFTER-PAINS, *s.* अनुतापः, उत्तरव्यथा.—(At childbirth) प्रसवानन्तरं वेदना.

AFTER-STATE, *s.* परावस्था, उत्तरावस्था, भाव्यवस्था.

AFTER-TASTE, *s.* उत्तरस्वादः, अनुस्वादः.

AFTER-THOUGHT, *s.* अनुबोधः, उत्तरचिन्ता, काव्येनानन्तरं विचारणं.

AFTER-TIMES, *s.* उत्तरकालः, परकालः, आगामिकालः.—(Descendants) पुत्रपौत्राः *m. pl.*

AFTERWARDS, *s.* पश्चात् *ind.*, तत्पश्चात्, तदनन्तरं, अनन्तरं, ततः परं, परं *ind.*, अपरं, परस्तात्, उत्तरतस्, ततस्.

AGAIN, *adv.* पुनर, पुनरपि, भूयस् *ind.*—(Moreover) अन्यच्च, किञ्च, इतरम् *ind.*—(On the other hand) अन्यपक्षे, पुनर.—(Repeatedly) बहुम्, पुनःपुनर, असकृत्, भूयो भूयस्, बारंबारं.—(Further, in argument) अन्तः.—(As much again) द्विगुणः—खा—खं.—(Back again, as *re* in English or Latin) प्रति.—(In return for) प्रति.

AGAINST, *prep.* प्रति, अभि.—(Opposed to) विरुद्धः—डा—डं, प्रतिमुखः—ला—लं, विपक्षः—खा—खं.—(Over against) अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं; 'against the wind,' प्रतिवार्तं, वाताभिमुखं; 'against the stream,' प्रतिस्रोतस् *ind.* 'Against' may be expressed by अर्थे or अर्थं, in such phrases as 'one should store up money against misfortune,' आपदर्थं धनं रक्षत.

AGARI, *adv.* नृम्भमाणः—खा—खं, विस्मयोत्फुल्लनयनः—ना—नं, फुल्ललोचनः—ना—नं.

AGARIC, *s.* वृक्षरुहः क्षत्राकविशेषः, तस्मिन्नी, क्षीपधीयक्षत्राकविशेषः.

AGASTYA, *s.* (A celebrated Saint, son of Mitra and Varuna, and regent of the star Canopus) अग्रस्त्यः, वैत्रावाहृष्टिः.

AGATE, *s.* रत्नविशेषः, नानावर्णः प्रस्तरविशेषः, नानाद्रापायितः प्रस्तरविशेषः.

AGE, *s.* (Period) युगं, कालः, समयः.—(Life) आयुः *n.* (सं), जीवितकालः, वयः *n.* (सं)—(Age of the world) कल्पः.—(Old age) वृद्धकं, वृद्धभावः; 'a youth who has come of age,' व्यवहारप्राप्तः, व्यवहारतः; 'a son twenty years of age,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'of the same age,' समानवयस्कः—स्का—स्कं.

AGED, *a.* वृद्धः—डा—डं, जोषः—खा—खं, प्राचीनः—ना—नं, वयोगतः—ता—तं, आयुषः—पी—पं.

AGENCY, *s.* (State of an agent) कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं.—(Operation) कारकत्वं, हेतुता, कारणं; 'human agency,' पौरुषेयत्वं.—(Office of a deputy) नियोगिपदं, नियोगित्वं.

AGENT, *s.* (Doer) कर्त्ता *m.* (नृ), कर्त्तृकः, कारः, कारकः. करः in comp.—(A deputy) नियोगी *m.* (नृ), प्रतिपुरुषः, कार्याधीशः, प्रतिनिधिः *m.*—(That which has the power of operating) हेतुकः, हेतुः *m.*, कारणं, साधनं.

To AGGLOMERATE, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, उपचि; समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं); राशीकृ; पुञ्जं कृ, एकत्र कृ.

AGGLOMERATED, *p. p.* सञ्चितः -ता-तं, उपचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं.

To AGGLUTINATE, *v. a.* संघिप in caus. (-घेपयति -यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), संलग्नं -ग्नो-ग्नं कृ.

To AGGRANDISE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, एष् in caus. (रथयति -यितुं), आये (caus. -याययति -यितुं), म्लाय in caus. (म्लाययति -यितुं), प्रचुरीकृ, म्फीतीकृ, तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AGGRANDISEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्द्धनं, विवृद्धिः *f.*, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.* उपचयः, स्फूर्तिः *f.*, अभ्युदयः; 'for one's own aggrandisement,' आत्मविवृद्धये *dat. c.* or आत्मोदयाय *dat. c.*

To AGGRAVATE, *v. a.* (To increase) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), अपिकं -को-कं कृ, अतिरिक्तं -क्तो-क्तं कृ, गरय् (nom. गरयति).—(To irritate, provoke) प्रकुप in caus. (-कोपयति -यितुं), प्रपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

AGGRAVATED, *p. p.* (Increased) वर्धितः -ता-तं.—(Provoked) प्रकोपितः -ता-तं.

AGGRAVATION, *s.* (Act of irritating) प्रकोपणं, पीडनं, पीडाकारणं. (Act of increasing) संवर्द्धनं, वर्द्धनं, उन्नोपनं.—(Aggravating circumstance) अनुपश्रयः, आधिक्यं.

AGGREGATE, *s.* समूहः, सचयः, सन्निपातः, समवायः, सङ्ग्रहः, राशिः *m.*, पुञ्जः.

To AGGREGATE, *v. a.* समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाचि, उपचि; समूहं कृ, राशीकृ, एकत्र कृ.

AGGREGATED, *p. p.* सञ्चितः -ता-तं, उपचितः -ता-तं, राशीकृतः -ता-तं, समवायी -यिनी -यि (नृ).

AGGREGATION, *s.* (The act of aggregating) समाहारः -हरणं, राशीकरणं, सचयनं, सङ्ग्रहणं.—(A sum, collection) समूहः, सन्निपातः, सङ्ग्रहः.

To AGGRESS, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), अतिक्रम्; लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं).—(To be the first to injure) हिसारम्भं or लङ्गनारम्भं कृ.

AGGRESSION, *s.* आक्रमः -मणं, अतिक्रमः, लङ्गनं.—(The first act of injury) हिसारम्भः, अपकारारम्भः, प्रथमापकारः, आक्रमारम्भः.

AGGRESSOR, *s.* आक्रामकः, अतिक्रामकः, द्रोही *m.* (नृ), प्रथमापकारकः, प्रथमं हिंसां करोति यः.

AGGRIEVANCE, *s.* (Wrong endured) हिंसा, अपकारः, द्रोहः, ज्ञेशः, दुःखं, व्यथा.

To AGGRIEVE, *v. a.* दुःख् (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), क्रिञ्ज् (c. 9. क्रिञ्जति क्रेष्टुं), व्यष् in caus. (व्यथयति -यितुं), अर्द् in caus. (अर्दयति -यितुं), समर्द्, हिंस् (c. 1. हिंसति, c. 7. हिनस्ति, हिंसितुं).

AGHAST, *a. a.* विस्वाकुलः -ला-लं, भयस्वाकुलः -ला-लं, भयमोहितः -ता-तं, साहसोपहतः -ता-तं.

AGILE, *a.* लघुः -घुः -घु. त्वरितः -ता-तं, चञ्चलः -ला-लं, द्रुतस्वभावः -वा-वं, लघुशरीरः -रा-रं.

AGILITY, *s.* लघुता, द्रुतत्वं, चञ्चलत्वं, लघुशरीरता.

AGILLOCHUM, *s.* (Aloe-wood) अगुरुः *m.* -रु *n.*, अगुरुकाष्ठं.

AGISTMENT, *s.* निरूपितमृत्त्येन मध्येसामान्यक्षेत्रे पश्चादिप्रतिपालनः—(Embarkment) सेतुः *m.*

AGITABLE, *a.* क्षोभणीयः -या-यं, मन्यनीयः -या-यं, चालनीयः -या-यं.

To AGITATE, *v. a.* ह्यम् in caus. (क्षोभयति -यितुं), विद्युम्; घृ (c. 5. घृनोति, c. 9. घृनाति धयितुं or धोतुं), आघृ; मन्य (c. 1. मन्यति, c. 9. मण्यति मन्थितुं), प्रमन्य्; ङल् in caus. (ङ्गलपति or ङ्गालपति -यितुं); गाह् (c. 1. गाहते गाहितुं or गाह्ते); लुङ् (c. 1. लोडति लोडितुं or caus. लोडयति), आलुङ्, ममालुङ्, परिलुङ्, विलुङ्, संलुङ्.—(To be agitated) ह्यम् (c. 1. ह्यमति क्षोभितुं); विङ्गल् (c. 1. -ङ्गलति -ङ्गलितुं).

AGITATED, *p. p.* ह्यम् -आ-अं, घृतः -ता-तं, आकुलितः -ता-तं, प्रमथितः -ता-तं, उद्गान्तः -न्ता-न्तं, सम्भान्तः -न्ता-न्तं, विङ्गलः -ला-लं, निगुः -रा-रं, लुलितः -ता-तं, कातरः -रा-रं, पारिप्रवः -वा-वं, विङ्गवः -वा-वं.

AGITATION, *s.* क्षोभः, मन्यनं, उन्मन्यनं, आलोडनं, विधुवनं, द्रवघुः—(Of mind, &c.) व्याकुलत्वं, उत्कम्पः—(Discussion) वादानुवादः, विचारणं.

AGITATOR, *s.* (He who agitates) क्षोभकः, उन्मन्यकः, मथनकारी *m.* (नृ).—(Manager of affairs) कार्याधीशः, कार्याधिष्ठाता *m.* (नृ), नायकः.

AGNAIL, *s.* नखरोगः, पिष्यं, नखम्यधः.

AGNATE, *a.* (Allied to) सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), सम्बन्धीयः -या-यं.

AGNATION, *s.* (Relationship) ज्ञातित्वं, बन्धुत्वं, सम्बन्धः, सम्बन्धः.

AGO, AGONE, *adv.* पुरा, पूर्वे, पूर्वेकाले, गतकाले, पुरस्तात्.

AGOG, *adv.* कुतूहली -लिनी -लि (नृ), कीर्तुकाकुलः -ला-लं, अन्यथावृत्तिः -त्तिः -त्ति.

AGOING, *part.* चलः -ला-लं, प्रचलः -ला-लं, प्रचलितः -ता-तं, प्रचरितः -ता-तं.

To AGONISE, *v. n.* व्यष् (c. 1. व्यथते व्यथितुं), परितप् in pass. (-तप्यते), सतपः.

AGONY, *s.* तीव्रवेदना, सतिव्यथा, व्यथा, अनस्तापः, विषाधा, दुःखदुःखं, यत्नः.

AGRARIAN, *a.* क्षेत्रविषयकः -का-कं, क्षेत्रिकः -की-कं, भूमिविषयकः -का-कं.

To AGREE, *v. n.* (Be in concord) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मतः -ता-ते भू.—(Assent to) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अभिमन्; अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुषद् (c. 1. -यदति -यदितुं), यद् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Settle by stipulation) मन्था (c. 3. -धत्ते -धातुं), संविदा निष्पदं -दां-वं कृ.—(Be of the same mind) एकचिन्तोभू, एकमतः -ता-तं भू.—(Be consistent or suitable) युज् in pass. (युज्यते).

To AGREE, *v. a.* मन्था (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), सम्मतं -तां-तं or संविदितं -तां-तं कृ.

AGREEABLE, *a.* (Pleasant) रम्यः -म्या-म्यं, काम्यः -म्या-म्यं, सुभगः -गा-गं, अभिमतः -ता-तं, मनोहः -ज्ञा-ज्ञं, मनोपकः -का-कं, तुष्टिकरः -री-रं.—(Suitable, comfortable) अनुरूपः -पा-पं, उपयुक्तः -क्ता-क्तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, सदृशः -शी-शं, तुल्यः -त्या-त्यं.—(To be agreeable, please) रुच् (c. 1. रोचते, रोचितुं).

AGREEABLENESS, *s.* (Consistency with) योग्यता, उपयुक्तता, अनुरूपता, सदृश्यं.—(The quality of pleasing) रम्यत्वं, काम्यत्वं, अभिमतता.—(Resemblance) तुल्यता, सदृशता.

AGREEABLY, *adv.* सुखं, अभिमतं, सुभगं, यथाभिमतं, यथानुसं.—(According to) अनुसं, अनुसारत् *ind.*, योगतत् *ind.*—(Agreeably to one's nature) सत्त्वानुसं.

AGREED, *p. p.* संविदितः -ता -ते, सम्मतः -ता -ते, उपगतः -ता -त, अभ्युपेतः -ता -ते, अभ्युपगतः -ता -ते, स्वीकृतः -ता -ते, अनुज्ञातः -ता -ते; 'he has agreed to a separation,' भेदम् उपगतः.

AGREEMENT, *s.* (Codicil) संविद *f.*, प्रतिज्ञानं, नियमः, संस्कारः, सङ्गीकारः, उपगमः, समयः, अभ्युपगमः, सङ्केतः, संवादः, व्यवस्था.—(Making an agreement) समग्रकारः.—(Breaking an agreement) समग्रभङ्गः.—(Concord) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, अनुवादः, रेख्यं.—(Resemblance) सदृशता, अनुरूपता, सादृश्यं, तुल्यत्वं.

AGRICULTURE, *s.* कृषिः *f.*, कषणं, हलभृतिः *f.*, वैश्वक्रिया, वैश्वयुतिः *f.* (The science) कृषिविद्या.

AGRICULTURIST, *s.* कर्षकः, श्रोत्राजीवः, कृषकः, श्रेत्रिकः, श्रोत्री *m.* (नं), कृषिविद्याज्ञः.—(A man of the third class) वैश्यः, विट् (ग्र).

AGROUND, *adv.* उन्नोर्म् *ind.*, तटस्थः -स्था -स्थं, सैकतस्थः -स्था -स्थं, पुलिनस्थः -स्था -स्थं.

AGUE, *s.* कम्पचरः.—(A tertian ague) तृतीयकः, तृतीयकचरः.—(A quartan) चतुर्थकः.

AGUE-FIT, *s.* कम्पचरप्रक्रमः.

AGUISH, *a.* कम्पचरशीलः -ला -लं, कम्पचरस्वभावः -या -यं.

AG, *interj.* आ, आस, हन्, हा, अहो, अहह.

AHEAD, *adv.* अग्रे, अग्रतम् *ind.*, पुरम् *ind.*, पुरतम् *ind.*—(Head-long) सधोमुखं.

AID, *adv.* अर्द्धवियुतः -ता -ते, अर्द्धीकृतः -ता -ते.

AID, *s.* साहाय्यं, उपकारः, उपकृतं, साहित्यं, शरणं, उपग्रहः.—(An assistant) सहायः, उपकारकः, उत्तरमाधकः.

TO AID, *v. a.* उपकृ (c. 8. करोति -कर्तुं), उपचर (c. 1. -चरति -चरितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), साहाय्यं कृ, अभिरक्ष (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं).

AIDED, *p. p.* उपकृतः -ता -ते, कृतोपकारः -रा -रं.

AIDE-DE-CAMP, *s.* परिधिस्थः, सेनापतिसहायः, सेनायवज्ञावहः.

AIDER, *s.* सहायः, साहाय्यकज्ञा *m.* (ज्ञै), उपकारकः.

AIDLESS, *a.* साहाय्यरहितः -ता -ते, उपकारहीनः -ता -नं, असहायः -या -यं.

TO AIL, *v. a.* (To give pain) पीड (c. 10. पीडयति -पिडुं).—(To be ailing) ईषट्प्रोगेण or झुट्प्रोगेण, पीड in pass. (पीडते).

AIL OF AILMENT, *s.* ईषट्प्रोगः, ईषट्प्राधिः *m.*, झुट्प्रोगः, झुट्प्राधिः *m.*

AILING, *a.* रोगी -गिणी -गि (नं), झुट्प्रोगपीडितः -ता -ते, व्याधितः -ता -ते.

TO AIM, *v. a. and n.* (As at a mark) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं) with acc.; as, 'aiming at him,' तनुद्दिश्य; लक्ष्यीकृ.—(Endeavour after) आप in des. (ईप्सति ईप्सितुं), अभ्याप; मेय (c. 1. मेयते मेयितुं), उपमेय निपेय; समाचर (c. 1. -चरति -चरितुं); काङ्क्ष (c. 1. काङ्क्षति काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष, अनुकाङ्क्ष.—(To direct the weapon) अभिसन्धा, लक्ष्यं प्रति लक्ष्यं धिप (c. 6. धिपति, सेतुं).

AIM, *s.* (The point to which a missive weapon is thrown) लक्ष्यं, लक्ष्यं, बाणलक्ष्यं, शरख्यं.—(The direction of the weapon) सन्धानं.—(A purpose, design) अभिप्रायः, चिकीर्षितं, आशयः, काङ्क्षा, वाप्सा.—(Conjecture) अनुमानं.

AIMLESS, *a.* असन्धानः -ता -नं, सन्धानरहितः -ता -ते, अलक्ष्यः -ल्यता -ल्यं.

AIR, *s.* आकाशः, वायुः *m.*, नभः *n.* (स), विहायः *n.* (स), समीरणः, मलिरः.—(Air in motion) वायुः, वातः, समीरणः.—(In music) तालः, मूर्च्छना, निशारूकं.—(Appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*—(Gesture, mien) गतिः *f.*, वदनं, रीतिः *f.*—(Manner) विधिः *m.*,

प्रकारः, रूपं.—(Scent, vapour) वासः, वाष्पः, गन्धः.—(Acoustic) विहायसा *ind.*; 'to build castles in the air,' गगनकुसुमानि कृ

To AIR, *v. a.* (To expose to the air) वायुव्याप्यं -प्या -प्यं कृ (To dry) शुष्प in caus. (शोषयति -पिडुं), शुष्कीकृ, निनलं -ला -लं कृ

AIR-BALLOON, *s.* आकाशयानं, व्योमयानं, आकाशवाहनेना गमनार्थं विमानं.

AIR-BLADDER, *s.* (Any article filled with air) वायुकोपः, अनिरः पूरिता नाडे.

AIR-BORN, *a.* वायुजः -जा -जं, आकाशजः -जा -जं.

AIR-GUN, *s.* शरादिप्रासनार्थं वायुपूरितं यन्त्रं.

AIR-HOLE, *s.* वातायनं, गवाक्षः, जालं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः.

AIRING, *s.* वायुसेवनं, विहारः, वायुहेतोः परिक्रमः.

AIR-PUMP, *s.* वायुप्रक्षेपको नालः.

AIR-SHAFT, *s.* आकरे वायुगमनार्थं पथः or छिद्रं.

AIRY, *a.* (Composed of air) वायुमयः -यी -यं, आकाशीयः -या -यं.

वैहायसः -सी -सं.—(Open to the air) वायुव्याप्यः -प्या -प्यं.—(Wanting reality, vain, empty) शुन्यः -न्या -न्यं, लघुः -घु -घ्वी -घु, अवास्तवः -यी -यं, असारः -रा -रं, चञ्चलः -ला -लं, वायुसमः -मा -मं.

aisle *s.* (A path in a church) पूजाशालाभ्यन्तरे पथः.

AREN, *a.* (Allied by blood, used of persons) स्वगोत्रजः -जा -जं, स्वजातीयः -या -यं.—(Used of things) सञ्चन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), सम्पर्कीयः -या -यं.

ALABASTER, *s.* श्वेतप्रस्तरविशेषः.

ALACK, *interj.* (Alas!) कष्टं, आस, हा, हन्, अहह, हाहा, हाहो.

ALACRITY, *s.* लाषवं, चञ्चलत्वं, सोद्यमत्वं, शोद्यत्वं, अचिलसत्वं, क्षिप्रता.

ALAMODE, *adv.* व्यवहारानुरूपं, रीत्यनुसारेण.

ALARM, *s.* (Fright) वामः, भयं, साध्वं, शङ्का, भयप्रस्तावः.—(A cry by which soldiers are summoned to arms) मास्रहनिकं, युद्धाय योधाह्वानं.—(Alarm-cry in general) भयध्वनिः *m.*

TO ALARM, *v. a.* भी in caus. (भाययति -पिडुं or भीपयति -ते), बस् in caus. (वासयति -पिडुं), विवस्, सन्वस् in caus.

ALARMED, *p. p.* भीतः -ता -ते, भयाह्वः -ह्वी -ह्वं, चकितः -ता -ते, शङ्कितः -ता -ते, भीषितः -ता -ते.

ALARM-BELL, *s.* भयमूचका घटा, शङ्कोर आगमनसमये वाद्यते या घटा.

ALARMING, *a.* भयङ्करः -रा -रं, भयानकः -का -कं, वासमनकः -का -कं भयदः -दा -दं.

ALARMIST, *s.* भयोत्पादकः, भयकारकः.

ALARM-POST, *s.* भयसमये नित्यसमागमार्थं निरूपितस्थानं.

ALARUM, *s.* सास्रहनिकं, भयध्वनिः *m.*, निरूपितसमये निद्रालसं प्रबोधयति या घटा.

ALAS, *interj.* कष्टं, आ, आस, हा, हन्, अहह, अहोयत्.

ALB, *s.* (A white garment worn by priests) धर्मोपधापकैर् भूतः श्वेतवस्त्रविशेषः.

ALBATROSS, समुद्रीयपक्षिविशेषः, दक्षिणसमुद्रसेवी पक्षी.

ALBERT, *adv.* तथापि, यद्यपि.

ALBION, *s.* श्वेतद्वीपः.

ALBUGINEOUS, *a.* सखडुकांशोपमः -मा -मं.

ALBUGO, *s.* शुक्लं, चक्षुरोगः, शुक्लसलरोगः.

ALBUM, *s.* पिशिरद्योकरधार्यं पुस्तकं.

ALCHYMICAL, *a.* रसायनविद्याविषयकः -का -कं, रसायनजः -जा -जं.

ALCHYMIST, *s.* रसज्ञः, रसायनविद्याज्ञः, रससिद्धः.

ALCHYMY, *s.* रसायनविद्या, रसायनं, रससिद्धिः *f.*

ALCOHOL, *s.* मद्यसारः. (Impalpable passion, सूक्ष्मभस्म *m.* (नं).
 ALCOVE, *s.* कुञ्जः, कुञ्जकुटीरः. पर्णशाला, पत्रयशाला. निभृतस्थानः.
 ALDOL, *s.* वृद्धविशेषः.
 ALDERMAN, *s.* पुराध्यक्षः. नगरस्य प्रधानपुरुषः. नगरपदस्थः. पौरजनः.
 वृद्धः वृद्धजनः. गुरुजनः.
 ALDERMAN, *adv.* वृद्धजनयत् *ind.* गुरुजनयत् *ind.* गुरुजनप्रकारेण.
 ALE, *s.* यवसुरः. यवनिर्मितो मद्यविशेषः.
 ALE-HOUSE, *s.* यवसुरालयः. यवसुरस्थानः.
 ALE-HOUSE-KEEPER, *s.* यवसुरविक्रयो *m.* (नं), शोषिकः.
 ALEMBO, *s.* यकः. यकपत्नः. काचयकपत्नः. मुपा. द्रवद्रव्यसारनिर्हारार्थं मुपा.
 ALERT, *a.* त्वरितः-ता-तं. क्षिप्रः-प्रा-प्रं. उद्यमी-मिनी-मि(नं), उद्योगी-
 -मिनी-मि(नं), स्वपहितः-ता-तं. अतन्द्रः-द्रा-द्रं.
 ALERTNESS, *s.* क्षिप्रता, अतन्द्रता, सत्वरता, सोद्योगत्वं.
 ALGEBRA, *s.* बीजगणितं. गणनाविद्या.
 ALGEBRAICAL, *a.* बीजगणितविषयकः-का-कं. गणनाविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-
 -न्धि(नं).
 ALGID, *a.* शीतः-ता-तं. शीतलः-ला-लं. शिशिरः-रा-रं. हिमयान्-
 -यती-यत्(नं).
 ALIEN, *s.* (A foreigner) विदेशी *m.* (नं). विदेशीयः. भिन्नजातीयः.
 ALIEN, *a.* अत्यदेशीयः-या-यं. विदेशीयः-या-यं. पारकः-का-कं. —
 (Estranged from) विरक्तः-क्ता-कं. —(Adverse to) विरुद्धः-द्धा-द्धं.
 विपरीतः-ता-तं. भिन्नः-त्ता-त्तं.
 ALIENABLE, *a.* विस्तेदीयः-या-यं. विभेद्यः-द्या-द्यं. —(Alienable
 property) पराधीनं कर्तुं शक्यते यद् द्रव्यं.
 To ALIENATE, *v. a.* (To withdraw the affections) विरक्तुं in caus.
 (—रञ्जयति-यितुं). —(To transfer property) द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं
 or परवशं कृ. or परस्त्वे प्रतिपद in caus. (—पादयति-यितुं).
 ALIENATE, *a.* विभिन्नः-त्ता-त्तं. विरक्तः-क्ता-कं. विरिद्धः-द्धा-द्धं. पराधीनः-
 -ना-नं.
 ALIENATED, *p. p.* विरक्तः-क्ता-कं. See ALIENATE.
 ALIENATION, *s.* (Coldness of affection) विरागः. विरक्तिः *f.* वेरक्यं.
 —(Transferring of property) स्वस्वत्यागानन्तरं परस्वत्वापदानं.
 To ALIGHT, *v. n.* अवतृ (c. 1. -तरति-तरितुं-तरीतुं), उपविश (c. 6.
 -विशति-वेष्टुं), निपत (c. 1. -पतति-पतितुं).
 ALIGHTED, *p. p.* अवतीर्यः-त्ता-त्तं. उपविष्टः-द्धा-द्धं. निपतितः-ता-तं.
 ALIKE, *a.* सदृशः-शी-शं. तुल्यः-त्या-त्वं. समानः-ना-नं. एकप्रकारः-
 -रा-रं. तुल्यरूपः-यी-यं. तुल्याकृतिः-ति-ति.
 ALIMENT, *s.* आहारः, भोजनं, भस्त्रं, भोज्यं, खरं, खाद्यं, पोषिकं.
 ALIMENTAL OF ALIMENTARY, *a.* पोषिकः-की-कं. पोषकः-का-कं.
 पुष्टिः-दा-दं. प्रतिपालकः-का-कं. भरणशीलः-ला-लं.
 ALIMENTARINESS, *s.* पोषकत्वं, प्रतिपालकत्वं, भरिमा *m.* (नं), भरणशीलता.
 ALIMENTATION, *s.* पोषणं, भरणं, प्रतिपालनं, पुष्टिः *f.*
 ALIMONY, *s.* स्त्रीपुरुषविदसमये यो धनस्य व्याप्रांशो भार्यायै दीयते.
 ALIVE, *a.* जीवन्-वन्ती-यत्(नं), वज्जमानः-ना-नं. सजीवः-या-यं.
 सचेतनः-ना-नं. आयुष्यान्-यती-यत्(नं). —(Cheerful, sprightly)
 त्वरितः-ता-तं. अतन्द्रः-द्रा-द्रं. चञ्चलः-ला-लं.
 ALKALI, *s.* सज्जिका, सज्जिका *f.*, क्षारः, सज्जिकाक्षारः, यवक्षारः, गोग-
 -वाही *m.* (नं).
 ALKALINE, *a.* क्षारस्वभावः-या-यं. क्षारविशिष्टः-द्धा-द्धं. सज्जिकयुक्तः-क्ता-कं.
 ALL, *a.* सर्वः-ज्ञा-ज्ञं. विश्वः-द्या-द्यं. कुलः-त्ता-त्तं. विश्वः-ला-लं.
 चञ्चलः-ला-लं. समस्तः-त्ता-त्तं. सकलः-ला-लं.

ALL, *s.* (The whole) सर्वः. काल्वं, काल्व्यं. साकन्त्यः. 'In all, alto-
 gether' सर्वशम्. साकन्त्येन. कृत्वशम्. 'not at all' न कथञ्चन.
 न मनाकः. 'at all times' सर्वदा. 'all but' प्रायम् *ind.* प्रायशम्.
 ईषदनः-ना-नं. 'all of a sudden' अकस्मात्. 'all I can' यथा
 शक्ति *ind.* यथाशक्तं. यथासामर्थ्यं. 'all around' सर्वतः. समन्ततः.
 परितः. चतुर्दिक्षु. 'by all means' सर्वथा. 'all at once' युगपत्
ind. 'most of all' भूषिष्ठं. विज्ञेयतम्. 'all hail' नमः *ind.*
 ALL-ATONING, *a.* सर्वपापनाशकः-का-कं. सर्वपापशोधकः-का-कं.
 ALL-BEARING, *a.* सर्वमहः-हा-हं. —(Omnipetous) सर्वप्रमयी-यिनी-
 -वि(नं).
 ALL-CONQUERING, *a.* सर्वजयी-यिनी-यि(नं). सर्वदमनः-ना-नं. सर्व-
 -न्दमः-मा-मं.
 ALL-GLORIOUS, *a.* सर्वतेजोमयः-यी-यं. सर्वप्रतापवान्-यती-यत्(नं).
 ALL-KNOWING, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं. सर्ववेदी-दिनी-दि(नं).
 ALL-LOVING, *a.* सर्वप्रियः-या-यं. सर्वहितैषी-पिणी-पि(नं).
 ALL-MATURING, *a.* सर्वपाचकः-का-कं. सर्वपाचनशीलः-ला-लं.
 ALL-PENETRATING, *a.* सर्वभेदकः-का-कं. सर्वप्रवेशकः-का-कं.
 ALL-PERVADING, सर्वगतः-ता-तं. सर्वव्यापी-पिनी-पि(नं). सर्वव्या-गा-गं.
 ALL-SEEING, *a.* सर्वदृशी-शिनी-शि(नं). सर्वदृष्टा-ष्टी-ष्टु(ष्टु).
 ALL-SUFFICIENCY, *n.* सर्वसामर्थ्यं.
 ALL-SUFFICIENT, सर्वसमर्थः-यी-यं. सर्वशक्तिमान्-मती-मत्(नं).
 ALL-WISE, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं. सर्वविद् *m. f. m.* सर्ववेदी-दिनी-दि(नं).
 सर्वज्ञानमयः-यी-यं.
 To ALLAY, *v. a.* (To mitigate) शम in caus. (शमयति-यितुं). प्रशम
 उपशमः शान्त or शान्त (c. 10. शान्तयति-यितुं). अभिशान्त्यं परि-
 शान्त्यः तुष in caus. (नोपयति-यितुं). —(To mix one metal with
 another) धातुं धातुना मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं). सुवर्णं रूप्यं वा
 कथेन मिश्र.
 ALLAY OF ALLAYMENT, *s.* (Mitigation) शान्तिः *f.* प्रशमनं. प्रशान्तिः *f.*
 सान्त्वनं. 'allayment of fear' भयोपशमः. 'allayment of
 hunger' क्षुधप्रतीकारः. —(Mixture of base metal) कुप्यसम्पर्कः.
 ALLAYED, *p. p.* प्रशान्तः-न्ता-न्तं. उपशान्तः-न्ता-न्तं. प्रशमितः-ता-तं.
 ALLAYER, *s.* शमकः, शान्तिकरः, शान्तिकर्ता *m.* (नं), शान्तिदः.
 ALLEGATION, *s.* (Affirmation) यचनं. अभियोगः. याक्यं. अभिधानं. —
 (False allegation) मिथ्याभिज्ञानं. —(Excuse, plea) छद्म *n.* (नं).
 उपदेशः. व्यपदेशः.
 To ALLEGE, *v. a.* (To affirm, declare) यद् (c. 1. वदति. वदितुं).
 तथेति वृ (c. 2. व्रवीति वृते वक्तुं). —(To plead as an excuse) छद्म कृ
 व्यपदिश (c. 6. दिशति-देष्टुं). मिथ्या वद.
 ALLEGABLE, *a.* यचनीयः-या-यं. वदनीयः-या-यं. कथनीयः-या-यं.
 ALLEGIANCE, *s.* भक्तिः *f.* अनुरागः, वशीभूतत्वं, अधीनत्वं.
 ALLEGHANT, *a.* भक्तिमान्-मती-मत (नं), अनुरागी-गिणी-गि(नं).
 ALLEGORICAL, *a.* रूपकमयः-यी-यं. दृष्टान्तरूपः-पी-पं. लाक्षणिकः-की-कं.
 ALLEGORICALLY, *adv.* दृष्टान्ततः *ind.* लाक्षणिकप्रकारेण. रूपकक्रमेण.
 To ALLEGORISE, *v. a.* दृष्टान्तोक्तुं. दृष्टान्त्य (nom. दृष्टान्तयति-यितुं).
 लाक्षणिकप्रकारेण यद् (c. 1. वदति. वदितुं).
 ALLEGORY, *s.* रूपकं, दृष्टान्तः, उदाहरणं, लाक्षणिकयाक्यं. युक्तिः *f.*
 ALLEGRO, *adv.* त्वरितं, क्षिप्रं, शीघ्रं.
 To ALLEViate, *v. a.* शम in caus. (शमयति-यितुं). प्रशम. उपशमः शान्त
 or सान्त्य (c. 10. सान्त्ययति-यितुं). अभिशान्त्यं. उपशान्त्यं. परिशान्त्यं.
 लघु (nom. लघयति-यितुं). उद्ध (c. 1. हरति-ते-हर्तुं), लघकृ.

ALLIANCE, *p. p.* प्रशमितः-ता-तं. प्रशान्तः-न्ता-न्तं. उपशान्तः-न्ता-न्तं.
लघुकृतः-ता-तं.

ALLIATION, *s.* शान्तिः *f.* प्रशमनं. प्रशान्तिः. उपशमः, लघुकरणं. लापयं.

ALLIATIVE, *a.* (Giving alleviation) शान्तिदः-दा-दं. शान्तिकरः-रा-रं. शमकः-क. कं.

ALLIA, *s.* (A narrow passage) सङ्कटपथः. सप्तापथः. सङ्कुचितपथिः *f.*
-(A walk in a garden) उद्यानपथः.

ALLIANCE, *s.* (League) सन्धिः *m.* साहचर्यं. संयोगः. सासं. सहायता.
हेकं.—(Relation by marriage, &c.) सङ्गन्धः. ज्ञातिमन्धकैः.
'offensive and defensive alliance,' परस्पररोषकारः.

ALLIED, *p. p.* सन्धितः-ता-तं. सहितः-ता-तं. सङ्गडः-डा-डं. संयुक्तः-क्ता-कं.

To ALLIGATE, *v. a.* सङ्गन्ध (c. 9. -वधाति -वन्धुं or caus. -यन्धयति -यितुं) अनुबन्ध. आवन्ध.

ALLIGATION, *s.* (Tying together) सन्धानं. सङ्गन्धनं. संयोजनं.—(Rule in arithmetic) सम्मिश्रद्रव्याणां मूल्यं निरूपयति यो गणनाधिपतिः, सप्तसंस्थापन.

ALLIGATOR, *s.* नक्रः. याहः. कुम्भीरः.

ALLITERATION, *s.* अनुप्रासः.

ALLODIAL, *a.* अनधीनः-ना-नं. अनायतः-न्ता-न्तं. स्वधीनः-ना-नं.

To ALLOO, *v. a.* (Set on by crying alloo) हे हे इत्यादिशब्दैः कुङ्कु-
रान् प्रमुद (caus. -चोदयति -यितुं).

To ALLOT, *v. a.* (Distribute by lot) विभज् (c. 1. -भजति -ते -भक्तुं),
प्रविभज्; व्यस् (c. 10. -अंसयति -यितुं), अंश् (c. 10. -अंशयति -यितुं),
वित्यस् (c. 4. -अस्यति -धम्यति), व्यस्; कृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं),
परिकृप्.—(To grant) प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं).

ALLOTMENT, *s.* (Distributing by lot) विभागः. अंशनं. विभागकल्पना.
—(The portion granted) अंशः. भागः. विभागः.

To ALLOW, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा; अनुमन (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सह (c. 1. -महते सोढुं), विपह, अनुमुद (c. 1. -भोदते -भोदितुं).—(To admit an argument) यह (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं).—
(To allow wages) वञ्चनं दा or अनुदा (c. 3. -ददाति -दातुं).—(To abate) उद्धारं कृ. न्यूनीकृ.

ALLOWABLE, *a.* धर्म्यः-र्म्य-र्म्यं, अनुज्ञेयः-या-यं, अनुज्ञातव्यः-व्या-व्यं,
स्वीकरणीयः-या-यं, अनुज्ञायोग्यः-ग्या-ग्यं, दातव्यः-व्या-व्यं.—(Ad-
missible) याव्यः-व्या-व्यं, गृह्यः-व्या-व्यं, प्रगृह्यः-व्या-व्यं.

ALLOWANCE, *s.* अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*—(Stipulated pay) वञ्चनं, येतनं,
निरूपितमूल्यं. परिमितमूल्यं.—(Abatement) उद्धारः. न्यूनीकरणं.

ALLOWED, *p. p.* अनुज्ञातः-ता-तं, अभ्यनुज्ञातः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं.
ALLOY, *s.* अपद्रव्यं. कुप्यं. कूटस्पर्शं. अल्पमूल्यको धातुः, दूषणं, दोषः. मलं.
(Abatement, impairment) न्यूनता. क्षयः. विप्रः.

ALLOYED, *p. p.* दूषितः-ता-तं. दूषः-दा-दं.

To ALLUDE, *v. n.* (Hint at) उद्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिष्ट, सूच्
(c. 10. सूचयति -यितुं), इङ्ग or इङ्गित or सङ्केतं कृ. स्मृ in caus.
(स्मारयति -यितुं), प्रवृप् in caus. (-बोधयति -यितुं).

ALLUDED, *p. p.* उद्दिष्टः-दा-दं, सूचितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं.

To ALLURE, *v. a.* आकृप् (c. 1. -कर्षति or c. 6. -कृपति -क्रष्टुं). समाकृप्;
प्रलुब्ध in caus. (-लोभयति -यितुं).

ALLURED, *p. p.* आकृष्टः-दा-दं or आकर्षितः-ता-तं. प्रलोभितः-ता-तं.

ALLUREMENT, *s.* प्रलोभनं. आकर्षणं. विलोभनं. यञ्चनं भोगः.

ALLURING, *a.* आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-यिणी-यि (न्), प्रलोभकः-का-कं, यञ्चकः-का-कं.

ALLURINGLY, *adv.* प्रलोभनपूर्वकं. प्रलोभनेन. आकर्षकप्रकारेण.

ALLUSION, *s.* (Hint) इङ्गं, इङ्गितं, सङ्केतः, आकारः.—(Allusion to)
उद्देशः, सूचनं.—(In allusion to) उद्दिश्य, समुद्दिश्य.

ALLUSIVE, *a.* उद्देशकः-का-कं, सूचकः-का-कं.

ALLEVIATION, *s.* पुलिनं. नदीरयेण or जलप्रवाहेण समानीता भूमिका.

ALLUVIOUS, *a.* नदीरयेण समानीतः-ता-तं, पुलिनमयः-यी-यं.

ALLY, *s.* सहायः. सहकारी *m.* (न्). मित्रं, मृहद् *m.*, परस्पररोषकारी *m.*
(न्), सङ्गन्धी *m.* (न्).

To ALLY, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सङ्गन्ध (caus. -यन्धयति -यितुं), संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं). सङ्घिप् in caus. (-घ्रेययति -यितुं).

ALMANAC, *s.* पत्रिका. पत्रिः *f.*

ALMANAC-MAKER, *s.* पत्रिकारः. पत्रिकारचक्रः.

ALMIGHTINESS, *s.* सर्वशक्तिमत्त्वं. सर्वसामर्थ्यं.

ALMIGHTY, *a.* सर्वशक्तिमान्-मती-मत् (त्), सर्वसमर्थः-धा-धं, सर्वशक्
m. f. n. अमितोनाः-नाः-नः (म्).

ALMOND, *s.* पारसीकजनेरं शादामित् अमिधीयते यत् फलं.

ALMOND, *s.* दानधर्मं नियुक्तं, भिक्षापितरणे अधिकृतः, दरिद्रेषु यद् धनं
दातव्यं तद्वितरणे अधिकृतः.

ALMONRY, *s.* दानधर्मं नियुक्त्य गृहं, भिक्षापितरणशाला.

ALMOST, *adv.* प्रायस्. प्रायशः, भूयिष्ठं, ईषदूनः-ना-नं, कल्प्यः affixed.
—(Somewhat less) ईषदूनं, यत् किञ्चिन् न्यूनं; 'almost four,'
उपचतुराः *m. pl.*; 'almost every person,' प्रायः सर्वजनः; 'almost
dead,' मुमूर्षुः or मृतप्रायः or मृतकल्प्यः; 'almost finished,' समाप्तभू-
यिष्ठः; 'seven days being almost ended,' सप्तसु दिनेषु समाप्तकल्पेषु.

ALMS, *s.* भैक्षं, भैक्षं, भिक्षा, भिक्षाव्यं, दानं; 'to beg alms,' भिष्
(c. 1. भिद्यते भिद्यितुं), भैक्षं चर (c. 1. चरति, चरितुं), भिक्षाटनं कृ.

ALMS-BOX, *s.* भिक्षापानं. दानाधारः.

ALMS-GIVER, *s.* भिक्षादाना *m.* (न्), दरिद्रपोषकः.

ALMS-GIVING, *s.* दानधर्मः, दानकार्यं, भिक्षादानं, दरिद्रपोषणं.

ALMS-HOUSE, *s.* दरिद्रपोषणशाला, भिक्षापितरणशाला.

ALMS-MAN, *s.* भिक्षाचरः, भिक्षुकः, भिक्षाज्ञी *m.* (न्), भिक्षोपजीवी *m.* (न्).

ALOE, *s.* (The plant) कुमारी, सहा, स्थूलदला.—(A precious
wood) अगुरुः, अगुरुकाष्ठं.

ALOFT, *adv.* उड्डी, उपरि, उपरिहात्, उच्चं.—(In air) विहायसा.

ALONE, *a.* एकान्तः-न्ता-न्तं. एकः-का-कं, एकाकी-किनी-कि (न्),
निभृतः-ता-तं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी-लि (न्), अद्वितीयः-
या-यं.—(Only) केवलं, मात्रं.

ALONG, *prep.* (At length, all along the side of) अनु prefixed to
the acc. c. neuter; as, 'along the Ganges,' अनुगङ्गा; 'along
the bank,' अनुकच्छ.—(Forward) अग्रे, पुरस् *ind.*, पुरस्तात्.—
(Along with) सह, साधै, सहितः-ता-तं.—(All along, from first to
last) प्रथमावधेः प्रभृति शेषपर्यन्तं, सङ्घेच.—(Along-side) साधैतस् *ind.*
ALOOOF, *adv.* दूरे, कियदूरे, ईषदूरे, अन्तरे, निभृतं, पृथक्.—(Standing
aloof) दूरस्थः.

ALoud, *adv.* प्रकाशं, उच्चैस् *ind.*, उच्चैस्, प्रोच्चैस्, उच्चैःखरेण, महामादेन,
उच्चैस्त्वाम् *ind.*, मुक्तकण्ठं.

ALPHABET, *s.* वर्णमाला, वर्णक्रमः, अक्षरविन्यासः, वर्णसङ्घाटः.

ALPHABETICAL, *a.* वर्णक्रमानुसारी-रिणी-रि (न्), वर्णमालावर्णानुसारी-पा-पं.

ALPHABETICALLY, *adv.* वर्णक्रमानुसारतस् *ind.*, वर्णमालावर्णानुसृतं.

ALREADY, *adv.* (Some time ago) तत्पूर्वं, पूर्वं, पुरा, पूर्वकाले, प्राग्
वर्तमानकालात्.—(At the present time) तत्काले, सम्यगिति, तत्काले.

Also, *adv.* च, चैव, अपिच, एवं, अपरच, पुनरपि, पुनश्च.—(In like manner) तद्वत् *ind.*, तद्विधे, तत्प्रकारे.

ALTAR, *s.* चैत्यं, आराधनं, वेदि: *m.* or *f.* चयनं, यज्ञवेदि, स्थलदलं.
To ALTER, *v. a.* अन्यथा कृ, अन्यरूपं-पां-पं कृ, अन्यप्रकारं-रां-रं कृ, विपर्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिवृत् in caus. (-यज्ञयति-यितुं).—(To alter for the worse) विकृ (c. 8. -कुरुते-कुरुं), विरुप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

To ALTER, *v. n.* अन्यथा or अन्यरूपः-पा-पं or अन्यप्रकारः-रा-रं भू.—(For the worse) विकृ (c. 8. -कुरुते).—(To alter in mind and feelings) विमनीभू.

ALTERABLE, *a.* विकार्यः-ध्या-ध्यं, अन्यथा करणीयः-या-यं, विकारशीलः-ला-लं, परीवर्तनीयः-या-यं, परिणामयोग्यः-या-यं.

ALTERAGE, *s.* (The fostering of a child) बालकपोषणं, पुत्रप्रतिपालनं.

ALTERATION, *s.* विकारः, विक्रिया, विकृतिः *f.*, परिणामः, परीवर्तनं. अन्यथाभावः, वैकृत्यं.

ALTERNATE, *a.* विकारी-रिणी-रि (न), परिवर्तकः-का-कं, परिणामकरः-रा-रं.

To ALTERCATE, *v. n.* विवद (c. 1. -यदते-वदितुं), व्यवकुश (c. 1. क्रोशति-क्रोष्टुं).

ALTERCATION, *s.* विग्रहलापः, व्यवक्रोशनं, व्यापभाषी *f.*, वादानुवादः, विवादः, उक्तप्रत्युत्तरं, वाक्विरोधः, यागुद्धं, वाक्.

ALTERED, *p. p.* विकृतः-ता-तं, वैकृतः-ता-तं, अन्यरूपः-पा-पं, अन्यथा कृतः-ता-तं, कृतविक्रियः-या-यं.—(In mind) विमनीकृतः-ता-तं.

ALTERNATE, ALTERNATELY, *adv.* विपर्ययेण, वारं वारं, अन्योन्यं, परस्परं, परस्परम्, परिवृत्तः, 'alternate sleeping and waking,' पर्यायशयनं.

To ALTERNATE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं), विवद (c. 1. -हरति-हर्तुं).

To ALTERNATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं).

ALTERNATION, *s.* विपर्ययः, पर्यायः, परिवर्तनं, परिवृत्तिः *f.*—(Alternation of employment or duty) कर्मेविपर्ययः.

ALTERNATIVE, *s.* विकल्पः, अनुकल्पः, पाथिकः, पथः, याग्यः.—(In grammar) विभाषा *f.*

ALTHOUGH, *conj.* यद्यपि. 'Although' is sometimes expressed by the potential mood of the verb; as, 'although it be not,' न भवेत्.—(Notwithstanding) तथापि, किन्तु.

ALTILOQUENCE, *s.* गद्विवाक्यं, सादोपोक्तिः *f.*

ALTISONANT, *a.* उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न), महास्वनः-नः-नं.

ALTIVOLANT, *a.* उच्चैर् उड्डीयमानः-ना-नं, उच्चैर् उड्डीनः-ना-नं.

ALTITUDE, *s.* उच्चत्वं, उल्लिङ्गिः *f.*, उच्छ्रायः, उड्डीकृता, उल्लेखः.—(Superiority) प्रधानत्वं.

ALTOGETHER, *adv.* सर्वथा, सङ्गतम् *ind.*, सम्यक्. अशेषतः *ind.*, अशेषेण, कृत्वाशम् *ind.*, अखिलेन, साकल्येन, काल्पनिकं.—(Conjunctly) समं, एकचित्तीभूय *ind.*, सहितः-ता-तं, संहतः-ता-तं.

ALUM, *s.* स्फटी, लवणविशेषः.

ALUMINOUS, *a.* स्फटीमयः-यी-यं, स्फटीसन्ध्यो-न्धनी-न्धि (न).

ALWAYS, *adv.* सदैव, सदा, सततम्, नित्यदा, अनिश्च, अनवरतं, निरन्तरं, सदैवधनं.

AMAIN, *adv.* (Violently) प्रसभं, प्रसव, बलात्, बलवत् *ind.*—(With impetuosity) सवेगं, वेगतम् *ind.*, जवेन.

AMALGAM, *s.* कांस्यं.

To AMALGAMATE, *v. n.* पारेष धातून् मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं).—

(To unite together) संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), संमिश्र in caus. (-मिश्रयति-यितुं), संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), एकीकृ.

AMALGAMATION, *s.* (Of metals) धातुमिश्रणं, योगः.—(Junction) संघेयः, संयोजनं.

AMANUENSIS, *s.* लेखकः, लिपिकारः, यद् अन्येन कथितं तत्रैव लेखकः.

AMARANTH, *s.* अम्रान्तः, अम्रान्तपुष्पं.

AMARANTINE, *a.* अम्रान्ती-निनी-नि (न), अम्रान्तवान्-वती-वत् (त), अम्रान्तपुष्पयुक्तः-क्ता-क्तं.

AMARITUDE, *s.* तिक्ता, -त्वं, कटुता.

To AMASS, *v. a.* सञ्चि (c. 5. -चिनीति-चेतुं), उपचि, सम्भू (c. 1. -भरति-ते-भर्तुं), समाधिप् (c. 6. -धिपति-धेत्तुं), एकत्र कृ, राशीकृ.

AMASSED, *p. p.* सञ्चितः-ता-तं, उपचितः-ता-तं, सम्भूतः-ता-तं. राशीकृतः-ता-तं.

AMASSMENT, *s.* सञ्चयः, पुन्नः, समुच्चयः, संहतिः *f.*, शोधः, समुदायः, राशीकरणं.

AMATEUR, *s.* काचित् विद्यां स्वेच्छातः or आत्मयिनोदायं सेवते यः.—(In music) गन्धर्वविद्याप्रियः, गन्धर्वविद्याकामः.

AMATORY, *a.* कामी-मिनी-मि (न), चेही-हिनी-हि (न), प्रीतिमान-मती-मत् (न), अनुरागी-गिणी-गि (न), प्रेमशीलः-ला-लं, शुक्रारी-रिणी-रि (न), रमिकः-का-कं.

To AMAZE, *v. a.* विस्मि in caus. (-स्माययति-ते-यितुं), आकुलीकृ. व्याकुलीकृ, विस्मयाकुलं-ला-लं or माश्र्व्यं-यो-यं or व्यस्तं-स्ता-स्तं कृ.

AMAZE, *s.* विस्मयः, आश्र्व्यः, चमत्कारः.—(Confusion) आकुलत्वं आकुलता.

AMAZED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, चमत्कृतः-ता-तं, मोहितः-ता-तं, व्याकुलितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं, व्याकुलमनाः-नाः-नः (स).

AMAZEDLY, *adv.* सविस्मयं, आश्र्व्यं, विस्मयेन, चमत्कारेण.

AMAZEMENT, *s.* विस्मयः, आश्र्व्यत्वं, अद्भुतं, व्याकुलता. कातरता.

AMAZING, *part. a.* (Astonishing) विस्मयकारी-रिणी-रि (न), विचित्रः-त्रा-त्रं, अद्भुतः-ता-तं, चमत्कारी-रिणी-रि (न).—(Excessive) अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, 'amazing power,' अतिशक्तिः *f.*

AMAZINGLY, *adv.* अद्भुतं, विचित्रं, विचित्रप्रकारेण.—(Excessively) निर्भरं, अतीव, अतिरिक्तं, अतिशयं, 'amazingly covetous,' अतिलुब्धः.

AMAZON, *s.* स्वस्तनछेदनपूर्वकं रणे विक्रमं दर्शयित्वा या स्त्रीजातिः प्राक्कालीनपुस्तकेषु प्रशस्यते.

AMBAGES, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.

AMBASSADOR, *s.* दूतः, सन्देशहरः, राजदूतः, राजचारः, सत्ती *m.* (न).

AMBASSAGE, *s.* दूत्यं, दीत्यं, दूतप्रणं.

AMBER, *s.* तृणमणिः *m.*, तृणयाही *m.* (न), शूकापुट्टः.

AMBER, *a.* तृणमणिमयः-यी-यं, शूकापुट्टरूपः-यी-यं.

AMBERGRIS, *s.* शीपधविशेषः.

AMBER-TREE, *s.* मुतान्धिवृक्षविशेषः.

AMBIDENTER or AMBIDENTROUS, *a.* (Having equally the use of both hands) सम्यसाची-चिनी-चि (न). उभयहस्तकुशलः-ला-लं.

(Equally ready to act on both sides) द्विपक्षपाती *m.* (न).

AMBIENT, *a.* वेष्टकः-का-कं, परिवेष्टकः-का-कं, व्यापकः-का-कं.

AMBIGUITY, AMBIGUOUSNESS, *s.* द्व्यर्थः, सन्दिग्धार्थः, सन्देहार्थः, अस्पष्टार्थः, अस्पष्टता, वक्रोक्तिः *f.*, वक्रता.

AMBIGUOUS, *a.* द्व्यर्थः-धा-धं, सन्दिग्धार्थः-धा-धं, अस्पष्टार्थः-धा-धं. अस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अस्पष्टः-क्ता-क्तं, वक्रः-क्ता-क्तं.

AMBIGUOUSLY, *adv.* द्व्यर्थतः *ind.*, अस्पष्टं, अस्पष्टं, वक्रोक्त्या, सन्दिग्धप्रकारेण.

AMBIT, *s.* मण्डलं, वेष्टनं, चक्रवालं.

AMBITION, *s.* कीर्त्तिस्मृहा अभिरुचिः *f.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षा, उत्कृष्टपदवाञ्छा राज्यलोलः.

AMBITIOUS, *s.* कीर्त्तिप्रेम्णः -प्पुः -प्पु, यशस्काः -मा -मं, यशस्काम्यन् -म्यती -म्यत् (त्), आजिगीपुः -पुः -पु, उत्कृष्टपदप्रेम्णः -प्पुः -प्पु, अभिरुचिमान् -मती -मत् (त्), ऐश्वर्यप्रेम्णः -प्पुः -प्पु, अभिमतः -ता -तं.

AMBITIOUSLY, *adv.* कीर्त्तिस्मृहातस् *ind.*, ऐश्वर्याकाङ्क्षया, उत्कृष्टपदवाञ्छया, अभिरुच्या.

TO AMBLE, *v. n.* सुन्दरगता चल (c. 1. चलति चलितुं), सुन्दरप्रकारेण मु (c. 1. प्रपते प्रोतुं) or धोर् (c. 1. धोरति धोरितुं).

AMBLE, *s.* सद्यस्य गतिविशेषः, प्रुतः, धोरितः, सुन्दरगतिः *f.*

AMBLER, *s.* धोरितशीलः, सुन्दरगतिपायी *m.* (नं).

AMBROSIA, *s.* अमृतं, त्रिदशाहारः, पीयूषं, देवाद्यं, परमाद्यं.

TO AMBULATE, *v. a.* विचर (c. 1. -चरति -चरितुं), क्रम in freq. (चक्रन्त्यते), परिक्रम (c. 4. -क्राम्यति क्रमितुं), इतस्तश् चर.

AMBULATION, *s.* परिक्रमः, इतस्ततो भ्रमणं.

AMBUSCADE, AMBUSH, *s.* (A place where persons lie in wait) पराक्रमशार्थं निभृतस्थानं.—(The liers in wait) सिन्धे निभृते स्थापितं.

TO AMELIORATE, *v. a.* भद्रतरं -रं -रं, or श्रेयांसं -यसी -यः or संहतरं -रं -रं, or साधियांसं -यसी -यः कृ.

AMELIORATION, *s.* श्रेयस्त्वं, भद्रतरता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं, वृद्धिः *f.*

AMEN, *adv.* तथास्तु, एवमस्तु.

AMENABLE, *a.* अभियोग्युद्वाहनाधीनः -ना -नं, परानुयोगाधीनः -ना -नं, अनुसन्धेयः -या -यं.

TO AMEND, *v. a.* (To correct) शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), परिशुष् विशुष्, संशुष्; समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं).—(To amend one's life, leave wickedness) पापात् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), पापं त्यक्त्वा धर्मेष् आचर (c. 1. -चरति -चरितुं), or साधून् आचारान् आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), विप्रतोसारं कृ.

TO AMEND, *v. n.* (As the life or manners) शुष् (c. 4. शुष्यति शोडुं), विशुष्, संशुष्, समाधा in pass. (-धीयते), भद्रतरः -रा -रं भू, साधुः -पुः or -व्ही -पु भू.—(As a disease) शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं) उपशमं.

AMENDED, *p. p.* शोषितः -ता -तं, संशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Ceased from evil) निवृत्तपापः -पा -पं.

AMENDMENT, *s.* शोधनं, संशुद्धिः *f.*, प्रतिस्माधानं, समाधानं, विप्रतोसारः, श्रेयस्त्वं, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं.—(Of life) आचारशोधनं, दोषशोधनं.—(Of a disease) उपशमः, स्वास्थ्यं.

AMENDS, *s.* निस्तारः, निष्कृतिः *f.*, पारितोषिकं, शोधनं, संशुद्धिः *f.*

AMENITY, *s.* रम्यता, प्रियता, अभिरामत्वं, सुनन्दता.

TO AMERGE, *v. a.* दृष्ट (c. 10. दृष्टयति -यितुं) with two accusatives.

AMERGED, *p. p.* दृष्टितः -ता -तं, साधितः -ता -तं.

AMERGEMENT, *s.* दृष्टः, धनदृष्टः.—(Loss) हानिः *f.*, क्षयः, क्षयचयः.

AMETHYST, *s.* मणिविशेषः, नीलवर्णः प्रस्तरप्रभेदः, मण्डीमणिः.

AMICABLE, *a.* सुशीलः -ला -लं, सप्रियः -या -यं, सुशीलवान् -यती -यत् (त्), प्रीतिमान् -मती -मत् (त्), प्रियदर्शनः -ना -नं, चेहाईः -है -है, प्रियद्वारः -रा -रं.—(Pleasant) रमणीयः -या -यं.

AMICABLENESS, *s.* सुशीलत्वं, सद्भावः, प्रियता, प्रियम्भाव्युक्ता, प्रियम्भावुकता.

AMICABLY, *adv.* सुशीलजनयत्, सप्रियं, प्रीतिपूर्वकं, प्रीत्या.

AMICABLE, *a.* मैत्र्य-वी-वं, हितः -ता -तं, सात्वयः -या -यं, सहशीलः -ला -लं.

AMICABLENESS, *s.* मित्रत्वं, सत्त्व्यं, सौहार्दं, सहायता, अनुकूलता.

AMID, AMIDST, *prep.* मध्ये, अन्तरेण, अन्तरे, अन्तरा, अन्धन्तरे.

AMISS, *adj.* दोषी -पिणी -पि (नं), अपराधी -पिनी -पि (नं), अनुचितः -ता -तं, अपुक्तः -क्ता -क्तं, *adv.* दुष्ट, दोषेण, अपराधतम्, अनुचितं, अपुक्तं.

AMITY, *s.* मैत्र्यं, सत्त्व्यं, वन्द्यता, ऐक्यं.—(Between nations सन्धिः *m.*

AMMONIAC, *s.* (Gum ammoniac) नियामप्रकारः.—(Sal ammoniac) लवणप्रकारः.

AMMUNITION, *s.* युद्धोपकरणं, युद्धमज्जा.

AMNESTY, *s.* राजक्षमा, दोषक्षमा, दोषविस्मरणव्यवस्था.

AMONG, AMONGST, *prep.* मध्ये, अन्धन्तरे, अन्तरं, अन्तरेण, अन्तरा, अन्तर्.

AMOROUS, *a.* कामी -मिनी -मि (नं), प्रदामः -मा -मं, कामुकः -का -कं, मन्मथी -पिनी -पि (नं), शृङ्गारी -रिणी -रि (नं), रसिकः -का -कं, प्रेमशीलः -ला -लं, कामाक्रान्तः -न्ता -न्तं.

AMOROUSLY, *adv.* कामेन, कामतम् *ind.*, रसिकभावेन, प्रीतिपूर्वकं.

TO AMOUNT, *v. n.* उपधि in pass. (-चीयते), सच्चि, समुदि in pass. (-ईयते), सङ्ख्या in pass. (-ख्यायते); 'amounting to, संख्यकः -का -कं.

AMOUNT, *s.* परिमाणं, सङ्ख्या, समुदायः, उपचायः, सारः, अर्थः; 'money to the amount of a lac, लक्षसंख्यानि धनानि.—(Value, price) मूल्यं.

AMPHIROUS, *a.* भृञ्जलचरः -रा -रं, स्थलजलचरः -रा -रं, जलवायुगः -गा -गं, द्विधागतिः -तिः -ति, स्थलेशयः.

AMPHITHEATRE, *s.* अर्द्धचन्द्राकारो रङ्गः, अर्द्धमण्डलाकारो रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गद्वणं.

AMPLE, *a.* विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, विस्तृतः -ता -तं, बृहन् -हती -हत् (त्), प्रचुरः -रा -रं, बहुलः -ला -लं, यथेष्टः -ष्टा -ष्टं.

AMPLENESS, *s.* विशालता, विपुलता, विस्तीर्णता, बृहत्त्वं, णचुर्ध्वं.

AMPLIFICATION, *s.* विस्तारत्वं, विस्तारः, वृद्धिः *f.*, वृद्धेन.—(In rhetoric) समुक्तिः *f.*

TO AMPLIFY, AMPLIFICATE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्; विस्तृ (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणति -स्तृति, -स्तरीतुं, caus. -स्तारयते), आद्ये in caus. (-प्राययति -यितुं), समाद्ये; तन् (c. 8. तनोति तनितुं).

AMPLITUDE, *s.* (Extent) विस्तीर्णता, विस्तारः, विपुलता.—(Greatness) बृहत्त्वं, महत्त्वं, महिमा *m.* (नं).—(Capacity) आभारशक्तिः, सामर्थ्यं.—(Abundance) प्रचुरत्वं, समृद्धत्वं, बहुत्वं.

AMPLY, *adv.* विस्तरेण, विस्तारशम् *ind.*, विपुलं, यथेष्टं.

TO AMPUTATE, *v. a.* अङ्गं छिद् (c. 7. छिनत्ति छेदुं), लृ (c. 9. लुनाति -नोति लयितुं), निकृत् (c. 6. -कृनति -कृति), अङ्गच्छेदनं कृ.

AMPUTATED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, लूनः -ना -नं, कृत्तः -न्ना -न्नं.

AMPUTATION, *s.* छेदः, अङ्गच्छेदनं, कर्त्तनं, अङ्गकर्त्तनं.

AMULET, *s.* कवचः, रक्षा, रोगनिवारणार्थं किञ्चिद् द्रव्यं or औषधं.

TO AMUSE, *v. a.* नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, प्रतिनन्द; रम् in caus. (रमयति -यितुं), विनृद् in caus. (नोदयति -यितुं).—(To amuse one's self) विलस् (c. 1. -लसति -लसितुं).

AMUSED, *p. p.* विनोदितः -ता -तं, अभिनन्दितः -ता -तं.

AMUSEMENT, *s.* विनोदः, परीहामः, क्रीडा, केलिः *f.*, खेला, विलासः, आह्लादः, नन्म *n.* (नं), कौतुकं, कुतूहलं.

AMUSER, *s.* विनोदयिता *m.* (नृ), नन्दकः.

AN. See A.

ANABAPTISM, *s.* पुनर्जलसंस्कारः, पुनर्मन्त्रनं.

ANABAPTIST, *s.* पुनर्जलसंस्कारमतवावलम्बी, पुनर्जलसंस्कारमतं धारयन्.

ANACHRONISM, *s.* कालगुणनाशमः.

ANAGRAM, नामाक्षरपरिवर्त्तनात् सार्थवाक्यरचनं यथा देवराजः ई वेद जारः.

ANALOGICAL or ANALOGOUS, सङ्घन्यी -न्यिनी -न्यि (नं), सङ्घन्यकः -का -कं, सदृशः -शी -शं, उपमः -मा -मं, अनु रूपः -पा -पं, समानः -ना -नं.

अनुगुहः-खा-यं, तुल्यः-त्या-त्यं, सम्पर्कः-किंणी-किं (न्), आनुपङ्गिकः-की-कं, तुल्यरूपः-पा-पी-पं.

ANALOGICALLY, *adv.* सादृश्येन, औपम्येन, सामान्यतस् *ind.*, सादृश्यतस् *ind.*

ANALOGY, *s.* सधन्यः, सादृश्यं, औपम्यं, सम्पर्कः, सामान्यं, समानभावः, उपमितिः.

ANALYSIS, *s.* उपोद्घातः, पृथक्करणं, विभेदः, व्यवभेदः, परिभेदः, विभेदः, विभागः, विवेचनं, विवेकः, द्वावयं, व्याकारः.—(The essence of any thing) सारः, यस्तु *n.*

To ANALYZE, *v. a.* उपोद्घातं कृ, किञ्चित् समस्तद्रव्यं पृथक्, or खण्डशस् कृ, or भागशस् कृ, विविक्तं-क्तां-कं or विभिवं-घां-वं कृ, व्याकृ, विभज् (c. 1. -भनति -ने-भन्ते), विभिद् (c. 7. -छिनति -छेह्ते), दु in caus. (द्वावयति-यितुं), द्रवोक्तं.

ANARCHICAL, *a.* अराजकः-का-कं, अनीश्वरः-रा-रं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, राजनीतिरहितः-ता-तं, अशासितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, अव्यवस्थितः-ता-तं.

ANARCHY, *s.* अराज्यं, अशासनं, प्रभुत्वरहित्यं, शासनहीनत्वं, अनधीनता, अनीश्वरता.

ANATHEMA, *s.* शापः, अभिशापः, परिशापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः.

To ANATHEMATIZE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति, c. 4. शप्यति, शप्ते), अभिशप्य; आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोहते).

ANATOMICAL, *a.* व्यवभेदविद्यासधन्यकः-का-कं, व्यवभेदविद्यानुरूपः-पा-पं.

ANATOMICALLY, *adv.* व्यवभेदविद्यानुरूपं, विशसनविद्याक्रमेण, व्यवभेदविद्यावत्.

To ANATOMISE, *v. a.* शरीरं व्यवभिद् (c. 7. -छिनति -छेह्ते), विभिद्, सभिद्; विशस् (c. 1. -शसति -शसितुं), खण्डशस् कृ, पृथक्कृ.—(To lay open distinctly) विवृ (c. 5. -वृणोति, -वर्तितुं or -वरीतुं), अपवृ; प्रकटीकृ, व्याख्या (c. 2. -व्यापति -व्यापते).

ANATOMISED, *p. p.* व्यवभिल्लः-त्ता-त्तं, विशसितः-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं.

ANATOMIST, *s.* व्यवभेदविद्याज्ञः, व्यवभेदकः, विशसिता *m.* (तृ).

ANATOMY, *s.* शरीरव्यवभेदविद्या, विशसनविद्या, विशसनं.—(Division of any thing) विभेदः, विभेदः, पृथक्करणं.

ANCESTOR, *s.* पूर्वपुरुषः.—(Ancestors) पूर्वजाः *m. pl.*, पितरः *m. pl.*, पितृलोकः.

ANCESTRAL, *a.* पित्र्यः-त्र्या-त्र्यं, पितृकः-का-कं, कौलिकः-की-कं, पैत्रः-त्री-त्रं, पैत्रिकः-की-कं.

ANCESTRY, *s.* पितरः *m. pl.*, पूर्वजाः *m. pl.*, पितृसामान्यं, पितृप्रेणी *f.*, पितृपितामहादि *n.*—(Birth, the honour of descent) वंशः, अन्वयः, कुलमर्यादा.

ANCHOR, *s.* नौबन्धनकौलः, लोहमययन्त्रं येन नौका बध्यते or स्थिरीक्रियते.—(A post for mooring vessels) कूपकः.

To ANCHOR, *v. a.* लोहयन्त्रेण नावं बन्ध् (c. 9. बध्नाति बध्नुं) or स्थिरीकृ.

ANCHORAGE, *s.* स्थानं नौबन्धनयोग्यं.—(The duty paid for anchoring) नौकाबन्धनानन्तरं यत् शुल्कं नौकाकूटे दीयते.

ANCHORITE, *s.* धनवासी *m.* (न्), यती *m.* (न्), तपस्वी *m.* (न्), सव्यासी *m.* (न्), चनी *m.* (न्).—(Brahman of the 3d order) वानप्रस्थः, गृहस्थाश्रमतापी *m.* (न्).

ANCHOVY, *s.* सुद्रुममत्स्यविशेषः.

ANCIENT, *a.* पुराणः-खा or -यी-यं, पुरातनः-नी-नं, प्राक्कालीनः-ना-नं, पौराणः-यी-यं, प्राक्कृतः-नी-नं, वृद्धः-द्धा-द्धं, प्राचीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, चिरत्ननः-नी-नं.

ANCIENT, *s.* वृद्धः, प्राचीनपुरुषः, पूर्वकालीनलोकः.—(The flag of a ship) नावो ध्वजः or पताका.—(Flag-bearer) पताकी *m.* (न्).

ANCIENTLY, *adv.* पूर्वकाले, गतकाले, पुरा, पूर्वं.

ANCIENTNESS, *s.* प्राचीनता, पुरातनत्वं, प्राक्कालीनता, वृद्धत्वं.

ANCIENTS, *s.* पूर्वजाः *m. pl.*, प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*, पूर्वकालीनमनुष्याः *m. pl.*

AND, *conj.* च placed after the word which it connects with another. In many cases 'and' may be omitted in Sanskrit, and the connection expressed by the use of the indeclinable participle; as, 'the beasts assembled and informed the lion,' पशुभिर्मिलित्वा सिंहो विव्रमः.—(Moreover) अपिच, किञ्च, अपरं, अन्यच्च.—(And then) अथ.

ANDANTE, *s.* घनं, तप्तं, विलम्बितं, स्पष्टं.

ANDIRON, *s.* लोहनिर्मितः शूलाधारः.

ANDROGYNAL or ANDROGYNOUS, *a.* द्विलिङ्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

ANECDOTE, *s.* उपकथा, उपाख्यानं.

ANENT, *prep.* (Concerning) प्रति, उद्दिश्य *ind.*, प्रतीक्ष्य *ind.*, विषयकः-का-कं.

ANEURISM, *s.* नाडिस्फ्यतिः *f.*, नाडीनां रक्तप्रवाहकाणाम् अतिशयस्फ्यतिः.

ANEW, *adv.* (Over again) पुनर्, पुनःपुनर्, पुनरपि.—(Newly) नूतनं, प्रतिनवं.

ANGEL, *s.* ईश्वरदूतः, देवदूतः, ईश्वरप्रेष्यः, स्वर्गी *m.* (न्), परमेश्वरप्रेरितः, स्वर्गीयदूतः, स्वर्गदूतः, दिव्यदूतः.

ANGELICAL, ANGELIC, *a.* ईश्वरदूतोपमः-मा-मं, दिव्यः-व्या-वं, देवरूपी-पिणी-पि (न्), स्वर्गीयः-या-यं.

ANGELICALLY, *adv.* ईश्वरदूतवत्, स्वर्गीयजनवत्, दिव्यप्रकारेण.

ANGER, *s.* क्रोधः, कोपः, समर्पः, रोषः, चेतोविकारः; 'my anger is appeased,' मम क्रोधः शान्त्यति; 'through anger,' कोपात्.—(Smart of a sore) द्रव्यवेदना.

To ANGER, *v. a.* कुप in caus. (कोपयति-यितुं), प्रकुप, सकुप; कुप in caus. (क्रोधयति-यितुं).

ANGLE, *s.* जसः, कोणः, द्विभुजः.—(Apparatus to take fish) मत्स्यवेधनोपकरणं.

To ANGLE, *v. a.* वडिसेन मत्स्यान् जलाद् उड्डु (c. 1. -हरति -ते-हर्ते), वडिश् (nom. वडिश्यति), मत्स्यवेधनेन मीनान् व्यध् (c. 4. विध्यति व्यधुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं).

ANGLE-ROD or ANGLING-ROD, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं दण्डं.

ANGLER, *s.* मत्स्यवेधकः, मत्स्यवध्नी *m.* (न्), यो वडिसेन मत्स्यान् गृह्णाति.

ANGLING, *s.* वडिसेन मत्स्यवेधनं, मत्स्यवधनं.

ANGLING-LINE, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं सूत्रं or रज्जुः *m.*

ANGRIPLY, *adv.* सकोपं, सरोपं, सामर्धं, कोपेण, क्रोधात्.

ANGRY, *a.* क्रुद्धः-द्धा-द्धं, क्रोधी-धिनी-धि (न्), कोपी-पिनी-पि (न्), ज्ञातामर्धः-पी-पं, रुष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रोधाक्रान्तः-न्ता-नं, सामर्धः-धा-धं, कृतकोपः-पा-पं, कृतक्रुधः-धा-धं, आगतमन्युः-न्युः-न्यु, सरोपः-पा-पं, रोपयः-खा-यं, सकोपः-पा-पं, समन्युः-न्युः-न्यु.—(To be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति क्रोद्धुं), अनुक्रुध्, समभिक्रुध्, संक्रुध्, अभिसंक्रुध्; रुध् (c. 4. रुध्यति रोपितुं), कुप (c. 4. कुप्यति कोपितुं), प्रकुप, सकुप with dative; असूय (असूयति -ते, असूयितुं) with acc.

ANGUISH, *s.* परितापः, वेदना, तीव्रवेदना, क्रेशः, पीडा, दुःखं, आधिः *m.*, मनस्तापः, परिवेदनं, विवाधा, कृच्छ्रं, कष्टं, मोदः.

ANGULAR or ANGULOUS, *a.* साष्टः-ष्टा-ष्टं, कोणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अष्टवान्-वती-वत् (त्), अष्टोपेतः-ता-तं.

ANGULATION, *s.* उज्ज्वसनं, निःश्वासनं.—(Palpitation) हृदयकम्पनं.

ANIMADVERSION, *s.* (Reproof) अनुयोगः, निन्दा, उपालम्भः, पृणा.

(Infliction of punishment) दृश्ययोगः—(Observation) चर्चा, निरीक्षणं, चन्नेषणं.

To ANIMADVERT, *v. n.* (To pass censure on) प्रतिनिन्द् (c. 1. -निन्दति -निन्दितुं), उपालभ् (c. 1. -लभते -लभ्युः)—(To punish) दृष्टं प्रणी (c. 1. -नयति -नेतुं), दृष्ट् (c. 10. दृश्यति -यितुं).—(To make observation) निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), चर्चो कृ.

ANIMADVERTED, *p. p.* प्रतिनिन्दितः -ता -तं.—(Punished) दृष्टितः -ता -तं.

ANIMADVERTER, *s.* प्रतिनिन्दकः, दृष्टप्रणेता *m.* (नृ), अनुयोगी *m.* (नृ).

ANIMAL, *s.* जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), चेतनः, जीवी *m.* (नृ), जन्तुः *m.*, जन्ती *m.* (नृ), शरीरी *m.* (नृ).—(Beast) पशुः *m.*, तिम्येष्ट *m.* (-ञ्).

ANIMAL, *a.* जीवी -विनी -वि (नृ), प्राणी -णिनी -णि (नृ), चेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत (तृ).—(Animal food) मांसाहारः.

ANIMALCULI, *s.* सुद्रुजोवी *m.* (नृ), सुद्रुजन्तुः *m.*

To ANIMATE, *v. a.* जीव् in caus. (जीवयति -यितुं), प्राण् in caus. (प्राणयति -यितुं), आश्रम् in caus. (-आश्रयति -यितुं), समाश्रम्, विश्रम्, परिविश्रम् in caus.; उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं), उद्युज् in caus. (-योजयति -यितुं), प्रोत्साह् in caus. (माहयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं).

ANIMATE, ANIMATED, *part. a.* (Inspired) आश्रासितः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्ते, उत्तेजितः -ता -तं, - (Living) चेतनः -ना -नं, प्राणी -णिनी -णि (नृ).—(Vivacious) प्रफुल्लवदनः -ना -नं, दृढदृढयः -या -यं, रसिकः -का -के, सारवान् -वती -वत् (नृ).

ANIMATION, *s.* (The act of enlivening) आश्रासनं, उत्तेजनं.—(The state of being enlivened, vivacity) प्रफुल्लता, दृढता.

ANIMATOR, *s.* आश्रासकः, जीवदः, प्राणदः, प्रोत्साहकः.

ANIMOSITY, *s.* वैरः, द्वेषः, विरोधः, मात्सर्यं.

ANISE, *s.* उन्ना, सालेयः, शीतशियः, मधुरिका, मिश्री, मिश्रेया.

ANKER, *s.* रसानां परिमाणविशेषः.

ANKLE, *s.* गुन्फः -त्फं, घुटिका or घटिका, घुटिः *f.*, चरणग्रन्थिः *f.*

ANKLED, *a.* गुन्फयुक्तः -क्ता -क्ते, गुन्फसङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

ANKLET, *s.* नूपुरः, पादाङ्गदं, मञ्जीरं, पादकटकः.

ANNALIST, *s.* क्रमानुसारेण चरित्ररचकः, चरित्रलेखकः, पुरावृत्तरचकः, आख्यानरचकः, वृत्तान्तलेखकः, आख्यानसङ्ग्रहाहकः.

To ANNALIZE, *v. a.* चरित्राणि or पुरावृत्तकथा रच् (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNALS, *s.* क्रमानुसारेण सङ्गृहीत इतिहासः, पुरावृत्तं, पुरावृत्तकथा, चरित्राख्यानं, वृत्तान्तविवरणं.

ANNATES, *s.* प्रथमफलं, नवशस्यं.—(Sacrifice of first-fruits) आयायणं.

To ANNEAL, *v. n.* रङ्गस्थिरीकरणनिमित्ते काचं तप् (c. 1. तपति तप्तं or caus. तापयति -यितुं).

ANNEALING, *s.* यत् काचस्य तपनं रङ्गस्थिरीकरणाय क्रियते.

To ANNEAL, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -बन्धति -बन्धुं), आबन्ध्; संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं), उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).

ANNEXED, *p. p.* संयोजितः -ता -तं, उपाहितः -ता -तं, अनुबद्धः -द्धा -द्धं.

ANNEXATION, *s.* अनुबन्धनं, उपस्थापनं, संयोगः, संयोजनं, उपधानं.

ANNEXMENT, *s.* (The act of annexing). See the last.—(The thing annexed) अनुबन्धः, उपाहितं, संयुक्तभागः.

To ANNIHILATE, *v. a.* नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्; प्रलो in caus. (-लापयति or -लापयति -यितुं), उद्ध् (c. 1. -हरति -ते -हन्ते), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छन्ते), लोपे कृ.

ANNIHILATED, *p. p.* उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विनाशितः -ता -तं.

ANNIHILATION, *s.* नाशः, क्षयः, प्रलयः, विनाशः, अभावः, समुच्छेदः, लोपः, निर्भावः, प्रलीनता.

ANNIVERSARY, *s.* दिवसः केनापि सविशेषेण कारणेन वत्सरे वत्सरे प्रसिद्धः, प्रतिवार्षिक ऋतवः, वत्सरे वत्सरे सेवितो महोत्सवः.

ANNIVERSARY, *a.* सांवत्सरिकः -की -के, सांवत्सरः -री -रं, प्रतिवार्षिकः -का -के.

To ANNOTATE, *v. n.* टीकां or भाष्यं लिख् (c. 6. लिखति लेखितुं) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं).

ANNOTATION, *s.* टीका, भाष्यं, टिप्पणी *f.*

ANNOTATOR, *s.* टीकालेखकः, भाष्यकरः, भाष्यकृत्.

To ANNOUNCE, *v. a.* आख्या (c. 2. -ख्याति -ते -ख्यातुं), समाख्या; ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), आख्या in caus.; विघुप् (c. 1. -घोषति -घोषितुं or c. 10. घोषयति), विद् in caus. (वेदयति -यितुं), निविद्, आविद्, समाविद्, विनिविद्, सखिविद्; विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).

ANNOUNCED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं, अवघुष्टः -ष्टा -ष्टं, आख्यातः -ता -तं, परिकीर्तितः -ता -तं.

ANNOUNCEMENT, *s.* ख्यापनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, विघोषणं, - (News) सन्देशः, समाचारः, संवादः.

ANNOUNCER, *s.* आख्यायकः, विज्ञापकः, विघोषकः, सन्देशहरः.

To ANNOY, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, प्रपीड्, प्रतिपीड्, सम्पीड्; तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्नप्, परितप्; क्रिञ्श् (c. 9. क्रिञ्चति क्रिञ्चे), चर्द् in caus. (चर्दयति -यितुं), समर्द्, बाष् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

ANNOYANCE, *s.* व्यथा, क्रेशः, विडम्बना, दुःखं, पीडा, बाधा.—(The act of annoying) पीडनं.—(A source of annoyance) कष्टकः, -कं.

ANNOYED, *p. p.* क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, परिक्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, सव्यथः -था -थं, व्यथितः -ता -तं.

ANNOYER, *s.* क्रेशकः, दुःखकरः, व्यथाकरः.

ANNOYING, *a.* क्रेशी -शिनी -शि (नृ), क्रेशकः -का -के, दुःखकरः -री -रं.

ANNUAL, *a.* वार्षिकः -की -के, आर्द्धिकः -की -के, सांवत्सरः -री -रं, वर्षिकः -का -के, समीनः -ना -नं.—(Lasting only for a year) एकवर्षजीवी -विनी -वि (नृ); 'an annual plant,' चोपयि *f.*

ANNUALLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरे, वत्सरे वत्सरे, वत्सरक्रमेण.

ANNUITY, *s.* वार्षिकं or सांवत्सरिकं वेतनं or वसूलं, यन् निरूपितमूल्यं वत्सरे वत्सरे कस्मैचिद् दीयते.

To ANNUL, *v. a.* लोपे कृ, निरर्थके -कां -कं कृ, विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ANNULAR, *a.* मखलाकारः -रा -रं, वलयाकारः -रा -रं, वलयाकृतिः -तिः -ति, अङ्कुरीयाकारः -रा -रं.

ANNULET, *s.* सुद्रवलयः, सुद्राङ्कुरीयः, -यं.

ANNULMENT, *s.* लोपः, नाशः, विनाशः.

To ANNUNCIATE, *v. a.* संख्यां संख्याया संयुज् (c. 7. -युज्जि -युक्ते -योक्ते).

ANNUNCIATION, *s.* संख्या संख्याया संयोजनं.

ANNUNCIATION, *s.* प्रत्यदेशः, घोषणं, -णा, ख्यापनं, विज्ञापनं.

ANODYNE, *a.* शूलघ्नः -घ्नी -घ्ने, वेदनाशान्तिकः -की -के, पीडाशान्तकः -का -के.

ANODYNE, *s.* शूलघ्नं, वेदनाशान्तिकं.

To ANOINT, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति -ते लेम्पुं), अनुलिप्, आलिप्, समालिप्, उपलिप्, विलिप्; अञ्ज् (c. 7. अञ्जति अञ्जुं) or caus. (अञ्जयति -यितुं), समालभ् (c. 1. -लभते -लभ्युः).—(To consecrate by unction) अभिषिक् (c. 6. -सिञ्चति -सेञ्जुं).

ANOINTED, *p. p.* लिप्तः -प्ता -प्ते, अभिषिक्तः -क्ता -क्ते, दिग्धः -ग्धा -ग्धं, अनुलिप्तः -प्ता -प्ते, सन्मन्तः -क्ता -क्ते, कृताभिषेकः -का -के.

ANOINTER, *s.* अभिषेककः, लेपकः, अञ्जनकज्ञी *m.* (नृ).

ANointing, *s.* अभिषेकः, -चनं, विलेपनं, समालम्भः, अभ्यञ्जनं, अञ्जनं.
ANOMALOUS, *a.* विविधिरुद्धः-डा-डं, विविहीनः-ना-नं, विभिन्नः-ग्री-ग्रं.
नियमविरुद्धः-डा-डं, अविधिः-धि-धि.

ANOMALOUSLY, *adv.* अविधानतः *ind.*, अविधिवत् *ind.*, अनियमतः *ind.*
ANOMALY, *s.* अविधिः *m.*, अविधानं, विविधिरुद्धता, अनियमः.

ANON, *adv.* (Quickly, soon) शीघ्रं, सपदि, कृदिति.—(Now and then) कदापि, कदाचित्.

ANONYMOUS, *a.* अनामकः-का-कं, नामहीनः-ना-नं, सम्भारहितः-ता-तं.
ANONYMOUSLY, *adv.* नामव्यतिरेकेण, संज्ञाव्यतिरेकेण, संज्ञा विना.

ANOTHER, *a.* अन्यः-न्या-न्यत्, इतरः-रा-रं, परः-रा-रं, अपरः-रा-रं, परकीयः-या-यं, अन्यदीयः-या-यं. Another is often expressed by *अनर* in composition; as, 'another place,' स्थानानरं; 'along with another king,' राजानरेण सह. 'In another place,' अन्यत्र; 'in another manner,' अन्यथा; 'at another time,' अन्यदा; 'one after another,' अनुपूर्वशः *ind.*, प्रत्येकं एकैकशः; 'a defect in another,' परस्मिन्; 'another's wife,' परदारः; 'another man's goods,' परदृश्यं, परस्वं; 'another's right,' परस्त्वम्; 'another day,' अन्यस्मिन् दिवसे, अन्येषुः (स्).
To ANSWER, *v. n.* (To speak in reply) प्रतिवच् (c. 2. -वक्त्रि-वक्त्रे), प्रतिभाष् (c. 1. -भाषते-भाषितुं), प्रतिवद (c. 1. -वदति-ने-वदितुं), प्रतिब्रू (c. 2. -ब्रवीति-वक्त्रे), व्याहृ (c. 1. -हरति-ने-हर्तुं), प्रतिभण् (c. 1. -भणति-भणितुं), प्रतिनित्य (c. 1. -नित्यति-नित्यितुं).—(To correspond, to suit) युज् in pass. (युज्यते), अनुरूपः-पा-पं or तुल्यरूपः-पा-पं or सदृशः-शी-शं असु.—(To succeed) सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), संसिष् (c. 4. -सिष्यति-सेडुं).—(To be accountable for) प्रतिभूः or प्रतिनिधिः असु, लग्नकं दा (c. 3. ददाति दातुं).

ANSWER, *s.* प्रतिवचनं, प्रतिकार्यं, प्रतिवाक् *f.* (च्), उत्तरं, प्रत्युत्तरं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रतिवाणिः *f.*—(Refutation of a charge) वाक्यसङ्गनं,
ANSWERABLE, *a.* प्रतिवाक्यः-क्या-क्यं.—(Responsible) परानुयोगाधीनः-ना-नं, पराहानाधीनः-ना-नं, अभियोक्त्यः-न्या-न्यं, येन प्रत्युत्तरं दातव्यं स, यो लग्नकं दातुम् अर्हति.—(Corresponding to) योग्यः-ग्या-ग्यं, अनुरूपः-पा-पं, अनुसारी-रिणी-रि (न्).
ANSWERED, *p. p.* प्रत्युक्तः-क्ता-कं, प्रतिभाषितः-ता-तं, प्रतिभणितः-ता-तं.
ANT, *s.* पिपीलिका, पुत्रिका.
ANT-BEAR, *s.* पिपीलिकास्तादृको जनुविशेषः.
ANT-HILL, *s.* यस्त्रोक्तः, -कं, कृमिशैलः, कूलकः, भूखवाः *m.* (स्), वचीकूटं, वामलूरः, स्यमोक्तः, मृत्तिकाकूटं.
ANTAGONIST, *s.* विरोधी *m.* (न्), विपक्षः वैरी *m.* (न्), शत्रुः *m.*, अभि-योक्ता *m.* (क्), पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रतिबन्धकः.
ANTAGONISTIC, *a.* विरोधी-धिनी-धि (न्), विपक्षः-व्या-व्यं, विपरीतः-ता-तं.
ANTALGIC, *a.* वेदनाशमकः-का-कं, शूलघ्नः-ग्री-ग्रं, शोकापनुदः-दा-दं.
ANTARCTIC, *adj.* दक्षिणकेन्द्रीयः-या-यं.—(The south pole) दक्षिण-केन्द्रं, कुमेरुः *m.*
ANTECEDENT, *a.* पूर्वगतः-ता-तं, अग्रगतः-ता-तं, अग्रगामी-मिनी-मि (न्).
ANTECEDENTLY, *adv.* पूर्वं, अग्रे, पूर्वतः, अग्रतः.
ANTEDILUVIAN, *a.* प्राग् भूतसंश्रयाद् विद्यमानः-ना-नं, प्राग् जलाप्लाव-नाद् वर्तमानः-ना-नं.
ANTELOPE, *s.* मृगः, हरिणः, रेणोयः, कुरङ्गः, -ङ्गकः, -ङ्गमः.
ANTEMERIDIAN, *a.* पूर्वोद्गतेतः-नी-नं.
ANTEMUNDANE, *a.* प्राग् जगत्पदेर् वर्तमानः-ना-नं.

ANTEPAST, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, अग्रग्रहणं.
ANTEPENULTIMATE, *s.* उपधायाः पूर्वं विद्यते यद् अक्षरं, पूर्वोपान्तः.
ANTERIOR, *a.* प्राक्कनः-नी-नं, पूर्वः-द्वी-द्वं, अग्रः-या-यं.
ANTHEM, *s.* ईश्वरस्तवात्मकं गीतं, ईश्वरस्तुतिरूपकं गानं.
ANTHONY'S FIRE, *s.* उदरदः, रोगविशेषः.
ANTHROPOPHAGI, *s.* नृनृग्राहः *m. pl.*, आमर्मासाशिनः *m. pl.*, क्रव्याशिनः *m. pl.*, अन्नपाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*
ANTIBILIOUS, *a.* पित्रघ्नः-ग्री-ग्रं.
ANTIC, *a.* (Buffoon-like) भ्रष्टोपमः-ना-नं.—(Odd, unnatural) अपरूपः-पा-पं, विरूपः-पा-पं, असङ्गतः-ता-तं, अप्रयोग्यः-ग्या-ग्यं.
ANTIC, *s.* (A buffoon) भ्रष्टः, भासकटः.—(An odd gesture) अस-ङ्गतप्रकारेण हस्तादिविशेषः, विरूपो-ङ्गविशेषः.
ANTI-CHAMBER, *s.* उपशाला.
To ANTICIPATE, *v. a.* (Before the time) पूर्वतः ग्रह (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), प्रवेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं).—(To foretaste) पूर्वस्वादने कृ, अग्रतः अनुभू (c. 1. -भूयति-भूयितुं), पूर्वं ज्ञा (c. 9. जानाति ज्ञातुं) or भुज् (c. 7. भुज्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उद्गृह् (c. 1. उत्पश्यति उद्गृह्ते), प्रदृश. ANTICIPATED, *p. p.* पूर्वभुक्तः-क्ता-कं, पूर्वतः अनुभूतः-ता-तं, प्रदृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रवेक्षितः-ता-तं, सन्दृष्टः-ष्टा-ष्टं, चिन्तकलितः-ता-तं, परस्कृतः-ता-तं.
ANTICIPATION, *s.* पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वभोजनं, पूर्वज्ञानं, प्रवेशणं.
ANTIDOTAL, *a.* विपनाशी-शिनी-शि (न्), विपघाती-तिनी-ति (न्), विषघ्नः-ग्री-ग्रं, गरमः-ग्री-ग्रं.
ANTIDOTE, *s.* विपनाशनं, प्रतिविषं.—(Dealer in) विपवैद्यः, जाङ्गलिकः.
ANTIFEBRILE, *a.* ज्वरघ्नः-ग्री-ग्रं, ज्वरनाशकः-का-कं, ज्वरानकः-का-कं.
ANTIMONY, *s.* स्रोतोन्ननं, सौवीरं, कापोतान्ननं, यामुनं.—(Made of anti-mony) स्रोतोन्ननमयः-यी-यं.
ANTIPATHY, *s.* सहजो विरोधः, द्वन्द्वभावः, विरक्तिः *f.*, वैरिता, शत्रुता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.
ANTIPILEGOMATIC, *a.* कफनाशनः-नी-नं, कफघ्नः-ग्री-ग्रं, घ्रेषमघ्नः-ग्री-ग्रं.
ANTIPLONY, *s.* प्रतिगानं, परस्परगोतिः *f.*, प्रतिध्वनिः *f.*
ANTIPODES, *s.* भूमण्डलस्य विपरीतभागे वर्तिनः; अन्यतरस्मिन् भूगोलभागे वर्तिनः परस्परम् अभिमुखपादतला जनाः.
ANTIQUARIAN, *a.* प्राक्कालीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, प्राक्कनः-नी-नं.
ANTIQUARY, ANTIQUARIAN, *s.* प्राक्कालीनविषयेषु पण्डितः, पुरातनद्र-व्यानुसन्धायी *m.* (न्).
ANTIQUE, *a.* (Ancient) पुराणः-गा or -यो-गं, पुरातनः-नी-नं, प्राक्कनः-नी-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, चिरननः-नी-नं.—(Old-fashioned) अप्रचलः-ला-लं, अपरूपः-पा-पं.
ANTIQUE, *s.* प्राचीनद्रव्यं, प्राक्कालीनविषयः.
ANTIQUITY, *s.* (Old-times) प्राक्कालं, पूर्वकालं, गतकालं.—(The ancients) प्राचीनपुरुषाः *m. pl.*—(Ancientness) पुरातनत्वं, प्राचीनत्वं.
ANTISEPTIC, *a.* पूतिघ्नः-ग्री-ग्रं, पूतिनिवारकः-का-कं, पूतिनाशकः-का-कं.
ANTISTHES, *s.* प्रधानपुरोहितः, धर्माध्यक्षः.
ANTITHESIS, *s.* सद्योन्नत्यासः, अद्यवैपरीत्यं, विकृत्यः, प्रतिपक्षता, विरोधः.
ANTITYPE, *s.* प्रतिमूर्त्या प्रदर्शिता मूर्तिः *f.*, मूलमूर्तिः *f.*, वस्तु *n.*, आदर्शः.
ANTLER, *s.* मृगशृङ्गं, मृगशृङ्गाशास्त्रा, मृगविषयं.
ANTLERED, *a.* शृङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), विषाणी-विनी-वि (न्).
ANUS, गुदं, पायुः *m.*, नेत्रः, अपानं.
ANVIL, *s.* सूत्री *f.*, शूभिः *m.*, स्तूपा, लोहप्रतिमा.
ANXIETY, *s.* चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तुष्यं, मनोदुःखं, मनस्तापः, चिन्तवेदनाः, कापिः *m.*, व्यग्रता, उद्देगः-जनं, उन्नापः, चिन्ताभारः, मानसी व्यथा.

ANXIOUS, *a.* (Solicitous) उद्भिन्नः-रना-रनं, उद्भिन्नमनाः-नाः-नः (स्), चिन्तापरः-रा-रं, अयः-या-यं, उत्पन्नः-मा-मं, उत्सुकः-का-कं, विधुरः-रा-रं, सम्युः-यु-यु-—(Eagerly endeavouring) सयत्नः-त्ता-तं.—(Desirous of) ईक्षुः-क्षुः-क्षु, इक्षुः-क्षुः-क्षु; 'anxious to see,' दर्शनेषुः; 'anxious to do,' कर्तुं कामः-मा-मं.—(To be anxious) उत्सुकाय (nom. उत्सुकायते).

ANXIOUSLY, *adv.* सीत्सुक्येन, उद्देगेन, मनोदुःखेन, चिन्तया, सोद्देगे, सयत्नं.

ANY, *a.* कश्चित् *m.* काचित् *f.* किञ्चित् *n.* को-पि *m.* कापि *f.* किमपि *n.*, कश्चन *m.* काचन *f.* किञ्चन *n.*; 'any thing,' किञ्चित्, किमपि; 'any where,' क्वचित्, क्वापि, कुत्रचित्, कुत्रापि; 'any longer,' पुनर्; 'any how,' कथञ्चन, कथञ्चित्, यथा तथा; 'at any time,' कदाचित्, कदाचित्; 'any further,' दूरतरं; 'any one soever,' यः कश्चित्.

AORTA, *s.* हृत्पिण्डवामकोपनिर्गता रक्तप्रवाहका वृहन्वाडी.

APACE, *adv.* सत्वरं, शीघ्रं, क्षिप्रं, सहसा, द्रुतं, सवेगं.

APART, *adv.* Often expressed by the prep. वि; पृथक्, विरलं, पवि-रलं, प्रगतः-ता-तं, उत्जम्भः-म्भा-म्भं; 'having the knees apart,' प्रगतनानुः-नु-नु.—(Privately) एकान्ते, एकान्ततः *ind.*, निभूतं, रहसि, विविक्तं, विनये.—(At a distance) दूरं, कियद्दूरं.—(Aside, to one's self) स्वगतं, विनये, जनान्तिकं.

APARTMENT, *s.* शाला, कोष्ठा, आवासः, आगारं, गृहं.—(The inner apartments) अन्तःपुरं, अन्तर्गृहं.

APATHETIC, *a.* वीतरागः-गा-गं, निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःस्पृहः-हा-हं, निरौहः-हा-हं, निरपेक्षः-द्या-द्यं.

APATHY, *s.* विरागः, वैराग्यं, निरौहता, ज्ञायं, मान्दं.

APE, *s.* वानरः, अपुच्छः कपिः *m.*, प्रवङ्गः.—(Imitator) अनुकारी *m.* (नं).

TO APE, *v. a.* वानरवत् or कपियत् अनुकृ (c. 8. -करोति -कन्ते).

APERITY, *s.* अजीर्णं, आमयावित्तं, तोषणान्नः *m.*

APERIENT, *a.* रेचकः-को-कं.—(An aperient medicine) रेचकः.

APERTURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, पथः.—(Act of opening) व्यादानं.

APETALOUS, *a.* दलहीनः-ना-नं, पुष्पपत्ररहितः-ता-तं, निष्पत्रः-वा-वं.

APEX, *s.* शिखा, शिखरं, अयं, चूडा, शिरः *n.* (सं).

APHORISM, *s.* सूत्रं, वचनं, तत्त्वं, उपदेशवाक्यं, आदेशः.

APHRODISIAC, *a.* (Exciting passion) वाचीकरः-रा-रं, कामाग्नि-दीपनः-ना-नं.

APIARY, *s.* करंडः, छत्रकः, मधुमक्षिकारक्षणास्थानं, मधुकरस्थानं.

APIECE, *adv.* प्रत्येकं, एकैकशम् *ind.*, एकशम् *ind.*, एकतस् *ind.*, एकैकं, पृथक् पृथक्, विभागशम् *ind.*

APISH, *a.* कापेयः-यी-यं, कपिलभावा-वा-वं, वानरोपमः-मा-मं.—(Imitative) अनुकारशीलः-ला-लं.

APISHNESS, *s.* कापेयं, वानरता, अनुकारशीलता.

APITPAT, *adv.* पटपटा *ind.*

APOCALYPSE, *s.* प्रकाशितं भविष्यद्वाक्यं, प्रकाशनं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं.

APOCRYPHA, *s.* धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितः सन्दिग्धप्रमाणो ग्रन्थः.

APOCRYPHAL, *a.* (Of uncertain authority) सन्दिग्धप्रमाणः-शा-शं, असिद्धप्रमाणः-शा-शं.

APOLOGETIC, APOLOGICAL, *a.* अपपदेशकः-का-कं, पक्षपातो-तिनी-ति (नं), प्रतिपादकः-का-कं, साधिकः-की-कं.

APOLOGIST, *s.* (For another) पक्षपातकर्त्ता *m.* (नं), पररक्षार्थं वादी *m.*

(नं), प्रतिपादी *m.* (नं), उद्देशवादी *m.*—(For one's self) अपप्रेष्टा *m.* (-ष्ट), स्वकारो, स्वदोषस्वीकारो *m.* (नं), प्रत्यक्षन्दकारी *m.* (नं).

APOLOGISE, *v. n.* (To state some plea) अपदिष्ट् (c. 6. -दिशति

-देष्टु), स्मर or अपपदेशं or प्रत्यक्षन्दं कृ.—(To acknowledge one's fault) स्वदोषस्य स्वीकारो कृ.—(To apologise for another) पक्ष-पातं कृ, पररक्षार्थं प्रतिवद् (c. 1. -वदति -वदितुं).

APOLOGUE, *s.* उपकथा, हितोपदेशकं उपाख्यानं, नीतिवाक्यं.

APOLOGY, *s.* अपपदेशः, अपपदेशः, उपपदेशः, प्रतिवादः, उत्तरं, स्मर *n.* (नं), प्रत्यक्षन्दः, स्वदोषस्वीकारः, स्वकारणं.—(For another) पक्षपातः, पररक्षार्थं प्रतिवादः.

APOPHLEGMATIC, *a.* कफनाशनः-नी-नं, कफघ्नः-घ्नी-घ्नं, क्षेष्माणः-घ्नी-घ्नं.

APOPHTHEGM, *s.* सूत्रं, नीतिवाक्यं, वचनं, आदेशः.

APOPLECTICAL, APOPLECTIC, *a.* (Relating to apoplexy) अङ्गवि-कृतिविषयः-या-यं.—(Inclined to apoplexy) अङ्गविकृतिशीलः-ला-लं.

APOPLEXY, *s.* अङ्गविकृतिः *f.*

APOSTACY, *s.* स्वधर्मत्यागः, स्वधर्मच्युतिः *f.*, अवहारः, स्वधर्मभंगः, भ्रष्टं, स्वजातीयधर्मत्यागानन्तरं परधर्माश्रयः.

APOSTATE, *s.* स्वधर्मत्यागी *m.* (नं), स्वजातीयव्यवहारभटः, आत्मधर्मच्युतः, अन्त्यशावः, स्वजातीयधर्मं त्यक्ता परधर्माश्रितः.

TO APOSTATIZE, *v. n.* स्वधर्मात् or स्वजातीयव्यवहाराद् भंग् (c. 4. भङ्गयति, c. 1. भङ्गते भङ्गितुं) or च्यु (c. 1. च्यवते च्योतुं), विच्यु; स्वजा-तीयधर्मं त्यक्ता परधर्मं आश्रि (c. 1. -श्रयति -श्रयितुं).

APOSTEME, APOSTHUME, *s.* शयणः, विद्रुधिः *m.*, शोफः, स्फोटः, पूयस-म्यूरीः स्फोटः.

APOSTLE, *s.* ईश्वरप्रेरितः, ईश्वरदूतः, ईश्वराज्ञावहः, प्रेरितः.

APOSTLESHP, *s.* ईश्वरप्रेरितत्वं, ईश्वरदीप्तं, प्रेरित्वं.

APOSTOLICAL, APOSTOLIC, *a.* (Enjoined by an apostle) ईश्वर-प्रेरितेनादिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Relating to the Apostles) ईश्वरप्रेरितस-सन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

APOSTROPHE, *s.* ससोपनं, वाक्यालङ्कारविशेषः.

TO APOSTROPHISE, *v. a.* ससोपनं कृ, ससोपनेन आमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं).

APOSTUME, *s.* पूयसम्यूरीः स्फोटः, विद्रुधिः *m.*

APOTHECARY, *s.* चिकित्सार्थं औषधपेश्वरः, भेषजविक्रेता *m.* (नं), औषधवि-क्रेता *m.* (नं), अगदद्वारः.

APOTHEGM, *s.* See APOPHTHEGM.

APOTHEOSIS, *s.* देवत्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मनिर्वाणं, देवगणितत्वं.

TO APPEAL, *v. a.* भी in caus. (भाषयति or भीषयति -यितुं), त्रस् in caus. (त्रासयति -यितुं), विचस्, सन्तस्; उद्भिन्न in caus. (-वेत्तयति -यितुं), व्याकुलीकृ.

APPALLED, *p. p.* भयविभ्रुतः-ता-तं, भयमंहरोमा-मा-मं (नं), शङ्कितः-ता-तं, सन्तप्तः-त्ता-तं, व्याकुलीकृतः-ता-तं.

APPARATUS, *s.* उपकरणं, सज्जा, यन्त्रं, सामग्र्यं, सामग्री *f.*—(Military apparatus) शस्त्रोपकरणं.

APPAREL, *s.* वेशः, वस्त्रं, परिधानं, परिच्छदः, अक्षरं, आभरणं, संव्यानं.

TO APPAREL, *v. n.* वस्त्रं (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छद् (c. 10. -छाद-यति -यितुं); वेष्ट् (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं), वस् in caus. (वासयति -यितुं), प्रवस्; प्रवृ (c. 5. -वृणोति, -वर्तितुं or -वरीतुं), संवे (c. 1. -व्ययति -व्यातुं).—(To apparel one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वस्ति).

APPARELLED, *p. p.* आच्छादितः-ता-तं, प्रच्छादितः-ता-तं, परिच्छवः-त्ता-वं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, संवोतः-ता-तं.

APPARENT, *a.* व्यक्तः-क्ता-क्ते, अभिव्यक्तः-क्ता-क्ते, प्रत्यक्तः-क्ता-क्ते, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्पष्टः-टा-टं, प्रेक्षणीयः-या-यं, प्रेक्ष्यः-व्या-व्यं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.—(Not real) अवास्तवः-वी-वे; 'apparent praise,' i. e.

'not real,' व्याजस्तुतिः *f.*, मिथ्याप्रशंसा; 'heir-apparent,' युधराजः.
—(To make apparent) प्रादुर्भूतः, आविर्भूतः, प्रत्यक्षीकृतः, स्पष्टीकृतः, प्रकटीकृतः.

APPARENTLY, *adv.* प्रादुर्भूतः *ind.*, साक्षात् *ind.*, आविस्, प्रत्यक्षतम्, स्पष्टं.
APPARITION, *s.* (Appearance, form) आभासः, आभा, छाया, आकारः.
आकृतिः *f.*, रूपः.—(Spectre, walking spirit) रात्रिचरः, प्रेतनरः, प्रेतः, वेतालः.

APPARITOR, *s.* यक्षिणः, प्रेष्यनरः, राजदूतः.

APPEACHMENT, *s.* अभियोगः, अपवादः.

To APPEAL, *v. n.* परावर्त्तनं प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -यितुं); यत् कार्यं
अवरप्राप्तिवाकेन तीरितं or निर्णीतं तस्यापि पुनर्विचारम् उन्नमप्राप्ति-
वाकसाक्षात् प्रार्थे.—(To call another as witness) साक्षिणं कृ, आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वतुं).

APPEAL, *s.* परावर्त्त्यवहारः, पुनराह्वानं, पुनर्विचारप्रार्थना, उन्नमप्राप्ति-
याकसाक्षात् आह्वानं.—(The calling upon any one as witness or judge) आह्वानं.

To APPEAR, *v. n.* (To become visible) दृश् in pass. (दृश्यते).
अभिदृशः, प्रतिदृशः; प्रभू (c. 1. -भवति -भविष्यति), सम्भू, प्रकाशः (c. 1. -काशते -काशितुं), सम्प्रकाशः, सङ्काशः, उदितः (c. 1. उदयति -यितुं), अभ्युदितः, उच्चरः (c. 1. -चरति -चरितुं).—(Show one's self) आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), दर्शने दा— (To seem) प्रतिभा (c. 2. -भाति -भातुं), सम्प्रभा, निभा, आभा; लक्ष् in pass. (लक्ष्यते).—(To be evident) प्रकाशः, प्रादुर्भूतः (c. 1. -भवति -भविष्यति), आर्क्षिः, प्रादुर्भूतः (c. 2. -अस्ति); 'you appear dismayed,' विस्मित इव प्रतिभासि.

APPEARANCE, *s.* (Coming into sight) दर्शने, सन्दर्शने.—(Entry into a place or company) उपस्थितिः *f.*, प्रवेशनं.—(The thing seen) रूपं, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, आकारः.—(Simblance, not reality) छाया, आभासः, आभा, अवस्तुता.—(Presence, mien) रूपं, अवस्था, भावः, आकारः.—(Probability) अनुमेयत्वं, अनुभवनीयत्वं.

To APPEASE, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), उपशमः, प्रशमः;
सान्त्व or शान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्व, परिशान्त्व, उप-
सान्त्व; तृप् in caus. (तोषयति -यितुं), परितृप्, वस्तृप्; प्रसद in caus. (सादयति -यितुं), अभिप्रसद, सम्प्रसद; सुस्थिरं -रां -रं कृ; परिमृश (c. 6. -मृशति -मृषुं), परामृश, अनुनी (c. 1. -नयति -ते -नेतुं).—(To be appeased) शम् (c. 4. शाम्यति. शमितुं), उपशमः; प्रसद (c. 1. सोदति -सनुं).

APPEASED, *p. p.* शान्तः -न्ता -न्तं, शमितः -ता -तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, शारा-
पितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, प्रसादितः -ता -तं.

APPEASING, *s.* शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, शारापनं, प्रसादनं.

APPELLANT, *s.* उन्नमप्राप्तिवाकसाक्षात् परावर्त्तनप्रार्थकः, परावर्त्तनप्रार्थयिता
m. (तु), पुनराह्वानकर्त्ता *m.* (तु), आह्वानकर्त्ता *m.* (तु), आवेदकः.

APPELLATE, *s.* पुनराह्वानः, उन्नमप्राप्तिवाकसाक्षात् आह्वानः, प्रत्यर्थी *m.* (तु).

APPELLATION, *s.* नामधेयं, नाम *n.* (तु), आख्या, संज्ञा, अभिधानं,
अभिधा, अभिस्था, आह्वान.

APPELLATIVE, *a.* अभिधायिकः -का -कं, अभिधानीयकः -का -कं.—
(Common) सामान्यः -न्या -न्यं, साधारणः -शा -शं.

APPELLEE, *s.* आह्वानः, अभियुक्तः, प्रत्यर्थी *m.* (तु).

To APPEND, *v. a.* अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं or caus. -बन्धयति -यितुं),
आबन्ध्; उपाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), आधा; अवलम्ब् in
caus. (-लम्बयति -यितुं).

APPENDAGE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपाहितं, शेषांशः, उपाहितभागः.

APPENDANT, *adj.* अनुबन्धी -न्विनी -न्वि (तु), सम्बन्धी -न्विनी -न्वि (तु).

अवलम्बी -न्विनी -न्वि (तु).

APPENDIX, *s.* परिशिष्टं, उपग्रन्थः, शेषग्रन्थः.

To APPERTAIN, *v. n.* (To belong to one's self) आत्मसात् or
आत्माधीनः -ना -नं, or स्वाधीनः -ना -नं, or स्वकीयः -या -यं अस्.—
(To belong, in general) सम्बन्ध् in pass. (-बन्धते). The sense
of 'appertaining' may often be expressed by the root
अस् or विद् with the gen. case : as, 'money appertains to
me.' मम धनं विशते.

APPERTAINING, *p.* सम्बन्धी -न्विनी -न्वि (तु), अनुबन्धी -न्विनी -न्वि (तु).

APPERTENANCE, *s.* अनुबन्धः, सम्बन्धः, उपकरणं, सामग्री.

APPETENCY, *s.* कामः, लोभः, अभिलाषः, वाप्ता, इच्छा.

APPETITE, *s.* (Desire) कामः, लोभः, रागः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*,
अतिवाप्ता, अतिशयलोभः, अभिलाषः, इच्छा.—(Hunger) बुभुक्षा,
द्युधा, आहारादिवाप्ता, भक्ष्यन्दः.—(The digestive faculty caus-
ing appetite) अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अग्निवृद्धिः *f.*—(One who
has no appetite for food) अग्निरहितः.

APPETITIVE, *a.* कामुकः -का -कं, अभिलाषुकः -का -कं, इच्छुकः -का -कं.

To APPLAUD, *v. a.* प्रशंस् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अभिप्रशंस्, प्रतिनन्द
(c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), प्रणदेन प्रशंस, प्रशंसां कृ, आघां कृ.—(By
clapping the hands) करतालं प्रशंस.

APPLAUDEE, *s.* प्रशंसकः, स्तावकः, आघातकर्त्ता *m.* (तु).

APPLAUSE, *s.* (Loudly expressed) प्रणदः, जयशब्दः, शब्दवाद्,
प्रशंसाशब्दः, साराधियं, भुजनिःस्वनः, शब्दोःनुरागनः.—(Praise) स्थाया,
प्रशंसा, स्तुतिः *f.*

APPLAUDIVE, *a.* प्रशंसकः -का -कं, स्तुतिमयः -यी -यं, आघातयितः -ता -तं.

APPLE, *s.* (A kind of fruit) फलप्रभेदः.—(Pupil of the eye)
नयनतारा, कर्नीनिका, चक्षुर्गोलकः.

APPLIANCE, *s.* (The means applied) उपायः, अभ्युपायः, उपकरणं,
सामग्री.—(The act of applying) योगः, अर्पणं.

APPLICABILITY, *s.* योग्यता, प्रयोज्यत्वं, सामन्त्र्यं, सङ्गम्यं.

APPLICABLE, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, प्रयोक्तव्यः -व्या -व्यं, प्रयोज्यः -ज्या -ज्यं,
उपयोग्यः -ग्या -ग्यं, व्यवहरणीयः -या -यं, अर्पणीयः -या -यं, अर्थेः
-यो -यं, संयोजनीयः -या -यं, व्यापी -पिनी -पि (तु), समन्वयः -सा -सं.

APPLICATION, *s.* (Of one thing to another) योगः, अर्पणं, व्यवसनं.
—(Attention to) आत्मनिः *f.*, अनुष्ठानं, योगः, प्रवेशः, व्यवसनं.—
(Use) उपयोगः, प्रयोगः, प्रयोजनं.—(Application of mind, study)
मनःप्रवेशः, अभिनिवेशः, प्रवेशः, अभ्यसनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, अध्य-
वसायः, अभियुक्तता, मनोयोगः.—(Petition) याज्ञा, प्रार्थना, निवेदनपत्रं.

APPLIED, *p. p.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, अर्पितः -ता -तं, व्यवसतः -स्ता -स्तं, निहितः
-ता -तं, निवेशितः -ता -तं.

APPLIER, *s.* उपेता *m.* (तु), प्रयोजकः.

To APPLY, *v. a.* (One thing on another) संयुज् (c. 10. -योजयति
-यितुं), व्यवस (c. 4. -व्यस्यति -व्यसितुं), वित्यम्; च् in caus. (अर्पयति
-यितुं), सङ्गम्य in caus. (-गमयति -यितुं), प्रविश् in caus. (-वेशयति
-यितुं), निविश्, संलग्नीकृ.—(To make use of) प्रयुज् (c. 7.
-युनक्ति -युक्ते -युक्ते), उपयुज्.—(To attend to) आम्ना (c. 1. -तिष्ठति
-ते -स्थितुं), समास्था, अनुष्ठा.—(To have recourse to, solicit)
प्रयाच् (c. 1. -याचति -याचितुं), अभिवाच्, आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते
-श्रयितुं), प्रार्थे (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).—(To make effort, study)
अध्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), यत् (c. 1. यतते. यतितुं), प्रयत्.

To APPLY, *v. n.* (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपपद्

(c. 4. -पद्यते-पद्यते), सङ्गतः-ता-तं भू.—(Have recourse as a petitioner) कार्यसिद्धिनिमित्ते अन्यम् अपि (c. 1. -अयति-ते-अयति), अर्थे (c. 10. अर्थयते-यितुं), प्रार्थे.

To APPOINT, *v. a.* निधा (c. 3. -दधाति-धातुं), स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, प्रस्था; युज् (c. 10. योजयति-यितुं).—(To appoint over any office) अधिष्ठा (c. 8. -करोति-कुरुते-कर्तुं), प्रकृ; नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), c. 7. -युनक्ति-युक्ते), with acc. of the pers. and loc. of the thing; अभिषिष्ठा (c. 6. -सिञ्चति-सेक्तुं), with two acc. or with acc. and loc.; समादिष्ठा (c. 6. -दिशति-देष्टुं), आदिष्ठा.—(To make an appointment) समये कृ, समयाकृ.

APPOINTED, *p. p.* स्थापितः-ता-तं, प्रस्थापितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, नियुक्तः-क्ता-कृतं, व्यपस्थितः-ता-तं.—(To any office) अधिष्ठातः-ता-तं, व्यापृतः-ता-तं, वापृतः-ता-तं.—(An appointed duty) नियोगः.—(An appointed time) कालावधिः *m.*—(Agreed upon) कृतसङ्केतः-ता-तं.—(As to time) कृतकालः-ला-लं, कृतावधिः-धि-धि.

APPOINTMENT, *s.* नियोगः, जननं, नियुक्तिः, प्रस्थापनं, निरूपणं, कल्पनं.—(Engagement) समयः, प्रसङ्गः *f.*—(Breaking an appointment) समयभङ्गः, समयव्यभिचारः.—(Stipulation) समयः, नियमः, सङ्केतः.—(Order) आज्ञा.—(Decree) नियमः, विधिः *m.*—(Office) अधिष्ठाकारः, पदं.—(Equipment, furniture) सज्जा, उपकरणं, सामग्री.—(Allowance) वस्त्रं, निरूपितमूल्यं.—(Assignment) अभिषारः.

To APPORTION, *v. n.* विभज् (c. 1. -भजति-ते-भजते), प्रविभज्, संविभज्; चञ्ज् (c. 10. चञ्जयति-यितुं), चञ्ज्; विभज् (c. 1. -व्यस्यति-व्यसितुं), परिकृष्णं (c. 10. -कल्पयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

APPORTIONMENT, *s.* विभागः, संविभागः, अंशान्, परिकल्पनं, विन्यासः. APPPOSITE, *a.* योग्यः-ग्या-ग्यं, युक्तः-क्ता-कृतं, उपयुक्तः-क्ता-कृतं, सङ्गतः-ता-तं, हृदयङ्गमः-मा-मं, यथार्थः-था-थं, यथाहः-हा-हं.

APPPOSITELY, *adv.* स्थाने, यथाहंते *ind.*, यथाथं, सङ्गतप्रकारेण.

To APPRAISE, *v. a.* (Set a price on) अर्थं संख्या in caus. (रूपापयति-यितुं), भूयं निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or व्यवसो, (c. 1. -स्यति-सातुं), मूल्यनिर्णयं कृ, मूल्यं निश्चितं कृ.

APPRAISER, *s.* अर्थसंख्यापकः, मूल्यनिरूपकः, मूल्यविज्ञापकः.

APPRAISING, *s.* अर्थसंख्यापनं, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं.

To APPRECIATE, *v. a.* मूल्यं or अर्थं or गुणागुणं or भद्राभद्रतां or सारासारां विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नीते-ज्ञातुं), or निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), or निश्चितं कृ or विविष्ठा (c. 7. -विनक्ति-वेक्तुं); 'one who knows how to appreciate', गुणज्ञः, गुणागुणज्ञः, गुणग्रही *m.* (ज्ञं), मन्मथः.

APPRECIATION, *s.* मूल्यविज्ञानं, गुणागुणज्ञानं, भद्राभद्रनिरूपणं, दोषादोष-बोधः, विज्ञानं.

To APPREHEND, *v. a.* (Lay hold on) ग्रह (c. 9. गृह्णाति-ह्नाते-ग्रहीतुं), परिग्रहः, सङ्ग्रहः परामृश (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), धृ (c. 1. धरति धर्तुं).—(Seize in order for trial) आधिष्ठा (c. 1. -सेधति-सेधुं); ग्रहः, धृ, आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमति-क्रमितुं).—(By the mind) उपलब्ध (c. 1. -लभते-लभ्यते), ऊह (c. 1. ऊहते ऊहितुं); अनुमा (c. 2. -माति-मातुं), अवगम (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), अवबुध (c. 4. -बुध्यते-बोध्यते).—(To fear) शङ्क (c. 1. शङ्कते शङ्कितुं) आशङ्कः भी (c. 3. बिभेति भेत्तुं).

APPREHENDED, *p. p.* (Understood) उपलब्धः-ब्धा-भ्यं, अवगतः-ता-तं.—(Arrested) आसिद्धः-द्धो-द्धं.

APPREHENSIBLE, ग्रह्यः-घ्रा-घ्यं, धीगम्यः-न्या-न्यं, उपलब्धः-ब्धा-भ्यं. APPREHENSION, *s.* (Fear) भयं, शङ्का, आशङ्का, सन्देहः.—(Opinion)

मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, बोधः.—(Seizure) ग्रहणं, आक्रमणं, धरणं.—(Arrest) आसेधः.—(Conception) उपलब्धिः *f.*, मेधा, अनुभवः, अनुमानं, अवगमः, अनुबोधः, उपलब्धः.

APPREHENSIVE, *a.* शङ्कितः-ता-तं, शङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्), शङ्कान्वितः-ता-तं, कृतभयः-या-यं.

APPRENTICE, *s.* शिष्यविद्याशिष्यः, शिष्यः, निरूपितकालपर्यन्तं शिष्यविद्याशिष्यायं नियमपत्रेण स्थापितः or धृतः सेवकः.

To APPRENTICE, *v. a.* आविहितकालात् शिष्यविद्याशिष्यायं नियमपत्रेण शिष्यं or सेवकं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

APPRENTICESHIP, *s.* शिष्यविद्याशिष्यावधिः *m.*, शिष्यशिष्यासमयः, सेवा-कालः, दास्यकालः.

To APPRIZE, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विज्ञा; विद् in caus. (वेदयति-यितुं), निविद्, समाविद्; वृष् in caus. (बोधयति-यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).

APPRIZED, *p. p.* विज्ञापितः-ता-तं, अनुज्ञापितः-ता-तं, विज्ञप्तः-प्ता-प्तं, सन्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रसादिष्टः-ष्टा-ष्टं, बोधितः-ता-तं.

To APPROACH, *v. n.* (Draw near to) अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), आगम्, अभिगम्, अभ्यागम्, उपागम्, उपगम्, समुपगम्; या (c. 2. याति यातुं), अभिया, आया, उपाया, प्रत्याया, समाया, उपया, समुपया; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थातुं), च (c. 1. च्छति च्छं), अभ्यु; अभिवृत् (c. 1. -वर्जते-वर्जितुं), उपावृत्, प्रतिवृत्, उपवृत्; समभ्यागा used only in the 3d pret.; as, 'he approached,' समभ्यागात्. *र, i. e. इ* with आ (c. 2. रेति, रेत्तुं), अध्ये, उपे, अभी (अध्येति). उपमृष् (c. 1. -सपेति-सपुं), समुपमृष्; आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), उपक्रम; आवृत् (c. 1. -व्रजति-व्रजितुं), प्रतिवृत्, अभिपद् (c. 4. -पद्यते-पद्यते), समापद्, समुपपद्, प्रतिपद्; च्छं (c. 1. च्छते च्छितुं).

To APPROACH, *v. a.* उपस्था in caus. (स्थापयति-यितुं), समीपं स्या in caus.; समीपं धा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), निकटे धा; सङ्गम in caus. (गमयति-यितुं).

APPROACH, *s.* आगमः, अभिगमनं, आगमनं, उपगमः, उपस्थितिः *f.*, उपसन्नता.

APPROACHABLE, *a.* आगम्यः-न्या-न्यं, उपगम्यः-न्या-न्यं, उपलब्धः-ब्धा-भ्यं.

APPROACHED, *p. p.* अभिगतः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, अभ्यासगतः-ता-तं, प्रमुपस्थितः-ता-तं.

APPROACHING, *a.* (Near at hand) उपस्थितः-ता-तं, समुपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-न्ना-न्नं.

APPROBATION, *s.* सम्मतिः *f.* or -तं, अनुमतिः *f.* or -तं, प्रशंसा, प्रसादः, मनःसन्तोषः, ग्रहणं.

To APPROPRIATE, *v. a.* (To consign to some particular use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते), caus. -योजयति-यितुं, उपयुज्, विनियुज्.—(To claim to one's self by an exclusive right) स्वीकृ, स्वीयमिति or मनेति वद् (c. 1. वदति वदितुं), स्वकीयं-या-यं or आत्मकीयं-यां-यं or स्वाधीनं-नी-नं or आत्मधीनं-नी-नं or आत्मसात् कृ, स्वस्वन्तं वृष् in caus. (बोधयति-यितुं), or ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं).

APPROPRIATE, *a.* (Suited to the occasion) प्रसावसदृशः-शी-ज्ञं.—(Belonging peculiarly) आत्मनीनः-ना-नं, स्वकीयः-या-यं, सख्यी-न्यनी-न्य (न्), सख्यकः-का-कं, विशेषकः-का-कं, जनीनः-ना-नं.—(Suitable) युक्तः-क्ता-कृतं, योग्यः-ग्या-ग्यं, सङ्गतः-ता-तं, उपयोगी-गिमी-गि (न्).

APPROPRIATED, *p. p.* (Made one's own) आत्मसात्कृतः-ता-तं.

APPROPRIATELY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, यथातथा. स्थाने.

APPROPRIATENESS, *s.* (Fitness of application) युक्ता, योग्यत्वं, चौचित्यं, उपयुक्ता, सामञ्जस्यं, सङ्गतता.

APPROPRIATION, *s.* (The application of something to a particular purpose) उपयोगः, प्रयोगः, विनियोगः.—(Claiming any thing as peculiar) आत्मग्रहणं, स्वत्वबोधनं, आत्मसात्करणं.

APPROVAL, *s.* अनुमतिः *f.*, सम्मतिः *f.*, अनुमतिः, सम्मतिः, प्रशंसा.

To APPROVE, *v. a.* अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सम्मन्; प्रशंस (c. 1. -शंसति -शंसितुं), रुच, in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरुच; 'that is approved by me,' तन् मया प्रशस्यते or तन् मया रोचते. प्रतिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), अनुरुच (c. 4. -रुच्यते -रोतुं).—(To prove, show) प्रमाणीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं), विभू in caus. (-भावयति -यितुं).

APPROVED, *p. p.* सम्मतः -ता-तं, अभिमतः -ता-तं, मतः -ता-तं, पवाभिमतः -ता-तं, प्रशस्तः -स्ता-स्तं, शिष्टः -ष्टा-ष्टं.—(Tried) परीक्षितः -ता-तं.—(Of true probity) उपपाशुभिः -भिः -भिः.

To APPROXIMATE, *v. n.* उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-स्थातुं), समीपं or निकटं वृत् (c. 1. वृत्ते वृत्तितुं), or स्था, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, समुपगम्, अभिगम्.—(To believe) तुल्यः -त्या-त्यं or सदृशः -शी-शं च.

To APPROXIMATE, *v. a.* नेद् (nom. नेदयति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), समीपं स्था in caus., उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं).

APPROXIMATE, *a.* समीपः -पा-पं, आसन्नः -न्ना-न्नं, सन्निकृष्टः -ष्टा-ष्टं, उपस्थायी -यिनी -पि (न्).

APPROXIMATED, *p. p.* उपस्थापितः -ता-तं, उपनीतः -ता-तं, उपनतः -ता-तं, उपसन्नः -न्ना-न्नं, कृतसन्निधानः -ना-नं.

APPROXIMATION, *s.* (Approach) उपगमः, समुपगमः, समीपगमनं, संहतता -त्वं, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं, समुपस्था.—(Nearness) नैकट्यं, समीप्यं, सन्नियं, सन्निधानं.

APPULSE, *s.* आघातः, आघातनं, प्रतिहननं, प्रतिघातः.

APPURTENANCE, *s.* See APPERTENANCE.

APRICOT, *s.* फलपिशोयः.

APRIL, *s.* वैद्य, वैदिकः, मधुः, वैशाखः, माघवः, राघः.

APRON, *s.* मलनिवारणार्थं स्त्रीभिर् भूतम् आच्छादनं.

APPROPOS, *adv.* स्थाने, यथायोग्यं, यथावसरं, यथावकाशं.

APSID, *s.* (In astronomy) मन्दोच्चः.

APT, *a.* (Fit) उपयुक्तः -क्ता-क्तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, युक्तः -क्ता-क्तं, चाप्तः -प्ता-प्तं.—(Having a tendency to) expressed by शीलः in composition; as, 'disposed to piety,' धर्मशीलः -ला-लं, or by the affix आलु; as, 'apt to sleep,' शयालुः -लुः-लुः, or by the desiderative adjective; as, 'apt to do,' चिकीर्षुः -र्षुः-र्षुः; 'apt to fall,' पिपतितुः -तुः-तुः.—(Skilful) कुशलः -ला-लं, दक्षः -क्षा-क्षं, पटुः -टुः-टुः, अभिज्ञः -ज्ञा-ज्ञं.—(Ready, quick) त्वरितः -ता-तं, उद्युक्तः -क्ता-क्तं.

APTITUDE, *s.* (Fitness) योग्यता, पात्रता or -त्वं, उपयोगिता, चाप्तिः *f.*—(Tendency) शीलत्वं, -ता, अभिप्रायः, आशयः.—(Disposition) शीलः, स्वभावः, भावः, रीतिः *f.*

APPLY, *adv.* यथायोग्यं, योगतस् *ind.*, स्थाने.—(Skilfully) दाक्ष्येण, चातुर्येण, सपाटवं.

APPLISS, *s.* (Fitness) योग्यता.—(Skill) कुशलता, पाटवं, विदग्धता, चातुर्यं.—(Ability) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं.

AQUATIC, *a.* (Inhabiting the water) जलेचरः -रा-रं, जलजः -जा-जं,

वारिजः -जा-जं, वारिचरः -रा-रं, ससुचरः -रा-रं, ससुजः -जा-जं, आत्मसिकः -की-कं, जलोद्भवः -वा-वं, जलभूः -भूः-भूः.—(Growing in the water) जलोद्भवः, जलरुहः.—(Watery) जौदकः -की-कं, आद्यः -प्या-प्यं; 'an aquatic animal,' जलजन्तुः *m.*

AQUEDUCT, *s.* जलमार्गः, जलपथः, जलनिर्गमः, जलप्रणाली.

AQUEOUS, *a.* जलमयः -यी-यं, सजलः -ला-लं, जलसः -सा-सं, जलपः -पा-पं.

AQUEOUSNESS, *s.* सजलता, जौदकत्वं, जलपता.

AQUILINE, *a.* (Resembling an eagle) उत्क्रोशरूपः -पा-पं, गृध्राकारः -रा-रं.—(Hooked) वक्रः -क्ता-क्तं, कुक्षितः -ता-तं, वृषिनः -ना-नं; 'having an aquiline nose,' प्रलक्षयोः.

ARABIA, *s.* यवनः, यवनदेशः.

ARABIAN, *a.* यवनसंज्ञन्वी -न्विनी -न्वि (न्), यवनदेशीयः -या-यं; 'an Arabian,' यवनदेशजः.

ARABLE, *a.* कृषियोग्यः -ग्या-ग्यं, कर्षणीयः -या-यं, फलकृष्टः -ष्टा-ष्टं.

ARATION, *s.* कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, कर्षणं, हलहतिः *f.*

ARBITER, *s.* प्रमाणपुरुषः, मध्यस्थः, निर्णेतृ *m.* (तृ), विचारकर्त्ता *m.* (तृ).

ARBITRABLE, *a.* निर्णयः -या-यं, विचारणीयः -या-यं.

ARBITRARILY, *adv.* स्वेच्छया, स्वेच्छातस् *ind.*, स्वकामतस् *ind.*

ARBITRARY, *a.* (Following the will) कामकारो -रिणी -रि (न्), यथाकामी -मिनी -मि (न्), स्वतन्त्रः -न्त्रा-न्त्रं, स्वच्छन्दः -न्दा-न्दं, स्वाधीनः -ना-नं, अनायतः -न्ना-न्नं, खरवृत्तः -न्ना-न्नं.—(Capricious) चपलः -ला-लं.—(Tyrannical) क्रूरचरितः -ता-तं.—(Depending on no rule) अविहितः -ता-तं.

To ARBITRATE, *v. n.*, *v. a.* विचर in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णी (c. 1. -नयति -ते-नेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), तीर (c. 10. तीरयति -यितुं), निश्चयं or विचारं or निर्णयं or परिच्छेदं कृ.

ARBITRATED, *p. p.* निर्णीतः -ता-तं, तीरितः -ता-तं, निश्चितः -ता-तं, कृतनिश्चयः -या-यं.

ARBITRATION, *s.* (Determination) निर्णयः, विचारः, -रणं, निश्चयः, परिच्छेदः.—(Mediation) माध्यस्थ्यं.

ARBITRATOR, *s.* प्रमाणपुरुषः, स्वेयः, मध्यस्थः, निर्णेतृ *m.* (तृ), निश्चायकः, विचारकः.

ARBOROUS, *a.* वार्ष्यः -क्षी-क्षं, वार्ष्यः -क्षी-क्षं, वृक्षसंज्ञन्वी -न्विनी -न्वि (न्).

ARBOUR, *s.* लतागृहं, कुञ्जः, निकुञ्जः, पर्णशाला, मखपः -पं, कुटुम्बकः, छत्रः.

ARC, *s.* (Segment of a circle) खण्डमखलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—(Arched gateway) तोरणः.

ARCADE, *s.* (Garden-walk) वृक्षैर् आच्छादित उद्यानपथः.—(A street arched over) इहकानिर्मित तोरणकारपटला वीथिः, or धनुराकारेण पटलेन आवृता वीथिः.

ARCH, *s.* (Part of a circle) खण्डमखलं, वृत्तखण्डं, गोलखण्डं.—(Arched gateway) तोरणः-खं.—(The arched roof of a house) खण्डकशीर्षं.—(Vault of heaven) खगोलः, नभोमखलं.

ARCH, *a.* (Sly, waggish) क्रोडाशीलः -ला-लं, रसिकः -का-कं, लोलापाङ्गः -ङ्ग-ङ्गं, विदग्धः -ग्या-ग्यं.—(Chief) प्रधानः -ना-नं, मुख्यः -क्या-क्यं, उत्तमः -मा-मं, श्रेष्ठः -ष्टा-ष्टं.

To ARCH, *v. a.* (To make in the form of an arch) मखलीकृ, गोलोक् तोरणरूपेण निर्मा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते -मातुं) or कृ in caus. (कारयति -यितुं), तोरणकारपटलेन आच्छद (c. 10. -छादयति -यितुं).—(To build an arch) तोरणं निर्मा.

ARCHANGEL, *s.* ईश्वरदूतानां मध्ये मुख्यदूतः or प्रधानदूतः, ईश्वरदूताधिपता *m.* (तृ).

ARCHBISHOP, *s.* धर्माध्यक्षाणां मध्ये प्रधानो or मुख्यो धर्माध्यक्षः.

ARCHDEACON, *s.* (The bishop's vicegerent) धर्माध्यक्षसहायः, धर्माध्यक्षोपकारकः.

ARCHAIOLOGY OF ARCHAEOLOGY, *s.* प्राक्कालीनव्यवहारविषयं वाक्यं, पुरा-तनशास्त्रं.

ARCHED, *p. p.* मण्डलीकृतः-ता-तं, गोलीकृतः-ता-तं, तोरणाकारः-रा-रं, कुचितः-ता-तं.

ARCHER, *s.* धनुर्धरः, धन्वी *m.* (नं), धन्वा *m.* (नं), धनुष्यान् *m.* (-न्), धानुष्कः, धनुषधारी *m.* (नं), इष्यासः, इषुधरः, काखीरः, निषङ्गनी *m.*, चस्त्री *m.*

ARCHERY, *s.* धनुर्विद्या, शराभ्यासः, उपासनं, शरापातः, वाणमोक्षयः.—(Skilled in) कृतहस्तः, सुप्रयोगविशारदः, कृतपुङ्गवः.

ARCHETYPE, *s.* मूलं, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूलशरीरः.

ARCHITECT, *s.* स्थापतिः *m.*, गृहादिनिर्माणविद्याज्ञः, गृहनिर्माणशास्त्रज्ञः, निर्माता *m.* (नं).

ARCHITECTURAL, *a.* निर्माणविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

ARCHITECTURE, *s.* निर्माणविद्या, निर्माणशिल्पं, गृहादिनिर्माणशिल्पं.

ARCHITRAVE, *s.* गृहस्य यो भागः स्तम्भमिव अवलम्बते or निवेश्यते.

ARCHIVES, *s.* प्राक्कालीनग्रन्थसंग्रहागारः.—(Ancient records) इतिहासः, पुरावृत्तं.

ARCHNESS, *s.* विदग्धता, वैदग्ध्यं, रसित्वं.

ARCHWISE, *adv.* तोरणरूपेण, अङ्गिमण्डलाकारेण, तोरणवत्, धनुराकारेण.

ARCTIC, *a.* उत्तरः-रा-रं, उदीचीनः-ना-नं, उत्तरकेन्द्रीयः-या-यं, चित्रशिखरसदृशस्थितो भूगोलभागः.

ARDENCY, *s.* उन्मादः, उत्साहः, उग्रता, व्यग्रता, कौतूहलं, उत्सुकता.

ARDENT, *a.* (Hot) उत्तमः-मा-मं, प्रसन्नः-सदा-सदं.—(Eager) कृतहली-लिनी-लि (नं), उत्सुकः-का-कं, अतीवः-ज्वा-ज्जं, व्यग्रः-या-यं, उत्साही-हिनी-हि (नं).—(Affectionate) अनुरागी-गिणी-गि (नं).

ARDENTLY, *adv.* उन्मादेन, कौतूहलेन, सीसुक्तेन, सानुरागे.

ARDOUR, *s.* उन्मादः, आसक्तिः *f.*, उग्रता, व्यग्रता, कौतूहलं, सीसुक्ते, उत्साहः.—(Of affection) अनुरागः.

ARDUOUS, *a.* (Lofty) उच्चः-चा-चं, प्रांगुः-शुः-शु, आरोहणदुर्गम्यः-म्या-म्यं.—(Difficult) दुष्करः-रा-रं, मुदुष्करः-रा-रं, अतिदुष्करः-रा-रं, कठिनः-ना-नं, दुर्गम्यः-म्या-म्यं, दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुष्करः-रा-रं.

ARDUOUSNESS, *s.* उच्चता, उन्मुक्तता.—(Difficulty) कठिनता, काठिन्यं.

AREA, *s.* सङ्ग्राहणं, प्राङ्गणं, सम्पन्नस्थानं.

ARENA, *s.* रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, मञ्चभूः, अक्षवाटः.

ARGENT, *a.* रुष्यः-प्या-प्यं, रोष्यः-प्यी-प्यं, राजतः-ती-तं.

ARGILLOUS, *a.* मृत्तमयः-यी-यं, शार्शिकः-की-कं, चिक्कणमृत्तिकाभयः-यी-यं.

To ARGUE, *v. n.* (To reason) विचार in caus. (चारयति-यितुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति-यितुं), वितर्कं, विवेचनं कृ. (To dispute) विवादं (c. 1. -वदति-वदितुं), वादानुवादं or उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.

To ARGUE, *v. a.* (To prove by argument) प्रमाणं, (nom. प्रमा-णयति-यितुं), प्रमाणीकृ, प्रमाणेन or तर्केण or विचारेण सिद्धीकृ; मृच् (c. 10. मृचयति-यितुं).—(To charge with, as a crime) दोषारोपं कृ, अपवादं (c. 1. -वदति-वदितुं), अधिधिष्य (c. 6. -धिषयति-येयुं).

ARGUER, *s.* तर्कणी *m.* (नं), विवादी *m.* (नं), विचारकः, प्रतिवादी *m.* (नं), न्यायी *m.* (नं).

ARGUMENT, *s.* (A reason stated) पक्षः, प्रमाणं, हेतुः *m.*, कारणं, वितर्कः, न्यायः; 'a false argument,' पञ्चाभासः; 'a different side of the argument,' पञ्चाननरं.—(Controversy) वादानुवादः, वादयुद्धं, वाक्कलहं, विचारः, वितर्कः, विवादः, वितर्का.—(The subject of any

work) विषयः.—(Table of contents) अनुक्रमणिका, निर्वहः.

ARGUMENTATION, *s.* वितर्कणं, विचारणं, न्यायः.

ARGUMENTATIVE, *a.* (Consisting of argument) तार्किकः-की-कं, वितर्की-किणी-किं (नं), विवादी-दिनी-दि (नं), न्यायी-यिनी-यि (नं), विचारी-रिणी-रि (नं).—(Disposed to controversy) वि-वादशीलः-ला-लं, विवादाधी-धिनी-धि (नं), विवादप्रियः-या-यं.

ARGUMENTATIVELY, *adv.* सवितर्के वादानुवादपुष्टिकं, वितर्कपुष्टिकं, न्यायवत्.

ARID, *a.* शुष्कः-ष्का-ष्कं, शोषितः-ता-तं, परिशुष्कः-ष्का-ष्कं; 'arid soil,' मरुः *m.*, मरुस्थली, धन्वा *m.* (नं).

ARIDITY, *s.* शुष्कता, -त्वं, शोषः, शोषणं, परिशोषः.

ARIGHT, *adv.* युक्तं, चतुर्, यथातथं, यथोचितं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथाई.

To ARISE, *v. n.* (To stand up) उत्था for उत्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-यानुं).—(To have origin) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पयुं), समुत्पद्; उच्च (c. 1. -चरति-चरितुं), उद्दि (c. 1. -जयति-रतुं), सम्भुदि, समुद्दि; प्रभू (c. 1. -भयति-भवितुं), सम्भ, साविभू, प्रादुर्भू, प्रवृत् (c. 1. -वर्जते-वर्जितुं), प्रसृ (c. 1. -सरति-संयुं), उद्भा (c. 2. -भाति-भातुं), निर्भा; आत्मानं दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), जन् (c. 4. जायत जनितुं), अभिजन्, उपजनन, सन्नन्.—(From death) प्रतिमसन्नन्, समुत्था.

ARISEN, *p. p.* उत्थितः-ता-तं, सन्नतः-ता-तं, जातः-ता-तं, जनितः-ता-तं, उत्पद्यः-जा-जं, समुत्पद्यः-जा-जं, विनिःसृतः-ता-तं, जन्यः-न्या-न्यं.

ARISTOCRACY, *s.* (A form of government) कुलीनजनधिष्ठितं राज्यं, कुलीनवर्गप्रमुखं राज्यं, कुलीनवर्गप्रभुत्वं.—(The persons of whom it is composed) कुलीनजनाः, कुलीनवर्गः.

ARISTOCRATICAL, *a.* कुलीनः-ना-नं, कुलीनकः-का-कं, कीलियः-यी-यं, कुलीनवर्गयोग्यः-म्या-म्यं, उत्कृष्टः-ष्ट-ष्टं.

ARISTOCRATICALLY, *adv.* कुलीनजनवत्, राजन्यवत्, कुलीनकप्रकारेण.

ARITHMETIC, *s.* गणनाविद्या, गणितं, पाटीगणितं, अङ्कविद्या, परिपाटिः *f.*-टी, परिकर्म *n.* (नं); 'the eight rules of arithmetic,' परिकर्माष्टकं.

ARITHMETICAL, *a.* गणनाविद्यानुरूपः-पा-पं, अङ्कविद्यानुभारी-रिणी-रि (नं).

ARITHMETICIAN, *s.* गणनाविद्याज्ञः, गणनशास्त्रपण्डितः, अङ्कविद्याज्ञः, गणकः.

ARK, *s.* (A vessel, ship) नौः, नाँका, पोतः, तरणी, वृहन्नौका.—(A chest) साधारः, कोषः, पेटीका, पेडः-टा-टी.

ARM, *s.* (Of the body) बाहुः *m. f.*, भुजः or -जा *f.*, दोषा *f.*, दोः *m.* (-न्), प्रयेष्टः.—(Of a tree) शाखा, उपशाखा.—(Of the sea) समुद्रवङ्कः.—(Of a river) वक्रं, यङ्कः, नदीवङ्कः, नदीवक्रं, पुटभेदः.—(Power, might) बलं, शक्तिः *f.*; 'a dominion acquired by one's own arm,' स्वभुजोपाज्जितं राज्यं.—(The upper arm) प्रगढः.

To ARM, *v. a.* सन्नह् (c. 4. -नयति-नहुं), सज्जीकृ, अस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, or युज् in caus. (योजयति-यितुं), or समायुज्.—(To arm one's self, put on one's arms) नह् (c. 4. -नयते नहुं), सन्नह्.—(To put on armour) वर्म् (nom. वर्मयति-यितुं or संवर्मयति).

ARMADA, *s.* वृहन्नौकासमूहः, समुद्रयुद्धाय सज्जीकृतो वृहन्नौकासमूहः.

ARMADILLO, *s.* पुणः, कवचाकारवर्मधारी विलयामो खुद्रननुः.

ARMAMENT, *s.* सेनिकः, युद्धाय सज्जीकृतं बलं, योद्धृसज्जनं.

ARMED, *p. p.* सज्जः-ज्जा-ज्जं, वार्धितः-ता-तं, सन्नहः-हन्-हं, अभिसन्नहः-हन्-हं, सायुधः-धा-धं, कृतस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, शस्त्री-स्त्रिणी-स्त्रि (नं).—(Having a weapon in the hand) शस्त्रपाणिः-णि-णि.

ARM-HOLE, *s.* कक्षः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, कक्षस्थानं, दोर्मूलं.

ARMISTICE, *s.* किञ्चित्कालपर्यन्तं युद्धनिवर्तनं, सान्धः *m.*, क्षमा.

ARMLESS, *a.* (Without an arm) अशुभजः-जा-जं.—(Without weapons) अस्त्रहीनः-ना-नं, अशस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं.

ARMLET, *s.* (Bracelet) बलयः or यं, केयूरः, अङ्गदं.—(A little arm)
सुद्रबाहुः *m.* उपशाला.

ARMORIAL, *a.* कावचिकः -की -कं, आमुधिकः -का -कं, आमुधीयः -या -यं.
—(Belonging to the escutcheon of a family) कुलचिह्नसम्बन्धी
-न्विनी -न्वि (न्).

ARMORY, *s.* आमुधागारः, शस्त्रागारः, अस्त्रागारः.—(A collection of
arms) शस्त्रसंहतिः *f.*, शस्त्रसमूहः.

ARMOUR, *s.* वस्त्रे *n.* (न्), लोहवस्त्रे *n.* (न्), तनुचं, तनुवाणं, कवचः or
-चं, वारवाणः, कवचुकः, त्वक्कं, दंशनं, सवाहः, देहावरणं, युद्धास्त्रं, तनुवारं,
सञ्जा.—(Chain-armour) जालिका, जालप्राया; 'arrayed in arm-
mour,' वर्मिन्तः ता -तं, कवचो -चिनी -चि (न्).

ARMOUR-BEARER, *s.* साहानिकः, वर्मवाहकः.

ARMOURER, *s.* अस्त्रकारकः, शस्त्रकारः, शस्त्रमात्रेः, अस्त्रनिर्मणशिल्पिः,
सञ्जाकर्त्ता *m.* (न्), अभिधावकः.

ARM-PIT, *s.* कक्षः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, दोहलं.

ARMS, *s.* अस्त्रं, शस्त्रं, आमुधः, युद्धास्त्रं, शस्त्रास्त्रं.—(War in gene-
ral) विग्रहः, समरः, रणः, युद्धं, सङ्ग्रामः.—(State of hostility)
युद्धावस्था, रणसमयः; 'dexterity in arms,' अस्त्रलाघवं; 'the
taking up of arms,' अस्त्रग्रहणं, युद्धे प्रवृत्तिः, अस्त्रधारणं; 'pas-
sage of arms,' अस्त्रशिखा, शस्त्राभ्यासः, 'a brother in arms,'
सहयुध्वा *m.* (न्).—(The ensigns armorial of a family) कुली-
नपदसूचकचिह्नं, कुलचिह्नं.

ARMY, *s.* सेना *f.*, सेन्यं, बलं, वाहिनी, चमू *f.*, दशः or -सं, सैनिकं,
बक्रं, ध्वजिनी, ब्यूहः, योधसमूहः, पृतना, बरुचिनी.—(A complete
army) सखौहिणी, बतुरङ्गः.—(In motion) प्रचक्रं.

AROMA, *s.* गन्धः, वासः, चासोदः, धूपः, परिमलः.

AROMATIC, *a.* सुगन्धीयः -या -यं, गन्धी -न्विनी -न्वि (न्), तिक्तः -क्ता -क्तं,
सुरभितः -ता -तं, सुवासितः -ता -तं, धूपितः -ता -तं.

AROMATIC, *s.* उपस्कराः *m. pl.*, सुगन्धिद्रव्याणि *n. pl.*, सुगन्धानि *n. pl.*

To AROMATISE, *v. a.* वासं (c. 1. वासयति -यितुं), धूपं (c. 1. धूपयति, दूषितुं).

AROUND, *adv.* (Circularly) परितः, अभितः.—(On every side)
समन्ततः, सञ्चेतः, विष्वतः, समन्ततः.

AROUND, *prep.* परि, अभि.

To AROUSE, *v. a.* (To excite) उत्साहं in caus. (-साहयति -यितुं),
प्रोत्साहं, उत्था for उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं), उद्बुधं in caus.
(-बोधयति -यितुं), प्रबुधं.—(To wake from sleep) जागृ in caus.
(जागरयति -यितुं), प्रबुधं in caus., निद्रां भङ्गं (c. 7. भनक्ति भङ्गं).

AROUSED, *p. p.* प्रोत्साहितः -ता -तं.—(Awaked) प्रबोधितः -ता -तं,
प्रबुद्धः -डा -डं, निद्राभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

To ARRANGE, *v. a.* (To set in order) विरचं (c. 10. -रचयति -यितुं),
सस्थाने स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).—(To accuse) अभियोगं कृ,
आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), अपवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अभिशप्
(c. 1. -शपति -शानुं).

ARRAIGNED, *p. p.* अभियुक्तः -क्ता -क्तं, आहृतः -ता -तं, अभिशप्तः -प्ता -प्तं.

ARRAIGNMENT, *s.* अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.

To ARRANGE, *v. a.* रचं (c. 10. रचयति -यितुं), विरचं; विधा (c. 3.
-दधाति -धातुं), संविधा; क्रमेण or यथाक्रमं स्या in caus. (स्थापयति
-यितुं), यन्त्रं (c. 1. यन्त्रयति, c. 9. यन्त्राति, यन्त्रितुं).

ARRANGED, *p. p.* विरचितः -ता -तं, यथितः -ता -तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं,
विहितः -ता -तं, प्रतिविहितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, ब्यूहः -डा -डं;
'well-arranged,' सुचरितः -ता -तं.

ARRANGEMENT, *s.* विन्यासः, पंथीयः, प्रतिविधानं, ब्यूहनं, ब्यूटिः *f.*,
रचना, विरचनं, यन्त्रनं, -ना, व्यवस्थापनं, अनुसन्धानं, क्रमेण स्थापनं.
परिपाटिः *f.*—(The state of being in order) क्रमः.

ARRANGER, *s.* विरचकः, उपायज्ञः, उपेता *m.* (न्), व्यासः.

ARRANT, *a.* (Bad in a high degree) अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिनिकृष्टः
-ष्टा -ष्टं, अतिकुलितः -ता -तं.—(Excessive) अत्यन्तः -न्ता -न्तं.

ARRAS, *s.* नानावर्णानि चित्रितवस्त्राणि.

ARRAY, *s.* (Of battle) ब्यूहः, or -हनं, ब्यूटिः *f.*, बलविन्यासः, 'to
draw up in battle array,' ब्यूहं (c. 1. -ऊहते -ऊहितुं).—(Order)
क्रमः, श्रेणी, पङ्क्तिः *f.*, रचना.—(Dress) आभरणं, भूषणं, परिच्छदः.
To ARRAY, *v. a.* (To put in order) क्रमेण or ब्यूहेन रचं (c. 10.
रचयति -यितुं), विरचं or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), or व्यवस्था;
or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), or सज्जीकृ.—(To dress) वस्त्रम्
साह्वदं (c. 10. -ह्वदयति -यितुं), संव्ये (c. 1. -व्ययति -व्यातुं), भूषं (c. 10.
भूषयति -यितुं); अलङ्कृ, परिष्कृ.

ARREAR, *s.* चूणशेषं, चूणशेषांशः, चूणस्य अशेषितो भागः, चूणस्य
शेषनीयो भागः.

ARREST, *s.* आमेधः, धरणं, ग्रहणं, निरोधः, बन्धनं.—(Stop) निवारणं.
To ARREST, *v. a.* (As a bailiff) आसिधं (c. 1. -सेधति -सेधुं), निरुधं (c. 7.
-रुण्डति -रोडुं), चूणहेतोः or दोषहेतोः राजलेखेन or राजाज्ञया बन्धं
(c. 9. बध्नाति -बन्धुं), or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहातुं) or धृ (c. 1. धरति,
धरुं).—(Stop, bring to a stand) सम्भं in caus. (सम्भयति -यितुं),
विहम्भं (c. 5. -स्तभ्नाति, c. 9. -स्तभ्नाति -स्तभ्नातुं), निवृ in caus. (-वार-
यति -यितुं).

ARRESTED, *p. p.* आसिद्धः -डा -डं, धृतः -ता -तं, बध्दः -डा -डं, निरुद्धः -डा -डं.

ARRIVAL, *s.* आगमनं, अभिगमनं, उपस्थितिः *f.*, उपयातं, आया.

To ARRIVE, *v. n.* आगमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगमं, उपगमं; उपस्था
(c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं), सम्प्राप्, अवाप्,
अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आयां (c. 2. -याति -यातुं), अभिया, उपाया, समाया.

ARRIVED, *p. p.* आगतः -ता -तं, समायातः -ता -तं, उपयातः -ता -तं,
प्राप्तः -प्ता -प्तं.

ARROGANCE, *s.* गर्वे, धर्षे, दर्षे, मानः, अभिमानः, मदः, अवलेपः, अह-
ङ्कारः, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, आदोषः, चित्तसमुच्चितः, औद्धत्यं, प्रतिभयनं.

ARROGANTLY, *adv.* सगर्वं, सदर्षं, सादोषं, गद्वं, धर्षणं, प्रगल्भं.

ARROGANT, *a.* प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, गद्वी -द्विणी -द्वि (न्), अतिगद्वितः
-ता -तं, सगद्वेः -द्वे -द्वं, मानी -निनी -नि (न्), मदोद्धतः -ता -तं, अह-
ङ्कारी -रिणी -रि (न्), आत्मसाधो -धिनी -धि (न्), प्रधर्षितः -ता -तं,
अवलम्बः -म्बा -म्भं, उद्धतः -ता -तं, प्रतिभामुखः -खी -खं.—(To be ar-
rogant) प्रगल्भं (c. 1. -गल्भते -गल्भितुं), दृष् (c. 4. दृष्यति, दृष्टुं, द्रुम्).

To ARROGATE, *v. a.* (To claim proudly) गद्वेषुक्कं or सगद्वं or
अनर्हेतुस् or अधर्मेतुस् or निध्या ग्रहं (c. 9. गृह्णाति ग्रहातुं), अभिग्रहं,
परिग्रहं; or लभं (c. 1. लभते लभुं), or आदा (c. 3. -ददाति -दातुं),
or अभ्यनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञानुं), or आत्मीयं -यी -यं कृ or स्वीकृ;
मृषा or निध्या ग्रहं; उपधां कृ, अस्वीकृ.

ARROGATION, *s.* सगद्वेग्रहणं, अनर्हेग्रहणं, अभिग्रहणं, अन्यायग्रहणं, नि-
ध्याग्रहणं, अस्वीकरणं, उपधा.

ARROW, *s.* शरः, बाणः, इषुः *m.*, शायकः, काखं, शत्यं, विषादः,
विशिश्रः, पृषाक्तः, पथी *m.* (न्), भञ्जः, नाराचः, प्रस्तेउनः, अभिभगः,
खगः, आशुगः, मागेणः, कलखः, रोपः; 'arrow-head,' बाणार्धः;
'arrow-shaft,' शरकाखः; 'a shower of arrows,' शराक्षेपः, शरवर्षः.

ARROWY, *a.* (Consisting of arrows) बाणी -णिनी -णि (न्), बाणवान्

-वती -वत् (तृ).—(Arrow-shaped) बाणाकारः -रा -रं.

ARSENAL, *s.* आयुधगारः, आयुधगृहं, शस्त्रागारः, सस्त्रागारः, युद्धभण्डागारः.
—(A collection of arms) शस्त्रसंग्रहः, शस्त्रसमूहः.

ARSENIC, *s.* मनःशिला, शिला, मनोगुप्ता, नागजिह्वाका, नेपाली, कुनटी.

ARSON, *s.* आगारदाहः, गृहदाहापराधः.

ART, *s.* शिल्पं, शिल्पविद्या, कला, व्यवसायः, कर्म *n.* (नृ).—(Invention) कल्पनं, -ना.—(Science) विद्या.—(Skill) निपुणता, पाण्डित्यं, दक्षता, युक्तिः *f.*, शिक्षाशक्तिः *f.*—(Cunning) विदग्धता, वेदग्ध्यं, माया.

ARTERY, *s.* नाडी, नाडिः *f.*, कण्ठरा, नाली, नालिः *f.*, सिरा, रक्तवाही *m.* (नृ).

ARTERIAL, *a.* नाडीसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ), रक्तवाही -हिनी -हि (नृ).

ARTFUL, *a.* (Performed with art) शिल्पेन or पाण्डित्येन कृतः -ता -तं.
—(Skillful) शिक्षितः -ता -तं, निपुणः -णा -णं, पटुः -टुः -टो -टुः—
(Cunning) उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छलान्वितः -ता -तं, मायी -यिनी -यि (नृ).

ARTFULLY, *adv.* पाण्डित्येन, नेपुण्येन, सपाठवं, वेदग्धेन, छलेन.

ARTFULNESS, *s.* (Skill) पाण्डित्यं, निपुणता, चतुर्ध्वं, दक्षता, पटुता.—
(Cunning) विदग्धता, वेदग्ध्यं, शठता.

ARTHRITIC, *a.* (Gouty) वातकी -किनी -कि (नृ).—(Relating to the joints) ग्रन्थिलः -ला -लं.

ARTICHOKE, *s.* शाकविशेषः.

ARTICLE, *s.* (Part of speech) वाक्यार्थनिर्णायको-व्ययशब्दः.—(A particular part of any complex thing) अंशः, भागः, पदं, विषयः.—
(Thing) द्रव्यं, वस्तु *n.*, विषयः.—(Apparatus) सामग्री *f.*—(Terms, stipulation) नियमपत्रं, समयः; 'articles of peace,' सन्धिसमयः.
—(A point of time) क्षणः, समयः, वेला.

To ARTICLE, *v. n.* समयं कृ, नियमपत्रेण स्थिरकृ, सङ्गृह्य (c. 1. -पट्टते-पट्टितुं).

ARTICULAR, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिसम्बन्धकः -का -कं.

ARTICULATE, *a.* (Distinct) व्यक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.

To ARTICULATE, *v. a.* (To utter words distinctly) स्पष्टं or व्यक्तं उच्चर in chus. (-चारयति -यितुं), or उदोर् (c. 10. -ईरयति -यितुं, c. 1. -ईरति -ईरितुं), or उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(To joint) ग्रन्थि (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थति ग्रन्थितुं).

ARTICULATED, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं.—(Jointed) ग्रन्थितः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं.

ARTICULATION, *s.* (Of words) उच्चारणं, उदाहरणं.—(The juncture of bones) ग्रन्थिः -मः, सन्धिसन्धस्थानं, सन्धिः *m.*

ARTIFICE, *s.* (Stratagem, contrivance) उपायः, छद्म *n.* (नृ), छलं, व्यपदेशः, कपटः -टः, कौशलं.

ARTIFICER, *s.* (An artist) शिल्पकारः, शिल्पी *m.* (नृ), कर्मकारः, कर्मगारः, कारुः *m.*—(Maker) कर्त्रा *m.* (नृ), निर्माता *m.* (नृ).—
(Contriver) उपता *m.* (नृ), उपायज्ञः.

ARTIFICIAL, *a.* शिल्पिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, काल्पनिकः -की -कं, प्रतिपत्नपुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Made by art) कल्पितः -ता -तं, शिल्पनिर्मितः -ता -तं; 'an artificial lake,' क्रीडासरः *n.* (स्).

ARTIFICIALLY, *adv.* शिल्पेन, कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पिकप्रकारेण.

ARTILLERY, *s.* अग्न्यस्त्रं, युद्धास्त्रं, आग्नेयानि अस्त्राणि *n. pl.*

ARTISAN, *s.* शिल्पी *m.* (नृ), शिल्पकारः, कर्मकारः, कारुः.

ARTIST, *s.* शिल्पी *m.* (नृ).—(A skilful man) पटुः, निपुणः, पटुः—
(Painter) चित्रकारः.

ARTLESS, *a.* (Without fraud) अनायासः -या -यं, अनायिकः -की -कं, कपटहीनः -ता -तं, दक्षिणः -णा -णं, सरलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः.

ति, छलरहितः -ता -तं, निर्व्यभिचः -जा -जं.—(Void of art) अपटुः -टुः -टुः, अदक्षः -क्षा -क्षं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

ARTLESSLY, *adv.* छलरहितरेकेण, मायां विना, कपटरहितरेकेण, अनायासा, दाक्षिण्येन.

ARTLESSNESS, *s.* अनायासः, सरलता, दाक्षिण्यं.

ARUNDINEOUS, *a.* वेष्टकः -की -कं, वेष्टकीयः -या -यं, मडकीयः -या -यं, वेष्टवान् -स्वती -स्वत् (तृ), वेष्टवान् -वती -वत् (तृ).

As, *conj.* (In the same manner with something else) यथा.—
(Like) इव; वत् affixed; 'to act as a fool,' मूर्खवत् कृ.—(In the manner that) यथा, यद्वत्, यत्प्रकारेण, रूपेण; 'they did as he commanded,' तस्य यथानिर्देशं चक्रुः.—(According as) अनु-
रूपेण, अनुसारेण.—(So as) यथा तथा.—(While, at the same time) यावत्, यत्तमये, यत्काले.—(Because that) यत्स्.—(As many as, as much as) यावान् -वती -वत् (तृ), यावत्संख्यकः -का -कं or यत्संख्यकः. यति *int.*—(As long as, as far as) यावत्, आ prefixed with the abl. c.; as, 'as far as the ocean,' आसमुद्रात्; 'as long as the vow lasted,' आसमापनाद् व्रतस्य.—
Sometimes पर्य्येन or चन are affixed with the sense, 'as far as'; as, 'the land as far as the ocean,' सागरपर्य्येनं पृथिवी, or सागरान्ता पृथिवी.—(As soon as) यदा; भावाद् affixed; 'as soon as he had spoken,' कथनमात्राद्.—(As well as) यथा.—(As yet) अद्य यावत्, अद्यपर्य्येनं, अद्यापि, एतत् कालं यावत्.—
(As how) यथा.—(Equally with) तुल्यरूपेण, समं.—(As if, as though) इव, प्रायम्.—(As to, with reference to) प्रति, प्रतोक्ष्य, उद्दिश्य.—(As high as) दम्भं, मार्गं; as, 'water as high as the knees,' जानुदम्भं जलं.

To ASCEND, *v. n.* (Rise up) उर्दि (c. 1. -अयति -यत्तुं), अभ्युदि, समुदि, आक्रम (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपरि गम्, उच्चैर् व्रज् (c. 1. व्रजति, व्रजितुं).

To ASCEND, *v. a.* (Mount upon) आरोह (c. 1. -रोहति -रोटुं), अधिरुह, अधिरुह, अध्यारुह, उपरुह, प्रारुह, समारुह; अधिक्रम (c. 1. -क्रामति, c. 4. क्राम्यति -क्रमितुं).

ASCENDABLE, *a.* आरोहणीयः -या -यं, अधिरुहणीयः -या -यं, आक्रमणीयः -या -यं.

ASCENDANT, *a.* (Rising upwards) ऊर्द्धगः -गा -गं, अधिरुही -हिणी -हि (नृ).—(Superior) उत्तमः -मा -मं, प्रबलः -ला -लं, प्रधानः -ना -नं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु.

ASCENDANT, *s.* (Height, Elevation) ऊर्द्धवं, उच्चता, उच्चायः, उन्नतता.—
(Superiority, influence) प्रधानता, प्रभुत्वं.—(In astronomy) लग्नं, नाक्षत्रिकी.

ASCENDANCY, *s.* (Influence, power) प्राधान्यं, प्रभुत्वं, प्राबल्यं, प्राभवं, प्रभुतता, गौरवं.

ASCENDED, *p. p.* आरोहः -टा -टं, अधिरुहः -टा -टं, ऊर्द्धगतः -ता -तं, उपरिगतः -ता -तं.

ASCENSION, *s.* आरोहणं, ऊर्द्धगतिः *f.*, ऊर्द्धगमनं.—(To heaven) स्वर्गारोहणं.

ASCENSION-DAY, *s.* श्रीहस्त्य स्वर्गारोहणदिवसः.

ASCENT, *s.* आरोहणं, ऊर्द्धगतिः *f.*, उत्तमः, समुत्तमः, समुत्क्रमः, उदयः, समुदयः, उत्पातः, उन्नतनं, समुत्थानं.—(The way by which one rises) आरोहणपथः, सोपानं, अधिरुहणी; 'difficult of ascent,' दुरारोहः -हा -हं.

To ASCERTAIN, *v. a.* (Find out) ज्ञा (c. 9. जानाति -जीते, ज्ञातुं), विज्ञा;

ज्ञा in desid. (निश्चासते-सितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), विद् (c. 2. वेदति, वेदितुं).—(Determine) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निरी (c. 1. -णयति-ने-येतुं), व्यसो (c. 4. -स्यति-सातुं), स्थिरकृ; 'that is ascertained,' निरीयते तत्.

ASCERTAINABLE, *a.* निरूपणीयः-या-यं, निर्धारणीयः-या-यं, निर्येयः-या-यं. ASCERTAINED, *p. p.* निरूपितः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, निरीतः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं.

ASCERTAINMENT, *s.* निश्चयः, निर्येयः, अवगमः, निर्धारणं.

ASCETIC, *s.* वानप्रस्थः, तपस्वी *m.* (नं), योगी *m.* (नं), तापसः, यतिः *m.*, यती *m.* (नं), वैरागी *m.* (नं), वैरिणिकः, मुनिः, सन्नायासी *m.*, पारिकाङ्क्षी *m.*

ASCETICISM, *s.* वैराग्यं, सन्नायः.

ASCITIOUS, *a.* अन्नकृतः-ता-तं, असमवायी-यिनी-यि (नं), सारोपितः-ता-तं.

ASCLEPIAS, *s.* (Moon-plant) सोमः.—(A drinker of its juice) सोमयः, सोमपाः *m.*

ASCRIBABLE, *a.* सारोपणीयः-या-यं, अभिसन्धनीयः-या-यं, दातव्यः-व्या-यं.

TO ASCRIBE, (an action, cause, quality, &c., to anybody) कर्म कारणं गुणं वा इत्यादि कस्मैश्चित् or कस्मैचिद् सारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), or अग्राह्य, or अभिसन्धन् (c. 9. -वप्राति-वपुं), or सधन्, or दा (c. 3. ददाति-दातुं).—(To ascribe a fault) दोषारोपणं, or दोषप्रसङ्गं, or दोषकल्पनं कृ.

ASCRPTION, *s.* सारोपः-पणं, अध्यारोपः, अभिसन्धनं, सधन्, प्रसङ्गः.

ASH, *s.* उन्मत्तपविशेषः.

ASHAMED, *a.* हीणः-या-यं, हानः-ता-तं, लज्जितः-ता-तं, व्रीडितः-ता-तं, लज्जमानः-ना-नं, लज्जापान्-वती-वत् (नं), वपितः-ता-तं, वपमायः-या-यं, वपान्वितः-ता-तं.—(To be ashamed) लज्ज (c. 6. लज्जते, लज्जितुं), विलज्, संलज्; व्रीड् (c. 4. व्रीडति, व्रीडितुं); वप् (c. 1. वपते, वपितुं), अपवप्, व्यपवप्; ही (c. 3. हिंति, हिंतुं), with abl. or gen. of the thing of which one is ashamed. To be ashamed of any thing, may be expressed by किञ्चिद् लज्जास्पदं ज्ञा.—(To make ashamed) ही in caus. हेपयति-यितुं.

ASH-COLOURED, *a.* भ्रामवर्णः-शै-शै, पांशुवर्णः-शै-शै, पाशुः-युः-यु.

ASHEN, *a.* पृष्ठेरुपादपनिर्मितः-ता-तं or -मयः-मयी-मयं.

ASHES, *s.* भ्राम *n.* (नं), भसितं, भूतिः *f.*, पांशुः *m.*, ज्वरेटं; 'to reduce to ashes,' भस्मसात् कृ; 'reducing to ashes,' भस्मीकरणं; 'reduced to ashes,' भस्माकृतः-ता-तं, भस्मीभूतः-ता-तं.

ASH-WEDNESDAY, *s.* चत्वारिंशदिनपर्यन्तं महोपवासस्य प्रथमदिवसः.

ASHORE, *adv.* उत्तोरि *ind.*, तीरे, तटे, वेलायां, तटस्थः-स्था-स्थं.

ASHY, *a.* भास्मनः-नी-नं, पांशुवर्णः-शै-शै.—(Turned into ashes) भस्मीकृतः-ता-तं, भस्मलिप्तः-ता-तं.

ASIDE, *adv.* (On one side) एकपार्श्वे.—(To another side) अन्यपार्श्वे.—(By the side) पार्श्वतस् *ind.*—(In private, in concealment) निभूते, एकान्ते.—(In stage language) स्वगतं, चात्मगतं, अपवाक्यं, पित्रे, जनानिर्वाकं

ASININE, *a.* गृहीभियः-या-यं, खरसन्धकः-का-कं.

TO ASK, *v. a.* (To beg, request) याच् (c. 1. याचति-ते, याचितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, संयाच्, अये (c. 10. अयेयते-यितुं), अभ्यये, प्राये, सम्प्राये; भिष् (c. 1. भिषते, भिषितुं).—(To ask a question, inquire) प्रच्छ (c. 6. पृच्छति प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, समनुप्रच्छ, परिप्रच्छ; ज्ञा in des. (निश्चासते, निश्चासितुं), अनुयुज् (c. 7. -युजति-युक्ते-योजुं).

ASKED, *p. p.* अर्थातः-ता-तं, प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्थातः-ता-तं, याचितः

-ता-तं, प्रयाचितः-ता-तं.—(Questioned) पृष्टः-हा-हं, अनुयुज्-का-कं. ASKANCE, ASKAUNCE, ASKAUNTE, *adv.* साचि *ind.*, तिरस् *ind.*, तिर्यक् *ind.*, तिरस्चीनः-ना-नं.—(Looking askance) साचिबिलोकी-किनी-कि (नं), लोलापाङ्गः-ङ्गा-ङ्ग, अपाङ्गदर्शी-शिनी-शि (नं).

ASKER, *s.* (Petitioner) प्रार्थकः, याचकः, अर्थी *m.* (नं).—(Inquirer) प्रष्टा *m.* (नं).

ASKREW, *adv.* तिरस्, साचि, तिर्यक्, तिरस्चीनः-ना-नं, साचीकृतः-ता-तं.

ASKING, *s.* याज्ञा, याचना, अर्थना, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्थना, अभिशक्तिः *f.*—(Questioning) प्रच्छना, जिज्ञासा.

ASLANT, *adv.* सावर्ज्य *ind.*, तिर्यक् *ind.*, वक्त्रं, निर्वं, अननु, कुटिलं.

ASLEEP, *a.* सुप्तः-प्ता-प्तं, निद्रालः-शा-शं, शयितः-ता-तं, प्रसुप्तः-प्ता-प्तं, निद्रितः-ता-तं, शयानः-ना-नं, निद्रालसः-शा-शं.—(Fast asleep) सुप्तः-प्ता-प्तं.—(To fall asleep) स्वप् (c. 2. स्वपति, स्वपितुं), प्रसवप.

ASLOPE, *adv.* (Declivous) प्रवणः-शा-शं.—(With declivity) प्रवणं, प्रवणप्रकारणं.

ASOCA, *s.* (Flower) सशोकः, वधूलः.

ASP, ASPIC, *s.* अतिविषालुः सुद्रुसर्पप्रभेदः.

ASPARAGUS, *s.* शतमूली, एकमूला, बहुमुता, अभीरुः *f.*, शतावरी, अहेरुः.

ASPECT, *s.* (Appearance, look) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, आभा, मूर्तिः *f.*—(Countenance) वदनं.—(State) अवस्था, दशा.—(Act of beholding) चालोकनं, दर्शनं, निरोद्यनं.—(Relation) सम्पर्कः, सधन्.—(Situation) अवस्थानं.—(Disposition of a planet) दशा.

ASPEN, *s.* स्फुरितपत्रशीलो वृक्षविशेषः.

ASPEN, *a.* (Like the aspen-tree) पृष्ठोक्तवृक्षोपमः-मा-मं.—(Made of the aspen) पृष्ठोक्तवृक्षनिर्मितः-ता-तं.

ASPERITY, *s.* (Unevenness of surface) कृष्णता, असमाननं, वैषम्यं. (Of temper) कर्कशता, अरुनुदनं, स्वभावकटुता.—(Sharpness) तैक्ष्ण्यं, तीव्रता.

TO ASPERS, *v. a.* (To sprinkle) सिच (c. 6. सिचति-ते, सेक्), निषिच, संसिच, उच्च (c. 1. उच्चति, उच्चितुं), अभ्युच्च, प्रोच्च, समुच्च.—(To calumniate) अवधिष (c. 6. -धिपति-धेत्), अधिधिषः कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), कलङ्कं कृ, परिवद् (c. 1. -वदति-वदितुं), अपवद्; अभिशप् (c. 1. -शपति-ते-शप्तुं).

ASPERSED, *p. p.* (Sprinkled) सिक्तः-क्ता-क्तं, प्रोक्षितः-ता-तं.—(Calumniated) अवधिषः-प्ता-प्तं, कलङ्कितः-ता-तं.

ASPERSER, *s.* कलङ्ककरः, परिवादकः, अपवादकः, अवधेषकः.

ASPERSION, *s.* (Sprinkling) सेकः, मेचनं, नियेकः, प्रोक्षणं, क्षोतः, प्राघाटः.—(Calumny) अपवादः, कलङ्कः, अवधेषः, क्षेपः, गुणनिन्दा.

ASPIRANT, *s.* अर्थी *m.* (नं), प्रार्थयिता *m.* (नं), आकाङ्क्षी *m.* (नं), कुतूहली *m.* (नं), अभिलाषुकः.

ASPIRATE, *s.* महाप्राणः, महाप्राणमूषकं चिह्नं.—(The soft aspirate) अभिनिर्गमनं, सत्यप्राणः.

TO ASPIRATE, *v. n.* महाप्राणेन उच्चरि in caus. (-चारयति-यितुं).

ASPIRATED, *p. p.* महाप्राणेन उच्चरितः-ता-तं.

ASPIRATION, *s.* (An ardent wish) आकाङ्क्षा, लालसा, महाकाङ्क्षा, कौतूहलं, स्पृहा, अभिरुचिः *f.*, अभिलाषः.—(Pronunciation with a full breath) महाप्राणेन उच्चारणं, महाप्राणः.

TO ASPIRE TO OR AFTER, *v. n.* अभिरुचि in caus. (-रोचयति-यितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति-लपितुं), अभिकाङ्क्ष (c. 1. -काङ्क्षति-काङ्क्षितुं), आकाङ्क्ष; अभ्याप् in des. (-ईषति-ईषितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-यितुं), उपजीव् (c. 1. -जीवति-जीवितुं).

ASS, *s.* गह्वः *m.* -भी *f.*, सरः, रासभः *m.* -भी *f.*, चक्रीवान् *m.* (तु), बालेयः.
—(A stupid fellow) मन्दबुद्धिः, दुर्मेतिः.—(Skin of an ass) गह्वेभाजिनः.

ASSA-FETIDA, *s.* सहस्रवेधि *n.* (न), रामठ, जतुक, बाह्यीक, हिङ्गुः *m.*
TO ASSAIL, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रामितुं), अभियन्
(c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्,
अभिद् (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), अभिधाव्
(c. 1. -धावति -ते -धावितुं), प्रतिमुष् (c. 4. -युष्यते -योङ्कुं), अभिशस् (c. 1.
-शसति -शसितुं).—(To storm) आस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), अवस्कन्द.

ASSAILABLE, आक्रमणीयः -या -यं, अभियोन्त्यः -ज्या -ज्यं, आसादनोयः -या -यं.
ASSAILANT, *s.* आक्रमिता *m.* (तु), आक्रामकः, आघातकः, अभियोक्ता *m.*
(कृ), अभिघाती *m.* (न).

ASSAILED, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता -न्तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, उपद्रुतः -ता -तं.
ASSASSIN, *s.* घातकः, हन्ता *m.* (तु), नृघातकः, बधकः, बधोद्यतः.

TO ASSASSINATE, *v. a.* निभृतं or छलेन or गोपनेन हन् (c. 2. हन्ति
हन्तुं), or in caus. (घातयति -यितुं), or मृ in caus. (मारयति -यितुं).
ASSASSINATION, *s.* छलेन or गोपनेन हननं, नृहत्या, घातनं, प्राणान्तिकं,
बधः, मारणं.

ASSASSINATOR, *s.* निभृतं or छलेन हन्ति यो घातकः.

ASSAULT, *s.* अभियोगः, आक्रमणं, अवगोरणं, अघाघातः, आघातः, उप-
घातः.—(Storm) अवस्कन्दः -न्दनं.—(Violence) प्रसभं, माहर्षं,
प्रमाथः, बलात्कारः.

TO ASSAULT, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रामितुं), आसद्
(c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्; अभिद् (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), समाद्,
उपद्, समुपद्, अवगृ (c. 6. -गुरते or -ति, -गुरितुं), अभिधाव् (c. 1.
-धावति -ते -धावितुं).—(To storm) आस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं),
अवस्कन्द, लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं).

ASSAULTED, *p. p.* अभियुक्तः -क्ता -क्तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं.—(By storm)
अवस्कन्दितः -ता -तं.

ASSAY, *s.* परीक्षा, प्रमाणीकरणं, उपधा.—(Touchstone) निकयः.—
(Of coin) नाणकपरीक्षा.—(First attempt) आरम्भः, प्रयत्नः *f.*

TO ASSAY, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), शा in des. (जिज्ञासते
जिज्ञासितुं). (Endeavour) यत् (c. 1. यतते, यतितुं), अवमो (c. 4.
-स्यति -सातुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं).

ASSAYER, *s.* (An officer of the mint) नाणकपरीक्षी *m.* (न), धातु-
वादी *m.* (न), धातुपरीक्षकः, परीक्षकः.

ASSEMBLAGE, *s.* समूहः, सङ्घातः, समाहारः, समुच्चयः, समवायः, वृन्दं, चयः,
सङ्घयः, समुदयः, गणः, शोषः, संहतिः *f.*, संहारः, सङ्घिपातः, सङ्घः,
ऊहिणी, साहिद्वं, ग्रामः in composition; 'an assemblage of
people,' पुरुषसमवायः, जनसमागमः, जननिवहः; 'of princes,'
राजकैः; 'the assemblage of the organs,' इन्द्रियग्रामः.

TO ASSEMBLE, *v. n.* सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागमः; समे (root इ
with सम् and ज्ञा, c. 2. समेति समेतुं), समये; एकत्र मिल (c. 6.
मिलति -ते, मिलितुं), समागुत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), सङ्घिपत् (c. 1. -पतति
-पतितुं), समूहोभ्.

TO ASSEMBLE, *v. a.* सङ्गम् in caus. (-गमयति -यितुं), समाद् (c. 1. -हरति
ते हन्तुं), उपसद्; सङ्घिपत् in caus. (-पातयति -यितुं), एकत्र कृ, समूहोक्.

ASSEMBLED, *p. p.* मिलितः -ता -तं, समेतः -ता -तं, समागतः -ता -तं, सम-
पागतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, समूटः -टा -टं, समवेतः -ता -तं.

ASSEMBLING, *s.* मिलनं, सङ्गमः, समागमः, सभागतिः *f.*

ASSEMBLY, *s.* सभा, सद्, *n.* (स), समन्या, समाजः, परिषद् *f.*, समागमः,
संसद् *f.*, गोष्ठी *f.*, समूहः, मेलकः, मेलः, सङ्घिवेशः; 'an assembly

of lords or nobles,' शिंहसभा.—(A collection) समाहारः;

सङ्घिपातः, समुदयः, समवायः, संहारः, समूहः.—(A party) पङ्क्ति *f.*
ASSEMBLY-ROOM, *s.* समागमस्थानं, सभाशाला, इन्दकं.

ASSENT, *s.* सम्मतिः *f.*, अनुमतिः *f.*, सम्मतं, अनुज्ञा, प्रतियहः, परियहः,
स्वीकारः, अङ्गीकारः, प्रतिश्रवः, समनुज्ञानं, अनुवादः.

TO ASSENT, *v. n.* अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यति
-ते -मन्तुं), सम्मन्, प्रतियह (c. 9. -गृह्णाति -गृह्णाते -ग्रहीतुं), स्वीकृ,
अङ्गीकृ, उरीकृ, सम्प्रतीप् (c. 6. -इच्छति -इष्टुं).

ASSENTATION, *s.* स्वीकरणं, चाटुकारः, अनुरोधः, अनुवृत्तिः *f.*

ASSENTED, *p. p.* अनुमतः -ता -तं, सम्मतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं,
प्रतियुतः -ता -तं, समनुज्ञातः -ता -तं.

ASSETER, *s.* अनुमता *m.* (तु), अनुवादकः, अनुज्ञाता *m.* (तु), स्वीकृता *m.* (तु).
TO ASSERT, *v. a.* (To maintain) दाद्वेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).—
(To affirm) वद्, तथेति वृ (c. 2. ब्रवीति, ब्रूते, वक्ते).—(To claim)
मेमेति वद्, स्वीकृ, स्वस्वावे शा in caus. (ज्ञापयति -यितुं).

ASSERTION, *s.* (The act of asserting) वचनं, उक्तिः *f.*—(The po-
sition advanced) वचनं, वाक्यं, उक्तवाक्यं.—(The first part of
an argument) प्रतिज्ञा, पृष्ठपक्षः, पक्षः.

TO ASSESS, *v. a.* राजस्वं or करं or शुल्कं दा in caus. (दापयति -यितुं),
or यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), or अवद् in caus. (-हारयति -यितुं),
or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

ASSESSMENT, *s.* करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं.—(The sum levied)
करः, शुल्कः, शुल्कं, राजस्वं.

ASSESSOR, *s.* (One who sits by) सभ्यः, सभासद् *m.*, उपासिता *m.* (तु),
उपासीनः.—(Tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (न), राज-
स्वनिरूपकः.

ASSETS, *s.* मृतजनस्य वृत्तशोधनार्थं अवशिष्टधनं.—(Goods) सर्थः, विभवः,
सम्पत्तिः *f.*

TO ASSEVER, ASSEVERATE, *v. a.* स्थीर्येण, or दाद्वेन, or शपथेन, or
शपथपृष्ठकं वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or वृ (c. 2. ब्रवीति, ब्रूते, वक्ते).
ASSEVERATION, *s.* शपथपृष्ठकं वचनं, स्थिरवचनं, दृढवचनं.

ASSIDUITY, *s.* उद्योगः, उद्यमः, अथमनं, अवसायः, प्रसक्तिः *f.*, मनोयोगः,
चेष्टा, यत्नः, मननिवेशः, प्रवेष्टाः, परायणः, प्रयासः.

ASSIDUOUS, *a.* उद्योगी -गिनी -गि (न), उद्योगः -गा -गं, अवसायी -यिनी
-यि (न), परायणः -णा -णं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (त), प्रसक्तः -क्ता -क्तं,
प्रसितः -ज्ञा -तं.

ASSIDUOUSLY, *adv.* प्रयत्नतम्, यत्नतम्, अवसायेन, उद्योगेन, अतिरतं, प्रसक्तं.

ASSIGNABLE, *a.* प्रकल्पनीयः -या -यं, निर्देष्टव्यः -व्या -यं, साराणनीयः -या -यं.
TO ASSIGN, *v. a.* (Mark out) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विधा (c. 3.
-धाति -धातुं), निर्णी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं),

निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश.—(Appoint) नियुज् (c. 7.
-युनक्ति -युक्ते -युक्ते), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यस्था.—(Make
over property) द्रव्यं or धनं सम् in caus. (-अपेयति -यितुं), or दा
in caus. (दापयति -यितुं); निबन्धं कृ.—(Attribute) कारुह in
caus. (-रोपयति -यितुं).—(He assigns a reason) स हेतुम् चाह.

ASSIGNATION, *s.* (An appointment to meet another) अभिसारः,
सङ्केतः, प्रशमिः *f.*, समागमनियमः.—(Going to an assignation)
अभिसारी -रिणी -रि (न).—(Place of assignation) सङ्केतस्थानं.—
(A making over property to another) द्रव्यसमवेणं, धनसमवेणं,
निबन्धदानं.

ASSIGNED, *p. p.* निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, नियमितः -ता -तं,

नियोजितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं, दापितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, प्रकल्पितः-ता-तं, आरोपितः-ता-तं.

ASSIGNEE, *s.* नियोगी *m.* (नं), कार्येषु नियुक्तः, प्रतिनिधिः, प्रतिपुरुषः.
ASSIGNMENT, *s.* (Of goods) निपुण्यनं, समर्पणं.—(Appointment) नियोजनं.

To ASSIMILATE, *v. a.* (To bring to a likeness) समीकृ, तुल्यीकृ.—
(To perform the act of converting food to nourishment)
जीर्णपुष्टिकं समीकृ, परिणामं कृ.

ASSIMILATION, *s.* (The act of) समीकरणं, तुल्यीकरणं.—(The state of) समता, समानता, तुल्यता, साम्यः.—(Of food) परिणामः, परिणतत्वं, विपाकः, परिपक्वता.—(Of fractions) भागजातिः *f.*

To ASSIMULATE, *v. a.* छल (nom. छलयति-यितुं), छन्न or कपटं कृ.

ASSIMULATION, *s.* छलनं, कपटः-टं, छन्न *m.* (नं).

To ASSIST, *v. a.* उपकृ (c. 8.-करोति-कुरुं), उपचर (c. 1.-चरति-चरतुं), उपग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं), अभिरक्ष (c. 1.-रक्षति-रक्षितुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, पथपातं कृ.

ASSISTANCE, *s.* उपकारः, उपकारिता, उपकृतं, साहाय्यं, साहियं, उपग्रहः.
अनुग्रहः, पथपातः.

ASSISTANT, *s.* उपकारो *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (नं), सहायः, उन्नरसाधकः.

ASSISTED, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, उपचरितः-ता-तं.

ASSIZE, *s.* (A court of justice) दोषादोपविचारमभा, दण्डयोगमभा, दण्डप्रणयनमभा.—(Market rate, measure) चापणिकः, अर्थबलाबलं, परिमाणं, मानं.

To ASSIZE, *v. a.* (To fix the rate of any thing) अर्थं संख्या in caus. (—स्थापयति-यितुं), अर्थबलाबलं or दृष्ट्यादिमूल्यं or परिमाणं निरूप्य (c. 10.-रूपयति-यितुं), or स्था in caus. (स्थापयति-यितुं).

ASSIZER, *s.* अर्थसंख्यापकः, मूल्यनिरूपकः, विक्रेयद्रव्यादिपरिमाणनिरूपकः.

ASSOCIATE, *s.* (A partner, confederate) सहायः, सङ्गी *m.* (नं), अनुपङ्गी *m.* (नं), उत्सङ्गी *m.* (नं), सहकारी *m.* (नं), सङ्गः *m.* (—जुम्), सहवासी *m.* (नं).—(A companion, equal) वयस्यः.

To ASSOCIATE, *v. a.* संयुज् (c. 7.-युज्ति-युज्ति, c. 10.-योजयति-यितुं), सङ्गम् in caus. (—गमयति-यितुं), सङ्गम् in caus. (—बन्धयति-यितुं), संधिष्य in caus. (—धेययति-यितुं).

To ASSOCIATE WITH, *v. n.* संवस् (c. 1.-वसति-वस्तुं), सह यम्; सहितः-ता-तं भू, मिल् (c. 6. मिलति-ते, मेलितुं), सम्मिल्; सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), सहवासं कृ.—(Not to be associated with) अपाङ्ग्यः-या-यं.

ASSOCIATED, *p. p.* संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्टः-ष्टा-ष्टं, सहितः-ता-तं, सहितः, -ता-तं, सहगतः-ता-तं, सङ्गातवान्-वती-वत् (नं), उत्सङ्गितः-ता-तं.

ASSOCIATION, *s.* संयोगः, साहियं, साहाय्यं, सायं, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संगमः, सहायता or -त्वं, साहचर्यं, समागमः, सङ्गातः, आसङ्गः, सङ्गः, संघेयः.—(Evil association) असत्संसर्गः.—(Set, club) पङ्क्तिः *f.*—(Partnership) समाङ्गिता.

To ASSORT, *v. a.* यथाक्रमं or क्रमेण स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), विधा (c. 3.-धाति-धातुं), संविधा; रच्य (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्य; ग्रन्थ्य (c. 1. ग्रन्थति, c. 9. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), पृथक् पृथक् स्था in caus. or कृ.

ASSORTED, *p. p.* विरचितः-ता-तं, व्युदः-दा-दं, विव्यस्तः-स्ता-स्तं.

ASSORTMENT, *s.* विरचनं, पृथक्करणं, विन्यासः, प्रतिविधानं, ग्रन्थनं-ना, व्युहनं, व्युदः *f.*, परिपाटिः *f.*—(A mass of things assorted) सञ्चयः, सङ्गातः, वृन्दं, शोषः.

To ASSUAGE, *v. a.* श्म in caus. (शमयति-यितुं), उपशमं, प्रशमं; शान्त्

or शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्; तुष् in caus. (तोषयति-यितुं), परिशुष.

To ASSUAGE, *v. n.* श्म (c. 4. शान्यति, शमितुं), उपशमं, प्रशमं; तुष् (c. 4. तुषति, तोषुं).

ASSUAGED, *p. p.* शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशमितः-ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं.

ASSUAGEMENT, *s.* प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, शान्तनं.

ASSUASIVE, *a.* शान्तिकः-की-कं, शमकः-का-कं, शान्तिदः-दा-दं.

To ASSUME, *v. a.* (To take) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परिग्रहं, प्रतिग्रहं; लभ् (c. 1. लभते, लभुं).—(To arrogate) अपत्यत् or मिथ्या ग्रह or आत्ममात्तुः परपत्यं ग्रह; 'he assumes the king,' राजायते.—(To suppose something granted) अप्रमाणीकृत्य or अप्रमाणतत् or निष्प्रमाणेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं), अनुमतं-तां-तं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

ASSUMED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, आदत्तः-न्ता-न्तं.—(Not natural) कृतकः-का-कं.

ASSUMPTION, *s.* (The act of taking) ग्रहणं, आदानं, प्रतिग्रहः, परिग्रहः, आत्मसात्करणं; 'false assumption,' मिथ्याग्रहणं.—(The supposition of any thing granted) निष्प्रमाणेन or अप्रमाणतत् ग्रहणं, प्रमाणव्यतिरेकेण कस्यचिन् मतस्य धारणः 'on the assumption,' न्यायात्.—(The thing supposed) प्रतिज्ञा, धर्मेयं, उपन्यासः.—(Of a disguise) वेशधारणं, विडम्बनं.

ASSURANCE, *s.* (Certain expectation) विश्वासः, प्रत्ययः, प्रत्याशा, निश्चयः, दृढः प्रत्ययः.—(Want of modesty) धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, साहसं, निर्लेप्पता.—(Reason for confidence) विश्वासकारणं, प्रत्ययहेतुः.—(Insurance, assurance of safety) योगक्षेमः, अभयवाक् *f.* (च), सहार्थत्वं.

To ASSURE, *v. a.* स्थिरकृ, दृढीकृ, संस्तम्भ् (c. 5. स्तम्भोति, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), or caus. स्तम्भयति-यितुं), विश्वासं दा, प्रमाणं दा, असन्दिग्धं-ग्यां-ग्यं कृ, सुनिश्चितं-तां-तं कृ.—(To affirm) दाधेन वद् (c. 1. वदति).

ASSURED, *p. p.* (Certain) स्थिरः-रा-रं, दृढः-दा-दं, सुनिश्चितः-ता-तं, असन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, असंशयः-या-यं.

ASSUREDLY, *adv.* निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, निःसन्देहेन, नूनं, एवं, खलु, किल, सुतरां.

ASTERISK, *s.* नक्षत्राकारश्चिह्नविशेषः.

ASTERISM, *s.* नक्षत्रं, चूचः, तारा, तारकः, ज्योतिषी, दाक्षायिणी.

ASTERIS, *adv.* नावः पश्चद्भागं or पश्चिमभागं प्रति.

ASTHMA, *s.* दुःश्वासः, दुःश्वासनं, श्वासरोगः.

ASTHMATICAL, ASTHMATIC, *a.* दुःश्वासशीलः-ला-लं, श्वासरोगपीडितः-ता-तं.

To ASTONISH, *v. a.* विस्मि in caus. (—स्माययति-ते-यितुं), आकुलोक्, आकुलीकृ, चमत्कारं or विस्मयं जन in caus. (जनयति-यितुं), चमत्कृ.

ASTONISHED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, विस्मयान्वितः-ता-तं, विस्मयाकुलः-ला-लं, चमत्कृतः-ता-तं, विलङ्घः-घ्या-घ्यं.—(To be astonished) विस्मि (c. 1. -मयते-स्मेतुं), आश्चर्यं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

ASTONISHING, *a.* आश्चर्यः-ध्या-ध्य, अद्भुतः-ता-तं, विचित्रः-न्ता-न्तं.

ASTONISHMENT, *s.* विस्मयः, आश्चर्यत्वं, चमत्कारः, आकुलता.—(With astonishment) साश्चर्यं, सविस्मयः.—(Matter of astonishment) विस्मयहेतुः *m.*, विस्मयकारणं, अद्भुतं.

To ASTOUND, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति-यितुं), व्यामूह, आकुलीकृ, विस्मयाकुलं-लां-लं कृ.

ASTOUNDED, *p. p.* विस्मयाकुलः-ला-लं, मोहितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं.

ASTRAL, *a.* आर्खः-छी-छै. तारको-किनी-कि (न), तारकिः-ता-तं.
ASTRAY, *adv.* उत्पथ्य, पथभ्रष्टः-श-ष्टं, विनाशगामी-मिनी-मि (न), विप-
 यगामी-मिनी-मि (न), भ्रान्तः-न्ता-न्तं.—(To lead astray) उत्पथं
 नी (c. 1. नयति, नेतुं).
ASTRIDE, *adv.* (To stand with the legs apart) पादौ पृथक् कृत्वा
 or प्रगतनङ्गः-हा-हं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).
TO ASTRINGE, *v. a.* सङ्कुच्य (c. 1. -कोचति, c. 6. -कुचति -कोचिषुं);
 कषाय् (nom. कषायति -यितुं).
ASTRINGENCY, *s.* सङ्कोचनं. कषायः-यं, तुवरः-रं.
ASTRINGENT, *a.* कषायः-या-यं, सङ्कोचनशीलः-ला-लं, रुच्यः-द्या-द्यं,
 तुवरः-रा-रं, याही-हिणी-हि (न), विरुक्षयः-शी-शं.
ASTROLOGER, *s.* गणकः, ज्योतिषिकः, दैवज्ञः, मौहूर्तः, मौहूर्तिकः, देव-
 लेखकः, काशीनिकः, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं भाविष्ययकथकः or भावि-
 कथकः or भाविष्यज्ञीकज्ञी *m.* (ज्ञे), सांख्यसरः, ज्ञानी *m.* (न).
ASTROLOGICAL, *a.* ज्योतिषः-यो-यं, ज्योतिर्विद्याविषयः-या-यं, नाक्षत्र-बी-बं.
ASTROLOGICALLY, *adv.* ज्योतिर्विद्यानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्योतिः-
 शास्त्रवत्.
ASTROLOGY, *s.* नक्षत्रविद्या, ज्योतिषं, दैवप्रश्नः, देवप्रश्न, ज्योतिःशास्त्रमूला
 भाविष्यज्ञीकरणविद्या; ज्योतिःशास्त्रज्ञानम् or -ज्ञानेन भाविकथनविद्या.
ASTRONOMER, *s.* ज्योतिःशास्त्रज्ञः, ज्योतिर्विद्, ज्योतिषः, ज्योतिषिकः,
 राशिग्रहनक्षत्रादिगणितज्ञः, ग्रहनक्षत्रादिविद्याज्ञः.
ASTRONOMICAL, *a.* ज्योतिषः-यी-यं, ज्योतिःशास्त्रविषयः-या-यं, नाक्ष-
 त्रिकः-की-कं.
ASTRONOMICALLY, *adv.* ज्योतिःशास्त्रानुसारम्, ज्योतिःशास्त्रानुरूपं, ज्यो-
 तिःशास्त्रवत्.
ASTRONOMY, *s.* ज्योतिःशास्त्रं, ज्योतिर्विद्या, राशिग्रहनक्षत्रादिविद्या, ज्योतिषं,
 सगोलविद्या.
ASTUTE, *a.* विद्वजः-ग्धा-ग्धं, सव्याजः-जा-जं, चतुरः-रा-रं.
ASUNDER, *adv.* फिरलं, पृथक्, प्रगतः-ता-तं, विगतः-ता-तं.—‘Asun-
 der’ may often be expressed by the prep. वि; as, ‘cut
 asunder,’ विच्छिन्नः.
ASWINS, (Nāsatiya and Dasra, the twin sons of the Sun by
 the constellation Āśvinī, physicians of heaven) अश्विनी *du.*,
 स्वर्वेष्टी *du.*, नासती *du.*, दसी *du.*, अश्विनीसुती *du.*, अश्विनियेयी *du.*
ASYLE, **ASYLUM**, *s.* आश्रयः, आश्रयः, अश्रयः, संश्रयः, गतिः *f.*, प्रतिश्रयः,
 विषयः.—(To seek asylum with) आश्रि (c. 1. -अयति -ते-अयितुं),
 उपाश्रि, समुपाश्रि, संश्रि.
AT, *prep.* expressed by आ or अभि prefixed to roots, as, ‘to
 arrive at,’ आगम्, अभिगम्.—Before names of towns, ex-
 pressed by the loc. c.; as, ‘at Ayodhyā,’ अयोध्यायां. At
 home,’ स्वगृहे, स्वस्थाने; ‘at night,’ रात्री; ‘at evening,’
 आसन्धे; ‘at this time,’ तत्काले, तत्क्षणे; ‘at the moment,’
 संपदि; ‘at present,’ वर्तमाने काले, अद्युना, सम्यगिति; ‘at first,’
 प्रथमतः, पुर्व्वं; ‘at last,’ अनन्तरं, शेषे; ‘at least,’ तावत्; ‘at
 all,’ कथञ्चन, मनाक्; ‘at the sight,’ आदर्शनात्; ‘at ease,’
 यथामुक्तं, सुखेन; ‘at large,’ निर्विघ्ने; ‘at the price,’ ब्रूत्येन;
 ‘at once,’ युष्मत्, एकदा, एककाले.—‘At,’ may often be ex-
 pressed by the indec. part., as, ‘at the sight of that,’
 तद् दृष्ट्वा; or by the loc. c., as, ‘at their arrival,’ तेषु आगतेषु;
 or by the abl. c., as, ‘at his bidding,’ तस्य निदेशात्; or
 by the instr. c., as, ‘at the king’s command,’ राजाज्ञया.

AT-HAND, *adv.* उपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-न्ता-न्तं; ‘to be at hand,’
 उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते-स्थातुं), प्रसुपस्था.
ATHEISM, *s.* नास्तिकता, नास्तिक्यं, देवनिन्दा, परलोकाभाषयुक्तिः.
ATHEIST, *s.* नास्तिकः, देवनिन्दकः, अनौपचार्यादी *m.* (न), नास्तिकमते स्थितः.
ATHEISTICAL, *a.* (Given to atheism) नास्तिकयुक्तिः-क्तिः-क्ति, देव-
 निन्दकः-का-कं.
ATHIRST, *a.* तृषार्तः-त्तौ-त्तै, तृषितः-ता-तं, पिपासुः-सु-सु.
ATHLETE, *s.* मल्लयोद्धा *m.* (द्ध), मल्लः, कल्लः.
ATHLETIC, *a.* (Belonging to wrestling) मल्लयुद्धसम्बन्धकः-का-कं.—
 (Strong) बाहुवीर्यः-रा-रं, मल्लः-ल्ला-ल्लं, व्यायामी-मिनी-मि (न),
 व्यायामशीलः-ला-लं, व्यूढोरस्कः-स्का-स्कं, पृथुशरीरः-रा-रं, बलवान्
 -वती-वत् (न).—(Athletic exercise)
ATHWART, *prep.* कोणाकोणि, विपरीतं, विलोमं, व्यत्यस्तं, प्रतिकूलं;
 ‘athwart the way,’ प्रतिमार्गं; ‘athwart the stream,’ प्रतिस्रोतस्;
 ‘athwart the river,’ नदीपारं, नदीतीरान्तरं.
ATLANTIC, *a.* महासमुद्राणां मध्ये य एटलन्टिकेति अभिधीयते महासमुद्रः.
ATLAS, *s.* भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादि-
 मुद्रितः पत्रसमूहः.
ATMOSPHERE, *s.* आकाशः, नभः *n.* (स्), गगनं, अभं, अन्नरोधं, वायुवर्त्म
n. (न), विहायसः-सं, मण्डलं, शून्यं, शून्यत्वं, आर्धं.
ATMOSPHERICAL, *a.* आकाशीयः-या-यं, आन्तरायः-क्षी-क्षं, वायवः-यी
 -यं, वैहायसः-सो-सं, विहायसीयः-या-यं.
ATOM, *s.* परमाणुः *m.*, अणुः *m.*, कणः, लघुः, लेशः, कणिका, सूक्ष्मः.
ATOMICAL, *a.* (Consisting of atoms) साणकः-की-कं, अणकः-का
 -कं, परमाणुयः-यो-यं.—(Minute) सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्ष्मं.—(Relating
 to atoms) अणुविषयः-या-यं, परमाणुसम्बन्धकः-का-कं.
AT-ONCE, एकदा, युगपत्, एकपदे, एककाले.
TO ATONE, *v. a.* (To expiate, answer for) प्रायश्चित्तं कृ, निष्कृतिं
 कृ, प्रायश्चित्तेन पापं परिशुष्य in caus. (-शोषयति -यितुं), or पापात्
 मुच्य (c. 6. मुच्यति मोक्षं); पापक्षमां मिष्य in caus. (साधयति -यितुं).—
 (To reconcile) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुनो (c. 1. -नयति
 -नेतुं), प्रशम्य in caus. (-शमयति -यितुं).
TO ATONE, *n.* (To agree) सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).—(To stand
 as an equivalent) प्रायश्चित्तः or प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू.
ATONEMENT, *s.* प्रायश्चित्तः, निष्कृतिः *f.*, पापक्षमासाधनं, पापनाशः,
 अग्निहुह *f.*—(One who atones) प्रायश्चित्तकारो *m.* (न), निष्कृतिकर्त्ता
m. (द्ध), पापक्षमासाधकः.
ATONIC, *a.* अग्निनाशकः-का-कं, अग्नेज्ज्ञी-स्विनी-स्वि (न).
ATRABILARIOUS, *a.* कालपित्तसम्पूर्णः-शौ-शै, दुर्मेनाः-नाः-नः (स्).
ATRAMENTOUS, *a.* मलिनयुक्तः-शौ-शै, कृष्णवर्णः-शौ-शै.
ATROCIOUS, *a.* अतिपापी-पिनी-पि (न), अतिदोषो-विणी-वि (न),
 अतिपातकी-किनी-कि (न), अतिपापिहः-हा-हं, अत्यन्तदुष्टाचारः-रा
 -रं, दुर्वृत्तः-न्ता-न्तं, दारुणः-या-यं.
ATROCITY, **ATROCIOUSNESS**, *s.* अतिपातकं, अतिपापं, अतिदोषः, अतिदुष्टता.
ATROPHY, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, शरीरक्षोषणं, अग्न्यभावः, अजीर्णता.
TO ATTACH, *v. a.* (To fix to one’s interests, win over) सङ्गृह्य
 in caus. (सङ्गृह्यति -यितुं), अनुरङ्ग्य in caus. (-रङ्गयति -यितुं).—(To
 connect) सङ्गृह्य (c. 9. -वधाति -वन्तुं).—(To seize) आसेव्य कृ; धृ
 (c. 1. धरति, धर्तुं), आकृष्य (c. 1. -कृषति -कृषितुं).—(To attribute)
 आरुह्य in caus. (-रोपयति -यितुं).—(To be attached) आसङ्ग्य in
 pass. (-सङ्ग्ये), अनुरङ्ग्य in pass. (-रङ्ग्यते).—(To be connected)

सद्यन् in pass. (-यथ्यते).

ATTACHED, *p. p.* अनुक्तः -क्ता-क्तं, आसक्तः -क्ता-क्तं, संसक्तः -क्ता-क्तं, प्रसक्तः -क्ता-क्तं, लग्नः -गना-ग्नं, लगितः -ता-तं, भक्तः -क्ता-क्तं, भक्तिमान् -मती-मत् (त्), अविरक्तः -क्ता-क्तं, संहितः -ता-तं, अनुरागवान् -वती-वत् (त्), सानुरागः -गा-गं.

ATTACHMENT, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, रक्तिः *f.* सङ्गः, आसङ्गः, प्रसङ्गः, भक्तिः *f.*, विश्वासङ्गः, सम्प्रीतिः *f.*, परायणः, तुरायणः. To ATTACK, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं), उपक्रम्, उपाक्रम्, अभिक्रम्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), आस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं); आपुष् (c. 4. -युष्यते -योषुं), प्रतिपुष्, युष् in caus. (योषयति -यितुं), अभिटु (c. 1. -टुयति -ट्रोतुं), उपटु, समाटु, अभिधाव् (c. 1. -धावति -ते -धावितुं), अभिप्रया (c. 2. -याति -यातुं).

ATTACK, *s.* अभियोगः, अभिग्रहः, अभिक्रमः, आक्रमः, अवस्कन्दः, अभिमर्हः. ATTACKED, *p. p.* अभियुक्तः -क्ता-क्तं, आक्रान्तः -ना-नं, आसादितः -ता-तं. To ATTAIN, *v. a.* प्राप् (c. 1. -प्राप्ति, c. 5. -प्राप्ति -प्राप्तुं), सम्प्राप्; लभ् (c. 1. -लभति, लभुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), with acc., अभिगम्; या (c. 2. -याति, यातुं), आया; इ (c. 2. -इति, इतुं), अभी (अभ्येति); च् (c. 1. -च्यति, च्यतुं), अश् (c. 5. -अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्, समश्; मृश् (c. 6. -मृशति, मृष्टुं), आविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

ATTAINABLE, *a.* प्राप्यः -प्या-प्यं, प्रापणीयः -या-यं, गम्यः -म्या-म्यं, लभ्यः -भ्या-भ्यं, समासाद्यः -द्या-द्यं, भुलभः -भा-भं, साध्यः -ध्या-ध्यं.

ATTAINER, *s.* (The conviction of a crime) आपर्षणः. (Taint, sully of character) कलङ्कः, अपयशः *n.* (स्), अपकीर्तिः *f.*

ATTAINED, *p. p.* प्राप्तः -ता-तं, लभ्यः -भा-भं, अभिगतः -ता-तं,

ATTAINMENT, *s.* लाभः, लप्तिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, अवाप्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अर्जनं, उपाजनं; 'attainment of knowledge,' विद्यागमः.

To ATTAINT, *v. a.* (To corrupt, disgrace) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कलङ्क कृ. - (To convict) आपृष् (c. 10. -पृषयति -यितुं), आपर्षणं कृ.

ATTAINED, *p. p.* (Convicted) आपर्षितः -ता-तं. (Corrupted) दूषितः -ता-तं.

To ATTEMPT, *v. a.* (To mingle in just proportions) यथांशतम् मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or संयुज् in caus. (-योजयति -यितुं); द्रवोक्. - (To soften, mollify) श्म in caus. (श्मयति -यितुं), यद (nom. चदयति -यितुं), छिद्योक्. - (To regulate) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).

To ATTEMPT, *v. a.* (To try) यत् (c. 1. यतते, यतितुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), आरम् (c. 1. -रभते -रभुं), समारम्; उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), यद् (c. 1. यटते, यटितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), वेष्ट (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं), उद्योगं कृ. - (To attack) आक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति -क्रमितुं).

ATTEMPT, *s.* समुद्यमः, उद्यमः, आरम्भः, उपक्रमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, वेष्टा, यद्, साधनं, आघातः. (Attack) आक्रमः.

ATTEMPTED, *p. p.* आरम्भः -भा-भं, अध्यवसायितः -ता-तं, समुद्यतः -ता-तं. ATTEMPTER, *s.* आरम्भकः, प्रवर्त्तकः, उपक्रमिता *m.* (नृ), आक्रमकः.

To ATTEND, *v. a.* (To listen to) श्रु (c. 5. श्रुणोति, श्रोतुं), आश्रु, उपश्रु; आकर्ण् (c. 10. -कर्णयति -यितुं). - (To fix the attention upon) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), प्रणिधा, समाधा; मनो युज् (c. 7. युनक्ति, योक्तुं), सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं). - (To wait upon) श्रु in desid. (शुश्रूषते, शुश्रूषितुं), आश्रु, प्रतिश्रु; सेव्, उपसेव्; उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), पशुपस्था, उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं), परिचर्,

उपाचर्; परिधिश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), उपास् (c. 2. -आले -आलितुं). - (To accompany) अनुया (c. 2. -याति -यातुं), परिषु in caus. (-वारयति -यितुं). - (To stay for) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).

To ATTEND, *v. n.* (To be attentive) अवधा in pass. (-धीयते); 'let attention be paid,' अवधीयत. - (To delay) विलम्ब् (c. 1. -लघते -लघितुं).

ATTENDANCE, *s.* शुश्रूषा, परिचर्यः, उपासनं, उपचारः, सेवा, उपसेवा, अनुगमनं.

ATTENDANT, *a.* सहगामी -मिनी -मि (नृ), सहचारी -रिणी -रि (नृ).

ATTENDANT, *s.* सेवकः, परिचरः, सहचारी *m.* (नृ), अनुयायी *m.* (नृ), अनुसारी *m.* (नृ), अनुचरः, पारिषदः, परिधिस्थः. - (Train of attendants) परिवारः, परिवर्हः. - (Of Siva) प्रमथः.

ATTENDED, *p. p.* (Accompanied) सहितः -ता-तं, समेतः -ता-तं, परिचरितः -ता-तं, परिषृतः -ता-तं, वृतः -ता-तं, समन्वितः -ता-तं. - (Attended to) अनुष्ठितः -ता-तं. When only two persons are referred to, द्वितीय or सहाय may be used; as, 'attended by Indrasena,' इन्द्रसेनद्वितीयः -या-यं or इन्द्रसेनसहायः -या-यं; 'attended by servants,' सम्रेष्यः -प्या-प्यं.

ATTENT, *a.* निविष्टः -ष्टा-ष्टं, अवहितः -ता-तं, आहितः -ता-तं.

ATTENTION, *s.* अवधानं, अवधानता, अवस्था, अन्यवेक्षा, अपेक्षा, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, मनोनिधानं, मनःप्रवेशः, निविष्टचित्ता, मनोयोगः, आसक्तिः *f.*, अनुरागः, अप्रमादः. - (To a pursuit) परायणः, अनुष्ठानं, सेवनं, उपसेवा. - (To discourse) कथानुष्ठानः. - (To one object) एकाग्रता.

ATTENTIVE, *a.* सावधानः -ना-नं, अवहितः -ता-तं, दत्तावधानः -ना-नं, कृतावधानः -ना-नं, अभिनिविष्टः -ष्टा-ष्टं, आसक्तः -क्ता-क्तं, आसक्तचित्तः -क्ता-क्तं, आश्रवः -वा-वं, समाहितः -ता-तं, प्रमादरहितः -ता-तं, यत्नवान् -वती-वत् (त्), प्रसितः -ता-तं, अप्रमत्तः -क्ता-क्तं. - (Closely attentive) अनन्यमनः -ना-नः (स्), एकाग्रः -या-यं, अनन्यवृत्तिः -त्ति-त्ति, एकतानः -ना-नं, एकाग्रतः -ना-नं.

ATTENTIVELY, *adv.* सावधानं, अवधानात्, अवहितं, मनःप्रवेशेन, प्रमाद-व्यतिरेकेण.

To ATTENUATE, *v. a.* कृश (nom. कृशयति -यितुं), तनुक्, क्षि in caus. (क्षपयति -यितुं), छल्ल (nom. छल्लयति -यितुं), सूक्ष्मीकृ.

ATTENUATED, *p. p.* कृशः -शा-शं, प्रकृशितः -ता-तं, परिकृशः -शा-शं, तनुः -नुः, न्वी -नु, क्षीणः -णा-णं, शीणः -शो-शं, क्षामः -ना-नं. - (In body) कृशान्नः -न्नी-न्नी, शुष्कान्नः -न्नी-न्नी.

ATTENUATION, *s.* काश्यं, क्षामता, शीणता. - (Of body) कृशान्नत्वं, शरीरशीणत्वं.

To ATTEST, *v. a.* (To bear witness of) साक्ष्यं or साक्षितां दा (c. 3. ददाति, दातुं), साक्ष्येण or साक्षिणा or प्रत्यक्षदर्शनेन प्रमाणं दा, or प्रमाणीकृ, or दिश् (c. 6. दिशति देष्टुं). - (To call to witness) आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं), साक्षिणं कृ.

ATTEST, ATTESTATION, *s.* साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, दृढोक्तिः, प्रत्यक्षप्रमाणं.

ATTIC, *s.* (Upper room) चट्टः, क्षीमः, शिरोमण्डपः.

To ATTIRE, *v. a.* (To attire one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं). - (To clothe) वेष्ट (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), संव्ये (c. 1. -व्ययति -व्यातुं). - (To adorn) परिष्कृ (c. 8. -करोति -कृतुं), जलङ्कृ, संस्कृ; भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).

ATTIRE, *s.* वस्त्रं, वेश्म, परिधानं, परिच्छदः, आभरणं, भूषणं, वस्त्रः,

संभानं, अलङ्कारः, परिष्कारः.

ATTIRED, *p. p.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, परिच्छन्नः -त्रा -त्रं, संघातः -ता -तं, प्रापुतः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं.

ATTITUDE, *s.* स्थानं, भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*, आकारः, रूपं, वृत्तिः *f.*, भूमिः *f.*

ATTORNEY, *s.* परकार्यसाधकः, परकार्यसम्पादकः, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः.

TO ATTRACT, *v. a.* आकृष्य (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), समाकृष्य, प्रतिकृष्य, समुपकृष्य; अभिप्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं).—(To beguile) मुह्य in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्य, सम्मुह्य; प्रलुभ्य in caus. (-लोभयति -यितुं), विलुभ्य.

ATTRACTED, *p. p.* आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं, विलोभितः -ता -तं, मोहितः -ता -तं.

ATTRACTION, *s.* आकर्षणं -येण, आकृष्टिः *f.*, सन्निकर्षणं.—(Allurement) प्रलोभनं, विलोभनं, विलोभनं; 'desire to blend,' वियविषा.

ATTRACTIVE, *a.* आकर्षकः -की -कं, कर्षकः -का कं, मनोहरः -रा -रं, आकर्षणशालः -ला -लं, चित्रापहारी -रिणी -रि (नृ).—(Beguiling) मोही -हिनी -हि (नृ), प्रलोभकः -का -कं.—(Winning friends) मित्रयुः -युः -यु.

ATTRIBUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अध्यारोपणीयः -या -यं, अभिसन्धनीयः -या -यं.

TO ATTRIBUTE, *v. a.* (As an action, quality, &c., to any one) कर्म गुणं वा इत्यादि कस्मिंश्चित् or कस्मैषिद् सारुह in caus. (-रोपयति -यितुं), अध्यारुह्य or अभिसम्पन्ध् (c. 9. -वध्नाति -वन्धुं) or सधन्, or दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To attribute a fault) दोषारोपणं or दोषकत्वनं or दोषप्रसङ्गं कृ.

ATTRIBUTE, *s.* गुणः, विशेषः, विशेषणं, संज्ञाविषयः.

ATTRIBUTIVE, *a.* वाच्यः -व्या -व्यं, विशेषकः -का -कं, विशेषणः -णा -णं.

ATTRACTION, *s.* (The act of wearing things by rubbing one against another) घर्षणं, सम्मर्शः -र्शनं, पेचणं, क्षयः, क्षीयन्.—(Grief for sin) भयमूलः पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः.

TO ATTUNE, *v. a.* (To make any thing musical) सुस्वरं -रं -रं कृ, तालोपेतं -तां -तं कृ.—(To tune one thing to another) गीतवादित्रादि तुल्यस्वरं कृ, गीतवादित्रादीनाम् एकतालं कृ, तीर्थ्यत्रिकं कृ, नानाध्वनीनां तूर्यादीनाम् ऐक्यं कृ.

AUBURN, *a.* श्यावः -वा -यं, कपिशः -शा -शं, पारुषण्यः -शा -शं.

AUCTION, *s.* वट्टमानमूल्येन नानाद्रव्यविक्रयः, घोषणपूर्वकं नानाद्रव्यविक्रयः.—(Auction-room) द्रव्यविक्रमगृहं.

AUCTIONEER, *s.* विक्रेता *m.* (नृ), विक्रीयकः, विक्रयी *m.* (नृ), यो घोषणपूर्वकं विक्रयाणि द्रव्याणि विक्रीणाति.

AUDACIOUS, *a.* प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, गल्भः -ल्भा -ल्भं, पृष्टः -ष्टा -ष्टं, साहसिकः -की -कं, निर्लेजः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिभानयान् -वती -वत् (नृ), निर्भयः -या -यं; 'to be audacious,' धृम् (c. 5. धृष्योति, धर्षितुं).

AUDACIOUSLY, *adv.* प्रगल्भेन, निर्भये, धार्ढ्येन, लज्जां विना.

AUDACITY, *s.* प्रगल्भता, धार्ढ्यं, भ्रष्टता, साहसं, निर्लेज्यत्वं, प्रतिभानं.

AUDIBLE, *a.* श्राव्यः -व्या -व्यं, श्रोतव्यः -व्या -व्यं, कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णश्रव्यः -वा -यं, श्रावणाहं -हं -हं, श्रवणयोग्यः -ग्या -ग्यं, श्रोत्रग्राह्यः -ज्ञा -ज्ञं.

AUDIBLY, *adv.* श्राव्यप्रकारेण, कर्णगोचरं.

AUDIENCE, *s.* (The act of hearing) श्रवणं, आकर्षणं, निशमनं.—(Liberty of speaking to or seeing a superior) राजदर्शनं, दर्शनं; 'he is come begging an audience,' दर्शनार्थम् आगतोऽस्ति.

—(An auditory, hearers) श्रोतारः *m. pl.* (नृ), सभा, सभासदः *m. pl.*, सदः *n.* (स्), परिषद् *f.*, प्रेषकाः *m. pl.*—(Audience-chamber) दर्शनशाला, दर्शनगृहं.

AUDIT, *s.* गणितशोधनं, गणितशुद्धीकरणं, गुणनी, विगणनं, अनुसन्धानं, अनुयोगः, परीक्षणं.

TO AUDIT, *v. a.* गणितानि शुष्य in caus. (शोधयति -यितुं), or शुद्धीकृत्य or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), or अनुपुञ्ज (c. 7. -पुनक्ति -योक्तुं) or परीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं); गुणनीं कृ, विगणनं कृ.

AUDITED, *p. p.* शुद्धीकृतः -ता -तं, शोधितः -ता -तं, विगणितः -ता -तं.

AUDITOR, *s.* श्रोता *m.* (नृ).—(One employed to take an account)

गणितशोधकः, अनुसन्धायी *m.* (नृ), गुणकः.

AUDITORY, *s.* (A collection of hearers) श्रोतारः *m. pl.*, सभासदः *m. pl.*, सभा, सदः *n.* (स्), परिषद् *f.*—(A lecture room) पाठशाला, श्रवणशाला.

AUGER, *s.* आस्फोटनी, वेधनिका, आविधः.

AUGHT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन.

TO AUGMENT, *v. a.* वृष्य in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्य, परिवृष्य; एष्य in caus. (एषयति -यितुं), सनेष्यः प्रचुरीकृत्य; आय्ये in caus. (-प्यायति -यितुं), समाय्ये.

TO AUGMENT, *v. n.* वृष्य (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), अभिवृष्य, प्रवृष्य, विवृष्य; ऋष्य (c. 5. ऋप्नोति, c. 4. ऋप्यति, ऋषितुं), समृष्य; उपष्य in pass. (-चोयते), प्ये (c. 1. प्यायते, प्यातुं), वृह्य in caus. (वृहयति -यितुं), उपवृह्य, समुपवृह्य.

AUGMENT, *s.* वृद्धिः *f.*—(In grammar) सामोक्तिः *f.*

AUGMENTATION, *s.* (The act) वर्धनं.—(The state) वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, ऋद्धिः *f.*, उपचयः, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*

AUGMENTED, *p. p.* संवर्द्धितः -ता -तं, वृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, उपषितः -ता -तं, प्रचुरीकृतः -ता -तं, समेधितः -ता -तं.

AUGUR, *s.* शकुनपरीक्षकः, सजन्मन्, पूर्वेषिहनिरीक्षकः, पूर्वैलक्षणज्ञः, पश्चिगतिहस्तरेखादिलक्षणत् शुभाशुभदर्शकः, भूकम्पाद्युत्पातपश्चिगतिचक्षुःस्पन्दादिनिमित्तफलकथकः.

TO AUGUR, *v. n.* भूकम्पाद्युत्पातपश्चिगतिचक्षुःस्पन्दादिनिमित्तफलकथनेन शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं or सद्यश्चीनं प्रदृश्य in caus. (-दर्शयति -यितुं); शकुनानि or पूर्वैलङ्गानि परीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं).—(To conjecture) अनुमा (c. 2. -माति -मातुं), शङ्क्य (c. 1. शङ्कते, शङ्कितुं).

AUGURED, *p. p.* (Foreshewn) प्रदर्शितः -ता -तं.—(Inferred) अनुमितः -ता -तं.

AUGURY, *s.* (The act of prognosticating) पश्चिगतिहस्तरेखाचक्षुःस्पन्दादिलक्षणत् शुभाशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं, शकुनपरीक्षणं, पूर्वैलक्षणज्ञानं.—(An omen) शकुनं, सजन्मं, पूर्वेषिहं, पूर्वैलक्षणं.

AUGUST, *a.* ऐश्वर्यः -री -रं, ऐशिकः -की -कं, प्रतापवान् -वती -वत् (नृ), महामहिमा -मा -म (नृ), अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिमहान् -हती -हत् (नृ), राजयोग्यः -ग्या -ग्यं.

AUGUST, *s.* श्रावणः, नभाः *m.* (स्), भाद्रः, नभग्यः, प्रोहपदः.

AUGUSTNESS, *s.* महाप्रतापः, अतिमहत्त्वं, अत्युत्कृष्टता, प्रतापः.

AUNT, *s.* (By the mother's side) मातुली, -ला, -लानी.—(Father's sister) पितृस्वसा *f.* (नृ).

AURICLE, *s.* (The external ear) कर्णशकुली *f.*, कर्णवहिर्भागः.—(Of the heart) हृद्गुह्यं कर्णोकारः कोपः.

AURICULAR, *a.* (Relating to the ear) कारणः -णी -णं, कार्षिकः -की -कं, श्रावणः -णी -णं, श्रोतः -ती -तं.—(Told in the ear, secret) उपकर्णं

or कर्णे जपितः-ता-तं or जप्यः-या-यं. सुगुप्तः-भा-भं.—(Within the sense of hearing) कर्णेगोचरः-रा-रं.

AURORA, *s.* (The dawn) अरुणः, दिवसमुखं, अहर्मुखं, उपः, पूर्वसन्ध्या.

AUSPICE, *s.* (An omen drawn from birds) शकुनं, निमित्तं, पक्षि-गतिप्रयुक्तं पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं—(Favour, protection) आश्रयः, अनुग्रहः.

AUSPICIOUS, *a.* शुभः-भा-भं, कल्याणः-शी-शं, शुक्लः-री-रं, शिष्यद्वारः-रा-रं, भद्रः-द्रा-दं, मङ्गल्यः-त्या-त्यं, माङ्गलिकः-की-कं, शर्मवान्-वती-वत् (त्), शुभद्वारः-रा-रं, श्रेमकरः-रा-रं, तिष्यः-या-यं.—(Prosperous) सौभाग्यवान्-वती-वत् (त्), श्रीयुक्तः-क्ता-कं, श्रेमवान्-वती-वत् (त्).—(Favourable) प्रसन्नः-जा-जं, अनुयाही-हिणी-हि (न्); 'an auspicious moment,' शुभलग्नः, लग्नवेला.

AUSPICIOUSLY, *adv.* दिव्या शुभलग्ने, शुभद्वारे, सौभाग्येन, कौशल्येन, श्रेमेण.

AUSPICIOUSNESS, *s.* कल्याणं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, श्रेमः.

AUSTERE, *a.* निपुः-रा-रं, कर्कशः-श-शं, कठिनः-ता-तं, उग्रः-या-यं, कटुमतिः-तिः-ति, कठोरः-रा-रं, निर्देयः-या-यं.—(In taste) शुक्रः-क्ता-कं.

AUSTERELLY, *adv.* निपुः, कठिन्येन, कठोरं, नैर्घृण्येण, उग्रं.

AUSTERENESS, AUSTERITY, *s.* (Severity) कर्कश्यं, कठिन्यं, कठिनता, उग्रता, निपुः, नैर्घृण्यं, कठोरता, कटुता.—(Penance) तपः *n.* (स), कृच्छ्रः; 'patient of austerities,' तपःकेशमहः; 'to practise austerities,' तप in pass. (तप्यते), सन्नपः; तपस्य् (nom. तपस्यति).

AUSTRAL, *a.* (Southern) दक्षिणः-भा-भं, सपाचीनः-ना-नं.

AUTHENTICAL, AUTHENTIC, *a.* मित्रप्रमाणः-शा-शं, असस्यप्रमाणः-शा-शं, प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणयुक्तः-क्ता-कं, आसः-भा-भं.—(Real, genuine) वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-कं, निर्व्यलीकः-का-कं, निर्व्याजः-जा-जं, सकृन्निभः-मा-मं, सकल्पितः-ता-तं, मूलिकः-की-कं, सारः-रा-रं, तथ्यः-या-यं, सत्यः-ता-तं.

AUTHENTICALLY, *adv.* प्रमाणतः *ind.* प्रमाणानुरूपेण, वस्तुतः, तत्त्वतः, निर्व्यलीकं, सारतः.

To AUTHENTICATE, *v. a.* प्रमाणीकृतः, प्रमाण (nom. प्रमाणयति-यितुं), सत्यकृ.

AUTHENTICITY, *s.* प्रामाण्यं, प्रमाणत्वं, वास्तवता, निर्व्यलीकता, सकृन्निभता, मौलता, सारता, सत्यता.

AUTHOR, *s.* (The first beginner of any thing) प्रयोजकः, प्रवर्तकः, आरम्भकः, आदिकर्ता *m.* (ज्ञे).—(The effector) साधकः, उत्पादकः, सम्पादकः, जनकः, कर्ता *m.* (ज्ञे), कारकः, निष्ठाहकः.—(A writer) निबन्धा *m.* (नृ), ग्रन्थकारः, ग्रन्थकर्ता *m.* (ज्ञे), रचकः.

To AUTHORISE, *v. a.* (To establish by authority) प्रमाणीकृ, प्रमाणेन सिद्धीकृ or स्थिरीकृ or संस्था in caus. (स्थापयति-यितुं), सप्रमाणं-शां-शं कृ, प्रमाणयन्-वतीं-वत् कृ.—(To give authority to any one) नियुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते, c. 10. -योजयति-यितुं), अधिकास्ति दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(To permit) अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-जोते-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 1. -मन्यते-मन्तुं).

AUTHORISED, *p. p.* प्रमाणीकृतः-ता-तं, सप्रमाणः-शा-शं, नियुक्तः-क्ता-कं, अधिकृतः-ता-तं, नियोगी-गिनी-गि (न्), विधीयमानः-ना-नं.—(Permitted) अनुज्ञातः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं.

AUTHORITATIVE, *a.* प्रामाणिकः-की-कं, प्रमाणधारी-रिणी-रि (न्), वैधिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, शासनानुरूपः-या-यं.

AUTHORITATIVELY, *adv.* प्रमाणतः *ind.* प्रमाणानुसारेण, विधिवत्, आचारानुरूपं, शासनतः.

AUTHORITY, *s.* (Weight of testimony, credit) प्रमाणी, प्रामाण्यं.—(Power, influence, control) शक्ति *f.*, प्रभावः, वशी.—(Domi-

nion) श्रेष्ठ्यं, राज्यं, प्रभुत्वं.—(Weight) गुरुत्वं, गौरवं.—(Credibility) श्रेष्ठ्यता.—(Legal power, title) अधिकारित्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, नियोगः, कर्तृत्वं, प्रभुत्वं.—(A received text) सामवचनं, निर्देशनं.—(Testimony) साक्ष्यं.—(A person invested with legal powers) अधिकारी *m.* (न्), नियोगी *m.* (न्), प्रभुः *m.*—(An authority, a guide) निर्देश *m.* (ज्ञे); 'of little authority,' अल्प-प्रमाणः-या-यं, अल्पप्रभावः-या-यं; 'by his authority,' तस्य आज्ञया.

AUTHORSHIP, *s.* निबन्धत्वं, ग्रन्थकर्तृत्वं, कर्तृत्वं.

AUTO-BIOGRAPHY, *s.* आत्मवृत्तान्तरचरनं, आत्मचरित्रचरनं.

AUTOCRACY, *s.* साम्राज्यं, आधिपत्यं, राजाधिपत्यं, स्वाधिपत्यं, स्वाधीनता.

AUTOCRAT, *a.* सखाद *m.* (ज्ञ), अधिराजः, राजाधिराजः.

AUTOCRATICAL, *a.* साम्राज्ययोग्यः-ग्या-ग्यं, स्वाधीनः-ना-नं.

AUTOGRAPH, *s.* स्वहस्तालिखितं, स्वहस्ताक्षरं, स्वहस्तलेखः, स्वहस्तलिपिः *f.*

AUTOMATON, *s.* स्वयं चलति यद् यत्नं, स्वयंप्रवृत्ता मूर्तिः.

AUTUMN, *s.* शरद् *f.*, शरदा, शरत्कालं, श्रावणावधिः *m.*, वर्षावसानः.

AUTUMNAL, *a.* शरत्कालीनः-ना-नं, शरदीयः-या-यं, शरदः-री-रं, शरदी-दिनी-दि (न्).—(Produced in autumn) शरदन्नः-जा-जं, शरदुद्भूतः-या-यं.

AUXILIARY, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न्), उपकारकः, उपकारी *m.* (न्), उत्तरसाधकः.

AUXILIARY, *a.* उपकारकः-का-कं or -री-रिणी-रि (न्), सहकारी-रिणी-रि (न्), उत्तरसाधकः-का-कं.—(Auxiliary verb) गौणक्रिया.

To AVAIL, *v. a.* (To assist) उपकृ (c. 8. -करोति कर्तुं), हितं कृ, साहाय्यं कृ, अनुग्रह (c. 9. -गुरुति ग्रहीतुं).—(To avail one's self of) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्ते), उपयुज्.

To AVAIL, *v. n.* (To be of use) सोपकारः-रा-रं or सफलः-ला-लं भू or अस्, हिताय or फलाय or लाभाय भू.

AVAIL, *s.* (Use) प्रयोजनं, उपयोगः.—(Profit) फलं, हितं, लाभः, साफल्यं, सर्थः.—(Aid) उपकारः.

AVAILABLE, *a.* (To be used) प्रयोज्यः-न्या-न्यं, उपयोजनीयः-या-यं, प्रयोगी-गिनी-गि (न्).—(Profitable) सफलः-ला-लं, सर्थकरः-री-रं.

AVANT-GUARD, *s.* सेनामुखं, ध्वजनीमुखं, रणमूढा *m.* (न्), नासीरं, अग्रगृहः, प्रथमपङ्क्तिः *f.*

AVARICE, *s.* लोभः, अतिकाङ्क्षा, लालसा, जिघृक्षा.—(Desire of wealth) सर्थकामः, विज्ञेहा, धनतृष्णा, धनलोभः.

AVARICIOUS, *a.* लोभी-भिनी-भि (न्), लुभः-आ-अं, लोभवान्-वती-वत् (त्), कृपणः-शा-शं, अर्थपरः-रा-रं, अर्थलुभः-आ-अं, धनलुभः-आ-अं, धनाधी-धिनी-धि (न्), लिप्सुः-प्सु-प्सु, मितम्यचः-चा-चं.

AVARICIOUSNESS, *s.* कृपणत्वं, कार्यस्य, लुभ्यता, धनलुभ्यता, अतिलोभः.

AVARICIOUSLY, *adv.* लोभेन, लोभात्, सलोभं, कार्यस्येन, कृपणं, अतिकाङ्क्षया.

AVAUNT, *interj.* अघैहि, अपसर, दूरम् अपसर.

To AVENGE, *v. a.* प्रतिकृ (c. 8. -करोति -कुरुते-कर्तुं), परिष्कृ, प्रतिहिंस (c. 1. -हिंसति, c. 7. हिंसति-हिंसितुं), प्रतोकारं or प्रतिहिंसां कृ.—(To punish) दण्ड (c. 10. दण्डयति-यितुं).—(To wipe out a grudge) वैरं शुष् in caus. (शोधयति-यितुं).

AVENGED, *p. p.* प्रतिकृतः-ता-तं, प्रतिहिंसितः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, नियतितः-ता-तं.—(Wiped out as a grudge) शोधितः-ता-तं.—(Punished) दण्डितः-ता-तं.

AVENGEMENT, *s.* प्रतोकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिहिंसा, नियतनं, वैरशुद्धिः *f.*

AVENGER, *s.* प्रतिहिंसकः, प्रतिहन्ता *m.* (नृ), प्रतोकारकर्त्ता *m.* (ज्ञे), वैरशोधकः.

AVENUE, *s.* (An approach) पथः, सागमः, द्वारः.—(An alley of

treus) तरुपंक्तिः *f.* मार्गे उभयतो रोपिता वृक्षश्रेणी.
 To AVER, *v. a.* शपथेन or दिव्येन or दाव्येन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 AVERAGE, *s.* (Mean proportion) मध्यस्थता, मध्यत्वं, मध्यः, मध्यमावस्था, सभ्यः.
 AVERMENT, *s.* दृढवाक्यं, दृढवचनं, दृढोक्तिः *f.* स्थिरवचनं.
 AVERSE, *a.* विरक्तः-क्रा-कं. प्रतिकूलः-ला-लं, विपरीतः-ता-तं, विमतः-ता-तं, विमनोभूतः-ता-तं, द्वेषी-विषयी-पि (न्), वैरी-रिणी-रि (न्).—(To be averse) विरक्त in pass. (-रज्यते), अपायुत् (c. 1. -वर्जते-वर्जितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते).—(Averting the face) पराङ्मुखः-खी-खं, विमुखः-खी-खं.
 AVERSELY, *adv.* निष्कामं, प्रतिकूलं, विपरीतं, विरक्तं, विरक्ता.
 AVERSENESS, AVERSION, *s.* वैरित्वं, विरक्तिः *f.*, निग्रहः, प्रतिकूलता, विमतिः *f.*, पराङ्मुखता, वैमुख्यं, वैपरीत्यं, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, द्वेष्यताः 'aversion to business.' कार्यप्रहेयः.
 To AVERT, *v. a.* अपवृत्त in caus. (-वर्त्यति-यितुं), व्यावृत्, निवृत्, विनिवृत्, निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), प्रतिवृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति-नोद्धुं), अपानुद्, विमुक्तौक्यं.
 AVERTED, *p. p.* (Having the face averted) पराङ्मुखः-खी-खं, विमुखः-खी-खं, विमुखीकृतः ता-तं, विमुखी-खिनी-खि (न्), पराधीनः-ना-नं.—(Kept off) निवारितः-ता-तं, व्यावृत्तः-ता-तं.
 AVIARY, *s.* विद्वङ्गः, पन्नरं, पिन्नरं, वीतंसः, कपोतपालिका, पक्षिशाला, कुलायिका.
 AVIDITY, *s.* अतिबुधा, गुप्तता, गह्वः, अतिस्पृहा, कीर्तुल्ल, लालसा, अतिलोभः.
 AVOCATION, *s.* (Calling aside, withdrawing) अपकर्षणं, आकर्षः, अपहरणं.—(Business that calls aside) कार्यं, क्रमे *n.* (न्), विक्रमे *n.* (न्), व्यापारः, व्यवसायः.
 To AVOID, *v. a.* यूज् in caus. (उज्यति-यितुं), परिवृज्, विवृज्, परित्व (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं); प्रोक्त (c. 6. -उञ्जति-उञ्जितुं); हा (c. 3. -जहाति, हातुं); त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).
 AVOIDABLE, *a.* (To be avoided) परिहरणीयः-या-यं, परिहर्ष्यः-या-यं, परिव्याज्यः-ज्या-ज्यं, हेयः-या-यं, हातव्यः-या-यं, त्याज्यः-ज्या-ज्यं.
 AVOIDANCE, *s.* त्यागः, परित्यागः, परिहारः, परिहरणं, प्रतिहरणं, वज्रनं, प्रोञ्जनं.
 AVOIDED, *p. p.* परित्वः-ता-तं, त्यक्तः-क्रा-कं, परित्यक्तः-क्रा-कं, विवर्जितः-ता-तं, प्रोञ्जितः-ता-तं.
 To AVOUCH, *v. a.* (To affirm) दाव्येन or स्थव्येन or शपथेन वद् (c. 1. वदति, वदितुं).—(To vindicate, assert any thing in favour of another) परार्थं प्रतियद्.
 To AVOW, *v. a.* (To confess) स्वीकृ, अङ्गीकृ, उरीकृ, अनुभाष (c. 1. -भाषते-भाषितुं).—(To declare openly) प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 AVOWED, *p. p.* स्वीकृतः-ता-तं, अङ्गीकृतः-ता-तं, व्यक्रोदितः-ता-तं.
 AVOWEDLY, *adv.* प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं, अगुप्तं.
 To AWAIT, *v. a.* अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं), उदीक्ष, प्रतीक्ष; प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति-यितुं), उद्दृष्ट (c. 1. -उद्दृष्टं-उद्दृष्टुं), अपेक्षां कृ.
 To AWAKE, AWAKEN, *v. a.* जागृ in caus. (जागरयति-यितुं), जृप् in caus. (जोषयति-यितुं), प्रजृप्, प्रतिजृप्, विजृप्; निद्राभङ्ग (c. 7. भनक्ति, भेत्तुं), निद्राभङ्ग कृ.—(To incite) उत्था in caus. (-थापयति-यितुं), उत्साह in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्साह; उत्तिज् (c. 10. -तेजयति-यितुं).
 To AWAKE, *v. m.* जागृ (c. 2. जागरति, जागरितुं), प्रजागृ; जृप् (c. 4. बुध्यते, बोद्धुं), अनुजृप्, प्रजृप्, प्रतिजृप्, विजृप्, प्रतिजृप्.
 AWAKE, *a.* — पयुहः-डा-डं, प्रतिबुद्धः-डा-डं, विप्रबुद्धः-

-डा-डं, प्रजागरः-रा-रं, उचिद्गः-डा-डं; 'that which keeps one awake at night,' रात्रिजागरदः.

AWAKENED, *p. p.* जागरितः-ता-तं, प्रबोधितः-ता-तं, निद्राभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.
 AWAKENING, *s.* प्रबोधनं, प्रबोधः, निद्राभङ्गनं.
 To AWARD, *v. a.* दा in caus. (दापयति-यितुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं).
 AWARD, *s.* (Judgment, sentence) विचारः, निर्णयः, निष्पत्तिः *f.*, तीरणं, समाधानं, दण्डः, आज्ञा.
 AWARDED, *p. p.* दापितः-ता-तं, तीरितः-ता-तं.
 AWARDER, *s.* विचारकः, निर्णयता *m.* (तु), दापकः.
 AWARE, *a.* (Excited to consciousness) विज्ञापितः-ता-तं, बोधितः-ता-तं.—(Knowing) वेदी-दिनी-दि (न्), हः-हा-हं in comp.—(Vigilant, attentive) सावधानः-ना-नं, जागरः-रा-रं, -री-रिणी-रि (न्); 'he is aware,' वेत्ति, जानाति.
 AWAY, *a.* and *adv.* expressed by the preposition अप.—(Absent) परोक्षः-खा-खं, स्थानान्तरङ्गतः-ता-तं, अनुपस्थितः-ता-तं, अविद्यमानः-ना-नं.—(Far away) दूरस्थः-स्या-स्थं, दूरस्थायी-यिनी-यि (न्).—(Come along) यातु.—(Begone) अर्पहि, अपसर, हूम्; 'away with this fear.' अलम् अनया शङ्कया.
 AWE, *s.* आदरः, सम्भयः, विस्मयः, चामः, आतङ्कः, आदरप्रयुक्तं भयं.—(To stand in awe of) भी (c. 3. बिभेति, भेतुं), त्रस् (c. 4. त्रस्यति, त्रसितुं) with abl., आद् (c. 6. -द्रियते) with acc.
 To AWE, *v. a.* (To strike terror into) भी in caus. (भाययति or भीषयति-यितुं), त्रस् in caus. (त्रासयति-यितुं), व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, सम्भयेण उपहृन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).
 AWE-STROCK, *a.* सम्भान्तः-ना-नं, विस्मयाकुलः-ला-लं, भयविभ्रतः-ता-तं.
 AWFUL, *a.* घोरः-रा-रं, दाहणः-खा-खं, भैरवः-वा-वं, भीषणः-खा-खं, भयङ्करः-रा-रं, भयानकः-का-कं.—(Worshipful) आदरणीयः-या-यं, आदृत्यः-या-यं, पूज्यः-ज्या-ज्यं.
 AWFULLY, *adv.* दाहणं, घोरं, यथा सम्भय उत्पद्यते तथा.
 AWFULNESS, *s.* घोरता, दाहणता, भीषणं, भैरवं, भीष्यं.
 AWHILE, *adv.* कियत्कालं, किञ्चित्कालं, अल्पकालं, इत्यकालं, मुहुर्भूतं, क्षणं, यत्किञ्चित्समयं.
 AWKWARD, *a.* (Clumsy, unskilful) सदृष्टः-खा-खं, अनामः-ना-नं, अपदुः-दुः-दु, अक्षिप्तः-प्रा-प्रं, अविज्ञः-ता-तं, सकृती-तिनी-ति (न्).—(Inelegant) विकृपः-पी-पं, स्पूलः-ला-लं.
 AWKWARDLY, *adv.* अपदु, सदृष्टं, अक्षिप्तं, अनामं.
 AWKWARDNESS, *s.* (Unskilfulness) अपाटवं, अपटुता, सदृष्टत्वं, अक्षिप्तत्वं.—(Inelegance) स्पूलता, वैरूप्यं.
 AWE, *s.* सारा, चर्मप्रवेदिका, आविषः, वेधनिका.
 AWE, *s.* (A beard of corn) शूकः-कं, शस्यशूकं, किंशारः *m.*
 AWNING, *s.* वितानं, वितानकं, आच्छादनं, उल्लोचः.
 AWRY, *adv.* तिरस्, साचि, तिर्यक्, कुटिलं, त्रिभं, अनुजृप्.—(Per-versely) विपरीतं, प्रतिकूलं, विलोमं.
 AXE, *s.* टङ्कः, कुठारः, परजुः *m.*, परजृप्, छिदिः *f.*, वृक्षभिद् *f.*, वृक्षभेदी *m.* (न्), क्षपितिः *m.*
 AXIOM, *s.* तत्त्वं, सूत्रं, सिद्धान्तः, आदेशः, वचनं.
 AXIOMATIC, *a.* सीधः-जी-वं, सिद्धान्ती-तिनी-ति (न्).
 AXIS, *s.* अक्षः, मुखः, मेरु *m.*
 AXLE, AXLE-TREE, *s.* अक्षायं, अक्षदण्डः.
 AY, *adv.* तथेति, एवं, हूम्, जाम्.
 AYE, *adv.* सदैवा, सदा, नित्यं, नित्यदा, शाश्वतं, अजलं, शाश्वतीः समाः.

AZURE, *a.* नीलः-ला-लं, नीलवर्णः, -ला-लं, आकाशवर्णः-ला-लं.

B.

To BAW, *v. n.* उ (c. 1. जपते, सोतुं), मेघवत् or उरधवत् शब्दं कृ.

To BABBLE, *v. n.* (To prattle like a child) बालवत् जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).—(To talk idly) जल्प्.—(To tell secrets) रहस्यं प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं) or विख्या, in caus. (-ख्यायति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.

BABBLE OR BABBLING, *s.* जल्पः, जल्पनं, वाचकता, बालवचनं, आख्यायिका.

BABBLER, *s.* बाबालः, जल्पकः, उपजल्पी *m.* (नं), बाबाटः, जल्पाकः, वाचकः.

BABE, BABY, *s.* बालः-ला, बालकः. शिशुः *m.*, शिशवः.—(At the breast) स्तनन्धयः, स्तनपाः *m.* (पा), क्षीरपः.

BABEL, *s.* (Confusion) सङ्करः, साङ्ख्यं, तुमुलं, कोलाहलः, कालकीलः.

BABOON, *s.* बानरः, कपिः, मकैटः, प्रवङ्गः, प्रवगः, शाखामृगः, बलीमुखः.

BAHYHOOD, *s.* बाल्यं, बालकत्वं, बालभावः, शैशवं.

BABYISH, *a.* बालकीयः-या-यं, बालिशः-शा-शं, बालेयः-यो-यं.

BACHANALIAN, *s.* पानरतः, पानप्रमक्कः, मद्यपीतः, मद्यप्रियः, सम्पीनिरतः.

BACHELOR, *s.* (A man unmarried) अविवाहितः, सकृतदारः, सकृतदारसङ्गरः, सकृतविवाहः.—(One who takes his first degree) विशालये पृथ्वदप्राप्तः.

BACK, *s.* पृष्ठं, विग्रहावरः; 'to turn the back, avert the face,' पराङ्मुखः-ली-लं or पराचीनः-ना-नं भू; 'to turn back, away from,' अपवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), विनिवृत्, अपावृत्, निवृत्; 'turned back,' विपरिवर्त्तितः-ता-तं; 'at one's back, behind the back,' पृष्ठतः; 'behind one's back, in one's absence,' परोक्षे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पृष्ठं, नितम्बः; 'the back of the hand,' करपृष्ठं.

BACK, *adv.* (To the place whence one came) commonly expressed by प्रति prefixed; as, 'to go back,' प्रतिगम्; 'come back,' प्रत्यावृत्तः-न्ना-न्तं, पुनरागतः-ता-तं; 'brought back,' प्रत्यानीतः-ता-तं.—(Backward from the present station) expressed by परा, प्रति, or पश्चात् prefixed; as, 'to beat back,' पराहन्, प्रत्याहन्.—(Again) expressed by पुनर्, प्रति, or अनु prefixed; as, 'to give back,' प्रतिदा.—(Kept back) निगृहीतः-ता-तं, निवारितः-ता-तं; 'in the back-ground,' दूरस्थः-स्वा-स्वं, निभूतः.

To BACK, *v. a.* (To mount a horse) चारुह (c. 1. -रोहति-रोढुं), अधिरुह, समारुह.—(To support, justify) रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), अभिरक्ष, संरक्ष; पक्षपातं कृ, उपकृ, अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति-गृहीतुं).—(To impel backwards) परागृह् (c. 6. -गृह्णाति-गृहीतुं), विपरीतं प्रगृह्.

To BACK, *v. n.* (To go backwards) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4 -क्राम्यति, -क्रामितुं), अपक्रम, परावृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं).

To BACKBITE, *v. a.* पृष्ठमांसं खाद् (c. 1. खादति, खादितुं).—(To slander) परिबद् (c. 1. -बदति-ते-बदितुं), अपपद्.

BACKBITER, *s.* पृष्ठमांसदाः, परोक्षे अपवादकः, परिवादकः, पिशुनः.

BACKBITING, *s.* परिवादः, अपवादः, पिशुनवाक्यं.

BACKBONE, *s.* कशेरुका, पृष्ठवंशः, पृष्ठस्थि *n.*, रोटकः.

BACKDOOR, *s.* पश्चद्द्वारं, अन्तर्द्वारं, उपद्वारं, प्रवृत्तं, पक्षकः, खड्गिका.

BACKGAMMON, *s.* चम्पेपट्टिकाक्रीडा.—(Backgammon-board) चम्पेपट्टिका, अष्टापदं, बग्नः.

BACKROOM, *s.* अन्तर्गृहं, अन्तःशाला, उपरोधकः, उपशाला.

BACKSIDE, *s.* (The hinder part of any thing) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः. पश्चाद्भागः, अपोदेशः.—(The hinder part of any animal) नितम्बः, पृष्ठं.

To BACKSLIDE, *v. n.* स्वधर्मात् परिभ्रंश (c. 4. -भ्रंशति-भ्रंशितुं) or लु (c. 1. व्यथते, व्योतुं), स्वधर्मे लुप् (c. 1. लुजति, लुक्).

BACKSLIDER, *s.* धर्मेभ्रुतः, धर्मेभ्रष्टः. स्वधर्मेत्यागी *m.* (नं), उन्माग्यामी *m.* (नं), अन्धशाखकः.

BACKSTAIRS, *s.* उपसोपानं, अन्तःसोपानं, पक्षसोपानं, प्रवृत्तसोपानं.

BACKWARD OR BACKWARDS, *adv.* Expressed by परा or प्रति prefixed; पश्चात्, प्रतीपं, विपरीतं, अवकटं; 'to walk backwards and forwards,' गतागतानि or प्रतिगतागतं or गमनागमने or यातायातं कृ.

BACKWARD, *a.* (Unwilling) प्रतीपः-पा-पं, अनिच्छः-च्छा-च्छं, असम्मतः-ता-तं, अनिच्छकः-का-कं.—(Sluggish) मन्दः-न्दा-न्दं, अलक्षः-सा-सं, विलक्षो-क्षिनी-क्षि (नं).—(Dull of apprehension) मन्दमतिः-ति-ति-ति.—(Late, after its time) अतीतकालः-ला-लं, अति-क्रान्तकालः-ला-लं, दीर्घकालीनः-ना-नं, दीर्घपक्षः-क्ष-क्षं, दीर्घपक्षशीलः-ला-लं.

BACKWARDNESS, *s.* (Unwillingness) अनिच्छा, असोकारः, असम्मतिः *f.*—(Sluggishness) आलस्यं, मान्दं, विलक्षत्वं.—(Dulness) मन्दमतिता.—(Lateness) दीर्घकालीनता, अतीतकालत्वं, दीर्घता, दीर्घपक्षता.

BACON, *s.* वज्ररं, शूकरस्य शुष्कमांसं.

BAD, *a.* (Vicious, corrupt) पापः-पा-पं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, खलः-ला-लं, कुत्सितः-ता-तं, कदर्थ्यः-थ्यो-थ्यं.—(Not good) समद्रः-द्रा-द्रं, असाधुः-धु-धु, अधार्मिकः-की-कं, असारः-रा-रं, असन्-सती-सत् (नं).—(Worthless) निर्गुणः-णा-णं.—(Hurtful, unwholesome) हिंस-सा-सं, अहितः-ता-तं, अपक्वः-प्या-प्यं, रुजाकरः-रा-रं.—(Sick) रोगी-गिणो-गि (नं), व्याधिग्रस्तः-ता-तं.—(Sick of) सातुरः-रा-रं, आनं-ना-नं in comp.—(Unfortunate) विषन्नः-न्ना-नं, दुर्गतः-ता-तं. 'Bad,' as a general word, is often expressed by दुर्, कु, कर्, or sometimes by वि or अप prefixed; as, 'a bad road,' दुरध्वः, कुपथं, कदम्बा *m.* (नं), विमार्गः; 'a bad man,' दुर्जनः, दुराचारः; 'bad weather,' दुर्हिने; 'bad food,' कदम्बः; 'bad thing,' अपद्रव्यं; 'bad conduct,' दुर्योगः, कुकर्म *n.* (नं), अपकर्म *n.* (नं); 'bad policy,' अनोतिः *f.*

BADGE, *s.* चिह्नं, लिङ्गं, अघ्ननं, लक्षणं.—(Badge of rank) पदचिह्नं, पदसूचकं चिह्नं.

BADGER, *s.* गन्धेवासी जन्तुविशेषः.

BADINAGE, *s.* लघुवाक्यं, लघुक्तिः *f.*, हास्यवाक्यं, नर्म् *n.* (नं), टट्टरी.

BADLY, *adv.* दुष्ट, दुष्टं, अधद्रं. Often expressed by दुर्, कु, अप prefixed; as, 'badly managed,' दुर्गोतः-ता-तं; 'badly shaped,' कुरूपः-पो-पं; 'badly-behaved,' दुःशीलः, कुशीलः; 'badly done,' दुष्कृतः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं.

BADNESS, *s.* दुष्टता, दीर्घवं, निर्गुणत्वं, नीचता, अधद्रता, कदर्थ्यत्वं.—(Of character) दुरात्मता, दुराचारत्वं.

To BAFLE, *v. a.* (To make ineffectual) मोषीकृ, निष्फल (nom. निष्फलयति-यितुं), खब्द (c. 10. खब्दयति-यितुं), व्यथोक्, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), मुषा कृ, वृषा कृ.—(To defeat) पराभू (c. 1. -भवति-भवितुं), पराधि (c. 1. -जयति-ते-जेतुं).

BAFLED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, मोषाशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, प्रति-

बडः-डा-डं, भग्नोद्यमः-मा-मं, खडितः-ता-तं, खडितशंसः-सा-सं, पराजितः-ता-तं.

BAG, *s.* शाणपुटः-टं, स्मृतः, स्मृतः, कोपः, आधारः.

To BAG, *v. a.* (To put into a bag) शाणपुटे or स्मृते or कोपे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं). - (To make tumid) श्वि in caus. (श्वययति -यितुं).

To BAG, *v. n.* (To swell out like a bag) स्मृतवत् लब्ध (c. 1. लब्धते, लब्धितुं), प्रलब्ध, or पृ in pass. (पृथ्यते), or श्वि (c. 1. श्वयति, श्वयितुं).

BAGATILLE, *s.* स्वस्वविषयः. स्वस्वमृत्युद्वयं, शुद्धद्वयं, शुद्धविषयः.

BAGGAGE, *s.* (The furniture of an army) सामग्र्यो-ग्यं, भारः, उप-करणं, परिच्छेदः.-(A worthless woman) पैथली *f.*, वेष्ट्या, बन्धकी.

BAGNIO, *s.* (A house for bathing) स्नानगारे. गावमाञ्जनशाला.-(A brothel) वेष्ट्यालयः.

BAIL, *s.* (Security for one's appearance) दण्डनप्रतिभूः *m.*, दण्डनप्रति-भायं, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिभायं, सारिभायं, लनकः. व्यासः, अन्नाधिः *m.*, बन्धकः, तुलामक्तुः.-(The person who gives the security) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, दण्डनप्रतिभू *m.* (नं).

To BAIL, *v. a.* (To give bail for another) प्रतिनिधिः or प्रतिभूः भू, लनकं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

BAILEY, *a.* यो लनकं दत्त्वा भोक्तुं शक्यते or शक्यः.

BAILEY, *s.* (An officer who arrests) सामेडा *m.* (डू), आसेधकरी *m.* (डू), ग्राहकः, यधिपरः, दण्डनायकः.-(A steward) कार्याधीशः.

BAILEMENT, *s.* आधेपः.

BAIRN, *s.* बालः, बालकः, शिशुः *m.*

To BAIT, *v. a.* (To put meat on a hook to tempt animals) मत्स्यादिग्रहणार्थं वडिशे आमिषादि निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), or नि-विश in caus. (-वेशयति -यितुं). (To give food to horses on the road) मध्ययाने ययादिना वाहनानि भुञ्ज in caus. (भोजयति -यितुं), यानश्रान्तानि वाहनानि विश्रम् in caus. (-श्रामयति -यितुं).-(To incite dogs to attack a bull) वृषभम् आक्रमितुं कुकुरान् प्रचुद in caus. (-चोदयति -यितुं).

To BAIT, *v. n.* (To stop on the road for refreshment) मध्ययाने भोजनार्थं विश्रम् (c. 4. -श्रामयति -श्रामितुं).

BAIT, *s.* मत्स्यग्रहणार्थं यद् आमिषं वडिशे निवेशयते.-(Temptation) प्रलोभनं.

BAIZE, *s.* शाणं, कछलः, ऊर्णामयो वस्त्रविशेषः.

To BAKE, *v. a.* आपाके or कन्दो or चुञ्चो पच (c. 1. पचति, पक्तुं) or तप् (c. 1. तपति, तप्), c. 10. तापयति -यितुं) or भज्ज (c. 6. भज्जति, भज्जुं), कान्दवीकृ.

To BAKE, *v. n.* (To be heated) तप in pass. (तप्यते), पच in pass. (पच्यते).

BAKED, *p. p.* कान्दवः-वा-वं, उख्यः-ख्या ख्यं, कन्दुपण्ड-छा ऊं.

BAKEHOUSE, *s.* आपाकः, कन्दुः *m. f.*, पृषागारः, पृषाशाला.

BAKE-MEATS, *s.* कान्दवः, कान्दवारं, उख्यं, पक्षावं, आपृषिकं, शाण्डुलिकं.

BAKER, *s.* आपृषिकः, कान्दविकः, मोदककृत्, भस्मकारः.

BAKING, *s.* कन्दुपचनं, चुञ्चिपचनं, पचनं, तपनं, तापनं.

BALANCE, *s.* (Scales) तुला, मापनः, मापनदण्डं, तोलं, तोलदण्डं.-(The act of comparing two things in the mind) विवेचनं, विकल्पनं, विगमनं, उपमानं.-(That which is wanting to make two parts of an account even) अवशेषः, शेषं, शेषभागः, सधिकांशः, नृनांशः.-(Equipoise) तुल्यता, भारतुल्यता.

To BALANCE, *v. a.* (To weigh in a balance) तुल् (nom. तुलयति -यितुं), तुल् (c. 10. तुलयति).-(In the mind) विकल्प in caus. (-कल्पयति -यितुं), विगम् (c. 10. गमयति -यितुं).-(To equipoise) समीकृ, तुल्यभारं-रा-रं कृ.-(To regulate an account) शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), समीकृ, सपनयनं कृ, विगमनं कृ.

To BALANCE, *v. n.* (To hesitate, fluctuate) दोल (nom. दोलायते -यितुं), विकृप् (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं).-(To be equipollent) समीभू, तुल्यीभू.

BALANCED, *p. p.* तुलितः-ता-तं, समीकृतः-ता-तं, तुल्यभारः-रा-रं.-(As an account) शोधितः-ता-तं, सपनीतः-ता-तं, विगमितः-ता-तं.

BALARÁMA, *s.* (A celebrated demigod, half-brother to Krishna, and the third of the Rámas; and considered to be the eighth avatár of Vishnú) बलरामः, बलदेवः, रामः.-(As elder brother of Krishna) सच्युतायनः.-(As armed with a plough-share) दहायुधः, हलभृत् *m.*, हली *m.* (नं), मीरपाणिः, मङ्कषणः.-(As carrying a pestle-like club) मुमली *m.* (नं).-(As having the palm for a launer) तालध्वजः, तालाङ्कः.-(As diverting the stream of the Yamuna) कालिन्दीभेदनः.-(As dressed in blue) नीलासरः.-(As husband of Revati) रेवती-रमणः.-(As killer of a certain demon) प्रलसन्नः.-(As guardian of Káma) कामपालः.

BALCONY, *s.* यराखः, इन्दुकोपः, प्रयोवः-वं, निष्काशः, वितर्दिः *f.* or -द्वी.

BALD, *a.* (Without hair) मुखः-खडा-खडे, मुखितः-ता-तं, अकेशः-शा-शं, विकेशः-शी-शी, केशहीनः-ना-नं.-(Without natural covering) अनावृतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, नग्नः-गना-गनं.-(Unadorned, inelegant) असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः-ता-तं, असभ्यः-भ्या-भ्यं.-(As style) अलङ्कारहीनः-ना-नं, अय्यन्नः-ना-नं.

BALDERDASH, *s.* (Any thing jumbled together) प्रकीर्णकः.-(Non-sense) अनर्थकवाक्यं, अलस्यवचनं, वृथाकथा.

BALDNESS, *s.* मोह्यं, मुखडा, अकेशत्वं.-(Inelegance) असभ्यता.

BALD-PATED, *a.* मुखितशिराः-राः-रः (स्), मुखमस्तकः-का-कं, नग्न-मस्तकः-का-कं.

BALDRICK, *s.* (A girdle) मेखला, काशी.-(The zodiac) राशिचक्रं, राशिमण्डलं, लग्नमण्डलं, ज्योतिषचक्रं.

BALD, *s.* भाण्डकं, भाण्डं, द्रव्यकूर्चं, पोटलिका, द्रव्यपाटली, भारः.

To BALE, *v. a.* (To make up into a bale) भाण्डं कृ, द्रव्याणि कूर्चोक्तुं. (To bale out water) अम्ब्रिणा or द्रोण्या जलम् उत्खिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or उच्चुल् (c. 10. तोलयति -यितुं).

BALFUL, *a.* (Full of misery) क्लेशी-शिनो-शि (नं), दुःखी-खिनी-खि (नं), सशोकः-का-कं, शोकान्वितः-ता-तं.-(Destructive) नाशी-शिनो-शि (नं), आत्ययिकः-की-कं, प्राणहरः-रा-रं, क्लेशकः-की-कं, हिंस-सा-सं.

BALFULLY, *adv.* सशोकं, सक्लेशं, दुःखेन, यथा हिंसा जायते तथा.

BALING-VESSEL, *s.* सेकपावं, सेचनं, सेक्रे, सञ्चि *n.*, सञ्चिः *f.*, अमुसेचनी, द्रोणिः *f.*, शी, अवगादः, काष्ठकुहालः, काशाधुवाहिनी *f.*

BALK, *s.* (A ridge of land left unploughed) सेतुः *m.*

To BALK, *v. a.* (To frustrate, disappoint) खर (c. 10. खरयति -यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), वृषा कृ, मुषा कृ, भगनाशे-शां-शं कृ, मोषाशे-शां-शं कृ, व्यथोक्तुं, मोषोक्तुं, वच् in caus. (वचयति -यितुं).

BALKED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, भग्नोद्यमः-मा-मं, खडितः-ता-तं, खडितः-ता-तं, परिखडितः-ता-तं, विप्रलम्बः-भा-भं.

BALKH, *s.* (The country) बाह्कीः.

BALL, *s.* (Any thing round) गोलः-लं, मण्डलं, परिमण्डलं, गोलकः, वर्तुलः, निषः, पिण्डः.—(The ball of the earth) भूगोलः, भूमण्डलः.—(For playing) कन्दुकः, गुडः, गेयुः *m.*, गेयुकः, गिरिः *m.*—(A dancing party) सहनर्तनं, नृत्यक्रीडा.—(A ball of thread) सूत्रकोथं.—(Ball of the eye) अक्षिगोलः.—(Ball-room) नृत्यस्थानं, रङ्गशाला, वासकणी *f.*

To BALL, *v. a.* (To make into a ball) वर्तुलीकृ. गोलीकृ.

BALLAD, *s.* (A song) गीतं, गानं, गीतिः *f.*, सङ्गीतं.

BALLAD-SINGER, *s.* गायकः, गाथाकारः, गायकः, गाता *m.* (नृ).

BALLAST, *s.* नाव अधोभागे स्थापितो भारः, पोतस्थितोकरण्या तदधोभागे यत् प्रस्तरचालुकादि द्रव्यं निवेश्यते, स्थैर्यद्रव्यं.

To BALLAST, *v. a.* नौकायाः स्थितोकरण्या तदधोभागे भारं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), स्थिरीकृ.

BALLOON, *s.* आकाशयानं, योमयानं, आकाशचरित्वा गमनार्थं विमानं.

BALLOT, *s.* (A ball or ticket used in voting) गुटिका, गुलिका, काकिनी *f.*, कर्पहकः, स्वीकृतास्वीकृतचिह्नं.—(The act of voting by ballot) गुटिकां निभृतं पातयित्वा स्वीकृतास्वीकृतज्ञापनं or मतामतसूचनं.

To BALLOT, *v. n.* स्वीकृतास्वीकृतज्ञापनाय गुटिकां निभृतं पत in caus. (पातयति-यितुं).

BALM, *s.* (The juice of a shrub) गुग्गुलुः *m.*—(That which alleviates) प्रशमनं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, वेदनाशान्तिः *f.*

BALMY, *a.* (Having the qualities of balm) पृष्ठोक्तवृक्षरसोपेतः-ता-तं.—(Soothing) उपशमकः-का-कं, उपशायी-यिनी-यि (न).—(Fragrant) सौगन्धिकः-की-कं, सुरभिः-भिः-भि.

BALSAM, *s.* (Ointment, unguent) विलेपः, विलेपनं, उपदेहः, अभ्यघ्ननं.

BALSAMIC, *a.* (Unctuous) स्निग्धः-ग्धा-ग्धं, मेदुरः-रा-रं, प्रमेदितः-ता-तं, चिह्नः-या-यं, चेही-हिनी-हि (न), मृदुः-डो-दु.

BALUSTRADE, *s.* पङ्क्तिरम्रेण रचितः क्षुद्रस्तम्भसमूहः, क्षुद्रस्तम्भश्रेणी.

BAMBOO, *s.* वेणुः, वंशः, येतसः, त्वक्सारः, शतपट्टी *m.* (न), मस्करः, तृणध्वजः, यमफलः, तेजनः, कर्मीरः.—(When rattling) कीचकः.

To BAMBOOZLE, *v. a.* (To cheat) ध्व in caus. (ध्वयते-यितुं), परिध्व, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभं), विप्रलभ्, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

BAMBOOZLED, *p. p.* वधितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं.

BAMBOOZLER, *s.* वधकः, छली *m.* (न), धूर्तः, कूटकः, कितवः, प्रतारकः.

BAN, *s.* (Public notice of any thing) घोषणं-या, घोषणापनं, उत्कीर्तनं, समाचारः.—(A curse) शापः, अभिशापः, साक्रोशः; 'under a ban,' शापयस्तः-स्ता-स्तं.—(Interdiction) निषेधः, प्रतिषेधः, वारिणं, विरोधः.

To BAN, *v. a.* (To curse) शाप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शपति, शप्ते), अभिशाप्, परिशाप्.

BANANA, *s.* कदली, नृणसारा, गुच्छफला, वारणयुषा, रम्भा, मोषा, काशीला.

BAND, *s.* (That which binds) बन्धनं or -नी or -नः.—(Bond) पाशः, शृङ्खलं.—(Union or connection) ससन्धः, संयोगः.—(A company of persons) पङ्क्तिः *f.*, समूहः, श्रेणी, समागमः.—(Of musical instruments) वाद्यभाण्डं, वादिद्यगणः, नृत्यौघः.—(A company of soldiers) गुल्मः, सेनिकः.

To BAND, *v. a.* संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), एकत्र कृ.

To BAND, *v. n.* एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल्.

BANDAGE, *s.* पट्टः, बन्धनं, पट्टकः, आवेहनं, कवलिता.—(Securing with bandages in surgery) अनुवेष्टितं.

BANDBOX, *s.* यत् किञ्चिद्वस्तु स्त्रीलोकेन भूतं तदाधानयोग्यः सम्युटकः

or आधारः.

BANDIT, *s.* परिपन्थी *m.* (न), दस्युः, प्रसन्नचौरः, चौरः, विप्रवकारी *m.* (न), सारथिकः.

To BANDY, *v. a.* (To toss to and fro) इतस्ततः or इतश्चेतः धिप् (c. 6. धिपति, धेमुं).—(To give and take reciprocally) निमे (c. 1. -मयते-मातुं), विनिमे, परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं).

BANDY-LEGGED, *a.* प्रभुः-भुः-भु, प्रगतजानुः-नुः-नु, विरलजानुः-नुः-नु.

BANE, *s.* (Poison) विषं, गरः-रं, हलाहलः.—(Ruin) नाशः, विनाशः.

CAUSING, दूषणं.—(Causing ruin) दूषकः.

BANEFUL, *a.* (Poisonous) विषधरः-रा-रं, गरली-लिनी-लि (न).

विषान्वितः-ता-तं, विषतुल्यः-त्या-त्यं.—(Destructive) नाशी-शिनी-शि (न). विनाशकः-का-कं, आत्यधिकः-की-कं, दूषकः-का-कं, हिंसः-छा-छं.

BANEFULNESS, *s.* विषालुता, नाशित्वं, हिंसता, सगरता.

To BANG, *v. a.* (To beat, thump) तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति-हर्त्तुं), तुद् (c. 6. मुदति-नोभुं), आतुद्.

BANG, *s.* आघातः, अभिघातः, प्रहारः, मुष्टिघातः, कर्पाघातः.

To BANISH, *v. a.* (To another country) वियस् in caus. (-वासयति-यितुं), निर्वस्, प्रवस्, विप्रवस्, प्रवज् in caus. (-व्रानयति-यितुं), देशान्तरीकृ.—(To drive away) निराकृ (c. 8. -करोति-कर्त्तुं), वहिष्कृ or वहिः कृ, निःसृ, in caus. (-सारयति-यितुं), उत्सृ; अपानुद् (c. 6. -नुदति-नोभुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

BANISHED, *p. p.* प्रवासितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, निःसारितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, निःकासितः-ता-तं, अवकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

BANISHMENT, *s.* (The act) प्रवासनं, विवासनं, निर्वसनं, प्रवाननं, निःसारणं, निरसनं, अपनोदनं, निराकरणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

BANISTER, *s.* सोपाने उभयतः स्थापिता क्षुद्रस्तम्भपङ्क्तिः.

BANK, *s.* (Of a river) तीरं, तटं-टः, कुलं, प्रतीरं, कलः, रोषः *n.* (स्); 'the opposite bank,' पारं, तीरान्तरं; 'the near bank,' सवारं.—(Any heap) चयः, कुलं, पिण्डनः, वज्रः; 'sand-bank,' सैकतं.

—(A place where money is laid up) धनागारं, मुद्रागारं, निक्षिप्रधनागारं, टङ्गागारं.

To BANK, *v. a.* (To inclose with a bank) कूलेन or वज्रेण परिवेष् (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).—(To lay up money in a bank) धनागारे धनं निधिप् (c. 6. -धिपति-धेमुं) or त्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

कुसीदिकं निकटे धनं स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

BANK-BILL, BANK-NOTE, *s.* सानुख्यप्रतिज्ञापनं or च्युणशोधनप्रतिज्ञापनं यद्दर्शनाद् मुद्रागारे निक्षिप्रधनं प्रतिदीयते, निक्षिप्रधनविनिमयेन यत् प्रतिज्ञापनं प्रचलीक्रियते.

BANKER, *s.* (Keeper of a bank) धनागारपतिः *m.*, मुद्रागारपतिः.—(Trader in money) कुसीदिकः, कलोपजीवी *m.* (न).

BANKRUPT, *s.* परिहारीकः, च्युणशोधनाय अक्षम च्युणी (न) or अधमर्षीः or च्युणवान् (न), असमर्थशोधनः, अशक्तानृत्यः, गतविभयः, सङ्घस्वयुतः—निर्धनः, हतसम्पदः.

BANKRUPTCY, *s.* परिहारीकता, च्युणशोधनाशक्तिः *f.*, च्युणमोक्षानामर्थः, निर्धनता.

BANNER, *s.* पताका, ध्वजः or -जं, केतनं, वंजयन्ती *f.*, ध्वजपटः.

BANNS, *s.* (Of marriage) विवाहघोषणा, विवाहघोषणपत्रं

BANQUET, *s.* उत्सवः, सम्भोजनं, स्वाद्वभोजनं.

To BANQUET, *v. a.* स्वाद्वभैः or मिष्टान्नैः or भोजनविशेषैः or सविशेषाङ्गैः भुज् in caus. (भोजयति-यितुं) or सनुप् in caus. (-तोषयति-यितुं)

OR संवृष् in caus. (-यन्नेयति -यितुं) OR तृप् in caus. (तपेयति -यितुं).
To BANQUET, v. n. उत्सवं कृ, विशिष्टाभोजं OR भोजनविशेषान्
 OR सविशेषात् भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोक्ते), विशिष्टरूपेण आहारं कृ, आत्म-
 भातिः -रिः -रि चस.

BANQUETER, s. उत्सवकर्त्ता *m.* (भृ), विशिष्टाभोजका *m.* (भृ), खाद्वन्नस-
 मोषितः, खाद्वन्नभक्षकः.

BANQUETING, s. उत्सवकरणं, विशिष्टाभोजनं, खाद्वन्नसादनं.

To BANTER, v. a. अपहस्य (c. 1. -हसति -हसितुं), अपहस्य, विहस्य with
 acc.; अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), भस्ते (c. 10. भस्तेयते -ति -यितुं),
 निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं).

BANTERER, s. अवक्षेपकः, क्षेपकः, निन्दकः, परिहासवेदी *m.* (न).

BANTLING, s. बालः, -ला, बालकः, शिशुः *m.*

BANYAN-TREE, s. वटः, न्यग्रोधः, पकंदी.

BAPTISM, s. मन्त्रनं, जलसंस्कारः, स्रवगाहनं.

BAPTISMAL, a. मन्त्रनसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न), जलसंस्कारविषयः -या -यं.

BAPTIST, s. मन्त्रयिता *m.* (नृ), स्रवगाहकः, जलसंस्कारकर्त्ता *m.* (भृ).

BAPTISTERY, s. मन्त्रनस्थानं, स्रवगाहनस्थानं, जलसंस्कारकरणस्थानं.

To BAPTIZE, v. a. मन्त्रं in caus. (मन्त्रयति -यितुं), निमज्ज्, स्रवगाहं in
 caus. (-गाहयति -यितुं), जलसंस्कारं कृ.

Bar, s. (Of a door) सर्गलं.---(Of a cage) शलाका.---(Any ob-
 stacle) विघ्नः, अवरोधः -धकं, व्याघातः. प्रतिघ्नः, बाधकः, प्रतिबन्धः,
 प्रवृत्तः.---(A sand-bank) सैकतं.---(The place where criminals
 are tried) धर्मरूपा, विचारस्थानं.---(A solid mass of metal)
 लोहपिण्डः -पण्डं, कुशो.---(In music) तालनियामका रेखा.---(In a
 tavern) श्रवणपानं रुच्यकृतविक्रयोन्मत्तरे स्थापितम् अवरोधकं तत्र च
 तन्मध्ये विगणनं क्रियते.

To BAR, v. a. (To fasten with a bar) सर्गलेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति,
 बध्नुं).---(To hinder) वृ in caus. (वारयति -यितुं), निवृ, प्रतिवृ;
 प्रतिरूप (c. 7. -रुह्यति -रोह्युं), निरुप, विरुप, प्रतिपन्थ.---(To shut
 out from) निराकृ, निरु (c. 4. -अस्यति -असितुं).---(To exclude)
 वहिष्कृ, निराकृ.---(To prohibit) प्रतिषि (c. 1. -सेषति -सेषुं),
 निषि; अनाख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं).

Barb, s. (A species of horse brought from Barbary) विदेश-
 जातीयः मृत्तुकायविशिष्टः तुरगप्रभेदः.---(A crooked point) फलं,
 कर्णः, शूलार्थं, शरफलं.---(Armour for horses) प्रखरः, प्रखरः,
 अश्वतनुषं, अश्वसज्जा.

BARBACAN, s. प्राकारोपनगरोपाने निर्मितं दुर्गं.

BARBARIAN, s. भेच्छः, भेच्छजातिः *m.*, शरपः, किरातः, क्षुधुनः, पुलिन्दः.
 ---(An uncivilized man) असभ्यलोकः, पुरुषपशुः.---(A foreigner)
 विदेशी *m.* (न).---(A cruel tyrant) निर्दयः.---(The country of
 barbarians) प्रत्यनः.

BARBARIAN, BARBARIC, a. (Belonging to barbarians) भेच्छी -च्छिनी
 -च्छि (न). विदेशी -शिनी -शि (न), वेदेशिकः -की -कं.---(Uncivil-
 ized) असभ्यः -भ्या -भ्यं, असंस्कृतः -ता -तं, अशिष्टः -श -ष्टं.

BARBARISM, s. (In grammar) भ्रष्टता.---(Savageness of manners)
 क्रूरता, क्रूरचाराता, भेच्छत्वं, पशुता, दुराचारात्वं.

BARBARITY, s. (Cruelty) निमुरता, निर्दयत्वं, क्रूरता.---(Of manners)
 असभ्यता, क्रूरचाराता.

BARBAROUS, a. (Foreign) भेच्छीयः -या -यं, वेदेशिकः -की -कं.---(Sav-
 age in manners) क्रूरचाराः -रा -रं, कुशीलः -ला -लं, दुराचाराः
 -रा -रं, अशिष्टः -श -ष्टं, शौचापदः -दी -दं.---(Cruel) निमुरः -रा -रं,

निर्दयः -या -यं, क्रूरः -रा -रं.

BARBAROUSLY, adv. भेच्छवत्, असभ्यलोकवत्, पशुवत्, चापदवत्.---
 (Cruelly) निर्दयं, निमुरं, अतिक्रूरतया.

BARBED, a. कर्णी -र्णिनी -र्णि (न), फलयुक्तः -क्ता -क्तं, लोहाययुक्तः -क्ता -क्तं.
 ---(Mailed) वर्मितः -ता -तं, कवची -चिनी -चि (न), परिदंशितः -ता -तं.

BARBEL, s. नादेयमस्यविशेषः.

BARBER, s. नापितः, छुरी *m.* (न), मुखदी *m.* (न), क्षौरिकः, अनाचक्षायी
m. (न), दिवाकीर्तिः *m.*; 'a barber's business,' नापित्वं.

BARBS, s. pl. (A disease of horses) सन्धोयदोगविशेषः.

BARD, s. मागधः, वन्दी *m.* (न), मधुकः.---(Poet) कविः *m.*, काव्यशास्त्रज्ञः.

BARDICK, a. मागधसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न), काव्यशास्त्रसम्बन्धीयः -या -यं.

BARE, a. (Naked) नग्नः -ग्ना -ग्नं.---(Without ornament) सभूषितः
 -ता -तं, अनलकृतः -ता -तं, असंस्कृतः -ता -तं.---(Unclothed) विवस्त्रः
 -स्ता -स्ते.---(Uncovered) अनावृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, अपवृतः
 -ता -तं.---(Mere) केवलः -ला -लं, मात्रकः -का -कं, मात्रः.---(Thread-
 bare, worn) जीर्णः -शा -शं; 'the bare ground,' केवल भूमिः,
 पृथिवीतलं, भूतलं.

To BARE, v. a. (To strip, uncover) नग्नोक्तुः, व्यक्तोक्तुः; उच्छेद् (c. 10.
 -छादयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -यति -वरीतुं).

BARED, p. p. नग्नोक्तः -ता -तं, व्यक्तोक्तः -ता -तं, विवृतः -ता -तं.

BARFACED, a. (Shameless) निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं,
 धृष्टः -हा -ष्टं.

BARFACEDNESS, s. निर्लेजत्वं, धृष्टता, धार्ष्ट्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, वैयातं.

BARFOOT, a. नग्नपादः -दा -दं, शून्यपादः -दा -दं, पादुकाहीनः -ना -नं.

BARHEADED, a. नग्नशिराः -रा -रः (स्), शून्यमस्तकः -का -कं, अना-
 वृतशिराः -रा -रः (स्).

BARELY, adv. (Merely) मात्रं, केवलं.---(Hardly) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण.
 ---(Nakedly) -नग्नं, शून्यं, आच्छादनव्यतिरेकेण.---(Without or-
 nament) अलङ्कारव्यतिरेकेण, भूषणं विना.

BARENESS, s. (Nakedness) नग्नत्वं, शून्यता, रिक्तता.---(Leanness,
 poverty) क्षीणता, दरिद्रता, दैन्यं.

BARGAIN, s. (A contract, agreement) समयः, नियमः, सेविद् *f.*,
 उपगमः, अभ्युपगमः, संश्रयः, आश्रयः, समाधिः *m.*, उद्देशः.---(Con-
 tract concerning the price of a thing sold) पणः, विपणः,
 क्रयनियमः, क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं.

To BARGAIN, v. n. पणं (c. 1. पणते, पणितुं OR पणायति -यितुं), पणं कृ,
 सङ्गृह् (c. 1. -घट्टते -घट्टितुं), समयाकृ, नियमोक्तु, क्रयविक्रयनियमं कृ.

BARGAINED, p. p. पणितः -ता -तं, पणयितः -ता -तं, सङ्गृहितः -ता -तं.

BARGE, s. तरालुः *m.*, तरानुः *m.*, वहिषः.---(Pleasure-boat) खेलनीका.

BARGEMAN, s. नाविकः, पोतवाहः, पृथ्वीक्रीनोकाकर्णधारः, तरिकः.

BARK, s. वल्कलः -लं, वल्कं, त्वक् *f.* (च), त्वचं, छत्री *f.*, शल्कं, शल्कलं;
 'bark of a tree,' तरुत्वक् *f.* (च).---(Made of bark) त्वक्पत्रः
 -यो -यं, तरुत्वङ्निर्मितः -ता -तं, वल्कलः -ली -लं.---(Garment of
 वल्कलः.---(A small ship) पोतः, क्षुद्रनीका.

To BARK, v. a. (To strip trees of their bark) त्वचं (nom. त्वचयति
 -यितुं), वल्क् (nom. वल्कयति -यितुं), त्वच् (c. 1. त्वयति, त्वक्षितुं),
 वल्कम् उत्कृप् (c. 1. -कषेति -कषुं) OR निष्कृप्.---(To enclose, as
 bark) वल्कलवत् परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं).

To BARK, v. n. भव् (c. 1. भवति, भवितुं), बुद्ध् (c. 1. बुद्धति, बुद्धितुं),
 c. 10. बुद्धयति -यितुं, रे (c. 1. रायति, रातुं).---(To revile) चाक्रुश
 (c. 1. -क्रोशति -चेष्टुं), मुसरीकृ.

BARKER, *s.* भयकः.—(Reviler) आक्रोशकः.

BARKING, *s.* (Of dogs) भयणं, बुद्धनं, रायणं, रुतं.

BARKY, *a.* वाक्कः—स्त्री—वक्कः, वाक्कलः—ली—लं. त्वङ्मयः—यो—यं.

BARLERIA, *s.* (A flower) बाणा, चार्नेगलः, कुरवकः, सहचरी. धुरः.

BARLEY, *s.* यवः, यवकः, तीक्ष्णशूकः, प्रवेदः, शितशूकः; 'unripe barley,' तोक्कः, यावकः, कुन्नापः; 'barley-meal,' यवद्योदः; 'barley-water,' उदमन्यः; 'made of barley,' यवमयः—यो—यं; 'sown with barley,' यव्यः—व्या—व्यं.

BARLEY-BROTH, *s.* यवसुरै, यवनिर्मितं पानीयं, यवरसः.

BARLEY-CORN, *s.* यवः, त्रिव्येयपोदरै.

BARLEY-MOW, *s.* लूनयवसङ्ग्रहस्थानं, यवे लूने सति तत्सचयनस्थानं.

BARLEY-SUGAR, *s.* यवरसकृषित इक्षुसारः. मायिकशर्करा, शुक्रोपला.

BARM, *s.* सुरामयः, मद्यमयः, कारोन्नरः, कारोन्नमः, अभिवयः.

BARN, *s.* कुशलः, शस्यभाखं, भाखगारः, धान्यगारः, धान्यकोष्ठकं, धान्यसङ्ग्रहस्थानं.

BARNACLE, *s.* (A kind of shell-fish) नौकाकाष्ठनः शलूकविशेषः.—
(An instrument to hold a horse by the nose) पाशविशेषो येन तुरङ्गो मुखदेशे ग्रियमाणोऽध्विकित्सकेन चिकित्सितुं शक्यते.—(A kind of bird) हंसजातीयः पक्षिप्रभेदः.

BAROMETER, *s.* आकाशतोलनयन्त्रं, आकाशपरिमाणाद्यं पारदर्पिता काच-नाली.

BARON, *s.* क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये पदप्रभेदः, अधिपतिः *m.* म्नामी *m.* (नं).—(Baron of beef) गोपृष्ठं, उभयपाश्वीयपट्टयुक्तं गोमांसं.

BARONISS, *s.* वक्ष्यमाणकुलीनपदस्थितस्य पुरुषस्य पत्नी or भार्या.

BARONET, *s.* क्रमागतानां कुलीनपदानां मध्ये अवरोपदं यस्य सः.

BARONIAL, *a.* पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (नं).

BARONY, *s.* पृथ्वीकुलीनपदसम्बन्धीयम् आधिपत्यं or स्वाम्यं.

BARRACK, *s.* सैन्यागारं, सैन्यालयः, अयुद्धमये सैन्यनिवासस्थानं, सैन्यावासः.

To BARRACK, *v. a.* सैन्यान् सैन्यागारे पृथक् पृथक् स्था in caus. (स्थापयति—यितुं), or वस् in caus. (वासयति—यितुं).

BARRED, *p. p.* विरुद्धः—डा—दं. प्रतिवद्धः—डा—दं. निपिद्धः—डा—दं. बाधितः—ता—तं.

BARREL, *s.* (A small cask) दीर्घगोलाकारं काष्ठनिर्मितं पात्रं or भाखं.

—(A cylinder, as of a gun) नाडिः—डो *f.* नाली or—ला.

To BARREL, *v. a.* (To put in a barrel) पृथ्वीकृपात्रे निविश in caus. (वेशयति—यितुं).

BARREN, *a.* (Not prolific) बन्ध्यः—न्या—न्यं, असुती—तिनी—ति (नं), अग्रसवी—विनी—वि (नं), प्रजारहितः—ता—तं.—Unfruitful) निष्फलः—ला—लं, अफलः—ला—लं, अवकेशो—ज्ञानी—ज्ञि (नं), शुष्कः—ष्का—ष्कं, —(Useless) अर्थः—र्थ—र्थं, अनर्थकः—का—कं, मोघः—पा—पं.—(Empty) शून्यः—न्या—न्यं, रिक्तः—क्ता—क्तं; 'a barren woman,' बन्ध्या, अग्रसूता; 'a barren soil,' महस्थलं or—ली.

BARRENNESS, *s.* बन्ध्याता, निष्फलाता, वैयर्थ्यं, शुष्कता, शून्यता.—(In a female) बन्ध्यात्वं.

BARRICADE OF BARRICADO, *s.* प्राचीरं, प्राकारः, वमः—मं, अवरोधकं, पथावरोधः.

To BARRICADE OF BARRICADO, *v. a.* and *n.* रुष् (c. 7. रुण्डि, रोडुं), प्रतिरुष्, संरुष्; प्रतिबन्ध (c. 9. बन्नाति—बन्धु); प्राचीरेण पथम् अवरोधः.

BARRIER, *s.* (A barricade) प्राकारः, प्राचीरं, परिकटं, वमः.—(An obstacle) विघ्नः, प्रतिवधः, अवरोधकं, प्रतिरोधः, प्रतिबन्धः, सहाधनं. प्रसङ्गः.—(A boundary) सीमा, पर्यन्तं, परिसोमा.

BARRISTER, *s.* उक्तरवादी *m.* (नं), परार्थं वादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*

(नं), परार्थं वादानुवादकश्च *m.* (नं), मन्त्री *m.* (नं), मन्त्रकृत्, व्यवस्थानिरूपकः, व्यवहारपरिहृतः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, धीमतिविदः.

BARROW, *s.* (A kind of vehicle) हस्तप्रचालितं वाहनं or यानं.—(A hog) शूकरः.—(A mound) मृत्तिकाप्राशिः *f.* उन्नतभूभागः.

To BARTER, *v. n.* (To trade) भाखविनिमयेन बाणिज्यं कृ.

To BARTER, *v. a.* (To exchange one article for another) निमे (c. 1. —मयते—मातुं), विने. विनिमे, भाखविनिमयं कृ, परिवृत् in caus. (—वन्नेयति—यितुं), भाखं प्रति भाखं दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'capable of being bartered,' परिवन्नेनीयः—या—यं.

BARTER, *s.* भाखविनिमयः, निमेयः, नैमेयः, विमयः, विनिमयः. वैमेयः. प्रतिदानं, परिदानं, परिवृत्तिः *f.* परिवन्नेः, परिवन्नेः, निमया, व्यतिहारः. 'any thing obtained by barter,' आप्रमियकं.—(Rule of barter in arithmetic) भाखप्रतिभाखकः.

BARTON, *s.* (A poultry-yard) ग्रामकुक्कुटादिरक्षणार्थं वृत्तिः.

BASALT, *s.* लोहसदृशं अतिदृढः कृष्णवर्णः प्रस्तरविशेषः.

BASALTIC, पृथ्वीकृष्णप्रस्तरसम्बन्धी—न्धिनी—न्धि (नं).

BASE, *a.* (Mean, vile) नीचः—चा—चं, अधमः—मा—मं, निकृष्टः—हा—हं, अपकृष्टः—हा—हं, खलः—ला—लं, अनाय्यः—व्या—व्यं, निर्गुणः—खा—खं, दुष्टः—हा—हं, तुल्यः—ळा—ळं, नपन्यः—न्या—न्यं, कदर्थ्यः—व्या—व्यं, हीनः—ना—नं, कुस्मितः—ता—तं; 'a base man,' कापुरुषः.—(Of mean parentage) अकुलः—ला—लं, सकुलीनः—ता—नं.—(Of mean spirit) कृष्णः—गा—गं, दुष्टभावः—या—यं; 'base metal,' कृष्यं.

BASE OR BASS, *a.* (As sound) गम्भीरः—रा—रं, धीरः—रा—रं.—(A base sound) मन्द्रः.

BASE, *s.* (The bottom of any thing) अधोभागः, मूलं, तलं. उपरम्भः, उपान्तः.—(In geometry) मूर्धा *m.* (नं), भूमिः *f.*—(Base of a pillar) उपरम्भः. सत्तमस्य अधोभागः.—(Base of a tree) वृक्षतलं.—(Foundation of a house) भित्तिमूलं, पोटः.

BASE-BORN, *a.* विहीनयोनिः—निः—नि, विजातः—ता—तं, कलुषयोनिजः—जा—जं, हीनजातिः—तिः—ति.—(Bastard) नारजः, कुक्षः.

BASE-MINDED, *a.* दुष्टमतिः—तिः—ति, दुष्टचेताः—ताः—तः (स्).

BASED, *p. p.* (Founded) मूलः—ला—लं in comp.; 'based on knowledge,' ज्ञानमूलः—ला—लं.

BASELESS, *a.* निर्मूलः—ला—लं, अमूलः—ला—लं.

BASELY, *adv.* अपकृष्टं, निकृष्टं, नीचतया, सदैव्यं, दुष्टनयनं, अधमप्रकारेण, कापेक्षेन.

BASEMENT, *s.* (Foundation of a house) गृहस्य भित्तिमूलं, वालु *n.* पोटः.

BASENESS, *s.* (Meanness) नीचता, दुष्टता, निकृष्टता, दैन्यं, कदर्थ्यत्वं, अनाय्यता, खलता.—(Of birth) हीनजातिता, वैशाल्यं.—(Of Sound) गम्भीर्यं.—(Of metal) मलं, कृष्यत्वं.

BASHAW, *s.* तर्कीयदेशे क्यातिविशेषः, सेनानीः *m.*, सेनापतिः *m.*, अधिपतिः *m.*

BASHFUL, *a.* हीमान्—मती—मत् (नं), लज्जवान्—यती—यत् (नं), अपप्रविणः—णुः—णु, शयितः—ता—तं, शयायुक्तः—क्ता—क्तं, क्रोडितः—ता—तं, शालीनः—ना—नं.—(Timorous) भीरुः—रु—रु.

BASHFULLY, *adv.* लज्जया, सचयं, सत्रोडनं.—(Timorously) सचयितं. सभयं.

BASHFULNESS, *s.* हीः *f.* लज्जा, शयः—पा, अपप्रया, व्रीडा, व्रीडनं. शालीनत्वं. मन्दार्थः.—(Timidity) भीरुता.

BASH, *s.* (A plant) तुलसी, मरुचकः, समीरणः, प्रस्यपुष्पः. फणिककः.

पशीसः, जम्भीरः, कठिन्नरः, कुठेरकः. अन्नकः.

BASILICA, *s.* (The middle vein of the arm) बाहुमध्यस्था बृहन्नदिः.

BASILICK, *s.* बृहन्पूजाशाला.

BASILISK, *s.* (A kind of serpent) बृश्यायुक्तः सर्पभेदः.

BASIN, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, खातं. See Bason.

BASIS, *s.* (Foundation of any thing) मूलं, अधोभागः, उपरम्भः, तलं.—(Basis of a pillar) स्तम्भस्य अधोभागः.—(The ground-work of any thing) मूलं, वस्तु *n.*, योनिः *m.*; 'prosperity has virtue for its basis,' धर्ममूला सम्पत्तिः; 'the basis or material of cloth,' वस्त्रयोनिः.

TO BASK, *v. n.* सूर्यातपं or सूर्योत्तेजः सेव् (c. 1. सेयते, सेवितुं), प्रतिमूर्त्यं शो (c. 2. शेते, शयितुं) or संविश (c. 6. विशति-वेष्टुं).

BASKET, *s.* पिठकः, पेटकः, पेठा, डलकः, डलकः, करखः, मञ्जूषा, कयडोलः; 'basket-maker,' वेषकः, वेदलकारः; 'basket-work,' वेदलं.

BASON OR BASIN, *s.* (Reservoir) तडागः, जलाशयः, येशान्तः, पयलः -लं, सत्यसरः *n.* (स), खातं, क्रीडासरः *n.* (स).—(Round the foot of a tree) आलवालं, आवालं, आवापः.—(Vessel to hold water) द्रोणी, पानं, भाखंडं, जलाधारः, काष्ठावुवाहिनी.—(Harbour) खातं, पोतबन्धनस्थानं.—(Scale of a balance) तुलापटः.

BASS, *a.* (In music.) See Base.

BASS, *s.* (Mat) कटः, तृणपूली, तलाची, पादपाशी.

BASSO-RELIEF OF BASS-RELIEF *s.* प्रतिछाया, प्रतिच्छन्दः, उच्चैःप्रकारेण तथिता चित्रलेखा.

BASSOON, *s.* श्प्रिपरविशेषः, श्प्रिपरयाग्रभेदः.

BASTARD, *s.* जारजः, समतोमृतः, कुखडः-खडी *m.* (न), उपस्तीजातः, दाम्नीपुत्रः, कोलदेरः, कोलदेयः, वस्तुलः, धान्यक्रियेयः.—(Born after the death of a husband) गोलकः.

BASTARD, *a.* (Illegitimate) विजनिनः-ता-तं, विजातः-ता-तं.—(Spurious) कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं.

BASTARDY, *s.* जारजातता, जारजन्यं, कुखडावस्था, उपस्तीजातदशा.

TO BASTE, *v. n.* (To beat with a stick) लगुडेन or गदया तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), or प्रदु (c. 1. हरति-हर्षुं), or अभिहन् (c. 2. हन्ति-हन्तुं), or तड् (c. 6. तुदति, तोडुं).—(To sprinkle meat that is roasting) पच्यमानं or शूलाकृतं मांसं पुतेन सिच (c. 6. सिचति, सेक्कुं).—(To sew) सीय (c. 1. सीयति, सेयितुं).

BASTLE *s.* प्राकारयुक्तं कारागारं, दुर्गं, दुर्गपरिगतं परिस्राप्राचीरादि.

BASTINADE OF BASTINADO, *s.* लगुडेन ताडनं, दखडापातः, गदाप्रहारः.

BASTING, *s.* दखडापातनं, लगुडपातनं, गदाप्रहरणं, अभिपातः, ताडनं.

BASTION, *s.* यम्रः-यं, दुर्गोपहिःपार्थं राशीकृता मृत्तिका or उपचितो यम्रः.

BAT, *s.* जतुका, जतुका, अग्निनपत्रा, चम्पेचटका, चम्पेचटी, भङ्गारो.—(A club) गुलिकाक्रीडायां गुलिकाप्रणोदार्थं यष्टिः *m.* or गदा or लगुडः.

BAT-FOWLER, *s.* रात्रिकाले जतुकादिव्याधः or पक्षियाहकः.

BAT-FOWLING, *s.* प्रदोषकाले or रात्रिसमये पक्षियग्रहणं.

BATCH, *s.* (A number of things) गणः, सङ्घं, सङ्घातः.—(A single baking) आपूपिकं, पेडिकं, शाम्बुलिकं, यन्त्रिकपूपादि एककाले पच्यते.

BATCHLOR, *s.* अविवाहितः, अकृतन्दारः, अकृतविवाहः.

TO BATE, *v. n.* नूनीकु, अत्योकु, हस् in caus. (हासयति-यितुं), कन् (nom. कनयति-यितुं), लप् (nom. लपयति-यितुं), शम् in caus. (शमयति-यितुं), उड्डारं कृ.

TO BATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), नूनीभू, अत्योभू, हस् (c. 1. हसति, हसितुं), शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं).

BATEFUL, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न), विषादशीलः-ला-लं.

BATEMENT, *s.* नूनीकरणं, अत्योकरणं, नूनता, उड्डारः, उड्डरणं.

BATH, *s.* ज्ञानकुण्डं, ज्ञानागारं, ज्ञानशाला, अवगाहः, अवगाहनस्थानं.

TO BATHE, *v. a.* स्ना in caus. (स्नायति-यितुं), भाव् (c. 1. भावति, भावितुं) or caus. भावयति-यितुं), प्रधाव् in caus., स्नल् (c. 10. स्नालयति-यितुं), प्रथल्, निमज्ज् in caus. (मज्जयति-यितुं), स्नाप् in caus. (स्नायति-यितुं).

TO BATHE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति, स्नातुं), निमज्ज् (c. 6. मज्जति-मज्जितुं), अवगाह् (c. 1. गाहते-गाहितुं-गाढुं), स्नाप् (c. 1. स्नयते-स्नोतुं), अभिषेकं कृ.—(With one's clothes on) सचेलः स्ना.

BATHED, *p. p.* स्नातः-ता-तं, कृतस्नानः-ना-नं, अवगाहितः-ता-तं, अवगाढः-टा-टं, स्नाप्तः-ता-तं, निमग्नः-ग्ना-ग्नं, धीतः-ता-तं, जलशुचिः-चिः-चि.

BATHIER, *s.* स्नायी *m.* (न), कृतस्नानः, स्नाता *m.* (न), स्नायकः, निमज्जनकृत्.

BATHING, *s.* (Act of) स्नानं, मज्जनं, निमज्जनं, स्नायवः, स्नायवः, अवगाहनं, अभिषेकः.—(Religious bathing) सवनं, सविषयः, सूना.—(Relating to bathing) स्नानीयः-या-यं.—(Bathing-gown) स्नानयस्त्रं.

BATHOS, *s.* वाक्यालङ्कारविशेषः, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, नीचता.

BATING, *prep.* वर्जयित्वा, वर्जं, च्यते, सपास्य, व्यतिरिक्तं, व्यतिरेकेण.

BATLET, *s.* यस्त्रधावने रनकैः प्रयुक्तं चतुष्कोणः काष्ठमुद्रः.

BATOON, *s.* दखडः, गदा, लगुडः, यष्टिः *m.*, वेधं.

BATTALION, *s.* वाहिनी, सैन्यदलं, गुन्तः, व्यूहः, सेनामुखं.

BATTLE, *s.* यः कश्चिद् व्ययो राजविद्यालये अन्तेवासिना क्रियते तद्वननापनं.

TO BATTEN, *v. n.* (To make fat) ध्ये in caus. (प्राययति-यितुं), स्मय् in caus. (स्मययति-यितुं), संवृष् in caus. (वर्धयति-यितुं), तृष् in caus. (तर्धयति-यितुं), पोने-नां-ने कृ.—(To fertilize) सफल (nom. सफलयति-यितुं).

TO BATTEN, *v. n.* (To grow fat) ध्ये (c. 1. प्रायते, प्रातुं), स्मय् (c. 1. स्मयते, स्मयितुं), संवृष् (c. 1. वर्धते-वर्धितुं), आत्मभरिः-रिः-रि or उदरभरिः-रिः-रि अस्.

TO BATTER, *v. a.* (To shatter) मृद् (c. 9. मृद्नाति, मर्हितुं), अवमृद्, प्रमृद्; चूर्णी (c. 10. चूर्णयति-यितुं), प्रखल्, मष् (c. 9. मष्नाति, मन्थितुं or मथितुं), विमष्, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिष्, प्रतिपिष्; चूर्णीकृ, भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भेक्कुं), प्रभञ्ज; तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), तुड् (c. 6. तुदति, तोडुं).

BATTERED, *p. p.* मृदितः-ता-तं, मर्हितः-ता-तं, विमथितः-ता-तं, चूर्णितः-ता-तं, भग्नः-ग्ना-ग्नं, ताडितः-ता-तं, निष्पिष्टः-ष्टा-ष्टं.

BATTERING-RAM, *s.* दुर्गभित्तिमर्हने or नगरप्राचोरभञ्जने पूर्वकालीनयोधैः प्रयुक्तो मेघमस्तकाकाराग्रो वृहद्वहः.

BATTERY, *s.* (The act of battering) मर्हने, पेपणं, भञ्जनं, आघातनं.—(In law) दंडपारुष्यं.—(A line of cannon) युद्धयन्त्रश्रेणी.

BATTLE, *s.* युद्धं, रणः, रणं, सङ्ग्रामः, समरः-रं, विषाहः, संयुगः, आहवः, आघोषनं, प्रयुद्धं, प्रघनं, संख्यं, सङ्ग्रहः, कलहः, प्रघातः, प्राघातः, समाघातः, मृधं, सम्यरायः-यकं, साम्यरायिकं, युत् *f.* (य), कलिः *m.*, सम्प्रहारः, प्रविदारणं, समुदायः, समित् *f.*, समितिः, समीकं, जन्यं, संयत् *f.*, संख्योटः, अभिसम्प्रातः, अन्त्यामर्हः, अन्त्यागमः, क्षानिः *f.*—(Close fight) नियुद्धं, याहुयुद्धं.—(Mingled fight) तुमुलं, रणसमुलं.—(Battle-cry) सिंहनादः, खेडितं; 'field of battle,' रणभूमिः *f.*

TO BATTLE, *v. n.* युष् (c. 4. युध्यते, योडुं), कलह् (nom. कलहायते); 'to desire battle,' युष् in des. (युयुस्तते) रणकाम्य (nom. रणकाम्यति).

BATTLE-ARRAY, *s.* सैन्यव्यूहः, सैन्यविन्यासः, बलविन्यासः, व्यूहः *f.*, योद्धश्रेणी.

BATTLE-AXE, *s.* पराशयः, परशुः *m.*—(Armed with) पारशधिकः.

BATTLEDOOR, *s.* गुलिकाक्रीडायां दखो यैवारा गुलिका प्रयुज्यते or चाहय्यते.

कन्दुकप्रहरणार्थं यष्टिः.

ATTLE-FIELD, *s.* रणभूमिः *f.*, सायोधनं, रणः, रणाङ्गणं, रणान्तरं, मत्तभूः *f.*, मत्तभूमिः *f.*, रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*

ATTLEMENT, *s.* भित्तिः *f.*, सिद्धयुक्तः प्राकारः, वाखादिप्रवेशार्थं प्राकारविट्.

ATTOLOGIST, *s.* येन निरर्थका पुनरुक्तिः क्रियते सः निरर्थकपत्रा *m.* (कृ).

ATTIOLOGY, *s.* निरर्थका पुनरुक्तिः or मुहुर्भाषा, निरर्थकवाक्यं.

AVIN, *s.* इन्धनयोग्यं शुष्ककाष्ठसङ्घं, शुष्ककाष्ठं.

AWBLI, *s.* सत्यमृत्युवक्तुं आभरणं or कङ्कणं, सत्यार्थं क्रीडाद्वयं, कङ्कणं, किङ्किणी, कदधेद्रव्यं.

AWD, *s.* कुट्टनी, कुट्टिनी, दूती, चुन्दी, शम्भली, घटदासी, वेष्ट्याचार्यः *m.*

AWDILY, *adv.* अशुद्धं, लम्पटवत्, वैयात्वेन, गहिर्ते, गर्वप्रकारेण.

AWDINESS, *s.* अवाच्यता, गर्भता, अनद्यर्थ, वैयात्वं, लम्पटता.

AWDRY, *s.* कुट्टनीकर्म *n.* (नृ), वेष्ट्याकर्म *n.* (नृ), दूतीकार्यं.

AWDY, *a.* अवाच्यः - च्या - च्यं, अवक्तव्यः - व्या - व्यं, अवक्तव्यः - थ्या - थ्यं, गहिर्ते - ता - ते, गह्वः - ह्यो - ह्यं, नीचः - चा - चं, अधमः - मा - मं, अशुद्धः - द्वा - डं, अविनीतः - ता - ते.

AWDY-HOUSE, *s.* वेष्ट्याजनसमाश्रयः, वेष्ट्यागृहं, वेष्ट्याश्रयः, गणिकागृहं, वेष्ट्या.

AWI, *v. n.* उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति - क्रोष्टुं), प्रकुश, विक्रुश, नट् (c. 1. नदति, नदितुं), प्रणट्, विनट्; उड्डुप् (c. 10. -चोपयति - यितुं), चित्कारं कृ; चोत् शब्दं कृ, रस् (c. 1. रसति, रसितुं).

AWLER, *s.* उत्क्रोश *m.* (-ट्), विक्रोश *m.* (-ट्), घोषकः, उड्डोपकः.

AWLING, *s.* विक्रोशनं, उत्क्रोशनं, घोषणं, चित्कारशब्दः, रासः.

AY, *s.* (An opening of the sea into the land) अस्त्रातं, स्त्रातं, पुत्रभेदः, समुद्रवङ्कः, वङ्कः, वक्रः—(An honorary garland) श्यामवृद्धिनिर्मिता मानमृचका माला—(An opening in a wall) गृहाश्वः; 'to stand at bay,' शत्रुं प्रति or शत्रुप्रतिमुखं or अस्त्रिमुखं or मुखामुखि स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थितुं).

BA, *a.* (Colour) पिङ्गलः - ला - लं, पिङ्गः - द्वा - डं.—(A bay horse) उक्ताहारः, किहारः.

TO BAY, *v. n.* रै (c. 1. रायति, रातुं), भय् (c. 1. भयति, भयितुं).

BAY-SALT, *s.* समुद्रलवणं, सिन्धुलवणं, सामुद्रं, सिन्धवं, वसिरं, अक्षीयं.

BAY-TREE, *s.* श्यामवृक्षो यस्य पत्राणि मानमृचकाररचने प्रयुज्यन्ते.

BAY-WINDOW, *s.* पुट्टाकारो गवाश्वः, भित्तिवर्हिल्लो गृहाश्वः, पुट्टरूपवातायनं.

BAYONET, *s.* या लोहगुलिकाप्रवेशेण अधुनातनयोद्धभिः प्रयुज्यते नाडिस् तद्वद् चट्टा कृपाणी or तुरिका.

BAZAR, *s.* पथ्यवीथी, पथ्यशाला, आपणः, हट्टः, क्रयारोहः.

BELLUM, *s.* गुग्गुलुः *m.*, कुम्भं, उलूखलकं, सङ्घसहः, कौशिकः, पुरः, कङ्कोलः, कोलकं, कोशफलं.

TO BE, *v. n.* (To be in some state) अस् (c. 2. अस्ति), आस् (c. 2. आस्ते)—(To enter into some state) भू (c. 1. भवति, भवितुं)—(To exist) अस्, वृत् (c. 1. वसति, वसितुं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते)—(To be in or at) वृत्, स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थितुं); 'be it so,' एवम् असु. The verb 'to be' is often expressed by the use of the passive form of the Sanskrit verb, and is not unfrequently omitted altogether.

BEACH, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रकूलं, समुद्रतटं, वेला.

BEACHED, *a.* समुद्रतीरस्थः - स्या - स्यं, उन्नतः - द्वा - डं.

BEACHY, *a.* तीरविशिष्टः - द्वा - डं, तटयुक्तः - क्ता - क्तं, कूलमयः - यो - यं.

BEACON, *s.* आकाशदीपः, उन्नतभूभागं स्थापिता शबोर आगमनसमये जात-
लमाना महोल्का, समुद्रगामिनी पथदर्शनायै उच्चोक्तं चिह्नं.

BEAD, *s.* (Little globular body) गुलिका, गुटिका, गुली, वसुलः.

—(A string of beads) माला, हारः—(A rosary of beads) जपमाला.

BEADLE, *s.* गड्ढाटः, यहिधरः, राजदूतः, दण्डधरः, दण्डो *m.* (नृ), दण्डहस्तः.

BEADROLL, *s.* ये लोका जपे कथयितव्याम् तत्परिहस्त्या.

BEADSMAN, *s.* परार्थे or सन्निधिमिच्छे जपकरणे नियुक्तो जनः.

BEAGLE, *s.* शशाखेटकः, कुकुरभेदः, शशाखेटे शिक्षितो भृगव्यश्वा *m.* (नृ).

BEAK, *s.* (Of a bird) चञ्चुः *f.*, चञ्चुः *f.*, चोटी - टिः *f.*, मुखः, तुष्टिः *m.*.

तुष्टः—(Of a ship) पिन्नलमयं चञ्चुरूपेण तक्षितं नौकायं.

BEAKED, *a.* चञ्चुमान् - मती - मत् (त्), चञ्चुरूपः - पी - पं, चञ्चुविशिष्टः - द्वा - डं.

BEAM, *s.* (Piece of timber) स्तूपा, दीर्घकाष्ठं, काष्ठं, वृहत्काष्ठं, नासा,

यष्टिः *m.*—(Main support of a house) वेष्टमस्तूपा—(Ray of light) रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, किरणः, अंशुः *m.*—(Part of a balance) तुलाधारः, तुलादण्डः—(Pole of a carriage) धूः *f.* (धुर),

कूबरः—(Part of a weaver's loom) वापदण्डः, वापदण्डः.

TO BEAM, *v. n.* (To emit rays of light) स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं),

अंशु (nom. अंशुर्यति - यितुं), किरण (nom. किरणयति - यितुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), वज्रम् (nom. वज्रापते - यितुं).

BEAMLESS, *a.* रश्मिहीनः - ना - नं, निस्तेजाः - जाः - जः (स्), निष्प्रभः - भा - भं.

BEAMY, *a.* (Radiant) अंशुमान् - मती - मत् (त्), अंशुलः - ला - लं, किरणमयः

- यो - यं, मरीचिमाली - लिनी - लि (नृ), प्रभावान् - वती - वत् (त्), देदी-

प्यमानः - ना - नं.

BEAN, *s.* शिखिकः, शिखा, मुतः, माषः.

BEAR, *s.* चूडः, भल्लकः, भवुकः, भल्लः, भावुकः, अल्लः, अल्लभल्लः—

(The Great Bear, constellation) चित्रशिखशिखिनः *m. pl.*

TO BEAR, *v. a.* (Carry) वह् (c. 1. वहति - ने, वोढुं), सह (c. 1. सहते,

सोढुं); 'he bore his mother on his back,' मातरं पृष्ठेन अवहत्;

'he is borne on a horse,' अश्वेन उन्नते or अश्वेन सञ्चरति—

(Support) भृ (c. 1. भरति - ने, c. 3. विभर्ति भर्तुं), धृ (c. 1. धरति

- ने, धर्तुं or in caus. धारयति - यितुं), आलम् (c. 1. ललधते - लधितुं).

—(Suffer, endure) सह, विपह, धम् (c. 1. धमते, धन्तुं), सङ्गम्;

तिज् in des. (तिजिष्यते - जिष्यतुं), मृष् (c. 4. मृष्यति - ने, मर्षितुं), c. 10.

मर्षयति - यितुं); 'that is not to be borne,' न सस्ये तत्.—(Per-

mit) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति - ज्ञातुं)—(Admit) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति,

ग्रहीतुं)—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति - यितुं), जन् in caus.

(जनयति - यितुं)—(Bring forth) सु (c. 1. सयति, c. 2. सोति, सोतुं),

प्रसु; प्रनन् (c. 4. -जायते - जानितुं) or जन् in caus.—(Bear in mind)

अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति - स्मर्तुं), अनुचिन् (c. 10. -चिन्तयति - यितुं)—(Bear

witness) साख्ये दा (c. 3. ददाति, दातुं)—(Keep afloat) यु in caus.

(आवयति - यितुं)—(Bear fruit) फल (फलति, फलितुं)—(Possess)

भू, धा, धृ in caus.—(Bear up) उद्वह्—(Bear away) अपवह्.

—(Bear down) निपत् in caus. (-पातयति - यितुं)—(Be capable

of) उत्सह with inf.—(Bear on, incite) प्रोत्सह in caus. (-साहयति

- यितुं)—(Bear the blame) दोषे स्वीकृ; 'I will bear the blame,'

दोषो मयि वसिष्यते.—(Bear one's self, behave) वृत् (c. 1. वसते,

वसितुं), काचिद् वृत्तिम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति - स्थितुं)—(Bear ma-

lice) दृह् (c. 4. दृषति, दृष्टितुं). When this verb occurs in

phrases such as, 'to bear company,' 'to bear aid,' 'to bear

resemblance,' see 'to accompany,' 'to aid,' 'to resemble.'

TO BEAR, *v. n.* (To be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), सोद् (nom.

सोदयते - यितुं)—(To wait patiently) विलस (c. 1. ललधते - लधितुं).

—(To be fruitful) फल (c. 1. फलति, फलितुं), फलं दा (c. 3. ददाति.

दातुं), सकलः -ला -लं भू.—(To be situated towards) प्रतिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्यातुं), दिश्यः-इया-इयं अस्; as, 'bearing towards the east,' पूर्वदिश्यः.—(To bear up) मनःस्थैर्यं कृ.

BEARD, *s.* उमश्रु *n.*, मासुरी, मुखजं रोम *n.* (नं), मुखरोम *n.*—(Of corn) शरप्यशकं, शकं, किंशरुः *m.*—(Barb of an arrow) फलं, कर्णः.

To BEARD, *v. a.* (To take by the beard) अवज्ञानात् परमश्रु सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(To insult to the face) मुखरीकृ, प्रतिमुखं or प्रत्यक्षं अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), अवधिप (c. 6. -धिपति-क्षेपुं).

BEARDED, *a.* (Having a beard) उमश्रुः-श्रुः-श्रु, उमश्रुमान्-मती-मत् (तं), उमश्रुलः -ला -लं.—(As corn) शृकवान्-वती-वत् (तं); 'bearded corn,' शकधान्यं.—(As an arrow) कर्णी-शिनी-शि (नं).—(A bearded dart) प्रासः, कुन्तः.—(Insulted) अवज्ञातः-ता-तं.

BEARDLESS, *a.* उमश्रुहीनः ना-नं.—(A stripling) अग्रामव्यवहारः, चटुः, माणवकः.

BEARER, *s.* याहकः, याही *m.* (नं).—(Of burdens) भारवाहः-हनः, भारहारः, पुरन्धरः; 'one who carries out the dead,' प्रेतनिहोरकः; 'letter-bearer,' पत्रवाहः; 'bearer of news,' मन्देशहरः.

BEARING, *s.* (The relative situation of a place) दिश्यं, दिक् *f.* (शः), अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थानं.—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, दर्शनं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, भावः, यत्नं.

BEAST, *s.* चतुष्पदीः -ला -लं, भक्षकस्वभावः-वा-वं, क्षशिष्टः-हा-हं.

BEAST, *s.* पशुः *m.*, जगुः *m.*, तिर्यङ् (वृ).—(Four-footed beast) चतुष्पात *m. f. n.* (दं).—(Beast of prey) श्वापदः.—(Of burden) पुरीमः, पुरीयः, पुष्यः, भारवाहनः.—(Applied to a man) पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः.

BEASTLINESS, *s.* पशुता-त्वं, पाशवं, पशुशीलता, अमनुष्यता.

BEASTLY, *a.* पाशयः-यी-वं, पशुशीलः-ला -लं, पशुव्यवहारः-रा-रं, अमानुषः-पी-पं

BEASTLY, *adv.* पशुवत्, पशुव्यवहारानुसारेण, मानुषाचारविरुद्धं.

BEAT, *s.* आघातः, घातः, प्रहारः, पातः.—(Of the pulse or heart) स्पन्दनं, स्फुरणं, विस्पन्दः; 'at the beat of the drum,' साहित्ये पटहेयु.

To BEAT, *v. a.* तड (c. 10. ताडयति-यितुं), वितड्; हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), निहन्, अभिहन्; प्रद (c. 1. -हरति-ते-हर्षं), तुद (c. 6. तुदति, तोडुं), आतुद वितुद.—(With a stick) यत्रापातं कृ.—(To conquer, excel) पराजि (c. 1. -जयति-ते-जंत्), विजि; अभिभू (c. 1. -भवति भविष्यति), अती (c. 2. अत्येति, अत्येतुं).—(To mix by beating) सालुड् (c. 1. -लोडति-लोडितुं), मण्य (c. 1. मयति, मयितुं).—(To bruise) चूणे (c. 10. चूर्णयति-यितुं), मृद (c. 9. मृदाति, मृदितुं).—(To beat off, beat back) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(To beat down) निपत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(To beat down the price) मूयं नूनीकृ or हम् in caus. (हामयति-यितुं).—(To flap the wings) पक्ष्यास्फालं कृ, पक्षो चल in caus. (चालयति-यितुं).—(To rouse game by striking the bushes) मृगयामये यथा मृगाः स्वस्थानानि तजन्ति तथा कोलाहलेन गुम्मादिताडनं कृ, मृगान्वेषणं यथा मृगो निन्नाश्रयात् पलायते तथा गुम्मादीन् तड्.

To BEAT, *v. n.* (To palpitate) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते, स्पन्दितुं), परिस्पन्दः, कम्प (c. 1. कम्पते, कम्पितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं).

BATEN, *part. a.* साहत ता-तं, ताडितः-ता-तं.—(Conquered) पराजितः-ता-तं; 'beaten by the waves,' उन्नतः-ज्ञा-ज्ञं.—(One that deserves to be beaten) कथ्यः-इया-इयं, कशाहः-ही-हं.

BEATER, *s.* ताडयिता *m.* (नं), ताडकः, घाती *m.* (नं).—(A gold-beater)

मुत्तरादिना यः सुवर्णम् अतिशयेन सूक्ष्मीकरोति स्वर्णकारविशेषः, स्वर्णपत्रकृत्.—(An instrument for comminuting) मुत्तरः.

BEATIFIC or BEATIFIC, *a.* अपयर्गदः-दा-दं, परमसुखावहः-हा-हं, परमानन्दकरः-री-रं.

BEATIFICATION, *s.* अनुकसापुजनः स्वर्गं or अपयर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापत्रेण महाधर्माध्यक्षसकाशाद् विज्ञापनं, स्वर्गीयलोकमध्ये आरोपणं.

BEATIFIED, *p. p.* गृहीतापयर्गः-गी-गं, स्वर्गप्राप्तः-भा-भं, स्वर्गोरोपितः-ता-तं. To BEATIFY, *v. a.* (To make happy) मुख (c. 10. मुखयति-यितुं), परमसुखं or परमानन्दं दा (c. 3. ददाति-दातुं).—(To proclaim publicly that a person is received into heaven) अनुकसापुजनः

स्वर्गं or सिद्धिं प्राप्तवान् इति महाधर्माध्यक्षाशया घोषणापरं प्रचर् in caus. (-चारयति-यितुं); स्वर्गीयलोकमध्ये आरोह in caus. (-रोपयति-यितुं).

BEATING, *s.* ताडनं, आघातः, घातः.—(With a stick) वेनाघातः.—(Throbbing) स्पन्दनं, स्फुरणं.

BEATITUDE, *s.* मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्वाणं, सिद्धिः *f.*, अपयर्गः, स्वर्गप्राप्तिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (स्) or निःश्रेयः, अमृतता, कैवल्यं.—(Felicity) परमसुखं, परमानन्दः, श्रेयस्त्वं, सुखं.—(Desirous of) मुमुक्षुः.

BEAU, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवेशः, सुवस्त्रपरिच्छन्नः, दर्शनीयमानी *m.* (नं).

BEAU-MONDE, *s.* नृत्यगीतस्वाङ्गभोजनमद्यपानसुवस्त्रपरिधानादिभोगतत्परो लोकः, भोगासक्तो लोकः.

BEAUTEFUL or BEAUTIFUL, *a.* चारुः-श्री-रु, सुन्दरः-रा-री-रं, रुचिरः-रा-रं, मुदृश्यः-इया-इयं, शोभनः-ना-नं, कान्तः-न्ता-नं, वासः-मा-मं, रूपवान्-वती-वत् (तं), रूपी-पिणी-पि (नं), सुरुपः-पी-पं, मनोरमः-मा-मं, मनोहः-हा-हं, लावण्यवान्-वती-वत् (तं), साधुः-धुः-ध्वी-धु, सौम्यः-म्या-म्यं, श्रोयकः-क्ता-क्लं, सुमुखः-खी-खं, अभिरामः-मा-मं, सुममः-मा-मं, पेशलः-ला-लं, रुच्यः-च्या-च्यं, मधुः-धुः-ध्रु, मधुलः-ला-लं, वृन्दारः-रा-रं. Often expressed by सु; as, 'a beautiful day,' सुदिनं. 'A beautiful woman,' रूपवती, प्रमदा; 'to be beautiful,' शुभं (c. 1. शोभते, शोभितुं).

BEAUTEFULLY or BEAUTIFULLY, *adv.* साधु, सुन्दरं, रुचिरं, सुधु, सुन्दरप्रकारेण, सु prefixed; as, 'beautifully dressed,' सुवेशी-शिनी-शि (नं).

BEAUTEFULNESS, *s.* कान्ता, अभिरामता, वासता, रूपवत्त्वं, रमणीयता, मुग्धता.

BEAUTIFIED, *p. p.* शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, कृतशोभः-भा-भं.

BEAUTIFIER, *s.* शोभकृत्, शोभकः, शोभयिता *m.* (नं), भूषणः.

To BEAUTIFY, *v. a.* शुभं in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभं, चलकृ, परिष्कृ, भूष (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष.

BEAUTY, *s.* सौन्दर्यं, चारुता, शोभा, कान्तिः *f.*, रूपं, लावण्यं, रूपलावण्यं, श्रीः, आभा, अभिरूपा, युतिः *f.*, छविः *f.*, मन्त्रिमा *m.* (नं), सुमना.

BEAUTY-SPOT, *s.* तिलकः-कं, सौन्दर्यवर्द्धकं चिह्नं, कान्तिदायकम् अङ्गं.

BEAVER, *s.* (An animal) स्थलजलचरजन्तुभेदो यस्मिन्निमित्तं शिरस्कम् अपुनाननजनैर् भियते.—(A hat) पृष्ठीकजन्तुलोमनिमित्तं शिरस्कं or शिरस्त्राणं.—(Part of a helmet) शिरस्त्राणस्य यो भागश्चिबुकदेशं or मुखस्य अधोभागं प्रकादयति.

BECAFICO, *s.* अञ्जीरद्राक्षादिखादको विदेशीयपक्षिभेदः, अञ्जीरप्रतुदः.

To BECALM, *v. a.* (To still the elements) निश्चातं-ता-तं कृ, वायुं निवृत् in caus. (-वृत्तयति-यितुं), निस्तारङ्गं-ङ्गां-ङ्गं कृ.—(To quiet) शम् in caus. (शमयति-यितुं), उपशाम्, प्रशम्.

BECALMED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्वाणः-गा-गं, निस्तारङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

BECAME, the preterite of 'become;' which see. Sometimes expressed by जातः-ता-तं.

BECAUSE, conj. यत्, यत्, येन, यस्मात्, इति हेतोः, यतोऽहेतोः, हि.
'Because' may be often expressed by the abl. or inst. c. of the abstract noun; as, 'because it had no deepness of earth,' मृद्व्यत्मात्; 'because he was a just man,' सच्चनत्वात्; 'because he was a friend,' मित्रतया. It may even be expressed by इति; thus, 'I am come, because a servant ought to be present at the fitting occasion,' अन्तनीविना प्राप्रकाले साविध्यं कर्तव्यम् इति आगतोऽस्मि.

BECAUSE OF, prep. (By reason of) हेतोः, हेतोः, कारणात्.—(For the sake of) अर्थे, अर्थे, कृते. निमित्ते affixed to a crude noun; 'because of that,' अनेन हेतुना, इति हेतोः. 'Because of' is often expressed by the abl. c. of the noun; as, 'because of their unbelief,' तेषाम् अविश्वासात्.

BECK, s. सङ्केतः, इङ्गितं.—(With the hand) करमङ्केतः.

To BECKON, v. n. शिरसा or हस्तेन सङ्केतं or इङ्गितं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or कृ.—(To summon with a sign) इङ्गितेन समाह्वे (c. 1. ह्वयति-ह्वानुं).

To BECOME, v. n. भू (c. 1. भवति, भवितुं), सम्भूः सम्पद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), प्रतिपद्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), संवृत्, जन् (c. 4. जायते), मघ्नन्. The pass. part. of जन् (जात) is often used in the sense 'became,' साह्य in caus. (-हारयति-यितुं) with acc.

To BECOME, v. a. (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc.

BECOMING, a. युक्तः-क्ता-क्तं. योग्यः-ग्या-ग्यं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, समप्रसन्नः-सा-सं.

BECOMINGLY, adv. यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, यथाहं, यथातथं, यथायथं, योगतस्.

BECOMINGNESS, s. युक्तता, औचित्यं, योग्यता, उपयुक्तत्वं, सामप्रसन्न्यं, उपपत्तिः, याथातथ्यं.

BED, s. शय्या, शयनं, पर्यङ्कः, तल्यः, खटा, संस्तरः, पत्यङ्कः, स्तरिमा m. (नं), शयनीयं, मचः, मचकः, प्रस्तरः, आस्तरणं.—(To go to bed) शो (c. 2. शेते, शयितुं); 'gone to bed,' शय्यागतः, खटाकूटः-डा-टं.—(To make a bed) शय्यां प्रस्तुतीकृ or उपस्तु (c. 5. -स्तुणोति-स्तरितुं-स्तरौतुं), आस्तु.—(To lie down in bed) शय्याम् अधिशो.—(Channel of a river) गभेः, नदीमध्ये, नदीवहनपथः, नदीरयपथः.—(Garden-bed) स्थलं, उद्याने पुष्पोत्पत्तियोग्य ईपदुवती भूभागः.—(Marriage) विवाहः.—(A layer) फलकः.

To BED, v. a. (To place in a bed) खटाम् आरुह् in caus. (-रोषयति-यितुं).—(To cohabit with) उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

To BEDABBLE or BEDASH, v. a. सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेक्तुं), अवसिच्, संसिच्, अवक् (c. 6. -किरति-करितुं-करोतुं), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-उक्षितुं).

To BEDAGGLE or BEDASH, v. a. कहेनेन or पक्नेन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं) or दुप् in caus. (दूषयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं).

To BEDAUB, v. e. लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं), आलिप्, उपलिप्, अज् (c. 1. जनक्ति, अज्) or in caus. (अजयति-यितुं).

To BEDAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दृष्टिम् उपहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).

BEDCHAMBER, s. शयनागारः, शयनगृहं, स्वप्ननिकेतनं, निद्राशाला, विश्रामशाला, वासगृहं, वातागारं.

BEDCLOTHES, s. pl. शय्यास्तरणं, शय्यावरणं, खटासद्यन्त्रि वस्त्रादिद्रव्यं, उत्तरप्रखटः, मन्दरा

BEDDING, s. शय्या, शय्योपकरणं, आस्तरणं, वोरपट्टी, खटामामयी.

To BEDECK, v. a. भूष् (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्, मगद (c. 10. मगदयति-यितुं), अलङ्कृ, परिष्कृ, शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं).

BEDICKED, p. p. भूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, मगदितः-ता-तं.

To BEDEW, v. a. शिशिरेण or नोहारेण क्रिद् in caus. (क्रेदयति-यितुं) or अवसिच् (c. 6. -सिञ्चति-सेक्तुं) or प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-उक्षितुं) or आट्टीकृ.

BEDWEW, p. p. क्रिन्नः-न्ना-न्नं, आट्टेः-ट्टे-ट्टं, प्रोक्षितः-ता-तं, तिमितः-ता-तं.

BEDFELLOW, s. सहशायी m.-यिनी f. (नं). एकखटाशायी m.-यिनी f. (नं).

BED-HANGINGS, s. मशहरो, चतुष्की, शय्यातिरस्करिणी.

To BEDIM, v. a. तिमिरं (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, मलिनोक्

To BEDIZEN, v. a. भूष् (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्, परिभूष्, अलङ्कृ, परिष्कृ.

BEDIZENED, p. p. भूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

BEDLAM, s. उन्मत्तानाम् आरोग्यशाला, वातुलागारं, वातुललोकालयः.

BEDLAM, a. उन्मत्तः-न्ना-न्नं, उन्मादः-दा-दं, वातुलः-ला-लं.

BEDLAMITE, s. उन्मत्तः, उन्मादी m. (नं), वातुलः, मत्तः.

BED-MAKER, s. राजविद्यालये या स्त्री or यो जनी न्नेवासिनां शय्यास्तरणं करोति; शयनकल्पिका, शय्यां कल्पयति या परिचारिका.

BEDPOST, s. खटास्तम्भः, खटादण्डः, शयनस्थानं.

BEDRID or BEDRIDDEN, a. शयनाद् उत्पातुम् अक्षमः; अतिजोशः शो-शी, अतिवृद्धः-द्वा-द्वं.

BEDROOM, s. शयनगृहं, स्वप्ननिकेतनं, शयनागारः, निद्राशाला, विश्रामशाला.

BEDSIDE, s. शय्यापार्श्वः, खटापार्श्वः, शयनोपार्जनं, खटासमीपं.

BEDSTEAD, s. पर्यङ्कः, खटा, मचः, मचकः, पत्यङ्कः, तल्यः.

BEDTIME, s. शयनकालः, स्वप्नकालः, निद्राकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.

BEE, s. मधुकरः-कारी m. (नं), सल्लि nc, मधुकृत m., मधुपायी m. (नं), मधुपः, मधुमक्षिका, मधुलिट् m. (हं), भृङ्गः, पुष्पन्ध्यः, पुष्पलिट् m. (हं), पटपटः, द्विरेफः, भ्रमरः, मधुव्रतः, सरथा.

BEECH, s. भृङ्गजातीयो वन्यवृक्षप्रभेदः.

BEECHEN, a. पृष्ठीकृद्वृक्षादयः-यो-यं.

BEE-EATER, s. मधुमक्षिकाखादकः पक्षिप्रभेदः.

BEEF, s. गोमांसं; 'roast beef,' शूलिकगोमांसं; 'boiled beef,' शृतगोमांसं.

BEEFEATER, s. राजपरिचरः-परिचारकः, राजोपासकः.

BEE-GARDEN, s. मधुमक्षिकापालनस्थानं, मधुकरपालनोद्यानं.

BEE-HIVE, s. मधुकोषः, करण्डः, लवकः, मधुमक्षिकाधारा.

BEE-MASTER, s. मधुमक्षिकापालकः, मधुकररक्षकः.

BEE-SWAX, s. मधुच्छिद्रे, मधुजं, शिक्थं, शिक्थकं.

BEER, s. यवमुरं, यवमद्यं, यवसरा, यवनिर्मितं पानीयं.

BEER-HOUSE, s. यवमुरविश्रयस्थानं, यवमुरगृहं, आपानं, पानगोष्ठिका.

BEE, s. (A plant) पालङ्गः, पालङ्गशकः.

BEE, s. भ्रमरप्रभेदः, भृङ्गप्रभेदः, परोक्षी पिङ्गकपिशः.—(A mallet) मुद्गरः.

To BEE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEE-LE, v. n. वहिर् लप् (c. 1. लघते, लघितुं), प्रलघ.

BEFITTING, *a.* योग्यः-ग्या-ग्ये, यथायोग्यः-ग्या-ग्ये, यथोचितः-ता-तै.
To BEFOOL, *v. a.* मूह in caus. (मोहयति-यितुं), व्यामूह, विप्रमूह, भ्रम
in caus. (भ्रमयति-यितुं), यन् in caus. (यन्धयति-ते-यितुं).

BEFORE, *prep. and adv.* प्र, अभि prefixed.—(In the front of, not
behind) अये, अद्यतम्, पुरम्, पुरतम्, पुरस्तात्, अभितम्, प्रतिमुखं,
अभिमुखं; 'going before,' पुरोगः-ग्या-नौ, अयेसरः-रा-रै; 'before
the fire,' अघ्यग्नि.—(In the presence of) साक्षात्, प्रत्यक्षे, अये,
समक्षं, प्रतिमुखं; 'he took them before the king,' तान् राज-
समीपम् जानीतवान्.—(In the sight of, before the face) समक्षं,
प्रत्यक्षं, प्रत्यक्षतम्, साक्षात्, सम्मुखं; 'before many persons,' बहु-
जनसमक्षं.—(Earlier in time, sooner than) प्राक्, पूर्वं, with the
abl. c.; अये; 'before offering the cakes,' पित्रदानात् पूर्वं;
'before the appointed time,' निरूपितसमयात् पूर्वं or प्राग् वि-
हितकालात्; 'he knows your necessities before you ask,'
यत् तव प्रयोजनं तद् याज्यात् पूर्वं जानाति; 'before dinner,' भोज-
नात् पूर्वं; 'before the event,' प्राग् घटनात्; 'before me,'
मदये.—(In time past) पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले.—(As yet, hitherto)
अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, एतत् कालं यावत्, अद्यापि.—(Already)
तत्पूर्वं, प्राग् यन्नेमानकालात्; 'before mentioned,' पूर्वोक्तः-क्ता-कै,
प्रागुक्तः-क्ता-कै, पूर्वोदितः-ता-तै; 'the day before yesterday,'
अपरद्युम्; 'before and after,' पूर्वोत्तरं.

BEFOREHAND, *adv.* पूर्वं, अये, पूर्वं, अद्यतम्, पूर्वतम्; 'determining
beforehand,' अग्रनिरूपणं; 'to taste beforehand,' पूर्वस्वादने कृ.

BEFORE-TIME, *adv.* पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले, गतकाले.

To BEFOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), दुष् in caus. (दूष-
यति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), आविल (nom. आविल-
यति-यितुं), समलं लं-लं कृ.

To BEFRIEND, *v. a.* मित्र (nom. मित्रोयते-यितुं), उपकृ (c. 8. -करोति
-कुरुते-कुरुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति-यहीतुं), साहाय्यं कृ.

BEFRIENDED, *p. p.* कृतोपकारः-रा-रै, उपकृतः-ता-तै, अनुगृहीतः-ता-तै.

To BEG, *v. a.* (To ask) अर्धे (c. 10. अर्धयते-यितुं), अभ्यर्धे, प्रापे,
सम्पार्धे, याच (c. 1. याचति-ते, याचितुं), अभियाच, प्रयाच, सम्पयाच,
संयाच. (To ask alms) भिक्ष (c. 1. भिक्षते, भिक्षितुं).—(To beg
as a favour) वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं, वरोतुं) or in caus. (वारयति
-यितुं) with 2 acc., प्रसद in caus. (-सादयते-यितुं).—(To beg
for pardon) क्षम् in caus. (क्षमयति-यितुं) with acc. of the pers.

To BEG, *v. n.* भिक्ष (c. 1. भिक्षते, भिक्षितुं), भेष्टं चर् (c. 1. चरति,
चरितुं), भिक्षाटनं कृ.

To BEGET, *v. a.* जन् in caus. (जनयति-यितुं), विजन्, सधन्, प्रसु (c. 2.
-सृते, c. 4. -सृयते-स्रोतुं).—(To produce, cause) उत्पद् in caus.
(-पादयति-यितुं).—(To create) सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).

BEGGIER, *s.* जनकः, जननः, जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जन्मदः,
सुतो *m.* (नृ), उत्पादकः.

BEGGAR, *s.* (One who lives on alms) भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः-का *f.*,
भिक्षोपजीवी *m.* (नृ), भिक्षाचरः, दरिद्रः.—(A petitioner) प्रार्थकः,
अर्थी *m.* (नृ) -र्थिनी *f.*, प्रार्थयिता *m.* (नृ), याचकः, याचनकः, मार्गशः
-शकः, यनीयकः.—(In ragged garments) कर्पटी *m.* (नृ).

To BEGGAR, *v. a.* दरिद्रोक्तं, सध्वं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), धनाद् भृशं in
caus. (भृशयति-यितुं).

BEGGARED, *a.* दरिद्रितः-ता-तै, धनव्युतः-ता-तै, हृतसर्वस्वः-स्वा-स्व,
परिशीलः-शा-शै, गतविक्रः-चा-चै, नष्टार्थः-थो-थै, गतविभवः-या-यै,

गतलल्लोकः-का-कै, गतश्रीकः-का-कै; 'he is beggared,' अनवायते.
BEGGARLY, *a.* (Indigent) दरिद्रः-द्रा-द्रै, निर्धनः-ना-नै, दुर्गतः-ता-
-तै, कृपणः-शा-शै, दीनः-ना-नै.—(Mean) तुच्छः-च्छा-च्छै, नीचः-
-चा-चै, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टै.

BEGGARLY, *adv.* कृपणं, कर्पण्येन, दीनं, नीचप्रकारेण.

BEGGARY, *s.* (Indigence) दरिद्रता, दरिद्र-द्रै, निर्धनता, परिशीयता,
कर्पण्यं, अधिता, दीनता.

BEGGED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-तै, याचितः-ता-तै, भिक्षितः-ता-तै.

BEGGING, (Act of) *s.* भिक्षा, भिक्षाटनं, भेष्टचर्या, अर्थेना, अर्थेना,
याचना, याज्ञा, प्रार्थनं-ना, अर्हना, अभिशक्तिः *f.*

To BEGIN, *v. a. and n.* आरम्भ (c. 1. -रभते-रभ्युं), अभ्यारम्, प्रारम्भ,
नमारम्, प्रक्रम् (c. 1. -क्रमते-क्रमितुं), उपक्रम्, समुपक्रम्, प्रवृत् (c. 1.
-वर्त्तते-वर्त्तितुं); प्रकु, मस्यकृ; प्रसु (c. 2. -स्तौति-स्तौतुं); 'he be-
gan to cut,' लेङ्गं शृणुः.

BEGINNER, *s.* (One who begins) आरम्भ *m.* (नृ), आरम्भकः, उप-
क्रन्ता *m.* (नृ), उपक्रमिता *m.* (नृ), उपक्रमकारी *m.* (नृ).—(A novice)
नवस्त्राचः, दनशिशुः, प्राथमकालिकः.

BEGINNING, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, समारम्भः, प्रारम्भः *f.*, आदिः *m.*,
उपक्रमः, प्रक्रमः, उद्गातः, उपोद्गातः, अभ्यादानं.—(Origin, source)
मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, प्रभवः, गर्भः, जन्म *n.* (नृ).—(Rudiments)
आरम्भः.—(Elementary property) कारखगुणः; 'without be-
ginning,' अनाद्यः-द्या-दै 'from beginning to end,' आद्यन्तं,
आप्रथमात् शेषं यावत्; 'beginning, middle, and end,' आदिम-
ध्यावसानं; 'beginning with,' आदि, आद्य affixed.

To BEGIRD, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-वेष्टितुं), अवरुष् (c. 7. -रुण्डि-रोडुं).

BEGIRT, *p. p.* परिवेष्टितः-ता-तै, परिगतः-ता-तै, वलयितः-ता-तै,
आवृतः-ता-तै; 'begirt with the sea,' समुद्रमेखलः-ला-लै.

BEGONE, *interj.* अपेहि, अपसर, द्रम् अपसर.

BEGOTTEN, *p. p.* जनितः-ता-तै, उत्पादितः-ता-तै, प्रसूतः-ता-तै.

To BEGREASE, *v. a.* वमणा or छेदेन or तैलेन or घृतेन लिप् (c. 6.
लिमयति-लेतुं), सिग्धीकृ.

To BEGRIME, *v. a.* मलेन दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), मलिन (nom.
मलिनयति-यितुं), कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कल-
ङ्कयति-यितुं).

BEGRIMED, *p. p.* मलदूषितः-ता-तै, कलुषितः-ता-तै, कलङ्कितः-ता-तै.

To BEGRUDGE, *v. a.* स्पृह् (c. 10. स्पृहयति-यितुं), असूय (nom. असूयति
-यितुं).

To BEGUILE, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति-यितुं), विप्रमूह, व्यामूह,
वन् in caus. (वधयते-यितुं), परियन्, प्रवन्, भ्रम् in caus. (भ्रमयति
-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं), विप्रलभ्, आकुप् (c. 1. -कर्षति
-कर्षितुं).—(To beguile the time) विनुद् in caus. (-नोद-
यति-यितुं).

BEGUILED, *p. p.* मोहितः-ता-तै, विमोहितः-ता-तै, क्षिप्तः-ता-तै,
विप्रलभः-आ-अं, विमूढः-दा-दै, प्रपणितः-ता-तै, प्रलोभितः-ता-तै,
विलोभितः-ता-तै, प्रतारितः-ता-तै.

BEGUN, *p. p.* आरम्भः-आ-अं, प्रारम्भः-आ-अं, उपक्रान्तः-ना-नं.

BEHALF, *s.* (In behalf of) अर्थे, अर्थे, हेतोः, हेतोः, कारणात्, निमित्ते,
कृते, generally affixed to the crude of a noun; 'on my
behalf,' मत्कृते or मदर्थे; 'on behalf of (his) son,' पुत्रहेतोः.
—(Favour) अनुग्रहः, प्रसादः.

To BEHAVE, *v. n.* चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर्, समाचर्, वृत् (c. 1.

वचते, वक्षितु); sometimes वृत्ति is added; as, 'in whatever way you behave towards them,' यं वृत्तिं तेषु वर्त्तमे. वृत्तिम् अनुशा (c. 1. -तिष्ठति-स्यात्), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—Well-behaved) सदाचारयुक्त-क्ता-कं, सदाचारवान् -वती-यत् (न्).

BEHAVIOUR, *s.* वृत्तिः *f.*, वृत्तं, आचारः, रीतिः *f.*, व्यवहारः, चरित्रं, चरितं, आचरणं, गतिः *f.*, चेष्टितं, स्थितिः *f.*

TO BEHEAD, *v. a.* शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. विनक्ति, छेत्तुं), विमस्तक (nom. विमस्तकयति -यितुं).

BEHEADED, *p. p.* विमस्तकितः -ऱि-तं, विमस्तकः -स्ता-स्तं, -स्तकः -का-कं.

BEHEADING (act of) *s.* शीर्षच्छेदः.—(Worthy of) शीर्षच्छेद्यः -द्या-द्यं.

BEHIELD, *p. p.* आलोकितः -ता-तं, दृष्टः -ष्टा-ष्टं, आलोचितः -ता-तं, ईक्षितः -ता-तं, ईक्ष्यमाणः -णा-यं.

BEHIST, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निदेशः, ज्ञाननं, यज्ञः.

BEHIND, *prep. or adv.* पश्चात्, अनु prefixed.—(Behind the back, at the back of) पृष्ठतः; 'following behind,' अनुगामी -मिनी -मि (न्).—(Below, inferior) अधस्तात्, अधस्तात्.—(Posterior) अपरतः, अपरस्तात्.—(At a distance) दूरतः, दूरे.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पृष्ठं, नितम्बः.

BEHINDHAND, *adv.* अतीतकालः -ल्ला-लं, विलसी -घिनी -सि (न्), दीर्घकालोनः -ना-नं.—(Surpassed by another) अतिक्रान्तः -न्ता-न्तं.

TO BEHOLD, *v. a.* दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अभिदृश्, विदृश्, सन्दृश्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते, ईक्षितुं), स्वीक्ष्, योक्ष्, अभिस्वीक्ष्, प्रेक्ष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, अवेक्ष्, अन्वीक्ष्, अवलोक (c. 10. -लोकयति -ई-तु, c. 1. -लोकते -लोकितुं), आलोक, समालोक, विलोक, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -ते-यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, संलक्ष्; आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं).

BEHOLD, *interj.* ययय, प्रेक्षस्व.

TO BE BEHOLDEN, *v. n.* कृतोपकारस्मरणेन पराधीनः -ना-नं or परायत्तः -न्ता-न्तं भूः प्राप्नोपकारहतोर् बद्धः -द्धा-द्धं or निबद्धः -द्धा-द्धं भू or अस्, कृतोपकारं ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), प्रत्युपकारः करणीय इति ज्ञा, आशान्प्रोपकारयोषात् परवर्षा ज्ञा.

BEHOLDER, *s.* प्रेक्षकः, दृष्टा *m.* (वृत्), प्रेक्षमाणः, दर्शी *m.* (न्), पश्यन् *m.* (न्).

BEHOOF, *s.* सर्पः, फलं, लाभः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, फलोदयः.

BEHOVEFUL, *a.* यथोचितः -ता-तं, योग्यः -ग्या-ग्यं, सर्वकारः -री-रं.

IT BEHOVES, *v. imp.* Expressed by the future passive participle; as, 'it behoves you to marry the damsel,' न्या कन्या योदय्या; or by the potential mood, as, त्वं कन्यां वहे; or by the use of the verb अहे (c. 1. अहेति), as त्वं कन्यां योदुम् अहेसि; 'to act as it behoves one,' यथोचितं कृ.

BEING, *s.* (A being) भूतं, सत्त्वः.—(A sentient being) प्राणी *m.* (न्), प्राणभूत *m. f. n.*, शरीरी *m.* (न्), देही *m.* (न्), जलुः *m.*, जल्युः *m.*, पेतनः, जन्मी *m.* (न्).—(Existence) प्राणधारणं, असुधारणं, निश्च-सनप्रधानं, सम्भवः, अस्ति *ind.*, वृत्तिः *f.*, सत्त्वं.—(Particular state) भावः, अवस्था, दशा, वृत्तिः *f.*—(Supreme Being) परमेश्वरः.—(Pres. part.) सन् सती सत् (न्), वर्त्तमानः -ना-नं.

BEING THAT, *conj.* (Since) यत्, यस्मात्, येन, इति हेतोः, यतोहेतोः. 'Being,' is often expressed by the loc. c. of सत्, as, 'the man being gone,' पुरुषे गते स्म; 'it being so,' एवं स्मि, तथास्ति, एवम्भूता. 'Being' may also be expressed by the abl. c. of the abstract noun in such phrases as 'he being a good man,' सत्त्वनन्तात्.

BE IT SO, एवमस्तु, तथास्तु, भवतु, यत्नेवं.

TO BELABOUR, *v. a.* तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) अभिहन्, अभ्याहन्, समाहन्; प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(With a stick) वेचापातं कृ.

TO BELAY, *v. a.* (Block up) प्रतिरूप (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), उपरूप.

TO BELCH, *v. a.* उड्मन् (c. 1. -वमति-वमितुं), उड्म (c. 6. -गिरति-गिरितुं-गरीतुं).

BELCH, BELCHING, *s.* उड्मनः, उड्मनं, उत्तारः, उड्मरणं.

BELDAM, *s.* पृष्टा स्त्री, जरिणी, जरापरिणता स्त्री, कुट्टिनी, कुरुपी.

TO BELEAGUER, *v. a.* (To besiege) रूप (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), अपरूप, उपरूप; परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).

BELLEAGUERED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता-तं, उपरुद्धः -द्धा-द्धं, बाधितः -ता-तं.

BELFOUNDER, *s.* घटाकारो *m.* (न्), घटादिनिर्माणकर्त्ता *m.* (न्), कान्त्यकारः.

BELFRY, *s.* घटादिताडनयोग्यं प्रासादशृङ्गं, घटास्थानं, घटाशाला.

TO BELIE, *v. a.* (To counterfeit, imitate) छल्ल (c. 10. छलयति -यितुं),

छत्र or छत्रवेशं कृ, अनुकृ (c. 8. -करोति -कर्तुं).—(To charge any one with falsehood, to argue) अनुतं or असत्यं or मिथ्यावादं कस्मैचिद् आरोह in caus. (-रोपयति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं).—(To calumniate) परिवद् (c. 1. -वदति-वदितुं), अपवद्, कलङ्कं कृ, मिथ्याभियोगं कृ.

BELIEF, *s.* (Credence) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्वम्भ, प्रमाणं.—(Religious belief) अद्वै-द्धा, भक्तिः *f.*, विश्वासः.—(Opinion) मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, पोयः.—(The thing believed in, tenet) मतं; 'my belief is,' मन्ये.

BELIEVABLE, *a.* विश्वास्यः -स्या-स्यं, श्रेयसे-या-यं, विश्वासयोग्यः -ग्या-ग्यं.

TO BELIEVE, *v. a.* (To give credit to) प्रती (c. 2. प्रमेति, प्रमेतुं), प्रत्ययोक.—(To have religious belief in) विश्वस् (c. 2. -श्रसिति -श्रसितुं) with loc. c.

TO BELIEVE, *v. n.* (To exercise religious faith) अद्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.—(To believe in, hold as an object of faith) विश्वस् (c. 2. -श्रसिति -श्रसितुं) with loc. c.—(To think) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

BELIEVED, *p. p.* विश्वसितः -ता-तं, विश्वस्तः -स्ता-स्तं, प्रतीतः -ता-तं.

BELIEVER, *s.* अद्वैतान्वितः, रक्षितकः, प्रत्ययी *m.* (न्), विश्वासी *m.* (न्).

BELIEVING, *a.* अद्वैतान्वितः -ना-नं, अद्वैतलः -ल्ल-ल्ल, आद्धा-द्धा-द्धं, अद्धा-यान् -यतो-यत् (न्), ज्ञातविश्वासः -ज्ञा-ज्ञं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), प्रत्ययी -यिनी -यि (न्).

BELIKE, *adv.* सपिनाम, किंस्मित्, किल, स्यात्.

BELL, *s.* घटा, यष्टिका, घनं.—(Tinkling ornaments) किङ्किणीः 'to ring a bell,' घटो हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or वद् in caus. (वाडयति -यितुं); 'bell-shaped,' घटाकारः -रा-रं.

BELL-CLAPPER, *s.* घटावादकः, घटाकोणः, घटाभ्यन्तरे लक्ष्मान इतस्ततो दोलायमानम् तद्वादनयोग्यो लवङ्गाकारः कोणः; घटाभ्यन्तरे लग्नः स्थूल-शिरस्को मुमलाकार चायसकोलो येन इतस्ततो लोलमाना घटा वाद्यन्ते.

BELLE, *s.* सुन्दरी *f.*, मुरूपी *f.*, रूपवती *f.*, सुवेशिनी *f.*, प्रमदा.

BELLES-LETTERS, *s.* अलङ्कारविद्या, रसविद्या, रसिका विद्या, वाङ्मयं.

BELLIGERENT, *a.* युध्यमानः -ना-नं, रणशीलः -ल्ला-लं, युद्-सु-सुः -सु-सु.

BELLIPOTENT, *a.* रणवीरः -रा-रं, विक्रमो -मिणी -मि (न्), महावीर्यः -व्या-व्यं.

BELL-METAL, *s.* कान्त्यं, घटाशब्दं, पोयः, तावाडं, घोरपुष्पः, पीतलोहं.

TO BELLOW, *v. n.* गन्धं (c. 1. गन्धति, गन्धितुं), नद् (c. 1. नदति, नदितुं), विनद्, रस् (c. 1. रसति, रसितुं), रु (c. 2. रौति, रवितुं), विहृ, संहृ; रद् (c. 1. रदति, रदितुं), गम् (c. 1. गजति, गजितुं), हम्भ (nom. हम्भायते -यितुं).

BELLOWED, *p. p.* गर्जितः-ता-तं, नर्जितः-ता-तं, प्रणर्जितः-ता-तं.
 BELLING, *s.* गर्जनं, नादः, रुतं, नर्दनं, नर्दितं.
 BELLINGS, *s.* भस्त्रा *f.*, भस्त्री, भस्त्रका, चर्मप्रमेयकः-विका, व्यननं, दृतिः *f.*
 BELL-RINGER, *s.* घण्टाघातः-उक्तः, घण्टाघादकः, घण्टाघादयिता *m.* (तृ).
 BELLUINE, *a.* पाशयः-वी-वं, पशुशीलः-ला-लं, समानुयः-पी-पं.
 BELLY, *s.* उदरं, जठरं-रा, कुक्षिः *m.*, पिचिषदः, पिचिषदः, तुन्दं, तुन्दि *n.*
 To BELLY OF BELLY-OUT, *v. n.* (To swell out, bulge out) उदरवत्
 or उदररूपेण लघ् (c. 1. लघते, लघितुं) or घृ in pass. (पूयते).
 BELLY-ACHE, *s.* उदरवेदना, उदरामयः.
 BELLY-BAND, *s.* उदरबाणं, उदरदाम *n.* (नं), खसकिक्का.
 BELLY-BOUND, *a.* आनद्धः-डा-डं, निवद्धः-डा-डं, बद्धोदरः-रा-रं.
 BELLY-FULL, *s.* उदरपूरणं, पिचिषदपूरणं, जठरपूरणं.
 BELLY-GOD, *s.* उदरम्भरिः *m.*, कुक्षिम्भरिः *m.*, सोदरिकः, उदरकामुकः,
 आत्मम्भरिः *n.*
 BELLY-WORMS, *s. pl.* उदरायेष्टः, भीवा, कामः *m.*, क्रिमिः *m.*
 BELMAN, *s.* घोषकः, घण्टाघरः, घण्टाघातनपूर्वकं घोषणाकरो *m.*, येषोधिकः.
 To BELONG, *v. n.* (To be one's own property) आत्मीयः-या-यं
 or स्वकीयः-या-यं or स्वाधीनः-ना-नं अस. But the sense of
 'belonging' is more usually expressed by the use of the
 roots अस् or वृ with the gen. c.; as, 'money be-
 longs to me,' मम धनं विद्यते or अस्ति.—(To have relation
 to) मस्य in pass. (-बध्यते).—(i. e. be fit, or becoming) युज् in
 pass. (युज्यते); 'this belongs to me,' i. e. 'this is my busi-
 ness,' मम अयं व्यापारः.
 BELONGING, *part.* मस्यन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), मस्यन्धकः-का-कं.
 BELOVED, *a.* प्रियः-या-यं, सुप्रियः-या-यं, दरिद्रः-ता-तं, इष्टः-ष्टा-ष्टं,
 समीष्टः-ष्टा-ष्टं, इष्टतमः-मा-मं, प्रेष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रीतः-ता-तं, दृष्टः-ष्टा-ष्टं,
 वक्षतः-भा-भं, अभीष्टितः-ता-तं.—(Dear as one's life) असुसमः
 -मा-मं, प्रणुरि भरियान्-यभी यः (स).
 BELOW, *prep.* (Under in place) अधस्, अधस्तात्, तले, नीचे, अधोऽधस्;
 'below the bed,' खट्वातले or खट्वाधः.—(Inferior, beneath)
 अवरः-रा-रं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अवरतमः, अवरस्तात्, अधरेण, अधरात्,
 अधरतम, अधस्तात्.—(Unworthy of) अधोग्यः-ग्या-ग्यं, अनर्हः
 -हा-हं.—(Subject to) अधीनः-ना-नं.—(Less than) ज्यः-ना-नं;
 'below two years of age,' कनद्विवाधिकः or अग्रद्वितितयवयः.
 BELOW, *adv.* अधम, नीचे, नीचकेस, अधःस्थाने, अधोभागे, अधःस्थः-स्था
 -स्थं.—(On earth, as opposed to heaven) इहलोके, इह.—(In
 hell) अधोलोके, अधोभवने.
 BELROPE, *s.* घण्टारज्जुः *m.*, घण्टामूर्चं, अधुनातनगृहेषु घण्टाघादने प्रयुक्तं सूत्रं.
 BELT, *s.* मेखला, काशी, कटिभूषं, शृङ्खलं-ला, रसना.
 To BELT, *v. a.* मेखलारूपेण परिवेष्ट् (c. 1. येष्टे-येष्टितुं).
 BELWITHER, *s.* यो मेपशु चरन् चरन् कण्डलनां घण्टा वादयति एवम्प-
 कारेण च मेपशुम एकत्र करोति सः; मेपशुचाग्रः, मेपशुधपः.
 To BEMANGLE, *v. a.* मञ्च (c. 6. वृञ्चति, मञ्चितुं, मञ्चं, मञ्चय, खण्डशः
 कृ, खण्डं खण्डं कृ, शकलोकृ, व्यवच्छिद (c. 7. छिनन्ति-छेत्तुं).
 To BEMIRE, *v. a.* मलिनं (nom. मलिनयति-यितुं), कलुष (nom. कलुष-
 यति-यितुं), पङ्कजं or मलेन दुष् in caus. (दूषयति-यितुं).
 BEMIRRED, *p. p.* मलदूषितः-ता-तं, मलपङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (नं).
 To BEMOAN, *v. a.* विलप (c. 1. लपति-लपितुं), अनुशुभ्र (c. 1. शोषति
 -शोषितुं), परिदेन (c. 1. देयते-देयितुं), लप् in freq. (लालप्यते).
 BEMOANING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेनं, क्रन्दिनं, अनुशोचनं, रोदनं.

BENCH, *s.* दीर्घासनं, दीर्घपीठं, आसनं, फलकः-कं; 'carpenter's
 bench,' उद्गनः.—(Seat of justice) धर्मोसनं, विचारामनं.
 BENCHER, *s.* विचारकधैर्या संसर्गं ज्येष्ठः or उत्तमपदप्राप्तः, सभ्यः, सभासद् *m.*
 —(Judge) प्राड्विवाकः.
 To BEND, *v. a.* (To bow, inflect) नम् in caus. (नामयति-यितुं),
 खनम्, खानम्, नखीकृ.—(To make crooked) वक्रोक्तृ, जिघ्र (nom.
 जिघ्रयति-यितुं), अञ्च (c. 1. अञ्चति, अञ्चितुं).—(To direct towards)
 आवृज् in caus. (-वर्जयति-यितुं).—(To bend a bow) धनुर् विम्बु
 in caus. (-स्वरयति-यितुं) or आयम् (c. 1. यञ्जति-यन्तुं).—(To bend
 the brow) भ्रूभङ्ग कृ.—(To bend the mind) मनः प्रविश् in caus.
 (-वेशयति-यितुं).—(To subdue) यशीकृ.
 To BEND, *v. n.* (To be incurvated) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), खनम्,
 खानम्; नघीभृ, वक्रोभृ.—(To jut over) प्रणतः-ता-तं अस; प्रलघ्
 (c. 1. लघते-लघितुं).—(To be bent or resolved on) कृतनिश्चयः
 -या-यं or दृढनिश्चयः-या-यं or मुनिश्चितः-ता-तं अस.—(To be
 submissive) खानतः-ता-तं or वश्यः-श्या-श्यं भृ.
 BEND, *s.* (Incurvation) नतिः *f.*, वक्रता, निघ्नता, वक्रिमा *m.* (नं),
 कुचनं, अयकुचनं, भङ्गी.—(Bend of a river) वक्रं वङ्कः, पुटभेदः, भङ्गरः.
 BENEATH, *prep.* (Lower in place) अधम, अधस्तात्, तले, नीचे,
 अधोऽधम, अधस्तात्, अधरतम, अधरात्; 'beneath the tree,'
 वृक्षतले or वृक्षस्याधस्तात्; 'the water beneath the earth,'
 धरत्या अधःस्थं तोयं.—(Inferior) अवरः-रा-रं, अवरतम, अवरस्तात्.
 —(Unbecoming) अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनर्हः-हा-हं.
 BENEATH, *adv.* अधम, नीचे, अधःस्थाने, नीचस्थाने, अधःस्थः-स्था-स्थं;
 'the earth beneath,' नीचस्था पृथिवी.
 BENEDICTION, *s.* आशीः *f.* (म्), आशीर्वचनं, आशीर्वादः, खस्ति *ind.*
 धन्यवादः.—(Praise) सयः, स्तुतिः *f.*—(The advantage confer-
 red) मङ्गलं, धन्यत्वं, वरः.
 BENEDICTORY, *a.* मोवलिकः-को-कं, खस्तिमान्-मती-मत् (त्), माङ्गलिकः
 -की-कं.
 BENEFACTION, *s.* उपकारः, उपकृतं, उपकारकत्वं, हितं, प्रसादः.
 BENEFACTOR, *s.* हितकरः, उपकर्ता *m.* (नृ), उपकारकः, उपकारी *m.*
 (नृ), उपकारकरः, कृतोपकारः, प्रियकृत, प्रियकारः, परवान्धापूरकः.
 BENEFACTRESS, *s.* हितकरी, उपकारिणी, उपकर्त्री, प्रियकरी.
 BENEFICE, *s.* धर्मोपपादकवृत्तिः *f.*, धर्मशिक्षकवृत्तिः *f.*, धर्मोपपादकप्रतिपत्तिः *f.*
 BENEFICENCE, *s.* परोपकारकत्वं, परोपकारः, उपकारशीलता, दानशीलता,
 दया, कृपा, स्थूललक्ष्यत्वं, त्यागशीलता, त्यागिता.
 BENEFICENT, *a.* परोपकारकः-का-कं, परोपकारी-रिणी-रि (नं), उप-
 कारशीलः-ला-लं, उपकारपरः-रा-रं, हितकरः-री-रं, दानशीलः-ला
 -लं, त्यागशीलः-ला-लं, स्थूललक्ष्यः-स्था-स्थं, प्रियकारः-री-रं, प्रियकृरः
 -री-रं, दयाकरः-रा-रं.
 BENEFICENTLY, *adv.* हितकरवत्, प्रियकरवत्, दान्यवत्, स्थूललक्ष्यतया,
 दयापूर्व.
 BENEFICIAL, *a.* हितः-ता-तं, फलवान्-यती-यत् (नं), सफलः-ला-लं,
 सोपकारः-रा-रं, हितवान्-यती-यत् (नं), अधेकरः-री-रं, उपकारकः
 -का-कं, उपकारी-रिणी-रि (नं), लाभवान्-यती-यत् (नं), लाभजनकः
 -का-कं, अधेजनकः-का-कं.—(Medicinally wholesome) पथ्यः
 -थ्या-थ्यं, औषधीयः-या-यं.
 BENEFICIALLY, *adv.* सोपकारं, सफलं, सलाभं, सार्थं, फलाय, लाभाय.
 BENEFICIARY, *a.* पराधीनः-ता-तं, पराश्रितः-ता-तं, परतन्त्रः-न्त्रा-न्त्रं.
 —(One who holds a benefice) धर्मोपपादनवृत्तिभागी *m.* (नृ).

BENEFIT, s. (Favour conferred) हितं, उपकारः, उपकृतं, उपकारकत्वं -ता, अनुग्रहः, प्रसादः, मङ्गलं.—(Advantage, profit) फलं, लाभः, अर्थः; 'for the public benefit,' प्रजायै.

TO BENEFIT, v. a. उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुते -कुरुं) with loc. or acc. c., हितं कृ, अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपकर् (c. 1. -चरति -चरितुं), फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

TO BENEFIT, v. n. उपकारं or फलं or लाभं or हितं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु).

BENEFITTED, p. p. उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं, कृतलाभः -भा -भं.

BENEVOLENCE, s. परहितेच्छा, हितेच्छा, प्रेम *n.* (नं), दयालुत्वं, परोपकारशीलता, हितकाम्या, सोजन्यं, परवाप्तापूर्वकं, दया, कृपा.

BENEVOLENT, a. हितकामः -मा -मं, परहिषीपी -पिणी -पि (नं), परोपकारशीलः -ला -लं, हितप्रेषुः -षुः -षु, प्रियेपी -पिणी -पि (नं), परहितः -ता -तं, उपकारपरः -रा -रं, दयालुः -लुः -लु, सुशीलः -ला -लं, मुददयः -या -यं.

BENEVOLENTLY, adv. सुशीलवत्, प्रेषा, प्रियं, दयापूर्व, सद्वावात्, कृपया.

BENGAL, s. (The country) बङ्गः.—(Belonging to it) बाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

TO BENIGHT, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तमसा प्रबद्धं in caus. (-छादयति -यितुं).

BENIGHTED, p. p. निशङ्क्रान्तः -न्ता -न्तं, रात्रियस्तः -स्ता -स्तं, तमोवृतः -ता -तं, तमोभूतः -ता -तं, सनमसः -सा -सं, तमसाच्छन्नः -चा -चं.

BENIGN, BENIGNANT, a. प्रियः -या -यं, हितः -ता -तं, प्रीतः -ता -तं, दयाशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लु, सुशीलः -ला -लं, कृपालुः -लुः -लु, मृदुः -द्वी -दु, प्रेमपरः -रा -रं.

BENIGNITY, s. प्रियता, प्रेम *n.* (नं), प्रीतिः *f.* चेहः, दया, कृपा, कृपालुत्वं, मृदुता, मार्दवं, दयालुत्वं, अनुग्रहः.—(Wholesomeness) पथ्यता.

BENIGNLY, adv. प्रियं, प्रीता, दयापूर्व, कृपया, सद्वावात्, प्रसादात्.

BENISON, s. आशीः *f.* (सं), आशीर्वचनं, स्वस्ति *ind.*, धन्यवादः.

BENJAMIN, s. कालानुसार्यं, शैलनिर्यासः, शिलारसः, शिलानं, वस्त्राली.

BENT, s. (Curvature) नतिः *f.*, वक्रता, नयनं, निव्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुचनं.—(Declivity) प्रवणः, पातकः.—(Inclination) शीलः, भवः, स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, वाप्ता, इच्छा.—(Determination) निश्चयः.—

(Purpose) चिकीर्षितं, अभिप्रायः.—(Application of mind) मनःप्रवेशः.—(A kind of grass) दुर्द्धा, शकुलाक्षकः.

BENT, p. p. नतः -ता -तं, नातितः -ता -तं, आनतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, नयः -चा -चं, परिणतः -ता -तं, भुग्नः -ग्ना -ग्नं, अवभुग्नः -ग्ना -ग्नं, विभुग्नः -ग्ना -ग्नं, हग्नः -ग्ना -ग्नं, वक्रिमः -मा -मं, प्रवणः -णा -यं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, कुचितः -ता -तं, आकुचितः -ता -तं, अवायः -या -यं.

TO BENUMB, v. a. जडोक्, मुह in caus. (मोहयति -यितुं), सत्म् (c. 5. लभोति, c. 9. लभति, लभितुं).

BENUMBED, p. p. शीताकुलः -ला -लं, जडोक्तः -ता -तं, जडोभूतः -ता -तं, लम्भितः -ता -तं, मुग्धवक् *m. f. n.* (च्).

BENZOIN, s. कालानुसार्यं, अश्वपुष्पं, शीतशिवं, वृद्धं, शैलं, वस्त्राली, शिलाभवं, शैलनिर्यासः.

TO BEPAINT, v. a. बिच् (c. 10. बिचयति -यितुं), रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं).

TO BEPISS, v. a. अवमृच् (c. 10. मृचयति -यितुं).

TO BEQUEATH, v. a. प्राग् मरणात् or मरणात् पूर्वं or आसन्नं मरणकाले नियमपत्रेण खरिक्थं दयादादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यजति -दातुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं) or समु in caus. (-अपेयति -यितुं).

BEQUEATHED, p. p. रिक्पहारिते प्रदत्तः -त्ता -तं or प्रदत्तः -त्ता -तं or प्रतिपादितः -ता -तं.

BEQUEST, s. मुमुर्षुदानं, उत्तरदानं, आसन्नं मरणकाले दयादादिभ्यो रिक्पप्रदानं.

TO BEREAVE, v. a. विपुन् in caus. (-योजयति -यितुं), विप्रयुन् with abl. or inst. c., अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), भंश् in caus. (भंशयति -यितुं).—(To be bereaved) हा in pass. (होयते), परिहा in pass. with inst. c., भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं) with abl. c., विपुन् in pass. (-युन्यते).

BEREAVED OF BEREFT, a. हीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं, हृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, विपुक्तः -क्ता -क्तं; 'bereft of money,' धनहीनः -ना -नं; 'bereft of one's all,' हृतमर्त्यसः; 'bereft of life,' हतजीवितः -ता -तं. Often expressed by गत in the first member of a compound; as, 'bereft of feeling,' गतचेतनः -ना -नं.

BEREAVEMENT, s. हानिः *f.*, वियोगः, विप्रयोगः, अपहारः, अपचयः.

BERGAMOT, s. फलभेदः, सुगन्धविशिष्टो नियोसविशेषः.

TO BERTHYME, v. a. उपगोते -ता -तं कृ, कवि (nom. कथयति).

BERRY, s. योजपूष्णं गुटिकाकारं क्षुद्रफलं, गुटिका, गुली.

BERYL, s. गोमेदः, गोमेदकः -कं.

TO DISCATTER, v. a. प्रवृक् (c. 6. -किरति -किरितुं, करोतुं), पर्यवक्.

TO BESECH, v. a. प्रार्थ (c. 10. -अर्थयते -यितुं), अभ्यर्थं, सम्प्रार्थं; यिनयेन प्रार्थं, यिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), याच (c. 1. याचति -ते, याचितुं), अभियाचं, प्रयाचं, सम्प्रयाचं; प्रवृद् in caus. (-सादयते -यितुं).

BESEECHED, p. p. यिनयेन प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः -ता -तं, याचितः -ता -तं.

BESEECHER, s. प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (त्), अर्थी *m.* (नं), याचकः.

TO BESEEM, v. a. युज् in pass. (युन्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) with loc. c.

BESSEMLY, i. युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, यथोचितः -ता -तं.

TO BESET, v. a. (To besiege) रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोदुं), उपरुप्, आक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(To surround) परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), उपवेष्टं, संवेष्टं; परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ते -स्थातुं), पर्युपस्था.—(To embarrass) आकुलीकृ, पाप् (c. 1. बाधते, बाधितुं), परिक्रिप् (c. 9. -क्रिपयति -क्रिपुं).

BISSET, p. p. रुद्धः -द्धा -द्धं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, परिगतः -ता -तं, अभिपरिपुतः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, परीतः -ता -तं, अभिपरीतः -ता -तं.

TO BISHREW, v. a. दुर्भाग्यं or समङ्गलं प्राप् (c. 10. -अर्थयते -यितुं), धिक्.

BESIDE OR BESIDES, prep. (At the side of) पार्श्वे, पार्श्वतस्, निकटे, समीपे, सन्निधाने, अभितः; 'beside the river,' नदीतीरे, नदीसमीपे.—(Over and above) अधिक्, व्यतिरिक्, अनुरेण, मुक्ता.—(Except) च्युते with abl. or acc., विना with inst. or acc.—(Beside one's self) हतज्ञानः -ना -नं, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उन्मत्तः -त्ता -तं.

BESIDE OR BESIDES, adv. अपरत्र, अपरं, अन्यत्र, अपिच, किञ्च, अधिकन्, अधिक्; 'are there any here besides?' किम् अत्र अपरं सन्ति.

TO BESIEGE, v. a. रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोदुं), अवरुप्, उपरुप्, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -वेष्टितुं), आक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पाप् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

BESIEGED, part. a. रुद्धः -द्धा -द्धं, परिवेष्टितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

BESIEGER, s. अवरोधकः, रोधी *m.* (नं), अवरोधी *m.* (नं), वेष्टकः, बाधकः.

TO BESLAVE, v. a. यशोक्, दामोक्, करोक्, दम् in caus. (दमयति -यितुं).

TO BESMEAR, v. a. लिप् (c. 6. लिम्यति -ते -लेषुं), आलिप्, समालिप्, उपलिप्, अत्र (c. 7. अनक्ति, चंक्तुं), or caus. (अम्रयति -यितुं), दिह् (c. 2. देगिध, देगुं), प्रदिह्.

BESMARED, p. p. लिप्तः -प्ता -प्तं, विलिप्तः -प्ता -प्तं, उपलिप्तः -प्ता -प्तं, अत्र्यक्तः -क्ता -क्तं, दिग्धः -ग्धा -ग्यं; 'besmeared with blood,' रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, शोणितः -क्ता -क्तं, शोणितोक्षितः -ता -तं.

BESOM, *s.* मारिनी, सम्मार्जनी, शोधनी, विमार्गः, जहनी, समूहनी.

To BESORT, *v. a.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्ये)

To BESOT, *v. a.* मूह in caus. (मोहयति -यितुं), जडोक्त, मूढोक्त.

BESOTTED, *p. p.* मूढचेताः -ताः -तः (स्), मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मूढात्मा -त्मा -त्मा (न्), प्रमूढमनः -ज्ञा -ज्ञं, मोहितः -ता -तं, जडोक्तः -ता -तं.

BESOTTEDNESS, *s.* मोहः, सम्मोहः, मूढता, जडता, जडिमा *m.* (न्).

To BESPALE, *v. a.* नक्षत्राकारेण भूषणैश्च अनुव्यध् (c. 4. -विध्यति -व्यद्धुं) or शुभ् in caus. (शोभयति -यितुं), उपशुभ्.

To BESPATTER, *v. a.* पट्टेन or मलेन सिच (c. 6. सिचति -ते, सेक्तुं), अवसिच् or सचक् (c. 6. -किरति -करितुं -करोतुं), अभ्यसचक् or उच्य (c. 1. उच्यति उच्यितुं), प्रोद्यः मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

BESPATTERED, *p. p.* मलदूषितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं, कलुषितः -ता -तं.

To BESPEAK, *v. a.* (To order beforehand) प्रख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), पूर्वदेशं कृः अग्रनिवेदनं कृः मम पूर्वभुक्तिः स्यादिति वद् (c. 1. वदति, वदितुं). — (To betoken, indicate) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं). — (To forebode) अग्रनिरूपणं कृ, प्रदृश in caus. (-दृशयति -यितुं).

To BESPECKLE, *v. a.* चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), शयलीकृ, कर्धुरीकृ.

To BESPEIT, *v. a.* निश्चीव (c. 1. शीयति -शेयितुं), अग्रनिष्ठीव.

BESPOKEN, *p. p.* प्रख्यातः -ता -तं, पूर्वदिष्टः -ज्ञा -ज्ञं, अग्रनिवेदितः -ता -तं. — (Any commodity bespoken) प्रख्यातभाण्डं.

BESPREAD, *p. p.* आस्तीर्णः -शी -शं, आवृतः -ता -तं, परिच्छन्नः -न्ना -न्नं.

To BESPRINKLE, *v. a.* सिच (c. 6. सिचति -ते, सेक्तुं), अवसिच्, निषिच्, संसिच्, सचक् (c. 6. -किरति -करितुं -करोतुं), अभ्यसचक्, पथयक्, समवक्, उच्य (c. 1. उच्यति, उच्यितुं), सप्युद्यः, प्रोद्यः क्रिद in caus. (क्रिदयति -यितुं).

BESPRINKLED, *p. p.* सिक्तः -न्ना -न्नं, उक्षितः -ता -तं, प्रोक्षितः -ता -तं.

BEST (superl. of good), *a.* सर्वोत्तमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं, अनुत्तमः -मा -मं, सन्नमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ज्ञा -ज्ञं, सर्वश्रेष्ठः -ज्ञा -ज्ञं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, भद्रतमः -मा -मं, सर्वोत्तमः -मा -मं, प्रवरः -रा -रं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, सप्रियः -मा -मं, पराङ्मः -ज्ञा -ज्ञं, 'which is the best of these?' एतेषां को भद्रतमः; 'best beloved' इष्टतमः -मा -मं. Any thing the best of its kind may sometimes be expressed by रत्नं.

BEST (superl. of well), *adv.* उत्तमं, श्रेष्ठं, सन्नमं, श्रेष्ठतमं.

BESTAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, परिमलितः -ता -तं.

To BESTEAD, *v. a.* (To profit) फलाय or लाभाय भू or सम्.

BESTIAL, *a.* पाशयः -वी -वै, पशुशीलः -ला -लं, पशुव्यवहारः -रा -रं, पशुसदृशः -शी -शं, समानुषः -पी -पै, क्रूराचारः -रा -रं.

BESTIALITY, *s.* पशुता -त्वं, पशुशीलता, समनुष्यता, क्रूराचारत्वं, पशुगमनं.

To BESTIALIZE, *v. a.* पशुकृ, पशुसदृशं -शी -शं कृ.

BESTIALLY, *adv.* पशुवत्, पशुरूपेण, पशुव्यवहारानुसारात्, मानुषाचारविरुद्धं. To BESTIR ONE'S SELF, *v. r.* चेष्ट (c. 1. चेष्टते, चेष्टितुं), विचेष्ट, आत्मानं चेष्ट in caus. (चेष्टयति -यितुं), यत् (c. 1. यतते, यतितुं), प्रयत्, यद् (c. 1. यदते, यदितुं), व्ययसो (c. 1. -स्यति -मातुं), उद्यमं or उत्साहं कृ.

To BESTOW, *v. a.* (To give) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति, दातुं), प्रदा, अभिदा, अनुदा, वित् (c. 1. -तरति -तरितुं -तरोतुं), प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), उपपद्; निधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं); उपाकृ. — (To apply, lay out) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -योक्तुं), उपयुज्; निधा (c. 3. -दधाति -धातुं). — (To give in marriage) कन्यां प्रदा.

To BESTOW ONE'S SELF, *v. r.* (Attend to) सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), उपसेव्; आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), मनो निधिष् in caus. (-वेश-

यति -यितुं).

BESTOWED, *p. p.* दत्तः -न्ना -न्नं, प्रदत्तः -न्ना -न्नं, प्रप्तः -न्ना -न्नं, निहितः -ता -तं, विश्राणितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं, निधिप्तः -न्ना -न्नं, वितोषः -शी -शं.

BESTOWER, *s.* दाता *m.* (न्), प्रदाता *m.* (न्), प्रदः or दः in comp.

BESTRAUGHT, *p. p.* चिन्ताकुलः -ला -लं, व्यथः -था -थं, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

To BESTREW, *v. a.* आसृ (c. 5. -सृणोति -स्तरितुं -स्तरातुं).

To BISTRIDE, *v. a.* (A horse) पादौ or जङ्घे पृथक्कृत्वा अश्वम् आरूह् (c. 1. -रोहति -रोटुं), अधिरूह्, अध्यारूह्; अधिक्त्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं); 'bestriding a horse', अश्वारूढः.

To BESTUD, *v. a.* गण्यदिभूषणैश्च अनुव्यध् (c. 4. -विध्यति -व्यद्धुं) or लष्च (c. 10. लचयति -यितुं).

BESTUDDED, *p. p.* अनुविद्धः -द्धा -द्धं, लषितः -ता -तं, प्रतुप्तः -प्रा -प्रं.

BET, *s.* (Wager) पणः, प्रतिज्ञा, आधिक्यपणः.

To BET, *v. n.* पणं (c. 1. पणते, पणितुं), विपणं; दिव् (c. 4. दीव्यति, दावतुं).

To BETAKE ONE'S SELF, *v. r.* चाश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -श्रयितुं), अभिधि. उपाधि, संधि. समुपाधि.

BETEL, *s.* (Nut) तासूलं, पूगे, उड्डेगं, एगफलं. — (The plant) तासूली, तासूलयन्त्री, नागवन्त्री. — (A seller of it) तासूलिकः. — (Relating to it) तासूली -लिनी -लि (न्). — (Betel box) पूगपात्रं, तासूलपेटिका. — (Betel-bearer) तासूलवाहकः, तासूलदः, वाग्गुलिः *m.*

To BETHINK ONE'S SELF, *v. r.* अनुचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), सचिन्त्, अनुप्ये (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं -मृष्टुं), अनुपुष (c. 4. -पुष्यते -पोडुं), अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मनुं).

To BETHUMP, *v. a.* तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रट् (c. 1. -हरति -हर्षुं).

To BETIDE, *v. n.* सम्भू (c. 1. -भवति -भवितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), निपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), सम्यद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), यद् (c. 1. यदते, यदितुं); 'may good betide you', भद्रं ते भूयात्; 'woe betide you', अवय्राहले or अजनीयनिले or अकरागिले भूयात्.

BETIMES, *adv.* प्रभाते, सकालं, प्रातर, व्युष्टं, प्रत्यूषे, समया, समये, उपयुक्तमये, वेलायां.

To BETOKEN, *v. a.* सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), प्रदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश्; अभिदृश् in caus. (-दृशयति -यितुं). — (To foreshew) प्रदृश in caus.; 'betokening', सूचकः -का -कं, वाचकः -का -कं.

To BETOSS, *v. a.* क्षुभ् in caus. (क्षोभयति -यितुं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

To BETRAY, *v. a.* परहस्तेषु or शत्रुकरेषु or शत्रुपाणिषु or अन्येषां करेषु समृ in caus. (-सपयति -यितुं), परादा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदा, वच् (c. 10. वचयते -यितुं), विश्वासघातं or विश्वासभङ्गं कृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), शत्रोरापत्तं -क्षा -क्षं कृ. — (To shew, discover) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं); दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), पिशुन (nom. पिशुनयति -यितुं), व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ. — (To betray secrets) गोप्यानि प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), मन्त्रभेदं कृ.

BETRAYED, *p. p.* शत्रुहस्तापितः -ता -तं, वक्षितः -ता -तं, परादत्तः -न्ना -न्नं.

BETRAYER, *s.* परहस्तापकः, वचकः, विश्वासघातकः, प्रदाता *m.* (न्).

To BETRUM, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), अलङ्कृ, परिष्कृ.

To BETROTH, *v. a.* वादानं कृ, नियमपत्रेण विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञापत्रेण विवाहसंवन्धं कृ.

BETROTHED, *p. p.* वादन्नः -न्ना -न्नं, प्रदन्नः -न्ना -न्नं, प्रप्तः -न्ना -न्नं, प्रतिज्ञापिवाहितः -ता -तं. — (Woman) वादन्ता, प्रन्ता.

BETROTHMENT, *s.* वादानं, कन्याप्रदानं.

To BETRUST, *v. a.* परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), नियुज् in caus. (-योजयति

-यितुं), सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं).

BETTER, (compar. of good) *a.* भद्रतरः-रा-रं, श्रेयान्-यसी-यः (स्), श्रेष्ठः-हा-ष्टं, गरीयान्-यसी-यः (स्), प्रशस्तः-स्ता-स्तं, अर्हतरः-रा-रं, साधीयान्-यसी-यः (स्), ज्यायान्-यसी-यः (स्).

BETTER (compar. of well) *adv.* वरं, प्रशस्तं, श्रेयस्, भद्रतरं, भद्रतरप्रकारेण. श्रेष्ठं.—(More) अधिकं, अधिकतरं, उत्तरीकं.—(The better, the superiority) श्रेष्ठता, श्रेयस्त्वं, प्रधानता, प्रमुखत्वं.—(To get the better) अभिभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते).

To BETTER, *v. a.* भद्रतरं-रां-रं कृ, श्रेयांसं-यसीं-यः कृ.—(To advance) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, पर्यवृष्, एष् in caus. (एषयति -यितुं), सेष्—(To surpass) अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), अभिभू.

BETTERS, *s. pl.* (Superiors) श्रेष्ठाः *m. pl.*, प्रधानपुरुषाः *m. pl.*, उत्तमपुरुषाः *m. pl.*

BETTING, *s.* पणनं, पणकरणं पणार्पणं, साखिकपणकरणं, प्रतिज्ञानं.

BETTOR, *s.* पणकर्त्ता *m.* (स्), पणकः, पणार्पकः

BETTY, *s.* द्वारकपादिभन्त्रे मन्थिचरिः प्रयुक्तं लोहयन्त्रं.

BETWEEN OF BETWIXT, *prep.* मध्ये, सम्भन्तरे, सन्तरेण, सन्तरे, सन्तरं, सन्तरा, मध्यतस्, मध्यस्थाने; 'the mediator between God and man,' ईश्वरस्य मातृप्राणाच्च मध्य मध्यस्थः. Between is sometimes expressed by the gen. or inst. c.; as, 'there is a great difference between a master and a servant,' सेव्यसेवकयोर् महदनरं; 'great is the difference between thee and the ocean,' त्वा समुद्रेण च महदनरं; 'I will put enmity between thee and the woman,' त्वा नाय्या च वैरितां जनिष्यामि; 'I am in a strait betwixt two,' उभाभ्यां संकुचितोऽस्मि; 'they parted the paternal inheritance between them,' दार्यं पित्र्यं परस्परं व्यभजन्.

BEVER, *s.* माध्यन्दिनभोजनानन्तरं प्रायश्चित्तभोजनान्तरं तत्कालान्तरं लघ्वाहारः or अष्टौशानं.

BEVERAGE, *s.* पानीयं, पेये, पानं, पयः *n.* (स्).—(Of the gods) अमृतं.

BEVY, *s.* गणः, सङ्घः, समवायः, यूषं, कुलं; 'a bevy of young lasses,' तरुणीगणः.

To BEWAIL, *v. a.* and *n.* विलप् (c. 1. -लपति -लपितुं), शृष् (c. 1. शोचति, शोचितुं), अनुशृष्, परिदेष् (c. 1. -देवति -देवितुं); 'to grieve exceedingly,' शृष् in freq. (शोशुच्यते), परिशृष् in freq., लप् in freq. (लालप्यते).

BEWAILABLE, *a.* शोच्यः-च्या-च्यं, शोचनीयः-या-यं, विलपनीयः-या-यं.

BEWAILING, *s.* विलपनं, विलापः, परिदेवनं, अनुशोचनं, क्रन्दनं.

To BEWARE, *v. n.* सवधा (c. 3. -षवे-धातुं), सावधानः-ना-नं भू, सवधानं कृ.—(Abstain from, avoid) परितु (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृज् in caus. (वर्जयति -यितुं), विवृज्, परिवृज्; 'beware of men,' मानुषेभ्यो-वषज्; 'beware of too great avarice,' अतिलोभात् सावधानो भव; 'beware lest any one deceive you,' सावधाना भवत कोऽपि युष्मान् न भ्रमेयत्.

To BEWEEP, *v. a.* रुद् (c. 2. रोदिति, रोदितुं), अनुशृष् (c. 1. -शोचति, -शोचितुं).

To BEWET, *v. a.* झिद् in caus. (जिदयति -यितुं), सिष् (c. 6. रेषयति, सेव्).

To BEWILDER, *v. a.* मुह in caus. (मोहयति -यितुं), व्यामुह, परिमुह,

विप्रमुह; आकुलं कृ, आकुलीकृ, विमन् in caus. (-भ्रमयति -यितुं), सम्भ्रम्.

BEWILDERED, *p. p.* आकुलः-ला-लं, आकुलः-ला-लं, आकुलितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं, सम्भ्रान्तः-ना-नं, कातरः-रा-रं, व्यथः-या-थं

मोहितः-ता-तं, मुग्धः-ग्धा-ग्यं, विमूढः-दा-दं, विमुग्धः-ग्धा-ग्यं, व्यथः-सा-स्तं, परिविह्वलः-ला-लं.

BEWILDERMENT, *s.* आकुलता, आकुलत्वं, व्यथता, वैकल्यं, सम्भ्रमः, कातरता To BEWITCH, *v. a.* मन्त्रद्वारा वशीकृ or मुह in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं).—(To captivate) मनो दृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

Bewitched, *p. p.* मोहितः-ता-तं, वशीकृतः-ता-तं, अभिमन्त्रितः-ता-तं.

Bewitcher, *s.* मोहकः, मोहनः, मायो *m.* (न्), वशीकर्त्ता *m.* (न्), मायाकृतः.

Bewitchment, *s.* वशीक्रिया, वशीः *m.*, वशीता, वशीकरणं, मोहनं परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, मोहः, माया, कर्मणत्वं.

Bewitching, *a.* मोही-हिनी-हि (न्), मोहनः-नी-नं, मनोहारी-रिणी-रि (न्), मनोहरः-रा-रं, प्रलोभकः-का-कं, आकर्षकः-की-कं, मायो-यिनी-यि (न्).

Bewitchingly, *adv.* यथा मनो हियते or वशीक्रियते तथा, मनोहरप्रकारेण, यथा मोहो जायते तथा, मायया, प्रलोभनाय.

To BEWRA, *v. a.* (To betray) परदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रदाः शत्रुहत्सेषु सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं).—(To indicate) सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), पिशुन (नो), पिशुनयति -यितुं).

Beyond, *prep.* and *adv.* अति prefixed. —(On the farther side) पारं, पारे; 'beyond the sea,' समुद्रपारं; 'from beyond,' पारातः; 'to go beyond,' अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर (c. 1. -चरति -चरितुं) —(In front) अग्रं.—(Superior to) अतिरिक्ती-क्रिणी-कि (न्), विशिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(More than) अधिकं, or expressed by अति prefixed; as, 'beyond mortal strength,' अतिमानुषः-पा-पं; 'beyond's one's power,' अतिशक्तिः; 'beyond measure,' अतिशयं, अतीव; 'passed beyond the range of sight,' चक्षुर्विषयम् अतिक्रान्तः.—(At a distance) दूरे.

BEZEL OF BEZIL, *s.* रत्नाधारयोग्योऽङ्गुरीयकभागः, अङ्गुरीयकस्य यत्स्थानं मणिः सच्यते or प्रणिधीयते तत्.

BLAVAN, *s.* (The wife of the god Śiva, and the goddess of destruction; called Bhavāni in her amiable form) भवानो. उमा, महादेवी, देवी.—(The pure one) गौरी.—(As terrible in form and irascible in temper) दुर्गा, काली, चण्डी, चण्डिका.—(As daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains) पार्वती, हेमवती.—(As wife of Śiva) शिवा, ईश्वरी, रुद्राणी, सङ्घाणी, मृडानी.—(The all-auspicious) सद्यमङ्गला.—(The mother) सञ्चिका.—(As the performer of austerities) कात्यायनी, अपर्णा.

BIANGULATED, *a.* द्विकोणः-शा-शं, द्व्यसकः-का-कं, दोणद्वयविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

BIAS, *s.* (Inclination) भावः, शीलः, शीलत्वं, वाष्ठा, स्वभावः, इच्छा, अभिलापः, सङ्कल्पः, छन्दः, चिकीर्षा, म्यूहा, अभिप्रायः.—(Inclination to go on one side) पक्षे गमनंछा.—(Partiality) पक्षपातः, पक्षपातिता, साक्षीकृतं.—(That which biases, or induces to act) प्रवर्तः-वर्तकः, प्रणोदः, प्रोत्साहः-हकः, प्रयोजकः.

To BIAS, *v. a.* प्रवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं), आवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं); साक्षीकृ; प्रणुद् (c. 6. -गुदति -गुदितुं), आकृष् (c. 1. -कर्षति -कर्षु), वेह in caus. (वेधयति -यितुं), प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), साकृ in caus. (-कारयति -यितुं), पक्षपाताकृ.

BIASSED, *p. p.* प्रवर्तितः-ता-तं, प्रोत्साहितः-ता-तं, प्रणोदितः-ता-तं, साक्षीकृतः-ता-तं, साकृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(In favour of a side) पक्षोद्गाही *m.* (न्).

BIB, *s.* बालकस्य यथाम्यलसदानयार्थं स्त्रीनिमित्तं उत्तरीयवस्त्रं.
BIBBER, *s.* मुरापो *m.* (नं). मुरापोः. मद्यपायो *m.* (नं). पानपरः. मद्यपाः *m.*
BIBBLE, *s.* धर्मपुस्तकविषयः - या - यं. धर्मपुस्तकसम्बन्धकः - का - कं.
**BIBBICAL, *s.* धर्मपुस्तकविषयः - या - यं. धर्मपुस्तकसम्बन्धकः - का - कं.
BIBLIOGRAPHY, *s.* ग्रन्थविद्या. ग्रन्थविद्यानुसन्धनं.
BIBLIOMANIA, *s.* प्राचीनपुस्तकप्रापणे व्ययता. दुर्लभग्रन्थान्वेषणे व्ययता.
BIBLIOTHEKE, *s.* पाठार्थं सुरक्षितो ग्रन्थसमूहः. विद्यानुसन्धनार्थं ग्रन्थकुटी.
**BIBULOUS, *a.* जलशोषकः का - कं. जलनिपानशीलः - ला - लं.
BICAPSLAR, *a.* वीजकोशो द्विधीकृतो यस्य. द्विधाभूतवीजकोशः - शा - शं.
BICUPITAL, *a.* द्विमुष्टेः - द्वा - द्वं. द्विशोषकः - का - कं. द्विशिराः - रा - रं (मं).
TO BICKER, *v. n.* (To skirmish) डिहाहर्षं कृ. कलहं (nom. कलहायते - यितुं). कलहं कृ. - (To wrangle) विवाद (c. 1. वदते - यदितुं). वाग्मुद्धं कृ. - (To quiver) स्फुर (c. 6. स्फुरति. स्फुरितुं).
BICKING, *s.* कलहः. विप्रलापः. विवादः. झुंझं. वाग्मुद्धं. - (Petty warfare) दिमः. दिमाहर्षः.
BICKERS, *s.* मूल्याकारायणकः शुभिमभागः. कर्मकारयितं लोहयन्त्रं.
BICORNE, *a.* द्विशृङ्गः - द्वा - द्वं. शृङ्गद्वयवांशजः - शा - शं.
TO BID, *v. a.* (To invite) निमन्त्र (c. 10. मन्ययति - ते यितुं). आह्वं (c. 1. ज्ञयति ज्ञाते - (To command) आह्व in caus. (ज्ञापयति - यितुं). प्रेर (c. 10. प्रेरयति यितुं). आदेश (c. 6. दिजति - देष्टुं). समादिश. - (To offer a price) अनुकम्प्यं दित्तामीति or दातुमिच्छामीति वद (c. 1. वदति. यदितुं) or व्या in caus. (व्यापयति - यितुं) or युप (c. 10. योपयति - यितुं) or अभिधा (c. 3. नधाति - धातुं). - (To bid welcome) स्वागतमिति वद. - (To bid adieu) आमन्त्र (c. 10. मन्ययते - यितुं). अनुपन्त्रः आप्रच्छ (c. 6. पृच्छते - प्रष्टुं). - (To bid defiance) आह्व. समाह्व.
BIDDER, *p. p.* (Commanded) आज्ञातः ता - तं. प्रेरितः - ता - तं. ओदितः - ता - तं. देशितः - ता - तं. आदिष्टः - शा - शं. - (Invited) निमन्त्रितः - ता - तं. केतितः - ता - तं. आह्वतः - ता - तं.
BIDDER, *s.* कर्ता *m.* (नं). क्रापकः. मन्थदितुः *m.* प्रकाशक्रयसमये अनुकम्प्यं दित्तामीति or दातुमिच्छामीति व्यापयति यो जनः.
BIDDING, *s.* (Command) आज्ञा. प्ररणं. ओदशः. निहंशः. शासनं. - (Offer of a price) मन्थदित्ताव्यापनं. अनुकम्प्यं दित्तामीति व्यापनं. मन्थदित्ता.
TO BIDE, *v. a. and n.* (To remain) स्या (c. 1. तिष्ठति - ते, स्यातुं). वृत् (c. 1. वञ्जते. यञ्जितुं). यम (c. 1. वमति. वमन्). - (To expect) प्रतीक्ष (c. 1. ईक्षते - ईक्षितुं). उहृष (c. 1. पश्यति - द्रष्टुं). - (To endure) सह (c. 1. सहते. सोदुं). मृष (c. 4. मृषति. मरिषितुं).
BIBENTAL, *a.* द्विदन् - दन्ती - दन्त (नं). द्विदन्तः - न्ती - न्तं. द्विरदः - दा - दं.
BIBENIAL, *a.* द्वैषधिकः - की - कं. द्विषधः - धी - धं. द्विषधीणः - शा - शं. द्विष्यमात्रस्थायी. द्विषी - यि (नं). यस्तरय्यमात्रज्ञयी *m.* (नं).
BIB, *s.* शिपिका. शववाहनं. शवयानं. कटः. सट्टिः *m.* खाटः. चारुटः. प्रतवाहनमापनं सट्टादि.
BIBSTING, *s.* पेयः - यं. पीयूषः - यं. प्रसवानकरं प्रथमगोदुषं.
BIBID, *BIBIDATED*, *a.* द्विषयधीकृतः - ता - तं. द्वैषीकृतः - ता - तं.
BIFOLD, *a.* द्विगुणः - शा - शं. द्विषः - धी - धं. द्विप्रकारः - रा - रं.
BIFORMED, *a.* द्विरूपः - पा - पी - यं. द्विभूषितान् - मती - मत् (नं).
BIFURCATED, *s.* द्वयः - या - यं. अयद्वयविशिष्टः - हा - हं.
BIG, *a.* स्थूलः - ला - लं. बृहन् - हती - हत् (नं). विपुलः - ला - लं. - (Big-bodied) बृहत्कायः - या - यं. महाकायः - या - यं. महाङ्गः - ङ्गी - ङ्गं. - (A pregnant woman) गर्भिणी. गर्भवती. - (Bombastic) गर्वितः - ता****

- तं. - (Teeming with) सङ्कुलः - ला - लं. सङ्कीर्णः - शा - शं. आकीर्णः - शा - शं. पूर्यः - शा - शं. - (As big as) परिमाण or परिमित, or मात्र affixed; as, 'as big as an egg,' अण्डपरिमाणः - शा - शं; 'as big as a grain of mustard,' सपेपरिमितः - ता - तं; 'as big as a man,' पुरुषमात्रः - चा - चं.
BIGAMIST, *s.* द्विभाष्यः. द्विपत्नीस्वामी *m.* (नं). एककाले विवाहद्वयकज्ञा *m.* (ङ्गं).
BIGAMY, *s.* एककाले द्विविवाहकरणं. द्विपत्नीधारित्वं.
BIG-BELLIED, *a.* पृषुदरः - रा - रं. स्थूलोदरः - रा - रं. लघोदरः - रा - रं. बृहत्कुक्षिः - क्षिः - क्षिः. पिचक्षिदलः - ला - लं. बृहन्नाभिः - भिः - भि. तुन्दवान् - वती - वत् (नं).
BIG-BONED, *a.* बृहदस्थिमान् - मती - मत् (नं). बृहदङ्गः - ङ्गी - ङ्गं.
BIGG, *s.* बालकयोग्यं शिरोवेष्टनं. बालशिरस्कं. - (A pot) पात्रं. चाधारः.
BIGNESS, *s.* स्थूलता. स्थूल्यं. बृहत्वं. विपुलता. - (Size, comparative bulk) परिमाणः 'of the bigness of an egg,' अण्डपरिमाणः - शा - शं.
BIGNONIA, *s.* पाटलिः *m. f.* - ला. अमोषा. काचस्थाली. फलरुहा. कुवेरासी.
BIGOT, *s.* स्वमतधारणे व्ययः. विचारणां विना or अविचार्य पक्षपाती *m.* (नं). निवेच्यशीलः. व्ययविचित्रः.
BIGOTRY, *a.* अविचार्यं स्वमते स्थितः - ता - तं. स्वमतधारणे व्ययः - या - यं. स्वमतनिष्ठितः - ता - तं. साचोक्तः - ता - तं. स्वमतस्थी - क्षिणी - क्षि (नं).
BIGOTRY, *s.* विचारणां विना स्वमते व्ययस्थितः *f.* or अभिनिवेशः or अतिनिवेच्यः. साचोक्तः.
BIG-SWOLN, *a.* अतिस्फीतः - ता - तं. उच्चूनः - ना - नं. प्रवृद्धः - द्वा - द्वं.
BIG-UPPERED, *a.* पोनीग्रो *f.* पोवरस्तनी *f.* पोन्नस्तनधारिणी *f.*
BILBO, *s.* कृपाणः. सङ्गः. निस्त्रिशः. ससिः *m.*
BILE, *s.* पित्तं. मायुः *m.* भाजकं. पलाग्निः *m.*
BILE, *s.* (A boil) स्फोटः. स्फोटकः. विस्फोटः.
TO BILGE, *v. n.* (To spring a leak) नौकातले or नौकापार्श्वे दारुस्फोटनप्रयुक्तं जलं गृहीत्वा मज्ज (c. 6. मज्जति. मज्जितुं).
BILIARY, *a.* पेशः - न्नी - न्तं. पित्तसञ्चयो - न्धनी - न्ध (नं).
BILINGUOUS, *a.* द्विनिहः - द्वा - द्वं. द्विभाषावादी - दिनी - दि (नं).
BILIOUS, *a.* पित्तलः - ला - लं. पेशः - न्नी - न्तं. पेशिकः - की - कं.
TO BILK, *v. a.* वञ्च in caus. (वञ्चयति - ते यितुं). परिवञ्च. प्रलभ (c. 1. लभते - लभुं). विप्रलभ.
BILL, *s.* (Beak of a bird) चञ्चुः *f.* तुखः. तुखिः *m.* मुखः. - (A kind of hatchet) दाघं. सखणः. - (An act of parliament) व्यवस्था. - (A written paper of any kind) पत्रं. लेखः - खा. लेख्यं. - (An account of money) विक्रयपत्रं. - (An advertisement) घोषणापत्रं. - (In law) भाषापादं. पृष्ठपक्षपादः. अभियोगपत्रं.
TO BILL, *v. n.* (To kiss, embrace) चुस् (c. 1. चुषति. चुषितुं). निस् (c. 2. निस्ते. निस्सितुं). आलिङ्ग (c. 1. लिङ्गति - लिङ्गितुं). परिणिशो कृ.
BILLET, *s.* (A note) पत्रं. लेखः, लेख्यं. - (A ticket) निदर्शनपत्रं. बिह्वं. - (A log of wood) काष्ठखण्डं. काष्ठं.
TO BILLET, *v. a.* निदर्शनपत्रेण सेवनाम् आवासस्थानं प्रकृष (c. 10. कृत्ययति - यितुं); सेवान् वस् in caus. (वासयति - यितुं).
BILLIARDS, *s. pl.* इदानीन्तनमनः सेविता गुलिकाक्रीडा
BILLION, *s.* सङ्ख्यैः. - (A million millions) नियुतनिपुताविंशङ्कः.
BILLOW, *s.* ऊर्ध्वः *m. f.* महोर्ध्वः *m. f.* भङ्गः. तरङ्गः. उल्लोलः. पयोराशिः *f.* बारिराशिः *f.* कलोलः. जगलः.
TO BILLOW, *v. n.* तरङ्ग (nom. तरङ्गायते). तरङ्गस्वेण प्रलुट (c. 1. लोटति - लोटितुं). महावेलेया प्रवृष (c. 1. वषते - वषितुं).
BILLOW-BEAT, *EN*, *a.* तरङ्गोद्घातः - ता - तं. तरङ्गविधमः - ता - तं. उत्तरङ्गः - ङ्गा - ङ्गं.

BILLOWY, *a.* ऊर्मिमान् -मती-मत् (त्), तरङ्गितः -ता-तै, महायेलः -ला-लै, महातरङ्गः -ङ्गा-ङ्गै, प्रलोठितः -ता-तै.

BILL-STICKER, *s.* घोषणापत्राणि राजमार्गादिषु जनसङ्कीर्णस्थानेषु स्थापयति यः.
BIN, *s.* धान्यकोष्ठकः, कुशूलः, पिटा.

BINARY, *a.* द्वैधः -धी-धै, द्विगुणः -णा-णै.

TO BIND, *v. a.* (To tie) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध्, योज् (nom.

योजयति -यितुं), यन्ध् (c. 10. यन्धयति -यितुं), संयम् (c. 1. -यन्धति -यन्धुं).

—(To fasten to any thing, fasten on) बाधन्ध्, अनुबन्ध्, आकच्

(c. 1. -कचते -कचितुं), पिनद्धं -द्धां -द्धं कृ.—(To tie together)

सद्यन्ध्, संधिष् in caus. (—येययति -यितुं), ग्रन्ध् (c. 9. ग्रथ्नाति, ग्रथेत्)

or caus. ग्रन्थयति -यितुं), सद्द् (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(To unite)

संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योज् or caus. -योजयति -यितुं).—(To connect closely)

सद्यन्ध्, संधिष् in caus.; 'my life is bound up in his,' मम प्राणा अस्य प्राणैर् बद्धाः सन्ति.—(To constrain, compel)

बुध् (c. 1. धरति, धर्तुं).—(To bind one's self by a promise)

प्रतिज्ञा (c. 9. -जानती -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा; 'to bind one's self over to appear,' दर्शनप्राप्तिभाष्यं दा.—(To be bound, obliged) expressed by the fut. pass. part.; as, 'he is bound to marry the damsel,' तेन कन्या वोढव्या, or by the root बध्, as, कन्यां वोढुम् अर्हति.—(To bind books) ग्रन्थपत्राणि चम्मेदिना छादयित्वा

सद्यन्ध्.—(To make costive) आनद्धं -द्धां -द्धं कृ, निबद्धं -द्धां -द्धं कृ.

—(To secure with bandages) अनुबन्धितं कृ, धतानि बन्ध्.

BINDER, *s.* ग्रन्थपत्राणि चम्मेदिना ससन्ध्या *m.* (नृ).

BINDING, *s.* (A bandage) बन्धनं, दाम *n.* (नृ). उद्दानं, पट्टः.—(Of a book) ग्रन्थपत्राज्जदानं.

BINDWEED, *s.* क्षीरविदारि, महाश्वेता, विदारि, इक्षुगन्धा! रुधिरगन्धिका, क्रोष्टी, श्यामा.

BINOCTULAR, *a.* द्विनयनः -नो-नै, द्विनेत्रः -त्रा-त्रै, चक्षुद्वेयविशिष्टः -ष्टा-ष्टै.

BINOMIAL, *a.* (In algebra) द्विपदः -दा-दै.

BIOGRAPHER, *s.* शिष्टसमाचाररचकः, शिष्टजनचरित्ररचकः, मृतजनचरित्ररचना *m.* (नृ).

BIOGRAPHICAL, *a.* शिष्टसमाचारसम्बन्धकः -का-कै, शिष्टजनचरित्रविषयः -या-यै.

BIOGRAPHY, *s.* (The act of writing it) शिष्टजनचरित्ररचना, शिष्टसमाचाररचना.—(The book) शिष्टजनचरित्रग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

BIPARTITE, *a.* द्वैधः -धी-धै, द्वैधीकृतः -तो-तै.

BIPARTITION, *s.* द्वैधीकरणं, द्विधाकरणं, द्वैधीभाषः.

BIPED, *a.* द्विपादः -दा-दै, द्विपदः -दा-दै, द्विपाद् -पती-पत्.

BIPEDAL, *a.* द्विपादपरिमाणः -णा-णै, द्विपादवान् -वती-वत् (त्).

BIPENNATED, *a.* द्विपक्ष -ज्जा-ज्जै, पक्षद्वयविशिष्टः -ष्टा-ष्टै.

BIRCH or BIRCH-TREE, *s.* भूर्जः, भूर्जपत्रः, कचपत्रं, चम्पौ *m.* (नृ), महुच्छदः, महुत्तचः, विष्टा, शुङ्गी, महोपधं, अरुणा, प्रतिविषा.

BIRCHEN, *a.* भूर्जमयः -यो-यै, भूर्जनिर्मितः -ता-तै.

BIRD, *s.* पक्षी *m.* (नृ), पक्षिणी *f.*, खगः, विहगः, विहङ्गः -ङ्गमः, पतंगः, पक्षी *m.* (नृ), पक्षी *m.* (नृ), विहायाः *m.* (स्), गरुत्मान् *m.* (त्), नीडजः, नीडोद्भवः, द्विजः, सखजः, नगैकाः *m.* (स्), पक्ष्याहनः, शकुनिः *m.* -नः, विकिरः, विष्किरः, वाजो *m.* (नृ), पतन् *m.* (नृ), शकुनः, नभसङ्गमः, पक्षरथः, विः *m.*, वी, पिस्तन् *m.* (नृ).

TO BIRD, *v. n.* (To catch birds) पक्षिणी ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or घृ (c. 1. धरति, धर्तुं), or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं).

BIRDCAGE, *s.* पक्षरं, पिक्षरं, वीतंसः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.

BIRDCALL, *s.* पक्षिप्रलोभनाधे शाकुनिकं वादितं पक्षिरायानुकारिणी वंशः.

BIRD-CATCHER, *s.* शाकुनिकः, व्याधः, जालिकः, नोयानकः, वापरिकः.

BIRD-FANCY, *s.* पक्षिपोषकः, पक्षिपालकः, पक्षिप्रियः.

BIRDING, *s.* (Catching birds) पक्षिग्रहणं, पक्षिबन्धनं, उपेक्ष्यता.

BIRDLIKE, *a.* पक्षिमित्रः -भा-भै, पक्षिसदृशः -शी-शै, पक्षानुभवः -भा-भै.

BIRDLIME, *s.* अतिउपानम उदपेयं येन लिप्तासु तरुशाखासु पक्षिणो वृत्तन्.

BIRD'S-EYE-VIEW, *s.* यादृशं दीपमानेन पक्षिणा क्रियते तादृश दर्शनं उच्चैःस्थानाद् अवलोकनं.

BIRD'S-NEST, *s.* नीडः -डै, कुलायः, पक्षिशाला.

BIRTH, *s.* जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, जनिः *f.*, जननं, जनिमा *m.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, भवः, जनुः *n.* (नृ).—(The act of bringing forth)

प्रसवनं, प्रसवः, उत्पादनं, प्रसूतिः *f.*—(Extraction, lineage) वंशः, कुलं, अन्वयः, जातिः *f.*—Rise, origin) योनिः *m. f.*, मूलं, उद्भवः—(Rank, high birth) कुलीनता, कौलीनः 'of good birth,' कुलीनः -ना-नै, कुलकः -का-कै, कौल्यः -यो-यै, मुजन्ना न्या-ज (नृ), महाकुलप्रसूतः -ता-तै, महाकुलः -ला-लै, 'pride of birth,' कुलाभिमनः 'blind from birth,' जन्मान्यः -न्या-न्यै, जायन्त्यः -न्या-न्यै.—(To give birth to) मु (c. 1. सवति, c. 2. सेति, सांते) प्रमु, जन् in caus. (जनयति -यितुं), मघ्न.

BIRTHDAY, *s.* जन्मदिनोत्सवः, जन्मदिवसः, जन्मतिथिः *m.*, जन्मदिनं.

BIRTHPLACE, *s.* जन्मभूमिः *f.*, जन्मस्थानं, जन्मदेशः.

BIRTHRIGHT, *s.* ज्येष्ठत्वं, ज्येष्ठ्यं, ज्येष्ठाधिकारः, ज्येष्ठभागः, पैतृकं.

BISCUIT, *s.* पिष्टकः, पूषः, अपूपः, सुकान्दयो गोपूषादिर्घमयः पिष्टकः.

TO BISCT, *v. o.* द्वैधीकृ, द्विभागीकृ, द्विखण्डीकृ, द्विधा कृ or छिद (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or कृत् (c. 6. कृतति, कर्त्तितुं).

BISECTED, *p. p.* द्वैधीकृतः -ता-तै, द्विखण्डीकृतः -ता-तै, द्विधा छिन्नः -त्रा-त्रै.

BISECTION, *s.* द्विधाकरणं, द्वैधीकरणं.

BISHOP, *s.* धर्माधिपतिः *m.*, धर्माध्यक्षः.

BISHOP, *s.* (A beverage) मद्यनागरद्वारमादिनिर्मितं पानीयं.

BISHOPRIC, *s.* धर्माधिपतिपदं, धर्माध्यक्षाधिकारः.

BISMUTH, *s.* अतिदृढः शुक्रयुक्ता विदेशीयपातुप्रभेदः.

BISON, *s.* अरव्यवृषभप्रभेदः.

BISSEXTILE, *s.* चतुर्थेः संवत्सरो यस्मिन् अधिदिवसो निवेद्यते.

BIT, *s.* (Part of a bridle) खलीनः, कविका -कं, वला, मुखयन्त्रणं लङ्घनी.—(A piece) खट्, भागः, भिन्नं, भिन्नाः *f.*; 'in bits,' खट्खट्, भागश्च, खट् खट्.—(A mouthful, morsel) पिष्टः -खं घ्रासः; 'a tit bit,' स्वाद्वर्षं, भोजनविशेषः; 'not a bit,' न मनागपि न किञ्चिदपि, न मूलमपि; 'a bit bigger,' किञ्चित्पुलतरं.

TO BIT, *v. a.* खलीन (nom. खलीनयति -यितुं), अक्षमुत्सं खलीनेन यन्ध् (c. 10. यन्धयति -यितुं).

BITE, *s.* जुनी, कुङ्कुरी, सरमा, कुलाद्युता.—(A name of reproach) बन्धकी.

TO BITE, *v. a.* दंश् (c. 1. दशति, इष्टुं), विदंश्; 'to bite the lips,' दशनज्जदं or दन्तान् सन्दंश्.—(To gnaw) चर्वे (c. 1. चर्वति, चर्वितुं); 'to bite the nails,' नखान् खाद (c. 1. खादति, खादितुं).—(To pain by cold) शीतार्त्तं -र्त्तां -र्त्तं कृ.—(To rail at) अवधिष् (c. 6. -धिषति -धेष्तुं).—(To vex) पीड (c. 10. पीडयति -यितुं).—(To defraud) वध् (c. 10. वधयति -ते -यितुं).

BITE, *s.* दंश्, दंशनं, दन्ताघातः; 'the mark of the teeth,' दशनार्त्तः.

BITER, *s.* दंशकः, खादिता *m.* (नृ), दंश *m.* (नृ), वधकः.

BITING, *a.* दंशकः -का-कै, दंशेरः -रा-रै, पीडाकरः -रा-रै.

BITTEN, *p. p.* दष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्दष्टः-ष्टा-ष्टं, दंशितः-ता-तं.

BITTER, *r.* तिक्तः-क्ता-क्तं, तिक्तस्वादः-दा-दं, तिक्तरसः-सा-सं.—(Pungent) कटुः-दुः-दुः-दुः, तोक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तिग्मः-ग्मा-ग्मं.—(Grievous) उग्रः-या-यं, खाद्यधिकः-की-कं.—(Cruel, severe) क्रूरः-रा-रं, निपुः-रा-रं, पीडाकरः-रा-रं.—(Malicious) मात्सरः-रा-रं, पिशुनः-ना-नं.

BITTERGOURD, *s.* इन्द्रवारुणिका, अरुणा.

BITTERLY, *adv.* उग्रं, निपुः, उग्रतया; 'one who grieves bitterly,' उग्रशोकः-का-कं.

BITURN, *s.* क्रौञ्चजातीयः पक्षिभेदः, क्रौञ्चः, कुडः, कलिकः.

BITTERNESS, *s.* तिक्तः, तिक्त्वः, तिक्तरसः.—(Pungency) कटुता, तिग्मता, तोक्ष्णता.—(Malice) अमृया, मात्सर्यं.—(Severity) उग्रत्वं-ता, निपुः-रा, क्रूरता.—(Sorrow) शोकः, उग्रशोकः, दुःखं.

BITUMEN, *s.* शिलाजतु *n.*, अश्मजतुकं, शिलादद्रुः *m.*, गिरिपुष्पकं, शैलं, शैलनिर्घोषः.

BITUMINOUS, *a.* शिलाजतुमयः-यो-यं, शिलाजतुगुणविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

BIVALVE, *a.* द्विकपाटः-टा-टे, द्विकोपः-पा-पं.—(Bivalve shell) कपुः *m.*, शशुः *m.*, शशुकः-का, जलशुक्रिः *f.*, पद्ममयुकः.

BIVOTAC, *s.* (A guard at night) चीरासनं.

TO BLAB, *v. n.* and *a.* रहस्यं प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं), रहस्यभेदं कृ.

BLAB, BLABBER, *s.* रहस्यभेदकः, रहस्यप्रकाशकः, याचालः, वायदूकः, जल्यकः.

BLABBER-LIPPED, *a.* स्फुलोष्ठः-ष्टा-ष्टं, लघ्वीष्ठः-ष्टा-ष्टं.

BLACK, *a.* कृष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, श्यामः-मा-मं, मलः-ला-लं, कालः-ला-लं, कालकः-का-कं, काष्णः-क्षी-क्षीं, अक्षितः-ता-तं, नीलः-ली-लं, मेघकः-का-कं, ध्यामः-मा-मं.—(Dark) तमस्य-स्विनी-स्वि *(n.)*, तिमिरः-रा-रं, अन्धकारपुरुः-क्ता-क्तं, निष्प्रभः-भा-भं.—(Horrible) घोरः-रा-रं, दाह्यः-ष्टा-ष्टं.—(Cloudy of countenance) भ्रान्त-यदनः-ना-नं.—(Black with crime) कृष्णकम्पो-म्पो-म्मे *(n.)*.—(White and black) सितक्षितः-ता-तं.

BLACK, *s.* (The colour) कृष्णः, कृष्णवर्णः.—(A blackamoor) कृष्णदेहः, श्यामाङ्गः; 'black clothes,' नीलवस्त्रं, नीलाचरं; 'clothed in black,' नीलवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, नीलाचरः-रा-रं, श्यामवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं.—(Lamp-black) दोषकटं, कञ्चलं.

TO BLACK, *v. a.* कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), कृष्णीकृ.

BLACKAMOR, *s.* श्यामाङ्गः, श्यामदेहः, कृष्णदेहः, कृष्णाङ्गः.

BLACKBERRY, *s.* कृष्णवर्णं काटकगुल्मफलं, शृगालकाण्डकफलं.

BLACKBEETLE, *s.* भ्रमरः, भृङ्गः, अलिः *m.*

BLACKBIRD, *s.* कृष्णवर्णी मधुररावविशिष्टः पक्षिभेदः.

TO BLACKEN, *v. a.* कृष्णीकृ, कृष्ण (nom. कृष्णायते-यितुं), श्याम (nom. श्यामयति-यितुं), श्यामीकृ.—(To darken) तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

TO BLACKEN, *v. n.* श्याम (nom. श्यामयते), नील (nom. नीलायते).

BLACKENED, *p. p.* कृष्णीकृतः-ता-तं, श्यामितः-ता-तं, कृष्णीभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, तमोभूतः-ता-तं, सन्मसः-सा-सं.

BLACKENED, *a.* अक्षितनयनः-नी-नं, कृष्णनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं.

BLACKGUARD, *s.* अधमाचारः, दुष्टैः, दुराचारः, कृष्णकम्पो *m.* *(n.)*, दुष्टः.

BLACKING, *s.* पादुकाञ्जनं, मसिः *f.* -सो, काली.

BLACKISH, *a.* ईष्यकृष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, ईष्यकालः-ला-लं, आकालः-ला-लं.

BLACKLEAD, *s.* सीसकम्प्रेदो येन तूलिकायां निवेशितेन कृष्णरेखा क्षिपते.

BLACKLY, *adv.* कृष्णवर्णेन, कृष्णं, दाह्यं, अतिदुष्टतया.

BLACK-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः-खी-खं, मुखरः-रा-रं, बाहुदुः-ष्टा-ष्टं.

BLACKNESS, *s.* कृष्णता-त्वं, कृष्णिता *m.* *(n.)*, कालिमा *m.* *(n.)*, श्यामत्वं, नीलिमा *m.* *(n.)*.—(Darkness) तमः *n.* *(s.)*, तमिष्ठं, तिमिरं, अन्धकारः.—(Horribleness) घोरता, दाह्यता.—(Atrocity) अतिदुष्टता.

BLACKPUDDING, *s.* अघुनातजननखादितम् असुधान्यादपूरितं शूकरपुरीतम्.

BLACKSMITH, *s.* लोहकारः, धाकारः, कर्मकारः, अयस्कारः, कर्मरः, धोकारः.

BLADDER, *s.* वस्तिः *m.* *f.* मूत्राशयः, तिलकं, ज्ञोम *n.* *(n.)*, ज्ञोमं.

BLADE, *s.* (The sharp part of a weapon) फलं, पत्रं, फलकः-कं, धारा, परपत्रः, पुष्करं; 'the blade of a sword,' अक्षिपत्रं.—(Spire of grass) कायं, दलः-लं, अक्षुरः, तृणदलं, तृणकायं, किसलः, कुशः.—(Of the shoulder) संशः, स्कन्धास्थि *n.*, भुजशिः *n.* *(s.)*.

BLADED, *a.* कायवान्-वती-वत् *(n.)*, मञ्जरितः-ता-तं, दलवान्-वती-वत् *(n.)*.

BLAIN, *s.* विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, व्रणं, वटी, वरदी.

BLAMABLE, *a.* निन्दनीयः-या-यं, निन्धः-न्धा-न्धं, निन्दाहेः-हे-हं, दोषी-विष्ठी-धि *(n.)*, अपराधी-धिनी-धि *(n.)*, अपराधः-डा-धं, सापराधः-धा-धं, गहितः-ता-तं, दूष्यः-प्या-प्यं, गरीः-खी-खं, वाच्यः-च्या-च्यं.

BLAMABLENESS, *s.* निन्धता, निन्दाहेत्वं, अपराधिता-त्वं, दोषित्वं.

BLAMABLY, *adv.* सापराधं, अपराधेन, निन्धप्रकारेण, यथा दोषो जायते तथा.

TO BLAME, *v. a.* (To lay the blame) दोषम् आहू in caus. (-रोपयति-यितुं), दोषीकृ.—(To censure) निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रथिन्द, प्रतिनिन्द, चिनिन्द; तिरस्कृ; कुत्स् (c. 10. कुत्सयति-ते-यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते-प्सितुं), उपालम्ब (c. 1. -लभते-लभुं), गृह् (c. 1. गृह्ते, गृहितुं), c. 10. गृह्यते-यितुं), विगृह्, परिगृह्; 'he casts the blame on him,' तस्मिन् दोषं क्षिपति.

BLAME, *s.* (Censure) निन्दा, परोपादः, अपवादः, आक्षेपः, घृणा, तिरस्कारः, गरी, परिभाषणं, जुगुप्सा, कलङ्कः, कुत्सा, निषेदः, अवर्णः, उपालम्बः, उपक्रोशः.—(Fault) दोषः, अपराधः, यच्चनीयता, वाच्यता, —(Imputation of a fault) दोषारोपः; 'I am not to blame,' नाहम् अपराधः, or सापराधः, or निन्दाहेः.

BLAMED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, जुगुप्सितः-ता-तं, गहितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, उपालम्बः-म्मा-मं, अवरोधः-धा-धं.

BLAMELESS, *a.* निर्दोषः-धा-धं, निरपराधः-धा-धं, अनिन्धः-न्धा-न्धं, अनिन्दितः-ता-तं, अनेनाः-नाः-नः *(s.)*, अविगृहितः-ता-तं, अनपः-धा-धं.

BLAMELESSLY, *adv.* अपराधं विना, दोषव्यतिरेकेण, निरपराधं, अनपं, अनिन्धप्रकारेण.

BLAMELESSNESS, *s.* अनिन्धता, निर्दोषता, निरपराधता, शुद्धत्वं.

BLAMER, *s.* निन्दकः, दोषारोपकः, परिवादकः, निन्दाकत्ता *m.* *(n.)*, कलङ्ककरः.

BLAMEWORTHY, *a.* निन्दाहेः-हे-हं, निन्दनीयः-या-यं.

TO BLANCH, *v. a.* (To whiten) शुक्लीकृ, षवलीकृ.—(To peel such things as have husks) निलुप्त (nom. नृपयति-यितुं), तुषीकृ, त्वच् (nom. त्वचयति-यितुं), त्वच् निष्कृप् (c. 1. -कषेति-कृषुं), त्वल्-परिपुटनं कृ.

BLAND, *a.* मृदुः-द्वी-दु, क्षिग्धः-ग्धा-ग्धं, मधुरः-धा-धं, मेदुरः-रा-रं, पिच्छणः-धा-धं, कामलः-ला-लं, सोमलः-ला-लं.—(In speech) प्रियम्बदः-दा-दं.

BLANDATION, *s.* चाद्रीकृ *f.*, चादुकारः, कोमलत्वं.

TO BLANDISH, *v. a.* (To caress, flatter) शान्तं or शान्त् (c. 10. शान्तयति-यितुं), अभिशान्तं, परिशान्तं, प्रियं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).

BLANDISHMENT, *s.* (Gesture of love) ललितं, हासः, पिलासः, प्रियम्.—(Soft words) प्रियवाच्यं, चाद्रीकृ *f.*, चादुः *m.*

BLANK, *a.* (Empty, not written upon) शून्यः-न्या-न्यं, रिक्तः-क्ता-कं, लेखाशून्यः-न्या-न्यं, अलिखितः-ता-तं.—(White) शुक्लः-ज्ञा-ज्ञं.—(Pale, depressed) पाशुः-शुः-शुः, विषण्णपदनः-ना-नं, ज्ञानवदनः-ना-नं, विषणः-खा-खं.—(Confused) विस्मितः-ता-तं, विलसः-खा-खं, आकुलः-ला-लं.—(Without rhyme) अनुप्रासहीनः-ना-नं, अमिमाक्षरः-रा-रं, यमकहीनः-ना-नं, छन्दोरहितः-ता-तं.

BLANK, *s.* (A void space) शून्यं, रिक्तं, शून्यत्वं-ता, रिक्तता, शून्यस्थानं.—(A paper without writing) लेखाशून्यं पत्रं.—(In a lottery) माङ्गल्यरहिता or लाभरहिता गुटिका, दौभाग्यं.

To BLANK, *v. a.* शून्यीकृतं, ज्ञानीकृतं, आकुलीकृतं, विस्मयाकुलं-लां-लं कृतं.

BLANKET, *s.* कच्छलः, रक्षकः, उष्णायुः *m.*, सहस्रोम *n.* (नं), मेघकच्छलः, साशूकः, कृतपः.—(Covered with a blanket) कच्छलः-लो-लं, कच्छलाच्छादितः-ता-तं.

To BLANKET, *v. a.* कच्छलेन आच्छद (c. 10. -च्छादयति-यितुं).

To BLASPHEME, *v. a.* परमेश्वरं निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं) or अथमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं) or अभिशप (c. 1. -शपति-शप्तुं) or आकुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोशुं), ईश्वरनिन्दा कृतं, पापघडोपकणं कच् (c. 10. कथयति-यितुं).

BLASPHEMER, *s.* ईश्वरनिन्दकः, ईश्वराभिशापकः, ईश्वरावमानकृतं, पापघटः, गर्ववादी *m.* (नं).

BLASPHEMOUS, *a.* ईश्वरनिन्दकः-का-कं, ईश्वरावमानकरः-रो-रं, पाप-घडोपः-या-यं.

BLASPHEMOUSLY, *adv.* ईश्वरनिन्दार्पणकं, ईश्वरनिन्दाक्रमेण, पापघडवत्.

BLASPHEMY, *s.* ईश्वरनिन्दा, ईश्वरावमानं, ईश्वराभिशापः, देवनिन्दा, पापघडता.

BLAST, *s.* (A gust of wind) वातः, वायुवेगः, वायुगुल्मः, वातरूपः, निर्धातः, प्रभञ्जनः, व्योममुद्गरः.—(Puff) श्वासः.—(Of a horn) शङ्खप्रानं.—(Blight) विनाशः, व्याघातः, क्षयः.

To BLAST, *v. a.* (To ruin, destroy) विनाश in caus. (-नाशयति-यितुं), क्षि in caus. क्षययति-यितुं, विहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(To make to wither) मृ in caus. (मारयति-यितुं), ज्ञानीकृतं, पिशु in caus. (-शारयति-यितुं).

BLASTED, *p. p.* विनाशितः-ता-तं, मारितः ता-तं, परिघ्नान-ना-नं, विशीर्षः-शा-शं.—(By lightning) विद्युद्धतः-ता-तं.

BLASTER, *s.* विनाशकः, मारकः, नाशयिता *m.* (नं), विघाती *m.* (नं), विशारङ्गकृतं.

BLAZE, *s.* ज्वालः-ला, ज्वलः, ज्वलका, ज्वालाग्निः *m.*, उत्का; 'a blaze of light,' रश्मिजालं, चंशुजालं.—(Publication) प्रकाशनं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं.

To BLAZE, *v. n.* ज्वल् (c. 1. ज्वलति, ज्वलितुं), प्रज्वल्, सम्प्रज्वल्, or in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), आदीप्, प्रदीप् or in freq. (देदीप्यते).

To BLAZE ABROAD, *v. a.* प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), विकाश, प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं), विपुष् (c. 10. -पोषयति-यितुं), विख्या in caus. (-ख्यापयति-यितुं), प्रकटीकृतं.

BLAZING, *a.* ज्वाली-लिनी-लि (नं), ज्वालः-ली-लं, ज्वालन्-लनी-लत् (नं), उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-नं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, उज्ज्वलः-खा-खं, प्रदीप्तः-पा-पं.

To BLAZE, *v. a.* (To draw coats of arms) कुलीनपदचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).—(To explain coats of arms) चित्रगतानि कुलीनपदचिह्नानि व्याख्या (c. 2. -व्यापति-व्याप्तुं).—(To deck) भूष् (c. 10. भूषयति-यितुं), परिभूष्, परिष्कृतं.—(To celebrate) प्रख्या, विख्या.—(To display, publish) प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं),

प्रचर in caus. (-चारयति-यितुं).

To BLEACH, *v. a.* धाव् (c. 1. धावति, धावितुं, c. 10. धावयति-यितुं), वस्त्राणि वायुव्याप्यानं कृत्वा शुक्लीकृतं or धवलीकृतं or निर्मलं (c. 3. -नेनेकि-नेके).

To BLEACH, *v. n.* वायुव्यापकत्वाद् धवलीभू or शुक्लीभू.

BLEACHED, *p. p.* धातः-ता-तं, धवलितः-ता-तं, शुक्लीकृतः-ता-तं, धवलीकृतः-ता-तं, धवलीभूतः-ता-तं, योतरागः-गा-गं; 'bleached silk,' धतकोशिपं, पत्रोर्णः 'a pair of bleached clothes,' उन्नमनीयं.

BLEACHER, *s.* धावकः, वस्त्रधावकः, वस्त्रनिर्णेनकः.

BLEAK, *a.* (Cold) शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं, हेमन्तः-नी-नं, -निकः-की-कं, हिमशीतलः-ला-लं.—(Exposed to the weather) सभावकाशिकः-की-कं, शीतावकाशिकः-की-कं, (Cheerless) निरानन्दः-न्दा-न्दं.

BLEAKNESS, *s.* शीतता, शीतलता, शैत्यं, हिमता, शीतावकाशिकत्वं.

To BLEAR, *v. a.* चुञ्चोक्तं, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

BLEAREDNESS, *s.* (Having blear eyes) चुञ्चत्वं, पिञ्चत्वं, क्रिवाश्रया BLEAR-EYED, *a.* क्रिवाश्रयः-शा-शं, चुञ्चः-ञो-ञं, चिञ्चः-ञा-ञं, पिञ्चः-ञो-ञं.

To BLEAT, *v. n.* उ (c. 1. अयते, ओतुं), मेपरुतं कृतं, अयितव्यं जन्द कृतं.

BLEATING, *s.* मेपरुतं, मेपरायः, मेपशब्दः, उरभनादः.

To BLEED, *v. n.* रक्ते or शोणितं मु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रसृ or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), प्रसृचः 'the wound bleeds,' छतं शोणितं स्रवति.

To BLEED, *v. a.* रक्ते or शोणितं मु in caus. (मावयति-यितुं) or मुच in caus. (मोचयति-यितुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं) or अवसिच (c. 6. -सिञ्चति-सेक्तुं).

BLEEDER, *s.* रक्तावकः, असृक्श्रावो *m.* (नं), रक्तमोचकः, मिराव्यधनकृत, रक्तावसेचकः.

BLEEDING, *s.* (Venesection) रक्तश्रावः, असृक्श्रावः, रक्तमोक्षणं, असृग्मोक्षणं, मिरामोक्षः, मिराव्यधः, रक्तावसेचनं.

To BLEMISH, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), सपयशः कृतं, सदीपं-पां-पं कृतं.

BLEMISH, *s.* दोषः, कलङ्कः, लिट्टः, कलुपं, अर्धं, सागः *n.* (सं) - (Loss of reputation) सपयशः *n.* (सं), सख्यातिः *f.*, सकोर्तिः *f.*, सपकोर्तिः *f.*, वाच्यता.—(Without blemish) अनयः-या-यं, निरुल्लङ्घः-द्रा-द्रं.

BLEMISHED, *p. p.* कलङ्कितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, दोषवान्-यतो-यत् (नं), सदीपः-या-यं, कलुषितः-ता-तं.

To BLEND, *v. n.* सहसा सङ्गोषं कृतं, मील (c. 1. मीलति, मीलितुं), निमोल.

To BLEND, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं), मम्मिश्र, मिश्रीकृतं, मम्मृष् (c. 7. -पृणक्ति-पृणितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-युनक्ति), संमिश्र in caus. -मेषयति-यितुं), एकोक्तं, एकाव कृतं, व्यतिकरं कृतं.—(To be mingled) सङ्ग in pass. (-कोय्यते), मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), मम्मिल.

BLENDED, *p. p.* मिश्रितः-ता-तं, मिश्रीकृतः-ता-तं, सम्मिश्रः-आ-अं, व्यामिश्रः-आ-अं, सम्मृक्तः-क्ता-कं, आध्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, सङ्गीर्णः-गी-गं, मिलितः-ता-तं, एकोक्तः-ता-तं, करचितः-ता-तं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्निपतितः-ता-तं, संवलितः-ता-तं.

To BLESS, *v. a.* (To pronounce a blessing) आशिषं दा (c. 3. ददाति, दातुं), or वद् (c. 1. वदति, वदितुं), or गद् (c. 1. गदति, गदितुं), or आशस् (c. 1. -शंसते-शंसितुं), धन्यवादं कृतं, कुशलं वद्.—(To make happy) मुक् (c. 10. मुक्षयति-यितुं), मुखिनं-खिनो-खि कृतं, धन्यं-न्यां-न्यं कृतं, मङ्गलं-लां-लं कृतं, कुशलं-लां-लं कृतं.—(To glorify, give thanks) कश्चिद् धन्यं वद्, कस्मश्चिद् गुणान् वद् or कृद् (c. 10. कीर्तयति-यितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं); 'God bless you!' स्वस्ति,

सद्गते भयान्तः प्रभं ययतः.

BLESSER, *a.* धन्यः-न्या-न्यं, मङ्गलः-ला-लं, कुशलः-ला-लं, प्राप्तमङ्गलः-ला-लं, कृतमङ्गलः-ला-लं, कन्याणः-णी-णीं, शोभयान्-वती-वत् (तु), परमसुखभागी-गिनी-गि (न), सुखी-खिनी-खि (न).—(In the joys of heaven) प्राप्तमङ्गलः-गा-मीं, मिष्टः-डा-डं.

BLESSEDNESS, *s.* धन्यत्वं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, कन्याणं, परमसुखं, परमानन्दः, मङ्गतिः *f.*—(In heaven) मिष्टिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्यदं, परमागतिः *f.*, अपर्यगः.

BLESSER, *s.* आशीर्वादी *m.* (न) आशीर्मता *m.* (तु), धन्यवादकृत् *m.*, कुशलवादी *m.* (न).

BLESSING, *s.* (Benediction) आशीः *f.* (स्), आशीर्वादः, धन्यवादः, आशीर्वचनं, कुशलवादः, कुशलं. — (A benefit received) यरः, हितं, कुशलं. उपकृतं, धन्यत्वं; 'wishing blessing' आशीर्गः-सु-सु.

BRIGHT, *s.* नाशः, शयः, विनाशः, व्यापातः, आयातः, दूषणं, कलङ्कः, विषं. To BRIGHT, *v. a.* दूष in caus. (दूषयति-यितुं), नश in caus. (नाशयति-यितुं), विनाश. छि in caus. (शययति-यितुं) मृ in caus. (मार्गयति-यितुं), श्रान्तीकृ, विग्रीणि-शीं-णी कृ, विफलकृ.

BRIGHTEN, *p. p.* दृष्टिः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, मारितः-ता-तं.

BLIND, *a.* अन्धः-न्या-न्यं, अन्धकः-का-कं, सचक्षुः-क्षु-क्षु (स), विचक्षुः-क्षु-क्षु (स), गताक्षुः-क्षा-क्षं, अनक्षुः-क्षा-क्षं, नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं, अदृक् *m.* (श).—(Blind from birth) ज्ञातन्धः-न्या न्यं, जन्मान्धः-न्या-न्यं. — (Blind of one eye) काक्षः-क्षा-क्षं. — (Hard to find, private) अदृश्यः-श्या-श्यं, निभृतः-ता-तं; 'a blind well' अन्धकूपः.—(Dark) तमस्वी-स्विनी-स्वि (न).—(Ignorant) हाजानः-ना-नं, अज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, दुर्बुद्धिः-द्धि-द्धि.

To BIND, *v. a.* अन्धीकृ, तिमिरिकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं).

BIND, *s.* (Screen to hinder the sight) तिरस्करिणी, अवधा, धानं. — (Something to mislead) लस *n.* (न), कपटः, कपटवेशः, लघवेशः.

BINDEN, *p. p.* अन्धीकृतः-ता-तं, अन्धीभूतः-ता-तं, तमोयुतः-ता-तं. — (By sin) पापयतिमिरः-रा-रं.

To BINDER, *v. a.* वस्त्रेण नयने or दृग्गो यन्त् (c. 9. वप्राति, वन्दुं), or अवरुध् (c. 7. रुग्णद्धि-रोद्धुं), or विरुध्, or आवृ (c. 5. वृणोति यरितुं-यरीतुं), वस्त्रेण नयने आलद (c. 10. लादयति-यितुं).

BLINDING, *a.* वस्त्रावरुद्धनयनः-नी-नं, अवरुद्धदृष्टिः-ष्टि-ष्टि, वद्धनेत्रः-त्री-कं.

BLINDLY, *adv.* अन्धयत, अनालोचितं, अविचार्यं, असमीक्षा, अविचिन्त्य, महमा.

BLIND-MAN'S-BUFF, *s.* बालानाम् क्रोडाविशेषो यस्मिन् एकतमो वस्त्रावरुद्धनयनः or अवरुद्धदृष्टिः इतरान् इतन्मतः पलायमानान् निपृथया-नुधावति.

BLINDNESS, *s.* अन्धता-त्वं, तिमिरः—(Ignorance) अज्ञानं, आवरणं, दुर्बुद्धित्वं, मोहः.

To BLINK, *v. a.* मोल (c. 1. मोलति, मोलितुं), निमोल or in caus. (निमोलयति-यितुं), निमिष (c. 6. मियति मयितुं).

BLINK, *s.* निमिषः, मोलितं, दृष्टिनिपातः, अर्धयोक्षणं.

BLINKING, *s.* मोलनं, निमोलनं, निमेषः, *part.* निमोलन-लन्ती-लत (तु)

BLISS, *s.* परमसुखं, परमाह्लादः, परमानन्दः, प्रहर्षः, सुखं, ग्रम्भे *m.* (न), प्रह्लादः, अत्यन्तसुखं, धन्यता, कन्याणं. — (Celestial life) अपर्यगः, मोक्षः, मिष्टिः *f.*, मुक्तिः *f.*, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदं, परम्पदं.

BLISSFUL, *a.* परमसुखयः-यो-यं, आनन्दयः-यो यं, परमाह्लादयान्-वती यत (तु), सुखी-खिनी-खि (न), धन्यः-न्या-न्यं, आनन्दः-न्दा-न्दं, प्रमोदी-दिनी-दि (न).

BLISSFULLY, *adv.* परमसुखेन, परमाह्लादेन, परमानन्दपूर्वकं, आनन्दं.

BLISSLESS, *a.* सुखहीनः-ना-नं, आह्लादरहितः-ता-तं, निरानन्दः-न्दा-न्दं. BLISTER, *s.* त्वक्स्फोटः, स्फोटः, विस्फोटः, शोफः, व्रणः—(On the foot) पादस्फोटः, स्फुटिः *f.*, विपादिका.—(A blistering plaster) त्वक्स्फोटोत्पादक उपनाहः.

To BLISTER, *v. a.* त्वक्स्फोटम् उत्पद् in caus. (पादयति-यितुं).

To BLISTER, *v. n.* व्रणरूपेण छि (c. 1. छयति, छयितुं) or स्फुट (c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं).

BLISTERED, *p. p.* व्रणी-खिनी-खि (न), शूनः-ना-नं, स्फातः-ता-तं.

BLITHESOME, *a.* दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुष्टमानसः-सी-सं, प्रदुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रफुल्लः-त्ता-त्वं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न), आह्लादी-दिनी-दि (न), प्रमोदी-दिनी-दि (न), पुलकितः-ता-तं, उन्नामितः-ता-तं, मुदायितः-ता-तं, प्रसन्नवदनः-नी-नं.

BLITHELY, *adv.* सहर्षं, दुष्टमनसा, प्रदुष्टं, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, आनन्दं.

BLITHENESS, BLITHESOMENESS, *s.* प्रहर्षः, हर्षः, प्रदुष्टता, प्रफुल्लता, आह्लादः, आनन्दः.

To BLOAT, *v. a.* मांसाद्याहारेण मत्तोष्य संशूनीकृ or पीनीकृ or स्थूलकृ, स्फाय in caus. (स्फाययति-यितुं), छि in caus. (छाययति-यितुं), आष्ये in caus. (आषयति-यितुं).

To BLOAT, *v. n.* मांसाद्युपभोगेन संशूनीकृ or पीनीकृ or स्थूलकृ, स्फाय (c. 1. स्फायते, स्फायितुं), छि (c. 1. छयति, छयितुं), संछि, आष्ये (c. 1. आषयते-आष्यतुं).

BLOATED, *p. p.* शूनः-ना-नं, मांसोपभोगसंशूनः-ना-नं, प्रोच्चूनः-ना-नं, पीनः-ना-नं, स्फोतः-ता-तं, स्फातः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, स्थूलभूतः-ता-तं.

BLOATEDNESS, *s.* शूनता, स्थूलता, स्फातिः *f.*, स्फोतिः *f.*, पीनता.

BLOBBY-LIPPED, *a.* स्थूलोष्ठः-ष्ठा-ष्टं, लघोष्ठः-ष्ठा-ष्टं.

Block, *s.* (Of wood) स्थूलकाष्ठं, काष्ठं, काष्ठखण्डः—(Any mass) पिण्डः-खण्डः—(A massy body) स्थूलद्रव्यं, भारः, स्थूणा.—(Of stone) शिला.—(Obstruction) अवरोधः-धकं, विरोधः, प्रतिशम्भः, विष्टम्भः, प्रवृद्धः, विग्रः—(A washerman's block) फलकः.

To BLOCK UP, *v. a.* प्रतिरुध् (c. 7. रुग्णद्धि-रोद्धुं), उपरुध्, निरुध्, संरुध्, स्तम्भ (c. 2. स्तम्भति, स्तम्भितुं) or caus. स्तम्भयति-यितुं), अपिधा (c. 3. दधाति-धातुं), पिधा, बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं), आवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-यरीतुं), प्रतिवन्ध् (c. 9. वप्राति वन्दुं).

BLOCKADE, *s.* अवरोधः, रोधः, रोधनं, वेष्टनं, परिवेष्टनं, विरारोषः.

To BLOCKADE, *v. a.* रुध् (c. 7. रुग्णद्धि, रोद्धुं), उपरुध्, संरुध्, निरुध्, प्रतिरुध्, विरुध्, परिवेष्ट् (c. 1. वेष्टते-वेष्टितुं), बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं).

BLOCKADED, *p. p.* रुद्धः-द्धा-द्धं, परिवेष्टितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.

BLOCKED UP, *p. p.* प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, रुद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिष्टम्भः-श्व-श्वं, स्तम्भः-श्व-श्वं, मघाधः-धा-धं, वारितः-ता-तं, वेष्टितः-ता-तं.

BLOCKHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः *m.*, मूखः, मूढः, दुर्बुद्धिः *m.*, वधूरः.

BLOOD, *s.* अमृक *n.* (ज), लोहितं, रक्तं, रुधिरं, शोणितं, स्रतजं, अस्र, 'to lose blood, रक्तं मुच् (c. 6. मुञ्चति, मुञ्चुः); 'to flow with blood,' रक्तं मु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं). — (Kindred, lineage) कुलं, वंशः, सन्तानः, गोत्रं, गोष्ठी; 'of whole blood, मोदरः, महोदरः, मोदय्यः, समा-नोदय्यः, मगर्भः, सनाभिः *m.*, एकशरीरः; 'of half blood,' भिन्नोदरः, — (Murder) वधः, नृहत्या, घातनं, मारणं.

To BLOOD, *v. a.* (To stain with blood) अमृजा or शोणितेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अनुलिप् or अम्प (c. 7. अनक्ति, अङ्कुं) or मलिन (nom. मलिनयति-यितुं).—(To let blood) रक्तं or शोणितं मु in caus. (साययति-यितुं) or मुच् in caus. (मोचयति-यितुं).

BLOOD-RESPOTTED, *a.* रक्तमलिनः -ना -नं, शोणितोद्यतः -ता -तं.

BLOOD-DRINKING, *a.* रक्तपः -पा -पं, रक्तपायी -यिनी -यि (न) or रुधि
रपायी, शोणितपः -पा -पं, असृक्पाः -कपा.

BLOODHOUND, *s.* चतुर्द्वी मृग्यकुक्षुभेदः स च प्रायवलेन मृगस्थानं नयति.

BLOODILY, *adv.* जिघांसया, क्रूरः, निरुदरः, नेपुण्येण, निर्हयं.

BLOODINESS, *s.* रक्तपूयता. — (Disposition to kill) जिघांसा.

BLOODLESS, *a.* नीरक्तः -क्रा -क्रं, रक्तहीनः -ना -नं, निःशोणितः -ता -तं.

BLOODLETTER, *s.* रक्तसावकः, असृक्प्रायी *m.* (न), रक्तमोचकः, सिरापेधकः.

BLOODSHED, *s.* रक्तपातः, असृक्पातः, बधः, नृहत्या, रिपुहत्या.

BLOODSHEDDER, *s.* रक्तपातकः, जिघांसुः *m.*, पातकः, हन्ता *m.* (नृ) or
निहन्ता, बधोद्यतः.

BLOODSHOT, *a.* रक्तपूयः -गा -यं, शोणितामृतः -ता -तं. — (Redness of
the vessels of the eye) रक्तभिषण्डः 'having bloodshot eyes,'
रक्तेशणः -शा -यं.

BLOOD-STAINED, *a.* असृकिलमः -मा -मं, शोणिताक्रः -क्रा -क्रं, रक्ताक्रः -क्रा
-क्रं, शोणितोद्यतः -ता -तं, रक्तमलिनः -ना -नं.

BLOODSUCKER, *s.* शोणितपः, रक्तपायी *m.* (न) or रुधिरपायी, असृक्पाः.
— (A leech) नलीका, रक्तपा *f.*, नलीकाः *m.* (स).

BLOODTHIRSTY, *a.* रक्तपिपासुः -सुः -सुः, शोणितप्रियः -या -यं, जिघांसुः
-सुः -सुः, क्रूरः -रा -रं, बधोद्यतः -ता -तं.

BLOODVESSEL, *s.* असृक्वाही *f.*, नाडिः *f.*, रक्तप्रवाहकनाडिः *f.*, शिरा, रक्त-
वाही *m.* (न).

BLOODY, *a.* रक्तमयः -यी -यं, शोणितमयः -यी -यं, रक्ताक्रः -क्रा -क्रं. —
(Murderous) मारात्मकः -का -कं, क्रूरः -रा -रं.

BLOODY-FLUX, *s.* रक्तातीसारः, रक्तपित्तः, अपोसपित्तं, मारणः, प्रवाहिका.

BLOODY-MINDED, *a.* मारात्मकः -का -कं, जिघांसुः -सुः -सुः, क्रूरचेताः -ताः -तः (स).

BLOODY-RED, *a.* रक्तवर्णः -शा -यं, लोहितवर्णः -शा -यं.

BLOOM, *s.* (A blossom) पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं. — (Fresh-
colour) नववर्णः. — (In a state of bloom) सद्दृष्टपरिणामः. —
(Bloom of youth) नवयौवनं, सद्यतयौवनं; 'in the bloom of
youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं.

To BLOOM, *v. n.* फलन् (c. 1. फलति, फलितुं), पुष्प (c. 1. पुष्पति, पुष्पितुं),
कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), विकस (c. 1. कसति -कसितुं). — (To
flourish) क्षुब्ध (c. 5. क्षुब्धति, क्षुब्धितुं), समृद्धः -रुध् (c. 1. रुधते,
रुधितुं), वृष्ट (c. 1. वर्धते, वर्धितुं).

BLOOMING, *a.* फलवान् -वती -वत् (त्), प्रफुल्लः -झा -झं, विकसन् -सन्ती
-सत् (त्), स्फुटन् -टन्ती -टत् (त्), विकासी -सिनी -सि (न्). —
(Flourishing) वडमानः -ना -नं, समृद्धः -झा -झं, उदयी -यिनी -यि (न्).

BLOSSOM, *s.* पुष्पं, कुसुमं, पल्लवः, मुकुलः -लं, धारकः, प्रसवः.

To BLOSSOM, *v. n.* फलन् (c. 1. फलति, फलितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति
-यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं), पुष्प (c. 4.
पुष्पति, पुष्पितुं), विकस (c. 1. कसति -कसितुं).

BLOSSOMING, *a.* फलवान् -वती -वत् (त्), पुष्पितः -ता -तं, पुष्पवान् -वती
-वत् (त्), कुसुमितः -ता -तं, कुसुमवान् -वती -वत् (त्), स्फुटितपुष्पः -प्या -प्यं.

To BLOT, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), लेभुं, दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), कृष्णीकृ. — (To make indistinct) अस्पष्टीकृ.

To BLOT OUT, *v. a.* (To efface, destroy) विनश्व in caus. (-नाशयति
यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -च्छेद्, उच्छिद् (c. 1. -हरति -हर्षुं), विलुप्
in caus. (-लोपयति -यितुं). — (To erase) व्यामृष् (c. 1. -मर्षति -मर्षितुं),
लोपं कृ.

Blot, *s.* (Erasure) लोपः, व्यामर्षः. — (Spot, stain) कलङ्कः, सपकलङ्कः
कलुषं, मलं. दोषः. — (Disgrace) सपकीर्तिः *f.*, सपपशः *n.* (स).
अकीर्तिः *f.*

Blotch, *s.* किलामं, सिध्म *n.* (न), स्फोटः. विस्फोटः, व्रणं, कञ्जपिका.
To blotch, *v. a.* किलासकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

Blotchy, *a.* किलासी -सिनी -सि (न्), सिध्मलः -ला -लं, सिध्मवान्
-वती -वत् (त्).

Blotted, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं.

Blotting-paper, *s.* मसोशोषकः, मसोशोषणयोग्यं पत्रं.

Blow, *s.* (A stroke) प्रहारः, छायातः, अभिघातः, घातः, पातः, पातनं.

दण्डः, हतिः *f.*, चाहतिः *f.* — (A blow with the fist) मुष्टिघातः.
'a blow which reduces to powder,' निष्येयः. — (Blooming of
flowers) फुल्लिः *f.*, फुल्लतिः *f.*, स्फुटनं, विकाशः. — (The act of a
fly which infects meat by depositing eggs) मद्यकया स्रग्म-
मयेन स्वाद्यमांसदूषणं.

To BLOW, *v. n.* (As the wind) वा (c. 2. वारति, वारुं), प्रवा. — (To
breathe) श्वस् (c. 2. श्वसति, श्वसितुं), उज्ज्म, श्वासप्रश्वासं कृ. — (To
pant) कृष्णेश्वस्, विनिश्चस्, दुःश्वस् कृ, यष्टिप्राणः -शा -शो भू. —
(As a flower) फलन् (c. 1. फलति, फलितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं),
पुष्प (c. 4. पुष्पति, पुष्पितुं).

To BLOW, *v. a.* ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं), समाम्ना, प्रध्या, उपध्या; 'he
blew his horn,' शङ्खं दध्मौ; 'fire blown by the wind,' वायुना
ध्यायमानोऽग्निः. — (To blow away) सपध्या, विध्या. — (To blow
out) निर्वो in caus. (-वापयति -यितुं). — (To blow upon) वीज्
(c. 10. वीजयति -यितुं), अनुवीज्, उज्जीज्, उपवीज्; 'blown upon
by sacred breezes,' पुष्पैर्वैवायुभिर अनुवीजितः. — (To puff upon,
to cool) फुत् कृ, फुत्कारं कृ. — (To blow the nose) नासिकं ध्या.
— (One who blows his nose) नासिकन्धमः.

Blowing, *part.* (As a flower) स्फुटन् -टन्ती -टत् (त्), विकाशी -शिनी
-शि (न्), फलवान् -वती -वत् (त्). — (The act) फुल्लिः *f.*, स्फुटनं,
प्रस्फोटनं, विकाशः.

Blows, *p. p.* (As a flower) फुल्लः -झा -झं, उफुल्लः -झा -झं, प्रफुल्लः
-झा -झं, स्फुटः -टा -टं, व्याकोशः -शा -शं, विकसितः -ता -तं, विकचः
-चा -चं, प्रस्फुटः -टा -टं. — (Inflated) साध्यातः -ता -तं.

Blow-pipe, *s.* नाडिः *f.* — (One who uses it) नाडिन्यमः.

Blowzy, *a.* सातपदधवदनः -नी -नं, सूर्यतेजसा विकृतवर्णः -शा -यं.

Blubber, *s.* तिमिमेदः *n.* (स). तिमिवसा, तिमितेलं, वृहन्नोममेदः *n.* (स).

To blubber, *v. n.* यथा गह्वरी श्वयतस् तथा रुद् (c. 2. रोदिति, रोदितुं)

अतिशयक्रन्दनाद् उज्ज्वलमुखो भू.

BLUDGEON, *s.* लगुडः, परिघः, परिघातनं, गदा. — (Armed with लगुडहस्तः.

BLUE, *s.* (The colour) नीलः, नीलवर्णः.

BLUE, *a.* नीलः -ला -लं, नीलवर्णः -शा -यं, श्यामः -मा -मं.

To BLUE, *v. a.* नीलीकृ. — (To become blue) नील (nom. नीलायते).

BLUEBOTTLE, *s.* नीलशरीरः स्पृलमक्षिकाप्रभेदः, वड्रेणा.

BLUE-EYED, *a.* नीलनयनः -नी -नं, नीलाक्षः -क्षी -क्षं.

BLUENESS, *s.* नेत्यं, नीलता -त्वं, श्यामता.

BLUFF, *a.* (Big) स्पृलः -ला -लं. — (Harsh) रुधः -क्षा -क्षं, परुषः -पा -पं.

BLUFF, *a.* (Big) स्पृलः -ला -लं. — (Not pointed) पनायः -या -यं. —

उपः -या -यं, कर्कशः -शा -शं. — (Exposed to wind) वातावकाशिकः -की -क.

(Exposed to wind) वातावकाशिकः -की -क.

BLUENESS, *s.* रूपाता, कर्कश्यं, परुषत्वं, घनत्वं.

BLUISH, *a.* सानोतः -ला -लं, ईषलीतः -ला -लं, ईषलमामः -मा -मं

To BLUNDER, *v. n.* प्रमद (c. 4. -माद्यति -मदिनुं), स्खल (c. 1. स्खलति, स्खलितुं), भ्रम (c. 1. भ्रमति, c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), अनवधानं कृ.

BLUNDER, *s.* प्रमादः, स्खलितः, स्खलनं. दोषः, भ्रमः, कर्मदोषः, अनवधानं, अशुद्धः.

BLUNDERBUSS, *s.* अनेकशो लोहगुलिकाप्रक्षेपणी विशालमुखविशिष्टा नाडिः *f.*

BLUNDERER, *s.* प्रमादी *m.* (नं), प्रमादकर्त्ता *m.* (नं), दोषकर्त्ता *m.* (नं), स्खलनशीलः.

BLUNDERING, *a.* प्रमादी-दिनी-दि (नं), प्रमत्तः-ज्ञा-ज्ञं, स्खलन्मतिः-तिः-ति, अनवधानः-ना-नं, दोषी-पिणी-पि (नं).

BLUNDERINGLY, *adv.* प्रमादेन, प्रमाद्यतम्, स्खलनपूर्व, अनवधानेन, अवधानं विना.

BLUNT, *a.* (Not sharp) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, अतीव्रः-व्रा-व्रं, अप्रखरः-रा-रं, धाराहीनः-ना-नं.—(Thick, obtuse) घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं.—(Dull of understanding) मन्दमतिः-तिः-ति, अविदग्धः-ग्धा-ग्धं.—(Rough) रुधः-द्या-द्यं, परुषः-पा-पं, कर्कशः-शा-शं, सममृगः-गा-गं.

To BLUNT, *v. n.* घनीकृ धाराम् अतीक्ष्णां कृ, विरुन्धधारं-रां-रं कृ, रुग्नीकृ, विरुन्गीकृ, स्थूलीकृ.—(To lessen) अन्वीकृ, न्वनीकृ, शम in caus. (शमयति -यितुं), ह्रम in caus. (ह्रामयति -यितुं): 'one who blunts desire', कामायसाधिता *m.* (तृ).

BLUNTED, *p. p.* घनीकृतः-ता-तं, विरुन्धधारः-रा-रं, विरुन्धः-ग्ना-ग्नं.

BLUNTLY, *adv.* पारुष्येण, कर्कश्येन, कर्कशायत्नेन, परुषोक्ता, सपारुष्यं.

BLUNTISS, *s.* अतीक्ष्णता, धाराहीनता, घनत्वं, रुधता, स्थूलता.—(Of intellect) मन्दमतिता, अविदग्धता, बुद्धिमान्ध.—(Of manner) पारुष्यं, रुधता, कर्कशत्वं, कर्कश्यं.

BLUR, *s.* कलङ्कः, दोषः, कलुषं, मलं.

To BLUR, *v. n.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), लिप (c. 6. लिम्पति, लेभुं), दृष in caus. (दृषयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं).

BLURRED, *p. p.* मलिनितः-ता-तं, परिमलितः-ता-तं, कलुषितः-ता-तं.

To BLUR, *v. n.* असमीक्ष्य or अविमृश्य or अविचार्य or प्रमादेन वद (c. 1. वदति, वदितुं), जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

To BLUSH, *v. n.* लज्ज (c. 6. लज्जते, लज्जितुं), विलज्ज, संलज्ज, व्रीड (c. 4. व्रीडति, व्रीडितुं), वप (c. 1. वपते, वपितुं), ह्री (c. 3. जिह्रते, हिनुं): 'to blush at any thing', ह्री with abl. or gen. c.—(To become red) अरुणीभू, ईषदरुणीभू, लोहित (nom. लोहितायते), —(In the face) लोहिताननः-नी-नं भू.

To BLUSH, *v. n.* (To make red) अरुणीकृ, अरुण (nom. अरुणयति -यितुं).

BLUSH, *s.* कपोलरामः.—(Colour in the face resulting from shame) लज्जाप्रयुक्तं वदनरक्त्वं, व्रीडाजनितो मुखारुणिता *m.* (नं) —(Bashfulness) लज्जा, ह्रीः *f.*, व्रीडा, वपा: 'full of blushes', होपरिगतः ता-तं.—(To put to the blush) ह्री in caus. (ह्रेषयति -यितुं): 'put to the blush', ह्रेषितः-ता-तं. (At the first blush or aspect) प्रथमदर्शने, आदायिव.

To BUSTER, *v. n.* (To roar) गर्भ (c. 1. गर्जति, गर्जितुं).—(To be tumultuous) तुमुलं कृ, मुखरीभू, जल (nom. जल्यते) —(To brag) विकल्प (c. 1. कल्पते -कल्पितुं).—(To be violent) भूष (nom. भूषयते) —(To bully) तज्ज (c. 1. तज्जति, तज्जितुं), मुखरीकृ, भस्म (c. 10. भस्मयते -यितुं).

BUSTERER, *s.* शूरमन्यः, भस्मनकारः, कलहकारः, दाम्भिकः, विकल्पी *m.* (नं).

BUSTERING, *s.* गर्जनेन, गर्जितं, तुमुलं, कोलाहलः, भस्मनं, विकल्पनं.

BLUSTEROUS, *a.* गर्जनकारी-रिणी-रि (नं), महास्वनः-ना-नं, मुखरः-रा-रं.

BOA-CONSTRUCTOR, *s.* (A snake) अजगरः, बाहसः, शयुः *m.*, वोडुः.

BOAR, *s.* वराहः, शृकरः, दंष्ट्री *m.* (नं), स्थूलनासः, पृथुकन्धः, कोलः-किरः, दृढलोमा *m.* (नं), वक्रदंष्ट्रः, 'wild boar', वनशृकरः.

BOARD, *s.* (A plank) फलकः-कं, दीपिकाष्ठं.—(A table) भोजनाधारः-फलकः, भोजनामनं, मद्यः.—(Food) भोजनं, आहारः, भूतिः *f.*, सज्जलं, 'board and clothing', यासाब्जादनं; 'board and lodging', यासायामौ *du.*—(A council) सभा; 'the members of it', सभासदः *m. pl.*—(The deck of a ship) नौकापृष्ठं, पोतपृष्ठं, नौकातलं, नौकाफलकं, पोतास्तरणं; 'on board', नौकारूढः-टा-टं.—(A board for playing draughts, &c.) अष्टापदं, शारिफलं, नयपीठी.

To BOARD, *v. n.* (To enter a ship by force) नावं बलात or बलेन or प्रमथ आरुह (c. 1. -रोहति -रोढुं) or अथिक्त्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं) or आक्त्रम् or अवशु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).—(To lay with boards) फलक (nom. फलकयति -यितुं), फलकैः or दीपिकाष्ठैः or काष्ठफलकेन आम्नु (c. 9. -क्षुणाति-स्तरितुं-स्तरितुं).—(To diet another at a settled rate) निरूपितमृत्येन स्मृगृहे अनेवासिने भुज्ज in caus. (भोजयति -यितुं) or भृ (c. 3. विभञ्जि, भञ्जुं).

To BOARD, *v. n.* (To diet with another at a settled rate) निरूपितवेतनं दत्त्वा or निरूपितमृत्येन परगृहे भोजनशयनादि कृ or अनेवासि भृ.

BOARDER, *s.* (One who diets with another) निरूपितमृत्येन परगृहे भोजनशयनादिकर्त्ता *m.* (नं), सहभोजी *m.* (नं), सहभोक्ता *m.* (नं), पांश्याः.—(A pupil at a boarding-school) अनेवासिनी *m.* (नं).

BOARDING-SCHOOL, *s.* यस्मिन् विद्यालये अनेवासिनेः शिक्षकगृहे भोजनशयनादि कुञ्चति सः.

BOARD-WAGES, *s.* भोजनक्रयणार्थं वेतनं, अन्नक्रयणार्थं वर्जनं, भोजनात् प्रति वेतनं.

BOARISH, *a.* वाराहः-ही-हं, शीकरः-री-रं, असभ्यः-भ्या-भ्यं.

To BOAST, *v. n.* आत्मानं द्याप (c. 1. द्याधते, द्याधितुं), कत्य (c. 1. कत्यते, कत्यितुं), विकत्य with inst. of the thing of which boast is made, दम्भं कृ, परिकृत (c. 10. -कीर्त्तयति -यितुं), दृष (c. 4. दृषति, दृष्टुं), गष्टे (c. 1. गष्टति, गष्टितुं).

BOAST, BOASTING, *s.* आत्मघाया, विकत्या, विकत्यनं, परिकीर्त्तनं, सह-झारोक्तिः *f.*, शूरमानं, दम्भः, दंष्टकरणं, दंष्टः, गष्टेः, अभिमानं, आहोपुरुषिका, अहमहमिका.

BOASTED, *p. p.* द्यापितः-ता-तं, परिकीर्त्तितः-ता-तं.

BOASTER, *s.* आत्मघापी *m.* (नं), विकल्पी *m.* (नं), -त्यिनी *f.*, -त्यनः-उपजत्यी *m.* (नं), दम्भी *m.* (नं), शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (नं).

BOASTFUL, *a.* दाम्भिकः-की-कं, दम्भी-भिमनी-भि (नं), गष्टितः-ता-तं, गष्टिपूर्णः-शा-शं, विकल्पनः-ना-नं, अवलिप्तः-प्ता-पं, वाचालः-ला-लं.

BOASTFULLY, *adv.* गष्टेण, दम्भेन, सदर्पं, सगष्टे, सदम्भं, विकल्पनपूर्व.

BOAST, *a.* दम्भहीनः-ना-नं, अगष्टेः-ष्टा-ष्टं, अभिमानरहितः-ता-तं, *v. s.* नां *f.*, नांका, पोतः, तरी, तरणी, तरसः, उदुपः.

BOAT, *s.* नौकापूरणं, पोतपूरणं.

BOATLOAD, *s.* नौकाभारः, पोतभारः.

BOATMAN, *s.* नाविकः, पोतयाहः, निर्धामः, नौकारूढः, अंतुषिकः.

BOATSWAIN, *s.* मुख्यनाविकः, प्रधाननाविकः, नाविकः, कणधारः, निर्धा-माधिपता *m.* (तृ).

To BOB, *v. c.* (To crop) ह्रस्व in caus. (ह्रामयति -यितुं).—(To beat) तड in caus. (ताडयति -यितुं).

To BOB, *v. n.* (To play backwards and forwards) इतस्ततो लृट्

(c. 6. लुठति, लुठितुं) or स्फुर (c. 6. स्फुरति, स्फुरितुं) or प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षति, प्रेक्षितुं), दोल (nom. दोलायते -यितुं), चञ् (c. 1. चञ्चति, चञ्चितुं), चञ्चल (nom. चञ्चलायते).

BOB, s. (Ear-ring) कुण्डलं, कर्णिका.—(A blow) प्रहारः, आघातः.

BOBBIN, s. कपालनालिका, मृगगण्डिका, तनुकोलः.

BOBTAIL, s. छिन्नबालधारी m. (नं). ह्रस्वपुच्छी m. (नं). कर्त्रितलाङ्गुली m. (नं).

BOBTAIL, a. लिङ्गबालः -ला-लं. ह्रस्वपुच्छः -च्छा-च्छं. हस्त्रितलाङ्गुलः -ला-लं.

BOBWIG, s. शिरोरुहहीनेर भूत परकीयकृमकेशनिमित्तं शिरस्त्रं.

TO BODE, v. a. शुभाशुभं or मङ्गलामङ्गलं प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं), इष्टानिष्टम् आविर् in caus. (-वेदयति -यितुं) or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वैलङ्गं or पूर्वैचिह्नं or पूर्वैलक्षणं दा (c. 3. ददाति, दातुं), निपातं or विनिपातं शंस (c. 1. शंसति, शंसितुं).

BODIMENT, s. पूर्वैलक्षणं, पूर्वैचिह्नं, पूर्वैलङ्गं, चिह्नं, शुभाशुभलक्षणं, शुभाशुभचिह्नं, शकुनं, उत्पातः, अजन्यं, निमित्तं, उपसर्गः, उपलिङ्गः. भाविसूचकं चिह्नं.

BODICE, s. चोलः -ली, अङ्गिका, चेलिका, कञ्चुलिका, कपोमकः -कं.

BODIED, a. शरीरी -रिणी -रि (नं). देही -हिनी -हि (नं). अङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं).

BODILESS, a. अशरीरः -रा -रं or -री -रिणी -रि (नं). अनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अङ्गहीनः -ता -तं, निराकारः -रा -रं, समूहः -हो -हं, चङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

BODILY, a. शरीरिकः -की -कं, देहिकः -की -कं. शरीरजः -जा -जं, कारिकः -की -कं, अङ्गिकः -का -की -कं, आङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Bodily hardship) कायकेशः, देहकेशः, कृच्छं.

BODILY, adv. शरीरतः, संहं, मशरीरं, सकाशं, साङ्गं.—(In a mass) साकल्येन.—(United with the body) शरीरसंयुक्तः -क्ता -क्तं, शरीर-संयुक्तः -क्ता -क्तं.

BODRIN, s. मूषविशेषः, मूषिः -ची, मूषिनी.—(A dagger) लुरिका, शङ्कुः m.—(Instrument for piercing) आविधः, पेधनिका.—(For the hair) केशरचनायुग्मः कोलविशेषः.

BODY, s. (As opposed to the immaterial substance of an animal) शरीरं, देहः, कायः, गात्रं, मूर्तिः f., अङ्गं, ययुः n. (सं), कलेवरं, वक्षं n. (नं), विग्रहः, संहननं, तनुः f., नुः f., करणं; 'a dead body,' मृतशरीरं, शवः, कृणपः; 'a little body,' शरीरकं.—(Substance) मूर्तिः f.; 'the body of cloth,' वस्त्रयोनिः m.—(A person) पुरुषः, जनः, मनुष्यः, लोकः.—(A collective mass) समूहः, समवायः, सङ्घातः, समुदायः, मण्डलं, सङ्घः, वृन्दं, निबहः, शोषः; 'a body of men,' जनसमूहः; 'a body of water,' पयोराशिः m., वारिराशिः m.; 'in a body,' सङ्घशस्, सङ्घस्य, समूहः.—(A society of men) संसर्गः, समागमः, पङ्क्तिः f.—(A corporate body) श्रेणी.—(A collegiate or religious body) आश्रमः.—(Strength) बलं.—(The main part) प्रधानभागः; 'body of a tree,' प्रकाशः, स्कन्धः; 'the body or interior of a building,' प्रासादाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, भवनगर्भः.—(A body of troops) गुल्लः, सेन्यदलं, सेनिकः; 'a body of reserve,' प्रतिग्रहः; 'body to body,' अङ्गाङ्गि.

BODY-CLOTHES, s. (Of horses) आसलः, पथ्येयणं, अघ्नानां गावस्त्रं.

TO BODY-FORTH, v. a. रूपं (c. 10. रूपयति -यितुं), निर्वो (c. 2. माति -मातुं).

BODY-GUARD, s. परिचरः, परिधिस्थः, अनुचरः, परिवारः.

BOG, s. अनूपः, अनूपभूः f., कच्छः, कच्छभूः f., पङ्कः, कर्मः, पङ्ककर्मदः.

BOG-TROTTER, s. अनूपवासी m. (नं), कच्छभूमिवासी m. (नं), कच्छदे-शस्थाप्यो m. (नं).

TO BOGGLE, v. n. (To hesitate) शङ्क (c. 1. शङ्कते, शङ्कितुं), विशङ्क,

अभिशङ्क, आशङ्क, सन्दिह (c. 2. -देग्धि -देग्धु), दोल (nom. दोलायते -यितुं), आन्दोल, विलम्ब (c. 1. -लघते -लघितुं), विकृष (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं).

BOGGLER, s. सन्दिग्धमतिः, शङ्कितमतिः, संशयिता m. (नं). संशयालुः, शङ्काशीलः.

BOGGY, a. अनूपः -पा -पं, आनूपः -पो -पं, पङ्क्तिः -ला -लं, कर्मः -मी -मं, कच्छः -च्छा -च्छं.

TO BOIL, v. n. (To be effervescent) केन् (nom. केनायते -यितुं), फुत् कृ.—(To boil over) उत्सेचनं कृ.—(To be cooked by boiling) कृष् in pass. (कृष्यते), आ in pass. (आयते), पष् in pass. (पष्यते).—(To be hot) तप् in pass. (तप्यते).

TO BOIL, v. a. कृष् (c. 1. कृषति, कृषितुं), स्थाप्यं पष्, आ (c. 2. आति, आतुं) or caus. अपयति -यितुं, तप् in caus. (तापयति -यितुं).

BOIL, s. ब्रणं -णः, तनुब्रणः, विस्फोटः, स्फोटः, स्फोटकः, पिटकः -का, ना-लीब्रणः, गडः, पोटिकः; 'blind boil,' सन्ध्यालजी.

BOILED, p. p. कृषितः -ता -तं, आणः -शा -शं, जूतः -ता -तं, अपितः -ता -तं. —(In a caldron) पेटर -री -रं, स्यालोपङ्कः -छा -छं, उबयः -ख्या -खं; 'boiled rice,' भक्ते.

BOILER, s. स्थाली, चूनीयं, पिष्टपचनं, पिटरः -रं, उखा, कन्दुः m. f.

BOISTEROUS, a. (Stormy) वातवान् -वती -वत् (नं), वातलः -ला -लं, गर्जनकारी -रिणी -रि (नं); 'a boisterous wind,' प्रचण्डपवनः.—(Violent) प्रचण्डः -खा -खं, उचखः -खा -खं, रोपणः -शा -शं, साहसिकः -की -कं.—(Turbulent) कलहकारी -रिणी -रि (नं).—(Noisy) शब्दकारी -रिणी -रि (नं) or तुमुलकारी.—(Laughing violently) अट्टहासी -सिनी -सि (नं).

BOISTEROUSLY, adv. प्रचण्डं, प्रचण्डतया, महारोपेण, महाशब्देन, कोलाहलेन.

BOISTEROUSNESS, s. वातलत्वं, प्रचण्डता, साहसित्वं, सरोपता.

BOLD, a. (Brave) शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, निर्भयः -या -यं, निविशङ्कः -क्का -क्के.—(Daring, audacious) साहसी -सिनी -सि (नं), प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, प्रतिभान्वितः -ता -तं.—(Impudent) निर्लेजः -ज्जा -ज्जे, भूष्टः -ष्टा -ष्टं, अनिभूतः -ता -तं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (नं); 'to be bold,' धृप (c. 5. धृषोति, धृषितुं).

TO BOLDEN, v. a. निर्भयं -यो -यं कृ, अभयं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

BOLD-FACED, a. प्रतिभामुलः -खी -खं, निर्लेजमुखः -खी -खं, निर्लेजजः -ज्जा -ज्जे.

BOLDLY, adv. शूयत्, साहसेन, प्रागल्भ्येन, निर्भयं, भयं विना; 'to speak boldly,' जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

BOLDNESS, s. (Courage) शीर्षं, शूरा, वीरता, निर्भयत्वं, अद्योभः.—(Daringness) प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, साहसं, प्रतिभानं.—(Impudence) निर्लेजत्वं, धार्ष्ट्यं, भूष्टता.

BOL, s. (Trunk of a tree) स्कन्धः, प्रकाशः, स्थानः m.

BOLL, s. नाडिः -डी f., नाली, काशः -खं.

TO BOLL, v. n. अतसीवत् स्फुर (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं) or विकस् (c. 1. -कसति -कसितुं) or शस्ययुक्तः -क्ता -क्तं भू.

BOLESTER, s. उपधानं, उपधानीयं, उच्छोपेकं, उपवहः, गथोलिकः.—(Bangle) पट्टः बन्धनं.—(A prop, support) उपस्तम्भः, उपस्तम्भः, आलसः.

TO BOLSTER UP, v. a. (To support) संस्तम्भ (c. 5. स्तम्भति, c. 9. स्तम्भितुं), स्तम्भितुं or caus. स्तम्भयति -यितुं, उपस्तम्भं, विष्टम्; धृ (c. 1. धरति, धृतुं) or caus. धारयति -यितुं, आलसं (c. 1. -लघते -लघितुं), समवलम्बं.

BOLT, s. (Of a door) अगलं, तालकं, कोलः, तालयन्त्रं, द्वारयन्त्रं, अगलं.—(A dart) सुगः, शूलः -लं, शल्यं, शङ्कुः m., प्रासः, शरः.—(Thunder-bolt) वज्रं, कुलिशं, अशनिः m. f.

To BOLT, *v. a.* (To shut with a bolt) अर्गलेन or तालकेन द्वारं पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं) or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(To sift) चालनेन पृ (c. 9. पुनाति, पयितुं) or शृष in caus. (शोधयति -यितुं), तितउना चल in caus. (चालयति -यितुं).—(To blurt out) अविचार्यं वद (c. 1. वदति, वदितुं), जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं).

To BOLT OUT, *v. n.* अकस्मात् or कटिति निर्गमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or निःसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), निष्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं), विनियत्, अभिनियत्.

BOLTED, *p. p.* अर्गलेन बद्धः -द्धा -द्धं, कीलितः -ता -तं.

BOLTER, *s.* (A sieve) चालनं -नी, तितउः *m.* -तउ *n.*

BOLTHUAD, *s.* यकः, वकयन्, काचवकयन्.

BOLTING-HOUSE, *s.* शस्यचालनस्थानं, शस्यपवनस्थानं.

BOLTSPLIT or BOWSPRIT, *s.* नौकाग्रभागे स्थापितो महाकृपाकालवृद्धिता-धरायो वहिर्गन्तः क्षुद्रकृपाकः, पोताग्रवहः प्रलसो गुणवृद्धकः.

BOLUS, *s.* गुल्मी, गुटिका, रोगिभिर निगरणाय र्जीयधीयोगः.

BOMB, *s.* पुरमहेन प्रयुक्तोऽग्न्यस्तविशेषः स च अतर्जलनचलेन वज्रनिष्पेय-तुल्यशस्त्रेन विदीर्णो भूत्वा महसखदशः पतति.

To BOMB or BOMBARD, *v. a.* पृथीकेन अग्न्यस्त्रेण पुरं मृदं (c. 9. मृद्वति, मर्हिषुं) or प्रमृद or विमृद or अयमृद.

BOMBARDIER, *s.* पृथीकेन अग्न्यस्त्रेण पुरमही *m.* (न) or नगरविमर्ही *m.*

BOMBARDMENT, *s.* प्रागुक्तेन अग्न्यस्त्रेण पुरमहेन or नगरविमर्हेन.

BOMBASIN, *s.* दृक्लं, बन्धुमरणसमये शोकमुचकः सूक्ष्मकोशाक्षरविशेषः.

BOMBAST, *s.* गदितवाक्यं, दर्पवाक्यं, समारवाक्यं, क्लृप्तवाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*

BOMBASTICAL, *a.* अतिगदितः ता -तं, दर्पभातः -ता -तं, निरर्थकः -का -कं, फलुः -ल्युः -ल्यु, असारः -रा -रं.

BOMBAY, *s.* तनुकीटः, कोपकारः, कोशकारकः.

BONA FIDE, *a.* अर्थतः, तत्त्वतः, यस्तुतः, निर्याजं, निरर्थलीकं.

BOND, *s.* बन्धनं, बन्धुः, पाणः, आबन्धुः—A written contract प्रतिज्ञापत्रकं, पत्रं, लेख्यप्रमदः, लेख्यं, करणं, काचनकी *m.* (न).—(Union, tie) सन्धुः *m.*, श्रेयः, संहतिः *f.*, संसक्तिः *f.*—(Connection) संयोगः, सन्नयः—(Captivity) बन्धनं—(That which binds, obligation) नियमः, अग्रयकता.

BONDAGE, *s.* बन्धित्वं, दासत्वं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, परप्रेष्यत्वं.

BONDSMAN, *s.* दासी, दासिका, चेटो, किकुरी.

BONDSMAN, *s.* दासः, क्रीतदासः, किकुरः, चेटः.

BONE, *s.* अस्थि *n.*, अस्थिकं, कुन्यं, हड्डी, कौकसः 'backbone,' पृष्ठास्थि *n.*

To BONE, *v. a.* निरस्थीकृ, अस्थीनि निष्कृप् (c. 1. -कपति -कपुं).

BONE-ACHE, *s.* अस्थिवेदना, अस्थियथा.

BONED, *a.* (Bony) अस्थिमान् -मतो -मत (त).—(Having the bones extracted) निरस्थिः -स्थिः स्थिः.

BONELESS, *a.* अनस्थिः -स्थिः -स्थि, अस्थिहीनः -ना -नं, अस्थिरहितः -ता -तं.

To BONESET, *v. n.* वृटितास्थि or भ्रितास्थि स्वस्थं or सुस्थं कृ or स्वस्थानं पुनः संस्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or पुनः संस्था (c. 3. -दधाति -धातुं), करपादादिबोटनं or अस्थिभङ्गं समाधा or कित in des. (चिकित्सति -सितुं).

BONESETTER, *s.* वृटितास्थि स्वस्थं करोति यो वैद्यः, वृटितास्थिममाधाता *m.* (न), भगनास्थिचिकित्सकः.

BONFIRE, *s.* उत्सवकाले or उद्सवसमये समिद्धो हर्षसूचनायं महान्नालोऽग्निः, नयौग्निः *m.*

BON-MOT, *s.* रमयद्वाक्यं, परिहामयाक्यं, नस्मै *n.* (न), श्रेयवाक्यं, श्रेयवाक्यं, टट्टरी.

BONNET, *s.* स्त्रीलोकभूतं शिरस्कं or शिरस्तं or शिरोवेष्टनं or मलकाभरणं.

BONNILLASS, *s.* सुन्दरी, रूपवती, प्रमदा, सुमुखी, मुग्धा, सुरूपी.

BONNILEY, *adv.* दृष्टवत्, दृष्टपुष्टवत्, सुष्ठु, सुन्दरं, रमणीयप्रकारेण, साधु.

BONNY, *a.* (Pretty) सुन्दरः -री -रं, रूपवान् -वती -वत् (न), सुरूपः -पी -पं, सुदृश्यः -श्या -श्यं, चारुः -श्ची -रु.—(Cheerful) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टदृष्टः -या -यं.—(Plump) दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुललितः -ता -तं.

BONY, *a.* (Having bones) अस्थिमान् -मतो -मत (न).—(Strong) दृढाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.—(Made of bone) अस्थिमयः -यो -यं.—(Full of bones) अस्थिपूर्वः -खा -खं.

BOOBY, *s.* मन्दबुद्धिः *m.*, दुर्मेतिः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूखः, स्थूलधीः *m.*—(A kind of bird) वकः.

BOOK, *s.* पुस्तकं -की, ग्रन्थः, पत्रं, पत्रिका, पुस्तं -स्तो; 'a book of science,' शास्त्रं. This last may be used in connexion with some other word to limit its application; as, 'a book on law,' धर्मशास्त्रं; 'a poetical book,' काव्यशास्त्रं.—(A manuscript, written book) लेख्यं, लिखितं.

To BOOK, *v. a.* ग्रन्थे or पुस्तके or लेख्ये समारुह in caus. (रोपयति -यितुं) or अभिलिख (c. 6. -लिखति -लिखितुं); 'booked, committed to writing,' लेख्याकृतः -दा -दं.

BOOKBINDER, *s.* चर्मादिना ग्रन्थपत्रसंस्था *m.* (न्यू), ग्रन्थाच्छादनकृत्.

BOOKCASE, *s.* ग्रन्थकुटी, ग्रन्थकोष्ठः, ग्रन्थभाण्डं, ग्रन्थोपारः.

BOOKISH, *a.* ग्रन्थी -न्यनी -न्य (न), पुस्तकी -किनी -कि (न), शास्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

BOOKKEEPER, *s.* गणनाध्यक्षः, ग्रन्थसमारोपणकृत्, गणितलेखकः.

BOOKMATE, *s.* सहाध्यायी *m.* (न).

BOOKSELLER, *s.* ग्रन्थविक्रेता *m.* (न्यू), ग्रन्थविक्रयी *m.* (न), पुस्तकविक्रेता *m.* (न्यू).

BOOKWORM, *s.* ग्रन्थखादकः कीटः—(Too closely given to books) ग्रन्थी *m.* (न), ग्रन्थासक्तः, ग्रन्थपरः, शास्त्रगहः, ग्रन्थचुषकः.

Boom, *s.* (A long pole) वातयसनप्रसारणार्थं दीर्घधृष्टः or दृष्टः—(A bar of wood laid across a harbour) पारकनौकाप्रवेशनिवारणार्थं पोतबन्धनसत्ताये स्थापितम् अघरोपक

To BOOM, *v. n.* ऊर्मिवत् प्रलुट (c. 1. लोटति -लोठितुं) or उच्छल (c. 1. -छलते -छलितुं) or पातोत्पातं कृ.

BOON, *s.* वरः, प्रसादः, दानं, प्रदानं, वरदानं, उपकृतं, हितं, अनुग्रहः; 'granting boons,' वरदः -दा -दं.

BOON, *a.* (Gay) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टदृष्टः -या -यं, हामी -सिनो -सिन् (न), —(Boon-companion) सहधायी *m.* (न).

BOOR, *s.* ग्रामी *m.* (न), ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (न), ग्रामिकः, क्षेत्रिकः, वृषलः.

BOORISH, *a.* ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामिकः -की -कं, क्षेत्रिकः -की -कं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्राकृतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं.

BOORISHLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, असभ्यजनवत्, असभ्यं, अशिष्टं, असङ्गतप्रकारेण.

BOORISHNESS, *s.* ग्राम्यत्वं -ता, असभ्यता, अशिष्टता, असङ्गतिः *f.*, वृषलत्वं.

Boot, *s.* पादुका *f.*, पादः *f.*, उपानह *f.* (ह), पत्रडा *f.*, पत्रङ्गी, अनुपदीना, जङ्गावाणं, पादवं, पादद्वयं, पादरथः—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः.

To BOOT, *v. a.* (To profit) फलाय or लाभाय भू, फलं or लाभं दा (c. 3. ददाति, दातुं), उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुं).

To BOOT, *v. n.* (To put on boots) पादुके अधिरुह (c. 1. -रोहति -रोठुं) or आरुह or परिधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं).

BOOT-TREE, *s.* पादुकानां चर्मेशिपिलीकरणयोग्यं जङ्गाकृति काष्ठयन्त्रं.

BOOTED, *a.* सपादकः -का -कं, उपानहदपादः -दा -दं, पादुकाकृतः -दा -दं.

BOOTH, *s.* मण्डपः -पं, पटमण्डपः, दूष्यं, औपकाय्यं.

BOOTLESS, *s.* निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, अर्थः -थो -थं, निष्फलः

-ला -लें, विफलः -ला -लें, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनामियः -पा -यं.
BOOTMAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृतः, पञ्चडाकृतः, पञ्चडाकारः, पादूकृत् *m.*
BOOTY, *s.* लोभः, लोभं or -तं, लुभः.—(In cattle) गोग्रहः.
BOPEEP, *s.* पितृपुत्रकयोः क्रोडाविशेषो यत्र पिता बालविनोदार्थं सन्तस्त इव
 स्मृत्स्वगोपनं कृत्वा पश्चात् सन्तासनायैव सकस्माद् बालकमुत्सर्जितोद्योगं
 करोति.
BORACHIO, *s.* सुराभाजनं, मद्यभाजनं, कुतः *f.*—(Drunkard) पानरतः.
BORABLE, *a.* वेध्यः -ध्या -ध्यं, व्यध्यः -ध्या -ध्यं, छिद्रणीयः -या -यं.
BORAGE, *s.* खिलरुह ओषधिप्रभेदः.
BORAX, *s.* रसशोषनः, लोहद्रावी *m.* (नं), लोहशेषणः, विई, धातुमारिणी.
BORDEL, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, वेश्यागृहं, गणिकागृहं, वेश्याश्रयः.
BORDER, *s.* (Of a river, &c.) तीरं, कूलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः—
 (Edge of any thing) प्रान्तः, अन्तः -न्तं, उपान्तः, समन्तः, पर्यन्तं,
 सीमा, उत्तमङ्गः, धारः—(Frontier) समन्तः, सामन्तं, पर्यन्तं, सीमा;
 'dwelling on the border,' सामन्तवासी -सिनी -सि (नं), पर्यन्तस्थः
 -स्या -स्यं; 'the border of a wood,' वनान्तः; 'of a city,'
 नगरोपान्तः; 'along the border,' प्रान्ततस्—(Of a garment)
 अखलः, वस्त्राखलं.—(A garden-bed) स्थलं.
TO BORDER, *v. a.* (To surround with a border) प्रान्त (nom.)
 प्रान्तयति -यितुं, समन्त (nom.) समन्तयति -यितुं, पर्यन्तं कृ.
TO BORDER UPON, *v. n.* प्रान्ततस् or पर्यन्ते or निकटे or समीपं स्या
 (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वस्ति, वसितुं) or वस् (c. 1. वसति,
 वस्तु), स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं).—(To approach nearly to, re-
 semble) कत्यः -त्या -त्यं असु in comp., सदृशः -शी -शं असु.
BORDERED, *p. p.* प्रान्तिनः -ता -तं, समर्प्यदः -दा -दं, वलयितः -ता -तं.
BORDERER, *s.* सामन्तवासी *m.* (नं), सीमावासी *m.* (नं), निकटवर्ती *m.*
 (नं), समीपवासी *m.* (नं), प्रतिवासी -सिनी -सि (नं).
BORDERING, *a.* प्रान्तः -न्ता -न्तं, सामन्तः -न्ता -न्तं, पर्यन्तस्थः -स्या -स्यं.
BORE, *s.* (Hole made by boring) छिद्रं, रन्ध्रं.—(The instrument
 of boring) वेधनी, वेधनिका.—(Diameter of a hole) सुषिरं,
 शुषिरं, छिद्रं, व्यासं, छिद्रव्यासं.—(A swelling tide) पानं.
TO BORE, *v. a.* व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं),
 शुषिरीकृ.
BOREAL, *a.* उत्तरः -रा -रं, उदङ् -दीची -दङ् (च्), उदीचीनः -ना -नं.
BOREAS, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उदीचीनवातः.
BORED, *p. p.* (Pierced) विद्धः -द्वा -दं, छिद्रितः -ता -तं, शुषिरः -रा -रं;
 'having the ears bored,' छिद्रकर्णः -शा -शं.
BORER, *s.* वेधकः, छिद्रकर्ता.—(An instrument) वेधनी, वेधनिका.
TO BE BORN, *v. pass.* जन् (c. 4. जायते, जनिषुते), अभिजन्, सज्जन्,
 उत्पद् (c. 4. पद्यते -यन्तु), प्रसू in pass. (-स्यते), सम्भू (c. 1. -भवति
 -भविषुते).
BORN, *p. p.* जातः -ता -तं, जनिनः -ता -तं, उपजातः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ता -न्तं,
 उत्पादितः -ता -तं, सम्भूतः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, प्रभवः -वा -वं, कृतजन्मा
 -न्मा -न्म (नं), उत्पत्तिनः -ता -तं; 'born blind,' जातन्धः; 'a born
 slave,' गन्धदासः.
BORNE, *p. p.* सोढः -दा -दं, उढः -दा -दं, आनः -न्ता -न्तं; 'easy to
 be borne,' सुसहः -हा -हं, सुचहः -हा -हं; 'grass borne along
 by the wind,' वाताग्रेरिततृणं; 'it is borne on the shoulder,'
 कृत्वेन समुद्यते.
BOROUGH, *s.* नगरं -री, पुरं -री, प्रजाप्रतिनिधिसभायां सामाजिकजनपे-
 र-
 खाधिकारयुक्ता नगरी.

TO BORROW, *v. a.* चृणुं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), चृणुं प्राप्ये (c. 10.
 -चर्षयते -ति -यितुं), याच (c. 1. याचति, याचितुं), चृणुं परिपाच्य,
 निरूपितकालपर्यन्तं परद्रव्यप्रयोगं प्राप्ये.
BORROW, *s.* (The thing borrowed) याचितकं, प्रतिदेयं.
BORROWER, *s.* चृणुयाही *m.* (नं), चृणुग्रहः, चृणुप्रापकः, चृणुप्रापयिता
m. (नं), याचकः, चृणुयाचकः.
BORROWING, *s.* चृणुग्रहः -हणं, चृणुयाचना, याचना, चृणुप्रापनं.
BOSKY, *a.* तरुगुल्मावृतः -ता -तं, वाक्षः -क्षी -क्षं.
BOSOM, *s.* उरः *n.* (स्), क्रोडं -डा, अङ्गः, वल्लं, वक्षः *n.* (स्), वक्षस्थलं.
 भुजानरं.—(Female breast) स्तनः, स्तनी *m. du.*, कुक्षः, कुक्षतटं,
 वक्षोरुहः, वक्षोजं, उरसिजः, उरसिरुहः, स्तनकुटमलं.—(The heart)
 हृदयं, अन्तःकरणं, चित्तं, मनः *n.* (म), मर्म *n.* (नं).—(A secret
 receptacle) गम्भः.
BOSS, *s.* गण्डः, उच्चैःप्रकारेण खचित अलङ्कारः, पिण्डः.
BOSSED or BOSSY, *a.* गण्डखचितः -ता -तं, गण्डानुविद्धः -द्वा -दं.
BOTANIC, BOTANICAL, *a.* उद्भिद्धिद्याविषयः -या -यं, वृक्षादिविद्यामसम्बन्धः
 -का -कं.
BOTANIST, *s.* उद्भिद्धिद्याज्ञः, वृक्षादिविद्यातत्त्वज्ञः, वृक्षादिशास्त्रपण्डितः.
BOTANY, *s.* उद्भिद्धिद्या, ओषधिषिद्धा, वृक्षलतातृणादिविद्या, वृक्षायुर्वेदः.
BOTCH, *s.* दद्रुः *m.*, पाम *n.* -मा *f.* (नं), व्रणः, सिध्मं, कज्जः *f.*, त्वकपुष्पं.
 —(Flaw) दोषः, छिद्रं.—(A patch) कन्था, कपटः.
TO BOTCH, *v. a.* (To patch old clothes) जीर्णयस्त्राणि or चीरवस्त्राणि
 सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं) or सूच्या सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं).—(To
 mark with stains) मलिन (nom.) मलिनयति -यितुं.—(To spoil)
 दुष् in caus. (हृषयति -यितुं).
BOTCHER, *s.* जीर्णवस्त्रसूचिकः, चीरवस्त्रभेदकः, कपटवस्त्रभेदी *m.* (नं).
BOTCHY, *a.* पामनः -ना -नं, दद्रुणः -खा -खं, कज्जुरः -रा -रं, सिध्मलः -ला -लं.
 व्रणमयः -यी -यं, मली -लिनी -लि (नं), सद्योपः -पा -पं.
BOTH, *a.* उभौ *m. du.*, उभयः -या -यं, द्वयं; 'on both sides,' उभयतमः,
 उभयचः; 'in both ways,' उभयथा; 'for both objects,' उभयार्थः;
 'both hands,' हस्तद्वयं.
BOTH, *conj.* (And) च -च.—(As well as) तथा. 'Both' may be
 expressed by the use of the indeclinable participle; as,
 'he both labours and suffers reproach,' परिश्रम्य निन्दं भुङ्के.
TO BOTHER, *v. a.* क्लिष्ट (c. 9. क्लिष्टाति, क्लेष्टुं), पीड (c. 10. पीडयति
 -यितुं), अभिपीड्, प्रपीड्, बाध् (c. 1. बाधते, बाधितुं), व्यध् (c. 10.
 व्यधयति -यितुं).
BOTHERED, *p. p.* क्लेशितः -ता -तं, पीडितः -ता -तं, व्यथितः -ता -तं.
BOTTLE, *s.* काचकूपी, कूपी, कुतः *f.*, काचपात्रं, काचभाजनं, सुराभाजनं,
 मद्यभाजनं, पुटपीवः.
TO BOTTLE, *v. a.* काचकूप्यां or कुत्वां निविशु in caus. (-वेशयति -यितुं).
 —(To bottle wine, &c.) कूपी or कुतं मद्येन पू in caus. (पूरयति -यितुं).
BOTTLED, *a.* (Big-bellied) लघोदरः -रा -रं.—(As wine) कूपीनि-
 वेशितः -ता -तं.
BOTTLESCREW, *s.* कुतूमये or काचकूपीमध्ये यत् छिद्रप्रतिबन्धकं तरु-
 त्कुम्भितं द्रव्यं विद्यते तदाकर्षणयोग्यं परिवर्तकयन्त्रं or कुटिलयन्त्रं.
BOTTOM, *s.* (The lowest part of any thing) अधोभागः, तलं,
 अधःस्थानं, अधोपशः; 'the bottom of a tree,' वृक्षतलं.—(Low
 ground) दरीभूः *f.*, दरी, निम्नभूमिः *f.*, प्रानरं, उपतलका, शैलोपशाल्यं
 —(Dregs) मलं, खलः, किट्टं, शेषं, अवशेषः.—(Foundation) मूलं
TO BOTTOM, *v. n.* (To rest upon) अवलम्ब (c. 1. -लघते -लघितुं)

ममालस्य. Sometimes expressed by मूल in comp.; as, 'all actions are bottomed upon money,' धनमूलाः क्रियाः सञ्ज्ञाः.

BOTTOMLESS, *a.* अतलस्थः - ज्ञा - शै. तलहीनः - ना - नं, अगाधः - धा - धं.

BOUGIE, *s.* (Wax taper) शिवयकमयो दीपः, वही.

BOUGHT, *s.* शास्त्रा, विटपः, तरुविटपः, लता.

BOUGHT, *p. p.* क्रीतः - ता - तं, क्रयक्रीतः - ता - तं.

To BOUNCE, *v. n.* (To make a sudden noise) खन् (c. 1. खनति, खनितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति, ध्वनितुं), क्खन् (c. 1. क्खति, क्खितुं).—(To spring against with great force) प्रस्कन्द् (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), प्रपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिप्रु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).—(To spring, leap) प्रु, उल्लु.---(To boast, bully) विकल्प् (c. 1. -कल्पते -कल्पितुं), तर्ज् (c. 1. तर्जति, तर्जितुं).

BOUNCE, *s.* (A sudden noise) ध्वनिः *m.*, क्खन्, क्खितं.---(A sudden blow) एकपाताभिघातः, अकस्मादाघातः.---(A boast, threat) विकल्पनं - त्या, भर्त्सनं.

BOUNCER, *s.* (A boaster, bully) विकल्पी *m.* (नं), शूरम्भन्यः, भर्त्सनकारः, दाम्भिकः.

BOUND, *s.* (A limit) अन्तः - न्तं, समन्तः, पर्यन्तं, प्रान्तः, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा; 'without bounds,' अनन्तः - न्ता - न्तं, अत्यन्तः - न्ता - न्तं.---(A leap) प्रवः, प्रवने, प्रुतं.---(Rebound) प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, उत्थयः, उत्थनं.

To BOUND, *v. a.* (To limit) प्रान्त (nom. प्रान्तयति - यितुं), समन्त, मर्यादा - दा - दं कृ. पर्यन्तं कृ.---(To restrain) नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), निग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं).

To BOUND, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्प् (c. 1. वलति, वलितुं), आवल्प्.---(To rebound) उत्थु, उत्पत् (c. 1. -पतति -पतितुं).

BOUND, *p. p.* बद्धः - द्धा - द्धं, निबद्धः - द्धा - द्धं, निबन्धितः - ता - तं, सन्धितः - ता - तं, सन्धानितः - ता - तं, सन्धितः - ता - तं, मृतः - ता - तं, मृणः - शा - शं, उद्धितः - ता - तं, सितः - ता - तं.---(In leather) चम्बावनद्धः - द्धा - द्धं, चम्बाच्छादितः - ता - तं; 'dignity is bound up with (dependent on) riches,' गौरवं धननिबन्धितं or धनप्रतिष्ठितं or धनसम्बद्धं.

BOUND FOR, *part. a.* निगमिषुः - युः - पु, प्रस्थितः - ता - तं, प्रयातः - ता - तं, प्रयास्यन् - स्यन्ती - स्यत (तं).

BOUNDARY, *s.* सीमा *f.* - मा *m.* (नं) or परिसीमा, पर्यन्तः, अन्तः - न्तं, समन्तः, प्रान्तः, वलयः, अवधिः *m.*, मर्यादा, परिसरः, उपकरणं.---(On the boundary) पर्यन्तस्थः - स्था - स्थं; 'boundary tree' सीमावृक्षः; 'boundary mark' सीमालिङ्गं, सीमाचिह्नं, स्थलसीमा *m.* (नं).

BOUNDED, *p. p.* प्रान्तितः - ता - तं, समर्यादः - दा - दं, वलयितः - ता - तं.

BOUNDED, *a.* बद्धः - द्धा - द्धं, निबद्धः - द्धा - द्धं; 'a bounden duty,' अवयकता, कर्तव्यता, नियमः.

BOUNDING-STONE, *s.* बालानां क्रीडाप्रस्तरः.

BOUNDLESS, *a.* अनन्तः - न्ता - न्तं, अमितः - ता - तं, अपरिमितः - ता - तं, अप्रमेयः - या - यं, अमयेयः - या - यं, अत्यन्तः - न्ता - न्तं; 'of boundless glory,' अमिततन्त्राः - त्राः - त्रः (स).

BOUNTEOUSNESS, *s.* अनन्तता, आनन्द्य, अत्यन्तता, अप्रमेयता, अमेयत्वं.

BOUNTEOUS, BOUNTIFUL, *a.* दानशीलः - ला - लं, यदायः - स्या - स्यं, बहुरदः - दा - दं, चरितदाता - त्री - तृ, त्यागशीलः - ला - लं, दायकः - का - कं, स्थूलहस्तः - द्या - स्यं, उदारः - रा - रं, दयालुः - लुः - ल्, मुक्तहस्तः - स्ता - स्तं, अकृपणः - शा - शं.

BOUNTEOUSLY, BOUNTIFULLY, *adv.* यदायतत, यदान्यतया, उदारवत्, स्थूलहस्ततया, अतिदानेन, अतिभाग्येन, दयापूर्वकं, अकार्षेयतः.

BOUNTEOUSNESS, BOUNTIFULNESS, *s.* दानशीलत्वं, स्थूलहस्त्यत्वं, अतिदानं, त्यागशीलता, त्यागिता, अतिसत्त्वेन, यदान्यता, मुक्तहस्तत्वं, अकार्षेयत्वं, दयालुत्वं.

BOUNTY, *s.* (Favour) अनुग्रहः, दया, कृपा, प्रसादः.---(Generosity) यदान्यता, त्यागशीलता, दयालुत्वं.---(Gift) दानं, प्रदानं, स्नेह्यता दानं; 'king's bounty,' राज्यर्त्तनं.

BOUQUET, *s.* कुसुमसूचकः, सूचकः, पुष्पगुच्छः, गुच्छः, समाली, गुलुच्छः. To BOURGEON, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), स्रुक् (nom. स्रुक् - यति - यितुं).

BOURN, *s.* अन्तः - न्तं, पर्यन्तं, समन्तः, अवधिः *m.*, मर्यादा, सीमा.

To BOUSE, *v. n.* अतिशयेन सुरापानं or मद्यपानं कृ.

Bousy, *a.* मद्यपीतः - ता - तं, पानप्रसक्तः - क्ता - क्तं, शीवः - वा - वं.

BOUT, *s.* (A turn) वारः, वासरः; 'at one bout,' एकपारे.---(A drinking bout) सम्प्रीतिः *f.*

Bow, *s.* (Salutation) नमस् *ind.*, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, नमस्कारः.---(A rainbow) इन्द्रायुधं, शक्रधनुः *n.* (स्), इन्द्रचापः.---(A knot) ग्रन्थिः *m.*, पाशः.---(Of a ship) पोतायं, नौकायं, नावो - यभागः, मङ्गः.

Bow, *s.* (A weapon) धनुः *m.*, - नुः *n.* (स्), - नु *n.*, धन्या *m.*, - न्न *n.* (नं), चापः, शरामनं, कर्मुकं, इष्यासः, कोदण्डः or - र्दं, शरावापः; 'middle of the bow,' लस्तकः, धनुर्मध्यं.---(For playing stringed instruments) कोणः, शारिका, परिवादः.---(Bow of Arjuna) गाण्डीवः.---(Of Karna) कालपृष्ठं.---(Of Siva) पिनाकः, अजगवं.

To BOW, *v. a.* (To bend) नम् in caus. (नामयति or नमयति - यितुं) or नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), प्रणम्, अभिनम्, विनम्, अवनम्, आनम्; कुञ् (c. 1. कुञ्चति, कुञ्चितुं), नधीकृ, प्रहीकृ, भुग्नोक्तं.---(To bow the head) शिरसा प्रणम्.

To BOW, *v. n.* नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), प्रणम्, अभिनम्, विनम्, नधीभू; 'bowing the body,' प्रणम्य कार्यं; 'bowing the head,' प्रणम्य शिरसा, प्रहीभू.---(To submit, yield) क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षमितुं, क्षन्तुं), अक्षुपे (-उपेति -उपेतुं).

BOW-BENT, *a.* धनुराकृतिः - तिः - ति, कुटिलः - ला - लं, वक्रः - क्रा - क्तं.

BOWED, *p. p.* नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, आनतः - ता - तं, अवनतः - ता - तं, परिणतः - ता - तं, प्रणतः - ता - तं, अवनतः - ता - तं, नधः - धा - धं, नधमूर्ध्वः - द्विः - द्वि, प्रहः - द्धा - द्धं, प्रहीकृतः - ता - तं.

BOWELS, *s.* अन्त्रं *n. sing.*, अन्त्राणि *n. pl.*, नाड्यः *f. pl.*, कोष्ठः *m. sing.*.---(Compassion) कृपा, दया.---(The inner part) अन्तरं, गर्भः, विलं, वियरं.

BOWLER, *s.* कुञ्जः, निकुञ्जः, मञ्जरीकुञ्जः, लतानिर्मितं मन्दिरं, कुञ्जकुटीरः, मण्डपः, क्काटः, यवुरं, कुटङ्गकः.---(Cottage) कुटीरः, पणेशाला.---(Anchor) नौकाया अग्रभागे स्थापितोऽनुशाकारो लोहचपः.

To BOWLER, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. वेष्टते - वेष्टितुं), परिच्छेद (c. 10. -लादयति - यितुं).

BOWERY, *a.* कुञ्जवान् - वती - वत् (तं), लतावृतः - ता - तं, लतापरिच्छेदः - चा - चं.

Bowl, *s.* (A vessel for liquids) पात्रं, भाजनं, कंसः - सं, शरावः, पुटकः.---(A ball) गुलिका.---(The bowl, poison) विषं.

To BOWL, *v. a.* गुलिकाम् आवृत in caus. (-वर्त्तयति - यितुं).---(To play at bowls) गुलिकाभिः क्रीड् (c. 1. क्रीडति, क्रीडितुं).

Bowler, *s.* गुलिकावर्त्तनकृत्, गुलिकापर्वकः, गुलिकाक्रीडाकृत्.

Bow-legged, *a.* प्रङ्गः - ङ्गः - ङ्गु, प्रगतानुः - नुः - नु, विरलजानुः - नुः - नु.

BOWLING-GREEN, *a.* गुलिकाक्रीडायोग्यं समस्थलं or समस्थलीकृतो भूभागः.

BOWMAN, *s.* धनवी *m.* (नं), धनुष्मान् *m.* (तं), धानुष्कः, धनुषात्री *m.* (नं), धनुषरः, धनुर्भूत् *m.*, इष्यासः, इषुधरः, काण्डीरः, काण्डयान् *m.* (तं),

निबध्नी *m.* (नं), चस्ती *m.* (नं), शस्त्री *m.* (नं).

BOWSHOT, *s.* बाणगोचरं, शरगोचरं, धनुःक्षेपणं, शरैकक्षेपः.

BOWSPRIT, *s.* पोताग्रवहः प्रलम्बो गुणवृक्षकः. See BOLTSPRIT.

BOWSTRING, *s.* ज्ञ्या, गुणः, धनुर्गुणः, मौष्टी, भारवं, शिपिनी, तापरं, पतञ्जिका.

BOW-WINDOW, *s.* धनुराकृति वातायनं, धनुराकारो गवाक्षः, प्रयोधः.

BOWYER, *s.* धनुर्धरः, धनुर्भूत *m.*, धन्वी *m.* (नं), धनुष्मान् *m.* (नं).

Box, *s.* (A kind of tree) अतिदृढो वृक्षप्रभेदः.—(A case to hold any thing) भासं, सम्युदः, सम्युदकः, मुद्राधारः, साधारः, पाचं, भाजनं, समुद्रः, पेटिका, वासनं.—(For spectators) प्रेक्षायारः.—(A blow) मुष्पाघातः, मुष्पिप्रहारः, मुष्पिघातः, पाणिघातः, कराघातः, कीला, आघातः, प्रहारः, बाहुप्रहरणं.

To box, *v. n.* (To fight with the fist) मत्तयुद्धं कृ, मुष्पा युष् (c. 1. युध्यते, योद्धुं), मुष्पिमुष्पि or बाहुबाहुवि युष्.

To box, *v. a.* (To strike with the fist) मुष्पा अभिहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), निहन्, or तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(To enclose in a box) सम्युदके or भासं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

Boxen, *a.* पृष्टीकृन्धकाङ्गनिर्मितः -ता -तं.

Boxer, *s.* मत्तयोधः, क्लृप्तः, मत्तः, पाणिघातः, बाहुप्रहरणः, बाहुयोधो *m.* (नं), रङ्गावतारी *m.* (नं).

Boxing, *s.* मोष्टा, मत्तयुद्धं, मुष्पिघातः, पाणिघातः, बाहुयुद्धं, बाहुप्रहरणं.—(Boxing-match) मत्तयात्रा.

Boy, *s.* कुमारः -रतः, बालः, बालकः, पुत्रः, पुत्रकः, अप्राप्त्यवहारः.—(A word of contempt for a young man) माणवः, माणवकः; 'multitude of boys,' माणव्यं.

Boyhood, *s.* बालकत्वं, बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, कीमारं, केशोरं, माणव्यं.

Boyish, *a.* बालिशः -शा -शः, बाल्यः -या -यं, बालकीयः -या -यं, बालक-शीलः -ला -लं, कीमारः -री -रं, शिशुयोग्यः -ग्या -ग्यं, माणवीयः -या -यं.

Boyishly, *adv.* बालरूपेण, बालकवत्, शिशुवत्, कुमारवत्, बालिशप्रकारेण.

Boyishness, *s.* बालिश्यं, बाल्यत्वं, बालकत्वं, कुमारशीलत्वं, शिशुशीलता.

Brabble, *s.* कलहः, व्यपक्रोशनं, विवादः, याग्युद्धं, विप्रलापः, झट्टं.

To brabble, *v. n.* कलह (nom. कलहायते -यितुं), व्यवक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).

To brace, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), योक्तु (nom. योक्तयति -यितुं).—(To strain up, tighten) सखिबन्ध्, संस्तम्भ् (c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं), दृढ् (nom. दृढयति -यितुं).

Brace, *s.* (A pair) युगं, युगं, युगलं, द्वयं, यमलं, यामलं.—(Bandage) बन्धनं, बन्धः.—(Strap) पश्मिबन्धः -बन्धनं.—(Of a coach) रथालसि चर्मबन्धादि.—(Of a ship) नौकासम्बन्धी रज्जुविशेषः.

Bracelet, *s.* चलयः -यं, कङ्कणं, कल्पूषणं, अङ्गदं, हस्तमूर्धं, बालकः, ककुः *m.*, चावापकः, पाणिहायः, कटकः.

Brachial, *a.* बाहुसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं).

Brachygraphy, *s.* सङ्क्षिप्तलिखनविद्या, सङ्क्षिप्ताक्षरलिखनं, सङ्क्षेपलेखनविद्या.

Bracket, *s.* नागदन्तः -न्तकः, नागः, हस्तिदन्तः, गजदन्तः, सालयः.

Brackish, *a.* क्षाररसयुक्तः -क्ता -क्तः, ईषल्लयः -ला -लं, क्षारसंमृष्टः -ष्टा -ष्टं.

Brackishness, *s.* क्षारः, क्षारत्वं, क्षाररसः.

Brad, *s.* लोहमयः कोलविशेषः, छुदशकुः *m.*

To brag, *v. n.* कत्य (c. 1. कत्यते, कवितुं), विकत्य, घ्राय् (c. 1. घ्रायते, घ्रायितुं), with inst. of the thing, आत्मानं घ्राय्.

Brag, *s.* अहङ्कारोक्तिः *f.*, विकत्या -त्यनं, दम्भः, आहोपुरुषिका, अहमह-

मिका, आत्मघ्राया, गर्वितवाक्यं, शूरमानं, परिकीर्तनं.

Braggart, braggadocio, bragger, *s.* शूरमन्यः, शूरमानी *m.* (नं), पिखडीशूरः, उपजन्तो *m.* (नं), विकत्यो *m.* (नं), अवलिप्तः, अहङ्कारी *m.* (नं), अहङ्कारपूर्णः, आत्मघ्रायी *m.* (नं).

Braggingly, *adv.* अहङ्कारेण, साहङ्कारं, विकत्यया, आत्मघ्रायापुष्टं, दम्भात्.

Brahmā, *s.* (The first deity of the Hindu triad, the Creator of the world, Providence) ब्रह्मा *m.* (नं), वेधाः *m.* (सं), विधिः *m.*, विरिधिः *m.*, दुहिणः.—(As creator of the world) सष्टा *m.* (ष्टृ), विश्वमृक् -ट् (नं).—(Born in the lotus which sprung from the navel of Vishnu) नाभिजः, नाभिभूः *m.*, सप्तजः, सप्तयोनिः, पद्मगर्भः, पद्मभूः *m.*, पद्मासनः, कमलामनः.—(The self-existent) स्वयम्भूः *m.*, आत्मभूः *m.*.—(Born from the golden egg) हिरण्यगर्भः.—(As elder of the deities) सूरन्येष्टः.—(The four-faced one) चतुर्भुजः, चतुराननः.—(The great father and lord of all) पितामहः, प्रजापतिः *m.*, लोकेशः.—(Supporter of all) धाता *m.* (तृ), विधाता *m.* (तृ).—(Exalted in heaven) परमेशः -ष्टो *m.* (नं).

Brahmin or Brāhman, *s.* ब्राह्मणः, विप्रः, बाडवः.—(As the first-born among mortals) अग्रजन्मा *m.* (नं).—(As receiving second birth at his investiture with the sacred thread) द्विजः, द्विजातिः *m.*, द्विजन्मा *m.* (नं).—(As learned in the Vedas) श्रोत्रियः.—(As a deity upon earth) भूदेवः, भूमिदेवः.—(As born from the mouth of Brahmā) मुखजः.—(A Brahmin by birth but not by duties) ब्राह्मणवृत्तः.—(The wife of a Brahmin) ब्राह्मणी.—(The condition of a Brahmin) ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणता.

Brahminical, *a.* ब्राह्म -ष्टो -ष्टं, ब्राह्मणजातीयः -या -यं; 'the brahminical caste,' ब्राह्मणजातिः *f.*

Brahminicide, *s.* ब्रह्महत्या, ब्राह्मणवधः.—(One who kills a Brahmin) ब्रह्महा *m.* (नं).

To braid, *v. a.* वेणीकृ, वेणिरूपेण केशान् रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं) or केशसंस्कारं कृ.—(Weave, interweave) वे (c. 1. वयति, वातुं), ग्रन्थ्, उत्सव् (c. 10. -खचयति -यितुं).

Braid, *s.* (Of hair) वेणिः -खी *f.*, प्रवेणिः, कवरः -री, धम्मिल्लः, केशवेशः, केशगर्भः.—(A knot) ग्रन्थिः *m.*, बन्धः.

Braided, *p. p.* वेणीभूतः -ता -तं, यथितः -ता -तं, कवरः -री -रं.

Brain, *s.* मस्तिष्कं or -स्कः, गोह्रं, मस्तकच्छेदः.—(Intellect) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*

To brain, *v. a.* मस्तकं निष्पिष्य मस्तिष्कं यहिःकृत्य हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं).

Brainish, *a.* मदीमन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, मदीमन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, उन्नमः -न्त्रा -न्त्रं.

Brainless, *a.* मस्तिष्कहीनः -ना -नं, निवृद्धिः -द्धिः -द्धिः, दूमेतिः -तिः -ति.

Brainpan, *s.* कपालः -लं, मस्तकः -कं, कर्पूरः, शिरास्थि *m.*, मूढः, करोटः, शीर्षकं.

Brainsick, *a.* मूढबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, विभ्रानशीलः -ला -लं, चञ्चलमतिः -तिः -ति.

Brainsickness, *s.* मूढता, चञ्चलत्वं, चपलत्वं, प्रमाद्यं, प्रमादित्वं.

Brake, *s.* (A thicket of brambles) कण्टकगहनं, गुन्मगहनं, फाटः -टं.—(A snaffle) खलीनः -नं, मुखयन्त्रं.—(That which moves a military engine) युद्धयन्त्रवाहनं, युद्धयन्त्रचालनसाधनं.

Bramble, *s.* कण्टकगुन्मः, कण्टकसमूहः, शृगालकोलिः *m.*, शृगालकण्टकः, गोशूरः.

Brambly, *a.* शृगालकण्टकावृतः -ता -तं, कण्टको -किनी -कि (नं).

Bramin, *s.* See BRAHMIN.

BRAN, *s.* तुपः-पा, धान्यकन्कं, धान्यत्वक *f.* (च), वुसं.

BRANCH, *s.* शाखा, लता, विटपः, तरुविटपः, तरुभुजः, काण्डः, विस्तारः; 'a large branch' स्कन्धशाखा. शाखा.—(Of a river) कुसरित् *f.* उपनदी, उपसरित्, अत्यनदी, नदीवद्धः, पङ्क्तुः *f.* प्रणालः-ली.—(A section, subdivision) शाखा, अङ्गः, सर्गः, परिच्छेदः, विच्छेदः, अङ्गस्कन्धः; 'a branch of the Vedas,' वेदाङ्गः.—(Offspring) कुलसन्ततिः *f.* कुलसन्तानः, अपत्यं, प्रवरं.

To BRANCH, *v. n.* शाखा (nom. शाखायते), लता (nom. लतायते), शाखारूपेण विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते) or भित्रीभू or विभिद् in pass. (-भिद्यते) or विच्छिद in pass. (-च्छिद्यते).—(To speak diffusely) विस्तारशब्दं or मुषिसन्तं वद (c. 1. वदति, वदितुं).

To BRANCH, *v. a.* शाखायत पृषकृ or विभिद् (c. 7. भिनन्ति-भेज्).

BRANCHLESS, *a.* शाखाहीनः-ता-तै, विटपरहितः-ता-तै, अविभ्रः-वा-वं.

BRANCHY, *a.* शाखी-विनी-खि (न), शाख्यः-ख्या-रूपं, विस्तीर्णशाखः-खा-खं, काण्डीरः-रा-रं, विस्तीर्णः-गी-गं, विस्तारयुक्तः-क्ता-कं, विभिन्नः-वा-वं.

BRAND, *s.* (A burning stick) उल्का, दग्धकाष्ठं, तन्त्रिकाष्ठं.—(A mark of infamy) अपकीर्तिचिह्नं, अभिशप्ताङ्कः, अङ्कः, अङ्कनं.

To BRAND, *v. a.* अपमानचिह्नन अङ्क (c. 10. सङ्कयति-यितुं), तन्त्रलोहेन चिह्न (c. 10. चिह्नयति-यितुं), अभिशप्ताङ्कं कृ.

BRANDED, *p. p.* अपमानचिह्नान्कितः-ता-तै, अभिशप्ताङ्कचिह्नितः-ता-तै, कृताङ्कः-ङ्का-ङ्कं; 'branded with infamy,' दुनामयस्तः-स्ता-स्तं.

To BRANDISH, *v. a.* भ्रम् in caus. (भ्रमयति or भ्रामयति-यितुं); 'they brandished their pipes,' शृलानि भ्रमयाचक्रुः; विपृ (c. 5. धृनोति-यितुं), उच्छल in caus. (-च्छलयति-यितुं), व्याधृ (c. 4. विधयति-यितुं).

BRANDISHED, *p. p.* उद्गन्तः-न्ता-न्तं, अवपृतः-ता-तै, उच्छालितः-ता-तै.

BRANDING, *s.* कुमिप्रभेदः स च मत्स्यप्रलोभापै कदाचिद् वडिजे निवेशयते.

BRANDY, *s.* मद्यशुद्धा, मद्यामयं, सुरा, सामयं, शोषः *m.*, वाहुरी.

BRANGLE, *s.* (Squabble) व्यावक्रोशी, व्यवक्रोशनं, उच्चैर्भाषणं, कलहः, विप्रलापः.

BRANNY, *a.* तुपाकृतिः-ति-ति, तुपमयः-यी-यं, धान्यत्वक्षयः-यी-यं.

BRASER or BRUIER, *s.* (Worker in brass) तापकारः, कांस्यकारः, कामन्धरी *m.* (न).—(A pan to hold coals) अङ्गारशकटी, अङ्गारपात्रं.

BRASHERY, *s.* कुप्यशाला, मन्थानी.

BRASS, *s.* रीतिः *f.*, रैव्यं, आरः, तापं, कांस्यं-स्यकं, पित्रलं, पीतलोहं, पीतलं-लकं, सारकटः-टै.—(Impudence) निर्लेज्जता, धार्ष्यं, प्रगल्भता.

BRASSY, *a.* रैव्यः-रैवी-रैवं, कांस्यमयः-यी-यं, पित्रलगुणविशिष्टः-हा-हं.

BRAT, *s.* शिशुः *m.*, बालकः, बालः, पुत्रकः, शावकः.

BRAVADO, *s.* विक्रया, अहङ्कारवाक्यं, साम्ययाचा, आहोपुरुषिका, सहमहमिका.

BRAVE, *a.* शूरः-रा-रं, वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, पराक्रान्तः-न्ता-न्तं, विक्रान्तः-न्ता-न्तं, निर्भयः-या-यं, धृष्टः-ष्टा-ष्टं, साहसिकः-की-कं, उद्गतः-ता-तै.—(Excellent) साधुः-धुः-धु, उन्नतः-मा-मं, प्रशस्तः-न्ता-न्तं.—(Noble) उदारः-रा-रं.

BRAVE, *s.* (A bully) शूरम्भयः, दम्भी *m.* (न).—(Defiance) समाह्वानं, क्रन्दनं, आस्यङ्गा.

To BRAVE, *v. a.* (To induce) भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते-यितुं), अभिभर्त्स, अवभर्त्स, परिभर्त्स, तर्ज्ज (c. 1. तर्ज्जति, तर्ज्जितुं).—(To challenge) चाङ्गे (c. 1. ह्वयते-ङ्गातुं), ममाङ्गे, क्रन्दनं कृ, स्पष्टं (c. 1. स्पष्टते, स्पष्टितुं).

To BRAVE, *v. n.* (To carry a boasting appearance) दाम्भिकवद् वृत् (c. 1. वञ्जते, वञ्जितुं) or चर (c. 1. चरति, चरितुं), धृष्ट (c. 5. धृष्टते, धृष्टितुं), दृष्ट (c. 4. दृष्टयति, दृष्टुं).

BRAVED, *p. p.* (Challenged) आहृतः-ता-तै, समाहृतः-ता-तै.

BRAVELY, *adv.* (In a brave manner) शवीर्यं, शूरवत्, वीरवत्, अभीरवत्, सपरक्रान्तं, शौर्येण, निर्भयं, प्रसभं.—(Excellent) साधु, प्रशस्तं, सु prefixed.

BRAVERY, *s.* शूरता, शौर्यं, वीरता, वीर्यं, पराक्रमः, विक्रमः, कार्यस्वरहितं; 'to show bravery in battle,' पराक्रम (c. 1. -क्रमति-क्रमितुं), विक्रम्.—(Bravado, boast) विक्रया, आस्यङ्गा.—(Magnificence) प्रतापः, तेजः *n.* (स्).

BRAVINGLY, *adv.* दाम्भिकवत्, सदम्भं, आह्वानपूर्वकं, समाह्वानक्रमेण.

BRAVO, *interj.* साधु.—(A murderer) पातकः, दस्युः *m.*, साततापी *m.* (न).

To BRAWL, *v. n.* व्यवक्रुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), कलह (nom. कलहायते-यितुं), वैर (nom. वैरायते-यितुं), विवद (c. 1. -वदति-वदितुं), विप्रलप् (c. 1. -लपति-लपितुं).

BRAWL, *s.* कलहः, व्यवक्रोशः, व्यावक्रोशी, आक्रोशः, उच्चैर्भाषणं, उच्चैर्बुद्धं, व्यावभाषी, विवादः, वायुद्वंद्वं, विप्रलापः, द्वन्द्वं, संरावः.

BRAWLER, *s.* कलहकारः-री *m.* (न), कलहप्रियः, विरोधी *m.* (न), कलिप्रियः, युयुत्सुः *m.*

BRAWN, *s.* (The flesh of a boar) शूकरमांसं.—(The muscular part of the body) साधुः *f.*, ससा.—(The arm) बाहुः *m.*—(A boar) शूकरः, वराहः.

BRAWNNES, *s.* मांसलत्वं, दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढिमा *m.* (न).

BRAWNY, *a.* मांसलः-ला-लं, साधुमान्-मती-मत् (न), दृढाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.

To BRAY, *v. a.* (To pound) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति-यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप, विनिष्पिप, उन्पिप.

To BRAY, *v. n.* (Like an ass) गर्हभयद् रु (c. 2. रीति, रयितुं) or चित्कारं कृ or नद् (c. 1. नदति, नदितुं).

BRAY, *s.* खरनादः, गर्हभनादः, गर्हभरावः, चित्कारः, खरशब्दः, नादः.

BRAVER, *s.* (One that brays like an ass) खरनादी *m.* (न), नादी *m.* (न), चित्कारकृत्.—(One that pounds) चूर्णकः, निष्पेष्टा *m.* (ष्टुं), पेष्टारः.

TobRAZEN, *v. n.* पूष (c. 5. पूषोति, धृषितुं), अभिभर्त्स (c. 10. भर्त्सयते-यितुं).

BRAZEN, *a.* रैव्यः-रैवी-रैवं, पित्रलगुणमयः-यी-यं, तापिकः-की-कं.—(Impudent) निर्लेज्जः-ज्जा-ज्जं, धृष्टः-ष्टा-ष्टं.

BRAZEN-FACED, *a.* निर्लेज्जमुखः-खी-खं, लज्जाहीनः-ना-नं, स्वत्यग्दीडः-डा-डं.

BRAZENNESS, *s.* रैव्यत्वं.—(Impudence) निर्लेज्जता, धृष्टता, प्रगल्भता.

BRAZIER, *s.* तापकारः, कांस्यकारः. See BRASIER.

BREACH, *s.* भङ्गः, भेदः, छेदः, खड्गं, रन्ध्रं, छिद्.—(The act of breaking) भङ्गनं, भेदनं, खड्गनं.—(A gap in a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, खानिकं, सुरुङ्गा, कुम्भच्छेदः.—(Violation) अतिक्रमः, लङ्घनं, उल्लङ्घनं.—(Violation of a law) व्यवस्थातिक्रमः, व्यवस्थालङ्घनं.—(Breach of promise) प्रतिज्ञाभङ्गः.—(Breach of confidence) विश्वासभङ्गः.—(Separation of friendship) सुहृद्भेदः, विरोधः, विच्छेदः.

BREAD, *s.* अपूपः, पूष, पिष्टकः, कान्दर्व, अभुयः.—(Food in general) अन्नं, आहारः, भोजनं.

BREAD-CORN, *s.* गोपूषः, सुवनः *m.* (स्), सुमनः, शस्यं, धान्यं, साधुष्यं.

BREAD-FRUIT, *s.* पनसः, पनसनालिका, कण्टकफलः, कण्टकफलः.

BREADTH, *s.* पुपुता, पार्श्वं, प्रथिमा *m.* (न), विशालता, विपुलता, विस्तारः, विस्तीर्णता, परिसरः, प्रस्यः, विततिः *f.*, जायाम्, जायतनं, पादः.

To BREAK, *v. a.* (Burst or part asunder by force) भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), निभङ्ग, विनिभेज्, प्रभङ्ग; भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्), खड्ग (c. 10. खड्गयति-यितुं), परिसखद्, विद् in caus. (-दारयति-यितुं), स्फुट (c. 10. स्फोटयति-यितुं), हन् (c. 6. हनति, होक्ते), अवहन्, चारुहन्,

समाह्वयः; क्षुद्र (c. 7. क्षुण्णति, क्षोभे), प्रक्षुद्रः; शकलीकृत, दल in caus. (दालयति -यितुं), विदल- (Penetrate, break through) व्यध् (c. 4. विध्वति, व्यध्), निभिद्, छिद्र (c. 10. छिद्रयति -यितुं).—(Crush) मृद (c. 9. मृशति, मर्हति), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टे).—(Break or sink the spirit) मनो खस्य or हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or प्रतिहन्, भगनाशं -शां -शं कृ, आशाविभिन्नं -त्रां -त्रं कृ, खसिष्टाशं -शां -शं कृ.—(Tame) दम् in caus. (दमयति -यितुं or c. 4. दाम्यति, दमिषु), प्रदम्; विनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Make bankrupt) परिखीयं -यां -यं कृ, निधे-नीकृ.—(Overcome) पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतुं).—(Break down, destroy) अवभञ्ज, प्रभञ्ज, विनश in caus. (-नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).—(Violate a promise) संविदं व्यतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), विसंवद् (c. 1. -वदति -वदितुं), विसंविद् (c. 2. -वेति -वेदितुं).—(Infringe a law) व्यवस्थाम् अतिक्रम् or व्यतिक्रम् or लङ् (c. 1. लङ्गते, लङ्गितुं, c. 10. लङ्गयति -यितुं), उवङ्, विलङ्, or अतिचर् (c. 1. -चरति -चरितुं) or लुप् in caus. (लोपयति -यितुं).—(Break a vow) व्रतं लुप् in caus.—(Interrupt) लुप्, पिलुप्, विप्रलुप् in caus., उच्छिद्, विच्छिद्, प्रतिहन्, अनरि (c. 2. -रति -रतुं).—(Break intelligence) प्रथमसंवादं कृ, प्रथमाख्यानं कृ.—(Break the heart) दलद्दयं -यां -यं कृ, भग्नान्तःकरणं -शां -शं कृ.—(Break into a house) सन्धि कृ, कुट्टं छिद्.—(Break a bone) अस्थि भञ्ज or भिद्.—(Make to cease) निवृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(Separate) विपुञ्ज (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते).—(Break off, re-linquinish) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यजे).—(Reform a bad habit) दोषसखनं कृ.—(Dissolve friendship) सौदृषं भिद्.—(Break one's sleep) निद्रां भञ्ज, निद्राभञ्जं कृ.—(Break one's fast) पारणं कृ, प्रातर्भोजनं कृ, उपवासानन्तरं प्रथमाहारं कृ.—(Break wind) पद्दे (c. 1. पदेते, पदिषु), गुदरवं कृ.

To BREAK, v. n. (Part in two) भञ्ज in pass. (भन्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते), बुद् (c. 4. बुद्ध्यति, बुदिषु), विद् in pass. (-दीर्यते), स्फुद् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), शकलीभू.—(Dawn) प्रभा (c. 2. -भाति -भातुं), उष (c. 1. क्षीयति, क्षीयितुं) or उच्छति, उच्छितुं, व्युष्, समुष्.—(Open as a sore) पूष् (c. 1. पूषते, पूषितुं), पूषन् कृ, पक्ष-क्षा-क्षे भू.—(Become bankrupt) परिखीयः -या -यं भू.—(Decline, decay) जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं, जरितुं), क्षि in pass. (क्षीयते), क्षै (c. 1. क्षायति, क्षातुं), ध्वस् (c. 1. ध्वंसते, ध्वंसितुं), सद् (c. 1. सीदति, सन्तुं), विनश (c. 4. -नश्यति -नश्यितुं -न्तुं), विश्र in pass. (-शीर्यते).—(Part friendship) विरञ्ज in pass. (-रन्यते).—(Break in, force one's way in) बलात् or प्रसव्य प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टे), आपत्, (c. 1. -पतति -पतितुं), अभिपत्, अवलुप् (c. 6. -लुप्यति -लोष्टुं).—(Break forth) प्रपत् (c. 1. -पतति -पतितुं), निष्पत्.—(Break loose) प्रमुष् in pass. (-मुच्यते), विप्रमुष्.—(Break off, desist suddenly) अकस्माद् विरम् (c. 1. -रसति -रन्तुं) or निवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं).—(Break out, arise suddenly) अकस्माद् उपपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं) or जन् (c. 1. जायते, जनिषु) or दृश in pass. (दृश्यते) or प्रभू.—(Break up) विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निवृत्त.—(Break forth, as fire) प्रचल (c. 1. -चलति -ते -चलितुं).—(Break, as waves) भङ्गरूपेण प्रलुद् (c. 1. -लोठति -लोठितुं).

BREAK, s. (Interruption) विषेदः, वेदः, अनरायः.—(Cessation) विरामः, विरतिः f., निर्वृतिः f., निवृतिः f., उपशमः, क्षयः.—(Opening of the day) अरुणोदयः, प्रभातं, उदयः, दिवसमुखं, उषः; 'at break

of day,' प्रभाते, प्रातःकाले; 'breaking a blood-vessel,' उरोधतं. BREAKER, s. (One who breaks) भञ्ज m. (कृ), भञ्जकः, भङ्गकरः, भेदकः, भेदी m. (नृ), विदारकः.—(Destroyer) नाशकः.—(A wave breaking over a sandbank) सैकतवृषको भङ्गः, भङ्गिः f., -ङ्गी, तरलायितः, लहरिः f., वल्लोलः, तरङ्गः. BREAKFAST, s. प्रातर्भोजनं, प्रातराशं, कल्पयन्त्रैः, कल्पयन्त्रिः f., प्रथमाहारः. To BREAKFAST, v. n. प्रातर्भोजनं or प्रातराशं कृ, प्रथमाहारं कृ. BREAKFASTED, p. p. प्रातराशितः -ता -तं. BREAKING, s. भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, भेदनं, खण्डनं, शकलीकरणं, विदारणं.—(Breaking down) प्रभङ्गः.—(Breaking a vow) व्रतलोपनं.

BREAM, s. पृषुशरीरो मत्स्यभेदः.

BREAST, s. वक्षः n. (स्), उरः n. (स्), वक्षस्थलं or वक्षःस्थलं, क्रोडं -डा, अङ्गः, वत्सं, भुजान्तरं, हृदयस्थानं.—(Female breast) स्तनः, स्तनी m. du., स्तनकुटमलं, कुचः, कुचतटं, वक्षोरुहः, वक्षोजं, उरसिजः, उरोजः.—(Heart) हृदयं, अन्तःकरणं, मनः n. (स्), चित्तं, मस्ति n. (नृ).

BREAST-BONE, s. वक्षोस्थि n., उरोस्थि n.

BREAST-HIGH, a. वक्षोदमः -भा -भं, वक्षोदेशपर्यन्तः -न्ता -नं.

BREAST-PLATE, s. कवचं, उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरश्छदः, सायसी f., नागोदरं, वाणवारः.

BREASTWORK, s. वक्षोदेशपर्यन्तं दुर्गप्राचीरं, वक्षःसमानः प्राकारः.

BREATH, s. प्राणः, श्वासः, श्वासितं, असुः m.—(Inspiration and expiration) श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं.—(Pause, respire) उच्छ्वासः, विरामः, उपशमः.—(Out of breath) उच्छ्वसन् -सन्ती -सती -सत् (नृ), उच्छ्वसितः -ता -तं, यष्टिप्राणः -खा -खं.—(Holding one's breath) श्वासप्रश्वासधारणं.—(Breeze, moving air) सश्वासः, मृदुवातः, मन्दानिलः, अनिलः, समीरणः.

To BREATHE, v. n. श्वस् (c. 2. श्वासति, श्वासितुं), आश्वस्, उच्छ्वस, प्राण् (c. 2. प्राणिति, प्राणितुं).—(To inspire and expire) श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासनिःश्वासं कृ.—(To live) जीव् (c. 1. जीवति, जीवितुं).—(To take breath, recover breath) प्रत्याश्वस्.

To BREATHE, v. a. (To inspire) श्वस् (c. 2. श्वासति, श्वासितुं).—(To breathe forth, expire) निःश्वस्, प्रश्वस्.—(To exhale) प्रवा (c. 2. -वाति -वान्तुं).

BREATHING, s. श्वासः, श्वासप्रश्वासं, प्राणः, श्वासितं.—(Ardent wish) आकाङ्क्षा, स्पृहा, लालसा. Part. प्राणन् -खन्ती -खत् (नृ), श्वसन् -सती -सन्ती -सत् (नृ), असुमान् -मती -मत (नृ), प्राणभृत् m. f. n.—(Breathing through the nose) नासिकस्थम्.—(Accent) प्राण-सूचकं चिह्नं; 'the hard breathing,' महाप्राणः; 'the soft breathing,' अभिनिश्चयः.

BREATHING-HOLE, s. वातायनं, वायुच्छिद्रं, वायुपथः, गवाक्षः, जालं.

BREATHING-TIME, s. उच्छ्वासः, विरामः, विरामः, उपशमः, निवृतिः f.

BREATHLESS, a. (Without breath, lifeless) प्राणहीनः -ना -नं, अप्राणः -खा -खं, व्यसुः -सुः -सु, निरुच्छ्वासः -सा -से, विचेतनः -ना -नं.—(Panting for breath) उच्छ्वसन् -सती -सत् (नृ), उच्छ्वसितः -ता -तं, नष्टश्वासः -सा -से, यष्टिप्राणः -खा -खं.—(Dead) मृतः -ता -तं.—(Half dead) मृतरूपः -त्वा -त्वं.

BREED, p. p. (Born) जातः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं.—(Produced) जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं.—(Reared, educated) पुष्टः -ष्टा -ष्टं, -ता -तं, 'well-bred,' शिक्षितः -ता -तं, मृदोतविशः -ष्टा -ष्टं, विनीतः -ता -तं; 'well-bred,' सुविनीतः -ता -तं; 'ill-bred,' अनीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, दुराचारः -रा -रं, दुःशीलः -ला -लं.

BREACH, *s.* (The back part of any thing) पश्चाद्भागः, पश्चिमो भागः.
पश्चाद्देशः, अपोदेशः.—(Of an animal) नितम्बः. स्किनी *f. du.*
कटिदेशः, कटीरकं, कटिप्रोयः.—(Of a cannon) यस्माद् अनारिचलेन
लोहगोले निःसार्यते तस्य युद्धयन्त्रस्य पश्चाद्भागः

BRECHES, *s.* कनुकः. पुमिर्भूतं कटिपटलं, पुरुषस्य कटिपटलं, कटिन-
क्वादिपरिधानं, कटीपटः. शाटकः.

To BREED, *v. a.* (To procreate, give birth to) सु (c. 1. सवति,
c. 2. सोति, सोतुं), प्रसू, प्रजन् (c. 4. जायते - जनिनुं) or जन् in caus.
(जनयति - यितुं). सञ्जन्; वृष् in caus. (पधेयति - यितुं).—(To be
pregnant) गभेयती or गभिणी or सन्नातगर्भा भू.—(To cause,
produce) जन् in caus., उत्पद in caus. (पादयति - यितुं).—(To
rear) पुष् (c. 9. पुष्यति, c. 1. पोषति or in caus. पोषयति - यितुं),
पाल् (c. 10. पालयति - यितुं), प्रतिपाल्.—(To educate) शिक्ष् (i. e.
des. of शक्) in caus. (शिक्षयति - यितुं), विनी (c. 1. नयति - नेतुं).
—(To contrive, plot) यद् (c. 1. यदते, यदितुं).

To BRIED, *v. n.* (To have birth) जन् (c. 4. जायते), उपजन्, अभिजन्;
उत्पद (c. 4. पद्यते).—(To increase) वृष् (c. 1. वर्धते, वर्धितुं), पुष्
(c. 4. पुष्यति, पोष्टुं).

BREED, *s.* (Race, family) वंशः, कुलं, जातिः *f.*, सन्तानः, सन्ततिः *f.*
सन्त्ययः.—(Offspring) सप्तत्यं, प्रजा; 'a horse of a good breed,
साजानेयः, भूमिपद्यः. भूमिरक्षकः.—(Number of animals born
at once) शाकगणः, यः शाकगण एककाले दिसाद् उत्पद्यते or प्रसूयते.

BREEDBATE, *s.* कलहकारः, विवादधी *m.* (नं), कलिप्रियः, कलहप्रियः.

BREEDER, *s.* (A producer) जनकः, प्रजनिष्णुः, उत्पादकः, सुती *m.* (नं).
—(A prolific female) सुतिनी, स्रवन्त्या, प्रसविनी, प्रनायिनी,
जननी.—(A rearer) पोषकः, पोष्टा *m.* (वृ), पोषयिता *m.* (नृ),
विनेता *m.* (नृ).

BREEDING, *s.* (Rearing) पोषः, पणं, पालनं.—(Education) शिक्षा,
चिनयः.—(Good manners) चिनयः, सभ्यता, सुशीलता; 'a man
of breeding,' सुविनीतः.

BREESE, *s.* हंशः, दंशकः, वनमधिका. गोमधिका.

BREEZE, *s.* मृदुवातः, मन्दानिलः, सानिलः, मारुतः, मरुत् *m.*, वायुः *m.*,
सुवायुः *m.*, चारवायुः *m.*, पवनः, खद्यासः, समोरणः, समोरः, मन्दस-
मोरणः; 'soft breezes,' सुसम्पशाः *m. pl.*

BREEZE, *a.* (Windy) वातलः -ला -लं, वातवान् -यती -यत् (त्), वायवः
-वी -वै.—(Fanned by the breezes) वायुभिः or मन्दानिलैर्
अनुवीजितः -ता -तं or उपवीजितः or उडौन्यमानः -ता -नं.

BRETHREN, *s.* (Plur. of brother) भातरः *m. pl.*, समानोदय्याः.—(Of
the same race) बान्धवाः *m. pl.*, मन्नातयः *m. pl.*, समानजातयः.—
(Associates) संसर्गिणः *m. pl.*, सङ्गिनः *m. pl.*—(Spiritual bre-
thren) एकगुरवः *m. pl.*, सतोय्याः *m. pl.*

BREVET, *s.* अधिकवयसं विना श्रेष्ठपदमावप्रतिपत्तिः, अधिकवयस्यतिरेकेण
न्येष्टव्यमात्रप्राप्तिः *f.*, पदमावृद्धिः *f.*

BREVARY, *s.* (A compendium) सङ्ग्रहः, संहिता.—(Of prayers)
प्राथनासङ्ग्रहः, प्राथनासंहिता.

BREVIAE, *s.* सङ्ग्रहः, संहिता, संहारः, प्रत्याहारः.

BREVITY, *s.* सङ्क्षेपः -पणं, सङ्क्षिप्तिः *f.*, सङ्क्षिप्तत्वं, समस्तत्वं, उपसङ्क्षेपः,
सङ्ग्रहः -हणं, समसनं, समासः, परिमितता, संहारः, समाहारः, सत्यत्वं.
To BREW, *v. a.* (To make beer) यवसूरं पक्व (c. 1. पचति, पक्नुं) or
क्ष्व (c. 1. क्षपति, क्षपितुं), यवमक्ष्व क्.—(To mingle) मिश्र् (c. 10.
मिश्रयति - यितुं).—(To contrive) यद् (c. 1. यदते, यदितुं), प्रचिन्

(c. 10. चिन्तयति - यितुं), परिचिन्.

BREWAGE, *s.* नानासम्भिन्नद्रव्यनिर्मितं पानीयं, निष्कषयः, सन्निपातः,
प्रकीर्णकं.

BREWER, *s.* यवसूरक्षपिता *m.* (नृ), यवसूरपाचकः.

BREWERY OF BREWHOUSE, *s.* यवसूरपचनस्थानं, यवसूरक्षपनस्थानं.

BREWING, *s.* यवसूरपचनं, यत्किञ्चिद् यवसूरम् एककाले पच्यते.

BREWIS, *s.* यवसूरपचनः पिष्टकः or स्रूपः.

BRIBE, *s.* उत्कोचः -चा -चकः, उपप्रदानं, उपायनं, अभ्युपायनं, कोशलिकं,
पारितोषिकं; 'the receiver of a bribe,' उत्कोचकः, उत्कोचादाता
m. (नृ), उत्कोचग्राहकः.

To BRIBE, *v. a.* उत्कोचं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or उपप्रदा, पायक-
मैसम्पादनायम् उपायनं दा.

BRIBER, *s.* उत्कोचदाता *m.* (नृ), उत्कोचदायी *m.* (नृ), उपप्रदाता *m.* (नृ).

BRIBERY, *s.* उत्कोचस्य दानादानापरामः.—(Giving bribes) उत्कोचदानं,
उत्कोचचयी.—(Receiving bribes) उत्कोचग्रह -हणं.

BRICK, *s.* इष्टका, इष्टिका, सुधा; 'burnt brick,' पक्वष्टका, क्षामकं;
'a brick-house,' इष्टकागृहं, सुधाभवनं; 'brick-built,' इष्टकानि-
र्मितः -ता -तं; 'a pile of bricks,' इष्टकाशशिः *f.*

To BRICK, *v. a.* इष्टकान्याम् कृ, इष्टकान्याम् कृता निर्मा (c. 2. -माति -मातुं).

BRICK-BAT, *s.* इष्टकाशकलं, इष्टकाखण्डं, भित्तिष्टका, भग्नेष्टकाशकलं.

BRICK-DUST, *s.* इष्टकाचूर्णं, इष्टकाखण्डः, इष्टकाखण्डितं.

BRICK-KILN, *s.* पाकपुटी, सापाकः, इष्टकापचनस्थानं, पवनं.

BRICKLAYER, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (नृ), लेपकृत् *m.*, प्रलेपकः, सुधानीची
m. (नृ), सट्टालिकाकारः, पलंगखडः.

BRICKMAKER, *s.* इष्टकाकारी *m.* (नृ), इष्टकाकृत्, इष्टकाकारः, सुधाकृत्.

BRICKWORK, *s.* इष्टकान्यासः, सुधान्यासः, इष्टकानिर्माणं, इष्टकानिर्मितं
यत्किञ्चिद् भवनानि.

BRIDAL, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपथं *n.* (नृ), विवाहः, विवाहकर्म *n.* (नृ)
or उद्वाहकर्म.

BRIDAL, *a.* वैवाहिकः -को -कं, उद्वाहिकः -का -कं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं,
पाणिग्रहणिकः -की -कं; 'bridal clothes,' आनन्दपटं.

BRIDE, *s.* नवोद्वा, नवभार्या, नववधूः *f.*, नवपत्नी, ऊढा, नवकारिका,
नववरिका, पाणिगृहीता, सुवासिनी; 'one who chooses her own
husband,' स्वयंवरा.

BRIDE-BED, *s.* विवाहशय्या, नवोद्वाशयनं, आनन्दशय्या, ऊढावोद्वा नवशयनं.

BRIDE-CAKE, *s.* विवाहोत्सवकाले गृहाभ्यागतैः खादनीयः पिष्टकः or स्रूपः,
आनन्दपिष्टकः.

BRIDEGROOM, *s.* वरः, वोदा *m.* (वृ), परिणेतु *m.* (नृ), पाणिग्रहः, विवाहोद्वातः.

BRIDE MAID, *s.* (Attendant on the bride) जन्या.

BRIDEMAN, *s.* (Attendant on the bridegroom) जन्यः.

BRIDEWELL, *s.* नियग्रहगृहं, नियग्रहगारं, दण्डप्रणयनगृहं, कारागारं, कारा-
वेशम् *n.* (नृ).

BRIDGE, *s.* सेतुः *m.*, पिङ्गलः, पिङ्गलः, धरुणः, संवरः, सधरः.—(Foot-
bridge) सङ्क्रमः.—(A bridge of boats) नौसेतुः *m.*—(Of the
nose) नामावशः.—(Of a musical instrument) तन्त्रालङ्कारः,
तन्त्रधारणाधि काण्डखण्डं.

To BRIDGE, *v. a.* (Connect by a bridge) सेतुना बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

BRIDLE, *s.* चागा, रश्मिः *m.*, यन्त्रा, दन्तालिका.—(Restraint) संयमः,
यमः, यन्त्रणं, नियग्रहः.

To BRIDLE, *v. a.* रश्मिभिर्यम् (c. 1. यञ्जति, यन्तुं).—(To restrain)
यम्, निगम्, संयम्, नियग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), यशीकुं.

BRIDLEHAND, *s.* अश्वारूढस्य यो हस्तो यागां सङ्गृह्णाति or धरति.

BRIEF, *a.* (Concise) सङ्क्षिप्तः—भा-भे, साङ्क्षेपिकः—की-के, परिमितः—ता-ते, सङ्ग्रहीतः—ता-ते.—(Not long, as time, &c.)

अचिरः—रा-रे, अल्पः—स्या-त्वं, अल्पकालः—ला-ले.—(Contracted) सङ्क्षिप्तः—ता-ते, संक्षिप्तः—ता-ते, ह्रस्वः—सा-स्वं; 'in a brief space of time,' अचिरेण, अचिरात्, न चिरेण; 'for a brief space,' अल्पमात्रं.

BRIEF, *s.* (Writing of any kind) पत्रं.—(An epitome) सङ्ग्रहः, सङ्क्षेपः, संहारः.—(A writ) आज्ञापत्रं.—(A writing explaining the case) निवेदनपत्रं, अर्थतत्त्वज्ञापकं पत्रं.

BRIEFLY, *adv.* (Concisely) सङ्क्षेपेण, सङ्क्षेपात्, सङ्क्षेपतः, समासतः, अविलम्बतः, न विलम्बेण, परिमितप्रकारेण.—(Quickly) अचिरेण, क्षिप्रं, आशु, अविलम्बितं.

BRIEFNESS, *s.* सङ्क्षिप्तिः *f.*, सङ्क्षिप्तत्वं, सङ्क्षेपः, उपसङ्क्षेपः, समासत्वं, समासः, संहारः, परिमितता, अल्पत्वं—ता.—(Of life) आयुस्त्वत्वं.

BRIER or BRIAR, *s.* गोधूराः, कण्टकगुल्मः, शृगालकण्टकः, शृगालकोलिः *m.*

BRIERY, *a.* कण्टकी-किनी-कि (न्), कण्टकितः—ता-ते, शृगालकण्टकापृतः—ता-ते.

BRIG, *s.* कूपकडपयिषिणः सामुद्रोत्तमभेदः.

BRIGADE, *s.* व्यूहः, चमूः *f.*, गुल्मः, याहिनी, सैन्यदलं, सेनामुखं.

To BRIGADE, *v. a.* याहिनीं व्यूह (c. 1. -जहते-जहितुं), व्यूहीकृ.

BRIGADIER, *s.* याहिनीपतिः *m.*, गुल्माधिपतिः *m.*, चमूपतिः *m.*, व्यूहाध्यक्षः, सैन्यव्यूहपतिः *m.*

BRIGAND, *s.* दस्युः *m.*, प्रसन्नचोरः, अपहारकः, साहसिकः, चोरः, लोभ-जीवी *m.* (न्).

BRIGANTINE, *s.* सामुद्रदस्युभिः प्रयुक्तो लघुनौकाविशेषः.

BRIGHT, *a.* दीप्तिमान्—मती-मत् (त्), दीप्तः—प्रा-प्रं, द्युतिमान्—मती-मत् (त्), प्रभावान्—यती-यत् (त्), सुप्रभः—भा-भं, वर्षस्त्री-स्विनी-स्वि (न्), द्योती-तिनी-ति (न्), द्योतनः—ना-नं, शोभी-भिनी-भि (न्), शोभनः—ना-नं, रुचिरः—रा-रं, तेजोमयः—यी-यं, तेजसः—सी-सं, उज्ज्वलः—ला-लं, प्रतिभातवान्—यती-यत् (त्); 'having bright eyes,'

दीप्ताक्षः—क्षी-क्षं, दीप्तलोचनः—ना-नं;—(Clear) विशदः—दा-दं, विमलः—ला-लं, निर्मलः—ला-लं, स्वच्छः—च्चा-च्छं, शुचिः—धि-धि-चि-चि.—(Illustrious) कीर्तिमान्—मती-मत् (त्), विद्युतः—ता-तं, महायशः—शा-शः (स्).—(Acute) सूक्ष्मपुटिः—डि-डि, निपुणमतिः—ति-ति.

To BRIGHTEN, *v. a.* (To make to shine, &c.) द्युत् in caus. (द्योतयति—यितुं), भास् in caus. (भासयति—यितुं), प्रभास्, उद्भास्, भान् in caus. (भानयति—यितुं), विरान् in caus. (राजयति—यितुं), प्रकाश् in caus. (काशयति—यितुं), विमल (nom. विमलयति—यितुं).

To BRIGHTEN, *v. n.* (To become bright) दीप्तीभू, विमलीभू.—(To be bright) शुभ् (c. 1. शोभते, शोभितुं), रुच् (c. 1. रोचते, रोचितुं), द्युत् (c. 1. द्योतते, द्योतितुं), भान् (c. 1. भानते, भानितुं); भास् (c. 1. भासते, भासितुं), रान् (c. 1. राजति—ते, राजितुं), विरान्, काश् (c. 1. काशते, काशितुं), चकास् (c. 2. चकास्ति, चकासितुं), शुचि (nom. शुचीयते—यितुं).—(To become bright as the sky) गततोयदः—दा-दं भू.

BRIGHTLY, *adv.* तेजसा, दीप्ता, द्युत्या, कान्त्या, दीप्तप्रकारेण, विमलं.

BRIGHTNESS, *s.* द्युतिः *f.*, द्युतिमत्त्वं, दीप्तिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता, ज्योतिः *n.* (स्), रुचिः *f.*, प्रभा, उज्ज्वलता, छविः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजः *n.* (स्), शोभा.—(Acuteness) बुद्धिसूक्ष्मत्वं, नेपुण्यं, मतिप्रकटः.—(Beauty) सौन्दर्यं.

BRILLIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, प्रभा, कान्तिमत्त्वं, द्युतिः *f.*, छविः *f.*, तेजः *n.* (स्), भाजिष्णुता.

BRILLIANT, *a.* अतिदीप्तिमान् बहुकणयिषिणो वक्त्रभेदः, भिन्नच्छायां हीरविशेषः.

BRILLIANTLY, *adv.* तेजसा, दीप्ता, द्युत्या, कान्त्या, दीप्तप्रकारेण, विमलं.

BRIGHTNESS, *s.* द्युतिः *f.*, द्युतिमत्त्वं, दीप्तिः *f.*, दीप्तिमत्त्वं, दीप्तिता, ज्योतिः *n.* (स्), रुचिः *f.*, प्रभा, उज्ज्वलता, छविः *f.*, कान्तिः *f.*, तेजः *n.* (स्), शोभा.—(Acuteness) बुद्धिसूक्ष्मत्वं, नेपुण्यं, मतिप्रकटः.—(Beauty) सौन्दर्यं.

BRILLIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, प्रभा, कान्तिमत्त्वं, द्युतिः *f.*, छविः *f.*, तेजः *n.* (स्), भाजिष्णुता.

BRILLIANT, *a.* अतिदीप्तिमान् बहुकणयिषिणो वक्त्रभेदः, भिन्नच्छायां हीरविशेषः.

BRILLIANTLY, *adv.* तेजसा, दीप्ता, द्युत्या, कान्त्या, दीप्तप्रकारेण, विमलं.

BRILLIANT, *a.* प्रभावान्—यती-यत् (त्), दीप्तिमान्—मती-मत् (त्), देदी-पमानः—ना-नं, दीप्तः—प्रा-प्रं, कान्तिमान्—मती-मत् (त्), रोचिष्णुः—पुण्—पुण्, तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न्), तेजोमयः—यी-यं, द्योतमानः—ना-नं, प्रकाशमानः—ना-नं, उज्ज्वलः—ला-लं.

BRILLIANTLY, *adv.* प्रभाया, अतिकान्त्या, लक्ष्या, तेजसा, दीप्तिपूर्व.

BRIM, *s.* (Edge of any thing) धारः—रा, प्रान्तः, अन्तः—नं, उपान्तः, पर्यन्तः, उत्सङ्गः.—(Edge of a vessel) कर्णः, धारः, मुखः.—(Margin of a river) तीरं, तटः, तटः, कच्छः.—(Border of a cloth, &c.) अखलः; 'up to the brim,' आकर्णं, धारपर्यन्तं, आमुखात्.

To BRIM, *v. a.* आकर्णं पारं पू in caus. (पूरयति—यितुं), पारप्रावं कृ.

BRIMFUL, *a.* आकर्णं or धारपर्यन्तं पूर्णः—शी-शी, एकान्तपूर्णः—शी-शी.

BRIMMER, *s.* आकर्णं or धारपर्यन्तं or मुखपर्यन्तं पुरितं पारं, अतिपूर्णं भाजनं.

BRIMSTONE, *s.* गन्धकः, गन्धार्पमा *m.* (न्), गन्धमोदनं, क्लृगन्धः, शुल्बार्तिः *m.*

BRIMSTONY, *a.* गन्धकमयः—यो-यं, गन्धकपूर्णः—शी-शी, गन्धकयिषिणः—ष्टा-ष्टं.

BRINDED or BRINDLED, *a.* श्वलः—ला-लं, चिचाङ्गः—ङ्गी-ङ्गं, चिचः—चा-चं, चित्रितः—ता-तं, नानावर्णः—शी-शी, रेखाङ्कितः—ता-तं.

BRINDLE, *s.* श्वलत्वं, श्वलभावा, चिचाङ्गत्वं, चित्रता.

BRINE, *s.* लवणोदं, लवणजलं.—(The briny deep) लवणसुराणिः.—(Tears) वाष्पः, अश्रु *n.*, तपनमलिलं.

BRINE-PIT, *s.* लवणजलपूर्णं खातं or कुण्डं, लवणोदकूपः.

To BRING, *v. a.* (Fetch from another place) आनी (c. 1. -नयति—ते-नेतुं), उपानी, आहृ (c. 1. -हरति—हर्तुं).—(Carry to a place) नी, आयहृ (c. 1. -वहति—योदुं), उपवहृ, संवहृ.—(Cause to come) आगम् in caus. (गमयति—यितुं), प्राप् in caus. (आपयति—यितुं), उपपद् in caus. (पादयति—यितुं).—(Reduce to a particular state) गम् in caus., कृ; 'brought to misery,' कृच्छ्रगतः—ता-तं; 'brought low,' अल्पोक्तः—ता-तं, अस्तङ्गमितः—ता-तं.—(Induce) अनुनी, उपागम् in caus., प्रोत्सहृ in caus. (साहयति—यितुं), आकृप् (c. 1. -कथेति—कथुं).—(Bring about) घट् (c. 1. घटते, घटितुं), सिप् in caus. (साधयति—यितुं), संसिप्, सम्पद् in caus. (पादयति—यितुं), उपपद्.—(Bring back) प्रयानी, प्रतिपद् in caus., प्रमु in caus. (क्षेपयति—यितुं).—(Bring down, humble) अपकृप्, अभिभू (c. 1. -भवति—भवितुं); 'having his pride brought down,' आह्वगष्टः, भग्नदंष्टः.—(Bring forth, give birth to) मु (c. 1. सवति, c. 2. सौति, सौतुं), प्रमु; प्रजन् (c. 4. -जायते—जनिषुं), जन् in caus. (जनयति—यितुं), उत्पद् in caus.; 'act of bringing forth,' प्रसवः.—(Bring forward) प्रणी, अभिप्रणी, आनी, उपनी, अग्रे नी, पुरस्कृ, प्रगम् in caus., सम्प्रस्था in caus. (स्थापयति—यितुं), प्रमु in caus. (सारयति—यितुं); 'brought forward as an example,' उपन्यस्तः—स्ता-स्तं.—(Bring in) प्रविज् in caus. (वेशयति—यितुं), निविज्, उपन्यस् (c. 4. -अस्यति, असितुं).—(Bring on) आवहृ, उत्पद् in caus. (पादयति—यितुं); 'that would bring on death,' तन्मृत्युम् आवहेतः; 'bringing happiness,' सुखावहः—हा-हं.—(Bring out) प्रकाज् in caus. (काजयति—यितुं), प्रचर् in caus. (चारयति—यितुं), प्रकटीकृ, दृश् in caus. (दृशयति—यितुं).—(Bring together) समानी, एकत्र नी or कृ, सम्भू (c. 1. -भरति—भर्तुं).—(Bring under) अपकृप्, अभिभू, दम् in caus. (दमयति—यितुं), वशीकृ.—(Bring up) विनी, पुष् in caus. (पोषयति—यितुं), वृष् in caus. (वर्षयति—यितुं).—(Bring to an end) निवेहृ in caus. (वाहयति—यितुं), निवृत् in caus. (वर्त्तयति—यितुं), समाप् in caus. (आपयति—यितुं), सिप् in caus. (Bring to light) प्रकाज् in caus., स्पहीकृ.—(Bring to pass).

See Bring about.—(Bring word) निबिद् in caus. (वेदयति -यितुं), वाजेम् or संघादम् आख्या (c. 2. ख्याति -ख्यातुं), संघद् in caus. (-वादयति -यितुं).—(Bring an action against) अभिपुन् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), विवादास्पदीकृ.

BRINGER, *s.* आनेता *m.* (तु), उपानेता *m.* (तु), आवहः in comp.

BRINISH OR BRINY, *a.* लवणः -णा -यं, लावणः -यी -यं, क्षाररसः -शा -सं.

BRINISHNESS, *s.* लावण्यं, लवणत्वं, क्षारता, क्षाररसः.

BRINK, *s.* (Of a river) तीरं, कूलं, तटं, कञ्जः.—(Of any thing) प्रान्तः, सन्तः -न्तं, उपान्तं, पर्यन्तं, धारः -रा.—(Of a precipice) उत्सङ्गः, शैलकटकः.

BRISK, *a.* लघुः -युः -पु, त्वरितः -ता -तं, अविलम्बः -द्या -द्यं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, सतन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, प्रफुल्लः -खा -खं.—(Powerful, spirituous) प्रबलः -ला -लं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तेजसः -सी -सं, सारवान् -वती -वत् (तु), सौरिकः -की -कः, 'a brisk shower,' धाराम्प्यातः.

BRISKET, *s.* पशोर वक्षः *n.* (म), or उरः *n.* (म), or वक्षस्स्थलं.

BRISKLY, *adv.* त्वरितं, क्षिप्रं, सत्वरं, प्रयत्नतः, सारतम्, अविलम्बितं, सतन्द्रितं, चलयतः.

BRISKNESS, *s.* लाघवः, क्षिप्रत्वं, शीघ्रता, अविलम्बता.—(Vigour) तेजः *n.* (स), सारता, सत्यं, तीव्रता.

BRISTLE, *s.* शृङ्गः -कं, दृढलोम *n.* (न), स्तम्भरोम *n.* (न), रोम *n.* (न), मूषिः *f.*—(Of a hog) शृङ्गरोमं, *n.* (न).

To BRISTLE, *v. n.* शृङ्गवत् or शृङ्गरोमवद् दृष्ट् (c. 4. दृष्यति, हविषितुं) or पुलकितः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं or उन्नतः -ता -तं भू or स्तम्भभू; शृङ्ग (nom. शृङ्गायते), पुलक (nom. पुलकायते); 'the hairs of his skin bristled up,' तस्य रोमाण्यु सदृशम्.

BRISTLING, *part.* दृषितः -ता -तं, दृष्टः -द्या -द्यं, पुलकितः -ता -तं, पुलकी -कितनी -कि (न), हनुर्-रा -रं; 'bristling hairs,' दृषितानि रोमाणि.

BRISTLY, *a.* शृङ्गी -कितनी -कि (न), शृङ्गवान् -वती -वत् (तु), मूषीरोमा -मा -म (न), दृढलोमा -मा -म (न), स्तम्भरोमा -मा -म (न).

BRITAIN, *s.* ('The white island') श्वेतद्वीपः.

BRITISH, *a.* पृथ्वीक्रेदेशसन्धी -न्ध्विनी -न्धि (न).

BRITTLE, *a.* भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, भिदेलिमः -मा -मं, सुसंभेद्यः -द्या -द्यं, भेद्यः -द्या -द्यं, खड्गनीयः -या -यं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कोमलः -ला -लं.

BRITTLENESS, *s.* भङ्गुरता -त्वं, सुभङ्गता, भिदुरत्वं, खड्गनीयता, भेद्यता, कोमलता.

BRUISE, *s.* दंशः, दंशकः, वनमक्षिका, गोमक्षिका.

BROACH, *s.* (A spit) शूलः, शलाका, शल्वं, शङ्कुः *m.*—(An ornament). See BROOCH.

To BROACH, *v. a.* (To spit) शूलं (c. 1. शूलति, शूलितुं), शूलाकृ.—(To tap a vessel) मद्यादिश्रावणार्थं मुताभाजने छिद्रं कृ, मद्यादिमोचनार्थं भायं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति -यितुं).—(To open) विवृ (c. 5. -वृणोति -यति -यरीतुं), अघायु, उद्घट् (c. 10. -घाटयति -यितुं).—(To give out, utter) उच्चर in caus. (-चारयति -यितुं), प्रचर, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), प्रचलीकृ.

BROAD, *a.* (Wide, large) पृथुः -युः -यु, विशालः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, प्रस्थः -स्था -स्थं.—(Spacious, expanded) विस्तीर्णः -शी -शं, चिततः -ता -तं.—(Coarse) असभ्यः -भ्या -भ्यं, अपरिष्कृतः -ता -तं, अशुद्धः -द्या -द्यं.—(Indelicate) अवाच्यः -च्या -च्यं, गर्हितः -ता -तं; 'to make broad,' प्रष् (nom. प्रषयति -यितुं); 'broad-waisted,' पृथुमयः -भ्या -भ्यं.

BROAD-AWAKE, *a.* प्रजागरः -रा -रं, प्रबुद्धः -द्या -द्यं, उतिद्रः -द्रा -द्रं.

BROAD-BREADED, *a.* व्यूढोरसः -स्त्रा -स्त्रं, उरसान् -सती -सत् (तु),

उरमिलः -ला -लं.

BROAD-BRIMMED, *a.* पृथुधारः -रा -रं, विशालाचलः -ला -लं, विपुलधारः -रा -रं. BROAD-CLOTH, *s.* अधुनातननरैर् भूतं मेघलोमनिर्मितं सूक्ष्मवस्त्रं.

To BROADEN, *v. n.* प्रष् (c. 1. प्रषते, प्रषितुं), विप्रष्, विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते).

BROADNESS, *s.* पृथुता, पार्थवं, प्रथमा (न), विशालता, विस्तारः, विस्तीर्णता, विपुलता, प्रस्थता, परिसरः, पाटः.—(Coarseness) असभ्यता, अशुद्धता, अवाच्यत्वं, गर्हिता.

BROAD-SHOULDERED, *a.* पृथुस्कन्धः -न्धा -न्धं, संमलः -ला -लं, पृथुबाहुः -हुः -हु.

BROADSIDE, *s.* नौपाश्रेः -श्रे, नौकापाश्रेः, पोतपाश्रेः.—(Volley of shot)

सामुद्रयुद्धसमये ये लोहगोलका एककाले नौकापाशात् प्रक्षिप्यन्ते.

BROADSWORD, *s.* पृथुपत्रः सङ्ग्रविशेषः, पृथुफलकविशिष्टः कृपाणः.

BROCADE, *s.* सुवर्णरूप्यतन्मुस्तं दुकूलं, कार्मिकवस्त्रं, नानावर्णकौशाक्षरं.

BROCADED, *a.* चित्रदुकूलाक्षरः -रा -रं, नानावर्णदुकूलालङ्कृतः -ता -तं.

BROCADE, BROKAGE, OR BROKERAGE, *s.* (The profit gotten by promoting bargains) शुल्कं -ल्कं, पारितोषिकं, क्रेतृविक्रयार्थे पणसम्पादकेन गृहीतं शुल्कं or मूल्यं, परकार्यनिश्वाहणात् प्रति निरूपितप्रतिफलं. पणप्रयोजनकारितोषिकं.—(The trade of dealing in old things) जीर्णद्वयार्थं क्रयविक्रयः.—(The transaction of business for other men) परस्य कृते पणाय or पणसम्पादनं, परकार्यनिश्वाहः.

BROCOLI, *s.* शाकप्रभेदः, हरितकभेदः, शिथः *m.*, पोतकी.

BROCKET, *s.* द्विवर्णीयस्य ताघतनुविशिष्टो हरिणप्रभेदः.

BROGUE, *s.* भट्टभाषा, प्राकृतभाषा, अपशब्दः, अशुद्धोच्चारणं, असभ्यव्याहरणं, श्लेच्छभाषा.—(A kind of shoe) चर्मपादुकाविशेषः.

To BROODER, *v. a.* सूया पुण्याद्यलङ्कारान् सिव् (c. 4. सीव्यति, सेवितुं) or निषिव्, or चिन्व् (c. 10. चिन्वति -यितुं) or लिम् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

BROIDERY, *s.* सूचिकर्म *n.* (न), सूचिता, सूया पुण्याद्यलङ्कारसीवनं.

BROIL, *s.* (A quarrel) कलहः, झट्टं, विरोधः, व्यवक्रोशनं, कलः *m.*, तुमुलः; 'to raise broils,' कलह (nom. कलहायते).

To BROIL, *v. a.* भज्ज् (c. 6. भृजति, भृष्टुं), भृज् (c. 1. भजते, भजितुं), चृष्ट् (c. 1. चृष्टते, चृष्टितुं).

To BROIL, *v. n.* (To be hot) तप् in pass. (तप्यते), पच् in pass. (पच्यते).

BROILED, *p. p.* भजितः -ता -तं, भृष्टः -द्या -द्यं, तप्तः -मा -मं.

To BROKE, *v. n.* पणं or परकार्यार्थं सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or सिष् in caus. (साधयति -यितुं); परार्थं पणं (c. 1. पणते, पणितुं) or पणायति -यितुं).

BROKEN, *p. p.* भग्नः -गना -गनं, भिन्नः -न्ना -न्नं, खण्डितः -ता -तं, रुग्नः -गना -गनं, विदीर्णः -शी -शं, शकलीकृतः -ता -तं, विषष्टितः -ता -तं, चुटितः -ता -तं.—(Trained) विनीतः -ता -तं, दमितः -ता -तं.

BROKEN-HEARTED, *a.* भग्नहृदयः -या -यं, दलहृदयः -या -यं, विदीर्णहृदयः -या -यं, भग्नान्तःकरणः -णा -यं, शोकाकुलः -ला -लं, भग्नान्तः -शा -शं.

BROKEN-KNEED, *a.* भग्नजानुः -नुः -नु, भिन्नजानुः -नुः -नु.

BROKEN-WINDED, *a.* नष्टश्वासः -सा -सं, नष्टप्राणः -णा -यं, यष्टिप्राणः -णा -यं.

BROKER, *s.* निरूपितशुल्केन or निरूपितपारितोषिकेण परार्थं क्रेता विक्रेता वा or परार्थं व्यवसायी *m.* (न) or क्रयविक्रयप्रयोजकः or परकार्यनिश्वाहकः or परकार्यसम्पादकः, घटकः.—(A dealer in old things) जीर्णद्वयक्रयविक्रयिकः, जीर्णपरिच्छदक्रयविक्रयी *m.* (न).

BROKERAGE, *s.* See BROCADE.

BRONCHIAL, *a.* कण्ठ्यः -वल्गा -वल्गं, कण्ठसन्धीयः -या -यं, शैवेयः -यी -यं.

BRONZE, *s.* कांस्यं, पिबलं, तांबं, रीतिः *f.*, रेतं, चारः.

To BRONZE, *v. a.* पिबलीकृ, तावसाकृ, पिबलरूपेण कठिनोक्.

BRONZED, *p. p.* तावसाकृतः -ता -तं, रेतः -ती -तं, कांस्यतुल्यः -त्या -त्यं.

BROOCH, *s.* (A kind of ornament) बस्ताचलसङ्ग्रहणयोग्यो वस्त्रस्थले भूतः सुवर्णकौलः, उरसि कौलितः सूक्ष्मसुवर्णशङ्कुपुञ्जालङ्कारो यद्द्वारेण वस्त्राचलद्वयं संलग्नोक्तं, उरोमणिः, वक्षोभूषणं.

To BROOD, *v. n.* (To sit on eggs) कुलायनिलाय or नीडनिलाय कृ, कुलायं निली (c. 4. -लीयते-लेतुं), अण्डप्रसवानन्तरम् आपविशशावको-त्यन्त्रे नीडं निली; अखानाम् उपरि उपविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं).

To BROOD-OVER, *v. a.* चिन्ताकुलीभू, चिन्ताययः-या-यं भू, अथसन्नेन मनसाचिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), यथा महद्गुःखं जायते तथा सुचिरं चिन्.

BROOD, *s.* (A hatch) शावकागणः, यः शावकागण एककाले डिघाट् उत्पद्यते. —(Offspring) प्रजा, अपत्यं, सन्तानः.

BROODING, *s.* (The act of sitting on eggs) कुलायनिलायः.

BROODY, *a.* कुलायनिलायी-यिनी-यि (न).

BROOK, *s.* अत्यन्तदी, अत्यसरित् *f.*, कुसरित् *f.*, क्षुद्रसरित् *f.*, अत्यस्रोतः *n.* (स).

To BROOK, *v. a. and v. n.* सह (c. 1. सहते, मोदते), विपद्, खम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), सङ्ग्रहः, तिज्ज in des. (तितिक्षते-क्षितुं), मृप (c. 4. मृष्यति-ते, मषितुं, c. 10. मषेयति-यितुं).

BROOKIME, *s.* नदीकूलप्रियः or कञ्जरुहो नीलपुष्पविशिष्ट ओषधिवेदः.

BROOM, *s.* (For cleaning) मार्जनी, सम्मार्जनी, शोधनी *f.*, विमार्गः, ऊहनी, समूहनी.—(A shrub) कुशटप्रवेदस् तस्य च क्षुद्रविटपा मार्जनीनिम्बोणे कदापि प्रयुज्यन्ते.

BROOMSTAFF, *s.* मार्जनीदण्डः, शोधनीदण्डः, विमार्गवाहिः *m.*

BROTH, *s.* ज्यं, पूयं, सूपः, निम्ब्यायः.

BROTHER, *s.* वेश्याजनसमाश्रयः, गणिकागृहं, वेश्याश्रयः, वेश्यागृहं, वेश्यालयः, वेश्यावेश *n.* (न), केलिगृहं.

BROTHER, *s.* भ्राता *m.* (न).—(Of whole blood) सोदरः, सहोदरः, सोदर्यः, समानोदर्यः, सगर्भः, सगर्भ्यः, सनाभिः *m.*, स्वयोनिः *m.*, सहजः.—(Of half blood) भिन्नोदरः.—(Half-brother, step-mother's son) वैमात्रेयः, विमातृजः.—(Brother in law, husband's brother) देवा *m.* (वृ), देवरः.—(Wife's brother) श्यालः.—(Brother's wife) भातृजाया, प्रजावतीः.—(Brother and sister) भातृमणिवी *m. du.*, भातरी *m. du.*—(Any one closely united) बन्धुः *m.*, बान्धवः, सजातिः *m.*, समानयोगः, सहायः, सहकारी *m.* (न), संसर्गी *m.* (न); 'a brother in arms,' सहयुध्वा *m.* (न).

BROTHERHOOD, *s.* भातृत्वं, सीमावं.—(Association) संसर्गित्वं, समंशिता, सहकारिता, साहचर्यं, साहित्यं, बन्धुता, संलग्नः.

BROTHERLESS, *a.* अभातृकः-का-कं, भातृहीनः-ना-नं.

BROTHERLY, *a.* भातृकः-का-कं, भावीयः-या-यं, भातृसन्निभः-भा-भं.

BROTHERLY, *adv.* भातृवत्, सोदरवत्, भातृरूपेण, प्रातृकप्रकारेण.

BROUGHT, *p. p.* नीतः-ता-तं, आनीतः-ता-तं, उपानीतः-ता-तं, आहूतः-ता-तं.—(Brought forth) प्रकृतः-ता-तं, उतः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, उत्पन्नः-छा-छं.—(Brought up) गृहीतविद्यः-छा-छं, लम्बविद्यः-छा-छं, विनीतः-ता-तं, वधितः-ता-तं.

BROW, *s.* (The forehead) ललाटं, मूढा *m.* (न), गोधिः *m.*—(The countenance) वदनं, मुखं, आननं.—(The arch of hair over the eye) भ्रूः *f.*, भ्रूलता.—(The edge of any high place) शैलकटकः, गिरिमूढा *m.* (न), उत्सङ्गः, नितम्बः, गिरिपुष्टं.

To BROWBEAT, *v. a.* भ्रूभङ्गेन or सभ्रूभङ्गे or सभुकुटीमुखं or कटाक्षेण or सदैवं निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्षितुं); 'brow-beaten,' कटाक्षितः-ता-तं.

BROWBOUND, *a.* किरीटी-दिनी-टि (न), किरीटधारी-रिणी-रि (न).

BROWN, *a.* श्यावः-चा-चं, कपिश-शा-शं, कपिलः-ला-लं, पिङ्गलः-ला-लं, पिशङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, तावः-खी-खं, ताववर्णः-खी-खं.—

(Browned, made brown) कपिशितः-ता-तं.

BROWNISH, *a.* ईषकपिशः-शा-शं, ईपिपिङ्गलः-ला-लं, आतामः-खी-खं. BROWNESS, *s.* कपिशः, कपिशवर्णः, पिङ्गलता, श्यावः, ताववर्णः.

BROWNSTUDY, *s.* समाधानं, अनर्थानं, अत्यमनस्कत्वं, चिन्ताययभावः, चिन्ताकुलता.

BROWSE, *s.* किसलः-लं, किसलयं, नयपत्रवं, पत्रवं, गवादनं, छागादनं, छागादिभक्षणीयं नवशाखागुन्मादि.

To BROWSE, *v. n.* छागादिवत् किसलशाखादि भक्ष् (c. 1. भक्षति, भक्षितुं) or खाद् (c. 1. खादति, खादितुं), चर् (c. 1. चरति, चरितुं).

BROWSICK, *a.* विषयवदनः-नी-नं, अपोमुखः-खी-खं, ननमूढा-ढा-ढं (न).

BROWSING, *s.* नयकिसलयं, नयपत्रवं, नयवृणं, ययसः, शाङ्गलं, पत्रयौवनं, मृगभोजनीयं नवाभुरलतादि.

BRUISE, *s.* खतं, परिखतं, अछीला, प्रहारखतं, प्रहारारिः *f.*, प्रहारः, आघातः.

To BRUISE, *v. a.* (Hurt by a blow) प्रहारेण हिम् (c. 7. हिनस्ति, हिंसितुं) or खतं कृ, or छर्ष् (c. 8. छर्षणीति, छर्षितुं), अघीलां कृ.—(Reduce to powder, crush) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति-यितुं), मृद् (c. 9. मृदाति, मर्हितुं), अयमृद्, विमृद्, चूर्णीकृ.

BRUISED, *p. p.* प्रहारार्जः-ज्ञा-ज्ञं, धतः-ता-तं, परिखतः-ता-तं, विखतः-ता-तं, चूर्णितः-ता-तं, चूर्णीकृतः-ता-तं, मर्हितः-ता-तं.

BRUISER, *s.* (Boxer) कल्लः, मलयोधः, पाणिघातः, वाहुप्रहरणः, वाहुयोधी *m.* (न).

BRUIT, *s.* (Noise) शब्दः, श्रवः *m.*, (Rumour) प्रवादः, जनप्रवादः, समाचारः, संवादः, किंपदनी, याज्ञा.

To BRUIT, *v. a.* पुष् in caus. (पोषयति-यितुं), आधुष्, विपुष्, रुधा in caus. (रुधाययति-यितुं), आरुधा, प्रकाश् in caus. (-काशयति-यितुं).

BRUMAL, *a.* हेमन्तः-न्ती-न्तं, -मन्तिकः-की-कं, शीतकालीनः-ना-नं.

BRUNETTE, *s.* श्यामा, श्यामला, श्यावाङ्गी, तावमुखी, कपिशमुखी.

BRUNT, *s.* (Attack) आक्रमः, अभिक्रमः, प्रथमाक्रमः, सङ्घट्टः, अभिमर्हः, बलात्कारः.—(Blow) आघातः, प्रहारः, समाघातः.

BRUSH, *s.* आपधेशी, निर्धेशकः, मार्जनी, शूकरलोममयी मार्जनी, शोभनी, विमार्गः, कूचैः, कूचैकः.—(Painter's brush) ईषिका, तूलिका, वस्त्रिका, लेख्यचूर्णिका.—(Tail of a fox) लोभशावालः.—(A rude encounter) सङ्घट्टः, समाघातः, बलात्कारः.

To BRUSH, *v. a.* (To rub or clean with a brush) मृत् (c. 2. मर्ष्टि, मर्ष्टुं, c. 1. मार्जति, मार्जितुं), अपमृत्, प्रमृत्, परिमृत्, अयमृत्, सम्मृत्, आपुष् (c. 1. -धषेति-धषितुं), आपधेशीद्वारेण शुष् in caus. (शोधयति-यितुं), प्रक्षल (c. 10. -क्षालयति-यितुं).—(To strike lightly) घृष्, लघु or लाघवेन तद् (c. 10. ताडयति-यितुं).

To BRUSH, *v. n.* (To brush by, pass hastily by) लघुगत्या अतिक्रम्य परवस्त्वं घृष् (c. 1. -धषेति-धषितुं).—(To brush off, hasten off) अपधान् (c. 1. -धावति-धावितुं).—(To skim lightly, glide) विमृष् (c. 1. सपेति-सप्तुं-सम्).

BRUSHED, *p. p.* आपधितः-ता-तं, मार्जितः-ता-तं, आपाट्टः-ता-तं.

BRUSHER, *s.* मार्जनेनकृत्, आपधेनकृत्, प्रक्षालकः, मार्जनीद्वारा शोधनकृत्.

BRUSH-MAKER, *s.* मार्जनीकारः, आपधेशीकारः.

BRUSHWOOD, *s.* जङ्गलः, गुल्मः, काटः-टं, कुशटः, प्रस्तारः, इन्धनं.

BRUSHY, *a.* लोभशः-शा-शं, दृढलोभा-मा-मं (न), सत्प्रलोभा-मा-मं (न).

BRUTAL, *a.* (Like a brute) शोयापदः दी-दं, पशुशीलः-ला-लं.

पशुव्यवहारः-रा-रं, पशुसदृशः-शी-शं, अमानुषः-यो-यं.—(Cruel) निर्दयः-या-यं, क्रूरः-रा-रं, क्रूरचारः-रा-रं, निरुपः-रा-रं.

BRUTALITY, *s.* पशुत्वं-ता, तिर्यक्त्यं, पशुशीलता, अमानुषता, क्रूरचारता.

To BRUTALIZE, *v. a.* पशुकृ, पशुशीलं-लां-लं कृ, शोयापदीकृ.

BRUTALLY, *adv.* पशुवत्, पशुरूपेण, पशुव्यवहारानुसारेण, अतिक्रोधेण, निहृये.
BRUTE, *s.* पशुः *m.*, जनुः *m.*, तिर्य्यङ् (ख), प्राणी *m.* (न).—(A savage)
पुरुषपशुः *m.*, दुराचारः, दुर्व्रतः, क्रूरप्राणः, असभ्यजनः.

BRUTE, *a.* (Irrational) अज्ञानी-निनी-नि (न), अप्राज्ञः-ज्ञा-हं.—
(Savage) क्रूरकर्मशाली-लिनी-ति (न), असभ्यः-भ्या-भ्य.—(Sense-
less) विचेतनः-ना-नं, विमृष्टात्मा-त्मा-त्वं (न).—(Bestial) शोषापदः
-दी-दं, पाशयः-वी-वं.

BRUTISH, *a.* पशुमदृशः-शी-शं, जडः-डा-डं, मृदः-दा-दं. See BRUTAL.
BRUTISHLY, *adv.* पशुवत्, जडवत्, मृदवत्. See BRUTALLY.

BRUTISHNESS, *s.* पशुत्वं, जडता, मृदता, क्रोध्यं, दुराचारात्ता, निवृथ्यं.

BRYONY, *s.* तुषिकेरी, रक्तफला, विषिका, पीलुपर्णी.

BUBBLE, *s.* बुद्बुदः, जलबुद्बुदः, डिम्बिका, स्फ्यारः, गण्डः, मेनायं.—(Any
thing unreal, a trifle) अयस्तु *n.*, असारवस्तु *n.*, स्वल्पविषयः.—
(A cheat) वचकः, कपटी *m.* (न).

TO BUBBLE, *v. n.* बुद्बुद (nom. बुद्बुदायते-यितुं), केन (nom. मेनायते
-यितुं), उत्प्रेचनं कृ.

TO BUBBLE, *v. a.* (To cheat) यज्ञ in caus. (यज्ञयते-यितुं), प्रलभ्
(c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ, छल (c. 10. छलयति-यितुं).

BUBBY, *s.* स्तनः, स्तनकुटमलं, कुचः, वधोर्ध्वं नरसिनः.

BUBBLES, *s.* वृषाः, उपदेशः, स्फोटः, विस्फोटः.

BUCCANIER or BUCANEER, *s.* अमेरिकदेशीयः समुद्रयायी दम्बुविशेषः.

BUCK, *s.* (Male of the deer) पुमृगः; 'male of the rabbit,'
पुंशशकः; 'male of the goat,' पुंशगायः.—(Liquor in which
clothes are washed) वस्त्रपायनायं नलं.—(Clothes washed in
that liquor) पृथोक्कलयावितं यस्तं.—(A fop) दर्शनीयमानी *m.* (न),
सुयेशी *m.* (न), रूपगर्हितः.

TO BUCK, *v. a.* (To wash clothes) वस्त्राणि धाव् (c. 1. धावति, धावितुं)
or प्रच्छल (c. 10. छालयति-यितुं).

BUCK-BASKET, *s.* तरिः *f.*, पेटः, पेटकः, पेश, पिटकः.

BUCKET, *s.* मेक्रे, पात्रं, ट्रोणी, मेकपात्रं, मेचनं-नी.—(Bucket of a
well) नीलोत्तोलनपात्रं, उद्घाटनं, घटीयनं.

BUCKLE, *s.* दृष्यद्वयसंलग्नकीकराण्यं कीलयुक्तं धातुमयचक्रं, यस्माच्चलपाद-
कायन्यानादिमङ्गलहणाधि मध्यस्थकीलयिशिष्टः कुतुपविशेषः, उपानद्भन्यन-
कुतुपः, कुतुपः, निदर्शनमुद्रा.—(A curl, crisp) छलकः, कर्करालः.

TO BUCKLE, *v. a.* पृथोक्कुकुतुपहारेण यन्म् (c. 9. च्छाति, च्छटुं) or संलग्नकीकृ.

TO BUCKLE TO, *v. n.* (To a business) सास्या (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं),
अनुज्ञा; मेव् (c. 1. मेयते, मेवितुं), परायणः-गा-यं or सामन्तः-ज्ञा-
-क्रे भू.—(To engage in close fight) नियुद्धं कृ, पादुपुद्धं कृ.

BUCKLER, *s.* चर्म *n.* (न), फलकः-कं.—(Armed with) फलकपाणिः,
फलकी *m.* (न).

BUCKRAM, *s.* दृढवस्त्रविशेषः, सज्जीकृतपदविशेषः, सज्जीकृतयस्तं, स्थूलपट्टं,
स्थूलशाटिः *m.*, पटी.—(Still, formal) कठिनः-ना-नं, दृढः-दा-दं.

BUCKSKIN, *a.* मृगान्तिनमयः-यी-यं, मृगचर्मनिर्मितः-ता-तं.

BUCKTHORN, *s.* रचकफलदायी वृक्षप्रभेदः.

BUCKWHEAT, *s.* श्रम्योत्तररुह ओषधिप्रभेदः.

BUCOLICS, *s. pl.* गोमेषादिविषयं गीतं, पशुपालनादिविषयकं काव्यं.

BUD, *s.* मुकुलः-लं, कुदलः-लं, कुङ्कुलः, जालकं, धारकः, कलिका,
प्ररोहः, अङ्गुरः, पत्रयः-यं, कोपः, कोरकः-ञ्, मुकुलोत्तमः.

TO BUD, *v. n.* स्फुट (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), फुल् (c. 1. फुलति, फुलितुं),
विकस् (c. 1. -कसति-कसितुं), अङ्गुर (nom. अङ्गुरयति-यितुं).

BUDDED, *p. p.* स्फुटितः-ता-तं, विकसितः-ता-तं, व्याकोशः-शा-शं.

कुङ्कुलितः-ता-तं, अङ्गुरितः-ता-तं, प्रस्फुटः-टा-टं, फुल्लयान्-वती-वत् (न).

BUDDING, *a.* उद्भिन्नः-ज्जा-ज्जं, प्ररोही-हिणी-हि (न), फुल्लयान्-वती-वत् (न).

BUDDHA, *s.* (The name applied to the ninth incarnation of
Vishnu, and to the founder of the Buddhist religion)

बुद्धः, शाक्यमुनिः *m.*, शाक्यसंहः, गौतमः, मुनिः *m.*, मुनीन्द्रः, शास्ता *m.*
(स्त्र). श्रीपतः, स्रष्टार्यमिन्द्रः, शोद्धोदनिः *m.*, अर्कवस्तुः *m.*, मायादेवीसुतः.

TO BUDGE, *v. n.* चल (c. 1. चलति, चलितुं), प्रचल्; अयम् (c. 1.
-सरति-सर्तुं).

BUDGET, *s.* (Bag) शाणपुटः, पुटः, कोपः, दूतिः *f.*, बाधारः, स्मृतः.—
(Stock, store) कोपः, सामग्र्यं, सङ्ग्रहः, सचयः.—(The statement
made by the chancellor of the exchequer) कोशाधीशेन

प्रजाप्रतिनिधिसभायाम् आगामिसंवत्सरं प्रत्यु सायथ्ययोरुपज्ञापनपत्रं.

BUFF, *s.* (Leather made of the skin of the buffalo) महिषचर्म
n. (न), महिषान्निनः.—(A light yellow colour) ईयत्पीतः, पाखुवर्णः.

BUFFALO, *s.* महिषः-पी *f.*, कासरः, गवलः, लुलापः, वाहहिपन् *m.* (न), सेरिभः.

BUFFET, *s.* (A blow) मुष्पापातः, मुष्टिपातः, करापातः, पाणिपातः,
बाहुप्रहरणं, चपेटापातः, चपेटिका.—(A euphoard) कुङ्कुलः, कोष्ठः.

TO BUFFET, *v. a.* मुष्टिना or पाणिना or चपेटेन हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं)
or प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or तड् (c. . ताडयति-यितुं).

BUFFETER, *s.* प्रहर्ता *m.* (न), पाणिपातः, बाहुप्रहरणः, करापातकृत्.

BUFFOON, *s.* भट्टः, वैहासिकः, विटपकः, परिहासवेदी *m.* (न), नर्मसचिवः.

BUFFOONERY, *s.* भासं, वैहासिककर्म *n.* (न), विहासः, हास्यं, परिहासः,
नर्म *n.* (न).

BUG, *s.* मत्स्यः, उकुणः, उकुणः, ओकणः, उहंशः, कितिभः, तत्सकोटः.

BUGBEAR, *s.* भयानकं or सन्नामजनकं यत्किञ्चित्, भयहेतु *n.*, वासदायी
-यिनी-यि (न), वासकरः-री-रं.

BUGGY, *a.* (Full of bugs) मत्स्यपुच्छः-शो-शं, समत्स्यः-खा-खं.

BUGLE, *s.* शङ्खः-हं, मृगयशङ्खः, व्याधयादितं शुङ्गं or विषाणं.

BUGLOSS, *s.* बिलरुह ओषधिप्रभेदः, गोविन्दः.

TO BUILD, *v. a.* निर्मम् (c. 2. माति-मातुं or in caus. मापयति-यितुं
or c. 4. -मीयते), निचि (c. 5. -चिचोति-चेतुं), कृ in caus. (कारयति
-यितुं); 'to build castles in the air,' गगणकुसुमानि कृ.

TO BUILD UPON, *v. a.* (To rely upon) अवलम्ब (c. 1. -लभते-लभितुं),
समालम्ब, मंथि (c. 1. -मथयति-ते-मथयितुं), समोचि, उपाधि.

BUILDER, *s.* निर्ममाता *m.* (न), निर्माणकर्त्ता *m.* (न), कारकः, निचेता *m.*
(न), विधायकः.—(Of houses) स्थपतिः *m.*, गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न).

BUILDING, *s.* (The act of building) निर्माणं, निर्माणपत्रं, निचयनं,
गृहकरणं.—(The fabric built) प्रसादः, गृहं, भवनं, हर्म्यं.

BUILT, *p. p.* निर्मितः-ता-तं, कारितः-ता-तं, निधितः-ता-तं.

BULB, *s.* कन्दः-न्दं, गोलमूलं, स्थूलकन्दः, वृहत्कन्दः.

BULBOUS, *a.* कन्दो-न्दनी-न्दि (न), गोलमूलविशिष्टः-ष्ट-ष्टं, कन्दो-कन्दि-ति-ति.

TO BULGE, *v. n.* (To founder) दाहस्फोटनात् पोतपाथं जलं गृहीत्वा
मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जितुं).—(To bag down, jut out) पुटरूपेण
लम्ब (c. 1. लम्बते लम्बितुं), यहिलेष्.

BULK, *s.* (Bigness) स्थूलता, स्वीर्यं, बृहत्त्वं, परिमाणं, स्थूलाकारता.—
(The greatest part of a thing) प्रधानभागः, अधिकांशभागः, बहुत-
रभागः.—(Part of a building jutting out) यहिलेष्ो हर्म्यभागः.

BULKHEAD, *s.* नौकायन्त्रे पाशोपाधि स्थिता काष्ठमयी भित्तिः.

BULKINESS, *s.* स्थूलता, बृहत्त्वं, स्थूलाकारता. See BULK.

BULKY, *a.* स्थूलः-ला-लं, बृहन्-हती-हत् (न), महाकायः-या-यं,
महाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, स्थूलकायः-यी-यं, बृहदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, स्थूलाकारः-रा-रं.

BULL, *s.* वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, च्यवभः, गौः *m.* (गो), बलीवर्हः, उखा *m.* (न), सौरभयः, गोनाथः, ककुभान् (न), अनडान् *m.* (-बुह), भद्रः; 'a cow which is fit for the bull,' कात्या, उपसर्गः; 'one which has gone to the bull,' वृषभेण आक्रान्ता, मन्थनी; 'one which is bulling,' मन्थनी, वृषस्यन्ती.—(A letter published by the pope) महाधर्मोपदेशे प्रकाशितम् आशापत्रं.—(A blunder) खलितं, प्रमादः, वादोपः.

BULLACE, *s.* अश्वरसविशिष्टः फलप्रभेदः.

BULL-BAITING, *s.* कुकुरवृषभयोः युद्धं यत्र मनुष्याः क्रोडाथं वृषभम् आक्रमितुं कुकुरान् प्रचोदयन्ति.

BULL-DOG, *s.* वृषभक्रमणाय शिक्षितो तिश्यभ्रूरस्वभावो बृहन्मुखः कुकुरप्रभेदः.

BULLET, *s.* अघुनातनयोद्धुभिः सेविता सोसकगुलिका या न्नरग्नवलेन नाडिचिद्राद् अतिदूरे निःसार्यते, दूरवेधनी गुलिका, सोसकगुलिका.

BULLETIN, *s.* राजाज्ञया प्रचारितं समाचारपत्रं, राजकीयचिकित्सकेः प्रकाशितं रोगार्त्तमहोपदेः शरीरस्थितिज्ञापनपत्रं.

BULL-FINCH, *s.* वागनुकरणशीलः सुद्रुपचिभेदः.

BULL-HEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, दुर्बुद्धिः *m.*, मूढः, मूर्खः, जडः.

BULLION, *s.* हिरण्यं, रूप्यं, समुद्रितं सुवर्णं रूपं वा, कोशः.

BULLITION, *s.* (The act or state of boiling) क्षयनं, क्षापः, उत्सेवनं.

BULLOCK, *s.* जातोद्यः, वृषभः, वृषः, पुङ्गवः, अभिनववयस्को वृषभः.

BULL'S EYE, *s.* (A kind of window) गवाक्षः.

BULLY, *s.* (A blustering coward) शूरमन्यः, दम्भी *m.* (न), दाम्भिकः, कुम्भः, विटः, पिशङ्गीशूरः, भर्त्सनकारी *m.* (न), तर्जनकृत्, कलहकारः.

TO BULLY, *v. a.* भर्त्से (c. 10. भर्त्सेयति -ते -यितुं), तर्जे (c. 1. तर्जति, तर्जितुं), तिरस्कृ, मुखरोक्.

BULRUSH, *s.* पक्ष्मीनो दूधप्रभेदः, नलः, शरः.

BULWARK, *s.* वमः, प्राकारः, प्राचीरं, दुर्गं, परिकूटं.—(Shelter, protection) आश्रयः, संश्रयः, शरश्च, शालघः, उपलम्भः.

BUM, *s.* नितम्बः, स्थिकौ *f. du.*, कटिप्रोणः.

BUMBALIFE, *s.* ग्राहकः, आसेहम् *m.* (हु), आसेभकज्ञा *m.* (हु), राजपुरुषः.

BUMBARD, *s.* See BOMB, BOMBARD.

BUMBLE-BEE, *s.* ध्वनमोदी *m.* (न).

BUMP, *s.* (A swelling) स्फोटः, विस्फोटः, ध्वयपुः *m.*, शोफः, शोषः, गखः, गखका, आभोगः.

TO BUMP, *v. a.* (To strike) तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), तुद् (c. 6. तुदति, तोडुं), हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

TO BUMP, *v. n.* (To swell) ध्वि (c. 1. ध्वयति, ध्वयितुं).—(To make a noise) आस्फोटनं कृ.

BUMPER, *s.* आकर्षणं वा धारपथ्यं पूरितं पानं, अतिपूर्णं भाजनं.

BUMPKIN, *s.* गम्यजनः, गामिकः, ग्रामेवासी *m.* (न), वृषलः, नानपदः, प्राकृतजनः.

BUNCH, *s.* (A hard lump) पिशङ्गः-यडं, गखः, गखका.—(A cluster) गुच्छः, गुच्छकः, स्रवकः; 'r bunch of grapes,' द्राक्षास्रवकः.—(A number of things tied together) कूचेः, पोडली.—(A knot, a tuft) ग्रन्थिः *m.*, बूडा, शेखरः.

TO BUNCH OUT, *v. n.* पिशङ्गीभू, पिशङ्गाकारः -रा -रं अस, प्रलम् (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं).

BUNCHY, *a.* पिशङ्गाकारः -रा -रं, स्रवकमयः -यी -यं, गुच्छाकारः -रा -रं.

BUNDLE, *s.* कूचेः, कूचः, भारः, कृतकूटः, गुच्छः, गुच्छकः, पोडलिका, पोडली, पोडिका; 'a bundle of goods,' भाखकः; 'bundle off,' दूरम् अपसर, अपेहि.

TO BUNDLE UP, *v. a.* कूचं कृ, कूचीकृ, गुच्छीकृ, पोडलिकां कृ.

BUNDLED UP, *p. p.* कृतकूचीकः -का -कं, कृतपोडलिकः -का -कं, कृतगुच्छः -च्छा -च्छं.

BUNG, *s.* पात्रमध्ये छिद्रप्रतिबन्धकं तरुवृद्धिमितं द्रव्यं, ययसुरभाजने छिद्रावरोधनार्थं काष्ठखडं, भाखछिद्रसम्भनकाष्ठं, पात्रछिद्रपिधानं.

TO BUNG, *v. n.* छिद्रं or रन्ध्रं or भारं पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं) or निरुध् (c. 7. -रुणद्धि -रोडुं) or सम्भ् in caus. (सम्भवयति -यितुं).

BUNG-HOLE, *s.* पात्रछिद्रं, पात्ररन्ध्रं, पात्रधारा, भाखशुषिरं, ययसुरभाजनछिद्रं.

TO BUNGL, *v. n.* प्रमाद्यतम् or अदक्षप्रकारेण or अनार्थं किञ्चित् कार्यं निर्धह् in caus. (-वाहयति -यितुं), प्रमद् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), खल (c. 1. खलति, खलितुं), भम् (c. 4. भाम्यति, भमितुं), दोषं कृ.

BUNGLE, *s.* प्रमादः, दोषः, भमः, दुर्गण्यः, छिद्रं, खलनं, खलितं.

BUNGLED, *p. p.* दुर्गणीतः -ता -तं, दुर्घटितः -ता -तं, दूषितः -ता -तं.

BUNGLER, *s.* सकृती *m.* (न), अनार्थः, अनिपुणः, अदक्षः, अपटुः *m.*.

प्रमादी *m.* (न), खलन्मतिः *m.*

BUNGLINGLY, *adv.* प्रमाद्यतम्, प्रमादेन, अनार्थं, अदक्षतया, सदोषं, खलनेन.

BUNN, *s.* मिष्टाणूयः, पिशङ्कः, पिशङ्कः, गोधूमचूर्णमिश्रादिनिमित्तः पिशङ्कः.

BUNT, *s.* पुटः, पुटकं, क्रमशो विस्तार्यमाणं रन्ध्रं, क्रमशो विचारः.

BUNTER, *s.* कुलितकर्मजीविनी, वृषली, बन्धकी, दुष्टा.

BUNTING, *s.* पताकानिमेषायोगयोग्यो or ध्वजवसनकरणयोग्यो विरलपटविशेषः, ध्वजपटः, केतुवसनः.

BUOY, *s.* समुद्रगाणां पणदृशनार्थं or प्रच्छन्नसेकतशिलादिभयस्थानसूचनार्थं जलोपरि प्रवमानं काष्ठखडं.—(For mooring vessels) कूपकः.

TO BUOY UP, *v. a.* (To keep afloat) उन्नन् in caus. (-मज्जयति -यितुं), प्र in caus. (प्रावयति -यितुं), उत्थत् in caus. (-पातयति -यितुं).

—(To bear up, support) धृ in caus. (धारयति -यितुं), सन्ध्. -समिध्, सम्भ् in caus. (सम्भवयति -यितुं), उत्तम्भ्. संस्तम्भ्, शालघ् (c. 1. -लघते -लघितुं).

BUOYANCE, *s.* प्रवनशीलता, उत्पत्तिष्णुता, लघुता, लापयं, लघिमा *m.* (न).

BUOYANT, *a.* प्रवनशीलः -ला -लं, तरणशीलः -ला -लं, लघुः -यु -यु.

उत्पत्तिष्णुः -युः -यु.

BUR, *s.* सकृशाक 'त्रोमविशिष्टो यस्तानुबन्धनशीलो वक्ष्यमाणसुद्रुगुन्मसधन्वी दलपिशङ्कः.

BURDEN, *s.* भारः, भुरा, पूः (पुर) *f.*—(Something grievous) पीडाकरः -रा -रं; 'burden-bearing,' भारवाहनः -ना -नं, भुरन्धरः -रा -रं, भारसहः -हा -हं, धुर्धहः -हा -हं, भारहरः -रा -रं.—(Beast of burden) भारवाहनः, पुरीणः, पुरीयः, धुर्व्यः, शोरयः -यी -यं.—(Of a song) धुवका, कथितपदं, आवर्त्तनीयकोकः, परिवर्त्तकोकः.

TO BURDEN, *v. a.* भारं त्यज् (c. 1. -क्षस्यति -क्षसितुं) with loc. c. or दा (c. 3. ददाति, दातुं); 'to lay a burden on the shoulder,' भारं स्कन्धे त्यज् or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or सम् in caus. (-रूपयति -यितुं).

BURDENED, *p. p.* भारवान् -वती -वत् (न), भारी -रिणी -रि (न), पुरीणः -या -यं, भारक्रान्तः -न्ता -न्तं, भारग्रस्तः -स्ता -स्तं, भारपुक्तः -क्ता -क्तं.

BURDENSOME, *a.* (Troublesome to be borne) दुःसहः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं, दुर्धहः -हा -हं, दुःरुहः -हा -हं.—(Grievous, oppressive) पीडाकरः -रा -रं, कष्टकरः -रा -रं, दुःखी -खिनी -खि (न).

BURDOCK, *s.* पूषीकदलपिशङ्गविशिष्टः सुद्रुगुन्मप्रभेदः.

BUREAU, *s.* (A chest, receptacle) आगारः, आधाराः, निधानं, गोपनस्थानं, भाखगारः.—(An office for writing, &c.) लेख्यस्थानं, ग्रन्थकुटी.

BURG or BURGH, *s.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेरणाधिकारयुक्ता नगरी, कक्षेदः
-ट, नगरं-री, पुरं-री.

BURGESS, *s.* (A citizen) पौरजनः, नगरजनः, पौरः, नगरस्थः—(A representative of a city) नगरप्रतिनिधिः *m.*, नगरप्रतिभूः *m.*, नगरजनप्रतिनिधिः *m.*, प्रजाप्रतिनिधिः *m.*

BURGER, *s.* नगरनाधिकारभोगी *m.* (नृ), प्रधाननगरजनः, मुख्यपौरजनः, नगरसभामहं *m.*

BURGHERSHIP, *s.* नगरनाधिकारः, नगरजनपदं, नगरसभामधिकारः.

BURGLAR, *s.* भिन्निचोरः, कुड्मच्छेदी *m.* (नृ), कपाटघ्नः, गृहभङ्गकृत्, गृहस्थकृत्, सन्धिचोरः, आरुचोरः, वन्दिचोरः, वन्दीकारः, वन्दिघाहः, खानिलः, कुज्मलः, मुरुङ्गाहिः *m.*, मुरुङ्गाकृत्.

BURGLARY, *s.* गृहभङ्गः, गृहभङ्गापराधः, कुड्मच्छेदः, भिन्निचौर्यं.

BURGMASER, *s.* नगराधिपति *m.* (नृ), नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, प्रधान-नगरजनः, मुख्यपौरजनः, नगरव्यवहारेषु नियुक्तः, नगराधिपतिः, पुरा-धिकारी *m.* (नृ).

BURIAL, *s.* भूमिखननं, निखननं, भूमौ निखननं, श्मशाने स्थापनं, श्मशान-स्थापनं, भूमिसमर्पणं, प्रेतनिर्हारः—(Funeral rites) प्रेतकर्म *n.* (नृ), प्रेतकार्यं, मृतकसंस्कारं *n.* (नृ), सन्तिपा.

BURIAL-GROUND, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, प्रेतगृहं, मृतशरीरस्थानं.

BURIED, *p. p.* निखातः-ता-तै, भूमिनिखातः-ता-तै, श्मशानशायी-यिनी-यि (नृ), श्मशानस्थापितः-ता-तै, श्मशानसमर्पितः-ता-तै.

BURIER, *s.* प्रेतनिर्हारकः, प्रेतहारः, मृताः *m.*, शयवाहकः.

BURIN, *s.* तद्यग्यन्त्रं, तद्यग्यी, तङ्कः, व्रश्चनः, शैलभित्तिः *f.*

To BURL, *v. a.* लोहसन्दंशद्वारा or तुरीद्वारा निश्चयाद्यपटे छद्मणीकृ.

BURLESQUE, *a.* परिहासकरः-रा-रं, हास्यः-स्या-स्यं, हास्यजनकः-का-कं, प्रहासी-सिनी-सि (नृ), सयहास्यः-स्या-स्यं, हासोत्पादकः-का-कं, नर्मदः-दा-दै.

BURLESQUE, *s.* भासं, परिहासः, परीहासः, प्रहासः, प्रहसितं, उपहासः, अपहासः, नर्म *n.* (नृ), टट्टरी, परिहासयाक्यं, उत्सासनं.

To BURLESQUE, *v. a.* अपहस्य (c. 1. हसति-हसितुं), अपहस्यं, प्रहस्यं, उपहस्यं, उपहासस्यदं *k.*

BURLINESS, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, गृहस्थं, स्थूलशरीरता, गृहदङ्गलं.

BURLY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलशरीरः-रा-रं, गृहस्थः-यो-यं, महाङ्गः-ङ्गो-ङ्गं, गृहदङ्गः-ङ्गो-ङ्गं.

BURN, *s.* अग्निज्वलं घटं, अग्निघटं, जनापः, संज्वरः, दाहः, अग्निदाहः.

To BURN, *v. a.* दह (c. 1. दहति, दग्धुं), अनुदह, आदह, निदह, निदेह, परिदह, प्रदह, सम्यदहः तप (c. 1. तपति, तप्ते) or in caus. (तापयति-यितुं), मत्ताप in caus., तप (c. 1. सोपयति, ओपितुं), दीप in caus. (दीपयति-यितुं), आदीप, उद्दीप, उपदीप, प्रदीप, सन्दीपः सन्धुष्य in caus. (-धुषयति-यितुं); जल in caus. (जालयति-यितुं), प्रजल, ध्रुप (c. 1. प्रोपयति, प्रोपितुं).

To BURN, *v. n.* दह (c. 1. दहति, दग्धुं or in pass. दह्यते), सम्यदिदह, दीप (c. 1. दीप्यते, दीपितुं), आदीप, प्रदीप, सम्यदीप, विदीप, सन्दीप, तप in pass. (तप्यते or c. 1. तपति, तप्ते), प्रतप, जल (c. 1. जलति, जलितुं), प्रजल, सन्धुष्य (c. 1. धुष्यते-धुषितुं); 'to be inflamed with passion, &c.', दह in pass. (दह्यते); 'with anger,' कोप-दीपः प्रा-प्रं भू; 'to burn after,' उक्कल (c. 1. कल्यते-कलितुं), अभिकाङ्क्ष (c. 1. काङ्क्षति-काङ्क्षितुं).

BURNABLE, *a.* दहन्यः-या-यं, दाह्यः-यो-यं, दग्धव्यः-व्या-व्यं, जलनीयः-या-यं, दीपनीयः-या-यं, तपनीयः-या-यं.

BURNER, *s.* दाहकः, दग्धा *m.* (गृ), दाहनकृत्, अग्निदः, तापकः, दीपकः.

BURNET, *s.* अनूपखेचरहः सुदुर्गुल्मप्रभेदः.

BURNING, *s.* दाहः, दाहनं, जलनं, दीपनं, तापः, प्रोपः, ओपः.

BURNING, *a.* दाहकः-का-कं, तापकः-का-कं, दीपनः-ना-नं, नैदापः-पी-पं, जाली-लिनी-लि (नृ)—(That is on fire) दसमानः-ना-नं, दसन्-सन्ती-सन्त् (नृ), जलन्-जलनी-जल्त् (नृ), दाहवान्-यती-यत् (नृ)—(Vehement) तेजसः-सी-सं, चखः-खडा-खडे.

BURNING-GLASS, *s.* सूर्यतेजःसंघट्टनार्थं तदंशुसङ्ग्रहणयोग्यं काचपत्रं, दीरोपलः, स्रक्काउमा *m.* (नृ).

To BURNISH, *v. a.* तिज् in caus. (तेजयति-यितुं), निष्टप् in caus. (निष्टापयति-यितुं), कान्तिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), परिष्कृ, निशो (c. 4. -श्यति-शातुं).

BURNISHED, *part.* तेजितः-ता-तै, तेजसः-सी-सं, सुनिष्टमः-प्रा-प्रं, निर्धातः-ता-तै, प्रमृष्टः-ष्टा-ष्टं, निशातः-ता-तै, निशितः-ता-तै, परिष्कृतः-ता-तै.

BURNISHER, *s.* तेजकः, धावकः, मार्जनकृत्, कान्तिदायकः.

BURNISHING, *s.* तेजनं, मार्जनं, परिष्कारः, धाउनं.

BURN, *a.* and *part.* दग्धः-ग्धा-ग्धं, अग्निदग्धः-ग्धा-ग्धं, प्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, विप्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रुष्टः-ष्टा-ष्टं, जलितः-ता-तै, तप्तः-प्रा-प्रं, सन्तप्तः-प्रा-प्रं, उधितः-ता-तै; 'burnt up,' उन्नप्तः-प्रा-प्रं; 'burnt as a sacrifice,' यपदकृतः-ता-तै; 'burnt brick,' पक्षेष्टका.

BURNT-OFFERING, *s.* होमः, यपदकारः, वेतानिकं, वेतानं.

BURR, *s.* (Lobe of the ear) कर्णलतिका, पालिका, कर्णपालिका.

BURROW, *s.* (Hole) गर्तः, विवरं, विलं, खातं, छदं.

To BURROW, *v. n.* गर्तं or विवरं कृ, गर्तं यस् (c. 1. यसति, वस्तुं).

BURROWING, *a.* विलवासी-सिनी-सि (नृ), गर्तवासी-सिनी-सि (नृ).

BURSAR, *s.* विद्यालये धनाधिकारी *m.* (नृ), धनाध्यक्षः, कोषाध्यक्षः.

BURSARSHIP, *s.* अर्थीधिकारः, धनाधिकारः, धनाध्यक्षाधिकारः, कोषाध्यक्षपदं.

BURSARY, *s.* विद्यालये धनगृहं, धनागारः, कोषः, धनकोष्ठकं.

BURSE, *s.* वणिक्समागमचालरं, प्रेषिचालरं, पणयाशाला, निगमस्थानं.

To BURST, *v. a.* भिद् (c. 7. भिनक्ति, भङ्कुं), अभञ्ज, विभञ्ज, खट् (c. 10. खडयति-यितुं), स्फुट् (c. 10. स्फोटयति-यितुं), दृ in caus. (दारयति-यितुं), विदृ, खट्, शकलीकृ, खडशः कृ, विदल् in caus. (-दलयति-यितुं), लुप् (c. 6. लुम्यति, लोमुं), खलुप.

To BURST, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, निभिद्; भञ्ज in pass. (भज्यते), प्रभञ्ज, विभञ्ज, स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं), c. 1. स्फोटते, स्फोटितुं, विदृ in pass. (-दीप्यते), खट्, विदल् (c. 1. -दलति-दलितुं), विञ्ज in pass. (-शीयते), परिञ्ज—(To burst in pieces) शकलीभू, खडशो भिद् in pass. or भञ्ज in pass.—(To burst forth, break out) प्रपत् (c. 1. -पति-पतितुं)—(As seeds) प्रोद्भिद्. BURST, *s.* (Sudden rending) स्फोटनं, स्फुटनं, अकस्माद् भञ्जनं, भङ्गः, विभङ्गः, भेदनं, भेदः—(Of laughter) प्रहसनं, प्रहसितं, अतिहसितं, अट्टहासः—(Of light) ज्वाला.

BURST, *p. p.* स्फुटः-टा-टै, स्फुटितः-ता-तै, विदीर्णः-शी-शं, विभग्नः-ग्ना-ग्नं, विषटितः-ता-तै, विदलितः-ता-तै, भिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं—(Diseased with hernia) खल्वद्विषोडितः-ता-तै.

BURTHEN, *s.* भारः, पुरा. See BURDEN.

To BURY, *v. a.* श्मशाने or भूमौ म्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति-धातुं) or निखन् (c. 1. -खनति-खनितुं or -खातुं), निह्ने (c. 1. -हरति-ने-हर्तुं).

BURYING, *s.* भूमिखननं, निखननं, श्मशाने स्थापनं, भूमिसमर्प्यं, प्रेतनिर्हारः.

BURYING-GROUND, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, प्रेतगृहं, पितृवनं, मृतशरीरस्थानं.
 BUSH, *s.* गुल्मः, ध्रुपः, स्रष्टः, लुपः, कुण्डः, कटिः *m.*—(A bough of a tree fixed at the door of a tavern) अत्र सुरादि विक्रीयते इति शेषार्थं द्वारोपरि स्थापिता तरुशाखा; सुराध्वजः—(Tail of a fox) लोमशापुच्छं.

BUSHEL, *s.* (A measure) द्रोणः—खं, षाढकः.

BUSHY, *a.* (Full of bushes) गुल्मी-स्मिनी-स्मि (न), तरुगुल्मावृतः—ता-तं—(Thick) घनः—ना-नं, निविडः—डा-डं, अचिरलः—ला-लं—(Formed like a bush) गुल्माकारः—रा-रं.

BUSINESS, *s.* कार्यरहितः—ता-तं, शून्यः—न्या-न्यं, निष्कर्मो—स्मी-स्मै (न).

BUSILY, *adv.* अनलसं, अतन्द्रितं, मनःप्रवेशेन, अभिनिवेशेन, औत्सुक्येन—(Inquisitively) अर्चया.

BUSINESS, *s.* (Affair) कर्म *n.* (न), कार्यं, अर्थः—(Employment) व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः, कार्योद्योगः, नियोगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, चरितं, सद्यन्तः—(Something to be done) कृत्यं, कर्त्तव्यं, कार्यं—(Object) विषयः, अर्थः, प्रयोजनं—(A point, case) अर्थः, पदं—(Means of livelihood, profession) वृत्तिः *f.*, वृत्तं, जदीका, साज्जीवनार्थं—(Point, matter of discussion) स्थलं; 'a man of business, one who knows the proper ways of acting,' क्रियाविधितः, कार्ये कुशलः, दुष्टकर्मो *m.* (न); 'what business have I with that?' कोऽर्थो मे तेन.

BUSK, *s.* चेलिकास्तम्भोकरणे स्त्रीजनैः प्रयुक्तं शृङ्खलोहादिनिर्मितः फलक-विशेषः.

BUSKIN, *s.* (A half-boot) अर्धजङ्गापरिमाणः पादुकाविशेषः, पद्मा, अनुपदीना, उपानत *f.* (ह)—(A high-heeled shoe worn by ancient actors) उच्चपार्श्वयुक्तो गौरवसूचकः पूर्वेकालीननटैः भूतः पादुकाविशेषः.

BUSKINED, *p. p.* पृष्ठोक्तपादुकारूढः—डा-डं, सपादुकः—का-कं.

BUSS, *s.* चुसनं, परिशिखा, निमित्तकं.

TO BUSS, *v. a.* चुस् (c. 1. चुचितं, चुचितुं), निस् (c. 2. निस्ते, निचितुं).

BUST, *s.* मस्तकायात्मभूति वक्षस्स्थलपर्यन्तं अर्धशरीरप्रतिमा, ऊर्ध्वकायप्रतिमा.

BUSTARD, *s.* सारथ्यपद्मभेदः.

TO BUSTLE, *v. n.* चेह् (c. 1. चेहते, चेहितुं), सात्मानं चेह् in caus. (चेहयति—यितुं), व्यवसो (c. 1. स्यति—सातुं), कार्यव्ययत्वाद् इतस्ततो धात् (c. 1. धावति, धावितुं).

BUSTLE, *s.* (Hurry, confusion) सम्भ्रमः, वैक्लव्यं, विप्रवः, त्वरा, अथवा, आकुलतं, व्यस्तता—(Tumult) तुमुलं, कोलाहलः.

BUSTLER, *s.* व्यवसायी *m.* (न), चेष्टाशीलः, सचेष्टः, तीक्ष्णकर्मो *m.* (न).

BUSY, *a.* व्यापारी-रिणी-रि (न), व्यापृतः—ता-तं, व्यवसायी-यिनी-यि (न), कर्मो-निर्मणी-निर्मि (न), कर्मोद्युक्तः—क्ता-क्तं, कार्योद्युक्तः—क्ता-क्तं, कार्यनिविडः—डा-डं, कर्मिष्ठः—डा-डं, कार्यो-रिणी-रि (न), कार्य-धान्—वती-वत् (न), सचेष्टः—डा-डं, प्रयत्नवान्—वती-वत् (न), सोत्साहः—हा-हं, सोद्योगः—गा-गं, प्रवृत्तः—क्ता-क्तं, अतन्द्रितः—ता-तं, अनलसः—सा-सं, कार्यनिमग्नः—गता-गत्—(Meddling) परकार्ये वक्ष्यशीलः—ला-लं.

TO BUSY, *v. a.* (To employ) व्यापु in caus. (व्यापयति—यितुं), कार्यं नियुज् in caus. (योजयति—यितुं, c. 7. युनक्ति—योक्तुं) or अधिक्.

BUSYBODY, *s.* परकार्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, छिद्रायेयी *m.* (न).

BUT, *conj.* (As an adversative) किन्तु, तु, परन्तु, पुनर्, अथवा—(Except) च्युते with abl., विना with acc. or inst., अन्यः with abl.; as, 'any one but the father,' पितुर अन्यः—(But for, without) अतिरेकेण, अनरेण, विना; as, 'but for sin every

thing flourishes,' पापं विना सर्वं फलति.—(But yet, howbeit) तथापि.—(Only) केवलं, मात्रं.—(All but) अत्योनः—ना-नं, ईषदूनः—ना-नं; 'next but one,' एकान्नरः—रा-रं.—(If it were not, unless) यदि न.—(Moreover) किञ्च, अपरञ्च, अधिकन्तु.—(On the other hand) पुनर्.—(Otherwise than) अन्यथा with abl. 'But' may often be omitted in Sanskrit, or expressed by another form of sentence; as, 'he will not gain his end but by doing that,' तद् अकृत्वा प्राप्तयो न भविष्यति; 'I do not doubt but I am to blame,' सापराधोऽस्मि इति न संशयः; 'but a short time since,' न चिरात्; 'there is none but fears him,' सर्वे तस्माद् विभ्यति; 'she does nothing but grieve,' सा निरन्तरं शोषति; "who but a child weeps," को रोदिस् अवालिशः.

BUTCHER, *s.* (Seller of meat) मांसविक्रयी *m.* (न), मांसिकः, शोनिनः, सोनिनः, शूनावान् *m.* (न), सूनी *m.* (न), पशुमारणपूषकं मांसविक्रयजीवी *m.* (न), प्राणिहिंसापारः—(Butcher's meat) सोनं, यातस्थानभवं मांसं.

TO BUTCHER, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति, हन्तुं), निहन्, or in caus. (घातयति—यितुं), मृ in caus. (मारयति—यितुं), बध् (defective, usually found in the 3d pret. अघधीत् and fut. बधिष्यति—ते), विशम् (c. 1. -शसाते—शसितुं), निस् in caus. (सूदयति—यितुं), अभिसूद्, विनिसूद्.

BUTCHERY, *s.* बधः, हननं, निहननं, पातनं, निपूदनं, विशसनं—(The place where animals are killed) शूना, मृना, बधस्थानं, वधस्थलो, बध्यभूमिः *f.*, घातस्थानं, पशुमारणस्थानं.

BUTEA, *s.* (A plant) किशुकः, पलाशः, वातपोषः, पर्णः.

BUT-END, *s.* घनाध, स्थूलाध, अतीक्षणध—(Hilt) तस्रः *m.*

BUTLER, *s.* पानपात्रवाहकः, मद्यरक्षकः, मद्यगाराधिकृतः.

BUTMENT, *s.* उभयतस् तोरणमूलोत्तम्भकः सेतुहन्म्यादिभागः.

BUTT, *s.* (For shooting at) लक्षं, लक्ष्यं, शरव्यं, वेधं, व्यधः, प्रतिकायः, दृष्टिगुणः—(Aim, end) अभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, चिकीर्षितं—(Object of jest) उपहासस्थानं, परिहासस्पदं, हास्यभूमिः *f.*—(A cask) पात्रं, भायं, सुराभाजनं.

TO BUTT, *v. n.* (To strike with the head like horned animals) शृङ्गिण्यत् or मेपादिवत् शिरसा आहन् (c. 2. -हन्ति—हन्तुं).

BUTTER, *s.* नवनीतं, क्षीरसारः, दधिनं, दधिसारः, किलाटः—टी, मन्चनं, नवोजूतं—(Clarified butter or ghee) घृतं, हविः *n.* (स्), सविः *n.* (स्), पुरोडाशः, आन्यं—(Of yesterday's milk) हेयङ्गवोनं.

TO BUTTER, *v. a.* नवनीतेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्) or अञ्ज् (c. 7. अनक्ति, अञ्जे).

BUTTER-BUMP, *s.* क्रौञ्चजातीयः पक्षिभेदः, क्रौञ्चः, चकभेदः.

BUTTER-CUP, BUTTER-FLOWER, *s.* पीतपुष्पभेदः स च यमनसमये यवसमये प्ररोहति.

BUTTERED, *p. p.* नवनीताक्तः—क्ता-क्तं, घृताक्तः—क्ता-क्तं, घृताम्यक्तः—क्ता-क्तं.

BUTTERFLY, *s.* चित्रपतङ्गः, चित्राङ्गः पतङ्गभेदः सापन्नपक्षः कीटभेदः.

कीटोद्भवश्च चित्रपतङ्गः, सपक्षः कीटः.

BUTTERIS, *s.* (An instrument for paring the hoof of a horse)

अधसुरतक्षणयोग्या कर्त्तरिका, तुरगशङ्खकज्ञेयार्थं यन्त्रविशेषः.

BUTTER-KNIFE, *s.* कुन्तलिका, घृतकुन्तलिका, नवनीतकत्तरिका.

BUTTER-MAN, *s.* नवनीतविक्रयी *m.* (न), नवनीतविक्रयजीवी *m.* (न), घृतविक्रेता *m.* (न).

BUTTER-MILK, *s.* दूधहातं, तक्रं, प्रमथितं, अरिष्टं, कालशेषं, मोरसः, कटुरं.

BUTTER-PRINT, *s.* नवनीताङ्गनयोग्या काष्ठमयी मुद्रा.

BUTTER-TEETH, *s.* मुखाग्रभागे बृहत्तन्त्रय, सम्मुखस्यो चेदकदन्तो.

BUTTERY, *a.* नवनीतगुणविशिष्टः-डा-ए, पुतमयः-यो-यं.

BUTTERY, *s.* (The room where provisions are laid up) साध-
द्व्यागारं, विशालये पुपनयनीतयमुरादिकोषकं, कुशलः, अन्नकोषकं.

BUTTOCK, *s.* स्क्वि *f. du.* (स्क्वि), नितम्बः, कटिप्रोथः.

BUTTON, *s.* (Catch by which clothes are fastened) गण्डः, पुंसो
यस्तच्छलद्वयसङ्गृहणार्थं गुलिका.—(Bud) मुकुलं, कुटुम्बः, पल्लवः.

TO BUTTON, *v. a.* (To dress) संख्ये (c. 1. -व्ययति -व्यातुं), यद् (c. 1. वेष्टते, वेष्टितुं).—(To fasten with buttons) पृष्ठोक्रगण्डेन सङ्गृह्ण (c. 9. -गुह्णाति -ग्रहीतुं) or संलनीकृ or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

TO BUTTON, *v. n.* (To bud) गण्डाकारमुकुलवत् स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं).

BUTTON-HOLE, *s.* गण्डाधारः, गण्डलिङ्गः, गुलिकाग्रहणयोग्यं लिङ्गं, शिखरं.

BUTTON-MAKER, *s.* गण्डकृत्, गण्डकारी *m.* (नं), गुलिकाकारः.

BUTRESS, *s.* वज्रः, भवनस्य सहिरालयः, भित्तुसम्भनार्थं वज्रः or प्राकारः.
—(Prop, support) उपस्तम्भः, चालयः, उपग्रः, साध्रयः, साधारः.

TO BUTRESS, *v. a.* (To prop) पृष्ठोक्कवप्रण उन्नम्भ (c. 9. उन्नम्भाति, उन्नम्भितुं).

BUXOM, *a.* (Gay, lively) दृढः-डा-ए, प्रहसितवदनः-ना-नं, प्रहासो-
-सिनी-सि (नं), प्रफुल्लवदनः-ना-नं, आनन्दो-न्दिनी-न्दि (नं), सरसः-
-सा-सं.—(Wanton) ललितः-ता-तं, विलासो-सिनी-सि (नं).

BUXOMLY, *adv.* आनन्दं, सहर्षं, मललितं, मविलासं, सरसं.

BUXOMNESS, *s.* (Wantonness) ललित्यं, मविलासता, सरसता, लीला.

TO BUY, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति -क्रीते, क्रीतुं), उपक्री, सक्री, मूल्यं दत्त्वा
लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति, -प्राप्नुं).

BUYER, *s.* क्रेता *m.* (नं), क्रयी *m.* (नं), क्रायकः, क्रयिकः.—(Buyer and
seller) क्रयविक्रयी *m.* (नं).

BUYING, *s.* क्रयः.—(Buying and selling) क्रयविक्रयः.

TO BUZZ, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रयितुं), गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति, गुञ्जितुं), रण्
(c. 1. रणति, रणितुं), रणरणं कृ.

BUZZ, BUZZING, *s.* गुञ्जनं, गुञ्जितं, कलः, कलकलः, मर्मरः, रणत्कारः,
कलरयः, कलसरः; *part.* गुञ्जन्-गुञ्जन्-गुञ्जन् (नं), रणन्-रणन्-रणन् (नं).

BUZZARD, *s.* अणकृष्णातिः श्येनभेदः श्येनकः.—(A blockhead) स्खूलधीः
m., मन्दमतिः *m.*, मूर्खः.

By, *prep.* (By the side of) expressed by उप prefixed; as,
'he sits by me,' माम् उपास्ते; 'a tank by a well,' उपकूपजलाशयः.

—(Beside, denoting passage) expressed by अति prefixed;

as, 'he passes by me,' माम् अत्येति.—(Denoting the agent,

instrument, cause, means or manner) expressed by the

instr. case; as, 'by him,' 'by that,' 'on that account,'

'by that means,' 'in that manner,' may all be expressed

by तेन. In modern Sanskrit the instrument and agent

are often expressed by द्वारा or द्वारेण and कर्त्रेक; as, 'to

hit with a stick,' काष्ठद्वारा or काष्ठद्वारेण तड्; 'sacrifices by

sages,' ऋषिकर्त्रेकयज्ञः. 'By,' in some of these senses, may

often be expressed by the indec. part.; 'a man may be

happy by doing penance,' तपस् तप्ता मुखो भवेत्.—(According

to) अनुकूपं, अनुमारेण; 'by rule,' विधिबत्, विधितस्, यथाविधि.

—(As soon as, not later than) मध्ये; as, 'by next year,'

आगामियत्सरमध्ये. (The quantity at one time) expressed by

the affix शस; as, 'by thousands,' सहस्रशस्; 'by twos and

threes,' त्रिशस् विशस्; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Successive

action) expressed by प्रति or अनु, or by repeating the

word; as, 'man by man,' प्रतिपुरुषं; 'day by day,' प्रतिदिवसे

or अनुदिवसे or दिवसे दिवसे.—(By himself, alone) एकान्ततस्,

निभृतं, रहसि, रहोभृतः-ता-तं.—(In swearing or adjuring)

expressed by the instr. c.; as, 'swear not at all, neither

by heaven, nor by earth,' कमपि शपथं ना-काष्टि स्वर्गेण न पृथिव्या

न; 'by name,' नाम्ना, नामतस्, नामधेयतस्; 'by force,' बलात्,

बलात्कारेण, प्रसस्य; 'by chance,' दैवात्; 'by day,' दिवा.

By, *adv.* (Near) निकटे, समीपे, अनिके, अभितस्, आरात्.—(By the

side) पार्श्वतस्, पार्श्वे.—(Passing by) expressed by the prep.

अति; as, 'he passes by,' अतिक्रामति.—(In presence) सविधाने,

साक्षात्, अग्रे, समक्षे, सम्मुखे.

By, *s.* (Something not the direct object of regard) expressed,

when in composition, by उप; as, 'a duty by the by,' *i. e.*

'a secondary duty,' उपधर्मः.

By AND BY, *adv.* अनन्तरं, क्षणान्तरे, न चिरेण, अचिरेण, अचिरात्.

By THE BY, OR BY THE WAY, *adv.* (Exclusively of the subject

in hand) प्रस्तुतस् अनन्तरं, प्रस्तुतविषयव्यतिरेकेण.—(Besides, more-

over) क्रिञ्च, अपरञ्च, अन्यच्च.—(In reference to that) तदुद्दिश्य.

By-DEGREES, *adv.* क्रमशस्, क्रमे क्रमे, पदे पदे, प्रतिपदं.

By-CONCERNMENT, *s.* उपविषयः, सम्प्रधानकार्यं.

By-END, *s.* स्वहितं, स्वार्थः, आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.

By-GONE, *a.* अतिक्रान्तः-न्ता-नं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, पुरातीतः-ता-तं.

By-LANE, BY-STREET, BY-ROAD, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उपरथ्या, उपग्र-

तोली, गृदमार्गः.

By-LAW, *s.* उपधर्मः, उपव्यवस्था, उपविधिः *m.*, अनुव्यवस्था.

By-NAME, *s.* उपाधिः *m.*, उपनाम *n.* (नं).

By-PATH, *s.* उपमार्गः, उपपथः, उत्पथः, गृदपथः.

By-ROOM, *s.* उपरोधकं, उपशाला, उपकोष्ठं, अन्तर्गृहं, कक्षान्तरं.

BYSTANDER, *s.* पार्श्वस्थः, समीपस्थः, निकटस्थः, तत्रस्थः, समीपपक्षी *m.*

(नं), उपस्थायी *m.* (नं).—(At a sacrifice) सदस्यः, विधिदक्षी *m.* (नं).

By-WEST, *a.* (Westward, to the west of) पश्चिमदिश्यः-श्वा-इये.

By-WORD, *s.* उपकथा, उपवाक्यं.—(Subject of scorn) तिरस्कारविषयः,

उपकथनविषयः, उपवादविषयः, उपहासस्थानं, उपहासास्पदं, उपहासभूमिः *f.*

CABAL, *s.* (An union of a few persons in some secret de-

sign) गोपनीयकार्यसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः or पंक्तिः *f.*—(In-

trigue) कुमन्त्रणा, कुविचारणा, कुपरामर्शः, कुपुक्तिः *f.*, कुसंसर्गः.

TO CABAL, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं सुनिभृतं सम्मिलत् (c. 6. -मिलति

-मेलितुं) or सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or संयुज् in pass. (-युज्यते)

or सङ्गृह्ण (c. 1. -पट्टते -पट्टितुं) or संसर्गं कृ.

CABALA, *s.* (A secret science) निगूढविद्या, निगूढशास्त्रं, गूढशास्त्रं,

गुह्यविद्या, परमगहनविद्या.

CABALIST, *s.* (One skilled in occult sciences) निगूढविद्याज्ञः,

निगूढशास्त्रज्ञः.

CABALISTICAL, *a.* (Having an occult meaning) निगूढार्थः-वो-यै,

अतिगुप्तार्थः-वो-यै, परमगहनः-ना-नं, गूढः-टा-टं, गुह्यः-खा-सं,

रहस्यः-स्या-स्यं.

CABALISTICALLY, *adv.* अतिगुप्तं, निगूढं, सरहस्यं, परमगहनप्रकारेण.

CABALLER, *s.* कुमन्त्रणकृत्, कुमन्त्री *m.* (नं), भेष्टा *m.* (नं), भेदकः.

रानहोही *m.* (नं).

CABBAGE, *s.* (A pot-herb) शाकप्रभेदः, शाकं, हरितकं, शूरणं, शियुः *m.* —(Any thing stolen) मृषितं, मुष्टं, अपहारः, लोभः, होढं.

To CABBAGE, *v. n.* (To steal in cutting clothes) सूचिकवत् पटख-
खम् अवच्छिद्य चुरं (c. 10. चोरयति -यितुं) or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं).

CABBAGE-TREE, *s.* (A species of palm) तालनातीयो वृक्षप्रभेदः,
उच्चतरः *m.*

CABIN, *s.* (A small room) कुटिः *f.*, कुटी, कोष्ठः, शालिका, शाला.
स्थलं.—(A chamber in a ship) नौकाभ्यन्तरे कुटिः or कोष्ठः or
कक्षः or वेशम *n.* (नं).—(A cottage) कुटीरः, वेशम *n.* (नं), कुटिमः,
पर्णशाला.—(A tent) पटकुटिः *f.*, पटवेशम *n.* (नं), मण्डपः.

To CABIN, *v. n.* (To live in a cabin) कुटीरे वसं (c. 1. वसति, वसुं).

CABIN-BOY, *s.* नौकाहूतानां परिचारकः or सेवकः or प्रेष्यः.

CABINET, *s.* (Private room) कक्षः, उपरोपकं, कक्षान्तरे, छन्नः शाला.

—(Private council of the state) प्रधानमन्त्रिणां गूढसभा, प्रोसचि-

यानां सभा, शिष्टसभा, गूढमन्त्रणं, गूढभाषितं: 'a cabinet-minister,'

मुख्यमन्त्री *m.* (नं), प्रधानमन्त्री *m.*, गूढमन्त्री *m.*—(A place in which

rare things are kept) विशिष्टाधारः, दुर्लभद्रव्याधारः, रत्नकोष्ठः,

रत्नाधारः, रत्नपात्रं, रत्नभाण्डं.—(A kind of box) समुद्रः, समुद्रकः,

सम्पुटः.

CABINET-MAKER, *s.* रत्नाधारकृत्, रत्नभाण्डकृत्, समुद्रकारः, सम्पुटकृत्.

CABLE, *s.* नीरञ्जुः *m.*, नीबन्धनरञ्जुः *m.*, शाणरञ्जुः, नीबन्धनाधं स्थूलरञ्जुः
or महारञ्जुः, नौकाया महागुणः or दृढदुणः.

CABLED, *a.* रञ्जुना or गुणेन बद्धः -डा -वं, रञ्जुबद्धः -डा -वं.

CABRIOLET, *s.* चक्रद्वययुक्तः सपिधानो रथविशेषः, कर्णीरथः, हयनं.

CACHECTICAL, *a.* दोषत्रयपीडितः -ता-तं, दुष्टशरीरः -रा-रं, अस्वस्थः -स्था-स्थं.

CACHENV, *s.* शरीरदोषः, रक्तदोषः, दोषत्रयं, शरीरस्य अस्वास्थ्यं.

CACKNATION, *s.* अट्टहासः, आञ्जुरितं, अवञ्जुरितं, प्रहासः, प्रहसनं.

CAKKE or CACKLING, *s.* कूजनं, हंसनादः. हंसरुतं, कुकुटोश्चन्दः.—

(Making a cackle) हंसनादी -दिनी -दि (नं).—(Idle talk) जल्पनं,

छालस्ववचनं, वृथाकथा, असंसर्गः.

To CACKLE, *v. n.* कूजं (c. 1. कूजति, कूजितुं), हंसनादं कृ, हंसवत् or
कुकुटोवत् शब्दं कृ.

CACKLER, *s.* हंसरूपेण नादी *m.* (नं), कूजकः, कूजनकृत्.—(A tell-
tale) जल्पकः, वाचालः, रहस्यभेदकः.

CACOCYMY, *s.* शरीररथिकारः, रक्तविकारः, शरीरदोषः, दोषत्रयं.

CACODÆMON, *s.* अपदेवता, पिशाचः, वेतालः, भूतः, दैत्यः.

CACOPHONY, *s.* विस्तरपदं, अपरवः, अवकणः, कष्टपदं, कटुश्रुतिः *f.*

CADAVEROUS, *a.* मृतशरीरोपमः -ता-तं, शवसवर्णः -रं -रं.

CADE, *s.* (A barrel) दीर्घगोलाकारः काष्ठमयो भाण्डविशेषः.

CADE, *a.* कोमलः -ला -लं, मुकुमारः -री -रं, गुह्यकः -का -कं.

To CADE, *v. a.* कोमलतया or कोमलप्रकारेण पुष् (c. 9. पुष्णाति, c. 1.

पोषति, पोषितुं) or संवृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).

CADENCE, *s.* (Fall, state of sinking) पातः, पतनं, अवपातः, व्युतिः *f.*

—(Modulation of the voice, tone) स्वरः, कलः, स्वनः, निःस्वनः.

निहादः, विरागः, छणः, विरिञ्चः, छन्दः *n.* (सं).

CADENT, *a.* (Falling down) पातुकः -का -कं, पतयालुः -लुः -लु.

CADET, *s.* अनुजः, अवयजः, नवयजः, कनिष्ठः.—(A young volun-

teer) युद्धकर्मशिक्षार्थं वेतनं विना छविपथमर्थं आचरति यो कुलीनपुत्रा.

CADGER, *s.* विपत्ती *m.* (नं), प्रापणिकः, आपणिकः, अखनवनतीतादि-
प्रिप्राणिकः.

CADRE, *s.* तर्कयदेशे प्राङ्गिवाकः, धर्माध्यक्षः, दण्डनायकः, न्यायाधिपतिः.

CADUCITY, *s.* पातुकता, पतयालुत्वं, पतनशीलता, सङ्घःपातित्वं, अस्थिरता.

CESURA, *s.* विच्छिन्नः *f.*, विच्छेदः, अवच्छेदः, विरामः.

CAG, *s.* (A barrel) दीर्घगोलाकारः काष्ठनिर्मितः पात्रविशेषः.

CAGE, *s.* पञ्जरः, पञ्जरः, पीतकः, कुलायिका, पक्षिशाला, शालारं.—(A
prison) कारा, कारागारं, कारावेशम *n.* (नं), बन्धनगृहं.

To CAGE, *v. a.* पञ्जरे or कारागारे निरुष् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं) or
अवरुष् or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

To CAJOLE, *v. a.* (To flatter, wheedle) शान्त्व or सान्त्व (c. 10.
शान्तयति, सान्तयति -यितुं), लल in caus. (लालयति -यितुं).—

(With intent to overreach) वञ्च in caus. (वञ्चयति -यितुं), परिवञ्च,

प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्, लल् (c. 10. ललयति -यितुं).

CAJOLED, *p. p.* लालितः -ता-तं, मधुरवैचोभिः संलापितः -ता-तं, वञ्चितः

-ता-तं, विप्रलभः -आ-अं, प्रतारितः -ता-तं.

CAJOLER, *s.* (Coxer) लालनकृत् *m.*, चाटुकारः.—(Deceiver) वञ्चकः,

प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, कपटिकः.

CAJOLERY, *s.* (Coxing) लालनं, चाटुकः *f.*—(Overreaching) छलं,

वञ्चनं, प्रतारणं, कूटता, कपटः, व्यानः.

CAITIFF, *s.* दुर्वृत्तः, दुरात्मा *m.* (नं), नराधमः, खलः, धूर्तः, शूद्रः.

CAITIFF, *a.* दुर्वृत्तः -ज्ञा-ज्ञं, खलः -ला -लं, शूद्रः -डा -डं, अधमः -मा -मं.

CAIRN, *s.* प्रस्तरचितिः *f.*, पाषाणचितिः *f.*, शिलाराशिः *m.*, पाषाणोत्थलः.

CAKE, *s.* पुष्पः, अपूपः, पिष्टकः, पोलिका, करम्भः.—(A mass of any
thing) पिष्टः.

To CAKE, *v. n.* पिष्टोभू, पिष्ट (nom. पिष्टापते), पिष्टरूपेण घनीभू.

CAKED, *p. p.* पिष्टितः -ता-तं, पिष्टोभूतः -ता-तं, पनीकृतः -ता-तं.

CALABASH, *s.* बृहदलावृप्रभेदः, छलावृः *f.*, विधिकी.

CALAMANCO, *s.* ऊर्णीनिर्मितः पटविशेषः, ऊर्णीमयपल्लवं.

CALAMINE, *s.* शिलाजतुसम्भावो भूमिविशेषो यत्संसर्गेण तावत् पित्रलः सम्यद्यते.

CALAMITOUS, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नं), आत्ययिकः -की -कं, विपन्नः

-त्रा -त्रं, विपद्युक्तः -क्ता -कं, आपद्गस्तः -स्ता -स्तं, दुर्गतः -ता-तं, विधुरः

-रा-रं, देवोपहतः -ता-तं, उपाकृतः -ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (नं), क्लेशी

-शिनी-शि (नं), शोच्यताकः -की -कं, शोकपूर्णः -शा-शं, व्यापकः -रा-रं.

CALAMITY, *s.* विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, व्यापद् *f.*, विप्रवः,

उपप्रवः, दुर्धटना, दौर्गत्यं, दुर्दैव्यं, दौर्भाग्यं, दुःखः, क्लेशः.—(From

heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.

CALAMUS, *s.* सुगन्धिवेतसप्रभेदः, वेत्रः, पेणुः *m.*, वंशः, नडः, नलः.

CALASH, *s.* (A pleasure-carriage) क्रोडारथः, पुष्परथः, केलिरथः.

CALCAREOUS, *a.* शर्करिकः -का -कं, शर्करोयः -यी -यं, शर्करावान् -यती

-यत् (त्).

CALCEATED, *p. p.* सपादुकः -का -कं, पादुकारुदः -टा-टं, उपानयुक्तः -क्ता -कं.

CALCEDONY, *s.* (A kind of opal) शिवपातुः *m.*, गोमेदसन्निभः.

To CALCINATE or CALCINE, *v. a.* भस्मीकृ, आतच्छनं कृ, प्रतीवापं कृ.

CALCINATION, *s.* भस्मीकरणं, आतच्छनं, प्रतीवापः.—(Apparatus for)

पातालः.

CALCINED, *p. p.* भस्मीकृतः -ता-तं, भस्मीभूतः -ता-तं.

CALCULABLE, *a.* गणनीयः -या-यं, विगण्यः -ख्या-स्थं, संख्येयः -या-यं.

To CALCULATE, *v. n.* गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्, संख्या

(c. 2. -ख्याति -ते-ख्यातुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, कल् (c. 10. कलयति

-यितुं), सङ्कल्.

CALCULATED, *p. p.* गणितः -ता-तं, विगणितः -ता-तं, परिगणितः -ता-तं,

राशितः -ता-तं, चिह्नकलितः -ता-तं.—(Adapted, suited) युक्त-क्ता

-कः, उपयुक्तः-कः-कः, योग्यः-ग्या-ग्यः, उचितः-ता-तः, पयोमः-मा-मः.
CALCULATION, *s.* (The act) गणनं *n.* -ना, विगणनं, सङ्गणनं, परिसङ्गणनं, गणनं.—(The result) गणितं.

CALCULATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गणनकृत्, गणकः, गणकारः, सङ्गणकृत्.
CALCULOUS, *a.* शार्करः-री-रः, आशिमकः-की-कः, अश्मरः-रा-रः, आशमनः-नी-नः, अश्मयः-यी-यः, शिलामयः-यी-यः.

CALCULUS, *s.* (Stone in the bladder) अश्मरी, अश्मीरः, शर्करा, मूषकृच्छं.
CALDRON, *s.* पिठरः, उब्ला, स्थाली, उदस्थाली, पिष्टपचनं, कन्दुः *m.*, कटाहः.
CALECHE, *s.* क्रीडारथः, पुष्परथः, केलिरथः.

CALEFACTION, *s.* तपनं, तापनं, प्रतापनं, दाहनं, सिद्धकरणं.

CALEFACTORY, *a.* तापकः-का-कः, तापनः-नी-नः, तापकरः-री-रः.

TO CALEFY, *v. n.* (To be heated) तप् (c. 1. तपति, तप्), प्रतप्.

CALENDAR, *s.* (Almanack) पत्रिः *f.*, पत्री, पत्रिका, तिथितत्त्वपत्रं.

CALENDER, *s.* (A hot-press) वस्त्रक्षिग्भीकरणाथं or पटक्षिग्भीकरणाथं or वस्त्रमार्जनार्थं चक्रपत्तं.

TO CALENDER, *v. a.* (To dress cloth) पृष्ठोक्त्यन्तेन वस्त्रे or पटे क्षिग्भीकृ or छक्ष्णीकृ or मृज् (c. 2. माहि, माहुं), प्रमृज्.

CALENDUS, *s.* मासस्य प्रथमदिनः, शुक्लपक्षस्य प्रथमदिवसः, अक्षुब्धदिनः, प्रतिपद् *f.*, पक्षति *f.*

CALENTURE, *s.* समुद्रयापिनां व्याधिप्रदेक्षु तद्गोगयस्तः पोतवाहः शस्यक्षेत्रम् इति बुद्ध्या समुद्रमध्ये आत्मानं प्रक्षिपति.

CALE, *s.* गोवत्सः, वत्सः, वम्क्यः, शकुन्करिः *m.* -री *f.*, दोषकः.—(New-born) तणैः, तणैकः.—(A herd of calves) वात्सकं.—(The thick part of the leg) जङ्गायाः स्थूलभागः or मांसलभागः, जङ्गापिण्डः, जङ्गाम्यं, मांसपिण्डाङ्गं.—(A dolt) स्थूलबुद्धिः, जडः.

CALIBRE, *s.* (Bore of a gun, &c.) छिद्रं, यन्त्रछिद्रं, सुविरे, शुषिरे, व्यासं, छिद्रव्यासं, विस्तारः, छिद्रविसृतिः *f.*—(Size, measure) परिमाणं, मात्रा.—(Sort, kind) प्रकारः.

CALICE, *s.* कंसः, पात्रं, भोजनं, पुटकं.

CALICO, *s.* कापीसः, नानावर्णमूर्तिमुद्रितः कार्पासपटः, चित्रितकार्पासः.

CALID, *a.* उष्णः-ष्णा-ष्णः, तप्तः-मा-मः, नेदायः-पी-यः.

CALIDITY, *s.* तापः, उष्णता, धर्मः, निदायः, अग्निशिरता.

CALIGATION, *s.* अन्यकारः, तिमिरः, तमः *n.* (स्). तमिषं, मेघतिमिरं.

CALIGINOUS, *a.* तमस्वी-स्विनी-स्वि (न्), अन्यकारयुक्तः-कः-कः, तमोवृत्तः-ता-तः.

CALIGRAPHY, *s.* चारुलेखनं, शुभलेखनं, सुलेखनं, चारुलेखनशिल्पं.

CALIX, *s.* पुष्पगर्भः, पुष्पकोषः, पुष्पाधारः, कुसुमपुटी, उपहृत्, पुष्पसङ्घन्धी दलमयी वहिःकोषः or पुटः, पुष्पधारको दलपुटः.

TO CALK, *v. a.* नौकातले दारुस्फोटनप्रयुक्तानि छिद्राणि शण्यसूत्रादिना निरुध्य (c. 7. -रुह्यि-रोह्यं) or पिषा (c. 3. -दधाति-धातु).

CALKER, *s.* नौकातले शण्यसूत्रादिना छिद्रावरणी *m.* (न्) or छिद्रप्रतिबन्धकः.

CALL, *s.* (Summon) आह्वानं, आहूतिः *f.*, आह्वयः, आकारणं.—(Invitation) निमन्त्रणं.—(Address by name) सन्धोधनं, नामग्रहः.—(Impulse) वेगः.—(Divine vocation) प्रत्यादेशः, आकाशवाणी, ईश्वराह्वानं.—(Requisition, obligation) प्रयोजनं, अवश्यकता.—(Claim, demand) अभियोगः.—(Authority) अधिकारः.—(A visit) अभिगमः, अभ्यागमः, समायः.—(Challenge) आहूतिः *f.*—(A calling over the names of the members of parliament) महासभायां प्रत्यक्षाप्रत्यक्षनिर्णयनार्थम् एकैकशः प्रतिनिधिनामव्याहरणं.

TO CALL, *v. a.* (Name, denominate) अभिधा (c. 3. -दधाति-धातु), आख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातु), प्रचक्ष् (c. 2. -चक्षे), कृत् (c. 10. कौतयेति-यितु), प्रकृत्, नाम कृ; 'they called his name Rama,' तस्य नाम

राम इति चक्रुः; 'to call upon by name,' सन्धोधनं कृ; 'to be called,' अभिधा in pass. (-धीयते), ख्या in pass. (ख्यायते).—(Summon) आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानु).—(Invite) निमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-यितु), आमन्त्र्.—(Convoke) समाह्वे, आह्वे, सङ्गृह् (c. 10. -सङ्गृहयति-यितु).—(Appeal to, invoke) ह्वे, आह्वे, उपह्वे.—(Call forth, put in action, excite) प्रोत्साह् in caus. (-साहयति-यितु), उद्युज् in caus. (-योजयति-यितु), चेह् in caus. (चेहयति-यितु).—(Call back, revoke) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितु), सख् (c. 10. सखयति-यितु), प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति-देहु).—(Call for, require) अह्वे (c. 1. अह्वेति, अह्वितु), प्राप्ते (c. 10. -अप्येते-यितु), याच् (c. 1. याचति, याचितु); 'this matter calls for deliberation,' अच विचारेण प्रयोजनं.—(Call in, as coin) मुद्राप्रचलनं निवृत्, मुद्राप्रार्थयं निवृ in caus. (-चारयति-यितु).—(Call over names) प्रत्यक्षाप्रत्यक्षनिश्चयनार्थं नामानि एकैकश उदाह् (c. 1. -हरति-हर्तु) or परिसंख्या or वच् in caus. (वाचयति-यितु).—(Call out, exclaim) उत्क्रुज् (c. 1. -क्रोशति-क्रोहु), प्रक्रुज्, विक्रुज्, उच्चैःखरे युक् (c. 10. योपयति-यितु), उद्युप्, चित्कारं कृ, चीत्कृ.—(Call out, challenge) आह्वे, उपाह्वे.—(Call to witness) साक्षिणं कृ or आह्वे.—(Call to mind) स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तु).—(Call to account) अनुयुज् (c. 7. -युक्ते-योक्तु), अभियुज्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातु), निबद्धं-द्धा-द्धं कृ.—(Call up, from sleep) जागृ in caus. (जागरयति-यितु), प्रबुध् in caus. (-बोधयति-यितु).—(Address) आमन्त्र्, आलप् (c. 1. -लपति-लपितु); 'by name,' नाम ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).—(Call upon, implore) प्राप्ते (c. 10. -अप्येते-यितु), विनयेन प्राप्ते.—(To visit) अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तु), अभ्यागम्, अभिम् in caus. (-सारयति-यितु).

CALLED, *p. p.* (Named) प्रोक्तः-क्ता-क्तः, अभिहितः-ता-तः, उदाहृतः-ता-तः, परिकीर्तितः-ता-तः, स्मृतः-ता-तः, शब्दितः-ता-तः, रक्षितः-ता-तः. The following are used in composition only : नामा-मा-म, अभिधानः-ना-नं, आख्यः-ख्या-ख्यं, आह्वः-ह्व-ह्वं, आह्वयः-या-यं, नामधेयः-या-यं; thus, 'a lake called blue-lotus,' नीलोत्पलनाम or नीलोत्पललभिधानं सरः.—(Summoned, invited) आहूतः-ता-तः, निमन्त्रितः-ता-तः.

CALLING, *s.* (Inviting) आह्वानं, हूतिः *f.*, ह्वः, निमन्त्रणं.—(Addressing by name) सन्धोधनं, नामग्रहः.—(Giving name) नामकरणं.—(Profession, employment) वृत्तिः *f.*, नीयिका, उपजीविका, व्यापारः, व्यवसायः.—(Divine vocation) प्रत्यादेशः, आकाशवाणी.

CALLOSITY, *s.* (Induration of the skin) कदरः, क्लृप्तः, त्वक्कठिन्यं,

त्वग्घनता, त्वग्दृढता, तनुकूपघनता.

CALLOUS, *a.* कठिनः-ना-नं, दृढः-दा-दं, घनः-ना-नं, घनीकृतः-ता-तः.—(Hard-hearted) कठिनहृदयः-या-यं.—(Insensible, unfeeling) विचेतनः-ना-नं, कर्कशः-शा-शं, निर्हयः-या-यं, कृपाहीनः-ना-नं.—(Shameless) निर्लेजः-ज्जा-ज्जं.

CALLOUSLY, *adv.* कठिन्येन, सकर्कश्यं, दाढ्येन, निर्हये, लज्जां विना.

CALLOUSNESS, *s.* (Hardness) कठिनता, कठिन्यं, कर्कश्यं, दृढता, दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न्).—(Insensibility, want of feeling) अचेतन्यं, हृदयकाठिन्यं, निर्हयता, निर्लेजता.

CALLOW, *a.* पक्षहीनः-ना-नं, अज्ञातपक्षः-क्षा-क्षं, अज्ञातपक्ष्यः-क्षी-क्षं, अनुत्यक्तपक्षः-क्षा-क्षं, गह्वरहितः-ता-तः, नग्नदेहः-हा-हं, अकृतदीनः-ना-नं.

CALM, *s.* (Freedom from wind and waves) निर्वातः, वायुनिवृत्तिः *f.*, निर्वेगता, निस्तर्ज्जता.—(Quiet, repose) शांतिः *f.*, शान्, प्रशांतिः *f.*,

विश्रान्तः, विश्रान्तिः *f.*, प्रसन्नता, प्रसादः.

CALM, *a.* (Free from wind and waves) निर्वानः -ता-तै, गतानिलः -ला-लै, निवृत्तवायुः -युः-यु, निर्वेगः -गा-गै, निस्तरङ्गः -ङ्गा-ङ्गै.—(Quiet, composed in mind) शान्तः -न्ता-न्तै, प्रशान्तः -न्ता-न्तै, विश्रान्तः -न्ता-न्तै, प्रसन्नः -न्ता-न्तै, अथाकुलः -ला-लै, निराकुलः -ला-लै, समाहितः -ता-तै, प्रशान्तात्मा -न्ता-न्त (न), स्थिरमतिः -तिः-ति, शान्तचेताः -ताः-तः (स्), अनर्वाहीनः -ना-नै, असम्भ्रमः -मा-मै, अनुग्रहः -या-यै.—(In countenance) प्रसन्नमुखी -स्त्रिनी-स्त्रि (न).

To CALM, *v. a.* शम् in caus. (शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, तुष् in caus. (तोषयति -यितुं), परितुष्, प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, शान्त्वं or मान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्वं, परिशान्त्वं; 'to be calm,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमिति), प्रसद् (c. 1. 6. -सोदति -सन्तुं), सम्प्रसद्; 'the sea became calm,' प्रससाद् सागरः; 'my mind is calm,' अनन्तरात्मा प्रसोदति.

CALMED, *p. p.* शमितः -ता-तै, प्रशमितः -ता-तै, प्रसादितः -ता-तै.

CALMER, *s.* शमकः, शान्तिकर्ता *m.* (कृ), शान्तिकरः, शान्तिदः, तुष्टिकरः.

CALMLY, *adv.* शान्ता, शान्तै, मनःप्रसादेन, असम्भ्रमं, प्रशान्तचेतसा.

CALMNESS, *s.* शान्तता, प्रशान्तता, शान्तिः *f.*, विश्रान्तता, प्रसादः, निराकुलता, अथाकुलता, स्थिरता, असम्भ्रमः.—(Of the sea) निर्वानतन्.

CALOMEL, *s.* पदकन्वः शोधितः or ऊर्ध्वपातितः पारदः स च चिकित्सकैर्नानाव्याधिप्रतिकाराय रोगार्हेषु प्रयुज्यते.

CALORIFIC, *a.* तापकरः -री-रै, तापजनकः -का-कै, निदाघकरः -री-रै.

CALOTTE, *s.* घग्नीचायिरे भूतं शरावाकृति मस्तकाभरणं or शिरोवेष्टनं.

CALTROP, *s.* विग्रहसमये शत्रोरश्म्यसुरवेधनार्थं रणभूमौ न्यतं शूलचययुक्तं लोहयन्त्रं.—(The plant) गोक्षुरः -रकः, गोसुरः -रकः.

To CALVE, *v. n.* वत्सं or तथै सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु or जन् in caus. (जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं); 'a cow that calves often,' बहुसूतिः *f.*, चिरसूता, वम्बयणी; 'cows calve every year,' प्रतिवर्षं प्रसूयन्ते गावः; 'a cow that has lately calved,' नवसूतिका; 'calving of a cow,' गोप्रसवः.

To CALUMNIATE, *v. a.* परिषद् (c. 1. -वदति -वदितुं), अपवद्, निन्द (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), मिथ्या अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-युक्ते), अभिशप (c. 1. -शपति -शप्ते), अभिशप् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अपशिष्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपे), आक्षर in caus. (-क्षारयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), परगुणान् अपवद.

CALUMNIATED, *p. p.* अभिशक्तः -स्ता-स्तै, मिथ्याभिशक्तः -स्ता-स्तै, मिथ्याभियुक्तः -क्ता-क्तै, आक्षारितः -ता-तै, क्षारितः -ता-तै, कलङ्कितः -ता-तै.

CALUMNIATOR, *s.* परिषादी *m.* (न) -दकः, पिशुनः, अभिशक्तकः, अभिशापकः, मिथ्याभियोगी *m.* (न), अभ्यसूयकः, निन्दकः, गुणघाती *m.* (न), गुणपवादकः, कलङ्ककरः, कुवादः.

CALUMNIOUS, *a.* पिशुनः -ना-नै, असूयकः -का-कै, अभ्यसूयकः -का-कै, वाग्दुष्टः -हा-है, कलङ्ककरः -री-रै, कलङ्कययः -या-यै, कलङ्की-क्षिनी-क्षि (न).

CALUMNIOUSLY, *adv.* परिषादेन, सापवादः, गुणापवादेन, असूयया, सकलङ्कै, वैशुन्येन, पिशुनवचनेन, निन्दापुष्टैकं, सासूयं.

CALUMNY, *s.* परिषादः, अपवादः, असूया *f.* -यनं, असूयः *m.*, अभ्यसूया, पिशुनवचनं, पिशुनवाक्यं, वैशुन्यं, अभिशंसनं, मिथ्याभिशंसनं, अभिशपनं, अभिशापः, आक्षारः -रथं, कलङ्कः, गुणापवादः, वाग्दोषः, मिथ्याभियोगः, निन्दा, परदोषवादः, अलीकप्रवादः.

CALA, *s.* चूर्णं, भस्म *n.* (न).—(Of brass) रीतिपुष्पं, रीतिक्रा, पुष्पकेतु *n.*, पोष्यकं, कुसुमाञ्जनं.

CALYCLE, *s.* सुद्रुमुकुलं, सुद्रुमुदलं, नवमालकं.

CÁMADEVA, *s.* See KÁMADEVA.

CAMBIST, *s.* हुडिकापत्रप्रयत्नविशेषज्ञीवी *m.* (न).

CAMBRIC, *s.* चेशुकं, दुकूलं, कुलीनस्त्रीलोकान् भूतः सूक्ष्मखोमपटविशेषः.

CAMEL, *s.* उष्ट्रः, क्रमेलः, क्रमेलकः, महाङ्गः, मयः, षण्णवहः, शरभः, द्विककुद् *m.*, दीर्घघोषः; 'a young camel,' करभः; 'a flock of camels,' जौष्टकं.

CAMELEON, *s.* सरटः, सरटुः *m.*, प्रतिसूर्यः, कृकलासः, कृकवाकः *m.*

CAMELOPARD, *s.* तरयुरूपेण चित्रित उष्ट्रजातीयो दीर्घघोषो जनुप्रभेदः.

CAMELOT, *s.* (A stuff made of camel's hair, &c.) उष्ट्रलोमादिनिर्मितं वस्त्रं.

CAMEO, *s.* तक्षितुं शक्नो द्विवर्णप्रस्तरविशेषः, तक्षणीयत्वचनः कषुविशेषः.

CAMERA-OBSCURA, *s.* सान्धकारकुटोपटलनिवेशितश्चाक्षुषयन्त्रविशेषो यद्वारेण अनन्तरस्थश्चेतफलके प्रतिचित्रिता वहिःस्था विषया दृश्या भवन्ति.

CAMERATED, *a.* (Arched) तोरणाकारपटलयुक्तः -क्ता-क्तै, तोरणीकृतः -ता-तै.

CAMISADO, *s.* सीमिकं, सीमिकचक्रः, नैशाभिक्रमः, रात्रिपुङ्खः, रात्री or सन्ध्याकरे अभियोगः or सयस्कन्दः.

CAMOYS or CAMOUS, *a.* (Flat, said of the nose) चिपिटः -टा-टै, चिकिनः -ना-नै, सवभटः -टा-टै.

CAMP, *s.* वाहिनीनिवेशः, निवेशः, शिविरं, कटकः, मन्दिरं, स्तम्भावारः, बलस्थितिः *f.*, पटकः; 'camp-follower,' सेनाचरः.

To CAMP, *v. n.* (To pitch a camp, to lodge in a camp) निविश (c. 6. -विशते -वेष्टुं), सेन्यं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं), शिविरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं).

CAMPAIGN, *s.* (A level open tract of ground) समभूमिः *f.*, समस्थलं, तद्गुल्मरहितः समो भूभागः, निर्वनभूमिः.—(The time for which any army keeps the field) अभियेयनकालः, युद्धकालः, रणक्षेत्रे यत्नकालः, घासरामये यत्नाकरपथ्येन सेन्या रणक्षेत्रे युयुत्सवो विचरन्ति.

CAMPANIFORM, *a.* (As a flower) यत्नाकारः -रा-रै, यत्नाकृतिः -तिः-ति.

CAMPESTRAL, *a.* क्षेत्रिकः -कौ-कै, कैदारः -री-रै, नाङ्गलः -ली-लै.

CAMPHOR or CAMPHIRE, *s.* कर्पूरः -रै, चन्दः, सोमः, सोमसंतं, सितार्भः, ताराभः, सुधांशुः *m.*, घनसारः, हिमचालुका.

CAMPHORATED, *a.* कर्पूरसंयुक्तः -हा-है, कर्पूरीयः -या-यै.

CAN, *s.* कंसः, कांस्यः, बाणपकुम्भः, लोहकुम्भः, धातुमयपात्रं, भाजनं.

To CAN, *v. n.* (To be able) शक् (c. 5. शक्नोति, c. 4. शक्नति, शक्नुं), समर्थः -था-थै अस, दम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), द्रभू (c. 1. -भवति -भषितुं).

CANAILE, *s.* अन्त्याः *m. pl.*, अन्त्यजातीयः *m. pl.*, अन्त्यजाः *m. pl.*, प्राकृतमनुष्याः *m. pl.*, अधमजातीयः *m. pl.*, सहाः *m. pl.*, हीनवर्णीः *m. pl.*, पृथग्जनाः *m. pl.*, इतरजनाः *m. pl.*

CANAL, *s.* कुल्या, उपकुल्या, खातं, प्रणालः -ली, सन्नः, जलनिर्गमः, सारणिः *f.*, कृषिना सरित्.

CANARY-BIRD, *s.* उच्चालह्वारिशिशिरः पीतवर्णी विजातीयः सुद्रुपक्षी.

To CANCEL, *v. a.* (To annul, obliterate) लुप (c. 6. लुप्यति, लोभुं), लोपं कृ, उच्छिद् (c. 7. -क्षिनति -क्षेपुं), अपमृज् (c. 2. -माष्टि -माष्टुं), निर्मैज्, व्यामृज्, परिमृज्, उज् (c. 1. -हरति -हर्षुं).—(To mark a writing with cross lines) लिखितलोपसूचनार्थं व्यासस्त्रोखाङ्गयेन यद्विच्छिद् (c. 10. चिह्नयति -यितुं).

CANCELLED, *p. p.* व्यासस्त्रोखाङ्गितः -ता-तै.

CANCELLED, *p. p.* लुप्तः -भा-भै, उच्छिन्नः -न्ना-न्नै, व्यामृजः -हा-है.

CANCER, *s.* (A sore) विद्रुभिः *m.*, व्रणः, गलितवर्तः, नालीव्रणः, तनुव्रणः, उपदंशः, पिस्फोटः, नाडी.—(The sign of the summer

solstice) कर्कटः, कर्कः, कर्कटराशिः *m.*; 'stars in cancer,'

पुष्पः, सिध्दः, तिप्पः—(A crab-fish) कुलीरः, कर्कटः.

To CANCERATE, *v. n.* (To become a cancer) व्रणोभू, पिद्रवीभू, व्रण (nom. व्रणायते).

CANCEROUS, *a.* विद्रुधिगुणविशिष्टः—झा-ष्टं, विद्रुधीयः—या-यं.

CANCERINE, *a.* कर्कटीयः—या-यं, कुलीरसन्धी-न्यनी-न्य (न).

CANDENT, *a.* प्रचयः—यडा-यडे, अयुष्णः—यणा-यणं, अत्यन्ततमः—भा-भे.

CANDID, *a.* (Fair, upright) सरलः—ला-ले, दक्षिणः—णा-यं, उदारः—रा-रं, अयकः—का-कं, अजिबः—बा-बं, शुद्धमतिः—ति-ति, चतुः—जुः—जु, अगृहभायः—या-यं, विमलाला-ला-लं (न), निर्यलीकः—का-कं.—(Pure) शुचिः—चि-चि, विमलः—ला-ले, निम्बलः—ला-ले.—(White) शुक्रः—का-कं.

CANDIDATE, *s.* संधी *m.* (न), प्रार्थकः, याचकः, प्रयाशी *m.* (न), पदान्वेषी *m.* (न), अभियोक्ता *m.* (न).

CANDIDLY, *adv.* सरले, दाक्षिण्येन, अजिबे, धर्मतम्, अनायया, निर्यलीके, निर्याने, कपटे विना, मायायतिरेकेण.

CANDIDNESS, *s.* सरलता, मार्त्यं, दाक्षिण्यं, शुचिता, चतुता, अजिबं, अजिबता, निर्यलीकता, अमाया.

CANDIED, *a.* घनीभूतः—ता-तं.—(Sugar) खडमोदकः, माक्षिकशर्करा, उपला, दृढगात्रिका.

To CANDIFY, *v. a.* शुक्रीकृ, धवलीकृ, धवल (nom. धवलयति—यितुं).

CANDLE, *s.* दीपः—पकः, दीपिका, प्रदीपः, वस्त्री, वस्त्रिः *f.*, दशाकर्षः, शिखी *m.* (न), कञ्जलुध्वजः.

CANDLEHOLDER, *s.* दीपधारी *m.* (न), दीपवाहः, प्रदीपभूत, दीपहस्तः.

CANDLELIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रभा, वस्त्रिदीपिः *f.*

CANDLEMAS, *s.* मरियमनामिकायाः कन्यायाः शुचित्वम् उद्दिश्य महोत्सवो यस्य सेवनकाले भूरिप्रदीपाः समिद्धा भवन्ति

CANDLESTICK, *s.* दीपाधारः, दीपपादपः, प्रदीपपादपः, दीपवृक्षः, वस्त्रीधारः, शिखातकः *m.*, शिखावृक्षः, कौमुदीवृक्षः, कञ्जलरोचकः.

CANDLESTUFF, *s.* दीपिकानिर्मोक्षणं तैलयमादि द्रव्यं, पसा, तैलं, खेहः.

CANDOUR, *s.* सरलता, दाक्षिण्यं, शुचिता, अमाया, चतुता, मयता, सत्यपादित्वं, विमलालता, मनोनिम्बलत्वं, निर्यलीकता, औदार्यं, मुशीलता.

To CANDY, *v. a.* (To form into congelations) खडकीकृ, खडमोदकारं—रा-रं or उपलकारं कृ, घनीकृ or सान्द्रीकृ or संहतीकृ, उये in caus. (उयापयति—यितुं).

To CANDY, *v. n.* (To grow congealed) खडोभू, खडमोदकवद् घनीभू or सान्द्रीभू, उपलकारः—रा-रं भू, उये (c. 1. उयापते, उयातुं).

CANDY, *s.* (Sugar) खडमोदकः, खडः, उपला, शुक्रोपला, माक्षिकशर्करा, शर्करा, दृढगात्रिका.

CANE, *s.* वेतसः, वेणुः *m.*, वेतः, वेतः, वंशः, कीचकः, यानीरः; made of cane, वेणयः—यो-ये, वेतकः की-कं, वेदलः—ली-ले; 'a worker in cane,' वेणुच्छेदनजीवी *m.* (न), वेदलकारः; 'a blow with a cane,' वेचापातः, वेणु आपातः. (A stick) यष्टिः *m. f.*, दण्डः; 'a cane stick,' वेणवी यष्टिः. (Sugar-cane) इक्षुः *m.*, इक्षुयष्टिः *m.*, दण्डदण्डः. (Cane-chair) वेचामनं.

To CANE, *v. a.* (To beat with a cane) दण्डेन or वेणेन or यष्टिना हन (c. 2. हन्ति, हन्तुं) or नट (c. 1. तादयति—यितुं), वेचापातं कृ.

CANICULAR, *a.* (Belonging to the dog star) कुकुराख्यनक्षत्रसन्धी-न्यनी-न्य (न).

CANINE, *a.* कुकुरसन्धकः का-कं, कुकुरीयः—या-यं, शीयः—यो-यं.

CANISTER, *s.* (A basket) दण्डकः, करण्डः. (A tin-box) चापुपपात्रं

CANKER, *s.* (A corroding sore) गलितक्षतं, विद्रुधिः *m.*, नालीव्रणः.

—(A worm that destroys fruits) फलनाशकः कीटः.—(Any thing that corrupts or corrodes) कलङ्कः, विषं, दूषकः, गरः.

—(Corrosion, consuming) दूषणं, विलयः, विलयनं, क्षयः, नाशः, विनाशः.—(Virulence) विषालुता, सगरता.

To CANKER, *v. a.* (To corrupt, corrode) दूष् in caus. (दूषयति—यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति—यितुं), विली in caus. (लापयति—यितुं), विनश in caus. (नाशयति—यितुं), क्षि in caus. (क्षययति—यितुं), मृ in caus. (मारयति—यितुं).

To CANKER, *v. n.* (To grow corrupt) दूष् (c. 4. दूष्यात, दोषुं), प्रदूष्. विली (c. 4. लीयते—लेतुं), विपसम्भूतं or विपसंभूतं स्त्री in pass. (क्षीयते), गल् (c. 1. गलति, गलितुं), विगल्.

CANKER-HIT, *a.* विषाकृतेन दष्टः—ष्टा-ष्टं or दंशितः—ता-तं.

CANKERED, *p. p.* कलङ्कितः—ता-तं, दूषितः—ता-तं, विषाकृ-का-कं, गरली-लिनो-लि (न).—(In disposition) प्रतीयः—पा-पं, दुःशीलः—ला-ले, विषद्वयः—या-यं.

CANNABINE, *a.* शानः—णी-णं, भाद्रीनः—ना-नं, शानसन्धयः—यो-यं.

CANNIBAL, *s.* पुरुषादः नृजगधः, नरभुक् *m.* (न), मनुष्यभोजी *m.* (न), अन्नपः, पिशिताशः, क्रयाशी *m.* (न), आममांसाशी *m.* (न), राक्षसः.

CANNIBALISM, *s.* नृजगधत्वं, क्रयाशिता, मनुष्यभोजित्वं.

CANNON, *s.* अन्नरगिनघलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपणं युद्धयन्त्रं, वृहन्नोलप्रक्षेपायं सुपरियन्त्रं, गोलामनं, गुलिप्रक्षेपणी पृहन्नोहनाडिः *f.*

To CANNONADE, *v. a.* पृथोकेन यन्त्रेण मृद् (c. 9. मृदति, मर्हितुं) or मृद्.

CANNON-BALL, *s.* रणगुलिः *f.*, रणगोलः, गुलिः *f.*—लो, सयोगुडः, पृथो-क्रवृहन्नाडः प्रक्षेपणीया लोहगोलकः, दूरयोधनी गुलिका, आग्नेयास्त्रं.

CANNONEER, *s.* पृथोक्रवेण मही *m.* (न) or विमही, रणगुलिप्रक्षेपकः, रणगोलासः, आग्नेयास्त्रप्रक्षेपकः.

CANOE, *s.* वृक्षस्य खातस्कन्धनिर्मिता छुद्रनीका, लघुनीका.

CANON, *s.* (A rule, a law) विधिः *m.*, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था, शास्त्रं, रीतिः *f.*—(Ecclesiastical law) पौरोहित्यधर्मशास्त्रं, धर्माध्यक्षसमाजेन व्यवस्थापिता धर्मसंहिता, पौरोहित्यसंस्थानं स्मृतिशास्त्रं, याज्ञकीयधर्मशास्त्रं.

—(The received books of Holy Scripture) धर्ममूलं, धर्मपुस्तकसंहिता, धर्मनिदर्शनं.—(A dignity of a Cathedral) महापूजाशालासन्धायीयमठे गुरुः or मभासद्, महाभजनप्रासादे प्रधानपुरोहितः, महापूजाशालायां मुख्यधर्माध्यापकः.

CANONESS, *s.* पृथोक्रपुरोहितव्यवहारानुसारिणी स्त्री or नारी.

CANONICAL, *a.* वैधिकः—की-कं, नियमिकः—की-कं, शास्त्रीयः—या-यं, धर्मशास्त्रीयः—या-यं, रीत्यनुसारी-रिणी-रि (न), व्यावहारिकः—की-कं, पौरोहित्यधर्मानुरूपः—पा-पं.

CANONICALLY, *adv.* विधिपूर्वकं, शास्त्रपूर्वकं, विधितम्, शास्त्रतम्, विधिपूर्वकं, रीतिपूर्वकं, नियमपूर्वकं, यथाविधि, यथाशास्त्रं, पौरोहित्यधर्मानुसारं, याज्ञकीयधर्मशास्त्रक्रमेण.

CANONICALS, *s. pl.* धर्माध्यापकलाक्षणकं यस्तादि, पुरोहितवेशः, याज्ञकवेशः.

CANONIST, *s.* पौरोहित्यधर्मशास्त्रज्ञः, पुरोहितव्यवहारपंडितः, याज्ञकीयधर्मशास्त्रज्ञः.

CANONIZATION, *s.* सिद्धानाम् मध्ये आरोपणं, अनुकमाधुजनः सिद्धिं प्राप्तवान् इति घोषणापत्रेण विज्ञापनं.

To CANONIZE, *v. a.* सिद्धलोकमध्ये आरोह in caus. (रोपयति—यितुं), अनुकमाधुजनः सिद्धानां मध्ये विगणनीय इति घोषणापत्रेण विज्ञा in caus. (ज्ञापयति—यितुं).

CANONIZED, *p. p.* सिद्धलोकरोपितः—ता-तं, सिद्धानां मध्ये संख्यातः—ता-तं.

CANONRY OR CANONSHIP, *s.* पूर्वोक्तपुरोहितमन्त्रि पदं or वर्जनं.
 CANOPIED, *p. p.* वितानीकृतः-ता-तं, वितानाच्छादितः-ता-तं.
 CANOPY, *s.* वितानं-नकं, चन्द्रातपः, उल्लोचः, आच्छादनं, पिधानं, व्यवधा.
 To CANOPY, *v. a.* वितानीकृ, चन्द्रातपेन आच्छद् (c. 10.-छादयति-यितुं).
 CANOROUS, *a.* सुखरः-रा-रं, सुचारुस्वनः-ना-नं, स्वरयुक्तः-का-कं.
 CANT, *s.* (A technical form of speaking) परिभाषा, लाक्षणिकवाक्यं, कल्पितवाक्यं, कल्पितसंज्ञा, रचितवाक्यं.—(A corrupt dialect) भट्टभाषा, अपभाषा, कुभाषा, अपशब्दः.—(A whining pretension to goodness) अनदुष्टस्य धर्मध्वजीकरणार्थं सद्वाक्यमात्रं, साधुवाङ्मार्गं, दम्भोक्तिः *f.*, दाम्भिकवचनं, धर्मापदेशकवाक्यं, निःसत्यवाक्यं, वैलस्यवचनं, वाक्छलं, छान्दिकवचनं.
 To CANT, *v. n.* (To talk in technical language) परिभाषा (c. 1.-भाषते-भाषितुं), लाक्षणिकवाक्यं or रचितवाक्यं वद् (c. 1. वदति, वदितुं).
 —(To speak hypocritically) धर्मध्वजीकरणार्थं or धर्मापदेशमात्रात् सज्जन इव वद्, दम्भार्थं स्वयंवहारविरुद्धं सद्वाक्यमात्रं वद्.
 CANTATION, *s.* (The act of singing) गानं, गीतिः *f.*, गीतं, गानकगणं.
 CANTEEN, *s.* सैन्यानां प्रस्थानकाले मद्यशरादिधारणयोग्यं चाप्यभ्यार्थं.
 CANTER, *s.* (Pace of a horse) अर्द्धपुलायितं, अर्द्धवर्गितं, विक्रान्तिः *f.*.
 —(A canting hypocrite) दम्भार्थं वादी *m.* (न), वाङ्मात्रेण धाम्भिकः, दाम्भिकः, छत्रतापसः, धर्मध्वजी *m.* (न), आर्यलिङ्गी *m.* (न), साधुमन्यः.
 To CANTER, *v. n.* अर्द्धपुलायितेन or अर्द्धवर्गितेन चल (c. 1. चलति, चलितुं).
 CANTHARIDES, *s. pl.* त्वक्कम्पोटोत्पादका विदेशीयमधिकाग्रभेदाः.
 CANTHUS, *s.* (Corner of the eye) अषाङ्गं-ङ्गकं, नयनोपान्तः, नेत्रपर्यन्तः.
 CANTICLE, *s.* उपगीतं, उपगानं, ईपतीतं, काव्यवन्धः.—(Book of the Bible) सुलेमान्नाम राज्ञा रचितं धर्मग्रन्थानां मध्ये गणितं गीतं.
 CANTLE OR CANTLET, *s.* (A piece) खण्डं, भिन्नं, भागः, विभागः, शकलं.
 CANTO, *s.* अध्यायः, सर्गः, पद्यं *n.* (न), परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, खण्डः-खण्डं, उच्चासः, काण्डः, परिवर्त्तः.
 CANTON, *s.* मण्डलं, उपमण्डलं, चक्रं, भूप्रदेशः, भूमिभागः, भूभागः, देशः.
 To CANTON, *v. n.* (To divide into parts) खण्डशस् or भागशस् or खण्डं खण्डं विभज् (c. 1. भजति-भञ्ज्) or परिकृप् (c. 10.-कल्पयति-यितुं) or व्यंज् (c. 10.-अंशयति-यितुं).—(To canton a town for soldiers) नगरे स्वं स्वं आयासं सैन्यानां कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं).
 CANTONMENT, *s.* सैन्यावासः, नगरे पृथक् पृथक् परिकल्पितं सैन्यनियामस्थानं.
 —(Camp) कटकः, शिविरं.
 CANVASS, *s.* (A coarse cloth) शाणं, शणवस्त्रं, पटः, पटी, स्थूलपट्टं, स्थूलशाटिः *m.*—(Sails of a ship) वातवसनं.—(Solicitation upon an election) समुक्कपदप्रेषया परसम्मतप्रार्थनं.
 To CANVASS, *v. a.* (To sift, examine) परीक्ष् (c. 1.-ईक्षते-ईक्षितुं), निरूप् (c. 10.-रूपयति-यितुं), अनुसन्धा (c. 3.-दधाति-धातुं).—(To debate) विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), तर्क् (c. 10. तर्कयति-यितुं), वितर्क्.
 To CANVASS, *v. n.* (To solicit votes) समुक्कपदप्रेषया परेषां सम्मतं or आश्रयं or आग्रहं or अनुपालनं or संवर्द्धनं प्रार्थ् (c. 10.-अपेयते-यितुं).
 CANVASSER, *s.* प्रार्थकः, अपी *m.* (न), समुक्कपदप्रेषुः *m.*, पराश्रयप्रार्थकः.
 CANV, *a.* वेतस्त्रान्-स्वती-स्वत् (न), वैचकः-की-कं, वैदलः-ली-लं, वैणवः-वी-वं.
 CANZONET, *s.* (A little song) उपगीतं, उपगानं, गीतकः, ईपतीतं.
 CAP, *s.* शिरोधेरः-धनं, शिरस्कं, शिरस्त्रं, शिरस्त्राणं, शिरोवस्त्रं, मस्तकाभरणं.
 To CAP, *v. n.* (To take off the cap in salutation) मस्तकम् उच्चाद्य or शिरस्कम् उच्चम् अभिवद् (c. 10.-यादयति-ते-यितुं); अभिवादनार्थं

शिरस्कम् अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं), or अवमुच् (c. 6.-मुञ्चति-भोक्तुं).
 To CAP, *v. a.* (To cover) पिषा (c. 3.-दधाति-धातुं), सपिधानं-ना-नं कृ; 'to cap verses,' प्रतिमालां कृ.
 CAPABILITY, *s.* शक्त्वर्थं, शक्तिः *f.*, शक्ता, सामर्थ्यं, सर्वधर्ता, क्षमता, उपयोगिता, योग्यता, युक्तिः *f.*, पात्रता, सामग्न्यर्थः 'of acting,' क्रियाशक्तिः *f.*
 CAPABLE, *a.* (Having powers equal to any thing) क्षमः-मा-मं, समर्थः-र्था-र्थं, शक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं; 'capable of building a house,' गृहकरणे शक्तः; 'capable of a journey,' सध्वनि क्षमः; 'capable of toils,' क्लेशानाम् उचितः; 'capable of being done,' शक्यः-क्या-क्यं; 'to be capable of,' शक् (c. 5. शक्नोति or pass. शक्नते), क्षम (c. 1. क्षमते), उत्सह (c. 1. सहते) with inf.; कृप् (c. 1. कल्पते), उपकृप्; 'I am not capable of leaving thee,' त्वाम् उत्सहं नोत्सहे; 'he is rendered capable of immortality,' समुत्तत्वाय कल्पते.—(Qualified, competent) उपयुक्तः-क्ता-कं, पात्रिकः-का-कं.—(A competent person) पात्रं, सत्वात्रं.—(One endowed with good qualities, intelligent) गुणवान्-वती-वत् (त), युद्धिमान्-मती-मत् (त्), कृती-तिनी-ति (नृ).
 —(Capable of holding) धारणक्षमः-मा-मं, आदानयोग्यः-ग्या-ग्यं.
 CAPACIOUS, *a.* विशालः-ला-लं, विस्तीर्णः-र्णा-र्णं, विस्तृतः-ता-तं, पृथुः-पुः-पु, विपृतः-ता-तं, विपुलः-ला-लं, उरुः-रुः-रु, प्रमृतः-ता-तं, प्रम्यः-स्या-स्यं.
 CAPACIOUSNESS, *s.* विशालता, विस्तीर्णता, पृथुता, परिसरः, उरुत्वं.
 To CAPACITATE, *v. a.* क्षमोक्, उपयुक्तं-क्ता-कं कृ, उपयोगित्वं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
 CAPACITY, *s.* (Size) परिमाणं.—(Power of holding; धारणशक्तिः *f.*, कोष्ठः.—(Room) प्रसरः, विस्तृतिः *f.*, विभारः.—(Power of the mind) धीशक्तिः *f.*, युद्धिपात्रता.—(Power, ability, fitness) शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, बलं, योग्यता, उपयुक्तता, उपयोगित्वं, पात्रता; 'according to one's capacity,' यथाशक्ति, यथामात्रार्थं, यथावलं; 'beyond one's capacity,' अतिशक्तिः.—(State, profession) भावः, दशा, अवस्था, वृत्तिः *f.*
 CAP-À-PÊR or CAP-À-PÊR, अद्भुतप्रयत्नं, मस्तकात्तभूति पादपर्यन्तं, सङ्क्रान्तं.
 —(Completely armed) संवर्द्धितः-ता-तं.
 CAPARISON, *s.* (Of a horse or elephant) आस्तरः-रणं, परिधोमः, वस्त्रं, जयनं, सज्जा, अश्वसज्जा, अश्वपरिधानं, प्रस्तरः.
 To CAPARISON, *v. a.* परिधोमं or आस्तरं परिधा (c. 3.-दधाति-धातुं), सज्जोक्.
 CAPARISONED, *p. p.* परिधोमभूषितः-ता-तं, सज्जितः-ता-तं, जयनयुक् *m. f. n.* (ज).
 CAPCASE, *s.* लघुवस्त्राधारः, भाण्डं, समुतः-तकः, सम्पुटः.
 CAP, *s.* (Promontory) अन्तरीपः-पं, नासान्धेय समुद्रमध्ये प्रलक्षो भूमिभागः, समुद्रमध्ये उदया गिरिनासिका, स्थलाभागाः.—(Neck-piece of a cloak) ग्रीवाप्रच्छदः, स्कन्धप्रच्छदः, स्कन्धप्रावरणं, उन्नरप्रच्छदः.
 (A small cloak) सरस्त्रिपर्यन्तं लक्षमानः क्षुद्रप्राधारः.
 CAPER, *s.* (A jump) प्रुतः, प्रवः, कम्पः, वर्गितः, उत्फालः, लङ्घनं, नर्तनं.
 —(A kind of pickle) सन्धितविशेषः.
 To CAPER, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), नृत् (c. 1. नृत्यति, नर्तितुं), वग्न (c. 1. वर्गति, वर्गितुं), उत्पत् (c. 1. पतति, पतितुं).
 CAPILLAMENT, *s.* केशरः, केसरः, पक्ष *m.* (न), किष्पलः, किष्पलः.
 CAPILLARY, *a.* (Resembling hair) केशोपमः मा नं, किशिकः-की-कं, केशरी-रिणी-रि (नृ).—(Minute) सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्ष्मं, कणिकः-का-कं.
 CAPILLARY, *s.* सूक्ष्मनृणाकारदलविशिष्ट ओषधिभेदः.—(Vein) सूक्ष्मनाडीः

CAPITAL, *a.* (Relating to the head) मस्तकसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).
—(Chief, principal) परमः-मा-मं, मुख्यः-व्या-व्यं, उत्तमः-मा-मं,
अग्र्यः-ग्या-ग्यं, विशिष्टः-हा-हं, श्रेष्ठः-हा-हं, प्रधानः in comp.

—(Criminal in the highest degree, worthy of death) महापातकी-किनी-कि (न्), बपारिः-है-है, बधदण्डः-खदा-खदं; 'a capital crime,' महापातकं, महापापं.—(A capital city) पुरोत्तमः,
see the next.—(Capital punishment) बधदण्डं, उन्नमसाहसं,
प्राणहन्तं, प्राणदण्डः.—(Capital stock) मूलद्रव्यं.

CAPITAL, *s.* (In money, &c.) मूलं, मूलधनं, मूलद्रव्यं, नीची-विः *f.*,
परिपणं.—(A capital city) राजधानं-नी, स्कन्धावारः, कव्हेटः-ट,
खव्हेटः-ट.—(A large letter) वृहदक्षरं, महाक्षरं.—(Top of a pillar) र-भशीर्षं, सन्ध्यां, सन्ध्याशृङ्गं.

CAPITALIST, *s.* कोटीधरः, मूलधनाढ्यः, धनाढ्यः, धनवान् *m.* (न्),
कोषवान् *m.* (न्), सधनः, विश्वान् *m.* (न्).

CAPITALLY, *adv.* उन्नमसाहसेन, प्राणदण्डेन, परमं, उन्नमप्रकारेण.

CAPITATION, *s.* मस्तकसंख्या, शरीरगणना, व्यक्तितः परिसंख्या, प्रत्येकं or
एकशतं or एकतमं or एकैकशतं or पृथक् पृथक् संख्यानं or परिगणना.

CAPITOL, *s.* रोमननगरे पवित्रतम्य युषितराख्यस्य चादिदेवस्य प्रासादः.

CAPITULAR, *s.* (The statutes of the chapter of a cathedral) महाभजनप्रासादे सध्वसभासद्विर विहिता व्यवस्थासंहिता.—(A member
of the chapter) महाभजनप्रासादे सभासद् *m.*, महापूजाशालासम्बन्धी-
यमठे सभासद्.

CAPITULAR, *a.* पृथ्वीक्रमव्यवस्थामसम्बन्धी-न्धिनी -न्धि (न्).

To CAPITULATE, *v. n.* (To surrender on certain stipulations) समर्थं or नियमं कृत्वा शत्रुपक्षे or शत्रुसत्त्वे or शत्रोरधिकारे परादा (c. 3.
-ददाति -दातुं) or प्रदा, or सम्प्रदा or समु in caus. (-चरयति -यितुं)
or शत्रोरपीनः-ना-नं भू or शत्रोर् वशीभू.—(To draw up any
thing in heads) मार्गेषु निबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं) or रच्य (c. 10.
-रचयति -यितुं), सम्प्रयच्य (c. 2. -यचि-यचुः), समासतस् or सङ्क्षेपतस् लिख्य
(c. 6. लिखति, लेखितुं).

CAPITULATION, *s.* (Surrendering on certain stipulations) नियम-
पूर्वकं परादानं or सम्प्रदानं or प्रदानं or समर्थयः.—(Reduction to
heads) मार्गेषु निबन्धनं or रचना, समासतो लिखनं.

CAPITULATOR, *s.* नियमपूर्वकं परादाता *m.* (न्) or सम्प्रदाता *m.* (न्),
समयकर्त्ता *m.* (न्).

CAP-MAKER, *s.* शिरस्तकारि *m.* (न्), शिरोवेष्टनकृत्, मस्तकाभरणविक्रेता *m.* (न्).

CAPON, *s.* द्विचतुष्टयः कुङ्कुटः, वृषणहीनः कृकपाकुः *m.*

CAPOT, *s.* पिकेदाख्यायां त्रीडायां सर्वधूतपचाणि निर्जयः or स्वीकरणं.

To CAPOT, *v. a.* पृथ्वीक्रमोडायां सर्वधूतपचाणि निर्जि (c. 1. -जयति -जेतुं)
or स्वीकु.

CAPOUCH, *s.* (A monk's hood) सन्ध्यासिन्धिर भूतं शिरःपिधानं.

CAPRICE, *s.* मनोलील्यं, लील्यं, चापल्यं, निर्वन्यः, असद्विः *m.*, असङ्ग्रहः,
सादिः *f.*

CAPRICIOUS, *a.* चपलः-ला-लं, चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, चस्थिरः
-रा-रं, सङ्गुलः-का-कं, चपलद्वयः-या-यं, लोलपेताः-ता-तः (स्),
चलचित्तः-ता-तं, चपलात्मकः-का-कं, प्रकृतितरलः-ला-लं, नैकभा-
वाच्यः-या-यं, असदायः-या-यं.

CAPRICIOUSLY, *adv.* मनोलील्येन, चापल्येन, चापल्येन, लोलपेता.

CAPRICIOUSNESS, *s.* चापल्यं, चपलता, चापल्यं, चपलता, चस्थिरता,
चपला वदयचापल्यं, चलचित्तता, चित्ततरलता.

CAPRICORN, *s.* (Sign of the zodiac) मकरराशिः *m.*, मकरः.

CAPRIOLE, *s.* चक्रमुक्तं, तुरङ्गवर्धितं, अचस्य गतिविशेषः.

CAPSTAN, *s.* गुरुभाराकषेयायै यष्टिभिः सञ्चारितं चक्रयन्त्रं.

CAPSULAR, CAPSULARY, *a.* बीजकोशाकारः-रा-रं, पुटाकारः-रा-रं.

CAPSULATED, *a.* कोशस्थः-स्था-स्थं, कोशपरिगतः-ता-तं.

CAPSULE, *s.* बीजकोशः, बीजगुभिः *f.*, कोषः, पुटः, सिन्धु.

CAPTAIN, *s.* (In the army) सैन्याधिपतिः *m.*, सैन्याध्यक्षः, व्यूहपतिः *m.*,
गुल्मपतिः, योधमुख्यः, दण्डनायकः, सेनानीः *m.*—(Of a ship) नौका-
धिपतिः *m.*, नौकाधिपताता *m.* (न्), पोताध्यक्षः, नौपतिः.—(Any chief)
मुखरः, नायकः, नेता *m.* (न्), पुरोगः-गमः, अग्रगः.

CAPTAINSHIP, *s.* सैन्याधिपतिपदं, नौकाध्यक्षाधिकारः, नेतृत्वं, मुखरत्वं.

CAPTATION, *s.* (Courtting favour) लोकरञ्जनं, लोकानुरञ्जनं, लोक-
सेवनं, लोकप्रशंसासेवनं, जनप्रसादलिप्सा.

CAPTION, *s.* (Seizure of person) सासेधः.—(Overreaching) प्रलम्भः
प्रतारणं, झलं.

CAPTIOUS, *a.* (Censorious) छिद्रान्वेषी-पिणी-पि (न्), छिद्रानुसारं.
-रिणी-रि (न्), घृणी-णिनी-णि (न्), दोषदाही-हिणी-हि (न्),
विवादशीलः-ला-लं, उग्राहशीलः-ला-लं.—(Fallacious, insidious)
मोही-हिनी-हि (न्), भान्तिकरः-री-रं.

CAPTIOUSLY, *adv.* विवादार्थं, विवादमात्रवाच्यया, छिद्रान्वेषिवत्, उग्राह-
शीलत्वात्, घृण्या.

CAPTIOUSNESS, *s.* छिद्रान्वेषिता, विवादशीलता, घृणा, दोषग्रहणं, उग्राह-
शीलता.

To CAPTIVATE, *v. a.* (To bring into bondage) वशीकृ, वन्दीकृ,
दासीकृ, करदीकृ, दम् in caus. (दमयति -यितुं).—(To charm) वशीकृ,
चिन्तं or मनो दृ (c. 1. हति, हन्तुं) or चपद, हृदयं ग्रह (c. 9. गृह्णाति,
ग्रहीतुं), मुह in caus. (मोहयति -यितुं).

CAPTIVATED, *p. p.* वशीकृतः-ता-तं, वशीभूतः-ता-तं, वशतापन्नः-ता-तं.

CAPTIVATING, *a.* मनोहरः-रा-रं, चित्रहारी-रिणी-रि (न्), चित्रापहारी-
रिणी-रि (न्), हृदयग्राही-रिणी-रि (न्), मोहनः-ना-नी-नं,
मोही-हिनी-हि (न्).

CAPTIVATION, *s.* वशीकरणं, ग्रहणं, वन्धनं, दासीकरणं, वन्दीकरणं.

CAPTIVE, *a.* वन्दीकृतः-ता-तं, दासीभूतः-ता-तं, शत्रुभूतः-ता-तं, शत्रुवशः
-शा-शं, शत्रुयस्तः-स्ता-स्तं, कारास्थितः-ता-तं, कारागुप्तः-ता-तं,
ग्रहणः-या-यं.

CAPTIVE, *s.* वन्दिः *f.*, वन्दी, शत्रुभूतः, कारास्थः, कारागुप्तः, ग्रहणः,
उपग्रहः, प्रग्रहः, करदः, कवरकी; 'taken alive,' जीवग्राहः.—
(Slave) दासः; 'to take captive,' वन्दीकृ, दासीकृ.—(One
charmed by beauty, &c.) वशीभूतः, मोहितः.

CAPTIVITY, *s.* वन्धनं, वन्दिभावः, कारागोपनं, वशित्वं, वश्यता, शत्रुवशिता.
—(Servitude) दासत्वं, दास्यं, दासभावः.

CAPTOR, *s.* वन्दीकर्त्ता *m.* (न्), ग्राहकः, नेता *m.* (न्), लोभकृत्.

CAPTURE, *s.* (The act of taking) ग्रहणं; 'capture of a fort,'
दुर्गलङ्घनं, दुर्गभङ्गः.—(The prize taken) लोभं, लोभः; 'capture
of cattle,' गोग्रहः.

To CAPTURE, *v. a.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), वन्दीकृ, दासीकृ, करदीकृ;
'to capture a fort,' दुर्गं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or लङ् (c. 10.
लङ्कयति -यितुं).

CAPUCHIN, *s.* रोमीयमतस्य सन्ध्यासिन्धिशेषः.

CAPUT MORTUUM, *s.* मलं, बलं, किटुं, कर्त्तव्यं, पिनीयः, श्लेष्.

CAR, *s.* रथः, चक्रयानं, गन्त्री, गन्त्रीरथः, शकटः; 'of the gods,' विमानः
-नं; 'war-car,' स्यन्दनः, सताङ्गः; 'pleasure-car,' त्रीहारः,

पुष्करः; 'a covered car,' कर्णीरयः, हयनं, प्रवह्यं; 'multitude of cars,' रथा, रथकट्या; 'car-maker,' रथकारः.

CARBINE or CARBINE, s. (A short gun used by the light horse) सज्जानसमये चन्द्राकटैर्भूता सीसकगोलकप्रक्षेपणी बाहुपरिमाणालोहनादिः.

CARBINEER, s. पृथ्वीरक्षास्त्रधारी हयारूढः, पृथ्वीरक्षास्त्रभूतः.

CARACK, s. (A large ship of burthen) भारवाहिनी बृहत्तीका.

CARACOLE, s. तिर्यक्कुमुतं, तिर्यक्वर्णितं, चक्रगतिः f., कुटिलगतिः, चञ्चल-न्द्राकारा गुरङ्गगतिः.

To CARACOLE, v. a. तिर्यक् भु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or वल् (c. 1. वर्णति, वर्णितुं), चञ्चलं वक्रगत्या or चञ्चलन्द्राकारगत्या चल् (c. 1. चलति, चलितुं).

CARAT, CARACT, s. (A weight of four grains) रत्निकाद्वयसम उन्नानविशेषः.—(Manner of expressing the fineness of gold) स्वर्णकारभाषायां सुवर्णनिष्ठाव्यवधिकः शब्दः.

CARAVAN, s. सार्थः, पथिकसन्ततिः f., यात्रा, यात्रिकसङ्घः, सार्थवाहसमूहः, समध्यगनिवहः.

CARAVANSARY, s. पथिकाश्रयः, पथिकावासस्थानं, सार्थवाहनानाम् उत्तरण-स्थानं, उपकारी.

CARAWAY or CARWAY, s. सज्जसादा, धुद्रवीजप्रभेदः स च पिष्टकापूपादिना कदापि संसृज्यते.

CARBONADO, s. भञ्जेनार्थं छिन्नमांसं or व्यवच्छिन्नमांसं, भञ्जेनयोग्यं विनि-कृतमांसं.

To CARBONADO, v. a. भञ्जेनार्थं मांसं व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or विनिकृत् (c. 6. -कृणाति -कश्चितुं) or विशिद् (c. 1. -शसति -शसितुं).

CARBUNCLE, s. (Swelling) व्रणः -यं, विस्फोटः, स्फोटः, गच्छः.—(Jewel) पद्मरागः, सर्वमणिः.

CARBUNCLED, a. (Having swellings) व्रणी-णिनी -णि (न्).—(Set with the jewel) पद्मरागमयः -यी -यै, सर्वमणिकरुचितः -ता -तै.

CARCANET, s. (A chain or necklace of jewels) रत्नावलिः f., मणिमाला, मुक्तावली.

CARCASS, s. (A dead body) शवः -वै, मृतशरीरं, मृताङ्गं, मृतकं, कुणपः -वै.—(The remains, ruins) शेषभागः, शीघ्रभागः.

CARCELAGE, s. (Prison fees) कारागृह्यशुल्कं, कारारक्षकेण गृहीतं शुल्कं.

CARCERAL, a. कारागृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), बन्धनालयसम्बन्धकः -का -कं.

CARD, s. (A painted paper used in games of chance) क्रोडापत्रं, छूतपत्रं, चित्रितछूतपत्रं.—(The paper on which the points of the compass are marked under the needle) दिग्दिग्दिगङ्कितं पत्रं.—(The instrument for combing wool, flax, &c.) ऊष्णी-शशादिमात्रेनार्थं लोहदन्तयुक्तं यन्त्रं, ऊष्णीमात्रेनी, ऊष्णीनिर्घेषणयन्त्रं.

To CARD, v. a. (To comb wool) पृथ्वीरूपलेखेण ऊष्णीं सम्मृज् (c. 2. -माह्वि -माह्वि) or निर्घेष् (c. 1. -वर्षति -वर्षितुं).

CARDAMOM, s. (Large) हला; हलीका, पृथ्वीका, चन्द्रवाला, निम्बुकिटिः f., चहुला.—(Small) तुल्या, निपुटा, बुटिः f., कोरङ्गी, कुचिका.

CARDER, s. (One that cards wool) ऊष्णीमात्रेणः, ऊष्णीनिर्घेषणकः.—(One that plays much at cards) छूतपत्रक्रोडासक्तः.

CARDIACAL, CARDIAC, a. तेजस्कटः -री -रै, दीपनः -ना -नै, जगिनदः -दा -दै.

CARDINAL, a. (Chief) परमः -मा -मै, मुख्यः -ख्या -ख्यै, उत्तमः -मा -मै, ज्येष्ठः -डा -डै, विशिष्टः -डा -डै, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यै, प्रधानः in comp.

CARDINAL, s. रोमनगरे महापन्थीध्यक्षसमाजे सभासद्, रोमीयमतधारिणो मध्ये धर्मोपनिषतिः m.

CARDINALATE or CARDINALSHIP, s. पृथ्वीरूपधर्मोपनिषतेः पदं or अधिकारः.

CARDINAL-POINT, s. उत्तरदिक्, पूर्वदिक्, पश्चिमदिक्, दक्षिणदिक् f. (श्).

CARDMATCH, s. (Game at cards) छूतपत्रक्रोडा, चित्रितपत्रछूतं.

CARE, s. (Anxiety) चिन्ता, चिन्तोद्देगः, चिन्तवेदना, मनोदुःखं, मनस्तापः, चापि m., चर्चा, चोत्सुक्यं, उद्देगः -जनं, चिन्ताभाट, मानसी व्यथा; 'cares of this world,' संसारिको चिन्ता.—(Diligence, pains) प्रयत्नः, यत्नः, व्यवसायः, आस्था; 'with care,' प्रयत्नतः.—(Re- gard, attention) अचेष्टा, अचेष्टा, मनःप्रवेशः, मनोयोगः.—(Cau- tion, heed) अवधानं, अग्रमादः; 'to take care,' अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), सावधानः -ना -नै भू.—(Heed, in order to, protec- tion) गृहिः f., रक्षयं, रक्षा, पालनं; 'to take care of, protect,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), गृप् (c. 1. गोपायति, गोप्तुं).—(The object of care) रक्षणीयः -या -यै, अचेष्टामूर्तिः f.—(Care and management) योगक्षेमः.

To CARE, v. n. (To care for, concern one's self about) अचेष्ट् (c. 1. -ईक्षते -ईक्षितुं), अवेष्ट्, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), अनुचिन्त, सेव् (c. 1. सेवते, सेवितुं), भञ्ज् (c. 1. भजति -ते, भङ्क्ते), मनो धा (c. 3. -धाति, धातुं) with loc.

CARE-CRAZED, a. चिन्ताव्याकुलः -ला -लं, चिन्ताकुलः -ला -लं, चिन्ताव्ययः -या -यै.

To CAREEN, v. a. (To calk) दाहजीर्णत्वाद् दाहस्थोदनाद् वा नीकां पार्श्वे पर्य्यस्य छिद्राणि पिपा (c. 3. -दधाति -धातुं).

CAREER, s. (A race-ground) धावनस्थानं, चर्यास्थानं.—(A race) चर्या, मार्गः, पणलामार्थं धावनं.—(Course of action, &c.) गतिः f., मार्गः, क्रियाप्रसङ्गः, प्रसरः, पर्य्यायः, क्रमः, रीतिः f., गमनं, चलनं; 'in full career, at full speed,' परमवेगेन, सरभसं, सङ्घवेगेन.

To CAREER, v. n. परमवेगेन धाव् (c. 1. धावति -वितुं), त्वर् (c. 1. त्वरते -रितुं).

CAREFUL, a. (Heedful, attentive) सावधानः -ना -नै, अवहितः -ता -तै, कृतावधानः -ना -नै, अग्रमत्तः -त्ता -तै, अग्रमादी -दिनी -दि (न्), सयत्नः -त्ता -तै, यत्नवान् -वती -वत् (त्), प्रयत्नवान् -वती -वत्.—(Anxious, full of care) चिन्तावान् -वती -वत् (त्), साधितः -त्ता -तै, उन्मुक्तः -का -कं, व्ययः -या -यै.

CAREFULLY, adv. सावधानं, सयत्नं, प्रयत्नतः, यत्नतः, प्रयत्नेन, प्रयत्नात्, यत्नात्, प्रमादं विना, अग्रमत्तं, प्रमादव्यतिरेकेण.

CAREFULNESS, s. अवधानता, सावधानता, सयत्नता, अग्रमादः, अग्रमादिनं.

CARELESS, a. प्रमत्तः -त्ता -तै, प्रमादी -दिनी -दि (न्), प्रमादवान् -वती -वत् (त्), अनवहितः -ता -तै, अनवधानः -ना -नै, निरपेक्षः -क्षा -खं, असावधानः -ना -नै, असनीह्यकारी -रिणी -रि (न्).—(To be care- less of) प्रमद (c. 4. -माह्वति -मदितुं) with abl.; 'he is careless of his own interest,' स्वहितात् प्रमाह्वति.

CARELESSLY, adv. प्रमादेन, प्रमाह्वतः, सप्रमादं, निरपेक्षं, अनपेक्षया, अवधानं विना, अनवधानेन.—(Implying absence of restraint) निर्यन्त्रं.

CARELESSNESS, s. अनवधानं -नता, असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमादः, अनपेक्षा.

To CARESS, v. a. आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति -लिङ्गितुं), समालिङ्ग, भञ्ज् (c. 1. भजते, भङ्क्ते), मृज् (c. 1. मृजते, मृज्क्ते), परिष्वस्त्र्; क्रोडीकृ; परिमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिस्पर् (c. 1. -स्पर्ते -स्पर्त्ते), प्रेम कृ.

CARESS, s. आलिङ्गितं -ङ्गनं, परिष्वङ्गः, ललितं, क्रोडीकृतिः f., अङ्गपाली, अङ्गपालिः m., परिस्पर्.

CARISSED, p. p. आलिङ्गितः -ता -तै, क्रोडीकृतः -ता -तै, परिमृष्टः -ष्टा -ष्टं, परिस्पर्तः -त्ता -तै, परिष्वङ्कः -क्ता -कं, उपगृहः -गृह -गृहं.

CARET, s. इह किञ्चिद् सचिकं विस्मृतं वा निवेशयितव्यम् इति सूचनार्थं हंसपादाकृति चिह्नं.

CARGO, *s.* नौकाभारः, पोतभारः, वीतिभक्तं, पोतस्यद्रव्यं, पोतस्यं भास्यं.

CARICATURE, *s.* विकृताकारत्वाद् हास्यजनकं प्रतिमानं or उपमानं, हास्य-प्रतिमानं, हास्योपमानं, हास्यचित्रं, विकृतचित्रं, हास्यप्रकारेण or चित्र-शयेन चित्रितम् आलेख्यं.

To CARICATURE, *v. a.* आकारं or मूर्तिं विकृत्य or साचीकृत्य हास्यप्रकारेण चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं) or आलिखं (c. 6. -लिखति -लेखितुं), हास्य-प्रतिमानं कृ, मूर्तिविकारपूर्वकं प्रतिमूर्तिं चित्रे लिखित्वा हास्यभूमिं कृ.

CARICATURED, *p. p.* हास्यप्रकारेण चित्रलिखितः -ता -तं, अन्नविकारपूर्वकम् आलिखितः -ता -तं.

CARICATURIST, *s.* हास्यप्रकारेण उपमाता *m.* (नृ), हास्यप्रतिमानकृत्, हास्य-चित्रकर्त्ता *m.* (नृ), विकृतप्रतिमानकृत्, यो मूर्तिं चित्रे विकृत्य प्रतिमूर्तिं हास्यास्पदं करोति.

CARIES or CARIOSITY, *s.* अस्थिगलितत्वं, अस्थिपुण्यं, अस्थिव्यसनं, अस्थिपाकः, अस्थिशयः, अस्थिशोषः.—(Of the teeth) दन्तव्यसनं.

CARIOUS, *a.* गलितः -ता -तं, पुष्पणः -शा -शं, क्षीणः -शा -शं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं.

To CARRY, *v. n.* (To be anxious) चिन्तायाकुलः -ला -लं or चिन्ताप्ययः -या -यं अस, उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

CARLE, *s.* दुर्वृत्तः, दुराचारः, अधमाचारः, कुशीलः, असभ्यः, निकृष्टः.

CARMAN, *s.* रथिकः, रथी *m.* (नृ), रथयाहकः, चातुरिकः, सारथिः *m.*

CARMILITE, *s.* (Belonging to the order of Carmelites) रोमीय-मतधारी सन्ध्यामिशेषः.

CARMINATIVE, *a.* यातनः -मा -मं, वायुघ्नः -घ्ना -घ्नं, वायुनाशी -शिनी -शि (न), रोचकः -का -कं, रुचकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, सेदजनकः -का -कं.

CARMINE, *s.* जतुसवर्णो रक्तरङ्गः, सिन्दूरौषधः or औद्रुपुष्पसवर्णो रङ्गः, जतुनरङ्गः, रक्तरेणुः *m.*

CARNAGE, *s.* संहारः, विशसनं, बधः, हत्या, घातनं, निहननं, निपूदनं.

CARNAL, *a.* (Fleshly, bodily) शारीरिकः -को -कं, शरीरजः -जा -जं, दैहिकः -को -कं, कायिकः -को -कं, वायुषिकः -को -कं —(Worldly) सांसारिकः -को -कं, लौकिकः -को -कं, ऐहिकः -को -कं, ऐहलौकिकः -को -कं.—(Sensual) विषयी -विणी -पि (नृ), विषयामकः -का -कं, विषयसङ्ग्री -ङ्ग्रीनी -ङ्ग्री (नृ), विषयानुगागी -गिणी -गि (नृ), विषयोपसेवी -विनी -पि (नृ), कामामकः -का -कं, भोगामकः -का -कं, कामुकः -का -कं; 'carnal desire,' कामः; 'carnal connexion,' अन्नसङ्गः, सङ्गहणं.

CARNALITY, *s.* विषयामक्तिः *f.*, विषयोपसेवा, विषयकामः, कामामक्तिः, विषयसङ्गः, शारीरिकविषयम् अनुरागः, सङ्गः, कामिता.

CARNALLY, *adv.* शारीरिकरीतिक्रमेण, सांसारिकरीत्यनुसारात्, विषयसङ्गात्, कामुकयतः; 'to know carnally,' भज् (c. 1. भजते, भङ्कुं).

CARNATION, *s.* (Flesh colour) मांसवर्णः.—(The flower) मांसवर्ण-विशिष्टः पुष्पप्रभेदः.

CARNIFEX or CORNIFEX, *s.* मांसवर्णः प्रस्तरविशेषः.

CARNEOUS, *a.* मांसलः -ला -लं, मांसशीलः -ला -लं, मांसगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To CARNIFY, *v. n.* and *a.* मांसोभू, मांससाद्, मांसमातृ.

CARNIVAL, *s.* (The feast held before Lent) वसनसमये प्रादुर्गोप-यामाद् रोमीयमतधारिभिः सेवितो महोत्सवः, दोहोत्सवः, होलाका.

CARNIVOROUS, *a.* क्रयादः -दा -दं, क्रयभुक् *m. f. n.* (नृ), क्रयभोजनः -ना -नं, मांसाशी -शिनी -शि (नृ), मांसभक्षः -क्षा -क्षं, आमिषाशी -शीनी -शि (नृ) or पिशिताशी, आममांसभक्षी -क्षिणी -क्षि (नृ).

CARNOSITY, *s.* अर्धुदः, गव्यः, मेदोपस्थिः *m.*, अशः *n.* (स्), दुग्मांसं, मांसपृष्ठिः *f.*

CAROT-BEAN, *s.* सिद्धाप्रभेदः, सिद्धिका, शिद्धा.

CAROCHE, *s.* क्रीडारथः, पुष्परथः, रथः, प्रवहणी, चातुरं.

CAROL, *s.* (A song of joy) हर्षगीतं, हर्षगानं, आनन्दगीतं, जयगीतं, जयशब्दः, आह्लादसूचकं गीतं.—(A song of devotion) स्तवगीतं, भक्तिगीतं, गीतं, स्तुतिः *f.*, स्तोत्रं, गाथा, खेलिः *f.*, सङ्गीतं.

To CAROL, *v. n.* नै (c. 1. गावति, गातुं), मुञ्च (nom. मुञ्चायते); 'to celebrate in song, &c.' उपगै, स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), उपवीण (nom. उपवीणयति -यितुं).

CAROTID, *s.* (Two arteries) हृत्पिण्डाद् रक्तप्रवाहकं वृहत्वाडित्यं, कण्ठ - . यं. To CAROUSE, *v. n.* (To drink largely) अतिशयेन पा (c. 1. पिबति, पातुं) or सम्पा, अतिशयसम्प्रीया खीवः -वा -वै भू, उत्सव्यं कृ.

CAROUSE or CAROUSAL, *s.* सम्प्रीतिः *f.*, अतिपानं, अतिशयसम्प्रीतिः *f.*, उत्सवः.

CAROUSE, *s.* पानप्रसक्तः, पानरतः, सम्प्रीतरतः, मद्यपीतः, अतिपायी *m.* (नृ).

CARP, *s.* (A fish) शफरी, सफरी, प्रोखी, प्रोष्टः, रोहितः.

To CARP AT, *v. n.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, गर्ह (c. 1. गर्हते, गर्हितुं, c. 10. गृहयति -ते -यितुं), अधिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), अवधिष्, दोषीकृ, दोषं or तिरस् अन्विष् (c. 6. -इच्छति -रयितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं).

CARPENTER, *s.* तक्षकः, तथा *m.* (नृ), सूत्रधारः, लघा *m.* (पृ), काष्ठतक्षकः, काष्ठट (क्ष), तथा *m.* (पृ), स्थपतिः *m.*, वडैकिः *m.*, रथकारः; 'carpenter's bench,' उन्ननः.

CARPENTRY, *s.* तक्षिः *f.*, तक्षणं, काष्ठतक्षणं, सूत्रधारकर्म (नृ), तक्षकक्रिया.

CARPER, *s.* दोषग्राही *m.* (नृ), दोषकथकः, सिद्धान्तेपी *m.* (नृ), दोषिकदृक् *m.* (नृ), घृणी *m.* (नृ), पापदर्शी *m.* (नृ), गुणपाती *m.* (नृ), निन्दकः, विवादशीलः, विवादप्रियः.

CARPET, *s.* आस्तरणं, पादपाशी, कुषा, कुषा, चित्रितवस्त्रं, पुष्पालङ्कृतवस्त्रं, आसनवस्त्रं; 'a carpet of grass,' द्भोस्तरणं; 'brought on the carpet,' प्रस्तुतः -ता -तं, उपयस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिशतः -ता -तं.

To CARPET, *v. a.* चित्रितवस्त्रादिना आसृ or आसृ (c. 5. -सृणोति, c. 9. -सृणाति -स्रति -स्रितुं).

CARPING, *a.* दोषग्राही-हिणी -हि (नृ), घृणी-गिणी-गि (नृ), निन्दकः -का -कं.

CARPING, *s.* (Cavil) निन्दा, गर्हा-हर्षणं, घृणा, अपवादः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः, दोषीकरणं, सिद्धान्तेयः, असूया, जुगुप्सा, सूतोषा, आक्षेपः, उद्ग्राहः.

CARPINGLY, *adv.* निन्दया, घृणया, असूयया, विवादशीलत्वात्, जुगुप्साया, सापवादं.

CARRIAGE, *s.* वाहनं, यानं, रथः, गन्त्री, चातुरं, वाहः, प्रवहणं, चतुरः; 'travelling-carriage,' अध्वरथः, पुष्परथः; 'bullock-carriage,' वृषभयानं; 'one who has a carriage,' रथी *m.* (नृ), रथिकः; 'riding in a carriage,' रथावहः -दा -दं; 'alighting from a carriage,' रथायरोही -हिणी -हि (नृ); 'carriage-road,' रथ्या; 'carriage-horse,' रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (नृ); 'bottom of a carriage,' अनुकर्मः.—(Framework of a gun) पुद्गपलवाहनं.—(Behaviour) गतिः *f.*, चरितं, आचारः, चलनं, व्यवहारः.—(Management) नयः, प्रणयनं.

CARRIED, *p. p.* ऊढः -दा -दं, भूतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आहृतः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं; 'grass carried along by the wind,' वातप्रेरितं तृणं.

CARRIER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नृ).—(One who lives by carrying goods) भाखवाहनजीवी *m.* (नृ).—(Carrier of news) सन्देशहृद्.—(Pigeon) पत्रवाहकः कपोतः.

CARRION, *s.* पृतिमांसं, मृतं, मृतकं, असाद्यमांसं, असाद्यं, अनेष्यकुणयः.

CARROT, *s.* गजरे, पीतकन्दं, शिखामूलं, खादुमूलं, पिङ्गमूलं.

CARROTINESS, *s.* रक्तत्वं, पिङ्गलत्वं.—(Of hair) केशरक्तत्वं, केशपिङ्गलता.

CARROT, *a.* रक्त-का-कं, पिङ्गलः-ला-लं, गर्जरवर्णः-शो-शै.—(Carrot hairy) पिङ्गलवर्णः-शनी-शि(न्) or रक्तवर्णः, यूथिकाकेशः-शो-शं.
 To CARRY, *v. a.* (Convey, transport) वह् (c. 1. वहति-ते, वोढुं), आवह्, उपवह्, संवह्, आनी (c. 1. -नयति-नेतुं), नृ in caus. (तारयति-यितुं) गम् in caus. (गमयति-यितुं); 'he is carried on horse-back,' अश्वेन उहते or अश्वेन सचरति.—(Bear as a burden) वह्, प्रवह्, उहह्; भृ (c. 3. विभक्ति, भञ्जुं), हृ (c. 1. हरति, हर्नुं); 'he carried his son on his back,' पुत्रम् अवहत् पूरेन.—(Gain, carry a cause) साष् in caus. (साधयति-यितुं); 'to carry a fortress,' दुर्गं लह् (c. 10. लहयति-यितुं) or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं); 'to carry one's point,' अभिप्रेतसिद्धिं कृ. प्रतिज्ञापूर्णे कृ.—(Carry about) परिवह्, पयानी.—(Carry away) अपवह्, अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), व्यपनी, अपोह् (c. 1. -जहते-जहिनुं), व्यपोह्; 'to carry away with one,' समुपादा (c. 3. -ददाति-दातुं).—(Carry back) प्रवाणी, प्रतिनी.—(Carry forth) निह्वे.—(Carry off) अपवह्, अपनी, हृ, अपद, अपहृ, अपकृ (c. 8. -करोति-कुरुते-कर्नुं), कल् (c. 10. कालयति-यितुं).—(Carry on) कृ, प्रणी, सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(To carry on war) विग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), सङ्ग्रामं कृ, युद्धं कृ.—(Carry out, effect) निवेह् in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पह्.—(Carry letters) पत्राणि वह् or हृ.—(Carry arms) शस्त्राणि ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), भृ or भृ, सैनिकवृत्तिम् आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).
 To CARRY ONE'S SELF, *v. n.* (Behave) चर् (c. 1. चरति, चरितुं), आचर्, वृत् (c. 1. वर्तते, वर्तितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति-हर्नुं).
 CART, *s.* शकटः, गन्त्री, गन्त्रीरथः, चक्रपानं, वाहनं, खनः *n.* (र), चातुरं.
 To CART, *v. a.* (To carry in a cart) शकटेन वह् (c. 1. वहति, वोढुं).—(To place in a cart) शकटे आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or निविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).
 CARTE-BLANCHE, *s.* अलिखितपत्रं, लिखनशून्यं पत्रं.—(Permission to act as one pleases) खेच्छातः or खेच्छया कर्तुम् अनुमतिः or अनुज्ञा.
 CARTED, *a.* शकटादुद्धतः-दा-दं, शकटारोपितः-ता-तं, शकटनिवेशितः-ता-तं.
 CARTEL, *s.* (A paper containing a challenge) द्वन्द्वयुद्धार्थं or नियुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.—(Compact for exchange of prisoners) सङ्ग्रामसमये परस्परं बन्दीकृतानां योधानां परिवर्तनार्थं नियमपत्रं.
 CARTER, *s.* शकटिकः, शकटवाहकः, गन्त्रीवाहकः, चातुरिकः.
 CART-HORSE, *s.* शकटः, शकटवाजी *m.* (न), शकटवाहनः, भुज्यः, धुरीणः.
 CARTHUSIAN, *s.* रोमीयमतधारी सत्यासिद्धिप्रियः.
 CARTICEYA. See KARTIKEYA.
 CARTILAGE, *s.* तर्ह्यास्थि *m.*, सन्धिबन्धनं, उपास्थि *n.*, कोमलास्थि *n.*
 CARTILAGINOUS, *a.* तर्ह्यास्थिमयः-यी-यं, तर्ह्यास्थिविशिष्टः-हा-हं.
 CART-LOAD, *s.* शकटं, शकटीनः, शकटो भारः, आषितः-तं, शलाढः.
 CARTOON, *s.* पटे लिखितञ्च चित्रारम्भः, कापोसगतञ्च चित्रारम्भः, चित्रितपटः.
 CARTOUCH, *s.* (A box for charges) बल्लमाण्डून्कोपचारशययोग्यः समुद्रकः.—(A case filled with balls fired from a mortar) अनेकगुलिकागमि युद्धयन्त्रार्थं प्रक्षेपणीयः काष्ठादिमयः समुद्रकः.
 CARTRIDGE, *s.* आग्नेयपूर्वकोपः, पूर्वगुलिकाकोशः; यी पूर्वगोलकी एकवारे युद्धनाडी निवेशयितव्यो तयोः पूर्वम् आवेहनं.
 CART-RUT, *s.* शकटचक्रचिह्नं, चक्राङ्कं, चक्रचिह्नं, चक्रपदवी, चक्रपङ्क्तिः *f.*
 CARTULARY, *s.* आगमपत्रं, पञ्चपत्रं, पट्टोलिका, पञ्जिका.
 CART-WAY, *s.* रथ्या, रथमार्गः, शकटमार्गः, शकटपथः, गन्त्रीमार्गः.
 CART-WRIGHT, *s.* रथकारः, शकटकारः, गन्त्रीकारकः, चक्रकारः.

To CARVE, *v. a.* (To cut) कृत् (c. 6. कृणाति, कर्तितुं), विकृत्, खिद् (c. 7. खिनति, खेनुं).—(To cut meat) भोजनकाले परपरिवेषणार्थं खाद्यमांसादि निकृत् or व्यवखिद्, मांसादि परिधिष् or परिधिष् in caus. (-वेपयति-यितुं).—(To engrave) तक्ष् (c. 1. तक्षति, c. 5. तक्षणीति, तक्षितुं), त्वक्ष् (c. 1. त्वक्षति, त्वक्षितुं), रेखादिना अलङ्कृ or मुद्राङ्क, मुद्र् (nom. मुद्रयति-यितुं).—(To apportion) कुप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकुप्, विभज् (c. 1. -भजति-भञ्जुं).
 CARVED, *p. p.* निकृत्तः-त्ता-तं, व्यवखिद्यः-त्ता-तं, तहः-हा-हं, परिकल्पितः-ता-तं.
 CARVER, *s.* (A sculptor) तक्षकः, तक्ष *m.* (वृ), त्वक्ष *m.* (वृ), मुद्राकारः.—(One who cuts meat at a table) भोजनकाले परपरिवेषणार्थं खाद्यमांसव्यवखेदकः, परिवेषकः, परिवेशकः.—(One that apportions) परिकल्पकः, विभागकल्पयिता *m.* (नृ).
 CARVING, *s.* (Sculpture, engraving) तक्षणे, तक्षणकर्म *n.* (नृ).—(Cutting up meat) खाद्यमांसादिव्यवखेदः.—(Distributing) परिकल्पनं, विभागकल्पना.—(Carved wood, &c.) तक्षकाष्ठं, नानावेखा-अलङ्कृतं काष्ठादिः.
 CARUNCLE, *s.* (A fleshy protuberance) सधिमांसः, मांसपिच्छः, गश्दः, त्वक्पुष्पं, मांसपुच्छः *f.*
 CASCADE, *s.* निकैदः-री, करः, वारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवहः, फ्ला.
 CASE, *s.* (A covering, sheath) आच्छादनं, कोशः, कोपः, पुटः, पटलं, आवेहनं, आवरणं, पिधानं, व्यवधानं, तिरोधानं.—(A box) भाखे, आभारः, समुद्रः, समुद्रः, पिधानं; 'a case for books,' ग्रन्थभाखे, ग्रन्थभारः; 'a case for razors,' घुरभाखे.—(State of the case, matter) अर्थः, वृत्तान्तः, विषयः.—(Point, question) स्थलं, पदं, अधिकरणं.—(A position advanced) पक्षः, प्रतिज्ञा.—(Condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*—(State of the body) शरीरस्थितिः *f.*—(Contingence, occurrence) सङ्गतिः *f.*, सङ्गतं, वृत्ते.—(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, व्यक्तिः *f.*; 'the true state of the case,' अर्थतत्त्वः; 'case in point,' दृष्टान्तः; 'in both cases,' उभयपथा, पक्षद्वये; 'in certain cases,' छिन्नित्; 'this being the case,' एवं सति, तथा सति; 'in case, if it should happen,' यदि, चेत्, यदि सम्भवेत्, एवं सति; 'upon the supposition,' पक्षे.
 To CASE, *v. a.* (To put in a case) भाखे or आभारे निविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(To cover) पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं).
 To CASEHARDEN, *v. a.* वासतस् or वहिर्भागे दुदौकु or कठिनीकु.
 CASEMATE, *s.* वप्रस्य पार्थभागात्मन्तरे तोरणाकारा प्रसारनिर्मिता गुम्भिः.
 CASEMENT, *s.* जालं-लिका, गयाद्यः, पातायनं, गयाद्यजालं, आकाश-जननी *m.* (नृ).
 CASEWORM, *s.* कोपकारः, कोशकारः-रक्तः, कोशस्थः.
 CASH, *s.* टङ्कः, टङ्ककः, मुद्रा, नाणकं, धनं.
 CASH-KEEPER or CASHIER, *s.* टङ्करक्षकः, टङ्काधीशः, टङ्काधिकृतः.
 To CASHIER, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भञ्ज् in caus. (भञ्जयति-यितुं), प्रभञ्ज्, or निपत् in caus. (-पातरति-यितुं) or अवरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or अपसृ in caus. (-सारयति-यितुं) or विसृज् in caus. (-सज्जयति-यितुं), or व्यु in caus. (आवयति-यितुं).
 CASHIERED, *p. p.* व्युताधिकारः-रा-रं, भञ्ज्यधिकारः-रा-रं, पदातभञ्जितः-ता-तं, अधिकारात्प्रभञ्जितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं or अपरोपितः-ता-तं, अवसृष्टः-हा-हं.

CASING, *s.* छादनं, आच्छादनं, षटलं, पुटः, कोषः, कोशः, आवेष्टनं.

CASK, *s.* भाखंडं, भाजनं, दीर्घगोलाकृति काष्ठमयभाखंडं.

CASKET, *s.* सम्पुटः-टकः, समुद्रः, स्थलिका, पेटिका, पेटकः, करखडः; 'of jewels,' रत्नभाखंडं.

CASQUE, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शिरस्कं, शीर्षत्रं, शीर्षस्थं.

TO CASSATE, *v. a.* (Invalidate) खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), मोषीकृ, अपरीकृ.

CASSIA, *s.* (A plant) प्रपुष्पाडः, रडगजः, ददुमः, चक्रमर्हकः, शिखः—(Woody cassia) लक्ष्मणं, उल्फटं, भृङ्गं.—(Bark) गन्धवल्कलं, गुडत्वक्, सुरसं.

CASSIOWARY, *s.* वृहत्कायः प्रतुष्टभेदः, छतिमहान् पक्षिप्रभेदः.

CASSOCK, *s.* (Part of a priest's dress) अधुनातनपुरोहितैर भूतं परिधानं or सनारीयं or उपसंस्थानं.

TO CAST, *v. a.* (Throw) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, क्षस् (c. 4. क्षस्यति, क्षसितुं), प्राम्, मुष् (c. 6. मुक्षति, मोक्षं), प्रमुष्, मुन् (c. 6. मुजति, स्रष्टुं), ईर (c. 10. ईरयति-यितुं), उदोर, पत् in caus. (पातयति-यितुं); 'to cast one's self at another's feet,' परस्व पादयोः पत् (c. 1. पतति, पतितुं); 'into prison,' काराय प्रविश in caus. (-वेशयति-यितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Compute) विगण् (c. 10. गणयति-यितुं), संख्या (c. 2. ख्याति-ख्यातुं), कल (c. 10. कलयति-यितुं).—(Cast in a law-suit) साध in caus. (साधयति-यितुं), दा in caus. (दापयति-यितुं).—(Condemn) दोषीकृ, दोषिणं-शी-पि कृ.—(Found as metals) लोहादि द्रावयित्वा or विलाय्य सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं).—(Consider, weigh) विचिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), विगण्.—(Shed, moult) निमुष् (c. 6. मुक्षति-मोक्षं), पत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(Cast away) अपास्, व्युद्स्, प्रास्, प्रक्षिप्, अपवष्प (c. 4. विवर्धति-ते-व्युद्स्), परित्यज् (c. 1. त्यजति-त्यक्तुं).—(Cast down) पत् in caus. निपत्, विनिपत्, अधःपत्, अवक्षिप्, पय्यस्, अधःक्षिप्, निक्षिप्.—(Cast forth, emit) उदोर, मुष्, प्रमुष्, निरस्, उत्सृज्, उद् (c. 6. गिरति-गिरितुं गरीतुं), उड्म (c. 1. चमति-चमितुं).—(Cast off) सवमुष्, अपास्, प्रतिक्षिप्, विक्षिप्, पराकृ (c. 8. करोति-कर्तुं), सपाहा (c. 3. नहाति-हातुं), निर्युद् (c. 6. गृह्णाति-गृह्णुं).—(Cast out, expel) निरस्, वहिःक्षिप्, वहिर्निक्षिप्, वहिष्कृ, निराकृ, नियो in caus. (-यापयति-यितुं), निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), भंश in caus. (भंशयति-यितुं), सपानुद्, निष्कृ in caus. कासयति-यितुं).—(Cast the eye, glance) दृष्टिं पत् in caus., ईपहर्शनं कृ.—(Cast lots) गुटिकां पत् in caus.

CAST, *p. p.* क्षिप्रः-प्ता-प्ते, अस्तः-स्ता-स्ते, प्रास्तः-स्ता-स्ते, ईरितः-ता-ते, पातितः-ता-ते, नुजः-न्ना-न्ते, नुजः-न्ना-न्ते.—(Cast off) सपास्तः-स्ता-स्ते, समाक्षिप्रः-प्ता-प्ते.—(Cast in a law-suit) साधितः-ता-ते, दाधितः-ता-ते.

CAST, *s.* (A throw) क्षेपः, क्षेपणं, क्षसनं, पातनं; 'cast of a stick,' यष्टिपातः—(Oblique direction of the eye) दृष्टितिथ्यं, दृष्टि-विशेषः; 'having a cast in the eye,' त्रिथ्यदृष्टिः *m.*, दूरितेक्षणः, केकराखः—(Mould) संस्कारः, संपातः, रूपं, आकारः, संस्थानं, मूर्तिः *f.*

CASTANETS, *s.* करडिः *m.*, एकताली, एकवर्णी, करताली.

CASTAWAY, *s.* तान्यः, अयासः, अयहशीयः, उत्सृक्तः, महापातकी *m.* (नं), अपात्रेयः.

CASTE, *s.* वर्णः, वर्गः, कुलं, जातिः *f.*; 'of low caste,' विवर्णः, नीचः, प्राकृतः, हीनजातिः *m. f.*, निरूढजातिः *m. f.*; 'of good caste,' सुवर्णः, वर्णश्रेष्ठः, उत्कृष्टजातिः; 'of mixed caste,' सङ्कीर्णः; 'loss of caste,' जातिभंगः—(Outcaste) जातिहीनः-ना-ने, वर्णहीनः, अपसदः, बाह्यालः.

CASTELLAN, *s.* दुर्गाधिपतिः *m.*, दुर्गाधिकारी *m.* (नं), दुर्गाधक्षः, कोटिपालः.

CASTELLATED, *s.* (Formed like a castle) दुर्गाकारः-रा-रे, कुटाकृ...

-तिः-ति.

CASTER, *s.* (A thrower) क्षेपकः, क्षेपा *m.* (नं), क्षसिता *m.* (नं), प्रास्—(A calculator) गणकः, गणयिता *m.* (नं).

TO CASTIGATE, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति-यितुं), तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं or caus. शासयति-यितुं), अनुशास्.

CASTIGATION, *s.* दण्डः, साहसं, शिष्टिः *f.*, अनुशासनं, ताडः, ताडनं, निग्रहः.

CASTIGATORY, *a.* दण्डः-खी-यडं, साहसिकः-की-कं, प्रायश्चित्तिकः-की-कं.

CASTING-HOUSE, *s.* सन्धानी, लोहादिद्रावणस्थानं, भातुविलयनशाला, कुपशाला.

CASTING-NET, *s.* क्षेपणिः *f.*-खी, हस्तेन प्रक्षेपणीयं सद्यश्चोत्तोलनीयं लघुजालं.

CASTLE, *s.* दुर्गं, कुटः, कूटः, कोटः, कोटिः *f.*—(Castle in the air) गगनकुसुमं, अनर्थकवासना, अनर्थकभावना, मनोरथसृष्टिः *f.*

CASLING, *s.* गर्भपतितः, गर्भेष्टुतः, गर्भभष्टः.

CASTOR, *s.* (A beaver) जलजन्तुविशेषः, जलमार्जारविशेषः—(A hat)

पृश्नीकजलजन्तुलोमनिर्मितम् अधुनातनमुष्मिर भूतं शिरस्कं शिरस्त्रं.

CASTOR-OIL, *s.* एरखतैलं, एरखरसः, रुपुतैलं, अमखतैलं.

CASTRAMETATION, *s.* शिविरनिवेशनविद्या, कटकनिवेशनं, कटकसमावासः, रचना.

TO CASTRATE, *v. a.* वृषणी उत्कृत् (c. 6. कृनति-कर्तितुं) or छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), वृषणहृयं उत्तद् in caus. (-पादयति-यितुं).

CASTRATED, *p. p.* छिन्नवृषणः-खा-खी, छिन्नमुष्कः-ष्का-ष्के, मुष्कशून्यः-न्या-न्यं.

CASTRATION, *s.* वृषणच्छेदः, वृषणोत्कर्षनं, मुष्कच्छेदनं, वृषणोत्पादनं.

CASTREL, *s.* इयेनः, कपोतारिः *m.*, इयेनजातीयः पक्षिभेदः.

CASTRENSIAN, *a.* शिविरसन्ध्या-न्यनी-न्य (नं), सेनिकः-की-कं.

CASUAL, *a.* आगनुकः-का-कं, आकस्मिकः-की-कं, आपतकः-की-कं, दैवायत्तः-न्ना-न्ते, दैविकः-की-कं, अकायडः-खा-खं, चट्टहः-हा-हं, अचिन्तितः-ता-ते, अतर्कितः-ता-ते, नैमित्तिकः-की-कं.

CASUALLY, *adv.* अकस्मात्, दैवात्, आगनुकप्रकारेण, अचिन्तितं, अतर्कितं.

CASUALNESS, *s.* आकस्मिकत्वं, आगनुकत्वं, दैवायत्तता, दैवाधीनता.

CASUALTY, *s.* सङ्गतिः-तं, अकस्मात्सङ्गतं, देवगतिः *f.*, दैवयोगः, दैवघटनं, आगनुः *m.*, अतिवर्जनं—(Unseen danger) अदृष्टं.

CASUIST, *s.* धर्माधर्मविचारकः, धर्माधर्मविषये विवादी *m.* (नं) or वादानुवादविद्याज्ञः, धर्माधर्मोपदेशकः, काव्याकार्यनिरूपयिदग्धः.

CASUISTICAL, *a.* धर्माधर्मविचारणाधिपयः-या-ये, धर्माधर्मोपदेशसङ्घन्यी-न्यनी-न्य (नं).

CASUISTRY, *s.* धर्माधर्मविचारणविद्या, धर्माधर्मविषये वादानुवादविद्या, काव्याकार्यनिरूपयः, धर्माधर्मोपदेशः, इदं कर्त्तव्यं इदम् अकर्त्तव्यं इति विवेचनविद्या.

CAT, *s.* मानोर, पिडालः, श्रोतुः *m.*, कुन्दमः, मूषकारातिः *m.*, आसुभुक् *m.* (नं), वृषदंशकः, पयस्, आपास्यः, दीमाधः.

CAT-O'-NINE-TAILS, *s.* नवचलिस्सङ्गयुक्ता कशा, नवचञ्जयुक्ता ताडनी, नवप्रतिष्कशयुक्ता अर्धमयिः.

CATACHRISIS, *s.* कुव्यञ्जकविशेषः यथा कर्णोभ्यां पीयते मुरुपी शब्द इति.

CATACLYSM, *s.* भूतसम्भवः, आग्रावः, जलाग्रावनं, पृथिवीग्रावः.

CATACOMBS, *s.* भूमी खाताः शवगोपनयोग्या गूढमार्गाः, अन्तर्भीमश्मशानं.

CATALECTICK, *a.* न्यूनीकाखरः-रा-रे, छन्दोविशेषः.

CATALEPSIS, *s.* ग्रहामयः, अपस्मारः, भ्रमरः, भूतविक्रिया, अङ्गविकृतिः *f.*

CATALOGUE, *s.* परिसंख्या, अनुक्रमणिका, परिगणना, एकैकशः परिसंख्या, सङ्ग्रहः सूचिः *f.*; 'of names,' नामावलिः *f.*

CATAMENIA, *s.* चतुः *m.*, चार्त्तव, रजः *n.* (नं), पुष्यं, योनिरघ्ननं.

CATAPHRACT, *s.* संवन्मिः or सङ्घसबाहयुक्त सन्धारुदः सैनिकः.

CATAPLASM, *s.* उष्कारिका, लेपः, प्रलेपः, उपनाहः.

CATAPULT, *s.* पृष्ठकालीनयोद्धुभिः प्रस्तरप्रक्षेपणे प्रयुक्तो युद्धयन्त्रविशेषः.

CATARACT, *s.* निर्ऋतः-री, ऋटः, वारिप्रवाहः, प्रपातः, सरः-री, प्रप्रवरी, उच्चदेशात् तोयपतनं.—(Disease of the eye) मन्थः, लिङ्गनाशः, झुक्रः, नेत्रपटलं.

CATARRH, *s.* पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः-सः, श्लेष्मा *m.* (नं), कफः.—(Having one) पीनसी *m.* (नं), काशी *m.* (नं).

CATARRHIAL, *a.* पीनसी-सिनी-सि (नं), काशी-शिनी-शि (नं), कफो-फिनी-फि (नं), श्लेष्मलः-ला-लं, पीनससङ्घन्धो-न्धनी-न्धि (नं).

CATASTROPHE, *s.* (Of a drama) निहा, निर्वेहणः.—(Conclusion) परिणामः, निर्वोहः, निर्वृतिः *f.*—(Event) सङ्घतिः *f.*—(Misfortune) आपद् *f.*, विपद् *f.* दुर्गतिः *f.*

CAT-CALL, *s.* रङ्गे प्रेषकाणाम् अप्रसन्नवाचको विस्तरवाद्यविशेषः.

To CATCH, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीते), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), लभ् (c. 1. लभते, लभुं), प्राप् (c. 5. आप्नोति-आप्नुते).—(Lay hold with the hand) सङ्गृह्, परिग्रह्, परामृश् (c. 6. मृशति-मृशुं), अवलम्ब् (c. 1. लब्धते-लब्धुं).—(Receive suddenly) सक्स्माद् ग्रह् or लभ् or प्राप्; 'to catch cold,' पीनसग्रस्तः-स्ता-स्तं भू, पीनसोपहतः-ता-तं भू; 'to catch a distemper,' सम्पक्त्वात् or संसर्गाद् रोगग्रस्तः-स्ता-स्तं भू; 'to catch fire,' सक्स्माद् दह् in pass. (दहते) or दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), लम्बादहः-हा-हं भू, अग्निदीप्तः-भा-भं भू, अग्निं ग्रह्.—(Ensnare, entrap) ग्रह्, धृ, बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), प्रलुभ् in caus. (लोभयति-यितुं), वञ्च् in caus. (वञ्चयते-यितुं); 'to catch fish,' मत्स्यान् धर्तुं or ग्रहीते.—(Come upon unexpectedly) सक्स्माद् आसद् (c. 10. सादयति-यितुं) or समासद् or प्राप्; 'caught out in a fault,' दृष्टदोषः-पा-पं, 'I caught him in the act of stealing,' चोरयन्त्येव तम् सासादयं or उपातिष्ठं.—(Allure) प्रलुभ् in caus., आकृप् (c. 1. कर्षति-क्रुषुं).—(Catch up, snatch, seize) दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपट्, दृत्वा अपनी.—(To spread as contagion) सच्चर् (c. 1. चरति-चरितुं).

CATCH, *s.* (Seizure) ग्रहणं, ग्रहः, सङ्गृहणं, सङ्ग्राहः, धरणं, हरणं.—(Any thing that catches) ग्राहकः-कं, ग्रहः, धरः; 'a latch,' तालकं; 'a clasp,' कुडुपः.—(Prize, advantage) लाभः, प्राप्तिः *f.*, लोभः, फलं.—(A song sung in succession) पद्योपगीतं, परस्परगीतं, परिवर्तकगीतं.

CATCHER, *s.* ग्राहकः, वागुरिकः, जालिकः, लुम्बकः.—(That in which fish, &c. are caught, a snare for animals) मत्स्यघानो, मृगबन्धनी, वागुरा, जालं.

CATCHING, *a.* (Contagious) सञ्चारकः-का-कं, सञ्चारो-रिणी-रि (नं), सम्प्रेक्षीयः-या-यं, त्वाचः-ची-चं.

CATCHPOLE, *s.* आसेहा *m.* (डू), आसेधकर्त्ता *m.* (डू), ग्राहकः, ग्रहिधरः.

CATCHWORD, *s.* मुद्राकरभाषायां परपङ्क्त्यः शब्दः.

CATECHETICAL, *a.* प्रश्नोत्तरिकः-की-कं, प्रश्नोत्तरजयः-यी-यं, प्रश्नोत्तरविशिष्टः-हा-हं, सप्रश्नोत्तरः-रा-रं.

CATECHETICALLY, *adv.* प्रश्नोत्तरक्रमेण, सप्रश्नोत्तरं, प्रश्नोत्तरद्वारेण.

To CATECHISE, *v. a.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण उपदिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or शिक्ष् in caus. (शिक्षयति-यितुं) or अपी in caus. (अप्यापयति-यितुं).—(To interrogate) प्रच्छ् (c. 6. पृच्छति, पृष्ठुं), परीच्छ् (c. 1. -ईच्छते-ईच्छितुं).

CATECHISING, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण शिक्षा or उपदेशः or अध्यापनं, परीक्षा.

CATECHISM, *s.* (Form of question and answer) प्रश्नोत्तरं, कथोपकथनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरविधिः *m.*, प्रश्नोत्तररितिः *f.*, सप्रश्नोत्तरः पाठः.

CATECHIST OF CATECHISER, *s.* प्रश्नोत्तरद्वारेण or प्रश्नोत्तरक्रमेण or प्रश्नोत्तरविधिना उपदेशकः or शिक्षकः or अध्यापकः or पाठकः.

CATECHUMEN, *s.* नवछात्रः, नवशिष्यः, नवाधीयानः, प्राथमकतियकः.

CATEGORICAL, *a.* एकाधिकः-था-थं, व्यक्तः-क्ता-क्ते, मुख्यः-क्ता-क्ते, अवक्रः-क्ता-क्ते, स्पष्टः-हा-हं, स्पष्टाधिकः-था-थं, वाचकः-का-कं, नियतः-ता-तं, पर्याप्तः-प्ता-प्ते, अव्यञ्जनः-ना-नं.

CATEGORICALLY, *adv.* एकाधिकं, मुख्यं, स्पष्टं, स्पष्टाधिकं, अवक्रं, वाचकतया. CATEGORY, *s.* पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समानवर्गः, पदं.—(Of individual application) अव्याप्यवृत्तिः *f.*

CATENARIAN, *a.* शृङ्खलाकारः-रा-रं, शृङ्खलमध्यो-न्धनी-न्धि (नं).

CATENATION, *s.* शृङ्खलता, शृङ्खलनं, पर्यायः, सङ्घन्धः.

To CATER, *v. a.* भोजनादि परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or उपकृप् or सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -निभति-भर्तुं) or युज् in caus. (योजयति-यितुं).

CATERER, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नं), भोजनाधिकृतः, भोजनाधिष्ठाता *m.* (नं), सञ्चादिपरिकल्पकः.

CATERPILLAR, *s.* वृश्चिकः, शूककोटः, कोशवासी *m.* (नं), कोपकारी *m.* (नं).

To CATERWAUL, *v. n.* मत्तविडालवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं), मेनादं कृ.

CATERWAULING, *s.* मत्तविडालरुतं, मत्तमाञ्जरिचिन्ताः, कर्कशरावः, मेनादः.

CATES, *s. pl.* खाद्वन्त्रं, विशिष्टात्रं, भोजनविशेषाः *m. pl.*, मिष्टान्नं.

CAT-GUT, *s.* विडालादिपुरीतोन्नमिता तन्वीः, जन्तुनाडिमयं सूतं, तन्तुः *m.*

CATHARTIC, *s.* रेचकः, रेचनं, विरेकः, विरेचनं, उदरशोधनं.

CATHARTICAL, *a.* रेचकः-की-कं, विरेचकः-की-कं, सधोभागहरः-रा-रं, अतिसारी-रिणी-रि (नं), शोधकः-का-कं.

CATHEDRAL, *s.* महापूजाशाला, महाभजनभवनं, महामण्डपः, महामन्दिरं, महाधर्मीयध्याधिष्ठिता पूजाशाला.

CATHEDRAL, *a.* महाधर्मीयध्वमठसङ्घन्धो-न्धनी-न्धि (नं), महापूजाशालासङ्घन्धीयः-या-यं.

CATHERER, *s.* मृत्रकृच्छ्रपीडितानां मेहमोक्षनार्थं मूत्रमार्गनिवेशयित्वा वक्रनाडिः.

CATHOLIC, *a.* सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, सा रणः-खा-खं, सर्वसाधारणः-खा-खं, सार्वः-धी-धे, सार्वत्रिकः-की-कं, सर्वतीयः-या-यं, सार्वलोकिकः-की-कं, सार्वजनिकः-की-कं, सर्वजनोनः-ना-नं.

CATHOLIC, *s.* सर्वसाधारणमतस्यः, सर्वसामान्यमतधारी *m.* (नं).—(Roman Catholic) रोमीयमतधारी *m.* (नं).

CATHOLICISM, *s.* साधारण्यं, सामान्यं, सर्वसाधारण्यं, सर्वसामान्यं.

CATHOLICON, *s.* सर्वसाधारण्यभेषजं, सर्वसम्मतभेषजं.

CATKINS, *s.* त्रुशासतो लक्षमाना विडालपुष्पाकारा हरितपुष्पश्रेणी.

CATLING, *s.* अस्त्रचिकित्सकैर् अस्त्रवेदेन प्रयुक्तः कर्त्तरिकाविशेषः.

CATOPTRICAL, *a.* वक्ष्यमाणवाद्यपविद्याङ्गसङ्घन्धो-न्धनी-न्धि (नं).

CATOPTRICS, *s.* वाद्यपविद्यायाः प्रतिविम्बविषयकम् अङ्गं.

CATTLE, *s.* गावः *m. pl.*, गोधनं, गोकुलं; 'cattle for draught,' पुरीणः, धुष्यै; 'fit for any draught,' सङ्घपुरीणः, सङ्घपुरावहः; 'rich in cattle,' गोमान्-मती-मत् (नं), गोमी-मिनी-मि (नं); 'capture of cattle,' गोग्रहः; 'cattle-keeper,' गोपालः, पशुपालः; 'the keeping of cattle,' पाशुपाल्यं.

CAVALCADE, *s.* आश्विकयात्रा, सादिनां or अश्वारोहिणां यात्रा or श्रेणी.

CAVALIER, *s.* सारी *m.* (नं), अश्ववारः, आश्विकः, अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (नं), अश्वपहः, हयाकूटः, तुरगी *m.* (नं), तुरङ्गी *m.* (नं).

CAVALIERLY, *adv.* (Disdainfully) सावमानं, अयमानेन, सदर्पं, सगर्भं.

- सायलेपं, सायहेलं.—(To treat cavalierly) अवमन् (c. 4. -मन्ते -मन्तु), अवहा (c. 9. -जानाति -ज्ञानु), कदवीक, लघूक.
 CAVALRY, *s.* आघ, आघिक, सघीय, सघा: *m. pl.*, अघारोहा: *m. pl.*, अघारोहं सेनाङ्गं, अघारुहा: *m. pl.*, अघारोहिन: *m. pl.*, हयारुहा: *m. pl.*, अघयहा: *m. pl.*, सादिन: *m. pl.*, गुरङ्गण: *m. pl.*, गुरङ्गपायिन: *m. pl.*
 To CAVATE, *v. a.* (To hollow) खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खानु), शुषिरीकृ.
 CAVATION, *s.* गूहाले खातं, गूहस्थापक्षान् खाता गुहिः.
 CAUDATED, *a.* पुच्छी -छिनी -छि (न्), लाङ्गुली -लिनी -लि (न्).
 CAUDLE, *s.* प्रभूताभिर् आहार्यं मद्यादिसन्निधितं पानीयं.
 CAVE OF CAVERN, *s.* विठं, विवरं, कन्दरु -रा, गह्वरं, गह्वरं -री, रम्भं, गुहा, गुहागृहं, निर्हेरि: *m.*, दरी *f.*, शैलरम्भं.—(Excavation) खातं, देवखातं, देवखातविठं.
 CAVEAT, *s.* सावधानो भव इति विज्ञापनं, निवेधः, निवेधपत्रं.
 CAVERNED, *a.* (Full of caverns) गह्वरी -रिणी -रि (न्).—(Excavated) खातः -ता -तं.—(Inhabiting caverns) गह्वरपासी -सिनी -सि (न्) or -भाक (न्), विलपासी -मिनी -सि (न्).
 CAVESSON, *s.* अथदमने प्रयुक्तं नासायन्त्रणं.
 CAUGHT, *p. p.* गृहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, प्राप्तः -प्ता -प्रां, लभः -लभं, बद्धः -द्धा -द्धं; 'caught in a net,' जालबद्धः -द्धा -द्धं; 'caught hold of,' सङ्गृहीतः -ता -तं, अवलक्षितः -ता -तं; 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः -पा -पं; 'caught by a glance,' कटाक्षमुहः -ष्टा -ष्टं.
 CAVIAR, *s.* लयणादिस्निग्धं गृहन्मत्स्याङ्कं, लयणाङ्कं मीनाङ्कं.
 To CAVIL, *v. a.* मिथ्या विवादं (c. 1. -वदते -वदितुं) or निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), वाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), दोषं or छिद्रम् अन्विष्य (c. 6. -इच्छति -रयितुं) or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विप्रलम्प (c. 1. -लम्पति -लम्पितुं), दोषीकृ.
 CAVIL, *s.* मिथ्याविवादः, विवादः, उद्ग्राहः, मिथ्योद्ग्राहः, दोषग्रहः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः, छिद्रान्वेषः, मिथ्यापत्तिः *f.*, मिथ्यापत्तिकः, विप्रलापः, वाक्य-खण्डनं, वाक्यविरोधः, अपवादः, वाग्युद्धं, चितखडा, विप्रतिपत्तिः *f.*
 CAVILLER, *s.* विवादशीलः, उद्ग्राहशीलः, मिथ्याविवादी *m.* (न्), उद्ग्राहमलः.
 CAVILLING, *a.* दोषग्रहाद्-हिणो -हि (न्), विवादी -दिनी -दि (न्), छिद्रान्वेषी -पिणी -पि (न्), छिद्रानुसारी -रिणी -रि (न्), घृणी -घिनी -घि (न्), निन्दकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, विरोधादी -दिनी -दि (न्).
 CAVILLEGALLY, *adv.* मिथ्याविवादपद्धतं, विवादशीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.
 CAVITY, *s.* गह्वरं, छिद्रं, विवरं, खातं, विलं, रम्भं, कोष्ठः, कुहरो, खण्डः, खण्डिः *m.*
 CAUL, *s.* (Covering for the head) शिरोवेष्टनं.—(Membrane encompassing the head of a new-born child) सद्यो योनिजातस्य बालकस्य मस्तकावेष्टकः कोशविशेषः, गर्भवेष्टनं, गर्भाशयः.
 CAULIFEROUS, *a.* प्रकाशविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, काशवान् -वती -वत् (न्), मञ्जरितः -ता -तं.
 CAULIFLOWER, *s.* शाकप्रभेदः, हरितकः, शिपुः *m.*
 CAUSABLE, *a.* उत्पादनीयः -या -यं, उत्पादयितुं शक्यः -क्या -क्यं.
 CAUSAL, *a.* कारणीकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं.—(Causal verb) प्रेरणं.
 CAUSALITY OF CAUSATION, *s.* कारणत्वं -ता, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, प्रयोजककर्तृत्वं.
 CAUSATIVE, *a.* उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, जनयिता -यी -यु (न्).
 CAUSE, *s.* (That which effects, motive, reason) कारणं, हेतुः *m.*, निमित्तं -त्तकं, निदानं, प्रयोजनं, निषण्णनं, कारणं, उपाधिः *m.*—(Origin) प्रभवः, उद्भवः, सम्भवः, योनिः *f.*, योजं, वैजिकं, मूलं;

- 'without cause,' अकस्मात्; 'for this cause,' अनेन हेतुना, तदर्थं, तस्य हेतोः; 'primary cause,' आद्यवीजं, आदिकारणं; 'a good cause,' सन्निमित्तं; 'cause and effect,' कार्यकारणं.—(The person who effects) उत्पादकः, कारकः, कर्ता *m.* (न्), प्रयोजकः, प्रवर्तकः.—(Subject of litigation) अर्थः; 'one who has lost his cause,' साधितः.—(Occasion) प्रयोजनं, कारणं, स्थानं, अवसरः.—(Side, party) पक्षः; 'one's own cause,' आत्मपक्षः.
 To CAUSE, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -यितुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), कृ (α. 8. करोति, कर्तुं), साध् in caus. (साधयति -यितुं), निमित्त (nom. निमित्तपाते). Sometimes भू is used with the dat. c.; as, 'that will cause my destruction,' तन्मम विनाशाय भविष्यति: or even the dative alone may be used; as, तन्मम विनाशाय. Sometimes a phrase like the following may be found; 'I was not the cause of this deed,' इदं कर्म न मत्सामिकं or मत्कर्तृकं.
 CAUSED, *p. p.* कारितः -ता -तं, कृतः -ता -तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, कारणभूतः -ता -तं, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं in comp.; as, 'caused by the wind,' अनिलोद्भवः -वा -वं.
 CAUSELESS, *a.* निष्कारणः -णा -यं, निनिमित्तः -न्ता -तं, अनिमित्तः -न्ता -तं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अहेतुकः -का -कं, अनिदानः -ना -नं, हेतुशून्यः -न्या -न्यं; 'causeless state,' विलक्षणं.
 CAUSELESSLY, *adv.* निष्प्रयोजनं, अकारणं, अकारणात्, निष्कारणं, अनिमित्ततः, निनिमित्तं, असति प्रयोजने, हेतुना विना, हेतुं विना.
 CAUSER, *s.* कारकः, कर्ता *m.* (न्), करः, कारः, उत्पादकः, जनकः, जनयिता *m.* (न्), प्रयोजकः, प्रवर्तकः.
 CAUSEWAY, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, पाली, पिच्छलः, पिच्छिलः, धरणः, संवरं.
 CAUSTIC, *a.* (Burning, corrosive) दाहकः -का -कं, अरुणुदः -दा -दं, अरुष्करः -रा -रं, क्षयकरः -री -रं, तिग्मः -ग्मा -ग्यं.—(Biting, satirical) अरुणुदः -दा -दं, दंशेरः -रा -रं, मर्मभेदी -दिनी -दि (न्), मर्म-स्पृक् *m. f. n.* (श्).
 CAUSTICITY, *s.* अरुणुदत्वं -ता, अरुष्करत्वं -ता.
 CAUTELOUS, *a.* (Cunning, wily) विदग्धः -ग्धा -ग्यं, विषयक्षः -णा -यं.
 CAUTERIZATION, *s.* दाहः, दाहनं, उपयन्त्रेण or तमलोहेन or तिग्मोपय-प्रयोगेण मांसदाहनं, क्षारकर्म *n.* (न्), कृष्णकर्म, क्षारप्रेषं.
 To CAUTERIZE, *v. a.* दह in caus. (दाहयति -यितुं), तमलोहेन or उपयन्त्रेण or तिग्मोपयप्रयोगेण मांसं दह, क्षारम् च in caus. (क्षययति -यितुं).
 CAUTERY, *s.* (Actual) दाहः, उपयन्त्रं, तमलोहेन मांसदाहः, क्षारः.—(Potential) दाहः, क्षीयधीयारुणुदद्रव्यप्रयोगेण मांसदाहः.
 CAUTION, *s.* (Prudent care) अवधानं -नता, सावधानता, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, अवेक्षा, अन्ववेक्षा, अवेक्षा, अप्रमादः, चिन्ता, कार्यचिन्ता, विवेचनं, चेतना, आशङ्क, आशङ्काशीलता.—(Warning) प्रत्यादेशः, अवपेहि or सावधानो भव इति विज्ञापनं, सन्देशः.—(Security) प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, बन्धकः, साधिः *m.*
 To CAUTION AGAINST, *v. a.* प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश; अवपेहि or अवपश्य or सावधानो भव इति विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं); 'he cautioned his sons against evil company,' अमर्त्ससंगीत् सावधाना भवत or अवपश्य इति पुत्रान् प्रत्यादिशत्.
 CAUTIONARY, *a.* (Containing a security) सचन्धकः -का -कं, सपारि-भाष्यः -व्या -व्यं.—(Containing a warning) प्रत्यादेशकः -का -कं.
 CAUTIONED, *p. p.* प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 CAUTIOUS, *a.* सावधानः -ना -नं, कृतावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं

स्वचरितः-ता-तं, अग्रमन्नः-न्ना-न्नं, अग्रमादो-दिनी-दि (न्), समीपः-कारी-रिणी-रि (न्), विमृश्यकारी-रिणी-रि (न्), आशङ्काशीलः-ला-लं, कार्यचित्तकः-का-कं, बुधः-धा-धं.

CAUTIOUSLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, स्वचरितं, अग्रमादेन, अव्येक्षया, साशङ्के.

CAUTIOUSNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अग्रमन्नता, अग्रमादिन्यं.

TO CAW, *v. n.* काकवद् रु (c. 2. रैति, रविर्नु), कै (c. 1. कायति, कातुं), द्रांक्ष् (c. 1. द्रांक्षति, द्रांक्षितुं), ध्मांश्च (c. 1. ध्मांक्षति-क्षितुं).

CAVENNE, *s.* मदीचगुणोपेतः सुतिग्मो रक्तवर्णो उपस्करविशेषः.

TO CEASE, *v. n.* (To be at an end) विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं). उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्ते-वर्त्तितुं), निवृत्, विनिवृत्, शम् (c. 1. शाम्यति, शमितुं), अपया (c. 2. -याति-यातुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विशिद् in pass. (-छिद्यते), विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति-श्रमितुं).—(To desist from) विरम् or निवृत् with abl. c.; 'he ceases from wickedness,' पापाद् विरमति.

TO CEASE, *v. a.* (To put a stop to) निवृत् in caus. (-वर्त्तेयति-यितुं), निवृत्, विरम् in caus. (-रमयति-यितुं), उपरम्, शम् in caus. (शमयति-यितुं).

CEASED, *p. p.* विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, अवरतः-ता-तं, व्युपरतः-ता-तं, निवृत्तः-न्ना-न्नं, प्रशान्तः-न्ना-न्नं, शान्तः-न्ना-न्नं, विगतः-ता-तं, विश्रान्तः-न्ना-न्नं, विशिष्टः-न्ना-न्नं, निरक्तः-न्ना-न्नं; 'one whose fever has ceased,' विगतज्वरः or गतज्वरः or योतज्वरः or शान्तज्वरः; 'one who has ceased from desire after worldly objects,' उपरतविषयभिलाषः-या-यं.

CEASELESS, *a.* अचिरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, निरन्तरः-ता-तं, अनिवृत्तः-न्ना-न्नं, अविश्रान्तः-न्ना-न्नं, नित्यः-त्वा-त्वं.

CEASELESSLY, *adv.* अचिरतं, अनवरतं, निरन्तरं, नित्यं.

CEASING, *s.* चिरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरामः-रमः-रतिः *f.*, आरतिः *f.*

CECITY, *s.* अन्धता-न्धं, तिमिरः, अदृष्टिः *f.*, दृष्टिहीनता.

CECUTIENSY, *s.* दृष्टिवैकल्यं, नेत्रेन्द्रियवैकल्यं, नाकुलान्यं, कुदृष्टिः *f.*

CEDAR, *s.* देवदारुः *m.* रु *n.*, सारः *n.* (स्), आरस्तरुः *m.*

TO CEDE, *v. a.* (To give up) उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विसृज्, विन् (c. 1. -तरति-तरितुं-तरीतुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अनुदा (c. 3. -ददाति-दातुं), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं), प्रोत्सृज् in caus. (-सारयति-यितुं).—(To go over) अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति, अभ्युपेतुं), वशीभू.

CEDED, *p. p.* उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, विसर्जितः-ता-तं, प्रोत्सारितः-ता-तं, वितोषः-शौ-शौ, त्यक्तः-क्ता-क्तं.

CEDRINE OR CEDARN, *a.* देवदारुमयः-यी-यं, देवदारुमखन्धोयः-या-यं.

TO CEIL, *v. a.* अन्नःपटलेन छद् (c. 10. छादयति-यितुं), आच्छद्.

CEILING, *s.* अन्नःपटलः, अन्नच्छादं-दनं, अन्नराच्छादनं, पटलः, शालः.

CELANDINE, *s.* सल्फूरनिर्वोहसविशिष्टः पीतपुष्पं सोपधिभेदः, बहुदुग्धिका.

CELESTIAL, *s.* तक्षकं, तक्षककर्म *n.* (न्), नानारेखादिना चलत्करणाविद्या.

TO CELEBRATE, *v. a.* प्रशंस (c. 1. -शंसति-शंसितुं), स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं),

विख्या (c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं), श्लाघ् (c. 1. श्लाघते, श्लाघितुं), वन्द् (c. 1. वन्दते-दिशुं), पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), आश्रु in caus. (-आश्रयति-यितुं), प्रप् in caus. (प्रथयति-यितुं), प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), अनुवर्ण (c. 10. -वर्णयति-यितुं).—(To perform solemnly) सेच् (c. 1. सेवते, सेवितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं) or सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or आचर् (c. 1. -चरति-चरितुं) or पू (c. 10. पारयति-यितुं).—(To celebrate on the lyre) उपवीण (nom. -वीणयति-यितुं).

CELEBRATED, *a.* विद्युतः-ता-तं, ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्वा-द्धं, कीर्त्तमान्-मती-मन् (त्), कीर्त्तितः-ता-तं.

स्तुतः-त्वा-त्वं, अनुवर्णितः-ता-तं, लभ्यशब्दः-व्या-व्यं, यशस्वी-स्विनी-स्वि (न्), यशस्वान्-स्वती-स्वत् (त्), प्रतीतः-ता-तं, विज्ञातः-ता-तं, विन्नः-न्ना-न्नं.—(In song) उपगीतः-ता-तं, उपगीयमानः-ता-तं; 'to be celebrated,' प्रशंस in pass. (-शम्यते), विश्रु in pass. (-श्रूयते), प्रप् (c. 1. प्रथते, प्रथितुं); 'by mention,' अतिप् in pass. (पठ्यते), परिपठ्.—(As a festival) अभ्युदितः-ता-तं.

CELEBRATION, *s.* (Solemn performance) मेवतं, निषेवतं, विधिवत् पालनं or अनुष्ठानं or आचरणं, अभ्युदयः.—(Praise) स्तुतिः *f.*, स्तवः-वर्णेना, प्रशंसा, पूजा, कीर्त्तनं, उक्तोक्तनं, श्लाघा.

CELEBRITY, *s.* (Fame) कीर्त्तिः *f.*, यशः *n.* (स्), ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, विश्रुतिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्त्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, विश्रायः, प्रया, सम्प्रया, प्रथितिः *f.*, प्रतिष्ठाः 'conferring celebrity,' यशस्करः-री-रं, कीर्त्तिकरः-री-रं.

CELERY, *s.* शीघ्रता, वेगः, जवः, त्वरा, रभसः, तृप्तिः *m.*, आशुगमनं.

CELERY, *s.* अजमोदजातीयः शाकप्रभेदः.

CELESTIAL, *a.* (Relating to heaven, or the sky, divine) स्वर्गीयः-या-यं, दिव्यः-व्या-व्यं, दिविजः-जा-जं, दिविषः-ष्टा-ष्टं, देवः-वी-वं, देवकीयः-या-यं, देवादिः-द्वा-द्धं, मोरः-री-रं, आनन्दोद्यः-द्यौ-द्यं, विहायसः-सी-सं, विहायसीयः-या-यं, नभःस्थः-स्था-स्थं; 'clothed in celestial raiment,' दिव्यस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं; 'celestial nymph,' स्वर्वेश्या.—(Excellent) परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं.

CELIBACY OR CELIBATE, *s.* अविवाहः, अनुवाहः, अपरिणयनं, अपाणिग्रहणं, अविवाहावस्था, अकृतविवाहत्वं; 'living in celibacy,' अविवाहितः.

CELL, *s.* (A small cavity) विलं, छिद्रं, रन्ध्रं, कूपः, कुहरं.—(A small apartment) कुटी, कक्षः.—(In a prison) कारागारे कुटी or कक्षः or उपरोपकं, अवरोधनशालिका, गुप्तिः *f.*—(A cottage) कुटीरः.—(The habitation of a religious person) मठः, आश्रमः.

CELLAR, *s.* गुप्तिः *f.*, भूतिकीलः, अषटः-टिः *m.*, गृहतले or गृहस्थापस्नाद् भूमौ खातो मद्यादिकोष्ठः.

CELLARIST, *s.* धर्मचारिणां मठे मद्यादिरक्षकः or भोजनाधिकारी *m.* (न्).

CELLULAR, *a.* सूक्ष्मकूपविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णः-शौ-शौ, मधुकोपाकारः-रा-रं.

CELSITUDE, *s.* उच्चता, ऊर्ध्वतं, उच्चयः, उत्सेधः, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः.

CEMENT, *s.* (The matter with which two bodies are made to cohere, as mortar) सुधा, लेपः, विलेपः, संलग्नोकरणाधर्मं अतिश्यानद्रव्यं.—(Bond of union) बन्धनं, सन्धन्यं, साबन्धः, सन्धिः *m.*

TO CEMENT, *v. a.* संलग्नोक्तं, संयुज् (c. 7. -युज्ति-युक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), संधिप् in caus. (-संधेयति-यितुं), सधन् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).

CEMENTATION, *s.* संलग्नोकरणं, संयोजनं, संयोगः, सन्धानं, संश्लेषः.

CEMENTED, *p. p.* संलग्नोक्तः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्टः-ष्टा-ष्टं, सधत्तः-द्वा-द्धं, सन्धितः-ता-तं.

CEMETERY, *s.* श्मशानं, प्रेतवनं, पितृवनं, पितृकाननं, पितृवसतिः *f.*, शवसानं, शतानकं, रुद्राक्रोडः.

CENATORY, *a.* रात्रिभोजनसन्ध्या-न्ध्या-न्धि (न्), नक्तभोजनविषयकः-का-कं.

CENOTAPH, *s.* शून्यचैत्यं, चैत्यं, चित्तं, स्थानान्तरे निवसतं मृतजनमुद्दिश्य स्मरणचैत्यं.

CENSE, *s.* कर, राजकर, राजस्व. शुक.—(Rank) पद.
 CENSER, *s.* धूपधारः, धूपपात्र.—(Fire-pan) सङ्गारधानिका.
 CENSOR, *s.* नीतिशास्त्रा *m.* (सु), धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (न), व्यवहारदृष्टा *m.* (दृ), आचारोपदृष्टा *m.* (दृ), कण्टकोद्घोषा *m.* (वे), दण्डप्रणेतृ *m.* (नृ), दोषनिग्रहीता *m.* (नृ), पापनिग्रहकृत्.
 CENSORIAL, *a.* नीतिशिक्षिष्यस्थी-स्थिनी-स्थि (न) or आचारदर्शनसम्बन्धी.
 CENSORIOUS, *a.* निन्दकः-का-कं, घृणी-घिनी-घि (न), दोषग्राही-हिणी-हि (न), गुणघातो-तिनी-ति (न), अपवादकः-का-कं, -दी-दिनी-दि (न), सापवादः-दा-दं, कुवादः-दा-दं, कुवदः-दा-दं, पापदशी-शिनी-शि (न), निन्दाशीलः-ला-लं, छिद्रान्वेषी-पिणी-पि (न), छिद्रानुसारी-रिणी-रि (न), कुत्सावादी-दिनी-दि (न) or अगुणवादी, कुचरः-रा-रं, दोषैकदृक् *m. f. n.*, पुरोभागी-गिनी-गि (न).
 CENSORIOUSLY, *adv.* घृणया, सापवादं, निन्दापूर्वकं, जुगुप्सया, अपवाद-शीलत्वात्, छिद्रान्वेषित्वात्.
 CENSORIOUSNESS, *s.* निन्दकता, अपवादशीलत्वं, छिद्रान्वेषः, परदोषकोर्षेण.
 CENSORSHIP, *s.* नीतिशान्तिपदं, आचारदृष्टपदं, धर्माधिकारः-करणं.
 CENSURABLE, *a.* निन्द्यः-न्या-न्यं, निन्दनीयः-या-यं, निन्दाहिः-है-है, वचनीयः-या-यं, वाच्यः-च्या-च्यं, गर्वः-र्वा-र्वं, गर्हणीयः-या-यं, विगर्हः-र्वा-र्वं, दोषी-पिणी-पि (न), अपराधी-धिनी-धि (न).
 CENSURABLENESS, *s.* निन्द्यता, वाच्यता, वचनीयता, सापराधता.
 CENSURE, *s.* निन्दा, अपवादः, परीवादः, जुगुप्सा-घ्ननं, उपक्रोशः, परिभाषणं, तिरस्कारः, घृणा, उपालम्भः, आक्षेपः, गह्रा, गर्हणं, कुत्सा, निषादः, अघणं, अन्नं, अतोपा.
 To CENSURE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रणिन्द्, प्रतिनिन्द्, विनिन्द्; प्रत्यादिश् (c. 6. दिशति-देष्टुं), परिवद् (c. 1. वदति-वदितुं), अपवद, गर्ह (c. 1. गर्हते, गर्हितुं, c. 10. गर्हयति-ते-यितुं), विगर्ह, परिगर्ह; तिरस्कृ; कुत्स् (c. 10. कुत्सयति-यितुं), अभिकुत्स्, गुप् in des. (जुगुप्सते-भित्तुं), असूय (nom. असूयति-यितुं), उपालम्भ् (c. 1. लभते-लभ्युं), दोषीकृ, धिक्.
 CENSURED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, जुगुप्सितः-ता-तं, तिरस्कृतः-ता-तं, विगर्हितः-ता-तं, निभस्मितः-ता-तं, धिक्कृतः-ता-तं, अवरोधः-या-यं, उपालम्भः-या-यं.
 CENSURER, *s.* निन्दकः, अपवादकः, अपवादी *m.* (न), परिवादी *m.* (न), निन्दाकृत्.
 CENT, *s.* शतं; 'five per cent.' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'two per cent.' द्विकं शतं.
 CENTAUR, *s.* जनुविशेषो यस्य पृष्ठभागः पुरुषाकारः पश्चिमभागश्च सन्धाकृतिः, पृष्ठकालीनकविभिः कल्पितो नरोद्धकायो वान्यपःकायो जनुविशेषः, अर्धेन सधो-र्ध्वेन पुरुषो जनुः, राक्षसः, देवः.
 CENTAURY, *s.* त्रिक्रब्दाद् चतुर्गुण्यसर्वणे स्रोपधिप्रभेदः.
 CENTENARIAN, *s.* (One a hundred years of age) शतायुः *m.* (स), शतयुषः.
 CENTENARY, *a.* शतकः-का-कं, शतिकः-की-कं, शत्यः-त्या-यं.
 CENTENARY, *s.* शतकः, शतं; 'a centenary of years,' वर्षशतं, अष्टशतं, शतयुषं.
 CENTENNIAL, *a.* शतवर्षः-धा-धं, शताब्दः-ब्दा-ब्दं, शतवत्सरः-रा-रं.
 CENTESIMAL, *a.* शततमः-मी-मं.—(Hundredth part) शतभागमध्ये एकभागः.
 CENTIFOLIOL, *a.* शतपत्रः-त्री-त्रं, शतपत्रः-त्री-त्रं, शतच्छदः-दा-दं.
 CENTIPED, *s.* शतपदी *f.*, शतपाद *f.*, शतपादिका, पृषिका, पृथिकः, कौञ्जलीका-का (स).
 CENTO, *s.* (A poem formed by scraps) प्रकीर्णकाव्यं, सङ्कटाव्यं, नाना-

ग्रन्थसङ्गृहीतं काव्यं.—(A collection of a hundred stanzas) शतकः.
 CENTRAL OF CENTRAL, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यः-मा-मं, मध्यमीयः-या-यं, मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यस्थानी-यिनी-यि (न), मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (न).
 CENTRALITY, *s.* मध्यत्वं, मध्यस्थता-त्वं, मध्यमत्वं.
 CENTRE, *s.* (The middle, interior) मध्यः, मध्यः, मध्यस्थानं, मध्यस्थलं, गर्भः, उदरं, अभ्यन्तरं, हृदयं; 'in the centre,' मध्ये, अभ्यन्तरे.—(Of a circle) केन्द्रं, चतुर्ध्वं.
 To CENTRE, *v. n.* (To rest on) अवलम्ब् (c. 1. लङ्घते-लङ्घितुं), समालम्ब्, संश्लि (c. 1. श्रयति-श्रयितुं).—(To meet together in one point) मध्यस्थानं or एकस्थानं प्रति समि (c. 2. समेति, समेतुं), एकत्र समागम् (c. 1. गच्छति-गच्छुं) or सम्मिल् (c. 6. मिलति-मेलितुं).
 CENTRICALLY, *adv.* मध्यतः, मध्यं प्रति, मध्ये, मध्यस्थाने, मध्यमृद्ध्यय.
 CENTRIFUGAL, *a.* केन्द्रापजिगमिषुः-पुः-पु, मध्यापजिगमिषुः-पुः-पु.
 CENTRIPETAL, *a.* केन्द्रजिगमिषुः-पुः-पु, केन्द्राभिपिपतिषुः-पुः-पु, मध्यं प्रति पतयालुः-लुः-लु or पातुकः-का-कं.
 CENTUPLE, *s.* शतगुणः-शा-यं, शतपा *ind.*
 To CENTUPPLICATE, *v. a.* शतगुणं-णां-यं कृ, शतगुणीकृ, शतपा कृ.
 To CENTURIATE, *v. a.* शतभागशः कृ, शतखण्डशः कृ, शतपा कृ, शतखण्डीकृ.
 CENTURION, *s.* शतसेनापतिः *m.*, शतयोधमुख्यः, शतसेन्याधिपतिः *m.*
 CENTURY, *s.* (Space of a hundred years) वर्षशतं, शतवर्षं, वत्सरशतं, अष्टशतं.—(A hundred) शतं, शतकः.
 CEPHALALGY, *s.* शिरोवेदना. शीर्षवेदना. शिरःपीडा, शिरारिः *f.*, शिरोरोगः.
 CEPHALIC, *a.* मस्तकपथ्यः-ध्या-ध्यं, मस्तिष्करोगग्रः-ग्रो-ग्रं.
 CERASTES, *s.* शृङ्गविशिष्टः सर्पप्रभेदः. विषाणी व्यालः, शृङ्गो.
 CERATE, *s.* सिक्वादिनिर्मितः or सिक्वतेलादिमयः द्रव्यशमक उपनाहः.
 CERATED, *a.* सिक्वाकृतः-क्ता-कं, सिक्वमयः-यी-यं, सिक्वानुलिप्तः-मा-मं.
 To CERE, *v. a.* सिक्वेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेष्टुं) or अन्न (c. 7. अन्नति, अन्नं).
 CEREBRAL, *a.* मस्तिष्कमध्यकः-का-कं; 'a cerebral letter,' मूर्खत्वं.
 CEREBRUM, *s.* मस्तिष्कं, मस्तिष्कः. गोर्ध्रं, मस्तकच्छेदः.
 CERECLOTH OF CEREMENT, *s.* सिक्वाकृतं वस्त्रं, शवचस्त्रं.
 CEREMONIAL, *s.* व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, कृत्यं, नियकृत्यं, आहिकाचारः, संस्कारः, क्रियाविधिः *m.*, शास्त्रविधानं.—(Sacrificial) यज्ञकर्म *n.* (न), विधियज्ञः, इष्टिः *f.*
 CEREMONIAL, *a.* वैधिकः-की-कं, वैधः-धी-धं, नैयमिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, व्यावहारिकः-की-कं, ऐष्टिकः-की-कं, पौष्टिकः-की-कं.
 CEREMONIOUS, *a.* अतिशयेन आदरकृत्, अतिशयेन आदृतः-ता-तं or सम्याचारसेवी-यिनी-यि (न), अतिसम्यः-ध्या-ध्यं or अत्यल्लिकृत्, एकान्तसम्यः-ध्या-ध्यं, सम्यग्मन्यः-न्या-न्यं, एकान्तप्रश्रितः-ता-तं, एकान्तप्रणयी-यिनी-यि (न), अतिसमादरकृत्, अत्यादृतः-ता-तं, अतिसमाजनकृत्, अत्यानन्दनकृत्, अत्यनुनयी-यिनी-यि (न).
 CEREMONIOUSNESS, *s.* (The use of too much ceremony) अत्यादरः, अतिशयेन शिक्षाचारानुष्ठानं, or सम्याचारसेवनं, अतिसौजन्यं, अतिप्रश्रयः, अत्यनुनयः, अतिसमाजनं, अतिसमादरः, अत्यानन्दनं.
 CEREMONIOUSLY, *adv.* एकान्तादरपूर्वकं, अतिसमादरेण, अतिप्रश्रयेण, सातिशयसमाजनं.
 CEREMONY, *s.* (Rite) विधिः *m.*, नियमः, संस्कारः, विधानं, कृत्यं, नियकृत्यं, कर्म *n.* (न), नियकर्म *n.* (न), क्रिया, आहिकाचारः, दोष्टा; 'engaged in ceremonies,' दोष्टितः; 'occasional ceremony,' नैमित्तिककर्म *n.* (न); 'marriage ceremony,' विवाहविधिः *m.*—(Form of civility) शिक्षाचारविधिः *m.*, सम्याचारविधिः *m.*, सौजन्यरीतिः *f.*

CERTAIN, a. (Sure) भुवः-वा-वं, अवश्यकः-का-कं, सुनिश्चितः-ता-तं.
—(Not admitting doubt) असन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, असंशयः-या-यं, निःसन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, निःसन्देहः-हा-हं, निःसंशयः-या-यं; 'it is certain,' अत्र न संशयः.—(Settled, determined, resolved) निश्चितः-ता-तं, कृतनिश्चयः-या-यं, निष्पन्नः-जा-जं, नियतः-ता-तं; 'as to time,' कृतकालः-ला-लं.—(Regular) निरः-त्वा-त्वं.—(Infallible) समोयः-या-यं.—(Particular) सविशेषः-पा-पं.—(Some) कश्चित् काचित् किञ्चित्, कोऽपि कापि किमपि, कश्चन काचन किञ्चन; 'some few,' कतिचित् *ind.*, कतिपयः-या-यं, कियान्-यतो-यत् (तु); 'a certain person,' कश्चित्; 'a certain lion,' कश्चित् सिंहः, or in more modern Sanskrit एकः सिंहः; 'certain people,' कतिपयलोकाः; 'certain teachers,' कियन्तोऽध्यापकाः; 'on a certain time,' एकदा, कदाचित्, विशेषकाले.
CERTAINLY, adv. अवश्यं, निश्चितं, सुनिश्चितं, असंशयं, भुवं, नूनं, खलु, किल, नाम, तस्यैव, संशयं विना, अत्र न संशयः, कः सन्देहः, कोऽत्र सन्देहः.
CERTAINTY, OR CERTAINTY, OR CERTITUDE, s. निश्चयः, निर्णयः, नैश्चित्यं, अवश्यकता, दृढप्रमाणं, भुवत्वं, असन्दिग्धता; 'certainties,' भुवाणि.
CERTIFICATE, s. प्रमाणपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, निर्णयपत्रं, निश्चयपत्रं, सत्यापनपत्रं, निदर्शनपत्रं, आगमपत्रं, निर्णेत m. (तु).
TO CERTIFY, v. a. (To inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विशा.
—(To bear testimony, give proof) प्रमाणीकृ, सममाणं-णां-यं कृ, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सत्ताकृ, प्रमाणपत्रेण or अभिज्ञानपत्रेण निर्णयं कृ.
CERVICAL, a. यैवः-यी-वं, यैवेयः-यी-यं, कण्ठः-रह्वा-रह्वं.
CERULEAN, a. नीलः-ला-लं, नीलवर्णः-णी-यं, आकाशवर्णः-णी-यं.
CERUMEN, s. (Ear-wax) कर्णमलः-लं, तोकर्म, कर्णगुणः, कर्णविद् (घ).
CERUSE, s. (White lead) श्वेतरश्मनं, शुक्लवर्णः शीसकविशेषः.
CESARIAN, a. (Operation) गर्भोच्छेदनं, भ्रूणोत्कर्षणं.
CESS, s. (A sum levied) करः, शुल्कः-त्वं, राजस्वः.—(The act of assessing) करग्रहणं, शुल्कग्रहणं.
TO CESS, v. a. (To assess) करं or शुल्कं or राजस्वं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं) or हा in caus. (हापयति-यितुं).
CESSATION, s. विरतिः f., विरामः, अवरतिः f., उपरतिः f., निवृत्तिः f., विनिवृत्तिः f., निवृत्तिः f., निवर्तनं, निवर्तनं, विच्छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षयः; 'cessation of arms,' अवहारः.—(Without cessation) अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं; 'cessation of affection,' खेहच्छेदः.
CESSAVIT, s. समुक्कजनो वर्षेऽथप्रभृति अथ यावत् करं न दत्तवान् इति ज्ञापनार्थं लेख्यं.
CENSIBLE, a. तज्यः-ज्या-ज्यं, प्रदेयः-या-यं, विसर्जनीयः-या-यं.
CESSION, s. त्यागः, परित्यागः, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, समर्पणं.
CESSMENT, s. करग्रहणं, शुल्कग्रहणं, राजस्वग्रहणं, करदापनं.
CESSOR, s. नियतपदमनिरपेक्षानात् or करदानमन्दादन्नात् पूर्योक्तलेख्यद्वारेण अभियोक्तव्यः.
CESTUS, s. रतिवेसला, रतिरसना, रतिकलापः.
CETACEOUS, a. तिमिजातीयः-या-यं, मीनरजातीयः-या-यं.
CEYLON, s. (The island) सिंहलद्वीपः, सिंहलं, लङ्का.
CHAD, s. पाठीनः, महुरः, शुक्नी f.
TO CHAFE, v. a. (To rub, make hot by rubbing) घृष् (c. 1. घर्षति, घर्षितुं), बाष्प, निवृष्, संवाहं कृ, घर्षणेन तप् in caus. (तापयति-यितुं).—(To irritate) तप् in caus., परितप्, बाष् (c. 1. बाधते, बाधितुं).—(To make angry) कुप् in caus. (क्रोधयति-यितुं), प्रकुप्,

रुप् in caus. (रोषयति-यितुं).
TO CHAFE, v. n. तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सक्तप्, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), क्रिश् (c. 4. क्रिश्यते, क्रेशितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति-ते, कोपितुं), प्रकुप्, रुष् (c. 4. रुष्यति, रोषितुं), क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोडुं), मनु (nom. मनूयति); 'chafing,' आतपमानः-ना-नं.
CHAFE, s. प्रकोपः, उन्नायः, परितापः, मनस्तापः, क्रेशः, रोषः, मन्युः m., समर्षः.
CHAFER, s. पिङ्गशरीरो धनमोदी भमरप्रभेदः.
CHAFF, s. बुसं, बुषं, तुषः-पा. तुज्जं, तुज्जधान्यकं, धान्यकत्वं, कडङ्गरः, निष्पावः.—(Freed from the chaff) निलुषः-वा-वं.
TO CHAFFER, v. a. षष् (c. 1. पणते, पणितुं or पणायति-यितुं), पणं कृ, पणीकृ, विपणीकृ, कुसितप्रकरणेण पणायो कृ or क्रयविक्रयं कृ.
CHAFFERN, s. उदस्थाली, स्थाली, पिठरः, उखा.
CHAFFINCH, s. बुसप्रियः सुद्रुपप्रभेदः.
CHAFFLESS, a. निलुषः-पा-पं, बुसहीनः-ना-नं, तुपरहितः-ता-तं.
CHAFFY, a. तुपमयः-यी-यं, तुपोपमः-मा-मं, लघुः-पु-पु.
CHAFING-DISH, s. अङ्गारधानिका, अङ्गारशकटी f., अङ्गारिः f., रिणी, कटाहः.
CHAGRIN, s. क्रेशः, मन्युः m., शोकः, विडम्बना, व्यथा, असमोयः.
TO CHAGRIN, v. a. दुःस् (c. 10. दुःस्यति-यितुं), क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रेशितुं), व्यप् in caus. (व्यथयति-यितुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), सक्तप्, परितप्, शुष् in caus. (शोचयति-यितुं).
CHAGRINED, p. p. आगतमन्युः-न्युः-न्यु, सव्यथः-पा-पं, दुःखितः-ता-तं, उड्गिनः-ग्ना-ग्नं.
CHAIN, s. शृङ्खलः-ला-लं, रासः.—(Fetter) लोहबन्धनं, लोहबन्धं, निगडः-डं, बन्धनं, पाशः; 'a gold chain,' कनकशृङ्खलः.—(A series) श्रेणी, पर्यायः, परिक्रिं f., अनुक्रमः, माला; 'a chain of causes,' कारणमाला.
TO CHAIN, v. a. शृङ्खलया or निगडेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति-यितुं), निगड (nom. निगडयति-यितुं).
CHAINED, p. p. शृङ्खलितः-ता-तं, निगडितः-ता-तं, शृङ्खलाबद्धः-डा-डं.
CHAIN-PUMP, s. शृङ्खलासंचारितं जलोत्थोलनयन् or पटीयन्.
CHAIN-SHOT, s. शृङ्खलाबद्धं युद्धयन्त्रात् प्रक्षेपणीयं लोहगोलद्वयं.
CHAIN-WORK, s. शृङ्खलकर्म n. (न), शृङ्खलारूपेण निर्मितं यत् किञ्चिद् विरलकर्म.
CHAIR, s. घोडे, आसनं, विष्टरः, विस्तरः, संवेशः.—(Wheel-chair) घर्षं.
CHAIRMAN, s. सभापतिः m., सभाधिकृतः, गोधीपतिः, शेरी m. (न), प्रामाणिकः.—(One whose profession it is to carry a chair) प्रवहणिकः.
CHAISE, s. यानविशेषः, रयः, क्रोडारणः, पुष्परयः, वाहनं.
CHALCOGRAPHY, s. ताश्चफलके or पिक्चलफलके लिखनविद्या.
CHALDRON, s. पिठरः, उखा, स्थाली, उदस्थाली, पिष्टपचन.
CHALICE, s. कंसः, पात्रं, भाजनं, शरावः, यज्ञपात्रं, यज्ञभाजनं.
CHALK, s. कठिनी, खटिनी, कठिका, खटिका, खडिका, पूर्यः-यै, श्वेत-धातुः m., शुक्लधातुः, वर्णलेखा, पायुर्मृत् f., शिलाधातुः, सितोपलः, पाकसुक्का धवलमृत्तिका.—(Red chalk) मैरेयं, अर्थं, गिरिजं, अश्वजं, शिलाजुत्त m.
TO CHALK, v. a. (To mark with chalk) कठिन्या चिह् (c. 10. चिह्यति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).
CHALK-CUTTER, s. कठिनीखनकः, कठिनीखनिता m. (न), शुक्लधातुखनकः.
CHALKY, a. कठिनीमयः-यी-यं, श्वेतधातुपूर्णः-णी-यं, कठिनीसंयुतः-हा-हं.
TO CHALLENGE, v. a. चाहे (c. 1. -ह्यति-4ते-ह्यातुं), उपाहे, समाहे; इन्द्रयुद्धार्थं or नियुद्धार्थं चाहे; स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते, स्पर्धितुं), आक्रुद् (c. 1. -क्रुदति-क्रुदितुं), प्रवर्षे (c. 10. -अर्थयति-यितुं).—(To accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).—(To claim as one's own due)

आत्मसात्, स्वीकृतं, मम देयं or मयं दातव्यामात ज्ञापयित्वा ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं) or in des. (जिघृक्षति - क्षितुं).
CHALLENGE, s. आह्वानं, समाह्वयः-ज्ञानं, योषसेरावः, क्रान्तिः, अभियुद्धः.
—(A writing containing a challenge) युद्धाह्वानपत्रं, द्वन्द्वयुद्धार्थम् आह्वानपत्रं.

CHALLENGED, *p. p.* आहृतः-ता-ते, समाहृतः-ता-ते, कृताह्वानः-ना-नं.
CHALLENGER, s. आह्वानकर्ता *m.* (कृ), समाह्वानकृत्, समाह्वता *m.* (तृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).

CHALLENGING, s. (Act of) आह्वानं, हृतिः *f.*, हवः, क्रन्दनं, स्पृष्टा.
CHALYBEATE, *a.* अयःसंशुष्टः-श-ष्टं, लोहव्याघ्रः-भा-त्रं, लोहगुणविशिष्टः-श-ष्टं, लोहपदितः-ता-तं; 'a chalybeate pill,' अयोमुद्रः.

CHAMADE, s. युद्धे पराजयसूचकं or सम्प्रदानसूचकं पटहाडनं.
CHAMBER, s. कोष्ठः, प्रकोष्ठः, शाला, शालिका, आगारः-रं. गृहं, स्थलं, आवासः, वासभवनं, कक्षः, कुटी, कुटिः *f.*; 'bed-chamber,' शयनागारः, सप्रनिकेतनं, शयनशाला, शय्यावेगम *n.* (न); 'an inner chamber,' उपरोधकं, कक्षानरं; 'an upper chamber,' उपरिस्थः प्रकोष्ठः; चन्द्रशालिका, शिरोगृहं.—(A cavity) कोष्ठः, गर्भः, विलं, कुहलं.
To CHAMBER, *v. n.* लम्पटवत् स्त्रियो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम्, लम्पटाचारः-रा-रं अम्.

CHAMBERING, s. स्त्रीगमनं, नाय्यभिगमनं, स्त्रीसेवा, नाटोप्रसङ्गः, लम्पटता.
CHAMBERLAIN, s. शयनाभिषेकः, अन्तःपुरवक्त्रो *m.* (न), अन्तर्वेशिकः, कञ्चुकी *m.* (न), स्थापयः, वस्त्रगृहाधीशः, द्वाःस्थितदर्शकः, बन्धुलः.
CHAMBERMAID, s. शयनशालायां शय्यादिपरिकल्पिका परिचारिका or दासी.
CHAMELEON, s. सरटः, सरटः, प्रतिमुख्यः, कुलाहकः. See CAMELEON.
To CHAMFER, *v. a.* स्रम्भस्य परितः सीताकारा रेखा लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

CHAMFER OF CHAMFRET, s. स्रम्भस्य परितो लिखिता सीताकारा रेखाः, स्रम्भरेखा, स्रम्भसीता.

CHAMOIS, s. घातप्रभोयः, वनछागजानोयो गिरिप्रियो महावेगो जनुभेदः.
CHAMOMILE, s. अतिनिकरसविशिष्टः सुगन्ध औषधिभेदः.
To CHAMP, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति, चर्वितुं), दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं), परिदंश्, दन्तपर्यं कृ; 'to champ the bit,' खलीनं परिदंश्.
CHAMPAIGN, s. समभूमिः *f.*, समभूभागः, समस्थलं-ली, समप्रदेशः, निर्धनभूमिः *f.*
CHAMPARA, s. (A plant) चम्पकः, चाम्पयः, हेमपुष्पकः, स्थिरगन्धः, स्थिरपुष्पः.—(Its flower) गन्धफली.

CHAMPIGNON, s. उन्नाप्रभेदः, उन्नाकः, उन्डिलीन्धं, शिलीन्धं.
CHAMPION, s. (A warrior) भटः, सुभटः, वीरः, प्रवीरः, योद्धा *m.* (कृ), प्रयुक्तः *m.*, विक्रान्तः, गह्वरः, नासीरः.—(A defender) रक्षकः, रक्षिता *m.* (तृ), परिरक्षी *m.* (न).

CHANCE, s. देव्यै, देवयोगः, देवगतिः *f.*, घटना, देवघटना, सङ्गतिः *f.*, अकस्मात्सङ्गतं, आगन्तुः *m.*, अतिवर्त्तनं.—(Unfortunate chance) विषद्, आपद्; 'a game of chance,' अद्यादिक्रीडा, द्यतः; 'trusting too much to chance,' देवपरः, देवापन्नः, देवाचिन्तकः; 'by chance,' अकस्मात्, देवात्, देवघटना, घटनया, अनपेक्षं, प्रमादेन.—(State of doubt) संशयः; 'committed to chance,' संशयस्थः-स्या-स्यं.

To CHANCE, *v. n.* अकस्मात् सम्भू (c. 1. भवति-भवितुं) or सम्पद् (c. 4. पद्यते-पद्युं) or समापद् or उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं) or समुपस्था, or आपद् (c. 1. पतति-पतितुं).

CHANCEL, s. घृणाशालायाः पृष्ठदिश्यो महापवित्रत्वाद् व्यवधानेन अपरुद्धो भागः, मन्दिरस्य प्राचीनभागः.

CHANCELLOR, s. महाप्रादिवाकः, प्रधानधर्मोध्यक्षः, महाविचारकः, महा-शासनकर्त्ता *m.* (कृ).—(Chancellor of the Exchequer) कोशाधीशः.—(Of the University) राजविद्यालयाधिपतिः *m.*

CHANCELLORSHIP, s. महाप्रादिवाकत्वं, प्रधानधर्मोध्यक्षस्य पदं or अधिकारः.
CHANCE-MEDLEY, s. डिष्टाहव अनिच्छतो नृहारा or मनुष्यमारणं.

CHANGER, s. विदुषिः *m.*, उपदेशः, गलितवृत्तः. See CANCER.

CHANCERY, s. दण्डनेष्टव्यं शमका महाविष—सभा, महाविचारस्थानं, धर्मी-यतानियामकः सभाविशेषः.

CHANDALA, s. (An outcaste or man of a degraded tribe) चाण्डालः, चण्डालः, मातङ्गः, निषादः, दिवाकीर्तिः, षड्रथः, जनङ्गमः, अनेवासी, पुङ्गवः, प्रवः.

CHANDELER, s. दीपवृक्षः, दीपपादपः, शिलातरुः, शिलावृक्षः, दीपाधारः.

CHANDLER, s. (A huckster) पात्रोवहः, वैपथिकः, विवथिकः; 'a corn-chandler,' धान्यमायः.—(One who makes or sells candles) दीपिकाकृत्, दीपविक्रेता *m.* (तृ).

To CHANGE, *v. a.* विकृ (c. 8. करोति-कर्तुं), अन्यरूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, विपथेन (c. 1. अस्यति, अस्मितुं).—(To barter) निमं (c. 1. मयति मातुं), विमं, विनिमं, परिवृत् in caus. (चर्वन्मयति-यितुं); 'he changes beans for sesamum-seed,' तिलेभ्यः प्रति मापान् ददाति.—(To change the mind) अन्यमानसीभू, विपरीतं विज्ञा (c. 9. ज्ञानाति-ज्ञातुं).—(To change a note) हुडिकापरं मुच-योरुपादिभिः परिवृत्.—(To change gold for coin of less value) सुवर्णरुपादिकं कुप्यनाणकणकपदादिविः परिवृत्.—(To change one's clothes) वासीमि अवताय or विहाय or अवमुच्य अपराणि परिधा (c. 3. दधाति-धानुं).

To CHANGE, *v. n.* विकृ (c. 8. कुरुते), विकृतीभू, अन्यथा भू, अन्यरूपः-पी-पं भू, भिन्नरूपः-पी-पं भू, विकृताकारः-रा-रं भू; 'the mouse was changed into a cat,' मृषिको विडालः कृतः.—(To change in mind) विमनीभू.—(To change one's evil course) पापाद् विनिवृत् (c. 1. वर्त्तते-वर्त्तितुं) or निवृत्.

CHANGE, s. विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, वैक्रीयै, परिणामः, विपरिणामः, विपथ्ययः, परिवर्त्तः, अन्यथाभावः.—(Vicissitude) सावृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*; 'of the seasons,' चतुर्पथ्ययः.—(Variety) वैचित्र्यं, विभेदः.—(Reformation) निवर्त्तनं.—(Small money) अल्पसारे धनं यथा कुप्यनाणकणकपदेकादि, अल्पाधेमुद्रा, सुद्रमुद्रा.—(Place where merchants meet) वणिक्समागमचत्वरं, श्रेष्ठिचत्वरं.—(Of the moon) अमावसी, प्रतिपत्, चन्द्रपरिवर्त्तः, पञ्चसन्ध्या *m.*; 'of mind,' बुद्धिभेदः.

CHANGEABLE, *a.* (Possible to be changed) विकार्यः-ध्या-ध्यं.—(Fickle) अस्थायो-पिनी-पि (न), अस्थिरः-रा-रं, अधीरः-रा-रं, चलः-ला-लं, चलच्चिरः-त्ता-तं, चपलः-ला-लं, सङ्कुमुकः-का-कं, नैकभावाश्रयः-या-यं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अत्यमनः-नाः-नः (स), अत्यमानसः-सो-सं.—(Inconstant) अनिरः-त्ता-तं.

CHANGEABLENESS, s. अस्थिरता, अस्यर्थ्य, चटच्चिन्ता, चञ्चलत्वं, चापत्यं.

CHANGED, *p. p.* विकारितः-ता-तं, विकृतः-ता-तं, वैकृतः-ता-तं, कृत-विक्रियः-या-यं, अन्यरूपः-पी-पं, परिणतरूपः-पी-पं, विपथेस्तः-स्ता-स्तं, विकृताकारः-रा-रं-रं.—(In feelings) विमनीकृतः-ता-तं, विमनीभूतः-ता-तं.

CHANGELING, s. कुलीनपुत्रेण परिवर्त्तितो धात्रीपुत्रः; वेतालेन सुरुषबालकम् अपहृत्य तस्य स्थाने उपसज्जितः कुरुषबालक इति केचित् मन्यन्ते; उपसज्जितपुत्रः, उपकल्पितपुत्रः, कृत्रिमपुत्रः, पुत्रप्रतिनिधिः *m.*

CHANGER, s. हुडिकापरमुच्यरुपादिपरिवर्त्तकः.

CHANNEL, *s.* (A strait) सङ्कटं.—(The bed of a river) नदीभासं, नदीपाथं, गर्भः, नदीगर्भः.—(A long excavation, a canal) कुत्पा, उपकुत्पा, खातं, नालः, प्रणालः.—(A narrow passage) सङ्कीर्णपथः.—(Furrow of a pillar) सन्भरेखा, सन्भसीता.—(A stream) झोतः *n.* (सं).

TO CHANNEL, *v. a.* खन् (c. 1. खनति, खनितुं, खातुं), उत्खन्, कुत्पाः कृ, सीताः कृ.

TO CHANT, *v. n.* गै (c. 1. गायति, गातुं), प्रगै, उगै, सुच (nom. सुच्चायते), पद् (c. 1. पठति, पठितुं).

CHANT, *s.* गीतं, गेयं, गानं, गाथा, खेलिः *f.*, स्तोत्रं.

CHANTED, *p. p.* गीतः-ता-तं, परिगीतः-ता-तं, पठितः-ता-तं.

CHANTER, *s.* उद्गाता *m.* (नृ), गायकः, गेयुः, गाथिकः, सुध्रुवः *m.*

CHANTICLEER, *s.* उषाकलः, कुकुटः, कृकवाङ्मूः, यामघोषः.

CHAOS, *s.* महाभूतादिसाङ्ख्ये, प्राजगत्सृष्टेर जलादिभूतानाम् अस्तव्यस्तता, एकार्णवः.—(Confusion) सङ्करः, साङ्ख्ये, संख्योभः, व्यस्तता, अव्यक्तता.

CHAOTIC, *a.* सङ्करीकृतः-ता-तं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं, अपटोन्नरः-रा-रं, सङ्कीर्णः-शो-शं, सङ्कुलः-ला-लं, एकार्णवीभूतः-ता-तं, अव्यक्तः-क्ता-क्तं, अलक्षणः-खा-खं.

TO CHAP, *v. n.* (To break into gapings from the effect of cold) शीतोपहतत्वात् चुद् (c. 4. चुडति, चुडितुं) or विदल् (c. 1. -दलति -दलितुं) or चिभिद् in pass. (-भिद्यते) or चिद् in pass. (-दीव्यते) or चिद् in pass. (-चिद्यते) or स्पुद् (c. 6. स्पुडति, स्पुडितुं).

CHAP, *s.* (Cleft, chink) चुटितं, चुटिः *f.* -दो, छिद्रं, रन्ध्रं, गर्भः, भित्तिः *f.*; 'in the feet,' पाददारी, अलसः.—(A person, a fellow, contemptuously) माणवः-वकः, मनुष्यकः, नागरः.

CHAPE, *s.* (The catch of any thing by which it is held) बन्धनी, बन्धनकौलकः, सङ्ग्रहणार्थं दन्तकः, ग्रहणी, रक्षणो, आलानं.

CHAPEL, *s.* (Shrine) देवागारः, देवतागारः, देवायतनं, देवालयः.—(A small place of worship subject to a church) महामन्दिराधीनो क्षुद्रपूजाशाला, अप्रधानमन्दिरः.—(Of ease) दूरस्थैः सेवितं क्षुद्रभजनभवनं.

CHAPELRY, *s.* क्षुद्रमन्दिराधिकारः, पृथ्वीकपूजाशालाधीनो भूमिभागः.

CHAPERON, *s.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढाम् तरुणीम् उपास्ते या मध्यमययस्ता भाविनी or कुलीना स्त्री.

TO CHAPERON, *v. a.* नृत्यगीतादिसमाजे अनूढां तरुणीं युवतिगणं वा उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), or उपचर् (c. 1. -चरति -चरितुं).

CHAFFALLEN, *a.* ज्ञानवदनः-नो-नं, मलिनमुखः-खो-खं, हताशः-शा-शं.

CHAFITER, *s.* सन्भशीर्षं, सन्भमस्तकः, सन्भशङ्कं, ऊर्ध्वस्तम्भः, सन्भस्य ऊर्ध्वभागः.

CHAPLAIN, *s.* पुरोहितः, कुलाचार्यः, सृष्टिक *m.* (नृ), कुलगुरुः *m.*, कुलविप्रः.

CHAPLAINSHIP, *s.* पुरोहित्यं, पुरोहितपदं, कुलाचार्यपदं, आख्यं.

CHAPLET, *s.* माला, माल्यं, शृङ्गः *f.* (नृ), दाम *n.* (नृ), कुसुमावतंसकं, निर्यूहः, आपोडा; 'chaplet-maker,' मालाकारः, मालिकः; 'chaplets worn in different positions,' गर्भकः, प्रभङ्गकं, ललायकं, मालकं, वैकक्षकं, आपोडः, शेरलः.

CHAPMAN, *s.* आपथिकः, विपणी *m.* (नृ), क्रयिकः, विक्रयिकः.

CHAPPED, *p. p.* चुटितः-ता-तं, चुटितवान्-यतो-वन् (नृ), विदलितः-ता-तं, चिभिद्-जा-जं, विदीर्णः-शो-शं, छिद्-जा-जं.

CHAPS, *s. pl.* (The mouth of a beast of prey) आस्यं, मुखं, वदनं, हनुः *m.*—(Entrance of a channel) सङ्कटमुखं, सङ्कटप्रवेशः.

CHAPTER, *s.* (Division) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पञ्च *n.* (नृ), परिच्छेदः, विच्छेदः, काण्डः-खं, खण्डः-खं, स्कन्धः, उच्छासः, आश्वासः, प्रकरणं, लघकः.

—(An assembly of canons) महामन्दिरं प्रधानपुरोहितानां सभा.
TO CHAR, *v. a.* (To burn wood to a cinder) अङ्गारसात्कृ, अङ्गारीकृ.
अङ्गार (nom. अङ्गारयति-यितुं); ईपहृ (c. 1. -दहति -दह्युं).

TO CHAR, *v. n.* (To work at other's houses by the day) गृहसम्मानने उदकवाहने इत्यादिकृत्तकर्मणि एकदिनमात्रं यावद् व्यापृता भू or नियुज् in pass. (-युज्यते).

CHAR-WOMAN, *s.* गृहसम्मानने उदकवाहने इत्यादिकृत्तकर्मणि एकदिनमात्रं नियुक्ता or व्यापृता चेटी, प्रत्यहं भूति गृह्णाति या कर्मकरी, दिनिकाचेटी, दिनिकाप्रेषा, प्रेषा, मैरिन्नी.

CHARACTER, *s.* (Disposition) शीलः-लं, शीलत्वं-ता, स्वभावः, वृत्तिः *f.*, स्वरूपं, स्वाभिप्रायः, चारित्र्यं.—(Property, peculiarity) भावः, गुणः, विशेषः.—(Natural character) स्वभावः, निमग्नः, प्रकृतिः *f.*—(Mark) लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं.—(Letter) अक्षरं, वशः-शं.—(Handwriting) सहस्राक्षरं.—(Personage in a drama) भूमिका.—(Reputation, honour) मय्योदा, कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (सं).—(Dignity) गौरवं

CHARACTERISTIC, *a.* लाक्षणिकः-की-कं, लाक्षण्यः-स्या-स्यं, विशेषकः-का-कं, विशेषणः-शा-शं, स्वाभाविकः-की-कं, गुणावाचकः-का-कं.

CHARACTERISTIC, *s.* लक्षणं, विशेषलक्षणं, संलक्षणं, लिङ्गं, चिह्नं, विशेषः-यणं, अभिज्ञानं, संज्ञा, गुणः, उपाधिः *m.*, स्वधर्मः, स्वभावः; 'generic property,' समानाधिकरणः; 'specific property,' जातिवत्.

CHARACTERISTICALLY, *adv.* विशेषतस्, सविशेषं, लक्षणतस्.

TO CHARACTERIZE, *v. a.* लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), संलक्ष्, उपलक्ष्; विशिष् in caus. (-शेषयति-यितुं), चिह् (c. 10. चिहयति-यितुं).—(To give an account of the personal qualities) गुणदोषान् व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -व्याप्तुं).

CHARACTERIZED, *p. p.* विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशेषितः-ता-तं, सविशेषः-पा-यं-पयः-शा-शं, लक्षितः-ता-तं, संलक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, कृतलक्षणः-शा-शं, लिङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (नृ).

CHARADE, *s.* सर्वज्ञोभट्टः, वडेमानः, प्रवहिका, पद्यविरचिता प्रज्ञदूती यथा किंस्विच्छीघ्रतरं वायोः किंस्विद्धतरं तृणात् मनः शीघ्रतरं वाताच्चिन्ता बहुतरा तृणादिति.

CHARCOAL, *s.* अङ्गारः-रं, निघापकः, दग्धकाष्ठं, दग्धेयं.

TO CHARGE, *v. a.* (Accuse) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं), अभिशप् (c. 1. -शपति -शप्ते), अभिशप्स् (c. 1. -शंसति -शंसितुं), अपिधिष् (c. 6. -धिपति -धेयुं).—(Impute a crime to any one) दोषं कस्मिंश्चिद् आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं).—(Enjoin, exhort) आदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश्, प्रयादिश्, निर्दिश्, उपदिश्; आज्ञा in caus. -ज्ञायति-यितुं).—(Intrust) निधिष्, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सम् in caus. (-अप्रेयति-यितुं).—(Impose as a task) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योकुं, c. 10. -योजयति-यितुं).—(Attack) अभिद्रु (c. 1. -द्रयति -द्रोतुं); आस्क्रु (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिधाप् (c. 1. -धावति -ते-धावितुं).—(Burden, load) भारं न्यस्, or निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), पृ (c. 10. पूरयति-यितुं) with inst. c.—(Ask a price) मूल्यं प्राप्ये (c. 10. -अप्रेयते -ति -यितुं).

CHARGE, *s.* (Care, custody) मुनिः *f.*, रक्षा, रक्षणं; 'to take charge of,' रक्ष् (c. 1. रक्षति, रक्षितुं), सधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्टातुं).—(Trust) निक्षेपः, उपनिक्षेपः, न्यासः, उपन्यासः, उपनिधिः *m.*; 'to give in charge,' निधिष् (c. 6. -धिपति -धेयुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं). नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योकुं).—(Commission, office, task.

duty) नियोगः, अधिकारः, भारः, व्रतं, धर्मः.—(Mandate, command) आदेशः, आज्ञा, शासनं.—(Exhortation) प्रत्यादेशः, उपदेशः.—(Accusation) अभियोगः, अभिशापः, अभिशंसनं, अपवादः.—(Imputation) दोषारोपः, दोषकल्पनं; 'to lay a crime to any one's charge,' दोषं कल्पित्वा आरुह in caus. (रोपयति-यितुं).—(Onset, attack) संशरणं, आस्तन्दः, अभवस्तन्दः, उपघातः, अभिक्रमः, आक्रमः; 'charge sounded by musical instruments,' आउसुरः.—(Burden) भारः, घुरा.—(Charge of a gun) यष्टुर्गुलिकादिकम् एकवारे पुञ्जाडौ निवेशयितुं.—(Expense) व्ययः.—(Price) मूल्यं, धनं.

CHARGEABLE, *a.* (Liable to be accused) अभियोग्यः-या-यं, अभियोज्यः-या-यं.—(Imputable) आरोपणीयः-या-यं.—(Causing expense) व्ययकारी-रिणी-रि (न्).

CHARGED, *p. p.* (Loaded) पुञ्जितः-हा-हं, धुरीणः-शा-शं, धुरीणः-या-यं, भारवान्-वती-वत् (त्), भारक्रान्तः-न्ता-न्तं, अभियुक्तः-या-यं, गम्भ-भो-भं in comp.; as, 'a cloud charged with water,' अभ्योगभो जलदः.—(Accused) अभियुक्तः-क्ता-क्तं, अभिशस्तः-स्ता-स्तं.—(Injoined) समादिष्टः-हा-ष्टं, प्रत्यादिष्टः-हा-ष्टं.—(Made to pay) दायितः-ता-तं.—(Imputed) आरोपितः-ता-तं.

CHARGER, *s.* (Large dish) बृहत्पात्रं, पात्रं, भाजनं.—(War-horse) वारकीरः, योषहरः, युद्धाश्वः, युद्धयात्री *m.* (न्).

CHARILY, *adv.* परिश्रितप्रकारेण, भितप्रकारेण, परिमितं, अनुकूलतेन, अत्यशयः.

CHARIOT, *s.* रथः, चक्रपानं, गन्त्री, गन्त्रीरथः; 'of war,' स्यन्दनः, शताश्वः; 'of the gods,' विमानः-न्तं; 'covered chariot,' कर्णीरथः, हयनं; 'pleasure-chariot,' क्रीडारथः; 'chariot-race,' रथचर्या; 'chariot-horse,' रथ्यः; 'warrior mounted on a chariot,' स्यन्दनारोहः, रथाकूटः, रथी *m.* (न्).

CHARIOTEER, *s.* मूतः, यन्ता *m.* (न्), नियन्ता (न्), अधिरथः, रथवाहकः, सादिः *m.*, सारथिः *m.*, चातुरिकः, प्राजिता *m.* (न्), क्षत्ता *m.* (न्), सव्येष्टा *m.* (न्), दक्षिणस्थः, प्रवेष्टा *m.* (न्).

CHARITABLE, *a.* (Kind in giving alms and assisting the poor) कृपणवत्सलः-ला-लं, दरिद्रवत्सलः-ला-लं, दीनवत्सलः-ला-लं, कर्तृवत्सलः-का-कं, दानशीलः-ला-लं, दरिद्रोपकारी-रिणी-रि (न्) or परोपकारी, अन्नदाता-त्री-त्रं (न्) or भिक्षादाता, दयालुः-लु-लु, दरिद्रपोषा-ष्टो-ष्टं (ष्ट), दरिद्रपालकः-का-कं, सर्वभूतानुकम्पकः-का-कं, भस्मात्मा-त्मा-त्वं (न्).—(Kind in judging of others) परदोषसहनः-ता-तं, अनन्यकः-का-कं, अमलरः-रा-रं.

CHARITABLY, *adv.* दरिद्रोपकारशीलत्वात्, दयाया, सदयं, दयालुवत्, दीनवत्सलवत्, दरिद्रपोषवत्, सानुकम्प्य.—(Without malignity) अनन्यया, अमलरं, परदोषसहनवत्.

CHARITY, *s.* (Kindness to the poor, liberality) दरिद्रोपकारः, दरिद्रपालनं, दरिद्रपोषणं, दया, कारुण्यं, दयालुत्वं, दानशीलता, कृपा, सुकरं, पुण्यं.—(Almsgiving) भिक्षादानं, दानं, दानधर्मः.—(Alms) भिक्षा, भैक्षं, भिक्षाक्षं, पुण्यं, पुण्यकं; 'for charity,' पुण्यायें.—(Christian charity, love) प्रेम *n.* (न्), सर्वभूतानुकम्पः, सर्वप्रणिनः प्रति प्रेम.

CHARLATAN, *s.* निष्ठापिक्तिकः, दुष्टिकितिकः, छद्मवेष्टा, आयुर्वेदानभिज्ञः.—(Deceiver) छली *m.* (न्), मायो *m.* (न्), कपटी *m.* (न्).

CHARLATANICAL, *a.* आयुर्वेदपरिहृतः-डा-डं, निष्ठापिक्तिसाधनधीयः-या-यं, कापटिकः-की-कं, आसिकः-की-कं, दाम्बिकः-की-कं.

CHARLATANRY, *s.* निष्ठापिक्तिसा, दुष्टिकितिसा, आयुर्वेदानभिज्ञता, छलं, कपटः-टं, छद्म *n.* (न्), धम्भः, प्रतारणं, वचनं, वाक्छलं.

CHARLES'S WAIN, *s.* सप्तर्षयः *m. pl.*, चित्रशिलसिद्धिनः *m. pl.*, शकटाकृति नक्षत्रं.

CHARLOCK, *s.* शस्यखेत्रप्ररोही पीतपुष्पविशिष्ट खोपधिभेदः.

CHARM, *s.* (Words having mystic power) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः.—(Charm, amulet) कवचः-चं, संबद्धं-ता, गारुडः; 'subduing by charms, &c.' वशीक्रिया, अभिचारः, संबद्धं-ता; 'under the influence of a charm,' अनुमन्त्रितः-ता-तं, अभिमन्त्रितः-ता-तं.—(Something of power to charm or allure) प्रलोभनं, विलोभनं.—(Beauty) मुग्धता, शोभा, कान्तिः *f.*, श्रीः, सौन्दर्यं.

TO CHARM, *v. a.* (To enchant) मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुग् in caus. (मोहयति-यितुं), अभिमन्त्र (c. 10. मन्त्रयते-यितुं), अनुमन्त्र, अभिचर (c. 10. चारयति-यितुं).—(To rejoice the mind) मनो हृ (c. 1. हरति, हर्षं) or र्मु in caus. (रमयति-यितुं), हृष् in caus. (हर्षयति-यितुं).—(To allure) प्रलोभ in caus. (लोभयति-यितुं).

CHARMED, *p. p.* (With joy) हृतमानसः-सी-सं, हृष्टमानसः-सी-सं, प्रह्लादितः-ता-तं, उल्लासितः-ता-तं.—(By incantations, &c.) अभिमन्त्रितः-ता-तं, अनुमन्त्रितः-ता-तं, अभिचारितः-ता-तं, वशः-शा-शं, वशीभूतः-ता-तं, वशीकृतः-ता-तं, वशतापन्नः-चा-चं, मोहितः-ता-तं, आकृष्टः-हा-ष्टं.

CHARMER, *s.* (A dealer in charms) गारुडिकः, जादुलिकः.—(An enchanter) अभिचारी *m.* (न्), रिणी *f.*, मायो *m.* (न्), यिनी *f.*, मायाकारः, मोहो *m.* (न्), हिनी *f.*—(Word of endearment applied to a woman) प्रिया, वत्सा, मुग्धा.

CHARMING, *a.* मनोहरः-रा-रं, मनोरमः-ना-नं, रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, कमनीयः-या-यं, सुभगः-गा-गं, कान्तः-न्ता-न्तं, मोदकः-का-कं, हर्षकरः-री-रं, विचित्रः-त्रा-त्रं, सश्रीकः-का-कं, आकर्षकः-का-कं, आकृष्टवान्-वती-वत् (त्), असेचनकः-का-कं; 'a charming woman,' मुग्धा, प्रमदा.

CHARMINGLY, *adv.* मनोरमं, रमणीयप्रकारेण, रम्यं, रमणीयतया, विचित्रं, सुभगं, यथा मनो ह्रियते तथा, मनोहरप्रकारेण.

CHARMINGNESS, *s.* रम्यत्वं, रमणीयता, कमनीयता, मनोहरत्वं, सखीकृता.

CHARNEL-HOUSE, *s.* श्वास्थिस्थानं, अस्थिसंस्थानं, श्मशानं, श्वास्थिगृहं.

CHARRED, *p. p.* अङ्गारितः-ता-तं, अङ्गारसाकृतः-ता-तं, छिद्रेदग्धः-ग्धा-ग्यं.

CHART, *s.* वेलालेख्यं, वेलापटः, समुद्रयात्रिणां पथदर्शनाय नदीसमुद्रवेला-लेखादिभिर् अङ्कितं पथं, समुद्रवीषादीनाम् आलेख्यं, नौकाकूटानां पथदर्शकं पथं.

CHARTER, *s.* शासनं, शासनपत्रं, राजाज्ञापत्रं, प्रामणिकपत्रं, धर्मकीलः, पट्टः.—(Privilege) अधिकारः.

CHARTERED, *p. p.* राजादिसकाशात् शासनपत्रेण अधिकारयुक्तः-क्ता-क्तं.

CHARY, *a.* परिमितः-ता-तं, मितः-ता-तं, अमृत्कलः-स्ता-स्तं, सावधानः-ता-तं, अवहितः-ता-तं, विचक्षणः-शा-शं.

TO CHASE, *v. a.* (To hunt) मृग (c. 10. मृगयते-यितुं), मृगया कृ, आसिद् (c. 1. लेटति-लेटितुं), परिकल् (c. 10. कालयति-यितुं).—(To pursue) अनुधाव् (c. 1. धावति-धावितुं), पश्चाद्वाव्, अभिधाव्, अनुमु (c. 1. सरति-सर्त्तुं), अन्विष् (c. 4. इष्यति-इषितुं), अनुहा (c. 1. तिहति-हातुं), अनुवृत् (c. 1. वचते-वर्त्तितुं), पश्चाद्वाव्.—(To drive away) निरस् (c. 4. अस्थति-असितुं), अघास्; निराकु; अघानुद् (c. 6. नुदति-नोक्तुं), हृ in caus. (द्रावयति-यितुं).—(To chase gold and silver vessels) राजतानि भाषानि रेखादिना अलङ्क or उपकु.

CHASE, *s.* (Hunting) मृग्यं, मृगया *f.*, सेटः-टं, आसेटः, आखोदनं, पापडिः *f.*, आखोदनं, पराधिः *f.*; 'he went to the chase,' मृगयायै गतः or मृगयां कर्त्तुं गतः.—(The game hunted) जाल्लं.—(Pur-

suit, running after) अनुधावनं, अभिधावनं, पश्चाद्धानं, अनुसरणं, चन्वेयणं, मृगणं.—(Open ground fit for hunting) मृगव्ययोग्यो निर्वनभूमिभागः, जाङ्गलभूमिः.

CHASED, *p. p.* अनुधावितः-ता-तं, मृगितः-ता-तं, द्रावितः-ता-तं.

CHASER, *s.* मृगयुः *m.*, आखेटकः, अनुधावकः, अनुसारी *m.* (नं), द्रावकः, पश्चाद्धानकः.

CHASM, *s.* छिद्रं, अवटः-टिः *m.*, विषरं, विलं, रन्ध्रं, दर्री, गर्भः, कुहरं, शुषिरं, रोकं, विरोकं, विद्रं, टक्कः, भङ्गः, भक्कैरा, रोपं, रहकं.

CHASTE, *a.* अलस्यटः-टा-टं, यतनैधुनः-ना-नं, सङ्गतः-त्ता-तं, अकामः-ना-नं, अपांगुलः-ला-लं, यतनैधुयः-या-यं, जितेन्द्रियः-या-यं, निष्कामः-भा-भं, ऊर्ध्वरेताः-ताः-तः (स्), अच्यसनी-निनी-नि (नं), धर्मेश्वरी-रिणी-रि (नं), संयतोपस्यः-स्या-स्यं, अच्यभिचारो-रिणी-रि (नं); 'a chaste wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती *f.* अच्यभिचारिणी, कुलवधूः; 'most chaste,' महासती; 'a chaste woman,' कुलस्त्री, कुलपालिका.—(Pure, correct, as language, &c.) शुद्धः-द्धा-द्धं, विशुद्धः-द्धा-द्धं, शुषिः-चि-चि, निम्बलः-ला-लं.

CHASTELY, *adv.* निष्कामं, उपस्यनियहेण, इन्द्रियसंयमेन, शुद्धं, शुषि.

TO CHASTE OR CHASTISE, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, दस् (c. 10. दस्यति-यितुं), वियत् (c. 10. -यातयति-यितुं), दखं प्रणो (c. 1. -खयति-खेतुं).

CHASTISED, *p. p.* शिष्टः-ष्टा-ष्टं, शासितः-ता-तं, दखितः-ता-तं, ताडितः-ता-तं, दुःखितः-ता-तं.

CHASTISEMENT, *s.* शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, दखः, साहसं, अनुशासनं, नियहः.—(Of a pupil) शिष्यशिष्टिः *f.*

CHASTISER, *s.* शासिता *m.* (नृ), शास्ता *m.* (स्त्री), दखप्रणेता *m.* (नृ), साहसकृत्.

CHASTITY, *s.* उपस्यनियहः, उपस्यसंयमः, इन्द्रियनियहः, जितेन्द्रियत्वं, यतेन्द्रियत्वं, निष्कामता, ब्रह्मचर्यं.—(In a woman) सतीत्वं, साध्वीत्वं, पातिव्रत्यं, कुलवधूत्वं; 'a sage of perfect chastity,' ऊर्ध्वमन्यो *m.* (नं).

TO CHAT, *v. n.* संलप (c. 1. -लपति-लपितुं), कथोपकथनं कृ, वृषाकथां कृ, आलस्यवचनं कृ, सम्भाष (c. 1. -भाषते-भाषितुं).

CHAT, *s.* कथोपकथनं, संलापः, वृषाकथा, अनर्थककथा, सम्भाषः, सङ्गथा, कथायोगः, सम्प्रवदनं, आलस्यवचनं.

CHAPELLANY, *s.* दुर्गोपकाराधीनं भूमिखण्डं, दुर्गोपधीनो भूमिप्रदेशः.

CHATELLE, *s. pl.* अस्त्रावरधनं, द्रव्यं, विभवः, सामग्री-ग्रन्थं.

TO CHATTER, *v. n.* (To talk idly) जल्प (c. 1. जल्पति, जल्पितुं), प्रलप (c. 1. -लपति-लपितुं, c. 10. -लापयति-यितुं), विलप, कथोपकथनं कृ, वृषाकथां कृ.—(To make a noise as a jay, &c.) किकि or चटचट or चित् शब्दं कृ. चटचट (nom. चटचटायते), कै c. 1. (कापति, कान्तुं), कूज (c. 1. कूजति, कूजितुं).—(To make a noise by colliding the teeth) कटकट (nom. कटकटापयति-यितुं), दनैर् दनान् निक्षिप (c. 7. -पिनष्टि-पेष्टुं).

CHATTER OF CHATTER NG, *s.* (Idle prate) वृषाकथा, प्रलापः, विप्रलापः, विलपनं, जल्पनं, प्रजल्पः, वाक्चापत्यं, अतिकथा, इतिकथा, निरर्थक-कथा, कलना.—(Noise of a jay, &c.) चटचट *ind.*, रुक् *f.* (च्), किकि शब्दः, चित् शब्दः.

CHATTERER, *s.* जल्पकः, जल्पाकः, उपजल्पी *m.* (नं), वाचालः, गायनः वादकः.

CHATTY, *a.* संलापी-पिनी-पि (नं) or प्रलापी, कथोपकथनकृत् *m. f. n.*

CHAUNT, *s.* See CHANT.

TO CHAW, *v. a.* चर्व (c. 1. चर्वति, चर्वितुं c. 10. चर्वयति-यितुं).

CHAWDRON, *s.* चन्नं, पुरीतम् *m. n.*, नार्डिः *f.*, -डो, धमनो.

CHEAP, *a.* अत्यमूल्यः-त्या-त्यं, अत्यार्थः-चा-चं, सुमूल्यः-त्या-त्यं, सुलभः-भा-भं, अत्यमूल्येन श्रेयः-या-यं or लभ्यः-भा-भ्यं, नूनः-ना-नं. TO CHEAPEN, *v. a.* (To bid for, attempt to purchase) अमकमूल्यं दित्तामीति षट् (c. 1. वदति-दितुं); नूनमूल्यं दा in des. (दित्सति-दितुं).—(To lessen value) मूल्यं नूनोक् or अत्योक्.

CHEAPLY, *adv.* अत्यमूल्येन, अत्यार्थेण, सुमूल्येन, सुलभं.

CHEAPNESS, *s.* सुमूल्यं, अत्यमूल्यता, प्रत्यार्थत्वं, मूल्यमूनता, सुलभता.

TO CHEAT, *v. a.* वञ्च in caus. (वञ्चयते-ति-यितुं), परिवञ्च, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्यं), विप्रलभ्, छल् (c. 10. छलयति-यितुं).

CHEAT, *s.* (Fraud) छलं, वचनं, कपटः.—(Cheater) वचकः, छली *m.* (नं), धूर्तः, प्रतारकः, कूटकः, कपटिकः, कपटी *m.* (नं), कितवः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, उपधिकः.

CHEATED, *p. p.* वञ्चितः-ता-तं, परिवञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं, मुषितः-ता-तं, अतिसंहितः-ता-तं.

CHEATING, *s.* वञ्चनं, छलनं, प्रतारणं-शा, कपटः-टं, व्याजः, कैतवं, अतिसन्धिः *m.*, अतिसन्धानं, कूटः-टं.

TO CHECK, *v. a.* यम् (c. 1. यञ्जति, यन्तुं), संयम्, नियम्, विनियम्, नियह (c. 9. -गृह्णाति-हन्ती-यहीतुं), विनियह, सन्नियह, वृ in caus. (-चारयति-यितुं), निवृ, निरुप् (c. 9. -रुहति-रोह्यं), अवरुप्, सन्निरुप् प्रतिषिप् (c. 1. -पेधति-पेध्यं), विवृ in caus. (-धारयति-यितुं), स्तम्भ in caus. (स्तम्भयति-यितुं), विहम्भ.

CHECK, *s.* संयमः, नियहः, निवारः, रणं, यन्त्रणं, निरोधः, विरोधः, संरोधः, प्रतिषेधः, यन्ता-न्ती-नृ (नृ).—(As of the perspiration) विहम्भः.

CHECKED, *p. p.* संयमितः-ता-तं, संयतः-ता-तं, नियमितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं, निरुद्धः-द्धा-द्धं, संरुद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं, नियन्त्रितः-ता-तं.

TO CHECKER OR CHEQUER, *v. a.* अष्टापदप्रकारेण व्यत्यस्तरेखा लिखिता चित्रविचित्रोक् or चित्र (c. 10. चित्रयति-यितुं) or द्वि-त्रिकू or नाना-रङ्गीकू or कर्तुरीकू.

CHECKERED, *p. p.* चित्रविचित्रः-चा-चं, अष्टापदप्रकारेण चित्रितः-ता-तं, कर्तुरितः-ता-तं, द्विरङ्गीकृतः-ता-तं, नागावर्णः-शा-शं.

CHECKERWORK, *s.* अष्टापदप्रकारेण चित्रविचित्रकर्म *n.* (नं), चित्रविचित्रकाव्यं.

CHECKMATE, *s.* जयकारी शारिपरीणायाः, शारिपरीणायां येन परः स्वशारीनं परियेतुम् अक्षमः सन् परीङ्गितो भवति.

CHEEK, *s.* गण्डः-खंडं, कपोलः, कन्दलः, गण्डस्थलः-ली, गजः; 'the two cheeks,' गण्डो; 'colour in the cheek,' कपोलरागः.

CHEEKBONE, *s.* कपोलफलकः, गण्डफलकः-कं.

CHEER, *s.* (Provisions, entertainment) साहारः, भोजनं, भोज्यं, सत्कारः.—(Heart, courage) वीर्यं, धैर्यं, स्थैर्यं, स्थिरता, तेजः *n.* (स्); 'be of good cheer,' समाश्रसिहि. (Air of countenance) वदनं, मुसं, आकारः.—(Shout of joy) प्रणादः, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, धन्यवादः.

TO CHEER, *v. a.* (Incite) प्रोत्सह in caus. (-साहयति-यितुं), प्रबुद् (c. 10. -बोदयति-यितुं).—(Gladden) हृष् in caus. (हर्षयति-यितुं), परिहृष्, प्रहृष्, ह्लाद् in caus. (ह्लादयति-यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), उन्नस् in caus. (-लासयति-यितुं).—(Comfort) आश्रस् in caus. (-आसयति-यितुं), समाश्रस्, विश्रस्, सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं).

TO CHEER-UP, *v. n.* प्रत्याश्रस् (c. 2. -श्रसति-श्रसितुं), आश्रस्, समुत्था (c. 1. -तिष्ठति-यातुं), हृष् (c. 4. हृषति, हर्षितुं), प्रतिमहृष्, आनन्द (c. 1. -नन्दति-नन्दितुं), ह्लाद् (c. 1. ह्लादते, ह्लादितुं); 'cheer up' समाश्रसिहि, साहसं कुरु, सुस्थिरो भव.

CHEERED, *p. p.* प्रहर्षितः -ता -तं, समाश्वासितः -ता -तं, आश्वासितः -ता -तं.

CHEERER, *s.* आश्वासकः, हर्षकरः, आनन्ददः, प्रह्लादकः, प्रहर्षकः.

CHEERFUL, *a.* आनन्दो-न्दिनी-न्दि (नं), आनन्दः -न्दा -न्दं, दुःखः -द्वा -दं, प्रहृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षयुक्तः -क्ता -क्तं, हृष्टदयः -या -यं, दुःखमानसः -सी -सं, हर्षमाणः -शा -शं, प्रफुल्लः -ल्ला -ल्लं, प्रमनाः -नाः -नं (स्), उन्नतः -सा -सं -सितः -ता -तं, उन्नासितः -ता -तं, विकुञ्चलः -शा -शं.—(Having a cheerful countenance) प्रफुल्लवदनः -ना -नं or फुल्लवदनः, मुहसाननः -ना -नं, प्रसन्नवदनः -ना -नं, सदैव प्रसन्नवदनः -ना -नं.

CHEERFULLY, *adv.* सहर्षं, आनन्दं, दुःखमना, हृष्टवत्, प्रसन्नचेतसा.

CHEERFULNESS, *s.* हर्षः, दुःखिः *f.*, आनन्दः, आह्लादः, प्रफुल्लता, चित्तप्रसन्नता, उन्नासः.

CHEERLESS, *a.* निरानन्दः -न्दा -न्दं, अहर्षः -यो -यं, हर्षरहितः -ता -तं.

CHEERLESSLY, *adv.* अहर्षं -र्षितं, निरानन्दं, आनन्दं विना.

CHEESE, *s.* किलाटः -टी, दधिजं, मण्यजं, क्षीरविकृतिः *f.*

CHEESECAKE, *s.* किलाटपिष्टकः, दधिवनतीतादिमयो मोदकविशेषः.

CHEESE-CURDS, *s.* दधि *n.*, किलाटः, पयस्यं, क्षीरजं, आमिषा.

CHEESE-MONGER, *s.* किलाटविक्रेता *m.* (नृ), दधिविक्रयी *m.* (नृ), किलाटविक्रयोपजीवी *m.* (नृ).

CHEESE-PRESS, *s.* दधिसम्पीडनयन्त्रं येन किलाटः सम्पद्यते.

CHEESY, *adv.* किलाटमयः -यी -यं, किलाटगुणोपेतः -ता -तं.

CHELY, *s.* कर्कटनखः, कुलीरादिनखः, कुलीराङ्गुः *m.*, कर्कटपाणिः *m.*

CHEMISE, *s.* स्त्रीलोकभूषणं अनारीयं or अपोवसनं.

CHEMISTRY, *s.* रसायनं. See CHYMISTRY.

To CHERISH, *v. a.* पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), भृ (c. 1. भरति -ते, भर्तुं), भञ्ज् (c. 1. भजति -ते, भक्तुं), उपास् (c. 2. -आसे -आसितुं), दय् (c. 1. दयते, दयितुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं).

CHERISHED, *p. p.* पालितः -ता -तं, पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, संवर्धितः -ता -तं, भर्त्रिमः -ना -नं, अभीष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुन्नतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, हृदिम्युक् (ज्ञ), लालितः -ता -तं.

CHERISHER, *s.* पोष्टाः *l.* (दृ), पोषकः, पालकः, पालयिता *m.* (नृ), भर्त्रिमा *m.* (नृ).

CHERISHING, *s.* पोषः -पणं, पालनं, भरणं, भर्त्रिमा *m.* (नृ).

CHERRY, *s.* अष्टिगन्धः सुद्रुफलविशेषः.

CHERRY-ORCHARD, *s.* वस्त्रमाणवृक्षवाटिका or -वाटी.

CHERRY-TREE, *s.* पृथ्वीफलविशिष्टो वृक्षभेदः.

CHERSONESE, *s.* द्वीपः, अनारीयः -यं.

CHERUB, *s.* स्वर्गी *m.* (नृ) स्वर्गदूतः, स्वर्गीयजनः, दिव्यदूतः, देवदूतः. Modern scholars coin the word किरूबः.

CHERUBIC, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, दिव्यः -व्या -व्यं, स्वर्ग्यः -ग्यो -ग्यं.

To CHERUP, *v. n.* क्लिन्न or चिन्न शब्दं कृ. See To CHIRP.

CHEVRIL, *s.* औषधिभेदो यस्मिन् एककायाद्याद् अनेकमन्त्रय आतपवक्ष्येण प्ररोहति.

CHESS, *s.* चतुरङ्गः; 'moving a piece at chess,' परीक्षायाः.

CHESS-BOARD, *s.* अष्टापदं, शारिफलकं, पञ्चनी, पञ्चनी, पञ्चारी, नयपीठी.

CHESSMAN, *v.* ज्ञानपुत्रकः, सारः, शारः, शारिः *m.*, सारिः *m.* -री *f.* सारिका, सेलिनी, सेलनी.

CHEST, *s.* (The breast) उरः *n.* (स्), वक्षः *n.* (स्), भुजाग्रं, क्रोडं -डाः, 'broad-chested,' उरसान् -सती -सत् (नृ), उरस्कः -स्का -स्कं, उरसिलः.—(A box) भाण्डं, समुद्रः -टकः, समुद्रः, भाजनं.

CHESTNUT or CHESNUT, *s.* श्यावफलविशेषः; 'a chestnut horse,'

शोणः, उकनाहः.

CHEVALIER, *s.* सदी *m.* (नृ), अश्वारोही *m.* (नृ), रथी *m.* (नृ), महारथः, महावीरः, राजपिः *m.*, मानसूचका ख्यातिः.

CHEVAUX DE FRISE, *s.* नागदन्तयुक्तं प्राचीरं, युद्धसमये पारक्षाध्वेधनार्थं शितशत्ययुक्तम् अवरोधकं.

CHEVERIL, *s.* (A kid) छागशावकः, अजशावकः.—(Kid leather) अजशर्म्म *n.* (नृ).

To CHEW, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति, चर्वितुं, c. 10. चर्वयति -यितुं), दनैः पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), विदंश् (c. 1. -दशति -दंष्टुं); 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यापते).

CHEWED, *p. p.* चर्वितः -ता -तं, अवलीढः -ढा -ढं, दनैः पिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CHEWING, *s.* चर्वणं, दन्तपेयणं, रोमन्यः.

CHICANE, *s.* (Prolonging a judicial contest) विवादभिर् मिथ्योक्त-रङ्गार or अससङ्गोद्वाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलम्बनं, मिथ्याप्रौढिः *f.*, मिथ्यापत्तिः *f.*—(Artifice in general) छद्म *n.* (नृ), छलं, व्यपदेशः, अपदेशः, कपटः.

To CHICANE, *v. n.* विवादसमये मिथ्योक्त-रङ्गार or अससङ्गोद्वाहद्वारेण अर्थनिर्णयविलम्बनं कृ.

CHICANER, *s.* मिथ्याविवादी *m.* (नृ), मिथ्यातार्किकः, याज्ञिकः, मिथ्योक्त-रवादी *m.* (नृ), अससङ्गोद्वाहकृत्, जल्पकः.

CHICANERY, *s.* मिथ्याविवादः, हेतुभासः, पक्षाभासः, मिथ्यावादः, मिथ्या-तर्कः, मिथ्याहेतुः, वाक्छलं, मिथ्याप्रौढिः *f.*, जल्पः, कपटः.

CHICK or CHICKEN, *s.* कुकूटशावकः, पक्षिशावकः.

CHICKEN-HEARTED, *a.* भीरुहृदयः -या -यं, हरिणहृदयः -या -यं.

CHICKEN-POX, *s.* रक्तवटीविशिष्टो बालानां रोगः.

CHICK-PEAS, *s.* चणकः, हरिमन्यः -प्यकः.

CHICK-WEED, *s.* पक्षिभुक्तं क्षुद्रौषधिभेदः.

CHIDDEN, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, निभेक्षितः -ता -तं, धिक्कृतः -ता -तं.

To CHIDE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति, निन्दितुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, भर्त्से (c. 10. भर्त्सेयते -ति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सेते -स्यितुं), गह् (c. 1. गहते, गह्ति, धिक्, चाक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं).

To CHIDE, *v. n.* (Clamour) उत्क्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), प्रक्रुश, विक्रुश.—(Quarrel) विषद् (c. 1. -वदते -वदितुं), विप्रवद्, वाक्छलहं कृ.

CHIDER, *s.* निन्दकः, धिक्कर्त्ता *m.* (नृ), परिवादकः, आक्रोशकः.

CHIDING, *s.* निन्दा, परिभाषणं, परीवादः, जुगुप्सा, उपक्रोशः, तिरस्कारः, उपालम्भः, निभेक्षनं, धिक्कारः, धिक्क्रिया, विप्रलापः, वाग्मुहं.

CHIEF, *a.* परमः -मा -मं, परः -रा -रं, उत्तमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -क्यं, प्रमुखः -खा -खं, अग्र्यः -या -यं, अग्र्यः -व्या -व्यं, प्राग्र्यः -व्या -व्यं, अग्र्योयः -या -यं, अग्रियः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुत्तमः -मा -मं, पारमिकः -की -कं, व्यर्थः -व्यो -व्यं, प्रवरः -रा -रं, वरेख्यः -ख्या -खं, पुरोगमः -मा -मं, प्रवहः -हो -हं, पराधीः -धी -धं, अनवराधीः -धी -धं, वृन्दारकः -का -कं, प्रष्टः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं in comp., पुङ्गवः -वा -वं in comp., अग्र्यः -मा -मं in comp.; 'chief minister,' प्रधानमन्त्री *m.* (नृ); 'chief priest,' प्रधानयाज्ञकः; 'chief justice,' धर्मोपाधिकारी *m.* (नृ), धर्मोपध्वजः; 'chief seat,' अग्र्यसनं; 'chief of sages,' देवपिः *m.*; 'chief person,' आदिपुरुषः.

CHIEF, *s.* पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नायकः, मुखरः, पुरोगः, अग्र्यः, अधिपः, अधिपतिः *m.*, अधिपता *m.* (नृ), अध्यक्षः, श्रेष्ठ *m.* (नृ), शिष्टः, गणपतिः, प्रष्टः, उद्ग्रहः, शिरोपवी *m.* (नृ), वृन्दारकः.—(Military chief) सेनापतिः, सेनाग्र्यः, सेनानी *m.*

CHIEFLESS, *a.* अनायकः-का-कं, अनैश्वर्यः-रा-रं, सराजकः-का-कं.
 CHIEFLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, विशेषतः, परमं.
 CHIEFTAIN, *s.* (Leader) मुखरः, पुरोगः, अग्रगः, नायकः, पतिः *m.*, ईश्वरः—(Commander) सेनापतिः, सेनानी *m.*—(Head of a clan) गणपतिः, सामन्तः.
 CHIEFTAINSHIP, *s.* मुख्यता, गणपत्यं, सेनापत्यं, ऐश्वर्यं.
 CHILBLAIN, *s.* पादस्फोटः, पाददारी *f.*, शिशिरजातं घृतं.
 CHILD, *s.* बालः-ला, बालकः, शिशुः *m.*, वत्सः-त्ता-त्सकः, सुतः, पुत्रः, शावकः, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, बालापत्यं, दारकः, तोकं, अर्भकः, माधवकः—(The compellation of an old to a young man) वत्स—(To be with child) गर्भवती or सञ्जातगर्भा भू.
 CHILDBEARING, *s.* प्रसवः, सवनं, पुः *f.*; 'past childbearing,' विगतार्त्तत्वा, निष्कला; 'capable of childbearing,' सरजस्का.
 CHILDBED, *s.* प्रसवावस्था, प्रसवकालः, प्रसववेदना, गर्भवेदनावस्था.
 CHILDBIRTH, *s.* प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, सूतिः *f.*, जननं; 'the pains of childbirth,' प्रसववेदना, गर्भवेदना; 'to suffer the pains of childbirth,' प्राग्प्रसववेदना भू.
 CHILDREAS-DAY, *s.* हेरोदनाघो यिहुदीयराज आख्या सपार्यशिशूनां यध-सुविषय पक्षे *n.* (न).
 CHILDHOOD, *s.* बाल्यं, शैशवं, शिशुत्वं, बालकत्वं, बालभावः, कीमार्गः, शैशवकालः, बाल्यकालः, बाल्यावस्था, अपत्यता, अर्भत्वं.
 CHILDISH, *a.* बालिशः-शा-शं, बाल्यः-या-यं, बालकीयः-या-यं, बाल-योग्यः-या-यं; 'childish prattle,' बालवपनं; 'childish understanding,' बालबुद्धिः.
 CHILDISHLY, *adv.* बालवत्, शिशुवत्, बालकवत्, बालरूपेण.
 CHILDISHNESS, *s.* बालिश्यं, बालपत्यं, बालकीयता, बालरूपत्वं.
 CHILDLSS, *a.* अपुत्रः-जा-जं-जकः-का-कं, निष्पुत्रः-जा-जं, असुतः-ता-तं, अग्रमुतः-ता-तं, पुत्ररहितः-ता-तं, पुत्रशून्यः-न्या-न्यं, अनपत्यः-न्या-न्यं, असन्तानः-ना-नं, निःसन्तानः-ना-नं, अग्रजः-जा-जं, निरन्वयः-या-यं, निर्वेशः-शा-शं; 'a childless woman,' बन्धा. अशिष्टी; 'the state of being childless,' आनपत्यं.
 CHILDLIKE, *a.* बालोपमः-मा-मं, बालसदृशः-शी-शं, बाल्यः-या-यं.
 CHILIAEDRON, *s.* सहस्रभुजः, सहस्रकोणः, सहस्राक्षं.
 CHILIFACTORY, *a.* रक्तजनकः-का-कं. See CHYLIFACTORY.
 To CHILL, *v. a.* शीतोक्, शीतलीकृ.—(Check the perspiration) खेदं विहम् in caus. (सम्भवति-यितुं)—(Discourage) निर्विषं-खां-खं कृ, तेजोहीनं-नां-नं कृ.
 CHILL, *a.* शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, शीतः-ता-तं.
 CHILL, *s.* शीतं, शीतता, हिमं; 'a check to the perspiration,' खेदविहम्.
 CHILLED, *p. p.* शीतोक्तः-ता-तं, हिमार्त्तः-जा-जं, हततापः-या-यं.
 CHILLINESS, *s.* शीतलः, शीतलता, शैत्यं, शीतोष्णः, शिशिरत्वं.
 CHILLY, *a.* शिशिरः-रा-रं, ईषज्जीतः-ता-तं, साशीतलः-ला-लं.
 CHIME, *s.* नानावादिबाणम् एकतालः or एकतानः or तालिकं, अनेकवा-द्यानाम् तानिकं or तैयिकं, श्रुत्यैकं.—(Of bells) अनेकध्वन्यानां तालिकं, ताड्यमानानाम् अनेकध्वन्यानां मुखरशब्दः, घण्टाश्रितं.
 To CHIME, *v. a.* यथा खरैकं or तालिकं जायते तथा नानावादिबाणि बद् in caus. (बादयति-यितुं) or तद् (c. 10. ताडयति-यितुं); घण्टां तद्.
 To CHIME, *v. n.* (To agree) संबद् (c. 1. -वदति-वदितुं), अनुवद्, एकभू, अनुगुणः-शा-शं भू, अनुरूपः-पा-पं भू.
 CHIMERA, *s.* वृषावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना,

दुर्वीरवासना, अनर्थकचिन्ता, अनर्थकभावना, मनोरथमृष्टिः *f.*, आभामः, मृपार्थक्यं, शशविषाणं, कम्बेलीमत्तनुत्राणं.
 CHIMERICAL, *a.* काल्पनिकः-की-कं, मानसिकः-की-कं, मनोरथमृष्टः-हा-हं, वासनाकल्पितः-ता-तं, समूलकः-का-कं.
 CHIMNEY, *s.* धूमरन्ध्रं, धूमपथः, धूमनिर्गमः—(Fire-place) बुत्तिः *f.*, ज्वा, जातिः *f.*, तेमनी, अग्निकुण्डं.
 CHIMNEY-CORNER, *s.* बुत्तिपार्थः, बुत्तिरूपान्तं, बुत्तिपार्थे आसनं.,
 CHIMNEY-PIECE, *s.* बुत्तिशोथं, बुत्तिशिला, बुत्तिरूपि प्रस्तरः.
 CHIMNEY-SWEEPER, *s.* धूमरन्ध्रमस्माञ्चकः, बुत्तिमस्माञ्चकः.
 CHIN, *s.* चिबुकं, चिबुः *m.*, हनुः *m. f.*, चिबिः *m.*, पीचं, जम्भः.
 CHIN-COUGH, *s.* बालानाम् आक्षेपकः कासः, महाकासः.
 CHINA, *s.* (Porcelain) कोलालकं, मृत्तयं भासं, मार्त्तिकं भासं.—(The country) चीनः; 'China-cloth,' चीनांशुकं; 'China-rose,' चीनपुष्पं, जवा.
 CHINE, *s.* सपृष्ठास्थि पृष्ठमांसं, सर्वशः पृष्ठभागः, पृष्ठं, कशेरुका.
 To CHINE, *v. a.* पृष्ठास्थिरूपेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पृष्ठवंशानुलोमं छिद्.
 CHINK, *s.* (Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*—(Sound) शिघ्रितं, छणितं.
 To CHINK, *v. n.* (To open in gaps) स्फुट् (c. 6. स्फुटति, स्फुटितुं). विद् in pass. (-दीयते), फल् (c. 1. फलति, फलितुं).—(To ring as metal) क्लृण् (c. 1. क्लृणति, क्लृणितुं), श्रेष्ठ (c. 2. शिञ्जि, शिञ्जितुं).
 CHINKY, *a.* छिद्रपूर्णः-शी-शं, छिद्रितः-ता-तं, बहुरन्ध्रवान्-यती-यत् (त्)
 CHINTZ, *s.* चित्रितपटं, चित्रकापामं, पटो, पटोलं, चीनांशुकं.
 CHIP, *s.* विदलं, तटं, भिन्नं, भित्तिः *f.*, भिन्नं, खसं, शकलं; 'a chip of wood,' काष्ठखसं.
 To CHIP, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति, तक्षितुं), विदलीकृ, खसोक्.
 CHIP-AXE, *s.* तक्षणी, छिदिः *f.*, तङ्कः, वृक्षभिद.
 CHIPPINGS, *s. pl.* विदलानि, भिन्नानि, खसानि, तटानि.
 CHIRAG, *s.* वातरोगविशेषो यत्र करमात्रम् उपहतं, हस्तशोषः.
 CHIROGRAPHER, *s.* हस्तलेखकः, लिपिकः, कायस्थः, अक्षरजीवकः.
 CHIROGRAPHY, *s.* हस्तलेखनं, लेखनविद्या, लिपिः *f.*, लिखनं.
 CHIROMANCER, *s.* हस्तरेखाद्वयान् शुभाशुभदर्शकः, हस्तरेखाविद्याज्ञः.
 CHIROMANCY, *s.* हस्तरेखाद्वयान् शुभाशुभदर्शनं, हस्तरेखाविद्या, अङ्गविद्या.
 To CHIRP, *v. n.* पक्षिवत् कञ् (c. 1. कृजति, कृजितुं), अनुकृञ्, विकृञ्, क्लिञ् or चिल्ल शब्दं कृ, मुरारि कृ.
 CHIRPING, *s.* कृजितं, रायः, मुरारिः *m.*, वाशितं, रुतं, काकली-लिः.
 CHIRURGEON, *s.* कायश्ल्यादिभिषक् *m.* (न). See SURGEON.
 CHISEL, *s.* व्रश्चनः, तक्षणी, तङ्कः, वृक्षभेदी *m.* (न), वृक्षादनः, शिलाभेदः, शिलाकुट्टकः, शैलभित्तिः *f.*
 To CHISEL, *v. a.* तक्ष् (c. 1. तक्षति, तक्षितुं), व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चितुं).
 CHIT, *s.* (A child) बालः-ला, बालकः, शिशुः *m.*, शावकः—(A freckle) तिलः-लकः, नटुलः.
 CHIT-CHAT, *s.* विषममालापः, विषमकथितं, वृषाकथा, सङ्कथा, जल्पः.
 CHITTERLINGS, *s. pl.* पञ्चन्ताणि *n. pl.*, पशुनाड्यः *f. pl.*, पुरीतत *m. n.*
 CHITTY, *a.* बालकीयः-या-यं, बाल्यः-यी-यं, बालिशः-शा-शं.
 CHIVALROUS, *a.* सुविक्रान्तः-न्ता-नं, महावीर्यः-व्या-यं, धामवान्-यती-यत् (त्).
 CHIVALRY, *s.* (Knighthood) सादिपदं, रथिपदं, महारथत्वं.—(Prow-ess) सुविक्रान्तः, सुवीर्यं, धाम *n.* (न). पौरुषं, कम्बोदारं, रणोत्साहः.
 CHIVES, *s.* पुष्पकेशरायं, पुष्पपक्षायाणि *n. pl.*
 CHOCOLATE, *s.* अमेरिकादेशीयवृक्षफलं, तम्बलनिर्द्धेतं पानीयं.
 CHOICE, *s.* (The act) वरणं, वृत्तिः *f.*, वरः—(The power of choise)

between two things.) विकल्पः-त्यक्तः; 'choice of a husband by a bride,' स्वयंवरः; 'the best of any thing,' उत्तमभागः, परभागः, उत्तमोऽयं, रत्नं in comp.; 'of one's own choice,' कामतमः, इच्छातमः, यथेच्छितं, यथेष्टं, यथाकामं.

CHOICE, *a.* उत्तमः-मा-मं, सङ्कोचः-मा-मं, विशिष्टः-हा-हं, शिष्टः-हा-हं, अनुत्तमः-मा-मं, मनोनीतः-ता-तं, विशेषः-वा-वं, सारः-रा-रं, सारवान्-वती-वत् (तृ), उत्कृष्टः-हा-हं, अभीष्टः-हा-हं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, भद्रतमः-मा-मं, सङ्क्षेपः-हा-हं; 'choice food,' भोजनविशेषः, विशिष्टाहं.

CHOICELESS, *a.* अविकल्पः-त्या-त्यं, अविकल्पिकः-की-कं.

CHOICELYN, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, सविशेषं, उत्तमप्रकारेण, प्रशस्तं.

CHOICENESS, *s.* उत्कृष्टता, प्रकृष्टत्वं, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, श्रेष्ठता, प्राशस्त्यं, सौकर्यं.

CHOIR, *s.* गायकचक्रं, गायकचक्रं, गायकसमूहः, चाक्रिकगणः.—(Part of a church) पुत्राशालायाः स्त्रीरत्ननयोग्यं मध्यमस्थलं.

To CHOKe, *v. a.* (To suffocate) कण्ठं सम्पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं) or यम् (c. 1. ययति, ययितुं), गलहस्तं (nom. गलहस्तयति-यितुं), गलग्रहं कृ, घ्रासावरोधं कृ, घ्रासवारणं कृ.—(To obstruct) रुध् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुध्, अवरुध्, मरुध्; प्रतिबन्ध् (c. 9. बध्नाति-बन्धुं).

CHOKED, *p. p.* अवरुद्धशामः-मा-मं, सन्नकण्ठः-खदा-खदं, निरुद्धः-डा-डं.

CHOKER, *s.* (Argument that stops the mouth) गलहस्तः.

CHOLAGOGUES, *s.* पित्तद्रायनं, पित्तद्रायकः, पित्तघ्नं, पित्तनाशनं.

CHOLER, *s.* (Bile) पित्तं.—(Rage) क्रोधः, कोपः, रोषः, अमयः.

CHOLERA, *s.* विषूचिका, विषूचिका, महामारी.

CHOLERIC, *a.* पित्तवेगी-गिनी-गि (न), क्रोधो-धिनी-धि (न), कोपो-पिनी-पि (न), चण्डः-खदा-खदं; 'choleric constitution,' पित्तप्रकृतिः.

CHOLIC, *s.* शूलः-लं, पक्विशूलः. See COLIC.

To CHOOSE, *v. a.* (Select) वृ (c. 5. वृणोति-शुते, c. 9. वृणाति-शीते, c. 1. वरति, वरितुं, वरोतुं), आवृ, प्रवृ; or in caus. (वरयति-यितुं), अनुवृच् in caus. (-रोचयति-यितुं), वावृत् (c. 4. वावृत्ते).—('Take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. योजयति-यितुं), निरुप् (c. 10. -रुपयति-यितुं).

To CHOOSE, *v. n.* (To be willing) इष् (c. 6. इच्छति, इष्टितुं), रुच् (c. 1. रोचते) used impersonally. न प्रयास्या (c. 2. -स्याति-स्यातुं), अभिरुच् in caus. (-रोचयते-यितुं).

To CHOP, *v. a.* (To cut into pieces) खण्डं खण्डं कृ or खण्डशः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), शकलोकृ, विदलोकृ.

CHOP, *s.* खण्डं, शकलं, भित्तं, भित्तिः, विदलः.—(Of meat) मांसखण्डः.—(A mutton chop) शीरभखण्डः.

CHOP-HOUSE, *s.* पक्षमांसविक्रयस्थानं, पाकशाला.

CHOPPING, *a.* दृष्टपुष्टः-हा-हं, मांसलः-ला-लं, म्यूलः-ला-लं.

CHOPPING-KNIFE, *s.* मांसछेदनाथं तुरिका, मांसखण्डनी तुरिका.

CHOPS, *s.* (Mouth) मुखं, ज्ञाननं, ज्ञाम्यं.—(Of a river) सम्भेदः.

CHORAL, *a.* साद्वीतिकः-की-कं, गानोपः-वा-वं, चाक्रिकः-की-कं.

CHORD, *s.* (A string) गुणः. See CORD.—(Of an instrument) तन्त्री *f.*—(Of arc) द्विज्या, ज्या, ज्यका, जीवा.

CHORDID, *p. p.* तन्त्री-न्विगी-न्वि (न).

CHORIAMBUS, *s.* (In prosody) चिप्रः.

CHORION, *s.* गर्भकोशः, गर्भघटनं, गर्भाशयः, गर्भावरणं चम्बं.

CHORISTER, *s.* प्रधानमन्दिरस्य गायकः or गायकः, चाक्रिकः, तालावचरः.

किन्नरः, किन्नरपुरूपः.

CHOROGRAPHER, *s.* देशविषयज्ञकृत, देशवर्णनकृत, देशपर्यन्तलेखकः.

CHORUS, *s.* (Number of singers) गायकगणः, गायकसमूहः.—(Dramatic) पार्श्वस्थाः, पारिपाश्विकः.—(Of a song) भुवकः, भुवः, अनुपदः. CHOSEN, *p. p.* मनोनीतः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वावृत्तः-ता-तं. CHOUGH, *s.* काकजातीयः समुद्रवेलासेवी पक्षिभेदः.

To CHOUSE, *v. a.* वञ्च् (c. 10. वञ्चयते-ति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), छल (c. 10. छलयति-यितुं).

CHOUSE, *s.* (Trick) छलं, कूटः-टं, व्याजः.—(A cheater) वञ्चकः.

CHOWRIE, *s.* (Tail used to drive away flies) चामरं, श्वचूलकं, रोमगुच्छः, रोमकेशरं.

CHRISM, *s.* अभिषेक, अभिषेकः, अभिषेकः-पेषनं.

CHRIST, *s.* (The anointed) अभिषिक्तः.—(The anointed Saviour) अभिषिक्ता *m.* (तृ). Modern scholars coin the word ख्रीष्टः.

To CHRISTEN, *v. a.* (To baptize) जलसंस्कारेण ख्रीष्टीय-यां-यं कृ, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयमतधारिणां or ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रविष् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(To name) नाम कृ, नाम दा (c. 3. ददाति, दातुं).

CHRISTENDOM, *s.* ख्रीष्टीयमतधारिणां कृत्वसमूहः, ख्रीष्टीयदेशसाम्यं, ये केचिद् देशाः ख्रीष्टीयमतं धारयति तत्साकल्यं.

CHRISTENING, *s.* जलसंस्कारः, जलसंस्कारेण ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रवेशनं.—(Naming) नामकरणं.

CHRISTIAN, *s.* ख्रीष्टीयः, ख्रीष्टीयमतधारी *m.* (न), ख्रीष्टीयमतवलम्बी *m.* (न).

CHRISTIAN-NAME, *s.* जलसंस्कारकाले दत्तं नाम *n.* (न), नाम, गुप्तनाम, राशिनाम.

CHRISTIANITY, *s.* ख्रीष्टीयमतं, ख्रीष्टीयानां मतं, ख्रीष्टीयधर्मः.

CHRISTIANLY, *adv.* ख्रीष्टीयवत्, ख्रीष्टीयधर्मानुसारं.

CHRISTMAS-BOX, *s.* ख्रीष्टजन्मोत्सवकाले दत्तं (or देयं) पारितोषिकं.

CHRISTMAS-DAY, *s.* ख्रीष्टजन्मदिवसमहोत्सवः, ख्रीष्टजन्मपर्व *n.* (न).

CHROMATIC, *a.* (Relating to colour) वर्णसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), रङ्गी-द्विगुणी-द्वि (न).—(In music) यामोः-शा-शं, यामिकः-की-कं.

CHRONIC or CHRONICAL, *a.* कालिकः-की-कं, दीर्घकालीनः-ना-नं, अविसर्गी-गिणी-गि (न); 'chronical distemper,' दीर्घरोगः, दीर्घव्याधिः *m.*

CHRONICLE, *s.* इतिहासः, पुरावृत्तविवरणं, वृत्तविवरणं or -रणपुस्तकं, पुरावृत्ताख्यानं, पुरावृत्तग्रन्थः, समाचारग्रन्थः, शिष्टसमाचारः.

To CHRONICLE, *v. a.* इतिहासपुस्तकेषु समारुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), यथाक्रमं वृत्तविवरणं कृ or वृत्तानि रच् (c. 10. रचयति-यितुं).

CHRONICLER, *s.* ऐतिहासिकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तविवरणकृत्, शिष्टसमाचाररचकः.

CHRONOGRAM, *s.* यथा अक्षरविन्यासात् संवत्स्रादिकालो निर्णेतुं शक्यते तथा प्रस्तरादौ लिखितम् अनुक्रमसिद्धवृत्तविवरणं.

CHRONOLOGIST, *s.* कालगणकः, कालगणनाविज्ञानः, कालज्ञः, यथाकालं or कालक्रमेण पुरावृत्तरचकः, वृत्तकालनिरूपकः, गतकालनिर्णेत *m.* (तृ).

CHRONOLOGICAL, *a.* कालगणनाविषयकः-का-कं, कालिकः-की-कं.

CHRONOLOGICALLY, *adv.* यथाकालं, कालक्रमेण, कालक्रमानुसारं.

CHRONOLOGY, *s.* कालगणनाविद्या, कालनिरूपणविद्या, कालनिर्णयविद्या, कालक्रमेण पुरावृत्तरचना.

CHRONOMETER, *s.* कालपरिमाणार्थं यन्त्रं, घटी, यामनाली.

CHRYSALIS, *s.* कोशस्थः, कोशवासी *m.* (न), कोपकारः, डिब्बः, मुटिका.

CHRYSOLITE, *s.* चन्द्रकान्तः, हरिताम्र *n.* (न), पीतमणिः *m.*

CHUB, *s.* स्थूलशिरस्को नादियन्त्रभेदः.

CHUBBED, " स्थूलशिरस्कः-स्का-स्कं, स्थूलमस्तकः-का-कं.

CHUBBY-FACED, *a.* स्थूलास्यः-स्थी-स्य, स्थूलाननः-नो-नं.
 CHUCK, *s.* (The cry of a hen) कुकुटीरावः, कुकुटीनादः.—(A term of endearment) प्रिये *voc. c. f.*, बत्स *voc. c. m.*, बत्से *voc. c. f.*
To chuck, v. n. (To call as a hen) कुकुटीवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं).
 —(To give a gentle blow under the chin) वासत्स्यात् परचित्तुकम् ईषत्सहारेण उन्नम् in *caus.* (-नमयति-यितुं).
 CHUFF, *s.* (A loutish clown) ग्राम्यजनः, ग्रामिकः, ग्रामबुद्धिः, स्थूलबुद्धिः.
 असभ्यः, जडः.
 CHUFFY, *a.* ग्राम्यः-ग्राम्य-न्य, मन्दमतिः-ति-ति, स्थूलः-ला-लं.
 CHUM, *s.* वयस्यः, सहवासी *m.* (नं), सङ्गी *m.* (नं), प्रियमित्रं, संसर्गी *m.* (नं)
 CHUMP, *s.* स्थूलकाष्ठं, स्थूलदासः *m.*, पृथक्काष्ठसङ्घः.
 CHURCH, *s.* (Place of worship) मन्दिरं, पूजाशाला, भजनभवनं, भजनगृहं, प्रासादः, मण्डपः.—(The body of Christians) ग्रीष्मन्त-धारिणां कृत्स्नसमूहः, मण्डली-लं, समाजः.
To church, v. a. प्रसवसमुत्थितां स्त्रीं परमेश्वरस्य धन्यवाद् कृ in *caus.* (कारयति-यितुं).
 CHURCHMAN, *s.* पुरोहितः, याजकः, धर्माध्यापकः.
 CHURCHWARDEN, *s.* मन्दिररक्षकः, भजनगृहालोकः, पूजाशालाध्यक्षः.
 CHURCHYARD, *s.* श्रमशानं, श्रेतवनं, पितृवनं, शवनिखननस्थानं; 'churchyard flowers,' पितृवनसुमनः *n.* (सं).
 CHURL, *s.* (A rustic) ग्राम्यजनः, ग्रामजः, ग्रामी *m.* (नं), असभ्यः.—(A rude man) कुशीलः, दुःशीलः, ग्रामशीलः.—(A miser) कृपणः, कर्दयः, मृष्टरुहः.
 CHURLISH, *a.* दुराचारः-रा-रं, दुष्कृतिः-ति-ति, अविनयः-या-यं, अशिष्टः-हा-हं, अश्लीलः-ला-लं, क्रूराचारः-रा-रं, खलः-ला-लं, कर्दयः-व्या-व्यं.
 CHURLISHLY, *adv.* असभ्यवत्, कर्दयवत्, कृपणं, अश्लीलं.
 CHURLISHNESS, *s.* कुशीलता, अश्लीलता, अशिष्टता, अविनयः, असभ्यता.
 CHURN, *s.* मन्थनी, मन्थिनी, गगरी, मन्थनपट्टी, जालगणिका.
To churn, v. a. मथ् (c. 1. मथति, मथितुं) or मन्थ् (c. 1. मन्थति, c. 9. मथति, मथितुं), उन्मन्थ्, निमन्थ्, खज् (c. 1. खजति, खजितुं), समालुङ् (c. 1. -लोडति-लोडितुं, c. 10. -लोडयति-यितुं).
 CHURNED, *p. p.* मथितः-ता-तं, प्रमथितः-ता-तं, खालोडितः-ता-तं, दसहातः-ता-तं, व्याघटितः-ता-तं, कोषः-या-यं.
 CHURNING, *s.* मन्थः, मन्थनं, मथनं, खालोडनं, समालोडा, खजा, कोषः.
 CHURN-STAFF, *s.* मन्थः, मन्था *m.* (मथिन्), मन्थदण्डकः, मन्थानः, दधिचारः, वैशाखः, खजकः.
 CHYLE, *s.* अन्नरसः, धातुपः, रसः, भोज्यसम्भवः, असमातृका, अन्नसारः.
 CHYLIFACTORY, *a.* धातुपकारी-रिणी-रि (नं), अन्नरसोत्पादकः-का-कं.
 CHYLOUS, *a.* अन्नरसमयः-यी-यं, धातुपकृतः-या-यं.
 CHYMIC or CHYMICAL, *a.* रसायनविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), रसायनजः-जा-जं.
 CHYMICALLY, *adv.* रसायनविद्यानुसारात्, रसायनविद्यानुरूपेण.
 CHYMIIST, *s.* रसायनविद्याज्ञः, रसज्ञः, रसायनः.
 CHYMIISTRY, *s.* रसायनं, रसायनविद्या, रसविद्या, रसज्ञता.
 CIBARIOUS, *a.* अन्नमयः-यी-यं, भोज्यः-ज्या-ज्यं, आद्यः-द्या-द्यं.
 CICATRICE, *s.* सिन्ध *n.* (नं), सिन्धे, शुष्कद्रव्यः, रुदक्षतपिष्टं, रुदक्षतं.
 CICATRIZATION, *s.* द्रव्यविशोधनं, द्रव्यशोधनं, रोपणं, द्रव्यरोपणं, समुत्थानं, प्रतिसारणं, प्रतिसरः.
To cicatrize, v. a. खतं रुद् in *caus.* (रोपयति-यितुं) or शुष् in *caus.* (शोधयति-यितुं) or शुष्कीकृ, प्रतिष् in *caus.* (सारयति-यितुं).

CICATRIZED, *p. p.* रुदः-दा-दं, रोपितः-त-तं, शुष्कः-ष्का-ष्कं, समुत्थितः-ता-तं, प्रतिसारितः-ता-तं.
To cicurate, v. a. दम् in *caus.* (दमयति-यितुं), वशीकृ, नियह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).
 CIDER, *s.* अन्नरसः पानीयविशेषः, अन्नफलनिर्द्देतो मद्यविशेषः.
 CILIARY, *a.* नेत्रच्छदसङ्घन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), बल्लेसङ्घन्धी &c.
 CILICIOUS, *a.* लोममयः-यी-यं, लोमशः-शा-शं.
 CIMETER, *s.* वक्रखड्गः, चन्द्रहासः, मण्डलायः, खड्गः, निस्त्रिंशः, कृपाणः-शकः, असिखिणः *m.*
 CINCTURE, *s.* मेखला, कटिमूत्रं, रसना, काञ्ची, वस्त्रनं.
 CINDER, *s.* अग्नेरुच्छिष्टं, तमाद्रारोच्छिष्टं, अक्षरारः-रं, भस्म *n.* (नं).
 CINATION, *s.* भस्मोत्करणं, भस्मसात्करणं.
 CINCERITIOUS, *a.* भास्मनः-नो-नं, भस्मरूपः-या-यं.
 CINNABAR, *s.* रससिन्धूरः, रसस्थानं, रक्तपारदं.
 CINNAMON, *s.* दारुगन्धः, तिरुक्कळं, सुगन्धत्वक *f.* (च), गन्धत्वकलं.
 CINNAMON-TREE, *s.* पृथ्वीकृतिरूपत्वकलविशिष्टः सिंहलद्वीपरोहो क्षुद्रवृक्षः.
 CINQUE, *s.* (A five) पञ्चकः, पञ्चवं.
 CINQUEFOIL, *s.* पञ्चपत्ती, पञ्चपत्री, पञ्चदली.
 CINQUE-SPOTTED, *a.* पञ्चचिह्नविशिष्टः-हा-हं, पञ्चतिलवान्-वतो-वत (तं).
 CION, *s.* पल्लवं, नवपल्लवं, किसलः-लं, किमलयः-यं.
 CIPHER, *s.* (An arithmetical character) सङ्केतः, गुणनिका.—('ha-acter in general) अक्षरं, चक्रः.—(Mark standing for nothing) शून्यं, विन्दुः *m.*, वटः, हः, ठः, सं.—(Occult character in writing) बीजाक्षरं, बीजं.
To cipher, v. a. (To practise arithmetic) सङ्कविद्याम् अभ्यस्य (c. 4. -अभ्यस्यति-अभ्यसितुं) or शिष्य् (c. 1. शिष्यते, शिष्यितुं).—(To write in occult characters) बीजाक्षरैर् सङ्क (c. 10. सङ्कयति-यितुं) or लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं).
 CIPHERING, *s.* सङ्कनं, गणितं, सङ्कविद्या, गणनविद्या, पाटीगणितं.
 CIRCLE, *s.* (A round line) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वृत्तं, गोलः-लं, निघः, चन्द्रकः, वटः, यणकः, वलयः-यं.—(Circuit, circumference) परिणाहः, परिधिः *m.*, परिवेष्टनं, वृत्तिः *f.*, परिवेशः 'the circle of the earth,' भूपरिधिः *m.*, भूमण्डलः.—(A circle of people, assembly) मण्डलं, परिपद *f.*, पंक्तिः *f.*—(Circle on the forehead) तिलकः-कं, तमालपत्रं, चित्रकं, विशेषकं; 'segment of a circle,' वृत्तखण्डं, खण्डमण्डलं; 'area of a circle,' फलं.
To circle, v. a. (To surround) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं), परिवृत् (c. 5. वृणोति-वृणितुं-वरोतुं), परिधा (c. 1. -तिष्ठति, -धातुं), मण्डलं (*nom.* मण्डलयति-यितुं).
To circle, v. n. (To move circularly) चक्रवत् परिवृत् (c. 1. -वर्तेते-वर्तेतुं), or आवृत् or परिभ्रम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), मण्डलं (*nom.* मण्डलायते).
 CIRCLED, *p. p.* मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः-ता-तं, वलयितः-ता-तं.—(Having the form of a circle) मण्डली-लिनी-लि (नं), मण्डलाकारः-रा-रं, चक्राकारः-रा-रं.
 CIRCUIT, *s.* (Compass, circumference) मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः *m.*, परिमाणं, परिणाहः, परोणाहः, परिवेष्टनं.—(Act of moving round) परिवर्त्तेनं, आवर्त्तेनं, आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तेनं, विवर्त्तेनं, भ्रमणं, परिभ्रमः, पृथिः *f.*—(Visitation of a judge) धर्माध्यक्षाभ्यागमनं, प्रादिवाकभ्रमणं.
To circuit, v. n. परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्तेते-वर्तेतुं).

CIRCUICTOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलगामी-मिनी-मि (न्), सुदीर्घः-घो-घं.

CIRCULAR, *a.* वृत्तलः-ला-लं, मण्डली-लिनी-लि (न्), चाक्रिकः-को-कं, चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-ति-ति, चक्रो-क्रणी-क्रि (न्), चक्रवान्-वतो-वत् (त्), चाक्रयः-यो-यं, वटो-टिनी-टि (न्), निघः-घा-घं, विघ्नकृत्समः-मा-मं.

CIRCULARITY, *s.* मण्डलता, परिमण्डलता, वृत्तलत्व, चक्राकारता, गोलाकारत्व.

CIRCULARLY, *adv.* चक्रवत्, चक्ररूपेण, गोलवत्, मण्डलवत्, मण्डलतस्.

To CIRCULATE, *v. n.* प्रचल (c. 1. -चलति-चलितुं), प्रचर् (c. 1. -चरति-चरितुं), परिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), सम्परिवृत्, विपरिवृत्, विवृत्.

To CIRCULATE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं), प्रचल् in caus. (-चलयति-यितुं).

CIRCULATED, *p. p.* प्रचलितः-ता-तं, परिवर्तितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं, व्यावर्त्तकः-का-कं.

CIRCULATING, *a.* प्रचलः-ला-लं, परिवर्त्ते-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), व्यावर्त्तकः-का-कं.

CIRCULATION, *s.* परिवर्त्तः-त्तेन, व्यावर्त्तः, प्रचारः, प्रचलनं, प्रचरः, भ्रमणं, परिव्रमणं, चलनं, प्रावृत्त्यं.—(Of the blood) रक्तचलनं रक्तवहनं.

CIRCULATORY, *a.* वृत्तलः-ला-लं, चाक्रिकः-को-कं, मण्डली-लिनी-लि (न्).

CIRCUMAMBENCY, *s.* परिवेष्टनं, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, परिगमनं.

CIRCUMAMBIENT, *a.* परिवेष्टकः-का-कं, व्यापकः-का-कं, परिगतः-ता-तं.

To CIRCUMAMBULATE, *v. n.* परिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), परिभ्रम (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमितुं).

CIRCUMAMBULATION, *s.* परिक्रमः, परिभ्रमणं, परिसर्या, परीसारः, पर्येष्टनं.—(Reverential) प्रदक्षिणः-णा-णं.

To CIRCUMCISE, *v. a.* त्वच्छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), लिङ्गायचर्मं छिद्, परिच्छिद्, पारकृत (c. 6. -कृत्ति-कर्त्तितुं).—(A circumcised man) दुश्चर्म *m.* (न्), वखः, वखः, दुर्धलः, छिनत्नकः.

CIRCUMCISION, *s.* त्वच्छेदनं, लिङ्गायचर्मच्छेदनं, दीर्घर्म्यं, परिकर्त्तनं.

To CIRCUMDUCT, *v. a.* लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं), व्यथोक, मोषोक, निष्फलीकृ.

CIRCUMDUCTION, *s.* लोपः, छिनत्त्यादनं, मोषोकरणं, व्यथोकरणं.

CIRCUMFERENCE, *s.* परिधिः *m.*, मण्डलं, परीणाहः, परिणाहः, परिमाणं, वृत्तिः *f.*, चक्रवालं, पालिः *f.*, परिवेशः-पः, परिवेष्टनं.—(Of a wheel) चक्रपरिधिः *m.*, नेमिः *f.*, प्रधिः *m.*, ग्रथिमण्डलं, नीमं, नीमः.—(Of the earth) भूपरिधिः *m.*

CIRCUMFLEX, *s.* (Accent) स्वरितः, तृतीयम् उच्चारणचिह्नं.

CIRCUMFLEXENCE, *s.* परिमवः, परिप्रवः, परिव्याहः, परिस्यन्दनं, परिगलनं.

CIRCUMFLEXION OF CIRCUMFLEX, *a.* परिसृतः-ता-तं, परिसारी-रिणी-रि (न्), परिस्यन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), परिस्यन्तः-न्त-न्तं, परिगलितः-ता-तं.

CIRCUMFORANEUS, *a.* गृहानृहम् अदमानः-ना-नं, अदाम्यमानः-ना-नं.

To CIRCUMFUSE, *v. a.* परिष्पु in caus. (-प्रावयति-यितुं), समाप्सु.

CIRCUMFUSED, *p. p.* परिष्पृतः-ता-तं, समाप्सृतः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं, परिगतः-ता-तं, व्याप्तः-प्ता-प्तां, समाक्रान्तः-न्ता-न्तं.

CIRCUMFUSILE, *a.* परिप्रावी-विनी-वि (न्), व्यापकः-का-कं, व्यथुवानः-ना-नं.

CIRCUMFUSION, *s.* परिप्रायः, परिप्रयः, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं, परिगलनं.

To CIRCUMGYRATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), व्यावृत्, पूर्णं (c. 1. पूर्णते, पूर्णितुं), परिपूर्णं, व्यापूर्णं.

CIRCUMGYRATION, *s.* चक्रावर्त्तः, आवर्त्तः, परिवर्त्तः, आवृत्तिः *f.*, पूर्णः *f.*

CIRCUMJACENT, *a.* पर्यन्तस्यः-स्या-स्यं, सामन्तस्यः-स्या-स्यं, उपान्तिकः-को-कं.

CIRCUMITION, *s.* परिगमः, परिक्रमः, परिमव्या, परिभ्रमः.

CIRCUMLOCUTION, *s.* यागियस्तारः, याग्यियस्तारः, यक्रोक्तिः *f.*, यक्रमणितं, याक्रोक्तिः *f.*, अयुक्तिः, अतिशयोक्तिः, बहुवाक्यं, बहुक्तिः, वाक्यबाहुल्यं.

CIRCUMLOCUTORY, *a.* बहुवाक्यः-क्या-क्यं, यिसीशेयाक्यः-क्या-क्यं, यक्रः-क्रा-क्रं.

CIRCUMNAVIGABLE, *a.* समन्तात् or परितो नावा ताव्यः-व्या-व्यं.

To CIRCUMNAVIGATE, *v. a.* समन्तात् नावा तृ (c. 1. तरति, तरितुं, तरीतुं) or मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं).

CIRCUMNAVIGATION, *s.* नौकया समन्तात् तरणं.

CIRCUMROTATION, *s.* चक्रावर्त्तः, परिवर्त्तः, आवर्त्तः, आवृत्तिः *f.*, पूर्णः *f.*

CIRCUMROTATORY, *a.* चक्रवत् परिवर्त्ते-र्त्तिनी-र्त्ति (न्), आवर्त्तेमानः-ना-नं, पूर्णायमानः-ना-नं.

To CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिमा (c. 2. -माति, c. 3. मिमीते-मातुं), संदृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं), संयम् (c. 1. -यच्छति-यच्छुं), नियम्, समन्त (nom. समन्तयति-यितुं).

CIRCUMSCRIBED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, संदृतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, सद्यधः-धा-धं, संदुचितः-ता-तं, संयुतः-ता-तं, समर्थः-दा-दं, सावधिकः-को-कं, संसंस्थितः-ता-तं, मुसङ्गहीतः-ता-तं.

CIRCUMSCRIPTION, *s.* परिमाणं, संयमनं, संहरणं, संदृष्टः, संवारः, संवृत्तिः *f.*

CIRCUMSPECT, *a.* अवहितः-ता-तं, स्ववहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं, समीक्षकारी-रिणी-रि (न्) or विमृश्यकारी, अप्रमत्तः-न्ता-न्तं, परिशामदशी-शिनी-शि (न्).

CIRCUMSPECTION, *s.* अवधानं-नता, सावधानता, अप्रमादः, समीक्षकारित्वं.

CIRCUMSPECTLY, *adv.* अवधेयया, सावधानं, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य.

CIRCUMSTANCE, *s.* (Something adjunct to a fact) मन्थः, अनुबन्धः.—(A thing, fact) विषयः, वस्तु *n.*, भूतं, विषयकत्वं.—(Incident, event) वृत्तं, वृत्तान्तः, सम्भवः.—(Condition, state) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'he related all the circumstances as they occurred,' सकलवृत्तान्तं यथावृत्तं व्यवदयत्; 'according to circumstances,' यथासम्भवं, यथास्थितं; 'in good circumstances,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्था-स्थं; 'in bad circumstances,' दुःस्थः-स्था-स्थं, दुःगतः-ता-तं.

CIRCUMSTANCED, *p. p.* स्थितः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं, स्थः-स्था-स्थं in comp., भूतः-ता-तं, वर्त्ते-र्त्तिनी-र्त्ति (न्); 'so circumstanced,' स्ववर्त्तः-ता-तं, इत्यवर्त्तः-ता-तं, एवंविधः-धा-धं, तथाविधः-धा-धं.

CIRCUMSTANT, *a.* समन्तात् स्थायी-यिनी-यि (न्) or वंशी-र्विनी-र्वि (न्).

CIRCUMSTANTIAL, *a.* (In detail) सविस्तरः-रा-रं, विस्तीर्णः-र्णा-र्णं, सविशेषः-पा-पं, सोपवर्णः-र्णा-र्णं, सविवरणः-णा-णं.—(Not essential) अप्रकृतः-ता-तं.—(Incidental) आगन्तुकः-का-कं.

CIRCUMSTANTIALLY, *adv.* यथावृत्तं, यथास्थितं, सुविस्तरं, विस्तरण, उपवर्णेन, सुविवरणपूर्वकं, निरवशेषतस्.

CIRCUMSTANTIATED, *p. p.* विशेषभाववर्त्ते-र्विनी-र्वि (न्). See CIRCUMSTANCED.

To CIRCUMVALLATE, *v. a.* परिखाप्राचीरादिना परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-वेष्टितुं), समन्ताद् उपरुष् (c. 7. -रुण्ति-रोढुं).

CIRCUMVALLATION, *s.* (The act) परिखाप्राचीरादिना नगरपरिवेष्टनं, समन्तादुपरोधनं.—(The trenches, &c., round a besieged town) रुडनगरपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

To CIRCUMVENT, *v. a.* वच् in caus. (वचयते-ति-यितुं), परिवच्, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), विप्रलभ्, लल (c. 10. ललपति-यितुं).

CIRCUMVENTED, *p. p.* वचितः-ता-तं, परिवचितः-ता-तं, विप्रलभः-त्ता-त्तां.

CIRCUMVENTION, *s.* प्रवचना, वचनं, छलं-लना, अतिसन्धानं, कपटः, कापट्यं, खलितं, प्रपञ्चः, प्रलभः.

To CIRCUMVEST, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -व्यपति-व्यातुं), परिधा (c. 3. -धाति-धातुं), परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-वेष्टितुं).

CIRCUMVOLATION, *s.* (Flying round) परिडोने-नक्तं.

To CIRCUMVOLVE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), लुट् in caus. (लोटयति -यितुं), संसृ in caus. (-सारयति -यितुं).

To CIRCUMVOLVE, *v. n.* चक्रवत् परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), लुट् (c. 1. -लोटति -ते -लोटितुं), प्रलुट्, परिच्युते (c. 6. पूर्णति -ते -यितुं).

CIRCUMVOLUTION, *s.* परिवर्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, आवृत्तिः *f.*, विवर्त्तः, व्यावर्त्तनं, प्रलोटनं, पूर्णतिः *f.*; 'of a wheel,' चक्रावर्त्तः.

CIRCUS or CIRQUE, *s.* दीर्घमण्डलाकारो रथचव्योदिकोडायोग्यो भूमिभागः, क्रोडारङ्गः, क्रोडाङ्गनं, कैलरङ्गः.

CISSUS, *s.* (Plant) गोपापदी -दिका, सुपहा.

CIST, *s.* कोशः, पुटः, पटलं, आवेष्टनं.—(Excavation) खातं.

CISTERN, *s.* उदकाधारः, जलाशयः, जलकुण्डं, कुण्डं, पानीयस्थानं, वरासनं, चारासनं, जलदानगृहं.

CIT, *s.* नागरजनः, नागरकः, पौरजनः, पृथग्जनः, सवरवर्णः.

CITADEL, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कलत्रं.—(Commander of) कोटिपालः.

CITAL, *s.* (Impeachment, summons) अभियोगः, आह्वानं, अपवादः.

CITATION, *s.* (Summons) आह्वानं, अभियोगः.—(Quotation) उद्धारः, अवतारणं, -तारणं; 'of the Vedas,' श्रुतादानं.—(Passage quoted) उपनीतवचनं, उद्धृतवाक्यं, अवतारितवाक्यं.

CITATORY, *a.* आह्वयकः -का -कं, अपवादकः -का -कं.

To CITE, *v. a.* (To summon before a judge) प्राड्विवाकसाक्षाद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वयितुं), अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं).—(To adduce, quote) उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अवृत् in caus. (-तारयति -यितुं); 'to cite the Vedas,' श्रुतादानं कृ.

CITED, *p. p.* (Quoted) उपनीतः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, अवतारितः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Before a court of justice) निषङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, आहृतः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहाराभिज्ञस्तः -स्ता -स्तं.

CITER, *s.* (Impeacher) अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (कृ).—(Quoter) उपनेता *m.* (तृ).

CITHERN, *s.* (A harp) पोशाविशेषः, वल्लकी, विपची, तन्वीः.

CITIZEN, *s.* पौरः, पौरजनः, नागरजनः, नागरजनः, नागरस्यः, पुरवासो *m.* (नृ), नगरीकाः *m.* (स्र), पौरलोकः; 'a fellow-citizen,' एकपौरः.

CITIZENLIKE, *adv.* नागरजनवत्, पौरवत्, समरूपेण, आर्येवत्.

CITIZENSHIP, *s.* नागरजनधिकारः, पौराधिकारः, पौरत्वं; 'fellow-citizenship,' पौरसम्बन्धं.

CITRINE, *s.* जङ्घीरवर्णः -णो -णं, घनपीतः -ता -तं.

CITRON, *s.* (The tree) जङ्घीरः, जम्बः -म्भकः -म्भलः -म्भरः, सङ्गकेशरः, केशराङ्गः, फलपूरः -रकः, वीजपूरः, गिलः, दन्तशठः, रुचकः, इच्छकः, बृहत्विजः, मातुलङ्गकः, पूर्णबीजः, छोलङ्गः, वीजकः -जंपूर्णः.—(The fruit) जङ्घीरफले.

CITY, *s.* पुरं -री, नगरं -री, पूः *f.* (पुर), पन्ननं, पृथुपन्ननं, पट्टनं, पट्टं, पुरिः *f.*, कञ्जेट, डङ्कः, पञ्जी, पुटभेदनं, स्थानीयः, निगमः; 'city-gate,' नगरद्वारं, पुरद्वारं; 'city-police,' नगररक्षिपुरहः.

CITY, *a.* पौरः -री -रं, नागरः -री -रं, रेयकः -की -कं, नागरस्यः -स्या -स्यं.

CIVET, CIVET-CAT, *s.* गन्धमाजरा, गन्धोतुः *m.*, खट्वाशः -शी, पूतिशारिजा, कस्तुरीमृगः.

CIVIC, *a.* पौराचारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ) पौरः -री -रं.

CIVIL, *a.* (Relating to the usages of citizens) पुरव्यवहारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), नगराचारसम्बन्धीयः -या -यं, नीतिसम्बन्धीयः -या -यं, पौरः -री -रं; 'civil war, popular disturbance,' प्रकृतिक्षोभः, विप्रवः.—(Complaisant, gentle) अनुयाही -हिणी -हि (नृ), अनुनयी -यिनी -यि (नृ), सानुनयः -या -यं, अनुकूलः -ला -लं, अनुरोधी -धिनी

-धि (नृ), चाटुकारः -रा, -रं, सुप्रसादः -दा -दं, दक्षिणः -शा -शं.—(Civil in speech) प्रियंवदः -दा -दं, अभिवादकः -का -कं, वन्दारः -रुः -रुः, शङ्कुः -कुः -कु.—(Civilized) सभ्यः -भ्या -भ्यं.

CIVILIAN, *s.* स्मार्तः, स्मृतिज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारविधिज्ञः, नीतिज्ञः, नयविदः, व्यवस्थाकुशलः, राजकर्मव्यवसायी *m.* (नृ), राजव्यापारी *m.* (नृ).

CIVILISATION, *s.* सभ्यता, शिक्षता, शिक्षाचारत्वं, आर्यवृत्तभावः, सुशीलत्वं.

CIVILITY, *s.* (Politeness) आनन्दनं, अनुग्रहः, अनुरोधः, अनुनयः, अभिनोतिः *f.*, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.*, -वर्त्तनं, सभाजनं, सौजन्यं, प्रश्रयः, सभ्यता, सुशीलता, शिक्षता.

To CIVILIZE, *v. a.* शिक्षाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिक्ष् in caus. (शिक्षयति -यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति, शास्तिषु).

CIVILIZED, *p. p.* शिक्षः -शा -शं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, शिक्षा-चारसेवी -विनी -वि (नृ), सयाम्यः -म्या -म्यं, आर्यवृत्तः -क्ता -क्तं; 'civilized and rude,' आर्या ब्रेच्छाश्च.

CIVILLY, *adv.* (Politely) अनुनयेन, आनन्दनपूर्वकं, सानुनयं, सुशीलवत्, सानुरोधं.—(In a manner relating to civil government) नीतिविधानुसारात्, पौरव्यवहारानुसारात्.

CLACK, *s.* (Incessant chattering) जल्पः -ल्पनं, वाक्पटुता, अतिशयजल्पः, वाक्चापत्यं, चटचटशब्दः, क्लृप्कलनं.—(Bell of a mill) सेपणीचक्रता.

To CLACK, *v. n.* अतिशयेन जल्प् (c. 1. जल्पति -ल्पितुं), सेपणीचक्रारुपेण शब्दं कृ, चटचटशब्दं कृ.

CLAD, *a.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, वस्त्रवेष्टितः -ता -तं, वस्त्रान्वितः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, प्रावृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिच्छन्नः -क्षा -क्षं, पिनङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, संवीतः -ता -तं, अनग्नः -ग्ना -ग्नं, सवासः -साः -सः (स्र), सचेतः -ला -लं; 'lightly clad,' लघुवासाः -साः -सः (स्र).

To CLAIM, *v. a.* स्वीकृ, सङ्गीकृ; याच् (c. 1. याचति -चितुं), प्राप्ये (c. 10. प्रापयति -ते -यितुं), ममेति उक्ता यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं), मयं दातव्यमिति ज्ञापयित्वा यद्; अभिमानं कृ; as, 'to claim money,' धनाभिमानं कृ; ममेति वद् (c. 1. वदति -दितुं), मदीयमिति or स्वीयमिति वद्, स्वाधिकारं or स्वस्वत्वं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं).—(To set up a claim) ध्वजोक्.—(To have a claim to) अहं (c. 1. अहंति -ते -हितुं).

CLAIM, *s.* अधिकारः, अभियोगः, अभिमानं, याज्ञा, अभ्यर्थना, प्रार्थना; 'false claim,' मिथ्याभियोगः; 'claim laid to learning,' विद्याभिमानं.

CLAIMABLE, *a.* अभियोक्तव्यः -या -यं, याचनीयः -या -यं, प्रार्थनीयः -या -यं.

CLAIMANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (कृ), अर्थी *m.* (नृ), अधिकारी *m.* (नृ), याचिता *m.* (तृ), प्रार्थयिता *m.* (तृ).

CLAIMED, *p. p.* अधिकृतः -ता -तं, याचितः -ता -तं, प्रार्थितः -ता -तं, अभियुक्तः -क्ता -क्तं, प्रख्यातः -ता -तं, मार्गितः -ता -तं.

CLAIR-OBSCURE, *s.* चिबकमेणि नानाछायाविन्यासविद्या.

To CLAM, *v. a.* (To clog with glutinous matter) इष्ये in caus. (इष्ययति -यितुं), इष्यानीकृ, सान्द्रीकृ.

To CLAMBER, *v. a.* पाणिपादेन or कटचरणभ्यां दुरारोहस्थानम् आयासेन आरुह् (c. 1. -रोहति -रोटुं) or अग्यारुह्.

CLAMBERING, *s.* पाणिपादेन विषमस्थानारोहणं, आयासेनारोहणं.

CLAMMINESS, *s.* इयानता, शीनता, सान्द्रता, घनत्वं, अनुलग्नशीलत्वं.

CLAMMY, *a.* इयानः -ना -नं, शीनः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, घनः -ना -नं, अनुलग्नशीलः -ला -लं, संलग्नशीलः -ला -लं, आट्टः -ट्टा -ट्टं.

CLAMOUR, *s.* घोषणं -शा, उत्क्रोशः, उत्क्रुहं, संहृतिः *f.*, जनरवः, उच्चैर्बुधं.

उच्चैःस्वरः, रासः, बहुभिः कृता संहतिः, प्रखेडनं.

To CLAMOUR, *v. n.* उच्चैः शब्दं (c. 10. पोषयति-यितुं), उद्गुप्, उत्क्रुश (c. 1. क्रोशति-क्रोष्टुं), प्रखिद् (c. 1. खेडति-डितुं).

CLAMOROUS, *a.* पोषकरः-री-रं, पोषणः-शा-शं. उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (नं), तुमुलकारी &c., मुखरः-रा-रं, महास्वनः-ना-नं, बहुषोषः-पा-पं, अनन्यषोषः-पा-पं, प्रखेडितः-ता-तं, प्रखेडितवान्-वती-वत् (त्).

CLAMP, *s.* (A piece of iron for joining stones) शिलाद्वयसंयन्-नाथ कोलः—(A quantity of brick) इष्टकाराणि *f.*

To CLAMP, *v. a.* पाषाणद्वयं or काष्ठद्वयं कोलेन संयन् (c. 9. बध्नाति-बन्धुं).

CLAN, *s.* कुलं, वंशः, गोत्रं, मनानः, वंशीः, वर्गः, जातिः *f.*, कुटुम्बः, पंक्तिः *f.*, मण्डलं, सङ्घः, संसर्गः, शाखा.

CLANDESTINE, *a.* निभृतः-ता-तं, गुप्तः-ता-तं, गूढः-दा-दं, रहस्यः-स्या-स्यं, छत्रः-त्रा-त्रं, प्रख्यः-त्रा-त्रं, निहृतः-ता-तं, अप्रकाशः-शा-शं, छलेन कृतः-ता-तं; 'a clandestine marriage,' चौरि-कावियाहः.

CLANDESTINELY, *adv.* निभृतं, रहः (स्), रहस्यं, रहस्यं, गुप्तं, छलेन प्रख्यं, निहृतं, अप्रकाशं.

CLANG or CLANGOUR, *s.* घुष्टं, तुमुलं, कम्पता, कः—(Of arms) शस्त्रघोषः

To CLANG, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जते, c. 1. शिञ्जते-डितुं), विशिञ्ज, क्लृण (c. 1. क्लृणति-णिन्तुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-नितुं), प्रखेड् (c. 1. खेडति-डितुं), कम्पता (nom. कम्पतायते).

CLANGOUS, *a.* पोषणः-शा-शं, तुमुलकरः-री-रं, शस्त्रघुष्टकरः-री-रं.

CLANK, *s.* शिञ्जितं, क्लृणितं, घुष्टं, कम्पनं, कम्पता, प्रखेडनं.

To CLAP, *v. a.* (Strike together suddenly) सकस्मात् संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं) or सङ्घट् (c. 10. पट्टयति-यितुं), साम्प्रल् in caus. (स्फालयति-यितुं).—(The hands, arms) तालं कृ, करतालं कृ, साम्प्रद् (c. 10. स्फोटयति-यितुं).—(The wings) पक्षी उत्थिष्य (c. 6. -थिषति-थेयुं).—(To applaud) करतालेन प्रशंस (c. 1. -शंसति-शंसितुं).—(To apply suddenly) सकस्मात् प्रविश in caus. (वेशयति-यितुं) or च्च in caus. (सर्वयति-यितुं) or न्यस् (c. 4. -स्यति-स्यितुं).

CLAP, *s.* स्तनितं, साम्प्रोटनं, ध्वनितं, क्लृणितं, सङ्घट्टशब्दः—(Of thunder) मेघनादः, मेघस्तनितं, वज्रनिधोषः, वज्रनिधोषः, स्पृक्षेपुः *m.*—(Of the hand) तालः—(Applause) करतालेन प्रशंसा, प्रशंसाशब्दः, अनुरागनः शब्दः.

CLAPPER, *s.* (Of a bell) घण्टालोला, घण्टावादकः, नादनः—(Applauder) करतालेन प्रणामकारी *m.* (नं).

CLARET, *s.* प्रसन्नमद्यं, प्रसन्नरा, रक्तवर्णः स्वच्छमद्यविशेषः

CLARIFICATION, *s.* प्रसादनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलापकर्षणं

To CLARIFY, *v. a.* शुष्प in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुष्प, विशुष्प, संशुष्प, पू (c. 9. पुनाति-नीते, पयितुं), परिपू, विपू; पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति-यितुं).

To CLARIFY, *v. n.* प्रसद् (c. 6. -सोदति-सन्तुं), पवित्रीभू, विमलीभू.

CLARINET, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, उदात्तस्वरो येणुभेदः.

CLARION, *s.* शुभिरवाद्यविशेषः, तृथ्यं, शङ्खः.

CLARITY, *s.* प्रसन्नता, स्वच्छता, कान्तिः *f.*, द्युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*

To CLASH, *v. n.* सङ्घट् (c. 1. -घटते-डितुं), परस्परसमाधातं कृ, परस्पर-सङ्घट्टप्रयुक्तं कम्पताशब्दं कृ or कम्पता (nom. कम्पतायते).—(To contradict, disagree) विषद् (c. 1. -वदते-दितुं), विप्रवद्, विसेवद्, परस्परान् विरुद् (c. 7. -रुणद्धि-रोडुं).

CLASH, *s.* समाधातः, सङ्घट्टः-ट्टनं, सङ्घट्टः, कः, कम्पनं, क्लृणितं, वङ्गेरः.—(Contradiction) वचनविरोधः, प्रतीयवचनं, विसेयादः.

CLASHING, *a.* (Contradictory) परस्परपराहतः-ता-तं, परस्परविरोधी-धिनी-धि (नं), विषदमानः-ना-नं, विरुद्धाधेः-धी-धं.

CLASP, *s.* (Embrace) आलिङ्गनं-ङ्गितं, परिष्वङ्गः, आश्रयः, संश्लेषः. परिस्पर्शः, उपगूढं, चङ्क, चङ्कपाली.—(Hook, buckle) कुपुपः.

To CLASP, *v. a.* (Shut with a clasp) कुपुपेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or पिनह् (c. 4. -नसति-नन्तुं).—(Embrace) आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्गः; आश्रिष्य (c. 4. -श्रिष्यति-श्रेयुं), संश्लिष्य, पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), स्पर्श (c. 1. स्पर्शते, स्पर्शं), परिष्वङ्ग, सम्यपरिष्वङ्ग, उपगूह (c. 1. -गूहति-गूहन्तुं), परिस्पर् (c. 1. -स्पर्शते-स्पर्शं), क्रोडीकृ.—(Enclose round) परिर्वह् (c. 1. -वेहते-डितुं).—(Clasp the hands) हस्ती बन्ध् or संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), अग्रलिं बन्ध् or संश्लिष्य.

CLASPED, *p. p.* आलिङ्गितः-ता-तं, श्लिष्यः-शा-शं, आश्रिष्यः-शा-शं, संश्लिष्यः-शा-शं, परिस्पर्शः-स्पर्श-स्पर्शं, परिष्वङ्गः-स्पर्श-स्पर्शं, उपगूढः-दा-दं, पीडितः-ता-तं, पिष्टः-शा-शं, क्रोडीकृतः-ता-तं; 'with hands clasped,' बद्धाग्रलिं-लिः-लि, कृतग्रलिः-लिः-लि.—(Clasped in the arms) भुजापीडितः-ता-तं.

CLASPER, *s.* लताभूजः, वृक्षादिपरिवेष्टनशीलः लताविटपः.

CLASP-KNIFE, *s.* वारङ्गमथे निवेशयितुं शक्या तुरिका.

CLASS, *s.* (A rank or order of persons) वर्गः, वर्गः, पदं, आश्रमः, जातिः *f.*—(A set of things or beings) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, संसर्गः, समूहः, गोत्रः; 'class of verbs,' गणः—(A number of scholars) सहाध्यापिनां पंक्तिः, छात्रसमूहः; 'the lower classes,' अधरवर्गीयाः *m. pl.*, सन्यज्ञातीयाः *m. pl.*

To CLASS or CLASSIFY, *v. a.* वर्गक्रमेण or यथापयं विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं), or व्यस् (c. 4. -स्यति-स्यितुं) or ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थति, ग्रन्थितुं), गणीकृ, वर्गीकृ.

CLASSED or CLASSIFIED, *p. p.* गणीभूतः-ता-तं, वर्गीभूतः-ता-तं, वर्गीयः-या-यं, ग्रन्थितः-ता-तं, वर्गक्रमेण विन्यस्तः-स्ता-स्तं or व्युदः-दा-दं.

CLASSICAL, *a.* (Refined) संस्कृतः-ता-तं, माधुः-धुः-ध्वी-धुः—(Of the first rank) प्रथमवर्गीयः-या-यं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, प्रथमपदस्थः-स्या-स्यं. (Relating to ancient books) पृष्ठकालीनग्रन्थसन्धो-न्धनी-न्धि (नं).

CLASSIFICATION, *s.* गणीकरणं, गणना, वर्गक्रमेण विन्यासः, प्रतिविधानं.

CLASSIFIER, *s.* गणकारः, व्यासः; 'of words,' पदसङ्गता.

CLASSICK, *s.* ग्रन्थकर्तृणां मध्ये श्रेष्ठः, पृष्ठकालीनग्रन्थकारः.

To CLATTER, *v. n.* क्लृण् (c. 1. क्लृणति-णिन्तुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-नितुं), कम्पनं कृ, कम्पता (nom. कम्पतायते), चटचट (nom. चटचटायते).—(To talk idly) जल्प् (c. 1. जल्पति-ल्पितुं).

CLATTER, *s.* क्लृणितं, स्तनितं, ध्वनितं, तुमुलं, कः, कम्पनं, चटचट *ind.*

CLAVATED, *a.* ग्रन्थितः-ला-लं, पिष्टो-डितुं, पिष्ट (नं), गखयान्-वती-वत् (त्).

CLAUDICATION, *s.* (Lameness) पङ्गता, सङ्गन्तं, गतिवैकल्यं.

CLAVICLE, *s.* जनु *n.*, योयास्थि *f.*, कण्ठास्थि *n.*

CLAUSE, *s.* (Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, सधिकरणं, अङ्गं, शाखा.—(Sentence) वाक्यं.—(Particular stipulation) नियमपत्राङ्गं, नियमः.

CLAUSTRAL, *a.* मठसन्धो-न्धनी-न्धि (नं), विहारसन्धो &c.

CLAW, *s.* नखः, नखरः, करजः, कररुहः, पाणिः *m.*, चङ्केन्द्रः, चङ्केन्दुः.

To CLAW, *v. a.* नखेन दृ (c. 10. दारयति-यितुं) or खाह् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), नखापातं कृ.

CLAWED, *a.* नखी-खनी-खि (नं), नखयान्-वती-वत् (त्).

CLAY, *s.* पट्टः, कङ्कः, कर्दः, मृत् *f.* (दं), मृत्तिका, जडालः, श्लादः.

निषङ्गरः शिलीन्मी.

To CLAY, *v. a.* पक्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्); 'clayed sugar,'
शक्के-कैकः, शुक्का, सिताखरः, सिता, येता.

CLAYEY, CLAYISH, *a.* पक्की-झिनी-झि (न), पक्किलः-ला-लं, सज्जालः-
-ला-लं, मासिकः-को-के, काहेमः-मी-मं, मूनयः-यी-यं.

CLEAN, *a.* (Free from dirt) विमलः-ला-लं, निर्मलः-ला-लं,
अमलिनः-ना-नं, पवित्रः-चा-चं, शुद्धः-झा-झं, शुचिः-चि-चि,
परिष्कृतः-ता-तं, अकल्मः-त्ता-तं, अकल्मसः-पा-पं, वीमः-प्रा-प्रं;
'having a clean face,' शुचिमुखः-खी-खं; 'having clean
clothes,' शुद्धवासाः-सा-सः (स); 'ceremonially clean,' स्मृश्यः-
-इया-इयं.—(Guiltless, innocent) शुचिः-चि-चि, शुद्धमतिः-ति-
-ति, अनयः-चा-चं, विमलात्मा-त्मा-त्म (न).—(Neat, smooth)
स्रक्कः-ह्खा-ह्खं; 'having a clean figure,' तनुमध्यमः-मा-मं.

CLEAN, *adv.* अशेषतस्, अखिलेन, साकल्येन, सम्यक्, सामूलं.

To CLEAN, *v. a.* शुध् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुध्, पृ (c. 9.
पुनाति, पयितुं), पवित्रीकृ, धाव् (c. 10. धावयति-यितुं), प्रखल (c. 10.
-खालयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं), शुचीकृ, परिष्कृ; 'to
clean the teeth,' दन्तान् धाव् or शुध्.

CLEANED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं, पूतः-ता-तं, द्यालितः-
-ता-तं, प्रखालितः-ता-तं, विगतकल्मसः-पा-पं.

CLEANING, *s.* शोधनं, प्रखालनं, मार्जनं, पयः, निष्पावः, पावनं, विशोधित्वं,
माष्टिः *f.*, मृत्ता, मार्जना *f.*—(Cleaning the teeth) दन्तशुद्धिः *f.*,
दन्तपावनं.

CLEANLINESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, पवित्रत्वं, शुचिता, शौचं, परिष्कृतिः *f.*,
माष्टिः *f.*; 'heathness,' विनीतता.

CLEANLY, *a.* पवित्रशरीरः-रा-रं or शुचिशरीरः, शुद्धदेहः-हा-हं, मृदकायः-
-या-यं, निर्मलः-ला-लं, विनीतः-ता-तं; 'in dress,' शुद्धवासाः-
-सा-सः (स).

CLEANLY, *adv.* शुचि, प्रविचं, निर्मलं, विनीतं, शुद्धप्रकारेण.

CLEANNESS, *s.* शुचिता, शौचं, निर्मलत्वं, वैमल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*,
विशुद्धिः *f.*, परिष्कारः, वैशद्यं, अकल्मता.—(Innocence) शुद्धिः *f.*

To CLEANSE, *v. a.* शुध् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुध्, विशुध्,
संशुध्, पृ (c. 9. पुनाति-नोते, पयितुं), परिपृ, विष्, प्रखल (c. 10.
-खालयति-यितुं), धाव् in caus. (धावयति-यितुं), प्रधाव्, निर्णिज्
(c. 3. -नेनेकि-नेकुं), मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. माष्टि, माष्टुं), सम्मृज्,
पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.—(From dust) नीरजीकृ.

CLEANSED, *p. p.* पूतः-ता-तं, पवित्रः-चा-चं, पवित्रितः-ता-तं, शोधितः-
-ता-तं, मार्जितः-ता-तं, प्रखालितः-ता-तं, निर्णिजः-त्ता-क्तं, मृदः-
-हा-हं, परिष्कृतः-ता-तं, अनवस्करः-रा-रं, धौतः-ता-तं, निर्धौतः-
-ता-तं, शुचीकृतः-ता-तं, पवित्रीकृतः-ता-तं, निःशोध्यः-ध्या-ध्यं.

CLEANSER, *s.* प्रखालकः, निर्णेजकः, शोधकः, सम्मर्जकः, पावकः.

CLEANSING, *s.* शोधनं, शुद्धिः *f.*, पावनं, माष्टिः *f.*, मार्जनं, प्रखालनं,
निर्णेकं मलपङ्कषणं.

CLEAR, *a.* (Bright transparent) प्रसन्नः-झा-झं, विशदः-दा-दं, विमलः-
-ला-लं, निर्मलः-ला-लं, अमलः-ला-लं-लिनः-ना-नं, अखः-
-झा-झं, सखः-झा-झं, शुद्धः-झा-झं or विशुद्धः, स्फटिकप्रभः-भा-भं,
दीप्तिः-प्रा-प्रं.—(Serene, as the sky) चित्तिमिरः-रा-रं, अनयः-भा-
-भं, निरभः-भा-भं, व्यभः-भा-भं, गततोषदः-दा-दं; 'as the mind,'
प्रसन्नः-झा-झं.—(Indubitable) निःसन्देहः-हा-हं.—(Evident)
व्यक्तः-त्ता-क्तं or प्रत्यक्तः or अभिव्यक्तः, स्पष्टः-हा-हं, स्फुटः-दा-दं,
प्रसन्नः-झा-झं, सुप्रकाशः-शा-शं.—(Intelligible, perspicuous)

स्पष्टार्थः-धा-धं, भिन्नार्थः-धा-धं, सुगम्यः-म्या-म्यं, सुयासः-झा-झं.
—(A clear understanding) विशुद्धबुद्धिः, शुद्धधीः.—(Innocent)
शुद्धः-झा-झं, शुचिः-चि-चि, अदृष्टदोषः-पा-पं.—(Out of debt)
अनूयः-शा-शं.—(Sounding distinctly) पटुस्वरः-रा-रं, उच्चैःस्वरः-
-रा-रं.—(Open, free from trees, &c.) तरुमुन्मयिविक्रः-त्ता-क्तं,
निष्कलकः-का-कं, निवेनः-ना-नं; 'a clear space,' विविक्रता.
—(Entire, free from deductions) अशेषः-चा-चं, निरवशेषः-
-पा-पं, अग्रनः-गता-गं, निरुद्धारः-रा-रं.—(Unobstructed)
असंवाधः-धा-धं, निर्विघ्नः-प्रा-प्रं.

To CLEAR, *v. a.* (Make bright or clean) शुध् in caus. (शोधयति-
यितुं), प्रसद् in caus. (सादयति-यितुं), प्रसन्नोक्, निर्मलोक्, विमल
(nom. विमलयति-यितुं), मृज् (c. 2. माष्टि, माष्टुं).—(Explain) व्याख्या
(c. 2. -ख्याति-ख्यातुं), स्पष्टोक्, व्यक्तोक्, प्रत्यक्षोक्, संशुध् in caus.
(-शोधयति-यितुं), परिशुध् in caus.—(Liquidate) शुध् in caus.,
संशुध्, अपाकृ, विनी (c. 1. -नयते-ति-नेतुं), *(Clear a doubt)
संशयम् अपनी.—(Free from incumbrances, &c.) विशुध् in
caus., मुक् (c. 6. मुञ्चति, मोक्), विमान् विनी or दृ (c. 1. हरति,
हर्तुं) or नश् in caus. (नाशयति-यितुं), निर्विघ्नं-प्रा-प्रं कृ, निष्कलकं-
-का-कं कृ.—(Gain) निरवशेषं लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप्
(c. 5. -आप्नोति-आप्नुं).—(Justify) परिशुध् in caus., विशुध् in
caus.; 'he clears himself,' आत्मानं निर्दोषं करोति.—(Clear
the throat) उक्तासनं कृ.—(Purge) रिष् (c. 7. रिणक्ति, रेकुं), विरिष्.
To CLEAR, *v. n.* (Grow bright) विमलोभू, शुचि (nom. शुचीयते);
'as the weather,' निरभीभू, गततोषदीभू.

CLEARANCE OF CLEARING, *s.* शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, विशोधित्वं;
'clearance of a debt,' अशुणशोधनं, अशुणपाकरणं; 'of a grudge,'
वैरशोधनं.—(Certificate from the custom-house) शुल्काध्यक्ष-
संकाशात् शोधनपत्रं.

CLEARED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, प्रसादितः-ता-तं, निर्मलोक्कृतः-ता-तं,
रेचितः-ता-तं; 'as the weather,' गततोषदः-दा-दं.

CLEARER, *s.* शोधकः, प्रसादनः; 'of obstacles,' विघ्ननाशकः, विघ्नविनायकः.

CLEARLY, *adv.* (Plainly, evidently) व्यक्तं, मुब्यक्तं, स्पष्टं, प्रत्यक्षतस्,
प्रत्यक्षेण, स्फुटं, स्पष्टरूपेण.—(Intelligibly) स्पष्टार्थं, भिन्नार्थं.—
(Brightly) विमलं, प्रसन्नं, विशदं.—(Candidly) सरलं, दाक्षिण्येन.

CLEARNESS, *s.* (Brightness, transparency) प्रसादः, प्रसवता, निर्मलान्यं,
निर्मलत्वं, वैमल्यं, नैर्मल्यं, शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, सख्यता, वैशद्यं, दीप्तिः *f.*,
प्रभा.—(Distinctness, plainness) स्पष्टता, व्यक्तत्वं, प्रत्यक्षत्वं, स्फुटता,
भिन्नार्थत्वं.

CLEAR-SIGHTED, *a.* विवेकदृष्टा-ध्या-ध्य (न), शुद्धदृष्टिः-धि-धि, शुद्धधीः-
-धी-धि, होह्यदृष्टिः-धि-धि, दूरदर्शी-शिनी-शि (न), सम्भेदः-हा-हं.

CLEAR-SIGHTEDNESS, *s.* शुद्धदृष्टिः *f.*, विवेकदृष्टत्वं, तोह्यदृष्टिः *f.*, दूरदर्ष्टिः.

To CLEAR-STARCH, *v. a.* गोपूतसम्भवादिमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रादि धाव-
यित्वा सज्जीकृ or दृढीकृ.

CLEAR-STARCHER, *s.* गोपूतसम्भवादिमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रधावकः.

CLEAR-STARCHING, *s.* पृषोक्तमान्द्रव्यप्रक्षेपेण वस्त्रधावनं.

To CLEAVE, *v. n.* (To adhere) सज्ज् in pass. (सज्जते or सज्जते);
अनुपज्ज, आसज्ज, ससज्ज, अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), संयुज् in pass.
(-युज्यते), संलग्नीभू, अनुलग्नीभू.—(Divide in two parts) स्फुट्
(c. 1. स्फोटति, c. 6. स्फुटति-टितुं), दल (c. 1. दलति-लितुं), विदल;
विदृ in pass. (-दीर्यते), भिद् in pass. (भिद्यते), फल्ट् (c. 1. फलति-लितुं).
To CLEAVE, *v. a.* (To divide with violence) भिद् (c. 7. भिनक्ति).

भिन्ने, भेज्, विभिद्, निर्भिद्, or in caus. (भेदयति यितुं), पट् (c. 10. पाठयति-यितुं), विषद्, दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं-रितुं or in caus. दारयति-यितुं), विद्, अयद्, दल् in caus. (दालयति, दलयति-यितुं), विदल्, विदलीकृ.

CLEAVER, s. (One who cleaves) भेज्ता m. (नृ), भेदकः, दारकः—(A chopping-knife) मांसखेदनाथं लुरिका, मांसभेदी m. (नृ), मांस-भिद् f., छिदिः f.

CLEF, s. (In music) गन्धर्वविद्यायां वादीमूचनार्थं चिह्नं.

CLEFT, s. दरी-रा, टङ्कः, सन्धिः m., भेदः, विदीर्षः.

CLEFT OF CLOVEN, a. भिन्नः-चा-चं, विभिन्नः-चा-चं, विदारितः-ता-तं, विदीर्णः-चा-चं, विदलितः-ता-तं, विदलः-ला-लं-ल्लोकृतः-ता-तं, दलितः-ता-तं.

CLEMENCY, s. कृपा, दया, क्षमा, कारुष्यं, अनुकम्पा, अनुक्रोशः, घृणा, प्रसादः, दयालुता.

CLEMENT, a. दयालुः-लुः-लु, कृपालुः-लुः-लु, दयाशीलः-ला-लं, वत्सलः-ल-लं, मृदुः-डो-डु, कारुणिकः-को-कं, सानुकम्पः म्या-म्यं, करुणाद्रेः-ट्रे-ट्रे, हृदयालुः-लुः-लु.

CLENCH. See CLINCH.

CLERGY, s. पौरोहित्यं, पुरोहितवर्गः, पुरोहितसमूहः, धर्माध्यापकानां समवायः.

CLERGYMAN, s. पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मोपदेशकः, धर्मप्रचारकः, धर्मप्रदर्शकः, धर्मप्रवक्ता m. (नृ), याजकः.

CLERICAL, a. पौरोहितः-तो-तं, याजकीयः-या-यं, धर्मोपदेशविषयः-या-यं, पौरोहित्यसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (नृ).

CLERK, s. (Man employed as a writer) कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, मसिपण्यः—(Accountant) गणनाध्यक्षः—(Scholar) विद्वान् m. (म), पंडितः, कृतविद्यः, ज्ञानी m. (नृ).—(Clergyman) पुरोहितः, धर्माध्यापकः—(Assistant of a clergyman) उपपुरोहितः, पुरो-हितसहायः.

CLERKSHIP, s. कायस्थता, कायस्थ्यं, कायस्थकर्म n. (नृ).—(Scholarship) पाणिदलं.

CLEVER, a. चतुरः-रा-रं, पटुः-टुः-टु, दक्षः-क्षा-खं, अभिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, विषयज्ञः-शा-शं, निपुणः-शा-शं, निपुणमतिः-ति-ति, कुशलः-ला-लं, वैज्ञानिकः-को-कं, सुप्रयोगवान्-वती-वत् (त), योग्यः-ग्या-ग्यं, दक्षः-क्षा-खं, विज्ञारदः-दा-दं, वेज्ञलः-ला-लं, विषयिन् m. f. n., पंडितः-ता-तं, कृतो-तिनी-ति (नृ), विदग्धः-ग्या-ग्यं, प्रवीणः-खा-खं, कत्याणवृद्धिः-द्धिः-द्धि.

CLEVERLY, adv. चतुरं, चातुर्येण, सपाठवं, निपुणं, दारुपेण.

CLEVERNESS, s. चातुर्यं, चतुरता, नैपुण्यं, कुशलता, कौशल्यं, पटुत्वं, पाठवं, दारुप्यं, दाक्षिण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, सुप्रयोगता, वैचक्षण्यं, विदग्धता, वेदग्यं, योग्यता, मतिप्रकर्षः, निर्देश m. (नृ), उद्देशकः.

CLEW OF CUE, s. (A ball of thread) सूत्रकोपः-पं.—(A guide) सूत्रं, गहनमार्गनिर्दिशोपायः, दर्शकः.

To CLEW, v. a. रत्नद्वारण नीकायसम्पत् उन्नम (c. 1. -नमति-ननु, c. 10. नामयति-यितुं) यदनन्तरं यसनसंवरणं कर्तुं शक्नोते.

To CLICK, v. n. टं टं पट् पट कट कट चित् चित् इत्यादिशब्दान् कृ, पटपट (nom. पटपटयते).

CLIENT, s. (Dependent) आश्रितः, संश्रितः, अधीनः, आयत्तः, उपजीवी m. (नृ), भाक्षिकः, अनुगतः, प्रसाशी m. (नृ).—(One who applies to an advocate for counsel) स्वाधनिर्वाहणहेतोर व्यवहारसचिवसंश्रितः.

CLIENTSHIP, s. अधीनता, आयत्तत्वं, व्यवहारसचिवसंश्रितस्य दक्षता.

CLIEF, s. प्रपातः, दरट f., पातकः, विषमं, सतटः भृगुः m., समुद्रवेलायां

पातकभूमिः.

CLIMACTER OF CLIMACTERIC, s. शरीरविकारपरिणामो विशेषवत्सरपर्यायः, शरीरविकारान्तं वर्षचक्रं.

CLIMATE OF CLIME, s. (A region) देशः, प्रदेशः, दिक् f. (श्), राधं, चाशा. —(Temperature) जलवायुः, जलाकः, शः, च्योम n. (नृ), आकाशः, वायुगुणः.

CLIMAX, s. सारं, क्रमशो वृद्धिः f., ऊर्ध्वगमनं, उत्तरोत्तरवृद्धिः f.

To CLIMB, v. a. आश्रमेन सारुह (c. 1. -रोहति-रोटुं), अध्यारुह, अभिरुहः; अधिरुहम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अयस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति-स्कनुं).

To CLIMB, v. n. ऊर्ध्वं or उच्चं or उपरि गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

CLIMBER, s. आरोही m. (नृ), अधिरोही m. (नृ), आरोढा m. (नृ).—(Plant) वृक्षः f.

CLIME, s. (Region) देशः, प्रदेशः—(Temperature) जलवायुः m., जलाकाशः.

To CLINCH OR CLENCH, v. n. (Grasp) दृढमहिना सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), मुष्टिसङ्ग्रहणं पोस् (c. 10. पीडयति-यितुं); 'to clinch the fist,' मुष्टिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), मुष्टिबन्धं or -सङ्ग्रहं कृ.—(Confirm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातुं).—(Fix the point of a nail on the other side) कोलाग्रं परागं आवृत्य विपरीतभागे निखन् (c. 1. -खनति-निः).

CLINCH, s. (A pun) द्व्यर्थाक्तं, द्व्येवार्थाक्तं, द्व्येव.

CLINCHER, s. (A hold-fast) बन्धनकोलः, कोलकः, बन्धनी-ना.

To CLING, v. n. अवलम्ब (c. 1. -लघते-लघितुं), समालम्ब, संलग्नीभू, अनु-लग्नीभू, अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं or in pass. -बध्यते), सञ्ज् in pass. (सञ्ज्यते or सञ्जते), अनुपञ्च, आसञ्च, प्रसञ्च, संसञ्च, लो (c. 4. लीयते, लेतुं); 'clinging to the neck,' कण्ठलग्नः-ग्नता-ग्नं.

CLING, a. अनुलग्नशीलः-ला-लं, संलग्नशीलः-ला-लं, अनुबन्धकः-को-कं. CLINIC OR CLINICAL, a. चिकित्सरोगोपहतत्वात् शयनात् समुत्थातुम् अद्यमः, शय्यागतः; 'clinical lecture,' दृष्टिचिकित्सयाधिपत्यस्य शयनो-पात्ने चिकित्साविद्यार्थिनां रोगोपचारोपदेशः.

To CLINK, v. n. शिष्टम् (c. 2. शिष्टः, c. 1. शिष्टते-श्रितुं), विशिष्टम्, क्लृण् (c. 1. क्लृणति-श्रितुं), किङ्किण (nom. किङ्किणयते), विस् (c. 2. -रोति-रवितुं).

CLINK, s. शिष्टितं, आशिष्टितं, क्लृणितं, किङ्किणशब्दः, चर्चरावः.

CLINQUANT, a. हेमरत्नभूषितः-ता-तं, अलङ्कारिष्णुः-ष्णुः-ष्णु.

To CLIP, v. a. (Embrace, hug) गाढम् आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-लिङ्गितुं), बाहुभ्यां परिप्लव्ज् (c. 1. -प्लवजते-प्लव्जुं) or उपगृह् (c. 1. -गृहति-गृहितुं).—(Shear) आवृप् in caus. (-वापयति-यितुं), परिचप, मुख् (c. 1. मुखति-खिडतुं).—(Cut off) छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), निकृत् (c. 6. -कृनति-कश्नितुं).—(Shorten) ह्म् in caus. (ह्रासयति-यितुं), संहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

CLIPPED, p. p. छिन्नः-चा-चं, लूनः-ना-नं, कृमः-त्रा-त्रं, तटः-हा-हं, परिचापितः-ता-तं, कृतवापः-वा-पं, यमितः-ता-तं.

CLIPPER, s. (Debaser of coin) वचकः—(Barber) मुखी m. (नृ).

CLIPPING, s. विदलं, छिन्नं, भिन्नं, लूनं, खर्गं.

CLITORIS, s. योनिलिङ्गं, भगाकुरः, स्मरच्छत्रं.

CLOAK, s. प्रावारः-रक्तः, आवारः, पिधानं, प्रच्छदपटः, नोशारः. See CLOKE.

To CLOAK, v. a. प्रावृ (c. 5. -युगोति-यवितुं-रीतुं), छद् (c. 10. छदयति-यितुं).

CLOAK-BAG, s. प्रावारादिगात्रीयवस्त्रवाहनार्थं कोषः, वस्त्रकोषः.

CLOCK, s. घटी, इन्द्रः, यामबोधा, यामनाली.—(Of a stocking) पादा-च्छटनपार्थियोः सूचिकर्म m. (नृ).

CLOCKMAKER, s. घटीकर्ता m. (नृ), घटीकारः, इन्द्रकृत्, इन्द्रपित्रेता m. (नृ).

- छादयति -यितुं), वस् in caus. (वासयति), विवस्, प्रतिवस्, परिषा in caus. (-भाषयति -यितुं), प्रवृ (c. 5. -युगोति -वरितुं -रौतुं), संवे (c. 1. -ष्यति -य्यातुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति -यितुं); 'to clothe one's self,' वस् (c. 2. वस्ने वसितुं), प्रवस्, विवस्; परिषा (c. 2. -धत्ते -धातुं); 'in armour,' मवह (c. 4. -नयते -नतुं).
- CLOTHED, *p. p.* आच्छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, परिच्छद्यः -ञा -ञं, प्रावृतः -ता -तं, संवोतः -ता -तं, परिहितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, पिनद्धः -डा -डं, आमुक्तः -क्ता -कं, प्रतिमुक्तः -क्ता -कं, वासी -सिनी -मि (न), वेशी -जिनी -शि (न), वस्त्रान्वितः -ता -तं, सवासः -सा -सः (स्), सचेतः -ला -लं, अननः -ना -नं.
- CLOTHES, *s. pl.* वस्त्रं, वस्त्रं; *n.* (स्), वेशः, वसनं, प्रसाधनं, परिधानं, सधरं, संधानं, आच्छादः -दनं, सिचयः; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुग्मं; 'old clothes,' जीर्णयस्त्रं, चौरं, प्रोषः; 'relating to clothes,' वास्त्रिकः -की -कं; 'clothes basket,' त्रिः *f.*; 'bed-clothes,' शय्यास्तरणं; 'to put on one's clothes,' वस्त्राणि आच्छद (c. 10. -छादयति -यितुं) or प्रवृ (c. 5. -युगोति -वरितुं -रौतुं) or परिषा (c. 3. -धत्ते -धातुं) or प्रसाध (c. 10. -साधयति -यितुं) or आमुक् (c. 6. -मुच्यति -मोक्ते); 'to take off one's clothes,' वस्त्राणि अचवृ in caus. (-तादयति -यितुं) or अचमुक् or उच्छद or विहा (c. 3. -जहाति -हातुं); 'to change one's clothes,' अन्यवस्त्रं परिषा, निवस् (c. 2. -वस्ने -वसितुं).
- CLOTHIER, *s.* पटकारः, वस्त्रकृत्, पटनिर्माणकृत्, पटनिर्माणोपजीवी *m.* (न).
- CLOTHING, *s.* परिधानं, प्रवासः, प्रच्छादनं, आच्छादनं, परिच्छदः; 'under-clothing,' अधोवसनं, अन्तर्वेसः *n.* (स्), अन्तरीयं.
- CLOTHPOL, *s.* जडः, मृदः, स्पृलपुष्टिः *m.*, मुखः, चक्षुरः.
- CLOTTED or CLOTTY, *a.* पिशङ्भूतः -ता -तं, पिशङ्गतः -ता -तं, गुल्मी -म्लिनी -म्लि (न), घनीभूतः -ता -तं, श्यानः -ना -नं; 'blood,' घनलोहितं, रक्तगुल्मः; 'clotted hair,' जटिः, जुटकं, जूटः.
- CLOUD, *s.* अर्धः, मेघः, घनः, पञ्चम्यः, वलाहकः, जीमूतः, वृष्टिमान् *m.* (त्), जलधरः, तोयधरः, पयोधरः, धाराधरः, नीरधरः, जलदः, पयोदः, वारिदः, नीरदः, पाथोदः, अर्णोदः, जलवाहः, वारिवाहः -हनः, तोयवाहः, अधुवाहः, अधुभूतः, शक्रवाहनः, वारिस्फरः, पयोजन्मा *m.* (न), जलमुक् *m.* (च्), वारिमुक् *m.* (च्) or वार्मुक्, पयोमुक् *m.* (च्), वारिदः, पृष्टताशयः, तडित्वान् *m.* (त्), सनयितुः *m.*, धूमयानिः *m.*, धूमधूमः, नभोधूमः, जलमसिः *m.*, वारिमसिः *m.*, नीलोभः, खरः, नभश्चरः, गगणध्वजः, नभोदुहः, नभोगजः, देवः, पारणः, वासयः, मुदिदः, दंष्ट्रः, उरणकः, नभाट् *m.* (न); 'a black cloud,' नीलोभः *m.*, अमिताभः, कालिका; 'a gathering of clouds,' घनजालं, जलदमहतिः *f.*, घनीयः; 'a succession of clouds,' मेघमाला, कादघिनी; 'a cloud of dust,' रजोमेघः, धूलोपटलः.
- To CLOUD, *v. a.* अर्धं कृ, मेघं कृ, तिमिरं (nom. तिमिरयति -यितुं), प्रच्छद (c. 10. -छादयति -यितुं), तिमिरं कृ, मलिनं कृ.
- To CLOUD, *v. n.* मेघावृतः -ता -तं भू, मेघालवः -बा -वं भू, अर्ध (nom. अधायते), मेघ (nom. मेघायते).
- CLOUDED, *p. p.* मेघलवः -बा -वं, घनोपरुद्धः -डा -डं, दुर्हिनयस्तः -स्ता -स्तं, सनमसः -सा -सं, तमोवृतः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.
- CLOUD-CAPT, *a.* अर्धोत्तरः -रा -रं, अस्तिताभ्योत्तरः -रा -रं, अर्धलिलः -हा -हं, तमोलिल (ह).
- CLOUDILY, *adv.* सार्धं, समेयं, तिमिरं, सान्धकारं, निगूढार्थं.
- CLOUDINESS, *s.* साधता, मेघाकीर्णता, मेघतिमिरं, जलदमहतिः *f.*, दुर्हिनं.
- CLOUDLESS, *a.* अनभः -भा -भं, अथः -भा -भं, निरभः -भा -भं, अमेयः -या -यं, गततोयदः -दा -दं, वितिमिरः -रा -रं.

- CLOUDY, *a.* सार्धः -भा -भं, अमियः -या -यं, मेघाकीर्णः -या -यं, नीरदी -दिनी -दि (न), समेयः -या -यं, सधनः -ना -नं, दाहुरः -री -रं; 'cloudy weather,' दुर्हिनं.—(Dark, obscure) तिमिरः -रा -रं, तमस्वी -खिनी -खि (न), तमोवृतः -ता -तं, तामसः -सी -सं, सान्धकारयुक्तः -क्ता -कं.
- CLOUGH, *s.* (Cleft of a hill) दर्रे -रिः *f.*, दरदः, कन्दरः -री -रं.—(An allowance of two in every hundred) शते शते पञ्चा-शतभागदानं.
- CLOVE, *s.* (The spice) लवङ्गं, तीक्ष्णपुष्पं, मादनं, देवकुसुमं, दिव्यगन्धं, वाःपुष्पं, श्रीः, श्रीमंशं, सुपुष्पं, भृङ्गारं, वश्यं, शृङ्गारं, चन्दकपुष्पं.—(The clove tree) लवङ्गः, तोयधिप्रियः.—(Of garlic) रसुनमूलं.
- CLOVEN, *a.* भिन्नः -ञा -ञं, भेदितः -ता -तं, विभिनः -ञा -ञं, छिन्नः -ञा -ञं, दलितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, लीकृतः -ता -तं, पृथक्कृतः -ता -तं; 'cloven tongued,' द्विलसद्विहङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, द्विविहङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.
- CLOVEN-FOOTED or CLOVEN-HOOFED, *a.* द्विशङ्कः -फा -फं, द्विलसद्विशङ्कः -फा -फं.
- CLOVER, *s.* (Trefoil) त्रिपणः -यी -यं, त्रिपत्रः -चा -चं; 'to live in clover,' महता विलामेन जीव (c. 1. जीवति -वितुं), महामुखेन जीव.
- CLOVERED, *a.* त्रिपणोचितः -ता -तं, त्रिपत्राकीर्णः -या -यं, सत्रिपत्रः -चा -चं.
- CLOVE, *s.* (A cloth for any mean use) चौरं, कपटः, वस्त्रखण्डः.—(A patch) कन्था.—(An iron plate over an axle-tree) अद्यायफलकं.
- To CLOVE, *v. a.* (To patch) कन्था (nom. कन्थायति -यितुं), जीर्णवस्त्राणि समाधा (c. 3. -धायति -धत्ते -धातुं) चौरं चौरिण मन्था.
- CLOUTED, *a.* उपानः -ना -नं, संउपानः -ना -नं, घनीभूतः -ता -तं.
- CLOUTERLY, *a.* (Clumsy) अदक्षः -द्या -धं, अकृती -तिनी -ति (न).
- CLOWN, *s.* ग्राम्यजनः, ग्रामिकः, ग्रामी *m.* (न), ग्रामवासः, ग्रामेवासी *m.* (न), वृषलः, ज्ञानपदः, प्राकृतजनः, अमभजनः, पृथग्जनः, मृदः.
- CLOWNISH, *a.* ग्राम्यः -म्या -म्यं, मोयः -या -यं, मोणः -णा -णं, मेयः -यी -यं, मिक्कः -की -कं, असम्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असङ्गतः -ता -तं, ग्राम्यपुष्टिः -ष्टिः -ष्टि.
- CLOWNISHLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, वृषलवत्, ग्रामीयप्रकारेण, असम्यं.
- CLOWNISHNESS, *s.* ग्राम्यता, ग्रामीयत्वं, असम्यता, अशिष्टता, ग्राम्यपुष्टिद्वयं.
- To CLOW, *v. a.* अत्रिसौहार्दं or अतिवृत्तिं जन in caus. (जनयति -यितुं) or कृ, अतिशयेन or एकान्ततमं or अतिरिक्तं तृप in caus. (तृपयति -यितुं), or सन्तुष in caus. (-तोषयति -यितुं).
- CLOYED, *p. p.* अतिवृत्तः -त्रा -त्रं, अतिसुहितः -ता -तं, अतिसन्तोषितः -ता -तं.
- CLUB, *s.* यष्टिः *m.*, लुगुडः, गदा, परिषा, उद्गाता, तोमरः -रा -रं, घनः, दृषणः; 'armed with a club,' पाष्टीकः, लुगुडहस्तः, यष्टिग्रहः, यष्टिहेतुकः.—(An assembly of companions) पंक्तिः *f.*, गणः, संसर्गः, सहभोजिनां संसर्गः, समांशिता; 'club-dinner,' गणचक्रकं, गणांशं.—(Share of a reckoning) भागः, अंशः, उद्धारः, समांशः.
- To CLUB, *v. n.* (Contribute to a common expense) सर्वसाधारणधनव्यये, स्वं स्वम् अंशं दा (c. 3. ददाति दातुं), or किञ्चित् किञ्चिद् दा.
- CLUB-FOOT, *s.* अष्टोपदं, स्पृलचरणं, कुञ्जचरणं, गडुपादः, वक्रपादः.
- CLUB-FOOTED, *a.* अष्टोपदी-दिनी-दि (न), वृहत्पादः -दी -दं, स्पृलचरणः -या -यं.
- CLUBHEADED, *a.* स्पृलशिरस्कः -स्का -स्कं, वृहन्मसकः -का -कं.
- CLUBROOM, *s.* एकपक्षिक्रिस्मान्म्यशाला, साधारणशाला, इन्द्रकं.
- To CLUCK, *v. n.* कुक्कुटीवत् शावकाह्वानार्थकं शब्दं कृ, कद कद शब्दं कृ.
- CLUCKING, *s.* शावकाह्वानसमये कुक्कुटीवायः, कद कद शब्दः.
- CLUE, *s.* सूत्रकोषं, सूत्रं. See CLEW.
- CLUMP, *s.* (Of grass) गुल्मः, स्रष्टः, गुल्मः, गुल्मः, कायः, विततिः *f.*, पिष्टः -क्षं; 'a clump of reeds,' शरस्तस्रः, वंशविततिः *f.*—(A shapeless mass of wood) स्पृलकाष्ठं.

CLUMSILY, *adv.* अदक्षं, अनामं, अकृतिवत्, दास्यं विना, अपटु, आदास्येण.

CLUMSINESS, *s.* आचतुष्यं, आदास्यं, आनैपुण्यं, अपाटवं, अकृतिवं.

CLUMSY, *a.* स्थूलः-ला-लं, अदक्षः-द्या-यं, अनिपुणः-णा-यं, अकुशलः-ला-लं, अकृती-तिनी-ति (न्), अनामः-मा-मं, अविज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अपटुः-टु-टु.

CLUSTER, *s.* (A bunch) गुच्छः, गुच्छः-च्छकः, स्रवकः, स्रवः, सान्द्रं, गुप्तः-स्रकः, गुलच्छः, विततिः *f.*, 'a number of beings,' सङ्घः, शेषः, समूहः, गणः, सङ्घातः, वृन्दं, निवहः; 'cluster of four houses,' चतुःशालं, सन्नवनं; 'of reeds,' शरस्तच्छः, वंशविततिः *f.*; 'of people,' जनौघं, जनसमूहः; 'of grapes,' द्राक्षास्तयकः; 'in clusters,' सङ्घशम्, गुल्मशम्.

To CLUSTER, *v. a.* गुल्मीकृ, पिशडीकृ, एकीकृ, सधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं).

To CLUSTER, *v. n.* गुल्मीभू, पिशडीभू, एकीभू, वृन्दीभू, स्रवकरूपेण रुहं (c. 1. रोहति, रोदुं).

CLUSTERING, *a.* गुल्मी-न्मिनी-न्मि (न्), प्यालीनः-ना-नं, स्रवकः-का-कं, स्रवकाचितः-ता-तं, प्रस्तीतः-ता-तं, प्रस्तीमः-मा-मं, गुच्छाकारः-रा-रं.

To CLUTCH, *v. a.* (To grasp) ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्रहं, धृ (c. 1. धरति धत्ते).—(To double the hand) मुष्टिं बन्ध् (c. 9. बध्नाति बन्धुं) or सङ्ग्रहं.

CLUTCH, *s.* सङ्ग्राहः, मुष्टिसङ्ग्राहः, ग्रहणं, मुष्टिबन्धः.—(Claw, hand) नखः-खं, पाणिः *m.*, हस्तः; 'to rescue from the clutches of the enemy,' शत्रुवशात् परिचातुं.

CLUTCHED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, धृतः-ता-तं, मुष्टिसङ्ग्राहपीडितः-ता-तं.

CLUTTER, *s.* कोलाहलः, हलहलशब्दः, तुमुलं, कालकोलः.

To CLUTTER, *v. n.* कोलाहलं कृ, हलहलास्यं कृ.

CLUSTER, *s.* वस्तिः *m. f.*, वस्तिकम्भे *n.* (न्), वस्तिद्वारेण अन्वनिवेशितम् औपपीयद्रुष्यं.

CLUSTER-PIPE, *s.* नेत्रं, वस्तिशिरः *n.* (स्), वस्तिनाली.

To COACERVATE, *v. a.* सधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), समाधि, समुपचि.

राश्रीकृ, पिशडीकृ, एकीपीकृ, पुष्पीकृ, पुगीकृ.

COACERVATED, *p. p.* राश्रितः-ता-तं, एकीपभूतः-ता-तं, पुष्पितः-ता-तं.

COACERVATION, *s.* राश्रीकरणं, एकीधीकरणं, सञ्चयनं, एकीधभावः.

COACH, *s.* रथः, चातुरं, चक्रयानं, यानं, गल्ली, गल्लीरथः, शकटः, प्रवहणं, याहनं; 'coach and four,' चतुरश्रो रथः; 'riding in a coach,' रथारोही *m.* (न्), रथारूढः, यानारूढः; 'he travels by coach,' रथेन सञ्चरति.

COACH-BOX, *s.* रथोपस्थः, सूतासनं, सारथिस्थानं.

COACH-DRIVING, *s.* रथसारथ्यं, रथयाहनं.

COACHFUL, *s.* पूर्णरथः, चातुरकं, शाकटं, रथपूरणं.

COACH-HORSE, *s.* रथ्यः, प्रवहणवाजी *m.* (न्), रथाश्वः.

COACH-HOUSE, *s.* रथस्थानं, रथशाला, रथगारं, रथाधारः.

COACHMAKER, *s.* रथकारः, रथकारः, रथनिष्माणकृत्, रथविक्रेता *m.* (न्).

COACHMAN, *s.* सूतः, सारथिः *m.*, यन्ता *m.* (न्), नियन्ता *m.* (न्), चातुरिकः.

वाहकः, रथवाहकः, प्रवहणवाहकः, प्राजकः, प्राजिता *m.* (न्), यन्ता *m.* (न्), हयद्वयः, सारथिः *m.*, दक्षिणस्थः, चाक्रिकः, प्रचेता *m.* (न्).

COACTION, *s.* बलात्कारः, बलात्कारप्रयोगः, प्रमायः, नियमनं, नियहः.

COACTIVE, *a.* बलात्कारी-रिणी-रि (न्), बलान्वितः-ता-तं, बली-लिनी-लि (न्), सबलः-ला-लं, प्रमापी-पिनी-पि (न्), नैयमिकः-की-कं, नियामकः-का-कं, अवश्यकः-का-कं.

COADJUTOR, *s.* सहकारी *m.* (न्), सहकृत्, सहकृत्वा *m.* (न्), सहायः, सम्भूयकारी *m.* (न्), प्रतियोगी *m.* (न्).

COADJUVANCY, *s.* सहकारः-रिता, साहाय्यं, समर्थिपन्नः *f.*, प्रतियोगिता

COAGMENTATION, *s.* राश्रीकरणं, एकीकरणं, सञ्चयनं, पिशडीकरणं, सन्निपातः.

COAGULABLE, *a.* श्यानीयः-या-यं, श्येयः-या-यं, घनीकर्तुं शक्यः-क्या-क्यं.

To COAGULATE, *v. a.* श्ये in caus. (श्यापयति -यितुं), श्यानीकृ, घनीकृ.

To COAGULATE, *v. n.* श्ये (c. 1. श्यापते, श्यातुं), घनीभू, श्यानीभू.

COAGULATED, *p. p.* श्रानः-ना-नं, श्यानः-ना-नं, अश्यानः-ना-नं, घनीभूतः-ता-तं, संहतः-ता-तं.

COAGULATION, *s.* श्रानता, घनता-त्वं, संहतत्वं, घनीभावः.

COAL, *s.* अङ्गारः-रं, सालातं, निधापकः, कृष्णमृत् *f.*-मृत्त्रिका, कृष्णभूमिः *f.*; 'burning coal,' तप्राङ्गारः.

To COAL, *v. a.* अङ्गारं (nom. अङ्गारयति -यितुं), अङ्गारीकृ.

COAL-BLACK, *a.* अङ्गारसवर्णः-शौ-शै, घनकृष्णः-पणा-घो, सत्यकालः-ला-लं.

COAL-HOLE OF COAL-HOUSE, *s.* अङ्गारागारः, अङ्गारगुम्फः, कृष्णमृत्त्रिकाधारः.

COAL-MAN, COAL-MERCHANT, *s.* अङ्गारविक्रेता *m.* (न्), कृष्णभूमिविक्रयी *m.* (न्), अङ्गारविक्रयोपजीवी *m.* (न्).

COAL-MINE COAL-PIT, *s.* अङ्गाराकरः, अङ्गारखानः *m.*, अङ्गारोत्पत्तिस्थानं.

To COALESCE, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), सङ्गमं (c. 1. -गच्छति गन्तुं), संमृज् in pass. (-मृज्यते), एकीभू. एकव भू or गम. संश्लिप in pass. (-श्लिप्यते), मेलनीभू.

COALITION, *s.* संयोगः, संसर्गः *f.*, संसर्गः, सङ्गः-ङ्गमः-ङ्गतिः *f.*, मेलनं, संश्लेषः, संमर्कः, अनुपङ्गः, संहतिः *f.*, सङ्घातः.

COALS, *a.* अङ्गारमयः-यी-यं, आङ्गारिकः-की-कं, अङ्गारपूर्णः-शी-शै.

COAPTATION, *s.* समायोगः, संयोजनं, समाधानं, सन्धानं.

To COARCT, *v. a.* सङ्कुचं (c. 1. -कोचति -कोचितुं), संह (c. 1. -हरति -हन्तुं).

COARCTATION, *s.* सङ्कोचः-चनः, संवारः, संवृत्तिः, हासः, सङ्क्षेपः, संयमः.

COARSE, *a.* (Not fine) घनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, निविडः-डा-डं.

स्थूलः-ला-लं, निरन्तरः-रा-रं, नीरन्धः-न्धा-न्धं.—(Unpolished)

अपरिष्कृतः-ता-तं, असंस्कृतः-ता-तं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Indecent, indecent) अवाच्यः-च्या-च्यं, अशुद्धः-द्धा-द्धं.—(Vulgar) असभ्यः-भ्या-भ्यं, प्राकृतः-ता-तं, ग्राम्यः-म्या-म्यं, शीलः-ला-लं, अश्लीलः-ला-लं.—(Vile) नीचः-चा-चं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, कद्वयः-व्या-व्यं,

कुस्मितः-ता-तं; 'coarse cloth,' स्थूलपट्टं, स्थूलशाटकः, वराशिः *m.*;

'coarse-minded,' प्राकृतचेताः-ताः-तः (स); 'coarse fare,'

मन्दहारः; 'coarse abuse,' अश्लीलाश्लेषः; 'coarse language,'

अश्लीलं, खलौकिकः *f.*

COARSELY, *adv.* अशिष्टं, अशुद्धं, निकृष्टं, मन्दं, अश्लीलं, अपरिष्कृतं.

COARSENESS, *s.* (Of substance) घनता, स्थूलता, सान्द्रता, स्थूल्यं, नैविड्यं,

नैरन्त्यं.—(Want of polish, vulgarity) अपरिष्कारः, अशिष्टता,

असभ्यता, अशुद्धिः *f.*, नीचता, अश्लीलत्वं.

COAST, *s.* (Sea-coast) समुद्रतीरं, समुद्रतटं, वेला, वेलामूलं, समुद्रान्तं.

अतितीरं.—(Border, limit) सीमा, समन्तः, सामन्तं.—(Quarter)

दिक् *f.* (श्), देशः, प्रदेशः; 'the coast is clear,' गतं भयं, निर्विघ्नः पथः.

To COAST, *v. n.* उपतीरं or उपतटे or वेलानिकटे नावं or पोतं वह् in

caus. (वाहयति -यितुं), or नौकया वह् in pass. (उत्सरे).

COASTER, *s.* उपतीरं पोतवाहकः, समुद्रवेलावन्नी *m.* (न्).

COASTING, *s.* उपतीरं नौकायाहनं, वेलानिकटे यत्नं.

COAT, *s.* (An upper garment) प्रावारः, उन्नरीयं, परिधेयं, निचोलः

वरुचं; 'a covering,' षटलं, छदनं, छदनं, आच्छादनं, प्रावरणं.

पुटः-टं, आवेष्टनं; 'coat of the eye,' अक्षिषटलं.—(Hair of a

beast) रोम *n.* (न्), लोम *n.* (न्); 'coat of a horse,' अश्वरोम *n.*

(न्).—(Coat of arms) कुलचिह्नपत्रं.

To COAT, v. a. छद (c. 10. छादयति-यितुं), वेह in caus. (वेहयति-यितुं).
—(Inlay) अनुवेष (c. 4. विधत्ति-यितुं).—(Coat with paint) लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्).
COATED, p. p. छन्नः-चा-चं, छालन्नः-चा-चं, वेहितः-ता-तं, अनुविद्धः-डा-डं, रुषितः-ता-तं, रुषितः-ता-तं, लिप्तः-ता-तं.
COATING, s. पटलं, पुट-दी-टं, छाननं.—(Of paint) लेपः.
To COAX, v. n. लल (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), मधुरवाक्यैः or चादृश्या सान्त्व or प्रलुभ in caus. (लभयति-यितुं).
COAXED, p. p. लालितः-ता-तं, चादृश्यापन्नः-चा-चं.
COAXER, s. लाली *m.* (नं), चादृश्यादी *m.* (नं), चादृश्याः, सान्त्ववादः.

COAXING, s. लालनं, चादृश्याः *m.* दु *n.*, चादृश्याः *f.*, मधुरवचनः *n.* (सं), मधुरवाक्यं, चादृश्यापन्नः; 'repeated coaxing,' चादृश्याः.
COB, s. (Sea-fowl) समुद्रीयपक्षिभेदः.—(Entire horse) वीजाश्वः, सवृषणोऽश्वः.—(A small compact horse) दृढदेहः सुदृढवाजी *m.* (नं).
COBALT, s. (Mineral substance) चायनैः, मधुधातुः *m.*, मनःशिलाधातुः.
To COBBLE, v. a. (To mend shoes) जीर्णपादुकाः सृज्या समाधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or सन्धा.—(To make any thing clumsily) चादाख्येण क्लिप्तं कृ or निर्मा (c. 2. -माति-मातुं).
COBBLER, s. (A mender of old shoes) जीर्णपादुकासन्धाता *m.* (नं).
—(A clumsy workman) अक्षयः शिल्पी *m.* (नं), अनियुक्तः, अनभिज्ञः.
COBIRON, s. मांससंस्कारे प्रयुक्तः स्थूलायो लोहशूलः.
COBISHOP, s. धर्मोपदेशसहायः, धर्माधिपतिः सहकारी *m.* (नं).
COBRA CAPELLO, s. (Snake) फणकरः, फणी *m.* (नं), फणवान *m.* (नं), नागः.
COBWEB, s. अणुनामजालः, जालः-लं, मकैटवासः, मकैटजालः, चाशाबन्धः, सनानिका, लूताननुवितारं.
COCCIFEROUS, a. गुटिकाकारफलविशिष्टः-हा-हं.
COCHINEAL, s. (Insect) लाक्षा जतु *n.*-तुकं, तितितः, क्रिमिः *m.*
COCHLEARY OF COCHLEATED, a. चायनै-क्षिनी-क्षिन् (नं), परिवर्तकः-का-कं.
COCK, s. (The male to the hen) कुकुटः, चरणायुधः, नखायुधः, स्वर्णचूडः, तावचूडः, तावशिली *m.* (नं), शिली *m.* (नं), शिलयती *m.* (नं)-खिलकः, कृकषाकः *m.*, कलषिकः, कालशः, उपाकलः, निशायेदी *m.* (नं), रात्रियेदी *m.* (नं), यामयोधः, रसाखनः, सुपर्णः, पूर्णकः; 'relating to a cock,' काकैवाक्यः-वी-चं; 'cock's comb,' चूडा, शिला; 'a cock-sparrow,' चटकः.—(Weathercock) प्रासादशृङ्गाये स्थापितं कुकुटाकारं वातस्कन्धलक्षणं, वायुलक्षणं, वायुध्वजः, वायुस्कन्धलक्षं.—(Spout to let out water at will) सपिधानं जलनिर्गमरन्ध्रं, प्रणाली, जलनिर्गमः, जलसावययन्त्रं.—(Notch of an arrow) बाणाग्रभागे अयच्छेदः.—(Cock of a gun) आग्नेयनाडिसंघन्धी मूष्मभ्रविशेषो यन्त्रेण चक्राःस्पर्शं संज्ञायते.—(A leader) मुख्यः, मुखरः, पुरोगः.—(Heap of hay) शुष्कतृणचरितः *f.*, तृणोत्तरः.—(Form of a hat) शिरस्कन्धकारः, शिरस्त्राकारः; 'cock a hoop,' जयी *m.* (नं), दृष्टः, दधेध्मातः, मग्नीडतः; 'cock and a bull story,' वृषाकप्या, शशविषाणधनुर् अथ इति मृषार्थकम् आख्यानं.
To COCK, v. a. (To set erect) उन्नम् in caus. (नमयति-नमयति-यितुं), उन्नम् (c. 1. -न्नयति-यितुं), उन्नम् (c. 6. -न्नयति-यितुं), उन्नम् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं); 'to cock the ears,' कण्ठी सन्धीकृ; 'the tail,' उन्नुज्ज (nom. उन्नुज्जयते-यितुं).—(To put hay into cocks) शुष्कतृणम् उत्तरीकृ.—(To cock a gun) आग्नेयनाडिसंघन्धिनं पृथोक्तमूष्मभ्रम् उन्नम् in caus. (नमयति-यितुं).
To COCK, v. n. कुकुटयत सैलगा चल् (c. 1. चलति-लितुं), दृप् (c. 4. दृप्ति).
COCKED, p. p. उन्नतः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, उन्नितः-ता-तं, उत्थितः-ता-तं, उत्थितः-ता-तं; 'with tail cocked,' समुन्नतलाङ्गलः-ला-लं.
COCKADE, s. राजव्यापृतस्य सेवकेन शिरस्कोपरि भृता चूडा, कुकुटचूडाकारो मस्तकालङ्कारः.
COCKATRICE, s. अजगरः, वाहसः, कुकुटाखड्गः सर्पः or ब्यालः.
COCKBOAT, s. उपनौका, सुदृढनौका, सुदृढपोतः, उपतरिः *f.*
COCKCHAPEL, s. पिङ्गशरीरो ध्वनमोदी भ्रमरभेदः.
COCKCROWING, s. कुकुटरवः-वर्णं, चरणायुधशब्दः.—(Morning) प्रभातकालः, प्रातःकालः.
To COCKER, v. a. (To fondle) कोमलं or कोमलप्रकारेण पुष्पं (c. 9. पुष्पाति, c. 1. पोषति-यितुं), or संवृष्प in caus. (वर्धयति-यितुं), अनुवृष्प (c. 4. -रुध्यते-रोद्धुं), क्रोडीकृ.
COCKEREL, s. (Young cock) कुकुटशावकः, चरणायुधशावकः.
COCKERING, s. पोषणं, संवर्धनं, अनुपोषः, छन्दोनुवृष्प, कोमलता.
COCKET, s. शीत्तिकमुद्रा, शुल्कस्थाने द्रव्यनिक्षेपानन्तरं शीत्तिकसकाशान् प्रत्ययपत्रं.
COCKFIGHT, s. प्राणिधृतिः, समाह्वयः, माह्वयः, कोलीनं.
COCKHORSE, a. अष्टाह्वयः-डा-हं, जयी-यिनी-यि (नं), दधेध्मातः-ता-तं.
COCKLE, s. (Shell-fish) दुर्गमा *m.*-सो *f.* (नं) दीर्घकोपिका, सितालिका, शुक्रि *f.*—(Weed growing in corn) कच्छः, शस्यसंवरुह स्रोतभेदः.
COCKLED, a. दुर्गमाकारः-रा-रं, शीत्तिकः-की-कं, चायनै-क्षिनी-क्षिन् (नं).
COCKLOFT, s. कुटुम्बगारः, क्षीमः-मं, चूला, चन्द्रशालिका, गृहस्य उपरिम्भः प्रकोष्ठः.
COCKMASTER, s. चरणायुधपालकः, पुङ्गुकुटपोषकः.
COCKMATCH, s. कुकुटयुद्धं, चरणायुधसमाह्वयः, कोलीनं.
COCKNEY, s. नागरजनः, पुरवासी *m.* (नं), नगरवासी *m.*, प्राकृतजनः, पृथग्जनः.
COCKPIT, s. (Area where cocks fight) कुकुटयुद्धभूमिः.—(In a man of war) वृहद्युद्धनीकाया अग्रभागे कायशल्यादिचिकित्सायोग्या कुटी.
COCKROACH, s. परोष्णी, खलधारा, तैलपा *f.*-पायिका, चारिका, पिङ्गकपिशा.
COCK'S-COMB, s. See CONCOMBE.
COCKSURE, a. सुनिश्चितः-ता-तं, निःसन्देहः-हा-हं, असन्देहः-ग्या-ग्यं.
COCKSWAIN, s. उपनौकाकार्यधारः, सुदृढनौकापतिः *m.*
COCOA-NUT, s. नारिकेलः, नालिकेरः, नारिकेरः, नाडिकेलः, नारिकेली, पयोधरः, कौशिकफलं, सानोदकः, पुटोरकः, दाघिणायः.—(The tree) तृणद्रुमः, फलकेशरः, दृढफलः, मुखफलः, सदाफलः, शिरःफलः, सदापुष्पः, दृढमूलः, सुतृणः, सुभङ्गः, लाङ्गली.—(The juice) नारिकेलरसः.
COCOON, s. (Of the silk worm) कृमिकोपः, कीटकोपः, गुटिका.
COCTION, s. निष्कायः, क्षायः, क्षयनं, पाचनं.
COD OR COD-FISH, s. स्थूलशिरस्कः समुद्रीयमत्स्यभेदः.
COD, s. (Seed-vessel, pod) बीजकोशः, बीजगुमिः *f.*, शमी, पुटः.
CODDED, p. p. कोशस्थः-स्या-स्यं, कोपगुमः-ता-तं.
To CODDLE, v. a. (Parboil) ईषत्कृष्प (c. 1. -क्षयति-यितुं), शनैः स्थाल्यां पक्व (c. 1. पचति, पक्व) or तप् in caus. (तापयति-यितुं), कोष्ठाजलेन कोमलीकृ.—(Breed up tenderly) कोमलतया or सौकुमार्येण पुष्पं (c. 1. पोषति-यितुं).
CODE, s. (Of laws) धर्मसंहिता, स्मृतिशास्त्रं, धर्मशास्त्रं, स्मृतिः *f.*, व्यवहारविधिः *m.*
CODICIL, s. समुपेक्षणपत्रस्य अनुबन्धः or उपलेख्यं or उपाङ्गं or उत्तरखण्डं.
CODLING, s. भोजनार्थमुद्भूत ईषत्कृष्पनीय कापङ्कः काष्ठफलभेदः.
COEFFICIENCY OF COEFFICIENCY, s. सहकारिशाम् अनेकेहेतुकानां प्रभावः, सहकारिता, संयोगिता, सम्प्रयोगिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, सम्भूतिः *f.*

COEFFICIENT, *s.* (In arithmetic) घर्षः. प्रकृतिः *f.* गुणः.

COEMPTION, *s.* पूर्वक्रयः. प्रत्यागताभासक्रयः, अवच्छेदावच्छेदक्रयः. समुदयक्रयः.

COENOBITE, *s.* संन्यासिणो विभो यस्य सौभाग्यमध्याद् एकभाता *m.* (नृ).

COEQUAL, *a.* अन्येन समः -ता -मै or समानः -ता -नै or तुल्यः -त्या -स्यं. समानपदस्यः -स्या -स्यं, समानजातीयः -या -यं. समभायः -यो -वं, सहधर्मी -मिच्छी -मिम् (नृ), सहधर्मी -म्यौ -म्यै (नृ).

COEQUALITY, *s.* अन्येन समता or समानता or तुल्यता, समानावस्था.

TO COERCE, *v. a.* बलात्कारेण यम् (c. 1. यच्छति, यन्ते), नियम्, संयम्. विनियम्; or नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ह्नाते -ग्रहीतुं) or शास् (c. 2. -ज्ञाति, ज्ञाति, अनुशास्; यन्तु (c. 10. यन्तयति -यितुं), निरुह् (c. 7. -रुहति -रोहं), निषिध् (c. 1. -वेषति -षितुं).

COERCED, *p. p.* बलात्कारेण निगृहीतः -ता -तै, संयतः -ता -तै, निरुहः -डा -डं, संरुहः -डा -डं, यन्तः -ता -तै, प्रत्याहृतः -ता -तै.

COERCIBLE, *a.* नियहीतव्यः -व्या -व्यं, नियन्तव्यः -व्या -व्यं, यन्तणीयः -या -यं.

COERCION, *s.* संयमः -मनं, नियमनं, नियहः -हणं, निगृहीतिः *f.* यन्तणं, प्रत्याहरणं.

COERCIVE, *a.* बलात्कारी -रिणी -रि (नृ), प्रतिरोधी -घिनी -धि (नृ), नियामकः -का -कं.

COESSENTIAL, *a.* समभायः -यो -वं, सहभायी -विनी -वि (नृ).

COESSENTIALITY, *s.* समभावः or भावसमानता, सहभावित्वं.

COETANEOUS, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं. See COEVAL.

COETERNAL, *a.* अन्येन सह नित्यकालस्थायी -यिनी -यि (नृ) or अनन्तकालस्थायी or साद्यन्तहीनः -ना -नै or सनातनः -ना -नै.

COETERNITY, *s.* समनित्यता, समानानन्तता, समाननित्यता.

COEVAL, *a.* समानवयस्कः -स्का -स्कं, समवयस्कः -स्का -स्कं, समानवयाः -याः -यः (स) or तुल्यवयाः or सवयाः, समानकालीनः -ना -नै, एककालीनः -ना -नै, समानजन्मा -न्मा -न्म (नृ).

COEVAL, *s.* वयस्यः, सहभायी *m.* (नृ), सवयाः *m.* (स), तुल्यवयाः.

TO COEXIST, *v. n.* सम्भू (c. 1. भवति -वितुं), सह or एककाले वृत् (c. 1. वृत्ते -व्रितुं) or स्वा (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or जीव् (c. 1. जीवति -वितुं).

COEXISTENCE, *s.* एककाले वर्त्तनं or जीवने, सहवर्त्तनं, सहजीवनं.

COEXISTENT, *a.* सहधर्मी -मिच्छी -मिम् (नृ) or एककाले वर्त्तनी, सहजीवी -यिनी -वि (नृ) or एककाले जीवी, सहजः -जा -जं.

TO CO-EXTEND, *v. n.* अन्येन समं व्याप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं) or विस्तृ in pass. (-स्तोयन्ते).

CO-EXTENSION, *s.* समव्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, समविस्तारः, सम्मूर्च्छनं.

COFFEE, *s.* यवनदेशीयसुद्रुमलनिर्द्भूतः कृष्णवर्णः पानीयविशेषः, यावनपानं.

COFFEE-HOUSE, *s.* पूर्वोक्तपानीयविक्रयस्थानं, यावनपानशाला.

COFFEE-POT, *s.* पूर्वोक्तपानीयाधारः, यावनपानभाजनं, यावनपानपात्रं.

COFFER, *s.* मुद्राधारः, मुद्राकोषः, धनाधारः, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.

TO COFFER, *v. a.* मुद्राधारे or धनभाण्डे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

COFFIN, *s.* शवाधारः, मृत्शरीराधारः, शवभाजनं.

TO COFFIN, *v. a.* शवाधारे or शवभाजने निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविश in caus. (-वेशयति -यितुं).

TO COG, *v. a. and n.* (Flatter, wheedle) ललृ (c. 10. लालयति -यितुं), चादृक्षा सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं).—(Cog a die) कूटाद्यं or दुराद्यं कृ.—(Fix cogs to a wheel) चक्रनेभिं सद्मतां कृ.

COG, *s.* (Tooth of a wheel) चक्रदन्तः, नेभिदन्तकः, प्रधिदन्तः.

COGENCY, *s.* बलं, सामर्थ्यं, समर्थता, प्रभावः, शक्तिः *f.*, अवश्यकता.

COGENT, *a.* बली -लिनी -लि (नृ), बलवान् -वती -वत् (नृ) प्रबलः -ला -लै, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अवश्यकः -क्ता -कं, अवश्यकर्तव्यः -व्या

-व्यं, निरुहः -रा -रै; 'a cogent reason.' बलवद्भूतः *m.*, विशिष्टहेतुः.

COGENTLY, *adv.* बलात्, बलेन, बलवत्, अवश्यकं, निरुहं.

COGGER, *s.* लाली *m.* (नृ), चादृक्षा, सान्त्वनकृत् सान्त्ववादः.

COGGLESTONE, *s.* छुद्रुशकैरा, पूर्णसखः, अशीला.

COGITABLE, *a.* ध्यानीयः -या -यं, ध्येयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं.

COGITATE, *v. n.* ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुधे, अभिधे, प्रधे, सन्धे, चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्त, सचिन्त, विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भू, पितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्क, विमृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), अनुमृश, प्रविमृश.

COGITATED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तै, ध्यातः -ता -तै, आलोचितः -ता -तै.

COGITATION, *s.* चिन्ता, ध्यानं, विचारः -रणं, आलोचनं, चर्चा, भावना, मनःकल्पना, सङ्कल्पः, मनोगतं.

COGNITIVE, *a.* चिन्तापरः -रा -रै, ध्यानपरः -रा -रै, मानसिकः -की -कं.

COGNATE, *a.* सहजः -जा -जं, सद्यन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), समानजातीयः -या -यं, सजातिः -तिः -ति, समोशः -वा -वं.

COGNATION, *s.* (Relationship) बन्धुता, बान्धवत्वं, ज्ञातित्वं, ज्ञातिभावः, सजातित्वं, सद्यन्धः, सद्यन्धित्वं, सम्यक्कं, अनुपङ्गः.

COGNITION, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, परिज्ञानं, प्रज्ञानं, स्वीकारः.

COGNITIVE, *a.* ज्ञानी -निनी -नि (नृ), ज्ञानवान् -वती -वत् (नृ), or प्रज्ञवान्.

COGNIZABLE, *a.* ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं, यासः -सा -सं. —(By law) अभियोज्यः -व्या -व्यं, विचार्यः -व्यो -व्यं, विचारहिः -है -है.

COGNIZANCE, *s.* (Judicial notice) विचारः -रणा, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, चर्चा, पटीक्षा, अनुयोगः, निर्णयः, निरूपणं. —(Badge) संज्ञा, लिङ्गं, चिह्नं, लक्षणं, अभिज्ञानं. —(To take cognizance) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

COGNOMINAL, *a.* एकनामकः -का -कं, एकसंज्ञकः -का -कं, समसंज्ञवान् -वती -वत् (नृ).

COGNOMINATION, *s.* पङ्क्तिः *f.* -तो, उपपदं, उपाधिः *m.*, कौलिकोपाधिः *m.*

COGNOSCIBLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं.

TO COHABIT, *v. n.* (Dwell with another) सह वस् (c. 1. वसति वन्तु), एकत्र वस, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति गन्तुं), संसर्गं कृ—(As the sexes) स्त्रीपुरुषवत् सम्भोगं कृ.

COHABITANT, *s.* सहवासी *m.* (नृ), एकपुरनिवासी *m.*, एकस्थानवासी *m.*

COHABITATION, *s.* सहवासः, एकत्र वासः, संसर्गः, सङ्गमः. —(Sexual) सम्भोगः, स्त्रीपुरुषसङ्गमः, औपम्यं, उपभोगः. —(Cohabitation with women) पुंयोगः. —(With women) स्त्रीसङ्गः.

COHER, *s.* समांशनी *m.* (नृ), समांशहारी *m.* (नृ), जंशहारी *m.*, जंशभाक् *m.* (नृ), जंशनी *m.* (नृ), जंशकः, समाधिकारी *m.* (नृ), दापादः, शृङ्खलाभागी *m.* (नृ), विभागकर्त्ता *m.* (नृ), वतुः.

COHERENCE, *s.* समांशनी, समांशहारिणी, समाधिकारिणी.

TO COHERE, *v. n.* (Stick together) संसर्ज् in pass. (-संयते or -सज्जते), संधिष् in pass. (-धियते), संलङ्घनीभू or संलग्नः -ग्न्या -ग्नम्, अस्. संयुज् in pass. (-युज्यते), संहन् in pass. (-हन्ते). —(Agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), सद्यन् in pass. (-बध्यते), योग्यः -ग्या -ग्यम्, अस्.

COHERENCE, *s.* संसर्गः *f.*, संसर्गः, संलग्नत्वं, संहतिः *f.*, संयोगः, समा-सङ्गनं, सम्यक्कं. —(Connexion) सद्यन्धः, प्रबन्धः, अन्ययः, समन्ययः, अनुपङ्गः, सन्धेः. —(Consistency) सविरोधः, अनुसारित्वं.

COHERENT, *a.* संसक्तः-क्ता-क्रे, संघिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुघिष्टः-ष्टा-ष्टं, संलग्नः-गता-गते, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धिः, संहतः-ता-तं, सुसंहतः-ता-तं.—
Consistent, adapted) सविरुद्धः-द्धा-द्धं, उपयुक्तः-क्ता-क्रे, अनुरूपः-पा-पं, अनुसारी-रिणी-रि (नं), Connected) ससङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अनुसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, मावयः-या-यं, अन्वितः-ता-तं.
COHESION, *s.* संलग्नत्वं, संघेयः, संसक्तिः, संयोगः, समासञ्जनं, सङ्गठनं.
COHESIVE, *a.* संलग्नशीलः-ला-लं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, इयानः-ना-नं, खिण्यः-ग्या-ग्यं.
COHESIVENESS, *s.* संलग्नशीलत्वं, सान्द्रता, इयानता, खिण्यता, क्षेत्र्यं.
TO COHIBIT, *v. a.* यम (c. 1. यच्छति, यन्तुं), निग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं).
TO COHOBATE, *v. n.* पुनः सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), द्विःसन्धानं कृ.
COHORT, *s.* सैन्यगुल्मः, सैन्यग्रहः, सैन्यदलं, पञ्चशतसैन्यदलं, गणः.
COHORTATION, *s.* सुस्मिरो भयति समाश्रयनं, प्रबोधनं, प्रोत्साहः.
COIF OF COIFFURE, *s.* मलकाभरणं, शिरोवेष्टः-ष्टनं, शिरस्त्रं, मुकुटं.
COIFFED, *a.* मुकुटो-टिनी-टि (नं), मुकुटधारी-रिणी-रि (नं), कृतमलकाभरणः-गा-गं.
TO COIL, *v. a.* मण्डलीकृ, वल्लुलीकृ, मण्डलाकारेण घुट्टीकृ.
COIL, *s.* मण्डलं, मण्डलायितं, वृक्षं, व्यावर्तः-वर्तनं.—(Tumult) तुमुलं, वैक्रयं, व्यस्तता, व्ययत्नं.
COILED, *p. p.* मण्डली-लिनी-लि (नं), मण्डलीकृतः-ता-तं, वल्लुलीकृतः-ता-तं.
COIN, *s.* (Stamped money) मुद्रा, टङ्कः, टङ्ककः, नाणकं, निष्कः-ष्कं—
'gold coin,' सुवर्णमुद्रा, सुवर्णः; 'silver coin,' रूप्यमुद्रा; 'copper coin,' तासमुद्रा, पणः; 'base coin,' कृष्णनाणकं.—(Corner) कोणः.
TO COIN, *v. a.* (To stamp metals for money) सुवर्णरूप्यादि मुद्राकृ or मुद्रु (nom. मुद्रयति-यितुं) or मुद्रया सङ्कृ (c. 1. सङ्कयति-यितुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).—(Forge, invent) कृष (c. 10. कल्पयति-यितुं), षट् (c. 1. षटते-टितुं), सृज् (c. 6. सृजति, सृष्टुं).
COINAGE, *s.* मुद्राङ्कनं.—(Money coined) मुद्रा.—(Invention) कल्पना, वासना, सृष्टिः.
COINED, *p. p.* मुद्राङ्कितः-ता-तं, मुद्रितः-ता-तं, साहन्तः-ता-तं.—(Invented) कल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, कृत्रिमः-मा-मं, सृष्टः-ष्टा-ष्टं.
TO COINCIDE, *v. n.* (Agree in opinion) समन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अनुमन, स्वीकृ, एकचिन्ता, एकमतीशु, अनुवद् (c. 1. -वदति-दितुं).—(Fall or meet together) सम्पत् (c. 1. -पतति-तितुं), सन्निपत्, सङ्गमं (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).—(Be consistent, fitting) युज् in pass. (युज्यते), अनुकूपः-पा-पं or सदृशः-शी-शम्, असं, अनुसृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अनुवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), न विरुप् in pass. (-रूप्यते).
COINCIDENCE, *s.* (Falling or meeting together) सन्निपातः, सम्पातः, सङ्गमः, सङ्गतिः, समागतिः, f. —(Coincidence of opinion) ऐकमत्यं, एकचिन्ता, सम्पत्तिः, f. —(Accident) दैवयोगः, सङ्गतं, घटनं-ना. दैवघटनं; 'by an unlucky coincidence,' दुर्दैवात्, दैवदुष्टेनात.
COINCIDENT, *a.* सन्निपतिनः-ता-तं, सम्पाती-तिनी-ति (नं), सङ्गमिनी-मिनी-मि (नं).—(In time) समानकालीनः-ना-नं. —(Consistent) सविरुद्धः-द्धा-द्धं, अनुसारी-रिणी-रि (नं), सदृशः-शी-शं.
COINDICATION, *s.* एककारणसहितं लक्षणवाहक्यं.
COINER, *s.* (A minter) मुद्राङ्ककः, टङ्काङ्कयिता *m.* (नं), मुद्राकारः, नाणककृ, नैष्किकः.—(Inventor) कल्पकः, स्रष्टा *m.* (पृ), कारकः.
COISTREL, *s.* कापुरुषः, हतकः, भीरुः *m.*, युद्धपराङ्मुलः.
COTTON, *s.* नेपुनं, रतं, सुतं, अङ्गसङ्गः, औषधं, सम्भोगः, संयोजनं, रतिक्रिया, रतिकर्म *n.* (नं).
COKE, *s.* चङ्गदग्धाङ्गुरोच्छिष्टं, तमकृष्णमृत्तिकाच्छिष्टं.

COLANDER, *s.* चालनं-नी, सम्मार्जनयन्त्रं, शोधनी, शोधनयन्त्रं.
COLATION, *s.* (The act of straining) शोधनं, सम्मार्जनं, चालनं.
COLD, *a.* शीतः-ता-तं, शीतलः-ला-लं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं, हिमवान्-वती-वत (नं), अनुष्णः-ष्णा-ष्णं, अतप्तः-प्ता-प्तं; 'suffering from cold,' शीतार्त्तः-र्त्ता-र्त्तं, हिमार्त्तः-र्त्ता-र्त्तं; 'a cold wind,' शीतलवातः; 'cold weather,' शीतकालः-लं.—(Indifferent, cold in disposition) विरक्तः-क्ता-क्रे, उदासीनः-ना-नं, जलाशयः-या-यं, निरोहः-हा-हं.—(Wanting in affection) निःश्रेहः-हा-हं.—(Cold-blooded) रक्ताहीनः-ना-नं.
COLD, *s.* शीतं, शीतता, शैत्यं, शीतलं-लता, शिशिरः, हिमं; 'cold weather,' शीतकालः-लं, शिशिरकालः-लं; 'cold season,' हिमागमः, शिशिरं, शीतकः.—(Disease caused by cold) पीनसः, प्रतिश्यायः, काशः, कफः, श्रेष्म *n.* (नं); 'having a cold,' काशी-शिनी-शि (नं), पीनसो-मिनी-मि (नं), कफो-फिनी-फि (नं).
COLDISH, *a.* शीतलः-ला-लं, ईषच्छीतः-ता-तं, आशीतः-ता-तं.
COLDLY, *adv.* शीतं, शीतलं, शैत्येन, शिशिरं.—(Indifferently) विरक्तं, विरक्त्या, निःश्रेहं, श्रेहं विना, श्रेहव्यतिरेकेण.
COLDNESS, *s.* शीतता, शैत्यं, शीतं, शीतलता, हिमं, हिमं, शीतोभावाः.—(Want of affection) निःश्रेयः, निःश्रेयता.—(Indifference) विरक्तिः, f. विराग्यं, औदाम्यं, निरोहता.
COLF OF COLEWORT, *s.* शाकः, हरितकं, शूरपं, शियुः *m.*
COLIC, *s.* शूलं, वातशूलं, पक्विशूलं, आमशूलं, जठरव्याधा, जठरशाला, उदरवेदना, वातफुल्लान्.—(Having the colic) शूली-लिनी-लि (नं).
COLIC, *a.* उदरवेदनाजनकः-का-कं, जठरव्याधकारः-रा-रं.
TO COLLAPSE, *v. n.* (Fall together) सम्पत् (c. 1. -पतति-तितुं), सन्निपत्.—(Shrink) सङ्कुच् in pass. (-कुच्यते), शृ in pass. (शीर्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति, र्तुं), संक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते), संह in pass. (-ह्रियते), संहन् in pass. (-हन्त्यते), संश्यानीभ.
COLLAPSED, *p. p.* सङ्कुचितः-ता-तं, शोणोः-शा-शं, संहतः-ता-तं, संहन्तः-ता-तं, संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, संवृत्तः-ता-तं, संश्यानः-ना-नं, सन्नः-न्ना-न्नं.
COLLAR, *s.* ग्रैवं-वेयं-वेयकं, गलमेखला, कण्ठभूषा, कण्ठलता, माला, ग्रीवाभरणं, माला.—(Halter for the neck) कण्ठपाशकः, कण्ठलतासिका.
TO COLLAR, *v. a.* ग्रैवेयकेषु (c. 1. धरति, धर्तुं) or हस्तं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
COLLAR-BONE, *s.* जनु *n.*, ग्रीवास्थि *n.*, कण्ठास्थि *n.*; 'the collar bones,' जनुणी *n. du.*
COLLARED, *p. p.* ग्रैवेयके or ग्रीवायां धृतः-ता-तं.
TO COLLATE, *v. a.* (Compare one thing with another) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमीते-मातुं), सम्पृष्ण in caus. (-धारयति-यितुं), with 2acc.: साधारण्यीकृ.—(Collate books) गुणनीकृ, शृष्ण in caus. (शोधयति-यितुं).—(Place in a benefice, confer) धर्माध्यापकाय वृत्तिं प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं) or प्रदा (c. 3. -ददाति-दातुं).
COLLATERAL, *p. p.* उपमिति-ता-तं, शोपितः-ता-तं, प्रदन्नः-न्ना-न्नं.
COLLATERAL, *a.* (Parallel, side to side) पार्श्वपार्श्वभूतः-ता-तं, पार्श्वपार्श्वगतः-ता-तं.—(Not direct) प्रासङ्गिकः-की-कं, आनुपङ्गिकः-की-कं, वक्रः-क्ता-क्रे, विरोधः-मा-मं, असरलः-ला-लं.—(Concurrent) अनुवादकः-का-कं.—(Sprung from a common ancestor) समोदः-चा-चं, भविष्यः, समानोदकः.
COLLATERALLY, *adv.* पार्श्वपार्श्वे.—(Indirectly) प्रसङ्गक्रमेण, वक्रं, असरलं.
COLLATION, *s.* (Comparison of one thing with another) उपमानं, उपमितिः, f.—(Of books) गुणनी, शोधनं.—(Act of bestowing) प्रदानं, प्रतिष्ठापनं.—(To a benefice) धर्माध्यापकाय वृत्तिप्रतिपादनं.

or वृत्तिप्रदानं.—(A cold repast) पृष्ठेद्युःसिद्धानां फलादिस्वाङ्गानां सम्भारः.
COLLATOR, *s.* (One that compares books) गुणनीकचो *m.* (नं).
ग्रन्थशोधनकृत.—(One that confers a benefice) धर्माध्यापकवृत्ति-
प्रदाता *m.* (नं).

COLLEAGUE, *s.* सहकारी *m.* (नं), सम्भूषकारी *m.* (नं), तुल्यवृत्तिः *m.*,
तुल्यव्यापारी *m.* (नं), एकविषयी *m.* (नं), सहायः, सङ्गी *m.* (नं).
To COLLECT, *v. a.* (Gather together) चि (c. 5. चिनोति, चेत्तुं), अवचि,
समाचि, आचि, प्रचि, सचि, समानो (c. 1. -नयति -नेत्तुं), सम्पानो.
सम्भृ (c. 1. -भरति, c. 3. -विभञ्जि -भञ्जुं), समादा (c. 3. -ददाति -दात्तुं),
समाक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संहन (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), समाहृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), उपसंहृ, समृहृ (c. 1. -उहते -हन्तुं), सङ्ग्रहृ (c. 9. -गृह्णाति
-ग्रहीतुं), एककी, एकच कु.—(Collect into a heap) राशीकृ, पिशद्
(c. 10. पिशदयति -यितुं), पिशडीकृ, पृगीकृ, एकीधीकृ.—(Collect them-
selves, assemble) ममे (i.e. सम and आ with rt. इ, संमेति,
समेत्तुं), सङ्गमृ (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम, एकच मिल (c. 6. मिलति,
मेलितुं).—(Collect taxes) करान् or शुल्कान् ग्रह.—(Infer) अनुमा
(c. 2. -माति c. 3. -विमोते -मात्तुं), जहृ, अवगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
(Collect one's self, recover one's self) मनः or चेतः समाधा (c. 3.
-धाति -धत्ते -धात्तुं), संशं लभ (c. 1. लभते, लभ्युं), स्वप्रकृतिम् आपद
(c. 4. -पद्यते -पद्युं), or प्रतिपद.

COLLECT, *s.* स्मृष्टीयानां रविवारादिविशिष्टपञ्चास्युद्दिश्य प्रार्थना, सांश्लेषिक-
प्रार्थना, चूक *f.* (च).

COLLECTED, *p. p.* सञ्चितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, समुपचितः -ता -तं,
समृदः -टा -टं, सङ्गृदः -टा -टं, सम्भृतः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, एकीकृतः
-ता -तं, एकस्यः -स्या -स्यं, सन्निपतितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, समवेतः
-ता -तं, सङ्कलितः -ता -तं.—(Heaped) राशीभृतः -ता -तं, पृगीकृतः
-ता -तं, पुञ्जितः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, एकराशिभृतः -ता -तं.—
(In mind) समाहितः -ता -तं, लभ्यताः -ता -तः (म), लभ्यसंहः -ज्ञा-ज्ञं.
निराकुलः -ला-लं, प्रकृतिभाषः -सा-चं, सत्यतः -स्ता-स्तं, सत्ययः -या-यं.
COLLECTIBLE, *a.* चयनीयः -या -यं, चयः -या -यं, चेतव्यः -य्या -य्यं, सचेयः
-या -यं, उचयेयः -या -यं, समुचयः -य्या -य्यं.

COLLECTION, *s.* सञ्चयः, चयः, समुचयः, निचयः, प्रचयः, समृहः, सङ्ग्रहः-हणं,
सन्निपातः, सङ्घातः, सङ्गः, संहतिः *f.*, शोषः, समुदायः, वृन्दं, समवायः,
संहारः, समाहारः, सन्नयः, चायः, सङ्गः, ऊहणी, राशिः *m. f.*, पुञ्जः,
पिशडः, पृगः, विन्यासः, सङ्कलः, ग्रामः in comp.; 'collection of
people,' जनसमृहः, जननिवहः, जनौष, जनसमागमः; 'of clouds,'
घनचयः, घनीयः, जलदसंहतिः *f.*—(Raising money) एकैकस्मात्
किञ्चिकिञ्चिद्वनग्रहणं, धनोन्नोलनं.

COLLECTIVE, *a.* समवायी -यिनी -यि (नं), सञ्चयी -यिनी -यि (नं), साङ्कलः
-ली -लं, उपचितः -ता -तं, गणीभृतः -ता -तं, सामान्यः -न्या -न्यं, साधा-
रणः -णी -णं.

COLLECTIVELY, *adv.* (Generally) साधारण्येन, साकल्येन.—(In a
mass) सङ्गशस, अपृथक्, समूह, शोधशस.

COLLECTOR, *s.* सचेता *m.* (नं), सचयी *m.* (नं), सङ्गहीता *m.* (नं), सङ्गाहकः.
—(A tax-gatherer) करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (नं).

COLLEGE, *s.* (For learning) विद्यालयः, विद्यावेशम *m.* (नं), चतुष्पाठी,
पाठशाला, छात्रादिनिलयः, अवसथः -थ्यः.—(For religion) मठः,
आश्रमः, विहारः, पोहारः.—(A community of persons) श्रेणिः
m. f., जनसमूहः, पंक्तिः *f.*, गणः.

COLLEGIAN, *s.* छात्रः, विद्यार्थी *m.* (नं), विद्यालयस्थः, अनेवासी *m.* (नं).

COLLEGIATE, *a.* विद्यालयसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नं), आश्रमिकः -की -कं.

आश्रमी -मिनो वि (नं), मठसम्बन्धीयः या यं

COLLET, *s.* (Collar) ग्रैयकं, ग्रीवाभरणं.—(Of a ring) अङ्गुरीयकभाणं
यत्र मणिः प्रणिधीयते.

To COLLECT, *v. a.* संहन (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), समाहन, सङ्ग्रहृ (c. 9. पट्टयति
यितुं), मृद (c. 9. मृशति, मर्हितुं), निव्यिप (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), पृष
(c. 1. यषेति -यितुं).

COLLECTED, *p. p.* अङ्गारमलिनितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अङ्गारितः -ता -तं

COLLIER, *s.* अङ्गारखनकः, कृष्णभूमिखनकः, अङ्गाराखनिकः, अङ्गारवि-
क्रता *m.* (नं).

COLLIERY, *s.* अङ्गारखानः *f.*, अङ्गारोत्पत्तिस्थानं, कृष्णभूमिखननस्थानं

COLLIFLOWER, *s.* शाकः, हरितकं, शृणं, पोतकी.

COLLIGATION, *s.* सञ्चयनं, एकच बन्धनं, संघेपणं, संयोजनं.

COLLIMATION OF COLLINATION, *s.* सन्धानं, अभिमन्धानं, लक्ष्यीकरणं

COLLIQUABLE, *a.* द्राव्यः -व्या -य्यं, गलनीयः -या -यं

To COLLIQUATE, *v. a.* विली in caus. (—लापयति -लापयत -यितुं), द्रवीकृ

COLLIQUATION, *s.* विलयनं, गलनं, द्रवीकरणं, विद्रावणं.

COLLIQUATIVE, *a.* विद्रावकः -का -कं, विलयनकारी -रिणी रि (नं), गलनकृत

COLLISION, *s.* सङ्घट्टः -ट्टनं, परस्परसमाघातः, समाघातः, प्रतिघातः, सम्भट्टः.

घर्षणं, घनाघनः, स्खलनं.

To COLLOCATE, *v. a.* स्या in caus. (स्यापयति -यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा
धा (c. 3. दधाति, धात्तुं), साधा, न्यस (c. 1. -सस्यति -ससितुं), नियस
चू in caus. (अपयति -यितुं), नियुज्ज (c. 7. -युनक्ति -योजुं), निविज
in caus. (—यशयति -यितुं).

COLLOCATED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, आहितः -ता -तं
विनिवेशितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, अर्पितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं

COLLOCATION, *s.* स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, न्यसनं, निवेशनं, अर्धणं, प्रयोगः

COLLOCATION, *s.* सम्भाषणं, आभाषणं, सम्भवदनं, कथायोगः, कथाप्रसङ्गः

To COLLOCATE, *v. m.* लल in caus. (लालयति -यितुं), चाटका मान्न
(c. 10. सान्नयति -यितुं).

COLLOP, *s.* (Of meat) मांसखण्डं, आमिषखण्डं, मांसलवः.

COLLOQUIAL, *a.* संलापी -पिनी -पि (नं); 'colloquial style,' कपोप
कथनयोग्यो वाग्व्यापारः.

COLLOQUY, *s.* सम्भाषा, संलापः, सङ्कथा, संवादः, कपोपकथनं.

To COLLOQUE, *v. a.* पक्षपातं कृ, गणतां कृ, कूटसंविदं कृ, अङ्गाङ्गिभू.

COLLUSION, *s.* पक्षपातः -तिता, गणता, कूटगणता, अङ्गाङ्गिभावः, कूटसंविद.
प्रतारणा, कूटता, कापट्यं, श्रुता.

COLLUSIVE, *a.* पक्षपाती -तिनी -ति (नं), पक्षपातपटितः -ता -तं, कीटिकः -की -कं.

COLLUSIVELY, *adv.* पक्षपातेन, कूटगणतापट्टिकं, अङ्गाङ्गि.

COLLY, *s.* अङ्गारमलं, अङ्गारकिट्टं, अङ्गारकन्क.

To COLLY, *v. a.* अङ्गारण कृष्णो कृ or कृष्ण (nom. कृष्णापते) or मलीमसक

COLLARY, *s.* अङ्घ्रनं, रसाङ्घ्रनं, नेत्ररङ्घ्रनं, दाबिका, कज्जलं, कर्पूर
रुपरी, तुल्यं, रसगंधं, तार्क्ष्यशैलं.

COLOCYNTH, *s.* सरुणा, इन्दुवारुणिका, दाला, जलङ्गः, काकमहः,
पिटङ्गाकी, सुफला, विषप्रो.

COLOX, *s.* (A point used to mark a pause) वाक्यपरिभाषकं द्विविद्
चिह्नं, द्विविन्दुः *m.*—(The great intestine) महापुरीत *m.*, महद-
महानाली.

COLONY, *s.* ब्यूहपतिः *m.*, गुन्मपतिः, सैन्यदलाध्यक्षः, सैन्याधिपतिः *m.*

COLONESHIP, *s.* ब्यूहपतित्वं, गुन्मपतिपदं, सैन्यदलाध्यक्षत्वं.

COLONIAL, *a.* नवीनवसतिस्थानसम्बन्धी -न्यनी -न्यि (नं), प्रादेशिकः -की -कं

COLONIST, *s.* स्वदेशवागाननरं देशान्तरवासी *m.* (नं), अधिवासी *m.* (नं)

प्रदेशवासि, दूरवासी. प्रदेशस्थः.
COLONIZATION, *s.* स्वदेशं त्यक्तुकामानां प्रदेशाधिवासनं, देशान्तराधिवासनं, प्रदेशवासनं.
To COLONIZE, *v. a.* स्वदेशं त्यक्तुकामान् प्रदेशे वसू in caus. (वासयति -यितुं) or अधिवस. अध्याम् in caus. (-वासयति -यितुं).
COLONIZED, *p. p.* अधिवासितः -ता -तं, अध्युषितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अध्यामितः -ता -तं.
COLONNAD, *s.* मण्डलरूपेण विन्यस्ता स्तम्भश्रेणी, स्तम्भपर्यंकपरिवेष्टितश्चतुर्भुजः, स्तम्भपर्यङ्कः *f.*
COLONY, *s.* (The country planted) स्वदेशत्यागिभिर्वासितः प्रदेशः, नवीनवसतिस्थानं, प्रदेशः.—(The people) प्रदेशवासिनः *m. pl.*, अधिवासिनः *m. pl.*, नवीनवासिनः.
COLOPHONY, *s.* सरालः, रालः, धूपनः, मन्त्ररसः, अग्निवज्रभः. *See* RESIN.
COLOQUINTIDA, *s.* सहरणा, दाहा, जलङ्गः, काकमहेकः. *See* COLOCYNTH.
COLORATE, *a.* रागी-गिणी-गि (न), सरागः-गा-गं, रङ्गी-रङ्गिनी-रङ्गि (न).
COLORATION, *s.* रङ्गनं, वर्णनं. (The state) रागः.
COLORFUL, *a.* रङ्गी-रङ्गिनी-रङ्गि (न). रागदः -दा -दं, वर्णदः -दा -दं.
COLOSSAL or **COLOSSY**, *a.* वृहत्कायः -या -यं, वृहच्छरीरः -रा -रं, अतिमानुपाकारः -रा -रं, भीमविग्रहः -हा -हं, दानवाकारः -रा -रं, असम्भवमिः -मिः -मि.
COLOSSUS, *s.* वृहत्प्रतिमा-प्रतिमानं, वृहत्प्रतिच्छन्दकं, वृहत्सम्मी, अतिमानुपरिमाणाय मूर्तिः.
COLOUR, *s.* (Hue, dye, tint) रागः, रङ्गः, वर्णः; 'of one colour,' एकवर्णः -र्णा -र्णैः; 'of the same colour,' सवर्णः -र्णा -र्णैः, समवर्णः -र्णा -र्णैः; 'of various colours,' नानावर्णः -र्णा -र्णैः; 'of lasting colour,' स्थिररङ्गः -रङ्गा -रङ्गैः; 'to change colour,' विवर्णेभूः; 'that has lost its colour,' वीतरागः -गा -गं, - (Paint) रङ्गः, वर्णकः -का, लेपः; 'a picture in colours,' चित्रलेखा, चित्रलिखितं, चित्रं. (Complexion, colour in the cheek) कपोलरागः; 'of a ruddy colour,' स्रुणवदनः -ना -नं, लोहिताननः -नो -नं; 'without colour,' विवर्णवदनः -ना -नं.—(Colours of a regiment) पताका, ध्वजः, वैजयन्ती. (Pretext) अपदेशः, व्यपदेशः, छस *n.* (न); 'under colour of a vow,' व्रतव्यपदेशेन.
To COLOUR, *v. a.* रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं), वर्णे (c. 10. वर्णयति -यितुं), चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), सरागं-गा-गं कृ.—(Excuse, palliate) व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यपदिश, शम् in caus. (शमयति -यितुं), लद (c. 10. लादयति -यितुं).—(Make plausible) सत्यमङ्गागं गा-गं कृ, सुदृश्यं-श्या-श्यं कृ.
To COLOUR, *v. n.* (Take a colour) रञ्ज in pass. (रञ्जते), संरञ्ज - (Blush) मलज्जत्वाद रक्त्वदनः -नो -नं भू, लज्ज (c. 1. लज्जते -ज्जतुं), व्रीड (c. 1. व्रीडयति, व्रीडितुं).
COLORABLE, *a.* सत्यमङ्गागः-शा-शं, सुदृश्यः-श्या-श्यं, सम्भावनीयः-या-यं.
COLORABLY, *adv.* सत्यमङ्गागं, सत्यमङ्गिभं, सत्यमङ्गं, सुदृश्यतया.
COLORIED, *p. p.* रञ्जितः -ता -तं, रङ्कः-रङ्का-रङ्कैः, रागी-गिणी-गि (न), सरागः-गा-गं, रागान्वितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, वर्णेगतः -ता -तं; 'many coloured,' नानावर्णः -र्णा -र्णैः.
COLORING, *s.* वर्णेन, रञ्जनं, चित्रकरणं.—(The art of colouring or painting) चित्रविद्या, चित्रकर्म *n.* (न), चालिख्यकरणं.—(Rhetorical ornament) अलङ्कारः, वर्णेन.
COLORIST, *s.* रञ्जकः-रङ्गाजीवः, चित्रकरः, वर्णी *m.* (न), वर्णचारकः, नीलिकः.
COLORLESS, *a.* अवर्णः -र्णा -र्णैः, विवर्णः -र्णा -र्णैः, वर्णेहीनः -ना -नं, नीरङ्कः

रङ्क-रङ्कैः, वीतरागः-गा-गं, रागहीनः-ना -नं.
COLT, *s.* किशोरः, अश्वशायः-वकः, बालः, सधरीयः, घोटकयत्नः.—(A young foolish fellow) किशोरः, चपलः, प्रमादी *m.* (न).
COLTSFOOT, *s.* कामनाशिनी, कामघ्नी, काममर्हः.
COLT'S-TOOTH, *s.* किशोरदन्तः, अश्वशायकदन्तः.
COLTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, हलदन्तः, फालः, कृन्तवः, हलकीलः.
COLTISH, *a.* चपलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-लं, चबलः-ला-लं.
COLUMBARY, *s.* (Dove-cot) कपोतपालिका, कपोतागारं, विटङ्कः.
COLUMBINE, *s.* (A plant) वनीयीयभिधेः.—(Female character in a pantomime) रङ्गावतारिणी.
COLUMN, *s.* (A pillar) स्तम्भः, स्तूपा, युष्-यं, यष्टिः *f.*—(An array of troops in column) भोग्यूहः, मृषिचूहः.—(Half a page) अर्धपृष्ठं, अर्धपत्रं, अर्धफलकः.
COLUMNAR, *a.* स्तम्भाकारः -रा -रं, स्तम्भाकृतिः -तिः -ति.
COMA, *s.* अतिशयनिद्रालयितो रोगविशेषः.
COMAE, *s.* सहायः, सङ्गी *m.* (न), सहवासो *m.* (न), सहवर्ती *m.* (न).
COMATOSE, *s.* अतिशयनिद्रायुक्तः-स्ता-स्तं, अतिनिद्रातुरः-रा -रं.
COMB, *s.* कद्रुतः-तो-तं, तिका, केशमार्जकः-जने-जनी, प्रसाधनी-नं, मार्जनी, दन्ती *m.* (न).—(Crest of a cock) कुकुटचूडा, कुकुटशिखा. (A valley) दरी, कन्दरी.—(Instrument for carding wool) ऊर्णमार्जनी.—(Honey-comb) मधुकोपः, करण्डः.
To COMB, *v. a.* केशान् मृज्ज (c. 2. मर्षि, मर्षु) or सम्मृज्ज or विजटीकृ or निर्घृष (c. 1. -घर्षति -यितुं), विह्वल (nom. विह्वल्यति -यितुं).
COMB-MAKER, *s.* केशमार्जनकारः, कद्रुतकृत, कद्रुतिकाविक्रयी *m.* (न).
To COMBAT, *v. n.* युध् (c. 1. युध्यते, योद्धुं), विग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्राम (c. 10. सङ्ग्रामयति -यितुं), सङ्ग्रामं कृ.
To COMBAT, *v. a.* (Oppose in fight) प्रतिग्रह (c. 1. -युध्यते-योद्धुं or in caus. -योध्यति -यितुं) with acc., प्रतिरुध् (c. 7. -रुणाडि-राडुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).—(In argument) विवाद (c. 1. -वदते-दितुं) with instr.; 'to combat one's passions,' ईन्द्रियाणि नियम् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).
COMBAT, *s.* युद्धं, युत् *f.* (घ), रणः-र्णैः, सङ्ग्रामः, समरः-रं, विग्रहः, कलहः, संयुगः, संख्यं, साहयः, सायोधनं, सङ्गरः, समाघातः, सम्परायः, जन्यं, मृधं, सम्पहारः, अभिसम्प्रातः, अभ्यागमः; 'hand to hand, combat,' बाहुयुद्धं; 'single combat,' द्वन्द्वयुद्धं; 'mingled combat,' तुमुलं, रणसकुलं.
COMBATANT, *s.* योद्धा *m.* (दृ), योधः, युध्वा *m.* (न), युयुत्सुः *m.*, प्रयुयुत्सुः, युधानः, प्रहर्ता *m.* (त्रै).—(Duellist) द्वन्द्वयुद्धकृतः.—(Warrior) वीरः, सभटः, भटः.
COMBER, *s.* ऊर्णमार्जकः, ऊर्णसम्मार्जनकृत, ऊर्णानिर्घेषणकः.
COMBINABLE, *a.* सन्ध्यः-या-यं, सम्भाव्यः-या-यं, अविरुद्धः-द्धा-द्धं.
COMBINATION, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, संसर्गः, संश्लेषः, श्लेषः, सङ्गः-ङ्गमः, साहयं, संहतिः *f.*, सङ्घातः, संहतत्वं, सहायता, साहाय्यं, सार्यं, मेलकः, सम्भूतिः *f.*, संयूहः, समासक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, समासजननं, प्रसक्तिः.—(Commixture) सम्मिश्रणं, प्रश्लेषः; 'combination of letters,' सन्धिः *m.*—(Joint execution of work) सम्भूयकारित्वं, सम्भूयसमुत्थानं; 'in combination with his brethren,' भातृसङ्घातवान् *m.* (न).
To COMBINE, *v. a.* संयुज्ज (c. 7. -युनक्ति-योकुं or caus. -योजयति -यितुं), सन्धा (c. 3. -दधति-धातुं), उपसन्धा, संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), संश्लिप् in caus. (-श्लेषयति -यितुं), सङ्गम् in caus. (गमयति -यितुं), सम्मिष

(c. 10. मिश्रयति-यितुं), संलग्नकृ, एककीकृ, एकच कृ.

To COMBINE, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), सन्धा in pass. (-धीयते). संश्लिष्य in pass. (-श्लिष्यते), सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), संसृज् in pass. (-सृज्यते), सम्भू (c. 1. -भयति -यितुं), सङ्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), संहन् in pass. (-हन्त्यते), संसृज् in pass. (-सृज्यते or -सञ्जते), सम्मिश्रणीभू, एककीभू, एकच मिल्.

COMBINED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -क्रे, संयोजितः -ता -तं, समायुक्तः -क्ता -क्रे, संश्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, संहतः -ता -तं, सङ्घातयान् -वती -वत् (त्), सन्धितः -ता -तं, संहितः -ता -तं, सन्धानितः -ता -तं, सहितः -ता -तं, सहगतः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कृतसंसर्गः -र्गा -र्गं, सम्मिश्रः -श्रा -श्रं, मिश्रितः -ता -तं, सम्भूक्तः -क्ता -क्रे, मिलितः -ता -तं, संसक्तः -क्ता -क्रे, समासक्तः -क्ता -क्रे, समस्तः -स्ता -स्तं; 'having combined,' सम्भूय, मिलित्वा.

COMBLISS, *a.* चूडाहीनः -ना -नं, शिखाहीनः -ना -नं, चूडारहितः -ता -तं. *COMBUST*, *a.* सूर्यस्य समीपवर्तिनी तारा.

COMBUSTIBLE, *a.* दहनीयः -या -यं, दास्यः -या -यं, चलनीयः -या -यं, दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्पा -प्यं, चलनशीलः -ला -लं, चलनार्हः -ही -हं. *COMBUSTIBLE*, *s.* (A combustible) अग्निवस्त्रम्, शीघ्रं चलनीयं किञ्चिद्भूलं. *COMBUSTIBILITY*, *s.* दहनीयता, दास्यत्वं, चलनशीलत्वं.

COMBUSTION, *s.* (Burning) दाहः -हनं, चलनं, दीपनं, तापः, शोषः, प्रोषः, प्रोषः.—(Tumult) तुमलं, व्यस्तता, विप्रवः, वैक्लव्यं, कोलाहलः, साहवः.

To COME, *v. n.* आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), आगमम्, उपागम, समुपागम्, अभिगम्, उपगम; आया (c. 2. -याति -यातुं), समाया, उपाया, अभियाः उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), समुपस्था; ए (*i. e.* आ with rt. इ, c. 2. ऐति, रेतुं), आत्रज् (c. 1. -व्रजति -जितुं), अभिपद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), अभ्य (c. 1. -वृच्छति -वृच्छुं), उपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिवृत् (c. 1. -वर्जते -व्रितुं), अभ्यावृत्; 'whence have you come,' कुतः समागतो-सि.—(Come to, arrive at) प्राप (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं).—(Come and go) गमनागमनं कृ, गतागतं कृ, यातायातं कृ.—(Come about, come to pass) सम्पद्, संवृत्, सम्भू, उपस्था, निपत् (c. 1. -पतति -तितुं), आपत्.—(Come after) पश्चाद् आया, अन्यागम, अन्यास्था.—(Come away) अपगम्, व्यपगम्, अपया, व्यपया.—(Come again) पुनर् आगम्, प्रत्यागम्, प्रत्यावृत्.—(Come behind) पृष्ठतः or पृष्ठेन आगम्.—(Come between) अन्तरागम्, अन्तर्वृत्, अन्तःस्था.—(Come back) प्रत्यागम्, प्रत्याया.—(Come down) अवहृद् (c. 1. -रोहति -रोढुं), अवृत् (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं).—(Come forth, come out) बहिर् आगम्, निर्गम्, निःमृ (c. 1. -सरति -सर्नुं). See *To APPEAR*.—(Come forward) अग्रतः स्था, सम्प्रस्था; 'in learning,' विद्यागमं कृ. See *To ADVANCE*.—(Come hither) सत्र आगम्.—(Come in). See *To ENTER*, ARRIVE, COMPLY.—(Come into) प्रविश (c. 6. -विशति -वेधुं); 'be involved,' सञ्चन् in pass. (-चय्यते); 'come into trouble,' विपद्गस्तः -स्ता -स्तं भू.—(Come near). See *To APPROACH*.—(Come out). See *To APPEAR*.—(Come to). See *To AMOUNT*, COST; 'that will come to a large sum of money,' तद् बहुधनव्ययसाध्यं.—(Come to one's self) संज्ञा or चेतनां लभ (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति, आप्नुं), सप्रकृतिम् आपद्.—(Come to an end) निवृत्, विनिवृत्. See *To END*.—(Come to life) उज्जीव (c. 1. -जीवति -वितुं).—(Come to an agreement) संविदम् उपगम्.—(Come short) व्यनीभू.—(Come together) समागम्, सने.—(Come upon) आक्रम.

To COME, *adv.* (The time to come) भविष्यकालः, भविष्यत् *n.*, आगामिकालः, उत्तरकालः; 'generations to come,' पुत्रपौत्राः *m. pl.*

COMI, *interj.* आगच्छ, एहि, आयाहि, यातु.—(Be quick) त्वन्तः.—(Come up, said to horses) वहत वहत.

COME, *p. p.* आगतः -ता -तं, आयातः -ता -तं, उपस्थितः -ता -तं.—(Come to pass) सम्भूतः -ता -तं, समापन्नः -न्ना -न्नं, जातः -ता -तं, वृत्तः -न्ना -न्नं, संवृत्तः -न्ना -न्नं, उपावृत्तः -न्ना -न्नं.—(Come back) प्रत्यागतः -ता -तं. *COMEDIAN*, *s.* (A comic actor) वैहासिकः.—(Stage-player) नटः, नाटकः, कुशीलवः, चारणः, रङ्गाजीवः, रङ्गावतारी *m.* (नृ), अभिनेता *m.* (नृ), शैलाली *m.* (नृ), नर्तकः.

COMEDY, *s.* नाटकः, नाटिका, भाणिका, प्रहसनं, दुर्मेजिका.

COMELINESS, *s.* सुदृश्यता, सौन्दर्यं, सुन्दरत्वं, लावण्यं, सुरूपता, रूपं.

COMELY, *a.* सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुन्दरः -रा -रो -रं, चारुः -क्षी -ह, रूपयान -वती -वत् (त्), सुरूपः -पो -पं, अभिरूपः -पी -पं, सौम्यः -म्यो -म्यं, अभिरामः -मा -मं.

COMER, *s.* आगन्ता *m.* (नृ), आगामी *m.* (न), आयायी *m.* (नृ); 'a new-comer,' आगन्तुः *m.* -नुक्तः, अभ्यागतः, आवेशिकः.

COMET, *s.* केतुतारा, धूमकेतुः *m.*, केतुः *m.*, अग्न्युत्पातः, शिखायन् ज्योतिः *n.* (स्), उत्पातः, उपग्रहः, उल्का.

COMETARY, *a.* धूमकेतुसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न), आत्पातिकः -की -कं.

To COMET, *v. a.* मोदकं कृ, मिष्टीकृ, मधुशेकरादिना उपस्मृ.

COMET OR COMETURES, *s. pl.* मोदकं -कः, मिष्टं, मिष्टान्नं, बरहमोदकः, मधुमस्तकं, गुडकः, लड्डूकं, उपस्मृकः.

To COMFORT, *v. a.* आश्वास्य in caus. (-आश्रयति -यितुं), सान्त्व or शान्त्य (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), अभिशान्त्य, उपसान्त्य, परिशान्त्य, सन्तुष्य in caus. (-तोषयति -यितुं), आष्ये in caus. (-आययति -यितुं).—(Gladden) नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), दृष्य in caus. (हर्षयति -यितुं).

COMFORT, *s.* (Ease) सुखं, सन्तोषः, सुस्थता, सौख्यं, सम्पत्तिः *f.*—(Consolation) आश्रासनं, सान्त्वनं -ना, शान्त्यं, उपशान्तिः *f.*, सन्तोषणं, शोकापनोदः, विनोदः, प्रबोधः.—(Of mind) मनःसन्तोषः.

COMFORTABLE, *a.* सुखमयः -यी -यं, सुखदः -दा -दं, स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थः -स्था -स्थं, सन्तोषकः -का -कं, स्वास्थ्यजनकः -का -कं.—(Consolatory) आश्रासकः -सिका -कं, शान्तिदः -दा -दं, श्रेयापहः -हा -हं, शोकाप-हारकः -का -कं.

COMFORTABLENESS, *s.* स्वास्थ्यं, सुस्थता, सौख्यं, तृष्टपुष्टता.

COMFORTABLY, *adv.* सुखेन, सुखं, यथामुखं, मनःसन्तोषेण, अनायासेन, सानन्दं.

COMFORTED, *p. p.* आश्रासितः -ता -तं, सन्तोषितः -ता -तं, आयायितः -ता -तं, सन्तुष्टमनाः -नाः -नः (स्), गतोद्वेगः -गा -गं, प्रबोधितः -ता -तं, शानन्दिनः -ता -तं.

COMFORTER, *s.* आश्रासकः, सन्तोषदः, सान्त्ववादः, शोकापनुदः, आश्रा-सशीलः, शोकापहर्ता *m.* (नृ), प्रबोधयिता *m.* (नृ).

COMFORTLESS, *a.* निरानन्दः -न्दा -न्दं, सन्तोषहीनः -ना -नं, अनाश्रास-नीयः -या -यं.

COMIC OR COMICAL, *a.* हासकरः -री रं, हास्यः -स्या -म्यं, उपहास्यः -स्या -म्यं, हास्योत्पादकः -का -कं, कौतुकी -किनी -कि (नृ).—(Odd, uncouth) अपरूपः -पा -पं, असङ्गतः -ता -तं.—(Relating to a comedy) प्रहसननाटकसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ).

COMICALLY, *adv.* यथा हास उत्पाद्यते तथा, हास्यप्रकारेण, असङ्गते.

COMICALNESS, *s.* हास्यत्वं, उपहास्यता, कौतुकं, अपरूपता.

COMING, *s.* आगमः -मनं, अभिगमः -मनं, उपगमः, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं, उपसन्नता; 'coming and going,' गतागतं, गमनागमनः; 'coming out of night,' रात्रियोगः.

COMING, *a.* (Ready) उद्यतः -ता -तं, सुप्रसन्नः -ता -तं.—(Future, to

come) आगामी -मिनी -मि (न्), अनागतः -ता -तै, भावी -विनी -वि (न्), भविष्यन् -यनी -यत् (त्), उत्तरकालीनः -ता -नै.

COMING-IN, s. (Incom-) आयाः, आगमः, धनागमः—(Submission) परवशगमनं.

COMITY, s. अनुनयः, अनुकूलता, प्रशयः, अनुरोधः, सीजन्यं.

COMMA, s. पदविच्छेदचिह्नं, पदावच्छेदचिह्नं, याव्यविच्छेदचिह्नं.

To COMMAND, v. a. (Give orders, enjoin) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिज्ञा (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश, सन्दिश, व्यादिश, प्रतिसन्दिश, चुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), अभिचुद्, प्रकृष (c. 10. -कल्पयति -यितुं)—(Govern, hold in subjection) शास (c. 2. शास्ति, शासितुं), ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), वशीकृ, अभिभू, नियह (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं): 'to command one's passions,' इन्द्रियाणि संयम (c. 1. -यच्छति यन्तुं)—(Have authority over any thing) अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -शान्तुं)—(Overlook) अवलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते -शितुं).

COMMAND, s. (Order) आज्ञा, आदेशः, आज्ञाभिः, निदेशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, शास्ति: f., शिष्टि: f., चोदनं, यचनं, प्रयुक्ति: f., नियमः, प्रेरणं -णा, मतं, श्रववादः: 'obedient to commands,' आज्ञाकरः -री -रै; 'word of command,' निदेशः—(Authority, power, right of commanding) अधिकारः, अधिकारित्वं, प्रभावः, प्रभुत्वं, आधिपत्यं, अध्यक्षता, अधिष्ठातृत्वं—(Subjection) वशी, अधीनता.—(Command of an army) मेनापत्यं: 'under one's command,' वशीकृतः -ता -तै, वशीभूतः ता -तै, यशज्जितः -ता -तै, स्वाधीनः -ता -नै; 'to bring any thing under one's command,' आत्मवशं नेतुं: 'self-command, आत्मसंयमः, अनयमनं. Particles of command, परं, परमं.

COMMANDANT, s. अधिकारी m. (न्), अधिकृतः, अधिष्ठाता m. (तृ), अध्यक्षः.

COMMANDED, p. p. आज्ञापितः -ता -तै, आज्ञप्तः -प्ता -प्तं, आज्ञातः -ता -तै, आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं, दत्ताज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, चोदितः -ता -तै, प्रचोदितः -ता -तै, प्रेरितः -ता -तै, विहितः -ता -तै.

COMMANDER, s. (One who orders) आज्ञापकः, आदेशी m. (न्), आदेश m. (तृ)—(Chief) अधिपतिः m., पतिः m., अधिष्ठाता m. (तृ), अधिकारी m. (न्), अधिकृतः, अध्यक्षः.—(Of an army) मेनानीः, मेनापतिः, मेनायगः, मेनाध्यक्षः, योधमुख्यः.

COMMANDMENT, s. आज्ञा, आदेशः, विधिः m., सूचं.—(Of God) ईश्वराज्ञा.

COMMANDESS, s. अधिकारिणी, अधिष्ठात्री, आधिपत्यकारिणी.

COMMEMORIAL, a. एकस्मिन्: -त्रि: -त्रि. एकवचनः -सु: -सु, एकभावः -या -यं.

To COMMEMORATE, v. a. किञ्चित्स्मरणायकस्मिन्निष्ठ उप उत्सवं कृ or मेघ (c. 1. सेवते -यितुं) or आचर (c. 1. -चरति -रितुं) or समाचर. किञ्चित्स्मरणायकं पठे पाठ (c. 10. पालयति -यितुं), or विधिवत् कृ.—(Cause to remember) स्मृ in caus. (स्मारयति -यितुं)—(Celebrate in words) अनुयगे (c. 10. -यगयति -यितुं), संयगं, कृत (c. 10. कीर्तयति -यितुं). COMMEMORATED, p. p. स्मारितः -ता -तै, पालितः -ता -तै, अनुयुतः -ता -तै. COMMEMORATION, s. (Causing to remember) स्मरणं.—(Of a festival) किञ्चित्स्मरणायकस्मिन्निष्ठ उप उत्सवकरणं, उत्सवपालनं, उत्सवमेयनं, उत्सवाचरणं, अभ्युदयपालनं; 'in commemoration of,' उद्दिश्य, समुद्दिश्य.

COMMEMORATIVE, a. स्मरणः -णा -णै, स्मरणकृत, उद्देशकः -का -कं.

To COMMENCE, v. a. and n. आरम्भ (c. 1. रम्भते -रम्भं), आरम्भ, आरम्भः, आरम्भः, प्रक्रम (c. 1. -क्रमते -क्रमितुं), उपक्रम, समुपक्रमः, प्रवृत्त (c. 1. -वृत्ते -शितुं), प्रवृत्त (c. 2. -स्तीति -स्तीते -स्तीतुं), प्रवृत्त, सम्प्रवृत्तः—(Set about)

अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -शान्तुं) व्यवसो (c. 1. -स्यति -सातुं); 'she commenced weeping,' रोदितुं प्रवृत्ता.

COMMENCED, p. p. आरम्भः -आ -अं, आरम्भः -आ -अं, आरम्भः -आ -अं, प्रक्रान्तः -ता -तै, उपक्रान्तः -ता -तै, प्रवृत्तः -ता -तै, प्रवृत्तः -ता -तै, अनुष्ठितः -ता -तै.

COMMENCEMENT, s. आरम्भः, आरम्भः, आरम्भः, आरम्भः f., उपक्रमः, प्रक्रमः, अभ्यादानं, समुद्यमः, आदरः, आमुत्वं.—(Prelude) प्रस्तावना, प्रकरणं.—(Setting about) अनुष्ठानं; 'from the commencement,' आदितम्.

COMMENCER, s. प्रक्रान्ता m. (तृ), उपक्रान्ता m. (तृ), आरम्भकः, आरम्भा m. (तृ). To COMMEND, v. a. प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तौतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप (c. 1. स्थापते -यितुं, or in caus. स्थापयति -यितुं), कृत (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुरागं कृ, रुचं in caus. (रोचयति -यितुं), अनुरुचं.—(Entrust) समं in caus. (-श्रपयति -यितुं)—(Set off) प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं).

COMMENDABLE, a. प्रशंसनीयः -या -यं, प्रशस्यः -स्या -स्यं, स्थाप्यः -ध्या -धं, स्तुयः -स्त्या -स्तं, ईश्र्यः -इश्र्य -इश्र्यं, विकल्पनीयः -या -यं, कीर्तनीयः -या -यं.

COMMENDABLY, adv. प्रशंसं, प्रशस्यं, प्रशंसनीयप्रकारेण, स्थाप्यवत्.

COMMENDATION, s. प्रशंसा -सनं, स्थापना, गुणस्थापना, स्तुतिः f., गुणस्तुतिः, स्तुतिवादः, ईडा.

COMMENDATORY, a. प्रशंसाकरः -री -रै, स्तुतिमयः -पी -पं, गुणप्रकाशकः -का -कं.

COMMENDED, p. p. प्रशंसितः -ता -तै, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, स्थापितः -ता -तै.

COMMENDER, s. प्रशंसकः, प्रशंसाकृत, स्तापकः, स्तोता m. (तृ).

COMMENSALITY, s. सहभोजित्वं, गणान्नभोजित्वं.

COMMENSURABLE or COMMENSURATE, a. (Reducible to a common measure) सापवर्त्रः -ज्ञा -ज्ञं.—(Proportionate) अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुरूपः -पा -पं, अनुगुणः -गुण -गं, सदृशः -शो -शं, समः -मा -मं; 'commensurable with one's strength,' आत्मशक्तिममः -मा -मं.

COMMENSURABLENESS, s. अनुरूपता, अनुसारित्वं, सादृश्यं, समता.

COMMENSURABLY or COMMENSURATELY, adv. अनुरूपं -पेण, अनुसारेण -सारतम्.

To COMMENSURATE, v. a. (Reduce to a common measure) सपवृत्त in caus. (-वर्त्रयति -यितुं)—(Make proportionable) अनुरूपं -पा -पं कृ, अनुगुणं -गुणं -गं कृ.

To COMMENT, v. n. (Expound) टीकां लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकाकारेण व्याख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं) or व्याकृ or व्याचक्ष (c. 2. -चक्षे or व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्पष्टीकृ.—(Make remarks) प्रवद (c. 1. -वदति -दितुं), चर्चो कृ, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुयुक्त (c. 7. -युक्तं -युक्ते).

COMMENT or COMMENTARY, s. (Exposition, annotation) टीका भाष्यं, भाष्यं, टिप्पनी. व्याख्या, व्याकरणं, निबन्धः, वार्तिकं, सूच्यव्याख्या; 'having a commentary,' सटीकः -का -कं.—(Remarks, observations) प्रवादः, चर्चा, निरूपणं, अनुयोगः.

COMMENTATOR or COMMENTER, s. टीकालेखकः, भाष्यकृत, भाष्यकरः, निबन्धा m. (तृ), प्रवक्ता m. (तृ), प्रकाशकः, व्याख्याता m. (तृ), व्याचक्षः, वर्णिकृत m.

COMMENTED, p. p. व्याकृतः -ता -तै, व्याख्यातः -ता -तै, निरूपितः -ता -तै.

COMMENTITIOUS, a. कल्पितः -ता -तै, काव्यनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं.

COMMERCE, s. (Traffic) वाणिज्यं -न्या, वणिक्पथं, वणिक्भावः, क्रयविक्रयः, सत्तानुतं, निगमः, वणिगा, पाणः, महाजनकर्म n. (न्)—(Inter-

course of society) लोकव्यवहारः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा, गमना-
गमनं, आनुगतं; 'of sexes,' मिथुनीभावः, स्त्रीपुरुषसङ्गः.

To COMMERCE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, पण (c. 1. पणायति -यितुं), उपक्राय
विक्री (c. 9. -क्रोयाति -क्रेतुं).

COMMERCIAL, *a.* वाणिज्यः -त्री -नं -जिकः -की -कं, वाणिज्यसम्बन्धी -न्धनी
-न्ध (न्), महाजनसम्बन्धी &c.

To COMMIGRATE, *v. n.* बहुजनैः सह देशं त्यक्त्वा देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

COMMIGRATION, *s.* बहुजनैः देशं त्यक्त्वा देशान्तरगमनं, सहोत्क्रमणं.

COMMINATION, *s.* (Curse, threat) शापः, अभिशापः, अवक्रोशः, भर्त्सनं,
तर्जनं.—(Recital of God's threatenings on stated days)
निरूपितदिवसे परमेश्वरशापव्यापनं.

COMMINATORY, *a.* शापकः -का -कं, अभिशापिकः -की -कं, सशापः -या -यं,
आक्रोशकः -की -कं, सभर्त्सनः -ना -नं, सतर्जनः -ना -नं.

To COMMINGLE, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, विविश्र,
मिश्रीकृ; सम्मृच (c. 7. -पूणांक -पञ्चितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं),
एकीकृ, एकव कृ.

COMMINGLED, *p. p.* सम्मिश्रः -श्रा -श्रं -श्रितः -ता -तं, संमृष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृतसंसर्गः -गा -गं, सम्मृक्तः -क्ता -क्तं, संश्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, संयुक्तः -क्ता -क्तं,
सन्निपतितः -ता -तं.

COMMINGLED, *a.* चूर्णीयः -या -यं, महेनीयः -या -यं, खडनीयः -या -यं,
चूर्णीयितुं शक्यः -क्या -क्यं, छेद्यः -द्या -द्यं, पेयणीयः -या -यं.

To COMMINUTE, *v. a.* चूर्ण (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्ण, विचूर्ण, चूर्णीकृ,
मृद् (c. 9. मृदाति, मर्तितुं), स्रवमृद्, विमृद्, प्रमृद्, अभिमृद् or in caus.
(मर्दयति -यितुं), पिप (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, विनिष्पिप्, प्रतिपिप्,
उत्पिप्, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), खण्डशः कृ.

COMMUNITED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, सचूर्णितः -ता -तं,
खण्डितः -ता -तं, मर्दितः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं.

COMMUNION, *s.* चूर्णेन, सचूर्णेन, चूर्णीकरणं, चूर्णता, पेयणं, महेनं, खण्डनं.

COMMISERABLE, *a.* अनुकम्प्यः -म्या -म्यं, दयाहिः -हे -हं, कृपाहिः -हे -हं.

To COMMISERATE, *v. a.* अनुकम्प्यं (c. 1. -कम्पते -म्यितुं) समनुकम्प्य, दय
(c. 1. दयते -यितुं) with gen., करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom.
कृपायते), अनुकृपा; दया कृ.

COMMISERATED, *p. p.* अनुकम्पितः -ता -तं, दयितः -ता -तं, कृतानुकम्प्यः -म्या -म्यं.

COMMISERATION, *s.* करुण्यं, करुणः -णा, कृपा, दया, अनुकम्प्या.

COMMISERATIVE, *a.* अनुकम्प्यकः -का -कं, दयाकरः -री -रं, दयालुः -लुः -लुः,
दयाशीलः -ला -लं, कृपामयः -यी -यं, करुणाट्टः -ट्टा -ट्टं, करुणात्मकः -का -कं.

COMMISSARIAT, *s.* (The office) भोजनाधिकारः -रिन्.—(The officers)

भोजनाधिकृताः *m. pl.*

COMMISSARY, *s.* (A delegate) नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः.—(Of pro-
visions) भोजनाधिकारी *m.* (न्), सेनानां भोजनादिपरिकल्पकः.

COMMISSION, *s.* (Employment, charge, appointment) नियोगः,
नियोजनं, नियुक्तिः *f.*, अधिकारः, प्रस्थापनं, प्रयोगः.—(Trust) निक्षेपः,
व्यासः.—(A warrant, order) प्रत्यपपत्रं, आज्ञापत्रं, आदेशः, समादेशः,
शासनं, शासनपत्रं, सङ्गृह्णितद्वारं.—(Employment) व्यापारः.—
(Power of buying or selling for another) परस्य कृते क्रयशक्तिः
or विक्रयशक्तिः *f.*—(Allowance made to the buyer or seller)
शुल्क -लै.—(Act of committing or perpetrating) करणं,
आचरणं, समाचरणं.—(Number of persons appointed to any
office) कर्त्तव्यशक्तौ कार्ये नियुक्तो जनसमूहः.—(Commission in the
army) सेनायाश्च अधिकारः or पदं.

To COMMISSION, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति

-यितुं), विनियुज्, सन्वियुज्; प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) समादिश
(c. 6. -दिशति -देष्टुं), आदिश, अधिक्, प्रकृ.

COMMISSIONED, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, प्रस्थापितः
-ता -तं, प्रहितः -ता -तं, अधिक्तः -ता -तं, अधिकारवान् -वतो -वत् (न्).

COMMISSIONER, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (न्), अधि-
कारवान् *m.* (न्), राजकर्मनिष्ठाहण्ये नियुक्तो जनः.

COMMISSURE, *s.* (Joint) सन्धिः *m.*, सन्धस्थानं, सेवनं, ग्रन्थिः *m.*

To COMMIT, *v. a.* (Give in trust) दत्त in caus. (अर्पयति -यितुं), 'सम्,
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -स्यस्यति -स्यसितुं), उपन्यस्.
नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं or caus. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् in
caus. (-पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), समादिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), प्रतिसदिश, व्यासीकृ.—(Perpetrate) कृ, आचर (c. 1.
-चरति -रितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).—(Imprison) कारागारे
प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं), सतिष् (c. 1. -सेषति -सेष्टुं).—
(Expose to hazard) संशययस्-स्यां -स्यं कृ.—(Commit to writing)
लेख्ये आरुह in caus. (c. 1. -रोपयति -यितुं).—(To memory)
अभ्यस् (c. 4. -स्यस्यति -स्यसितुं), कारदस्यं -स्यां -स्यं कृ.

COMMITMENT, *s.* आसेधः, स्थानासेधः, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः
निरोधनं, रोधः, प्रतिबन्धनं.

COMMITTED, *p. p.* अर्पितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं,
न्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं.—(Perpe-
trated, done) कृतः -ता -तं.—(Imprisoned) कारागुप्तः -प्ता -प्तं.
कारागारप्रवेशितः -ता -तं, आसिद्धः -द्धा -द्धं.—(Committed to writ-
ing) लेख्याकृतः -टा -टं, पत्रे निवेशितः -ता -तं.—(To memory)
अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.

COMMITTEE, *s.* कर्त्तव्यशक्तौ कार्ये नियुक्ताः जनाः *m. pl.*, कार्यसम्पादने नियुक्तो
जनसमूहः, कर्मसम्पादिका सभा.

COMMITTER, *s.* कर्त्ता *m.* (न्), कृत् or करः in comp., कारः, विधायी *m.* (न्).

To COMMIT, *v. a.* सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ, एकीकृ.

COMMIXTURE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सम्पर्कः, सन्निपातः, संयोजनं, संयोगः,
संसर्गः, प्रक्षेपः, अनुपपन्नः.

COMMODE, *s.* स्त्रीजनभूतं मस्तकाभरणं or मुकुटं or उष्णीयं.

COMMODIOUS, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उपयोगी
-गिनी -गि (न्), उचितः -ता -तं, समुचितः -ता -तं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं.

क्षमः -मा -मं, हितः -ता -तं, सोपकारः -रा -रं, उपपन्नः -वा -वं.

COMMODIOUSLY, *adv.* योग्यं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं.

COMMODIOUSNESS, *s.* योग्यत्वं, युक्तता, उपयोगिता, उपयोगः, सोपकारत्वं.

COMMODITY, *s.* (Ware, merchandise) पख्यं, पणः, पणसः, द्रव्यं, भासः;
'price of a commodity,' पख्यमूल्यं.—(Profit, advantage)
वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, अर्घ्यः, लाभः, फलं, फलोदयः, प्राप्तिः *f.*, योगक्षेमः.

COMMODORE, *s.* युद्धनौकाधिपतिः, वृहन्नौकासमूहपतिः, जलयोधायध्वः.

COMMON, *a.* (Belonging to more than one, general) सामान्यः
-न्या -न्यं, साधारणः -शा -शी -शं, सङ्घिः -ङ्घी -ङ्घं, सङ्घीयः -या -यं, सङ्घि-
लौकिकः -की -कं, सङ्घजनिकः -की -कं, सङ्घजनियः -या -यं, सङ्घमयः
-यी -यं, समानः -ना -नं, व्यापकः -का -कं, अव्यपिकः -क्ता -क्तं.—(Vul-
gar) प्राकृतः -तो -तं, दाम्यः -म्या -म्यं, लौकिकः -की -कं, अष्टौलः
-ला -लं, बाधिलः -लो -लं, अधमः -मा -मं.—(Usual) प्रायिकः -की -कं,
लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यापारिकः
-की -कं.—(Frequent) अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, असङ्कटपुष्टिः -ष्टौ -ष्टं.—
(Having no owner) अस्वामिकः -का -कं.—(Having many
owners) वहुस्वामिकः -का -कं.—(Easily attainable) अनायासेन

लभ्यः -या -भ्यः, सुलभः -भा -भं; 'common to all,' सङ्घसामान्यः -न्या -भ्यः; 'common to others,' अन्यसाधारणः -शी -शं; 'this affliction is common to both,' अयं प्रखय उभयोः साधारणः; 'common to the lower orders,' ज्ञापामरसाधारणः -शी -शं; 'common to the beasts,' पश्यादिसाधारणः -शी -शं; 'a common duty,' साधारणधर्मः; 'a common, vulgar person,' पृथग्जनः, प्राकृतजनः, वृषलः; 'the common people,' प्रजा, अवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यजातीयाः *m. pl.*; 'common-report,' जनप्रवादः, जन-वाक्ता; 'common stock,' गणद्रव्यं; 'common food,' गणान्नं; 'common woman,' साधारणस्त्री, सामान्या; 'common road,' प्रचारः; 'in common,' साधारण्येन, सामान्येन.

COMMON, *s.* (Land) सङ्घसामान्यभूमिः *f.*, सङ्घसाधारणक्षेत्रं.—(Pasture ground) प्रचारः, सङ्घसाधारणप्रचारः.

COMMON-LAW, *s.* देशाचारः, देशव्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*, देशाचारान्तिका स्मृतिः *f.*

COMMONAGE, *s.* सङ्घसामान्यप्रचारे पश्यादिपालनाधिकारः, सङ्घसाधारणक्षेत्रे पशुचारणाधिकारः.

COMMONALTY, *s.* प्रजा, लोकः, अवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यवर्णाः, अन्यजातीयाः *m. pl.*

COMMONER, *s.* (One of the common people) अवरवर्णः -शैकः, अन्यजातीयः, प्राकृतजनः, पृथग्जनः, सखलोन्.—(A member of the House of Commons) प्रजाप्रतिनिधिः *m.*—(At the University) राजविद्यालये द्वितीयपदस्थः or गणाद्यभोजी *m. (n.)*.

COMMONION, *s.* प्रत्योदशः, उपदेशः, प्रबोधः -धनं, मन्त्रणं.

COMMONLY, *adv.* (Frequently, usually) बहुशः, बाहुल्येन, प्रायस, प्रायशः, प्रायशः.—(Jointly, in common) साधारण्येन, सामान्यतः.

COMMONNESS, *s.* साधारण्यत्वं -ता, सामान्यत्वं -ता, समानता, प्रसिद्धत्वं, बाहुल्यं.

COMMON-PLACE, *a.* (Ordinary) प्राकृतः -ती -तै, प्रसिद्धः -द्वा -द्वै, ग्राम्यः -म्या -म्यै.

COMMON-PLACE-BOOK, *s.* स्मरणार्थिकं पुस्तकं, स्मरणीयवाक्यसङ्ग्रहाय पुस्तकं, उद्धृतवाक्यसङ्ग्रहपुस्तकं.

COMMONS, *s. pl.* (The lower orders) अवरवर्णाः *m. pl.*, अन्यवर्णाः.—(House of Commons) अवरसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा, महासभा.—(Food eaten in common) गणान्नं.

COMMONWEAL OF COMMONWEALTH, *s.* प्रजाधिपत्यं, प्रजाप्रभुत्वं, प्रजापालितं राज्यं, राज्यं यच्च प्रजायां न्यस्तो राज्यव्यवहारः; 'for the common-weal,' प्रजाधं.

COMMORANCE, *s.* वामः, नियामः, वसतिः *f.*, स्वस्थानं, अधिष्ठानं.

COMMORANT, *a.* वामी -मिनी -मि (न) or नियामी, स्वः स्या स्यं in comp.

COMMOTION, *s.* शोभः, व्याशोभः, विप्रयः, उपप्रयः, चैकल्यं, तुमुलं, आहवः, प्रकोपः, कलहः; 'popular commotion,' प्रकृतिशोभः.

COMMOTIONER, *s.* विप्रवृत्त, विप्रादो *m. (n.)*, कलहकारी *m. (n.)*.

To COMMUNE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. -भाषते -यितुं), संवद (c. 1. -वदति -दितुं), संलप (c. 1. -लपति -यितुं), कथोपकथनं कृ, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयते -न्ति -यितुं), सम्मन्त्र.

COMMUNICABLE, *a.* प्रतिपादनीयः -या -यं, प्रदेयः -या -यं, संवदनीयः -या -यं.

COMMUNICANT, *s.* स्त्रीष्टमृत्युमरणाधिक्य भोजनस्य सहभोजी *m. (n.)*, ईश्वरपुष्पः सहभागी *m. (n.)*, प्रभुनिरूपितस्वास्थ्य भोक्ता *m. (n.)*, महायज्ञकृत्.

To COMMUNICATE, *v. a.* (Reveal) प्रकाश in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), निवृ (c. 5. -वृणाति -वरितुं -रीतुं); 'to communicate one's designs to another,' अज्ञानं परस्य प्रकाशयितुं. (Impart intelligence, knowledge) संवद (c. 1. वदति -दितुं), वद, वृ (c. 2.

व्रवीति, वक्तुं), प्रवृ, अनुवृ, विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), समाविद्, प्रपञ्च (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), सन्दिश (c. 6. -दिशति -दितुं), ग्रह in caus. (ग्राहयति -यितुं), समाचारे दा.—(Confer, bestow) प्रदा (c. 3. -ददाति, c. 1. -यज्जति -दातुं), अभिदा, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), उपपद्.

To COMMUNICATE, *v. n.* (Partake of the Lord's Supper) स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थं भोजनं कृ or साद्यं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भोक्तुं), स्त्रीष्टनिरूपितभोजनं खाद् (c. 1. खादति -दितुं).—(Have intercourse) सङ्गम् (c. 1. -गज्जति -गन्तुं), समागम्, संसर्गं कृ.—(As houses) सङ्गवनरूपेण सामान्यद्वारेण संयुज् in pass. (-युज्यते).

COMMUNICATED, *p. p.* प्रतिपादितः -ता -तै, प्रदत्तः -त्ता -तै, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टै, निवेदितः -ता -तै, प्रकाशितः -ता -तै.—(As disease) संचारितः -ता -तै.

COMMUNICATION, *s.* (Of knowledge, intelligence) विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, निवेदनं, संवदनं, संवादः, वादः, सन्देशवादः.—(Bestowing) सम्प्रदानं, प्रदानं.—(Intercourse) गमनागमनं, यातायातं, संसर्गः -गिता, सङ्गमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, समागमः.—(Conversation) संलापः, आलापः, सम्भाषः, सङ्क्षा, सम्प्रवदनं.—(Common passage) सामान्यद्वारं, सामान्यपथः.—(Of disease) संचारः.

COMMUNICATIVE, *a.* सम्प्रदानशीलः -ला -लं, संवदनशीलः -ला -लं, विज्ञापकः -का -कं; 'not communicative,' वाग्यतः -ता -तै, परिमितकथः -या -यं.

COMMUNICATIVENESS, *s.* सम्प्रदानशीलता, संवादशीलत्वं, विज्ञापकत्वं.

COMMUNION, *s.* (Intercourse) सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, संसर्गिता, साहित्यं.—(Participation of the Lord's Supper) स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, स्त्रीष्टभोजनं, स्त्रीष्टनिरूपितभोजनं.

COMMUNITY, *s.* (Body of the people) प्रजा, प्रजालोकः.—(A body of people) जनसमूहः, जनता, गोष्ठी, श्रेणी.—(Commonness of possession) सामान्यं, समानता, साधारण्यं; 'community of goods,' गणद्रव्यता.

COMMUTABLE, *a.* परिवर्तनीयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, विनिमातव्यः -व्या -व्यं; 'not commutable,' अप्रतिपथ्यः -ख्या -ख्यं.

COMMUTATION, *s.* (Change) विकारः, विक्रिया, परिणामः, विषय्यः; 'of a curse,' उच्चापः.—(Exchange) परिवर्तनं -र्तनं, प्रतिदानं, परिदानं, निमयः, विनिमयः.

To COMMUTE, *v. a.* परिवृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), निमे (c. 1. -मयते -मातुं), विमे, विनिमे; प्रतिनिधिं कृ, विषयस्य (c. 4. -सस्यति -ससितुं).

COMMUTED, *p. p.* परिवर्तितः -ता -तै, परिदत्तः -त्ता -तै, प्रतिदत्तः -त्ता -तै.

COMPACT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, सङ्गोकारः, समाधिः *m.*, सङ्घट्टनं, अभ्युपगमः, उपगमः, संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, प्रतिज्ञानं, ज्ञागः *f.*; 'a written compact,' नियमपत्रं; 'in compact,' प्रयुक्तः -क्ता -क्तै, संविदितः -ता -तै; 'to make a compact,' सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), संविदम् उपगम (c. 1. -गज्जति -गन्तुं).

COMPACT, *a.* घनः -ना -नं, दृढः -ढा -ढं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, संहतः -ता -तै, सुसंहतः -ता -तै, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, निःसन्धिः -न्धिः -न्धि, अखिरलः -ला -लं, अनन्तरः -रा -रं, निरन्तरः -रा -रं, निविडः -डा -डं, व्युदः -ढा -ढं.

To COMPACT, *v. a.* संहत (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), सन्धा (c. 3. -धाति -धातुं), घनीकृ.

COMPACTED, *p. p.* संहतः -ता -तै, सन्धितः -ता -तै, संघिष्टः -ष्टा -ष्टै, सुघिष्टः -ष्टा -ष्टै, घनीभूतः -ता -तै, घनीकृतः -ता -तै.

COMPACTLY, *adv.* दृढं, निर्विडं, सुसंहतं, सान्द्रं, प्रगाढं, निरन्तरं.

COMPACTNESS, *s.* घनत्वं -ता, संहतिः *f.*, संहतत्वं, सान्द्रता, सन्धिः *m.*, दृढता, दारुणं, निरन्तर्यं, निर्विड्यं.

COMPAGES, *s.* समासः, समाहारः, संहतिः *f.*, सङ्घातः, सन्धिपातः संयोगः

COMPANION, *s.* सहायः, सहचरः, सङ्गी *m.* (नं), मित्रं, सखा *m.* (सि), वन्द्यः *m.*, सजः *m.* (सं), सहवर्षी *m.* (नं), सहभाषी *m.* (नं), अनुचरः, अभिसरः, अनुग्रहः, एकीयः; 'of the king,' नर्मसचिवः, महामात्रः, प्रधानं-नः; 'in arms,' सहयुद्धा *m.* (नं); 'at school,' सहाध्यायी *m.* (नं); 'in sorrow and joy,' समदःसुखः; 'at table,' सहभोजी *m.* (नं); 'boon companion,' सहापायी *m.* (नं); नर्मसुहृद्; 'a woman's female companion,' सखी.

COMPANIONABLE, *a.* साङ्गतिकः-की-कं, मेवेयः-यी-यं, प्रतिभाववान्-वती-वत् (तृ).

COMPANIONABLY, *adv.* सहायवत्, सन्निवत्, साङ्गतिकप्रकारेण.

COMPANIONSHIP, *s.* सहायता-त्वं, साहाय्यं, साहिन्यं, साह्यं, संसर्गिता, सङ्गः-ङ्गतिः *f.*, साहचर्यं.

COMPANY, *s.* (Assembly of people, party) सभा, समानः, पंक्तिः *f.*, परिषद् *f.*, रासेरसः; 'inadmissible into company,' अपात्रियः-श-यं; 'politeness to company,' सभाभातुष्यं, सभाननं.—(Body of men) जनसमूहः, गणः.—(Band of soldiers) गुल्मः, सैन्यदलं; 'by companies,' पंक्तिभिः.—(Fellowship, society) सहायता, साहचर्यं, साहिन्यं, संसर्गः, संवासः, समागमः; 'evil company,' असत्संसर्गः, कुसंसर्गः, कुसङ्गतिः *f.*—(Company of actors) पात्रवर्गः.—(Company of traders, corporate body) श्रेणी-णि *m.* *f.*; 'to bear or keep company with,' सह चर् (c. 1. चरति-रितुं), अनुचर्, सह वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), सह गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

COMPARABLE, *a.* उपमेयः-या-यं, तुलनीयः-या-यं, तुल्यः-त्या-त्वं.

COMPARATIVE, *a.* (Relative, not absolute) आनुपङ्गिकः-की-कं, प्रासङ्गिकः-की-कं, उपमानेन निरीतः-ता-तं.—(Having the faculty of comparing) तोलनः-ता-तं.

COMPARATIVELY, *adv.* उपमानेन, औपम्येन, सादृश्येन, उपमानपूर्व.

TO COMPARE, *v. a.* उपमा (c. 2. मारि. c. 3. मिमोते-मातुं), तुल्य (c. 10. तुल्यति-यितुं), साधारणीकं, सम्पृष्टं in caus. (धारयति-यितुं) with two acc., उपदिश (c. 6. दिशति-दंष्टुं).—(Liken, equal) समीकृ, तुल्यीकृ, सदृशीकृ, समान (nom. समानयति-यितुं).

COMPARED, *p. p.* उपमितः-ता-तं, उपमेतः-ता-तं, साधारणीकृतः-ता-तं, तुलितः-ता-तं, उत्प्रेक्षितः-ता-तं, समीकृतः-ता-तं.

COMPARISON, *s.* उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं, तोलनं, उत्प्रेक्षा, साधारण्यं, सादृश्यं, औपम्यं; 'by comparison with one's self,' आलोपम्येन; 'without comparison,' अतुलनीयः-या-यं, अतुल्यः-त्या-त्वं, असाधारणः-शा-शं.—(Simile) दृष्टान्तः, उपमा.

COMPARTMENT, *s.* (Division) छेदः, भागः, विभागः, परिच्छेदः, चंशः, खण्डः-खंडं.—(Of an edifice) कक्षः.

COMPASS, *s.* (Circuit) परिवेष्टनं, मण्डलं, परिमण्डलं, परिधिः *m.*, परिणाहः.—(Extent, limits) परिमाणं, पथ्येनं, विस्तारः, सीमा.—(Range, reach) विषयः, परिमाणः; 'within compass of the understanding,' बुद्धिगम्यः-म्या-म्यं; 'of the ear,' कर्णगोचर-रा-रं.—(Due limits, moderation) परिमितत्वं, अनतिक्रमः, अप्रशङ्कः *f.*—(Instrument to find the quarter) दिङ्गिरूपणयन्त्रं, उच्चरदेक्ष-प्रदेशिनी सूचिः, दिङ्गिणीयन्त्रं, दिग्दर्शकं, समुद्रपथलक्षणं.

TO COMPASS, *v. a.* (Surround) वेष्ट (c. 1. वेष्टते-वितुं), परिवेष्ट, परिवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं), परिष्ठा (c. 1. तिष्ठति-ष्ठातुं).—(Go round) परिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), परिचर् (c. 1. चरति-रितुं); 'reverentially,' प्रदक्षिणीकृ.—(Attain) अपिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. पद्यते-पद्युं), अभिपद्; आपद्; आसद् in

caus. (सादयति-यितुं), लभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), साध् in caus. (साधयति-यितुं).—(Contrive) घट् (c. 1. घटते-दितुं).

COMPASS OF COMPASSES, *s.* ककैटः, ककैटकः.

COMPASSION, *s.* कारुष्यं, करुणः-णा, दया, कृपा, अनुकम्पा, घृणा, अनुक्रोशः, अनुग्रहः, दयालुता-त्वं, करुणाद्रिता, हृत्क्रोशः *f.*, आपत्तरक्षणं.

TO COMPASSIONATE, *v. a.* अनुकम्प्य (c. 1. कम्पते-म्पितुं), समनुकम्प्य with acc.; दय् (c. 1. दयते-यितुं) with gen.; करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), अनुकृपा, दया कृ, कृपा कृ, करुणा कृ.

COMPASSIONATE, *a.* दयालुः-लुः-लुः, कृपालुः-लुः-लुः, सद्यः-या-यं, कारुणिकः-की-कं, सकरुणः-णा-शं, कारुष्यवेदी-दिनी-दि (नं), घृणी-णिनी-णि (नं), करुणामयः-यी-यं, करुणाई-ई-ई, अनुकम्पी-म्पिनी-म्पि (नं), सानुकम्प्यः-म्या-म्यं, सानुक्रोशः-शा-शं, कृपावान्-वती-वत् (तृ), कृपामयः-यी-यं, हृदयालुः-लुः-लुः, दयायुक्तः-क्ता-क्तं, दयामयः-यी-यं, दयाशीलः-ला-लं, दयाकरः-रा-रं, दयान्वितः-ता-तं, सुरतः-ता-तं, आपन्नवक्ष्यशीलः-ला-लं, क्षमावान्-वती-वत् (तृ).

COMPASSIONATELY, *adv.* सानुकम्प्यं, सद्यः, सकरुष्यं, कारुष्येन, कृपया.

COMPATERNITY, *s.* धर्मपितृत्वं, धर्मपितुर अवस्था or दशा or भावः.

COMPATIBILITY, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, सम्भवः, सम्भाव्यता, अविरोधः, अविरोधता, अविगुणता, अनुसारित्वं.

COMPATIBLE, *a.* अविरोधः-डा-डं, योग्यः-ग्या-ग्यं, सम्भाव्यः-व्या-यं, अविगुणः-णा-यं, अनुसारी-रिणी-रि (नं), अनुगुणः-णा-यं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं.

COMPATIBLY, *adv.* अविरोधं, अविगुणं, उपयुक्तं, अनुसारात्-रेण-रतस्.

COMPATRIOT, *s.* स्वदेशजः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी *m.* (नं), सांस्थानिकः.

COMPEER, *s.* वयस्यः, तुल्यवृद्धा *m.* (नं), समानवयस्कः, समानवयस्कः, सवयाः *m.* (सं), तुल्यवृत्तिः, प्रतियोगी *m.* (नं), सङ्गी *m.* (नं).

TO COMPEL, *v. a.* Expressed by the causal form, usually in conjunction with the adverb बलात् or बलेन; as, 'the king should compel him to pay,' तं राजा बलाद् दापयेत्; 'he compels the Brahmins to perform the sacrifice,' ब्राह्मणान् यज्ञं कारयति. The root चह् (c. 1. चहेति-हैतुं) has sometimes the sense of 'being compelled'; as, 'he is compelled to pay,' दातुम् चहेति. In modern Sanskrit such expressions as the following are found; 'They compelled him to bear a burden,' भारं वोढुं तं बलाद् दधुः (root धृ); 'Compel the people to come,' लोकान् आगन्तुं प्रवर्त्तय. See CONSTRAIN.

COMPELLABLE, *a.* Expressed by the fut. pass. part. of the causal form; as, 'compellable to pay,' दापनीयः-या-यं, दाप्यः-व्या-यं.

COMPELLATION, *s.* आभाषणं, आमन्त्रणं, अभियादः, सङ्घोषनं.

COMPELLED, *p. p.* Expressed by the pass. part. of the causal form; as 'compelled to pay,' दापितः-ता-तं. The adverb बलात्, or बलेन may be joined with it.

COMPELLER, *s.* कारयिता *m.* (नं), प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

COMPENDIOUS, *a.* साङ्क्षेपिकः-की-कं, सामासिकः-की-कं, संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, समस्तः-स्ता-स्तं, सङ्ग्रहीतः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, अविलोकीयः-शी-शं.

COMPENDIOUSLY, *adv.* संक्षेपेण, संक्षेपात्, संक्षेपतस्, समासतस्, अविल्लरेण, अविल्लरशस्, संक्षिप्तप्रकारेण.

COMPENDIOUSNESS, *s.* संक्षिप्तता, संक्षिप्तिः *f.*, संक्षेपः, उपसंक्षेपः, समस्तान्, समासः, संहारः,

COMPEND OF COMPENDIUM, *s.* संक्षेपः, सङ्ग्रहः, प्रसाहारः, संहारः.

उपसंहारः, उपसंक्षेपः, संहिता, सारः.

COMPENSABLE, *a.* परितोषणीयः-या-यं, प्रतिफलार्हः-ही-हं.

To COMPENSATE, *v. a.* परितुष्ट in caus. (-तोषयति-यितुं), पारितोषिकं or प्रतिफलं or निष्कृतिं दा (c. 3. ददाति, दातुं), निष्कृ, अपाकृ, प्रतिकृ, शुभ्र in caus. (शोषयति-यितुं), परिशुभ्र, निस्तारं कृ.—(Be equivalent) तुल्योभू, तुल्यबलः-ला-लम् अस.

COMPENSATED, *p. p.* प्रतिफलितः-ता-तं, प्रत्युपकृतः-ता-तं, परितोषितः-ता-तं, COMPENSATION, *s.* पारितोषिकं, निष्कृतिः, *f.*, निस्तारः, प्रतिफलं, प्रत्युपकारः, क्षतिपूरणं, दण्डः.

COMPENSATIVE, *a.* पारितोषिकः-की-कं, प्रत्युपकारी-रिणी-रि (न), क्षतिपूरकः-का-कं.

COMPETENCE or COMPETENCY, *s.* (Adequacy, sufficiency) सामर्थ्यं, योग्यत्वं, उपयुक्तत्वं, युक्ता, क्षीचित्वं, सम्भावना, सामयिकसम्भावना, निर्वाहः.—(Fortune sufficient for subsistence) वृत्त्युचितं धनं, जीवननिर्वाहसमर्थं धनं.—(Bare subsistence, food and clothing) यामाच्छादनं, अग्रनाच्छादनं (or -ने).—(Enough) अलं.

COMPETENT, *a.* (Adequate) शक्तः-क्ता-कं, क्षमः-मा-मं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-कं, उचितः-ता-तं, समर्थः-धा-धं, पर्याप्तः-मा-मं.—(Adequate to any work) कार्यक्षमः-मा-मं, कर्मक्षमः-मा-मं, अलङ्करीणः-णा-णं, कृती-तिनी-ति (न).—(Reasonable, moderate) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, मयः-मा-मं.

COMPETENTLY, *adv.* पर्याप्तं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, सामर्थ्येन, योग्यप्रकारेण.—(Sufficiently) अलं, यथावत्.—(Moderately) परिमितं.

COMPETIBLE, *a.* योग्यः-ग्या-ग्यं, अविरोधः-द्वा-द्वं. See COMPATIBLE.

COMPETITION, *s.* जिगीषा, विजिगीषा, स्पर्धा, प्रतिस्पर्धा, आस्पर्धा, सङ्घर्षः, अहम्यक्षिका, परस्परभिर्भेच्छा, उपप्रयः, समवायः, 'of buyers, प्रयासः.

COMPETITOR, *s.* निगीषुः *m.*, विजिगीषुः *m.*, स्पर्द्धी *m.* (न), प्रतिस्पर्द्धी *m.* (न), अभियोक्ता *m.* (कृ), अर्थी *m.* (न), दायादः, प्रतिपक्षः, एका-धर्मिलापी *m.* (न), रकचष्टः, प्रतियोगी *m.* (न).

COMPILATION, *s.* सङ्ग्रहः-हणं, सङ्क्षेपः, संहारः, समाहारः, समाहृतिः *f.*, संहिता, विलः-लं.

To COMPILL, *v. a.* समाहृ (c. 1. हरति-हर्तुं), संहृ, उद्धृ; सङ्ग्रहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), संक्षिप (c. 6. क्षिपति-क्षेपुं).

COMPILED, *p. p.* समाहृतः-ता-तं, संहृतः-ता-तं, सङ्ग्रहीतः-ता-तं, संक्षिप्तः-मा-मं, प्रणीतः-ता-तं.

COMPILER, *s.* व्यासः, समाहर्ता *m.* (कृ), उद्धर्ता *m.* (कृ), निबन्धा *m.* (न्यू).

COMPLACENCE, COMPLACENCY, *s.* (Satisfaction, pleasure) प्रसन्नता, प्रसादः, तृष्टिः *f.*, सन्तोषः, परितोषः, सौमनस्यं, शान्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*—(Civility, complaisance) अनुग्रहः, अनुकूलता, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः.

COMPLACENT, *a.* प्रसन्नः-न्ना-न्नं, सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सुगोलः-ला-लं, अनुरोधी-धिनी-धि (न), अनुनयी-यिनी-यि (न), सुप्रसादः-दा-दं.

COMPLACENTLY, *adv.* प्रसादेन, प्रसन्नमनसा, सन्तोषेण, तृष्टमनसा.

To COMPLAIN, *v. n.* (Represent sorrowfully) सशोकं or विलापपक्षकं or मयिलापं स्वाधि निविद in caus. (-वेदयति-यितुं) or विना in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), क्रोधं or दुःखम् आख्या (c. 2. ख्याति-ख्यातुं) or कथं (c. 10. कथयति-यितुं).—(Lament) विलाप (c. 1. लपति-यितुं), परिदेव (c. 1. देवति-यितुं), क्रुञ्ज (c. 1. क्रोशति, क्रोषुं), चिकुञ्ज, अनुशुच (c. 1. शोषयति-यितुं), रुद (c. 2. रोदति-दिदुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं).—(Inform against) अभियुज (c. 7. युजति-युक्त्तुं), पिशुन (nom. पिशुनयति-यितुं), परिवाद (c. 1. वदति-दिदुं).

COMPLAINANT, *s.* अभियोक्ता *m.* (कृ), अभियोगी *m.* (न), विवादाधी *m.*

(न), अर्थी *m.* (न), पृष्ठपक्षवादी *m.* (न) or कारणवादी or क्रियावादी or परिवादी, पृष्ठवेदकः.—(Informer) पिशुनः.

COMPLAINER, *s.* विलापी *m.* (न), परिदेवी *m.* (न), परिदेवकः, विलपनकृत्.

COMPLAINT, *s.* (Sorrowful representation) विलापेन or शोकेन स्वाधिनवेदनं or स्वाधिविज्ञापनं or दुःखकथनं, क्रेशख्यापनं.—(Lamentation) विलापः, विलपनं, परिदेवनं.—(In law) अभियोगः, भाषापादः, पृष्ठपक्षपादः, विवादः.—(Informing against) वेशुन्यं.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, सामयः, सान्तिः *f.*, पीडा.

COMPLAISANCE, *s.* अनुकूलता, अनुग्रहः, अनुवर्त्तेन, अनुवृत्तिः *f.*, अनुनयः, अनुरोधः-धनं, सानन्दनं, प्रश्रयः, अभिनीतिः *f.*, सभजनं, सुशीलता, दाक्षिण्यं.

COMPLAISANT, *a.* अनुकूलः-ला-लं, अनुग्राही-हिणी-हि (न), अनुनयी-यिनी-यि (न), अनुरोधी-धिनी-धि (न), सानुनयः-या-यं, आदुकारः-रा-रं, दक्षिणः-णा-णं, वन्दारः-रुः-रु, सुप्रसादः-दा-दं, प्रियंवदः-दा-दं.

COMPLAISANTLY, *adv.* अनुकूलं, सानुग्रहं, सानुरोधं, सानुनयं, सानन्दनपुरःसरं.

To COMPLAIN, *v. a.* समीकृ, समान (nom. समानयति-यितुं), समस्थलीकृ.

COMPLEMENT, *s.* (Perfection, fulness) पूर्तिः *f.*—(The full quantity, complete set) सामर्थ्यं, पूरणं, परिपूरकं, परिस्तम्भा,

साकल्यं, समुदायः.—(Of an arc) कोटिः *f.*—(Of a segment) पौठः.

COMPLETE, *a.* (Perfect, full) सम्पूर्णः-शी-शं, पूर्णः-शी-शं, समाप्तः-मा-मं,

-मा-मं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, सिद्धः-द्वा-द्वं, संसिद्धः-द्वा-द्वं, पर्याप्तः-मा-मं,

समस्तः-स्ता-स्तं, सकलः-ला-लं, निखिलः-ला-लं, अखिलः-ला-लं,

समग्रः-ग्रा-ग्रं, कृत्वः-त्वा-त्वं, राद्धः-द्वा-द्वं, साधनः-न्ना-न्नं.—

(Having no deficiencies) अशेषः-पा-पं, निःशेषः-पा-पं, अविकलः-ला-लं, अन्यूनः-ना-नं.—(Mature) पक्वः-क्वा-क्वं, परिपक्वः-क्वा-क्वं,

परिणतः-ता-तं; 'complete army,' सञ्चौहिणी, चतुरङ्गः.

To COMPLETE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), सम्पू in caus.

(-पूरयति-यितुं), समभिपू, सम्पद in caus. (-पादयति-यितुं), निप्यद् in caus.

साधू in caus. (साधयति-यितुं), संसाधू, निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निवृत्, संवृत्.

COMPLETED, *p. p.* समाप्तः-मा-मं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, निप्यन्नः-न्ना-न्नं, सम्पूर्णः-शी-शं, सिद्धः-द्वा-द्वं, साधितः-ता-तं, विपय्यस्तः-स्ता-स्तं, समापन्नः-न्ना-न्नं, अवसितः-ता-तं, निवृत्तः-न्ना-न्नं.

COMPLETELY, *adv.* अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, पञ्चाभ्रं, सम्पूर्णं, साकल्येन,

अखिलेन, निखिलेन, कृत्वशम्, कार्त्तवेन, सम्यक्, सञ्चतः, सामूले,

निरवशेषं, तत्त्वतः.

COMPLETENESS, *s.* सम्पूर्णता, परिपूर्णता-त्वं, पूर्तिः *f.*, संसिद्धिः *f.*

COMPLETION, *s.* (The act) समापनं, साधनं, निप्यादनं, सम्पादनं,

निर्वर्त्तेन, निर्वहणं, निर्व्वाहः.—(The state) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*,

सम्पूर्णता, परिपूर्णता, समाप्तिः *f.*, निप्याप्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, आभोगः.—

(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः.

COMPLETIVE, *a.* पूरकः-का-कं, परिपूरकः-का-कं, समापकः-का-कं.

COMPLETE, *a.* सङ्कीर्णः-शी-शं, प्रकीर्णः-शी-शं, मिश्रितः-ता-तं, समस्तः-स्ता-स्तं, सामयिकः-की-कं, अनेकार्थः-धा-धं, नानार्थकः-का-कं,

बहुधः-धा-धं, नानाप्रकारः-रा-रं, असरलः-ला-लं.

COMPLEXION, *s.* (Colour of the face) मुखरागः, कपोलरागः, वदनवर्णः;

'having a pale complexion,' विवर्णवदनः-ना-नं, पाशुवर्णः-शी-शं.—(Temperament) भावः, प्रकृतिः *f.*, देहस्वभावः, शरीरभावः,

शरीरस्थितिः *f.*

COMPLEXIONAL, *a.* प्राकृतः-तो-तं, देहस्वभावसंघन्यो-न्धनी-न्धि (न).

COMPLEXITY, *s.* सङ्घट्टः, साङ्घट्यः, सङ्कीर्णता, समस्तता, मिश्रता, नानार्थकत्वं.

COMPLIANCE, *s.* अनुकूलता, अनुरोधः-धनं, अनुरोधित्वं, अनुवृत्तिः *f.*,

अनुवर्तनं, अनुग्रहः, परिग्रहः, अनुनयः, स्वीकारः, सम्मतिः *f.* अनुमतिः.
 COMPLIANT, *a.* अनुरोपी - धिनी - धि (न्), अनुकूलः - ला - लं, अनुग्रही - हिणी - हि (न्), अनुनयी - यिनी - यि (न्), विनयग्राही - हिणी - हि (न्), विनयः - या - यं, प्रणयः - या - यं, विधेयः - या - यं, अनुविधायी - यिनी - यि (न्), वचनेस्थितः - ता - तं, नयः - या - यं, कृतानुकूल्यः - त्या - त्यं, आश्रयः - या - यं.
 To COMPLICATE, *v. a.* सङ्करीकृ, मिश्रीकृ, सङ्करीणीकृ, सङ्कलीकृ, असत्यस्तीकृ, परस्परं सम्मिश्रं (c. 10. - मिश्रयति - यितुं) or सघन्यं (c. 9. - व्रणाति, - वन्तुं) or संयुज् (c. 7. - युनक्ति - योक्तुं) or समस् (c. 4. - अस्यति - स्रसितुं).
 COMPLICATED, *p. p.* सङ्करीकृतः - ता - तं, सान्निपातिकः - को - कं, प्रकीर्णः - र्णो - र्णं, समस्तः - स्ता - स्तं, मिश्रितः - ता - तं, सघट्टः - ङा - ङं.
 COMPLICATION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं, सङ्कलीकरणं, समसनं. — (The state) सन्निपातः, प्रकीर्णता, समस्तता, असत्यस्तता.
 COMPLICE, *s.* पापसहायः, पापसम्भितः. सहकारी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्).
 COMPLIER, *s.* अनुरोपी *m.* (न्), अनुग्रही *m.* (न्), अनुविधायी *m.* (न्), प्रणयी *m.* (न्).
 COMPLIMENT, *s.* चाटुक्तिः *f.*, चाटुः *m.* - टु *n.*, सान्वं, सान्वोक्तिः *f.*, आलोकः, आलोकशब्दः, कोमलवाक् *f.* (च्), मधुरवाक्यं, प्रश्रयवाक्, मानोक्तिः *f.*, मञ्जुलः; 'a complimentary present,' उपायनं.
 To COMPLIMENT, *v. a.* चाटुक्ता or आलोकेन or कोमलवाचा or मधुरवाक्यैः साग्लं (c. 10. सान्वयति - यितुं).
 COMPLIMENTAL, COMPLIMENTARY, *a.* चाटुकारः - रो - रं, सान्ववादः - दा - दं, सान्वकरः - रो - रं, स्तुतिमयः - यो - यं, यन्दारुः - रु - रु, प्रियवादी - दिनी - दि (न्), औपचारिकः - को - कं.
 COMPLIMENTER, *s.* सान्ववादः, चाटुवादी *m.* (न्), प्रियवादी, आश्रामनशीलः, आदरकृतः.
 COMPILOT, *s.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं पापसहितं, कुसाहितं, कूटसाहितं, कूटसंविद् *f.*, कुमन्त्रणा, कपराभिशः, कूटसंसर्गः.
 To COMPILOT, *v. n.* गोपनीयकर्मसम्पादनार्थं कुसाहितं कृ, कूटसाहितं कृ, कूटसंसर्गं कृ.
 COMPILOTTER, *s.* पापसहितः, कूटसहितः, कूटसम्पादनार्थं अन्यसहितः or अन्यसहातवान् *m.* (न्) or संश्रमकः.
 To COMPLY, *v. n.* (Yield to, assent to) अनुमन् (c. 4. - मन्यति - ते - मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. - जानाति - ज्ञातुं), स्वीकृ, स्वीकारं कृ, प्रतिग्रहं (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), प्रतीप् (c. 6. - इच्छति - श्रियते), सम्प्रतीप्, अनुरुप् in pass. (-रूप्यते), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूलं (nom. अनुकूलयति - यितुं). — (Suit with, accord with) युज् in pass. (युज्यते). — (Submit to) उपगम् (c. 1. - गच्छति - गन्तुं), अभ्युपे (c. 2. - अभ्युपैति - पैतुं).
 COMPONENT, *a.* साधकः - का - कं, रचकः - का - कं, विरचकः - का - कं, कत्यकः - का - कं. — (Component part) साधनं, अङ्गं, भागः; 'component part of an army,' सेनाङ्गं.
 To COMPORT, *v. n.* (Agree, suit) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते); 'comport one's self,' आचरं (c. 1. - चरति - रितुं), वृत् (c. 1. - वर्तते - र्तिन्तुं), व्यवहृ (c. 1. - हरति - हर्तुं).
 COMFORTABLE, *a.* योग्यः - ग्या - ग्यं, उपयुक्तः - क्त - क्तं, अचिरुद्धः - ङा - ङं.
 COMPORTMENT, *s.* वृत्तिः *f.*, आचरणः, व्यवहारः, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, चरितं, चरितं, चेदितं.
 To COMPOSE, *v. a.* (Form by joining different things together) सन्धा (c. 3. - दधाति - धातुं), समाधा, संस्था in caus. (-स्थापयति - यितुं), कृष् (c. 10. कल्पयति - यितुं), सङ्कृष्, निष्ठा (c. 2. - नाति - नातुं), एकच कृ, सम्मिश्रीकृ. — (Arrange, adjust) रच् (c. 10. रचयति - यितुं), विरच्,

विधा, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. - अस्यति - स्रसितुं), ग्रन्थं (c. 1. ग्रन्थति or ग्रथति - यितुं). — (Settle a difference) सन्धा, प्रशम in caus. (-शमयति - यितुं). — (Compose a book) रच्, विरच्, निबन्ध (c. 9. - व्रणाति - वन्तुं), ग्रन्थं कृ, कृष्. — (Compile) सङ्कृष् (c. 9. - गृह्णाति - ग्रहीतुं), समस् (c. 4. - अस्यति - स्रसितुं). — (Constitute) संस्था, कृष्, निष्ठा. See COMPOSED; 'the body is composed of five elements,' पञ्चभिर निम्मितो देहः; 'whatever wealth composes the treasury,' यद् धनं कोपभूतं. — (Calm) शम in caus. (-शमयति - यितुं), प्रशम, उपशम; प्रसद in caus. (-सादयति - यितुं), अभिप्रमद, सान्त् (c. 10. सान्वयति - यितुं). — (Arrange the type) स्रक्षराणि or मुद्राक्षराणि विन्यस् or सन्धा or विधा.
 COMPOSED, *p. p.* (Calm) शान्तः - न्ता - न्तं, उपशान्तः - न्ता - न्तं, प्रशान्तः - न्ता - न्तं, समाहितः - ता - तं, प्रमदः - द्ता - द्तं, अयाकुलः - ला - लं, स्थिरः - रा - रं, अविशिष्टः - स्ता - स्तं. — (In mind) शान्तचताः - ताः - तः (म्), प्रशान्तात्मा - त्मा - त्म (न्), स्थिरपतिः - तिः - ति, स्थितधीः - धी - धि, अविशिष्टचिन्तः - त्ता - त्तं, अनर्त्यंगरहितः - ता - तं, असम्भमः - मा - मं, निरुद्धिग्नः - ग्ना - ग्नं. — (In countenance) प्रसन्नमुखः - स्वी - खं. — (Constituted, consisting of) आत्मकः - का or - त्तिका - कं in comp., रूपः - पा - पं in comp.; 'an army composed of elephants, horses, and infantry,' हस्यश्वपादातात्मकं वलं; 'composed of two,' द्वात्मकः - का - कं. — (Made of) निम्मितः - ता - तं, मयः - यो - ये in comp., सम्भूतः - ता - तं. — (Written, arranged, compiled) रचितः - ता - तं, विरचितः - ता - तं, कल्पितः - ता - तं, वडः - ङा - ङं, निवडः - ङा - ङं, ग्रथितः - ता - तं, प्रणीतः - ता - तं, सङ्गृहीतः - ता - तं; 'a story composed in verse,' श्लोकवद्वा कथा. — (As music) स्वरवडः - ङा - ङं.
 COMPOSEDLY, *adv.* प्रशान्तं, निरुद्धिग्नं, असम्भमं, सम्भवेण विना.
 COMPOSEDNESS, *s.* शान्तता, शान्तिः *f.*, प्रमदता, निराकुलता, असम्भमः, अभमः.
 COMPOSER, *s.* रचकः, विरचकः, ग्रन्थकारः, ग्रन्थकृतः, निबन्धा *m.* (न्टु). — (Of music) स्वरयन्त्रा *m.* (न्टु).
 COMPOSING, *a.* (Causing sleep) उपशायी - यिनी - यि (न्), स्वप्रकृत *m.* *f. n.*
 COMPOSITION, *s.* (Conjunction, combination, union) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, संश्लेषः, समासजनं, संयूहः, संस्थापनं. — (Adjustment) समाधानं, सन्धानं, निष्पत्तिः *f.* — (Of differences) सन्धिः *m.*, सन्धानकरणं, समासः. — (Literary composition) रचना, विरचना, ग्रन्थकरणं. — (Poetical) काव्यरचना, कवचं. — (A poetical composition) काव्यं, काव्ययन्त्रः. — (A written work) ग्रन्थः. — (Compilation) संहिता, संहारः, समाहारः, सङ्कृष्टः, सन्निपातः. — (Art of rhetorical composition) श्लक्ष्णविद्या. — (Of words) समसनं, समासः, सङ्घातः. — (Agreement, compact) नियमः, संविदः, समयः.
 COMPOSITIVE, *a.* सन्धानकरणं, शो - र्णं, सामासिकः - को - कं, मिश्रितः - ता - तं.
 COMPOSITOR, *s.* मुद्रापन्थालये मुद्राक्षरविन्यासकृतः, यो जनो मुद्रापन्थाले मुद्राक्षराणि विन्यस्यति.
 COMPOST, *s.* (Manure) पांजुः *m.*, पांसुः, सारः, उर्वराकरणाद्यं गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं.
 To COMPOST, *v. a.* उर्वराकरणाद्यं पांजुं or गोमयादिसम्मिश्रद्रव्यं भूमीं प्रक्षिप्य (c. 6. - क्षिपति - क्षेपुं) or धा (c. 3. - दधाति, धातुं).
 COMPOSURE, *s.* (Act of composing) रचना, विरचनं - ना, निष्ठाणं. — (Combination, arrangement) सन्धिः *m.*, संयोगः, मिश्रणं, सङ्घातः, विन्यासः. — (Of mind) शान्तिः *f.*, शमः, समाधिः *m.*, प्रसादः, विश्रामः, अभमः, असम्भमः, निराकुलता, अशोभः, स्थिरता, स्थैर्यं. — (Settlement of differences) सन्धानं, सन्धिः *m.*, सन्धानकरणं, समासः.

COMPUTATION, *s.* संपोषितः, सम्पूतिः *f.* सहपानं, तुल्यपानं, एकत्र पानं.

COMPUTATOR, *s.* सहपायी *m.* (नं). अन्येन सह पायी *m.* (नं).

TO COMPOUND, *v. a.* समम् (c. 4. -अस्यति-अस्ति), मिश्रं (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्रं, मिश्रीकृ, संमिश्रं in caus. (-श्रेययति-यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्तुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), संलग्नीकृ, एकिकृ, एकत्र कृ, सङ्गरीकृ; 'to compound ingredients,' प्रक्षेपं कृ; 'medicines,' संस्कारं कृ, योगं कृ. — (Settle differences) सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), समाधा, समासं कृ.

TO COMPOUND, *v. n.* (Settle a debt by agreement to abate something) समयपूर्वकम् चृणुभागम् अपास्य चृणु शुभ् in caus. (शो-धयति-यितुं), समयपूर्वकम् चृणांशं शोधयित्वा आनृत्य गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चृणांशं पितृव्यं आनृत्य दा (c. 3. ददाति, दातुं).

COMPOUND, *s.* मिश्रणं, समसनं, समासः, सङ्करः.—(The mass com-
pounded) मिश्रितद्रव्यसमूहः.—(A compound substance) योगः, मिश्रितद्रव्यः; 'a compound word,' समस्तपदं, समासः; 'separating
compound words,' पदभग्ननं.

COMPOUND, COMPOUNDED, *a.* समस्तः-स्ता-स्तं, सामासिकः-की-कं, मिश्रितः-ता-तं, मिश्रः-धा-धं, सम्मिश्रः-धा-धं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं, एकचोक्तः-ता-तं, सङ्करोक्तः-ता-तं; 'a compound perfume,' कृचिमधूपः.

COMPOUNDER, *s.* मिश्रणकृत्, सङ्करकृत्, सन्धानकरणः-कञ्जा *m.* (त्रुं), समाधाता *m.* (तृ); 'of medicines,' योगविद् *m.*

TO COMPREHEND, *v. a.* (Understand in the mind) ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते-लभुं), अचगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अवे (i.e. root इ with अव, अवेति-तुं), अहं (c. 1. अहते-हितुं), बुध् (c. 1. बोधयति-यितुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), अनुभू (c. 1. -भवति-भवितुं), भू in caus. (भावयति-यितुं).—(Include) परिग्रह, अन्तर्गण (c. 10. -गणयति-यितुं), परिसमाप (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), व्याप्, प्रतिसंह (c. 1. -हरति-हर्तुं). 'Comprehending' is expressed by आत्मकः-का-कं or रूपः-पा-पं affixed; as, 'comprehending two,' द्वात्मकः-का-कं.

COMPREHENDED, *p. p.* (Understood) गृहीतः-ता-तं, उपलब्धः-धा-धं, अचगतः-ता-तं.—(Included) अन्तर्गतः-ता-तं, परिसमाप्तः-ता-तं, -आनर्गणिकः-की-कं, प्रतिसंहतः-ता-तं, आकलितः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, गम्भः-भा-भं in comp.

COMPREHENSIBLE, *a.* ग्रहणीयः-या-यं, यास्यः-या-यं, उपलब्धः-धा-धं, धोगम्यः-म्या-म्यं, मनोगम्यः-म्या-म्यं, विभाष्यः-व्या-व्यं, भावनीयः-या-यं, बोधनीयः-या-यं, अवधारणीयः-या-यं, व्यापनीयः-या-यं.

COMPREHENSION, *s.* (Understanding) मेधा, उपलब्धिः *f.*, उपलब्धः, भावना, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, बोधः, अवधारणं, अनुभवः, विवेचना.—(Act of comprising) ग्रहणं, परिग्रहः, परिवेष्टनं.—(Inclusion)

प्रतिसंहारः, परिसमाप्तिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, समासक्तिः *f.*, समावेशः, संवारः.

COMPREHENSIVE, *a.* (Comprising much) बहुग्रहः-हा-हं.—(Ex-
tending far and wide) व्यापी-पिनी-पि (नं), व्यापकः-का-कं, मुपव्यापः-पा-तं, सधूमयः-यी-यं, बहुविस्तीर्णः-यी-यं.—(Com-
pendious) साक्षेपिकः-की-कं, सामासिकः-की-कं; 'a compre-
hensive speech,' बहुमर्मव्याकं.

COMPREHENSIVELY, *adv.* संक्षेपतम्, संक्षेपतः, समासतम्, कार्त्तव्येन, निःशेषं.

COMPREHENSIVENESS, *s.* (Conciseness) संक्षेपः, संक्षिप्तता, सांक्षेपिकत्वं, समस्तता, उपसंहारः.—(Extensive diffusion) व्यापकत्वं, बहुवि-
स्तीर्णता, सर्वगतत्वं.

COMPRESS, *s.* षट्, षट्कः, आवेष्टनं, कपलिका, अनुवेष्टितं.

TO COMPRESS, *v. a.* सङ्कुचं (c. 1. -कोचति-चिन्तुं), संह (c. 1. -हरति-हर्तुं), प्रतिसंह, संयु (c. 5. -वृणोति, c. 1. -वरति-वरितुं-रीतुं), संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं).

COMPRESSED, *p. p.* संहतः-ता-तं, प्रतिसंहतः-ता-तं, संहतः-ता-तं, सङ्कुचितः-ता-तं, आकुचितः-ता-तं, सम्पीडितः-ता-तं, संवृतः-ता-तं, सङ्कलितः-ता-तं, पुटितः-ता-तं.

COMPRESSIBILITY, *s.* संहरणीयता, सङ्कोच्यमानं, सम्पीडनीयत्वं, संवरितुं शक्यता.

COMPRESSIBLE, *a.* संहरणीयः-या-यं, प्रतिसंहरणीयः-या-यं, सङ्कोचनीयः-या-यं, सम्पीडनीयः-या-यं, संवारणीयः-या-यं, सङ्कोच्यमानः-मा-मं.

COMPRESSION, *s.* संहतिः *f.*, संहारः, प्रतिसंहारः, समाहारः, संवृतिः *f.*, संवरः, पीडनं, सम्पीडनं, सङ्कोचः-चनं, आकुचनं, समसनं, हासः.—(Of the lips, &c.) संवारः.

TO COMPRISE, *v. a.* परिग्रहं (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अन्तर्गणं (c. 10. -गणयति-यितुं), परिसमापं (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), प्रतिसंहं (c. 1. -हरति-हर्तुं); 'Karpūradwīpa is comprised in Jambudwīpa,' कर्पूरद्वीपो जम्बुद्वीपान्तर्गतः. 'Comprising' is expressed by आत्मकः-का-त्मिका-कं or रूपः-पा-पं; as, 'comprising two,' द्वात्मकः-का-कं.

COMPRISED, *p. p.* अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, आनर्गणिकः-की-कं, प्रतिसंहतः-ता-तं, आकलितः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, गम्भः-भा-भं in comp., गम्भितः-ता-तं.

COMPROBATION, *s.* प्रमाणं, प्रमाणीकरणं, साक्ष्यं, साक्षिता, सम्पत्तिः *f.*

COMPROMISE, *s.* समयं कृत्वा परस्परं स्वस्वत्वाद् संज्ञापासनं or संज्ञावितरणं or स्वाधिकारात् किञ्चिद्विवर्त्तनं or स्वस्वत्वात् किञ्चिद्विपुलिः *f.* or स्वाभियोगात् किञ्चिदपासनं.—(A mutual promise to refer a controversy to arbitrement) प्रमाणपुरुषः पृच्छतम् इति परस्परविवादिनोः समयः.

TO COMPROMISE, *v. a.* समयं कृत्वा परस्परं स्वाधिकारात् or स्वस्वत्वात् किञ्चिन् निवृत् (c. 1. -वर्त्तेति-वर्त्तुं) or किञ्चिद् अपाम् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or संज्ञाम् संज्ञाय or वित् (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं).—(Bring into hazard) संज्ञायस्य-स्यां-स्यं कृ, सन्देहस्य-स्यां-स्यं कृ.

COMPROVINCIAL, *s.* एकदेशीयः, एकदेशजः, सदेशः, सदेशीयः, एकप्रदेशस्थः.

TO COMPTROL, *v. a.* अधिष्टा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं), कार्योक्त्यं अवेष्ट (c. 1. -ईष्टते-यितुं).

COMPTROLLER, *s.* अध्यक्षः, उपद्रष्टा *m.* (द्रुं), कार्योपाधीशः, कार्योद्रष्टा *m.* (द्रुं), अवेष्टिता *m.* (तृ), अधिकारी *m.* (नं), कार्योधिकृतः, सधिकर्म्मिकः.

COMPTROLLERSHIP, *s.* अध्यक्षता-त्वं, कार्योक्षणं, कार्योद्देशनं, कार्योपाधीशता.

COMPULSION, *s.* बलात्कारः, बलं, साहसं, प्रमापः, प्रसभं; 'by com-
pulsion,' बलात्, बलेन, बलात्कारेण.

COMPULSORY, COMPULSIVE, *a.* बलात्कारी-रिणी-रि (नं), बलवान्-वती-वत् (तृ), बली-ल्लनी-लि (नं), प्रबलः-ला-लं.—(Obligatory) अवश्यकः-का-कं.

COMPULSORILY, COMPULSIVELY, *adv.* बलात्कारेण, बलेन, बलात्, प्रसभं, प्रसभः.

COMPUCTION, *s.* सन्तापः, अनुतापः, पश्चात्तापः, मनसापः, अनुशोकाः, अनुशयः.

COMPUCTIONS, *a.* अनुतापी-पिनी-पि (नं), अनुशोचकः-का-कं, अनुशयी-पिनी-पि (नं).

COMPUTABLE, *a.* गणनीयः-या-यं, विगण्यः-व्या-व्यं, संक्षेपः-या-यं.

COMPUTATION, *s.* गणनं-ना, विगणनं, सङ्ग्रहणं, परिसङ्ग्रहणं, गुणनं.—

(The sum computed) गणितं.

TO COMPUTE, v. a. गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्; संख्या (c. 2. -ख्याति -ते -तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या; कल् (c. 10. कलयति -यितुं), सङ्कल्.

COMPUTED, p. p. गणितः -ता -तं, परिगणितः, संख्यातः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं, गुणितः -ता -तं, कलितः -ता -तं.

COMPUTER, s. गणकः, विगणकः, गुणकः, गुणकारः, संख्याता *m.* (तृ).

COMRADE, s. सङ्गी *m.* (नृ), सहायः, सहचरः, सहवासो *m.* (नृ), बन्धुः *m.*, सहृद् *m.*, मित्रं, उत्सङ्गी *m.* (नृ), पथकः, भागी *m.* (नृ).—(In arms) सहयुध्या *m.* (नृ).

TO CON, v. n. (Study) अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), अधी (c. 2. अधीते, अध्येतुं).

TO CONCATENATE, v. a. शृङ्खलारूपेण अन्यद् अन्येन सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिच्छिन्नक्रमेण or अपिच्छिन्नं or निरन्तरम् अन्यद् अन्येन संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं).

CONCATENATION, s. शृङ्खलान्ता, शृङ्खलारूपेण अन्यस्य अन्येन सन्धानं or संयोजनं.—(A series) श्रेणी, पंक्ति *f.*, माला, प्रवन्धः, प्रसङ्गः; 'a concatenation of causes,' कारणमाला.

CONCAVE, a. उन्नतः -ना -नं, पुटाकारः -रा -रं, गर्भाकारः -रा -रं, उदराकृतिः -तिः -ति, अखाकारः -रा -रं, कुम्भेषुषाकारः -रा -रं,

CONCAVITY, s. उन्नतता, पुटः, पुटकं, गर्भः, उदरं.

TO CONCEAL, v. a. गृह् (c. 1. गृहति -ते, गृह्ति, गोहृ, निगृह्, विनिगृह्; छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सम्च्छद्; गुप् in des. (गुप्यते -यितुं), स्मृग् (c. 10. स्मरयति -यितुं); निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अनपे (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोषा, उपनिषा, अपिषा, पिषा; अपवृ in caus. (-वारयति -यितुं), संवृ; गोपनं कृ; 'to be concealed,' तिरस्कृ in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहस्यते).

CONCEALABLE, a. गुह्यः -स्वा -सं, गोप्यः -प्या -प्यं, गोपनीयः -या -यं, प्रच्छादनीयः -या -यं, गोपनाहेः -हे -हं.

CONCEALED, p. p. गृहः -डा -टं, गुहः -ता -तं, सङ्गुहः -ता -तं, छब् -स्वा -सं, प्रच्छब् -स्वा -सं, उपच्छब् -स्वा -सं, छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः -ता -तं, स्मरितः -ता -तं, अपवारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, अनर्हितः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, पिहितः -ता -तं, अनरितः -ता -तं, निभृतः -ता -तं, निहृतः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं.

CONCEALER, s. प्रच्छादयिता *m.* (तृ), गोपनकृत्, गोप्ता *m.* (तृ), अपहर्ता *m.* (तृ).

CONCEALMENT, s. गोपनं, सङ्गोपनं, छादनं, प्रच्छादनं, गुप्तिः *f.*, चन्तधानं, तिरोधानं, अपिधानं, पिधानं, स्मरणं, अपवारणं, अपहर्तृत्वं, अपहारः, निहृषः, आवरणं; 'in concealment,' निभृते, रहसि, गोपने, प्रच्छब्, गुप्.

TO CONCEDE, v. a. चिद् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), तज् (c. 1. तजति, तज्जु), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रयम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), अनुयद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रोत्तु in caus. (-सारयति -यितुं), अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं).

CONCEDED, p. p. अनुज्ञातः -ता -तं, प्रोत्सारितः -ता -तं, प्रदत्तः -ता -तं, वितोषः -शो -शं, तज्जु -क्ता -क्तं, सङ्गीकृतः -ता -तं.

CONCEIT, s. (Self-conceit) गर्वः, अहङ्कारः, अहम्भतिः *f.*, मानः, मानिता, अभिमानः -नता, दपः, दपारम्भः, आटोपः, स्वयः.—(Conception, thought) मेधा, बोधः, बुद्धिः *f.*, चिन्ता, कल्पना, ध्यानं, सङ्कल्पः.—(Fancy) कल्पना, मनःकल्पना, भावना, वासना.—(Opinion) मतिः *f.*, मतं, बुद्धिः *f.*; 'idle-conceit,' मृषाचर्च; 'affectation of know-

ledge,' ज्ञानाभिमनं.

TO CONCEIT, v. a. (Fancy, imagine) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), बुष् (c. 1. बोधति -धितुं), मनसा कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), भू in caus. (भावयति -यितुं).

CONCEITED, a. मानी -निनी -नि (नृ), मानवान् -वती -वत् (नृ) or अभिमानवीन्, अहङ्कारी -रिणी -रि (नृ), अहंयुः -युः -यु, आत्माभिमानी -निनी -नि (नृ), गर्वितः -ता -तं, दूमः -भा -भं, उद्धतः -ता -तं, समुपहृः -डा -डं, जातस्वयः -या -यं, साटोपः -पा -पं, अवलिप्तः -भा -भं, मक्षः -वा -वं, भावितः -ता -तं; 'one conceited of his appearance,' दर्शनीयमानी *m.* (नृ); 'conceited of her beauty,' रूपगङ्गिताः 'one conceited of his learning,' पण्डितस्वयः, इन्मन्यः, असङ्गडः.

CONCEITEDLY, adv. साभिमनं, सगर्वं, सदर्पं, सहङ्कारेण, साटोपं.

CONCEITNESS, s. अहङ्कारित्वं, अहङ्कृतिः *f.*, मानिता, अभिमानता, चित्रसमुद्भतिः *f.*

CONCEIVABLE, a. मनोगम्यः -म्या -म्यं, धीगम्यः -म्या -म्यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, विभाव्यः -व्या -वं, भावनीयः -या -यं, विभावनीयः -या -यं, बोध्यः -व्या -ध्यं, मन्व्यः -व्या -वं.

CONCEIVABLENESS, s. मनोगम्यता, धीगम्यत्वं, विभाव्यत्वं, बोध्यता.

TO CONCEIVE, v. a. and n. (Imagine, think) चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं).—(Comprehend, understand) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), बुष् (c. 1. बोधति -धितुं), अववृ in caus. (-वारयति -यितुं), अववृष् (c. 4. -वृष्यते -वोषुं), भू in caus. (भावयति -यितुं), सम्भृ, ऊह् (c. 1. ऊहते -हितुं), सवे (c. 2. सवेति -तुं).—(In the womb) गर्भं लभ् or उपलभ् or ग्रह् or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

CONCEIVED, p. p. (Imagined, understood) चिन्तितः -ता -तं, भावितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, मतः -ता -तं, पुटः -डा -डं, उपलब्धः -भा -भं, गृहीतः -ता -तं, अवगतः -ता -तं, हृतः -ता -तं, प्रतिपद्यः -वा -वं, अनुवृतः -ता -तं.—(Contained in the womb) गर्भधारितः -ता -तं; 'a female who has conceived,' गृहीतगर्भा, धृतगर्भा, पूष्यगर्भा, सप्तातगर्भा, प्रकूटगर्भा, ससत्ता.

TO CONCENTRATE, v. a. (Drive towards the centre) केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गम् in caus. (गमयति -यितुं).—(Contract into a narrow compass) अल्पस्थानं प्रति गम् in caus. or समाधिष् (c. 6. -धिपति -क्षेप्), संधिष्; संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Collect into one spot) एकत्र समाधि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or उपधि or समुपधि, एकीकृ, राशीकृ.—(Concentrate one's thoughts) एकाग्रः -या -यं or एकाग्र्यः -ना -नं or चनयमनाः -नाः -नः भू.

TO CONCENTRATE, v. n. केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं) or सम्मिल्; 'his affections concentrate in her,' अस्यां बह्मभावोस्ति.

CONCENTRATED, p. p. केन्द्रं or मध्यस्थलं प्रति गमितः -ता -तं, एकत्र समाधिष्ठः -ता -तं or समुपधितः -ता -तं, राशीगतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं.

CONCENTRATION, s. एकत्र समाधेयं, एकीकरणं.—(Of the thoughts) एकाग्रता.—(Essence) सारः.

CONCENTRIC OR CONCENTRICAL, a. एककेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, समानकेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, साधारणकेन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

CONCEPTION, s. (Comprehension) उपलब्धिः *f.*, उपलम्भः, मेधा, ग्रहणं, अनुभवः.—(Imagination) भावना, कल्पना, मनःकल्पना, वासना.—(Idea, thought) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, चिन्ता, सङ्कल्पः, मनोगतं.

(Becoming pregnant) गर्भग्रहणं, गर्भाधानं, गर्भधारणं.

To CONCERN, *v. a.* (Belong to) सम्बन्ध् in pass. (-चयते).—(Regard) प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), अवेक्ष्, उद्दिक्ष् (c. 6. -दिक्षति -देष्टुं), समुद्दिक्ष्.—(Disturb, trouble) क्लिष् (c. 9. क्लिष्यति -क्लेशुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं).—(Intermeddle, be busy about other's affairs) परकार्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापूतः -ता -तम् अस् or चर्षी कृ or चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं) with acc. c.

CONCERN, CONCERNMENT, *s.* (Affair, business) विषयः, अर्थः, व्यापारः, कार्यं, प्रयोजनं, सम्बन्धः.—(Interest) अर्थः, स्मृहणीयत्वं, सम्बन्धः, अविसम्बन्धः; 'one's own concern,' स्वार्थः.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं -ता.—(Regard for, affection) अवेक्षा, प्रतीक्षा, अपेक्षा, अनुरागः, प्रणयः, स्नेहः.—(Thought, attention) चिन्ता, विचारः, मनोनिवेशः, मनोयोगः.—(Meddling) चर्षा, व्यापारः.—(Anxiety) चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, चोत्सुक्यं, मनोदुःखं, मनस्तापः.

CONCERNED, *p. p.* (Anxious) उद्विग्नः -ग्नता -ग्नन्, उत्सुकः -का -कं, व्यग्रः -या -यं.—(Interested) सम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

CONCERNING, *prep.* प्रति, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, समुद्दिश्य, उद्देशेन, अपि. 'Concerning' may be expressed by the acc. or loc. case. (Relating to) सतन्त्री -न्त्रिनी -न्त्रि (न्), विषयकः -का -कं.

CONCERT, *s.* (Symphony) सङ्गीतं, एकतालः, एकतानः, एकलयः, तौल्यविकं, गान्धर्वं; 'concert-room,' सङ्गीतशाला.—(Common deliberation on measures) सम्प्रधारणा, अन्त्यैः सह कार्यविचना or विमर्शः or परामर्शः or सचिन्तनः.—(Mutual communication) संवादः, सम्प्रवदनं.—(Co-operation) सहकारिता, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतियोगः, सङ्गाङ्गिभावः.—(Union of purpose) चित्तेक्यं; 'one who acts in concert,' सहकारी *m.* (न्), सम्भूयकारी.

To CONCERT, *v. n. and a.* (Communicate mutually) संवद् (c. 1. -वदति -दितुं), सम्प्रवद्.—(Deliberate together on measures) अन्त्यैः सह कार्याणि चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं) or प्रचिन्त् or सचिन्त्.—(Co-operate) सह कृ. सम्भूय कृ.—(Contrive) यद् (c. 1. यदते -दितुं).

CONCERTED, *p. p.* सचिन्तितः -ता -तैः; 'well concerted,' स्युषटितः -ता -तैः, पक्कः -क्का -क्कं.

CONCESSION, *s.* प्रदानं, सम्प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, त्यजनं, त्यागः, स्वीकारः, सङ्गीकारः, क्षमा.

CONCESSIONARY, CONCESSIVE, *a.* क्षमया प्रदत्तः -ज्ञा -ज्ञं, क्षमी -मिच्छी -मि (न्).

CONCH, *s.* (Shell) शङ्खः, कचुः *m.*, दरं, जलकं, रेवटः.—(Of Vishnu) देरन्दः.

To CONCILIATE, *v. a.* (Procure good will) आराप् in caus. (-रापयति -यितुं), अभिराप्, प्रसद् in caus. (-सादयति -यितुं), अनुसद् in caus. (-रन्त्रयति -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), प्रसाप् in caus. (-साधयति -यितुं), लल in caus. (लालयति -यितुं).—(Reconcile) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

CONCILIATED, *p. p.* आराधितः -ता -तैः, अनुरक्षितः -ता -तैः, प्रसादितः -ता -तैः, लालितः -ता -तैः.

CONCILIATION, *s.* सान्त्वः -न्त्वं, सान्त्वनं, साम *n.* (न्), आराधनं, प्रसादनं, अनुरक्षणं, सन्धानं, प्रीतिः *f.*, शाम *n.* (न्).

CONCILIATOR, *s.* अनुरक्षकः, आराधकः, सन्धानकरणः -कर्त्ता *m.* (क्ते).

CONCILIATORY, *a.* अनुरक्षकः -का -कं, आराधकः -का -कं, सान्त्वयन् -यन्त्री -यत् (त्), प्रसादयन् -यन्त्री -यत् (त्), हृदयग्राही -हृद्यो -हि (न्), हृदयङ्गमः -मा -मं.

CONCINNITY, *s.* विनीतत्वं -ता, विनयः, उपयुक्तता, योग्यः -ग्या -ग्यं.

CONCINNOUS, *a.* विनीतः -ता -तैः, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

CONCISE, *a.* सङ्क्षिप्तः -भा -भं, सङ्क्षेपिकः -की -कं, सामासिकः -की -कं, अविल्लीणः -ली -लं, सुचकः -का -कं, संदृढः -ता -तैः.

CONCISELY, *adv.* संक्षेपतः, संक्षेपात्, संक्षेपेण, समासतः, अविल्लीणः, अविल्लीरेण.

CONCISENESS, *s.* सङ्क्षिप्तता, संक्षेपः, सामासिकत्वं, समलता, संदृढिः *f.*, संहारः, उपसंहारः, अविल्लीः, अविल्लीणता.

CONCISION, *s.* कर्त्तनं, उत्कर्त्तनं, छेदनं, उच्छेदः, उच्छिन्तिः *f.*

CONCITATION, *s.* उत्पादनं, उन्नेजनं, समुन्नेजनं, प्रोत्साहनं, उत्साहः.

CONCLAMATION, *s.* संदृढिः *f.*, संरायः, सारायिणं, बहुभिः कृता संदृढिः.

CONCLAVE, *s.* (Assembly of cardinals) रोमनगरे धर्मोपनिषत्सभा.—(Secret assembly) गूढसभा, गूढसमाजः.—(Private apartment) अवरोधनं, कक्षानरं, अन्तःशाला.

To CONCLUDE, *v. a.* (End, finish) समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्प् in caus. (-पूरयति -यितुं), साप् in caus. (साधयति -यितुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, अवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), निष्यद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(Infer by ratiocination) अनुमा (c. 2. -माति, c. 3. -मितीते -मातुं), ऊह् (c. 1. ऊहते -हितुं), तर्क् (c. 10. तर्कयति -यितुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Determine, decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निशी (c. 1. -शयति -येतुं), अवसो, निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं).

To CONCLUDE, *v. n.* (End) विरम् (c. 1. -रमते -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Determine) अनुमानं कृ, निश्चयं कृ.

CONCLUDED, *p. p.* (Completed) समाप्तः -भा -भं, समापितः -ता -तैः, सम्पूर्णः -ली -लं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तैः, निवृत्तः -त्ता -त्तं, वृत्तः -त्ता -त्तं, निष्यन्नः -न्ना -न्नं, समापन्नः -न्ना -न्नं.—(Ended) अवसितः -ता -तैः, अवसन्नः -न्ना -न्नं, पर्यवसितः -ता -तैः, सितः -ता -तैः, सन्नः -न्ना -न्नं, परिणतः -ता -तैः, गतः -ता -तैः, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Inferred) अनुमितः -ता -तैः, अवगतः -ता -तैः.—(Determined) निश्चितः -ता -तैः, निशीतः -ता -तैः, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONCLUSION, *s.* (Completion) समाप्तिः *f.*, समापनं, सिद्धिः *f.*, साधनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वर्त्तनं, निर्वृत्तिः *f.*—(Close, end) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, सातिः *f.*, सायः, क्षयः, अन्तः -न्तं, पर्यन्तं, शेषः, परिणामः, गतिः *f.*, उपसंहारः; 'conclusion of a play or tale,' निष्ठा, निर्वेहणं.—(Inference) अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, अनुभवः, ज्ञानं, अवगमः.—(Consequence) फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः, अनुवर्त्तनं.—(Decision, determination) निश्चयः, निर्णयः, निश्चितं, निर्णयनं.—(Demonstrated conclusion) सिद्धान्तः, राद्धान्तः, कृतान्तः.—(Last result of argument) उत्तरपक्षः.

CONCLUSIVE, *a.* निश्चायकः -का -कं, निर्णायकः -का -कं, निर्णयनः -ना -नं, प्रामाणिकः -की -कं, निर्देश -ष्टी -ष्टु (ष्टु), सिद्धान्तकरणः -या -यं, एकात्मिकः -की -कं.

CONCLUSIVELY, *adv.* निश्चितं, निर्णीतं, सनिश्चयं, निर्णयेन, सिद्धान्तपूर्वकं.

CONCLUSIVENESS, *s.* निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, निर्णयत्वं, निर्देशत्वं, प्रामास्यं.

To CONCOCT, *v. a.* (Digest, mature by heat) ज्ञ in caus. (ज्वरयति -यितुं), पक् (c. 1. पचति, पक्ते), परिपक्, क्लृप् (c. 1. क्लृपति -यितुं), निष्कृप्.—(Plot) यद् (c. 1. यदते -दितुं), सचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं).

CONCOCTED, *p. p.* क्लृपितः -ता -तैः, परिपक्कः -क्का -क्कं, पठितः -ता -तैः.

CONCOCTION, *s.* (Digestion) पाकः, पाचनं, परिपाकः, पक्तिः *f.*, भुक्तस्य अवस्य पचनं, जीर्णः *f.*—(A decoction) निष्कायः, क्लृपः.

CONCOCTIVE, *a.* पाचकः -का -कं, पाचनः -ता -नं, परिपाकी -किणी -कि (न्).

CONCOLOUR, *a.* सवर्णः-यो-यौ, समवर्णः-यो-यौ, एकवर्णः-यो-यौ.

CONCOMITANCE, *s.* सङ्गः, अनुपङ्गः, संयोगः, सहवर्त्तनं, अनुवर्त्तनं, समवायः, अन्वयः, समन्वयः.

CONCOMITANT, *a.* सङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), अनुपङ्गिकः-का-कं or आनु-पङ्गिकः, संयुक्तः-क्ता-क्तं, सहवर्त्ती-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), समवेतः-ता-तं, समेतः-ता-तं, समवायी-यिनी-यि (न्), सहितः-ता-तं, समितः-ता-तं, अन्वितः-ता-तं, समन्वितः-ता-तं.

CONCOMITANT, *s.* सङ्गी *m.* (न्), अनुपङ्गी *m.* (न्), सहचारी *m.* (न्), सहवर्त्ती *m.* (न्), सहभावी *m.* (न्).

CONCOMITANTLY, *adv.* अन्यैः सह or सहितं or संयुक्तं or समवेतं.

To CONCOMITATE, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), अन्वि (c. 2.-एति-एतुं).

CONCORD, *s.* (Agreement of opinion, union) सम्मतिः *f.*, एकचिन्ता, चिन्तैक्यं, ऐक्यं, एकता, परस्परानुमतिः *f.*, संवादः, दाक्षिण्यं, संयोगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः.—(Love) प्रीतिः *f.*, प्रणयः.—(Compact) समयः, संविद् *f.*, नियमः.—(Grammatical relation) अनुपङ्गनं, अनुपङ्गः, शब्दानां परस्परसंयोगः, अन्वयः.—(Harmony) तालैक्यं, स्वरैक्यं.

CONCORDANCE, (Agreement) ऐक्यं, एकता, सादृश्यं, अनुरूपता, आनुगुण्यं.—(To the Bible) धर्मपुस्तकसूची, धर्मपुस्तकनिर्दिष्टनं.

CONCORDANT, *a.* अनुरूपः-पा-पं, अनुगुणः-शा-शौ, सदृशः-शी-शौ.

CONCORDAT, *s.* नियमः, समयः, संविद् *f.*, संध्रयः, संवादः, उपगमः.

CONCORPORAL, *a.* एकशरीरः-रा-रं, समशरीरः-रा-रं, एकदेहः-हा-हं.

To CONCORPORATE, *v. a.* एकशरीरीकृ, एकौषीकृ, एकत्र कृ, एकौकृ, पिशडीकृ.

CONCOURSE, *s.* (Of people) जनसमूहः, लोकसङ्घः, बहुजनमेलकः, लोक-निवहः, जनसम्महः, जनौघं, जनसमागमः, जनता.—(Point of junction) सन्धिः *m.*, सङ्गमः.

CONCREMATION, *s.* (Of a widow with her dead husband) सहमरणं, अनुमरणं.

CONCREMENT, *s.* पिशदः-खंडं, घनता, संहतिः *f.*, लोहः-पं, ओषः, राशिः *m. f.*, एकौषः, सान्द्रता, श्यानता.

To CONCRETE, *v. n.* पिशडीभू, एकौषीभू, राशीभू, घनीभू, लोहीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते), इये (c. 1. श्यायते, श्यातुं).

To CONCRETE, *v. a.* पिशडीकृ, एकौषीकृ, राशीकृ, घनीकृ, लोहीकृ, एकौकृ, सान्द्रीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), इये in caus. (श्यापयति-यितुं).

CONCRETE, *s.* पिशदः-खंडं, ओषः, लोहः-पं, घनद्रव्यं, श्यानद्रव्यं, घनवयः.

CONCRETE, *a.* पिशडीभूतः-ता-तं, एकौषभूतः-ता-तं, राशीभूतः-ता-तं, घनः-ना-नं, शीनः-ना-नं, श्यानः-ना-नं, संहतः-ता-तं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं.—(Not abstract) समवेतः-ता-तं, अन्वितः-ता-तं, अवि-क्लिप्तः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं.

CONCRETION, *s.* (The act of concreting) पिशडीकरणं, एकौषीकरणं, घनीकरणं.—(Coalition) संसक्तिः, संहतिः *f.*, सङ्घातः.—(Mass formed) पिशदः-खंडं, ओषः, लोहः-पं.

CONCUBINAGE, *s.* उपस्त्रीसेवा, उपस्त्रीगमनं, उपपत्नीसम्भोगः, वेष्टासेवा.

CONCUBINE, *s.* उपस्त्री, उपपत्नी, वारस्त्री, भोग्या स्त्री, स्त्रीरिणी.—(As shut up in the haram) अवरोद्धा, अवरोधवधूः.

To CONCULCATE, *v. a.* पादेन सम्पृ (c. 9. -मृज्जति-मृज्जितुं) or अघमृ or प्रमृ or प्रमन् (c. 9. -मृज्जति-मन्थितुं).

CONCUPISCENCE, *s.* कामः, कामिता, कामुकत्वं, कामाग्निः *m.*, रताथिर्वं, अभिलाषः.

CONCUPISCENT, *a.* कामी-मिनी-मि (न्), कामुकः-का-कं, रताथी-थिनी-थि (न्), अषायी-यिनी-यि (न्), अभिलाषुकः-का-कं, लाषुकः

-का-कं, अनुकः-का-कं.

To CONCUR, *v. n.* (Meet in one point) एकत्र सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or समागम् or मिल् (c. 6. मिलति, मिलितुं).—(Join in one action) अन्येन सह कृ or सम्भूय कृ.—(Agree, concur with) सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अनुमन्, अनुवद् (c. 1. -वदति-दितुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), एकचिन्ताभू, स्वीकृ.

CONCURRED, *p. p.* सम्मतः-ता-तं, अनुमतः-ता-तं, सम्प्रतिपन्नः-त्रा-त्रं.

CONCURRENCE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतं, अनुमतिः *f.*, अनुवादः-दन्तं, अनुवचनं, सम्प्रतिपत्तिः *f.*, समनुज्ञानं, स्वीकारः, परियहः, इच्छा.—(Sameness of opinion) ऐकमत्यं, मतैक्यं; 'mutual concurrence,' परस्परानुमतिः *f.*; 'without the concurrence,' अनिच्छया, असम्मत्ता, अयोग्यत्वेण; 'with his concurrence,' तस्य सम्मत्या or इच्छया or इच्छातम्; 'without his concurrence,' तस्य सम्मतिव्यतिरेकेण.

CONCURRENT, *a.* अनुवादकः-का-कं, अनुवादी-दिनी-दि (न्), आनुम-तिकः-की-कं, सम्प्रतिपन्नः-त्रा-त्रं, एकचिन्तः-क्ता-क्तं.—(Acting in conjunction) सहकारी-रिणी-रि (न्), सम्भूयकारी-रिणी-रि (न्).—(Concomitant) अनुपङ्गी-ङ्गिणी-ङ्गि (न्), सङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्).

CONCURRENTLY, *adv.* 'सम्प्रतिपुष्टं, अनुमतिपुष्टं, सम्मत्या, अनुमत्या, सम्प्रतिपन्नं.

CONCUSSION, *s.* संक्षोभः, सङ्कटः, क्षोभः, विक्षोभः, विकम्पः, मन्थनं, विधुवनं.

To CONDEMN, *v. a.* (Find guilty) दोषीकृ, दोषिणं-पिणौ-वि कृ, सदोषं-पां-पं कृ, अपराधिनं-धिनी-धि कृ, अपराध (nom. अपराधयति-यितुं), अपराधनिश्चयं कृ, अपराधनिर्णयं कृ.—(Doom to punishment) दण्ड (c. 10. दण्डयति-यितुं).—(Condemn to death) बध-यडाहं-हो-हं या (c. 1. जानाति, शातुं), हन्तुम् आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), बधदण्डाज्ञां कृ.—(Censure) निन्द (c. 1. निन्दति-निन्दितुं), प्रणिन्द, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).—(Condemn to pay) दा in caus. (दापयति-यितुं); 'to be condemned,' दण्डं प्राप्तुं.

CONDEMNED, *p. p.* (Found guilty) दोषीकृतः-ता-तं, अपराधितः-ता-तं, निर्णीतापराधः-धा-धं, निर्णीतदोषः-पा-पं.—(Doomed to punishment) दण्डितः-ता-तं, प्राग्दण्डः-खडा-खंडं, दण्डाहः-हो-हं; 'condemned to death,' बध्यः-ध्या-ध्यं; 'condemned to pay,' दापितः-ता-तं; 'cast in a suit,' साधितः-ता-तं.

CONDEMNABLE, *a.* दण्डनीयः-या-यं, दण्ड्यः-खड्या-खड्यं, निन्दनीयः-या-यं, निन्दाहः-हो-हं, अपराधी-धिनी-धि (न्), गहेणीयः-या-यं, दण्यः-ध्या-ध्यं.

CONDEMNATION, *s.* दण्डः, दण्डनं, दण्डकरणं, दण्डयोगः, दण्डाज्ञा, दोषीकरणं, अपराधनिर्णयः, अपराधनिश्चयः.

CONDEMNATORY, *a.* दण्डवादी-दिनी-दि (न्), निन्दकः-का-कं, अपवा-दकः-का-कं.

CONDEMNER, *s.* दण्डप्रणेता *m.* (न्), दोषयाही *m.* (न्), अपराधनिर्णेत *m.* (न्), निन्दकः.

CONDENSABLE, *a.* घनीकरणीयः-या-यं, स्थलीकृषुं शक्यः-क्या-क्यं.

CONDENSATION, *s.* घनीकरणं, स्थलीकरणं, सान्द्रीकरणं, निविडीकरणं.

To CONDENSE, *v. a.* घनीकृ, स्थलीकृ, सान्द्रीकृ, निविडं-डं-डं कृ.

To CONDENSE, *v. n.* घनीभू, स्थलीभू, सान्द्रीभू, पीवरः-रा-रं भू.

CONDENSE, *a.* घनः-ना-नं, सङ्घृतः-ला-लं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, निविडः-डा-डं.

निरन्तरः-रा-रं, दृढसूचिः-न्धिः-न्धि, नीरन्तः-न्त्रा-न्त्रं, अघिरलः-ला-लं.

CONDENSED, *p. p.* घनीकृतः-ता-तं, घनीभूतः-ता-तं, स्थलीभूतः-ता-तं.

CONDENSITY, *s.* घनता-त्वं, स्थलता, सान्द्रता, नैविड्यं, पीवरत्वं.

To CONDENSE, *v. n.* (Lay aside dignity, yield, stoop) गम्भं or गौरवं or दर्पम् अपास (c. 4. -अस्यति-असितुं), मानं or अभिमानं त्यज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं). or उत्सृज्, (c. 1. -मृज्जति-मृज्जितुं), नयोभू, आनतगच्छः

-हो -हो भू, अस्तगीरवः-या -यं भू.—(Submit) वशीभू.—(Consent, concur with) अनुमन् (c. 4. -मन्ते -मन्), उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तु), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातु), अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितु). The 2d or 3d pers. pres. of the rt. चह् is used in such phrases as, 'condescend to speak to me,' मां वक्नुव चहसि or चहतिभवान्.

CONDESCENDING, *a.* अस्तगच्छः-हो -हो, अस्तदये-यो -यं, अस्तगीरवः-या -यं, नक्षः-या -यं, आनतः-ता -तं, अनुरोधो-धिनो-धि (न्), वशानुगः-गा -गं, वशवर्त्तो-वर्त्तिनी-वर्त्ति (न्), अनुविधायो-यिनो-यि (न्).

CONDESCENDINGLY, *adv.* अगच्छं, गच्छं विना, गौरवं विना, अस्तगच्छं, नक्षतया.

CONDESCENSION, *s.* गच्छापासनं, दयापासनं, अधिमानोत्सर्जनं, गौरवत्यागः, नक्षता, आनतिः *f.*, अनुरोधः, अनुवर्त्तनं.

CONDIGN, *a.* यथाहे-हो -हं, योग्यः-ग्या -ग्यं, उपयुक्तः-क्ता -क्तं, अनुगुणः-ग्या -गं, समचितः-ता -तं, 'condign punishment,' यथायोग्यदण्डः, यथोपयुक्तशक्तिः *f.*

CONDIGNLY, *adv.* यथाहं -हेतुः, यथायोग्यं, यथोचितं, अनुगुणं.

CONDIGNNESS, *s.* यथाहेत्वं, योग्यता, उपयुक्तता, यथातथ्यं, उपपत्तिः *f.*

CONDIMENT, *s.* उपस्करः, उपकरणं, व्यन्नं, वेसवारः, वेशवारः, ग्रहितं, तेमनं, निधानं, सन्धितं, अग्निवर्द्धनः, मिष्टानं, मोदकं.

CONDISCIPLE, *s.* सहाध्यायी *m.* (न्), एकगुरुः *m.*, सतीर्थः, सन्नखचारी *m.* (न्).

To CONDITE, *v. a.* उपस्करं, सन्धा (c. 3. -दधाति-धातु), मिष्टीकृ.

CONDITE, *a.* सन्धितः-ता -तं, मिष्टः-ष्टा -ष्टं, सुखादुः-हो -दुः.

CONDITION, *s.* (State) सन्ध्या, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, संस्थितिः *f.*, दशास्थितिः *f.*, गतिः *f.*, रूपः; 'natural condition,' स्वभावः, स्वरूपः; 'calamitous condition,' विपद्दशा; 'ill condition,' दुःस्थितिः *f.*; 'good condition,' सुस्थितिः *f.*; 'in good condition,' सुस्थितः-ता -तं; 'in bad condition,' दुःस्थः-स्या -स्थं; 'in such a condition,' तथास्थिः-धा -धं, सर्वविधः-धा -धं, एवम्भूतः-ता -तं, इत्यम्भूतः-ता -तं. Obs. The condition or state of any thing is often expressed by the affixes त्व and ता, as, 'the condition of a worm,' कृमिः त्वं; 'of a Śūdra,' शूद्रता; 'of a wife,' पत्नीत्वं.—(Circumstances) वृत्तिः *f.*, सधेः, स्थितिः *f.*—(Rank) पदं, आम्पदं, अधिकारः, वृत्तिः *f.*—(Stipulation) नियमः, समयः, नियमवाक्यं, प्रतिज्ञा, पणः, उद्देशः.—(State of body) शरीरस्थितिः *f.*; 'in good condition of body,' दृष्टुष्टाङ्गः-ङ्गा -ङ्गं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः.—(Quality) गुणः.—(Attribute) उपाधिः *m.* विशेषणं.

To CONDITION, *v. n.* (Stipulate) समयम् उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तु), नियमं कृ.

CONDITIONAL, *a.* सामयिकः-को -कं, नियमिकः-को -कं, सनियमवाक्यः-क्या -क्यं, नियमितः-ता -तं, नियतः-ता -तं, पणनिश्चितः-ता-तं, निश्चिदः-डा -दं, सोपाधिकः-को -कं, सनियमः-मा -मं.—(In grammar) संशयवाचकं क्रियापदविशेषणं.

CONDITIONALLY, *adv.* नियमवाक्यपूर्व, समयतस्, नियमतस्, समयपुरःसरं.

CONDITIONED, *p. p.* (Circumstanced) स्थितः-ता -तं, स्यः स्या स्यं in comp., भूतः-ता -तं, वशी -वर्त्तिनी-वर्त्ति (न्); 'ill-conditioned,' दुःस्थः-स्या -स्थं; 'well-conditioned,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्या -स्थं.

To CONDOLE, *v. n.* अन्येन सह शृच् (c. 1. शोचति-चितु) or अनुशृच्, परदुःखं दृष्ट्वा or ज्ञात्वा विलप् (c. 1. -लपति-पितु) or परिदेव् (c. 1. -देवते-वितु) or परिखिद् in pass. (-खिद्यते) or परितप् in pass. (-तप्यते), शोकार्थं समशोकेन परिशान्त्वं (c. 10. -शान्वयति-यितु), परदुःखभागित्वा शोकम् अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोमु), अन्येन समं शोकं कृ.

कुल्यं कृ, परस्य समदुःखः-सा -सम् अस्.

CONDOLENCE, *s.* अन्येन सह शोचनं or अनुशोचनं or शोककरणं, परदुःखार्थं विलपनं or परिदेवनं, समशोककरणं, कुल्यं, कुल्यकरणं.

CONDOLER, *s.* समदुःखः, परशोकसंविभागी *m.* (न्), परदुःखभागी *m.* (न्), समशोककारी *m.* (न्).

CONDONATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, माझेना, अपराधक्षमा, अपराधमाझेना.

To CONDUCE, *v. n.* (Lead to) नी (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, गम् in caus. (गमयति-यितु).—(Bring about) सावह् (c. 1. -वहति-वोदु).—(Promote) प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितु), प्रयुज् in caus. (-योजयति-यितु), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितु), सन्नृज् in caus. (-जनयति-यितु).

CONDUCTIVE, *a.* सावहः-हा -हं, प्रवर्त्तकः-का -कं, सम्पादकः-का -कं, प्रतिपादकः-का -कं, प्रयोजकः-का -कं, जनकः-का -कं, उपाधिकः-का -कं; 'conductive to wealth,' अथोवहः-हा -हं or अथोत्पादकः-का -कं; 'to satisfaction,' वृत्तिजनकः-का -कं; 'to virtue,' धर्मेनिबन्धी-न्धनी-न्धि (न्); 'to longevity,' सायुष्यः-प्या -प्यं; 'to beatitude,' सापवर्ग्यः-ग्या -ग्यं.

CONDUCT, *s.* (Management) नयः, प्रणयनं, निर्वाहः-हणं, नायः, प्रयोगः; 'conduct of affairs,' कर्मेनिर्वाहः, क्रियाविधिः *m.*—(Behaviour) चरितं, चरित्रं, चारित्र्यं, व्यवहारः, चेष्टितं, आचारः, आचरणं, कर्मे *n.* (न्), क्रिया, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चर्या; 'good conduct,' सुचरितं, सुकृतं, सुकर्मे *n.* (न्), शीलः-लं; 'bad conduct,' दुश्चरितं, दुष्कृतं, कुचर्या, कुकर्मे *n.* (न्), दुश्चेष्टितं; 'improper course of conduct,' उन्मार्गः, विमार्गः; 'proper course,' समार्गः, सन्मार्गः.—(Act of leading) समानयनं.—(Convoy, guard) परिचरः.

To CONDUCT, *v. a.* (Lead) नी (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, उपानी, समानी, गम् in caus. (गमयति-यितु), प्राप् in caus. (-आपयति-यितु).—(Manage) निर्वह् in caus. (-वाहयति-यितु), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितु), प्रणी, सम्प्रणी, विधा (c. 3. -दधाति-धातु), यद् (c. 1. यदते-दितु).—(Accompany, attend) अनुया (c. 2. -याति-यातु), अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति-जितु); परिचर् (c. 1. -चरति-रितु).—(Shew the way) पथं दृश in caus. (दर्शयति-यितु).—(Conduct one's self) व्यवह् (c. 1. -हरति-हर्तु), चर्, आचर्, समाचर्, वृत् (c. 1. वर्त्तते-वर्त्तितु); 'road conducting to the city,' नगरगामी मार्गः.

CONDUCTED, *p. p.* (Led) नीतः-ता -तं, जानीतः-ता -तं, समानीतः-ता -तं, उपानीतः-ता -तं, गमिन्तः-ता -तं; 'conducted here,' सन्निधायितः-ता -तं; 'being conducted,' नोयमानः-ता -तं.—(Managed) निर्वाहितः-ता -तं, प्रणीतः-ता -तं, यदितः-ता -तं, प्रवर्त्तितः-ता -तं, वर्त्तितः-ता -तं; 'well-conducted,' सुयदितः-ता -तं; 'difficult to be conducted,' दुर्निर्वाहः-ह्य -हं.

CONDUCTOR, *s.* (Leader) नायकः, नेता *m.* (तृ), वाहकः, पुरोगः, अग्रगः, पददर्शकः, संचारकः.—(Manager) प्रणेता *m.* (तृ), सम्प्रणेता, यदकः, निर्वाहकः, प्रवर्त्तकः.

CONDUCTRESS, *s.* नायिका, नेत्री, सम्प्रणेत्री, निर्वाहिका, अग्रगामिनी.

CONDUIT, *s.* प्रणालः-ली, जलनिर्गमः, कल्या, स्रोतः, सारणिः *f.*, कुचिमासिरत्.

CONE, *s.* (Pyramidal figure) मूर्तिः *f.* -ची, शिखा.—(Solid body, round at the base and pointed at the top) अथोभागे मखलाकारो-यभागे मूल्याकारो घनः.—(Fruit) देवदारुकलं.

To CONFABULATE, *v. n.* संलप् (c. 1. -लपति-पितु), सन्नृत् (c. 1. -नृत्ति-नृतु), सम्भाष् (c. 1. -भाषते-यितु), कथोपकथनं कृ, संवद् (c. 1. -व्यद्).

-यदति-दिनुं).

CONFABULATION, *s.* संलापः, आलापः, कथोपकथनं, सम्भाषा, विघ्न-
कथा, सम्प्रवदनं, वादः, द्वयोः संवादः.

CONFABULATORY, *a.* आलापी-यिनी-यि(न्), कथोपकथनयोग्यः-ग्या-ग्यं.
To CONFECT, *v. a.* उपस्करं, सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), मिष्टीकृ.

CONFECTION, *s.* (A preparation of sugar, &c.) उपस्करः, मोदकः
-कं, मिष्टान्नं, मिष्टं. सन्धितं, स्वरसमोदकः—(A mixture) सन्धिपातः.
—(Electuary) सवलेहः.

CONFECTIONARY, *s.* (Where sweetmeats are sold) मिष्टान्नविक्रयस्थानं,
मोदकघीयः *f.*, मोदकशाला.

CONFECTIONER, *s.* मोदककृत्, मिष्टकृत् *m.* (ई), मिष्टान्नकृत्, आपूपिकः,
सांखिकः, स्वरसपालः.

CONFEDERACY, *s.* सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, सहायता, सङ्घातः, प्रतीहारः,
सङ्घट्टनं, संयोगः, साक्षं, ऐक्यं, ऐकमर्थं, एकवाक्यता.

To CONFEDERATE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -धत्ते-धातुं), सन्धिं कृ or विधा
(c. 3. -दधाति-धातुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), सङ्घट्टं (c. 1. -घट्टते-ट्टितुं).

To CONFEDERATE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), सन्धिं कृ in caus.
(कारयति-यितुं)

CONFEDERATE, *a.* सन्धितः -ता-तं, कृतसन्धिः -न्धिः-न्धि, कृतसन्धन्ः-न्धा
-न्धं, सङ्घातवान्-यती-यत् (त्), सहितः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं.

CONFEDERATE, *s.* सहायः, सहकारी *m.* (न्), सङ्गी *m.* (न्), सन्धन्वी *m.*
(न्), परस्पररोपकारी *m.* (न्).

CONFEDERATION, *s.* सन्धानं, परस्पररोपकारार्थकः सन्धिः, सङ्घातः, सङ्घः.
To CONFED, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. -भाषते-यितुं),

संवद् (c. 1. -यदति-दिनुं), संलप (c. 1. -लपति-यितुं), कथोपकथनं कृ.
—(Deliberate with another) अन्येन सह मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते-ति-
यितुं) or सम्मन्त्र or विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), सचिन्
(c. 10. -चिन्तयति-यितुं).

To CONFED, *v. a.* (Compare) उपमा (c. 2. -माति c. 3. -मिमीते-मातुं),
सम्प्रभु in caus. (-धारयति-यितुं)—(Bestow) दा (c. 3. ददाति, c. 1.
यज्जति, दातुं), प्रदा, विनु (c. 1. -तरति-रितुं-रोतुं), प्रतिपद् in caus.
(-पादयति-यितुं), उपाकृ, उपकृ; 'confer a favour,' अनुग्रह (c. 9.
गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, प्रसादं कृ, अभ्युपपन्नं कृ; 'conferring
pleasure,' सुखदः-दा-दं, सुखावहः-हा-हं; 'conferring bliss,'
सपवर्गदः-दा-दं, आपवर्गयः-ग्या-ग्यं.

CONFERENCE, *s.* (Conversation) संलापः, सम्भाषा-पणं, सम्प्रवदनं,
सङ्घा, वादः, द्वयोः संवादः—(Deliberation) मन्त्रणं-णा, सम्मन्त्रणं,
सम्प्रधारणा—(Comparison) उपमितिः *f.*, उपमानं.

CONFERRED, *p. p.* दक्षः-क्षा-क्षं, प्रदक्षः-क्षा-क्षं, प्रक्षः-क्षा-क्षं, प्रतिपादिः
-ता-तं, वितरीणीः-णी-णीं, विश्राणितः-ता-तं, निहितः-ता-तं.

CONFERRE, *s.* दाता *m.* (तृ), प्रदाता *m.* (तृ), प्रदः or दः in comp.

To CONFESS, *v. a. and n.* (Own, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
उरीकृ, उररीकृ, अनुभाष (c. 1. -भाषते-यितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते
-पन्तुं), सम्प्रतिपद्—(Make a public avowal) ह्या in caus.
(स्थापयति-यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), प्रकाश in caus.
(-काशयति-यितुं), प्रकाशं or व्यक्तं वद् (c. 1. यदति-दिनुं)—(Disclose
the state of the conscience to a priest) सङ्घं मनोगतं गुरोर्
कर्णे ह्या in caus. or प्रकाश in caus., आचार्यनिकटे पापविवरणं
कृ—(Hear the confession of a penitent) अनुतापिता कर्णे
जपितं पापस्वीकारं श्रु (c. 5. शृणोति श्रोतुं)—(Prove, show) सूच
in caus. (सूचयति-यितुं).

CONFESSEDLY, *adv.* निर्विवादं, असंशयं, सुनिश्चितं, प्रकाशं, षक्तं.

CONFESSION, *s.* स्वीकारः, सङ्गीकारः, उरीकारः—(Of sins) पापस्वीकारः.
स्वापाविवरणं, आलापरापस्वीकारः, पापानाम् अङ्गीकारः, कायकारः.
—(Avowal, open declaration) ह्यापनं, प्रकाशनं, प्रतिपत्तिः *f.*,
सम्प्रतिपत्तिः *f.*—(To a priest) आचार्यनिकटे मनोगतप्रकाशनं.

CONFESSIONAL, *s.* अपरापस्वीकारश्रोतुर् आसनं, पापविवरणश्रोतुर् आचा-
र्यस्य कुटी.

CONFESSOR, *s.* (One who makes confession) ह्यापकः, कायकारः.
स्वीकारकृत्, स्वीकर्ता *m.* (ई), सङ्गीकर्ता.—One who suffers for
his faith स्वधर्मेण दुःखभागी *m.* (न्).—(A priest who hears
confession) पापस्वीकारश्रोता *m.* (तृ) कर्णे जपितं परपापविवरणं
शृणोति य आचार्यः.

CONFIDANT, *s.* (A woman's female friend) सखी, वयस्या, दूती,
दूतिका, आलिः *f.*, -ली.—(A man's intimate friend) सखं *m.*
(खि), वयस्यः, समदुःखसुखः.

To CONFIDE, *v. n.* विश्वस (c. 2. -श्रिसति-मितुं), परिविश्वस् with loc.
or gen.; विश्वम्भ (c. 1. -श्रमन्ते-भ्मिन्तुं), प्रतो (rt. इ with प्रति,
प्रयेति, प्रयेतुं), अर्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

To CONFIDE, *v. a.* (Intrust) न्यस् (c. 4. -न्यस्यति-असितुं), न्यासीकृ,
निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-हेप्तुं), समृ in caus. (-सर्पयति-यितुं).

CONFIDED, *p. p.* (Trusted in) विश्वस्तः-स्ता-स्तं, विश्वम्भः-म्भ-
प्रतीतः-ता-तं, प्रत्ययितः-ता-तं, समाश्रितः-स्ता-स्तं, न्यासीकृतः-न-तं.
—(Intrusted) निक्षिप्तः-प्ता-प्तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, न्यासीकृतः-ता-तं.

CONFIDENCE, *s.* (Trust, firm belief) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्वम्भः-भ्मणं,
समाश्वासः, दृढप्रत्ययः, असंशयः, असन्देहः, असन्दिग्धता, अर्द्ध-द्वा, आशा-
बन्धः; 'breach of confidence,' विश्वासभङ्गः; 'an object of
confidence,' विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासपात्रः; 'worthy of confidence,'
विश्वास्त्यः-स्या-स्यं; 'one whose confidence has been gained,'
विश्वासप्रतिपन्नः-न्ना-न्नं; 'to inspire with confidence,' आश्वस्
in caus. (-आसयति-यितुं) or विश्वस्, 'inspired with confi-
dence,' विश्वासितः-ता-तं.—(Conviction, certainty) निश्चयः,
दृढज्ञानं, दृढप्रमाणं.—(Boldness, want of modesty) प्रगल्भता,
प्रतिभा-भानं, अविशङ्का, धार्ढ्यं, निर्लज्जता.

CONFIDENT, *a.* (Assured beyond doubt, certain) निश्चितः-ता-तं,
कृतनिश्चयः-या-यं, असन्दिग्धः-ग्धा-ग्यं, निःसन्देहः-हा-हं, निश्चयशयः
-या-यं; 'I am confident of that,' तन् मया निश्चितं.—(Trusting)
विश्वासी-सिनी-सि-नं, प्रत्ययी-यिनी-यि-न्), विश्वस्तः-स्ता-स्तं.—
(Bold) प्रगल्भः-न्ना-न्नं, प्रतिभानवान्-वती-यत् (त्) or प्रतिभावान्-
अशङ्कितः-ता-तं, अविशङ्कितः-ता-तं, विश्वस्तः-स्ता-स्तं, आत्रः-त्रा-त्रं.

CONFIDENTIAL, *a.* विश्वस्तः-स्ता-स्तं, विश्वम्भः-म्भ-
प्रत्ययितः-ता-तं, प्रात्ययिकः-की-कं; 'confidential conversation,'
विश्वम्भाहापः, विश्वासकथाप्रसङ्गः; 'confidential matters,' विश्वासकार्यं.

CONFIDENTIALLY, *adv.* विश्वासेन, विश्वम्भात्, विश्वस्तं, विश्वम्भपृच्छकं.

CONFIDENTLY, *adv.* विश्वासेन, सप्रत्ययं, निश्चयं, निश्चयं, असंशयं, निःसन्देहं.

CONFIDING, *a.* विश्वस्तः-स्ता-स्तं, विश्वासी-सिनी-सि-न्), सङ्घातविश्वास्तः
-सा-सं, विश्वम्भः-म्भ-
प्रत्ययी-यिनी-यि-न्), ज्ञातप्रत्ययः-या-यं, समाश्रितः-स्ता-स्तं, अर्धधत्-धती-यत् (त्), ग्रहधानः
-दा-नं, अविशङ्कमानः-ना-नं.

CONFIGURATION, *s.* संस्कारः, आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः.
विधानं, संस्थानं, परिभा *m.* (न्), संधानः.

CONFINE, *s.* (Border) सीमा, समनः, पर्यन्तः, अन्तः-न्तं, प्रान्तः, उपान्तः.

'dwelling on the confines,' मामनवासी-सिनी-सि (न्).

To CONFIN, *v. n.* समन्ने or पर्यन्ने or निकटे स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), or युत् (c. 1. वर्त्तेते-सिन्तु) or वस् (c. 1. वसति, वसन्तु); स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृशन्तु), समन्त (nom. समन्तयति-यितु).

To CONFIN, *v. a.* (Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति-मात्तु), संहृ (c. 1. -हरति-हर्तु), नियम् (c. 1. -यच्छति-यन्तु), निबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धु).—(Imprison) कारायां or कारागारे बन्ध or निरुध् (c. 7. -रुण्धि-रोधु) or आशिष्य (c. 1. -सेधति-सेधु).—(Restrained) यम्, संयम, नियम, परियम्, विनियम्; नियद् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतु); निरुध्, अवरुध्; संहृ, निषिध्; 'to be confined in childbed,' प्राग्प्रभवकाला भू.

CONFINED, *p. p.* (Circumscribed) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, निबद्धः -द्धा -द्धं. —(Contracted) सञ्चाधः -धा -धं, संहृतः -ता -तं, संकृष्टः -टा -टं, संकुचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं. —(Imprisoned) कारागृहः -गृहा -गृहं, कारायां बद्धः -द्धा -द्धं or निरुद्धः -द्धा -द्धं. —(Bound) बद्धः -द्धा -द्धं, कौलितः -ता -तं, अमोचितः -ता -तं. —(Restrained) यतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, निगृहीतः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, यन्त्रितः -ता -तं, प्रसादतः -ता -तं. —(Confined in the bowels) आनद्धः -द्धा -द्धं, यदकोष्ठः -गृहा -गृहं, अपरुद्धमलः -ला -लं. —(In child-bed) प्राग्प्रभवकाला.

CONFINEMENT, *s.* (Restraint) रोधः, निरोधः, संरोधः, यमः, संयमः -मनं, नियद्, बन्धनं, अमोक्तिः *f.*, अमोद्यः. —(Imprisonment, durance) रोधः, निरोधनं, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, स्थानासेधः, सम्प्रतिरोधकः. —(Of the bowels) नाहः, आनाहः, निबन्धः, मलापरोधः, मलावहम्भः, गुदग्रहः. —(Childbed) प्रभवकालः, प्रभावस्थान.

To CONFIRM, *v. a.* (Strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति-यितु), सवलं -लां -लं कृ, संसम्भ (c. 5. -सम्भोति-सम्भितु or caus. -सम्भवति-यितु).—(Corroborate another's opinion by new evidence) प्रमाणं or दृढप्रमाणं दा (c. 3. ददाति, दातु), मप्रमाणं -शां -शं कृ, प्रमाणीकृ, अनुवद् (c. 1. -वदति-दितु), अनुकरणवाक्यं वद्, परवाक्यं दृढीकृ. —(Strengthen in resolution) मनःस्थैर्यं कृ, सुस्थिरं -रं -रं कृ, सुस्थ (nom. सुस्थयति-यितु).—(Ratify, settle) सत्याकृ, सत्यं कृ, स्थिरीकृ, दृढनिश्चयं दा. —(Confirm in the Christian faith by imposition of hands) हस्तापेक्षेन ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत्तं -त्तां -त्तं कृ.

CONFIRMABLE, *a.* संसम्भनीयः -या -यं, दृढीकरणीयः -या -यं, स्थिरीकरणीयः -या -यं.

CONFIRMATION, *s.* दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संसम्भः, सत्याकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः, दृढीकृतिः *f.*—(Confirming in the Christian faith by imposition of hands) हस्तापेक्षेन ख्रीष्टीयधर्मं प्रवर्तनं.

CONFIRMATORY, *a.* अनुवादकः -का -कं, प्रमाणीकरणः -शा -शं, संसम्भकृत्.

CONFIRMED, *p. p.* दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संसम्भः -आ -अं, सत्याकृतः -ता -तं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, दृढनिश्चयः -या -यं, दृढः -दा -दं. —(Radiated) प्ररुद्धः -दा -दं, रूढः -दा -दं, संरुद्धः -दा -दं. 'a confirmed fool, प्रतिनिविष्टमित्रः; 'confirmed friendship,' रूढसौहृद्.

CONFIRMER, *s.* प्रमाणीकृता *m.* (कृ), दृढीकृता, स्थिरीकृता, दृढप्रमाणकृता *m.* (कृ), अनुवादी *m.* (न्).

To CONFISCATE, *v. a.* सक्षेप्तं दयद् (c. 10. दक्षयति-यितु) or हृ (c. 1. हरति, हर्तु) or अपहृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु) or आच्छिद्, सक्षेपिष्वं दक्षयित्वा राजाधीनं कृ.

CONFISCATEL, *p. p.* राजदूतः -ता -तं, राजापदूतः -ता -तं. —(In all one's

property) सक्षेप्तदक्षः -खा -खं, दूतसक्षेप्तः -खा -खं, छिन्नवृत्तिः -तिः -ति. CONFISCATION, *s.* सक्षेप्तदक्षः, सक्षेप्तहरणं, सक्षेप्तहारः, सक्षेप्तापहारः, वृत्तिछेदः, अपहृपणं.

CONFIT, *s.* मोदकः -कं, मिर्ह, मिर्हानं, मधुमस्तकं. See COMFIT.

CONFLAGRATION, *s.* (Burning) दाहः -हनं, ज्वलनं, ज्वालः, श्रोषः, शोषः, दीपनं. —(Great fire) महाग्निः *m.*; 'in a forest,' द्वाग्निः, दावानलः. —(Fire that will consume the world) प्रलयग्निः *m.* CONFLATION, *s.* एककाले बहूनां शुधिरवाद्यानां ध्यानं. —(Casting of metals) सन्धानं.

To CONFLICT, *v. n.* युष् (c. 4. युध्यते, युधु), कलह (nom. कलहायते), विग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतु). —(Clash) सङ्घट्ट (c. 1. -घट्टते-ट्टितु), परस्परं विरुष् (c. 7. -रुण्धि-रोधु).

CONFLICT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, संयुगः, समरः -रं, रणः -णं, विग्रहः, सङ्गरः, संख्यं, सम्मरायः, कलहः, कलिः *m.*, सवित् *f.*, सम्प्रहारः. —(Clash) समाघातः, सङ्घट्टः -ट्टनं.

CONFLICTING, *a.* (Clashing) परस्परपराहतः -ता -तं, विप्रतिपक्षः -क्षा -क्षं, परस्परविरोधी -धिनी -धि (न्), विरुद्धः -द्धा -द्धं.

CONFLUENCE, *s.* (Of two rivers) सम्भेदः, सङ्गः, सङ्गमः, सम्पातः, वेणिः *f.*, निष्ठाणं. —(function) संयोगः, समागमः. —(Concourse of people) जनसमागमः, जनसमूहः, जनसम्मर्दः, लोकसङ्घः.

CONFLUENT, *a.* एकस्थानं प्राप्ते प्रवाहकः -का -कं, सम्मेलकः -का -कं.

CONFLUX, *s.* सङ्गमः, समागमः, सम्भेदः, वेणिः *f.*—(Crowd) बहुजनमेलकः.

To CONFORM, *v. a.* अनुकूपीकृ, सदृशीकृ, अनुकूपं -पां -पं कृ, सदृशी -शीं -शीं कृ, तुल्यीकृ, समीकृ, योग्यं -ग्यां -ग्यं कृ, समान (nom. समानयति-यितु).

To CONFORM, *v. n.* सादृश्यं or आनुरूप्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु), सदृशः -शी -शीं भू. —(Comply with) अनुवृत्तु (c. 1. -वर्त्तेते-सिन्तु), अनुकूपं (c. 4. -रुध्यते-रोधु), अनुविधा (c. 3. -दधाति-धातु), अनुमृ (c. 1. -सरति-सर्तु), अनुकृ, अनुमत् (c. 4. -मन्यते-मन्तु), स्वीकृ. —(Be suitable) युज् in pass. (युज्यते).

CONFORMABLE, *a.* अनुकूपः -पा -पं, सदृशः -शी -शीं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुगुणः -णा -णं, सरूपः -पो -पं, तुल्यरूपः -पा -पो -पं, समानः -ता -तं, तुल्यः -त्या -त्यं, समानाकारः -रा -रं, एकाकारः -रा -रं. —(Compliant) अनुपक्वी -क्विनी -क्वि (न्), अनुविधापो -धिनी -धि (न्), अनुकूलः -ला -लं, अनुनयो -धिनी -धि (न्), अनुरोधी -धिनी -धि (न्). —(To what has been said) अनुवादकः -का -कं -दी -दिनी -दि (न्). —(Suitable) योग्यः -ग्या -ग्यं, युज्जानः -ता -तं, युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं.

CONFORMABLY, *adv.* अनुकूपं, अनुकूपेण, अनुसारतस्, अनुसारेण, अनुसारात्, युक्तं, योगतस्, योग्यं, यथावत्. Often expressed by यथा prefixed; as, 'conformably to rule,' यथाविधि.

CONFORMATION, *s.* संस्कारः, संधानः, आकारः, आकृतिः *f.*, संस्थानं, रूपं.

CONFORMIST, *s.* धर्मानुसारी *m.* (न्), वृत्तानुसारी, वृत्तानुवर्ती *m.* (न्), गतानुगतिकः.

CONFORMITY, *s.* अनुकूपं -यता, आनुरूप्यं, सादृश्यं, सदृशता, अनुसारः -रितं, समानता, समता, तुल्यत्वं, सरूपता, आनुगुण्यं. —(Compliance) अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः, अनुकूलता. —(To what has been said) अनुवादत्वं. —(Suitableness) योग्यता, युक्तता, उपयुक्तत्वं; 'conformity to established practice,' वृत्तानुसारः, धर्मानुसारः.

To CONFOUND, *v. a.* (Perplex) मुह् in caus. (मोहयति-यितु), विमुह् व्यामुह्, आकुलं कृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितु),

विस्म in caus. (-स्माययति-यितुं).—(Agitate, disturb) झुम् in caus. (झोभयति-यितुं), विझुम्, संझुम्, विलुप् (c. 6. -लुम्यति-लोटुं).—(Mingle, huddle together) सम्मिश्रोक्, सङ्करोक्, सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), विमिश्र (c. 6. -मिश्रयति-येम्), अस्तव्यस्तीकृ, सङ्करोक्, भेदं जन् in caus. (जनयति-यितुं).—(Destroy) विनश् in caus. (-नाशयति-यितुं).—(Confound by argument) निरुद्धरं-रं-रं कृ; 'to be confounded,' मुह् (c. 4. मुह्यति), विमुह्, सम्मुह्; आकुलीभू, आकुलीभू.

CONFOUNDED, *a.* (Perplexed) मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, आकुलितः-ता-तं, आकुलितः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, आकुलः-ला-लं, आकुलीकृतः-ता-तं, व्ययः-या-यं, सङ्करीणः-णी-णं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, विहस्तः-स्ता-स्तं, सम्भानः-न्ता-न्तं, पिन्नलः-ला-लं, पिन्नः-न्ना-न्नं, विधिप्रचितः-न्ना-न्नं.—(Agitated) खोभितः-ता-तं, विधिप्रः-न्ना-न्नं.—(Huddled together) सङ्करोकृतः-ता-तं, सङ्करीणः-णी-णं, सङ्कलः-ला-लं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं.—(Unfortunate) दैवोपहतः-ता-तं.—(Detestable) गर्हः-र्हा-र्हं, कुस्मितः-ता-तं.

CONFOUNDEDLY, *adv.* अद्रुतं, कुस्मितं, अत्यन्तं, गहिर्तं, गर्हप्रकारेण.
CONFOUNDER, *s.* मोहकः, विमोहनः, मोहनकृत्, विधेयकः, विधोभकृत् *m.* (कृ).
CONFRATERNITY, *s.* सौभ्रातृ, भ्रातृत्व, सभ्यासिनी साहित्यं, सगोत्रं.
To CONFRONT, *v. a.* (Stand face to face) अभिमुखे or सम्मुखे or सम्मुखाममुखि or प्रत्यक्षतः स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत् (c. 1. पश्यते-चिंतुं), सम्मुखीभू, अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत्.—(Compare) उपमा (c. 2. माति-मातुं), सम्पृ in caus. (-धारयति-तुं).—(Oppose plaintiff and defendant in court) अर्थिप्रत्य-प्राडिवाकसाक्षाद् एककाले आनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Oppose a witness to an accused party) अभियुक्कनप्रतिमुखे साक्षिणं स्या in caus. (स्याययति-यितुं).

CONFRONTATION, *s.* (Of witnesses with an accused party) धर्मसभायां अभियुक्कनप्रतिमुखे साक्षिस्थापनं.—(In battle) पाटी.

To CONFUSE, *v. a.* विधुप् (c. 6. -मिश्रयति-येम्), संझुम् in caus. (-झोभयति-यितुं), विझुम्, सङ्करीकृ, सङ्कृ (c. 6. -किरति-करितुं-रोतुं), सम्मिश्र (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), अस्तव्यस्तीकृ; 'to be confused,' सङ्कृ in pass. (-कीर्यते). See To CONFOUND.

CONFUSED, *p. p.* (Crowded irregularly, disordered) सङ्कलः-ला-लं, सङ्करीणः-णी-णं, आकाशः-णी-णं, विधिप्रः-न्ना-न्नं, सङ्करीकृतः-ता-तं, अस्तव्यस्तः-स्ता-स्तं.—(Disturbed in mind) व्यस्तः-स्ता-स्तं, आकुलः-ला-लं, आकुलः-ला-लं, विह्वलः-वा-वं, कातरः-रा-रं, पाटिप्रवः-वा-वं, व्ययः-या-यं, सम्भानः-न्ता-न्तं, विस्मयाकुलः-ला-लं, आकुलचितः-न्ना-न्नं, पिन्नः-न्ना-न्नं, अपीरः-रा-रं, विपन्नः-न्ना-न्नं. See CONFOUNDED.—(Without order) क्रमहीनः-ना-नं.—(Abashed) ह्रीपरिगतः-ता-तं.—(Not clear) अस्पष्टः-डा-इ.

CONFUSELY, *adv.* (In a mixed manner) सङ्कलं, सङ्करीणं, साङ्ख्यं.
—(Without order) क्रमं विना, अक्रमेण.—(Not clearly) अस्पष्टं.
—(With bewilderment) असम्भवं, व्यस्तचेतसा, आकुलमनसा.

CONFUSION, *s.* (The act) सङ्करीकरणं.—(Irregular mixture) सङ्करः, साङ्ख्यं, सङ्करीणं, सङ्कोभः, व्यस्तता, अतिकटः.—(Bewilderment) आकुलत्वं, आकुलत्वं, वैक्रम्यं, कातरता, व्यस्तता, व्ययता, सम्भनः, विस्मयः.—(Confusion of an army) समुपिन्नः, पिन्नलः.—(Want of order) अक्रमः, विमूढता, क्रमहीनता.—(Want of clearness) अस्पष्टता.—(Shame) ह्रीः, लज्जा, द्रोहा.—(Destruction, विनाशः; 'Confusion seize thee!') निघाह् ते भूयात्; 'confusion of

ideas,' रोपः, रोपणं.

CONFUTABLE, *a.* खडनीयः-या-यं, प्रत्याख्येयः-या-यं, निराकरणीयः-या-यं.
CONFUTATION, *s.* खडनं, वाक्यखडनं, पक्षापातः, निराकरणं, प्रत्याख्यानं, निरासः, अधरीकरणं, बाधः, बाधा, उपमर्हः, अनिश्चयः.

To CONFUTE, *v. a.* खड् (c. 10. खडयति-यितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परास्; प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), संमूष् (c. 10. -मूषयति-यितुं), अधरीकृ, निराकृ, निरुद्धरीकृ.

CONFUTED, *p. p.* खडितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, परास्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, अधरीकृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.

CONGE, *s.* (Bow, salutation) प्रणामः, प्रणतिः *f.* प्रमस्कारः, अभिवादनं-दनं, प्रणिपातः.—(Leave, farewell) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.* आमन्त्रणं.

To CONGEAL, *v. a.* घनीकृ, इयै in caus. (इयाययति-यितुं), शीतीकृ, श्यानोक्, पिखीकृ, संहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).

To CONGEAL, *v. n.* घनीभू, संहन् in pass. (-हन्त्यते), इयै (c. 1. इयायते, इयातुं), शीतीभू, श्यानोभू, पिखीभू.

CONGEALABLE, *a.* श्यानोपः-या-यं, इयेयः-या-यं, घनीकरणीयः-या-यं.
CONGEALED, *p. p.* घनीकृतः-ता-तं, घनीभूतः-ता-तं, शीतः-ता-तं, शीनः-ना-नं, श्यानः-ना-नं, द्रवेतरः-रा-रं.

CONGELATION, *s.* (The state) शीतोभावः, शीतता, घनत्वं-ता, घनीभवं-तं, संहतत्वं-ता, संहतिः *f.*—(The act) घनीकरणं, शीतीकरणं.

CONGENIAL, *a.* (Of the same disposition) समानशीलः-ला-लं, समानभावः-वा-वं, एकसभावः-वा-वं, एकभावः-वा-वं, तुल्यशीलः-ला-लं, स्वाभाविकः-की-कं, सधर्मा-धर्मा-ध्मे (नृ).—(Kindred) समानजातीयः-या-यं, सजातिः-ति-ति.—(Agreeable, suitable) अनुसारी-रिणी-रि(नृ), अनुरूपः-पा-पं, अनुगुणः-णा-णं, प्रियकारः-री-रं.
CONGENIALITY, *s.* समानशीलता, तुल्यशीलता, सजातित्वं, एकजातित्वं, सधर्मकत्वं, अनुसारित्वं, आनुगुण्यं, आनुरूप्यं.

CONGENITE, *a.* सहजः-जा-जं, सहजातः-ता-तं, समकालजः-जा-जं, एककाले जातः-ता-तं, एककालोत्पन्नः-न्ना-न्नं.

CONGER, *s.* समुद्रव्यालः, जलव्यालः, समुद्रजः कुञ्चिकाभेदः or अन्ध्राहिः *m.*
CONGERIES, *s.* राशिः *m. f.*, स्रूपः, पिखः, सखयः, सोपः, पुन्नः, पूगः, स्लमः.

To CONGEST, *v. a.* राशीकृ, पिखीकृ, एकीधीकृ, सधि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), समाधि, समुपधि, एकपूगीकृ, एकपुष्पीकृ.

CONGESTIBLE, *a.* सखयनीयः-या-यं, एकराशीकरणीयः-या-यं.

CONGESTION, *s.* (Of blood) रक्तावरोधः, रक्तावधम्.

To CONGLOBATE, *v. a.* गोलीकृ, एकमखलीकृ, एकपिखीकृ, एकीधीकृ, वर्तुलीकृ.

CONGLOBATE, *a.* एकपिखीभूतः-ता-तं, मखलीभूतः-ता-तं, एकमखलाकारः-रा-रं.

CONGLOBATION, *s.* (The act) एकमखलीकरणं, एकीधीकरणं.—(A mass) एकपिखः, एकीधः, एकमखलं.

To CONGLOMERATE, *v. a.* एकराशीकृ, एकपिखीकृ, एकगोलीकृ, एकीधीकृ, एकपुष्पीकृ, सधि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), समुपधि, समाधि, सम्भू (c. 1. -भरति-भर्तुं), समाधिष् (c. 6. -मिश्रयति-येम्), एकत्र कृ, वर्तुलीकृ.

CONGLOMERATED, *p. p.* एकराशीभूतः-ता-तं, एकीधभूतः-ता-तं, एकपिखीभूतः-ता-तं, एकधीभूतः-ता-तं.

CONGLOMERATION, *s.* (The act) एकपिखीकरणं, एकराशीकरणं, अनुपचयनं.—(A collection, heap) एकराशिः *m. f.*, एकीधः, एकपिखः, एकपुष्पं.

To CONGLUTINATE, *v. a.* संलग्नीकृ, संस्रिप् in caus. (-अययति-यितुं), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), संयुज् (c. 1. -युनक्ति-योक्).—(Heal

wounds) संरुह in caus. (-रोपयति -यितुं).

To CONCLUTINATE, *v. n.* संमत्त in pass. (-मज्यते), संलग्नीभू. संधिप in pass. (-धिष्यते), सन्धा in pass. (-धीयते), संयुज in pass. (-युज्यते).
—(Be healed) संरुह in caus. pass. (-रोप्यते).

CONGLUTINATION, *s.* (Junction) संसक्तिः *f.*, समासक्तिः. संघेयः, संयोगः. सन्धिः *m.*—(The act) संलग्नीकरणं.—(Healing) रोपणं, संरोपणं.

To CONGRATULATE, *v. a.* मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं वृ (c. 2. ब्रवीति. वक्तुं) or यद् (c. 1. यदति -दितुं), कर्त्तव्यं यद्, परमङ्गलं ज्ञात्वा तेन सह धन्यवादं कृ. or कुशलवादं कृ or उत्सवं कृ; मङ्गलं or कुशलं भूयाद् इति यद्, चामन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं).

CONGRATULATION, *s.* कल्याणवचनं, कल्याणवादः, कर्त्तव्यं, कल्या. मङ्गलवचनं, कल्याणोक्तिः *f.*, माङ्गल्यवाक्यं, कुत्स्यं, धन्यवादः, कुशलवादः, चामन्त्रणं, आशीः *f.* (स्), आशीर्वादः.

CONGRATULATORY, *a.* कल्याणवादः -दा -दं, मङ्गलवादी -दिनी -दि (न्), कत्योक्तिमयः -यी -यं, मङ्गलमूषकः -का -के, माङ्गलिकः -की -कं, कल्याणकरः -री -रं, उत्सवकरः -री -रं.

To CONGREGATE, *v. a.* समाधि (c. 5. -धिनोति -चेतुं), समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), समाह्व (c. 1. -हरति -हर्षुं), समूह (c. 1. ऊहते -हितुं), सङ्गम in caus. (-गमयति -यितुं), सन्धिपत् in caus. (-पातयति -यितुं), एककीकृ, एकचकृ, राजकीकृ, समहीकृ, यूषशः कृ, एकयूषीकृ.

To CONGREGATE, *v. n.* समे (सम् and सा with root इ, समेति -तुं), सम्भवे, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समगमः; सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकच मिल, एकच आगम, यूषशः जम्मिल; ससावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), सन्धिपत् (c. 1. -पतति -तितुं).

CONGREGATED, *a.* समेतः -ता -तं, समागतः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, समूढः -दा -दं, समूहभूतः -ता -तं, एकस्थः -स्था -स्थं, सन्धिपतितः -ता -तं.

CONGREGATION, *s.* (Assembly) सभा, परिपद् *f.*, समाजः, समज्या, समूहः, समगमः, मेलकः, मेलः -ला, संसद् *f.*, मखलं, समवायः, नियहः, निकायः. (Collection) सन्धयः -यनं, समाहारः, मन्त्रिपातः, समुदयः.—(Assembly met to worship God) ईश्वरपूजायै समागतो जनसमूहः, ईश्वरपूजाकानो परिपद्.

CONGRESSIONAL, *a.* सभ्यः -भ्या -भ्यं, सामाजिकः -की -कं, परिपदः -दी -दं.

CONGRESS, *s.* सभा, संसद् *f.*, सदः *n.* (स), समाजः, मेलकः.—(Shock, collision) सदृष्टः -दृष्टं -दृष्टा, समाघातः.—(Sexual) स्त्रीपुरुषसङ्गः.

CONGRESSIVE, *a.* साङ्गतिकः -की -कं, सम्मेलकः -का -कं, सङ्गद्वन्द्वशीलः -ला -लं.

CONGRUENCE, *s.* आनुकूप्यं, अनुकूपता, सादृश्यं, अनुसारः -रित्वं, आनुगुण्यं, योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं.

CONGRUITY, *s.* योग्यता, युक्तता, युक्तिः *f.*, सामञ्जस्यं, अनुसारिता, यापातय्यं, औचित्यं, उचितता, उपपत्तिः *f.*, सदृशता. See CONGRUENCE.

CONGRUOUS, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -कं, सङ्गतः -ता -तं, सविहृद्ः -हृद् -हं, समञ्जसः -सा -सं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुगुणः -ग्या -ग्यं, सदृशः -शी -शं, सम्भाष्यः -भ्या -भ्यं.

CONGRUOUSLY, *adv.* योग्यं, युक्तं, अनुसारेण -रात् -रतस्, अनुकूपं -येण, सविहृद्, समञ्जसं, सङ्गतं, सङ्गतप्रकारेण.

CONIC, CONICAL, *a.* सूत्राकारः -रा -रं, शिखाकृतिः -तिः -ति, शिखाकारः -रा -रं.

CONICALLY, *adv.* सूत्राकारेण, शिखाकारेण, सूचिरूपेण.

CONICKS, *s.* सूचिच्छेदविषयका रेखागणितविद्यायाः शाखा or चक्र.

CONIFEROUS, *a.* सूत्राकारफलप्रदः -दा -दं, शिखाकृतिफलवान् -वतो -वत् (न्).

CONJECTURAL, *a.* वितर्कः -की -की, अनुमेयः -या -यं, ऊहनीयः -या -यं.

CONJECTURAL, *a.* आनुमानिकः -की -कं, वैतर्किकः -की -कं, ऊहो -हिनी -हि (न्).

CONJECTURALLY, *adv.* अनुमानेन, वितर्केण, आनुमानं, सपितर्कं, अनुमानपूर्व.

To CONJECTURE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते, c. 3. -मिमीते -मातुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्क, ऊह (c. 1. ऊहते -हितुं), अनुभू (c. 1. -भवति -वितुं).

CONJECTURE, *s.* वितर्कः -केणं, अनुमानं, अनुमानोक्तिः, ऊहा -हनं, अनुभवः, शङ्का.

CONJECTURED, *p. p.* अनुमितः -ता -तं, वितर्कितः -ता -तं, शङ्कितः -ता -तं.

CONJECTURER, *s.* अनुमाता *m.* (न्), अनुमानकर्त्ता *m.* (न्), वितर्ककः, वितर्केणकृत्.

To CONJOIN, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), समायुज्; सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), संधिप in caus. (-घेययति -यितुं).

To CONJOIN, *v. n.* संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्; सन्धा (c. 3. -धत्ते -धातुं or pass. -धीयते), संधिप in pass. (-धिष्यते).

CONJOINED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -कं, समायुक्तः -क्ता -कं, संधिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONJOINT, *a.* संयुक्तः -क्ता -कं, सहितः -ता -तं, सहजः -द्वा -दं, कृतसहजः -न्या -न्यं, संहतः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं, सङ्घातवान् -वतो -वत् (न्).

CONJOINTLY, *adv.* सहितं, सह, साद्धं, योगतस्, समं, साकं, अपृथक्.

CONJUGAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, औद्वाहिकः -की -कं; 'the conjugal state' पतिव्रतं, भर्तृत्वं; 'conjugal affection,' दम्पत्योः or भार्यापतोः स्नेहः; 'conjugal fidelity in a woman,' सतीत्वं, पतिव्रतं; 'in a man,' एकपत्नीमेवा.

CONJUGALLY, *adv.* दम्पतिवत्, यथा भार्यापती तथा महास्नेहेन. वैवाहिकप्रकारेण.

To CONJUGATE, *v. a.* (In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति -ख्यातुं), रूपम् आख्या.

CONJUGATED, *p. p.* आख्यातः -ता -तं.—(Joined) संयुक्तः -क्ता -कं.

CONJUGATION, *s.* (In grammar) रूपं, वाच्यता, गणः, रूपकरणं.—(Union, compilation) संयोगः, समाहारः.

CONJUNCT, *a.* संयुक्तः -क्ता -कं, समायुक्तः -क्ता -कं, संधिष्टः -ष्टा -ष्टं, सङ्गतः -ता -तं; 'a conjunct consonant,' संयोगः.

CONJUNCTION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः, योगः, सन्धिः *m.*, सन्धानं, स्नेहः, संघेयः, सङ्गमः, समागमः, सङ्गः, अनुपङ्गः, समासजननं, समासक्तिः *f.*, सम्पर्कः, संसर्गः, मेलः.—(In grammar) समुच्चयः, समुच्चयपोषकः शब्दः.—(Planetary) सङ्गमः; 'of sun and moon,' अर्कन्दुसङ्गमः, उपसर्गः; 'day of lunar conjunction,' अमावास्या; 'in conjunction,' सङ्गतः -ता -तं.

CONJUNCTIVE, *a.* साङ्गतिकः -की -कं, योक्तिकः -की -कं, योगिकः -की -कं, अनुपङ्गी -ङ्गीणी -ङ्गी (न्), आनुपङ्गिकः -की -कं.—(United) संयुक्तः -क्ता -कं, संधिष्टः -ष्टा -ष्टं.

CONJUNCTLY, *adv.* योगतस्, सहितं, सह, साद्धं, संयुक्तं.

CONJUNCTURE, *s.* योगः, संयोगः, सन्धिः *m.*—(Occasion) समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, अवसरः.

CONJURATION, *s.* (Magic) योगः, सम्प्रयोगः, माया, कुहकः, इन्द्रजालं, कुसृतिः *f.*—(Incantation, enchantment) मन्त्रं, अभिचारः, माया.—(Conspiracy) संज्ञापः, संज्ञपनं, सङ्कल्पः, दुहकर्मसाधनार्थं बहुजनानां संसर्गः, रेखनसं, रेखाव्यता.—(Charging earnestly by oath) शपनपूर्वकं सङ्कोचनं, शपणपुरःसरं प्रत्यदेशः, शपनं.

To CONJURE, *v. a.* (Charge earnestly) शपनपूर्वकं or संज्ञपनं समादिश (c. 6. -दिशति -देतुं) or प्रत्यादिश or सद्युष् in caus. (-बोधयति -यितुं), शप् in caus. (शापयति -यितुं).

To CONJURE, *v. n.* (Use enchantment) मायां कृ, कुहकं कृ, इन्द्रजालं कृ, अभिचारं (c. 1. -चरति -रितुं).—(Conspire) शपणपुरःसरं अन्यैः सह सहायकम् कृ, दुहकर्मसम्पादनार्थं अन्यैः सह शप् (c. 4. शपयति,

शुभं) or शपथपट्टः -डा-डम् असं.

CONJURER, *s.* भाषी *m.* (नं), भाषाकारः -कृत, भाषाजीवी *m.* (नं), कुहकारः, कुहकजीवी *m.* (नं), इन्द्रमालिकः, ऐन्द्रमालिकः, योगी *m.* (नं), सम्प्रयोगी *m.* (नं), कौमुतिकः, अभिचारविदः.

CONNAISSANCE, *s.* सहजत्वं, एककाले जन्म *n.* (नं) or उत्पत्तिः *f.*, समकालोत्पत्तिः.

CONNATE, *a.* सहजः -जा-जं, सहजातः -ता-तं, समकालिनः -जा-जं, एककाले जातः -ता-तं, एककालोत्पन्नः -जा-जं, यमजः -जा-जं.

CONNATURAL, *a.* सहजः -जा-जं, स्वाभाविकः -की-कं, स्वाभावजः -जा-जं, सन्नजितः -ता-तं, एकभावः -वा-वं, एकस्वभावः -वा-वं.

TO CONNECT, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), सद्यन् (c. 9. -यजति-यज्), अनुबन्ध्, सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), उपसन्धा, संधिप in caus. (-धेयति-यितुं), संलग्नोक्तुं, योज् (nom. योजयति-यितुं), यन्ध् (c. 9. यपति, यन्धितुं), पितह् (c. 4. -नयति-नय्), व्यतिषज् (c. 1. -पजति-पज्): 'to be connected,' सद्यन् in pass. (-चयते).

CONNECTED, *p. p.* (Joined, related) संयुक्तः -क्ता-कं, ममायुक्तः -क्ता-कं, संयुतः -ता-तं, प्रयुज् -क्ता-कं, योक्तिकः -की-कं, सद्यः -डा-डं, सद्यन्धी -न्धनी-न्धि (नं), कृतसद्यन्धः -न्धा-न्धं, अनुबद्धः -डा-डं, अनुसद्धः -डा-डं, प्रतिबद्धः -डा-डं, सन्धितः -ता-तं, समन्धितः -ता-तं, सान्धयः -या-यं, समितः -ता-तं; 'mutually connected,' व्यतिपक्कः -क्ता-कं.—(Continuous) अवच्छिन्नः -जा-जं, अपरिच्छिन्नः -जा-जं; 'a connected story,' प्रबन्धः.

CONNECTEDLY, *adv.* प्रबन्धेन, अवच्छेदेन, अवच्छिन्नं, योगतमं, मसद्धं.

CONNECTION, *s.* (Union) संयोगः, सम्प्रयोगः, योगः, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतः, समासक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, समासन्तनं, अनुपङ्गः, संसर्गः, सन्धिः *m.*; 'mutual connexion,' व्यतिपङ्गः.—(Relation) सद्यन्धः -न्धन्धं, अभिसद्यन्धः, सद्यन्धी *m.* (नं), सन्धयः, समन्धयः, सम्यक्कः, मन्धः.—(Family connexion) बान्धवः, बन्धुः *m.*, सद्यन्धी *m.* (नं).—(Connexion of a discourse) प्रबन्धः; 'to have connexion with,' सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).

CONNECTIVE, *a.* योक्तिकः -की-कं, सद्यन्धकः -का-कं, आनुयङ्गिकः -की-कं.

CONVIVANCE, *s.* उपेक्षा, उपेक्षणं, अपहृयः, हातापहृयः, निहृयः, निहृतिः *f.*, आकारुणिः *f.*, हात्वा हातापहृयः, दृष्ट्वा दृष्टोपेक्षणं, क्षमा.—(Winking) अक्षिनिक्षेपनं, अक्षिस्फुटनं.

TO CONNIVE AT, *v. n.* (Intentionally overlook) ज्ञानपूर्वकम् उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-ईक्ष्),—(Conceal knowledge) हात्वा हातं निहृ (c. 2. -हृते-होतुं) or अपहृ.—(Bear with) क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं).—(Wink) अक्षि स्फुट् (c. 1. -कोषति-विन्तुं).

CONNOISSEUR, *s.* विशः, अभिज्ञः, गुणज्ञः, ज्ञानी *m.* (नं), बोद्धा *m.* (इ), तद्विद् *m.*, परीक्षकः.

CONNUBIAL, *a.* वैवाहिकः -की-कं, उवाहिकः -का-कं, औहिकः -की-कं.

TO CONQUER, *v. a.* जि (c. 1. जयति-ने, जेतुं), पराजि, विजि, सजि, अभिभू (c. 1. -अभवति-विन्तुं), पराभू, दम् in caus. (हमयति-यितुं), वशीकृ, भृष् in caus. (धवेयति-यितुं), प्रभृष्, पराभृष् (c. 6. -भृशति-भृशुं); 'one who has conquered his passions,' जितेन्द्रियः.

CONQUERABLE, *a.* जेयः -या-यं, जयनीयः -या-यं, मयः -व्या-व्यं, जेतव्यः -व्या-व्यं, दमनीयः -या-यं, अभिभवनीयः -या-यं, पराभवनीयः -या-यं.

CONQUERED, *p. p.* जितः -ता-तं, पराजितः -ता-तं, विजितः -ता-तं, दातः -ता-तं, दमितः -ता-तं, अभिभूतः -ता-तं, पराभूतः -ता-तं, वशीकृतः -ता-तं.

CONQUERER, *s.* जेता *m.* (नं), विजेता *m.* (नं), विजयी *m.* (नं), जयी *m.*, पराजयः.

CONQUEST, *s.* जयः, विजयः, विजयसिद्धिः *f.*, अभिभवः, नियहः.—(The

act of conquering) जयनं, विजयनं, वशीकरणं; 'foreign conquests,' दिग्विजयः.

CONSAINGUINEOUS, *a.* एकशरीरः -रा-रं, सहोदरः -रा-रं, समानोदर्यः -व्या-व्यं, सगर्भः -भो-भं, एकपिण्डः -खा-खं, सपिण्डः -खा-खं, सगोत्रः -जा-जं, एकवंशजातः -ता-तं, एकजन्मः -जा-जं; 'consanguineous descent,' एकशरीरावयवः.

CONSAINGUINITY, *s.* एकशरीरता, एकशरीरावयवः, एकशरीरावयवत्वं, सपिण्डता, एकपिण्डता, समानोदर्यता, सगोत्रता, सगर्भत्वं, सद्यन्धित्वं.

CONSCIENCE, *s.* सन्तःकरणं, सन्तपोमी *m.* (नं), अभिमन्ता *m.* (नं), सन्तःसंज्ञा, मनः *n.* (नं), सन्तःशरीरः, 'remorse of conscience,' मनस्तापः, मनःसन्तापः, पञ्चास्रापः.—(Consciousness) चेतना, वेदनं, अनुभवः.

CONSCIENTIOUS, *a.* शुद्धान्तःकरणः -या-यं, शुद्धमतिः -ति-ति, शुद्धात्मा -त्मा-त्वं (नं), पुण्यशीलः -ला-लं, पुण्यात्मा -त्मा-त्वं (नं), न्यायाचारः -रा-रं, शुचिः -चि-चि, धर्मशीलः -ला-लं.

CONSCIENTIOUSLY, *adv.* शुद्धमत्वा, शुद्धमनसा, न्यायेन, पुण्यशीलत्वात्, निर्विशङ्कं.

CONSCIENTIOUSNESS, *s.* मतिशुद्ध्यन्तः, सन्तःकरणशुद्धिः *f.*, पुण्यशीलता, शुचिता.

CONSCIONABLE, *a.* न्यायः -व्या-व्यं, यथान्यायः -व्या-व्यं, यथायः -था-थं.

CONSCIONABLY, *adv.* यथान्यायं, यथायं, धर्मतम्, धर्मानुसारतः, यथोचितं.

CONSCIOUS, *a.* चेतनः -जा-जं, सचेतनः -जा-जं, प्रतिपन्नचेतनः -जा-जं, वेदी-दिनी-दि (नं), ज्ञानी-निनी-नि (नं), अनुभावी-विनी-वि (नं), सतर्कः -का-कं; 'internally conscious,' सन्तश्चेतन्यः -व्या-व्यं.

CONSCIOUSLY, *adv.* ज्ञानतम्, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्वम्, बुद्धिपूर्वम्, मत्वा.

CONSCIOUSNESS, *s.* चेतना, चेतन्यं, वेदनं, अनुभवः, सन्तःसंज्ञा, बोधः, सन्तबोधः, ज्ञानं, चित्ताभोगः, मनस्कारः, सहकारः, चिदात्मकं, प्रमा; 'internal consciousness,' सन्तश्चेतन्यं; 'consciousness of pleasure,' सुखानुभवः, सुखवेदनं.

CONSCRIPT, *s.* नययोद्धा *m.* (नं), नयसैन्यः, सैन्यानां मध्ये अभिलिखितनामा *m.* (नं).

CONSCRIPTION, *s.* सैन्यानां मध्ये नामाभिलेखनं or नामसमावरोपणं.

TO CONSECRATE, *v. a.* संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टायति-यितुं), अभिमन्त् (c. 10. -मन्त्रयति-ने-यितुं), उपनिमन्त्.—(By sprinkling) अभिषिच (c. 6. -षिचति-येक्तुं), प्रोष् (c. 1. -उचति-यितुं).—(Devote to any use) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), प्रयुज्; सम् in caus. (-अयेयति-यितुं).—(Present) उत्सृज् (c. 6. -मृजति-मृशुं), निषिद् in caus. (-वेदयति-यितुं).

CONSECRATE OR CONSECRATED, *a.* संस्कृतः -ता-तं, अभिसंस्कृतः -ता-तं, कृतसंस्कारः -रा-रं, अभिमन्त्रितः -ता-तं, प्रतिष्ठितः -ता-तं, सुप्रतिष्ठितः -ता-तं, प्रोक्षितः -ता-तं, सम्प्रोक्षितः -ता-तं, कृताभियेकः -का-कं, अभिषिक्तः -क्ता-कं, प्रणीतः -ता-तं, विनियोजितः -ता-तं, उपकृतः -मा-मं, समर्पितः -ता-तं, आहितः -ता-तं.

CONSECRATER, *s.* संस्कृता *m.* (नं), प्रतिष्ठापकः, अभिमन्त्रणकृत्, अभिषेचकः, सङ्कल्पकृत्.

CONSECRATION, *s.* संस्कारः, प्रतिष्ठा, सुप्रतिष्ठा, अभिमन्त्रणं, अभिषेकः-वेचनं, सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, उत्सर्गः, सङ्कल्पः; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's self to God,' आत्मनिवेदनं; 'of one's person,' देहविनियोगः.

CONSECUTION, *s.* प्रबन्धः, पथीयः, क्रमः, अनुक्रमः, विपथीयः, पथ्या, सन्नतिः *f.*, समन्वयः, परम्परा, श्रेणी, माला.

CONSECUTIVE, *a.* निरन्तरः -रा-रं, अवरतः -ता-तं, अनुपूर्वः -ज्ञा-ज्ञं, क्रमकः -का-कं, क्रमागतः -ता-तं, अपरिच्छिन्नः -जा-जं, सप्रबन्धः -व्या-व्यं, सन्नतः -ता-तं.

CONSECUTIVELY, *adv.* निरन्तरं. प्रवन्तम्. अनुपूर्वशः. अनुक्रमशः. क्रमतः.
क्रमानुसारेण. यथाक्रमं. यथापूर्वं. अचिरतः. अचिरन्तरं.

CONSECUTIVENESS, *s.* ज्ञानमयं. नैरन्तर्यं. आनुपूर्व्यं. अविच्छेदः. अचिरामः.
अनुयायित्वं. अपरिच्छिन्नता. अविच्छिन्नत्वं. समप्रवन्तत्वं.

CONSENT, *s.* सम्मतिः *f.* सम्मतं. अनुमतिः *f.* -तं. अनुज्ञा. स्वीकारः.
अनुकूलता. सहसं. प्रतिग्रहः. अनुग्रहः. परिग्रहः. इच्छा.—(Unity of
opinion) ऐकमत्यं. ऐक्यं. मतेक्यं. एकचिन्ता. अनुवादः; 'mutual
consent,' परस्परानुमतिः *f.*; 'with his consent,' तस्य सम्मत्या;
'without his consent,' तस्य अनुमतिव्यतिरेकेण; 'with the con-
sent,' इच्छातः. इच्छया; 'against consent,' अनिच्छया; 'a writing
testifying consent,' सम्मतिपत्रं.

TO CONSENT, *v. n.* सम्मन् (c. 4. -मन्ति -ते -मन्), अनुमन्; अनुज्ञा (c. 9.
-ज्ञानाति -ज्ञातुं). समनुज्ञा. अभ्यनुज्ञा. स्वीकृ. पृ. (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं).
प्रतिग्रह. परिग्रह. अनुग्रह. प्रतीप (c. 6. -इच्छति -इच्छितुं). सम्प्रतीप.
अनुमद (c. 1. -मोदते -दिनुं). उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं). एकचिन्ताभू.
एकमतीभू.

CONSENTED, *p. p.* सम्मतः -ता -तं. अनुमतः -ता -तं. अनुज्ञातः -ता -तं.

CONSENTANEOUS, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (न्). योग्यः -ग्या -ग्यं. युक्तः -क्ता
-क्तं. अनुरूपः -पा -पं. सदृशः -शी -शं. अचिररुद्धः -डा -डं. अनुगुणः -या -यं.

CONSENTANEOUSLY, *adv.* अनुसारतः -रेण -रात्. अनुरूपं -येण. योग्यं. अचिररुद्धं.

CONSENTING, *a.* एकमतः -ता -तं. सम्मतः -ता -तं. एकचिन्तः -ता -तं.
एकवाक्यः -क्या -क्यं.

CONSENTINGLY, *adv.* सम्मत्या. अनुमत्या. सम्मतिपूर्वकं. कामतः. बुद्धिपूर्वकं.

CONSEQUENCE, *s.* प्रयोगः. प्रयुक्तिः *f.* फलं. फलमुत्तरं. उत्तरं. अनुसारः.
अनुपङ्गः. परिणामः. शेषः. अन्त्यः. समन्वयः. योगः. उदकः. व्युष्टिः *f.*
-ष्ट. अर्थः. कार्यं. उत्पन्नं. उद्भूतं. सिद्धिः *f.* प्रतिफलं. अनुभवः. अनुवृत्तिः.
अनुवर्तनं. प्रयोजनं. निमित्तं. प्रत्ययः; 'necessary consequence,'
कार्यवशः; 'in consequence,' प्रयोगतः. कार्यतः; 'evil con-
sequences,' मन्त्रफलः; 'visible consequence,' दृश्यार्थः; 'invisi-
ble consequence,' अदृश्यार्थः; 'immediate consequence,'
सान्द्राधिकं; 'happy consequence,' शुभफलं.—(Deduction, infer-
ence) अनुमानं. युक्तिः *f.* जहा. अभूतः. अपवादः.—(Importance)
गौरवं. गुरुता. प्रभावः; 'of little consequence,' अल्पप्रभावः; 'con-
sequence or importance of an act,' कार्यगुरुता; 'a matter
of some consequence,' गुरुकार्यं.

CONSEQUENT, *a.* प्रयुक्तः -क्ता -क्ते. प्रयोगी -गिणी -गि (न्). योक्तिकः -की -कं.
अनुपङ्गिकः -की -कं or आनुपङ्गिकः. अनुसारी -रिणी -रि (न्). अनुवर्ती
-ज्ञिनी -ज्ञि (न्). अनुयायी -यिनी -यि (न्). जनितः -ता -तं; 'con-
sequent upon that,' तत्फलः -ला -लं.

CONSEQUENT, *s.* प्रयोगः. अनुपङ्गः. अनुवृत्तिः. फलं. अन्त्यः. परिणामः.

CONSEQUENTIAL, *a.* (Full of conceit) गम्भी -ज्ञिणी -ज्ञि (न्). साटोपः
-पा -पं. मानी -मिनी -मि (न्).—(Following as effect and cause)
प्रयुक्तः -क्ता -क्ते. आनुपङ्गिकः -की -कं.

CONSEQUENTIALLY, *adv.* प्रयोगतः. प्रयुक्तः.—(Arrogantly) साटोपं. सगर्भं.

CONSEQUENTLY, *adv.* प्रयोगतः. प्रयुक्तः. कार्यतः. कार्यवशात्. अनुसारेण.
तदनुसारतः. इति हेतोः. अतः. अर्थात्. तदर्थं. तस्य हेतोः. तद्विमित्ते.
अवश्यं. इति.

CONSEQUENTNESS, *s.* प्रयुक्तत्वं. अनुसारिता. प्रवन्तः. पूर्वोपरसम्बन्धः.

CONSERVABLE, *a.* संरक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं. संरक्षणीयः -या -यं. सन्धारणीयः -या -यं.

CONSERVATION, *s.* संरक्षः -क्षयं. रक्षा. रक्षणं. परिचायं. भायं. सन्धारणं.
धरणं. गुप्तिः *f.* पालनं. शेषः. अपविचारणं.

CONSERVATIVE, *a.* संरक्षकः -का -के. पालकः -का -के. सन्धारकः -का -के.

CONSERVATOR, *s.* रक्षकः. संरक्षकशीलः. पालकः. परिचाता *m.* (न्). गोपता *m.* (न्).

CONSERVATORY, *s.* रक्षस्थानं. गुप्तिः *f.* धारकः. आधारः.—(For plants,
&c.) विदेशीयतृणौषधिपुष्पादीनां रक्षणशाला or रक्षणगृहं.

TO CONSERVE, *v. a.* (Preserve) संरक्ष (c. 1. -रक्षति -क्षितुं). परिरक्ष;
सन्धि (c. 1. -चायते -चातुं). सम्पाल (c. 10. -पालयति -यितुं). परिपाल;
गुप् (c. 1. गोपायति. गोप्तुं). अभिसङ्गृह्य. सन्धु in caus. (-धारयति
-यितुं).—(Preserve or pickle) सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). उपस्कृ. मिष्टीकृ.

CONSERVE, *s.* मिष्टं. मोदकः -कं. खड्गमोदकः. खड्गः. सन्धितः. सन्धानं. गुडकः.

CONFESSION, *s.* सहासनं. उपासनं. अन्येन सह उपवेशः.

CONFESSOR, *s.* सभासद्. सहासीनः. उपासीनः. उपासिता *m.* (न्). अन्येन
सह सासीनः.

TO CONSIDER, *v. a.* (Think upon) चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं).
विचिन्त. सचिन्त. प्रविचिन्त; बुध (c. 1. बोधति -धितुं. c. 4. बुध्यते.
बोद्धुं). विमृश (c. 6. -मृशति -मर्शुं). परिमृश. अनुमृश; सम्भू in caus.
(-भावयति -यितुं). श्रे (c. 1. ध्यायति. ध्यातुं). सन्धे. अनुधे. अपधु in
caus. (-धारयति -यितुं). सम्पधु. उपधु. समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं).—
(Look at attentively) खल्लु (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं). समीक्ष; आलोक
(c. 10. -लोकयति -यितुं). आलोक्य (c. 10. -लोकयति -यितुं). दृश (c. 1.
पश्यति. द्रष्टुं). सन्दृश. परिदृश. आलक्ष्य (c. 10. -लक्षयति -यितुं).
उपलक्ष्य. अवधा.—(Examine) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).
परीक्ष्य. विचर् in caus. (-चारयति -यितुं).—(Weigh) विगम्य (c. 10.
-गमयति -यितुं). विकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं). विचर्. वितर्क (c. 10.
-तर्कयति -यितुं).—(Have regard to) अपेक्ष. प्रतीक्ष्य. अवेष्य. निरीक्ष्य.
अनुदृश. उद्दिश्य (c. 6. -दिशति -देष्टुं).—(Imagine, think) मन् (c. 4.
मन्यते. मन्तुं). तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं).—(Reverence) पूज्य (c. 10.
पूजयति -यितुं). अर्च्य (c. 10. अर्चयति -यितुं). मन् (c. 10. मानयति -यितुं).
—(Recompense) प्रत्युपकृ. सन्नृप् in caus. (-तोषयति -यितुं). परितुप.
सम्भू in caus.

TO CONSIDER, *v. n.* चिन्त (c. 10. चिन्तयति -यितुं). बुध (c. 4. बुध्यते.
बोद्धुं). श्रे (c. 1. ध्यायति. ध्यातुं). समीक्षा कृ. विचारं कृ. परामर्शं कृ.
विवेचनं कृ.

CONSIDERABLE, *a.* (Respectable) प्रतीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं. मान्यः -न्या -न्यं.
आध्यः -ध्या -ध्यं. सादरणीयः -या -यं.—(Important) गुरुः -क्षी -रु.
बहुव्यः -धा -धं.—(Not little) अतल्यः -त्या -त्यं. बहुः -क्षी -रु. प्रचुरः
-रा -रं. महान् -हती -हत् (त्). भूरिः -रिः -रि. महामूल्यः -त्या -त्यं.
अध्यः -ध्या -ध्यं.

CONSIDERABLENESS, *s.* गौरवं. गुरुता. मान्यता. आध्यत्वं. अर्थ्यता. अनल्पत्वं.
प्राचुर्यं.

CONSIDERABLY, *adv.* अनल्पं. बहु. गुरु. सु or अति prefixed, भूरि.
भूशं. अतिशयं.

CONSIDERATE, *a.* (Prudent) समीक्षकारी -रिणी -रि (न्). विमृश्यकारी
-रिणी -रि (न्). कार्यचिन्तकः -का -कं. चिन्ताशीलः -ला -लं. परिणा-
मदर्शी -ज्ञिनी -ज्ञि (न्). कृतावधानः -ना -नं. मतिमान् -मती -मत् (त्).
—(Regardful) आदृतः -ता -तं. दसादरः -रा -रं. प्रतीतः -ता -तं.

CONSIDERATELY, *adv.* समीक्ष्य. विमृश्य. अवधानतः. मन्त्रतः. अवेषया.
असहसा. अप्रमत्तं. प्रमार्दं विना.

CONSIDERATENESS, *s.* चिन्ता. कार्यचिन्ता. प्रसमीक्षा. चर्चा. सुविचारः.

CONSIDERATION, *s.* (Reflection, examination) चिन्ता. सुचिन्ता.
सचिन्तनं. विचारः -रथं -रथा. सुविचारः. समीक्षा -खणं. प्रसमीक्षा. चर्चा.
वितर्कः. विवेचनं. विमर्शः. परामर्शः. भावना. सम्प्रधारणा. आध्यानं.

सम्प्रधानं, प्रविधानं, विगणनं, परीक्षा, चात्या, संख्या.—(Regard for) प्रतीक्षा, अपेक्षा. अपेक्षा, उद्देशः, प्रतीतिः *f.*; 'in consideration of,' अपेक्षया.—(Motive, reason) हेतुः *m.*, निमित्तं, प्रयोजनं, कारणं, प्रयोगः.—(Importance) गौरवं, गुरुता, भावः.—(Estimation, honour) मानं, मान्यत्वं, आदरः, पुजा, पूज्यता, सम्भावना.—(Compensation) पारितोषिकं, परिवर्त्तः, परीवर्त्तः.

CONSIDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता-तं, सुचिन्तितः -ता-तं, सचिन्तितः -ता-तं, परामृष्टः -ष्टा-ष्टं, समीक्षितः -ता-तं, आलोचितः -ता-तं, निरूपितः -ता-तं, सुनिरूपितः -ता-तं, प्रतीक्षितः -ता-तं, निरीक्षितः -ता-तं, विचारितः -ता-तं, विगणितः -ता-तं, मतः -ता-तं, स्मृतः -ता-तं.

CONSIDERER, *s.* चिन्तकः, चिन्तापरः, ध्यानपरः, विचारकः, विवेचकः.

CONSIDERING, *part.* अपेक्षया, प्रतीत्य, अपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्षकः -का-कं.

To CONSIGN, *v. a.* (Intrust) च्चु in caus. (अपेयति-यितुं), समु, प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -क्षस्यति-क्षसितुं), न्यासीकृ, परिदा (c. 3. -ददाति-दातुं), आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), नियुक् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), प्रतिष्ठा in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रालम्बा (c. 3. -दधाति-धातुं), विधा.—(Appropriate) प्रयुक्, उपयुक्, विनियुक्.

CONSIGNABLE, *p. p.* अपेक्षणीयः -या-यं, सपेक्षः -पेक्ष-पेक्षं, समपेक्षणीयः -या-यं, प्रतिपादनीयः -या-यं, आरोपणीयः -या-यं.

CONSIGNED, *p. p.* अर्पितः -ता-तं, समर्पितः -ता-तं, प्रतिपादितः -ता-तं, निष्पिप्तः -प्ता-प्तां, न्यस्तः -स्ता-स्तां, न्यासीकृतः -ता-तं, प्रणिहितः -ता-तं.

CONSIGNMENT, *s.* समर्पणं, अर्पणं, न्यसनं, प्रतिपादनं, आरोपणं, परिदानं, विधायकत्वं.—(In writing) समर्पणपत्रं, चालनपत्रं.

To CONSIST, *c. n.* संस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), परिसंस्था, अवस्था, विधा, सम्भू, वृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), संवृत्.—(Be comprised, be composed) चकनैतः -ता-तं भू. But in this sense आत्मकः -का-त्मिका -कं or रूपः -पा-पं are used; as, 'the army consists of elephants, horses, and infantry,' हस्त्यश्वापादात्मात्मकं बलं; 'the country consists of valleys and mountains,' दरोपक्षेत्ररूपो विषयः.

CONSISTENCE, *s.* अचापत्यं.—(Thickness) घनता, सान्द्रता, श्यानता, चीवरत्वं.—(Firmness) दृढता, स्थिरता, अचापत्यं.—(Suitableness) योग्यता, अवरोधः.

CONSISTENCY, *s.* (Stability) स्थैर्यं, धीरत्वं, धृतिः *f.*, अचापत्यं, अव्यभिचारः.—(Congruity) अनुकारित्वं, अवरोधः, सादृश्यं, आनुरूप्यं.

CONSISTENT, *a.* (Stable) स्थिरः -रा-रं, धीरः -रा-रं, अचापलः -ला-लं, अव्यभिचारी -रिणी-रि (न), अविगुणः -शा-शं, अविकलः -का-कं.—(Not opposed, not contradictory) अविरुद्धः -द्धा-द्धं, विपरीतः -ता-तं, अनुसारी -रिणी-रि (न), योग्यः -ग्या-ग्यं, सङ्गतः -ता-तं, सद्गुणः -शी-शं.—(Solid, not fluid) घनः -ना-नं, दृढः -ढा-ढं, द्रवतः -रा-रं.

CONSISTENTLY, *adv.* अविरुद्धं, अविपरीतं, योग्यं, अनुसारतः-रेख, सङ्गतं.

CONSISTING OF, *p.* Expressed by आत्मकः -का-त्मिका -कं or रूपः -पा-पं; as, 'an army consisting of elephants horses, chariots, and infantry,' हस्त्यश्वापादात्मात्मकं or -रूपं दलं; 'consisting of two,' द्व्यात्मकः -का-कं; 'consisting of troubles,' दुःखरूपः -पा-पं.—(Made of) मयः -यी-यं affixed.

CONSISTORIAL, *a.* धर्मोपध्वसभाससन्धी-स्थिनी-स्थि (न), पुरोहितसभाससन्धी.

CONSISTORY, *s.* धर्मोपध्वसभा, पुरोहितसभा, रोमनगरे महाधर्मोपध्वसभासः.

CONSOciate, *s.* सङ्गी *m.* (न), अनुसङ्गी *m.* (न), सहायः, सहकारी *m.*

(न), सहवासी *m.* (न), बन्धुः *m.*

To CONSOCIATE, *v. a.* संयुक् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), संक्षिप् in caus. (-क्षेपयति-यितुं), सञ्चन्य (c. 9. -चम्रति-चम्रुं).

To CONSOCIATE, *v. n.* सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), सह गम्, संवस् (c. 1. -वसति-वस्तुं), सह वस्, भिल् (c. 6. भिलति, भेलितुं), सम्भिल्, संयुक् in pass. (-युज्यते).

CONSOciATED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता-क्तं, सहयुक्तः -क्ता-क्तं, समायुक्तः -क्ता-क्तं, संक्षिप्तः -ष्टा-ष्टं, सहितः -ता-तं, सङ्गातवान् -वती-वत् (न), भिलितः -ता-तं, संवस् -ष्टा-ष्टं, कृतसंसर्गः -गा-गं, सम्युक्तः -क्ता-क्तं.

CONSOciATION, *s.* साहाय्यं, सहायता, साहचर्यं, साहित्यं, संयोगः, सङ्गमः, सङ्गतिः *f.*, संसर्गः, सङ्गः, संक्षेपः, सङ्गातः.

CONSOLABLE, *a.* सान्त्वनीयः -या-यं, सनोद्योग्यः -या-यं, सनोद्विष्यः -व्य-व्यं, आश्वासनीयः -या-यं, प्रबोधनीयः -या-यं, विनोदनीयः -या-यं.

CONSOLATION, *s.* सान्त्वः -न्त्वं, सान्त्वनं -ना, शान्त्वः, आश्वासनं, समाश्वासनं, उपशान्तिः, शान्तिः, सनोपणं, शोकापनोदः, शोकापहारः, विनोदः, प्रबोधः.

CONSOLATORY, *a.* सान्त्वकः -दा-दं, सान्त्वनः -ना-नं, शान्तिकः -की-कं, शान्तिदः -दा-दं, शमकः -का-कं, सनोपकः -का-कं, आश्वासकः -मिका-कं, शोकापनुदः -दा-दं, शोकापहारः -हा-हं, शोकापहारकः -का-कं, शोकाच्छिद् *m. f. n.*

To CONSOLE, *v. a.* सान्त्व or शान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्व परिशान्त्व, उपशान्त्व, आश्वास in caus. (-आश्वासयति-यितुं), समाश्वास, विश्वास, परिविश्वास, पशुप् in caus. (-बोधयति-यितुं), शम् in caus. (शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, शोकम् अपनुद् (c. 3. -नुदति-नोक्तुं) or विनुद् in caus. (-नोदयति-यितुं) or प्रतिशुक्; सुस्थ (nom. सुस्थयति-यितुं), सुस्थिरं -रौ-रं कृ.

CONSOLE, *s.* (In architecture) नागः, नागदन्तकः, सालारः, नियेहः.

CONSOLED, *p. p.* आश्वासितः -ता-तं, सनोषितः -ता-तं, विनोदितः -ता-तं.

CONSOLER, *s.* सान्त्ववादः, आश्वासकः, विनोदकश्च *m.* (न), शोकापनुदः.

To CONSOLIDATE, *v. a.* संस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, स्थिरीकृ, सुस्थिरं -रौ-रं कृ, संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भति-स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति-यितुं), दृढीकृ, घनीकृ, संहन (c. 2. -हन्ति-हन्तुं).

To CONSOLIDATE, *v. n.* संस्था in caus. pass. (-स्थाप्यते), स्थिरीभू, सुस्थिरीभू, दृढीभू, घनीभू, संहन in pass. (-हन्त्यते).

CONSOLIDATED, *p. p.* संस्थापितः -ता-तं, संस्तम्भितः -ता-तं, संहतः -ता-तं, स्थिरीकृतः -ता-तं, दृढीकृतः -ता-तं, एकत्रीकृतः -ता-तं.

CONSOLIDATION, *s.* स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संस्तम्भः, संस्थापनं, घनीकरणं, एकीकरणं.

CONSONANCE, *s.* अनुसारः -रिता, आनुरूप्यं, योग्यता, अवरोधः, सादृश्यं.

CONSONANT, *a.* अनुसारी -रिणी-रि (न), योग्यः -ग्या-ग्यं, उपयुक्तः -क्ता-क्तं, सद्गुणः -शी-शं, अनुगुणः -शा-शं, अविरुद्धः -द्धा-द्धं, तुल्यः -त्या-त्यं.

CONSONANT, *s.* (Letter) यच्चनः; 'conjunct consonant,' संयोगः.

CONSONANTLY, *adv.* अनुसारतः-रेख, अनुगुण्य, अविरुद्धं, योग्यं, यथा.

CONSONOUS, *c.* एकतालः -ला-लं, सौकर्यकारी -रिणी-रि (न).

CONSORT, *s.* (Wife) पत्नी, भार्या, वधूः.—(Husband) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (न).—(Royal consort, queen) राजपत्नी, राजमहिषी.—(Partner) सहवासी *m.*, शिनी *f.* (न), सहवर्ती *m.* (न), सहभाषी *m.* (न), सङ्गी *m.* (न).

To CONSORT, *v. n.* (Keep company with) सह वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), संवस्; सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), सह गम्, सह चर् (c. 1. चरति-रितुं).

CONSORTED, *p. p.* सङ्गतः -ता-तं, सहगतः -ता-तं, सङ्गातवान् -वती-वत् (न).

CONSORTION, *s.* साहित्यं, सहायत्वं, साहाय्यं, सङ्गमः, साहचर्यं, संसर्गः.

CONSPERSON, *s.* सम्प्रोक्षणं, प्रोक्षणं, निषेकः, सेकः, सेचनं, प्रक्षेपः.

CONSPICUOUS, *a.* (Obvious to the sight) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, प्रत्यक्षः-क्षा-खं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, सुस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रकाशमानः-ना-नं, प्रकाशितः-ता-तं, दीप्यमानः-ना-नं, ददीप्यमानः-ना-नं, पुरःस्फुरन्-रन्ती-रत् (त्).—(Eminent) प्रमुखः-खा-खं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रकृष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, मुखातः-ता-तं.

CONSPICUOUSLY, *adv.* प्रत्यक्षतः, प्रकाशं, स्पष्टं, स्फुटं, व्यक्तं.

CONSPICUOUSNESS, *s.* प्रकाशता, सुप्रकाशत्वं, प्रत्यक्षत्वं, व्यक्तत्वं, स्फुटता, स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, प्रादुर्भावः.—(Eminence) प्रकृष्टत्वं, प्रमुखत्वं, विशिष्टता, विख्यातिः *f.*

CONSPIRACY, *s.* दुष्टकर्मसम्पादनार्थं बहुजनानां संसर्गः, बहूनां कुसाहित्यं, वससाहाय्यं, कुसंसर्गः, कुसाहाय्यं, कुमन्त्रणा, कपटप्रबन्धः, कुसङ्कल्पः, पणः, ऐकमत्यं, एकवाक्यता.—(Conjunction) संशापः, संशपनं.—(Against the king) द्रोहः, राजद्रोहः.

CONSPIRATOR, *s.* दुष्टकर्मसाधनार्थं बहुजनैः सह संसर्गी *m.* (न) or सङ्गि *m.* (न) or अनुपङ्गि *m.* (न).—(Persons bound together by oath) संशप्रकाः *m. pl.* दिव्यचक्राः *m. pl.* शपथवद्धाः *m. pl.*—(Against life) प्राणच्छेदकरः.—(Against the king) राजद्रोही *m.* (न).—(Traitor) विद्यासपातकः.

To CONSPIRE, *v. n.* दुष्टकर्मसाधनार्थं संसर्गं कृ or कुसाहित्यं कृ or कुसाहाय्यं कृ or पणं कृ, द्रुहं कृ.—(Against the life of the king) राज्ञा हन्य इति परस्परं शपथेन बद्धा भूत्वा समयं कृ.—(Agree together, lead to one point) सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र नो (c. 1. नयति. नेतुं), समानी, अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितुं); 'all things conspire to make him happy,' तस्य सुखायै सर्वं सम्मिलति.

CONSTABLE, *s.* दण्डपाणिः *m.*, दण्डधरः, गद्वाटः, दंडटः, यष्टिधरः, राजपुरुषः, कोषपालः, ग्राहकः.—(Chief constable) दण्डनायकः.

CONSTANCY, *s.* (Perpetuity) नित्यता-त्वं, अखरामः, नेरन्त्यं, संस्थितिः *f.*, प्रत्यस्थानं.—(Firmness) स्थिरता, स्थैर्यं, धीरत्वं, दार्ढ्यं, दृढता, दृढिमा *m.* (न), धृतिः *f.*, स्थैर्य *m.* (न).—(Perseverance) अभिनेशः, निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, व्यवस्थितिः *f.*, ग्रहः.—(Faithfulness, lasting affection) दृढा भक्तिः, दृढं सौहृद्यं, दृढभक्तित्वं, अनुकूलता.

CONSTANT, *a.* (Perpetual) नित्यः-त्या-त्यं, नैतिकः-की-कं, अभीष्टः-क्षणा-क्षणं, शाश्वतः-तो-तं, अखरितः-ता-तं, निरन्तरः-रा-रं, सनातनः-नी-नं, सदैवकालीनः-ना-नं, सादैककालिकः-की-कं, चिरस्थायी-पिनी-पि (न). (Firm, steadfast) स्थिरः-रा-रं, दृढः-टा-टं, धीरः-रा-रं, व्यवस्थितः-ता-तं, धृतिमान्-मती मत (त्), प्रसक्तः-क्ता-क्तं, नियतः-ता-तं.—(Resolute) स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरचेता-ता-तः (म). स्थितधीः-धी-धि.—(Constant in friendship) दृढसौहृदः-तो-टं, दृढभक्तिः-क्ति-क्ति; 'a constant wife,' पतिव्रता, स्त्रीया, दृढाभक्तिः *f.*; 'a constant lover,' अनुकूलः.

CONSTANTLY, *adv.* नित्यं, नित्यशः, नित्यदा, सततं, अजस्रं, नियतं, निरन्तरं, अखरितं, अनवरतं, अभीष्टं, सदैवकालं, शश्वत्, अनिशं, सनातं, प्रतिद्यम्, अनुद्यम्, मना, वारं वारं, अश्रानं.—(With firmness) स्थिरमत्या, मनःस्थैर्यम्.

CONSTITUTION, *s.* राशिः *m.*, नक्षत्रं, राशिनक्षत्रं, ऋषे, ताराशः *m.*, तारासमूहः.

CONSTRUCTION, *s.* विम्बः, सत्यासः, साध्वसः, वासः, सम्भ्रमः, आकुलत्वं,

आकुलता, कातरता, भयं, चमत्कारः, अरिधानकः.

To CONSTITUTE, *v. a.* स्वरूपं (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), बन् (c. 9. -बन्नाति -बन्तुं), निबन् (c. 9. -बन्नाति, सम्भिन्तुं), विष्टम्, अवष्टम्; नह (c. 4. नयति, नहुं).—(Crowd) सत्पा (c. 1. -वाधते -धितुं).—(Condense) घनीकृ, निविडीकृ.

CONSTITUTED, *p. p.* अवष्टम्-डा-डं, निरुडः-डा-डं, आनडः-डा-डं, बडकोष्टः-डा-डं, निषडः-डा-डं, विष्टमः-आ-अं, अवष्टमः-आ-अं.

CONSTIPATION, *s.* मलापरोधः, मलावष्टम्, विष्टम्, नाहः, आनाहः, विष्टग्रहः, गुदग्रहः, विदसङ्गः, निबन्धः, विबन्धः, कोष्ठनिबन्धः, बडकोष्टं, आमवातः, वेगरोधः, वेगविचारणः; 'producing constipation,' ग्राही-हिणी-हि (न), विष्टम्नी-म्भिनी-म्भि (न).

CONSTITUENT, *a.* (Component, making) साधकः-का-कं, विधापी-पिनी-पि (न), कल्पकः-का-कं, संस्थापकः-का-कं, निर्मायकः-का-कं, रचकः-का-कं.—(Essential) वास्तवः-वी-वै, सारभूतः-ता-तं, स्वाभाविकः-की-कं.

CONSTITUENT, *s.* साधनं, वस्तु *n.*, सारः, भूतं, मूलं, योनिः *m. f.*; 'a constituent part,' अङ्गः; 'of an army,' सेनाङ्गः.—(He who deputed) नियोजकः, प्रेरकः.

To CONSTITUTE, *v. a.* (Form, compose) निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमते मातुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), कृ (c. 8. कुरुते, कर्षुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), साप् in caus. (साधयति -यितुं); संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं).—(Establish) म्या in caus., प्रस्था. संस्था, प्रतिष्ठा.—(Depute) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं), प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं); 'whatever wealth constitutes the treasury,' यद् धनं कोषभूतं.

CONSTITUTED, *p. p.* (Composed, consisting of) निर्मितः-ता-तं, सामकः-का-त्मिका-कं in comp., रूपः-पा-पै in comp., मयः-यी-यै in comp.

CONSTITUTION, *s.* (State) भावः, स्वभावः, अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, स्वरूपः *f.*,—(Form) रूपं, स्वरूपः.—(Structure) निर्मितः *f.*, निर्माणं, संस्थितिः, व्यूहनं, विधानं, रचना, साधनं.—(Temperament) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिस्वभावः, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*, जन्मस्वभावः, जातिस्वभावः; 'of a sickly constitution,' जन्मरोगी-गिणी-गि (न).—(Ordinance) व्यवस्था, विधिः *m.*—(System of government) राज्यरीतिः *f.*, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*, राज्यप्रवृत्तिः *f.*, देशाचारः.—(Act of establishing) नियोजनं, प्रतिष्ठापनं, व्यवस्थापनं.

CONSTITUTIONAL, *a.* (Relating to the constitution of body) प्राकृतिकः-की-कं, स्वाभाविकः-की-कं.—(To the constitution of the state) राज्यव्यवस्थानुसारी-रिणी-रि (न).—(Radical) मौलः-ली-ल.

To CONSTRAIN, *v. a.* (Compel an unwilling person to do any thing) बलेन or बलाकारेण or यत्नेन अनिच्छन्तं जनं किञ्चित् कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), or नियुज् in caus. (-योजयति -यितुं) with loc. c., बलाकारं कृ, समाकृप् (c. 1. -कपेति -कृष्टुं). The causal form of any verb may be used to express 'constrain'; as, 'to constrain to give,' दा in caus. (दापयति -यितुं).—(Restrain) अवष्टम् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं).

CONSTRAINABLE, *a.* बलाकारधीनः-ना-नं, अवरोधनीयः-या-यै. Expressed by the fut. pass. part. of the caus. form.

CONSTRAINED, *p. p.* (Constrained to do) बलाकारेण कारितः-ता-तं,

—(Constrained to give) दापितः -ता -तं.—(Constrained to be silent) यन्वितकथः -चा -यं. The pass. part. of the caus. form of any verb may be used in this sense.

CONSTRAINT, *s.* (Compulsion) बलात्कारः, बलं.—(Necessity) अवश्यकत्वं -ता.—(Restraint) अवरोधः; 'by constraint,' बलात्, बलात्कारेण, अवश्यकत्वात्, बलापकर्षं.

To CONSTRUCT OR CONSTRINGE, *v. a.* संकुच्य (c. 1. -कोचति -चितुं), साकुच्य (c. 1. -कुचति -चितुं), संदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संवृ (c. 1. -वरति -रितुं -रोतुं), सन्निकृष्य (c. 1. -कथति -कथुं).

CONSTRUCTION, *s.* संश्लेषः -चनं, संवारः, संवृतिः *f.*, आकुचनं.

To CONSTRUCT, *v. a.* निम्नो (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोति, c. 4. -मोयते -मातुं or caus. -मापयति -यितुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं or caus. -कारयति -यितुं), कृष्य (c. 10. कल्पयति -यितुं), विरच्य (c. 10. -रचयति -यितुं), मन्त्रन in caus. (-जनयति -यितुं), घट्य (c. 1. घटते -टितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निषिञ्च्य (c. 5. -चिचोति -चेतुं).

CONSTRUCTED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कारितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, मयः -यी -यं in comp.

CONSTRUCTION, *s.* निम्नार्ण, निर्मितः *f.*, रचना, विरचना, कल्पनं -ना, विधानं. घटनं, सन्धिः *m.*, सन्धानं.—(Of words) समर्थः -धता, अन्वयः. (Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आशयः, विवक्षा.

To CONSTRUE, *v. a.* (Interpret the meaning) अर्थं व्याख्या (c. 2. -व्यापति -तुं); व्याकृतः व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं); विवृ (c. 2. -व्रवीति -वक्तुं) परिगृह्य in caus. (-ग्रोधयति -यितुं), विधिर्नि कृ.—(Range words in order) शब्दविन्यासं कृ; 'to construe a sloke,' श्लोकलापनं कृ.

CONSTUPRATION, *s.* र्धरणं, दूषणं, साहसं, बलात्कारेणाभिगमः, राक्षसं, कन्याहरणं, स्त्रीहरणं, कन्यादूषणं.

CONSUBSTANTIAL, *a.* एकस्मिन्निः-त्रिः-त्रि, समभावः -वा -वं, एकभावः -वा -वं, एकशरीरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, सन्नातीयः -या -यं.

CONSUL, *s.* पृथक्काले रोमनगरे प्रजाभिर् नियुक्तो दण्डनायकः.—(An officer commissioned in foreign parts to superintend the commercial transactions of his own nation) विदेशे स्वदेशीयवानि-न्यव्यापारनिर्वाहणे नियुक्तो जनः.

CONSULATE, CONSULSHIP, *s.* पृथक्काले दण्डनायकस्य पदं or अधिकारः.

To CONSULT, *v. a.* and *n.* मन्त्र्य (c. 10. मन्त्रयते -ति -यितुं), सम्मन्त्र्य, विचर्य in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भाष्य (c. 1. -भाषते -यितुं), संवद्य (c. 1. -वदति -दितुं or c. 10. -वादयति -यितुं), विमृश्य (c. 6. -मृशति -मर्तुं), परामृश्य, विनिश्चि (c. 5. -चिचोति -चेतुं), सञ्चिन्त्य (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), एकत्र परामर्शं कृ.—(Inquire of) निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).—(Regard) अन्वेष्ट्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्रतीक्ष्य, समीक्ष्य; 'to consult with one's self,' मनसा विचर्य.

CONSULTATION, *s.* मन्त्रः -न्त्रणं -णा, सम्मन्त्रणं, विचारः -रणं, सम्प्रधारणा, सम्भाषा -पण्यं, मर्शः, सामर्शः, प्रत्यवमर्शः, विमर्शः, परामर्शः, विवेचनं, संवादः, सम्प्रवदनं, 'private consultation,' गूढभाषितं.

To CONSUME, *v. a.* (Destroy) नश्य in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्य, सद् in caus. (सादयति -यितुं), अवसद्य, विध्वंस्य in caus. (-ध्वंसयति -यितुं); 'by fire,' दह्य (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्देह्य.—(Spend) उपयुज्य (c. 7. -युनक्ति-युक्तुं), व्ययोक्तुं.—(Exhaust) निःशेषं-धौ-यं कृ. निरवशेषीकृत्य.—(Waste) क्षि (c. 1. क्षयति c. 5. क्षिणोति or caus. क्षययति -यितुं); 'to consume away,' नश्य (c. 4. नश्यति, नशितुं), क्षि in pass. (क्षीयते), सद् (c. 6. सीदति, सक्तुं), अवसद्य, परिहा in pass. (-हीयते).

CONSUMED, *p. p.* नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः -ता -तं, दृष्टः

-ग्रा -ग्रं, मुष्टः -ष्टा -ष्टं, व्ययोभूतः -ता -तं, व्ययितः -ता -तं, क्षीयः -या -यं, परिक्षीयः -या -यं, क्षयितः -ता -तं, आलोढः -दा -दं.

CONSUMER, *s.* नाशकः, विनाशकः, व्ययकरः, क्षयो *m.* (नृ.), ध्वंसकारी *m.* (नृ.). To CONSUMMATE, *v. a.* समाप् in caus. (-आपयति -यितुं), सम्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्य, माप् in caus. (माधयति -यितुं), संसाप्य, सम्पू in caus. (-पूरयति -यितुं), निवृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

CONSUMMATE, *a.* सम्पूरितः -शी -शं, परिपूरितः -शी -शं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्पद्यः -दा -दं, समाप्तः -प्ता -प्तं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं.

CONSUMMATION, *s.* (The state) सिद्धिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, समाप्तिः *f.*, सम्पूरिता, परिपूरिता.—(The act) समापनं, सम्पादनं, निष्पादनं, साधनं, निर्वर्त्तनं.

CONSUMPTION, *s.* (Pulmonary) क्षयः, शोथः, क्षयरोगः, क्षयघ्नः *m.*, क्षयकारकः, जल्ला *m.* (क्षन्तु), यक्ष्मा *m.* (नृ.), कफक्षयः, नृपामयः, ज्वर-पाकः.—(Destruction, waste) क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, नाशः, विनाशः, व्ययः -यनं, ध्वंसः -सनं, अपक्षयः.—(Use) उपयोगः, उपभोगः.

CONSUMPTIVE, *a.* क्षयी -यिणी -यि (नृ.), नाशी -शनी -शि (नृ.), व्ययी -यिनी -यि (नृ.).—(Diseased with consumption) क्षयरोगी -गिणी -गि (नृ.), यक्ष्मी -क्षिणी -क्षि (नृ.).

CONTACT, *s.* स्पर्शः, संस्पर्शः, स्पर्ष्टिः *f.*, सम्पर्कः, पृक्तिः *f.*, समासञ्जनं, संसर्गः, आसङ्गः, सङ्गः, व्यतिकारः, उपधातः, संयोगः, परिमर्शः, उपयोगः; 'ascertainment by contact,' ज्ञाचप्रत्यक्षः; 'bodily contact,' अङ्गाङ्गि.

CONTAGION, *s.* (Communication of disease) सञ्चारः, स्पर्शसञ्चारः, संसर्गः, रोगाकर्षणं.—(Contagious disease) मारो, मारकः.

CONTAGIOUS, *a.* स्पर्शसञ्चारी -रिणी -रि (नृ.), सञ्चारकः -का -कं, सञ्चारी -रिणी -रि (नृ.), सम्पर्कीयः -या -यं, ज्ञाचः -चो -चं, संस्पर्शनः -ना -नं.

To CONTAIN, *v. a.* (Hold) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), आधा; आदा (c. 3. -दाति -दत्ते -दातुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं or caus. -धारयति -यितुं), भृ (c. 3. बिभर्ति, भर्तुं).—(Comprise) परिग्रह्य (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(Restrain) यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), संयम्य; नियम्य; संदृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रतिसंदृ.

CONTAINABLE, *a.* आदेयः -या -यं, धारणीयः -या -यं, परिग्रहणीयः -या -यं.

CONTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः -ता -तं, सन्नतः -ता -तं, सन्नतगणितः -ता -तं, समाविष्टः -ष्टा -ष्टं, परिगृहीतः -ता -तं, आकलितः -ता -तं, गर्भः -भो -भं in comp., वक्त्रे -त्रिनी -त्रि (नृ.); 'contained in the sentence,' वाक्यस्य -स्या -स्थं.

CONTAINING, *p. p.* (Holding) आददानः -ना -नं, दधानः -ना -नं, धारकः -का -कं, गर्भः -भो -भं in comp. सामकः -का -कं; 'a box containing powder,' चूर्णगर्भं पात्रं.

To CONTAMINATE, *v. a.* दुष्य in caus. (दूषयति -यितुं), प्रतिदुष्य, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), अनुलिप्य, कलुष्य (nom. कलुषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनोक्तुं, कलङ्क्य (nom. कलङ्कयति -यितुं), दिह्य (c. 2. देहिष्य -ग्युं), भट्टीकृत्य; 'to be contaminated,' दुष्य (c. 4. दुष्यति).

CONTAMINATED, *p. p.* दूष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषितः -ता -तं, कलुषितः -ता -तं, मलिनितः -ता -तं, कलङ्कितः -ता -तं, लिप्तः -प्ता -प्तं, भट्टः -ष्टा -ष्टं, अपविष्टः -ता -तं.

CONTAMINATION, *s.* दूषणं, कलुष्यं, मलिन्यं, अशोचं, अशोचन्यं, कलङ्कः, मलः.

To CONTEMN, *v. a.* अवज्ञा (c. 9. -जानाति -जातुं), अवमन्य (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तृणाय मन्, अवधोर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), परिगृह्य; गृह्ये (c. 1. गृहते -हर्तुं), निन्द्य (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गुप्य in des. (जुगुप्सते -प्सितुं), कदर्थ्य (c. 10. -अर्थयते -यितुं), उपेक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), कुल्य (c. 10. कुलयति -यितुं), लघुकृत्य, तुच्छीकृत्य.

CONTEMNED, *p. p.* अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं.

सपथीरितः-ता-तं, परिभूतः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं
विमानितः-ता-तं, कदर्थितः-ता-तं, अवध्यातः-ता-तं, उपेक्षितः-ता-तं,
कुक्षितः-ता-तं.

CONTEMPNER, *s.* अवमाना *m.* (नृ), अवज्ञानकृत, निन्दकः, निन्दाकरः, घृणाकरः.

To CONTEMPLATE, *v. a.* (Examine attentively) निरूप्य (c. 10.-रूपयति
-यितुं), अवेष्य (c. 1.-ईष्यते-यितुं), सम्प्रेष्य, सन्वेष्य, समवेष्य; सन्दृश्
(c. 1.-पश्यति-दृष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्; आलोक्य (c. 10.-लोकयति
-यितुं), आलोच्य (c. 10.-लोचयति-यितुं), निर्वर्ण्य (c. 10.-वर्णयति-यितुं).

To CONTEMPLATE, *v. n.* ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), सन्ध्यं, सन्धिं, भू in caus.
प्रथ्ये; चिन्त्य (c. 10. चिन्तयति-यितुं), विचिन्त्य, सच्चिन्त्य, भू in caus.
(भावयति-यितुं), सम्भू, मनसा विचर्य in caus. (-चारयति-यितुं), विमृश्य
(c. 6.-मृशति-भृष्टुं), समाधा (c. 3.-धत्ते-धातुं).

CONTEMPLATED, *p. p.* ध्यातः-ता-तं, चिन्तितः-ता-तं, भावितः-ता-तं,
सम्भावितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं, मनोगुप्तः-भा-भं.

CONTEMPLATION, *s.* ध्यानं, अभिधानं, आध्यानं, सन्तधानं, समाधिः *m.*,
समाधानं, चिन्ता, भावना, सम्भावनं-ना, विचारणा, विमर्शः, ध्यानपरता,
ध्याम *n.* (नृ).

CONTEMPLATIVE, *a.* ध्यानपरः-रा-रं, चिन्तापरः-रा-रं, ध्यानशीलः
-ला-लं, चिन्ताशीलः-ला-लं, समाधिमान्-मती-मतं (तं), चिन्तावान्
यती-यत् (तं), भावितारत्वा-त्वा-त्स (नृ), समाधिस्थः-स्था-स्थं, ध्याननिष्ठः
-भा-भं, सचिन्तः-न्ता-न्तं.

CONTEMPLATOR, *s.* ध्यानकर्त्ता *m.* (द्वे), ध्याता *m.* (तृ), समाधिकृत, चिन्तकः
विचारो *m.* (नृ).

CONTEMPORARY, *a.* समकालीनः-ता-तं, एककालीनः-ता-तं, समान-
कालीनः-ता-तं, समानकालवर्ती-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ), समकालजः-जा-जं,
समानवयस्कः-स्का-स्कं, समयाः-याः-यः (स); 'a contemporary
associate,' वयस्यः.

CONTEMPT, *s.* अवमानं-न्ता, अवमतिः *f.*, अवज्ञा-ज्ञानं, परिभवं; परिभूतिः *f.*,
परिभायः, गर्हा-हर्णं, अवधीरणं, कुसा-त्सनं, उपेक्षा-क्षणं, हेलनं,
अवहेला-लं-लनं, घृणा, परोवादः, अपवादः, तिरस्कारः, व्यङ्ग्यः,
व्यभावनं, निन्दा; 'object of contempt,' तिरस्कारविषयः, परिभ-
वपदं, परिभावपदं.

CONTEMPTIBLE, *a.* अवमान्यः-न्या-न्यं, अवमाननीयः-या-यं, अवमन्यः
-व्या-व्यं, अवज्ञेयः-या-यं, अवज्ञातव्यः-व्या-व्यं, गत्यः-त्या-त्यं, गहेणीयः
-या-यं, तृच्छः-च्छा-च्छं, कुक्षितः-ता-तं, निन्दाहः-हा-हं, दृष्यः-व्या-
व्यं, गर्हितः-ता-तं, अवगर्हितः-ता-तं, अवद्यः-द्या-द्यं, नीचः-चा-
चं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

CONTEMPTIBLENESS, *s.* अवमान्यत्वं, गर्हेता, तुच्छत्वं, निन्दाहेत्वं, कौत्सित्वं, नीचत्वं.

CONTEMPTIBLY, *adv.* कुक्षितं, तुच्छं, अपकृष्टं, नीचतया, अवमान्यप्रकारेण.

CONTEMPTUOUS, *a.* अवमानो-निनी-नि (नृ), अवमाना-न्तो-नृ (नृ),
परिभयो-विणी-वि (नृ), परिभायो-विणी-वि (नृ), परिभावुकः-की-कं,
कुसावादी-दिनी-दि (नृ), उपेक्षकः-का-कं, घृणी-णिनी-णि (नृ).

CONTEMPTUOUSLY, *adv.* अवमानेन, अवज्ञानेन, सम्भवानं, परिभवेण,
उपेक्षया; 'he treats contemptuously,' अवमन्यते or अवज्ञानादि
or उपेक्षत.

CONTEMPTUOUSNESS, *s.* अवमानिता, अवमानशीलता, परिभावुकत्वं.

To CONTEND, *v. n.* (Fight) युष् (c. 4. युष्यते, योद्धुं), प्रतियुष्, विग्रह
(c. 9.-गृह्णाति-ग्रहोतुं or in caus. -याहयति-यितुं), कलह (nom.
कलहायते), धैर (nom. धैरायते).—(Strive) यत् (c. 1. यतते-तिर्तुं),
प्रयत्; चेट् (c. 1. चेटते-टितुं), विचेष्ट, व्यायम् (c. 1. यच्छति-यन्तुं),
व्ययम् (c. 4. -स्यति-मातुं), यद् (c. 1. यदते-दितुं).—(Oppose) विरुद्

(c. 7.-रुद्ध्यति-रोद्धुं), प्रतिरुद्ध्य, संरुद्ध्य; प्रतिकृ; प्रतीय (nom. प्रती-
पायते), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).—(Vie) स्वर्धे (c. 1. स्वर्धते
-यितुं), विस्पर्धे, सङ्गुष् (c. 1. -पर्धति-यितुं).—(In argument) विषद्
(c. 1. -वदते-दितुं), वायुद्धं कृ, वाक्कलहं कृ.

CONTENTEND, *a.* प्रतियोद्धा-द्धो-द्ध (ट्ट), विरोधी-धिनी-धि (नृ) or
प्रतिरोधी, विरुद्धः-द्धा-द्धं, विवदमानः-ना-नं, विपक्षः-क्षा-क्षं, प्रति-
योगी-गिनी-गि (नृ), विपरीतः-ता-तं, प्रतीयः-पा-पं.

CONTENDER, *s.* विपक्षः, प्रतिपक्षः, योद्धा *m.* (द्वे) or प्रतियोद्धा, वैरी *m.*
(नृ), प्रतिरोद्धा *m.* (द्वे), विवादी *m.* (नृ).

CONTENT, *a.* सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, तृप्तः-त्रा-त्रं, अलुप्तः-त्रा-त्रं, अलिप्तः
-क्षुः-क्षुः, तुष्टः-ष्टा-ष्टं, परितुष्टः-ष्टा-ष्टं, परितुष्टात्मा-त्मा-त्म (नृ),
निःस्पृहः-हा-हं, निस्पृहः-हा-हं, निष्पृहः-हा-हं, सस्पृहः-हा-हं,
वितृष्णः-ष्णा-ष्णं, तृष्णाहीनः-ना-नं, अत्याकांक्षी-क्षिणी-क्षि (नृ)
or निराकांक्षी, मुखी-खिनी-खि (नृ), प्रीतः-ता-तं, तुष्टः-ष्टा-ष्टं,
प्रशान्तः-न्ता-न्तं, शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तकामः-मा-मं, मुहितः-ता-तं,
चरितार्थः-चा-चं.

CONTENT, *s.* (Contentment) सन्तोषः, तृप्तिः *f.*, तुष्टिः *f.*, तोषः, परितोषः,
शान्तिः *f.*, कामप्रशान्तिः *f.*, कामनिवृत्तिः *f.*, चित्तप्रशमः, अलोभः,
अलुप्त्यं, अलिप्ता, सस्पृहा, वितृष्णता, वैतृष्ण्यं, धृतिः *f.*, सौहित्यं;
'to the heart's content,' यथातृप्ते-तृप्ति; 'fruit to the heart's
content,' प्रकामफलं. —(Contents, that which fills) पूरकः-कं,
भरकः-कं; 'that which is contained,' अन्तर्गतं, अन्तर्भूतं, अन्तर्वर्ती
-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ); 'the contents of a vessel,' भास्यभरकः; 'con-
tents of a writing,' अक्षे; 'contents of a solid in geometry,'
घनफलं. —(Table of contents) अनुक्रमणिका, पत्रपञ्ची.

To CONTENT, *v. a.* तृप् in caus. (तर्पयति-यितुं), सन्तुप्, तुप् in caus.
(तोषयति-यितुं), सन्तुप्, परितुप्; 'to be content,' तृप् (c. 4.
तृप्यति-ते), तुप् (c. 4. तृप्यति), सन्तुप्.

CONTENTED, *p. p.* सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्तोषितः-ता-तं, तृप्तः-त्रा-त्रं, धृतिमान्
-मती-मतं (नृ), पूर्णाभिलाषः-पा-पं. See CONTENT.

CONTENTEDLY, *adv.* सन्तोषेण, तृप्त्या, तुष्ट्या, सन्तुष्टं, अलुप्तं, लोभं विना.

CONTENTMENT, *s.* (Strife) कलहः-हं, कलिः *m.*, विग्रहः, विरोधः, द्वन्द्वं.

CONTENTION, *s.* (Strife) कलहः-हं, कलिः *m.*, विग्रहः, विरोधः, द्वन्द्वं,
युद्धं, विपक्षता, विप्रतिपक्षिः *f.*—(Dispute, debate) वाक्कलहः-हं,
वायुद्धं, विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विप्रलापः, विरोधीर्क *f.*,
वाक्प्रतिरोधः. —(Emulation) स्वर्धे, सङ्गुष्; विनिगोषा. —(Appli-
cation of mind) मनःप्रवेशः, अभ्यासः.

CONTENTIOUS, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (नृ)-कारः-री-रं, कलहप्रियः
-या-यं, कलिप्रियः-या-यं, विवादी-दिनी-दि (नृ), विरोधी-धिनी-धि (नृ), विवादाधी-धिनी-धि (नृ), विवादाशीलः-ला-लं, युयुत्सुः-त्सुः-त्सु.

CONTENTIOUSLY, *adv.* कलहकारिवत्, विवादाधिवत्, विवादपुष्टेकं, वि-
वादशीलत्वात्.

CONTENTIOUSNESS, *s.* कलहकारित्वं, विवादाधित्वं, कलहशीलता, कलहे-
च्छा, कलहप्रवृत्तिः *f.*

CONTENTLESS, *a.* असन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, अतृप्तः-त्रा-त्रं, तुष्टिहीनः-ना-नं.

CONTENTMENT, *s.* सन्तोषः, सन्तुष्टिः *f.*, तुष्टिः *f.*, तृप्तिः *f.*, तृप्तता, सन्तुष्टता,
तोषः, परितोषः, सस्पृहा, अलिप्ता, अलोभः, निराकांक्षा, प्रीतिः *f.*
See CONTENT.

CONTERMINOUS, *a.* सीमावासी-मिनी-मि (नृ), सीमावर्ती-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ)
or सानन्तवासी or समीपवासी or निकटवर्ती, प्रत्यतः-न्ता-न्तं,
पथ्येनस्थः-स्था-स्थं.

CONTERREANEOUS, *a.* एकदेशीयः-या-यं, एकदेशजः-जा-जं, सदेशः-शा-शं.

To CONTEST, *v. a.* (Contend) युष् (c. 4. युध्यते, योयु), प्रति युष्, कलह (nom. कलहायते).—(Oppose) विरुष् (c. 7. -रुणहि-रोडुं), प्रतिरुष्.
—(Dispute, litigate) विषद् (c. 1. -वदते-दिनु), विसंवद्, विवादास्पदीकृ.

CONTEST, *s.* (Contention) कलहः-हं, कलिः *m.*, युद्धं, विरोधः, विग्रहः.
—(Dispute) विवादः, विप्रलापः, वायुद्धं, वाक्कलहं.—(Legal contest) विवादः, व्यवहारः; 'subject of contest,' विवादास्पदं.

CONTESTABLE, *a.* विषदनीयः-या-यं, विवादास्पदीकरणीयः-या-यं.

CONTESTED, *p. p.* वादग्रस्तः-स्ता-स्तं, विवादास्पदीभूतः-ता-तं, विवादानुगतः-ता-तं.

CONTEXT, *s.* अन्वयः, प्रबन्धः, वाक्यप्रबन्धः, प्रसङ्गः, वाक्यप्रसङ्गः.

CONTEXT, *a.* संसिद्धः-हा-हं, सन्धितः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि.

TEXTURE, *s.* समृतिः *f.*, विन्यासः, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*

CONTIGUITY, *s.* समीपता, अनिकं-कता, आसन्नता, सन्नधिः *m.*, साविध्यं, सन्निकर्षः, नैकट्यं, संसर्गः, उपस्थानं, संस्थितिः *f.*, आनन्यर्थं.

CONTIGUOUS, *a.* समीपः-पा-पं, आसन्नः-न्ना-न्नं, प्रवासन्नः-न्ना-न्नं, निकटः-टा-टं, उपान्तः-न्ता-नं, अनिकः-का-कं, उपस्थः-स्था-स्थं, उपस्थायी-यिनी-यि (न्), अव्ययधानः-ना-नं, अव्यवहितः-ता-तं, सन्निकृष्टः-हा-हं, सन्निकृष्टः-ता-तं, अविदूरः-रा-रं, खदूरः-रा-रं, प्रत्यन्तः-न्ता-नं, संसर्गः-न्ना-न्नं, अविरलः-ला-लं, व्यतिकरः-रा-रं, अपदानरः-रा-रं; 'contiguous ground,' पर्यन्तभूः, परिसरः.

CONTIGUOUSLY, *adv.* समीपं, सन्निकृष्टं, निकटं, खदूरं, अनिकं, अविदूरं, पार्श्वं.

CONTINENCE, *s.* (Self-restraint) संयमः, आत्मसंयमः, आत्मवशः, दमः, वैश्यं.—(Chastity) उपस्थनिग्रहः, उपस्थसंयमः, संयतेन्द्रियता, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियनिग्रहः, यतेन्द्रियत्वं, नियतविषयवृत्तिता, ब्रह्मचर्यं, अग्रतिषिद्धिर्वापि विषयेष्वनतिप्रसङ्गः.

CONTINENT, *s.* महाद्वीपः, द्वीपः, स्थलं-ली, वर्षः, अविच्छिन्नभूमिः *f.*

CONTINENT, *a.* (Restraining the passions) संयतः-ता-तं, संयतेन्द्रियः-या-यं, जितेन्द्रियः-या-यं, यतेन्द्रियः-या-यं, वैयेशाली-लिनी-लिल (न्).—(Chaste) यतवैपुनः-ना-नं, संयतोपस्थः-स्था-स्थं, खलम्बदः-टा-टं, अव्यभिचारी-रिखी-रि (न्), अव्यसनो-निनी-नि (न्), ऊर्ध्वरेताः-ताः-तः (स्).—(Moderate) मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, अप्रसक्तः-न्ना-न्नं.

CONTINENTAL, *a.* महाद्वीपीयः-या-यं, स्थलीयः-या-यं, वर्षीयः-या-यं.

CONTINGENCY, *s.* देवः, देवयोगः, देवगतिः *f.*, देवघटना, सङ्गतिः *f.*, आगन्तुः *m.*, अनिश्चयः, यदुच्चा.

CONTINGENT, *a.* आगन्तुकः-का-कं, देवायतः-न्ता-तं, देववशः-ज्ञा-ज्ञं, आकस्मिकः-की-कं, आपत्तिकः-की-कं, अनिश्चितः-ता-तं; 'contingent upon,' आश्रितः-न्ता-तं, अधीनः-ना-नं.

CONTINGENT, *s.* (Share to be supplied) अंशः, भागः, विभागः, उद्धारः.

CONTINGENTLY, *adv.* देवात्, देवयोगेन, देववशात्, अकस्मात्, अनिश्चितं, यदुच्चा.

CONTINUAL, *a.* (Without interruption of space) निरन्तरः-रा-रं.—(Of time) निरतः-ता-तं, नैविधः-की-कं, ज्ञाघतः-ती-तं, अनागतः-नी-नं, सङ्कालीनः-ना-नं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, निवतः-ता-तं, अभीष्टः-ज्ञा-ज्ञं, अविसर्गो-गिणी-गि (न्), अक्षाः-न्ता-नं, प्रसक्तः-न्ना-न्नं.—(Lasting) चिरस्थायी-यिनी-यि (न्), वृषः-वा-वं.

CONTINUALLY, *adv.* निरतं, निरतदा, निरतशः, अदा, सङ्केदा, सततं, सनातं, अवशः, अनिशं, अनवरतं, अविरतं, अनारतं, निरन्तरं, ज्ञाघत्, ज्ञाघतं, अभीष्टं, अक्षां, अविधानं, प्रतिशब्दं, अनुशब्दं, अना, निवतं, वारं वारं, पदे पदे, सङ्केतात्.

CONTINUANCE, *s.* (Duration, lastingness) स्थायित्वं, चिरस्थायित्वं, स्थिरता, संस्थितिः *f.*, श्रौष्यं, अविवर्धनः *f.*, निरतता, अविरामः, अविरतिः *f.*—(Abode, continuance in a place) स्थितिः *f.*, अवस्थानं, प्रत्यवस्थानं, वसतिः *f.*—(Uninterrupted succession) प्रबन्धः, प्रसङ्गः, अन्वयः, अविच्छेदः, अविच्छिन्नत्वं, सनतिः *f.*—(Perseverance) अभिनिवेशः, अवस्थितिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, निर्वन्धः.

CONTINUATION, *s.* (The state) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, निरतता, अविरतिः *f.*—(The act) प्रवर्तनं.—(The remaining part of a thing already begun) उत्तरभागः, उत्तरखण्डः-खं, परिशेषः, परिशिष्टं, परिवृहणः.—(Series) श्रेणी, पंक्तिः *f.*, अनुक्रमः, पर्य्यायः.

CONTINUATOR, *s.* प्रवर्तकः, निवाहकः, परिशेषकश्च *m.* (नृ), सम्पादकः, उत्तरसाधकः.

To CONTINUE, *v. n.* (Proceed on in an undertaking) प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वृत्तुं), प्रारम्भं सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Last) स्या (c. 1. तिष्ठति-ते, स्यात्), चिरस्थायी-यिनी-यिभू.—(Persevere) पर्यवस्था, निर्वन्धं कृ, आस्थां कृ.—(Remain in the same state) expressed by आस् (c. 2. आस्ते) with the present or indeclinable part of another verb; as, 'he continues eating the animals,' पशून् भक्षयन् आस्ते; 'he continues following me,' मन पश्चाद् आगच्छन् आस्ते; 'let him continue besieging the foe,' उपस्थ अस्मि आसीत.

To CONTINUE, *v. a.* (Carry on) प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं), निर्वह in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Prolong) दीर्घीकृ.—(Extend) तन् (c. 8. तनोति-नितुं), प्रतन्; 'he continued speaking,' पुनराह.

CONTINUING, *a.* स्थायी-यिनी-यि (न्) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी, संस्थः-स्था-स्थं, अविसर्गो-गिणी-गि (न्).

CONTINUITY, *s.* नैरन्त्यं, आनन्यर्थं, प्रबन्धः, सनतिः *f.*, अविरामः, अविरतिः *f.*, अविच्छेदः, अपरिच्छेदः, अविच्छिन्नत्वं, अन्वयः, समन्वयः.

CONTINUOUS, *a.* निरन्तरः-रा-रं, अनन्तरः-रा-रं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, सनतः-ता-तं, अविच्छिन्नः-न्ना-न्नं, अपरिच्छिन्नः-न्ना-न्नं, अन्वितः-ता-तं; 'a continuous story,' प्रबन्धः.

CONTINUOUSLY, *adv.* निरन्तरं, अविरतं, अनवरतं, अविच्छिन्नं, प्रबन्धेन.

To CONTORT, *v. a.* आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति-कुञ्चिन्तुं or caus. -कुञ्चयति-यितुं), आकुञ्च (c. 1. -कपेति-कपुं), विकृ, विरूपीकृ, वक्रीकृ, साधो कृ, कुटिलीकृ.

CONTORTED, *p. p.* आकुञ्चितः-ता-तं, आकृषितः-ता-तं, विरूपीकृतः-ता-तं, विकृताकारः-रा-रं; 'having the features contorted,' विकृतवदन्तः-ना-नं.

CONTORTION, *s.* आकुञ्चनं, विकारः, वक्रता, तिर्य्यङ्, वैरूप्यं, आवर्त्तः, आकर्षः.

CONTOUR, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, रूपः.—(Circumference) परिमाणं, परिधिः *m.*, परीक्षाहः.—(Outline) वस्तुमार्गः, आरम्भः.

CONTRABAND, *a.* निषिद्धः-हा-हं, प्रतिषिद्धः-हा-हं, आसिद्धः-हा-हं, विप्रतिषिद्धः-हा-हं, वर्जितः-ता-तं, धर्मविरुद्धः-हा-हं.

CONTRACT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, प्रतिज्ञानं, संस्कारः, पणः, विषयः, उपगमः, अभ्युपगमः, व्यदस्था, अङ्गीकारः, समाधिः *m.*, संश्रयः, आगूः *f.*, उभयसम्पत्तिः *f.*; 'written contract,' नियमपत्रं, ज्ञाननपत्रं, प्रतिज्ञापत्रकं; 'contract of sale,' क्रयविक्रयनियमः, क्रयपत्रं, क्रयलेख्यं, पद्यापेयं, विषयपत्रं; 'breaking a contract,' व्यदस्थानिग्रहः, संविद्यनिग्रहः, समयव्यभिचारः; 'marriage contract,' वागिनियमः, विवाहसन्ध्याः, वाग्दानं.

To CONTRACT, *v. a.* (Cause to shrink, draw together) सङ्कुञ्च

(c. 1. -कोचति -चिन्तुं), कुञ्ज (c. 1. कुञ्जति -चिन्तुं or caus कुञ्जयति -यितुं), आकुञ्ज, संघृ (c. 1. -वरति, c. 5. -युञ्जति -वरितुं -रीतुं), सञ्चिकृप् (c. 1. -कपति -क्रष्टुं), आकृष्यः संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), सञ्घाप् (c. 1. -बाधते -यितुं), सङ्कोटीकृ; 'contracting the eye', सङ्कोटाक्षः; 'contracting the brow', संहतयुः—(Shorten) संघृप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संहृ, हम् in caus. (ह्रासयति -यितुं).—(Make a contract) नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, पण्य (c. 1. पण्यते -यितुं, पणायति -यितुं), सङ्गृह्ण (c. 1. -ग्रहते -द्वितुं), संविद् कृ, संबिद् (c. 2. -वेत्ति -वेदितुं).—(Betrot) यागदानं कृ; 'to contract a marriage', विवाहं कृ, विवाहसन्धनं कृ, दारपरिग्रहं कृ.—(Contract friendship) सख्यं चन् (c. 9. बभ्राति, चन्) or उपगम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'I contracted a friendship with him', अहं तस्य मित्रत्वम् उपगतः.—(Contract a debt) चणं कृ, चणयस्तः -स्ता -स्तं भू.

To CONTRACT, *v. n.* (Shrink up) सकुञ्ज in pass. (-कुञ्जते), सङ्कोचं or कुञ्चनम् इ (c. 2. एति, एतुं) or गम्य (c. 1. गच्छति, गन्तुं), संघृप् in pass. (-क्षिप्यते), संहृ in pass. (-ह्रियते), कुञ्ज in pass. (कुञ्जते), संहन in pass. (-हन्त्यते).

CONTRACTED, *p. p.* (Drawn together) सकुञ्चितः -ता -तं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः -ता -तं, निकुञ्चितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -डा -डं, पुटितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संश्रयानः -ना -नं.—(Abridged) संहृतः -ता -तं, संघृष्टः -भा -भं, समस्तः -स्ता -स्तं.—(Narrow) सञ्घाप्: था -थं, सङ्गृह्णः -टा -टं, निरन्तरालः -ला -लं, निरायतः -ता -तं.—(Agreed) संविदितः -ता -तं.

CONTRACTIBLE, *s.* संश्लेषणीयः -या -यं, सङ्कोचनीयः -या -यं, कुञ्चनशीलः -ला -ल.

CONTRACTIBILITY, *s.* संश्लेषणीयत्वं, सङ्कोचनीयत्वं, संहरणीयत्वं, कुञ्चनशीलता.

CONTRACTION, *s.* सङ्कोचः -चनं, आकुञ्चनं, कुञ्चनं, अचकुञ्चनं, समसनं, संश्लेषः -पणं, संवारः, संवृतिः *f.*, ह्रासः, सङ्ग्रहः, निरोधः, न्यूनता; 'contraction of the vulva,' योनि संवृतिः *f.*; 'of the urethra,' मूत्रमार्गनिरोधः; 'contraction of the skin by astringents,' सन्धानं; 'union of letters,' सन्धिः *m.*; 'a contracted letter,' संक्षिप्तवर्णः.

CONTRACTOR, *s.* नियमकृत्, समयकृत् *m.* (त्रै), पणकृत्, पणार्थकः.

To CONTRADICT, *v. a.* विपरीतं यद् (c. 1. यदति -ते -दितुं), विवद्, अपवद्, अपवच्य (c. 2. -वक्ति -वक्तुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अपरोक्षः—(Oppose) विरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), प्रतिरुप्, प्रतिकूल (nom. -कूलयति -यितुं), प्रतिकृ, प्रतीप (nom. प्रतीपायते); 'to contradict one's self,' विप्रवद्.

CONTRADICTED, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, पराहतः -ता -तं, अपरोक्षतः -ता -तं, विरुद्धः -डा -डं, बाधितः -ता -तं, विप्रतिपक्षः -ता -तं, विप्रतिकृतः -ता -तं.

CONTRADICTER, *s.* विपरीतवादी *m.* (त्रै), प्रत्याख्याता *m.* (त्रै), अपवादकः, विवादी *m.* (त्रै), प्रतिवादी.

CONTRADICTION, *s.* (Verbal opposition) वचनविरोधः, प्रतीपवचनं, विपरीतवचनं, विरोधाक्तिः *f.*, विपरीतार्थं वचनं, प्रत्याख्यानं, विमोक्तिः *f.*—(Disagreement, incongruity) विसंवादः, असङ्गतिः *f.*, विरुद्धता, असंस्थितिः *f.*—(Controversial assertion) चित्तसदा, प्रतिवादः, विप्रलापः—(Opposition) विरोधः -धनं, विपरीतता, विप्रतिपक्षिः *f.*, विपक्षता, प्रतिपक्षता, विप्रतिकारः, पर्यवस्थानं, प्रातिकूल्यं, प्रतिकूलता, प्रतिबन्धिः *m.*—न्यक्ता, बाधः.

CONTRADICTORILY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, प्रतीपं, विरोधेन, असङ्गते.

CONTRADICTORY, *a.* विपरीतः -ता -तं, विरुद्धः -डा -डं, विरुद्धार्थः -र्थ -र्थं.

प्रतीपः -पा -पं, विपक्षः -क्षा -क्षं, विपरीतार्थः -र्थ -र्थं, विभिन्नः -बा -बं, प्रतिकूलः -ला -लं, विमोक्तः -ता -तं, प्रतिपेक्षकः -का -कं, क्रिष्टः -हा -हं, बाधितः -ता -तं.—(Inconsistent) परस्परविरोधी -धिनी -धि (त्रै). परस्परपराहतः -ता -तं, विवदमानः -ना -नं.

CONTRADISTINCTION, *s.* अतिरेकः, प्रतिपक्षता, विपक्षता, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विपरीतगुणविशिष्टता.

To CONTRADISTINGUISH, *v. a.* विपरीतगुणैः or विरुद्धगुणैः विशिष्टं (c. 7. -शिनष्टि -श्रेष्टुं or caus. -श्रेषयति -यितुं).

CONTRADISTINGUISHED, *p. p.* विपरीतगुणविशिष्टः -हा -हं, अतिरिक्तः -क्ता -कं.

CONTRAINDICATED, *p. p.* विलक्षः -क्षा -क्षं, अपपक्षः -प्या -प्यं, विहितः -ता -तं.

CONTRAINDICATION, *s.* अपपक्षलक्षणं, अपपक्षोपलक्षणं, अपपक्ष्यता.

CONTRAPPOSITION, *s.* सम्मुखे or प्रतिमुखे स्थापनं or प्रतिष्ठापनं.

CONTRARIETY, *s.* विपर्ययः -य्यायः, पर्ययः, विपरीतता, वैपरीत्यं, विपर्ययासः, वैलक्ष्यं -लक्ष्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, प्रतिरोधः, विरुद्धता, प्रतिपक्षता, पर्यवस्था, विप्रतिकारः, प्रतिबन्धिता, अतिक्रमः, अत्ययः, व्ययामः, अचकुटारः.

CONTRARILY, *adv.* विपरीतं, विरुद्धं, प्रातिकूल्येन, विपर्ययेण, अभिमुखं.

CONTRARIWISE, *adv.* पुनर्, परन्तु, वरं, विपरीतं, वैपरीत्येन.

CONTRARY, *a.* प्रतिकूलः -ला -लं, विरोधी -धिनी -धि (त्रै), विरुद्धः -डा -डं, विपरीतः -ता -तं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, प्रातीपिकः -की -कं, विलोमः -मी -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, विपर्ययः -स्ता -स्तं, विपर्ययासितः -ता -तं, विभिन्नः -बा -बं, अपपक्षः -प्या -प्यं, प्रमपक्षः -प्या -प्यं, विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः -क्षी -क्षं, द्वन्द्वः -डा -डं, अचकुटारः -टा -टं, अचकुटारः -रा -रं, अभिमुखः -सा -सं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिपक्षः -पा -पं.—(Hostile) वैरो -रिणी -रि (त्रै).—(Acting contrary) विपरीतकारी -रिणी -रि (त्रै); 'a contrary wind,' सम्मुखगतो वातः. 'Contrary' is sometimes expressed by इतरः as, 'the contrary of moveable,' *i. e.* 'stationary,' जङ्गमतरः -रा -रं.

CONTRARY, *s.* विपर्ययः -य्यायः, पर्ययः, विपर्ययासः, अत्ययः, विपरीतं, अतिक्रमः.—(Contrary proposition) प्रतिपक्षः, उतरपक्षः; 'to the contrary,' विपरीताभिप्रायेण; 'on the contrary,' पुनर्, परन्तु, वरं.

CONTRARY, CONTRARILY, *adv.* पुनर्, वरं, परन्तु, विपरीततम्, अन्यथा, प्रतिकूलं; 'contrary to that,' तद्विपरीतं; 'contrary to custom,' रीतिव्यत्ययेन; 'contrary to promise,' प्रतिज्ञाविरोधेन.

CONTRAST, *s.* प्रतिपक्षः, प्रतिपक्षता, अतिरेकः, विरोधः, विपर्ययः, वैपरीत्यं, अत्ययः, वैलक्ष्यं, पृथक्कं, भिन्नाभिप्रायः, विभिन्नभावः; 'illustration by contrast,' अतिरेकपुद्गाहरणं.

To CONTRAST, *v. a.* विपर्ययं (c. 4. -अस्मति -असितुं), परस्परविपर्ययेण उपमा (c. 2. -माति -मातुं), परस्परविरुद्धं -डां -डं कृ, अतिरेकं कृ, विपर्ययं कृ, पृथक्केन अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), परस्परवैपरीत्यं कृ.

To CONTRAST, *v. n.* (Be in contrast) विपर्ययं in pass. (-अस्म्यते), विरुप् in pass. (-रुण्यते), अतिरेच in pass. (-रिच्यते).

CONTRASTED, *p. p.* विपर्ययस्तः -स्ता -स्तं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, विरुद्धः -डा -डं.

CONTRAVALLATION, *s.* परिखा, परिकटं, प्रतिकृपः, नगरप्राचीरभिमुखं परिखाप्राचीरादि.

To CONTRAVENE, *v. a.* प्रतिकृप् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), संरुप्, विरुप्; प्रतिकृ; प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं), व्याहन, निषिध (c. 1. -पेधाति -पेडुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), विप्र (nom. विप्रयति -यितुं).

CONTRAVENTION, *s.* प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतियानः.

प्रतियोगः, निषेधः, आघातः, बाधः, प्रतिबन्धः, प्रतिबन्धकता.

CONTRACTATION, *s.* संस्पृशः, स्पर्शः, परिमर्शः, स्पृष्टिः *f.*, सम्पक्कः, परिमार्गः
CONTRIBUTARY, *a.* एकरात्रे करदः -दा -दै, एकरात्राधीनः -ना -नं.

To CONTRIBUTE, *v. a.* किञ्चित् किञ्चिद् दा (c. 3. ददाति, दातुं) or स्था
in caus. (स्थापयति -यितुं), स्वं स्वम् अंशं or भागं or उद्धारं दा. —
(Assist, promote) साहाय्यं कृ, उपकृ, प्रवृत् in caus. (-वर्धयति
-यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्धयति -यितुं).

CONTRIBUTION, *s.* (The act) अंशदानं, उद्धारदानं, करदानं. —(The
share contributed) अंशः, भागः, विभागः, उद्धारः, दत्तांशः, करः.

CONTRIBUTOR, *s.* अंशदाता *m.* (तु), उद्धारदाता, अंशदायी *m.* (न). —
(Assister, promoter) उपकारी *m.* (न), साहाय्यकर्त्ता *m.* (तु),
प्रवर्धकः, प्रयोजकः, प्रवर्धकः, उत्तरसाधकः.

CONTRIBUTORY, *a.* साहाय्यकारी -रिणी -रि (न), सम्पादकः -का -कं.

CONTRITE, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (न), ज्ञातानुतापः -पा -पं, कृतपश्चा-
न्नायः -पा -पं, सद्गतपश्चान्नायः -पा -पं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशो-
कसन्तः -प्रा -मं, क्षणमनाः -नाः -नः (स), शोकार्तिमन्तः -प्रा -मं.

CONTRITELY, *adv.* सानुतापं, सन्तापेन, सखेदं, सन्तापपूर्वकं, अनुशोकात्.

CONTRITION, *s.* पश्चान्नायः, अनुतापः, सन्तापः, अनुशोचकः, अनुशोचनं,
अनुशयः, खेदः, विमूर्तिः, कल्पकारः, विप्रतीसारः.

CONTRIVABLE, *a.* प्रचिन्तनीयः -या -यं, विषेयः -या -यं, कल्पनीयः -या -यं.

CONTRIVANCE, *s.* (Act of contriving) उपायचिन्तनं, घटनं, विधानं,
कल्पनं -ना, परिकल्पनं, कृतिः *f.*, मन्त्रणा, युक्तिप्रयुक्तिः *f.* —(Scheme,
plan) उपायः, अपदेशः, व्यपदेशः, साधनं, चेष्टा, व्यवसायः, विधः, छलं.

To CONTRIVE, *v. a.* प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त or उपायं
प्रचिन्त or निश्चि (c. 5. -चिन्तोति -चेतुं), घट् (c. 1. घटते टितुं), विधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), अनुमन्त्रा, रूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकल्प्,
मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), सम्स्पृ in caus. (-धारयति -यितुं).

To CONTRIVE, *v. n.* उपायं कृ, उपायचिन्तां कृ, चेष्ट् (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं),
व्यवसो (c. 4. -रयति -सातुं).

CONTRIVED, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, घटितः -ता -तं,
कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, चेष्टितः -ता -तं; 'well con-
trived,' सुघटितः; 'badly contrived,' दुर्गीतः ता -तं.

CONTRIVER, *s.* उपेता *m.* (तु), उपायज्ञः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः,
व्यवसायी *m.* (न).

CONTROL, *s.* (Restraint, check) संयमः, विनियमः, यमः, नियमः,
निरोधः, संरोधः, दमः, दमनः, दमयः -यं, यन्त्रणं, निवारः -रणं. —
(Power, authority) वशं, प्रभुत्वं, अधिकारः, अधीनता; 'under
your control,' त्वदधीनः -ना -नं; 'mental control,' अन्तर्यमनं,
मनोदृष्टः. —(Counter-reckoning) प्रतिगणितं, प्रतिगणना.

To CONTROL, *v. a.* वशीकृ or वशे कृ, यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियम्,
संयमं, सन्नियमं, विनियमं; नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह्,
सन्नियह्; संहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), दम् in caus. (दमयति -यितुं), शाम्
(c. 2. शास्ति, शामिषुं), निरुष् (c. 7. -रुण्डि -रोदुं), अवरुष्, निषिष्
(c. 1. -येषति -येषुं), यन्त्र् (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), नियन्त्र्. —(By a
counter-reckoning) प्रतिगणना कृ.

CONTROLLABLE, *a.* संयमनीयः -या -यं, दमनीयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं,
नियहणीयः -या -यं, शासनीयः -या -यं, प्रत्याहरणीयः -या -यं.

CONTROLLED, *p. p.* यतः -ता -तं, संयतः -ता -तं, संयमितः -ता -तं, नियमितः
-ता -तं, विनियतः -ता -तं, वशीकृतः -ता -तं, शासितः -ता -तं, निरुद्धः
-डा -डं, निगृहीतः -ता -तं, प्रत्याहृतः -ता -तं, अधीनः -ना -नं.

CONTROLLER, *s.* शास्त्रा *m.* (तु), अनुशासिता *m.* (तु), अध्यक्षः, अभिर-

क्षिता *m.* (तु), अधिकारी *m.* (न).

CONTROLLERSHIP, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अभिरक्षित्वं, अनुशासित्वं.

CONTRVERSIAL, *a.* विवादी -दिनी -दि (न), वादानुवादी -दिनी -दि (न).

वितर्की -किणी -कि (न), सांवादिकः -की -कं, विसंवादी -दिनी -दि (न).

CONTRVERSIALIST, *s.* विवादधी *m.* (न), विवादी *m.* (न), वादी *m.*
(न), तर्की *m.* (न), सांवादिकः.

CONTRVERSITY, *s.* वादानुवादः, वादप्रतिवादः, वितर्का, वादयुद्धं, विवादः,
संवादः, विसंवादः, वादः, वितर्कः, तर्कः, वाक्कुलहं, विरोधोक्तिः *f.*,
शास्त्रार्थकलहः, विषयता, विप्रतिपत्तिः *f.*, विचारः.

To CONTRVERT, *v. a.* विवद् (c. 1. -वदति -ते -दितुं), विसंवद्; विषयीतं
वद्; विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), विवादास्पदीकृ, प्रत्याख्या (c. 2.
-ख्याति -तुं), अधरीकृ, वादानुवादं कृ, वितर्क (c. 1. -तर्कते -विदितुं).

CONTRVERTED, *p. p.* वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विवादास्पदीकृतः -ता -तं,
विचारितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं.

CONTRVERTIBLE, *a.* प्रत्याख्येयः -या -यं, विवदनीयः -या -यं, विचारणीयः -या -रं.

CONTRVERTIST, *s.* शास्त्रविरोधदर्शी *m.* (न), विवादी *m.* (न), वादप्र-
तिवादकृतः, नैयायिकः.

CONTUMACIOUS, *a.* विपरीतकारी -रिणी -रि (न), प्रतोषः -पा -पं, विप्रतोषः
-पा -पं, प्रतिकूलः -ला -लं, घृष्टः -ष्टा -ष्टं, दुर्विनीतः -ता -तं, दुःशीलः
-ला -लं, विलोमः -मा -मं.

CONTUMACIOUSLY, *adv.* प्रतोषे, प्रतिकूलं, मर्दं, मर्धं, मपार्थं, धाष्टेन, दुर्विनीतं.

CONTUMACY, *s.* प्रतोषता, धाष्टं, धष्टः, धष्टः, प्रतिकूलता, दुःशीलता,
दुर्विनीतता, विपरीतकारिता, व्यलीकता.

CONTUMELIOUS, *a.* परुषः -पा -पं, निरुषः -रा -रं, धंधकः -का -कं, अपमानो
-निनी -नि (न), निन्दकः -का -कं, घृणाकरः -री -रं.

CONTUMELIOUSLY, *adv.* पारुष्येण, मर्धयेण, मपारुष्यं, मनेरुष्यं, मनिकारं, सावमान.

CONTUMELY, *s.* पारुष्यं, परुषवचनं, निरुषवचनं, परिभाषणं, परोवादः,
अपवादः, धष्टे, धणं, अपमानं, निरुषता, नेरुष्यं, निन्दा, निरस्कारः,
वाक्यता, वचनीयता, धिक्कृपा, दुष्टाकं, जुगुप्सा, घृणा, गहा, उपक्रोशः,
निकाराः, उपालम्भः.

To CONFUSE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ, मृट् (c. 9. मृट्ति,
मर्हितुं), अवमृद्, विमृद्, छुद् (c. 7. छुणति, छोतुं), छण (c. 8. छणोति
-छितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पष्टुं), निषिप्, सन्धिप्, तुद् (c. 6. तुदति, तोतुं).

CONFUSED, *p. p.* छुणः -खा -णं, छतः -ता -तं, चूर्णितः -ता -तं, मर्हितः -ता -तं.

CONFUSION, *s.* छष्टीला, नीलिका, छतं, महेनं, सम्महेनं, निषेयः.

CONFUSUM, *s.* प्रवह्निः *f.* -ह्निका, प्रसृद्धी, प्रहेलिका, श्रेयः, श्रेयोक्तिः *f.*

CONVALESCENCE, *s.* सदुत्थानं, निरामयं, कत्यन्तं, शयः, उपशमः, रोगोपशमः,
स्वास्थ्यं.

CONVALESCENT, *a.* समुत्थितः -ता -तं, वीतरोगः -गा -गं, निरामयः -या -यं,
नीरुहः -जा -जं, व्याधिरहितः -ता -तं, कत्यः -त्या -न्यं, अपगतव्याधिः
-धिः -धि, उल्लाघः -या -यं, प्रोलापितः -ता -तं.

To CONVENE, *v. a.* छाजे (c. 1. -ह्वयति -ह्वतुं), समाजे, सङ्घट् (c. 10.
घटयति -यितुं), छाहानपूर्वकं समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), एकत्र कृ.

To CONVENE, *v. n.* सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समागम्, ममे (c. 1. इ
with मम्, छा, c. 2. समैति -तुं); सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं), एकत्र मिल

CONVENIENCE, *s.* (Fitness) युक्तिः *f.*, उपयोगः, उपयोगिता, योग्यता,
पाचनं -ता, उपपत्तिः *f.*, यापातय्यं. —(Commodiousness, comfort)

सुस्थता, सुखं, सौख्यं, सोपकारत्वं. —(Fitness of time) अवकाशः,
अवसरः; 'when it suits your convenience,' अवकाशं प्राप्य or
अवसरं प्राप्य or यथावकाशं.

CONVENIENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -कं, युक्तः -क्ता -कं, उचितः

-ता-तं, यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उपपन्नः-चा-चं, समुचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समझसः-सा-सं, सोपकारः-रा-रं.

CONVENIENTLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, योग्यं, यथोचितं, उपयुक्तं, साम्यं, स्थाने, यथातथा, अन्यायाने, यथावसरं, यथावकाशं.

CONVENT, *s.* मठः, अवसथः, आश्रमः, चौहारः, विहारः, धर्मशाला, धर्मचारिणी मठः.

CONVENTICLE, *s.* सभा, समाजः, मेलकः, ईश्वरपूजकानां गूढसभा, व्यवहारविरुद्धः समाजः.

CONVENTICLER, *s.* सभासदः, गूढसभासेवी *m.* (नं), व्यवहारविरुद्धसमाजसेवी.

CONVENTION, *s.* (Agreement) समयः, नियमः, संविद् *f.*, उपगमः, संवादः, सङ्केतः—(Assembly) सभा, समाजः, संसद् *f.*, मेलकः.

CONVENTIONAL, *a.* सामयिकः-की-कं, नैयतिकः-की-कं, नियमितः-ता-तं, सङ्केतमयः-ता-तं, निरुद्धः-दा-दं, रुढः-दा-दं.

CONVENTUAL, *a.* मठसंघन्या-न्धनी-न्धि (नं), आश्रमी-मिणी-मि (नं).

To CONVERGE, *v. n.* नानादिदेशाद् एकस्थानं प्रति गम् (c. 1. गच्छति, गन्) or समगम्; एककेन्द्राभिमुखम् इ (c. 2. एति, एतं).

CONVERGENCE, *s.* एकस्थानं प्रति गमनशीलता, एककेन्द्राभिमुखता.

CONVERGENT, *a.* एकस्थानं प्रति एककेन्द्रं प्रति गमनशीलः-ला-लं, एककेन्द्राभिमुखः-खा-खं, केन्द्राभिपतिपुः-पुः-पु.

CONVERSABLE, *a.* कथोपकथनयोग्यः-ग्या-ग्यं, आलापी-पिनी-पि (नं), आलापकरणपटुः-दु-दं.

CONVERSABLENESS, *s.* सभाचातुर्यं, आलापकरणे पाटवं.

CONVERSANCE OF CONVERSANCY, *s.* पाटवं, परिज्ञानं, परिचयः, नैपुण्यं, व्युत्पत्तिः *f.*, चातुर्यं, कुशलता, पण्डित्यं, विदग्धता, विज्ञता, अभिज्ञता.

CONVERSANT, *a.* विशः-ज्ञा-ज्ञं, अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, निपुणः-ज्ञा-ज्ञं, शिक्षितः-ता-तं, सम्प्रदायः-चा-चं, व्युत्पन्नः-चा-चं, विप्रतिपन्नः-चा-चं, चतुरः-रा-रं, पटुः-दुः-दुः, कुशलः-ला-लं, अभिनिविष्टः-हा-हं, विचक्षणः-ज्ञा-ज्ञं, विशारदः-दा-दं, यज्ञा-न्तो-नृ (नं), पण्डितः-ता-तं, कृती-तिनी-ति (नं), व्यवहारी-वैनी-वै (नं), चतुरः-रा-रं, शीलितः-ता-तं, ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं in comp.; 'well read,' स्वधीतः-ता-तं; 'conversant with law,' स्मृतिज्ञः; 'with the Scriptures,' शास्त्रविदः.

CONVERSATION, *s.* सम्भाषा-वर्णं, संलापः, आलापः, आभाषणं, सङ्घाषा, कथायोगः, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं, वादः, विश्रम्भकथा, संवादः, कथा-वाक्ता, द्वयोः संवादः, आपुञ्जा—(Criminal) स्त्रीपुरुषसङ्गः—(Behaviour) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, व्यवहारः, व्यापारः.

CONVERSE, *s.* आलापः, सम्भाषा, संसर्गः, सङ्गमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.*, सम्पर्कः—(The contrary) विपर्ययः.

To CONVERSE, *v. n.* (Hold conversation) सम्भाष (c. 1. -भाषते-यितुं), संवद (c. 1. -वदति-ते-दितुं), सम्प्रवद, संलप (c. 1. -लपति-यितुं), आलाप, संवच (c. 2. -वचि-वक्तुं), सङ्गत्य (c. 1. -जल्यति-त्यितुं)—(Have intercourse) संसर्गं कृ, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं)—(As the sexes) स्त्रीपुरुषसङ्गं सम्भोगं कृ or सङ्गम्.

CONVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, विपर्ययतः, व्यतिक्रमेण, विपरीततः.

CONVERSION, *s.* (Change from one state to another) विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, परिवर्तः, परिणामः, अन्यपाकरणं, अन्यथाभावः, विपर्ययः, भावान्तरप्राप्तिः *f.* Obs. Change from one substance to another is often expressed by the affix सात्; as, 'conversion to water,' जलसात्करणः; 'to ashes,' भस्मसात्करणः—(Moral change) निवर्तनं, पापनिवर्तनं, विप्रतीसारः—(To another religion or opinion) परतयग्रहणं, परधर्माग्रहणं, धर्मपरिवर्तः, मतिभेदः, असत्यधर्मागात् सत्यधर्मग्रहणं.

CONVERT, *s.* परधर्माश्रितः, परतयग्रहीता *m.* (नं), स्वधर्मात्यागी *m.* (नं), धर्मपरिवर्तकः.

To CONVERT, *v. a.* (Change) विकृ, अन्यभावं-वां-वं कृ, भिन्नभावं-वां-वं कृ, भावान्तरकृ, अन्यथा कृ, विकृताकारं-रां-रं कृ, परिवर्त in caus. (-वर्तयति-यितुं), परावृत्. Obs. To convert from one substance to another is often expressed by सात्; as, 'to convert to ashes,' भस्मसात् कृ; 'to water,' जलसात् कृ; 'to one's own substance,' आत्मसात् कृ.—(Cause to reform) पापाद् विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or निवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं)—(Cause to change from one religion or opinion to another) स्वधर्मात्यागानन्तरं परधर्मग्रहणे प्रवृत् in caus. (-वर्तयति-यितुं) or परधर्मे ग्रह in caus. (ग्राहयति-यितुं)—(Apply to some use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), उपयुज्, विनियुज्.

To CONVERT, *v. n.* (Be converted) विकृ (c. 8. -कुरुते), विकृतीभू, अन्यथाभू, विकृताकारः-रा-रं भू, भावान्तरम् इ (c. 2. एति, एतं) or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नोति, भावान्तराभू—(From sin) पापाद् विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं) or निवृत् in caus. (-वर्तते-वर्तितुं)—(Change one's religion) धर्मं परिवर्त in caus. (-वर्तयति-यितुं), स्वधर्मं त्यक्ता or अपात्य परधर्मं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or आप्ति (c. 1. -अयति-यितुं)—(Change in mind) अन्यमानाभू, धिमानाभू.

CONVERTIBILITY, *s.* परिवर्तनीयता, विकाश्यता, परिवर्तनक्षमता.

CONVERTIBLE, *s.* परिवर्तनीयः-या-यं, विकाश्यः-व्या-व्यं, परिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

CONVEX, *a.* न्युन्नः-च्चा-चं, विघाकारः-रा-रं, कूर्मपृष्ठाकारः-रा-रं, आभोगवान्-वतो-वत् (तं), गोलेपृष्ठाकृतिः-तिः-ति, गण्डाकारः-रा-रं.

CONVEXITY, *s.* न्युन्नत्वं-ता, विघाकारता, गण्डाकारभावः, आभोगः.

CONVEXLY, *adv.* कूर्मपृष्ठाकारेण, आभोगरूपेण, न्युन्नतम्.

CONVEXO-CONCAVE, *a.* सङ्घेचन्द्राकृतिः-तिः-ति, सङ्घेचन्द्ररूपः-पा-पं.

To CONVEY, *v. a.* (Carry) वह (c. 1. वहति-ते, वोतुं), सावह, उपवह, संवह; आनी (c. 1. -नयति-नेतुं), तृ in caus. (तारयति-यितुं), गम् in caus. (गमयति-यितुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-यितुं), स्थानान्तरीकृ—(Transmit) सवह in caus. (-चारयति-यितुं), चल् in caus. (चालयति-यितुं), अभिवह—(Make over to another) परस्मै or परस्मिन् समु in caus. (-अपयति-यितुं).

CONVEYANCE, *s.* (Vehicle) वाहनं, यानं, प्रवहणं, वाहः, ग्यः, चातुरं—(Act of making over to another) परस्मै समर्पणं—(Act of conveying) वाहनं, तारणं, आनयनं, अभिवाहं, सवहारणं, चालनं—(Deed of sale or transfer) क्रयलेख्यं, समर्पणपत्रं.

CONVEYANCER, *s.* खेचद्रूपादीनां दानपत्रलेखकः, स्थावरास्वावराणां समर्पणपत्रलेखकः or क्रयपत्रलेखकः.

CONVEYED, *p. p.* उहः-डा-दं, भूतः-ता-तं, सचारितः-ता-तं, चालितः-ता-तं, तारितः-ता-तं; 'being borne along,' उहमानः-ता-नं, नीयमानः-ता-नं.

CONVEYER, *s.* वाहकः, वाही *m.* (नं), तारकः, तारी *m.* (नं), सवहारकः.

To CONVEY, *v. a.* आवाह् (c. 10. -अवहयति-यितुं, c. 1. -अवेति-वैतुं), संसृज् (c. 10. -सूचयति-यितुं), अपराधनिश्चयं कृ, अपराधनिर्णयं कृ, निर्णयितापराधं-धो-धं कृ, दोषप्रमाणं कृ, सदोषं or सापराधं or अपराधिनं-धिनो-धि ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अभियुक्तजनं निरुद्धं कृ, असौ सापराध इति निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), दृढदोषम् आरूपा (c. 2. -स्थायति-यितुं).

CONVICT or CONVICTED, *p. p.* आपर्धितः-ता-तं, दृढदोषः-वा-वं,

कूः सहकारी -रिणी -रि भू.

CO-OPERATION, *s.* सहकारः -रिता, साहाय्यं, महायता. प्रतियोगः. प्रति-योगिता. सम्प्रतिपत्तिः *f.* अङ्गान्निभावः.

CO-OPERATIVE, *a.* सहकारी -रिणी -रि (नं), सहोद्योगी -गिनी -गि (नं).

CO-OPERATOR, *s.* सहकारी *m.* (नं), सहकृता *m.* (नं), प्रतियोगी *m.* (नं), साहाय्यकृत, सम्भूयकारी *m.* (नं).

COOP, *s.* जलचरः कृपावर्णः छुद्रपक्षिभेदः.

COPARCENARY, *s.* संमृष्टता -त्वं, संमृष्टता. समांशिता.

COPARCENER, *s.* समांशो *m.* (नं), समांशहारी *m.* (नं), अंशहरः, संमृष्टो *m.* (नं), संमृष्टः, रिक्थसंविभागी *m.* (नं), सहाधिकारी *m.* (नं).

COPARTNER, *s.* समांशो *m.* (नं), समांशहारी *m.* (नं), अंशो *m.* (नं), अंशभागी *m.* (नं), अंशहारी *m.* (नं), सम्भूयकारी *m.* (नं).

COPARTNERSHIP, *s.* समांशिता, सम्भूयसमुत्पन्नं, अंशभागीता, सविभक्त्य.

COPI, *s.* (Covering for the head) मस्तकाभरणं, मस्तकाच्छादनं, शिरःस्त्राणं, शिरस्त्रं. — (Sacerdotal cloak) पुरोहितप्राधारः, पुरोहितपरिधेयं.

To COPY WITH, *v. n.* प्रतिपुष् (c. 4. -युष्यते -योदुं), स्पष्टं (c. 1. स्पष्टते -पिहं), मनुष्यं (c. 1. -र्यति -पिहं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -पिहं), विरूप (c. 7. -रुण्डि -रोदुं), प्रतिपोगं कृ.

COPIER OF COPIEST, *s.* लेखकः, लिपिकरः -कारः, प्रतिलिपिकरः. — (Imitator) अनुकारी *m.* (नं), गतानुगतिकः. — (Plagiary) वागपहारकः, शब्दचोरः.

COPING, *s.* प्राकारशृङ्गं, कपिशोषं, क्रपशोषं, खोडकशोषं, सालशृङ्गं.

COPIOUS, *a.* बहुः -हुः -ही -हु, बहुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, भूरिः -रिः -रि, पुष्कलः -ला -लं, सम्पूर्णः -शी -शं, परिपूर्णः -शी -शं, अनेकः -का -कं, विपुलः -ला -लं.

COPIOUSLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशः, बहु, प्राचुर्येण, प्रचुरं, भूरि, भूरिशः, विस्तारेण, विस्तरशः, अनेकशः.

COPIOUSNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राचुर्यं, बहुत्वं, प्रचुरत्वं, प्रपञ्चनं, सम्पूर्णता, पुष्कलत्वं, विपुलता.

COPPER, *s.* तांब, तावकं, शस्त्रं, द्विष्टं, द्विष्टं, नेपालिकं, तपनेष्टं, लोहितायः *n.* (स्), उदुसरं, ब्रह्मचन्दनं, अक्षकं, अरविन्दं, रविलोहं; 'copper vessel', तावकाचं, तावकटाहः, तावकस्थाली, तावकपट्टः; 'copper coin', धनः.

COPPER-COLOURED, *a.* तावकवर्णः -शी -शं, तावकमुखः -खी -खं, तावकतनुः -तुः -तु.

COPPERAS, *s.* तृणं -त्यकं, मृपातृणं, मलीमसः.

COPPERPLATE, *s.* तावकफलकं, तावकपट्टं, तावकपत्रं, पट्टं.

COPPERSMITH, *s.* तावकारः, ताविकः, तावकुट्टकः -कुटः, शीत्लिकः, कांस्यकारः.

COPPLERY, *a.* तावः -घो -घं, ताविकः -को -कं, तावमयः -यो -यं, खोदुसरः -री -रं, कुकुमतावः -घा -घं.

COPPIC OF COPSE, *s.* गुम्फावृतं स्थानं, इन्धनावृतं स्थानं, जङ्गलः, उपवनं, कृत्रिमवनं.

COPULA, *s.* विशेष्यविशेषणसंज्ञा.

To COPULATE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्ते), सन्धा (c. 3. -दधाति -धातु).

To COPULATE, *v. n.* स्त्रीपुरुषयत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्यः, मैथुनं कृ. सम्भोगं कृ. संसर्गं कृ.

COPULATION, *s.* मैथुनं, रतं, सुरतं, रतिक्रम्ये *n.* (नं), रतिक्रिया, युक्कारः, अङ्गसङ्गः, औपरम्यं, सम्भोगः, संसर्गः, सम्भवेः, संयोगनं, व्यवायः, गमनं, अभिगमनं, महासुखं, रहः *n.* (स्), उपसृष्टं, अभिमानितं, रक्षितं, काम-केलिः, मोहनं.

COPULATIVE, *a.* संयोगकारी -रिणी -रि (नं) or संसर्गकारी; 'copula-

tive conjunction,' संयोगकारिणी अव्ययसंज्ञा.

COPY, *s.* (Transcript from an original) प्रतिलिपिः *f.* प्रतिकृपं. — (An individual book) एकपुस्तकं, एकग्रन्थः. — (An original from which any thing is copied) आदर्शः, मूलं. — (Autograph) सहसल्लिखितं. हस्ताक्षरं. हस्तलिपिः *f.*

To COPY, *v. a.* and *n.* (Transcribe) उज्ज् (c. 1. -तति -रितुं -रीतुं), लिपिं दृष्ट्वा प्रतिलिपिं कृ, रूपं दृष्ट्वा प्रतिकृपं कृ, मूलदर्शनाद् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं). — (Imitate) अनुकृ, अनुगम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

COPY-BOOK, *s.* प्रतिलिपिपुस्तकं, प्रतिलिखनपुस्तकं. — (The writing by looking at which boys learn to write) आदर्शः, पुस्तकं यस्य पत्रेषु वरीविन्यासश्च चारुरूपेण लिख्यते यद्दर्शनाद् बालका लिखन-शिष्यां कुर्वन्ति. बालानां लिखनशिष्यायाम् पुस्तकारोपितानि अक्षराणि वाक्यानि वा.

COPYHOLD, *s.* (Land, &c.) ग्रामेश्वराधीनं क्षेत्रादि.

COPYHOLDER, *s.* आहंता *m.* (नं), ग्रामेश्वराधीनक्षेत्रपारो *m.* (नं).

COPYRIGHT, *s.* स्वकीयमुद्रितग्रन्थं निवन्तुर् अधिकारः, मुद्राङ्कितपुस्तकं स्वत्वं. To COQUET, *v. n.* विलस (c. 1. -लपति -सितुं), विलासं कृ, हासं कृ, लल (c. 1. -ललति -लितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), प्रेमललितं कृ.

COQUETRY, *s.* विलासः, हासः, ललितं, विभ्रमः, खेला. रसिकता, मोहनञ्चा, लालसा, रम्यत्वं.

COQUETTE, *s.* रसिका स्त्री, रसिनी, विलासिनी, विलासवती, दामिनी, मोहनकारिणी, लालिनी, कामिनी, लीलावती.

CORAL, *s.* विद्रुमः, प्रवालः -लं, रत्नवृक्षः, भद्रदः, मन्दारः, रत्नकन्दः -न्दलः, हेमकन्दलः, रत्नकन्दलः, रत्नवृक्षः, लतामणिः *m.* अङ्गारकमणिः, माहेयः, पारिजातः, पारिभद्रः, क्रिष्णशङ्खः *m.*, भीमरत्नं, भामोरा, सुपुष्पः, रत्नपुष्पकः.

CORALLINE, *a.* प्रवालजन्यः -यो -यं, विद्रुममयः -यो -यं, सप्रवालः -ला -लं.

CORALLOID, *a.* प्रवालोपनः -मा -मं, विद्रुमसदृशः -शी -शं.

CORD, *s.* रज्जुः *m.* *f.*, पाशः, ताम *n.* (नं), दामनी, दामा, गुणः, सूत्रं, शणतनुः *m.*, शणसूत्रं, सन्दनं, रसना, शूत्रं, शूलः, यन्त्रं, वटः, वराटः -टकः, दोरकः; 'Brahminical cord', उपवीतं, यज्ञोपवीतं, निवीतं, पञ्चयटः, मीन्त्री. — (A load of wood measured by a cord) रज्जुपरिमितः काष्ठभारः, इन्धनराशिः *m.* *f.*

To CORD, *v. a.* रज्ज्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशं (nom. पाशयति -यितुं), योक्त्रं (nom. योक्त्रयति -यितुं), यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति -यितुं).

CORDAGE, *s.* शणसूत्रं. — (Of a ship) नावो रज्ज्वादिमाम्यं.

CORDED, *a.* (Fastened with a cord) रज्जुबद्धः -डा -डं, पाशितः -ज्ञा -तं. — (Made of ropes) रज्जुमयः -यो -यं.

CORDIAL, *s.* अग्निवर्द्धनं. रुचकं, रोचकः, रोचनः, बलवर्द्धकं or तेजोवर्द्धनम् औषधं.

CORDIAL, *a.* (Invigorating tonic) अग्निवर्द्धकः -का -कं, अग्निदः -दा -दं, तेजस्करः -रा -रं, रोचकः -का -कं, रुचकः -का -कं, रुचिरः -रा -रं, रोचिकः -को -कं, धातुरोचकः -का -कं. — (Sincere, friendly) सरलः -ला -लं, सौहार्दवान् -वती -वत् (नं), सुहृन्मनः -मा -मं.

CORDIALITY, *s.* सौहार्दं, सौहृदं, सुहृन्मनः, सारत्वं, सरलता, सुशीलता.

CORDIALLY, *adv.* सौहार्देन, सुहृन्मन्या, समीहार्दे, ससारत्वे, सुशीलवत्.

CORDMAKER, *s.* रज्जुकारः, शणसूत्रकारी *m.* (नं), शणतनुकृत्.

CORDON, *s.* (Of a rampart) प्राकारपार्श्वं. — (Band) दाम *n.* (नं).

CORDWAINER, *s.* पादुकाकारः, चर्मकारः, चर्मकृत्, चर्मपादुकाकृत्, पादुकाकृत्.

CORE, *s.* (Heart, inner part) हृदयं, गर्भः, अन्तरं, मध्यभागः, योनिः, सारः.

CORIACEOUS, *a.* चर्ममयः -यो -यं, चास्मिकः -को -कं, चनिनीयः -या -यं.

CORIANDE, *s.* (Plant) धानी, धानः, धानेयः, सूक्ष्मपत्रः, तीक्ष्णपत्रः.

- तीक्ष्णफलः, कुनटी.—(Seed) कबा, अवारिका, सुगन्धि *n.*, धान्यकं, धान्यबीजं. तुषुर *n.* -री, कुसुसुरः *f.* -बरी.
- CORK, *s.* (Bark of a tree) विदेशीयतरुत्वक् *f.* (क्).—(Stopple of a bottle, &c.) पिधानं, कूपीछिद्रपिधानं, कूपीछिद्रनिरोधनायं तरुत्वङ्गपिधानं.
- To CORK, *v. a.* (Stop with a cork) पृष्ठीकपिधानेन निरुध् (c. 7. -रुध्छि-रोधुं), पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).
- CORKED, *p. p.* सपिधानः -ना -ने, पृष्ठीकपिधाननिरुधः -डा -डं.
- CORMORANT, *s.* मत्स्यसादकः पक्षिभेदः.—(A glutton) अन्नाहारो *m.* (न्), गृध्रः, चमरः, कुक्षिभरिः *m.*
- CORN, *s.* (Grain) धान्य.—(Growing corn) शस्यं, लघ्वकारिः *m.*, सोढं. (Food) अन्नं, खाद्यं, भक्ष्यं, आहारः, जीवसाधनं.—(Callosity on the foot) कणः, कदरः.
- TACORN, *v. a.* लघ्वणीकृ, लघ्वण (nom. लघ्वणयति-यितुं), लघ्वणाकृ-कृ-कं कृ.
- CORNCHANDLER, *s.* धान्यमायः, धान्यादिविक्रेता *m.* (न्), वैवधिकः -को *m.* (न्).
- CORNCUTTER, *s.* किण्वच्छेदकः, कदरकृत्, कदरोच्छेदकः, किण्वोन्मूलकः.
- CORNEA, *s.* (Of the eye) शुक्लमण्डलं.
- CORNEL, *s.* (A tree) वस्त्रमाणप्रस्तरसवर्णफलो वृक्षः.
- CORNELIAN, *s.* (A precious stone) स्वच्छप्रस्तरभेदः.
- CORNEOUS, *a.* शाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, शृङ्गमयः-यो-यं, शृङ्गोपमः-मा-मं.
- CORNER, *s.* (Angle) कोणः, अक्षः, शारः.—(Of the mouth) मुञ्ज *n.* (न्), मूङ्गिणी.—(Of the eye) अषाङ्गं, नयनोपानः, नेत्रपथ्यनः.—(Secret place, retreat) निर्वेददेशः, विविक्तदेशः, आश्रमः.
- CORNERED, *p. p.* सायः-सा-सं, सकोणः-शा-शं, कोणविशिष्टः-हा-हं.
- CORNER-STONE, *s.* कोणप्रस्तरः, शारप्रस्तरः, प्रस्तरौ येन प्राचीरद्वयं सङ्गडं, प्रधानप्रस्तरः.
- CORNER-WISE, *adv.* कोणाकोणि, आरात्रि, असाक्षि.
- CORNET, *s.* (A musical instrument) शुधिरवादित्रभेदः.—(Officer of horse) आश्विकसैन्यदलनायकः, अश्वारूढसैन्यपताकाधारी कुलीनकुमारः, सादो *m.* (न्).—(Envelope of paper) कोशः, सायेडनं, प्रच्छदपटः.
- CORNETCY, *s.* पृष्ठीकस्य सैन्यदलनायकस्य पदं or सधिकारः.
- CORNFIELD, *s.* शस्यक्षेत्रं, धान्यक्षेत्रं, सोलक्षेत्रं, सोलभूमिः *f.*
- CORNFLOWER, *s.* कण्डः, शस्यक्षेत्ररुह ओषधिभेदः.
- CORNICE, *s.* प्राकारशीर्षं, खोडकशीर्षं, कपिशशीर्षं, क्रयशीर्षं, प्राकारशेखरः.
- CORNIGEROUS, *a.* शृङ्गी-ङ्गिणी-ङ्गि (न्), शृङ्गिणः-शा-शं.
- CORN-MILL, *s.* धान्यपेषणी, धान्यपेषणयन्त्रं, पेषणं-णिः *f.*
- CORN-ROSE, *s.* लससज्जनातीय ओषधिभेदः.
- CORNUCOPIA, *s.* श्रोभूतं सम्पत्तिस्त्रयकं पुष्पफलादिसम्युक्तं विषाद्यं, श्रोपसः.
- CORNUTED, *a.* अभिचारिणीभाष्यावान् *m.* (न्), पुंछलो स्त्री यस्य सः, बन्धकीभाष्यः.
- CORNY, *a.* (Horny) शाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.—(Producing grain) धान्यवान् -वती-वत् (त्).
- COROLLARY, *s.* अनुमानं, अपवादः, सिद्धान्तः, उपलब्ध्यः, अभ्यूहः, जहा, युक्तिः *f.*
- COROMANDEL, *s.* (Coast of) द्राविडः.
- CORONAL, *s.* मुकुटं, किरीटः, मौलिः *m. f.*, शेखरः, माला.
- CORONAL, *a.* मस्तकायसम्बन्धीयः-या-यं, मस्तकोपरिस्थः-स्या-स्यं.
- CORONARY, *a.* किरीटी-टिनी-टि (न्), मुकुटसम्बन्धीयः-या-यं.
- CORONATION, *s.* राजाभिषेकः, अभिषेकः, मुकुटधारणसंस्कारः.—(The hall of coronation) अभिषेकशाला.
- CORONER, *s.* अथमृत्युविचारकः, अथमृत्युकारणपरीक्षकः, अथमृत्युवृत्तान्वि-चारको राजप्रतिनिधिः.

- CORONET, *s.* कुलीनवर्गलोकाधिकः सुदृक्किरीटः, मौलिः *m. f.*, मुकुटं.
- CORPORAL, *s.* सनायां पदभासां मध्ये अवरपदभाक्, सेनारक्षाध्यक्षः.
- CORPORAL, *a.* शरीरः-री-रं-रिक्-की-कं, शरीरो-रिणी-रि (न्), देहिकः-की-कं, देही-हिनी-हि (न्), छात्रः-ङ्गी-ङ्गं, चङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), अङ्गिकः-की-कं, अङ्गकः-का-कं, कायिकः-की-कं, कायकः-का-कं. See CORPORAL.
- CORPORALITY, *s.* मूर्तिमत्त्वं, शरीरवत्ता, देहवत्त्वं, शरीरीकत्व.
- CORPORALLY, *adv.* शरीरतः, देहतः, शरीरं, सशरीरं.
- CORPORATE, *a.* सङ्घातवान्-वती-वत् (त्), कृतसंलग्नः-गा-गं, सामाजिकः-की-कं, समूहीभूतः-ता-तं.
- CORPORATION, *s.* (Corporate body) श्रेणी-णिः *m. f.*, ग्रामसङ्घः.
- CORPOREAL, *a.* शरीरवान्-वती-वत् (त्), मूर्तिमान्-मती-मत् (त्), देहवान्-वती-वत् (त्), वपुष्मान्-वती-वत् (त्), सशरीरः-रा-रं, सदेहः-हा-हं, तनुमान्-मती-मत् (त्), विग्रहवान्-वती-वत् (त्), देहभाक् *m. f. n.* (न्). See CORPORAL.
- CORPS, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, दलः, सनीकं.
- CORPSE, *s.* शवः-व, कुणपः-प, मृतकं, मृतशरीरं, मृतदेहः, पश्चावस्थः, प्रेतः, शपः.
- CORPULENCE OR CORPULENCY, *s.* मेदस्तिता, मेदोवृद्धिः *f.*, स्थूलता, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं, उन्नेदा, आयायनं.
- CORPULENT, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलकायः-या-यं, पृष्टदरः-रा-रं, उदरी-रिणी-रि (न्), मेदस्ती-स्तिनी-स्ति (न्), मांसलः-ला-लं, आयायनः-ना-नं, पीनः-ना-नं, पोषरः-रा-रं, वृहत्कुक्षिः-क्षि-क्षि, तुन्दवान्-वती-वत् (त्), तुन्दिकः-का-कं, वृद्धनाभिः-भि-भि, स्पष्टिः-शा-शं.
- CORPUSCLE, *s.* अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, लवः, लेशः, कणिका, काकिकणिका, रेणुः *m. f.*, अणुरेणुः *f.*, सूक्ष्ममूर्तिः *f.*
- CORPUSCULAR, *a.* अणुविषयकः-का-कं, सूक्ष्ममूर्तिविषयकः-का-कं.
- To CORRECT, *v. a.* (Amend) शुभ् in caus. (शोधयति-यितुं), परिशुभ्, विशुभ्, संशुभ्; समाधा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), निर्दोषं-पो-पं कृ.—(Chastise) शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्. दक्ष (c. 10. दक्षयति-यितुं).—(Destroy or modify by the addition of opposite qualities) विपरीतगुणप्रक्षेपेण नश् in caus. (नाशयति-यितुं) or शम् in caus. (शमयति-यितुं) or प्रतिकृ.
- CORRECT, *a.* शुद्धः-डा-डं, विशुद्धः-डा-डं, निर्दोषः-पा-पं, दोषरहितः-ता-तं, सत्यः-त्या-तं, यथायथं-था-थं, च्युतः-ता-तं, तथ्यः-थ्या-थ्यं, अविगतः-या-यं, समग्रसः-सा-सं, शुचिः-चि-चि, यथातथः-या-यं, याथायिकः-की-कं, यथामार्गः-गा-गं, स्पष्टः-हा-हं, प्रकृतः-ता-तं.—(Correct in conduct) साधुवृत्तिः-चि-चि.
- CORRECTED, *p. p.* (Amended) शोधितः-ता-तं, विशोधितः-ता-तं.—(Counteracted) प्रतिकृतः-ता-तं—(Chastised) शास्तिः-ता-तं, अनुशास्तिः-ता-तं.
- CORRECTION, *s.* (Chastisement) शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, शासनं, अनुशासनं, दण्डः-डनं, साहमं, नियहः, प्रतिकृ.—(Amendment) शोधनं, विशोधनं, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं, समाधानं.
- CORRECTIVE, *a.* (Destroying noxious qualities) नाशकः-का-कं -म-मा-मं in comp., अपनुदः-दा-दं, हरः-रा-रं, अपहः-हा-हं or -ह-हा-हं in comp.—(Counteracting) प्रतिकारकः-का-कं—(Amending) शोधकः-का-कं.
- CORRECTIVE, *s.* प्रतिकारः, प्रतिकारः, प्रतिसमाधानं, अपनोदनं, अभिघातः.
- CORRECTLY, *adv.* शुद्धं, यथायथं, निर्दोषं, तथ्यं, च्युतं, सत्यं, अग्रसा. अविगतं, समग्रसं, शुचि, यथातथं, यथावत्, यथामार्गं, साधु.
- CORRECTNESS, *s.* शुद्धत्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, निर्दोषता, यथायथता.

सत्यता, याथातथ्यं, याथार्थ्यं, तथ्यता, सामञ्जस्यं, शुचिता, साधुत्वं.
 CORRECTOR, s. (Chastiser) शास्ता *m.* (स्त्र), शासिता *m.* (तृ), दण्डप्र-
 खेता *m.* (तृ).—(Amender) शोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (तृ),
 प्रतिसमाधाता, प्रतिकारकः.
 CORRELATIVE, *a.* परस्परसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ), अन्योन्यसम्बद्धः -द्वा -ई,
 इतरेतरसम्बद्धः -द्वा -ई, व्यतिकरः -रा -रं.
 CORRELATIVENESS, s. परस्परसम्बन्धित्वं, अन्योन्यसम्बद्धभावः, व्यतिकरः.
 To CORRESPOND, *v. n.* (Suit) युज् in pass. (युज्यते), उपयुज्, उपपद्
 in pass. (-पद्यते), अनु रूपः -पा -पं or सदृशः -शी -शम् अस्, अनुम्
 (c. 1. -सरति -सञ्चु).—(Keep up intercourse by alternate
 letters) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः (c. 1. -वदति -दितुं), लेखालेखि कृ,
 पत्रद्वारेण उत्तरप्रत्युत्तरं कृ.—(Assent) संवादः, अनुपद्.
 CORRESPONDENCE, s. (Adaptation) योग्यता, युक्तिः *f.*, सादृश्यं, अनुरूपता,
 आनुरूप्यं, आनुगुह्यं, नृत्यता, समानता, अनुसारः, पर्यायिनिः *f.*, उपपत्तिः *f.*
 —(By letter) परस्परं पत्रलिखनेन संवादः, पत्रविनिमयः, लेखाले-
 खिकरणं.—(Connexion, intercourse) सम्बन्धः, सम्बन्धः, सङ्गः,
 संसर्गः; 'correspondence of character,' प्रतिभावः.
 CORRESPONDENT, *a.* योग्यः -ग्या -ग्ये, सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं,
 अनुगुह्यः -शा -शं, अनुसारी -रिणी -रि (नृ), नृत्यः -त्या -त्यं, समानः
 -ना -नं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, पर्यायिनिः -मा -मं, सङ्गतः -ता -तं, अविरुद्धः -द्वा -ई.
 CORRESPONDENT, s. (One who interchanges letters) अन्येन सह
 पत्रलिखनेन संवादी *m.* (नृ).—(An agent, a connexion) नियोगी
m. (नृ), प्रतिपुरुषः, सम्बन्धो *m.* (नृ), सम्बन्धी *m.* (नृ).
 CORRIBOR, s. दृग्परिगतश्च उन्नयणः, गृहपरितश्च उन्नयणः.
 CORRIGIBLE, *a.* (Punishable) शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं,
 अनुशासनीयः -या -यं, दण्डनीयः -या -यं.—(Capable of amend-
 ment) शोधनीयः -या -यं, साध्यः -ध्या -धं, समाधातुं शक्यः -क्या -कं.
 CORRIVAL, s. सपालः, प्रतिस्पर्द्धी *m.* (नृ), प्रतिवोगी *m.* (नृ), प्रतिपक्षः.
 CORRIVALRY, s. प्रतिस्पर्द्धा, सङ्घर्षः, विजिगीषा, परस्परप्रतिस्पर्द्धा.
 To CORROBORATE, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं),
 संस्तम्भ (c. 5. -स्तम्भोति, c. 9. -स्तम्भाति -स्तम्भितुं or caus. -स्तम्भयति
 -यितुं), सचलं -लं -लं कृ, सत्याकृ. (Confirm another's opinion
 by new evidence) प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा. दृढप्रमाणं दा, अनुवद्
 (c. 1. -वदति -दितुं), परयाक्यं दृढीकृ.
 CORROBORATED, *p. p.* दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः -ता -तं, संस्तम्भः
 -आ -अं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सत्याकृतः -ता -तं, दृढनिश्चयः -या -यं,
 सप्रमाणः -शा -शं.
 CORROBORATION, s. दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, दाढी, दृढीक्रिः *f.*, संस्तम्भः,
 सत्याकृतिः *f.*, प्रमाणीकरणं, दृढप्रमाणदानं, अनुवादः.
 CORROBORATIVE, *a.* अनुवादकः -का -कं, दृढीकरणः -शा -शं, स्थिरी-
 करणः -शा -शं.
 To CORRUPT, *v. a.* क्रमशः क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति -यितुं) or
 नश in caus. (नाशयति -यितुं) or भद् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or
 खाद (c. 1. खादति -दितुं), विली in caus. (लाययति -यितुं), विलयनं कृ.
 CORRODED, *p. p.* क्षीणः -शा -शं, विलीनः -ना -नं, गलितः -ता -तं.
 CORRODENT, *a.* क्षयकरः -री -रं, अरुणुदः -दा -दं, नाशकः -का -कं.
 CORRODIBLE or CORROSIble, *a.* गलनीयः -या -यं, क्षयणीयः -या -यं,
 विलयनीयः -या -यं, नाशयः -या -यं.
 CORRODY, s. (Assignment of money) निबन्धः, निबन्धनः.
 CORROSION, s. क्रमशः क्षयकरणं or नाशनं, विलयनं, गलनं, क्षरणं.
 CORROSIVE, *a.* अरुणुदः -दा -दं, अरुणकः -री -रं, तिगमः -ग्या -गं, तीव्रः

-द्वा -त्रं, विलयनः -ना -नं, मर्मस्पर्क *m. f. n.* (श्), मर्मभेदी -दिनी -दि
 (नृ), खादकः -का -कं, व्रणकृत् *m. f. n.*, प्रसरः -रा -रं, कटुः -दुः -दुः.
 CORROSIVENESS, s. अरुणुदत्वं, अरुणकत्वं, तैगम्यं, खादकत्वं, तीव्रता.
 To CORRUGATE, *v. a.* (The skin) त्वचं or चर्मं कुञ्च (c. 1. कुञ्चति
 -चिन्तुं) or आकुञ्च or सकुञ्च (c. 1. -कोचति -चिन्तुं); त्वक्स्फोषं कृ,
 चर्मस्फोषणं कृ.
 CORRUGATION, s. कुञ्चनं, आकुञ्चनं, सङ्कोचनं, चर्मस्फोषणं, त्वक्कुञ्चनं.
 To CORRUPT, *v. a.* (Vitiate) दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), सम्दुष्,
 प्रतिदुष्; नश in caus. (नाशयति -यितुं), भरीकृ, क्षि in caus.
 (क्षययति -यितुं).—(Change to a bad state) विकृ.—(Infect)
 पूतीकृ, पूतिगन्धं -न्धा -न्धं कृ.—(Bribe) उत्कोचं दा.
 To CORRUPT, *v. n.* दुष् (c. 4. दुषयति, दोषु), विप्रदुष्, सम्प्रदुष्, पूतीभू,
 पूतिगन्धः -न्धा -न्धं भू, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू.
 CORRUPT, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In morals) दुष्टभावः -वा -वं or विप्रदुष्टभावः,
 दुष्टमतिः -तिः -ति, अन्तदुष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टपीः -पीः -धि, दुराचारः -रा -रं,
 दुरात्मा -त्मा -त्तं (नृ), पापचेताः -ताः -तः (स्), शठः -ठा -ठं, मन्दचरित्रः
 -चा -चं.—(Stinking) पूतः -ता -तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं -न्धिः -न्धिः
 -न्धि, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं.
 CORRUPTED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं,
 विकारितः -ता -तं, विप्रतः -ता -तं, विशीघ्रः -शी -शं.
 CORRUPTER, s. दूषकः, दूषणः, दूषणकृत्, नाशकः, भ्रंशकारी *m.* (नृ).
 CORRUPTIBILITY, s. दूषणीयता, दूषयितव्यत्वं, दूषणशीलत्वं, नष्टरता.
 CORRUPTIBLE, *a.* दूष्यः -या -यं, दूषणीयः -या -यं, दूषणक्षमः -मा -मं,
 क्षयी -यिणी -यि (नृ), क्षयिष्ठाः -ष्ठा -ष्ठा, नष्टरः -रा -रं.
 CORRUPTION, s. (Act of corrupting) दूषणं.—(Putrescence) पुतिः *f.*,
 पूतता, दुर्गन्धत्वं, पुण्यं, दूष्यं, गलितत्वं.—(Depravation of morals)
 दुष्टता, दुष्टभावता, मतिदुष्टता, अन्तदुष्टता, दौरात्म्यं, भ्रष्टता, शाठ्यं, दौर्जन्यं.
 —(In language) अपभ्रंशः, अपशब्दः.
 CORRUPTIVE, *a.* दूषकः -का -कं, दूषणः -शा -शं, दूषयिषुः -सुः -सु.
 CORRUPTLESS, *a.* अदुष्टः -ष्टा -ष्टं, अक्षयः -या -यं, निजैरः -रा -रं.
 CORRUPTLY, *adv.* दुष्टं, सदुष्यं, सदोषं, भावदुष्टत्वात्, दुरात्मत्वात्.
 CORRUPTNESS, s. दुष्टत्वं, दुष्टभावता, भ्रष्टता, कुसृतिः *f.* See CORRUPTION.
 CORSAIR, s. स्मृद्वयायी दस्युः *m.*, समुद्रीयदस्युः *m.*
 CORSE, s. शवः, कुणपः -पं, मृतकं, मृतशरीरं. See CORPSE.
 CORSET, s. बेलिका, बोलः -ली, अङ्गिका, कबुलिका कूपासकः -कं.
 CORSET, s. कवचः -चं, उरस्ताणं, वक्षस्ताणं, उररुद्धः, शरीररक्षणो.
 CORTICAL, *a.* वाक्कलः -लो -लं, त्वक्कूपः -पी -यं, त्वापः -पी -चं.
 CORTICATED, *a.* वृक्षवत्कलोपनः -मा -मं, तहत्वयूपः -पी -पं.
 CORUSCANT, *a.* स्फुरन् -रन्नी -रन् (तृ), विद्योतमानः -ता -नं, उज्ज्वलः -ला -लं.
 To CORUSCATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विद्युत् (c. 1. -द्योते -तितुं).
 CORUSCATION, s. स्फुरणं, स्फुरितं, विद्युद्वाह *m.* (नृ), छटा, विद्युद्वाहा.
 CORYMBIFEROUS, *a.* गुच्छाकारफलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.
 COSINE, s. ज्या, त्र्यका.—(Of a right-angled triangle) कोटिज्या
 COSMETIC, *a.* त्वक्कान्तिकरः -री -रं, कान्तिवर्द्धकः -का -कं, चङ्गरागकारी
 -रिणी -रि (नृ), शोभकृत्; 'a cosmetic,' गायमाजैनद्रव्यं.
 COSMICAL, *a.* जगत्सम्बन्धीयः -या -यं, पार्थिवः -पी -वं.
 COSMOGONY, s. जगदुत्पत्तिः *f.*, जगत्सृष्टिः *f.*, पृथिवीसृष्टिः *f.*, पृथिव्युत्पत्तिः.
 COSMOGRAPHY, s. जगद्विचरणकृत्, जगद्विचरणकर्त्ता *m.* (नृ), पृथिवीवि-
 चरणरचकः.
 COSMOGRAPHICAL, *a.* जगद्विचरणविषयः -या -यं, जगद्विचरणसम्बन्धीयः -या -यं
 COSMOGRAPHY, s. जगद्विचरणं, जगद्विचरणं, पृथिवीविचरणविषया.

COSMOPOLITE, *s.* जगद्वासी *m.* (नं), पृथिवीवासी, सङ्घनवासी, सङ्घनवासी *m.* (नं), सङ्घनवासी *m.* (नं), निर्विशेषण सङ्घलोकनिर्वाह.

COST, *s.* (Price) मूल्य, अर्थः—(Expense) व्ययः; 'high cost,' दुर्लभ्यः, बहुमूल्यः, माहायः; 'little cost,' अल्पमूल्यः, अल्पव्ययः; 'at the cost of life,' प्राणव्ययेन; 'at the cost of a large sum,' बहुधनव्ययेन.

To cost, *v. n.* अर्थे (c. 10. अर्थयति-यितुं). Usually expressed by the inst. c. of मूल्य or व्ययः in conjunction with some other verb; as, 'what does it cost?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'the building of the house cost a large sum of money,' बहुधनव्ययेन गृहं निर्मितं.

COSTAL, *a.* पञ्चरससन्धी-न्धनी-न्धि (नं), पार्श्वीयः-या-यं.

COSTIVE, *a.* आनद्धः-डा-डं, निषद्धः-डा-डं, बद्धकोष्ठः-डा-डं, अवहट्टमलः-ला-लं, बद्धमलः-ला-लं. See CONSTIPATED.

COSTIVENESS, *s.* मलावरोधः, मलावधम्भः, आनाहः, नाहः, निषन्धः, बद्धकोष्ठः.

COSTLINESS, *s.* बहुमूल्यता, महायता, माहायः, महाहता, दुर्लभ्यता.

COSTLY, *a.* बहुमूल्यः-त्या-त्यं, महायः-या-यं, महाधनः-ना-नं, महाहः-हा-हं, दुर्लभ्यः-त्या-त्यं, अलङ्घ्यः-डा-डं, अर्थाहः-हा-हं, अर्थः-ध्या-ध्यं.

COSTUME, *s.* (Dress) वेशः-यः, नेष्यः—(Conformity of dress), वेषसारूप्यं.

COT, *s.* कुटीरः, कुटेरः, कुटिरः, उटनः, कुट्टिमः-मं, वेशम *n.* (नं), पणेशाला, नृणकुटी. नृणीकः *n.* (स्), कायमानः—(A small bed) सदा, दोला, प्रेक्षा, प्रेक्षालनं.

COTEMPORARY, *a.* समानकालीनः-ना-नं, एककालीनः-ना-नं, समकालवर्ती-निनी-निनी (नं), सवयाः-याः-यः (स्), समानवयस्कः-स्का-स्कं. See CONTEMPORARY.

COTERIE, *s.* भोगासक्कजनानां संसर्गः or पंक्तिः *f.* or गणः.

COTQUEAN, *s.* गेहशूरः, गेहनही *m.* (नं), गेहमेही *m.* (नं), स्त्रीकार्यचञ्चकः.

COTTAGE, *s.* कुटीरः, उटनः, वेशम *n.* (नं), पणेशाला. See Cot.

COTTAGER OF COTTER, *s.* कुटीरवासी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामीयः.

COTTIER, *s.* कुटीरस्थः, उटनवासी *m.* (नं), ग्रामीणः.

COTTON, *s.* पिचुलः, पिचुः, पिचुल्लः, तूलः-लं, तूलकं तूलपिचुः *m.*, बदरा-री—(The plant) कर्पासी, कर्पासी, पिचयः; 'roll of cotton,' तूलनाली—(Cotton cloth) कर्पासं, कर्पासाक्षरं, तूलावस्त्रं, अक्षरं, फालवस्त्रं.

COTTONY, *a.* कर्पासः-सी-मं-सिकः-की-कं, फालः-ली-लं, बादरः-री-रं.

COUCH, *s.* केलिशयनं, शय्या, शयनीयं, शयः-यनं, पय्यङ्कः, मङ्गः, प्रस्तारः, प्रस्तारः, तल्यः, पालङ्गः, विश्रामस्थानं.

To COUCH, *v. n.* शी (c. 2. शेते, शयितुं), शयनं कृ, संविश (c. 6.-विशति-वेष्टुं).

To COUCH, *v. a.* (Cause to lie, lay down) शी in caus. (शाययति-यितुं), निधा (c. 3.-दधाति-धातुं), निविश in caus. (वेशयति-यितुं).—(Comprise) परिग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Hide) छद् (c. 10. छादयति-यितुं).—(Cut out cataract of the eye) नेत्रमन्थम् उच्छिद् (c. 7.-चिन्तति-चेतुं).

COUCHANT, *a.* शायी-यिनी-यि (नं), शयितः-ता-तं, शयः-या-यं.

COUCHED, *p. p.* (Hidden, involved, comprised) समाच्छद्यः-चा-चं, आदितः-ता-तं, समाविष्टः-डा-डं, उपलक्षितः-ता-तं, सङ्गः-डा-डं, संयुक्तः-डा-डं, अन्तर्गतः-ता-तं.

COUCHFELLOW, *s.* सहशायी *m.*-यिनी *f.* (नं), एकपय्यङ्कशायी, सहशयनः.

COUCHGRASS, *s.* नृणविशेषः, नृणं,

COUGH, *s.* काशः, कासः, उक्कासः-जनं, विषादः, खर्षः, खर्षपुः *m.*, क्षुत् *f.*, क्षुत्-ता; 'having a cough,' काशी-क्षिनी-क्षि (नं), क्षुत्तान्

-वती-वत् (नं).

To COUGH, *v. n.* कास् (c. 1. कासते-सितुं), क्षु (c. 2. क्षीति, क्षयितुं).—(Coughing up of phlegm) उक्कासनं.

COUGHIER, *s.* काशी *m.* (नं), उक्कासी *m.* (नं), क्षुत्कारी *m.* (नं), खर्षकृत्.

COULTER, *s.* लाङ्गलदन्तः, फालदन्तः, लाङ्गलकीलः, कृन्तरी, गोदारणं.

COUNCIL, *s.* सभा, समानः, सदः *n.* (स्), संसद् *f.*; 'council of state,' शिष्टसभा, महासभा; 'privy council,' मन्त्रिसभा, गृहसभा; 'council-room,' चिन्तावेशम *n.* (नं), मन्त्रशाला, दार्ष्टि.

COUNSEL, *s.* (Advice) मन्त्रः-मन्त्रणं-शा, उपदेशः, उपदिष्टं, मन्त्रितं, मन्त्रोपदेशः.—(Deliberation) विचारः-रणं, चिन्ता, मुचिन्ता, सञ्चिन्तनं, विवेचनं, मशः, आमशः, परामशः, प्रत्यक्षमशः; 'good counsel,' सुमन्त्रितं; 'betraying of counsel,' मन्त्रभेदः.—(Plan, scheme, design) उपायः, व्यवसायः, चिन्ता, अभिप्रायः—(Advocate, pleader) प्रतिपादी *m.* (नं), प्रतिनिधिः *m.*

To COUNSEL, *v. a.* मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते-ति-यितुं), सम्मन्त्रं, मन्त्रणं कृ, मन्त्रं दा, उपदिश (c. 6.-दिशति-देष्टुं), आदिश, प्रत्यादिश, परामशं कृ.

COUNSELLED, *p. p.* मन्त्रितः-ता-तं, उपदिष्टः-डा-डं, आदिष्टः-डा-डं.

COUNSELLOR, *s.* (On public affairs) मन्त्री *m.* (नं), सभासदः, सचिवः.—(Adviser in general) मन्त्रा *m.* (नृ), अभिमन्त्रा *m.* (नृ), मन्त्रकृत्, मन्त्रविन्, मन्त्रदः, मन्त्रज्ञः, उपदेशकः, उपदेश *m.* (द्र), आदिश *m.*, बुद्धिसहायः, भान्तिहरः, कुल्यः—(Courtier) शिष्टः.

COUNSELLORSHIP, *s.* मन्त्रित्वं, सचिव्यं, प्रधानमन्त्रिपदं, सभासदत्वं.

COUNT, *s.* (Reckoning) गणना-नं, गणितं, संख्या, गणितसंख्या.—(A title of foreign nobility) विदेशीयख्यातिविशेषः—(Charge in an indictment) पृष्ठपक्षपादः, भाषापादं, अभियोगः.

To COUNT, *v. a.* (Number) सङ्ख्या (c. 2.-ख्याति-तुं), सम्परिख्या, परिस्सङ्ख्या, कल् (c. 10. कलयति-यितुं), अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं).—(Calculate) गल् (c. 10. गणयति-यितुं), विगल्, प्रगल्—(Esteem) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं or caus. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्.

To COUNT-UPON, *v. a.* अचलच् (c. 1.-लघते-चितुं), समालच्, संश्रि (c. 1.-श्रयति-ते-यितुं), समाश्रि, उपाश्रि; विध्यम् (c. 2.-ध्यसिति-तुं); 'counting upon,' अवलम्ब.

COUNTED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, मतः-ता-तं.

COUNTENANCE, *s.* (Face) मुखं, आननं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं.—(Air, look) वदनं, रूपं, आकारः, आभा.—(Sanction, patronage) दृष्टिः *f.*, अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, आश्रयः, आभारः, अनुपालनं, संवर्द्धनं, प्रसादः, आनुकूल्यं, साहाय्यं, उपकारः; 'one who preserves a composed countenance,' प्रसन्नमुखी *m.* (नं).

To COUNTENANCE, *v. a.* अनुग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुपाल (c. 10.-पालयति-यितुं), प्रतिपाल, अनुकूल (nom. अनुकूलयति-यितुं), संवृष् in caus. (वधेयति-यिद् उपकृ, साहाय्यं कृ).

COUNTENANCER, *s.* अनुयायी *m.* (नं), अनुपालकः, उपकारकः, संवर्धकः, सहायः.

COUNTER, *s.* (Table to count money on) गणनफलकं, वणिक्फलकं, वणिक्तां मुद्रासनं.—(Round piece to count with) गणनार्थं मुद्रा or काकिनी or कपटैकः or वटः or वराटकः or अञ्जोला or अञ्जः.

COUNTER, *adv.* प्रति, अभि, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विपरीतं, प्रतिकूल्येन, विरोधेन, प्रतिमुखं, प्रतिलोभं, विलोभं; 'a counter-charge,' प्रत्यभियोगः; 'a counter-pledge,' प्रतिपालं.

To COUNTERACT, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रतिहन् (c. 2.-हन्ति-हन्तुं), प्रतीकारेण or प्रतिपत्नेन विरुद् (c. 7.-रुद्ध्यति-रोढुं) or प्रतिरुप् or निवृ in caus. (वारयति-यितुं); प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).

COUNTERACTED, *p. p.* प्रतिभूतः-ता-तं, विप्रतिभूतः-ता-तं, विप्रभूतः-ता-तं.
COUNTERACTION, *s.* प्रतीकारः, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विप्रकारः,
विप्रकृतिः *f.*, प्रतिघातः, प्रतिघातः, प्रतिघातः, विपरीतक्रिया, विरुद्धक्रिया,
व्याघातः, अभिघातः.

To COUNTERBALANCE, *v. a.* प्रतिबल (c. 10. -तुलयति-यितुं), समीकृ,
समतोलीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यबलं-लं-लं कृ, तुल्यभारं-रं-रं कृ, समानीकृ.
To COUNTERBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), अभिहन्, प्रतिघातं कृ.

COUNTERBUFF, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतीघातः, अभिघातः.

COUNTERCHANGE, *s.* परिवर्तनः, विनिमयः, विषय्यः, परस्परपरिवर्तनं,
आदानप्रतिदानं, व्यतिकारः, इतरेतरयोगः.

To COUNTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवर्तय in caus. (-वर्तयति-यितुं)
or विनिमे (c. 1. -मयते-मातुं) or आदानप्रतिदानं कृ.

To COUNTERCHARM, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रच्छेदं कृ.

COUNTERCHUCK, *s.* प्रतिरोधः, प्रतिहम्भः, प्रतिबन्धः, प्रतिषेधः, प्रतिघातः.

COUNTEREVIDENCE, *s.* प्रतिकूलसाक्षी *m.* (नं), विरुद्धमाध्यं, विपरीत-
साध्यं, प्रतिपक्षप्रमाणं.

To COUNTERFEIT, *v. a.* (Feign) छल (nom. छलयति-यितुं), छत्र कृ,
कपटं कृ, कूटं कृ; 'to counterfeit a writing,' कपटलेख्यं or
कूटलेखं कृ—(Imitate) अनुकृ.—(Impose upon) प्रलभ् (c. 1.
-लभते-लभ्यं), प्रदु in caus. (-तारयति-यितुं); 'to counterfeit
sleep,' मिथ्याप्रसुप्तः-ता-तं भू; 'he counterfeits sleep,' सात्वानं
प्रसुप्तमिव दर्शयति.

COUNTERFEIT, *s.* कूटं, कपटः-टं, छत्र *n.* (नं), व्याजः—(Forgery)
कपटलेखः-ख्यं.

COUNTERFEIT, *a.* कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं, छात्रिकः-की-कं,
लक्ष्यः-स्था-स्थं, सध्याजः-जा-जं, कपटी-टिनी-टि (नं); 'a
counterfeit dress,' कपटवेशः, छत्रवेशः; 'counterfeit gold,'
कूटमर्णः; 'counterfeit writing,' कपटलेख्यः; 'counterfeit
order,' कूटशासनं.

COUNTERFEITER, *s.* (Forger) कूटकः, कूटकृ, कपटलेख्यकारी *m.* (नं).
—(Imposter) कपटिकः, छली *m.* (नं), प्रतारकः, वधकः.

COUNTERFEITLY, *adv.* मिथ्या, सकूटं, सकपटं, सध्याजं, छत्रना, कृत्रिमप्रकारेण.

To COUNTERMAND, *v. a.* प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देहुं), प्रत्याज्ञा in caus.
(-शापयति-यितुं), विपरीताज्ञां दा, अन्यथा आज्ञा in caus.

COUNTERMAND, *s.* विपरीताज्ञा, प्रत्यादेशः, विपरीतादेशः.

To COUNTERMARCH, *v. n.* प्रतिक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्यतिक्रम्,
विपरीतयात्रां कृ, प्रतिघा (c. 2. -याति-तुं), विपरीतं या.

COUNTERMARCH, *s.* विपरीतयात्रा, प्रतिघातः, प्रतिघातः, विपरीतगतिः *f.*,
व्यतिक्रमः, प्रतिघातः.

COUNTERMARK, *s.* प्रतिचिह्नं, प्रतिलिख्यं, चिह्नं चिह्नेत सहितं.

To COUNTERMARK, *v. a.* प्रतिचिह्ने (nom. -चिह्नयति-यितुं), चिह्नं चिह्नेन दृढीकृ.
COUNTERMINE, *s.* प्रतिमुखज्ञा, प्रतिसन्धिः *m.*, प्रतिस्नानिकं, शत्रुसुरुक्षा-
भिमखगता सुरुक्षा.

To COUNTERMINE, *v. a.* प्रतिमुखज्ञां कृ, शत्रुसन्धिप्रतिमुखम् अन्यसन्धिं
सन् (c. 1. -नन्ति-नितुं).

COUNTERMURE, *s.* प्राचीरपश्चात् प्राचीरं, प्राकारस्य पश्चाद उपप्राकारः.

COUNTERPANE OR COUNTERPOINT, *s.* श्यामाप्रच्छदः. शयनीयप्रच्छदपटः,
श्यामाछादनं, शयनास्तरणं.

COUNTERPART, *s.* प्रतिरूपं, प्रतियोगः, प्रतियोगी *m.* (नं), प्रतिमूर्तिः *f.*,
प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिविषयं, अनुरूपं.

COUNTERPLEA, *s.* प्रत्यर्थं, प्रत्यभियोगः, प्रत्युत्तरं, उद्वाहः.

COUNTERPLOT, *s.* प्रतियोजनः, प्रतियोगः, प्रतिघेहा, प्रतीकारः, प्रत्युपायः.

To COUNTERPLOT, *v. a.* उपायं प्रत्यु अन्योपायं प्रत्यु (c. 7. -युनक्ति-योकृ).

To COUNTERPOISE, *v. a.* प्रतिबल (c. 10. -तुलयति-यितुं), तुल्यभारं-रं-रं
कृ, तुल्यबलं-लं-लं कृ, तुल्यीकृ, समतोलीकृ, समीकृ.

COUNTERPOISE, *s.* तुल्यभारतः, तुल्यबलतः-ता, समतोलीकृ.

COUNTER-POISON, *s.* प्रतिविषं, विषनाशनं, विषघ्नं, गरघ्नं.

COUNTERSCARP, *s.* कटकनिकटवर्ती परिसापाशः.

To COUNTERSIGN, *v. a.* परहस्ताक्षरं सहस्ताक्षरेण दृढीकृ.

COUNTERSIGN, *s.* प्रत्याभिज्ञानं.—(Watchword) सम्भाषा, संविद्.

COUNTER-TENOR, *s.* उदात्तविपरीतः स्वरमार्गः.

COUNTER-TIDE, *s.* प्रतिवेला, विपरीतवेला, प्रतिरयः, विपरीतप्रवाहः.

To COUNTERVAIL, *v. a.* तुल्यबलः-ला-लम् ज्ञस्, तुल्यीकृ, समानबलीकृ.

COUNTRESS, *s.* विशिष्टपदस्थितस्य कुलीनपुरुषस्य पत्नी.

COUNTING, *s.* गणनं-ना.—(Counting-house) लेख्यस्थानं.

COUNTLESS, *a.* असंख्यः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, असंख्यकः-का-कं,
सगरख्यः-ख्या-ख्यं, सगरखनीयः-या-यं, लघुगुणः-शा-शं, अक्षसंख्यः-ख्या-ख्यं.

COUNTRY, *s.* (A region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, दिक् *f.* (ज्ञ),
आशा, तापिकः, धिष्यं; 'inhabited country,' जनपदः, नीपुनृ;
'barbarous country,' प्रेच्छदेशः.—(As opposed to the town)
ग्रामः, जनपदः.—(Native country) जन्मभूमिः *f.*, स्वदेशः, स्वराष्ट्रं,
स्वविषयः.—(Country-road) दिग्मार्गः.

COUNTRY, *a.* जानपदः-दी-दं, ग्राम्यः-ग्राम्यं, ग्रामीयः-या-यं.

COUNTRY-DANCE, *s.* पंक्तिक्रमेण समुत्थानां स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.

COUNTRY-HOUSE, *s.* जगलप्रदेशे गृहं, पौरजनस्य नगरोपाने सेलिगृहं.

COUNTRY-LIFE, *s.* जानपदानां व्यवहारः or व्यापारः, जनपदे or जगलप्रदेशे
वर्तनं, वनवर्तिभिः प्रवृत्तं जीवनं.

COUNTRYMAN, *s.* (Rustic) जानपदः, ग्राम्यजनः, ग्रामवासी *m.* (नं),
ग्रामी *m.* (नं), ग्रामीयः.—(Fellow-countryman) स्वदेशीयः,
स्वदेशजः, एकदेशीयः, संस्थः, सांस्थानिकः, एकग्रामीयः, एकपौरः.

COUNTRY-PARSON, *s.* ग्राम्यगुरुः *m.*, ग्रामवासिनाम् आचार्यः, जानपदानां
पुरोहितः.

COUNTY, *s.* मखलः, चक्रं, देशः, प्रदेशः, राष्ट्रं.

COUPLE, *s.* (A brace) विधुनं, द्वन्द्वं, युगं, युगं, युगलं, यमलं, यामलं,
यमः, यमकं, द्वयं in comp.; as, 'a couple of men,' पुरुषद्वयं;
'a couple of oxen,' गोयुगं, गोविधुनं; 'a married couple,'
दम्पती *m. du.* भाय्यापती *m. du.*—(A tie for fastening two dogs
together) कुक्कुडयसञ्चनार्थं रज्जुः or शृङ्खला.

To COUPLE, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योकृ), सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं),
संछिद्य in caus. (-घ्रेययति-यितुं), सञ्चय् (c. 9. -वज्राति-वन्तुं), एकच कृ.

To COUPLE, *v. n.* भाय्यापतिभावेन सञ्चय् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or सम्मिलं
(c. 6. -मिलति-मेलितुं), येयुन कृ, विवाहं कृ.

COUPLET, *s.* (Two lines in verse) श्लोकः.

COURAGE OR COURAGEOUSNESS, *s.* वीर्यं, वीरता, शीर्यं, शूरता, धीर्यं,
वेर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, निर्धयता, साहसं, यौरुषं, धार्ढ्यं, तेजः *n.* (स्),
प्रतापः; 'to take courage,' आश्रय् (c. 2. -अश्रियति-श्रितुं), प्रत्याश्रयः,
समाश्रयः; 'to inspire with courage,' आश्रय् in caus. (-आश्रयति-
यितुं), समाश्रयः in caus.

COURAGEOUS, *a.* वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, धीरः-रा-रं,
निर्धयः-या-यं, अभीरः-ता-तं, अभीरुः-रुः-रु, विक्रान्तः-न्ता-न्तं,
पराक्रान्तः-न्ता-न्तं, साहसिकः-की-कं, धुरः-डा-रं,

COURAGEOUSLY, *adv.* सवीर्यं, सशीर्यं, वीर्येण, सवीर्यं, सविक्रान्तं, निर्धयेन.

अभीष्टवत्, वीरवत्, शूरवत्, साहसपूर्णवत्.

COURIER, *s.* वाक्ताहरः, अश्वगः, उड्डेगः, वेगी *m.* (नं), प्रगवी *m.* (नं), तरखी *m.* (नं), जहाकाटिकः, जहालः, जाहिकः, तू *m.* (नं).—(Bearing letters) लेखहारी *m.* (नं).

COURSE, *s.* (Career) गतिः, *f.*, चर्चा, मार्गः, चलनं, गमनं.—(Progress) क्रमः, प्रक्रमः, प्रगमनं.—(Room, scope) प्रसरः.—(Track) पथः, मार्गः, पदवी, अयनं.—(Ship's course) नौमार्गः, नौपथः.—(Course of an arrow) वाणमोचरं, शरापथं, वातरायणं.—(Line of study) अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः; 'course of mathematics,' गणितमार्गः.—(Order of succession) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, आनुपूर्व्यं, परम्परा, श्रेणी, आवलिः *f.*—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रियाविधिः *m.*, अनुष्ठानं.—(Manner) रीतिः *f.*, विधिः, विधिः *m.*, प्रकारः, मार्गः.—(Manner of life or conduct) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, आचारः, चरित्रं, कृतिः *f.*; 'correct course of conduct,' सुमार्गः, सुपथः; 'incorrect course,' उन्मार्गः, विमार्गः, उत्पथः, विपथः, कुपथः, कुमृतिः *f.*—(Course or flow of a river) नदीपङ्क्तिः *f.*, नदीप्रवाहः, नदीरयः.—(Race-ground) चर्चामृमिः *f.*, वाणिधावन-स्थानं.—(Number of dishes set on the table at once) यावन्ति भोजनपत्राणि युगपत् परिवेष्यन्ते.—(Catamenia) चतुः *m.*, रजः *n.* (स्), आन्नेयं, पुष्यं; 'of course,' अवश्यं, निःसन्देहं, नूतनं, सुनिश्चितं, असंशयं; 'in the course,' मध्ये; 'in the course of three years,' वर्षत्रयमध्ये; 'being in the course of proof,' साधमानः—ना-ने; 'course of nature,' सृष्टेरीतिः *f.*

To COURSE, *v. a. and n.* कुकुरैः शशकम् अनुसृ (c. l. -सरति -सर्त्तु), दृष्टिगोचरशशकानुसरणे शिक्षितेः कुकुरैर् मृगयां कृ.

COURSER, *s.* (Fleet horse) जवनः, जवाधिकः, जवी *m.* (नं).—(War-horse) वारकीरः.

COURT, *s.* (An inclosed place, a square) चत्वरं, अङ्गनं, प्राङ्गणं, चतुःशालं-ला, चतुःशाला, निकर्षणः, प्रकोष्ठः, कक्षः; 'court of a house,' गृहाङ्गणं.—(Prince's residence) राजशाला, राजसभा, शाला, सभा, राजगृहं, राजमन्दिरं, राजधानी, राजधाम *n.* (नं), नृपवेश्म *n.* (नं), राजद्वारं.—(Court of justice) धर्मसभा, राजद्वारं, व्यवहारमण्डपः, विचारस्थानं, धर्माधिकरणं, सद् *n.* (स्); 'court-house,' दण्डिष्ठ.—(The judges) धर्माधिकारिणः *m. pl.*, प्राडिवाकाः *m. pl.*, धर्माध्यक्षाः *m. pl.*—(The retinue of the prince) तन्त्रं, राजपरिवारः, राजपरिजनः, परिवहः.—(Endeavour to please, civility) अनुनयः, सभाजनं, आराधनं, आनन्दनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, भजनं, भक्तिः *f.*

To COURT, *v. a.* (Endeavour to please, conciliate) अनुनो (c. l. -नयति -नेतुं), आराप् in caus. (-रायति -यितुं), अनुरच् in caus. (-रचयति -यितुं), सेव् (c. l. -सेवते -यितुं), आश्रि (c. l. -श्रयते -यितुं), भञ्ज (c. l. -भजते -भञ्जुं), सभाज् (c. l. -सभाजयति -यितुं).—(Solicit) प्रापे (c. l. -अपेयते -ति -यितुं), याप् (c. l. -याचति -यितुं).—(Solicit to marriage) विवाहायै स्त्रियं प्रापे or उयाप् (c. l. -आस्ते -आसितुं).

COURT-CHAPLAIN, *s.* राजपुरोहितः, राजाचार्यः, राजगुरुः *m.*, राजविप्रः.

COURTED, *p. p.* अनुनीतः-ता-तं, आराधितः-ता-तं, अनुरञ्जितः-ता-तं, सभाजितः-ता-तं, सेवितः-ता-तं, अनुवृत्तः-ता-तं, प्राथितः-ता-तं.

COURT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, धर्मप्रणयनदिवसः.

COURT-FAVOUR, *s.* वात्सल्यं, राजानुग्रहः, राजप्रसादः.

COURTEOUS, *a.* अनुनयी-यिनी-यि (नं), अनुरोधी-यिनी-यि (नं), अनुकूलः-ला-लं, अनुसाहो-हिणी-हि (नं), सविनयः-या-यं, सानुनयः-या-यं,

प्रश्रितः-ता-तं, सन्धः-भ्या-भ्यं, प्रियवदः-दा-दं, वन्दारुः-रुः-रु, सान्ववादः-दा-दं; 'courteous language,' सूनतः; as in the phrase 'we are happy that you are come,' धन्या वयं भयदागमनात्.

COURTEOUSLY, *adv.* सानुनयं, सविनयं, सानन्दनं, सानुरोधं, सभाजनपूर्व्यं. COURTEOUSNESS, *s.* सन्धता, अनुकूलता, सुशीलता, शिष्टता, अभिनीतिः *f.* COURTESY, *s.* अनुनयः, विनयः, अनुकूलता, अनुरोधः, अनुग्रहः, आनन्दनं, सभाजनं, सभाजनं, प्रणयः, प्रश्रयः, अनुवृत्तिः *f.*-वर्त्तनं, सौजन्यं, दाक्षिण्यं; 'in receiving or taking leave of a friend,' आमन्त्रणं, आप्रच्छनं; 'treated with courtesy,' सभाजितः-ता-तं.

COURTEZAN, *s.* वेश्या, गणिका, पथ्यस्त्री, पथ्याङ्गना, वारविलासिनी, वारस्त्री, बन्धकी, साधारणस्त्री, पुञ्चली, चुच्छरा, रूपान्जना.

COURTIER, *s.* राजवल्लभः, नृपवल्लभः, सभास्थो जनः, राजसेवकः, राजभूषः, सन्धः, सन्धलोकः, शिष्टः, राजसभामद्.

COURT-LIKE, *a.* सन्धः-भ्या-भ्यं, शिष्टाचारः-रा-रं, सन्ध्याचारः-रा-रं.

COURTLINESS, *s.* सन्धता, शिष्टता, सौजन्यं, सुजनता, सुशीलता.

COURTLY, *a.* सन्धशीलः-ला-लं, सुजनः-ता-तं, सुन्दरः-री-रं.

COURT-MINION, *s.* राजवल्लभः, नृपवल्लभः, राजप्रियः.

COURTSHIP, *s.* (Of a woman) विवाहायै प्राथनं-ना or याज्ञा, स्तुपासनं.—(Soliciting favour) आराधनं, अनुरञ्जनं, भजनं, आनन्दनं.

COURT-YARD, *s.* अङ्गनं, प्राङ्गणं, चत्वरं, चतुःशालं-ला, सन्धनरचतुःशालकः, चजिरं, गृहाङ्गणं, गृहप्राङ्गणं, प्रकोष्ठः.

COUSIN, *s.* (Male, by father's brother) पितृव्यपुत्रः, पितृभात्रीयः.—(Female) पितृव्यपुत्री, पितृभात्रीया.—(Male, by father's sister) पितृप्यसौम्यः, पितृप्यसेयः.—(Female) पितृप्यसौम्या, पितृप्य-सेयी.—(Male, by mother's brother) मातुलपुत्रः, मातृभात्रीयः.—(Female) मातुलपुत्री, मातृभात्रीया.—(Male, by mother's sister) मातृप्यसौम्यः, मातृप्यसेयः.—(Female) मातृप्यसौम्या, मातृप्य-सेयी.—(A kinsman) ज्ञातिः *m.*, वात्स्यः, सहभूमिः.

COVE, *s.* यक्षः, खड्गः, खातं, अखातं, पोतबन्धनस्थानं.

COVENANT, *s.* नियमः, संविद् *f.*, समयः, पणः, सङ्कटनं, समाधिः *m.*, उपगमः, संश्रवः; 'written covenant,' नियमपत्रं; 'covenant-breaker,' समयभेदी *m.* (नं), नियमलङ्घनी *m.* (नं).

To COVENANT, *v. n.* नियमं कृ, नियमीकृ, समयं कृ, समयकृ, सङ्कटं (c. l. -यङ्कते -ङ्कितुं), संविद् उपगम् (c. l. -गच्छति -गन्तुं), पणं कृ, पणं (c. l. -पणते -णितुं), पणायति -यितुं).

COVENANTED, *p. p.* नियमितः-ता-तं, संविदितः-ता-तं, पणितः-ता-तं.

COVENANTER, *s.* सामयिकः, नियमबद्धः, नियमिकः, नियमकारी *m.* (नं).

COVER, *s.* (Any thing put over another) छादनं, छाच्छादनं, आवरणं, पिधानं, पटलं, पुटः-टो-टं.—(Screen) व्यवसा-धानं, रटः-टं, अवगुह्यनं.—(Wrapper) प्रावारः, प्रवारः, छाच्छादनवस्त्रं, प्रच्छदपटः, उच्चरच्छदः, उच्चरीयं, निबोलः.—(Lid) मुहः, पिधानं, शरायः, वड्डमानकः.—(Of a dish) कूर्मपृष्ठकं.—(Of a book) पुस्तकवस्त्रं, पुस्तकाच्छादनं.—(Of a well) विनाहः, वीनाहः, नान्दीपटः, नान्दीमुखः.—(Of a carriage) रथगुप्तिः *f.*, रथगोपनं.—(Pretext) छद्म *n.* (नं), अपदेशः, अपदेशः.—(Shelter) संश्रयः, समाश्रयः.

To COVER, *v. a.* (Put one thing over another) छद् (c. l. -छादयति -ते -यितुं), छाच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, परिच्छद्, प्रतिच्छद्, संछद्, अवच्छद् वृ (c. 5. वृणोति, c. 9. वृणाति, चरितुं-रीतुं), आवृ, समावृ, निवृ, संवृ पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिधा, अवतन् (c. 8. -तनोति -तनितुं).—(Put on in quantities) आधि (c. 5. -धिनीति -चेतुं), समाधि

सू (c. 5. लुणोति-याति, लुणितुं-रोतुं), आलू.—(Conceal, veil)
छद्, गुह्, (c. 1. गूहति-हितुं), निगूह्, अन्धो, व्यवधा, तिरस्कृ, स्पृग्
(c. 10. स्पृगयति-यितुं), गुह्यद् (c. 10. गुह्ययति-यितुं), अथगुह्यद्, ऊणु
(c. 2. ऊणोति, ऊणोति, ऊणवितुं), प्रोषु.—(Cover with a gar-
ment) यस्त्रेण आच्छद् or प्रवृ or परिधा or ये (c. 1. व्ययति, व्यातुं)
or वेष्ट (c. 1. वेष्टते-हितुं).—(As a horse) स्कु (c. 5. स्कुनोति, c. 9.
स्कुनाति, स्कोतुं).

COVERED, *p. p.* चन्न-चा-चं, छादितः-ता-तं, आच्छन्नः-चा-चं, आच्छादितः
-ता-तं, प्रच्छन्नः-चा-चं, प्रच्छादितः-ता-तं, परिच्छन्नः-चा-चं, समवच्छन्नः
-चा-चं, समाच्छन्नः-चा-चं, आपृतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, संवृतः-ता-तं,
वृतः-ता-तं, पिहितः-ता-तं, अघततः-ता-तं, आषितः-ता-तं, निषितः
-ता-तं, आलोणीः-णी-णी, आलूतः-ता-तं, गूहः-दा-दं, निगूहः-दा-
दं, अन्निहितः-ता-तं, व्यवहितः-ता-तं, स्पृगितः-ता-तं, गुह्यितः-ता-
तं, ऊणितः-ता-तं, संवीतः-ता-तं, वेष्टितः-ता-तं, पिनद्धः-द्धा-द्धं,
रूपितः-ता-तं, अषवारितः-ता-तं, 'a covered way,' लक्षपयः;
'covered with blossoms,' सत्वकाषितः-ता-तं.

COVERING, *s.* छादनं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, पिधानं, अपिधानं, पटलं,
प्रावरणं, आवरणं, वरणं, छदने, पुटः, अपवारणं, वेष्टनं.—(Screen)
व्यवधा-धानं, तिरस्करीणी, तिरोधानं, अन्धेष्टानं, प्रावृतं.—(Dress)
आच्छादनं, परिधानं, प्रवारः, प्रावारः, परिच्छदः.

COVERLET, *s.* शय्याच्छादनं, शयनीयप्रच्छदपटः, उन्नप्रच्छदः, उन्नरच्छदः.

COVERT, *s.* (Shelter) संश्रयः, समाश्रयः, छाश्रयणं.—(Thicket in
which beasts hide themselves) गहनं, गह्वरं, गुहिनं, क्वाटः, कुप्त्रः.

COVERED, *a.* (Sheltered from the wind) निधायः-ता-तं.—(Hidden,
secret) गूढः-दा-दं, निगूढः-दा-दं, छन्नः-चा-चं, निभूतः-ता-तं,
गुप्तः-ता-तं, रहस्यः-स्या-स्यं; 'covert expression,' व्याजोक्तिः *f.*,
व्यज्योक्तिः *f.*; 'covert meaning,' निगूढार्थः.

COVERTLY, *adv.* निभूतं, तिरस्कृ, रहस्यं, रहसि, छलेन, गुप्त्रं.

TO COVERT, *v. a.* लुम् (c. 4. लुभयति, लोभितुं, लोभ्युं), अभिलप् (c. 1.
-लपति-यितुं), वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति-भित्तुं), अभिवाञ्छ, काञ्छ (c. 1.
काञ्छति-यितुं), आकाञ्छ, अतिशयेन लम् in des. (लिप्सते-यितुं), गृष्
(c. 4. गृष्, गृधितुं), कम् (c. 10. कामयते-यितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-
यितुं), १. भये (c. 1. भययति-यितुं).

COVEFABLE, *a.* लोभनीयः-या-यं, लोभ्यः-भ्या-भ्यं, स्पृहणीयः-या-यं,
स्पृह्यः-भ्या-भ्यं, अभिलपणीयः-या-यं, आकाञ्छणीयः-या-यं, वाञ्छ-
नीयः-या-यं.

COVERED, *p. p.* सम्भिः-पितः-ता-तं, आकाङ्क्षितः-ता-तं, लिप्सितः-ता-
-तं, याञ्छितः-ता-तं, अभिप्सितः-ता-तं, अभिष्टः-ष्टा-ष्टं.

COVETOUS, *a.* लोभी-भिनी-भि (नं), लुम्भः-भ्या-भ्यं, लोभयुक्तः-क्ता-क्तं,
लोभुः-भा-भं, लोभवान्-वती-वत् (तं), अभिलाषी-पिणी-पि (नं)
-पुः-का-कं, आकाङ्क्षी-यिणी-यि (नं), गृप्त्रः-भ्या-भ्यं, गह्नेनः-ना-
नं, गुप्त्रः-भ्यु-भ्यु, ईप्सुः-भ्यु-भ्यु, अभोभ्युः-भ्यु-भ्यु, इक्षुः-भ्यु-भ्यु,
निपृषुः-भ्यु-भ्यु, लिप्सुः-भ्यु-भ्यु, कामवान्-वती-वत् (तं), स्पृहयालुः-
लुः-लु, आकाङ्क्षुः-क्ता-क्तं, लालसी-सिनी-सि (नं), तृणकः-का-
कं.—(Of riches, gain) धनलुम्भः-भ्या-भ्यं, धनाभिलाषुः-का-कं,
सर्धलुम्भः-भ्या-भ्यं, धनार्थी-र्थिनी-र्थि (नं), अर्थपरः-रा-रं, लाभ-
लिप्सुः-भ्यु-भ्यु.

COVETOUSLY, *adv.* लोभेन, लोभं, अतिलिप्षया, लुम्भत्वात्, लुम्भं.

COVETOUSNESS, *s.* लोभः, लुम्भता, लिप्सा, तृणा, लालसा, अभिलाषः,
अतिशयेच्छा, जिपृषा, अतिशयलिप्सा, लिप्सातिशयः, अतिस्पृहा, अति-
काञ्चा, आकाङ्क्षा, अतिपाञ्चा, अभिधा-भ्यानं, लौह्यं.—(Of wealth)

धनलिप्सा, धनलोभः, धनाभिलाषः, धनतृणा, विवेहा, विवेचना, अर्थकामः.
COVEY, *s.* (Hatch of young birds) पक्षिशालकगणः.—(A number
of birds) पक्षिगणः, पक्षिकं, कापोतः; 'covey of partridges,'
चकोरमाला, टिट्टिभगणः.

COVIN, *s.* कूटसंविद्, कूटपणः, कूटसमयः, कपटसंविद्.

COW, *s.* गौः *f.* (गो), शृङ्गिणी, तम्पा, तक्षा, माहा-हेयो, निलिम्पा, पीवरी,
सुरभी, सौरभेयो, उखा, अर्जुनी, अग्ना, रोहिणी.—(Milk-cow) धेनुः *f.*,
धेनुका, गोधेनुः, स्त्रीगवो, दोग्धी, पीतदुग्धा, पीनोग्धी, पीवरस्तनी, धेनुयाः;
'excellent cow,' गोवृन्दारकः, गवोद्वः, गोप्रकायः, गोमतत्रिका, नैषिको;
'a herd of cows,' गोकुलं, गोवृन्दं, धेनुकं; 'cow anxious for
her calf,' वसंकामा, वत्सला; 'sacrifice of a cow,' गोमेधः;
'cow's milk,' गोदुग्धं, धेनुकादुग्धं; 'killing a cow,' गोहत्या,
गोवधः; 'cow-killer,' गोघ्नः; 'cow's hoof,' गोनुरः, गोक्षुरः;
'cow's hide,' गोचर्म *n.* (नं); 'cow-tail,' चामरं, गोपुच्छः;
'owner of cows,' गवोश्वरः; 'belonging to a cow,' गव्यः;
'bwa-य्यं; 'cow-shaped,' गवाकृतः-तिः-ति; 'cow-dung,'
गोमयः-यं, गोकृतं, गोशकृतं, भूमिलपनं, गोपुरीयं, गोवर्धं, गोषिद् *f.* (षं).
To cow, *v. a.* भी in caus. (भाययति-यितुं or भीषयति-यितुं), बस्
in caus. (त्रामयति-यितुं), विवस्, सन्वस्.

COWARD, *s.* (A plant) कण्डूरा, कण्डूरा, महाह्रस्वा, स्वगुप्ता, स्वयङ्गुप्ता,
अध्यसदा, अजलामा *m.* (नं), अजहा, जडा, प्रावृपायणी, मर्केटी.

COWARD, *s.* कातरः, कापुरुषः, कुपुरुषः, भीरुः, भीतः, अवीरः, वीर्यहीनः,
हतकः, क्रीवः, शीर्यहीनः, युद्धपराङ्मुखः, युयुत्सारहितः, कृपणः.

COWARDICE, *s.* कातर्यं, कापुरुषत्वं, निर्वीर्यं, अवीर्यं, अवीर्यं, भीरुता,
कातरता, अविक्रमः, शीर्यहीनता, क्लेशं, कार्ष्ण्यं.

COWARDLY, *a.* निर्वीरः-रा-रं, वीर्यहीनः-ना-नं, वीर्यरहितः-ता-तं,
कातरः-रा-रं, भीरुः-रु-रु, भीरुहृदयः-या-यं, बसुः-सु-सु, क्रीवः-
-वा-यं, वीरुपहीनः-ना-नं, शीर्यरहितः-ता-तं, अविक्रान्तः-ना-नं.

COWARDLY, *adv.* कापुरुषवत्, भीतवत्, क्रीववत्, सकातर्यं, सचक्रितं.

COWED, *p. p.* भीतः-ता-तं, चासितः-ता-तं, सन्वस्तः-स्ता-स्तं.

TO COWER, *v. n.* अघनततः-या-यं भू, प्रणतशरीरः-रा-रं भू, नताङ्गः-
-ङ्गी-ङ्गी भू, प्रङ्गीभू, उक्कुकासनं कृ.

COW-HERD, *s.* गोपः, गोपालः-लकः, गोरक्षकः, गोचारकः, अनुगवोनः,
आभीरः, वत्सीयः.

COW-HOUSE, *s.* गोश, गोगोश, गोस्थानकं, गोशाला-लः-लं, व्रजः, गोव्रजः,
गोगृहं, सन्धानिनी, गोकुलं.

COW-KEEPER, *s.* गोरक्षकः, गोपः, गोपालः-लकः, गवोश्वरः.

COWL, *s.* सन्यासिभिर्भूतं फणाकृति मस्तकाभरणं.

COW-PEN, *s.* व्रजः, गोव्रजः, गोश, गोस्थानं. See COW-HOUSE.

COWRIE, *s.* (Shell) काकिनी *f.*, कर्पहकः, वटः, वराटकः, हिरण्यं, हिरण्यं.

COWSLIP, *s.* वसन्तसमये यवसादिमये प्ररोही ओषधिभेदः.

COW'S-TONGUE, *s.* (A plant) गोत्रिहिका, गोत्रिह्या.

CONCOMB, *s.* दाम्भिकः, दम्भी *m.* (नं), गह्वी *m.* (नं), दूम्भः, आत्माभिमानो
m. (नं), दर्शनीयमानो *m.* (नं), आत्मछापी *m.* (नं).—(The plant)
मयूरप्रिया, मयूरवृक्षा, मयूरः, मयूरकः, वृक्षिशरः.

CONCOMBRY, *s.* दम्भः, गह्वः, दर्पः, दाम्भिकत्वं, दाम्भिता.

CONCOMICAL, *a.* दम्भी-भिनी-भि (नं), दाम्भिकः-की-कं, गह्वितः-ता-तं.

COY, *a.* (Modest) अग्रमत्यः-स्या-स्यं, लज्जान्वितः-ता-तं, सलज्जः-
-ज्जा-ज्जं, व्रीडितः-ता-तं, चिनीतः-ता-तं, सचयः-पा-पं, मन्दाक्षः-
-क्षी-क्षं, मन्दास्यः-स्यी-स्यं.—(Reserved, not accessible)
अत्यभापी-पिणी-पि (नं), परिमितकयः-चा-चं, दुर्धर्षः-धा-धं.

To COY, *v. n.* लज्ज (c. 6. लज्जते-यितुं), व्रीह (c. 4. व्रीहति, व्रीहितुं).
COVLY, *adv.* लज्जया, लज्जन्, सव्रीहं, सवपं, विनीतं.

COVNESS, *s.* लज्जा, व्रीहा, चपा, लज्जता, सव्रीहत्वं, लज्जावत्त्वं, चप्रागत्त्वं, विनीतता, मन्दाद्यं; मन्दास्यं, दुर्धर्षत्वं.

To COZEN, *v. a.* वञ्च in CAUS. (वञ्चयते-ति-यितुं), परिवञ्च, प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं), विप्रलभ, छल (c. 10. छलयति-यितुं).

COZENAGE, *s.* वञ्चनं, प्रतारणा, छलं-लनं, कपटः-टं, कूटः-टं.

COZENER, *s.* वञ्चकः, प्रतारकः, कितवः, कूटकः, कूटकारः.

CRAH, *s.* कुलीरः, ककैटः-टकः, तिथ्येग्यानः, वहिध्वरः, पाथोदप्रियः, वहिःकुदीचरः, जलपित्तः, अपत्यशत्रुः *m.*, बहुकः, षोडशाङ्गिः *m.*, मृत्युवृत्तिः *f.*, पङ्कवासः, कुरचिचः.

CRABBED, *a.* (Harsh, displeasing) शुक्रः-क्रा-कं, ककैशः-शा-शं, परुषः-या-यं, उग्रः-या-यं, निरुष्टः-रा-रं, कष्टः-हा-हं, व्यलीकः-का-कं, विरुद्धः-डा-डं.—(Peevish, morose) दुःशीलः-ला-लं, वामशीलः-ला-लं, नैकृतिकः-की-कं, प्रतीयः-पा-पं.—(Difficult, perplexing) विषमः-मा-मं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, निगूढार्थः-था-थं, अवाक्येयः-या-यं, सशत्यः-त्या-त्यं; 'crabbed or harsh speech,' ककैशवाक्यं, परुषवचनं, शुक्रं; 'a crabbed case,' सशत्योःथं.

CRABBEDLY, *adv.* ककैशं, सककैश्यं, निरुष्टं, वामशीलत्वात्, विषमं.

CRABBEDNESS, *s.* (Harshness) ककैश्यं, शुक्रता, परुष्यं, नैकृत्यं, उग्र्यं, व्यलीकता.—(Moroseness) दीःशील्यं, निकृतिः *f.*—(Difficulty) वैषम्यं, दुर्ज्ञेयत्वं, सशत्यत्वं.

CRACK, *s.* (Chink, breach) छिद्रं, रन्ध्रं, विलं, सन्धिः *m.*, भिन्नः *f.*, भङ्गः.—(A sudden disruption) स्फोटनं, स्फुटनं, भङ्गनं, भेदनं, विदारणं, खण्डनं.—(Sudden sound of any thing bursting) क्कणितं, स्फुटारः, ध्वनितं, आकस्मिकशब्दः; 'cracking the finger-joints,' अङ्गुलिस्फोटनं.

To CRACK, *v. a.* स्फुट in CAUS. (-स्फोटयति-यितुं), विट् in CAUS. (-दारयति-यितुं), भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं), भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेजुं), खण् (c. 10. खण्डयति-यितुं), छिद् (c. 10. छिद्रयति-यितुं); 'to crack the finger-joints,' अङ्गुलिभङ्गं कृ.

To CRACK, *v. n.* (Open in chinks) स्फुट् (c. 6. स्फुटति-यितुं), c. 1. स्फोटति-यितुं), भिद् in pass. (भिद्यते), भञ्ज् in pass. (भन्यते), विट् in pass. (-दोष्यते), विटल् (c. 1. -दलति-यितुं).—(Utter a sudden sound) अकस्मात् क्कण (c. 1. क्कणति-यितुं), सन् (c. 1. सनति-यितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-यितुं).—(Boast) विक्रप् (c. 1. -कप्यते-यितुं).

CRACK-BRAINED, *a.* चानूलः-ला-लं, उन्मत्तः-न्ना-नं, हतज्ञानः-ना-नं.

CRACKED, *p. p.* स्फोटितः-ता-तं, स्फुटितः-ता-तं, भिन्नः-चा-चं, भग्नः-गना-गनं, विदीर्षः-शी-थं, विदीर्षितः-ता-तं, विदीर्षीकृतः-ता-तं, विषद्वितः-ता-तं, छिद्रितः-ता-तं, दरितः-ता-तं, द्दरः-रा-रं.—(As sound) खरभग्नः-गना-गनं; 'a cracked note,' अपखरः, विसरः; 'a cracked voice,' काकखरः.—(Crazy) चानूलः-ला-लं, बुद्धि-विकलः-ला-लं.

CRACKER, *s.* (Boaster) दाम्भिकः, विक्रप्ती *m.* (न).—(A small packet filled with gunpowder, which, being ignited, explodes with a loud noise) आग्नेयचूर्णगर्भः क्षुद्रपुटो यो वह्निसम्यक्कान् महाशब्देन स्फुटति.

CRACK-HEMP OF CRACK-ROPE, *s.* पाशदशहोः, रज्जुपाशदशहोः, उड्डन्यानाहोः.

To CRACKLE, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति-यितुं), स्फुक्, पटपट (nom. पटपटायति), शकशक (nom. शकशकायति), खन् (c. 1. खनति-यितुं), रट् (c. 1. रटति-यितुं).

CRACKLING, *s.* स्फुकारः, स्फुकृतं, खनितं, पटपट शकशक इत्यादिशब्दाः.—(Of flame) रटितं, रटितः *f.*, सङ्करः, सङ्कारः.

CRACKNEL, *s.* अतिभङ्गुरो दृढपिण्डकभेदः.

CRADLE, *s.* शिशुखट्टा, शिशुदोला, दोलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं.

To CRADLE, *v. a.* दोलायां शी in CAUS. (शाययति-यितुं).—(Rock in cradle) प्रेक्षायाम् चारोय चल् in CAUS. (चालयति-यितुं).

CRAFT, *s.* (Manual art) शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (न), शिल्पिक, शिल्प-विद्या.—(Trade) व्यापारः, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः.—(Cunning) शाठ्यं, वैदग्ध्यं, पूषता, कपटः-टं, छलं, कीटित्यं.—(Skill) चातुर्यं, नैपुण्यं, कुशलता, दक्षता, हस्तकौशल्यं, सूक्ष्मता.—(A small vessel) क्षुद्रनीका.

CRAFTILY, *adv.* (Cunningly) सशाठ्यं, सवैदग्ध्यं, विदग्धं, छलेन, सकौ-टित्यं, पूषवत्, कितवत्.—(Skilfully) चतुरं, सकौशल्यं, सदास्यं.

CRAFTINESS, *s.* शठता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, वक्रता, चिन्तयता, कैतवं, कूटता.

CRAFTSMAN, *s.* शिल्पी *m.* (न), शिल्पकारः, कर्मकारः, व्यापारी *m.* (न).

CRAFTY, *a.* विदग्धः-ग्या-ग्यं, पूषः-षो-षं, वचकः-का-कं, चिन्तयः-द्या-द्यं, कुटिलः-ला-लं, शडः-डा-डं, छलनापरः-रा-रं, सव्याजः-ना-नं, विचक्षिपुः-पु-पु, चतुरः-रा-रं, केरयः-वा-वं, विसंवादी-दिनी-दि (न).

Crag, *s.* विषमं, शृङ्गं, कूटः-टं, शैलशिखरं, पक्षतशृङ्गं, यावा *m.* (न).

CRAGGED OR CRAGGY, *a.* विषमः-मा-मं, असमः-मा-मं, अत्यसमः-मा-मं, शृङ्गो-न्निष्णो-न्नि (न), शिखरो-रिणो-रि (न), कूटवान्-वती-यत् (न), शिलेयः-यी-यं.

CRAGGEDNESS OR CRAGGINES, *a.* वैषम्यं, विषमता, शिलेयत्वं, कूटवत्त्वं.

To CRAM, *v. a.* (Fill to excess) अत्यनं पृ in CAUS. (पूरयति-यितुं), आकीर्णीकृ, सघाप् (c. 1. -बाधते-यितुं).—(Satiety) अतिशयेन गृप् in CAUS. (तथेयति-यितुं), अतिभोजनं भोजनेन सन्नुप् in CAUS. (-तोषयति-यितुं), or अन्नं भुज् in CAUS. (भोजयति-यितुं), सौहिमं जन् in CAUS. (जनयति-यितुं).—(Thrust in by force) बलात् or प्रसव्य निविष् in CAUS. (-वेशयति-यितुं).

To CRAM, *v. n.* (Eat beyond satiety) अतिभुज् भुज् (c. 7. भुङ्के, भोङ्कु) or भोजनेन आत्मानं पृ in CAUS. (पूरयति-यितुं).

CRAMMED, *p. p.* सङ्कीर्णः-शी-थं, आकीर्णः-शी-थं, सङ्कुलः-ला-लं; 'with food,' अतिभुजः-मा-मं, मुहितः-ता-तं; 'with people,' बहुजनाकीर्णः-शी-थं.

CRAMP, *s.* (Spasm, numbness) आकर्षः, अङ्गाकर्षः, आघोषकः, शूलं, अङ्गग्रहः, अपतन्त्रकः, अपतानकः, सत्तमः, विष्टमः, त्वक्कुम्भिः *f.*—(Obstruction, contraction) सत्तमनं, प्रतिरोधः, अवरोधः, संरोधः, प्रतिबन्धः, संवृत्तिः *f.*, संघोषः, सङ्कोचः.—(Piece of iron to join two bodies) द्रव्यद्वयसम्बन्धनायं कीलः, लोहबन्धनी.

To CRAMP, *v. a.* (Pain with cramps) अङ्गम् आकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुते), अङ्गग्रहं कृ, अङ्गशूलं कृ, अङ्गसत्तमं कृ, त्वक्कुम्भिं जन् in CAUS. (जनयति-यितुं).—(Contract, obstruct) सङ्कुप् (c. 1. -कोचति-यितुं), सघाप् (c. 1. -बाधते-यितुं), सत्तमं (c. 9. सत्तमति, सत्तमिन् or CAUS. सत्तमयति-यितुं), प्रतिरूपं (c. 7. -रूपद्वि-रोद्धुं), निरूपं, संरूपं; प्रतिबन्धं (c. 9. बध्नाति-यितुं).—(Fasten with a cramp) कीलं (c. 10. कीलयति-यितुं), लोहकीलेन सत्तमं.

CRAMPED, *p. p.* सघापः-या-यं, निरुद्धः-डा-डं, सङ्कुटः-डा-डं, संवृत्तः-ता-तं, क्लिष्टः-हा-हं, कष्टः-हा-हं, बाधितः-ता-तं; 'we are much cramped in this house,' अस्मिन् गृहे महत् कष्टम् अस्माकं जायते.

CRAMP-FISH, *s.* विदेशीयमस्यभेदो यस्य स्पृशात् करसुभिः सम्यच्छते.

CRAMP-IRON, *s.* लोहबन्धनी, लोहग्रहणी, लोहकीलः, कीलः, बन्धनकीलः.

CRANE, *s.* वक्रः, सारसः, जलरङ्गः, दीर्घमङ्गः, कुङ्कुमः, कलाकुसुमः, निशितः, कङ्कः, शुक्रवायसः; 'Numidian crane, करदुः *m.*, ककैदुः *m.*, करेदुः, ककैरेदुः.—(Machine for lifting weights) भारोद्धरणयन्त्रं, भारोन्नोलनयन्त्रं, भारोद्धहनयन्त्रं.—(A crooked pipe) वक्रः, वक्रनासः *f.*

CRANIAL, *a.* कापालः-ली-लं, कापालिकः-की-कं.

CRANIUM, *s.* कपालः-लं, कर्पूरः, शिरोस्थि *n.*, करोटः-टी, मस्तकः-कं, शीर्षिकं, मुखः-खं.

CRANK, *s.* (The end of an iron axle bent in the form of an elbow) जलोन्नोलनादिहेतोर् अरनिरूपेण भग्नं लोहदण्डाय.—(A winding passage) वक्रमार्गः.—(Ambiguous expression) वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं.

CRANK, *a.* (As a ship) सङ्क्राकाः-रा-रं, परिवर्त्तनशीलः-ला-लं.

CRANKNESS, *s.* नाविकभाषायां सङ्क्राकात्वात् परिवर्त्तनशीलता.

CRANNIED *a.* छिद्रितः-ता-तं, छिद्रपूर्णः-छी-छं, रन्ध्रवान्-यती-यत् (तृ).

CRANNY, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, भित्तिः *f.*, भङ्गः, सन्धिः *m.*, भेदः, दरौ, टङ्कः.

CRAPE, *s.* बन्धुजनमरणकाले शोकमूचकं नीलवामः *n.* (स्), नीलवर्णो विरलपटः, कृष्णवस्त्रं, कालाशीचे भूतं नीलाघरं.

CRAPULENCE, *s.* मदात्म्यः, मदातङ्कः, अतिशयमद्यपानना शिरोवेदना or विषमिया or वमनेच्छा.

CRAPULOUS, *a.* मदात्म्ययुक्तः-स्त्रा-स्त्रं, मदातङ्कप्रीडितः-ता-तं.

To CRASH, *v. n.* कम्पका (nom. कम्पकायते), कम्पका कम्पन् इत्यादिशब्दान् कृ, सन् (c. 1. सन्नति-यितुं), ध्वन् (c. 1. ध्वनति-यितुं), कोलाहलं कृ.

To CRASH, *v. a.* भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), निभङ्ग, स्रवभङ्ग, प्रभङ्ग, भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेङ्कुं), निर्भिद्; मृद् (c. 9. मृष्टाति, मर्दितुं), पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं).

CRASH, *s.* कम्पका, कम्पत्कारः, सन्नतिः, ध्वनितं, कोलाहलः, कालकीलः, कः.

CRASS, *a.* स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं, असूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं.

CRASSITUDE, *s.* स्थूलता, स्थूल्यं, घनता, सान्द्रता, असूक्ष्मत्वं.

CRASTINATION, *s.* कालयापनं, कालक्षेपः, विलम्बः.

CRASTINE, *a.* घृष्टनः-नी-नं, घृष्ट्यः-स्या-स्यं, शीघ्रस्तिकः-की-कं.

CRATCH, *s.* गवातनी, द्रोणिः *f.*-णी, गवातनाधारः, तृणाधारः.

CRAVAT, *s.* योवावेष्टनं, गलावेष्टनं, गलपत्रं, योवाब्दादनं, येष्यकं, योवाभरणं.

To CRAVE, *v. a.* (Entreat) प्रार्थ (c. 10. -अर्थयते-ति-यितुं), अभ्यर्थं, सम्प्रार्थं; याच (c. 1. याचति-यितुं), अभियाच, प्रयाच, सम्प्रयाच; यिनयेन प्रार्थे; 'to crave indulgence,' प्रसद in caus. (-सादयते-यितुं).—(Long for) अत्यन्तं अभिलष (c. 1. -लपति-यितुं) or अभिवाम् (c. 1. -याम्पति-यितुं) or लम् in des. (लिप्यते-यितुं), भुज in des. (बुभुषति-ते-यितुं), तृप् (c. 4. तृप्यति, तर्पितुं).

CRAVEN, *s.* कापुरुषः, कातरः, हतकः, क्रोवः, भोरुः, निर्धैरः.

CRAVING, *s.* अतिमृहा, अतिशयशब्दा, अतिकांक्षा, अभिलाषः, अभि-कांक्षा, लालसा, उत्पन्ना, कौतूहलं, शोभुक्त्वं, तृणा, तृषा; 'for food,' अन्नलिप्सा, बुभुक्षा, अतिशुधा, गृध्रता; 'for drink,' पिपासा.

To CRAWCH, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), दन्तः पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं).

CRAW, *s.* पथिणां जडरः or उदरं or उपजडरः or पृष्ठजडरः, पक्षाशयः.

CRAWFISH or CRAYFISH, *s.* नादेयककटः, नादेयकुलीरः, कर्कटजातीयो नादेयमत्स्यः.

CRAWL, *s.* गुमिः *f.*, पोतोदरं, नौकागुमिः, नौकोदरं, नौकृषः.

To CRAWL, *v. n.* मृष (c. 1. सपेति, स्रष्टुं), विमृष, उपमृष, प्रमृष, चुप् (c. 1. चोपति-यितुं), उरसा गम् (c. 1. गम्पति, गम्पुं), उरोगमनं कृ, कौटवद् गम्, कन्दं प्रस् (c. 1. -सरति-स्रष्टुं), मन्दगत्या चल (c. 1. चलति

-लितुं), रिङ्ग (c. 1. रिङ्गति-ङ्गितुं).

CRAWLER, *s.* सरो म. -पिणो *f.* (नृ), विसयी *m.* (नृ), उरोगामी *m.* (नृ).

CRAYON, *s.* वस्त्रिका, चित्रवस्त्रिका, ईषिका, तूलिका, लेख्यवर्णिका; 'crayon-box,' वस्त्रिकाकरडकः.

To CRAZE, *v. a.* (Break) सख् (c. 10. सखयति-यितुं), भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), जञ्जरीकृ.—(Pulverise) चूर्ण (c. 10. चूर्णयति-यितुं), क्षोदीकृ.—(Impair the intellect) वातुलीकृ, मूह in caus. (मोहयति-यितुं).

CRAZINESS or CRAZEDNESS, *s.* (Of intellect) बुद्धिविकृत्यं, वातुलता.—(Weakness) दीर्घत्वं, जीर्णो *f.*, जीर्णता; 'as of a house,' जञ्जरीकृतं.

CRAZY, *a.* (Shattered in mind, mad) वातुलः-ला-लं, वातुलः-ला-लं, मूढधीः-धी-धि, बुद्धिविकलः-ला-लं, विकलानः-करणः-शा-यं, भङ्गबुद्धिः-द्धिः-द्धि, हतशानः-ना-नं, उन्मादवान्-वती-वत् (तृ), उन्मत्तः-त्ता-तं, सोन्मादः-दा-दं, अपथ्यस्तः-स्त्रा-स्त्रं, विमनाः-ना-नः (सृ), उत्सिक्कनः-ना-नः (सृ).—(Broken, shattered) जञ्जरीकृतः-रा-रं, जञ्जरीकः-का-कं, जीर्णो-णी-णीं; 'a crazy house,' जञ्जरीगृहं, जीर्णगृहं.

To CREAK, *v. n.* विरु (c. 2. -रोति-रयितुं), कर्कशं शब्दं (nom. शब्दायते).

CREAKING, *s.* (Of a door) कपाटोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धिचीकृतं.

CREAM, *s.* शर, क्षीरशरः, दुग्धफेनं, दुग्धतालीयं, क्षीरजं, किलादः-टी, शाकैकः, शाकेरः, कुचिका, सारः, सरः, सन्नानिका.—(The best part or essence of any thing) सार, तात्विकं, उत्तमांशः.

To CREAM, *v. n.* शरं बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Froth) फेन (nom. फेनायते).

To CREAM, *v. a.* (Skim milk) दुग्धफेनम् उद्धृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), क्षीरशरम् अपनो (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Take the best part) सारम् उद्धृ.

CREAMY, *a.* शरमयः-यी-यं, क्षीरफेणयुक्तः-क्ता-कं, शरोपमः-मा-मं.

CREASE, *s.* कम्पौ, जम्बिका, जम्बिकिह्रतं, पुटचिह्रं, पल्लभङ्गः, चटिः *f.*, व्याघर्त्तनं.

To CREASE, *v. a.* पुटकरणेन चिह्रं (c. 10. चिह्रयति-यितुं), चूर्ण (c. 10. चूर्णयति-यितुं).

To CREASE, *v. n.* जम्बिकां बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कूर्ण (c. 10. कूर्णयते-यितुं).

CREASED, *p. p.* जम्बिकिह्रतः-ता-तं, कृशितः-ता-तं.

To CREATE, *v. a.* (Call into being) मृज् (c. 6. मृजति, स्रष्टुं), विमृज्; जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विजन्, सन्नन्; उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), उपपद्, सम्पद्; निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोति, c. 4. -मायते-मातुं), साध (c. 10. साधयति-यितुं), तन् (c. 8. तनोति-यितुं), कृ, स्रष्टु, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Produce by invention) कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), सङ्कूप, सम्प्रकूप, परिकूप, रच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Invest with new rank) नवपदे नियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्कुं) or अभिविष् (c. 6. -विष्ति-यितुं).

CREATED, *p. p.* मूहः-ष्ट-ष्टं, जनितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, उत्पन्नः-न्ना-न्नं, निर्मितः-ता-तं, साधितः-ता-तं, कारितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, सम्प्रकल्पितः-ता-तं, विहितः-ता-तं; 'a created thing,' भूतं; 'all created things,' स्रष्टव्यभूतानि *m. pl.*, चेतनाचेतनं.

CREATION, *s.* स्रष्टव्यं, सृष्टिः *f.*, उत्पादनं, जननं, निर्माणां, उत्पादः *f.*, सगः, निसर्गः, भावनः; 'creation of the world,' जगत्सृष्टिः *f.*—(Invention) कल्पना-नं, कृतिः *f.*, परिकल्पनं, कल्पनासृष्टिः *f.*, भावना; 'creation of the mind,' मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'creation of one's own brain,' स्वकृष्णकल्पितं + (Any thing

produced) उत्पन्नं, भूतं.—(The things created, the universe) सगः, जगत्सर्वं, जगत्समग्रं, विश्वजगत् *n.*, चराचरं, विश्वं, सङ्गृहीतानि *n. pl.*, कल्पः.—(Investing with new rank) नवपदे नियोजनं or अभिवर्धनं.

CREATIVE, *a.* उत्पादकः-का-कं, सृष्टिकरणः-या-यं, जनकः-निका-कं, कारकः-रिका-कं, निमित्तशाली-लिनी-लि(न्), विधायी-यिनी-यि(न्).

CREATOR, *s.* स्रष्टा *m.* (इ), जनकः, उत्पादकः, धाता *m.* (तृ), विधाता *m.* (तृ), सृष्टृ *m.* (जृ), सृष्टिकर्ता *m.* (कृ), भावनः.—(Of the world) जगत्कर्ता *m.* (कृ), जगत्स्रष्टा *m.* (इ), विश्वसृष्टृ *m.* (जृ), विश्वविधायी *m.* (नृ), विश्वकृत्, विश्वस्रष्टा *m.* (इ), लोककृत् *m.*

CREATURE, *s.* (Being created) भूतं, सृष्टं, सृष्टिः *f.*, उत्पन्नं.—(Animal) जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), जीवी *m.* (नृ), जरीरी *m.* (नृ), देही *m.* (नृ), चेतनः, जन्मी *m.* (नृ); 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवन्तः *m. pl.*, जन्तवः *m. pl.*, प्रजातः *f. pl.*—(A word of contempt for a human being) तपस्वी *m.* (नृ), मात्स्यः, कृपणः.—(A word of tenderness) वत्सः-वत्सा, प्रियः-या.—A person who owes his fortune to another) छात्रितः, उपजीवी *m.* (नृ), कार्पेटः, भाक्तिकः.

CREDENCE, *s.* प्रत्ययः, विश्वासः; अज्ञा, विश्रम्भः, भक्तिः *f.*—(That which gives a claim to credit) प्रमाणं; 'author worthy of credence,' प्रामाणिकः, प्रमाणं; 'to give credence,' प्रती (c. 2. प्रत्येति-न्तु).

CREDENDA, *s.* धर्मेविषये वस्तुनाम् अवश्यश्रद्धेयानां विश्वानं.

CREDENT, *a.* अश्रद्धानः-ना-ने, विश्वासी-सिनी-सि(न्), प्रत्ययी-यिनी-यि(न्).

CREDENTIALS, *s.* विश्वासपत्रं, अभिज्ञानपत्रं, प्रत्ययपत्रं, प्रत्ययकारिणी.

CREDIBILITY, *s.* श्रद्धेयता, विश्वास्थ्यं, विश्वासपात्रता, प्रामाणिक्यं.

CREDIBLE, *a.* विश्वास्यः-स्या-स्यं, श्रद्धेयः-या-यं, प्रामाणिकः-की-कं.

CREDIBLY, *adv.* यथा विश्वासः क्रियते तथा, समामास्यं, प्रामाणिक्यत्.

CREDIT, *s.* (Belief) प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, अज्ञा, भक्तिः *f.*; 'worthy of credit,' विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः.—(Reputation) मानं, सम्मानं, मान्यत्वं, आदरः, पूजा, यज्ञः *n.* (स्), कीर्तिः *f.*, स्यातिः *f.*—(Trust between buyer and seller) कालिका, क्रेतृविश्रेयोर् मध्ये क्रेता दुष्य-हयात् प्रभृति मूल्यदानं यावद् विश्वासः, मूल्यदाने विलसः or अपेक्षा; 'buying on credit,' उच्चारः.—(Authority) प्रमाणं, प्रामाण्यं, श्रद्धेयता, प्रभावः, गौरवं.

To CREDIT, *v. a.* प्रती (c. 2. प्रत्येति-न्तु), विश्रम्भ (c. 2. -म्वसिति-न्तु), सममिति मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), अज्ञा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रत्ययीकृ, विश्वासं कृ.—(Admit as proof) प्रमाणीकृ.

CREDITABLE, *a.* मान्यः-न्या-न्यं, सम्मान्यः-न्या-न्यं, स्याद्यः-ध्या-ध्वं.

प्रशंसनीयः-या-यं, पूज्यः-ज्या-ज्यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, कीर्तिकरः-री-रं.

CREDITABLENESS, *s.* मान्यता, सम्मान्यता, पूज्यत्वं, स्याध्यत्वं, ख्यातिः *f.*

CREDITABLY, *adv.* स्याध्यप्रकारेण, प्रशस्तं, पूज्यवत्, समानं.

CREDITED, *p. p.* प्रमाणीकृतः-ता-तं, विश्रम्भः-स्ता-स्तं, प्रतीतः-ता-तं.

CREDITOR, *s.* उन्नयोः-शिकः-श्री *m.* (नृ), धनाधी *m.* (नृ), धनी *m.* (नृ), धनिकः, धनेयी *m.* (नृ).

CREDULITY, *s.* प्रत्ययशीलता, विश्वासशीलता, अज्ञालता, अविचकं, अश्रद्धाना.

CREDULOUS, *a.* प्रत्ययी-यिनी-यि (नृ), प्रत्ययशीलः-ला-लं, विश्वासी-सिनी-सि (नृ), विश्वासशीलः-ला-लं, विश्रम्भप्रयः-या-यं, अज्ञालः-लुः-लुः, अज्ञानयः-यी-यं, अविचकं-किणी-किं (नृ), अश्रद्धानशीलः-ला-लं, उदारः-रा-रं.

CREED, *s.* (Form of articles of religious belief) धर्मेविषये वस्तुनाम् अवश्यश्रद्धेयानां विश्वानं.—(Tenet) मतं.

CREEK, *s.* वक्रः, समुद्रवक्रः, खलः, पुटभेदः, वक्रः, भङ्गः, भङ्गुरः, सातं.

CREEKY, *a.* बाहुः-ह्वी-ह्वं, वक्रवान्-यती-यत् (तृ), वक्रः-क्या-कं, वक्रः-क्रा-क्रं, भङ्गुरः-रा-रं.

To CREEP, *v. n.* सृप (c. 1. सपेति, सपुं), उपसृप, विमृप, संसृप, प्रसृप; सुप (c. 1. सोपति-पितुं), उरसा चल (c. 1. चलति-लितुं), उरोगमनं कृ, कीटवद् गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मन्दगत्या चल, मन्दं मन्दं सु (c. 1. सरति, सपुं) or प्रसृ or विमृ, रिङ्ग (c. 1. रिङ्गति-ङ्गितुं); 'the work creeps on,' कर्मे प्रसपेति.

CREEPER, *s.* (Plant) लता, वल्ली *f.*, गुल्मिनी *f.*, लताप्रतानिनी, वृक्षा-दिरुहः. व्रततिः *f.*, वीरुद् (पृ), चलपः, खेदिनी, प्रतानी, प्रतानः, चतिरसा.—(Insect) उरोगामी *m.* (नृ), सपेयी *m.* (नृ), विसपेयी *m.*

CREEPING, *s.* सपेः-पेयं, संसपेः, विसपेः, रिङ्गणं. *Part. a.* सपेयी-पिणी-पिं (नृ), or विसपेयी, प्रसारो-रिणी-रि (नृ) or विसारो, विमृत्वरः-रा-रं.

CREEPINGLY, *adv.* मन्दगत्या, मन्दं मन्दं, सपेयवत्, कीटयत्.

CREMATION, *s.* दाहः-हनं, दहनं, श्रापः, अग्निमात्करणं, वितारोपणं.

CREOLE or CREOLIAN, *s.* प्रदेशवासिनः सुतः or प्रभूतः.

To CREPITATE, *v. n.* स्फुकृ, पटपट (nom. पटपटायति), रट् (c. 1. रटति-टितुं), खन् (c. 1. खनति-नितुं), पट् (c. 1. पटते-टितुं), शृप् (c. 10. शृष्यति-यितुं).

CREPITATION, *s.* स्फुकारः, स्फुकृतं, खनितं, रटितं, रिटिः *f.*, पटं, गुदरघः.

CREPUSCULE, *s.* सन्ध्या, सन्ध्याकालः-लं, सन्ध्यासमयः, विकालः-लकः, अहोदयकालः; 'morning crepuscule,' पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, दिवसमुखः, 'evening crepuscule,' परसन्ध्या, पश्चिमसन्ध्या, रजनीमुखः, दिनावसानं.

CREPUSCULOUS, *a.* सान्ध्यः-न्ध्य-न्ध्यं, वैकालिकः-की-कं, प्रादोपिकः-की-कं.

CRESCENT, *s.* अर्द्धचन्द्रः, चन्द्रार्द्धं, अर्द्धलुः *m.*, इन्दुदलः, अर्धचन्द्रः.

CRESCENT, *a.* अर्द्धचन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चन्द्रार्द्धाकृतिः-तिः-ति, चन्द्रार्द्धः-द्धा-द्धं.—(Increasing) पङ्केमानः-ना-नं, यद्धी-द्धिनी-द्धि (नृ).

CRESS, *s.* (An herb) कच्छभूमिरुहः शाकप्रभेदः.

CRESSET, *s.* चाकाशदीपः, उन्नतभागे स्थापिता दीप्तिः or उत्कल.

CREST, *s.* (On the head) चूडा, शिखा, मुकुटं, किरीटः, शिखरः-रं, शेखरः, मोलिः *m. f.*, अवतंसः, कोटोरः.—(Of a cock, &c.) चूडा, शिखा.—(Of a mountain) नगमूढा *m.* (नृ); 'crest-geat,' चूडामणिः *m.*, शिरोरत्नं.

CRESTED, *a.* शिखी-खिनी-खि (नृ), शिखरी-रिणी-रि (नृ), शिखाधरः-रा-रं, किरीटी-दिनी-दि (नृ), किरीटधारी-रिणी-रि (नृ), चूडायान्-यती-यत् (तृ), चूडालः-ला-लं, चौडः-डी-डं, शेखरितः-ता-तं, अवतंसितः-ता-तं.

CREST-FALLEN, *a.* भग्नदण्डः-धा-धं, क्षात्रगद्देः-द्धा-ध्वं, भग्नमानः-ना-नं, विपयः-खा-खं, हतोमाः-जा-जः (स्), दीनमनस्कः-स्ता-स्तं, खिन्नः-चा-चं.

CRETACEOUS, *a.* कठिनीमयः-यी-यं, कठिनीसमूहः-ष्टा-ष्टं, घेतधातुपूर्णः-णी-णीं.

GREIVE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, विषरं, पिलं, सन्धिः *m.*, भित्तिः *f.*, भङ्गः, दरौ, गर्भः.

CREW, *s.* (Of a ship) पोतवाहाः *m. pl.*, नौकाबन्दाः *m. pl.*, नाविकाः *m. pl.*, पोतीयलोकाः *m. pl.*, नौस्थाः *m. pl.*, नियामकाः *m. pl.*—(A company of people) जनसमूहः, जनसंसर्गः, गणः, सङ्घः, मखलं.

CREWEL, *s.* सौख्यसूत्रकोपः, कोषस्थम् ऊर्णामूर्ध्वं.

CRIB, *s.* (Rack of a stable) गवादनी, नृणाधारः, द्रोणिः *f.*, शी.—(Stall of an ox) गोष्ठं, गोस्थानं, व्रजः, गोगृहं.—(Infant's bed)

शिशुलया.—(Cottage) कुटिः-टी-टीरः.

CRIBBAGE, *s.* कृत्रिज्जातिका धृतपत्रक्रीडा.

CRIBBLE, *s.* चालनी-नं, धान्यचालनी, तितउः *m.*-उ *n.*, शोधनी.

CRIBRATION, *s.* चालनं, शोधनं, तितउचालनं.

CRICK, *s.* (Noise of a door) कषादोद्घाटनात् कर्कशशब्दः, द्वारसन्धि-
चोत्कारः.—(In the neck) मन्थालम्भः.

CRICKET, *s.* (Insect) क्रिकेटिका, चोरी, चोरिका, क्रीरुका, क्रिरी,
वधेकरी, भड्डिका, भड्डारी-रिका.—(Game with bat and ball)
गुलिकाक्रीडा.

CRIER, *s.* घोषकः, व्यापकः, प्रकाशकः, घोषणाकृत्, अर्दिकः.

CRIM. CON., *s.* प्रतिषिद्धस्त्रीपुरुषालापः.

CRIME, *s.* अपराधः, पापं, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नं), पापकर्म,
कल्मषं, कलुषं, दुरितं, दुरिष्टं, स्वनः *n.* (स्), चागः *n.* (स्), अर्थ,
अन्यायः, मनुः *m.*, कल्मः; 'a heinous crime,' महापातकं.

CRIMINAL, *a.* अपराधी-पिनी-धि (नं), अपराधः-डा-डं, सापराधः-धा-धं,
कृतापराधः-धा-धं, पातकी-किनी-कि (नं), पापी-पिनी-पि (नं),
पापवान्-वतो-वत् (नं), पापकर्म-स्मा-स्मे (नं), दोषी-विणी-धि
(नं), सदोषः-पा-पं, दोषवान्-वतो-वत् (नं), दुष्कृती-तिनी-ति (नं),
कृतागाः-गा-गः (स्), अन्यायी-यिनी-यि (नं), स्वनस्त्री-स्विनी-स्वि
(नं), अभिपन्नः-ज्ञा-ज्ञं; 'criminal law,' दण्डविधिः *m.*

CRIMINAL, *s.* पापी *m.* (नं), पातकी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराधा
m. (नं), महापातकी *m.* (नं), दण्ड्यः, बन्धुः, दोषयस्तः, प्रामदोषः.

CRIMINALLY, *adv.* सापराधं, सापापं, सदोषं, सपातकं, अन्यायं, दुर्जेनवत्;
'according to criminal law,' दण्डविधिवत्.

CRIMINALITY, *s.* अपराधिता-त्वं, सापराधता, पापित्वं, सापापता, सदोषत्वं,
प्रत्ययागः.

CRIMINATED, *p. p.* अपराधितः-ता-तं, अभियुक्तः-क्ता-क्तं, अभिशस्तः-स्ता-स्तं.

CRIMINATION, *s.* अभियोगः, दोषारोपः-पणं, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः,
अभिज्ञमनं, अपवादः.

CRIMINATORY, *a.* अपवादकः-का-कं, अभिज्ञसकः-का-कं, कलङ्ककरः-रो-रं.

CRIMP, *a.* (Brittle, crisp) भङ्गुरः-रा-रं, भिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-
मा-मं, असिधिलः-ला-लं, सिधिलितः-रा-रं.—(Inconsistent)
असङ्गतः-ता-तं, विरुद्धः-डा-डं.

To CRIMP, *v. a.* (As fish) मत्स्यान् सद्यो जलोद्गतान् नानाछेदैर् अङ्गु-
(c. 10. अङ्गुयति-यितुं) येन मांसं शिथिलं न भवति.

CRIMPLE, *v. a.* सङ्कुचं (c. 1. कुचति-चितुं), कुञ्चं (c. 1. कुचति-चितुं),
चण (c. 10. चणयति-यितुं), पुटं (c. 10. पुटयति-यितुं), पुटोक्, सङ्कुटोक्,
सतरङ्ग-ङ्गा-ङ्गं कृ.

To CRIMSON, *v. a.* शोण (nom. शोणयति-यितुं), लोहित (nom. लोहि-
तायति-यितुं), अरुण (nom. अरुणयति-यितुं), शोणीकृ, अरुणीकृ.

CRIMSON, *s.* शोणः, शोणिमा *m.* (नं), लोहितः, रक्त, रक्ता *m.* (नं),
अरुणिमा *m.* (नं), कोकनदञ्जविः *m.*

CRIMSON, *a.* शोणः-शा-शं, शोणितः-ता-तं, रक्तः-क्ता-क्तं, रक्तवर्णः-
-शा-शं, मुरक्तः-क्ता-क्तं, अरुणः-शा-शं, घनारुणः-शा-शं, लोहितः-
-ता-तं, रोहितः-ता-तं.

CRIMSONED, *p. p.* अरुणितः-ता-तं, पाटलितः-ता-तं, सिन्दूरितः-ता-तं.

CRINGE, *s.* सङ्कोचः, बलिः *f.*, लहरी, अक्षयिः *m.*, मनोलील्यं.

CRINGE, CRINGING, *s.* प्रणामः, अष्टाङ्गपातः, अष्टाङ्गप्रणामः, अञ्जलिकर्म *n.*
(नं), असादरः, लालनं, बाहुः *m.*, एकान्तमस्कारः.

To CRINGE, *v. n.* साष्टाङ्गपातं प्रणमं (c. 1. खनति-खन्तुं), अञ्जलिं कृ,
एकान्तो नमस्कृ, एकान्तादरं कृ, ललं (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्-
(c. 10. सान्त्तयति-यितुं).

CRINICEROUS, *a.* रोमवान्-वती-वत् (नं), प्रधुरलोमा-मा-मं (नं).

To CRINKLE, *v. a.* अम्भिरूपेण व्यापृत् (c. 1. वञ्चते-ञ्चिंतुं), पुटोभू, भङ्गुरीभू.

CRINKLE, *s.* बलिः *f.*, पुटः, भङ्गः, अम्भिका, व्यावर्जनं, व्यावर्जः.

CRIPPLE, *s.* of *a.* सङ्घः-ज्ञा-ज्ञं, पङ्गुः-ङ्गु-ङ्गु, विकलाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं,
पादविकलः-ला-लं, अङ्गहीनः-ना-नं, अपाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अङ्गः-ङ्गी-ङ्गं,
गतिविकलः-ला-लं, विकलगतिः-ति-ति, गतिहीनः-ना-नं, वक्त्रः-
पङ्गुवः, कुणिः *m.*, श्रोणः.—(One who moves about in a chair)
पङ्कसपी *m.* (नं).

To CRIPPLE, *v. a.* विकलं (nom. विकलयति-यितुं), विकलीकृ, अङ्गीकृ,
अपाङ्गीकृ.

CRIPPLED, *p. p.* विकलीकृतः-ता-तं, न्यूनाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, हीनाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं,
गतिशक्तिरहितः-ता-तं, हस्तपादादिशक्तिवञ्चितः-ता-तं.

CRIPPLENESS, *s.* सङ्घत्वं, पङ्गुता, गतिवैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गता.

CRISIS, *s.* (Of a disease) रोगापथिर् यत्प्रभृति रोगाक्षी मरणं वा स्वास्थ्यं
वा याति, व्याधिसीमा.—(Of any affair) लग्नं, शुभाशुभलग्नं, निर्द्वैहणं,
काव्यनिर्द्वैहणक्षणः, परिवर्त्तनक्षणः, विकल्पक्षणः, सन्देहसमयः, शेषा-
वस्था, समयः, तत्कालः.

CRISP, *a.* (Curled, indented) कुञ्चितः-ता-तं, भङ्गुरः-रा-रं, बन्धुरः-
रा-रं.—(Brittle) भङ्गुरः-रा-रं, भिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-मा-मं.

To CRISP, *v. a.* केशान् कुञ्चं (c. 1. कुचति-चितुं) or साकुञ्चं, अलकान्
रुक् (c. 10. रचयति-यितुं), भङ्गुरीकृ, बन्धुरीकृ.

CRISPATION, *s.* कुञ्चनं, साकुञ्चनं, केशकुञ्चनं, अलकाकुञ्चनं, अलकरचना.

CRISPING-IRON OF CRISPING-PIN, *s.* केशाकुञ्चनयन्त्रं, अलकरचनायं
लोहकोलः.

CRISPNESS, *s.* (Curledness) साकुञ्चितत्वं.—(Brittleness) भङ्गुरता, भिदुरत्वं.

CRISS-CROSS ROW, *s.* वर्णमाला, व्याकरणारम्भः, चारम्भः, प्रारम्भः.

CRITERION, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, अङ्गनं, आकषः, निकषः, कषः,
अभिज्ञानं, संज्ञा, अवगतिः *f.*, लाञ्छनं.

CRITIC, *s.* (Judge of writings, &c.) गुणज्ञः, गुणगुणज्ञः, गुणग्राही *m.*
(नं), गुणदोषपरीक्षकः, गुणदोषनिरूपकः, विशः, अभिज्ञः, तन्त्रः, तद्विद्
m.—(A censor) दोषग्राही *m.* (नं), छिद्रान्वेषी *m.* (नं), वाक्प्रसङ्गकः,
वितण्डकः.

CRITICAL, *a.* (Of judicious taste) गुणदोषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, गुणदोषग्राही-
-हिणी-हि (नं).—(Relating to criticism) गुणपरीक्षकः-का-कं,
वितण्डकी-खिडनी-खिड (नं).—(Censorious) दोषदर्शी-शिशनी-शिशनी (नं),
छिद्रानुसारो-रिणी-रि (नं).—(Relating to a crisis, decisive)
तात्कालिकः-को-कं, निर्द्वैहणः-शा-शं; 'the critical time,'
निर्द्वैहणकालः.—(Dangerous, dubious) सन्देहः-ग्धा-ग्धं, सांशयिकः-
-को-कं, वैकल्पिकः-को-कं.

CRITICALLY, *adv.* (In a critical or censorious manner) गुणज्ञवत्,
गुणदोषपरीक्षया, सवितण्डः.—(At the exact point of time) तत्काले,
तदानीमेव, तत्स्थानादेव.

To CRITICISE, *v. a.* गुणदोषान् परीक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), or निरूप्
(c. 10. रूपयति-यितुं), वितण्ड् (c. 1. तण्डते-ण्डितुं), वाक्प्रसङ्गं (c. 10. प्रसङ्गयति-यितुं), छिद्राणि or दोषान् अन्विष् (c. 1. इष्यति-रिष्यितुं),
CRITICISM, CRITIQUE, *s.* गुणदोषपरीक्षा, गुणविज्ञानं, गुणगुणज्ञानं,
गुणदोषनिरूपणविद्या, वाक्प्रसङ्गनं, दोषानुसन्धानं, छिद्रान्वेषः, वितण्डा,
वितण्डावादः.

To CROAK, *v. n.* (As a crow) के (c. 1. कायति, कातुं), द्रांश् (c. 1. द्रांश्ति-क्षितुं), क्रांश् (c. 1. क्रांश्ति-क्षितुं), or द्रांश् or द्रांश्च; का
शब्दं कृ.—(As a frog) भेकनादं कृ, भेकवद् रु (c. 2. रीति, रचितुं).
—(Make a harsh sound) विरु, रद् (c. 1. रटति-रिटुं), कर्कशशब्दं कृ.

CROAKING OF CROAK, *s.* भेकनादः, काकारावः, ध्वांश्कारावः, काशब्दः, कर्कशनादः.

CROCEOUS, *a.* कौटुम्भः-मी-मी, कृष्णारक्तः-क्ता-क्तं, गौट-रा-रो-रं.

CROCK, *s.* मृदाखंड, मृदापत्रं, मृदाजननं, मृत्तिकापात्रं, मृत्तमयभासः.

CROCKERY, *s.* कौलालकं, मृदाखानि *n. pl.*, मृत्तमयभासधानि, भास्त्रिकं.

CROCODILE, *s.* नम्रः, कुम्भीरः, आलास्यः, महामुखः, द्विभागतिः *m.*, अस्तिदन्तः, जलशूकरः, जलहस्ती *m.* (न).

CROCUS, *s.* वसन्तोद्भवः पीतपुष्पं चोपधिभेदः.

CROFT, *s.* वाटः, वाटिका, वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*

CRUSADE OR CRUSADE, *s.* युद्धः, प्रयुद्धरणार्थं स्त्रीश्रीयानां यावन्तः सह युद्धं, स्त्रीधर्मपिपये आस्तिकानां पापघ्नैः सह युद्धं.

CRUISES, *s. pl.* कृशध्वजा योधाः *m. pl.*, स्त्रीश्रीयधर्मार्थं योद्धारः *m. pl.*, कृशलाभनाः कार्पेटिकाः, कृशलिङ्गास्तौ तोषेसेविनः *m. pl.*

CRONE, *s.* बुद्धा स्त्री, जरिणी, जरती, जरापरिणता, पलिक्री.

CRONY, *s.* चिरमित्रं, चिरपरिचितः, प्रियमुद्भूतः, प्रियवयस्यः, सुद्विजमः.

CROOK, *s.* आकर्षणी - विषी, न्युन्नदण्डः, वक्राग्रो दण्डः, अक्रुशकाराग्रो दण्डः, कुञ्चितग्रो यष्टिः; 'shepherd's crook,' मेघपालकदण्डः.

To CROOK, *v. a.* नम् in caus. (नामयति - पितुं), अच् (c. 1. अचति - ते - चितुं), कुच् (c. 1. कुचति - चितुं), आकुच्, वक्रोक्, कुटिलोक्, साचोक्.

CROOK-BACK, *s.* न्युन्नः - आ - न्नं, कुन् - आ - न्नं, गडुरः - रा - रं.

CROOKED, *a.* (Not straight) वक्रः - क्रा - क्रं, वक्रिमः - मा - नं, कुटिलः - ला - लं, मिधः - धा - धं, विजिधः - धा - धं, अनुजुः - नुः - नु, भङ्गुरः - रा - रं, अरालः - ला - लं, नतः - ता - तं, नामितः - ता - तं, कुञ्चितः - ता - तं, आकुञ्चितः - ता - तं, भुग्नः - ग्ना - ग्नं, अवभुग्नः - ग्ना - ग्नं, विभुग्नः - ग्ना - ग्नं, सम्भुग्नः - ग्ना - ग्नं, वृजिनः - ना - नं, वृजनः - ना - नं, न्युन्नः - आ - न्नं, स्तेडः - डा - डं, स्तोमः - मा - मं, साक्षिस्थितः - ता - तं, विपमः - मा - मं. — (Distorted, made crooked) वक्रोक्तः - ता - तं, साचोक्तः - ता - तं, विकृताकारः - रा - रं. — (Winding) वक्रः - क्रा - क्रं, कुटिलः - ला - लं, विसंधी - विणी - पि (न). — (Perverse, depraved) प्रतोषः - पा - पं, निकृतः - ता - तं, वक्रो - क्रिणी - क्रि (न), अननुप्रकृतिः - तिः - ति, भ्रष्टभावः - वा - वं; 'crooked-armed,' बाहुकुञ्जः - आ - न्नं, दोगेडुः, कुम्भः, कण्ठिः *m.*, कुकरः; 'crooked-nosed,' वक्रनासः - सा - सं, निविडः - डोपः; 'crooked-legged,' वक्रपादः - दा - दं; 'crooked with age,' जरापरिणतः - ता - तं.

CROOKEDLY, *adv.* कुटिलं, वक्रं, मिधं, विजिधं, अनुजु, तिरस्, साचि. तिर्यक्, पराक्; 'moving crookedly,' तिर्यग्यानः, वक्रगामी *m.* (न) कुटिलगामी *m.*, जिधगः - गा - गं.

CROOKEDNESS, *s.* वक्रता, वक्रता *m.* (न), जिधता, जेध्यं, विजिधता, कुटिलता, कौटिल्यं, अनुजुता, अनानेयं, वक्रभावः, नतिः *f.* — (Of body) वैरूप्यं, न्युन्नता.

CROP, *s.* (Craw of a bird) पक्षिजठरः. — (Highest part of any thing) अग्रं, शिखा; 'ear of corn,' धान्यशीर्षिकं. — (The harvest, product) शस्यसङ्ग्रहः, फलं, क्षेत्रफलं, कृषिफलं, उत्पन्नं.

To CROP, *v. a.* (Cut short) छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेत्तुं), लृ (c. 9. लृणाति, लृषति), निकृत् (c. 6. -कृणाति - कर्त्तुं). — (Reap, gather corn, &c.) शस्यं लृ or सङ्ग्रहं (c. 9. -गृह्णाति - ग्रहीतुं). — (As cattle) चर् (c. 1. चरति - रितुं), शस्यम् अद् (c. 2. अक्षि - क्षुं).

CROP-EARED, *a.* छिन्नकरीः - शी - र्शं, लूनकरीः - शी - र्शं.

CROP-FULL, *a.* परिपूर्योदरः - रा - रं, पूर्योदरः - रा - रं, अतिपूर्यः - मा - नं.

CROP-SICK, *a.* अतिशोहिष्यात् or अतिनृमोदरत्वाद् वमपुपीडितः - ता - तं.

CRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः *f.* - टो.

CROSIER, *s.* धर्मोपपतेः कृशाग्रो दण्डः, कृशलक्षितो धर्मोध्यदण्डः.

CROSS, *s.* (Two transverse pieces of wood) व्यस्तकाष्ठद्वयं. — (The instrument by which Christ suffered death) कृशाभिधानं

सोहयसंसाधनं. In modern Sanskrit कृशः or कुशः are used in this sense. — (An instrument for impaling criminals)

शूला - लः - लं. कौलः. — (Any thing that thwarts, hindrance, vexation) व्याघातः, प्रतिरोधः, विघ्नः, प्रवृद्धः, बाधः, श्रेयाः, दुःखं, कष्टं, शस्यं. — (Cross lines) व्यस्तरेखाद्वयं, स्वस्तिकः.

CROSS, *a.* (Transverse) व्यस्तः - स्ता - स्तं, तिर्य्यङ् तिर्य्यो तिर्य्यक्, वधः - आ - चं. — (Adverse, contrary) विरोधी - धिनी - धि (न), प्रतिकूलः - ला - लं, विपरीतः - ता - तं, विलोमः - मी - मं, प्रतिलोमः - मा - मं, विपथ्यस्तः - स्ता - स्तं, प्रतिपथः - धा - धं, विपथः - धा - धं. — (Perverse, peevish) प्रतोषः - पा - पं, कर्कशः - शा - शं, वक्रभावः - वा - वं, सदावक्रः - क्रा - क्रं, नैकृतिकः - को - कं, विपरीतकारी - रिणी - रि (न); 'a cross woman,' अधोरा; 'cross multiplication,' वक्राभ्यासः; 'cross threads,' पूर्यं - शी; 'to be cross,' प्रतोष (nom. प्रतोषयते).

Cross, *prep. and adv.* (Athwart) व्यस्तं, कोशाकोशि, तिर्य्यक्. — (Over, to the other side) पारं, तीरान्नरं.

To CROSS, *v. a.* (Lay one body across another) व्यस्तम् (c. 4. -स्यति - स्यितुं), व्यस्तामोक्, अन्यद् अन्यस्योपरि व्यस्तरूपेण धा (c. 3. दधाति, धातुं); 'to cross the legs,' व्यस्तपादेन आस (c. 2. आस्ते, आसितुं); 'to cross the arms,' बाहुव्यस्तम् कृ, स्वस्तिकं कृ. — (Go across) तृ (c. 1. तरति - रितुं - रीतुं), अतिन्, मन्, निन्, उन्, समन्, अती (c. 2. -रति - रतुं), व्यती, अतिक्रमं (c. 1. -क्रामति - क्रामितुं), व्यतिक्रमः; 'if he crosses your sight,' यदि दर्शनपथम् अथतरति. — (Cross to the other side) पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'to cross the sea,' समुद्रपारं गम्; 'one who crosses a river,' अवारपारीणः, अवारीणः. — (Thwart) प्रतिरूप (c. 7. -रुण्डि - रोडुं), निरूप, विरूप, विघ्न (nom. विघ्नयति - यितुं), व्याहन (c. 2. -हति - हनुं), प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति - यितुं). — (Cross out writing) लिखितलोपमूचनार्थं व्यस्तरेखाद्वयनं चिह्नं (c. 10. चिह्नयति - यितुं).

CROSS-BOW, *s.* मृगप्रक्षेपणी धनुर्विशेषः, मृगामनः, गोलासनं.

CROSS-BOWMAN, *s.* पक्षीक्रधनुषारी, मृगामनभृत्, मृगामः, गोलासः.

CROSSED, *p. p.* (Laid transversely) व्यस्तः - स्ता - स्तं; 'with hands crossed,' व्यस्तपाणिना. — (Gone across) तीर्यः - शी - र्शं, उन्तीर्यः - शी - र्शं, अतिक्रान्तः - न्ता - नं, व्यतिक्रान्तः - न्ता - नं, पारगतः - ता - तं. — (Thwarted) विरुद्धः - डा - डं, बाधितः - ता - तं.

To CROSS-EXAMINE, *v. a.* विपक्षसाक्षिणं नानाविधं प्रश्नैर् मुह in caus (मोहयति - पितुं).

CROSS-GRAINED, *a.* विलोमः - मी - मं, प्रतिलोमः - मा - मं, प्रतोषः - पा - पं.

CROSSLY, *adv.* (Transversely) व्यस्तं, तिर्य्यक्. — (Adversely) प्रतोषं प्रतिलोमं, प्रतिकूलं, विपरीतं. — (Unsuitably) असुक्रमं, अस्थानं. — (Peevishly) कर्कशं.

CROSSNESS, *s.* प्रतोषता, कर्कश्यं, कर्कशानं, निकृतिः *f.*, भाववक्रता, अनानेयं.

CROSS-ROAD, *s.* अनुव्ययं, विपथं, विकं, शुद्धान्त-टकं, चारपथः, संस्थानं, प्रवणः. — (Not the direct high road) उपपथः.

CROTCH, *s.* आकपणी - विणी, अक्रुशः, वडिशो.

CROTCHET, *s.* (In music) गान्धर्वविद्यायां मध्यमतालमूचकं चिह्नं. — (A whim) मनोलील्यं, मनश्चापलं, मनःकल्पना, अस्वष्टिः *m.*, लहरी.

To CROUCH, *v. n.* (Stoop down) कार्यं प्रणम् (c. 1. -णमति - णन्तुं or -णामयति - यितुं), नतान्नः - न्नी - न्नी or नचाङ्गः - न्नी - न्नी भू, प्रहोभू, नचोभू, कुटिलिकां कृ; 'to crouch servilely at another's feet,' साहाङ्गपाते परपादयोः प्रणिपत् (c. 1. -पतति - तितुं). — (Fawn) चाट-कारेण सान्त् (c. 10. सान्त्तयति - यितुं).

CROUCHING, *p. p.* अवनतकायः -या -ये, नम्रमूर्तिः -र्तिः -र्तिः, खानतशरीरः -रा -रं, प्रङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, जवायः -या सं.

CROUP, *s.* (Of a fowl) कुकुटस्य पश्चाद्भागः.—(Of a horse) सञ्चनितवः.
—(Disease of children) शिशूनां काशपीनसादितलक्षितो रोगः.

Crow, *s.* (The bird) काकः, वायसः, ध्यासः, ध्यांशः, ध्यांशरावी *m.* (नं), करटः, बलिभृक् *m.* (नं), गृहबलिभृक्, बलिपुङ्गवः -हा -यं, चिरञ्जीवी *m.* (नं), कायः, काणुकः, मौकुलिः *m.*, दियाटनः, शक्रजः, सकृत्जनः, मलभृक् *m.* (नं), प्रातर्भोक्ता *m.* (कृ), कारयः, अन्यभृत् *m.*, पूकारिः *m.*; सरिष्टः, आत्मघोषः: 'carrion crow,' द्रोणः, दग्धकाकः, शबभृक् *m.* (नं), कृणभृक्, नालिनङ्गः; 'crow's nest,' वरंरुक्कः.—(Crow-bar) लोहदण्डः, मधेला, शधेला, तोमरः, तङ्कः.—(Cry of the cock, cry of joy) कुकुटरवः, हर्षनादः.

To CROW, *v. n.* (As a cock) कुकुटवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1. नदति -दितुं).—(Boast, bluster) विकल्प (c. 1. -कल्पते -त्यितुं), दृप् (c. 4. दृष्यति, दृष्टुं), भस्त् (c. 10. भस्तेयते -यितुं), दम्भं कृ.

Crowd, *s.* (A multitude) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, मेलः -लकः, समागः, सवयः, सत्रयः, वृन्दः.—(Confused manner) सङ्कुलः.—(Crowd of people) बहुजनसमूहः, बहुजनमेलकः, जनसमूहः, लोकसङ्घः, लोकनिवहः, जनसङ्कुलं, जनसमागमः, जनता, जनौघं.

To crowd, *v. a.* (Fill to excess) सन्निशयेन पृ in caus. (पूरयति -यितुं), or परिप्, सङ्कुलीकृ, सङ्कोशीकृ, आकोशीकृ.—(Press close together) समृद् (c. 9. मृत्राति -मर्हितुं), सघाप (c. 1. -घापते -यितुं), सङ्कुटीकृ.

To crowd, *v. n.* मृद् in pass. (-कोष्यते), पृ in pass. (पूष्यते) or घाप्, व्याप in pass. (-साप्यते), सङ्कुलीभू, बहुलीभू.

Crowded, *p. p.* सङ्कोशः -शो -शै, आकोशीः -शी -शै, अनुकोशीः -शी -शै, सङ्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, व्याप्तः -प्ता -प्ते, सघापः -धा -धं, सङ्कुटः -टा -टे, नुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रस्तीतः -प्ता -प्ते, प्रस्तीतः -ता -तं, अनवकाशः -शा -शं, निरुज्जगमः -मा -मं; 'with people,' बहुजनकोशीः -शी -शै.

Crowder, *s.* (Player on the violin) शारङ्गोवादकः, पिनाकीवादकः.

Crowfoot, *s.* (Caltrop). See the word.—(Plant) गोसुरः, गोसुरः.

Crowing, *s.* (Of a cock) कुकुटरवः, कुकुटध्वनिः *m.*, चरणपुष्पशब्दः.

Crows, *s.* (Ornament for the head denoting royalty) मुकुटं.

किरीटः, राजमुकुटं, मोलिः *m. f.*, राजमोलिः, राजपट्टः, राजभरणं.—

(Garland) मङ्क *f.* (नं), माला.—(Regal power, royalty) राज्यं,

राजत्वं.—(Top of the head) मस्तकाग्रं.—(Top of any thing)

अग्रं, शिखा, मस्तकं, शिरः *n.* (नं), शीर्षकं; 'of a mountain,'

गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं.—(Crown of a hat) शिरस्त्राणं, शिरस्त्रस्य

अग्रभागः. (Piece of silver) रूप्यमुद्रा.

To CROWN, *v. a.* मुकुटेन अलङ्कृ, मुकुटं शिरसोधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

किरीटं (nom. किरीटयति -यितुं), मुकुटं (nom. मुकुटयति -यितुं), किरीटं

शिरसि धा or च्च in caus. (अपेयति -यितुं), किरीटार्पणसंस्कारं कृ;

'with a garland,' मञ्जु (nom. मञ्जयति -यितुं).—(Complete, perfect)

सम्पद in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद, समाप् in caus.

(-सापयति यितुं), संस्कृ, पुरस्कृ.

(CROWNED, *p. p.* किरीटी -टिनी -टि (नं), मुकुटधारी -रिणी -रि (नं).

CROWN-SCAB, *s.* अग्रसुरस्य अग्रभागे व्रणः or छर्तः or पाम *n.* (नं).

To CRUCIATE, *v. a.* क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रोष्टुं), व्यप् in caus. (व्यपयति

-यितुं), तप in caus. (तापयति -यितुं), प्रमप् (c. 1. -मपति -यितुं), यत्

in caus. (यातयति -यितुं).

CRUCIBLE OF CRUSET, *s.* मृषः -यी -या -यिका, अन्यमृषा, बकः, बकबन्धं, जायत्रेनी, तैजसमयत्रिनी, शिलात्मिका.

CRUCIFEROUS, *a.* क्रूशचिह्नधारी -रिणी -रि (नं).

CRUCIFIX, *s.* क्रूशारोपितस्य ख्रीष्टस्य प्रतिमा or मूर्तिः *f.*

CRUCIFIXION, *s.* ख्रीष्टस्य क्रूशारोपणं or क्रूशनिवेशनं or क्रूशे बन्धनं.

CRUCIFORM, *a.* क्रूशाकारः -रा -रं, क्रूशाकृतिः -तिः -ति.

To CRUCIFY, *v. a.* क्रूशे आहृ in caus. (-रोपयति -यितुं) or समाहृ or निविश् in caus. (-वेशयति -यितुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or व्यप् (c. 4. विव्यति, व्यष्टुं).

CRUDE, *a.* (Raw) खानः -मा -मं, कलः -ला -लं.—(Unripe, uncooked)

अपक्वः -क्का -क्के, अपरिपक्वः -क्का -क्के, अपरिपक्वः -ता -तं, अपक्वः -क्का -क्के,

असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः -ता -तं, असिद्धः -ङ्गा -ङ्गं, यातयामः -मा -मं.

—(Undigested) अजीर्णः -शो -शै, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Not

brought to perfection) असम्पूर्यः -शो -शै, अपूर्णकालः -ला -लं,

असमाप्तः -प्ता -प्ते, अपरिष्कृतः -ता -तं, अयानकृतः -ता -तं; 'crude

form of a noun,' प्रातिपदिकं, पदे.

CRUDELY, *adv.* अपूर्णकाले, अपरिष्कृतं, असिद्धं, अयानपूर्वं.

CRUDENESS, CRUDITY, *s.* खानता, अपक्वता, अपरिपक्वत्वं, अपाकः, अपक्तिः *f.*,

असिद्धत्वं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, असम्पूर्यत्वं, असमाप्तिः *f.*, अपरिष्कारः.

CRUEL, *a.* निहुरः -रा -रं, क्रूरः -रा -रं, क्रूरकर्मो -म्मा -म्मे (नं), क्रूरकृत्

m. f. n., क्रूरकर्मशाली -ल्लिनी -ल्लि (नं), हिंसः -सा -सं, नृशंसः -सा -सं,

प्राणिपीडाकरः -रो -रं, क्रेशकः -का -कं, निर्हेयः -या -यं, दयाहीनः

-ना -नं, निष्कृपः -पा -पं, कठिनहृदयः -या -यं, अकरुणः -शा -शै,

निष्करुणः -शा -शै, निर्पुणः -शा -शै, वीतपुणः -शा -शै, दुःखकरः -रो

-रं, पिशुनः -ना -नं, व्यालः -ला -लं, द्रोही -ह्विणी -हि (नं).

CRUELY, *adv.* निहुरं, निर्हेयं, क्रूरं, निष्करुणं, निर्पुणं, नैपुण्येण, क्रौर्ध्वेण.

CRUELNESS, CRUELTY, *s.* नैपुण्यं, निहुरता, क्रूरता, क्रौर्ध्वं, हिंसत्वं, नृशंसता,

निर्हेयत्वं, निष्करुणता, वीतपुणता, वैशुन्यं, दौरात्म्यं, द्रोहः, अभिद्रोहः,

उत्साहः; 'cruelty to animals,' प्राणिपीडा, प्राणिहिंसा.

CRUENTATE, *a.* रक्ताक्तः -क्ता -क्तं, रक्तलिप्तः -प्ता -प्ते, अमृगिलप्तः -प्ता -प्ते;

शोणितारक्तः -क्ता -क्तं, शोणितोषितः -ता -तं, रक्तमलिनः -ना -नं.

CRUET, *s.* शुक्लीलादिधारणार्थं सुद्रुकाचक्षुपी, शुक्लीलाधारः.

CRUISE, *s.* (A small cup) सुद्रुपात्रं, सुद्रुभाजनं, सुद्रुकूपी, सुद्रुकंसः.

—(A voyage in search of plunder) लोभप्रहरणार्थं इतस्ततः

समुद्रभ्रमणं or समुद्रयात्रां.

To CRUISE, *v. n.* लोभप्रहरणार्थं इतस्ततः समुद्रं परिभ्रम् (c. 4. -भ्रमयति -भ्रमितुं).

CRUISER, *s.* पारकनौकानुसरेण वा न वा नियुक्ता यत्र कुचचित् समुद्र-

यायिनी युद्धनौका.

CRUM, CRUMB, *s.* (Fragment of bread, leavings of a meal)

नुष्टं, केलकः, फेला -लिः *f.*, पिखोलिः *f.*, अतिरिक्तपुष्पः, अपूपलवः,

अपूपसलवः, अपूपशकलं, भुक्तसमुद्भिन्नं, शेषां, अश्लेषः, भोजनपात्राद्

उत्क्रिष्टं.—(Soft part of bread) अपूपस्य कोमलभागः or कोमलांशः.

To CRUM OR CRUMBLE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), विचूर्णं,

चूर्णीकृ; सुद् (c. 7. सुष्यति, सोष्युं), प्रसुद्, संसुद्; पिप् (c. 7. पिनति,

पेषुं), निष्पिप्; मृद् (c. 9. मृत्राति, मर्हितुं), विमृद्; लव् (c. 10. लवयति,

-यितुं), लवणः कृ, लवणं लवणं कृ, शकलीकृ.

To CRUMBLE, *v. n.* चूर्णीभू, शकलीभू, लवणो भू, सुखीभू, पिशोयीभू,

विशू in pass. (-शोष्यते).

CRUMMY, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुलः -ला -लं, मृष्यः -या -यं.

CRUMP, *a.* कुञ्जः -जा -जं, मृष्यः -जा -जं, गदुदः -रा -रं.

CRUMPET, *s.* क्षिपिलपिङ्कविशेषः यो नवनीताग्रे भूत्वा खाद्यते.

To CRUMPLE, *v. a.* कुञ्जं (c. 1. कुञ्जति -यितुं), सङ्कुञ्जं (c. 1. -कोचति

-यितुं), पुद् (c. 10. पुदयति -यितुं), सम्पुद्, सम्पुद् (c. 9. मृत्राति -मर्हितुं),

चूरी (c. 10. चूरीयति-यितुं), कृषीकृ.
CRUMPLING, s. (The act of crumpling) कुचनं, समूचनं, सम्महीः, अवमहीः.—(Fruit) क्षिपिलवर्गिणश्चिं वृद्धफलं.
CRUPPER, s. अर्धचन्वो येन पर्यायम् अचलाङ्गुलेन संयुज्यते. पुच्छवन्धः.
CRURAL, a. जाङ्गिः—की-कं, जङ्गलसन्ध्या-न्धनी-न्ध (न).
CRUSADE, CRUSADER. See **CRUSADE, CROISES, s.**
CRUSH, s. (Act of crushing) महीनं, सम्महीः, अवमहीः, सम्मोचः, निम्बोचः, सङ्घट्टः—टुनं, घर्षणं, समाघातः.—(A crowd) जनसम्महीः, जनौघं.
To CRUSH, v. a. (Squeeze) पीड्य (c. 10. पीडयति-यितुं), सम्पीड्य.—(Collide) मृद (c. 9. मृदयति, महीतुं), चमृद, प्रमृद, चिमृद, आमृद; पिप् (c. 7. पिनाह, वेष्टुं), सम्पिप्, निम्पिप्, चिनिम्पिप्; चूरी (c. 10. चूरीयति-यितुं), प्रचूरी, अवचूरी, विचूरी; घृष् (c. 1. घर्षति-घर्षितुं); प्रभञ्ज (c. 7. भनक्ति-भञ्जुं); सख्य (c. 10. सखयति-यितुं); मन्थ (c. 9. मन्थति, मन्थितुं, c. 1. मथति-यितुं); धुद (c. 7. धुयति, धौतुं), पुष्प in caus. (पोषयति-यितुं).—(Beat down) निपत् in caus. (पातयति-यितुं), अवमृद.—(Demolish, subdue) नश् in caus. (नाशयति-यितुं), विनश्, दम् in caus. (दमयति-यितुं).
CRUSHED, p. p. महीतः—ता-तं, सम्महीतः—ता-तं, परिमृदितः—ता-तं, सम्पिष्टः—ष्ट-ष्टं, निम्पिष्टः—ष्ट-ष्टं, चूर्णितः—ता-तं, घर्षितः—ता-तं.
CRUST, s. (An external coat or skin by which a body is enveloped) त्वक् f. (क्), वास्यभागः, पटलं, वास्यपटलं, वास्यकोशः, अक्षकोशः, झल्लिः f. झी, चोषं, चोलकं, वल्कं, शल्कं, वहिरावेष्टनं, पेष्टी.—(Hard incrustation) घनपटलं, घनीभूतं वास्यपटलं, शीनीभूतं वास्यभागः.—(Crust of bread) चपूपस्य वास्यभागः or घनभागः.—(Pie-crust) शम्भुलस्य वहिर्भागः or उपरिभागः.
To CRUST, v. a. वास्यत् or वहिर्भागे घनीकृ, घनपटलेन वेष्ट in caus. (वेष्टयति-यितुं) or आच्छद् (c. 10. आदयति-यितुं) or शीनीकृ or संहतीकृ.
To CRUST, v. n. वास्यत् or वास्यभागे घनीभू, घनपटलं वन्थ (c. 9. वन्थति, वन्थुं), वहिर्भागे संहतीभू or श्यानीभू.
CRUSTACEOUS, a. कवची-चिनी-चि (न), काष्ठवः—वी-वं, वल्कवान्—वती-वत् (न).
CRUSTILY, adv. (Peevishly) कर्कशं, प्रतीर्यं, परहं, कटुभावेन.
CRUSTINESS, s. कर्कशत्वं, प्रतीपता, निकृतिः f., भायरुचता, भावकटुता.
CRUSTY, a. (Covered with a crust) त्वाचः—ची-चं, घनपटलोपेतः—ता-तं.—(Peevish) कर्कशः—शा-शं, प्रतीपः—पा-पं, नैकृतिकः—की-कं.
CRUTCH, s. वृद्धभूतो दसः, पञ्जुना कबोद्यालचितो दसः, चरिणोपाधितो यष्टिः, लङ्गालघनाथं दसः.
To CRUTCH, v. a. दस्तेन आलप् (c. 1. लघते-यितुं) or उत्तम्ब in caus. (तम्बयति for लम्बयति-यितुं).
To CRY, v. n. (Weep, utter lamentations) क्रन्द (c. 1. क्रन्दति-न्दितुं), आक्रन्द; रुद (c. 2. रोदति-रुं), प्ररुद; परिदेव् (c. 1. देवते-यितुं); विलप् (c. 1. लपति-यितुं), क्रुञ्ज (c. 1. क्रोडति, क्रोडुं), पिक्कुञ्ज, परिक्कुञ्ज.—(Shed tears) चक्षुषि or वाचं वत् in caus. (पातयति-यितुं) or नृप् (c. 6. नृयति, मोक्षुं) or वृप् (c. 6. वृयति, छुं), वाच्य (nom. वाच्यवते).—(Utter inarticulate sounds, scream) रु (c. 2. रीति, रयितुं), विरु; नद् (c. 1. नदति-न्दितुं), रद् (c. 1. रयति-यितुं), क्रुञ्ज, पिक्कुञ्ज, वाक् (c. 4. वाक्यते, c. 1. वाक्ते-यितुं), कु (c. 1. कवते-यितुं), खरं कृ, चीत् इत्ये कृ, पिक्कारं कृ, चीक्.—(Cry out, exclaim) उक्कुञ्ज, प्रकाशं or उच्चैःखरेण वृप् in caus. (वोषयति-यितुं), उवृप्; प्रक्षिद् (c. 1. क्षेयति-यितुं).—(Proclaim) वृप् in caus., पिक्वृप्

in caus.; प्रख्या in caus. (—ख्यापयति-यितुं), प्रकाश in caus. (—काशयति-यितुं), उच्चर् in caus. (—चारयति-यितुं), उक्कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं).
To CRY DOWN, v. a. (Depreciate) अवपद् (c. 1. वदति-दिनुं), परिचद्; अवपृप् (c. 1. कर्षति-क्रुडुं), कन (nom. कनयति-यितुं).—(Prohibit) निषिप् (c. 1. वेधति-वेष्टुं), प्रतिषिप्.
To CRY UNTO, v. a. आह्वे (c. 1. ह्वयति-ह्वानुं), प्रार्थे (c. 10. प्रार्थयति-यितुं).
To CRY UP, v. a. प्रशंस (c. 1. शंसति-सिनुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं).
CRY s. (Lamentation, weeping) क्रन्दनं, क्रन्दितं, रोदनं, रुदितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं—ना, क्रुष्ट.—(Clamour) उक्कोशः, उक्कुष्टं, घोषणं—या, उच्चैर्वृष्टं, उच्चैःखरः, जनरयः, मंहतिः.—(Confused noise, scream) कोलाहलः, शब्दः, रुतं, रावः, चित्कारः, चीत्कारः, नादः, विक्कुष्टं, रासः, खरः; 'ery of joy,' हर्षनादः, हर्षस्वनः; 'ery of pain,' आर्त्तनादः.
CRYER, s. घोषकः, प्रकाशकः, घोषणाकृतः, उच्चैःस्वरेण व्यापकः.
CRYPT, s. पूजाशालाया अधोभागे स्नातं शयनस्थानम्, गुहा, गुहागृहं.
CRYSTAL, s. स्फटिकः, स्फटिकाग्रमा m. (न), स्फटिकांशपलं, काचमणिः m., सितमणिः m., विमलमणिः, शुचिमणिः, अखटः, सितोपलः, कुचक्रकं, केलासः, सिम्बं, शीतशिलः, निम्बुपरलं, शालिपिष्टं, रागदः.
CRYSTAL, CRYSTALLINE, a. स्फटिकः—की-कं, स्फटिकमयः—यो-यं.—(Transparent) स्फटिकप्रभः—भा-भं, स्वच्छः—च्छा-च्छं, विमलः—ला-लं.
To CRYSTALLIZE, v. a. स्फटिकाकारेण घनीकृ or श्यानीकृ, स्फटिकमाकृ.
To CRYSTALLIZE, v. n. स्फटिकाकारेण घनीभू or उच्चै (c. 1. उपायते, श्यातुं), स्फटिकाकृतिः—ति-ति भू, स्फटिकं वन्थ (c. 9. वन्थति, वन्थुं).
CUB, s. (Young of a beast) शावः—वकः, वासः, शिशुः m. पातः; 'bear's cub,' चक्षुशावकः; 'fox's cub,' लोमशावकः; 'jackal's cub,' शुगालवासः; 'lion's cub,' सिंहशावः, बालमृगेन्द्रः; 'tiger's cub,' झाईलपोतः; 'elephant's cub,' हस्तिशावकः, इभयुवतिः f., इभपोटा.
CUBE, s. घनः; 'cube-root,' घनमूलं, घनपदं.
CUBIC, CUBICAL, a. घनाकारः—रा-रं, घनाकृतिः—ति-ति; 'cubical contents,' घनफलं.
CUBIT, s. अरुनिः m., रनिः m., हस्तः, काकिली f., किम्बः m. f., त्रिपुटः.
CUBITAL, s. अरुनिपरिमाणः—गा-गं, हस्तपरिमाणः—गा-गं.
CUCKOLD, s. कुलटापतिः m., असतीपतिः m., वन्धकीभाष्यः, पुंश्रुलीभाष्यः, व्यभिचारिणीपतिः m., सविस्मृतिकामाष्यः.
To CUCKOLD, v. a. भाष्यभिगमनेन परं तिरस्कारास्पदं कृ.
CUCKOLD-MAKERY, s. परदारगामी m. (न), परकलत्राभिगामी m., पारदारिकः.
CUCKOO, s. कोकिलः, परभृत्, परपृष्ट, परेपितः, पिकः, वमनदूतः, चातकः, मद्रालपो m. (न), शार्ङ्गः, वनप्रियः; 'its note,' कोकिलविहृतं.
CUCUMBER, s. कर्कटी, पटोलः—लिङ्का, जाली, कापालः, चलाल, इक्षकः m. f., मुलाशः, बिबं, चपुषं, मानधानिका, राजफलं, वृत्रभोजनं, ज्योत्वी, पित्रा, गवाक्षी, गोदुषा.
CUCURBITACEOUS, a. अलावृक्षातीयः—या-यं, तुषाकारः—रा-रं.
CUCURBIT, s. अलावृक्षरूपं सन्धानयन्त्रं
CUD, s. (Food swallowed to be chewed again) पुनश्चर्व्यं साहारः, पुनश्चर्व्यं तुषादिभोजनं; 'chewing the cud,' रोमन्यः—न्यनः; 'to chew the cud,' रोमन्य (nom. रोमन्यायते).
To CUDDLE, v. n. निकटे or अङ्गे or पार्श्वतः शी (c. 2. शेते, शयितुं), उत्कटुवाहनं कृ.
CUDGEL, s. यष्टिः m. f., गदा, लगुडः, वेधः, दसः, काष्ठं, मुहरः, इलो, ईली, करपालिका, करपालिका.

To CUDGEL, *v. a.* वेचनं or गदया or लङ्गुडेन तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

CUDGELING, *s.* चेनायातः, यथायातः, दण्डपाकः.

CUDGEL-PLAY, *s.* गदायुद्धं, दण्डादखिड, वेचयुद्धं.

CUDGEL-PLAYER, *s.* गदायोधी *m.* (नं), यष्टिप्रहरणः, याहीकः, कल्लः.

CUE, *s.* (Tail or end of any thing) चालः, पुच्छः -च्छं, चच्छलः.—(Hint) सूकृतः, इङ्गितं, साकृतं.—(Humour) छन्दः *n.* (सं), छन्दः, मनोभावः.

CUFF, *s.* (Blow with the fist) मुष्पायातः, मुष्टिप्रहारः, कटायातः, पाणिघातः, साघातः, प्रहारः.—(End of a sleeve) पिप्पलस्य अग्रभागः, पिप्पलाच्छलः, 'fisticuff', मुष्टीमुष्टि.

To CUFF, *v. a.* मुष्टिना or करेण or पाणिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -हन्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं).

To CUFF, *v. n.* मुष्टियुद्धं कृ, मुष्टीमुष्टि युध (c. 4. युध्यते, युधे).

CUIRASS, *s.* कवचः -चं, उरस्त्राणं, यक्षस्त्राणं, उरश्छदः, उदरत्राणं, कूर्पासः, तनुचं, यागधारः, वारयाणः, नागोदरं, चायसी, निचलकः, निचोलकः.

CUIRASSIER, *s.* कवची *m.* (नं), घर्मियाण *m.* (तं), तनुचवान् *m.* (तं), वर्मिन्तः.

CUSH, *s.* जङ्घात्राणं, मंथणं, मंथणं, जलवाणं, जरुचम्भे *n.* (नं).

CUTINARY, *a.* पाकसमर्थो -न्यिनी -न्यि (नं), पाचकः -का -कं; 'culinary utensil', पाकपात्रं, पाकभासः; 'culinary skill', पाकनिष्पत्तिः *f.*

To CULL, *v. a.* उड् (c. 1. -हरति -हन्तुं), समुड्, वृ (c. 5. वृणोति, वरितुं -रोनुं), उड्; 'to cull passages from a book,' वृण्णि कृ.

CULLER, *s.* उड्ग्री *m.* (नं), समुड्ग्री, वृण्णि कृ *m.*

CULLION, *s.* धूर्तः, दुरासा *m.* (नं), नरायनः, ज्ञानः, कृपणः.

CULLY, *s.* कामकटः, वेष्टाजितः, वेष्टावशयनी *m.* (नं), धूर्तवर्धितः.

CULM, *s.* (Stalk) नालं -ली, नाडिः *f.* -डी, काष्ठः, स्तम्भः, मग्निरिः *f.*

To CULMINATE, *v. n.* ऊर्द्धदेशं or उच्चस्थानं or मूलकोपरिस्थानं or अग्रस्थानं प्राप् (c. 5. -साप्नोति -साप्नुं) or सक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

CULPABLE, *a.* दोषो -पिणो -पि (नं), अपराधो -धिनी -धि (नं), अपराधः -डा -डं, सापराधः -धा -धं, सदोषः -पा -पं, कृतापराधः -धा -धं, निन्दनोपः -या -यं, निन्दा -न्या -न्यं, निन्दारिः -हा -हं, गरीः -ग्री -ग्री, दूष्यः -चा -च्यं, सागाः -गा -ग (सं), वाच्यः -च्या -च्यं; 'to be culpable,' अपराध (nom. अपराधयति).

CULPABLENESS, CULPABILITY, *s.* अपराधिता -त्वं, सापराधता, सदोषता, दोषित्वं, निन्दनोपत्वं, निन्दाता, निन्दारित्वं, गर्वता.

CULPABLY, *adv.* सापराधं, सदोषं, अपराधयित, निन्दनोपं.

CULPRIT, *s.* दोषी *m.* (नं), अपराधी *m.* (नं), अपराधा *m.* (डु), पापी *m.* (नं), दोषयन्तः, दृष्टदोषः, निश्चितदोषः, बध्यः.

To CULIVATE, *v. a.* (Till the land) कृष (c. 6. कृषति, क्रुषुं).—(Labour at, promote) सेव (c. 1. सेवते -यितुं), सामव्, अनुसेव्, उपसेव्, निषेव; भज (c. 1. भजति -ते -भक्नुं); अनुहा (c. 1. -तिहति -हानुं); अनुपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), प्रतिपालः; संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं).

CULTIVATED, *p. p.* कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -हा -हं, फालकृष्टः -हा -हं, सीतः -त्ता -त्यं, सेवितः -ता -तं; 'cultivated land,' क्षेत्रभूमिः *f.*, कर्मभूः *f.*, कर्मालः, सीतं.

CULTIVATION, CULTURE, *s.* (Of land) कर्षणं, कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), कृष्टिः *f.*, कार्षिः *f.*—(Labouring at, promoting) सेवनं, अनुसेवनं, परिष्कारः, अनुष्ठानं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, संवर्धनं; 'of learning,' विद्यानुसेवनं.

CULTIVATOR, *s.* (Of land) कृषकः, कर्षकः, कार्षिकः, क्षेत्रिकः, खेपी *m.* (नं), लेखानोवः, हालिकः.—(One who labours at or pro-

motest) सेवी *m.* (नं), अनुसेवी, अनुहायी *m.* (नं), अनुपाली *m.* (नं), प्रतिपाली *m.* (नं), संवर्धकः; 'cultivator of learning,' विद्यानुसेवी, विद्यानुपाली.

CULVER, *s.* (Pigeon) कपोतः, पारवतः, पारावतः, कलरवः.

CULVER-HOUSE, *s.* कपोतपालिका, कपोतागारं, विटङ्कः.

To CUMBER, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), क्रिश् (c. 9. क्रिश्नति, क्रेशुं), अवरूप (c. 7. -रुण्डि -रोडुं), अतिभारोभू, विग्र (nom. विग्रयति -यितुं), कष्टं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

CUMBER, *s.* अतिभारः, बाधः -धनं, क्रेशः, कष्टकः, शल्यं, कष्टं, विग्रः.

CUMBERSOME, CUMBOUS, *a.* भारी -रिणी -रि (नं) or अतिभारी, क्रेशकः -को -कं, कष्टकरः -री -रं, दुःखकरः -री -रं, दुर्भेदः -रा -रं, बाधकः -का -कं.

CUMBERSOMELY, *adv.* अतिभारेण, यथा क्रेशः or कष्टं or बाधा जायते तथा.

CUMBERSOMENESS, CUMBRANCE, *s.* भारः, अतिभारः, क्रेशः, कष्टं, विग्रः, अवरोधः.

CUMIN, *s.* जीरकः, जीरः, जीरी, जिरणः, सुगन्धं, मूक्षपत्रः, कृष्णसली, दूता, मुषवी, अनाजी, श्रेतः, कणा.

To CUMULATE, *v. a.* सच्चि (c. 5. -चिचोति -चेतुं), समाधि, समुपधि; राशीकृ, पूर्णकृ, पिष्टीकृ, सोषीकृ, रक्कव कृ.

CUMULATION, *s.* सच्चयः -यनं, निचयः, प्रचयः, राशीकरणं, पूर्णकरणं.

CUNCATION, *s.* विलघ्नः, कालक्षेपः, कालपापः -घनं, दीर्घसूत्रता.

CUNEIFORM, *a.* कीलाकारः -रा -रं, कीलाकृतिः -तिः -ति, कीलसरूपः -पा -पं.

CUNNING, *a.* (Sly) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, छली -लिनी -लि (नं), छलनापरः -रा -रं, सव्याजः -जा -जं, मायी -यिनी -यि (नं), मायान्वितः -ता -तं, कापटिकः -को -कं, कूटकृत *m. f. n.*, विप्रलम्भकः -का -कं, धूर्तः -हो -हं, वचनशीलः -ला -लं, प्रतारणशीलः -ला -लं.—(Skillful) निपुणः -णा -णं, चतुरः -रा -रं, पटुः -दु -दु.

CUNNING, *s.* (Deceit, slyness) विदग्धता, वैदग्ध्यं, छलं -लना, व्याजः, माया, कपटः, कापट्यं, कूटः -टं, धूर्तता, वचनं, प्रवचना, शठता, यक्रता, कैतव्यं.—(Skill) पाटवं, नैपुण्यं, चातुर्यं, युक्तिः *f.*

CUNNINGLY, *adv.* विदग्धं, छलेन, सव्याजं, समार्यं, वैदग्ध्येन, सपाटवं.

CUP, *s.* पात्रं, पानपात्रं, भासं, भाजनं, केसः -सं, कांस्यः -स्यं, चषकः, शराघः, कुनलः, कुशयः, शालात्रिः -रं, पानीयाधारः.—(Any thing hollow like a cup) पुटः -टकं; 'the cup of a flower,' पुरं, पुष्पगर्भः, पुष्पकोपः; 'cup of a balance,' कल्प्यं.—(Drinking bout) सम्प्रीतिः *f.*; 'one who loves a cup,' पानासक्तः.

To CUP, *v. a.* (Draw blood by applying cupping-glasses) आचूषणं कृ, आचूषणयन्त्रेण रक्तेषु in caus. (सावयति -यितुं) or मुष् in caus. (मोचयति -यितुं) or मोष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

CUPBEARER, *s.* पात्रवाहकः, पानपात्रवाही *m.* (नं), पात्रभूत, मद्यरक्षकः.

CUPBOARD, *s.* अचकोष्ठः, कुशलः, कयोष्ठः -लकः, साष्टद्वयाधारः.

To CUPBOARD, *v. a.* अचकोष्ठे निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निविष्णु in caus. (-वेशयति -यितुं).

CUPEL, *s.* स्वर्णकारिण्यवहारिता मुषणोपधनार्थं मृदा.

CUPID, *s.* कामः, कामदेवः, जनङ्गः, मदनः, कर्तृपः. See KÁMADEVA.

CUPIDINOUS, *a.* कामी -मिनी -मि (नं), कामुकः -का -कं, लोभी -भिनी -भि (नं), लोलुभः -भा -भं, लोभाविष्टः -हा -हं, लाभलिखुः -खुः -खु, लिखुः -खुः -खु.

CUPIDITY, *s.* कामः -मिता, कामुकत्वं, अभिलाषः, लोभः, लुब्धता -त्वं, लाभलिप्सा, लिप्सा, कामना, मृष्टा, अभिधासा, अतिमृष्टा.

CUPOLA, *s.* चङ्करोलाकारं प्रासादशृङ्गं or हर्म्यशिखरं.

CUPPER, *s.* आचूषणयन्त्रेण रक्तमोचकः or अनुक्षायी *m.* (नं),

CUPPING-GLASS, *s.* रक्ताक्षयपात्रं, रक्ताक्षयपात्रं काचपात्रं.

CUR, *s.* आ *m.* (नं). शुकनः, कुकुरः, दुग्धकुरः: 'cur-like,' श्वत्.

CURABLE, *a.* चिकित्स्यः-त्वा-त्स्यं, साध्यः-ध्या-ध्यं, प्रतीकार्यः-ध्या-ध्यं, श्मनीयः-या-यं, चिकित्सितुं शक्यः-त्वा-त्स्यं, स्वास्थ्यक्षमः-मा-मं.

CURABLENESS, *s.* चिकित्स्यत्वं, साध्यता, प्रतीकार्यत्वं, उपश्मनीयता.

CURACY, *s.* उपपुरोहितस्य वृत्तिः *f.* or व्यापारः or अधिकारः.

CURATE, *s.* उपपुरोहितः, उपयाजकः, पुरोहितप्रतिनिधिः *m.*, उपगुरुः.

CURATIVE, *a.* रोगघ्नः-घ्नी-घ्नी, रोगहरः-रा-रं, रोगान्तकः-की-कं, आधिश्मकः-का-कं, शान्तिकरः-री-रं, शान्तिदः-दा-दं.

CURATOR, *s.* अध्यक्षः, अधिकारी *m.* (नं), अधिकृतः, रक्षकः, अधीशः, अवेक्षिता *m.* (तृ), अधिकर्म्मिकः, द्रष्टा *m.* (दृ).

CURB, *s.* (Of a bridle) मुखयन्त्रं, बलाशृङ्खलः, वागासखन्धिनी शृङ्खला, अश्वमुखशृङ्खला.—(Restraint) यन्त्रं, शृङ्खलता, संयमः, यमः, नियहः, अवरोधः, निषेधः.

TO CURB, *v. a.* (Hold a horse in with a curb) अश्वं मुखयन्त्रेण or मुखशृङ्खलया यम् (c. 1. यञ्जति, यन्तुं).—(Restrain) यम्, संयमं; यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति-यितुं), नियहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), अवर्षं (c. 7. रुणद्धि-रोद्धुं), निरुषं.

CURBED, *p. p.* शृङ्खलितः-ता-तं, यन्त्रितः-ता-तं, संयतः-ता-तं.

CURB-STONE, *s.* परिमल्लपोषणे सुदृढप्रस्तरः.

TO CURD OR CURDLE, *v. n.* दधिकरणेण इये (c. 1. इयायते, इयातुं) or घनीभू.

TO CURD OR CURDLE, *v. a.* दधिसाकृ, इये in caus. (इयाययति-यितुं), घनीकृ.

CURDS, *s.* दधि *m.*, पयस्यं, क्षीरजं, गन्धं, किलाटः, गोरसजं, चषं, द्रष्टा, रसाला, मार्जिता.

CURDY OR CURDLED, *a.* दधिमयः-यी-यं, इयानः-ना-नं, शीनः-ना-नं, आशयानः-ना-नं, घनीभूतः-ता-तं, दधिवत् संहतः-ता-तं.

CURE, *s.* (Act of healing) चिकित्सा-त्सनं-त्सितं, शमः, शानिः *f.*, उपशमः, रोगशानिः *f.*, रोगशमः, रोगोपशमः, समाधानं, प्रतिसमाधानं, रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, रोगोपचारः.—(State of being healed) समुत्थानं, स्वास्थ्यं, सुस्थता.—(The remedy itself) भेषजं, भेषज्यं, औषधं, रोगहं.—(Benefice of clergyman) पुरोहितवृत्तिः *f.*, धर्मी-ध्यापकस्य व्यापारः or अधिकारः.

TO CURE, *v. a.* कृत् in des. (चिकित्सति-त्सितुं), शम् in caus. (शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्; स्वस्थं-स्वां-स्थं कृ, सुस्थं-स्वां-स्थं कृ, प्रतिकृ, समाधा (c. 3. दधाति-धातुं), प्रतिसमाधा, समुत्था in caus. (-चाययति for-स्थापयति-यितुं), भियञ् (nom. भियज्यति), भाष् in caus. (साधयति-यितुं).—(Cure fish or meat) लषण (nom. लषणयति-यितुं), लषणीकृ.

CURED, *p. p.* चिकित्सितः-ता-तं, शमितः-ता-तं, शान्तः-ना-नं, उपशान्तः-ना-नं, प्रशान्तः-ना-नं, स्वस्थः-स्वा-स्थं, सुस्थः-स्वा-स्थं, प्रतिकृतः-ता-तं, समुत्थितः-ता-तं, रोगमुक्तः-क्ता-कं; 'cured of fever,' विगतज्वरः-रा-रं.

CURELESS, *a.* अचिकित्स्यः-त्वा-त्स्यं, असध्यः-ध्या-ध्यं, दुरुपचारः-रा-रं.

CURER, *s.* चिकित्सकः, रोगशान्तकः, रोगहारी *m.* (नं), रोगहा *m.* (नं), जीवदः.

CURFEW, *s.* अग्निप्रदीपा निष्ठापयितव्या इति पुरा निर्देशार्थं प्रदीपकाले वादिता चल्ता, प्रदीपकाले चल्ताशब्दः.

CURIOSITY, *s.* (Inquisitiveness) कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, कुतुकं, निज्ञासा, निज्ञासाकुतूहलं, विपृच्छाया, अनुसन्धानेच्छा, असति प्रयोजने किमेतदिति जिज्ञासा; 'one whose curiosity is excited,' उपज्ञातकौतुकः.—(A rarity) दुर्लभद्रव्यं, दुष्प्राप्यद्रव्यं, बहुमतद्रव्यं, विशिष्टद्रव्यं, उत्कृष्टद्रव्यं.

CURIOUS, *a.* (Inquisitive) कुतूहली-लिनो-लि (नं), कौतूहलान्वितः-ता-तं, कौतूहलपरः-रा-रं, कौतुकाविष्टः-ष्टा-ष्टं, निज्ञासुः-सुः-सु, विपृच्छिषुः-पुः-पु, अनुसन्धानेक्षुः-क्षुः-क्षु.—(Skilled in) अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विचक्षणः-क्षा-क्षं.—(Exact, nice) सूक्ष्मः-स्सा-स्मं, सूक्ष्मदर्शी-शिनी-शि (नं).—(Worthy of being seen, rare) दर्शनाहः-हा-हं, दर्शनीयः-या-यं, दुर्लभः-भा-भं, दुष्प्राप्यः-प्या-प्यं, बहुमतः-ता-तं.—(Strange, wonderful) अद्भुतः-ता-तं, चित्रः-त्रा-त्रं, विचित्रः-त्रा-त्रं, आश्चर्यः-ध्या-ध्यं, सप्रश्नः-श्ना-श्नं.

CURIOSLY, *adv.* (Inquisitively) कौतूहलात्, कुतूहलेन, कौतुकेन, निज्ञासया.—(Skilfully, nicely, strangely) निपुणं, सूक्ष्मं, अद्भुतं. TO CURL, *v. a.* (Turn the hair in curls) अलकरूपेण केशान् कुञ्च (c. 1. कुञ्चति-चिन्तुं or c. 10. कुञ्चयति-यितुं), अलकान् कृ or रञ्च (c. 10. रञ्चयति-यितुं).—(Twist) कुञ्च, आकुञ्च, व्यावृत् in caus. (-वञ्चयति-यितुं).—(Raise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गयति-यितुं), बन्धुरीकृ, उन्नतानतीकृ.

TO CURL, *v. n.* अलकरूपेण कुञ्च in pass. (कुञ्चते) or आकुञ्च in pass., व्यावृत् (c. 1. वञ्चते-चिन्तुं).—(Rise in waves) तरङ्ग (nom. तरङ्गायते), तरल (nom. तरलायते), बन्धुरीकृ, उन्नतानतीकृ.

CURL, *s.* अलकः, आवर्तः-र्त्तका, कुरलः, कर्करालः-लं, खट्वरः, काकपक्षः, वध्वरीकः, चूर्णकुन्तलः, कलरी, भ्रमरकः; 'row of curls,' अलक-संहतिः *f.*—(Undulation) जम्भिः *f.*, तरङ्गः.

CURLEW, *s.* क्रीडः, कुडः, कलिकः, कालिकः, कालीकः, अतिनागरः.

CURMUDGEON, *s.* कृपणः, कदर्थ्यः, सत्यव्ययी *m.* (नं), मत्सरः, गाढमुष्टिः.

CURRENT, *s.* (The tree) अल्पफलविशिष्टः शुद्धवृक्षः.—(A small dried grape) शोषितरसा शुद्धद्राक्षा.

CURRENCY, *s.* (Circulation, general reception) प्रचारः, प्रचरः, प्रचलनं, चलनं, हस्ताद्वस्तं चलनं, व्यवहारः, सञ्चसाधारणव्यवहारः, सञ्चग्रहणं, सञ्चसम्मानं.—(Continuous flow or course) प्रवाहः, प्रसरः.—(Easiness of utterance) सुसोच्चारणं, सुसोच्चार्यता.—(Current coin) प्रचलमुद्रा, प्रचारितमुद्रा.

CURRENT, *a.* (Circulatory, generally received) प्रचलः-ला-लं, प्रचलितः-ता-तं, प्रचलन्-लन्ती-लन्तुं (त्), प्रचरितः-ता-तं, प्रचरन्-रन्ती-रन्तुं (त्), चलमानः-ना-नं, परिचालितः-ता-तं, सञ्चारितः-ता-तं, सञ्चसम्मतः-ता-तं, सञ्चग्रहीतः-ता-तं.—(Common, general, popular) सञ्चसाधारणः-णी-णं, सञ्चसामान्यः-न्या-न्यं, लोकप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, लोकविश्रुतः-ता-तं, व्यावहारिकः-की-कं, आचारिकः-की-कं, लीकिकः-की-कं.—(Received as authority, allowable) प्रचलितः-ता-तं, प्रामाणिकः-की-कं, ग्रास्यः-स्वा-स्थं.—(What is now passing) वर्तमानः-ना-नं, विद्यमानः-ना-नं; 'the current year,' वर्तमानवत्सरः; 'current moment,' आपातः; 'current report,' लोकप्रवादः, जनवादः.

CURRENT, *s.* (A running stream) स्रोतः *n.* (स्), स्रवनी, स्रोतस्वती, स्रोतस्विनी.—(The flow or course of water) वेला, वेगः, रयः, प्रवाहः, उदकप्रवाहः, धारः-रा, स्रोतः *n.* (स्), स्रोयः, प्रसवः-वर्णं, संसृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, पात्रसंस्कारः, अनुपपत्तिः *f.*, पात्रकङ्कारः, रायभाटो, जम्बी, कूलङ्कयः, पुरोदिः *m.*; 'current of the Ganges,' गङ्गावीर्यः 'against the current,' प्रतिस्रोतम्.

CURRENTLY, *adv.* (Generally, popularly) सामान्यतम्, साधारणतम्, लोकतम्, प्रसिद्धं; 'it is currently reported,' इति लोकप्रवादः श्रूयते; 'it is currently known,' लोकप्रसिद्धम् अस्ति.

CURRICULE, *s.* रथः, क्रीडारथः, केलिरथः, अश्वद्वयसञ्चारितो रथः

CURRIER, *s.* चर्मकारः -री *m.* (नं), चर्मवेदनकारी *m.*, चर्मोपकारी *m.* (नं), कुरटः.

CURRISH, *a.* कुकुराचारः -रा -रं, शशीलः -ला -लं, शीघ्रः -वी -वं, दुःशीलः -ला -लं, शोषापादः -दी -दं; 'a currish man,' धनरः.

To CURRY, *v. a.* (Dress leather) चर्मं परिष्कृतम्.—(Beat) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Rub a horse with a curry-comb) अश्वलोमं लोहकङ्कतेन मृष्य (c. 2. माषि, माषुं).—(Curry favour) आराध् in caus. (-राधयति -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), लल् in caus. (लालयति -यितुं).

CURRY, *s.* (The dish) अन्नमिश्रणीयो or भोजन सह खाद्यो व्यञ्जनविशेषः. CURRY-COMB, *s.* अश्वलोममार्जनार्थं लोहकङ्कतः. अश्वमार्जनी.

To CURSE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शपयति, शप्नुते), अभिशप्, परिशप्, श्राप or अभिश्राप दा or कृ; समकृलं or अनिष्टम् आशंस (c. 1. -शंसते -यितुं); आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), गहं (c. 1. गहते -हिहं), धिक्. भस् (c. 10. भस्मयति -यितुं).

To CURSE, *v. n.* शप् (c. 1. शपते, शप्नुते), शपय or श्राप वद् (c. 1. वदति -दिहं) or वृ (c. 2. व्रयति, वरु); 'to curse and swear,' श्राप-यामिश्रापो कृ.

CURSE, *s.* (Malediction) श्रापः, अभिश्रापः, शपयः, शपय -यने, परिश्रापः, आक्रोशनं, अवक्रोशः. भस्मनं, अभिषङ्गः, अभिषङ्गः, गालिः *m.*, मन्द-वाग्धा; 'under a curse,' श्रापप्रसक्तः -स्ता -स्तं.—(A pest) कष्टकः, दृक्कः, अपकारकः. The following are forms of curses answering to 'confusion seize you,' &c., अनीविनस्ते भूयात्, अकरणितेऽस्तु, निद्राहस्ते भूयात्, अवधाहस्ते स्यात्, अजननिर अस्तु तव.

CURSED, *p. p.* शप्तः -ता -तं, अभिशप्तः -ता -तं, श्रापहिः -हे -हं, गर्हितः -ता -तं, गहेणोयः -या -यं, पूषाहिः -हे -हं, धिक्कृतः -ता -तं, अपध्वस्तः -स्ता -स्तं.

CURSEDLY, *adv.* गर्हिते, गहेणोयप्रकारेण, दुष्टं, दुष्टु.

CURSHIP, *s.* कुकुरत्वं, शशीलता, दुःशीलता, अश्वमाचारत्वं.

CURSITOR, *s.* महाविचारणसमासघन्यो लेखकविशेषः.

CURSORYLY, *adv.* ईषद्वेषया, ईषमनयोगेन, सुचकवत्, ईषदृशनेन, सत्वरं, अनवधानेन, अनपेक्षया.

CURSORY, *a.* त्वरितः -ता -तं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, अत्यल्पदृष्टिः -द्वा -द्वं, शोभः -भा -भं; 'cursory view,' ईषदृशनेन, अदृष्टोद्योगं.

CURSE, *a.* ककेशः -शा -शं, नृशंसः -सा -सं, दुष्टधेताः -ता -तः (स्).

CURT, *a.* हस्तः -स्ता -स्तं, खड्गः -द्वा -द्वं, सखिः -भा -भं.

To CURTAIN, *v. a.* हम् in caus. (हासयति -यितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्, संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

CURTAILED, *p. p.* हसितः -ता -तं, छिन्नः -स्ता -स्तं, संक्षिप्तः -भा -भं, क्षीणः -शा -शं, अवरोपितः -ता -तं, अल्पोक्तः -ता -तं.

CURTAIN, *s.* तिरस्कारिणी, व्यवधानं, आवरणं, तिरोधानं, आवरणपटः, प्रच्छदपटः, अपटो, यवनिका, नीशारः; 'bed-curtain,' चतुष्को, मशहरी.

To CURTAIN, *v. a.* आवरणपटं परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं) or प्रच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं).

CURTAIN-LECTURE, *s.* रात्रिकाले श्रम्यागतपतिमुद्दिश्य भाष्योक्तं निन्दावाक्यं or भर्त्सनवाक्यं or तज्जनं.

CURTISY, *s.* स्त्रीलोकेन कृतः प्रणामः or संक्षुप्रणामः or नमस्कारः.

CURVATED, *a.* नतः -ता -तं, आनतः -ता -तं, प्रणतः -ता -तं, परिणतः -ता -तं, भुग्नः -गना -गनं, अवभुग्नः -गना -गनं, विभुग्नः -गना -गनं, कुक्षितः -ता -तं, आकुक्षितः -ता -तं.

CURVATION, *s.* वक्रोत्तरणं, नवीकरणं, कुचनं, आकुचनं, अवकुचनं.

CURVATURE, *s.* नतिः *f.*, आनतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), वक्रोभावः,

निक्षता, कुटिलता, कीटित्वं, नयनं, रुग्णता; 'of the spine,' अश्वनरायानः.

CURVE, *a.* वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रिमः -ता -तं, नतः -ता -तं, कुटिलः -ला -लं, नयः -वा -वं, निक्षः -क्षा -क्षं, भुग्नः -गना -गनं, कुक्षितः -ता -तं.

CURVE, *s.* नतिः *f.*, नतः, भुग्नः, कुटिः *m.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (नं), कुचनं, अवकुचनं; 'a curve line,' धनुर्वीर्यं, वक्ररेखा.

To CURVE, *v. a.* मृद् in caus. (नामयति -यितुं), आनम्, अवनम्; नवीकृ; वक्रीकृ; आवृत् in caus. (-वज्रयति -यितुं), कुच् (c. 1. कुचति -चिन्तुं), कुटिलीकृ, अच् (c. 1. अचति -चिन्तुं), निक्ष (nom. निक्षयति -यितुं).

CURVED, *p. p.* नतः -ता -तं, नातितः -ता -तं, वक्रोभूतः -ता -तं, कुटिलीकृतः -ता -तं, निक्षितः -ता -तं, विभुग्नः -गना -गनं, अवभुग्नः -गना -गनं, सम्भुग्नः -गना -गनं, रुग्णः -गना -गनं, कुक्षितः -ता -तं, वृजिनः -ना -नं, प्रवणः -शा -शं.

To CURVET, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), आवल्.

CURVET, *s.* प्रुतं, प्रवः, वलितं, लङ्घनं, उन्मालः, क्षम्यः.

CURVILINEAR, *a.* वक्ररेखः -खा -खं, धनुर्मेगाकारः -रा -रं, वक्रः -क्रा -क्रं.

CURULE, *a.* (Chair) पृष्ठं रोशनगरे विचारकर्त्तृणाम् आसनं.

CUSHION, *s.* उपधानं -नीयं, पीठोपधानं, बालिञ्जं, विहरः, विसृट, आस्तरणं.

पीठास्तरणं, पीठाग्राहः *m. f.*, उपवहेः, पीठाजननं, अजिनं, चर्म *n.* (नं).

CUSHIONED, *a.* उपधानसंविष्टः -ष्टा -ष्टं, अजिनशयानः -ना -नं, बालिञ्जनिषणः -शा -शं.

CUSP, *s.* अर्धचन्द्रकोणः, अर्धेन्दुशिखा, अर्धचन्द्राग्रं, कलाग्रं, कलाकोणः.

CUSPATED, CUSPIDATED, *a.* मूत्राग्रः -या -यं, मूच्यग्रः -या -यं.

CUSTARD, *s.* अखण्डोरादिमयं मिष्टलेखं.

CUSTODY, *s.* (Imprisonment) रोधः, निरोधनं, बन्धनं, स्थानलेधः, आलेधः, कारागारे निरोधः.—(Care, charge) गुप्तिः *f.*, रक्षा, रक्षणं.—(Defence) रक्षणं, पालनं, वाचं.

CUSTOM, *s.* (Habit, established manner, fashion) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, समाचारः, रीतिः *f.*, नियमः, अभ्यासः, नित्यकृतं, धारा, मार्गः, स्थितिः *f.*, अनुसारः, आवृत्तिः *f.*, चर्या, चरितं, क्रमः, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः; 'according to custom,' यथाव्यवहारः.—(Practice of buying of one person) एकपक्षविक्रेतुः सदाक्रमः or नित्यक्रमः.—(Tribute, toll) शुल्कः -त्वं, करः, राजस्वं, राजप्राप्तभागः, शालिकः.

CUSTOMABLE, *a.* व्यावहारिकः -की -कं, आचारिकः -की -कं, लोकसिद्धः -द्वा -द्वं.

CUSTOMABLY, *adv.* व्यवहारानुसारेण, व्यवहारतमं, आचारानुरूपं.

CUSTOMARILY, *adv.* यथाव्यवहारं, यथारीति, रीत्यनुसारात्, प्रायशः.

CUSTOMARY, *a.* आचारिकः -की -कं, व्यावहारिकः -की -कं or व्यवहारिकः, व्यवहारानुसारी -रिणी -रि (नं), आचारानुयायी -यिनी -यि (नं), आचरितः -ता -तं, प्रचरितः -ता -तं, प्रचलः -ला -लं, प्रचलितः -ता -तं, नैपथिकः -की -कं, रीत्यनुसारी &c., योगिकः -की -कं.—(Habitual) आभ्यासिकः -की -कं, नियमः -ता -तं.—(Usual) प्रायिकः -की -कं, लोकसिद्धः -द्वा -द्वं, लोकिकः -की -कं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं.

CUSTOMER, *s.* क्रेता *m.* (नं), क्रयी *m.* (नं), निवक्रेता *m.*, सदाक्रमी.

CUSTOM-HOUSE, *s.* शुल्कग्रहणशाला, शुल्कस्थानं, करसङ्ग्रहगृहं.

CUSTOM-HOUSE-OFFICER, *s.* शौल्क, शौल्किकः, करग्राही *m.* (नं).

To CUT, *v. a.* कृत् (c. 6. कृच्छति, कृच्छितुं), छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), संछिद्, लृ (c. 9. लुनाति, लघितुं), प्रच्छ (c. 6. प्रच्छति, प्रच्छितुं), क्षो (c. 4. क्षति, क्षातुं), दो or दा (c. 4. क्षति, c. 2. दाति -तुं).—(Cut in two) द्विधा छिद् or कृ, द्विसखीकृ.—(Divide) भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं), खस् (c. 10. खसयति -यितुं).—(Pierce) व्यष्ट (c. 4. व्यष्टति,

चिद् (c. 10. छिद्यति-यितुं), निर्भिद्, खन् (c. 1. खनति-नितुं), छिद्.—(Carve, make by sculpture) तच्छ (c. 1. तक्षति-क्षितुं).—(Hew) छिद्, विशिष्य (c. 1. शिष्यति-क्षितुं).—(Intersect) परिच्छिद्.—(Scratch) खुर (c. 6. खुरति, खोरितुं).—(Cut away) अवकृन्, निकृन्, उच्छिद्.—(Cut down) अवकृन्, प्रकृन्, अवशिद्, अवभञ्ज (c. 7. भनक्ति-भेक्षुं), निभञ्ज, प्रभञ्ज; अवपत् in caus. (-पातयति-यितुं).—(Cut off) छिद्, अवशिद्, निकृन्, अवकृन्, लू; 'destroy,' उच्छिद्, उच्च (c. 1. हरति-हर्षुं), उन्मूल (c. 10. मूलयति-यितुं); 'rescind,' लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं); 'take away,' अपनो (c. 1. नपति-नेतुं), अपह; 'intercept,' विशिद्, उच्छिद्, अवहृष् (c. 7. हृणति-रोषुं); 'interrupt,' विशिद्, स्यद् (c. 10. सख्यति-यितुं); 'preclude,' निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), निरुष्; 'obviate,' परिच्छिद्; 'cut off a limb,' अञ्जि छिद्.—(Cut out) उक्तृन्, निष्कृन्; 'shape,' कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्; 'contrive,' मनसा चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), परिकृप्; 'adapt,' युज् in caus. (योजयति-यितुं); 'outdo,' अतिभू, विशिष्य in pass. (-शिष्यते); 'cut off a letter,' लुप्.—(Cut short, abridge) संहृ, संक्षिप् (c. 6. क्षिपति-क्षेप्पुं), उच्छिद्, लुप्; 'interrupt abruptly,' सहसा विशिद्.—(Cut up) अवशिद्, विनिकृन्, निकृन्; 'eradicate,' उच्छिद्.—(Cut the hair) केशान् छिद् or छावप् in caus. (-यापयति-यितुं) or परिषप्.—(Cut to the heart) ममे भिद् or छिद् or व्यप्.
 To cut, v. n. (Make way by dividing) उच्छिद् in pass. (-भिद्यते), मोच्छिद्, स्फुट् (c. 6. स्फुटति-टितुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), प्रभू.
 Cur, p. p. छिन्न-च्चा-च्चे, कृत्त-च्चा-च्चे, कर्षित-च्चा-च्चे, लून-च्चा-च्चे, छात-च्चा-च्चे, दात-च्चा-च्चे, छित-च्चा-च्चे, दित-च्चा-च्चे, वृक्ष-च्चा-च्चे, खिद्यत-च्चा-च्चे, वुदित-च्चा-च्चे, कृम-च्चा-च्चे, तष्ट-च्चा-च्चे, परिवापित-च्चा-च्चे; 'cut up,' अवशिन्न-च्चा-च्चे, छिन्नभिन्न-च्चा-च्चे, निकृत्त-च्चा-च्चे; 'cut off,' in grammar, लुम्-च्चा-च्चे.
 Cut, s. (The blow of a sharp instrument) प्रहार, आघात; 'a sword-cut,' खड्गप्रहार, खड्गाघात; 'cut with a whip,' कशाघात.—(Impression made by an edge) छेद, लूनक, व्रश्चनचिह्न.—(Channel or canal) खातं, कुल्या, कृत्रिमा सरित्.—(Part cut off from the rest) खण्डः-खण्डं, छेदः, भिन्नं, भित्तिः f., दलं.—(Small particle) लवः, कणः, लेशः.—(A direct road) च्युनुमार्गः, अविमार्गः, अदीर्घपथः.—(Print) मुद्रा, पत्रे मुद्रिता प्रतिमा or प्रतिमूर्तिः f.—(Fashion, form) रीतिः f., रूपं, आकारः, विधानं, संस्कारः, संस्थानं.
 CUTANEOUS, a. त्वाचः-च्ची-च्चे, चार्मिकः-क्की-क्के, चर्मो-र्मिणी-र्मि (न्), त्वक्ससन्धो-न्धनी-न्धि (न्); 'cutaneous disease,' त्वयोगः, चर्मोद्दृषिका; 'cutaneous eruption,' दहृः m., दहृः m.
 CUTICLE, s. अवभासिनी, वाद्यत्वक् f. (च्), वाद्यचर्म n. (न्).
 CUTICULAR, a. त्वाचः-च्ची-च्चे, वाद्यत्वक्ससन्धो-न्धनी-न्धि (न्).
 CUTIS, s. (The true skin) वेदनी.
 CUTLASS, s. कर्षिका, खड्गः, कृपाणः, पृथुपथः खड्गः.
 CUTLER, s. छुरिकाकारः, शस्त्रकारः, छुरिकाधिक्रता m. (न्), शतमार्जः.
 CUTLET, s. खण्डः-खण्डं, पशुका, पार्श्वस्थ n.; 'of mutton,' चोरभमांसखण्डः.
 CUTPURSE, s. यन्त्रिभेदः-दकः, चौरः, अपहारकः, तस्कर.
 CUTTER, s. (One who cuts) छेत्ता m. (न्), छेदकरः, छिद् in comp.; 'wood-cutter,' वनछिद्.—(Cutting instrument) कर्षिका, कृन्तनं, छिन्नर.—(A nimble boat) लघुनौका.—(Front-teeth) छेदकदन्ताः m. pl., राजदन्ताः m. pl.

CUT-THROAT, s. घातकः, सुप्रघातकः, प्राणघातकः, आततायी m. (न्).
 CUT-THROAT, a. बधोद्यतः-त्ता-त्ते, मारात्मकः-क्का-क्के, क्रूरः-रा-रं.
 CUTTING, s. (Piece cut off) विदलं, खण्डः-खण्डं, तष्टं, भित्तिः f. शकलं, भिन्नं.—(Act of cutting) छेदनं, कर्त्तनं, व्रश्चनं, खण्डनं, छिदा, छित्तिः f., लूनः f., लापः, दातिः f., दानं.
 CUTTING, a. छिन्नर-रा-रं, छिद्र-रा-रं.—(Caustic) खर-रा-रं, अरुनुदः-दा-दं, मार्मिकः-क्की-क्के, मम्मैवेदी-दिनी-दि (न्).
 CUTTLE, s. (A fish, or its bone) फेनः-नकः, समुद्रफेनः, सिन्धुकफः, अम्बिकफः, हियडीरः, हियडिरः, पियडीरः, श्वेतधामा m. (न्), सुफेनं, मलं.—(A foul-mouthed fellow) मुखरः, वाग्दुष्टः, दुर्मुखः.
 CUVERA, s. See KUVERA.
 CYCLE, s. चक्रं, कालचक्रं, आवृत्तिः f., कालावृत्तिः f., कालावर्त्तः, परिवृत्तिः f., परिवर्त्तः, पथ्यायः, आवलिः f.; 'of the seasons,' चतुर्पथ्यायः.
 CYCLOPEDIA, s. ज्ञानचक्रं, विद्याचक्रं, विद्यापथ्यायः, विद्याहारावलिः f.
 CYCLOPTIC, CYCLOPEAN, a. क्रूराचारः-रा-रं, दारुणः-या-यं, यशुष-वहारः-रा-रं, अतिमहान्-हती-हत् (न्).
 CYGNET, s. हंसशावकः, बालहंसः, युवहंसः, हंसापत्यं.
 CYLINDER, s. गोलः, नलः, सन्धः, शलाका, निपः.
 CYLINDRICAL, a. वज्रुलः-ला-लं, गोलाकारः-रा-रं, सन्धकारः-रा-रं.
 CYMBAL, s. घनं, कल्लरी, कल्लकं, क्लिप्तिः f., कल्लरी, भेरी, करतालं.
 CYNEGETICS, s. मृगयं, मृगया, मृगव्यवस्था, आलेटविद्या.
 CYNIC, s. (A misanthrope) सन्धभिसन्धकः-सन्धो m. (न्), पुरुषवेयो m. (न्).
 CYNICAL, a. सदावक्रः-क्का-क्के, अपरिचयी-यिनी-यि (न्), निरानन्दः-न्दा-न्दं, कुटिलभावः-वा-वं, निन्दाशीलः-ला-लं, चिरदुःखी-खिनी-खि (न्), अनात्म्यः-प्या-यं, पश्रकोकातः-रा-रं.
 CYNOSURE, s. भुवः, नक्षत्रनेमिः m., धुतिकरः, ज्योतीरपः.
 CYPHER, s. अङ्कः, शून्यं, गुणनिका. See CIPHER.
 CYPHERING, s. अङ्कनं, अङ्कविद्या, गणनविद्या. See CIPHERING.
 CYPRESS-TREE, s. ज्ञानरूपितः शोकलाक्ष्यिकश्च तिरुपचो दीर्घवृक्षः.

D.

TO DAB, v. a. आर्द्रद्रव्यलक्ष्याधारेण सप् (c. 6. सिञ्चति, सेक्नुं) or प्रोक्ष् (c. 1. उक्षति-क्षितुं), सिकद्रव्येण लघु आहन् (c. 2. हन्ति-हन्तुं).
 DAB, s. (Small lump) सुद्रुपिण्डः, पिण्डः, सुद्रुखण्डः.—(Blow with something moist) सिकद्रव्येण लघुप्रहारः or लक्ष्याघातः, सेचनं, निपेकः.—(Something muddy thrown upon one) मलसेचनं, क्षिपपङ्कः.—(A man expert at something) निपुणः, पटुः, कुशलः, दक्षः.
 TO DABBLE, v. a. सिञ्च (c. 6. सिञ्चति, सेक्नुं), अवसिञ्च, निपिञ्च, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), उच्च (c. 1. उक्षति-क्षितुं), प्रोक्ष्, छिद् in caus. (क्षेद्यति-यितुं).
 TO DABBLE, v. n. (Play in water) जले or पङ्के क्रीड् (c. 1. क्रीडति-दितुं).—(Dabble in books, read superficially) शास्त्राणि चुष् (c. 1. चुषति-क्षितुं).
 DABBLER, s. (One that plays in water or mud). जलक्रीडः, पङ्कक्रीडः.—(Superficial reader) शास्त्रचुषकः, शास्त्रगण्डः, नि-विज्ञः, अस्वभाषविद्.
 DACE, s. नदीचरः सुद्रुमलभेदः.
 DACTYL, s. चरकः-रं, भगवः, छन्दःशास्त्रेषु असमानपदं.
 DAD, DADDY, s. बालकभाषायां पित्रुवचनार्थः शब्दः, बाबा, ताताः.
 DÆDAL, a. विषविषिकः-च्चा-च्चे, नागाप्रकारः-रा-रं, बहुविधः-या-यं.

DAFFODIL, DAFFODOWNDILLY, *s.* उत्पलजातीयः पुष्पप्रभेदः.

DAGGER, *s.* कटारः, कृपाणी, कुरिका, शङ्खः *m.*, असिपुत्रिका, कर्बरी.

To DAGGLE, *v. a.* मलेन or पक्केन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्).
To DAGGLE, v. n. पक्के or कहेमे लुट् (c. 6. लुडति -डितुं).

DAGGLETAIL, *a.* मलपङ्की -ङ्गिनी -ङ्गि (न), मलदूषितः -ता -तं.

DAILY, *a.* आह्निकः -की -कं, दैनिकः -की -कं, दैनः -नी -नं, दैवसिकः -की -कं, प्रायश्चित्तः -की -कं, दिवातनः -नी -नं, अन्वाहिकः -की -कं, नैतिकः -की -कं, अवश्यकः -का -कं; 'daily occupation,' आह्निकं, निरवकृतं.

DAILY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, प्रतिवासरं, अनुदिनं, अन्वहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने, चाहनि चाहनि, चहरहः.

DAINTILY, *adv.* ललितं, सलालितं, सलील्यं, सुकुमारं, कोमलं, विलासेन.

DAINTINESS, *s.* (Delicacy, softness) सौकुमार्यं, कोमलता, मृदुता.—
 (Elegance, nicety) लालित्यं, लौल्यं, लावस्यं, विलासः, सूक्ष्मता, विनीतता.—(Deliciousness) सुखादुता, सुरसत्वं, सौरस्यं.

DAINTY, *a.* (Delicious) खादुः -ङु-ङ्गौ -दु or सुखादुः, सुरसः -सा -सं, रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, खादुकारः -रा -रं, सुखाद्यः -द्या -द्यं.—(Delicate, nice) सुकुमारः -रा -रं, कोमलः -ला -लं, मृदुः -ङु -दु, विनीतः -ता -तं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं.—(Over-nice, ceremonious) अतिविनीतः -ता -तं, अतिसभ्यः -भ्या -भ्यं.

DAINTY, *s.* सुभासः, खाद्वचं, खादुभोजनं, विशिष्टाद्यं, भोजनविशेषः, सुखाद्यं.

DAIRY, *s.* क्षीरमन्थनशाला, दधिमन्थनगृहं, गोदुग्धगारं, पयोरक्षणस्थानं.

DAIRY-MAID, *s.* गोदोहिनी, क्षीरमन्थनी, गोदुग्धरक्षिका, गोपी, आभीरी.

DAISY, *s.* बलमन्थये यवप्ररोही शुक्रदलः सुद्रुपुष्पप्रभेदः.

DALE, *s.* दरी -रा, दरोभूः *f.*, कन्दरः -री, अद्रिद्रोणी, उपत्यका, प्रान्तं.

DALLIANCE, *s.* (Act of fondness) कामचेष्टा, हावः, ललितं, लालसा, रम्यं, रम्यत्वं, विलासः, विलसितं.—(Delay) विलम्बः, कालयापः.

To DALLY, *v. n.* (Sport, play, trifle) क्रीड् (c. 1. क्रीडति -डितुं), प्रक्रीड्;
 रम् (c. 1. रमते, रम्), लल् (c. 1. ललति -लितुं), विलस् (c. 1. -लसति -लितुं), कुड् (c. 6. कुडति -डितुं).—(Caress a woman) स्त्रिया सह रम् or विलस्, कामचेष्टा कृ.—(Delay) विलम्ब (c. 1. -लघते -घितुं).

DAM, *s.* (Mother, kind of animals) जननी, जनिका, प्रजनिका, प्रजायिनी, प्रसूः *f.*, जनयित्री, अद्या, माता *f.* (तृ).—(Bank to confine water) सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, जलबन्धकः, धरणं, पियडनः, खालिः *f.*
To DAM UP, v. a. सनुना जलं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or संलम्ब् (c. 9. -लम्भाति -लम्भितुं) or निरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोधुं).

DAMAGE, *s.* क्षतिः *f.*, क्षतं, अपचयः, अपायः, हानिः *f.*, नाशः, दोषः, दूषणं, क्षयः, उपक्षयः, अपकारः, अपकृतं, हिंसा, द्रोहः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, भंगः, क्षतिर्—(Damages in law) क्षतिपूरणं, दण्डः, पारितोषिकं, प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रायश्चित्तं.

To DAMAGE, *v. a.* हिंस (c. 7. हिंसति c. 1. हिंसति -सितुं), उपहिंस, विहिंस; दुष् in caus. (दूषयति -यितुं); अपकृ; क्षद् in caus. (क्षदयति -यितुं); क्षण् (c. 8. क्षणोति -यितुं), परिक्षण्; नश् in caus. (नाशयति -यितुं), दुह् (c. 4. दुहति, द्रोषुं).

DAMAGEABLE, *a.* हिंसनीयः -या -यं, दूष्यः -प्या -प्यं, अपचयक्षमः सा -भं.—
 (Mischievous) हिंसः -सा -सं, दुपकः -का -कं, अपकारकः -का -कं.

DAMAGED, *p. p.* क्षतः -ता -तं, परिक्षतः -ता -तं, विक्षतः -ता -तं, दूषितः -ता -तं, क्षदोपः -पा -पं, क्षदिनः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, अपकृतः -ता -तं.

DAMASK, *s.* पुष्पादिमृषिकम्बलद्वारं दमस्कनाम चित्रदुकूलं.

To DAMASK, *v. a.* (Adorn stuffs with flowers) दुकूलं मृषिकम्बलद्वारं पुष्पादिना अलङ्कृ.—(Variegate) चित्रं (c. 10. चित्रयति -यितुं), कर्बरीकृ.

DAMASK-ROSE, *s.* हेमपुष्पं, रक्तपुष्पो जवाप्रभेदः.

DAME, *s.* (Lady) आर्या, भायिनी.—(Woman) स्त्री, वधूः, गृहिणी.

To DAMN, *v. n.* (Doom to hell or eternal torments) नरकं गम्या इति श्रापं वद् (c. 1. वदति -दितुं); अनन्तदण्डं or नरकदण्डं प्राप्या इति वृ (c. 2. व्रवीति, वक्तुं), अनन्तदुःखं or अनन्तयातना ते भूयाद् इति धिक्, स नरकं व्रजतु or अथो-थो निरये पततु इति शप् कृ, नरकदण्डाहं हा (c. 9. जानाति, शान्ति), नरके निपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—
 (Condemn) दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), दण्डाहं हा.—(His any public performance) रङ्गे नाटकं प्रेक्ष कर्केशशब्देर अग्रसादं सूच्. (c. 10. सूचयति -यितुं).

DAMNABLE, *a.* अनन्तदण्डाहः -हा -हं, नरकदण्डाहः -हा -हं, नरके पातनाहः -हा -हं.—(Odious) गहिंनः -ता -तं, गहेणीयः -या -यं.

DAMNABLY, *adv.* यथा नरकदण्डाहो भवति तथा, गहिंनं.

DAMNATION, *s.* अनन्तदण्डः, नरकदण्डः, अनन्तयातना, नरकयातना, नरके पातनं, नरकगमनं, सधोगमनं, अभिसम्पातः, ईश्वरकृपावहिष्कारणं.

DAMNED, *p. p.* नरकगतः -ता -तं, नरकपतितः -ता -तं, नरकस्थः -स्था -स्थं, नारकी -किणी -कि (न), नेरयः -यी -यं, नरकप्राप्तः -प्ता -प्तं, अभिशप्तः -प्ता -प्तं, गहिंनः -ता -तं, गहेणीयः -या -यं, घृणाहः -हा -हं.

DAMNIFIC, *a.* क्षतिकारकः -का -कं, अपकारी -रिणी -रि (न), दूषकः -का -कं.

To DAMNIFY, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -यितुं), अपकृ, क्षतं -ता -तं कृ.

DAMP, DANK, *a.* (Moist) आर्द्रः -द्रौ -द्रं, माद्रेः -द्रौ -द्रं, जलाद्रिः -द्रौ -द्रं, क्षिब्धः -च्चा -चं, तिमितः -ता -तं, स्मितः -ता -तं, उन्नतः -च्चा -चं, समुन्नतः -च्चा -चं, सरसः -सा -सं, जलसिक्तः -क्ता -क्तं, अनूपः -पा -पं, समुक्षितः -ता -तं, चोदः -दा -दं, उन्नतः -च्चा -चं.—(Dejected) झानः -ना -नं, झान्तः -न्ता -न्तं, विषयः -खा -खं.

DAMP, *s.* (Moisture) ज्ञेदः, सङ्केदः, सेमः, तेमः -मनं, समुन्नतं, जलावसेकः, चिह्नदं.—(Fog, vapour) घाम्यः, सवायः, धूमः -मिका, सेदः.—
 (Dejection) विषादः, झानिः *f.*; 'to be damp,' झिद् (c. 4. झिद्यति) तित् (c. 4. तित्मयि or तीम्यति).

To DAMP, *v. a.* (Moisten) झिद् in caus. (ज्ञेदयति -यितुं), परिझिद्;
 सिच् (c. 6. सिचति, सेक्), सवसिच्; उष् (c. 1. उष्ति -यितुं), समुष्;
 उन्द् (c. 7. उन्ति, उन्दि), आद्रौकृ.—(Dispirit) मनो खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डिताशंसं -सां -सं कृ, भगनाशं -शां -शं कृ, झानाशं -शां -शं कृ.

DAMPISH, *a.* ईषदाद्रेः -द्रौ -द्रं, ईषतिमितः -ता -तं, आक्षिब्धः -च्चा -चं.

DAMPNESS, *s.* आर्द्रता, माद्रेता, जलाद्रिन्तः, क्षिब्धता, जलसिक्तत्वं, अनूपता.

DAMPY, *a.* विषादी -दिनी -दि (न), अवसवः -रा -रं, उन्निग्नः -ग्ना -ग्नं.

DAMSEL, *s.* कन्या, कुमारी -रिका, कन्यका, युवतिः *f.* -ती, यूनी, बाला -लिका, अविवाहिता स्त्री; 'damsel's child,' कानीनः -नी.

DAMSON, *s.* दाम्स्तननामकः कृष्णवर्णः शुक्रफलप्रभेदः.

To DANCE, *v. n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्त्तितुं), प्रनृत्, उपनृत्, सम्प्रनृत्, नद् (c. 1. नटति -टितुं), नृत्यं कृ, नर्त्तकवद् हस्तपादादि सञ्चल् in caus. (-चालयति -यितुं); 'to dance attendance,' उपास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

To DANCE, *v. a.* नृत् in caus. (नर्त्तयति -यितुं), चल् in caus. (चालयति -यितुं).

DANCE, *s.* नृत्यं, नाट्यं, ताड्यं, लास्यं, चारखत्वं, पादन्यासः, गुरुनिका.

DANCER, *s.* नर्त्तकः -की *f.*, नटः -टो *f.*, कुशीलयः, लासकः -की *f.*, लासिका *f.*, चारखः, चारखदाराः *f. pl.*, शैलाली *m.* (न), शैल्यः, नाटकः -की *f.*, कृशाश्वी *m.* (न), नर्त्तनवृत्तिः *m. f.*, नृत्यकुशलः -भरतः, भारतः, जायाजीवः, तालावचरः.

DANCING, *s.* नृत्यं, नर्त्तनं, नाट्यं, नटनं, प्रनर्त्तनं, लास्यं, लासः, ताड्यं,

कौशील्यं, चारुण्यं, गुणनिका, हस्तपादादिसञ्चालनं.

DANCING-MASTER, *s.* नृत्याचार्यः, नृत्यशिक्षकः, नृत्यगुरुः *m.*

DANCING-SCHOOL, *s.* नृत्यशिक्षणशाला, नृत्यशाला, नृत्यशिक्षावेष्टन *n.* (नं).

DANDELION, *s.* सिंहपर्णी, सिंहदन्तसरूपपत्रः सुदीर्घभिन्नेः.

DANDIPRAT OF DAPPERLING, *s.* बालकः, पुत्रकः, माणवकः, वामनः.

To DANDLE, *v. a.* ऊहदेशे बालकं धृत्वा लल in caus. (लालयति-यितुं).

DANDLED, *p. p.* ललितः-ता-तं, सान्त्वकरणार्थं जानुदेशे धृतः-ता-तं.

DANDRIFF, DANDRUFF, *s.* मज्जा, शिरोमध्ये पिक्षितज्वरः, शिरोमलं.

ANDY, *s.* सुवेशी *m.* (नं), सुवसनः, दर्जनीयमानो *m.* (नं), छेकः.

DANGER, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः, आतङ्कः, आपद् *f.*, विषद् *f.*, अपायः, विपत्तिः *f.*, उत्पातः, बाधा, व्याघातः; 'any thing exposed to danger,' भयस्थानं, संशयस्थानं, शङ्कास्पदं; 'danger of life,' जीवितसंशयः, प्राणनाशसंशयः, प्राणबाधः; 'we are in danger of being led to justice,' अस्माकं विचारस्थाने आनयनशङ्का विद्यते; 'in danger of punishment,' दण्डयोग्यः-ग्या-ग्यं; 'brought into danger,' संशयितः-ता-तं; 'an act attended with danger,' सन्दिग्धकर्म *n.* (नं).

To DANGER, *v. a.* संशयस्य-स्या-स्यं कृ, शङ्कास्पदं कृ, सन्देहस्य-स्या-स्यं कृ; 'one who dangers his life,' संशयितजीवितः.

DANGEROUS, *a.* भयङ्करः-रा-रं, भयानकः-को-कं, भयहेतुकः-का-कं, सन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, सांशयिकः-को-कं, संशयस्यः-स्या-स्यं, संशयापन्नः-या-यं, शङ्काक्रान्तः-ना-नं, भयाक्रान्तः-ना-नं, भयजनकः-का-कं, भेदः-वी-वं, विपत्तिजनकः-का-कं; 'a dangerous illness,' सक्षिपातकः.

DANGEROUSLY, *adv.* यथा संशयः or भयहेतुर उत्पद्यते तथा, भेदं, शङ्का-पूर्वकं, भयानकं, सन्दिग्धं; 'dangerously ill,' सक्षिपातकरोगग्रस्तः.

DANGEROUSNESS, *s.* भयानकत्वं, सन्दिग्धता, सांशयिकत्वं, शङ्काक्रान्तत्वं.

To DANGLE, *v. n.* लुङ् (c. 6. लुठति-ठितुं), चञ् (c. 1. चञ्चति-चञ्चतुं), लङ् (c. 1. लङ्घते-ङ्घितुं), चषलङ्, लुङ् (c. 1. लोलति-ते-लितुं).

DANGLER, *s.* स्त्रीणां उपरासने or स्त्रीभिः सह विलासकरणे कालक्षेपकः.

DANGLING, *a.* चञ्चन्-चञ्चनी-चञ्च (नं), लोलः-ला-लं, लोलमानः-ना-नं, लुठन्-ठनी-ठन् (नं), लङ्घमानः-ना-नं, चषलङ्घितः-ता-तं, लुलितः-ता-तं.

DAPPER, *a.* विनीतः-ता-तं, शुद्धाकारः-रा-रं, ललितरूपः-या-यं.

To DAPPLE, *v. a.* चिच् (c. 10. चिचयति-यितुं), चिचयिचिचोक्, कङ्कुरीकृ.

DAPPLED, *a.* चिचिन्तः-ता-तं, कङ्कुरितः-ता-तं, नानावर्णः-यो-यं.

To DARE, *v. n.* धृच् (c. 5. धृष्योति, धंयितुं), साहसं कृ, साहसेन व्यसो (c. 4. -स्यति-सातुं); 'I dare not ask him,' न तं प्रष्टुं धृष्योमि.

To DARE, *v. a.* (Challenge) आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वतुं), समाह्वे, निपु-डायेम् आह्वे, स्वर्थे (c. 1. स्वर्थते-र्थितुं), आक्रान्ते (c. 1. -क्रान्ति-न्तिन्ति).

DARE, *s.* आह्वानं, समाह्वानं, योषसंरायः, क्रान्तिर्, अभिग्रहः.

DARED, *p. p.* (Challenged) आह्वतः-ता-तं, समाह्वतः-ता-तं.

DARING, *s.* साहसं, प्रतिभा, धार्ढ्यं; 'act of daring,' अत्याहितं.

DARING, *a.* साहसी-सिनी-सि (नं), साहसिकः-को-कं, धृष्टः-डा-दं, धृष्टुः-ङ्गुः-ङ्गु, प्रगल्भः-त्या-त्यं, वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, शूरः-रा-रं, निर्भयः-या-यं, अभीतः-ता-तं, निर्विशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, चक्रतोभयः-या-यं, विज्ञानः-ना-नं, पराक्रमी-मिणी-मि (नं), प्रतिभामवान्-वती-वत् (नं), प्रतिभाम्बितः-ता-तं.

DARINGLY, *adv.* साहसेन-साह्, साहसपूर्वकं, धृष्टं, धृष्टत्वात्, सज्जीवं, प्रगल्भं, निर्भयं, निर्विशङ्कं, सविज्ञानं, साप्रतिभानं, वीरवत्.

DARINGNESS, *s.* साहसं, साहसिकत्वं, धृष्टता, धृष्टता, धार्ढ्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, प्रतिभा-भानं, निर्भयत्वं, वीरता, सज्जीवं, वैद्यं, विज्ञानः.

DARK, *a.* तामसः-सो-सं-मिकः-को-कं, तमस्वी-स्विनी-स्वि (नं).

सान्धकारः-रा-रं, सन्धकारयुक्तः-का-कं, सतिमिरः-रा-रं, तिमिरयुक्तः-

का-कं, तमोवृतः-ता-तं, तमोमयः-यो-यं, तमोभूतः-ता-तं, निरालोकः-

का-कं, निम्बः-भा-भं, अग्रकाशः-शा-शं, हतज्योतीः-तो-ति-

(स्).—(Obscure) गूढः-दा-दं, निगूढः-दा-दं, दुर्लभः-या-यं, अस्पष्टः-

दा-दं, दुर्लभः-शा-शं.—(Dark-coloured) कृष्णः-ङ्गा-ङ्गं, इयामः-

मा-मं, कालेयः-यो-यं, मेघकः-का-कं, नीलः-ला-लं, सिततरः-

-रा-रं,—(Opaque) अस्वच्छः-ङ्गा-ङ्गं; 'a dark night,' तामसी.

तमिसा, नष्टचन्द्रा रात्रिः.

DARK, *s.* तमः *n.* (स्), सन्धकारः, तिमिरं, तमिसं, सन्धं.

To DARKEN, *v. a.* तिमिर (धी) तिमिरयति-यितुं, तिमिरीकृ, सन्धीकृ.

To DARKEN, *v. n.* तमस्वी-स्विनी-स्वि भू, तिमिरीभू, सन्धीभू.

DARKENED, *p. p.* तमोवृतः-ता-तं, तिमिरीकृतः-ता-तं, सन्धमसः-मा-सं.

DARKISH, *a.* तमस्कस्यः-त्या-त्यं, ईषत्तामसः-सो-सं.—(In colour)

ईषत्कृष्णः-ङ्गा-ङ्गं, चाकलः-ला-लं, आनीलः-ला-लं.

DARKLING, *a.* तमोवर्त्ती-र्त्तिनी-र्त्ति (नं) or सन्धकारवर्त्ती.

DARKLY, *adv.* अस्पष्टं, अग्रकाशं, अन्धकं, सान्धकारं, सन्धवत्, सन्धं.

DARKNESS, *s.* सन्धकारः, तमः *n.* (स्), तिमिरं, तमिसं, तमसं, ध्यानं, निरालोकता, सान्धकारत्वं, निम्बभता, सन्धं, शार्धरं, रात्रिवासः *n.* (स्), निशाचर्यं *n.* (नं), भूच्छाया, खलुक् *m.* (नं); 'slight darkness,' अवनमसं; 'great darkness,' अन्धतमसं, तमस्ततिः *f.*; 'universal darkness,' सन्धमसं.

DARKSOME, *s.* तमस्वी-स्विनी-स्वि (नं), तमस्कस्यः-त्या-त्यं, निम्बः-भा-भं.

DARLING, *s.* प्रियः-या, हृदयप्रियः-या, दयितः-ता, जेहपावं.

DARLING, *a.* हृदयप्रियः-या-यं, सुप्रियः-या-यं, प्रियतमः-मा-मं, हृद्यः-ङ्गा-ङ्गं, वल्लभः-भा-भं, इष्टः-डा-दं, इष्टतमः-मा-मं.

DARN, *s.* वस्त्रयोन्यनुकृतं जीर्णवस्त्रसोपनं, वस्त्रसन्धिः *m.*

To DARN, *v. a.* जीर्णवस्त्राणि सिक् (c. 4. सोयति, सेयितुं) or सूत्रसूचिकर्मद्वारा सन्धा (c. 3. धत्ते-धातुं).

DARNEL, *s.* कक्षः, शस्यक्षेत्ररुहः कक्षप्रभेदः.

DART, *s.* शूलः-लं, प्रासः, शल्यं, शङ्कः *m.*, क्षिपणः *m.*, पाणिमुक्तं, कर्ममुक्तं, मुक्तकं, वाणः, अस्त्रं, समिकं, दूरेयोधो *m.* (नं).

To DART, *v. a.* अस् (c. 4. अस्ति, अस्तितुं), प्रास्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), मुक् (c. 6. मुचति, मोकुं), प्रमुक्, सृज् (c. 5. सृजति, सृष्टुं), ईर् (c. 10. ईरयति-यितुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं), प्रदृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

To DART, *v. n.* (As lightning) स्फुर (c. 6. स्फुरति-यितुं).—(Dart upon one) आपात् (c. 1. -पतति-तितुं), अभिदु (c. 1. -द्वयति-द्वीतुं).

To DASH, *v. a.* (Throw or strike any thing suddenly or forcibly against another) सहसा or प्रसभं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or प्रक्षिप् or अस् (c. 4. अस्ति, अस्तितुं) or प्रास् or पत् in caus.

(पातयति-यितुं), or अभिहन् (c. 2. -हति-न्तुं), or अभाहन् or प्रतिहन् or पट्ट (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Break by collision, dash in pieces)

भृद् (c. 9. भृशति, भर्तितुं), निम्बिक् (c. 7. -पिनडि-पेष्टुं), प्रभञ्ज (c. 7. -भनक्ति, भंक्नुं), विचट् (c. 10. -चटयति-यितुं), भूनी प्रक्षिप्य खलं खलं कृ or खलशः कृ or लवशः कृ or चूर्त्त (c. 10. चूर्त्तयति-यितुं).—

(Bespatter, besprinkle) चवक् (c. 6. -चिरति-चरितुं-रीतुं), अभ्यचक्, सनचक्; उक् (c. 1. उचति-यितुं), अभ्युक्, प्रोक्; अवसिक् (c. 6. -सिचति-सेक्नुं).—(Mingle, adulterate) मिज् (c. 10. मिजयति-यितुं), सन्मिज्, संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं).—(Confound) भृद् in caus.

(नोहयति-यितुं), विनश् in caus. (नाशयति-यितुं).—(Obliterate) व्यानुक् (c. 2. -नाडि-नातुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनति-छेत्तुं), विलुप्

in caus. (-लोपयति-यितुं); 'dash one's hopes,' छाशा भङ्ग or सङ्ग (c. 10. सङ्गयति-यितुं); 'dash out the brains,' मस्तिष्कं निष्पद्य.

To DASH, v. n. (Rush against with a violent motion) प्रपङ्ग (c. 1. -पतति-तिङ्), प्रोपङ्ग, आपङ्ग, प्रसङ्ग (c. 1. -स्कन्दति-स्कन्), उद्ग (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), अभिद्ग (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं).—(Be dashed in pieces), प्रभङ्ग in pass. (-भज्यते).

DASH, s. (Collision) सङ्घट्ट-ट्टनं, समाघातः, प्रतिघातः, अभिघातः, परस्परघातः, प्रभङ्गः, सम्मिश्रः, महीनं, निक्षेपः.—(Infusion, admixture) प्रक्षेपः, मिश्रणं, सम्मिश्रः, संश्लेषः; 'a dash, a slight quantity,' किञ्चित्, ईप्सत्.—(A line in writing to denote a pause or omission) लिखने विरामसूचनार्थे or त्यागसूचनार्थे छुट्टरेखा.—(Blow) प्रहारः, आघातः, आहतिः f.

DASTARD, s. कापुरुषः, कुपुरुषः, हतकः, ज्ञीयः, कातरः, कृपणः, भीरुः. To DASTARD or DASTARDISE, v. a. चस् in caus. (त्रासयति-यितुं), सस्त्रस्; भी in caus. (भाययति or भीषयति-यितुं), दीनचेतनं-नां-नं कृ.

DASTARDLY, a. सननुष्यः-या-यं, कातरः-रा-रं, निवीर्यः-रा-रं, ज्ञीयः-या-यं, अपौरुषेयः-यो-यं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं.

DASTARDY, s. कापुरुषत्वं, सननुष्यता, अपौरुष्य, कार्थ्यं, ज्ञेयं, दीनता.

DATA, DATUM, s. तत्त्वानि n. pl., समानि n. pl., सङ्केतानुगतं तत्त्वं, उपन्यासः.

DATE, s. (Time at which a letter, &c. is written) लिखनकालः, लिखनदिवसः, दिवसः, दिनं, तिथिः m. f.—(Time at which a thing was done) कालः, कालिकता, तत्कालः.—(Period, term) अवधिः m., कालावधिः m., परिमाणं.—(Fruit) खजूरः, काठिनः; 'out of date,' अव्यवहारितः-ता-तं, निरुक्तः-क्ता-क्तं.

To DATE, v. a. कालं or दिवसं or दिनं or तिथिं लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं).

DATED, p. p. कालसम्पन्नः-चा-चं, सकालः-ला-लं, कृतकालः-ला-लं.

DATE-TREE, s. खजूरः, तृणद्रुमः, घनामयः; 'marshy date-tree,' हिनालः, हीनालः, हिमहासकः.

DATIVE, a. (Case) सम्प्रदानं, सम्प्रदानकारकः, चतुर्थो विभक्तिः.

To DAUB, v. a. लिप् (c. 6. लिम्पति, लिप्ते), खालिप्, उपलिप्, समालिप्; अञ्ज (c. 7. अनक्ति, अञ्ज्) or caus. अञ्जयति-यितुं, दिह् (c. 2. देखि-ग्युं), प्रदिह्.—(Cover over) छद् (c. 10. छादयति-यितुं), प्रच्छद्.

DAUB, s. लेपः, पिलेपः.—(Bad painting) कुचित्रं, कुचित्रलेखा, मन्दचित्रं.

DAUBED, p. p. लिप्तः-भा-भं, उपलिप्तः-भा-भं, विलिप्तः-भा-भं, अञ्ज-क्ता-क्तं, अच्यक्तः-क्ता-क्तं, दिग्धः-ग्धा-ग्यं, निदिग्धः-ग्धा-ग्यं.

DAUBER, s. लेपकः, लेपकरः, प्रलेपकः.—(Coarse painter) अनभिज्ञचित्रकरः, कुचित्रचित्रक m. (स), चित्रकरदेशीयः, चित्रकपाशः.

DAUBY, a. श्यामः-ना-नं, शीनः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, लेप्यः-प्या-प्यं.

DAUGHTER, s. दुहिता f. (तृ), पुत्री, पुत्रिका, पुत्रका, सुता, सुनुः-नुः f., आलम्बा, स्वजा, अङ्गना, कन्या, तनया, कन्यकाजनः, जाता, दारिका,

प्रसूतिः f., विद f. (ज्ञ); 'legitimate daughter,' सीरसी, धर्मजा;

'daughter in law,' सुपा, जनी, पुत्रवधूः f., वधूः f., पट्टी, सुतस्त्री;

'adopted daughter,' करणीसुता, पुत्रिका, पोष्यपुत्री, क्रीतपुत्री;

'daughter's husband,' जामाता m. (तृ), दुहितुःपतिः m.

To DAUNT, v. a. चस् in caus. (-त्रासयति-यितुं), सस्त्रस्, भी in caus. (भाययति or भीषयति-यितुं), भयं जन् in caus. (जनयति-यितुं), मनो भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्ज्), मनोहतं-तां-तं कृ.

DAUNTLESS, a. निर्भयः-या-यं, सशङ्कः-क्का-क्तं, विशङ्कः-क्का-क्तं, अभीतः-ता-तं, अकुतोभयः-या-यं, अपभीः-भीः-भि, निःसाध्वसः-सा-सं.

DAUNTLESSNESS, s. निर्भयत्वं, अभीतः f., अभयं, अभीरुता, विशङ्कता.

DAUPHIN, s. युवराजः, ज्येष्ठो राजपुत्रः, रासः, पूर्वैषपुत्रः.

To DAWDLE, v. n. विलम्ब (c. 1. -लघते-घितुं), कालं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्).

DAWDLER, s. विलम्बी m. (नृ), कालक्षेपकः, दीर्घसूत्री m. (नृ).

To DAWN, v. n. प्रभा (c. 2. -भाति-तुं), उपस् (nom. उपस्यति), उप (c. 1. उच्छति, ओषितुं), युष्, समुष्, प्रभातोभू.

DAWN, s. अरुणः, प्रभातं, उपः-पः n. (स्), प्रत्युपः-पः n. (स्), प्रमृपः-पः n. (स्), अरुणोदयः, युष्टं, जिभातं, भातः, उदयः, प्रातःकालः.

कल्म, काल्म, पूर्वैसन्या, प्राक्सन्या, सन्या, दिवसमुखं, अहर्मुखं,

दिनारम्भः, दिनादिः m., निशावासनं, निशानं, क्षपानः, रात्रिविगमः,

गोसर्गः, प्राबोधिकः; 'at dawn,' प्रभाते, उपा, प्रातःकाले, प्रातरः,

'belonging to the dawn,' उपस्यः-स्या-स्यं, प्रभातीयः-या-यं,

प्रातःकालीनः-ना-नं.

DAY, s. दिवसः-सं, दिनं, अहः m. (नृ), वामरः, वारः, शु n. घसः,

पाद्यः; 'a lunar day,' तिथिः m. f. -यो; 'to day,' अद्य; 'by

day,' दिवा, अह्वायः; 'day by day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रति-

वासरं, प्रमहं, दिवसे दिवसे, अहम्यहनि, अहरहः, दिने दिने; 'day

and night,' अहोरात्रं, अहर्निशं, दिवाविशं, दिवारात्रं, क्षपाहं, शुनिशं,

शुनिशो; 'from day to day,' दिनाहिनं, वारं वारं; 'one day,'

एकदा; 'a former day,' पूर्वैद्युस्; 'a future day,' उत्तरेद्युस्;

'another day,' अन्येद्युस्; 'next day,' परेद्युस्, परेद्ययि; 'the

day before yesterday,' अपरेद्युस्; 'the day after to-morrow,'

परश्चस्, अथरेद्युस्; 'a night and two days or a day and

two nights,' पक्षिणी; 'a day of Brahma,' त्राद्यः; 'a day

of the gods,' देवतः; 'a rainy day,' दृहिर्न, वार्हेलं; 'day's

hire,' दिनिका, दैनिकी.

DAY-BOOK, s. महाजनस्य दैनिकपुस्तकं, बाणिज्यपुस्तकं यस्मिन् दिवसे दिवसे

पण्यावाप्तान्तो लिख्यते or आरोप्यते.

DAY-BREAK, s. अरुणोदयः, उदयकालः, उपः, प्रत्युपः, प्रभातं, प्रभातकालः,

दिवसमुखं, अहर्मुखं, दिनारम्भः, दिनादिः m., रात्र्यवसानं, निशानं.

DAY-LABOUR, s. व्रातं, दैनिककर्म n. (नृ), साहिकक्रिया, दिवाकर्म n.

DAY-LABOURER, s. व्रातीनः, व्रातकरः, व्रातप्याप्तः, दैनिककर्मकरः.

DAY-LIGHT, s. दिनज्योतिः n. (स्), सूर्यकालः, सूर्यराशिः m., दिना-

लोकः, दीप्तिः f.

DAY-SPRING, s. अरुणोदयः, उदयः, सूर्योदयः, दिवसमुखं, दिनारम्भः.

DAY-STAR, s. प्रभातनक्षत्रं, प्रभातीयतारा, प्रातरुदयिनी तारा, मुखतारा.

DAY-TIME, s. दिवसकालः, सूर्यकालः, सूर्यसमयः, दिनकालः, रविकालः.

DAY-WORK, s. दिवसकर्म n. (नृ), दिवाकर्म, साहिकक्रिया, व्रातं.

To DAZZLE, v. a. अतिशयतेजसा दृष्टिं सन्नप in caus. (-तापयति-यितुं)

or उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or अवहृत् (c. 7. -रुञ्जति-रोञ्ज्).

To DAZZLE, v. n. अतिदीप्त्युपहतत्वात् सन्नापितदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि भू.

DAZZLED, p. p. उपहतदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि or अवहृत्दृष्टिः, उपहतनयनः-ना-नं.

DAZZLING, a. अतितैजसः-सो-सं, उज्ज्वलः-ला-लं, दृष्टिसन्नापकः-का-कं,

दुर्लालोकः-का-कं, दुर्निरीक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, दुर्दर्शः-शो-शं, नयनोपघाती

-तिनी-ति (नृ).

DEACON, s. उपपुरोहितः, उपधर्माध्यापकः, पुरोहितसहायः-सहकारी m. (नृ).

DEACONESS, s. पूर्वैकाले स्त्रीधीयमाने पुरोहितसहायिणी स्त्री.

DEACONRY, DEACONSHIP, s. उपपुरोहितस्य पदं or व्यापारः or कर्म n. (नृ).

DEAD, a. and p. मृतः-ता-तं, प्रेतः-ता-तं, परेतः-ता-तं, सम्मृतः-ता

-तं, प्रेतीभूतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, अपगतः-ता-तं,

विगतः-ता-तं, अजीवः-या-वं, निर्जीवः-वा-वं, व्यापन्नः-जा-वं,
विपन्नः-जा-वं, संस्थितः-ता-तं, वृत्तः-जा-वं, प्रगीतः-ता-तं, नष्टः-
-हा-हं, उपरतः-ता-तं, अपसन्नः-जा-वं, तत्कालीनः-ना-नं, प्रदी-
यन्नीवितः-ता-तं, न्यस्तदेहः-हा-हं, गतप्राणः-जा-वं, गतासुः-सुः-
or उन्नतासुः, परासुः-सुः-सु, प्राप्यपन्नः-जा-वं, अधियमाणाः-जा-वं,
नामशेषः-वा-वं, कीर्तिशेषः-वा-वं, कथाशेषः-वा-वं, दिङ्मृतः-ता-तं,
प्रशान्तः-जा-तं, 'gone to heaven,' स्वर्गातः-ता-तं, ऊर्ध्वगतः-
-ता-तं; 'half-dead,' मृतकल्पः-त्या-त्यं, मृतप्रायः-या-वं, मुमुक्षुः-
-वेः-वेः—(Inanimate) अप्राणी-णिनी-णि (न्), विचेतनः-ना-नं,
असुः-सुः-सु, प्राणहीनः-ना-नं—(Motionless) निष्पन्नः-न्दा-न्दं,
निष्कृष्टः-हा-हं, निष्कलः-ला-लं—(Empty) शून्यः-त्या-त्यं—
(Dull) मन्दः-न्दा-न्दं, निस्तेजाः-जाः-जः (स्),—(Obtuse) जडः-
-हा-हं, अतीव्रः-ह्णा-ह्णं—(Vapid) विरसः-सा-सं, निस्संज्ञः-
-जा-वं, निस्सारः-रा-रं, ज्ञीवः-वा-वं—(Useless) विफलः-ला-
लं—(Numb) स्तब्धः-आ-अं, सुप्तः-जा-तं—(Dead body)
मृतशरीरं, मृतकं, शवः-वं, कुणपः-वं.

DEAD, s. (Of night) मध्यरात्रः, महारात्रः, महानिशा, सङ्हरात्रः, सङ्घ-
निशा, निशीथः; 'in the dead of night,' रात्रिमध्ये; 'of winter-
ter,' शीतकालमध्ये.

TO DEADEN, v. a. दुर्बलीकृ, निर्बलीकृ, हानौकृ, शिथिलीकृ, विरसीकृ,
तेजो हृ (c. 1. हरति, हन्ति) or उपहृन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), शम् in caus.
(शमयति-यितुं).

TO DEADEN, v. n. ह्रै (c. 1. शायति, शान्ति), श्मि in pass. (शोयते), शिथिलीभू-

DEADENED, p. p. दुर्बतेजाः-जाः-जः (स्) or हानतेजाः or नष्टतेजाः,
क्षीणशक्तिः-क्ति-क्ति, शिथिलबलः-ला-लं, उपहतशक्तिः-क्ति-क्ति.

DEADLY, a. मारालकः-का-कं, व्यापादकः-का-कं, आत्यधिकः-की-कं,
प्राणान्तकः-की-कं or प्राणान्तकः or जीवान्तकः, प्राणहारी-रिणी-
-रि (न्) or प्राणापहारी, प्राणघातकः-का-कं, मृत्युजनकः-का-कं,
निधनकारी-रिणी-रि (न्), विषतुल्यः-त्या-त्यं, सविषः-पा-वं,
कालकल्पः-त्या-त्यं, प्राणनाशकः-का-कं, मर्मान्तकः-की-कं—
(Implacable) अज्ञाम्यः-म्या-म्यं; 'deadly hatred,' यद्वैरं;
'deadly poison,' मृत्युजनकगरलं.

DEADLY, adv. (In a manner like the dead) मृतवत्, प्रेतवत्, शववत्.
—(Mortally) मारालकं, प्राणान्तकं; 'deadly wounded,' भिन्न-
मर्त्या m. (न्); 'deadly pale,' शवसवर्णः-शो-शं.

DEADNESS, s. (Coldness, want of affection) निःचेहता, विरक्तिः f.,
वेराग्यं—(Languor, weakness) हानिः f., श्रानिः f., अवसादः,
मान्द्यं, निर्बलता, दीर्घत्वं, अशक्तिः f., बलशैथिल्यं, शिथिलता—
(Want of motion) निष्पन्नता, निष्कलता—(Want of spirit)
तेजोहीनता, निस्संज्ञता, वैरस्यं, जडत्वं—(Numbness) सुप्तिः f.,
स्तब्धता—(Barrenness) बन्धता, वैफल्यं.

DEAD-RECKONING, s. कुत्र समुद्रे नौका वसति इति जिज्ञासया सूर्यतारा-
द्वारा नाविकैः कृता गणना.

DEAF, a. बधिरः-रा-रं, रडः-डा-हं, अकणीः-शो-शं, बन्धुरः-रा-रं,
कन्तः-जा-वं, श्रोत्रबिफलः-ला-लं, अवशेन्द्रियबिफलः-ला-लं,
अवयवशक्तिरहितः-ता-तं, सुतिवज्जितः-ता-तं; 'deaf and dumb,'
रडभूकः-का-कं, कल्पः-त्या-त्यं.

TO DEAFEN, v. a. बधिरौकृ, बधिर (nom. बधिरयति-यितुं), कर्णम् उपहृन्
(c. 2. हन्ति-न्तुं), अवयवशक्तिं हृ (c. 1. हरति, हन्ति).

DEAFENED, p. p. उपहतकर्णः-शो-शं, बधिरौकृतः-ता-तं.

DEAFENING, a. कर्णोपघाती-तिनी-ति (न्), अवयवशक्तिहारी-रिणी-रि (न्)

DEAFISH, a. ईषद्वधिरः-रा-रं, ईषदेडः-डा-हं, सम्प्रवश्रवणः-जा-वं.

DEAFLY, adv. बधिरवत्, रडवत्, अवश्रवणपूर्व, अस्पर्श.

DEAFNESS, s. बधिरत्वं-ता, रडता, कन्तत्वं, अवश्रवणं, अवश्रवणीनता,
अवशेन्द्रियवैकल्यं, अवश्राव्यमता.

DEAL, s. (Quantity) चाहृत्यं, बहत्वं, प्राचुर्यं, प्रायः; 'a deal of,
much,' बहुः-हुः-हो-हु, भूरिः-रिः-रि, प्रचुरः-रा-रं, अनल्पः-त्या-
-त्यं, अनेकः-का-कं; 'a deal of money,' बहुधनं; 'a good
deal,' बहु, भृशं, अतिशयं, निर्भरं, गाढं, अत्यन्तं, अनल्पं, अति or सु,
prefixed; 'a good deal vexed,' सदुःखितः—(Fir wood)
दारु m. देवदारु, देवकाष्ठं, इन्द्रदारुः m., किलिमं.

TO DEAL, v. a. (Distribute) कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकूपः;
पृथक् पृथक् विभज् (c. 1. भजति-ते-भज्) or विन्यस् (c. 4. संन्यति
-असितुं) or व्यस् (c. 10. संस्रयति-यितुं) or विधा (c. 3. दधाति-धातुं),
वाहृ (c. 10. वाहयति-यितुं)—(Scatter) विकृ (c. 6. किरति-करितुं
-रितुं), विधिप् (c. 6. क्षिपति-क्षेप्), व्यस्; 'to deal blows,' मुष्टि
or दण्डं पत् in caus. (पातयति-यितुं).

TO DEAL, v. n. (Transact business, trade) पण्य (c. 1. पणते-णिन्तुं
or पणायति-यितुं), पणायं कृ, व्यवहृ (c. 1. हरति-हन्ति), व्याप् (c. 6.
-प्रियते), क्रयविक्रयं कृ—(Behave, act) चर (c. 1. चरति-रितुं),
साचर, समाचर; वृत् (c. 1. वसते-वितुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-हितुं),
विधा (c. 3. दधाति-धातुं).

TO DEAL WITH, v. a. (Treat in any manner) विधा (c. 3. दधाति
-धातुं), साचर (c. 1. चरति-रितुं), समाचर; व्यवहृ (c. 1. हरति-हन्ति);
'he deals honourably with me,' मयि यथाव्यायं वृत्तिं वसते—
(Contend with) प्रतिकृ, विरूप (c. 7. रूण्डि-रोडुं), प्रतिरूप,
प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं); 'how can one deal with
such a monarch?' रवविधे नृपे कुतो यशस्वं—(Manage) प्रणी
(c. 1. शयति-शेत्तुं), विधा, घट् (c. 1. घटते-टितुं); 'an easy man
to deal with,' विधेयः, प्रणेयः, वश्यः, गृह्यकः, अभिगम्यः, विनेयः;
'a hard man to deal with,' दुर्धेयः.

DEALER, s. (One who has to do with any thing) व्यापारी m.
(न्), व्यवसायी m. (न्), व्यवहारी m. (न्), कर्म-
कारी m. (न्)—(Trader) क्रयविक्रयिकः, विपणी m. (न्), सापणिकः,
प्रापणिकः, पणिकः, बणिक् m. (न्), बाणिजः, विक्रयिकः, विक्रेता m. (न्),
DEALING, s. (Practice, mode of treatment) व्यापारः, व्यवहारः,
व्यवसायः, कर्म n. (न्), क्रिया, कार्यं, चेष्टा, विचेष्टितं, प्रवृत्तिः f.,
विधानं, साचारः, साचरणं, चरितं, वृत्तं, कर्मविधिः m.—(Inter-
course) व्यवहारः, सङ्गतिः f., सङ्गः, संसर्गः—(Traffic) क्रयविक्रयः,
विपण्यः, पणायः, पण्यः, पाण्यः, बाणिज्यं-ज्या, बणिक्पथः, महाजन-
कर्म n. (न्), निगमः, सत्यानुतं.

DEALT WITH, p. p. व्यवहारितः-ता-तं, साचरितः-ता-तं, पणयितः-ता-तं.

DEAMBULATION, s. वहिर्गमनं, वहिर्गमनं, परिक्रमः, पर्यटनं, भ्रमणं, विहारः.

DEAN, s. प्रधानधर्मोपस्थाधिकारे द्वितीयपदस्यः, महापुत्राशालासन्ध्ययामने
प्रधानसभासदः, दशपुरोहिताधिपतिः m.—(In a college) विद्यालये
विनयाध्यक्षः.

DEANERY, s. (House of a dean) पुरोहिताधिपतेर् गृहं or वेश्म n.
(न्) or निवासः.

DEANSHIP, s. पुरोहिताधिपतेः पदं or अधिकाः or व्यापारः.

DEAR, a. (Beloved) प्रियः-या-वं, मुप्रियः-या-वं, हृदयप्रियः-या-वं,
दयितः-ता-तं, इहः-हा-हं, अभीष्टः-हा-हं, प्रीतः-ता-तं, प्रेम्णः-हा-हं,
दुह्यः-हा-हं, वक्ष्यः-भा-भं, अभीक्षितः-ता-तं, सुभगः-जा-वं.

कान्तः-न्ता-न्तं, प्रियतमः-मा-मं, इष्टतमः-मा-मं; 'a dear friend,' प्रियमुद्द m.; 'dear as one's life,' समुममः-मा-मं, प्राणाधिकः-का-कं, प्राखेद् गरीयान्-यमी-यः (स्).—(Of high price, costly) दुर्मूल्यः-त्या-त्यं, बहुमूल्यः-त्या-त्यं, महामूल्यः-त्या-त्यं, महायः-धा-धं, दुष्कृत्यः-या-यं, बहुधनव्ययेन क्रैयः-या-यं, गुरुः-ध्वी-रु, महाहैः-है-हं, सध्वैः-ध्वी-ध्वं, उन्मृष्टः-धा-धं.

DEAR, s. (Word of endearment) प्रियः-या, दयितः-ता, कान्तः-न्ता, दयितः-ता, वत्सः-त्ता; 'my dear,' प्रिय voc. c. m., प्रिये voc. c. f.

DEAR, adv. (Oh dear!) अहो, अहोवत्, कष्टं, आ, हा, हन्, अहह.

DEAR-BUGHT, a. दुष्क्रीतः-ता-तं, बहुमूल्येन क्रीतः-ता-तं.

DEARLY, adv. (With great fondness) प्रियं, सुप्रियं, प्रीत्या, सुप्रीत्या; 'dearly beloved,' अतिप्रियः-या-यं, प्रियतमः-मा-मं.—(At a high price) बहुमूल्येन, दुर्मूल्येन, महायं, गुरु, गुरुमूल्येन.

DEARNESS, s. (Fondness) प्रियता, इष्टता, अभीष्टता, प्रीतिः f.—(High price) दुर्मूल्यं, बहुमूल्यं, महायं, महायता, महायः, मूल्यगुरुता, गुरुत्वं.

DEARTH, s. (Famine) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालः, दुर्भक्ष्यं, नोपाकः, प्रयासः, उपद्रवः; 'dearth of provisions,' आहारविरहः.—(Want, need) अभावः, अग्राप्तिः f., विरहः, असम्भवः, दोल्यं, वैरत्यं; 'dearth of money,' धनाभावः.

To DEARTICULATE, v. a. विसन्धिक्, सन्धिवोटनं कृ, अङ्गीकृ.

DEARTICULATED, p. p. विसन्धितः-ता-तं, वुटितसन्धिः-न्धिः-न्धि.

DEATH, s. मृत्युः m., मरणं, निधनं, पञ्चतं-ता, अत्ययः, अन्तः, अन्तकालः, अन्तकः, अपगमः, नाशः, विनाशः, प्रलयः, संस्थानं, संस्थितिः f., अपसन्नः, निःसरणं, उपरतिः f., अपायः, प्रयाणं, जीवनत्यागः, तनुत्यागः, नौयोत्सर्गः, देहलयः, प्राणवियोगः, मृतः, मृतिः f., मरिमा m. (न्), महानिद्रा, दीर्घनिद्रा, कालः, कालधर्मः, कालदण्डः, कालानकः, नरानकः, दिष्टानः, आपद f., हान्दं, कषाशेषता, कीर्तिशेषः, लोकान्तरप्राप्तिः f.—(Murder) बधः, घातः, मारणं.—(Death personified) यमः, कालः, कृतान्तः; 'a violent death,' अपघातः, अपमृत्युः m.; 'death by lightning,' यज्ञबधः; 'deserving of death,' बध्यः-ध्या-ध्यं, बधहिः-है-हं or प्रयाणाहैः; 'desire for death,' मुमृषा; 'desirous of death,' मुमृषुः-भु-भु; 'at the point of death,' आममृत्युः, मुमृषुः, मृतप्रायः, मृतकल्पः; 'fearing death,' विवशः-शा-शं, अरिष्टदृष्टीः-धी-धि; 'put to death,' हतः-ता-तं, व्यापादितः-ता-तं, मारितः-ता-तं; 'to put to death,' हन् (c. 2) हन्ति-न्ति, प्राणदण्डं कृ; 'angel of death,' यमदूतः; 'death-drum,' बध्यडिण्डिमः; 'hour of death,' मृत्युकालः, प्रयाणकालः; 'voluntary death by fasting,' प्रायः-यणं; 'after death,' प्रेत.

DEATH-BID, s. मृत्युशय्या, मरणशय्या, मृत्युशयनं, मुमृषुशयनं.

DEATHFUL, a. मारान्तकः-का-कं, सातान्तकः-की-कं, मृत्युमयः-यी-यं, मृत्युजनकः-का-कं, प्राणान्तकः-का-कं, अन्तकरः-री-रं, घातुकः-का-कं.

DEATHLESS, a. अमरः-री-रं, मृत्युवर्जितः-ता-तं, अमरणीयः-या-यं, अमर्त्यः-तौ-तं, अनन्तः-न्ता-न्तं, निरपायः-या-यं, अनन्तरः-रा-रं.

DEATH-LIKE, a. मृत्युसदृशः-शी-शं or कालसदृशः, कालकल्पः-त्या-त्यं.

DEATH'S-DOOR, s. मृत्युद्वारं, यमद्वारं, यमालद्वारं, यमपुरद्वारं.

DEATH'S-HEAD, s. श्वाशिरः m. (म्), मृतशरीरमस्तकः, कुणपमस्तकः, कपालः, नृकपालः.

DEATH'S MAN, s. बध्यपुरुषः, घातकपुरुषः, बधकर्मोधिकारी m. (न्), दण्डपाशिकः, मृतपाः m. (पा), घातकजनः.

DEATH-WATCH, s. मरणसूचकशब्दकारी कीटविशेषः.

To DEAURATE, v. a. रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं), सुवर्णं (nom. सुवर्णयति-यितुं).

DEAURATE, a. रसितः-ता-तं, सुवर्णोन्नितः-ता-तं, सुवर्णवर्धः-डा-डं. To DEBAR, v. a. बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), निरम् (c. 4. -अवयति-अयितुं), निराकृ, अपाकृ, वहिष्कृ, वृज् in caus. (वर्जयति-यितुं), निषिष् (c. 1. -पेयति-पेयुं), वृ in caus. (वारयति-यितुं), निरुष् (c. 7. -रुञ्जति-रोडुं); 'is debarred,' परिहीयते.

DEBARRED, p. p. निषिद्धः-डा-डं, प्रतिषिद्धः-डा-डं, बाधितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, नुवः-न्ना-धं.

To DEBARK, v. a. उन् (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), प्रत्युन्; नौकाया अवरुह् (c. 1. -रोहति-रोडुं) or अवतृ.

DEBARKATION, s. उन्नरणं, प्रत्युन्नरणं, नौकाया अवतरणं or अवरोहणं.

To DEBASE, v. a. अपकृष् (c. 1. -कथयति-कथुं), खपदात् पृ in caus. (पातयति-यितुं) or भञ्ज् in caus. (भञ्जयति-यितुं) or अपघ्नस् in caus. (-ध्वंसयति-यितुं) or चु in caus. (-चावयति-यि), अवसद् in caus. (-सादयति-यितुं), न्यूनीकृ, अधःकृ, कन (nom. कनयति-यितुं).—(Make despicable) अवमानास्पदं कृ, खलीकृ, लघुकृ, तुच्छीकृ.

DEBASED, p. p. अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, स्थानभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, पातितः-ता-तं, अधःपातितः-ता-तं, पदच्युतः-ता-तं, अपघ्नस्तः-स्ता-स्तं, अवशेषहन्तः-ता-तं, भग्नदेषः-धा-धं.

DEBASEMENT, s. (Act of) अपकर्षः-येणं, पातनं, पदभ्रंशनं, अपघ्नस्तः, रम्भिवः, अवमानना, लघुकरणं, खलीकरणं.—(State of) अपकृष्टता, निकृष्टता, पतितत्वं, पातित्वं, अवमानभावः, न्यूनीभावः, अधोगतिः f., अधोभावः, भ्रष्टता, वृषलत्वं.

DEBATABLE, s. विवदनीयः-या-यं, विचार्यः-ध्या-ध्यं, वितर्कः-की-कं, विचारणीयः-या-यं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं.

DEBATE, s. विवादः, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, संवादः, विसंवादः, वादः, हेतुवादः, वादयुद्धं, विचारः, विरोधोक्तिः f., वाग्पुद्धं, वाक्कलहः, विप्रलापः, विप्रतिपासः f., वितर्का, वितर्कः, तर्कः, वाक्विरोधः, वाचं, सन्देहः, वाक्कलिः m.—(Contest) कलहः, विग्रहः, विरोधः, कलिः m.; 'matter of debate,' विवादस्पदं.

To DEBATE, v. a. and n. विवद् (c. 1. -वदति-ते-दितुं), विसंवद्; विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), विवादस्पदीकृ, वादानुवादं कृ, वितर्कं (c. 10. -तर्कयति-यितुं), विप्रलप् (c. 1. -लपति-यितुं), वितर्क् (c. 1. -तर्कते-कितुं), कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते), वाक्कलहं कृ, मप् (c. 1. मयति-यितुं).

DEBATED, p. p. विचारितः-ता-तं, वादयस्तः-स्ता-स्तं, मथितः-ता-तं.

DEBATEFUL, a. विवादी-दिनी-दि (न्), विवादशीलः-ला-लं, विवादाधी-यिनी-यि (न्), कलहकारी-रिणी-रि (न्), वाक्कलहप्रियः-या-यं, वाग्पुद्धप्रियः-या-यं, वाक्कलिप्रियः-या-यं, सङ्गन्तः-न्ता-न्तं, विरोधी-यिनी-यि (न्).

DEBATER, s. विवादी m. (न्), विचारकः, विवादकृत्, तर्की m. (न्), वादी m. (न्), हेतुवादी, वितर्काकारी m. (न्), वायी m. (न्), सांवादिकः.

To DEBAUCH, v. a. दुष् in caus. (दूषयति-यितुं), खन्दुष्, प्रतिदुष्, दुशीकृ; भट्टीकृ, खतीकृ; नञ् in caus. (नाशयति-यितुं); सव्यसनं-नौ-नं कृ; धर्मभङ्गं-हो-हं कृ, धर्मविभ्रतं-नौ-नं कृ, पिक्; 'to debauch a maiden,' कन्यां दुष् or धुष् in caus. (धूषयति-यितुं), सतीत्यभङ्गं कृ.

DEBAUCH, s. रदावेशः, कामावेशः, व्यासनावेशः, लयीतिः f., खम्यीतिः f., सम्मोजनं, केलिः m. f., स्त्रीमञ्चादिस्त्र्यभोगार्थं उत्सवः.

DEBAUCHED, p. p. दूषितः-ता-तं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं; 'woman,' दूषिता, खतयोनः.

DEBAUCHER, s. व्यसनी m. (न्), व्यसनीयः, लम्पटः, विषयी m. (न्), स्त्र्यभोगी m. (न्), विषवासकः, विषयानुगामी m. (न्).

भोगासक्तः, दुराचारः, सम्प्रीतिरतः, पानरतः, नागरः, विटः.

DEBAUCHER, s. दृषकः, दृषणः, दृषयिता *m.* (नृ), भंशकारी *m.* (न्), नाशकः.

DEBAUCHERY, ३. लम्पटता, लाम्यत्व, व्यसनं -निता, इन्द्रियासंयमः, विष-
यित्वं, विषयासक्तत्वं, अनवस्थितिः *f.*, धर्मापेतत्वं, कामासक्तिः *f.*, भोगा-
सक्तिः *f.*, दुष्कर्म *n.* (न).

DEBAUCHIMENT, s. दूषणं, प्रतिदूषणं, भट्टीकरणं, नाशनं.

To DEBELLATE, v. ā. युद्धे पराजि (c. 1. -जयति -जेतुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं).

DEBENTURE, *s.* प्रतिज्ञापत्रकं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, पत्रलेख्यं, चण्डशो-
धनप्रतिज्ञापत्रं, चण्डमार्गणपत्रं.

DEBILÉ, *a.* दुर्बलः -ला -लं, अल्पबलः -ला -लं, अल्पशक्तिः -क्ति -क्ति, शिथिलबलः -ला -लं, शिथिलशक्तिः -क्ति -क्ति, शिथिलः -ला -लं, अल्पवीर्यः -र्यो -र्यं, अल्पतेजाः -जाः -जः (स्), अल्पसप्तः -सप्त -सप्तं, फल्गुः -लुः -लुः, ग्लानशक्तिः -क्ति -क्ति, ग्लानः -ना -नं, कृशः -शा -शं, विसंस्ततेजाः -जाः -जः (स्), अवसप्तः -प्त -प्तं, क्षामः -मा -मं, ह्यीवः -वा -वं, श्लेष्मशक्तिः -क्ति -क्ति.

To DEBILITATE, *v. a.* दुर्बलीकृ, शिथिलीकृ, क्षयबलीकृ, झानीकृ, क्षामीकृ, क्षीणीकृ. तेजो ह् (c. l. हति, हर्त्रे), क्लीप् in caus. (क्लीयति-यितं), कृश (nom. क्रशयति-यितं), क्षीणं-यां-यं कृ.

DEBILITATION, *s.* दुर्बलीकरणं, शिथिलीकरणं, क्षीणीकरणं, तेजोहरणं, ज्ञानीकरणं.

DEBILITY, *s.* दौर्बल्यं, बलशैथिल्यं, शिथिलता, शक्तिशैथिल्यं, क्षीणशक्तित्वं,
 ह्यानि: *f.*, ह्यानि: *f.*, अवसादः, अवसन्नता, विरंसः -सा, तेजोहीनता,
 अतेजः *n.* (स), वीर्यहानि: *f.*, क्षामता, क्लृप्त्यं, काश्र्यं, सत्वहानि: *f.*, मान्द्यं.

To DEBIT, *v. a.* ऋणकर्तुः or क्रेतुः or द्रव्यग्रहीतुर् नाम पुस्तके समाहृत
in caus. (-रोपयति-यितुं).

DEBONAIR, *a.* सभ्यः-भ्या-भ्यं, सुशीलः-ला-लं, मृदुशीलः-ला-लं, शिष्टः-हा-ष्टं, कोमलस्वभावः-वा-वं, प्रियवादी-दिनी-दि(न्), सयाम्यः-भ्या-भ्यं.

DEBONAIRLY, *adv.* सुशीलवत्, सभ्यवत्, मृद, सुविनीतं, साधुजनवत्.

DEBT, *s.* ऋणं, धारः -रणा, उद्धारः, प्रामीत्यं, प्राणीत्यं, अपमित्यकं, ष्येदुधनं; 'in debt,' ऋणी-णिनी-णि (ञ), ऋणवान्-वती-वत् (त्), ऋणयस्तः-स्ता-स्तं; 'out of debt, free from debt,' अन्तः-या-यं, अन्तः-णिनी-णिनी-णि (ञ) or अन्तः-या-यं; 'to run into debt,' ऋणं कृ or यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीतुं); 'to pay a debt,' ऋणं दा or शुभ् in caus. (शोषयति-यितुं), आनुष्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'payment or discharge of a debt,' ऋणदानं, ऋणमुक्तिः *f.*, ऋणमोक्षः, ऋणशोधनं, ऋणापनयनं, ऋणापाकरणं, ऋणापनोदनं, आनुष्यं; 'recovery of a debt,' ऋणादानं, ऋणमूहणं; 'a debt at gambling,' आश्विकं

DEBTOR, *s.* अधर्माः-शी *m.* (न्) -शिकः, क्षणी *m.* (न्), क्षणिकः, क्षणवान् *m.* (त्), क्षणकर्ता *m.* (र्त्त), धारकः, धारकः, क्षण्यस्तः.

DECACUMINATED, *a.* द्वादशायभागः -गा -गं, छिन्नमस्तकः -का -कं, कचन्धः.

DECADE, s. दशकः -कं, दशत्वं, दशता; 'decade of years,' दशवर्षं.

DECADENCY, s. अवपातः, अवसादः, सादः, विसंसा, क्षयः, ध्वंसः, भंशः.

DECAGON, *n.* दशकोणः -रां, दशभुजः, दशासं-सी, दशकोणा मूर्तिः *f.*

DECALOGUE, *s.* ईश्वरप्रोक्ता दशांशः *m. pl.* or दशनिदेशः *m. pl.*, दशविधानं.

To DECAMP, v.in. कटकनिवेशानात् प्रया (c. 2. -याति -तु) or प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानु) or याच कृ, कटकं तत्का स्थानाकरे निविशु (c. 6. -विशति -वेतु), शिविरं or मन्दिरं तज्जु (c. 1. तजति, तज्जु).—(Move off) जघवु (c. 1. -हरति -खु), व्यपवु (c. 1. -रपति -रुमु), पलायु (c. 1. पलायते -यितु), निव्यातु (c. 1. -पाति -तिष्ठ), बल्ल (c. 1. बल्लति -ल्लि).

DECAMPMENT, *s.* कटकनिवेशनात् प्रयाणं or प्रस्थानं or प्रगमनं or प्रस्थितिः *f.* or यात्राकरणं, कटकत्यागः, अपसरणं, अपसर्पणं, पलायनं. अपगमः, व्यपगमः.

To DECANT, v. a. मद्यभाजनम् ईपदवनाम्य मद्यं विमलपात्रे शूनैः शूनैः प्रमु
in caus. (-सावयति -यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or
निविश in caus. (-वेशयति -यितुं) यथा भाजनाधःस्यं मलं नोद्दिगच्छति.

DECANTATION, s. यथोक्तं काचपात्रे OF काचकृपां मद्यमावणं.

DECANTER, s. काचकूपी, काचपात्रं, कूपी, कृतः/, काचभाजनं, पुटयोवः.

TO DECAPITATE, v. a. विमस्तक (nom. विमस्तकयति-यितुं), शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तितुं).

DECAPITATED, *p. p.* छिन्नमस्तकः -का -कं. छिन्नशिखाः -राः -रः (स्) or कर्त्तृशिखाः, विमस्तकितः -ता -तं, कथन्यः.

DECAPITATION, *s.* मस्तकच्छेदनं, शिरस्छेदः, शीर्षच्छेदः, शिरःकर्तनं, कर्ष-
न्यता; 'meriting it,' शीर्षिलेद्यः-द्या-द्यं, बध्यः-ध्या-ध्यं.

To DECAY; v. n. छि in pass. (क्षीयते), सद् (c. 1. सोदति, सन्), अवसद्. व्यवसद्; द्वे (c. 1. प्रायति, प्रातुं), ज् (c. 4. जीयते, जरितुं - रीतुं), विश in pass. (-शीर्यते), नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं), विनश्, प्रणश्; ध्वस् (c. 1. ध्वंसते - सितुं), विध्वंस्, प्रली (c. 3. -लीयते - लेतुं - लातुं), शद् (c. 6. शीयते, शतुं), छै (c. 1. क्षायति, क्षातुं), ह्स् (c. 1. ह्रसति - सितुं), संस् (c. 1. संसते - सितुं), विध्वंस्, गल् (c. 1. गलति - लितुं), द्वे (c. 1. प्रायति, प्रातुं).

To DECAY; v. a. छि in caus. (क्षययति, क्षपयति - यितुं), अवसद् in caus. (-सादयति - यितुं), नश् in caus. (नाशयति - यितुं), ध्वंस् in caus. (ध्वंसयति - यितुं), ह्स् in caus. (ह्रासयति - यितुं), विशीरीकृ, प्रानीकृ.

Dasya, दस्यः, दसिया, दसिणता, परिदस्यः, संदस्यः, मादः, अयमादः.
 अयसपता, जोशः, ज, जोशेता + तन्, जरदः, शोशेता, विशोशेता, श्राप्तिः, f.
 प्रलम्, नाशः, विनाशः, प्रणाशः, ध्वंसः, विध्वंसः, विस्मसा, श्राप्तिः, f.
 हानिः, f., हासः, अषषयः, अययः, क्षामता, गलनं; 'of the teeth.'
 दन्तयसन्, क्षमिदन्तकः.

DECEAYED, *p. p.* क्षीयः-क्षा-यं, क्षीयैः-क्षा-यै, क्षीयमान-यतो-यत
(त्), क्षीयैः-क्षा-यै, विक्षीयैः-क्षा-यै, क्षानः-क्षा-नं, नष्टः-ष्टा-ष्टं,
गलितः-क्षा-तै, विगलितः-क्षा-तै, प्रलीनः-क्षा-नं, ध्वस्तः-क्षा-स्तं
क्षानः-क्षा-नं, विरुस्तः-क्षा-स्तं, सवः-क्षा-वं, श्वसवः-क्षा-वं, दीनः-
क्षा-नं, हीनः-क्षा-नं.

DECAYING, *a.* क्षयी-यिणी-यि (न्), क्षयिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, क्षीयमाणः-
-णा-णं, विशीर्यमाणः-शा-शं, परिजीयन्-र्यन्तो-र्यत् (त्).

DECEASE, ३. मरणं, अयगमः, संस्थानं, अत्ययः, प्रयाणं, निःसरणं, अषायः.
जीयनत्यागः, तनुत्यागः, जीवोत्सर्गः.

To DECEASE, v. n. मृ (c. 6. म्रियते, मर्त्युं), म्रे (c. 2. म्रति -तुं, with प्र, प्रैति), देह or जीवन् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) ०: उत्सृज् (c. 6. -सर्जति -सर्ह),

DECEASED, *p. p.* मृतः-ता-तं, प्रेतः-ता-तं, प्रेतीभूतः-ता-तं, सतीतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, संस्थितः-ता-तं, विषयः-त्रा-वं, प्रमीतः-ता-तं.

DECEIT, ३. कपटः-ट. ललं-लना, वषनं-ना, प्रवषना, ध्याजः, कैतवं.

माया, कूटः -ट; कौटं, छस *n.* (न), दम्भः, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अति-
सन्धानं, अभिसन्धिः *m.* -न्धानं, प्रपञ्चः, प्रतापः -णा. कुहकः. उपधिः
m., व्याकृतिः *f.*, दृष्टान्तिनं, संश्रुत *n.*, संश्रुत *m.*, निमोलिका.

DECENTFUL, *व.* कपटी-दिनी-दि (न), कापटिक:-की-कं. सली-लिनी-लि (न), झलनापर:-रा-रं, यक्षक:-का-कं यक्षनः ना-नं. प्रवक्षक:-का-कं, मायी-यिनी-यि (न), मोही-हिनी-हि (न). मायाग्नित:-ता-तं, कौटिक:-की-कं, प्रतारक:-का-कं. साधिक:-की-कं. दासिक:-

-की-कं, प्रलम्भकः-का-कं, विप्रलम्भकः-का-कं, कृतकपटः-टा-टं, भ्रमाज्ञः-जा-जं, विवक्षिपुः-पु-पु, विविजः-झा-झं, उपधिकः-का-कं, दक्षिजिनिकः-की-कं, तकिलः-ला-लं, वचनशीलः-ला-लं, शशः-ठा-ठं, भानिजनकः-का-कं.

DECEITFULLY, *adv.* सकपटं, सव्याजं, सकैतवं, छलेन, समायं, मायया, प्रलम्भात्, विप्रलम्भेन, दम्भात्, वचनार्थं, भूषणं, कितवयत्, सकूटं.

DECEITFULNESS, *s.* कपटता, कापट्यं, कूटता, वचकत्वं, शठता, सव्याजता.

DECEIVABLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं, मोहनीयः-या-यं.

To DECEIVE, *v. a.* वञ्च in caus. (वचयते-ति-यितुं), परिवञ्च, प्रवञ्च; प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभं), विप्रलभ्; छल् (c. 10. छलयति-यितुं), प्रतु in caus. (-तारयति-यितुं), मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), भम् in caus. (भ्रमयति-यितुं), भानिं जन् in caus. (जनयति-यितुं), प्रलुभ् in caus. (-लोभयति-यितुं), छतिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), छभिसन्धा, यिनिक, व्यच् (c. 6. विचति, व्यचिन्तुं), दम्भ् (c. 5. दम्भोति, दम्भितुं).

DECEIVED, *p. p.* वञ्चितः-ता-तं, परिवञ्चितः-ता-तं, प्रलभः-आ-अं, विप्रलभः-आ-अं, प्रतारितः-ता-तं, प्रवञ्चितः-ता-तं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, छतिसंहितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं, विलोभितः-ता-तं.

DECEIVER, *s.* वचकः, प्रतारकः, प्रवचकः, विप्रलम्भकः, कपटी *m.* (नं), मायी *m.* (नं), दम्भी *m.* (नं), दम्भकः, कितवः, कूटकारः, कुहकः, नारकीटः, दाम्भिकः.

DECEMBER, *s.* आग्रहायणः-शिकः, अग्रहायणः, मार्गशीर्षं, मार्गेशिरः, मार्गः-गैकः, मृगः, सहाः *m.* (नं), शोभनमासः, योगः, सहस्यः, तेषः, वत्सरस्य द्वादशमासः or शेषमासः.

DECEMPEDAL, *a.* दशपादपरिमाणः-शा-शं.

DECEMVIATE, *s.* वक्ष्यमाणदशजनानाम् अधिकाः or अधिपत्यं.

DECEMVIRI, *s.* पृथैकाले रोमीयदेशाधिपतातो दशजनः *m. pl.*, राज्यधुर्यहा दशशासितारः *m. pl.*

DECENCE, DECECY, *s.* विनयः, विनीतत्वं-ता, मर्यादा, लज्जा, जनतिक्रमः, इतिकर्तव्यता, युक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, सामन्त्र्यं, यापातयं, उपयुक्तता, वाचायं, छोषितः, शिष्टता, संस्था, स्थितिः *f.*, अन्धेयः, अन्धशः, शालीनत्वं, शिष्टाचारानुसारः.

DECENNIAL, *a.* दशवर्षीयः-या-यं, दशवर्षीयः-शा-शं, दशवत्सरी-रिणी-रि (नं), दशवार्षिकः-की-कं, दशान्तिकः-की-कं, दशवर्षस्यायी-यिनी-यि (नं), दशवत्सर्वर्षी-रिनी-रि (नं).

DECENT, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयवान्-वती-वत् (नं), विनयोपेतः-ता-तं, जनतिक्रान्तमर्यादाः-दा-दं, इतिकर्तव्यः-आ-अं, सविनयः-या-यं, समर्यादाः-दा-दं, सलज्जः-आ-अं, लज्जान्वितः-ता-तं, युक्तः-का-कं, उपयुक्तः-का-कं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, सम्भाष्यः-आ-अं, उपपन्नः-आ-अं, शिष्टाचारानुसारी-रिणी-रि (नं), शिष्टः-छा-छं.

DECENTLY, *adv.* सविनयं, विनीतवत्, विनयतस्, विनयान्, समर्यादां, युक्तं, उपयुक्तं, यथोचितं, समुचितं, सलज्जं, शिष्टाचारानुसारान्, लज्जापूर्वकं.

DECEPTIBLE, *a.* वचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं, प्रलभ्यः-आ-अं.

DECEPTION, *s.* वचनं-ना, प्रवचना, छलना, प्रतारणं-शा, प्रलभ्यः, विप्रलम्भः, कपटः-टं, छलं, व्याजः, माया, छद्म *n.* (नं), दम्भः, कूटः-टं.

DECEPTIOUS, DECEPTIVE, *a.* मायी-यिनी-यि (नं), मोही-हिनी-हि (नं), वचकः-का-कं, भानिजनकः-का-कं, हेन्दुजालिकः-की-कं, धिषुः-जु-जु. See DECEITFUL.

DECEIT, *a.* अवहितः-आ-अं, अवकलितः-ता-तं, अवलूनः-ना-नं.

DECEPTIBLE, *a.* अवलेष्टः-छा-छं, अवकर्तनीयः-या-यं, लाब्धः-आ-अं.

DECEPTION, *s.* अवलेष्टः-दनं, अवकर्तनं, अवचयः, अवलूनः *f.*, लावः.

DECESSION, *s.* अयगमः, व्ययगमः, गमनं, अयासरणं, विगमः, अयायः.

To DECHARM, *v. a.* मन्त्रं or अविचारं प्रतिक्, विमन्त्र् (c. 10. विमन्त्रयति-यितुं).

To DECIDE, *v. a. and n.* निश्चि (c. 5. -चिनीति-चेतुं), निर्णयी (c. 1. -णयति-येतुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), साध् in caus. (साधयति-यितुं), सिद्धीकृ, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), निष्पत्तिं कृ, निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं).

DECIDED, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निर्णयितः-ता-तं, सिद्धः-छा-छं, निष्पन्नः-आ-अं, व्यवसितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, तीरितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं.

DECIDENCE, *s.* पतनशीलत्वं, पातः, अवपातः, निपातः, पतनं, विध्वंसः.

DECIDER, *s.* निर्णेता *m.* (नं), निश्चायकः, निश्चयकारी *m.* (नं), निर्णयकृत्, विचारकज्ञे *m.* (नं), प्रमाणपुरुषः, मध्यस्थः, निष्पत्तिकारकः.

DECIDUOUS, *a.* पतयालुः-लुः-लु, पातुकः-का-कं, पतनशीलः-ला-लं, छयी-यिणी-यि (नं), एकवर्षेस्यायी-यिनी-यि (नं) or अचिरस्यायी or सस्यायी, विध्वंसी-तिनी-सि (नं); 'an annual plant,' चोपधिः *f.* -धी.

DECIMAL, *a.* दशकः-का-कं, दशगुणितः-ता-तं, दशसंख्यकः-का-कं.

To DECIMATE, *v. a.* (Take the tenth) दशभागं or दशमभागं or दशमांशं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ह् (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Select by lot every tenth soldier for punishment) गुटिकापातपूर्वकं सन्नेन्यमध्याद् दशमं दशमं सैनिकं वधायेन् उज्जु (c. 1. -हरति-हर्तुं).

DECIMATION, *s.* दशमभागग्रहणं, दशमांशहरणं, यथोक्तं सन्नेन्यमध्याद् दशके दशके एकसैनिकोद्धारः.

To DECIPIER, *v. a.* (Explain occult characters) गूढाक्षराणि or वीजाक्षराणि व्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं) or व्याकृ or व्याह् (c. 1. -हरति-हर्तुं) or व्याचक्ष् (c. 2. -चष्टे) or प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं) or स्पष्टीकृ or परिशुष् in caus. (-शोषयति-यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

DECIPIER, *s.* व्याख्याता *m.* (नं), स्पष्टीकर्ता *m.* (नं), विवरणकृत्, निरूपकः.

DECIPIERING, *s.* व्याख्यानं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं.

DECISION, *s.* निश्चयः, निर्णयः-यणं, निश्चितं, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, व्यवसायः, व्यवस्थितिः *f.*, व्यवस्थापनं, सम्प्रधारणा, तीरणं, तीरितं.

DECISIVE, DECISORY, *a.* निश्चायकः-का-कं, निर्णायकः-का-कं, निर्णयनः-ना-नं, निष्पत्तिकारकः-का-कं, साधकः-का-कं, सिद्धीकरणः-शा-शं, प्रमाणीकारकः-का-कं, विचारकः-का-कं, निर्दोषकः-का-कं, निष्पादकः-का-कं.

DECISIVELY, *adv.* निश्चितं, सुनिश्चितं, सनिश्चयं, निर्णयपूर्वकं, सनिश्चयं.

DECISIVENESS, *s.* निश्चायकत्वं, निर्णायकत्वं, साधकत्वं, विचारकता, निष्पादकता.

To DECK, *v. a.* (Cover) छद् (c. 10. छादयति-ते-यितुं), आच्छद्, आच्छ् (c. 9. -सृणाति-सृति-रितुं); 'to deck a ship,' नौकां काष्ठफलकैर् आच्छ्.—(Adorn) भूष् (c. 1. भूषति-यितुं, c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्, परिभूष्; शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), अलङ्कृ, समलङ्कृ, परिष्कृ, मण्ड् (c. 10. मण्डयति-यितुं).

DECK, *s.* (Of a ship) नौकापृष्ठं, नौपृष्ठं, नौकास्तरणं, नौकाजलं, नौतलं, नौफलकं.—(Pack of cards) छूतपत्राणिः *m. f.*

DECKED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं.

To DECLAIM, *v. n.* विस्मयोवादानार्थं or इन्द्रियमोहकरणायेन् अलङ्कारमयं वाक्यं यद् (c. 1. वदति-दितुं), रसिकवाक्यं or शब्दालङ्कारपूर्वं वाक्यं कृ (c. 2. ब्रवीति. वक्तुं), वण् (c. 10. वणयति-यितुं); 'to declaim

against,' सवाकालङ्कारम् अवधिपि (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते).

DECLAMATION, *s.* विस्रयोत्पादनार्थं वाक्यं; इन्द्रियमोहनार्थं वाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं, रसिकवाक्यं, वर्णनवाक्यं, भारती, कल्याणवाक्यं, वक्तृत्वं, शब्दचातुर्यं, सुप्रलापः, सारस्रतवाक्यं.

DECLAMATORY, DECLAMER, *s.* वक्ता *m.* (क्ते). वाक्पटुः *m.*, वागीशः, वाग्विदग्धः, प्रवचनपटुः *m.*, वर्णनकृत्, वाक्पट्वारेण विस्रयोत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.

DECLAMATORY, *a.* वागलङ्कारमयः-यो-यं, वाङ्मयः-यो-यं.—(Appealing to the passions) विस्रयोत्पादकः-का-कं, इन्द्रियमोहकः-का-कं.

DECLARABLE, *a.* आख्येयः-या-यं, अभिधेयः-या-यं.—(Capable of proof) साध्यः-ध्या-ध्यं, सूच्यः-च्या-च्यं, प्रमेयः-या-यं.

DECLARATION, *s.* आख्यायनं, ख्यापनं, निवेदनं, आवेदनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, बोधनं, अभिधानं, अभिहितत्वं, प्रवचनं, वचनं, वादः, कथनं, कीर्तनं, अनुकीर्तनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा, प्रतिज्ञा; 'repeated declaration,' वचनशतं; 'declaration of war,' प्रयुक्तक्रमः-मयं, प्रयुक्तक्रान्तिः *f.*

DECLARATIVE, DECLARATORY, *a.* ख्यापकः-का-कं, ज्ञापकः-का-कं, विज्ञापकः-का-कं, बोधकः-का-कं, आवेदकः-का-कं, निवेदकः-का-कं, वाचकः-का-कं, अभिधायिकः-का-कं, प्रकाशकः-का-कं, कथकः-का-कं.

DECLARATORILY, *adv.* प्रवचनपूर्व, निवेदनपूर्व, व्यक्तं, सुव्यक्तं.

To DECLARE, *v. a.* (Tell, make known) आख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), समाख्या; ख्या in caus. (ख्यापयति-यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), विज्ञा, विद् in caus. (वेदयति-यितुं), निविद्, आविद्, समाविद्, विनिविद्; कथ् (c. 10. कथयति-यितुं), वद् (c. 1. वदति-दितुं), प्रवच् (c. 2. -वक्ति-क्ते), अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), भूच् (c. 10. भूचयति-यितुं).—(Proclaim) प्रख्या in caus., कृत् (c. 10. कीर्त्तयति-यितुं), प्रकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, युप् in caus. (घोषयति-यितुं), विघुप्, आघुप्, उच्चर् in caus. (-चारयति-यितुं), प्रकाश् in caus. (-काशयति-यितुं), प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.

To DECLARE, *v. n.* निवेदनं कृ, मत् or अभिप्रायं or सङ्कल्पं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), साध्यं or प्रमाद्यं दा, स्वीकृ.

DECLARED, *p. p.* ख्यातः-ता-तं, आख्यातः-ता-तं, प्रोक्तः-क्ता-क्ते, उक्तः-क्ता-क्ते, आवेदितः-ता-तं, निवेदितः-ता-तं, कथितः-ता-तं, सूचितः-ता-तं, ज्ञापितः-ता-तं, विज्ञप्तः-ता-तं, अभिहितः-ता-तं, कीर्तितः-ता-तं, प्रकीर्तितः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं, विघुष्टः-ष्टा-ष्टं, आघोषितः-ता-तं, उच्चरितः-ता-तं, उदितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं.

DECLENSION, *s.* (Falling off) भ्रंशः, ध्वंसः, विध्वंसः, सादः, क्षयः, च्युतिः *f.*—(Inflection of nouns) विभक्तिः *f.*, रूपं, रूपकरणं, शब्द-विकारः, पदसाधनं, शब्दाख्यानं.

DECLINABLE, *a.* वाच्यः-च्या-च्यं, विकार्यः-व्या-व्यं, आख्येयः-या-यं.

DECLINATION, *s.* (Falling off, decay, descent) च्युतिः *f.*, भ्रंशः, क्षयः, अवसादः, विध्वंसः, अवपातः, अवतारः, अधोगतिः *f.*, अवनतिः *f.*—(Obliquity) वक्रता.—(Deviation) उल्लङ्घनः, भेयः, विक्रिया.—(In astronomy) क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिः, अपमः.

DECLINE, *s.* क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, अवक्षयः, क्षिया, भ्रंशः, सादः, अवसादः, ध्वंसः, विध्वंसः, अपक्षयः, हासः, विध्वंसः, व्ययः, अधःपतनं, अवपातः, च्युतिः *f.*, न्यूनता, अत्ययः, व्यसनं, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*—(Consumption) देहक्षयः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, क्षयकासः, कफक्षयः, शरीरपाकः, शरीरशोषः.—(Decline of the sun, or of good

fortune, &c.) सस्तः; 'decline of life,' जीवितक्षयः.

To DECLINE, *v. a.* (Bend downwards) नम् in caus. (नामयति-यितुं), अवनम्; अवपीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं), अपकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रहे), पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Refuse, shun) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), चनाःख्या, सतिख्या, अपलप् (c. 1. -लपति-यितुं), प्रत्यादिष् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), अपहृ (c. 2. -हृते-होतुं), निहृ, अस्वीकृ; निरस (c. 4. -अस्यति-असितुं), अपास्; वृच् in caus. (यज्जयति-यितुं), पारहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं).—(In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), शब्दरूपं कृ.

To DECLINE, *v. n.* (Lean downwards) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्, खानम्, नद्योभू; 'as the sun,' अस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), लघ् (c. 1. लघते-छितुं); 'declining towards the south,' दक्षिणा-प्रवणः-खा-यं, दक्षिणादिगवनतः-ता-तं.—(Deviate) भ्रंश् (c. 4. भ्रंशयति, भ्रंशितुं), च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतुं), विच्यु, विचल् (c. 1. -चलति-लितुं), पत् (c. 1. पतति-तितुं).—(Avoid) तन् (c. 1. तजति, तन्तुं), परित्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं).—(Desist from) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं).—(Decay) क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, सद् (c. 6. सोदति, सन्तुं), अवसद्; भ्रंश्; ध्वंस (c. 1. ध्वंसते-सितुं), विध्वंस, विध्वंस (c. 1. -ध्वंसते-सितुं), अपचि in pass. (-चोयते), क्षे (c. 1. क्षयति, क्षातुं), हस् (c. 1. हसति-सितुं), व्ययोभू, न्यूनीभू, विशृ in pass. (-शोष्यते).
DECLINED, *p. p.* (Refused) प्रत्याख्यातः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं, अस्वीकृतः-ता-तं.—(Deviated) भष्टः-ष्टा-ष्टं, च्युतः-ता-तं, पतितः-ता-तं.—(Decayed) क्षीयः-शा-यं, सन्नः-न्ना-न्नं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, ज्ञानः-ना-नं, अस्तगतः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, विशोष्यः-शो-यं.—(Inflected) आख्यातः-ता-तं.

DECLIVITY, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः, प्रवः, उत्सङ्गः, निम्नता.
DECLIVOUS, *a.* क्लमशः पातुकः-की-कं or प्रवणः-शा-यं.

To DECOCT, *v. a.* क्षप् (c. 1. क्षपयति-यितुं), निष्कृयः; पच (c. 1. पचति, पक्ते), निष्पच.

DECOCTED, *p. p.* निष्पक्कः-क्का-क्ते, कथितः-ता-तं, निष्कथितः-ता-तं.

DECOCTION, *s.* (Act of) क्वापः, क्वापनं, निष्क्वापः, पाचनं.—(Preparation made by decocting) निर्योसः, निर्योहः, कपायः-यं, घनरसः, फागरे.

DECOLLATION, *s.* शिरस्छेदनं, शीर्षेच्छेदः, मस्तकच्छेदः, शीर्षेपातः.

To DECOMPOSE, *v. a.* (Analyze a compound body) समस्तद्रव्यं पृथक् or व्याकृ, विली in caus. (-लाययति-लापयति-यितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं), पिशृ in caus. (पेशयति-यितुं), उपोह्वातं कृ.

DECOMPOSED, *p. p.* व्याकृतः-ता-तं, विद्रापितः-ता-तं, विलीनः-ना-नं.

DECOMPOSITE, *a.* (Twice compounded) द्विनिमित्तः-ता-तं, पुनर्निमित्तः.

DECOMPOSITION, *s.* (Compounding twice) द्विनिमित्तं, पुनर्निमित्तं.—(Resolution of parts, dissolution) उपोह्वातः, पृथक्करणं, विद्रापणं, विलयः, प्रलयः, परिभयः.

To DECOMPOUND, *v. a.* (Compound a second time) पुनर् or द्विचरं मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं) or सम्मिश्र.—(Resolve into parts).
See DECOMPOSE.

To DECORATE, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष्; अलङ्कृ, परिष्कृ, समलङ्कृ, संस्कृ; मय्स् (c. 10. मययति-यितुं); शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभ्, परिक्रम्बे (nom. परिक्रम्बयति-यितुं).

DECORATED, *p. p.* भूषितः-ता-तं, विभूषितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं, मयितः-ता-तं, शोभितः-ता-तं, सालङ्कारः-रा-रं, कृतालङ्कारः-रा-रं, कृतभरणः-या-यं, कृतशोभः

-भा -भं, संवेशः-शा-शं, रश्मिः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं.

DECORATION, *s.* अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिकल्पे *n.* (नं), प्रतिकल्पे, संस्कारः, मण्डनं, शोभा-भनं, रश्मिः, कल्पना, तन्त्रं, सज्जा, वेशः; 'stage decorations,' नपथ्यं, आह्वयः.

DECORATOR, *s.* प्रसाधकः, भूषकः, शोभाकारी *m.* (नं), अलङ्कारकल्पकः.

DECOROUS, *a.* विनीतः-ता-तं, विनयी-विनी-यि (नं), सविनयः-या-यं, अनतिक्रान्तः-ता-तं, अनतिक्रान्तमर्यादा-दा-दं, समर्यादः-दा-दं, शिष्टाचारानुसारी-रिणी-रि (नं), सुशीलः-ला-लं, युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः-क्ता-कं, योग्यः-ग्या-यं, यथायोग्यः-ग्या-यं, उचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समभ्रसः-सा-सं.

DECOROUSLY, *adv.* सविनये, समर्यादं, अनतिक्रान्तं, युक्तं, यथोचितं.

TO DECORATE, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति-यितुं), निस्त्वचः; निस्त्वचोक्तः; निर्वन्क (nom. निर्वन्कयति-यितुं); निम्नुप (nom. निम्नुपयति-यितुं), तुषीक, निम्नुषीक, त्वच (c. 1. त्वचति-यितुं), वन्कलं or त्वचम् उत्कृष्टं (c. 1. -कृषति-कृष्टुं) or निष्कृष्टं.

DECORATION, *s.* निस्त्वचोकरणं, निम्नुषोकरणं, त्वचपरिपुटनं, निर्वन्क-लौकरणं.

DECORUM, *s.* विनयः, विनीतता-त्वं, मर्यादा, अनतिक्रमः, शिष्टाचारानुसारः, सदाचारता, सुशीलता, सम्यक्ता, शिष्टता, सुरीतिः *f.*, मुनीतिः *f.*, सचरित्रं, नचरित्रं, युक्तता, उपयुक्तत्वं, औचित्यं, न्यायः-यता.

TO DECOY, *v. a.* छलेन or कौटिल्येन प्रलभ in caus. (-लोभयति-यितुं) or आकृष (c. 1. -कषति-कृष्टुं) or प्रवृत्त in caus. (-वचयते-यितुं) or प्रवृत्त in caus. (-तारयति-यितुं); (Entrap) जाले बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

DECOYED, *p. p.* प्रलोभितः-ता-तं, जालबद्धः-द्धा-दं, पाशबद्धः-द्धा-दं.

DECOY-BIRD, *s.* आकषकपक्षी *m.* (नं), शाकुन्तिकर् अन्यपक्षिप्रलोभने शिक्षितः पक्षी.

TO DECREASE, *v. n.* घ्नि in pass. (क्षीयते), परिघ्नि, परिहा in pass. (-हीयते), ह्म् (c. 1. ह्रमते-मितुं), सन्धीभू, घनीभू, कनीभू, अघसद् (c. 6. -मोदति-मञ्जुं).

TO DECREASE *v. a.* अन्वीकृ, ह्म् in caus. (ह्रमयति-यितुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति-यितुं), घनीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), लघ (nom. लघयति-यितुं), क्षि in caus. (क्षपयति-यितुं).

DECREASE, DECREMENT, *s.* क्षयः, क्षिया, क्षितिः *f.*, ह्रमः, घनत्वं-ता, घनीभायः, अवसादः, अघयः, हानिः *f.*; 'of the moon,' इन्दुक्षयः.

TO DECREE, *v. n.* व्यवस्थाद्वारेण or आज्ञापत्रद्वारेण निष्पन्नं or सिद्धं or निर्णीतं कृ, व्यधस्यां कृ, आज्ञा कृ or दा. शासनं कृ, निष्पन्नं कृ, निश्चयं कृ.

TO DECREE, *v. a.* व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समादिश, निर्दिश, विधा (c. 3. -धाति-धातुं), प्रकृष (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

DECREE, *s.* व्यवस्था, व्यवस्थापत्रं, शासनं, शासनपत्रं, आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, आज्ञा, विधानं, नियमः, नियोगः, निर्देशः, आदेशः.

DECREED, *p. p.* व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रकल्पितः-ता-तं, आज्ञप्तः-ता-तं.

DECREET, *a.* जरी-रिणी-रि (नं), जरीशः-शी-शी, जरातुर-रा-रं, जरायुक्तः-स्ता-स्तं, जरापरिणतः-ता-तं, जराणः-शा-शं, अतिवृद्धः-द्धा-द्धं.

DECREPITATION, *s.* मृषानियोगितलघणस्य यद्विसम्यक्तात् स्फुल्लारश्मः.

DECREPITUDE, *s.* जरा, जरीशः *f.*, जरीशता, जरावस्था, जराटः, जरीशवस्था, अतिवृद्धभायः, अतिवृद्धत्वं, विध्वंसः, ज्वानिः *f.*, प्रातिका.

DECRESCENT, *a.* क्षयी-यिणी-यि (नं), क्षीयमानः-शा-शं, अपक्षीयमानः-ना-नं.

DECRETAL, *a.* व्यवस्थापिपयः-या-यं, व्यवस्थापकः-का-कं, नैयमिकः-की-कं.

DECRETAL, *s.* (Body of laws or edicts) धर्मसंहिता, व्यवस्थासङ्ग्रहः.—(Collection of the pope's decrees) रोमनगरे महाधर्माध्यक्षप्रकाशितानां शासनपत्राणां संहिता.

DECRETORY, *a.* विचारकः-का-कं, प्रणयनः-ना-नं, निश्चायकः-का-कं.

DECRIAL, *s.* अपवादः, परीवादः, उपक्रोशः, उच्चैःस्वरेण कृता निन्दा.

TO DECRY, *v. a.* अपवादं (c. 1. -वदति-दितुं), परिवद, उच्चैःस्वरेण निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं) or अवशिष्टं (c. 6. -क्षिपति-क्षिप्तुं) or तिरस्कृतं or दोषीकृ.

DECUMBENCE, *s.* शयनं, शय्यागमनं, पतनं, संवेशः, उपवेशनं.

DECUMBENT, *a.* शयानः-ना-नं, शयने संविष्टः-ष्टा-ष्टं, शयितः-ता-तं, निवष्टः-ष्टा-ष्टं, निहीनः-ना-नं, उपविष्टः-ष्टा-ष्टं.

DECUMBITURE, *s.* रोगार्द्रस्य शय्यावर्तनकालः, रोगावधिर् यत्पर्यन्तं शयने वर्तते रोगी.

DEUPLE, *a.* दशगुणः-गा-गं, दशगुणीकृतः-ता-तं, दशविधः-धा-धं.

DECURION, *s.* दशाध्यक्षः, दशसैन्याधिपतिः *m.*, दशयोधनायकः.

DECURSION, *s.* अपघतनं, अपोगमनं, अवतरणं, अवपादनं, अपोद्वाहः.

DECURTATION, *s.* उच्छेदः-दनं, विच्छेदः, ह्रस्वीकरणं, संक्षेपः-पणं.

DECUSSION, *s.* अनलक्ष्यकराव्यापसासः, कोणाकोणि छेदनं.

TO DEDEXORATE, *v. a.* अक्षीर्णं or अपयशः कृ, सापमानं-नां-नं कृ, कुर्याति जन् (c. 10. जनयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं).

DEDECORATION, *s.* अक्षीर्णकरणं, अपयशस्करणं, कलङ्ककरणं, अपमानं.

DEDECOROUS, *a.* अक्षीर्णकरः-री-रं, अपयशस्यः-स्या-स्यं, कलङ्ककरः-री-रं, लज्जाकरः-री-रं, अपमानजनकः-का-कं, वायः-च्या-च्यं.

TO DEDICATE, *v. a.* (Appropriate to a sacred use) धर्मार्थं प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or विनियुज् or निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं), धर्ममुद्दिष्टं दा or उत्सर्गं कृ.—(Consecrate) प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति-यितुं), संस्कृ, अभिसंस्कृ, प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), उपकृष in caus. (-कल्पयति-यितुं), उत्सृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), निविद in caus. (-वेदयति-यितुं), स्मृ in caus. (-अपेयति-यितुं), अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), सङ्कल्पं कृता दा.—(Dedicate a book) उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् सचाटुवादं ग्रन्थं स्मृ in caus., or निविद in caus. or सनाथीकृ.

DEDICATED, *p. p.* प्रतिष्ठितः-ता-तं, भुप्रतिष्ठितः-ता-तं, विनियोजितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपकृषः-ष्टा-ष्टं, संस्कृतः-ता-तं, अभिसंस्कृतः-ता-तं, कृतसङ्कल्पः-त्या-त्यं, निवेदितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं.—(As a book) उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् समर्पितः-ता-तं or निवेदितः-ता-तं, उपकारकजननामसंज्ञितः-ता-तं, सनाथीकृतः-ता-तं.

DEDICATION, *s.* प्रतिष्ठा, भुप्रतिष्ठा, प्रतिष्ठाकरणं, निवेदनं, समर्पणं, विनियोगः, उत्सर्गः, सङ्कल्पकरणं, संस्कारः; 'of a book, उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नामलिखनात् ग्रन्थनिवेदनं, ग्रन्थस्य निवेदनपत्रं; 'of a temple,' प्रासादप्रतिष्ठा; 'of one's person,' आत्मनिवेदनं, देह-विनियोगः.

DEDICATOR, *s.* उपकारकजनस्य प्रथमपत्रे नाम लिखित्वा ग्रन्थनिवेदकः or ग्रन्थसमर्पकः, अनुयाहकजनद्वारा ग्रन्थप्रकाशकः, प्रतिष्ठाकारी *m.* (नं).

DEDICATORY, *a.* निवेदनपत्रलिखनविषयः-या-यं, ग्रन्थानुयाहकगुणप्रकाशकः-का-कं, ग्रन्थोपकारकप्रशंसाकरः-री-रं, स्तुतिमयः-यी-यं.

DEDITION, *s.* समर्पणं, उत्सर्जनं, प्रदानं, प्रोत्सारणं, वितरणं, दागः.

TO DEDUCE, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मिमीते), ऊह (c. 1. ऊहते-हितुं), अपोहः; निर्वी (c. 1. -णयति-येतुं), अवगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) समधिगम्, अपवह (c. 1. -वहति-वोष्टुं).

DEDUCED, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, निरीतः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, समधिगतः-ता-तं, अपोढः-दा-दं, अपोहितः-ता-तं.

DEDUCEMENT, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, ऊहनं, निरीयः, अपवाहः अपोहः-हनं.

DEDUCIBLE, *a.* अनुमेयः-या-यं, ऊहनीयः-या-यं, अनुमानिकः-की-कं, उपलब्धः-स्या-स्यं, अवगम्यः-म्या-म्यं, समधिगम्यः-म्या-म्यं, योक्तिकः-की-कं.

To DEDUCT, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अवकल् (c. 10. -कलयति -यितुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति -यितुं), अवलिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), पृषकृ.

DEDUCTED, *p. p.* उद्धृतः-ता-तं, अवकलितः-ता-तं, अवलिन्नः-वा-वं; 'having a part deducted,' उद्धोद्धारः-रा-रं.

DEDUCTION, *s.* (Inference, consequence) अनुमा-मानं-मितिः *f.*, ऊहनं, ऊहा, अपवाहः, अपोहः-हनं, अभूहः, उपलब्धः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अन्ययः, अनुवृत्तः, अनुभवः, निरीयः, परामर्शः—(Part deducted) उद्धारः, उद्धृतभागः.

DEDUCTIVE, *a.* अनुमानिकः-की-कं, अनुवृत्तिकः-की-कं, योक्तिकः-की-कं.

DEDUCTIVELY, *adv.* प्रयोगतः, प्रयुक्ते, अनुमानतः, अनुवृत्तये.

DEED, *s.* (Action) कर्म *n.* (नृ), क्रिया, कार्यं, कृतं, कृत्यं, कृता, चेष्टा, प्रवृत्तिः *f.*, विधानं—(Exploit) चेष्टितं, विचेष्टितं, चरित्रं, अद्भुतकर्म *n.* (नृ), आश्चर्य्यकर्म *n.*—(Written evidence of any legal act) लेखपत्रं, लेखप्रमाणं, लिखितं, साधनपत्रं; 'deed of conveyance,' दानपत्रं; 'deed of sale,' विक्रयपत्रं, क्रयलेख्यं; 'title-deed,' आगमः, पट्टोलिका, पांशुकूलः, कूमकीला—(Fact) वस्तु *n.*, भूतं, अर्थः, तत्त्वं; 'indeed,' तत्त्वतः, सत्यं, वस्तुतः, अवश्यं, अर्थतः, परामर्शतः; 'in very deed,' समवेव.

To DEEM, *v. a. and n.* मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), सम्भू in caus. (-भावयति -यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुमा (c. 2. -माति -तुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरी (c. 1. -नयति -नेतुं).

DEEMED, *p. p.* मतः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, अवगतः-ता-तं, अनुमितः-ता-तं.

DEEP, *a.* (Having length downwards, profound) गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-रा-रं, अगाधः-धा-धं, दीर्घः-धा-धं, गहनः-ना-नं, गाढः-दा-दं, अवगाढः-दा-दं, अपोगतः-ता-तं—(Low) निम्नः-झा-झं, नीचः-चा-चं—(Excessive) गाढः-दा-दं; 'deep grief,' गाढ-शोकः—(Entering deep) मर्मभेदी-दिनी-दि (नृ)—(Not obvious) गम्भीरार्थः-धा-धं or निगूढार्थः, परमगहनः-ना-नं, अगम्यः-म्या-म्यं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, रहस्यः-स्या-स्यं—(Sagacious) गम्भीर-बुद्धिः-द्धिः-द्धि, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, दीर्घदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अर्थज्ञः-ज्ञा-ज्ञं—(Full of contrivance) उपायज्ञः-ज्ञा-ज्ञं—(Grave in sound) गम्भीरः-रा-रं, मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं or आमन्द्रः, घनः-ना-नं, पीरः-रा-रं; 'a deep sound,' गभीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः, घनध्वनिः—(Dark coloured) घनः-ना-नं; 'deep red,' घनारुणः-णा-णं, सुरकः-का-कं; 'deep blue,' घननीलः-ला-लं—(Very deep) अतल-स्पर्शः-शा-शं, अस्यागः-गा-गं, अस्याधः-धा-धं, अस्थानः-ना-नं, अस्थारः-रा-रं; 'deep sleep,' सुषुप्तिः *f.*, सुनिद्रा, सुषुप्तवस्था, अचोरनिद्रा, साधिका; 'deep darkness,' घनान्धकारः, अन्धतमसः; 'deep sigh,' दीर्घनिश्वासः; 'knee-deep,' जानुद्वयः-द्वा-द्वं, जानुद्वयः-सा-सं, जानुमात्रः-त्रा-त्रं.

DEEP, *s.* (The sea) समुद्रः, सागरः, महोदधिः *m.*, महावर्षः, जलधिः *m.*, पयोनिधिः *m.*, अंबुराशिः *m. f.*, वारिराशिः; 'deep of night,' निशीथः, महारात्रः, गभीरात्रः, शीरात्रः.

To DEEPEN, *v. a.* गम्भीरीकृ, अधिकगभीरं-रां-रं कृ, अगाधीकृ, घनतरं-रां-रं कृ, निष्ठीकृ—(Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं).

DEEPLY, *adv.* गम्भीरं, गभीरं, गाढं, प्रगाढं, निर्भरं, अत्यन्तं, नितान्तं, भृशं, दीर्घं; 'deeply grieving,' शोकमग्नः-ग्ना-ग्नं, शोकसाग-रमग्नः-ग्ना-ग्नं, शोकावगाढः-दा-दं; 'deeply sighing,' दीर्घ-निश्वास्य; 'deeply rooted,' बद्धमूलः-ला-लं or दीर्घमूलः.

DEEP-MOUTHED, *a.* गभीरनादी-दिनी-दि (नृ), घनध्वनिः-निः-नि.

DEEP-MUSING, *a.* चिन्तापरः-रा-रं, ध्यानमग्नः-ग्ना-ग्नं, चिन्ताकुलः-ला-लं.

DEEP-READ, *a.* सधृशाम्बपारगः-गा-गं, स्वधीतः-ता-तं, सधृविषयज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सधृशाम्बनिष्ठितः-ता-तं.

DEEPNESS, *s.* (Profundity) गम्भीरता, गाम्भीर्य्यं, अगाधता, निम्नता, अपोगतत्वं, घनता, गाढता, नीचत्वं—(Craft) विदग्धता, वैदग्ध्यं.

DEER, *s.* मृगः, हरिणः, कृष्णसारः, एणः, कुरङ्गः-ङ्गकः-ङ्गमः, हरुः *m.*, रोहितः, रोहित् *m.*, पृषतः, पृषत् *m.* (नृ), समरः *m.*, चमरः *m.*, चमरः, अश्वयः, रिणः, रिणः *m.*, रतुः *m.*, व्यङ्गः *m.*, रीहिणः, मधरः, शबरः, समीची, चीनः, कदली, कन्दली, प्रियकः, मृडीकः, गोकर्णः, भीतदृढयः, व्याधनीतः, पञ्चवादः, वातायुः *m.*—(Deer-skin) मृगाजिनं, मृगचर्म *n.* (नृ), (Deer-killer) मृगवधाजीवः, मृगयुः *m.*

To DEFACE, *v. a.* नश् in caus. (नाशयति -यितुं), विनशः; उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विलुप् in caus. (-लोपयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुप्त्यति, लोपुं), अपवृत् (c. 2. -माष्टि -माष्टुं), प्रमृत्, दुष् in caus. (दुषयति -यितुं), विमृतीकृ, धिक्.

DEFACED, *p. p.* विनाशितः-ता-तं, उच्छिन्नः-वा-वं, लुप्तः-त्रा-त्रं.

DEFAACEMENT, *s.* लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, दूषणं, विनाशः, व्यामर्षः.

DEFAKER, *s.* दूषकः, विनाशकः, उद्धर्ता *m.* (नृ), उन्मूलकः, उत्पाटकः.

To DEFAULTE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति -यितुं), न्यूनीकृ, ह्म in caus. (ह्रामयति -यितुं), अत्यीकृ, लोपं कृ.

DEFAULTION, *s.* न्यूनता, ह्रीनता, हानिः *f.*, उद्धारः, लोपः, ह्रामः, क्षीणता, अल्पत्वं, अपचयः, विच्छिन्तिः *f.*, अवच्छेदः, उत्कलनं.

DEFACTION, *s.* अपवादः, परिवारः, अभिगमनं, अभिगायः, आक्षेपः, पिशुनवाक्यं, कलङ्कः, कलङ्ककरणं, असूया, निन्दा, परिभाषणं, वादोपः, मौख्यं, अकीर्तिकरणं, अयशस्कर्यं.

DEFAMATORY, *a.* अपवादकः-का-कं, अभिशप्तकः-का-कं, कुवादः-दा-दं, कलङ्ककरः-री-रं, अकीर्तिकरः-री-रं, अपयशस्करः-री-रं, वाददुष्टः-ष्टा-ष्टं, पिशुनः-ना-नं, अन्यसूयकः-का-कं, गुणापवादकः-का-कं, मुसरः-रा-रं.

To DEFAME, *v. a.* अपवाद (c. 1. -वदति -दितुं), परिवद्, परगुणान् अपवादं, अभिगंस् (c. 1. -गंसति -सितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), अपयशः कृ, अकीर्तिं कृ.

DEFAMER, *s.* अपवादी *m.* (नृ), परिवादी *m.*, गुणापवादकः, असूयकः, अन्यसूयकः, गुणघाती *m.* (नृ), कलङ्ककरः, कुवादः, अभिशप्तकः, पर-अवादी *m.* (नृ), पिशुनः, सूचकः, आक्षेपकः.

To DEFAULTE, *v. a.* सिद् in caus. (सेदयति -यितुं), अस् in caus. (आमयति -यितुं), आनीकृ, अमार्ति-नी-नी कृ, ज्ञानं-ना-नं कृ.

DEFACTION, *s.* श्रानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, अमः, परिश्रमः, ज्ञानिः *f.*, सेदः.

DEFAULT, *s.* (Omission) परित्यागः, अननुष्ठानं, परिलोपः, भ्रंशः—(Want, failure) अभावः, असम्भवः, अधिपयः, विरहः, अग्रानिः *f.*, न्यूनता—(Defect) दोषः, अगुणः, वैकल्यं, अतिरक्तः—(Non-appearance) अदर्शनं, अनुपस्थानं; 'in default of evidence,' साक्षाभावे.

DEFAULTER, *s.* नियमव्याभिचारी *m.* (नं), नियमलङ्घी *m.* (नं), रुद्धः, वृणुशोभनाथं निरूपितदिवसे विचारसभायाम् अनुपस्थायी *m.* (नं).
 DEFEASANCE, *s.* अनुशयः, विप्रतिपक्षः *f.*, लोपः, नियमभङ्गः, नियमलोपः.
 DEFEASIBLE, *a.* अनुशयितव्यः -या -यं, लोपः -या -यं, लोपनीयः -या -यं.
 DEFEAT, *s.* पराजयः, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपजयः, व्यसनं, बलव्यसनं, भङ्गः, भेदः, नाशः, विनाशः, ध्वंसः.
 TO DEFEAT, *v. a.* (Overthrow) जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजि, विजि; अभिभू (c. 1. भवति -वितुं), पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति -वितुं), भूष् (c. 10. ध्वेयति -वितुं), प्रपृष्; पथेयान्शु (c. 6. -भूयति -वृष्टं), वशीकृ. —(Frustrate) व्याहन्, सखद् (c. 10. सखदयति -वितुं), वृषाकृ, विफलकृ.
 DEFEATED, *p. p.* जिताः -ता -तं, पराजिताः -ता -तं, पराभूताः -ता -तं, अभिभूताः -ता -तं, पराहताः -ता -तं, परास्ताः -स्ता -स्तं, कृतध्वंसः -सा -सं.
 DEFEATE, *a.* अपकर्षितमलः -ला -लं, शोधितः -ता -तं, दूतमलः -ला -लं, निर्मल्लोकाः -ता -तं, पवित्रीकृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं.
 TO DEFEATE, *v. a.* मलं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपकृष् (c. 1. -कर्षति -कृन्तुं), निर्मल्लोका, विमलीकृ, शुष् in caus. (शोधयति -वितुं), पवित्रीकृ, परिष्कृ.
 DEFECATION, *s.* मलापकर्षणं, निर्मल्लोकरणं, विमलीकरणं, शोधनं.
 DEFECT, *s.* (Fault) दोषः, अपराधः, त्रिद्वं, अगुणः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, मनुः *m.*—(Want) अभावः, विरहः, न्यूनता.
 DEFECTIBILITY, *s.* न्यूनता, वैकल्यं, हीनता, दोषित्वं, हासता, अपूर्णत्वं.
 DEFECTIBLE, *a.* न्यूनः -ना -नं, दोषिकः -की -कं, अपूर्णः -शो -शं.
 DEFECTION, *s.* त्यागः, परित्यागः, क्षुतिः *f.*, भ्रंशः, भ्रष्टता, पतनं, परिवर्त्ते.
 DEFECTIVE, *a.* न्यूनः -ना -नं, विकलः -ला -लं, दोषी -पिषी -पि (नं), दोषवान् -वतो -वत् (नं), सदोषः -या -यं, हीनः -ना -नं, सापराधः -या -यं, सखिद्रुः -द्रा -द्रं, कलङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), अपूर्णः -शो -शं, अपरिपूर्णः -शो -शं, असम्पूर्णः -शो -शं, अपर्याप्तः -प्रा -प्रं, अङ्गहीनः -ना -नं, अत्योनः -ना -नं, जनः -ना -नं, असमयः -या -यं.
 DEFECTIVENESS, *s.* न्यूनता, हीनत्वं, असम्पूर्णत्वं, असमयता, वैकल्यं.
 DEFENCE, *s.* (Protection) रक्षणं, रक्षा, राक्षं, पालनं, रक्षणं, राखणं, सायध, संश्रयः, गुफिः *f.*, गोपनं, अन्युपपत्तिः *f.*, सवनं.—(Apology) उन्नरं, प्रतिवादः, अपदेशः, क्षमकरणं, शुद्धिः *f.*, शोधनं.—(In law) उन्नरं, प्रत्युन्नरं, निवेदनं.
 DEFENCELESS, *a.* अरक्षितः -ता -तं, रक्षाहीनः -ना -नं, अशरक्षः -शा -शं, निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः -या -यं, अप्रतिकारः -रा -रं.—(Unarmed) निरायुधः -धा -धं, अस्त्रहीनः -ना -नं, विशस्त्रः -स्त्रा -स्तं.
 TO DEFEND, *v. a.* (Protect) रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष, परिरक्ष, संरक्ष; वै (c. 1. जयते, जातुं), परिचै, सत्तै; या or पाल् in caus. (पालयति -वितुं or c. 2. पति -तुं), अनुपा, परिपा, प्रतिपा, सम्पा, अभिपा; गुप् (c. 1. गोपायति, गोप् in caus. गोपयति -वितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिसङ्गुप्; अय् (c. 1. अवति -वितुं), पथेय् in des. (-ईक्षति -क्षितुं), परिप्राप् in des.—(Vindicate) रक्ष, अनुपाल्, उन्नरं दा, पक्षपातं कृ; 'defend another,' परस्व सपक्षो भू, परार्थम् उन्नरं वद (c. 1. वदति -दितुं).—(Prohibit) निवृ in caus. (-वारयति -वितुं), निषिष् (c. 1. -वेषति -वेषुं).
 DEFENDABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, रक्ष्यः -रक्षा -रक्षं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, अवनीयः -या -यं.
 DEFENDANT, *s.* (Person sued) अभियुक्तः, प्रत्यक्षी *m.* (नं), प्रतिपक्षः, कार्यी *m.* (नं).—(Advocate) प्रतिवादी *m.* (नं), उन्नरवादी *m.* (नं), पक्षपाती *m.* (नं).

DEFENDED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, अभिरक्षितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, उपपालितः -ता -तं, गुप्तः -प्रा -प्रं, ज्ञातः -ता -तं, अवितः -ता -तं, गोपायितः -ता -तं.
 DEFENDER, *s.* रक्षकः, रक्षता *m.* (नं), रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, पालकः, पालः -ली *m.* (नं), यः in comp., ज्ञाता *m.* (नं), गोपः -पक्षः, गोपायकः, गोपी *m.* (नं), गोपिलः.
 DEFENSIBLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, अनुपालनीयः -या -यं, परिशुद्धिधनः -ना -नं.
 DEFENSIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, पालकः -का -कं, पाली -लिनी -लि (नं), वारकः -का -कं, प्रतिपाती -तिनी -ति (नं).
 DEFENSIVE, *s.* आत्मरक्षा, रक्षावस्था, प्रतिपातः, परिचरणं, सावधानता.—(In war) शत्रुवारणं, युद्धनिवारणमार्गं, शत्रोः or युद्धात् सावधानता.
 TO DEFER, *v. a.* (Put off, delay) विलम्ब (c. 1. -लम्बते -क्षितुं), आकालान्तरात् कार्यं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or या in caus. (यापयति -वितुं).—(Refer to another) कार्यनिर्णये परस्मिन् सम् in caus. (-अपेयति -वितुं) or निषिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते) or न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).
 TO DEFER, *v. n.* (Delay) विलम्ब (c. 1. -लम्बते -क्षितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति -रायति -वितुं), कालं या in caus. (यापयति -वितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्ते).—(Pay regard to another's opinion) परमतम् आशि (c. 1. -अयति -वितुं) or आदृ (c. 6. -दृश्यते -दृष्टुं) or प्रती (प्रति with इ, प्रत्येति -तुं) or उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).
 DEFERENCE, *s.* (Regard) सादरः, समादरः, अनुनयः, मानं, सम्मानं, मान्यत्वं, आग्रहः, प्रश्रयः, प्रणयः, प्रतीतिः *f.*, अनुवर्त्तनं.—(Submission) अधीनता, वश्यता, नयता.
 DEFERRED, *p. p.* विलम्बितः -ता -तं, आकालान्तरात् त्यक्तः -क्ता -क्तं.
 DEFERRING, *s.* विलम्बः -क्षनं, यापनं, कालयापः, आकालान्तरात् कार्यत्यागः.
 DEFIANCE, *s.* युद्धार्थम् आह्वानं, समाह्वयः -ह्वानं, क्रन्दनं, क्रान्तिः, स्पष्टता, आस्पष्टता, हूतिः *f.*, हवः, अभियहः, नासोरं, योधसंराधः.
 DEFICIENCY, DEFICIENCY, *s.* न्यूनता, हीनता -त्वं, हानिः *f.*, अभावः, विरहः, रहितत्वं, अपूर्णता, असम्पूर्णत्वं, हासः, हसितत्वं, अत्यत्वं, क्षीणता, वैकल्यं, लोपः, लुप्तत्वं.—(Defect) दोषः, त्रिद्वं; 'deficiency of intellect,' बुद्धिहीनत्वं; 'of any organ of sense,' इन्द्रियवैकल्यं.
 DEFICIENT, *a.* न्यूनः -ना -नं, हानः -ना -नं, विकलः -ला -लं, अपूर्णः -शो -शं, असम्पूर्णः -शो -शं, असमयः -या -यं, क्षीणः -शा -शं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, लुप्तः -प्रा -प्रं, हसितः -ता -तं, जनः -ना -नं; 'deficient in intellect,' न्यूनधीः -धीः -धि, विकलान्नःकरणः -शा -शं, अत्यधीः -धीः -धि; 'in any organ of sense,' न्यूनैन्द्रियः -या -यं or विकलेन्द्रियः.
 DEFIED, *p. p.* आहतः -ता -तं, समाहृतः -ता -तं, स्पष्टितः -ता -तं.
 DEFIER, *s.* आह्वायकः, समाह्वाता *m.* (नं), आस्पष्टी *m.* (नं), कृताह्वानः.
 TO DEFILE, *v. a.* दुष् in caus. (दूषयति -वितुं), प्रतिदुष्, सन्दुष्; रलिन (nom. रलिनयति -वितुं), रललीनकृ, कलुष (nom. कलुषयति -वितुं), अपवित्रीकृ, अनेष्यं -प्या -प्यं कृ, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), अनुलिप्, दिष् (c. 2. देपि -गुप्), आविल (nom. आविलयति -वितुं), रललीनसीकृ; 'defile a virgin,' कन्यां दुष्.
 TO DEFILE, *v. n.* (March file by file) दण्डव्यूहेन or श्रेणीव्यूहेन यात्रां कृ.
 DEFILE, *s.* (Narrow passage) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, दुर्गं, सञ्चारः, सञ्चारः, कन्दरः -री, आयागः, बर्षट्, रन्ध्रं, गुहा, पक्ष्ममध्ये सञ्चारपथः.
 DEFILED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, रललितः -ता -तं, कलुषितः

-ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अमेध्यातः -क्ता -क्तं, अमेध्यालसः -ता -तं; 'virgin,' व्रतयोनिः, दूषिता.
 DEFILEMENT, *s.* (The act) दूषणं.—(The state) मालिन्यं, मलिनत्वं, मलं, समलता, अशुचित्वं, अशौचं -चत्वं, अपवित्रता, कलुषं, कल्मषं; अमेध्यात्वं, दुष्टता.
 DEFILER, *s.* दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (नं), मलावहः, अशौचकृत.
 DEFINABLE, *a.* निवैचनीयः -या -यं, निरूपणीयः -या -यं, निर्देष्टव्यः -व्या -व्यं, उद्देश्यः -इया -इयं, व्याख्येयः -या -यं, निर्धारणीयः -या -यं.
 To DEFINE, *v. a.* (Explain a thing by its qualities) लक्षणानि or गुणान् व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देश्) or समुद्दिष्ट् or निवैच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं).—(Circumscribe) परिमा (c. 2. -माति -तुं).—(Mark out) लघ् (c. 10. लक्षयति -यितुं), लक्षकृ, चिह्न (c. 10. चिह्नयति -यितुं).—(Determine) निश्ची (c. 1. -णयति -णेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), निश्चि in caus. (-धारयति -यितुं)
 DEFINED, *p. p.* निरुक्तः -क्ता -क्तं, निरूपितः -ता -तं, निर्दिष्टः -हा -ष्टं, समुद्दिष्टः -हा -ष्टं, उद्दिष्टः -हा -ष्टं, लक्षितः -ता -तं, उपलक्षितः -ता -तं, कृतलक्षणः -या -यं, लक्ष्यकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, परिमितः -ता -तं.
 DEFINER, *s.* निरुक्तम. (कृ), निर्दिष्टम. (कृ), लक्षणव्याख्यातम. (कृ), गुणनिरूपकः.
 DEFINITE, *a.* (Settled, determined) नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, निर्दिष्टः -हा -ष्टं, निश्चिः -हा -ष्टं, निश्चीतः -ता -तं, निर्धारितः -ता -तं, व्यवस्थापितः -ता -तं, सिद्धः -हा -ष्टं.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समव्योदः -दा -दं, सावधिकः -का -कं
 DEFINITION, *s.* लक्षणं, निवैचनं, निरुक्तिः *f.*, निर्देशः, निदेशः, समुद्देशः, व्याख्या, लक्षणव्याख्या, गुणनिरूपणं.
 DEFINITIVE, *a.* नियतः -ता -तं, निश्चयकः -का -क, निर्णायकः -का -कं, लाक्षणिकः -की -के, आवश्यकः -का -कं or अवश्यकः.
 DEFINITELY, *adv.* नियतं, अवश्यमेव, निश्चितं, सुनिश्चितं, व्यक्तं, सुव्यक्तं.
 DEFILABLE, *a.* दासः -सा -सं, दहनীয়ः -या -यं, झलनीयः -या -यं.
 DEFLAGRATION, *s.* दासः -हनं, अग्निदाहाद् अग्नेरेण विनाशः.
 To DEFLECT, *v. a.* व्यु (c. 1. -व्यवते, व्योतुं), विव्यु; भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं); पत् (c. 1. पतति -तितुं), विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), व्यभिच् (c. 1. -चरति -रितुं).
 DEFLECTION, *s.* व्युतिः *f.*, भंशः, विचलनं, व्यभिचारः, उत्क्रमः, भेयः, भयः, विषयगमनं, विमार्गगमनं, उत्पथगमनं, सत्यत्यागः.
 To DEFOUR, *v. a.* (A virgin) कुमार्यै भूय (c. 10. भवयति -यितुं) or अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सतीत्वं or कुमारीत्वं इ (c. 1. हरति, हर्षुं) or नश् in caus. (नाशयति -यितुं), योनिध्वंति कृ, भ्रंश् कृ.—(Take away the beauty of any thing) शोभां or कान्तिं इ or नश्.
 DEFOURED, *p. p.* (Virgin) व्रता, व्रतयोनिः *f.*, धर्षिता, सङ्कारी, प्रमादिका.
 DEFOURER, *s.* कुमारीगामी *m.* (नं), सतीत्वनाशकः, कन्याप्रमादी *m.* (नं).
 DEFLUOUS, *a.* अभिधन्दी -दिनी -दि (नं) or अवस्यन्दी, अधःप्रसारी -रिखो -रि (नं).
 DEFUXION, *s.* अभिधन्तः, अवस्यन्तः, प्रवणं, अधःप्रवाहः, खरणं.
 DEFOEDATION, *s.* दूषणं, मलकरणं, अशौचकरणं, अपवित्रीकरणं.
 To DEFORM, *v. a.* विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, अपरूपीकृ, कुरुपीकृ, विकलीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ.
 DEFORMED, *p. p.* विरूपः -पा -पी -पं, कुरुपः -पी -पं, अपरूपः -पी -पं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं, विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्याकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, कुतनुः -न्वी -नु, कुवेरः -रा -रं, योगसः -खा -खं or अपयोगसः.

कुप्ताः -प्ता -प्तं.

DEFORMATION, *s.* विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं
 DEFORMEDLY, *adv.* कुरुपेण, विकृतरूपेण, कदाकारेण, विकलं.
 DEFORMITY, *s.* विरूपता, वैरूप्यं, कुरुपता, अपरूपता, वैकृत्यं, वैकृतं, व्याकारः, व्यङ्गता, कुदृश्यत्वं, पोगसत्वं, कुस्तितात्वं.
 To DEFRAUD, *v. a.* (Cheat) वच् in caus. (वञ्चयते -ति -यितुं), परिवन् : प्रलम् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलम्, प्रतु in caus. (-तारयति -यितुं), सल् (c. 10. झलयति -यितुं), सन्वाय कृ.—(Deprive by fraud) छलेन or सन्वायेन or प्रतारणाद्वारा इ (c. 1. हरति, हर्षुं) or सन्वलोक्य कृ.
 DEFRAUDATION, *s.* छलेन or सन्वायेन or प्रतारणापूर्वकं हरणं or सन्वलोक्यः.
 DEFRAUDED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, परिवञ्चितः -ता -तं, क्षतिसंहितः -ता -तं.
 DEFRAUDER, *s.* वञ्चकः, वचुकः, प्रतारकः, सन्वायकृत, सली *m.* (नं).
 To DEFRAUD, *v. a.* धनव्ययं or व्ययशोधनं or व्ययापाकरणं स्वीकृ, परार्थं धनव्ययं कृ or व्ययशोधनं कृ, व्ययम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or शुप् in caus. (शोधयति -यितुं) or सपाकृ or साप् in caus. (साधयति -यितुं).
 DEFRAUDER, *s.* व्ययशोधकः, व्ययापाकरी *m.* (नं), परार्थं व्ययस्वीकारी *m.* (नं).
 DEFRAIMENT, DEFRAVING, *s.* व्ययशोधनं, व्ययस्वीकारः, व्ययापाकरणं, व्ययमुक्तिः *f.*, व्ययमोक्षः, व्ययापनयनं, व्ययसिद्धिः *f.*, व्ययोपगमः.
 DEFT, *a.* (Neat) विनीतः -ता -तं.—(Dexterous) दक्षः -क्षा -खं.
 DEFTLY, *adv.* विनीतं, सदास्यं, सूक्ष्मं, क्षिप्रं, चतुरं, युक्तिपूर्णं.
 DEFUNCT, *a.* मृतः -ता -तं, प्रेतः -ता -तं, परेतः -ता -तं, सतीतः -ता -तं, अपगतः -ता -तं, संस्थितः -ता -तं, विपद्यः -धा -धं, तत्कालोपितः -ता -तं.
 DEFUNCT, *s.* मरणं, मृत्युः *m.*, अपगमः, देहत्यागः, संस्थितिः *f.*, विपत्तिः *f.*
 To DEFY, *v. a.* युद्धार्थं आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ते -ह्वानुं), समाह्वे; स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -र्धितुं), आक्रन्द् (c. 1. -क्रन्दति -न्दितुं), अभिगुञ् (c. 7. -गुञ्जति -योक्ते).—(Disdain, slight) अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञानुं), कदधीकृ, पराकृ, लघूकृ, निराकृ
 DEFY, *s.* आह्वानं, युद्धार्थं समाह्वानं, समाह्वयः, क्रन्दित.
 DEFYER, *s.* युद्धार्थं आह्वयकः, समाह्वता *m.* (नं), अभियोक्ता *m.* (कृ).
 DEGENERACY, DEGENERATENESS, *s.* स्त्रीपुण्यत्वं, कुलधर्मेभ्यः, वैतृक-धर्मेच्युतिः *f.*, कुलाचारत्यागः, कुलमर्यादाभङ्गता, मर्यादाहानिः *f.*, सन्वा-गोपगमः, धर्मेत्यागः, दुष्टता.
 DEGENERATE, *a.* स्त्रीपुण्यः -स्या -स्यं, स्त्रीपुण्यः -म्मा -म्यं or नष्टधर्मेः, कुलधर्मेभ्यः -हा -ष्टं, तत्कालकुलमर्यादाः -दा -दं, वैतृकाचारच्युतः -ता -तं, धर्मेविप्रतः -ता -तं, धर्मेपतितः -ता -तं, परिभष्टः -हा -ष्टं, दुष्टः -हा -ष्टं.
 To DEGENERATE, *v. n.* कुलधर्माद् भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं) or व्यु (c. 1. -व्यवते, व्योतुं) or पत् (c. 1. पतति -तितुं), दुष् (c. 4. दुष्यति, दोष्टुं).
 DEGLUTITION, *s.* गरणं, निगरणं, निगारः, गरा, गीर्षिः *f.*, गिरिः *f.*, ग्रसनं.
 DEGRADATION, *s.* (Deprivation or loss of office, disgrace) पदभ्रंशः, पदच्युतिः *f.*, अधिकारभ्रंशः, अधिकारनिराकरणं, अधिकारच्युतिः *f.*, पदलोपः, स्थानभ्रंशः, स्थानापकषः, अपकषः, अपमानं, अपधंसः, पतितत्वं, पातितं.—(Degeneracy, baseness) भ्रष्टता, अपकृष्टता, मर्यादाक्षयः, मर्यादानाशः, दुष्टता, वृषलत्वं, अधोगतिः *f.*, निष्क्रमः.
 To DEGRADE, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भंश् in caus. (भंशयति -यितुं) or व्यु in caus. (आवयति -यितुं) or निराकृ or अपकृप् (c. 1. -कथयति -क्रतुं).—(Lessen the value) मूल्यं or अर्थम् अस्वीकृ or कन (nom. कनयति -यितुं) or हृष् in caus. (हासयति -यितुं) or लघ् (nom. लघयति -यितुं), लघूकृ, सलीकृ.
 DEGRADED, *p. p.* (Dismissed from office, disgraced) पदभ्रष्टः -हा -ष्टं, पदच्युतः -ता -तं, अधिकारपतितः -ता -तं, पतितः -ता -तं, स्थानभ्रष्टः -हा -ष्टं, अवशोपहतः -ता -तं, सलीकृतः -ता -तं.—(Dege-

derate) भट्टः-ष्टा-ष्टं, परिभट्टः-ष्टा-ष्टं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अप्रमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, निर्विणः-खा-खं.

DEGRADING, *a.* लापचकारी-रिणी-रि (न्) or अपमानकारी, सक्ती-हिकरः-रा-रं, अपयशस्करः-री-रं.

DEGREE, *s.* (Station, rank) पदं, स्थानं, आस्थ्यदं, पदविः *f.* -वी, वृत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*; 'high degree,' परमपदं.—(State in which a thing is) अवस्था, भावः, दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*—(Step to any thing) क्रमः, पदं.—(Order of lineage) आचलः *f.*, श्रेणी; 'of high degree,' महाकुलप्रसूतः.—(Measure, extent) परिमाणं, प्रमाणं, पर्यन्तं, मात्रं; 'to what degree?' कियत् प्रमाणं, कियत् पर्यन्तं, किं पर्यन्तं; 'in some degree,' किञ्चित्, ईषत्, कतिपयं-यात्.—(Class, order) गणः, पंक्तिः *f.*, श्रेणी, वर्गः.—(Degree of latitude, &c.) भागः, चंशः, अक्षभागः, अक्षांशः.—(In arithmetic) अङ्कचर्यं.—(By degrees) क्रमशः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशम, प्रतिपदं, अनुपदं, पदात्यदं, शनैः, शनैः शनैः.

To DEHORT, *v. a.* उपदेशपृष्ठं or प्रत्यादेशपृष्ठं भयहेतुं मूचयित्वा निवृत्तं in caus. (-यन्नेयति-यितुं), मेवं कार्थीः or मेवं कृपा इति मन्त्रं कृ, विपरीतम् उपदिश (c. 6.-दिशति-देष्टुं), प्रत्यादिश, सन्तःस्था (c. 2.-स्थायति-तुं).

DEHORTATION, *s.* विपरीतमन्त्रणं, प्रत्यादेशपृष्ठं निवर्त्तनं, मेवं कार्थी इति मन्त्रकरणं, उद्यमभङ्गसाधनं, प्रबोधः, निषेधाधिकः परामर्शः.

DEHORTATORY, *a.* प्रत्यादेशकः-का-कं, निषेधाधिकः-का-कं, मेवं कार्थी इत्युपदेशकः-का-कं, निवृत्तिकारकः-का-कं.

DEHORTER, *s.* प्रत्यादेशपृष्ठं निवर्त्तयिता *m.* (तृ), प्रत्यादेश *m.* (पृ).

To DEJECT, *v. a.* (Cast down) पत in caus. (पातयति-यितुं), अधःपत in caus.—(Dispirit, make sad) अवसद् in caus. (-सादयति-यितुं), विपसीकृ, अवमन्त्रीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति-यितुं), झान्त्रीकृ, पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यप in caus. (व्यपयति-यितुं).

DEJECT, DEJECTED, *a.* विषण्णः-खा-खं, अवसन्नः-चा-चं, विषादी-दिनी-दि (न्), अवसादितः-ता-तं, उड्डिग्नमनाः-नाः-नः (म्) or दीनमनाः or विमनाः or दुर्मनाः or अनर्मनाः, अवनतः-ता-तं, निर्विणः-खा-खं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं, दीनचेतनः-ना-नं, ज्ञानः-ता-तं, ज्ञानः-ना-नं, ग्रानः-ना-नं.—(In countenance) अधोमुखः-खी-खं or नतमुखः, विषण्णवदनः-ता-तं.

DEJECTEDLY, *adv.* सविषादं, मावसादं, विषण्णं, सोड्डेगं, उड्डिग्नमनसा.

DEJECTEDNESS, DEJECTION, *s.* विषादः, अवसादः, विषण्णता, अवमन्त्रता, उड्डेगः, निर्विणता, ज्ञानिः *f.*, ग्रानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, दीनता.

DEJECTURE, *s.* उच्चारः, उच्चरितं, अवस्करः, शोधनं, शकृत् *m.*, पुरोधं.

DEIFICATION, *s.* (Union with Brahma) ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं, ब्रह्मनिश्चालं, ब्रह्मसायुज्यं.—(Inferior deification) देवत्वं, देवभूयं, सुरभूयं.—(Act of making a god) देवकरणं, देवत्वदानं.

DEIFIED, *p. p.* देवभूतः-ता-तं, सुरभूतः-ता-तं, ब्रह्मभूतः-ता-तं, प्राप्र-देवत्वः-त्वा-त्वं, देवत्वमापन्नः-चा-चं.

DEFORM, *a.* देवरूपी-पिणी-पि (न्), देवाकारः-रा-रं, देवाकृतिः-तिः-ति.

To DEIFY, *v. a.* देवं कृ, देवीकृ, देवं ज्ञात्वा पुन (c. 10. पूजयति-यितुं).

To DEIGN, *v. n.* (Vouchsafe) सहै (c. 1. सहैति-हैति) as, 'Deign thou to enter my house,' त्वं मम गृहं प्रवेष्टुम् सहैमि; प्रसद् (c. 6.-सीदति-सम्) or प्रसादं कृ or प्रसवो भूत्वा कृ; as, 'deign to cast a look on us,' प्रसीद नो दृष्टिं कुरु or दृष्टिप्रसादं कुरु or प्रसवो भूत्वा दृष्टिं कुरु.

To DEIGN, *v. a.* अनुदा (c. 3.-ददाति-दातुं), प्रदा, अनुज्ञा (c. 9.-ज्ञानाति-ज्ञातुं), अनुग्रह (c. 9.-गृह्णाति-ग्रहीतुं), अनुमन् (c. 4.-मन्यते-मन्तुं).

To DEINTEGRATE, *v. a.* साकत्वाद् उद्ध (c. 1.-हरति-हर्तुं) or अपनो (c. 2.-नयति-नेतुं), हम् in caus. (हासयति-यितुं), न्यूनीकृ.

DEISM, *s.* आस्तिकता, आस्तिक्यं, अद्वैतं, अद्वैतवादः, एकात्मवादः.

DEIST, *s.* आस्तिकः, अद्वैतवादी *m.* (न्), अद्वैतवादी *m.*, एकात्मवादी.

DEITY, *s.* (A god) देवः, देवता, सुरः, विबुधः, ठक्कुरः, पूजितः, नभःसद् *m.*, नाकसद् *m.*, नाकी *m.* (न्), सुचिरायुः *m.* (न्), अस्त्रप्रः, अनिनिधिः, दैव्यारिः *m.*, दानवारिः *m.*, गोवीर्यः, निलिम्बः.—(Divine state) देवत्वं-ता.

DELACERATION, *s.* दारणं, विदारणं, खण्डं खण्डं करणं or छेदनं or कर्त्तनं.

DELACTATION, *s.* (Weaning) सत्यत्यागः, सत्यपानत्यागकरणं.

DELAPESED, *p. p.* स्रष्टःपतितः-ता-तं, अवपतितः-ता-तं, सुतः-ता-तं.

To DELATE, *v. a.* वह (c. 1. वहति, योद्धुं), अभिवह, खानी (c. 1.-नयति-नेतुं).—(Accuse) अभियुज् (c. 7.-युनक्ति-योक्तुं).

DELATION, *s.* वाहनं, खानयनं.—(Accusation) अभियोगः.

DELEATOR, *s.* अभियोगी *m.* (न्)-योक्ता *m.* (क्), अपवादकः, सूचकः.

To DELAY, *v. a.* विलम्ब (c. 1.-लम्बते-लम्बितुं), सखालान्तरात् तन् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or या in caus. (यापयति-यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं) or अपनुद् in caus. (-नोदयति-यितुं), स्थगितं-तां-तं कृ, दीधीकृ.—(Hinder) रुध् (c. 7. रुध्ति, रोद्धुं), निरुध्, वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), स्तम्भ in caus. (स्तम्भयति-यितुं), विष्टम्.

To DELAY, *v. n.* विलम्ब (c. 1.-लम्बते-लम्बितुं), मन्द (nom. मन्दायते), चिर (nom. चिरयति-यितुं or चिरायति), कालं वा in caus. (यापयति-यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं), विक्षुप् (c. 1.-कल्पते-स्थितुं), विचर in caus. (-चारयति-यितुं), दीधीकृ; 'he delays coming,' विलम्बनं or विलम्बाद् आगच्छति.

DELAY, *s.* विलम्बः-छनं, कालयापः, कालक्षेपः, क्षेपः, विकल्पः दीधीकृतता, दीधीकरणं; 'a short delay,' क्षणक्षेपः.—(Stay, stop) स्तम्भः, अन्तरायः, आघातः, बाधा; 'without delay,' अविलम्बितं, अविलम्बं-छेन, सचिरं-रात्-रेख, माचिरं.

DELAYED, *p. p.* विलम्बितः-ता-तं, चिरायितः-ता-तं, यापितः-ता-तं.

DELAVER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.* (न्), कालयापकः, कालक्षेपकः.

DELECTABLE, *a.* रमणीयः-या-यं, रम्यः-म्या-म्यं, सुभगः-गा-गं, मनोहरः-रा-रं, मनोरमः-मा-मं, मनोज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, कमनीयः-चा-चं, मनोवापः-पा-यं, अभिरामः-मा-मं, हर्षकः-का-कं, सुनन्दः-न्दा-न्दं, मोदकः-का-कं, आह्लादनकः-का-कं, अभिलषणीयः-या-यं, कामः-न्ता-नं.

DELECTABLENESS, *s.* रमणीयता, रम्यत्वं, कमनीयता, मनोरमत्वं, सुनन्दत्वं.

DELECTABLY, *adv.* रमणीयं, रम्यं, कमनीयं, सुभगं, मनोरमं.

DELECTION, *s.* आह्लादः, प्रह्लादः, खानन्दः, हर्षः, प्रमोदः, अभिरुचिः *f.*

To DELEGATE, *v. a.* नियुज् (c. 7.-युनक्ति-योक्तुं) or caus. -योजयति-यितुं, समादिश (c. 6.-दिशति-देष्टुं), व्यादिश, प्रतिमन्दिश, प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं); प्र (c. 10.-ईरयति-यितुं), न्यस् (c. 1.-क्षयति-क्षयितुं), उपन्यस्; प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), च्च in caus. (चर्चयति-यितुं), सन् in caus.; परिदा.

DELEGATE, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारवान् *m.* (न्), प्रति-पुरुषः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः.

DELEGATED, *s.* कार्यनिर्वाहणे नियुक्तः-क्ता-क्तं or अधिकृतः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, समादिष्टः-ष्टा-ष्टं.

DELEGATION, *s.* नियोजनं, प्रेरणं, प्रस्थापनं, समादेशः, समर्पणं.

To DELETE, *v. a.* अपमृज् (c. 2.-मार्ष्टि-ष्टुं), आमृज्, निर्मृज्, लोपं कृ.

DELETERIOUS, DELETORY, *a.* विनाशकः-का-कं, नाशी-शिनी-शि (न्) or प्रणाशी, चातो-तिनी-ति (न्) or विषातो, घातुकः-का-कं, क्षयकरः-री-रं, सूनः-नी-नं, हिंस-सा-सं, शारुकः-का-कं.

DELETION, *s.* व्यामथेः लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, विनाशः, नाशः.

DELF, DELFE, *s.* (Mine) आकरः, खनिः *f.*, खानिः *f.*—(Earthenware) मृण्यभाखं, मृन्नाखं, कीलालकं, माशिकभाखं, मृण्यद्रव्यं.

To DELIBERATE, *v. n.* मन्त् (c. 10. मन्त्यते-ति-यितुं), सम्मन्त्, विचर् in caus. (-चारयति-यितुं), मनसा विचर्, चिन्त् (c. 10. चिन्त्यति-यितुं), मच्चिन्त्, विचिन्त्; विगण् (c. 10. गणयति-यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति-यितुं); विमृश् (c. 6. मृशति-मर्षुं), परामृश्, विक्पृश् (c. 1. -कल्पते-ह्यितुं), c. 10. -कल्पयति-यितुं), विनिश्चि (c. 5. -चिन्तति-चेतुं), सम्भू in caus. (-भावयति-यितुं), मनसा विवेचनं कृ.

DELIBERATE, *a.* विमृश्यकारी-रिणी-रि (न्) or समीक्षकारी or अक्षि-प्रकारी, स्ववहितः-ता-तं, कृतावधानः-ना-नं, कार्यचिन्तकः-का-कं, अध्ययः-या-यं, अप्रमत्तः-ता-तं, अत्वरितः-ता-तं, अतुरः-रा-रं, परिणामदर्शी-शिनी-शि (न्).

DELIBERATED, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, मच्चिन्तितः-ता-तं, सुचिन्तितः-ता-तं, मन्तितः-ता-तं, विचारितः-ता-तं, विगणितः-ता-तं, मथितः-ता-तं.

DELIBERATELY, *adv.* विमृश्य, समीक्ष्य, सुविमृश्य, मन्तस्, अवधानतम्, अव्येक्षया, अत्वरितं, अध्ययं, असहसा, अप्रमत्तं, बुद्धिपुरःसरं, मनःपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्ध्या, मतिपूर्वकं; 'walking deliberately,' मितङ्गमः.

DELIBERATENESS, *s.* समीक्षकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, अक्षिप्रकारिता, सावधानता, विचारशीलता, सतर्कता, अध्ययता, अप्रमादः, परिणामदर्शनं.

DELIBERATION, *s.* मन्त्रणं-णा, सम्मन्त्रणं, विचारः-रणं-णा, सुविचारः, चिन्ता, सुचिन्ता, मच्चिन्तनं, विमर्शः, परामर्शः, विवेचना-तं, वितर्कः-कं, समीक्षा-क्षणं, प्रसमीक्षा, चर्चा, विगणनं, सम्प्रधारणा, भावना, विकल्पः, ममथनं.

DELIBERATIVE, *a.* विचारकः-का-कं, विचारो-रिणी-रि (न्), चिन्तकः-का-कं, विमर्शी-शिनी-शि (न्), मन्त्रकरः-री-रं, विचारशीलः-ला-लं.

DELICACY, *s.* (Daintiness) स्वादुता, सुखादुत्वं, सुरसत्वं, सौरस्यं, सुखाद्यत्वं, मिष्टता.—(Softness) सौकुमार्यं, सुकुमारत्वं, कोमलता, मृदुता.—(Elegance) लालित्यं, लौल्यं, लावण्यं, विलासः.—(Nicty) सूक्ष्मत्वं-ता, सौक्ष्म्यं, शुद्धता, अक्षुण्णता.—(Slenderness, tenuity) तनुता, लघुता, लाघवः, अस्यूलता, क्षीणता.—(Scrupulousness, politeness) सादरः, अन्वता, विनयः, सुशीलता.—(Weakness of constitution) शरीर-मृदुता, अन्नमृदुता, प्रकृतिदौर्बल्यं.—(Choice food) स्वादुत्वं, विशिष्टात्वं, जीवनविशेषः, सुपासः.

DELICATE, *a.* (Dainty, of an agreeable taste) स्वादुः-दुः-द्वी-दु or सुखादुः, सुरसः-सा-सं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुखाद्यः-ष्टा-ष्टं, स्वादुकारः-री-रं.—(Elegant) ललितः-ता-तं, चारुः-द्वी-रु.—(Soft) सुकुमारः-रा-रं, कोमलः-ला-लं, मृदुः-द्वी-दु.—(Nice, slender, fine, not coarse) सूक्ष्मः-क्षा-क्षं, तनुः-नुः-नु or वितनुः or प्रतनुः, लघुः-घुः-घु, अक्षुण्णः-क्षुण्ण-हर्ण, पेलवः-वा-वं, क्षीणः-णा-णं, अस्यूलः-ला-लं, विरलः-ला-लं.—(Choice) विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, शुकृष्टः-ष्टा-ष्टं, उन्नतः-मा-मं.—(Polite) सभ्यः-भ्या-भ्यं, विनीतः-ता-तं.—(Weak in constitution) मृदङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, मृदुशरीरः-रा-रं, जन्म-रोगी-गिणी-गि (न्); 'a delicate woman,' तन्वी, लघ्वी, सुमध्यमा.

DELICATELY, *adv.* ललितं, सलालितं, सुकुमारं, कोमलं, मृदु, तनु.

DELICATES, *s.* स्वादुत्वं, सुखादुत्वं, सुरसत्वं, सुखाद्यत्वं, विशिष्टात्वं.

DELICIOUS, *a.* स्वादुः-दुः-द्वी-दु or सुखादुः, मधुरः-रा-रं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुखाद्यः-ष्टा-ष्टं, सुरसः-सा-सं, मनोहरः-रा-रं, मनोरमः-मा-मं,

रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मोदकः-का-कं, सुभगः-गा-गं, कमनीयः-या-यं.

DELICIOUSLY, *adv.* सुखादु, मधुरं, मनोरमं, रमणीयं, सुभगं.

DELICIOUSNESS, *s.* सुखादुता, मापुष्यं, सौरस्यं, रम्यता, रमणीयता.

DELIGHT, *s.* हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, ह्लादः, मुदा, मुद *f.*, प्रमोदः, मोदः, सामोदः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, नन्दः, नन्द्युः *m.*, मदः, प्रमदः, मादः, रतिः *f.*, परितोषः, सन्तोषः, रभसः, अभिरुचिः *f.*, कुतूहलं, चित्रप्रमत्तता, महोत्सवः; 'thrill of delight,' रोमहर्षणं, पुलकः, रोमाञ्चः.—(That which gives delight) नन्दनः-नं, आनन्दनं, आनन्ददः, हर्षकः, हर्षकरः, प्रीतिदः.

To DELIGHT, *v. a.* नन्द in caus. (नन्दयति-यितुं), आनन्द, अनेनन्द, हृप् in caus. (हर्षयति-यितुं), प्रहृप्, परिहृप्; ह्लाद in caus. (ह्लादयति-यितुं), प्रह्लाद, आह्लाद; सुख् (c. 10. सुखयति-यितुं), रम् in caus. (रमयति-यितुं), प्रमुद in caus. (-मोदयति-यितुं), परितुप् in caus. (-तोषयति-यितुं), सन्तुप्; तृप् in caus. (तर्षयति-यितुं), प्री (c. 9. प्रीणति or caus. प्रीणयति-यितुं), उन्नम् in caus. (-लासयति-यितुं), हर्षं कृ, आनन्दं दा.

To DELIGHT, *v. n.* नन्द (c. 1. नन्दति-न्दितुं), आनन्द, अभिनन्द, विनन्द; हृप् (c. 4. हृषति, हर्षयति), प्रहृप्, संहृप्, सम्प्रहृप्; ह्लाद (c. 1. ह्लादति-दितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), अभिरम्, आरम्, संरम्, उपारम्, प्री (c. 4. प्रीयते), मुद (c. 1. मोदते-दितुं), प्रमुद; तुप् (c. 1. तोषयति, तोष्टुं), परितुप्, प्रतुप्, सन्तुप्; रुच (c. 1. रोचते-चितुं), अभिरुच, उन्नम् (c. 1. -लसति-सितुं), विलस्; तृप् (c. 1. तृष्यति, तर्षुं).

DELIGHTED, *p. p.* दृष्टः-ष्टा-ष्टं, हर्षितः-ता-तं, आह्लादितः-ता-तं, प्रह्लादितः-ता-तं, ह्लादितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, आनन्दी-दिनी-दि (न्), प्रमोदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), मुदायितः-ता-तं, प्रीतिमान्-मती-मत् (त्), सन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं, उन्नसितः-ता-तं or उन्नसितः-ता-तं, अभिरुचितः-ता-तं, प्रीतः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (न्), प्रहृष्टमनाः-ना-नः (स्) or प्रीतमनाः, दृष्टचिन्तः-न्ता-तं, सानन्दः-न्दा-न्दं; 'exquisitely delighted,' पुलकितः-ता-तं, परमदृष्टः-ष्टा-ष्टं, तोष-रोमाञ्चितः-ता-तं.

DELIGHTFUL, *a.* रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, मनोरमः-मा-मं, मनोहरः-रा-रं, सुभगः-गा-गं, हर्षकः-का-कं, हर्षकरः-री-रं, हर्षणः-णः, खी-खं, नन्दकः-का-कं, नन्दनः-ना-नं, आनन्दनः-ना-नं, आनन्ददः-दा-दं, प्रीतिदः-दा-दं, मोदकः-का-कं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), रमणः-या-यं, आनन्दमयः-यी-यं, सुखी-खिनी-खि (न्), सुखदः-दा-दं, परितोषजनकः-का-कं, रमणीयकः-का-कं, कमनीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं.

DELIGHTFULLY, *adv.* रम्यं, रमणीयं, मनोरमं, सुभगं, सुखं, कमनीयं.

DELIGHTFULNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, मनोरमत्वं, कमनीयता, मन्त्रोक्ता.

To DELINEATE, *v. a.* (Sketch) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्; रूप् (c. 10. रूपयति-यितुं); अङ्क् (c. 10. अङ्कयति-यितुं); (Paint) चिन्त् (c. 10. चित्रयति-यितुं); (Describe) वर्ण् (c. 10. वर्णयति-यितुं), अनुवर्ण, उपवर्ण, संवर्ण.

DELINEATED, *p. p.* आलिखितः-ता-तं, चित्रलिखितः-ता-तं, चित्रगतः-ता-तं, चित्रितः-ता-तं, वर्णितः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.

DELINEATION, *s.* आलेख्यं, आलेखनं, चित्रं, चित्रारम्भः, पादुलेख्यं, वर्णनं-ना, उपवर्णनं, अङ्कनं, आदर्शः.

DELINQUENCY, *s.* दोषः, अपराधः, पापं, अतिक्रमः, अवक्रिया, अपकर्म *m.* (न्), अपपापः-दुष्कर्म *m.* (न्), दुष्कृतं, कुकर्म *n.*, दुष्चरितं, पापकर्म *m.*, पापकृतं.

DELINQUENT, *s.* पापी *m.* (न्), पापकारी *m.* (न्), पापकृत, अपराधी *m.* (न्), दोषी *m.* (न्), कृतापराधः, कुकर्मकारी *m.* (न्), दुष्कृती *m.* (न्).

TO DELIQUATE, *v. n.* विली (c. 4. लीयते-लेतुं-लातुं), प्रविली; विदु (c. 1. -द्वयति-द्वेतुं), द्वयीभू, विगल् (c. 1. -गलति-लितुं), परिगल्.
DELIQUATION, *s.* द्रवः-वर्ण-वत्नं, विलयः-यनं, द्रवीकरणं, गलनं.
DELIQUUM, *s.* मृच्छा-छैनं-ना, प्रलयः, प्रमोहः, नष्टचेष्टता, निर्वेशः.
DELIROUS, *s.* चेतन्यरहितः-ता-तं, भ्रान्तचित्तः-त्ता-तं, नष्टचेतनः-ना-तं, रोगोपहतज्ञानः-ता-तं, चित्तविभ्रमात् प्रलापकारी-रिणी-रि (न).
DELIRIUM, *s.* चित्तविभ्रमः, ज्ञानभ्रान्तिः *f.*, चेतन्यनाशः, अचेतनं, चित्तविभ्रमः, चित्तवैकल्यं, प्रलापः.
TO DELIVER, *v. a.* (Consign) प्रतिपद in caus. (-पादयति-यितुं), च्चु in caus. (अर्पयति-यितुं), समु, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), न्यस् (c. 4. -क्षयति-क्षयितुं), उपन्यस्, न्यासकृ; निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), सद्रुम् in caus. (-क्रामयति-यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति-यितुं), सारुद् in caus. (-रोपयति-यितुं), समाविश in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Give up, yield) प्रदा (c. 3. -द्दाति-दातुं c. 1. -यच्छति), परिदा, सम्प्रदा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), प्रोत्सृ in caus. (-सारयति-यितुं), वितृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं).—(Release, rescue) मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं or caus. मोचयति-यितुं), विमुष्, प्रविमुष्, मोष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं), उद् (c. 1. -हरति-हर्षुं), समुद्; निस्सृ in caus. (-नारयति-यितुं), सन्, उन्; चै (c. 1. चायते, चातुं), परिचै, सन्चै; रक्ष् (c. 1. रक्षति-रक्षितुं).—(Utter, pronounce) वाक्यम् ईर (c. 10. ईरयति-यितुं), उदीर, उच्चर in caus. (-चारयति-यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति-हर्षुं), व्याह्, वद् (c. 1. यदति-दितुं).—(Deliver a message, &c.) निविद् in caus. (-वेदयति-यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), साख्या (c. 2. -ख्याति-तुं).—(Assist in childbirth) सु in caus. (सावयति-यितुं), प्रसव् कृ in caus. (कारयति-यितुं).
DELIVERED, *p. p.* (Consigned) प्रतिपादितः-ता-तं, अप्पेत-ता-तं, ममपित-ता-तं, निक्षिप्तः-त्ता-तं, न्यस्तः-स्ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं. —(Given up) प्रदत्तः-त्ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, निमुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रोत्सृरितः-ता-तं, पितरीक्षः-शी-शी. —(Released, rescued) मुक्तः-क्ता-कं, मोचितः-ता-तं, उद्गतः-ता-तं, समुद्गतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं, चातः-ता-तं, वाशः-शा-शं, निस्तारितः-ता-तं, उक्तीक्षः-शी-शी. —(Uttered) उच्चारितः-ता-तं. —(As a message) निवेदितः-ता-तं, निरादिष्टः-ष्टा-ष्टं. —(Of a child) प्रसूता.
DELIVERANCE, *s.* (Rescue, release) रक्षा-क्षणं, परिरक्षणं, वाशं, परिचायं, उद्धार, उद्धारणं, निस्तारः, निस्तरणं, तारणं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, मोचनं, मोक्षणं, परिमोक्षणं.
DELIVERER, *s.* (Rescuer) चाता *m.* (तृ), रक्षकः, मोचकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारकः *m.* (तृ), समुद्धारकः *m.*, निस्तारकः, निस्तारयिता *m.* (तृ), तारकः. —(Announcer) निवेदकः, निवेदनकृत् *m.*, साख्यायकः, विज्ञापकः.
DELIVERY, *s.* (Rescue) मुक्तिः *f.*, वाशं, रक्षणं. See DELIVERANCE.
 —(Consignment, giving up) अर्पणं, समर्पणं, प्रतिपादनं, निवेदनं, न्यसनं, उपन्यासः, आरोपणं, प्रदानं, परिदानं, सम्प्रदानं, विधायकत्वं. —(Of a message, &c.) निवेदनं, निरादेशः, विज्ञापनं. —(Utterance) उच्चारणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः. —(Childbirth) प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, सूतिः *f.*, यः *f.*, प्रसवकरणं, गर्भयुतिः *f.*, जातकर्म *n.* (न); 'a woman near her delivery,' आसन्नप्रसवा.
DELL, *s.* दरी-रा, कन्दरः-री, दरीभू *f.*, द्वोष्णी, अद्रिद्वोष्णी, गुहा.
DELUABLE, *a.* मोहनीयः-या-यं, प्रवचनीयः-या-यं, प्रतारणीयः-या-यं.
TO DELUDE, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति-यितुं), सम्मुह्, व्यामुह्, वष् in caus. (वष्णयति-यितुं), प्रवष्, परिवष्; प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभुं);

प्रतृ in caus. (-नारयति-यितुं), प्रलुभ् in caus. (-लोभयति-यितुं).
DELUED, *p. p.* मोहितः-ता-तं, सम्मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, यक्षितः-ता-तं, प्रलभः-त्ता-तं, प्रतारितः-ता-तं, प्रलोभितः-ता-तं.
DELUDER, *s.* मोही *m.* (न), वक्षकः, प्रवक्षकः, प्रतारकः, भ्रामकः.
DELUGE, *s.* भूतसम्प्रवः, जलाप्लावनं, जलप्लावनं, ज्वाप्लावः, जलप्रलयः, जलवेगः, तोयविप्रवः, सलिलोपप्रवः, परिप्रवः, जलोद्धासः, परिवाहः, दम्बा, क्षोषः. —(Universal deluge) एकाग्रवेगः. —(Of rain) धारासारः, धारासम्पातः, क्षतिवृष्टिः *f.*, महती वृष्टिः. —(Overflow of a river) वानं. —(Sudden calamity) उत्पातः, विनिपातः.
TO DELUGE, *v. a.* मु in caus. (प्रावयति-यितुं), चापु, परिपु, सम्पु; वष् in caus. (वष्णयति-यितुं), निमज्; 'This place is deluged by the tide,' एतत् स्थानं समुद्रवेलेया प्राप्यते.
DELUED, *p. p.* क्षाप्तावितः-ता-तं, क्षाप्नुतः-ता-तं, परिपुतः-ता-तं, सम्पुतः-ता-तं, अभिपुतः-ता-तं, अभिपरिपुतः-ता-तं, समभिपुतः-ता-तं.
DELUSION, *s.* (Illusion, error) मोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, व्यामोहः, विभ्रमः, मतिविभ्रतः, परिभ्रमः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, निष्प्रामतिः *f.*, विवर्तः, सावरणं. —(Cheating, beguiling) वक्षन्, मोहनं, प्रलोभनं, विलोभः, कूटः-टं, प्रतारणा.
DELUSIVE, *DELUSORY*, *a.* मोही-हिनी-हि (न), मायी-यिनी-यि (न), मायिकः-की-कं, मायामयः-यी-यं, जाली-लिनी-लि (न), भ्रान्तिजनकः-का-कं, इन्द्रजालिकः-की-कं or रेन्द्रजालिकः, भ्रमुरः-रा-रं.
TO DELVE, *v. a.* खन् (c. 1. खनति-नितुं), अभिखन्, खनिवेण गच्छे कृ.
DELVE, *s.* खातं-तकं, खातम् *f.*, खेपं, गच्छे, विवरं, विलं, खपटः.
DELVER, *s.* खनिता *m.* (तृ), खातकः, आखनिकः, खनकः.
DEMAGOGUE, *s.* प्राकृतजननायकः, अन्यलोकेनेता *m.* (तृ), पृथ्वजनपुरोगमः, प्रजानायकः, प्रजोपकारकः, हीनवर्णसपक्षः, अधमवर्णपक्षपाती, उन्नाधमवर्णमध्ये कलहकारी *m.* (न).
DEMAIN, *DEMISENE*, *s.* स्वाधीना भूमिः *f.*
DEMAND, *s.* (Claim) अभियोगः, प्राथेना, अभ्यर्थना, अर्थेना, अभिमानं, याज्ञा, याचना, मार्गणं; 'false demand,' निष्प्रामियोगः. —(Question) अनुयोगः, पथ्यनुयोगः, प्रश्नः, सम्प्रश्नः, पृच्छा, जिज्ञासा, अन्येषणा, अनुसरणं. —(Calling for in order to purchase) क्रयार्थम् अन्येषणा.
TO DEMAND, *v. a.* (Claim) याच् (c. 1. याचति-चितुं), सृष् (c. 10. अर्थयति-ते-यितुं), प्राथे; मनेति or मदीयमिति or मम दातव्यमिति वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्वाधिकारं ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), अभियोगं कृ, स्वीकृ. —(Question) अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते-सितुं), पृच्छ् (c. 6. पृच्छति, पृष्टुं).
DEMANDABLE, *a.* अभियोग्यः-व्या-यं, याचनीयः-या-यं, प्राथनीयः-या-यं.
DEMANDANT, *s.* अभियोग्ता *m.* (तृ), अर्थी *m.* (न), प्राथयिता *m.* (तृ).
DEMANDED, *p. p.* याचितः-ता-तं, प्राथितः-ता-तं, अभियुक्तः-क्ता-कं, अनुयुक्तः-क्ता-कं, पृष्टः-ष्टा-ष्टं, जिज्ञासितः-ता-तं, मार्गितः-ता-तं.
DEMANDER, *s.* अभियोगी *m.* (न), याचित्ता *m.* (तृ), प्राथकः, प्रश्ता *m.* (तृ).
DEMARCACTION, *s.* सीमा, परिसीमा, मर्यादा, अवच्छेदः, विभेदः.
TO Demean ONE'S SELF, *v. n.* व्यह् (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं), वृत् (c. 1. वृत्ते-वृत्तितुं), चर् (c. 1. चरति-रितुं), आचर्, समाचर्; वृत्तिम् अनुवा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं).
DEMEANOUR, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चलनं, रीतिः *f.*, चरितं, चरित्रं, चेतिनं.
TO DEMENTATE, *v. a.* उन्मद् in caus. (-मादयति-यितुं), मुह् in caus. (मोहयति-यितुं).
DEMENTATE, *a.* उन्मत्तः-त्ता-तं, नष्टचित्तः-त्ता-तं, मूढसंज्ञः-ज्ञा-तं.

-चहे), उदाह (c. 1. हरति-हर्तुं), भण् (c. 1. भयति-भित्तुं), नाभ कृ.
 DENOMINATED, *p. p.* प्रोक्त-क्ता-क्ते, अभिहितः-ता-तं, संज्ञितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, उदाहृतः-ता-तं, परिकीर्तितः-ता-तं, आख्यातः-ता-तं, अनुक्त-क्ता-क्ते. The following occur at the end of compounds: अभिधः-धा-धे, अभिधानः-ना-नं, नामा-मा-म (न्), नामधेयः-या-यं, आख्यः-ख्या-क्ये.
 DENOMINATION, *s.* नाम *n.* (न्), नामधेयः-यं, अभिधा-धानं-धेयं, संज्ञा, आख्या, अभिख्या, अधिवचनं, लक्षणं, उपाधिः *m.*, ख्यातिः *f.*
 DENOMINATIVE, *a.* अभिधायी-यिनी-यि (न्)-यिकः-का-कं, अभिधेयः-या-यं, नामकारी-रिणी-रि (न्), आख्यायकः-का-कं, संज्ञादायकः-का-कं.
 DENOMINATOR, *s.* (Giver of a name) नामदाता *m.* (न्), नामकृत्.—(Of a fraction) हरः, हारः-रकः, हारकाङ्कः; 'reduced to a common denominator,' सवर्णितः-ता-तं.
 DENOTATION, *s.* निर्देशः-ज्ञनं, सूचनं, संसूचनं, उपलक्षणं, चिह्नकरणं.
 To DENOTE, *v. a.* सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्; निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उद्दिश, प्रदिश, विनिर्दिश; लख् (c. 10. लखयति-यितुं), लखीकृ, दृश् in caus. (दृश्यति-यितुं).
 DENOTED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, संसूचितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, लखितः-ता-तं, उपलखितः-ता-तं, दृशितः-ता-तं, प्रदृशितः-ता-तं.
 DENOTING, DENOTATIVE, *a.* सूचकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, वाचकः-का-कं.
 DENOUEMENT, *s.* (Of a drama) कार्यं, निर्देश्यं, निष्ठा.
 To DENOUNCE, *v. a.* प्रकाशं भस्ते (c. 10. भस्तेयति-यितुं), घोषणापूर्वं तर्ज् (c. 1. तर्जति-जितुं), or आक्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं) or अभिशप् (c. 1. -शपति-शप्ति); अमङ्गलं प्रकाशं in caus. (-काशयति-यितुं); अनिष्टं कृया in caus. (कस्यायति-यितुं) or विद् in caus. (वेदयति-यितुं).
 DENOUNCEMENT, *s.* प्रकाशभस्तेनं, प्रकाशतर्ज्जनं, घोषणापूर्वं तर्ज्जनं or आक्रोशजनं or अभिशपापः, अनिष्टकस्यापनं, अमङ्गलघोषणा.
 DENOUNCER, *s.* अनिष्टायेदकः, अनिष्टकस्यापकः, अमङ्गलप्रकाशकः, प्रकाशं भस्तेयिता *m.* (न्) or तर्ज्जेनकृत् or अभिशापकः.
 DENSE, *a.* घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, पीवरः-रा-रं, सुसंहतः-ता-तं, अविरलः-ला-लं, निविडः-डा-डं, निरलरः-रा-रं, रालः-ला-लं, अनलरः-रा-रं, दृढसन्धिः-न्धि-न्धि, निर्विवरः-रा-रं, दृढः-डा-डं.
 DENSITY, *s.* घनता-त्वं, स्थूलता, स्थौल्यं, सान्द्रता, पीवरत्वं, संहतत्वं, निविडत्वं, निविड्यं, निरलर्यं, दृढता, दाढ्यं.
 DENT, *s.* प्रहारचिह्नं, आघातचिह्नं, भङ्गः, ऊर्मिः *f.* See DINT.
 DENTAL, *a.* दन्तः-न्ता-न्यं, दान्तः-न्ती-नं, दन्तो-न्तिनी-न्ति (न्).—(Letter) दन्त्यं, दन्तद्वारा उच्चारितम् अक्षरं.
 DENTATED, DENTED, DENTICULATED, *a.* दन्ती-न्तिनी-न्ति (न्), दन्तुरः-रा-रं, अनुक्रकचः-चा-चं, भङ्गुरः-रा-रं.
 DENTIFRICE, *s.* दन्तपथनं, दन्तशोधनं, दन्तधायनं, दन्तशाणं, माधवी, मिश्रिः *f.*
 DENTIST, *s.* दन्तचिकित्सकः, दन्तवेद्यः, दन्तचिकित्साजीवी *m.* (न्), दन्तरोगविद्.
 DENTITION, *s.* दन्तोद्भेदः, दन्तोद्भेदकालः, दन्तवृद्धिः *f.*
 To DENUDATE, OF DENUDE, *v. a.* नानीकृ, विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), विकोप (nom. विकोपयति-यितुं), उच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं) ह (c. 1. हरति, हर्तुं), शन्यीकृ, रिक्तीकृ; 'a tree of its leaves,' निव्यञ्ज (nom. निव्यञ्जयति-यितुं).
 DENUDATION, *s.* नगनीकरणं, विवस्त्रीकरणं, विकोपीकरणं, हरणं.
 DENUDED, *p. p.* नगनीकृतः-ता-तं, विकोपः-पा-पं, दूतः-ता-तं.
 DENUNCIATION, DENUNCIATOR, *s.* See DENOUNCEMENT, DENOUNCER.
 To DENY, *v. a.* निहू (c. 2. -हृते-होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-

-तुं), चन्तःख्या, चन्तिख्या; अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), अपलप् (c. 1. -लपति-यितुं), अपवप् (c. 2. -वप्ति-क्तुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निरल् (c. 4. -अस्यति, चन्ति), अपहा (c. 9. -जानीते-ज्ञातुं), अपरीकृ.
 To DEOBRUSTRUCT, *v. a.* प्रतिबन्धान् ह (c. 1. हरति, हर्तुं) or विनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निर्विघ्न (nom. निर्विघ्नयति-यितुं), निर्विघ्नीकृ, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विशृप् in caus. (-शोधयति-यितुं).
 DEODAND, *s.* ईश्वराय देयं, देवदेयं, देवोपहारः, अपमृत्युप्रायश्चित्तं.
 To DEOPPILATE, *v. a.* प्रतिबन्धं or नाहं ह (c. 1. हरति, हर्तुं), विशोधनं कृ.
 DEOPPILATION, *s.* प्रतिबन्धहरणं, नाहहरणं, विशोधनं, निबन्धनाशनं.
 DEOPPILATIVE, *a.* नाहघ्नः-घ्नी-घ्नी, प्रतिबन्धहारी-रिणी-रि (न्).
 DEOSCUATION, *s.* चुचनं, परिचिंसा, निक्षणं, निमित्तकं.
 To DEPAINT, *v. a.* वष्टे (c. 10. वष्टयति-यितुं), चिच् (c. 10. चिचयति-यितुं).
 To DEPART, *v. n.* (Go away) अपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपगम्, गम्; अपया (c. 2. -याति-तुं), अपया, प्रया, अपे (c. 2. -रति-तुं) with अप, अपेति-तुं, व्यपे, विपे, वो (व्येति-तुं), अपयु (c. 1. -सरति-सर्तुं), अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), अपक्रम्, उत्क्रम्, अपमृप् (c. 1. -सर्पेति-सर्पुं), चल् (c. 1. चलति-लितुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), विप्रस्था, सम्प्रस्था, दूरीम्, उक्त (c. 6. उक्कति-भक्तुं).—(Desist from) निवृत् (c. 1. -वर्त्तेते-वर्त्तितुं).—(Die) प्रे (c. 2. -रति-तुं) with प्र, प्रैति-तुं, देहम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सर्पुं) or त्वज् (c. 1. त्वजति, त्वक्तुं), शरीराद् अपगम्, विपद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), लोकान्तरं गम्.
 To DEPART, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सर्पुं), त्वज् (c. 1. त्वजति, त्वक्तुं).—(Separate, distribute) वियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), विभज् (c. 1. -भजति-भक्तुं).
 DEPART, *s.* अपगमः, व्यपगमः, विगमः, प्रयाणः.—(Death) अपगमः, संस्थितिः *f.*
 DEPARTED, *p. p.* गतः-ता-तं, अपगतः-ता-तं, व्यपगतः-ता-तं, निर्गतः-ता-तं, अपेतः-ता-तं, व्यपेतः-ता-तं, प्रयातः-ता-तं, प्रस्थितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, अपामृतः-ता-तं; 'one who has departed from virtue,' धर्मव्यपेतः-ता-तं.—(Dead) प्रेतः-ता-तं, प्रमीतः-ता-तं, व्यतीतः-ता-तं, संस्थितः-ता-तं, निधाणः-णा-यं, लोकान्तरगतः-ता-तं, अपविद्धलोकः-का-कं.
 DEPARTER, *s.* पृथक्करणद्वारा धातुशोधकः, परिच्छेदेन धातुपरीक्षकः.
 DEPARTMENT, *s.* (Allotment, division) विभागः, प्रविभागः, परिच्छेदः, विच्छेदः, भागः.—(Division of science, literature, &c.) देशः, अङ्गं, विषयः, प्रकरणं.—(Office, business) अधिकारः, नियोगः, कर्म्म *n.* (न्).—(Province) देशः, विषयः, भूखण्डं, ग्रामशतं.
 DEPARTURE, *s.* अपगमः, व्यपगमः, विगमः, गमनं, अपायः, प्रयाणं, अपयानं, प्रस्थानं, सम्प्रस्थानं, अपासरणं, अपसरणं, अपक्रमः-मर्णं, उत्क्रमणं, आसयः, निर्गमः, विसर्गः, वियोगः.—(Death) अपगमः, आसयः, संस्थितिः *f.*, तनुत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्रयाणः.—(Abandonment) त्यागः, निवृत्तिः *f.*, प्रोक्तनं.
 To DEPARTURE, *v. a.* सम्भृ (c. 10. -भृयति-यितुं), संसाद् (c. 1. -सादति-दितुं).
 To DEPAUPERATE, *v. a.* दरिद्रीकृ, कृपाणीकृ, क्रश (nom. क्रशयति-यितुं), कृशीकृ, क्षि in caus. (क्षययति-यितुं), क्षीणीकृ, दीनं-ना-नं कृ.
 DEFECTION, *a.* श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, दुःखलेहः-छा-छं.
 To DEPEND, *v. n.* (Hang from) लब्ध् (c. 1. लब्धते-क्षितुं), अवलब्ध्, प्रलब्ध्.—(Be dependent on, rest on, rely on) अवलब्ध्, समालब्ध्; आधि (c. 1. -अयति-ते-यितुं), संधि, समाधि, उपाधि; अधीनः-ना-नं or आसयः-ता-तम् अस्, वशीभू; 'The mind depends on the body,' बुद्धिः शरीरञ् आस्रयति.—(Be connected with)

सहन् in pass. (-च्यते).—(Depend on another for support) उपजीव् (c. 1. -जीवति -यितुं), अनुजीव्.—(Be in suspense) दोल (nom. दोलायते), विलम्ब; 'I depend entirely on you,' सर्वं त्वयि समर्पयामि.

DEPENDANCE, DEPENDENCE, *s.* (Reliance) आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः, समाश्रयः, श्रयणं, श्रयः, अवलम्बनं, निहा, तन्त्रता, आश्रयः, विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, समाश्रयः; 'mutual dependence,' अन्योन्याश्रयः.—(State of being at the disposal of another) पराधीनता, परायत्नत्वं, पराश्रितत्वं, परवशित्वं, परवशता, परतन्त्रत्वं, पारतन्त्र्यं, अस्वातन्त्र्यं, भक्ति *f.*—(Connexion) सहन्वः -न्वित्वं, अभिसहन्वः, प्रवन्धः, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः *f.*, अनुप्रसङ्गः, समन्वयः, सम्पर्कः.—(Persons or things of which one has the disposal) भृत्यः, उपजीवी *m.* (नं), स्वदूतः, स्वं.

DEPENDANT, DEPENDENT, *a.* (Depending on) आश्रितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं, अवलम्बो -विनी -धि (नं), अवलम्बितः -ता -तं, अधीनः -ना -नं, अभ्यधीनः -ना -नं, आश्रितः -ता -तं, वशः -शा -शं, तन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, निग्रः -ग्रा -ग्रं, सचङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निबद्धः -द्धा -द्धं; 'dependent on kings,' राजसंश्रयः -या -यं; 'dependent on riches,' श्रयनिबन्धनः -ना -नं; 'a king's fortune is dependent on his minister,' सविवायन्ता राजश्रीः.—(At the disposal of another) पराधीनः -ना -नं, पराश्रितः -ता -तं, परायत्नः -न्त्रा -न्त्रं, परतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं, परवशः -शा -शं, परवान् -वती -वत् (नं), उपजीवी -विनी -वि (नं), नाशयान् -वती -वत् (नं), गृह्यकः -का -कं, अस्वतन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं.—(Hanging down) लघितः -ता -तं, प्रलघः -घा -घं, विलघमानः -ना -नं.

DEPENDANT, *s.* आश्रितः, अनुजीवी *m.* (नं), उपजीवी *m.*, भाक्तिकः, भृत्यः, सम्भाष्यः, परिवारः, परायत्नजनः.

DEPERDITION, *s.* नाशः, विनाशः, क्षयः, क्षयायः, क्षयचयः, क्षतिः *f.*, ध्वंसः. *To* DEPICT, *v. a.* वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्णं, उपवर्णं, संवर्णं; विलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), आलिख्; निर्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्.

DEPICTED, *p. p.* वर्णितः -ता -तं, आलिखितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DEPILATION, *s.* लोमहरणं, रोषहरणं, निष्केशीकरणं, उलुञ्चनं.

DEPILATORY, *a.* लोमहृत् *m. f. n.*, रोमहारी-रिणी-रि (नं), केशनाशकः -का -कं.

DEPILOUS, *a.* रोमहीनः -ना -नं, लोमरहितः -ता -तं, अकेशः -शा -शं.

DEPLETION, *s.* शून्यीकरणं, शून्यत्वं -ता, रिक्ता, अपूर्णता, अपूरणं.

DEPLORABLE, *a.* शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -च्यं, विलपनीयः -या -यं, अनुकम्प्यः -म्या -म्यं, क्रन्दनीयः -या -यं, शोकमयः -यी -यं, दैवोपहतः -ता -तं.

DEPLORABLENESS, *s.* शोचनीयता, शोच्यत्वं, दौर्गम्यं, दैवोपहतत्वं.

DEPLORABLY, *adv.* शोचनीयं, अनुकम्पनीयं, शोचप्रकारेण, कृपणं.

DEPLORATION, *s.* शोचनं, विलपनं, परिदेवनं, क्रन्दनं, रोदनं, कुष्ठं.

To DEPLORE, *v. a.* शूच (c. 1. शोचति -यितुं), अनुशूचः; विलप् (c. 1. -लपति -यितुं), परिदेष् (c. 1. -देवति -ते -यितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द; रुद (c. 2. रोदति -तुं), अभिमुञ्च (c. 1. -क्रोशति -क्रोशुं).

DEPLORER, *s.* अनुशोचकः, विलापकारी *m.* (नं), परिदेवकः, रोदनकृत्.

To DEPLOY, *v. a.* (Troops) सैन्यबृहन् विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं),

DEPLUMATION, *s.* पक्षोत्पादनं, पक्षोत्पादनं, पक्षहरणं, निष्पक्षीकरणं.

To DEPLUME, *v. a.* पक्षान् or पक्षान् उत्पद in caus. (-पाटयति -यितुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), निष्पक्षीकृ, पक्षोत्पन्नं कृ.

To DEPOSE, *v. a.* न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्).

DEPONENT, *s.* (In law) साक्षी *m.* (नं), प्रमाता *m.* (नं).—(Verb)

अकर्मैरि क्रिया, अकर्मैक्रिया, सामनेपदे क्रिया.

To DEPOPULATE, *v. a.* निजैनीकृ, विनैनीकृ, जून्यं कृ, अरख्यं कृ, शून्या-रख्यं कृ, नरशून्यं -न्यां -न्यं कृ, उपपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), बाष् (c. 1. बाष्ते -यितुं), प्रबाष्, निर्देह् (c. 1. -दहति -दाहुं), अभिमृद् (c. 1. -मर्देति -दिह्युं).

DEPOPULATION, *s.* निजैनीकरणं, नरशून्यकरणं, अरख्यकरणं, विप्रयः, उपप्रयः, उपपीडनं, अवमर्दः, उच्छेदनं.

DEPOPULATOR, *s.* उपपीडकः, बाष्कः, विप्रयकारी *m.* (नं), उच्छेदकः.

To DEPORT ONE'S SELF. *v. a.* वर (c. 1. वरति -रितुं), आचर, व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृत् (c. 1. वृत्तेति -वृत्तुं), वृत्तिम् अनुवा (तिहति -वातुं).

DEPORT, DEPORTMENT, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, गतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चरितं, चरितं, उत्साहः.

DEPORTATION, *s.* प्रवासनं, विवासनं, विवासकरणं, प्रवाननं.

DEPOSAL, *s.* राज्यभंशः, राज्यप्रभंशः, राज्यभङ्गः, राज्यपातनं.

To DEPOSE, *v. a.* (Lay down) न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्).—(Degrade from a high station) पदात् or अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus. (च्यवयति -यितुं) or पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(In law) स्वयं वद् (c. 1. वदति -दितुं), साख्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रमाणं दा.

DEPOSED, *p. p.* भट्टराज्यः -न्या -न्यं, राज्यभट्टः -ष्टा -ष्टं, राज्यच्युतः -ता -तं.

To DEPOSIT, *v. a.* न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यस्, सत्यस्, प्रतिन्यस्; निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), उपनिक्षिप्, विनिक्षिप्; निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आधा, पत् (c. 1. पतते -यितुं), च्यु in caus. (च्येयति -यितुं), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यासीकृ, आधीकृ.

DEPOSIT, *s.* न्यासः, निक्षेपः, उपन्यासः, उपनिक्षेपः, उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, औपनिधिकं, आधिः *m.*, आधानं, अन्वाधिः *m.*, विन्यासः, पणः; 'return of a deposit,' प्रतिदानं.—(Sediment) खल्लं, किट्टं, श्रेयः.—(Of a river) कालुष्यं.

DEPOSITORY, *s.* न्यासधारी *m.* (नं), न्यासग्राही *m.* (नं), निक्षेपधारी *m.*—(Object of trust) विश्वासस्थानं, विश्वासपात्रं, विश्वासभूमिः *f.*

DEPOSITED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, उपनिहितः -ता -तं, आहितः -ता -तं, उपहितः -ता -तं, अधितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, आधीकृतः -ता -तं.

DEPOSITION, *s.* (In law) स्वयमुक्तिः *f.*, साख्यं, साक्षित्वं, प्रमाणं.—(Degradation from sovereignty, &c.) राज्यभंशः, उन्नयभङ्गः, राज्यच्युतिः *f.*, पदात् or अधिकारात् प्रभंशनं or पातनं.

DEPOSITOR, *s.* निक्षेपा *m.* (नं), न्यासकर्त्ता *m.* (नं), आधीकर्त्ता *m.*, स्थापकः.

DEPOSITORY, *s.* आधारः, निधिः *m.*, निधानं, आश्रयः, आस्यदं, अधिष्ठयः.

DÉPÔT, *s.* आगारं, युद्धसामग्र्यगारं, सैन्यागारं, सैन्यनिवासस्थानं.

DEPRAVATION, *s.* (Act of depraving) दूषणं, भरीकरणं.—(State) दुष्टता.

To DEPRAVE, *v. a.* दूष् in caus. (दूषयति -यितुं), सन्दूष्, प्रतिदूष्; नश in caus. (नाशयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति -यितुं), भरीकृ; च्यु in caus. (च्यवयति -यितुं), शठीकृ, विकृ; 'to become depraved,' दूष् (c. 4. दूषयति).

DEPRAVED, *p. p.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अनर्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, विप्रदुष्टः -ष्टा -ष्टं, भट्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टभावः -बा -वं, दुष्टमतिः -तिः -ति, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्मा (नं), पापचेताः -ताः -तः (सं), नष्टधीः -धीः -धि, शठः -ठा -ठं, खलः -ला -लं.

DEPRAVER, *s.* दूषकः, प्रतिदूषकः, दूषणः, नाशकः, भंशकारी *m.* (नं).

DEPRAVITY, DEPRAVEDNESS, *s.* दुष्टता, विप्रदुष्टता, अनर्दुष्टता, दुष्टभावता.

दीरात्यं, भ्रष्टता, दुराचारत्वं, शाठ्यं, शठता, कुमृतिः *f.* नष्टत्वं, दीर्जन्यं, स्वभावदीर्जन्यं, अधमाचारत्वं.

To DEPRECATE, *v. a.* प्रार्थनाद्वारेण निवृ in caus. (-चारयति -यितुं) or अपचयति in caus. (-चययति -यितुं) or निवृत् in caus.; ना भूयात् or ना भूद् इति प्रार्थे (c. 10. -चययते -ति -यितुं), चमुकदुःखाद् मुक्तिं भूयाद् इति प्रार्थे. —(Beg for pardon) मे क्षमन् चहेतीति प्रार्थे.

DEPRECATION, *s.* (Prayer against evil) दुःखनिवारणार्थं प्रार्थना or याज्ञा, ना भूदिति प्रार्थना. —(Begging pardon) क्षमस्व or क्षमेया इति प्रार्थना.

DEPRECATIVE, DEPRECATORY, *a.* दुःखनिवारणार्थप्रार्थनविशिष्टः -ष्टा -ष्टे. ना भूद् इत्यर्थप्रार्थनाकारी -रिणी -रि (न्), अनिष्टनिवारकः -का -के.

To DEPRECIATE, *v. a.* अपकृष् (c. 1. -कथेति -कृष्टुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), लघु मन्, लघुकृ, मृत्यं मृनीकृ or मृन् (c. 10. -जनयति -यितुं) or कन (nom. कनयति -यितुं), or अस्वीकृ, अत्यमृत्यं -त्यां -त्यं कृ.

DEPRECIATION, *s.* अपकर्षः -षणं, लघुकरणं, मृनीकरणं, अवमानं, हासः.

To DEPREDATE, *v. a.* उपद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), सभिद्रु, उपमु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), विप्रु, अपहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), लुण्ठ (c. 1. लुण्ठयति -यितुं), लुण्ठयति -यितुं, लुण्ठ (c. 10. लोठयति -यितुं), लोण्ठ हृ.

DEPREDATE, *s.* उपद्रवः, विप्रवः, उपप्रवः, अपहारः, हरणं, लोण्ठप्रहरणं.

DEPREDIATOR, *s.* उपद्रवी *m.* (न्), विप्रयकारी *m.* (न्), अपहारकृत्, हारकः.

To DEPREHEND, *v. a.* (Catch) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), घृ (c. 1. धरति, धन्तुं), सकम्माद् सासद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं). —(Fild out) झा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).

DEPREHENSIBLE, *a.* ग्रहणीयः -या -यं, धरणीयः -या -यं, धीगम्यः -म्या -म्यं.

DEPREHENSION, *s.* सकम्माद्वरणं, सकम्माद्वहणं, सकम्मादासादनं.

To DEPRESS, *v. a.* अवनम in caus. (-नामयति -यितुं), अपकृष् (c. 1. -कथेति -कृष्टुं), अवपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं), अधःपत; अवसाद् in caus. (-सादयति -यितुं), भंश् in caus. (भंशयति -यितुं), अवध्वंस in caus. (-ध्वंसयति -यितुं), अधःकृ, नक्षीकृ. —(Dispirit) विषमोक्, झानीकृ, विषद् in caus.

DEPRESSED, *p. p.* अपकृष्टः -ष्टा -ष्टे, अवनामितः -ता -तं, अवसादितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, अवगाढः -ढा -ढं, निष्टः -ष्टा -ष्टं. —(In spirits) विषणः -णा -णं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, विषादी -दिनी -दि (न्), सिन्नः -न्ना -न्नं, दीनमनस्कः -स्का -स्कं.

DEPRESSION, *s.* अपकर्षः -षणं, अवनामः, पातनं, अधःपातनं, अपध्वंसः, अवपीडनं. —(Of spirits) विषादः, अवसादः, अवसन्नता, उद्वेगः, खेदः, झानिः *f.* झानिः *f.* झोत्सुक्यं.

DEPRESSOR, *s.* अवनामकः, अपकर्षकः, अवसादकः, अवपीडकः, पातकः.

DEPRIVATION, *s.* हरणं, अपहारः, वियोगः, लोपः, भंशः, हानिः *f.*, अपायः, ह्यतिः *f.*, ह्ययः, उपह्ययः, अपह्ययः, ह्यतिः *f.*, ध्वंसः, परि-त्यागः, नाशः.

To DEPRIVE, *v. a.* हृ (c. 1. हरति, हन्तुं), अपहृ; भंश् in caus. (भंशयति -यितुं) with abl. of the thing. ह्यु in caus. (ह्यवयति -यितुं) with abl. c., विपुज् in caus. (-योषयति -यितुं), विप्रपुज् with abl. c.; अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), लुप् (c. 6. लुप्स्यति, लोप्सुं, caus. लोपयति -यितुं), विनाकृ; 'to be deprived of,' ह्यु in pass. (होयते), परिहृ in pass. with inst. c., भंश् (c. 4. भंशयति, भंशितुं) with abl. c., ह्यु (c. 1. ह्यवते, ह्योतुं) with abl. c.; विपुज् in pass. (-ह्युज्यते) with inst. c.

DEPRIVED, *p. p.* हृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, हीनः -ना -नं, परिहीनः -ता -तं.

-णा -णं, प्रहीणः -णा -णं, विपुज् -क्ता -क्तं, विप्रपुज् -क्ता -क्तं, लुप्तः -प्ता -प्ते, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, वञ्चितः -ता -तं, विनाकृतः -ता -तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं; 'deprived of one's right,' दृताधिकारः -रा -रं; 'deprived of reason,' नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहतविज्ञानः -ना -नं, लुप्तप्रतिभः -भा -भं; 'deprived of life,' प्रहीणजीविताः -ता -तं.

DEPTH, *s.* गम्भीरता -त्वं, गम्भीर्यं, द्यभीरता, अगाधता -त्वं, निम्नता, अघोगतत्वं, घनता, नीचता. —(Deep place) गम्भीरस्थानं, नीचपदं, अगाधः, उदरं, गङ्गरं; 'depth of hell,' पातालोदरं. —(Abyss) अगाधदरी, अतलम्यशिरः, नरकः. —(Deep sea) महोदधिः *m.* —(In measurement) वेधः -चनं; 'mean depth,' समवेधः. —(Depth of winter) शिशिरमध्यं, मध्यशिशिरं; 'in the depth of winter,' शीतकालमध्ये.

To DEPURATE, DEPURE, *v. a.* निम्बलीकृ, विमलीकृ, शुष् in caus. (शोधयति -यितुं), पू (c. 9. पुनति, पवितुं), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.

DEPURATE, *a.* निम्बलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, पूतः -ता -तं, पवित्रः -चा -चं, शोधितः -ता -तं, शुचिः -चिः -चि, धूतकल्मषः -पा -पं.

DEPURATION, *s.* निम्बलीकरणं, मलापकर्षणं, पवित्रीकरणं, शोधनं.

DEPUTATION, *s.* (Act of deputing) नियोजनं, विनियोगः, प्रेरणं. —(Persons deputed) नियोगिनः *m. pl.*, नियुक्ताः *m. pl.*, नियोगिनां समूहः or -गणः.

To DEPUTE, *v. a.* नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्ते caus. -योजयति -यितुं), विनियुज्, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), समादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यादिश.

DEPUTED, *p. p.* नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, विनियुक्तः -क्ता -क्तं, विनियोजितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, समादिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DEPUTY, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपूर्यः, नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, प्रतिहस्तः -स्तकः.

To DERACINATE, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पाठयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), समूलोद्धरणं कृ.

To DERAIGN, *v. a.* प्रमाणीकृ, सत्पाकृ, स्थिरीकृ, दृढीकृ, उपपद in caus. (-पादयति -यितुं).

DERAIGNMENT, *s.* प्रमाणीकरणं, सत्पापनं, उपपादनं. —(Apostacy, धर्मत्यागः).

To DERANGE, *v. a.* पथ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यस. विवक्षप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), विक्षुम् in caus. (-क्षोभयति -यितुं), क्रानं भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंजुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or विलुप् (c. 6. -लुप्स्यति -लोप्सुं), सङ्करीकृ, चाकुलीकृ, विभम् in caus. (-भ्रमयति -यितुं).

DERANGED, *p. p.* व्यस्तः -स्ता -स्तं, विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, असंस्थितः -ता -तं, अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, व्यापन्नः -न्ना -न्नं, भग्नक्रमः -मा -मं, अस्तव्यः -स्या -स्यं, अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं. —(In mind) विपरि-तचेताः -ताः -तः (स्), भ्रान्तमनाः -नाः -नः (स्), उन्मत्तः -न्ना -न्नं.

DERANGEMENT, *s.* उत्क्रमः, पुत्क्रमः, भग्नप्रक्रमः, अक्रमः, असंस्थानं, अव्यवस्था, अनवस्थितत्वं, वैलक्षण्यं, व्यस्तता, विस्मृता, विप्रवः, विक्षि-प्रता. —(Of mind) विवक्षिप्रवः, विवक्षिभ्रमः, भ्रतिविषम्ययः.

DERELICTION, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, विरहः, उत्सर्जनं, अपायः.

To DERIDE, *v. a.* अवहस (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस, उपहस; अपहा-सास्यदीकृ, अवहासभूमि कृ; भर्त्से (c. 10. भर्त्सेयते -ति -यितुं), उत्खिन् (c. 1. -खन्यते -खेत्तुं), अवगृह् (c. 1. -गृह्ते -हृत्तुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवविष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

DERIDED, *p. p.* उपहसितः -ता -तं, अवहसितः -ता -तं, निगर्हितः -ता -तं.

DERIDER, *s.* उपहासकः, परिहासकौ *m.* (त्रे), अवक्षेपकः.

DERIDINGLY, *adv.* परिहासेन, उपहासेन, सावक्षेपं, हास्यपुरःसरं.

DERISION, *s.* उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, हास्यं, अवक्षेपः, उक्तासनं, अवज्ञा, अवहेला, अवमानं, व्यञ्जना, व्यङ्ग्यः.

DERISIVE, *a.* परिहासकः-का-कं, हासकरः-रा-रं, अवक्षेपकः-का-कं.

DERIVABLE, *a.* प्रापणीयः-या-यं, ज्ञानयनीयः-या-यं, उत्पादनीयः-या-यं, व्युत्पादनीयः-या-यं, निष्पादनीयः-या-यं, यौक्तिकः-की-कं.

DERIVATION, *s.* ज्ञानयनं, उत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, अपवाहः.—(Origin) योनिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, निर्गमः, मूलं.—(Of a word) शब्दोत्पत्तिः *f.*, धातुव्युत्पत्तिः, शब्दयोनिः *f.*

DERIVATIVE, *a.* व्युत्पन्नः-न्ना-न्नं, यौक्तिकः-की-कं, औत्सर्गिकः-की-कं.

DERIVATIVE, *s.* व्युत्पन्नशब्दः, उत्पन्नशब्दः, मूलाद् जानीते यत्किञ्चित्.

To DERIVE, *v. a.* मूलाद् जानी (c. 1. -नयति -नेतुं) or निर्णयी or नो or अपवह (c. 1. -वहति -वोदुं), निष्कृष्य (c. 1. -कर्षति -क्रष्टुं); उत्पत्तिं कृ, व्युत्पत्तिं कृ; निर्गमं in caus. (-गमयति -यितुं), उद्गमं in caus. (-भावयति -यितुं), सम्भू in caus.; निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), जन् in caus. (जनयति -यितुं).—(Communicate by transmission) सञ्चर in caus. (-चारयति -यितुं).

To DERIVE, *v. n.* उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्ये), व्युत्पद्, समुत्पद्; जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रजन्; प्रभू (c. 1. -भयति -यितुं), उद्भू, सम्भू; प्रमू (c. 1. -सरति -सर्तुं), उतम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निर्गमं.

DERIVED, *p. p.* उत्पन्नः-न्ना-न्नं, व्युत्पन्नः-न्ना-न्नं, जानीतः-ता-तं.

DERIVER, *s.* व्युत्पत्तिकारकः, ज्ञानयनकर्त्ता *m.* (नृ), जन्मदाता *m.* (नृ).

To DEROGATE, *v. a.* न्यूनीकृ, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), जन्तु, कन (nom. कनयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), लघूकृ, ह्रस्व in caus. (हासयति -यितुं), जसूय (nom. जसूयति -यितुं).

DEROGATION, *s.* न्यूनीकरणं, जसूयकरणं, लघूकरणं, हासः, अपचयः, जसूया, जसूयया, अपवादः, विगानं.

DEROGATORILY, *adv.* जसूयया, जसूययया, सापवादं, सकोशिकरं.

DEROGATORY, *a.* लघूकारकः-का-कं, जसूयकः-का-कं, जसूयकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, अपचयकः-का-कं, सकोशिकरः-रा-रं, हासकः-का-कं.

DERVISE, DERVISH, *s.* मुरुष्कदेशीयः सत्त्यासी or योगी *m.* (नृ).

DESCANT, *s.* (Song) विगीतं, सङ्गीतं, गीतं.—(Discourse) वादः, वाक्, प्रवादः, प्रवचनं, वचनं, अनुकथनं, सङ्ख्या, वचनक्रमः, भाषितं.

To DESCANT, *v. n.* (Sing) विगी (c. 1. -गायति -गातुं), जनुगी, सङ्गै.—(Discourse at large) सुविस्तरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद्, सुविस्तरं व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or विवरणं कृ.

To DESCEND, *v. n.* (Come down) अवरोह (c. 1. -रोहति -रोदुं), अवत (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), अवया (c. 2. -याति -तुं), जपो या, अवपत् (c. 1. -पतति -तितुं), जपो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Fall) पत्, निपत्, प्रपत्, व्यु (c. 1. व्यपते; व्योतुं), प्रप्यु.—(Make hostile incursion) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिद्रु (c. 1. -द्रुयति -द्रोतुं), अभिधाव् (c. 1. -धापति -यितुं).—(Arrive, enter) आगम्, अभिगम्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).—(Be derived from) उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्ये), प्रमू (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रभू, निर्गमं.—(Devolve by inheritance) वंशक्रमेण or जन्मक्रमेण आगम् or जाया, पितृसकाशात् माप in pass. (-जायते -जातुं).—(Descend into particulars) विस्तरशः or विभागशः or उपवर्णनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), विस्तीर्णविवरणं कृ, समुद्देशं कृ.

To DESCEND, *v. a.* (Make to come down) अवत in caus. (-तारयति

-यितुं), अवरोह in caus. (-रोहयति -यितुं), अवपत् in caus. (-पातयति -यितुं); 'he descends the tree,' दुष्मात् or तरोर् अवतरति or अवरोहति.

DESCENDANT, *s.* सन्तानः-न्तं, सन्ततिः *f.*, जपत्वं, प्रवरं, प्रजा, मनुः *m.*, प्रसवः, प्रसूतिः *f.*, तनुः *m.*; 'descendants,' पुत्रपौत्राः *m. pl.*, कुलसन्ततिः *f.*, जपत्वादि *n. pl.*, कुलं, वंशः; 'male descendant,' पुत्रसन्तानः.

DESCENDED, *p. p.* अवतीर्णः-र्णो-र्णं, अवरोहः-डा-टं, जधोगतः-ता-तं; 'lineally descended or inherited,' वंशक्रमागतः-ता-तं or क्रमागतः, क्रमायातः-ता-तं, पितृप्राप्तः-प्ता-प्तं, जन्मयागतः-ता-तं.

DESCENDENT, *a.* अवरोही -हिणी -हि (नृ), जधोगामी -मिनी -मि (नृ), नोचगः-गा-गं, पातुकः-का-कं, जधःपाती-तिनी-ति (नृ), नोचभिमुखः-खा-खं.

DESCENSION, *s.* अवपातः, जधोगतिः *f.*, पातः, पतनं, जधःपतनं, जधःसरणं.

DESCENT, *s.* (Going downwards) जधोगतिः *f.*, जधोगमः-मनं, अवपातः, अवतारः, अवपतनं, अवतरणं, अवरोहः-हणं, जधोयानं.—(Hostile incursion) अभिक्रमः, अवस्तब्धः, आक्रान्तिः *f.*, प्रयाणं, अभिनिर्वाणं.

—(Transmission by succession) क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, जन्मयागमः.—(Birth extraction) जन्म *n.* (नृ), उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः.—(Lineage) सन्ततिः *f.*, जन्मयः, आधरिः *f.*; 'consanguineous descent,' एकजरीराज्ययः, एकजरीराज्ययत्वं.

DESCRIBABLE, *a.* वर्णनीयः-या-यं, निर्देश्यः-इया-इयं, निर्वचनीयः-या-यं, व्याख्येयः-या-यं, वर्णयितुं शक्यः-क्या-क्यं.

To DESCRIBE, *v. a.* वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्णं, उपवर्णं, संवर्णं; निर्दिश (c. 6. -दिशति -देशुं), उद्दिश, समुद्दिश; विवृ (c. 5. -वृणीति -वर्तितुं -रीतुं), कथ (c. 10. कथयति -यितुं), मन्त्रय; कृत् (c. 10. कौत्रेयति -यितुं), अनुकृत्; निर्वच (c. 2. -वर्त्तति -वर्त्तुं); व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), विवृ (c. 2. -वृणीति -वर्त्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

DESCRIBED, *p. p.* वर्णितः-ता-तं, उपवर्णितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, समुद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, निरुक्तः-क्ता-क्तं, व्याख्यातः-ता-तं, कथितः-ता-तं, निर्वचयितः-ता-तं, विवृतः-ता-तं.

DESCRIPTION, *s.* वर्णनं-ना, उपवर्णनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, निर्देशः, समुद्देशः, निरुक्तिः *f.*, निर्वचनं, व्याख्या-ख्यानं, निरूपणं, कथनं, यथार्थकथनं.

DESCRIPTIVE, *a.* निर्देशकः-का-कं, समुद्देशकः-का-कं, वर्णनकर्त्ता *m. f. n.*, वाचकः-का-कं, विवरणकारी -रिणी -रि (नृ), यथार्थकथकः-का-कं.

To DESCRIBE, *v. a.* (Perceive at a distance, see) दूराद् आलोक (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं) or अवलोक, दृश (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), अनुदृश, प्रदृश, परिदृश; ईक्ष (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष, अभिषोक्ष, प्रेक्ष, वीक्ष, निर्वेक्ष (c. 10. -वर्षयति -यितुं), आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -यितुं), उपलक्ष.—(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं).

DESCRY, *s.* दूराद् आलोकितं यत्किञ्चिद्, दूराद्दृष्टं वस्तु.

To DESECRATE, *v. a.* प्रतिहालोपं कृ, संस्कारदूषणं कृ, संस्कारहीनं-नां-नं कृ, जपुष्यं-स्यां-स्यं कृ, जपविचोक्तं, पुष्यत्वं लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं or caus. लोपयति -यितुं), दूष in caus. (दूषयति -यितुं), अभिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिनीकृ.

DESECRATED, *p. p.* लुप्तप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, भग्नसंस्कारः-रा-रं, भट्टपुष्यत्वं-त्वा-त्वं.

DESECRATION, *s.* प्रतिहालोपः, संस्कारदूषणं, पुष्यत्वंदूषणं, जपविचोक्तकरणं, अभिचारः, कलङ्ककरणं, जपुष्यकरणं.

DESERT, *s.* (A wilderness) मरुः *m.*, मरुस्थलं-ली, मरुभूमिः *f.*, जङ्गलं, ज्वरस्थं, वनं, ईरिणं, इरिणं, धन्या *m.* (नृ), रोषणं, विदग्धः, ज्वरं-ज्वरं.

DESERT, *a.* (Wild) चारखः-खी-खं-खकः-का-कं, जङ्गलः-ला-लं, बाङ्गलः-ली-लं, वनः-व्या-वं, इरिणः-खा-खं, इरिणः-खा-खं, निजैलः-ना-नं, निजैलः-ला-लं, निरालयः-या-यं, शून्यः-न्या-न्यं, खिलः-ला-लं.

DESERT, *s.* (Merit or demerit) गुणगुणं, पुण्यापुण्यं, अहेतुं, धर्माधर्मं.—(Excellence, right to reward) गुणः, पुण्यं, श्रेयः *n.* (स्), सुकृतं, उपयोगः, उपयुक्तता, योग्यत्वं, पात्रता, कृतिवत्, उत्कृष्टः, शस्यः, प्रशस्यः.

To DESERT, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, प्रहा, विहा, अपाहा; रह् (c. 10. रहयति-यितुं), विरह्; उन्मज् (c. 6. मृजति-मृजुं), विमृज्, क्षतिमृज्, उन्मृज् (c. 6. उन्मृजति-उन्मृजुं), प्रोन्मृज्; परिरह् (c. 1. हरति-हर्तुं).

To DESERT, *v. n.* (From the army) सेनां त्यक्त्वा परित्यज् (c. 1. -वर्जते-वर्जितुं) or पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं) or विपलाय्.

DESERTED, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-कं, परित्यक्तः-क्ता-कं, उत्सक्तः-क्ता-कं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, विमृजितः-ता-तं, हीनः-ना-नं, परिहीणः-णा-णं, वर्जितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, उन्मृजितः-ता-तं, प्रोन्मृजितः-ता-तं, विनाकृतः-ता-तं, लुप्तः-प्ता-प्तं, अपविद्धः-द्धा-द्धं.

DESERTER, *s.* त्यागी *m.* (न), त्यक्ता *m.* (कृ), सेनात्यागी *m.*, विपलायी *m.* (न), पलायी *m.* (न), परिवर्त्री *m.* (न), परिवर्त्तकः, युद्धत्यागी, युद्धपराङ्मुखः.

DESERTION, *s.* (Abandonment) त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, विरहः, प्रोन्मृज्, उत्सर्जनं, विसर्जनं, विसृष्टिः *f.*, परिवर्त्तः.—(From the army) सेनात्यागः, युद्धत्यागः, युद्धपलायनं, विपलायनं.

DESERTLESS, *a.* निर्गुणः-णा-णं, अनर्हः-हं-हं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं.

To DESERVE, *v. a.* and *n.* अर्ह् (c. 1. अर्हति-ते-हर्तुं), अर्हः-हं-हं or उपयुक्तः-क्ता-कं or उचितः-ता-तं or योग्यः-ग्या-ग्यम् अस् or भू; 'he deserves honour,' मानम् अर्हति; 'he deserves punishment,' दण्डम् अर्हति; 'he deserves to drink soma juice,' सोमं पातुम् अर्हति; 'does he deserve so large a salary or not?' किम् उपयुक्तोऽयम् एतादृशं वस्त्रं गृह्णातु अनुपयुक्तो वा; 'he deserves death,' यथाहो-न्ति, मरणोचितो-स्ति. The future pass. part. may sometimes be used in this sense; as, 'he deserves death,' बध्यो-न्ति; 'he deserves honour,' मान्यो-न्ति, पूजनीयो-न्ति.

DESERVEDLY, *adv.* अर्हं, उपयुक्तं, योग्यं, उचितं, अर्हत्वेन, न्यायतः.

DESERVER, *s.* अर्हः; 'good deserver,' सत्पात्रः; 'best deserver,' सर्वश्रेष्ठः.

DESERVING, *a.* (Worthy of) अर्हः-हं-हं, उपयुक्तः-क्ता-कं, उचितः-ता-तं, योग्यः-ग्या-ग्यं.—(Meritorious) गुणी-णिनी-णि (न), गुणान्वितः-ता-तं.

DESERVING, *s.* गुणः, उपयोगः, पुण्यं, अहेतुं, धर्मः, पात्रता, शस्यं.

DESICCANTS, *a.* व्रणशोषकाः *m. pl.* क्षतशोषणार्थम् उपनाहः or उपदेहः.

To DESICCATE, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति-यितुं), उज्जुष्, उपशुष्, विशुष्, संशुष्.

To DESICCATE, *v. n.* शुष् (c. 4. शुष्यति, शोषुं), विशुष्, शोष् (c. 1. शोषति-शितुं).

DESICCATION, *s.* शोषणं, परिशोषः, उज्जोषणं, शुष्करणं, शुष्कत्वं.

DESICCATIVE, *a.* शोषकः-क्ता-कं, उज्जोषणः-णी-णं, शुष्ककृत् *m. f. n.*

To DESICERATE, *v. a.* अस्रयस् or अविषयं किञ्चिद् वनं. अयस्तेमानो वाष्पनी-यविषयः.

DESIDERATUM, *s.* अविद्यमानं किञ्चिद् अभीष्टं वस्तु. अयस्तेमानो वाष्पनी-यविषयः.

To DESIGN, *v. a.* (Purpose, intend) कृ in des. (चिकीर्षति-चिर्तुं), अभिप्रे (rt. इ with अभि, प्र; अभिप्रेति-र्तुं), उपलक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं); उद्दिश् (c. 6. दिशति-देष्टुं), अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं),

मनः or मतिं or बुद्धिं कृ or प्रकृ with loc. or abl. case; as, 'he designs a crime,' मनः पापे करोति; 'he designs the death of the king,' राज्ञो विनाशाय मतिं करोति.—(Plan, meditate) चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), प्रचिन्, मन् (c. 10. मनयति-यितुं), यद् (c. 1. घटते-टितुं), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृप्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं).—(Devote to, apply to a particular purpose) प्रयुज् (c. 7. -युज्ते-योजुं), उपयुज्, विनियुज्; as, 'to religious purposes,' धर्माधेयं उपयुज्.—(Draw) छालिस् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), सूचपातं कृ, संस्कारं कृ, संस्कृ.

DESIGN, *s.* (Intention, purpose) चिकीर्षा-चितं, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, अर्थः, साकूतं, तात्पर्यं, आकांक्षा, छन्दः, छन्दः *n.* (स्), सङ्कल्पः, उद्देशः, मतिः *f.*, मते, कार्यं, उपयोगः, प्रयोजनं, उपलक्षितं, अभिसन्धिः *m.*—(Plan, scheme) चिन्ता, उपायः, व्यवसितं, व्यवसायः, प्रकल्पनं, अनुसन्धानं, कल्पना, घटनं, विधानं.—(Drawing, impression) संस्कारः, छालेख्यं, सूत्रं, सूचपातः; 'with the design of,' अर्थै; 'one who has not effected his design,' सकृतापे.

To DESIGNATE, *v. a.* (Mark out, indicate) चिह् (c. 10. चिह्नयति-यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), उपलक्ष्, विशिष्टं in caus. (-शोषयति-यितुं), प्रदिश् (c. 6. दिशति-देष्टुं), निर्दिश्, सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Appoint) नियुज् (c. 10. योजयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

DESIGNATED, *p. p.* चिह्नितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं, विशेषितः-ता-तं.

DESIGNATION, *s.* लक्ष्यं, उपलक्ष्यं, संलक्ष्यं, चिह्नं, विशेषणं, संज्ञा, अभिज्ञानं, अभिधानं, आख्या, निर्देशः, सूचनं.

DESIGNED, *p. p.* चिकीर्षितः-ता-तं, अभिप्रेतः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, अर्थयान्-यतो-यत् (त्), व्यवसितः-ता-तं, घटितः-ता-तं.

DESIGNEDLY, *adv.* इच्छातः, मन्तव्यतः, कामतः, प्रकामं, यथाकामं, मतिपूर्वकं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्धिपुरःसरं, मनोपूर्वकं, मत्वा, बुद्ध्या, तात्पर्यतः, यथाकल्पं.

DESIGNER, *s.* (Contriver) चिन्तकः, उपायचिन्तकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (न).—(Drawer) छालेखकः, संस्कारलेखकः, सूचपातकः.

DESIGNING, *a.* विदग्धः-ग्या-ग्यं, खली-लिनी-लि (न), मायी-यिनी-यि (न), कापटिकः-की-कं, वञ्चनशीलः-ली-लं, प्रतारकः-का-कं, सञ्चानः-जा-जं.

DESIGNLESS, *a.* अभिप्रायहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, निष्प्रयोजनः-ना-नं.

DESIGNMENT, *s.* अभिप्रायः, चिकीर्षा, आशयः, अर्थः, अर्थयज्ञा, अर्थवत्, अभिसन्धिः *m.*

DESIRABLE, *a.* स्मृहणीयः-या-यं, स्मृष्टः-स्ता-स्तं, अभिलषणीयः-या-यं, वाञ्छनीयः-या-यं, कननीयः-या-यं, काम्यः-म्या-म्यं, लोभ्यः-भ्या-भ्यं, आकांक्षणीयः-या-यं, हषणीयः-या-यं, प्राप्तेयः-या-यं, अपेक्षणीयः-या-यं, गम्यः-म्या-म्यं; 'a desirable gift,' काम्यदानं.

DESIRABLENESS, *s.* स्मृहणीयता, वाञ्छनीयत्वं, कननीयता, काम्यत्वं, इष्टत्वं.

DESIRE, *s.* इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, स्मृष्टा, वाञ्छा, ईहा, कामः, कामना, कांक्षा, आकांक्षा, अभिकांक्षा, मनोरूपः, अभिमत्, समीहितं, लोभः, आशा, गृहा, तृष्णा, इच्छत्वं, इष्टिः *f.*, इष्टे, अभीष्टे, छन्दः *n.* (स्), छन्दः, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, मनस्कामना, मनोभिमत्, अभीष्टा, लिप्ता, औत्सुक्यं, औत्सुक्यं, वशः, लालसा, कौतूहलं, कान्तिः *f.*, वसारः; 'one's desire,' स्वेच्छा; 'according to one's desire,' स्वेच्छातः, स्वेच्छया, स्ववाञ्छया, स्वहृत्वा, यथेष्टं, यथाभिमत्, स्वच्छन्दं. Obs.

The noun formed from the desid. base often expresses 'desire'; as, 'desire to drink,' पिपासा; 'desire to burn,' दिषया.

To DESIRE, v. a. इष् (c. 6. इच्छति, इष्टि), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लप्यति -लपितुं), वाञ्छ् (c. 1. वाञ्छति -ञ्छितुं), अभिवाञ्छ्, संवाञ्छ्; कांश्च (c. 1. कांश्चति -चिन्तुं), आकांश्च, अनुकांश्च, अभिकांश्च; स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -यितुं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), ईह् (c. 1. ईहते -हितुं), समीह्, लुभ् (c. 4. लुभ्यति, लोभ्), अभिरुष् in caus. (-रोचयति -यितुं), चाप् in des. (ईच्छति -च्छितुं), अभ्याप्, रय्याप्; लभ् in des. (लिप्सते -क्षितुं), अभिलभ्; आशंस् (c. 1. -शंसते -क्षितुं), गृष् (c. 4. गृह्यति, गृह्णितुं), वृष् (c. 2. वरिष्ठ, वरिष्ठितुं).—(Ask, beg for) अर्षे (c. 10. अर्षयते -ति -यितुं), प्रार्षे, याष् (c. 1. याचति -चिन्तुं), वृ (c. 9. वृणीते, वरितुं -रीतुं) with 2 acc., निषिद् in caus. (-वेदयति -यितुं).

DESIRED, p. p. इष्टः -ष्टा -ई, अभीष्टः -ष्टा -ई, अभिलपितः -ता -तं, वाञ्छितः -ता -तं, कांक्षितः -ता -तं, आकांक्षितः -ता -तं, अभिकांक्षितः -ता -तं, अभिमतः -ता -तं, ईहितः -ता -तं, समीहितः -ता -तं, ईषितः -ता -तं, अभीष्टितः -ता -तं, लिपितः -ता -तं, सकल्पितः -ता -तं, दृष्टः -ष्टा -ई.

DESIROUS, a. इच्छुः -च्छुः, इच्छुकः -का -कं, इच्छकः -का -कं, इच्छवान् -वती -वत् (त्), इच्छान्वितः -ता -तं, अभिलाषी -पिणी -पि (न्) -पुङ्कः -का -कं, वाञ्छी -ञ्छिनी -ञ्छि (न्), आकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न्) or अभिकांक्षी, रयी -पिणी -पि (न्), अर्षी -र्षिनी -र्षि (न्), कामी -मिनी -मि (न्), कामुकः -का -कं, कामवान् -वती -वत् (त्), कामयानः -ना -नं, लोभी -भिनी -भि (न्), लुभः -भा -भं, स्पृहयालुः -लुः -लु, जातस्पृहः -हा -हं, सम्पृहः -हा -हं, साकांक्षः -क्षा -क्षं, ईष्णुः -ष्णुः -ष्णु or अभीष्णुः or प्रेषुः or परिप्रेषुः, इष्टी -ष्टिनी -ष्टि (न्), निपृष्टुः -ष्टुः -ष्टु, आशंसुः -सुः -सु, आशापुङ्कः -का -कं, लालसी -सिनी -सि (न्), तृष्णकः -का -कं, कषः -क्षा -क्षं. 'Desirous' is sometimes expressed by काम affixed to the infinitive, the final of which is rejected; as, 'desirous to do,' कर्तुंकामः -मा -मं; 'desirous to go,' गन्तुकामः -मा -मं; or by the adj. formed from the desid. base; as, 'desirous of drinking,' पिपासुः -सुः -सु; 'desirous of taking,' खादितुः -सुः -सु.

To DESIST, v. n. विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), निर्वृत्, विनिवृत्; शम् (c. 4. शाम्यति, शमिति), विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विविद् in pass. (-विद्यते), विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अभितुं), अपया (c. 2. -याति -तुं); 'he desists from wickedness,' पापाद् विरमति or निवर्त्तते.

DESISTANCE, s. विरतिः *f.*, विरामः, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निर्वृत्तिः *f.*, उपशमः.

DESISTED, p. p. निवृत्तः -त्ता -तं, विरतः -ता -तं, उपरतः -ता -तं, शान्तः -न्ता -नं, प्रशान्तः -न्ता -नं, विगतः -ता -तं, विच्छिन्नः -न्ना -नं.

DESK, s. लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपिसंज्ञाधारः, लेखसाधनाधारः.

DESOLATE, a. (Solitary, uninhabited) शून्यः -न्या -न्यं, शून्याकारः -रा -रं, विविक्तः -क्ता -कं, निर्जनः -ना -नं, निर्जन्युषः -ष्या -ष्यं, पुरुष-वर्जितः -ता -तं, अग्रनः -जा -जं, विलोकः -की -कं, निःशलाकः -का -कं, निरालयः -या -यं, वसतिहीनः -ना -नं.—(Laid waste) उच्छिन्नः -न्ना -नं, प्रवाधितः -ता -तं, उपपीडितः -ता -तं.

To DESOLATE, v. a. उपपीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), प्रवाप् (c. 1. -वापते -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनति -क्षेत्), शून्यीकृ, निर्जेनीकृ, निर्देह् (c. 1. -दहति -दधु), वसती नशु in caus. (नाशयति -यितुं).

DESOLATION, s. (Destruction of inhabitants) शून्यीकरणं, निर्जेनीकरणं, वसतिनाशः, उच्छेदः, उपपीडनं.—(State of destitution) शून्यता, निर्जनत्वं, विविक्तता, रहितत्वं, विषादः, विषवृत्ता.

DESPAIR, s. निराशा, निराशयं, आशाहीनता, दीर्घनस्यं, वैक्रान्त्यं, विषादः;

'in despair,' त्यक्ताशः, आशाहीनः, गताशः.

To DESPAIR, v. n. आशां हा (c. 3. जहाति, हातुं) or त्यज्, आशया हा in pass. (होयते), निराशयम् उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or गम; निराशीभू, सकुद् (c. 6. -कुदति -दितुं).

DESPAIRINGLY, adv. आशां विना, आशया विना, सनैराशयं, नैराशयात्.

To DESPATCH, v. a. (Send away hastily) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं) or प्रेष in caus. (प्रेषयति -यितुं, rt. इष्), सम्प्रेष, परिप्रेष, or प्रहि (c. 5. -हियति -हेतुं) or प्रया in caus. (-यापयति -यितुं) or चुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), or प्रणुद् (c. 6. -णुदति -णोतुं).—(Hasten, perform quickly) त्वर् in caus. (त्वरयति -यितुं), सत्वरं; त्वरितं कृ or सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).—(Kill) व्यापद् in caus. (-पादयति -यितुं), लोकानरं प्राप् in caus. (-चापयति -यितुं) or प्रेर.

DESPATCH, s. (Hasty execution) क्षिप्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरा. तूष्णिः *f.*, आवेगः, सदीर्घसूचता.—(Official message) वाचिकं, वाचिकपत्रं, राजकोषपत्रं, राजलेखः -लेख्यं.—(Hasty messenger) धावकः, वेगी *m.* (न्), प्रजवी *m.* (न्), लेखहारी *m.* (न्), वास्ताहर्, दूतः.

DESPATCHED, p. p. (Sent) प्रस्थापितः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, प्रहितः -ता -तं, प्रयापितः -ता -तं, दूतः -ता -तं, प्रतिमृष्टः -ष्टा -ई, नुक्तः -न्ना -नं, प्रणुक्तः -न्ना -नं, गणितः -ता -तं, प्रतिक्षिप्तः -प्ता -नं.

DESPATCHFUL, a. शीघ्रकारी -रिणी -रि (न्) or क्षिप्रकारी, अविलंबी -क्षिनी -क्षि (न्), सदीर्घमुखः -न्ना -नं, त्वरायुक्तः -क्ता -कं, त्वराशीलः -ला -लं.

DESPERADO, s. साहसी *m.* (न्), साहसिकः, अत्याहितकर्म्या *m.* (न्), आत-तापी *m.* (न्).

DESPERATE, a. (Without hope) निराशः -शा -शं, आशाहीनः -ना -नं, आशारहितः -ता -तं, गताशः -शा -शं, त्यक्ताशः -शा -शं, निःप्रयाशः -शा -शं.—(Daring) साहसिकः -की -कं -सो -सिनी -सि (न्).—(Fearless) निभेयः -या -यं, सकुतोभयः -या -यं.—(Irretrievable) निरुपायी -यिनी -यि (न्), अप्रतिकारः -रा -रं or अक्षयप्रतिकारः.—(Furious) उग्रः -या -यं, संरम्भः -म्भा -भं.—(Excessive) अत्यन्तः -न्ता -नं, अति or सु prefixed; 'a desperate fool,' अतिमूढः; 'a desperate act,' अत्याहितं, साहसकृत्यः, आततायिता.

DESPERATELY, adv. (Furiously) उन्मत्तवत्, साहसेन -सात्, उग्रं, संरम्भं.—(In a great degree) सु or अति prefixed; अत्यन्तं, भृशं, तीव्रं.

DESPERATENESS, s. (Fury, daringness) उन्मादः, संरम्भः, उग्रत्वं, साहसिकत्वं.

DESPERATION, s. निराशयं, आशाहीनता, आशाराहित्यं, निराशा.

DESPICABLE, a. अवमाननीयः -या -यं, अवमान्यः -न्या -न्यं or अपमान्यः, अवमन्यः -ष्या -ष्यं, अवज्ञेयः -या -यं, अवज्ञातव्यः -ष्या -ष्यं, गर्दः -र्दा -र्दं, गहेणीयः -या -यं, गर्हितः -ता -तं, अवगर्हितः -ता -तं, अतिगर्हितः -ता -तं, निन्दाः -न्या -न्यं, निन्दनीयः -या -यं, निन्दार्हः -र्हा -र्हं, दूषः -ष्या -ष्यं, तुच्छः -च्छा -च्छं, कुत्सितः -ता -तं, खुद्गः -द्वा -द्रं, अपकृष्टः -ष्टा -ई.

DESPICABLENESS, s. अवमान्यता, गर्दत्वं, निन्धता, तुच्छत्वं, दूष्यता.

DESPICABLY, adv. गहेणीयं, गर्हितं, कुत्सितं, अपकृष्टं, तुच्छं.

To DESPISE, v. a. अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), दूषाय मन्, अवमनन्, परिमन्, गर्ह् (c. 1. गर्हेते -हितुं), विगर्हे, कुल् (c. 10. कुत्सयति -यितुं), निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), परिभू (c. 1. -भवति -यितुं), अवधीर (c. 10. अवधीरयति -यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते -क्षितुं), उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवधे (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), बाष् in des. (बीभसते -त्सितुं), अवधिष् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्).

कदर्षे (c. 10. -अर्षयते-यितुं). कदर्षीकृ, लुप्कृ.

DESPISED, *p. p.* अवमतः -ता-तं, अवमानितः -ता-तं, विमानितः -ता-तं, अपमानितः -ता-तं, अवज्ञातः -ता-तं, परिभूतः -ता-तं, गर्हितः -ता-तं, विगर्हितः -ता-तं, अवधीरितः -ता-तं, कदर्षितः -ता-तं, अवध्यातः -ता-तं, निन्दितः -ता-तं, उपेक्षितः -ता-तं, अवगणितः -ता-तं.

DESPISER, *s.* अवमनता *m.* (नृ.), अवज्ञाता *m.* (नृ.), अवमानकर्त्ता *m.* (नृ.), निन्दकः.

DESPITE, *s.* (Malice) द्वेषः, द्रोहः, मात्सर्यं, ईर्ष्या, अभ्यसूया, दुर्बुद्धिः *f.*, नृशंस्यं, दीर्घस्यं, दंशः.—(Opposition) प्रतिरोधः, विरोधः, प्रतियोगः, प्रतिकारः, प्रतिकूलता; 'in despite,' अनिच्छया, विरुद्धं, प्रातिकूल्येन, or expressed by the gen. c. of the pres. part. of the root दृश् 'to see,' or मिष्; 'in despite of thee,' पश्यतस् तव; 'in despite of the princes,' निपतां पार्षियानां.

To DESPITE, *v. a.* कुप् in caus. (कोपयति-यितुं), रूप in caus. (रोपयति-यितुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), सनप्; क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रेष्टे), व्यप् in caus. (व्यपयति-यितुं), दुःस् (c. 10. दुःस्यति-यितुं).

DESPITEFUL, *a.* द्रोही-हिणी-हि (नृ.), द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धि or दुर्बुद्धिः, ईर्षी-घिणी-घि (नृ.), सामूयः-या-यं, विषददयः-या-यं, नृशंसः-सा-सं, मात्सरः-रा-रं, द्वेषी-पिणी-पि (नृ.), संहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, हिंसाशीलः-ला-लं.

DESPITEFULLY, *adv.* सद्रोहं, सद्रेषं, हिंसापूर्व, नृशंसं, साभ्यस्यं.

DESPITEFULNESS, *s.* द्रोहः, द्वेषः, मात्सर्यं, नृशंस्यं, दंशः, दीर्घस्यं.

To DESPOIL, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृ, विमुक् (c. 6. -मुञ्चति-मोक्ते), वियुञ् in caus. (-योजयति-यितुं), विप्रयुञ् with inst. c.; 'despoil of leaves,' निष्पञ्चीकृ.

DESPOILED, *p. p.* दृतः -ता-तं, अपहृतः -ता-तं, वियुक्तः-क्ता-क्ते, वियोजितः -ता-तं; 'despoiled of all possessions,' दृतसर्वस्वः-स्वा-स्वं.

DESPOILER, *s.* हर्ता *m.* (नृ.), हारकः, अपहारकः, अपहारकृत, लुण्ठाकः.

DESPOILATION, *s.* हरणं, अपहारणं, अभिहारः, अभ्याहारः, अभिग्रहणं.

To DESPOND, *v. n.* विपद् (c. 1. -पीदति-पन्ते), अवसद्; निर्वेदं or विपादं or नैराश्यम् उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्ते) or गम्; आशां हा (c. 3. जहाति, हातुं) or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), निर्विशीभू, निर्विद् (c. 4. -विद्यते-वेष्टुं), सकृद् (c. 6. -कुटति-टितुं).

DESPONDENCY, *s.* विपादः, निर्वेदः, विषण्णता, निर्विण्णता, नैराश्यं, निराशा, अवसन्नता, उद्वेगः, दौर्मेगस्यं, ग्रानिः *f.*, क्लानिः *f.*

DESPONDENT, *a.* विषण्णः-णा-णं, विपादी-दिनी-दि (नृ.), निर्विण्णः-णा-णं, निराशः-शा-शं, आशाहीनः-ना-नं, त्यक्ताशः-शा-शं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, उद्विग्नमनः-ना-नं, (स) or दुर्मेगः or अन्तर्मेगः, ग्रानः-ना-नं.

DESPONDINGLY, *adv.* सनिर्वेदं, सविपादं, निर्वेदात्, सनैराश्यं.

To DESPONSATE, *v. a.* वाग्दानं कृ, वाग्दानेन विवाहाय प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नीति-ज्ञानुं), कन्यां प्रदा, प्रतिज्ञायिवाहितं कृ.

DESPONSATION, *s.* वाग्दानं, कन्याप्रदानं, विवाहाय प्रतिज्ञानं.

DESPOT, *s.* सम्राट् *m.* (नृ.), अधिराजः, चक्रवर्ती *m.* (नृ.), सर्वेश्वरः, राजाधिराजः, एकराजः, साधीनराजः, स्वयम्भुः.

DESPOTIC, DESPOTICAL, *a.* अनधीनः-ना-नं, अनायत्तः-न्ना-न्नं, अधिराजकः-का-कं, स्वयम्भुः-भुः-भु, साधानिकः-की-कं, स्वयम्भुत्व-कारी-रिणी-रि (न).

DESPOTICALLY, *adv.* अधिराजवत्, अनायत्तं, स्वैजातस्, स्वकामतस्, स्वच्छन्दं.

DESPOTISM, *s.* साधान्यं, अधिराज्यं, ऐकपत्यं, स्वैजाप्रभुत्वं, अनधीनत्वं.

To DESPUMATE, *v. n.* फेन (nom. फेनायते), उत्सेचनं कृ, मख (nom. मखायते).

DESPUMATION, *s.* फेनोत्सेचनं, मखोत्सेचनं, उत्सेचनं, डलीडः.

DESPUMATION, *s.* त्वक्परिपुटनं, त्वस्थिपरिपुटनं, त्वस्थिपरिपुटनं.

DESSERT, *s.* भोजनान्ते परित्येयं फलभोदकादिस्वाद्यं, फलाहारः.

DESTINATION, *s.* (Purpose for which any thing is intended) अर्थः, अर्थत्वं, प्रयोगः, उपयोगः, प्रयोजनं, उद्देशः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं.—(Place of destination) अग्रभूमिः *f.*, अग्रस्थानं, अर्थं, निरूपितस्थानं.

To DESTINE OR DESTINATE, *v. a.* निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), परिकृप्, निर्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उद्दिश्, प्रदिश्, समादिश्; नियुञ् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), प्रयुञ्, उपयुञ्, विनियुञ्, प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अभि-सन्ना (c. 3. -दधाति-धातुं).

DESTINED, *p. p.* निरूपितः-ता-तं, परिकल्पितः-ता-तं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं.

DESTINY, *s.* देव्यं, भाग्यं, भाग्येयं, कृतान्तः, विधिः *m.*, विधाता *m.* (नृ.), भवितव्यता, देविकं, अदृष्टं, नियतिः *f.*, कालनियोगः, कालधर्मः, दिष्टं, प्राक्तनं.

DESTITUTE, *a.* (Poor, abject, friendless) निर्धनः-ना-नं, अर्धहीनः-ना-नं, निष्किञ्चनः-ना-नं, अकिञ्चनः-ना-नं, दुर्गतः-ता-तं, निःस्वः-स्वा-स्वं, निराश्रयः-या-यं, अपाश्रयः-या-यं, अशरणः-णा-णं, बन्धुहीनः-ना-नं.—(Deprived of, in want of) हीनः-ना-नं, विहीनः-ना-नं, परिहीनः-णा-णं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, वर्जितः-ता-तं, विवर्जितः-ता-तं, शून्यः-न्या-न्यं, विनाकृतः-ता-तं, वियुक्तः-क्ता-क्ते, लुप्तः-न्ना-न्नं, दृतः-ता-तं, अपेतः-ता-तं; 'destitute of fruit,' फलहीनः-ना-नं or फलरहितः-ता-तं or फलापेतः-ता-तं or दृतफलः-ला-लं; 'destitute of means,' असाधनः-ना-नं.

DESTITUTION, *s.* (State of being deprived) हीनत्वं, रहितत्वं, शून्यता.—(Absence of a thing) अभावः, असम्भवः, विरहः.—(Want of money, &c., poverty) धनाभावः, वस्त्राभावः, निष्किञ्चनत्वं, अकिञ्चनं, दारिद्र्यं, बन्धुहीनता, असाहायता, अभूमिः *f.*

To DESTROY, *v. a.* (Put an end to, ruin) नश् in caus. (नाशयति-यितुं), विनश्, प्रणश्; साप् in caus. (साधयति-यितुं), संसाप्; क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेत् or caus. क्षयति, क्षपयति-यितुं), सद् in caus. (सादयति-यितुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं or caus. लोपयति-यितुं), विलुप्; ध्वस् in caus. (ध्वंसयति-यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस; उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्ते), निदेह (c. 1. -दहति-दग्धुं), यस (c. 1. यसते-सितुं).—(Kill) हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. घातयति-यितुं), व्यापद् in caus. (-पादयति-यितुं), मृ in caus. (मारयति-यितुं), सृद् (c. 10. सृदयति-यितुं), अभिसृद्, निसृद्, विनिसृद्, सन्निसृद्; शद् in caus. (शातयति-यितुं), प्रमो in caus. (-मापयति-यितुं), क्षण् (c. 8. क्षणोति-णितुं).

DESTROYED, *p. p.* नष्टः-ष्टा-ष्टं, नाशितः-ता-तं, विनाशितः-ता-तं, प्रणष्टः-ष्टा-ष्टं, सादितः-ता-तं, सृदितः-ता-तं, हतः-ता-तं, घातितः-ता-तं, ध्वंसितः-ता-तं, उच्छिन्नः-न्ना-न्नं, भग्नः-ग्न्या-ग्नं, व्यापादितः-ता-तं.

DESTROYER, *s.* विनाशकः, नाशी *m.* (नृ.), नाशकारी *m.* (नृ.), विनाशकारी, हन्ता *m.* (नृ.), निहन्ता, घाता *m.* (नृ.), क्षयकरः, अन्नकः, अन्नकृत, ध्वंसकः, ध्वंसकारी *m.* (नृ.), प्रलयकर्त्ता *m.* (नृ.), सूदनः, अपहः; 'destroying angel,' कृतान्तः.

DESTRUCTIBLE, *a.* नाशनीयः-या-यं, नाश्यः-श्या-श्यं, विनश्यतः-रा-रं, ध्वंसनीयः-या-यं, अवसेयः-या-यं, क्षयी-घिणी-घि (नृ.).

DESTRUCTION, *s.* नाशः, विनाशः, विनष्टिः *f.*, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, सादनं, सृदनं, प्रलयः, संहरः, अपायः, क्षयः, विलोपनं, लोपः, समुच्छेदः, उद्गहनं, उन्मूलनं, क्षेप्यं.—(Murder) घातः-तनं, मारणं, बधः, निहन्तनं, मारायणं.—(Of the world) प्रलयः, कल्याणः, मिहान्तकः, संवर्तः, क्षयः.

DESTRUCTIVE, *a.* नाशी-शिनी-शि (न) or प्रणाशी, विनाशकः -का-कं, क्षयकरः -री-रं, शानी-तिनी-ति (न) or विधातो, धातुकः -का-कं, प्रध्वंसी-सिनी-सि (न) or परिध्वंसी, जनकरः -री-रं, मदनः -नी-नं, प्रमापी-पिषी-पि (न), आत्ययिकः -को-कं, निधनकारी-रिणी-रि(न), नाशयः-श्या-शयं, प्राणहरः -रा-रं, अपकारकः -का-कं, पासनः -ना-नं, अभिमर्शनः -ना-नं, क्रूरः -रा-रं, अपहः -हा-हं or हः हा हं or प्रः प्रा प्रं in comp.

DESTRUCTIVELY, *adv.* सनाशं, विनाशेन, विनाशकप्रकारेण, आत्ययिकं.

DESTRUCTIVENESS, *s.* नाशकत्वं, नाशित्वं, धातुकत्वं, अपकारकता.

DESUETUDE, *s.* विरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः, निवर्त्तनं, विच्छेदः.

DESULTORY, *a.* चञ्चलः -ला-लं, अस्थिरः -रा-रं, लोलः -ला-लं, तरलः

ला-लं, चपलः -ला-लं, सक्रमकः -का-कं, अधीरः -रा-रं, उच्चुल्लः -ला-लं.

To DETACH, *v. a.* (Separate) भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेत्तुं), विभिद्, विभुन् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनन्ति-छेत्तुं), अवच्छिद्, विच्छिप् in caus. (-अपयति-यितुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), पृषच्छ्.-(Send out a party from the main army) सन्नेत्यन-ध्यात् कतिपयसैन्यान् उमरकरणाय प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).

DETACHED, *p. p.* विपुक्तः -क्ता-कं, विप्रपुक्तः -क्ता-कं, विनियुक्तः -क्ता-कं, भिन्नः -न्ना-न्नं, विभिन्नः -न्ना-न्नं, प्रभिन्नः -न्ना-न्नं, विच्छिन्नः -न्ना-न्नं, अवच्छिन्नः -न्ना-न्नं, विच्छिन्नः -न्ना-न्नं, असंलग्नः -ग्न-ग्नं, असंसक्तः -क्ता-कं, असक्तः -क्ता-कं, व्यासक्तः -क्ता-कं, गतसङ्गः -ङ्गा-ङ्गं, निर्गुक्तकः -का-कं.

DETACHMENT, *s.* (Act of detaching) विपोगः, विप्रयोगः, विभेदः, विरेः, त्रचदः, विक्षेपः, व्यासङ्गः, सनभिप्यङ्गः.-(Body of troops sent out for petty warfare) उमरकरणाय प्रस्थापितः सैन्यगुल्लः, सैन्यदलः.

DETAIL, *s.* विवरणं, विस्तारः, विस्तरः, वाग्विस्तारः, उपवर्णः -शैर्नं, वृत्तान्तविवरणं, सवैवृत्तान्तव्याख्या; 'in detail' विस्तरेण, विस्तराशः, सुविस्तरः, उपवर्णेन, विवर्णनाशः.

To DETAIL, *v. a.* सुविस्तरेण कृप् (c. 10. कचयति-यितुं) or आख्या (c. 2. -कथते-तुं), सवैवृत्तान्तं विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं) or व्याख्या; उपवर्णे (c. 10. -वर्णयति-यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ.

DETAILED, *v. p.* and *a.* उपवर्णितः -ता-तं, सविस्तरः -रा-रं, विस्तीर्णः -शी-शं.

To DETAIN, *v. a.* (Keep what belongs to another) परदृष्ट्यं धृ (c. 1. धरति-धर्तुं or caus. धारयति-यितुं) or सन्धृ or परिधुन् (c. 7. -धुन्ते-धोक्तुं).-(Keep back, withhold) निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), निरुद् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), विधृ in caus., उपसंद् (c. 1. -हरति-हर्तुं) पद् -(Restrain from departure) धृ, निरुद् (c. 7. -रुहन्ति-रौतुं) अवग्रह्.-(Hold in confinement) कारायं निरुद् or आसिष् (c. 1. -सेधति-सेधुं) or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

DETAINED, *p. p.* धृतः -तो-तं, निरुद्धः -द्धा-द्धं, निवारितः -ता-तं.

DETAINER, *s.* धारकः, धर्मा *m.* (कृ), परिभोक्ता *m.* (कृ), निरोधकः.

To DETECT, *v. a.* ज्ञा (c. 9. जानाति-ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, अभिज्ञा, निरुद् (c. 10. -रूपयति-यितुं), निर्णी (c. 1. -णयति-णेतुं), उपलब्ध् (c. 1. -लभते-लभ्तुं), अवगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अभिगम, अभ्यागम, धृ (c. 1. धरति-धर्तुं), ज्ञासद् (c. 10. -सादयति-यितुं), प्रोत्सद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं) व्यञ्ज in caus. (-अञ्जयति-यितुं), व्यक्तीकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं).

DETECTED, *p. p.* ज्ञतः -ता-तं, विज्ञातः -ता-तं, अभिज्ञातः -ता-तं, अवगतः -ता-तं, निरूपितः -ता-तं, पृष्टः -ता-तं, निर्णीतः -ता-तं, व्यञ्जितः -ता-तं, व्यक्तीकृतः -ता-तं; 'in a crime' दृष्टदोषः -वा-वं.

DETECTION, *s.* ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, निरूपणं, निर्णयः, धरणं, अवगमः.

अनुसन्धानं, व्यक्तीकरणं, विवृतिः *f.*

DETENTION, *s.* धरणं, धारणं, सन्धारणं, नियमः, निवारणं, संहरणं, संरोधः, समुक्तिः *f.*, समोद्यः.-(Confinement) रोधः, निरोधः-धनं, आनेधः, स्थानासंघः, सम्प्रतिरोधकः.-(Forcible detention of a debtor) घलाकारः.

To DETER, *v. a.* भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं) or निवृत् in caus., or विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति-यितुं), विभी in caus. (-भाययति-यितुं), अवभत्से in caus. (-भत्सेयति-ते-यितुं).

To DETERGE, *v. a.* मलम् अपमृन् (c. 1. -मार्जति, c. 2. -मार्ष्टि-धुं), परिमृन्, परिष्कृ.

DETERGENT, *a.* परिमार्जकः -का-कं, परिमार्हणः -हणः-हण, शोधकः -का-कं.

To DETERIORATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते). ह्रस्व (c. 1. ह्रसते-सिद्धं) दृप् (c. 4. दृष्यति, दोष्टुं), भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), विकृताभू, अन्य-धाभू, विकलीभू.

To DETERIORATE, *v. a.* दुष् in caus. (दृषयति-यितुं), किकलीकृ, विकृ, अपकृप् (c. 1. -कर्षति-कृष्टुं), ह्रस्व in caus. (ह्रासयति-यितुं).

DETERIORATED, *p. p.* क्षीणः -शा-शं, परिभष्टः -ष्टा-ष्टं, विकलः -ला-लं.

DETERIORATION, *s.* (Growing worse) विकारः, विकृतिः *f.*, ह्रासः, अपचयः, क्षयः, क्षीणता, भ्रष्टता, दुष्टता, अपभोगतिः *f.*, अन्यथाभावः.-(Making worse) अपकर्षः-प्रेणं, विकलीकरणं.

DETERMENT, *s.* निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्यापातः, विप्रः.

DETERMINABLE, *a.* निर्णयः -या-यं, विवेचनीयः -या-यं, निर्धारणीयः -या-यं, निर्धार्यः -र्या-र्यं, अवधारणीयः -या-यं, अवधार्यः -र्या-र्यं.

DETERMINE, *a.* (Settled, definite) निश्चितः -ता-तं, निर्णीतः -ता-तं.

नियतः -ता-तं, निर्धारितः -ता-तं, सिद्धः -द्धा-द्धं, निवद्धः -द्धा-द्धं, निर्दिष्टः -ष्टा-ष्टं, व्यवस्थापितः -ता-तं, व्यवस्थितः -ता-तं -(Decisive) निश्चायकः -का-कं, निर्णायकः -का-कं.-(Resolved) व्यवसितः -ता-तं, कृतनिश्चयः -या-यं.

DETERMINATELY, *adv.* निश्चितं, सनिश्चयं, सनिर्णयं, निर्णयपूर्वकं, सन्त्यपूर्वकं.

DETERMINATION, *s.* निश्चयः, निर्णयः, सकल्पः, व्यवसायः, कल्पः, सम्प्रधारणा, निर्धारणं, अवधारणं, सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, व्यवस्थितिः *f.*, विचारः, विवेचना; 'firm determination' दृढनिश्चयः.-(Persevering direction to an end) अभिनिवेशः, निर्वन्धः, अध्यवसायः.

DETERMINATIVE, *a.* निश्चायकः -का-कं, निर्णायकः -का-कं, निर्धारकः -का-कं.

To DETERMINE, *v. a.* (Fix, settle) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं).

अवध्या, व्यवस्था; सिध् in caus. (साधयति-यितुं), स्थिरकृ, सिद्धीकृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).-(Decide) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेत्तुं), निर्णी (c. 1. -णयति-णेतुं), विचर् in caus. (-चारयति-यितुं).-(Resolve) व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातुं), अध्यवसो, सकृप्, मनो

निविश in caus. (-वेशयति-यितुं).-(Ascertain) निरूप in caus. (-रूपयति-यितुं), अवधृ in caus. (-धारयति-यितुं), सम्प्रध, निध्.

(Define) निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-दिष्टुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं).

-(Confine) परिमा (c. 2. -मार्ति-तुं).-(Direct, influence the choice) उद्दिश; प्रेर in caus. (-रूपयति-यितुं), प्रयुन् in caus.

(-योजयति-यितुं), प्रोत्सह in caus. (-साहयति-यितुं).

To DETERMINE, *v. n.* (Come to a decision) निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, सङ्कल्पं कृ.-(End, come to a conclusion) निष् in pass. (निश्चयते or c. 4. सिध्यति), सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), अवसो (c. 4. स्याति-सातुं), व्यवसो; 'I am determined to do that' तत् कर्तुं व्यवसितोऽस्मि.

DETERMINED, *p. p.* निश्चितः -ता-तं, निर्णीतः -ता-तं, कृतनिश्चयः -या-यं.

अवसितः-ता-तं, सिद्धः-डा-डं, अवस्थितः-ता-तं, निर्धारितः-ता-तं, अवधारितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, प्रयतितः-ता-तं, निर्दिष्टः-डा-डं, विचारितः-ता-तं, सङ्कल्पितः-ता-तं.—(Resolute) साङ्कल्पिकः-की-कं, अवसायी-यिनी-यि (न्), सुस्थिरः-रा-रं, स्थिरमतिः-ति-ति, अनि-निष्ठः-डा-डं; 'determined to sacrifice life,' प्राणांस् त्यक्तुं सुनिश्चितः or अवसितः.

DETERMINEDLY, *adv.* सुस्थिरं, स्थिरचेतसा, सुनिश्चितं, बुद्धिपूर्वकं, बुद्ध्या.

DETERMINER, *s.* नियंता *m.* (न्), निश्चयकारी *m.* (न्), सङ्कल्पकृत्.

DETERSIVE, *a.* अपमार्जनकः-का-कं, शोधकः-का-कं, परिष्कारकः-का-कं.

TO DETEST, *v. a.* द्विष् (c. 2. द्वेषि-हुं), प्रद्विष्, विद्विष्, गद्दे (c. 1. गद्देते-हिंते), दुह् (c. 4. दुहति, द्रोहि-हुं, द्रोघुं), अभिदुह्, बाष् in des. (बीभस्त-ति-ति), घृण् (c. 1. घृणते-णि-ति).

DETESTABLE, *a.* द्वेष्यः-या-यं, द्वेषणीयः-या-यं, गद्देणीयः-या-यं, गद्दे-की-कं, गद्देतः-ता-तं, घृणाहेः-हा-हं, अखिगतः-ता-तं.

DETESTABLY, *adv.* गद्देणीयं, गद्देतं, द्वेषणीयं, विद्विहं, घृणाहं.

DETESTATION, *s.* द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, गद्दे-हेयं, बीभस्तः, घृणा.

DETESTATION, *p. p.* द्विष्टः-डा-डं, विद्विष्टः-डा-डं, गद्देतः-ता-तं, घृणितः-ता-तं, क्यातगद्देयः-हा-यं, अवगीतः-हा-यं.

DETESTER, *s.* द्वेषी *m.* (न्), विद्वेषी *m.*, विद्विष्टा *m.* (ङ्), गद्देकारी *m.* (न्).

TO DETHRONE, *v. a.* राज्यात् or सिंहासनात् पत् in caus. (पातयति-यितुं) or च्यु in caus. (आवयति-यितुं) or भंश in caus. (भंशयति-यितुं) or उत्पद् in caus. (-पाटयति-यितुं).

DETHRONED, *p. p.* राज्यभ्रष्टः-डा-डं, भ्रष्टराज्यः-ज्या-ज्यं, राज्यात्मभंशितः-ता-तं, राज्यप्रच्युतः-ता-तं, सिंहासनात्यातितः-ता-तं, राज्यादुत्पाटितः-ता-तं.

DETHRONEMENT, *s.* राज्यभंशः, राज्यात्मभंशनं, राज्यात्यातनं, राज्यादुत्पाटनं.

TO DETONATE, *v. n.* स्तन् (c. 1. स्तनति-नि-ति), स्फूर्जे (c. 1. स्फूर्जेति-जि-ति), वीरूणशब्दं कृ

DETONATION, *s.* स्तनितं, स्तननं, स्फूर्जनं, विस्फूर्जितं, वीरूणशब्दः, आस्फोटनशब्दः.

TO DETORT, *v. a.* विकृ, साचीकृ, वक्रकीकृ, विरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं).

TO DETRACT, *v. a.* (Take away from) अपकृष् (c. 1. -कषेति-कृ-हुं),

अपकृष्, अपहृ (c. 1. -हरति-हृ-हुं), अपनी (c. 1. -नयति-ने-हुं).—(Diminish, lessen the value) अत्यीकृ, न्यूनीकृ, कन (nom. कनयति-यितुं), लघ (nom. लंघयति-यितुं), लघूकृ, ह्स् in caus. (ह्रासयति-यितुं).—(Disparage, calumniate) असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), अभ्यसूय, अपवद् (c. 1. -वदति-दि-ति), परिवद्; निन्द (c. 1. निन्दति-दि-ति), अवधिष् (c. 6. -धिषति-धे-हुं), आधिष्.

DETRACTION, *s.* (Taking away, diminishing) अपकर्षः-वैयं, अपनयनं, अपहरणं, अत्यीकरणं, न्यूनीकरणं, लघूकरणं, ह्रासः.—(Disparagement, calumny) असूया-यनं, अभ्यसूया, असूयुः *m.*, अपवादः, परिवादः, गणापवादः, गुणनिन्दा, गुणघातः, परगुणमलसदः, परदोषवादः, परदोषाभिधानं, दोषाविष्करणं, पिशुनवाक्यं, वैशुन्यं, कोलीनं, विगानं, आक्षेपः, कलङ्कः, बागदोषः.

DETRACTOR, *s.* असूयकः, अभ्यसूयकः, अपवादी *m.* (न्), गुणापवादकः, परिवादी *m.* (न्), गुणघाती *m.* (न्), परगुणासहनः, निन्दकः, आक्षेपकः, सूचकः, सलः.

DETRACTORY, DETRACTIVE, *a.* असूयकः-का-कं, अभ्यसूयकः-का-कं, असूचकः-का-कं, अपवादकः-का-कं, गुणघाती-तिनी-ति (न्), परिवादी-दिनी-दि (न्), लापवादी-रिणी-रि (न्), पिशुनः-ना-नं, कलङ्ककर-री-रं, अकीर्णकर-री-रं.

DETRACTRESS, *s.* अपवादिनी, परिवादिनी, अभ्यसूयिका, निन्दाकारिणी.

DETRIMENT, *s.* क्षतिः *f.*, अपायः, हानिः *f.*, अपकारः, अपचयः, हिंसा, द्रोहः, अनिष्टं, नाशः, विनाशः, विरोधः, क्षतं, अपकृतं, अपचिन्तितः *f.*, अपहारः, क्षयः, उपक्षयः, दोषः, बाधः, भंशः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः.

DETRIMENTAL, *a.* अपकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (न्), बाधकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, हिंस-डा-डं, हिंसकः-का-कं, विरोधी-धिनी-धि (न्), क्षतिकारकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (न्).

TO DETRUDE, *v. a.* निपत् in caus. (-पातयति-यितुं), अधःपत् in caus. or अधोःधः पत्, अधःधिष् (c. 6. -धिषति-धे-हुं), अधःकृ, प्रभंश in caus. (-भंशयति-यितुं).

TO DETRUNCATE, *v. a.* अवधिद् (c. 7. -धिनति-धे-हुं), अवकृन् (c. 6. -कृमति-कर्मि-हुं).

DETRUNCATION, *s.* छेदः, कर्तनं, अवच्छेदः, अवकर्तनं, लोपः-पनं.

DETRUSION, *s.* निपातनं, अधःपातनं, अधोःधःपातनं, अधःक्षेपणं.

DEUCE, *s.* (Two) द्विः, द्वयं, द्विकं.—(Devil) पिशाचः, वेतालः, भूतः.

DEUTERONOMY, *s.* ईश्वरीयव्यवस्थाया द्वितीयविवरणं, मूसालिखितं पञ्चमपुस्तकं.

TO DEVASTATE, *v. a.* उपपीड (c. 10. -पीडयति-यितुं); बाष् (c. 1. बाधते-धि-हुं), प्रबाष्, परिबाष्; उपदु (c. 1. -दुवति-द्रो-हुं), अभिमृद् (c. 1. -मर्देति-दि-हुं), अवमृद्, उपमृ (c. 1. -प्रवते-प्रो-हुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्देह्.

DEVASTATED, *p. p.* पीडितः-ता-तं, विमृतः-ता-तं, उपदूतः-ता-तं.

DEVASTATION, *s.* विप्रवः, उपप्रवः, उपपीडनं, पीडनं, उपदूषः, अवमर्दः, बाधा, प्रबाधा, उच्छेदः, विनाशः, अभिसम्प्रातः.

TO DEVELOP, *v. a.* विवृ (c. 5. -वृणोति-गुते-वरितुं-रो-हुं), अपावृ; प्रकाश in caus. (-काशयति-यितुं), विकाश, प्रकटीकृ, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), विसृ in caus. (-सारयति-यितुं), प्रमृ in caus. (-सारयति-यितुं), विप्रष् in caus. (-प्रथयति-यितुं), व्याकृ.

DEVELOPED, *p. p.* विवृतः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं.

DEVELOPMENT, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, विकाशनं, प्रकाशनं, प्रसारणं, उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, विवृतिः *f.*, विस्तारणं, प्रकटीकरणं, व्याकरणं.

DEVERGENCE, *s.* अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, व्युतिः *f.*, भंशः, उत्क्रमः, वक्रता.

TO DEVIATE, *v. n.* भंश (c. 4. भंशयति, भंशितुं), विभंश, व्यु (c. 1. व्यवते, व्यो-हुं), विच्यु, विचल (c. 1. -चलति-लि-हुं), उत्क्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्युक्रम, भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), व्यभिचर् (c. 1. -चरति-रितुं) all with abl. c., त्वन् (c. 1. त्वनति, त्वन्) with acc. c.

DEVIATED, *p. p.* भ्रष्टः-डा-डं, व्युतः-ता-तं, विचलितः-ता-तं.

DEVIATION, *s.* भंशः, व्युतिः *f.*, विचलनं, उत्क्रमः, व्यभिचारः, भ्रान्तिः *f.*, भ्रमः, भ्रष्टः, विक्रिया, त्वागः.—(From the right way) सत्यभंशः, सत्यपत्तागः, उत्पथगमनं, विनागमनं, कुपथगमनं, यथोचितार्थः.

DEVICE, *s.* (Contrivance) उपायः, व्यपदेशः, व्यपदेशः, व्यवसायः, प्रयोगः, कृतप्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, कल्पना, चेष्टा, साधनं, प्रोत्सादनं, मन्त्रणा, सलं, माया, विधः; 'a good device,' सुयुक्तिः *f.*—(Project) अभिप्रायः, आशयः, चिन्ता.—(Emblem) चिह्नं, सङ्कः, कुलीनपदचिह्नं.

DEVIL, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, अपदेवता. See DEMON. The translators of the Bible have coined the word डैतान् from the Arabic.

DEVILISH, *a.* वैशाचः-ची-चं-चिकः-की-कं, भीतः-तो-तं-तिकः-की-कं.

DEVILISHLY, *adv.* पिशाचवत्, वेतालवत्.—(Greatly) अत्यर्थं, भृशं.

DEVIOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं, अनयीदः-दा-दं, उत्क्रान्तनयीदः-दा-दं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्), अनाचारी-रिणी-रि (न्), भनी-मिणी-नि (न्).

To DEVISE, *v. a.* प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त, मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिचिन्त, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, षट् (c. 1. षटते -टिङ्), मन् (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Grant by will) दानपत्रेण स्वरिक्यं दायदादिभ्यः प्रदा (c. 1. -यच्छति -दातुं) or सम् in caus. (-चरयति -यितुं).

To DEVISE, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ. उपायचिन्तां कृ. व्यपदेशं कृ.

DEVISE, *s.* (Bequeathing by will) दानपत्रेण दायदादिभ्यो रिक्थप्रदानं.

DEvised, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं; 'well-devised,' सुचरितः -ता -तं.

DEVISEE, *s.* धनहारी *m.* (नं), धनाधिकारी *m.* (नं), अधिकारी, दानपार्थ.

DEVISER, *s.* (Contriver) उपायचिन्तकः, उपायज्ञः, उपेता *m.* (नं), उपायी *m.* (नं), प्रयोजकः, परिकल्पकः, व्यवसायी *m.* (नं).

DEVISOR, *s.* दानपत्रेण रिक्थप्रदाता *m.* (नं), सम्प्रदाता *m.*

DEVOID, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं.—(Free from) होनः -ना -नं, विहीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, शून्यः -न्या -न्यं, वञ्चितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, उन्मिक्तः -ता -तं, वीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, or by निर्, वि and अ prefixed; as, 'devoid of fruit,' फलहीनः -ना -नं, फलरहितः -ता -तं, फलशून्यः -न्या -न्यं, वीतफलः -ला -लं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अफलः -ला -लं.

DEVOIR, *s.* सत्कारः, सत्कृतं, सत्कृतिः *f.*, आदरकर्म *n.* (नं), समादरः, सम्मानं, पूजा, अर्चनं -ना, स्वकर्मण्यं, कर्मण्याता, व्रतं.

To DEVOLVE, *v. a.* (Roll down) प्रवह् in caus. (-चाहयति -यितुं), प्रमु in caus. (-सारयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), अनुवृत्, प्रपत् in caus. (-पातयति -यितुं).—(Deliver over) न्यम् (c. 4. -चयति -चयितुं), सख्यस्, उपन्यस्, च in caus. (-चरयति -यितुं), सम्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं), निधिप् (c. 6. -धियति -धेयुं), आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), संक्रम् in caus. (-क्रामयति -यितुं).

To DEVOLVE, *v. n.* (Fall into new hands, be delivered over) अगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), चाया (c. 2. -याति -तुं), संक्रम् (c. 1. -क्रमते -मिन्तुं), न्यम् in pass. (-चयते), सख्यस् in pass., सम् in caus. pass. (-चर्यते), न्यस्तः -स्ता -स्तं भू.—(Roll down, fall down) अथो वृत् (c. 1. वर्त्तते -मिन्तुं), अथो यत्, प्रपत् (c. 1. -पतति -तिन्तुं).

DEVOLUTION, *s.* अर्चःपतनं, प्रवर्त्तनं, न्यसनं, सख्यसनं, आरोपणं.

To DEVOTE, *v. a.* (Appropriate to any use, dedicate, consecrate) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), प्रयुज्, सम् in caus. (-चरयति -यितुं), निविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), उत्पृज् (c. 6. -वृजति -वृत्तुं), प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं), उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं), सङ्कल्पं कृत्वा दा or सम्, विद् (c. 1. -तरति -रितुं, -रीतुं).—(Addict one's self to any thing) आसङ्ग in pass. (-सङ्गते or -सङ्गते -सङ्कु) with loc., भक् (c. 1. भजति -ते, भङ्कुं), आसेच् (c. 1. -सेवते -यितुं), मनो निविज् in caus. (-वेशयति -यितुं), अनुवृज् in pass. (-रज्यते), स्नायत् (c. 1. -यतते -तिन्तुं), आसक्तः -क्ता -क्तं भू; 'he is devoted to his wife,' भाव्यायान् अनुवृज्यते.—(Doom to destruction) मर्त्तं गम्या इति शर्म कृ.

DEVOTED, *p. p.* भक्तः -क्ता -क्तं, आसक्तः -क्ता -क्तं, प्रसक्तः -क्ता -क्तं, व्यासक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं, आरुढः -डा -ढं, आस्थितः -ता -तं, स्नायतः -ज्ञा -ज्ञं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, भक्तियुक्तः -क्तः -क्तं, सत्किमान् -मती -मत् (तः); 'devoted to one's master,' प्रभुभक्त; 'to Krishna,' कृष्णार्पितः or कृष्णार्पितः; 'a devoted wife,' पतिव्रता, एकापत्नी, पतिसेविनी; 'a devoted husband,'

पत्नीसेवी *m.* (नं), भाव्यानुकूलः; 'a devoted friend,' स्थितमेता *m.* (नं).
DEVOTEDNESS, *s.* (Dedication, consecration) समर्पणं, उत्सर्गः, निवेदनं, विनियोगः, सङ्कल्पकरणं, प्रतिष्ठा, वितरणं.—(Addiction) भक्तिः *f.*, आसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, उपसेवनं, निवेशः, अभिनिवेशः, निविष्टता,

DEVOTEE, *s.* योगी *m.* (नं), सत्प्राप्ती *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), तापसः -यती *m.* (नं), महाव्रती *m.* (नं), वैखानसः, मुनिः *m.*, निर्धन्यः -न्यकः, धर्मेनिबन्धी *m.* (नं), धर्मेनिरतः, धर्मेनिविष्टः.

DEVOTION, *s.* (Devoted attachment) भक्तिः *f.*, भक्त्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, रक्तिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, योगः, सेवा, उपासना, उपसेवनं.—(Piety) ईश्वरभक्तिः *f.*, भजनशीलता, धर्मेत्वं, ईश्वरसेवा, उत्सर्गः.—(Act of worship) नियमः, धर्मक्रिया, धर्मेक्यं, तपः *n.* (नं); 'to perform austere devotion,' तपस् (nom. तपस्यति) or तपस् तप् in pass. (तप्यते); 'self-devotion,' आत्मपरिष्ठागः; 'devotion to a husband,' पतिसेवा, पतिव्रतं.

DEVOTIONAL, *a.* (Relating to religion) धर्मेविषयकः -का -कं, ईश्वरपूजाविषयः -या -यं, तपोमयः -यी -यं.—(Religious) धर्मेपरः -रा -रं, ईश्वरभावनः -ना -नं, भजनशीलः -ला -लं, औपासनः -नी -नं, नियमनिष्ठः -ज्ञा -ज्ञं.

To DEVOUR, *v. a.* यस् (c. 1. यसते -सितुं), उपयस्, भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), सभक्ष्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), संखाद्, समद् (c. 2. -अक्षि -न्तुं), समश् (c. 9. -अक्षति -अक्षितुं), पर्येश्, जक्ष् (c. 2. जक्षति -तुं), यस् (c. 1. पसति, पस्तुं).—(Swallow up) गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं), निगृ, सङ्गृ, यस्.—(Consume) उपयुज् (c. 7. -युक्ते -योक्तुं), नश् in caus. (नाशयति -यितुं).

DEVoured, *p. p.* यस्तः -स्ता -स्तं, जग्धः -ग्धा -ग्यं, भक्षितः -ता -तं, खादितः -ता -तं.

DEVOURER, *s.* भक्षकः, खादकः, भक्षयिता *m.* (नं), यसनकारः, यसिष्णुः *m.*

DEVOUT, *a.* भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (तं), भजनशीलः -ला -लं, धर्मे -मिष्णो -मिष्णि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्मिष्ठः -ज्ञा -ज्ञं, धर्मात्मा -त्मा -त्मा (नं) or पुण्यात्मा or प्रयत्नात्मा, पूजकः -का -कं, व्रती -तिनी -ति (नं) or महाव्रती, ईश्वरभावनः -ना -नं, आर्षः -र्षी -र्षं, पुण्यशीलः -ला -लं, तपस्वी -सिनो -सि (नं), ईश्वरनिष्ठः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञानितः -ता -तं, परमेश्वरे सदाभक्तिः -क्तिः -क्ति.

DEVOUTLY, *adv.* ईश्वरभक्तिपूर्व, ईश्वरभक्त्यात्, अज्ञापूर्व.

DEVOUTNESS, *s.* ईश्वरभक्त्यं, ईश्वरनिष्ठ्यं, नियमनिष्ठता, अज्ञावत्वं.

DEW, *s.* नीहारः, तुषारः, शिशिरः, प्रालेयं, अवश्यायः, रजननीलं, रात्रिजलं, निशाजलं, सजलं, सवारि *n.*, अवश्यायजलं, अवश्यायसलिलं, निशापुष्पं, सवाप्यः, हिमः -नं, द्रव.

To DEW, *v. a.* नीहारेण or शिशिरेण झिद् in caus. (झिदयति -यितुं) or सिच (c. 6. सिचति, सेक्) or प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति -यितुं) or आक्षोक्.

DEW-BISPRENT, *a.* शिशिराकाः -क्ता -क्तं, नीहारोक्षितः -ता -तं, तुषारक्षितः -ज्ञा -ज्ञं, अवश्यायावसिक्तः -क्ता -क्तं.

DEW-DROP, *s.* तुषारकणः, नीहारविन्दुः *m.*, शिशिरविन्दुः, अवश्यायविन्दुः, हिमकणः, तुषारशीकरः.

DEW-LAP, *s.* गलकण्डलः, कण्डलः, साक्षा, वृषगलस्य लोलितनासं.

DEWY, *a.* तुषारमयः -यी -यं, नीहारसिक्तः -क्ता -क्तं, शिशिरः -रा -रं

DEXTERITY, *s.* दक्षता, दाक्ष्यं, हस्तकौशल्यं, करदक्षता, हस्तलाप्यं, हस्तपादादिदक्षिप्रता, चातुर्यं, नेपुण्यं, युक्तिः *f.*, सुप्रयोगः -गता, यदुता, सव्यगता.

DEXTEROUS, *a.* दक्षः -क्षा -क्षं, करदक्षः -क्षा -क्षं, लघुहस्तः -स्ता -स्तं, कृतहस्तः -स्ता -स्तं, चतुरः -रा -रं, निपुणः -क्षा -क्षं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, युक्तिमान् -मती -मत् (तं), सुप्रयोगवान् -वती -वत् (तं), वेशलः -ला -लं

पदुः-दुः-दुः, सृत्वानः-ना-नं, उष्णः-क्षा-णं.

DENTEROUSLY, *adv.* सदाहस्यं, सलपयं, युक्ता, सचातुर्यं, सपाठयं.

DENTRAL, *a.* दक्षिणः-गा-यं, दक्षिणः-खी-यं, अपमयः-या-यं, वामतरः-रा-रं, अश्वामः-मा-मं, दक्षिणस्थः-स्या-स्यं, दक्षिणपाद्यस्थः-स्या-स्यं.

DHANWANTARI, *s.* (The physician of the gods) धन्वन्तरिः *m.*, काशिराजः.

DIABETES, *s.* बहुमूत्रमेहः, बहुमूत्ररोगः, इक्षुमेहः, प्रमेहः.

DIABOLIC, DIABOLICAL, *a.* पेशावः-ची-चं-चिकः-की-कं, भीतिकः-की-कं, पिशाचोपमः-मा-मं, वेतालिकः-की-कं, दारुणः-गा-यं.

DIABOLICALLY, *adv.* पिशाचवत्, भूतवत्, वेतालवत्, दारुणं.

DIACOUTICS, *s.* श्रवणविद्या, श्रुत्यनियोगविद्या, ध्वनिविद्या.

DIADREM, *s.* किरौटः, मुकुटं, मौलिः *m.*-लौ. वेहनं, शिरोवेहनं, अघटनः.

तिरौटः, बन्धुरं, चूडा, मस्तकाभरणं.

DIADREMED, *a.* किरौटी-टिनी-टि (न), किरौटपारी-रिणी-रि (न).

DIERESIS, *s.* स्वरविच्छेदः, पदविभेदः, अक्षरविच्छेदः, असन्धिः, यथा तितउ शब्दे.

DIAGNOSTIC, *s.* रोगलक्षणं, रोगचिह्नं, विमर्शिका, प्रज्ञानं, उपसर्गः.

DIAGONAL, *a.* एककोणाद् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कितः-ता-तं, कोणाकोणि लिखितः-ता-तं.

DIAGONAL, *s.* कर्णः, श्रुतिः *f.*, श्रवणः, एककोणाद् अन्यकोणपर्यन्तम् अङ्कित्वा रेखा, कोणाकोणि लिखिता रेखा यथा चतुरस्रं द्विसमीकृतं.

DIAGONALLY, *adv.* कोणाकोणि, आरात्रि, असासि.

DIAGRAM, *s.* मण्डलकं, चक्रे, कूर्मचक्रे, क्षेत्रं, सङ्कः, चित्रं.

DIAL, DIAL-PLATE, *s.* भुजबेदखण्डपरिमाणकं मण्डलं, सङ्कचिह्निता पटो यथा मयूखद्वारेण कालः सूच्यते, इन्द्रः, यामयोपा; 'pin of a dial,' मयूखः, कालः; 'sun-dial,' सूर्यपटो, प्रतोदः.

DIALICE, *s.* (Subdivision of a language) विभिन्नभाषा, देशभाषा. (Language, speech) भाषा, भाषितं-पणं, वचनं, वाक्यं, वाक्य *f.* (च), उक्तिः *f.*; 'foreign dialect,' श्लेष्मभाषा.

DIALECTIC, *s.* (Logic) तर्कः, तर्कविद्या, व्यायः, आन्वीक्षिकी, अनुमानोक्तिः *f.*

DIALECTICAL, *a.* तार्किकः-की-कं, व्यायी-यिनी-यि (न), प्रोहः-हा-हं.

DIALECTICALLY, *adv.* व्यायतम्, तर्कविद्यानुसारेण, तर्कशास्त्रवत्.

DIALECTICIAN, *s.* तर्की *m.* (न), व्यायविद्, नैयायिकः, शास्त्रपादः, सांवादिकः.

DIALING, *s.* (Science of shadow) छायाविद्या.—(Dial making) पटोनिर्माणं, पृष्ठोक्तमण्डलनिर्माणशिल्पं.

DIALOGIST, *s.* कथोपकथकः, सांवादिकः, सम्भाषकः, उत्तरप्रत्युत्तरकृत्, प्रश्नोत्तरक्रमेण कथोपकथनरचकः.

DIALOGUE, *s.* कथोपकथनं, संलापः, सम्भाषा-पणं, संवादः, द्वयोः संवादः, सङ्कथा, सम्प्रवदनं, उत्तरप्रत्युत्तरं, प्रश्नोत्तरं, उक्तिप्रत्युक्तिः *f.*, परस्परालापः, वीथ्यङ्गः.

To DIALOGUE, *v. n.* सम्भाष (c. 1. भाषते-यितुं), संवाद (c. 1. वदति-दितुं), संलप (c. 1. लपति-यितुं), संवच (c. 2. वक्ति-क्ते), कथोपकथनं कृ.

DIAMETER, *s.* (Of a circle) व्यासं, विष्कम्भः, विलारः, विलुतिः *f.*

DIAMETRICAL, DIAMETRICAL, *a.* व्यासक्रमेण विपरीतगतः-ता-तं, अभिमुखगतः-ता-तं.

DIAMETRICALLY, *adv.* व्यासक्रमेण विपरीतं, अभिमुखं, प्रतिकूलं, मुखामुख.

DIAMOND, *s.* हीरं-रकः, यजः-जं, वराकरं, अचिकं, अशिरं, दधीअस्थि *n.*, दुदाङ्गं, लोहजित्, सूयोमुखं, रत्नमुख्यं, भागवप्रियः; 'diamond-mine,' वज्राकरः.

DIAMOND-CUTTER, *s.* हीरकारः, हीरकविद्, हीरमानिकः, हीरपरिष्कारकः.

DIAPASON, *s.* स्वराहकं, अहस्वराः *m. pl.*, स्वरागमः, विरिभाहकं.

DIAPER, *s.* पुष्पादिमस्कारालङ्कनः, क्षौमपटः, चिचपटः, वरकं.

To DIAPER, *v. a.* क्षौमपटं पुष्पादिमस्कारेण अलङ्कृ, चिच (c. 10. चिचयति-यितुं). DIAPHANEITY, *s.* स्वच्छता, अच्छता, प्रसन्नता, प्रसन्नः *f.*, वैशर्द्यं.

DIAPHANIC, DIAPHANOUS, *a.* स्वच्छः-च्छा-च्छं, अच्छः-च्छा-च्छं, प्रसन्नः-त्रा-त्रं, विशदः-दा-दं, विमलः-ला-लं, विशुद्धः-डा-डं, स्पष्टिकप्रभः-भा-भं.

DIAPHORETIC, *a.* खेदकरः-री-रं, खेदनः-ना-नं, खेदजनकः-का-कं.

धर्मीत्यादकः-का-कं, प्रखेदितवान्-वती-वत् (तृ); 'a diaphoretic,' खेदनं.

DIAPHRAGM, *s.* शरीरस्य मध्यदेशः, उदरवक्त्रस्थलमध्ये शरीरभागः.

DIARRHOEA, *s.* अतिसारः, मारणः, प्रवाहिका, ग्रहणीरूक *f.* (न), ग्रहणी, विरेकः, प्रस्कन्दनं-न्दिका, यसनः.

DIARRHOETIC, *a.* रेचकः-को-कं, सारकः-का-कं, अधोभागहरः-रा-रं.

DIARY, *s.* साहिक्यवहारपुस्तकं, दैनिकपुस्तकानुपुस्तकं, साहिक्यपरिचलितम्, पुस्तकं यस्मिन् दैनिकचरितानि समारोप्यन्ते, पदभञ्जिका, पञ्जिका.

DIASTOLE, *s.* रूपकविशेषो येन हृत्स्वरो दीर्घीक्रियते.

DIATESSERON, *s.* गान्धर्वविद्यायां स्वरचतुष्टयं.

DIBBLE, *s.* लघुसन्निधं, खुट्खारं, वीजारोपणे प्रयुक्तो तीक्ष्णयो दण्डः.

DICACITY, *s.* वाक्दृढता, अतिशयोक्तिः *f.*, जल्पः, वाचालता, अविनयः.

DICE, *s. pl.* of DIE. अक्षाः *m. pl.*, पाशकाः *m. pl.*, देवनः *m. pl.*;

'loaded dice,' कूटाक्षाः *m. pl.*; 'player with dice,' अक्षदेवी *m.* (न).

To DICE, *v. n.* अक्षैर् दिव् (c. 4. दीयति-ते, देयितुं) or प्रदिव् or प्रतिदिव् or क्रोड् (c. 1. क्रोडति-डितुं); ग्रह (c. 1. ग्रहते-हितुं), अक्षक्रोडो कृ.

DICE-BOARD, *s.* पाशकपीठः, नयपीठो, अष्टापदं, शारिफलं.

DICE-BOX, *s.* अक्षाधारः, पाशकभाण्डं, अक्षभाजनं, अक्षसम्पुटकः.

DICER, *s.* अक्षदेवी *m.* (न), अक्षघृत्तः-धूः, अक्षक्रोडकः; 'player with unfair dice,' कूटाक्षदेवी *m.* (न).

To DICHOTOMIZE, *v. a.* द्विधा कृ or छिद् (c. 7. तिनति, छेत्तुं), पृथक्.

DICKER, *s.* (Of leather) दशकर्मणि *n. pl.*, चर्मदशकं.

To DICTATE, *v. a.* आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निर्दिश, शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), बुद् in caus. (-बोदयति-यितुं), अभिबुद्, प्रेर in caus. (-ईरयति-यितुं), प्रकृप् in caus. (-कल्पयति-यितुं).

DICTATE, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, नियमः, नियोगः, शासनं, बोदनः, विधिः *m.*, विधानं, प्रेरणं, वचनं, प्रयुक्तिः *f.*

DICTATED, *p. p.* आदिष्टः-ष्टा-ष्टं, आज्ञापितः-ता-तं, बोदितः-ता-तं.

DICTATION, *s.* आदेशः, आज्ञापनं, निर्देशः, निदेशः, नियोजनं, विज्ञापनं, बोदना.

DICTATOR, *s.* आघाततः or विनिपातसमये सर्वसम्मत्या परमाधिकारयुक्तो जनः, अनन्याधीनः शासिता *m.* (तृ), परमशासिता, परमप्रभुः, एकप्रभुः, एकाधिपतिः *m.*

DICTATORIAL, *a.* आज्ञापकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, पुष्टः-ष्टा-ष्टं.

DICTATORSHIP, *s.* पृष्ठोक्तशासितुः पदं or अधिकारः, ऐक्यपदं, एकाधिपत्यं.

DICHTON, *s.* वागव्यापारः, वाक्यव्यापारः, वाणीतिः *f.*, वाक्यं, उक्तिः *f.*, वचनं, भाषा, वाणी, व्याहारः, वचः *n.* (स).

DICTIONARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, अभिधानं, शब्दग्रन्थः, शब्दजालं, निर्वचनं, निषण्डः *m.*; 'a dictionary compiler,' कौशिकः.

DICTUM, *s.* (Authoritative saying) वचनं, आदेशः, वक्तव्यं.

DIDACTIC, DIDACTICAL, *a.* उपदेशकः-का-कं, निर्देशकः-का-कं, शिक्षकः-का-कं, शिक्षाकरः-रा-रं, वैधिकः-की-कं, सोवः-ची-चं.

DIDAPPER, *s.* (A diving bird) झपः, झापी *m.* (न).

DIE, *s.* (To play with) अक्षः, पाशकः, देवनः, नयः, चिन्तुतन्त्रः, हुलुभिः *f.*-भी, जयपुत्रकः, शारिङ्गहला, अष्टाङ्गः; 'a loaded die,' कूटाक्षः.

दुरक्ष.—(Chance) दैव.—(Stamp used in coinage) मुद्रा.

To DIE, v. a. (Colour, stain). See To DYE.

To DIE, v. n. (Lose life) मृ (c. 6. चिद्यते, मर्ते), सम्मृ, मे (c. 2. -रति-
-तुं, with प्र, प्रैति), परे, जती (जयति), च्यती: जीवने or देहम् उत्सृज्
(c. 6. -मृजति-सृष्टुं), तनुं or शरीरं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or त्यम्
(c. 4. -स्यति-असितुं), प्राणत्यागं कृ, प्रमो (c. 4. -मोयते), विपद् (c. 4.
-पद्यते-पद्युं), व्यापद्; पचत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), देहाद् अपगम्,
लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), संस्था (c. 1. -तिष्ठते
-स्थातुं), प्रेतोभू.—(Perish, be lost) नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं),
प्रणश्, विनश्; प्रलो (c. 4. -लीयते-लेतुं), छि in pass. (छीयते),
प्राक्ष, संक्षि, ध्वस् (c. 1. ध्वंसते-सितुं), विध्वस्.—(Sink, faint) सद्
(c. 1. सोदति, सन्तुं), अवसद्, विपद्; द्वे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), मुष्टे
(c. 1. मृच्छति-च्छितुं).—(Wither) विश in pass. (-प्रीयते).

DIER, s. (One who colours) वस्त्ररागकृत्. See DYER.

DIET, s. (Food) अन्नं, आहारः, साधद्रव्यं, भोजनं, भक्ष्यं, भोजनं; 'change
of diet,' अन्नपरिवर्तः.—(Food regulated by the rules of
medicine) पथ्यं, पथ्यान्नं, चर्यापथ्यं.—(Assembly of princes)
राजसभा, शिष्टसभा, महलेश्वरसभा.

To DIET, v. a. (Feed by the rules of medicine) पथ्यापथ्यं निर्दिश्
(c. 6. -दिशति-देष्टुं), पथ्यान्नं or पथ्यान्नेन भुज् in caus. (भोजयति-यितुं),
पथ्यान्नं दा.—(Feed) भुज् in caus., पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं), भृ
(c. 3. चिभक्ति, भन्तुं).

To DIET, v. n. पथ्यान्नं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भुंक्तुं) or अश् (c. 9. अश्नाति, अश्नितुं).

DIET-DRINK, s. औषधीयजलं, पथ्यापानीयं, मिष्टजलं.

To DIFFER, v. n. (Be distinguished from) विशिष्य in pass. (-शियते).
भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, प्रभिद्, all with abl. c.; as,
'the son differs from the father,' पितुर् भिद्यते कुमारः.—
(Contend, be at variance) विरुष् (c. 7. -रुणञि-रोद्धुं), प्रतिक्रुष्,
प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति-यितुं).—(Dissent) विपरीतं मन् (c. 4.
मन्यते, मन्तुं), न सम्मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, विवद् (c. 1. -वदते
-दितुं), न स्वीकृ, भिन्नमतः-ता-तं भृ.

DIFFERENCE, s. (Distinction from something else) भेदः, विभेदः,
प्रभेदः, भिदा, विशेषः, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, अन्तरं-रितं, भिन्नता, विभिन्नता,
पृथक्, पार्थक्यं, अवच्छेदः, अन्यथात्वं, परत्वं, इतरत्वं.—(Contrariety)
विपरीतता, वैपरीत्यं, विरोधः, विरुद्धता, विपथ्येयः, वैलक्षण्यं, विप्रति-
पत्तिः f, द्वेषं, द्वेष्यं.—(Difference of opinion, dispute)
मतिप्रभेदः, मतिविपथ्येयः, विमतिः f, वैमत्यं, विवादः, विस्वादः, द्वेषं,
कलहः, कलिः m.—(Difference of meaning) अर्थभेदः, अर्थान्तरं.
—(Difference in quantity) तारतम्यं, वैषम्यं.—(Dissimilarity)
असाम्यं, असादृश्यं.

To DIFFERENCE, v. a. विशिष्य in caus. (-शेषयति-यितुं), भिद् in caus.
(भेदयति-यितुं), पृथक्.

DIFFERENT, a. (Distinct) भिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, प्रभिन्नः-ज्ञा-ज्ञं, विभिन्नः-ज्ञा-ज्ञं,
अन्यः-न्या-न्यात्, अन्यतरः-रा-रत्, इतरः-रा-रं, परः-रा-रं, विपरीतः-
ता-तं, विविक्तः-क्ता-क्तं, व्यतिरिक्तः-क्ता-क्तं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, त्वः त्वा-
त्वं.—(Dissimilar) असदृशः-शी-शं, असम्यन्-ना-नं, असमः-मा-
-मं, विचमः-मा-मं.—(Various) विविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं,
नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं; 'by a different road,'
भिन्नमार्गेण; 'in a different way,' अन्यथा; 'different state of
the case,' अन्यथात्वं. Sometimes expressed by अन्तरं affixed;
as, 'a different meaning,' अन्तराक्षरं.

DIFFERENTIAL, a. भेदकरः-री-रं, विशेषकः-का-कं.—(Differential
series, dependence of larger numbers on smaller) तारतम्यं.

DIFFERENTLY, adv. अन्यथा, इतरथा, परतस्, अन्यतस्, इतरतस्, पृथक्,
भिन्नरूपेण, अन्यप्रकारेण, विपरीतं, पृथक्चेन.

DIFFICULT, a. (Hard, not easy) कठिनः-ना-नं, दुष्करः-रा-री-रं.
दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुश्चरः-रा-रं, दुर्निवहः-हा-हं, असुकरः-री-रं,
असुगमः-मा-मं, विषमः-मा-मं, कष्टः-ष्टा-ष्टं, कष्टकरः-री-रं, आयासो,
-सिनी-सि (न्); 'difficult to be understood,' दुर्बोधः-धा-धं;
'difficult to be got,' दुर्लभः-भा-भं, दुःप्राप्यः-प्या-प्यं, दुःसलभ्यः-
भ्या-भ्यं, दुःसेन प्राप्यः-प्या-प्यं, दुरापः-पा-पं; 'difficult to be
overcome,' दुरतिक्रमः-मा-मं; 'difficult to be cut,' दुःस्वलेद्यः-
द्या-द्यं; 'difficult to be joined,' दुःसन्धानः-ना-नं; 'difficult
of digestion,' दुर्जेरः-रा-रं; 'difficult of ascent,' दुरारोहः-हा-
-हं; 'a difficult case,' सशत्योथे; 'difficult march,' रज्जुमः,
दुर्गसम्बरः.—(Peevish, morose) वक्रभायः-वा-वं, दुर्धयः-धा-धं.

DIFFICULTLY, adv. दुःसेन, कष्टेन, कृष्णेण, कृष्णात्, कष्टं, आयासेन.
कठिनं, विषमं, दुर prefix; as, 'difficultly attainable,' दुःप्राप्यः-
प्या-प्यं.

DIFFICULTY, s. (Hardness, that which is hard to effect) कठिन्यं,
कठिनता, दुःखं, कृच्छं, कष्टं, आयासः, दुष्करत्वं, असौकर्यं, विषमं,
वैषम्यं, दुर्गं, श्रम्यं, संशयः; 'difficulties,' दुर्गाणि; 'beset with
difficulties,' सशत्यः-त्या-त्यं, सकलकः-का-कं; 'overcome
difficulties,' दुर्गलङ्घनः-नी-नं; 'cut with difficulty,' दुःस्वलेद्यः-
द्या-द्यं or दुःसेन लेद्यः; 'without difficulty,' अनायासं-मेनः
'obtained with difficulty,' कृष्णतः-ता-तं.—(Distress, oppo-
sition) क्लेशः, दुःखं, बाधः, विरोधः, प्रातिकृत्यं.—(Perplexity)
व्ययता, वैक्रम्यं, विप्रवः.—(Objection) बाधा, उद्ग्राहः.

To DIFFIDE, v. n. शङ्क (c. 1. शङ्कते-क्वितुं), आशङ्क, न विश्वस (c.
-शसिति-न्तुं).

DIFFIDENCE, s. (Want of confidence in others) अविश्वासः, अश्रम्यः,
शङ्का.—(In one's self) हीः, लज्जा, व्रीडा, अग्रगन्तव्यं, आशङ्का.

DIFFIDENT, a. (Distrustful) अविश्वासी-मिनो-सि (न्), अश्रम्यो
-मिनी-मि (न्), शङ्काशीलः-ला-लं, साशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कं.
—(Modest, reserved) हीमान्-मनो-मत (न्), लज्जावान्-वतो-
-वत् (न्), अग्रगन्तः-त्मा-त्वं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं.

DIFFIDENTLY, adv. शङ्कया, शङ्कापूर्वं, लज्जया, अग्रगन्तं, अपृष्टं.

DIFFLUENCE, DIFFLUENCY, s. विदुतत्वं, द्रुतता, द्रवत्वं, द्राप्यत्वं, विलो-
नता, तल्लता.

DIFFLUENT, a. विदुतः-ता-तं, द्रवः-वा-वं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं.

To DIFFUSE, v. a. (Pour out) प्रमु in caus. (-सावयति-यितुं), प्रक्षिप्
(c. 6. -क्षिपति-क्षेप्नुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Spread,
scatter, extend) विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), संस्तृ, परिस्तृ.
प्रमु in caus. (-सारयति-यितुं), विस्तृ, अतिस्तृ in caus., विस्तृ in
caus. (-सर्षयति-यितुं), प्रस्त्र in caus. (-चारयति-यितुं), विदृ in
caus. (-द्रावयति-यितुं), विकृ (c. 6. -किरति-कितुं-रीतुं), प्रष् in
caus. (प्रषयति-यितुं), तन् (c. 8. तनोति-नितुं), वितन्, वृष् in caus.
(-वर्षयति-यितुं), प्रवृष्, विकाश in caus. (-काशयति-यितुं), प्रपस्
(c. 10. -पचयति-यितुं).—(Diffuse itself, be diffused) व्याप् (c. 5.
-आप्नोति-आप्नुं), विस्तृ in pass. (-स्तोयते), विरुह (c. 1. -रोहति-
-रोद्धुं), प्रवृष् (c. 1. -वर्षते-चितुं), सर्व्वे गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), व्यश्
(c. 5. -अश्नुते-अशितुं), विगाह (c. 1. -गाहते-हितुं), प्रविश (c. 6.

-विज्ञति-चेष्टे).

DIFFUSE, *s.* (Not concise, prolix) विल्लीष्टः-शी-शै, विल्लुतः-ता-तै, चायतः-ता-तै, अतिप्रानः-ना-नै, प्रपञ्चितः-ता-तै, दीर्घसूत्रः-वा-वै, असंक्षिप्तः-वा-वै, असामानिकः-को-कै.

DIFFUSED, *p. p.* व्याप्तः-वा-वै, विल्लीष्टः-शी-शै, विल्लुतः-ता-तै, प्रसारितः-ता-तै, विसारितः-ता-तै, प्रसृतः-ता-तै, विसृतः-ता-तै, विकीर्णः-शी-शै, प्रकीर्णः-शी-शै, प्रसारितः-ता-तै, प्रकाशितः-ता-तै, प्रथितः-ता-तै, प्रपृष्टः-डा-डै, ततः-ता-तै, विततः-ता-तै, आततः-ता-तै, प्रविततः-ता-तै, प्रपञ्चितः-ता-तै, सञ्चगतः-ता-तै, सञ्चयगतः-ता-तै, परिगतः-ता-तै, द्रुतः-ता-तै.

DIFFUSELY, *adv.* विल्लरश्म, विल्लरेण, मुविस्तरं, प्रपञ्चेन, वाग्विस्तारेण, असंक्षेपतम्, असामान्यतम्, असंक्षिप्तं, दीर्घसूत्रतया.

DIFFUSION, *s.* व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विल्लारः, विल्लुतिः *f.*, विस्तरः, विल्लीष्टता, प्रसारणं, प्रसरः-रणं, परिसरः, प्रततिः *f.*, विततिः *f.*, सन्नतिः *f.*, तानः, प्रतानः, प्रपञ्चः, प्रकाशः-शनं, विकाशः-शनं, व्यासः, परिच्छेपः, तन्निः *f.*, विग्रहः.

DIFFUSIVE, *a.* व्यापकः-का-कै, व्यापी-पिनी-पि (नृ), व्याप्तिमान्-मती-मत् (तृ), विल्लरश्मशीलः-ला-लै, विल्लुतः-ता-तै, व्यधुवानः-ना-नै, प्रतानी-निनी-नि (नृ), विसारी-रिणी-रि (नृ) or प्रसारी, सान्नातिकः-की-कै, क्षिपस्वुः-ख्यु-ख्यु.

DIFFUSIVELY, *adv.* विल्लीष्टं, मुविस्तरं, व्याप्तं, सामान्यतम्, सञ्चय, सुस्पष्टां.

DIFFUSIVENESS, *s.* विल्लारः, विल्लीष्टता, विल्लुतिः *f.*, व्याप्तिः *f.*, व्यापकत्वं.—(Prolixity of style) वाग्विस्तारः, विस्तरः, प्रपञ्चः, दीर्घसूत्रता.
TO DIG, *v. a. and n.* खन् (c. 1. खनति-ते-निर्तुं), अभिखन्, आखन्; 'dig with a spade,' खनित्रेण खन् or खनित्रेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनति, भेषु) or दृ in caus. (दारयति-यितुं) or गर्भं कृ.—(Dig up) उत्खन, प्रोत्खन.—(Pierce) निखन्, निभिद्, छिद्र (c. 10. छिद्रयति-यितुं), छिद् (c. 7. छिनति, छेत्तुं), व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यध्).

DIGERENT, *a.* अग्निवद्भेदः-का-कै, पाचकः-का-कै, परिपाकी-किणी-कि (नृ).
DIGEST, *s.* स्मृतिरसंहिता, स्मृतिसङ्ग्रहः, धर्मशास्त्ररसंहिता, स्मृतिशास्त्रं, स्मृति-सारः.—(Any compilation) सङ्ग्रहः, संहिता, समाहारः, संक्षेपः.

TO DIGEST, *v. a.* (Concoct in the stomach) जठरे or उदरे नृ in caus. (जरयति-यितुं), पच (c. 1. पचति, पक्नुं), परिपच, कूप (c. 1. कूपति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं).—(Soften by heat) निष्कूप, मिहोक्.—(Arrange, methodise) क्रमेण रच (c. 10. रचयति-यितुं), विरच, श्रेणीक्रमेण लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or ग्रन्थ (c. 1. ग्रन्थयति-यितुं), सङ्ग्रहं कृ.—(Prepare in the mind) मनसा विचर in caus. (-चारयति-यितुं).—(Put up with) सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम (c. 1. खनते, खन्तुं).

TO DIGEST, *v. a.* जठरे or उदरे नृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं-रीतुं).—(Suppurate) पूय (c. 1. पूयते-यितुं), पूय जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

DIGESTED, *p. p.* जीर्णः-शी-शै, पक्वः-क्व-क्व, कूपितः-ता-तै, परिपक्वः-क्व-क्व, दग्धः-ग्ध-ग्ध, रुचितः-ता-तै, मिष्टः-डा-डै.

DIGESTER, *s.* (That which strengthens digestion) जारण, पाचकं, पाचनं, अग्निवर्धनं, रोचकः, रोचनः.—(A vessel) निष्कूपनयन्.

DIGESTIBLE, *a.* पक्वः-वा-वै, पचनीयः-वा-वै, कूपनीयः-वा-वै.

DIGESTION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः, पचनं, जीर्णः *f.*, जरणं, परि-पक्वता, पुटपाकः, जर्जः *m.*, वरिः *m.*, जठराग्निः, उदराग्निः, जठ-रानलः, काषाग्निः *m.*, कोषाग्निः; 'slowness of digestion,' अग्निमान्धः; 'having a weak digestion,' बद्धाग्निः-ग्निः-ग्नि; 'having a good digestion,' दीप्ताग्निः-ग्निः-ग्नि.—(Suppu-

ration) पूयत्वं, ...

DIGESTIVE, *a.* पाचकः-का-कै, पाचनः-ना-नै, परिपाकी-किणी-कि (नृ), अग्निवर्धकः-का-कै, अग्निदः-दा-दै, वह्निकारः-री-रै, आग्नेयः-यी-यै, रुचकः-का-कै, रोचकः-का-कै, रोचनः-ना-नै.—(Suppurative) पाकलः-ला-लै.

DIGGER, *s.* खनकः, खनिता *m.* (नृ), खननकारी *m.* (नृ), खानकः, खाननिकः.
TO DIGHT, *v. a.* भूय (c. 10. भूपयति-यितुं), खलङ्क, परिधा (c. 2. धत्ते-धातुं).

DIGIT, *s.* (Of the moon) कला, इन्दुलेखा, इन्दुरेखा, शशाङ्कलेखा, इन्दुदलः.—(Arithmetical character) अङ्कः, गुणनिका.

DIGITATED, *a.* शाखी-खिनी-खि (नृ), अङ्गुलिबद्ध विभिनः-वा-वै.

DIGLADIATION, *s.* क्षिपयुद्धं, खड्गयुद्धं, युद्धं, कलिः *m.*, कलहः.

DIGNIFIED, *a.* उदारचरितः-ता-तै, उदारवृत्तिः-रिः-रि, मानी-निनी-नि (नृ), गर्हितः-ता-तै, महाशयः-या-यै, महानुभावः-वा-वै, प्रतापी-पिनी-पि (नृ), महाप्रतापः-पा-पै, औटः-डा-डै, आग्रिमाम्-मती-मत् (नृ).—(Invested with some dignity) उत्कृष्टपदयुक्तः-क्ता-कै, प्रवर्द्धितः-ता-तै, प्रतिपन्नमान्-मती-मत् (तृ).

TO DIGNIFY, *v. a.* (Prefer) पदं वृध् in caus. (वर्धयति-यितुं), उत्कृष्टपदे नियुज् (c. 7. युज्-योज्) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं).—(Honour, adorn) मन् in caus. (मानयति-यितुं), सम्मन्, भूय (c. 10. भूपयति-यितुं), शुभ in caus. (शोभयति-यितुं).

DIGNITARY, *s.* उत्कृष्टपदयुक्तः पुरोहितः, प्रतिपन्नमान् *m.* (तृ), मान्यलोकः.

DIGNITY, *s.* (Nobleness of mind) माहात्म्यं, औदार्यं, उदारता.—(Dignity of mien) प्रताप, तेजः *n.* (स्), सनुभावः, प्रभावः, आग्रयतिः *f.*—(Dignity of sentiments) गर्भः, मानं, अभिमानं, मानिता, सम्मानं, दर्पः.—(Elevation, honourable rank) उत्कृष्टता, उत्कर्षः, औत्कर्ष्यं, अभिजातता, अभिजात्यं, प्रतिपत्तिः *f.*, उत्कृष्टपदं, परमपदं, प्रधानता, उच्चतिः *f.*, अधिष्ठानं, स्थितिः *f.*, मान्यता, महाव्येता, मर्यादा.

TO DIGRESS, *v. n.* (Turn aside out of the road) उत्क्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्युत्क्रम, विचल (c. 1. -चलति-लितुं), विच्यु (c. 1. -व्यवते-व्योतुं), पार्थे गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Depart from the tenour of a discourse) वचनक्रमं or वाक्यप्रसङ्गं or कथायोगं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), प्रस्तुतं or प्रकृतं or मूलविषयं or प्रधानविषयं त्यज् प्रासङ्गिकम् अभिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

DIGRESSION, *s.* (From the tenour of a discourse) प्रस्तुतत्यागः, वचनक्रमत्यागः, वाक्यप्रसङ्गत्यागः, वाक्यक्रमभङ्गः, मूलविषयत्यागः, प्रासङ्गिकवाक्यं, प्रसङ्गः, वाक्यान्तरं, मूलविषयवहिर्गमनं.—(Deviation) उत्क्रमः, विचलनं, वक्रगमनं.

DIGRESSIVE, *a.* निर्विषयः-या-यै, अनन्वितः-ता-तै, अप्रसन्नः-ता-तै.

TO DIJUDICATE, *v. a.* विचर in caus. (-चारयति-यितुं), निरी (c. 1. -गयति-येतुं), निधि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), परिच्छेदं कृ.

DIJUDICATION, *s.* निरीयः, विचारः-रणं, निश्चयः, परिच्छेदः.

DIKE, *s.* (Channel) कुत्पा, उपकुत्पा, परिक्षा, ज्वालतः, खानं, नालः, प्रणालः, आधारः.—(Mound) सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, जलसेतुः *m.*, जल-बन्धकः, कूलकं, पालिः *f.*, पिखलः, पिखिलः, धरणः, संवरः, हिता.

TO DILACERATE, *v. a.* विदृ (c. 9. -दृणाति-दरितुं-रीतुं, or caus. -दारयति-यितुं), विभिद् (c. 7. -भिनति-भेषुं), निभिद्, विदलीकृ.

DILACERATION, *s.* विदारः-रणं, विदरः, विदलीकरणं, भिदा.

TO DILAPIDATE, *v. n.* वृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं-रीतुं), उत्सद् (c. 6. -सीदति-सन्तुं), भक्ष् (c. 4. भक्षयति, भक्षितुं), लक्ष् (c. 4. लक्षयति, लक्षितुं), छि in pass. (क्षीयते).

TO DILAPIDATE, v. a. नष्ट in caus. (नाशयति-यितुं), उत्सर्ग in caus. (-सादयति-यितुं), खंड in caus. (खंडयति-यितुं), दुष् in caus. (दूषयति-यितुं).

DILAPIDATED, p. p. उत्सर्ग-भा-अं, शोषो-शो-अं, कृतखंडः-सा-अं.

DILAPIDATION, s. क्षयः, भङ्गः, प्रभङ्गः, खंडः, नाशः, क्षतिः *f.*, दूषणं.

DILATABILITY, s. विचारणीयत्वं, विचारक्षमता, विकासनीयत्वं, विस्तारणीयत्वं.

DILATABLE, a. विचारणीयः-या-यं, विचारक्षमः-मा-अं, विकासनीयः-या-यं, विस्तारयितुं शक्यः-क्या-अं, विततीकरणीयः-या-यं.

DILATATION, s. विचारः, विवृतिः *f.*, विकासः-शनं, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विततिः *f.*, विततीकरणं, प्रतितिः *f.*, व्यादानं, विसरणं, प्रसारणं, उत्प्लुता, विपुलता, विवृत्तम्.

TO DILATE, v. a. (Extend) विसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति-नितुं), व्यातन्, विततीकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति-परितुं-रीतुं or caus. -वारयति-यितुं), विकास in caus. (-काशयति-यितुं), विवृ in caus. (-सारयति-यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति-दातुं), द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), प्रपृ (c. 10. प्रपयति-यितुं).—(Tell diffusely) सुविस्तरेण वद् (c. 1. यदति-दितुं), सुविस्तरे वाक्या (c. 2. -ख्याति-तुं), विवरणं कृ, अवृत्तिं कृ.

TO DILATE, v. n. वितन् in pass. (-तयते), विततीभू, विसृ in pass. (-स्तार्यते), विवृम्भ (c. 1. -वृम्भते-म्भितुं), विवृ in caus. pass. (-वार्यते), विवारम् इ (c. 2. रति-तुं).

DILATED, p. p. विवृतः-ता-तं, विततः-ता-तं, विततीकृतः-ता-तं, विवृ-म्भितः-ता-तं, उवृम्भितः-ता-तं, व्यातः-त्ता-अं, उत्प्लुतः-त्ता-अं or फुल्लः, विकासो-शिनी-शि (न), विसृतः-ता-तं, सायतः-ता-तं, विसारितः-ता-तं, विसृतः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्वा-अं.

DILATOR, s. विचारकृ, विकासकः, विततीकारः, विस्तारकः, व्यादाता *m.* (नृ).

DILATORILY, adv. सविलंबं, विलम्बेन, कालक्षेपेण, मन्दं मन्दं.

DILATORINESS, s. दीर्घसूत्रता, चिरकारिता, अक्षिप्रकारित्वं, विलम्बः, विलम्बित्वं, कालक्षेपः, क्षेपः, मन्दः, मन्दता, मान्द्यं.

DILATORY, a. चिरकारी-रिणी-रि (न) or अक्षिप्रकारी, चिरक्रियः-या-यं, दीर्घसूत्रः-त्रा-अं, विलम्बी-घिनी-घि (न), मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दायमानः-ना-नं, मन्दरः-रा-रं, दीर्घकालीनः-ना-नं, जडक्रियः-या-यं, प्रलम्बः-खा-अं, मनाह्वः-री-रं, कालक्षेपकः-का-अं.

DILECTION, s. स्नेहः, प्रीतिः *f.*, प्रेमा *m.* (न), अनुरक्तिः *f.*, अनुग्रहः.

DILEMMA, s. उभयसम्भवः, सन्देहः—(Doubtful choice) विकल्पः.

DILIGENCE, s. उद्योगः, उद्यमः, व्यवसायः, अभ्यासः, अभ्यासता, अभ्यसनं, प्रसक्तिः *f.*, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, अध्यवसायः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, दीर्घप्रयत्नः, प्रवृत्तिः *f.*, अभिपुङ्गता, योग्यता, व्यवस्थितिः *f.*, अग्रपादः, समुत्थानं, शुश्रूषा, अनलसता.

DILIGENT, a. उद्योगी-गिनी-गि (न), उद्यमी-मिनी-मि (न), उद्युक्तः-क्ता-अं, व्यवसायी-यिनी-यि (न), उत्साही-हिनी-हि (न), सोद्योगः-गा-गं, आसक्तः-क्ता-अं, प्रसक्तः-क्ता-अं, अभिनिविष्टः-ष्टा-अं, परायणः-या-यं, प्रयत्नवान्-वती-वत् (न), महोद्यमः-मा-अं, महोत्साहः-हा-अं, अनलसः-सा-अं, प्रसितः-ता-तं, कृतधमः-मा-अं.

DILIGENTLY, adv. प्रयत्नतः, सोद्योगं, व्यवसायं, मनोनिवेशेन, प्रसक्तं.

DILL, s. सालेयः, शालेयः, शीतशिवः, मिश्री, मधुरिका, शतपुष्पा, शताह्वा.

DILUCID, a. (Clear) खल्लः-ख्ता-अं, विमलः-ला-लं.—(Not obscure) स्पष्टः-ष्टा-अं, व्यक्तः-क्ता-अं, भिदायिः-घो-अं.

TO DILUCIDATE, v. a. स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, व्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), व्याकृ.

DILUCIDATION, s. स्पष्टीकरणं, व्यक्तीकरणं, व्याख्या, विशुद्धिः *f.*

DILUENT, a. विलयनः-ना-नं, क्षीणकारी-रिणी-रि (न), तनूकरणः-शा-अं.

DILUENT, s. विलयनं, विद्रावणं, विलयकृ, तनूकृ, सूक्ष्मकृ.

TO DILUTE, v. a. (Attenuate) तनूकृ, क्षीणीकृ, सूक्ष्मीकृ, क्रश (nom. क्रशयति-यितुं), विलीनं-ना-नं कृ.—(Dilute with water) जलेन संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं) or मिष् (c. 10. मिश्रयति-यितुं).

DILUTED, p. p. (With water) जलसंगृहः-ष्टा-अं, जलपटितः-ता-तं, जलमिश्रितः-ता-तं.—(Attenuated) तनूकृतः-ता-तं, प्रकुशितः-ता-तं, विलीनः-ना-नं; 'diluted decoction,' अनायासकृतं, फाणं.

DILUTER, s. जलेन मिश्रयति यो जनः, तनूकारी *m.* (न), क्षीणकारी.

DILUTION, s. (Act of making thin or weak) तनूकरणं, क्षीणकरणं, कुशीकरणं, विलयनं.—(With water) जलसंगमः, जलमिश्रणं.

DILUVIAN, s. जलप्रलयसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), जलप्रापनविषयः-या-यं.

DIM, a. (Somewhat dark, obscure) मन्दकायः-या-यं, मन्दकायः-ना-नं, मलिनप्रभः-भा-अं, मलिनः-ना-नं, निम्बः-भा-अं, अग्रभः-भा-अं, अतृप्तः-त्रा-अं, अतृप्तः-त्रा-अं (स्) or निस्तेजाः, अन्धकः-का-अं, प्रतिमिरः-रा-रं, अग्रकाशः-शा-अं, अस्पष्टः-ष्टा-अं, अस्पष्टः-क्ता-अं, दुर्दृष्टः-ष्टा-अं, दुर्दृष्टः-शा-अं, हतज्योतीः-तो-तिः (स्), दुरालोकः-का-अं.—(Not seeing clearly) अस्पष्टदृक् (श), हतदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.—(Dull of apprehension) मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धि, स्थूलधीः-धीः-धि, जडमतिः-तिः-ति, अस्थधीः-धीः-धि.

TO DIM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), अन्धीकृ, निम्बभीकृ, मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), अस्पष्टीकृ, मलनीकृ.

DIMENSION, s. परिमाणं, प्रमाणं, मापं, मात्रा, मानं, विस्तारः, परिसरः, प्रसरः, पर्यन्तं, प्रपञ्चः, विशालता, विपुलता, सनातिः *f.*, विषयः, द्राघिमा *m.* (न), दैर्घ्यं, आयतिः *f.*, आयामः, प्रमाणः. The three dimensions are, 'length,' दैर्घ्यं; 'breadth,' विस्तारः; 'depth,' वेधः.

TO DIMINISH, v. a. अत्योक्तृ, न्यूनीकृ, ऊन (c. 10. ऊनयति-यितुं), ऊन (nom. ऊनयति-यितुं), ह्म् in caus. (ह्रासयति-यितुं), लघ (nom. लघयति-यितुं), लृप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं).

TO DIMINISH, v. n. अत्योक्तृ, न्यूनीभू, ऊनीभू, ह्म् (c. 1. हसते-सितुं), ह्रि in pass. (क्षीयते), परिह्रि, अपचि in pass. (-क्षीयते).

DIMINISHED, p. p. अत्योक्तः-ता-तं, अत्योभूतः-ता-तं, क्षीणः-खा-अं, हसितः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं, अपचिभूतः-ता-तं, लुप्तः-प्ता-अं.

DIMINUTION, s. (Act of making less) न्यूनीकरणं, अत्योकरणं, ह्रासः, लोपः.—(State of growing less) क्षयः, न्यूनत्वं-ता, अत्यन्तं, अपचयः, धिया, क्षितिः *f.*, ह्रासः, हानिः *f.*, अवसादः.

DIMINUTIVE, a. अल्पः-ल्पा-अं, अल्पकः-का-अं, क्षुद्रः-द्रा-अं, कणीकः-का-अं, स्लोकः-का-अं, सूक्ष्मः-स्मा-अं.—(In body) अल्पतनुः-नुः-नु, स्लोककायः-यो-यं, अल्पभूतिः-तिः-ति.

DIMINUTIVENESS, s. अल्पता, क्षुद्रता, सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, स्लोकता, चाण्डाल्यं *m.* (न), लघुता, लापयं, क्षोदिमा *m.* (न).

DIMISH, a. ईष्यमलिनः-ना-नं, ईषदन्तः-न्ता-न्तं, अस्पष्टः-ष्टा-अं.

DIMISSORY, s. गमनानुज्ञापकः-का-अं, प्रेरकः-का-अं, प्रत्यापकः-का-अं; 'letters dimissory,' अन्यधर्माध्यक्षाधीनदेशे गमनानुज्ञापकं पत्रं.

DIMITY, s. सूक्ष्मकापिसं, सूक्ष्मलुहावस्त्रं, कार्पासावरं, फालवस्त्रं.

DIMLY, adv. अस्पष्टं, अग्रकाशं, अत्यन्तं, निम्बं, अस्पष्टं, मलिनं.

DIMMED, p. p. हतप्रभः-भा-अं, हततेजाः-त्रा-अं, अतृप्तः-त्रा-अं (स्) or अतृप्तः-त्रा-अं, हतज्योतीः-तो-तिः (स्), हतोभाः-त्रा-अं, अतृप्तः-त्रा-अं (स्) or अतृप्तः-त्रा-अं, मलिनः-ता-तं.

DIMNESS, s. अस्पष्टता, निम्बता, तिमिरं, अत्यन्तता, अग्रकाशत्वं, दुर्दृश्यत्वं, दुरालोकता, प्रमाहानिः *f.*, प्रतिमाहानिः *f.*—(Stupidity) मुष्टिमान्दं, स्थूलता.

DIMPLE, *s.* कपोलभङ्गः, गहतरङ्गः, चिबुकरेखा, हनुभङ्गः, त्वग्भ्रमिका.

DIMPLY, *a.* भङ्गुरः-रा-रं, ऊर्मिमान्-मती-मत् (तु).

DIN, *s.* कोलाहलः, तुमलं, घुहं, घोषः, उच्चैःसरः, कम्पना, कम्पनः, रासः, सनति, ध्वनितं, क्रान्तिः, निःस्वनः, उद्गायः, षोत्कारः, निनादः, डिङ्गिड शब्दः.

To DIN, *v. a.* डिङ्गिड शब्देन or कोलाहलेन or उच्चैःशब्देन कर्णात् उपहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु).

To DINE, *v. n.* साहारे कृ, भोजनं कृ, मध्याह्नभोजनं कृ, माध्याह्निकाहारं कृ; 'one who has dined,' कृताहारः-रा-रं, कृतभोजनः-ना-नं.

To DINE, *v. a.* (Give a dinner to) भुञ्ज in caus. (भोजयति-यितुं), अञ्ज in caus. (आशयति-यितुं), प्राञ्ज्, माध्याह्निकभोजनं कृ in caus. (कारयति-यितुं).

To DING, *v. a.* (Dash) प्रसभं छिप् (c. 6. छिपति, छेपुं) or पत् in caus. (पातयति-यितुं) or अभिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तु) or प्रतिहन्.

To DING, *v. n.* शब्द (nom. शब्दायते), भर्त्स् (c. 10. भर्त्सयते-यितुं).

DING-DONG, *s.* घटाशब्दः, घटास्वनः, घटादानः.

DINGLE, *s.* दरो-रा, दरोभः *f.*, कन्दरः-रो, अट्टिट्रोणी, प्रानर.

DINING-ROOM, *s.* भोजनशाला, भोजनगृहं, भोजनस्थानं, साहारस्थानं.

DINNER, *s.* मध्याह्नभोजनं, माध्याह्निकाहारः, भोजनं, साहारः; 'a dinner party,' सहभोजनं, सम्भोजनं, सणिधः *f.*; 'invited to dinner,' भोजनार्थं निमन्त्रितः; 'to serve up dinner,' भोजनं परिविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).

DINNER-TIME, *s.* भोजनकालः, मध्याह्नभोजनकालः, साहारकालः.

DINT, *s.* (Blow) आघातः, प्रहारः, आहतः *f.*, अभिघातः, घातः.—(Mark made by a blow) आघातचिह्नं, भङ्गः.—(Force) बलं, शक्तिः *f.*, प्रभावः; 'by dint of,' बलेन, प्रभावात्; 'by dint of penance,' तपःप्रभावात्.

To DINT, *v. a.* आघातेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति-यितुं) or अङ्कं (c. 10. अङ्कयति-यितुं).

DIOCESAN, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, धर्माधिपतिः *m.*, प्रधानधर्माध्यक्षकः.

DIOCESE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षाधीनो देशः or प्रदेशः.

DIOPTRICAL, *a.* दूरदर्शनीयकारकः-का-कं, दूरदृष्टिप्रयोजकः-का-कं.

DIOPTRICS, *s. pl.* दूरस्वयन्मुद्रदृष्टिविषयकं आधुन्यशास्त्रप्रकरणं.

DIORTHOSIS, *s.* वक्राङ्गचिकित्सा, भगनाङ्गसमाधानं, वक्राङ्गस्य चतुर्करणं.

To DIP, *v. a.* (Immerge) मत्त् in caus. (मज्जयति-यितुं), निमज्ज्, प्रमज्ज्, अवगह् in caus. (-गाहयति-यितुं); आप् in caus. (-प्रापयति-यितुं).—(Moisten) क्रिद् in caus. (क्रेदयति-यितुं), सिच् (c. 6. सिञ्चति, सेकुं).—(Engage in) व्यापृ (c. 6. -प्रियते-पञ्चुं), वृत् (c. 1. यञ्जेते-जित्तुं), प्रवृत्, आस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).—(Dip into a book) शास्त्रं चुम् (c. 1. चुषति-सित्तुं) or ईपन्मनोयोगेन सघी (c. 2. अघीते, अघ्येतुं).

To DIP, *v. n.* (Immerge one's self) मत्त् (c. 6. मज्जति, मैकुं), निमज्ज्, अवगह् (c. 1. -गाहते-हन्तुं), व्यवगह्, विगाह्, मु in caus. pass. (प्राप्यते), आप् (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं).—(Enter) विश् (c. 6. विशति, वेष्टुं), प्रविश्, निविश्.—(Be engaged in) व्यापृ (c. 6. -प्रियते), व्यापृतः-ता-तं भू, निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्रवृत्तः-ता-तं भू, आरुढः-टा-ढं भू. —(Choose by chance) देवम् आस्थाप्य ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहतेतुं), देयात् or सकस्माद् ग्रहं.

DIP, *s.* निमज्जनं, अवगाहः, अवनतिः *f.*, अधोगतिः *f.*, पतनं, सानतिः *f.*, नक्षता.

DIPHTHONG, *s.* द्विसरः, युक्तरः, स्वरद्वयं, सन्ध्याक्षरं.

DIPLOMA, *s.* पददायकं or अधिकारादायकं or स्वातिहायकं पत्रं, अधिकारपत्रं.

DIPLOMACY, *s.* (State of acting under a diploma) प्राप्ताधिकारस्य पदं or अवस्था.—(Privileges or customs of ambassadors) दूताधिकारः, राजदूतव्यवहारः.—(Body of ambassadors) दूतसमूहः, राजदूतमण्डलं.—(Business of an ambassador) राजदूतव्यापार राजप्रतिनिधिकर्म *n.* (न्), दौलकर्म.—(Dexterity in negotiation) माया.

DIPLOMATIC, *a.* दौलिकः-की-कं, दूतव्यवहारसम्बन्धी-न्धिनो-न्धि (न्), राजप्रतिनिधिकर्मविषयकः-का-कं.

DIPPER, *s.* मज्जयिता *m.* (तु), निमज्जयिता, आप्रावकः.—(Ladle) खजः.

DIRE, *a.* दारुणः-शा-थं, घोरः-रा-रं, उग्रः-या-यं, भयानकः-का-कं, भयङ्करः-रा-रं, भैरवः-वी-वं, रौद्रः-द्री-द्री, रौद्रदर्शनः-ना-नं, भीषणः-शा-थं, क्रूरः-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं.

DIRECT, *a.* (Not crooked, not oblique) अवक्रः-क्रा-क्रं, अजिह्वः-जा-जं, अकुटिलः-ला-लं, अङ्गुः-ङु-ङु, अनुलोमः-मा-मं, अग्रजः-सा-सं, अविलोमः-ना-नं; 'a direct flight,' अविडीनं.—(Not collateral) क्रमागतः-ता-तं.—(Express, plain) व्यक्तः-क्ता-कं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, अव्यञ्जनः-ना-नं.

To DIRECT, *v. a.* (Aim at, point towards) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), उद्दिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिश्; 'to direct a weapon at any one,' अमुकमुद्दिश्य अस्त्रं छिप् (c. 6. छिपति, छेपुं) or प्रेर् (c. 10. -ईरयति-यितुं); 'he performed a penance directed to the deity,' देवमुद्दिश्य तपस् तपे.—(Regulate) शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति, अनुशास्, प्रशास्; विधु in caus. (-धारयति-यितुं), विनियम् (c. 1. -यज्यति-यन्तुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Guide, lead) नी (c. 1. नयति, नेतुं), दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), दिश्, प्रदिश्.—(Prescribe, point out) निर्दिश्, प्रदिश्, विनिर्दिश्; सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं).—(Order, instruct) आदिश्, उपदिश्, आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), बुद् in caus. (बोदयति-यितुं).

DIRECTED, *p. p.* (Aimed at) उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, उद्दिश्य indecl., अभि-संहितः-ता-तं.—(Regulated) शासितः-ता-तं, अनुशासितः-ता-तं, विनियतः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं.—(Prescribed) निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रदिष्टः-ष्टा-ष्टं, देशितः-ता-तं, सूचितः-ता-तं.—(Ordered, instructed) आदिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रबोधितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं.—(Applied) प्रयुक्तः-क्ता-कं, अपिप्तः-ता-तं; 'well-directed,' सुप्रयुक्तः-क्ता-कं.

DIRECTION, *s.* (Aim, tendency) सन्धानं, अभिमन्थनं, उद्देशः.—(Order, command) आदेशः, निदेशः, निर्देशः, आज्ञा, शासनं, शास्तिः *f.*, बोदनं, प्रेरणा, प्रयुक्तिः *f.*, मतं, वचनं.—(Management) नयः, नायः, प्रणयनं, नेतृत्वं, अधिकायः, अधिष्ठातृत्वं, सम्यादनं, निर्देशः. (Address of a letter) पत्रसंज्ञा, पत्रादेशः, पत्रोद्देशः.—(Place of abode) वासस्थानं; 'in three directions,' त्रेषा; 'in every direction,' सर्वेष्वधीनः-ना-नं, चतुर्दिक्षु; 'following the natural direction,' अनुलोमनं.

DIRECTIVE, *a.* देशकः-का-कं, उद्देशकः-का-कं, आदेशी-शिनी-शि (न्), निर्देशकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, सूचकः-का-कं.

DIRECTLY, *adv.* सखस्, अचिरात्, अचिरं, अपदि, कटिति, अचनरं, तत्क्षणात्, अद्यान्तरे, आश, अविलम्बितं, शीघ्रं, क्षिप्रं, तत्क्षणे.

DIRECTOR, *s.* नायकः, अधिष्ठाता *m.* (तु), शास्तिता *m.* (तु), अनुशासकः, अध्यक्षः, आदेशा *m.* (तु), निर्देश *m.*, आदेशी *m.* (न्), अधिकारी *m.* (न्), ईशिता *m.* (तु), सम्यादकः, अवेषिता *m.* (तु).

DIREFUL, *a.* दारुणः-शा-थं, घोरः-रा-रं, भीरुनयः-यी-यं. See DIRE.

DIREFULNESS, DIRENESS, *s.* दारुणत्वं, दारुण्यं, घोरता, उग्रता, भयानकत्वं, भीमता, क्रूरता, रौद्रता.

DIRECTION, *s.* हरणं, अपहारः, अपहरणं, अभिग्रहः, अभिहारः, विलोपनं.

DIRGE, *s.* करुणं, करुणार्थकं गीतं, कारुणिकगीतं, करुणमयं गीतं.

DIRA, *s.* कटारः, कृपाणी, छुरिका, शङ्कुः *m.*, कर्हरो, असिपुत्रिका.

DIRT, *s.* (Mud, filth) मलं, पङ्कः, कुपङ्कः, अमध्यं, कर्हमः, कल्कं, जघालः—(Sordidness) कदव्यत्वं, मालिन्यं.

To DIRT, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं).

DIRTIED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, पङ्कदूषितः -ता -तं, अमेध्यलिप्तः -ता -तं, अमेध्याक्तः -क्ता -क्तं, कलुषितः -ता -तं.

DIRTILY, *adv.* समलं, मलिनं, सकर्हमं, सकल्कं, मलोमलं, समालिन्यं.

DIRTINESS, *s.* मालिन्यं, समलता, मलयत्वं, अमेध्यात्वं, कलुषत्वं, अशुद्धता.

DIRTY, *a.* (Filthy) मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (तु), मलदूषितः -ता -तं, मलोमलः -सा -सं, पङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न्) or मलपङ्की, पङ्किलः -ला -लं, कलुषः -पा -पं -पी -पिणी -पि (न्), सकर्हमः -मा -मं, कार्हमः -मी -मं, कल्को -ल्किनी -ल्कि (न्), कल्मपः -पा -पं, सजघालः -ला -लं, कजमलः -ला -लं, आविलः -ला -लं, मलीयान् -यसी -यः (स्), अशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Mean, base) नीचः -चा -चं, खलः -ला -लं, कदव्यः -व्यी -व्यं, कुत्सितः -ता -तं; 'dirty clothes, यरासी.

To DIRTY, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन or अमेधेन or पङ्केन दुष् in caus. (दूषयति -यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or अष्ट (c. 7. अनक्ति, अंक्तुं), मलिनीकृ, समलं -लां -लं कृ, अमेधं -ध्यां -ध्यं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

DISRUPTION, *s.* स्फोटनं, स्फुटनं, भेदः, विभेदः, विभङ्गः, विदारणं.

DISABILITY, *s.* अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, असमता, दौर्बल्यं, शक्तिहीनता, अयोग्यता, अनुपयुक्तता, निषेधः.

To DISABLE, *v. a.* अशक्तं -क्तो -क्तं कृ, अशक्तीकृ, असमर्थं -र्थं -र्थं कृ, असमं -मं -मं कृ, दुर्बलीकृ, बलं or शक्तिं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), विकलीकृ, विहस्तीकृ, उपहनं (c. 2. -हति -न्तुं).

DISABLED, *p. p.* दूतशक्तिः -क्तिः -क्ति or उपहतशक्तिः, विहस्तीकृतः -ता -तं.

To DISABUSE, *v. a.* (Undecieve) भ्रमं or भ्रान्तिं or मोहं or मिथ्यामतिं विद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अपनी (c. 1. -नयति, नेत्तुं) or हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), भ्रान्तेर् मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), मुक्तभ्रान्तिं कृ, विगतमोहं -हो -हं कृ.

To DISACUSTOM, *v. a.* अव्यवहारितं -तां -तं कृ, व्यवहारं or अभ्यासं लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं) or निवृत्तं in caus.

DISADVANTAGE, *s.* अनर्थः, अलाभः, अहितं, अनिष्टं, अफलं, अपायः, अपचयः, अपकारः, अपपेक्षितः *f.*, अपकृतं, अप्राप्तिः *f.*, क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, हिंसा, ध्वंसः, उपक्षयः, अपहारः, नाशः, विरोधः, व्याघातः, बाधः, अनुपकारः.

To DISADVANTAGE, *v. a.* अपकृ, अपायं or अनर्थं जन्तु in caus. (जनयति -यितुं), अहिताय or अलाभाय भू, विरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), हिंस (c. 1. हिंसति -सितुं).

DISADVANTAGEOUS, *a.* अपकारकः -का -कं -री -रिणी -रि (न्), अहितः -ता -तं, अनर्थः -र्थो -र्थं -र्थकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, अफलः -ला -लं, विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिकूलः -ला -लं, अनुपकारकः -का -कं, अनिष्टजनकः -का -कं, क्षतिकारकः -का -कं, उपघातकः -का -कं, हिंसकः -का -कं, अमङ्गलः -ला -लं, सापकारः -रा -रं.

DISADVANTAGEOUSLY, *adv.* अहितं, अनिष्टं, अलाभाय, अहिताय, विरोधेन, विरुद्धं, प्रतिकूलं, प्रतिपक्षेन, अनर्थकं, अमङ्गलं, सापकारं.

To DISAFFECT, *v. a.* (Cause disaffection) विरुप् in caus. (-रुणयति -यितुं), विरक्तीकृ, वैरक्तं जन्तु (c. 10. जनयति -यितुं), उपजन्तु (c. 1. -जयति -यितुं), कथं जन्तु or उपजन्तु, भेदं or वैरं कृ.

DISAFFECTED, *p. p.* विरक्तः -क्ता -क्तं, अहितः -ता -तं, विप्रियः -या -यं, अहितीयो -पिणी -पि (न्) or अप्रियैषो, क्षोणभक्तिः -क्तिः -क्ति, अभक्तः -क्ता -क्तं, अभक्तिमान् -मतो -मत् (तु), अहितवृद्धिः -द्धिः -द्धि, अहित-कारो -रिणी -रि (न्).

DISAFFECTEDLY, *adv.* विरक्तं, अहितं, सर्वैरक्तं, सर्वैराग्यं, विप्रियं.

DISAFFECTION, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्तं, विरागः, वैराग्यं, अपरागः, अभक्तिः *f.*, विप्रियता, अहितत्वं, अभक्तिमत्त्वं.

DISAFFIRMANCE, *s.* अपवादः, अपलापः, प्रत्याख्यानं, खखनं, अस्वीकारः.

To DISAGREE, *v. n.* (In opinion) विषद् (c. 1. -वदते -दितुं), विस्वदं (-वदति), न सम्मन्तु (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्तु, न स्वीकृ, असम्मतः -ता -तं भू, अन्वयतीभू.—(Differ, not to suit) भिद् in pass. (भिद्यते), असदृशः -शी -शं भू, न युज् in pass. (युज्यते).—(Be opposed to) विरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं).

DISAGREEABLE, *s.* (Unpleasing) अग्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, कुप्रियः -या -यं, अनभिमतः -ता -तं, अननुमतः -ता -तं, अरम्यः -म्या -म्यं, अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अहितः -ता -तं, अननोष्टः -ष्टा -ष्टं, अननोहरः -रा -रं, अरुचिरः -रा -रं, अप्रोतिकरः -री -रं, अनोहितः -ता -तं, अलोकः -का -कं, अलोकः -का -कं, असुखदः -दा -दं, निःसुखः -खा -खं, कष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Contrary) विरुद्धः -द्धा -द्धं, विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं.

DISAGREEABLENESS, *s.* अग्रियता, विप्रियता, अरम्यता, अनिष्टत्वं, अलोकीकता, अलोकता, अनभिमतत्वं, अननुमतत्वं, कष्टता, विरुद्धता, वैपरीत्यं.

DISAGREEABLY, *adv.* अग्रियं, अरम्यं, अनिष्टं, व्यञ्जीकं, अरुचिरं, विरुद्धं.

DISAGREEING, *p. p.* विषदमानः -ना -नं, असम्मतः -ता -तं, परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं.

DISAGREEMENT, *s.* (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, असमता, असाम्यं.—(Difference of opinion) विमतिः *f.*, वैमत्यं, मतिप्रभेदः, मतिविपक्षः, असम्मतिः *f.*, विस्ववादः, अस्वीकारः—(Quarrel) कलहः, विप्रतिपत्तिः *f.*, विप्रयोगः.—(Contrariety) विरोधः, विरुद्धता, विपरीतता.

To DISALLOW, *v. a.* (Deny) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).—(Not to permit) न अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), न अनुमन्तु (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), निषिद् (c. 1. -नेषति -नेष्टुं).—(Censure) निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गहं (c. 1. गहते -हितुं).

DISALLOWABLE, *a.* प्रत्याख्येयः -या -यं, अनुनुज्ञेयः -या -यं, अपम्यः -म्या -म्यं.

DISALLOWANCE, *s.* प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, निषेधः, प्रतिषेधः, अनुनुज्ञा, निरसनं.

DISALLOWED, *p. p.* निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः -द्धा -द्धं, अनुनुज्ञातः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं.

To DISANIMATE, *v. a.* निजीवीकृ, विषखीकृ, अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं).

DISANIMATION, *s.* निजीवीकरणं, जीवितनाशः, प्राणहरणं, जीवितहरणं.

To DISANNUL, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पुं), लोपं कृ, खखद् (c. 10. खखयति -यितुं), मोघीकृ, निष्कल (nom. निष्कलयति -यितुं), अन्वया कृ.

DISANNULLED, *p. p.* लुप्तः -प्ता -प्तं, मोघीकृतः -ता -तं, अनिव्यक्तः -त्ता -त्तं.

DISANNULMENT, *s.* लोपः, खखनं, मोघीकरणं, अन्वयाकरणं.

To DISAPPEAR, *v. n.* अनर्थो in pass. (-धीयते), तिरोधा in pass. तिरोभू, निरस् (nom. निरस्यति), नश (c. 4. नश्यति, नश्यितुं), प्रगश, तिरोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विलो (c. 4. -लोपते -लेतुं), अप्रत्यक्षोभ, अदृश्यः -श्या -श्यं भू, अस्तं गम्.

DISAPPEARED, *p. p.* अनाहितः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, तिरोगतः -ता

-तं, नष्टः-ष्टा-ष्टं, अदृश्यः-ष्टा-ष्टं, अदृश्यः-ष्टा-ष्टं, विलीनः-ना-नं, चक्षुरविषयः-या-यं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, अलोकितः-ता-तं, अदृशिगोचरः-रा-रं, परोक्षः-क्षा-क्षं, चक्षुरतीतः-ता-तं.

DISAPPEARANCE, *s.* अन्तर्गमनं, अन्तर्गमनः *m.*, तिरोधानं, तिस्कारः, तिस्करिणः, अविषयः, अप्रत्यक्षता, अदर्शने, अलोकने, अपराधे, परोक्षे, अगोचरे, अस्तमयने, अन्तर्हितत्वं.—(Departure) अपगमः, अपायः.

To DISAPPOINT, *v. a.* आशाः खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), सङ्ख्यं or घाञ्छाः or मनोरथान् हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or प्रतिहन् or भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंज्), भगनाशं-शां-शं कृ, मोषीकृ, व्यथीकृ, विफलीकृ, वृषा कृ, मुषा कृ, यच् (c. 10. वञ्चयति-यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभं), विप्रलभ्.

DISAPPOINTED, *p. p.* भगनाशः-शा-शं, हताशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, खण्डितः-ता-तं, खण्डिताशंस-सा-सं, भग्नसङ्ख्यः-व्या-व्यं, भग्नोद्यमः-ना-नं, आशाविभ्रंसः-क्षा-क्षं, मोषाशः-शा-शं, मोषवाञ्छितः-ता-तं, अनधिगतमनोरथः-या-यं, अलम्बाभीक्ष्णः-ता-तं, विफलीकृतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, अकृतार्थः-था-थं, विलक्षितः-ता-तं, प्रतिषङ्गः-ङा-ङं, विप्रलभः-व्या-व्यं, यच्चितः-ता-तं.

DISAPPOINTMENT, *s.* आशाभङ्गः, आशाखण्डनं, उद्यमभङ्गः, सङ्ख्यभङ्गः, फलखण्डनं, विफलीकरणं, कर्मध्वंसः, नैराश्यं, विप्रलम्भः, विषादः, विस्वादः, प्रत्यथायः.

DISAPPROBATION, *s.* अप्रसादः, निन्दा, अप्रीतिः *f.*, विमतिः *f.*, विरागः, वैरह्यं, विप्रियता, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, अनिच्छा, गद्दी-ईशं, जुगुप्सा, घृणा.

To DISAPPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दितुं), गद्द् (c. 1. गद्दते-द्दितुं), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), न अनुमन्, न अभिमन्, न स्वीकृ, न प्रगीय (c. 1. -गंसति-सितुं), न प्रतिनन्द् (c. 1. -नन्दति-न्दितुं), न रुच् (c. 1. रोचते-चिन्तुं) with dat.; as, 'he disapproves of that,' नत् तस्मै न रोचते.

DISAPPROVED, *p. p.* अनभिमतः-ता-तं, असम्मतः-ता-तं, समतः-ता-तं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं, गहिँतः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अस्वीकृतः-ता-तं, विद्विष्टः-ष्टा-ष्टं.

To DISARM, *v. a.* शस्त्रं or अस्त्रं ह् (c. 1. हरति, हर्षं), चायुधम् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निरायुधं-धा-धं कृ, निःशस्त्रं-स्ता-स्तं कृ, विशस्त्रीकृ, विसस्त्रीकृ.

DISARMED, *p. p.* निरायुधः-धा-धं, निरस्त्रः-स्ता-स्तं, निःशस्त्रः-स्ता-स्तं, शस्त्रवञ्चितः-ता-तं; 'disarmed of resentment,' स्त्रीयमन्युः-न्युः-न्यु.

To DISARRANGE, *v. a.* क्रमं or पथ्यार्थं भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंज्), पथ्येस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), व्यस्, विद्युम् in caus. (-द्योभयति-यितुं), आकुलोक्, सङ्करीकृ.

DISARRANGEMENT, *s.* अक्रमः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, अपथ्यार्थः, अपरिपाटिः *f.*, प्रत्यथायः, व्यस्तता, असंस्थानं.

To DISARRAY, *v. a.* (Undress) उच्छद् (c. 10. छादयति-यितुं), अपनह् (c. 4. -नयति-नेतुं), विषस्त्रीकृ.

DISARRAY, *s.* (Disorder of an army) समुत्पन्नः, पिघललः, व्यूहभङ्गः. DISASTER, *s.* आपद् *f.*, विपद् *f.*, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, विप्रयः, उपप्रयः, उपद्रवः, अनिष्टपातः, असयः, दुर्दैवं, दुर्घटना, दौर्गन्धं, दुःखं, क्रेशः.—(From heaven) विनिपातः, उत्पातः, विनिहतः.

To DISASTER, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपमु (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं).

DISASTROUS, *a.* आत्ययिकः-की-कं, व्यसनी-निनी-नि (न्), विपद्युक्तः-क्ता-क्तं, आपसः-वा-वं, दुर्गतः-ता-तं, दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, दैवोपहतः

-ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (न्), दुर्लभः-न्ता-नं, उपाकृतः-ता-तं, दाहणः-या-यं, अज्ञानिकः-री-रं.

To DISAVOW, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं), निह् (c. 2. -हृते-ह्रोतुं), अपह्, अपलप (c. 1. -लपति-यितुं), न स्वीकृ, न अस्वीकृ.

DISAVOWAL, *s.* प्रत्याख्यानं, निहवः, अपहवः, निहृतिः *f.*, अपलापः, अस्वीकारः.

To DISAUTHORIZE, *v. a.* शक्तिं or प्रामाण्यं or प्रभुत्वं or अधिकारित्वं ह् (c. 1. हरति, हर्षं) or अपह्, लुभप्रमाणं-शां-शं कृ, न अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं).

To DISBAND, *v. a.* युद्धकर्मणो मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं), सेव्यान् विसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), सेव्यभङ्गं कृ.

To DISBAND, *v. n.* युद्धकर्मणो मुच् in pass. (मुच्यते) or विसृज् in pass. (-सृज्यते).

To DISBARK, *v. a.* नौकाया अवरुद् in caus. (-रोपयति-यितुं) or अवर्तु in caus. (-तारयति-यितुं).

DISBELIEF, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अश्रद्धा, अभक्तिः *f.*, अविश्रम्भः, प्रत्यथाभावः.

To DISBELIEVE, *v. a.* न प्रती (c. 2. प्रत्येति-तुं Pt. इ), न विश्वस् (c. 2. श्रसिति-तुं), न श्रद्धा (c. 2. -दधाति-धातुं), न प्रत्ययोकृ.

DISBELIEVER, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), अप्रत्ययो *m.* (न्), अश्रद्धाणः, नास्तिकः.

DISBELIEVING, *a.* अश्रद्धालुः-लुः-लु, अश्रद्धावान्-यती-वत् (त्).

To DISBRANCH, *v. a.* शाखां त्रिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), निःशाखं-खां-खं कृ.

To DISBURDEN, *v. a.* भारम् उन् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), निःशाखं-खां-खं कृ. in caus., भाराद् मुच् (c. 6. मुच्यति, मोक्तुं) or विमुच्, भारं विनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or अपनी, निर्भारं-रां-रं कृ, रिक्तभारं-रां-रं कृ, विशुष् in caus. (-शोधयति-यितुं); 'to disburden the mind,' मनोगतं or अन्तर्गतं मनः परस्मै व्यक्तीकृ or व्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं).

To DISBURSE, *v. a.* व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं root इ), व्ययीकृ, विसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), विनियुज् (c. 7. -युज्-योक्तुं).

DISBURSED, *p. p.* व्ययितः-ता-तं, व्ययीकृतः-ता-तं, व्ययीभूतः-ता-तं, अपचितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं.

DISBURSEMENT, *s.* व्ययः, धनव्ययः, व्ययीकरणं, विनियोगः, विसर्गः, त्यागः, अपचितिः *f.*, अपव्ययः; 'receipt and disbursement,' आयव्ययी.

DISBURSER, *s.* व्ययी *m.* (न्), व्ययकज्ञा *m.* (न्), अपवेत्ता *m.* (न्).

DISCALCEATED, *p. p.* निष्पादुक्तः-का-कं, अपपादवः-वा-वं, उपानह-र्जितः-ता-तं.

To DISCANDY, *v. a.* विली in caus. (-लापयति-यितुं), विद्रु in caus. (-द्रावयति-यितुं).

To DISCARD, *v. a.* अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अवमुच् (c. 6. -मुच्यति-मोक्तुं), अवसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), c. 10. -सर्जयति-यितुं), विसृज्, व्यपसृज्, उत्सृज्; प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्), अपहा (c. 3. -जहाति-हातुं), अपहा, विहा; निराकृ, पराकृ; उक्त् (c. 6. उक्कति-क्कितुं), प्रोक्त्, दूरीकृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं).

DISCARDED, *p. p.* अपास्तः-स्ता-स्तं, अवसृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिक्षिप्तः-प्ता-प्तं, निराकृतः-ता-तं, सत्यस्तः-स्ता-स्तं, प्रोक्कितः-क्ता-क्तं, व्यपृष्टः-ता-तं.

DISCARNATE, *a.* मांसहीनः-ना-नं, निर्मलः-सा-सं, अमांसः-सा-सं.

To DISCERN, *v. a.* (Descry, see) दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), प्रदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, परिदृश्, अनुदृश्, विदृश्, सन्दृश्; ईक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), समीक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्; आलोक् (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, आलोक् (c. 10.

-लोचयति -यितुं, निर्वर्ण (c. 10. -वर्णयति -यितुं).—(Distinguish, judge) विविच् (c. 7. -विनक्ति -वेत्तुं or caus. -वेचयति -यितुं), विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), विचर in caus. (-चारयति -यितुं), निर्णी (c. 1. -णयति -येतुं), विभू in caus. (-भावयति -यितुं), परिच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).

DISCERNED, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, विज्ञातः -ता -तं.

DISCERNER, *s.* द्रष्टा *m.* (द्रु), ईक्षिता *m.* (तृ), विज्ञः, विवेकदृष्टा *m.* (नृ), विवेका *m.* (कृ).

DISCERNIBLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दृष्टिगोचरः -रा -रं, विज्ञेयः -या -यं, विवेचनीयः -या -यं, विभाष्यः -व्या -व्यं, विभावनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं.

DISCERNIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतम्, दृष्टिगोचरं, व्यक्तं, विज्ञेयं, स्पष्टं.

DISCERNING, *a.* विवेकी -किनी -कि (नृ), विवेकदृष्टा -ष्टा -ष्ट (नृ), विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, दोषेदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि or दूरदृष्टिः, सम्यक् -ज्ञा -ज्ञं, परिणामदर्शी -ज्ञिनी -ज्ञि (नृ), बुद्धिमान् -मती -मत् (तृ).

DISCERNINGLY, *adv.* सविधानं, सविवेकं, विज्ञवत्, विचारेण, परिच्छेदपूर्वकं.

DISCERNMENT, *s.* विवेकः -कता, विवेचनं, विवेकवृत्तिः, विवेकदृष्ट्यन्तः, विज्ञानं, परिच्छेदः, विचारः, परीक्षा, स्वबोधः, स्वर्णज्ञानं, विभावनं, स्वधारणं, विनिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, प्रेक्षा.

To DISCERN, *v. a.* व्यवेच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लघशः कृ, शकलीकृ, विद् in caus. (-दारयति -यितुं).

DISCERNIBLE, *a.* व्यवच्छेद्यः -द्या -द्यं, विभेद्यः -द्या -द्यं, खण्डनीयः -या -यं.

DISCRIPTION, *s.* व्यवच्छेदः, विदारणं, विशमनं, शकलीकरणं.

To DISCHARGE, *v. a.* (Unload) भारम् उन्तु in caus. (-तारयति -यितुं) or विनी or अपनी, भाराद् मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं).—(Set free) मुच्, विमुच्, प्रविमुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं, c. 10. -मञ्जयति -यितुं), निस्तु in caus. (From obligation) चण्णाद् उन्तु or मुच् or शुप् in caus. (शोधयति -यितुं), आनुष्यं दा. —(Pay a debt, &c.) चण्णं शुप् in caus. or अपनी or विनी or अपाकृ or अपवृज् in caus. (-वर्जयति -यितुं) or अपनृद् (c. 6. -नुदति -नोत्तुं) or निरादिशु (c. 6. -दिशति -देष्टुं), आनुष्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं).—(Clear, absolve) शुप् in caus., परिशुभुः पापाद् मुच्.—(Dismiss from service) पदात् or अधिकाराद् अपमृज् or विमृज् or मुच् or निराकृ, or स्वरूह in caus. (-रोपयति -यितुं) or अपाम् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or अ्य in caus. (आवयति -यितुं) or निःम् in caus. (-सारयति -यितुं) or निष्कम् in caus. (-कासयति -यितुं) or वहिष्कृ.—(Perform) अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ज्ञातुं), आस्था, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आचर (c. 1. -चरति -रितुं), कृ, सङ्ग, निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं).—(A missile) क्षिप् (c. 6. ज्ञिपति, क्षेप्तुं), प्रक्षिप्, क्षम् (c. 4. -अस्यति, असितुं), प्राप्, मुच्, प्रमुच्, मृज्, ईर (c. 10. ईरयति -यितुं), उदीर, पत् in caus. (पातयति -यितुं).—(A gun) लोहगोलान् युद्धनाभः प्रक्षिप् or निःम् in caus., युद्धनाडिस्थम् आनेयचूर्णं ज्वल् in caus. (ज्वालयति -यितुं).—(Emit, pour forth) उदीर, मुच्, प्रमुच्, उत्सृज्, उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रौतुं), उद्गम् (c. 1. -यमति -मितुं), उद्गर् in caus. (-चारयति -यितुं), सु in caus. (सावयति -यितुं or c. 1. सवति, सोतुं), प्रमु, खर् (c. 1. खरति -रितुं), स्कन्द in caus. (स्कन्दयति -यितुं).

To DISCHARGE, *v. n.* मुच् in pass. (मुच्यते), सु (c. 1. सवति, सोतुं), विलो (c. 4. -लोयते).

DISCHARGE, *s.* (Unloading) भारावतरणं, उत्तरणं.—(Setting free) मोक्षः, मुक्तिः *f.*, परिमोक्षणं, उत्सर्गः, निस्तारः.—(From obligation) चण्णमोक्षः, चण्णमुक्तिः *f.*, उत्तरणं.—(Payment of a debt) चण्णशोधनं, चण्णापनयनं, चण्णापाकरणं, चण्णसिद्धिः *f.*, आनुष्यं, चण्णापनोदनं, विगणनं, निरादेशः.—(Acquittance) पापमोचनं, परिशोधः, निस्तारः, निष्कृतिः *f.*—(Dismissal from office) अधिकाराद् विसर्जनं or निराकरणं or अपासनं or स्वरूपणं or वहिष्करणं, पदच्युतिः *f.*—(Performance) अनुष्ठानं, आचरणं, विधानं, करणं, निर्वहः; 'discharge of one's duties', कर्म्मोपान्नं.—(Voiding, emission) उत्सर्गः, विसर्गः, मोक्षणं, षायः, आश्रयः, आश्रवः, उच्चारः, उत्तारः.

DISCHARGED, *p. p.* (Released) मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोचितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(From obligation) उन्नीतः -तो -तं, चण्णमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Paid, as a debt) शोधितः -ता -तं, परिशुद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धः -द्धा -द्धं, विगणितः -ता -तं, निरादिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Acquitted) शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Dismissed) विसर्जितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वमृष्टः -ष्टा -ष्टं, निराकृतः -ता -तं, अपविद्धः -द्धा -द्धं, क्षुण्णस्तः -स्ता -स्तं, दुरीकृतः -ता -तं, ग्रहितः -ता -तं, अधिकारात्प्रभञ्जितः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं.—(Shot) ईरितः -ता -तं, प्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, निःसारितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.—(Emitted) उदीरितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्चारितः -ता -तं, स्कन्दितः -ता -तं.—(Performed) अनुष्ठितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.

DISCHARGER, *s.* (Of duty) कर्म्मोपन्यायी *m.* (नृ).—(Of a missile) प्रक्षेपकः.

To DISCIND, *v. a.* द्विधा छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), व्यवेच्छिद्, द्विसखीकृ.

DISCIPLE, *s.* शिष्यः, सनेवासी *m.* (नृ), सनेवासिजनः, छात्रः, अनुयायी *m.* (नृ), विद्यार्थी *m.* (नृ), अनुचरः, अनुगतिकः, आश्रितः; 'disciple of a disciple', प्रशिष्यः.

DISCIPLESHIP, *s.* शिष्यत्वं, छात्रता, अनुयासित्वं, विद्यार्थित्वं, अनुयायित्वं.

DISCIPLINABLE, *a.* शासनीयः -या -यं, शास्यः -स्या -स्यं, शिक्षणीयः -या -यं.

DISCIPLINARIAN, *s.* शासिता *m.* (नृ), शिष्टिकर्त्ता *m.* (नृ), विनेता *m.* (नृ), नियामकः.

DISCIPLINARY, *a.* वैनयिकः -की -कं, शिष्टिविषयकः -का -कं.

DISCIPLINE, *s.* (Education, instruction) विनयः, शिक्षा, अभ्यासः, शासनं, शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, उपदेशः, सध्यापनं, अनुनयः, नीतिः *f.*—(Military discipline) आयायः, युद्धाभ्यासः, युद्धशिक्षा, युद्धनीतिः *f.*, युद्धव्यवस्था.—(Rule of government) नीतिः *f.*, नयः, राजनीतिः, व्यवस्था, नियमः, विधिः *m.*—(Chastisement) शिष्टिः *f.*, शास्तिः *f.*, शासनं, नियहः, साहसं, दण्डः, दम्.—(Subjection) दानिः *f.*

To DISCIPLINE, *v. a.* (Educate, instruct) विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्षः; शास् (c. 2. शास्ति, शास्तितुं), अनुशास्, सधी in caus. (सध्यापयति -यितुं).—(Exercise) अभ्यास (c. 4. -अस्यति -असितुं), व्यापम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं).—(Regulate) विनियम्, नियम्, शास्, अनुशास्, विधु in caus. (-धारयति -यितुं).—(Punish, chastise) शास्, अनुशास्, दण्ड (c. 10. दण्डयति -यितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं).

DISCIPLINED, *p. p.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, शासितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं, शिक्षितः -ता -तं, कृताभ्यासः -सा -सं, दमितः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं.

To DISCLAIM, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते -होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), अपलप् (c. 1. -लपति -पितुं), अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), प्रत्यादिशु (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परित्यज् (c. 1. -त्यजति -त्यक्तुं), न स्वीकृ, न अङ्गोक्

DISCLAIMER, *s.* अपहोता *m.* (नृ.) निहोता *m.*, प्रसादेक्षकः, अस्वीकर्त्ता *m.* (नृ.).

To DISCLOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -परितु -रोतु), अपवृ, अपावृ, उज्ज्व (c. 10. -ह्रादयति -यितु), विकास, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनयति -यितु), विकास, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनयति -यितु).—(Tell) निविद् in caus. (-वेदयति -यितु), ख्या in caus. (-व्यापयति -यितु), सूप् (c. 10. सूचयति -यितु); 'disclose a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनयति, भेजु).

DISCLOSED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं.

DISCLOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -ज्ञानं, स्पष्टीकरणं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रचारणं, निवेदनं, उद्घेदः, भेदः; 'of a secret,' रहस्यभेदः.

DISCOLORATION, *s.* (The act) विवर्णकरणं, मलनीकरणं, कृष्णीकरणं. —(The state) विवर्णितं, वैवर्ण्यं, मालिन्यं, कलुषं, कलङ्कः.

To DISCOLOUR, *v. a.* विवर्णयिष्ये, विवर्णे (c. 10. -वर्णयति -यितु), मलिन (nom. मलिनयति -यितु), कलुष (nom. कलुषयति -यितु), कृष्णीकृ.

DISCOLOURED, *p. p.* विवर्णः -णा -यं, दीनवर्णः -णा -यं, नीरक्तः -क्ता -क्तः; 'having discoloured teeth,' कृष्णदशनः -ना -नं.

To DISCOMFIT, *v. a.* पराजि (c. 1. -जयति -ते -जेतु), पराहन् (c. 2. -हन्ति -न्तु), परास् (c. 4. -अस्यति -स्यितु), पराभू, अभिभू, विद्रु in caus. (-द्रावयति -यितु), अहान् भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंजु) or भिद् (c. 7. भिनयति, भेजु), विज्यंस् in caus. (-ज्यंसयति -यितु), पित्रलोक्, खद् (c. 1. खदते -दितु).

DISCOMFITED, *p. p.* पराजितः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पराहतः -ता -तं, परास्तः -स्ता -स्तं, प्रपलायितः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, प्रतिहतोद्यमः -मा -मं, पित्रलः -ला -लं, समुत्पिन्नः -न्ना -न्नं.

DISCOMFITER, *s.* पराजयः, अपजयः, पराभवः, व्यसनं, बलव्यसनं, भङ्गः, भेदः, विद्रवः, प्रपलायनं, हारिः *f.*, खदनं, पित्रलकः, समुत्पिन्नलकः. DISCOMFORT, *s.* अस्वास्थ्यं, असुख्यता, दुःखं, असुखं, पोडा, अप्पा, खेदः, कष्टं, कृष्णं, येदना, भिन्नयदना, उद्देगः, बाधा, क्रेशः, सन्तापः.

To DISCOMFORT, *v. a.* दुःख (c. 10. दुःखयति -यितु), पीड्य (c. 10. पीडयति -यितु), अप्प (c. 10. अप्पयति -यितु), बाप् (c. 1. बाधते -धितु), परितप् (c. 10. -तापयति -यितु).

To DISCOMMEND, *v. a.* न प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितु), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितु).

To DISCOMMODE, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -धितु), उपरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोडु), क्रिञ्ज (c. 9. क्रिञ्जति, क्रेडु), अप्प (c. 10. अप्पयति -यितु).

DISCOMMODIOUS, *a.* अनुपयुक्तः -क्ता -क्तः, कष्टकरः -री -रं, अस्वास्थ्यजनकः -क्ता -क्तः.

To DISCOMPOSE, *v. a.* सुभ् in caus. (सोभयति -यितु), विस्तुभ्, आकुलीकृ, कातरुक्, आकुलीकृ, अस्थिरकृ, बाप् (c. 1. बाधते -धितु), मुह् in caus. (मोहयति -यितु), आमुह्, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोतु).

DISCOMPOSED, *p. p.* सोभितः -ता -तं, सुभः -आ -अं, आकुलितः -ता -तं, आकुलचितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, कातरः -रा -रं, अस्थिरः -रा -रं, अनयस्थितः -ता -तं, अनिवृत्तः -ता -तं, अप्रः -या -यं, पारिप्रवः -वा -वं, मोहितः -ता -तं, उद्दामः -ना -नं, विधुरः -रा -रं.

DISCOMPOSURE, *s.* सोभः, आकुलता, आकुलत्वं, आकुलचितता, कातरत्वं, अस्थिरता, अनिवृतिः *f.*, व्यपता, पारिप्रवत्वं, उद्देगः, वैज्यं, अकम्पः, मोहः.

To DISCONCERT, *v. a.* (Frustrate) सख् (c. 10. सखयति -यितु), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तु), वृषा कृ.—(Discompose) मुह् in caus. (मोहयति -यितु), आकुलीकृ, अपरीकृ.

DISCONCERTED, *p. p.* प्रतिहतोद्यमः -मा -मं, सखितः -ता -तं, मोहितः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, विलङ्घितः -ता -तं.

DISCONFORMITY, DISCONGRUITY, *s.* असादृश्यं, अयोग्यता, असङ्गतिः *f.*, विरुद्धता.

To DISCONNECT, *v. a.* विपुञ्ज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तु), विच्छिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितु).

DISCONNECTED, *p. p.* विप्रयुक्तः -क्ता -क्तः, असंसक्तः -क्ता -क्तः, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं.

DISCONNECTION, *s.* वियोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, विच्छेदः, अनभिष्वङ्गः.

DISCONSOLATE, *a.* विषयः -खा -खं, विषादी -दिनी -दि (नृ), अपसन्नः -न्ना -न्नं, निराशः -शा -शं, हताशः -शा -शं, विमनाः -नाः -नः (स्), or ज्ञानमनाः or दुःखेनाः or अनमैनाः or उद्विग्नमनाः, विमनस्कः -क्ता -क्तं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, अनाप्यासनीयः -या -यं, सिद्धमानः -ना -नं, सेदान्वितः -ता -तं.

DISCONSOLATELY, *adv.* सविषादं, सखेदं, सोद्वेगं, सनैराश्यं, निरानन्दं.

DISCONTENT, *s.* असन्तोषः, अनुष्टिः *f.*, अपरितोषः, अनुमिः *f.*, अरतिः *f.*, अनिवृतिः *f.*, अनाह्लादः, अज्ञानिः *f.*, असन्तुष्टता, अनुप्रता.

DISCONTENT, DISCONTENTED, *a.* असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुमः -न्ना -मं, अनुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, विदुष्टः -ष्टा -ष्टं, अरतः -ता -तं, अनिवृत्तः -ता -तं, अरतिः -ति -ति, अज्ञानिः -ता -तं, अमोतः -ता -तं, निरानन्दः -न्दा -न्दं, अप्रशान्तकामः -मा -मं, अप्रतिलम्बकामः -मा -मं, सासूयः -या -यं.

To DISCONTENT, *v. a.* न सन्तुप् in caus. (-तोषयति -यितु), न तृप् in caus. (-तृपयति -यितु), असन्तोषम् उत्पद् in caus. (-पादयति -यितु).

DISCONTINUANCE, DISCONTINUATION, *s.* (Want of continuity) विच्छेदः, छेदः, भङ्गः, अनाराधः, खण्डनं.—(Cessation) विरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, विच्छेदः, छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षान्तिः *f.*, क्षयः.

To DISCONTINUE, *v. a. and n.* (Leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तु), उपरम् with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितु), निवृत् with abl. c., जम् (c. 4. शाम्यति, शमिष्ये), विच्छिद् in pass. (-च्छिद्यते).—(Cause to cease) निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितु), विरम् in caus. (-रमयति -यितु).—(Abandon) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तु), उज्ज्व (c. 6. उज्ज्वति -ज्जितु), प्रोञ्ज्.—(Interrupt, break off) विच्छिद् (c. 7. -च्छिनक्ति -च्छेत्तु), विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितु), सख् (c. 10. सखयति -यितु).

DISCONTINUED, *p. p.* विरतः -ता -तं, अवरतः -ता -तं, निवृत्तः -ता -तं, विच्छिद्यः -न्ना -न्नं, अपसन्नः -न्ना -न्नं, उज्ज्वितः -ता -तं, त्यक्तः -क्ता -क्तः.

DISCORD, DISCORDANCE, *s.* (Disagreement) भेदः, विभेदः, विभिन्नता, विदीर्धः, परस्परविरोधः, विभक्तिः *f.*, वैमत्यं, असम्मतिः *f.*, अयोग्यता, विपरीतता, वैपरीत्यं, विसंवादः, प्रातिकूल्यं, वेलक्ष्यं, विरुद्धता; 'causing discord,' भेदकरः -री -रं.—(In music) अपरवः, विसरवः, असौम्यसरः, अपङ्कजः.

To DISCORD, *v. n.* विभिद् in pass. (-भिद्यते), न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तु), न युज् in pass. (युज्यते), विसंवद् (c. 1. -वदति -दितु), अन्मन्ये विरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोडु).

DISCORDANT, *a.* (Incongruous) विरुद्धः -द्धा -द्धं, परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः -ता -तं, असम्मत्तः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(In sound) विसरः -रा -रं, असरः -रा -रं, असौम्यसरः -रा -रं, कर्कशस्रजः -ना -नं, वैतालिकः -की -कं.

DISCORDANTLY, *adv.* विरुद्धं, विपरीतं, विसरं, विरोधेन, अयोग्यं.

To DISCOVER, *v. a.* (Shew) दृश् in caus. (दर्शयति -यितु), अभिदृश्, निदृश्, प्रतिदृश्.—(Reveal, make manifest) विवृ (c. 5. -वृणोति -वर्त्तितु -रोतु), अपवृ, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितु), स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनयति -यितु), c. 10. -अजयति -यितु).

चाविष्कृ.—(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् in caus. (वेदयति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Find out, detect) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते, ज्ञातुं), परिज्ञा, अभिज्ञा, निर्वीक्षा (c. 1. -णयति -येतुं), उपलभ् (c. 1. -लभते -लभ्), अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधिगम्, अध्यगम्; चासद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्, अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं).

DISCOVERABLE, a. निरूपणीयः -या -यं, ज्ञेयः -या -यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.
DISCOVERED, p. p. निरूपितः -ता -तं, ज्ञातः -ता -तं, विशातः -ता -तं, अभिज्ञातः -ता -तं, निर्वीक्षितः -ता -तं, अवगतः -ता -तं; 'in a fault,' दृष्टदोषः -वा -वं.

DISCOVERER, s. निरूपकः, निर्वीक्षता *m.* (नृ), परिज्ञानी *m.* (नृ), अवगता *m.* (नृ).

DISCOVERY, s. (Disclosing, exhibiting) विवृतिः *f.*, दर्शनं, प्रकाशनं, प्रेक्षणं.—(Finding out) ज्ञानं, परिज्ञानं, विशानं, निरूपणं, प्राप्तिः *f.*, उपलप्तिः *f.*, अवगमः, अवगतिः *f.*, निणयः, अनुसन्धानं.

DISCOUNT, s. उद्धाट, उद्धतभागः, दुस्विकापवाद उद्धतो भागः.

To DISCOUNT, v. a. (Deduct a part) भागम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Pay a bill of exchange before hand) भागम् उद्धृत्य प्राग्विहितकालाद् दुस्विकापत्रं शुभ्र in caus. (शोधयति -यितुं).

To DISCOURTEGEANCE, v. a. न अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), न अनुपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), न अनुकूलः (nom. अनुकूलयति -यितुं), न उपकृ, लम् (c. 10. लम्बयति -यितुं).

To DISCOURAGE, v. a. (Depress, deject) अवसद् in caus. (-मादयति -यितुं), विषद् in caus., विषयीकृ, विषादं जन् in caus. (जनयति -यितुं), ज्ञानीकृ, निर्विषयीकृ; आशाः or मनोभङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्गुं) or हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं).—(Deter) भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं) or निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).

DISCOURAGED, p. p. विषक्तः -आ -अं, अवसक्तः -आ -अं, अवसादितः -ता -तं, निर्विषयः -आ -अं, भग्नोद्यमः -ना -नं, भग्नमनाः -ना -नं (स्), मनोहतः -ता -तं, हताशः -आ -अं, विषक्तः -आ -अं, निवर्त्तितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं.

DISCOURAGEMENT, s. मनोभङ्गः, उद्योगभङ्गः, उद्यमव्याघातः, आशाभङ्गः, निवर्त्तनं, विषादोत्पादनं, अवसादकरणं, अप्रसादः.

DISCOURAGING, a. विषादोत्पादकः -का -कं, अवसादजनकः -का -कं.

DISCOURSE, s. (Conversation) सम्भाषा -वणं, संलापः, सङ्कषा, आलापः, आभाषणं, संवादः, सम्प्रवदनं, कथोपकथनं, अनुकथनं, कथायोगः.—(Speech, dissertation) वचनं, वाक्यं, वचः *n.* (स्), वादः, प्रवादः, प्रवचनं, भाषितं, भाषणं, लपितं, वचनक्रमः, निगादः.

To DISCOURSE, v. n. (Talk, converse) भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), सम्भाष्, सम्प्रभाष्, प्रभाष्; आलाप् (c. 1. -लपति -यितुं), संलप; वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), संवद्, सम्प्रवद्, वच् (c. 2. वक्ति -क्कुं), संवच्, जल् (c. 1. जल्यति -ल्यितुं), सन्नल्.—(Treat of, talk over) व्याख्या (c. 2. -व्याति -तुं), प्रसङ्गं कृ, कप् (c. 10. कथयति -यितुं).

DISCOURSER, s. वादी *m.* (नृ), वक्ता *m.* (नृ), भाषी *m.* (नृ), आलापी *m.* (नृ), कथकः.

DISCOURSIVE, a. तर्कौ-विशौ-कि (नृ), उहौ-हिनी-हि (नृ), सांवादिकः -कौ -कं.

DISCOURTEOUS, a. असभ्यः -भ्या -भ्यं, अशिष्टः -हा -हं, दुर्मेय्यादः -दा -दं, अन्यायः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, दुःशीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विनयप्रनाथी -पिनी -पि (नृ), अप्रसन्नः -आ -अं, दुष्टरिषः -वा -वं.

DISCOURTEOUSLY, adv. असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, अप्रश्रितं, दुःशीलत्वात्.

DISCOURTESY, s. असभ्यता, अशिष्टता, अविनयः, दुःशीलता, अप्रसादः, अप्रश्रयः.
DISCREDIT, s. अयशः *n.* (स्), अकीर्तिः *f.*, अवप्राप्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अपमानं, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अप्रतिष्ठा, मर्यादा हानिः *f.*
To DISCREDIT, v. a. (Deprive of credibility) अविश्वात्म्यः or सप्रज्ञेय इति मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), प्रामाण्यं or गौरवं लप् (nom. लपयति -यितुं) or लपूकृ, अविश्वासं-स्तो-स्तं कृ.—(Not to credit) न प्रती (c. 2. प्रमेति -तुं), न विश्वम् (c. 2. -श्वसिति -तुं).—(Disgrace), अकीर्तिं or अयशः or अपमानं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), लपूकृ, कलङ्कं कृ.

DISCREDITABLE, a. अकीर्तिकरः -री -रं, अयशस्करः -री -रं, कलङ्ककरः -रा -रं, अपमान्यः -न्या -न्यं, समान्यः -न्या -न्यं, अनार्यः -भ्या -भ्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, मर्यादाविरुद्धः -द्धा -द्धं, लोकगर्हितः -ता -तं, अप्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं.
DISCREET, a. विमृश्यकारी -रिणी -रि (नृ) or समीक्षकारी, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विचक्षणः -णा -णं, विचारणशीलः -ला -लं, स्वार्हितः -ता -तं, मनस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), मतिमान् -मती -मत् (नृ), कृतावधानः -ना -नं, विनीतः -ता -तं, परिणामदर्शी -शीनी -शि (नृ).

DISCREETLY, adv. सुविमृश्य, स्वार्हितं, सुविचार्यं, विचारण, विज्ञतव.
DISCREPANCE, DISCREPANCY, s. विभेदः, विभिन्नता, भेदः, भिन्नता, विरोधः, विरुद्धता, विप्रतिपक्षिः *f.*, असङ्गतिः *f.*, विपरीतता, वैपरीत्यं, द्वेषं, द्वेष्यं, विस्वादः, प्रातिकूल्यं, वैलक्षण्यं, विगोतिः *f.*

DISCREPANT, a. भिन्नः -द्वा -वं, विभिन्नः -द्वा -वं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -धिनी -धि (नृ), विपरीतः -ता -तं, विगीतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, विमङ्गतः -ता -तं, विस्वादी -दिनी -दि (नृ), विवदमानः -ना -नं, प्रातिकूलः -ला -लं.

DISCRITE, a. भिन्नः -द्वा -वं, विविक्तः -क्का -कं, पृथग्भूतः -ता -तं.

DISCRETION, s. (Prudence) विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, मुनीतिः, सुनयः, प्रसमीक्षा, समीक्षणं, समीक्ष्यकारित्वं, विमृश्यकारित्वं, चिन्ता, विज्ञता, विचक्षणता, विवेचना, विचारः.—(Liberty of acting at pleasure) स्वातन्त्र्यं, स्वाज्ज्वल्यं, स्वाधीनता.—(Option) विकल्पः, अनुकल्पः; 'at one's own discretion,' स्वेच्छया, स्वरूप्या.

DISCRETIONALLY, adv. स्वेच्छातम्, स्वेच्छानुसारं, विकल्पतः, कामं, अनुकामं.

DISCRETIONARY, a. वैकल्पिकः -की -कं, विकल्पितः -ता -तं, सविकल्पकः -का -कं, सानुकल्पकः -की -कं, स्वाधीनः -ना -नं, स्वज्ज्वल्यः -द्वा -दं, यादृच्छिकः -की -कं.

To DISCRIMINATE, v. a. पिज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), विशिष्ट (c. 7. -शिनष्टि -शेष्टुं, c. 10. -शेषयति -यितुं), विशिष्ट (c. 7. -विनक्ति -वेक्तुं, c. 10. -वेचयति -यितुं), लप् (c. 10. लक्षयति -यितुं), परिच्छिद् (c. 7. -लिनक्ति -लेक्तुं), पिच्छर् (c. 10. -चारयति -यितुं), पृषकृ, विञ् (c. 3. वेवेक्ति, विजितुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं).

DISCRIMINATED, p. p. विशेषितः -ता -तं, कृतलक्षणः -णा -णं, विविक्तः -क्का -कं, परिच्छिन्नः -द्वा -वं, विशातः -ता -तं, पृषकृतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं.

DISCRIMINATION, s. (The act) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः -दनं, विशानं, अर्थविशानं, अर्थज्ञानं, विभावनं, विचारः, व्यवच्छेदः, विक्तिः *f.*, विवेकदृष्टान्तं, विवेकान्तं, विशेषणं, पृषकरणं, पृषणालता, अवधारणं.—(The state) विशिष्टता, परिच्छिन्नता, विविक्तता; 'discrimination of right and wrong,' सदसङ्घिवेकः; 'want of discrimination,' अविवेकः -कता.

DISCRIMINATING, a. विशेषज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विवेकदृष्टा -ष्टा -ष्ट (नृ), अर्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

DISCRIMINATIVE, a. विवेकी -किनी -कि (नृ), विशेषकः -का -कं, परिच्छेदकः -का -कं, प्रभेदकारी -रिणी -रि (नृ), विभावकः -का -कं, विजिता -यी -यु (नृ).

DISCURSIVE, *a.* (Wandering from one topic to another) बहुविधः-या-ये, नानावस्तुविषयकः-का-के, अनेकार्थः-धा-धे, बहुधेः-धा-धे, नानाप्रसङ्गः-ज्ञा-ज्ञे, इतस्ततो भ्रमणशीलः-ला-ले, अस्थिरः-रा-रे, चञ्चलः-ला-ले—(Argumentative) तार्किकः-की-के, विचारो-रिणी-रि (न).

DISCUS, *s.* चक्रं, लीहचक्रं, अट्टनं; 'of Vishnu,' शिवद्वन्द्वं.

To DISCUSS, *v. a.* विचार in caus. (-चारयति-यितुं), वितर्क (c. 10. -तर्कयति-यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति-मृशते), परिमृश, समीक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), परीक्ष, विभू (c. 10. -भावयति-यितुं), मप (c. 1. मयति-यितुं), वादानुवादं कृ.

DISCUSSED, *p. p.* विचारितः-ता-ते, मथितः-ता-ते, विवद-न्ना-वं, विवद-न्ना-वं.

DISCUSSION, *s.* विचारः-रत्ता, वितर्कः-केण, वादानुवादः, वादप्रतिवादः, विमर्शः, परीक्षा, विवेचनं-ना, समीक्षा, प्रसमीक्षा, विभावनं, सम्प्रधारणा; 'topic under discussion,' प्रसङ्गः, प्रस्तावः; 'under discussion,' प्रस्तुतः-ता-ते; 'result of discussion,' मथिताधेः—(Dispersion) विद्रावणं, विघोषः.

DISCUSSING, *a.* विचारकः-का-के, विभावकः-का-के, विमर्शी-शीनी-शि (न).

DISCUSSIVE, *a.* दुष्टधातुनाशकः-का-के, दुष्टरमविद्रावकः-का-के, शोधद्वन्द्वं.

DISCUTIENT, *a.* शोषकः-मी-मे, शोषजित, शोषद्वन्द्वं, विस्फोटकः-मी-मे.

DISDAIN, *s.* अघडा-ज्ञानं, अघहेला-लनं, उपेक्षा, अघमानं, उन्माधः, गहा-हेगं, घृणा, कुत्सा-त्सनं, हेलनं, निराकरणं, पराकरणं, आद्वयं, अघलेपः.

To DISDAIN, *v. a.* अघडा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), अघमन् (c. 1. -मन्यते-मन्तुं), गहा (c. 1. गहेते-हेतुं), कुत्स (c. 10. कुत्सयति-यितुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), लघूक, तुच्छीक, पराक, निराक, कदधीक, प्रत्याघ (c. 2. -घहे).

DISDAINED, *p. p.* अघडातः-ता-ते, गर्हितः-ता-ते, कुत्सितः-ता-ते, उपेक्षितः-ता-ते, कदधितः-ता-ते, पराकृतः-ता-ते, निराकृतः-ता-ते.

DISDAINFUL, *a.* अघमानी-निनी-नि (न), सावहेलः-ला-ले, सावडा-ज्ञा-ज्ञे, सावलेपः-पा-पं, उपेक्षकः-का-के, सोन्माधः-धा-धे, घृणी-शिनी-शि (न).

DISDAINFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सोन्माधं, सावहेलं, सावलेपं, अघमानेन, उपेक्षया.

DISDAINFULNESS, *s.* अघलिप्रता, सावलेपत्वं, सोन्माधता, औद्वयं.

DISEASE, *s.* रोगः, आधिः *m.*, आमयः, पोडा, रुक *f.* (ज्ञ), रुजा, रुग्णता, गदः, उपतापः, आधिः *f.*, कष्टं, अस्वास्थ्यं, दुःखं, विकारः, विकृतिः *f.*, विकारः, अमः, अमसः, मृत्युभयः, केशः, तापः.

To DISEASE, *v. a.* रोगेण पोड (c. 10. पोडयति-यितुं) or अघ (c. 10. अघयति-यितुं), दुःखं (c. 10. दुःखयति-यितुं), क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति-यितुं).

DISEASED, *p. p.* or *a.* रोगी-गिणी-गि (न), रोगवान-यती-वत् (त), रोगाधः-ज्ञा-ज्ञे, रोगयन्तः-स्ना-स्ने, मरोगः-गा-गं, व्याधितः-ता-ते, आमयः-या-ये, अमी-मिनी-मि (न), आतुष्ट-रा-रे, अस्वस्थः-स्या-स्यं, विकारी-रिणी-रि (न), विकृतः-ता-ते, अघमानः-न्ता-न्तं, अघमिनः-ता-ते, आमयावी-विनी-वि (न).

To DISEMBARK, *v. a.* उन्म in caus. (-तारयति-यितुं), नौकायाः or पोताद अघत् in caus. or अघरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), उन्मूल (nom. उन्मूलयति-यितुं).

To DISEMBARK, *v. n.* उन्म (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), प्रयुञ्, नौकायाः or पोताद अघत् or अघरुह (c. 1. -रोहति-रोहंतुं).

DISEMBARKATION, *s.* उन्मरणं, प्रयुञ्मरणं, नौकाया अघतरणं or अघरोहणं.

DISEMBARKED, *p. p.* उन्मीरः-शा-शं, अघतीरः-शा-शं, अघरुहः-टा-टं, अतिनीः-नीः-नु, उन्मूलितः-ता-ते.

To DISEMBITTER, *v. a.* तिक्कलं or तिक्कलम् अघनी (c. 1. -नयति-नेतुं), अतिक्कं-क्को-क्के कृ, तिक्कलजितं-तां-ते कृ, मधुरीक, सुरसं-सां-से कृ. DISEMBODIED, *p. p.* व्यस्तदेहः-हा-हं, अङ्गहीनः-ना-नं, तक्कदेहः-हा-हं, देहातीतः-ता-तं, अशरीरः-रा-रं, विगतदेहः-हा-हं, कायवर्जितः-ता-तं, अनङ्गः-ज्ञा-ज्ञे.

To DISEMBOGUE, *v. a.* सलिलं समुद्रे निगम् in caus. (-गमयति-यितुं) or प्रमु in caus. (-सावयति-यितुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते).

To DISEMBOGUE, *v. n.* निगम् (-गच्छति-गन्तुं), निःमृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अघम्, समुद्रं विश् (c. 6. विशति, वेहं) or प्रविश or निविश.

To DISEMBROIL, *v. a.* व्यामोहात् or उद्देगात् or व्यस्तत्वाद् उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते), निरुत्पातं-तां-ते कृ, निरुपद्रवं-वां-वं कृ.

To DISENCHANT, *v. a.* मन्त्रं or अभिचारं or वशक्रियां प्रतिकृ, मन्त्रप्रभावात् or अभिचारवशाद् उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते), अभिचारभङ्गं कृ.

To DISCUMBER, DISCUMBER, *v. a.* भारात् or विघ्नाद् उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते), प्रतिबन्धान् अघनी (c. 1. -नयति-नेतुं), निविघ्नीक, निविघ्न (nom. निविघ्नयति-यितुं), विशुध् in caus. (-शोधयति-यितुं), निष्कृहं-हां-हं कृ.

To DISENGAGE, *v. a.* (Separate) वियुञ् (c. 7. -युनक्ति-योक्ते), विघ्निय in caus. (-घ्नयति-यितुं).—(Disentangle) मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते), c. 10. मोचयति-यितुं, विमुच, निमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विमोक्ष, उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं), विशुध् in caus. (-शोधयति-यितुं).—(Withdraw the mind) मनो निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं).

To DISENGAGE, *v. n.* मुच in pass. (मुच्यते), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तुं), विरघ्न in pass. (-रन्त्यते), आत्मानं निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं); 'to be disengaged, at leisure,' प्रामादकाशः-शा-शं भू, सावकाशः-शा-शं भू, अघसरं प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), कार्यरहितः-ता-तं भू, कार्यशून्यः-न्या-न्यं भू.

DISENGAGED, *p. p.* (Extricated) मुक्तः-क्ता-क्के, विमुक्तः-क्ता-क्के, उन्मीरः-शा-शं, समुद्रतः-ता-तं.—(At leisure) अघकाशप्राप्तः-प्रा-पं, प्रामादसरः-रा-रं, व्यापारशून्यः-न्या-न्यं, निव्यापारः-रा-रं, निष्क्रियः-या-यं.

To DISENTANGLE, *v. a.* मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते), c. 10. मोचयति-यितुं, विमुच, निमुच, विनिमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं), समुद्र, उन्म in caus. (-तारयति-यितुं), निम्, विशुध् in caus. (-शोधयति-यितुं).—(Remove obstacles) विघ्नान् अघनी (c. 1. -नयति-नेतुं) or ह (c. 1. हरति, हर्तुं), निविघ्नीक, निष्कृहं-हां-हं कृ.

To DISENTHRAL, *v. a.* दास्यात् or दासभावात् or परवशात् or पराधीनत्वाद् मुच (c. 6. मुचति, मोक्ते) or विमुच or निम् in caus. (-तारयति-यितुं) or मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं).

To DISENTRANCE, *v. a.* निभेरसम्प्रात् or मूढेनात् प्रमुध् in caus. (-बोधयति-यितुं).

DISESTEEM, *s.* अनादरः, अमाननं, उपेक्षा, अघमानं, अघडा, अघधीरणं, अघवेनं.

To DISESTEEM, *v. a.* अघमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), अघडा (c. 9. -ज्ञानाति-ज्ञातुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), अघधीर (c. 10. -धीरयति-यितुं), कदधे (c. 10. -अघयते-यितुं), लघूक, तुच्छीक मन्दादरः-रा-रं भू.

DISFAVOUR, *s.* अघसादः, अघसन्नता, अननुग्रहः, निग्रहः, वैमुख्यं, अदृष्टिः *f.*, अनाग्रयः, विरक्तिः *f.*, वैरह्यं, अननुकूलता, अनुपेक्षाभावः, अनुपकारः.

To DISFAVOUR, *v. a.* न अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति-गृहीतुं), न अनुकूल (nom. अनुकूलयति-यितुं), न प्रसद (c. 6. -सीदति-सन्तुं), अघसावः

-ज्ञा-ज्ञं भू. अप्रसादं कृ, न उपकृ.

DISFIGURATION, *s.* विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कदाकारकरणं, विकृतिकरणं.
To DISFIGURE, *v. a.* विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, अपरूपीकृ,
कुरुपीकृ, विकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ, विकलोक्.

DISFIGURED, *p. p.* विरूपितः -ता -तं, विरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः -पी -पं,
कुरुपः -पी -पं, विकृतः -ता -तं, विकृताङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, विकृताकारः -रा -रं,
विकृताकृतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

DISFIGUREMENT, *s.* विरूपता, वैरूप्यं, कुरुपता, अपरूपता, वैकृत्यं, व्यङ्गता.
To DISFRANCHISE, *v. a.* महासभायां प्रतिनिधिप्रेरणाधिकाराद् भंश in
caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), पौरत्वलोपं
कृ, सधिकारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

DISFRANCHISEMENT, *s.* सधिकारलोपः, सधिकाराद् भंशनं, सधिकारहानिः *f.*
To DISGORGE, *v. a.* उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), यम (c. 1. वमति
-मिर्तुं), उड्गृ, उतिष्प (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), ऊड्गृ क्षिप्, रुदं (c. 10.
रुदयति -यितुं).

DISGORGE, *s.* उद्गारः -रणं, उतिरयणं, यमः -मनं, यानिः *f.*, ऊड्गृशोधनं.

DISGRACE, *s.* अपयशः *n.* (स्), अपयशः *n.*, सकोर्त्रिः *f.*, अपकोर्त्रिः *f.*,
अपमानं, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः, अपध्वंसः, अपकथं, अनादरः, कलङ्कः,
अपकलङ्कः, मर्यादाहानिः *f.*, पराभवः, परिभवः, अभिभवः, अप्रतिष्ठा,
अमर्यादा; 'disgrace of the family,' कुलकञ्जलः, कुलाङ्गारः.

To DISGRACE, *v. a.* (Cause dishonour) अपयशः कृ, सकोर्त्रिं कृ, साप-
मानं -ना -नं कृ, कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), कुख्यातिं
जन् in caus. (जनयति -यितुं), लज्जां कृ. —(Degrade, put out of
favour) पदाद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or च्यु in caus.
(व्यावयति -यितुं) or अपकृष् (c. 1. -कषेति -कृष्टुं) or निराकृ.

DISGRADED, *p. p.* सापमानः -ना -नं, कलङ्कितः -ता -तं, अवशोपहतः -ता -तं.

DISGRACEFUL, *a.* सकोर्त्रिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, अपयशस्यः
-स्या -स्यं, कलङ्ककरः -री -रं, लज्जाकरः -री -रं, अपमानजनकः -का -कं,
कलङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (न्), अमर्यादाननकः -का -कं, निन्दाकरः -री -रं.

DISGRACEFULLY, *adv.* सापमानं, अपयशस्यं, सकोर्त्रिकरं, लज्जाकरं, गर्हितं.

DISGRACIOUS, *a.* अपयशः -ना -नं, अननुकूलः -ला -लं, निरनुरोधः -धा -धं,
विमुखः -खी -खं, अप्रतिनिकरः -री -रं, असमोपजनकः -का -कं.

To DISGUISE, *v. a.* (Conceal by an unusual dress) अन्यवेशेन or
वेशान्नेरेण छद् (c. 10. छादयति -यितुं), कपटवेशेन or छप्रवेशेन गृह्
(c. 1. गृह्ति -ह्रितुं, c. 10. गृहयति -यितुं), विडम् (c. 10. -डम्बयति -यितुं),
साकारगोपनं कृ; 'disguise one's self,' अन्यवेशं परिधा (c. 3.
-दधाति -धत्ते -धातुं) or धृ in caus. (धारयति -यितुं), साकारगोपनं कृ,
आत्मरूपं or आत्मदेहं गृह्, आत्माकारपरिवर्त्तनं कृ. —(Conceal, cloke)
छद्, गुप् in des. (नुगुप्ते -प्सितुं), प्राप् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं).
—(Disfigure) विरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विकृ;
'disguise one's intentions,' साभिप्रायगोपनं कृ.

DISGUISE, *s.* (Dress for concealing the person) कपटवेशः, छप्रवेशः,
अन्यवेशः, वेशान्तरः, कृत्रिमवेशः, वेशः. —(Act of disguising) साका-
रगोपनं, वेशान्तरधारणं, विडम्बनं, अभिनयः. —(Counterfeit appear-
ance, false show) छद् *n.* (न्), व्यपदेशः, अपदेशः, व्याजः, छलं,
लक्ष्यं, लब्धं.

DISGUISED, *p. p.* वेशधारी -रिणी -रि (न्), कपटवेशी -शिनी -शि (न्)
or छप्रवेशी, कपटवेशः -शा -शं, कपटरूपी -पिणी -पि (न्), छलह्य-
लिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, छलधितः -ता -तं; 'disguised as a Brahman,'
द्विजरूपी *m.* (न्), द्विजवेशः; 'disguised censure,' व्याजनिन्दा.

DISGUISEMENT, *s.* साकारगोपनं, छप्रवेशधारणं, विडम्बनं, कपटरूपधारणं.

DISGUST, *s.* बोभत्सः -त्सं, घृणा, अरुचिः *f.*, गहं, कुत्सा, विकृतं, वैकृतं
-त्यं, विकारः, अरतिः *f.*, वैराग्यं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, निवेदं.

To DISGUST, *v. a.* बोभत्सं or अरुचिं कृ or जन (c. 10. जनयति -यितुं).
वैकृत्यम् उत्पद in caus. (-पादयति -यितुं).

DISGUSTED, *p. p.* नातबोभत्सः -त्सा -त्सं, विकृतः -ता -तं, अरतः -ता -तं.

DISGUSTFUL, DISGUSTING, *a.* बोभत्सजनकः -का -कं, घृणात्पादकः -का -कं,
अरुचिरः -रा -रं, अदृष्टकृत् *m. f. n.*, वैराग्यकृत्, कुत्सितः -ता -तं,
गर्ह्यः -व्या -व्यं.

DISH, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, भाण्डं; 'maae-dish,' सूदः, सिद्धात्रं.

To DISH UP, *v. a.* पात्रस्य मांसव्यञ्जनानि परिवेष in caus. (-वेपयति -यितुं).

DISH-CLOUT, *s.* शरावमाज्जनः पटः, पात्रममाज्जनार्थं चीरं.

DISH-WATER, *s.* भोजनपात्रप्रक्षालनेन घृतक्षेहादिमलिनं जलं.

DISHABLE, *a.* दुर्वासाः -साः -सः (स्), कुचेलः -ला -लं, अविनीतवेशः
-शा -शं, अनलङ्कृतः -ता -तं, अकृताभरणः -शा -शं, विवस्त्रः -स्ता -स्तं.

DISHABLE, *s.* लघुवासः *n.* (स्), शिथिलवस्त्रं, शयनगृहे परिधेयं वसनं.

To DISHABIT, *v. a.* निर्वस in caus. (-वासयति -यितुं), वासस्थानाद् वहिष्कृ.

To DISHABIT, *v. a.* आश्रमं or मनो भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), आश्रमभङ्गं कृ,
अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), विपणनीकृ, निर्विणीकृ, विषादं जन
in caus. (जनयति -यितुं), निराशीकृ.

DISHEARTENED, *p. p.* भयनमनाः -नाः -नः (स्), भयनाशः -शा -शं, विषयः
-शा -शं, अवसादितः -ता -तं, दीनचेतनः -ना -नं, दीनमनस्कः -स्ता -स्कं,
प्रानाशः -शा -शं.

DISHEVELLED, *a.* प्रचिततः -ता -तं, प्रकीर्णः -णा -णं, द्रष्टः -था -धं;
'having dishevelled hair,' विगलितकेशः -शी -शं, मुककेशः -शी
-शं, विमलकेशः -शी -शं, धाममूढिनः -जा -जं.

DISHONEST, *a.* (Void of probity) असाधुः -धुः -ध्वो -धु, अशुचिः -चिः
-चि, अधार्मिकः -को -कं, अन्यायवर्ती -र्त्तिनी -र्त्ति (न्), अननुप्रकृतिः
-तिः -ति, यक्रः -क्रा -क्रं, यक्रो -क्रिणी -क्रि (न्), जिह्वः -घ्रा -घं, कुटिलः
-ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, खलः -ला -लं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, कपटी -टिनी
-टि (न्), कापटिकः -को -कं, विषमः -मा -मं, छान्दिकः -को -कं, कौटिकः
-को -कं, कौटः -टो -टं, निकृता -ता -तं, असरलः -ला -लं. —(Un-
chaste woman) भ्रष्टा, व्यभिचारिणी, असाध्वी, असती. —(Obscene)
अशुद्धः -द्धा -द्धं, गर्हितः -ता -तं.

DISHONESTLY, *adv.* असाधु, अशुचि, अन्यायेन, कुटिलं, विषमं, धूर्त्यत.

DISHONESTY, *s.* (Want of probity) असाधुत्वं, अशुचित्वं, खलता,
दुष्टता, अधर्मः, असरलता, असारत्यं, अननुता, जिह्वता, यक्रता,
कौटिल्यं, कापट्यं, कौटं, अशुद्धता, अदाक्षिण्यं, माया. —(Unchastity
in a woman) असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

DISHONOUR, *s.* अपमानं, अनादरः, अवमानं -नना, विमानं, अपयशः *n.* (स्),
अपयशः, सकोर्त्रिः *f.*, अपकोर्त्रिः *f.*, अमर्यादा, अवज्ञा, परिभवः, तिर-
स्कारः, उपेक्षा, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपध्वंसः, अपकथं, अप्रतिष्ठा,
अख्यातिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, अङ्कनं.

To DISHONOUR, *v. a.* (Cause disgrace) अपमानं कृ, अपयशः कृ,
कलङ्कं कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), सकोर्त्रिं जन् (c. 10.
जनयति -यितुं), लज्जां कृ, सापमानं -ना -नं कृ. —(Dishonour a
maiden) कन्यां दुप् in caus. (दूषयति -यितुं). —(Treat with dis-
honour) अवमन् (c. 4. -मन्यते -मनुं), अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं),
अवपीर (c. 10. -पीरयति -यितुं), लपृकृ.

DISHONOURABLE, *a.* अपमान्यः -व्या -व्यं, अवमाननीयः -या -यं, अनार्थः
-व्या -व्यं, अपयशस्करः -रा -रं, सकोर्त्रिकरः -री -रं, अपमानजनकः
-का -कं, कलङ्ककरः -री -रं.

DISHONOURABLY, *adv.* अनार्य्यं, अनार्य्यवत्, अयशस्यं, अपमान्यप्रकारेण.

DISHONOURED, *p. p.* अपमानितः -ता -तं, अपमानितः -ता -तं, विमानितः -ता -तं, अनर्चितः -ता -तं, अनार्दृतः -ता -तं, अनपचितः -ता -तं, काङ्क्षितः -ता -तं.

DISHONOURER, *s.* अपमानकर्मि *m.* (नृ.), अनार्दकृत्, उपेक्षकः, अयशता *m.* (नृ.).

DISHUMOUR, *s.* प्रकृतिकदुर्बलं, प्रकृतिककेशलं, स्वभाववक्रता, दुःशीलता, वक्रशीलता, अरुनुदत्तं.

DISINCLINATION, *s.* विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमुखता, वैमुख्यं, अनोहा, निरीहता, अनिच्छा, अरुचिः *f.*, विमतिः *f.*, पराङ्मुखता, अप्रोतिः *f.*, निग्रहः, अम्यूहा, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रियत्वं.

To DISINCLINE, *v. a.* विरुद्ध्य in caus. (-अप्रयति -यितुं), वैरक्त्यं or वैमुख्यं or अनिच्छां जन (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं), पराङ्मुखं -खां -खं कृ.

DISINCLINED, *p. p.* पराङ्मुखः -खी -खं, विमुखः -खी -खं, विरक्तः -क्ता -कं, विरक्तायः -वा -वं, विमतः -ता -तं, विपरोतः -ता -तं, अनिच्छः -च्छुः -च्छुः, निरीहः -हा -हं, निःस्पृहः -हा -हं, निरभिलाषः -पा -पं, अप्रवृत्तः -त्ता -तं, वक्रभावः -वा -वं, अशुचिः -चिः -चि, सन्धानः -ज्ञा -जं, कापटिकः -की -कं, कुटिलस्वभावः -वा -वं, कृपणः -शा -शं, मलार्थकः -का -कं, कदर्यः -र्या -र्यं.

DISINGENUOUSLY, *adv.* अनुदारं, असरलं, अशुचि, सत्यानं. कापट्येन, कुटिलं.

DISINGENUOUSNESS, *s.* अनौदार्य्यं, असारत्यं, अशुचिता, अदाक्षित्यं, भाव-यक्रता, कुटिल्यं, सत्यानलं, कापट्यं, कापट्यं, खलता, दुष्टता, माया.

DISINHERISON, *s.* (Act of disinheriting) पैतृकरिक्खत्तेदः, पैतृकरि-क्खलोपः, विभागशून्यकरणं. —(The state) पैतृकाधिकारहानिः *f.*, विभागशून्यता.

To DISINHERIT OR DISHERIT, *v. a.* निर्भज् in caus. (-भाजयति -यितुं), विभागशून्यं -न्यां -न्यं कृ, पैतृकधनं or पैतृकरिक्खम् अण् (c. 1. -हरति -हर्तुं), पैतृकाधिकाराद् भञ्ज् in caus. (भञ्जयति -यितुं), गोत्ररिक्खलोपं कृ.

DISINHERITED, *p. p.* निर्भाजितः -ता -तं, विभागशून्यः -न्या -न्यं, पैतृकाधि-काराद्भञ्जितः -ता -तं, पैतृकधनहीनः -ना -नं, अनधिकारः -रा -रं.

To DISINTER, *v. a.* शर्व or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं).

DISINTERRED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, प्रोखातः -ता -तं, समाधिविहङ्कृतः -ता -तं.

DISINTERESTED, *a.* निर्ममः -मा -मं, सममः -मा -मं, समामकः -की -कं, निष्कामः -मा -मं, अकामात्मा -त्मा -त्त (नृ.), अनात्मनीनः -ना -नं, मुक्तसङ्गः -ङ्गा -गं, निःसङ्गः -ङ्गा -गं, निजलाभनिवृत्तपूणाः -णा -णं, स्वार्थनिरपेक्षः -क्षा -क्षं, विमलापेक्षः -का -कं, विपश्चापातः -ता -तं, अपश्चा-पातो -तिनी -ति (नृ.), निःस्वार्थी -र्थिनी -र्थि (नृ.) or अस्वार्थार्थी, अस्वार्थलिप्सुः -प्सुः -प्सु, उदासीनः -ना -नं, अहैतुकः -का -कं, अकि-ञ्चनः -ना -नं, वृत्तिहानः -ना -नं, निरीहः -हा -हं.

DISINTERESTEDLY, *adv.* निर्ममं, निष्कामं, स्वार्थनिरपेक्षं, निर्ममत्वात्, विपश्चातं.

DISINTERESTEDNESS, *s.* निर्ममत्वं, सममत्वं -ता, निष्कामत्वं, निःसङ्गत्वं, निरीहता, अस्वार्थार्थित्वं, विपश्चातत्वं, अपश्चापातिता, उदासीनता, औदासीन्यं.

To DISJOIN, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनाक्त -योक्तुं), विप्रयुज्, विच्छिद्य (c. 10. -छेपयति -यितुं).

DISJOINED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -कं, विप्रयुक्तः -क्ता -कं, विनियुक्तः -क्ता -कं, विच्छिद्यः -द्या -द्यं, असंलग्नः -ग्नता -ग्नं, असंसक्तः -क्ता -कं, व्यवहितः -ता -तं.

To DISJOINT, *v. a.* (Put out of joint) विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कु), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं). —(Se-

parate) वियुज् (c. 7. -युनाक्त -योक्तुं), विसंयुज्, विच्छिद्य in caus. (-छेपयति -यितुं). —(Carve) व्यवच्छिद्य (c. 7. -छिनक्ति -छेक्कु), निकृत्

(c. 6. -कृजति -कञ्जितुं).

To DISJOINT, *v. n.* विसन्धीभू, विसंयुज् in pass. (-युज्यते).

DISJOINTED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, असंघट्टः -द्या -द्यं, असंहतः -ता -तं. —(Not coherent) असंसङ्गः -ङ्गा -गं, असन्धितः -ता -तं, निर्युक्तिकः -की -कं.

DISJOINTING, *s.* विसन्धीकरणं, विच्छिन्नात्वं. विसंयोगः, सन्धिच्छेदः, व्यवच्छेदः.

DISJUNCT, *a.* वियुक्तः -क्ता -कं, विप्रयुक्तः -क्ता -कं, विसंयुक्तः -क्ता -कं, विच्छिद्यः -द्या -द्यं, असंलग्नः -ग्नता -ग्नं, पुष्पभूतः -ता -तं.

DISJUNCTION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, निर्युक्तिः *f.*, असंयोगः, विच्छेदः, असन्धानं, विभेदः, सङ्गवियुतिः *f.*, आसङ्ग्यं; 'of letters,' अवसानं.

DISJUNCTIVE, *a.* निर्युक्तिकः -की -कं, वियोगी -गिनी -गि (नृ.), विभेदकः -री -रं.

DISJUNCTIVELY, *adv.* वियोगतः, विसंयोगतः, विच्छेदेण, विसंयुक्तं, पुष्पक.

Disk, *s.* (Of the sun, &c.) विद्यः -द्यं, मण्डलं, परिधिः *m.*, परिवेद्यः, उपमूर्त्यकं, सूर्यमण्डलं. —(Quoit) चक्रं.

DISLIKE, *s.* अप्रोतिः *f.*, अप्रेम *n.* (नृ.), अप्रियता -त्वं, विप्रियता -त्वं, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, विमतिः *f.*, द्वेषः, निग्रहः, विद्विष्टता, द्वेषता, अरुचिः *f.*, असौहार्दं, विमुखता, पराङ्मुखता, वैमुख्यं, अनिच्छा, अनोहा, विध्वंसः, अनिष्टता.

To DISLIKE, *v. a.* न अभिमन्य (c. 4. मन्यते -मन्तुं), न अनुमन्य, न इष्ट (c. 6. इच्छति, इष्टितुं), न अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -नन्दितुं), न प्रतिनन्द, न अनुरुष्ट (c. 4. -रुध्यते -रोद्धुं); द्विष्ट (c. 2. द्वेष्टि -ष्टुं), विद्विष्ट, विरुष्ट in pass. (-रुज्यते); न प्री (c. 9. प्रीणति or c. 4. प्रीयते), न अनुरुष्ट (c. 10. -रोचयति -यितुं) or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he dislikes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISLIKED, *p. p.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, द्विष्टः -द्या -द्यं, विद्विष्टः -द्या -द्यं, अनिष्टः -द्या -द्यं, अनभिमतः -ता -तं, अप्रोतिकरः -री -रं.

To DISLIKEN, *v. a.* असमानोक्तु, असमोक्तु, असदृशं -शीं -शं कृ, अतुल्यीकृ.

DISLIKEDNESS, *s.* असमानता, असाम्यं, असदृश्यं, अतुल्यता, वैषम्यं.

To DISLOCATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धिचोटनं कृ, सन्धिं or सन्धियग्रन्थिं नुद (c. 10. चोटयते -यितुं) or भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कु), विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धिम् उत्तृ in caus. (-सारयति -यितुं) or स्थानान्तरीकृ.

DISLOCATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, विसन्धीकृतः -ता -तं, नुदितः -ता -तं, सन्धियुतः -ता -तं, च्युतग्रन्थिः -न्थिः -न्थि.

DISLOCATION, *s.* चोटनं, सन्धिचोटनं, सन्धिभङ्गः, ग्रन्थिभङ्गः, विसन्धानं, विसन्धीकरणं, सन्धियुतिः *f.*; 'of hand and foot,' करपादचोटनं.

To DISLODGE, *v. a.* (Remove from a habitation) गृहाद् वहिष्कृ or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्वेम् in caus. (-वासयति -यितुं), विवस्, विप्रवस्, स्थानान्तरीकृ, देशान्तरीकृ. —(Remove, drive away)

अपसृ or निःसृ or उत्सृ in caus., निराकृ, हरीकृ, अपानुद (c. 6. -नुदति -नोक्तुं), निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विचल् in caus. (-चालयति -यितुं).

To DISLODGE, *v. n.* अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), स्थानान्तरं or देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), निवेक्षणस्थानं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्कु), स्थानान्तरे निविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

DISLODGED, *p. p.* अपसारितः -ता -तं, निःसारितः -ता -तं, विवासितः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, निष्कासितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, स्थानान्तरे गमितः -ता -तं.

DISLOYAL, *a.* अभक्तः -क्ता -कं, अभक्तिमान् -मतो -मत् (नृ.), स्त्रीभक्ति-रिक्तः -रिक्त, भक्तिहीनः -ना -नं, पिशाचपातो -तिनी -ति (नृ.) or पिश-चपातो or भक्तिपातो, शत्रुसेवी -विनी -वि (नृ.) or द्विद्वेषी, राजा-

भिद्रोही-हिणी-हि (न्), राजापथ्यकारी-रिणी-रि (न्), राजवैरी-रिणी-रि (न्).—(Not true to marriage) अभिचारी *m.*-रिणी *f.* (न्), अननुकूलः *m.*, असान्धी *f.*, असती *f.*, अभिसारिका *f.*

DISLOYALTY, *adv.* अभिभ्रष्टा, भक्तिहीनता, अभिभ्रष्ट, भक्तिभ्रष्ट, राजद्रोहेण.

DISLOYALTY, *s.* अभिक्तिः *f.*, अभिक्लिमत्वं, भक्तिहीनता, भक्तिभ्रष्टः, भक्तिपातः, विश्वासभ्रष्टः, शत्रुसेवा, हिद्रोहेवा, राजाभिद्रोहः, राजापथ्यकारित्वं.—(In love) अभिचारः.

DISMAL, *a.* दारुणः-गा-यं, दुःखी-खिनी-खि(न्), सशोकः-का-कं, सखेदः-दा-दं, खेदजनकः-का-कं, अनिष्टावेदी-दिनी-दि(न्), उग्रः-घ्रा-यं, घोरः-रा-रं, भीरुमयः-यी-यं, रौद्रः-द्री-दं, निरानन्दः-न्दा-न्दं.

DISMALLY, *adv.* दारुणं, घोरं, उग्रं, सखेदं, उग्रशोकात्, भयानकं.

DISMALNESS, *s.* दारुणता, सशोकात्ता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रत्वं, भयानकत्वं.

To DISMANTLE, *v. a.* (Strip of dress) विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), नग्ननीक, वस्त्रं ह (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Deprive a ship of rigging) नौकासज्जां or नौकोपकरणं ह or अपहृ or अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).—(Deprive a town of forts) नगरपरिगतं प्राचीरादि or नगरपरिकृष्टं or नगरदुर्गं or नगरदुर्गं नशं in caus. (नाशयति-यितुं).

DISMANTLED, *p. p.* विवस्त्रः-स्त्रा-स्तं, हतोपकरणः-गा-यं, हतमज्जा-ज्जा-ज्जं.

To DISMASK, *v. a.* कृत्रिममुखं or कपटवेशं or लज्जवेशम् अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं), अपवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), अपावृ; उच्छद (c. 10. -छादयति-यितुं), स्पर्शकृ.

To DISMAST, *v. a.* कूपकं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), गुणवृक्षकम् अपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

DISMASTED, *p. p.* भग्नकूपकः-का-कं, हतगुणवृक्षकः-का-कं, निष्कूपकः-का-कं.

To DISMAY, *v. c.* वस् in caus. (वासयति-यितुं), विवस्, भी in caus. (भाययति or भीययति-यितुं), विस्मि in caus. (-स्माययति-स्माययति-यितुं), विस्मयम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), उड्डिञ् in caus. (-वेजयति-यितुं).

DISMAY, *s.* विस्मयः, साध्वसं, त्रासः, सन्तापः, भयं, भीषणै, उड्डेगः, दरः.

DISMAYED, *p. p.* विस्मितः-ता-तं, सन्तप्तः-प्ता-प्तं, भीषितः-ता-तं, त्रासितः-ता-तं, साध्वसोपहतः-ता-तं, विलसः-सा-सं.

To DISMEMBER, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अवच्छिद (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं), अवयवशो निकृत् (c. 6. -कृणति-कृर्त्तुं), गात्राणि पृथक्कृ, व्यङ्गोक्तृ.

DISEMBEYMENT, *s.* अङ्गव्यवच्छेदः, अवयवशो निकर्त्तनं, गात्राणां पृथक्करणं.

To DISMISS, *v. a.* (Send away) प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), अपवृ in caus. (-सारयति-यितुं), भ्रे (c. 10. -ईरयति-यितुं), विवृञ् (c. 6. -मृञति-मृत्तुं c. 10. -सन्नेयति-यितुं), सम्प्रेष् in caus. (-रथयति-यितुं).—(Give leave of departure) अनुज्ञा, (c. 9. -जानाति-ज्ञातुं).—(Discard) अपास् (c. 4. -अस्यति-असितुं), मुञ् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), अवमृञ्, अवमृञ्, व्यमृञ्, उमृञ्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा; उञ्क् (c. 6. उञ्जति-ञ्जितुं), प्रोञ्क्, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), निराकृ, पराकृ, दूरीकृ; 'to dismiss from office,' अधिकारात् or पदात् or साध्व्याद् भञ्ज in caus. (भञ्जयति-यितुं) or अ्यु in caus. (आवयति-यितुं) or अवहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or निराकृ.

DISMISSED, *p. p.* प्रस्थापितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, सम्प्रेषितः-ता-तं, विशस्र्जितः-ता-तं, अवमृष्टः-हा-हं, निमृष्टः-हा-हं, अपास्तः-प्ता-प्तं, प्रतिक्षिप्तः-प्ता-प्तं, अपविष्टः-प्ता-प्तं, निष्कासितः-ता-तं, गमितः-ता-तं, निकृत्तः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं; 'dismissed from office,' अ्युता-धिकाटः-रा-रं, अधिकारात्प्रभञ्जितः-ता-तं or निराकृतः-ता-तं; 'one dismissed,' अपविडलोकः.

DISMISSION, DISMISSAL, *s.* प्रस्थापनं, प्रेरणं, विसर्जनं, अपसर्जनं, अवसर्जनं, अपासनं, सम्प्रेषः-पणं, ह्राडनं; 'from office,' अधिकाराद् भञ्जनं or निराकरणं or अवरोपणं.

To DISMOUNT, *v. a.* (Throw from a horse) अश्चपृष्टात् पतृ in caus. (पातयति-यितुं) or अवतृ in caus. (-तारयति-यितुं) or उञ्. (Throw a cannon from its carriage) गुडयन्त्वं स्वाहनाद् अवतृ in caus.

To DISMOUNT, *v. n.* अश्वाद् अवहृ (c. 1. -रोहति-रोदुं), अश्चपृष्टाद् अवतृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं) or उञ्. अवया (c. 2. -याति-तुं), अधो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

DISMOUNTED, *p. p.* अवतीर्थः-थी-थं, उक्तोर्ध्वः-थी-थं, अवहृदः-दा-दं.

DISNATURED, *p. p.* वात्सल्यरहितः-ता-तं, अवत्सलः-ला-लं, जेहेहीनः-ना-नं.

DISOBEDIENCE, *s.* आशाभङ्गः, आशाव्यतिक्रमः, आशालङ्घनं, अननुवर्त्तनं, असेवनं, अमाननं, अशुश्रूषा, प्रतिकूलत्वं, प्रतीपता, अवशत्वं, अननुकूलता, अननुष्ठानं, दुःशीलता.

DISOBEDIENT, *a.* आशाभङ्गकरः-री-रं, आशालङ्घी-ङ्घिनी-ङ्घि (न्), अनदेशकरः-री-रं, अवचनकरः-री-रं, अवचस्करः-रा-रं, अशुश्रूषुः-यु-यु, अननुवर्त्तनी-ज्ञिनी-ज्ञि (न्), अननुकूलः-ला-लं, अवशः-शा-शे, अवशवर्त्तनी-ज्ञिनी-ज्ञि (न्) प्रतीपः पा-पं, अविधायी-यिनी-यि (न्) असेवी-विनी-वि (न्), प्रतिकूलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं.

To DISOBEY, *v. a.* आशां भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं) or लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं) or न सेव् (c. 1. सेवते-वितुं) or न अनुवृत् (c. 1. -वर्त्तते-ज्ञितुं) or न अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं) or न अ्यु in des. (शुश्रूषते-यितुं) or न प्रतीप् (c. 6. -इच्छति-रथितुं) or न अनुविधा in pass. (-धीयते) or न अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति-तुं); प्रतीप (nom. प्रतीपायते).

DISOBEYED, *p. p.* असेवितः-ता-तं, अशुश्रूषितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं.

DISOBLIGATION, *s.* अप्रियं, विप्रियं, अनुपकारः, अपकारः, अपराधः, विव्यंसः.

To DISOBLIGE, *v. a.* अप्रियं or विप्रियं कृ or आचर् (c. 1. -चरति-रितुं); अपराप् (c. 4. -राध्यति c. 5. -राप्नोति-राप्नुं) with gen.; अपकृ, असन्तोषं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), रोपे or मनुम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

DISOBLIGING, *a.* अप्रियद्वारः-री-रं or अप्रियकरः, अननुरोधी-धिनी-धि (न्), अननुयाही-हिणी-हि (न्), अननुकूलः-ला-लं, अनुपकारी-रिणी, -रि(न्), अननुविधायी-यिनी-यि (न्), असन्तोषकरः-री-रं, अपकारकः-का-कं, अपराधकारी-रिणी-रि (न्), अलोकः-का-कं.

DISOBLIGINGLY, *adv.* अप्रीत्या, अननुरोधेन, अननुयामावात्, दुर्भावेन.

DISOBLIGINGNESS, *s.* अननुरोधः, अननुग्रहः, अननुकूलता, अप्रियकारित्वं, अनुपकारित्वं.

DISORDER, *s.* (Irregularity, confusion) अङ्गलः, उत्क्रमः, व्युत्क्रमः, क्रमभङ्गः, भग्नप्रक्रमः, व्यतिक्रमः, विभ्रूषता, अपरिपाटिः *f.*, असंस्थानं, अव्यवस्था, अवधिः *m.*, अवधानं, अनवस्थितत्वं, व्यस्तता, विक्षिप्रता, सङ्करः, साङ्ख्यं, सङ्कीर्णत्वं, सङ्कोभः, व्यतिकरः.—(Tumult, disturbance) विप्रवः, तमुलं, कोलाहलः, क्षोभः.—(Breach of law) अव्यवस्थितिक्रमः.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, पीडा, व्यापद् *f.*, आमयः, वैकल्यं, अस्वास्थ्यं, असुस्थता; 'disorder of stomach,' अन्नविकारः, जठरामयः.—(Discomposure of mind) आकुलत्वं, बाकुलत्वं, व्यथता, वैक्लव्यं, स्रम्भः; 'army in disorder,' समुत्पिन्नः, पिघ्रलः.

To DISORDER, *v. a.* (Confuse) पर्य्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अय्, संवृप् in caus. (-क्षोभयति-यितुं), विवृप्, विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेत्तुं), क्रमं भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं) or विलुप् (c. 6. -लुम्पति-लोत्तुं) or उपहृन् (c. 2. -हृति-न्तुं), सङ्करीकृ, अस्वस्थीकृ, सकुलीकृ, आकुलीकृ.—(Make sick) अस्वास्थ्यं or रोगं कृ or जन् (c. 10. जनयति

-यितुं), जस्यस्य-स्या-स्य कृ, रोड (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यय (c. 10. व्यययति-यितुं), उपहन, उपतप् (c. 10. -तापयति-यितुं).—(Disturb the mind) व्याकुलीकृ, व्याकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति-यितुं), व्यामूह (c. 10. -मोहयति-यितुं), विभम् (c. 10. -भ्रमयति-यितुं).

DISORDERED, *a.* (Deranged) व्यस्तः-स्ता-स्तं, सस्त्यस्तः-स्ता-स्तं, असंस्थितः-ता-तं, असंस्थितः-ता-तं, अनवस्थितः-ता-तं, भग्नक्रमः-मा-मं, क्रमहीनः-ना-नं, विक्षिप्तः-प्रा-प्रं, सङ्करीकृतः-ता-तं, सङ्कुलः-ला-लं, सङ्कीर्णः-णा-णं, व्यापन्नः-न्ना-न्नं, विगलितः-ता-तं.—(In mind) व्याकुलः-ला-लं, व्याकुलः-ला-लं, सम्भान्नः-न्ना-न्नं, भान्न-मनाः-ना-नं (स्), विषरीतचेताः-ता-तः (स्), व्ययः-या-यं, पाटिप्रवः-या-यं.—(In body) सस्त्यस्यः-स्या-स्यं, उपहतः-ता-तं, आधितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, आतुरः-रा-रं, विकारी-रिणी-रि (न्).—(As an army) पिन्नलः-ला-लं.

DISORDERLY, *a.* (Confused) सस्त्यस्तः-स्ता-स्तं. See DISORDERED. —(Irregular) विधिभङ्गकः-का-कं, अनवस्थितः-ता-तं, असंस्थितः-ता-तं, समर्थः-दा-दं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, विषमः-मा-मं.—(Lawless, unruly) धर्मरोपी-धितो-धि (न्), अधर्म्यः-म्या-म्यं, अवशाः-शा-शं, अनियतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं.

DISORDERLY, *adv.* (Confusedly, without order) सङ्कुलं, सङ्कीर्णं, अक्रमेण, क्रमं विना.—(Against rule or law) अविधितस्, अधर्मतम्, नियमविरुद्धं.

DISORDINATE, *a.* अवधिः-धि-धि, विधिभङ्गः-घ्नी-घ्नी, निराचारः-रा-रं, असंस्थितः-ता-तं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्).

DISORGANIZATION, *s.* निर्व्यूढः-दः, निर्व्यूढता, संस्थानभङ्गः, क्रमभङ्गः, रीतिसङ्घटनं.

To DISORGANIZE, DISORGANIZED. See To DISORDER, DISORDERED.

To DISOWN, *v. a.* निहृ (c. 2. -हृते-होतुं), अपहृ, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), अन्तःख्या, सतिख्या, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निरस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं), अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते-ज्ञातुं).

DISOWNED, *p. p.* निहृतः-ता-तं, अपहृतः-ता-तं, प्रत्याख्यातः-ता-तं.

To DISPARAGE, *v. a.* (Treat with contempt, undervalue) अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानीति-ज्ञातुं), अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), परिवद, परिभृ, असूय (nom. असूयति-ते-यितुं), असूय, उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), कदर्थे (c. 10. -अपेयते-यितुं), अवधिष्य (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं), निन्द (c. 1. निन्दति-न्दितुं), लघुकृ, तुच्छीकृ, तुणाय मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), अवमन्, अपकृष (c. 1. -कषति-कषुं), व्यपकृष.—(Match unequally) अयोग्यविवाहेन सङ्घन्ध (c. 9. -वञ्जति-वन्तुं), अनुपयुक्तसङ्घन्ध कृ.—(Impair by union with something inferior) अयोग्यसंसर्गेण सारताम् अपहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं) or अपकृष.

DISPARAGED, *p. p.* अवज्ञातः-ता-तं, अवमन्तः-ता-तं, परिभृतः-ता-तं, कदर्थितः-ता-तं, निन्दितः-ता-तं, अपकृषः-श-शं, अवमोतः-ता-तं, लघुकृतः-ता-तं.

DISPARAGEMENT, *s.* (Detraction, dishonour) असूया-यनं, असूयया, असूयुः-मा, अपवादः, परीवादः, परियादः, अवज्ञा, परिभाषणं, अपमानं, निन्दा, अवहेला, परिभय, परिभृतिः-ति, अपकर्षः, गुणापवादः, गुणघातः, विगानं, परदोषवादः, परावज्ञा, कलङ्ककरणं, तिरस्कारः.—(Unequal match) अयोग्यसङ्घन्धः, अनुपयुक्तसङ्घन्धः.

DISPARAGER, *s.* असूयकः, असूयकः, अपवादी *m.* (न्) परियादी *m.* गुणघाती *m.* (न्), निन्दकः, 'self-disparager,' नामगुणवमानी *m.* (न्).

DISPARITY, *s.* असम्य, असमता, असमानता, वैषम्यं, विषमता, अतुल्यत्वं, भेदः, विभेदः, भेदः, भिन्नता, प्रभिन्नता, असमन्वयः, असामन्वयः,

अयोग्यता, तारतम्यं, न्यूनाधिकं, न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेकः, 'in number,' संख्यावैषम्यं, विषमसंख्यात्वं.

To DISPARK, *v. a.* घाटं सर्वसामान्यं कृ or निरवरोधं कृ or निरावरणं कृ.

To DISPART, *v. a.* विपुञ्ज (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), विभञ्ज (c. 1. -भञ्जति-भञ्जुं), विभिद् (c. 7. -भिनक्ति-भेज्), द्विधाभिद् or कृ, द्वैधीकृ, द्विसङ्घीकृ.

DISPASSION, *s.* वैराग्यं, वैरागं, विरागः, चरागतं, अक्रोधः, शान्तिः, *f.* शमः, शान्ता, शोदास्यं, निरोहता, निरुद्धेयः, धैर्यं, जाड्यं.

DISPASSIONATE, *a.* विरागी-गिणी-गि (न्) or चरागी, विरक्तः-क्ता-क्तं, चरागः-गा-गं, शीतरागः-गा-गं, रागहीनः-ना-नं, शान्तः-न्ता-नं, समचित्तः-न्ता-नं, समबुद्धिः-द्वि-द्वि, उदासी-सिनी-सि (न्), उदासीनः-ना-नं, निरञ्जन-ना-नं, अक्रोध-धा-धं, अपक्षपाती-तिनी-ति (न्).

DISPASSIONATELY, *adv.* शान्त्या, शान्तेतसा, समबुद्ध्या, असम्भवं, सहसा.

DISPATCH, *s.* See DESPATCH.

To DISPEL, *v. a.* सपनुद् (c. 6. -नुदति-नोन्तुं), अपानुद्, अपानुद्; निरस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं), व्यस्, अपास्, अपसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), निःसृ, उत्सृ; निराकृ, यहिष्कृ, दूरीकृ, विचल् (c. 10. -चालयति-यितुं), विनी (c. 1. -नयति-नेन्तुं), अपनी, विधृ (c. 5. -पृनोति-धयितुं), निधे, अपोह (c. 1. -ऊहते-हितुं), विध्मा (c. 1. -धमति-ध्यातुं), दृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), अपहृ, परिहृ, हन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), नश (c. 10. -नाशयति-यितुं); 'dispelling darkness,' तमोनुद्-दा-दं; 'dispelling fever,' चरघ्नः-घ्नी-घ्नी, चरनाशकः-का-कं, चरापहः-हा-हं, चरानकः-का-कं, 'dispelling poison,' विषघाती-तिनी-ति (न्); 'dispelling obstacles,' विघ्नहरः-रा-रं, विघ्नविनायकः-का-कं.

DISPELLED, *p. p.* निरस्तः-स्ता-स्तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, निराकृतः-ता-तं, दूरीकृतः-ता-तं, अपनोदितः-ता-तं, अपसारितः-ता-तं, निधृतः-ता-तं, विधृतः-ता-तं, अपनीतः-ता-तं, अपोदः-दा-दं, अपहृतः-ता-तं.

DISPELLING, *s.* सपनुक्तिः-ति, सपनोदः, अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं.

To DISPEND, *v. a.* व्यय (c. 10. व्यययति-यितुं c. 1. व्ययति, *rt.* इ), व्ययीकृ.

DISPENSARY, *s.* औषधगारं, औषधसंस्कारशाला, औषधपरिकल्पनगृहं, औषधमिश्रणस्थानं.

DISPENSATION, *s.* (Distribution) प्रणयनं, वितरणं, विभागकल्पना, परिकल्पनं, वण्टनं, प्रविभागः, कृमिः-ति, परिनिर्घणं, संशानं.—(Permission to break a law) नियमभङ्गानुमतिः-ति, विधानलङ्घनानुमतिः-ति, व्यवस्थाभङ्गानुज्ञा, व्यवहारभङ्गानुमतिः-ति, व्यवस्थावशाद् विमक्तिः-ति, आचारभङ्गोपेक्षा, मुक्तिः-ति, विनिर्भोकः, क्षमा, मोक्षः.—(The dealing of God with men) मनुष्यान् प्रति परमेश्वरस्य गतिः-ति, *f.* or व्यवहारः or प्रवृत्तिः-ति or क्रियाविधिः-ति *m.*

DISPENSATOR, *s.* विभागकल्पकः, परिकल्पकः, प्रणेता *m.* (न्), वितरणकृत्, वण्टनकृत्.

DISPENSATORY, *s.* औषधसंस्कारविषयो ग्रन्थः, वैद्यशास्त्रं.

To DISPENSE, *v. a.* कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), परिकृष, पृषकृ, पृषय् विभञ्ज (c. 1. -भञ्जति-ते-भञ्जुं) or प्रविभञ्ज or वितृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), नित्यस् (c. 4. -सस्यति-ससितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यस् (c. 10. -संसयति-यितुं), वण्ट (c. 10. वण्टयति-यितुं); 'to dispense justice, punishment, &c.' प्रणी (c. 1. -णयति-णेन्तुं) सम्प्रणी.

To DISPENSE WITH, *v. a.* अवमृन् (c. 6. -मृजति-मृज्), वृज् (c. 1. वृजति, वृज्), मुष् (c. 6. मुचति, मोक्ष्), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानीति-ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तुं), उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं).

DISPENSED, *p. p.* परिकल्पितः-ता-तं, प्रविभक्तः-क्ता-क्तं, प्रणीतः-ता-तं.

DISPENSE, *s.* नियमभङ्गानुमतिः, विधानलङ्घनक्षमा, व्यवस्थावशाद् विनिर्भीकः.

DISPENSER, *s.* परिकल्पकः, प्रणेता *m.* (नृ), वितरणकारी *m.* (नृ).

TO DISPEOPLE, *v. a.* निजैनीकृ, विजनीकृ, नरशून्यं-न्यो-न्यं कृ, शून्यारण्यं कृ, निर्जन्यं-न्यो-न्यं कृ, शरस्यभिव कृ.

DISPEOPLE, *s.* नरशून्यकारी *m.* (नृ), उच्छेदकः, निर्मनुष्यकारी *m.*, निर्जनकृ.

TO DISPERSE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति-किरन्-रीतुं), इतस्ततः or बहुधा or नानादिषु विटु in caus. (-द्रापयति-यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), व्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), विष् (c. 5. -धुनोति-धुनितुं), निधू, इतस्ततो विचल in caus. (-चालयति-यितुं) or विसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोमुं) or निरस् or गम् in caus. (गमयति-यितुं) or विमृ in caus. (-मारयति-यितुं) or प्रसृ or विष्मा (c. 1. -धनति-ध्मातुं) or अपभ्मा; 'dispersing darkness,' तमोनुदः -दा-दं, तमोपहः -हा-हं, तमोहरः -रा-रं. See DISPERSER; 'dispersing to different quarters,' अपदिश्य.

DISPERSED, *p. p.* विकीर्णः -शी-शै, विटुतः -ता-तं, विक्षिप्तः -भा-भं, विगलितः -ता-तं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, सुव्यस्तः -स्ता-स्तं, बहुभागतः -ता-तं, विपुतः -ता-तं, विनिधूतः -ता-तं, विभिन्नः -त्रा-त्रं, विष्कम्भः -त्रा-त्रं, प्रसृतः -ता-तं, प्रवृद्धः -द्वा-द्वं.

DISPERSEDLY, *adv.* विटुतं, असंहतं, सुव्यस्तं, सुविसरं, बहुधा, पुष्पकृ.

DISPERSER, *s.* विद्रापयिता *m.* (नृ), विकिरणकृ; 'a disperser of doubt,' संशयोच्छेदकः; also expressed by नुदः, प्रः, घाती *m.* (नृ), अपहः, नाशकः, हरः, हारी *m.* (नृ), जनकः in comp.

DISPERSION, *s.* विद्रापणं, विक्षेपः-पणं, परिलेपः, विकिरः-रणं, प्रसारणं, विसारणं, विभेदः, बहुभागमनं.

TO DISPIRIT, *v. a.* उत्साहं or मनो भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), उत्साहभङ्गं कृ, साहसभङ्गं कृ, साशोभङ्गं कृ, मनोभङ्गं कृ, विपद् in caus. (-पादयति-यितुं), विपक्षीकृ, तेजो ढु (c. 1. हरति, हङ्कुं), झानीकृ, खिद् in caus. (खेदयति-यितुं).

DISPIRITED, *p. p.* भग्नोत्साहः -हा-हं, भग्नमनाः -ना-नः (स्), भग्नसाहसः -सा-सं, विपक्षः -खा-खं, निरुत्साहः -हा-हं, झानतेजाः -जा-जः (स्) or निस्तेजाः, दोननस्तः -स्ता-स्तं, दोनचेतनः -ना-नं, सिधः -त्रा-त्रं.

TO DISPLACE, *v. a.* (Move out of place) सस्थानाद् विचल in caus. (-चालयति-यितुं) or चल् in caus. or अपसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं) or निःसृ in caus. or निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or अपनुद् (c. 6. -नुदति-नोमुं) or निराकृ or व्योह (c. 1. -जहते-हितुं) or अपकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), स्थानान्तरीकृ.-(Remove from office) पदात् or अधिकाराद् भंश् in caus. (-भंशयति-यितुं) or च्यु in caus. (व्यावयति-यितुं) or निराकृ.

DISPLACED, *p. p.* स्थानभ्रष्टः -हा-हं, स्थानच्युतः -ता-तं, पदनिराकृतः -ता-तं.

DISPLACING, *s.* सस्थानाद् अपसारणं or अपनृक्तिः, *f.* or निरसनं or निराकरणं.

TO DISPLANT, *v. a.* (Remove a plant) उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), उन्मूल (c. 1. -जनति-नितुं).-(Eject a people) निवेस् in caus. (-वासयति-यितुं), विवस्, वासस्थानाद् निरस् (c. 4. -वस्यति-असितुं).

TO DISPLAY, *v. a.* (Spread wide) विसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), परिसृ, विकाश in caus. (-काशयति-यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति-नितुं), प्रसृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), प्रपञ्च (c. 10. -पञ्चयति-यितुं).-(Exhibit) प्रकाश in caus., दृश् in caus. (दर्शयति-यितुं), प्रलक्षीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, स्पष्टीकृ, स्फुटीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनक्ति c. 10. -जन्वयति-यितुं), विष् (c. 5. -धृणोति-धरितुं-रीतुं), जाविष्कृ, प्रादुष्कृ, प्रकट (nom. प्रकटयति-यितुं).-(Exhibit ostentatiously)

सगर्भं or सद्भम् दृश् in caus.

DISPLAY, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दर्शनं, प्रपञ्चं, प्रलक्षीकरणं, प्रकाशीकरणं, प्रकटीकरणं, व्यञ्जनं, व्यक्तिः *f.*, विवरणं, प्रादुष्करणं, जाविष्करणं.

DISPLAYED, *p. p.* प्रकाशितः -ता-तं, प्रकाशीकृतः -ता-तं, प्रकटीकृतः -ता-तं, प्रलक्षीकृतः -ता-तं, दर्शितः -ता-तं, विपुतः -ता-तं, व्यक्तीकृतः -ता-तं.

TO DISPLEASE, *v. a.* (Offend any one) कस्यापि विप्रियं or अप्रियं or व्यलीकं कृ, असनोपं or सतुष्टिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विटुष् in caus. (-तोषयति-यितुं), रोषम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), कुप् in caus. (कोपयति-यितुं), रुप् in caus. (रोषयति-यितुं), अपराष् (c. 4. -राध्यति c. 5. -राधोति-राधुं).

DISPLEASED, *p. p.* विटुष्टः -हा-हं, असनुष्टः -हा-हं, अप्रसन्नः -भा-भं, कृतरुषः -पा-पं, रुष्टः -हा-हं, परिकोपितः -ता-तं, कुपितः -ता-तं, कृतव्यलीकः -का-कं, कृतमन्युः -न्यु-न्यु, आगतमन्युः -न्यु-न्यु, ज्ञातामन्युः -ज्ञा-ज्ञं.

DISPLEASING, *a.* अप्रियः -या-यं, विप्रियः -या-यं, व्यलीकः -का-कं, विरुद्धः -द्वा-द्वं, सतुष्टिकरः -री-रं, अप्रसादनजनकः -का-कं, अप्रीतिकरः -री-रं, समुत्सावहः -हा-हं.

DISPLEASURE, *s.* (Offence, anger) सतुष्टिः *f.*, असनोपः, अप्रीतिः *f.*, अप्रसादः, कोपः, रोषः, मन्युः *m.*, क्रोधः, अनर्थः.-(Pain) दुःखं, असुखं, उड्डेगः.

TO DISPLODE, *v. a.* महाशब्दपूर्वं स्फुट् in caus. (स्फोटयति-यितुं) or विद् in caus. (-दारयति-यितुं).

DISPOSITION, *s.* महाशब्दपूर्वं स्फोटनं or विदारणं, सकस्माद् भञ्जनं.

DISPORT, *s.* क्रोडा, विहारः, खेलिः *m. f.*, देवतः, विलासः, विलसितं, सेला.

TO DISPORT, *v. a.* विटुद् in caus. (-नोदयति-यितुं); 'disport one's self,' विहृ (c. 1. -हरति-हङ्कुं), विलस (c. 1. -लसति-सितुं), क्रोड् (c. 1. क्रोडति-डितुं), दिव् (c. 4. दीव्यति-देवितुं), खेल (nom. सेलायति-यितुं).

DISPOSAL, DISPOSE, *s.* (Orderly arrangement) विन्यासः, बृहत्तनं.

वृद्धिः *f.*, प्रतिविधानं, संविधानं, विधानं, रचना, विरचनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*, क्रमेण or यथाक्रमं स्थापनं, पथ्यायः, परिपाटिः *f.*-(Regulation) विनियमः, नियमकरणं.-(Distribution) परिकल्पनं, कल्पना, कृतिः *f.*, परिनिष्ठेपणं, प्रविभागः, वरदानं.-(Bestowing) विनियोगः, वितरणं, परहस्ते समर्पणं.-(Power of distribution, right of bestowing) परिकल्पनशक्तिः *f.*, विनियोगाधिकारः.-(Control) अधीनता, वशं, वशता, अधिकारः.-(Divine disposal) परमेश्वरेच्छा; 'all this kingdom is at your disposal,' इदं ममाधीनं.

TO DISPOSE, *v. a.* (Employ to various purposes) विनियुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते), नियुज्, प्रयुज्, उपयुज्.-(Give, bestow) दा (c. 3. ददाति, दातुं), विटु (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), सन् in caus. (-अर्पयति-यितुं), निधा (c. 3. -दधाति-धत्तुं).-(Turn to any particular purpose) समुक्कामेण प्रयुज् or विनियुज् or उपयुज्.-(Adapt) युज् in caus. (योजयति-यितुं), नियुज्, प्रयुज्, कृप् in caus. (कल्पयति-यितुं).-(Incline, give a propension) प्रवृत् in caus. (-वर्षयति-यितुं), प्रयुज् in caus., चेह in caus. (चेहयति-यितुं), प्रोक्त in caus. (-साहयति-यितुं).-(Regulate, arrange, adjust) विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), संविधा, प्रतिविधा, बृह् (c. 1. -जहते-हितुं), विरप् (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं), परिकृप्.

TO DISPOSE OF, *v. a.* (Apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते), विनियुज्, नियुज्, उपयुज्.-(Transfer to any other person, sell to another) परहस्ते सम् in caus. (-अर्पयति-यितुं), विक्री (c. 9. -क्रीणीते-क्रेतुं); 'to dispose of one's daughter in

DISREGARDED, *p. p.* उपेक्षितः -ता -तं, अनपेक्षितः -ता -तं, समुपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, अवमतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, असेवितः -ता -तं, अवगणितः -ता -तं, उन्नावितः -ता -तं, अननुष्ठितः -ता -तं.

DISREGARDFUL, *a.* उपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -द्या -द्यं, निर्यपेक्षः -द्या -द्यं, मन्दादरः -रा -रं, अवमानो -निनी -नि (न्), अनवधानः -ना -नं.

DISREGARDFULLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्ष्य, उपेक्षया, अवमानेन, मन्दादरं.

DISRELISH, *s.* अरुचिः *f.*, अनभिरुचिः *f.*, विरक्तिः *f.*, वैरक्त्यं, वैराग्यं, विरागः, अप्रीतिः *f.*, विप्रियता, विमतिः *f.*, विमुखता, अनिच्छा, विध्वंसः. — (Bad taste) कुस्वादः, विस्वादः.

To DISRELISH, *v. a.* न अभिमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विद्विष (c. 2. -द्वेष्टि -दुं), अरुचिं कृ, न अभिरुचिं (c. 10. -रोचयति -यितुं), or expressed by the neut. form रोचते; as, 'he disrelishes that,' तत् तस्मै न रोचते.

DISREPUTABLE, *a.* अनार्यः -र्यो -र्यं, अपमान्यः -न्या -न्यं, अयशस्यः -स्या -स्यं, अपयशस्कः -री -रं, अकीर्तिकरः -री -रं, अवज्ञेयः -या -यं, अप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अस्वातिजनकः -का -कं, अप्रशंसनीयः -या -यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं.

DISREPUTABLY, *adv.* अनार्यं, अनार्यवत्, अयशस्यं, अप्रशंसनीयं.

DISREPUTATION, DISREPUTE, *s.* अयशः *n.* (स्), अपयशः *n.*, अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अख्यातिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अनार्यत्वं, वाच्यता, अप्रतिष्ठा, अमर्यादा, मर्यादाहानिः *f.*, अपमानं.

DISRESPECT, *s.* अनदरः, अवज्ञा -ज्ञानं, अपमानं, अवमानं -नता, अपमानं, असम्मानं, असम्मानं, परिभवः, परिभूतिः *f.*, परिभावः, अवधीरणं, उपेक्षा -द्यं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, न्यङ्कारः, अवहेलं -ला, हेलनं, धपणं, अमर्यादा, रोडा, असूक्ष्मं, असूक्ष्मं, सूक्ष्मं.

DISRESPECTED, *p. p.* अनदृतः -ता -तं, अवमानितः -ता -तं, अवधीरितः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं, उपेक्षितः -ता -तं, अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः -ता -तं.

DISRESPECTFUL, *a.* अवमानो -निनी -नि (न्), परिभावी -विनी -वि (न्) -भाषुकः -का -कं, उपेक्षकः -का -कं, सावशः -ज्ञा -ज्ञं, अनार्यः -र्यो -र्यं.

DISRESPECTFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सावमानं, अनदरात्, उपेक्षया.

To DISROBE, *v. a.* विवस्तीकृ, वस्त्रम् अवतृ in caus. (-तारयति -यितुं) or उत्कृष (c. 1. -कर्पति -क्रुषुं) or अपनह (c. 4. -नसति -नहुं) or उच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), नग्नो कृ.

DISROBED, *p. p.* विवस्त्रः -स्ता -स्तं, वस्त्रविवृतः -ता -तं, नग्नो कृतः -ता -तं.

DISRUPTION, *s.* भङ्गः, भेदः, विभेदः, विदारः -रणं, विदरः, भिदा, विघटनं.

DISSATISFACTION, *s.* असुष्टिः, असुष्टिः *f.*, असन्तोषः, अपरितोषः, अज्ञानिः *f.*, असुष्टता, विनुष्टिः *f.*

DISSATISFIED, *p. p.* असुष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं, विनुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपरितुष्टः -ष्टा -ष्टं, असुष्टः -मा -मं, अज्ञानः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रतिलम्बकामः -मा -मं.

To DISSATISFY, *v. a.* न सन्तुष in caus. (-तोषयति -यितुं), न परितुष, न तृष in caus. (तपेयति -यितुं), असुष्टं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).

To DISSECT, *v. a.* शरीराङ्गानि कर्तव्यादिना व्यवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं) or उच्छिद् or संछिद्, शरीरावयवान् निकृत् (c. 6. -कृनति -कञ्जितुं) or विनिकृत् or पृषकृ or पृषक् पृषक् कृ, विशस् (c. 1. -शसति -सितुं). — (Examine minutely) सूक्ष्मं परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -सितुं).

DISSECTED, *p. p.* विशसितः -ता -तं, व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विनिकृतः -न्ना -न्नं.

DISSECTION, *s.* विशसनं, व्यवच्छेदः, अङ्गच्छेदः, अङ्गकञ्चनं, पृषकरणं, सूक्ष्मपरीक्षा.

DISSECTOR, *s.* व्यवच्छेदकः, अङ्गच्छिद् *m.*, विशसिता *m.* (न्), विशसनकृत्.

To DISSEIZE, *v. a.* अधिकाराद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or अ्यु in caus. (आवयति -यितुं); हृ (c. 1. हरति, हर्षुं) or अपहृ.

DISSEIZING, *s.* अन्यायेन अधिकाराद् भंशं or भूतिधनादिहरणं.

To DISSEMBLE, *v. a.* and *n.* हृ (c. 2. हुते, ह्रोते), अपहृ, निहृ, हस कृ, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), गृह् (c. 1. गृहति -ते -हितुं), निगृह्, अपवृ in caus. (-वारयति -यितुं), गोपनं कृ, अपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपदिश, कपटं कृ, अवहित्यां कृ, अपज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), प्रतारणं कृ, छल (c. 10. छलयति -यितुं).

DISSEMBLER, *s.* छात्रिकः, छस्रवेशी *m.* (न्), कपटवेशी *m.*, वेशधारी *m.* (न्), दाम्बिकः, गोपनकृत् *m.*, गोप्ता *m.* (म्), प्रच्छादयिता *m.* (न्).

DISSEMBLING, *s.* अपहृषः, निहृतिः *f.*, निहृषः, अवहित्या -त्वं, गोपनं, छस्र *n.* (न्), छस्रकरणं, गुमिः *f.*, आकारगुमिः *f.*, अपलापः, कापद्यं, कृत्रिमता.

DISSEMBLINGLY, *adv.* अपहृवेन, निहृवात्, सावहित्यं, छस्रना, मिथ्या, कृत्रिमं.

To DISSEMINATE, *v. a.* विकृ (c. 6. -किरति -कितुं -रीतुं), प्रकृ, विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रचर् in caus. (-चारयति -यितुं), प्रमु in caus. (-सारयति -यितुं), विसृ, वप् (c. 1. वपति, वप्ते), निवप् ; 'to be disseminated,' प्रचर् (c. 1. -चरति -रितुं).

DISSEMINATED, *p. p.* विकीर्यः -र्यो -र्यं, प्रचारितः -ता -तं, सुष्यस्तः -स्ता -स्तं, बहुधागतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उन्नः -न्ना -न्नं.

DISSEMINATION, *s.* विकीरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*, विस्तारः, प्रचारणं, प्रसारणं, वपनं, उन्मिः *f.*, व्यासः.

DISSEMINATOR, *s.* विकीरणकृत् *m.*, प्रचारकः, वप्ता *m.* (म्), प्रवापी *m.* (न्).

DISSENSION, *s.* भेदः, विमतिः *f.*, वैमर्त्यं, कलहः, कल्लिः *m.*, असम्मतिः *f.*.

हन्द्, विरोधः, विवादः, विप्रतिपत्तिः *f.*, विमर्वादः, द्वेषः, मतिविपर्ययः ; 'a sower of dissension,' उपजापकः ; 'family dissensions,' गृहविद्वं, गृहभ्रं.

To DISSENT, *v. n.* न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), विपरीतं मन्, अन्यथा मन्, असम्मतिं कृ, न स्वीकृ, विवद् (c. 1. -वदति -दितुं), विमं वद्, भिन्नमतः -ता -तं भू, मतानाम् अपलक्ष (c. 1. -लक्षते -क्षितुं).

DISSENT, *s.* विमतिः *f.*, वैमर्त्यं, मतिभेदः, मतिविपर्ययः, असम्मतिः *f.*, अस्वीकारः, विमर्वादः, विपरीतता, भिन्नमतधारणं, मतानरावलम्बनं, अन्यमतधारणं, द्वेषः.

DISSENTANEOUS, *a.* असम्मत् -ता -तं, विमतः -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSENTER, *s.* (One that disagrees) भिन्नमतधारी *m.* (न्), मतानरावलम्बी *m.* (न्), असम्मत् : — (From the church) विपचर्माणी *m.* (न्), अपचर्माणी *m.* (न्), साधारणधर्मे विरोधी *m.* (न्), उपचर्माणी *m.* (न्), उपचर्माः.

To DISSERT, *v. n.* वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद्, व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कष (c. 10. कषयति -यितुं), प्रसङ्गं कृ, विवरणं कृ.

DISSERTATION, *s.* वाक्यं, वादः, प्रवादः, वचनं, प्रवचनं, वचः *n.* (स्), व्याख्या, विवरणं, प्रसङ्गः, कथोपकथनं, वचनक्रमः.

To DISSERVE, *v. a.* अपकृ, न उपकृ, हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति -सितुं).

DISSERVE, *s.* अपकारः, अपकृतं, क्षतिः *f.*, अपायः, अपचयः, हिंसा, अनिष्टं, दोहः, क्लेशः.

To DISSEVER, *v. a.* विवृण् (c. 7. -वृणक्ति -वृञ्जे -योक्ते), विवृण् विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), विभिद् (c. 7. -भिनत्ति -भेञ्जे), विच्छिद् in caus. (-क्षेपयति -यितुं), पृषकृ, द्वेषो कृ.

DISSEVERED, *p. p.* विवृक्तः -क्ता -क्तं, विवृण्क्तः -क्ता -क्तं, विच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विच्छिद् -ष्टा -ष्टं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पृषकृतः -ता -तं, विगतः -ता -तं.

DISSIDENT, *a.* विमतः -ता -तं, असम्मत् -ता -तं, विपरीतमतः -ता -तं.

DISSIMILAR, *a.* असदृशः -शी -शं, असमानः -ना -नं, असमः -मा -मं, विपन्नः -या -नं, अनौदृशः -शी -शं, भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं. — (Heterogeneous) पित्राजीयः -या

-तं, व्याकुलः-ला-लं, उत्सिक्तः-क्ता-क्तं.

To DISTEND, *v. a.* विस्तृ in caus. (-स्तारयति-यितुं), वितन् (c. 8.-तनोति-नितुं), स्थाय in caus. (स्थाययति-यितुं), षि in caus. (स्थाययति-यितुं), छाया (c. 1.-धयति-भ्यातुं), ध्याया; 'to distend with wind,' वातेन पृ (c. 10.-पूरयति-यितुं).

DISTENDED, *p. p.* आभ्यातः-ता-तं, विततः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, फुल्लः-ल्ला-ल्लं, शूनः-ना-नं, उज्जूनः-ना-नं, स्मृतः-ता-तं, स्म्यतः-ता-तं, विल्लतः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, प्रचुरीकृतः-ता-तं; 'distended with wind,' वातपूरितः-ता-तं, वातफुल्लः-ल्ला-ल्लं.

DISTENSION, DISTENTION, *s.* आभ्यानं, विततिः *f.*, फुल्लता, उत्फुल्लता, विल्लारः, विल्लतिः *f.*, स्म्यतिः *f.*, स्म्यतिः *f.*, विजुम्भणं.

DISTICH, *s.* श्लोकः, श्लोकद्वयं, चरणयुगं, द्विचरणं, द्विपदं.

To DISTILL, *v. n.* (Fall in drops, flow gently) च्युत्, (c. 1. च्योतति-तितुं) or इच्युत्, री (c. 4. रीयते, रेत्तुं), खर (c. 1. खरति-रितुं) स्यन्द् (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं).

To DISTILL, *v. a.* (Let fall in drops) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं) with acc.; as, 'the clouds distill water,' तोयं स्रवन्ति मेघाः; खर (c. 1. खरति-रितुं), नलविन्दून् or स्रजुलवान् मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), or पत्, in caus. (पातयति-यितुं), or सृज् (c. 6. सृजति, स्रष्टुं).—(Extract the spirit, as chemists) सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं), अभिषु (c. 5. पुषोति-पोतुं) आसु, मयई निह्ने (c. 1. हरति-हर्तुं).

DISTILLATION, *s.* (Act of extracting spirit) सन्धानं-नी, मद्यसन्धानं, सन्धा, अभिषयः, आसुतिः *f.*—(Act of trickling) स्रवः, स्रावः, खरणं, द्रवः, द्रवणं, द्रवत्वं, निस्पन्दः, स्यन्दः-न्दनं, अभिष्यन्दः.

DISTILLATORY, *a.* सन्धानयोग्यः-ग्या-ग्यं, सन्धानसद्यन्वी-न्यनी-न्यि (न्).

DISTILLED, *p. p.* सन्धितः-ता-तं, अभिषुतः-ता-तं, चारितः-ता-तं, 'distilled water,' पक्खारि, न.

DISTILLER, *s.* सान्धिकः, मध्यासवनिकः, मयईहारकः, शौण्डिकः, शुयडी *m.* (न्) सुराकारः, सुराजीवी *m.* (न्), आसुतीबलः, कत्यपालः.

DISTILLERY, *s.* सन्धानी, मद्यसन्धानशाला, शुयडा, मयईनिहोरस्थानं.

DISTINCT, *a.* (Different, separate) भिन्नः-न्ना-न्नं, विभिन्नः-न्ना-न्नं, प्रभिन्नः-न्ना-न्नं, विविक्तः-क्ता-क्तं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-धा-धं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, अन्यः-न्या-न्यत्, अन्यप्रकारः-रा-रं, इतरः-रा-रं; 'having distinct properties,' पृथग्गुणः-शा-शं.—(Clear) व्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः-क्ता-क्तं, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्फुटः-टा-टं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुप्रकाशः-शा-शं.

DISTINCTION, *s.* (Difference, separation) भेदः, विभेदः, प्रभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, विशेषः-पणं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, अनरं, पृथक्, पार्थक्यं, अपभेदः, विच्छेदः, अन्यतात्वं, भिदा, व्यासः; 'without distinction,' अविशेषः-वा-वं, निविशेषः-वा-वं.—(Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, अवच्छेदः, पृथक्करणं; 'distinction of race,' जातित्वं.—(Eminence, superiority) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कर्षः, श्रेष्ठता, प्रमुखता, *f.*, परमपदं.

DISTINCTIVE, *a.* विशेषकः-का-कं, विशेषणः-शा-शं, सविशेषः-वा-वं, अवच्छेदकः-का-कं, विच्छेदकः-का-कं, परिच्छेदकः-का-कं, पृथक्कारी-रिणी-रि (न्); 'distinctive mark,' विशेषलक्षणं.

DISTINCTIVELY, *adv.* विशेषेण, विशेषतः, सविशेषं, पृथक् पृथक्.

DISTINCTLY, *adv.* (Separately) पृथक्.—(Clearly) व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं, स्पष्टार्थं, स्पष्टं, प्रत्यक्षतः-क्षेयं.

DISTINCTNESS, *s.* (State of being different) भिन्नता, विभिन्नभावः, पृथक्ता, पार्थक्यं.—(Clearness) व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, व्यक्तत्वं, स्पष्टता, भिन्नार्थत्वं.

To DISTINGUISH, *v. a.* and *n.* विशिष् (c. 7.-शिनष्टि-शेत्तुं, c. 10.-शेषयति-यितुं), पृथक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं) लक्ष्यीकृ, परिच्छिद् (c. 7.-छिनष्टि-छेत्तुं), विशा (c. 9.-जानाति-नोति-ज्ञातुं) निविष् (c. 7.-विनक्ति-वेत्तुं c. 10.-वेचयति-यितुं) विचर् (c. 10.-चारयति-यितुं), विभू (c. 10.-भाययति-यितुं); 'distinguish one's self, become illustrious,' विशिष् in pass. (-शिष्यते) उत्कर्षं or परमपदं प्राप (c. 5.-छाप्रोति-छातुं).

DISTINGUISHABLE, *a.* विशेषणीयः-या-यं, विशेष्यः-व्या-व्यं, विज्ञेयः-या-यं, परिच्छेदनीयः-या-यं, विभावनीयः-या-यं, विभाव्यः-व्या-व्यं, भेदनीयः-या-यं.

DISTINGUISHED, *p. p.* (Separated, discriminated) विशेषितः-ता-तं, विविक्तः-क्ता-क्तं, परिच्छिन्नः-न्ना-न्नं, पृथक्कृतः-ता-तं, विशातः-ता-तं, विभावितः-ता-तं, उज्जिज्ञितः-ता-तं.—(Marked) लक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, चिह्नितः-ता-तं, तिलकितः-ता-तं.—(Illustrious) विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, रूपातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, विद्युतः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, डाविशज्ञशयोपेतः-ता-तं.

DISTINGUISHINGLY, *adv.* विशेषेण, सविशेषं, समुपस्कारं, सविशेषमानं.

To DISTORT, *v. a.* (Make deformed) विरूप (c. 10.-रूपयति-यितुं) विरूपीकृ, अपरूपीकृ, कुरूपीकृ, कदाकारीकृ, व्यङ्गीकृ, विकृ, वक्रोक्तं, विकलीकृ.—(Twist) आकुक्ष् (c. 1.-कुचति-चिन्तुं c. 10.-कुचयति-यितुं).—(Pervert) साधोक्तं, वक्रोक्तं.

DISTORTED, *p. p.* विकृतः-ता-तं, विरूपीकृतः-ता-तं, साधोक्तः-ता-तं, वक्रोक्तः-ता-तं; 'having the limbs distorted,' विकृताङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, व्यङ्गः-ङ्गी-ङ्गं; 'having the face distorted,' विकृतवदनः-ना-नं.

DISTORTION, *s.* (Act of distorting) विरूपकरणं, अपरूपीकरणं, कुरूपीकरणं, विकारः, विक्रिया, साधोकरणं, वक्रोकरणं, आकुक्षनं.—(The state) विकृतिः *f.*, विकृत्यं, विरूपता, वैरूप्यं, व्यङ्गता, वक्रता, वक्रिमा *m.* (न्), साधोक्तं.

To DISTRACT, *v. a.* (Pull in different directions) विकृप् (c. 1.-कथेति c. 6.-कृपति-क्रष्टुं), नानादिषु कृप् or आकृप् or परिकृप्, बहुधा कृ or गम् in caus. (गमयति-यितुं), विशिष् (c. 6.-क्षिपति-क्षिप्तुं).—(Divide, rend) विट् in caus. (-दारयति-यितुं), विभिद् (c. 7.-भिनष्टि-भेत्तुं), खय् (c. 10. खययति-यितुं), परिसृज्, विदलीकृ, विदल् in caus. (-दालयति-यितुं).—(Draw off from any object) अपकृप्, अपकृप्, अपाकृप्.—(Perplex) मुह् in caus. (मोहयति-यितुं) विमुह्, व्यामुह्, आकुलीकृ, आकुलीकृ.—(Make mad) उन्मद् in caus. (-मादयति-यितुं).—(Be distracted) मुह्, (c. 4. मुचति, मोहितुं), उन्मद् (c. 4. माद्यति-मदितुं); 'my heart is distracted,' अस्मद् हृदयं विदीर्यते.

DISTRACTED, *p. p.* आकृष्टमानसः-सा-सं, विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, व्यग्रः-ग्रा-ग्यं, व्याकुलः-ला-लं, चिन्ताकुलः-ला-लं, खडितः-ता-तं, उन्मत्तः-न्ना-न्नं, व्यस्तचित्तः-न्ना-न्नं.

DISTRACTEDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, व्यग्रं, व्याकुलमनसा, विकृष्टचेतसा, मूढचेतसा.

DISTRACTEDNESS, *s.* विशिष्टता, व्यग्रता, उन्मत्तता, चिन्तविषयः, आकुलत्वं.

DISTRACTION, *s.* विकर्षः-षेणं.—(Perturbation of mind) मोहः, विमोहः.

वैचित्र्यं, चिन्तविषयता, आकुलचित्तता, व्यग्रता, चिन्तवैकल्यं, व्याकुलता, व्यस्तता.—(Madness) उन्मत्तता.—(Separation) विभेदः, विदारणं.

—(Want of attention of mind) अनन्ययोगः, विबोधः.—(Distraction of employment, various employment) विकर्ष *n. n.*

To DISTRAIN, *v. a.* अग्रहेतोर् अपमणोस्य द्रव्याणि पृ (c. 1. धरति धत्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), निरुप् (c. 7.-रुण्डि-रोद्धुं).

DISTRESS, *s.* (Act of distraining) द्रव्यग्रहः, द्रव्यधृतिः *f.*, अस्मात्

रथनयहसं, निरोधः.—(Calamity, affliction) क्लेशः, दुःखं, दुर्देशा, दुःखस्याः, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, अथा, कष्टं, पीडा, शोकः, मन्त्रापः, उद्वेगः, वैक्लव्यं, आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, व्यसनं, विप्रवः, उपप्रवः, उत्पातः, विपुर्, अरिर्, मनुः *m.*, बाधः, दैव्यं, वृत्तिनं, विद्वन्ना, आदीनवः, आश्रयः.

To DISTRESS, *v. a.* क्लेश (c. 9. क्लेशयति, क्लेशितुं, क्लेशं), व्यथ in caus. (व्यथयति-यितुं), पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), तप् in caus. (तापयति-यितुं), सनप्, परितप्, उपतप्; उद्विज् in caus. (वेजयति-यितुं), क्लेशं दा, व्यथं कृ, सिद् in caus. (सेदयति-यितुं).

DISTRESSED, *p. p.* क्लिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्लेशितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, दुःखितः-ता-तं, क्लिप्यमानः-ना-नं, क्लेशभाक् *m. f. n.* तापितः-ता-तं, तप्तः-प्ता-प्तं, सन्तप्तः-प्ता-प्तं, सन्तापितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, विपन्नः-न्ना-न्नं, आपन्नः-न्ना-न्नं, आपन्नस्तः-स्ता-स्तं, दुर्दृशापन्नः-न्ना-न्नं, आपन्नतः-ता-तं, कुच्छगतः-ता-तं, आपत्तापन्नः-प्ता-प्तं, दुर्गतः-ता-तं, आतुरः-रा-रं, दुःखान्वितः-ता-तं, दुःखी-खिनी-खि (नं), दुःखान्नः-न्ना-न्नं, कातरः-रा-रं, उपतप्यमानः-ना-नं, आतप्यमानः-ना-नं, अत्यहितः-ता-तं, विपुर्-रा-रं, विदुरः-रा-रं, उद्विग्नः-ग्नता-नं, विद्वन्-ना-नं, दीनः-ना-नं, आधमान्-मती-मत् (त्), आकुलितः-ता-तं, परिकथितः-ता-तं, आतुरचित्तः-न्ना-न्नं, आर्तः-न्ना-न्नं in comp.; 'friend of the distressed,' सन्निवन्तुः *m.*

DISTRESSFUL, DISTRESSING, *a.* क्लेशकः-का-कं, क्लेशी-शिनी-शि (नं), क्लेशदः-दा-दं, व्यथकः-का-कं, व्यथाकरः-री-रं, दुःखकरः-री-रं, दुःखमयः-यो-यं, पीडाकरः-रा-रं, उपतापनः-ना-नं, उद्वेजकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं.

DISTRIBUTABLE, *a.* विभाज्यः-ज्या-ज्यं, वसदनीयः-या-यं, परिकल्पनीयः-या-यं.

To DISTRIBUTE, *v. a.* पृथक् पृथक् विभज् (c. 1. भजति-ते-भक्तुं) or प्रविभज् or संविभज्; विभागश् or यथाविभाग or संशोधि हा or कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), or परिकृप् or विन्यस् (c. 4. अस्थयति-अस्थितुं) or विधा (c. 3. दधाति-धातुं), यस् (c. 10. अंशयति-यितुं), वसद् (c. 10. वसदयति-यितुं), प्रकुट् (c. 10. कुट्टयति-यितुं), निधिप् (c. 6. अक्षयति-क्षेप्तुं), प्रणे (c. 1. अणयति-णेतुं).—(Distribute food to a party) परिविष् or परिविष् (c. 10. वेषयति-यितुं).

DISTRIBUTED, *p. p.* विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः-क्ता-क्तं, संविभक्तः-क्ता-क्तं, पृथक् विन्यस्तः-स्ता-स्तं, परिकल्पितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं.

DISTRIBUTER, *s.* विभागकर्ता *m.* (नं), संविभागकृत्, विभागकल्पकः, परिकल्पकः, वसदनकृत्, संशयिता *m.* (नं), संशदः, विभक्ता *m.* (नं), प्रणेता *m.* (नं).

DISTRIBUTION, *s.* विभागः, विभागकल्पना, संविभागः, प्रविभागः, विभक्तिः *f.*, विभागकरणं, परिकल्पनं, कृतिः *f.*, संशनं, संशकरणं, वसदनं, परिनिवेपणं, प्रणयनं; 'distribution of food to a party,' परिवेषः-पणं.

DISTRIBUTIVE, *a.* विभागदायी-यिनी-यि (नं), विभागकल्पकः-का-कं, संशकारी-रिणी-रि (नं), वसदनकारी, संविभागकृत् *m. f. n.*

DISTRIBUTIVELY, *adv.* विभागशस्, विभागतस्, भागशस्, संशोधि, संविभागेन.

DISTRICT, *s.* मण्डलं, देशः, प्रदेशः, अक्षः, राष्ट्रं, उपवर्जनं, गोचरः.

To DISTRUST, *v. a.* शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), साशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क; न विश्वस् (c. 2. अशसिति-तुं), न प्रती (c. 2. प्रत्येति-तुं *rt. इ.*).

DISTRUST, *s.* अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रतीतिः *f.*, शङ्का, साशङ्का, सन्देहः, निहृत्, अनामङ्गः.

DISTRUSTED, *p. p.* अविश्वासः-स्ता-स्तं, साशङ्कितः-ता-तं, अप्रतीतः-ता-तं, DISTRUSTFUL, *a.* अविश्वासी-मिनी-मि (नं), अप्रत्ययी-यिनी-यि (नं), शङ्काशीलः-ला-लं, साशङ्कान्वितः-ता-तं, साशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, रोलधः-धा-धं.

DISTRUSTFULLY, *adv.* अविश्वासेन, अप्रत्ययात्, शङ्कया, साशङ्के, शङ्कापूर्वे.

To DISTURB, *v. a.* (Agitate, disquiet) क्षुब् in caus. (क्षोभयति-यितुं), विक्षुब्, संक्षुब्, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), उपरुप् (c. 7. रुच्छि-रोक्षुं), पू (c. 5. धृनोति c. 9. धुनोति, धवितुं, धोतुं), मष् (c. 1. मथति-यितुं) or मन्ष् (c. 1. मन्यति-न्यत्तुं c. 9. मप्यति), लुड् (c. 1. लोडति-डितुं c. 10. लोडयति-यितुं), आलुड्, समालुड्, परिलुड्, विलुड्, विलुप् (c. 6. लुम्पति-लोम्पुं), विप्रलुप्.—(Disturb the mind) मुह in caus. (मोहयति-यितुं), विमुह, व्यामुह, विप्रमुह, सम्मुह, परिमुह, व्याकुल (nom. व्याकुलयति-यितुं), व्याकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं), आकुलीकृ.—(Excite anger) प्रकुप् in caus. (कोपयति-यितुं).—(Hinder, interrupt) वृ in caus. (वारयति-यितुं), खड् (c. 10. खडयति-यितुं), विडिद् (c. 7. छिनत्ति-छेत्तुं), विहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंक्ते).—(Disturb slumber) निद्रां भञ्ज; 'to be disturbed in mind,' मुह (c. 4. मुष्यति), विमुह, सम्मुह, आकुलीकृ, व्याकुलीकृ.

DISTURBANCE, *s.* (Agitation, disorder) क्षोभः, संक्षोभः, विक्षोभः, व्याक्षोभः, व्यस्तता, विमर्हः.—(Emotion of mind, perturbation) आकुलत्वं, व्याकुलत्वं, प्रकोपः, वैक्लव्यं, व्यग्रता, मोहः, आवेगः.—(Tumult) विप्रवः, आहवः, डिघः, तुमुलः 'popular disturbance,' प्रकृतिक्षोभः.—(Interruption) भञ्जः, विच्छेदः, खडनं, बाधः.

DISTURBED, *p. p.* क्षुब्धः-ब्ध-ब्धं, क्षोभितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.—(In mind) आकुलः-ला-लं-लितः-ता-तं, व्याकुलः-ला-लं-लितः-ता-तं, व्याकुलीकृतः-ता-तं, आकुलचित्तः-न्ना-न्नं, मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, व्यग्रः-ग्रा-ग्रं, कातरः-रा-रं, सेदितः-ता-तं.

DISTURBER, *s.* क्षोभकरः, विक्षोभकर्ता *m.* (नं), मोहकः.—(Interrupter) भञ्जकः, विच्छेदकारी *m.* (नं), विप्रकरः, विलोपनकृत्.

DISUNION, *s.* वियोगः, विसंयोगः, विप्रयोगः, असंयोगः, नियुक्तिः *f.*, भेदः, भिन्नता, विभेदः, विप्रेषः, अक्षेपा, असन्धानं, आसङ्गत्वं, सङ्गवियुतिः *f.*, विच्छेदः, अनेकं, पापेकं.

To DISUNITE, *v. a.* वियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं), विप्रयुज्, विच्छिप् (c. 10. छेपयति-यितुं), भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं), विभिद्, विछिद् (c. 7. छिनत्ति-छेत्तुं), पृथक्, विगम् in caus. (गमयति-यितुं).

To DISUNITE, *v. n.* वियुज् in pass. (युन्यते), विप्रयुज्; विच्छिप् (c. 4. छिद्यति-छेद्युं); विभिद् in pass. (भिद्यते), विगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं).

DISUNITED, *p. p.* वियुक्तः-क्ता-क्तं, विप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, विच्छिष्टः-ष्टा-ष्टं, नियुक्तिकः-की-कं, असंलग्नः-ग्नता-ग्नं, असंसक्तः-क्ता-क्तं, असंहतः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, द्वैधीभूतः-ता-तं.

DISUNITER, *s.* वियोगकर्ता *m.* (नं), भेदकरः, पृथक्कारी *m.* (नं).

DISUSAGE, DISUSE, *s.* अव्यवहारः, अनभ्यासः, असेवनं, अनाचारः, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, व्यवहारनिवृत्तिः *f.*, आचारत्यागः, अभ्यासविच्छेदः.

To DISUSE, *v. a.* व्यवहारं or अभ्यासं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यवहाराद् विरम् (c. 1. रमति-रन्तुं) or निवृत् (c. 1. वर्त्तते-वृत्तितुं), न सेव् (c. 1. सेवते-वितुं).

DISUSED, *p. p.* अव्यवहारितः-ता-तं, अनभ्यस्तः-स्ता-स्तं, असेवितः-ता-तं, त्यक्तः-क्ता-क्तं; 'as words,' निरुक्तः-क्ता-क्तं.

DITCH, *s.* खातं, खातकं, परिखा, गडः, खातभूः *f.*, खेयं, जखातं, उपकुल्या, कुल्या, प्रणालः, प्रतिक्षपः, निपानं.

To DITCH, *v. a.* परिखन् (c. 1. खनति-नितुं), खाखन्, परिखाकरणाधि भूमिं खन्, परिखां कृ, गडं कृ.

DITCHER, *s.* खाखनिकः, परिखाखनकः, गडखनिका *m.* (नं).

DITTANY, *s.* सुगन्धीय औषधिभेदः, तिक्तशृङ्गः.

DITTO, *s.* तथा, पृष्ठोक्तः-क्ता-क्तं, उपरिलिखितः-ता-तं.

DITTY, *s.* गीतं-तकं-तिका, गीतिः *f.*, गानं, गाथा, काव्यबन्धः.

DIURETIC, *a.* मूचलः-ला-लं, मूचवर्धकः-का-कं, मूचोत्पादकः-का-कं.

DIURNAL, *a.* आह्निकः-की-कं, दैनः-नी-नं-निकः-की-कं, दैनन्दिनः-

-नी-नं, दैवसिकः-की-कं, प्रातःहिकः-की-कं, दिवातनः-नी-नं,

अध्याह्निकः-की-कं, नैसिकः-की-कं, निराः-या-लं.

DIURNAL, *s.* पञ्चिका, पञ्चिः *f.*, पदभञ्जिका, दैनिकपुस्तकं.

DIURNALLY, *adv.* प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, प्रत्यहं, दिवसे दिवसे, दिने दिने.

DIUTURNAL, *a.* चिरस्थायी-पिनो-पि (नं), चिरकालिकः-की-कं.

DIVAN, *s.* (Council of state) महामभा, शिष्टसभा, तुर्कदेशे राजसभा.
—(Saloon fitted up with sofas) केलिशयनपुष्पा शाला.

TO DIVARICATE, *v. n.* द्विधा विभिक्ष् in pass. (भिद्यते), द्विभागीभू. द्विसखीभू, द्विधाभू, विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), द्विशालारूपेण विभिक्ष् in pass.

TO DIVARICATE, *v. a.* द्विधाकृ, द्विभागीकृ, द्विसखीकृ, द्विशकलीकृ.

DIVARICATION, *s.* द्विधाकरणं, द्विधाभावः, द्विसखीकरणं, विभिक्षता.

TO DIVE, *v. a.* and *n.* मञ्ज (c. 6. मञ्जति, मञ्जु, मञ्जितुं), निमज्जः

अयगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं-गाढुं), व्यवगाह्, जलमध्ये प्रविश (c. 6.

-विशति-वेष्टुं), जलान्प्रवेशे कृ, जलान्प्रवने कृ, मु (c. 1. प्रयते, प्रोतुं).—(Dive after something) क्विचिदन्वेषणार्थं जले निमज्ज.---

(Dive into any thing) समुद्रकर्मणि निविश्, निरुप् (c. 10. -रूपयति

-यितुं); 'diving into books', ग्रन्थमग्नः-गता-गन्, ग्रन्थनिविष्टः-ष्टा

-ष्टं.—(Explore) अन्विष् (c. 6. -इच्छति c. 4. -इष्यति-इषितुं), परोक्ष्

(c. 1. -इष्यते-इषितुं).

DIVER, *s.* मञ्ज *m.* (कृ), निमञ्ज *m.*, गाहिता *m.* (तृ), अयगाहिता *m.*,

जलेयाहः.—(Into books) शास्त्रनिष्ठः.—(Bird) प्रयः, प्रावी *m.* (नं).

TO DIVERGE, *v. n.* एककेन्द्रात् पराङ्मुखः-खी-खं भू or विचल (c. 1.

-चलति-लितुं) or विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or विष्णु (c. 1. -व्यपते

-व्योतुं) or व्युत्क्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं).

DIVERGENCE, *s.* केन्द्रपराङ्मुखता, केन्द्रापररणं, विचलनं, विव्युतिः *f.*,

विगमः, विस्तारः.

DIVERGENT, *a.* केन्द्रपराङ्मुखः-खी-खं, केन्द्रविचलः-ला-लं, विवृतः-ता-तं.

DIVERS, *a.* नाना indec., विविधः-धा-धं, अनेकः-का-कं, नानाप्रकारः-

-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, बहुविधः-धा-धं, व्याविधः-धा-धं, नानारूपः-पी-पं.

DIVERSE, *a.* (Different) भिन्नः-क्षा-क्षं, विभिन्नः-क्षा-क्षं, अन्यः-न्या-न्यत्,

असदृशः-शी-शं, असमानः-ना-नं, असमः-मा-मं, अनुत्यः-त्या-त्यं,

विपरीतः-ता-तं, विपिकः-क्ता-क्तं, अनौदृशः-शी-शं, इतरः-रा-रं,

पृथक् indec., पृथग्विधः-धा-धं.—(Various). See DIVERS.

DIVERSELY, *adv.* नानारूपेण, भिन्नप्रकारेण, अनेकधा, पृथक्.

DIVERSIFICATION, *s.* नानाप्रकारकरणं, नानारूपकरणं, अनेकरूपकरणं,

आकारपरिवर्तनं, वैचित्र्यं, विभिन्नता, विभेदः.

DIVERSIFY, *p. p.* or *a.* नानारूपः-पी-पं, भिन्नरूपः-पी-पं, नानाप्रकारः-

-रा-रं, नानाविधः-धा-धं, पृथग्विधः-धा-धं, विविधः-धा-धं, व्याविधः-

-धा-धं, विचित्रः-ता-तं, विचित्रः-धा-धं, विचित्रविचित्रः-धा-धं.

TO DIVERSIFY, *v. a.* नानारूपं-पीं-पं कृ, भिन्नरूपं-पीं-पं कृ, चिप्

(c. 10. चिष्यति-यितुं), विचित्रं-क्षं-क्षं कृ, विचित्रविचित्रकृ, नानाविधे

-धां-धं कृ.

DIVERSION, *s.* (Sport) विनोदः, विलासः, विलसनं, विहारः, क्रीडा,

परोहासः, केलिः *m. f.*, कौतुकं.—(Act of amusing the mind)

मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, अनुरञ्जनं.—(Act of turning aside) स्वपथात्

or स्वमार्गाद् भ्रंशकरणं or व्युत्तिकरणं or विकर्षः or विकर्षणं.

DIVERSITY, *s.* (Difference) भेदः, विभेदः, भिन्नता, विभिन्नता, असादृश्यं.

असाध्यं, द्वैधं, द्वैविध्यं.—(Variety) वैचित्र्यं, विचित्रता, भेदभेदः.

TO DIVERT, *v. a.* (Turn from its course) स्वपथात् or स्वमार्गाद्

भ्रंश in caus. (भ्रंशयति-यितुं) or विचल in caus. (-चालयति-यितुं)

or विकृप् (c. 6. -कृषति c. 1. -कषति-कृष्टुं) or विष्णु in caus.

(-व्यावयति-यितुं).—(Amuse, please) विनुद् in caus. (-नोदयति

-यितुं), विलस् in caus. (-लांसयति-यितुं), नन्द in caus. (नन्दयति

-यितुं), रम् in caus. (रमयति-यितुं), रञ्ज in caus. (रञ्जयति-यितुं).

DIVERTED, *p. p.* विकृष्टः-ष्टा-ष्टं, साकृष्टः-ष्टा-ष्टं, स्वमार्गव्यापितः-ता-तं.

—(Amused) विनोदितः-ता-तं, प्रमोदितः-ता-तं, उल्लासितः-ता-तं.

DIVERTING, *a.* हासकरः-री-रं, प्रहासो-मिनी-सि (नं), हास्यपुष्पः-क्ता

-क्तं, विनोदकः-का-कं, विनोदजनकः-का-कं, आनन्दकः-का-कं.

DIVERTISEMENT, *s.* (Diversion) विनोदः, विलासः.—(A ballet

between the acts) चन्द्रवलयमये नाटकप्रवेशकाणं विनोदार्थं हस्तोपकं.

TO DIVEST, *v. a.* (Strip) विवस्त्र (nom. -वस्त्रयति-यितुं), नग्नोक्, अपत्

in caus. (-तारयति-यितुं), उन्मुक् (c. 1. -कषति-कृष्टुं), उन्मुक् (c. 6.

-मुञ्चति-मोक्षुं), अवमुक्, विमुक्; उच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), अपनह्

(c. 4. -नयति-नयुं).—(Deprive of) हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपनो

(c. 1. -नयति-नेतुं), विमुञ् (c. 10. -मोजयति-यितुं), विनाकृ.

DIVESTURE, *s.* वियस्त्रोकरणं, नग्नोकरणं, अपनयनं, हरणं.

DIVIDABLE, *a.* विभेद्यः-द्या-द्यं, विभाज्यः-ज्या-ज्यं, खण्डनीयः-या-यं.

TO DIVIDE, *v. a.* (Part, separate) भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेजुं), विभिद्.

भिद् (c. 7. छिनक्ति, छेजुं), विभिद्; खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं).

विमुञ् (c. 7. -युनक्ति-योजुं), विप्रयुज्, विप्रिष्णु (c. 10. -प्रेषयति-यितुं),

पृथक्, शकलीकृ.—(Divide in two) द्विधा भिद् or कृ, द्विसखीकृ,

द्विभागीकृ, द्वंशोक्.—(Make partition of) विभज् (c. 1. भजति

-भजुं), प्रविभज्, संविभज्, संश (c. 10. संशयति-यितुं), व्यंस् (c. 10.

-संशयति-यितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).

TO DIVIDE, *v. n.* भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्, विभिद् in pass.

(-छिद्यते), विमुञ् in pass. (-युज्यते), विप्रिष्णु (c. 4. -प्रिष्यति-प्रिष्टुं),

द्विधाभू.—(Cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति c. 6. स्फुटति-टितुं),

दल् (c. 1. दलति-लितुं), विदल्.—(Divide upon a question)

द्विधाभू, द्वैधीभू.

DIVIDED, *p. p.* भिन्नः-क्षा-क्षं, विभिन्नः-क्षा-क्षं, विच्छिन्नः-क्षा-क्षं, विमुक्तः-

-क्ता-क्तं, विच्छिन्नः-ष्टा-ष्टं, द्विधाकृतः-ता-तं, द्विधाभूतः-ता-तं, द्वैधीभूतः-

-ता-तं, पृथक्कृतः-ता-तं, शकलीकृतः-ता-तं, विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः-

-क्ता-क्तं, संविभक्तः-क्ता-क्तं, संशितः-ता-तं, द्वंशः-शा-शं.

DIVIDEND, *s.* (Share, interest on money, &c.) भागः, चंशः,

लभ्यांशः, उद्धारः, भाज्यं, कलान्तरं.—(In arithmetic) भाज्यं.

DIVIDER, *s.* (One that separates) भेदकः, विभेदकः, भेदकरः, विच्छेदकः,

छेदकरः, वियोगकृत् *m.*—(Distributor) विभागकल्पकः, संविभागकृत्,

चंशयिता *m.* (तृ).

DIVINATION, *s.* गणना, गणकता, पक्षिगतिहस्तरेखादिलक्षणद् भविष्यदनुमानं

or शुभाशुभकथनं, पृथ्वीलक्षणपरीक्षा, शकुनपरीक्षणं, पृथ्विचिह्ननिरीक्षणं,

भविष्यत्सूचनं.

DIVINE, *a.* दिव्यः-व्या-व्यं, दैवः-यी-यं, देवकीयः-या-यं, देवकः-का-कं.

दैविकः-की-कं, रेण्वरः-री-रं, ईश्वरीयः-या-यं, रेण्वः-शी-शं, रेण्विकः-

-की-कं, देवाहः-हा-हं.—(God-like) ईश्वरतुल्यः-त्या-त्यं, देवकृष्

-पिणी-पि (नं), ईश्वरमूर्तिः-मूर्तिः-मूर्तिः.

DIVINE, *s.* (Clergyman) पुरोहितः, धर्मोपाधकः, धर्मोपदेशकः.—

(Theologian) श्रोत्रियः, श्रुताध्ययनसम्पन्नः, परमार्थवेद्.

To DIVINE, *v. a.* and *n.* (Practice divination) गणनां कृ, पश्चिगति-
चक्षुःस्पर्शादिलक्षणाद् भविष्यद् अनुमा (c. 2. -जाति -तुं) or शुभाशुभं
कष (c. 10. कषयति -यितुं) or प्रदृश in caus. (-दर्शयति -यितुं) or
मृच् (c. 10. मृचयति -यितुं), शकुनानि or पक्षिलक्षणां परीक्ष (c. 1.
ईक्षते -यितुं).—(Conjecture) अनुमा.

DIVINELY, *adv.* देवरूपेण, देववत्, दिव्यरूपेण, ईश्वरीयप्रकारेण.

DIVINER, *s.* (One who practices divination) दैवज्ञः, शकुनपरीक्षकः,
पक्षिचिह्ननिरीक्षकः, निमित्तज्ञः, पश्चिगतिहस्तरेखादिलक्षणाद् भविष्यत्सूचकः.
—(Conjecturer) अनुमाता *m.* (तुं).

DIVING, *s.* मञ्जनं, निमज्जनं, खगगाहः—हनं, विगाहः, प्रवः—वनं.

DIVING-BELL, *s.* बाधुपूरितं घण्टाकृति यन्त्रं अत्रविशेष जलेवाहा गम्भीर-
सलिले मुचिरण वस्त्रितुं शङ्खुयन्त्रि.

DIVINITY, *s.* (State of being divine) देवत्वं—ता, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं.—
(A god) देवः—वी *f.*, देवता, भगवान् *m.*—वतो *f.* (तं). सुरः, विषुधः,
मुचिरायुः *m.* (सं).—(Theology) परमार्थविद्या, ईश्वरविषया विद्या,
युतिविद्या, धर्मशास्त्रविद्या, पारमार्थिकविद्या.

DIVISIBILITY, *s.* सेधत्वं, विच्छेद्यता, भेद्यत्वं, संशनीयता, विभान्यत्वं.

DIVISIBLE, *a.* सेधः—छा—छं, विच्छेद्यः—छा—छं, विच्छेदनीयः—या—यं, भेद्यः—
छा—छं, विभान्यः—न्या—न्यं, संशयः—श्या—श्यं, संशनीयः—या—यं,
—संशयितव्यः—या—यं.

DIVISION, *s.* (Dividing, separating) छेदः, विच्छेदः—दत्तं, भेदः, विभेदः—
दत्तं, खण्डनं, परिच्छेदः, परिच्छिन्नः *f.*, छिन्नः *f.*, पुष्पक्षरणं, द्विधाकरणं,
द्विधीकरणं.—(Partition) भाजनं, विभागः, प्रविभागः, विभागकरणं,
संशयः, उद्धारविभागः, उद्धारः—रणं.—(Disunion) वियोगः, विसंयोगः,
विप्रयोगः, विश्रेयः.—(State of being divided) भिन्नता, विभिन्नता,
विच्छिन्नता, विभक्तता.—(Part, distinct portion) भागः, खण्डः,
विभागः, देशः, प्रदेशः, एकदेशः.—(Division of time) कालविभक्तिः *f.*
—(Of an army) गुन्ना, दलं, सैन्यबृहः.—(In arithmetic)
भागहरः—हारः, हरणं, छेदनं.

DIVISOR, *s.* (In arithmetic) हरकः, हारकः, चक्रहारकः, हरः, हारः, भाजकः.

DIVORCE, DIVORCEMENT, *s.* निराकरणं, त्यागः, स्त्रीपुरुषविच्छेदः, धर्मानु-
सारेण or व्यवहारदर्शनानन्तरं विवाहसम्बन्धभेदः.—(From a wife)
सम्भाव्यनिराकरणं, सम्भाव्यत्यागः; 'writing of divorce,' त्यागपत्रं.

To DIVORCE, *v. a.* सम्भाव्यं or सम्भारं तज्ज (c. 1. तज्जति, तज्जुं) or
परित्यज्ज or निराकृ or निरस् (c. 4. -अस्यति -ससितुं), व्यवहारदर्श-
नानन्तरं विवाहसम्बन्धं भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्जुं).

DIVORCED, *p. p.* तज्जः—कृतं, परित्यज्जः—कृतं, निराकृतः—ता—तं.

DIVORCER, *s.* स्त्रीपुरुषयोर विच्छेदकज्ञा *m.* (ज्ञं), विवाहसम्बन्धभेदकः.

To DIVULGE, *v. a.* प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, व्याप in
caus. (व्यापयति -यितुं), विख्या, प्रकटीकृ, विघुप् (c. 10. -घोषयति
-यितुं), व्यक्तीकृ, व्यञ्ज (c. 7. -जनक्ति -ससितुं), विप्रप् in caus. (-प्रपयति
-यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं—रौतुं), स्थडीकृ, प्रचर् in caus.
(-चारयति -यितुं); 'to divulge a secret,' रहस्यं भिद् (c. 7. भिनन्ति
भेज्जुं); 'to divulge counsel,' मन्त्रभेदं कृ.

DIVULGED, *p. p.* प्रकाशितः—ता—तं, प्रकटीकृतः—ता—तं, विप्रपितः—ता—तं.

DIVULGER, *s.* प्रकाशकः, व्यापकः; 'of a secret,' रहस्यभेदकः.

DIVULGING, *s.* प्रकाशनं, व्यापनं, प्रकटीकरणं, विघोषणं, विवरणं, व्यक्तीकरणं,
सर्वज्ञ प्रचारणं; 'of a secret,' रहस्यभेदः; 'of counsel,' मन्त्रभेदः.

DIVULSION, *s.* विदारः—रणं, विदरः, उत्पाटनं, उद्धारः.

To DIZEN, *v. a.* भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं), परिभूष्, अलङ्कृ, परिष्कृ.

DIZZINESS, *s.* भ्रमरं, भ्रमरः, भ्रमिः *f.*, भ्रमः, विभ्रमः, विभ्रान्तिः *f.*, घूर्णिः *f.*,

घूर्णनं, चक्षुरादिचापत्यं, चक्षुरादिचापत्यं, प्रमादः.

DIZZY, *a.* (Vertiginous) भ्रमरी-रिणी-रि (न्), भ्रमी-मिणी-मि (न्),
घूर्णायमानः—ना—नं.—(Causing dizziness) भ्रमरकरः—री—रं.—
(Thoughtless) चपलः—ला—लं, प्रमादी—दिनी—दि (न्).

To DO, *v. a.* (Act) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्कृ, सम्भिकृ; विधा
(c. 3. -दधाति -धातुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं).
—(Execute) कृ, विधा, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), यद्
(c. 10. घटयति -यितुं).—(Perform) कृ, विधा, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
-ष्ठातुं), आस्था, समास्था, प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), निवृत्,
वृत्; सम्पद् in caus., निष्पद्, उत्पद्, उपपद्.—(Practice) आचर्
(c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -ससितुं), सेव्
(c. 1. सेवते -वितुं), साधि (c. 1. -अयति -ते -यितुं).—(Transact)
व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं) कृ, समाचर्, निर्वह् in caus. (-वाहयति
-यितुं), पण (c. 10. पणयति -यितुं), पणायो कृ.—(Carry on, effect)
निर्वह् in caus., प्रवृत् in caus., प्रणो (c. 1. -णयति -णेतुं), सम्पद्
in caus., तोर (c. 10. तोरयति -यितुं), पू (c. 10. पारयति -यितुं).—
(Exert labour) चेष्ट, विचेष्ट, व्यवसो, अध्यवसो, यत् (c. 1. यत्ते
-तितुं).—(Cause) कृ, उत्पद् in caus., जन् in caus. (जनयति -यितुं),
साप् in caus. (साधयति -यितुं).—(Do with, employ) प्रयुज् (c. 7.
-युनक्ति -योक्तुं c. 10. -योनयति -यितुं), उपयुज्, व्यापृ in caus. (-पारयति
-यितुं), प्रवृत् in caus.—(Do away, destroy) साप् in caus.,
विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुपयति, लोभ्ते).—Do
good to) उपकृ.—(Do evil to) अपकृ.—(Do one's duty) कृत्यं
or कर्त्तव्यं कृ, धर्मं निष्पद् in caus.—(Do one's best) यथाशक्ति
कृ; 'he does not know what to do,' यथाकार्यं न जानाति;
'one's own doing,' आत्मकृतः—ता—तं, स्वयङ्कृतः—ता—तं.

To DO, *v. n.* (Act, behave) चर् (c. 1. चरति -रितुं), आचर्, समाचर्;
यत् (c. 1. वर्त्तते -रितुं), व्यवहृ.—(Fare) अस, भृ, वृत्, स्या (c. 1.
तिष्ठति, स्यातुं); 'How do you do?' किं क्षेमम् अस्मि. किं कुशलं
भवति, क्षेमं भवतु.—(Do well, prosper) सुस्थः—स्या—स्वम् अस,
सुस्थितः—ता—तं भू, वृष् (c. 1. वषते -रितुं).—(Do ill) दुःस्थः—स्या—स्वम्
अस, दुःस्थितिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).—(Suit) युज् in pass.
(युज्यते); 'that will do,' इत्थलं, यथेष्टं.

Do, *s.* (Ado) दःखं, कष्टं.—(Feat) कम्मे *m.* (न्) चेष्टितं, विचेष्टितं.

DOAB, *s.* (Name of a country) अनन्तर्वेदी *f.*

DO-ALL, *s.* सर्वकर्मो-म्मा-म्मे (न्) सर्वकर्मोणः—या-यं, सर्वकार्यचर्चकः—का-कं.

DOAT. See DOTE.

DOCIBLE, DOCILE, *a.* विनयेयः—या—यं, प्रणेयः—या—यं, विधेयः—या—यं, वश्यः—
श्या—श्यं, वशगः—गा—गं, वशानुगः—गा—गं, वश्यात्मा—त्मा—त्त (न्)
अनुकूलः—ला—लं, ज्ञानायासेन शिक्षणीयः—या—यं or शिक्ष्यः—व्या—व्यं,
गृह्यकः—का—कं, अनुविधायी—यिनी—यि (न्), अधीनः—ना—नं, आग्रहः—
न्ना—नं, असत्त्वन्दः—न्दा—न्दं, निम्नः—न्ना—नं, शिक्षाशीलः—ला—लं.

DOCIBLENESS, DOCILITY, *s.* विनयता, विधेयता, वश्यता, शिक्षणीयत्वं,
शिक्षाशीलत्वं.

Dock, *s.* (The plant) लोलिका, वृद्धराजः, रक्तप्रावः, सौगन्धिकं,
रक्तसौगन्धिकं.—(Tail cut short) छिन्नबालः, ह्रस्वपुच्छः.—(Station
for ships) नौकावस्थानं, नौकाशयः, नावाशयः, नौकाघारः, नौकागारः,
नावाघारः, लोकोद्धारस्थानं.

To DOCK, *v. a.* पुच्छं छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेज्जुं) or अवच्छिद् or ह्रस्व
(c. 10. ह्रासयति -यितुं), अवकृत् (c. 6. -कृणाति -कर्त्तुं), निकृत्, लृ
(c. 9. लुनाति, लवितुं)—(Lay up in a dock) नौकाशये निविश

in caus. (-वेशयति -यितुं), नावम् उडु (c. 1. -हरति -हर्तुं).

DOCK-YARD, *s.* नाविकभाण्डगारं, नौकारिमशौखस्थानं.

DOCKED, *p. p.* अवच्छिन्नः -ता -तं, अवकलितः -ता -तं, लूनः -ता -तं.

DOCKET, *s.* (Ticket on goods) अङ्गपटः, भाण्डोपरि चिह्नं or अङ्गः or अङ्गपत्रं, पत्रकं.—(Small piece of paper containing the heads of a writing) सङ्ग्रहपत्रकं, सूचिपत्रकं.—(List of those who have cases in a court) अधिनी or काव्यिणां नामावलिपत्रं.

To DOCKET, *v. a.* (Make an abstract of a writing and enter it in a book) लिखितसङ्ग्रहे कृत्वा पुस्तके समारूढं in caus. (-रोपयति -यितुं), or अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं).

DOCTOR, *s.* (A learned man) पण्डितः, ज्ञानी *m.* (नं), व्युत्पन्नः, वेद्यः, शास्त्री *m.* (नं).—The word आचार्यः is affixed to the names of learned men, as 'Doctor' is prefixed: thus राघवाचार्यः, रामाचार्यः.—(Teacher) आचार्यः, शिक्षकः, अध्यापकः, उपदेशकः, गुरुः *m.*—(Doctor of divinity) परमार्थविद्याज्ञः, द्युतिविद्यासम्पन्नः.—(Physician) वेद्यः, चिकित्सकः, भिषक् *m.* (नं), आयुर्वेददृक् *m.* (नं), चिकित्सानीनी *m.* (नं), अगदकारः, रोगशानकः, रोगहन्तृ *m.*, रोगहा *m.* (नं), जीवदः.

To DOCTOR, *v. a.* कृत् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), भिषन् (nom. भिषन्त्यति -न्त्यितुं), उपचर् (c. 1. -चरति -रितुं), उपचारं कृ. औपधीकृ.

DOCTORAL, *a.* आचार्यपदसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), वेद्यः -द्या -द्यं.

DOCTORALLY, *adv.* वेद्ययत्, पण्डितयत्, आचार्ययत्, गुरुयत्.

DOCTORSHIP, *s.* आचार्यता -त्वं, आचार्यपदं, गुरुत्वं, वेद्यपदं.

DOCTRINAL, *a.* तदोपदेशकः -का -कं, तत्त्वोपदेशी -शिनी -शि (नं), तत्त्वशिक्षकः -का -कं, शिक्षाविषयः -या -यं, वैधिकाः -की -कं, सौत्रः -त्री -त्रं.

DOCTRINE, *s.* (Principle laid down) तत्त्वं, मतं, सूत्रं, व्यायः.—(System of doctrines) पथः, पन्थाः *m.* (पथिनं), मार्गः; 'a different doctrine,' परमतं; 'difference of doctrine,' शाखाभेदः; 'heretical doctrine,' असत्त्वार्थः; 'received doctrine,' आद्यायः, सम्प्रदायः; 'adhering to a doctrine,' वादरतः.—(Learning) विद्या, पाण्डित्यं.

DOCUMENT, *s.* पत्रं -त्री, पत्रकं, पत्रिका, लेख्यं, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेख्यप्रमाणं, लिखनं, लिखितं; 'a forged document,' कपटलेख्यं.

DODECAGON, *s.* द्वादशशर्ष, द्वादशकोणः.

To DODGE, *v. a.* and *n.* (Trick) वञ्च (c. 10. वञ्चयते -ति -यितुं), व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देर्तुं), अपदिश्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), प्रतृ in caus. (-तारयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं).—(Evade) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं).—(Escape by suddenly shifting place) पलायमानो अकस्मात् परिवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), विपरिवृत्, इतथेतः परिधाव् (c. 1. -धावति -वितुं), विपरिधाव्.

DODGER, *s.* वञ्चकः, मायी *m.* (नं), कपटी *m.* (नं), व्यपदेश *m.* (नं), प्रतारकः.

DOE, *s.* (She-deer) मृगी, मृगवधूः, हरिणी, रणी, रोहित्र *f.*, समीची, पृथती, कन्दली; 'doc-skin,' मृगीचर्म *n.* (नं).

DOER, *s.* कर्ता *m.* (नं), कारी *m.* (नं), कारकः, कारः, कट, कृत् in comp. विधायी *m.* (नं), अनुशता *m.* (नं), कर्मकारी *m.*, कर्मकरः, सम्पादकः, निर्वाहकः, प्रवक्ता.

To DOFF, *v. a.* (Put off dress) वस्त्रम् अवृत् in caus. (-तारयति -यितुं), or अपनी (c. 1. -नयति -नेर्तुं), अपनी, विवस्त्र (nom. -वस्त्रयति -यितुं), उल्क्य् (c. 1. -कपति -क्रुतुं), अवमुच्य् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं), विमुच्य्, अपनह् (c. 4. -नयति -नर्तुं).

Dog, *s.* (The animal) ध्या *m.* (चनं), कुकुरः, कुकुरः, शुनकः, भयकः, मृगदशकः, वक्रपुच्छः, वक्रबालधिः *m.*, ललजिह्वः, जिह्वालिट् *m.* (हं), वृकारिः *m.*, ग्रामसिंहः, शीघ्रचेतनः, रात्रिजागरः, कृतज्ञः, सारमेयः, वानादः, शरत्कानी *m.* (नं), शवकाम्यः, कीलेयकः; 'sporting-dog,' मृगयाकुशलः, कुकुरः, आलेटकाद्यर्थे ध्या, विश्वकद्वुः *m.*; 'mad-dog,' अलकैः; 'bite of a dog,' अर्दशनं.—(Andiron) लोहमयः शुलाधारः. 'To go to the dogs,' शुनो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), परिधि in pass. (-द्योयते), विनश् (c. 4. -नश्यति).

To DOG, *v. a.* कुकुरवद् अन्विष्य (c. 4. -इष्यति -रयितुं), पश्चाद्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पश्चाद्गत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं), अनुवृत्, अनुम् (c. 1. -सरति -सर्तुं), अनुश (c. 1. -तिष्ठति -शान्तुं), नियम् अनुमृष्य आयासं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

DOG-BRIER OR DOG-ROSE, *s.* जवापुष्पः, काटकपुष्पः, ओडुपुष्पः, काटकस्तम्भः.

DOG-CHEAP, *a.* श्रमांसवत् or विमांसवत् अल्पमूल्येन क्रयः -या -यं, स्वल्पमूल्यः -त्या -त्यं, स्वल्पाधः, पा -यं.

DOG-DAYS, *s.* अर्दिनाभि *m. pl.*, असुखाकालः, असुखसमयः, सूर्यदिनानि, श्रायणात् प्रभृति भाद्रपथ्यन्तं कालः.

DOG-FANCY, *s.* अक्रोडी *m.* (नं), अग्रशिकः, आग्रशिकः.

DOGGER, *a.* (Sullen, obstinate) वक्रभावः -या -यं, कर्कशभावः -या -यं, जडः -डा -डं, लज्जः -धा -धं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.

DOGGEDLY, *adv.* वक्रभावेन, कर्कशभावेन, जाड्येन, निष्ठुरं, कर्कशं.

DOGGEDNESS, *s.* भाववक्रता, कर्कश्ये, जाड्यं, जडता, निष्ठुर्यं, कान्तिन्यं.

DOGGEREL, *a.* (Irregular, as verses) अपरिमितचरः -शा -शं, अपरिमितपदः -दा -दं, विषमः -मा -मं; 'doggerel verse,' कुकविता, मन्दकविता, नोचकविता.

DOGGRISH, *a.* अशोलः -ला -लं, शोयः -वी -वं, कुकुराचारः -रा -रं, अश्वृत्तिः -न्ति -न्ति, आषदः -दो -दं, शोषाषदः -दो -दं; 'a doggrish fellow,' अश्वरः; 'a doggrish life,' अश्वृत्तिः *f.*

DOGGRISHNESS, *s.* शोषं, अशोलता, कुकुराचारतः, अभावः, पशुता.

DOG-GRASS, *s.* तृणभेदः, तृणं, कक्षः, घासविशेषः.

DOG-HEARTED, *a.* अहृदयः -या -यं, कुकुरहृदयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं.

DOG-HOLE, *s.* अविहलं, अग्रान्ते, कुकुरगर्भः, अविवरं, शम्भं, अधमस्थानं.

DOG-KEEPER, *s.* अधोपकः, अधवान् *m.* (नं), आग्रशिकः, अधपः.

DOG-KENNEL, *s.* कुकुरालयः, अग्रहं, कुकुरगृहं, कुकुरागारं.

DOG-LOUSE, *s.* अधूका, कुकुरधूका, अक्रोटः, कुकुरक्रोटः.

DOGMAT, *s.* मतं, तत्त्वं, सूत्रं, विधिः *m.*, सम्मतं, नियमः, आदेशः, निर्देशः, व्ययस्या.

DOGMATIC, DOGMATICAL, *a.* आदेशकः -का -कं or निर्देशकः, समताभि-मानी -निनी -नि (नं), सधर्धं समतवादी -दिनी -दि (नं) or समतावलम्बी -धिनी -धि (नं), मतसंस्थापनः -ना -नं, नैयमिकः -की -कं, वैधिकाः -की -कं, सौत्रः -त्री -त्रं.

DOGMATICALLY, *adv.* आदेशकप्रकारेण, सनिर्देशं, दृढनिश्चयपूर्वकं, सधर्धं.

DOGMATISM, *s.* समताभिमानं, समतसंस्थापनं, सधर्धं समतवादः or समता-वलम्बनं, दृढोक्तिः *f.*

DOGMATIST, DOGMATISER, *s.* सधर्धपूर्थं or सधर्धपूर्थं समतवादी *m.* (नं) or समताभिमानी *m.* (नं) or तत्त्ववादी.

To DOGMATISE, *v. n.* सधर्धं or सधर्धं समतं वद् (c. 1. यदति -दितुं), दृढोक्त्या समतं संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), तत्त्वानि धर्धेण वद.

DOG'S EAR, *s.* कुकुरकर्णः, अक्रोः, पुस्तकपत्रकोणे अक्रोणाकारः पुटः.

DOG-SICK, *a.* कुकुरवद् यमनकारी -रिणी -रि (नं).

DOG'S-MEAT, *s.* श्रमांसं, कुकुरमांसं, विमांसं, कुकुराहारः, उच्छिष्टांशं.

DOG-STAR, *s.* कुकुरसंज्ञा तारा यस्यम् उदितायाम् असुखाकालो भवति.

DOG'S-TOOTH, *s.* श्यादनः, श्यदंशः, कुकुरदन्तः.

DOG-TRICK, *s.* चतुर्ध्वं, श्यचेष्टितं, श्यकर्म *n.* (नं), दुष्टेष्टितं, कुचेष्टा.

DOG-WEARY, *a.* कुकुरयत् परिश्रान्तः -ना -नं, सतिश्रान्तः -ना -नं.

DOINGS, *s. pl.* (Things done) चरितं, चरितं, चेष्टितं, विचेष्टितं, कृतं, कर्म *n.* (नं), शिथानं, व्यापारः, चेष्टा, वृत्तं. —(Conduct) व्यवहारः, आचारः, आचरितं, आचरितं, वृत्तिः *f.*, चर्या, प्रवृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*

DOLE, *s.* (That which is dealt, a part, share) भागः, खण्डः, विभागः, भाजितं, भाज्यं, उद्धारः, उपहारः, खण्डः, खेदः, भिन्नं, वगदः. —(Gratuity) पारितोषिकं. —(Grief) शोकः, दुःखं.

To DOLE, *v. a.* पुण्यं पुण्यं विभक्तं (c. 1. -भजति -ते -भक्तं), विभागशः or संशोशं दा.

DOLEFUL, DOLESOME, *a.* शशोकः -का -कं, शोचनः -ना -नं, शोकाश्रितः -श्री -श्रिः, दुःखी -खिनी -खि (नं), समनुः -नुः -नुः, पिपादी -दिनी -दि (नं), उद्विग्नः -गता -गता, उग्रः -या -यं.

DOLEFULLY, *adv.* शशोकं, सविपादं, सोद्वेगं, सदुःखं, सोत्कण्ठं, सखेदं, उग्रं.

DOLEFULNESS, DOLESOMENESS, *s.* शोकः, दुःखं, पिपादाः, विषयता, मनुः *m.*, खेदः, उद्वेगः, अनाह्लादः, उग्रत्वं, उद्विग्नता, हानिः *f.*, मनोहानिः *f.*, दुःखित्वं.

DOLL, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाञ्चालिका, पाञ्चलिका, पाञ्चाली, पुञ्चली दारुगर्भा, दारुस्त्री, शालभञ्जी -त्रिका, शालाङ्गी, कुरुयदी, यापा कृत्रलिकारिका.

DOLLAR, *s.* (A silver coin) रूपमुद्रा, रौप्यमुद्रा.

DOLORIFIC, *a.* दुःखकरः -री -रं, व्यापारः -री -रं, पीडाकरः -री -रं.

DOLOROUS, *a.* शशोकः -का -कं, शोकमयः -यी -यं, दुःखमयः -यी -यं, शोकाश्रितः -ता -तं, समनुः -नुः -नुः, खेदान्वितः -ता -तं.

DOLOUR, DOLOR, *s.* शोकः, दुःखं, खेदः, मनुः *m.*, क्रोधः.

DOLPHIN, *s.* (Kind of sea-fish) समुद्रीयमत्स्यभेदः. —(The constellation) अविष्टा, धनिश.

DOLT, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मन्दबुद्धिः, मूर्खः, मूढः, जडः.

DOLTISH, *a.* जडबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, मन्दमतिः -तिः -तिः, स्थूलः -ला -लं.

DOLTISHLY, *adv.* मूढयत्, जडयत्, मूर्खयत्, नाट्येन, षड्विध्यत्.

DOLTISHNESS, *s.* स्थूलबुद्धित्वं, मन्दमतिवत्, जडता -त्वं, नाट्यं, मूढता, मूर्खता, निवृद्धिता, अविष्टता.

DOMAIN, *s.* (Territory governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः. —(Empire) राज्यं. —(Estate, possession) भूमिः *f.*, अधिकारः, आधिकारण्यं, रिक्चं.

DOMI, *s.* (Cupola) सङ्गोलाकारं प्रासादशृङ्गं or हर्म्यशिखरं.

DOMESTIC, *s.* (One who lives in the family) गृहवासी *m.* (नं), अनेवासी *m.* (नं), आनयैयिकः. —(Servant) भूयः, भूतकः, अनुजीवी *m.* (नं), गृहदासः, प्रेष्ठा, कर्मकरः, सेवकः, परिचरः; 'female domestic,' दासी, प्रेष्ठा.

DOMESTIC, *a.* (Belonging to one's house or family) गृहः -घा -घं, गृहसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं), आनयैयिकः -की -कं, गृहजः -जा -जं, गृहजातः -ता -तं, भूयः -न्या -यं, आवासयिकः -का -कं; 'domestic affairs,' गृहकार्यं, गृहव्यापारः; 'domestic chaplain,' कुलाचार्यः, कुलविप्रः; 'domestic contentions,' गृहविद्वेदं, गृहभेदः, गृहकलहः; 'domestic duties,' कुलाचारः; 'domestic slave,' गृहदासः -सी; 'bewildered with domestic cares,' गृहमूढधीः. —(Not wild) गृहकः -का -कं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामवासी -सिनी -सि (नं); 'a domestic cock,' गृहकुक्कुटः, ग्रामकुक्कुटः; 'a domestic pigeon,' गृहकपोतकः. —(Staying much at home) गृहाकूटचेताः *m.* (सं),

गेहशूरः, गृहप्रियः, गृहवासी *m.* (नं). —(Pertaining to one's country) देशिकः -की -कं, देश prefixed in comp., अभिषदेतीयः -या -यं; 'intestine broil,' जनपदभेदः.

To DOMESTICATE, *v. a.* गृहकं -को -कं कृ, गृहे पुष् (c. 10. वोपयति -यितुं).

DOMESTICATED, *p. p.* गृहकः -का -कं, गृहपुष्टः -ष्टा -ष्टं, हेकः -का -कं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, संस्थः -स्था -स्थं.

DOMICILE, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, निवासः, आवासः, अधिवासः, समावासः, अवस्थानं, वेश्म *n.* (नं), आलयः, निलयः, आश्रयनं.

DOMICILED, *p. p.* कृतवासः -सा -सं, कृतालयः -या -यं, समावासितः -ता -तं.

DOMINANT, *a.* प्रभूतः -जा -तं, प्रभवः -या -यं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, प्रधानः -ना -नं, प्रबलः -ला -लं, अतिरेकी -किणी -कि (नं), सतिशयः -या -यं, प्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिष्ठाता -त्री -तृ (नं), अग्रस्थः -स्था -स्थं.

To DOMINATE, *v. n.* प्रभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), उद्विक्, अतिरिक्, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), अध्यास्य (c. 2. -चास्ते -चासितुं), प्रशास्य (c. 2. -शास्ति -शासितुं).

DOMINATION, *s.* प्रभुत्वं, प्रभविष्णुता, प्राधान्यं, आधिपत्यं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं, अधिकारः, राजत्वं, राज्यं, शासनं, प्रशासनं, प्रबलता.

To DOMINEER, *v. n.* धर्मेण शास्य (c. 2. शास्ति, शासितुं) or ईश (c. 2. ईष्टे, ईशितुं), भर्त्सनपुष्टं आधिपत्यं कृ, धृष् (c. 5. धृष्णोति, धर्षितुं).

DOMINEERING, *a.* धर्मे -धिणी -धि (नं), धृष्टः -ष्टा -ष्टं, भर्त्सनकारी -रिणी -रि (नं), मदोद्विग्नः -ता -तं, मदोद्विग्नः -या -यं, उत्सिक्तः -का -कं.

DOMINICAL, *a.* प्रभुदिवसविषयकः -का -कं, विश्रामवारसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (नं); 'dominical letter,' प्रभुवारलक्षणको वर्णः, विश्रामवारसम्बन्धकम्, सप्तारं.

DOMINICAL, *s.* (The Lord's-day) ईश्वरदिवसः, प्रभुदिनं, विश्रामवारः, रविवारः, भट्टारकवारः.

DOMINICAN, *s.* आनिनिकमतावलम्बी सव्यासिविशेषः, योगी *m.* (नं) तपस्वी *m.* (नं).

DOMINION, *s.* ऐश्वर्यं, राज्यं, राजत्वं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, अधिकारः, आधिपत्यं, शासनं. —(Country governed) राष्ट्रं, विषयः, देशः, प्रदेशः.

DOMINO, *s.* (A long cloak used as a disguise) चिह्ननयोनो दीर्घ-प्रावारः. —(An oblong piece of ivory) शलाका, दन्तादिमयो दीर्घचतुरस्रः.

DON, *s.* आर्यः, महाशयः, सुजनः, महानुभावः, प्रधानलोकः, शिष्टलोकः.

DONARY, *s.* धर्मार्थं दत्तं, ईश्वराय दत्तं वस्तु or द्रव्यं.

DONATION, *s.* दानं, प्रदानं, दत्तं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं, वितरणं, विसर्जनं, उत्सर्जनं, त्यागः, विश्रायनं, चंहतिः *f.*, प्रदा, दादः दा, दं, हरणं, प्रतिपादनं, विहायितं, स्पर्शनं.

DONATIVE, *s.* दानं, प्रदानं, वितरणं, विसर्जनं, पारितोषिकं.

DONE, *p. p.* कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, निष्पन्नः -का -कं, वृत्तः -न्ता -न्तं, समाप्तः -ता -तं.

DONEE, *s.* दानग्राही *m.* (नं), दानग्रहीता *m.* (नं), देयी *m.* (नं).

DONGEON or DONJON, *s.* दुर्गमध्ये सुगमस्थानं, दुर्गगुप्तिः *f.*, दुर्गकोटिः *f.*; दुर्गेशिखरं. See DUNGEON.

DONKEY, *s.* गृध्रः, खरः, रासभः; 'donkey-cart,' खरयानं; 'bray of a donkey,' खरनादः, खरकोटः.

DONOR, *s.* दाता *m.* (नं), प्रदाता, दायकः, दाकः, दादी *m.* (नं), दानकर्त्री *m.* (नं).

DOODLE, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मूर्खः, दुर्बलमतिः *m.*, अचञ्चल्यी *m.* (नं).

To DOOM, *v. a.* (Condemn to punishment) दक्ष् (c. 10. दक्षयति -यितुं). —(To death) बधदक्षार्हं -हर्हं -हं हा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं), बधदक्षार्हं कृ. —(Consign) च्चु in caus. (अवैयति -यितुं), समु, प्रतिपद् in caus. (-पान्यति -यितुं), निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), निवृज्

विशेषः. चिन्तादोलनं, चिन्तविभ्रमः, व्यस्तता. विप्रतिपत्तिः *f.* सम्शयः.
 अनिश्चयः.—(Suspicion, distrust, fear) शङ्का, अविश्वासः, अप्रत्ययः,
 भयः.—(Difficulty) श्रयः, दुर्गं, कृष्णं, कष्टं, विषमं, बाधा.—(Objec-
 tion) बाधः—पक्षं, उद्वाहः; 'case of doubt.' सन्देहपदः; 'cause
 of doubt.' शङ्कामयः; 'in doubt.' दोलायमानः—ना-नं, संशयापन्नः
 —बा-चं. शङ्कान्वितः—ता-तं, सशङ्कः—ङ्का-ङ्कः; 'without doubt.' असंशयः.
 DOUBTED, *p. p.* सन्दिग्धः—ग्या-ग्यं, संशयितः—ता-तं, शङ्कितः—ता-तं.
 DOUBTER, *s.* संशयिता *m.* (नृ), संशयात्मा *m.* (नृ), सन्दिग्धमतिः *m.*,
 संशयालुः *m.*, सन्देग्धा *m.* (गृ), सन्देहकर्ता *m.* (नृ); संशयकृत्.
 DOUBTFUL, *a.* सन्दिग्धः—ग्या-ग्यं, सांशयिकः—की-कं, शङ्कनीयः—या-यं,
 सशङ्कः—ङ्का-ङ्कं, संशयः—या-यं, संशयापन्नः—बा-चं, शङ्कान्वितः—ता-तं,
 संशयस्यः—स्या-स्यं, संशयात्मकः—का-कं, शङ्कामयः—यी-यं, सन्दिहानः
 —ना-नं, वैकल्पिकः—की-कं, सविकल्पकः—का-कं, विशयो-यिनी-यि
 (नृ).—(Ambiguous) सन्दिग्धार्थः—धा-धं, अस्पष्टार्थः—धा-धं.—
 (Questionable) आशङ्कनीयः—या-यं, यितर्कः—की-कं, मोमांस्यः—स्या-
 स्यं; 'to render doubtful,' सन्दिह in caus. (देहयति-यितुं).
 DOUBTFULLY, *adv.* संशयः, अशङ्कं, सन्देहेन, शङ्कया, सविकल्पं, सवितर्कं.
 DOUBTFULNESS, *s.* सन्दिग्धता, सांशयिकत्वं, संशयता, शङ्कनीयत्वं.
 DOUBTINGLY, *adv.* साशङ्कं, शङ्कापूर्वं, शङ्कया, अविश्वासेन, अप्रत्ययात्.
 DOUBTLESS, *a.* असंशयः—या-यं, असन्दिग्धः—ग्या-ग्यं, निःसन्देहः—हा-हं.
 DOUBTLESS, DOUBTLESSLY, *adv.* असंशयः, निःसंशयः, निःसन्देहेन, संशयं
 विना, कः सन्देहः, मुनिश्चितं.
 DOUCEUR, *s.* पारितोषिकं, उपप्रदानं, उपायनं, उत्कोचः.
 DOUGH, *s.* गुग्गुलुका, जलपटितः शक्नुः *m.*, जलसमूहः शक्नुः, मूर्तिशक्नुः,
 पिष्टकः, अपृथः.
 DOUGHTY, *a.* वीरः—रा-रं, शूरः—रा-रं, विक्रान्तः—ना-नं, प्रशस्तः—स्ता-स्तं,
 To DOUSE, *v. a.* नले मज्ज in caus. (मज्जयति-यितुं) or निमज्ज् or
 निविश in caus. (वेशयति-यितुं).—(Put out) निर्वह in caus.
 (चापयति-यितुं).
 DOVE, *s.* कपोतः, कपोतिका, पारावतः, कलरयः, कलध्वनिः *m.*, कलकशः.
 DOVE-COT, DOVE-HOUSE, *s.* कपोतपालिका, विटङ्कः, कपोतगारः, पारा-
 वतालयाः.
 DOVE-TAIL, *s.* काप्रसन्धिः *m.*, दारुमीवनं, काष्ठग्रन्थनं, कपोतवालाकारः
 काष्ठसन्धिः *m.*
 DOWAGER, *s.* मृतभर्तृधनभागिनी विधवा, निर्नाया, रजसा, मृतभर्तृका.
 DOWDY, *s.* (Woman) विरूपी-पिप्पी, दुर्गेशिनी, दुर्गसना, स्मृलरूपी.
 DOWER, DOWRY, *s.* (Jointure) स्त्रीधनं, विधवाधनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, स्वामिदत्तं
 —(Wife's portion) यौतुकं, यौतुकं, युतकं, शुल्कः, जोडाहिकं,
 अध्यायहानिकं.
 DOWIED, *a.* यौतुकयती, शुल्किनी, यौतुकप्राप्ता, मृतभर्तृधनभागिनी.
 DOWERLESS, *a.* यौतुकहीनः—ना-नं, शुल्कहीनः—ना-नं, निर्धनः—ना-नं.
 DOWLS, *s.* (Coarse cloth) स्मृलपटं, स्मृलशाटकं, बराशिः *m.*
 DOWS, *s.* (Soft feather) मृदुपशः, मुकुमारपशः, छिग्धपशः, मुसम्पशः
 पशः.—(Fine hair) मृदुलोम *n.* (नृ), चिग्धलोम, मुकुमारलोम.—
 (Down of the body) अङ्गुरुहं, तनुुरुहं, लोम *n.* (नृ), रोम *n.* (नृ),
 अङ्कुरः.—(Down of plants) तृणलोम, तृणकेशः; 'down of the
 gourd,' सलायुकटं. (Poor hilly land for pasturing sheep)
 अविप्रचरयोग्यं पट्टोपमस्थलं, तृणमपवृत्तः, निर्वेनपट्टतः.
 DOWN, *prep.* त्व, अधः; 'thrown down,' अवपातितः—ता-तं,
 अधःपतितः—ता-तं, अधःप्रसृतः—ना-नं, अधःविश्रुतः—ना-नं; 'put down,'
 अधःकृतः—ता-तं; 'fallen down,' अधःपतितः—ता-तं; 'gone

down,' अधोगतः—ता-तं; 'laid down,' अवतारितः—ता-तं; 'hang-
 ing down,' अवलुप्तमानः—ना-नं; 'to sit down,' उपविश (c. 6.
 -विशति-वेष्टु); 'down to,' पर्यन्तं, यावत् affixed, as, 'down
 to the present time,' अयुता यावत्.
 DOWN, *adv.* अधः, अधस्तात्, नीचे, अधोऽधः अधोभागं प्रति.—(Tending
 down) अवाक्, अवाचीनं, अवकटं.—(At the bottom) अधःस्थः
 —स्या-स्यं; 'ups and downs,' पातोत्थाताः *m. pl.*
 DOWN-CAST, *a.* अवसन्नः—बा-चं, विषयः—गा-गं, विषयवदनः—ना-नं,
 अवततः—ता-तं, नतमुखः—खी-खं, अधोमुखः—खी-खं, अधोवदनः—नी-
 नं, अवाङ्मुखः—खी-खं, अधोदृष्टिः—ष्टिः—ष्टि, दीनमुखः—खी-खं, विमुखः
 —खा-खं, दीनमनाः—नाः नः (स्), दीनचेतनः—ना-नं.
 DOWNFALL, *s.* ध्वंसः, प्रध्वंसः, क्षयः, परिक्षयः, नाशः, विनाशः, क्षयः,
 व्ययः, उच्छेदः, उत्पाटनं, अधःपतनं.
 DOWNFALLEN, *a.* अधःपतितः—ता-तं, परिक्षीणः—गा-गं, ध्वंसितः—ता-तं.
 DOWNHEARTED, *a.* विषयः—गा-गं, दीनमनाः—नाः नः (स्) or उद्धि-
 ग्नमनाः or दुर्मेनाः, दीनमनस्कः—स्का-स्कं, दीनचेतनः—ना-नं, ह्वानः
 —ना-नं, सिद्धमानः—ना-नं, उत्साहहीनः—ना-नं.
 DOWNHILL, *s.* प्रवणभूमिः *f.*, पातुकभूमिः, उत्सङ्गः, स्थानं क्रमशोऽधोगम्यं.
 DOWNLOOKED, *a.* अधोदृष्टिः—ष्टिः—ष्टि, अधोमुखः—खी-खं, अधोवदनः—नी-
 नं, अवाङ्मुखः—खी-खं, नम्रमुखः—खी-खं, नतमूर्धा—ढी-ढं (नृ).
 DOWNLYING, *s.* शयनकालः, शय्यागमनसमयः, विश्रामकालः.
 DOWNLYING, *a.* प्राप्रप्रसवकाला, आसन्नप्रसववेदना, प्राप्रशयनकाला.
 DOWNRIGHT, *adv.* (Straight down) अवक्रं, सन्निकटं, अकुटिलं, अविलोमं,
 अधोऽधः, अवाक्.—(Plainly) व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं, स्पष्टं.—(Com-
 pletely) सु or सति prefixed, सम्यक्, सर्वतः, अविलेन.
 DOWNRIGHT, *a.* (Plain) स्पष्टः—ष्टा-ष्टं, व्यक्तः—क्ता-क्तं, स्पष्टः—ष्टा-ष्टं,
 सुव्यक्तः—क्ता-क्तं.—(Direct) अवक्रः—क्ता-क्तं, सन्निकटः—द्या-द्यं,
 अकुटिलः—ला-लं.
 DOWNSITTING, *s.* उपवेशः—शानं, समुपवेशनं, विश्रामः.
 DOWNWARD, *a.* अधस्तनः—नी-नं, अधोगामी—मिनी-मि (नृ), अवाङ्-
 वाची-वाक् (क्), अवाचीनः—ना-नं, अवकटः—टा-टं.—(Declivous)
 प्रवणः—गा-गं, पातुकः—की-कं.
 DOWNWARD, DOWNWARDS, *adv.* अधः prefixed, अधः, अधोऽधः,
 अधस्तात्, अवाक्, अवाचीनं, अवकटं; 'looking downwards,'
 अधोदृष्टिः *m. f.*; 'going downwards,' अधोगामी—मिनी-मि (नृ).
 DOWNY, *a.* (Covered with down or soft hair) मृदुलोमवान्—वती
 —वत् (हृ), मृदुलोमा—मा-म (नृ), छिग्धपशुः—शी-शी.—(Soft) मुसम्पशुः
 —शी-शी, कोमलः—ला-लं, मृदुः—ढी-ढु, मुकुमारः—रा-रं.
 DOWRY, *s.* यौतुकं, शुल्कः. See DOWER.
 DOWSE, *s.* आस्फोटः—टनं, अपेटिका, तलप्रहारः, करायातः, अपेटायातः.
 To DOZE, *v. n.* निद्रा (c. 2.—द्राति-तुं), स्वप् (c. 2. स्वपति, स्वप्), प्रसप्,
 निमोल (c. 1.—मीलति-लितुं), शी (c. 2. शेते, शयितुं), निद्रां कृ,
 अल्पनिद्रां कृ, ईषनिद्रां कृ.
 DOZEN, *s.* and *a.* द्वादश *m. f. n.* (नृ), द्वादशकः—का-कं, द्वादशसंख्यकः—का-कं.
 DOZER, *s.* निद्राङ्कः, निद्राङ्कमयः, ईषनिद्राकृत् *m.*, शायी *m.* (नृ).
 DOZENESS, *s.* निद्रा, निद्राशालिन्, शिशयिषा, निद्रालुत्वं, शयालुता.
 DOZY, *a.* निद्रालुः—लुः-लु, शिशयिषुः—युः-यु, समशीलः—ला-लं,
 निद्राशीलः—ला-लं, सुषुप्ताः—युः-यु, नैद्रः—ढी-ढु, निद्रालसः—सा-सं.
 DRAB, *s.* (Low woman) बन्धकी, कुलटा, वेश्या, भ्रष्टा, अविचारिणी.
 —(Brown cloth) कपिशवर्णः.
 DRAB, *a.* (Dun-coloured) कपिशः—शा-शं, कपिलः—ला-लं, पित्रलः—ला-लं.

DRACHM, DRACHMA, *s.* (Silver coin) रूप्यमुद्राविशेषः.—(Eighth part of a particular weight) विशेषपरिमाणस्य पादांशः.

DRAFF, *s.* उच्छिष्टं, शेषं, भुक्तावशेषं, शेषांशः, मलं, सलं, किट्टं, असारः.

DRAFFISH, DRAFFY, *a.* मलिनः—ना—नं, सली-लिनी-लि(न्), असारः—रा-रं.

DRAFT, *s.* (Order for money) हुडिका, हुडिकापत्रं. See DRAUGHT.

To DRAG, *v. a.* कृष् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति, क्रुष्टुं, कर्षुं), आकृष्, हृ (c. 1. हरति—ने, हर्षुं).—(Drag off, drag away) अपकृष्, अवकृष्, अपकृष्, अपहृ, अपहृ.—(Drag out) उत्कृष्, निष्कृष्, उहृ, निहृ, उत्पृ in caus. (—पाटयति—यितुं).

To DRAG, *v. n.* कृष् in pass. (कृष्यते), आकृष्.—(Proceed slowly) विलम्बं (c. 1. लम्बते—चितुं).

DRAG, *s.* (Instrument for dragging) आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.—(Car) रथः, क्रोडारथः, चक्रयानं.

DRAGGED, *p. p.* कृष्टः—ष्टा-ष्टं, आकृष्टः—ष्टा-ष्टं, अवकृष्टः—ष्टा-ष्टं, हृतः—ता-तं.

To DRAGGLE, *v. a.* पद्मेन दुष् in caus. (दूषयति—यितुं), कर्हमे लुट् in caus. (लोडयति—यितुं), कर्हमानरेण कृष् (c. 1. कर्षति. क्रुष्टुं).

To DRAGGLE, *v. n.* कर्हमे लुट् (c. 6. लुडति—डितुं), कर्हमे लोटनाद् मलिनीभू, पद्मानरेण कृष् in pass. (कृष्यते).

DRAGGLE-TAIL, *s.* अपरिष्कृता स्त्री, अविनीतवेशिनी.

DRAG-NET, *s.* आकर्षकजालं, आकर्षणी, नदीतले आकर्षणयोग्यं जालं.

DRAGON, *s.* नागः, व्यालः, अहिः *m.*, भुजङ्गमः, पन्नगः, पद्मयुक्तः सर्पः.

DRAGON-LIKE, *a.* नागरूपः—पी—पं, व्यालवद् उपलभ्यभावः—वा—वं.

DRAGOON, *s.* अश्वाढूढः सैन्यः, अश्वाढूढो योद्धा *m.* (डू), सादी *m.* (न्).

To DRAGOON, *v. a.* देशम् अश्वाढूढसैन्येन विभ्रुतं कृ.

DRAIN, *s.* जलनिर्गमः, जलमार्गः, नालः, प्रणालः, नाली, प्रणाली, परीवाहः, परिवाहः, सारणिः *f.*—खी, जलोच्छ्वासः, उदकगमनमार्गः, जलवाहनी, कर्हमाटकः, सङ्करः, भ्रमः, वाहसः; 'a village drain,' ग्रामसङ्करः.

To DRAIN, *v. a.* (Draw off gradually) क्रमशो निःसृ in caus. (—सारयति—यितुं) or निर्गम in caus. (—गमयति—यितुं) or निष्कृष् (c. 1. कर्षति—क्रुष्टुं) or आकृष् or अपवहृ (c. 1. वहरति—वोडुं) or परिवहृ or सु in caus. (सावयति—यितुं) or निःसृ or उत्सृष् (c. 6. क्षिपति—क्षेपुं).—(Dry up, exhaust) शुष् in caus. (शोषयति—यितुं), उच्छृष्, विशृष्, संशृष्, शुष्कीकृ.—(Drink up) आपा (c. 1. पिबति—पातुं), प्रपा, परिपा.

DRAINED, *p. p.* शोषितः—ता—तं, उच्छोषितः—ता—तं, परिवाहितः—ता—तं, आपीतः—ता—तं, शुष्कीकृतः—ता—तं, रेषितः—ता—तं, नीरसीकृतः—ता—तं.

DRAKE, *s.* हंसः, कलहंसः, राजहंसः, कादम्बः, वरदः, कामिकः.

DRAM, *s.* (A small quantity) अल्पिका, अल्पभागः.—(A draught of spirituous liquor) सुरापानं, शुद्धामात्रा, सुरामात्रा.—(Drink to give courage) वीरपाणं.—(Spirituous liquor) शुद्धा, शीघ्रः *m.*—पु *n.* सुरा, चारुणी, मदिरा, हाला; 'dram-shop,' शुद्धापानं; 'keeper of one,' शोडिकः—की *f.*

DRAM-DRINKER, *s.* सुरापः—पी *f.*, शुद्धापायी—यिनी *f.* (न्), शीघ्रपः—पी.

DRAMA, *s.* नाटकः, प्रकरणं, रूपं—पकं, यात्रा. The following are various kinds: भाणः, आयोगः, समवाकारः, डिमः, ईहामृगः, अङ्कः, मीची, प्रहसनं.—(Minor drama) उपरूपकं. The following are various kinds: नाटिका, चोटकं, गोरी, सट्टकं, नाट्यसारकः, प्रस्थानं, उतथ्यः, काव्यं, मेहृयं, हासकं, संलापकं, प्रीतिदितं, शिल्पकं, विलासिका, लासिका, दुर्धनिका, प्रकरणिका, हलीयं, भाषिका.—(The science or art of acting) नाट्यं, नटव्यो.

DRAMATIC, DRAMATIC, *a.* नाटकीयः—या—यं, नाटकविषयः—या—यं,

काव्यशास्त्रीयः—या—यं, यात्रिकः—की—कं; 'dramatic language,' नाट्योक्तिः *f.*; 'dramatic rules,' नाट्यधर्मिकः; 'dramatic representation,' नटव्यो.

DRAMATICALLY, *adv.* नाट्यधर्मानुसारात्, नाटकरूपेण, काव्यशास्त्रानुसारेण.

DRAMATIS-PERSONAE, *s.* नटनामानि *n. pl.*, नटानां, नामावलिः *f.*

DRAMATIST, *s.* नाटककविकः, नाटककवि *m.* (न्), काव्यशास्त्रज्ञः, रूपकनि-बन्धा *m.* (न्यु).

DRAPE, *s.* वस्त्रं, वसनं, पटः, चेलः—लं, चैलं, शाटकः—कं.

DRAPER, *s.* वस्त्रविक्रेता *m.* (न्), पटविक्रयी *m.* (न्), वस्त्रवाणिज्यकारी *m.* (न्).

DRAPEY, *s.* (The trade) वस्त्रादिक्रयविक्रयः, वस्त्रकर्म *n.* (न्), वस्त्रवा-णिज्यं.—(Cloth) वस्त्रं, पटः, वामः *n.* (स्).—(Dress of a picture, &c.) प्रच्छदपटः, परिच्छदः, वसनं, अछरं.

DRAUGHT, *s.* (Act of drinking) पानं.—(Quantity drunk at once) पीतं, पेयं, पानं, एकपानं; 'a draught of milk,' पयःपानं.—(Abstract) सङ्ग्रहः, सारः, वस्तु, वस्तुमात्रं.—(Delineation, sketch)

आलेख्यं, आलेखनं, पाखण्डलेख्यं, चित्रारम्भः, वस्तुमात्रं.—(Picture drawn, resemblance) चित्रं, उपमा—मानं, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*

—(Detachment from the main army) महासैन्यमध्याद् आनीतः सैन्यगुन्मः.—(Sewer, drain) सङ्करः, कर्हमाटकः.—(Draught of a ship) यत् जलपरिमाणं नावं प्रावयति.—(Order for money). See DRAFT. (Act of drawing) आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*; 'a draught ox,' शाकटाः, ग्रामद्रव्यः, ग्रामभारः.

DRAUGHT-BOARD, *s.* अष्टापदक्रोडा, शारिक्रोडा; 'a piece at draughts,'

शारिः *m.*, शारः, सारिः *m.*, सारः, सारिका, जनुपुत्रकः, खेलनी

—लिनी, नयः; 'moving a piece at draughts,' परिणयः, परीणयः.

DRAUGHTSMAN, *s.* लेखकः, आलेख्यकृतः, चित्रकारः, चित्रकरः.

To DRAUGH, *v. a.* (Pull along) कृष् (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति—ने, क्रुष्टुं,

कर्षुं), आकृष्, समाकृष्, परिकृष्, प्रतिकृष्, सकृष्.—(Drag forcibly)

हृ (c. 1. हरति, हर्षुं).—(Attract) आकृष्, समाकृष्, प्रतिकृष्, समुपकृष्;

अभिप्रणी (c. 1. शयति—शेनुं); 'she draws the eyes of all,'

सर्वैश्चक्षुषि मुष्णाति.—(Lead, induce) आनी, अनुनी.—(Win

conciliate) आराध् (c. 10. राधयति—यितुं), अभिराध्, अनुरध् (c. 10.

—रधयति—यितुं).—(Receive, take) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं),

लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), उपलभ्, आपा, उपादा.—(Cause liquid

to flow) सु in caus. (सावयति—यितुं) or मुष् (c. 6. मुश्चति, मोक्षुं

c. 10. मोक्षयति—यितुं) or मोष् (c. 10. मोक्षयति—यितुं) or अवसिष्

(c. 6. सिष्चति—सेकुं); 'draw blood,' रक्तं सु.—(Close curtains) तिर-

स्करिणं or यवनिकां संवृ (c. 5. वृणोति—णुते—वरितुं—रीनुं) or सम्पृटीकृ.

—(Unclose curtains) तिरस्करिणं विवृ or यितृतीकृ.—(Repre-

sent, form a picture) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्,

अभिलिख्; चित्र् (c. 10. चित्रयति—यितुं).—(Describe) वण् (c. 10.

वणयति—यितुं).—(Unsheath a sword) खण् विकोप् (nom. कोषयति

—यितुं) or कोषाद् निःसृ in caus. (—सारयति—यितुं) or विकोषीकृ.—

(Inhale) अस् (c. 2. अस्मिन्—तुं), आश्वस्, प्राण् (c. 2. प्राणिति—तुं,

rt. अन् with प्र).—(Suck the breast) स्तनं वा (c. 1. पिबति,

पातुं), वे (c. 1. धयति, धातुं).—(Extract) निष्कृष्, उत्कृष्, निहृ.—

(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति—निनुं), विस्तृ in caus.

(—सारयति—यितुं), द्राप् nom. (द्रावयति—यितुं).—(Utter drawlingly)

द्रीधीचारणं कृ.—(Bend a bow) धनुर् विस्तृ in caus. (—स्वरयति

- यन्तु) or चायम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु).—(Derive) जानी, निष्कृष्य, अपवह् (c. 1. -वहति -चोदु).—(Cause to come out) निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निर्गम in caus. (-गमयति -यितुं), उद्गृ in caus. (-भावयति -यितुं).—(Draw water) जलम् उद्गृह् (c. 10. -तोलयति -यितुं).
- To DRAW-AWAY, v. a. अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, विकृष्य, अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अपनी, अपदृ (c. 1. -हरति -हन्तुं).
- To DRAW-BACK, v. a. प्रतिकृष्य, प्रत्यादा, प्रत्याह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रतिसंह, प्रतिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी.
- To DRAW-DOWN, v. a. (Bring on, produce) आवह् (c. 1. -वहति -चोदु), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
- To DRAW-IN, v. a. संह (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रतिसंह, प्रत्याह्, उपसंह.
- To DRAW-OFF, v. a. अपकृष्य, अपाकृष्य, अपकृष्य, अपकृष्य, विकृष्य, अपदृ, अपनी, अपनी, विनी.—(Cause liquid to flow) सु in caus. (सावयति -यितुं), मूष (c. 6. मुञ्चति, मोक्षु).
- To DRAW-ON, v. a. आकृष्य, समाकृष्य, समुपकृष्य, आनी, अभिप्रणी.—(Bring on, cause) आवह् (c. 1. -वहति -चोदु), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
- To DRAW-OVER, v. a. (Induce) अनुनी, आकृष्य, प्रोत्सह् in caus. (-साहयति -यितुं), प्रयुज् in caus. (-योजयति -यितुं).
- To DRAW-OUT, v. a. (Extract) निष्कृष्य, उत्कृष्य, आकृष्य, निहृ, उद्गृ, उद्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निहृह (c. 2. -दोगिष्य -गृषु).—(Extend, lengthen) तन् (c. 8. तनोति -नितुं), धितन्, ध्यातन्, धितातीक, विस्तृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), दीर्घीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं).—(Beat out metal) उद्घर्षेण कृ.—(Array an army) सेन्यं व्यूह (c. 1. -ऊहते -हितुं), व्यूहेन रथ (c. 10. रथयति -यितुं), पैक्तिक्रमेण रथ.
- To DRAW-TOGETHER, v. a. समाह्, संह, सङ्गृह्, एककीकृ, समानी, समूह (c. 1. ऊहते -हितुं).
- To DRAW-UP, v. a. (Lift, raise) उद्गृह् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उद्गृ, उद्गृह्, उद्गृह् (c. 1. -वहति -चोदु).—(Compose in writing) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धु).
- To DRAW, v. n. (As a beast of burden) कृष्य (c. 1. कर्षति c. 6. कृषति -ते, क्रष्टु).—(As a weight) कृष्य, आकृष्य.—(Contract) सङ्कृष्य in pass. (-कृष्यते), सङ्कोचम् इ (c. 2. रति -तुं), संह in pass. (-हियते), संक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते).—(Cause suppuration) पूर्य or पूयत्वं or पाकं जन् in caus. (जनयति -यितुं) or उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
- To DRAW-BACK, DRAW OFF, v. n. अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपक्रम्, अपयम् (c. 1. -सरति -सर्षुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), निपृत् (c. 1. -वर्षते -वर्षितुं), प्रतिनिपृत्, पार्थं परियुत्, पयवृत्, पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).
- To DRAW-NEAR, DRAW-ON, v. n. (Approach) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), उपवृत् (c. 1. -वर्षते -वर्षितुं), आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, आया (c. 2. -याति -तुं).
- DRAWBACK, s. (Deduction) उद्धारः, उद्धारभागः, भागप्रतिदानं.—(Loss of advantage) हानिः f., हानिः f., अपचयः, अपचयिः f., अपायः.
- DRAW-BRIDGE, s. जङ्गमसेतुः m., चलसेतुः m., लघुसेतुः यो विक्रान्तम् उद्गोलयितुं वा शक्नोते.
- DRAWER, s. कर्षकः, आकर्षकः.—(A sliding case) चलकोष्ठः, चलकोष्ठकः, सम्पुटः-दकः, भाजनं.
- DRAWERS, s. pl. (For the legs) कण्ठकः, शार्दकः, कटिपल्लः, कटीपटः, कट्टापरिधानं.

- DRAWING, s. (Act of pulling) कर्षः -वैद्य, कृतिः f., आकर्षः -वैद्य, आकर्षिः f.; 'drawing of water,' जलोत्सर्जनं.—(Representation) चित्रं, चित्रलेखा-लिखनं, चित्रफलकः, चालेख्यं, वर्तिकारेखा, प्रतिमानं, प्रतिमा, प्रतिकल्पं.—(Art of drawing) चित्रकर्म n. (नृ), चित्रविद्या.
- DRAWING-MASTER, s. चित्रकर्मविद् m. चित्रविद्योपदेशकः, चित्रलिखनविद्याज्ञः.
- DRAWING-ROOM, s. दर्शनशाला, दर्शनगृहं, उपवेशनशाला.—(Of a king) राजदर्शनं.
- To DRAWL, v. n. दीर्घीकारेण वद् (c. 1. वदति -दितुं), दीर्घोदाहरणं कृ, मन्दं मन्दं वाक्यानि उच्चर् in caus. (-चारयति -यितुं).
- DRAWLING, s. दीर्घीकरणं, दीर्घोदाहरणं, मन्दोच्चारणं, दीर्घव्याहरणं.
- DRAWN, p. p. (Pulled) कथितः -ता -तं, कृष्टः -डा -ई, आकृष्टः -डा -ई.—(Delineated) आलिखितः -ता -तं, अभिलिखितः -ता -तं, चित्रितः -ता -तं.—(Unsheathed) विकोषः -वा -वं, विकोषीकृतः -ता -तं, उल्लसितः -ता -तं, कोषाभिःसारितः -ता -तं.—(Drawn up, lifted) उत्सोलितः -ता -तं, उद्धारितः -ता -तं, उद्गृह्णतः -ता -तं, समुदकः -स्ता -स्तं.—(Drawn up in array) व्यूहः -डा -ई, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यूहेन रथितः -ता -तं, प्रेणीकृतः -डा -ई.—(Equal) समानः -ता -तं, नृत्यफलः -ला -लं; 'a cart drawn by a horse,' अश्वयुक्त or अश्वप्रयुक्त शकटः; 'a chariot drawn by white horses,' श्वेतहयैर्युक्ते रथः.
- DRAW-WELL, s. गम्भीरकूपः, जलकूपी, उदकाधारः.
- DRAY, s. शकटः -ट, गल्ली, गल्लीरथः, चक्रयानं, चातुरं, अश्वगर्भः.
- DRAY-HORSE, s. शकटः, शकटिकवाजी m. (नृ), शकटाश्वः.
- DRAY-MAN, s. शकटवाहकः, शकटिकः, गल्लीवाहकः, चातुरिकः.
- DREAD, s. वासः, सन्तापः, साध्वसं, भयं, भीतिः f., भीष्मं, भीषणं.
- DREAD, a. वासकरः -री -रं, भीषणः -शा -शं, भीमः -मा -नं.
- To DREAD, v. a. and n. भी (c. 3. बिभेति, भेतुं) with abl. or gen. c. So also प्रभी, विभी, ब्रू (c. 4. ब्रूयति, ब्रूयितुं), विब्रू, उडिज् (c. 6. -विजते -जितुं).
- DREADFUL, a. भयङ्करः -री -रं, भयानकः -का -कं, दारुणः -शा -शं, घोरः -रा -रं, भीमः -मा -नं, भयावहः -हा -हं, वासकरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, भीरुमयः -यी -यं, भैरवः -वा -वं, सुभैरवः -वा -वं, रौद्रः -द्री -द्री, घोरदर्शनः -ना -नं, उद्वेजनीयः -या -यं.
- DREADFULLY, adv. दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, रौद्रं.
- DREADFULNESS, s. घोरत्वं, दारुणता, दारुण्यं, उग्रत्वं, रौद्रता.
- DREADLESS, a. वासहीनः -ना -नं, निःसाध्वसः -सा -सं, निभेयः -या -यं.
- DREAM, s. स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, स्वप्नकृतिः f., स्वप्नप्रपञ्चः, सुप्रज्ञानं, सुप्रविज्ञानं, स्वापः, दर्शनं, स्वप्नकल्पितं, निद्रा, संवेशः.—(Vain fancy) मृषाचक्रे, वृषावासना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, असम्भवकल्पना, दुर्वासा, अनर्थकचिन्ता, आभासः, अनर्थकभावना; 'like a dream,' स्वप्नवत्.
- To DREAM, v. n. (See images in sleep) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), स्वप्न (nom. स्वप्नयते), उत्स्वप्न, स्वप्नकल्पितं दृश्.—(Imagine, think) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), भू in caus. (भाषयति -यितुं), मनसि or मनसा कृष्य (c. 10. कल्पयति -यितुं).—(Think idly) अनर्थकचिन्ता कृ, वृषावासना कृ, असम्भवकल्पना कृ.
- To DREAM, v. a. (See in a dream) स्वप्नं दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं).
- DREAMER, s. स्वप्नदर्शकः.—(A fanciful man) वृषावासनाकारी m. (नृ), दुर्वासानाकृत्, अनर्थकचिन्ताकरः, असम्भवकल्पयिता m. (नृ).
- DREAMY, a. स्वप्नवान् -वती -वत् (नृ), स्वप्नमयः -यी -यं.
- DREARINESS, s. शून्यता, निर्जनता, निर्बलता, निरानन्दता, घोरता.
- DREARY, DREAR, a. (Uninhabited, gloomy, wild) निर्जनः -ना -नं,

निर्ननुष्यः-या -यं, शून्यः-या -यं, तमसी -स्विनी -स्वि (नं), तामसः-स्त्री -सं, निष्प्रभः-भा -भं. जाङ्गलः-ली -लं, आरत्यकः-का -कं.—(Joyless) निरानन्दः-न्दा -न्दं.

DREDGE, *s.* (Drag-net) आकर्षणजालं, आकर्षणी, आकर्षणयन्त्रं.

To DREDGE, *v. a.* (Catch with a dredge) आकृष्य (c. 1. -कषेति-कृष्टुं).—(Scatter flour on meat when roasting) पच्यमानमांसे चूर्णं क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

DREDDISH, DREGGY, *a.* मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, खली-लिनी-लि (नं).

DREDS, *s.* मलं, खलं, कटुं, उच्छिष्टं. शपं, कलङ्कः, अव्ययं, अवस्कारः, अपस्कारः, कन्क, क्षमारः. विनोयः.

To DRENCH, *v. a.* क्रिद in caus. (क्रियति-यितुं), सिच्य (c. 6. सिचति सेक्य), समुच्य (c. 1. -उच्यति-यितुं), अभ्युच्य, जलेन यु in caus. (प्रावयति-यितुं), समाप्र.

DRENCH, *s.* (A draught) पानं, पेयं.—(Medicine for horses, &c.) अश्वदिना निगरणीयम् औषधं.

DRENCHED, *p. p.* सिक्तः-क्ता -क्तं, समाप्रतः-ता -तं, प्रक्रिबः-क्ता -क्तं.

DRESS, *s.* वेशः, वेषः, वस्त्रं, वस्त्रं, वस्त्रः *n.* (स्), वसनं, परिधानं, भरणं, आभरणं, परिच्छदः, सचरं, भूषणं, विभूषणं, अलङ्कारः, प्रसाधनं, आच्छादनं, प्रतिरम्भ *n.* (नं), सज्जा, संस्कारः, नेपथ्यं, आकृत्यः.

To DRESS, *v. a.* (Clothe) वेष्ट (c. 1. वेष्टेति-यितुं), परिवेष्ट, प्रवेष्ट; आरुद (c. 10. -आरुदयति-यितुं), प्रवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रौतुं), संभ्ये (c. 1. -भ्ययति-यितुं), वस्त्र (nom. वस्त्रयति-यितुं), परिधा in caus. (-धापयति-यितुं), प्रसाध् in caus. (-साधयति-यितुं), वस् in caus. (वासयति-यितुं), विवस्, प्रतिवस्.—(Clothe one's self) वस् (c. 2. वस्ते, वसितुं), प्रवस्, विवस्, परिधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), वस्त्राणि परिधा or आरुद or आमुच्य (c. 6. -मुच्यति-मोक्तुं).—(Adorn) भूष्य (c. 1. भूषयति-यितुं) c. 10. भूषयति-यितुं; विभूष्य, परिभूष्य, अलङ्क्य, समलङ्क्य, परिष्कृ.—(Prepare) कृष्य (c. 10. कृत्ययति-यितुं), उपकृष्य; संस्कृ, उपस्कृ सज्जोक्तुं.—(Prepare food) खर्वं or मांसं पच्य (c. 1. पचति, पक्नुं) or संकृ, or आ in caus. (अपयति-यितुं) or सिद्धीकृ or सन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Dress the hair) केशान् रच्य (c. 10. रचयति-यितुं).—(Trim, put in order) रच्य, विरच्य, विधा, सज्जोक्तुं, विन्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Curry a horse) अश्वलोमं मुञ्ज्य (c. 2. मांष्टि-ष्टुं) or सम्मृज्य.—(Dress leather) चर्मं परिष्कृ.—(Cleanse) शुष्य in caus. (शोधयति-यितुं), प्रक्षाल्य (c. 10. -क्षालयति-यितुं), निक्षिज्य (c. 3. -नेनेक्रि-नेनेकुं).—(Dress a wound) क्षतं परिष्कृ, औषधं प्रतिमृ in caus. (-सारयति-यितुं).

DRESSED, *p. p.* (Clothed) आच्छादितः-ता-तं, परिच्छिन्नः-क्ता-क्तं, वेष्टितः-ता-तं, वस्त्रवेष्टितः-ता-तं, वासितः-ता-तं, सवेशः-शा-शं, सखेलः-ला-लं, सवासः-सा-सं (स्), संवोतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, परिहितः-ता-तं, वेशो-शिनी-शि (नं), वस्त्रान्वितः-ता-तं, अनग्नः-ग्ना-ग्नं, अलङ्कृतः-ता-तं, भूषितः-ता-तं; 'well-dressed,' सुवेशः-शा-शं, सुवसनः-ना-नं, सुवः *m. f. n.* (स्); 'ill-dressed,' दुर्वासः-सा-सं (स्); 'dressed as a herdsman,' गोपवेशः or गोपवासः; 'dressed as a hermit,' मुनिवेशः; 'dressed in yellow,' पीताक्षरः-रा-रं.—(Cooked) पक्कः-क्ता-क्तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, संस्कृतः-ता-तं, थाणः-गा-यं, शृतः-ता-तं, अप्रितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, उपसम्यक्तः-क्ता-क्तं, राद्धः-द्धा-द्धं; 'dressed food,' सिद्धाह्नं; 'half dressed,' आपक्कः-क्ता-क्तं; 'half-dressed grain,' पीलिः *m.*, अभ्युष्य, अभ्युष्यः.—(As a wound) प्रतिसारितः-ता-तं.

DRESSER, *s.* (One who dresses) आच्छादकः, प्रसाधकः-क्ता, परिधानकृत्, 209

कृत्यकः.—(Of hair) केशरचकः.—(Table for dressing food) अन्नसंस्कारफलकं, पाकफलकः.

DRESSING, *s.* (Putting on clothes) वस्त्राच्छादनं, वस्त्रपरिधानं, अङ्गसंस्कारः, कल्याण, वस्त्रमात्यादिविन्यासः.—(Of food) अन्नसंस्कारः, पाकः, पाकनिष्पत्तिः *f.*—(Of a wound) प्रतिहारणं, लेपः, प्रलेपः, विलेपः, उपदेहः, उपनाहः.—(Chastisement) शास्तिः *f.*, दण्डनं, वेद्याघातः.

DRESSING-GOWN, *s.* अङ्गसंस्कारकाले भूतो लघुप्रावारः.

DRESSING-ROOM, *s.* वस्त्रपरिधानशाला, आच्छादनशाला, विभूषणगारः, नेपथ्यं, अङ्गसंस्कारगृहं.

DRESS-MAKER, *s.* स्त्रीवेशकारिणी, स्त्रीवस्त्रकृत् *f.*, स्त्रीवेशनिष्पन्नोपजीविनी.

DRESSY, *a.* दर्शनीयः-या-यं, दर्शनीयवेशो-शिनी-शि (नं).

To DRIB, *v. a.* उड्ग (c. 1. -हरति-हर्षुं), अवच्छिद (c. 7. -छिनत्ति-क्षेपुं).

To DRIBBLE, *v. n.* लवणः or विन्दुक्रमेण स्पन्द्य (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं) or प्रस्यन्द, शनेः शनैः क्षर्य (c. 1. क्षरति-रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेतुं) or सु (c. 1. सवति, स्रोतुं).

To DRIBBLE, *v. a.* लवणः or विन्दुक्रमेण सु in caus. (शावयति-यितुं).

DRIBBLET, *s.* कणः, कणिका, लवः, लेशः, स्रोतः, सख्यं, सत्यभागः; 'in dribblets,' लवणशम्, सत्यासं, स्रोतशम्.

DRIED, *p. p.* शुष्कः-ष्का-ष्कं, शोषितः-ता-तं, विशोषितः-ता-तं, उच्छुष्कः-ष्का-ष्कं, गतरसः-सा-सं, खवानः-ना-नं, यमुः-मु-मु; 'dried flesh,' शुष्कमांसं, वनूरः; 'dried fruit,' विप्रदहः; 'dried up,' उच्छोषितः-ता-तं.

DRIER, *s.* शोषणः, शोषकः, उच्छोषणः-शी-शं, शुष्ककृत्.

DRIFT, *s.* (Tendency, aim) प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, तात्पर्यं, अन्वयः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, साक्षयः, उद्देशः, प्रावश्यं, अभिसन्धिः *m.*, आकांक्षा.—(Impulse) वेगः, प्रेरणं, प्रणोदः.—(Heap) राशिः *m. f.*, पुञ्जः, चितिः *f.*, सचयः, निकरः; 'of snow,' हिमपुञ्जः, हिमसंहतिः *f.*—(Shower of any thing) सम्पातः, पातः, वर्षः.

To DRIFT, *v. a.* प्रवह्य in caus. (-वाहयति-यितुं), सम्पात in caus. (-पातयति-यितुं), प्रेर्य (c. 10. प्रेरयति-यितुं *rt. ई*), राशीकृ, पुञ्जीकृ, पियरीकृ, एकीकीकृ.

To DRIFT, *v. n.* वातचलेन राशीभू, वायुवेगात् पुञ्जीभू.—(Be carried away by the current) सलिलवेगेन संवह्य in pass. (समुह्यते) or अपवह्य in pass.

DRIFTED, *p. p.* वातप्रेरितः-ता-तं, वायुवेगराशीकृतः-ता-तं.

To DRILL, *v. a.* (Perforate) व्यष्ट्य (c. 4. विधायति, व्यष्टुं), छिद्र (c. 10. छिद्रयति-यितुं), शुषिरीकृ.—(Exercise troops) सैन्यान् अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), सैन्यान् रणशिक्षां or अस्त्रशिक्षां शिक्ष्य (c. 10. शिक्षयति-यितुं), पुङ्गविक्षां शिक्ष्य, सैन्यव्यायामं कृ.—(Sow seed in rows) र्यक्तिक्रमेण बीजानि वष्य (c. 1. वषति, वष्टुं).

DRILL, *s.* (Boring tool) आविष, वेधनी, वेधनिका, आस्त्रोटनी.—(Act of training soldiers) शिक्षाभ्यासः, अस्त्रशिक्षा, सैन्यव्यायामः.—(Baboon) वानरः, कपिः *m.*

To DRINK, *v. a.* पा (c. 1. पिबति, पातुं), क्षापा, निषा, परिषा, चक्ष्य (c. 1. चमति-मितुं), आचक्ष्य (c. 1. आचामति); 'to drink up,' आशः; 'drink in,' निषा; 'drink together,' सम्या; 'drink after,' अनुषा; 'to give to drink,' पा in caus. (पाययति-यितुं).

To DRINK, *v. n.* पा (c. 1. पिबति, पातुं).—(Be a drunkard) पानरतः-ता-तम् अस्.—(Feast with liquors) सम्यीति कृ, सपीति कृ.—(Salute in drinking) चपकग्रहणकाले मङ्गलप्राथनं कृ or शुभं भूयद् इति वद (c. 1. वदति-दितुं).

DRINK, *s.* पानं. पानीयं. पेयं. पयः *n.* (स्). आचमनीयं, मद्यं, मदिरा.
 DRINKABLE, *a.* पेयः -या -यं, पानीयः -या -यं, प्रपाणीयः -या -यं,
 आचमनीयः -या -यं, पानयोग्यः -या -यं, पानोपयुक्तः -क्ता -कं.

DRINKING, *s.* पाता *m.* (तृ). पायी *m.* (न). पानरतः, पानप्रमत्तः, मद्यपीतः.
 DRINKING, *s.* पानं. पीतिः *f.* निपानं. आचमनं: 'drinking together,'
 सम्पीतिः *f.* सपीतिः *f.*

DRINKING-VESSEL, *s.* पानपात्रं. पानभाजनं. पानयोग्यभाजनं, आचमनो-
 पयुक्पात्रं. चपकः. सरकः. अनुतपः -यणं.

To DRIP, *v. n.* कणशः or लवणः or विन्दुक्रमेण स्यन्द (c. 1. स्यन्दते
 -न्ति) or प्रस्यन्दः. जनेः जनेः क्षरं (c. 1. क्षरति -रितुं) or री (c. 4.
 रीयते. रेतुं) or मु (c. 1. सयति. सोतुं).

To DRIP, *v. a.* कणशः or जनेः जनेः मु in caus. (सावयति -यितुं).

DRIP, *s.* (Edge of a roof) पटलप्रानः. बलिकः -कं, नीधं.

DRIPING, *v. part.* (Trickling) स्यन्दी -न्दिनी -न्दि (न). स्यन्नः -न्ना -न्नं.

DRIPPING, *s.* (Act of trickling) धरणं, सवणं, श्रवणं, प्रसवणं. सवः,
 श्रवः, सव्यः, स्यन्दनः. - (Fat which falls from roasting meat)
 पच्यमानमांसपतः मांसपसा. मांसस्रवः, मांसनिर्गतमारः.

DRIPPING PAN, *s.* पच्यमानमांसात् प्रसृतपृतस्य भाजनं. मांसस्रवधारः.

To DRIVE, *v. a.* (Impel, compel) प्र (c. 10. ईरयति -यितुं), प्रणुद्
 (c. 6. -रुदति -रोतुं), प्रचुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रवृत् in caus.
 -वृत्तयति -यितुं, चल् in caus. (चालयति -यितुं) निपुन in caus.
 (-योजयति -यितुं), कृष (c. 1. कृषति. कृष्टुं), समकृष. — (Urge or
 guide horses) अश्वान पे or प्रणुद् or प्रचुद् or यम (c. 1. यञ्जति.
 यन्तुं). (Drive a carriage) रथं वह in caus. (वाहयति -यितुं), or
 चल् in caus. (Drive a nail) कीलम् आहय प्रविश in caus.
 -वेशयति -यितुं. — (Drive away) अपानुद्, अपानुद्, निराकृ. अपाकृ.
 निरम (c. 1. -अस्यति -असितुं), अपाम, अपवह (c. 1. -वहति -योतुं),
 अपवह, अपवह in caus., निर्धू (c. 3. -धूनीति -धयितुं), विधू, निःनृ
 in caus. (-सारयति -यितुं), बाध (c. 1. बाधति -धितुं), हृ (c. 1. हरति.
 हर्तुं), अपहृ, परिहृ.

To DRIVE, *v. n.* (Be impelled, pririt: -ता -तं भू, अपवह in pass.
 (अपोचते rt. वह), स्रवह in pass. चल् in caus. pass. (चान्यते)
 कृष in pass. (कृष्यते). — (Rush against) आपत (c. 1. -पतति -तितुं),
 अभिपत. — (In a carriage) क्रीडारथेन विहारं कृ. — (Aim at) अभि-
 मन्था (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिश (c. 6. -दिशति -दिष्टुं), अभिप्रे (c. 2.
 अभिप्रति -तुं rt. इ).

DRIVER, *s.* क्रीडारथेन भ्रमणं or विहारः or पत्रिक्रमः.

To DRIVE, *v. n.* लालां or श्रेष्माणं मुखात् मु in caus. (सावयति -यितुं)
 or पत in caus. (पातयति -यितुं) or निःमु in caus. (-सारयति -यितुं).
 — (Be idiotic, childish) बुद्धिविकलः -ला -लं भू. बालिशोभू. जडोभू.

DRIVER, *s.* लाला. मुखमायः, यज्ञामयः, वदनामयः, स्यन्दिनी, द्राविका.
 मृगिका. लमिका. मुखनिःसारितं जलं.

DRIVER, *s.* लालासायकः. — (Idiot) जडः, मूढः, बुद्धिविकलः.

DRIVEN, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रणोदितः -ता -तं, प्रणुन्नः -न्ना -न्नं, प्रयन्तितः
 -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, 'driven away,' अपनोदितः -ता -तं,
 निराकृतः -ता -तं, अपाकृतः -ता -तं, निरस्तः -न्ना -न्नं, निर्धूतः -ता -तं,
 विधूतः -ता -तं, अवधूतः -ता -तं, अपोडः -टा -टं, व्यपोडः -टा -टं,
 व्याधितः -ता -तं.

DRIVER, *s.* प्रेरकः, प्रणोदकः. — (Of a carriage) रथवाहकः, यन्ता *m.*
 (नृ). नियन्ता *m.*, प्रानजकः, प्राजिता *m.* (नृ), प्रचेता *m.* (नृ), याता *m.*

(नृ). — (Of horses) अश्वप्रणोदकः, हयद्वयः. — (Of an elephant)
 महामावः. आधोरणः, हस्तिपः -पकः. — (Of cattle) पशुप्रेरकः.

DRIVING, *s.* प्रेरणं. प्रणोदः. — (Of cattle) पशुप्रेरणा उदजः, 'driving
 away,' अपनोदनं, निरगसनं, निराकरणं.

To DRIZZLE, *v. n.* शीकर (nom. शीकरायते), शीक (c. 1. शीकते -कितुं).

To DRIZZLE, *v. a.* शीकरं वृष (c. 1. वर्षति -रिधितुं), मृक्षविन्दून् वृष.

DRIZZLING, *s.* शीकरवर्षः, शीकरपातः, मृक्षविन्दुवर्षः.

DRIZZLY, *a.* शीकरीषः -या -यं, शीकरविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

DROLL, *a.* हासकरः -री -रं, हास्यः -स्या -स्यं. उपहास्यः -स्या -स्यं, रसिकः
 -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न), कौतुकी -किनी -कि (न), अचङ्कृतः
 -ता -तं, अपरुपः -पा -पं.

DROLL, *s.* परिहासवेदी *m.* (न), वैहासिकः, विदूषकः, भगदः, नर्मसचिवः.

To DROLL, *v. n.* भगद (c. 1. भगडते -गिदतुं), भगदवत् परिहासं कृ.

DROLLERY, *s.* हास्यत्वं, हास्यं, परिहासः, नर्म *n.* (न), उपहास्यता,
 विहासः, वैहासिककर्म *n.* (न), भासदं, लालिका, विनोदः.

DROMEDARY, *s.* एकलङ्गदं, द्विककुशान् *m.* (त), उद्गविश्रपः, क्रमेलः.

DRONE, *s.* (Male bee) पुन्यधुकरः, पुन्यभृङ्गः. — (Idler) अलसः, निष्कर्म
m. (न), निरुत्साहः, आलस्यशीलः, मन्दगतिः *m.*, तन्हालुः.

To DRONE, *v. n.* अलगः -सा -सम् अम, आलस्यं कृ, मन्दोभू.

DRONISH, *a.* आलस्यशीलः -ला -लं, तन्हालुः -लुः -लुः, निरुद्योगः -गा -गं.

To DROOP, *v. n.* झै (c. 1. झायति, झातुं), परिझै, मद (c. 1. सोदति,
 सञ्जु), अवमद, विषद, व्यसद, झि in pass. (झीयते), झै (c. 1. झायति,
 झातुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस, क्रम (c. 1. क्राम्यति, क्रमितुं),
 परिक्रम, संम (c. 1. संसते -सितुं), विसंम, गल (c. 1. गलति -लितुं),
 तम् (c. 1. तान्यति, तमितुं), शिथिलीभू.

DROOPING, *a.* झानः -न्ता -नं, परिझानः -न्ता -नं, सन्नः -न्ना -न्नं, अवसन्नः
 -न्ना -न्नं, संसनानः -न्ता -नं, संसो -सिनी -सि (न), विषादी -दिनी -दि
 (न), घ्रायन -यन्तो -यत् (त), ध्वंसो -सिनी -सि (न) or विध्वंसो,
 झानः -न्ता -नं, शिथिलः -ला -लं, आगलितः -ता -तं.

DROP, *s.* विन्दुः *m.*, कणः, विप्रुट *f.* (प), विप्रुट, पृषत् *n.*, पृषति, पृषति *n.*
 लवः, लेशः, स्तोकः, गडः, धारा, कणिका, शीकरः, स्फोटकः, पुष्पा;
 'drop of water,' जलविन्दुः *m.*, असुकणः -णा, असुलवः, जलरसदः,
 पयोगडः. — (Ear-ring) लोलकः, कुण्डलं; 'drop by drop,' लवशम्,
 विन्दुक्रमेण.

To DROP, *v. a.* (Pour out in drops) लवशम् or विन्दुक्रमेण मु in
 caus. (सावयति -यितुं) or पत् in caus. (पातयति -यितुं). — (Let fall)
 पत in caus., संम in caus. (संसयति -यितुं), भंश in caus. (भंशयति
 -यितुं), व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति -यितुं).
 — (Let go) मुच (c. 6. मुचति, मोचुं), मृज (c. 6. मृजति, सृष्टुं, c. 10.
 मज्जयति -यितुं), विमृज. — (Leave off) त्यज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं),
 अपास (c. 1. -अस्यति -असितुं), निवृत् (c. 1. -वृत्ते -वृत्तुं) with abl.
 — (Utter a word casually) अकस्मात् or अनपेक्षितं वाक्यं वद्
 (c. 1. वदति -दितुं).

To DROP, *v. n.* (Distill in drops) स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दिनुं), प्रस्यन्द,
 सु (c. 1. सयति, सोतुं), प्रसु, व्युत् or श्युत् (व्योतति, श्योतति -तितुं), क्षर्
 (c. 1. क्षरति -रितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं). — (Fall) संम (c. 1. संसते -सितुं),
 आसंम, विसंम, पत् (c. 1. पतति -तितुं), भंश (c. 4. भंशयति, c. 1.
 भंशते, भंशितुं), परिभंश, गल (c. 1. गलति -लितुं), सवगल, समागल,
 विगल, व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -सितुं), लक्ष् (c. 1.
 लक्षते -धितुं). — (Die) मृ (c. 6. म्रियते, मर्तुं). — (Sink) सद् (c. 1.
 सोदति, सञ्जु), अवमद, विषद, झै (c. 1. झायति, झातुं). — (Faint) मृक्षे

(c. 1. मूर्च्छति - जिहति).

DROPLET, *s.* सूक्ष्मविन्दुः *m.*, सुद्रविन्दुः. सूक्ष्मकणः. कणिका.DROPPED, *p. p.* सस्तः - स्ता - स्तं, पतितः - ता - तं, निपतितः - ता - तं, भट्टः - हा - हं, गलितः - ता - तं, विगलितः - ता - तं, व्युतः - ता - तं, ध्वस्तः - स्ता - स्तं.DROPPING, *s.* स्यन्नं, स्यन्दनी, छाया, सवणं, सुतं, सुतं, रीणं.DROPPING, *part. or a.* स्यन्दी - न्दिनी - न्दि (नं), स्यन्दमानः - ना - नं, सपन् - वन्तो - वत् (त्), सुतः - ता - तं, छरन् - रन्तो - रत् (त्), स्यन्नः - न्ना - नं, रीणः - णा - णं.DROPSICAL, *a.* जलोदरी - रिणी - रि (नं) or उदरी, जठरामयसः - स्ता - स्तं.DROPSY, *s.* जलोदरं - री. उदरी. उदकोदरं. जठरामयः.DROSS, *s.* (Of metals) मलं. धातुमलं, अयोमलं, कलङ्कः, अयोमरदं. धातुमरदं, मखुरं, किटालः, सिंहाणं, सिंहाणं, धूर्तं. — (Refuse matter) मलं, खलं, किटं, अमेध्यं, कल्कं, उच्छिष्टं, अवस्करः, अपस्करः, असारः.DROSSY, *a.* समलः - ला - लं, मलिनः - ना - नं, कलङ्की - किनी - कि (नं).DROUGHT, *s.* अनावृष्टिः *f.*, अर्षणं, जलशोषः, अवग्रहः - ग्राहः, शुष्ककालः, वृष्टेरभावः, जलाभावः, पानीयाभावः.DROUGHTY, *a.* अनावृष्टिः - ष्टिः - ष्टि, निर्वृष्टिः - ष्टिः - ष्टि, दृष्टिशून्यः - न्या - न्यं, निर्जलः - ला - लं, शुष्कः - प्का - प्कं, जलशून्यः - न्या - न्यं, निरुदकः - का - कं.DROVE, *s.* (Collection of cattle driven) गोपालेन प्रेरितः पशुगणः or पशुसमूहः. — (Any herd) कदम्बकं, यूधं, गणः, सङ्घः, वृन्दं, कुलं, सङ्घातः, संहतिः *f.*DROVER, *s.* पशुप्रेरकः, पशुप्रणोदकः, गोचारकः, पशुपालः.To DROWN, *v. a.* (Immerse in water) जले or अणु मज्ज् in caus. (मज्जयति - पितुं) or निमज्ज् or प्रविश् in caus. (-वेशयति - पितुं). — (Kill by immersion) जले मज्जयित्वा व्यापद् in caus. (-पादयति - पितुं). — (Deluge, inundate) प्रु in caus. (प्रावयति - पितुं), आप्, परिप्, सम्प्रु.To DROWN, *v. n.* जले मज्ज् (c. 1. मज्जति - जितुं or मंजुं) or निमज्ज् or प्रमज्ज्, जले मंजा नश् (c. 4. नश्यति, नशितुं) or व्यापद् (c. 4. -पद्यते - पद्युं) or पचत्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).DROWNED, *p. p.* मग्नः - ग्ना - ग्नं, निमग्नः - ग्ना - ग्नं, प्रमग्नः - ग्ना - ग्नं, जलेमग्नः - ग्ना - ग्नं, प्रावितः - ता - तं, आप्रावितः - ता - तं, परिप्रुतः - ता - तं, समापुतः - ता - तं.DROWNER, *s.* मंका *m.* (कं), निमंका *m.*, मज्जयिता *m.* (तु), प्रावकः.DROWNING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, आप्रावः, प्रावनं, परिप्रवः.To DROWN, *v. n.* निद्रा (c. 2. -द्राति - त्तुं), स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुं), निमोल् (c. 1. नीलति - लितुं), स्वप् in des. (सुषुप्ति - पितुं).DROWSILY, *adv.* सुषुप्तवत्, निद्रालुवत्, निद्रालसवत्, आलस्येन.DROWSINESS, *s.* निद्रा, निद्रालुत्वं, तन्द्रा. तन्द्रिः *f.*, तन्द्रिका, सुषुप्तत्वं, शिशयिषा, आलस्यं, अलसत्वं, परामृता, स्वापः, स्वप्नशीलत्वं, श्यालुता.DROWSY, *a.* निद्रालुः - लः - लु, सुषुप्तः - प्सु - प्सु, शिशयिषुः - यु - यु, नेद्रः - द्री - द्री, निद्राशीलः - ला - लं, निद्रालसः - सा - सं, स्वप्नशीलः - ला - लं.To DRUB, *v. a.* वेपथेन तड् (c. 10. ताडयति - पितुं) or प्रह (c. 1. -हरति - हर्षुं).DRUBBING, *s.* ताडनं, आपातः, वेत्तापातः, यक्षापातः.To DRUDGE, *v. n.* अद्विगतं or अतिदेहकेशेन आयस्य (c. 4. -यस्यति - यमितुं) or अम् (c. 4. आयस्यति, अमितुं) or परिश्रम्, निरन्तरायासं कृ, अतिशरीरायासेन नीचकर्म कृ or द्रातं कृ.DRUDGE, *s.* निरन्तरायासी *m.* (नं), अतिशरीरायासी *m.*, अतिशरीरेण नीचकर्मकारी *m.* (नं), अपकर्मकृत, श्रमणः, द्रातनीनः, होनवृत्तिः *m.*, कृतायासः.DRUDGERY, *s.* निरन्तरायासः, अतिशरीरायासः, शरीरायासः, कायकेशः, नित्यश्रमः, नित्यकेशः, नित्यकष्टं, नीचकर्म *n.* (नं), दास्यं, दासत्वं, द्रातं.DRUDGINGLY, *adv.* अतिशरीरेण, अतिशरीरेण, नित्यकष्टपूर्व, सातिशरीरायासं.DRUG, *s.* औषधं, भेषजं, अगदः, औषधीयद्रव्यं, रसः, भेषज्यः, रोगिवज्जम्, अथवापी *m.* (नं), जापुः *m.*, जारी, जाली, — (Unsaleable commodity) अपण्यं, अविक्रयं, अविक्रयद्रव्यं.To DRUG, *v. a.* (Tincture with drugs, &c.) औषधादिना मिश्र (c. 10. मिश्रयति - पितुं) or संमृज् (c. 6. मृजति - मृज्नुं). — (With something unwholesome) अपण्यद्रव्येण or निरुदद्रव्येण मिश्र. (Dose with drugs) औषधीकृ, भिषज् (nom), भिषज्यति.DRUGGET, *s.* स्पृष्टपटः. स्पृष्टपट्टः, स्पृष्टशाटकः - टिका - टि *m.*, दराशि, — चित्रास्तरणचारां, चित्रपटावरणं.DRUGGIST, *s.* औषधविक्रेता *m.* (तु), भेषजविक्रेता *m.* (नं), औषधीयद्रव्यक्रयविक्रयिकः, औषधकारः, भेषजकारः.DRUM, *s.* मृदङ्गः, पटहः, महलः, दुन्दुभिः *m.*, डिरेलमः, मुरजः, भेरी, आनकः, कन्नरी, कर्करी, आनदं, अवनदं, टक्का, आदसरः, मृदुः *m.*, 'military drum', सद्दामपटहः, विजयमहलः, महादुन्दुभिः *m.*, — (Of the ear) कर्णोदरं, श्रवणोदरं, कर्णदुन्दुभिः *m.*To DRUM, *v. n.* महलं or डिरेलमं तड् (c. 10. ताडयति - पितुं), पटहम आहन (c. 2. -हन्ति - त्तुं), — (Beat) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते - न्दिनुं).DRUMMER, *s.* माहेन्द्रिकः, माहेन्द्रः, मौरजिकः, पटहताडकः, पाणिवादः, पाणिघः, मादुकः, कार्करः.DRUMSTICK, *s.* कोणः, शारिका, रराः, मृदङ्गताडनाथं काष्ठं.DRUNK, DRUNKEN, *a.* मत्तः - न्ना - न्नं, पानादिना उन्मत्तः - न्ना - न्नं, मदीन्मत्तः - न्ना - न्नं, मद्यपीतः - ता - तं, मद्यः - वा - वं, शीरुदः - रा - रं, परिशीयः - वा - वं, मदपितुः - त्तुः - त्तु, मदीकृतः - ता - तं, मुमदः - दा - दं, प्रक्षीयितः - ता - तं, उन्कटः - टा - टं. — (Drenched) मिकः - क्ता - कं, 'to be drunk,' मद (c. 1. माद्यति, मदिनुं), 'to make drunk,' मद् in caus. (मादयति - पितुं).DRUNKARD, *s.* पानरतः, पानप्रमत्तः, मद्यपानासक्तः, पानशीरुदः.DRUNKENNESS, *s.* मज्जनं, उन्मत्तता, मद्योन्मत्तत्वं, मादः, मदः, श्लेथं, श्लोयता, शीरुदत्वं, परिशीयता, उन्कटः, मद्यपानन्यो-वस्थाविशेषः.DRY, *a.* शुष्कः - प्का - प्कं, परिशुष्कः - प्का - प्कं, संशुष्कः - प्का - प्कं, उच्छुष्कः - प्का - प्कं, निर्जलः - ला - लं, निरुदकः - का - कं, नीरसः - सा - सं, निःसलिलः - ला - लं, अतिमितः - ता - तं, अक्रियः - वा - वं, अपरि-क्रियः - वा - वं, अविग्यः - ग्धा - ग्धं, निःस्नेहः - हा - हं, निःस्नेहः - हा - हं, स्नेहरहितः - ता - तं, अट्टः - ट्टा - ट्टं, वानः - ना - नं, काहलः - ला - लं, रुष्यः - द्या - र्यं, रुष्यः - द्या - र्यं. (Flat as style) अरसिकः - का - कं, अरसः - सा - सं. — (Sarcastic) अरुनुदः - दा - दं. — (Thirsty) उदकाधी - धिनी - धि (नं), तृपात्रेः - त्रा - त्रं, 'dry soil,' मरुः *m.*, मरुस्थलं - लोः 'the dry ground,' स्थलं; 'dry flesh,' शुष्कमांसं.To DRY, *v. a.* शुष् in caus. (शोषयति - पितुं), विशुष्, संशुष्, परिशुष्, उपशुष्, शुष्कीकृ, निर्जलीकृ, नीरसीकृ, स्नेहं or क्लृप्तं or रसं हृ (c. 1. हरति, हर्षुं) or अघनी (c. 1. -नयति - नेतुं) or निष्कृष् (c. 1. -कषयति - कषुं); ओस् in caus. (ओस्वयति - पितुं); 'to dry up,' उच्छुष् in caus. (उच्छोषयति - पितुं) rt. शुष्.To DRY, *v. n.* शुष् (c. 4. शुष्यति, शोष्ते), परिशुष्, विशुष्, संशुष्, उपशुष्, शुष्कीभू, निर्जलीभू, नीरसीभू, ओस् (c. 1. ओस्वति - वितुं), व्यष् (c. 1. व्यष्यते - पितुं), आश्रये (c. 1. -श्रयति - श्रयतुं).DRYAD, *s.* वनदेवता, वनाधिष्ठात्री देवता, वन्यस्त्री.DRYER, *s.* शोषकः, शोषणः, उच्छोषणः, परिशोषकः, शुष्ककृत्.DRY-EYED, *a.* निरञ्जलोचनः - ना - नं, निःसलिलनयनः - ना - नी - नं.DRYING, *s.* शोषः - पणं, परिशोषणं, विशोषणं, उच्छोषणं, शुष्ककरणं.

DRYLY, *adv.* शुष्कं, परिशुष्कं, शुष्कतया, अरसं.—(Sarcastically) अरुमुदत्तं.

DRYNESS, *s.* शुष्कता -त्वं, परिशुष्कता, संशुष्कता, शोषः, निर्वैलत्वं, नीरसत्वं, निःशेहता, अक्षिप्रता, शेहरहितं.—(Of style, expression) अरसिकत्वं, अरुमुदत्तं.

DRY-NURSE, *s.* स्तन्यदानव्यतिरेकेण बालकप्रतिपालिका, बालकपोद्गी, अङ्गपाली, शिशुपालिका.

TO DRY-NURSE, *v. a.* स्तन्यदानव्यतिरेकेण बालकं पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or प्रतिपाल् or पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं) or उपचर् (c. 1. चरति-यितुं).

DRY-SHOD, *a.* शुष्कपादः -दा -दं -दुकः -का -कं, शुष्कचरणः -शा -शं.

DUAL, *a.* द्विवाचकः -का -कं, द्विकः -का -कं, द्विवचनान्तः -ना -नं, द्विसंख्यकः -का -कं; 'the dual number,' द्विवचनं

DUALITY, *s.* द्वित्वं, द्वैतं, द्वेधं, द्वैग्यं.

TO DUB, *v. a.* नवपदे नियुज् (c. 7. -यनक्ति-योङ्), नवोपधिं दा, नवनाम दा, नूतनपदविं दा; 'dub a knight,' सादिपदं दा.

DUBIOUS, *a.* सन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, संशयो -यिनी -यि (न्), संशयस्थः -स्या -स्यं, संशयः -या -यं, सांशयिकः -की -कं, संशयापन्नः -सा -सं, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्कान्वितः -ता -तं, मशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कामयः -यो -यं, संशयालुः -लुः -लुः, संशयापन्नमानसः -सा -सं, सन्दिहानः -ता -तं, वैकल्पिकः -की -कं, विशयो -यिनी -यि (न्), अनिश्चितः -ता -तं, अस्थिरः -रा -रं.—(Not clear) अस्पष्टः -हा -हं, अस्पृक्तः -क्ता -क्तं, अप्रकाशः -शी -शं, अद्रव्यः -द्या -द्यं.

DUBIOUSLY, *adv.* सन्दिग्धं, संशयं, मशङ्कं, सन्देहेन, शङ्कया, शङ्कापूर्वं.

DUBIOUSNESS, *s.* सन्दिग्धता, संशयत्वं, सांशयिकत्वं, अनिश्चयः, अनैश्चित्यं.

DUBITABLE, *a.* वितर्क्यः -क्या -क्यं, शीमांस्थः -स्या -स्यं, आशङ्कनीयः -या -यं.

DUBITATION, *s.* सन्देहः, संशयः, शङ्का, आशङ्का, विकल्पः, वितर्कः.

DUCAL, *a.* प्रधानकुलीनपदसंख्यी -न्धिनी -न्धि (न्), परमपदसंख्यी.

DUCAT, *s.* प्रधानकुलीनजनमुद्राङ्कितो मुद्राविशेषः.

DUCHESSE, *s.* प्रधानकुलीनजनस्य पत्नी or भाय्या.

DUCK, *s.* (Bird) हंसः, चरटः -टा -टी, प्रवः, कलहंसः, चक्रवाकः, कादम्बः; 'wild duck,' कामिकः.—(Sudden inclination of the head)

अकस्मात् शिरोनधीकरणं or मस्तकानतिः *f.*—(Stone thrown obliquely on the water) जले तिर्य्यक्षिप्तः प्रस्तरः.—(Word of endearment) प्रियः -या, हयितः -ता, वस्तः -स्ता, हृदयप्रियः -या.

TO DUCK, *v. a.* (Plunge in water) जले मज्ज् in caus. (मज्जयति -यितुं) or निमज्ज् or अवगाह् in caus. (-गाहयति -यितुं) or आग्न in caus. (-आययति -यितुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् in caus. (नामयति, नमयति -यितुं) or नधीकु.

TO DUCK, *v. n.* (Dip) मज्ज् (c. 6. मज्जति, मज्जं, मज्जितुं), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते -हितुं).—(Bow the head suddenly) मस्तकम् अकस्माद् नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अकस्माद् नधीकु.

DUCKED, *p. p.* जलेमग्नः -ग्ना -ग्नं, जलाग्नतः -ता -तं, प्रमग्नः -ग्ना -ग्नं.

DUCKER, *s.* मज्जयिता *m.* (न्), मंक्ता *m.* (क्ते), आप्रावकः, प्रवः.

DUCKING, *s.* मज्जनं, निमज्जनं, अवगाहः, आयः, प्रवनं, आप्रावः -प्रवनं.

DUCKLING, *s.* हंसजावकः, चरटजावकः, चरटशिशुः *m.*

DUCT, *s.* (Canal, passage) नाली, प्रणालः -ली -लिका, सारणिः *f.*, पयः, मार्गः, सङ्गमः, गमनागमनपथः.—(Of the body) नालः -ली -ला, नालिः *f.*, नाडिः *f.* -डो, शिरा, सिरा, धमनिः *f.* -नी, तल्ली.

DUCTILE, *a.* (Tractable) सुविनेयः -या -यं, सुप्रणेयः -या -यं, विधेयः -या -यं, वश्यः -श्या -श्यं, आकर्षणीयः -या -यं, सुसकर्षणीयः -या -यं.

—(Pliable) ज्ञायम्यः -म्या -म्यं, ज्ञानम्यः -म्या -म्यं, मृदुः -डो -दु, द्रवः -वा -वं.—(As metal) उद्धर्तनीयः -या -यं, उद्धर्तनयोग्यः -म्या -म्यं.

DUCTILENESS, DUCTILITY, *s.* सुविनेयत्वं, ज्ञाय्यता, ज्ञानम्यता, मृदुत्वं, द्रवत्वं, सुकर्षणीयता.—(Of metals) सुसाहजनीयता, उद्धर्तनयोग्यता.

DUDGEON, *s.* (Anger) मन्दः *m.*, कोपः, क्रोधः, रोषः, समर्थः, द्वेषः, दुष्टभावः.—(Small dagger) युद्धकृपाणी, अस्मिपुत्रिका.

DUE, *a.* (That ought to be paid or received) देयः -या -यं, प्रतिदेयः

-या -यं, दानीयः -या -यं, दातव्यः -व्या -व्यं, शोध्यः -ध्या -ध्यं, शोधनीयः -या -यं, संशोध्यः -ध्या -ध्यं, परिशोधनीयः -या -यं, प्राप्यः -प्या -प्यं, प्राप्तव्यः -व्या -व्यं, ग्राह्यः -ह्या -ह्यं.—(Fit, becoming) योग्यः -म्या -म्यं,

युक्तः -क्ता -क्तं, यथायोग्यः -म्या -म्यं, उचितः -ता -तं, यथोचितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, यथाहं -हे -हं, अनुरूपः -या -यं; 'in due time,' उपयुक्त समये, समया; 'in due form,' विधिवत्, यथाविधि.

DEB, *s.* (That which ought to be paid or received) देयः -या -यं, प्रतिदेयः, दानीयः, शोधनीयः, ग्राह्यः, प्राप्यं, प्राप्तव्यं.—(Debt) ऋणं.—(That which ought to be done) कर्तव्यः; 'respect is due to parents,' मातापितरौ पूजनीयो.—(Tribute) शुल्कः -त्वं, करः, तारिकं, तार्थ्यं, राजप्राप्तभागः.—(Right) अधिकारः, स्वाधिकारः.

DUE, *adv.* (Directly) अवक्त्रं, अजिघ्रं, अधिलोमं, समोर्ध्वं.

DUEL, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वसम्प्रहारः, द्वन्द्वं, नियुद्धं, मज्जयुद्धं.

TO DUEL, *v. n.* द्वन्द्वयुद्धं कृ, द्वन्द्वसम्प्रहारं कृ, द्वन्द्वं कृ.

DUELLER, DUELLIST, *s.* द्वन्द्वयोद्धा *m.* (ङ्), मज्जयोद्धा *m.*, द्वन्द्वकृत्.

DUG, *s.* (Of an animal) स्तनः, कुचः, कुचट्टं; 'of a cow,' गोस्तनः.

DUG, *p. p.* खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं.

DUKE, *s.* कुलीनपदानां मध्ये प्रधानपदभाक् *m.* (न्), उन्नमकुलीनपदस्थः.—(Chief, prince) अधिपतिः *m.*, राजा *m.* (न्), ईश्वरः.

DUKEDOM, *s.* उन्नमकुलीनपदं, पृथीककुलीनजनस्य अधिपत्यं or अधिकारः.

DULCET, *a.* (Sweet to the taste) स्वादुः -डो -दु, मिष्टः -हा -हं, सुरसः

-सा -सं.—(To the ear) श्रुतिमुक्तः -स्ता -स्तं, सुस्वरः -रा -रं, मधुरः -रा -रं.

DULCIFICATION, *s.* मधुरीकरणं, मधुसाकारणं, निरम्लीकरणं.

TO DULCIFY OR DULCORATE, *v. a.* मधुरीकृ, मधुसाकृ, स्वादुकृ, मिष्टीकृ.

DULCIMER, *s.* बाष्पायनविशेषः, तल्ली *m.* (न्), वज्रकी, विपाञ्चिका.

DULL, *a.* (Stupid) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दबुद्धिः -डि -डि, म्यूलधीः -धीः

-धि, मडः -डा -डं, मूढः -दा -दं.—(Blunt) अतीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्यं, अतीव्रः

-व्रा -वं, अतृप्ताः -जाः -जः (स्) or निस्तेजाः, तेजोहीनः -ना -नं,

धाराहीनः -ना -नं.—(Not bright) मन्दकान्तः -न्ता -न्तं, मन्दतेजाः

-जाः -जः (स्), मन्दबुद्धिः -ति -ति, मन्दस्वायः -या -यं, निस्तेजाः -जाः

-जः (स्), निश्चमः -भा -भं, अप्रभः -भा -भं, मलिनः -ना -नं.—(Sluggish)

मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दरः -रा -रं, मन्दगतिः -ति -ति, मन्दगामी

-मिनी -मि (न्), मन्धरः -रा -रं, अलसः -सा -सं.—(Gross) म्यूलः

-ला -लं, घनः -ना -नं.—(Sad) विषयः -सा -सं, विषादी -दिनी -दि

(न्), क्लान्तः -न्ता -न्तं, घ्रान्तः -ना -नं, दीनमन्तः -ना -नः (स्).—

(Flat, insipid) अरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं.—(Tedious,

troublesome) कष्टकरः -रा -रं, विषमः -मा -मं.—(Cheerless)

निरानन्दः -न्दा -न्दं.—(Dull of hearing) श्रोत्रविकलः -ला -लं,

अवबोद्धियविकलः -ला -लं; 'a dull day,' दुहितं; 'a dull boil,'

दुष्टव्रणः.

TO DULL, *v. a.* (Stupefy) जडीकृ, मूढीकृ, मन्दीकृ, मुह् in caus.

(मोहयति -यितुं).—(Blunt) अतीक्ष्णीकृ, अतीव्रं -व्रां -वं कृ, चनीकृ,

म्यूलीकृ.—(Make dim) मन्दीकृ, निश्चमीकृ, मलिन (nom. मलिन-

यति -यितुं), तेजो दु (c. 1. हरति, हर्तुं).—(Dispirit) मनो खट् (c. 10.

खद्ययति -यितुं), ज्ञानीकृ, विषयीकृ, विपद् in caus. (-पादयति -यितुं).

DULL-WITTED, *a.* मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः -धीः -धि, जडमतिः &c., जडबुद्धिः &c., दुर्मेतिः &c.

DULLY, *adv.* मन्दं, मन्दं मन्दं, तेजो विना, सविपादं, रमं विना.

DULNESS, *s.* (Stupidity) मन्दता, मान्धं, स्थूलता, बुद्धिमान्धं, स्थूलबुद्धिन्धं, मूढता, अविदग्धता. —(Bluntness) अतीक्ष्णता, घनत्वं, अतीव्रता, धाराहीनता. —(Sluggishness) गतिमन्दता, खालस्यं. —(Dimness) तेजोमान्धं, निम्नप्रभता, प्रभाहानिः *f.*, प्रतिभाहानिः *f.*, अग्रकाशत्वं, अग्रतापः, अनेजः *n.* (स्), अस्पष्टता.

DULY, *adv.* (Fittingly) यथायोग्यं, युक्तं, यथाहं -हन्तस्, यथोचितं, सम्यक्, यथातथं, यथान्यायं. —(In proper time) उपयुक्तसमये, समया.

DUMB, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m.f.n.* (च्), स्तब्धवाक् *m.f.n.*, जडः -डा -डं, अवाक् *m.f.n.*, वाग्रहितः -ता -तं, यागिन्द्रियविकलः -ला -लं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, मुद्रितमुखः -खा -खं, निःशब्दः -न्दा -न्दं, निर्वचनः -ना -नं, अनालापः -पा -पं.

DUMBLY, *adv.* मूकं, जडं, निःशब्दं, मोक्षपूर्व, तूष्णीं.

DUMBNES, *s.* मूकता, मौन्यं, वाक्स्तम्भः, वागजडता, वागजाड्यं, वाक्स्तम्भता, वागिन्द्रियविकल्यं, वाग्रहित्यं, अवाक्यत्वं, नीरवता.

DUMB-SHOW, *s.* वाग्यतिरेकेण हस्तपादादिसञ्चालनं.

To DUMFOUNDER, *v. a.* मुह् in caus. (मोहयति -यितुं), विमुह्, आकुलीकृ, आकुलीकृ.

DUMPSHILL, *a.* विषादी -दिनी -दि (न्), उड्डिग्नमनाः -नाः -नः (स्) or दुर्मेनाः.

DUMPLING, *s.* (Apple) अम्रफलगर्भः सुद्रुबोलिका. —(Currant) चिकापूपः.

DUMPS, *s. pl.* विषादः, विषयता, विषोद्वेगः, खेदः, क्रान्तिः *f.*, झानिः *f.*

DUMPY, *a.* ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, खर्बधनः -ना -नं, दृढखर्बः -द्धा -द्धं.

DUN, *a.* (Dark-coloured) कपिशः -शा -शं, श्यावः -वा -वं, श्यामः -मा -मं, पिङ्गलः -ला -लं, ताधवर्णः -श्या -शं, कृष्णवर्णः -श्या -शं.

To DUN, *v. a.* (For a debt) अतिनिर्वन्धेन सृणुदानं प्रार्थं (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).

DUN, *s.* अतिनिर्वन्धेन सृणुप्रार्थकः, सतिर्वन्धो धनार्थी *m.* (न्).

DUNCE, *s.* दुर्बुद्धिः *m.*, अनभिज्ञः, अज्ञः, निषीधः, अच्युत्यज्ञः, मेधाहीनः.

DUNDERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलमतिः *m.*, घटुकः, बद्धेदः.

DUNG, *s.* पुरीषं, शकृत् *n.*, विद्या, विद *f.* (य), पशुचरितं, पशुचारः, गूयः -यं, अमेध्यं, शोधनं, पूतिकं, अवस्करः, अपस्करः, शारीरं, शमलं, वक्षस्कः -स्कं, दूयं, कल्कं, मलं, सारं, भूमिलेपनं; 'cow-dung,' गोमयः -यं, गोकृतं, गोहर्षं.

To DUNG, *v. a.* पुरीषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्) or अञ्ज (c. 7. अनञ्जि, अञ्जु).

To DUNG, *v. n.* पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृजुं), पुरीषोत्सर्गं कृ.

DUNGEON, *s.* कारा, कारागारः, कारावेशन *n.* (न्), बन्धनागारः, गुप्तिः *f.*, बन्धकूपः.

DUNGHILL, *s.* पुरीषराशिः *m.f.*, शकृद्राशिः, अमेध्यस्थानं, अशुचिस्थानं.

DUNGHILL, *a.* कलुषयोनिः -निः -नि, विहीनयोनिः -निः -नि, हीनजातिः -तिः -ति.

DUPE, *s.* सुलवचनीयः, सुप्रतारणीयः, वञ्चितः, दम्भास्पदं, कपटास्पदं.

To DUPE, *v. a.* बध् in caus. (बध्मयति -ते -यितुं), परिबध्, प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्; झल् (c. 10. झलयति -यितुं), प्रन् in caus. (-तारयति -यितुं), दम्भ् (c. 5. दम्भति, दम्भिनुं).

DUPED, *p. p.* वञ्चितः -ता -तं, विप्रलभः -न्ना -न्नं, प्रतारितः -ता -तं.

DUPLICATE, *a.* द्विगुणः -शा -शं; 'a duplicate,' प्रतिकृपं, प्रतिलिपिः *f.*

To DUPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ. —(Fold) पुटीकृ, पुट (nom. पुटयति -यितुं).

DUPLICATION, *s.* द्विगुणीकरणं, पुटीकरणं, द्वैगुण्यं, द्वैतं.

DUPLICATURE, *s.* (Fold) पुटः, व्यावर्तनं, ऊर्मिका, भङ्गः.

DUPLICITY, *s.* वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटः, माया, छलं, असारत्वं.

DURABILITY, *s.* चिरस्थायित्वं, स्थिरता, प्रौढ्यं, भुवता, अक्षयता, स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, अनपायः.

DURABLE, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्) or चिरस्थायी or दीर्घकालस्थायी, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, चिरकालिकः -का -कं, भुवः -वा -वं, अक्षयः -या -यं, स्थितिमान् -मतो -मत् (त्), संस्थः -स्था -स्थं, नित्यः -ता -तं, अनपायः -या -यं -यी -यिनी -यि (न्), अजरः -रा -रं.

DURABLY, *adv.* स्थिरं, भुवं, प्रौढ्येण, अक्षयं, अनपायेन.

DURA MATER, *s.* मस्तिष्कस्य वासवेहनं or आवेहनत्वक *f.* (च्).

DURANCE, *s.* आसेधः, स्थानासेधः, रोधः, निरोधनं. सम्प्रतिरोधकः, बन्धनं, प्रतिबन्धनं, कारागारे निरोधः or बन्धनं.

DURATION, *s.* स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*; 'duration of an eclipse,' उपमर्गस्थितिः *f.* —(Space of time) परिमाणं, प्रमाणं; 'duration of day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं. —(Long duration) स्थायित्वं, स्थिरता, स्थावरत्वं, भुवता, प्रौढ्यं, अविनाशः.

DURGĀ, *s.* (The goddess) दुर्गा, अगन्ता *f.* (तृ), दक्षजा, श्यामा. See BHAVĀNĪ.

DURING, *prep.* यावत्, पथ्येनं, मध्ये, अन्तरे affixed; 'during life,' जीवनपथ्येनं or यावज्जीवे or by prefixing सा with abl.; as, आजन्मिवनानात्, आभरणान् (i. e. 'until death'); 'during the performance of the vow,' आसमापनाद् व्रतस्य (i. e. 'until the completion of the vow'); 'during three fortnights,' पञ्चद्वयमध्ये.

DUSK, *a.* ईषत्तमसः -सी -सं, तमस्कृत्यः -त्या -त्वं, ईषत्तमस्त्री -स्त्रिनी -स्त्रि (न्), ईषत्तिमिरावृतः -ता -तं, प्रादोषिकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं, सान्ध्यः -न्ध्यो -न्ध्यं. —(A little black) आकालः -ला -लं, ईषत्कृष्णः -ष्णा -ष्णं, आनीलः -ला -लं.

DUSK, *s.* (Twilight) सन्ध्या, सन्ध्याकालः -लं, सन्ध्यासमयः, विकालः, अध्वानं, प्रदोषः, सायंकालः.

DUSKILY, *adv.* ईषदन्धकारेण, ईषत्तमसा, अस्पष्टं, अग्रकाशं.

DUSKINESS, *s.* ईषदन्धकारः, ईषत्तमिषः, ईषत्तिमिरः, अतमसः.

DUSKY OR DUSKISH, *a.* ईषत्तमसः -सी -सं, ईषत्तमस्त्री -स्त्रिनी -स्त्रि (न्), ईषदन्धकारयुक्तः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, ईषत्कृष्णः -ष्णा -ष्णं, श्यामः -मा -मं. See DUSK.

DUST, *s.* रेणुः *m.f.*, पांशुः *m.*, रजः *n.* (स्), धूलिः *m.f.* -ली *f.*, खोदः -दितं, भूरेणुः *m.f.*, अवकरः, अवस्करः, सङ्करः, सङ्कारः, वातकेतुः *m.*, वायुकेतुः *m.*, क्षितिकणः -णा, परागः, मेदिनीद्रुषः, तुलं, तूलं, पांशुः *m.*, रजः *m.*; 'dust of the feet,' चरणजं, पदार्गः; 'dust of a flower,' परागः, पुष्परेणुः *m.*, सुमनोरजः *n.* (स्); 'dust of gold,' आचनभूः *f.*; 'free from dust,' नीरजाः -जाः -जाः (स्), नीरमयः -स्या -स्यं, निर्धूलिः -लिः -लि.

To DUST, *v. a.* (Free from dust) नीरजीकृ, निर्धूलिकृ, रेणुम् अयन्तृ (c. 2. -मार्ति -ई, c. 1. -मार्जित -मिर्तुं) or अयन्तृ, रेणुदूषितं यत्किञ्चित् शुष्पं (c. 10. शोधयति -यितुं), पांशुपरिष्कारं कृ.

DUSTED, *p. p.* नीरजीकारितः -ता -तं, मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, हतपांशुः -शुः -शु, नीरेणुः -शुः -शु, निर्वाशुकृतः -ता -तं.

DUSTER, *s.* नक्तकः, मार्जनी, मार्जनीपटः, अवस्करकः, रेणुपरिष्कारकः.

DUST-HOLE, *s.* अवस्करः, गृहमाञ्जितपांशादिनिचयस्थानं, सङ्करस्थानं, उच्छिद्रप्रक्षेपणार्थं गर्भः.

DUST-MAN, *s.* सयस्करकः, मलाकधी *m.* (नं), बलपुः *m.*, अमेध्यहारो *m.* (नं).
 DUSTY, *a.* पांशुलः -ला -लं, पांशुरः -रा -रं, रणदूषितः -ता -तं, रेगुरुपितः -ता -तं, भूरेगुरुद्वयः -द्या -द्यं, रजस्वलः -ला -लं, धृन्वलयुद्धितः -ता -तं.
 DUTCH, *a.* हज्जगदशसप्तन्धी -न्धिनी -न्धि (नं).

DUTIFUL, *a.* भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (तं), भक्तिपुङ्गवः -क्ता -क्तं, दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति, वश्यः -श्या -श्यं, वशवशो -श्विनी श्वि (नं), धर्मचारी -रिणी -रि (नं), धर्मज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, धर्मपालकः -क्ता -क्तं, धर्मसेवी -विनी -वि (नं), आज्ञापालकः -का -कं, वशानुगः -गा -गी, शुश्रूषुः -पुः -पु, दृढव्रतः -ता -तं, विदितधर्मा -म्मा -म्मे (नं), सादृतः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं. — (To a parent) पितृभक्तः -क्ता -क्तं, पितृकधर्म-पाठकः, पितृव-शाधीनः -ना -नं. — (To a husband) पतिव्रता. — (To a master) प्रभुभक्तः.

DUTIFULLY, *adv.* भक्तवत्, भक्ता, धर्मपालकवत्, सधर्मपालनं.

DUTIFULNESS, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, वश्यता, धर्मपालनं, आज्ञानुत्प्रेक्षणं, शुश्रूषा, अधीनता, आदरः, प्रणिपातः; 'to parents,' पितृभक्तिः *f.*, पितृसम्मानं, पितृसेवा; 'to a husband,' पतिसेवा.

DUTY, *s.* (That which a person is bound to do) धर्मः, स्वधर्मः, कर्त्र्यं, स्वकर्त्र्यं, कर्त्र्यता, कार्यं, कृत्यं, क्रिया, स्वकर्म *n.* (नं), न्यायकर्म, नियमः, यमः, व्रतं, धृः *f.* धुरा, धुरा, तपः *n.* (स्). — (Appointed duty, office) नियोगः, अधिकारः, पदं, स्थानं, आस्पदं; 'perpetual duty,' नित्यकृत्यं, नित्यकर्म *n.* (नं), यमः; 'voluntary duty,' नियमः; 'fulfilment of duty,' धर्मनियमिः *f.*, कृतकृत्यता; 'one who has done his duty,' कृतकृत्यः, कृतक्रियः; 'morning duty,' प्रातःकृत्यं; 'a woman's peculiar duty,' स्त्रीनित्यन्धनः; 'charged with weighty duties,' धुरीणः, धुरीयः, धुर्यहः. — (Reverence) भक्तिः *f.*, मानं, सम्मानं, नमस्कारः, आदरः. — (Impost) शुल्कः -क्तं, करः, तारिकं, तार्यं, राजयाज्यभागः; 'duty paid at ferries, &c.,' घट्टादिदेयं.

DWARF, *s.* वामनः -नी *f.*, खड्वः -ड्वी, खड्वे -ड्वी, ह्रस्वकायः, अतुल्लशरीरः, अतुल्लः, कुलः, खट्वरकं.

To DWARF, *v. a.* इमं in CAUS. (ह्रासयति -यितुं), वामनीकृ, खड्वीकृ.

DWARFISH, *a.* वामनः -ना -नं, ह्रस्वः -स्वा -स्वं, खड्वः -ड्वी -ड्वी or निखड्वः, अतुल्लः -ड्वी -ड्वी, वामनाकृतिः -तिः -ति, खड्वीकारः -रा -रं, ह्रस्वमूर्तिः -तिः -ति, वामनतनुः -नुः -नु, शुद्रतनुः -नुः -नु, स्लोककायः -या -यं, खट्वरकः -क्ता -क्तं.

DWARFISHLY, *adv.* वामनवत्, खड्वयत्, अतुल्लवत्, वामनरूपेण.

DWARFISHNESS, *s.* वामनता -त्वं, खड्वता, ह्रस्वता, शुद्रता, अतुल्लता.

To DWELL, *v. n.* वस (c. 1. वसति, वसतुं), निवस, अधिवस, आवास, प्रतिवस, अध्यावास, समावस, अधिनिवस, सन्निवस; वृत् (c. 1. वसते -जितुं), स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्यातुं), अधिष्ठा, आस (c. 2. आसे, आसितुं), अध्यास, आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं) with acc., मेत् (c. 1. मेयते -यितुं), निषय, उपमेय with acc., नृप (c. 6. नृपते, नृपोयितुं) with acc., निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), मंली, अधिष्ठा (c. 2. -जते शयितुं), वामं कृ. — (Dwell together) संवस. — (Dwell abroad) प्रवस. — (Dwell on a subject) सतिप्रवस कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घमूत्रतां कृ; 'on a note in singing,' दीर्घस्वरं कृ.

DWELLER, *s.* वामी *m.* -मिनी *f.* (नं), निवासी *m.* -मिनी *f.* (नं), / निलायी *m.* -यिनी *f.*, यामकृत

DWELLING, *s.* वामः, वामस्थानं, वसतिः *f.*, निलयः -यनं, आलयः, गृहं, गेदः -हं, वेपथ *n.* (नं), निवेशनं, आषटनं, निकेतः -तनं, आगारः, भवनं; वसितं, निवासः, निवसतिः *f.*, समावासः, अवस्थानं, संवासः, आवासयः, वामः *m.*, स्थानं, लोकः *n.* (मं), धाम *n.* (नं).

DWELLING, *part.* (Residing) वामी -मिनी -सि (नं), निवासी, &c., वक्षी -वक्षिनी -वक्षि (नं), स्यः स्या स्यं, स्यायी -यिनी -यि (नं), कृतालयः -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, सेवी -विनी -वि (नं), अधिष्ठापनः -ना -नं.

DWELLING-HOUSE, *s.* निवासगृहं, वामगेहः -हं, वामागारः, निवासवेपथ *n.* (नं).

DWELLING-PLACE, *s.* वामस्थानं, निवासस्थानं, निवासभूमिः *f.*, निवासभूयं.

DWELT, *p. p.* उपितः -ता -तं, अध्युपितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.

To DWINDLE, *v. n.* अल्पीभू, न्यूनीभू, ह्रम (c. 1. ह्रसते -मितुं), ह्रि in pass. (क्षीयते), परिह्रि, अपचि in pass. (-चोयते), सद् (c. 1. मोदति, सन्नुं).

To DWINDLE, *v. a.* अल्पीकृ, न्यूनीकृ, ह्रम in caus. (ह्रमयति -यितुं).

DWINDLED, *p. p.* अल्पीभूतः -ता -तं, अल्पीकृतः -ता -तं, क्षीणः -शा -शं, न्यूनीभूतः -ता -तं, ह्रमितः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, विशीर्णः -शी -शं.

DYE, *s.* रागः, रङ्गः, वर्णः, कपायः -यं; 'red dye,' लाक्षा, राक्षा; 'blue dye,' नीलं; 'plants used for dye,' लोषः, कुसुम्भं, कुकुम्भः, कपायकृतः.

To DYE, *v. a.* रञ्ज in caus. (रञ्जयति -यितुं), सभिरञ्ज, वर्णं (c. 10. वर्णयति -यितुं), चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), सरागं -गां -गं कृ, कपाय (nom. कपायति, कपायकृ, कुकुमादिना रञ्ज (c. 7. अनक्ति, संकुं); 'to dye clothes,' कुसुम्भादिना वस्त्राणि रञ्ज or वस्त्ररागं कृ.

DYED, *p. p.* रञ्जितः -ता -तं, रङ्कः -क्ता -क्तं, रागी -गिणी -गि (नं), सरागः -गा -गं, रागान्वितः -ता -तं, कपायितः -ता -तं, कपायचित्रः -त्रा -त्रं, चित्रितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं; 'with saffron,' कुकुमाङ्कः -क्ता -क्तं; 'dyed red,' स्रुणितः -ता -तं.

DYEING, *s.* रञ्जनं, रागकरणं, वर्णनं, चित्रकरणं, कपायकरणं; 'of clothes,' वस्त्ररागकरणं, वस्त्ररञ्जनं.

DYER, *s.* रञ्जकः, रागकृता *m.*, वस्त्ररागकृत्, रागी *m.* (नं), रजकः, वस्त्राणां नीलकुसुम्भादिना रागकारकः.

DYING, *part.* (About to die) क्षियमाणः -शा -शं, मृमर्षुः -पुः -पु, चाम-मृत्युः -तुः -तु, मृतकल्पः -त्पा -त्यं, मृतप्रायः -या -यं, कण्ठगतप्राणः -गा -गं, गतायुः -युः -यु; (मं); 'dying first,' पृथ्वीमारी -रिणी -रि (नं).

DYKE, *s.* सेतुः *m.*, जलमेतुः, जलबन्धकः. See DIKE.

DYNASTY, *s.* आचलिः *f.* — (Of kings) राजाचलिः *f.*, -ली, राजवंशः, राजसन्ततिः *f.*, राजकुलं, राजश्रेणी; 'former dynasty,' प्राच्यवंशः.

DYSENTERIC, *a.* (Having dysentery) सतिसारो -रिणी -रि (नं), सातिसारः -रा -रं.

DYSENTERY, *s.* सतिसारः, सामातिसारः, सारणः, प्रवाहिका, ग्रहणी, विरेकः, आमरक्तः, प्रस्कन्दनं -न्दिका, उदरामयः, उदरमद्गः, वसनः.

DYSPEPSIA, *s.* अजीर्णं, अजीर्णः *f.*, अजीर्णता, अपाकिः *f.*, अपाकः, पाककुञ्जं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः, अप्रदीप्ताग्निः, अवक्रायः, कुपिन्नं, अवधिकारः, आमयाचिह्नं, परिणामशूलः.

DYSPEPTIC, *a.* मन्दाग्निपीडितः -ता -तं, आमयायी -विनी -वि (नं).

DYSPEXIA, *s.* दुःश्वासः, श्वासवरोधः, श्वासकुञ्जं, श्वाससम्भः.

E

EACH, *a.* (All) सङ्घे -ड्वी -ड्वी, विश्वः -द्या -द्यं, सकलः -ला -लं; 'Each' is usually expressed by प्रति or अनु prefixed; as, 'each day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, अनुदिनं, अन्वहं; 'each night,' प्रतिरात्रं; 'each month,' प्रतिमासं; 'each one,' प्रत्येकं. 'Or by doubling the word; as, 'each day,' दिने दिने, दिवसे दिवसे, अहरहः; 'in each house,' गृहे गृहे; 'each one,' एकैकः -का -कं, एकैकशः, पृथक् पृथक्; 'each other,' परस्परं -रा, अन्योन्यं, इतरेतरं; 'each

man, 'एकैकजनः, प्रतिजनः; 'in each direction,' प्रतिदिशः, सर्वदिशः;
'each man related his own dream,' एकैको जनः स्व स्व स्वप्न
चकष्यत्.

EAGER, *a.* अतीच्छः -च्छा -च्छं, अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न), अत्याकांक्षी
-क्षिणी -क्षि (न), कुतूहली -लिनी -लि (न), कौतूहलान्वित -ता -तं,
अग्रः -ग्रा -यं, उत्सुकः -का -कं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, सरभसः -सा -सं,
उद्युक्तः -क्ता -कं, मचष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यवसितः -ता -तं, आसक्तः -क्ता -कं,
अवसक्तः -क्ता -कं, रतः -ता -तं, उत्कः -त्का -कं, शीघ्रकम्पी -म्पी -म्पं
(न), उच्चरतः -रता -रतं, प्रचरतः -रता -रतं, उत्तमः -मा -मं.

EAGERLY, *adv.* अत्यभिलाषेण, अतीच्छया, अतिस्पृहात्, कौतूहलेन,
कुतूहलात्, कौतुकेन, अतिवाञ्छया, ईहात्, सतृष्य, सरभसे, व्यवसितं.

EAGERNESS, *s.* कौतूहलं, कुतूहलं, कौतुकं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा,
अतिवाञ्छा, अतिशयेच्छा, तीक्ष्णता, उत्तापः, उच्चरता, प्रचरता,
अग्रता, अतिसुकं, उद्योगः, प्रीतिः, रभसः, आग्रहः, गर्हः, उष्णः.

EAGLE, *s.* उत्क्रोशः, कुररः -रा -री, गृध्रः, खरः, मनुक्रोशः, पक्षिराजः,
राजपक्षी *m.* (न).

EAGLE-EYED, *a.* उत्क्रोशदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.

EAGLE, *s.* उत्क्रोशश्रावकः, कुररश्रावकः, उत्क्रोशपोतकः, कुररशिखः *m.*

EAR, *s.* कर्णः, श्रोत्रं, श्रुतिः, श्रवः -वर्णं, श्रोतः *m.* (स), श्रवणपथः,
श्रवणग्रहः, ध्वनिग्रहः, श्राद्धाधिष्ठानं, पैन्नुपः, कुहरं.—(Organ of
hearing) श्रवणेन्द्रियं; 'outer ear,' श्रुतिमखलं, वेष्टनं; 'tip of
the ear,' पालिः *f.*; 'lobe of the ear,' कर्णलतिका; 'root of
the ear,' श्रुतिमूलं, कर्णनाहं; 'hollow of the ear,' श्रवणोदरं;
'ringing in the ear,' कर्णनादः, कर्णक्षेदः; 'boring the ear,'
कर्णवेधः; 'having the ears pricked up,' सत्यकर्णः -शी -शं;
'this noise splits the ear,' रूपं शब्दः श्रुतिं छिनत्ति; 'he gives
ear,' कर्णं ददाति.—(Ear of corn) कणिशः -णं, धान्यशीर्षकं, शस्यमञ्जरी.
—(Handle) कर्णः, वारङ्गः.

EAR-ACHE, *s.* कर्णशूलं, कर्णवेदना, कर्णव्याधौ.

EAR-BORED, *a.* विद्वकर्णः -शी -शं, छिद्रितकर्णः -शी -शं, छिद्रकर्णः -शी -शं.

EAR-BORER, *s.* कर्णवेधनिका -नी, कर्णारा.

EARED, *a.* (Having ears) कर्णी -गिनी -गि (न), कर्णवान् -वती -वत्
(न), कर्णिलः -ला -लं -शिकः -का -कं.—(Having spikes) मञ्जरितः
-ता -तं, सकणिशः -शा -शं.

EARLAP, *s.* कर्णपालिः *f.*, श्रवणपालिः *f.*, कर्णलतिका, कर्णशङ्कुली.

EAR-PICK, *s.* कर्णकण्ठयनकः, कर्णनिर्धेयकः, कर्णशोधनी.

EAR-PIERCING, *a.* कर्णवेधी -धिनी -धि (न), कर्णभेदी -दिनी -दि (न).

EAR-RING, *s.* कुण्डलं, कर्णिका, अवतंसः, कर्णालङ्कारः, कर्णालङ्कृतिः *f.*,
कर्णभरणं, कर्णवेष्टनं, कर्णवेष्टकं, कर्णनूतः *f.*, उत्तंसः, कर्णानूतः *f.*, तुण्डः *m.*;
'wearing ear-rings,' कुण्डली -लिनी -लि (न), कुण्डलधारी -रिणी
-रि (न), अवतंसितः -ता -तं.

EAR-SHOT, *s.* कर्णगोचरः -रा -रं, कर्णविषयः -या -यं, श्रुतिपथ्यन्तं.

EAR-WAN, *s.* कर्णमलः -लं, कर्णगूयः, कर्णविट् *f.* (प), तोकुमं, यारुसदः -सदं.

EAR-WIG, *s.* कर्णकोटी, कर्णजलूका, कर्णजलूका *f.* -का *f.* (स), कर्णदुन्दुभिः *f.*

EAR-WITNESS, *s.* श्रुतसाक्षी *m.* (न), स्वकर्णेन श्रुत्वा साक्ष्यं ददाति यः.

EARL, *s.* कुलीनपदानां मध्ये तृतीयपदभाक् *m.* (न), तृतीयकुलीनपदस्यः.

EARLDOM, *s.* तृतीयकुलीनपदं, तृतीयकुलीनपदस्थितस्य आधिपत्यं or अधिकायः.

EARLINESS, *s.* शीघ्रता, क्षिप्रता, अविच्छेदः, पूर्वत्वं, प्राक्तनं, प्राग्भावः.

अग्रत्वं, प्रत्यग्रत्वं, सद्यत्वं, अचिरत्वं.—(Early maturity) प्राग्वि-
हितकालात् पक्वता or परिणतत्वं.—(Of the day) सुप्रभातं, अतिप्रभातं,
अतिप्रत्युषः.

EARLY, *a.* (Forward, prior in time) पूर्वः -र्वी -र्वं, अग्रः -ग्रा -यं,
प्रत्यग्रः -ग्रा -यं, प्राक्तनः -ना -नं, सद्यस्कः -क्ता -कं, सप्रस्कालीनः -ना
-नं, अचिरः -रा -रं.—(Mature before the time) सपूर्वकालः -ला
-लं, प्राग्विहितकालात् or नियमितकालात् पूर्वं परिणतः -ता -तं or
पक्वः -क्ता -कं; 'early decrepitude,' युवजरः.—(Early in the
day) प्रगतनः -नी -नं, अतिप्रगतनः -नी -नं, पूर्वज्ञेयनः -नी -नं,
प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रभातीयः -या -यं, औषिकः -की -कं, उपस्यः
-स्या -स्यं, औषसः -सी -सं, वैयुष्टः -ष्टी -ष्टं.

EARLY, *adv.* (Soon) सद्यम्, अचिरेण, शालुः, ऋदिति.—(In advance)
अग्रे, प्राक्, पूर्व, पूर्व.—(Betimes in the morning) प्रभाते, अति-
प्रभाते, प्रगे, अतिप्रगे, प्रत्युषे, अतिप्रत्युषे, प्रातरं, प्रातःकालं, सकालं.
उपा, प्राह्णे, पूर्वज्ञे, प्राक्, युष्टं, समया, ममये, वेलायां.

To EARN, *v. a.* अर्जं (c. 10. अर्जयति -यितुं), उपार्जं, लभ् (c. 1. लभते,
लभ्यं), उपलभ्, प्राप् (c. 5. -आप्ते -आप्ते), अवाप्, अधिगम् (c. 1.
लभ्यं), उपलभ्, अर्ज् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाशः, आदा (c. 3. -ददाति
-दत्ते -दातुं), उपादा, निविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), कृष् (c. 10. कस्य-
यति -यितुं) 'to earn money by labour,' अर्मेण धनम् उपार्जः;
'earn wages,' वेतनम् अर्हं (c. 1. अर्हति -हितुं).

EARNED, *p. p.* अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, अर्मेणोपार्जितः -ता
-तं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपाजः -जा -जं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं.

EARNEST, *a.* (Zealous) अग्रः -ग्रा -यं, उद्युक्तः -क्ता -कं, उद्योगी -गिनी
-गि (न), आसक्तचेताः -ताः -तः (स), समुद्यतः -ता -तं, उत्सुकः -क्ता -कं,
प्रयत्नवान् -वती -वत्, महोद्यमः -मा -मं, कृतप्रयत्नः -त्ता -तं, सचष्टः
-ष्टा -ष्टं, प्रचरतः -रता -रतं, उच्चरतः -रता -रतं, उत्साही -हिनी -हि (न),
अवसायी -यिनी -पि (न), तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अत्यनुरागी -गिणी -गि
(न).—(Intent) निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, निविष्टमनाः
-नाः -नः (स), आसक्तः -क्ता -कं, कृतनिश्चयः -या -यं, अनन्यविषयात्मा
-त्मा -त्मा (न), एकाग्रचित्तः -त्ता -तं; 'earnest desire,' अतिस्पृहा,
कौतूहलं, गाढाभिलाषः, अतिशयेच्छा.

EARNEST, *s.* (Seriousness, not jest) गौरवं, अलापनं, धीरत्वं, अपरि-
हासः; 'in earnest,' अपरिहासेन, सगौरवं, अलापनेन, सधैर्यं.—
(Part paid beforehand) पूर्वदत्तभागः, पूर्वदत्तमूल्यं.—(Foretaste)
पूर्वभुक्तिः *f.*—(Pledge) उपनिधिः *m.*, उपन्यासः, साधः *m.*, निधेयः.

EARNESTLY, *adv.* यत्नतः, यत्नात्, सोत्साहं, महायत्नपूर्व, महोद्यमपूर्व,
आसक्तचेतसा, अग्र, निविष्टमना, अभिनिवेशेन, निवेद्येन, सोद्योगं,
उत्सुकं, ईहात्, अत्यनुरागेण; 'earnestly desiring,' अतीच्छः -च्छा
-च्छं, अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न).

EARNESTNESS, *s.* अग्रता, निवेद्यः, अभिनिवेशः, मनोनिवेशः, विश्वासक्तिः *f.*,
उद्युक्ता, उद्योगः, मनोनिवेद्यः, उच्चरता, अतिसुकं, उत्साहः, चेष्टा,
अनुरागः, उग्रत्वं, तीक्ष्णं, आत्मेकाग्र्यं, अभियुक्ता.

EARNINGS, *s. pl.* उपार्जनं, उपार्जितं, अर्जनं, लभ्यः *f.*, लभ्यं, लभ्यांशः,
वेतनं, वत्तनं, निवेद्यः, कर्मस्थला, भरणं, निष्कयः.

EARTH, *s.* (The globe) पृथिवी, पृथ्वी, भूः *f.*, धरणी, मही, वसुधा,
धरित्री, धरा, मेदिनी, भूमिः *f.*, क्षितिः *f.*, अवनिः *f.* -नी, जगती,
उर्वी, क्ष्मा, क्षोणी -णिः *f.*, क्षौणिकः *f.*, वसुन्धरा, वसुमती, पारिणी,
गङ्गा, भृगोलः, भूमखलः, भूलोकः, भूलोकः, रसा, गौः *f.* (गौ), ज्ञा,
स्थिरा, अचला, निश्चला, अनन्ता, कुः *f.*, मल्यः, काश्यपी, विश्वम्भरा,
भृगुधरा, विश्वधारिणी, धारयित्री, सङ्ग्रहा, संसारः, गोत्रा, इला, इलिका,
भुरिक् or भुरिक् *f.* (न), भुवनं, विष्टः -यं, विष्टः, सागरमेखला,
उदधिमेखला, समुद्राधरा, इलागोलः, खस्तनी, व्योमस्थली, रत्नगर्भा,
गिरिकक्षिका, वीजसः *f.* (न), नराधारा, दैत्यमेदना, विश्वगन्धा, नृत्तः *m.*

—(Ground, surface of the earth) भूमि *f.*, भूतलं, पृथिवीतलं, क्षितिगतं, महीतलं, छातलं.—(Particles of earth, soil) मृत् *f.*
'मृत्तिका, मृदा, मृत्वङ्गं, क्षितिसखः.

To EARTH, *v. a.* भूमौ निविष्ट in caus. (—वशयति—यितुं) or निधा (c. 3.)
—दधाति—धातुं or सम् in caus. (—अपेयति—यितुं), भूमिगुप्तं—भां—भं कृ.

To EARTH, *v. n.* भूमिं निविष्ट (c. 6.)—विश्रति—वेष्टुं, भूमौ गर्भं or विचरं कृ.
EARTH-BORN, *a.* भूमिजः—जा—जं, क्षितिजः—जा—जं, भूमिसम्भवः—जा—वं,
स्थलजः—जा—जं, महीजः—जा—जं.

EARTHEN, *a.* (Made of earth) मात्त्रिकः—की—कं, मृत्तयः—यी—यं,
मृत्तिकाभयः—यी—यं, मृत्तिकाभिर्मितः—ता—तं, महीभयः—यी—यं, माहेयः—यी—यं.

EARTHEN-WARE, *s.* मृत्तयभाजं, मृत्तयजानि *n. pl.*, कोलालकं, मात्त्रिकं.

EARTHINESS, *s.* मात्त्रिकत्वं, भौमत्वं, पार्थिवत्वं, माहेयता, स्थलता.

EARTHLING, *s.* मत्तैः, पृथिवीस्थः, पृथिवीवासी *m. (n.)*, संसारी *m. (n.)*,
विषयी *m. (n.)*, भूजनः *m.*

EARTHY, *a.* पार्थिवः—वी—वं, भौमः—मी—मं—मिकः—की—कं, लौकिकः
—की—कं, रेहलौकिकः—की—कं, माहेयः—यी—यं, सांसारिकः—की—कं,
रेहिकः—की—कं.

EARTH-MINDED, *a.* विषयोपभोगस्थः—ता—तः (स्), संसारासक्तमनाः—नाः
—नः (स्), विषयोपभोगस्थः—या—यं.

EARTHQUAKE, *s.* भूकम्पः, भूमिकम्पः, धरणीचलनं, भूमिचलनं, भूचलं,
भूस्त्रासितं; 'to quake, as the earth,' छाया (c. 1.) छापाते—यितुं).

EARTH-WORM, *s.* भूजनुः *m.*, क्षितिजनुः *m.*, भूलता, महीलता, कुम्भः *m.*,
वैराटः, किञ्चलुकः.—(Mean person) नीचजनः, तुच्छजनः.

EARTHY, *a.* पार्थिवः—वी—वं, भौमः—मी—मं. See EARTHEN, EARTHY.

EASE, *s.* सुखं, सौख्यं, अनायासः, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, शान्तिः, उपशमः,
निर्वृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, शान्तिः *f.*, स्वस्थः, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*;
अकष्टं, अदुःखं, अक्षेत्रः, निरुद्धः, प्रसादः.—(Facility) सौकर्यं,
सुकरत्वं, अनायासः, सौगम्यं; 'love of ease,' सुखेच्छा; 'at ease,'
सुखेन, यथासुखं, निर्वृतः—ता—तं, निरुद्धिग्नः—गना—गनं.

To EASE, *v. a.* (Free from pain) दुःखं दृ (c. 1.) हरति, हर्तुं) or शम्
(c. 10.) शमयति—यितुं), क्लेशं or उद्वेगं दृ.—(Alleviate) शम्, प्रशमं,
उपशमं; शान्त्वं or सान्त्वं (c. 10.) सान्त्वयति—यितुं), उपसान्त्वं; लघु
(nom.) लघयति—यितुं), लघुकृ, शान्तिं दा.—(Free from labour,
remove a burden) निरायामं—सां—सं कृ, भारं दृ or उद्धृ or अपनी
(c. 1.) नयति—नेतुं).—(Free from any thing) मुक् (c. 6.) मुचति, मोक्तुं).

EASEL, *s.* चित्रफलकः, चित्रमण्डः, चित्रलेखापादयः

EASEMENT, *s.* सुखं, सौख्यं, उपकारः—करणं, साहाय्यं.—(Evacuation)
मलविमर्गः, मलशुद्धिः *f.*

EASILY, *adv.* (Without difficulty) सुखेन, सुखं, यथासुखं, अनायासेन,
अनायासं, निरायामं, सुकरं, सौकर्येण, अयत्नेन, अयत्नतः, अदुःखेन,
अकष्टेन, अक्षेत्रेण, अश्रमेण, दुःखं विना, क्लेशं विना, हेलाया. Often
expressed by सु or मुख prefixed; as, 'easily borne,' मुमहः
—हा—हं; 'easily obtained,' मूलमः—भा—भं; 'easily cut,'
मुखच्छेदः—छा—छं; 'easily attained,' मुखसाध्यः—ध्या—ध्यं; 'easily
done,' अनायासकृतः—ता—तं; 'doing easily,' सुखकरः—रा—रं—
(With tranquillity) सविश्रामं, शान्ता, शमेन, निरुद्धिग्नं, स्वस्थेन.
—(Leisurely) सायकाग्रं.—(Readily) कामं.

EASINESS, *s.* (Facility) सौकर्यं, सुकरत्वं—ता, सौगम्यं, सुगमत्वं, सुखत्वं,
मुसाध्यता, अनायासः, निरायामत्वं.—(Readiness to comply)
अनुकूलता, आनुकूल्यं, अनुरोधः.—(Freedom from pain) स्वस्थं,
शान्तिः *f.*, सुस्थता, अक्षेत्रः; 'easiness of circumstances,' द्रष्टव्यानुकूल्यं.

EAST, *s.* (Eastern quarter) पूर्वदिक् *f.* (श), प्राची, पूर्वा, प्राचीनदिक् *f.*
(श), पूर्वकाशा, पूर्वाशा, सूर्योदयस्थानं; 'the eastern country,'
प्राच्यः, प्रादेशः, पूर्वदेशः.

EAST, EASTERLY, EASTERN, *a.* प्राक् प्राची प्राक् (क्), प्राच्यः—ध्या—ध्यं,
पूर्वः—ध्वी—ध्वं, प्राचीनः—ना—नं, पूर्वदिश्यः—श्या—श्यं, पूर्वदेशीयः—या—यं,
पूर्वदिक्स्थः—स्या—स्वं, पूर्वदेशजः—जा—जं, पूर्वजः—जा—जं; 'facing
the east,' प्राक्मुखः—स्वा—स्वी—स्वं, पूर्वमुखः—स्वा—स्वं; 'Madhyadesha
is east of Vinashana,' मध्यदेशो विनशानात् पूर्वः; 'as far as
the eastern ocean,' आपूर्वसमुद्रात्; 'the eastern mountain,'
उदयः, उदयगिरिः *m.*, उदयाचलः, उदयशैलः, पूर्वपर्वतः, पूर्वाद्रिः *m.*,
दिनपर्वतः *m. (n.)*, पूर्वाचलः.

EASTER, *s.* ख्रीष्टपुनरुत्थानदिवसमुद्दिश्य महोत्सवः, ख्रीष्टपुनरुत्थानपर्वतः *n. (n.)*.

EASTERLY, EASTWARD, *adv.* पुरस्तात्, पूर्वेण, पुरस्, प्राक्, पूर्व, पूर्वदिशं,
पूर्वदेशे, सूर्योदयं प्रति, पुरा, पूर्वपार्श्वे.

EASY, *a.* (Not difficult to be done) निरायामः—सां—सं, निरायामकृतः
—ता—तं, अनायासी—मिनी—मि (न), सुखः—खा—खं, सुकरः—रा—री—रं,
सुसाध्यः—ध्या—ध्यं or सुखसाध्यः, सुगमः—मा—मं, लघुः—पु—पुी—पु,
अकष्टः—हा—हं, अकष्टिग्नः—ता—तं, अविषमः—ना—नं, सुखेन कायेः—ध्या
—ध्यं.—(Intelligible) सुबोधः—धा—धं, सुगम्यः—म्या—म्यं, सुसाध्यः—ध्या
—ध्यं, अथाख्येयः—या—यं.—(Free from pain, quiet) स्वस्थः—स्या
—स्यं, सुस्थः—स्या—स्यं, शान्तः—जा—जं, सुखी—खिनी—हि (न), दुःखहीनः
—ना—नं, निरुद्धः—गा—गं, निर्वृत्तः—जा—जं, 'an easy, happy cha-
racter,' सुखिस्वभावः.—(Complying) अनुकूलः—ला—लं; 'easy
of utterance,' सुखोच्चार्यः—ध्या—ध्यं; 'easy of acquisition,' सुलभः
—भा—भं, सुप्राप्यः—ध्या—ध्यं, सुखलभ्यः—भ्या—भ्यं or सुखेन लभ्यः; 'easy in
its paces,' सुसायनः—ता—तं, सुखचारः—रा—रं; 'an easy case,'
निशात्यो—यः.

To EAT, *v. a. and n.* खाद् (c. 1.) खादति—दितुं), सङ्खाद्; अद् (c. 2.)
अति—नुं), समद्; भक्ष् (c. 10.) भक्षयति—यितुं), सम्भक्ष्, अश् (c. 9.)
अश्नाति, अशितुं), समश्, पयश्, प्राश्, भुज् (c. 7.) भुङ्के, भोक्तुं), उपभुज्,
जश् (c. 2.) जश्नति—नुं), यस् (c. 1.) यस्ते—मितुं), यस् (c. 1.) यस्ति,
यस्तुं), प्या (c. 2.) प्याति—नुं), यम् (c. 1.) चरति—मितुं), आखाद् or
आखाद् (c. 1.) खादति—खादति—दितुं), गृ (c. 6.) गिरति, गिरितुं—रोतुं),
निगृ, चर्वे (c. 1.) चर्वति—चितुं), अभ्यवद् (c. 1.) हरति—हर्तुं), अभ्याद्,
प्रत्यालिह् (c. 2.) लेडि—ट्टं), प्रत्यवसो (c. 4.) स्थति—सानुं), उपयुज् (c. 7.)
युनक्ति—युक्ते—योक्तुं), वल् (c. 1.) वल्ते—लितुं), आहारं कृ; 'he bid
them eat and drink,' अश्नोत पिबेतेति तान् अवदत्.

EATABLE, *a.* खाद्यः—छा—छं, खादनीयः—या—यं, भक्ष्यः—ह्या—ह्यं, भक्षणीयः
—या—यं, भोज्यः—ज्या—ज्यं, भोजनीयः—या—यं, आद्यः—द्या—द्यं, खादनीयः
—या—यं, आहार्यः—ध्या—ध्यं, अभ्यवहरणीयः—या—यं, अभ्याहार्यः—ध्या—ध्यं.

EATABLE, *s.* भक्ष्यं, भोज्यं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यवस्तु *n.*, आद्यं, प्राशिवं,
अशितम्भवं, आहार्यं, अभ्याहार्यः—ध्या—ध्यं.

EATEN, *p. p.* भक्षितः—ता—तं, खादितः—ता—तं, भुक्तः—क्ता—क्तं, अश्नः—क्षा
—क्षं, जग्थः—ग्था—ग्यं, अशितः—ता—तं, प्राशितः—ता—तं, खाशितः—ता
—तं, अभ्यवदतः—ता—तं, प्यातः—ता—तं, आखादितः—ता—तं, खदितः—ता
—तं, चर्वितः—ता—तं, गिलितः—ता—तं, प्रत्यवसितः—ता—तं, लिप्तः—प्ता—प्तं,
प्रत्यालीढः—ढा—ढं, यस्तितः—ता—तं, उपयुक्तः—क्ता—क्तं, वल्भितः—ता—तं.

EATER, *s.* खादकः, भक्षकः, अश्ता *m. (n.)*, भोक्ता *m. (n.)*, भक्षयिता *m. (n.)*,
भोजी *m. (n.)*, आशी *m. (n.)*; 'great eater,' बह्नाशी *m.*
बहुभुक् *m. (n.)*.

EATING, *s.* (Act of) भक्ष्यं, खादनं, भोजनं, चर्वणं, अशनं, प्राशनं

अभ्यवहारः, अभ्यवहारः, अभ्याहारः, ग्रसनं, जक्षणं, जषिः *f.*, आसादः -दनं, प्रत्यवसानं, गिलनं, प्सा, प्सानं, चन्मनः; 'eating together,' सहभोजनं. सगिः *f.*; 'eating of every thing,' सञ्ज्ञाभोजी -जिनी -जि (न), सञ्ज्ञाजीनः -ना -नं.

EATING-HOUSE, *s.* पक्वान्नविभज्यस्थानं, सिद्धाभ्याहारः, पक्वान्नपण्यशाला.

EAVIS. *s.* पटलप्राक्तः, वलिकः -कं, नीधं, पटलान्तः.

EAVIS-DROPPER, *s.* गूढघ्नता *m.* (तृ). प्रच्छन्ने स्थिता द्वयोः संलापं कौतुकमावात् शृणोति यः, प्रच्छन्नघ्रायी *m.* (न).

EBB, *s.* पश्चाद्भेला, विपरीतवेला, परावेला. पश्चात्प्रवाहः, विपरीतप्रवाहः, समुद्रवेलाया विपरीतगतिः *f.*, समुद्रजलस्य पुनरुत्थनः or प्रत्यावर्तनं or परावर्तनः or विपरिवर्तनं, वेलापरिवर्तनं; 'ebb and flow,' वेला.

To EBB, *v. n.* वेलावत् परावृत् (c. 1. -वर्तते -क्षितुं) or विपरिवृत् or परिवृत् or पुनरावृत्, विपरीतं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), पश्चात्प्रवाहं कृ.—(Decline) क्षि in pass. (क्षीयते); 'a place whence water has ebbed,' परावः -पा -पं.

EBONY, *s.* कोविदारः, कुहालः, क्षितिसारकः. केन्दुः *m.*, युगपन्नकः, स्फूर्जकः, तिन्दुकः, कालकन्धः, कुलकः, चमरिकः.

EBRIETY, *s.* मादः, उन्मादः, उन्मत्तता, मद्यपानजो-वस्थाविशेषः.

EBRIOSITY, *s.* उन्मादशीलता, मदोन्मत्तता, ह्योवता, निमग्नोवता.

EBULLITION, *s.* उत्तेजनं, उत्तेकः, फुत्कारः, केनकरणं, फेनता.—(Internal agitation) अन्तर्वेगः, अन्तःक्षोभः.

ECCENTRIC, *a.* (Deviating from the centre) केन्द्रापगामी -मिनी -मि (न) or मध्यस्थानाद् अपगामी, केन्द्रभटः -ष्टा -ष्टं.—(From usual custom) लोकाचारविरुद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं, नियमव-ह्मिताः -ता -तं, उक्तात्मन्योदाः -दा -दं, विषयगामी -मिनी -मि (न), उत्सृजः -जा -जं, अभिचारी -रिणी -रि (न), अत्यवस्थितः -ता -तं, विषयः -भा -भं, विलक्षणः -शा -शं, लोकवाच्यः -सा -सं, तत्कालोक्तमागः -गा -गं.

ECCENTRICITY, *s.* लोकाचारविरोधः, उत्क्रमः, विधिभिरुद्धता, लोकमन्योदा-अभिचारः, वैषम्यं, उत्सृजता.

ECCLESIASTIC, *a.* पौरोहितः -ती -तं, मण्डलीसङ्घन्धी -न्धनी -न्धि (न) or पौरोहित्यसङ्घन्धी, धर्मीपदेशविषयः -या -यं, याज्ञकीयः -या -यं.

ECCLESIASTIC, *s.* पुरोहितः, धर्माध्यापकः, धर्मशास्त्रोपदेशकः, आचार्यः, याज्ञकः, धर्मशास्त्रव्यवसायी *m.* (न).

ECHO, *s.* प्रतिध्वनिः *f.*, प्रतिशब्दः, प्रतिस्वनः, प्रतिरवः, प्रतिध्रुत् *f.*, प्रति-ध्वानः, प्रतिवचनं, ग्रहणं, अनुनादः, प्रतिगमनं, अनुनादः, ध्वनिः *f.*, स्वानः.

To ECHO, *v. n.* and *a.* ध्वन् (c. 1. ध्वनति -निर्णु), प्रध्वन्, प्रतिध्वन्, खन् (c. 1. खनति -निर्णु), प्रतिखन्, खन् (c. 1. खनति -निर्णु), प्रतिध्वनिं कृ, प्रतिशब्दं कृ, प्रतिरवः कृ; 'to cause to echo,' अनुनद् in caus. (-नादयति -यितुं), अनुनद्.

ECHOING, *part.* अनुनादयन् -यनी -यत् (तृ), प्रतिगमन् -जनी -जत् (तृ); 'echoing with,' अनुनादः -दा -दं, निधुः -ष्टा -ष्टं, परिसङ्घुः -ष्टा -ष्टं; 'with the sound of the lute,' सवीणानुनादः -दा -दं.

ECLAIRCISSEMENT, *s.* परिशोधनं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याख्या, स्पष्टीकरणं.

ECLAT, *s.* प्रशंसा, स्मृतिः *f.*, छाया, कोटिः *f.*, स्मृतिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, यशः *n.* (न), विजृतिः *f.*, विभ्रावः, प्रतिष्ठा, शोभा, प्रभा; 'causing eclat,' कीर्तिकरः -री -रं.

ECLIPSE, *a.* उद्भ्रातः -का -कं, उद्भरणः -या -यं, वरणकृत्, सृष्टिकृत्.

ECLIPSE, *s.* ग्रहः -हृषं, उपरागः, उपसर्गः, उपग्रहः, राहुग्रहः, ग्रहपीडनं, राहुसंस्पृशः, जीपग्रहिकः, जीपग्रस्तिकः, विमर्दनं, परागः; 'solar eclipse,' सूर्यग्रहः, सूर्योपरागः; 'lunar eclipse,' चन्द्रग्रहः.

To ECLIPSE, *v. a.* (Darken) तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ,

अन्वीकृ, मलिनीकृ, प्रहृष्ट (c. 10. -हृष्टयति -यितुं), आछद्.—(To be eclipsed as the sun, &c.) उपरञ्ज in pass. (-रञ्जते), उपमृन् in pass. (-मृन्जते); 'Rahu eclipsed the sun,' राहुः सूर्यम् उपायसन्.

ECLIPSED, *p. p.* (As the sun, &c.) उपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरक्तः -क्ता -क्तं, यस्तः -स्ता -स्तं, राहुयस्तः -स्ता -स्तं, राहुयुक्तः -क्ता -क्तं, उपभुतः -ता -तं, सोपग्रहः -वा -यं.—(Obscured) तिमिरावृत्तः -ता -तं, तमोवृत्तः -ता -तं, आच्छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, उपच्छन्नः -न्ना -न्नं, मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः -भा -भं.

ECLIPTIC, *s.* क्रान्तिमण्डलं, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकक्षः, रविमार्गः.

ECLOGUE, *s.* गोमेघपशुपालनादिविषयं सुदृक्काव्यं, ग्राम्यकविता.

ECONOMIC, ECONOMICAL, *a.* (Pertaining to the management of household concerns) गृहकर्मनिर्वाहसङ्घन्धी -न्धनी -न्धि (न).—(Frugal) परिमितव्ययः -या -यं, स्वल्पव्ययः -या -यं, अल्पव्ययः -या -यं, अमुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, व्ययपराङ्मुखः -स्त्री -स्त्रं, अचक्षुः -दा -दं.

ECONOMICALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अमुक्तहस्तेन.

ECONOMICS, *s.* गृहकार्यं, गृहव्यापारः, गृहकर्मनिर्वाहविद्या.

ECONOMIST, *s.* परिमितव्ययी *m.* (न).—(Political economist) नीतिज्ञः, नीतिविद्याकुशलः, नीतिशास्त्रविद् *m.*

To ECONOMIZE, *v. n.* परिमितव्ययेन गृहकार्योपि निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं).

ECONOMY, *s.* (Management of a household) गृहकार्यनिर्वाहः, गृहकर्मनयः, गार्हस्थ्यं.—(Frugality) परिमितव्ययः, स्वल्पव्ययः, अमुक्तहस्तत्वं.—(Management) नयः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, निर्वाहः.—(Arrangement) विन्यासः, विरचनं, संविधानं, कल्पना.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थानं, मार्गः.—(Political economy) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, राजनीतिः *f.*, राज्यकर्मनिर्वाहविद्या.

ECSTASIED, *a.* सम्मोहितः -ता -तं, हर्षमोहितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -न्ना -न्नं, प्रहर्षितः -ता -तं, आनन्दमत्तः -न्ना -न्नं, पुलकितः -ता -तं, रोमाञ्चितः -ता -तं.

ECSTASY, *s.* प्रमदः, उन्मदः, मादः, प्रहर्षः, मोहः, सम्मोहः, आनन्दः, परमानन्दः, हर्षोन्मत्तता, रोमहर्षः, अत्यनाह्लादः, अत्यानन्दः.

ECSTATIC, ECSTATICAL, *a.* मादनः -ना -नी -नं, उन्मादनः -ना -नं, मोहनः -ना -नी -नं, सम्मोही -हिनी -हि (न), परमानन्दः -दा -दं, परमाह्ला-दजनकः -का -कं, पुलकजनकः -का -कं.

ECSTATICALLY, *adv.* सपरमानन्दं, सानन्दं, समदं, परमाह्लादेन.

ECUMENICAL, *a.* सार्वभौमिकः -की -कं, सञ्ज्ञासाधारणः -यी -यं.

EDACIOUS, *a.* भक्षकः -का -कं, खादकः -का -कं, भोजी -जिनी -जि (न), चररः -रा -रं, चररः -री -रं, प्रघसः -सा -सं, बहुभुक् *m.* (न), बह्वशी -शिनी -शि (न), भोजनलुभः -न्ना -न्नं.

EDACITY, *s.* चररता, अतिभोजनं, गुणता, जिघृक्षा.

EDDY, *s.* जलावर्तः, जलगुल्फः, आवर्तिनी, आवर्तिनी, भूमिः *m.*, भ्रमः, भ्रमरकः, अवधूतः, दरणिः *m.*, चारणिः *m.*, कूलधूतकः, कूलध्वजः, तालूरः.

EDENTATED, *a.* निर्देशनः -ना -नं, मोरदः -दा -दं, अदंष्ट्री -दृष्टी -दृष्टि (न).

EDGE, *s.* (Border, margin) प्राक्तः, अन्तः -न्तं, उपान्तः, समन्तः, रथ्यन्तः, सीमा, परिस्तरः, कच्छः, उत्सृङ्गः, कोटिः *f.*, धारः.—(Edge or point of a blade) धारा -रं, कोटिः *f.*, अग्रिः *f.*, पालिः *f.*, पाली, पालिका, अग्रिः *m.*, आग्रिः *m. f.*, शिखरः -रं, कोष्णः, अग्रं.—(Edge of a brook) कच्छः, तीरं, तटं, कूलं, कञ्जान्तः; 'edge of a wood,' वनान्तः; 'edge of a mountain,' उत्सृङ्गः, दङ्गा, धारा; 'edge of a roof,' पटलप्राक्तः, वलिकः, नीधः; 'two-edged,' द्विधारा -रा -रं, उभयतस् तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं; 'red-edged,' रक्तकोटिः -टिः -टि; 'state

of being set on edge (the teeth):' दन्तहर्षः.—(Keenness) तीक्ष्ण्यं, तीक्ष्णता, तेजः *n.* (स्); 'of appetite,' अग्निः *m.*, रुचिः *f.*

To EDGE, *v. a.* (Border) प्रान्त (nom. प्रान्तयति -यितुं), समन्त, (समन्तयति -यितुं), चर्चयन्तं कृ.—(Sharpen) त्रिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), तीक्ष्णीकृ, निशो (c. 4. -इयति -शान्तुं).

EDGED, *a.* (Having an edge) धारी-रिणी-रि (न्), धाराधर-रा-रं, कोटिमान् -मती-मत् (न्).—(Sharp-edged) तीक्ष्णधारः -रा-रं, शितधारः -रा-रं, तीक्ष्णायः -या-यं, लविः -वि-वि; 'two-edged sword,' द्विधारसङ्गः.

EDGELESS, *a.* पाराहीनः -ना-नं, कोटिरहितः -ता-तं, अतीक्ष्णः -क्ष्णा-क्ष्णं.

EDGING, *s.* कोटि *f.*—(Of a garment) सञ्चलः, वस्त्राञ्चलः -लं.

EDIBLE, *a.* खाद्यः -द्या-द्यं, खादनीयः -या-यं, भोज्यः -ज्या-ज्यं, भक्ष्यः -क्ष्या-क्ष्यं, भक्षणीयः -धा-यं, भोजनीयः -या-यं, चाद्यः -द्या-द्यं, चदनीयः -या-यं, आहार्यः -ध्या-ध्यं.

EDICT, *s.* राजाज्ञा, राजशामनं, शासनं, धर्मेकीलः; 'written order,' आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, पट्टः.

EDUCATION, *s.* ज्ञाननिष्ठा, निष्ठा, ज्ञानवृद्धिः *f.*, ज्ञानप्राप्तिः *f.*, शिक्षा, समुत्थानं, उपदेशः, ज्ञानदानं.

EDIFICE, *s.* हर्म्यं, शाला, भवनं, मन्दिरं, धाम *n.* (न्), सौधं, अट्टालिका, प्रासादः, सदनं, गृहं, घरणः, वास्त्रं, प्राकारः.

EDIFIED, *p. p.* शिक्षितः -ता-तं, प्राप्तज्ञानः -ना-नं, वृद्धज्ञानः -ना-नं, लभ्यज्ञानः -ना-नं, गृहीतज्ञानः -ना-नं, उपदिष्टः -ष्टा-ष्टं.

To EDIFY, *v. a.* निशं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), ज्ञानं वृध् in caus. (वर्धयति -यितुं).

EDIFYING, *a.* निशवर्धकः -का-कं, ज्ञानवर्धकः -का-कं, उपदेशकः -का-कं.

To EDIT, *v. a.* ग्रन्थं शोधयित्वा प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), प्रकटीकृ.

EDITED, *p. p.* प्रकाशितः -ता-तं, शोधितः -ता-तं, शुद्धीकृतः -ता-तं.

EDITION, *s.* (Publication) प्रकाशनं, प्रकाशकरणं, प्रकटीकरणं.—(Number of copies printed at once) एकचारे मुद्रितो ग्रन्थसमूहः.

EDITOR, *s.* प्रकाशकः, ग्रन्थप्रकाशकः, ग्रन्थशोधकः.

To EDUCATE, *v. a.* विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, *rl.* इ), उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं), पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), संवृष् in caus. (-वर्धयति -यितुं), विद्यां दा.

EDUCATED, *p. p.* शिक्षितः -ता-तं, कृतविद्यः -द्या-द्यं, लभ्यविद्यः -द्या-द्यं, गृहीतविद्यः -द्या-द्यं, कृताभ्यासः -सा-सं, कृतबुद्धिः -द्धिः-द्धि, कृतधीः -धीः-धी, अनुनीतः -ता-तं, विनीतः -ता-तं, शिक्षः -ष्टा-ष्टं, संवर्धितः -ता-तं, पोषितः -ता-तं, व्युत्पन्नः -न्ना-न्नं, संस्कृतः -ता-तं; 'well-educated,' मुशिक्षितः -ता-तं.

EDUCATION, *s.* शिक्षा, अध्यापनं, विनयः, अनुनयः, शिक्षि *f.*, शास्ति *f.*, शासनं, अनुशासनं, उपदेशः, विद्यादानं, अभ्यासः, पोषः -पयः, पुष्टि *f.*, पालनं, प्रतिपालनं, संवर्धनं, विद्याप्राप्ति *f.*, विद्यालभ्यः *f.*, विद्याग्रहणं, विद्यान्तनं, व्युत्पत्ति *f.*

EE, *s.* जलव्यालः, कुञ्चिका, सन्धाहिः *m. f.*, पद्मगतिः *f.*

EFFABLE, *a.* कषणीयः -या-यं, वाच्यः -च्या-च्यं, निर्वचनीयः -या-यं.

To EFFACE, *v. a.* अपमृज् (c. 2. -माष्टि -ष्टुं), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, उन्मृज्; व्यामृज् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), अवमृज्; अवमृद् (c. 9. -मृशति -मृष्टुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), उच्छृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समृज्, उन्मृज् (c. 10. -मृलयति -यितुं), लुप् (c. 6. लुम्यति, लोपुं), लोपं कृ, अवमर्षणं कृ, व्यामर्षं कृ.

EFFACED, *p. p.* अपमृष्टः -ष्टा-ष्टं, उन्मृष्टः -ष्टा-ष्टं, व्यामृष्टः -ष्टा-ष्टं, उच्छिन्नः -न्ना-न्नं, अवमृदितः -ता-तं, मुदितः -ता-तं, लुप्तः -प्ता-प्तं.

EFFACEMENT, *s.* मार्जना, अपमार्जना, व्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.

EFFECT, *s.* (That which is produced by an agent) उत्पन्नं, निष्पन्नं, उद्भूतं, सिद्धिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, कार्यं, वृत्तं, अनुवृत्तं, घटना.—(Consequence) फलं, कर्मफलं, फलमुत्तरं, प्रयोगः, प्रयुक्ति *f.*, उत्तरं, अनुसारः, परिणामः, सन्तः -न्तं, वृत्तान्तः, शेषः, अनुपङ्गः, कार्यं, सन्त्यः, योगः, अनुभवः, भव्यं, फल्येदयः, प्रतिफलं, उदकैः, प्रत्ययः.—(Purpose) अर्थः, प्रयोजनं, अभिप्रायः; 'to what effect?' किमर्थं; 'he spoke to that effect,' इतुवाच.—(Advantage, validity) फलं, प्रयोजनं, अर्थः, प्रभावः; 'of no effect,' निष्फलः -ला-लं, निरर्थकः -का-कं, निष्प्रयोजनः -ना-नं; 'to destroy the effect of any thing,' निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), मोषीकृ.—(Completion) निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*—(Fact) यस्तु *n.*, अर्थः; 'in effect,' यस्तुतम्, अर्थतम्, तत्त्वतम्.—(Effects, goods) द्रव्याणि *n. pl.*, यस्तूनि *n. pl.*, सामर्थ्यं, सामग्री, विभवः, रिकषं.

To EFFECT, *v. a.* उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), सम्पद्, निष्पद्, उपपद्, समुत्पद्; साध् in caus. (साधयति -यितुं), संसाध्, सिद्धीकृ, जन् in caus. (जनयति -यितुं), सन्नन्; कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), सङ्कृ, तन् (c. 8. तनोति -नितुं), निष्ठा (c. 2. -माति -तुं).

EFFECTED, *p. p.* सिद्धः -द्धा-द्धं, सम्पादितः -ता-तं, उत्पादितः -ता-तं, उपपादितः -ता-तं, निष्पादितः -ता-तं, समुत्पादितः -ता-तं, निष्पन्नः -न्ना-न्नं, सम्पन्नः -न्ना-न्नं, उत्पन्नः -न्ना-न्नं, उपपन्नः -न्ना-न्नं, कृतः -ता-तं, साधितः -ता-तं, सिद्धीकृतः -ता-तं, राडः -द्धा-द्धं, अनुराडः -द्धा-द्धं; 'one who has effected his object,' कृतार्थः, कृताधीभूतः.

EFFECTIBLE, *a.* साध्यः -ध्या-ध्यं, साधनीयः -या-यं, प्रसाध्यः -ध्या-ध्यं, निष्पाद्यः -द्या-द्यं, उपपाद्यः -द्या-द्यं, सम्पादनीयः -या-यं, करणीयः -या-यं, कर्तुं or उत्पादयितुं शक्नः -क्ना-क्नं.

EFFECTIVE, *a.* साधकः -का-कं, साधिकः -का-कं, कार्यसाधकः -का-कं, प्रसाधकः -का-कं, सम्पादकः -का-कं, निष्पादकः -का-कं, प्रतिपादकः -का-कं, उत्पादकः -का-कं, निष्पादनः -ना-नं, कारकः -का-कं, कारी-रिणी-रि (न्), फलोत्पादकः -का-कं.

EFFECTIVELY, *adv.* अमोघं, सफलं, निष्पत्तिपूर्वकं, निष्पादकप्रकारेण, अव्यर्थं, सबलं, प्रभावेन.

EFFECTLESS, *a.* निष्फलः -ला-लं, व्यर्थः -ध्या-ध्यं, मोघः -घा-घं, अनुपपन्नः -न्ना-न्नं, निर्वलः -ला-लं, निर्गुणः -णा-णं, निष्प्रयोजनः -ना-नं.

EFFECTUAL, *a.* अमोघः -घा-घं, फलोत्पादकः -का-कं, सफलः -ला-लं, अव्यर्थः -ध्या-ध्यं, अव्यर्थयत्नः -न्ना-न्नं, प्रबलः -ला-लं, बलवान् -वती-वत् (न्), शक्तिमान् -मती-मत् (न्), सप्रयोजनः -ना-नं, साधकः -का-कं, अनिरर्थकः -का-कं, समर्थः -ध्या-ध्यं, उपयोगी-गिनी-गि (न्).

EFFECTUALLY, *adv.* अमोघं, अव्यर्थं, सफलं, सप्रयोजनं, बलवत्.

To EFFECTUATE, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

EFFEMINACY, *s.* स्त्रीत्वं, स्त्रीता, स्त्रीण्यं, स्त्रीवता, सौकुमार्यं, कोमलता, मुदता, स्त्रीव्यवहारित्वं, स्त्रीधर्मेत्वेता.

EFFEMINATE, *a.* स्त्रीणः -णी-णं, स्त्रीधर्मी-मी-मं (न्), स्त्रीधर्मी-मिन्नी-मिन्नी (न्), स्त्रीव्यवहारो-रिणी-रि (न्), स्त्रीवदाचारी-रिणी-रि (न्), स्त्रीवः -वा-वं, सुकुमारः -रा-रं, कोमलः -ला-लं; 'an effeminate person,' निरुत्पः, कापुरुषः, मेहशूट.

To EFFEMINATE, *v. a.* स्त्रीवीकृ, स्त्रीयत् कृ, निम्नरूपीकृ, कोमलीकृ.
EFFEMINATELY, *adv.* स्त्रीयत्, निम्नरूपयत् कापुरुषयत्, स्त्रीययत्, नारीरूपेण.
स्त्रीयमानुसारत्.

To EFFERVESCE, *v. n.* फेन (nom. फेनायते) उत्तेजनं कृ, फेनलः -ला-
-लं भू, फेनलीभू, फुल कृ, बुद्बुद (nom. बुद्बुदायते), फुलारेण वृष् (c. 1.
वर्धते -यितुं) or उच्छ्वनीभू, or उद्योभू or आलोडितः -ता -तं भू.

EFFERVESCENCE, *s.* फेनता, फेनलत्वं, फेनवस्त्रं, उत्तेजः, उत्तेजनं, उच्छ्व-
नीभाषः, फेनभावः, उद्यत्, उष्णपः, अन्तःक्षोभः, आलोडनं.

EFFERVESCENT, *a.* फेनलः -ला -लं, फेनायमानः -ना -नं, फेनवान् -वती
-वत् (त्), फेनिलः -ला -लं, बुद्बुदायमानः -न-नं.

EFFETE, *a.* (Barren) बन्ध्यः -न्या -न्यं, अप्रसवी -विनी -वि (न्), निष्फलः
-ला -लं, शुष्कः -ष्का -ष्कं. — (Worn out) शीथः -थो -थं.

EFFICACIOUS, *a.* प्रबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त्), सप्रभावः -वा-
-वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, शक्तिमान् -मती -मत् (त्), प्रतापी -पिनी -पि
(न्), समर्थः -थो -थं, क्षमः -मा -मं, गुणवान् -वती -वत् (त्), अलनमः
-मा -मं, कार्यसाधकः -का -कं, सिद्धिकरः -री -रं, गुणकारी -रिणी -रि
(न्), समोपः -था -थं, अक्षयः -थो -थं, फलवान् -वती -वत् (त्), तेजोवान्
-वती -वत् (त्).

EFFICACIOUSLY, *adv.* प्रभावेण, समर्थं, प्रबलं, अलनमं, अलनरी, सफलं.

EFFICACY, *s.* प्रभावः, प्राबल्यं, बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, तेजः *n.* (स्), प्रभवि-
ष्णुता, प्रतापः, बलवस्त्रं, अमोघता, फलवस्त्रं, फलोत्पादनं.

EFFICIENCY, *s.* कार्यसिद्धिप्रमता, कार्यसम्पादकत्वं, कार्यकारिणं, कर्म-
क्षमता, कर्मसामर्थ्यं, कार्योपयुक्तता. See EFFICACY.

EFFICIENT, *a.* कार्यसाधकः -का -धिका -कं, कार्यसम्पादकः -का -कं,
कार्यसिद्धिप्रमः -मा -मं, कार्योपयुक्तः -क्ता -कं, कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः
-मा -मं, अलक्ष्मीयः -णा -णं, फलोत्पादकः -का -कं. See EFFICACIOUS.

EFFICIENTLY, *adv.* सिद्धिपूर्व, अमोघं, सप्रभावं, यथा कर्म सिध्यते तथा.

EFFIGY, *s.* प्रतिमा -मानं, मूर्तिः *f.*, प्रतिकायः, प्रतिकरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, रूपं,
आकृतिः *f.*, आकारः, वपुः *n.* (स्).

EFFLORESCENCE, *s.* पुष्पोत्पादनं, पुष्पोत्पत्तिः *f.*, प्रस्फोटनं. — (Eruption
on the skin) द्रुतः *m.*, उदरदः, पुष्पाकारस्फोटोत्पत्तिः *f.*

EFFLUENCE, *s.* निःसारः -रणं, निःस्रावः, प्रस्रवः -वणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः,
उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः.

EFFLUVIUM, EFFLUVIA, *s.* उन्नारः, वासः, वाष्पः. — (Bad odour) दुर्गन्धः,
कुत्सितगन्धः, पृथिव्यः.

EFFLUX, EFFLUXION, *s.* निःस्रावः, प्रस्रावः, प्रस्रवणं, उत्सर्कः, प्रसेकः, निःसारः
-रणं, संस्रावः, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*

EFFORT, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, चेष्टा, चेष्टितं, विचेष्टितं, उत्साहः, उद्यमः,
उद्योगः, व्यवसायः, अध्ययसायः, चेष्टनं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यापारः,
प्रयासः, घटनं -ना, घटा, ग्रहः, गुरुणं, गुरुणं, गोरणं, उपक्रमः, कर्मयोगः,
प्रयोगः, व्यायामः, 'to make effort, यत् (c. 1. यतते -तिर्नु), प्रयत्नः,
चेष्ट (c. 1. चेष्टते -तिर्नु), विचेष्ट, व्यवसो (c. 4. स्यति -सातु), उद्यम
(c. 1. यच्छति -यन्तु).

EFFRONTERY, *s.* धार्ष्ट्यं, धृष्टता, प्रागल्भ्यं, प्रगल्भता, निर्लेज्जत्वं, प्रतिभानं.

EFFULGENCE, *s.* उज्ज्वलता, तेजः *n.* (स्), दीप्तिः *f.*, छुतिः *f.*, वृहद्युतिः *f.*,
प्रतापः, प्रभा.

EFFULGENT, *a.* तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्), उज्ज्वलः -ला -लं, अतिप्रभः -ना
-नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिदीप्तिमान् -मती -मत् (त्), तेजसः -सी -सं.

To EFFUSE, *v. a.* पत in caus. (पातयति -यितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति
-सृजुं), विसृज्, स्कन्द in caus. (स्कन्दयति -यितुं), उत्सिष् (c. 6. -सिष्ति
-सिष्कुं), अवसिष्, निषिष्, मुष् (c. 6. मुच्छति, मोक्षं), प्रमुष्, मु in caus.

(पातयति -यितुं), प्रसृ, आवृत् in caus. (-वर्षयति -यितुं).

EFFUSED, *p. p.* स्कन्दितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, साधितः -ता -तं.

EFFUSION, *s.* उत्सर्गः, निषेकः, उत्सर्कः, स्कन्दनं, छावः, अवसर्जनं, पातः
-तनं, मोचनं, मोक्षणं, विसर्गः, निक्षेपः.

EGG, *s.* अण्डं, डिण्डः, डिम्बः, कोशः, कोपः -यकः, पेशिः *f.*, पेशी; 'fowl's
egg,' कुङ्कुदाण्डः; 'egg-born,' अण्डजः -जा -जं.

To EGG ON OR EDGE, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), उत्सह
in caus. (-साहयति -यितुं), प्रोत्सह, बुद् (c. 10. चोदयति -यितुं), उत्तिज्
(c. 10. -तेजयति -यितुं).

EGG-PLANT, *s.* हिण्ड्रीरः, हिङ्गुली, वङ्गनः, वाञ्छीकुः *m.* -की, भण्डाकी,
घातिगः, दुःप्रपेणी, चित्रफला, जुकुटं.

EGLANTINE, *s.* जवापुष्पो वन्यलताभेदः, सरस्वजवा.

E. OTISM, *s.* अहङ्कारः, अहङ्किया, अहङ्कृतिः *f.*, अहन्ता, अहमहमिका.
अहम्यतिः *f.*, ममता, आत्माभिमानं, आत्मसाया, आत्मलुतिः *f.*

EGOTIST, *s.* अहङ्कारी *m.* (न्), अहङ्गः *m.*, आत्माभिमानो *m.* (न्), ममतायुक्तः.

EGOTISTICAL, *a.* अहङ्कारी -रिणी -रि (न्), अहङ्कारवान् -वती -वत् (त्)
or अहङ्कियावान्, अहङ्गः -युः -यु, मामकः -की -कं, आत्मनोः -ना -नं.

EGREGIOUS, *a.* (Eminent) विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ख्यातः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा
-डं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधिकः -का -कं, प्रमुखः -खा -खं, उच्चमः -मा -मं.
— (Great) अत्यन्तः -न्ता -नं, अति prefixed; 'an egregious
fool,' अतिमूर्खः, प्रतिनिविष्टमूर्खः, अत्यन्तविनष्टचिन्तः; 'an egregious
rascal,' ख्यातगर्हणः, अत्यन्तदुष्टः, अतिगर्हितः.

EGREGIOUSLY, *adv.* अत्यन्तं, अति, अतीव, अतिशयेन, भृशं, अतिमार्वं.

EGRESS, EGRESSION, *s.* निःसारः -रणं, निःसरणं, अपसारः -निर्गमः,
निर्गमिः *f.*, वह्निर्गमनं, निष्क्रमणं, निराणं, विनिर्गमः.

EGYPT, *s.* (The country) मिस्रदेशः.

EGYPTIAN, *s.* and *a.* मिस्रदेशजः, मिस्रदेशीयः -या -यं.

EIGHT, *a.* अष्ट or अष्टौ *m. f. n.* (अष्टन्) अष्टकः -का -कं, अष्टसंख्यकः -का -कं.

EIGHTEEN, *a.* अष्टादश *m. f. n.* (न्), अष्टादशसंख्यकः -का -कं.

EIGHTEENTH, *a.* अष्टादशः -शी -शं.

EIGHTFOLD, *a.* अष्टगुणः -णा -णं, अष्टविधः -धा -धं, अष्टकः -का -कं, अष्टाङ्गः
-ङ्गा -ङ्गं, अष्टप्रकारः -रा -रं, अष्टधा.

EIGHTH, *a.* अष्टमः -मी -मं, अष्टकः -का -कं; 'one-eighth,' अष्टमांशः,
अष्टमभागः, पादाई

EIGHTIETH, *a.* अशीतः -ती -तं, अशीतितमः -मा -मं.

EIGHTHLY, *adv.* अष्टमस्थले, अष्टमपदे, अष्टमस्थाने.

EIGHTY, *a.* अशीतिः *f. sing.*, अशीतिसंख्यकः -का -कं; 'eighty years
old,' अशीतिकः -का -कं; 'eighty-one,' एकशीतिः *f.*; 'eighty-
two,' द्वशीतिः *f.*; 'eighty-three,' त्र्यशीतिः *f.*

EITHER, *pron. distrib.* (Of two) अन्यतरः -रा -रत्. — (Of many)
अन्यतमः -मा -मत्; 'either of two days,' अन्यतरेषु.

EITHER, *conj.* वा placed after a word, अपवा, वापि, किंवा; 'either
a friend or an enemy,' मित्रं वा अपवा शत्रुः.

To EJACULATE, *v. a.* उत्सृष् (c. 6. -सृषति -सृषुं), उद् (c. 6. -गिरति
-गिरितुं -रीतुं). — (Utter a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनाय
उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), अकस्मात्, प्रार्थनाय उदाह (c. 1. -हरति -हर्तुं).

EJACULATION, *s.* उन्नारः, उद्गिरणं, उत्सर्पः, उदीरणं, उदाहरणं —
(Utterance of a sudden prayer) आकस्मिकप्रार्थनोदीरणं.

EJACULATORY *a.* उत्सर्पकः -का -कं, अकस्मात् उदीरितः -ता -तं, आकस्मिक.
-की -कं.

To EJECT, *v. a.* अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), निःसृ in caus. (-सार-

यति -यितुं), निराकृ. वहिष्कृ. वहिःकृ. दूरीकृ. उत्थिष्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), प्रतिक्षिप्य, समाक्षिप्य, निष्कास्यति in caus. (-कासयति -यितुं).—(From office) अधिकाकारत्वं or साधिकायाद् भंश in caus. (भंशयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं).—(Vomit up) उत्थिष्य, उद्धृ (c. 6. -गरिषति -गरितुं -रीतुं).

EJECTED, *p. p.* निःसारितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, उत्थिष्यः -मा -मं, अपसारितः -ता -तं, अपविद्धः -द्वा -द्धं.—(From office) व्युताधिकारः -रा -रं, अधिकाकारत्वभंशितः -ता -तं, निर्भिषः -ष्वा -वं.

EJECTION, *s.* निरसनं, निःसारणं, अपसारणं, उत्क्षेपः, वहिष्कारणं, अपासनं, निर्वासनं, निराकरणं, अपसर्जनं, प्रयापणं, निष्कासनं.

EJECTION, *s.* राजाज्ञापणं खेचगृहादेर निराकरणं.

EJULATION, *s.* विलपनं; परिदेवनं, कोलाहलः, क्रुष्टं, क्रन्दनं, हाहाकारः, आर्त्तनादः, हा हतोःस्त्रीति उत्क्रोशनं.

TO ENLARGE, *v. a.* (Enlarge) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), विस्तृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रमृ in caus. (-स्तारयति -यितुं).—(Lengthen) द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), तन् (c. 8. तनोति -नितुं), दीर्घीकृ.

TO ELABORATE, *v. a.* संस्कृ. परिष्कृ. महायत्नेन or बहुश्रमेण साध् in caus. (साधयति -यितुं) or सिद्धीकृ or निष्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं) or निषे (c. 2. -मार्ति -तुं) or कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

ELABORATE, ELABORATED, *a. or p. p.* संस्कृतः -ता -तं, परिष्कृतः -ता -तं, महायत्नेन कल्पितः -ता -तं or विरचितः -ता -तं or सिद्धीकृतः -ता -तं.

ELABORATELY, *adv.* महायत्नेन, महायत्नेन, सपरिष्कारं, बहुश्रमेण, बहुप्रयासेन, परिष्कारपूर्वकं.

ELABORATION, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः, संस्कारः, महायत्नेन साधनं or निष्पादनं or निषेणं or कल्पनं or विरचनं.

TO ELANCE, *v. a.* अस् (c. 4. अक्षयति, अक्षितुं), प्रास्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, मृष् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मुञ्कुं), प्रमुष्.

TO ELAPSE, *v. n.* अती (c. 2. अत्येति -तुं, ft. इ), व्यती. अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यतिक्रम्, अतिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं); 'a long time elapsed', अतिचक्राम समहान् कालः; 'ten days having elapsed', अतिक्रान्ते दशाहे.

ELAPSED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, व्यतीतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.

ELASTIC, *a.* स्थितिस्थापकः -का -कं, प्रकृतिप्रापकः -का -कं, वर्द्धनक्षमः -मा -मं, सुसाकुचनीयः -या -यं, चिततीकरणीयः -या -यं, विस्तारयितुं शक्यः -क्या -क्यं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलः -ला -लं.

ELASTICITY, *s.* स्थितिस्थापकं -कत्वं -कता, वर्द्धनक्षमता, प्रकृतिप्रापकत्वं, स्वप्रकृतिं प्रति निवर्त्तनशीलता, सुसाकुचनी

ELATE, ELATED, *a.* उद्धतः -ता -तं, समुद्धतः -ता -तं, उद्धतमनस्कः -स्का -स्कं, प्रवृद्धमनाः -नाः -नः (स्), वृद्धचिन्तः -न्ता -न्तं, उल्लासितः -ता -तं, उच्चचेताः -ताः -तः (न्), समुद्धतचिन्तः -न्ता -न्तं, प्रमुदितः -ता -तं, प्रमुक्तः -न्ता -न्तं, दर्पभाताः -ता -तः; 'elated with victory', जयगन्धितः -ता -तं.

TO ELATE, *v. a.* दृष् in caus. (दर्शयति -यितुं), प्रवृष् in caus. (-हर्षयति -यितुं), उल्लास् in caus. (-लासयति -यितुं), प्रमुद in caus. (-मोदयति -यितुं).

ELATION, *s.* उद्धतिः, चित्तसमुच्चयः, उद्धतमनस्कत्वं, हर्षः, प्रहर्षः, दर्पः, प्रमोदः, गर्वः; 'from conquest', जयगन्धः.

ELBOW, *s.* अक्षिपिः *m.*, कक्षोर्ध्वः *m. f.* -थी, कूपेरः, अक्षिपिः *m. f.* -थी, 220

कोलः.—(Of a river) बङ्गः, वक्रः, भङ्गुरः, पुटभेदः.—(Corner) कोणः. TO ELBOW, *v. a.* अक्षिपिना ताडयित्वा वहिष्कृ, अक्षिपिना आहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

ELBOW-CHAIR, *s.* अक्षिपिधारणयोग्यः पीठविशेषः.

ELBOW-ROOM, *s.* (Room for motion) प्रसरः, अवकाशः.

ELDER, *a.* ज्ञायान् -यसी -यः (स्), ज्येष्ठः -ष्टा -ष्ठं, वयोज्येष्ठः -ष्टा -ष्ठं, पूर्वजः -जा -जं, अग्रजः -जा -जं, वरः -रा -रं, वरीयान् -यसी -यः (स्), परिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, अधिकवयाः -याः -यः (स्), चरमवयाः &c., अधिकवयस्कः -स्का -स्कं, वधीयान् -यसी -यः (स्), वधिष्ठः -ष्टा -ष्ठं, अग्रिमः -मा -मं, अग्रियः -या -यं, अक्षनिष्ठः -ष्टा -ष्ठं.

ELDER, *s.* (Venerable person) गुरुः *m.*, गुरुजनः, आर्यजनः, वृद्धः 'elders', वृद्धाः *m. pl.*, प्राचीनाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*, वृद्धपुरुषाः *m. pl.*, प्राचः *m. pl.*

ELDERLY, *a.* अधिकवयाः -याः -यः (स्), मध्यमवयस्कः -स्का -स्क, सतिक्लान्त-योवनः -ना -नं, ईषद्वृद्धः -द्वा -द्धं.

ELDERSHIP, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्येष्ठ्यं, अधिकवयस्कता, गुरुत्वं.

ELDEST, *a.* ज्येष्ठः -ष्टा -ष्ठं or सर्वज्येष्ठः, अग्रिमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्ठं, सर्वश्रेष्ठः -ष्टा -ष्ठं. See ELDER.

TO ELECT, *v. a.* वृ (c. 5. वृणोति -गृणे, c. 9. वृणाति -गृीते, c. 1. वरति -रितुं -रीतुं, c. 10. वरयति -यितुं), आवृ, उद्धृ, प्रवृ; उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वावृत् (c. 4. वावृत्ते), अनुवृष् in caus. (-रोचयति -यितुं), मनोनीतं -तां -तं कृ.—(Take) यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उद्ग्रह्. आदात्.—(Appoint) नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), निरुप् (c. 10. -रूपयति -यितुं).—(Prefer) पुरोध (c. 3. -दधाति -धातुं); 'they elect a god to rule over them', देव राज्ञे वरयन्ति; 'she elects him as a husband', सा तं पतिव्ये वरयति.

ELECT, ELECTED, *a. and p. p.* मनोनीतः -ता -तं, वृतः -ता -तं, वावृत्तः -न्ता -न्तं, वृत्तः -न्ता -न्तं, उद्धृतः -ता -तं, ग्रहीतः -ता -तं, उद्ग्रहीतः -ता -तं, पुरोहितः -ता -तं; 'to any office', पदे नियुक्तः -क्ता -क्तं.

ELECTION, *s.* वृतिः, वरः, उद्धारः, उद्ग्रहणं, उद्ग्रहणं, ग्रहणं, आदानं, नियोजनं, मनोनयः.

ELECTIONEERING, *s.* पदप्रेक्षसंघर्षनाथं पराश्रयप्रार्थनं.

ELECTIVE, *a.* पराश्रयाधीनः -ता -नं, पराग्रहाधीनः -ता -नं, वरणाधिकारविशिष्टः -ष्टा -ष्ठं, वरणाकारी -रिणी -रि (न्).

ELECTOR, *s.* वरणाकारी *m.* (न्), वरयिता *m.* (न्), वरणाकृत *m.*, वरणाधिकारवान् *m.* (न्).

ELECTORAL, *a.* वरणाधिकारसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), वरयितृपदसम्बन्धी.

ELECTORATE, *s.* वरयितृः or वरणाकारिणः पदं or अधिकारः.

ELECTRE, ELECTRUM, *s.* (Amber) तैलस्फटिकः, शूकापुट्टः.—(Mixed metal) मिश्रितधातुः *m.*, कांस्यं, पीतलोहं.

ELECTRIC, ELECTRICAL, *a.* वैद्युतः -ती -तं, विद्युत्त्वान् -न्वती -न्वत् (न्), तडित्वान् -न्वती -न्वत् (न्), विद्युन्मयः -यी -यं, विद्युद्विषयः -या -यं.

ELECTRICITY, *s.* विद्युत्, तडित्, विद्युत्सु *n.*, वैद्युतशक्तिः, वज्रस्युल्लिङ्गः.—(The science) विद्युद्विज्ञा, वज्रस्युल्लिङ्गविद्या.

ELECTUARY, *s.* लेखं, अवलेखं, अवलेख्यं, अवलेख्योपधं.

ELEEMOSYNARY, *a.* भिक्षादानसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), दरिद्रपालनायैः -यै -यै, दरिद्रोपकारी -रिणी -रि (न्), दरिद्रोपकारार्थं दत्तः -न्ता -न्तं.

ELEGANCE, ELEGANCY, *s.* चारुता, सौन्दर्यं, विनीतत्वं, विलासः, लावण्यं, शोभा, लालित्यं; 'of form', रूपलावण्यं; 'of speech', वाग्विलासः.

ELEGANT, *a.* विलासी -सिनी -सि (न्), चारुः -ङ्गी -रु, सुललितः -ता -तं, ललितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, लावण्यवान् -वती -वत् (न्), लीला-

यान् &c., सुन्दर-रा-री-रं, सुहृन्-पी-पं, रोषिष्णुः-ष्णुः-ष्णुः, सुरसः-सा-सं, भ्राजिष्णुः-ष्णुः-ष्णुः, विभ्राद् *m. f. n.* (ज्), स्त्रीलः-ला-लं, शुभगः-गा-गं, चयाम्यः-म्या-म्यं; 'an elegant woman,' रूपवती, मनमथा.—(As composition) सुरसः-सा-सं.

ELEGANTLY, *adv.* सविलासं, विलासतया, सलावश्यं, सुललितं, चारु.

ELEGIAC, *a.* कारुणिकः -की -कं, करुणामयः -यी -यं, शोकसूचकः -का -कं.

ELEGY, 8. करुण, कारुणिकगीतं, शोकगानं, शोकसूचकगीतं.

ELEMENT, s. (First or constituent principle) मूलवस्तु *n.*, मूलं, भूतं, वीचं, अविभूतं, मायं, विषयः, भूतमायं-चा, तन्मायं, अवयवः; 'the five elements,' पञ्चभूतं, पृथिव्यादि *n.*—(Of) a science, &c. तत्त्वं, सूत्रं.—(Letter) अक्षरं.—(Rudiments) आरम्भः, प्रारम्भः.—(Out-line) वस्तुमायं, वस्तु.—(Ingredient) अंशः, भागः, अवयवः; 'elementary substance, अण्व्याकृतं; 'elementary property,' कारणगुणः.

ELEMENTAL, *a.* भौतः - ती - तं, भौतिकः - की - कं, आधिभौतिकः - की - कं,
भूतभावः - वा - वं, पादभौतिकः - की - कं.

ELEMENTARY, *a.* (Simple, uncompound) अव्ययकृतः-ता-तं, निरवयवः-
-वा-वं.—(Primary) मूलिकः-की-कं, मौलः-ली-लं.—(Rudi-
mental) आरम्भकः-का-कं, प्रारम्भकः-का-कं.

ELEPHANT, *a.* हस्ती *m.* (नं), गजः, कर्ी *m.* (नं), दन्ती *m.* (नं), द्विपः,
 वारणः, मातङ्गः, मतङ्गः, कुञ्जरः, नागः, द्विरदः, इभः, रदी *m.* (नं),
 द्विपायी *m.* (नं), चनेकपः, विषाणी *m.* (नं), करेयुः *m. f.*, लक्षकणी,
 पत्नी *m.* (नं), शुखालः, कथिकी *m.* (नं), दत्तावलः, सत्वेरमः, दीपवक्त्रः,
 दुमारिः *m.*, दीपभारुतः, विलोमनिहः, शङ्ख *m.* (नं), पीलुः *m.*, महामृगः,
 मतङ्गमः, परिहायनः; 'female elephant,' हस्तिनी, करिणी, पत्तिनी,
 धेनुका, वशा, 'young elephant,' कलभः -भी *f.*, करिषावकः,
 करेयुशिशुः *m.*, दिक्कः; 'a large elephant,' गजपुङ्गवः, करेयुवध्व्यः;
 'wild elephant,' वनगजः; 'furious elephant,' नभः, प्रभिन्नः,
 गज्जितः; 'rutting elephant,' मदोक्तः, मदकलः; 'elephant
 out of rut,' उद्दामः, निमैदः; 'leader of a herd of elephants,'
 यूपनायः, यूपयः; 'herd of elephants,' यूपः -यं, हासिकं, गजता,
 गजव्रजः; 'troop of war-elephants,' घटा, घटना; 'elephants
 of the quarters,' रेरावतः, पुखरीकः, वामनः, कुमदः, अघ्ननः,
 पुष्यदमः, सार्वभौमः, सुमतीकः; 'their females,' अभनुः *f.*, कपिला,
 पिङ्गला, अनुपमा, तासकणी, शुभदन्ती, अघ्नना, अघ्ननायती; 'elephant's
 trunk,' शुखा; 'his temples,' गवः, कटः; 'his frontal globes,'
 कुन्ती; 'the hollow between them,' विदुः; 'his forehead,'
 ललाटे, अवयः; 'his eye-ball,' इषीका, ईविका; 'corner of
 his eye,' निर्वीथं, निर्वीथनः; 'root of his ear,' बूलिका; 'of
 his tail,' पेचकः; 'his withers,' स्कन्धदेशः, चासनः; 'his side,'
 पक्षभागः, पार्श्वभागः; 'his thigh,' गात्रं, चपरः; 'juice from his
 temples,' मदः, दानः; 'water emitted from his trunk,' वनयुः *m.*,
 करशीकरः; 'his roaring,' करिगज्जितं, वृंहितं; 'elephant-
 breaking,' हस्तिशिष्या; 'elephant-breaker,' हस्तिशिष्याधीवी *m.*
 (नं), हस्तिशान्ति-स्थलः, वारणशाला; 'master of the elephants,'
 गजाध्यक्षः.

ELEPHANT-DRIVER, s. हस्तिपः-पकः-पालः, महामात्रः, हस्तिचारी *m.*
 (न), हस्त्यारोहः, निषादी *m.* (न), आधोरणः.

ELEPHANTIASIS, s. (Disease of the skin) वल्लीकः, त्वग्रोगः, दृष्टमूर्त्तं.

ELEPHANTINE, *a.* हास्तेयकः -की -कं, ऐभः -भी -भं; 'as big as an elephant,' हस्तिवृत्तः -सी -सं, गजनाभः -बी -भं.

To ELEVATE, *v. a.* उन्नम् in CAUS. (-नमयति -यितुं), उन्नि (c. 1. उन्नयति)

-गितुं, rt. घि), समुच्चि, घोचि, उच्चन (c. 1.-यञ्जति-यन्तु), उच्चोक्.
उच्चोक्त, उत्था in caus. (-पापयति-यितुं, rt. स्वा), उत्तिष्प (c. 6.
-क्षिपति-क्षेपुं), उच्चो (c. 1.-नयति-नेतुं), उच्चन (c. 2.-हन्ति-न्तु), बद्ध
(c. 1.-हरति-हर्तुं), ब्रधिरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), उच्चति कृ.
—(To a high office) उच्चहपदे नियुक्त (c. 7. युञ्जते-योक्तुं) or प्रतिपद
in caus. (-पादयति-यितुं).

ELEVATED, *p. p.* उन्नतः -ता -तै, समुन्नतः -ता -तै, उन्नितः -ता -तै, समुन्नितः -ता -तै, अभ्युन्नितः -ता -तै, उन्नृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्नतः -ता -तै, समुन्नतः -ता -तै, उत्थापितः -ता -तै, उन्नतः -ता -तै, समुन्नतः -ता -तै, अभ्युत्थितः -ता -तै, उन्नतः -ता -तै, अधिरोपितः -ता -तै, अधिरुद्धः -दा -दं, साहृद्धः -दा -दं, अध्याहृद्धः -दा -दं, उन्नतः -ता -तै, उन्नृक्तः -क्ता -क्तं, उन्नहितः -ता -तै, उन्नृज्जः -ज्जा -ज्जं, सोष्णायः -या -यं, चाहितगौरवः -वा -वं, कृतोच्चैस् ind., उच्छ्रायी -यिणी -यि (न्).

ELEVATION, *s.* उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, उन्नयः, समुन्नयः, उच्छ्रायः, समुच्छ्रायः, उन्नतिः *f.*, उत्थापनं, अस्थित्यानं, उत्थितिः *f.*, उत्थेयः, समुत्थेयः, उन्नतिः *f.*, उन्मुक्तता, शीर्षार्थं, उन्नयता, उन्नोलनं, उन्नतं, अचिरतोः, उन्नयः -यनं, उन्नयनं, उन्नयनं, उपचयः. प्रतिपत्तिः *f.*, उन्नता, उदयः.

ELEVEN, *a.* एकादश *m. f. n. pl.* (न्), एकादशसंख्यकः -का -क.

ELEVENTH, a. एकादशः -शी -शं.

ELF. ४. विद्याधरः, सपदेवता, वेतालः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः.

ELF-LOCK, *s.* जडा, ञटि: *f.*, सटा.

ELFISH, a. पैशाचिकः -की -कं, भौतिकः -की -कं. राक्षसः -सी -सं.

Tu HICIT, *v. a.* निरी (c. 1. -ययति -येतुं), निष्कृष्य (c. 1. -कषेति -कृष्टुं),
उत्कृष्य; निहं (c. 1. -हरति -हर्तुं), उह्य, उत्पद् in caus. (-पादयति
-यितुं), उत्पत्तिं कृ, निगम्य in caus. (-गमयति -यितुं), निःसृ in caus.
(-सारयति -यितुं), उह्य in caus. (-भाषयति -यितुं), निदुह्य (c. 2. -दोषि
-युं), उनुह्य (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अपयह्य (c. 1. -वहति -योदं).

ELICITATION, ४. निर्हारः, उद्धारः, उत्पादनं, निष्कर्षणं, निर्णयनं.

ELICITED, *p. p.* निर्हेतुः-ता-तै, उद्भूतः-ता-तै, उत्पादितः-ता-तै.

To ELIDE, *v. a.* (Cut off a syllable) लुप्य (c. 6. लुप्यति, लोपः).

ELIGIBILITY, s. वरणीयता, वार्य्यत्वं, ग्राह्यत्वं, ग्रहणीयता, योग्यता.

ELIGIBLE, a. वरणीयः-या-यं, धार्यः-र्या-र्यं, वृत्तः-त्ता-त्तं, ग्राह्यः-ह्या-ह्यं, ग्रह्यः-ह्या-ह्यं, ज्ञेयः-ज्ञ्या-ज्ञ्यं, ज्ञेयः-ज्ञ्या-ज्ञ्यं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं.

ELIMINATION, s. (Turning out of doors) गृहाद् बहिष्करणं or निराकरणं.

—(In algebra) नाशः, मध्यमनाशः, मध्यमाहरणं, मध्यमापनयनं.

ELISION, s. (Cutting off of a syllable) लोपः, अक्षरत्यागः.

ELIXIR, *g.* (Medicine prolonging life) रसायनं, तेजोवर्धनं.

ELK, ४. चतुष्पदजनाविशेषः, हरियाप्रभेदः.

ELL, 3. वस्त्रभाषने प्रयत्नः परिमाणविशेषः.

ELLIPSE, *s.* (An oval figure) अण्डाकारः, अण्डाकृतिः *m.*

ELLIPSIS, *s.* (Figure of rhetoric) शेषः, अन्तर्धानं, अङ्गुली, लक्षणा.
उपलब्धं, अङ्गुली; 'supplying an ellipsis,' अन्तर्धानः, अङ्गुली, अङ्गुली.
ELLIPTIC, ELLIPTICAL, *a.* (Oval) अङ्गुलीकारः -रा -रं, अङ्गुलीकृतिः -तिः
-तिः.—(Requiring something to be supplied) अन्तर्धानार्थः -श्री
-यं, अङ्गुली -रा -रं, अङ्गुली -रा -रं, अङ्गुलीकृतिः -की -के.

ELM, ४. दनपादपविशेषः, वन्यपृष्ठाप्रभेदः.

ELOCUTION, s. (Pronunciation) उच्चारण, उदाहरणं, व्याहारः, वाणी.

—(In rhetoric) **अनुपातर्यं**, वाक्यं, वक्तृता, वक्तृशक्तिः, वाक्यदृता.

To ELONGATE, *v. a.* दीर्घीकृ, द्राघ (nom. द्राघयति-यितुं), प्रवृ in caus (-आययति-यितुं), प्रतन (c. 8. -तनोति-नितुं), वितन, विततीकृ.

ELONGATED, *p. p.* प्रसृतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, आयतः -ता -तं.

आयतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत (तृ.), लघितः -ता -तं.

ELONGATION, *s.* आयतिः *f.*, दीर्घीकरणं, तानं, प्रसारणं, द्राघिमा *m.* (नृ.).

To ELOPE, *v. n.* गृहविवाहार्थं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलाय (c. 1. पलायते -यितुं) or मातृपितृस्वजनादीनाम् आश्रयं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), व्यपमृप् (c. 1. -सपेति -समृते).

ELOPEMENT, *s.* गृहविवाहार्थं मातृपितृस्वजनाद्यगोचरेण पलायनं or विपलायनं or मातृपिताश्रयत्यागः.

ELOQUENCE, *s.* वाक्पटुता, वाक्पाटवं, पटुत्वं, पाटवं, वाग्विभवः, वक्तृत्वं, वक्तृत्वशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, सन्नकृता, वाग्विभवं, वाग्विदग्धता, शब्द-चातुर्यं, सुप्रलापः, सुभाषितं, सुवचनं, वाचाशक्तिः *f.*

ELOQUENT, *a.* वाक्पटुः -टुः -टुः, वाग्मी -गिमनी -गिम (नृ.), वाक्प्रविशारदः -दा -दै, वाग्विदग्धः *m. f. n.*, प्रवचनपटुः -टुः -टुः, पटुः -टुः -टुः, सन्नकृता -कृती -कृ (तृ.), वागीशः -शा -शं, वाक्पतिः -तिः -तिः, सुवचाः -चाः -चः (स्), वाग्विदग्धः -ग्धा -ग्धे, शब्दचतुरः -रा -रं, सारस्वतः -ती -तं, सुमुखः -खी -खं.

ELOQUENTLY, *adv.* पाटयेन, सपाटवं, वाग्विभवेन, शब्दचातुर्येण.

ELSE, *a.* अन्यः -न्या -न्यत्, इतरः -रा -रं, परः -रा -रं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, भिन्नः -न्ना -न्नं, प्रभिन्नः -न्ना -न्नं, अपरः -रा -रं, 'any thing else,' किञ्चिद् अन्यत्; 'what else can he do,' पुनः किं करोति; 'any thing else but this,' एतद्विना किञ्चित्, अस्मात् परं किञ्चित्, or एतद्व्यतिरिक्तं किञ्चित्.

ELSE, *conj.* (Otherwise) अन्यथा, अपथा, नो चेत्, न चेत्, इतरथा, इतरतम्, अन्यतम्, परतम्, अन्यत्, किंवा, एतद्विना, एतद्व्यतिरिक्तेण.

ELSEWHERE, *adv.* अन्यत्र, इतरत्र, परत्र, अन्यतम्, अपरतम्, इतरतम्, स्थानान्तरे, अन्यस्थाने, भिन्नस्थाने; 'gone elsewhere,' स्थानान्तरं गतः -ता -तं.

To ELUCIDATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, सुस्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्यक्तीकृ, व्याकृ, परिशुष in caus. (-शोषयति -यितुं), दृष्टान्तीकृ, दृष्टानेन or निदर्शनेन व्याख्या.

ELUCIDATED, *p. p.* स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं.

ELUCIDATION, *s.* स्पष्टीकरणं, व्याख्या, प्रकाशनं, दृष्टानेन व्याकरणं.

ELUCIDATOR, *s.* प्रकाशकः, व्याख्याता *m.* (तृ.), उद्देशकः, निदर्शनकारकः.

To ELUDE, *v. a.* छलेन अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or व्यपक्रम or पलाय (c. 1. पलायते -यितुं) or व्यपमृप् (c. 1. -सपेति -समृते), निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), पलायित्वा परिहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), निस्तृ (c. 1. -तरति -रितुं -रौतुं); 'It eludes the grasp by reason of its subtilty,' सूक्ष्मत्वाद् ग्रहीतुं न शक्नोते; 'eluding the senses,' इन्द्रियगोचरः -रा -रं.

ELUMBATED, *a.* क्षोणचिकलः -ला -लं, क्षीणकटिबलः -ला -लं.

ELUSION, *s.* छलेन पलायनं or अपक्रमः -मणं, निर्गतिः *f.*, निर्गमः.

ELUSIVE, *a.* पलायनपरायणः -शा -शं, विपलायी -पिनी -पि (नृ.).

ELUSORY, *a.* छली -लिनी -लि (नृ.), मायी -पिनी -पि (नृ.), छायिकः -की -कं.

ELYSIAN, *a.* स्वर्गीयः -या -यं, स्वर्ग्यः -ग्या -ग्यं, परमानन्दः -दा -दै.

ELYSIUM, *s.* नन्दनं, स्वर्गः, आनन्दस्थानं, सुखाधारः, सुसदं, वैकुण्ठं.

To EMACIATE, *v. a.* क्लृप्त (nom. क्लृपयति -यितुं), क्षि in caus. (क्षपयति -यितुं), क्षीयं -शं -यं कृ, क्षे in caus. (क्षपयति -यितुं), मांसक्षयं कृ, शुष्कीकृ.

To EMACIATE, *v. n.* क्षि in pass. (क्षीयते), कृशीभू, विशू in pass. (-शीयते), क्षै (c. 1. क्षायति, क्षातुं), क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), शुष्

(c. 1. शुष्पयति, शोष्टुं), शुष्कीभू.

EMACIATED, *p. p.* or *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशक्लृप्तः -क्ली -क्लं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, शुष्काक्लृप्तः -क्ली -क्लं, क्षामः -मा -मं, धानः -ना -नं, शरीयः -शी -शं, विशीयः -शी -शं, क्षमांसः -सा -सं, ग्राधुः -धुः -धु; 'by hunger,' क्षुत्क्षामः -मा -मं.

EMACIATION, *s.* कार्यं, कृशत्वं -ता, कृशक्लृप्तं, क्षामता, शरीरता, शरीर-क्षीणता, शरीरशोषणं, शरीरपाकः, मांसशुष्कता, मांसक्षयः, शोषः.

EMANANT, EMANATIVE, *a.* प्रसृतः -ता -तं, निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः -ता -तं, उत्पन्नः -न्ना -न्नं, उद्भूतः -ता -तं, प्रवृत्तः -न्ना -न्नं, निर्गतः -ता -तं.

To EMANATE, *v. n.* (Flow from) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रसृ, निःसृ, विमृ.-(Proceed from) उत्पद् in pass. (-पद्यते), निःसृ (c. 1. -स्रति -स्रुं), विनिःसृ, प्रसृ; निर्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वहर्गम, उद्गम, नदि (c. 1. -अयति -रतुं), उद्ग, प्रभू.

EMANATION, *s.* निःसावः, निःसारः -सरणं, उत्पत्तिः *f.*, निर्गमः -मनं, उद्गमः, उद्भवः, उद्भावः, उद्भवनं, प्रवृत्तिः *f.*

To EMANCIPATE, *v. a.* मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, निमुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद्मु (c. 1. -हरति -हर्षुं), विमृन् (c. 6. -मृजति -समृद्, c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), निस्तृ in caus. (-तारयति -यितुं) चै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परिचै.

EMANCIPATED, *p. p.* मुक्तः -क्ता कृ विमोचनः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, उद्भूतः -ता -तं, निःसारितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, परिवाणः -शा -शं, रक्षितः -ता -तं, उन्मोक्तः -न्ना -न्नं.-(From worldly existence) मुक्तः -क्ता -क्तं, निर्भूतः -ता -तं, निर्वोणः -णा -यं, मिष्टः -डा -डं.

EMANCIPATION, *s.* मुक्तिः *f.*, मोचनं, मोक्षः -क्षणं, विमोक्षः -क्षणं, विमुक्तिः *f.*, विमोचनं, परिमोक्षणं, वैमुक्तः, उद्धारः, उद्धारणं, निःसारः, वाणं, परिवाणं, विमृगः, तारणं.-(From worldly existence) मुक्तिः *f.*, निर्वोणं, निर्भूतिः *f.*, अपवर्गः -वर्जनं, मिष्टिः *f.*, सद्गतिः *f.*, परमागतिः *f.*, श्रेयः *n.* (म्), निःश्रेयः *n.* (म्), निःश्रेयसं, निर्वोणं, पुनर्नन्मयः, केवल्यं; 'desirous of it,' मुमुक्षुः -क्षुः -क्षु, तितोषुः -षुः -षु.

EMANCIPATOR, *s.* मोचकः, मोक्षकः, उद्धारता *m.* (तृ.), वाता *m.* (तृ.).

To EMASCULATE, *v. a.* वृषणो or वृषणद्रव्यम् उन्मृत् (c. 6. -कृन्ति -कर्त्तुं) or छिद्र (c. 7. छिन्ति, छेदुं), अश्रद्धेदं कृ, पुंस्त्वं ह (c. 1. हरति, हर्षुं), विफलीकृ, श्रवडीकृ, निष्पुरुषीकृ, स्त्रीवीकृ.

EMASCULATED, *p. p.* छिन्नवृषणः -शा -शं, मुष्कशून्यः -न्या -न्यं, विफलीकृतः -ता -तं, विफलः -ला -लं, द्रवपौरुषः -पा -पं, श्रवडः, श्रवः, स्त्रीवः, नपुंसकः.

EMASCULATION, *s.* वृषणछेदः, वृषणोत्पादनं, पुंस्त्वहरणं, श्रवडता.

To EMBALE, *v. a.* द्रव्यकृच्चं कृ, कृच्छीकृ, भासं कृ, पोटलिका कृ.

To EMBALM, *v. a.* मृतशरीरं तद्रक्षणाय सुगन्धिद्रव्याकं कृ or तद्रक्षाार्थं त्रिकौषधयस्त्रिणादिना पृ in caus. (परयति -यितुं).

EMBANKMENT, *s.* सेतुः *m.*, सेतुबन्धः, मृत्तिकाधरणः, धरणः, पिङ्गनः, वनः.

To EMBAR, *v. a.* निरुप् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), निवृ in caus. (-वारयति -यितुं).

EMBARGO, *s.* निषेधः, निरोधः, अवरोधः, बाधा, धारणं, नावो गमनागमननिषेधः or वाणिज्यकर्मनिषेधः.

To EMBARK, *v. a.* नौकाम् चारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or निविश in caus., नौकायां सम in caus. (-अपेयति -यितुं).

To EMBARK, *v. n.* नौकां or पोतम् चारुह (c. 1. -रोहति -रोढुं) or प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or निविश.-(Undertake) चारम् (c. 1. -रभते -रभुं).

EMBARKATION, *s.* नौकारोहणं, नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, पोतनिवेशनं, नौकासनपर्व.

EMBARKED, *p. p.* नौकाारुढः-डा-ढं, तरायिम् सारुढः-डा-ढं, पोतारोपितः-ता-तं, नौकाप्रविष्टः-डा-ढं, पोतनिवेशितः-ता-तं, नौकासमपितः-ता-तं.

To EMBARRASS, *v. a.* मुहं in caus. (सोहयति-यितुं), विमुहं, व्यामुहं, आकुलीकृ, आकुलीकृ, आकुल (nom. आकुलयति-यितुं), व्ययीकृ, सङ्करीकृ, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), क्लिष्ट् (c. 9. क्लिष्टाति, क्लेशितुं), क्लेशं दा, दुःखं दा, शल्यं कृ, रुध् (c. 7. रुण्डि, रोडुं).

EMBARRASSED, *p. p.* मोहितः-ता-तं, विमोहितः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, आकुलितः-ता-तं, व्ययः-या-यं, समाकुलः-ला-लं, कातरः-रा-रं, कृच्छगतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, क्लिष्टः-डा-ढं, विपन्नः-चा-चं, आपन्नतः-ता-तं, उपरुद्धः-डा-ढं, दुःस्थः-स्या-स्यं.

EMBARRASSMENT, *s.* आकुलता, आकुलत्वं, व्ययता, मोहः, व्यामोहः, कातरता, व्यसता, सम्भ्रमः, क्लेशः, दुःखं, शल्यं, बाधः-धा, कार्यसन्देशः.

EMBASSADOR, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रेरितः, राजप्रस्थापितः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राजकर्मकरः, राजकार्यद्वारः.

EMBASSADRESS, *s.* दूती-तिः, दूतिका, राजदूती, राजदूतस्य पत्नी or भाव्या. EMBASSAGE, EMBASSY, *s.* दूतयं, दौतयं, दूतक्रिया, दूतधर्मः; 'sent on an embassy,' प्रस्थापितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, दूतः-ता-तं.

To EMBATTLE, *v. a.* व्यूहं (c. 1. -जहते-हितुं), सैन्यं युद्धायं व्यूहेन रचं (c. 10. रचयति-यितुं) or सन्तीकृ or व्यवस्था in caus. (स्थापयति-यितुं).

EMBEDDED, *p. p.* or *a.* निहितः-ता-तं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, निविष्टः-डा-ढं.

To EMBELLISH, *v. a.* भूयं (c. 10. भूययति-यितुं), विभूयं, अलङ्कृ, समलङ्कृ, परिष्कृ, संस्कृ, शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभ्, मय् (c. 10. मययति-यितुं), परिकर्म (nom. परिकर्मयति-यितुं), रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं).

EMBELLISHED, *p. p.* भूयितः-ता-तं, विभूयितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं, शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, कृतशोभः-भा-भं, मयितः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं, सालङ्कारः-रा-रं, कृतालङ्कारः-रा-रं.

EMBELLISHMENT, *s.* अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्क्रिया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, अङ्गसंस्कारः, परिकर्म *n.* (न्), प्रतिरुद्धं, प्रसाधनं, मयनं, शोभा-भनं, कल्पना, सज्जा, रञ्जनं, आकल्पः, वेशः—(Of a book) पञ्चरञ्जनं—(Theatrical dress) नेपथ्यं, यशः, आहार्यः.

EMBER-DAYS, *s. pl.* यथापथ्यं वस्तरे वस्तरे चत्वार उपवाससमयाः, पुष्यदिनानि, पुष्याहनि.

EMBERS, *s. pl.* भस्म *n.* (न्), भसितं, तन्नाश्वरोच्छिष्टं, अग्नेरुच्छिष्टं, अङ्गारशेषं, भूतिः *f.*

To EMBEZZLE, *v. a.* यस् (c. 1. यसते-सितुं), निक्षिप्रदूष्यं निहवेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, व्यसथनादि छलेन स्वकीयं कृत्वा उपयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्ते), परविहस्य अपहवेन स्वाधीनं कृत्वा दृ (c. 1. हरति, हर्षुं) or अपहृ, अपहृ (c. 2. -हृते-होतुं), निहृ.

EMBEZZLED, *p. p.* यस्तः-स्ता-स्तं, निहृतः-ता-तं, अपहृवेन or छलेन स्वीकृतः-ता-तं or उपयुक्तः-क्ता-क्तं or दृतः-ता-तं or अपहृतः-ता-तं.

EMBEZZLEMENT, *s.* यसनं, अपहृवेन or निहवेन हरणं or अपहारः, निक्षिप्रधनादेः or परविहस्य छलेन उपयोगः or प्रयोगः, अपहृवः, निहृवः, अभिलाषः.

To EMBLAZE or EMBLAZON, *v. a.* कुलीनपदचिह्नानि लिखित्वा शुभ् in caus. (शोभयति-यितुं), कुलीनपदचिह्नैर् अलङ्कृ, रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं).

EMBLAZONED, *p. p.* कुलीनपदचिह्नशोभितः-ता-तं, उद्योतितः-ता-तं.

EMBLEM, *s.* चिह्नं, लक्षणं, व्यञ्जनं, लिङ्गं, लाभजनं, निदर्शनं, आदर्शः,

दृष्टान्तः, संज्ञा, प्रतिमा, प्रतिरूपं, सङ्केतः, केतुः *m.*, ध्वजः, पताका EMBLEMATIC, EMBLEMATICAL, *a.* उद्बोधकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, चिह्नकारी-रिणी-रि (न्) or निदर्शनकारी, लिङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न्), EMBLEMATICALLY, *adv.* निदर्शनक्रमेण, लाक्षणिकप्रकारेण, उद्बोधनायं. EMBLIC MYROBALAN, *s.* (A plant) तिष्यफल, क्षामलकः-की, अमृता.

EMBODIED, *p. p.* शरीरी-रिणी-रि (न्), शरीरवान्-वती-वत् (त्), देही-हिनी-हि (न्), देहवान्-वती-वत् (त्), सविग्रहः-हा-हं, अशरीरः-रा-रं, सबपुपः-पी-पं, जातरूपः-पी-पं, जातशरीरः-रा-रं, सविपतितः-ता-तं. EMBODIMENT, *s.* शरीरवत्त्वं, देहवत्त्वं, अशरीरता, सन्निपातः, समाहारः, एकशरीरीकरणं.

To EMBODY, *v. a.* अशरीरं-रां-रं कृ, एकशरीरीकृ, एकाङ्गीकृ, देहवान्-वतीं-वत् कृ.—(Collect into a mass) सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), एकीपीकृ, एकव कृ, एकीकृ.

To EMBOLDEN, *v. a.* आश्वासयति-यितुं, समाश्वासं, निर्भयं-यां-यं कृ.

EMBOLDENED, *p. p.* आश्वासितः-ता-तं, गतभीः-भी-भि, वीतभयः-या-यं.

To EMBROSS, *v. a.* राजतभाखडादीनि उच्चरेखादिना अलङ्कृ or उपस्कृ or गवडाकारेण परिष्कृ or समुत्सेधेन तद्यं (c. 1. तद्यति-यितुं).

EMBROUSMENT, *s.* राजतभाखडादीनाम् उच्चरेखादिना अलङ्करणं, गवडाकारेण or उच्चैःप्रकारेण तद्यणं, समुत्सेधेन तद्यणं, प्रतिच्छाया.

To EMBOWEL, *v. a.* नाडीः or अन्ताग्निं परिष्कृ or निहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं).

To EMBRACE, *v. a.* आलिङ्गं (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितुं), समालिङ्गः, आश्रिप् (c. 4. -श्रिष्यति-घेयुं), संश्रिप्, समाश्रिप्, उपश्रिप्; स्वप्न (c. 1. स्वजते, संकुं), परिष्यन्न, सम्परिष्यन्न, उपगृह् (c. 1. -गृहति-हितुं), परिभ (c. 1. -रभते-रभं), षोड (c. 10. षोडयति-यितुं), क्रोडीकृ, क्रोडे कृ.—(Comprise) परिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), परिममाप (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), प्रतिसंदं (c. 1. -हरति-हर्षुं)—(Emcompass) परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं), परिवेष्ट् (c. 5. -यूणीति-वरितुं-रीतुं).

EMBRACE, *s.* आलिङ्गनं-ङ्गितं, आश्रयः, संश्रयः, श्रेयः, परिष्यङ्गः, परिभः, उपगृहं, उपगृहनं, अवगृहनं, अङ्गपाली-लिका, अङ्गपालिः *m.*, श्रिपा लीः *f.*, अङ्गः, कोलः, लयः, क्रोडीकरणं, क्रोडीकृतिः *f.*

EMBRACED, *p. p.* आलिङ्गितः-ता-तं, श्रिष्टः-डा-ढं, आश्रिष्टः-डा-ढं, संश्रिष्टः-डा-ढं, परिष्यक्तः-क्ता-क्तं, परिभः-भा-भं, परिमृष्टः-डा-ढं, उपगृहः-डा-ढं, षोडितः-ता-तं, अभिलीनः-ना-नं, लीनः-ना-नं, निलीनः-ना-नं, क्रोडीकृतः-ता-तं.

EMBRASURE, *s.* प्राकारे छिद्रं or रन्ध्रं, आकाशनननी *m.* (न), जालकः

To EMBROGATE, *v. a.* अङ्गम् औपधीयजलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेभुं or आलिप् or उपलिप् or अनुलिप् or औपधीयजलेन आङ्गीकृत्य मृद (c. 9. मृदाति, मर्हितुं) or सम्मृद or पृष् (c. 1. पृषति-यितुं).

EMBROGATION, *s.* आलेपनं, लेपः, विलेपः, उपदेहः, औपधीयजलं, पूरणः.

To EMBROIDER, *v. a.* सूचीद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कारान् मित्रं (c. 4. सीयति सेवितुं) or निषिक् or चित्रं (c. 10. चित्रयति-यितुं), कार्मिकयस्त्वं कृ.

EMBROIDERED, *p. p.* सूचिकर्मद्वारेण पुष्पाद्यलङ्कृतः-ता-तं, चित्रितः-ता-तं, कार्मिकः-की-कं; 'embroidered cloth,' कार्मिकवस्त्रं.

EMBROIDERER, *s.* सूचीशल्यविद् *m. f.*, सूचीशल्योपजीवी *m.* विनी, *j* (न्), कार्मिकवस्त्रकृत् *m. f.*

EMBROIDERY, *s.* सुवर्णसूत्रादिना पुष्पाद्यलङ्कारसोवनं सूचिता, सूचीकर्म *n* (न्), सूचीशल्यः; 'embroidered cloth,' कार्मिकवस्त्रं.

To EMBROID, *v. a.* सङ्करीकृ, सङ्कलीकृ, संशुभ् in caus. (-शोभयति-यितुं) सङ्कृ (c. 6. -किरति-किरितुं-रीतुं), संस्तप्यसीकृ, आकुलीकृ, आकुलीकृ

भेदं or वैरक्तं जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or कृ.

EMBROILED, *p. p.* संयुज्जः-आ-अ, जातभेदः-दा-दं, जातविरागः-गा-गं.

EMBROILMENT, *s.* सङ्करीकरणं, संघोभः, साङ्ख्यं, विप्रतिपत्तिः, भेदकरणं.

EMBRYO, EMBRYON, *s.* भ्रूयः, गभे. कलन, कललः-लं, यं, गभेस्त्वबालकस्य प्रथमावयवः, पुस्तनः—(Rudiments of any thing) चारम्भः, प्रारम्भः.

EMENDABLE, *a.* शोधनीयः-या-यं, संशोध्यः-भ्या-भ्यं, समाधेयः-या-यं.

EMENDATION, *s.* शोधनं, सुविः, संशुद्धिः, पिशोधनं, समाधानं, प्रतिस्माधानं.

EMENDATOR, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधनकृत्, समाधाता *m.* (नृ).

EMENDED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, शुद्धीकृतः-ता-तं, संशुद्धः-आ-अं.

EMERALD, *s.* मरकतः, अश्रमभं, हरित्मणिः *m.*, रौहिण्यं, गारुत्मा *n.*,

गारुडः, गरुडश्याम *m.* (नृ), गरुडाङ्गितं, गरुडोद्गीर्णं, राजनीलः, सुनीलकः,

मसारः, आपनिकः; 'of the colour of an emerald,' मारकतः-ती-तं.

To EMERGE, *v. n.* (From the water, &c.) सलिलाद् उन्मज्ज (c. 6.

-नञ्जति-नञ्-नञ्जितुं) or उत्था (c. 1. तिष्ठति-पातुं, rt. स्या) or

वह्निगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं) or निर्गम् or निःसृ (c. 1. सरति-सर्जुं)

or उवह् (c. 4. नयति-नयुं)—(Rise into view) उदि (c. 1. उदयति,

उदेतुं, rt. इ), प्रादुर्भूः, जायिर्भूः, वहिर्भूः, प्रभू, उत्पद् (c. 4. पद्यते-पद्युं),

प्रकाश (c. 1. काशते-शितुं), प्रकाशं निर्गम्, उद्गा (c. 2. भाति-भुं),

निभा, प्रकाशं or प्रत्यक्षं दृश् in pass. (दृश्यते), दृष्टिगोचरः-रा-रं

भू—(Re-appear) पुनर्दृश् in pass.

EMERGENCE, EMERGENCY, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, प्रस्तावः, समयः, कार्यं,

अवश्यकता, आवश्यकत्वं, अकस्मादुत्पन्नं, अकस्माद्भूतं, अकस्माद्भूतं, आक-

स्मिकसम्भवः, अनिश्चितविषयः, अभ्युदयः, समुद्ययः, समुत्पत्तिः, आपद्, विपद्,

विपद्; 'according to the emergency,' यथावसरं, यथाप्रयोजनं,

प्रस्तावसदृशं, कार्यवशात्, यथाकार्यं, यथासम्भवं, प्रसङ्गवशात्; 'in

this emergency,' इहसमये.

EMERGENT, *a.* उन्मज्जन्-उज्जनी-उज्जत (नृ).—(Unexpected) अकस्मादुत्पन्नः

-द्वा-अं आकस्मिकः-की-कं.—(Urgent) आवश्यकः-की-कं.

EMERY, *s.* महालोहं, उष्मलोहं, अयस्कानः, लोहपरिष्कारको धातुः.

EMETIC, *s.* वमनं, वानिकृतं, वमनोपादकम् औषधं.

EMETIC, EMETICAL, *a.* वानिदः-दा-दं, वमनकारी-रिणी-रि (नृ)

EMIGRANT, *s.* स्वदेशं त्यक्तकामः, देशान्तरम् अधिविवास्तुः, दूरदेशे विवास्तुः.

To EMIGRATE, *v. n.* स्वदेशं त्यक्त्वा देशान्तरं or दूरदेशं (प्रदेशं वस् (c. 1.

वसति, वस्तुं) or अधिवस् with acc. c., or अघ्यास् (c. 2. आस्ते

-आसितुं) with acc. c., दूरदेशे विवास्तया स्वदेशं त्यक्त्वा (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

EMIGRATION, *s.* दूरदेशाधिवासनायै स्वदेशत्यागः, देशान्तराधिवासनं, प्रदेश-

धिवासनं, देशत्यागः.

EMINENCE, *s.* (Exaltation, distinction) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, प्रमुखत्वं

औत्कर्ष्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उन्नतिः, समुन्नतिः, प्रधानत्वं, प्रकर्षः,

प्रकृष्टत्वं, परमपदं, परपदं, अधिकात्वं, आधिकात्वं, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, महोदयः,

मुख्यातिः, विख्यातिः, सेष्यता.—(Height) उच्चयः, उच्चायः, समुच्चयः,

उत्सेधः, समुत्सेधः, उन्नत्वं, उन्नतता, उन्नतः; 'a rising ground,'

उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं.

EMINENT, *a.* उत्कृष्टः-हा-हं, प्रमुखः-सा-सं, विशिष्टः-हा-हं, शिष्टः-हा-हं,

उन्नतः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, उन्नतः-मा-मं परमः-मा-मं, परः-रा-रं,

श्रेष्ठः-हा-हं, अधिकाः-का-कं, मुख्यः-क्या-क्यं, अग्रियः-या-यं,

प्रधानं prefixed in comp., प्रवरः-रा-रं, वरस्थः-रथा-रथं, प्रवर्हः-

-हा-हं, उच्चः-चा-चं, उच्चतः-ता-तं.—(Celebrated) विप्रुतः-ता-तं,

ख्यातः-ता-तं, महायशसः-रथा-रथं, प्रविष्टः-ता-तं; 'of eminent

endowments,' महाभागः-गा-गं, गुणाढ्यः-द्या-दयं; 'to be eminent,' विप्रिय in pass. (-शिष्यते). See EXCELLENT.

EMINENTLY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अत्यर्थं, भृशं, अधिकां. निर्भरं, अति prefixed.

EMISSARY, *s.* दूतः, वाक्तायनः, चाटः, चटः, वाक्ताहटः, सन्देशहटः, कार्यहटः,

प्रयोज्यः, आस्थायाकः—(Secret agent) गुह्यपुरुषः, गुप्तदूतः, गुप्तचरः,

-चारी *m.* (नृ), गुप्तगतिः *m.*, रहस्यास्थायी *m.* (नृ), प्रणिधिः *m.*,

प्रतिष्कः-ष्कशः-ष्कसः.

EMISSION, *s.* निरसनं, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उत्सृज्यः-पणं, विसर्गः, उद्गारः,

उच्चारः, स्रावः, आस्रावः, मोक्षणं, मोचनं, प्रमोचनं, उदीरणं, उद्गमनं,

उत्सारः, उद्भिःशोधनं.

To EMIT, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सर्जुं), विमृज्, निरस् (c. 4. -अस्यति

-असितुं), निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षुं),

प्रमुष्, उत्सृज् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), उद् (c. 6. -गिरति-गिरितुं-रीतुं),

उदीर् (c. 10. -ईरयति-यितुं), समुदीर्, सनीर्, उच्चार in caus. (-चार-

यति-यितुं), उद्गम् (c. 1. -वमति-वितुं), सु in caus. (स्रावयति-यितुं),

प्रसृ, स्कृन् (c. 10. स्कन्दयति-यितुं), निर्गम् in caus. (-गमयति-यितुं);

'to emit blood,' रक्त्वं सु in caus.; 'to emit saliva,' श्लेष्मनिरसनं

कृ; 'to emit heat,' उष्माणम् उद्गम्.

EMITTED, *p. p.* उत्सृष्टः-हा-हं, उत्सृज्यः-मा-मं, उदीरितः-ता-तं, निरस्तः

-स्ता-स्तं, स्कृन्तः-ता-तं, उच्चारितः-ता-तं, उद्गान्तः-मा-मं.

EMMENAGOGUE, *s.* स्त्रीणाम् स्रुतवर्धकम् औषधं.

EMMET, *s.* पिपीलिका, पुत्तिका.

To EMMIEW, *v. a.* पिप्परे or सङ्कटस्थाने निरुष् (c. 7. -रुण्ति-रोडुं).

EMOLLIENT, *a.* खेही-हिनी-दि (नृ), क्षिप्यः-रथा-रथं, खेहवान्-वती

-वत्, पिक्कणः-रथा-रथं, शानिकटः-री-रं, शानिदः-दा-दं, क्षिप्यकारी

-रिणी-रि (नृ).

EMOLLIENT, *s.* खेहनं, अम्ब्रनं, अम्ब्रनः, आलेपः, उपदेहः.

EMOLUMENT, *s.* लाभः, फलं, लभिः, प्राप्तिः, फलोदयः, आयः, प्रति-

पत्तिः, अर्घ्यं, लभ्यं, आगमः, उदयः, वेतनं, वस्त्रं.

EMOTION, *s.* (Passion, feeling) रसः, भावः, विकारः, मनोविकारः,

रागः, चित्तवृत्तिः, चित्तविकारः, विभ्रमः—(Agitation of mind)

उत्कम्पः, उन्नायः, सन्नः, खोभः, चित्तखोभः, अनर्वेगः, अभितापः, मनस्तापः;

'under emotion,' अन्वयावृत्तिः-चित्तः-चित्त.

To EMPALE, *v. a.* (Enclose with a row of stakes or stockade)

मुष्टे सैन्यरक्षार्थं वाल्येण or शङ्कुपरम्परा परितु (c. 5. -पुयोति-वरितुं-रीतुं).

—(Put to death by fixing on a stake) शूलं or कौलं or तीक्ष्णशूलं

आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं) or समारुह् in caus., or निविज्

in caus. (-वेशयति-यितुं), कौल (nom. कौलयति-यितुं).

EMPALED, *p. p.* कौलितः-ता-तं, शूलरोपितः-ता-तं, शूलनिवेशितः

-ता-तं, प्रोतः-ता-तं.

EMPALEMENT, *s.* शूलरोपः-पणं, शूलनिवेशनं; 'deserving empale-

ment,' शूल्यः-त्या-त्यं; 'stake for empalement,' शूलः, कौलः.

To EMPANNEL, EMPARANSE, EMPASSION. See To IMPANNEL, &c.

EMPEROR, *s.* राजाधिराजः, महाराजाधिराजः, अधिराजः, अधीश्वरः,

राजराजः, महाराजः, सश्राद *m.* (नृ) or अधिराट् *m.*, महलेश्वरः,

चक्रवर्ती *m.* (नृ), सार्धभीमः, सर्वेश्वरः, अधिराज्यभाक् *m.* (नृ).

EMPHASIS, *s.* अवधारणं, गुरुचारणं, दीर्घाचारणं, गौरवं.

EMPHATIC, *a.* (Impressive) गुरुः-धी-हृ.—(Requiring emphasis)

अवधारणीयः-या-यं, अवधार्यः-य्यो-य्यं.—(Uttered with emphasis)

गौरवेण or अवधारणेन उच्चारितः-ता-तं.

EMPHATICALLY, *adv.* अवधारणेन, अवधारणं, गौरवेण, गौरवं.

EMPIRE, *s.* अधिराज्यं, अधिराज्यं, साध्याज्यं, राज्यं, राजत्वं, अधिपत्यं.

रेष्यते, ईक्षते, राजाधिकारः, प्रभुत्वं—(Region governed) राष्ट्रं, विषयः.
EMPIRIC, s. (A quack) दुष्टचिकित्सकः, मिथ्याचिकित्सकः, छत्रप्रेषः,
 आयुर्वेदानभिज्ञः—(One who makes experiments) परीक्षकः.
EMPIRICAL, a. (Charlatanical) आयुर्वेदविह्वलः—डा-डै, मिथ्याचिकि-
 त्सासम्बन्धी-विश्वनी-विश्व (नं), छात्रिकः—की-कै, कापटिकः—की-कै—
 (Experimental) परीक्षकः—का-कै.
EMPIRICALLY, adv. आयुर्वेदविह्वले, दुष्टचिकित्सकवत्, परीक्षाक्रमेण.
EMPIRICISM, s. मिथ्याचिकित्सा, दुष्टचिकित्सा—स्तनं, आयुर्वेदानभिज्ञता,
 आयुर्वेदविह्वला चिकित्सा, परीक्षा—क्षणं.
EMPLASTIC, a. लेप्यः—प्या-प्ये, श्यानः—ना-नं, चिक्कणः—या-यै, सान्द्रः—
 -न्द्रा-न्द्रै.
TO EMPLOY, v. a. (Use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तं, c. 10. -योज-
 यति-यितुं), उपयुज्, सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), विहा (c. 3. -दधाति-धातुं),
 उपयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तं), चाम्यस् (c. 4. -चस्यति-चसितुं),
 व्यवहृ in caus. (-हारयति-यितुं), धृ in caus. (-धारयति-यितुं), वाह
 in caus. (-वाहयति-यितुं)—(Occupy, give employment) व्यापू
 in caus. (-पारयति-यितुं), प्रयुत् in caus. (-प्रवेयति-यितुं), प्रयुज्.
 —(Engage, appoint) नियुज्, विनियुज्, अधिक्, प्रक्; 'is em-
 ployed,' विधीयते; 'having employed,' अधिक्ृत, आस्थाप,
 आश्रित; 'employing,' वाहयन्-यन्ती-यन् (नं).
EMPLOYED, p. p. (Used) प्रयुक्तः—क्ता-क्तं, प्रयोजितः—ता-तै, उपयुक्तः—
 -क्ता-क्तं, व्यवहृतः—ता-तै, व्यवहारितः—ता-तै, उपयुक्तः—क्ता-क्तं, सेवितः—
 -ता-तै—(Appointed) नियुक्तः—क्ता-क्तं, विनियुक्तः—क्ता-क्तं, युक्तः—
 -क्ता-क्तं—(Occupied) व्यापृतः—ता-तै, व्यापारितः—ता-तै, व्याप्यारी-
 -रिणी-रि (नं), व्यवसायी-यिनी-यि (नं).
EMPLOYER, s. प्रयोजयिता m. (नं), प्रयोजकः, व्यापारयिता m. (नं), प्रवर्तकः.
EMPLOYMENT, s. (Use) प्रयोगः, प्रयोजनं, उपयोगः, उपभोगः, व्यवहारः,
 चाम्यसः—(Occupation, business, profession) व्यापारः, कार्यं,
 कर्म n. (नं), व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः f., प्रवृत्तिः f., प्रवर्तनं, कार्योद्योगः,
 वर्तनं, वृत्तं, वृत्तता, जोषिका—(Appointment) नियोगः, नियोजनं,
 नियुक्तिः f., विनियोगः; 'out of employment,' निर्वृत्तिः—रिक्तः—रि,
 क्षीणवृत्तिः—रिक्तः—रि.
TO EMPLOY, v. a. (Administer poison) विषं or तीक्ष्णरसं दा,
 विषप्रयोगं कृ, विषप्रयोगेण नश् in caus. (नाशयति-यितुं)—(Taint
 with poison) विषेण दिह् (c. 2. देहिष-गृ) or छद्म (c. 7. छनक्ति, छेत्तुं).
EMPOISONED, p. p. विषदिग्धः—ग्धा-ग्धे, विषाक्तः—क्ता-क्तं, विषयुक्तः—क्ता-क्तं.
EMPOISONMENT, s. विषप्रयोगः, विषदानं, विषेण नाशनं or मारणं.
EMPORIUM, s. बाणिज्यस्थानं, लोकपात्रायोग्या or महान्नकर्मयोग्या नगरी.
TO EMPOWER, v. a. शक्तिं or सामर्थ्यं or अधिकारित्वं दा, नियुज् (c. 7.
 -युनक्ति-युक्ते-युक्तं, c. 10. -योजयति-यितुं), समर्थं—थै-थै, क्व, अनुमन्
 (c. 4. -मन्वते-मन्तुं), क्षमन्तु च्च in caus. (क्षययति-यितुं).
EMPRESS, s. राजाधिराज्यपाली, राणी, क्षत्रीक्षत्री, महाराजपत्नी.
EMPTYED, p. p. रोषितः—ता-तै, विरोषितः—ता-तै, शून्यीकृतः—ता-तै,
 गततोयः—या-यै, गतजलः—ह्ला-ह्लं; 'poured out,' पातितः—ता-तै,
 खवतारितः—ता-तै.
EMPTYNESS, s. शून्यत्वं—ता, रिक्ता—त्वं, रिक्तं, असारता, निःसारता,
 विरसता, नीरसता, रसामावः, अपूर्णत्वं, धितानत्वं, तुच्छत्वं, फल्युता.
EMPTION, s. क्रयः, क्रयणं, क्रयकरणं.
EMPTY, a. रिक्तः—क्ता-क्तं, रिक्तकः—का-कै, शून्यः—न्या-न्ये, शून्यमथः—
 -ध्या-ध्ये, विरसः—सा-सै, नीरसः—सा-सै, असारः—रा-रै, निःसारः

—रा-रै, निःसक्तः—सा-सै, सारहीनः—ना-नं, धितानः—ना-नं, अपूर्णः—
 -थै-थै, पशिकः—का-कै, तुच्छः—क्ता-क्तं.
TO EMPTY, v. a. रिक् (c. 7. रिणक्ति, रेकुं), विरिक्, रिक्तीकृ, शून्यीकृ
 विरसीकृ, निःसारीकृ, सारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं)—(Pour out water,
 &c.) तोयम् अयन् in caus. (-तापयति-यितुं) or यन् in caus.
 (पातयति-यितुं) or प्रसु in caus. (-सावयति-यितुं); 'the river
 empties itself into the sea,' नदी समुद्रे विश्रति.
EMPTY-HANDED, a. रिक्तहस्तः—स्ता-स्तं, रिक्तपाणिः—णि-:—धि, शून्यहस्तः—
 -स्ता-स्तं.
EMPTY-HEADED, a. शून्यमस्तकः—का-कै, निषेधः—वा-धे, अत्यवुद्धिः—
 -धि-:—धि.
TO EMPURPLE, v. a. भूवीकृ, लोहितीकृ, अरुणीकृ, पूषसवर्णं—ठी-थै कृ,
 भूषवर्णेन रञ्ज् in caus. (रञ्जयति-यितुं).
EMPYREAL, a. आगनेयः—यी-यै, उपर्युपरिगणसम्बन्धी-विश्वनी-विश्व (नं).
EMPYREAN, s. उपर्युपरिगणसम्बन्धी, उत्तमसर्गः, सूक्ष्माग्निस्थानं.
TO EMULATE, v. a. स्वर्धे (c. 1. स्वर्धते-यितुं), विस्यधे, चास्यधे, प्रतिस्पर्धे
 with inst. c.; नि in des. (जिगीयसति-यितुं), संपृक् (c. 1. -चपेति-
 -यितुं), परम् अभिभवितुं यत् (c. 1. यतते-यितुं), पराभिभवनाय उद्योगं कृ,
 अहम्भूम् अहम्भूवेति वद् (c. 1. वदति-यितुं); 'he emulates
 Indra,' श्रेष्ठेण सह स्पर्धते.
EMULATION, s. स्वर्धो, चास्यर्धो, प्रतिस्पर्धो, जिगीषा, विजिगीषा, सङ्घर्षः,
 पराभिभवेच्छा, पराभिभवनाय उद्योगः, अहम्भूवेच्छा, सापत्यं.
EMULATIVE, EMULOUS, a. स्वर्धो-हिनी-हि (नं), प्रतिस्पर्धो &c., जिगीषुः—
 -पु-पु, जिगीषन्-यन्ती-यन् (नं), विजिगीषुः—पु-पु, जयेच्छुः—च्छुः—
 -च्छु, पराभिभवेच्छुः—च्छुः—च्छु, बोभसुः—सु-सु.
EMULATOR, s. स्वर्धोकारी m. (नं), जिगीषुः m., सङ्घर्षकारी m., सपत्यः.
TO EMULGE, v. a. निदुद् (c. 2. -दोधिष-गृ, c. 10. -दोहयति-यितुं),
 नीरसीकृ.
EMULGENT, a. निदोहनकारी-रिणी-रि (नं), निदोघा-ग्नी-गृ (गृ).
EMULSION, s. पायसिकम् औषधं, पायसं, पयस्यं.
EMUNCTORY, s. शरीरमलहारः, शरीरमलपथः, देहोत्सर्गपथः.
TO ENABLE, v. a. शक्तिं or सामर्थ्यं or क्षमतां दा, समर्थं—थै-थै कृ,
 शक्तं—क्तं कृ, क्षमं—मां-मं कृ, समर्थीकृ, कृप् in caus. (कल्प-
 यति-यितुं).
TO ENACT, v. a. (Act, perform) कृ, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं),
 प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-युक्तं), निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), सम्यद्
 in caus.—(Decree) व्यवस्थादारेण or शासनदारेण निष्पद्ये कृ or
 सिद्धं कृ, व्यवस्थां कृ, शासनं कृ, व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं),
 प्रशास् (c. 2. -शास्ति-शासितुं), प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं)—
 (Represent in action) नद् (c. 10. नादयति-यितुं), अभिनी (c. 1.
 -नयति-यितुं).
ENACTED, p. p. व्यवस्थापितः—ता-तै, निष्पद्यः—सा-सै, प्रशासितः—ता-तै.
ENACTMENT, s. शासनं, प्रशासनं, व्यवस्था—स्थापनं, नियमः, शासनपत्रं,
 आज्ञापत्रं, राजाज्ञा, विधानं, निदेशः, आदेशः.
ENAMEL, s. सुवर्णीकृतस्त्राचकण्डे प्रयुक्तं काचवत् सुविलयं गणितम्
 सुतेजनीयं क्षिप्रद्रव्यं.
TO ENAMEL, v. a. पृष्ठीकृतक्षिप्रद्रव्येण सुवर्णीकृतस्त्राचं चिक् (c. 10. चिच-
 यति-यितुं) or चिचविचिचिक्.
TO BE ENAMOURD, v. n. अनुरागवान्-यन्ती-यन् or अनुरक्तः—क्ता-क्तं
 or आसक्तः—क्ता-क्तं भू or च्च् अन्धे-just, c. or luv. c. अनुरज्
 in pass. (रञ्जते) आसज् in pass. (रञ्जते), with loc. c., नृद्

(c. 4. मुह्यति, मोहितु); 'he is enamoured with her,' तथा
अनुरागवान् अस्ति.

ENAMOURED, *p. p.* अनुरागवान् -वती -वत् (त्), अनुरागी -गिणी -गि
(न), अनुरक्त -क्ता -क्ते, आसक्त -क्ता -क्ते, कामासक्त -क्ता -क्ते, जातमन्यः
-या -ये.

TO ENCASE, *v. a.* पित्रे प्रविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or निरूप
(c. 7. -रूपयति -रोयुं) or अवस्थ or बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

TO ENCASE, *v. n.* निविश (c. 6. -विशते -वेष्टुं), उपविश (-विशति),
बलेन or सैन्येन उपविश, कटके or शिबिरे वस् (c. 1. यसति, वस्तु) or
समावस् or अध्यास् (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

TO ENCASE, *v. a.* सैन्यं निविश in caus. (-वेशयति -यितुं), कटकं समावस्
in caus. (-वासयति -यितुं), शिबिरं स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

ENCAMPED, *p. p.* निविष्टः -ष्टा -ष्टं, उपविष्टः -ष्टा -ष्टं, समावासितः -ता -तं,
समावासितकटकः -का -के, निवेशितसैन्यः -न्या -न्यं, अध्यासितः -ता -तं.

ENCAMPMENT, *s.* (Act of encamping) निवेशनं, बाहिनीनिवेशनं,
बलोपवेशनं, समावासः.—(Camp) निवेशः, शिबिरं, कटकः, मन्दिरं,
स्कन्धावारः, बलस्थितिः *f.*, पटकः.

TO ENCASE, *v. a.* See ENCASE.

TO ENCASE, *v. a.* कन्दरे or कुहरे or विवरे गुह् (c. 1. गूहति, गोढुं),
गर्भे गोपनं कृ.

ENCASE, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, ससन्धा, आपन्नसन्धा.

TO ENCASE, *v. a.* तप् in caus. (तापयति -यितुं), परितप्, कुप् in
caus. (कोपयति -यितुं), प्रकुप्, रूप् in caus. (रोपयति -यितुं), बाष्
(c. 1. बापते -पितुं).

TO ENCHAIN, *v. a.* निगडेन or शृङ्खलाया बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं),
निगड (nom. निगडयति -यितुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं).

TO ENCHAIN, *v. a.* (Subdue by spells) मन्त्रद्वारेण वशीकृ or मुह
in caus. (मोहयति -यितुं), अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं), अनुमन्त्रः
अभिचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मायां कृ.—(Charm the mind)
मनो ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or रम् (c. 10. रमयति -यितुं), द्रुप् (c. 10.
हर्षयति -यितुं), प्रद्रुप्, परमहर्षं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

ENCHANTED, *p. p.* (With joy) दृष्टमानसः -सी -से, दृष्टमानसः -सी -से,
परमदृष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टचित्तः -क्ता -क्ते, परमानन्दितः -ता -तं, पुलकितः
-ता -तं.—(By spells) अभिमन्त्रितः -ता -तं, मन्त्रमोहितः -ता -तं.
See CHARMED.

ENCHANTER, *s.* मायो *m.* (न्), अभिचारी *m.* (न्), अभिचारविद्, माया-
कारः, मायाकृत् *m.*, मायिकः, मोही *m.* (न्), रेन्दृजालिकः, योगी *m.*
(न्), योगेश्वरः.

ENCHANTING, *a.* मनोहरः -रा -रं, परमहर्षकरः -री -रं, परमानन्दः -दा
-दं, मोही -हिनी -हि (न्). See CHARMING.

ENCHANTINGLY, *adv.* मायया, सुरमणीये, यथा परमहर्षे जायते तथा.

ENCHANTMENT, *s.* माया, अभिचारः, वशीक्रिया, योगः, सम्प्रयोगः, अभि-
मन्त्रणं, इन्द्रजालं, जालं, कुहकः, मोहः, मन्त्रमोहनं, संवदनं -ना, मूलकम्भे *n.*
(न्), चित्रकम्भे *n.*, काम्येण, कुमतिः *f.*

ENCHANTRISS, *s.* मायिनी, योगिनी, अभिचारिणी, मोहिनी, कुहककारी.

TO ENCHASE, *v. a.* (A gem in gold) मणिं सुवर्णे प्रणिधा (c. 3. -दधाति
-धातुं) or खच् (c. 10. खचयति -यितुं).—(Adorn silver vessels, &c.,
by embossed work) राजतभाषादीनि उच्चरेत्तादिना खल्लु or उपस्कृ.

TO ENCIRCLE, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं),
उपवेष्ट, संवेष्ट, परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति
-ष्ठानुं), परिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), परिसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), मण्डल

(nom. मण्डलयति -यितुं).—(Embrace) परिवस्त्र् (c. 1. -व्यसते -व्यस्युं).

ENCIRCLED, *p. p.* वलयितः -ता -तं, मण्डलितः -ता -तं, परिमण्डलितः -ता
-तं, परिगतः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, व्याप्तः -ष्टा -ष्टं.

ENCIRCLET, *s.* वलयः, मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रवालं, परिवेष्टनं.

TO ENCLOSE, ENCLOSED, ENCLOSURE. See INCLOSE, &c.

ENCOMIAST, *s.* स्तुतिपाठकः, मन्त्रलापकः, वन्दी *m.* (न्), वर्थकः, गुणो-
क्तीर्त्तनकृत्, गुणकथकः, गुणप्रशंसकः, गुणप्रशंसाकारी *m.* (न्).

ENCOMIASTIC, ENCOMIASTICAL, *a.* प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिमयः -यी -यं,
स्तापामयः -यी -यं, वन्दारः -रुः -रु, गुणप्रकाशकः -का -के, कीर्त्तिप्र-
काशकः -का -के.

ENCOMIUM, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तापा, गुणप्रशंसा, गुणस्तापा, गुणस्तुतिः *f.*,
स्तुतिवाक्यं, प्रशंसावाक्यं, स्तुतिवादः, गुणोक्तीर्त्तनं, गुणगानं, वन्दना, वर्थना,
यशोवर्धना, स्तोत्रं, स्तवः, वन्दिपाठः.

TO ENCOMPASS, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं),
संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट; परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), परिगम् (c. 1.
-गच्छति -गन्तुं), परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), पश्येत्स्था, परिसृ (c. 1.
-सरति -सर्षुं), परी (c. 2. -पर्वति -तुं, rt. इ), परिवी, व्याप् (c. 5.
-आप्नोति -आप्नुं), संवल (c. 1. -वलते -लितुं), रूप् (c. 7. रूपयति, रोतुं).

ENCOMPASSED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं,
आवृतः -ता -तं, वृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परीतः -ता -तं, अभिप-
रीतः -ता -तं, परिवीतः -ता -तं, परिवारितः -ता -तं, संवीतः -ता -तं,
वलचितः -ता -तं, संवलितः -ता -तं, व्याप्तः -ष्टा -ष्टं, परिधिप्तः -ष्टा -ष्टं,
परिपुतः -ता -तं, अभिपरिपुतः -ता -तं, निलीनः -ना -नं, गुधितः -ता
-तं, रुद्धः -द्धा -द्धं; 'having encompassed,' परोक्ष.

ENCOMPASSMENT, *s.* परिवेष्टनं, वेष्टनं, परिवृतिः *f.*, वृतिः *f.*, परिवेशः -वेषणं,
परिगमः, परिसर्पः, परिक्रिया.—(Circumlocation) वक्रोक्तिः *f.*

ENCORE, *s.* पुनर्, पुनर्वारे, नाटकमन्त्रोतादिशालायां प्रशंसासूचनायं प्रेष-
काणां पुनरिति साराविणं or पुनर् गीयतां पुनर् अभिनीयतामिति
बहुभिः कृता संहतिः *f.*

TO ENCORE, *v. a.* प्रशंसासूचनायं पुनरिति उत्कृष्ट (c. 1. -क्रोशति -क्राष्टुं),
पुनरिति संहतिं कृत्वा पुनरभिनयं प्रार्थ (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं).

ENCOUNTER, *s.* (Meeting) समागमः, समागतिः *f.*, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्गतं,
मेलनं, मेलकः, मिलनं, समासादनं.—(Conflict, collision) समापातः,
संयुगः, समरः, सङ्ग्रामः, युद्धं, विग्रहः, सम्प्रहारः, अभिसम्पातः, सम्प्रयायः,
सङ्ग्रहः -हृन्, सम्महः, प्रतिपातः, सम्प्रेटः.

TO ENCOUNTER, *v. a.* and *n.* (Meet) समागम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
सङ्गम्, मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल् समे (c. 2. समेति -तुं,
rt. इ), आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद् प्रतिमुखं or अभिमुखं
गम्, सम्मुखीभू.—(In a hostile manner) प्रतियुष् (c. 4. -युष्यते
-योषुं), विग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रह (c. 1. -ग्रहते -ह्रितुं),
समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), समापातं कृ.

ENCOUNTERED, *p. p.* समागतः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, समुपागतः -ता -तं,
मिलितः -ता -तं, प्रतिमुखागतः -ता -तं, अभिमुखागतः -ता -तं, आसादितः
-ता -तं, समासादितः -ता -तं, आक्रान्तः -न्ता -न्तं, विग्रहीतः -ता -तं.

TO ENCOURAGE, *v. a.* आश्रय in caus. (-आश्रयति -यितुं), आश्रयम्,
विश्रयम्, उच्चयस्; प्रोत्साह in caus. (-साहयति -यितुं), समुत्साह, परिशान्त्
(c. 10. -शान्त्वयति -यितुं), प्रहृप् in caus. (-हर्षयति -यितुं), उत्तिज् in
caus. (-तेजयति -यितुं), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्ग्रह, प्रदिश्
in caus. (-देशयति -यितुं), तेजः or विश्वासं or आशां कृ or दा or
वृष् in caus. (-वर्षयति -यितुं) or संवृष्; प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं).

ENCOURAGED, *p. p.* आश्रासितः -ता -तं, समाश्रासितः -ता -तं, उच्चासितः

-ता-तं, प्रोत्साहितः-ता-तं, उत्तेजितः-ता-तं, अनुगृहीतः-ता-तं.

ENCOURAGEMENT, *s.* (Act of encouraging) आश्वासनं, समाश्वासनं, उच्छ्वासः, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्धनं, प्रोत्थनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, तेजोवर्धनं, वधेनं, संवर्धनं.—(Favor) अनुग्रहः, आग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहः, साहाय्यं, उपकारः, अनुपालनं, आनुकूल्यं, अभ्युपपत्तिः *f.*, अनुरागः.

ENCOURAGER, *s.* आश्वासकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्धकः, अनुगृहीता *m.* (नृ).

ENCOURAGING, *a.* आश्वासकः-सिका-कं, आशावर्धकः-का-कं, तेजस्करः-री-रं, सान्त्वदः-दा-दं, प्रोत्थनदः-दा-दं.

To ENCROACH, *v. n.* क्रमे क्रमे प्रभृत् (c. 1. -सपति-सप्तं), पदे पदे प्रभृत् पराधिकारं or परभूमिम् आविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं) or प्रविश or समाविश; क्रमे क्रमे स्वाधिकारमर्थ्यादात् सति क्रम्य पराधिकारं or परभूमिम् आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अभिक्रम्य or अध्याक्रम; पराधीनं किञ्चिद् द्रव्यम् अवर्धतः or अन्वयतो ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिविग्रह or ग्रह (c. 1. ग्रसते-सितुं) or स्वीकृ or आत्मन्यं कृ.

ENCROACHER, *s.* पदे पदे प्रसवेकः or पराधिकारग्रसकः or पराधिकाराक्रामकः or स्वभूमिमर्थ्यादातिक्रामकः or पराधीनद्रव्यग्राहकः.

ENCROACHING, ENCROACHMENT, *s.* पदे पदे प्रसवेकं or पराधिकारप्रवेशः; क्रमे क्रमे पराधिकाराक्रमणं or परभूम्यभिक्रमः or स्वाधिकारातिक्रमणं or स्वाधिकारोत्प्लवणं or पराधीनद्रव्यग्रसनं or पराधिपत्याक्रान्तिः *f.* or स्वाधिपत्यातिक्रान्तिः *f.*

To ENCRUST, *v. a.* See To INCRUST.

To ENCUMBER, *v. a.* (Load, clog) भारं दा or न्यम् (c. 4. -अस्यति-असितुं), भारवन्-वर्तं-वत् कृ, भारक्रान्तं-न्तं-न्तं कृ, भारेण परिबाष् (c. 1. -बाधते-धितुं) or गतिपरिबाधां कृ or उपरुष् (c. 7. -रुण्डि-रोढुं) or प्रतिरुष् or प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं) or सत्तम् in caus. (सत्तमयति-यितुं) or विग्रह (nom. विग्रहयति-यितुं) or आग्रह in caus. (-ग्रहयति-यितुं) or क्लिष्ट (c. 9. क्लिष्टाति, क्लेशितुं).—(Load with debts) ऋणभारग्रस्तं-स्तं-स्तं कृ.

ENCUMBERED, *p. p.* भारवान्-वर्ता-वत् (नृ), भारी-रिणी-रि (नृ), भारयुक्तः-क्ता-क्तं, भारक्रान्तः-न्तं-न्तं, भारग्रस्तः-स्ता-स्तं, बाधितः-ता-तं, प्रतिरुद्धः-द्धा-द्धं, विग्रहितः-ता-तं.

ENCUMBRANCE, *s.* (Load) भारः, पुरा.—(Impediment) बाधा-धकः, प्रतिबन्धः, प्रतिरोधः, उपरोधः, विग्रहः, सत्तम्, प्रतिहम्भः, विहम्भः, प्रत्यूहः, अन्वयः.—(Useless addition) अनुबन्धः.—(Debt) ऋणभारः, ऋणं, धारणा.

ENCYCLICAL, *a.* आक्रिकः-की-कं, आक्षेपः-यी-यं, मखली-लिनी-लि (नृ), वृक्षलः-ला-लं; 'letter,' बहुजनानुश्रित्य पत्रं, बहुसाधारणपत्रं.

ENCYCLOPEDIA, *s.* विद्याचक्रं, विद्यामण्डलं, विद्यामुक्तावलिः *f.*, विद्याहारवलिः *f.*, विद्यावलिः *f.*, विद्यापथ्योयः.

END, *s.* (Extremity) अन्तः-न्तं, पर्यन्तं, प्रान्तः, समन्तः, पारः-रं.—(Termination) अवसानं, पर्यवसानं, अवसायः, अवसादः, अवसन्नता, सान्तिः *f.*, सायः, अन्तः-न्तं, शेषः, पर्यवशेषः, परिणामः, अयः, गतिः *f.*, निधनं, अन्त्यः.—(Conclusion) समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निष्ठा.—(Cessation) विरतिः *f.*, विरामः, अविरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, उपश्रान्तः.—(Limit, term) अवधिः *m.*, सीमा, अन्तरं.—(Last stage) परिणामः.—(Death) अन्तकालः, अन्तः, अन्तकः, निधनं, अन्त्यः, अपगमः, अपायः, मरणं, नाशः, विनाशः, देहवधः, उपसंहारः.—(Extreme point) अग्रं, अग्रभागः, मुर्धं, शिखा, शिखरं, अग्रिः *m.*—(Consequence) अन्तः, फलं, फलमुत्तरं, उत्तरं, परिणामः.—(Object, scope) अर्थः, आशयः, अभिप्रायः, तात्पर्यं, उद्देशः, अभिसन्धिः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*

'end of the world,' प्रलयः, अग्र्यः, कल्पः, कल्पान्तः, संवत्सः उपसंयमः; 'end of day,' दिवसांत्यः, दिनावसानं; 'end of night, निशावसानं, क्षयांत्यः; 'end of a garment,' अञ्चलः, पटाञ्चलः-लं, तटी, तटिः *f.*, दशा, वस्तिः *m.*; 'hear my speech to the end,' मञ्चनम् अवसानपर्यन्तं or शेषं यावत् शृणु.

To END, *v. a.* अवसो (c. 4. -स्यति-सान्तुं), समाप् in caus. (-आपयति-यितुं), सम्पू in caus. (-पूरयति-यितुं), निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं) or निवृत् with abl. c. (c. 1. -वर्त्तेते-वर्त्तेतुं), निवृत्, विनिवृत्, विरम् in caus. (-रमयति-यितुं) or विरम् with abl. c. (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम्, व्युपरम्, निष्पद् in caus. (-पादयति-यितुं), साप् in caus. (साधयति-यितुं), प्रतिग्रह (c. 10. -यातयति-यितुं). Often rendered by अन्त as the last member of a compound; as, 'death ends life,' मरणान्तं जीवितं.—(Get to the end) पार (c. 10. पारयति-यितुं), तोर (c. 10. तोरयति-यितुं).

To END, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम्, व्युपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तेते-वर्त्तेतुं), विनिवृत्, निवृत्, समाप् in pass. (-आप्यते), निष्पद् in pass. (-पद्यते), विग्रम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपया (c. 2. -याति-तुं), विच्छिद् in pass. (-लिद्यते), अवसद् (c. 1. -सोदति-सन्तुं), शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं). Often expressed by अन्तः-न्ता-न्तं or पर्यन्तः-न्ता-न्तं as the last member of a compound; as, 'a name which ends in a long vowel,' दीर्घवर्णान्तं नामः 'ending at the ocean,' सागरपर्यन्तः-न्ता-न्तं.

To ENDANGER, *v. a.* संशयस्य-स्यां-स्यं कृ, शङ्कास्यं-स्यां-स्यं कृ, सन्देहस्यं-स्यां-स्यं कृ, भयस्यं-स्यां-स्यं कृ, सन्देहदोलस्यं-स्यां-स्यं कृ, संशयापन्नं-न्तां-न्तं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who endangers his life,' संशयितजीवितः.

To ENDEAR, *v. a.* प्रियं-यां-यं कृ, हृदयप्रियं-यां-यं कृ, दयितं-तां-तं कृ, प्रीतं-ती-तं कृ, अभोष्टं-ष्टं-ष्टं कृ, इष्टं-ष्टं-ष्टं कृ, चेष्टयां कृ.

ENDEARING, *a.* प्रियकरः-री-रं, प्रियकारः-री-रं, प्रीतिकरः-री-रं.

ENDEARMENT, *s.* प्रेमकारणं, चेष्टकारणं, प्रियता-न्तं, प्रेमहेतुः *m.*, प्रेमकर्म *n.* (नृ), शुङ्गारकर्म *n.*, ललितं, हावः, विलासः; 'word of endearment,' प्रियवाक्यं.

ENDEAVOR, *s.* यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः, उद्योगः, उत्साहः, चेष्टा-ष्टनं, व्यवसायः, अध्यवसायः, समुद्यमः, प्रयत्तिः *f.*, आरम्भः, उपक्रमः, आयासः, प्रयासः, गुरवः, विचेष्टितं, उत्पानं, ग्रहः, व्यापारः, पटना.

To ENDEAVOR, *v. n.* यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत्, चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं), विचेष्ट, सञ्चेष्ट, व्यवसो (c. 4. -स्यति-सान्तुं), अध्यवसो, उद्यम् (c. 1. -यज्जति-यन्तुं), व्यायम्, यद् (c. 1. पठते-टितुं), उपक्रम (c. 1. -क्रमते-मितुं), आयास् (c. 4. -यस्यति-यसितुं), प्रयास्, आरम्भ (c. 1. -रभते-रन्तुं), समारम्भ, वाह (c. 1. वाहते-हितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तेते-वर्त्तेतुं), उद्योगं कृ, प्रयासं कृ.

ENDEAVORED, *p. p.* व्यवसितः-ता-तं, अध्यवसायितः-ता-तं, चेष्टितः-ता-तं, कृतप्रयत्नः-न्ता-न्तं, समुद्यतः-ता-तं, कृतोत्साहः-हा-हं, वाहितः-ता-तं.

ENDED, *p. p.* अवसितः-ता-तं, अवसन्नः-न्ता-न्तं, पर्यवसितः-ता-तं, सन्नः-न्ता-न्तं, सितः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, वृत्तः-न्ता-न्तं, समाप्तः-न्ता-न्तं, परिणतः-ता-तं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं, अस्तङ्गतः-ता-तं, अस्तङ्गमितः-ता-तं.

ENDING, *s.* अन्तः-न्तं, शेषः, समाप्तिः *f.*; 'of a word,' पदान्तं, पदस्य शेषपर्यन्तः.

ENDICT, ENDICTMENT, ENDITE. See INDICT, &c.

ENDIVE, *s.* शाकप्रभेदः, शुक्लैलादिना सह खादनीयः शाकः.

ENDLESS, *a.* अनन्तः-ना-न्-नकः-का-कं, अत्यन्तः-ना-न्-न, अपर्यन्तः-ना-न्-न, अज्ञेयः-वा-यं, निरवधिः-धि-धि, अपारः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं, अचिरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अतिदीर्घः-धी-धं.

ENDLESSLY, *adv.* अत्यन्तं, अचिरतः, अनवरतः, निरन्तरं, अज्ञेयतः.

ENDLESSNESS, *s.* अनन्त्यं, अनन्तता-न्तं, अत्यन्तं, अचिरातः, अचिरातः *f.*, अचिरादः, अनन्त्यं, निरन्तरः.

ENDORSE, ENDORSEMENT. See INDORSE, INDORSEMENT.

To ENDOW, *v. a.* (With a portion) यौतुकं or शुल्कं or वृत्तिं दा, प्रतिष्ठां कृ, प्रतिष्ठा in caus. (प्रापयति-यितुं).—(Furnish with any thing) युज् (c. 10. योजयति-यितुं), समायुज्, सम्पन्नं-चा-चं कृ, युक्तं-क्तं-क्तं कृ, दा; 'to be endowed with,' युज् in pass. (युज्यते); 'he is endowed with all good qualities,' सद्गुणोपेतो-स्ति.

ENDOWED, *p. p.* (With a portion, &c.) प्रतिष्ठितः-ता-तं, गृहीतशुल्कः-त्वा-त्वं.—(Furnished with any thing) युक्तः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, उपेतः-ता-तं, सम्पन्नः-चा-चं, उपपन्नः-चा-चं, अनित्यः-ता-तं, प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, शीलः-ला-लं, शीलितः-ता-तं.—(With a grant of property) निबद्धः-द्धा-द्धं.

ENDOWED, *s.* (Settling a dowry on a woman) यौतुकदानं, प्रतिष्ठा.—(Settling property for religious purposes) देवस्वदानं, अग्रहारदानं, प्रतिष्ठा.—(The property so settled) देवस्वं, अग्रहारः.—(Grant of money for support) निवन्धः-न्धनं.—(Quality, gift of nature) गुणः, शक्तिः *f.*

To ENDUE, *v. a.* सम्पन्नं-चा-चं कृ, युक्तं-क्तं-क्तं कृ, युज् (c. 10. योजयति-यितुं), समायुज्, दा; 'to be endued,' सम्पन्नः-चा-चं भू, युज् in pass. (युज्यते). See ENDOW.

ENDUED, *p. p.* सम्पन्नः-चा-चं, उपेतः-ता-तं, युक्तः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, समायुक्तः-क्ता-क्तं, अनित्यः-ता-तं, आपन्नः-चा-चं, उपपन्नः-चा-चं.

ENDURANCE, *s.* (Bearing with patience) सहनं, सहत्वं, सहता, साहनं, सहिष्णुता-न्तं, सहनशीलता, क्षमा, तितिक्षा, धानिः *f.*, मधेः-यैष्यं, धैर्यं, धृतिः *f.*, पीरत्वं, स्वैर्यं, उत्साहः; 'of austerities,' दमः.—(Continuance) संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, स्थायित्वं.

To ENDURE, *v. a.* (Bear) सह् (c. 1. सहते, सोढुं), विपह्, क्ष्म (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), संक्ष्म, तिज् in des. (तितिक्षते-यितुं), मृष् (c. 4. मृष्यति-ते, मृषितुं), c. 10. मधेयति-यितुं), धृ in caus. (धारयति-यितुं), उपागम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), भुज् (c. 7. भुङ्क्ते, भोक्तुं), धैर्यम् आलम् (c. 1. -लक्षते-यितुं) or अवलम्. Sometimes expressible by शक्; as, 'I cannot endure to see him,' तं द्रष्टुं न शक्नोमि.

To ENDURE, *v. n.* (Last, continue) स्या (c. 1. तिष्ठति-ते, स्यातुं), चिरस्थायी-यिनी-यि भू.

ENDURED, *p. p.* सोढः-डा-ढं, विमोढः-डा-ढं, क्षान्तः-न्ता-न्तं, तितिक्षितः-ता-तं, मधितः-ता-तं; 'not to be endured,' न सहा-व्या-चं, न क्षम्यः-व्या-चं.

ENDURER, *s.* सोढा *m.* (दृ), विमोढा *m.*, क्षन्ता *m.* (नृ), सहः in comp.

ENDURING, *a.* (Lasting) स्थायी-यिनी-यि (नृ), चिरस्थायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., संस्थः-स्था-स्थं, अविमर्श-मिच्छी-मि (नृ).—(Patient) सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, सहनशीलः-ला-लं, तितिक्षुः-क्षु-क्षु, सह्यः-ना-नं, क्षमः-ना-नं, सहः-हा-हं.

ENDWISE, *adv.* अग्रे, अग्रतः, अग्र्यं, अग्रम् उपाय or अवलम्ब्य.

ENEMY, *s.* शत्रुः *m.*, रिपुः *m.*, अरिः *m.*, अरातिः *m.*, विपक्षः, वैरी *m.* (नृ), आत्मघ्नः, प्रतिपक्षः, अपकारी *m.* (नृ), अपकर्म *m.* (नृ), द्वेषी *m.* (नृ), द्वेषा *m.* (दृ), द्वेषः, द्विषन् *m.* (नृ), द्विद् *m.* (पृ), विद्विद्. विद्वेषी *m.*

(नृ), अहितः, विरोधी *m.* (नृ), प्रतिरोधी *m.*, -रोधकः, सयलः, दुर्द्वेद् *m.*, अभिघाती *m.* (नृ), प्रत्यवस्थाता *m.* (नृ), परः, पारक्यः, परिदन्वी *m.* (नृ), -न्यकः, प्रत्यधी *m.* (नृ), शाबवः, प्रतिनन्धकः, विजिगीषुः *m.*; 'enemy in the rear,' पार्थिव्याहः; 'having no enemies,'

अभूतशत्रुः-त्रुः-त्रु.

ENERGETIC, *a.* उत्साही-हिनी-हि (नृ), उद्योगी-गिनी-गि (नृ), व्यवसायी-यिनी-यि (नृ), उद्यमी-मिनी-मि (नृ), उत्साहयुक्तः-क्ता-क्तं, सोत्साहः-हा-हं, सोद्योगः-गा-गं, उद्युक्तः-क्ता-क्तं, तेजोवान्-वती-वत् (नृ), तेजस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), कृतप्रयत्नः-न्ता-न्तं, प्रयत्नवान्-वती-वत् (नृ), सयलः-न्ता-न्तं, कर्मोद्युक्तः-क्ता-क्तं, तीक्ष्णकर्मो-न्मी-न्मै (नृ), कर्मशीलः-ला-लं, कर्म्यं-न्मिच्छी-न्मि (नृ), शक्तिमान्-मती-मत् (नृ), शक्तिरूपः-पा-पं, अनलसः-सा-सं, अतन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, अतन्द्रितः-ता-तं, आलस्यशून्यः-न्या-न्यं, प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, वीर्यवान्-वती-वत् (नृ).

ENERGETICALLY, *adv.* सोत्साहं, सोद्योगं, व्यवसायं, उद्यमेन, सयलं, शक्त्या, प्रयत्नतम्, सवीर्यं, समर्थं, पौरुषेण.

ENERGY, *s.* (Power) तेजः *n.* (स्), वीर्यं, शक्तिः *f.*, सत्त्वं, प्रभायः, पौरुषं.—(Activity) उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, उत्साहः, सत्योत्साहः, कर्मोद्योगः, सयलता, प्रवृत्तिः *f.* The divine energies or mothers of the gods are ब्राह्मी, महेश्वरी, रेन्द्री, पाराहरी, वैष्णवी, कौमारी, कौबेरी, काम्यदा.

To ENERVATE, *v. a.* दुर्बलीकृ, शिथिलीकृ, तेजः or शक्तिं or वीर्यं दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), क्षोय् in caus. (क्षोययति-यितुं), क्षीणीकृ, क्षीणं-णां-णं कृ, क्षोयीकृ.

ENERVATED, *p. p.* दूततनाः-जाः-जः (स्), क्षीणवीर्यः-व्या-व्यं, शिथिलशक्तिः-क्तिः-क्ति.

ENERVATION, *s.* दुर्बलीकरणं, शिथिलीकरणं, तेजोहरणं, तेजोहानिः *f.*, वीर्यक्षयः, शक्तिहानिः *f.*, क्षोयभायः, क्षीयत्वं, प्रमोला.

To ENFEEBLE, *v. a.* दुर्बलीकृ, अल्पबलीकृ, तेजः or सत्त्वं दृ (c. 1. हरति, हर्षुं).

ENFEEBLED, *p. p.* क्षीणशक्तिः-क्तिः-क्ति, शिथिलबलः-ला-लं, दूततनाः-जाः-जः (स्), क्षीणसत्त्वः-त्वा-त्वं, गतवीर्यः-व्या-व्यं, मामय्यहीनः-ना-नं, दुर्बलः-ला-लं; 'by age,' जरितः-ता-तं, जरातुरः-रा-रं.

To ENFORCE, *v. a.* (Give strength to) दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति-यितुं), संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भति-स्तम्भितुं), c. 10. -स्तम्भयति-यितुं), सचलं-लां-लं कृ, तेजः or शक्तिं दा.—(Put in act by force) बलेन or बलाकारेण कृ in caus. (कारयति-यितुं) or प्रवृत् in caus. (चनयति-यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति-णेतुं) or निवैह् in caus. (वाहयति-यितुं) or निष्पद् in caus. (पादयति-यितुं). The causal form of a verb may express the sense of enforce; as, 'to enforce payment,' दा in caus. (दापयति-यितुं).

ENFORCED, *p. p.* बलेन प्रयत्नितः-ता-तं or निष्पादितः-ता-तं or प्रणीतः-ता-तं, दृढीकृतः-ता-तं, स्थिरीकृतः-ता-तं, संस्तम्भः-म्भा-म्भं; 'payment must be enforced,' दायः (i. e. he must be made to pay).

ENFORCEMENT, *s.* (Putting in act by force) बलाकारः, बलेन प्रवर्तनं or प्रणयनं or निष्पादनं.—(Corroboration) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संस्तम्भः, दृढप्रमाणं.—(Urgent evidence) दृढप्रमाणं, गुरुप्रमाणं.

To ENFRANCHISE, *v. a.* (Free from slavery or confinement) दास्यात् or बन्धनाद् मुञ्च (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), c. 10. मोचयति-यितुं) or विमुञ्च or मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति-यितुं) or विमुञ्च (c. 6. -मुञ्चति-यितुं).—(Admit to the privileges of citizens) स्वाधीनीकृ, स्वतन्त्रीकृ, स्ववह्नीकृ, पौरजनानाम् अधिकारान् दा or प्रदा.

ENFRANCHISEMENT, *s.* (Liberation from slavery or custody) दास्यमोक्षः, बन्धनमोक्षः, दासभावाद विमोक्षः or विमुक्तिः *f.*—(Admission to the privileges of citizen, &c.) पौरजननाधिकारदानं, साधनीकरणम्.

To ENGAGE, *v. a.* (Occupy, employ) व्याप्तु in caus. (-पारयति -यितुं), प्रवृत्तु in caus. (-वर्धयति -यितुं), प्रयुक्तु in caus. (-योजयति -यितुं): 'be occupied in,' व्याप्तु in pass. (-प्रियते) with loc. c., वृत् (c. 1. वर्धते -यितुं), प्रवृत्तु with loc. c., चास्या (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्) with acc. c., सेष् (c. 1. सेवते -यितुं), निरतः -ता -तै भू.—(Appoint to any business) नियुक्तु, विनियुक्तु, अधिक्तु, प्रवृत्तु, वृत् (c. 10. वरयति -यितुं).—(Bind by contract) नियमपत्रेण or नियमेन बन्धु (c. 9. वध्नाति, बन्धु), प्रतिशपत्रेण बन्धु.—(Encounter, attack) युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, समाघातं कृ, संयुध (c. 4. -युध्यते -योद्धुं), आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).—(Win, draw) आराध (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुवृत्तु (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), आकृष (c. 1. -कषेति -क्रुष्टुं), अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं).—(Pledge, pawn) पण (c. 1. पणते -णितुं), आधीकृ.

To ENGAGE, *v. n.* (In battle) संयुध (c. 1. -युध्यते -योद्धुं), युद्धार्थं कृ, रणाभियोगं कृ.—(Undertake) आरम्भ (c. 1. -रभते -रम्भुं), उपक्रम (c. 1. -क्रमते -मितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सात्तुं).—(Promise, make a contract) प्रतिज्ञा (c. 9. -ज्ञानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा, नियमं कृ, समयाकृ, पणं कृ, अङ्गीकृ, पण (c. 1. पणते -यितुं), उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं); 'make a contract of marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, विवाहसन्ध्यां कृ, वाग्दानं कृ, वाग्निश्रयं कृ; 'better die than engage in such an act as this,' वरं मरणं न च ईदृशे कर्मणि प्रवृत्तिः.

ENGAGED, *p. p.* (Occupied in) व्याप्तः -ता -तै, निरतः -ता -तै, रतः -ता -तै, प्रवृत्तः -ता -तै, परः -रा -रै, निष्ठः -हा -है, निष्ठितः -ता -तै, आस्थितः -ता -तै, अवस्थितः -ता -तै, वृत्तः -ता -तै, निविष्टः -हा -है, निवेष्टितः -ता -तै; 'engaged in business,' कर्म्मनिष्ठः -हा -है, कर्म्मोद्युक्तः -ता -तै, कार्ययान् -वती -वत् (त), क्रियावान् &c., कर्म्मी -निर्मोक्तो -निर्मि (न), व्यापारी -रिणी -रि (न), व्यवसायी -यिनी -यि (न), कर्म्मसूतः -ता -तै; 'being engaged in,' प्रवर्त्तमानः -ना -नै; 'engaged in devotion,' योगारूढः -दा -दै; 'engaged in reading,' अध्ययनरतः -ता -तै, अध्ययनाभिमुखः -ता -तै; 'engaged in meditation,' ध्यानपरः -रा -रै, ध्यानतत्परः -रा -रै; 'engaged in one's own duties,' स्वधर्मे निरतः -ता -तै; 'engaged in a quarrel,' कलहापितः -ता -तै.—(By contract, promised) प्रतिज्ञातः -ता -तै, संविदितः -ता -तै, उपगतः -ता -तै, अभ्युपगतः -ता -तै, अभ्युपेतः -ता -तै, अङ्गीकृतः -ता -तै, प्रप्तः -मा -मै, कृतसङ्केतः -ता -तै, कृतसमयः -या -यै, कृतसन्ध्याः -न्या -न्यै.—(Engaged to be married) प्रतिज्ञाविवाहितः -ता, वादङ्गः -ता, प्रप्तः -ता.

ENGAGEMENT, *s.* (Occupation) व्यापारः, कार्यं, कर्म्म *n.* (न), प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, व्यवसायः, व्यवहारः.—(Agreement, contract) प्रतिज्ञा -ज्ञानं, सङ्केतः, संविद् *f.*, समयः, नियमः, संस्कारः, प्रपणमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, पणः, परिपणनं, व्यवस्था, प्रहतिः *f.*, समाधिः *m.*; 'to make an engagement,' समयं कृ, समयाकृ. See To ENGAGE, *v. n.* 'To keep an engagement,' प्रतिज्ञातं पाल (c. 10. पालयति -यितुं); 'to break an engagement,' समयं भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेजुं), समयोद्दं कृ, विस्ववादं कृ; 'one who has fulfilled his engagement,' कृतप्रतिज्ञः.—(Marriage-contract) वाग्निश्रयः, विवाहप्रतिज्ञा.—(Battle) युद्धं, रणाभियोगः, समाघातः, सङ्ग्रामः,

सम्पहारः.—(Obligation) अवश्यकर्त्तव्यं.

ENGAGING, *a.* (Attractive, pleasing) मनोहरः -रा -रै, हृदयपारी -हृषी -हि (न), हृदयकर्षी -रिणी -रि (न), मित्रयुः -यु -यु, मित्रयत्नः -ला -लै, अनुरक्तः -का -कै, हृदयङ्गमः -मा -मै, अनुरागजनकः -का -कै.

ENGAGINGLY, *adv.* मनोहरं, सप्रणयं, यथा हृदयम् आकृष्यते तथा.

To ENGENDER, *v. a.* (Beget) जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्, विजन्, प्रसू (c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते -सोतुं).—(Produce) उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् in caus.

ENGENDERED, *p. p.* जातः -ता -तै, जनितः -ता -तै, उपजातः -ता -तै, उत्पादितः -ता -तै, प्रसूतः -ता -तै, प्रकृतः -दा -दै, उद्भवः -वा -वै, in comp.

ENGINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, विलासः 'military engine,' युद्धयन्त्रं, युद्धास्त्रं; 'fire-engine,' अग्निनिर्वापणयन्त्रं.

ENGINEER, *s.* यन्त्रकारः -रक्षः, यन्त्रनिर्माणशिल्पविद्, यन्त्रविद्, कलाज्ञः.

ENGINEERING, *s.* यन्त्रकारस्य व्यापारः or कर्म्म *n.* (न).

To ENGIRD, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -हितुं), मण्डल (nom. मण्डल-यति -यितुं).

ENGLAND, *s.* श्वेतद्वीपः, इङ्ग्लण्डनामको देशः.

To ENGORGE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), निगृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं).

To ENGRAPPLE, *v. n.* बाहुबाह्वि or हस्ताहनि युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं).

To ENGRASP, *v. a.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

To ENGRAVE, *v. a.* तक्ष (c. 1. तक्षति -क्षितुं, c. 5. तक्षणीति), त्वक्ष (c. 1. त्वक्षति -क्षितुं), रेखादिना खलकृ or उपस्कृ or मुद्राकृ *or* मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं).

ENGRAVED, *p. p.* तक्षः -हा -है, रेखादिना मुद्रितः -ता -तै or मुद्राकृतः -ता -तै.

ENGRAVER, *s.* तक्षकः, तथा *m.* (तृ), त्वहा *m.* (तृ), मुद्राकरः.

ENGRAVING, *s.* तक्षणं, तक्षणकर्म्म *n.* (न).—(A print) मुद्रा.

To ENGROSS, *v. a.* (Thicken) स्पृलीकृ, घनीकृ, मान्दीकृ, निमिडीकृ.

—(Fatten) पुष् in caus. (पोषयति -यितुं), ज्ये in caus. (प्राययति -यितुं).—(Take the whole) सर्वं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पूर्णं ग्रह, समुदीर्य ग्रह; 'to engross the mind,' चिन्तेकायं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), चिन्तन्, चिन्तयिष्ये कृ or एकप्रवणे कृ.—(Purchase the whole of a commodity with a view to sell at a higher price) अधिक्मूल्येन विक्रयार्थं सङ्ग्रहाखानि पूर्णं क्री (c. 9. क्रीणाति -क्रीते, क्रेतुं), पूर्णप्रपे कृ, प्रख्या (c. 2. -क्याति -तुं).—(Copy in a large distinct hand) सुव्यक्ताक्षरे or स्पष्टरूपेण लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), सुस्पष्टाक्षराणि लिखित्वा उक् (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं).

ENGROSSED, *p. p.* (Absorbed) निविष्टः -हा -है, अभिनिविष्टः -हा -है, आविष्टः -हा -है, निमग्नः -ग्ना -ग्नै, आसक्तचेताः -ताः -तः (स), जनन्य-

विषयः -या -यै, एकप्रवणः -खा -खै, एकाग्रः -या -यै, परायणः -खा -खै; 'by fear,' भयेकप्रवणः -खा -खै.—(Forestalled) पूर्णं गृहीतः -ता -तै or क्रीतः -ता -तै.

ENGROSSER, *s.* (Forestaller) पूर्णक्रेता *m.* (तृ), सर्वभाक्क्रेता, पूर्णवाहकः,

प्रख्याता *m.* (तृ).—(Copier) सुस्पष्टरूपेण लेखकः, सुव्यक्ताक्षरलिखकः.

To ENGULPH, *v. a.* जलावर्त्ते or जलमुखे निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं), अवपुर्णेन ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्.

To ENHANCE, *v. a.* वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), उपधि (c. 5. -धिनोति -चेत्तुं), अधिक्कीकृ, अधिक् -का -कै कृ, गर (nom. गरयति -यितुं), प्रचुरीकृ; 'is enhanced,' उपधीयते.

ENHANCED, *p. p.* वर्धितः -ता -तै, अधिक्कीकृतः -ता -तै, उपधितः -ता -तै.

ENHANCEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, विवर्धनं, उत्थितिः *f.*, अभ्युदयः.

ENIGMA, *s.* गूढं, गूढवाक्यं, गूढप्रश्नः, प्रश्नः *f.* -द्विधा, प्रहेलिका, प्रश्नद्वती,

छेयः, सेवोक्तिः *f.*

ENIGMATICAL, *a.* गूढः -डा -ई, गूढार्थः -यो -यै, निगूढार्थः -यो -यै, सन्दि-
गूढार्थः -यो -यै, सस्यगूढार्थः -यो -यै, दूष्यः -यो -यै, दुर्ज्ञेयः -या -यै, बोधा-
गम्यः -म्या -म्यै, अज्ञातगम्यः -या -यै, व्याख्यागम्यः -म्या -म्यै, वक्तुः -क्ता -क्ते

ENIGMATICAL, *adv.* गूढं, सगूढार्थं, निगूढार्थतम्, सस्यगूढं, सस्यक्रं, सस्योक्ता.

To ENJOIN, *v. a.* आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निर्दिश, प्रदिश, विनिर्दिश,
समादिश, सन्दिश, व्यादिश, उपदिश; आशा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं),
समाज्ञा, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विनियुज्,
सन्वियुज्, बुद् (c. 10. -बोदयति -यितुं), प्रबुद्, सन्बुद्, ज्ञाम् (c. 2. -ज्ञास्ति,
ज्ञासितं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

ENJOINED, *p. p.* आदिष्टः -डा -ई, निर्दिष्टः -डा -ई, उद्दिष्टः -डा -ई, प्रबोदितः
-ता -तै, सन्बोदितः -ता -तै, विहितः -ता -तै : 'by the vedas,' वेदवि-
हितः -ता -तै.

To ENJOY, *v. a.* भुज् (c. 7. -भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), ज्यभुज्, अनुभुज्, परिभुज्,
अधिभुज्; अज् (c. 5. -असृते, c. 9. -अस्राति, अस्रितुं), समज्, उपाज्;
अनुभ् (c. 1. -भवति -यितुं), आसद् or आसाद् (c. 1. -स्रदति or
-स्रादति -यितुं), पुष् (c. 4. -पुष्यति, पोष्टुं) with acc. c.—(Delight
in) रम् (c. 1. -रमते, रन्ते), अभिरम्, नन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिनन्द-
रुच् (c. 1. -रोचते -यितुं).—(Possess with satisfaction) सुखेन or
सन्तोषेण उपयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंक्ते -योक्तुं) or धृ (c. 10. -धारयति
-यितुं) or धा (c. 3. -धत्ते, धातुं) or सेव् (c. 1. -सेवते -यितुं).

ENJOYABLE, *a.* भोग्यः -ग्या -ग्यै, उपभोग्यः -ग्या -ग्यै, सुभोगीनः -ना -नै,
भोगवान् -वती -वत् (त्), रम्यः -म्या -म्यै, रमणीयः -या -यै, सुभगः -गा
-गै, आनन्दः -दा -दै, सुखदः -दा -दै, मनोरमः -मा -मै, कमनीयः -या -यै,
आसादनीयः -या -यै.

ENJOYABLY, *adv.* समोगं, सोपभोगं, रमणीयं, सुभगं, जोषं.

ENJOYED, *p. p.* भुक्ता -क्ता -क्ते, उपभुक्ता -क्ता -क्ते, कृतोपभोगः -गा -गै,
अनुभूतः -ता -तै, अश्रितः -ता -तै, आसादित -ता -तै.

ENJOYMENT, *s.* (Fruition) भोगः, भुक्तिः *f.*, उपभोगः, परिभोगः, अनुभवः,
आसादः -दनं, फलभोगः, सुखासादः, निर्वेशः—(Pleasure) सुखं,
सौख्यं, रतिः *f.*, रतं, आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, आनोदः, प्रमोदः, सन्तोषः, मदः.

To ENKINDLE, *v. a.* उद्दीप्य in caus. (-दीपयति -यितुं), उज्ज् in caus.
(-तापयति -यितुं), उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), समिज् (c. 7.
-इज्ये -त्यितुं), प्रज्जल् in caus. (-ज्जलयति -यितुं), संचल्, सन्धुज्
(c. 10. -धुजयति -यितुं).

ENKINDLED, *p. p.* उद्दीप्तः -प्ता -प्तै, समिज्जः -ज्जा -ज्जै, उत्तेजितः -ता -तै,
उत्तापितः -ता -तै, सन्तप्तः -प्ता -प्तै, अलितः -ता -तै, सन्धुजितः -ता -तै.

To ENLARGE, *v. a.* (Extend, make large) वित् in caus. (-स्तार-
यति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -यितुं), प्रप् (c. 10. -प्रपयति -यितुं),
विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरीकृ, प्रप् in caus. (-स्तारयति -यितुं).—
(Augment) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्; इष् in caus.
(वृधयति -यितुं), जाये in caus. (-जाययति -यितुं), समाये, स्मय् in
caus. (स्मययति -यितुं), स्मोतीकृ, वृद्धिं नी (c. 1. -नयति, नेतुं), वृह्
(c. 10. -वृधयति -यितुं), उपवृह्.

To ENLARGE, *v. n.* (Grow large) वृष् (c. 1. -वर्धते -यितुं), अभिवृष्,
विवृष्, प्रवृष्; विशालीभ्, विपुलीभ्, प्रचुरीभ्, ज्ये (c. 1. -जायते, जातुं),
उपजि in pass. (-जीयते), स्मय् (c. 1. -स्मयते -यितुं), आस्मय्,
वितन् in pass. (-तन्यते), वित् in pass. (-स्तोयते), वृद्धिम् इ (c. 2.
-इति -तुं), प्रहृ (c. 1. -रोहति -रोतुं).—(Describe at large) वर्णं
(c. 10. -वर्णयति -यितुं), उपवर्णं, संवर्णं, सुविस्तरेण वद् (c. 1. -वदति
-यितुं), आविस्तरेण or वाक्प्रपञ्चेन व्याख्या (c. 2. -व्यापति -तुं), प्रपञ्

(c. 10. -पञ्चयति -यितुं), असुक्तिं कृ.

ENLARGED, *p. p.* प्रवृद्धः -द्धा -द्धै, प्रविष्टः -ता -तै, उपविष्टः -ता -तै, वर्धितः -
ता -तै, प्रहृष्टः -डा -दै, ज्ञानः -ना -नै, स्वीतः -ता -तै, स्मृतः -ता -तै,
आप्यायितः -ता -तै, वृद्धितः -ता -तै.

ENLARGEMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, स्मृतिः *f.*, स्वीतिः *f.*,
विस्तारः, आप्यायनं, वृहणं, विपुलता, विशालता, स्मृतः, प्रपञ्चः, बाहुल्यं.

ENLARGER, *s.* वृद्धिकरः, स्वीटिकरः, विस्तारकः, संवर्धकः.

To ENLIGHTEN, *v. a.* विकाश in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश, क्षुत्
in caus. (क्षोतयति -यितुं), प्रहृष्ट, उद्भृष्ट, दीप्, in caus. (दीपयति
-यितुं), विदीप्, उद्दीप्; विराज् in caus. (-राजयति -यितुं), भास् in
caus. (भासयति -यितुं), प्रभास्, उज्भास्, भाज् in caus. (भाजयति
-यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं).—(Instruct) उपदिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं).

ENLIGHTENED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तै, प्रक्षोभितः -ता -तै, उद्भोभितः -ता
-तै, दीपितः -ता -तै, सुप्रभातः -ता -तै.—(Instructed) गृहोताथै -थै
-थै, प्राप्प्रवृद्धिः -द्धिः -द्धि, उपदिष्टः -डा -दै.

To ENLIST, *v. a.* (Enter names on a list) नामावलपये or नामपरि-
संस्थापये नामान् समारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or आरुह् or
अभिलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or लिख्.—(Enlist soldiers)
सैन्यमध्ये समारुह् in caus. or सैन्यनामावलपये आरुह् or अभिलिख्,
युद्धकर्मणि आपृ in caus. (-पारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus.
(-वर्त्तयति -यितुं), अस्त्राणि ग्रह् in caus. (ग्राहयति -यितुं).—(Gain
over to one's own party) स्वपक्षीकृ, आत्मपक्षीकृ, आत्मसात्कृ.

ENLISTED, *p. p.* सैन्यनामावलपये समारोपितः -ता -तै, अभिलिखितः -ता -तै.

ENLISTING, *s.* सैन्यनामावलपये समारोपणं or सारोपणं or नामाभिलेखनं,
युद्धे प्रवर्त्तनं.

To ENLIVEN, *v. a.* आश्रस् in caus. (-आसयति -यितुं), समाश्रम्, विश्रम्,
उत्तिज् in caus. (-तेजयति -यितुं), तेजः कृ or दा.—(Make cheer-
ful) हृष् in caus. (हर्षयति -यितुं), ह्लाद् in caus. (ह्लादयति -यितुं),
आह्लाद्, उज्जस् in caus. (-लासयति -यितुं).

ENMITY, *s.* वैरं, वैरिता, शत्रुता, रिपुता, अरिता, शात्रवं, विपक्षता, द्वेषः
-पयं, विद्वेषः, विरोधः, वैरभावः, प्रतिद्वन्द्वं, प्रतिपक्षता, विहिङ्गता,
अप्रीतिः *f.*, परता.

To ENNOBLE, *v. a.* (Raise to nobility) कुलीनपदे नियुज् (c. 7. -युंक्ते
-योक्तुं) or प्रतिपद् in caus. (-पादयति -यितुं).—(Dignify) शुभ् in
caus. (शोभयति -यितुं), सम्मन् in caus. (-मानयति -यितुं), उल्बे कृ,
उज्जति कृ, यशः कृ.

ENNOBLEMENT, *s.* प्रतिपत्तिः *f.*, उल्बेः, पदवृद्धिः *f.*, कुलीनता, पदसमुन्नतिः *f.*

ENNUI, *s.* झानिः *f.*, झान्तिः *f.*, झानिः *f.*, विषादः, विषयता, विमर्शः.

ENORMITY, *s.* (Atrocious crime) अतिपातकं, अतिपापं, महापातकं,
महापापं, अघोरपातकं.—(Atrociousness) अतिदुष्टता, अघोरता, घोरता.

ENORMOUS, *a.* (Beyond measure, exceeding) अतिमात्रः -चा -चै,
अव्यक्तः -क्ता -क्तै, अपरिमितः -ता -तै.—(Very large) अतिमहान्
-हती -हत् (त्), सुमहान् &c., अतिवृहन् -हती -हत् (त्).—(In body)
अतिबाध्यः -या -यै, वृहत्कायः -या -यै, वृहच्छरीरः -रा -रै, भीमविग्रहः -हा -है.

ENORMOUSLY, *adv.* अत्यन्तं, अतिमात्रं, अतिशयेन, सुमहत्, अतिमहत्.

ENOUGH, *adv.* अलं, यथेष्टं, इत्यलं, पर्याप्तं, प्रचुरं, प्रचुरतरं, उपयुक्तं,
कृतं, यथावत्; 'quite enough,' अलमरतं; 'enough of this,'
अलम् अनेन; 'enough of ceremony,' कृतम् आदरेण; 'to be
enough for,' कृप् (c. 1. -कल्पते -त्यितुं).

ENOUGH, *a.* यथेष्टः -डा -दै, उपयुक्तः -क्ता -क्तै, उचितः -ता -तै, समर्थः -यो

-थे, पर्याप्तः-ता-ने, प्रपुष्ट-रा-रं-रत्तः-रा-रं, सम्पूर्णाः-श्री-शै, बहुलः-ल्ला-लं; 'just food enough to satisfy hunger,' नृत्तिमात्रोचितम् अन्नं; 'food enough for a year,' संवत्सरनिर्वाहसमर्थम् अन्नं.

ENOUGH, *s.* यथेष्टत्वं. पर्याप्तिः *f.*, प्रापुष्ट्यै, उपपुष्टत्वं, बाहुल्यं, निर्वाहः; 'having enough for subsistence,' अलङ्घनीयः-का-कं.

ENQUIRE, ENQUIRY. See INQUIRE, &c.

To ENRAGE, *v. a.* क्रुष् in caus. (क्रोधयति-यितुं), प्रक्रुष्, संक्रुष्; क्रुष् in caus. (क्रोधयति-यितुं), रुष् in caus. (रोषयति-यितुं), क्रोधे or क्रोशे जन (c. 10. जनयति-यितुं).

To be ENRAGED, *v. n.* क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोशे), संक्रुष्, अभिसंक्रुष्; क्रुष् (c. 4. क्रुष्यति, क्रोषति), प्रक्रुष्, सक्रुष्; रुष् (c. 4. रुष्यति, रोषति), with dat. c.

ENRAGED, *p. p.* क्रुडः-डा-डं, कुपितः-ता-तं, प्रकोपितः-ता-तं, प्रक्रुपितः-ता-तं, संक्रुडः-डा-डं, कोपाकुलः-ला-लं, रुपितः-ता-तं, रुडः-डा-डं, संरजः-आ-अं, उपजातक्रोधः-पा-पं, ज्ञातमयेः-वे-वै, आगतमयः-न्यु-न्यु, ज्ञातरोषः-पा-पं, इष्टमयः-न्यु-न्यु, उन्मानितः-ता-तं.

To ENRAPTURE, ENRAVISH, *v. a.* परमहर्षेण मुह in caus. (मोहयति-यितुं) or सम्मुह, अतिशयेन प्रदुष् in caus. (-हर्षयति-यितुं) or परिदुष्; 'to be enraptured,' अत्यन्तं दुष् (c. 4. दुष्यति, हर्षयति), पुलकितः-ता-तम् अम्, परमहर्षेण मुह (c. 4. मुह्यति, मोहति).

ENRAPTURED, *p. p.* हर्षमोहितः-ता-तं, सम्मोहितः-ता-तं, प्रहर्षितः-ता-तं, सम्प्रदुष्टः-डा-डं, पुलकितः-ता-तं, रोमाञ्चितः-ता-तं, परमानन्दितः-ता-तं, विस्मितः-ता-तं, हृषीकेशः-ता-तं.

ENRAVISHMENT, *s.* परमहर्षेण मोहः, सम्मोहः, प्रहर्षः, हर्षावेशः, परमानन्दः, अत्यन्ताद्वाद्, विस्मयः, उन्मद्.

To ENRICH, *v. a.* (Make rich) सधनं-नां-नं कृ, आढं-दां-दां कृ, समृद्धीकृ, वृष् in caus. (वर्धयति-यितुं), धनं or सधै वृष्.—(Make fertile) जाये in caus. (-प्राययति-यितुं), स्थाय in caus. (स्थावयति-यितुं), स्फोतीकृ, शफल (nom. शफलयति-यितुं).—(Adorn) शुभ्र in caus. (शोभयति-यितुं), उपशुभ्र.

ENRICHED, *p. p.* संवर्धितः-ता-तं, आधायितः-ता-तं, स्फोतीकृतः-ता-तं.

ENRICHING, *a.* अर्थकरः-री-रं, अर्थजनकः-का-कं, शोभकृत् *m. f. n.*

To ENROLL, *v. a.* नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समाहृ in caus. (-रोपयति-यितुं) or आहृ or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखति) or लिख्.

ENROLLED, *p. p.* नामावलिपत्रे समारोपितः-ता-तं or अभिलिखितः-ता-तं, अभिलिखितनामा-मा-म (न), आरोपितनामा-मा-म (न).

ENROLLER, *s.* नामलेखकः, नामाभिलेखकः, नामसमारोपकः, नामारोपकः.

ENROLMENT, *s.* नामाभिलेखनं, नामसमारोपणं, नामारोपणं, नामलिखनं, नामलेखनं.

ENS, *s.* (Being) भूतं, अभिभूतं, सत्त्वं, भावः, सत्ता, सम्भवः.

ENSAMPLE, *s.* See EXAMPLE.

To ENSANGUINE, *v. a.* रक्तेन or शोणितेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेपे), रक्ताक्तं-क्ता-क्तं कृ.

To ENSOONCE, *v. a.* छद् (c. 10. छादयति-यितुं), संछद्, प्रछद्, रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षिन्ते), गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ते), अभिगुप्, गृह् (c. 1. गृहति-हितुं); 'ensoonce one's self,' आश्रि (c. 1. -श्रयति-यितुं), समाश्रि, संश्रि, आत्मानं गुप् or गृह्.

ENSOONCED, *p. p.* समाश्रितः-ता-तं, गुप्तः-ता-तं, प्रच्छन्ने स्थापितः-ता-तं.

To ENSOAR, *v. a.* दह् in caus. (दाहयति यितुं), क्षास् च् in caus. (अप्रेयति-यितुं).

To ENSHIELD, *v. a.* आच्छद् (-छादयति-यितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्ते).

To ENSHINE, *v. a.* पवित्रद्वयं सुगहनाधारे or सुगहनभासे or सुप्रतिष्ठितभासे निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं) or रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षिन्ते).

ENSHINED, *p. p.* सुप्रतिष्ठितभासे or सुगहनाधारे रक्षितः-ता-तं.

ENSIFORM, *a.* अस्त्राकारः-रा-रं, सङ्गाकृतिः-ति-ति, सङ्गाकारः-रा-रं.

ENSIGN, *s.* (Banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, केतनं, केतुः *m.*, वैजयन्ती, केतुवसनः, जयन्तः कदली-लिका, उच्छ्रुलः—(Badge) चिह्नं, लिङ्गं, ध्वजः, व्यञ्जनं, लक्षणं—(Officer). See the next word.

ENSIGN-BEARER, *s.* ध्वजो *m.* (न), ध्वजवान् *m.* (न), पताकी *m.* (न), वैजयन्तिकः, ध्वजधारी *m.* (न), पताकाधारी *m.* (न), पताकावाहकः.

To ENSLAVE, *v. a.* दासीकृ, वशीकृ, करदीकृ, दास (nom. दासयति-यितुं), दास्ये or दास्ये नियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्ते), दास्यं गम् in caus. (गमयति-यितुं).

ENSLAVED, *p. p.* दासीकृतः-ता-तं, दास्यं गमितः-ता-तं, दास्यगतः-ता-तं.

ENSLAVEMENT, *s.* दास्यं, दासत्वं, दासभावः, परप्रेष्यत्वं, बन्धनं.

To ENSNARE, *v. a.* See SNARE.

To ENSUE, *v. n.* अनुवृत् (c. 1. -वर्धते-क्षिन्ते), प्रवृत्, अनुम् (c. 1. -सरति-सर्त्तुं), उत्पद् in pass. (-पद्यते), जन् in pass. (जायते), अन्वि (c. 2. अन्वेति-न्ते *rt. इ.*), अनुया (c. 2. -याति-न्ते), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थाते), अनुष्ठा, पश्चाद् आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्ते), सम्भू, प्रभू, उद्भू.

ENSUED, *p. p.* उत्पन्नः-ता-तं, प्रवृत्तः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं.

ENSUING, *a.* आगामी-मिनी-मि (न), भावी-विनी-वि (न), उत्तरका. लीनः-ता-तं, अनुवर्त्ती-क्षिन्ते-क्षि (न), अनागतः-ता-तं; 'in the ensuing year,' आगामिवत्सरे.

To ENSURE, *v. a.* See INSURE.

ENTAILURE, ENTABLEMENT, *s.* गृहस्य यो भागः सम्भागे-चलसते.

ENTAIL, *s.* (An estate inherited lineally) क्रमागतरिक्थं, क्रमायातरिक्थं.—(Rule of descent) क्रमागमविधिः *m.*, अन्वयागमविधिः *m.*, बद्धत्वं, नियुक्ता.

To ENTAIL, *v. a.* (An estate) रिक्थं or स्वावरधनादि विशेषक्रमागमानुसारेण दायार्थिभ्यः प्रदा (c. 3. -ददाति-दाते), रिक्थाधिकारित्वं विशेषक्रमागमानुसारात् स्थिरीकृ or बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धे).—(Bring on) आवह् (c. 1. -वहति-वोढे) or उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or जन् in caus. (जनयति-यितुं).

To ENTANGLE, *v. a.* संक्षिप् in caus. (-क्षेपयति-यितुं), आक्षिप्, परिक्षिप्, क्षिष्टीकृ, संलग्नीकृ, यन्प् (c. 1. यन्पयति-यितुं), यन्पिलीकृ, सङ्कुलीकृ, आकुलीकृ, आकुक्ष् (c. 1. -कुक्षति-क्षिन्ते), आवृत् in caus. (-वर्धयति-यितुं), सङ्कीर्णीकृ, सघन्प् (c. 9. -बध्नाति-बन्धे), सम्मिष् (c. 10. -मिश्रयति-यितुं); 'to be entangled, as the hair,' जद् or ऋद् (c. 1. जडति, ऋडति-डितुं); 'to disentangle,' उन्तन्प्, मुक्तन्प्.

ENTANGLED, *p. p.* (Caught) द्विष्टः-डा-डं, आक्षिष्टः-डा-डं, संक्षिष्टः-डा-डं, परिक्षिष्टः-डा-डं, परिलग्नः-गना-ग्नं, संलग्नः-गना-ग्नं, सक्तः-क्ता-क्तं, सघट्टः-डा-डं.—(Confused) सङ्कीर्णः-शी-शै. सङ्कुलः-ला-लं, यन्पिलः-ला-लं.—(Twisted) आकुक्षितः-ता-तं; 'entangled in the teeth,' दन्तक्षिष्टः-डा-डं, दन्तसक्तः-क्ता-क्तं; 'entangled in the branches,' विटपपरिलग्नः-गना-ग्नं, शाखासु सक्तः-क्ता-क्तं; 'entangled hair,' जडा, जूटकं, जूटः; 'having entangled hair,' जडावान्-वती-वत् (न), जडिलः-ला-लं; 'entangled in a net,' जालबद्धः-डा-डं.

ENTANGLEMENT, *s.* आक्षिष्टता, संलग्नता, यन्पिलत्वं, जडिलत्वं, सङ्कुलता, सङ्कीर्णत्वं, सङ्करः, सङ्कीर्णः, यतिकरः, आकुलत्वं, आकुलत्वं.

TO ENTER, v. a. and n. विश् (c. 6. विशति, वेष्टु), प्रविश्, निविश्, आविश्, समाविश्, आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्), अभिगम्, अभ्यागम्, अन्तर्गम्, आया (c. 2. -याति-न्तु), अभिया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातु), अत्रि (c. 1. अयति-यितु), आचि, गाह् (c. 1. गाहते-हितु), विगाह्.—(Set down in writing) अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितु), पुस्तके समारूह in caus. (-रोपयति-यितु) or सारूह.—(Enter upon a business) प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते-व्रित्तु), प्रक्रम् (c. 1. -क्रमते-मितु), उपक्रम्.—(Enter into another's views) परमतम् अनुमन् (c. 4. -मन्यते-मन्तु) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).

ENTERED, p. p. प्रविष्टः-ष्टा-ष्टं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं, आविष्टः-ष्टा-ष्टं.—(In writing) अभिलिखितः-ता-तं, आरोपितः-ता-तं, लेख्यारूढः-ष्टा-ष्टं, समारोपितः-ता-तं.

ENTERPRISE, s. (Undertaking) प्रवृत्तिः f., उद्योगः, उत्साहः, आरम्भः, उपक्रमः, व्यवसायः, उद्यमः, चेष्टा, चेष्टितं, कर्म n. (न्), प्रोढिः f., यष्टः, साध्यं.—(Hold undertaking) महोत्साहः, दुर्गकर्म n. (न्), अद्भुतकर्म n., आश्चर्यकर्म n., कठिनकर्म n.

TO ENTERPRISE, v. a. उपक्रम् (c. 1. -क्रमते-मितु), सारम् (c. 1. -रभते-रम्), समारम्, व्यवसो (c. 4. -स्यति-सातु), प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते-व्रित्तु).

ENTERPRISER, s. कठिनकर्मप्रवृत्तः, दुर्गकर्मव्यवसायी m. (न्), महोत्साहः.

ENTERPRISING, a. व्यवसायी-यिनी-यि (न्), व्यवसायकारी-रिणी-रि (न्), उद्योगी-गिनी-गि (न्), मोद्योगः-गा-गं, कठिनकर्मव्यवसायी &c., साहसिकः-की-कं.

TO ENTERTAIN, v. a. (A guest with hospitality) अतिथिं सत्कृ or सेष् (c. 1. सेवते-यितु) or पूज् (c. 10. पूजयति-यितु), आतिथ्यं कृ, सत्कारं कृ; 'with choice food,' स्वाह्वैः or भोजनविशेषैः सनुष् in caus. (-तोषयति-यितु) or नृष् in caus. (तर्पयति-यितु) or भुज् in caus. (भोजयति-यितु).—(Amuse) विनूद् (c. 10. -नोदयति-यितु), विलम् (c. 10. -लासयति-यितु), रम् (c. 10. रमयति-यितु).—(Hold in the mind) मनसि or मनसा धृ (c. 1. धरति, धर्तु) or उपलब् (c. 1. -लभते-लभु) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु).

ENTERTAINED, p. p. (Hospitably) सत्कृतः-ता-तं.—(Amused) विनोदितः-ता-तं.

ENTERTAINER, s. सत्कारी m. (न्), सत्कृत m., आमन्त्रयिता m. (न्), निमन्त्रणकृ.

ENTERTAINING, a. विनोदकः-का-कं, विनोदनकः-का-कं, हास्ययुक्तः-क्ता-कं.

ENTERTAINMENT, s. (Amusement) विनोदः, विलासः.—(Of guests) सत्कारः, सत्कर्म n. (न्), अतिथिसत्क्रिया, अतिथिसेवा, अतिथिपूजनं, आतिथ्यं, अतिथिक्रिया, सङ्ग्रहः.—(Feast) उत्सवः, सहभोजनं, सम्भोजनं.

TO ENTHRAL. See ENTHRALL.

TO ENTHRONE, v. a. राजासनं or सिंहासनं उपविश् in caus. (-पेशयति-यितु) or अध्यास् in caus. (-आसयति-यितु), राज्ये अभिविष् (c. 6. -पिबति-पेकु).

ENTHRONED, p. p. सिंहासनोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, सिंहासनाध्यासितः-ता-तं, अध्यासीनः-ना-नं, राज्ये अभिविष्टः-क्ता-कं.

ENTHRONEMENT, s. सिंहासनोपवेशनं, सिंहासनाध्यासः, अभिषेकः.

ENTHUSIASM, s. (Religious) अतिश्रद्धेयभक्तिजन्यो मादविशेषः or उन्मादः or मदः or उन्मदः, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्तता, भक्तिव्यग्रता, श्रद्धाव्यग्रता, भक्तिव्यग्रता, निष्ठाभक्तिः f.—(Warmth, zeal) उत्साहः, उष्णता, उष्णः, यक्षता, उन्मत्तता, प्रचक्षता, व्यग्रता, उग्रता, चोत्सुक्यं, तेजस्यं, तीक्ष्णता, असमानुरागः, बुद्धिव्यग्रता.

ENTHUSIAST, s. (In religion) अतिश्रद्धेयभक्तिवाद उन्मत्तो अन.. देवभ-

क्तिव्यग्रः, निष्ठाभक्तियान् m. (न्).—(In any thing) उत्तमबुद्धिः m., व्यग्रबुद्धिः m., प्रमदजनः, तीक्ष्णमनः.

ENTHUSIASTIC, ENTHUSIASTICAL, a. व्यग्रः-या-यं, उत्तमः-ता-तं, चक्षुः-क्ष-क्षं, उत्तमः-क्षा-क्षं, प्रचक्षुः-क्ष-क्षं, उष्णः-ष्ण-ष्णं, उष्णः-ष्ण-ष्णं, उष्णः-ष्ण-ष्णं, तीक्ष्णः-क्ष-क्षं, तीक्ष्णकर्म-म्-म् (न्), उद्युक्तः-क्ता-कं, उन्मादवान्-वती-वत् (न्).

ENTHUSIASTICALLY, adv. अतिव्यग्रं, उत्साहेन, असमुरागेण, सकुतूहलं.

ENTHYMEME, s. न्यूनैकावयवः or न्यूनैकावयवो व्यापविशेषः, लुप्तव्यायः.

TO ENTICE, v. a. आकृष् (c. 1. -कर्षति-क्रष्टु), लुभ् in caus. (लोभयति-यितु), प्रलुभ्, परिलुभ्, मुह् in caus. (मोहयति-यितु), भानिं जन् (c. 10. जनयति-यितु), प्रलभ् (c. 1. -लभते-लभु), लल (c. 10. लालयति-यितु), दुष्टकर्मणि प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितु) or नियुज् (c. 10. -योजयति-यितु).

ENTICED, p. p. आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रलोभितः-ता-तं, लालितः-ता-तं.

ENTICEMENT, s. आकर्षणं, आकृष्टिः f., प्रलोभनं, विलोभनं, मोहनं, विमोहनं, मोहः, लोभः, लालनं, लोभदर्शनं, यवनं, प्रलम्भः.

ENTICER, s. प्रलोभकः, आकर्षकः, विमोही m. (न्), लाली m. (न्), लोभदर्शकः.

ENTICING, a. प्रलोभकः-का-कं, आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-विषी-विषी (न्), विमोहनः-ना-नो-नं, मोही-हिनी-हि (न्), भानिानकः-का-कं.

ENTICINGLY, adv. सप्रलोभनं, आकृष्ट्या, प्रलोभनेन, आकर्षकप्रकारेण.

ENTIRE, a. (Complete, whole, not defective) कृत्वः-त्वा-त्वं, सकलः-ला-लं, सशः-श-शं, विश्वः-श्वा-श्वं, सम्पूर्णः-णा-णं, पूर्णः-णा-णं, समग्रः-या-यं, निखिलः-ला-लं, अखिलः-ला-लं, समस्तः-स्ता-स्तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, सशेषः-षा-षं, निःशेषः-षा-षं, निरवशेषः-षा-षं, अनूनः-ना-नं, अनूनः-ना-नं, अपिकलः-ला-लं, असखः-खा-खं, अभग्नः-ग्ना-ग्नं, अभिन्नः-न्ना-न्नं, अद्यतः-ता-तं, साधनः-ना-नं, आत्मनिकः-की-कं, व्यद्यः-द्या-द्यं, सिमः m. only. (Of perfect integrity) अशेषः-ष्टा-ष्टं, अहर्ष्यः-र्ष्य-र्ष्यं, सरलः-ला-लं.—(An entire horse) सवृषणोऽधः, योजाधः.

ENTIRELY, adv. अशेषतः, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं, कृत्वशस्, काल्पयेन, साकल्येन, अखिलेन, निखिलेन, सश्वेतस्, सश्वशस्, पिश्वतस्, आमूलं, सम्यक्, पर्याप्तं, साधनं, अनूनं, असखतस्; 'entirely around,' समन्ततस्, अभितस्.

ENTIRENESS, ENTIRETY, s. काल्प्यं, काल्प्यं, साकल्यं, आखिल्यं, सामर्थ्यं, सम्पूर्णता, समुदायः, समस्तता, समस्तिः f., अभिधता, अखल्यतः, अनूनता, अवैकल्यं.—(Integrity) अशेषता, सारल्यं, आयाहीनता.

TO ENTITLE, v. a. (Give a title or name) नाम कृ or दा, उपाधिं or संज्ञां दा, नामधेयं कृ, अभिधा (c. 3. उपाधि-धातु), आख्या (c. 2. -ख्याति-न्तु), कृत् (c. 10. कर्तयति-यितु), उदाह् (c. 1. -हरति-हर्तु).—(Give a claim) अधिकारं or अधिकारिणं or स्वतं दा; 'to be entitled,' अह् (c. 1. अहति-ते-हितु), अहः-हो-हं or उपपन्नः-क्ता-कम् अस्; 'he is entitled to honour,' मानम् अहति; 'he is entitled to receive so much salary,' उपयुक्तोऽयम् इतावद् वर्त्तने गृह्णाति; 'knowledge entitles to respect,' विद्या मान्यत्कारणं; 'a good man is entitled to reverence,' साधुजनः पूजनीयः.

ENTITLED, p. p. (Named) प्रोक्तः-क्ता-कं, अभिहितः-ता-तं, स्मृतः-ता-तं, संज्ञितः-ता-तं, उदाहृतः-ता-तं, साख्यातः-ता-तं. See CALLED. (Having a claim) अधिकारी-रिणी-रि (न्), अहः-हो-हं; 'entitled to honour,' यदाहः-हो-हं; 'entitled to a sixth,'

बहुभागभाक् *m, f. n. (ञ)*.

ENTITY, *s.* भूतं, अधिभूतं, सत्त्वं, सत्ता, भावः, यत् *n.* वस्तुनं.

To ENTOMB, *v. a.* श्मशाने or समाधी स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निखन् (c. 1. -खनति -नितुं) or समु in caus. (-सर्पयति -यितुं).

ENTOMBED, *p. p.* निजातः -ता -तं, समाधिनिखातः -ता -तं, भूमिनिखातः -ता -तं.

ENTRAIL, ENTRAILS, *s.* अन्तः, अन्त्राणि *n. pl.*, पुरोतत् *m. n.*, नाडिः -डी *f.*, पमनी, कोष्ठः.

ENTRANCE, *s.* (Act of entering) प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, समावेशः, वेशः -शनं, वेपथं, वेशिका, प्रतिहारणं.—(Door, gate) द्वारं, द्वारवर्त्म *n. (ञ)*, मुखं, गृहमुखं, निःसरणं, प्रतीहारः, पथः; 'principal entrance,' सिंहद्वारं; 'private entrance,' प्रखण्डद्वारं.

ENTRANCED, *p. p.* (Put in a trance) मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छापन्नः -न्ना -न्नं.—(Enraptured) सम्मोहितः -ता -तं, मोहप्राप्तः -प्ता -प्ते, परमहर्षमोहितः -ता -तं.

To ENTRAP, *v. a.* उन्माथे or पाशे पत् in caus. (पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रलुभ् in caus. (-लोभयति -यितुं).

ENTRAPPED, *p. p.* उन्माथे पातितः -ता -तं, पाशबद्धः -द्धा -द्धं, जालबद्धः -द्धा -द्धं.

To ENTREAT, *v. a.* अन्नलि कृत्वा प्राथे (c. 10. -अथेयति -ते -यितुं), सम्प्राथे, अन्मथे; विनयेन or कृताञ्जलिवत् प्राथे or याच (c. 1. याचति -चिन्ते), अभियाच, प्रयाच, सम्प्रायाच; प्रसद (c. 10. -सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनयेन स्वार्थे निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).

ENTREATED, *p. p.* अन्नलिकर्मपूर्वै प्राथितः -ता -तं or अन्मथितः -ता -तं, विनयेन याचितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

ENTREATY, *s.* प्रार्थनं -ना, अन्मथेना, अर्थः, अर्थित्वं -ता, याचना, विनतिः *f.*, मार्गणं, विनयेन निवेदनं.

ENTRY, *s.* (Passage for entrance) द्वारं, द्वारवर्त्म *n. (ञ)*, गमनागमनपथः.—(Ingress) प्रवेशः -शनं.—(Committing to writing) अभिलिखनं, लेख्यारोपणं, पुस्तकारोपणं, समारोपणं.

To ENUCLEATE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, विशुष् in caus. (-शोधयति -यितुं), परिशुष्.

To ENUMERATE, *v. a.* संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), सम्परिख्या, परिसंख्या, प्रसंख्या; परिगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), विगण्, प्रगण्, गण्; अनुपूर्वज्ञास् or एकैकज्ञास् or यथाक्रमं or पृथक् पृथक् ख्या, उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश् निर्दिश्.

ENUMERATED, *p. p.* परिसंख्यातः -ता -तं, परिगणितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, समुद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, एकैकज्ञास् or प्रत्येकं कथितः -ता -तं or निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुक्रान्तः -न्ता -न्तं.

ENUMERATION, *s.* परिसंख्या -ख्यानं, संख्या, गणनं -ना, परिगणना, समुद्देशः, एकैकज्ञो निर्देशः.

To ENUNCIATE, *v. a.* उच्चर in caus. (-चारयति -यितुं), उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), समुदीर्, उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. कीर्त्तयति -यितुं), प्रकृत्.

ENUNCIATED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं.

ENUNCIATION, *s.* उच्चारणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहारः -हरणं, गमुदाहरणं, स्थापनं, विहापनं, प्रकीर्तनं, प्रकाशनं, घोषणा.

ENUNCIATIVE, *a.* उच्चारकः -का -कं, स्थापकः -का -कं, आवेदकः -का -कं.

To ENVELOP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), परिवेष्ट्, संवेष्ट्, आच्छद् (c. 10. -छादयति -यितुं), परिच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, संच्छद्;

परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), आवृ; पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन परिवेष्ट्.

ENVELOPE, *s.* कोशः, कोपः, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, प्रच्छदपटः, प्रावर्कः, प्रावरणं, यासनं, पिधानं, पुटः, आच्छादनं, निबोळः, अवरगुह्यनं.

ENVELOPED, *p. p.* वेष्टितः -ता -तं, आवेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं, कोशस्थः -स्था -स्थं, यासनस्थः -स्था -स्थं, परीतः -ता -तं, अवरगुह्यतः -ता -तं.

To ENVENOM, *v. a.* विषेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पु) or दिह् (c. 2. देगिष् -गप्) or अञ्ज् (c. 7. अन्जि, अञ्जु) or संमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), सविषं -पां -पं कृ.

ENVENOMED, *p. p.* विपाक्तः -क्ता -क्तं, विपलितः -प्ता -प्ते, विषप्रदिग्धः -ग्धा -ग्धं, सविषः -पा -पं, गरली-लिनी-लि(न्); 'envenomed shaft,' दिग्धः.

ENVIALE, *a.* ईर्ष्याणीयः -या -यं, ईर्ष्यापादकः -का -कं, लोभ्यः -भ्या -भ्यं, स्मृहणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः -या -यं, आकांक्षणीयः -या -यं.

ENVIED, *p. p.* ईर्षितः -ता -तं, ईर्षितः -ता -तं, अभिलषितः -ता -तं, स्पर्धितः -ता -तं.

ENVIER, *s.* ईर्षी *m. (ञ)*, असूयकः, अन्मसूयकः, परकल्याणमहनः.

ENVOUS, *a.* ईर्षी -र्षिणी -र्षि (न्), ईर्ष्यालुः -लुः -लुः, ईर्ष्यकः -का -कं, सेर्षे -र्षी -र्ष्यं, मत्सरः -रा -रं -रो -रिणी -रि (न्), समत्सरः -रा -रं, परधनमत्सरः -रा -रं, परधनाभिलाषुकः -का -कं, परगुणमत्सरः -रा -रं, परोत्कर्षासहनः -ना -नं, परप्रशंसाभिरिणः -रिणः -रिणः, स्पर्धी -र्षिणी -र्षि (न्), साम्यसूयः -या -यं, कृतार्थः -र्षी -र्ष्यं, सन्नतेर्ष्यः -र्षी -र्ष्यं, कुहनः -ना -नं, वीरभक्तः -न्ता -न्तु, स्मृह्यालुः -लुः -लुः, अभिलाषी -र्षिणी -र्षि (न्), परगुणमर्षेणः -शा -शं.

ENVIOUSLY, *adv.* सेर्ष्यं, सासूयं, समत्सरं, समात्सर्यं, साम्यसूयं.

To ENVIRON, *v. a.* परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), आवृ, परिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं). See ENCOMPASS.

ENVIRONED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, आवृतः -ता -तं, परिगतः -ता -तं, परीतः -ता -तं, चलितः -ता -तं, व्याप्तः -प्ता -प्ते.

ENVIRONS, *s.* (Of a town) नगरोपान्तः, उपनगरं, उपपुरं, परिसरः.

ENVOY, *s.* दूतः, राजदूतः, सचिवी *m. (ञ)*, सन्देशहरः, याज्ञाहरः, निमृष्टार्थः, कार्यद्वारः, राजचरः, राजप्रतिनिधिः *m.*

To ENVY, *v. a.* ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं), ईर्ष्यं (c. 1. ईर्ष्यति -र्ष्यितुं), स्मृह् (c. 10. स्मृहयति -यितुं), स्पर्धं (c. 1. स्पर्धते -र्षितुं), असूय (nom. असूयति -ते -यितुं), अन्मसूय, परद्रव्यम् अभिलम् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति -यितुं), परोत्कर्षं न सह् (c. 1. सहते, सोढुं) or न मृप् (c. 4. मृष्यति, मर्षितुं), मात्सर्यं कृ.

ENVY, *s.* ईर्ष्या, असूया, मात्सर्यं, मत्सरः -रता, स्पर्धा, स्पर्धता, अद्यान्ति *f.*, समर्षः, परिसर्षः, रागः, द्वेषः, ईर्ष्या, स्मृहा, परधनाभिलाषः, परोत्कर्षी-सहिष्णुता, अन्यगुणासहिष्णुता, अन्यशुभद्वेषः, परप्रशंसाया असहिष्णुता.

EOLUS, *s.* (God of the winds) पवनदेवता, वायुदेवता.

EPACT, *s.* कालगणकभाषायां सौरवत्सरावसानं समावस्थाः प्रभृति तिथिषः स्थासूचकः शब्दः or शब्दो येन चान्द्रवत्सरात् सौरवत्सराधिपत्ये सूच्यते.

EPAULET, *s.* स्कन्धाभरणं, सैनिकजनेः स्कन्धदेशे भृतः पदसूचको-लङ्कारः, अंशालङ्कारः, अंशभरणं.

EPIHEMERAL, *a.* ऐकाहिकः -की -कं, क्षणविध्यंसी -सिनी -सि (न्), उत्पन्नविनाशी -शिनी -शि (न्), क्षणभङ्गुरः -रा -रं, एकाहमात्रस्थायी -यिनी -यि (न्).

EPIHEMERIS, *s.* आह्निकव्यवहारपुस्तकं, दैवसिकवृत्तान्तपुस्तकं.—(In astronomy) पुस्तकं यस्मिन् नक्षत्राणां गतिभावादि प्रतिदिनम् आरोप्यते.

Epic, *a.* ऐतिहासिकः -की -कं, वीरचरित्रकथकः -का -कं, काणिकः -की -कं, शूरवृत्तान्तविषयः -या -यं, महाकाव्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्)

EPIC, *s.* (Ποιη) महाकाव्यं, इतिहासः. वीरचरित्रविषयं काव्यं.
 EPICENE, *a.* सामान्यलिङ्गः -ज्ञा -ज्ञं. साधारणलिङ्गः -ज्ञा -ज्ञं.
 EPICURE, *a.* मिश्रव्यघ्ननादिषु प्रसक्तः, सद्योन्नतमनः, स्वाद्वन्नभिलाषी *m.* (नं). उदरपरायणः, कुक्षिभरिः *m.* लोभुषः, सतिलोभी *m.* (नं), रसिकः. वैषयिकः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (नं). पात्रेसमिताः.
 EPICUREAN, *a.* विषयी -विषयी -पि (नं), शारीरिकसुखसेवी -विनी -वि (नं), वैषयिकः -की -कं, भोगपरायणः -शा -शं.
 EPICURISM, *s.* विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.* शारीरिकमुक्तानुरागः.
 EPICYCLE, *s.* (In astronomy) प्राक् चक्रं, परिधिः *m.*
 EPIDEMIC, EPIDEMICAL, *a.* देशसाधारणः -शा -शी -शं, सद्योन्नतः -गा -गं, बहुजनसामान्यः -न्या -नयं; 'disease,' मारो, मारः -रिः *f.* महामारी, मरकः, मारकः, सातचनं, सक्षिपातकः, उपसर्गः.
 EPIDERMIS, *s.* वास्तवक *f.* (च), वहिम्बक, वास्तवस्मे *n.* (नं), अयभासिनी.
 EPIGLOTTIS, *s.* उपजिह्वा, अलिजिह्वा, प्रतिजिह्वा, पण्डिका, गुण्डिका.
 EPIGRAM, *s.* सबहुद्योक्तपरिमाणं रसिककाव्यं, सरसं लघुकाव्यं.
 EPIGRAMMATICAL, *a.* पृष्ठीकल्लुपुकवित्तयोग्यः -ग्या -ग्ये, रसिककवित्तम-धन्वी -न्यनी -न्यि (नं); 'Pointed' रसिकः -का -कं, रसवान् -वारी -वत् (तं), सरसः -सा -सं.
 EPIGRAMMATIC, *s.* पृष्ठीकरसिककवित्तकर्त्री *m.* (त्रै), लघुकाव्यरचकः.
 EPILEPSY, *s.* अपस्मारः, ग्रहामयः, भ्रमरं, भूतविक्रिया, प्रतानः, मूर्च्छावायुः *m.*
 EPILEPTIC, *a.* अपस्मारी -रिणी -रि (नं), भ्रमरी -रिणी -रि (नं), वातग्रस्तः -स्ता -स्तं, वायुग्रस्तः -स्ता -स्तं, ग्रहामयपीडितः -ता -तं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं.
 EPILOGUE, *s.* अन्तवाक्यं, शेषवाक्यं, अन्त्यवचनं, समापकवाक्यं, समापनवचनं.
 EPINICION, *s.* जयगीतं, जयशब्दः.
 EPIPHANY, *s.* ख्रीष्टप्रकाशनं, ख्रीष्टप्रकाशनमुद्दिश्य ख्रीष्टजन्मपर्वणः परं द्वादशदिने सेवितो महोत्सवः, ख्रीष्टप्रकाशनपर्व *n.* (नं).
 EPISCOPACY, *s.* धर्माध्यक्षता -तं, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षकर्तृका ख्रीष्टीयसमाजनीतिः *f.*
 EPISCOPAL, EPISCOPALIAN, *a.* धर्माध्यक्षसधन्वी -न्यनी -न्यि (नं), धर्माध्यक्षशासितः -ता -तं, धर्माध्यक्षपालितः -ता -तं.
 EPISCOPATE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं, धर्माध्यक्षपदं.
 EPISODE, *s.* उपाख्यानं, उपकथा, प्रसङ्गवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं, पताका, मूलविषयवर्हिर्गता कथा.
 EPISODIC, EPISODICAL, *a.* प्रासङ्गिकः -की -कं, मूलविषयानन्वितः -ता -तं, प्रसङ्गतविषयवर्हिर्गतः -ता -तं, अनन्वितः -ता -तं, अप्रसङ्गतः -ता -तं.
 EPISPASTIC, *a.* त्वक्स्पर्शोत्पादकः -का -कं, स्पर्शकारी -रिणी -रि (नं).
 EPISTLE, *s.* पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्रो, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं, लिपिः *f.*
 EPISTOLARY, *a.* पत्री -रिणी -रि (नं), पत्रीयः -या -यं, लेख्यकः -का -कं.
 EPITAPH, *s.* चैत्यस्य उपरिलिखितं मृतजनमुद्दिश्य स्तुतिवाक्यं, चैत्योपरि लिखिता तत्रैव निखातजनमुद्दिश्य गुणस्तुतिः, चैत्यलिपिः *f.*, चैत्योपरिस्था लिपिः.
 EPITHALAMIUM, *s.* वैवाहिकगीतं, सोद्वाहिकगीतं, विवाहसमये मान्दलिकगीतं.
 EPITHEM, *s.* उत्साहिका, उपदेहः, उपनाहः, प्रलेपः, लेपः.
 EPITHET, *s.* विशेषणं -पकः -कं, संज्ञाविषयः, सधुष्टिः *f.*, उपाधिः *m.*, गुणागुणयाचकः शब्दः.
 EPTOME, *s.* संक्षेपः -पणं, सङ्ग्रहः, सारसङ्ग्रहः, सारः, संहिता, प्रत्याहारः, समाहारः, समावृत्तिः *f.*, समसं.
 To EPTOMIZE, *v. a.* संक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), संह (c. 1. -हरति -हर्षुं), उपसंह.
 EPTOMIZED, *p. p.* संक्षिप्तः -प्ता -प्तं, संक्षेपिकः -की -कं, समस्तः -स्ता -स्तं, सामासिकः -की -कं, संहृतः -ता -तं, उपसंहृतः -ता -तं, चुचकः -का -कं.

EPITOMIZER, EPITOMIST, *s.* संक्षेपज्ञा *m.* (त्रै), सङ्ग्रहकर्ता *m.* (त्रै), सारलेखकः.
 EPOCH, EPOCH, *s.* (A fixed era from which computation of years begin) भुवः, शाकः, शकः, संयत् indec. The era of Śālivāhana is called शाकः, that of Vikramāditya, संयत्. — (Any period or fixed time) कालः, कालावधिः *m.*, अवधिः *m.*, निर्णीतकालः.
 EPODE, *s.* उपगीतं, उपगानं, अधिगीतं, अपरगीतं, गीतानुबन्धः.
 EPOPEE, *s.* महाकाव्यं, वीरचरित्रविषयं काव्यं.
 EPULATION, *s.* उत्सवकरणं, उत्सवः, मिश्रावभोजनं.
 EQUABLE, *a.* समानः -वा -नं, निर्विकारः -रा -रं. — (In motion) समान-गतिः -तिः -ति. — (In temper) समभावः -वी -यं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति, समचित्रः -त्ता -तं.
 EQUAL, *a.* समः -मा -मं, समानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -त्यं, समीयः -या -यं, सदृशः -शी -शं, ईदृशः -शी -शं. — (Not inferior) अनवरः -रा -रं, अनवमः -मा -मं. — (Even, uniform) समानः -ना -नं, समस्यः -स्या -स्यं, निर्विकारः -रा -रं, अघ्नसः -सा -सं; 'of equal extent or size,' सममितः -ता -तं, सममात्रः -त्ता -तं, तुल्यपरिमाणः -शा -शं; 'equal to all,' सद्योन्नतः -मा -मं; 'of equal strength,' तुल्यबलः -ला -लं; 'equal in glory,' समानतेजाः -जाः -जः (स); 'this is equal to a sixteenth part of that,' एतत् तस्य षोडशशतं समं.
 EQUAL, *s.* (Of the same age) समानवयस्कः, समवयस्कः, समवयः *m.* (स), तुल्यवयः *m.* (स), समानजन्मा *m.* (नं), वयस्यः. — (Of the same rank) समानपदस्यः, तुल्यपदस्यः.
 To EQUAL, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, तुल्यीकृ, समान (nom. समानपति -पितुं), समानं -नां -नं कृ, तुल्यं -न्यां -त्यं कृ.
 EQUALITY, *s.* समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -तं, सामान्यं, साम्यता, प्रतियोगिता. — (In rank) समानपदं, तुल्यपदं. — (In tribe) सवर्णता.
 EQUALIZATION, *s.* समीकरणं, समानीकरणं, तुल्यत्वं, समानता.
 To EQUALIZE, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, तुल्य (c. 10. तुल्यपति -पितुं).
 See To EQUAL.
 EQUALIZED, *p. p.* समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं, तुलितः -ता -तं.
 EQUALLY, *adv.* समं, समानं, समानतस्, तुल्यवत्, साम्यतः, सामान्येन.
 EQUANIMITY, *s.* समचिन्तनं, समवृद्धिता, समभावः, समानवृत्तिः *f.*, सद्योन्नतता, सख्यसम्पन्नता, सख्यं, सम्पदापदोर् हर्षविषयादरहितं.
 EQUANIMOUS, *a.* समचिन्तः -त्ता -तं, समवृद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वी -यं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति, सख्यसम्पन्नः -त्ता -तं, सख्यसम्पन्नः -त्ता -तं, सम्पदापदोर् हर्षविषयादरहितः -ता -तं, निर्विकारः -रा -रं.
 EQUATION, *s.* (In algebra) समीक्रिया, समीकरणं, साम्यं, फलं; 'of unknown quantity,' अच्यक्रसाम्यः, 'unlimited equation,' एकवर्णसमीकरणं.
 EQUATOR, *s.* निरधः, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, भूगोलरेखा; 'equatorial region,' निरधदेशः; 'celestial equator,' नाडिमण्डलं, नाडीमण्डलं. See EQUINOCTIAL LINE.
 EQUATORIAL, *a.* निरधसधन्वी -न्यनी -न्यि (नं), भूचक्रसधन्वी, &c.
 EQUERY, EQUERRY, *s.* राजाश्वपालः, राजाश्वशालारक्षणे नियुक्तो जनः. — (Stable for horses) अश्वशाला, वाजिशाला.
 EQUESTRIAN, *a.* आश्वः -श्वी -श्वं, आश्विकः -की -कं, अश्वीयः -या -यं, तुरणी -गिणी -गि (नं); 'person on horseback,' अश्वारूढः, अश्वारोही *m.* (नं).
 EQUIANGULAR, *a.* समकोणः -शा -शं, समानाशः -शा -शं, तुल्यकोणः -शा -शं.
 EQUIDISTANT, *a.* समानदूरः -रा -रं, तुल्यानदूरः -रा -रं, समानतरस्यः -स्या -स्यं.

EQUILATERAL, *a.* समभुजः -जा -जं, समानबाहुः -हुः -ह, समपार्श्वः -पार्श्व -श्व; 'an equilateral triangle,' समभुजः.

EQUILIBRIUM, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, परिमाण-तुल्यता, समता, साम्यं.

EQUINOCTIAL, *a.* विषुवतीयः -या -यं, विषुवसंख्यी -न्धनी -न्धि (न); 'equinoctial line,' विषुवचक्रं, विषुवखलं, विषुवद्वृक्षं, विषुवरेखा, भूचक्रं, भूपरिधिः *m.*, नाडीमण्डलं; 'equinoctial point,' अयनं.

EQUINOX, *s.* विषुवं, विषुवत् *n.*, विष्वक् *n.*, विषुवं; 'the vernal equinox,' महाविषुवं, हरिपदं; 'autumnal,' विषुपदं; 'day of the equinox,' विषुवदिनं.

EQUINUMERANT, *a.* समसंख्यः -ख्या -ख्यं, समानसंख्यः -ख्या -ख्यं.

To EQUIP, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), ससज्जं -ज्जां -ज्जं कृ, सज्जोपकारणे or सोपकारद्रव्यैः समायुज् in caus. (-योजयति -यितुं) or युज्. सज्जोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or सम्प्रकृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), or उपपद् in caus. (-पादयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or उपस्कृ or पुरस्कृ or सिद्धीकृ or प्रलुतीकृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ.-(With arms) वस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, सवह् (c. 4. -नयति -नहुं), संवस्मं (nom. -वस्मयति -यितुं).-(Fit out a ship) नावं समुद्रयानार्थं or युद्धार्थं सज्जीकृ.-(With clothes) वस्त्रैर् वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं) or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं) or श्लल्लु.

EQUIPAGE, *s.* (Implements, materials) उपकरणं, साधनं, सामग्र्यं -ग्रो, सम्भारः, उपस्कारः.-(Paraphernalia) सज्जा, परिच्छदः, सवाहः, शल्लङ्क्या.-(Of war) युद्धसज्जा, युद्धोपकरणं, वाहिनी.-(Retinue) परिवहेः, वहैः, तन्वं.-(Vehicle) वाहनं, विमानं.

EQUIPMENT, *s.* (Act of equipping) सज्जीकरणं, सज्जने -ना, सज्जकर्म *n.* (न), सज्जा, साधनं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सायोजनं, उपाकर्म *n.* (न), पुरस्कारः, पुरस्कारः. See EQUIPAGE.

EQUIPOISE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, तुल्यभारत्वं, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं, समता, साम्यं, तुल्यपरिमाणं, परिमाणतुल्यता.

To EQUIPOISE, *v. a.* समीकृ, तुल्यीकृ, तुल्यबलीकृ, समतोलीकृ.

EQUIPOISED, *p. p.* तुलितः -ता -तं, समीकृतः -ता -तं, समतोलः -ला -लं.

EQUIPOLLENCE, *s.* तुल्यबलत्वं, बलसमता, तुल्यशक्तित्वं, शक्तिसाम्यं.

EQUIPOLLENT, *a.* तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यौनाः -जाः -जः (स).

EQUIPONDERANCE, *s.* तुल्यता, भारतुल्यता, समतोलत्वं, तुल्यबलत्वं.

EQUIPONDERANT, *a.* समतोलः -ला -लं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यपरिमाणः -या -यं.

EQUIPPED, *p. p.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, सोपकारद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, समायुक्तः -क्ता -क्तं, समन्वितः -ता -तं, सोपकारः -री -रं, सज्जदः -डा -डं, पिनडः -डा -डं, संहितः -ता -तं.

EQUITABLE, *a.* समदण्डी -डिनी -डि (न), धर्मिकारी -रिणी -रि (न), न्यायकारी &c., न्यायी -यिनी -यि (न), धार्मिकः -की -कं, न्यायवर्ती -वर्ती -वर्ति (न), यथान्यायः -या -यं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न), विपक्षपातः -ता -तं, पक्षपातरहितः -ता -तं, सर्वसमः -मा -मं, उभयसाधारणः -खा -खी -खं, निरुपेक्षी -क्षिणी -क्षि (न).

EQUITABLENESS, *s.* साम्यं, समता, सर्वसमता, अपक्षपातः, न्यायता.

EQUITABLY, *adv.* न्यायतः, यथान्यायं, न्यायवत्, पक्षपातं विना, साम्येन.

EQUITY, *s.* न्यायः, धर्मः, न्यायता, अपक्षपातः, साम्यं, समता, उभयसामान्यं, सर्वसमता, युक्ति *f.*, यापार्थ्यं, विचारः.-(Qualification of the severity of law) दक्षनेतृत्व्यं, धर्मनेतृत्व्यं, 'court of equity,' दक्षनेतृत्व्यं महाविचारसभा.

EQUIVALENT, *a.* सममूल्यः -त्या -त्यं, तुल्यमूल्यः -त्या -त्यं, समानमूल्यः -त्या -त्यं, तुल्यबलः -ला -लं, तुल्यार्थः -धा -धं, समार्थः -धा -धं, समानबलः -ला -लं, समशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यशक्तिः -क्ति -क्ति, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं.

EQUIVALENT, *s.* समानमूल्यकं द्रव्यं, तुल्यद्रव्यं, तुल्यवस्तु *n.*, प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, निस्तारः, प्रतिफलं, परिवर्त्तः, तुल्यत्वं, साम्यं, समानत्वं.

EQUIVOCAL, *a.* सन्दिग्धार्थः -धा -धं, अस्पष्टार्थः -धा -धं, द्वार्थः -धा -धं, वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रार्थः -धा -धं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विकलापकः -का -कं.

EQUIVOCALLY, *adv.* सन्दिग्धार्थतः, द्वार्थतः, वक्रोक्ता, अस्पष्टं, अस्पष्टं.

EQUIVOCALNESS, *s.* सन्दिग्धार्थः, द्वार्थः, अर्थसन्देहः, अर्थसन्दिग्धता, अर्थवक्रिता *m.* (न), अस्पष्टता, सन्दिग्धता, वक्रता.

To EQUIVOCATE, *v. n.* वक्रं or सवक्रार्थं or अर्थवक्रताया or द्वार्थतो वद् (c. 1. वदति -दितुं), वक्रोक्तिं कृ, अस्पष्टं वद.

EQUIVOCATING, *a.* वक्रोक्तिमान् -मती -मत् (त), वाक्यललान्वितः -ता -तं.

EQUIVOCATION, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, वक्रवाक्यं, वक्रभणितं, वक्रवचनं, वाक्यवक्रता, वाक्यललं, वक्रता, वक्रिता *m.* (न), अर्थवैकल्यं, अपदेशः, व्यपदेशः.

EQUIVOCATOR, *s.* द्वार्थवक्ता *m.* (न), द्वार्थवादी *m.* (न), वक्रवाक्यवादी *m.*

EQUIVOQUE, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, दूटोक्तिः *f.*, केतववादः, लालिका, अर्थापत्तिः *f.*

Era, *s.* कालः, युगः, शाकः, शकः, भवतु indec. The era of Śalivāhan is called शाकः, that of Vikramāditya, संवत्.

To ERADIATE, *v. a.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), रश्मिन् or किरणान् पत् in caus. (पातयति -यितुं) or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -येत्).

ERADICABLE, *a.* उन्मूल्यः -त्या -त्यं, उन्मूलनीयः -या -यं, उत्पाटनीयः -या -यं, मूल्यः -त्या -त्यं.

To ERADICATE, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), मूलान् or खातलं or समूलम् उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or समुद् or उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -चेत्तुं) or उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), व्यपहृ in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्दृह् (c. 6. -वृहति -वर्हितुं).

ERADICATED, *p. p.* उन्मूलितः -ता -तं, उत्पाटितः -ता -तं, उच्छिन्नः -जा -जं, उद्दृतः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, व्यपरोपितः -ता -तं, आवर्हितः -ता -तं, उद्घर्हितः -ता -तं.

ERADICATION, *s.* उत्पाटनं, उच्छेदः, उद्धारणं, उन्मूलनं, समूलोत्पाटनं.

समूलोद्धारणं, मूलादुद्धारणं, व्यपरोपणं, समूलघातं, निष्कोपणं, विनाशः.

ERADICATIVE, *a.* उच्छेदी -दिनी -दि (न), उत्पाटनकारी -रिणी -रि (न).

ERADICATOR, *s.* उद्घर्षा *m.* (न), उन्मूलयिता *m.* (न), उच्छेदी *m.* (न).

To ERASE, *v. a.* (Rub out) ब्यामृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं), अपमृज्, उन्मृज्, ब्यामृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), लुप् (c. 6. लुप्सति, लोभुं, विलुप् (c. 10. -लोपयति -यितुं), लोपं कृ.-(Destroy) उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -चेत्तुं), उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं).

ERASED, *p. p.* ब्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, लुप्तः -प्ता -प्तं, उच्छिन्नः -जा -जं.

ERASTIAN, *s.* ख्रीष्टीयसमाजो राज्यरीतिसंघट्टो भवति or राज्यरीतयोनि भवति इति मन्ते यो जनः.

ERASURE, *s.* ब्यामर्षः, लोपः, विलोपनं, उच्छेदः, विनाशः.

ERE, *adv. or prep.* प्राक्, पूर्वं, पुरा, अग्रे; 'ere he could come,' तस्य आगमनात् पूर्वं or पुरा; 'ere the time appointed,' प्राग् विहितकालात्; 'ere twelve years are over,' प्राग् द्वादशसमाः or, expressed by loc. absolute; as, 'ere my child die,' मम पुत्रे न मृते सति.

ESCHEAT, *s.* उन्नाधिकारिणो अभावाद् भूस्वामिहस्तगतं भूमिखेनादि or भूस्वामिना प्राप्तं खेनादि.

To ESCHATE, *v. n.* उन्नाधिकारिणाम् अभावाद् भूस्वामिन आधिकारण्ये परावृत्त (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तते) or भूस्वामिहस्तं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or भूस्वामिना पुनः प्राप्तं in pass. (प्राप्यते).

To ESCHIEW, *v. a.* वृज् (c. 10. वज्रयति-यितुं), हा (c. 3. जहाति, हातुं), उल्लुङ्ग (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), तज् (c. 1. तजति, तज्जुं), प्रोक्त् (c. 6. -उक्कति-उक्कितुं).

ESCORT, *s.* (Body of men for protection) रक्षाधर्मं सैनिकगुल्मः or सैन्यदलं, रक्षकाः *m. pl.*, परिचराः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिवारः.—(Protection, safeguard) रक्षा-खणं, आश्रयः, शरणं.—(Attendance for defence) रक्षाधर्मं अनुव्रजनं, अनुव्रज्या.

To ESCORT, *v. a.* (Attend by way of defence) रक्षाधर्मं अनुव्रज् (c. 1. -व्रजति-व्रजितुं) or अनुया (c. 2. -याति-यति), अश्वनि रक्ष् (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), सचर् in caus. (-चारयति-यितुं).

ESCORTED, *p. p.* अनुयातः-ता-तं, अश्वनि रक्षितः-ता-तं, सचारितः-ता-तं ESCORTOIR, *s.* लिपिसञ्ज्ञाधारः, लेखसाधनाधारः.

ESCULENT, *a.* खाद्यः-द्या-द्यं, खादनीयः-या-यं, भक्षणीयः-या-यं.

ESCUTCHEON, *s.* कुलचिह्नपत्रं, वंशमय्यादालक्षणपत्रं.

ESOPHAGUS, *s.* अन्नवाहिरोतः *n.* (स्), निगरणोतः *n.* (म्).

ESOTERIC, *a.* गुह्यः-दा-दं, अलौकिकः-की-कं, अन्तर्भूतः-ता-तं.

ESPALIER, *s.* यातावरणार्थम् उद्यानपरितो रोपिता क्षुद्रवृक्षपर्षिका, वृक्षजालं.

ESPECIAL, *a.* (Particular) विशेषकः-का-कं, सविशेषः-या-यं, विशेष्यः-या-यं, विशेष in comp., as, 'especial duty,' विशेषधर्मः.—(Principal) उन्नतः-मा-मं, परमः-मा-मं, मुख्यः-ख्या-र्यं, अधिकः-का-कं.

ESPECIALLY, *adv.* विशेषतम्, सविशेषं, प्रधानतम्, मुख्यतम्, परमं.

ESPIED, *p. p.* दृष्टः-ष्टा-ष्टं, आलोकितः-ता-तं, आलक्षितः-ता-तं.

ESPIONAGE, *s.* पेशुन्यं, चारकर्म *n.* (न्), गुढावेक्षणं, चारचक्षुः *n.* (म्).

ESPLANADE, *s.* नृणांस्त्रीणः समभूभागः, तृणविशिष्टः समस्थलीकृतः क्रीडाप्रदेशः.

ESPOSAL, *s.* चाग्दानं, कन्याप्रदानं, वाग्निध्यायः, विवाहसम्बन्धः.—(Adoption) परिग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहणं, अनुपालनं; 'of another's cause,' पक्षपातः.

To ESPOUSE, *v. a.* (Betroth) याग्दानं कृ, विवाहप्रतिज्ञां कृ.—(Marry a wife) कन्यां विवह (c. 1. -वहति-वोदुं) or उद्ग्रह or परिणी (c. 1. -गणयति-गणेतुं) or परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Take to one's self, adopt, maintain) स्वीकृ, आत्मसात्कृ, अङ्गीकृ, सङ्ग्रह, परिग्रह, संवृष् in caus. (-वधेयति-यितुं), अनुपाल (c. 10. -पालयति-यितुं); 'the cause of another,' परस्य सपक्षो भू or पक्षपातं कृ or पक्षपाती भू; 'of a follower,' भक्ताभिमानं कृ.

ESPOUSED, *p. p.* चाग्दत्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रदत्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रप्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रतिज्ञा-विवाहितः-ता-तं, विवाहितः-ता-तं, परिणीतः-ता-तं, उपोढः-दा-दं.

To ESPY, *v. a.* (See at a distance) दूराद् आलोक (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति-यितुं) or अवलोक or दृश (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं) or ईक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं) or समीक्ष् or प्रेक्ष् or आलक्ष् (c. 10. -लक्षयति-यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं).

ESQUIRE, *s.* (Armour-bearer) साक्षहिनकः.—(Gentleman) महाशयः, आर्यः. In cases where esquire is affixed to a name out of respect, श्री may be prefixed.

To ESSAY, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), परीक्षां कृ, यत् (c. 1. यतते-तितं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं), उद्यम् (c. 1. -यज्जति-यज्जुं), उपक्रम् (c. 1. -क्रमते-मितुं), व्यवसो (c. 4. -व्यापति-सातुं), आरम्भ (c. 1. -रम्भते-रम्भुं).

ESSAY, *s.* परीक्षा-खणं, उद्योगः, चेष्टा, उद्यमः, समुद्यमः, आरम्भः, प्रवृत्तिः, *f.* उपक्रमः.—(A composition on any thesis) अनुकल्पविषयो लेख्यबन्धः or निबन्धः or लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यं, लेख्यपत्रं.

ESSAYIST, *s.* लेख्यनिबन्धा *m.* (न्यु), निबन्धकृत् *m.*, लेखकः.

ESSENCE, *s.* (Constituent substance or nature) सारः-रता, वस्तु *n.* मूलवस्तु *n.*, भावः, पदार्थः, मूलं, अधिभूतः.—(Pith, extract) सारः, निष्कषः, निर्यासः, कषायः, निर्गलितार्थः, मखः, रसः.—(Perfume) वासः, आमोदः, सुगन्धिद्रव्यं, सोरभं.

ESSENTIAL, *a.* (Constituent) वास्तवः-ची-वं, सारः-रा-रं, सारभूतः-ता-तं, सारयान्-वती-वत् (त्), स्वाभाविकः-की-कं; 'essential nature,' सारता.—(Important or necessary in the highest degree) आवश्यकः-की-कं, अत्यवश्यकः-का-कं, गृह्यर्थः-या-यं, वह्यर्थः-या-यं, अतिप्रयोजनार्हः-ही-हं.

ESSENTIAL, *s.* (First principle) तत्त्वः.—(Constituent principle) वस्तु, मूलं, पदार्थः.—(Important, oint) परमार्थः, गृह्यर्थः, प्रधानार्थः.

ESSENTIALLY, *adv.* सारतम्, वस्तुतस्, अर्थतस्, भावतस्, भावेन, तत्त्वतस्, पदार्थतस्; 'essentially necessary to be done,' अवश्यकार्यः-व्या-यं.

To ESTABLISH, *v. a.* (Set up, settle) स्थापयति-यितुं, प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, रूह in caus. (रोपयति-यितुं), निरूहः, प्रतिनिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).—(Ordain, enact) व्यवस्था in caus. विधा, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), परिकृप्, प्रतिपद् in caus. (-पादयति-यितुं), निवृज् (c. 7. मुञ्जे-मुञ्जुं).—(Make firm, ratify) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं-रा-रं कृ, संस्तम्भ (c. 5. -सम्भोति-सम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति-यितुं); 'by fresh evidence,' प्रमाणीकृ, भू in caus. (भावयति-यितुं), विभू, उपपद् in caus. सत्पाकृ.

ESTABLISHED, *p. p.* स्थापितः-ता-तं, प्रतिष्ठापितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, संस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, स्थितः-ता-तं, स्थापयः-रा-रं, विहितः-ता-तं, प्रकल्पितः-ता-तं, प्रतिपादितः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, स्थिरीकृतः-ता-तं, उपपन्नः-सा-सं.—(Proved) प्रमाणीकृतः-ता-तं, निरीतः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, उपपन्नः-न्ना-न्नं; 'established custom,' कृतानुसारः.

ESTABLISHMENT, *s.* (Act of establishing) प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, अवस्थापनं, स्थापनं, व्यवस्थापनं, नियोजनं.—(Confirmation) स्थिरीकरणं, दृढीकरणं, संस्तम्भः, सत्पापनं, सत्पाकृतिः-*f.*—(System) स्थितिः-*f.*, संस्थानं.

ESTATE, *s.* (Condition) अवस्था, स्थितिः-*f.*, भावः, दशा, वृत्तिः-*f.*—(Property, possession) रिक्थ्यं, दायः, धनं, अधिकारः, भूमिः-*f.*—'paternal estate,' पैतृकभूमिः-*f.*—(Rank) परं, स्थानं, पदविः-*f.*—(Degree, order) वर्गः, गणः.

To ESTEEM, *v. a.* (Value) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं, c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्; पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6. -द्रियते-द्रिष्टुं); 'to esteem highly,' बहु मन्.—(Consider, think) मन्, भू in caus. (भावयति-यितुं), विभू, विगम् (c. 10. -गणयति-यितुं).

ESTEEM, *s.* (Opinion) मतं, मतिः-*f.*—(Regard, respect) मानं, सम्मानं, आदरः, पूजा, मान्यत्वं; 'high esteem,' बहुमानं, बहुमतिः-*f.*

ESTEEMED, *p. p.* मतः-ता-तं, सम्मानितः-ता-तं, आदृतः-ता-तं, पूजितः-ता-तं; esteemed highly, 'बहुमतः-ता-तं.—(Considered) स्मृतः-ता-तं.

ESTIMABLE, *a.* मान्यः-न्या-न्यं, सम्मान्यः-न्या-न्यं, अर्थ्यः-ध्या-ध्यं, अर्थार्हः-ही-हं, आदरणीयः-या-यं, पूजनीयः-या-यं; 'highly

estimable,' परममान्यः -न्या -न्य- (To be reckoned) गणनीयः
-या -य, अनुमेयः -या -य.

To ESTIMATE, *v. a.* विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), परिगण्, प्रगण्,
गण् : संख्या (c. 2. -क्याति -तुं), परिसंख्या, कल् (c. 10. कल्यति -यितुं),
सङ्कल्, अर्थे or कृत्यं संख्या or निगो (c. 1. -णयति -यितुं) or निरूप्
(c. 10. -रूपयति -यितुं); विभू in caus. (-भाषयति -यितुं); 'to estimate
worth,' गुणं यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'to estimate
highly,' बहु मन (c. 4. मन्यते, मनुं).

ESTIMATE, *s.* (Computation) विगणनं -ना, परिसंख्यानं, गणना.—
(Valuation) मूल्यपरिसंख्या, मूल्यनिरूपणं, मूल्यविज्ञापनं, अर्थविज्ञप्तिः *f.*;
'rough estimate,' स्पृष्टमानं, आकारः.

ESTIMATED, *p. p.* विगणितः -ता -तं, विभावितः -ता -तं, निर्योतमूल्यः
-त्या -न्यं, निरूपितमूल्यः -त्या -न्यं, सङ्कलितः -ता -तं, परिसंख्यातः -ता -तं.

ESTIMATION, *s.* (Calculation) विगणना, गणना, संख्या, परिसंख्यानं.
—(Esteem, regard) मानं, सम्मानं, आदरः; 'high estimation,'
बहुमानं, बहुमतिः *f.*

ESTIMATOR, *s.* गणकः, विगणकः, गुणकारः, संख्याता *m.* (नृ), मूल्यनिरूपकः.
ESTIVAL, *a.* नैदायः -षी -यं, ग्रीष्मकालसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ).

ESTRADE, *s.* समभूमिः *f.*, समानभूमिः, समस्थलं, समस्थानं.

To ESTRANGE, *v. a.* विरञ्ज् in caus. (-रञ्जयति -यितुं), वैरञ्जं जन् (c. 10.
जनयति -यितुं), विरञ्जीकृ, छेहं निवृत् in caus. (-वर्जयति -यितुं) or
भिद् (c. 7. भिनन्ति, भञ्जं), छेहछेद् कृ, छेहविच्छेद् कृ, छेहभेद् कृ,
द्वेषीकृ, द्वेषं जन्, विरिष्य in caus. (-घ्रेषयति -यितुं), दूरीकृ.

ESTRANGED, *p. p.* विरञ्जः -ञ्ज -कं, ज्ञातविरागः -गा -गं, विकृतः -ता -तं,
विकारितः -ता -तं, विकृतवृद्धिः -द्विः -द्वि, निवृत्तछेहः -हा -हं,
दूरीभूतः -ता -तं.

ESTRANGEMENT, *s.* विरञ्जः *f.*, वैरञ्जं, विरागः, विराग्यं, विकृतिः *f.*,
विकारः, बुद्धिविकारः, छेहनिवृत्तिः *f.*, छेहविच्छेदः, छेहभेदः, छेहच्छेदः,
वियोगः, विप्रयोगः, विघ्रेषः, दूरीभावः, पृथग्भावः.

ESTUARY, *s.* समुद्रशाखा, समुद्रवङ्कः. —(Mouth of a river) सम्भेदः, सङ्गमः.

To ESTUATE, *v. n.* घेन (nom. फेनायते), उल्लेखनं कृ, वेला (nom. वेलायते).

ET-CAETERA, Expressed by आदिः -दि in the *m.* or *n.* gender
and in the *plur.* or *sing.* numb.; as, 'parrots, starlings,
&c.,' शुक्रसारिकादयः; 'Indra, Kuvera, &c.,' इन्द्रकुबेरादयः; 'Of
Agni, Pavana, &c.,' अग्निपयनादीनां; 'the nose, eyes, &c.,'
नासचक्षुरादीनि; 'peace, war, &c.' सन्धिवियहादि; 'by libe-
rality, &c.,' दानादिना; 'from liberality, &c.,' दानादेः (for
दानादिना). Sometimes इति is prefixed to आदिः as, 'the
word chitralig, &c.,' चित्रलिगित्यादि. Sometimes आदिकः
-का -कं, आद्यः -द्या -द्यं and भूमि are used for आदिः as, 'gifts,
&c.,' दानादिकः; 'Indra, &c.,' इन्द्राद्याः, or इन्द्रभूमयः *pl.*

To ETCH, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, चिच् (c. 10.
चित्रयति -यितुं).

ETCHING, *s.* चित्रलिखनं, चिचं, आलेख्यं, वर्तिकांशः.

ETERNAL, *a.* निरयः -न्या -न्यं, अनन्तः -ना -नं -नकः -का -कं, सनातनः
-नी -नं, शाश्वतः -तो -तं, अनादिः -दिः -दि, अनाद्यन्तः -न्ता -नं,
अनाद्यः -द्या -द्यं, सदातनः -नी -नं अनन्तकालस्थायी -यिनी -यि (नृ),
सर्वकालीनः -ना -नं, नैतिकः -की -कं, अनन्यः -न्या -न्यं, भुवः -या
-यं, सनातः -ता -तं, सततः -ता -तं, अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, निरपायः -या
-यं, निरन्तरः -रा -रं, अविच्युतः -ता -तं, अविमयी -मिणी -मि (नृ),
अविरतः -ता -तं, अमरः -रा -रं.

ETERNALLY, *adv.* नित्यं, नित्यदा, नित्यशम्, शाश्वतं, शाश्वत्, सततं, सनातं,
अनन्तं, अनाद्यन्तं, रत्ना, अजस्रं, अनिशं, अभीक्ष्णं, निरन्तरं, अविरतं,
अश्रान्तं, अनारतं, सर्वकालं.

ETERNITY, *s.* निरता, नैतयं, अनन्तता -तवं, अनन्यं, अनन्यं, अनन्तकालः,
अनाद्यन्तता, भुवता, श्रौष्यं, अनन्तभावः, नैरनन्यं, अमरता.

To ETERNIZE, *v. a.* अनन्त (nom. अनन्तयति -यितुं), अनन्तीकृ, शाश्वतीकृ.
ETESIAN, *a.* सांवत्सरिकः -की -कं, प्रतिवार्षिकः -की -कं, सामयिकः -की -कं.
ETHER, *s.* आकाशः, खं, शून्यं, वायुः *m.*, निर्मलवायुः, अनरीक्षोपरिस्थः
सूक्ष्मवायुः, नभः *n.* (सृ), गगणं, विहायः *n.* (सृ).

ETHERIAL, *a.* आकाशगुणः -या -यं, आकाशिनः -जा -जं, आकाशसम्भवः
-वा -वं, आकाशस्थः -स्था -स्थं, स्वसम्भवः -वा -वं, वायवः -वी -वं,
वेहायसः -सो -सं.

ETHIC, ETHICAL, *a.* वैनयिकः -की -कं, नीतिविषयः -या -यं, नीतिविद्या-
विषयकः -का -कं, नीतिशास्त्रसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), नीतिशास्त्रीयः -या -यं.

ETHICALLY, *adv.* नीतिशास्त्रयत्, नीतिशास्त्रानुसारेण.

ETHICS, *s.* नीतिविद्या, नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, विनयः, विनयविद्या,
अर्थशास्त्रं, दण्डनीतिः *f.*, शीलविद्या, आन्वीक्षिकी. —(As invented
by Vrihaspati) वार्धम्यं.

ETHNIC, ETHNICAL, *a.* (Relating to the Gentiles) अन्यदेशीयः -या -यं,
भिवदेशीयः -या -यं, देशार्थकसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), देवपूजकसंख्यी &c.

ETHNOLOGY, *s.* नृकुलविद्या, नृजातिविद्या, नृवंशविद्या.

ETIQUETTE, *s.* सदाचारविधिः *m.*, साध्यव्यवहारविधिः, मुजनाचारविधिः,
विनयविधिः, विनयरीतिः *f.*, आदरविधिः *m.*, भोजन्यं, मर्यादा, मुनीतिः *f.*,
सम्भता, सञ्चरिचं, न्यायः.

ETYMOLOGICAL, *a.* शब्दयुत्यतिविषयः -या -यं, पदभन्नविषयः -या -यं,
शब्दशास्त्रसंख्यी -न्धिनी -न्धि (नृ), शब्दसाधनविद्यासंख्यी &c.

ETYMOLOGIST, *s.* शब्दयुत्यतिकुशलः, पदभन्नविद्याज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः.

To ETYMOLOGIZE, *v. n.* शब्दयुत्यतिं कृ, पदभन्नं कृ, शब्दसाधनं कृ.

ETYMOLOGY, *s.* युत्यतिः *f.*, शब्दयुत्यतिः *f.*, शब्दयुत्यतिविद्या, पदभन्नं,
शब्दशास्त्रं, शब्दसाधनविद्या.

EUCHARIST, *s.* स्त्रीष्टमृत्युस्मरणार्थकं भोजनं, स्त्रीष्टभोजनं, स्त्रीष्टप्रकल्पितभोजनं.
—(Giving thanks to God) ईश्वरस्य धन्यवादकरणं or कुशलवादः.

EULOGIST, *s.* प्रशंसकः, गुणस्तोत्रकः, स्तुतिपाठकः, वन्दो *m.* (नृ).

EULOGISTIC, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, वन्दारुः -रुः -रु.

To EULOGIZE, *v. a.* प्रशंस् (c. 1. -जंसति -सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति,
स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, द्याय (c. 1. द्यायते -यितुं), गुणान् कृत् (c. 10.
कीर्तयति -यितुं) or उत्कृत्.

EULOGIZED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, द्यापितः -ता -तं,
स्तुतः -ता -तं.

EULOGY, *s.* प्रशंसा -सतं, गुणप्रशंसा, स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, स्तवः, द्याया,
गुणद्याया, स्तुतिवादः, स्तुतिवाक्यं, गुणोकीर्तनं, स्तोत्रं, शंसा, यशोवर्धनी,
वर्धनी, वन्दना, वन्दिपाठः, गुणगानं, भोगावली.

EUNUCH, *s.* झीवः, पक्षः, पक्षः, शवः, शवः, मुष्कशून्यः, स्त्रिवृषणः,
स्त्रिबन्धकः, निष्पुरुषः, नपुंसकः, पोगवः, पोगवः, तृतीयप्रकृतिः *m.*,
तृतीयप्रकृतिः, अफलः, विफलः, वर्षवरः, त्वरः. —(Guard of the
women's apartments) स्थापयः, कञ्चुकी *m.* (नृ), शूडान्तालकः,
शूडान्तजनः.

EUPHONIC, *a.* सुस्वरः -रा -रं, सुशब्दः -न्दा -न्दं, सुश्राव्यः -व्या -व्यं, सुतिसुतः
-स्ता -स्तं, सुभाह्वनः -ना -नं, अकक्षः -शा -शं.

EUPHONY, *s.* सुस्वरः, सुशब्दः, सुस्वनः, सुश्राव्यशब्दः, अकटुवं, अकक्षशब्दं.

EUPHORIA, *s.* बहुदुःखका, समनदुःखा, सीहसः, वचदुः, *m.*, सुक् *f.* (हृ)

बुद्धि, गुहा.

EUROPEAN, *s.* ज़रोपीयः, ज़रोपनामकदेशजः, तासमुत्तमः.

To EVACUATE, *v. a.* शून्यीकृ, उन्मूलं (c. 6. -मूलं-सह), विमूलं, विरिचं (c. 7. -रिचं-रिचं-रेचं), रिचं, उन्मूलं (c. 1. -चरति-रिचं), निश्चरं in caus. (-चारयति-यितुं), शून्यं (c. 10. शोधयति-यितुं); 'the bowels,' मलोत्सर्गं कृ, मलविमर्गं कृ, मलशुद्धिं कृ.

EVACUATED, *p. p.* रोचतः -ता -तं, विरोचतः -ता -तं, शोधतः -ता -तं, रिचः -क्ता -क्तं, विरिचः -क्ता -क्तं, विमूलः -ष्ट -ष्टं.

EVACUATION, *s.* (Of the bowels) मलविमर्गः, मलोत्सर्गः, समुत्सर्गः, मलशुद्धिः *f.*, मलशोधनं, विरोचः, विरोचनं, रेचः, रेचनं, मलोच्चारः, उच्चारः, शोधनं, उत्थानं, निर्हारः, निश्चारकः, अपोभागहरः.

To EVADE, *v. a.* छलेन पलायित्वा परिहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or प्रोक्तं (c. 6. -उक्तं-उक्तं) (Elude by sophistry) वक्रोक्ता छलं (c. 10. छलयति-यितुं), अपलपं (c. 1. -लपति-यितुं), अपहृ (c. 2. -हृते-हृतं), निहृ, अपदिशं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यपदिशं.

To EVADE, *v. n.* (Escape) छलेन पलायं (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ) or निस्तृ (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं) or अपक्रमं (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or अपपावं (c. 1. -पावति-यितुं) or अपसृपं (c. 1. -सर्पति-सप्तुं), or उत्पत् (c. 1. -पतति-तितुं) or निव्यत्. (Practice artifice) वाक्छलं कृ, वक्रोक्तिं कृ, व्यपदेशं कृ, अपहृवं कृ.

EVADDED, *p. p.* छलेन or अपदेशेन परिहृतः -ता -तं or प्रोक्तः -ता -तं, निहृतः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, निस्तरीयः -या -यं.

EVASION, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विभ्रान्तिः *f.*, भ्रान्तिः *f.*, विचलनं, व्यभिचारः.

EVANESCENT, *s.* अनर्हन्, तिरोधानं, अनर्हितत्वं, अदृश्यं.

EVANESCENT, *a.* तिरोधेयः -या -यं, अनर्हितः -ता -तं, अदृश्यः -पी -पं, अदृश्यः -या -यं, अप्रत्यक्षः -द्या -द्यं, परोक्षः -द्या -द्यं. (Fleeting) भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः -रा -रं, क्षणमात्रस्थायी -यिनी -यि (नं), अशाश्वतः -तो -तं.

EVANGELICAL, *a.* सुसंवादानुसारो -रिणी -रि (नं), ख्रीष्टीयधर्मानुयायी -यिनी -यि (नं), ख्रीष्टप्रचारितः -ता -तं, ख्रीष्टीयधर्मपुस्तकान्तर्गतः -ता -तं.

EVANGELIST, *s.* (Writer of the life of Christ) ख्रीष्टचरित्ररचकः, ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, मङ्गलसमाचारलेखकः. (Preacher of the Gospel) सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टीयधर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).

To EVANGELIZE, *v. a.* and *n.* सुसंवादं प्रचरं in caus. (-चारयति-यितुं), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवचं (c. 2. -यक्ति-कुं) or उपदिशं (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or ग्रहं in caus. (-ग्राहयति-यितुं), ख्रीष्टीयधर्मं प्रवृत्तं in caus. (-वर्चयति-यितुं).

To EVAPORATE, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), धूम (nom. धूमायते) वाष्पसाह, वाष्पीभू, वाष्परूपेण उत्पत् (c. 1. -पतति-तितुं) or उद्गमं (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), धूमरूपेण विद्रुं (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं) or नशं (c. 4. नश्यति, नशितुं) or प्रणशं or अन्वधा in pass. (-धीयते) or क्षि in pass. (क्षीयते). (Dry up) सातपेन परिशृपं (c. 1. -शुष्यति-शोष्टुं), शुष्कीभू.

To EVAPORATE, *v. a.* वाष्पसात्कृ, धूमसात्कृ, वाष्पीकृ, वाष्परूपेण विद्रुं in caus. (-द्रावयति-यितुं), सातपेन परिशृपं in caus. (-शोषयति-यितुं) or शुष्कीकृ.

EVAPORATED, *p. p.* सातपशुष्कः -ष्का -ष्कं, परिशुष्कः -ष्का -ष्कं, शोषितरसः -सा -सं, वाष्परूपेण उद्गतरसः -सा -सं, वाष्पसात्कृतः -ता -तं, वाष्पीभूतः -ता -तं.

EVAPORATION, *s.* (Drying up) परिशोषः -पणं, शोषः -पणं, उच्छोषणं. (Conversion to vapour) वाष्पसात्करणं, धूमसात्करणं, वाष्पभावः.

वाष्परूपेण उत्पत्तं or उद्गमः or नाशः, वाष्पीभूतत्वं.

EVASION, *s.* (Artifice to elude) अपदेशः, व्यपदेशः, छत्र *n.* (नं), छलं, कपटः -टं, अपहृवः, निहृवः. (Equivocation) वक्रोक्तिः *f.*, वक्रता, पक्षवाक्यं, वाक्छलं, अपलापः, केतववादः, प्रतीपवचनं. (Escape) निस्तारः, उन्मूलनं, निर्गमः, निर्गतिः *f.*, पलायनं, अपक्रमः.

EVASIVE, *a.* छलो-लितो-लि (नं), छलान्वितः -ता -तं, व्यपदेशकः -का -कं, वचकः -का -कं, निहृवकारी-रिणी-रि (नं), (Equivocating) वक्रः -क्ता -क्तं, वाक्छलान्वितः -ता -तं; 'an evasive answer,' निहृयोत्तरं, वक्रोत्तरं.

EVASIVELY, *adv.* वाक्छलेन, वक्रोक्ता, निहृवेन, सनिहृवं, वक्रं.

EVE, *s.* (The fast to be observed on the evening before a holiday) महापञ्चमः पृष्टदिनान्ते सेवनीय उपवासः, पुष्यदिनस्य पृष्टप्रदोषः. (Decline of day). See EVENING. 'To be on the eve of happening,' उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं).

EVEN, *s.* सायः, सायङ्कालः, प्रदोषः, प्रदोषकालः. See EVENING.

EVEN-TIDE, *s.* सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सायङ्कालः, प्रदोषकालः, प्रदोषसमयः.

EVEN, *a.* (Level, flat) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समस्यः -स्या -स्यं, सपाटः -टा -टं, घनाघनः -ना -नं; 'even ground,' समभूमिः *f.*, समस्थलं, खाजिः *f.*, पाटः. (Straight) समरेखः -खा -खं, अवक्रः -क्ता -क्तं, अवगुनः -गना -गनं, निर्भुगः -गना -गनं, चतुः -नुः -नुः, अवस्रसः -सा -सं. (Smooth) स्रष्टः -हणा -हणं, अरुधः -द्या -द्यं. (Uniform, equal) तुल्यः -त्या -त्यं, समतुल्यः -त्या -त्यं, उभयपक्षयोः समानः -ना -नं, निर्विकारः -रा -रं; 'in temper,' समभावः -वी -वं, समवृत्तिः -त्तिः -त्ति. (Not odd) युग्मः -गमा -गमं, युगलः -ला -लं, समः -मा -मं; 'an even number,' युग्मं, युगलं; 'with both feet even,' समपदं.

To EVEN, *v. a.* समस्थलीकृ, समीकृ, समानीकृ, समान (nom. समान-यति-यितुं).

EVEN, *adv.* अपि, एव, वा, वापि, सर्वं; 'even though,' यद्यपि, यद्यपि स्यात्, तथापि; 'even so,' एवं, एवमेव, तथा, तथापि, तथैव; 'even as,' यथैव, यद्वदेव, यत्प्रकारेण; 'even now,' अद्यापि, अद्यैव; 'not even,' नापि, नैव.

EVEN-HANDED, *a.* उभयसमः -मा -मं, समदशो-शिनी-शिं (नं), विषय-पातः -ता -तं.

EVENING, *s.* प्रदोषः, प्रदोषकालः, सायः, सायङ्कालः, सायाहः, अपराहः, सन्ध्या, सन्ध्याकालः, विकालः -लकः, वैकालः, दिनान्तः, दिनावसानं, दिवसावसानं, दिवसावस्यः, अहःशेषः, दिनशेषः, रजनीमुखं, निशादिः *f.*, रात्र्यारम्भः, उत्तरः, अहः पञ्चमो भागः; 'in the evening,' साये, सायं, दिनान्ते, अभिसार्य, अनुसन्ध्यं; 'good evening to you,' शुभम् ते प्रदोषः.

EVENING, *a.* प्रादोषिकः -की -कं, वैकालिकः -की -कं, सान्ध्यः -न्ध्यी -न्ध्यं, सायन्नः -नी -नं, अपराह्नतनः -नी -नं or अपराह्नतनः.

EVENLY, *adv.* समं, समानं, समानतम्, अवस्रा, तुल्यं; 'evenly matched,' तुल्यवलः -ला -लं, तुल्यवीर्यः -व्या -व्यं, समतोलः -ला -लं.

EVEN-MINDED, *a.* समचिन्तः -न्ता -न्तं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, सत्यसम्पन्नः -न्ता -न्तं, सत्यसम्पन्नः -न्ता -न्तं, सम्यदापदोद्देषविषादरहितः -ता -तं.

EVENNESS, *s.* समता, समानता -न्तं, साम्यं, साम्यता, सामन्त्र्यं, तुल्यता, चतुता, निर्भुगता; 'of temper,' समचिन्तनं, समानवृत्तिः *f.*, समभावः.

EVENT, *s.* वृत्तिः, सम्भवः, उत्पत्तिः, समुत्पत्तिः *f.*, समुत्पत्तिः, समुत्पत्तिः, सङ्गतं, गतं, सङ्गतिः *f.*, घटना, समुपागतं, उपागमः, समुपस्थितिः. (Consequence, conclusion) उद्भूतं, अनुवृत्तिः, अनुवर्तनं, परिणामः, निष्पत्तिः, सिद्धिः *f.*

To EVENTERATE, *v. a.* निरन्तीकृ, अन्तानि विटु in caus. (-दारयति-यितुं).

EVENTFUL, *a.* गुरुघटनाविशिष्टः -डा -ष्ट, गुरुसङ्गतविशिष्टः -डा -ष्ट, गुरुघटनामयः -यी-यं.

To EVENTILATE, *v. a.* चीञ् (c. 10. वीजयति-यितुं), पिष्टु (c. 5. -घूनोति, c. 6. -घुवति-यितुं), निष्पाव कृ.

EVENTUAL, *a.* (Consequential) अनुवर्ती -रिणी -रि (न्), आनुपाङ्गिकः -की -कं, अनुसारी -रिणी -रि (न्), अनुभूतः -ता -तं, परः -रा -रं. — (Ultimate) अन्तिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्त्या -न्त्यं.

EVENTUALLY, *adv.* अन्ततः, अन्ते, शेषे, शेषतः, परतः, प्रयोगतः.

EVER, *adv.* (At any time) कदाचित्, कदापि, कदाचन, कश्चित्, जातु. — (Always, at all times) सदा, सदैव, सततं, नित्यदा, अनुद्यत्, प्रतिद्यत्; 'for ever,' नित्यं, सदैवकालं, अनन्तकालं, शाश्वतीः समाः, अजयं, अश्वत्, निरन्तरं, सता; 'ever and anon,' चारं चारं, काले काले, अनुकालं; 'ever since,' यतः प्रभृति; 'ever so little,' मनाक. ईषत्, किञ्चित्, कियत्. — (As a word of enforcement) एव; 'ever young,' नित्ययौवनः -ना -नं; 'ever happy,' सदानन्दः -न्दा -न्दं.

EVERGREEN, *a.* अशीलेपवः -त्रा -त्रं, अमृतामयः -णी -णं, अशुष्कपत्रः -गा -गं.

EVERLASTING, *a.* अनन्तः -ना -नं, अनन्तकालस्यापी -यिनी -यि (न्), नित्यस्यापी &c., शाश्वतः -ती -तं, अद्ययः -या -यं, अनाद्यः -इया -इयं, अजरः -रा -रं. See ETERNAL.

EVERLASTINGLY, *adv.* शाश्वतं, अनन्तकालं, शाश्वतीः समाः, नित्यं, अजयं.

EVERLIVING, *a.* नित्यजीवी -यिनी -यि (न्), अनन्तकालजीवी &c. See ETERNAL.

EVERMORE, *s.* अनन्तकालं, सदैवकालं, शाश्वतीः समाः, शाश्वतं, अश्वत्, नित्यं, नित्यकालं, सततं, अजयं, सता. See ETERNALLY.

EVER-RESTLESS, *a.* नित्यगतिः -तिः -ति, सदागतिः -तिः -ति, सततगतिः -तिः -ति.

EVERSION, *s.* पर्याप्तः, पराश्लेषः, परिवर्जनं, नाशः, विनाशः.

To EVERT, *v. a.* पर्यम् (c. 4. -अस्यति-ससितुं), पराक्षिप (c. 6. -क्षिपति -घेतुं), अघः कृ.

EVERY, *a.* सर्वः -श्चा -श्च, विद्यः -श्या -यं, सकलः -ला -लं, सर्वकः -का -कं; 'every art,' सर्वकर्म n. (न्); 'knowing every thing,' सर्वज्ञः; 'every road,' सर्वपथः; 'the maker of every thing,' सर्वभूतकृत्, सर्वकला m. (न्), विश्वकर्मा; 'enduring every thing,' सर्वसहः, विश्वसहः; 'every one,' सर्वजनाः m. pl., विश्वजनः; 'dear to every one,' सर्वप्रियः; 'sustaining every thing,' विश्वभरः. 'Every,' may often be expressed by प्रति or अनु prefixed; as, 'every day,' प्रतिदिनं, प्रतिदिवसं, अनुदिनं, अन्वहं, प्रसहं; 'every night,' प्रतिरात्रं; 'every month,' प्रतिमासं; 'every moment,' अनुक्षणं; 'to every one,' प्रत्येकं. Or by doubling the word; as, 'every day,' दिने दिने, दिवसे दिवसे, अहरहः; 'in every house,' गृहे गृहे; 'every one,' एकैकः -का -कं, एकैकशम्, पृथक् पृथक्; 'every man,' एकैकजनः, प्रतिजनः; 'in every direction,' प्रतिदिशु, सर्वदिशु, सर्वपथोः -ना -नं; 'on every side,' सर्वतः, समन्ततः, समन्तात्, विश्वतः, परितः.

EVERYWHERE, *adv.* सर्वत्र, सर्वतः, विश्वतः, विश्वक्, सर्वत्रे. प्रतिदिशु; 'going everywhere,' सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वत्रे -गा -गं, विश्वव्यापी यिनी -यि (न्).

To EVICT, *v. a.* निशेषपादानन्तरं or व्यवहारदर्शनानन्तरम् अधिकाराद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति-यितुं) or निराकृ or वहिष्कृ or अधिकारं or स्वतः कृ (c. 1. हरति, हर्षु).

EVICTED, *p. p.* व्यवहारसमाप्तकाशद् आशया हुताधिकारः -रा-रं, साधितः -ता-तं. EVICTION, *s.* व्यवहारमध्यपसकाशद् आशानुसारेण अधिकाराज्जिराकरणं or वहिष्करणं or स्वतःहरणं, साधनं.

EVIDENCE, *s.* (Testimony) साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, साधनं, प्रामाण्यं, प्रमाता m. (न्), क्रियानिर्देशः, साधननिर्देशः; 'written evidence,' लेखप्रमाणं, लिखितं, साधनपत्रं; 'ocular evidence,' प्रत्यक्षप्रमाणं, साक्षात्प्रमाणं, चाक्षुषज्ञानं; 'false evidence,' कौटसाक्ष्यं, कूटसाक्ष्यं; 'want of evidence,' साक्ष्यभावः, प्रमाणाभावः. — (Witness) साक्षी m. (न्), प्रमाता m. (न्); 'having evidence,' साक्षिमान् -मती -मतं (न्).

To EVIDENCE, *v. a.* प्रमाण (nom. प्रमाणेयति-यितुं), प्रमाणीकृ, साक्षिणा or साक्ष्येण or प्रमाणेन साप् (c. 10. साधयति-यितुं) or भू in caus. (भावयति-यितुं) or निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टु) or उपपद् in caus. (-पादयति-यितुं).

EVIDENCED, *p. p.* साक्षिभावितः -ता-तं, साक्षिलक्ष्यः -या-यं, स्पष्टीकृतः -ता-तं.

EVIDENT, *a.* स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यक्तः -क्ता -क्तं or प्रत्यक्तः or अभिव्यक्तः, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः -शा -शं, समक्षः -क्षी -क्षं, स्फुटः -टा -टं, उन्वयः -णा -णं; 'to make evident,' स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकाशं (c. 10. -काशयति-यितुं), प्रकटीकृ, प्रत्यक्षीकृ, साक्षिष्कृ, प्रादुर्भूतः; 'to be evident,' स्पष्टीभू, साधिर्भू, प्रादुर्भू, प्रादुर्भू, प्रादुर्भू, प्रकाशं (c. 1. -काशते-शितुं); 'made evident,' स्पष्टीकृतः -ता-तं, प्रादुर्भूतः -ता-तं, प्रकाशितः -ता-तं, प्रत्यक्षभूतः -ता-तं.

EVIDENTLY, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, स्पष्टरूपेण, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, साक्षात्, प्रकाशं, स्फुटं, प्रादुर्भू, समक्षं, नाम.

EVIL, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापः -पा -पं, पापी -यिनी -यि (न्), खलः -ला -लं, अभद्रः -द्रा -द्रं, असाधुः -धु -धु, असन् -सती -सत् (न्), निर्गुणः -णा -णं, शूद्रः -द्रा -द्रं, मन्दः -न्दा -न्दं, अपमः -मा -मं, कुत्सितः -ता -तं, कदम्यः -य्या -य्यं, अधार्मिकः -की -कं. 'Evil,' is often expressed by दुर् or कु, or अप prefixed; as, 'an evil man,' दुर्जनः; 'evil thought,' कुचिन्ता, अपध्यानं; 'evil conduct,' दुर्गुणः; 'evil deed,' कुकर्म n. (न्), दुष्कर्म n., अपकर्म n., पापकर्म n., असत्कर्म n., दुष्कृतं; 'evil course,' कुमार्गः, उन्मार्गः, विमार्गः; 'evil destiny,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.

EVIL, *s.* (Wickedness) पापं, दुष्टता, दोषः, व्यसनं -निता, शाठ्यं, दोषवत्, असाधुता, अधर्मः, व्यभिचारः, दीरात्यं, दीर्जन्यं, कुसृतिः f., निकारः. — (Injury) अपकारः, अपकृतं, अपायः, द्रोहः, हिंसा, क्षतिः f. — (Misfortune, distress) अपायः, अशुभं, दुर्गतिः f., दौर्गत्यं, सकुशलं, अभद्रं, अशुभं, अनिष्टं, अहितं, दुःखं, दुःखस्या, दुर्देशा, व्यसनं, उन्मत्ता, आपद् f., विपद् f., विपत्तिः f., अनिष्टपातः, अनयः, ज्ञेशः, कष्टं.

EVIL, *adv.* दुष्टः; expressed by दुर्, कि, दुष्ट, पाप &c., prefixed; 'evil-intentioned,' दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुराशयः -या -यं, पापाशयः -या -यं; 'evil-affected,' विरक्तः -क्ता -क्तं, अहितः -ता -तं; 'evil-natured,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति; 'evil-fated,' दैवोपहतः -ता -तं, उपहतकः -का -कं, दुर्दैवयस्तः -स्ता -स्तं; 'evil-favoured,' कुरूपः -पी -पं. EVIL-DOER, *s.* पापकारी m. (न्), पापकरो m. (न्), पापकरः, पापकृत् m., पापकर्मो m. (न्), असत्कर्मो, कुकर्मो, दुष्कृती m. (न्), कुकर्मकारी m., मन्दचरित्रः, मन्दकारी m., दुष्टः, दुष्टचारी m. (न्), अधर्मचारी m. (न्), व्यसनी m. (न्).

EVIL-EYE, *s.* कुदृष्टिः f., अदृष्टिः f., दुरीयणा, क्रूरदृष्टिः f.; evil-eyed,' क्रूरदृष्टं m. f. n. (श), अमनस्कं m. f. n. पापदृष्टिः -द्धिः -द्धि.

EVIL-MINDED, *a.* पापमतिः -तिः -ति, पापबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पापचेतनः -ना -नं, दुष्टचित्तः -त्ता -तं, दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुष्टमतिः -तिः -ति, दुरात्मा

-त्वा -त्स (न्), अधर्मात्मा &c., पापात्मा &c., पापसम्भावः -वा -वं, दृष्टान्तःकरणः -शा -यं, दुर्हृदयः -या -यं.

EVIL-SPEAKING, *s.* दुरालापः, अपवादः, वादोपः, पिशुनवाक्यं, मौख्यं.
To EVINCE, *v. a.* स्पष्टीकृ, व्यक्तीकृ, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, दृश in caus. (दृशयति -यितुं), प्रमाणिकृ.

EVINCIBLE, *a.* मूच्यः -च्या -चं, माध्यः -ध्या -धं, निर्देशनीयः -या -यं.

EVINCIBLY, *adv.* स्पष्टे, सुस्पष्टे, सुव्यक्ते, असंशये, अत्र न सन्देहः.

To EVISCERATE, *v. a.* निरन्त्रीकृ, निरन्त्र (hom. निरन्त्रयति -यितुं), नाडीर वहिष्कृ.

EVITABLE, *a.* परिहरणीयः -या -यं, हेयः -या -यं, वर्जनीयः -या -यं.

EVOCATION, *s.* (Calling upon) आह्वानं, प्रह्वयः, अनुकथनं.—(Appealing) पुनराह्वानं, पुनर्निषेधाप्रार्थना, अन्यप्राडिवाकसाक्षाद् आह्वानं.
To EVOKE, *v. a.* आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), प्रह्वे, अनुकृष (c. 1. -कथयति -कथुं).—(From one tribunal to another) अन्यविचार-सभासाध्याद् आह्वे.

EVOLUTION, *s.* (Unfolding) विस्तारः -रणं, प्रसारणं, प्रकटीकरणं, विचारः, विपृतिः *f.*—(In arithmetic) प्रादुर्भावः.—(Series) श्रेणी, श्रेणी.

To EVOLVE, *v. a.* विसृ in caus. (-सारयति -यितुं), प्रमु in caus. (-सारयति -यितुं), विसृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), अपावृ, वितन् (c. 5. -तनोति -नितुं), विततीकृ.

EVOLVED, *p. p.* विस्तारितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, विपृतः -ता -तं.

EVULSION, *s.* उत्पाटनं, उत्कर्षणं, विकर्षणं, उत्तुञ्चनं, अपलुञ्चनं.

EWE, *s.* मेघी -पिका, रडका, उरणी, भेडी, अघिलाः 'ewe's milk,' अघिसोदं, अघिदमं, अघिमरीमं.

EWER, *s.* घटी, उदकपात्रं, उदपात्रं, कुम्भः, पुटयीयः, कमण्डलुः *m.*

To EXACERBATE, *v. a.* प्रकृष in caus. (-कोषयति -यितुं), उत्तिञ्ज in caus. (-तेजयति -यितुं), तोष्णोक्तृ, तिग्मतरं -रं -रं कृ, तीव्रतरं -रं -रं कृ, उग्रतरं -रं -रं कृ.

EXACERBATION, *s.* प्रकोपः -पणं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उग्रत्वं, कोपञ्चलनं, कोपवर्धनं, रोगवृद्धिः *f.*

EXACT, *a.* (Accurate, correct) यथायथः -था -थं, याथायिकः -की -कं, समग्रसं -सा -सं, अग्रसं -सा -सं, सत्यः -त्या -त्यं, च्युतः -ता -तं, तथ्यः -ध्या -ध्यं, यथातथः -था -थं, शुचिः -चिः -चि, शुद्धः -द्धा -द्धं, निर्दोषः -पा -पं, दोषरहितः -ता -तं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Careful) सत्यः -त्ता -त्तं, अवहितः -ता -तं, अग्रमादी -दिनी -दि (न्).—(Nice, precise) मूक्षः -क्षा -क्षं.—(Not different) समानः -ना -नं, निर्विशेषः -या -यं, अनन्यः -न्या -न्यं, समसमानः -ना -नं.—(Neither more nor less) नाधिको न च न्यूनः; 'the exact state,' तत्तत्सत्यः; 'exact measurement,' मूक्षमानं.

To EXACT, *v. a.* (Compel to pay) दा in caus. (दापयति -यितुं), विहा in caus. (-हापयति -यितुं); 'exact tribute,' बलिं or शुल्कम् साह in caus. (-हारयति -यितुं) or अवहृ.—(Take forcibly) बलात् or बलेन ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or सादा (c. 3. -ददाति -दस्ते -दातुं).—(Demand) याच (c. 1. याचति -चिषुं), प्रार्थे (c. 10. -अप्रेयति -ते -यितुं).—(Enforce) कृ in caus. (कारयति -यितुं) with 2 acc.; 'exact punishment,' दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं).

To EXACT, *v. n.* बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), बाधे कृ, उपद्रव्यं कृ, उपधि कृ.

EXACTED, *p. p.* बलावृहीतः -ता -तं, अवहारितः -ता -तं, आहारितः -ता -तं, आकारितः -ता -तं, विहापितः -ता -तं.

EXACTER, *s.* बलात्कारपुङ्खं परसादायी *m.* (न्) or परसप्राहकः. उपधिकः.

औपधिकः, बाधकः, आहारकः, अवहारकः, हारकः.

EXACTING, *a.* बाधकः -का -कं, विप्रलुम्पकः -का -कं, प्रापकः -का -कं.

EXACTION, *s.* बलेन ग्रहणं or आदानं or हरणं, भत्सेनपृष्टं प्रापेन or याचना.

बाधः -धनं, उपद्रवः, विप्रयः, उपधिकरणं, परसादानं, सकेन्द्रनं.

EXACTLY, *adv.* यथायथं, यथावत्, सम्यक्, अग्रसा, समग्रसं, यथातथं, तथ्यं, सर्वं, च्युतं, मूक्षत्वेन, मूक्षतया; 'neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं; 'exactly so,' सत्यमेव, तथैव; 'exactly alike,' समसमानः -ना -नं.

EXACTNESS, *s.* (Accuracy) याथायथ्यं, यथायंता, सम्यक्त्वं, याथातथ्यं, सत्यता, तथ्यं, समग्रसं, शुद्धता.—(Niceness, precision) मूक्षता, मौक्ष्यं.—(Carefulness) अवहितत्वं, अग्रमादः, यत्नः, आस्था.—(Regularity, method) पारिपाळ्यं, समता, अनुक्रमणं, क्रमानुसारः, न्यायः.

To EXAGGERATE, *v. a.* अनुक्ता or अतिशयोक्ता वृष (c. 10. वर्धयति -यितुं) or विसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or अधिकीकृ, or उपचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), अतिशयेन वण् (c. 10. वर्णयति -यितुं), अतिवर्णनं कृ, अनुक्तिं कृ, वाग्विस्तारं कृ.

EXAGGERATED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, अधिकीकृतः -ता -तं, विस्तारितः -ता -तं, उपचिन्तः -ता -तं, अनुक्तिपृष्टं वर्णितः -ता -तं or प्रपञ्चितः -ता -तं.

EXAGGERATION, *s.* अनुक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अधिकं, वागवाक्यं, अधिकीकरणं, वागुपचयः, वाक्काव्यहृत्, चिनोक्तिः, अतिवर्णना, अतिप्रपञ्चः.

To EXAGITATE, *v. a.* विक्षुम् in caus. (-क्षोभयति -यितुं). See AGITATE.

To EXALT, *v. a.* उन्नम् in caus. -नमयति -यितुं), उच्च (c. 1. उच्चयति -यितुं, rt. श्रि), समुच्चि, उच्चोक्तृ, उच्चोक्तृ, उन्नो (c. 1. -नयति -नेतुं), उन्नतिं कृ, समुन्नतिं कृ, उच्च (c. 1. -हरति -हर्तुं), अधिरूढ in caus. (-रोपयति -यितुं). See ELEVATE.

EXALTATION, *s.* उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उल्कषः, उल्कषता, औत्कर्षं, उच्चयः, समुच्चयः, उल्लेधः, उद्धतिः *f.*, उदयः, उन्नता, उद्भूतं, अधिरोहः. See ELEVATION.

EXALTED, *p. p.* उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, उल्कषः -ष्टा -ष्टं, उद्धतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, अधिरोपितः -ता -तं, अधिरूढः -दा -दं, उद्धतः -ता -तं, आभ्युदयिकः -की -कं. See ELEVATED.

EXAMINATION, *s.* (Investigation) परीक्षा -क्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, विचारः -रणं -क्षा, जिज्ञासा, अन्वेषणा -णं, अनुयोगः, भनोक्षणं, संवोक्षणं, प्रसमोक्षा, निर्णयः, चर्चा, निरूपणं, विमर्शः, निश्चयः, परीष्टिः *f.*, विवेचना, शोधनं.—(By question) प्रश्नेन परीक्षा, परोक्षरूपेण जिज्ञासा or परीक्षा.—(Inspection) निरीक्षणं, आलोचनं, अवेषा -क्षणं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Judicial) विचारः, व्यवहारदर्शनं, आह्वान-दर्शनं; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.

To EXAMINE, *v. a.* (Investigate) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), हा in des. (जिज्ञासते -क्षितुं), अन्विष् (c. 4. -इषति -इषितुं) or अन्वेष् (c. 1. -इषते -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), विचर् in caus. (-चारयति -यितुं), चर्च (c. 1. चर्चति -चिषुं), विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), निर्णी (c. 1. -णयति -णेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिश्चि, विचि, अभिनिश्चि (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं).—(Inspection) निरीक्ष्, अवेष्, समीक्ष्, वीक्ष्, अभिवीक्ष्, दृश् (c. 1. पश्यति -द्रष्टुं), अनुदृश्, परिदृश्, सन्दृश्, प्रतिदृश्, आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोचयति -यितुं).—(Interrogate) अनुप्रश् (c. 6. -पृच्छति -प्रष्टुं), परिप्रश्, समनुप्रश्, प्रश्नेन परीक्ष्, प्रश्नोत्तरक्रमेण परीक्ष् or अनुयुज्.—(Judicially) विचर् in caus. विचारं कृ; 'examine witnesses,' साक्षिणः परीक्ष्.

EXAMINED, *p. p.* निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, जिज्ञासितः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, अनुयुक्तः -का -कं, चर्चितः -ता -तं, अन्येषितः -ता -तं, निरीतः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं.

EXAMINER, *s.* परीक्षकः, विचारकः, विचारकर्त्ता *m.* (तृ), अनुसन्धाता *m.* (तृ), निरूपकः, अनुयोक्ता *m.* (कृ), निरीतः *m.* (तृ), जिज्ञासाकृतः.

EXAMPLE, *s.* (Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, सादृशीः, प्रतिकृपं, प्रतिमा -मानः 'to follow an example,' अनुकृ; 'following an example,' अनुकरणं; 'whatever example he sets, the world follows,' यत् प्रमाणं स कुरुते लोकस् तद् अनुवर्त्तते; 'men follow my example,' मम वत्स मनुष्या अनुवर्त्तन्ते or अनुगच्छन्ति.—(Person fit for an example) प्रमाणं, प्रमाता *m.* (तृ).—(Instance serving for illustration) दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहारः -हरणं, उपोद्घातः; 'for example,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्तरूपेण, यथा, तथाहि.

EXANIMATE, *a.* निर्जोयः -वा -वै, सजीवः -वा -वं, विचेतनः -ना -नं, निस्तेजाः -जा -जः (स्), भयमनाः -नाः -नः (स्), निरुत्साहः -हा -हं, प्राणहीनः -ना -नं.

TO EXANIMATE, *v. a.* निर्जोयकृ, मनोभङ्ग कृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हर्तुं).

EXANIMATION, *s.* प्राणहत्या, मनोभङ्गः, उत्साहभङ्गः, तेजोहरणं.

TO EXASPERATE, *v. a.* कुप in CAUS. (कोपयति -यितुं), प्रकुप, सकुप, कोपे or क्रोधे जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्षुप in CAUS. (क्रोधयति -यितुं).

EXASPERATED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकुपितः -ता -तं, उपजातकोपः -या -यं, जातक्रोधः -या -यं, संरम्भः -रम्भ -रम्भं, जातारम्भः -या -यं, इहमन्युः -न्युः -न्यु.

EXASPERATION, *s.* प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, संरम्भः.

TO EXAUCTORATE, *v. a.* पदात् or अधिकाराद् भृश् (c. 10. भ्रंशयति -यितुं).

See DISMISS.

TO EXCAVATE, *v. a.* खन (c. 1. खनति -ते -नितुं), उत्खन्, निखन्, अभिखन्, प्रोत्खन्, खनित्रेण भूमिं भिद् (c. 7. भिनद्धि, भेद्) or दृ in CAUS. (दारयति -यितुं) or भूमौ गर्भं or विवरं कृ, गुपिरीकृ, शृयरीकृ.

EXCAVATED, *p. p.* निखातः -ता -तं, उत्खातः -ता -तं, खातः -ता -तं, खनितः -ता -तं, गुपिरीकृतः -ता -तं, शृयरीकृतः -ता -तं, पुटितः -ता -तं.

EXCAVATION, *s.* (Act of digging out) खननं, उत्खननं.—(A cavity) खातं, गर्भः, रन्ध्रं, कुहरं, खडः -डिः *m.*, चिह्नं, गुपिरं.

EXCAVATOR, *s.* खनकः, खनिता *m.* (तृ), आखनिकः, खातकः.

TO EXCEED, *v. a.* अन्धोक्, तिमिरीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं).

TO EXCEED, *v. a.* and *n.* अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिभू (c. 1. -भवति -वितुं), अभिभू, अती (c. 2. अन्येति -तुं rt. इ), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अधिशो, अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते), with abl. c. अतिरिक्तः -क्ता -कं, अधिकोभू, लङ् (c. 10. लङ्घयति यितुं), व्यसस् (c. 2. व्यसिते).

EXCEEDED, *p. p.* अतिक्रान्तः -ना -नं, उत्क्रान्तः -ना -नं, अतीतः -ता -तं, असमितः -ता -तं, अतिशायितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

EXCEEDING, *a.* (Surpassing) अतिक्रामकः -का -कं, अतिचरः -रा -रं, अतिगमः -गा -गं, अतिरंको -रंको -रं, अतिशयो -यिनी -यि (नृ), अतिरिक्तः -क्ता -कं, अधिकः -का -कं -कतरः -रा -रं, समधिकः -का -कं -कतरः -रा -रं, अभधिकः -का -कं.—(In a great degree, very) अव्यक्तः -क्ता -नं, अति or सु or अतिशय prefixed, भूरिः -रिः -रि, गाढः -ढा -ढं, यादः -ढा -ढं, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, अतिमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, पुरः -रुः -रु; 'exceeding large,' अतिमहान् -हतो -हत् (तृ), समहान् &c.; 'exceeding

bounds,' अतिव्याप्यः -दा -दं, अतिभूमिः -भिः -भि; 'exceeding human power,' अतिमानुषः -बा -यं, जनानाम् -गा -गं; 'exceeding orders,' उच्चैर्हितशासनः -ना -नं.

EXCEEDINGLY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed, अतिशयं -येन, सातिशयं, भृशं, अत्यन्तं, निर्भरं, अत्यर्थं, अतीव, नितान्तं, परं, गाढं, यादं, प्रगाढं, एकान्ततमं, अतितरं, सतरं, अतिमार्गं, अधिकं, निकामं, समुद्रतः.

TO EXCEL, *v. a.* and *n.* विशिष् in pass. (-शिष्यते), with abl. c., अतिरिच in pass. (-रिच्यते), with abl. c., अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अती (c. 2. अन्येति -तुं rt. इ), अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिभू, अभिभू, जि (c. 1. जयति, जेतुं), विजि, पराजि, प्रजिस् in pass. (-जस्यते); 'one whose eyes excel the lotus,' अधिशिष्यदपल्लवेनः -बी.

EXCELLED, *p. p.* अतीतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -ना -नं, अतिशायितः -ता -तं.

EXCELLENCY, EXCELLENCY, *s.* (State of excelling or possessing good qualities) विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, श्रेष्ठता -त्वं, उत्कृष्टता, उत्कृष्टः, शौक्ल्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टत्वं, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*, उत्तमता, गुणवैशेष्यं, गुणोत्कृष्टः, गुणप्रकर्षः, गुणिता, गुण्या, गुणवत्ता -त्वं, सारत्वं, कीर्तलं, सौख्यं, सारत्वं, मतविका, मचचिका, उद्गः, तत्त्वज्ञः, प्रकाशः -खं.—(Any valuable quality) गुणः, उत्कृष्टगुणः, परभागः 'your excellency,' साव्यं.

EXCELLENT, *a.* विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, अनुत्तमः -मा -मं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, प्रशस्यः -स्या -स्यं, शलः -स्ता -स्तं, शस्यः -स्या -स्यं, श्रेयान् -यमी -यः (स्), सत्तमः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, परमः -मा -मं, सप्रियः -या -यं, अग्रः -ग्रा -ग्रं, परः -रा -रं, वरः -रा -रं, प्रवरः -रा -रं, वरेण्यः -र्या -र्यं, प्रवहः -हं -हं, पुष्कलः -ला -लं, अतिशोभनः -ना -नं, सारवान् -वती -वत् (तृ); सव्यः -व्या -व्यं, भट्टारकः -का -कं, सपीयः -व्या -व्यं.—(Having excellent qualities) गुणो -शिनी -णि (नृ), गुणवान् -वती -वत् (तृ), गुणाकृष्टः -ष्टा -ष्टं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणमयः -यी -यं, गुणवत्तमः -मा -मं, सप्रियः -गा -गं; 'having numberless good qualities,' अपरिमितगुणगणः -गा -गं. Excellent may be expressed by अग्र्यः or पुद्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्ङ्गः or इन्द्रः or प्रकाशः in comp.; as, 'an excellent or eminent man,' पुरुषप्रेमः, पुरुषव्याघ्रः, नरपुद्गवः &c.; 'an excellent woman,' उत्तमा, वराहोहा, वरवशिनी, मन्त्रकाशिनी, कुमारीतन्त्रजः.

EXCELLENTLY, *adv.* उत्तमं, अनुत्तमं, प्रशस्तं, श्रेष्ठं, सु, सुगु, भद्रं.

TO EXCEPT, *v. a.* वृज्ज (c. 10. वृज्जयति -यितुं), अपास (c. 4. -अस्यति -असितुं), पयुदम, व्युदम, अपहा (c. 3. -जहाति -हातुं), विहा, वृज्ज (c. 1. वृजति, वृज्जु), मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), उपनंद (c. 1. -हरति -हर्तुं). EXCEPT, *prep.* वृज्जयित्वा, अपास्य, अपहाय, मुक्त्वा all with acc. c., विना with inst. or acc. c., च्युते with abl. or acc. c., अनन्तरेण, अनन्तरा, अतिरेकेण, अतिरिक्तं, वृज्जं, अन्यत्र, पृथक्.—(Unless) यदि न. Sometimes expressed by the loc. absolute; as, 'except ye eat flesh,' आमिषे न भुक्ते or by the indecl. part.; as, 'except ye see,' न दृष्टा.

EXCEPTED, *p. p.* वृज्जितः -ता -तं, पयुदस्तः -स्ता -स्तं, विनिर्मुक्तः -क्ता -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृज्जः -जा -जं, व्यावृज्जः -ता -तं, अपास्तः -स्ता -स्तं.—(In grammar) निपातितः -ता -तं, विधिसङ्कोचितः -ता -तं.

EXCEPTING, *part.* वृज्जयित्वा, अपास्य, मुक्त्वा, अपहाय, हित्वा, वृज्ज्वा.

EXCEPTION, *s.* (Act of excepting) वञ्चन-वञ्चने, अपासने, पर्युदासः, युदासः, अपहानिः, विनिवेशः, परिहारः-हरणं, अतिरिक्तः, आवृत्तिः, अपवादः, निषेधः.—(In grammar) निपातनं, ग्रहणं, विपक्षः, विधि-सङ्कोचः, विधिभञ्जकः.—(That which is to be excepted) वञ्चनीयं, वञ्च्य.—(Objection) वाधः-धा, अपवादः, उद्गाहः.

EXCEPTIONABLE, *a.* बाध्यः-धा-ध्यं, परिहरणीयः-या-ये, परिहाय्यः-ध्या-ध्यं, वञ्च्यः-ञ्यो-ञ्यं, वञ्चनीयः-या-यं, अप्रशस्तः-स्ता-स्तं.

EXCERPTED, *p. p.* उद्धृतः-ता-तं, निहृतः-ता-तं, अवस्थितः-ता-तं.

EXCEPTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, अवस्थितिः, वृत्तिः, वृत्तिकरणं.

EXCESS, *s.* अधिकता, आधिक्यं, अतिरिक्तं, अतिरिक्त्य, उद्वेकः, उपपद्यः, अतिरिक्ता, उत्सेकः, भृशता, भाश्यं, भ्रमिता *m.* (नं), उत्कपः, गाढता, आत्यन्तिकता, समभिहारः, एकान्तत्वं, अपरिमितत्वं, बाहुल्यं, प्राच्यं.—(Transgression of due limits) मर्यादातिक्रमः, समर्यादा, अतिक्रमः, अत्याचारः, अत्ययः.—(Intemperance in eating, &c.) आहारादिविषये असंयमः.

EXCESSIVE, *a.* अति or अतिशय or सु prefixed, अत्यन्तः-न्ता-न्तं, गाढः-दा-ढं, भृशः-रि-रि, अधिकः-का-कं, अतिमात्रः-त्रा-त्रं, अपरिमितः-ता-तं, अतिरिक्तः-ता-तं, अतिमितः-ता-तं, नितान्तः-न्ता-न्तं, आत्यन्तिकः-की-कं, प्रगाढः-दा-ढं, उद्गाढः-दा-ढं, उद्विक्तः-क्ता-क्तं, अतिमर्यादः-दा-ढं, एकान्तः-न्ता-न्तं, भृशः-शा-शं, सुभृशः-शा-शं, निर्भेदः-रा-रं, भरः-रा-रं, उत्कटः-दा-ढं, अतिशयो-यिनी-यि (नं), अतिशायनः-ना-नं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, परमः-मा-मं, परः-रा-रं; 'excessive heat,' अतिदाहः, गुरुतापः; 'excessive speaking,' अतिशयोक्तिः, *f.*; 'excessive sleep,' सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा; 'excessive rain,' भूरिवृष्टिः, *f.*; 'excessive pain,' तीव्रवेदना.

EXCESSIVELY, *adv.* भृशं, सुभृशं, निर्भेदं, अत्यन्तं, अतिशयं-येन, अतिशयं, गाढं, प्रगाढं, उद्गाढं, नितान्तं, अतिमात्रं, एकान्ततमं, अत्यर्थं, निर्देयं, अतिमर्यादं, अतिरिक्तं, सुतरां, तीव्रं, बलवत्, अतिबलं. Often expressed by अति or सु or अतिशय prefixed; as, 'excessively sharp,' अतितीक्ष्णः-ह्णा-ह्यं.

To EXCHANGE, *v. a.* परिवृत् in caus. (-वर्चयति-यितुं), निने (c. 1. -मयते-मातुं), विनिने, विने, all with acc and inst. c., प्रतिदा, परिवर्त्तं कृ, विनिमयं कृ, व्यतिहृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं), प्रतिपण् (c. 10. -पणयति-यितुं). 'To exchange' may be expressed by the phrase 'having given one thing to take another,' अन्यद् दत्त्वा अन्यद् छादा, or अन्यत् त्यक्त्वा अन्यद् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं); 'he exchanges beans for sesamum seeds,' तिलैर् माषान् परिवर्त्तयति or तिलेभ्यः प्रति माषान् ददाति; 'liquids to be exchanged for liquids,' रसा रसेर् निमातव्याः; 'not to be exchanged,' अपरिवर्त्तनीयः-या-यं, अप्रतिपण्यः-ख्या-ह्यं.

EXCHANGE, *s.* परिवर्त्तन-वर्त्तनं, परिवृत्तिः, *f.*, परोवर्त्तनं, विनिमयः, विमयः, निमयः, नैमयः, वैमयः, प्रतिदानं, परिदानं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, निमया.—(Barter) भाखडविनिमयः.—(Place where merchants meet) श्रेयिचत्वरं, शणिकसमागमचत्वरं; 'exchange of civilities,' प्रतिपूजनं; 'exchange of favours,' परस्पर-रोषकारः; 'exchange of blows,' अन्योन्यघातः, व्यतिहारः; 'in exchange for,' प्रति, विनिमयेन; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन.

EXCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः-या-यं, निमातव्यः-ध्या-ध्यं, प्रतिपण्यः-ख्या-ह्यं.

EXCHANGED, *p. p.* परिवर्त्तितः-ता-तं, परिवृत्तः-ता-तं, परावृत्तः-ता-तं.

EXCHANGER, *s.* परिवर्त्तकः, परिवर्त्तनकृत्, विनिमयकर्त्ता *m.* (नं), विमय-कारी *m.* (नं).

EXCHEQUER, *s.* (Treasury) राजकोषः, राजधनगणः, राजधनगृहं, राजस्वकोषः; 'chancellor of the exchequer,' कोषाध्यक्षः, कोषाधीशः, कोशाधीशः, राजधनाधिकारी *m.* (नं), राजस्वपालकः, गन्नाधिपः.—(Court). See CHANCERY.

EXCISABLE, *a.* (article) शुल्कस्थानं, करस्थानं.

EXCISE, *s.* स्वदेशनिमित्तद्रव्याणां राजयासभागः or राजदेवो भागः, शुल्कः-ल्लेकः, करः, स्वविषयनिमित्तद्रव्येषु राजनिमित्तः करः.

To EXCISE, *v. a.* स्वदेशनिमित्तद्रव्याणां or द्रव्येषु राजग्रहणीयं भागं निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं) or राजदेवभागं निरूप्, करं or शुल्कं निरूप् or स्या in caus. (स्यापयति-यितुं).

EXCISEMAN, *s.* स्वदेशनिमित्तद्रव्याणां राजयासभागनिरूपकः, शुल्काध्यक्षः, कराध्यक्षः, करनिरूपकः, करयाही *m.* (नं), करग्रहः.

EXCISION, *s.* उच्छेदः, उच्छिन्निः, *f.*, उत्कृतेन, कर्त्तेन, विच्छेदः, विच्छिन्निः, *f.*, उत्पाटनं, उद्धरणं, विनाशः.

EXCITABILITY, *s.* उत्तेजननीयता, उन्नीपनीयता, उत्तेजनक्षमता, उत्तापनीयता, प्रकोपणीयता, शीघ्रकोपित्वं.

EXCITABLE, *a.* उत्तेजननीयः-या-यं, उत्तापनीयः-या-यं, उन्नीपनीयः-या-यं, प्रवर्त्तनीयः-या-यं, प्रकोपणीयः-या-यं, शीघ्रकोपी-पिणी-पि (नं), चित्तवेगी-गिनी-गि (नं).

EXCITANT, *s.* रुचकं, प्ररोचनं, दीपकं, तेजनं, तेजोवर्धनं.

EXCITATION, *s.* उत्तेजनं, समुत्तेजनं, उत्तापः-पनं, उन्नीपनं, दीपनं, प्ररोचनं, प्रोत्साहः-हनं.

To EXCITE, *v. a.* उत्तिज् in caus. (-तेजयति-यितुं), समुत्तिज्, उत्तिज् in caus. (-तापयति-यितुं), उन्नीप् (c. 10. -दीपयति-यितुं), दीप्, उत्था in caus. (-चापयति-यितुं, rt. स्या), व्युत्था, उद्युज् in caus. (-योत्तयति-यितुं), उत्तह् in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्साह्, प्ररुच् in caus. (-रोचयति-यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्चयति-यितुं), चुद् (c. 10. -चोदयति-यितुं), प्रचुद्, सचुद्, परिचुद्, सन्नुच् (c. 10. -पुष्पयति-यितुं), उद्गन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं).—(Create, cause) जन् (c. 10. जनयति-यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं); 'to excite divisions,' भेदं जन्.

EXCITED, *p. p.* उत्तेजितः-ता-तं, तेजितः-ता-तं, समुत्तेजितः-ता-तं, उत्तापितः-ता-तं, उत्तप्तः-त्ता-तं, उन्नीपः-न्ना-तं, उद्युक्-क्ता-क्तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, उत्थापितः-ता-तं, उद्धतः-ता-तं, विनिर्मुक्तः-क्ता-क्तं, चोदितः-ता-तं, उद्युष्टः-ष्टो-ष्टं, कृतोद्यमः-मा-मं, संरम्भः-म्भा-भं, उज्जृम्भितः-ता-तं.—(Caused) जनितः-ता-तं, जातः-ता-तं, उत्पन्नः-त्ता-क्तं.—(Under emotion) चित्तवेगवान्-वती-वत् (नं), अन्यपा-वृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गतज्ञानिः-निः-नि, गतवृत्तिः-तिः-ति.

EXCITEMENT, *s.* उत्तापः, उत्तप्तता, उत्तेजनं, उन्नीपः-पनं, उन्नीपः, दीपनं, प्ररोचनं, उत्थापनं, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तनं, प्रवृत्तिः, *f.*, अवितापः, उत्पन्नदः, उद्धतिः, *f.*, उद्योगः, संरम्भः.—(Emotion) चित्तवेगः, उत्कम्पः, चित्तोत्तापः.

EXCITER, *s.* उत्तापकः, उन्नीपकः, दीपकः, उत्थापकः, उत्तेजकः, प्रोत्साहकः, प्रवर्त्तकः.

EXCITING, *a.* उन्नीपकः-का-कं, चित्तोत्तापकारी-रिणी-रि (नं).

To EXCLAIM, *v. n.* उत्क्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), विक्रुश्, प्रक्रुश्, उच्चैःखरेषु युष् in caus. (चोषयति-यितुं), उद्गुष्, विगुष्, उच्चैः or प्रकाशं वद् (c. 1. वदति-देतुं) or भाष् (c. 1. भाषति-यितुं), उच्चैःखरं कृ, उच्चैर्वृष्टं कृ, उच्चभाषणं कृ, उच्चवाक्यम् उदीर् (c. 10. -ईरयति-यितुं),

प्रक्षिप्त (c. 1. -क्षेडति -डितुं).

EXCLAIMED, *p. p.* उत्क्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, विक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, उडुष्टः -ष्टा -ष्टं.

EXCLAMATION, *s.* उत्क्रोशः, उत्क्रुष्टं, घोषणं -णा, उडोषणं, उडारः, उडैयुष्टं, 'उडुष्टं, उडोषणं, उडैःस्वरः, रासः, प्रखेडनं, चीत्कारः.

EXCLAMATORY, *a.* उत्क्रोशकः -का -कं, उडोषणः -णा -णं, विक्रोशनः -ना -नं.

To EXCLUDE, *v. a.* (Thrust out) वहिःकृ, वहिष्कृ, निराकृ, अपाकृ, निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), अपसृ, निरसृ (c. 4. -स्रयति -स्रितुं), अपासृ, अपानुदृ (c. 6. -नुदति -नोदुं), निष्कृ in caus. (-कामयति -यितुं), - (Debar) बाध (c. 1. बाधते -धितुं), निषिद् (c. 1. वेधति -वेधुं), वृ in caus. (-वारयति -यितुं), निरूष् (c. 7. -रूण्डि -रोडुं), विरूष्, अवरूष्. - (Except, not include) वृत् (c. 10. वञ्चयति -यितुं), अपासृ, पर्युदसृ, व्युदसृ, उपसंहृतं, उपसंहरणं कृ, न परियहृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं); 'is excluded,' परिहोयते.

EXCLUDED, *p. p.* वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः -ता -तं, निराकृतः -ता -तं, निरसृतः -स्ता -स्तं, उदस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः -स्ता -स्तं, निःसारितः -ता -तं, निषिद्धः -द्धा -द्धं, बाधितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, विहीनः -ना -नं, परिहोणः -णा -णं. - (Excepted) वञ्चितः -ता -तं, पर्युदस्तः -स्ता -स्तं, व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उपसंहृतः -ता -तं, व्यावृत्तः -क्ता -क्तं, व्यावृत्तः -ता -तं; 'excluded from society,' अपांक्रः -क्ता -क्तं.

EXCLUSION, *s.* वहिष्कारणं, वहिःकरणं, निराकरणं, निरासः, निरसनं, अपासनं, अपसारणं, निःसारणं, निष्कासनं, निषेधः, प्रतिषेधः, निवारणं, वारणं, अवरोधनं, निरोधः, विरोधः, विरुद्धत्वं, वहिर्भावः. - (Exception) वञ्चनं, पर्युदासः, व्युदासः, उपसंहारः -हरणं, व्यावृत्तिः, व्यतिरेकः.

EXCLUSIVE, *a.* (Debarring) निवारकः -का -कं, बाधकः -का -कं, निषेधकः -का -कं. - (Possessed to the exclusion of others) असामान्येन भुक्तः -क्ता -क्तं, पृथग्भुक्तः -क्ता -क्तं, अन्यव्यतिरेकेण भुक्तः -क्ता -क्तं, अनन्यः -न्या -न्यं -न्यतः, केवलः -ला -लं. - (In logic) वैशिष्टिकः -की -कं. - (Not including, not taking into the account) वञ्चयित्वा, अपास्य, अपहाय, हित्वा, अपरिगण्य; or expressed by रहितः -ता -तं, होनः -ना -नं in comp.

EXCLUSIVELY, *adv.* (To the exclusion of others, apart) असामान्येन, असामान्येन, पृथक्, एकान्ततः, एकान्ते, अन्यव्यतिरेकेण, केवलं, विजने. - (Without including) वञ्चयित्वा, अपास्य, अपरिगण्य.

EXCLUSIVENESS, *s.* केवल्यं, केवलत्वं, अनन्यता, असामान्येन परिभोगः.

To EXCULATE, *v. a.* प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), परिचिन्त, विचिन्त, मनसा कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकृष्.

EXCULATED, *p. p.* प्रचिन्तितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं.

EXCULATION, *s.* उपायचिन्तनं, परिचिन्ता, मनसा परिकल्पनं.

To EXCOMMUNICATE, *v. a.* स्वीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृ or निराकृ or निरसृ (c. 4. -स्रयति -स्रितुं), स्वीष्टीयसमाधिकाराद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं) or व्यु in caus. (व्यावयति -यितुं), अपांक्रोक्तं, अपावोक्तं.

EXCOMMUNICATED, *p. p.* स्वीष्टीयसमाजाद् वहिष्कृतः -ता -तं or निराकृतः -ता -तं, अपांक्रः -क्ता -क्तं, अपावोक्तः -ता -तं.

EXCOMMUNICATION, *s.* स्वीष्टीयसमाजाद् वहिष्करणं or निराकरणं or निरसनं, अपांक्रोकरणं, अपावोकरणं; 'by edict, अपांक्रपत्रं.

To EXCORIATE, *v. a.* त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, चर्मक्षतं कृ, त्वग्वृक्षनं कृ, चर्मं लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or उद्विस् or दृ in caus. (दारयति -यितुं) or विदृ, त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), चर्मं घृष् (c. 1. चर्षति -र्षितुं) or निर्घृष्, निस्त्वचोक्तं.

EXCORIATED, *p. p.* त्वचर्ष्यो -र्ष्यो -र्ष्यं (न), उद्विखितचर्मो &c., विदा-

रितत्वक् *m. f. n.*, निस्त्वचो &c., चर्षयितचर्मो &c., निस्त्वचः -चा -चं.

EXCORIATION, *s.* त्वक्छतिः *f.*, चर्मक्षतिः *f.*, त्वक्परिच्छतिः *f.*, चर्मलिखनं, त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, त्वग्वृक्षनं, त्वग्दारणं, चर्मदारणं, चर्मनिर्घर्षणं.

EXCORTICATION, *s.* निस्त्वचोकरणं, निर्वत्कलीकरणं, त्वक्परिपुटनं.

EXCREMENT, *s.* शकृत् *n.*, पुरीषं, उच्चारः, उच्चरितं, स्त्रोमं, मलं, शरीरमलं, विशा, विष्टा, विदृ *f.*, (पु), गुणः -यं, शारीरं, शमलं, स्रवस्करः, स्रवस्करः, वञ्चकः -स्कं, कल्कं, हस्त्रं, द्रव्यं, पृथक्, शोधनं, कट्टं; 'excrement and urine,' विगम्वः; 'to void excrement,' पुरीषोत्सर्गं कृ, विगम्वोत्सर्गं कृ, गु (c. 6. गुवति -वितुं).

EXCREMENTAL, *a.* उच्चरितः -ता -तं, उत्सर्जितः -ता -तं, हवः -वा -वं.

EXCREMENTITIOUS, *a.* मलो -लिनी -लि (न), पुरीषमयः यो -यं, विगम्यः -यो -यं.

EXCRESCENCE, *s.* गण्डः -ण्डका, स्फोटः -टका, स्रवुदः, साभोगः; 'fleshy excrecence,' अधिमांसं; 'on the tongue,' अधिजिह्वः; 'on the bone,' अध्यस्थि *n.*

To EXCRETE, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मूत्रपुरीषोत्सर्गं कृ, उच्चर (c. 1. -चरति -रितुं), गु (c. 6. गुवति -यितुं), हृ (c. 1. हृदते, हर्तुं).

EXCRETED, *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, हवः -वा -वं, गुनः -ना -नं.

EXCRETION, *s.* (Act of excreting) उत्सर्गः, उत्सर्जनं, उच्चरणं. - (That which is excreted) उच्चारः, उच्चरितं, मलं. See EXCREMENT.

EXCRETIVE, EXCRETORY, *a.* उत्सर्गकारी -रिणी -रि (न), उच्चारकः -का -कं, मलवहिष्कारकः -का -कं, मलरोचकः -का -कं.

To EXCRUCIATE, *v. a.* व्यष (c. 10. व्यथयति -यितुं), तप् in caus. (तापयति -यितुं), सन्नप, परितप्, यत् in caus. (यातयति -यितुं), कृष् in caus. (कषेयति -यितुं), तिग्मयातनां दा or कृ.

EXCRUCIATED, *p. p.* व्यथितः -ता -तं, सन्नपः -प्ता -प्तं, कषेयितः -ता -तं.

EXCRUCIATING, *a.* व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -रो -रं, उड्डेजनकरः -रो -रं, सन्नापकः -का -कं, तिग्मयातनाकारी -रिणी -रि (न), स्रहनुदः -दा -दं, प्रमाथो -थिनी -थि (न).

EXCRUCIATION, *s.* तिग्मयातना, तीव्रवेदना, यातना, व्यथा -थनं.

To EXCULPATE, *v. a.* दोषात् or अपराधात् गुप् in caus. (गोपयति -यितुं) or विशुप् or परिशुप् or मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं), निदीपोक्तं, निरपराधीकृ, अनपराधिन् -धिनीं -धि कृ.

EXCULPATED, *p. p.* दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, विशोषितः -ता -तं, विशुद्धः -द्धा -द्धं, निदीपः -पा -पं, निरपराधः -पा -पं, विगतदोषः -पा -पं, गतकलङ्कः -क्ता -क्तं.

EXCULPATION, *s.* विशोधनं, विशुद्धिः *f.*, परिशोधः -धनं, दोषमुक्तिः *f.*, दोषमोचनं, निदीपोकरणं, निरपराधीकरणं, दोषप्रक्षालनं, दोषमार्जनं.

EXCULPATORY, *a.* शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, विशोधकः -का -कं, विशोधनः -ना -नं, परिशोधनः -ना -नं, दोषमोचकः -का -कं, निदीपकारी -रिणी -रि (न).

EXCURSION, *s.* (Ramble) भ्रमणं, परिभ्रमः -भ्रमं, विहारः, विहरणं. - (Deviation) उल्लङ्घः, विचलनं, व्यभिचारः, भ्रान्तिः *f.*, पथभ्रमः, पथभ्रंशः, पथोद्वह्ननं, पथान्तरागः.

EXCURSIVE, *a.* भ्रमो -मिणी -मि (न), भ्रमणकारी -रिणी -रि (न), उल्लङ्घान्मर्यादः -दा -दं, व्यभिचारी -रिणी -रि (न), विहारो -रिणी -रि (न), त्वक्क्रमागः -गी -गं.

EXCUSABLE, *a.* क्षमणीयः -या -यं, क्षम्यः -व्या -व्यं, क्षमाहः -हो -हं, क्षम्यः -व्या -व्यं, शोषनीयः -या -यं, मार्जननीयः -या -यं, मोचनीयः -या -यं, महनीयः -या -यं.

To EXCUSE, *v. a.* (Pardon) क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षनुं), संक्षम्, मृष् (c. 4. मृषति, मर्षितुं, क्षुं, c. 10. मर्षयति -यितुं). - (Free from

fault) दोषात् or अपराधात् शुभ् (c. 10. शोधयति -यितुं) or विशुभ् or परिशुभ् or मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षे), निहोयीकृ.—(Extenuate a fault or crime) दोषं or पापं क्षम् or क्षद् (c. 10. छादयति -यितुं) or आक्षद् or मृज् (c. 2. माहि -हे), दोषक्षालनं कृ.—(Remit) स्वमृज् (c. 6. -मृजति -सहृं), मुच, विमुच.—(Excuse one's self) उच्चरं कृ or दा, अपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, छत्रं कृ, आत्मदोषं छद्, आत्मानं शुभ्, आत्मदोषमात्रं कृ, छलं कृ, अपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), व्यपदिश्; 'excuse me,' प्रसीदतु भवान्.

EXCUSE, *s.* उच्चरं, उच्चरदानं, अपदेशः, व्यपदेशः, छत्रं *n.* (नं), दोषछादनं, पापाच्छादनं, आच्छादनं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधनं, पापशोधनं, निमिषं, दोषमात्रं, दोषक्षालनं, दोषप्रक्षालनं, अनुनयः, उपदेशः, प्रत्यवस्कन्दः, कैतव्यं, छलं, क्षमाप्रार्थनं.

EXCUSED, *p. p.* क्षान्तः -न्ता -न्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, अवसृष्टः -ष्टा -ष्टं.

EXCUSELESS, *a.* निरुच्चरः -रा -रं, अद्यमणीयः -या -यं, अद्यमाहं -हं -हं.

EXCUSER, *s.* (One who pleads for another) परार्थम् उच्चरयादी *m.* (नं), पक्षपाती *m.* (नं), छत्रकारी *m.* (नं).—(One who forgives) क्षमा *m.* (नं).

EXECRABLE, *a.* गर्हणीयः -या -यं, गर्ह्यः -ह्य -ह्यं, गर्हितः -ता -तं, शापाहं -हं -हं, घृणाहं -हं -हं, द्वेषः -व्या -व्यं, द्वेषणीयः -या -यं, आक्रोशनीयः -या -यं.

EXECRABLY, *adv.* गर्हणीयं, गर्ह्यं, गर्हितं, गर्हप्रकारेण, द्वेषणीयं.

TO EXECRATE, *v. a.* शप (c. 1. शपति -ते, c. 1. शपति, शप्तुं), अभिशप, परिशप; गर्ह (c. 1. गर्हते -रहितुं), आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), अभिद्रुष्टं or अनिष्टम् आशंस (c. 1. -शंसते -सितुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), धिक्, घृण (c. 1. घृणते -गितुं), बाध in des. (बीभत्सते -त्तितुं).

EXECRATED, *p. p.* शप्तः -प्ता -प्तं, अभिशप्तः -प्ता -प्तं, गर्हितः -ता -तं, आक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः -ता -तं, निर्भर्त्सितः -ता -तं, अभिघृष्टः -स्ता -स्तं.

EXECRATION, *s.* शपः, अभिशपः, शपः -पनं, शपयः, परिशपः, आक्रोशः -शनं, अवक्रोशः, उपक्रोशः, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्ज्जनं, अभिघृष्टः, अभिघृष्टः, गालिः *m.*

TO EXECUTE, *v. a.* कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं), सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, अनुश्र (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), आस्था, ममास्था, साध (c. 10. माधयति -यितुं), संसाध, सिद्धीकृ, वृत् in caus. (वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, निवृत्, संवृत्, प्रवृत्, प्रणी (c. 1. -णयति -णेत्तुं), सम्प्रणी, चट् (c. 10. चटयति -यितुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, प्रयुज् (c. 7. -युज्जति -योक्तुं), (Inflict capital punishment) धर्मसभाविचारानुसारेण बधदण्डाहं हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), बधदण्डं कृ, प्राणदण्डं कृ.

EXECUTED, *p. p.* कृतः -ता -तं, अनुष्ठितः -ता -तं, निष्पादितः -ता -तं, निष्पद्यः -द्या -द्यं, सम्पादितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, निर्वाहितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं, सिद्धीकृतः -ता -तं, साधितः -ता -तं, प्रणीतः -ता -तं, यदितः -ता -तं.—(Put to death by judicial sentence) धर्मसभाविचारानुसारेण हतः -ता -तं or व्यापादितः -ता -तं.

EXECUTION, *s.* (Performance) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निर्वहणं, निर्वहणः, निष्पादनं, सम्पादनं, निर्वहणं, साधनं, सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*—(Putting to death by judicial sentence) धर्मसभाविचारानुसारेण प्राणाघातः or प्राणहननं or प्राणदण्डः, बधदण्डाहं वातः, बधः, हत्या, व्यापादनं, मारणं; 'place of execution,' बध्यभूमिः *f.*, बधस्थानं, वातस्थानं, बधस्थली.

EXECUTIONER, *s.* बाहुकपुरुषः, वातकजनः, बध्यपुरुषः, बधकर्मधिकारी *m.*

(नं), मृतपाः *m.*, दण्डपाशिकः.

EXECUTIVE, *a.* सम्पादकः -का -कं, निर्वाहकः -का -कं, साधकः -का -कं, विधायकः -का -कं, प्रवर्त्तकः -का -कं, निष्पादकः -का -कं, प्रणायकः -का -कं.

EXECUTOR, *s.* मृतपञ्चनिरूपणाधिकृतः, मृतलेखाधिकारी *m.* (नं), मृतकर्मधिकारी *m.*, मृतकर्मनिर्वाहकः, मृतकर्मसम्पादकः, मृतपञ्चानुसारेण तद्विषयनिर्वाहकः.

EXECUTORSHIP, *s.* मृतजनकर्मधिकारिणः पदं or कर्म *n.* (नं).

EXECUTRIX, *s.* मृतलेखाधिकारिणी स्त्री, मृतकर्मधिकारिणी.

EXEGESIS, *s.* व्याख्या -व्यानं, विवरणं, व्याकरणं, विवृतिः *f.*, उद्देशः.

EXEGETICAL, *a.* वाचकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं.

EXEGETICALLY, *adv.* व्याख्याक्रमेण, प्रकाशनायं, उद्दिष्टं, विवरणायं.

EXEMPLAR, *s.* प्रमाणं, प्रतिमा -मानं, उपमा, प्रतिरूपं, आदर्शः, प्रतिकृतिः *f.*, व्यापारः, दृष्टान्तः.

EXEMPLARILY, *adv.* प्रमाणतः, प्रमाणवत्, प्रमाणम् इव, प्रमाणरूपेण, प्रामाणिकप्रकारेण, दृष्टान्तरूपेण, अनुकरणीयप्रकारेण, अनुकरणीयं.

EXEMPLARINESS, *s.* अनुकरणीयता, अनुकरणयोग्यता, अनुगम्यत्वं, अनुवर्त्तनीयत्वं, प्रामाणिकत्वं, प्रमाणयोग्यता, प्रामाण्यं, दृष्टान्तता.

EXEMPLARY, *a.* प्रमाणयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुकरणयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुकरणीयः -या -यं, अनुकरणार्हः -हा -हं, अनुगम्यः -म्या -म्यं, अनुवर्त्तनीयः -या -यं, दृष्टान्तयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रामाणिकः -की -कं, दाष्टान्तिकः -की -कं.

EXEMPLIFICATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, उद्देशः, निर्देशनं, प्रदर्शनं, दृष्टान्तः, दृष्टान्तिकरणं, उन्मेषा.

EXEMPLIFIED, *p. p.* उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, प्रदर्शितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दृष्टान्तेन स्पष्टीकृतः -ता -तं or प्रकाशितः -ता -तं.

TO EXEMPLIFY, *v. a.* दृष्टान्तेन स्पष्टीकृ or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं) or प्रदृश (c. 10. -दर्शयति -यितुं) or दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), दृष्टान्तकृ, उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्त्तुं), व्याहृ.

TO EXEMPT, *v. a.* मुच् (c. 6. मुचति, मोक्षे, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, निर्मुच, विनिमुच; मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष; विमृज् (c. 6. -मृजति -सहृं, c. 10. -सर्जयति -यितुं), स्वमृज्; 'to exempt from taxes,' अकरीकृ, निष्करीकृ, साधीनीकृ.

EXEMPT, EXEMPTED, *a.* and *p. p.* (Free from) वञ्चितः -ता -तं, विवञ्चितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, विनिमुक्तः -क्ता -क्तं, निर्मुक्तः -क्ता -क्तं, शून्यः -म्या -म्यं, रहितः -ता -तं, होनः -ना -नं, विनाकृतः -ता -तं, वियुक्तः -क्ता -क्तं, विगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं; 'exempt from bias,' मुक्तमङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गमुक्तः -क्ता -क्तं, सङ्गवञ्चितः -ता -तं, सङ्गहीनः -ना -नं, विगतमङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'exempt from passion,' वीतरागः -गा -गं. Or expressed by अ or निर् prefixed: as, 'exempt from tax,' अकरः -रा -रं, निष्करः -रा -रं.—(Not liable) अनधीनः -ना -नं, अनायतः -त्ता -त्तं.

EXEMPTION, *s.* (Freedom from) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, विनिमोक्षः, निमोक्षः, विमोक्षः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, आवृत्तिः *f.*; 'exemption from war,' युद्धाभावः. Or expressed by अ prefixed; as, 'exemption from fear,' अमयः; 'exemption from exertion,' अनायासः; 'exemption from taxes,' अकरत्वं.

TO EXEMPTATE, *v. a.* निरन्वीकृ, नाडीः or अन्ताणि वहिष्कृ.

EXEQUIAL, *s.* शौद्धेदिकः -की -कं, अन्त्येष्टिक्रियासम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नं), अन्त्येष्टिक्रियासम्बन्धी &c., श्राद्धादिकर्मसम्बन्धी &c.

EXEQUIES, *s.* शौद्धेदिकः. शौद्धेदिकक्रिया, अन्त्येष्टिक्रिया, अन्त्येष्टिः *f.*

अनसक्तिर्या, मृतशरीरसत्कर्म *n.* (नृ.) अतकर्म *n.* अन्वकर्म *n.* श्वकर्म *n.*
EXERCISE, s. (Habitual practice) अभ्यासः, अभ्यसनं, अभ्यासता, पथ्यो, आवृत्तिः *f.*—(Performance) आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, नियेवनं, अनुष्ठानं.—(Employment) प्रयोगः, उपयोगः, सेवनं.—(Exertion) व्यवसायः, उद्यमः, आयासः, उद्योगः, चेष्टा, उत्थानं.—(Discipline) शिक्षा.—(Bodily exercise) व्यायामः, परिश्रमः, शरीर-परिश्रमः.—(Exercise of mind) मनोव्यापारः, मनोव्यवसायः.—(Military exercise) सैन्यव्यायामः, सस्त्रशिक्षा, शस्त्राभ्यासः, युद्धाभ्यासः, योग्या; 'daily exercises,' नित्यकर्म; 'taking exercise,' व्यायामी-मिनी-मि (नृ.).

TO EXERCISE, v. a. (Practice habitually) अभ्यस् (c. 4. -अभ्यसति -असितुं), आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर, अभ्यासं कृ.—(Employ, use) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योक्तुं), उपयुज्, व्यापृ in caus. (-पारयति -यितुं).—(Perform) कृ, आचर्, सात्स्या, (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), अनुष्ठा, भव् (c. 1. सेवते -यितुं), नियेव्, आसेव्, उपसेव्.—(Discipline) शिक्ष in caus. (शिक्षयति -यितुं).—(Exercise the body, troops, &c.) व्यायम् (c. 10. -यमयति -यामयति -यितुं, c. 1. -यज्यति -यन्तुं).—(Exercise one's self) चेष्ट् (c. 1. -चेष्टते -ष्टितुं), आत्मानं चेष्ट् (c. 10. -चेष्टयति -यितुं), उद्यम् (c. 1. -यज्यति -यन्तुं), व्यायम्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), उद्योगं कृ; 'having exercised,' व्यायाम्य.

TO EXERCISE, v. n. (Use bodily exercise for health) शरीरव्यायामं कृ, आरोग्यार्थं विहारं कृ or परिक्रमं कृ.

EXERCISED, p. p. अभ्यसतः-स्ता-स्तं, कृताभ्यासः-सा-सं, उद्यतः-ता-तं, व्यायतः-ता-तं, कृतोद्यमः-मा-मं, शिक्षितः-ता-तं, शीलितः-ता-तं.

TO EXERT, v. a. (Bring into action) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते-योक्तुं), c. 10. -योजयति -यितुं), उपयुज्, उद्युज्, चेष्ट् in caus. (चेष्टयति -यितुं), व्यापृ in caus. (-पारयति -यितुं) वृत् in caus. (वर्त्तयति -यितुं), प्रवृत्, वाह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), उत्साह् in caus. (-साहयति -यितुं).—(Exert one's self) चेष्ट् (c. 1. -चेष्टते -ष्टितुं), आत्मानं चेष्ट् in caus., विचेष्ट्, यत् (c. 1. यतते -तितुं), प्रयत्, व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), उद्यम् (c. 1. -यज्यति -यन्तुं), व्यायम्, आयम् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), यद् (c. 1. -यटते -टितुं), c. 10. -यटयति -यितुं), उद्योगं कृ, यत्नं कृ.

EXERTED, p. p. चेष्टितः-ता-तं, उद्यतः-ता-तं, उद्युक्तः-क्ता-क्तं, प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, व्यवसितः-ता-तं, यत्नः-त्ता-त्तं, वाहितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं.

EXERTION, s. चेष्टा-ष्टनं, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, यत्नः, व्यवसायः, चेष्टितं, विचेष्टितं, प्रयत्नः, अध्ववसायः, आयासः, प्रयासः, प्रवृत्तिः *f.*, यटनं-ता, यटा, गुरणं, गूरणं, गोरणं, व्यापारः, ग्रहः, कर्मयोगः, उत्थानं, प्रयोगः, व्यायामः.

EXEUNT OMNES, निष्क्रान्ताः सर्वे.

TO EXFOLIATE, v. n. अध्यस्थिवद् वल्कलपेण गल् (c. 1. गलति -लितुं) or विगल्, दुहास्थिवत् or गलितास्थिवद् वल्कलपरिपुटनं कृ.

EXFOLIATION, s. अध्यस्थि *n.*, अध्यस्थिवपरिपुटनं, अध्यस्थिगलनं.

EXHALATION, s. (Act or process of exhaling) उद्गारः, निष्वासः, प्रश्वाकः, निःश्वासः, निःश्वासनं, उत्क्षेपः.—(Rising of vapour, &c.) वाष्पो-द्गारः, वाष्पोक्तिः *f.*, धूमोक्तिः *f.*—(The vapour exhaled) वाष्पः, धूमः-निका; 'sending forth exhalations,' उद्गारी-रिणी-रि (नृ.).

TO EXHALE, v. a. उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं-रोतुं), निष्वास् (c. 2. -वायति -तुं), निःश्वासं, प्रश्वासं, प्रवा (c. 2. -वाति -तुं), मुक् (c. 6. -मुचति, मोक्तुं), प्रयुक्, उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), उहम् in caus. (-गमयति -यितुं), निगमे.

EXHALED, p. p. उन्नीयः-शी-शं, निष्वाहितः-ता-तं, उदीरितः-ता-तं.

EXHALEMENT, s. उद्गारः, उन्नीयः, वाष्पः, धूमः-निका.

TO EXHAUST, v. a. (Drain off, dry up) शुष् in caus. (शोषयति -यितुं), उच्छुष्, विशुष्, संशुष्, शुष्कीकृ.—(Empty, draw out all the contents) शुन्वीकृ, विरसीकृ, निःसारकृ, स्रष्टारं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), निःशेषीकृ, निरवशेषीकृ.—(Consume) क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षिणोति or caus. क्षपयति -यितुं), क्षीणीकृ, नश् in caus. (नाशयति -यितुं), व्यथीकृ.—(Wear, fatigue) सिद् in caus. (सेदयति -यितुं), घ्ने in caus. (घ्नयति -यितुं), परिघ्ने, क्म् in caus. (क्लमयति -यितुं), सद् in caus. (सादयति -यितुं), अवसद्.—(Drink up) चापा (c. 1. -पिबति -पातुं), परिपा.

EXHAUSTED, p. p. (Drained) शोषितः-ता-तं, उच्छोषितः-ता-तं, शुष्कीकृतः-ता-तं.—(Consumed) क्षीणः-शा-शं, परिक्षीणः-शा-शं.—(Fatigued, wearied) श्रान्तः-न्ता-न्तं, परिश्रान्तः-न्ता-न्तं, क्लान्तः-न्ता-न्तं, अवसन्नः-न्ता-न्तं, शिन्नः-न्ता-न्तं, घ्नान्तः-न्ता-न्तं, परिघ्नान्तः-न्ता-न्तं, क्लमो-मिनी-मि (नृ.), आहितक्लमः-मा-मं, क्षतः-ता-तं.—(Expended) व्यथितः-ता-तं; 'exhausted of strength,' गतसत्त्वः-न्ता-न्तं, गततेजाः-न्ता-न्तं, व्यथोत्साहः-हा-हं.

EXHAUSTION, s. (Act of draining, emptying) शोषणं, उच्छोषणं, शुष्कीकरणं, स्रष्टमारहरणं.—(Consumption) क्षयः, परिक्षयः, नाशः, व्ययः.—(Fatigue) क्लान्तः *f.*, श्रान्तः *f.*, क्लमः, श्रमः, क्लमयः, अवसादः, घ्नान्तः *f.*, सेदः, परिश्रान्तः *f.*, क्लमिन्.—(State of being empty) शुन्यता-न्तं.

EXHAUSTLESS, a. सक्षयः-या-यं, सक्षयो-यिणी-यि (नृ.), अनाशयः-श्या-श्यं.

TO EXHIBIT, v. a. दृश् in caus. (दर्शयति -यितुं), प्रदृश्, प्रकाश in caus. (-काशयति -यितुं), मूक् (c. 10. मूचयति -यितुं), व्यक्तीकृ, प्रकटीकृ, प्रादुष्कृ, सायिष्कृ, व्यन्न (c. 7. -चनक्ति -चंक्तुं, c. 10. -सन्नयति -यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, प्रम् in caus. (-सारयति -यितुं), आह्व in caus. (-हारयति -यितुं), प्रत्यक्षीकृ.

EXHIBITED, p. p. दर्शितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं.

EXHIBITER, s. दर्शकः, दर्शयिता *m.* (नृ.), प्रदर्शकः, प्रकाशकः, निर्दिष्टा *m.* (पृ.).

EXHIBITION, s. दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं, निर्देशः, सूचनं, व्यक्तीकरणं, व्यन्ननं, व्यक्ति *f.*, विवरणं, प्रकटीकरणं, प्रादुष्करणं, सायिष्करणं, प्रकाशीकरणं, प्रेक्षणं.—(Maintenance in the university) राज-विद्यालये वृत्तिः *f.*

EXHIBITIONER, s. राजविद्यालये वृत्तिभाक् *m.* (नृ.) or वृत्तिभुक् *m.* (नृ.).

TO EXHILARATE, v. a. हृष् in caus. (हर्षयति -यितुं), प्रहृष्, परिहृष्, ह्लाद् in caus. (ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, नन्द in caus. (नन्दयति -यितुं), सभिनन्द; मुद् in caus. (मोदयति -यितुं), प्रमुद्, उन्नस् in caus. (-लासयति -यितुं), मद् in caus. (मादयति, मदयति -यितुं), रम् in caus. (रमयति -यितुं).

EXHILARATED, p. p. प्रहर्षितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, प्रमुदितः-ता-तं.

EXHILARATING, a. प्रहर्षकः-क्ता-क्तं, आनन्दकारी-रिणी-रि (नृ.).

EXHILARATION, s. हर्षः, प्रहर्षः, आनन्दः, प्रह्लादः, आह्लादः, प्रमोदः, उन्नतः, प्रमुदता, चित्तप्रसन्नता, नादः, प्रमदः.

TO EXHORT, v. a. (Advise) उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रवृष् (c. 10. -बोधयति -यितुं), प्रदिश् (c. 10. -देशयति -यितुं), मन्त्रणां दा.—(Animate) आद्यस् in caus. (-आसयति -यितुं), समाद्यस्.—(Instigate) उत्साह् in caus. (-साहयति -यितुं), प्रोत्साह्, समुत्साह्, जुद् (c. 10. -बोदयति -यितुं), प्रबुद्, चेष्ट् in caus. (चेष्टयति -यितुं), प्रवृत् in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयुक् (c. 10. -योजयति -यितुं), उद्युज्, प्रोत्सु in caus. (-सारयति -यितुं), ईह् in caus. (ईहयति -यितुं).

EXHORTATION, s. उपदेशः, उपदेशवाक्यं, प्रबोधनं, प्रबोदनं, प्रबोधवाक्यं.

मन्त्रालं-या, प्रवर्तकवाक्यं, वित्तववाक्यं, प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तनं, प्रयोजनं, प्रेरणा.

EXHORTATIVE, EXHORTATORY, *a.* उपदेशकः-का-कं, प्रबोधकः-का-कं, प्रबोधनः-का-नं.

EXHORTED, *p. p.* प्रबोधितः-ता-तं, प्रबोदितः-ता-तं, उपदिष्टः-हा-ष्टं.

EXHORTER, *s.* उपदेश म. (ङ्). उपदेशी म. (ङ्), प्रबोदकः, प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, उत्साहहेतुकः, प्रेरकः.

EXHUMATION, *s.* श्वात्स्ननं, मृतशरीरोत्स्ननं.

To EXHUME, *v. a.* शवं or मृतशरीरम् उत्खन् (c. 1. -खनति -निर्तुं).

EXHUMED, *p. p.* उत्खातः-ता-तं, प्रोत्खातः-ता-तं, एमशानवहिष्कृतः-ता-तं.

EXIGENCE, EXIGENCY, *s.* (Urgent need) प्रयोजनं, अवश्यकता, आवश्यकता, कार्यवशः, (Occasion) अवसरः, समयः, प्रस्तावः. (Distress) आपद् *f.*, विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*; 'according to the exigency,' यथाप्रयोजनं, प्रयोजनवत्, अथैवत्, यथासमयं, यथावसरं, प्रस्तावसदृशः; 'in this exigency,' इह समये.

EXILE, *s.* प्रवासः-सनं, विवासः-सनं, निवासनं, विप्रवासः-सनं, उद्वासः-सनं, प्रवासनं, गृहभङ्गः, स्वदेशाद् दूरीभावः or निरसनं or निराकरणं, दूरस्थानं; 'the person exiled,' प्रवासी *m.* (ङ्), विप्रवासी *m.*

To EXILE, *v. a.* विवस् in caus. (-वासयति -यितुं), प्रयस्, निर्वस्, विप्रवस्; प्रवज् in caus. (-व्राजयति -यितुं), स्वदेशाद् वहिष्कृ or निराकृ or दूरीकृ or निरस् (c. 4. -अस्यति -ससितुं) or अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोतुं) or निस् in caus. (-सारयति -यितुं), देशान्तरीकृ.

EXILED, *p. p.* प्रवासितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, स्वदेशदूरीकृतः-ता-तं. To EXIST, *v. n.* (Be) अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति -वितुं), सम्भू, वृत् (c. 1. वर्त्तते -व्रितुं), प्रवृत्, विद् in pass. (विद्यते), जन् (c. 1. जायते), उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पयुं).—(Live) जीव् (c. 1. जीवति -वितुं), प्राण् (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. अन्).—(Remain) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), वृत्, चास् (c. 2. चास्ते).

EXISTENCE, *s.* जीवन्, जीवितं, जीवः-या, वृत्तिः *f.*, वर्त्तनं, भवः, भावः, सम्भवः, वृत्तिता, अस्ति ind., अस्त्वं, सत्ता, प्राणपरिग्रहः, प्राणधारणं, असुधारणं, निश्चयनप्रपञ्चनं, सद्भावः, अवस्था, स्थितिः *f.*

EXISTENT, *a.* जीवी -विनी -वि (ङ्), जीवन् -वन्ती -वत् (ङ्), वर्त्तमानः-ता-नं, विद्यमानः-ता-नं, वर्त्तिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, भविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, धियमात्रः-या-यं, सन् सती सत् (ङ्).

EXIT, *s.* निष्क्रमः-मणं, निर्गमः, विनिर्गमः, निशेयं, निष्क्रान्तिः *f.*, अग्रगमः, अपक्रमः-मणं, अपयानं. (In dramatic language) निष्क्रान्तः-न्ता-नं.

To EXONERATE, *v. a.* (Unload) भाराद् मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or विमुच्; भारम् उञ् in caus. (-तारयति -यितुं) or छपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), निर्भरं-रां-रं कृ. (Clear) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्; दोषाद् मुच्, निर्दोषं-यां-यं कृ.

EXONERATED, *p. p.* भारमुक्तः-का-कं, दोषमुक्तः-का-कं, विशोधितः-ता-तं.

EXORABLE, *a.* वरद-दा-दं, सुप्रसादितः-ता-तं, सान्त्वनीयः-या-यं.

EXORBITANCE, EXORBITANCY, *s.* अपरिमितत्वं, अमर्यादा, मर्यादातिक्रमः, निर्माध्यस्थं, अमाध्यस्थं, अमितत्वं, साधिकं, अतिरेक्यं, अधिकता, उद्रेकः, वैषम्यं, उत्क्रान्तः.

EXORBITANT, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अतिमर्यादः-दा-दं, अमर्यादः-दा-दं, अतिमात्रः-आ-त्रं, अतिरिक्तः-का-कं, उद्विक्तः-का-कं, अमाध्यस्थः-स्या-स्यं, निर्माध्यस्थः-स्या-स्यं, उत्क्रान्तमर्यादः-दा-दं, अधिकः-का-कं, विषमः-मा-मं.

EXORBITANTLY, *adv.* अपरिमितं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, विषमं.

To EXORCISE, *v. a.* भूतोपहतजनान् शपनमन्त्रादिना भूतम् अपघ्न in

caus. (-सारयति -यितुं), अनुकथनं तच्छा दूरम् अपैहि इति शपयपुष्टं भूतं वद् (c. 1. वदति -दितुं).

EXORCISM, *s.* भूतोपहतजनान् शपनमन्त्रादिना भूतापसारणं.

EXORCIST, *s.* शपनमन्त्रादिना भूतापसारी *m.* (ङ्) or भूतापसारकः.

EXORDIUM, *s.* वाङ्मुखं, वाक्प्रारम्भः, आभाषः, परिभाषा, प्रकरणं, प्रस्तावः-चना, उपोद्घातः, प्रारम्भः, वन्दना.

EXORSEATED, EXORSEOUS, *a.* निरस्त्रीकृतः-ता-तं, अस्थिरहितः-ता-तं.

EXOTERIC, *a.* बाह्यः-स्या-स्यं, साधारणः-या-यी-यं, सुप्यक्तः-क्ता-क्ते.

EXOTIC, *a.* विदेशीयः-या-यं, विदेशी-शिनी-शि (ङ्), वैदेशिकः-की-के, विदेशजः-जा-जं, परदेशी-शिनी-शि (ङ्), पारदेशिकः-की-के, अन्यदेशीयः-या-यं, अन्यदेशोद्भवः-वा-वं, वर्तिभेवः-वा-वं.

EXOTIC, *s.* (Plant) विदेशीयवृक्षः, अन्यदेशीयवृक्षः.

To EXPAND, *v. a.* विल्लू in caus. (-स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ; विस् in caus. (-सारयति -यितुं), प्रस्, विकास in caus. (-काशयति -यितुं), प्रकाश, प्रष् (c. 10. प्रययति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -व्रितुं -रीतुं, or caus. -वारयति -यितुं), विकस् in caus. (-कासयति -यितुं), वृष् in caus. (-वर्षयति -यितुं), प्रवृष्, प्रपष् (c. 10. -पचयति -यितुं), व्यादा (c. 3. -ददाति -दातुं), कटोर (nom. कटोरयति -यितुं); 'expand itself,' व्याप (c. 5. -स्त्रापेति -चाप्).

To EXPAND, *v. n.* विल्लू in pass. (-स्त्रोयते), वितन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, विजृम्भ (c. 1. -जृम्भते -भ्रितुं), विवृ in caus. pass. (-वर्ष्यते), प्रवृष् (c. 1. -वर्षते -व्रितुं), प्रमृष् (c. 1. -मर्षेति -मृप्).—(As flowers) विकस् (c. 1. -कसति -सितुं), प्रविकस्, स्फुद् (c. 6. स्फुटति -दितुं), फुल् (c. 1. फुलति -व्रितुं).

EXPANDED, *p. p.* विततः-ता-तं, प्रविततः-ता-तं, ततः-ता-तं, सन्ततः-ता-तं, विल्लारितः-ता-तं, विल्लीयः-शी-शं, विल्लतः-ता-तं, विवृतः-ता-तं, विमारितः-ता-तं, प्रसारितः-ता-तं, विस्तृतः-ता-तं, प्रवृतः-ता-तं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, प्रपितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, विततीकृतः-ता-तं, विजृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भितः-ता-तं, प्रपचितः-ता-तं. (As a flower) विकसितः-ता-तं, फुल्लः-स्त्रा-स्त्रं, उज्ज्वलः-स्त्रा-स्त्रं, स्फुटितः-ता-तं.

EXPANDING, *a. or part.* विकाशी-शिनी-शि (ङ्) or विकासी, विकश्चरः-रा-रं-स्वरः-रा-रं, विकसन्-सन्ती-सत् (ङ्), प्रसारी-रिणी-रि (ङ्).

EXPANSE, *s.* (A spreading, extent) प्रपञ्चः, विकासः, विल्लारः, प्रसरः, वितानकं, सन्ततिः *f.*, तानं, प्रतानः, पाटः; 'expanse of heaven,' व्योम *n.* (ङ्), व्योमविल्लतः, शून्यं; 'of water,' वारिचत्वरः.

EXPANSIBILITY, *a.* विल्लारणीयता, विकाशनीयता, विल्लारक्षमता, व्यापकत्वं.

EXPANSIBLE, *a.* विल्लारयितुं or वितनितुं शक्यः-क्या-क्यं, विल्लारणीयः-या-यं, विल्लारक्षमः-मा-मं, विततीकरणीयः-या-यं.

EXPANSION, *s.* विल्लारः, विल्लतिः *f.*, विल्लरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, तन्तिः *f.*, विकासः-शनं, प्रकाशः-शनं, प्रसारः-रणं, प्रसरः, परिवसरः, विवृतिः *f.*, विचारः, विसरणं, व्यादानं, विसर्पणं, प्रसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, विजृम्भणं, विहृतिः *f.*, व्यासः, परिवेषः, अतिरिक्ता.

EXPANSIVE, *a.* व्यापकः-का-कं, व्याप्तमान्-मती-मत् (ङ्), विल्लारकः-का-कं, प्रसारी-रिणी-रि (ङ्), विसर्पी-रिषी-रि (ङ्), सान्त्वनीयः-की-के.

To EXPATRIATE, *v. n.* सुविस्तरं or प्रपञ्चं वद् (c. 1. वदति -दितुं) or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), वारिगस्तारं कृ, अत्युक्तिं कृ. (Rove at large) विहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिभम् (c. 1. -भ्रमति, c. 4. -भ्राम्यति -भ्रितुं).

To EXPATRIATE, *v. a.* प्रवस् in caus. (-वासयति-यितुं), विवस्, स्वदेशाद् वहिष्कृ or दूरीकृ or निराकृ or निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), देशान्तरीकृ.

EXPATRIATED, *p. p.* प्रवासितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, स्वदेशवहिष्कृतः-ता-तं.

EXPATRIATION, *s.* प्रवासः-सनं, विवासनं, प्रवासनं, स्वदेशवहिष्करणं.

To EXPECT, *v. a.* प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अपेक्ष्, व्यपेक्ष्, सम्प्रतीक्ष्, उदीक्ष्, निरीक्ष्, प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति-यितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति-यितुं), प्रत्याकांक्ष्, उद्गृह् (c. 1. -ग्रहयति-द्रष्टुं).

To EXPECT, *v. n.* प्रतीक्षां कृ, प्रत्याशां कृ, प्रतीक्षी-दिशि -दिभू.

EXPECTABLE, *a.* अपेक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, अपेक्षणीयः-या-यं, प्रतीक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं.

EXPECTANT, *a.* प्रतीक्षी-यिषी -यिषि (न्), प्रतीक्षकः-का-कं, अपेक्षी-यिषी-यिषि (न्), अपेक्षकः-का-कं, व्यपेक्षः-क्षा-क्षं, प्रत्याशी-श्रिनी-श्रि (न्), आकांक्षी-यिषी-यिषि (न्), समप्रयाशः-शा-शं, संधी-धिनी-धि (न्).

EXPECTATION, *s.* अपेक्षा, प्रतीक्षा-क्षणं, व्यपेक्षा, उदीक्षणं, सम्प्रतीक्षा, निरीक्षा, प्रत्याशा, आशा, अपाश्रयः, अभिनन्दा; 'in expectation,' अपेक्षया.

EXPECTED, *p. p.* अपेक्षितः-ता-तं, प्रतीक्षितः-ता-तं, आकांक्षितः-ता-तं, चित्तकलितः-ता-तं; 'to be expected,' अपेक्षणीयः-या-यं, आकांक्षणीयः-या-यं.

To EXPECTORATE, *v. a.* श्पेक्षानं or श्पेक्षकं निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or उच्छिष्य (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं) or उद्गृह् (c. 6. -गिरति-गरितुं-रीतुं) or मुखाद् निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), श्पेक्षनिरसनं कृ, निघोष् (c. 1. -घोषति-घेयितुं), उत्कास् (c. 1. -कासते-सितुं).

EXPECTORATED, *p. p.* निःस्पृतः-ता-तं, मुखनिरस्तः-स्ता-स्तं, मुखनिःसारितः-ता-तं.

EXPECTORATION, *s.* श्पेक्षनिरसनं, निःस्पृतिः, निःस्पेवनं, उत्कासनं, श्पेक्षोल्लेपः.

EXPECTORATIVE, *a.* श्पेक्षवर्धकः-का-कं, कफवर्धकः-का-कं, कफकरः-रो-रं.

EXPEDIENCE, EXPEDIENCY, *s.* युक्ता, युक्तिः, योग्यता, उपयुक्तत्वं, उपयोगिता, उपयोगः, साधित्यं, उपपत्तिः, यापातय्यं, यापार्थ्यं, सफलता, सोपकारत्वं, सार्थत्वं.

EXPEDIENT, *a.* उपयोगी-गिनी-गि (न्), उपयुक्तः-क्ता-क्तं, सोपकारः-रा-रं, सार्थयुक्तः-क्ता-क्तं, सार्धकरः-रो-रं, सार्धकः-का-कं, हितः-ता-तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपकारकः-का-कं, सफलः-ला-लं.

EXPEDIENT, *s.* (Means) उपायः, अभ्युपायः, गतिः, साधनं, कर्मसाधनं, गुणः, सङ्गं, विधानं, उपकरणं, सम्भवः, योगः, उपपत्तिः, उपक्रमः. The six expedients of defence are सन्धिः, विग्रहः, यानं, आसनं, द्वैधं, आश्रयः. The four expedients for reducing an enemy are भेदः, दण्डः, साधः, दानं.

EXPEDIENTLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्य, यथोचितं, सोपकारं, सफलं, स्थाने.

To EXPEDITE, *v. a.* त्वर in caus. (त्वरयति-यितुं), सत्वर, त्वरितं or सत्वरं कृ or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or सम्यद् in caus. (-पादयति-यितुं) or साध् (c. 10. -साधयति-यितुं) or प्रवृत् in caus. (-वर्धयति-यितुं), क्षेप (nom. क्षेपयति-यितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रयति-यितुं).—(Despatch) सत्वरं प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं).

EXPEDITED, *p. p.* त्वरितं कृतः-ता-तं or सम्पादितः-ता-तं, वेगितः-ता-तं.

EXPEDITION, *s.* (Haste, speed) त्वरा, त्वरिः, त्वरिणः, शीघ्रता, शैल्यं, शिघ्रता, द्रुतत्वं, वेगः-गिता, आवेगः, जवः, प्रजवः, लघुता, लाघव्यं, अचिल्लः, उद्योगः, शिघ्रकारित्वं, शीघ्रनिर्वाहः, त्वरितगतिः, शीघ्रगमनं, आशुगमनं.—(March of an army, &c.) प्रस्थानं, प्रयाणं, यानं, गमनं, गतिः, यात्रा, अभियेक्षणं, अभिनिर्वाहः.—

(Enterprise) प्रवृत्तिः, उपक्रमः.

EXPEDITIOUS, *a.* त्वरितः-ता-तं, सत्वरः-रा-रं, त्वरावान्-वती-वत् (न्), त्वरान्वितः-ता-तं, शीघ्रः-घ्रा-घ्रे, शिघ्रः-घ्रा-घ्रे, शीघ्रकारी-रिणी-रि (न्), शिघ्रकारी &c., अचिल्लः-क्षा-क्षं, क्षी-क्षिनी-क्षि (न्), अचिल्लितः-ता-तं, अचिल्लः-क्षा-क्षं, द्रुतः-ता-तं, लघुः-घुः-घु, वेगी-गिनी-गि (न्), वेगवान्-वती-वत् (न्), जवी-विनी-वि (न्), तूरी-ली-ली, भावकः-का-कं, अदीर्घमूवः-वा-वं, शीघ्रगामी-मिनी-मि (न्), त्वरितगतिः-ति-ति; 'being expeditious,' शीघ्रा-यमाणः-या-यं, त्वराणः-णा-णं.

EXPEDITIOUSLY, *adv.* त्वरितं, सत्वरं, शिघ्रं, शीघ्रं, अचिल्लितं, आशु, वेगतस्.

To EXPEL, *v. a.* (Banish) विवस् in caus. (-वासयति-यितुं), प्रवस्, निर्वस्, विप्रवस्; प्रवृत् in caus. (-व्राजयति-यितुं), स्वदेशाद् वहिष्कृ or निराकृ or दूरीकृ.—(Drive away, eject, dismiss) निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), अपास्, उद्गृह्, निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), उत्सृ, अपसृ, निःसरणं कृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति-नोदुं), निष्कृ in caus. (-कासयति-यितुं), निराकृ, वहिष्कृ, वहिःकृ, दूरीकृ, निष्क्रम् in caus. (क्रामयति-यितुं), उच्छिष्य (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), प्रतिक्षिप्, निधे (c. 5. -धूनीति-धूयितुं), भंश in caus. (भंशयति-यितुं) व्यु in caus. (व्यापयति-यितुं).

EXPULSED, *p. p.* निर्वसितः-ता-तं, विवासितः-ता-तं, प्रवासितः-ता-तं, स्वदेशवहिष्कृतः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, निःसारितः-ता-तं, निष्क्रामितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, वहिःकृतः-ता-तं, निःकासितः-ता-तं, उद्गृह्-स्ता-स्तं, अवकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निधूतः-ता-तं, अवधूतः-ता-तं, व्यापितः-ता-तं; 'from society,' अपपात्रितः-ता-तं, अवपात्रितः-ता-तं, अपात्रः-क्ता-क्तं.

EXPELLER, *s.* निर्वसनकारी, अपसारकः, अपनोदकः, नुदः in comp.

To EXPEND, *v. a.* (Disburse) व्यस् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति-यितुं, rt. इ), व्ययीकृ, व्यन् (c. 1. व्यनति, व्यन्ते), व्यसृन् (c. 6. -सृजति-सृजुं), विनियुन् (c. 7. -युज्जे-युजे), व्यपचि (c. 5. -चिनोति-चेतुं).—(Lay out, consume) व्युज् (c. 7. -युज्जति-युजे), व्युज्जन्.—(Waste) विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षिणोति or caus. क्षययति-यितुं), उपक्षि, क्षयं कृ.

EXPENDED, *p. p.* व्ययितः-ता-तं, व्ययीकृतः-ता-तं, व्ययीभूतः-ता-तं, व्यपचितः-ता-तं, विनियुजितः-ता-तं, क्षयितः-ता-तं, विनियुक्तः-क्ता-क्तं, प्रयुक्तः-क्ता-क्तं.

EXPENDITURE, EXPENSE, *s.* व्ययः, धनव्ययः, व्ययः, व्ययीकरणं, व्ययः, व्यपचितः, व्यसर्गः, उत्सर्गः-ज्जनं, त्यागः, परित्यागः, व्ययीत्यर्गः, व्ययत्यागः, क्षयः, उपक्षयः, संक्षयः, अवक्षयः, मोक्षणं, क्षेपः, विनियोगः, अपहारः, व्ययः; 'income and expenditure,' आयव्ययौ.

EXPENSELESS, *a.* निर्मूल्यः-त्या-त्यं, निर्व्ययः-या-यं, अत्यमूल्यः-त्या-त्यं.

EXPENSIVE, *a.* (Costly) बहुमूल्यः-त्या-त्यं, बहुव्ययः-या-यं, बहुधन-व्ययेन or बहुमूल्येन क्रयः-या-यं or साध्यः-ध्या-ध्यं, महार्यः-शा-शं, दुर्गम्यः-त्या-त्यं, महार्यः-हा-हं, महाधनः-ना-नं, सध्यः-ध्या-ध्यं. (Extravagant) व्ययी-यिनी-यि (न्), अतिव्ययी &c., अपपरिमित-व्ययी &c., व्ययशीलः-ला-लं, व्ययनाशी-शिनी-शि (न्), व्यपचेता-ची-तु (न्).

EXPENSIVELY, *adv.* बहुधनव्ययेन, बहुमूल्येन, बहुव्ययपूर्व.

EXPENSIVENESS, *s.* बहुमूल्यता, दुर्गम्यता, महार्यता, माहाध्यं.—(Extravagance) अतिव्ययः, महाव्ययः, बहुव्ययः, व्ययदृढ्यं.

EXPERIENCE, *s.* (Trial) परीक्षा-क्षणं, अनुभवः.—(Use, practice) अभ्यासः, पूर्वाभ्यासः, अभ्यसनं, उपभोगः, भोगः, भुक्तिः, आचारः.—

(Knowledge derived from trials) अनुभूतिः, अनुभवः, वेदनः, संवेदः, वेदिन्, बोधः, प्रतीतिः, दर्शनः, जहा, परिपाकः, पाकः, परिपक्वता; 'by experience,' अनुभवेन, अनुभवात्, कार्यतः; 'one's own experience,' स्वानुभवः; 'universal experience,' सर्वानुभूतिः, *f.*
TO EXPERIENCE, v. a. (Suffer, feel) अनुभू (c. 1. -भवति -यितुं), भुञ्ज (c. 7. भुञ्जे, भोक्तुं), उपभुञ्ज, अश् (c. 5. अश्नुते, अश्नुतुं), उपाश्, क्मश्, उपागम् (c. 1. -गच्छति -गम्), उपगम्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्), विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), आसत् (c. 10. -आदयति -यितुं), दृश् (c. 7. पश्यति, दृष्टुं).—(Make trial of) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं); 'one who has not experienced a battle,' अनासादितविग्रहः.

EXPERIENCED, p. p. (Suffered) अनुभूतः -ता -ते, उपागतः -ता -ते, उपगतः -ता -ते, उपभुक्तः -क्ता -क्ते, अनुभूयमानः -ना -ने. —(Skilful by reason of much observation) बहुदृष्टः -हा -ई, बहुदृष्टा -आ -अ (न), बहुदर्शी -शिनी -शि (न), परिपक्वनिष्ठः -ष्ठिः -ष्ठि, अविपक्वनिष्ठः &c., पक्वः -क्वा -क्के, कोविदः -दा -दै, व्युत्पन्नः -जा -जे, अनुभवी -विनी -वि (न), ऊहिवानः -ना -ने.

EXPERIMENT, s. परीक्षा -क्षणं, परीक्षितं, कविः, अनुभूतिः, अनुभवः.
TO EXPERIMENT, v. a. परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितुं), निहा in des. (जि-हासते -यितुं), अनुभू.

EXPERIMENTAL, a. परीक्षकः -का -के, अनुभवी -विनी -वि (न). —(Derived from experience) परीक्षालब्धः -ज्वा -ज्वे, परीक्षामूलः -ला -ले, अनुभूतिमूलः -ला -ले.

EXPERIMENTALLY, adv. अनुभवेन-वात्, स्वानुभवेन, परीक्षापूर्वम्, कार्यतः.

EXPERIMENTER, EXPERIMENTALIST, s. परीक्षकः, परीक्षणकारी *m.* (न), अनुभवी *m.* (न).

EXPERT, a. कुशलः -ला -ले, निपुणः -या -यं, दक्षः -या -यं, विशः -ज्ञा -ज्ञं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रवीणः -या -यं, चतुरः -रा -रं, पक्वः -क्वा -क्के, परिपक्वः -क्वा -क्के, सुप्रयोगवान् -वती -यत् (न), पटुः -टु -टु -टु, विष खणः -खा -यं, कृती -तिनी -ति (न), पेशलः -ला -ले, युक्तिमान् -मती मत् (न), विशारदः -दा -दै, विदग्धः -ग्धा -यं, चक्षुरः -रा -रं; 'expert in arms,' शस्त्रकुशलः -ला -ले, शस्त्रविद् *m. f. n.*, शस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

EXPERTLY, adv. निपुणं, चतुरं, सुप्रयोगेण, युक्ता, सपाटवं, विश्रुतं.

EXPERTNESS, s. दक्षता, दार्य, चतुर्य, चतुरता, नैपुण्यं, निपुणता, पटुत्वं, पाटवं, कौशल्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, युक्तिः, सुप्रयोगः -गता, विश्रुता, अभिज्ञता, वैचक्षण्यं, योग्यता, विदग्धता, वैदग्ध्यः, 'of hand,' हस्तकौशल्यं, हस्तलाप्यं, करदक्षता; 'of hands, feet, &c.,' हस्तपादादिविग्रहा.

EXPIABLE, a. शोधनीयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -ध्ये, निष्करणीयः -या -यं, मोचनीयः -वा -ये, मार्जेनीयः -या -ये, क्षमणीयः -या -यं, ग्रह्यः -व्या -व्यं, प्रायश्चेत् -ता -ते.

TO EXPIATE, v. a. पापप्रायश्चित्तं कृ, पापनिष्कृतिं कृ, पापं निष्कृ or अपनुद् (c. 6. -नुदति -नोतुं) or श्मृ (c. 10. श्रमयति -यितुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or मृञ् (c. 2. माह्ति -हुं), प्रायश्चित्तेन पाप्मां शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं) or परिशुष् or विशुष् or मुष् (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or पृ (c. 9. पुनाति, एवितुं) or पवित्रीकृ, पापक्षमां हाप् (c. 10. हापयति -यितुं); 'it is expiated,' प्रायश्चित्तीयते.

EXPIATED, p. p. निष्कृतः -ता -ते, शोधितः -ता -ते, मृष्टः -ष्टा -ष्टे, निर्गृह्यः -ह्यः -ह्ये, पवित्रीकृतः -ता -ते, पापितः -ता -ते, परिपूतः -ता -ते, शान्तः -न्ता -न्ते.

EXPIATION, s. प्रायश्चित्तं, निष्कृतिः, शुद्धिः, शोधनं, मुक्तिः, मोचनं, शान्तिः, उपशान्तिः, प्रतीकारः, पापनं, अपनुक्तिः, अपनोदनं, पापशोधनं, पापविशुद्धिः, पापशान्तिः, पापनिर्हरणं, अपनाशनं, पापापनुक्तिः, पापप्रक्षालनं, पापनिर्धेयनं, पापमार्जेना, निमित्तवर्जः.

EXPIATORY, a. शोधकः -का -के, पापकः -का -के, पापघ्नः -घ्नी -घ्ने, चयनः -यी -ये, अपनाशकः -का -के, अपनाशनः -ना -ने, शान्तकः -का -के, शान्तिकः -की -के.

EXPIRATION, s. (Breathing out) निश्वासः, निःश्वासनं, निःश्वासः, प्रश्वासः, प्राणोत्सारः, प्राणोत्थेयः, प्राणवातागः.—(Exhalation) उद्धारः.—(Cessation, close) अवसानं, अन्तः, निवृत्तिः, विरतिः, उपरमः, समाप्तिः, शेषः, पर्यवसानं, अवयः, क्षयः.

TO EXPIRE, v. a. (Breathe out) निःश्स् (c. 2. -श्वासति -तुं), निश्वासः, प्रश्स्, श्वास् or श्वासम् उतिष्प् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्) or उद्गम् in caus. (-गमयति -यितुं) or निर्गम् or उद्रीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं).—(Exhale) उद्गृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रीतुं), प्रवा (c. 2. -वाति -तुं), प्रमुष् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं).

TO EXPIRE, v. n. (Breathe the last, die) प्राणत्यागं कृ, प्राणान् हा (c. 3. नहाति, हातुं) or तम् (c. 1. तमति, तम्), आसत्यागं कृ, शेषप्राणं कृ, नृ (c. 6. चियते, नर्तुं), क्षीयनोत्सर्गं कृ, पचन्तं गम् (c. 1. गच्छति, गम्), नश् (c. 4. नश्यति, नश्नुतुं).—(Close, end) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), निवृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, समाप् in pass. (-आप्यते), विगम्, अपया (c. 2. -याति -तुं), अवसद् (c. 1. -सीदति -सन्तुं).

EXPIRED, p. p. गतप्राणः -या -यं, गतासुः -सुः -सु, उहतासुः -सुः -सु, परासुः -सुः -सु, प्राप्तपचानः -त्वा -न्व, प्रेतः -ता -ते, परेतः -ता -ते, संस्थितः -ता -ते.

EXPIRING, part. and a. कथमतप्राणः -या -यं, क्षियमाणः -या -यं, मुमुषुः -षुः -षे, आसन्नमृत्युः -सुः -सु.—(As a lamp) निर्यास्यन् -स्यन्ती -स्यत् (न).

TO EXPLAIN, v. a. व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्यक्तीकृ, स्पष्टीकृ, व्याकृ, विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्दिश् (c. 6. -दिशति -देह्), उद्दिश्, प्रवृष् (c. 10. -वोचयति -यितुं), सधुष्, विवृ (c. 2. -ववोति), प्रवृष् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), व्याचक्ष् (c. 3. -चक्षे), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिशुष् (c. 10. -शोधयति -यितुं), वय्ये (c. 10. वरीयति -यितुं), कप् (c. 10. कथयति -यितुं), प्रदृश् in caus. (-दर्शयति -यितुं), प्रकाह् (c. 10. -कीर्त्तयति -यितुं), विवरणं कृ.

EXPLAINABLE, a. व्याख्येयः -या -यं, उद्देश्यः -श्या -श्ये, प्रवक्तव्यः -व्या -व्ये.

EXPLAINED, p. p. व्याख्यातः -ता -ते, व्याकृतः -ता -ते, स्पष्टीकृतः -ता -ते, विवृतः -ता -ते, प्रकाशितः -ता -ते, निरूपितः -ता -ते, द्योतितः -ता -ते, वरीतः -ता -ते.

EXPLAINER, s. व्याख्याता *m.* (न), प्रवक्ता *m.* (न), प्रकाशकः, उद्देशकः.

EXPLANATION, s. व्याख्या-व्यानं, विवृतिः, विवरणं, व्याकरणं, व्याकृतिः, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, उद्देशः, समुद्देशः, निरूपणं, समाधानं.

EXPLANATORY, a. वाचकः -का -के, उद्देशकः -का -के, समुद्देशकः -का -के, व्याख्याकारी -रिणी -रि (न), विवरणकारी &c., अव्येक्यकः -का -के, प्रकाशकः -का -के.

EXPLETIVE, s. पादपूर्वणं, उपाख्यं, बाष्पालङ्कारः, पादपूर्वकः शब्दः.

EXPLICABLE, a. See EXPLAINABLE.

TO EXPLICATE, v. a. विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रकटीकृ.

EXPLICATION, s. विवृतिः, विवरणं, व्याख्या-व्यानं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं.

EXPLICATIVE, a. विवरणार्थकः -का -के, प्रकाशकः -का -के, वाचकः -का -के.

EXPLICIT, s. वक्तुः -क्ता -क्ते, मुच्यतुः -क्ता -क्ते, स्पष्टः -ष्टा -ष्टे, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टे, सुप्रकाशः -शा -शे, स्पष्टार्थः -र्थः -र्थे, निर्वार्यः -यो -ये, स्पष्टः -ष्टा -ष्टे, अवक्तुः -क्ता -क्ते.

EXPLICITLY, *adv.* व्यक्तं, सुस्पष्टं, स्पष्टं, सुप्रकाशं, स्पष्टार्थं, निवार्यं, स्पष्टः; 'explicitly shows,' स्पष्टयति.

EXPLICITNESS, *s.* व्यक्तत्वं -ता, सुस्पष्टता, स्पष्टता, सुस्पष्टता, सुप्रकाशता, स्पष्टार्थत्वं, निवार्यत्वं, अवज्ञता, वाचकता.

To EXPLODE, *v. n.* अन्नरग्निवातादिबलाद् महाशब्देन or महाशब्दपूर्व विभिद् in pass. (-भिन्नते) or विद् in pass. (-दीर्घते) or स्फूर् (c. 6. स्फुटति -दिद्) or विद् (c. 1. -दलति -लितुं).

To EXPLODE, *v. a.* (Decry with noise, shew disapprobation) उच्चैःखरेण निम्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं), कर्कशशब्देन अप्रसादं or अस्वीकारं सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं) or अवज्ञास्पदं कृ.

EXPLODED, *p. p.* (Burst) महाशब्देन विदीर्षी -शी -र्थे or विभिन्नः -ञा -ञं or स्फुटितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं. (Brought into disrepute) अधुनातनव्यवहारविरुद्धः -ञा -ञं, नूतनाचारविरुद्धः -ञा -ञं, अवज्ञातः -ता -तं, परिभूतः -ता -तं.

EXPLOIT, *s.* कर्म *n.* (नृ). महाकर्म *n.*, चेहितं, चेहा, विचेहितं, चरितं, प्रयुक्तिः *f.*, अनुगतकर्म *n.*, आश्चर्यकर्म *n.*

EXPLORATION, *s.* अन्वेषणा -णं, पर्येषणं, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अनुसरणं, परीक्षा -धणं, निरूपणं, समीक्षणं, संवीक्षणं, मार्गः -गणं, अनुयोगः, शोधनं.

To EXPLORER, *v. a.* अन्विष्य (c. 4. -इष्यति, c. 6. -इञ्जति -रयितुं -रयुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृगं (c. 10. मृगयते -ति -यितुं), परीक्ष्य (c. 1. -ईष्यते -षितुं), निरीक्ष्य -संवीक्ष्य.

EXPLORED, *p. p.* अन्वेषितः -ता -तं, अन्विष्टः -हा -हं, निरूपितः -ता -तं.

EXPLORER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (पृ), अन्वेषी *m.* (नृ), अनुसन्धाता *m.* (नृ), परीक्षकः.

EXPLOSION, *s.* महाशब्दपूर्व विदारणं or स्पष्टनं or स्फुटनं or अकस्माद् विभङ्गः, समहाशब्दो विदारः, आकस्मिकविदारशब्दः, आकस्मिकविभङ्गशब्दः, आशब्दः.

EXPLOSIVE, *a.* आकस्मिकविदारणकारी -रिणी -रि (नृ), महाशब्दपूर्वविभङ्गकारी &c., आशब्दकारी &c., विदारकः -का -कं, शोभदासः -सा -वं.

To EXPORT, *v. a.* (Goods to a foreign country) बाणिज्यद्रव्याणि or वस्तुनि विदेशे or देशान्तरे or वहिर्देशे वह् (c. 1. वहति, वोढुं or caus. वाहयति -यितुं) or आवह् or उपवह् or निर्विवह् or नृ in caus. (तारयति -यितुं) or सन्तु in caus. or आनी (c. 1. -नयति -नेतुं or caus. -नाययति -यितुं) or उपनी or प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं).

EXPORTABLE, *a.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाह्यः -सा -वं or उपवाह्यः &c.

EXPORTATION, *s.* देशान्तरे or वहिर्देशे वाहनं or उपवाहनं or अभिवाह्यं or तारणं or प्रेरणं.

EXPORTED, *p. p.* विदेशे or वहिर्देशे वाहितः -ता -तं or तारितः -ता -तं or सन्तारितः -ता -तं or प्रेरितः -ता -तं, देशान्तरीकृतः -ता -तं.

EXPORTS, *s. pl.* विदेशे or वहिर्देशे वाहानि बाणिज्यद्रव्याणि or वस्तुनि.

To EXPOSE, *v. a.* (Uncover) विवृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रोतुं), अपवृ, अपावृ उच्छत् (c. 10. -उच्छयति -यितुं). (Make public) प्रकाश (c. 10. काशयति -यितुं), प्रकाश, प्रकाशकः, प्रकटीक, व्यक्तीक, प्रत्यक्षीक, प्रादुर्क, आविष्कृ. (Expose to view) प्रत्यक्षीक, संवेद-गमपरं -ती -र कृ. (For sale) पण्यव्योपिकायां प्रवृ in caus. (-वारयति -यितुं). (Make liable) अधीनं -नां -नं कृ. (To the air) वायुव्याप्यं -व्या -यं कृ. (To the sun) सूर्यव्याप्यं -त्रां -त्रं कृ. (To contempt, ridicule) अवमानास्पदं कृ, अवहानस्थानं कृ, हास्यं -स्यां -स्यं कृ. (To danger) भयस्थानं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'to expose the failings of others,' परविद्वान्नि विवृ or अपवृ.

EXPPOSED, *p. p.* विवृतः -ता -तं, अपावृतः -ता -तं, सनावृतः -ता -तं, 250

अनाच्छादितः -ता -तं, प्रकाशीकृतः -ता -तं, प्रकटीकृतः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं; 'caught out in a crime,' दृष्टदोषः -वा -वं; 'exposed to the weather,' अभावकाशिकः -की -कं; 'exposed for sale,' क्रये प्रसारितः -ता -तं, क्रय्यः -व्या -व्यं, पण्यः -स्या -स्यं, पण्यव्योपिकायां प्रसारितः -ता -तं.

EXPOSITION, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, व्याख्या -व्यानं, स्पष्टीकरणं, प्रकाशनं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणं, व्यक्तीकरणं, वृण्यं.

EXPOSITOR, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), प्रकाशकः, प्रवक्ता *m.* (कृ), अर्थपरिज्ञोपकः, अर्थविहापकः, वृण्यीकृत *m.*

EXPOSITORY, *a.* व. वक्तः -का -कं, प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं.

To EXPOSTULATE, *v. a.* आपत्तिं कृ, अन्यायेन or असम्यक् or अनुचितं करोपि or अन्यायकर्म त्वया कृतम् इत्यादिनिन्दावाक्यैर अकृत्यकारिणं कश्चिज्जनं निवृ in caus. (-वारयति -यितुं), नैवं कार्योः or नैवं कृयाः or नैतत् त्वया करणीयम् इत्यादिवाक्यैर अन्यायकारिणा सह विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or अन्यायकर्मणः कश्चिज्जनं निवृ in caus. (-वर्चयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देतुं).

EXPOSTULATION, *s.* आपत्तिः *f.*, अन्यायकर्म or असम्यक्कर्म or अनुक्तकर्म करोपि or कुकर्म त्वया कृतम् इत्यादिनिन्दाार्थकं वाक्यं or इत्यादिवाक्यैर अन्यायकारिणा सह विचारणं, निवर्तनार्थं वाक्यं, निषेधार्थकं प्रबोधवाक्यं, प्रतिवादः, प्रत्यादेशः.

EXPOSTULATORY, *a.* आपत्तिप्रियः -यो -यं, निन्दाप्रियः -यो -यं, प्रत्यादेशकः -का -कं.

EXPOSURE, *s.* विवृतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशनं, प्रकाशनं, व्यक्तीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, दृग्गोचरीकरणं, प्रसारणं; 'to the air,' वायुव्यापकत्वं.

To EXPOUND, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकृ, प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), स्पष्टीकृ, व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याचक्ष (c. 2. -चष्टे), विवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), विवृ (c. 2. -व्रवीति).

EXPOUNDED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, व्याकृतः -ता -तं, विवृतः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याहृतः -ता -तं.

EXPOUNDER, *s.* व्याख्याता *m.* (नृ), प्रवक्ता *m.* (कृ), वक्ता *m.*, वादी *m.* (नृ), प्रकाशकः, वाचकः, अर्थप्रोपकः; 'of the law,' धर्मप्रवक्ता *m.*

To EXPRESS, *v. a.* (Press out) निष्पिद् (c. 10. -पीडयति -यितुं), निपीड, निष्कृष्य (c. 1. -कषति -कृष्युं), निहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), निहृद् (c. 2. -दोग्धि -ग्यु). (Utter, declare) वद (c. 1. वदति -दितुं), कष्य (c. 10. कषयति -यितुं), उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याहृ उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), विज्ञा, आविद् in caus. (-वेदयति -यितुं), कृत् (c. 10. कर्तयति -यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), वृष्य (c. 10. बोधयति -यितुं). (Represent, exhibit) सूच्य, दृश in caus. (दर्शयति -यितुं); 'by gestures, &c.,' नट (c. 10. नाटयति -यितुं), अभिनी (c. 10. -नयति -नेतुं), रूप्य (c. 10. रूपयति -यितुं); 'they express love,' शुभ्रारभावं नाटयति; 'he expresses delight,' हर्षं नाटयति; 'in painting, &c.,' प्रतिमूर्तिं कृ, प्रतिमानं कृ. (Indicate) सूच्य, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देतुं), निर्दिश, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति -यितुं).

EXPRESS, *a.* (Clear) व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुस्पष्टः -क्ता -क्तं, स्पष्टः -हा -हं, स्पष्टार्थः -यो -यं, अवक्तः -क्ता -क्तं, अवक्त्रार्थः -पो -धं, निवार्यः -यो -यं, असहिद्व्यार्थः -यो -यं; 'in express terms,' स्पष्टार्थतः.

EXPRESS, *s.* (Courier) वेगी *m.* (नृ), प्रजवी *m.* (नृ), जवी *m.*, तरखी *m.* (नृ), उद्देगः, त्वरितः, जवनः, जवः, धावकः, अध्वगः, वाक्ताहटः.

EXPRESSED, *p. p.* (In words) उक्तः -क्ता -क्तं, कथितः -ता -तं, जावेदित -ता -तं, अभिहितः -ता -तं. (Shewn, indicated) दर्शितः -ता -तं

सूचितः -ता -तं.

EXPRESSIBLE, *a.* कथनीयः -या -य, कथ्यः -ध्या -ध्यं, निर्वचनीयः -या -यं, आख्येयः -या -यं.—(To be pressed out) निष्कर्षणीयः -या -यं, निर्हरणीयः -या -यं.

EXPRESSION, *s.* (Declaration) वादः, कथनं, ज्ञापनं, विज्ञापनं, ख्यापनं, आवेदनं, अभिधानं, बोधनं, कीर्तनं, प्रवचनं.—(Utterance) उदाहरणं, आहरणं, उच्चारणं.—(Phrase, word) उक्तिः *f.*, वाक्यं, वचनं, उक्तं, वाक् *f.* (क्), शब्दः, अभिधेयं, वचः *n.* (स्), पदं; 'authorized expression,' आत्मोक्तिः.—(Style, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, व्यापारः; 'style of expression,' वाग्व्यापारः.—(Feeling, tone) रसः.

EXPRESSIVE, *a.* वाचकः, -का -कं, सूचकः -का -कं, उद्घोषकः -का -कं, अभिधाधिकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, अर्थः -धा -धं or अर्थकः -का -कं in comp.; as, 'expressive of tenderness,' करुणार्थकः -का -कं.—(Full of meaning) पूर्णार्थः -धा -धं, अर्थयान् -वती -वत् (त्), साधेः -धा -धं, गुर्वधेः -धा -धं, साकूतः -ता -तं.

EXPRESSIVELY, *adv.* पूर्णार्थतः, व्यक्तार्थतः, सार्थं, साकूतं, समीरयं.

EXPRESSIVENESS, *s.* वाचकत्वं, पूर्णार्थत्वं, अर्थवत्त्वं, सार्थत्वं, गौरवं.

EXPRESSLY, *adv.* व्यक्तं, मुख्यतः, मुख्यं, स्पष्टार्थतः, व्यक्तार्थतः, अवक्रमं, असन्दिग्धार्थतः.

To EXPROBATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), गद्द (c. 1. गद्दते -हिंद्तुं), विगद्द (c. 10. कुत्सयति -यितुं), उपालम्ब (c. 1. -लभते -लम्बुं), तिरस्कृ.

EXPROBATION, *s.* निन्दा, गद्दा, तिरस्कारः, दुर्वचनं, भर्त्सनवाक्यं, उपक्रोशः.

To EXPUGN, *v. a.* दुर्गैर्लङ्घ्य (c. 10. लङ्घयति -यितुं), विजि (c. 1. -जयते -ति -जेतुं).

EXPUGNABLE, *a.* लङ्घनीयः -या -यं, आक्रमणीयः -या -यं, विजेतव्यः -ध्या -ध्यं.

EXPUGNATION, *s.* दुर्गैर्लङ्घनं, दुर्गाक्रमणं, विजयः, जयः.

EXPULSION, *s.* अपसारणं, निःसारणं, निरसनं, निराकरणं, अपनोदः -दनं, निवोसनं, विवासनं, प्रवासनं, प्रवाजनं, यहिष्करणं, निष्कासनं, निःकासनं, प्रयाणं.—(The state) प्रवासः, विवासः.

EXPULSIVE, *a.* अपनोदनः -ता -तं, निरसनः -ता -तं, निराकरणः -ण्युः -ण्यु.

EXPUNCTION, *s.* लोपः, विलोपः -पनं, उच्छेदः, अपमार्जना, व्यामर्शः, विनाशः.

To EXPUNGE, *v. a.* लुप् (c. 6. लुप्यति, लोपुं, c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, उच्छिद (c. 7. -छिनत्ति -छनुं), व्यामृन् (c. 2. -माष्टि -ष्टुं), अपमृन्, उन्मृन्, व्यामृन् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), विनश् in caus. (-नाशयति -यितुं), उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षुं).

EXPUNGED, *p. p.* उच्छिन्नः -क्षा -क्षं, लुप्तः -प्ता -प्तं, व्यामृष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्धृतः -ता -तं.

To EXPURGATE, *v. a.* शुष्प (c. 10. शोषयति -यितुं), विशुष्प, पू (c. 9. पुनाति -नीते, पविर्षुं), विपू, परिपू, निर्मलीकृ, मलं दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), पवित्रीकृ, शुचीकृ, परिष्कृ.

EXPURGATED, *p. p.* विशोधितः -ता -तं, पावतः -ता -तं, पवित्रीकृतः -ता -तं.

EXPURGATION, *s.* शोधनं, विशोधनं, पावनं, पवित्रीकरणं, मलपक्षेयं, निर्मलीकरणं, परिष्करणं.

EXPURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावकः -का -कं, पावनः -ता -तं.

EXQUISITE, *a.* (Choice) उत्तमः -मा -मं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Nice, accurate) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, समञ्जसः -सा -सं, शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Highest) परमः -मा -मं, उत्तमः -मा -मं; 'exquisite delight,' परमानन्दः, परमहर्षः, रोमहर्षणं, पुलकः; 'causing exquisite pleasure,' परमानन्दः -दा -दं, रुचिरमुद *m. f. n.*—(Keen) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं; 'exquisite pain,' तीव्रवेदना.

EXQUISITELY, *adv.* (Nicely) सूक्ष्मेण, सूक्ष्मेण, ससौक्ष्मेण, अञ्जसा.—(In a high degree) परमं, उत्तमं; 'exquisitely delighted,' परमहर्षः.

-ष्टा -ष्टं, पुलकितः -ता -तं, हर्षरोमाञ्चितः -ता -तं.

EXQUISITENESS, *s.* (Nicety) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, सामञ्जस्यं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, तीव्रता.—(Choiciness) उत्तमता, उत्कृष्टता.

To EXSICCATE, *v. a.* शुष्प in caus. (शोषयति -यितुं), उच्छुष्प, विशुष्प.

EXSICCATION, *s.* शोषः -षणं, उच्छोषणं, परिशोषः, विशोषणं, नीरमोकरणं.

EXSICCANT, EXSICCATIVE, *a.* शोषकः -का -कं, उच्छोषणः -णी -णं, विशोषणः -णी -णं.

EXSPUTION, *s.* निश्चीवः -वनं, निश्चवनं, श्लेष्मनिरसनं, उत्त्रिरणं.

EXTANT, *q.* (Protruding) वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्भूतः -ता -तं.—(In existence) विद्यमानः -ना -नं, वर्त्तमानः -ता -तं, प्रकाशः -शा -शं.

EXTASY, EXTATIC. See ECSTASY, ECSTATIC.

EXTEMPORANEOUS, EXTEMPORARY, *a.* अचिन्तापूर्वः -श्चा -श्चं, अपूर्वचिन्तः -ना -नं, अचिन्तितः -ता -तं, अयातपूर्वः -श्चा -श्चं, अयातकृतः -ता -तं, अयातभूतः -ता -तं, साकस्मिकः -की -कं, अविचारितः -ता -तं, सकल्पितः -ता -तं, अध्यानपूर्वः -श्चा -श्चं, प्रस्तुतः -ता -तं, समयोपयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रस्तावयोग्यः -ग्या -ग्यं.

EXTEMPORE, *adv.* पूर्वचिन्तां or पूर्वयात्मं सकृन्वा, चिन्तां विना, पूर्वध्यानं विना, अचिन्तितं, अविचारितं, अनायासेन, द्रुतं.

To EXTEMPORE, *v. n.* पूर्वचिन्तां सकृन्वा यद् (c. 1. वदति -दितुं) सकस्मात् or पूर्वविचारं विना वद.

To EXTEND, *v. a.* तन् (c. 5. तनोति -नितुं), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, विततीकृ, प्रमृ in caus. (-सारयति -यितुं), अतिमृ, विमृ; वित्तुं or वित्तु (c. 5. -स्तृणोति, c. 9. -स्तृणति -स्तृणितुं -रोतुं, c. 10. -सारयति -यितुं), प्रप् (c. 10. प्रपयति -यितुं), आयम् (c. 1. -यज्जति -यन्तुं), प्रपश् (c. 10. -पश्चयति -यितुं), प्रचर in caus. (-चारयति -यितुं).—(Extend the hand, &c.) हस्तं प्रमृ in caus. or प्रयद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).—(Enlarge) वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, विवृष्, विशालीकृ, विपुलीकृ, प्रचुरतरं -री -रं कृ.—(Grant, impart) दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा, अनुदा, प्रमृ.—(Prolong) द्राप (nom. द्रापयति -यितुं), दीधीकृ, दीधीतरं -री -रं कृ.

To EXTEND, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), वितन्, विततीकृ, प्रमृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), प्रमृष् (c. 1. -सर्षति -सर्षुं), विमृष् आया (c. 2. -याति -तुं), आयम् (c. 1. -यज्जते -यन्तुं), प्रप् (c. 1. प्रपते -यितुं), विप्रप्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोदुं), विरुह, वित्तु in pass. (-स्तृण्यते), व्याप् (c. 5. -सामोति -सामुं), विप्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रवृष् (c. 1. -वर्धते -धितुं), विजृम्भ (c. 1. -जृम्भते -भित्तुं).

EXTENDED, *p. p.* विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, साततः -ता -तं, सनातः -ता -तं, सायतः -ता -तं, समायतः -ता -तं, सायमितः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, प्रथितः -ता -तं, प्रसारितः -ता -तं, प्रमृतः -ता -तं, विमृतः -ता -तं, वित्तुतः -ता -तं, वित्तलीकृतः -णी -णं, बहुवित्तलीकृतः -णी -णं, सायतिमान् -मन्ता -मत् (त्), विरुदः -टा -टं, प्ररुदः -टा -टं, प्रवृदः -डा -डं, परिगतः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं.—(As the hand, &c.) प्रसारितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं; 'having the fingers extended. उत्थिताङ्गुलिः -लिः -लि.

EXTENSIBLE, EXTENSILE, *a.* विस्तारयितुं or वितनितुं शक्यः -क्या -कं, विस्तारणीयः -या -यं, प्रसारणीयः -या -यं, विस्तारणक्षमः -मा -मं, आयाम्यः -म्या -म्यं.

EXTENSIBILITY, *s.* विस्तारणीयता, विततिक्षमता, आयाम्यता.

EXTENSION, *s.* विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तोर्णता, विस्तारः, विततिः *f.*, प्रसारितः *f.*, सायतिः *f.*, आयामः, वितानः -नं, तानः, सनातिः *f.*, प्रसारणं, प्रसरणं, प्रसरः, विसरणं, प्रसर्पणं, विसर्पणं, प्रपञ्चः, व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, वृष्टिः *f.*

प्रवृत्तिः *f.*, प्रपञ्चः, बाह्यः, विपुलता.

EXTENSIVE, *a.* विस्तीर्णः -शी -शै, विपुलः -ला -लं, विशालः -ला -लं, सुपथीयः -ता -तै, बृहन् -हन्ती -हन् (ह्), वृषुः -वृषी -पु, वृषुलः -ला -लं, प्रचुरः -रा -रं, विकटः -टा -टं, जायतः -ता -तै, जायतिमान् -मती -मत (ह्), जलसाधः -पा -पं, जलनः -ना -नं.

EXTENSIVELY, *adv.* सुविस्तीर्णं, सुविस्तारं, सुविस्तरेण, विस्तारान्, क्षतिनाशं, विपुलं, प्रचुरं, सामान्यतः.

EXTENSIVENESS, *s.* विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तीर्णः *f.*, विपुलता, विशालता, वृषुत्वं, बृहत्त्वं, परिसरः, जायतिः *f.*, क्षातिः *f.*, व्यापकत्वं.

EXTENT, *s.* (Bulk, width, length) विस्तारः, विशालता, विपुलता, बृहत्त्वं, जायतिः *f.*, जायमानः, प्रपञ्चः, सन्नतिः *f.*, विमानकं, पाठः—(Compass) परिमाणं, परिमाणः, परिसरः, परिधिः *m.*—(Degree, measure) मानं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं.—(Limit) पर्यन्तं.—(Range) विषयः; 'to what extent?' कियत्पर्यन्तं, किमपर्यन्तं, कियत्प्रमाणं; 'to such extent,' एतावत्; 'such an extent,' एतावत्त्वं; 'to a slight extent,' ईषत्, किञ्चित्, अल्पमात्रं, श्लोकं.

To EXTENUATE, *v. a.* (Lessen) न्यूनीकृ, न्यून् (c. 10. -जनयति -यितुं), लघु (nom. लघयति -यितुं), कन (nom. कनयति -यितुं), अल्पीकृ, क्षीणीकृ, ह्रस्व (c. 10. ह्रस्वयति -यितुं).—(A crime) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशमं, पापापनुक्तिं कृ, पापक्षालनं कृ.

EXTENUATED, *p. p.* उपशामः -ना -नं, शमितः -ता -तै, न्यूनीकृतः -तृ -तै.

EXTENUATION, *s.* पापोपशान्तिः *f.*, पापशान्तिः *f.*, उपशमः, पापापनोदनं, पापापनुक्तिः *f.*, पापमात्रेण, पापप्रक्षालनं, पापापेक्षा.

EXTERIOR, *a.* बाह्यः -सा -सं, बाह्यः -का -कं, बहिःस्थः -स्या -स्यं, बहिर्भूतः -ता -तै, बहिर्भवः -वा -वं, बहिस् in comp.; as, 'an exterior object,' बहिरङ्गः.

EXTERIOR, *s.* बहिर्भागः, बाह्यभागः, बहिर्भागः, उपरिस्थभागः.

To EXTERMINATE, *v. a.* उच्छिद्य (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्), समूलं or आमूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षुं) or समुद्धृ or उत्पद्य (c. 10. -पाठयति -यितुं), उन्मूल्य (c. 10. -मूलयति -यितुं), नश्व in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्व.

EXTERMINATED, *p. p.* उच्छिन्नः -ता -तै, विनाशितः -ता -तै, उद्धृतः -ता -तै, उत्पाटितः -ता -तै, उन्मूलितः -ता -तै, सादितः -ता -तै.

EXTERMINATION, *s.* उच्छेदः, समुच्छेदः, उच्छिन्नः *f.*, संहर्षनाशः, उद्धरणं, समूलोत्पाटनं, मूलोद्धरणं, उन्मूलनं, समूलपातनं, विनाशः, प्रलयः, लोपः, शोधनं.

EXTERMINATOR, *s.* उद्धर्ता *m.* (हृ), विनाशकः, उच्छेदी *m.* (नृ).

EXTERMINATORY, *a.* उच्छेदी -दिनी -दि (नृ), संहर्षनाशकः -का -कं.

EXTERNAL, *a.* बाह्यः -सा -सं, बाह्यः -का -कं, बहिःस्थः -स्या -स्यं, बहिर्भूतः -ता -तै, बहिर्भवः -वा -वं, बहिस् in comp.; as, 'an external part,' बहिरङ्गः.

EXTERNALLY, *adv.* बाह्यतः, बहिस्, बहिर्भागे, उपरिभागे; 'produced externally,' बहिर्भवः -वा -वं.

EXTINCT, *a.* (Extinguished) शान्तः -न्ता -नं, शमितः -ता -तै, निवोद्यः -शा -शं—(Abolished, at an end) नष्टः -हा -इ, विनष्टः -हा -इ, निवृत्तः -ता -तै, निवृत्तः -ता -तै, विगतः -ता -तै, निगतः -ता -तै, अपक्षितः -ता -तै, अपक्षयः -ता -तै, क्षीयः -शा -शं, परिक्षीयः -शा -शं, उच्छिन्नः -ता -तै, लुप्तः -ता -तै; 'becomes extinct,' शाम्यति.

EXTINCTION, EXTINGUISHMENT, *s.* (Quenching) निवोद्यः, निवोद्यः, शान्तिः *f.*—(Abolition, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, उच्छेदः, समुच्छेदः, उद्धरणं, लोपः, विच्छेदनं, क्षयः, संहारः; 'of race,' निवृत्तिः.

To EXTINGUISH, *v. a.* (Quench) निवोद्य in caus. (-वापयति -यितुं), शम्

in caus. (शमयति -यितुं), उपशमं, प्रशमं—(Destroy, put an end to) नश्व in caus. (नाशयति -यितुं), विनश्व, निवृत्त in caus. (-वर्धयति -यितुं), उच्छिद्य (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्), निर्दह (c. 1. -दहति -दधुं), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभुं, c. 10. लोपयति -यितुं), नष्ट in caus. (सादयति -यितुं); 'to be extinguished,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), निवोद्य (c. 4. -वापयति).

EXTINGUISHABLE, *a.* शाम्यः -म्या -म्यं, शमनीयः -या -यं, निवोद्यः -प्या -प्यं, निवोद्यनीयः -या -यं, नाशयः -श्या -श्यं, नाशनीयः -या -यं, विच्छेदनीयः -या -यं.

EXTINGUISHED, *p. p.* (Quenched) निवोद्यः -शा -शं, निवोद्यितः -ता -तै, शान्तः -न्ता -नं, संशान्तः -न्ता -नं, शमितः -ता -तै, प्रशमितः -ता -तै, शान्ताग्निः -ग्निः -ग्निः, शान्ताग्निः -ग्निः -ग्निः—(Destroyed) नष्टः -हा -इ, विनष्टः -हा -इ.

EXTINGUISHER, *s.* निवोद्यकः, निवोद्यकारी *m.* (नृ).—(Of a candle) दीपनिवोद्यकः.

To EXTIRPATE, *v. a.* उन्मूल्य (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्य, मूलान् or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), समुद्धृ, उच्छिद्य (c. 7. -क्षिनति -क्षेत्), उत्पद्य (c. 10. -पाठयति -यितुं), व्यपहृ in caus. (-रोपयति -यितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्हिषुं), निष्कृ (c. 9. -कुष्णाति -कोधुं).

EXTIRPATED, *p. p.* उन्मूलितः -ता -तै, उत्पाटितः -ता -तै, उच्छिन्नः -ता -तै, उद्धृतः -ता -तै, व्यपरोपितः -ता -तै, व्यापहितः -ता -तै, व्यापितः -ता -तै, निष्कृतिः -ता -तै, निवोद्यः -ता -तै.

EXTIRPATION, *s.* उन्मूलनं, उत्पाटनं, उच्छेदः, उद्धरणं, समूलोत्पाटनं, समूलोद्धरणं, उच्छिन्नः *f.*, व्यपरोपणं, निष्कोषणं, नाशः, विनाशः.

EXTIRPATOR, *s.* उद्धर्ता *m.* (हृ), उन्मूलयिता *m.* (नृ), उच्छेदी *m.* (नृ).

To EXTOL, *v. a.* प्रशंस्य (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस्य, स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, विष्टु, परिसंस्तु, स्थाप्य (c. 1. स्थापते -यितुं, c. 10. स्थापयति -यितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रप्य (c. 10. प्रथयति -यितुं), विख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), प्रख्या.

EXTOLLED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तै, कीर्तितः -ता -तै, अभिष्टुतः -ता -तै.

EXTOLLER, *s.* प्रशंसकः, कीर्तयिता *m.* (नृ), अनुकीर्तनकृत् *m.*, स्तापकः.

EXTORTIVE, *a.* बाधकः -का -कं, उपद्रवी -विषी -वि (नृ), सबाधः -धा -धे.

To EXTORT, *v. a.* and *n.* बलात् or बलेन ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अन्यायत आदा (c. 3. -दत्ते -ददाति -दातुं), हा in caus. (दापयति -यितुं), बिहा in caus. (-हापयति -यितुं), छाह in caus. (-हारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), परिबाध्, उपधि कृ.

EXTORTED, *p. p.* बलात्ग्रहीतः -ता -तै, दापितः -ता -तै, विहापितः -ता -तै.

EXTORTER, EXTORTIONER, *s.* अन्यायेन परस्वादापी *m.* (नृ), बलेन परस्वादाहकः, बाधकः, उपद्रवी *m.* (नृ), उपधिकः, औपधिकः, दुर्वृत्तः, दुरात्मा *m.* (नृ), दस्युः *m.*, लोभयिता *m.* (नृ).

EXTORTION, *s.* अन्यायेन or बलेन परस्वग्रहणं, बाधः -धनं, उपद्रवः, विप्रवः, अभिद्रोहः, उपधिकरणं, उपधिः *m.*, बलात्कारः, निहुरता, दौरात्म्यं, इष्टः.

EXTRA, *s.* अधिकं, आधिक्यं, क्षतिरेकं, क्षति in comp.—(Beyond the usual quantity) अधिकः -का -कं, क्षतिरिक्तः -क्ता -क्तं, निरुपितः -परिमाणातिरिक्तः -क्ता -क्तं.

To EXTRACT, *v. a.* निष्कृ (c. 1. -कर्षति -कृत्), उत्पद्य, चाकृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), निर्दह, उद्धृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निर्दह्य (c. 2. -दोषिष -गुं), निष्कृ (c. 9. -कुष्णाति -कोधुं), उत्पद्य (c. 1. -सज्जति -सितुं), उद्धृ (c. 6. -वृहति -वर्हिषुं), उत्पद्य in caus. (-पादयति -यितुं), निर्दह्य in caus. (-गमयति -यितुं), 'the teeth,' दन्तान् उद्धृ.

EXTRACT, *s.* (That which is extracted) उद्धृतं, उद्धारः, निष्कर्षः.

वृत्तिः *m.*—(Essence) रसः, निर्यासः, निर्यूहः, कषायः, अवलेहः;
'of flowers,' पुष्पनिर्यासः.—(Epitome) सङ्ग्रहः, सारः, संक्षेपः.
EXTRACTED, *p. p.* उद्धृतः—ता—ते, निष्काशितः—ता—ते, निरुद्धः—ता—ते,
निष्कृषितः—ता—ते, निर्गतः—ता—ते, उद्धृतः—ता—ते, अवस्थितः—ता—
ते; 'having the teeth extracted,' उद्धृतदंष्ट्रः—ता—ते.
EXTRACTION, *s.* उद्धारः, निर्हारः, निष्कर्षणं, अभ्यवकर्षणं, आकर्षणं,
निष्कोषणं, अवस्थितिः *f.*—(Birth, lineage) जन्म *n.* (न), जातिः *f.*,
उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, वंशः, कुलं; 'of high extraction'
महाकुलः—ला—ले; 'of royal extraction,' राजवंश्यः—इया—इये.
EXTRA-JUDICIAL, *a.* व्यवहारविधिबहिर्भूतः—ता—ते, व्यवहारबाह्यः—सा—सं,
व्यवहारान्तरिकः—का—के, व्यवहारान्तरिकः—रा—रे, व्यवहारान्तरिकः—ता—ते.
EXTRA-JUDICIALLY, *adv.* व्यवहारविधिव्यतिरेकेण, व्यवहारम् अतिक्रम्य.
EXTRA-MUNDANE, *a.* लोकबहिर्भूतः—ता—ते, लोकबाह्यः—सा—सं, अतिसं-
सारः—रा—रे, अलौकिकः—की—के, असांसारिकः—की—के.
EXTRANEOUS, *a.* बाह्यः—सा—सं, बाह्यः—का—के, बहिर्भूतः—वा—ये,
बहिर्भूतः—ता—ते, बहिःस्थः—स्या—स्यं, भिन्नः—जा—जं, विभिन्नः—जा—जं,
अन्यः—न्या—न्यं, परः—रा—रे, विविक्तः—का—के, असम्बन्धः—जा—जं,
असम्बन्धी—न्यनी—न्यि (न), विदेशीयः—ता—ये.
EXTRAORDINARILY, *adv.* अपूर्वप्रकारेण, अद्भुतप्रकारेण, अद्भुतं, असाधार-
ण्येन, वैलक्षण्ये, विचित्रं, आश्चर्यप्रकारेण, अप्रसिद्धं.
EXTRAORDINARINESS, *s.* अद्भुतत्वं, आश्चर्यत्वं, अपूर्वत्वं, अप्रसिद्धत्वं, वैलक्षण्यं,
वैलक्ष्यं, असाधारण्यं, विचित्रता.
EXTRAORDINARY, *a.* अपूर्वः—द्वो—द्वे, अद्भुतः—द्वो—द्वे, असाधारणः—शी-
-ले, असामान्यः—न्या—न्यं, अप्रसिद्धः—द्वा—द्वं, आश्चर्यः—य्यो—य्यं, महाद्भुतः—
-ता—ते, अद्भुतः—ता—ते, अप्रकृतः—ता—ते, विचित्रः—चा—चं, विलक्षणः—शा-
-र्यं, अधिकः—का—के, लोकोन्नतः—रा—रे, अधिकोन्नतः—रा—रे, विरलः—ला—ले.
EXTRAVAGANCE, *s.* (In expenditure) अतिव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः,
धनव्ययः, घनोत्सर्गः, अघोत्सर्गः, धनमोक्षणं, अर्थदूषणं, व्ययापरिमिता,
—(Excess in general) अतिक्रमः, उत्क्रमः, मर्यादातिक्रमः, नियमा-
तिक्रमः, अमर्यादा, अपरिमिता, अव्ययः, अत्याचारः, अभिचारः.
EXTRAVAGANT, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी—यिनी—यि (न), अपव्ययी &c.,
व्ययशीलः—ला—ले, अपरिमितव्ययः—या—ये, अर्थप्रः—प्रो—प्रं, धनापवेता—
-ची—चू (न), मुक्तहस्तः—स्ता—स्तं.—(Exceeding bounds) मर्यादा-
तिक्रमी—मिणी—मि (न), अतिक्रान्तमर्यादा—दा—दं, उत्क्रान्तमर्यादा—दा-
-दं, अमर्यादा—दा—दं, अतिमर्यादा—दा—दं, अपरिमितः—ता—ते, अत्याचारी-
-रिणी—रि (न), अभिचारी—रिणी—रि (न).
EXTRAVAGANTLY, *adv.* (Prodigally) अतिव्ययेन, महाव्ययेन, मुक्तहस्तेन.
—(Beyond all bounds) अतिमर्यादा, अव्ययं, अतिमानं, अतिशयेन,
अपरिमितं.
TO EXTRAVAGATE, *v. a.* मर्यादाम् अतिक्रम्य (c. 1.—क्रामति—क्रामि), उत्क्रम्य, व्यक्रम्य.
EXTRAVAGATION, *s.* मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, उत्क्रमः, उत्क्रमनं.
EXTRAVASATED, *a.* नाडिबहिर्भूतः—ता—ते, नाडिबहिर्भूतः—ता—ते, शिराच-
-हिर्गतः—ता—ते.
EXTRAVASATION, *s.* नाडिबहिष्करणं, रक्तोत्सर्गः, रक्तमोक्षणं.
EXTREME, *a.* (Outermost) बाह्यः—जा—जं.—(Greatest, utmost)
परमः—ना—नं, महान्—हमी—हम् (न), अव्ययः—मा—मं, आत्यन्तिकः—की-
-के, उत्तमः—मा—मं, परः—रा—रे, अतिशय or अति prefixed; as,
'extreme pain,' अतिव्यथा.—(Last) अव्ययः—न्या—न्यं, अन्तिमः—मा-
-मं, अन्त or शेष in comp.; 'extreme part,' शेषभागः; 'ex-
treme limit,' परमावधिः *m.*
EXTREME, *s.* अन्तः—नं, पर्यन्तः, पारः—रे, उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,

शेषभागः.—(Excess) अव्ययता, आधिक्यं, अतिशयं.
EXTREMELY, *adv.* अव्ययं, अतिशयेन, अतिमानं, अतिशयं, अत्यर्थं, एकान्तं
—नतम्, परं, परं, अतीव, बहु, अति or अतिशय prefixed; as,
'extremely passionate,' अत्यन्तकोपनः—ना—नं.
EXTREMITY, *s.* (Utmost point) अन्तः—नं, अर्थः, अन्तभागः, पर्यन्तं,
प्रान्तः, सीमा, अवधिः *m.*, पारः—रे, उत्तमावधिः *m.*, परमावधिः *m.*,
शेषावधिः *m.*, शेषभागः; 'the lower extremities,' अधःकायः,
शरीरस्य अधोभागः.—(Utmost distress) अतिकृच्छ्रं, अत्यन्तक्रोशः,
अत्यन्तदुःखं.
EXTRICABLE, *a.* उद्धारणीयः—या—ये, उद्धार्यः—य्यो—य्यं, मोचनीयः—या—ये.
TO EXTRICATE, *v. a.* उद्धृ (c. 1.—हरति—हर्षि), समुद्धृ, मुञ्च (c. 6. मुञ्चति,
मोक्षं, c. 10. मोक्षयति—यि), विमुञ्च, प्रविमुञ्च, उच्च in caus. (—तारयति
—यि), निस्तृ, सन्तृ; मोक्ष (c. 10. मोक्षयते—यि), कै (c. 1. कायते,
चातुं), परिचै, सन्तै, रक्ष (c. 1. रक्षति—क्षि), विमुञ्च (c. 10.—शोधयति—यि).
EXTRICATED, *p. p.* उद्धृतः—ता—ते, समुद्धृतः—ता—ते, उन्नीतः—तो—तं,
निलसारितः—ता—ते, तारितः—ता—ते, मुक्तः—का—के, मोचितः—ता—ते
वाणः—ला—लं.
EXTRICATION, *s.* उद्धारः, उद्धारणं, समुद्धारणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं,
मोक्षः—क्षणं, रक्षा, परिरक्षणं, वाचं, निलारः, निलारणं, उत्तारः,
उत्तारणं, तारणं, विशोधनं, शुद्धिः *f.*.
EXTRINSIC, EXTRINSICAL, *a.* बाह्यः—सा—सं, बाह्यः—का—के, बहिःस्थः—
-स्या—स्यं, बहिर्भूतः—वा—वे, असम्बन्धः—जा—जं, असम्बन्धी—न्यनी—न्यि (न).
EXTRINSICALLY, *adv.* बाह्यतः, बहिः, बहिर्भागे, अनन्तरात्.
TO EXTRUDE, *v. a.* बहिष्कृत्य, निरम् (c. 4.—अस्यति—असि), उत्सृ (c. 10.
—सारयति—यि).
EXTRUSION, *s.* बहिष्करणं, निःसारणं, अपसारणं, उत्सारणं, निरसनं.
EXTUBERANCE, *s.* अस्मिन्, स्फोटः, शोषः, गलः, उच्चभागः.
EXUBERANT, *a.* समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, परिपूर्णता, बाहुल्यं, बहुलं, प्राचुर्यं,
स्फीतिः *f.*, स्फूर्तिः *f.*, उद्रेकः, उपचयः, वृद्धिः *f.*, आधिक्यं.
EXUBERANT, *a.* समृद्धः—द्वा—द्वं, बहुलः—ला—ले, परिपूर्णः—तो—तं, प्रचुरः—
-रा—रे, वर्धितः—चु—चु, स्फीतः—ता—ते, उत्सिक्तः—का—के, उद्विक्तः—का-
-कं, पीनः—ना—नं, पुष्कलः—ला—ले, अतिरिक्तः—का—के, उपचितः—ता—ते.
EXUBERANTLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशः, प्रचुरं, पुष्कलं, उद्वेगेन.
TO EXUBERATE, *v. n.* बहुलोभू, प्रचुरीभू, समृष् (c. 5.—सुप्नोति—अधि),
EXUDATION, *s.* स्वेदः, प्रस्वेदः, स्वेदमलस्रावः, स्वेदविन्दुस्रावः, रसः, रसस्रावः,
स्यन्दनं, स्रवः—वर्णं, प्रस्रवणं, स्रावः, निर्यासः, सुतिः *f.*, शर्मपयः *n.* (ह),
कषायः, वेष्टकः.
TO EXUDE, *v. n.* सिद् (c. 4. सिद्धति, स्वेद्), प्रसिद्, स्वेदवत् प्रसृ (c. 1.
—स्रयति—स्रोतुं) or स्यन्द (c. 1. स्यन्दते—न्दितुं).
TO EXUDE, *v. a.* स्वेदं प्रसृ in caus. (—स्रावयति—यि) or निःसृ in caus.
(—सारयति—यि).
EXUDED, *p. p.* प्रसृतः—ता—ते, स्यन्दः—जा—जं, निःसृतः—ता—ते, निर्गतः—ता—ते.
TO EXULCERATE, *v. a.* व्रणोक्तं, व्रणं or व्रतं कृ or उत्पद् in caus.
(—पादयति—यि).
EXULCERATION, *s.* व्रणकरणं, व्रतकरणं, व्रणोत्पत्तिः *f.*, व्रणोत्पादनं.
TO EXULT, *v. n.* अव्ययं or अतिशयेन नन्द (c. 1. नन्दति—न्दितुं) or
आनन्द or हृष् (c. 4. हृषति, हर्षितुं) or ह्लाद (c. 1. ह्लादते—दितुं)
उल्लास (c. 1. —ल्लासति—क्षि), परमहर्षेण इ (c. 2. रति—तुं), नन्द (c. 4
माहति, मदितुं).
EXULTATION, *s.* परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः, अव्ययमाह्लादः, मादः,
अव्ययानन्दः, महोत्सवः.

EXULTING, *a.* परमदुःख-हा-हं, उल्लसितः-ता-तं, अस्मानन्दो-न्दिनी-न्दि (नं), खगद्वेः-शो-धै, सदयेः-धो-धै.

EXPERIENCE, *l.* लङ्घनीयः-या-ये, अविगम्यः-स्या-स्यं, अतिक्लमणीयः-या-ये.

EXEMPTION, *s.* निर्दोहः, निर्दोहः, परितोहः, भयसात्करणं.

EYE, *s.* चक्षुः *n.* (स्), नयनं, लोचनं, नेत्रं, विलोचनं, अक्षि *n.* ईक्ष्यं, प्रेक्ष्यं, दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (ज्ञ), दृशा, दृशिः *f.*, अक्षं, दैवदोषः, विश्वदुःखः; 'pupil of the eye,' तारका, कर्नोनिका; 'corner of the eye,' अषाङ्गः, नयनोपान्तः; 'mind's eye,' ज्ञानचक्षुः *n.* (स्), ज्ञानदृष्टिः *f.*; 'evil-eye,' कुदृष्टिः *f.*; 'long eyes,' आकण्णेलोचने; 'having good eyes,' सुलोचनः-ना-नी-नं, वामलोचनः-ना-नं, स्वस्थः-क्षी-क्षं; 'having large eyes,' फुल्लनयनः-ना-नी-नं, फुल्ललोचनः-ना-नी-नं; 'having sharp eyes,' सूक्ष्माक्षः-क्षी-क्षं; 'having red eyes,' अरुणेक्ष्णः-शा-शं; 'doing what is right in one's own eyes,' स्वेच्छाचारी-रिणी-रि (नं); 'before one's eyes,' प्रत्यक्षे, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षतस्, समक्षं, साक्षात्, पश्यतस् *ind.* or *exp.* expressed by the pres. part. of दृश्; as, 'he steals my goods before my eyes,' पश्यतो मम द्रव्याणि हरति; 'visible to the eye,' चक्षुर्ग्राह्यः-द्या-क्षं, दृष्टिगोचरः-रा-रं; 'with one's own eye,' स्वचक्षुषा; 'glance of the eye,' दृष्टिपातः, नयनपातः; 'in my eyes,' मां प्रति.—(View, regard) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, प्रेक्षितं, वीक्षितं, निरीक्षा.—(Aperture) छिद्रं, रन्ध्रं; 'eye of a needle,' सूचीछिद्रं, सूचिरन्ध्रं.—(Catch for a book) कुडुपः.—(Bud) मुकुलं, कुटमलं, जालकं.

TO EYE, *v. a.* निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), आलोक्य (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं); 'to eye askance,' कटाक्षेण or अषाङ्गेन दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or अवक्षेप.

EYE-BALL, *s.* तारा, चक्षुःपिण्डः, नेत्रपिण्डः, नेत्रकोपः-पं, अक्षिगोलः, अक्षिकूटकः, पिण्डालः; 'of an elephant,' इषोका.

EYE-BEAM, *s.* (Glance) नयनपातः, दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, दृष्टिवाणः.

EYE-BROW, *s.* भ्रूः *f.*, भ्रूलता, कोदशः, चक्षुर्भ्रूः *f.*; 'the two eye-brows,' भ्रुवी *du.*; 'space between them,' कृच्छं, भ्रुवोर्मध्यं; 'wrinkled eye-brow,' लोचकः.

EYED, *p. p.* and *a.* (Viewed) निरीक्षितः-ता-तं, आलोकितः-ता-तं; 'eyed askance,' कटाक्षितः-ता-तं.—(Having eyes) used in comp.; as, 'black-eyed,' कृष्णनयनः-नी-नं, अक्षितनयनः-नी-नं, नीलाक्षः-क्षी-क्षं; 'fiery-eyed,' ज्वलितनयनः-नी-नं; 'one-eyed,' एकाक्षः-द्या-क्षं, काणः-शा-शं, एकाक्षिविकलः-ला-लं.

EYE-DROP, *s.* वाष्पविन्दुः *m.*, नयनविन्दुः, अश्वविन्दुः, नेत्रजलं, नेत्राक्षु *n.*, नेत्रजं, नयनसलिलं, नयनयारि *n.* अश्रु *n.*

EYE-GLASS, *s.* उपनेत्रं, उपनयनं, सुलोचनं—(Lens) दीप्तोपलः, सर्केश्मा *n.* (नं).

EYE-LASH, *s.* पल्ल *n.* (नं), अक्षिपल्ल *n.*, नेत्रलट्ठोम *n.* (नं), रश्मिः *m.*, रत्नकं, उदानः.

EYE-LESS, *a.* अचक्षुः-क्षु-क्षः (स्), विचक्षुः-क्षु-क्षु (स्), अनक्षः-द्या-क्षं, अनयनः-ना-नं, गताक्षः-द्या-क्षं, दृष्टिहीनः-ना-नं, अदृक् *m. f. n.* (ज्ञ), नेत्रेन्द्रियविकलः-ला-लं.

EYELET, EYELET-HOLE, *s.* गवाक्षः, छिद्रं, रन्ध्रं.

EYE-LID, *s.* नेत्रच्छदः, नयनच्छदः, अक्षिपुटः, पुटः, नयनवर्ध *n.* (नं), वर्ध *n.*, आदरः.

EYE-SERVE, *s.* चक्षुरक्षणं, नेत्रासनं, चक्षुर्विलेपनं, नयनलेपः.

EYE-SERVICE, *s.* कर्णले प्रभुप्रसङ्गेन कृता श्रुत्या or पश्चिच्या.

EYE-SHOT, *s.* चक्षुर्विषयः, नयनविषयः, दृष्टिगोचरः-रं.

EYE-SIGHT, *s.* दृष्टिः *f.*, नयनदृष्टिः *f.*, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुरिन्द्रियं, दर्शनशक्तिः *f.*

EYE-SORE, *s.* चक्षुःपीडा, नेत्रपीडाकरं or नयनक्षेपकं वस्तु.

EYE-SPOTTED, *p. p.* नयनाकारचिह्नैर् विचित्रितः-ता-तं

EYE-TOOTH, *s.* पार्श्वदन्तः, नयनदन्तः, चक्षुर्दन्तः.

EYE-WINK, *s.* अक्षिसंज्ञा, नेत्रसंज्ञेतः, अक्षिसंज्ञोचसंज्ञा, कटाक्षः.

EYE-WITNESS, *s.* स्वचक्षुषा साक्षी *m.* (नं), प्रत्यक्षदर्शी *m.* (नं), प्रत्यक्षदर्शनः, साक्षाद्दृष्टा *m.* (दृ), साक्षाद्दर्शी *m.*, देश्यः.

EYRIE, *s.* श्येनादिनीडः, श्येनकुलायः, प्रतदादिपक्षिस्थानं.

F.

FABACEOUS, *a.* मीनोनिः-ना-नं, मापीणः-शा-शं, शिवासागुणः-शा-शं.

FABLE, *s.* (Feigned story) पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तोपाख्यानं, कृताधी-पाख्यानं, उपाख्यानं, आख्यानं, आख्यायिका, कथा, परिकथा, इतिहासः.—(Fiction) कल्पनामृष्टिः *f.*, प्रबन्धकल्पना, मनःकल्पितं, व्यपदेशः.

TO FABLE, *v. a.* and *n.* पुरावृत्तकथां रच्य (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्य, मनसा कृप्य (c. 10. कल्पयति-यितुं) or मृज्य (c. 6. मृजति, सष्टुं), मिथ्याकथा रच्य.

FABLED, *p. p.* मनःकल्पितः-ता-तं, काव्यनिकः-की-कं, कृताधी-धो-धै.

FABRIC, *s.* (Structure) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पना.—(Edifice) हर्म्यं, शाला, भवनं, मन्दिरं, प्रासादः, धाम *n.* (नं), अट्टालिका.—(Form, texture) आकारः, आकृतिः *f.*, ऊतिः *f.*

TO FABRICATE, *v. a.* (Construct) निष्ठा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मितीते, c. 4. -मीयते *caus.* -मापयति-यितुं), कृ (c. 5. करोति, कर्तुं *caus.* कारयति-यितुं), कृप्य (c. 10. कल्पयति-यितुं), विरच्य (c. 10. रचयति-यितुं), मृज्य (c. 6. मृजति, सष्टुं), पट्य (c. 1. पटते-टितुं).—(Invent) मनसा कृप्य, मिथ्या कृप्य or कृ.

FABRICATED, *p. p.* (Constructed) निर्मितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं.—(Invented) मनःकल्पितः-ता-तं, कृत्रिमः-मा-मं.

FABRICATION, *s.* (Construction) निर्माणं, निर्मितिः *f.*, रचना-विरचना, कल्पनं-ना, घटनं.—(Falsehood, forgery) मनःकल्पितं, मिथ्याकथा.

FABRICATOR, *s.* निर्माता *m.* (नं), निर्माणकारी *m.* (नं), रचकः, विरचकः.

FABULIST, *s.* पुरावृत्तकथाविरचकः, इतिहासरचकः, ऐतिहासिकः.

FABULOUS, *a.* (Fictitious) कृत्रिमः-मा-मं, मनःकल्पितः-ता-तं, काव्यनिकः-की-कं, अप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, कृताधी-धो-धै.—(Relating to fable) पुरावृत्तकथामध्यनी-न्यनी-न्य (नं), ऐतिहासिकः-की-कं, कापिकः-की-कं.

FABULOUSLY, *adv.* कृत्रिमप्रकारेण, कल्पनपूर्वकं, इतिहासानुसारेण.

FAÇADE, *s.* (Of a building) हर्म्यमुखं, प्रासादमुखं *m.* (नं).

FACE, *s.* (Visage) मुखं, वदनं, आननं, वक्त्रं, साम्यं, वदन्तं, चुन्नं, इमन् *indec.*; 'face like the moon,' वदनचन्द्रः, वदनेन्दुः *m.*—(Air, look) वदनं, दृष्टिः *f.*, आकारः, आभा.—(Surface) तलं, मुखं, पृष्ठं, पीठं; 'face of the earth,' भूतलं, पृथिवीतलं, स्थितिपीठं.—(State) अवस्था, स्थितिः *f.*, दशा, भावः, रूपं; 'before the face,' प्रतिमुखं, सम्मुखं-से, अभिमुखं, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं-क्षेण-क्षतस्, अग्रे, अग्रतस्; 'face to face,' सम्मुखं, मुखामुखि; 'in face of,' सम्मुखः-न्ना-न्नी-से, सम्मुखीनः-ना-नं, अभिमुखः-स्वा-स्त्री-से; 'having the face averted,' विमुखः-स्त्री-से, पराङ्मुखः-स्त्री-से; 'to turn away the face,' विमुखीभू; 'to stand face to face,' सम्मुखीभू; 'to fall with one's face on the ground,' भूमौ न्यकुलः or अघोमुखः.

पह (c. 1. पतति -तिर्नु); 'a wry face,' विकृताननं.

To FACE, v. a. सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू.—(Meet, oppose)

अभिमुखं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अभिवृत्तं (c. 1. वर्धते -वर्धितुं), पर्य-
वस्था (c. 1. तिष्ठति -स्थातुं); 'one who faces the foe,' अभ्यभि-
वीर्यः, अभ्यभिवीर्यः, अभ्यभिर्व्यः.—(Be opposite to) expressed by
मुख or अभिमुख in comp.; 'to face the south,' दक्षिणामुखः
-स्त्री -सं भू; 'the north,' उदङ्मुखः -स्त्री -सं भू, उत्तराभिमुखः -स्त्री
-सं भू; 'the east,' प्राङ्मुखः -स्त्री -सं भू.—(Covered with ad-
ditional cloth) अधिवस्त्रेण or अधिकपटेन ऋद् (c. 10. छादयति -यितुं).

FACED, a. अधिवस्त्रोपेतः -ता -तं, उत्तरवस्त्रान्वितः -ता -तं.—(Having
a face) used in comp.; as, 'lovely faced,' सुमुखः -स्त्री -सं,
मृगधाननः -नी -नं; 'lotus-faced,' आननाम्नः -आ -ञ्ज; 'moon
faced,' चन्द्रमुखः -स्त्री -सं.

FACELESS, s. निभुलः -स्त्री -सं, निवेदनः -ना -नं, मुखहीनः -ना -नं.

FACET, s. (Small surface of a gem) कणः.

FACETIOUS, a. रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न), रसवान् -वती -वत्.

(त), सरसः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, परिहासवेदी -दिनी -दि
(न), प्रहासी -सिनी -सि (न), विनोदी -दिनी -दि (न), विदूषकः -का
-कं; 'facetious conversation,' सरसालापः, शिवं.

FACETIOUSLY, adv. सरसं, हासकराण्यं, विनोदार्थं, रसिकप्रकारेण.

FACETIOUSNESS, s. रसिकत्वं, रसवत्त्वं, सरसता, परिहासशीलता, विनोदकत्वं,
हास्यता, हासोत्पादकत्वं, उल्लसता.

FACILE, a. सुखः -स्त्री -सं, सुकरः -रा -रं, निरायासः -सा -सं, अनायासी
-सिनी -सि (न), सुसाध्यः -ध्या -ध्यं, सुगमः -मा -मं, सुखेन कार्यः -ध्यो
-ध्यं, अकठिनः -ना -नं.—(Complying) अनुकूलः -ला -लं.—(Easy
of access) अभिगम्यः -म्या -म्यं.

To FACILITATE, v. a. सुकरं -रां -रं कृ, निरायासीकृ, सुखीकृ, दुःखानि
or दुर्गोणं or विघ्नं or शल्यानि विनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or
अपनी or दृ (c. 1. हरति, हर्षं) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं),
निर्विघ्नीकृ, निष्पृहणीकृ.

FACILITATED, p. p. सुकरोक्तः -ता -तं, दूतविघ्नः -घ्न -घ्नं, दूतप्रसूदः -हा -हं.

FACILITY, s. सौकर्यं, सुकरत्वं, सौख्यं, सौगम्यं, सुगमत्वं, सुसाध्यता, अनायासः,
निरायासत्वं, अकठिन्यं, अकष्टत्वं, अविषम्यं.

FACING, part. (Opposite to) अभिमुखः -स्त्री -सं, सम्मुखः -स्त्री -सं,
सम्मुखीनः -ना -नं, अभिमुखगतः -ता -तं, प्रतिमुखः -स्त्री -सं; 'facing
the north,' उत्तराभिमुखः -स्त्री -सं, or expressed by मुख; as,
'facing the east,' प्राङ्मुखः -स्त्री -सं; 'the west,' पश्चिङ्मुखः;
'the south,' दक्षिणामुखः; 'the north,' उदङ्मुखः; 'with the
head facing the east,' प्राक्षिरसः -सा -सं.

FACING, s. (Additional covering in front of a garment) यस्ता-
यभागे म्यूतम् अधिकांशुकं or अधिवसनं.—(End of a sleeve) पिप्प-
लानं.—(Of a fortification) दुर्गमुखं.

FAC-SIMILE, s. प्रतिलिपिः f., हस्ताक्षरप्रतिरूपं.

FACT, s. वस्तु n. भूतं, अर्थः, पृथं, कर्म n. (न), कृतं, कृतवस्तु n.—
(Reality) तत्त्वं, सत्त्वं, सत्ता, सत्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं, प्रकृतत्वं;
'in fact,' वस्तुतः, अर्थतः, तत्त्वतः, परमाथतः.

FACITION, s. (A party) पक्षः, शाखा, गणः, दलः; 'one of the oppo-
site faction,' विपक्षः; 'one's own faction,' आत्मपक्षः; 'fol-
lowing a faction,' पक्षपातः -तिता, पक्षपातकृतचेहः, गणता.—
(Political dissension) भेदः, द्वैधं, द्वन्द्वं, विरोधः, राजद्रोहः.

FACIOUS, a. (Relating to faction) पक्षः -स्त्री -सं.—(Promoting

faction, seditious) राज्यभेदकरः -री -रं, राजद्रोही -हिणी -हि (न),
कलहकारी -रिणी -रि (न), भेदा -स्त्री -नृ (नृ), उपजापकः -का -कं,
उपद्रवी -विणी -वि (न).

FACTIOUSLY, adv. भेदकराण्यं, कलहकराण्यं, सोपजापं, उपजापकरं.

FACTIOUSNESS, s. भेदकरशीलता, राजद्रोहः, कलहकारित्वं, उपजापः.

FACTITIOUS, a. कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कल्पितः -ता -तं, काल्प-
निकः -की -कं, रचितः -ता -तं, पठितः -ता -तं, शिष्टिकः -का -कं,
शिल्पनिर्मितः -ता -तं, योक्तिकः -की -कं.

FACTITIOUSLY, adv. कृत्रिमप्रकारेण, शिल्पेन, कल्पनापूर्व.

FACTOR, s. वणिकप्रतिनिधिः m., देशान्तरे वाणिज्यकर्मनिर्वाहणे नियुक्तो
जनः, नियोगी m. (न), नियुक्तः, प्रतिपुरुषः.

FACTORAGE, s. वणिकप्रतिनिधिगृहीतः शुल्कः, वणिककर्मनिर्वाहणार्थं नियो-
गिणे देयं पारितोषिकं.

FACTORY, s. (Manufactory) शिल्पगृहं, शिल्पशाला, यन्त्रगृहं, आवेशनं,
प्रावेशनं, अन्वासनं पथनिर्ममाणशाला, वाणिज्यदुष्यनिर्ममाणगृहं.

FACTOTUM, s. सर्वकर्म m. f. (न), सर्वकर्मकरः -री, सर्वकर्मणः -शा.

FACULTY, s. (Power) शक्ति f., बलं, क्षमता, सामर्थ्यं, प्रभावः, साशक्तिः.
—(Faculty of the mind) धीशक्ति f., मनःशक्ति f., निष्क्रमः,
संस्कारः, चिन्तनस्कारः.—(Facility of performance) योग्यता, युक्ति f.,
सुप्रयोगता, कौशल्यं, पाठवं.—(Privilege) अधिकारः.—(The body
of doctors) वैद्यगणः, चिकित्सकवर्गः.

FACUND, a. वाक्पटुः -टु -टु, वाग्मी -ग्मिनी -ग्मि (न). See ELOQUENT.

FACUNDITY, s. वाक्पटुता, वाक्पाठवं, पटुत्वं, वाग्विदग्धता.

To FADDLE, v. n. रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), खेलं (c. 1. खेलति -लितुं), खेलां कृ.

To FADE, v. n. (Decay, wither) झे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), परिझे, विझ्
in pass. (-शीर्यते), छि in pass. (-क्षीयते), सद् (c. 1. सोदति, सन्तुं),
अवसद्, अवसद्, नृ (c. 4. जोर्यति, जरितुं -रीतुं), नश् (c. 4. नश्यति,
नशितुं), प्रणश्, विनश्, ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस, शद् (c. 1.
शोयते, शन्तुं), घे (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं), प्रलो (c. 4. -लीयते -लेतुं), गल्
(c. 1. गलति -लितुं).—(Lose colour) विवर्णीभू, नीरक्तीभू.

To FADE, v. a. (Cause to wither) झि in caus. (क्षययति, क्षययति
-यितुं), अवसद् in caus. (-सादयति -यितुं), ध्वंस in caus. (ध्वंसयति
-यितुं), घे in caus. (क्षययति -यितुं), ज्ञानीकृ, विशोणीकृ, तेयो दृ
(c. 1. हरति, हर्षं).—(Deprive of colour) विवर्णीकृ, वणं दुष् in
caus. (दूषयति -यितुं) or नश् in caus. (नाशयति -यितुं).

FADED, p. p. ज्ञानः -ना -नं, परिज्ञानः -ना -नं, शीर्यः -शी -र्यं, विशीर्यः
-शी -र्यं, क्षीर्यः -शा -र्यं, ध्वंसः -स्त्री -सं, अवसन्नः -न्ना -न्नं, जीर्यः
-गी -र्यं, तान्तः -ना -नं.—(In colour) विवर्णः -णी -र्यं, दीनवर्णः
-णी -र्यं, पीतरागः -गा -मं, गतवर्णः -णी -र्यं, नीरक्तः -क्ता -क्तं.

FADING, s. ज्ञानि f., शीर्यता, विशीर्यता, क्षयः, ध्वंसः, अवसादः, जीर्यः f.
तेजोहानि f., शोषः, शुष्कता.—(Loss of colour) वर्णहानि f., वैषम्यं.

FADING, part. or a. ज्ञायन् -यनी -यत् (न), ज्ञायमानः -ना -नं, विशी-
र्यमाणः -शा -र्यं, क्षीयमाणः -शा -र्यं, क्षयमानः -ना -नं, क्षयी -र्यणं
-यि (न), क्षयिष्णुः -ष्णु -ष्णु, विनश्यतः -रा -रं, विवर्णी -सिनी -सि (न).

FECAL, FECES. See FECAL, FECS.

To FAG, v. a. अतिकायक्रोशेन नीचकर्म कृ in caus. (कारयति -यितुं)
or दास्यं कृ in caus. सिद् in caus. (सेदयति -यितुं), आनः in
caus. (-यासयति -यितुं).

To FAG, v. n. अतिकायक्रोशेन अम् (c. 4. आस्यति, अमितुं), or सायम्
(c. 4. -यस्यति -यसितुं), सिद् (c. 4. सिद्यते, सेतुं), निरक्तः -क्ता -क्तं.

FAG, s. दासः, निरक्तरायासी m. (न), अतिश्रमेण नीचकर्मकरः -कर (न).

FAG-END, *s.* अन्तः-नं, अर्थः, अन्तभागः, शेषभागः—(Refuse) शेषः, अवशिष्टः, उच्छिष्टः, परभागः.

FAGGED, *p. p.* खिन्नः-ना-वं, क्षतिशीलतायां परित्रातः-ना-नं.

FAGGING, *s.* निरन्तरायासः, शरीरायासः, कायक्रेशः, निरन्तरः, निरन्तरक्रेशः.

FAGOT, *s.* काष्ठभारः, काष्ठकूटः, काष्ठसम्भारः, दारुसङ्कलपिण्डः.

TO FAGOT, *v. a.* काष्ठभारं कृ, कूटयति, काष्ठसम्भारं एकत्र बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्ध्) or एकपिण्डीकृ or एकगुच्छीकृ.

TO FAIL, *v. n.* (Decay, decline) क्षि in pass. (क्षीयते), परिधि, खद् (c. 1. सीदति, सङ्ते), अवसद्, ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते-सिन्ते), विध्वंस्, परिहा in pass. (-हीयते), प्रहा, भङ्ग (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं), विध्वंस् (c. 1. -संसते-सिन्ते), श्ले (c. 1. श्लायति, श्लान्तुं).—(Cease, be extinct) निवृत्त (c. 1. -वर्षते-सिन्ते), नष्ट (c. 4. नष्टयति, नष्टितुं).—(Become deficient) न्यूनभू, ह्रस्व (c. 1. ह्रस्वते-सिन्ते), क्षि in pass. अपथि in pass. (-पीयते).—(Miss, not to succeed) न सिध् (c. 4. सिध्यति, सिध्), विफलभू, न उपपद् (c. 4. -पद्यते-पद्यंते), न सम्पद्, वृथाभू, मोघाभू, भग्नाशः-शा-शं भू, प्रतिहन् in pass. (-हन्ते).—(Omit, neglect) हा (c. 3. जहाति, हातुं), प्रमद् (c. 4. -माद्यति-मदितुं), न कृ, न अनुहा (c. 1. -तिष्ठति-शान्तुं), न सेव् (c. 1. सेवते-सिन्ते).—(Become bankrupt) परिधि in pass. परिधीयः-शा-शं भू.

TO FAIL, *v. a.* (Desert) हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, तज् (c. 1. त्यजति, त्यज्), परित्यज्; 'one who fails in his efforts', भग्नेष्टमः.

FAIL, *s.* परित्यागः, अननुष्ठानं, असंवेदनं, अकरुणं, अवक्रिया, उपास्यः, हानिः *f.*; 'without fail', अवश्यं, अवश्यमेव, नूनं, सुनिश्चितं, असंशयं, नियतं.

FAILED, *p. p.* अनुपपन्नः-ना-वं, अप्रतिपन्नः-ना-वं, सकृतः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं.

FAILING, *part.* सीदन्-दन्ती-दत् (न्), क्षीयमाणः-शा-शं, विकलः-ला-लं.

FAILING, *s.* (Fault) दोषः, अपराधः, त्रिद्वं, सगुणः, मनुः *m.*, वैकल्यं.

FAILURE, *s.* (Want, deficiency) अभावः, असम्भवाः, विरहः, अविषयः, अप्रतिपन्नः *f.*, हानिः *f.*, हीनता, न्यूनता, रहितत्वं, ह्रासः, क्षीणता, वैकल्यं, लोपः; 'on failure', अभावे, अविषये.—(Decay) क्षयः, परिधायः, ध्वंसः, नाशः, विनाशः, भङ्गः; 'failure of intellect', बुद्धिविनाशः; 'failure of memory', स्मृतिभङ्गः.—(Miscarriage, want of success) असिद्धिः *f.*, अनुपपत्तिः *f.*, असम्पत्तिः *f.*, विपत्तिः *f.*, अप्रतिपत्तिः *f.*, कार्यविपत्तिः *f.*, भङ्गः, अकरुणः *f.*—(Omission, non-performance) परित्यागः, अननुष्ठानं, असंवेदनं, अकरुणं, अवक्रिया, उपास्यः; 'in performance of duty', प्रतिपातः; 'in a promise', संविप्रतिप्रमः; 'in a vow', व्रतलोपनं.—(Becoming insolvent) परिधायः, परिधीयता, गृहभङ्गः.

FAIN, *a.* सकामः-मा-मं, इच्छुः-च्छुः-च्छुः, अभिलाषी-पिणी-पि (न्).

FAIN, *adv.* प्रकामं, कामं, सकामं, इच्छातमः, सानन्दं, सानुरागं; 'he would fain have filled (his) belly', उदरं पूरयितुम् सकांक्षतं or ऐच्छत.

TO FAINT, *v. n.* मुञ्चे (c. 1. मूर्च्छति-च्छित्तुं), मूर्च्छी गम् (c. 1. गच्छति, गच्छंते), नष्ट (c. 4. नष्टयति, नष्टितुं), नष्टचेतनः-ना-नं भू, चेतनी or चेतन्य हा (c. 3. जहाति, हातुं), श्ले (c. 1. श्लायति, श्लान्तुं), परिश्ले, श्ले (c. 1. श्लायति, श्लान्तुं), परिश्ले, क्रम (c. 4. क्राम्यति, क्रामितुं), तम् (c. 4. ताम्यति, तम्यंते), क्षान्तम्, प्रतम्, प्रलो (c. 4. -लीयते-लेतुं).—(Sink, be dejected) सद् (c. 1. सीदति, सङ्ते), अवसद्, विषखोभू, क्षि in pass. (क्षीयते), ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते-सिन्ते).

TO FAINT, *v. a.* (Languid) झानः-ना-नं, परिझानः-ना-नं, झानः-ना-नं, धीरझानः-ना-नं, झानः-ना-नं, झनी-मिनी-मि (न्), ताकः-ना

-नं, विषखः-खा-खं, शिपिलाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अवसङ्गाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, सत्ताङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, विद्यपाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.—(Feeble) शिपिलपलः-ला-लं, निर्बलः-ला-लं, सङ्गरहितः-ता-तं.—(As colour) पाखुः-खुः-खुः, मन्दच्छायः-या-यं; 'faint red', ईषद्रक्तः-क्ता-क्तं, श्वेतरक्तः-क्ता-क्तं.—(As sound) मन्दः-न्दा-न्दं.

FAINTED, *p. p.* मूर्च्छितः-ता-तं, मूर्च्छीगतः-ता-तं, कश्मलगतः-ता-तं, नष्टचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः-ता-तं, प्रमुग्धः-ग्धा-ग्धं, प्रलीनः-ना-नं.

FAINT-HEARTED, *a.* भीतहृदयः-या-यं, भीरुहृदयः-या-यं, हरिणहृदयः-या-यं, अक्रान्तहृदयः-या-यं, भयाक्रान्तमनाः-नाः-नः (न्).

FAINT-HEARTEDLY, *adv.* भीरुवत्, भीतवत्, कापुरुषवत्, कातव्यं, अक्रान्तं.

FAINT-HEARTEDNESS, *s.* हृदयभीरुता, हृदयकातव्यं, कातरता.

FAINTING, *s.* मूर्च्छा, मूर्च्छनं-ना, मोहः, सम्मोहः, प्रमोहः, कश्मलं, कस्मलं, नष्टचेतना, चेतनाहानिः *f.*, चैतन्यहानिः, चैतन्यनाशः, चित्तवैकल्यं, प्रलयः, निर्वेशः, मूः *f.* (मूः).

FAINTING, *part. of a.* मूर्च्छितः-ता-तं, मूर्च्छलः-ला-लं, मूर्च्छः-न्ना-नं, सत्ताङ्गः-ङ्गी-ङ्गं; 'from sorrow', शोकमूर्च्छितः-ता-तं. See FAINTED.

FAINTLY, *adv.* अल्पबलेन, मन्दं, इषत्, कियत्, मनाक्, अवलपत्.

FAINTNESS, *s.* झानिः *f.*, झानिः *f.*, झानिः *f.*, झानिः *f.*, अवसादः, अवसन्नता, दीनता, दीर्घत्वं, अङ्गशेषित्वं, सत्त्वहारित्वं, मान्द्यं, मन्दता.

FAIR, *a.* (Beautiful) सुन्दरः-रा-री-रं, चारुः-शी-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, शोभनः-ना-नं, शुभः-भा-भं, शुभः-भा-भं, कान्तः-ना-नं,

सौम्यः-म्या-म्यं, वामः-मा-मं, सुमुखः-खी-खं, रूपवान्-वती-वत् (न्), सुरूपः-पी-पं, सुदृश्यः-श्या-श्यं, रुचिरः-रा-रं, शुभाननः-ना-नं, श्रीमान्-भती-भत् (न्).—(Clear) विमलः-ला-लं, निम्मलः-ला-लं, विशदः-दा-दं, सख्यः-ख्या-खं, दीप्तः-प्रा-प्रं, शुद्धः-द्धा-द्धं; 'fair weather', निम्मलदिनं, सुदिनं.—(Free from clouds) अनभः-भा-भं, निरभः-भा-भं, व्यभः-भा-भं, गततोपदः-दा-दं, विनिमिरः-रा-रं.—(Just, honest) धर्म्यः-म्या-म्यं, न्याय्यः-म्या-म्यं, यथान्यायः-या-यं, न्यायवशी-श्विनी-श्वि (न्), समः-मा-मं, सरलः-ला-लं, शुचिः-चि-चि, शुद्धमतिः-ति-ति, विमलाम्ना-न्ना-न्ना (न्), निष्कपटः-टा-टं, निर्व्याजः-जा-जं, सात्विकः-की-कं, शुभुः-नु-नु.—(Favourable) अनुकूलः-ला-लं, प्रसन्नः-त्रा-त्रं.—(Middling) मध्यमः-मा-मं, न स्पृह्यो न मूह्यः, नाधिको न च न्यूनः; 'the fair sex', रमणीयाः, प्रमदागणः.

FAIR, *adv.* (Civily) अनुनयेन, सुशीलवत्, अनुकूलं.—(Honestly) यथान्यायं, समं; 'he bids fair', उपपद्यते, युज्यते.

FAIR, *s.* (Annual market) मेला, निगमः, क्रयारोहः, निर्वेष्टः-टं, हट्टः, खवटङ्कः, निषद्या, सांस्वरिकः, क्रैतुविक्रैतसमागमः, लोकयात्रा.

FAIR-COMPLEXIONED, *a.* विमलवर्णः-शा-शं, विशदवर्णः-शा-शं, सुवर्णः-शा-शं.

FAIR-DEALING, *s.* शुचिता, सारल्यं, न्यायः, समता, अत्याजः, सकापव्यं.

FAIR-FACED, *a.* सुमुखः-खी-खं, चारुमुखः-खी-खं, शुभाननः-ना-नं.

FAIR-HAIRED, *a.* सुकेशी-शिनी-शि (न्), सुकेशवान्-वती-वत् (न्).

FAIRING, *s.* मेलासमये क्रोतं प्रीतिदानं.

FAIRLY, *adv.* (Justly) धर्मतस्त, धर्म्यं, न्यायतस्त, न्यायेन, यथान्यायं, न्याय्यं, समं, सम्यक्, सारल्येन, कपटं विना, अनापया.

FAIRNESS, *s.* (Beauty) मोन्दर्यं, चारुता, शोभा, कातिः *f.*, रूपं, श्रीः *f.*—(Clearness) विमलता, निम्मलता, वैमल्यं, वैशद्यं, प्रसन्नता, शुद्धिः *f.*, दीप्तिः *f.*—(Honesty, candour) सारल्यं, सरलता, शुचिता, समता, साम्यं, न्यायता, दाक्षिण्यं, अनुता, आर्जवं, अत्याजः, धर्म्यता, धर्म्यः.

FAIR-SPOKEN, *a.* प्रियवादी-दिनी-दि (न्), प्रियवदः-दा-दं, वन्दारुः-रु-रु.

FAIRY, *s.* विद्याधरी, पिशाची, योगिनी, राक्षसी, नायिका, नायिनी, देवा, भूती

FAIRY, *a.* पेशाबिकः -की -के, भीतिकः -की -के, राक्षसः -सी -से.

FAITH, *s.* अज्ञा, भक्ति *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः, विश्रम्भः, आस्था, निष्ठा, आस्तित्वबुद्धिः *f.*, आस्तिकता, भक्ता; 'of one faith,' एकभक्ति -क्ति -क्ति; 'to have faith in,' अज्ञा (c. 3. -दधानि -धातु), विश्वास (c. 2. -असिति -तु).—(Veracity, honesty) सत्यता, सत्यवादित्व, विश्वास्यता, सारत्यः; 'done with faith,' अज्ञाकृतः -ता -त.

FAITH, *exclam.* 'सत्यं, नूनं, सत्यं, एवं, आश्चर्यं, चिचं.

FAITHFUL, *a.* (Firm in adherence) भक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिमान् -मती -मत् (त), दृढभक्तिः -क्ति -क्ति, भक्तिगुणः -क्त -क्तं, आश्रमः -मा -मं, अश्रम-भिकारी -रिणी -रि (न्); 'faithful to one's master,' प्रभुभक्तः -क्त -क्तं; 'a faithful friend,' स्थितमेता *m.* (न्), दृढमेता *m.*, दृढसीदृढः.—(True to obligations) सत्यप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, संशितव्रतः -ता -तं, अस्तिव्रतः -ता -तं, अलङ्घितव्रतः -ता -तं, अनुव्रतः -ता -तं, प्रतिज्ञापालकः -का -कं.—(Full of faith, having faith) अज्ञालुः -लुः -लु, अज्ञावान् -वती -वत् (त), अज्ञानः -ना -नं, अज्ञपत् -पती -पत् (त), अज्ञायः -यी -यं, विश्वासी -सिनी -सि (न्), प्रत्ययो -यिनी -यि (न्).—(To be trusted, confided in) विश्वास्यः -व्या -व्यं, विश्वासनीयः -या -यं, विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्रामः -आ -अं; 'faithful wife,' पतिव्रता, साध्वी, सती, सुचरित्रा, स्वोपा. एकपत्नी; 'faithful lover,' अनुकूलः.

FAITHFULLY, *adv.* भक्त्वा, दृढभक्त्वा, भक्त्वा, सत्यं, मारत्येन, कपटं विना.

FAITHFULNESS, *s.* (Firm adherence) भक्ति *f.*, दृढा भक्ति, भक्त्यं, भक्तिमत्त्वं, दृढभक्तिवं, आसक्ति *f.*, अनुरक्ति *f.*, दृढं मोक्षं.—(Veracity) सत्यता, सत्यवादित्व.—(Performance of promises) प्रतिज्ञापालनं -लकनं.—(In a wife) पतिव्रतं, सतीत्वं, साध्वीत्वं; 'in a lover,' अनुकूलता.

FAITHLESS, *a.* (Unbelieving) अश्रद्धावान् -ना -नं, अज्ञारहितः -ता -तं, अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अप्रत्ययी -यिनी -यि (न्).—(Disloyal, perfidious) अभक्तः -क्ता -क्तं, अभक्तिमान् -मती -मत् (त), भक्तिहीनः -ना -नं, विश्वासघाती -तिनी -ति (न्), विश्रम्भघाती &c., हिट्सेवी -विनी -वि (न्), कुटिलाचारः -रा -रं.—(Not to be trusted) अविश्वासायः -स्या -व्यं.—(Not true to engagements) भग्नप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विसंवादी -दिनी -दि (न्).—(Not true to marriage) अभिचारी *m.* -रिणी *f.* (न्), असाध्वी *f.*, असती *f.*

FAITHLESSLY, *adv.* अभक्त्वा, अभक्त्वत्, अभक्तिभङ्गात्, प्रतिज्ञाभङ्गात्, मिथ्या.

FAITHLESSNESS, *s.* (Unbelief) अश्रद्धा, अविश्वासः, अप्रत्ययः, अविश्रम्भः.—(Disloyalty) अभक्ति *f.*, भक्तिहीनता, भक्तिभङ्गः, विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, शत्रुसेवा.—(Violation of promises, &c.) प्रतिज्ञाभङ्गः, प्रतिज्ञाभ्रंशः, व्रतलोपनं, संविघ्नतिक्रमः.

FALCATED, *a.* दाबाकृतिः -तिः -ति, लयिवाकारः -रा -रं, वक्रः -क्ता -क्तं.

FALCHION, *s.* वक्रशस्त्रः, चन्द्रहासः, निस्त्रिशः, शङ्खः, मखडलायः, कृपाणः -शकः.

FALCON, *s.* श्वेनः, कपोतारिः *m.*, धातिपक्षी *m.* (न्), खगानकः, शशादनः,

पक्षी *m.* (न्), नीलपिच्छः, कपोताखनुसरणे स्थितिः श्वेनः.

FALCONER, *s.* श्वेनशीवी *m.* (न्), श्वेनपोषकः, श्वेनपालकः, श्वेनशिक्षकः.

FALCONRY, *s.* श्वेनन्याता, श्वेनशिक्षा, श्वेनपोषः, श्वेनपालनं.

FALD-STOOL, *a.* इतस्ततो बह्वनयोग्यो लघुपीठः, धर्मोध्ययपीठः -ठः.

TO FALL, *v. n.* पत (c. 1. पतति -तिर्तु), निपत, परिपत, भंश (c. 4. भश्यति, c. 1. भंशते -शितु), परिभंश, च्यु (c. 1. च्यवते, च्योतु), ध्वंस (c. 1. ध्वंसते -शितु), विध्वंस, संस (c. 1. संसते -सितु), आसंस, विंसंस, गल् (c. 1. गलति -लितु), अलगल्, विगल्, समागल्, लस् (c. 1. लघते

शितु), स्खल् (c. 1. स्खलति -लितु).—(Die) मृ (c. 6. च्यवते, मर्ते).—(Sink) सद् (c. 6. सोदति, सक्तु), अवसद्.—(Fall away) 'become lean,' धि in pass. (होयते), कृशोभू; 'apostatize,' स्वधर्मोद्भंश or च्यु or विच्यु; 'decline, fade,' ह्रै (c. 1. ह्रापति, ह्रातु), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतु).—(Fall back) अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थानु), अवसृ (c. 1. -सरति -सक्तु).—(Fall calm) निर्वातीभू.—(Fall down) अवपत्, निपत्, प्रपत्; 'prostrate one's self in worship,' प्रशिपत्, अवनिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तु), अज्ञाङ्गपातं कृ; 'fall down with one's face on the ground,' भूमौ न्यक्षुब्धः or अधोमुखः पत; 'fall down at one's feet,' पादयोः or चरणयोः पत.—(Fall foul) आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितु).—(Fall from) भंश, प्रभंश or च्यु with abl. c.—(Fall into) निपत्; 'fall into the hands of the enemy,' शत्रुहस्ते पत.—(Fall in with) सम्मत् (c. 4. -मन्यते -मन्तु), उपगम्.—(Fall off) 'withdraw,' पलाय (c. 1. पलायति -यितु, rt. इ), चल् (c. 1. चलति -लितु), अवस्था, अपसृ; 'abandon one's duty,' स्वधर्मं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तु).—(Fall on) आपत्, आक्रम, आसद् (c. 10. -सादयति -यितु), अभिद्र, (c. 1. -द्रवति -द्रोतु).—(Fall out) 'quarrel,' विषद् (c. 1. -वदते -दितु), कलहं कृ; 'be fall,' निपत्, आपत्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानु), सम्भू.—(Fall short) न्युनीभू, हस (c. 1. हसते -सितु), धि in pass., हा in pass. (होयते). (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, पीडितः -ता -तं भू.—(Fall to) उपक्रम, प्रक्रम.—(Fall under) अन्तर्गत् in pass. (-गत्यते).—(Fall upon). See TO FALL ON. (Fall into misfortune) आपद्ग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, आपद् (c. 4. -पद्यते -पन्तु).

TO FALL, *v. a.* (Drop, let fall) पत in caus. (पातयति -यितु), भंश in caus. (भंशयति -यितु), संस in caus. (संसयति -यितु).—(Diminish) न्युनीकृ.

FALL, *s.* (Act of falling and dropping) पातः, पतनं, अवपातः, निपातः, निपतनं, सम्पातः, प्रपतनं, भंशः, प्रभंशः, च्युतिः *f.*, ध्वंसः -धनं, विध्वंसः, प्रध्वंसः, अघोगतिः *f.*, चपः पतनं, विंसंसा.—(Death, ruin) क्षयः, परिक्षयः, ध्वंसः, परिध्वंसः, नाशः.—(Degradation) पदभंशः, पदच्युतिः *f.*, स्थानप्रभंशः, अपकर्षः, अपध्वंसः, अधोगमः -गमनं, नर्पः, दाक्षयः.—(Declension, sinking) च्युतिः *f.*, क्षयः, अवक्षयः, सादः, अवसादः.—(Diminution) न्यूनता, हासः, अपक्षयः, क्षयः.—(Declivity) पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, निस्प्रभूमिः.—(Cascade) प्रपातः, प्रप्रवणं, बारिप्रवाहः, निकैरः.—(Fall of the leaf) पर्णध्वंसः, पत्रापगमः, शरद् *f.*—(Fall of snow) हिमवर्षः.—(Fall of rain) धारासम्पातः, शारासारः, धारा, आसारः, अभावकाशः.—(Fall from a vehicle) चाहनभंशः, वाहभंशः.

FALLACIOUS, *a.* मोही -हिनी -हि (न्), मोहनः -ना -नी -नं, भानिजनकः -का -कं, भमजनकः -का -कं, भानिमान् -मती -मत् (त), मायी -यिनी -यि (न्), वचकः -का -कं, अविश्वसनीयः -या -यं, असत्यः -स्ता -स्तं, मिथ्या in comp.; 'a fallacious opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; a fallacious argument,' मिथ्याहेतुः *m.*

FALLACIOUSLY, *adv.* मिथ्या, मोहनार्थं, सत्याजं, मायया, वचनार्थं.

FALLACIOUSNESS, *s.* भानिजनकत्वं, भानिमत्त्वं, वचकता, असत्यता, सत्याजत्वं, 'of an argument,' हेत्वाभासः.

FALLACY, *s.* (Deceitfulness) वचकत्वं, कृता.—(Mistake) भमः, भानिः *f.*, मिथ्यामतिः *f.*—(False argument) मिथ्याहेतुः *m.*, आभासः, हेत्वाभासः, पक्षाभासः, फट्टिका.

FALLEN, *p. p.* पतितः -ता -तं, निपतितः -ता -तं, प्रपतितः -ता -तं, भटः -ष्टा -ष्टं, प्रभटः -ष्टा -ष्टं, च्युतः -ता -तं, सस्तः -स्ता -स्तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं.

गलितः -ता -ते, विगलितः -ता -ते. पक्षः -जा -जै, स्वप्नः -जा -जै; 'fallen down,' अधःप्रतितः -ता -ते; 'fallen asleep,' सुप्तः -मा -मै. भ्रमुषः -मा -मै; 'fallen into distress,' विपद्ग्रस्तः -स्ता -स्तं, चापत्प्राप्तः -मा -मं, चापदम्प्राप्तः -मा -मं.

FALLIBILITY, *s.* भ्रान्तिनिवृत्तिः, मोहयोग्यता, भ्रमजनकता, मोहवृत्तिः, वचनीयता, वचकता, प्रमादवृत्तिः, असत्यता.

FALLIBLE, *a.* भ्रान्तिजनकः -का -कै, भ्रमजनकः -का -कै, भ्रान्तिमान् -मती -मत (न), मोही -हिनी -हि (न), भ्रमणशीलः -ला -लं, वचनीयः -या -यं, भ्रमयोग्यः -ग्या -ग्यं.

FALLING, *part.* पातुकः -का -के, पाती -तिनी -ति (न), पतयालुः -लुः -लु, संसी -सिनी -सि (न), ध्वंसी -सिनी -सि (न), पितसन् -सन्ती -स्तन् (न), पिपतिषुः -षुः -षु.

FALLING, *s.* (Indenture) भङ्गः, निस्तता.—(Falling away) धर्मभङ्गः. धर्मच्युतिः *f.*, धर्मत्यागः.—(Falling off) भङ्गः, भेषः, क्षयः, उत्क्रमः.

FALLING-SICKNESS, *s.* आमरः, ग्रहामयः, सपामारः, भूतविक्रिया, प्रतानः.

FALLOW, *a.* (Unplowed) अनुप्राप्तः -मा -मं, अनुप्राप्तः -स्या -स्यं, अनुप्राप्तः -मा -मं, अवापितः -ता -ते.—(Untilled) अप्रवृत्तः -ता -ते, अकृष्टः -ष्टो -ष्टे, अफालकृष्टः -ष्टा -ष्टे. अकृतः -ता -ते, अहलः -ला -लं, अहत्यः -त्या -त्यं, खिलः -ला -लं; 'fallow land,' अनुप्राप्तभूमिः *f.*, अप्रवृत्तभूमिः *f.*—(Pale red) ईषट्पट्टः -क्ता -कै, श्वेतपट्टः -क्ता -कै.

TO FALLOW, *v. t.* वीजारोपणव्यतिरेकेण or वीजानि अनुप्राप्त भूमिं हलेन कृष्य (c. 1. कषेति, कृष्टं) or भूमिलोहान् भिद् (c. 7. भिनति, भेज्).

FOLLOWING, *s.* वीजरोपणव्यतिरेकेण भूमिकर्षणे or लोहभेदेन or भूमिहतिः *f.*

FALLOWNESS, *s.* अनुप्राप्तं, अकृष्टता, अहत्यता, वन्धता, निष्फलता, वैकल्यं.

FALSE, *a.* (Not true) असत्यः -स्या -स्यं, निःसत्यः -स्या -स्यं, अनृतः -ता -ते, अतथ्यः -थ्या -थ्यं, वितथः -था -थं, सयथार्थः -थी -थै, असन् -सती -सत् (न), अप्रकृतः -ता -ते, अलीकः -का -कै, मिथ्या or मृषा or अन्यथा in comp.; as, 'a false accusation,' मिथ्याभियोगः, मिथ्यापवादः; 'a false opinion,' मिथ्यामतिः *f.*; 'a false reply,' मिथ्योत्तरः; 'false speaking,' मृषावादः, मिथ्यावादः, असत्यभाषणः; 'false accuser,' मृषापवादी *m.* (न).—(Fictitious) कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -ते, काल्पनिकः -की -कै, विडम्बितः -ता -ते, कपटी -टिनी -टि (न), कूट or कपट or छद्म in comp.; as, 'false coin,' कूटसर्पः; 'false dice,' कूटाद्यः; 'false document,' कपटलेख्यः; 'false balances,' कूटतुला; 'false measure,' कूटमानः; 'a false ascetic,' छद्मतापसः, वक्त्रती *m.* (न); 'in a false dress,' छद्मवेशी *m.* (न).—(Unfaithful, treacherous) विश्वासघाती -तिनी -ति (न), रहस्यभेदी -दिनी -दि (न), मन्त्रभेदी &c., क्षीणभक्तिः -क्कि -क्कि, व्यभिचारी -रिणी -रि (न); 'to vows, engagements,' स्कन्धितव्रतः -ता -ते, उल्लङ्घितव्रतः -ता -ते, असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, लुप्तव्रतः -ता -ते; 'a false wife,' अप्रतिव्रता.—(Hypocritical) कुहकः -का -कै, दम्भी-भिमनी-भि (न); 'false worship,' अश्वीविडम्बनः.—(Vain, groundless) वृषा or मिथ्या in comp. मोषः -षा -षं; 'a false alarm,' वृषाक्रोशः; 'false hope,' मोषाशा.—(Dishonest) कापटिकः -की -कै.

FALSE-HEARTED, *a.* विश्वासघाती -तिनी -ति (न), अस्थिरप्रेमा-मा-म (न).

FALSEHOOD, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता, अतथ्यता, अनृतता, वितथता, अलीकता, अयाथार्थ्यं.—(A lie) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं, अलीकं, अश्वीलं, मृषोक्तिः.—(Speaking falsehood) मिथ्यावादः, मृषावादः, मिथ्याकथनं, मृषाभाषिता, असत्यभाषणं, मृषाभिधानं, कैतववादः; 'one who tells a falsehood,' अनृतवादी *m.* (न), मिथ्यावादी, मृषावादी; 'devoted to falsehood,' अनृतव्रतः -ता -ते.

FALSELY, *adv.* मिथ्या, मृषा, अन्यथा, असत्यं, निःसत्यं, अनृतं; 'acting falsely,' मिथ्याचारः -रा -रै; 'speaking falsely,' अनृतवादी -दिनी -दि (न), अनृतवाक् *m. f. n.* (न); 'falsely modest,' मिथ्याविनीतः -ता -ते, कपटविनयवान् -वती -वत् (न).

FALSENESS, *s.* (Want of truth) असत्यता, निःसत्यता.—(Fictitiousness) कूटता, कृत्रिमता, कापट्यं.—(Duplicitousness) कपटता, व्यानः, कैतव्यं, शठता.—(Perfidy) विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, मन्त्रभेदः.

FALSE-PROPHET, *s.* भविष्यवादिनी वेशधारी *m.* (न), मिथ्याभविष्यवादी *m.*

FALSE-WITNESS, *s.* कूटसाक्षी *m.* (न), मिथ्यासाक्षी *m.*, कूटकारकः, कौटसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, अतथ्यसाक्ष्यं.

FALSIFICATION, *s.* कूटकरणं, कपटकरणं, छद्मकरणं, कृत्रिमकरणं, मिथ्याकरणं, अन्यथाकरणं.

FALSIFIER, *s.* कूटकः, कूटकृत्, कपटकारी *m.* (न), मिथ्याकारी *m.*—(Disprover) खण्डनकृत्, प्रमाख्याता *m.* (न), अधीकारी *m.*

TO FALSIFY, *v. a.* (Counterfeit) कूटं कृ, कपटं कृ, छलं (c. 10. छलयति -यितुं), अन्यथा कृ, मिथ्या कृ,—(Disprove) खण्डं (c. 10. खण्डयति -यितुं), अधीकृ, असत्यं इति सूचं (c. 10. सूचयति -यितुं).—(Violate, break) अतिक्रमं (c. 1. अक्रामति -क्रमितुं), भिद् (c. 7. भिनति, भेज्), लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभ्).

TO FALSIFY, *v. n.* असत्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), मिथ्या or मृषा वद्.

FALSITY, *s.* असत्यता, निःसत्यता, अनृतता, अयाथार्थ्यं, वितथ्यं, अलीकता.

TO FALTER, *v. n.* (Speak with broken utterance) खरभङ्गेन or भग्नखरेण or स्खलद्वाक्येन वद् (c. 1. वदति -दितुं), स्खलितं वद्, खरेण स्खल् (c. 1. स्खलति -लितुं, c. 10. स्खलयति -यितुं), गद्गदा वाचा वद्, अस्मदवाचा वद्, गद्गद (nom. गद्गदति).—(Tremble, totter) स्खल्, प्रस्खल्, स्खलनं कृ, कम्पं (c. 1. कम्पते -म्पितुं), वेपं (c. 1. वेपते -पितुं).

FALTERING, *part.* or *a.* स्खलितवाक्यः -का -कै, भग्नखरः -रा -रै, भिन्नखरः -रा -रै.

FALTERING, *s.* स्खलनं, वाक्यस्खलनं, स्खलद्वाक्यं, खरभङ्गः, खरभेदः, गद्गदवाक् *f.* (न), अस्मदवाचनं.

FALTERINGLY, *adv.* स्खलतखरेण, स्खलद्वाक्येन, खरभङ्गेन, गद्गदावाचा.

FAME, *s.* कीर्तिः *f.*, यशः *n.* (न), ख्यातिः *f.*, सुख्यातिः *f.*, परिख्यातिः *f.*, विद्युतिः *f.*, प्रतिष्ठा, विश्रवायः, प्रसिद्धिः *f.*, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तना -नं, प्रथा, प्रथितिः *f.*, सम्प्रथा, समाख्या, समाशा, प्रतिपत्तिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, रुढिः.—(Rumour) जनश्रुतिः *f.*, जनप्रवादः, जनोदाहरणं.

FAMED, *a.* ख्यातः -ता -ते, विख्यातः -ता -ते, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, विद्युतः -ता -ते, प्रथितः -ता -ते, कीर्तितः -ता -ते, समाख्यातः -ता -ते, लोकविद्युतः -ता -ते.

FAME-GIVING, *a.* कीर्तिकरः -री -रै, यशस्कृत् -री -रै, कीर्तिकृत् -दा -दं.

FAMILIAR, *a.* (Domestic) गृहजः -जा -जं, ज्ञातः -ता -ते, ज्ञानवैशिष्ट्यः -की -कै, कौलिकः -को -कै, कुल in comp.—(Well acquainted with, intimate) परिचितः -ता -ते, सुविद् *m. f. n.*, सुसंसर्गी -गिणी -गि (न), संसृतः -ता -ते; 'with the scriptures,' शास्त्रज्ञः, स्वधी-तशास्त्रः; 'with law,' स्मृतिकुशलः.—(Accustomed to) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Well-known) सुविदितः -ता -ते, सुज्ञातः -ता -ते, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं.—(Unceremonious) आदरहीनः -ना -नं, निर्गौरवः -वा -वै, निरादरः -रा -रै.—(Ordinary) प्राकृतः -ती -तं, लौकिकः -की -कै, लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं; 'familiar conversation,' विश्वाम्बालापः.

FAMILIAR, *s.* (Friend) सुपरिचितः सुहृद् *m.*; दृढसुहृद् *m.*, सुसंसर्गी *m.*

(न), चिरमित्रं, आमः.

FAMILIARITY, *s.* (Intimate association) सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गितं, संसर्गः *f.*, आसक्तः, संयोगः.—(Intimate acquaintance) परिचयः, सुपरिचयः, परिज्ञानं, संस्वः.—(Freedom from ceremony, affability) अनादरः, आदरहीनता, गौरवहीनता, अभिगम्यता.

To FAMILIARIZE, *v. a.* अभ्यस्त (c. 4. -अस्यति -असितुं), अभ्यासेन सुगमं -ना-नें or सुकरं-रां-रं कृ, निरन्तराभ्यासं कृ, परिचयं कृ.

FAMILIARIZED, *p. p.* अभ्यास्तः-स्ता-स्तं, कृताभ्यासः-सा-सं, कृतपरिचयः-या-यं.

FAMILIARLY, *adv.* निर्गौरवं, गौरवं विना, निरादरे, अनादरेण, चिरमित्रवत्, सुपरिचितवत्; 'familiarly conversing,' विजगजप्रलापी-विनी-पि(न).

FAMILY, *s.* (Race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*, गोत्रं, सन्तानः, प्रपरे.—(Lineage) अन्वयः, सन्ततिः *f.*, जननं, आवलिः *f.*, अन्वयायः.—(Household) गृहजनः, अभिजनः, स्वजनः, परिजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपु-त्रकन्यादिः; 'head of a family,' कुटुम्बी, कौटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्भवः; 'of the same family,' सकुलः-ला-लं, सकुल्यः-त्या-त्यं; 'relating to a family,' कौलः-ली-लं-लिकः-की-कं, कुल in comp.; 'of good or noble family,' महाकुलः-ला-लं-लीनः-ना-नं, कुलीनः-ना-नं, कौलेयः-यी-यं, कुलिकः-का-कं, कुलोद्भवः-ता-तं; 'of low family,' दुष्कुलीनः-ना-नं, अकुलीनः-ना-नं; 'a woman of good family,' कुलनारी, कुलकन्या; 'of royal family,' राजवंश्यः-श्या-श्यं; 'family honour,' कुलमर्यादा; 'family pride,' कुलाभिमानं, कुलोन्नतिः *f.*; 'family disgrace,' कुलनिन्दा; 'family respectability,' कुलोन्नतिः; 'family duty,' कुलधर्मः, कुलाचारः; 'family priest,' कुलाचार्यः; 'family party,' गृहात्मकः; 'family feuds,' गृहविवादः; 'family connexions,' गोत्री, कुलसन्धिः *f.*; 'of ancient family,' दीर्घवंशः-शा-शं; 'attentive in supporting one's family,' कुटुम्बव्याप्तः, कुलालक्षी *m.* (न), अभ्यागारिकः, उपाधिः *m.*; 'cruelty to one's family,' अनात्म्यं.

FAMINE, *s.* दुर्भिक्षं, दुष्कालः, दुर्भिक्षं, अनाकालः, अकालः, प्रयाणः, नोवाकः, अनाहारकालः, आहारविरहः, आहारभावः, अवाभावः, आहारसम्भवः, दुर्भिक्षं.

To FAMISH, *v. a.* क्षुधया पीड (c. 10. पीडयति-यितुं) or व्यापद् (c. 10. -यादयति-यितुं) or अवसद् in caus. (-सादयति-यितुं) or कृशीकृ, क्षुधां-क्षी-क्षीं कृ.

To FAMISH, *v. n.* आहारविरहाद् अवसद् (c. 6. -सोदति-सयु) or क्षि in pass. (क्षीयते) or क्षीणशरीरः-रा-रं भू or कृशाङ्गीभू or व्यापद् (c. 4. -पद्यते).

FAMISHED, *p. p.* or *a.* क्षुत्पीडितः-ता-तं, क्षुधां-क्षी-क्षीं, क्षुधापीडितः-ता-तं, क्षुब्धः-ता-तं, क्षुत्परिकृशः-शा-शं, क्षुधाहितः-ता-तं, वुषुषितः-ता-तं, निरक्षः-क्षा-क्षं.

FAMISHMENT, *s.* क्षुत्पीडा, क्षुब्धानता, अनाहारः, अवाभावः, वुषुषा.

FAMOUS, *a.* ख्यातः-ता-तं, सुख्यातः-ता-तं, यशस्वी-स्विनी-स्वि (न), महायशः-शा-शं (न), यशस्कः-स्का-स्कं, कीर्तिमान्-मती-मत् (न), विद्युतः-ता-तं, प्रथितः-ता-तं, प्रसिद्धः-ज्ञा-ज्ञं, विख्यातः-ता-तं, परिक्रियतः-ता-तं, कीर्तितः-ता-तं, प्रथितः-शा-शं, प्रतिपत्तिमान्-मती-मत् (न), वुषुप्रथः-या-यं, लोकविद्युतः-ता-तं, 'rendering famous,' यशस्कः-री-रं, यशस्कः-स्या-स्यं, कीर्तिकरः-री-रं.

FAMOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्तिपूर्व, परम्, उत्तमप्रकारेण.

FAMOUSNESS, *s.* कीर्तिमत्तं, यशस्वता, ख्यातिमत्तं, विद्युतिः *f.*

FAN, *s.* चयनं, तालपत्रकः-जकं. चीजनं, प्रकीर्णकं, चामरं, मङ्गलदोलः, 259

उत्क्षेपणं, यज्ञः.—(For winnowing) मूर्धः-धं, शूर्धः-धं.

To FAN, *v. a.* वीज् c. 10. चीजयति-यितुं, उपवीज्, अनुवीज्, उज्जीज्, चयनवायुना विधृ (c. 5. -धृनोति, c. 6. -धुवति-धवितुं), चयनवातेन शीतल (nom. शीतलयति-यितुं).

FANATIC, FANATICAL, *a.* देवभक्तिययः-या-यं or अतिश्रद्धावयः, एका-नदेवभक्तिवाद् उन्मत्तः-ता-तं or उत्तमबुद्धिः-द्विः-द्वि or उच्चबुद्धिः-द्विः-द्वि or भानबुद्धिः-द्विः-द्वि.

FANATIC, *s.* अतिश्रद्धादेवभक्तिवाद् उन्मत्तजनः or उन्मादी *m.* (न), मिथ्य भक्तिमान् *m.* (न), मयणकः.

FANATICALLY, *adv.* देवभक्तिययवत्, एकानदेवभक्त्या, उन्मत्तवत्.

FANATICISM, *s.* एकानदेवभक्तिवाद् मादविशेषः or उन्मादः or उन्मत्तः or उत्तमबुद्धित्वं, अतिश्रद्धाप्रयुक्ता उन्मत्तता, अतिभक्तिययता, अतिश्रद्धावयता भक्तिसुचयता, मिथ्याभक्तिः *f.*

FANCIED, *p. p.* भाषितः-ता-तं, विभाषितः-ता-तं, मतः-ता-तं.

FANCIFUL, *a.* (Formed in the imagination) मानसिकः-की-कं, मनोजः-जा-जं, मनसिजः-जा-जं, मनोगतः-ता-तं, मायावयः-यो-यं, वासनाकल्पितः-ता-तं, काल्पनिकः-की-कं, मनःकल्पितः-ता-तं, मनोरथमृष्टः-ष्टा-ष्टं, सद्कल्पनः-जा-जं, अमूलकः-का-कं.—(Fanciful man) वृथावासनाकारी *m.* (न), दुर्वासनाकृन् *m.*, अनर्थकचिन्ताकरः, असम्भवकल्पकः, अपलबुद्धिः *m.*, मनोलील्यवान् *m.* (न), लोलमतिः *m.*

FANCIFULLY, *adv.* वृथावासनापूर्व, अनर्थकचिन्तापूर्व, काल्पनिकप्रकारेण, मनोलील्यवत्, बुद्धिचापत्यात्.

FANCIFULNESS, *s.* मनोलील्यं, बुद्धिचापत्यं, लोलबुद्धित्वं, मायावयं, बुद्धि-लसिता, मिथ्यासद्कल्पवयं.

FANCY, *s.* (The faculty of imagination) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावना-नं, विभावना-नं, वासना, कल्पना.—(Idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, सद्कल्पः, मनोगतं, चिन्ता, मनोरथमृष्टिः *f.*—(Caprice, whim) मनोलील्यं, बुद्धि-विलासः, बुद्धिचापत्यं, चापलं, भासः, आभासः, निवृत्त्यः, लहरी तरङ्गः, अलङ्घिः *m.*, छन्दः *n.* (स).—(Strange fancy) वृथावासना, असम्भवकल्पना, अनर्थकवासना, मिथ्यावासना, दुर्वासना, अनर्थकचिन्ता, मनोमाया, मृषार्थकं.—(Liking) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

To FANCY, *v. n.* (Imagine, think) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), भू (c. 10. भावयति-यितुं), विभू, सम्भू, चिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं). 'To fancy one's self' is sometimes expressed by the adj. मन्यः-न्या-न्यं; as, 'one who fancies himself learned,' पण्डितमन्यः; 'one who fancies himself good,' साधुमन्यः; 'one who fancies herself beautiful,' सुन्दरीमन्या.

To FANCY, *v. a.* (Form in the mind) मनसा कल्प (c. 10. कल्पयति-यितुं) or भू in caus. (भावयति-यितुं) or कृ.—(Like) अभिनन्द (c. 1. -नन्दति-नन्दितुं), हृष् (c. 1. रोचते-रोचतुं) with dat. of the person; as, 'he fancies that,' तत् तस्मै रोचतः; 'doing what one fancies,' कामकारी *m.* (न); 'eating what one fancies,' कामभक्षः.

FANCY-FRAMED, *a.* मनःकल्पितः-ता-तं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मनोजः-जा-जं, मनसिजः-जा-जं, मनोरथमृष्टः-ष्टा-ष्टं, मानसिकः-की-कं.

FANCY-SICK, *a.* विकृतबुद्धिः-द्विः-द्वि; 'one who fancies himself sick,' रोगिण्यमन्यः.

FANE, *s.* देवतागारः, देवागारः, देवालयः, देवतायतनं, देवभवनं, देवम्रासादः, देवगृहं, देववेश्म *n.* (न), देवतामन्दिरं, देवतावासः.

FANG, *s.* दंष्ट्रा, दृशनः-नं, रदः-दन्तः, दन्तः, उद्वदन्तः, दीर्घदन्तः, पिशाचः

-शं, दादा, दाडकः, राखसी; 'of a serpent,' 'रपदना,' आशी: *f.* (स्).—(Claw) नखः.

FANGED, *a.* दंष्ट्री-दंष्ट्री (न), दन्ती-दन्ती (न), दीर्घदन्तवान्-वती-वत् (त).

FANGLESS, *a.* निर्दंशनः-ता-नं, भग्नदंष्ट्रः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, गलितदन्तः-न्ता-न्तं, निर्दन्तः-न्ता-न्तं, दशनोच्छिष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं.

FAN-LIGHT, *s.* व्यजनाकारो गवाक्षः or गृहाक्षः.

FANNED, *p. p.* वीजितः-ता-तं, उपवीजितः-ता-तं, वीज्यमानः-ता-नं, उज्जीव्यमानः-ता-नं, व्यजनने विधूयमानः-ता-नं or विधुतः-ता-तं.

FANNER, *s.* वीजयिता *m.* (तृ), वीजनकर्त्ता *m.* (त्रे), विधयिता *m.* (तृ).

FANTASM, *s.* मिथ्याभासना, मनोरथसृष्टिः *f.*, आभासः, अपञ्चया.

FANTASTIC, FANTASTICAL, *a.* (Existing in the imagination) मनःकल्पितः-ता-तं, मनसिर्गमः-जा-जं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मानसिकः-की-कं.—(Capricious, whimsical) चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं.—(Odd) विषमः-मा-मं, असङ्गतः-ता-तं, अपरूपः-पा-पी-पं, विलक्षणः-णा-यं.

FANTASTICALLY, *adv.* चपलं, चापत्येन, मनोलीत्यात्, विषमं, असङ्गतं.

FANTASTIC-NESS, *s.* चापत्यं, मनोलीत्यं, वैषम्यं, अपरूपता, असङ्गतत्वं.

FANTASY, *s.* See FANCY.

FAR, *a.* दूरः-रा-रं, विदूरः-रा-रं, दूरस्थः-स्या-स्यं-स्यायी-यिनी-यि (न), दूरवर्ती-श्विनी-श्वि (न), दूरीभूतः-ता-तं, अनुपस्थायी-यिनी-वि (न), अनुपस्थः-स्या-स्यं, असन्निकृष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, विप्रकृष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, अस्मिन्नितः-ता-तं; 'very far,' सुदूरः-रा-रं, दक्षिणः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, दक्षीयान्-यसी-यः (स्).

FAR, *adv.* (At a distance) दूरं, दूरे, दूरतम्, विदूरतम्, आरात्.—(To a distance) दूरं, दूरपर्यन्तं.—(By a distance) दूरेण.—(From far) दूरात्, दूरतम्.—(To a great extent) अत्यन्तं, भृशं, बहु, मु or अति or अतिशय prefixed.—(As far as) expressed by आ prefixed governing the abl. c., or by पर्यन्तं or अन्त affixed; as, 'the earth as far as the ocean,' 'सामुद्रात् or समुद्रपर्यन्तं or सागरान्ता पृथिवी.—(By far) दूरं; 'action is by far inferior to devotion,' कर्म दूरेण अवरं योगात्.—(How far?) किं पर्यन्तं, कियत् पर्यन्तं, कियत् प्रमाणं.—(So far) तदन्तं, तत्पर्यन्तं.—(Far off) दूरस्थः-स्या-स्यं, दूरस्थः-स्या-स्यं, दूरीभूतः-ता-तं; 'the day being far spent,' अतिक्रान्ते दिवसे; 'a woman far gone in love,' दूरागतमनसा.

FAR-EXTENDED, *a.* बहुविस्तीर्णः-णी-णं, सर्व्वचर्यापी-पिनी-पि (न).

FAR-FAMED, *a.* पुषुप्रसङ्गः-पा-पं, पुषुप्रशः-शाः-शः (स्), महाप्रशः &c.

FAR-FETCHED, *a.* झिष्टः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, यत्कृतः-ता-तं; 'far-fetched idea,' झिष्टकल्पना.

FAR-SEEING, *a.* दूरदर्शी-श्विनी-श्वि (न), दीर्घदर्शी-श्विनी-श्वि (न).

FAR-SIGHTED, *a.* दूरदृष्टिः-ष्ट्रिः-ष्ट्रि, दीर्घदृष्टिः-ष्ट्रिः-ष्ट्रि, पारदृष्टा-ष्ट्रा-ष्ट्र (न).

PARCE, *s.* प्रहसनं, विलासिका, दुस्मित्रिका, हास्योत्पादको नाटकः, पटिहासजनकम् उपरूपकं.

FARCICAL, *a.* प्रहसनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न).—(Droll) हासकरः-री-रं, हास्यः-स्या-स्यं, उपहास्यः-स्या-स्यं, रसिकः-का-कं, विनोदी-दिनी-दि (न), हास्योत्पादकः-का-कं, असङ्गतः-ता-तं, अपरूपः-पा-पं.

FARCY, *s.* अस्थानां चर्मरोगविशेषः or दुग्धमैलं or चर्मदूषिका.

FARDEL, *s.* कूष्ठः, गुळः-खळः, पोदलिका, पोडली, भाटः.

To FARE, *v. n.* (Be in any state) वृत् (c. 1. वचते-व्रितुं), अस् (c. 2. अस्ति), भू (c. 1. भवति-वितुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्); 'to

fare well,' सुख्यः-स्या-स्यं or सुस्थितः-ता-तं भू or अस्; 'to fare badly,' दुःस्यः-स्या-स्यं भू or अस्; 'faring well,' भविष्युः-ष्युः-ष्यु, भूष्युः-ष्युः-ष्यु, भविता-वी-वृ (ः).—(Feed) भोजनं कृ, भुञ्ज (c. 7. भुञ्जते, भोक्ते), खाहारं कृ; 'to fare well,' खाद्धानि or उन्नमा-न्नानि or परमादानि भुञ्ज.

FARE, *s.* (Passage-money) आतारः, आतरः, तरपथ्यं, तरमूल्यं, तारिकं, तार्य्यं, अनुतरः.—(Food) भोजनं, खाहारः, अन्नं, भक्ष्यं; 'good fare,' उन्नमाहारः, परमान्नं, उन्नमात्रं; 'bad fare,' कदवं.

FAREWELL, *adv.* (To bid fare-well) आनन् (c. 10. नन्दयते-यितुं), अनुमन्, आप्रच्छ (c. 6. पृच्छते-ति-प्रष्टुं).—(Bidding farewell) आनन्दनं, आप्रच्छनं. प्रस्थानकाले कुशलवाचः or प्रणामः or नमस्कारः; 'farewell!' कुशलं भूयात्, सुखं भूयात्, कल्याणं भूयात्, सुखं आस्तां.

FARINA, *s.* परागः, समनोरजः *m.* (स्), पुष्परेणुः *m.*, समनःपाणुः *m.*, पुरुः *m.*

FARINACEOUS, *a.* शस्यमयः-यी-यं, धान्यमयः-यी-यं, गोधूमवर्णमयः-यी-यं.

FARM, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः, भूः *f.*, कृषिक्षेत्रं, कर्षणभूमिः *f.*, सौतं.

To FARM, *v. a.* (Let out the collection of the revenue or any other work at a certain rate per cent.) शते शते निरूपितमूल्यं प्रतिज्ञाय or शते शते नियमितभागे मया दातव्य इति सन्धिं कृत्वा अट्टकजनं शुल्ककरादियहणे or कृत्रिकमूर्त्तिनिवेष्टणे नियुञ्ज (c. 7. युनक्ति-योक्ते, c. 10. योजयति-यितुं).—(Undertake any work for another at a certain rate per cent.) शते शते नियमितभागे मद्देतनार्थम् उद्धारणीयं or शते शते निरूपितमूल्यं मया ग्रहणीयम् इति सन्धिं कृत्वा अनुकचनस्थाने किञ्चित् कर्म निर्वह in caus. (दाहयति-यितुं) or नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य परस्थाने किञ्चित् कर्म व्यवसो (c. 4. स्यति-सातुं) or अध्यवसो.—(Farm the tolls) निरूपितमूल्यं दत्त्वा राजस्थाने षट्पददीपरादिदेश्यशुल्कान् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Cultivate land) क्षेत्रं or भूमिं कृष (c. 6. कृषति, c. 1. कर्षति, ऋष्टुं).

FARM-HOUSE, *s.* क्षेत्रिकगृहं, कर्षकगृहं, क्षेत्रिकपेशम *n.* (न), क्षेत्रपतिगृहं.

FARM-YARD, *s.* क्षेत्रिकगृहोपान्तं वाटी or वाटिका or चतुरं.

FARMER, *s.* क्षेत्रिकर्षकः, क्षेत्रिकः, क्षेत्री *m.* (न), कर्षकः, कृषिकः, क्षेत्राजीवः, कृषिजीवी *m.* (न), कृषीचलः, कर्षकः, क्षेत्रपतिः *m.*—(Of the revenue) शते शते नियमितभागे मद्देतनार्थम् उद्धारणीय इति सन्धिं कृत्वा शुल्ककरादि गृह्णाति यो जनः.

FARMING, *s.* कृषिकर्म *n.* (न), कृषिः *f.*, कार्षिः *f.*, क्षेत्रिकव्यापारः, अनुतं.

FARRAGINOUS, *a.* सन्निपातिकः-की-कं, सन्निपातिकः-ता-तं, प्रकीर्णः-णी-णं, बहुदृश्यनिर्मितः-ता-तं, नानाद्रव्यसमिश्रितः-ता-तं.

FARRAGO, *s.* सन्निपातः, प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यसमिश्रणं.

FARRIER, *s.* अश्वचिकित्सकः, अश्ववैद्यः.—(Shoer of horses) अश्वपादुकाचर्या *m.* (न्यु), अश्वपादुकाकारः.

FARRIERY, *s.* अश्वचिकित्सा, अश्वरोगचिकित्सनविद्या.

FARROW, *s.* शूकरशायकगणः, शूकरपोतकगणः, शूकराण्यं.

To FARROW, *v. n.* शूकरोपकारेण शायकगणं सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु.

FART, *s.* पदः-देनं, गुदरयः, पायुशब्दः, शर्दः.

FARTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकदूरे, अये, अयतर, अयतस्, पुरतस्, पुरस्.—(Moreover) अपरं, अपरश्च, अधिकं, अधिकान्, अन्यश्च, अपिच, किञ्च, परन्तु. See the more correct word further.

FARTHER, *a.* दूरतरः-रा-रं, विदूरतरः-रा-रं, दक्षीयान्-यसी-यः (स्), अधिकदूरस्थः-स्या-स्यं, अवरः-रा-रं; 'the farther side,' पारः; 'on the farther side,' पारे.

FARTHEST, *a.* दूरतमः-मा-मं, विदूरतमः-मा-मं, दक्षिणः-ष्ट्रा-ष्ट्रं, सुदूरः

-रा -रं, अत्यन्तदूरस्थः -स्या -स्यं.

FARTHING, *s.* ताक्षमुद्रा, कपहकः, बराटकः.

FASCES, *s.* धर्मोपध्वलक्षणं, दण्डनायकचिह्नं, पूर्वकाले रोमनगरे दण्डलाघ-
यिकः काष्ठस्यसङ्घः परमुः.

FASCIA, *s.* पट्टः, पट्टकः, बन्धनं, वेष्टनं, आवेष्टनं, कवलिका.

FASCINATION, *s.* पट्टबन्धनं, कवलिकाबन्धनं, अनुवेष्टनं.

To FASCINATE, *v. a.* (Bewitch) मुह्य in caus. (मोहयति -यितुं), मोहं कृ.
मायां कृ, मन्त्रद्वारेण वशीकृतं or अभिमन्त्रं (c. 10. -मन्त्रयते -यितुं) or
अनुमन्त्रं or अभिचरं (c. 10. -चारयति -यितुं).—(Captivate) चिन्तं or
मनो ह (c. 1. हरति, हर्षं) or रम् in caus. (रमयति -यितुं) or आकृष्य
(c. 1. -कर्षति -कर्षुं), हृदयं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FASCINATED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं,
परिमूढः -डा -टं, सम्मुग्धः -ग्धा -ग्धं, आकृष्टचित्तः -त्ता -तं, हतमानसः
-सो -सं, वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः -ता -तं.

FASCINATING, *a.* चित्रहारी -रिणी -रि (न्), चित्रापहारी &c., मनोहरः
-रा -रं, मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोहो -हिनी -हि (न्),
परिमोहो &c., आकर्षकः -की -कं, आकर्षिकः -की -कं, आकृष्टवान्
-वती -वत् (न्), हृदयग्राही -हृष्यो -हि (न्); 'a fascinating wo-
man', मुग्धा, प्रमदा, मदिरक्षया.

FASCINATION, *s.* मोहः -हनं, परिमोहनं, विमोहनं, सम्मोहः, आकर्षः, माया,
वशक्रिया, अभिमन्त्रणं, अभिचारः, इन्द्रजालं, कामीयं -यन्तं.

FASCINE, *s.* युद्धे व्यवहारितः काष्ठभारः or काष्ठकूटः.

FASHION, *s.* (Form) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, संस्कारः, मूर्तिः *f.*,
विधानं, संस्थानं.—(Cut, shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रीतिः *f.*—
(Prevailing custom) लोकिकाचारः, लोकाचारः, लोकव्यवहारः,
लोकरीतिः *f.*, लोकमार्गः, लोकव्यापारः, धारा, लोकमतं.—(Manner,
mode) प्रकारः, विधः, विधिः *m.*, रीतिः *f.*, मार्गः; 'after this fashion,'
अनेन प्रकारेण, एवंविधं; 'after one's own fashion,' स्वरूपं.

To FASHION, *v. a.* (Form) निम्नं (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4.
-मायते -मातुं), विनिर्मा, रम् (c. 10. रचयति -यितुं), विरम्, कृप् (c. 10.
कल्पयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधति -धातुं), यद् (c. 10. यटयति -यितुं),
कृ, सद्.—(Adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), सन्धा, समाधा.

FASHIONABLE, *a.* लौकिकः -की -कं, व्यावहारिकः -की -कं, आचारिकः
-की -कं, लोकसिद्धः -डा -डं, लोकप्रसिद्धः -डा -डं, व्यवहारसिद्धः -डा
-डं, लोकाचारानुसारी -रिणी -रि (न्), लोकव्यवहारानुसारी &c.,
लोकमतानुसारी &c., लौकिकाचारानुरूपः -या -यं, लौकिकरीत्यनुरूपः
-या -यं, लोकमार्गानुयायी -यिनी -यि (न्).

FASHIONABLY, *adv.* लोकाचारानुसारेण, लोकव्यवहारानुसारात्, लोक-
रीतिवत्.

FASHIONED, *p. p.* निर्मितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं,
कल्पितः -ता -तं, कृतः -मा -मं, घटितः -ता -तं, कारितः -ता -तं.

FAST, *a.* (Firm, close) दृढः -डा -डं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं,
स्रमः -आ -अं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः
-न्धि, गाढः -डा -डं.—(Fixed) बद्धः -डा -डं, सन्निबद्धः -डा -डं;
'a fast colour,' स्थिररङ्गः; 'a fast friend,' दृढसौहृदः, दृढभक्तिः *m.*;
'a fast sleep,' सुषुप्तिः *f.*, सुनिद्रा, अतिशयनिद्रा, अघोरनिद्रा.—
(Quick in motion) त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगामी -गिनी -गि (न्),
दुतगतिः -तिः -ति, शीघ्रः -मा -मं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (न्)
Fast, *adv.* (Firmly) दृढं, गाढं, स्थिरं; 'fast-rooted,' बद्धमूलः -ला
-लं; 'held fast,' सुगृहीतः -ता -तं, सुषुप्तः -ता -तं, कररुद्धः -डा -डं;
'fast bound,' दृढबद्धः -डा -डं; 'shut fast,' दृढसंयुतः -ता -तं.

दृढपिहितः -ता -तं; 'fast asleep,' सुषुप्तः -मा -मं, सुनिद्रितः -ता -तं.
अतिशयनिद्रितः -ता -तं, सुलसुप्तः -मा -मं or सुलं सुप्तः -मा -मं.—
(Swiftly) शीघ्रं, त्वरितं, दुर्गं, निम्नं, सत्वरं, चाञ्च, अचलचित्तं, अश्वनेः;
'going fast,' त्वरितगतिः -तिः -ति; 'spoken fast,' त्वरितोदितः -ता -तं.

To FAST, *v. n.* उपवस् (c. 1. -वसति -वत्), लङ् (c. 1. लङ्गते -ङितुं),
निरूपितकालपर्यन्तं भोजनात् or आहारं निवृत्तं (c. 1. -वसते -ङितुं),
उपवासं कृ, अनशनं कृ, आहारनिवृत्तिं कृ; 'to death,' प्रायोपवेशनं कृ.

FAST, *s.* उपवासः, उपवसं, उपोषितं, उपोषणं, औपवसं, अनशनं, अनाहारः,
अभोजनं, लङ्गनं, आक्षयणं.

FAST-DAY, *s.* उपवासदिनं, उपोषणदिनं, अनाहारदिवसः, लङ्गनदिवसः.

FASTED, *p. p.* उपोषितः -ता -तं, कृतोपवासः -सा -सं.

To FASTEN, *v. a.* (Make fast) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), सञ्चन्,
निबन्धन्, अनुबन्धन्.—(Shut up) पिपा (१. 3. -दधाति -धातुं), निरुप्
(c. 7. -रुण्धि -रुधुं).—(Bar) अगलेन बन्ध्, कील (nom. कीलयति
-यितुं).—(Unite together) सञ्चन्, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं),
संयुज् in caus. (-स्येयति -यितुं), सन्धा, संलग्नीकृ.—(Tie) योक्तु
(nom. योक्तयति -यितुं), यन्ध् (c. 9. यध्नाति, c. 1. यन्धति -न्धितुं).—
(Tie on) पिनह (c. 4. -नसति -नसुं), आनह, आबन्ध्, अनुबन्धन्.—
(Impress) प्रणिधा.—(Make firm) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संस्तम्भ् (c. 5.
-स्तम्भोति -स्तम्भितुं, c. 10. -स्तम्भयति -यितुं).

FASTENED, *p. p.* बद्धः -डा -डं, पिहितः -ता -तं, पिधानवान् -वती -वत्
(न्), सपिधानः -ना -नं, निरुद्धः -डा -डं, युक्तः -क्ता -क्तं, संयुक्तः -क्ता
-क्तं, संयोजितः -ता -तं, संलग्नीकृतः -ता -तं, लग्नः -ग्ना -ग्नं, पिनद्धः
-द्धा -डं, आनद्धः -डा -डं, कीलायितः -ता -तं, कीलितः -ता -तं.

FASTENING, *s.* (Any thing that binds) बन्धनं -नी, बन्धनग्रन्थिः *m.*
—(Joining) सन्धिः *m.*—(Of a bracelet) कुडूपः, सन्धिः *m.*

FASTER, *s.* उपवासी *m.* (न्), उपवासकर्त्ता *m.* (ङ्), कृतोपवासः, सोपवासः.

FASTER, *adv.* (More rapidly) शीघ्रतरं, अधिकवेगेन, लघुतरं.

FASTIDIOUS, *a.* उपेक्षकः -का -कं, अस्वमानो -निनी -नि (न्), सावहेलः
-ला -लं, सावहः -शा -शं, पुष्पो -ष्णिनी -ष्णि (न्), दुस्तोषणीयः -या -यं.

दुःखतोषणीयः -या -यं, दुःखेन सन्तोषणीयः -या -यं or तर्पणीयः -या -यं.

FASTIDIOUSLY, *adv.* सावधानं, उपेक्षया, सावहेलं, सावमानं, दुस्तोषणीयं.

FASTIDIOUSNESS, *s.* अस्वमानशीलता, उपेक्षकत्वं, सावहेलत्वं, दुस्तोषणीयता.

दुस्तोषणीयता, अस्वमानिता.

FASTING, *s.* उपवासः, उपोषणं -यितं, अनशनं, निरान्नं, अभोजनं,
अभक्षणं, अनाहारः, लङ्गनं, आक्षयणं, अपतपेयं; 'to death,' प्रायः

-यणं, प्रायोपवेशनं -शनका.

FASTING, *part. or a.* उपवासी -सिनी -सि (न्), निराहारः -रा -रं, अनशनः
-ना -नं, अभक्षः -क्षा -क्षं, अनाशकः -का -कं, अकृताहारः -रा -रं; 'to

death,' प्रायोपविहः -हा -हं.

FASTNESS, *s.* (Firmness) दृढता, स्थिरता, स्रमता, अचलता, निश्चलता.

—(Strong-hold) दुर्गं, कोटिः *f.*, शिवरी *m.* (न्).

FASTUOUS, *a.* गम्भी -ग्भीणी -ग्भी (न्), सावलेपः -पा -पं, उद्धतः -ता -तं.

FAT, *a.* पोषवः -रा -री -रं, पोष -ना -नं, मेदसी -सिनी -सि (न्), पुष्टः
-डा -डं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, मांसलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः
-या -यं, प्थानः -ना -नं, आपानः -ना -नं, प्रपानः -ना -नं, स्फीतः -ता
-तं, स्फातः -ता -तं, पोषा -वा -व (न्), तुन्दी -न्दिनी -न्दि (न्), तुन्दिकः
-का -कं, उज्ज्वलः -ना -नं, कुल्लकः -की -कं.—(Fertile) स्फीतः -ता
-तं; 'fat land,' उज्ज्वरा.

FAT, *s.* मेदः *n.* (ङ्), वसा, वषा, मांससारः, मांसवेहः, पुतं.

To FAT, *v. a.* चै in caus. (पाययति -यितुं), चापै, पुष् in caus. (पोष-

वति-यितुं, स्थाय in caus. (स्थाववति-यितुं), स्थूलिकृ, पीयरीकृ, पुष्टीकृ.
To FAT, v. n. चाये (c. 1. -प्यायते-प्यातुं), पुष् (c. 4. पुच्यति, पोष्टुं), पीयरीभू.
FAT, s. (sub) भास्ति. See VAT.

FATAL, a. (Proceeding from fate, relating to it) देवः-वी-वं-
-विकः-की-कं, दैहिकः-की-कं, कार्त्तनिकः-की-कं, दैवप्रयुक्तः-
-क्ता-कं, दैववशः-शा-शं, नियतः-ता-तं, सावश्यकः-की-कं.—
(Deadly, calamitous) प्राणघातकः-का-कं, प्राणहरः-रा-रं, प्राणा-
निकः-की-कं or प्राणानकः, प्राणनाशकः-की-कं, मृत्युजनकः-का-
-कं, मारामकः-का-कं, साहानिकः-की-कं, मारकः-का-कं, अनकरः-
-रा-रं, व्यापादकः-का-कं, आत्ययिकः-की-कं, अनायुष्यः-प्या-प्यं, मर्मा-
निकः-की-कं, मर्मभेदी-दिनी-दि (न्), दुरानः-ना-नं, दुर्विपाकः-का-कं.

FATALISM, s. दैवायत्तता, दैवाधीनता, दैववशित्वं, दैवचिन्ता, दैविकता, दैहिकता.

FATALIST, s. दैवपरकः, दैवाधीनः, दैवायत्तः, दैवपरायणः, दैवचिन्तकः.

FATALITY, s. आवश्यकता, अवश्यकत्वं, भवितव्यता, कृतान्तः, नियतिः f.

FATALLY, adv. (By necessity) देवात्, दैववशात्, दैवनियोगात् —
(Mortally) प्राणनाशेन, सनाशे, आत्ययिकं.

FATE, s. देव, कृतान्तः, विधाता m. (तु), विधिः m., भागधेयं, भग्यं.
नियतिः f., भवितव्यता, दिष्टं, दैविकं, अदृष्टं, कालनियोगः, कालः. काल-
धर्मः, गतिः f., व्यसनं, कर्म n. (न्), कर्मवशः, कार्यवशः, प्राक्तनं.—
(Death) मृत्युः m., नाशः, विनाशः, क्षयः; 'ill-fate,' दुर्दैवं, दौर्भाग्यं;
'good-fate,' सौभाग्यं.

FATED, a. दैवनिपुक्तः-क्ता-कं, कालनिपुक्तः-क्ता-कं, दैवनिर्दिष्टः-श-शं,
नियतः-ता-तं, दैविकः-की-कं, दैहिकः-की-कं, भवितव्यः-प्या-प्यं.
'one whose fated time is come,' प्राक्कालः-ला-लं; 'well-
fated,' सुभाग्यः-ग्या-ग्यं, सौभाग्यवान्-वती-वत् (तु), पुण्यवान् &c.;
'ill-fated,' दुर्दैवस्तः-स्ता-स्तं, दौरोपहतः-ता-तं.

FATHER, s. पिता m. (तु), जनकः, जननः, जनिता m. (तु), जनयिता m.
(तु), जन्मदः, तातः, प्रसविता m. (तु), प्रजावान् m. (तु), धाता m. (तु),
वत्ता m. (तु), वापः, देहकृत् m., सम्भूः m.; 'of a family,' कुलपतिः m.;
'of a son,' पुत्रो m. (न्), सुतो m. (न्); 'father and mother.'
मातापितरौ m. du. or मातरपितरौ, तातजनयिष्वौ f. du.; 'father
of all,' विश्वधाता m. (तु).—('Title of respect) गुरुः, आचार्यः.

FATHER-IN-LAW, s. अग्रजः, धर्मपिता m. (तु), पूज्यः; 'father and
mother-in-law,' अग्रजश्री m. du.

To FATHER, v. a. पुत्रं यद् (c. 9. गृह्णाति, यहीतुं), पोष्यपुत्रं or कृत्रिमपुत्रं
यद्.—(Acknowledge as one's own) स्वीकृ.—(Ascribe to
another as his offspring, or production) पुत्रारोपणं कृ, किञ्चित्
परस्मै आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), तेन प्रसूतं or तेन विरचितम्
इति विशा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं).

FATHERHOOD, s. पितृत्वं-ता, जनकत्वं-ता, पितृभायः, प्रजापत्यं, पितृधर्मः.

FATHERLAND, s. पितृकभूमिः f., पितृकदेशः, पितृकविषयः, जन्मभूमिः f., मूलभूमिः.

FATHERLESS, a. अपितृकः-का-कं, पितृहीनः-ना-नं, तातहीनः-ना-
-नं, छमसः or छेमसः m. only, अनापः-पा-पं, निशोषः-पा-पं.

FATHERLINESS, s. पितृतुल्यता, ताततुल्यता, पितृकत्वं, वात्सल्यं.

FATHERLY, a. पितृमन्त्रिभः-भा-भं, पितृतुल्यः-त्या-न्यं, ताततुल्यः-त्या-
-न्यं, तातलः-ला-लं, पितृकः-की-कं or पितृकः, पैरः-वी-वं,
पितृनिर्दिशेयः-पा-पं, मनोजवः-वा-वं.

FATHERLY, adv. पितृयत्, जनकयत्, तातयत्, पितृकण्येण, जनकरूपेण.

FATHOM, s. (Measure of length) व्यामः, व्यापामः, व्यग्रोधः.—(Pene-
tration) वेधः-धनं, मर्मवेधः.

To FATHOM, v. a. (Sound the depth) वेधे or गाम्भीर्ये or तलं परीक्ष
262

(c. 1. -ईक्षते-ईक्षतुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं) or ना in caus.
(मापयति-यितुं).—(Penetrate) व्यप् (c. 4. विध्वति, व्यह्); 'one's
designs,' मर्म व्यप्, अभिप्रायं परीक्ष् or निरूप्.

FATHOMLESS, a. अतलस्वशः-ज्ञो-ज्ञं, अगाधः-धा-धं, अनवगाहः-आ-
-हं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगम्यतलः-ला-लं.

FATIDICAL, a. भविष्यद्वाचकः-का-कं, भविष्यत्दर्शकः-का-कं.

FATIGUE, s. ज्ञानिः f., आनिः f., ज्ञानः, अमः, आयासः, परिश्रमः, परिप्राप्तिः
f., सेदः, ज्ञेशः, ज्ञमिन्, ज्ञमयः, अवसादः, श्रानिः f., कष्टं, आयासः,
कायज्ञेशः, तन्द्रा; 'inured to fatigue,' जितश्रमः-मा-मं.

To FATIGUE, v. a. सिद् in caus. (सेदयति-यितुं), ज्ञ् in caus. (ज्ञम-
यति-यितुं), परिज्ञम, आयस् in caus. (-यासयति-यितुं), अम् in caus.
(श्रमयति-यितुं), परिश्रम, सद् in caus. (सादयति-यितुं), अवसद्, श्रै
in caus. (श्रपयति-यितुं), परिश्रि, क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, क्रेशितुं),
आनिं जन् in caus. (जनयति-यितुं).

FATIGUED, p. p. आनिः-ना-नं, परिश्रानः-न्ना-नं, ज्ञानः-ना-नं,
अमार्तः-न्ना-नं, ज्ञातश्रमः-मा-मं, सिद्धः-आ-वं, सेदितः-ता-तं,
क्रिष्टः-श-शं, क्रिश्नितः-ता-तं, क्रेशितः-ता-तं, श्रानः-ना-नं, परि-
श्रानः-ना-नं, ज्ञमो-मिनी-मि (न्), अमो-मिणी (न्), अवसवः-
आ-वं, अवसादितः-ता-तं, श्रमः-मा-मं; 'to be fatigued,' अम्
(c. 4. आम्यति, अमितुं), आयस् (c. 4. -यस्यति-यसितुं), सिद् (c. 4.
सिद्यते, सेह्), ज्ञम् (c. 4. ज्ञाम्यति, ज्ञमितुं), कष्ट (nom. कष्टायते).

FATIGUING, a. श्रमकरः-री-रं, श्रमजनकः-का-कं, ज्ञेशकः-की-कं.

FATNESS, s. स्थूलता, स्थौल्यं, मेदस्त्रिता, पुष्टता, पुष्टिः f., पीनता, पीनरत्नं,
स्फोटिः f., मेदोपृष्टिः f., स्फातिः f., उन्मेदा, शरीरस्थूलता, स्थूलकायत्वं,

To FATTEN, v. a. प्ये in caus. (प्याययति-यितुं), साये, पुष् in caus.
(पोषयति-यितुं), स्थूलिकृ, पीयरीकृ, पुष्टीकृ, स्थाय in caus. (स्थाय-
यति-यितुं), संपुष् in caus. (वर्धयति-यितुं).

To FATTEN, v. n. चाये (c. 1. -प्यायते-प्यातुं), पुष् (c. 4. पुच्यति, पोष्टुं),
स्थूलिभू, पीयरीभू, संपुष् (c. 1. -वर्धते-वर्धितुं), स्थाय (c. 1. स्थायते-यितुं).

FATTENED, p. p. पुष्टः-श-शं, पुष्टाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, आचायितः-ता-तं,
वृंहितः-ता-तं, स्थूलिकृतः-ता-तं, संवर्धितमांसः-सा-सं.

FATTENING, a. पीडिकः-की-कं, पुष्टिदः-दा-दं, वृंहणः-शा-शं.

FATTY, a. मेदस्त्री-स्त्रिणी-स्त्रि (न्), मांसलः-ला-लं, मखेरः-हा-हं.

FATUITY, s. मूर्खता, मीर्यं, मूढता, मोहः, बालिशता, मुग्धता.

FATUOUS, a. मूर्खः-क्ता-कं, मूढः-दा-दं, बालिशमतिः-मि-मि, दुर्बुद्धिः-
-द्धिः-द्धि, दुर्बुद्धिः-मि-मि, अत्यधीः-धी-धी.

FAUCET, s. भास्तिनिवेशितो जलनिगमयोग्यो नाडिविशेषः.

FAULT, s. दोषः, अपराधः, मनुः m., भ्रमः, चिद्वृत्, अगुणः, पापं, दूषणं,
प्रमादः, कर्मदोषः, व्यतिक्रमः, परचायं.—(Find fault with) निन्द
(c. 1. निन्दति-निन्दतुं), उपालम्ब (c. 1. -लम्बते-लम्बुं), दोषीकृ.

FAULT-FINDER, s. दोषग्राही-हिणी-हि (न्), दोषग्राहकः-का-कं, निन्दकः-
का-कं, पापदर्शी-क्षिणी-क्षि (न्), छिद्रानुसारी-रिणी-रि (न्),
छिद्रान्वेषी-पिणी-पि (न्).

FAULTILY, adv. दोषेण, अपराधेन, सदोषं, सापराधं, प्रमादेन, अन्या.

FAULTINESS, s. अपराधिता-त्वं, दोषिता-त्वं, दोषवत्त्वं, सापराधता, सदोषत्वं,
दुष्टता, बाधता.

FAULTLESS, a. निदीयः-पा-पं, निरपराधः-पा-पं, अपराधहीनः-ना-नं,
अपाधः-पा-पं, अनवः-वा-वं, अनवद्यः-आ-वं, अकल्प्यः-वा-वं,
अनेनाः-नाः-नः (स्). निरागाः-गाः-गः (स्), निश्चिद्रः-द्रा-द्रं,
विशुद्धः-द्धा-द्धं, निःश्लेष्टः-ला-लं; 'in form,' अचङ्गः-ङ्गी-ङ्गं.

To FEAST, *v. a.* उन्नमयिष्ये: or भोजनविशेषैः समुष् (c. 10. -तर्पयति -यितुं) or समुष् in caus. (-तोषयति -यितुं), परमाह्वानि भुज् in caus. (भोजनमिति -यितुं), सक्तु.

FEASTED, *p. p.* सक्तुः -ता-तं, परमाह्वानमिति -ता-तं.

FEASTING, *s.* उत्सवकरणं, परमाह्वानं, उन्नमहारकरणं, सहभोजनं.

FEAT, *s.* कर्म *n.* (नं), चरित्रं, चेष्टितं, अद्भुतकर्म *n.*, आश्चर्यकर्म *n.*

FEATHER, *s.* पक्षः, पयोः, गरुड *m.*, पिच्छं, पतत्रं, पत्रं, पक्ष *n.* (नं), वाजः, तनुरुहः; 'of a peacock,' मयूरपिच्छं; 'of an arrow,' पुच्छः, शरपुष्पा, शरपक्षः, पत्रं, वाजः, मणिकाचः.

FEATHER-BED, *s.* पक्षपूरितं शयनं, पक्षशय्या, मृदुशयनं, कोमलपथ्यं; सुखस्यशय्या.

FEATHERED, *a.* पक्षी-क्षिणी-क्षि (नं), पक्षवान् -वती-वत् (नं), पक्षा-ज्जादितः -ता-तं, पक्षयुक्तः -क्ता-क्तं, सपक्षः -क्षा-क्षं, गरुडान् -रुडतो-रुडत् (नं), पक्षी-त्रिणी-त्रि (नं), पतत्री-त्रिणी-त्रि (नं).

FEATHERY, *a.* पक्षतुल्यः -त्या-त्यं, पक्षसदृशः-शी-शं, पक्षसगुणः -शा-रं.

FEATURE, *s.* (Form of the face) वदनाकृतिः *f.*, वदनाकारः, वदनरेखा, मुखरेखा, मुखावयवः, वदनावयवः—(Form, cast) साकारः, साकृतिः संस्कारः, संस्थानं, रूपं, मूर्तिः *f.*

To FEAZE, *v. a.* उन्नम् (c. 1. -यन्पति -न्पितुं, c. 9. -यन्पति), समुन्नम्.

FEBRICULOSE, *a.* ईषज्वरी-रिणी-रि (नं), ईषज्वरातुरः -रा-रं.

FEBRIFACIENT, *a.* ज्वरकरः -रा-रं, ज्वरोत्पादकः -का-कं.

FEBRIFUGE, *a.* ज्वरघ्नः-घ्नी-घ्नी, ज्वरनाशकः -का-कं, ज्वरानाकः -का-कं, ज्वरहन्ता-हन्ता-हन्ता, ज्वरनिवारकः -का-कं, 'a febrifuge,' ज्वरनाशकम् औषधं, ज्वरपहा.

FEBRILE, *a.* ज्वरी-रिणी-रि (नं), ज्वरितः -ता-तं, ज्वरजः -जा-जं.

FEBRUARY, *s.* फाल्गुनः, माघः, तपस्यः, फाल्गुनिकः, वत्सरस्य द्वितीयमासः.

FECAL, *a.* मलमयः -यो-यं, शकुन्मयः -यो-यं, विलमयः -यी-यं, मलिनः -ना-नं, अनेध्यः -ध्या-ध्यं, खली-लिलनी-लिल (नं).

FECES, *s.* मलं, पुरीषं, विशा, विद्र *f.* (ष), उश्चारः, उश्चरितं, शमलं, गूयः, ज्वरस्कटः, ज्वरस्कटः, दृष्यः—(Dregs) मलं, खलं, कलं, किटं, उश्चरितं, शेषं, कलङ्कः; 'to discharge feces,' पुरीषोत्सर्गं कृ.

FECULENCE, *s.* मालिन्यं, समलता, अनेध्यता, मलवस्त्रं, कलुषता, मलं.

FECULENT, *a.* समलः -ला-लं, मलयान् -वती-वत् (नं), मलिनः -ना-नं, मलोमलः -सा-सं, मलदूषितः -ता-तं, अनेध्यः -ध्या-ध्यं, खली-लिलनी-लिल (नं), कल्की-न्किनी-न्कि (नं), कलुषः -वा-वं-वी-पिणी-पि (नं), विद्रभवः -वा-वं, कलङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (नं).

FECUND, *a.* बहुव्रजः-जा-जं, बहुपयः-त्या-त्यं, अचन्यः-न्या-न्यं, बहुफलदः -दा-दं, प्रजनिष्णुः-ष्णुः-ष्णु; 'fecund soil,' उर्वरा.

To FECUNDATE, *v. a.* सफलकृ, बहुफलदकृ, रेतः or परागं सिष् (c. 6. सिष्ति, सेकुं).

FECUNDATION, *s.* सफलकरणं, अचन्यकरणं, परागमेकः, रेतःसेचनं.

FECUNDITY, *s.* सामर्थ्यं, सफलता, फलवत्त्वं, जनकता, अचन्यता, स्फीतिः *f.*, प्रसवने, प्रसवित्वं, नायकत्वं, प्रजनिष्णुता.

FED, *p. p.* पुष्टः -हा-हं, पुषितः -ता-तं, पोषितः -ता-तं, भूतः -ता-तं, पालितः -ता-तं, मनोपितः -ता-तं, सनापितः -ता-तं, अक्षितः -ता-तं, आक्षितः -ता-तं; 'well-fed,' सुपुष्टः -हा-हं, दुष्टपुष्टः -हा-हं, खाक्षितः -ता-तं; 'ill-fed,' विपुष्टः -हा-हं; 'fed on by cattle,' अक्षितज्जवीनः -ना-नं; 'having fed,' भोजयिता.

FEDERATE, *a.* साहायिकः -की-कं, सामयिकः -की-कं, सहितः -ता-तं.

FEDERATE, *a.* सहायः -ता-तं, कृतसन्धिः -न्धिः-न्धि, कृतसहयः -न्या

-न्यं, सहितः -ता-तं, सहितः-ता-तं, सहायवान् -वती-वत् (नं), संयुक्तः -क्ता-क्तं. FEE, *s.* (Recompense) शुल्कः -ल्लं, पारितोषिकं, वेतनं, भाटिः *f.*, भाटकः, दक्षिणा, उपप्रदानं, उपायनं, नितारः, प्रतिफलं—(Land granted by a lord) भूस्वामिना स्वपरिवारहस्ते समर्पिता भूमिः; 'fee-simple,' स्थायीभूमिः *f.*

To FEE, *v. a.* पारितोषिकं दा, वेतनं दा; उपप्रदानेन परितुष् in caus. (-तोषयति -यितुं) or समुष्, उत्कोचं दा.

FEED, *a.* अत्यचलः -ला-लं, दुर्बलः -ला-लं, अत्यशक्तिः -क्तिः-क्ति, अत्यधीनः -ध्या-ध्या, अत्यसह्यः -सा-सं, अत्यतेजाः -जा-जः (स्), शिथिलचलः -ला-लं, शिथिलशक्तिः -क्तिः-क्ति, निर्वलः -ला-लं, बलहीनः -ना-नं, सामर्थ्यहीनः -ना-नं, क्षीणचलः -ला-लं, क्षममयः -यो-यं, शिथिलः -ला-लं, फलुः -ल्लुः-ल्लु, विस्मृतेजाः -जा-जः (स्), क्षीणः -या-यं, अवसन्नः -जा-जं, क्षामः -ना-नं, क्षीणः -वा-वं, क्षातः -ता-तं, शातः -ता-तं, अमांसः -मा-सं.

FEEDLE-MINDED, *a.* अत्यदुष्टिः -द्विः-द्वि, दुर्बलितः -तिः-ति, अत्यधीनः -धी-धि.

FEEDLESS, *s.* दीर्घन्यं, अत्यशक्तिवं, अत्यचलं, बलशैथिल्यं, शक्तिशैथिल्यं, शिथिलता, क्षीणता, क्षीणशक्तिवं, वीर्यहानिः *f.*, शक्तिहीनता, सख-हानिः *f.*, तेजोहीनता, अतन्द्रः *m.* (स्), अशक्तिः *f.*, असामर्थ्यं, सामर्थ्यहीनता, अवसादः, विषंसा, क्रैयं.

FEEDLY, *adv.* अत्यचलेन, अत्यशक्त्या, दुर्बलं, निर्वलं, दीर्घन्येन.

To FEED, *v. a.* (Give to eat) भुज् in caus. (भोजयति -यितुं), अश् in caus. (आशयति -यितुं), प्राश् in caus., भोजनं or अन्नं दा.—(Nourish) पुष् (c. 1. पोषति -यितुं, c. 9. पुष्णाति, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, अन्नेन समुष् in caus. (-तोषयति -यितुं) or समुष् in caus. (-तर्पयति -यितुं) or संवृष् (c. 10. -वर्षयति -यितुं)—(Pasture) चर् in caus. (चारयति -यितुं)—(Supply) उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकृष् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं); 'to be plentifully fed,' आपू in pass. (-पूर्यते).

To FEED, *v. n.* (Eat) भुज् (c. 7. भुंक्ते, भुंक्तुं), उपभुज्, अश् (c. 9. अश्नाति, अश्नुतुं), समश्, पर्यश्, प्राश्, खाद् (c. 1. खादति -दितुं), खद् (c. 2. अक्षि -क्षुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), अन्नेन पृ in pass. (पूर्यते) or पुष् (c. 4. पुष्यति, पोषुं)—(Grazed) चर् (c. 1. चरति -रितुं), नृष् (c. 8. नृणोति, तृणोति -रितुं) तृणं भुज्.

FEED, *s.* (Provender, fodder) भक्ष्यं, भोज्यं, विधा, विधानं, विधिः *m.*, गवादनं, अश्वादनं—(Quantity of corn, &c. eaten by a horse at once) यत् नृणधान्यादि एकवारं अन्नेन भुज्यते; 'day's feed for a cow,' गवाहिकं.

FEEDER, *s.* (Giver of food) भोजयिता *m.* (नृ), आशयिता *m.* (नृ), पोषा *m.* (नृ), पोषयिता *m.* (नृ), आहारदाता *m.* (नृ), अन्नदाता *m.*—(One that eats) भक्षकः, खादकः, अन्ता *m.* (नृ), भोक्ता *m.* (नृ), भक्षयिता *m.* (नृ), भोजी *m.* (नृ), आशी *m.* (नृ); 'on grain,' शस्यभक्षकः, शस्यादः, शस्याद्; 'on grass,' नृणजन्मः; 'on flesh,' मांसभक्षः, पिशिताशनः, क्रव्यादः, क्रव्याद्, मांसभुक् *m.* (नृ); 'on fruit,' फलाशी *m.* (नृ), फलाशनः.

FEEDING, *s.* (Giving food) आहारदानं, अन्नदानं, पोषणं, पालनं, भरणं.—(Eating) भक्षणं, खादनं, भोजनं, अशनं, प्राशनं, जघणं, यसनं, अभ्यवहरणं; 'upon grain,' शस्यभक्षणं.

To FEEL, *v. a.* (Perceive by the touch) स्मृष् (c. 6. स्मृषति, स्मृषुं), संस्मृष्, परिस्मृष्, हस्तेन or पाणिना परामृष् (c. 6. -मृषति -मृषुं) or परिमृष् or मृष् or मालम् (c. 1. -लुभते -लुभुं)—(Try by touch)

स्पर्शेन or हस्तसम्पर्केण परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति -यि); 'to feel the pulse,' नाडी परीक्ष, नाडीपरीक्षा कृ. —(Suffer, experience) अनुभू. उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम, विद् (c. 10. वेदयते -यितुं), सूक्ष् (c. 10. सूक्षयति -यितुं); 'one who feels pain,' अनुभूतव्ययः, ज्ञानव्ययः, आहितव्ययः.—(Be affected with) उपहतः -ता -तं भू or अस्.—(Know) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).—(Feel for the woes of another) परस्य समदुःखः -खा -हं भू or अस्, परदुःखज्ञानं श्रुत्वा कारुण्यं सृच or कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -मिप्यते).

FEEL, s. स्पर्शः, स्पर्ष्टिः f., संस्पर्शः, सम्पर्कः, परिमृशः.

FEELER, s. (Of an insect) कीटमस्तकाये परामशेयोग्यं मृक्षजुगुत्.

FEELING, s. (Sense of touch) स्पर्शः, स्पर्शज्ञानं, स्पर्शेन्द्रियं, स्पर्ष्टिः f., संस्पर्शः, परिमृशः, परामशः, सम्पर्कः.—(Sensation, perception) संवेदः, वेदनं, पोषः, ज्ञानं, चेतना, चेतन्यं, चित् f., चित्क्षितिः f., उपागमः, उपागमः, उपलम्भः, उपलम्भिः f.—(Emotion, sentiment) रसः, भावः, चित्तवृत्तिः f., रागः, चित्तरागः, चित्तविकारः.—(Feeling for others) कृपा, दया, अनुकम्पा, करुणा, समदुःखत्वं; 'the feelings,' चेतः n. (स्), चित्तं, चेतन्यं, दूतयं.

FEELING, part. or a. (Se client) चेतनः -ना -नं, चेतकः -की -कं, चेतनावान् -वती -वत् (त्).—(Impassioned, affecting) रसिकः -का -की -कं, रसि -मिनी -मि (न्), रसवान् -वती -वत् (त्), भाविकः -का -की -कं, रागी -गिणी -गि (न्), दूतयुक्तः -मा -मं.

FEELINGLY, adv. सरसं, सरागं, दूतयुक्तप्रकारेण, कृपापूर्णं, मानुकम्पं.

FEET, s. pl. पादी m. du., चरण n. du.; 'ornament for the feet,' नूपुरः.

TO FEIGN, v. a. (Invent) मनसा कृप (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिकल्प्य or मृज् (c. 6. मृजति, मृज्).—(Pretend) छत्र कृ, छल (c. 10. छलपति -यितुं), कपट कृ, ध्यान् कृ, ध्वनीकृ, कूट कृ; 'to feign one's self asleep,' आत्मानं प्रसुप्तम् इव दृष्ट in caus. (दर्शयति -यितुं) or मिथ्याप्रसुप्तः -मा -मं भू or अस्; 'feigning himself dead,' आत्मानं मृतवत् सन्दर्श्य; 'feigning himself just,' साधुवैशपारी m. (न्).

FEIGNED, p. p. or a. कल्पितः -ता -तं, मनःकल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कूटार्थः -धी -धं, विडांसितः -ता -तं; 'a feigned dress,' कपटवेशः, छत्रवेशः; 'in a feigned dress,' छत्रवेशी m. (न्); 'a feigned ascetic,' छत्रतापसः, वेडालव्रतिकः, वक्रव्रती m. (न्); 'feigned kindness,' मिथ्योपचारः.

FEIGNEDLY, adv. मिथ्या, सकपटं, सकूटं, सध्याजं, छलेन, छत्रना, असत्यं.

FEIGNER, s. परिकल्पकः, कूटकः, छत्रवेशी m. (न्), कपटिकः, छली m. (न्), प्रतारकः; 'of madness,' उन्मत्तलिलङ्गी m. (न्).

FEINT, s. अपदेशः, व्यपदेशः, छत्र n. (न्), कूटः -ट, छलं, निषं, कैतयं, निमिषं, व्याजः, कपटः, उपधा; 'mock attack,' मिथ्याक्रमणं, मिथ्याघातः.

TO FELICITATE, v. a. मङ्गलवचनं or कल्याणवचनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कल्प्य वद्, कुशलवादं कृ, मङ्गल or कुशलं भूपाद् इति वद्, आनन्द (c. 10. -मन्त्रयति -ते -यितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), संवन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते -यितुं), अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं).

FELICITATED, p. p. अभिवन्दितः -ता -तं, अभिनन्दितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं.

FELICITATION, s. अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्याणवचनं, मङ्गलवाक्यं, कल्प्यं, कल्याणं, कुशलवादः, आशीर्वादः, धन्यवादः, अभिवादः.

FELICITOUS, a. परमानन्दितः -ता -तं, परमसुखी -खिनी -खि (न्), अति-कल्याणः -या -यी.

FELICITOUSLY, adv. परमसुखेन, परमानन्देन, अतिकल्याणं, अतिसुखेन.

FELICITY, s. परमसुखं, परमानन्दः, परमाह्लादः, सुखं, सांख्यं, ज्ञानसुखं,

हर्षः, धन्यता, कल्याणं, शान्ति n. (न्), प्रह्लादः, श्रेयः n. (स्), निःश्रेयसं, सौभाग्यं.—(Heavenly) स्वर्गातिः f., स्वर्गागतिः, परमागतिः f., सिद्धिः f., परमपदं, अपवर्गः, मोक्षः.

FELINE, a. वेडालः -लो -लं -लिकः -की -कं, मार्कटरीयः -या -यं.

FELL, a. (Cruel, savage) क्रूरः -रा -रं, रौद्रः -द्री -द्रे, दारुणः -णा -णं, उग्रः -या -यं, निरुधः -रा -रं, शोषापदः -दी -दं, ग्राहः -ला -लं.

FELL, s. चर्म n. (न्), अजिनं, दूतिः m., कृतिः f., पशुचर्म n.

TO FELL, v. a. पद् in caus. (पातयति -यितुं), अवपत्, निपत्, अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), छिद्; अवकृत् (c. 6. -कृन्ति -कन्ति), प्रकृत्, अवभृत् (c. 7. -भन्ति -भन्तुं), निभृत्, प्रभृत्, भृत् in caus. (भृषयति -यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमौ पत् in caus.

FELLED, p. p. पातितः -ता -तं, निपातितः -ता -तं, अवपातितः -ता -तं, छिन्नः -चा -चे, अवच्छिन्नः -चा -चे, प्रभग्नः -गना -ग्नं, भृशितः -ता -तं.

FELLER, s. अवपातकः, निपातकः, छेत्ता m. (न्), अवच्छेत्ता m.

FELLFULOUS, a. पित्रसाधो-विणी-वि (न्), पित्रमयः -यो-यं, पित्रपूणेः-णी-यं.

FELLMONGER, s. पशुचर्मविक्रेता m. (न्), दूतिक्रयविक्रयिकः, चर्मकारः.

FELLINESS, s. क्रूरता, दारुण्यं, दारुणता, रौद्रता, उग्रत्वं, नैर्घ्यं, पशुत्वं.

FELLOE, s. (Of a wheel) नेमिः f. See FELLY.

FELLOW, s. (Companion) सहायः, सहचरः, सङ्गी m. (न्), अनुपङ्गी m., सहभावी m. (न्), सहवर्ती m. (न्), शृणुः m., सङ्गः m. (स्), निर्वं.—(Equal) वयस्यः, सवयाः m. (स्), समवयस्कः, तुल्यपदस्यः.—(One of the same kind) सजातिः m., सजातीयः, सदिधः.—(One of two or a pair) यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, युगमकः, एकतरः -रा -रं.—(Of a college) विद्यालये लाभालाभभागी m. (न्) or साधभाक् m. or साधभागी m. (न्).—(Of a learned body) पण्डितगणभ्यन्तरः, आचार्यपण्डितभ्यन्तरः.—(Of any association) गणभ्यन्तरः, श्रेष्ठभ्यन्तरः, पात्र्यः, पात्रेयः.—(Appellation of contempt) माणवकः, मनुष्यकः, जाल्वः, 'poor fellow,' तपस्वी m. (न्); 'my good fellow,' भद्र, सौम्य.

TO FELLOW, v. a. समायुज (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), संयुज्, समापा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, एकचक्र, एककोट, तुल्यीकृ.

FELLOW-CITIZEN, s. एकपीर, एकपुरवासी m. (न्), एकनगरस्य, एकग्रामागणः.

एकग्रामनिवासी m. (न्), सांस्थानिकः.

FELLOW-CITIZENSHIP, s. पीरसह्यं, पीरसाहाय्यं, पीरमाहितं, एकपीरत्वं.

FELLOW-COMMONER, s. विद्यालये आचार्यगणसहोक्तो कुलीनछात्रः.

FELLOW-COUNCILOR, s. सहमन्त्री m. (न्), समन्त्री m., सममन्त्रिणः.

FELLOW-COUNTRYMAN, s. स्वदेशनः, स्वदेशीयः, एकदेशीयः, एकदेशवासी m. (न्), एकस्थानजः, सांस्थानिकः, संस्थः.

FELLOW-CREATURE, s. सजातिः m., सजातीयः, समानजातिः m., समानजातीयः, समभूतं, समभावः, समजः.

FELLOW-FEELING, s. समदुःखत्वं, समदुःखसुखत्वं, समभावः, कृपा, अनुकम्पा.

FELLOW-HEIR, s. समांश्री m. (न्), समाधिकारी m. (न्), समांशभाक् m.

See CO-HEIR.

FELLOW-HELPER, s. सहकारी m. (न्), सहकृत् m., साहाय्यकृत् m., सहायः.

FELLOW-LABORER, s. सहकर्मी m. (न्), एककर्मकारी m., सम्भ्यकारी m.

FELLOW-PRISONER, s. सहपिन्दिः f., एककारास्थायी m. (न्), एककारागुप्तः.

FELLOW-SCHOLAR, s. सहाध्यायी m. (न्), सहाध्याता m. (न्), सहशिष्यः, सहछात्रः.

FELLOW-SERVANT, s. सहदासः, सहभूतः, एकप्रभुसंयकः, सहसेवकः.

FELLOWSHIP, s. सहायता -त्वं, साहाय्यं, साहित्यं, साहसं, संसर्गः, संसर्गाता.

सङ्गः, सङ्गतिः f., साङ्गत्वं, सङ्गित्वं, सङ्गमः, सङ्गतरः, संयोगः, साहचर्यं, समागमः, संवासः, नैर्घ्यं, नैर्घ्यं, निषत्वं, सख्यं, सौहृदं.—(In a college) विद्यालये साधभागत्यं or साधसंविभागिनः पदं or सधिकारः or पुरिः f.

FELLOW-SOLDIER, *s.* सहयुध्वाम. (नं). सहयुध्वानः. सहयोद्धा *m.* (वु). सहसेन्यः.
FELLOW-STUDENT, *s.* सहाध्यायी *m.* (नं). सहपाठकः, सहशिष्यः, सहछात्रः,
समस्त्यागः, मन्त्र्यचारी *m.* (नं). सतीर्थः, सतीर्थ्यः.

FELLOW-SUBJECT, *s.* एकराजभक्तः, एकराजाधीनः, एकराज्यवासी *m.* (नं).
FELLOW-SUFFERER, *s.* सहदुःखी *m.* (नं). समदुःखी *m.*, समदुःखभागी *m.*
(नं). सहदुःखभाक् *m.* (नं). समदुःखोपेतः, सहभोगी *m.* (नं).

FELLOW-TRAVELLER, *s.* समध्वः-ध्वः, समपथकः, सहयायी *m.* (नं), सह-
पथिकः, सहगामी *m.* (नं). समाध्वनि वर्तमानः, सममार्गेण यायी *m.* (नं).

FELLOW-WORKER, *s.* सहकर्मन्नी *m.* (नं). एककर्मकारी *m.* (नं), सहकारः,
सहकृता *m.* (नं).

FELLY, *adv.* दारुणं. क्रूरं. निष्ठुरं. उग्रं. रोदुरता. पशुवत्. श्वापदवत्.

FELLY, *s.* (Of a wheel) नेमिः *f.*, चक्रनेमिः, चक्रपरिधिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*,
प्रथिमखड्गं, तोषः. नात्रः.

FELT-DE-SE, *s.* आत्महा *m.* (नं). आत्मघाती *m.* (नं), आत्मत्यागी *m.* (नं),
कृतनीचिचित्त्यागः, आत्मव्यापादकः.

FELON, *s.* आततायी *m.* (नं). महापातकी *m.* (नं). महापापी *m.* (नं),
महापराधी *m.* (नं), साहसिकः—(Whitlow) नखम्वयः. चिष्यः.

FELONY, *a.* आततायी-यितो-यि (नं). निषांयः-युः-मु, यातो-तिनी-
ति (नं), साहसिकः-की-कं. साहसी-सिनी-सि (नं). दुराचारः-रा-
-रं, दुर्वृत्तः-त्रा-त्रं, दुष्टः-ष्ट-ए. पापिष्ठः-ष्ट-ष्टं, बधोद्यतः-ता-तं, सन्नद्धः-
-द्धा-द्धं, द्रोहबुद्धिः-द्धिः-द्धिं.

FELONYOUSLY, *adv.* द्रोहबुद्ध्या, द्रोहचेतसा, द्रोहचिन्तनपूर्व, दुष्टमतिपूर्व.

FELONY, *s.* आततायाता, महापातक, महापाप, महापराधः, साहसं.

FELT, *p. p.* अनुभूतः-ता-तं. नातः-ता-तं. उपगतः-ता-तं, विदितः-
-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं. पिचभयः-वा-वं. साहितः-ता-तं.

FELT, *s.* ऊर्णा, और्णवस्त्रं. उर्णा, और्णकं, ऊर्णापुः *m.*, कच्छलः.

To FELT, *v. a.* ऊर्णालोमादि महत् व्यतिथितरेकेण स्थूलवस्त्रं कृ.

FELICCA, *s.* अग्रे पश्चाच्च कर्णयुक्ता लघुनीका or लघुनीका यस्याः कर्णः
कदापि पश्चात् कदापि अग्रे युज्यते.

FEMALE, *s.* स्त्री. नारी, मानुषी, मनुषी, सङ्गता, योषित्-ता, योषा,
महिला, यतिता, अचला. स्त्रीजनः, सङ्गनाजनः, अचलजनः, वधूः,
मीमन्तिनी, वामा; 'female friend,' सखी; 'female apart-
ments,' गृहाननः.

FEMINE, *a.* स्त्रेणः-णी-गं. स्त्रीमन्त्रणी-न्त्रिनी-न्त्रि (नं). निष्पुरुषः-या-
-यं. स्त्रीपद्मा-म्मा-म्मे (नं). (Soft, delicate) मुकुमारः-री-रं,
कोमलः-ला-लं, पलवः-वा-वं. मृदुः-द्वो-दुः, 'the feminine gender,'
स्त्रीलिङ्गं.

FEN, *s.* अनुपः, अनुपः *f.*, कच्छः, कच्छः *f.*, पङ्कः, कर्म.

FENCE, *s.* सावरणं. वृत्तिः *f.*, प्रानतो वृत्तिः, प्रावृत्तिः *f.*, प्राकरः, प्राचीरं,
अयरोधकं, वेष्टकः, येष्टनं, येष्टः, आवेष्टकः, प्रावरः, आवारः, वारणं
-णी, वरणः, लम्भकरः, मद्यवारणं, मन्त्रालयः, गडः, नेमः, मोषः, मो-
षाली. —(Defence) रक्षा-ध्वनं, गुप्तिः *f.*, वाणं.

To FENCE, *v. a.* (Inclose with a hedge) प्राचीरेण परिवेष्ट (c. 1.
-वेष्टते-ष्टिन्, c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं
-रीतुं) or परिवृ or अवरूप (c. 7. -रुणद्धि-रोद्धुं) or निरूप or वृ
in caus. (वारयति-यितुं).—(Fortify) परिस्राप्राकारादिना परिवृ or
आवृ or संवेष्ट. —(Defend) रक्ष (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), परिरक्ष.

To FENCE, *v. n.* (Practise the art of fencing) यष्टिद्वारेण शस्त्रविद्यां
or आपुधविद्याम् अभ्यस (c. 1. -अभ्यति-अभितुं) or शिष्य (c. 1. शिष्यते-
-रितुं), लस्त्रमार्गान् कृ. यष्टिमार्गान् कृ. —(Fight with foils) यष्टिपुटं
कृ. दशदन्ति युद्धं कृ. यष्टिक्रीडां कृ. दशक्रीडां कृ.

FENCED, *p. p.* or *a.* प्राचीरेण वृत्तः-ता-तं, सावरणः-णा-यं. प्राकारा-
द्यानृतः-ता-तं, प्रावृतः-ता-तं, प्राकारीयः-या-यं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं.

FENCELESS, *a.* अनावृतः-ता-तं, अरक्षितः-ता-तं, अरुद्धः-द्धा-द्धं.

FENCER, *s.* यष्टिपुटकर्त्ता *m.* (नं), आपुधविद्याभ्यासी *m.* (नं), यष्टिक्रीडाशिक्षकः.

FENCING, *s.* आपुधविद्या, शस्त्रविद्या, यष्टिपुटं, दशपुटं, यष्टिक्रीडा.

FENCING-MASTER, *s.* आपुधविद्योपदेशकः, यष्टिक्रीडोपदेशी *m.* (नं).

FENCING-SCHOOL, *s.* आपुधविद्यावेष्टम *n.* (नं), आपुधविद्याशाला, शस्त्रवि-

द्याशिक्षालयः, यष्टिक्रीडाशिक्षाशाला.

To FENCE, *v. a.* वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ. प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-नुं).

FENDER, *s.* सङ्कारगुम्भिः *f.*, सङ्कारवारणी-गं. सङ्कारवारोधकं, सङ्कारस्त-

म्भकरः.—(Of a carriage) वरुणः, रथगुम्भिः *f.*

FENNEL, *s.* शालेयः, सालेयः, शतपुष्पा, पूरिपुष्पा, स्कन्धबन्धना, छत्रा,

शीतशिवः, मयुरिका, गिरी, मिश्रया, कारवी, घोषा.

FENNY, *a.* अनुपः-या-यं, आनुपः-पी-यं, कच्छः-च्छा-च्छं, जलादः-द्धा-
-द्धं, आष्यः-ष्या-ष्यं, सजलः-ला-लं, पङ्कलः-ला-लं.

FEOD, *s.* युद्धे ममोपकारी भवेति सन्धिं कृत्वा भूस्वामिना परहस्ते समर्पिता
भूमिः or परस्मै विभक्तिः क्षेत्राधिकारः.

FEODAL, FEODARY. See FEUDAL, FEUDATORY.

To FEODE, *v. a.* पृथीकस्त्वामिना क्षेत्राधिकारं परहस्ते or परस्मै सम् in
caus. (-सर्पयति-यितुं) or परं क्षेत्राधिकारे नियुज् (c. 10. -योज-
यति-यितुं).

FEOFFEE, *s.* पृथीकस्त्वामिपुरःसरं भूस्वामिना क्षेत्राधिकारे नियुक्तः or
क्षेत्राधिकारवान् *m.* (नं).

FEOFFER, *s.* पृथीकस्त्वामिपुरःसरं परस्मै क्षेत्राधिकारसमर्पकः.

FEOFFMENT, *s.* पृथीकस्त्वामिपुरःसरं परस्मै समर्पितो भूम्यधिकारः.

FERACIOUS, *a.* स्फोतः-ता-तं, फली-लिनी-लि (नं), अवन्यः-न्या-न्यं

FERACITY, *s.* फलवस्त्रं, साफल्यं, स्फोतता, अवन्यता, उर्वरात्वं.

FERINE, *a.* पाशवः-वी-वं, शीवापदः-दी-दं, श्वापदः-दी-दं, पशुशीलः.

-ला-लं. पशुव्यवहारः-रा-रं, पशुधर्मा-म्मा-म्मे (नं), वन्यः-न्या-न्यं.

FERTY, *s.* पशुता-त्वं, पशुशीलता, कृपाचारत्वे, निवृता.

To FERM, *v. a.* अनःक्षोभं or अनश्चलनं or अनलापं or उद्भावं जन्
(c. 10. जनयति-यितुं), उत्सेचनं जन्, अनः क्षुभ (c. 10. क्षोभयति-यितुं),
उन्नप (c. 10. -तापयति-यितुं).

To FERMENT, *v. n.* अनःक्षुभ (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), अनःक्षोभं or
अनलापम् उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or गम् or इ (c. 2. रति-तुं),
उन्नमः-न्ना-न्नं. भू or अस, उद्ग, फेन (nom. फेनायते).

FERMENT, *s.* (Intestine motion, heat) अनःक्षोभः, अनलापः, अनदीहः,
अनवेगः, अनरुहेकः, उन्नापः, अनरालोडनं, अनरुष्मः, उग्रत्वं, प्रचक्षता.

—(That which causes fermentation, yeast) नग्नहृत् *m.*, किक्कः-
-रुवं, मयदः-रुवं, सुरामयदः, अभिषवः, कारोन्नः, कारोन्नमः, कादधरीवीजं.

FERMENTABLE, *a.* अनरुहेकयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनरुहेचनक्षमः-न्ना-न्नं,
अनःक्षोभणीयः-या-यं.

FERMENTATION, *s.* सन्धानं, सन्धिका, अनदीहनं. अनःक्षोभः, अनलापः,
अनदीहः, अनरुहेकः, उत्तेकः, उत्सेचनं, उद्भापः, उन्नापः, उग्रत्वं,
अनरुष्मः, उन्नक्षता, अनरुहेकता, अनरालोडनं, विकारः.

FERMENTATIVE, *a.* उद्भापकारी-रिणी-रि (नं), अनःक्षोभकारी &c.,
उत्सेकजनकः-का-कं, मयजनकः-का-कं.

FERMENTED, *a.* विकृतः-ता-तं, विकारितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं,
सन्धानोपगतः-ता-तं, अनःक्षुभः-न्ना-न्नं, उत्तेकः-का-कं, 'fer-
mented liquor,' सुरासवः, यषमुरं.

FERN, *s.* समज्ञा, गुग्गुलु, घोषधिमेदः, बहुपचकः.

FERNY, *a.* समझाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, समझावृतः -ता -तं, समझामयः -यी -यं.
FEROCIOUS, *a.* रीदृष्टः -दृष्टी -दृष्टं, क्रूरः -रा -रं, अतिक्रूरः -रा -रं, मारामकः -का -कं, उग्रः -या -यं, शौर्यापदः -दी -दं, घ्रापदः -दी -दं, व्यालः -ला -लं, साहसिकः -की -कं, दारुणः -शा -शं, क्रूरचरितः -ता -तं, क्रूरकम्भी -म्भी -म्भं (न्), रीरवः -वी -वं, व्यालतमः -मा -मं.

FEROCIOUSLY, *adv.* अतिक्रूरवत्, अतिक्रूर्येण, घ्रापदवत्, व्यालवत्, उग्रं.
FEROCITY, *s.* रीदृष्टता, क्रूरता, अतिक्रूरता, क्रूर्यं, उग्रत्वं, व्यालत्वं.

FERREROUS, *a.* लोहः -ही -हं, चायसः -सी -सं, लोहलः -ला -लं, लोहमयः -यी -यं, अयोमयः -यी -यं, लोहसभायः -वा -वं.

FERRER, *s.* बभुः *m.* नकुलः, अकृषः, नकुलनातीयो जनुः.

To FERRER, *v. a.* शशकादिषिलेवासिनो युद्धजनान् वधुभिर् गच्छेयो निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or गच्छेयो वहिष्कृत्य अनुसृ, इन्दुरादीन् गच्छेयान् निःसृ in caus.

FERRUGINOUS, *a.* लोहकलकमयः -यी -यं, अयोमलवान् -वती -वत् (न्).

FERRULE, *s.* लोहवलयः, लोहबन्धनी -नं, लोहदण्डणी, दण्डग्रवाणं.

To FERRY OVER, *v. a.* नावा or नौकया नदीं or नदीपारं तृ in caus (तारयति -यितुं).

To FERRY OVER, *v. n.* नौकया नदीं or नदीपारं तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or सन्तृ.

FERRY, *s.* (Place of passing over rivers) नदीतरस्थानं, तरस्थानं, तरणस्थानं, उत्तरणस्थानं, तरः, घट्टः -ट्टी, उमः.

FERRY-BOAT, *s.* तरणनौका, तरणः -णिः *f.*, तरणः -णिः *f.*, तरिची, तरिः *f.*, तरिकं -का, तारकः -कं, तरखः -खडा -खदी, तरालुः *m.*, तरानुः *m.* वहिचं, उदुपः -यं.

FERRY-MAN, *s.* तारकः, तरिकः -की *m.* (न्), तरणः, तरिता *m.* (न्).

FERTILE, *a.* बहुफलः -ला -ली -लं, बहुफलदः -दा -दं, दायी -यिनी -यि (न्), बहुफलोत्पादकः -का -क, बहुशस्यदः -दा -दं, प्रचुरशस्योत्पादकः -का -कं, फली -लिनी -लि (न्), फलवान् -पती -वत् (न्), सफलः -ला -लं, स्फीतः -ता -तं, पोतः -ना -नं, अवन्यः -न्या -न्यं, 'fertile soil,' उर्वरा or उर्वरा.

FERTILY, *adv.* सफलं, बहुफलं, स्फीतं, स्फीत्या, यथा बहुफलम् उत्पद्यते तथा, अवन्यं.

FERTILENESS, FERTILITY, *s.* फलवस्त्वं, सफलता, फलिता, साफल्यं, स्फीतिः *f.*, बहुफलोत्पादकत्वं, अवन्यत्वं, उर्वरात्वं, उर्वरत्वं.

To FERTILIZE, *v. a.* सफल (nom. सफलयति -यितुं), सफलीकृ, स्फीतीकृ, स्फाय् in caus. (स्फाययति -यितुं), साप्ये in caus. (-प्राययति -यितुं).

FERTILIZED, *p. p.* सफलीकृतः -ता -तं, स्फीतीकृतः -ता -तं, साप्यायितः -ता -तं.

FERULE, FERULA, *s.* काष्ठफलकविशेषो येन हस्ततले शिष्यताडनं क्रियते.

To FERULE, *v. a.* पृथ्वीकाकाष्ठकेन करतले शिष्यं तड (c. 10. ताडयति -यितुं).

FERVENCY, *s.* व्याघ्रता, चखडा, उग्रखडा, प्रचखडा, उग्रता, उष्णः, उत्साहः, तेजस्वं, तीक्ष्णता, उद्योगः, उद्युक्ता, उग्रता, औत्सुक्यं, अनुरागः, आसक्तिः *f.*, चिन्तासक्तिः *f.*, मनोनिवेन्ध्यः, उत्साहः, 'pious ardour,' अतिशयभक्तिः *f.*, भक्तिव्यग्रा.

FERVENT, *a.* व्ययः -या -यं, चखडः -खडा -खं, प्रचखडः -खडा -खं, उग्रखडः -खडा -खं, उत्साहः -सा -सं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, उद्योगी -गिनी -गि (न्), उद्युक्तः -क्ता -क्तं, सोद्योगः -गा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, अनुरक्तः -क्ता -क्तं, असनुरागी -गिणी -गि (न्), उत्सुकः -का -कं, आसक्तः -क्ता -क्तं, समुद्यतः -ता -तं, उग्रः -या -यं, 'in piety,' अतिभक्तः -क्ता -क्तं, भक्तिव्ययः -या -यं.

FERVENTLY, *adv.* व्ययं, असनुरागेण, सतेजस्वं, उत्साहेन, सोद्योगं, औत्सुक्येन, उत्सुकं, उग्रं, सानुरागं, प्रचखडं, व्यवसितं, अतिकृतहलेन.

FERVID, *a.* तप्तः -प्ता -प्तं, सनाप्तः -प्ता -प्तं, उपतप्तः -प्ता -प्तं, अभितप्तः -प्ता -प्तं, 267

उत्तप्तः -प्ता -प्तं, चखडः -खडा -खं, प्रचखडः -खडा -खं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्यं, तीव्रः -व्रा -वं, तिग्मः -ग्मा -ग्नं.

FERVOUR, *s.* तापः, उत्साहः, सनापः, उपतापः, अभितापः, उग्रता, औत्सुक्यं.

दाहः, चखडा, तीक्ष्णता, तेजस्वं, तिग्मता, तीव्रता. See FERVENCY.

FESTAL, *a.* पाश्चिमी -ष्टी -ष्टं, औत्सविकः -की -कं, शत्रिकः -की -कं.

To FESTER, *v. n.* पृथ् (c. 1. पृथते -यितुं), पाकं कृ, पक्कः -क्का -क्के भू, सपूयः -या -यं भू, पूतीभू, व्रणवद् तुष (c. 1. दुष्यति, दोषुं).

FESTIVAL, *s.* उत्सवः, पञ्च *n.* (न्). पञ्चाहः, पञ्चरीणं, उत्सवदिनं, 'महः, महः *n.* (स्), उद्घोषः, यात्रा, उद्घोषः, क्षणः, अभ्युदयः, चर्चरी, 'great festival,' महोत्सवः; 'public festival,' यात्रोत्सवः; 'fixed,' नैश्चित्यं; 'completion of a festival,' पञ्चपूर्णता.

FESTIVE, *a.* आनन्दो -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दः -न्दा -न्दं, आनन्दमूषकः -का -कं, सोत्सवः -वा -वं, उत्सवकारी -रिणी -रि (न्), हर्षणः -शा -शं.

FESTIVITY, *s.* समुत्सवः, उत्साहः, महोत्सवः, उत्सवकालः, हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, आमोदः, प्रमोदः, विश्रान्तः.

FESTOON, *s.* माला, हारः, मालिका; 'of flowers,' कुमुममाला.

FETAL, *a.* गर्भः -भी -भं, गर्भिकः -की -कं, भ्रूणमसन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

To FETCH, *v. a.* (Bring) आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी, आहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Derive) आनी, निग्री, नी, अपवह (c. 1. -वहति -वोह्नुं).—(Draw, cause to appear) निष्कृष्य (c. 1. -कषेति -कृषुं), सु in caus. (सावयति -यितुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), जन् in caus. (जनयति -यितुं); 'draw blood,' शोणितम् उत्पद् in caus. रक्तं सु in caus.; 'fetch a sigh,' दीर्घं निःश्वासं (c. 2. -श्वासति -तुं) or निश्वासं.—(Perform) कृ.—(Fetch a price) समुक्तमन्येन विक्री in pass. (-क्रीयते); 'what price does it fetch?' कियता मृत्येन विक्रीयते.

FETCH, *s.* उपायः, व्यपदेशः, अपदेशः, ललं -लना, कपटः, व्याजः.

FETCHED, *p. p.* आनीतः -ता -तं, उपानीतः -ता -तं, आहृतः -ता -तं.

FETE, *s.* उत्सवः, महोत्सवः, उत्सवदिनं, उद्घोषदिनं.

FETID, *a.* दुग्न्धः -न्धा -न्धं, दुग्न्धी -न्धिनी -न्धि (न्), असुगन्धः -न्धा -न्धं, उग्रगन्धः -न्धिः -न्धि, पूतिगन्धः -की -कं, असुरभिः -भिः -भि, पूतः -ता -तं.

FETIDNESS, *s.* दुग्न्धत्वं, दुग्न्धः *m.*, पूतिगन्धता, पूतिः *f.*, पूतत्वं.

FETLOCK, *s.* अश्वानां पादनङ्गासन्धिः *m.* or परगणङ्गापदं *n.* (न्) or पादनङ्गासन्धिरुहो लोमपिण्डः or लोमगुच्छकः.

FETOR, *s.* दुग्न्धः, पूतिगन्धः, कुसितगन्धः, उग्रगन्धः, असुगन्धः.

FETTER, *s.* निगडः -डं, बन्धनं, बन्धः, पाशः, शृङ्खलः -ला -लं, यन्त्रं, यन्त्रं, योक्तं, चारः, प्रसितिः *f.*; 'for the feet,' पादपाशः -शी, चरणपाशः, पादबन्धनं; 'of iron,' लौहबन्धः -न्धं -न्धनं, शृङ्खला.

To FETTER, *v. a.* निगडेन or पाशेन or शृङ्खलाया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निगड (nom. निगडयति -यितुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं), शृङ्खल (nom. शृङ्खलयति -यितुं), योक्तं (nom. योक्तयति -यितुं), यन्त्रं (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), पाशीकृ, पाशेन यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम्.

FETTERED, *p. p.* निगडितः -ता -तं, निगडेन बद्धः -द्धा -द्धं, पाशितः -ता -तं, पाशीकृतः -ता -तं, शृङ्खलितः -ता -तं, यन्त्रितः -ता -तं, संयमितचरणः -णा -णं, बद्धपादः -दा -दं.

FETUS, *s.* भ्रूणः, गर्भः, कलनं, कललः -लं, पिण्डः, पं, गर्भस्थबालकः, जरायुस्थो बालकः, उदरस्थः शिशुः *m.*, जठरस्थशिशुः *m.*, अन्तरापयं.

FEUD, *s.* (Quarrel) कलहः -हं, कलिः *m.*, विरोधः, विग्रहः, विषयता, युद्धं, द्वन्द्वः, 'family feud,' कुटुम्बकलहः, गृहचिद्रं, गृहयन्त्रं.—(Right to land). See FEOUD.

FEUDAL, *a.* पृथ्वीकाले क्षेत्राधिकारविषये यो नियमस् तासन्नन्धी -न्धिनी -न्धि (न्) or क्षेत्राधिकारविषययो मध्येयः समयस् तद्विषयकः -का -कं.

FEUDATORY, *s.* पूर्वकाले भूस्वाम्यधीनः क्षेत्राधिकारी *m.* (नं), उपजीवी *m.* (नं).
 FEVER, *s.* ज्वरः, संज्वरः, तापः, शरीरतापः, शरीरदाहः, देहदाहः, ज्वरदाहः,
 भूतिः *f.* महादाहः; 'common fever,' प्राकृतज्वरः; 'bilious fever,'
 पित्तज्वरः; 'continued fever,' सततज्वरः; 'remittent,' सन्ततज्वरः;
 'slow fever,' प्रलेपकः; 'ill of fever,' see FEVERISH. 'To
 be ill of fever,' ज्वर (c. l. ज्वरति -रितुं), संज्वरः 'attack of
 fever,' ज्वरावतरणं, ज्वराक्रमणं, आतपलङ्घनं.

To FEVER, *v. a.* ज्वर in caus. (ज्वरयति -यितुं), संज्वर, in caus. ज्वरं कृ,
 तप in caus. (तापयति -यितुं), सन्तप, दह (c. l. दहति, दग्धुं).

FEVERISH, *a.* (Ill with fever) ज्वरी -रिणी -रि (नं), ज्वरातुर -रा -रं, संज्वरातुर -रा
 -रं, ज्वरपीडितः -ता -तं, ज्वरयन्तः -न्ता -न्तं. (Having a slight
 fever) ईपञ्जरी -रिणी -रि (नं). (Producing fever) ज्वरजनकः
 -का -कं, ज्वरोत्पादकः -का -कं.

FEVERISHNESS, *s.* सत्तुरत्वं, ईपञ्जरयस्सता, ज्वरभावः, ज्वरित्वं.

FEW, *a.* अल्पः -न्पा -न्पं, स्वल्पः -न्पा -न्पं, न्यल्पकः -का -कं, अयद् -दुः
 -ह्वी -हु, कतिपयः -या -यं, अप्रचुरः -रा -रं, स्तोकः -का -कं, अत्युर्ध्व
 रूपकः -का -कं, अर्धहितः -ता -तं, अनेकः -का -कं, मितः -ता -तं,
 परिमितः -ता -तं, अमृशः -शा -शं; 'a few,' अल्पे, स्वल्पे, कतिचित्,
 अनेके, कतिपयतनाः *m. pl.*; कतिचित्क्षणाः *m. pl.*, स्तोकाः *m. pl.*
 कति कति; 'a few pieces,' कतिचित्खदानि *n. pl.*; 'fewest,' अल्पः
 -ता -तं, अल्पः -रा -रं.

FEWNESS, *s.* अल्पता, स्वल्पता, सबहुत्वं, अप्राचुर्यं, स्तोकत्वं.

FIAT, *s.* आज्ञा, आदेशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, व्यवस्था.

FIB, *s.* असतं, अनृतं, वितथं, अलौकिकं, मिथ्यावादः, मृषावादः.

To FIB, *v. n.* असतं वद (c. l. वदति -दितुं), मृषा or मिथ्या वद.

FIBBER, *s.* असत्यवादी *m.* (नं), मिथ्यावादी *m.*, मृषावादी *m.*, अनृती *m.* (नं).

FIBRE, *s.* (Thread) तन्तुः *m.*, तन्त्रं, सूत्रं, गुणः. (Filament) केशरः,

पद्म *n.* (नं), शंशुः *m.* (Fibre of the body) शिरा, सिरा, नाडी,

खायुः *m.*, खसा, यहीरः *m.* (Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिका,

दलखसा. (Of the lotus) मृगालः -लं, रिशं, विपं, विसं, तन्तुलं.

FIBRID, *a.* मृगाली -लिनी -लि (नं), तन्तुमान -मती -मत (तं), शंशुमान् &c

FIBRE, *s.* सूक्ष्मतन्तुः *m.*, सूक्ष्मतन्त्रं, सूक्ष्मकेशरः, सूक्ष्मशिरा.

FIBROUS, *a.* तन्त्री -न्त्रिणी -त्रि (नं), तन्तुमान -मती -मत (तं), तन्तुमयः

-पी -पं, केशरी -रिणी -रि (नं), सूत्री -त्रिणी -त्रि (नं), सूक्ष्माडिवि-

शिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिरालः -ला -लं

FIBRY, *s.* जट्टाया वस्त्रिस्थि *n.*, जट्टावडास्थि. (Clasp) कुडुप.

FICKLE, *a.* चञ्चलः -ला -लं, चञ्चलहृदयः -या -यं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धि,

चपलः -ला -लं, चपलामकः -का -कं, चलचित्रः -त्रा -त्रं, सङ्क्रमकः

का -कं, अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थः -स्या -स्यं, अनवस्थानः -ना -नं,

अनवस्थितः -ता -तं, टोलः -ला -लं, तरलः -ला -लं, प्रकृतितरलः -ला

-लं, अधीरः -रा -रं, अत्यमनाः -नाः -नः (मं), नेकभायाश्रयः -या -यं,

मन्वारी -रिणी -रि (नं).

FICKLENESS, *s.* चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापल्यं, अस्थिरता, असम्यर्थं,

चलचित्रता, टोलता, लान्यं, मनोलाभ्यं, तरलता, तारन्यं, सङ्क्रमकत्वं,

अनवस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, अधृतिः *f.*

FICKLY, *adv.* चञ्चले, चपले, तरले, अस्थिरं, असम्यर्थेण, मनोलाभ्यात्.

FICTIO, *s.* (Feigning, invention) कल्पना -नं, कृत्रिमः *f.*, परिकल्पनं

ना, रचना, मृष्टिः *f.*, मनःमृष्टिः *f.*, कल्पनामृष्टिः *f.*, कृत्रिमकरणं. -

(That which is feigned, false story) मनःकल्पिता कथा, कृतापी-

पात्यनं, कृतायंभाषिता, परिकथा, मिथ्याकथा, मिथ्यावाक्यं, प्रचयकल्पना.

अनृतं; 'a poetical fiction,' प्रकरणं.

CRITICIOUS, *a.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, कात्यनिकः -की -कं,
 मनःकल्पितः -ता -तं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं, कृत्रिमः -पी -पं,
 मिथ्यार्थकः -का -कं, मृषार्थकः -का -कं, असत्यः -त्या -तं, अप्रकृतः -ता
 -तं, विद्विषितः -ता -तं, कपटी -टिनी -टि (नं), मिथ्या in comp.;
 'fictitious coin,' कूटखर्यं.

FICTITIOUSLY, *adv.* मिथ्या, असत्यं, सकपटे, सकूटे, सव्यानं, मृषा, कृत्रिमं,
 कात्यनिकप्रकारेण, सविद्वन्.

FIDDLE, *s.* (Violin) सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

To FIDDLE, *v. n.* सारङ्गी वद in caus. (वादयति -यितुं) or संवद, शारिकां मु
 in caus. (सारयति -यितुं). (Trifle, fidget) चपलः -ला -लं भू,
 तुच्छकर्म कृ, तृणादि मृ in caus.

FIDDLE-FADDLE, *s.* मृषार्थकं, मृषाकथा, आलस्यवचनं, असद्यद्वाक्यं.

FIDDLE-FADDLE, *a.* तृणप्रायः -या -यं, असद्यद्वा -द्वा -द्वं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

FIDDLER, *s.* सारङ्गीवादकः, पिनाकीवाद्यकः, सारङ्गीपाणिः *m.*

FIDDLISTICK, *s.* शारिका, कोण रत्न, परिवारा, घर्षिका.

FIDDLE-STRING, *s.* तन्त्री, तन्त्रं, सारङ्गीतन्तुः *m.*, सारङ्गीसूत्रं.

FIDELITY, *s.* भक्तिः *f.*, भक्तिमत्त्वं, भक्ता, विश्वास्यत्वं, धीरत्वं, अमेयता,

विश्रुता, विश्वसता, मेवाः 'to a master,' प्रभुभक्तिः *f.*; 'to a
 husband,' पतिव्रतं, प्रतिव्रतं, पतिमेवा.

To FIDGET, *v. n.* चपलः -ला -लं भू, चञ्चलः -ला -लं भू, चापत्यं कृ;
 'with the hands,' पाणिचापत्यं कृ.

FIDGET, *s.* (Restlessness) चापत्यं, चञ्चलत्वं, अशान्तिः *f.*, सदाचलत्वं.

FIDGETY, *a.* चपलः -ला -लं, चञ्चलः -ला -लं, सदाचलः -ला -लं, सतत-

गतिः -तिः -ति, अशान्तः -ता -तं, अमुष्यः -स्या -स्यं.

FIDUCIAL, *a.* विश्वासा -निनी -नि (नं), विश्वस्तः -न्ता -न्तं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं.

FIDUCIARY, *a.* प्रत्ययी -यिनी -यि (नं), दृढविश्वासः -सा -सं.

FIDUCIARY, *s.* (Trustee) व्यासधारकः *m.* (नं), निक्षेपधारी *m.* (नं), विश्वस्तजनः.

FIE, *exclam.* धिक, शान्तं, धी, अपरिह, अपसर.

FIFE, *s.* खेचं, भूमिः *f.* See FEOD.

FIELD, *s.* खेचं, कदारः, भूमिः *f.*, वस्त्रिः *m.*, तटे, मालं, वारटं, पाटीरः

'of corn,' शस्यखेचं; 'ploughed field,' मोसखेचं, कृष्टभूमिः *f.*;

'field of battle,' रणभूमिः *f.*, युद्धखेचं, रणखेचं, समराङ्गनं, रङ्गाङ्गनं.

रङ्गभूमिः *f.*, रणान्तरं, रणः -शं, सायोधनं, मन्त्रभूमिः *f.*, रुद्धिकाः

'relating to a field,' कदारः -री -रं, खेत्रिकः -की -कं, खेत्री

-त्रिणी -त्रि (नं). (Space for action) प्रसर.

FIELD-DAY, *s.* युद्धाभ्यासदिवसः, युद्धशिक्षादिवसः, सैन्याभ्यासदिनं.

FIELD-MARSHAL, *s.* चलाध्यक्षः, सेनाध्यक्षः, सेनाधिपः, सेनापतिः *m.*

FIELD-MOUSE, *s.* खेचवासी सुद्रुमृषिकविशेषः, ग्राम्यमृषिकः.

FIELD-PIECE, *s.* रणभूमौ प्रयोजनीयं लघुयुद्धयन्त्रं.

FIELD-SPORTS, *s.* चनक्रोडा, जङ्गलक्रोडा, मृगयाविहारः, मृगयं, मृगया.

FIEND, *s.* पिशाचः, भूतः, वेतालः, राक्षसः, असुरः, दानवः, देवः, दैत्यः.

निशाटः, निशाचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, नक्तचरः, खण्डाचरः, कौणयः,

यातुः *m.*, यातुधानः, यहारिः *m.*, प्रेतः, विपुः, कर्कुरः.

FIENDISH, FIEND-LIKE, *a.* पिशाचः -ची -चं -चिकः -की -कं, भूतः -ती -तं

तिकः -की -कं, राक्षसः -सी -सं, वेतालिकः -की -कं, चासुरः -री -रं,

पिशाचसन्निभः -भा -भं, दारुणः -शा -शं, पिशाचवद् अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं.

FIERCE, *a.* (Savage) क्रूरः -रा -रं, रीडः -डी -दं, उग्रः -या -यं, दारुणः

-शा -शं, रीरवः -ची -चं, खालः -ला -लं, शोषाणः -री -रं, व्यापदः -दी

-दं. (With anger) कोपचलितः -ता -तं, कोपोन्मत्तः -न्ता -न्तं, कोपाकुलः

-ला -लं, संरभः -न्ना -न्तं, संरम्भी -न्भिणी -न्भि (नं), मन्त्रयुः -न्तुः -न्तु.

—(Violent) तीक्ष्णः-क्ष्ण-क्ष्णं, तीव्रः-व्रा-व्रं, चयः-खा-खं, प्रचयः-खा-खं, प्रखरः-रा-रं, साहसिकः-की-कं, धीरः-रा-रं
FIERCELY, *adv.* क्रूरं, क्रोधेण, रौद्रं, उग्रं, आपदवत्, प्यालवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, सतीक्ष्णं, प्रचयं.

FIERCENESS, *s.* (Savageness) क्रूरता, रौद्रता, क्रोधं, उग्रत्वं, प्यालत्वं.---
(Furiousness) संरम्भः, संरम्भता, प्रतिरम्भः, कोपोन्मत्तता.---(Violence) तीक्ष्णता, तीक्ष्णं, तीव्रता, चयता, प्रचयता, प्राख्यं.

FIERY, *a.* (Consisting of fire) आग्नेयः-यी-यं, अग्निमयः-यी-यं, अग्निमान्-मती-मत् (त्), काशीनवः-वी-वं.---(Vehement, hot) तीक्ष्णः-क्ष्ण-क्ष्णं, तीव्रः-सी-सं, चयः-खा-खं, प्रचयः-खा-खं, उच्चयः-खा-खं, उष्णः-ष्ण-ष्णं, उग्रः-ग्रा-ग्रं.---(Irascible) शीघ्र-कोपी-पिणी-पि (न्), सुलभकोपः-पा-पं, पित्रवेगी-गिनी-गि (न्).

FIFE, *s.* वेणुः *m.*, वंशः, विवरनालिका, ध्वनिनाला.

FIFER, *s.* वेणुधरः, वेणुवादकः, वांशिकः, वंशवादकः.

FIFTEEN, *a.* पञ्चदश *m. f. n. pl.* (न्), पञ्चदशसंख्यकः-का-कं.

FIFTEENTH, *a.* पञ्चदशः-शी-शं.

FIFTH, *a.* पञ्चमः-मी-मं, पञ्चकः-का-कं; 'one-fifth,' पञ्चमांशः.

FIFTHLY, *adv.* पञ्चतमः, पञ्चमतमः, पञ्चमस्थाने, पञ्चमपदे.

FIFTIETH, *a.* पञ्चाशः-शी-शं, पञ्चाशत्तमः-मी-मं.

FIFTY, *a.* पञ्चाशत् *f. sing.*, अर्द्धशतः-ता-तं; 'one hundred and fifty,' सार्द्धशतं.

FIG, *s.* अन्नरी, उदुघरफलं न्ययोपफलं, पिप्पलफलं.

FIG-TREE, *s.* उदुघरः, उदुघरः, वटः, न्ययोपः, पकटी, पिप्पलः, गजभक्षकः, अन्नरी.

To FIGHT, *v. a. and n.* युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं, c. 10. योधयति-यितुं), प्रतियुष्, संयुष्, आयुष्, प्रायुष्, विग्रह (c. 9. -गृह्णाति-हन्ति-ग्रहीतुं), with inst. or sometimes acc. c.; as, 'he fights with his enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युध्यते or विगृह्णाति or अरीन् प्रतियुध्यते or योधयति, सम्पृद्ध (c. 1. -हरति हर्तुं), युद्धं कृ, सङ्ग्रामं कृ, कलह (nom. कलहायते), वैर (nom. वैरायते); to desire to fight, रणकाम (nom. -काम्यति), युष् in des. (युयुत्सते-सितुं).
FIGHT, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, आयोधनं, प्रयुद्धं, रणः-खं, समरः-रं, संयुगः, संख्यः, ब्राह्मः, सङ्गरः, समाघातः, समित् *f.*, समितः *f.*, सम्प्रहारः, विग्रहः, कलिः *m.*; 'close fight,' नियुद्धं.

FIGHTER, *s.* योद्धा *m.* (ङ्), योधी *m.* (न्), नियोद्धा *m.*, नियोधकः, युध्वा *m.* (न्), युयुत्सुः *m.*, प्रयुयुत्सुः *m.*, युधानः, प्रहारी *m.* (न्), प्रहरी *m.* (ङ्), प्रहरन् *m.* (त्).

FIGHTING, *part.* युध्यमानः-ना-नं, योधयन्-यन्ती-यत् (त्), युद्धकारी-रिणी-रि (न्).---(Qualified for war) युद्धोपयुक्तः-क्ता-क्ते, युद्ध-कर्मयोग्यः-ग्या-ग्यं.

FIGMENT, *s.* कल्पितकथा, कल्पितवाक्यं, मिथ्याकथा. See FICTION.

FIGURANTE, *s.* नर्तकी, लासकी, लासिका, नर्तनवृत्तिः *f.*, नृत्यकुशली.

FIGURATE, *a.* आकारवान्-वती-वत् (त्), आकृतिमान्-मती-मत् (त्), साकारः-रा-रं, रूपवान्-वती-वत् (त्), मूर्तिमान्-मती-मत् (त्), अवयवी-विनी-वि (न्), रूपधृत् *m. f. n.*, रूपभृत्, *m. f. n.* आकार-धारी-रिणी-रि (न्).

FIGURATION, *s.* रूपकरणं, आकारविधानं, मूर्तिकरणं, संस्कारः, आकृतिः *f.*

FIGURATIVE, *a.* रूपकः-का-कं, व्यञ्जकः-का-कं, लाक्षणिकः-की-कं, उपलक्षितः-ता-तं, ध्वनितः-ता-तं, गौणः-शी-शं; 'figurative style,' व्यञ्जनं-ना, व्यञ्जनावृत्तिः *f.*, व्यञ्जः, उपधेयः.

FIGURATIVELY, *adv.* सव्यञ्जनं, व्यञ्जनावृत्तौ, सव्यञ्जं, सोपलक्ष्यं

FIGURATIVENESS, *s.* रूपकत्वं, व्यञ्जकत्वं, गौणत्वं, लाक्षणिकत्वं.

FIGURE, *s.* (Form) साकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, रूपः, संस्कारः, संस्थानं.

विधानं, विग्रहः, प्रतिकृतिः *f.*, परिमा *m.* (न्), अङ्कः,---(Image) प्रतिमा, प्रतिकरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः.---(Figure of speech) रूपकं, व्यञ्जनं

-ना, व्यञ्जकः, ध्वनिः *m.*, उपलक्ष्यं, लक्षण, उपधेयः. आरोग्यः, निदर्शनं.

---(Shape, body) वयुः *n.* (स्), कायः, देहः, शरीरं, गात्रं, अङ्गं, संहननं;

'having a handsome figure,' सुकृपः-पी-पं, सुगात्रः-वी-वं.

रूपवान्-वती-वत् (त्), आकारवान् &c., सिंहसंहननः-ता-नं, सुमध्यमाः

To FIGURE, *v. a.* (Form into a shape) कृ, संस्कृ, कृष् (c. 10. कृष्यति-यितुं), सङ्कृष्, विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं).---(Delineate, depict) रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, वालिख्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), चित्र् (c. 10. चित्रयति-यितुं), वण् (c. 10. वर्णयति-यितुं).

---(Diversify) नानारूपं-पी-पं कृ, भिन्नरूपं-पी-पं कृ, चित्र, विविच्रीकृ.

चित्रविचित्रिकृ.---(Adorn with figures) नानाचित्रैरु अलङ्कृ or चित्रविचित्रिकृ, नानारिखाभिः or नानाप्रकाराङ्कैः शुभ (c. 10. शुभयति-यितुं).---(Figure to one's self) मनसा कृष् or भृ (c. 10. भावयति-यितुं), विभृ.

FIGURED, *p. p. or a.* (Adorned with figures) नानारिखालङ्कितः-ता-तं, नानारिखाचित्रितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, अङ्की-ङ्किनी-ङ्कि (न्), चित्रितः-ता-तं.

FILACEOUS, *s.* सूची-चिणी-चि (न्), तनुमयः-यी-यं, तन्वी-न्विणी-न्वे (न्).

FILAMENT, *s.* केशरः, तनुः *m.*, तन्वं, पल्ल *n.* (न्), अंशः *m.*, सूक्ष्मसूत्रः; 'of the lotus,' मृणालः-लं, विशं, विषं, विसं, किन्नलकः, मकरन्दः, तनुलं, खल्लमकः.

FILBERT, *s.* साद्योजगर्भम् अखडाकृति फलं.

To FILCH, *v. a.* मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, चुर (c. 10. चोरयति-यितुं), सेन् (c. 10. सेनयति-यितुं), अपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

FILCHER, *p. p.* मृषितः-ता-तं, चौरदहः-ता-तं, अपहृतः-ता-तं.

FILCHER, *s.* मोषकः, मोषी *m.* (न्), आमोषी *m.*, मुसपिपुः *m.*, सेयकृत् *m.*, FILCHING, *s.* मोषा-पणं, मुष्टिः *f.*, मुष्टं, सेयं, चौरिका, अपहारः.

FILE, *s.* (Thread) सूत्रं, तन्वं, तन्वी, तनुः *m.*, गुणः.---(A wire on which papers are strung) पत्रारोपणयोग्यं शलाका. लोहतरा

यस्यां लेख्यपत्रादीनि क्रमेण समारोप्यन्ते.---(The whole number of papers arranged on a wire) शलाकारोपितो लेख्यपत्रसमूहः.

लेख्यपत्रावलिः *f.*, लेख्यपत्रश्रेणी, श्रेणीभूतो लेख्यपत्रसमूहः.---(Row of soldiers) सेन्यश्रेणिः *f.*, सूचिः *f.*, दण्डव्यूहः.---(Instrument for polishing) अनुक्रकचं लोहमार्जनयन्त्रं, उच्चरेखाविशिष्टं लोहपथेययन्त्रं, लोहमार्जनी.

To FILE, *v. a.* (To arrange papers on a wire) लेख्यपत्रादीनि शलाकायां or लोहतरायां यथाक्रमम् आरुह् in caus. (रोपयति-यितुं), लेख्यपत्राणि श्रेणीकृ or विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं).---(Rub with a file) लोहमार्जनेन घृष् (c. 1. घर्षति-घर्षितुं) or परिष्कृ or मृन् (c. 2. मर्दि-र्तुं) or चूर्ण (c. 10. चूर्णयति-यितुं).

To FILE, *v. n.* (March in file) दण्डव्यूहेन or सूचिव्यूहेन or श्रेणिव्यूहेन यात्रां कृ

FILIAL, *a.* पुत्र्यः-त्र्या-त्र्यं, पुत्रीयः-या-यं, पौत्रः-वी-वं, पौत्रिकः-की-कं, पुत्रसन्ध्या-न्धिनी-न्धि (न्), पुत्रयोग्यः-ग्या-ग्यं, पुत्रोपयुक्तः-क्ता-क्ते, पुत्रसन्ध्या-न्धिनी-न्धि (न्), पुत्रयोग्यः-ग्या-ग्यं, पुत्रोपयुक्तः-क्ता-क्ते, 'filial affection,' पितृभक्तः *f.*; 'filial duty,' पुत्रधर्मः.

FILIALLY, *adv.* पुत्रवत्, सुतवत्. पुत्रधर्मवत्, पितृभक्त्या.

FILIATION, *s.* पुत्रत्वं, सुतत्वं.---(Adoption) पुत्रीकरणं.

FILIGREE, *s.* सूक्ष्मरेखावर्ण राजतभासदादीनां तक्षणकर्म *n.* (न्).

FILINGS, *s. pl.* लोहचूर्णं, कृष्णचूर्णं, लोहजं, लोहकिट्टं, लोहं, शूलशतनं, गौरिलः, लोहखर्बः.

To FILL, *v. a.* पू in caus. (पूरयति -यितुं), आपू, परिपू, सम्पू समापू, पूणीकू, परिपूणीकू, सम्पूणीकू, सन्पूणीकू, साकोणीकू, सन्कोणीकू, पयोकुलीकू, साकू (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), संकू, समाकू, व्यापू (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), आवापू (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), उभ or उम्भ (c. 6. उभति, उम्भति -म्भितुं). —(Make abundant) प्रपुरीकू, बहुलीकू. —(Supply, store) सम्पू (c. 3. -विभक्तिं, c. 1. -भरति -भक्तुं), सञ्चितं -तां -तं कू. —(Satisfy, glut) सन्नादिना पू or सन्पू (c. 10. -तोषयति -यितुं) or सन्पू (c. 10. -तर्पयति -यितुं).

To FILL, *v. n.* (Become full) पू in pass. (पूर्यते), आपू, सम्पू, समापू, परिपू, प्रपू, पूणीभू, सम्पूणीभू, परिपूणीभू, सन्पूणीभू, सन्कीणीभू.

FILLED, *p. p.* पूरितः -ता -ते, पूणीः -णी -णी, परिपूणीः -णी -णी, सम्पूणीः -णी -णी, अभिपूणीः -णी -णी, पूर्यमाणः -णा -णं, साकोणीः -णी -णी, सन्कोणीः -णी -णी, अनुकोणीः -णी -णी, सन्कुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं, पर्याकुलः -ला -लं, व्याप्तः -प्ता -प्तं, आवृतः -ता -तं, आविष्टः -ष्टा -ष्टं, चितः -ता -तं, आचिंतः -ता -तं, प्रमाचिंतः -ता -तं, निचिंतः -ता -तं, अभिंतः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, भरितः -ता -तं, प्रोम्भितः -ता -तं, गभं -भा -भं, in comp.; as, 'a tube filled with powder,' चूर्णगभा नष्टः.

FILLER, *s.* पूरिता *m.* (तृ), पूरकः -का, पूरणकारी *m.* (न).

FILLET, *s.* पट्टः, ललाटपट्टः -ट्ट, मूढवेष्टनं, ललाटवेष्टनं, बन्धनी, केशवेष्टः; 'binding the head with fillets,' पट्टबन्धनं.

To FILLET, *v. a.* पट्टेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or वेष्ट (c. 1. वेष्टे -ष्टितुं).

FILLING, *part.* पूरकः -का -कं, पूरणः -णा -णी -गं.

FILLING, *s.* पूरणं, आपूरणं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, पूणीकरणं.

To FILLUP, *v. a.* सन्तुलितलेन तड (c. 10. ताडयति -यितुं), सन्तुलिषातं कू.

FILLUP, *s.* सन्तुलिषातः, सन्तुलिप्रहारः, सन्तुलिताडनं, सन्तुलिध्वनिः *m.*, सन्तुलिस्फोटनं, छोटिका.

FILLY, *s.* किशोरी, बालवाजिनो, बालतुंगी, बालघोटिका.

FILM, *s.* पटलः, पुटः, सूक्ष्मचक्षुः *f.* (च), सूक्ष्मचक्षुः *m.* (न); 'over the eye,' अक्षिपटलं, अन्धानं.

FILMY, *a.* पटलावृतः -ता -तं, पटलमयः -यी -यं, सूक्ष्मत्वग्विशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To FILTER, *v. a.* सम्मार्जनयन्त्रद्वारा जलं शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं) or सम्मृज् (c. 2. -मार्ष्टि -ष्टुं) or निर्ममेलीकू or पवित्रीकू, जलोत्पवनं कू.

To FILTER, *v. n.* जलसम्मार्जनयन्त्राद् निर्गल (c. 1. -गलति -लितुं) or शूनैः शूनैर् निःसृत्य शुध् (c. 1. शुध्यति, शुध्) or लवणः म्यन्दमानः शुद्धीभू.

FILTERED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्गलितः -ता -तं.

FILTH, *s.* मलं, अमैथ्यं, अमैथ्यत्वं, मालिन्यं, कुत्सितत्वं, कलुषं -पत्वं, कालुष्यं, पक्कः, कुपक्कः, कर्हमः, कल्कं, खलता, विशादि *m.*, अयस्कृष्टः, अपस्कृष्टः, वज्रस्कं.

FILTHY, *adv.* अमैथ्यं, अपयित्रं, अशुद्धं, कुत्सितं, कुत्सितप्रकारेण.

FILTHINESS, *s.* अमैथ्यता, अपयित्रत्वं, मलिनता, कुत्सितत्वं, अशुद्धता.

FILTHY, *a.* मलिनः -ता -तं, समलः -ला -लं, मलदूषितः -ता -तं, मलीमसः -सा -सं, अमैथ्यः -ध्या -य्यं, अपयित्रः -त्रा -त्रं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, कलुषः -षा -पं -पो -पिणी -पि (न), कच्चरः -रा -रं, पक्को -क्कोनी -क्को (न), पक्किलः -ला -लं, कश्मलः -ला -लं, कुत्सितः -ता -तं; 'filthy conversation,' कुत्सितवाक्यं.

FILTRATION, *s.* जलोत्पवनं, उत्पवनं, जलशोधनं, जलसम्मार्जनं, निर्गलनं.

FIN, *s.* मत्स्यपक्षः, मत्स्यदेहिः *m.*, मत्स्यतनुरुहः, मत्स्यवाजः; 'fin-footed,' जालपादः -दा -दै, जालपाद *m. f. n.*

FINABLE, *a.* दास्यः -या -यं, दस्यः -स्य्या -स्य्यं, दस्यनीयः -या -यं.

FINAL, *a.* अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्तिमः -मा -मं, आन्तः -न्तो -नं, समाप्तिकः -को -कं, चरमः -मा -मं, पश्चिमः -मा -मं, अथन्यः -न्या -न्यं, अन्त or ज्ञेय in comp.

FINALLY, *adv.* अन्ततम्, शेषे, अवशेषे, शेषतम्, अन्ते, अवस्ताम्.

FINANCE, FINANCES, *s.* आयः, बलिः *m.*, करः, धनं, शुल्कः -ल्कं, उदयः, आगमः, धनागमः, कारः, राजस्वं, राजधनं, नृपांशः; 'control of the finance,' धनाधिकारः; 'superintendent of,' धनाधिकारी *m.*

FINANCIAL, *a.* बालेयः -यो -यं, शौल्कः -ल्को -ल्कं, राजधनसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न).

FINANCER, *s.* धनाधिकारी *m.* (न), राजकोशाध्यक्षः, राजस्वपालकः.

To FIND, *v. a.* (Meet with, obtain) अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),

अधिगमः, गमः, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), आप, अवाप, समाप; लभ् (c. 1. लभते -लभ्यं), उपलभ्, विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), आधिगम् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), इ (c. 2. इति -तुं), च् (c. 1. च्छति), अच् (c. 1. अचरति -यितुं), उद्देशं कू. —(Find out, discover) ज्ञा (c. 9. जानाति -नीते ज्ञानुं), परिज्ञा, अभिज्ञा, परिज्ञानं कू, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्ध् (c. 3. -दधाति -धातुं), अन्विप् (c. 6. -इच्छति -यितुं), निष्ठा (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), उपलम् (c. 1. -लभते -लभ्यं), अरगम्. —(Find out, invent) परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं). —(Find out, solve) परिशुप् (c. 10. शोधयति -यितुं), व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), व्याकू, म्यष्टीकू, व्यक्तीकू, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).

FINDER, *s.* अधिगन्ता *m.* (नृ), आसादयिता *m.* (तृ), प्रापकः, अवाप्ता *m.* (तृ).

To FIND FAULT WITH, *v. a.* दोषीकू, निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दिनुं), प्रतिनिन्द्.

उपलम् (c. 1. -लभते -लभ्यं), तिरस्कू, दोषम् आरुह् in caus. (रीपयति -यितुं), दोषं हृद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FINDING, *s.* अधिगमः, आसादनं, प्राप्तिः *f.*, लभिः *f.*, अवगतिः *f.*, परिज्ञानं.

FINE, *a.* (Subtle, thin, minute) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं, तनुः -नुः -न्यो -नु, प्रतनुः -नुः -नु, वितनुः -न्यो -नु, क्षीणः -णा -णं, ध्रुक्कः -क्ष्णा -हणं, कणीकः -का -कं, अत्यल्पः -ल्पा -ल्पं, दहर्हः -रा -रं; 'in discerning minute beauties, &c.,' कुशाग्रधीमतिः -तिः -ति, मार्भिकः -को -कं, —(Delicate) पेलयः -वा -वं, कोमलः -ला -लं, नुकमारः -री -रं. —(Not coarse) सम्पूलः -ला -लं, मूक्षः -क्ष्मा -क्षं, विरलः -ला -लं; 'fine cloth,' सूक्ष्मवस्त्रं, सुचेलकं, संगुक्कं, दुक्कलं, —(Keen) तीक्ष्णः -क्ष्णा -हणं, —(Clear, pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः -द्धा -द्धं, विमलः -ला -लं. —(Excellent) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं. —(Handsome, elegant) शोभनः -ना -नं, सुन्दरः -री -रं, कान्तः -न्ता -न्तं, विनीतः -ता -तं, रूपवान् -वती -वत् (तृ), सुरुपः -पी -पं; 'having fine eyes,' रामलोचनः -ना -नं, सुलोचनः -ना -नं; 'having fine teeth,' सुदन्तः -न्तो -दन्त (तृ); 'having fine hair,' सुकेशी -शिनी -शि (नृ), केशवः -वा -वं; 'a fine woman,' रूपवती, प्रमदा, सुन्दरी; 'a fine lady,' सुन्दरीमन्या, मयेशि-नीमन्या; 'a fine day,' सुदिनं, उत्तमाहः; 'fine night,' सुरात्रिः *f.* —(Fine art) कला.

FINE, *s.* (Mule) दस्यः, धनदस्यः, अर्धदस्यः, पणः; 'small fine,' दस्यलेशः -शं; 'in fine,' शेषे, अन्ततम्, वस्तुतस्.

To FINE, *v. a.* (Punish with a fine) दस्य (c. 10. दस्यति -यितुं), दा in caus. (दापयति -यितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), अवह् (c. 1. -हरति -हन्तुं). —(Refine, clarify) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुष्, विशुष्, पवित्रीकू, पक्किल्, विमलीकू, निर्मेलीकू, मलं इ (c. 1. हरति, हन्तुं), प्रसवीकू, पू (c. 9. पुनाति, पवितुं).

FINED, *p. p.* दस्यतः -ता -तं, दापितः -ता -तं, साधितः -ता -तं, अवहतः -ता -तं.

To FINEDRAW, *v. a.* अतिसूक्ष्मेण or अतिशुद्धतया वस्त्रछिद्रं सिन् (c. 4. सीषति, सेवितुं) or सूत्रा सम्पा (c. 3. धत्ते-धातुं).

FINEDRAWER, *s.* अतिसूक्ष्मेण वस्त्रछिद्रसीवनकृत्, अतिसूक्ष्मसूचिकर्मविद्.

FINEDRAWING, *s.* अतिसूक्ष्मत्वेन वस्त्रछिद्रसीवनं, अतिसूक्ष्मसूचिकर्म *n.* (नं).

FINE-FINGERED, *a.* करद्वय-या-यं. लघुहस्तः-स्त-स्. युक्तिमान्-मती-मत् (नं).

FINELY, *adv.* (Minutely, nicely) सूक्ष्मं, सूक्ष्मेण, सूक्ष्मत्वेन.—(Elegantly, excellently) चारु, सुन्दरं, सुष्ठु, उन्नमं, सु prefixed; as, 'finely dressed,' सुवेशः-शा-शं.

FINESS, *s.* (Minuteness, thinness) सूक्ष्मता-त्वं, सूक्ष्म्यं, तानवं, तनुता, दृक्छता, क्षीणता, अत्यल्पता.—(Absence of coarseness) अस्पृलता, विरलता.—(Clearness) शुद्धता, विशुद्धता, विमलत्वं.—(Keeness) तीक्ष्णता, तैक्ष्ण्यं.—(Elegance, beauty) शोभा, कान्तिः *f.* सौन्दर्यं, चारुता, वामता, विनीतता.—(Excellence) उत्कृष्टता, उन्नमता, श्रेष्ठता; 'of gold,' यशका.

FINER, *s.* धातुशोधकः, धातुपरिष्कारकः, मलापकर्षकः.

FINERY, *s.* (Show, splendor) शोभा, प्रतिभा, तेजः *n.* (स्), प्रतापः, चाडवरः.—(Decorations, &c.) अलङ्कारः, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, आभरणं, प्रसाधनं, परिकर्म्म *n.* (नं), प्रतिकर्म्म *n.*, परिष्कारः, मण्डनं, रत्ननं, कङ्कणालादि; 'fond of finery,' अलङ्कारिण्युः-ण्युः-ण्यु, प्रियमण्डना *f.*, अलङ्कारप्रियः-या-यं.

FINE-SPUN, *a.* सूक्ष्मीकृतः-ता-तं, सूक्ष्मीभूतः-ता-तं, सूक्ष्मतन्वीकृतः-ता-तं,

FINESSE, *s.* माया, सूक्ष्मोपाययोगः, सूक्ष्मं, सूक्ष्मता, व्यपदेशः.

FINGER, *s.* अङ्गुलिः *f.* -ली, अङ्गुलिः *f.* -री, करपत्रवः, करशाखा, करा-यपत्रवः, करकुचलं, अमीशुः *f.*, शूकरी, अयुः *f.*; 'the fore-finger,' प्रदेशिनी; 'little-finger,' कनीनी-निका, कनिष्ठाङ्गुली; 'like a finger,' आङ्गुलिकः-की-कं; 'talking with the fingers,' अङ्गुलिसन्देशः; 'the five fingers,' अङ्गुलीपञ्चकं; 'six-fingered,' षडङ्गुलिः-लिः-लि.

To FINGER, *v. a.* अङ्गुल्या परामृश (c. 6. मृशति-मृष्टुं) or म्पृश (c. 6. म्पृशति, म्पृष्टुं) or सालभ (c. 1. -लभते-लभुं) or समालभ.

FINGERED, *p. p.* अङ्गुलिमृष्टः-ष्टा-ष्टं, अङ्गुलिपरिमृष्टः-ता-तं.

FINGER-NAIL, *s.* नखः, कररुहः, करजः, करकायकः, पाणिजः, अङ्गुलीसम्भूतः.

FINGER-RING, *s.* अङ्गुरीयः-यं-यकं, अङ्गुलीयकं, अङ्गुलीकः-कं, अङ्गुलि-मुद्रा, कर्मिका.

FINICAL, *a.* एकान्विनीतः-ता-तं, एकान्वसूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं, एकान्वपेलवः-वा-वं, एकान्वकोमलः-ला-लं, अतिशोभनः-ना-नं, अत्युत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं.

FINICALNESS, *s.* एकान्वविनीतता, अतिसूक्ष्मता, एकान्वपेलवता.

FINIKIN, *a.* एकान्वसूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं, अतिलघुः-घुः-घ्वी-घु, स्वत्यविषयेषु or सुलघुविषयेषु कृतावधानः-वा-नं.

FINING, *s.* (Imposing a fine) दण्डनं, साधनं, अवहरणं.

To FINISH, *v. a.* समाप् (c. 10. -अपयति-यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति-यितुं), निर्वृत् (c. 10. -यज्ञयति-यितुं), निवृत् संवृत्, अवसो (c. 4. स्मति-सातुं), निष्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), सम्पद्, साप् (c. 10. साधयति-यितुं), संसाप्, विरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), पोर् (c. 10. पारयति-यितुं).—(Polish up, elaborate) संष्कृ, परिष्कृ, महायत्नेन साप् or सिद्धीकृ.

FINISHED, *p. p.* समाप्तः-प्ता-प्तं, समापितः-ता-तं, सम्पूयः-यत्-यं, समापयः-वा-वं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं, अव्यमितः-ता-तं, सितः-ता-तं, अवसन्नः-न्ना-न्नं, पथ्यवसितः-ता-तं, सिद्धः-द्धा-द्धं, निर्वृत्तः-न्ना-न्नं, निवृत्तः-न्ना-न्नं, वृत्तः-न्ना-न्नं, साधितः-ता-तं, विषय्यस्तः-न्ना-न्नं, अपनीतः-ता-तं, सुविहितः-ता-तं.—(Polished) संस्कृतः

-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं.

FINISHER, *s.* समापकः, समाप्तिकः, साधकः, निष्पादकः, सिद्धिदाता *m.* (तुं).

FINISHING, FINISH, *s.* समाप्तिः *f.*, समापनं सिद्धिः *f.*, साधनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वृत्तिः *f.*, निवेष्टनं, सनः-नं.

FINITE, *a.* अन्तवान्-वती-वत् (तुं), साक्षन्तवान् &c., साक्षन्तः-न्ता-न्तं.

समर्थ्यादः-दा-दं, मितः-ता-तं, परिमितः-ता-तं, प्रमेयः-या-यं, परिमेयः-या-यं, नियतः-ता-तं, निरूपितः-ता-तं.

FINITELY, *adv.* परिमितं, साक्षन्तं, समर्थ्यादं, नियतं.

FINITENESS, *s.* परिमितता, प्रमेयता, अन्तवर्त्तं, साक्षन्तत्वं.

FINLESS, *a.* पक्षहोनः-ना-नं, पक्षरहितः-ता-तं, पक्षवर्जितः-ता-तं.

FINNY, *a.* पक्षवान्-वती-वत् (तुं), पक्षविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FIR, *s.* देवदारुः *m.*, इन्द्रदारुः, इन्द्रवृक्षः, देवकाष्ठं, किलिमः.

FIRE, *s.* अग्निः *m.*, वह्निः *m.*, अनलः, पावकः, पावनः, जलनः, दहनः,

तेजः *n.* (स्), कृष्णवल्मी *m.* (नं), कुशानुः *m.*, हुतभुक् *m.* (नं), हवि-रशनः, हुताशः-शनः, हविभुक् *m.*, हव्यवाहनः, हव्याशनः, कष्यवाहनः, तनूनपात् *m.* (दं), आश्रयाशः, आशयाशः, आश्रयभुक् *m.* (नं), आश्रय-ध्वंसी *m.* (नं), वह्निः *m.* (स्), दमुनाः *m.* (स्), शुष्मा *m.* (नं), यासिः *m.*, दावः, पचनः, पाचनः, पाचकः, नुहवान् *m.* (तुं), वाशिः *m.*, शिखी *m.* (नं), शिखावान् *m.* (तुं), अर्द्धिमान् *m.* (तुं), प्रभाकरः, छिदिरः, शुन्यः *m.*, जगनुः *m.*, जागुविः *m.*, क्षपाम्यन्नः, अप्यन्नं, जलपित्रः, हिमारातिः *m.*, वायुसखः-खा *m.*, फुकरः, शुक्रः, आशरः, शुचिः *m.*, समिधः, वैष्णानरः, वीतिहोत्रः, अग्निहोत्रः, धनम्रयः, कृपीटयोनिः *m.*, जातवेदाः *m.* (स्), शोचिष्केशः, उषधुषः, वह्नानुः *m.*, रोहिताश्वः, आशु-शुशणिः *m.*, चित्रभानुः *m.*, हिरण्यरेताः *m.* (स्), जालाजिह्वः, समार्षिः *m.* (स्), विभावसुः *m.*, वृषाकपिः *m.*, स्वाहापतिः *m.*, स्वाहाप्रियः, स्वा-हाभुक् *m.* (नं); 'the god of fire,' अग्निदेवः-वता; 'his wife,' स्वाहा, अग्नयायी, वृषाकपायी; 'on fire,' अग्निदीप्तः-प्ता-प्तं; 'placed on the fire,' अग्निष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a forest-fire,' वनयज्ञिः *m.*, दावः, दवाग्निः *m.*, दावानलः; 'fire-temple,' अग्न्यागारः, अग्निगृहं; 'cooked with fire,' अग्निपक्वः-क्त्वा-क्त्वं.—(Conflagration) दाहः-हनं, जालः; 'of a house,' गृहदाहः.—(Vigour) तेजः *n.* (स्), सखं; 'submarine fire,' क्षीरः, बाडवाग्निः *m.*, समुद्रवह्निः *m.*

To FIRE, *v. a.* दह (c. 1. दहति, दग्धुं), निर्दह, प्रदह, सम्प्रदह, परिदह, आदह, अनुदह, जल in caus. (ज्वालयति, जलयति-यितुं), प्रज्जल, दीप् in caus. (दीपयति-यितुं), प्रदीप, समिन् (c. 7. -इन्धे-इन्धितुं), सन्धुष् (c. 10. -धुक्षयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), अग्निस्नाह्, ज्योतिस्नाह्.—(Animate) उद्दिह् (c. 10. -तेजयति-यितुं), प्रोत्सह in caus. (-साहयति-यितुं).—(Fire off a gun) लोहगोलान् पुडनाडेः प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्) or निःसृ in caus. (-सारयति-यितुं), पुडनाडिस्थम् आग्नेयवर्णं जल in caus.

To FIRE, *v. n.* (Take fire) दह (c. 4. दहति-ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीपते, दीपितुं), सन्दीप्, आदीप्, प्रदीप्, जल (c. 1. जलति-लितुं), प्रज्जल, समिन् in pass. (-इध्ते), समिह्वीभू, सन्धुष् (c. 1. -धुक्षते-क्षितुं), अग्निदीप्तः-प्ता-प्तं भू.

FIRE-ARMS, *s.* अग्न्यास्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, आग्नेयास्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, भुशुङ्गी, अन्तरग्निबलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः.

FIRE-ARROW, *s.* अग्निवाणः, आग्नेयवाणः, अग्निशरः, अग्निशायकः.

FIRE-BALL, *s.* अग्निगोलः-लकः, शोप्रदासवर्णगर्भो लोहगोलो यो युडे विदीर्णो भूत्वा रिपुनाशं करोति.

FIRE-BRAND, *s.* उल्का, उन्मुकं, अद्भारः-रं, अलार्तं, अलार्तं, अग्निकाष्ठं, अग्निकुडुः, कुडुः, कुलकुपत्रा, अग्निपुडकाष्ठं, जलनकाष्ठः; 'a

number of fire-brands,' **आङ्गारः**—(Incendiary) अग्निदः-

Fired, *p. p.* जलितः -ता -ते, प्रज्वालितः -ता -ते, समिद्धः -द्वा -द्धं, प्रदीप्तः -प्ता -प्ते, उद्दीप्तः -प्ता -प्ते, सन्नप्तः -प्ता -प्ते, सन्वृद्धितः -ता -ते.

FIRE-ENGINE, *s.* अग्निनिर्वाणयन्त्रं, गृहदाहनिर्वाणकरणार्थं यन्त्रं.

FIRE-EYED, *a.* जलितनयनः -ना -ने, जलितचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).

FIRE-FLY, *s.* खद्योतः, खद्योतिः *m.* (स्). ज्योतिरिक्तं-क्षणं, प्रभाकोटः, ज्योतिर्वीजं, गुह्यदीपकः, ध्यानोन्मेयः, चिलमोलिका.

FIRE-MAN, *s.* गृहदाहनिर्वाणणे नियुक्तो जनः, अग्निनिर्वाणकारी *m.* (न्).

FIRE-PAN, *s.* अग्न्याधारः, अङ्गारिणी, अङ्गारधानिका, अङ्गारशकटी, अग्निपात्रं, हसनो, हमनो -निका.

FIRE-PLACE, *s.* श्विः *f.* -त्री, अङ्गारिणी, चितानं, अश्मनं -नकं, अश्मनं, अजिका, अजिका, उद्धानं, उद्धानं, उद्धानं, अग्निप्रयणी, दृढकः, अग्निकुयं.

FIRE-PROOF, *a.* अदायः -दा -दी, अदहनीयः -या -ये, अग्निनास्पर्शः -श्या -श्यं.

FIRE-SHIP, *s.* अग्निनीका, आग्नेयनीका, शीघ्रदायवस्तुपूरिता युद्धनीका.

FIRE-SHOVEL, *s.* अङ्गारधारणयोग्यो लोहकुहालः.

FIRE-SIDE, *s.* गृहाग्निस्थानं, अग्निमयीयं, गृहाग्निनिकटे, गृहाग्न्युपानं, चितानं.

FIRE-STONE, *s.* अग्निप्रस्तरः, अग्निपापाणः, आग्नेयाश्मा *m.* (न्).

FIRE-TONGS, *s.* अङ्गारधारणयोग्यो लोहमन्दशकविशेषः.

FIRE-WOOD, *s.* अग्निकाष्ठं, दास्यकाष्ठं, इन्धनं, इधं, समित् *f.* (ष्).

FIRE-WORKS, *s.* अग्निक्रोडा, खपूपादिक्रोडा, अग्निहारादिक्रोडा.

FIRING, *s.* दास्यं, इधं, समिन्धनं, अङ्गारकाष्ठतृणादीनि दास्यवस्तूनि.

FIRKIN, *s.* मानविशेषः, आढकः, अष्टाढकः, द्रोणः, अष्टद्वेष्टेणः.

FIRM, *a.* दृढः -दा -दं, स्थिरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः -ला -लं, अविचलितः -ता -ते, धीरः -रा -रं, युतिमान् -मती -मत् (त्), धैर्यवान् -वती -वत् (त्), स्थानः -गुः गुः, स्थानः -क्षः -क्षुः, स्थावरः -रा -रं, स्थायान् -यमी -यः (म्), स्थिरः -श -शं, अकम्पितः -ता -ते, अद्युग्धः -आ -अं, अस्खलितः -ता -ते, अविचलितः -रिणी -रि (न्), अवस्थितः -ता -ते, स्थितः -ता -ते, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), गाढः -दा -दं, प्रगाढः -दा -दं—(Compact) घनः -ना -नं, दृढः -दा -दं, संहतः -ता -तं, अग्रिणिलः -ला -लं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, निर्भटः -दा -दं; 'firm in mind,' स्थिरमतिः -तिः -ति, निश्चलमतिः -तिः -ति, स्थितधीः -धीः -धि, स्थिरात्मा -त्मा -त्म (न्), अभिरात्मा &c.; 'in friendship,' दृढसौहृदः; 'in allegiance,' दृढभक्तिः *m.* 'in battle,' दृढायुधः; 'firm as a rock,' शिलाघनः -ना -नं, शैलसारः -रा -रं; 'firm step,' अस्खलितगतिः; 'a firm, compact breast,' घनपयोधरः; 'firm-footed,' स्थिरपदः -दा -दं.

FIRM, *s.* (Partnership) अनेकवाणिजजनसंसर्गः, सहव्यापारिणां बहुजनानां आस्था or उपाधिः *m.*

TO FIRM, *v. a.* दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं).

FIRMAMENT, *s.* आकाशः, आकाशवर्त्म *n.* (न्), व्योम *n.* (न्), भोमविसृत्तं, नभोमण्डलं, नभसलः -लं, गगणं, खं, अनरीयं, नक्षत्रमण्डलं, ज्योतिषाक्षं, तारापथः, स्वर्गोलः, उडुपथः, शून्यं, शून्यत्वं, घनाश्रयः, मेघवर्त्म *n.* (न्).

FIRMAMENTAL, *a.* आकाशीयः -या -यं, आनरीयः -खी -खं, वैहायसः -मी -मं, विहायसीयः -या -यं, गगणीयः -या -यं, गगणस्थः -स्था -स्थं, नभःस्थः -स्था -स्थं.

FIRMLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, निश्चलं, धैर्येण, स्थैर्येण, गाढं, प्रगाढं, दाढ्येन; 'firmly rooted,' बद्धमूलः -ला -लं; 'firmly devoted,' दृढभक्तिः -क्तिः -क्ति; 'firmly tied,' दृढबद्धः -द्वा -द्धं; 'firmly united,' दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि.

FIRMNESS, *s.* दृढता, दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), दाढ्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, धीरत्वं, धैर्यं, युतिः *f.*, निश्चलता, अचलत्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थायुता,

युतिमत्त्वं, स्थितिमत्त्वं, गाढता, प्रगाढता, स्थेमा *m.* (न्), अक्षोभः, अकम्प्यः, अस्खलनं, स्थावरत्वं, धारणा—(Compactness) घनत्वं -ता, संहतिः *f.*, संहतता, सन्धिः *m.*, सान्द्रता, दृढत्वं.

FIRST, *a.* प्रथमः -मा -मं, पृष्ठः -क्षी -क्षं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, अद्यः -या -यं, अग्रिमः -मा -मं, आदिः *m.*, धीरस्थः -स्था -स्थं, प्राक्कनः -नी -नं—(Chief) मुख्यः -स्था -स्थं, प्रमुखः -खा -खं, अग्र्यः -स्था -स्थं, प्राग्यः -स्था -स्थं, अग्रियः -या -यं, अग्रियः -या -यं, प्रधानः -ना -नं, प्रथः -श -शं, प्रवरः -रा -रं, पुरोगमः -मा -मं; 'first and last,' पृष्ठोपरः -रा -रं; 'first half,' पृष्ठार्धः; 'first part of the night,' पृष्ठरात्रः; 'first attack' (of disease), पृष्ठोवतः; 'dying first,' पृष्ठमारी -रिणी -रि (न्); 'first of all,' सर्वप्रधानः -ना -नं, सर्वोद्यः -या -यं.

FIRST, *adv.* प्रथमं, पृष्ठं, अग्रे, आदितम्, आदी, पुरम्, पुरस्तात्; 'at first, in the first place,' प्रथमं, प्रथमतः, पृष्ठं; 'first and last,' आद्यन्तं.

FIRST-BEGOTTEN, *a.* पृष्ठप्रसूतः -ता -ते, पृष्ठजनितः -ता -ते, पृष्ठजः -जा -जं, प्रथमजातः -ता -ते, प्रथमप्रसूतः -ता -ते, अग्रजातः -ता -ते.

FIRST-BORN, *s.* पृष्ठजः, अग्रजः, अग्रियः, अग्रिमः, अग्र्यः, अग्रजन्मा *m.* (न्), ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, अधिक्रयः *m.* (स्), सर्वपुत्रज्येष्ठः, प्रधानसन्तानः.

FIRST-FRUIT, *s.* प्रथमफलं, आदिफलं, प्रथमजातं फलं, अग्रफलं, प्रथमोत्पन्नं फलं, प्रथमोत्पन्नं, नवशम्यं; 'sacrifice of first-fruits,' आद्यायणं.

FIRSTLING, *s.* पशोः प्रथमजातसन्तानः or प्रथमप्रसूतसन्तानः *f.*

FIRSTLY, *adv.* प्रथमतः, प्रथमं, पृष्ठं, आदितम्.

FIRST-RATE, *a.* परमः -मा -मं, श्रेष्ठः -श -शं, उत्कृष्टः -श -शं.

FISCAL, *a.* चालेयः -यी -यं, शौल्कः -ल्की -ल्कं, राजायसम्पन्तीयः -या -यं.

FISH, *s.* मत्स्यः, मीनः, कपः, मच्छः, विसारः -री *m.* (न्), वैसारी *m.* (न्) वैसारिणः, अग्रजः, शकली *m.* (न्), शल्की *m.* (न्), शल्कली *m.* कण्टकी *m.* (न्), आभक्तिकः, जलजः, जलप्रियः, जलजनः *m.*, जलेचरः, जलचारी *m.* (न्), पाठीनः, अग्निमिषः, अग्निमेघः, स्थिरजिह्वः, षडक्षीणः, पृथुरोमा *m.* (न्), आत्माशी *m.* (न्), मत्स्यी *f.*, मत्सः; 'fish-bone,' कण्टकः; 'fish-sauce,' मत्स्यगण्डः, मीनाधीनः; 'fish-bannered god,' मीनोत्तनः, मकरध्वजः, मकरकेतुः *m.*, कपकेतनः.

TO FISH, *v. a. and n.* मत्स्यान् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धनुं) or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), मत्स्यपातं कृ, कप (c. 1. कपति -यितुं)—(Search) अन्विष (c. 1. इच्छति -रयितुं), अनुसृ (c. 1. सरति -सनुं).

FISH-BASKET, *s.* मत्स्यधानी, मत्स्यबन्धनी, कुवेणी, मत्स्यभाषन.

FISHER, FISHERMAN, *s.* धीवरः, कैवर्त्तः, मात्स्यिकः, मेनिकः, निषादः, मत्स्यधारी *m.* (न्), मत्स्यजीवी *m.* (न्), मत्स्यबन्धी *m.* (न्), मीनाघाती *m.* (न्), मत्स्यघातोपजीवी *m.* (न्), जालिकः, जाली *m.* (न्), कुपिनी *m.* (न्), साक्षरिकः, गोवरः, छोटी *m.* (न्), दासः, दाशः, धीवा *m.* (न्).

FISHERY, *s.* धीवरकर्म *n.* (न्), मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं—(Place for catching fish) मत्स्यग्रहणस्थानं.

FISH-HOOK, *s.* वडिशं -शा -शी, वरिशी, वलिशं -शी, मत्स्यवधनं -नी.

FISHING, *s.* मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यवधः, मत्स्यपातः.

FISHING-BOAT, *s.* धीवरनीका, कैवर्त्तनीका, निषादनीका, मात्स्यिकपोतः.

FISHING-NET, *s.* मत्स्यजालं, मत्स्यग्रहणार्थं जालं, कुपिनी.

FISHING-TACKLE, *s.* मत्स्यग्रहणोपकरणं, मत्स्यबन्धनसाधनं.

FISH-KETTLE, *s.* मत्स्यपचनयोग्या दीर्घस्थाली, मत्स्यपचनी.

FISH-MARKET, *s.* मत्स्यविक्रयस्थानं, मीनविक्रयशाला, निषद्या.

FISHMONGER, *s.* मत्स्यविक्रेता *m.* (न्), मत्स्यविक्रयोपजीवी *m.* (न्).

FISH-POND, *s.* मत्स्यधूतं सरः *n.* (स्), मीनाश्रयः, मत्स्यालयः, मीनालवः.

FISH-SPAWN, *s.* मीनावर्षं, मत्स्यवर्षं, कपावर्षं, मत्स्यदिग्मः.

FISH-WOMAN, *s.* मत्स्यपिच्छेयी, मत्स्यविप्लवोपमोविनी.

FISHY, *a.* मात्स्यः-मत्स्यी-मत्स्यः, मात्स्यिकः-की-कं, मात्स्यिकः-की-कं, मैदिकः-की-कं, मीनदः-रा-रं, मत्स्यगुणोपेतः-ता-तं.

FISSILE, *a.* विदलः-ला-लं, भिदुरः-रा-रं, छिदुरः-रा-रं, भिदेलिमः-मा-मं.

FISSURE, *s.* छिद्रं, रन्ध्रं, सन्धिः *m.*, भिन्निः *f.*, भङ्गः, दरी-रा, विदुरः.

To FISSURE, *v. a.* विद (c. 10. दारयति-यितुं), विदल (c. 10. दलयति-यितुं).

FIST, *s.* मुष्टिः *m.*, *f.*-ही, हस्तमुष्टिः, मुसुः *m.*, खटः-टकः-टिकः, रीतिः *m.*-ली *f.*, वितकाशिः *m.*; 'doubling or clenching the fist,' मुष्टि-बन्धः, मुष्टिसङ्क्राहः, हस्तसङ्क्राहः.

To FIST, *v. a.* मुष्टिना or मुष्ट्या तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), मुष्टिसङ्क्राहेण पीड (c. 10. पीडयति-यितुं).

FISTICUFFS, *s.* मुष्टिप्रहारः, मुष्टिपातः, मुष्टियुद्धं, मोहा, मुष्टीमुष्टि युद्धं, बाहुयुद्धं, मल्लयुद्धं, पाणिपातः.

FISTULA, *s.* नाडिः *f.*-डी, नालिः-ली, नाडीव्रणः, नालीव्रणः, नालीघर्तः; 'in ano,' शतपोनकः, भगन्दरः; 'lachrymalis,' सञ्चुनाली.

FISTULOUS, *a.* नाड्याकारः-रा-रं, नाडिरुपः-पा-पं; 'fistulous sore,' नाडीव्रणः.

FIT, *s.* (Paroxysm of any disease) आवेशः, अवतारः-तरणं, आक्रमः-मणं; 'fit of the gout,' वारोमागवेशः; 'fit of fever,' ज्वरावतारः; 'of ague,' कम्पज्वराक्रमः, शीतज्वरावेशः; 'fit of anger,' क्रोधावेशः; 'fit of lust,' कामावेशः; 'of madness,' उन्मादावेशः.—(Fit of fainting, epilepsy, &c.) मूच्छा-च्छेन-ना, भाभरं. भ्रमिः *f.*, घृष्टिः *f.*

FIT, FITTING, *a.* युक्तः-क्ता-क्तं, योग्यः-ग्या-ग्यं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उपयोगी-गिनी-गि (नं), यथायोग्यः-ग्या-ग्यं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, यथोचितः-ता-तं, समञ्जसः-सा-सं, उपपन्नः-त्ता-त्तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, न्यायः-य्या-य्यं, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावितः-ता-तं, अनुरूपः-पा-पं, सहै-है-है, यथार्हः-है-है, सङ्गतः-ता-तं, सङ्गतायै-था-थं, पथ्यः-य्या-य्यं, जीपरिकः-की-कं, अभिनीतः-ता-तं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, भवमानः-ना-नं.—(Qualified) क्षमः-मा-मं, कर्मक्षमः-मा-मं, अलक्ष्मीयः-या-यं; 'fit for a man,' अलम्पुरुषीयः-या-यं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः-या-यं, यज्ञार्हः-है-है; 'a field fit for growing rice,' शात्युद्भवोचितं क्षेत्रं. Sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'fit to be eaten,' खाद्यः-द्या-द्यं. खादनीयः-या-यं; 'fit to be done,' कार्यः-क्या-क्यं, करणीयः-या-यं.

To FIT, *v. a.* (Adapt, accommodate) युज् (c. 10. योजयति-यितुं, c. 7. युनक्ति, योक्तुं), समायुज्, चायुज्, सन्धा (c. 3. दधाति-धातुं), समाधा, योग्यं-ग्या-ग्यं or उपयुक्तं-क्ता-क्तं कृ.—(Fit out, equip) सज्जीकृ, सज्ज (c. 1. सज्जति-ज्जितुं), सोपकारद्वयेः समायुज्, उपयुक्तद्वयाणि सम्प्रकृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or उपकृप् or उपपद (c. 10. पादयति-यितुं) or पुरस्कृ or उपस्कृ or प्रस्तुतीकृ सङ्क्षेपकारद्वययुक्तं-क्ता-क्तं कृ, उपयुक्तद्वयसाधनं कृ; 'fit out a ship,' समुद्रयानार्थं or युवायै नावै सज्जीकृ.

To FIT, *v. n.* (Be proper, suitable) युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते), योग्यः-ग्या-ग्यं भू or ज्ञस्, उपयुक्तः-क्ता-क्तं भू, सहै (c. 1. सहैति-हैतुं); 'it is not fit that you should grieve,' न शोभिषुर्गृह्णैति; 'it is not fit that I should go,' न गमिषुर्गृह्णैमि.—(Be qualified) क्षुप् (c. 1. कल्पते-ल्लुं), उपकृप्, क्षमः-मा-मं भू, उचितः-ता-तं भू; 'he is fit for immortality,' अमृत-त्वाय कल्पते.

FITCH, *s.* (A chick-pea) चणकः, हरिमन्दा-न्यकः.

FITFUL, *a.* चणकः-ला-लं, चलः-ला-लं, विचलः-ना-नं, लोलः-ला-लं

-लं, चपलः-ला-लं, अनियः-ता-तं.

FITLY, *adv.* युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, उचितं, यथोचितं, उपयुक्तं, योगतः, यथार्हं-हैतस्, सम्यक्, यथायं, यथायथं, यथातथं, अनुरूपं. साम्प्रतं, स्थाने.

FITNESS, *s.* युक्तता, योग्यता, युक्तिः *f.*, उपयोगः, उपयुक्तता, उपयोगिता, उचितत्वं, उचित्यं, सामञ्जस्यं, समञ्जसं, उपपत्तिः *f.*, सम्भावना, न्यायः-यता, सङ्गतत्वं, पर्याप्तितः *f.*, यथार्हता, यथायथं, कल्पः, अभेदः, देशरूपं, कर्तव्यता.—(Qualification) पात्रता-त्वं, क्षमता.

FITTING, *s.* (Adaptation) समायोजनं, समाधानं.—(Equipping) सज्जीकरणं, सज्जनं, सज्जकर्म *n.* (नं), साधनं, पुरस्कारणं.—(Suitable) see FIT.

FIVE, *a.* पञ्च *m. f. n.* (नं), पञ्चकः-का-कं, दशाष्टैः, पञ्चतयः-या-यं, पञ्चत् *m. f. n.*, पञ्चसंख्यकः-कां-कं; 'aggregate of five,' पञ्चत्-ता, पञ्चकत्वं; 'having five claws,' पञ्चनखः-खा-खं; 'having five fingers,' पञ्चाङ्गुलिः-लिः-लि; 'five times,' पञ्चकालम्; 'having five parts,' पञ्चाङ्गः-ङ्गो-ङ्गं; 'five-hundred,' पञ्चशतं.

FIVE-FOLD, *a.* पञ्चगुणः-खा-खं, पञ्चविधः-धा-धं, पञ्चपा

FIVE-LEAVED, *a.* पञ्चपत्तः-पत्ती-पत्ती, पञ्चपत्रः-त्रा-त्रं, पञ्चदलः-ला-लं.

FIVES, *a.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाक्रीडाविशेषः.

To FIX, *v. a.* (Establish) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, धा (c. 3. दधाति, धातुं), विधा, प्रतिनिधा, रूढ in caus. (रोपयति-यितुं), स्थापयति, निरूढः.—(Make firm) स्थिरकृ, दृढीकृ, सुस्थिरं-रां-रं कृ.—(Fasten) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).—(Determine, ascertain) निश्चि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निश्ची (c. 1. -चयति-चेतुं), उक्ती, निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), परिष्कृप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं).—(Fix the gaze or eye) लब्धं बन्ध्, अनिमित्तेषु or अनिमित्तेषु or अनन्यदृष्ट्या or स्तिमितलोचनेन दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), दृष्टिं निविश् in caus. (-वेशयति-यितुं).—(Fix the mind) मनो निविश् in caus. or युज् (c. 7. युनक्ति, योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं), अनन्यमनस्कः-स्का-स्कं भू, एकाग्रः-धा-धं भू; 'on any object,' जयं धृतिं बन्ध्.

To FIX, *v. n.* (Be fixed) निश्चि (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठितुं), प्रस्था in pass. (-धीयते), प्रतिनिधा, स्था in caus. pass. (स्थाप्यते), प्रतिष्ठा, बन्ध् in pass. (बध्यते), स्थिरकृ.

FIXED, *p. p.* (Established) स्थापितः-ता-तं, प्रतिष्ठापितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, संस्थापितः-ता-तं, संस्थितः-ता-तं, स्थितः-ता-तं, व्यवस्थापितः-ता-तं, व्यवस्थितः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, कृतावस्थाः-स्था-स्थं, स्थिरकृतः-ता-तं, विहितः-ता-तं.—(Certain, determined) नियतः-ता-तं, निश्चितः-ता-तं, सुनिश्चितः-ता-तं, निश्चयः-त्ता-त्तं.—(Firm) स्थिरः-रा-रं, स्थायी-यिनी-यि (नं), स्थावरः-रा-रं, स्थायुः-युः-यु, स्थायुः-युः-यु, दृढः-ढा-ढं, निश्चलः-ला-लं, अकम्पितः-ता-तं, अस्पन्दः-न्दा-न्दं, नैश्चितः-की-कं.—(Attached) लग्नः-ग्नौ-ग्नं, अनुलग्नः-ग्नौ-ग्नं, आसक्तः-क्ता-क्तं, संसक्तः-क्ता-क्तं.—(Fastened) बद्धः-द्धा-द्धं; 'firmly fixed,' दृढबद्धः-द्धो-द्धं, दृढरोपितः-ता-तं, बद्धमूलः-ला-लं; 'having the eye or look fixed,' बद्धदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, अनिमित्तनयनः-ना-नं, स्तिमितलोचनः-ना-नं, स्थिरदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि; 'having the mind fixed,' अवस्थितवतिः-तिः-ति, निवेशितमनाः-ना-नं (नं), आसक्तमनाः-ना-नं, आसक्तचित्तः-त्ता-त्तं, अनन्यमनस्कः-स्का-स्कं, अकुञ्चनेधाः-धा-धं (नं); 'fixed in the mind,' निश्चीकृतः-ता-तं; 'of fixed intent,' बहानुशयः-या-यं; 'fixed as to time,' कृतकालः-ला-लं.

FIXEDLY, *adv.* दृढं, स्थिरं, स्थैर्येण, अवस्थितचेतसा, स्थिरदृष्ट्या.

FIXEDNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थापितं, निश्ठा, धृतिः *f.*, धैर्यं, दृढता, दाढी, स्थावरत्वं.

स्थापना, निश्चलत्वं, स्थेमा *m.* (नृ), स्थितिमत्त्वं, अकम्प्यः.

Fixity, *s.* संलग्नत्वं, अनुलग्नता, संसृष्टिः, *f.*, संश्लेषः, संहतिः, *f.*, समासजननं.

Fixture, *s.* स्थावर्यं, स्थावरद्रव्यं, स्थितद्रव्यं; 'fixtures,' स्थावराणि.

Flabbiness, *s.* शिथिलता, शैथिल्यं, मृदा, कोमलत्वं, लालित्यं.

Flabby, *adj.* शिथिलः-ला-लं, ललितः-ता-लं, कोमलः-ला-लं, बिम्बः-
-या-लं, नेदुरः-रा-रं, अकठिनः-ना-नं.

Flaccid, *a.* शिथिलः-ला-लं, अथः-या-यं, प्रथः-या-यं, ह्रानः-ना-
-नं, आर्द्रः-द्रा-द्रं, असंहतः-ता-तं, बलिनः-ना-नं, बलिभः-भा-भं,
बलिमान्-मता-मत् (नृ).

Flaccidity, *s.* शैथिल्यं, शिथिलता, अथता, प्रथयः, अन्त्यः ह्रानता,
आर्द्रता, विरसः, असंहतत्वं, बलिमत्त्वं.

Flag, *s.* (Ensign, banner) पताका, ध्वजः, ध्वजपटः, ध्वजांशुकः, केतनं,
केतुः *m.*, केतुवसनः, वैजयन्ती-निका, जयन्तः, कदली-लिका, उच्छलः—
(Stone)शिला, परिसस्तरः, प्रस्तरः—(Plant)गोलोमी, भूतकेशः, श्वेतद्वी.

To FLAG, *v. n.* झे (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), परिष्टे, सद् (c. 1. सोदति, सतुं),
अवसद्, झे (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), ध्वम् (c. 1. ध्वमते-सितुं), विध्वंस,
सम् (c. 1. संमते-सितुं), विध्वंस, वि in pass. (होयते), शिथिलीभू,
शिथिलबलः-ला-लं भू, शिथिलतेजाः-जा-जं, भू, सिद् (c. 4. सिद्यते,
सेतुं), सिन्नः-चा-चं भू.

To FLAG, *v. a.* (Pave with flag-stones) परिसस्तरणं or प्रस्तरः or
शिलाभिर् आसू (c. 5. स्मृणोति, c. 9. स्मृणाति-स्मरितुं-रीतुं).

Flag-officer, *s.* नौकासमूहपतिः *m.*, युद्धनौकासमूहाधिपतिः *m.*

Flag-staff, *s.* ध्वजस्तम्भः, केतुपट्टिः *m. f.*, ध्वजः, यष्टिः, पताकायष्टिः.

Flag-stone, *s.* शिला, शिलापट्टः, शिलाफलकं, परिसस्तरः, प्रस्तरः.

To FLAGELLATE, *v. a.* रज्ज्वा or रज्जुना or चर्मदण्डेन तड् (c. 10. ताड-
यति-यितुं) or आहन् (c. 2. हरति-नुं) or प्रह्नु (c. 1. हरति-हन्तुं).

Flagellation, *s.* कशापातः, कशाताडनं, कशा, चर्मदण्डताडनं.

Flagolet, *s.* वंशः, येणुः *m.*, विवरनालिका, सानेयी-यिका

Flagged, *p. p.* प्रस्तरास्तीर्थः-शी-शं, शिलास्तीर्थः-शी-शं.

Flagging, *part.* ह्रानः-ना-नं, संकी-सिनी-सि (नृ), सिन्नः-जा-जं.

Flaggy, *a.* शिथिलः-ला-लं, अथः-या-यं, प्रथयः-या-यं.

Flagitious, *a.* अतिपापी-पिनी-पि (नृ), महापापी &c., अतिपातकी
-किनी-कि (नृ), महापातकी &c., अतिदुर्वृत्तः-चा-चं, अतिपापिष्ठः-
-छा-छं, अतिदुष्टः-छा-छं, अतिदोषी-पिणी-पि (नृ), दारुणः-छा-छं,
घोरः-रा-रं.

Flagitiously, *adv.* महापाप्यं, अतिपापिष्ठवत्, अतिदुर्वृत्तवत्, दारुणं.

Flagitiousness, *s.* अतिदुष्टता, महापातकं, महापाप्यं, पापिष्ठता, दोरात्म्यं,
दुर्वृत्तता, घोरता, दारुणता

Flagon, *s.* पुटग्रीवः, सुराभाजनं, पानभाजनं, पानपात्रं.

Flagrancy, *s.* स्रष्टृप्रकाशता, स्रष्टृप्रकाशः, वाच्यता, अतिदुष्टता, घोरता.

Flagrant, *a.* प्रकाशः-शा-शं, स्रष्टृप्रकाशः-शा-शं, स्रष्टृप्रसिद्धः-झा-झं,
लोकविदितः-ता-तं, अतिदुष्टः-छा-छं, घोरः-रा-रं, पुरःस्फुरन्-रन्तो-
-रत (नृ)

Flagrantly, *adv.* प्रकाशं, सुप्रकाशं, स्रष्टृप्रसिद्धं, अतिदुष्टं.

Flagration, *s.* दाहः, दहनं, दाहनं, ज्वलनं, ज्वाला, प्रोषः.

Flail, *s.* धान्यमर्दनयष्टिः *m. f.*, शस्यकण्डनयन्त्रं, कण्डनी, शस्यमर्दनी,
शिथिलदण्डविशेषो यदापातनं धान्यादि निसृज्योत्क्रियते.

Flake, *s.* (Of snow) हिमलवः, हिमकणः, त्वाराचनः, नीहाराचनः,
हिमज्वलं, हिमाक्षुरः, तुषाराण्डः, तूलोपको हिमानीलवः—(Layer) फलकः
-कः—(Scale, loose piece) पल्क, शल्क, शकलं

To FLAKE, *v. n.* शकलीभू, शकलानि बभूव (c. 9. बभ्राति, बभूव).

FLAKY, *a.* सशल्क-ल्का-ल्क, शकली-लिनी-लि (नृ), फलकी-किनी-कि (नृ).

Flam, *s.* अनर्थकं, भृषार्थकं, माया, झलं, प्रतारणा, छस *n.* (नृ).

Flambeau, *s.* उल्का, उल्मुकं, ज्वलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं, अलतः.

Flame, *s.* शिखा, अग्निशिखा, अग्निः *f.* (स्), अग्निः *f.*, ज्वाला-ला,
अग्निज्वाला, ज्वलः-लका, ज्वालग्नः *m.*, अग्निजिह्वा, शिखिशिखा,
कोलः-ला, अग्निकोलः, हेतिः *f.*, उल्का, तेजः *n.* (स्); 'in flames,'
ज्वलन्-लनी-लन् (नृ), ज्योतिस्मात्.

To FLAME, *v. a.* जल् in caus. (ज्वालयति, ज्वलयति-यितुं), प्रज्वल्,
सम्प्रज्वल्.

To FLAME, *v. n.* जल् (c. 1. ज्वलति-लितुं), प्रज्वल्, उज्ज्वल्, सम्प्रज्वल्,
जल् in freq. (जाज्वल्यते), दीप् (c. 1. दीप्यते-यितुं), प्रदीप्, आदीप्.

Flame-coloured, *a.* अग्निवर्णी-शी-शं, वह्निवर्णी-शी-शं, पीतः-ता-तं.

Flaming, *part. and a.* ज्वलन्-लनी-लन् (नृ), ज्वलयन्-यनी-यन्
(नृ), ज्वलः-ला-लं, ज्वली-लिनी-लि (नृ), ज्वाली &c., ज्वालः-लो-
-लं, ज्वलितः-ता-तं, उज्ज्वलः-ला-लं, जाज्वल्यमानः-ना-नं, प्रज्वलितः-
-ता-तं, उज्ज्वलः-खा-खं, पद्मिः-पा-पं, अग्निवर्णी-पक्षिभेदः.

Flamingo, *s.* राजहंसः, हंसकः, रक्षपक्षः, अग्निवर्णी-पक्षिभेदः.

Flamy, *a.* शिखी-सिनी-सि (नृ), शिखावलः-ला-लं, आग्नेयः-यी-यं.

Flank, *s.* पार्श्वः-धं, पार्श्वभागः, पार्श्वार्धः, पक्षः, पक्षभागः, उलङ्घः,
कुक्षिः *m.*, अङ्कः, कोलः, कृत्स्नं, तः; 'of a horse,' कर्ष्यः; 'on
the flank,' पार्श्वतम्.

To FLANK, *v. a. and n.* (Attack the flank) पार्श्वं or पार्श्वभागम्
आक्रम् (c. 1. क्रामति-क्रमितुं)—(Guard on the flank) पार्श्वतो रक्ष्
(c. 1. रक्षति-रक्षितुं)—(Border, be posted on the side) पार्श्वतः
or निकटे or पार्श्वभागे स्था (c. 1. तिष्ठति-स्थितुं) or वृत् (c. 1. वर्तते-
-वर्तितुं), स्पृश् (c. 6. स्पृशति-स्पर्शितुं).

Flannel, *s.* कचलः, ऊषायुः *m.*, औषीपटः, औषी, ऊषीनिर्मितं or मेघ-
लोममयं विरलवस्त्रं, सहस्रोम *n.* (नृ), साशुकः, कृतपः.

Flap, *s.* (Any thing that hangs loose) लक्षिका, लोला, लोलकः,
लघमानवस्तु *n.*, प्रलघवल, प्रलक्षितं—(The motion of it) आस्फालः-
-लनं-लितं.

To FLAP, *v. a.* (The wings) पक्षौ स्फल् in caus. (स्फालयति-यितुं)
or आस्फल् or चल in caus. (चालयति-यितुं) or उक्षिप् (c. 6.
-क्षिपति-क्षेपुं).

To FLAP, *v. n.* आस्फालितं कृ, आस्फल् (c. 1. स्फलति-लितुं), कलभ्फला
(भोल. कलभ्फलायते).

Flapped, *p. p.* आस्फालितः-ता-तं, चालितः-ता-तं, लोलितः-ता-तं.

Flapping, *s.* (Of wings) आस्फालनं, पक्षास्फालनं, पक्षास्फालनं, पक्षो-
त्क्षेपः, कलभ्फला—(Of ears) कर्णीतालः.

To FLARE, *v. n.* चञ्चलशिक्षया or सञ्चलशिक्षं or चञ्चलरूपेण ज्वल्
(c. 1. ज्वलति-लितुं) or उज्ज्वल् or जल् in freq. (जाज्वल्यते).

Flare, *s.* चञ्चलशिखा, चञ्चलज्वालाः, कम्पितज्वाला, स्फुरद्युतिः *f.*

Flaring, *a.* चञ्चलशिक्षया जाज्वल्यमानः-ना-नं or उज्ज्वलः-ला-लं.

Flash, *s.* ज्वाला, स्फुरितं, स्फुरणं, द्युतिस्फुरणं, प्रभाकम्पः, अकस्मात्स्फुरणं,
अकस्माद्दीप्तिः *f.*, क्षणप्रभा, क्षणद्युतिः *f.*, अचिरप्रभा, अचिरद्युतिः *f.*—
(Of lightning) विद्युत्स्फुरणं, सौदाभिनीस्फुरणं, विद्युत्प्रकाशः, विद्युत्कम्पः,
विद्युद्भाग *n.* (नृ), मेघज्योतिः *n.* (स्), विद्युज्वाला, इरम्भदः.

To FLASH, *v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति-रितुं), विद्युत् (c. 1. द्योतते-तितुं),
अकस्मात् प्रकाशं (c. 1. काशते-शितुं) or ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं)
or उज्ज्वल् or प्रज्वल्, विद्युद्गतं कम्पं (c. 1. कम्पते-स्मितुं).

Flashing, *a. or part.* स्फुरन्-रन्तो-रन् (नृ), स्फुरितः-ता-तं, विद्योत-

मानः-ना-नं, द्योतमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, कम्पितप्रभः-भा-भं, क्षयप्रकाशन्-शनी-शत् (त).
 FLASHY, *a.* क्षयप्रकाशोती-तिनी-ति (न), मिथ्याद्योती &c., मिथ्यातेजसः-सी-सं, मिथ्यातेजोमयः-यी-यं.—(Unsubstantial) असारः-रा-रं, निस्सह्यः-सा-सं.
 FLASK, *s.* कूपी, पुटयोयः, काचपात्रं, काचभाजनं; 'of wine,' मद्यभाजनं.
 FLASKET, *s.* अन्नभाजनं, अन्नपात्रं, खाद्यद्रव्यभाजनं.
 FLAT, *a.* (Even) समः-मा-सं, समानः-ना-नं, समस्यः-स्या-स्यं, सपाट-टा-टं, समरेखः-खा-खं, निर्भुगनः-गना-गनं, अभुगनः-गना-गनं.—(Not elevated) अनुक्षः-चा-चं, अनुक्षतः-जा-तं, निक्षः-सा-सं, नक्षः-ता-तं.—(Prostrate, lying flat) दृश्यव्यतिष्ठः-ता-तं, भूमौ क्षिप्रदेहः-हा-हं, अवनिद्रतः-ता-तं.—(Vapid, tasteless) विरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, अरसिकः-का-कं, फल्यः-ला-लं, असारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, अलवणः-शा-शं, मारहीनः-ना-नं, लवणहीनः-ना-नं, निस्तेजाः-जा-जः, तेजोहीनः-ना-नं, क्रोयः-या-यं, निःस्वादुः-दुः-दुः, विस्वादुः-दा-दं.—(Plain) अवक्रः-का-कं, 'flat roof,' पृष्ठः; 'flat surface,' समपृष्ठं, समतलं.
 FLAT, *s.* (A plain) समभूमिः-*f.*, समस्थलं-ली, समभूभागः, समस्थानं, साजिः-*f.*, पाटः, समं.—(Low ground) निम्नभूमिः-*f.*—(Shoal) सैकतं.—(Of a sword, &c.) फलकः-कं, पत्रं.—(In music) अनुदात्रः-मन्दः, मन्द्रः, उदात्रेतः शब्दः.—(Flat-bottomed boat) तरालः-*m.*, तरान्युः-*m.*—(Stupid fellow) मन्दबुद्धिः-*m.*, स्थूलधीः-*m.*
 To FLAT, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, समस्थलीकृ, निष्ठीकृ.
 FLAT-BOTTOMED, *a.* समतलः-लालं, समाधोभागः-गा-गं, समाधःस्थानः-ना-नं.
 FLAT-NOSED, *a.* नतनासिकः-का-कं, अवनाटः-टा-टं, अवटोटः-टा-टं, अवधटः-टा-टं, सुरणसः-सा-सं or -शा-शाः-शः (स).
 FLATLY, *adv.* समं, समानतस्तः.—(Plainly) अवक्रं, सुव्यक्तं.
 FLATNESS, *s.* (Evenness) समता, साम्यं, समानता-त्वं, साम्यता, पाटः, निर्भुगता, अभुगता.—(Want of elevation) अनुक्षता, अनुक्षतिः-*f.*, निक्षता, नक्षतं.—(Insipidity, dulness) अरसिकत्वं, अरस्यं, फल्यता, असारता, निःस्वादुता, अलवण्यं, अलवण्यं, अनेत्रः-*n.* (स), तेजोहीनता.
 To FLATTEN, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, समस्थलीकृ, निष्ठीकृ, वामनीकृ.—(Depress) अवनम् in caus. (-नामयति-नमयति-यितुं), नवीकृ.—(Lay flat) दृश्यवत् पत् in caus. (पातयति-यितुं).—(Make vapid) रसं दृ (c. 1. हरति, हर्षं), फलकृ, विरसकृ.
 To FLATTEN, *v. n.* समीभू, निष्ठीभू, अवनतीभू, नवीभू, विरसोभू.
 FLATTENED, *p. p.* अवनामितः-ता-तं, निष्ठीकृतः-ता-तं, नवीकृतः-ता-तं.
 FLATTENING, *s.* अवनायः, निष्ठीकरणं, नवीकरणं, समीकरणं.
 FLATTER, *s.* अवनामकः, सम्प्रशंसकः, मुद्ररक्षिणः.
 To FLATTER, *v. a.* (Soothie by praise, &c.) सान्त्वयति or शान्त्वयति (c. 10.) सान्त्वयति-यितुं, परिशान्त्वयति, अभिशान्त्वयति, अतिप्रशंसयति or स्तुतिशान्त्वयति or चाटूक्या or मधुरद्वेषोभिः सान्त्वयति or प्रलुभ (c. 10.) लोभयति-यितुं or अनुप (c. 10.) तोषयति-यितुं or लल (c. 10.) लालयति-यितुं.—(Speak what is agreeable) प्रियं or प्रियाणि or चाटुवाक्यानि वद (c. 1. वदति-दितुं).—(Praise falsely) मिथ्या प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं) or स्थाय (c. 1. स्थायते-यितुं).—(Gratify) चाराप (c. 10.) रापयति-यितुं, प्रमुद (c. 10.) मोदयति-यितुं, सभाज् (c. 10.) सभाजयति-यितुं.—(Raise false hopes) मिथ्या आशावृद्धिं कृ.
 FLATTERED, *p. p.* प्रशंसितः-ता-तं, मिथ्याप्रशंसितः-सा-सं, लालितः-ता-तं, कृतमाननः-ना-नं, चाटूक्यारापितः-ता-तं, सभाजितः-ता-तं, आश्वासितः-ता-तं.

FLATTERER, *s.* प्रशंसकः, प्रियवादी *m.* (न), प्रियवदः, चाटुवादी *m.*
 सान्त्ववादः, सान्त्वनकारी *m.* (न), चाटुकारः, लाली *m.* (न), मिथ्या प्रशंसकः, शंसा *m.* (सु), कपटप्रशंसाकृत *m.*, मिथ्याश्वासकः, आश्वासनशीलः, कापटिकः.
 FLATTERING, *a.* परितोषकः-का-कं, मनोपणः-शा-शं, सान्त्वनः-ना-नं, स्तुतिमयः-यी-यं, प्रशंसाकरः-री-रं, प्रीतिकरः-रा-रं, आश्वासकः-का-कं.
 FLATTERINGLY, *adv.* अतिप्रशंसया, चाटूक्या, अतिशयस्तुत्या, सान्त्वनपूर्वकं.
 FLATTERY, *s.* अतिप्रशंसा-सं, मिथ्याप्रशंसा-सं, सान्त्वः-त्वं-त्वं-ना, सान्त्ववाक्यं, सान्त्वोक्तिः-*f.*, सान्त्वकारः, चाटूक्यः-*f.*, चाटुकारः, चाटुः-*m.*, -दु *m.*, लालनं, प्रियवाक्यं, मधुरवाक्यं, मधुरपत्रः-*n.* (स), कोमलवाक्यं, कोमलत्वं, आश्वासनं, आलोकः, आलोकशब्दः, अनुनयः, आराधनं.
 FLATTISH, *a.* ईपसमः-मा-सं, ईपसमानः-ना-नं, ईपस्रिष्ठः-सा-सं.
 FLATULENCE, FLATULENCY, *s.* वायुपूर्णता, वायुरोगः, वातकुञ्जता, वातकुञ्जत्वं, वातिकत्वं, कोशप्रितवायुः-*m.*, वायुः-*m.*, वातः, वायुगण्डः, अन्वाध्मानः, उदराध्मानः, आध्माः-*m.*, पु-कुलः-लं.
 FLATULENT, *a.* वायुयुक्तः-सा-सं, वायुरोगयुक्तः-सा-सं, वातकुञ्ज-ज्ञा-ज्ञं, वातकुञ्जत्वः-त्वं-त्वं, वातिकः-को-कं, वातवदः-दा-दं, वायुवदः-दा-दं.
 FLATUS, *s.* वायुः-*m.*, वातः, अन्वस्यवायुः, उदरजवातः, उदरजो वातः.
 To FLAUNT, *v. n.* मगधं or सदम्भं चल् (c. 1. चलति-लितुं), गच्छितगत्या चल् or चर् (c. 1. चरति-रितुं).
 FLAUNTING, *a.* मगधं चारी-रिणी-रि(न), गच्छितगतिः-ति-ति, खेलगामी-मिनी-मि (न), दंष्ट्रनीयमानी-निनी-नि (न).
 FLAVOR, *s.* रसः, आस्वादः, स्वादः, रसिः-*f.*, सभिरुचिः-*f.*, लालित्वं, लावण्यं.
 To FLAVOR, *v. a.* रसं दा (c. 3. ददाति, दातुं), रसं-सा-सं कृ, मुरसोक्तं.
 FLAVORED, *p. p.* or *a.* रसितः-ता-तं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं; 'well-flavored,' मुरसः-सा-सं, मुखास्वादः-दा-दं, मुललितः-ता-तं, मुखादुः-दु-दु.
 FLAVORLESS, *a.* अरसः-सा-सं, रसिकः-को-कं, विरसः-सा-सं, निरसः-सा-सं, नीरसः-सा-सं, निःस्वादुः-दु-दु, विस्वादुः-दा-दं, अस्वादुः-दु-दु.
 FLAVOURS, *s.* मुरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसवान-वती-वत् (न), स्वादुः-दु-दु, मुखास्वादः-दा-दं, मिष्टः-श-शं.
 FLAW, *s.* (Crack) छिद्रं, रन्ध्रं, भिन्निः-*f.*, खड्गः, भेदः, लेदः, भङ्गः, सन्धिः-*m.*—(Defect) दोषः, अपराधः-छिद्रं, कलङ्कः.—(In a gem) पुलकः, खड्गः, रक्षयिन्दुः-*m.*; 'without a flaw,' निश्छिद्रः-द्रा-दं, नीरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं.—(Sudden gust of wind) प्रभन्नः, निघातः, योमभुवः.
 To FLAW, *v. a.* छिद्रं (c. 10.) छिद्रयति-यितुं, खड्गं (c. 10.) खड्गयति-यितुं.
 FLAWLESS, *a.* निश्छिद्रः-द्रा-दं, नीरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं, निदोषः-पा-पं.
 FLAWY, *a.* सछिद्रः-द्रा-दं, सन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं, सदोषः-पा-पं, देदरः-रा-रं.
 FLAX, *s.* अतसी, उमा, धुमा, क्षौमी, शण, मसीना, ममूणा, सुयंछला, मालिका.
 FLAX-COMB, *s.* अतसीमार्जकः, उमामार्जनी, उमाशोषनी, शणप्रसाधनी.
 FLAX-DRESSER, *s.* अतसीशोधकः, उमापरिष्कारकः, शणप्रसाधकः.
 FLAXEN, *a.* क्षीमः-मी-मं, क्षीमकः-को-कं, क्षीमः-मी-मं, शाणः-णी-णं.
 To FLAY, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति-यितुं), निस्त्वचोक्तं, चर्मनिष्कृष्य (c. 1. कर्षति-क्रुषु) or कृष्य or निर्द्वं (c. 1. हरति-हर्षुं), निस्त्वचं (nom. निस्त्वचयति-यितुं), त्वच (c. 1. त्वचति-यितुं).
 FLAYED, *p. p.* निस्त्वचोक्तः-ता-तं, निस्त्वचः-चा-चं, निस्त्वच्यः-म्या-म्यं (न).
 FLAYER, *s.* चर्मनिष्कर्षकः, चर्मोत्पाटी *m.* (न), त्वचिदारकः.
 FLAYING, *s.* निस्त्वचोकरणं, चर्मनिष्कर्षणं, निस्त्वचोकरणं, त्वचपरिपुटनं.
 FLEA, *s.* देहिका, मत्स्यः, मक्षिका, तस्यकोट, रक्षपायी *m.* (न).
 To FLEA, *v. a.* देहिका or तस्यकोटान् अपनी (c. 1. नयति-नेतुं) or दूरीकृ.
 FLEA-BITE, *s.* देहिकादंशः, मत्स्यदंशनं, देहिकादंशनादः, मक्षिकादंशः.

FLEA-BITTEN, *a.* देहिकादृशः-हा-ई, देहिकादंशितः-ता-तं, मक्षिकादृशः-हा-ई

FLEAM, *s.* पशुचिकित्सकादिभिः सिराच्छेदे or रक्तमोक्षेण प्रयुक्तं तीक्ष्णायुधं.

FLED, *p. p.* पलायितः-ता-तं, विपलायितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं.

TO FLEDGE, *v. a.* सपथं-खां-खं कृ, पथैर्युज् (c. 10. योजयति-यितुं).

FLEDGEB, *p. p.* पथयुक्तः-क्ता-क्तं, पथवान्-वतो-वत् (त्), गृहस्थान्-मतो-मत् (मत्).

TO FLEE, *v. n.* पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय्, प्रपलाय्, सम्पलाय्, दृ (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, प्रद्रु, प्राद्रु; प्रपाय् (c. 1. -पावति-यितुं), अपपाय्, निपयत् (c. 1. -पतति-यितुं), उपयत्, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), निर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), अपगम्, अपसृज् (c. 1. -सर्पति-सर्ज्), व्यसृज्, भज् (c. 1. भजति-ते, भङ्क्ते) with दिशः or ककुभः—(Avoid) वृज् (c. 10. वज्रयति-यितुं), विवृज् परिवृज्, परिद्रु (c. 1. -हरति-हर्तुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यङ्क्ते).

FLEECE, *s.* मेपलौम *n.* (न), सविलौम *n.* (न), मेपरोम *n.* (न), मेपाङ्गरुहं, यन् मेपलौमपरिमाणम् रक्तवारे अवसिद्यते, मेपस्य छिन्नलौम *n.* (न).

TO FLEECE, *v. a.* मेपलौम छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or लृ (c. 9. लुनाति, लयितुं).—(Strip, plunder) दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), अपदृ, प्रबाध् (c. 1. -बाधते-यितुं).

FLEECE, *p. p.* दृतसर्पितः-खा-खं, अपदृतसः-खा-खं, बाधितः-ता-तं.

FLEECY, *a.* लौमशः-शा-शं, रोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न्), बहु-रोमा &c., लौमावतः-ता-तं, बहुलोमवान्-वतो-वत् (त्), मेपलौममयः-यो-यं.

TO FLEER, *v. a.* अवहस् (c. 1. -हसति-मितुं), अपहस्, कुस्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), उत्तिम, विकृतदृष्ट्या स्मि, तिरस्कृ, मुखरीकृ, अवधिष्य (c. 6. -धिषति-धेयुं).

FLEER, *s.* अवहासः, अवहेला, अवधेयः, कुस्मयः, कुस्मितं, दृष्टिविधेयः.

FLEERER, *s.* उपहासकः, अवधेयकः, मुखरजनः, कुस्मितः.

FLEET, *s.* वृहन्नौकासमूहः, महानौकासमूहः, वृहन्नौकसमूहः, युद्धनौकसमूहः.

FLEET, *a.* शीघ्रगामी-विनी-मि (न्), द्रुतगामी &c., द्रुतगतिः-ति-ति, लघुगतिः-ति-ति, महावेगः-गा-गं, महाजवः-वा-वं, वेगवान्-वतो-वत् (त्), जयी-विनी-वि (न्), शीघ्रजवः-वा-वं, प्रवृत्तौ-हो-हो, त्वरितः-ता-तं, त्वरितगतिः-ति-ति, ससौष्ठवः-वा-वं.—(As the wind) वायुवेगः-गा-गं, वायुवेगसमः-मा-मं, वायुगतिः-ति-ति, वायव्यः-वा-वं.

TO FLEET, *v. n.* (Go swiftly) द्रुतगता or महावेगन चल् (c. 1. चलति-लितुं), त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), शीघ्र (nom. शीघ्रायते), द्रुतं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

TO FLEET, *v. a.* (Skim over) लघुगता अतिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or चिमृप् (c. 1. -मर्पति-सर्ज्).—(Skim milk) दुग्धक्षेपन् अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं).

FLEETING, *a.* क्षणमात्रस्थायी-विनी-मि (न्), क्षणस्थायी &c., क्षणव्यः-वा-वं, क्षणभूतः-ता-तं, क्षणभङ्गुरः-रा-रं, क्षणिकः-का-की-कं.

FLEETLY, *adv.* शीघ्रे, द्रुतं, त्वरितं, महावेगेन, महाजवेन, द्रुतगता, लघुगता, लघु, क्षिप्रं, सरभमं, समोष्ठयं.

FLEETNESS, *s.* शीघ्रता, द्रुतत्वं, शीघ्रगामित्वं, त्वरितगतिः *f.*, वेगः, प्रसवः, जवः, सत्वरता, त्वरिः *f.*, साशुगमनं, रभसः.

FLESH, *s.* मांसं, सामिषं, पल्लं, क्रम्यं, पिशितं usually in plural, तरुमं, पल्लं, ससपं, शुष्कं, मेदस्कृत् *n.*, काश्यपं, उह्वसं; 'dried flesh,' शुष्कलः-ला-ली-लं, शुष्कमांसं, उन्नमं, बह्वरः; 'game,' मज्जलं, माज्जलं.—(Body) शरीरं.—(Carnality) शरीरोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, सामिषं.

TO FLESH, *v. a.* चक्ष्य (c. 4. -चक्षति-चक्षितुं), निदीचीकृ, क्रूरकर्मोभ्यस्तं-जा-स्तं कृ.

FLESH-BROTH, *s.* मांससूपं, मांसयूषं, मांसनिष्कृष्यः, मांसकृष्यः, सूपः.

FLESH-BRUSH, *s.* त्वगापघ्नेयी चर्मनिर्घर्षणकः, चर्ममार्जनी.

FLESH-COLOR, *s.* मांसवर्णः, सामिषवर्णः, क्रम्यवर्णः, मांसरागः.

FLESH-COLORED, *a.* मांसवर्णः-हो-हो, सामिषवर्णः-हो-हो, क्रम्यवर्णः-हो-हो.

FLESH-DIET, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, सामिषाहारः.

FLESHINESS, *s.* मांसत्वं, मांसलत्वं, पुष्टता, पुष्टाङ्गत्वं, पीनता, पोषरता,

मेदस्थिता, मेदोवृद्धिः *f.*, शरीरस्थूलता.

FLESHLESS, *a.* जमांसः-सा-सं, निर्मांसः-सा-सं, विमांसः-सा-सं, विपुष्टः-हा-ई, अपुष्टः-हा-ई, मांसहीनः-ना-नं.

FLESHLINESS, *s.* शरीरोपसेवा, विषयोपसेवा, विषयासक्तिः *f.*, शारीरिकाविषयसङ्गः, कामासक्तिः *f.*

FLESHLY, *a.* (Carnal) शारीरिकः-की-कं, शरीरजः-जा-जं, देहिकः-की-कं, कायिकः-की-कं, वायुविकः-की-कं, विषयी-यिणी-यि (न्), रेहिकः-की-कं, सांसारिकः-की-कं.

FLESH-MEAT, *s.* मांसाहारः, मांसभोजनं, स्वाद्यमांसं, भोजनाद्यं सामिषं.

FLESHMONGER, *s.* मांसविक्रयी *m.* (न्), सीनिकः—(Pimp) विटः.

FLESHY, *a.* मांसलः-ला-लं, मांसशीलः-ला-लं, पुष्टः-हा-ई, पुष्टाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, क्रम्यमयः-यो-यं, पीनः-ना-नं, पोषरः-रा-रं, मेदस्थी-स्विनी-स्वि (न्).

FLEXIBILITY, *s.* सानम्यता, नम्यता, नमनीयत्वं, कुचनीयता, अवकुचनीयत्वं, सायम्यत्वं, मृदुता, कोमलता, श्रेष्ठित्वं.

FLEXIBLE, *a.* सानम्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, नमनीयः-या-यं, कुचनीयः-या-यं, अवकुचनीयः-या-यं, सायम्यः-म्या-म्यं, नमनशीलः-ला-लं, कुचनशीलः-ला-लं, मृदुः-दु-दु, कोमलः-ला-लं, शिथिलः-ला-लं, अट्टः-टा-टं.

FLEXION, *s.* नतिः *f.*, नमनं, सानतिः *f.*, सानमनं, कुचनं, अवकुचनं, भङ्गः-ङ्गी, FLEXUOUS, *a.* यक्रः-क्रा-क्रं, वक्रिमः-मा-मं, भङ्गुरः-रा-रं, कुटिलः-ला-लं, जिघ्रः-झा-झं, विसर्पी-पिंणी-पि (न्).

FLEXURE, *s.* नतिः *f.*, सानतिः *f.*, वक्रता, वक्रिमा *m.* (न्), कुचनं, अवकुचनं निघ्नता, भङ्गः-ङ्गी, पुटः.

TO FLICKER, *v. n.* (With the wings) विहायसाक्ष्योऽयममध्ये पक्षास्त्रलनं वृ—(As a flame, &c.) इतस्तश् चल् (c. 1. चलति-लितुं), चचलीभ चपलीभू, चचलरूपेण ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं).

FLICKERING, *a.* (With the wings) व्योममध्ये पक्षास्त्रलनकारी-नि-णी-रि (न्).—(Unsteady) चचलः-ला-लं, विचलः-ला-लं, चलः-ला-लं, चपलः-ला-लं.

FLIER, *s.* पलायी *m.* (न्), विपलायी *m.*, प्रपलायी *m.*, पलायनकृत् *m.*

FLIGHT, *s.* (Act of fleeing, running away) पलायनं, विपट्त्वनं, प्रपलायनं, द्रायः, द्रवः, विद्रवः, प्रद्रावः, उड्वायः, सन्द्रावः, सन्द्रावः, अपक्रमः, अपयानं, सपायः, अपगमनः, डमरं, शुगाली-लिका; 'to put to flight,' विद्रु in caus. (—द्रावयति-यितुं), दृ; 'put to flight,' भयद्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, कादिशीकः-का-कं, प्रपलायितः-ता-तं, पलायितः-ता-तं.—(Flying of a bird) डीनं, डयनं, प्रडीनं, निडीनं; 'upward flight of a bird,' उड्डीनं, उड्डयनं, प्रडीनं; 'downward flight,' अवडीनं; 'indirect flight,' विडीनं, 'direct flight,' अविडीनं.—(Number of birds flying) पक्षिमात्रा, पक्षिमेकी, डीयमानपक्षिगणः; 'of geese,' ईडनाला; 'of pigeon,' कापोतः; 'of parrots,' शोके.—(Flight of an arrow) शरवेगः, शरपातः.—(Elevation or excursion of thought) बुद्धिसुबोधः *f.*, बुद्धि-चिदासः.—(Flight of stairs) सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानपेक्षिः *f.*, निःपेक्षी-विः *f.*

FLIGHTINESS, *s.* बुद्धिभ्रमः *f.*, बुद्धिविभ्रमः, बुद्धिविलासः, मतिचापल्यं, उच्चकूलता.

FLIGHTY, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्विः-द्वि, विभ्रान्तमनाः -नाः -नः (स्), चपलमतिः -तिः-ति, उच्चकूलबुद्धिः -द्विः-द्वि, अस्थिरबुद्धिः -द्विः-द्वि, पारिव्रजः -वा-वं.

FLIMSYNESS, *s.* असाक्षात्ता, निःसारता, निर्वैलता, तेजोहीनता, तुच्छत्वं, शैथिल्यं.

FLIMSY, *a.* असाक्षः -रा-रं, निःसारः -रा-रं, सारहीनः -ना-नं, निस्तेजः -जाः-जः (स्), अवास्तवः -वी-वं -विकः -को -कं, निर्वैलः -ला-लं, तुच्छः -च्चा -च्छं, तनुः -नुः -न्वी -नु, शिथिलः -ला-लं.

To FLINCH, *v. n.* निवृत् (c. 1. -वर्जते -जितुं), परित्यज्, परावृत् with abl. c., उडिज् (c. 6. -विजते -जितुं) with abl. c., विकम्प (c. 1. -कम्पते -मित्युं), अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थितुं), पलाय (c. 1. -पलायते -यितुं, rt. इ), पराङ्मुखीभू, विमुखीभू, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

FLINCHER, *s.* परिवर्तकः, परिवर्ती *m.* (न्), कम्पनिवृत्तः, कम्प्यत्यागी *m.* (न्), पराङ्मुखः, विकम्पितः -म्यकः.

FLINCHING, *s.* विकम्पः -म्यनं, विकम्पितं, निवृत्तिः *f.*, निवर्तनं, पराङ्मुखता.

To FLING, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप्, अस् (c. 4. अस्ति *वितुं*), प्राप्त, अभ्यस्, मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्तुं), प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), पत् in caus. (पातयति -यितुं). —(Fling away) अयाम्, अवमुष्, प्रमुष्, अवमृज्, विमृज्, अपमृज्, प्रतिक्षिप्, अपहा (c. 3. -जहाति -हातुं).

To FLING, *v. n.* क्रोधसंरज्यत्वात् यादादिक्षेपं कृ or सुरक्षेपं कृ, अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

FLING, *s.* क्षेपः -पणं, श्लेषः, निःक्षेपः, असनं, पातः -तनं. —(Gibe) क्षेपः, अवक्षेपः.

FLINT, *s.* अग्निप्रसरः, अरणिः *m.*, वह्निप्रसरः, आग्नेयप्रसरः.

FLINTY, *a.* अग्निप्रसरमयः -यी-यं. —(Cruel, hard-hearted) पापाणहृदयः -या-यं, अयोहृदयः -या-यं, कठिनहृदयः -या-यं.

FLIP, *s.* (A beverage) मद्यवयमुरादिनिमित्तं पानीयं. —(Stroke) आघातः आस्पर्शनं.

FLIPPANCY, *s.* (Of speech) वाक्चापल्यं, वाक्दृक्ता. —(Pertness) चापल्यं, चापल्यं, चापल्यं, अस्थिरता, लोलता, लौल्यं, अनवस्थितिः *f.*, प्रगल्भता.

FLIPPANT, *a.* (In speech) वाक्चापलः -ला-लं, वाक्चपलः -ला-लं, वाचालः -ला-लं. —(Pertness) चापलः -ला-लं, चपलः -ला-लं, अस्थिरः -रा-रं, लोलः -ला-लं, अनवस्थितः -ता-तं, प्रगल्भः -ल्भा-लं.

FLIPPANTLY, *adv.* चापलं, चापल्यात्, लौल्यात्, चपलं, अस्थीयात्.

To FLIRT, *v. a.* (Toss suddenly) अकस्मात् or सहसा क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

To FLIRT, *v. n.* (Jeer) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), अवक्षिप्. —(Act with giddiness) चापलः -ला-लं भू, चपलः -ला-लं भू. —(Coquet) विलस (c. 1. -लसति -सितुं), लल (c. 1. ललति -लितुं), खेला (nom. खेलायति -यितुं), विलासं कृ, हावं कृ, प्रेमललितं कृ, प्रेमखेलां कृ.

FLIRT, *s.* (Quick throw) अकस्मात्क्षेपः, आकस्मिकक्षेपः. —(Coquette) रसिका स्त्री, प्रगल्भा स्त्री, धृष्टा स्त्री, चपला स्त्री, विलासिनी, लालिनी, लीलापत्री, प्रेमखेलाकारिणी.

FLIRTATION, *s.* (Playing at courtship) प्रेमखेला, प्रेमललितं, लीला, खेला, विलासः, हावः लालसा, रम्यं.

To FLIT, *v. n.* (Fly away, move rapidly) प्रवी (c. 4. -वीयते, c. 1. -वीयते -यितुं), द्रुतगता or लघुगता or लघु चल् (c. 1. चलति -लितुं) or वृप् (c. 1. वृषति, वृष्टुं). —(Rove on the wing, flutter) विर्यति or आकाशे विवृप्, अमनस्ये यथास्थलनं कृ. —(Be unstable) अस्थिरः -रा-रं भू, चपलीभू, चपलीभू. —(Migrate, move about) उत्क्रम्

(c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), देशान्तरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), स्थानात् स्थानं गम्, इतस्ततो भम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं).

FLITCH, *s.* लवणीकृतं शूकरपार्श्वमांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, वटूरं.

FLITTER, *s.* वल्लखलः -खं, चीरं, कर्पटः, लल्लकं, कन्या.

FLITTER-MOUSE, *s.* जतुका -तूका, अजिनपत्रा, चर्मचटका, चर्मचटो.

FLITTING, *s.* लघुचलनं, विस्फेयं, स्फेयं, अस्थीयं, भ्रमणं.

To FLOAT, *v. n.* (Be borne on the surface, not to sink) भ्रु (c. 1. भ्रवते, भ्रोतुं), भास् (c. 1. भासते -सितुं), उन्मज्ज् (c. 6. -मज्जति -मंक्तुं), उत्पत् (c. 1. -पतति -तितुं). —(Swim) तृ (c. 1. तरति -रितुं -रौतुं), जले विमृ (c. 1. -सरति -संस्तुं).

To FLOAT, *v. a.* झु in caus. (प्रावयति -यितुं), वह in caus. (वाहयति -यितुं).

FLOAT, *s.* (Raft) प्रवः, प्रवाका, तरणः -यी, तरखः, तरत् *n.*, तखिः *m.*, तारखः, वहिन्, कोलः, उडुपः -पं, वारिरयः. —(Of a fishing-line) तरखः.

FLOATING, *part. of a.* प्रवमानः -ना-नं, भासमानः -ना-नं.

FLOCCULENT, *a.* घनीभूतः -ता-तं, इयानः -ना-नं. —(Seeds) प्रीषहासं, वंशकर्म.

FLOCK, *s.* (Collection of animals) पूषं, गणः, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः.

व्रजः, कुलं, वृन्दं, संहतिः *f.*, सोषः, कदम्बकं, निवहः, समूदायः, समूदयः, समाहारः, पाशवं, निकरः, समवायः, सचयः, चयः, निकुरुचं -चकं, वारः, विसरः, व्रातः, सन्दोहः, समनः, सार्थः, निकायः. —(Flock of sheep) मेघपूषं, अविगणः, अविकुलं, अविक्कटः, आधिकं, खीरभकं; 'of goats,' आनकः; 'of goats and sheep,' सजाविकं; 'of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं; 'of pigeons,' कापोतः; 'of parrots,' शीकं; 'of peacocks,' मायूरः; 'of geese,' हंसमाला, हंसश्रेणी; 'of partridges,' तैशिरः; 'in flocks,' यूषशस्. —(Flock of cotton) तूलं -लिका, इन्द्रतूलं; 'flock-mattress,' तूलिका.

To FLOCK TOGETHER, *v. n.* एकत्र मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), यूषशः or पशुयूषवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or समागम् or समे (c. 2. समेति -तुं, rt. इ) or अनुगम् (c. 1. -सरति -संस्तुं), एकौभू, एकवभू, एकौषीभू, समूहीभू, सगुलीभू.

To FLOG, *v. a.* चर्मदण्डेन or कश्याया or वेवेण तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं) or दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं).

FLOGGED, *p. p.* कश्याताडितः -ता-तं, कश्यादण्डितः -ता-तं, वेवाहतः -ता-तं.

FLOGGING, *s.* कश्याताडनं, कश्यापातः, कश्या, रज्जुताडनं, वेवापातः, चर्मदण्डप्रहारः; 'deserving it' कश्यः -श्या -श्यं, कश्याहः -हो -हं.

FLOOD, *s.* (Deluge, inundation) जलाप्रावणं, जलप्रावणं, आभायः, जलप्रलयः, जलवेगः, तोयविप्रवः, सलिलोपप्रवः, जलोच्च्रावः, जलीयः, आभाविजलं, परोवाहः, विदारः, वन्या. —(Universal flood) भूतसम्प्रवः.

एकार्थवे. —(Stream) झोतः *n.* (स्), प्रवाहः. —(Tide) वेला, रयः. —(Overflow of a river) वानं. —(Flood of tears) अश्रुप्रवाहः.

अश्रुपातः, अश्रुवर्षः, वायुवर्षः, भावाश्रु *n.*, अश्रुकलापः *m.*

To FLOOD, *v. a.* झु in caus. (प्रावयति -यितुं), आश्रु, सम्भु; 'is flooded,' प्राव्यते.

FLOODED, *p. p.* प्रावितः -ता-तं, आश्रावितः -ता-तं, परिश्रुतः -ता-तं अभिश्रुतः -ता-तं, सम्भुतोदभः -का-कं, अभिपरिश्रुतः -ता-तं.

FLOOD-GATE, *s.* जलद्वारं, जलपथः, जलवाही *n.* (न्), जलनिर्गमः, सलिनः -सरायं.

FLOOK, *s.* लङ्गरदनः, लङ्गरभुजः, लङ्गराकवैणी, नीचमनयनकीलः.

FLOOR, *s.* (Bottom of a building, part on which one walks)

तलं, गृहतलं, हर्म्यतलं, गृहभूमिः *f.*, गृहभूः *f.*, वेशभूः *f.*, कुट्टिमं, तलमं, झुतलः, गृहपोटः, गृहपोतकः, पोतः, बास्तुः *m.*, प्रतिभानं, गृहपूतं, भूमिः *f.* भूतलं, पृष्ठं. —(Story of a house) भूमिः, कोठः -ई, नभः; 'second floor,' द्वितीयभूमिः *f.*, द्वितीयकोष्ठः; 'upper floor,' उपरिभूमिः *f.*

—(Platform of boards) फलकः-कं, फलकाक्षरः-रथं, दीर्घकाशालः-रथं, फलकस्तारिमा *m.* (नं), फलकसंस्तारः, मद्यः-चक्रः.

To FLOOR, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाशैः or काशफलकैर चासु (c. 9. -सृणाति -स्तारितुं -रीनुं), फलक (nom. फलकयति -यितुं), सफलकीकृ. —(Strike down) भूमी पतन in caus. (पातयति -यितुं).

FLOORING, *s.* फलकाक्षरं, फलकस्तारः, फलकस्तारिमा *m.* (नं), परिघस्तारः. To FLOP, *v. a.* व्याम्बेदनशब्देन तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), व्याम्बल् (c. 10. -स्फलयति -यितुं).

FLORA, *s.* (The goddess) सीता, पुष्पदेवता. —(Catalogue of plants) ओषधिपरिसंख्या.

FLORAL, *a.* औष्यः-प्यी-प्यं-प्यिकः-क्री-कं, कौसुमः-मी-मं, सीमनसः-सी-सं.

FLORID, *a.* (In colour or complexion) रक्वणैः-गौ-गै, अरुणवर्णः-शै-शै, पुष्पवर्णः-शी-शै. —(As style) पुष्पितः-ता-तं, चलङ्कृतः-ता-तं, वागलङ्कारमयः-यी-यं, व्यञ्जनामयः-यी-यं, शोभितः-ता-तं.

FLORIDITY, FLORIDNESS, *s.* (Of complexion) कपोलरागः, वदनरक्ता, मुखाह्मिमा *m.* (नं). —(Of style) चलङ्कारः, सालङ्कारत्वं, वागलङ्कारः, वागलङ्किया, वाकशोभा.

FLORIFEROUS, *a.* पुष्पोत्पादकः-का-कं, पुष्पजनकः-का-कं, पुष्पदः-दा-दं.

FLORILEGIUM, *s.* पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचायः, कुसुमावचयः.

FLORIN, *s.* विदेशीयमुद्राविशेषः, रूप्यमुद्राविशेषः.

FLORIST, *s.* पुष्पादिविद्याज्ञः, पुष्पलायः, ओषधिविद्याज्ञः, मालाकारः, मालिकः, माली *m.* (नं).

FLOTA, *s.* युह्वीकासमूहः, महाबाणिज्यनौकासमूहः.

FLOTILLA, *s.* युद्धनौकासमूहः, युद्धनौकासमूहः.

To FLOUNDER, *v. n.* सम्भ्रमपहतत्वात् or संरम्भाविष्टत्वात् शरीराङ्गानि or शरीरम् इतस्ततः क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्) or विक्षिप् or बल् in caus. (चालयति -यितुं) or विचल्.

FLOUNDER, *s.* (Sudden jerk of the body) अकस्माद् अङ्गविक्षेपः or शरीरविक्षेपः. —(A piece of cloth sewed round a gown with the lower border loose) स्त्रीवेशपरितः स्यूतः शिपिलाशोभगो यस्त्वस्त्रः. स्त्रीवेशोपरि शोभायैम् अधिकयस्त्वयित्वासः.

FLOUNDED, *p. p.* अधिकवस्त्रपंक्तिशोभितः-ता-तं, वेशोपरिस्थपटपंक्तिशोभितः-ता-तं.

FLOUNDER, *s.* समुद्रजः सुदूरमत्स्यभेदः.

To FLOUNDER, *v. n.* यथा वाञ्छी चक्रे तथा पादादिविक्षेपेण लुट् (c. 6. लुठति -टितुं), पङ्कपतितवद् निगमेच्छया शरीराङ्गानि इतस्ततः क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), विमु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं).

LOUR, *s.* शुकुः *m.*, गोधूमवर्णः, गोधूमवर्णः, चूर्णं, खोदः, अपूप्यः, पिष्टं, गृहिष्ठकः-का, समीदः, समिता.

To FLOURISH, *v. n.* (Thrive) च्छृ (c. 5. च्छरोति, c. 4. च्छयति, अर्पितुं), सम्पृ, हृप् (c. 1. हृषते -धितुं), समेष्, वृष् (c. 1. वधते -धितुं), विपृष्, संपृष्, समृद्धिभूः. —(Use lofty language) गङ्गितवाक्यम् आचि (c. 1. -चयति -यितुं).

To FLOURISH, *v. a.* (Embellish with flowers, &c.) पुष्पाञ्जलङ्कारेण शुभ्र (c. 10. शोभयति -यितुं) or रञ्ज (c. 10. रञ्जयति -यितुं), अलङ्कृ, समलङ्कृ, चिच (c. 10. चिचयति -यितुं). —(Brandish) भ्रम् in caus. (भ्रमयति, भ्रमयति -यितुं), उड्गम्.

FLOURISH, *s.* (Show, embellishment) शोभा, अलङ्कारः, अलङ्किया, रञ्जनं. —(Lofty language) गङ्गितवाक्यं द्वेषवाक्यं. —(Brandishing) भातिः *f.*, उड्गः, उड्गानिः *f.*

FLOURISHED, *p. p.* (Embellished) अलङ्कृतः-ता-तं. —(Brandished) उड्गितः-ता-तं.

उड्गानिः-ता-तं.

LOURISHING, *a.* समृद्धः-द्वा-दं, वर्धमानः-ना-नं, वर्धयिषुः-षुः, प्लु, अधिकवर्धः-वर्धः, उदयी-यिनी-यि-यि (नं), शुभान्वितः-ता-तं, सुस्थः-स्था-स्थं.

To FLOUR, *v. a.* अवहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अवक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्), गृह् (c. 1. गृहते -हितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुस्कारीकृ.

FLOUTED, *p. p.* अवज्ञातः-ता-तं, मुस्कारीकृतः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं.

To FLOW, *v. n.* (Run as water) सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं), प्रसृ, परिसृ, म्यन्द (c. 1. म्यन्दते -न्दितुं), प्रस्यन्द, सृ (c. 1. सरति, स्रतुं), प्रसृ, संसृ, स्र (c. 1. स्रति -सितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं), जलं प्रवह (c. 1. -वहति -वोदुं), पयस (nom. पयस्यति). —(Glide along) प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -सत्तुं), विसृप्, संसृप्, मृष्, विसृ, प्रसृ. —(As the tide) वेलावत् प्रसृ, वेला (nom. वेलायते). —(Proceed) प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), प्रसृ, प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), प्रया (c. 2. -याति -तुं), प्रचल् (c. 1. -चलति -लितुं). —(Arise from) उत्पद् (c. 1. -पद्यते -पद्युं), जन (c. 4. जायते, जनितुं), प्रभू, प्रवृत्. —(Hang loose, as hair, &c.) विगलितः-ता-तं भू, प्रविततः-ता-तं भू, प्रक्षयः-या-चं भू, विवसं (c. 1. -वसते -सितुं), शिथिलीभू.

Flow, *s.* (Stream, course) स्रवः-वर्णं, प्रवाहः-न. (सं), प्रसवः, प्रसवणं, प्रसायः, सायः, संसृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, जलवाहनं, स्यन्दः-न्दनं, निस्यन्दः, अभिस्यन्दः, गहनं, गालः, क्षरणं, उदकप्रवाहः. —(Current) वेला, वेगः, रयः, धारः-रा, औषः, पात्रसंस्कारः, असुपडतिः *f.*, पात्र-क्षङ्कारः, रायभाटी, ऊर्मी. —(Tide) वेला, समुद्रवेला, समुद्ररयः. —(Flow of words) वाक्स्मरणः *f.*, वाक्चापत्यः, 'flow of tears,' अश्रुपातः, अश्रुप्रवाहः, पाराश्रुनः, 'flow of blood,' असृक्पातः, असृग्धारा.

Flower, *s.* पुष्पं, कुसुमं, सुमनाः *m.* -नः *m.* -नसः *f.* *pl.* (सं), दुल्लं, प्रसवः, प्रसृनं, प्रसृनं, मूनं, 'flower-gathering,' पुष्पचयः, पुष्पावचयः, पुष्पप्रचयः, पुष्पप्रचायः, कुसुमावचयः, 'flower-gatherer,' पुष्पचायी *m.* (नं), पुष्पावचायी *m.* (नं), पुष्पलायः, 'flower-seller,' पुष्पाजीवी *m.* (नं), मालाकारः, मालिकः. —(Prime, best part) सारः, उत्तमभागः, श्रेष्ठभागः, 'flower of age,' यौवनावस्था, 'flower of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, नवयौवनं, अद्यतयौवनं, 'of corn,' धान्यस्य साद्यभागः, 'in the flower of youth,' प्रौढयौवनः -ना-नं. —(Catamenia) पय्यं, कुसुमं.

To FLOWER, *v. n.* (Blossom) पुष्प् (c. 4. पुष्पयति, पुष्पितुं), कुसुम (nom. कुसुमयति -यितुं), फुल्ल (c. 1. फुल्लति -लितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति -टितुं), c. 1. स्फोटते -टितुं), विकस् (c. 1. -कसति -मितुं). —(Be in the prime) प्रौढयौवनः -ना-नं भू. —(Froth) फेन (nom. फेनायते) मख (nom. मखायते).

To FLOWER, *v. a.* पुष्पाञ्जलङ्कारेण शुभ्र (c. 10. शोभयति -यितुं).

FLOWER-ARMED, *a.* (The Hindu Cupid) कुसुमायुधः, कुसुमेयुः *m.*, पुष्पास्त्रः, पुष्पचायः.

FLOWER-DE-LUCE or FLOWER-DE-LIS, *s.* उत्पलभेदः, पद्मविशेषः.

FLOWERED, *p. p.* or *a.* पुष्पितः-ता-तं, कुसुमितः-ता-तं, विकसितः-ता-तं, फुल्लः-ज्जा-ज्ज. —(Embellished with flowers) पुष्पाञ्जलङ्कारशोभितः-ता-तं.

FLOWERET, *s.* पुष्पकः-कं, सुदृपुष्पं, सुदृकुसुमं.

FLOWER-GARDEN, *s.* पुष्पोद्यानं, कुसुमोद्यानं, पुष्पवाटी -टिका, उद्यानं, कुसुमाकटः.

FLOWERING, *a.* फुल्लवान् -वती-वत् (नं), प्रफुल्लः-ज्जा-ज्ज. पुष्पी-प्यिणी-प्यि (नं), पुष्पवान् -वती-वत् (नं), पुष्पितः-ता-तं, कुसुमितः-ता-तं, कुसुमवान् -वती-वत् (नं), स्फुटितपुष्पः-प्या-प्यं, विकासी-सिनी-सि

(नं), पुष्पदः-दा-दं.

FLOWERLESS, *a.* अपुष्पः-पुष्पा-पुष्प, अपुष्पकः-का-कं, अपुष्पदः-दा-दं.FLOWER-STALK, *s.* मञ्जरी, पुष्पवृक्ष, प्रसववन्धनं.FLOWERY, *a.* (Having flowers) दीप्यः-पुष्पी-पुष्प, पुष्पी-पुष्पिणी-पुष्पि (नं), मपुष्पः-पुष्पा-पुष्प, पुष्पितः-ता-तं, पुष्पशाली-लिनी-लि (नं), पुष्पमयः-यी-यं, कौसुमः-मी-मं, सौमनसः-सी-नं, सकुसुमः-मा-मं. —(As style) पुष्पितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, वागलङ्कारमयः-यी-यं, व्यञ्जनामयः-यी-यं.FLOWING, *part. or a.* सुतः-ता-तं, सवन्-वन्तो-वत् (नं), प्रसृतः-ता-तं, स्पन्नः-वा-वं, स्पन्दी-न्दिनी-न्दि (नं), विसारी-रिण्टे-रि (नं), प्रसारी &c., विसृज्यः-रा-रं, विसृज्यः-रा-रं, रोणः-या-यं, क्षुतः-ता-तं.FLOWING, *s.* सवः-वयं, प्रसवः-वयं, प्रसावः, सावः, उदकप्रवाहः, वेला.FLOWINGLY, *adv.* वाक्सरणिपुष्टिः, वाक्चापत्येन, द्रुतं, द्रुतवाक्येन, अस्स-लितवाक्येन, अविलसितं, अविलसितवाक्येन.FLUCTUANT, *a.* जर्मियद् इतस्ततो लोलमानः-ना-नं or विचलः-ला-लं.To FLUCTUATE, *v. n.* (Roll or move to and fro) इतस्ततो लुट् (c. 6. लुटति-तिहुं) or लुलु (c. 1. लोलति-ने-लितुं) or चल् (c. 1. चलति-लितुं) or विचल्. —(Be unsteady, irresolute) दोल (nom. दोलायते-यितुं), विचल्, विचलीभू, अस्थिरः-रा-रं भू, अस्थिरीभू, अनवस्थितः-ता-तं भू, चञ्चलीभू, पातोत्पातं कृ, विकृप् (c. 1. -कल्पते-लियतुं, c. 10. -कल्पयति-यितुं).FLUCTUATING, *a.* दोलायमानः-ना-नं, विचलः-ला-लं, अप्रतिष्ठः-श-शं, अनवस्थितः-ता-तं, अस्थिरः-रा-रं, चलः-ला-लं, चञ्चलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, लोलमानः-ना-नं, चपलः-ला-लं, तरलायितः-ता-तं.FLUCTUATION, *s.* अस्थिर्य, अस्थिरता, अनवस्थितिः, विचलनं, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चलता, आन्दोलनं, दोलायमानता, अप्रतिष्ठा, चपलता, पातोत्पातः.FLUE, *s.* (Passage for smoke) धूमपथः, धूममार्गः, धूमवर्त्तनं *n.* (नं), धूमनिर्गमपथः. —(Soft down) मृदुलोम *n.* (नं), मृदुपद्मः.FLUENCY, *s.* (Of speech) वाक्सरणिः, वाग्द्रुतता, वाक्चापत्यं, वाक्क्षिप्रता, वाग्विभयः, वाक्पटुता, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाक्क्षीलं, वाक्क्षीप्रता, वाग्बाहुल्यं.FLUENT, *a.* (In speech) वाग्द्रुतः-ता-तं, द्रुतवाक् *m. f. n.* (ञ्), वाक्क्षिप्रः-प्रा-प्रे, वाक्स्वरितः-ता-तं, त्वरितवाक् *m. f. n.*, वाक्पटुः-दुः-दु, अस्सलितवाक्यः-क्या-क्यं, अस्सलितवाक्यः-क्या-क्यं, अविलसितवाक्यः-क्या-क्यं, शब्दचतुरः-रा-रं.FLUENTLY, *adv.* द्रुतवाक्येन, क्षिप्रवाक्येन, वाक्चापत्येन, अविलसितवाक्येन, अस्सलितवाक्येन, त्वरितवाक्येन, वाग्विभयेन, द्रुतं, शीघ्रं, अस्सलितं, अविलसितं.FLUID, *a.* द्रवः-वा-वं, द्रुतः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, द्राव्यः-प्या-प्यं, विलीनः-ना-नं, तरलः-ला-लं, पयस्यः-स्या-स्यं, विभाजनीयः-वा-वं.FLUID, *s.* द्रवः, रसः, द्रवद्रव्यं, द्रववस्तु *n.*, जलद्रव्यं, वारि *n.*, जलं, पयः *n.* (स्).FLUIDITY, *s.* द्रवता-त्वं, द्राव्यत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतत्वं, विलीनता, तारल्यं.FLUKE, *s.* लङ्गरेदन्तः, लङ्गरभुजः. See FLOOK.FLUMMERY, *s.* निष्पाप्रशंसा, निष्पासुतिः, कल्पितप्रशंसा जनयकसुतिः.FLUNG, *p. p.* क्षिप्तः-प्रा-प्रे, प्रक्षिप्तः-प्रा-प्रे, अस्तः-स्ता-स्तं; 'flung aside,' अपास्तः-स्ता-स्तं, अपसारितः-ता-तं, समाक्षिप्तः-प्रा-प्रे.FLUNKY, *s.* दासः, नौपकर्मकरः, तुल्यकर्मकरः, कापुरुषः, लटकः.FLURRIED, *p. p.* आकुलितः-ता-तं, आकुलीकृतः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, अलतः-ता-तं, सम्भ्रान्तः-ता-तं, ससम्भ्रमः-मा-मं, विभ्रान्तमनः-ना-नं (स्), विक्षिप्रचित्तः-ता-तं, व्ययः-या-यं, समाकुलः-ल-लं, चित्रवेगवान्-यती-ह (नं), व्यस्तः-स्ता-स्तं, कातरः-रा-रं.FLURRY, *s.* आकुलत्वं, आकुलता, भ्रमः, विभ्रमः, चित्रभ्रान्तिः, चित्रवेगः, ययता, आवेगः, संवेगः, व्यस्तता, कातरता, वैक्रयं, विभ्रमः, मोहः.To FLURRY, *v. a.* आकुलीकृत, आकुलीकृत, आकुल (nom. आकुल्यति-यितुं), कातरीकृत. मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), विमुह्. चित्रवेगं जन (c. 10. जनयति-यितुं).To FLUSH, *v. n.* (Become suddenly red) अकस्माद् रक्तीकृतमत्वाद अरुणमुखीभू or लोहिताननः-ना-नं भू or रक्त्वदनः-ना-नं भू, अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायते), रञ् in pass. (रज्यते) संरञ्.To FLUSH, *v. a.* (Redden suddenly) अकस्माद् अरुणीकृत or रक्तीकृत or अरुण (nom. अरुणयति-यितुं), सरागं-गा-गं कृ, रञ् in caus. (रञ्जयति-यितुं). —(Elate) दृप् in caus. (दृषयति-यितुं), उद्धतकी. गर्वितकी.FLUSH, *a.* (Vigorous) प्रौढतेजाः-जा-जं (स्), तेजसा-स्विनी-स्वि (नं), प्रौढः-दा-दं. —(Affluent) धनाढ्यः-द्या-दयं, समृद्धः-डा-दं. —(Liberal) धनव्ययशीलः-ला-लं, मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं.FLUSH, *s.* कपोलरागः, कपोलरक्तता, मुसाराणिमा *m.* (नं), यदनरागः, नवपर्यः. —(Abundance, affluence) बाहुल्यं, धनबाहुल्यं, समृद्धिः.FLUSHED, *p. p.* (Colored) अरुणितः-ता-तं, अरुणीकृतः-ता-तं, रञ्जितः-ता-तं, रक्तः-क्ता-कै, रागी-गिणी-गि (नं), कपोलरागवान्-यती-वत् (नं). —(Elated) उद्धतः-ता-तं, दृषाम्नातः-ता-तं, दृष्टः-मा-यं, 'with victory,' जयगर्हितः-ता-तं.FLUSHING, *s.* अरुणीभावः, यदनरक्तत्वं, रक्तपर्णी, लोहितपर्णी.To FLUSTER, *v. a.* पानादिना मद in caus. (मादयति-यितुं) or उन्मत्तीकृत or विमुह् (c. 10. मोहयति-यितुं) or चित्रविभ्रमं जन (c. 10. जनयति-यितुं).FLUSTER, *s.* चित्रविभ्रमः, मद्यपानजः सम्भ्रमः, व्ययता, मोहः, आकुलता.FLUTE, *s.* (Instrument) वेणुः *m.*, वंशः-शी, मुरली, मानेयी-यिका, सानिका, विषरनालिका, हर्दुरः, नन्दः; 'sound of the flute,' वेणुशब्दः, वेणुध्वनिः *m.*, ध्वजनं. —(Channel of a column) स्तम्भरेखा, स्तम्भसीता.To FLUTE, *v. n.* (Play on the flute) वेणुं or वंशं ध्या (c. 1. धनति-ध्यातुं) or प्रध्या or वद in caus. (यादयति-यितुं) or संवद or प्रवद.To FLUTE, *v. a.* स्तम्भपरितो दीर्घरेखाः कृ or निखन् (c. 1. खनति-निनुं).FLUTE-PLAYER, *s.* वेणुध्वजः, वांशिकः, वेणुध्वजः, मुरलीवादकः.FLUTED, *p. p.* of स्तम्भवद् दीर्घरेखायुक्तः-क्ता-कै or रेखायुक्तियुक्तः-क्ता-कै.To FLUTTER, *v. n.* (Flap the wings in mid air) विच्यसा or व्योम-मये पक्ष्यास्फुलनं कृ or पक्ष्यस्मन्दनं कृ or पक्षी म्यल् (c. 10. स्फलयति-यितुं) or अच्यल्. प्रक्षिन्नम् अकृता आकाशमन्ये पक्षी विचल् in caus. (-वालयति-यितुं) or चल्. —(Move about with bustle) इतस्तत्वा चल् or म्यल् (c. 1. धावति-यितुं). —(Vibrate, beat, be agitated) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दिनुं), कम्प (c. 1. कम्पते-म्यितुं), विक्षम्प, स्फुर (c. 6. स्फुरति-यितुं), धुम् (c. 1. धुमयति, धोमयति), उज्ज्वल् (c. 2. उज्ज्वलितं-तुं rt. धम्), दोल (nom. दोलायते-यितुं).FLUTTER, *s.* (Vibration) स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, कम्पः-म्यनं, विकम्पः, उज्ज्वलः, उज्ज्वसनं, इतस्ततो विचलनं or चलनं - (Hurry, agitation) सम्भ्रमः, वेगः, संवेगः, आवेगः, चित्रवेगः, धोम.FLUTTERING, *s.* पक्ष्यास्फालनं, पक्ष्यस्मन्दनं, पक्ष्यकम्पनं, पक्षवालनं, स्फालनं.FLUTTERING, *part. or a.* आस्फालितः-ता-तं, स्पन्दमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, विचलः-ला-लं, विचलनं-लन्तो-लत् (नं), उ-सो-सिनी-सि (नं); 'in the breeze,' अनिलद्वितः-ता-तं, पयनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-प्रा-प्रे.FLUVIAL, FLUVIATIC, *a.* नादयः-यी-यं, नदीसप्तथी-न्यिनी-न्यि (नं).

FLUX, *s.* (Flow) सङ्घ-वर्ण, प्रसवः-वर्ण, प्रसावः, प्रवाहः, स्यन्दः, खरर्ण, गलनं, गालः.—(Of the tide) वेला.—(Confluence) सङ्गमः, समागमः.—(Bloody flux) आमातिसारः, आमरक्तः.

To FLUX, *v. a.* विली in caus. (—लापयति-लापयति-यितुं), द्रवीकृ, दृ in caus. (द्रावयति-यितुं), विद्रु, गल in caus. (गालयति-यितुं), विलीनता.

FLUXIBILITY, FLUXILITY, *s.* द्रव्यत्वं, द्राव्यत्वं, गलनीयता, विलीनता.

FLUXIBLE, *a.* द्राव्यः-व्या-व्यं, गलनीयः-या-यै, सुविलयः-या-यै.

FLUXION, *s.* सवः-वर्ण, प्रसवः-वर्ण, सावः, प्रवाहः, गलनं, खरर्ण.

To FLY, *v. n.* (As a bird in the air) डी (c. 4. डीयते, c. 1. डयते-यितुं), पडी, उड्डी, खे or विपति विमृष (c. 1. -सर्वति-सर्तुं) or मृष, आकाशेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं), पत् (c. 1. पतति-तितुं), उन्पत्, प्रोन्पत्, सम्यत्, सम्यत्.—(Move along swiftly) त्वरितं or त्वरं or शीघ्रं गम् or चल (c. 1. चलति-लितुं) or मृ (c. 1. सरति, सर्तुं) or प्रसृ.—(Run away) पलाय् (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलाय्, उपलाय्, सम्पलाय्, प्रदृ (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), विद्रु, विप्रदृ, प्रधाय् (c. 1. -धायति-यितुं), अपधाय्, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), अपगम्, निगम्, अपमृष (c. 1. -सर्वति-सर्तुं), अपया (c. 2. -याति-तुं), अपमृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अपे (c. 2. -अपेति-तुं, rt. इ).—(Pass rapidly) शीघ्रम् अतिक्रम् or बती (c. 2. -अवेति-तुं, rt. इ) or अतिवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं); 'to fly away,' उड्डी, प्रडी, प्रोड्डी, निष्पत्; 'he flew away,' पलायितः; 'to fly at,' अभिधाय्, आपत्, उपपत्, अभिद्रु, आद्रु, उपद्रु, अभिधाय्, आचाय्, प्रतिधाय्, 'to fly up,' उड्डी, उन्पत्, अपिहृह् (c. 1. -रोहति-रोदुं) 'to let fly,' मृष (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), मृञ् (c. 6. मृञ्जति, छट्टुं), पत् in caus. (पातयति-यितुं).

To FLY, *v. a.* (Avoid) वृञ् (c. 10. वर्ययति-यितुं), विवृञ्, यञ् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परिद्रु (c. 1. -हरति-हर्तुं).—(Cause to float in the air) आकाशे विमृष in caus. (-सर्वयति-यितुं) or विमृ in caus. (-सारयति-यितुं).

FLY, *s.* (Insect) मधिका, मडाकः, मद्यीका, माचिका, भम्भः, भम्भराली, चम्भराली.

FLY-BITTEN, *a.* मधिकादृष्टः-डा-दृष्टं, मधिकादंशशङ्कितः-ता-तं.

To FLY-BLOW, *v. a.* मधिकावद् अयदप्रसवेन साद्यमांसं दृप् (c. 10. दृचयति-यितुं).

FLY-BOAT, *s.* प्रणालीप्रयनयोग्या लघुनौका, द्रुतगमिनी दीर्घनौका.

FLY-CATCHER, *s.* मधिकासादकः पक्षिभेदः, मधिकाभुक् *m.* (नृ), मधिकाणाशकः.

To FLY-FISH, *v. n.* मधिकां वडिशे निवेशयन्त्यान् यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

FLY-FLAP, *s.* मधिकानिवारणार्थं चामरं, अवचूलकं, रोममुञ्चः.

FLY-LEAF, *s.* मलपुष्टं, पुस्तकस्य आद्यनयोः शून्यपत्रं.

FLYER, *s.* डीयमानः, खसिपवी *m.* (नृ), आकाशगामी. See FLIER.—(Wheel) तुलाचक्रं.

FLYING, *s.* (Act of) डीनं, डयनं, प्रडीनं, विसर्पणं, आकाशगमनं, पतनं; 'flying up and down,' डीनावडीनं.

FLYING, *part.* डीयमानः-ना-नं, खसिपवी-पिण्णी-पिं (नृ), आकाशगतिः-ति-ति, आकाशगामी-मिनी-मि (नृ), आकाशयायी-मिनी-यि (नृ), पतन्-तन्ती-तत् (नृ), नभोगतिः-ति-ति, 'flying up,' उड्डीयमानः-ना-नं.

FLYING-BRIDGE, *s.* नौसेतुः *m.*, चलसेतुः *m.*, जङ्गमसेतुः.

FLYING-FISH, *s.* आकाशगमनशीलो मत्स्यभेदः.

FOAL, *s.* अश्वशवः-वकः, किशोरः, घोटकवत्सः, बालः, बालघोटकः, अश्वरीयः.

To FOAL, *v. n.* किशोरं or अश्वशवकं मु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) 280

or प्रसृ or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or प्रजा (c. 4. -जायते-जनितुं).

FOAM, *s.* फेनः, मखः-खंडं, पराङ्गः, परङ्गः, कारुजः, उत्पीडः, उत्तेकः, उत्तेचनं.

To FOAM, *v. n.* फेन (nom. फेनायते-यितुं), मख (nom. मखायते-यितुं), उत्तेचनं कृ, उत्पीडं कृ, फेनम् उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं) or निर्गम् in caus. (-गमयति-यितुं).

FOAMING, *part.* फेनायमानः-ना-नं, उत्तेचनकारी-रिणी-रि (नृ).

FOAMY, *a.* फेनलः-ला-लं, फेनिलः-ला-लं, फेनवान्-वती-वह् (नृ),

'फेनी-निनी-नि (नृ), फेनोपादकः-का-कं.

FOB, *s.* घटीकोषः, घटीपिधानं, सुद्रघटीधारकः, कटिवस्त्रपार्थे कालमापनयलाधारः or -कोमः.

To FOB, *v. a.* छल (c. 10. छलयति-यितुं), वच् in caus. (वचयते-यितुं), वच् कृ.

FOCUS, *s.* अग्रशुः *m.*, अग्रकरः, केन्द्रं, विन्दुः *m.*, अक्षः, तेजःसङ्घर्षदेशः, नाभिः *m. f.*

FODDER, *s.* पशुभोजनं, गवादनं, गवादिभोजनं, अश्वादनं, पशुखादनीयं शुष्कतृणादि, विषः-पा-धानं, विधिः *m.*

To FODDER, *v. a.* शुष्कतृणादि दा (c. 3. ददाति, दातुं) or भुञ् (c. 10. भोजयति-यितुं).

Foe, *s.* शत्रुः *m.*, रिपुः *m.*, सर्दि *m.*, सरातिः *m.*, वैरी *m.* (नृ), विपक्षः, अभिन्नः, प्रतिपक्षः, विरोधी *m.* (नृ), प्रतिद्वन्द्वः, सपक्षः, अपकारी *m.* (नृ), अहितः.

FETAL, FETUS, FOCES. See FETAL, &c

Fog, *s.* (Mist) धूमिका, धूलिका, धूपिका, शीकरः, सवाप्यः, मृगतृणा-नृपा-श्लिका, मृगतृदृ. (प), कूहा, कुहेडिका, कुम्हटिका, कुम्हटिः *f.* -टो-टिका, हिमम्हटिः *f.*, रुम्हटिः *f.*, धूमहिषो.—(After grass) द्वितीयतृणं.

FOGGINESS, *s.* सधूमिकत्वं, धूलता, सशीकरत्वं, कुम्हटिकावस्था, कुम्हटिकाकीर्णता, सान्धकारत्वं, शीकराकीर्णता.

FOGGY, *a.* धूमिकः-का-कं, धूमिकायुतः-ता-तं, धूमलः-ला-लं, सशीकरः-रा-रं, शीकरीयः-या-यै, शीकरीयः-पा-पं, कुम्हटिकाच्छन्नः-न्ना-न्नं, सान्धकारः-रा-रं, सकुम्हटिकः-का-कं, अभियः-या-यै.—(Dull) स्मूलः-ला-लं.

FOIL, *exclam.* धिक्, शानं, अपेहि, अपसर.

FOIBLE, *s.* छिद्रं, दोषः, कलङ्कः, अपराधः, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता.

To FOIL, *v. a.* (Frustrate) प्रतिहन् (c. 2. -हनि-न्तुं), व्याहन्, परास (c. 4. -अस्यति-असितुं), सखड (c. 10. सखडयति-यितुं), उद्यमभङ्गं कृ, विफलकृ, वृषा कृ.—(Blunt) रुग्णकृ, विरुग्णकृ; 'one who foils one's designs,' काव्येहन्ता *m.* (नृ).

Foil, *s.* (Defeat, frustration) प्रतिहतिः *f.*, सखन. भङ्गः.—(Blunt sword) धाराहीनः खड्गः, क्रीडाखड्गः, युद्धक्रीडायां प्रयुक्ते लोहयष्टिः.—(Leaf of metal) धातुपत्रं; 'tin-foil,' ध्रुपुषं.—(Foil of a jewel) रत्नप्रभावपत्रकं, मणितोषपत्रको धातुपत्रखड्गः.—(Any thing which sets off) प्रकाशकः-का-कं, कानिपत्रकः-का-कं, शोभकृत् *m. f. n.*

FOILED, *p. p.* प्रतिहतः-ता-तं, परास्तः-स्ता-स्तं, भग्नोद्यमः-ना-नं, विफलकृतः-ता-तं, खड्गतांशः-सा-सं, अकृतापः-प्रा-प्रां, हताशः-शा-शं, मनोहतः-ता-तं, विधिभ्रः-न्ना-न्नं, विनिवृत्तकामः-मा-मं, तिरस्कृतः-ता-तं.

FOILER, *s.* काव्येहन्ता *m.* (नृ), उद्यमभङ्गकारी *m.* (नृ), कर्मध्वंसकारी *m.*

FOIN, *s.* यष्टिक्रीडायां यत्नापातः or यष्टिप्रहारः, खड्गपातः.

To FOIN, *v. a.* यष्टिक्रीडायां यष्टिना प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or चाहन् (c. 2. -हनि-न्तुं).

To FOIST, *v. a.* छलेन or कपटेन निविश in caus. (-वेशयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), मिथ्या कृप् (c. 10. कल्पयति

आहार्यं, अन्धाहार्यं, आमिषं, जग्धिः *f.* अशनं, भक्ष्यं, भक्षं, आन्यं, जेवनं, जमनं, जनः *n.* (स्), घसिः *m.*, निषसः, विषसः, ग्रासः, प्थानं, प्रत्यदनं, आशः, देहयात्रा, जीवनकः, शरीरयात्रा, न्यादः, लेपः, लेहः; 'choice food,' परमान्नं, उत्तमान्नं, भोजनविशेषः; 'bad food,' कदम्बः; 'food and raiment,' ग्रासाच्छादनं, अन्नाच्छादनं, अज्ञाच्छादनं or -ने *n.* du., अन्नवस्त्रं, कशिपुः *m.* du.; 'food of the gods,' अमृतं, पीयूषं, पेयूषं, मुधा, लेखं; 'to eat food,' आहारं कृ. Food is divided by the Hindús into five kinds, भक्ष्यं, भोज्यं, लेखं, चोष्यं, पेयं.

FOOL, *s.* मूर्खः, मूढः, अज्ञः, निर्बुद्धिः *m.*, निबीधः, अबुद्धिः *m.* -द्विमान् *m.* (त्), अपुधः, अप्राज्ञः, अविज्ञः, अविद्वान् *m.* (स्), प्रमूढः, प्रज्ञाहीनः, अज्ञानी *m.* (न्), जडः, जडमतिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मन्दबुद्धिः *m.*, मन्दः, बद्धुरः, कुलकः, लटः—(Bullfool, jester) विदूषकः, नर्मेसचिवः, भण्डः. To FOOL, *v.* *n.* खेला (nom. खेलायति), कुड् (c. 6. कुडति-डितुं), परिहासं कृ. लट् (c. 1. लटति-डितुं).

To FOOL, *v.* *a.* मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), सम्मुह, यञ् (c. 10. यञयते-यितुं), प्रलभ (c. 1. -लभते-लभुं), लल् (c. 10. ललयति-यितुं).

FOOLERY, *s.* मूर्खकर्म *n.* (न्), मूर्खक्रिया, मूर्खता, बालकर्म *n.*, बालिश्यं. FOOL-HARDINESS, *s.* असमोक्ष्य माहर्षं, अविचारेण प्रगल्भता, अतिसाहसिकत्वं, ज्ञान्मत्वं, अविमृश्यकारित्वं, अद्वैतं, दयैः, प्रमत्तता.

FOOL-HARDY, *a.* असमोक्ष्य माहर्षी -मिनी -न्ति (न्), अविमृश्य प्रगल्भः -न्मा -न्मं, ज्ञान्मः -न्मा -न्मं, प्रमत्तवीरः -रा -रं, प्रमत्तशूरः -रा -रं.

FOOLISH, *a.* मूर्खः -खा -खं मूढः -दा -दं, अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निर्बुद्धिः -द्विः -द्वि, निबीधः -धा -धं, अबुद्धिमान् -मती -मत् (त्), अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अल्पबुद्धिः &c., दुर्बुद्धिः &c., अल्पधीः -धी -धि, बुद्धिहीनः -ना -नं, प्रज्ञाहीनः -ना -नं, दुर्मेधाः -धा -धं (स्), दुर्मेतिः -तिः -ति, अज्ञानः -ना -नं -नी -निनी -नि (न्), अकोपिदः -दा -दं, बालिशः -ज्ञा -ज्ञं, बालिशमतिः -तिः -ति, अल्पधीः -धी -धि, वैधयः -यी -यं, असङ्गतः -ता -तं.

FOOLISHLY, *adv.* मूर्खवत्, मूढवत्, अज्ञवत्, अज्ञानात्, मीर्ख्यात्, अल्पबुद्ध्या.

FOOLISHNESS, *s.* मूर्खता, मीर्ख्यं, मूढता, मौढ्यं, अज्ञता, अनभिज्ञता, निर्बुद्धित्वं, मोहः, बुद्धिहीनता, अत्रोपधा, अज्ञानं, ज्ञानाभावः, बालिशता, बालिश्यं.

FOOLSCAP, *s.* मूर्खशिरोवेष्टनसंज्ञकः कार्यसमिश्रणः or पत्रविशेषः.

FOOT, *s.* (Part of the body) पादः, पदं, चरणं -णः, संघ्रिः *m.*, अङ्गुलिः *m.*, अग्रमाङ्गलः लघ्नः; 'both feet,' पादी du., चरणे du., चरणयुगं; 'point of the foot,' पादाग्रं, पदिकं; 'foot and knee,' पदशीर्षं.—(Bottom, base) तलं, अधोभागः, अधःस्थानं, मूलं, उपस्थः; 'foot of a tree,' तरुतलं, वृक्षतलं, वृक्षाङ्गुलिः *m.*, पादः; 'foot of a mountain,' उपमका. शैलोपशत्यं, पर्वततलं, गिरिपादः, पर्वताधोभागः.—(Measure) मनुष्यपादपरिमाणं, माण्ड्यचतुरङ्गुलिपरिमाणं; 'ornament for the feet,' नूपुरः, पादाङ्गदं, चरणाभरणं, पादकटकः, तुलाकोटिः *f.*, मञ्जीरं; 'water for ablution of the feet,' पादौ, पादोदकं; 'to go on foot,' पञ्चां or पादाभ्यां व्रज् (c. 1. व्रजति-जितुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं); 'going on foot,' पादचारः; 'foot by foot,' पादशः, पदे पदे, पञ्चशः; 'at the foot,' पादतः; 'to set on foot,' प्रवृत् (c. 10. -वृत्तयति-यितुं); 'set on foot,' प्रवृत्तितः -ता -तं, उपक्रान्तः -न्ता -नं.

To FOOT, *v.* *a.* (Kick) पादेन प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं). पादापातं कृ.—(Tread) क्रम् (c. 1. क्रामति, क्रामितुं), चरणपातं कृ.

To FOOT IT, *v.* *n.* नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), पादादि सञ्चल् in caus. (-चालयति-यितुं).

FOOT-BALL, *s.* वाताभ्यातो गोवस्तिर्य यः सङ्ग्रीडमानजनपादाघातेन इतस्ततो

विक्षिप्यते, पादाहतकन्दुकक्रीडा.

FOOT-BOARD, *s.* पादफलकं, चरणफलकं, पादकाष्ठं.

FOOT-BOY, *s.* बालसेवकः, युवसेवकः, बालभृत्यः, युवप्रेष्यः.

FOOT-BRIDGE, *s.* सङ्गमः, सङ्गमः, सङ्गमसेतुः *m.*, दुर्गसंचारः -संचारः.

FOOTED, *p.* *p.* पादाहतः -ता -तं.—(Having feet) पादी -दिनी -दि (न्), पदी &c.

FOOT-FALL, *s.* पदपातः, पादपातः, चरणपातः, पदन्यासः, पदविहम्भः.—(Trip) स्खलनं.

FOOT-FIGHT, *s.* पादातियुद्धं, पदातियुद्धं, पदिकयुद्धं, पदयुद्धं.

FOOT-GUARD, *s.* पादातिकसैन्यः, पदातिकसैनिकः, पदगरक्षकः.

FOOTING, *s.* (Ground for the feet) पादन्यासस्थानं, पादनिक्षेपस्थानं, पदविहम्भस्थानं, पदं, स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं, आसन्दं, वस्त्रं *n.* (न्), पदवी -विः *f.*, अयनं, सरणिः *f.*, चर्चनं; 'firm footing,' प्रतिष्ठानं; 'place with no firm footing,' अस्थानं.—(Basis, foundation) मूलं, उपस्थम्, तलं.—(Support) उपस्थम्, उपस्थः, आश्रयः, अवलम्बनं.—(Condition, position) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, संस्थानं, वृत्तिः *f.*

FOOTLESS, *a.* पादहीनः -ना -नं, निष्पादः -दा -दं, चरणहीनः -ना -नं.

FOOT-LICKER, *s.* पादसेवकः, चरणसेवकः, पदानुरागः, पीठमहः.

FOOT-MAN, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.* -तिकः, पादातिः *m.* -तिकः, पादातिः पदातः, पादातः, पक्षिः *m.*, पदगः, पक्षः, पदिकः, पादचारः -री *m.* (न्), पादाविकः, पदाजिः *m.*—(Running footman) जाह्निकः.—(Servant) सेवकः, प्रेष्यः, कुलसेवकः, परिचरः, किङ्करः.

FOOT-MARK, *s.* पादचिह्नं, पदचिह्नं, पदाङ्कः, पदपङ्क्तिः *f.*, पादमुद्रा, चरणपदवी, पदवी, पदं; 'of a horse,' सुरपदवी.

FOOT-PACE, *s.* पदपातः, पादगतिः *f.*, पदक्रमः, चरणक्रमः,

FOOT-PAD, *s.* सारणिक्रमः, पादविक्रमः, परिपन्थी *m.* (न्), होडा *m.* (ङ्).

FOOT-PAN, *s.* पाद्यपात्रं, पाद्यभाजनं, पाद्याधारः, पादोदकपात्रं.

FOOT-PATH, *s.* पदविः *f.* -वी, पदगम्यः, पदिकमार्गः, पादचारमार्गः, सुद्रुपथः.

FOOT-SOLDIER, *s.* पदातिः *m.*, पक्षिः *m.*, पदातिकसैन्यः, पादातिकयोद्धा *m.* (ङ्). See FOOT-MAN.

FOOT-STALK, *s.* प्रसवचन्धनं, वृत्तं, मञ्जरी.

FOOT-STEP, *s.* (Mark of the foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पदपङ्क्तिः *f.*, पादमुद्रा, चरणपदवी.—(Tread) पदपातः, पादपातः, पादन्यासः, चरणपातः, पदविक्षेपः, पदविहम्भः.—(Course, track) पदविः -वी *f.*, अनुपदं, पङ्क्तिः *f.*, पथः, मार्गः, अयनं, वस्त्रं *n.* (न्).—(Token) चिह्नं, लक्षणं.

FOOT-STOOL, *s.* पादपीठं, चरणपीठं, पादासनं, पादपः, पादासनं.

FOR, *s.* दर्शनीयमानो *m.* (न्), दम्भी *m.* (न्), गध्वी *m.* (न्), आत्माभिमानो, रूपगन्धितः, सुवेशमानो *m.*, सुवेशिनस्त्वयः, छेकः.

FOPPERY, *s.* सुवेशमानिता, रूपमानिता, मूर्खता, मूर्खकर्म *n.* (न्).

FOPPISH, *a.* दम्भी -म्भितो -म्भि (न्), वेशाभिमानो -निनी -नि (न्).

FOPPISHNESS, *s.* वेशाभिमानता, दम्भः, दम्भिकत्वं, रूपगन्धितत्वं.

FOR, *conj.* (Because) यतस्, यत्, येन, यस्मात्, हि, इति हेतोः, तदर्थं, अनेन हेतुना. See BECAUSE.—(For as much as) यतस्, यत्, or expressed by the abl. c. of the abst. noun; as, 'for as much as he was a good man,' सञ्जनत्वात्.

FOR, *prep.* (In exchange for) प्रति with abl. c., विनिमयेन; 'he exchanges beans for sesamum seed,' तिलेभ्यः प्रति माषान् ददाति; or expressed by the inst. c., as, 'in lieu of माषान् परिचर्त्तयति; 'in exchange for one's life,' स्वप्राणविनिमयेन.—(Instead of, in place of) स्थाने, प्रति.—(Toward) प्रति, उद्दिश्य with

acc. c.—(On account of, by reason of) **चर्ये, चर्ये, हेतोः, हेतोः कृते, निमित्ते, कारणात्** all affixed to the crude; as, 'for this cause,' **हर्षे**, or expressed by **उद्दिश्य** with acc. c., or by the abl. c.; as, 'for anger he did it,' **कोपात् तत् कृतवान्**; 'for want of money,' **धनभावात्**.—(Conducive to) **चर्ये, चर्ये**, or expressed by the dat. c., as, 'for the good of the world,' **भूतये भुवः**; 'for one's own advantage,' **आत्मविवृद्धये**.—(For the sake of) **चर्ये, चर्ये, हेतोः, कृते**, or by dat. c., as, 'for the satisfying of hunger,' **क्षुधाशान्तये**; 'for thy enjoyment,' **तव भोगाय**.—(In order to obtain) **चर्ये, चर्ये** or by dat. c., as, 'for fame,' **प्रतिपत्तये**, or even by inst. c., as, 'for hire,' **भाटकेन**.—(In return for) **प्रति**, or more usually expressed by the indec. part.; as, 'for so doing,' **तत् कृत्वा**.—(During a certain time) **यावत्, पर्यन्तः**; 'for life,' **पुरुषस्यायुर् यावत्, यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तः**, or by prefixing **सा** with abl. c., as, **आमरणात्, आजीवनानात्** (*i. e.* until death); 'lasting for life,' **आमरणात्मिकः-का-कं**; 'for three days,' **दिनत्रयपर्यन्तः**; 'for a hundred years,' **वर्षशतं यावत्**. Sometimes expressed by the acc. c., as, 'for one month,' **एकं मासं**; 'for two months,' **द्वौ मासौ**; 'for a hundred years,' **वर्षशतं**, or even by the instr. c., as, 'for twelve years,' **द्वादशभिर् वर्षैः**; 'for a few days,' **कतिपयदिनैः**; 'for a long time,' **चिरकाले, अनेककाले, चिरात्, चिरैः, चिरायः**; 'food for a year,' **वर्षोप-भोग्यम् सर्वं**.—(In proportion to, considering) **अपेक्ष्य, उद्दिश्य, प्रतीक्ष्य, अवेक्ष्य**, all with acc. c.—(On the part of) **अपेक्ष्य, उद्दिश्य, कृते**; 'as for me,' **मापेक्ष्य, मापुद्दिश्य, मत्कृते**.—(On the side of) **सपक्षः-क्षा-क्षं**; 'he is for us,' **अस्माकं सपक्षो भवति**.—(Notwithstanding, for all that) **तथापि**.—(As if) **यत्** affixed, **इव**; 'he shewed himself for dead,' **मृतवत्** or **मृतम् इव** **आत्मानम् अदर्शयत्**.—(According to) **यथा, अनुसारेण, अनुरूपेण**; 'for one's ability,' **यथाशक्ति**. 'For,' may be expressed by the acc. c. in such phrases as 'looking for,' 'waiting for,' &c.; as, 'he looks for me,' **माम् अपेक्षते**, or by other cases; as, 'we depend on God for success,' **ईश्वराधीना सिद्धिः**; 'I have great affection for her,' **तस्याम् अनुरागवान् अस्मि** or **तया सह महान् जेहः**, or by **गत**, as, 'through love for him,' **तद्वन्ते अनुरागेण**, or by the crude form, as, 'search for money,' **धनान्वेषणं**, or even by the affix **सात्**, as, 'he built a house for the Brahman,' **गृहं चकार विज्ञातिसात्**.—(For the most part) **प्रायेण, प्रायस, प्रायशः, भूयिष्ठं**.

FORAGE, s. (Food for horses and cattle) **अश्वादनं, गवादनं, अश्वादिभोजनं**.—(Provisions) **याविकं, पाषेयं, खाद्यद्रव्यं, भोज्यं, भोजन-सम्भारः**.—(Search for food) **खाद्यद्रव्यान्वेषणं**; 'going to forage,' **प्रसारः-रणं, प्रसारं**.

TO FORAGE, v. n. परिभ्रम्य कृत्वा खाद्यद्रव्याणि or अश्वादनम् अन्विष्य (c. 4. -इष्यति-रिष्यत्), प्रसारं or अवस्कन्दं or उपद्रव्यं कृत्वा धान्यादि-भोज्यम् अपहृत् (c. 1. -हरति-हर्षुः).

FORAGER, s. भोजनार्थं परिभ्रम्यकारी *m.* (न.) or अवस्कन्दकारी or प्रसारो *m.* (न.), युद्धसमये खाद्यद्रव्यान्वेषी *m.* (न.), or अश्वादिभोजनार्थं धान्यादिहारकः.

FORAGING, s. भोजनान्वेषणार्थं परिभ्रमणं or प्रसारणं or प्रसरणं or अवस्कन्दः or उपद्रवः, युद्धसमये खाद्यद्रव्यान्वेषणं; 'foraging army,' **प्रचक्रं**.

FORAY, s. उपद्रवः, अवस्कन्दः, विप्रवः, लोप्राप्येय उपद्रवः.

TO FORBEAR, v. a. and n. (Cease from) निवृत् (c. 1. -वर्त्तेते-निवृत्), विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुः).—(Delay, pause) विलम्ब (c. 1. -लम्बते-वर्त्तते), विरम्, आकालान्तरात् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुः).—(Avoid) वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), परिहृ (c. 1. -हरति-हर्षुः).—(Be patient) सह (c. 1. सहते, सोढुं), धम (c. 1. क्षमते-मितुं, क्षन्तुं).

FORBEARANCE, s. (Cessation from, avoidance) निवृत्तिः *f.*, विनिवृत्तिः *f.*, सन्निवृत्तिः *f.*, विरतिः *f.*, विरामः, उपरतिः *f.*, वर्जनेन, त्यागः, परिहारः. —(Patience) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, तितिक्षा, सहनं, सहनशीलता, सहिष्णुता, मर्दः, परामर्दः, अपकारे-पि चित्रस्याविकारः. —(Restraint) संयमः, यमः, यामः, संयामः, वियामः, वियमः, दमः.

FORBEARING, a. सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, तितिक्षुः-क्षुः-क्षु, क्षमी-मिष्णो-मि (न), संयामवान्-वतो-वत् (न).

TO FORBID, v. a. (Prohibit) प्रतिषिध्य (c. 1. -प्रेषयति-प्रेषुं, c. 10. -प्रेषयति-यितुं), निषिध्य, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), खनःख्या, परिभाष्य (c. 1. -भाषते-यितुं), मेवं कुरु or मेवं काधीर् इति साक्षात् in caus. (-ज्ञापयति-यितुं) or आदिश्य (c. 6. -दिशति-देष्टुः).—(Prevent) वृ in caus. (वारयति-यितुं), निवृ, निरुध्य (c. 7. -रुद्धि-रोद्धुं), बाध्य (c. 1. बाधते-यितुं); 'heaven forbid!' इत्यं न भूयान्, एतादृशं न भवतु, शानं.

FORBIDDANCE, s. निषेधः, प्रतिषेधः, प्रतिषेधोक्तिः *f.*, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, बाधः, बाधकता.

FORBIDDEN, p. p. निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, निवारितः-ता-तं.

FORBIDDING, a. बोधितजनकः-का-कं, वृणोत्यादकः-का-कं, अनिष्टः-ष्टा-ष्टं.

FORCE, s. (Strength) बलं, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं, समर्थता. —(Energy) might तेजः *n.* (स्), वीर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, ऊर्जः, शौर्यं. —(Violence) बलात्कारः, साहसं, प्रमाथः, प्रसभं. —(Momentum) वेगः, अघातः. —(Efficacy) प्रभावः, प्राबल्यं, गौरवं, सामर्थ्यं, प्रतापः. —(Validity) सिद्धिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*; 'of force,' सिद्धः-द्धा-द्धं, निष्पन्नः-न्ना-न्नं; 'of no force,' असिद्धः-द्धा-द्धं, मोघः-घा-घं, निष्फलः-ला-लं; 'put in force,' प्रवर्त्तितः-ता-तं. —(Force of a word) शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं-समर्थता, निरुद्धः, लक्ष्यं. —(Forces, troops) बलं, सैन्यं, सेना, सैन्याः *m. pl.*, अनीकं-कानि *n. pl.*, अनीकिनी, दलः; 'by force,' बलात्, बलेन, बलात्कारेण; 'taken by force,' बलादुहीतः-ता-तं, कलहापहृतः-ता-तं.

TO FORCE, v. a. (Compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with बलात् or बलेन or बलात्कारेण or यत्नेन; as, 'to force a man to do any thing,' बलेन पुरुषं कश्चित् कृ in caus. (कारयति-यितुं) or प्रवृत्तु in caus. (-वर्त्तयति-यितुं); 'to force to give,' दा in caus. (दापयति-यितुं); 'to force to go,' बलेन गम् in caus. (गमयति-यितुं). —(Impel, drive) प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं), कृष्य (c. 1. कर्षति, क्रुष्टुं), समान्वृष्य, प्रमुह्य (c. 6. -मुहति-योर्नुं). —(Use force) बलात्कारं कृ, साहसं कृ, विक्रमं कृ, यमं कृ, प्रतिपालं कृ. —(Force a town, storm) दुर्गं लब्धुं (c. 10. लब्धयति-यितुं) or भङ्ग्य (c. 7. भनक्ति, भङ्क्तुं) or बलेन प्रविश्य (c. 6. -विशति-वेष्टुं). —(Violate) धूय (c. 10. धूययति-यितुं), बलात्कारेण अभिगम्य (c. 1. -गच्छति-गन्तुं). —(Cause to produce fruit prematurely) प्राक्पक्षेकालात् फलोत्पत्तिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

FORCED, p. p. (To do) बलात् कारितः-ता-तं. —(To pay) दापितः-ता-तं. —(Done by force) बलात्कृतः-ता-तं, बलात्कारितः-ता-तं, यत्नकृतः-ता-तं, यत्नपूर्वः-ष्टा-ष्टं. —(Strained, unnatural, affected)

झिङः -डा-ई, प्रतिपत्तपूर्वः-झा-झं, विलसः-खा-खं, कृषिः-मा-मं ;
 'a forced idea,' झिङकल्पना ; 'a forced smile,' खलस्यस्मितं.
FORCEDLY, adv. बलात्, यत्नपूर्व, प्रतिपत्तपूर्व, वेल्लस्येण, सवेल्लस्ये.
FORCEFUL, a. बलवान् -वती-वत् (तृ), शक्तः-क्ता-क्तं, साहसी-सिनी-सि (नृ).
FORCELESS, a. निबलः-ला-लं, शक्तिहीनः-ना-नं, अशक्तः-क्ता-क्तं.
FORCE-MEAT, s. पुस्तं, निलसनी, निहातं, उपसक्तः, व्यघ्ननं.
FORCEPS, s. सन्देशः-शकं-शका, सखधारा, श्लोडकस्थानं.
FORCIBLE, a. (Powerful) प्रबलः-ला-लं, बलवान् -वती-वत् (तृ),
 शक्तिमान् -मती-मत् (तृ), समर्थः-था-थं, तेजोवान् -वती-वत् (तृ),
 -(Efficacious) सप्रभावः-या-यं, प्रभविष्णुः-जुः-जु, सनोषः-या-यं, सव्यर्थः-था-थं.—(Impressive) निबन्धेन or दाढेन or गौरवेण
 or सगौरवम् उक्तः-क्ता-क्तं, तोषणः-रुणा-रुणं.—(Violent, done
 by force) साहसिकः-की-कं, बलेन कृतः-ता-तं ; 'forcible entry,'
 बलप्रवेशः or बलाप्रवेशः ; 'forcible removal,' बलापकर्षः.
FORCIBLENESS, s. बलवत्त्व, शक्तिमत्त्व, प्रापत्य, सामर्थ्य, तेजस्य, गौरवं.
FORCIBLY, adv. बलात्, बलेन, बलाकारेण, बलवत्, प्रसभं, प्रसज, अभिपक्ष,
 प्रमथ्य, बलापकर्ष, अयगृह.—(Impressively) निबन्धेन, दाढेन,
 गौरवेण, सगौरवं.
FORD, s. नदीतरस्थानं, नदीतरस्थलं, तरणस्थानं, उन्नतरणस्थानं, ईपज्जलो
 नदीभागः, घट्टः.
TO FORD, v. a. पश्चां or पादाभ्यां or अथगजगदादिवाहनेन नदीम् ईपज्जल-
 स्थाने नृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं) or नदीपारं नृ.
FORDABLE, a. पश्चां or पादाभ्यां or अथगजगदादिवाहनेन ताव्यः-थ्या-थ्यं,
 सुतर-रा-रं, पादमृशयतलः-ला-लं, सत्यजलः-ला-लं.
FORDING, s. पश्चां or पादाभ्यां or अथगजगदादिवाहनेन नदीतरणं or उन्नतरणं.
FORE, a. पूर्वेः-धौ-ध्वं, अग्रः-या-यं, पूर्वपूर्व-रिनी-रिं (नृ), अग्रगामी
 -मिनी-मि (नृ), पूर्वगतः-ता-तं ; 'fore-part,' अग्रभागः, अग्रशः ;
 'fore part of the thigh,' अग्रजङ्घा.
FORE, adv. पूर्वं, पूर्वे, अग्रे, अग्रतः, पूर्वतः, प्राक् ; 'fore and aft,' नाभो-
 यगमागतभूति पश्चिमभागपर्यन्तं.
TO FORE-ADMONISH, v. a. अग्रे प्रवृत्त (c. 10. -बोधयति-यितुं) or उपदिश
 (c. 6. -दिशति-देष्टुं).
FORE-ARM, s. प्रकोष्ठ, प्रवेष्टः, कलाषिका, अग्रबाहुः m., अग्रभुजः.
TO FORE-ARM, v. a. अग्रे or पूर्वे सखह (c. 4. -नयति-नह्युं) or युद्धार्थं सज्जीकृ.
TO FORE-BODE, v. a. अनिष्टघटनं पूर्वे सूच (c. 10. सूचयति-यितुं) or
 अग्रे ज्ञा (c. 9. जानाति, हातुं) or प्रदृश (c. 1. -पश्यति-द्रष्टुं), पूर्वलक्षणं
 दा, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वलक्षणेन अनिष्टम् अनुमा (c. 2. -माति-तुं) or
 अवगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).
FOREBODER, s. अनिष्टसूचकः, अनिष्टप्रदर्शकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वलिङ्गज्ञः,
 अग्रसूचकः.
FOREBODING, s. अनिष्टसूचनं-ना, अनिष्टप्रदर्शनं, पूर्वलक्षणाद् अनिष्टानुमानं.
TO FORECAST, v. a. and n. अग्रे or पूर्वे चिन्त (c. 10. चिन्तयति-यितुं)
 or प्रचिन्त or निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or उपायम् अनुसन्धा,
 (c. 3. -दधाति-धातुं), अग्रविषयनां कृ, अग्रकल्पनां कृ.
FORECAST, s. अग्रचिन्तनं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविषयनं, पूर्वकल्पना, दीर्घदृष्टिः f.
FORECASTLE, s. नावः पूर्वभागः or अग्रभागः, अग्रकूपकपुरतो नीभागः.
TO FORECLOSE, v. प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), प्रतिषिद् (c. 1.
 -नेषति-नेष्टुं).—(Foreclose a mortgage) न्यासकारिण चण्णोद्यय-
 क्षमताम् अपनी (c. 1. -नयति-नेष्टुं).
FORECLOSURE, s. प्रतिबन्धनं, प्रतिषेधः, अवरोधनं, चण्णोद्ययक्षमताहारणं.
FOREDECK, s. नौकापट्टस्य पूर्वभागः or अग्रभागः, पूर्वपट्टं, अग्रपट्टं.

TO FORE-DETERMINE, v. a. अग्रे निश्चि (c. 5. -चिन्तयति-चेतुं) or निर्णी
 (c. 1. -णयति-णेतुं).
FORE-DETERMINED, p. p. पूर्वनिश्चितः-ता-तं, पूर्वनिर्णीतः-ता-तं,
 अग्रविचारितः-ता-तं.
TO FOREDOOM, v. a. अग्रे or पूर्वे निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or प्रकृ
 (c. 10. -कल्पयति-यितुं) or विचर in caus. (-चारयति-यितुं).
FOREFATHERS, s. pl. पूर्वजः m. pl., पूर्वपुरुषाः m. pl., पूर्वजाः m. pl.,
 पित्रूलोकः, पितरः m. pl., पित्रुपितामहादि n., पुत्राः m. pl. ; 'practice
 of forefathers,' पुत्राचारः.
TO FOREFEND, v. a. निवृ (c. 10. -चारयति-यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), प्रतिवृ.
FOREFINGER, s. प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशिनी, देशी m. (नृ), तर्जनी, तरिता.
FOREFOOT, s. अथ्वादिचतुष्पदजननूनां पूर्वपादः or सम्मुखीनपादः.
TO FOREGO, v. a. अवमृज् (c. 6. -मृजति-मृष्टुं), उत्सृज्, त्यज् (c. 1.
 त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), उज् (c. 6. उज्जति
 -जित्तुं), प्रोम्.
FOREGONE, s. त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, अवमृष्टः-हा-हं.
FOREGROUND, s. चित्रगतभूमेर् अग्रभागः or पूर्वभागः.
FOREHEAD, s. ललाटे, सलिलं, सलीकं, भालं, गोधिः m., मुखः-खं,
 ललाटतटं, ललाटपट्टं, लकं, निटलं, गच्छशैलः, महाशङ्खः ; 'having
 a high forehead,' उच्चललाटः-टा-टं ; 'the open forehead,'
 ललाटफलकं.
FOREIGN, a. विदेशीयः-या-यं, वैदेशिकः-की-कं, विदेशी-शिनी-शि
 (नृ), पारदेशिकः-की-कं, परदेशी-शिनी-शि (नृ), विदेशजः-जा-जं,
 अन्यदेशीयः-या-यं, अन्यदेशजः-जा-जं, अन्यदेशोद्भवः-वा-वं, भिन्नदेशीयः-
 -या-यं ; 'a foreign country,' विदेशः, वहिर्देशः, देशान्तरं, अन्यदेशः.
 —(Extraneous) वहिर्भवः-वा-वं, वहिर्भूतः-ता-तं, वहिःस्थः-स्था
 -स्थं, वासः-सा-सं.—(Not pertaining) असम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ),
 अनन्वितः-ता-तं, असम्बन्धीयः-या-यं.
FOREIGNER, s. विदेशी m. (नृ), विदेशीयः, वैदेशिकः, परदेशी m. (नृ),
 पारदेशिकः, पारदेश्यः, भिन्नदेशीयः, वहिर्देशजः, विदेशादागतः, देशान्-
 तरादगतः, वहिर्देशोद्भवः, वैदेश्यः.
FOREIGNNESS, s. वास्यत्वं, वहिर्भूतत्वं, दूरत्वं, असम्बन्धः, असम्पर्कः.
TO FORE-IMAGINE, v. a. अग्रे मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं) or चिन्त (c. 10.
 चिन्तयति-यितुं).
TO FORE-JUDGE, v. a. अग्रे or पूर्वे विचर (c. 10. -चारयति-यितुं) or
 निर्णी (c. 1. -णयति-णेतुं).
TO FORE-KNOW, v. a. अग्रे or पूर्वे ज्ञा (c. 9. जानाति, हातुं) or विद्
 (c. 2. वेत्ति, वेदितुं) or निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं) or वृत्त (c. 4.
 वृत्तते, बोद्धुं), भविष्यद् ज्ञा, प्रवेक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), प्रदृश (c. 1.
 -पश्यति-द्रष्टुं), पूर्वं लक्ष्यीकृ.
FOREKNOWLEDGE, s. अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भावि-
 ज्ञानं, प्रवेक्षणं, प्रदर्शनं, पूर्वलक्ष्यं, अग्रदृष्टिः f., पूर्वदृष्टिः f.
FOREKNOWN, p. p. पूर्वज्ञातः-ता-तं, अग्रज्ञातः-ता-तं, अग्रनिरूपितः-ता-तं.
FORELAND, s. अन्तरापीयः-वं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवर्षःस्यो भूमिभागः, उदय-
 भूमिः f., उदयभूः f., उदयस्थलं, महाद्वीपनासिका, समुद्रनासिका.
FORELOCK, s. ललाटरुहः-हं, ललाटनः-जं, केशपाश्री, ललाटकेशः,
 मल्लकाग्रकेशः, मल्लकाग्ररुहः केशपाशः or केशपञ्चः.
FOREMAN, s. (Of a jury) ज्ञादप्रमाणपुरुषप्रभः, ज्ञादप्रमाणपुरुषमुत्तमं,
 प्रधानमध्यस्थः, मुख्यप्रमाणपुरुषः.—(Superintendent) कार्योपनिषाता m.
 (नृ), अधिकाधिकः, कार्योपनिषा, कार्योपनिषा, कार्योपनिषा, चेष्टी m.
 (नृ), कर्म कुर्वताम् अधिष्ठाता m.

FORE-WARNING, *s.* अग्रप्रसादेशः, पूर्वोपदेशः, पूर्वोपदेशः, पूर्वोपदेशः *f.*
 To FORFEIT, *v. a.* दण्ड् in pass. (दण्ड्यते), दण्डं दा; 'he forfeits the eighth part of his property,' स्वविषयस्य अष्टमांशं दण्ड्यते.—(Lose one's right) स्वधिकारात् or स्वस्वत्वाद् भंगः (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं) or परिभङ्गः or प्रभङ्गः or व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं) or प्रव्यु, हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. e., प्रहा; 'he forfeits his right,' तस्मात् स्वत्वम् अपवर्त्तते; 'his kingdom,' राज्यात् प्रभङ्गयति.
 FORFEIT, *s.* दण्डः, धनदण्डः, अष्टदण्डः, हारितः, विहापितः, निषेधः, न्यासः.
 FORFEITABLE, *a.* दण्ड्यः—दण्ड्या—दण्ड्य, दण्डनीयः—या—यं, हेयः—या—यं.
 FORFEITED, *p. p.* दण्डितः—ता—तं, भङ्गः—हा—हं, हीनः—ना—नं, व्युतः—ता—तं; 'one who has forfeited his right,' दूताधिकारः—रा—रं, व्युताधिकारः—रा—रं, अधिकांशप्राप्तः—हा—हं; 'all his property,' सर्वस्वदण्डः—यहा—यं, दूतसर्वस्वः—स्वा—स्वं; 'his kingdom,' राज्यात्प्रभङ्गः—हा—हं.
 FORFEITURE, *s.* हानिः *f.*, भङ्गः, अपहारः, व्युतिः *f.*, नाशः, अपवर्त्तनं, वृद्धिः *f.*, दण्डदानं; 'of right,' स्वत्वहानिः *f.*, अधिकांशहानिः, अधिकांशभङ्गः; 'of property,' विप्रहानिः *f.*, दाय्यापवर्त्तनं.
 FORGE, *s.* कुटिलिका, उष्मान्, अग्निकुण्डं, तमलोहघटनस्थानं, निम्बोष्णस्थानं.
 To FORGE, *v. a.* (Metals) तमलोहादि मुद्रादिना ताडयित्वा नानाकूपेण घट् (c. 10. घटयति—यितुं) or कुटिलिकायां विलाप्य घट् or निम्बो (c. 2. -माति—तुं).—(Make) घट्, निम्बो, कूप (c. 10. कल्पयति—यितुं), विधा (c. 3. -दधाति—धातुं), विरच् (c. 10. -रचयति—यितुं).—(Counterfeit) छलेन or कपटेन कूप or निम्बो, कूटं कृ, कपटं कृ; 'forge a writing,' कपटलेख्यं कृ, कूटलेखं कृ.
 FORGED, *p. p.* (Fabricated) घटितः—ता—तं, कल्पितः—ता—तं, रचितः—ता—तं, निम्बितः—ता—तं.—(Counterfeit) काल्पनिकः—को—कं, कृत्रिमः—मा—मं, कपटी—टिनी—टि (न), कूट or कपट in comp.; as, 'a forged document,' कपटलेख्यं, कूटलेखः; 'a forged decree,' कूटशासनं; 'forged coin,' कूटसंज्ञं.
 FORGER, *s.* कूटकर्त्ता, कूटकृत् *m.*, कारकः, कपटलेख्यकारी *m.* (न), कूटलेख्यकारकः, कपटिकः, कपटकारी *m.*, कृत्रिमलेखकृत्.
 FORGERY, *s.* कूटकरणं, कपटकरणं, कपटलेख्यकरणं, कूटलेख्यकरणं, कृत्रिमलेखकरणं, कूटता.—(That which is counterfeited) कपटलेखः.
 To FORGET, *v. a.* विस्मृ (c. 1. -स्मरति—ते—स्मर्तुं), न स्म, अपस्म, स्मृतेर्भङ्गः (c. 4. भङ्गयति, भङ्गितुं) with nom. of thing forgotten, स्मृत्यपेतः—ता—तं भू, विस्मरणात् परित्यज् (c. 1. -त्यजति—त्यक्तुं), अपमर्षणं कृ.
 FORGETFUL, *a.* विस्मरणशीलः—ला—लं, विस्मरकः—का—कं, नष्टस्मृतिः—ति—ति, नष्टस्मृतिः—ति—ति, अपस्मृतिः—ति—ति, अनवहितः—ता—तं, प्रमत्तः—जा—जं.
 FORGETFULNESS, *s.* विस्मृतिः *f.*, विस्मरणं, विस्मरणशीलता, अस्मृतिः *f.*, आभरणं, अपस्मरणः, प्रस्मृतिः *f.*, स्मृतिभङ्गः, स्मृतिहानिः *f.*, स्मृतिनाशः, भ्रमः.
 FORGING, *s.* घटनं—ना, निम्बोष्णं, कल्पनं, रचना, कूटकरणं.
 To FORGIVE, *v. a.* क्षम् (c. 1. क्षमते—ति, क्षनुं), संक्षम्, मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विमुच्, क्षमय् (c. 6. -मृजति—सष्टुं), त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), मृष (c. 4. मृषति, मर्षितुं), क्षण्, c. 10. क्षमयति—यितुं), मृज् (c. 2. मर्षि—तुं), क्षनुता (c. 9. -जानाति—ज्ञातुं), समनुज्ञा, सह (c. 1. सहते, सोदुं), नियत् (c. 10. -यातयति—यितुं); 'forgive injuries,' अपराधान् क्षम्; 'forgive sins,' पापानि मृज् or क्षमय्; 'forgive a debt,' क्षणं त्यज्.
 FORGIVEN, *p. p.* क्षान्तः—ना—नं, दोषमुक्तः—क्ता—कं, पापमुक्तः—क्ता—कं, विमोचितः—ता—तं, क्षमयः—हा—हं, पापमाक्षिप्तः—ता—तं.
 FORGIVENESS, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, दोषमुक्तिः *f.*, अपराध-

सहिष्णुता, पापमार्जनं, विमोचनं, कृपा, दया, मर्षणं; 'of a debt,'
 FORGIVING, *a.* क्षमी—मिणी—मि (न), क्षमावान्—वती—वत् (त), क्षमान्वितः—ता—तं, क्षमायुक्तः—क्ता—कं, अपराधसहिष्णुः—क्षु—क्षु, दयालुः—लुं—लुं, कृपालुः—लुं—लुं.
 FORGOTTEN, *p. p.* विस्मृतः—ता—तं, अस्मृतः—ता—तं, स्मृतिभङ्गः—हा—हं, स्मृत्यपेतः—ता—तं, अनर्गतः—ता—तं.
 FORK, *s.* साष्टमांसाद्युत्तोलनायै शूलविशेषः, कण्टकः; 'two-pronged,' द्विशिखशूलः, द्व्यशूलः; 'three-pronged,' त्रिशिखशूलः, त्र्यशूलः.
 To FORK, *v. n.* (Divide in two) द्विशिखः—खा—खं भू, द्विशिखारूपेण भिन्नोभू or विभिद् in pass. (भिद्यते), द्विशिखीभू.
 To FORK, *v. a.* पृष्टीकशूलेन उच्चल (c. 10. -तोलयति—यितुं) or उच्छिष्य (c. 6. -च्छिपति—क्षेपुं).
 FORKED, FORKY, *a.* द्विशिखः—खा—खं, द्व्यशः—या—यं, वज्रः—त्रा—त्रं, कण्टकाकारः—रा—रं; 'having a forked tongue,' द्विशिखः—खा—खं, द्विरसनः—ना—नं; 'forked lightning,' विद्युलता, तद्विलता, क्षीवं.
 FORLORN, *a.* गतिहीनः—ता—नं, अगतिकः—का—कं, अशरणः—या—यं, निःसहायः—या—यं, सहायहीनः—ता—नं, निःसहायः—या—यं, असहायः—या—यं, अनाथः—या—यं, निराश्रयः—या—यं, एकाकी—किनी—कि (न), निरवलम्बः—खा—खं; 'on the forlorn hope,' त्यक्तनीवितः—ता—तं, त्यक्तप्राणः—या—यं.
 FORM, *s.* (Shape) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, धरिमा *m.* (न), विग्रहः, वयः *n.* (स्), वयः *n.* (स्); 'in the form of a man,' नररूपेण; 'of regular form,' आकारशुद्धः—द्वा—डं.—(Manner, fashion) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधः, विधिः *m.*, मार्गः, विधानं, प्रकृतिः *f.*, भेदः.—(Established rule) विधिः *m.*, नियमः, स्थितिः *f.*, सूत्रं, धर्मः, मर्यादा, व्यवस्था, क्रमः, आचारः, चर्या, व्यवहारः.—(Method) क्रमः.—(Ceremony) नियमः, विधिः *m.*, संस्कारः.—(Arrangement) विन्यासः, पर्यायः, प्रतिविधानं, विरचना.—(Long seat) दीर्घासनं, दीर्घपीठं, फलकः.—(Class of scholars) सहाध्यायिनां परिक्रिः *f.*, छात्रपदं.—(Bed of a hare) शशकशय्या, शशकासनं; 'in due form,' यथाविधि, यथावत्, विधिवत्, विधितम्.
 To FORM, *v. a.* कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्गृ, अभिकृ, निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4. -मायते—मातुं), विनिर्मा, कूप (c. 10. कल्पयति—यितुं), सङ्कूप, विधा (c. 3. -दधाति—धातुं), रच् (c. 10. -रचयति—यितुं), विरच्, घट् (c. 10. घटयति—यितुं); 'to form a plan,' उपायं प्रविज् (c. 10. -चिन्तयति—यितुं) or मनसा कूप; 'to form in clots, as blood,' रक्तमुल्मान् बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं); 'to form an alliance,' सन्धा, सन्धि कृ.
 FORMAL, *a.* (Agreeable to established rule) नैयमिकः—को—कं, वैधिकः—को—कं, नियमानुसारी—रिणी—रि (न), रीत्यनुसारी &c., व्यावहारिकः—को—कं.—(Strictly ceremonious) अत्याचारः—रा—रं, आचारसेवी—विनी—वि (न), अत्याचारनिष्ठः—हा—हं, नियमनिष्ठः—हा—हं, नियमशीलः—ला—लं.—(Exact) यथायथं—थो—थं, यथावधिकः—को—कं, समन्वितः—सा—सं.—(Constituent) वालयः—वी—वं.
 FORMALIST, *s.* नियममात्रसेवी *m.*, विनी *f.* (न), धर्मक्रियामात्रनिष्ठः *m.*—हा/फ, धर्मकृतमात्रावलम्बी *m.*, विनी *f.* (न), यमान् अनुष्ठायो नियमान् केवलान् भजन् *m.* (त).
 FORMALITY, *s.* (Observance of forms) नियममात्रसेवनं, धर्मक्रियामात्रनिष्ठा.—(Ceremoniousness) अत्याचारसेवनं, अत्यादरः, सम्बरीतिनिष्ठा, एकाकतः सम्यनियमसेवनं; 'enough of this formality,' कृतं कृतम् आदरेण.

FORMALLY, *adv.* (According to established rule) विधिपूर्व, यथाविधि, नियमानुसारेण, रीतिनुसारान्. — (Ceremoniously) रक्ताभादरेण, अवाधरपूर्व, अवाधारसेवनात्, सम्बन्धमानुसारान्.

FORMATION, *s.* निर्मितांश, निर्मितिः *f.* रचना, विरचन-ना, कल्पन-ना, विधानं, करणं, घटनं, उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.* जननं, उद्भवः, सम्भवः, सृष्टिः *f.* सञ्जनं.

FORMED, *p. p.* (Made) निर्मितः-ता-तं, रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, कुम्भः-भा-भे, कारितः-ता-तं, चिहितः-ता-तं, उत्पादितः-ता-तं, सृष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्भूतः-ता-तं, भयः-यो-यं in comp.; 'formed of wood,' काष्ठभयः-यो-यं, काष्ठनिर्मितः-ता-तं, काष्ठघटितः-ता-तं.—(Shaped) रूपी-पिणी-पि (न), साकारः-रा-रं, आकार or आकृति in comp.; 'well-formed,' सुरूपः-पी-पं; 'formed like the moon,' चन्द्राकारः-रा-रं.

FORMER, *s.* (He that forms) कर्त्ता *m.* (नृ), कारकः, कारी *m.* (नृ), निर्माता *m.* (नृ), विधायी *m.* (नृ), रचकः, विरचकः, स्रष्टा *m.* (पृ), उत्पादकः.

FORMER, *a.* (Before in time, preceding) पूर्वः-श्चो-श्चं, पौष्टिकः-की-कं, पूर्वतनः-नी-नं, प्राक्तनः-नी-नं, प्रथमः-मा-मं, आद्यः-द्या-द्यं, अद्यः-या-यं, प्रागगामी-मिनी-मि (न), प्राक् in comp.; as, 'former time,' प्राक्कालं, पूर्वकालं.—(Ancient, belonging to past time) प्राक्कालीनः-ना-नं, पूर्वकालीनः-ना-नं, गतकालीनः-ना-नं, अतीतकालीनः-ना-नं, अद्यकालीनः-ना-नं, प्राचीनः-ना-नं; 'former and latter,' पूर्वोपरं; 'belonging to a former existence' पौष्टिदेहिकः-की-कं.

FORMERLY, *adv.* पूर्व, पूर्व, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतन, पुरा, प्राक्, भूतपूर्व, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, अग्रे, पुरस्तात्, पुरस्; 'as formerly,' यथापूर्व; 'done formerly,' पूर्वकृतः-ता-तं; 'formerly stated,' पूर्वोक्तः-क्ता-क्तं, पूर्वोदितः-ता-तं; 'formerly seen,' पूर्वदृष्टः-ष्टा-ष्टं; 'formerly informed,' विज्ञापितपूर्वः-श्चो-श्चं.

FORMIDABLE, *a.* भयङ्करः-रा-रं, भयानकः-की-कं, भयावहः-हा-हं, बासकरः-री-रं, भीरुभयः-यी-यं, भयजनकः-का-कं, भयदः-दा-दं, शङ्काकरः-रा-रं, प्रतिभयः-या-यं, भीषणः-शा-शं, भैरवः-वी-वं, दारुणः-द्या-द्यं.

FORMIDABLENESS, *s.* भयानकत्व, भयजनकता, भीषणता, दारुण्य.

FORMIDABLY, *adv.* भयानकं, दारुणं, भैरवं, भयङ्करप्रकारेण.

FORMLESS, *a.* सारूपः-पी-पं-पो-पिणी-पि (न), नीरूपः-पा-पं, अनाकारः-रा-रं, निराकारः-रा-रं, निराकृतिः-ति-ति, आकृतिहीनः-ना-नं, अमूर्तः-ता-तं.

FORMULA, FORMULARY, FORMULE, *s.* (Prescribed rule) विधिः *m.*, सूत्रं, नियमः, रीतिः *f.*, व्यवस्था, स्थितिः *f.*, विधः-धा-धानं; 'book of forms,' विधिग्रन्थः, नियमग्रन्थः, सूत्रग्रन्थः.

TO FORNICATION, *v. n.* वेश्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अभिगम् or सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), अभिचर् (c. 1. चरति-रितुं), मुञ्चर्, पत्यस्त्रीभिः सह सम्भोगं कृ.

FORNICATION, *s.* वेश्यागमनं, वेश्यासेवा, पत्यस्त्रयभिमगनं, स्त्रीसेवा, पत्यस्त्री-सम्भोगः, अभिचारः, अभिचारकर्म *n.* (नृ), नारकर्म *n.*, लम्पटता.

FORNICATOR, *s.* वेश्यागामी *m.* (नृ), गणिकासेवी *m.* (नृ), पत्यस्त्रीसम्भोगी, अभिचारी *m.* (नृ), लम्पटः.

FORNICATRESS, *s.* पुञ्जली, पुरुषगामिनी, परपुरुषगामिनी, अभिचारिणी, पत्यकी, अभिसारिका, निशाचरी.

TO FORSAKE, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सक्त्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उम्सृज् (c. 6. -सृजति

-सृष्टुं), विमृज्, अतिमृज्, अपमृज्, रह् (c. 10. रहयति-यितुं), विरह् उम्ह् (c. 6. उम्हति-म्ह्तुं), प्रोम्ह्, परिह् (c. 1. हरति-हर्तुं).

FORSAKEN, *p. p.* त्यक्तः-क्ता-क्तं, परित्यक्तः-क्ता-क्तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं, विसर्जितः-ता-तं, रहितः-ता-तं, विरहितः-ता-तं, प्रोम्हितः-ता-तं.

FORSAKER, *s.* त्यागी *m.* (नृ), त्यक्त *m.* (नृ), परित्यागी *m.* (नृ).

FORSAKING, *s.* त्यागः, परित्यागः, उत्त्यागः, प्रोम्हनं, विसर्जनं, विरहः.

FORSOOTH, *s.* नाम, किल, सत्यं, सत्यमेव, नूनं, खलु, अवश्यं.

TO FORSWEAR, *v. a.* (Renounce with oath) शपथेन or शपथपूर्वम् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं) or निह् (c. 2. -हुते-होतुं).

TO FORSWEAR, *v. n.* (Swear falsely) मिथ्याशपथं कृ, मृषा शपथं कृ, मिथ्या शप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शपति, शप्ते), असत्यं शपथं कृ, मिथ्यादिव्यं कृ.

FORSWERER, *s.* (One that renounces on oath) शपथपूर्वम् त्यागी *m.* (नृ).—(False swearer) मिथ्याशपथकारी *m.* (नृ).

FORSWORN, *p. p.* (Renounced on oath) शपथपूर्वम् त्यक्तः-क्ता-क्तं or परित्यक्तः-क्ता-क्तं.—(Perjured) असत्यशपथः-या-यं.

FORT, *s.* (Fortified place) दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, कुटः, शिखरो *m.* (नृ), गुल्मः, मन्यरः.

FORTE, *s.* (Strong point) अग्रगुणः, उत्कृष्टगुणः, श्रेष्ठगुणः.

FORTH, *s.* (A way) मार्गः, पथः, वल्गु *n.* (नृ), अयनं.

FORTH, *adv.* (Forward, out). Expressed by अग्रे, प्रकाशं, प्र, निर्, वहिस्, उद्; as, 'to go forth,' निर्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), वहिर्गम्; 'call forth,' प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), प्रोत्तह् (c. 10. -साहयति-यितुं); 'set forth,' प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), प्रादुष्कृ, प्रकटीकृ, निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं); 'draw forth,' निष्कृम् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), उल्कुम्, निःसृ in caus. (c. -सारयति-यितुं); 'burst forth,' उद्भिद् (c. 7. -भिनन्ति-भेत्तुं), प्रोद्भिद्.—(From that time forth) तदाप्रभृति, ततःप्रभृति, तत्कालादारभ्य, तद्विनाशदारभ्य; 'from this time forth,' अद्यप्रभृति, अद्यारभ्य, अद्यावधि.

FORTH, *prep.* निर्, वहिस्, प्र, उद्; 'going forth,' निर्वाणं, प्रयाणं, वहिर्गमनं, प्रस्थानं.

FORTHCOMING, *a.* आगामी-मिनी-मि (नृ), आगतव्यः-व्या-व्यं, उपस्थायी-यिनी-यि (नृ).

FORTHWITH, *s.* सद्यस्, अचिरात्, अचिरेण, सपदि, ऋटिति, तदनन्तरं, अतःपरं, अनन्तरं, ततस्, तत्क्षणान्, आशु, क्षिप्रं, अचिलक्षितं, तत्काले.

FORTIETH, *n.* चत्वारिंशः-शी-शं, चत्वारिंशत्तमः-मा-मं.

FORTIFICATION, *s.* (The act) दुर्गकरणं, परित्याग्राचीरादिनिर्माणां, परिक्रिया.—(The works themselves) दुर्गं, प्राचीरं, परित्या, नगरपरिगतं परित्याग्राचीरादि, परिकूटं, गुभिः *f.* कुटः, कूटः, कोटः.

FORTIFIED, *p. p.* परित्याग्राचीरादिबेधितः-ता-तं, प्राचीरावृतः-ता-तं, गुप्तः-मा-मं, सज्जः-ज्जा-ज्जं, दृढीकृतः-ता-तं; 'a fortified city,' दुर्गपुरं, दुर्गनगरं, प्राचीरावृतं नगरं.

FORTIFIER, *s.* दुर्गकारी *m.* (नृ), प्राचीरकर्त्ता *m.* (नृ), संस्तम्भकः.

TO FORTIFY, *v. a.* (Surround with a wall, ditch, &c.) परित्याग्राचीरादिना परिवेष्ट् (c. 10. -वेष्टयति-यितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), दुर्गं कृ.—(Confirm, strengthen) दृढीकृ, स्थिरीकृ, संस्तम्भ् (c. 5. -स्तम्भोति-स्तम्भितुं).

FORTIOR A. (Argument) दृष्टापूर्वपन्थायेन चित्तकः.

FORTITUDE, *s.* स्वेयं, वैयं, धीर्यं, धृतिः *f.*, स्थिरता, मतःस्वेयं, चित्तस्य स्वेयं, वीर्यं, वीरता, शौर्यं, शूरता, साहसं, वीर्यं, निर्भयता.

FORTNIGHT, *s.* पक्षः, द्विसप्ताहः. मासाह्नं, अर्द्धमासः.

FORTRESS, *s.* दुर्गः, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, शिखरी *m.* (नं), गुल्मः, मन्वरः; 'governor of a fortress,' दुर्गाधिकारी *m.* (नं), दुर्गाध्यक्षः, कोटिपालः.

FORTUITOUS, *a.* साकस्मिकः -की -कं, दैविकः -की -कं, दैवाधीनः -ता -तं, दैवायतः -ता -तं, आपतिकः -की -कं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रतिभितः -ता -तं, अकस्माद्वदितः -ता -तं, अकस्मादुत्पन्नः -त्वा -त्वं.

FORTUITOUSLY, *adv.* अकस्मात्, दैवात्, दैवयोगात्, दैववशात्, अदृष्टवशात्.

FORTUITY, *s.* दैवयोगः, दैव्यं, दैवाधीनता, अदृष्टं, साकस्मिकत्वं.

FORTUNATE, *a.* सौभाग्यवान् -वती -वत् (तं) or भाग्यवान्, धन्यः -न्या -न्यं, पुण्यवान् -वती -वत् (तं), शर्म्मेवान् &c. श्रीमान् -मती -मत् (तं), मङ्गलः -ला -लं, कल्याणः -या -यं -यी -यिनी -यि (नं), शुभः -भा -भं, कुशलः -ला -लं, कुशलशाली -लिनी -लि (नं), सुखभागी -गिनी -गि (नं), महाभागः -गा -गं, सुभागः -गा -गं, सुकृती -तिनी -ति (नं), लक्ष्मीवान् &c., श्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, भद्रः -द्रा -द्रं, शिवः -वा -वं.

FORTUNATELY, *adv.* सौभाग्येन -यात्, कल्याणात्, कौशल्यात्, माङ्गल्येन, दिव्या, श्रिया, सुभगे.

FORTUNATENESS, *s.* सौभाग्यवत्त्वं, पुण्यवत्त्वं, धन्यता, कल्याणता, माङ्गल्यं.

FORTUNE, *s.* (Goddess) लक्ष्मीः, श्रीः. —(Chance, destiny) देव, भाग्यं, भागधेयं, भवितव्यता, दैवयोगः, दैवदशा, अदृष्टं, कृतान्तः, नियतिः *f.*, विधिः *m.*, गतिः *f.*, दैविकं, दिष्टं, रिष्टं, कालनियोगः. —(Good fortune) सौभाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, शिवं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कुशलं -लता, कौशल्यं, श्रीः, लक्ष्मीः, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, शर्म्मे *n.* (नं), अयः, पुण्योदयः; 'bad fortune,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.

TO FORTUNE, *v. n.* देवाद् घट् (c. 1. घटते -ति) or सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पन्ते).

FORTUNE-HUNTER, *s.* विवाहादि धनयतौ स्त्रीम् अन्विष्यति यो जनः.

FORTUNE-TELLER, *s.* दैवज्ञः -ज्ञा, विप्रश्चिका, गणकः -की, मङ्गलादेशपुत्रः, मङ्गलामङ्गलादेशी *m.* (नं), आदेशी *m.*, शुभाशुभदर्शनाज्ञीवः, कार्त्तान्निकः.

FORTUNE-TELLING, *s.* दैवप्रश्नः, शुभाशुभदर्शनं, मङ्गलादेशः, जातकं.

FORTY, *s.* चत्वारिंशत् *f.* sing.; 'forty-one,' एकचत्वारिंशत्; 'forty-two,' द्वाचत्वारिंशत्; 'forty-three,' त्र्यचत्वारिंशत्; 'forty-four,' चतुश्चत्वारिंशत्.

FORWARD, *a.* (At the fore-part) अग्रस्थः -स्था -स्थं, सम्मुखस्थः -स्था -स्थं, सम्मुखीनः -ना -नं, प्रष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Prompt, eager) उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उद्यतः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -त्वा -त्वं, अचिलघः -घा -घं, प्रस्तुतः -ता -तं, अग्रः -या -यं, प्रगल्भः -त्वा -त्वं, प्रचरुः -रुडा -रुडं. —(Bold) निर्लेजः -ज्जा -ज्जं, प्रगल्भः -त्वा -त्वं, सप्रतिभः -भा -भं, प्रतिभानवान् -वती -वत् (तं). —(Before its time) अपूर्णकालः -ला -लं, साकालिकः -की -कं, साकालभवः -वा -वं, प्राक्पूर्णाकालात् पक्षः -क्षा -क्षं. —(Advanced in learning) कृतगमः -मा -मं, कृतविद्यागमः -मा -मं. —(Anterior) अग्रः -या -यं.

FORWARD, *adv.* (In front) अग्रं, अग्रतः, पुरस्, पुरतः, पुरस्तात्, अभितः, अभिमुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखं, or expressed by प्र or अग्र; 'going forward,' प्रगमनं, प्रस्थानं, अग्रगमनं; 'to go forward and backward,' प्रतिगतागतं कृ, गतागतं कृ, गमनागमने कृ, यातायातं कृ; 'from this day forward,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, अपुनारभ्य, अद्यारभ्य.

TO FORWARD, *v. a.* (Advance, promote) पुरस्कृ, उपकृ, साहाय्यं कृ, सहाय्यं कृ, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), उद्युज्, प्रयुज् (c. 10. -वधेयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -वधेयति -यितुं), उद्योगं कृ. —(Accelerate) त्वर in caus. (त्वरयति -यितुं), सन्नवर्. —(Send forward) प्रेर (c. 10. 288

-इरयति -यितुं), पुरस्कृ.

FORWARDED, *p. p.* पुरस्कृतः -ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं.

FORWARDNESS, *s.* (Promptness) प्रत्युत्पन्नता, उद्योगः, उद्यमः, उत्साहः, उद्युक्तता, सफलता, प्रवृत्तिः *f.*, अचिलघः. —(Eagerness) प्रचरुता, व्ययता, तीक्ष्णता. —(Boldness) प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, निर्लेजत्वं, प्रतिभा -भानं. —(Advance before the usual time) प्राक्पूर्णाकालात् पक्षता. —(In learning, &c.) विद्यागमः, आगमः.

FOSSE, *s.* परिखा, खातं -तकं, खातभूः *f.*, खेयं, अखातं, अवटः.

FOSSIL, *s.* धातुः *m.*, धातुद्रव्यं, उपधातुः *m.*, शिलाजं, शिलाभवं, शिलोत्पन्नं, शिलोद्भवं, उत्खातद्रव्यं, प्रस्तरः.

FOSSIL, *a.* शिलाजः -जा -जं, शिलोद्भवः -वा -वं, उत्खातः -ता -तं.

FOSSILIST, *s.* शिलानुद्रव्यगुणधर्मादितस्तज्ञः, धातुविद्याज्ञः.

TO FOSTER, *v. a.* पुष्प (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्पाति, पोषितुं, c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्प, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं), संवृष्, प्रवृष्, भृ (c. 1. भरति -ते, भंभु), अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), लल् (c. 10. लालयति -यितुं), तेजो वृष्, उपकृ.

FOSTER-BROTHER, *s.* धात्रीपुत्रः, एकस्तनपायी भाता *m.* (नं).

FOSTER-CHILD, *s.* पोष्यपुत्रः -त्री, परिस्त्रवः -स्त्रन्दः, परिस्त्रन्दः -ष्कन्नः, परभृतः -ता.

FOSTER-DAM, *s.* धात्री, धात्रेयिका, प्रतिपालिका, अङ्गपाली.

FOSTER-EARTH, *s.* धात्री मृत्तिका, पोषणभूमिः *f.*, प्रतिपालकभूमिः *f.*

FOSTER-FATHER, *s.* धाता *m.* (नं), पालकपिता *m.* (नं), प्रतिपालकः, अवदाता *m.* (नं).

FOSTER-MOTHER, *s.* धात्री, धात्रेयिका, पपुः *f.*, अङ्गपाली, मातृका.

FOSTER-SISTER, *s.* धात्रेयिका, धात्रेयी, एकस्तनपायिनी स्वसा *f.* (सृ).

FOSTER-SON, *s.* पोष्यपुत्रः, पोष्यसुतः, पोष्यसन्तानः, परिस्त्रवः.

FOSTERED, *p. p.* पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, भर्त्रिमः -मा -मं. —(By another) परभृतः -ता -तं, परपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्यवर्धितः -ता -तं.

FOSTERER, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (नं), पोषकः, पोष्टा *m.* (पृ).

FOUL, *a.* (Filthy, impure) मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (तं), मलीमनः -सा -सं, मलीयान् -यती -यः (सं), मलदूषितः -ता -तं, कलुषः -पा -पं -पी -पिणी -पि (नं), अमेध्यः -ध्या -ध्यं, कुसितः -ता -तं, कश्मलः -ला -लं, आविलः -ला -लं, अपवित्रः -वा -वं, अशुद्धः -द्वा -द्वं. —(Muddy) मलपङ्की -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), पङ्किलः -ला -लं, काह्नमः -मी -मं. —(Detestable) गहिर्तः -ता -तं, गर्ह्यः -ह्यी -ह्यं. —(Wicked) दुष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Obscene) अवाच्यः -च्या -च्यं. —(Unfair) कूटकः -का -कं, विषमः -मा -मं, कूट in comp.; 'foul play,' कूटता. —(Unfavourable) अननुकूलः -ला -लं. —(Foul weather) दुर्दिनं. —(Foul air) पूतिघातः; 'foul smell,' पूतिगन्धः; 'to fall foul of each other,' प्रतिमुखम् आगत्य परस्परं शरीरसमाधातं कृ.

TO FOUL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), दुष्प in caus. (दूषयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), आविल (nom. आविलयति -यितुं), समलोक्

FOUL-FEEDING, *a.* मलभुक् *m. f. n.*, मलभोजी -जिनी -जि (नं), कुसिताहारभुक्.

FOULLY, *adv.* मलिनं, समलं, अमेध्यं, कुसितं, गहिर्तं, अतिदुष्टं.

FOUL-MOUTHED, *a.* दुर्मुखः -स्त्री -स्त्रं, वाग्दुष्टः -ष्टा -ष्टं, मुखरः -रा -रं, अशुद्धमुखः -खा -खं, मुखशफः -फा -फं, मुखशीलः -ला -लं, कदुभायी -पिणी -पि (नं).

FOULNESS, *s.* मालिन्यं, समलता, मलपङ्क, कलुषत्वं, कालुष्यं, अमेध्यता -त्वं, अशुद्धता, अपवित्रत्वं, अशुचित्वं, कुसितत्वं, गहिर्ता, पूतित्वं.

FOUND, *p. p.* आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अभिपतः -ता -तं, प्राप्तः -ता -तं, प्रपन्नः -त्वा -त्वं, निरूपितः -ता -तं; 'having found,' आसाद्य.

To FOUND, v. a. (Lay the foundation) मूलं न्यस्य (c. 4. -सस्यति -ससितुं) or या (c. 3. दधाति, धातु) or रुह in caus. (रोपयति -यितुं). —(Build) निर्मा (c. 2. -माति -तुं or in caus. मापयति -यितुं), कृ in caus. (कारयति -यितुं).—(Establish) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा. अवस्था, संस्था, रुह in caus., प्रतिनिधा.

FOUNDATION, s. (Of a house) भित्तिमूलं, भित्ति: f., गृहभूमि: f., वेश्मभू: f., वास्तु: m. -स्तु n., गृहपोतकः, पोतः, पोटा, कुट्टिमं, सुतलः, तल्लिमं, गृहप्रतिष्ठा.—(Basis of any thing) मूलं, वस्तु n., उपरम्भः, अधोभागः.—(Endowment) प्रतिष्ठा; 'to lay the foundation of a house,' इष्टकान्यासं कृ, भित्तिन्यासं कृ.

FOUNDED, p. p. प्रतिष्ठापितः -ता -तं, रोपितः -ता -तं, न्यस्तमूलः -ला -लं. स्थापितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, मूलः -ला -लं; as, 'founded on knowledge,' ज्ञानमूलः -ला -लं.

FOUNDER, s. स्थापकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, निर्माता m. (त), प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, आरम्भकः, आदिकर्त्ता m. (तु); 'of a religion,' प्रवर्त्तकाचार्यः.—(Caster of metals) व्योकारः.

To FOUNDER, v. n. समुद्रमध्ये जलाविहन्वाद् मज्ज (c. 6. मज्जति -जितुं).

FOUNDERED, p. p. समुद्रमध्ये जलाविहन्वात् प्रमग्नः -गता -गन् or मग्नः.

FOUNDRY, FOUNDRY, s. सन्धानी, कुप्यशाला, लोहादिविलयनशाला.

FOUNDLING, s. त्यक्तबालकः, उन्मिक्तबालकः, मातृपितृविरहितो बालः, उत्सृष्टबालः, अनुविहृषितको बालकः.

FOUNDRESS, s. स्थापकी, प्रथमस्थापिका, निर्मात्री, प्रवर्त्तिका, आरम्भकर्त्ती.

FOUNT, FOUNTAIN, s. प्रसवणं, निर्मलः, क्लरः -रा -री, स्वः, नलाकरः, उत्सः, प्रपा, कूपः; 'artificial,' शृङ्ग.—(Source, original) मूलं, योनिः m. f., आदिः m., हेतुः m.—(Of types). See FONT.

FOUR, a. चत्वारः m. pl. चतस्रः f. pl. चत्वारि n. pl. (चतुर), चतुष्टयः -यी -यं. The neut. of this last word expresses 'the aggregate of four,' and sometimes 'four' itself; as, 'four hours,' दृश्यचतुष्टयं; 'in four ways,' चतुर्विधः -धा -धं, चतुर्धा; 'four times,' चतुः ind., चतुःकृत्वम् ind.

FOUR-CORNERED, a. चतुरस्रः -सा -सं, चतुष्कोणः -शा -शं.

FOUR-FACED, a. (Brahmā) चतुर्मुखः, चतुराननः, चतुर्वदनः, चतुर्वेङ्गः.

FOUR-FOLD, a. चतुर्गुणः -शा -शं, चतुर्विधः -धा -धं, चतुःप्रकारः -रा -रं, चतुष्टयः -यी -यं, चतुरङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न), चतुर्धा.

FOUR-FOOTED, a. चतुष्पादः -दा -दं, चतुष्पदः -दा -दं, चतुष्पाद m. f. n.

FOURSCORE, a. अशीतिः f. sing., अशीतिसंख्यकः -का -कं, विशकचतुष्टयं; 'fourscore years of age,' अशीतिकः -का -कं.

FOUR-SQUARE, a. चतुरस्रः -सा -सं, चतुष्कोणः -शा -शं.

FOURTEEN, a. चतुर्दश m. f. n. (न), चतुर्दशसंख्यकः -का -कं, सप्तद्वयं.

FOURTEENTH, a. चतुर्दशः -शी -शं.

FOURTH, a. चतुर्थः -था -थी -थं, तुरीयः -या -यं -यकः -का -कं, तृतीयः -त्री -थं, आदिकः -की -कं; 'a fourth part,' चतुर्भागः, चतुर्धाशः, पादः, पादिनः.

FOURTHLY, adv. चतुर्थतः, तुरीयतः, चतुर्थस्थाने, चतुर्थपदे.

FOUR-WHEELED, a. चतुश्चक्रः -क्रा -क्रं, चतुश्चक्रयुक्तः -क्रा -क्रं.

FOWL, s. (A winged animal) पक्षी m. -पक्षिणी f. (न), खगः, विहगः, विहङ्गमः, पतंगः, पतङ्गी m. (न), शकुनः, शकुनिः m.—(Gallina-ceous or domestic fowl) मुकुटः -टी, चरणायुधः, कृकवाकुः m., तावचूडः; 'wild-fowl,' रसुदालकः.

To FOWL, v. n. पक्षिणो यद् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or धन्य (c. 9. जग्राति, जग्युं), शकुन (nom. शकुनयति -यितुं).

पक्षिधनेन उपनीत् (c. 1. -जीयति -यितुं).

POWELL, s. व्याधः, शाकुनिकः, लुम्बकः, जालिकः, वागुरिकः, पक्षिग्रहकः, पक्षिधन्यो m. (न), पक्षिधन्योत्री m. (न).

POWLING, s. पक्षिधरणं, पक्षिग्रहणं, पक्षिघातः, पक्षिबधः, पक्षिमारणं.

POWLING-PIECE, s. पक्षिमारेण प्रयुक्ता लघ्वी क्षान्देयनाडी.

FOX, s. लोमशा -शी, लोमालिका, उत्कामुखी, शृगालः -ली -लिका, किसिः f., लिसिः f., खिह्वरः -रा, क्रोष्ट m. (घु), भूरिमायः; 'flying-fox,' वातुलिः f., वल्गुलः.

FOX-GLOVE, s. रक्तपुष्पो द्विवर्षीण ओषधिभेदः.

FOX-HOUND, s. शृगालालेदिकः, लोमशालेदकः, शृगालाद्यनुसरणे शिक्षितो मृगयकुक्कुटः, शृगालारिः m.

FOX-HUNT, s. शृगालानुसरणं, शृगालालेदः, लोमशानुधावनं.

FOX-HUNTER, s. शृगालालेदकः, शृगालानुसारी m. (न), लोमशानुधावकः.

FOX-LIKE, a. बहुमायः -या -यं, शृगालधर्मा -र्मा -र्म (न), विदग्धः -ग्धा -ग्धं.

FRACTION, s. (In arithmetic) भिन्नः भागः, संज्ञाः, राशिः m. f., राशि-भागः, अपूर्णः; 'multiplication of fractions,' भिन्नगुणनं; 'addition,' भिन्नसङ्कलितं; 'subtraction,' भिन्नव्यकलितं; 'division,' भिन्नभागहरः; 'square of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'cube,' भिन्नघनः; 'assimilation of fractions,' भागजातिः f.

FRACTIONAL, a. भागिकः -की -कं, भागो-गिनी -गि (न), अपूर्णः -ष्ठा -ष्ठं.

FRACTIONOUS, a. कलहकारी-रिणी-रि (न), सुलभकोषः -पा-पं, प्रतोषः -पा-पं.

FRACTIONOUSLY, adv. कलहकारिवत्, कलहकरणां, प्रतोषयत्.

FRACTURE, s. भङ्गः, भेदः, विभङ्गः, भग्नं, भेदनं, विभेदः, भङ्गिः f., प्रभङ्गः.

खण्डनं, विदारणं.—(Of a bone) अस्थिभङ्गः, अस्थिभेदः, अस्थिचोटनं.

To FRACTURE, v. a. भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भङ्क्ते), प्रभञ्ज, विभञ्ज भिद (c. 7. भिनक्ति, भेङ्क्ते), विभिद, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), विद (c. 10. दारयति -यितुं), शकलीकृ.—(A bone) अस्थि भञ्ज or भिद or चुट (c. 10. चोटयते -यितुं).

FRACTURED, p. p. भग्नः -गता -गन्, भिन्नः -न्ना -न्नं, खण्डितः -ता -तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, रुग्णः -गता -गन्, विदीर्णः -ष्ठा -ष्ठं, शकलीकृतः -ता -तं, चुटितः -ता -तं.

FRAGILE, a. भङ्गुरः -रा -रं, भिदुरः -रा -रं, सुभङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सुभेद्यः -द्या -द्यं, सुखभेद्यः -द्या -द्यं, सुखहनीयः -या -यं, विनष्टरः -रा -रं.

FRAGILITY, s. भङ्गुरत्वं -ता, भिदुरता, सुभङ्गत्वं, सुभेद्यता, सुखहनीयता, विनष्टरत्वं, कोमलता, क्षयिता, क्षीणता.

FRAGMENT, s. खण्डः -खंडं -खंडकः, भिन्नं, भिन्नं, भिन्नः f., दलं, विदलं, भागः, संज्ञा, शकलः -लं, अपूर्णः, विडं, विड f., विकारः, छः, आदिष्टः; 'in fragments,' खण्डशस्त्रं, खण्डं खण्डं, भागशस्त्रं; 'in a thousand fragments,' सहस्रखण्डशः, सहस्रधा.

FRAGMENTARY, a. खण्डो-खिन्नी-खिद (न), भागो-गिनी -गि (न), खण्डमयः -यी -यं.

FRAGRANCE, FRAGRANCY, s. सुगन्धः, सुगन्धिः m. -न्धिता, सौगन्ध्यं, गन्धः, उपगन्धः, सामोदः, मोदः, सुरभिः m., सौरभ्यं, सुवासः, वासः, परिमलः, तिरुः, निर्हाट.

FRAGRANT, s. सुगन्धः -न्धा -न्धं -न्धिः -न्धिः -न्धिः, सौगन्धिकः -की -कं, गन्धी -न्धिनी -न्धि (न), मगन्धः -न्धा -न्धं, गन्धवहः -हा -हं, गन्धवान् -वतो -वत् (न), सुरभिः -भिः -भिः, सुवासिकः -का -कं, सुवासः -सा -सं, सामोदी-दिनी-दि (न), सामोदः -दा -दं, तिरुः-क्रा -क्रं, कपायः -या -यं.

FRAGRANTLY, adv. सुगन्धं, सुगन्धेन, सामोदं, सुवासं, सुरभिः, तिरुः.

FRAIL, a. भङ्गुरः -रा -रं, खण्डभङ्गुरः -रा -रं, क्षयी-विणी-यि (न), नष्टरः -रा -रं, विनष्टरः -रा -रं, दृढापायः -या -यं, क्षयविध्वंसो-सिनी -सि

(नं).सद्यःपाती-तिन्नी-ति (नं), अनित्यः-त्या-त्वं, अस्थायी-यिनी-यि (नं).
FRAIL, *s.* (Basket made of rushes) दृष्टोन्मयः or नलमयः पेटकः.

FRAILTY, *s.* भङ्गुरता-त्वं, अस्थैर्यं, अस्थैर्यं, धृतिहीनता, दौर्बल्यं, अल्पशक्तिर्त्वं, क्षयिता, नष्टरत्नं, अनित्यता, अस्थायिता.

To FRAME, *v. a.* (Fabricate, form) कृ, सङ्कृ, निर्मा (c. 2. -नाति-तुं, c. 3. -निर्मते, c. 4. -मायते), कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), षट् (c. 10. षटयति-यितुं), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), रच् (c. 10. रचयति-यितुं).—(Adjust, shape) विरच्, संविधा, समाधा, विन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).—(Compose) रच्, विरच्, निबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).—(Conform) सादृश्यं कृ, आनुरूप्यं कृ, सदृशीकृ; 'frame a plan in the mind,' उपायं मनसा कृप्.
FRAME, *s.* (Fabric) निर्माणा, कल्पनं-ना, षटनं.—(Form) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं.—(Body) शरीरं, देहः, गात्रं, गात्रकं, कायः, मूर्तिः *f.*, अङ्गं, वयुः *n.* (स); 'of a hardy frame,' वक्रदेही-हिनी-हि (नं), वक्रशरीरी-रिणी-रि (नं).—(Stand, support) मद्यः-चक्रः, वृक्षः-चक्रः, तलः, उपलम्भः.—(Of a picture) चित्रकोशः, चित्रावरणं, चित्रावेष्टनं, चित्रपरिगतं काष्ठादि.—(Of a window) वातायनपरिगतं काष्ठादि.—(State) स्थितिः *f.*, भावः, अवस्था, वृत्तिः *f.*, दशा; 'frame of mind,' मनोभावः, मनःस्थितिः *f.*, चित्रवृत्तिः *f.*; 'frame of body,' शरीरस्थितिः *f.*—(Structure, system) संस्थानं, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, रीतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यूहः-हन्.

FRAMED, *p. p.* रचितः-ता-तं, विरचितः-ता-तं, कल्पितः-ता-तं, षटितः-ता-तं, निर्मितः-ता-तं, कृतः-ता-तं, विहितः-ता-तं.

FRAMER, *s.* रचकः, विरचकः, कर्ता *m.* (त्रुं), कारकः, निबन्धा *m.* (न्युं).

FRANCHISE, *s.* पौरजननाधिकारः.—(Freedom from burden) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः, अक्षरत्वं, निष्कलत्वं, स्वाधीनता.

To FRANCHISE, *v. a.* मुच्य (c. 6. मुचयति, मोक्ते, c. 10. मोचयति-यितुं), विमुच्य.
See ENFRANCHISE.

FRANGIBILITY, *s.* भङ्गुरत्वं-ता, भिदुरता, सुभङ्गत्वं, सुभेद्यता, खण्डनीयता.

FRANGIBLE, *a.* भङ्गुरः-रा-रं, खण्डनीयः-या-यं, भेद्यः-हा-हं.

FRANK, *a.* (Ingenuous, candid) अकपटः-टा-टं, निष्कपटः-टा-टं, अमायः-या-यं, अमायिकः-का-कं, मायाहीनः-ना-नं, विमलाभा-त्मा-त्वं (नं), विमलार्थकः-का-कं, अवक्रः-क्रा-क्रं, सगृहभावः-वा-वं, सरलः-ला-लं, दक्षिणः-शा-शं, निर्बलीकः-का-कं.—(Generous) उदारः-रा-रं.

FRANK, *s.* (Coin) रूपमुद्राविशेषः.—(Letter carried without postage) मूल्यं विना वाहनीयं पत्रं.—(The mark which makes it free) इदं पत्रं मूल्यं विना वाहनीयम् इति पत्रोपरि मूल्यं चिह्नं.

To FRANK, *v. a.* इदं पत्रं मूल्यं विना वाहनीयम् इति पत्रोपरि लिखितचिह्नेन मूच्य (c. 10. मूचयति-यितुं).

FRANK-HEARTED, *a.* उदारचेताः-ताः-तः (स), उदारधीः-धीः-धि, विमलाभा-त्मा-त्वं (नं).

FRANKINCENSE, *s.* कुन्दुरः *m. f.*-रुकः, कुन्दुरः *f.*, रसालं, कूम्भपूषः, सोटीरसः.

FRANKLY, *adv.* निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमाया, यत्नं, निर्वोचं, निर्बलीकं, सरलं, दाक्षिण्येन, उदारवत्.

FRANKNESS, *s.* उदारत्वं, औदार्यं, सरलता, सारत्वं, अवक्रता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, मायाहीनता, दाक्षिण्यं, भावागृहता, अमाया, निर्वोचकता, विमलाभाता, अकपटत्वं.

FRANTIC, *a.* उन्मत्तः-ता-तं, उन्मादः-दा-दं, उन्मादसंभ्रमः-भ्रा-भं, मदोक्तः-टा-टं, मदविधिभ्रमः-भ्रा-भं, व्यसन्नचिन्तः-भ्रा-भं, प्रमदः-दा-दं.

FRANTICLY, *adv.* उन्मत्तवत्, उन्मादवत्, उन्मादविधिभ्रमवत्, वातुलवत्.

FRANTICNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, उन्मादसंभ्रमता, चिन्तविधिभ्रमता, चिन्तव्यस्तता, चिन्तविप्रवृत्तिः, विमोहः, सोन्मादत्वं, वातुलता.

FRATERNAL, *a.* भात्रीयः-या-यं, भातृकः-का-कं, भातृसन्धिः-भा-भं.

FRATERNALLY, *adv.* भातृवत्, भातृरूपेण, सोदरवत्, भात्रीयप्रकारेण.

FRATERNITY, *s.* (Brotherhood) भातृत्वं, सौभ्रातृ.—(Association) संसर्गः, संसर्गित्वं, साहित्यं, चन्धुता.—(Body of men associated) सहकारिजनसमूहः.

To FRATERNIZE, *v. a.* भातृवत् सहितः-ता-तं भू or सह मिल् (c. 6. मिलति-ते, नेलितुं) or संयुक्तः-क्रा-क्रं भू or सहातवान्-वती-वद् भू.

FRATRICIDE, *s.* भातृहत्या, भातृवधः, भातृघातः.—(One who murders a brother) भातृघातकः, भातृहा *m.* (नं), भातृघाता *m.* (नं).

FRAUD, *s.* कपटः-टं, धात्रः, छलं-लना, कृत्यं, कूटः-टं, कौटं, माया, दम्भः, उपाधि *m.*, वचनं-ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अतिसन्धानं, अभिसन्धिः *m.*, न्धानं, प्रपञ्चः, प्रतारणं-शा, कुहकः, व्याकृतिः, संघन्, निर्मोहिका, दृढाजिनं, स्खलितं.

FRAUDFUL, *a.* कपटी-दिनी-दि (नं), मायी-यिनी-यि (नं). See FRAUDULENT.

FRAUDULENCY, *s.* कपटता, कापट्यं, कूटता, सत्याजता, धूर्तता, शठता.

FRAUDULENT, *a.* कपटी-दिनी-दि (नं), कापटिकः-का-कं, छली-लिनी-लि (नं), मायी-यिनी-यि (नं), वधकः-का-कं, प्रवधकः-का-कं, कूटकः-का-कं, कौटः-टी-टं, टिकः-की-कं, छात्रिकः-की-कं, दाम्भिकः-की-कं, धूर्तः-त्रा-त्रं, प्रतारकः-का-कं, सत्याजः-जा-जं, उपधिकः-का-कं, प्रलम्भकः-का-कं, शठः-ठा-ठं, दासद्वान्निकः-की-कं, तक्रिलः-ला-लं, स्थगः-गा-गं, कूट in comp.

FRAUDULENTLY, *adv.* सकपटं, सप्याजं, सकूटं, छलेन, सकृतं, धूर्तवत्, वचनायं, कृतवत्, शठवत्, दम्भात्, मायाया, समायं.

FRAUGHT, *a.* (Laden) धुरीणः-शा-शं, धुरीयः-या-यं, भारवान्-वती-वत् (नं).—(Filled) पूर्णः-गो-गं, अभिपूर्णः-गो-गं, परिपूर्णः-गो-गं, पर्यमाणः-शा-शं, आकीर्णः-गो-गं, सङ्कीर्णः-गो-गं, सङ्कुलः-ला-लं, गर्भः-भो-भं in comp.; 'fraught with happiness,' सुखावहः-हा-हं.

FRAY, *s.* कलहः, कलिः *m.*, युद्धं, तुमुलं, द्वन्द्वं, सङ्ग्रामः, समरः, संयुगः, द्विधः, उमरः, डामरः, विरोधः, व्यवक्रोशनं.

To FRAY, *v. a.* (Rub) वस्त्राञ्चलवद् घर्षणेन जर्जरीभू or रुक्षीभू.

FRAYED, *p. p.* वस्त्राञ्चलवद् घर्षणेन जर्जरीकः-का-कं or जर्जरीभूतः-ता-तं.

FREAK, *s.* चापलं, लील्यं, मनोलील्यं, बुद्धिचापन्यं, छन्दः *n.* (स्), लीला, खेलः, केलिः *m. f.*, विलासः, विहारः, लहरी, तरङ्गः, असहिः *m.*

To FREAK, *v. a.* चिच्छ (c. 10. चिच्छयति-यितुं), चिच्छीकृ, चिच्छविच्छीकृ.
FREAKISH, *a.* चपलः-ला-लं, लोलः-ला-लं, केलिकः-का-कं, लीला-खेलः-ला-लं.

FREAKISHLY, *adv.* चपलं, चापन्यात्, लील्यात्, मनोलील्यात्, सलीलं.

FREAKISHNESS, *s.* चापल्यं, चपलता, लील्यं, लीलावत्त्वं, विलासिता.

FRECKLE, *s.* जटुलः, कालकः, धिमुः *m.*, तिलकः, तिलः, तिलकालकः, चिह्नं.

FRECKLED, *a.* जटुलचिह्नितः-ता-तं, तिलकी-किनी-कि (नं), तिलकः-का-कं.

FREE, *a.* (Set at liberty) मुक्तः-क्रा-क्रं, विमुक्तः-क्रा-क्रं, मोक्षितः-ता-तं, विमोक्षितः-ता-तं, मोक्षितः-ता-तं, विमोक्षितः-ता-तं, निमैक्तः-क्रा-क्रं, विमुक्तः-हा-हं.—(Not subject to the will of others)

स्वाधीनः-ना-नं, अनधीनः-ना-नं, अपराधीनः-ना-नं, अनायतः-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्दा-न्दं, आत्मतन्त्रः-न्दा-न्दं, विवशः-शा-शं, शैरचारी-रिणी-रि (नं), खेळाचारी &c., स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, अनुपाश्रयः-या-यं, अभुजिष्णः-या-यं.—(Unshackled) अशब्दः-द्वा-द्वं, निर्वन्धः-या-यं, विशृङ्खलः-ला-लं, उच्छृङ्खलः-ला-लं. (Unrestrained)

अयतः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अवशः -शा -शं, निर्यन्तः -ता -तं, अयन्तः -ता -तं, निरवग्रहः -हा -हं.—(Unimpeded) निर्विग्रहः -ग्रा -ग्रं, अविग्रहः -ग्रा -ग्रं -ग्रितः -ता -तं, अविरोधितः -ता -तं, निरवरोधः -धा -धं, अविहतः -ता -तं, निष्पत्त्यः -हा -हं, असंघातः -धा -धं.—(Free in expenses) मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, त्यागशीलः -ला -लं.—(Not decorous) अनय्यादाः -दा -दं, मर्यादातिक्रान्तः -ना -नं.—(Gratuitous) मूल्यं विना दत्तः -त्ता -तं or लज्जः -जा -जं, अक्रोतः -ता -तं, धर्मार्थकः -का -कं.—(Open to all) सङ्घेसामान्यः -न्या -न्यं, सङ्घेसाधारणः -णी -णं.—(Free in speech) अयन्तितकपः -पा -पं, अयतपाक् *m.f.n.* (च).—(Free from, exempt) वर्जितः -ता -तं, विवर्जितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, रहितः -ता -तं, हीनः -ना -नं, शून्यः -न्या -न्यं, विगतः -ता -तं, वीतः -ता -तं or expressed by निर् or अ prefixed; 'free from bias,' मुक्तसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गवर्जितः -ता -तं, सङ्गहीनः -ना -नं; 'free from desire,' वीतकामः -मा -मं, विगतकामः -मा -मं; 'free from debt,' अनुक्तः -गा -गं, अनुनी -णिनी -णि (न), अवतीरोधः -ठा -थं; 'free from motive,' निष्कारणः -गा -गं; 'free choice,' स्वच्छा; 'free course,' प्रसरः.

To FREE, *v. a.* (Set at liberty) मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच्, निमुच्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, विमुञ् (c. 6. -मुञ्जति -सृष्टुं, c. 10. -सञ्जयति -यितुं), निस्तु in caus. (-तारयति -यितुं), वै (c. 1. त्रायते, वार्तुं).—(Free from confinement) बन्धनाद् -मुच्.—(From encumbrance) मुच्, विशुप् in caus. (-शोधयति -यितुं), विग्रात् or भारम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or विनी or दृ (c. 1. हृति, हर्तुं) or उहृ, निर्विघ्निकृ, निष्कण्टकं -कां -कं कृ, निष्पत्त्यहीकृ.—(From doubt) संशयम् अपनी.—(From blame) निदीषीकृ.—(From taxes) अकरीकृ, निष्करीकृ.

FREE-AGENCY, *s.* स्वच्छा, खैरता, स्वातन्त्र्यं, स्वाख्यन्धं, स्वतन्त्रता.

FREE-HOOTER, *s.* दस्युः, साहसिकः, प्रसन्नचौरः, परिपन्थी *m.* (नं), लुण्ठाकः.

FREE-HOOTING, *s.* अपहरणं, चौर्यं, चौरत्वं, अभ्याहारः, साहसं.

FREE-BORN, *a.* अदासः -जा -जं, अदासेयजातिः -तिः -ति, अदासीपूजः.

उदारयोनिः -निः -नि, उदारजातिः -तिः -ति, कुलीनजः -जा -जं.

FREED, *p. p.* or *a.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, मोक्षितः -ता -तं, वर्जितः -ता -तं; 'freed from confinement,' मुक्तबन्धनः -ना -नं or बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं; 'from desire,' विगतकामः -मा -मं, कामातीतः -ता -तं.

FREEDMAN, *s.* मुक्तजनः, दास्यमुक्तः, दास्यमोक्षितः, दास्यहोमोक्षितः.

FREEDOM, *s.* (Liberty) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, विमोक्षः -खणं, विमोचनं, वैमुक्तं, परिमोक्षणं.—(Freedom from slavery) दास्यमुक्तिः *f.*, दास्यमोक्षः, अदास्यं, अदासत्वं.—(From confinement) बन्धनमुक्तिः *f.*—(From obstacle or restraint) निर्विग्रहा, विग्रहमुक्तिः *f.*, निर्यन्तं -यन्तं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलता, अयन्तितत्वं.—(Independence) स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, अवशता, स्वातन्त्र्यं, अनधीनता.—(Freedom of will) स्वच्छा, स्वाख्यन्धं, खैरता.—(Want of decorum) अनय्यादा, अविनयः, मर्यादातिक्रान्तः.—(Freedom of a city) स्वाधीनपुराधिकारः, पौरजन्याधिकारः.—(Exemption from) मुक्तिः *f.*, विरहः, राहित्यं, शून्यता, अभावः, असम्भवः; 'freedom from taxes,' अकरत्वं, निष्करत्वं; 'from war,' युद्धाभावः.

FREE-HEARTED, *a.* उदारचेताः -ताः -तः (स्), अगूढभावः -वा -वं.

FREEHOLD, *s.* स्वाधीनभूमिः *f.*, अपराधीनभूमिः *f.*, आत्माधीनक्षेत्रं.

FREEHOLDER, *s.* स्वाधीनभूमिधारी *m.* (नं), आत्माधीनभूमिधारी, स्वाधीनक्षेत्रधारी.

FREELY, *adv.* (Without restraint) निर्विग्रहं, निर्यन्तं, निष्पत्त्यहं, निर्यन्तं, निरवरोधेन, अनिवारितं, असंघातं.—(Voluntarily) कानं, प्रकानं, कामतस्, स्वच्छन्दात्, स्वच्छया.—(Copiously) बाहुल्येन, बहुशस्.—(Without persuasion) अयाचितं.—(Gratuitously) मूल्यं विना.

FREE-LIVER, *s.* बहुशशी -शिनी -शि (नं), अत्याहारी -रिणी -रि (नं), कुक्षिम्भरिः -रिः -रि.

FREEMAN, *s.* अदासः, स्वाधीनः, अपराधीनः, अपरावशः, स्वतन्त्रः.

FREEMASON, *s.* परस्पररोपकरणार्थं संसर्गिणां जनानां गणाभ्यन्तरः.

FREE-MINDED, *a.* अय्याकुलचित्तः -त्ता -तं, चिन्ताशून्यमनाः -नाः -नः (स्).

FREENESS, *s.* (Freedom from restraint) निर्विग्रहा, निर्यन्तं -यन्तं, निरवरोधता, उच्छृङ्खलत्वं.—(Of speech) वागयतत्वं.—(Frankness, openness) अगूढशीलता, निष्कपटता.—(Liberality) मुक्तहस्तत्वं, त्यागशीलता.

FREE-SPOKEN, *a.* अयन्तितकपः -पा -पं, अयतपाक् *m.f.n.* (च), स्पष्टवाक् *m.f.n.*

FREE-STONE, *s.* गृहनिर्माणे प्रयुक्तः सुदृष्टप्रसरविशेषः.

FREE-THINKER, *s.* नास्तिकः, धर्मादौ निन्दकः, देयनिन्दकः, धर्माधमानी *m.* (नं).

FREE-WILL, *s.* स्वच्छा, स्वच्छन्दात्, स्वाख्यन्धं, स्वकामः, यदृच्छा.

FREE-WOMAN, *s.* अदासी, स्वाधीना स्त्री, अनधीना, खैरचारिणी.

To FREEZE, *v. n.* अतिशीतलत्वाद् घनीभू or संहतीभू or संहन् in pass. (-हन्ते), अतिशीतोदकवत् शीनीभू or शैवे (c. 1. श्यायते, श्यातुं) or हिमपिण्डान् बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), हिमपिण्डीभू, शीतीभू, शीनीभू, श्यानीभू, जडीभू.

To FREEZE, *v. a.* अतिशीतलत्वाद् घनीकृ or संहतीकृ or हिमपिण्डरूपेण संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or शैवे in caus. (श्यापयति -यितुं) or श्यानीकृ, शीतीकृ, जड (nom. जडयति -यितुं).

FREIGHT, *s.* (Cargo of a ship) नौकाभारः, नौभारः, नौकास्पद्रूपाणि, पोतस्थं भाखं, नाविकं, पोतिकं.—(Fare) आतरः, तरपस्थं, तारिकं, तार्यं, अनुतरं.

To FREIGHT, *v. a.* नौकायां द्रव्याणि निविश in caus. (-वेशयति -यितुं) or आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or द्रव्यैः पु (c. 10. पूरयति -यितुं).

FREIGHTED, *p. p.* द्रव्यपरितः -ता -तं, आरोपितभाखः-यश-खं or गृहीतभाखः.

FREIGHTER, *s.* नौकायां भाखनिवेशकः or द्रव्यनिवेशकः, नौकापूरकः.

FRENETIC, *a.* See FRANTIC.

FRENUM, *s.* (In anatomy) सेवनं, सीवनी.

FRENZIED, *a.* उन्मादवान् -वती -वत् (नं), विक्षिप्रचित्तः -त्ता -तं.

FRENZY, *s.* उन्मादः, चिह्नविप्रवः, चिह्नविभ्रमः, प्रमादं, आवेशः.

FREQUENCY, FREQUENCY, *s.* बहलं -ता, बाहुल्यं, नित्यता -त्वं, अभीक्ष्णता. पौनःपुन्यं, पुनःपुनस्त्वं, अघरितः *f.*, अघिरामः, निरन्तर्यं.

FREQUENT, *a.* नित्यः -त्ता -तं, नैमित्तिकः -क्ती -कं, अभीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, पुनःपुनर् वस्त्रमानः -ता -तं, बहुशः or बहुवारं or अनेकशः or मुहुर्मुहुर् यदमानः -ना -नं, सततः -ता -तं, अघरितः -ता -तं.

To FREQUENT, *v. a.* सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), निषेव्, नित्यम् आशि (c. 1. -अयति -ते -यितुं), पुनःपुनः or बहुवारम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or अभ्यागम्, जुप् (c. 6. जृपते, जोपितुं), गाह् (c. 1. गाहते -हितुं).

FREQUENTATIVE, *s.* (Verb in grammar) यङ्लुगन्तः, यङन्तः.

FREQUENTED, *p. p.* सेवितः -ता -तं, निषेवितः -ता -तं, आशितः -ता -तं, जुहः -हा -हं, आकीर्णः -णी -णं, आघरितः -ता -तं.

FREQUENTING, *s.* सेवनं, निषेवनं, आशयणं, मुहुर् अभ्यागमनं, सङ्गतिः *f.*

FREQUENTLY, *adv.* बहुशस्, भूयस्, भूयोभूयः, मुहुस्, मुहुर्मुहुस्, असकृत्, अनेकशस्, बहुवारं, बहुकालं, अनेककालं, नित्यं, पुनःपुनर्, वारंवारं.

FRIGATE, *s.* युद्धनौका, महायुद्धनौका, वृहद्युद्धनी: *f.*
 FRIGHT, *s.* डार: , सन्नाह: , भयं, साध्वसं, झडा, भीति: *f.*, परिकल्प्य:,

उड्डेगः, आतङ्कः, भीषणः, दारः.

To FRIGHT, FRIGHTEN, *v. a.* भी in caus. (भाययति-यितुं) or भीषयति (यितुं), चस् in caus. (चासयति-यितुं), सन्स्, विचस्, उत्सस्, उड्डिन् in caus. (-वेजयति-यितुं), कम्प् in caus. (कम्पयति-यितुं), विकम्प्.

FRIGHTENED, *p. p.* भीतः-ता-तं, चासितः-ता-तं, चस्तः-स्ता-स्तं, सन्स्स्तः-स्ता-स्तं, विचस्तः-स्ता-स्तं, भीषितः-ता-तं, भयाहः-हो-हं, भयानुरः-रा-रं, भयाक्रान्तः-ना-नं, शङ्कितः-ता-तं, अभिशङ्कितः-त-तं, द्रितः-ता-तं, ससाध्वसः-सा-सं, चकितः-ता-तं, तर्जितः-ता-तं.

FRIGHTFUL, *a.* दारुणः-णा-यं, भयानकः-की-कं, भयङ्करः-रा-रं, भयावहः-हा-हं, घोरः-रा-रं, भीमः-मा-मं, भैरवः-वी-वं, सुभैरवः-वी-वं, भीरुमयः-यी-यं, रौद्रः-द्री-द्रं, चासकरः-रा-रं, विकटः-टा-टं, उग्रः-या-यं, करालः-ला-लं, शङ्काननकः-का-कं, उड्डेगनीयः-या-यं 'in appearance,' भीमदर्शनः-ना-नं, रौद्रदर्शनः-ना-नं, करालवदनः-ना-नं.

FRIGHTFULLY, *adv.* दारुणं, घोरं, भयानकं, उग्रं, भैरवं, सुभैरवं, रौद्रं.

FRIGHTFULNESS, *s.* दारुणता-त्वं, घोरता-त्वं, दारुण्यं, उग्रता-त्वं, रौद्रता.

FRIGID, *a.* (Cold) शीतलः-ला-लं, शीतः-ता-तं, शिशिरः-रा-रं, हिमः-मा-मं, अनुष्णः-ष्णा-ष्णं, जडः-डा-डं, सुपीमः-मा-मं, '(Wanting in affection) निःस्नेहः-हा-हं, स्नेहशून्यः-न्या-न्यं.

FRIGIDITY, *s.* (Coldness) शीतता, शीतलता, शीतं, शीत्यं, हिमं, जडता, जाड्यं, सुपीमः—(Of affection) निःस्नेहता, नैःस्नेयं.

FRIGIDLY, *adv.* शीतलं, शिशिरं, शीतेन, जाड्येन, जडं, स्नेहं विना.

FRILL, *s.* विरलीशुकमय ऊर्मिबद्ध उव्रतानतो यस्त्रालङ्कारः, यस्त्रालङ्कारः, यस्त्रालङ्कारिणः, ऊर्म्योकारांशुकमयो यस्त्रालङ्कारः, ऊर्मिमर्दशुकमयो यस्त्रालङ्कारः.

FRINGE, *s.* अञ्चलः, यस्त्रालङ्कारः-लं, तटी, तटिः, वस्तिः, दशा, शिपिलतनुमयो यस्त्रालङ्कारः or यस्त्रालङ्कारः.

TO FRINGE, *v. a.* पृथोक्काचलेन अलङ्कृतं, शिपिलतनुभिर् यस्त्रालङ्कारिणः अलङ्कृतं.

FRIPPER, *s.* जीर्णवस्त्रक्रयविक्रयिकः, चौरवस्त्रवापारी *m.* (नं).

FRIPPERY, *s.* (Old clothes) जीर्णवस्त्रं, चौरवस्त्रं, चौराणि *n. pl.* वस्त्रसङ्घः *m. pl.* उच्छिष्टवस्त्रं.—(Useless matter) निरर्थकं, मृगार्थकं, उच्छिष्टं.

To FRISK, *v. n.* चित्रप्रहृष्टान् क्रोड् (c. 1. क्रोडति-ते-डितुं) or प्रक्रोड् or विक्रोड्, or इतस्ततः भ्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं) or रम् (c. 1. रमते, रन्तुं) or खेला (nom. खेलायति) or हस्तपादादि सञ्चल in caus. (-चालयति-यितुं).

FRISKER, *s.* चित्रप्रहृष्टत्वाद् इतस्ततः प्रवक्तुः or नर्तकः or खेलाकारी *m.* (नं).

FRISKY, *a.* हृष्टः-हा-हं, चित्रप्रहृष्टाद् इतस्ततः क्रोडमानः-ना-नं or प्रवन्-शीलः-ला-लं, प्रहृष्टः-हा-हं, प्रकुलः-ह्ला-ह्लं, खानन्दी-न्दिनी-न्दि (नं), खेलाकारी-रिणी-रि (नं).

FRITH, *s.* समुद्रस्य सङ्कटपथः, सङ्कटं, सम्भेदः, सङ्गमः.

FRITTER, *s.* भृष्टविष्टकविशेषः, भृष्टाण्युपः—(Fragment) खण्डः-खण्डः, अञ्चलः-लं, विदलं.

To FRITTER, *v. a.* खण्ड् (c. 10. खण्डयति-यितुं), खण्डशः कृ, शकलोकृ; 'fritter away,' अत्यन् अत्यं or खण्डं खण्डं क्षिप्त्वा न्यूनीकृ or क्षीणीकृ or क्षि in caus. (क्षययति-यितुं).

FRIVOLITY, FRIVOLOUSNESS, & लघुता, लाघवं, लघुवृत्तिर्त्वं-ता, लघुकर्मकारिणः, लघुवृत्तिर्त्वं, लघुता, चपलता, चापलं, चपलवृत्तिर्त्वं, अनर्थक्यं, निरर्थकता.

FRIVOLOUS, *a.* लघुः-यु-यु, लघुवृत्तिः-रिः-रि, लघुकर्मो-मो-मं (नं), चपलः-ला-लं, चपलवृत्तिः-रिः-रि, लघुकर्मो &c., अनर्थक्यवृत्तिः-रिः-

-रि. निरर्थककर्मकारी-रिणी-रि (नं); 'in mind,' लघुचेता-ता-तः (मं). FRIVOLOUSLY, *adv.* लघु, लाघवेन, लघुवृत्तितात्, चपलं, निरर्थकं.

To FRIZ, FRIZZLE, *v. a.* कुञ् (c. 1. कुञ्चति-चितुं, c. 10. कुञ्चयति-यितुं), आकुञ्, व्यावृत् in caus. (-वर्जयति-यितुं), बन्धुरीकृ, उव्रतानतोक्.

FRO, *adv.* (To and fro) इतस्ततस्, इतश्चेतस्, अये पश्चात्; 'going to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, प्रतिगतागतं, यातायातं.

FROCK, *s.* (Upper garment) उन्नरीयं.—(Gown) शाटः-टी-टकः, स्त्रीकटीयस्त्रं.

FROG, *s.* भेकः, मण्डकः, प्रवः, प्रवगः, प्रवगतिः *m.*, प्रवङ्गमः, लुङ्गः, यङ्गः, वर्धामः *m.*, वर्धाघोषः, वृष्टिभूः *m.*, दर्दरीकः, गृध्रवर्धः *m.* (मं), अलिकः, अजिह्वः, शवः, शालूरः, सालूरः; 'female,' भेकी, मण्डकी.—(Of a horse's foot) अश्वसुरमयं.

FROGGY, *a.* भेकपूरीः-शी-शं, मण्डकपूरीः-शी-शं, दादूरः-री-रं.

FROLIC, *s.* क्रोडा, खेला, विहारः, लीला, क्रोडाकौतुकं, कौतुकं, विलामः, विलमनं, परीहामः, केलिः *m. f.*, छन्दः *n.* (मं); 'of a call,' शालीढकं.

To FROLIC, *v. n.* क्रोड् (c. 1. क्रोडति-ते-डितुं), प्रक्रोड्, विक्रोड्, सङ्क्रोड्, परिक्रोड्, विलस (c. 1. -लसति-मितुं), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), विट् (c. 1. -हरति-हन्तुं), खेला (nom. खेलायति), लल् (c. 1. ललति-लितुं).

FROLICOME, *a.* विलासी-मिनी-मि (नं), लीलावान्-वती-वत (नं), क्रोडावान् &c., केलिकः-का-कं, क्रोडापरः-रा-रं, केलिपरः-रा-रं, खेलापरः-रा-रं, उल्लसः-मा-मं, उल्लसितः-ता-तं, समुल्लसितः-ता-तं, विहारो-रिणी-रि (नं), कलाकेलिः-लिः-लि.

FROM, *prep.* In phrases where it denotes procession, derivation, deliverance, extraction, separation, distance, emission, removal, the reason or motive of any act, and the ground or cause of any thing, it is usually expressed by the abl. case. It is also expressed in some phrases by such words as सकाशात्, मध्यात्, प्रभृति, आरभ्य, or even by the prep. आ with the abl. c. The following are examples; 'coming out from his house,' निःमृष गृहात्; 'from avarice anger arises,' लोभात् क्रोधः प्रभवति; 'even from poison nectar may be taken,' विषाद् अण् अमृतं यावत्; 'he delivers me from danger,' जायते मां भयात्; 'Krishna is a hundred kos from Somanāth,' कृष्णः शतं क्रोशाः सोमनाथात्; 'he separates the good from the bad,' साधून् दुष्टेभ्यः पृथक्करोति; 'having discharged an arrow from the bow,' वार्षं धनुषः प्रक्षिप्य; 'he rises from his seat,' आसनाद् उन्निरति; 'from fear of punishment,' दयडभयात्; 'from unsteadiness of mind,' अनवस्थितचिन्तनात्; 'from being founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्. The abl. c. is also used to express 'from' in the sense of *since*; as, 'from childhood,' बाल्यात् or बाल्यतः; 'from the earliest period of the world,' जगदादम्बकालात्, but in these cases प्रभृति or आरभ्य or अवधि are often added, or आ may sometimes, but very rarely, be prefixed; as, 'from childhood,' बाल्यात् प्रभृति, आबाल्यात्, आबाल्यकालात्; 'from birth,' जन्मतः प्रभृति, जन्मत आरभ्य, आप्रन्मतः, जन्मायधि, 'from the very first glance,' प्रथमदर्शनसंज्ञात् प्रभृति. The word सकाशात् is used in such phrases as, 'from the presence of the king,' राजसकाशात्; 'an order from the council,' म्भासकाशाद् आशा. The word मध्यात् in such phrases as, 'from among the soldiers,' सैन्यमध्यात्. Other

examples of the modes of expressing 'from' are, 'from the top to the bottom,' ऊर्ध्वाद् अधःपर्यन्तं; 'from the hole of the weasel to the hole of the serpent,' नकुलविषाद् आरभ्य सर्पविषयं यावत्; 'from birth to death,' जन्मावधि मृत्युपर्यन्तं, 'from that time forth,' तदाप्रभृति, तत्कालात् प्रभृति; 'from this day,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, अद्यावधि; 'from city to city,' पुरात् पुरं; 'from the beginning to the end,' प्रथमात्प्रभृति or आग्रयमाद् अन्तं यावत्, अनुपूर्वशः; 'Let them be told from me,' उच्यन्तां मम वचनात्; 'from any one soever,' यतः कुतश्चित्; 'from above,' ऊर्ध्वात्, उपरिहात्; 'from below,' अधस्तात्, अधःस्थानात्; 'from behind,' पश्चिमभागात्; 'from far,' दूरात्, दूरतः; 'from hence,' इतः, अतः; 'from without,' बहिर्देशात्; 'from within,' अभ्यन्तरात्.

FRONT, *s.* (Face) मुखं, यदनं, जाननं, आस्यं.—(Forehead) मूर्द्धा *m.* (नं), शिरः *n.* (सं), ललाटे.—(Fore part of any thing) अग्रं, अग्रभागः, अग्रदेशः, अग्रोऽंशः, मुखं, मूर्द्धा; 'in front,' अग्रे, अग्रतः, पुरम्, पुरतः, पुरस्तात्, सम्मुखे-खं, अभिमुखे-खं, प्रतिमुखे-खं, अभितः, साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षं; 'in front of the assembly,' सभासाक्षात्; 'in front of the army,' अनीकस्य पुरः; 'in the front, at the head,' अग्रे, मूर्द्धि, पुरि; 'the front of the army,' रणमूर्द्धा, समरमूर्द्धा, सेनामुखं, सेनाग्रं; 'front ranks,' अग्रानीकं; 'to place in front,' पुरस्कृ.

To FRONT, *v. a. and n.* सम्मुखीभू, अभिमुखीभू, प्रतिमुखीभू, सम्मुखे पृत् (c. 1. यन्नेते-चिन्ते).—(Be opposite to) expressed by मुख or अभिमुख in comp.; as, 'to front the south,' दक्षिणमुखः-खी-खं भू; 'to front the east,' प्राञ्चमुखः-खी-खं भू.

FRONTAGE, *s.* गृहस्य or गृहसमूहस्य सम्मुखभागः or अग्रभागः, मद्यचित्तिमुखं.

FRONTAL, *a.* ललाटिकः-को-कं, ललाटसन्ध्या-न्विनी-न्वि (नं).

FRONTAL, *s.* (Fillet) ललाटपट्टः-ट्टः, ललाटवेष्टनं, मूढवेष्टनं, मल्लकबन्धनी; 'of an elephant,' कुम्भः, घटः.

FRONTIER, *s.* सीमा, देशान्तः-न्तं, समन्तः, सामन्तं, प्रान्तः, देशसमन्तः, देशप्रान्तः, पर्यन्तः-न्तं, उपान्तः-न्तं; 'dwelling on the frontier,' सामन्तवासो-सिनी-सि (नं), पर्यन्तस्थः-स्था-स्थं.

FRONTIER, *a.* सामन्तः-नी-न्तं, सीमावर्ती-चिनी-चि (नं).

FRONTING, *part.* सम्मुखः-खा-खी-खं, सम्मुखीनः-ना-नं, अभिमुखः-खा-खी-खं, प्रतिमुखः-खा-खं, अभिमुखगतः-ता-तं; 'fronting the north,' उत्तराभिमुखः-खा-खं, उदङ्मुखः-खी-खं.

FRONTISPIECE, *s.* (Of a book) अलङ्करणार्थं पुस्तकस्य प्रथमपृष्ठसंमुखे मुद्रिता वस्तुप्रासङ्गिकी प्रतिमा. ग्रन्थाग्र्य प्रतिमा or मुद्रा.—(Of a building) गृहस्य अग्रभागः, गृहमुखं.

FRONTLESS, *a.* निलिप्तः-ज्जा-ज्जं, ललाहीनः-ना-नं, पृष्ठः-हा-ष्टं.

FRONTLET, *s.* ललाटपट्टः-ट्टः, ललाटवेष्टनं, मूढवेष्टनं, शिरोबन्धनी.

FRONT, *s.* हिमं, तुषारः, नीहारः, अक्षय्यायः, प्रालयं, निहारः, तोषारं, हिमानी, हिमसंहतिः *f.* हिमिका, तुहिनं, शिशिरं, मिहिका, महिका, खमलं, रक्षं, इन्द्राग्निधूमः, भस्ममृत्, कुम्भटिः *f.* टिका; 'hoar-frost,' तुषारकणः.

FROST-BITTEN, *a.* हिमोपहतः-ता-तं, तुषारोपहतः-ता-तं, शीतोपहतः-ता-तं.

FROSTED, *a.* (In cookery) तुषारकणमदृशशंकेरान्वितः-ता-तं.

FRONTY, *a.* हिमः-वा-वं, हिमवान्-वती-वत् (नं), हिमः-नी-नं, हिम्यः-स्था-स्थं, नीहारवान् &c. तुषारः-रा-रं, तोषारः-री-रं, तुषारवान् &c.

FROTH, *s.* केनः, मण्डः-खं, मुरामलः, कारोत्तरः, काह्वः, उन्पीडः, परझः.

To FROTH, *v. n.* केन (nom. केनायते), मण्ड (nom. मण्डायते), उत्तेकं कृ, उत्तेचनं कृ.

FROTHINESS, *s.* केनता, केनलता, केनिलत्वं, केनपक्षं.—(Emptiness) शून्यता-त्वं, असारता, निःसारता, अनर्थकता.

FROTHY, *a.* केनलः-ला-लं, केनिलः-ला-लं, केनी-निनी-नि (नं), केनवान्-वती-वत् (नं), केनमयः-यो-यं.—(Empty) शून्यः-न्वा-न्वं, असारः-रा-रं, निःसारः-रा-रं, सारहीनः-ना-नं, तुच्छः-च्छा-च्छं, लघुः-घु-घु.

FROUZY, *a.* दुर्गन्धः-न्धा-न्धं, पृतिगन्धः-न्धा-न्धं, उग्रगन्धः-न्धि-न्धि.

FORWARD, *a.* प्रतीपः-पा-पं, विप्रतीपः-पा-पं, विपरीतकारी-रिखी-रि (नं), प्रतिकूलः-ला-लं, अवश्यः-इया-इयं, अविनेयः-या-यं, अदम्यः-म्या-म्यं, अदमनीयः-या-यं, वक्रभावः-वा-वं, कर्कशभावः-वा-वं, उच्चृङ्खलः-ला-लं, विलोमः-ना-नं, उलङ्घितशासनः-ना-नं.

FORWARDLY, *adv.* प्रतीपं, प्रतिकूलं, वक्रभावेन, कर्कशभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

FORWARDNESS, *s.* प्रतीपता, प्रतिकूलता-त्वं, अवश्यत्वं, अविनेयता, अदम्यत्वं, भाववक्रता, वक्रशीलता, कार्कश्यं.

To FROWN, *v. n.* भ्रूमङ्गं कृ, भ्रुकुटिं कृ, कटाक्षेण or भ्रूमङ्गेन दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), भ्रुवो मकुञ्चं (c. 1. कोचति-चिन्ते), भ्रूषेयं कृ, भ्रूषणं कृ.

FROWN, *s.* भ्रूमङ्गः, भ्रुकुटिः *f.* टी, भ्रुकुटिः *f.* टी, भ्रुकुटी, भ्रूषेयः, काक्षं, भ्रूषणोचः-चनं, कटाक्षः.

FROWNED UPON, *p. p.* कटाक्षितः-ता-तं, भ्रूमङ्गेन निरीक्षितः-ता-तं.

FROWNING, *a.* नतभ्रुः-भ्रु-भ्रु, संहतभ्रुः-भ्रु-भ्रु, सभ्रूमङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, सभ्रूषेयः-पा-पं, सभ्रुकुटीमुखः-खी-खं, मकटाक्षः-क्षा-क्षं, काक्षः-द्या-क्षं.

FROWNINGLY, *adv.* सभ्रूमङ्गे, भ्रूमङ्गेन, सभ्रूषेयं, भ्रूषेयेण, कटाक्षेण, सकटाक्षं.

FROZEN, *a. or p. p.* अतिशीतत्वाद् घनीभूतः-ता-तं or संहतीभूतः-ता-तं or शयानीभूतः-ता-तं, हिमसंहतः-ता-तं, अवश्यानः-ना-नं, अवशीतः-ता-तं, अवशीनः-ना-नं, शीतः-ता-तं, शीनः-ना-नं, जडीभूतः-ता-तं, जडीकृतः-ता-तं.

FRUCTIFEROUS, *a.* फलदः-दा-दं, फलदायी-यिनी-यि (नं), फली-लिनी-लि (नं).

FRUCTIFICATION, *s.* सफलीकरणं, फलदीकरणं, अचन्धीकरणं, आधानं.

To FRUCTIFY, *v. a.* सफलं (nom. सफलयति-यितुं), सफलीकृ, बहुफलदीकृ, फलितं-ता-तं कृ, स्फोतीकृ, अचन्धीकृ.

FRUCTUOUS, *a.* फली-लिनी-लि (नं), फलवान्-वती-वत् (नं), फलदः-दा-दं.

FRUGAL, *a.* परिमितव्ययः-या-यं, मितव्ययी-यिनी-यि (नं), स्वल्पव्ययः-या-यं, अथयः-या-यं, व्ययपराङ्मुखः-खी-खं, अवहुप्रदः-दा-दं, अवहुदः-दा-दं, अमुकहस्तः-स्ता-स्तं, परिमितः-ता-तं, कृपणः-शा-खं.

FRUGALITY, *s.* परिमितव्ययः, मितव्ययः, स्वल्पव्ययः, अमुकहस्तत्वं, व्ययपराङ्मुखता, परिमितत्वं, कृपणत्वं.

FRUGALLY, *adv.* परिमितव्ययेन, मितव्ययेन, स्वल्पव्ययेन, अमुकहस्तेन, स्वल्पव्ययपूर्वकं, परिमितं, कृपणं, संकपर्य्यप्तं.

FRUIT, *s.* (Produce of a tree or plant) फलं, वृक्षादिफलं, प्रसवः, वृक्षोत्पन्नं.—(Offspring) अपत्यं, सन्तानः, सन्ततिः *f.*, प्रजा, प्रसूतिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*—(Effect, consequence) उत्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, उद्भूतं, कार्यं.

वृक्षं, फलं, कर्मफलं.—(Profit) फलं, लाभः, अर्थः; 'moist fruit,' शलादुः *m. f. n.*; 'dry fruit,' वानः-ना-नं; 'collection of fruit,' फलोद्ययः; 'fruit season,' फलकालः, फलसमयः; 'fruit-stalk,' शल्यमञ्जरी, प्रसवयव्यन्तं; 'to bear fruit,' फल् (c. 1. फलति-लितुं), फलं दा; 'bearing fruit,' फलनिष्पत्तिः *f.*

FRUIT-BEARER, *s.* फलदाता *m.* (नं), फलवाही *m.* (नं), फलेवाही *m.*, फलदः.

FRUIT-BEARING, *a.* फलदः-दा-दं, दायी-यिनी-यि (नं), फलदाहिः-हिः

-हि, फलेग्रहिः -हिः -हि, फली -लिनी -लि (न्), फलवान् -वती -वत् (त्), फलशाली -लिनी -लि (न्).

FRUITERER, *s.* फलविक्रेता *m.* (तृ), फलविक्रयविक्रयिकः, फलादिविक्रयी *m.* (नृ).

FRUITERY, *s.* (Fruit collectively) फलत्वं, फलानि *n. pl.*, फलोच्चयः.
—(Fruit-loft) फलस्थानं, फलागारं.

FRUITFUL, *a.* फली -लिनी -लि (न्), फलवान् -वती -वत् (त्), बहुफलः -ला -ली -लं, फलितः -ता -तं, सफलः -ला -लं, प्रचुरफलः -ला -लं, फलदः -दा -दं -दायी -यिनी -यि (न्), बहुफलदः -दा -दं, फलोत्पादकः -का -कं, फलेग्रहिः -हिः -हि, कृतफलः -ला -लं, फलोपेतः -ता -तं, अवन्त्यः -न्त्या -न्त्ये.—(Prolific) बहुप्रजः -जा -जं, बहुप्रजावान् -वती -वत् (त्), बहुपयः -त्ता -तं, प्रजनिष्णुः -ष्णुः -ष्णु.—(Productive of) उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, सावकः -विका -कं.

FRUITFULLY, *adv.* सफलं, सफलपूर्वकं, फलबाहुल्येन, बहुशूनं, प्रचुरं.

FRUITFULNESS, *s.* साफल्यं, सफलता, फलवत्त्वं, फलिता, फलबाहुल्यं, फल-प्राप्त्यर्थं, फलोत्पादकत्वं.—(Fecundity) प्रजनिष्णुता, बहुप्रजावत्त्वं, बहुपयत्वं, स्मृतिः *f.*, प्रसवित्वं, सावकत्वं.—(Productiveness) उत्पाद-कता, जनकता.

FRUITION, *s.* भोगः, भुक्ति *f.*, उपभोगः, परिभोगः, फलभोगः, अनुभवः, आस्वादः -दनं, सुखभोगः, सुखास्वादः.

FRUITIVE, *a.* फलभोगी -गिनी -गि (न्), उपभोगी &c., परिभोगी -त्री -त्रु (त्रु).

FRUITLESS, *a.* निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अफलः -ला -लं, फलहीनः -ना -नं, फलापेतः -ता -तं, मोषः -पा -पं, अनर्थः -था -थं -थकः -का -कं, अर्थः -था -थं, निरर्थकः -का -कं, अपायः -था -थं, अनुपयुक्तः -क्ता -कं, निष्पन्नं -ना -नं, बन्धः -न्धा -न्ध्यं.

FRUITLESSLY, *adv.* निष्फलं, विफलं, मोषं, अर्थं, वृथा, मुषा.

FRUITLESSNESS, *s.* निष्फलता, विफलता, वैफल्यं, अफलत्वं, फलहीनता, अर्थता, वैयर्थ्यं, अनर्थकत्वं, मोषता, अनुपयोगः, बन्धत्वं.

FRUIT-TIME, *s.* फलकालः, फलसमयः, फलावययकालः, फलसङ्ग्रहकालः.

FRUIT-TREE, *s.* फलवृक्षः, फलवृक्षी *m.* (नृ), सफलवृक्षः.

FRUITY, *a.* फलसमयः -ला -लं, फलरसोपेतः -ता -तं, फलोपमः -ना -नं.

FRUMENTACEOUS, *a.* गोधूमसमः -यी -यं, धान्यसमः -यी -यं, शस्यसमः -दी -यं.

FRUMENTY, *s.* See FURMENTY.

TO FRUSTRATE, *v. a.* खारं (c. 10. खारयति -यितुं), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तु), व्याहन्, विफलकृ, निष्फलकृ, मोषकृ, अर्थकृ, सङ्कल्पं हन् or भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्कं), वृषा कृ, मुषा कृ, यत्नं or आशां खारं, भगनाशं -शा -शं कृ, विफलं -ला -लं कृ, तिरोभू in caus. (भावयति -यितुं); 'to be frustrated,' वृषा भू, मुषा भू, तिरोभू.

FRUSTRATE, *a.* निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, मोषः -पा -पं, अर्थः -था -थं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -जा -जं.

FRUSTRATED, *p. p.* सखितः -ता -तं, प्रतिहतः -ता -तं, व्याहतः -ता -तं, विफलकृतः -ता -तं, मोषकृतः -ता -तं, वृषाभूतः -ता -तं, अर्थकृतः -ता -तं, भनोहतः -ता -तं; 'in one's efforts,' भग्नोद्यमः -ना -नं, सखितयत्नः -ला -लं, अर्थयत्नः -ला -लं, भग्नसङ्कल्पः -त्या -त्यं; 'in one's expectations,' भगनाशः -शा -शं, हताशः -शा -शं, सखिताशंसः -सा -सं, आशाविभिन्नः -जा -जं, मोषाभिन्नः -ता -तं, अनधिगतभनोरथः -जा -जं, अकृताथः -था -थं, भ्रष्टसङ्कल्पः -त्या -त्यं.

FRUSTRATION, *s.* सखनं, भङ्गः, विफलकरणं, निष्फलकरणं, मोषकरणं, अर्थकरणं, वृषाकरणं, व्याधातः.—(Of expectation) आशासखनं, आशाभङ्गः.—(Of effort) यत्नसखनं, यत्नव्याधातः, कर्मध्वंसः.

FRUSTRATIVE, FRUSTRATORY, *a.* अर्थकारी -रिणी -रि (न्), विफलकारी &c., मोषकारी &c., वृषाकारी &c., सखनकारी &c., घाती -तिनी

-ति (न्), भङ्गकः -का -कं, व्याधातजनकः -का -कं.

FRUTESCENT, *a.* गुल्मी -ल्मिनी -ल्मि (न्), सप्तकारः -री -रं.

FRUTICANT, *a.* अकुशितः -ता -तं, पक्षवितः -ता -तं, पक्षवी -विनी -वि (न्).

FRY, *s.* (Swarm of fish) मत्स्यासङ्घातः, मत्स्यसङ्घः, युद्धमत्स्यसङ्घः, युद्धासङ्घमत्स्यसङ्घातः, पोताधानः.—(Spawn) जलासङ्घः, मोनासङ्घः.—(Any thing fried) भृशत्वं.

TO FRY, *v. a.* भृञ् (c. 6. भृञ्जति -ते, भृष्टं, भृष्टु), भृञ् (c. 1. भञ्जते -जितुं), अचरीषे पच् (c. 1. पचति, पक्ते).

TO FRY, *v. n.* भृञ् in pass. (भृञ्जते), भृष्टः -ष्टा -ष्टं भृ, पच् in pass. (पच्यते).

FRYING, *s.* भञ्जनं, भृञ्जने or अचरीषे पचनं or पाकः.

FRYING-PAN, *s.* अचरीषं, भाट्टः, क्षुनीषं, भृञ्जनं, भञ्जनयत्नं, कटाहः, कन्तुः -न्तुः *m. f. n.*, खेदनी, खटिका.

FUCATED, *a.* चित्रितः -ता -तं, मिश्ररामाचित्रितः -ता -तं, कपटरामाचित्रितः &c.

TO FUDDLE, *v. a.* मदं in caus. (मदयति, मादयति -यितुं) or उन्मद् मद्यदानेन मुहं in caus. (मोहयति -यितुं) or मृदीकृ.

TO FUDDLE, *v. n.* मदं (c. 4. माद्यति, मदितुं), मद्योभू, मद्यपानेन मृदीभू.

FUDDLED, *p. p.* मद्यः -न्ता -तं, मद्यपानेन उन्मद्यः -न्ता -तं or मृदः -दा -दं, मदोन्मद्यः -न्ता -तं, मृदबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

FUDDLER, *s.* पानरतः, पानप्रसक्तः, मद्यपानासक्तः, पानशीलः.

FUDGE, *s.* अनर्थकं, आनर्थक्यं, असद्यङ्गं, मृषार्थकं.

FUEL, *s.* इन्धनं, इध्मं, समित *f.* (धृ), समिन्धनं, रथः *n.* (स्), दासकाशं, अरणिः *m. f.*, दास्यं, जलनाथं सङ्गतरकाशदि.

TO FUEL, *v. a.* इन्धनं दा, काशादीनि दास्यवर्तुनि उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or अग्नौ क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं).

FUGACIOUS, *a.* पलायी -यिनी -यि (न्), प्रपलायी &c., विपलायी &c.

पलायनशीलः -ला -लं, पलायमानः -ना -नं, अस्थायी -यिनी -यि (न्).

FUGACIOUSNESS, FUGACITY, *s.* पलायनशीलता, अस्थायत्वं, वक्षलत्वं.

FUGITIVE, *a.* (Apt to flee away) प्रपलायी -यिनी -यि (न्), पलायन-परायणः -या -यं.—(Unstable, fleeting) अस्थिरः -रा -रं, अचिरस्थायी -यिनी -यि (न्), वक्षलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, अशाश्वतः -ती -तं.

अस्थिरः -की -कं, अनियतः -ता -तं, अमरुतः -द्या -द्यं, वाय्वधर्मकः -का -कं, तरलः -ला -लं.

FUGITIVE, *s.* पलायी *m.* (नृ), विपलायी *m.*, युद्धपलायी *m.* (नृ), मेनासागी *m.* -वत्त *m.* (त्रु), युद्धपरायुसः.

FUGITIVENESS, *s.* आचान्यं, वक्षलता, अस्थैर्यं, अस्थिरता, चापत्यं, तरलता, अचिरस्थायित्वं.

FULCRUM, *s.* उपस्तम्भः, साधारः, धारणं, अवलम्बनं, जालघः, आश्रयः.

TO FULFIL, *v. a.* (Complete) सम्पू in caus. (-पूरयति -यितुं), पू, सम्पिपू, सम्पूणीकृ, सम्पद् in caus. (-पादयति -यितुं), निष्पद्, समाप in caus. (-आपयति -यितुं).—(Accomplish, carry into effect) साध् (c. 10. साधयति -यितुं), संसाध्, निर्वह in caus. (-वाहयति -यितुं), सफलं -ला -लं कृ, सफलकृ, तोर् (c. 10. तीरयति -यितुं); 'to fulfil a promise,' प्रतिज्ञां शुभ् (c. 10. शोधयति -यितुं) or अपवृत्तं (c. 10. -वर्जयति -यितुं) or तृ (c. 1. त्रति, त्रितुं -रोतुं, तर्तुं); 'is fulfilled,' सिध्यति.

FULFILLED, *p. p.* सम्पूर्यः -णं -यं, पूणीभूतः -ता -तं, सम्पन्नः -जा -जं, निष्पन्नः -जा -जं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, कृताधीभूतः -ता -तं, निर्वृत्तः -न्ता -तं; 'one whose wishes are fulfilled,' पूणीकामः -मा -मं, कृतार्थः -था -थं.

FULFILLER, *s.* पूरकः, पूरयिता *m.* (नृ), सम्पूरकः, परिपूरकः, सम्पादकः, साधकः.

FULFILLING, *part.* पूरयन् -यन्ती -यत् (त्), पूरणः -णा -यी -यं, सम्पादकः.

- का -कं, निष्पादनः -ता -नं, समापकः -का -कं; 'fulfilling the desires,' कामपूरः -रा -रं.
- FULFILMENT, *s.* पूर्णं, साधनं, सिद्धिः *f.*, संतिष्ठिः *f.*, समाप्तिः *f.*, निष्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णाता; 'of one's wishes,' इच्छापूर्णे, कामसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, इच्छासम्पत्तिः *f.*, कृताधृता.
- FULGENCY, *s.* द्युतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, तेजस् *n.*, प्रभा, उज्ज्वलता, दीप्तिता.
- FULGENT, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (त्), द्युतिमान् &c., प्रभावान् &c., द्योती -तिनी -ति (नं), उज्ज्वलः -ला -लं, अतितेजसः -सी -सं.
- FULGINOUS, *a.* कज्जलमयः -यी -यं, धूसः -धा -धं, रूधुमः -मा -मं.
- FULL, *a.* (Replete) पूर्णः -णा -णं, सम्पूर्णः -णा -णं, परिपूर्णः -णा -णं, पूरितः -ता -तं, आकीर्णः -णी -णं, सङ्कीर्णः -णी -णं, सङ्कुलः -ला -लं, व्याप्तः -मा -मं, आद्याः -द्या -द्यं, संवर्धितः -ता -तं, सम्भृतः -ता -तं, मयः -यी -यं in comp.; 'a jar full of ghee,' घृतपूणी घटः; 'full of nectar,' अमृतमयः -यी -मं—(Complete, entire) सकलः -ला -लं, निखिलः -ला -लं, कृत्वः -त्वा -त्वं, समग्रः -या -यं, अशेषः -या -यं, अविशेषः -ला -लं, अखण्डः -खा -खं, अमृतः -ना -नं, सिद्धः -द्धा -द्धं; 'full two years old,' पूर्णद्विवर्षः -दी -धं—(Mature) पक्वः -का -कं, परिपक्वः -का -कं, सम्यक् -ता -तं, सम्पन्नः -वा -वं—(As the moon) पूर्णः -णी -णं, प्रोदः -दा -दं, कठोरः -रा -रं; 'at full length,' विस्तरेण, सुविस्तरं.
- FULL, *s.* पूर्णता -त्वं, सम्पूर्णता, पूर्तिः *f.*, साकल्यं; 'to the full,' सद्यतस्.
- FULL, *adv.* संश्रया, साकल्येन, अशेषतम्, अशेषेण, कृत्वशस्.
- To FULL, *v. a.* पक्वं पण्ययन्तेण घनीकृ or स्थलीकृ or संहत्य निर्विन् (c. 3. -गेनेकि -गेकुं) or प्रथल (c. 10. -द्यालयति -यितुं) or सम्पन्न (c. 2. -माष्टि -ष्टुं).
- FULL-BLOWN, *a.* फुल्लः -वा -वं, उफुल्लः -वा -वं, प्रफुल्लः -वा -वं, स्फुटितः -ता -तं, प्रस्फुटः -टा -टं, विकचः -चा -चं, विकसितः -ता -तं.
- FULL-BODIED, *a.* स्थूलशरीरः -रा -रं, प्रोदकायः -या -यं, पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.
- FULL-BOSOMED, *a.* पीडस्तनः -ना -नं, स्तनाभोगवान् -वती -वत् (त्), पीनकुचकुटुम्बलः -ला -लं.
- FULL-BOTTOMED, *a.* स्थलाधीभागः -गा -गं, वृहदधीभागः -गा -गं.
- FULL-EYED, *a.* फुल्लनयनः -ना -नं, फुल्ललोचनः -ना -नं.
- FULL-FED, *a.* पुष्टाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, दृष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितृप्तः -मा -मं.
- FULL-GROWS, *a.* प्रवृद्धः -दा -दं, प्रोदः -दा -दं, स्थितः -ता -तं, प्रकटः -दा -दं, उन्नतः -ता -तं, गतश्रयः -वा -वं, पूर्णवृद्धिः -द्धिः -द्धि, कठोरः -रा -रं.
- FULL-GROWTH, *s.* प्रवृद्धिः *f.*, दृढता, प्रोदः *f.*, प्रोदता, पूर्णवृद्धिः *f.*
- FULL-LADEN, *a.* सुभारवान् -वती -वत् (त्), पूर्णगर्भः -भा -भं.
- FULL-MOON, *s.* पूर्णन्दुः *m.*, सकलन्दुः *m.*, पूर्णिमा, राका, कठोरचन्द्रः, अखण्डकलः; 'day of full moon,' पीर्णमासी, पूर्णिमा, पीर्णिमा.
- FULLER, *s.* रजकः, वस्त्रनिर्णेजकः, वस्त्रधावकः, चेलधायः, वस्त्रमार्जकः.
- FULLER'S-EARTH, *s.* रजकादिभिर वस्त्रमार्जनं प्रयुक्तो मृत्तिकाविशेषः.
- FULLER'S THISTLE, *s.* रजकादिभिर वस्त्रपरिष्कारणं प्रयुक्तो बहुतीक्ष्णशृङ्गवान् सुरभेदः.
- FULLERY, *s.* वस्त्रनिर्णेजनस्यानं, वस्त्रधावनगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.
- FULLING-MILL, *s.* वस्त्रनिर्णेजनं प्रयुक्तं पेणयन्त्रं, वस्त्रमार्जनयन्त्रं.
- FULLY, *adv.* सन्ततम्, संश्रयः, अग्रपतस्, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषं -तमम्, कृत्वशस्, सम्यक्, साकल्येन, अखिलेन, अखण्डतस्, सम्पूर्णं, अग्रतः; 'at full length,' विस्तरेण -रशस्, सुविस्तरं.
- FULMINANT, *a.* स्फूर्जनं -जनी -जं (त्), स्फूर्जवान् -जनी -वत् (त्), वज्रनिधोपकारी -रिणी -रि (न्), स्तनितकारी &c.
- To FULMINATE, *v. n.* स्फूर्जं (c. 1. स्फूर्जति -जितुं), स्फूर्जं (c. 1. स्तनति

-निनुं), वज्रनिधोपवत् or वज्रनिधोपवत् शब्दं कृ.—(Issue threatening as if with the force of thunder) वज्रनिधोपेण इव भर्त्सनानि उदीरं (c. 10. -ईरयति -यितुं).

FULMINATION, *s.* स्फूर्जनं, मेघनिधोपः, वज्रनिधोपेण इव आक्रोशनं.

FULNESS, *s.* पूर्णता -त्वं, सम्पूर्णता, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, आकीर्णता, सङ्कीर्णता, व्याप्तिः *f.*, सम्भारः—(Satiety) परिपूर्णता, मोहिन्—(Perfection) सिद्धिः *f.*, संक्षिद्धिः *f.*, प्रोदः *f.*, सम्पन्नता, सम्पद् *f.*—(Maturity) परिणामः, परिणतिः *f.*, परिपाकः—(Plenty) बाहुल्यं, प्राचुर्यं; 'fulness of consequences,' फलपाकः.

FULSOME, *a.* बोभत्सजनकः -का -कं, विरसः -सा -सं, अरुचिरः -रा -रं.

पूषाजनकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं, गरीः -दी -धं, वैराग्यकृत् *m. f. n.*

FULSOMELY, *adv.* विरसे, अरुचिरे, कुत्सिते, यथा बोभत्सः or पूषा जायते तथा.

FULSOMENESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, कुत्सितत्वं, गरीता, अरुचिरता.

To FUMBLE, *v. a. and n.* परामृश (c. 6. -मृशति -ष्टुं), परिमृश.

अदक्षप्रकारेण कर्म कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समालम्ब (c. 1. -लभते -लभुं).

FUMBLER, *s.* अदक्षप्रकारेण परिमृशकारी *m.* (न्) or कर्मविधायी *m.* (न्).

FUMBLING, *s.* अदक्षपरिमृशः, तमःप्रवेशः, अदक्षप्रकारेण कर्मकरणं.

FUMBLINGLY, *adv.* अदक्षपरिमृशेन, अदक्षं, अपटुं, अनानं, अक्षिप्रं.

FUME, *s.* (Smoke, vapor) धूमः -मिका, धूपः -पिका, वाष्पः—(Exhalation) धूमोद्गारः, धूमोदतिः *f.*—(Rage) कोपः, क्रोधः, संरम्भः.

To FUME, *v. n.* (Smoke) धूम (nom. धूमायते -ति), धूप (nom. धूपायति -ते), धूमोद्गारं कृ—(Be angry) क्रुध (c. 4. -क्रुध्यति. क्रोदुं), क्रुप (c. 4. -क्रुपति, कोपितुं), संरम्भः -भा -भं भू.

To FUME, *v. a.* धूम (nom. धूमयति -यितुं), धूप (nom. धूपयति, धूपयति -यितुं), धूष (nom. धूषयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, अधिवाम.

FUMID, *a.* सधूमः -मा -मं, धूसः -धा -धं, धोमोयः -यी -यं.

To FUMIGATE, *v. a.* धूप (nom. धूपयति or धूपयति -यितुं), धूम (nom. धूमयति -यितुं), वास् (c. 10. वासयति -यितुं), अनुवास, धूमयानं -मा -मं कृ.

FUMIGATED, *p. p.* धूपितः -ता -तं, धूपायितः -ता -तं, धूपयितः -ता -तं, वासितः -ता -तं, अनुवासितः -ता -तं, धूमयानः -मा -मं.

FUMIGATION, *s.* वासनं, अनुवासनं, अधिवासनं, सधूमकरणं, धूमव्याप्यकरणं.

FUMING, *part.* धूमायमानः -ना -नं—(Angry) क्रुध्यन् -ध्यन्ती -ध्यत् (त्).

FUMINGLY, *adv.* सक्रोधं, सकोपं, सरोपं, संरम्भात्, संरम्भवत्.

FUMITORY, *s.* छुदपुष्पस्तवकविशिश्र औषधिप्रभेदः.

FUMOUS, FUMY, *a.* धूममयः -यी -यं, सधूमः -मा -मं, सधूपः -पा -पं.

FUN, *s.* परिहासः -स्यं, परोहासः, खेला, क्रोडा, कौतुकं, क्रोडाकौतुकं, नर्म्भ *n.* (न्), केलिः *m. f.*, प्रहसनं, हासिका, उल्लसता, मुदा; 'in fun,' परिहास्येन.

FUNAMBULIST, *s.* रज्जुचारी *m.* (न्), रज्जुनर्तकः, रज्जुनृत्यकारी *m.* (न्), ज्वकः.

FUNCTION, *s.* (Performance) करणं, निर्वाहः, अनुष्ठानं, आचरणं—(Office, employment) कर्म *n.* (न्), कार्यं, कृतं, क्रिया, आचारः, व्यवसायः, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, नियोगः, पदं, अधिकारः—(Duty, property) धर्मः, गुणः, व्रतं—(Faculty) इन्द्रियं, कर्मेन्द्रियं, शक्ति *f.*

FUNCTIONAL, *a.* हेन्द्रियिकः -की -कं, शक्तिसत्त्वधीयः -या -यं.

FUNCTIONARY, *s.* नियोगी *m.* (न्), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (न्), अधिकारवान् *m.* (त्), कर्मेकारी *m.* (न्), कर्मकरः, कर्मनिर्वाहकः.

FUND, *s.* (Stock) सचयः, सधितः, पुद्गलः, समुदायः, सङ्ग्रहः, सम्भारः, संयोगः, सविपातः, सवयः, चायः, निचयः, संहारः, समाहारः, सवसायः, कोषः.

संस्थितः *f.*, संस्थानं.—(Capital) मूलधनं, नीतिः—चौ *f.*, परिणतं, परिपक्वं.—(Money lent to government and bearing interest) राजकोषे निधिर्न सपुत्रिकं धनं.

To FUND, *v. a.* संचितं कृ, पुञ्जं कृ, मूलधनं सधि (c. 5.—चिनोति—चेत्तुं).

FUND-HOLDER, *s.* राजधानी *m.* (नं), राजकोषे सपुत्रिकधननिक्षेपा *m.* (नं).

FUNDAMENT, *s.* गुदं, पायुः *m.* नैचः, अपानं, अपानद्वारं, मार्गः, मलद्वारं, स्त्रीर्ष, गुहं, शुकृशः, अधोभ्रं, अधोभागः, अधोदेशः, अधोवशः.

FUNDAMENTAL, *a.* मूलः—लौ—लं, मूलिकः—की—कं, मूली—लिनी—लि (नं), चावश्यकः—की—कं, गुर्वयः—चौ—चं, प्रधानार्थः—चौ—चं, पारमार्थिकः—की—कं, सारः—रा—रं, शास्त्रवः—चौ—चं.

FUNDAMENTAL, *s.* (Principle) तत्त्वं, मूलतत्त्वं, गुरुतत्त्वं, सारः, मूलं, चरान्वयः, प्रधानं, प्रधानतत्त्वं.

FUNDAMENTALLY, *adv.* मूलतः, वस्तुतः, सारतः, प्रधानतः, तत्त्वतः.

FUNERAL, *s.* अन्त्येष्टिः *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, प्रेतकर्म *n.* (नं), प्रेतकार्यं, प्रेतकृत्यं, औद्देहिका—कं, औद्देहिकक्रिया, अन्त्यकर्म *n.* (नं), अन्त्यकर्म *n.*, शवकर्म *n.*, मृतशरीरसत्कर्म *n.* उद्धारक्रिया, अन्त्यसत्क्रिया, सत्क्रिया, प्रेतनि—होतः, श्वाणुगमनं, श्मशानगमनं, श्मशाने स्थापनकर्म *n.* (नं), आह्ला—दि कर्म, श्वादाहादि कर्म *n.*

FUNERAL, *a.* औद्देहिकः—की—कं, अन्त्यकर्मिकः—की—कं, अन्त्येष्टिसम्बन्धी—न्वित्री—न्वि (नं); 'funeral rite,' आह्लां, प्रेतकर्म *n.* (नं), अन्त्येष्टिः *f.*, कटोदकं; 'funeral fire,' चिताग्निः *m.*, श्मशानाग्निः *m.*; 'funeral hymn,' यमगाथा.

FUNERAL-PILE, *s.* चिता, चितिः *f.*—ती, चिता, श्मशानाग्निः *m.*

FUNERAL, *s.* अन्त्येष्टियोग्यः—ग्या—र्यं, शोकसूचकः—का—कं, विलापी—पिनी—पि (नं), श्मशानिकः—की—कं, निरानन्दः—न्दा—न्दं.

FUNGOUS, *a.* छत्रारूपेण or गोमयछत्रवद् रोही—हिणी—हि (नं), छत्रकोपमः—मा—मं, छत्राकसभावः—वा—वं, छत्रकगुणविशिष्टः—हा—हं.

FUNGUS, *s.* गोमयछत्रं, विड्गुछत्रं, विड्गुं, गोमयजं, छत्रं—त्रा, छत्राकं, छत्रकं, शिलोन्म—न्मकं, उच्छिलोन्म—न्मकं, अतिस्त्रवः—वकः, जर्जस्तं.

FUNCLE, *s.* रज्जुकः, कुट्टरज्जुः *m. f.*, सुदृग्गुणः, सूत्रं, तनुः *m.*

FUNK, *s.* अतिभयात् कृतो दुर्गन्धः or कुस्तिगतगन्धः or पूतिगन्धः, पूतिः *f.*

To FUNK, *v. n.* अतिभयाद् दुर्गन्धं कृ or कुस्तिगतगन्धं कृ.

FUNNEL, *s.* (For smoke) धूमपयः, धूममार्गः, धूमद्वारं.—(Tube, pipe) सूत्राकारा नाली, प्रणाली—लिका, नाभिः *f.*—डी, सुविरनालिः *f.*

FUNNY, *a.* (Droll) हास्यः—स्या—स्यं, उपहास्यः—स्या—स्यं, हासकरः—री—रं, रसिकः—का—कं, सरसः—सा—सं, विनोदी—दिनी—दि (नं), कौतुकी—किनी—कि (नं), अपरुपः—पा—वं.

FUNNY, *s.* (Light boat) लघुनौकाविशेषः.

FUR, *s.* लोम *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं), रोम *n.* (नं), अङ्गूरुहं, तनुरुहं, तनुजं, पद्मादेर लोमशकर्म *n.* (नं), लोमवचनं *n.*—(On the tongue) कुलुकं, कुलुकाः, निहामलं.

FUR, *a.* पशुलोमयः—यो—यं, लोमनिर्मितः—ता—तं.

To FUR, *v. a.* लोमायुतं—तां—तं कृ, वस्त्रं लोमान्वितं or लोमोपेतं कृ.

FURBELOW, *s.* ऊर्ध्वाकारांशुकमयो वस्त्राच्छलः or वस्त्रसम्बन्धी चलद्धारः, स्त्रीवस्त्रपरितः स्फुटम् ऊर्ध्वाकारम् रुधिरांशुकं.

To FURBISH, *v. a.* तिज्ज (c. 10 तेजयति—यितुं), निहय (c. 10 निहाययति—यितुं, rt. तप्), नृज्ज (c. 2 नाहि—हुं), कानिं दा, धाव् (c. 10 चावयति—यितुं), परिष्कृ.

FURBISHED, *p. p.* तेयितः—ता—तं, सुनिहयः—मा—मं, नाजितः—ता—तं, नृजः—हा—हं, प्रनृजः—हा—हं, निधौतः—ता—तं, धौतः—ता—तं, परिष्कृतः—ता—तं.

FURBISHER, *s.* तेजकः, नाजैनकृत्, सम्मार्जकः, भावकः, निर्णयकः.

कानिदायकः.—(Of weapons) अस्त्रमार्जकः, ससिधायः.

FURBISHING, *s.* तेजनं, मार्जनं, मारिः *f.*, भावनं, परिष्कारः.

FURCATED, *a.* द्वयः—या—यं, अग्रद्वयविशिष्टः—हा—हं, वज्रः—त्रा—चं.

FURIOUS, *a.* (Mad) उन्मत्तः—त्रा—चं, उन्मादः—दा—दं, मदोक्तः—दा—दं.

उन्मादसंरम्भः—आ—अं, मदोदयः—या—यं, मत्तः—त्रा—चं, समदः—दा—दं, उल्कः—दा—दं.—(Violent) उग्रः—या—यं, साहसिकः—की—कं, प्रवहः—ला—लं, महावेगवान्—वती—वत् (त्), उच्चरः—खडा—खं.—(With rage)

कोपाकुलः—ला—लं, क्रोधाकुलः—ला—लं, संरम्भः—आ—अं, संरम्भी—म्भिणी—म्भि (नं), रोषणः—या—यं, रोषवेगाकुलः—ला—लं.

FURIOUSLY, *adv.* उग्रं, उन्मत्तवत्, संरम्भेण, कोपाकुलवत्, महावेगेन.

FURIOUSNESS, *s.* उन्मत्तता, उग्रता, संरम्भः, संरम्भः, कोपाकुलत्वं.

To FURL, *v. a.* नौकावसनं or वातवसनं सम्पुटीकृ or संवेष्ट (c. 10.—वेष्टयति—यितुं) or संह (c. 1.—हरति—हन्तुं) or संवृ (c. 1.—वरति, c. 5. वृणोति—वरितुं—रीतुं).

FURLED, *p. p.* संवृतः—ता—तं, सम्पुटीकृतः—ता—तं, संवेष्टितः—ता—तं.

FURLONG, *s.* नवः, किष्कुचतुःशतं, अष्टैकोशस्य अष्टमभागः.

FURLOUGH, *s.* निरुपितकालं यावत् कर्मत्यागानुशा or कर्मविरामानुशा or कर्मनिवृत्तिः *f.*, or कर्मोपाकाशः or सयकाशः or कर्मोपासरः.

FURMENTY, *s.* दुग्धेन सह क्षपितं गोधूमधान्यादि भोजनं

FURNACE, *s.* उष्मानं, उद्धानं, उद्धारं, चुलिः *f.*—त्री, अग्रमनं, अग्रमनं. सनिका, सन्दिका, अग्निप्रयणी, अग्निकुण्डं, वह्निकुण्डं, भीरुन्मः. मुपा; 'a portable furnace,' अन्नारूपानिका, अन्नारश्मकटी हसनी. हसनी.

To FURNISH, *v. a.* (Supply with all things necessary) सन्धिपकरणैः समायुज्ज (c. 10.—योजयति—यितुं) or संयुज्ज or युज्ज, सर्वसोपकारद्रव्याणि उपकृप् (c. 10.—कल्पयति—यितुं) or परिकृप् or सम्पृकृप् or उपस्था in caus. (—स्थापयति—यितुं) or उपपद् in caus. (—पादयति—यितुं) or सम्भृ (c. 1.—भरति—भन्तुं) or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or विपा (c. 3.—दधाति—धातुं), द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ; 'furnish a house,' गृहम् उपस्करादिना समायुज्ज or पोष्टयनभागादुपपेतं कृ; 'furnish with arms,' सस्त्रैः or शस्त्रैः सज्जीकृ, सवह (c. 4.—नयति—ननुं).—(Equip) सज्जीकृ, सज्ज् (c. 1. सज्जति—जित्तुं), ससज्जं—ज्जा—ज्जं कृ.

FURNISHED, *p. p.* युक्तः—क्ता—कं, संयुक्तः—क्ता—कं, समायुक्तः—क्ता—कं, समन्वितः—ता—तं, सन्वितः—ता—तं, उपेतः—ता—तं, उपकृप्तः—मा—मं, परिकृप्तः—मा—मं, सम्पृकृप्तः—मा—मं, संहितः—ता—तं, सम्भृतः—ता—तं.—(With necessities) सोपकारद्रव्ययुक्तः—क्ता—कं, सोपकारः—रा—रं, सोपकरणः—या—यं, सोपस्करः—रा—रं; 'a furnished house,' उपस्करादियुक्तं गृहं, सोपस्करगृहं.—(Equipped) सज्जीकृतः—ता—तं.

FURNITURE, *s.* उपकरणं, उपस्करः, परिच्छदः, पारिणायं, परीभासं. सामर्थ्यं—यी, सम्भारः, सज्जा; 'household furniture,' गृहोपस्करः. गृहपारिणायं.—(Appendages) अनुवचनाः *m. pl.*

FURRED, *p. p.* or *a.* लोमायुतः—ता—तं, लोमयान्—वती—वत् (त्), लोमान्वितः—ता—तं; 'as the tongue,' मलवान्—वती—वत् (त्), समलः—ला—लं.

FURRIER, *s.* पशुलोमविक्रेता *m.* (नं), लोमक्रयविक्रयिकः, लोमव्यवसायी *m.* (नं).

FURROW, *s.* (Made by a plough) सीता, हलिः *m.*, लाङ्गलपङ्क्तिः *f.*, हलरेखा, गृहद्वलं, लेखा.—(Groove) शुपिरं, रेखा. (Wrinkle) रेखा. वदनरेखा, बहुरेखाः *pl.*

To FURROW, *v. a.* सीतां कृ, हलिसनं कृ, लाङ्गलेन पङ्क्तिं कृ or लेखां कृ or भूमीं रेखां कृ, हल् (c. 1. हलति—लितुं), भूमिं कृप् (c. 1. कर्षति. क्रुप्).

FURROWED, *p. p.* सीतः—आ—अं, रेखाचिह्नितः—ता—तं, रेखान्वितः—ता—तं.

FURRY, *a.* लोमशः—आ—अं, लोमयान्—वती—वत् (त्), लोममयः—यो—यं.

FURTHER, *a.* (More distant) दूरतरः—रा—रं, विदूरतरः—रा—रं, दवीयान्

-यसी -यः (स्), अधिकदूरतः -स्या -स्यं.—(Additional) अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अपरः -रा -रं, परः -रा -रं. See FARTHER.
 FURTHER, *adv.* दूरतरं, विदूरतरं, अधिकदूरे, अग्रे, अग्रतरं, अग्रतस्, पुरतस्, अग्रे; 'further and further,' उन्नततरं, अधिकधिकं; 'move off a little further,' लोकम् अनन्तरं or कश्चिद् अपरतोऽपरम्.—(More-over) अपरं, अपरश्च, अधिकान्, किञ्च, अन्यश्च.
 To FURTHER, *a.* उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), प्रवृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं), संवृष्, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), अनुग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रह्, त्वर् (c. 10. -त्वर्णयति -यितुं), उपकारं कृ, पक्षपातं कृ.
 FURTHERANCE, *s.* उपकारः -रिता, उपकरणं, साहाय्यं, वर्धनं, प्रवर्धनं. वृद्धिः *f.*, संवर्धना, उपग्रहः, अनुग्रहः, सङ्ग्रहः, प्रवर्धनं, पक्षपातः.
 FURTHERED, *p. p.* प्रवर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, प्रवर्धितः -ता -तं, कृतसाहाय्यः -स्या -स्यं, उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं.
 FURTHERER, *s.* उपकारी *m.* (स्), उपकारकः, साहाय्यकर्त्ता *m.* (स्), प्रवर्धकः, प्रवर्धकः, संवर्धनकारी *m.*, उत्तरसाधकः, प्रयोजकः.
 FURTHERMORE, *s.* अपरश्च, अपरं, अपरान्, परन्, अधिकान्, अन्यश्च, अपिच, किञ्च.
 FURTHER, FURTHERMOST, *a.* दूरतमः -मा -मं, विदूरतमः -मा -मं, दक्षिणः -श्च -श्च, सुदूरः -रा -रं, अत्यन्तदूरः -रा -रं, अतिदूरस्थः -स्या -स्यं.
 FURTHEST, *adv.* दूरतमं, विदूरतमं, सुदूरं, अत्यन्तदूरं, दक्षिणं.
 FURTIVE, *a.* चौरद्वारः -ता -तं, छलेन हृतः -ता -तं or गृहीतः -ता -तं, चौर्येण अपहृतः -ता -तं, स्तूषितः -ता -तं.
 FURTIVELY, *adv.* छलेन, निभृते, मुनिभृते, रहसि, उपांशु, चौरवत्.
 FURUNCLE, *s.* व्रणः -णं, नालीव्रणः, स्फोटः -टकः, विस्फोटः, गडः.
 FURY, *s.* (Madness) उन्मादः, उन्मत्तता, प्रामाद्यं, मदोत्कटत्वं, मदोदयता.—(Rage) संरम्भः, संरम्भता, उग्रता -त्वं, क्रोधः, क्रोधा, ओल्लङ्घनं, चञ्चलता, उच्चञ्चलता.—(Impetuous motion) सञ्चलवेगः, महावेगः, आपातः.—(Goddess of vengeance) चण्डा -हरी, दुर्गा.—(Furious woman) चण्डी.
 FURZE, *s.* प्रचुरकाष्ठकः पीतपुष्पः जटाहरितवर्णो गुन्मभेदः.
 FURZY, *a.* पृष्ठोक्तगुन्मापृतः -ता -तं, सकाष्ठकस्तपुर्णः -णो -णं.
 FUSCATION, *s.* तिमिरीकरणं, तिमिरं, कलुषीकरणं, अन्धकारकरणं.
 FUSCOUS, *a.* आकृष्णः -ष्णा -ष्णं, श्यामः -मा -मं, कपिशवर्णः -णो -णं.
 To FUSE, *v. a.* विली in caus. (-लाययति -लाययति -यितुं), विद्रु in caus. (-द्रुवयति -यितुं), द्रवीकृ, गल् in caus. (गालयति -यितुं), गलितोक्, जलसात्कृ, आर्दीकृ, विलीनीकृ.
 To FUSE, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. -द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, द्रवीभू, विलीनीभू, जलसात्कृ, खर (c. 1. खरति -रितुं).
 FUSED, *p. p.* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, विद्रावितः -ता -तं, विलीनः -मा -मं, लीनः -मा -मं, विलीनः -मा -मं, द्रवीकृतः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, गलितः -ता -तं, गालितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, तप्तः -मा -मं.
 FUSEE, *s.* (Of a watch) घटीमध्यवर्ती सूची यत्परितः शृङ्खलम् आवेष्टितं तिष्ठति.—(Small firelock) सुद्रुपरिमाणं युद्धनाडो or आग्नेयनाडिः *f.*
 FUSIBILITY, *s.* द्राव्यत्वं -ता, विद्राव्यता, द्रवत्वं, गलनीयता, विलयनीयता.
 FUSIBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, विद्राव्यः -व्या -व्यं, विलयनीयः -या -यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं, सुविलयः -या -यं, खरणीयः -या -यं, खरभावः -वा -वं, श्यामः -व्या -व्यं, विलयनशीलः -ला -ल.
 FUSIL *s.* सुद्रुपरिमाणं लघुयुद्धनाडो or आग्नेयनाडिः *f.*
 FUSILE, *s.* पृष्ठोक्तसूक्ष्मकारी or पृष्ठोक्तसूक्ष्मभूतं सैन्यः or योद्धा *m.* (स्).

FUSING, *part.* द्रवनायः -शा -शं, गाली -लिनी -लि (न्).
 FUSION, *s.* द्रावः, द्रवत्वं, विलयनं, विलयः, विद्रावः, गलनं, गालनं, लयः -यं, गलितत्वं, प्रतीवापः, द्रवीकरणं, विलीनता.
 FUSS, *s.* सम्भ्रमः, व्यग्रता, आकुलत्वं, वैक्लव्यं, व्यस्तता, गुमुलं, कोलाहलः.
 FUSSY, *a.* सम्भ्रमशीलः -ला -लं, व्यग्रशीलः -ला -लं.
 FUST, *s.* (Of a column) सम्भ्रदक्षः, सम्भ्रः, सूणासम्भ्रः, सम्भ्रवर्धः *f.*—(Strong smell) दुर्गन्धः, कुसितगन्धः, पूतिगन्धः, उग्रगन्धः.
 FUSTIAN, *s.* (Cloth) सूलकापीसं, सूलवस्त्रं, सूलशाटकः, वराशिः *m.*—(Inflated style of writing) गणितवागवृत्तिः *f.*, द्रव्यवाक्यं, अतिशयोक्तिः *f.*
 FUSTIAN, *a.* कार्पासिकः -की -कं, सूलकार्पासमयः -यी -यं.—(Inflated) अतिगणितः -ता -तं, आम्नातः -ता -तं.
 FUSTINESS, *s.* पूतिः *f.*, कुसितगन्धः, पूतिगन्धता, दुर्गन्धः, विरसता, वैरस्यं.
 FUSTY, *a.* दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं, उग्रगन्धः -न्धिः -न्धिः, कुसितगन्धः -न्धा -न्धं, विरसः -सा -सं, पूतः -ता -तं, पर्युषितः -ता -तं.
 FUTILE, *a.* लघ्वेयः -धी -धं, वृणुप्रायः -या -यं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, मोघः -या -यं, असादः -रा -रं, ज्ञीयः -वा -वं, मन्दः -न्दा -न्दं.
 FUTILITY, *s.* अनर्थकत्वं, लाघवं, मोघता, असारता, ज्ञीयता, निर्गुणत्वं.
 FUTURE, *a.* भावी -विनी -वि (न्), भविष्यन् -ष्यन्नी -ष्यत् (त्), आगामी -मिनी -मि (न्), अनागतः -ता -तं, भाविकः -का -कं, उत्तरकालीनः -ना -नं, कालान्तरोयः -या -यं, शीवस्तिकः -की -कं, अस्तनः -नी -नं.—(Belonging to another world) पारलौकिकः -की -कं, पारथिकः -की -कं, सामुयिकः -की -कं, अमृत्युः -त्या -त्यं; 'future event.' भाविष्यटना; 'future tense,' भविष्यकालः.
 FUTURE, FUTURITY, *s.* भविष्यकालः, भाविकालः, उत्तरकालः, आगामिकालः, परकालः, भावि *n.* (न्), भविष्यत् *n.*, आयतिः *f.*, आवतिः *f.*, उदकः; 'knowledge of futurity,' भविष्यज्ञानं; 'ignorant of the future,' अज्ञाननिद्रा *m. f. n.*
 FUZZBALL, *s.* रेणुपूरितो गोमयलवणप्रभेदः, बहुपांशुर्भेदं विज्ञानं.
 FY, *exclam.* धिक्, अपेहि, अपेहि, ज्ञानं, उम्, अये, अरे, किन्.

G.

GABARDINE, *s.* सूलशाटकः, सूलशाटी, श्यामजनभूतं शिथिलोत्तरीयं
 To GABBLE, *v. n.* जल्प (c. 1. जल्पति -लितुं), उपजल्प, प्रलप (c. 1. -लपति -यितुं), अनर्थकवाक्यम् उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), अनर्थकशब्दं कृ, वृषाशब्दं कृ.
 GABBLE, *s.* जल्पः -ल्यता -ल्यतं, प्रजल्पः, प्रलापः, निरर्थकशब्दः, चीत्कारः.
 GABBLER, *s.* जल्पकः, जल्पाकः, उपजल्पी *m.* (न्), अनर्थकशब्दकारी *m.* (न्).
 GABEL, *s.* शृङ्खल -ल्लं, करः, राजशासभागः, राजदेयो भागः, राजसं.
 GABION, *s.* युद्धे शत्रुप्रक्षिप्तगोलनिवारको मृत्तिकागर्भः करखविशेषः.
 GABLE, GABLE-END, *s.* गृहशृङ्गं, प्रासादशृङ्गं, गृहशिखरं, वडभिः *f.*
 GAD, *s.* (Head of a spear or arrow) शूलायं, बाणायं.—(Wedge of steel or iron) तीक्ष्णायसकोटः, लोहकोटः.
 To GAD ABOUT, *v. n.* अद् (c. 1. अदति -दितुं), पय्येद्, भ्रम् (c. 1. भ्रमति, c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, अद् in freq. (अदाद्भ्यते), इतस्ततो विचर् (c. 1. -चरति -रितुं).
 GADDER, *s.* अटनकारी *m.* (न्), पय्येदतन्कृ, भ्रमणकारी *m.*, अवनिचरः.
 GADDING ABOUT, *s.* अटनं, पय्येदतनं, भ्रमणं, परिभ्रमणं, जत्र्या, विहरणं.
 GADFLY, *s.* दंशः -शी, दंशकः, वनमक्षिका, अरसमक्षिका, गोमक्षिका, नीलाशुः *m.*, पोशुः.
 GAFF, *s.* (Light spear used by fishermen) लघुशूलः, पीचरी.—(For extending sails) नौकापतनप्रसारणार्थं यतिः *m. f.*

GAFFER, s. साधुजनः, चायैकः, चायैमाधवकः, तपस्वी *m.* (नं).
To GAG, v. a. मुलं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or प्रतिबन्ध् or रुध् (c. 7. रुध्ति, रोध्) or निरुध् or प्रतिरुध् or पिधा (c. 3. दधाति -धातुं).
GAG, s. मुखरोधनं, मुखबन्धनी, मुखप्रतिबन्धकं, मुखपिधानं.
GAGE, s. (Pledge) पणः, परिपणनं, प्रतिपाद्यं, चाधिः *m.*, बन्धकः.—(Challenge) आह्वानं.—(Measure) परिमाद्यं, परिमाणविधिः *m.*, परिमाणरीतिः *f.*, प्रमाद्यं, मानं.—(Instrument for measuring) मापनयन्त्रं, परिमाणनयन्त्रं; 'rain-gage,' वृष्टिमापनयन्त्रं.
To GAGE, v. a. (Pledge) पणं (c. 1. पणते -यितुं), पणं कृ, प्रतिहा (c. 9. -मानाते -हातुं), अङ्गीकृ.—(Bind by pledge) पणेत बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).—(Measure). See GAUGE.
To GAGGLE, v. n. हंसनादं कृ, हंसवत् कृ (c. 1. कूजति -जितुं).
GAGGLING, s. हंसनादः, हंसरुतः, हंसकूजनं, कूजनं.
GAITY, s. See GAYETY.
GAILY, adv. (Joyfully) सहर्षं, सानन्दं, हृदयमनसा, प्रफुल्लमनसा, प्रसन्नचेतसा, प्रमोदेन.—(Splendidly) उत्तिशोभनं, शोभनं, सशोभं; 'gaily dressed,' शोभनवेशी -श्वनी -शि (नं), उज्ज्वलवेशधारी -रिणी -रि (नं).
GAIN, s. लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, अर्जनं, उपार्जनं, लभ्यं, लभ्यांशः, प्रतिपत्तिः *f.*, आयः, फलोदयः, अर्थः, उत्पन्नं, पक्ष्यफलत्वं, योगक्षेमः, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रयोगः.
To GAIN, v. a. (Obtain, acquire) अर्जं (c. 10. अर्जयति -यितुं), उपार्जं; लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, आप् (c. 5. आप्नोति, आपुं), प्राप् सम्प्राप्, अवाप्, समाप्; आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), आपद्, आविश् (c. 6. -विशति -येतुं), समाविश्, अश् (c. 5. अश्नुते, अशितुं), समश्, उपाश्, विद् (c. 6. विन्दति, वेत्तुं, वेदितुं), अभिविद्, प्रतिविद्, इ (c. 2. इति -तुं), खीकृ.—(Gain by conquest) निजि (c. 1. -जयति -जेतुं).—(Gain over) अनुरज् (c. 10. -रजयति -यितुं), प्रसाप् (c. 10. -साधयति -यितुं); 'to one's own party,' आत्मपक्षीकृ.—(Gain ground) वृप् (c. 1. वर्धते -यितुं), प्रभू.
To GAIN, v. n. (Have advantage) लाभं कृ, फलं कृ.—(Grow rich, prosper) समृद्धीभू, समृप् (c. 5. -सृध्नाति -सृधितुं), वृप् (c. 1. वर्धते -यितुं).—(Advance on, encroach) क्रमे क्रमे प्रवृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं) or प्रगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).—(Prevail against) अतिरिष् in pass. (-रिच्यते), अभिभू, प्रभू, जि (c. 1. जयति, जेतुं).
GAINABLE, a. प्राप्यः -या -यं, लभ्यः -या -यं, आसादनीयः -या -यं.
GAINED, p. p. प्राप्तः -ता -तं, आप्तः -ता -तं, अवाप्तः -ता -तं, लभ्यः -ता -तं, अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः -ता -तं, आसादितः -ता -तं, समासादितः -ता -तं, अधिगतः -ता -तं, आपन्नः -ता -तं, उपाप्तः -ता -तं, कलितः -ता -तं; 'gained with difficulty,' कृच्छ्राप्तः -ता -तं.
GAINER, s. अर्जयिता *m.* (नं), अर्जकः, उपार्जकः, प्रापकः, फलप्रापकः, लभा (ञ).
GAINFUL, a. फली -लिनी -लि (नं), फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, अर्थकरः -री -रं, अर्थदः -दा -दं, लाभजनकः -का -कं, प्राप्तिजनकः -का -कं.
GAINFULLY, adv. सफलं, सलाभं, सार्थं, लाभेन, फलोदयेन.
GAINFULNESS, s. सफलता, सलाभता, सार्थत्वं, लाभः, लब्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*
GAINLY, adv. दृढं, सदास्थं, युक्ता, सपाठवं, चतुरं, पथीयं.
To GAINSAY, v. a. विपरीतं वद् (c. 1. वदति -ते -दितुं), विवद्, अपवद्, प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अनाख्या, अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), विरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोधुं), अघरीकृ, बाष् (c. 1. बाधते -धितुं).
GAINSAYED, p. p. प्रत्याख्यातः -ता -तं, अपहृतः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

GAINSAVER, s. विपरीतवादी *m.* (नं), प्रत्याख्याता *m.* (नं), विवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, विरोधी *m.* (नं), विप्रकारी *m.* (नं).
GAIRISH, a. अतिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः -ना -नं, शोभाभाषसेवी -यिनी -वि (नं), अलङ्करीणः -णुः -णु, दाम्भिकः -की -कं, रूपाभातः -ता -तं.
GAIRISHLY, adv. अतिशोभनं, एकान्तशोभापूर्थं, रूपाभातवत्, सद्भ्यं, दाम्भिकवत्.
GAIRISHNESS, s. अतिशोभा, एकान्तशोभा, दम्भः, दाम्भिकत्वं, रूपाभातत्वं.
GAIT, s. गतिः *f.*, गमनं, गतं, चारः, चरणं, चलनं, सरणं, व्रजनं, अयनं; 'graceful in gait,' सुगः -गा -गं -गामी -मिनी -मि (नं), शुभगः -गा -गं, हंसगामी &c., चारचणः -णा -णं.
GAITER, s. स्पृलवस्त्रमयं जङ्गाचाली or जङ्गाचरणं, जङ्गोत्रीयं.
GALA, s. उत्सवः -वदिनं, महोत्सवः, पर्वं *n.* (नं), पर्वोहः, उद्घोषः.
GALACTOPHAGIST, s. क्षीरपः -पायी *m.* (नं), दुग्धपः, पयस्यः, क्षीरादः, क्षीराशी *m.* (नं).
GALAXY, s. (Milky way) मन्दाकिनी, आकाशगङ्गा, स्वर्गङ्गा, नागवीची, हरिताली.—(Assemblage of splendid objects) शोभनवस्तुसमूहः, सुप्रभयस्तुसमूहः.
GALE, s. प्रबलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, अतिवातः, वाता, वातावेगः, चण्डवातः, वाताली, वातरूपः, वातगुल्मः, कम्प्लावातः, कम्प्ला, पवनः, पवनाघातः, जवानिलः, धानिः *f.*, धानिः *f.*, करोपक्ष्मा, फः; 'tossed by gales,' पवनध्वजः -भा -भं, पवनवेगध्वजः -भा -भं.
GALLOT, s. शीघ्रगामी लघुनीकाविशेषः.
GALL, s. (Bitter fluid, bile) पित्रं, तिरूपित्रं, मायुः *m.*—(Rancour) विषं, विषहृदयत्वं, कालकूटं, दंशः, दुःस्वभावः, दुर्वृद्धिः *f.*, द्रोहः, द्वेषः, कटुता, तीक्ष्णता, तिग्मता, उपत्यं, अरुनुदायं, कठोरता, क्रोधः.—(Ex-creescence on a tree) वृक्षफेनः -नकः.
GALL-BLADDER, s. पित्राधारः, तिरूपित्राधारः, तिरूपित्राशयः.
GALL-STONE, s. पित्राशयजा शर्करा.
To GALL, v. a. (Excoriate by friction) घर्षणेन चर्मखतं कृ or त्वक्छेदं कृ or त्वगुन्नेशनं कृ, चर्म घृष् (c. 1. घर्षति -यितुं) or कृष् (c. 10. कर्षयति -यितुं).—(Vex, harass) तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सतप्, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), अभिपीड्, आपीड्, क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रिञ्चुं), बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), खर्द् (c. 10. खर्दयति -यितुं), समर्द्, मर्मपीडां कृ, अरुनुदः -दा -दं भू.
To GALL, v. n. (Vex one's self) आत्मानं तप् (c. 10. तापयति -यितुं), or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), परितप् in pass. (-तप्यते).
GALLANT, a. (Brave, heroic) वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, महावीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, शूरः -रा -रं, पराक्रान्तः -न्ता -नं, विक्रान्तः -न्ता -नं, विक्रमी -मिणी -मि (नं), साहसिकः -की -कं, साहायिकः -की -कं, उदारचेताः -ताः -तः (नं).—(Courteous, inclined to courtship) सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यशीलः -ला -लं, सुशीलः -ला -लं, स्नुषासनशीलः -ला -लं, स्नुषचारशीलः -ला -लं, सुजनः -ना -नं, प्रेमशीलः -ला -लं.
GALLANT, s. (Courty man) सभ्यजनः, सुजनः.—(One attentive to ladies) स्नुषासकः, स्नुषचारकः -चारपरः.—(Lover) प्रणयी *m.* (नं), कामिजनः, कामी *m.* (नं), कामुकः, नायकः, रमकः.—(Paramour) जारः, रमणः, उपपतिः *m.*, पापपतिः *m.*, विटः, चेटकः.
GALLANTLY, adv. (Bravely) सवीर्यं, महावीर्यं, महावीर्यवत्, शूरवत्, समहाशीर्यं, सपराक्रवं सविक्रमं, उदारवत्, प्रसभं.—(Like one inclined to courtship) स्नुषासकवत्, स्नुषचारकवत्, रमणवत्.
GALLANTRY, s. (Bravery) वीर्यं, महावीर्यं, शौर्यं, वीरता, शूरता.

पोरुपं, विक्रमः, पराक्रमः, धाम *n.* (न).—(Nobleness) उदारता, खोदार्यं, माहात्म्यं.—(Courtliness, attention to ladies) सभ्यता, सुशीलता, सुचनता, स्तुपासनं, स्तुपचारः.

GALLED, *p. p.* (Having the skin torn by friction) झूतचर्मो -मो -म् (न), घर्षितचर्मो &c., छिन्नत्व *m. f. n.*—(Harassed) सन्नापितः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, पीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं.

GALLEON, *s.* सुवर्णरूपसन्धारणं प्रयुक्तं बृहती विदेशीयनौका.

GALLERY, *s.* (Covered way) छत्रपथः, छत्रमार्गः.—(In a building) हर्म्यं or महाभवनं इतस्ततो भ्रमणयोग्यः पथः.—(Elevated floor furnished with seats) दीर्घासनयुक्तो मण्डपः or मण्डकः.—(Covered terrace outside a house) वहिर्द्वारप्रकोष्ठकं, वरखः, निष्काशः.

GALLEY, *s.* (Long, light boat) दीर्घपरिमाणं लघुनौका, मनुः *m.*—(Cook-room of a ship of war) युद्धनौकायाः पाकस्थानं.

GALLEY-SLAVE, *s.* सामुद्रिकं मनुदण्डमन्त्रणं नियुक्तो महापातकी *m.* (न).

GALLIARD, *a.* दुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रफुल्लः-ल्ला-ल्लं, उल्लसः-सा-सं, रसिकः-का-कं.

GALLICISM, *s.* फ्रान्सीयरीत्यनुसारी वाग्व्यापारः.

GALLIGASKINS, *s.* नौचभाषायां स्थूलवस्त्रमयं जङ्गोत्तरीयं or जङ्गापरिधानं.

GALLIMATIA, *s.* असंख्यप्रमाणः, अनर्थकवाक्यं, वृथाकथा, प्रलपितं.

GALLIMAUFRY, *s.* सन्निपातः, सन्निपातिकं, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं.

GALLINACEOUS, *a.* गृध्रकुङ्कुटसंख्यी -न्विनी -न्वि (न) or -वाचकः -का -कं; 'a gallinaceous fowl,' कुङ्कुटः-टी, कृकवाकः *m.*, ताव्यचूडः, चरणायुधः.

GALLING, *s.* घर्षणेन चर्मघर्षितः *f.* or त्वक्परिघर्षितः *f.*, चर्मदारणं, चर्मनिर्घर्षणं.

GALLINULE, *s.* कालकसदः-शकः, नीलकसदः, दासहः, सातूहः, नतूहः, जलरङ्गः, पीतमुखः, मधुलः, मासलः, डाहुकः, खगमनः, हुडुकः, मादकः.

GALLIPOT, *s.* भेषजविक्रेतुभिः प्रयुक्तं मृणमयं औषधपात्रं, चतुलकः, चतुलकः.

GALL-NUT, *s.* मनीजलकणं प्रयुक्तः फलाकारो वृक्षफेनः.

GALLON, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः, सङ्घट्टप्रत्यः.

GALLOON, *s.* स्वर्णरूपमन्त्रमयं तान्त्रियालङ्कारविशेषः.

To GALLOP, *v. n.* सु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), सावल्, धोर (c. 1. धोरति -रितुं), धव् (c. 1. धावति -धितुं), पुलायितं क, भुतगत्या or वलितेन चल् (c. 1. चलति -लितुं).

GALLOP, *s.* वलितं, पुलायितं, पुला, भुतः -तं, प्रवः -वनं, विप्रावः, विक्रान्तिः *f.*, तरङ्गः, धोरणं, धोरितं -तकं, धोरितकं.

GALLOPADE, *s.* द्रुतनृत्यविशेषो यत्र नर्तकाः भुतगत्या चलन्ति.

GALLOPER, *s.* प्रयगः -गतिः *m.*, प्रयकः, वलितकारी *m.* (न), पुलायितकृत.

To GALLOP, *p. a.* चस in caus. (वासयति -यितुं), भी in caus. (भाषयति -यितुं).

GALLOWAY, *s.* मध्यमपरिमाणो न बृहन् न सुद्रुम् तुरङ्गभेदः.

GALLOWS, *s.* उद्बन्धनकाष्ठं, उद्बन्धनवृक्षः, चपस्थानं, घातस्थानं.

GALOCHE, GALOSHIE, *s.* काष्ठपादुका, उन्नतपादुका, उपपादुका.

GALVANIC, *a.* वल्यमाणवैद्युतशक्तिस्संख्यी -न्विनी -न्वि (न).

GALVANISM, *s.* गत्याणिनां विदेशीयविद्युता परिकल्पिता विद्युतीयशक्तिः or वैद्युतशक्तिः or आकर्षकशक्तिः, विद्युद्विद्युत्.

GALVANIST, *s.* पृथ्वीविद्युद्विद्याशास्त्रज्ञः.

To GALVANIZE, *v. a.* पृथ्वीविद्युतीयशक्त्या आकुप (c. 1. -कषति -क्रुषुं) or उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

GALVANIZED, *p. p.* पृथ्वीविद्युतशक्त्युपहतः -ता -तं.

To GAMBLE, *v. n.* (With dice, &c.) लब्धेः or लब्धान् दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं) or प्रदिव् or प्रतिदिव्, लब्धेः लोड् (c. 1. लोडति -डितुं), लब्धदिक्लोडि क, लूतक्रोडि क, लब्धलूत क.

GAMBLER, *s.* लूतकरः -कारः, लब्धलूतः, लब्धलूतः *m.*, लब्धदेवी *m.* (न),

लब्धलूतः, लूतः, कितवः, लूतक्रोडकः, लब्धलूतः. See GAMESTER.

GAMBLING, *s.* लब्धलूतं, लूतं, लूतक्रोडा, लब्धदिक्लोडा, देवनं, लब्धवती, लूतसेवा, कैतवं, ग्रहः, पणः, दुरोदरः.

GAMBHOGE, *s.* पीतवर्णः पृथ्वीदेशीयवृक्षनियौसः.

To GAMBOL, *v. n.* (Frolie) क्रोडि (c. 1. क्रोडति -डितुं), विक्रोडि, परिक्रोडि, दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं), विश्वप्रहृषाद् इतस्ततः सु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), सेला (nom. सेलायति -यितुं), कुमार (nom. कुमारयति -यितुं).

GAMBOL, *s.* क्रोडा -डनं, देवनं, सेला, केलिः *m. f.*, लीला, नर्म् *n.* (न), लास्यं.

GAMBOLING, *part.* क्रोडन् -डनी -डत् (त्), क्रोडमानः -ना -नं, दीवन्, व्यती -व्यत् (त्).

GAME, *s.* (Sport) क्रोडा, सेला, केलिः *m. f.*, लीला, नर्म् *n.* (न), परीहासः, कूर्हेनं, विलासः.—(Game of play) रासः, रासेरसः.—(Wild animals) जाङ्गलं, जङ्गलपक्ष्यादि, वन्यपश्यादि, चारस्वयशुपक्ष्यादि.—(The chase) मृगव्यं, मृगया.—(Scheme) सङ्कल्पः, निश्चितं, व्यवसितं, व्यवसायः, कल्पना.

To GAME, *v. n.* क्रोडि (c. 1. क्रोडति -डितुं), दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं).—(With dice, &c.) लब्धेः क्रोडि or दिव् लूतक्रोडि क.

GAME-CK, *s.* चरणायुधः, नलायुधः, युद्धे शिक्षितः कृकवाकः.

GAMEKEEPER, *s.* वन्यपक्षिरक्षकः, जाङ्गलपक्षिप्रतिपालकः, वन्यजन्तुपोषकः.

GAME-LEG, *s.* सन्नजहा, पञ्चजहा, गतिविकलः पादः, पञ्चपादः.

GAMESOME, *a.* क्रोडापरः -रा -रं, क्रोडावान् -वती -वत् (त्), लीलावान् &c., सेलापरः -रा -रं, विलासी -सिनी -सि (न), केलिकः -का -कं.

GAMESOMENESS, *s.* क्रोडापरत्वं, सेलापरत्वं, सविलासता, लीलावत्त्वं, उल्लसता.

GAMESTER, *s.* लूतकरः -कारः, लूतकृत् *m.*, लब्धदेवी *m.* (न), लब्धलूतः, लब्धलूतः *m.*, लब्धलूतः, लूतवर्तिनः *m.*, लूतसेवी *m.* (न), लूतप्रसक्तः, लब्धक्रोडकः, लूतः, कितवः, लब्धदिसेवी *m.*, दुरोदरः, कृष्णकोहलः.

GAMING, *s.* लब्धलूतं, लूतं-तं, लूतकर्म *n.* (न), लूतक्रोडा, लूतसेवा, लब्धदि-क्रोडा, लब्धवती, देवनं, कैतवं, ग्रहः, पणः, दुरोदरः.

GAMING-HOUSE, *s.* लूतसभा, लूतस्थानं, लूतशाला, लूतगृहः; 'keeper of one,' लूतसभाधिकारी *m.* (न). सभिकः, लूताधिकारी *m.*, लूतकारः -रकः, लूतवृत्तिः *m.*

GAMMON, *s.* (Dried hog's flesh) बहूरं, लूतकर्म शुष्कमांसं or वासि-तमांसं.—(Game) लब्धपट्टिकाक्रोडा, शारिक्रोडा.—(Imposition, hoax) छलं, वचनं, कपटः, दम्भः.

To GAMMON, *v. a.* लूतकर्म शुष्कमांसं or लब्धलूतं, बहूरं कृ.—(Hoax) प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यते), लभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), वच् (c. 10. वचयति -यितुं).

GAMUT, *s.* (Musical scale) गानः. The seven musical notes of the Hindú gamut are called निषादः, चपभः, गान्धाराः, बह्वः, मध्यमः, धैवतः, पचमः.

GANDER, *s.* वरटः, हंसः, राजहंसः, कलहंसः, चक्रः, चक्रपाकः, चक्राङ्गः.

GANDHARBA, *s.* (A celestial musician. These are demigods who inhabit heaven, and form the orchestra at the banquets of the gods) गन्धर्वः, हाहाः (ह), हुहुः *m.*, हुहुः *m.*, हहाः *m.*

GANESHA, *s.* (Son of Siva and Párvatí, the god of wisdom, and remover of difficulties and obstacles, addressed at the commencement of all undertakings, and at the opening of all compositions. He is called 'Ganesha,' as presiding over the troop of deities attendant on Siva) गणेशः, गणनाथः, गणाधिपः, गणनाथकः, गणपतिः *m.*, गणावधीः *m.*,

गयः, हेमाङ्गः, हेरहः, हस्तिमलः.—(As remover of obstacles)
विघ्नेशः, विघ्नराजः, विघ्ननाशकः—ज्ञानः, विघ्नविनायकः, विनायकः,
विघ्नहारी *m.* (नं).—(Elephant-faced) गजाननः, गजवदनः, गजास्यः.
—(Elephant-toothed) गजदन्तः.—(One-toothed) एकदन्तः.—
(Big-bellied) लघोदरः.—(Two-bodied) द्विदेहः.—(Having two
mothers) द्वैमातृदः.

GANG, *s.* (Company of persons) गयः, जनसमूहः, जनसंसर्गः, जननिबन्धः,
सङ्घः, सङ्घः; 'of thieves,' चौरगणः.

GANG-BOARD, *s.* नौकादोहणावरोहणार्थं दीर्घकाष्ठफलकं.

GANG-DAYS, *s.* भयश्चदिवसाः *m. pl.*, परिक्रमदिवसाः, पर्यटनकालः.

GANGES, *s.* (The River) गङ्गा, गङ्गाका, गङ्गाका. The name
Gangā is derived from the root *gam*, 'to go,' i. e. 'that
which goes or flows on the earth,' whence also the name
भवायना, 'going in the world.' (Daughter of Jahnū.
The Ganges in its course from heaven disturbed the de-
votions of this saint, upon which he drank up its waters,
but released them again at the intercession of the sage
Bhagiratha. Hence the following names) जगद्गङ्गा, जगद्गङ्गा,
जगद्गङ्गा, भागीरथी. (Crest of Siva. The Ganges, in its descent
from heaven, alighted on the head of Siva, where it
wandered for a time in the tresses of his hair) हरशेखरा.
(River of heaven) स्वर्गदी, सुरनदी, सुरनिगगा, स्वर्गपद्मा, स्वर्गगङ्गा,
स्वर्गपद्मा, सिद्धापद्मा.—(Flowing in heaven, earth, and
hell) त्रिपद्मा, त्रिपद्माः *f.* (स्).—(Flowing from the foot of
Vishnu) विश्वपद्मा.—(Mother of Bhishma) भीष्मसूः *f.*—(The
very auspicious one) महाभद्रा.

GANGLION, *s.* चायुस्कोटः—टकाः, शिरास्कोटकाः, नाडीविस्फोटः.

GANGRENE, *s.* कोषः, पूतिमांसं, विद्रुधिः *m.*, स्रतं, नालोद्वेगः, मांसपाकः,
रक्तविद्रुधिः *m.*, मांसपूतिः, शरीरस्य परभागे स्वस्थे सति एकभागस्य पूतीभावः.

To GANGRENE, *v. n.* मांसिकदेशे पूतीभू, पूतिमांसोभू, कोषोभू.

GANGRENOUS, *a.* कोषवान्—वती—वत् (नं), कोषीय—या—यं, पूतिमांसवान् &c.

GANGWAY, *s.* नौकायां गमनागमनपथः or आरोहणावरोहणपथः.

GANTLET, GANTLOPE, *s.* सेनायां दक्षिणस्य दक्षविशेषः; 'to run the
gantlet,' महापातकियत् सेनानां यष्टिपाथीनां द्विपक्षिण्ये भाष् (c. 1.
भावति—ते—विभु) यावद् एकैकेन यथापातः क्रियते.

GAOL, *s.* कारा, कारागारं, कारावेश *n.* (नं), बन्धनागारं, बन्धनालयः,
बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, गुमिः *f.*

To GAOL, *v. a.* कारायां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or निरुध् (c. 7.
—रुध्ति—रोध्).

GAOL-DELIVERY, *s.* काराशुद्धिः *f.*, कारागारशोधनं, बन्धनागारविशोधनं.

GAOLER, *s.* कारागाराध्यक्षः, कारारक्षकः, बन्धनालयरक्षकः.

GAP, *s.* (In a wall) सन्धिः *m.*, गृहरन्ध्रं, सुरङ्गा, कुण्डलोदः.—(Breach,
chasm) भङ्गः, भेदः, वेदः, रन्ध्रं, छिद्रं, विषरं, विच्छेदः, गर्भः, खडः—खडः—
खडः.

To GAPE, *v. n.* जृम्भ् (c. 1. जृम्भते—भिज्), विजृम्भ्, प्रजृम्भ्, जम् or जम्भ्
(c. 1. जम्भते, जम्भते—भिज्), मुञ्चं यादा (c. 3. —ददाति—दातुं) or विलु
in caus. (—सारयति—यितुं), जृम्भं कृ, ग्री (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं).—
(Open in fissures) स्फुट् (c. 6. स्फुटति—टितुं), विदल् (c. 1. —दलति
—लितुं), विद् in pass. (—दीयते).

GAPER, *s.* जृम्भी *m.* (नं), जृम्भकः, जृम्भकादारी *m.* (नं), मुखव्यादानकारी.

GAPING, GAPE, *s.* जृम्भः—भ्या—भ्यश्च—भ्यिका, जृम्भितं, विजृम्भितं, विजृम्भ्यं,
हम्भे *n.* (नं), हासिका, उपपुष्पिका.—(Opening the mouth)

मुखव्यादानं, मुखविवृतिः *f.*

GAPING, *part.* जृम्भः—भ्या—भ्यश्च, जृम्भमायः—या—यं, जृम्भी—भ्यिणी—भ्यि
(नं), जृम्भायान्—वती—वत् (नं), जृम्भितः—ता—तं, विजृम्भितः—ता—तं,
व्यासमुखः—खा—खं, विपुतमुखः—खा—खं.

GAP-TOOTHED, *a.* शिखरलदनी—निनी—नि (नं), विच्छिन्नदनी &c.

GARB, *s.* वेशः, वेष्टः, वासः *n.* (स्), परिधानं, परिच्छेदः, चररं, वस्त्रं,
वसनं, आच्छादनं, सञ्चा, प्रसाधनं.

GARRAGE, *s.* उच्छिष्टं, उच्छिष्टार्थं, शेषार्थं, पशोरं चन्नादि, मलं.

To GARBLE, *v. a.* (Pick out the best parts of a book to serve
a purpose) छलार्थं or वचनार्थं ग्रन्थस्य उत्तमवचनानि or उत्तमदेशान्
उद्धृ (c. 1. —हरति—हर्तुं) or समुद्धृ or ग्रन्थवृत्तिं कृ, ग्रन्थं खण्ड् (c. 10.
खण्डयति—यितुं).—(Pervert) साधोक्, चक्रोक्, विकृ, विकलीकृ.

GARBLED, *p. p.* साधोक्तः—ता—तं, छलेन विकलीकृतः—ता—तं or खण्डितः—ता—तं.

GARBOIL, *s.* कोलाहलः, तुमुलं, हलहलाशब्दः, हाहाकारः.

GARDEN, *s.* उद्यानं, चारामः, उपवनं, पुष्पवाटी—टिका, पुष्पवनं, वाटिका,
वृक्षवाटिका, कुसुमाकरः, वेष्टं, तेवनं, पुष्पफलोपचयहेतुरं भूभागः; 'plea-
sure-garden,' क्रीडाधी भूमिः, क्रीडावाटिका, क्रीडावनं; 'garden
near a house,' गृहवाटिका, गृहारामः; 'kitchen-garden,' शाक-
शाकटं, शाकशाकिनं, शाकवाटिका.

To GARDEN, *v. n.* उद्यानं कृ, पुष्पफलोत्पत्तिरोग्यं भूमिभागं कृष् (c. 6.
कृषति, कृष्टुं), उद्यानकर्षणं कृ.

GARDENER, *s.* उद्यानपालः—लकः, उद्यानरक्षकः, उद्यानसेवकः, मालिकः,
माली *m.* (नं).

GARDENING, *s.* उद्यानकरणं, उद्यानकर्षणं, उद्यानसेवनं, पुष्पफलोत्पत्ति-
कर्म *n.* (नं)

GARDEN-PLOT, *s.* पुष्पफलोत्पत्तिरोग्यं भूमिभागः, पुष्पस्थलं, स्थलं—ला.

GARDEN-STUFF, *s.* उद्यानजं, उद्यानोद्भिद् *m. f. n.*, उद्यानजं शाकादि.

GARDEN-WALL, *s.* उद्यानपरिसरः, वाटिकापरिसरः, उद्यानप्राकारः.

GARGARISM, *s.* आचाम्य, आचमनीयं, कषलः, मुखमात्रेणजलं.

To GARGARIZE, *v. a.* आचाम् (c. 1. —चामति—चमितुं), जलम् उपस्पृश्
(c. 6. —स्पृशति—स्पृष्टुं).

GARGLE, *s.* आचाम्य, आचमनीयं, कषलः, मुखपावनार्थं जलादि.

To GARGLE, *v. a.* जलम् आचाम् (c. 1. —चामति—चमितुं) or उपस्पृश्
(c. 6. —स्पृशति—स्पृष्टुं), आचमनं कृ, उपस्पृशं कृ, जलोपस्पृशं कृ, जलादिना
मुखं मृज् (c. 2. माष्टि—ष्टुं) or धाष् (c. 10. धावयति—यितुं).

GARGLED, *p. p.* आचामः—न्ता—न्तं, उपस्पृष्टः—ष्टा—ष्टं.

GARISH, *a.* See GAIRISH.

GARLAND, *s.* माला, मात्यं, सक् *f.* (ज), दाम *n.* (नं), हाटः, आवलः
—ली *f.*, माला—चिका; 'of flowers,' कुसुममाला, पुष्पावली, कुसुम-
स्रवकः, कुसुमावतंसकः; 'of pearls,' मुक्तावली, देवचन्दनं, शतपङ्क्तिः;
'other kinds of garlands,' गुल्मः, गुल्माङ्गः, गोक्षनः.

To GARLAND, *v. a.* मालया or माला चलकृ, मालायुक्तं—क्तं—क्तं कृ.

GARLANDED, *p. p.* माली—लिनी—लि (नं), मण्डी—मिचनी—मिच (नं),
मण्डितः—रा—रं.

GARLIC, *s.* लशुनं, रशुनं, लशुनं, रसुनः, रसोनः, रसोनः—नकः, गुञ्जनः,
महीषर्ष, महाकन्दः, चरितः, सोनहः, उद्यगन्धः, दीर्घपत्रः, ग्रन्थिमूलं,
धीमसकः, मुखदूषकः, राहूच्छिष्टः, तरिता

GARLIC-EATER, *s.* लशुनाशी *m.* (नं), लशुनभोजी *m.* (नं), लशुनादः.

GARLICKY, *a.* लशुनीयः—या—यं, रशुनीयः—या—यं.

GARMENT, *s.* वस्त्रं, वेशः, वेष्टः, वासस् *n.*, वसनं, परिधानं, परिच्छेदः,
चररं, आच्छादनं, प्रच्छादनं, प्रसाधनं, संस्थानं, प्रवाटः, शून्यदः; 'under-

garment, 'अनारीयं, अनारीयस, अशेषसनं; 'upper, 'उत्तरीयं, प्राचाटः.
 GARNER, *s.* कुशूलः, धान्यागारं, अन्नकोशः, कोशः-इकं, भास्त्रागारं, मीनगारं, ककरोलः-लकाः, काखालः, पिटः, कूटारः.
 To GARNER, *v. a.* कुशूले निविश (c. 10. वेष्टयति-यितुं) or सञ्चि (c. 5. चिनोति-चेतुं).
 GARNERED, *p. p.* कुशूलभूतः-ता-तं, कोष्ठभूतः-ता-तं, कुशूली-नः-ता-तं.
 (GARNET, *s.* रक्तवर्णी मणिविशेषः, पञ्चरागविशेषः, सप्रेमणिः *m. f.*
 To GARNISH, *v. a.* शुभ्र (c. 10. शोभयति-यितुं), उपशुभ्र, भूष (c. 10. भूषयति-यितुं), विभूष, अलङ्क, समलङ्क, परिष्कृ, रञ्ज (c. 10. रञ्जयति-यितुं).
 GARNISH, *s.* अलङ्कारः, अलङ्किया, शोभा-भनं, भूषणं, विभूषणं, आभरणं. सज्जा, प्रसाधनं. *See* GARNISHMENT.
 GARNISHED, *p. p.* शोभितः-ता-तं, उपशोभितः-ता-तं, अलङ्कृतः-ता-तं, भूषितः-ता-तं, विभूषितः-ता-तं, परिष्कृतः-ता-तं, प्रसाधितः-ता-तं, कृतशोभः-भा-भं.
 GARNISHMENT, GARNITURE, *s.* सज्जा, उपकरणानि *n. pl.*, शोभायम् अनुबन्धाः *m. pl.*
 GARRET, *s.* उपरिस्थः कोष्ठः, क्षोमः-मं, क्षोमः-मं, अट्टः, अट्टालः, कूटागारं, चन्द्रशाला-लिका, शूला.
 GARRISON, *s.* दुर्गनिवासिनः सेन्याः *m. pl.*, दुर्गस्थाः सेन्याः, दुर्गस्थसेन्यं, दुर्गसेन्यं, दुर्गचलं, दुर्गरक्षिणः *m. pl.*, दुर्गरक्षकाः *m. pl.*, रक्षिणः *m. pl.*, रक्षकाः *m. pl.*, रक्षिवर्गः.
 To GARRISON, *v. a.* नगररक्षणार्थं दुर्गं सेन्यान् or रक्षकान् निविश in caus. (वेष्टयति-यितुं), नगररक्षणे सेन्यागुनं नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्ते).
 GARRISONED, *p. p.* रक्षकयुक्तः-क्ता-क्तं, रक्षार्थं सेन्ययुक्तः-क्ता-क्तं.
 GARRULITY, *s.* वायव्यता, वाचालता, बहुवादिता, बहुभाषिता, अतिशयोक्तिः *f.* जल्पकता, जल्पाकान्तं, वाग्मिन्तं, अतिभाषणं, अवालापः, अतिवादः.
 GARRULOUS, *a.* वायव्यः-का-कं, वाचालः-ला-लं, बहुभाषी-विणी-पि (न), बहुवादी-दिनी-दि (न), जल्पकः-का-कं, जल्पाकः-का-कं, वाग्मी-गिमनी-गिम (न), गदयिस्तुः-स्तुः-स्तु, मुखरः-रा-रं, वक्ता-क्ती-क्ते (क्ते).
 GARTER, *s.* जङ्घाबन्धनी, पादबन्धनी, जङ्घाबन्धः, जङ्घावस्त्ररक्षणी.
 GARUDA, *s.* (The bird on which the god Vishnu is carried, represented as being something between a man and a bird, and considered as the lord of the feathered tribe. He is the son of Kasyapa by Vinatā, and younger brother of Aruṇa) गरुडः, गरुडान् *m.* (-लन्), तारुण्यं, सगेष्टारः, सुपर्णः, विष्णुरूपः, वैतन्तयः, चिन्तामनः *m.*, नागान्तकः, पद्मगाशनः, भुजगदाशयः, सिताननः, दक्षाय्यः. The son of Garuda is called सम्पातिः-तिकः.
 GAS, *s.* वायुः *m.*, पायः, वातः, धूमः, धूमिका, अक्षारको वायुः *m.*
 GASH, *s.* दीर्घछेदः, गम्भीरछेदः, दीर्घघ्नं, गम्भीरघ्नं, दीर्घगम्भीरस् त्वभेदः of त्वच्छेदः.
 To GASIL, *v. a.* दीर्घछेदं कृ, गम्भीरछेदं कृ, दीर्घगम्भीरं त्वभेदं कृ.
 GABOMETER, *s.* वायुमापनयन्त्रं, अक्षारजवायुनिर्माणस्थानं.
 To GASP, *v. n.* मुलं प्रादाय कृच्छ्रेण आसप्रवासं अ, कृच्छ्रेण श्वस् (c. 2. अश्वसि-तुं) or प्राण (c. 2. प्राणिति-तुं), दुःश्वासं कृ, प्राणकृच्छ्रोपहतः-ता-तं भू.
 GASP, *s.* दुःश्वासः, आसः, अश्वसितं, दुःश्वासितं, उच्छ्वासः, उच्छ्वसितं, प्राणः.
 GASPING, *part.* उच्छ्वसन्-सन्ती-सती-सत् (त्), कृच्छ्रेण श्वस् &c., उच्छ्वसितः-ता-तं, काशश्वासः-ता-तं, दुःश्वासी-सिनी-सि (न), आसकृच्छ्रोपहतः-ता-तं, यतिप्राणः-का-के.
 GASTRIC, *a.* जाडरः-री-रं, कीदरिकः-की-कं, उदरीयः-या-यं, जठरीयः-या-यं; 'gastric juice,' कोष्ठानिः *m.*, अतिनः.

GASTRONOME, *s.* उदरपरायणः, उदरसेवी *m.* (न), कुक्षिभटि *m.*, सङ्गीकरसङ्गः.
 GASTRONOMY, *s.* सङ्गीकरसविद्या, परमाकरसविद्या, उदरसेवा.
 GASTROTOMY, *s.* उदरछेदः-दनं, जठरछेदः-दनं.
 GATE, *s.* द्वारं, द्वारः *f.* (र), प्रतीहाट, प्रतिहाट, चरट-री-रं, गृहद्वारं, द्वारकद्वारः; 'back-gate,' पश्चद्वारं; 'private-gate,' अन्तर्द्वारं, प्रखण्डद्वारं; 'city-gate,' पुरद्वारं, नगरद्वारं, गोपुरं; 'raised place over it,' हस्तिनस्तः; 'outer-gate,' बहिर्द्वारं.
 GATE-POST, *s.* द्वारस्तम्भः, द्वारस्थूला, द्वारदाहः *m.*; 'its ornament,' तोरणः.
 GATE-WAY, *s.* द्वारचर्मा *n.* (न), द्वारपथः, निःसरणं.
 To GATHER, *v. a.* (Collect) चि (c. 5. चिनोति, चेतुं), अचचि, समाचि, सञ्चि, साचि, प्राचि, समानी (c. 1. -नयति-नेतुं), समुपानी, समादा (c. 3. -ददाति-दातुं), समाह (c. 1. -हरति-हर्तुं), उपसङ्ग, समूह (c. 1. -जहते-हितुं), सङ्गह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), यह सम्भू (c. 1. -भरति, c. 3. -विभक्ति-भक्तुं), सेतु (c. 5. -युजोति, c. 1. -वरति-रितुं), एकत्र कृ.—(Gather flowers, &c.) पुष्पाणि चि or अचचि or लू (c. 9. लुनाति, लवितुं).—(Select) उद्गृ, समुद्गृ, वृ, उद्गृ.—(Deduce, infer) अनुमा (c. 2. -माति-तुं, c. 3. -मिमोति), अह (c. 1. -अहते-हितुं), अचोह, अचगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं).
 To GATHER, *v. n.* (Congregate) सङ्गम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), समागम्, समे (सम् and आ with rt. इ, समैति-तुं), एकत्र मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल, एकत्र आगम्.—(Increase) वृष् (c. 1. -वर्धते-धितुं), उपचि in pass. (-चोयते).—(Form matter) पूष् (c. 1. पूयते-यितुं), पूयं बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पूषपूयः-शो-शं भू.
 GATHER, *s.* (Fold) वस्तपुटः, अम्भिः *m. f.*, अम्भिका, व्यावर्जनं, चूणः.
 GATHERED, *p. p.* पितः-ता-तं, सवितः-ता-तं, अचचितः-ता-तं, उपचितः-ता-तं, समूटः-टा-टं, सङ्गृहीतः-ता-तं, लूनः-ना-नं.
 GATHERER, *s.* अचचायो *m.* (न), सञ्चयी *m.* (न), सङ्गृहीता *m.* (न), सङ्ग्राहकः; 'gatherer of taxes,' करग्रहः, शुल्कग्राही *m.* (न); 'of flowers,' पुष्पावचायी *m.*
 GATHERING, *s.* (Act of collecting) चयनं, सचयनं, चायः, अचचयः, अचचायः, लायः, सङ्ग्रहः-हर्ण, एकत्रकरणं; 'of flowers,' पुष्पचयः, कुसुमाचयः, पुष्पप्रचायः.—(Crowd, assembly) समूहः, सङ्गः, सचयः, सङ्ग्रातः, समागमः, समचायः, समाहारः, सत्रयः; 'of people,' जनसमूहः, जननिबधः, लोकसङ्गः.—(Abscess) विद्रुभिः *m.*, पूषसम्पूयः स्थेटः.—(Gathering of clouds) घनचयः, घनौषः, घननालं, घनघनीयः.
 GAUDERY, *s.* अलङ्कारः, चित्रविचित्राभरणानि *n. pl.*, शोभाकरद्रव्याणि *n. pl.*
 GAUDILY, *adv.* सचिचालङ्कारं, शोभाकरशायं, एकान्तशोभनं, चित्रविचित्रं; 'gaudily dressed,' उज्ज्वलवेश्यापारी-रिणी-रि (न).
 GAUDINESS, *s.* रक्तता, सरागन्तं, रागः, रङ्गः, चित्रता, चित्रविचित्रता, शोभा, एकान्तशोभा, अतिशोभा, वर्णः, नानावर्णनं, कर्तुरता, वासदुहिः *f.*
 GAUDY, *a.* बहुवर्णः-शो-शं, नानावर्णः-शो-शं, चित्रः-चा-चं, चित्रविचित्रः-चा-चं, अतिशोभनः-ना-नं, एकान्तशोभनः-ना-नं, रक्त-रक्त-रक्तं, अतिरागी-गिणी-गि (न), चिचालङ्कारवान्-वती-वत् (न), उज्ज्वलः-ला-लं.
 GAUDY, *s.* (A feast) उत्सवः, उत्सवदिनं, पर्वोहः, उद्घर्षः.
 To GAUGE, *v. a.* प्रमाणदण्डेन भास्त्रभरकं मा (c. 2. माति-तुं, c. 10. मापयति-यितुं).
 GAUGE, *s.* (Measure) परिमाणं, प्रमाणं, मानं, परिमाणावधिः *m.*, परिमाहरिणीः *f.*—(Instrument for measuring) मापनयन्त्रं, परिमायनदण्डः, प्रमादण्डः, भास्त्रपूरकमापनार्थं यतिः *m.* *See* GAGE.

GAUGER, *s.* प्रमापदकडारेण भास्वरकमापकः, परिमापकज्ञा *m.* (ज्ञे).
 GAUGING, *s.* प्रमापदक्रेण भास्वरकमापनं or भास्वरकपरिमापणं.
 GAUNT, *a.* कृशः-ज्ञा-शं, परिकृशः-ज्ञा-शं, कृशकृशः-ज्ञा-शं, क्षीणशरीरः-
 -रा-रं, क्षीणमांसः-सा-सं, क्षामः-ना-नं, शुष्काङ्गः &c., सुक्ष्माङ्गः &c.
 GAUNTLET, *s.* लोहनिर्मितं हस्ताब्जादनं or हस्तबाणं; 'to throw the
 gauntlet,' पृथीकहस्ताब्जादनं भूमौ प्रक्षिप्य युद्धार्थम् आह्वे (c. 1.
 -इयति -इतुं).
 GAUR, *s.* (The country) गौडः; 'its inhabitants,' गौडाः *m. pl.*
 GAUZE, *s.* विरलतन्तुः खच्छवस्त्रविशेषः, विरलांशुकं, सूक्ष्मांशुकं.
 GAVOT, *s.* गवोत्संशको लेघुन्यविशेषः.
 GAWK, *s.* मूकः, मूढः, स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, बद्धधीः *m.*
 GAWKY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलशरीरः-रा-रं, दीर्घस्थूलः-ला-लं,
 दीर्घदेहः-हा-हं, अदक्षः-खा-खं, विरह्यः-पी-पं.
 GAY, *a.* (Merry) उल्लसः-सा-सं-सितः-ता-तं, आनन्दी-दिदी-दि-
 (न्), हृष्टः-हा-हं, प्रहृष्टः-हा-हं, हृष्टहृष्टयः-या-यं, प्रफुल्लः-ज्ञा-ज्ञं,
 उल्लासितः-ता-तं, समुल्लासितः-ता-तं, विलासी-सिनी-सि (न्), केलिकः-
 -का-कं, मुदितः-ता-तं, प्रमोदी-दिदी-दि (न्), ललितः-ता-तं,
 परिहासशीलः-ला-लं, हासो छिनी-सि (न्).—(Showy) नानावर्णः-
 -यो-यं, बहुवर्णः-यो-यं, र्विकीर्णवर्णः-वा-वं, अतिशोभनः-ना-नं.
 GAYETY, *s.* उल्लसता, उल्लासः, आनन्दः, आह्लादः, सानन्दता, हर्षः, प्रहर्षः,
 प्रफुल्लता, मुदा, प्रमोदः चित्तप्रसन्नता, प्रहसनं.—(Merry making)
 -उल्लसः, महोत्सवः, उत्सवकरणं.
 GAYLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, प्रमोदेन, उल्लासेन, प्रहृष्टवत्.—(Showily)
 बहुवर्णं, र्विवर्णं, अतिशोभनं; 'gayly dressed,' उज्ज्वलवेषधारी-
 -रिणी-रि (न्).
 To GAZE, *v. a. and n.* ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), प्रेक्ष्, निरीक्ष्, वीक्ष्,
 अभिवीक्ष्, समीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते
 -कितुं), चङ्ददृष्ट्वा or स्थिरदृष्ट्वा or अनिमिषनयनाभ्यां निरीक्ष् or दृश्
 (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), स्थिरदृष्टिं कृ, दृष्टिं or लब्धं वन् (c. 9. वप्नाति, वन्तुं).
 GAZE, *s.* स्थिरदृष्टिः *f.*, चङ्ददृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, दृष्टिः *f.*, आलोकनं,
 ईक्षर्णं, निरीक्षा, वीक्षर्णं, वीक्षर्णं, प्रेक्षर्णं, प्रेक्षितं, दर्शनं, लक्षः-क्षर्णं;
 'with fixed gaze,' चङ्ददृष्टिः-दि-दि, अनिमिषनयनः-ना-नं.
 GAZEHOOND, *s.* दृष्टिमात्रेण शशकाक्षनुसरणशीलो मृगयकुक्कुटः.
 GAZELLE, *s.* तनुशरीरो हरिणभेदः, मृगः-ग्री; 'gazelle-eyed,' मृगीदृक्
m. f. n. (ज्ञे).
 GAZETTE, *s.* वार्षिकपत्रं, समाचारपत्रं, संवादपत्रं, सन्देशपत्रं.
 To GAZETTE, *v. a.* वार्षिकपत्रेण प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं).
 GAZETTEER, *s.* अनुक्रमेणैव यत्किञ्चिद् नगरस्यानर्गादि विद्यते तदाकारना-
 मादिवाचकं पुस्तकं.
 GAZING, *part.* स्थिरदृष्ट्वा प्रेक्षणः-खा-खं or आलोकयन्-यनी-यन्
 (र); 'gazing up to heaven,' नभोदृष्टिः-दि-दि; 'in various
 directions,' इतस्ततो दृष्टदृष्टिः.
 GAZING-STOCK, *s.* तिरस्कारविषयः, अवहासभूमिः *f.*, पारिवर्त्तत्यर्हः, कीर्तुकं.
 GEAR, *s.* उपकरणं, सामग्री-न्यं, सज्जा, परिच्छेदः, पारिवाहः, आभरणं,
 प्रसाधनं, प्रतिकर्म *n.* (न्); 'plough-gear,' हलोपकरणं.
 GEESE, *s. pl.* हंसाः *m. pl.* See GOOSE.
 GELATIN, *s.* क्लृप्तमांसनिर्मितं घनीभूतं or श्यानीभूतं खच्छद्रव्यं.
 GELATINOUS, *a.* पृथीकश्यानद्रव्यगुणविशिष्टः-हा-हं, श्यानः-ना-नं, शीनः-
 -ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, संलग्नशीलः-ला-लं, अवलेहः-खा-खं
 To GELD, *v. a.* वृषण्य उल्ह् (c. 6. -कृणति -कर्तुं) or छिद् (c. 7.
 छिनति, छेत्तुं), वृषण्यवत् उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

GELED, *p. p.* छिन्नवृषणः-शा-शं, छिन्नवृषणः-च्छा-च्छं, मुच्छवृषणः-न्या-न्यं.
 GELDING, *s.* (Horse) अवृषणो-ध्वः, छिन्नवृषणो वाजी *m.* (न्).
 GELID, *a.* अतिशीतलः-ला-लं, अत्यन्तशीतलः-रा-रं, हिमः-ना-नं.
 GELIDITY, GELIDNESS, *s.* अतिशीतलता, अतिशीत्यं, शीतता, शिशिरत्वं.
 GELLY, *s.* क्लृप्तमांसनिर्मितो घनीभूतः or श्यानीभूतः खच्छरसः.
 GEM, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.*-णी, रत्नं, चारुशिला, प्रखटः,
 मणिरत्नं; 'necklace of gems,' मणिमाला, मणिसरः, रत्नावलिः *f.*;
 'its central gem,' तरलः; 'mine of gems,' रत्नाकरः.—(Bud)
 मुकुलं, जालकं, पत्रवः-वं, कुट्टमलं.
 To GEM, *v. a.* मणिभिः or रत्नैर् अलङ्कु or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).
 To GEM, *v. n.* (Bud) पुष् (c. 1. फुलति -सितुं), चक्षुर (nom. चक्षुर-
 र्वाति -यितुं).
 To GEMINATE, *v. a.* द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति -यितुं), द्विधीकृ,
 द्विकं-कां-कं कृ.
 GEMINATION, *s.* द्विगुणीकरणं, द्वेगुण्यं, द्विरावृत्तिः *f.*, पुनरुक्तिः *f.*
 GEMINI, *s. pl.* (Twins) यमौ *m. du.*, यमजौ *m. du.*—(Constellation)
 द्वन्द्वः, निपुनः, निम्नः.
 GEMINOUS, *a.* द्विगुणः-खा-खं, द्विकः-का-कं, द्विधः-धी-धं, द्विविधः-
 -धा-धं, यमः-मा-मं, यमकः-का-कं.
 GEMINY, *s.* निपुनं, द्वन्द्वं, यमकं, यमलं, युगं, युगलं, युगलं, द्वयं.
 GEMMATE, *a.* मुकुलितः-ता-तं, फुलवान्-वतो-वत् (त्), पत्रवितः-ता-तं.
 GEMMED, *p. p.* रत्नवान्-वतो-वत् (त्), मणिमान्-मनो-मन् (त्), रत्नवतः-
 -यो-यं, रत्नानुविद्धः-द्धा-द्धं, रत्नालङ्कृतः-ता-तं, मणिभूषितः-ता-तं.
 GEMMY, *a.* मणिशः-शा-शं, रत्नछोती-तिनी-ति (न्), मणिमयः-यो-यं.
 GENDER, *s.* लिङ्गं, प्रकृतिः *f.*; 'masculine gender,' पुलिङ्गं, पुरुषः;
 'feminine gender,' स्त्रीलिङ्गं; 'a noun of invariable gender,'
 अचललिङ्गः.
 To GENDER, *v. a.* जन् in caus. (जनयति -यितुं), सज्जन्, प्रप् or प्रसु
 (c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते-सोतुं), उत्पद् in caus. (-पादयति -यितुं).
 To GENDER, *v. n.* स्त्रीपुरुषवत् सज्जन् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or नैपुणं कृ.
 GENEALOGICAL, *a.* वंशावलीविषयः-या-यं, वंशान्वयविषयकः-का-कं,
 वंशक्रमसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्).
 GENEALOGIST, *s.* सन्त्ययः, वंशावल्लिङ्गः, घटकः, कुलाचार्यः, वंशावल्लिखकः,
 वंशापरम्पराज्ञः.
 GENEALOGY, *s.* वंशावली-लिः *f.*, आचलः *f.*, वंशान्वयः, सन्त्ययः, वंशश्रेणी,
 वंशक्रमः, वंशापरम्परा, वंशानुचरितं, वंशविततिः *f.*, वंशविषयः; 'of
 kings,' राजावलिः *f.*, नृपावलिः, पार्थिवावलिः.
 GENERAL, *a.* (Common to many, or all) साधारणः-शा-शा-शं,
 सामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसामान्यः-न्या-न्यं, बहुसामान्यः-न्या-न्यं, सर्वसा-
 धारयः-शी-शीं, सर्वः-ज्ञा-ज्ञं, साक्षिः-ज्ञी-ज्ञं, साक्षिर्विकः-की-कं,
 सक्षीयः-या-यं, सर्वजननीयः-या-यं, साक्षेज्जनिकः-की-कं, सर्वजननीयः-
 -ना-नं, विश्वजननीयः-ना-नं, विश्वजननीयः-या-यं, विश्वजन्यः-न्या-न्यं,
 साक्षिलौकिकः-की-कं, लौकिकः-की-कं, व्यापकः-का-कं, सर्वव्यापकः-
 -का-कं, सर्वमयः-यी-यं, औत्सर्गिकः-की-कं.—(Not particular)
 अविशेषकः-का-कं, अवच्छेदोपच्छेदकः-का-कं.—(Usual) प्राधिकः-
 -की-कं, लोकसिद्धः-द्धा-द्धं, आचारिकः-की-कं, सर्वत्र प्रचलः-ला-
 -लं or प्रचलितः-ता-तं; 'general practice,' जनरीतिः *f.*, लोक-
 व्यवहारः; 'general order,' सामान्यज्ञानं; 'general opinion,'
 बहुमते; 'general collection,' सर्वसङ्ग्रहः; 'general reader,'
 बुधः, प्रपठाविद् *m.*; 'in general,' प्रायेण, प्रायशः, बहुशः.
 See GENERALLY.

GENERAL, *s.* (Of an army) सेनापति: *m.*, बाहिनीपति: *m.*, सेनानी: *m.*, सेनाधिप: , सेनाग्रग: , चमूपति: *m.*, योधमुख्य: , सेनाध्यक्ष: , सैन्याध्यक्ष: , बलाध्यक्ष: , दखनायक: , महासेन: ; 'skilful general,' सांगुपीन:— (Total, whole) साकत्वं, सामान्यं, साधारण्यं, समुदाय:.

GENERALISSIMO, *s.* प्रधानसेनापति: *m.*, अग्रसेनानी: *m.*, प्रधानसैन्याध्यक्ष: .

GENERALITY, *s.* (State of being general) सामान्य-त्वं, साधारण्यं, साधारण्यत्वं.—(Greatest part) प्रधानभाग: , अधिकांशभाग: , बहुतरभाग: , प्रधानांश: .

GENERALIZATION, *s.* अवच्छेदावच्छेद: , व्यापकत्वं, जातिनिर्देश: , बहुसामान्यकरणं, गणीकरणं.

TO GENERALIZE, *v. a.* अवच्छेदावच्छेदं कृ, बहुव्यापकं-कां-कं कृ, बहुसामान्य-न्यो-न्यं कृ, गणीकृ, जातिनिर्देशं कृ.

GENERALLY, *adv.* प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण, भूयस्, बहुशस्, बाहुल्येन, भूयिष्ठं, बहुतरं, साधारण्येन, सामान्यतस्, साकत्वेन.

GENERALNESS, *s.* साधारण्यत्वं, सामान्यत्वं, व्यापकत्वं, बाहुल्यं, प्रसिद्धत्वं.

GENERALSHIP, *s.* सेनापत्यं, सेनापतित्वं.—(Skill in tactics) व्यूहपाखित्यं, रणपाखित्यं, सेनायुहनैपुण्यं, बलविन्यासकौशल्यं, सेनानयप्रयोगता.

GENERALTY, *s.* साकत्वं, समस्तत्वं, सामान्यं, कात्वं, आसित्यं, समुदाय: .

TO GENERATE, *v. a.* जनं in caus. (जनपति-यितुं), सञ्जनं, प्रमू or प्रमु (c. 1. -सर्जति, c. 2. -सृते, c. 4. -सृयते-सोते), सृ, उत्पद् in caus. (-पादयति-यितुं).

GENERATED, *p. p.* जात: -ता-तं, जनित: -ता-तं, उपजात: -ता-तं, सञ्जात: -ता-तं, उत्पादित: -ता-तं, समुत्पादित: -ता-तं, प्रसूत: -ता-तं, प्ररूढ: -दा-ढे, कृतजन्मा-न्मा-न्म (नृ), उद्भव: -वा-वं, प्रभव: -वा-वं; 'generated in water,' जलोद्भव: -वा-वं.

GENERATION, *s.* (Production) जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (नृ), उत्पादनं, उत्पत्ति: *f.*, प्रसूति: *f.*, प्रमय: , सम्भव: , उद्भव: , प्रभव:—(Race) जाति: *f.*, वंश: , सन्तान: , सन्तति: *f.*, कुलं, अन्यय: , प्रवर:—('The people living at the same time) समययस्का: or समकालजीविन: पुरुषा: *m. pl.*—(Series of descendants) वंशावली, वंशपरम्परा, वंशश्रेणी; 'extending to seven generations, साप्तरीरुह: -यो-यं; 'organ of generation,' उपरस्य: .

GENERATIVE, *a.* जनक: -का-कं, उत्पादक: -का-कं, सावक: -विका-कं.

GENERATOR, *s.* जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जनन: , जनक: , जन्मद: -दाता *m.* (नृ), वीजप्रद: , बीजी *m.* (नृ), उत्पादक: .

GENERIC, GENERAL, *a.* सामान्य: -न्या-न्यं, साधारण: -शा-शी-शं, वर्गीय: -या-यं, जातीय: -या-यं, जातिसम्बन्धीय: -या-यं, व्यापक: -का-कं; 'generic property,' जातित्वं, जातिधर्म: , जातिसम्भाव: , सामान्यं, समानाधिकरणं; 'generic characteristic,' जातिलक्षणं, सामान्यलक्षणं.

GENERALLY, *adv.* जातिमहिष्य, वर्गमहिष्य, जातिमस्, सामान्यतस्.

GENEROUSLY, *s.* (Liberality) औदार्यं, उदारता, दानशीलता, त्यागशीलता-त्वं, त्याग: , त्यागिता, बहुप्रदत्तं, अतिसञ्जनं, अतिदानं, वदान्यता, अकारिण्यं, विलम्ब:—(Nobleness of soul) माहात्म्यं, औदार्यं, उदीर्यता.

GENEROUS *a.* (Liberal) उदार: -रा-री-रं, दानशील: -ला-लं, त्यागशील: -ला-लं, बहुप्रद: -दा-दं, बहुद: -दा-दं, अतिदाता-जी-नृ (नृ), दायक: -का-कं, दानरत: -ता-तं, वदान्य: -न्या-न्यं, अकूपण: -शा-शी, स्मूललक्ष्य: -क्ष्या-क्ष्यं, उदार: -ता-तं.—(Noble-minded) उदारचेता: वा: -त: (नृ), उदारधी: -धी-धि, उदारचरित: -ता-तं, माहात्मिक: -की-कं, महामना: -ना: -न: (नृ), महानुभाव: -वा-वं, महच्छ: -च्छा-च्छं, वदीर्य: -शा-शं.—(Of honourable birth) सकुलान: -ना-नं, महाकुल: -ला-लं.

GENEROUSLY, *adv.* उदारवत्, वदान्यवत्, औदार्येण, दानशीलत्वात्, माहात्म्येन. GENEROUSNESS, *s.* औदार्यं, उदारता, माहात्म्यं. See GENEROSITY. GENESIS, *s.* धर्मग्रन्थानां मध्यात् प्रथमग्रन्थ: , जगत्सृष्टिविषयकं मूसालिखितम् आदिपुस्तकं.

GENET, *s.* (Horse) सुरुपी विदेशीय: सुद्रवाजी *m.* (नृ).—(Civet) गन्धमाञ्जरी: .

GENETILIC, *s.* (Birthday poem) जन्मदिवसमहिष्य

GENIAL, *a.* (Contributing to propagation) सावक: -का-कं, प्रसव-कारी-रिणी-रि (नृ), प्रसूतिपर्यक: -का-कं.—(Contributing to life and cheerfulness) जीवद: -दा-दं, तेजोपर्यक: -का-कं, आनन्दकर: -रा-रं, रम्य: -म्या-म्यं, रमणीय: -या-यं, मनोरम: -मा-मं, सुखकर: -री-रं, प्रसन्न: -जा-जं, सुभाग: -गा-गं, प्रसादकर: -रा-रं, रुचिर: -रा-रं.

GENIALLY, *adv.* प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, आनन्दं, प्रमोदेन, सहर्षं.

GENIALNESS, *s.* सुनन्दता, रम्यता, रमणीयत्वं, प्रसन्नता, आनन्दता.

GENICULATED, *a.* जानुपक्षाकारग्रन्थियुक्त: -क्ता-क्तं, ग्रन्थिल: -ला-लं.

GENITAL, *a.* प्रसवसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ), जननसम्बन्धी &c., यौन: -नी-नं.

GENITALS, *s. pl.* उपरस्य: , शिश्रादि *n.*, भगादि *n.*, अशोक्लं, जननाङ्गं.

GENITIVE, *a. or s.* (In grammar) सम्बन्ध: , शेष: , षष्ठी विभक्ति: *f.*

GENITOR, *s.* जनयिता *m.* (नृ), जनिता *m.* (नृ), जनक: , जनन: , जन्मद: .

GENIUS, *s.* (Natural disposition) स्वभाव: , प्रकृति: *f.*, शील: , गुण:—(Strength of mind, power of intellect) धीशक्ति: *f.*, बुद्धिशक्ति: *f.*, मन:शक्ति: *f.*, मनोयुक्ति: *f.*, बुद्धिसामर्थ्यं, बुद्धिप्रभाव: , मतिमु-प्रयोगता.—(Power of invention) कल्पनाशक्ति: *f.*—(Man endowed with talent) गुणी *m.* (नृ), गुणवान् *m.* (नृ), धीशक्तियुक्त: , बुद्धिशक्तिमान् *m.* (नृ), युक्तबुद्धि: *m.*, बुद्धिमान् *m.* (नृ), धीमान् *m.* (नृ).—(Peculiar characteristic) विशेषणं, लक्षणं, स्वभाव: , स्वधर्म: , वृत्ति: *f.*; 'poetical genius,' कविताशक्ति: *f.*

GENIUS, *s.* (Demon) भूत: , असुर: , दैत्य: , दानव: , प्रेत: , पिशाच: ; 'evil genius,' दुर्दैव: ; 'good genius,' सुदैव: , शुभदैव: .

GENTEEL, *a.* सम्म: -म्या-म्यं, सम्भाषारी-रिणी-रि (नृ), आर्य: -र्यो-र्यं, आर्यव्यवहार: -रा-रं, आर्यवृत्त: -त्ता-तं, सद्गुण: -हा-हं, सुजन: -ना-नं, साधुवृत्त: -त्ता-तं, साधुव्यवहार: -रा-रं, सुशील: -ला-लं, अयाम्य: -म्या-म्यं, शिष्टाचारी-रिणी-रि (नृ), महानुभाव: -वा-वं.—(Elegant) विनीत: -ता-तं, चारु: -क्षी-रं, ललित: -ता-तं.

GENTEELY, *adv.* सम्मवत्, सुशीलवत्, आर्यवत्, सुजनवत्, सम्भाषारानुसारवत्.

GENTEELNESS, *s.* सम्मता, आर्यत्वं, सम्भाषारत्वं, आर्यवृत्तत्वं, सुशीलता, शिष्टाचारत्वं, सौजन्यं, सुजनता, साधुता, विनीतत्वं.

GENTIAN, *s.* (Plant) किरात: , किराततिलक: , अनाथीतिलक: , चिरातिलक: , चिरातिलक: , कासतिलक: , कैरातं, भूनिष्ठ: , भूतोक: .

GENTILE, *s.* अन्यदेशीय: , भिन्नदेशीय: , भिन्नदेशीयलोक: , अन्यदेशीयलोक: , देवतावैक: , देवताभ्यर्चक: , देवावैक:—(Kindred) गोवज: ; 'in grammar,' ज्ञातिवाचक: .

GENTILE, *a.* अन्यदेशीय: -या-यं, भिन्नदेशीय: -या-यं, जातीय: -जा-जं.

GENTILISM, *s.* देवावैकत्वं, देवतावैक्यं-ना, देवताभ्यर्चनं, भिन्नदेशीयता.

GENTILIAL, *a.* कौलिक: -की-कं, कुलज: -जा-जं, वंशिक: -की-कं, वंशज: -ज्या-ज्यं, जातीय: -या-यं, देशिक: -को-कं.

GENTILITY, *s.* (Politeness of manners) सम्मता, सम्भाषारत्वं, सुशीलता, शिष्टाचारत्वं, आर्यत्वं, आर्यवृत्तत्वं, सौजन्यं, सुजनता, साधुवृत्तत्वं, सुविनीतता, महानुभावता.—(Good birth) कुलोन्नता, महाकुलत्वं, वंशविशुद्धता, कुलोक्य: .

GENTLE, *a.* (Well-horn) कुलीन: -ना-नं, सकुलीन: -ना-नं, महाकुल

-ला -लं, महाकुलप्रभूतः -ता -तं, साधुजः -जा -जं, साधुवंशजः -जा -जं, आर्यवंशजः -जा -जं, मुजन्मा -न्मा -न्म (न); 'a maid of gentle birth,' कुलकन्यका.—(Mild, soft, bland) मृदुः -डी -दु, मृदुलः -ला -लं, मन्दः -न्दा -न्द, कोमलः -ला -लं, सौम्यः -म्या -म्यो -म्यं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं, सुकुमारः -रा -री -रं, मधुरः -या -यं, अनुयः -या -यं, सकर्कशः -शा -शं, अपरुपः -या -यं, अपरुपः -खा -खी -खं, सखरः -रा -रं, ससाहसिकः -की -कं, सुकरः -रा -री -रं; 'of a gentle disposition,' मृदुभायः -वा -वं, मृदुस्वभावः -वा -वं.—(Quiet, tame) शान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः -न्ता -न्तं, शमी -मिनी -मि (न), दान्तः -न्ता -न्तं; 'a gentle breeze,' मन्दानिलः, मृदुवातः; 'a gentle laugh,' मन्दहास्यं, मन्दस्मितं, ईषहासः; 'gentle remedy,' सौम्योपचारः, सामोपचारः; 'by gentle means,' साक्षा; 'gentle speech,' प्रियवाक्यं, प्रियोदितं.

GENTLE, s. (Maggot) छतिः m., छली m. (न).
GENTLEFOLK, s. आर्यलोकाः m. pl., साधुजनाः m. pl., आर्यमित्राः m. pl., कुलीनलोकाः.

GENTLEMAN, s. आर्यः, आर्यजनः, आर्यमित्रः, साधुः m., साधुजनः, महाशयः, महानुभावः, कुलीनः, कुलीनजनः, सलुलीनः, मुजनः, मुजन्मा m. (न), सज्जनः, सज्जनातिः m., महाननः, सलुलनानः, सुविनीतः, श्रो prefixed.

GENTLEMAN-COMMONER, s. राजविद्यालये अन्नेवासिनां मध्यात् प्रथमपदस्यः.

GENTLEMANLIKE, GENTLEMANLY, a. आर्यव्यवहारानुसारी -रिणी -रि (न), सभ्याचारानुसारी &c., सभ्यः -भ्या -भ्यं, आर्यपुत्रः -जा -जं, सुशीलः -ला -लं, सुविनीतः -ता -तं, शिक्षाचारयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'gentlemanly deportment,' आर्यवृत्तिः f., सौजन्यं.

GENTLEMANLINESS, s. आर्यत्वं, सुशीलता, सौजन्यं, सुविनीतता.

GENTLENESS, s. मृदुता, सदमा m. (न), मादृवं, मन्दता, कोमलता, सौम्यता -न्तं, क्षिप्रता, सौकुमार्यं, सुकुमारता, अनुग्रहा, सकर्कश्यं, सकर्कशत्वं, अपरुपता, अपारुप्यं, अपरुपता, ससाहसं; 'of disposition,' भावमृदुता.
GENTLEWOMAN, s. आर्या, कुलीना स्त्री, सुशीला स्त्री, सुविनीता स्त्री.
GENTLY, adv. शनैस्, शनैः शनैस्, शनैकस्, मन्दं मन्दं, मृदु, अनुयं, सकर्कशं, अपरुपं, अपरुपं, साहसं विना.

GENTRY, s. आर्यलोकाः m. pl., आर्याः m. pl., साधुलोकाः m. pl., कुलीनलोकाः m. pl., कुलीनवर्गः, मुजनवर्गः, मुजनता, सौजन्यं.

GENUEFLEXION, s. पूजार्थं जानुभ्यां नतिः f. or जानतिः f., जानुनतिः f.
GENUINE, a. सत्यः -न्ता -न्तं, प्रकृतः -ता -तं, वास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, सत्यितः -ता -तं, सत्यितः -मा -मं, सत्यपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, निर्वोजः -जा -जं, निर्वोजः -का -कं, यथार्थः -चा -चं, सारः -रा -रं.

GENUINELY, adv. सत्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निर्वोजं, निर्वोजिकं, यथार्थं.

GENUINENESS, s. सत्यता, प्रकृतत्वं, सत्यमिता, सत्यितत्वं, यथार्थ्यं, यथार्थता, निर्वोजिकता, निर्वोजत्वं, वास्तविकता, सारता.

GENUS, s. (In logic) परः.—(A class) जातिः f., गणः, वर्गः, जातिमात्रं, गोत्रं.

GEOGRAPHER, s. भूपृष्ठविद्याज्ञः, भूगोलविद्याज्ञः, भूगोलशास्त्रज्ञः, भूपृष्ठलेखकः, भूगोलज्ञानी m. (न), भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिलेखकः, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रनगरादिव्याख्याता m. (न), भूपृष्ठविवरणकृत्.

GEOGRAPHICAL, a. भूगोलविषयः -या -यं, भूपृष्ठविषयकः -का -कं, भूगोलशास्त्रविषयः -या -यं, भूपृष्ठसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न), भूगोलशास्त्रीयः -या -यं.

GEOGRAPHICALLY, adv. भूगोलशास्त्रानुसारेण, भूगोलशास्त्रवत्.

GEOGRAPHY, s. भूपृष्ठविद्या, भूगोलविद्या, भूपृष्ठविषयकं ज्ञानं, भूगोलस्य यत् किञ्चिद् देशसमुद्रनगरादि विद्यते तदाकारनामादिव्याख्या, भूपृष्ठस्य देशसमुद्रनगरादीनां ज्ञानं or विवरणं, भूगोलशास्त्रं.

GEOLOGICAL, a. पार्थिवोद्गमविषयः -या -यं, पृथिवीविद्यासम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न), पृथिवीसंस्थानविषयकः -का -कं.

GEOLOGIST, s. पार्थिवोद्गमविद्याज्ञः, पृथिवीविद्याज्ञः, पृथिवीसंस्थानव्याख्याता m. (न), मृत्तिकाभाषगुणादिविवरणकृत् m.

GEOLOGY, s. पार्थिवोद्गमज्ञानं or विद्या, पार्थिवोद्गमविषयं ज्ञानं, पृथिवीविद्या, पार्थिवज्ञानं प्राचीनततिहासः, पृथिवीसंस्थानविद्या, मृत्तिकासंस्थानविद्या, मृत्तिकाभाषगुणादिविवरणविद्या.

GEOMETRAL, GEOMETRIC, GEOMETRICAL, a. क्षेत्रः -ची -चं, क्षेत्रपरिमाणविषयः -या -यं, क्षेत्रगतः -ता -तं, क्षेत्रविद्यानुसारी -रिणी -रि (न), रेखागणितसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न); 'geometrical proof,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEOMETRICALLY, adv. क्षेत्रविद्यानुसारेण, रेखागणितशास्त्रवत् or -तस्.

GEOMETRICIAN, s. क्षेत्रविद्याज्ञः, रेखागणितविद् m., क्षेत्रज्ञः, रेखागणितशास्त्रज्ञी m. (न), क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् m. (न).

GEOMETRY, s. क्षेत्रं, क्षेत्रं, क्षेत्रविद्या, क्षेत्रपरिमाणविद्या, क्षेत्रपरिमाणविषया विद्या, रेखागणितं, रेखागणितशास्त्रं, रेखागणनाविद्या; 'proof by geometry,' क्षेत्रगतोपपत्तिः f.

GEORGIC, s. गोमेषादिविषयं गोत्रं, कृषिविद्याविषयकं काव्यं.

GERANIUM, s. वक्रमुखाकारवीजकोशः सुपुष्पवान् ओषधिभेदः.

GERFALCON, s. श्येनभेदः, कपोतारिः m., यातिपक्षी m. (न).

GERM, GERMIN, GERMIN, s. (The embryo of fruit, a bud) पल्लवः -वं, सङ्कुरः, अभिनवोद्भिद् m., जालकं, धारकः, जोषिका, कुन्दकं; 'of leaves,' मादिः f.—(Origin, that from which any thing springs) वीजं, योनिः f., आदिः m., सारम्भः, गर्भः, मूलं.

GERMAN, a. (Related) सम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (न), सम्पर्की -किणी -कि (न); 'cousin german,' पितृव्यपुत्रः -भो, मातुलपुत्रः -भी.—(Belonging to Germany) जर्मणदेशसम्बन्धी &c., जर्मणदेशजः -जा -जं; 'language,' जर्मणदेशभाषा.

GERMANDER, s. अनेकौषधीनां सामान्यनाम n. (न), ओषधिगणसंज्ञा.

GERMANISM, s. जर्मणदेशभाषासम्बन्धी सम्प्रदायः.

To GERMINATE, v. n. स्फुट (c. 6. स्फुटति -तिनु), फल (c. 1. फलति -तिनु), सङ्कुर (nom. सङ्कुरयति -तिनु), विकस् (c. 1. -कसति -तिनु), उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोटु), वृष् (c. 1. वर्धते -तिनु).

GERMINATING, part. उद्भिज्जः -जा -जं, उद्भिद् m. f. n., उद्भिद् -दा -दं, प्ररोही -हिणी -हि (न), सङ्कुरितः -ता -तं, फलवान् -वती -वत्, प्रस्फुटः -टा -टं, स्फुटन् -टनी -टत् (न).

GERMINATION, s. स्फुटनं, स्फुटता, उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भिजनं.

GERUND, s. लाटीनभाषायाकरणे क्रियावाचकः शब्दः.

GESTATION, s. गर्भधारणं, गर्भपोषणं, गर्भवहनं, गर्भिणीभावः.

To GESTICULATE, v. n. अङ्गानि विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपु), हस्तादि विक्षिप् or सञ्चल in caus. (-चालयति -यितु), अङ्गविक्षेपं कृ. इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गितु), नट (c. 10. नाटयति -यितु), अभिनयं कृ. आङ्गिककर्म कृ. Gesticulation, s. अङ्गविक्षेपः -पणं, हस्तादिविक्षेपः, अङ्गहारः, इङ्गितं. इङ्गितकरणं, अङ्गसञ्चालनं, हस्तादिसञ्चालनं, सङ्केतकरणं, शाणी, सूचा -चना, भावकरणं, आङ्गिककर्म n. (न).

GESTICULATOR, s. अङ्गविक्षेपकः -हस्तादिविक्षेपकः, अङ्गसञ्चालकः, इङ्गितकारी m. (न), सङ्केतकारी m. (न).

GESTURE, s. इङ्गितं, अङ्गविक्षेपः, हस्तादिविक्षेपः, सङ्केतः, अङ्गहारः -रिः m., चेष्टा, भावः, इङ्गः, अभिनयः, अभिनीतिः f., सूचना.

To GESTURE, v. a. साङ्गविक्षेपं कृ. हस्तादिविक्षेपं कृ. साभिनयं कृ.

To GET, v. a. (Obtain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नु), प्राप्, अयाप.

सम्पाप्, समवाप्; लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज् (c. 1. अर्जति -र्जितुं, c. 10. अर्जयति -यितुं), उपाज्, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), गम्, प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते -यत्), आपद्, अभिपद्, आविष् (c. 6. -विज्ञाति -चेत्), इ (c. 2. इति -ते), अज् (c. 5. अजुते, अजितुं), उपाज्, समज्.—(Have) था (c. 3. दधाति, धते, धातुं), धृ in caus. (धारयति -यितुं), भृ (c. 3. विभर्षि, भर्षे), आप्.—(Beget) जन् (c. 10. जनयति -यितुं).—(Learn) शिक्ष (c. 1. शिक्षते -यितुं), अपी (c. 2. अपीते, अभ्येतुं rt. इ), अधिगम्.—(Induce, persuade) अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं), or expressed by the causal; as, 'he got him to return,' निवर्त्तयामास.—(Earn) उपाज्, लभ्.—(Receive, take) आदा (c. 3. -दत्ते -दातुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), उपलभ्.—(Procure, get ready) कूप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकूप्, सञ्जीकृ, उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).—(Get together) समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), सखि (c. 5. -चिन्तति -चेत्), समादा, सङ्ग्रह्, रकोकृ, रकच कृ.—(Get over, get through, surmount) आरुह् (c. 1. -रोहति -रोटुं), अधिरुह्, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), तीर (c. 10. तीरयति -यितुं), पार (c. 10. पारयति -यितुं), तृ (c. 1. तरति -रितुं -रोटुं), निस्तु; 'get over a difficulty,' दुःस्वप् आरुह्, दुःस्वपारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), दुःस्वस्यान्तं गम्.—(Get up, prepare) उपसृक्, संसृक्, पुरसृक्, विरसृक् (c. 10. -रचयति -यितुं), सञ्जीकृ.—(Get into debt) ऋणं कृ, ऋणयस्तः-स्त-लभ् भू, ऋणवान्-वती-यद् भू.
 To GET, v. n. (Arri'e nt) आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगम्, अभिगम्, प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्ते), अवप, जाया (c. 2. -याति -ते), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).—(Get away) अपगम्, अपया, अपे (c. 2. अपेति -ते, rt. इ), अपम् (c. 1. -सरति -सर्षुं), अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), चल्, (c. 1. चलति -लितुं), प्रस्था.—(Get before) अये or पुष्टे or पुष्टेम् आगम् or प्राप्.—(Get clear) मुञ्च in pass. (मुच्यते).—(Get down) अवहृह् (c. 1. -रोहति -रोटुं), अवत (c. 1. -तरति -रितुं -रोटुं), अवो या or गम्.—(Get in) विश् (c. 6. विशति, चेत्), प्रविश, निविश, आविष्.—(Get off, escape) पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्, निस्तु, अपक्रम्, निर्गम्.—(Get off, alight) अवहृ, अवहृह्.—(Get out) अपगम्, अपम्, अपे.—(Get up) उत्पा for उत्था.—(Get quit of) मुञ्च in pass.—(Get on) प्रगम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रम्, प्रया, प्रचल्.—(Get drunk) मत्तः-त्रा-लभ् भू, उन्मत्तभू; 'get out with you,' अपसर, अपेहि, अपेहि.
 GETTER, s. प्रापकः, अवामा m. (मृ), लभाम m. (मृ), अर्जकः, उपाजकः, अधिगता m. (नृ), लाभकृत् m., आदाता m. (नृ), ग्राहकः, जनकः, उत्पादकः.
 GETTING, s. लाभः, लभिः f., आभिः f., प्राभिः f., प्रापणं, अवभिः f., सम्प्राप्तिः f., अर्जनं, उपाजनं, आसादनं, अधिगमः, आगमः, ग्रहणं.
 GEWGAW, s. अत्यमृत्युकम् आभरणं, अत्यार्थं क्रीडाद्वयं, क्रीडनकं, कङ्कणं, सेलाद्वयं, कदपेद्वयं.
 GHAISTFULLY, adv. पिशाचवत्, भूतवत्, प्रेतवत्, दारुणं, भयानकं, चोरं.
 GHAISTLINESS, s. रूपदारुण्यं, वदनचोराता, मुखरोद्रता, भूतसरूपता, भौतत्वं, करालत्वं, विकटत्वं.
 GHAISTLY, a. (Like a ghost) भूतसरूपः -पी -पे, प्रेतसरूपः -पी -पे, भौतिकः -की -के, वैशाचिकः -की -के, श्वसरवणः -शी -थे, प्रेतसरवणः -शी -थे.—(Frightful) चोररूपः -पी -पे, चोराकृतिः -ति -ति, दारुणः -शा -थे, भयानकः -का -के, रौद्रः -द्री -द्री, भीमदंशनः -ना -नं, उग्रव्यग्रः -इया -इये, करालमुखः -खी -खं.
 GHAUT, s. (Landing-place) षट्-द्वी, सञ्जनं, गुल्फः.—(Malaya range

of mountains) मलयः, मलयाचलः, मलयपर्वतः, मलयाद्रिः m., दक्षिणाचलः, दक्षिणपर्वतः.

GHEE, s. घृतं, हविस् n., सविस् n., हव्यं, हवनीयं, हविष्यं, आन्यं, तनूनयं, नृम.
 GHOST, s. (Soul) आत्मा m. (नृ), अनरात्मा m. (नृ).—(Disembodied spirit) प्रेतः, प्रेतनरः, परेत, नारकः, नरकवासी m. (नृ), नरकामयः.—(Goblin) वेतालः, रात्रिचरः, निशाचरः, निशादः, भूतः-तं, श्मशान-वासी m. (नृ), राक्षसः; 'to give up the ghost,' प्राणत्यागं कृ, ईश्वरहस्ते जीवन् or प्राणं सन् in caus. (-अपेयति -यितुं).

GHOSTLIKE, s. प्रेतसरूपः -पा -पी -पे, भूतसरूपः -पा -पी -पे.

GHOSTLINESS, s. प्रेतत्वं, भूतत्वं, परेतत्वं, आत्माता, पारमाधिक्यत्वं.

GHOSTLY, a. (Spiritual) आत्मिकः -की -के, आत्मविषयः -या -ये, पार-माधिकः -की -के, अशादीरिकः -की -के, पारविषयः -की -के.—(Pertaining to ghosts) भौतिकः -की -के, प्रेतसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नृ).
 GIANT, s. (A man of extraordinary size) वृहत्कायः, वृहच्छरीरः, विकटशरीरः, भीमविग्रहः, प्रकाशशरीरः, अक्षयः.—(A titan) दैत्यः, असुरः, राक्षसः, दानवः, दैतेयः, राक्षस् n., इन्द्रादिः m., सुरहिद m. (इ), दितिमतः, दनुजः, यातु n., यातुपानः, पूष्टदेवः, शुक्रशिष्यः, कौशपः, नैष्ठितः, निकपालजः, क्रपाद् m., निशाचरः.

GIANTESS, s. वृहत्काया, वृहच्छरीरा, विकटशरीरा स्त्री, राक्षसी.

GIANT-LIKE, GIANTLY, a. वृहत्कायः -या -ये, वृहच्छरीरः -रा -रं.

To GIBBER, v. n. जल्य (c. 1. जल्यति -ल्यितुं), अल्यद् वद् (c. 1. पदति -दितुं).

GIBBERISH, s. अनर्थकवाक्यं, असमञ्जसवाक्यं, वृथाकथा, मृषार्थकवचनं, नित्यतः; 'one who talks it,' अनिवह्वप्रलापी m. (नृ).

GIBBET, s. उद्बन्धनकाष्ठं, उद्बन्धनवृक्षः, वधस्थानं, यातस्थानं.

To GIBBET, v. a. उन्मुपाशेन उद्बन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), उद्बन्धनं कृ.

GIBBOSITY, s. कुञ्जता, मुञ्जता, कूर्मपृष्ठाकारत्वं, विद्याकारता, आभोगः, सखमखलत्वं.

GIBBOUS, a. (Convex, protuberant) मुञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, विद्याकारः -रा -रं, कूर्मपृष्ठाकारः -रा -रं, गङ्गाकारः -रा -रं, आभोगी -गिनी -गि (नृ); 'as the moon,' सखमखलः -ला -लं.—(Hump-backed) कुञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, गडुर् -रा -रं.

GIBBOUSNESS, s. मुञ्जता, कूर्मपृष्ठाकारता, आभोगता. See GIBBOSITY.

GIB-CAT, s. ग्रीष्माज्जरः, अतिपुष्टो विहालः.

To GIBE, v. a. and n. क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपेत्), अवक्षिप्, परिक्षिप्, अवहृह् (c. 1. -हसति -सितुं), अवहा (c. 9. -मानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ.

GIBE, s. क्षेपः, अवक्षेपः, तिरस्कारः, अवहासः, दुर्वक्त्यं, दुरुक्तं, कटुवाक्यं.

GIBER, s. क्षेपकः, अवक्षेपकः, दुर्मेसः, मुखरः, दुर्वक्ता m. (कृ).

GIBLETS, s. pl. ईसादेर् यद् पादमस्तकयकृदादि प्राक्शूलारोपवाद् अवधि-स्त्रीभूय पुषक् पच्यते, ईसस्य पचनयोग्यं वृक्षकृदादि, ईससक्तकाः m. pl.

GIDDILY, adv. भ्रामरोग्रस्तवत्, सभ्रामरं, चपलं, मनोलील्याह.

GIDDINESS, s. (Of the head, &c.) भ्रमरं, भ्रामरं, भ्रमिः f., भ्रमः, विभ्रमः, विभ्रान्तिः f., घूर्णिः f., घूर्णनं, चक्षुरादिवापत्यं-वापलं, चक्षुरादिविभ्रान्तिः f., प्रमादः.—(Of character) चपलता, चापल्यं, चपलत्वं, चापल्यं, चलाचलता, अस्थिरता, अस्थैर्यं, लोलता, अनवस्थितिः f., अचरीत्वं, लील्यं, मनोलील्यं, विभ्रान्तिः f., विभ्रान्शीलता, तरलता, प्रमत्तता.

GIDDY, a. (In the head) भ्रामरी -रिणी -रि (नृ), भ्रमी -मिषी -मि (नृ), घूर्णीरोगी -गिणी -गि (नृ), भ्रामररोगी &c., विभ्रान्तिः -ञ्जा -ञ्जं.—(Causing giddiness) भ्रमकट -री -रं.—(In character) चपलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, विभ्रान्शीलः -ला -लं, अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थः -स्था -स्यं, अनवस्थितः -ता -तं, अपीर -रा -रं, चपलवृत्तिः -विः -वि, चपलालकः -ञा -कं, चलाचलः -ता -तं, लोलः -ला -लं, लोलनताः

-नाः-नः (स्), प्रनक्षः-ना-नं, प्रनादी-दिनी-दि (न्).—(Elated)
उद्भूतः-ता-तं, नक्षः-ना-नं; 'with power,' ऐश्वर्यमयः-ना-नं.
GIFT, *s.* दानं, प्रदानं, दक्षं, प्रदेयं, सम्प्रदानं, दायः, उपहारः, उपायनं, वितरणं, त्यागः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, विष्ठापनं, चंहतिः *f.*, उपग्राह्यं, उपलोकनं, उपदा-दानकं, प्रदा, दादः, दा, दं, विहापितं, प्रतिपादनं, निवेदनं, स्पर्शनं, प्रादेशनं, प्रदेयनं, उपवर्जनं, उपचारः, प्रीतिदानं, प्राभूतं; 'a special gift,' सदायः, मुदायः, हरणं; 'nuptial gift,' वीतकं; 'desirable gift,' प्रवारणं, प्रहारणं; 'gift to deceased ancestors,' धिगुदानं.—(Endowment) गुणः, शक्तिः *f.*
GIFTED, *p. p.* or *a.* (Endowed) सम्पन्नः-वा-वं, उपपन्नः-वा-वं, युक्तः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, उद्येतः-ता-तं, अन्वितः-ता-तं, शीलितः-ता-तं.—(With talents) गुणी-णिनी-णि (न्), गुणवान्-वती-वत् (त्), इगुणसम्पन्नः-वा-वं, सद्गुणोपेतः-ता-तं.
GIG, *s.* (Any thing that whirls round in play) भ्रमरं, भ्रमरप्रतीकनकं.—(A light carriage) द्विचक्रयुक्तं लघुयानं, लघुरथः.—(Boat) उपनौका, लघुनौका, सुद्रुनीका.
GIGANTIC, *a.* वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीरः-रा-रं-री-रिणी-रि (न्), भीमविग्रहः-हा-हं, अतिकायः-या-यं, विकटशरीरः-रा-रं, अतिमहान्-हती-हत् (त्), अतिवृहन्-हती-हत् (त्), राक्षसपरिमाणः-या-यं, दैत्यपरिमाणः-या-यं.
GIGGLE, *s.* अससङ्गपरिहासः, अनर्थकहासः, कुहसितं, मूढहसितं.
To GIGGLE, *v. n.* अससङ्गपरिहासं कृ, अनर्थकहासं कृ, मूढवत् or अससङ्गं or कुहस् (c. 1. हसति-सितुं), कङ्क (c. 1. कङ्कति-फिक्तुं), कस् (c. 1. कसति-सितुं).
GIGGLER, *s.* अससङ्गपरिहासशीलः, निरर्थकहासकारी *m.* (न्).
To GILD, *v. a.* (Overlay with gold) सुवर्णं (nom. सुवर्णयति-यितुं), स्वर्णवर्णनं-डां-डं कृ, सुवर्णोपेतं-तां-तं कृ.—(Illuminate) रज्जु (c. 10. रज्जयति-यितुं), झुत् (c. 10. छोटयति-यितुं), विरान् (c. 10. राजयति-यितुं), प्रकाशं (c. 10. काशयति-यितुं).
GILDED, *p. p.* सुवर्णितः-ता-तं, रसितः-ता-तं, स्वर्णवर्णनः-डां-डं, स्वर्णवर्णितः-ता-तं, स्वर्णवर्णनोतः-ता-तं, प्रतिवर्णः-डां-डं, राजतान्वितः-ता-तं, रजितः-ता-तं, राजितः-ता-तं, प्रद्योतितः-ता-तं.
GILDER, *s.* स्वर्णवर्णनादिका रज्जुकः, स्वर्णवर्णनकारि *m.* (न्).
GILDING, *s.* स्वर्णरत्नं, सुवर्णोत्करणं, स्वर्णमण्डनं; 'of the leaves of a book,' पत्रमण्डनं.
GILL, *s.* (Organ of respiration in fishes) मत्स्यानां चासेन्ट्रियं, मत्स्यानां श्वासप्रश्वासायं मत्स्यकरन्ध्रं or शिरोरम्भद्वयं.—(Of a fowl) मुकुटस्य मुखकण्ठः or मुखस्याधःस्थं लोलमांसं.—(Flesh on the lower part of the cheek) अधोगुणमांसं, अधोगदः, अधःकपोलः, धिबुक्कमांसं.—(Measure) द्रवद्रव्याणां परिमाणविशेषः.
GILLY-FLOWER, *s.* अनेकीवर्णीनां सामान्यनाम *n.* (न्), जोषधिगणसंज्ञा.
GILT, *p. p.* or *a.* सुवर्णितः-ता-तं, रसितः-ता-तं, राजतान्वितः-ता-तं. See GILDED.
GILT, *s.* सुवर्णरत्नं, स्वर्णवर्णः; 'silver-gilt,' विमलं.
GILT-HEAD, *s.* (Fish) गडकः, शकुलगडकः, शकुलार्धकः, झालः, कुम्भिलः.
GIMCRACK, *s.* निरर्थकयत्नं, क्रीडायत्नं, क्रीडाद्रव्यं, क्रीडनकं.
GIMLET, *s.* वेधनिका, चास्कोटनी, लास्कोटनी, चापिधः.
GIMP, *s.* कौशिकसूत्रनिर्मितः सुतनुवेलकः.
GIN, *s.* (Spirit) शूका, सुरा-री, बारूची, शीघ्रः *m.* -बु *n.*, मदिरा, हाला, चासवः; 'gin-drinker,' सुरापः-पी, शूकापापी *m.* -पिनी; 'gin-drinking,' सुरापानं; 'gin-shop,' शूकापानं, चासवोदिका.

—(Snare, trap) पाशः, उन्मायः, जालं, कूटयत्नं, वागुरा, पाशबन्ध.
GINGER, *s.* चार्द्रकं, शुद्धवेरं, अङ्गुलीयः, गुल्ममूलं, जपाकशाकं; 'dry ginger,' शुष्काङ्गु, शुद्धिद/—वरी-यत्नं, विषमेषजं, विषं-आ, महीषवं, नागरं.
GINGER-BEER, *s.* चार्द्रकपानं, चार्द्रकरसः, चार्द्रकपानीयं, चार्द्रकसुरा.
GINGER-BREAD, *s.* चार्द्रकपिष्टकः, चार्द्रकपूपः, चार्द्रकमयं मिठाई.
GINGER-WINE, *s.* चार्द्रकमद्यं, चार्द्रकमदिरा, चार्द्रकसुरा.
GINGERLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, शनैः शनैस्, अलसहसा.
GINGHAM, *s.* रेखाचित्रितं कापसासूत्रं or तूलावस्त्रं.
GINGIVAL, *a.* दन्तमांससम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न्), दन्तशिरासम्बन्धी &c.
To GINGLE, *v. n.* शिञ्ज (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते-जिन्तुं), विशिञ्ज, कृण्व (c. 1. कृण्वति-यितुं), किङ्किण (nom. किङ्किणायते), कम्पन्तं कृ.
GINGLE, GINGLING, *s.* शिञ्ज-झा, शिञ्जितं, आशिञ्जितं, कृण्वितं, किङ्किणशब्दः, कम्पनं, कम्पनकारः.
GINGLING, *part.* कृण्वन्-यन्ती-यत् (त्), शिञ्जा-जिञ्जनी-जि (न्).
GINNET, *s.* अश्वकः. See JENNET.
GIPSY, *s.* हस्तरेखानिरीक्षणान्तरं दैवकपनाद्युपगमो वक्त्राटः, रावनिचरः-रा-फ, धूर्तः-ज्ञा *f.*, काकचरिषः-वा.
GIRAFFE, *s.* तरङ्गुरुपेय चित्रित उद्भजातीयो दीर्घग्रीवो जनुभेदः.
To GIRD, *v. a.* (Bind round) बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), परिवन्ध्.—(Bind on) आबन्ध्, पिनह (c. 4. नसति-नहुं), अवनह, सन्नह, पिनडं-डां-डं कृ, आकच् (c. 1. कचते-चिन्तुं); 'gird the loins,' कटिं बन्ध्.—(Encircle, invest) परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-हिन्तुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परिष्ठा (c. 3. दधाति-धत्ते-धातुं), परिवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं).
To GIRD, *v. n.* (Gibe) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), अवक्षिप्, अवहस् (c. 1. हसति-सितुं).
GIRD, *s.* आकर्षः, शूलं, अपतानकः, अपतन्त्रकः, आक्षेपकः, वेष्टापातः.
GIRDED, *p. p.* बद्धः-डं-डं, पिनडः-डां-डं, आनडः-डां-डं, अवनडः-डां-डं, आबद्धः-डां-डं, परिवेष्टितः-ता-तं, परिवहितः-ता-तं.
GIRDER, *s.* गृहतले वृहत्काष्ठं or अग्रकाष्ठं or महादारः *m.*
GIRDLE, *s.* (Belt) मेखला, रसना, कटिसूत्रं, कटिवन्धनं-नी, काशी, कलापः, कक्षा, कक्षा, परिकरः, सारसं-सनं, वक्त्रं, सपकी, शङ्करी, रशना, शृङ्खला.—(Inclosure, circumference) वेहनं, परिवेहनं, आवेहनं, मखलं, वलयः, वक्त्रवालः.—(Zodiac) राशित्रिकं.
To GIRPLE, *v. a.* मेखलया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), वेह (c. 1. वेष्टते-हिन्तुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परिवेष्ट, परिवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीतुं).
GIRDLER, *s.* मेखलाकारः, रसनाकर्त्ता *m.* (न्), कटिसूत्रकारी *m.* (न्).
GIRL, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, बाला, बालिका, पुत्री, दारिका, अनाम-तार्क्ष्या, लग्निका, नग्निका, गौरी, वामुः *f.*
GIRLHOOD, *s.* कन्यात्वं, कुमारीत्वं, तरुणीत्वं, कौमार्यं, तारुण्यं.
GIRLISH, *a.* कन्यायोग्यः-ग्या-ग्यं, कुमारीयोग्यः-ग्या-ग्यं.
GIRLISHLY, *adv.* कन्यावत्, कुमारीवत्, तरुणीवत्, कन्यारूपेण.
GIRT, *p. p.* बद्धः-डां-डं, पिनडः-डां-डं, वेहितः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं; 'girt with a falchion,' बद्धनिखिंसः-शा-शं; 'sea-girt,' समुद्रमेखलः-ला-लं.
GIRTH, *s.* उदरपाण्ड्यं, अधोवन्धनं-नी, बरवा, बद्धं, बद्धी, नद्धी, ब्या, कक्षा, कक्षा.
To GIRTH, *v. a.* वरचया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), उदरपाण्ड्यं पिनह (c. 4. नसति-नहुं).
GIST, *s.* अर्थः, मुख्यार्थः, परमार्थः, उन्मायः, अग्रविषयः.
To GIVE, *v. a.* दा (c. 3. ददाति, दत्ते, दातुं), प्रदा, प्रादा, अभिदा, सम्प्रदा.

निदा, सनुदा, सन्दा, यम् (c. 1. यच्छति -ने, दातुं), प्रयम्, संयम्, प्रतियम्, सम्प्रयम्, दद् (c. 1. ददते -दिदुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, च्च in caus. (अपेयति -यितुं), समृ, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), विद् (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), विष्रण (c. 10. -आणयति -यितुं), तज्ज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), विमृज् (c. 10. -मर्जयति -यितुं), ग्रह् in caus. (ग्राहयति -यितुं), आह् (c. 1. हरति -हर्तुं), उपह्, सङ्गम् in caus. (-क्रामयति -यितुं), दिश् (c. 6. दिशति, देष्टुं).—(Give away) प्रदा, प्रयम्.—(Give back) प्रतिदा, प्रतिपद्, प्रत्यपे (caus. of च्च with प्रति), निवेत् (c. 10. -यातयति -यितुं), प्रतिनिवेत्, प्रतिरूह् in caus. (-रोपयति -यितुं).—(Give chase) अनुधाव् (c. 1. धावति -यितुं), अनुमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं).—(Give forth) प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), ख्या in caus. (ख्यापयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं).—(Give the hand for support) करालक्ष्णं कृ.—(Give in) अनुदा, अनुहा (c. 9. -जानाति -नोते -ज्ञातुं), तज्ज.—(Give over) त्यज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं) with abl. c. 'To give over a sick man,' असाय इति परिच्छिद्य रोगानुरं मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं).—(Give out) निविद्, प्रकाश्, विषुप् (c. 10. -घोषयति -यितुं); 'emit,' उत्सृज्, मुच. निम् in caus. (-सारयति -यितुं).—(Give up) त्यज्, परित्यज्, सन्यज्; हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा; उत्सृज्, विमुच. उन्मृ (c. 6. उन्मृति -भ्रितुं), प्रोक्त, प्रयादिश्.—(Give one's self up to) आसम् in pass. (-सन्त्यते or -सज्जते), मेव् (c. 1. सेवते -यितुं), आसेव्, आसक्तः -क्ता -क्तं भू. निरवः -ता -तं भू.—(Give ground) अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अपस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), परावृत्, निवृत्.—(Give way) पन्थानं दा, तज्ज, धवम् (c. 1. -सरति -सर्तुं); 'give way,' अवसरत, पन्थानं तज्जत.—(Give in marriage) दा, प्रदा, उपादिश्; 'the girl is given in marriage to a husband,' कन्या वोदुः प्रदीयते.—(Give thanks) धन्यवादं कृ, धन्यं वद् (c. 1. वदति -दिदुं), कुशलं वद्.—(Give ear) कर्णे दा.—(Give power) शक्तिं दा, द्यमतम् च्च, नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं).—(Give utterance) उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं), उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह्.—(Give suck) धे in caus. (धापयति -यितुं), उपधे, पा in caus. (पाययति -यितुं).—(Give offence) रूप् in caus. (रोषयति -यितुं), विप्रियं कृ.

To GIVE, v. n. (Give way, sink) सद (c. 1. सोदति, समुं), अवसद्.—(Relent, be mitigated) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम्, शानिं or सान्वनं या (c. 2. याति -तुं), शाक्नोभू, शिपिलोभू.—(Recede) अपमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अपया.—(Cease) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृत्, शम्.—(Give in to) अनुहा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अनुयन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

GIVEN, p. p. दत्तः -त्ता -त्रं, प्रदत्तः -त्ता -त्रं, प्रप्तः -त्ता -त्रं, नीतः -त्ता -त्रं, निहितः -ता -तं, निक्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रतिपादितः -ता -तं, उपपादितः -ता -तं, विद्यागितः -ता -तं, क्षपितः -ता -तं, समर्पितः -ता -तं, वितोयः -यो -र्यं, विसर्जितः -ता -तं, विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं; 'well given,' सूक्तः -क्ता -क्तं; 'given and taken,' दत्तादत्तः -त्ता -त्रं, दत्तापहृतः -ता -तं.—(Given up) तज्जः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Addicted to) आसक्तः -क्ता -क्तं, रतः -ता -तं, निरतः -ता -तं; 'given quantity,' दृश्यः.

GIVER, s. दाता m. (नृ), प्रदाता, दायकः, दायी m. (नृ), दानकक्षी m. (कृ), दाकः, दादी m. (नृ), प्रदः or दः in comp., दागी m. (नृ); 'giver and receiver,' दातृप्राहकौ m. du., दातृप्रतीज्जकौ m. du.

GIVING, s. दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दागः, वितरणं, विसर्जनं.

GIZZARD, s. कुकुटादीनां जठरः or उदरं or अन्नजठरं or पक्षाशयः.

GLACIAL, a. हिम्यः -म्या -म्यं, हैमः -नी -नं, हिमरूपः -पा -पं.

To GLACIATE, v. n. हिमीभू, हिमयत् संहतीभू or शीतीभू.

GLACIATION, s. शीतीकरणं, शीतोभावः, हिमीकरणं, हिमसंहतिः f.

GLACIER, s. हिमपर्वतोत्सृष्टं सुस्थितोऽं हिमसंहतिः.

GLACIS, s. दुर्गवर्हिभोगे प्रवणभूमिः f. or निम्नभूमिः or स्थानं क्रमशो -भोगम्यं.

GLAD, a. दुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रदुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टदुष्टः -या -यं, दुष्टमानसः -सा -सं, हर्षयुक्तः -क्तः -क्तं, आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), आनन्दिताः -ता -तं, आनन्दः -न्दा -न्दं, प्रीतः -ता -तं, आह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादितः -ता -तं, प्रह्लादः -त्ता -त्रं, तुष्टः -ष्टा -ष्टं, परितुष्टः -ष्टा -ष्टं, तृप्तः -प्ता -प्तं, प्रसादितः -ता -तं, प्रमुष्टः -त्ता -त्रं, उत्तप्तः -त्ता -सं -सिताः -ता -तं, अभिरुचितः -ता -तं, मत्तः -त्ता -त्रं.—(Making glad) हर्षकः -का -कं, नन्दकः -का -कं, मोदकः -का -कं, आनन्दकरः -री -रं, हर्षकरः -री -रं, सुभगः -गा -गं, रमणीयः -या -यं.

To GLAD, GLADDEN, v. a. हृप् (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रहृप्, परिहृप्, नन्द (c. 10. नन्दयति -यितुं), अभिनन्द, ह्लाद् (c. 10. ह्लादयति -यितुं), आह्लाद्, प्रह्लाद्, रम् (c. 10. रमयति -यितुं), उत्तप् (c. 10. -लासयति -यितुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), तृप् (c. 10. तर्पयति -यितुं), प्रमुद् (c. 10. -मोदयति -यितुं), प्री (c. 9. प्रीणति, c. 10. प्रीणयति -यितुं).

GLADDENED, p. p. आह्लादितः -ता -तं, आनन्दितः -ता -तं, प्रमोदितः -ता -तं.

GLADDENING, a. हर्षकः -का -कं, हर्षणः -णा -णं, हर्षकरः -री -रं, नन्दकः -का -कं, आनन्दनः -ना -नं, आनन्दः -दा -दं, प्रीतिदः -दा -दं.

GLADDER, GLADDENER, s. आनन्दकारी m. (नृ), आनन्दकः, मुसदः.

GLADLY, s. जल्लमये or वनमये पथः, वनपथः, वनमार्गः, वृक्षावृतः पथः, तरुगुम्फावृतो मार्गः.

GLADIATE, a. खन्नाकारः -रा -रं, अस्याकारः -रा -रं, खन्नाकृतिः -तिः -ति.

GLADIATOR, s. क्लवः, मत्तः, आसिकः, असिक्त्रोडकः, खन्नाक्रीडकः, सखन्नाक्रीडकः, नैस्विशिकः.

GLADIATORIAL, a. क्लवसन्धो -न्धनी -न्धि (नृ), असिक्त्रोडासन्धो &c., आसिकः -को -कं.

GLADIATURE, s. असियुद्धं, खन्नायुद्धं, असिक्त्रोडा, खन्नाक्रीडा.

GLADLY, adv. सानन्दं, सहर्षं, हर्षेण, दुष्टमनसा, दुष्टवत्, साह्लादं, आह्लादेन, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, सनोयेण.

GLADNESS, s. हर्षः, आनन्दः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आनोदः, दुष्टिः f., मुदा, दुष्टता, प्रदुष्टता, प्रफुल्लता, उत्साहः, उत्तप्त्यं, चित्तप्रसन्नता, प्रीतिः f., प्रीतता, तुष्टिः f., सन्तुष्टिः f., मोदः, उत्तप्तः.

GLADSOME, a. आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नृ), रम्यः -म्या -म्यं, सुभगः -गा -गं.

GLAIR, s. अशुशुक्लं, अशुभपरिगतः शुक्लरसः, अशुष्यम् n.

GLANCE, s. (Of the eye) दृष्टिपातः, दृष्टिनिपातः, नयनपातः, दृष्टिविषेयः, कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः f., अपाङ्गदर्शनं, वीक्षितं, प्रेक्षितं, अवलोकनं, काक्षः, दृष्टिवाणः.—(Slight view) ईषदृष्टिः, ईषदृष्टिः f., अष्टवीक्षणं, अष्टदृष्टिः f.; 'glance in return,' प्रतिस्मीक्षणं.—(A shoot of light) स्फुरितं, स्फुरणं, क्षुतिपातः, रश्मिः m.

To GLANCE, v. n. (As light) स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), परित्स्फुर, लक्ष् (c. 1. लक्षति -क्षितुं).—(Strike lightly and pass by) लपु हन्ता or ताडयित्वा क्षतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं) or क्षती (c. 2. क्षतेति -नु, rt. इ), दृष्टम् क्षतिक्रम्य वृष्ट् (c. 1. वषेति -यितुं).—(Glance with the eye) दृष्टिं पठ् (c. 10. पातयति -यितुं) or विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), दृष्टिवाणं पठ्, कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं).—(Glance at, inspect slightly) ईषद् दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अष्टवीक्षणं कृ.

GLANCING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत्(त्), लसन्-सन्ती-सत्(त्), स्फुरितः-ता-तं.
GLANCINGLY, *adv.* लघु, ईप्सत्, अत्यन्तं, साह्निदर्शनं, लाघवेन, तिर्यक्,
तिरस्, चक्रगत्या.

GLAND, *s.* शरीराभ्यन्तरे ग्राह्यसंश्लेषः पित्तश्लेष्माद्याशयो मृदुमांसपिण्डः,
मांसग्रन्थिः *m.*

GLANDERS, *s.* अश्वानाम् उदरोगविशेषो यत्र नासिकारन्ध्रेण दुर्गन्धश्लेष्म
OF दुर्गन्धमलम् उत्सृज्यते.

GLANDULE, *s.* शरीराभ्यन्तरे श्लेष्माद्याशयो मृदुमांसपिण्डकः.

GLANDULOUS, GLANDULAR, *a.* पृथ्वीकृमांसपिण्डसन्ध्वी-निन्धी-निन्ध (न्).

GLANS, *s.* (Penis) मणिः *m. f.*

GLARE, *s.* तेजस् *n.*, अतितेजस्, अतिद्युतिः *f.*, द्युतिः *f.*, अतिप्रभा, भाः *f.*
(स्), दृष्टिसन्तापका द्युतिः, नयनोपपातिनी प्रभा, हेतिः *f.*, उज्ज्वलद्युतिः *f.*,
प्रखरदीप्तिः *f.*, खरदीप्तिः *f.*—(Fierce look) उग्रदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः,
कोपञ्जलिता दृष्टिः.

To GLARE, *v. n.* अतितेजसा द्युत् (c. 1. द्योतते-तिर्नु), उज्ज्वल (c. 1.
-ज्वलति-लितु), ज्वल in freq. (जाज्वल्यते), दीप् in freq. (दीदोषते),
अतितेजसा दृष्टिं सन्तप् (c. 10. -तापयति-यितु) or उपहन (c. 2.
-हन्ति-न्तु), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितु).—(Look with fierce eyes)
तीक्ष्णदृष्टिं or कोपञ्जलितां दृष्टिं पत् (c. 10. -पातयति-यितु), रोपप्र-
दीपाद्यः-द्या-सं भू.

GLAREOUS, *a.* अग्रदृष्टिः सन्तप्यः-शा-शं, अग्रदृष्टिः सन्तप्यः-म्मा-म्मे (न्).

GLARING, *part.* or *a.* अतितेजसः-सी-से, उज्ज्वलः-ला-लं, अतिद्योती-
तिनी-ति (न्), अतितेजसा दृष्टिसन्तापकः-का-कं or नयनोपपाती-
तिनी-ति (न्), भाखान्-स्वती-स्वत् (त्), काशीनयः-वी-वे.—
(Clear, notorious) सर्वप्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, पुटस्फुरन्-
रन्ती-रत् (त्); 'having eyes glaring with anger,' रोषदी-
प्राद्यः-द्या-सं.

GLARINGLY, *adv.* सुप्रकाशं, सर्वप्रकाशं, सर्वप्रसिद्धं, अतितेजसा.

GLASS, *s.* (Transparent substance formed by fusing sand
with alkalis) काचः, द्यारः, सिरिष, अभे-भक्, स्फटिकः.—(Glass
drinking-vessel) काचभाजनं, काचपात्रं, काचकूपी, पलिपः, पुलकः,
घारी; 'glass jar,' काचघटी.—(Looking-glass, mirror) दर्पणः,
मुकुरः, आदर्शः.

GLASS, *a.* काचमयः-यी-यं, काचनिर्मितः-ता-तं, काच in comp.

To GLASS, *v. a.* See To GLAZE.

GLASS-BLOWER, *s.* काचधमकः, द्यारधमकः, काचध्याकारः, काचनिर्माणकृत्.

GLASSFUL, *s.* काचपात्रपूर्णं, काचभासभरकः, काचभासपूरकः.

GLASS-GRINDER, *s.* काचपरिष्कारकः, काचमाञ्जकः, काचतेजस्कारी *m.* (न्).

GLASS-HOUSE, *s.* काचनिर्माणशाला, द्यारनिर्माणगृहं, काचशाला.

GLASSINESS, *s.* सख्यता, प्रसन्नता, प्रसन्निः *f.*, विमलता, स्रज्जता.

GLASS-LIKE, *a.* काचोपमः-मा-मं, काचसमः-द्या-यं.

GLASS-MAN, *s.* काचविज्ञेता *m.* (त्), काचद्रव्यविक्रीय *m.* (न्), काचव्यव-
सायी *m.* (न्).

GLASS-WORK, *s.* काचनिर्माणं, काचनिर्माणशिल्पं, काचकर्म *n.* (न्).

GLASSY, *a.* काचोपमः-मा-मं, काचवत्प्रसन्नः-द्या-सं, काचवद्विमलः-ला-
लं, सख्यः-द्या-सं, स्फटिकप्रभः-भा-भं, स्रज्जः-रज्जा-रजं.

GLAUCOUS, *a.* समुद्रवर्णः-वी-वी, श्यामहरित *m. f. n.*, धननीलः-ला-लं.

GLAVE, *s.* पुपुपत्रः सन्नः, कृपाणः, निर्विशिष्टः, अतिः *m.*

To GLAZE, *v. a.* काच (nom. काचयति-यितु), काचेन आहृद् (c. 10.
-आहृयति-यितु), काचान्वितं-ता-तं कृ, काचोपेतं-ता-तं कृ.—(Make
smooth) स्रज्ज (nom. स्रज्जयति-यितु), शिथीकृ, स्रज्जकृ.

GLAZED, *p. p.* काचितः-ता-तं, काचान्वितः-ता-तं, काचाहृदितः-ता-तं.

GLAZIER, *s.* काचव्यवसायी *m.* (न्), काचवन्धकः, काचवन्धा *m.* (न्).

GLAZING, *s.* काचवन्धनं, काचाहृदनं, काचकर्म *n.* (न्).

GLEAM, *s.* (Sudden shoot of light) द्युतिस्फुरणं, स्फुरितं, चकस्मा-
स्फुरणं, प्रभास्फुरणं, द्युतिप्रभा, द्युतिद्युतिः *f.*, द्युतिन्योतिस् *n.*, अचिरप्रभा,
अचिरद्युतिः *f.*, चकस्मादीप्तिः *f.*, द्युतिज्वाला.—(Beam) रश्मिः *m.*,
किरणः, संशुः *m.*—(Brightness) उज्ज्वलता, प्रभा, तेजस् *n.*

To GLEAM, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितु), प्रस्फुर, परिस्फुर, लस (c. 1.
लसति-सितु), विद्युत् (c. 1. द्योतते-तिर्नु), चकस्मात् or द्युतिमात्रं प्रकाश
(c. 1. -काशते-शितु) or ज्वल (c. 1. ज्वलति-लितु) or उज्ज्वल.

GLEAMING, *part.* स्फुरन्-रन्ती-रत्(त्), लसन्-सन्ती-सत्(त्), स्फुरितः-ता-तं.

GLEAMY, *a.* द्युतिमात्रद्योतमानः-ना-नं, द्युतिप्रभः-भा-भं, कस्मिन्प्रभः-भा-
भं, चञ्चलप्रभः-भा-भं, चञ्चलद्योती-तिनी-ति (न्), प्रकाशमानः-ना-
नं, उज्ज्वलः-ला-लं.

To GLEAN, *v. a. and n.* उच्छ्र (c. 1. 6. उच्छ्रति-लितु), शिल् or सिल्
(c. 6. शिलति, सिलति-लितु), ध्रस् or उग्रस् (c. 9. प्रघाति, c. 10.
प्रासयति, उग्रघाति, उग्रसयति-यितु), श्लेषधाम्यानि or श्लेषश्लेष or
अवशिष्टकणिशान् or लूनश्लेषावशिष्टं चि (c. 5. चिनोति, चेत्) or
अवशिष्टोऽङ्गु (c. 1. हरति-हन्तु) or ह् or सङ्ग्रह (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतु).
GLEAN, *s.* धान्यश्लेषं, अवशिष्टकणिशमङ्ग्रहः, श्लेषधाम्यसञ्चयः, लूनश्लेषावशिष्टं.

GLEANED, *p. p.* हृतधान्यश्लेषः-पा-पं, हृतश्लेषावशिष्टः-पा-पं, उद्धृतसङ्घ-
कणिशः-शा-शं, सङ्ग्रहीतसङ्घश्लेषः-स्या-स्यं.

GLEANER, *s.* शिलोच्छ्रवृत्तिः *m. f.*, उच्छ्रवृत्तिः *m. f.*, उच्छ्रशीलः-ला-लं.
शिलोच्छ्रकारी *m.* (न्), श्लेषधाम्यसङ्ग्रहकः, अवशिष्टकणिशमञ्चयी *m.*
(न्), उच्छ्रिष्टश्लेषावचायी *m.* (न्).

GLEANING, *s.* (The act) उच्छ्रः, उच्छ्रनं, शिलोच्छ्रः, उच्छ्रशिलं, उच्छ्रशिलं.
शिलोच्छ्रवृत्तिः *f.*, उच्छ्रवृत्तिः *f.*, शिलं, चृतं, कटभङ्गः, अवशिष्टश्लेषमङ्ग्रहः-
हणं, लूनश्लेषश्लेषधाम्यावचायः, उच्छ्रिष्टकणिशचयः, श्लेषश्लेषावशिष्टं, धान्यश-
लादानं.—(That which is gleaned) श्लेषश्लेषं, श्लेषावशिष्टं, लूनश-
ल्योच्छ्रिष्टं, लूनकेशावशिष्टधाम्यानि *n. pl.*, कणिशावशिष्टः.

GLEBE, *s.* (Soil, ground) मृद् *f.*, मृत्तिका, स्थलं-ली, भूमिः *f.*, लोष्टं,
मृत्तोष्टं.—(Land belonging to a beneficed clergyman) धर्माध्या-
यकभूमिः *f.*, धर्माध्यायकक्षेत्रं.

GLEBY, *a.* मृत्तोष्टमयः-यी-यं, मृत्पूणः-वी-वी, मारिक्तः-की-कं.

GLEK, *s.* हयः, आह्लादः, प्रह्लादः, आनन्दः, मुदा, प्रमोदः, आमोदः, मदः,
उल्लासः, उत्सवः, महोत्सवः.

GLEEFUL, *a.* दुष्टः-ष्टा-ष्टं, आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), दुष्टचिन्तः-न्ता-न्तं

To GLEEK, *v. n.* अवक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्नु), अवहस् (c. 1. -हसति-सितु).

GLEET, *s.* मूत्रमार्गेरोगः, मूत्रमार्गेदोषः, मेहविकारः, प्रमेहविकारः, द्युमेहः,
मूत्रमार्गेनिर्गते पूयशोथितं, धातुप्रसावः.

To GLEET, *v. n.* शनैर् मूत्रमार्गात् सु (c. 1. स्रयति, सोतु) or प्रसु.

GLEN, *s.* दरी-रा, कन्दरः-री, दरोभिः *f.*, अद्रिद्रोणी, निष्ठभूमिः *f.*, प्रान्तरं.

GLENE, *s.* अवक्षिपात्रं, अवक्षिप्यः, नयनपात्रं, नयनकोष्ठः.

GLIB, *a.* (Smooth, slippery) शिथः-ग्धा-ग्धं, स्रज्जः-रज्जा-रजं,

चिह्नः-द्या-यं.—(In speech) वाग्दुतः-ता-तं, वाक्चपलः-ला-लं,

दुतवाक् *m. f. n.*, वाक्शिथः-प्रा-प्रं, वाक्पटुः-दुः-दु, त्वरितवाक् *m. f. n.*

To GLIB, *v. a.* (Castrate) वृषणह्वयम् उक्कृत् (c. 6. -कृन्ति-कन्तिर्नु).—
(Make smooth) स्रज्ज (nom. स्रज्जयति-यितु).

GILBLY, *adv.* दुतं, स्रज्जं, शिथं, वाक्चापत्येन, दुतवाचा, अवलिखितं,
अस्खलितवाक्येन, अस्खलितं.

GILBNESS, *s.* (Smoothness) स्रज्जता, शिथता, चिह्नणतं.—(In speech)

वाक्चापत्यं, वाग्दुतता, वाक्क्षिप्रता, वाक्पटुता, वाक्सरणिः *f.*
To GLIDE, v. n. स्तृप् (c. 1. सर्पति, स्तृप्), प्रसृप्, विमृप्, संसृप्, विमृ (c. 1. सरति-संस्ते), प्रसृ, संसृ, चल् (c. 1. चलति-लितुं).—(As a river) सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), प्रसृ, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते-न्दितुं), प्रस्यन्द, री (c. 4. रीयते, रेतुं).—(Move slowly) शनैः शनैः नृ or चल्.
GLIDE, s. सपेयं, संसपेयः, विसपेयं, विसारः, स्रवः-वयं, प्रस्रवणं.
GLIDER, s. विसर्पी *m.* (नृ), संसर्पी *m.*, विसारी *m.* (नृ), विसर्पणकृत् *m.*
GLIDING, part. विसर्पेन्-वैन्नी-वैन् (नृ), विसर्पी-विणो-वि (नृ), संसर्पी &c., विसारी-विणी-वि (नृ), प्रसारी &c., विमृत्वरः-रा-रै, स्रवन्-वन्नी-वन् (नृ), स्यन्दि-न्दिनी-न्दि (नृ); 'in the air,' विपति विसर्पी &c.
GLIDING, s. सपेयं, विसपेयः-पेयं, संसपेयः-पेयं, विसारः, संमृतिः *f.*, स्रवः-वयं, शनैः सरयं; 'in the air,' स्रवपेयं, विपति विसर्पेयं; 'gliding up,' उत्सर्पेयं.
GLIDINGLY, adv. द्रुतं, अविलम्बितं, शनैः शनैः, विमृत्वरं.
GLIFF, s. ईषदृशेन, ईषदृष्टिः *f.*, चङ्दंयोषां, चङ्ददृष्टिः *f.*
GLIKE, s. अथहासः, अथसोपः, तिरस्कारः, गहो, अथशा.
GLIM, s. दीपः-पकः, दीपिका, प्रदीपः, दीपधुतिः *f.*
To GLIMMER, v. n. मन्दतेजसा or मन्दप्रभा दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं) or प्रकाश (c. 1. काशते-शितुं) or ध्रुत् (c. 1. ध्रोतते-तितुं), ईप्त् or मन्दं ध्रुत् or स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), प्रस्फुर, ईषत्स्फुरणं कृ, मन्दप्रभः-भा-भं भू, पायुक्षिरणान् पत् (c. 10. पातयति-यितुं).
GLIMMER, s. मन्दतेजस् *n.*, मन्दधुतिः *f.*, मन्दप्रभा, मन्ददीप्तिः *f.*, स्फुरणं, स्फुरितं, ईषत्स्फुरणं, ईषत्प्रभा, पायुप्रभा.
GLIMMERING, part. ईषत्स्फुरितः-ता-तं, मन्दप्रभः-भा-भं, मन्दहायः-या-यं, मन्दतेजाः-जाः-जः (नृ), पायुधुतिः-तिः-ति, पायुक्षिरणः-क्षिरः-क्षिम, पायुक्षिरणः-खा-खं.
GLIMPSE, s. (Short or slight view) ईषदृशेन, ईषदृष्टिः *f.*, चङ्दंयोषां, चङ्ददृष्टिः *f.*, अर्धदीर्घं, अर्धदृशेन, अर्धिरदृशेन, मुहूर्तदृशेन.—(Flash) क्षणप्रभा, अर्धिरप्रभा.
To GLISTEN, v. n. ध्रुत् (c. 1. ध्रोतते-तितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं).
GLISTENING, part. or *a.* स्फुरन्-रन्ती-रन् (नृ), स्फुरितः-ता-तं.
To GLISTER, v. n. See *To GLISTEN*.
To GLITTER, v. n. ध्रुत् (c. 1. ध्रोतते-तितुं), प्रकाश (c. 1. काशते-शितुं), स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), राज् (c. 1. राजति-ते-जितुं), भा (c. 2. भाति-तुं), भाज् (c. 1. भाजति-जितुं), विभाज्, भास् (c. 1. भासते-सितुं), आभास्, प्रभास्, अवभास्, चकास् (c. 2. चकास्ति, चकासितुं), रुष् (c. 1. रोषते-षितुं), वर्चस् (nom. वर्चयते).
GLITTER, s. धुतिः *f.*, दीप्तिः *f.*, प्रभा, तेजस् *n.*, ज्योतिस् *n.*, कान्तिः *f.*, रुषिः *f.*, धुतिमल्लं, दीप्तिमल्लं, आभा, वर्चस् *n.*, क्षविः *f.*, छाया, उज्ज्वलता.
GLITTERING, part. or *a.* ध्रोती-तिनी-ति (नृ), ध्रोतमानः-ना-नं, दीप्तिमान्-मती-मत् (नृ), प्रभावान्-वती-वत् (नृ), देदीप्यमानः-ना-नं, तेजोमयः-यी-यं, प्रकाशमानः-ना-नं, वर्चस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), धीतः-ता-तं, उज्ज्वलः-ला-लं, कान्तिमान्-मती-मत् (नृ), मितः-ता-तं, स्फुरितप्रभः-भा-भं.
GLITTERINGLY, adv. दीप्ता, तेजसा, वर्चसा, स्फुरतेजसा, स्फुरितं, उज्ज्वलं.
To GLOAT, v. n. अलभिलाषात् or अलिलोभाद् विपृताक्षो निरीक्ष (c. 1. ईक्षते-क्षितुं) or शून्यदृष्ट्या निरीक्ष or विपृतनयनः-ना-नं भू.
GLOATING, part. or *a.* अलिलोभेन विपृताक्षः-क्षी-क्षं, लोभोत्सुजनयनः-ना-नं, अलभिलाषात् शून्यदृष्टिः-ष्टिः-ति
GLOBATE, GLOBATED, a. गोलाकारः-रा-रै, गोलाकृतिः-तिः-ति, मखली-लिनी

कारः-रा-रै, वहुलः-ला-लं, वहुलाकृतिः-तिः-ति, मखली-लिनी-लि (नृ).

GLOBE, s. (A sphere) गोलः-ला-लं-लकः, मखलं, परिमखलं, वहुलः, निषः, चक्रं.—(Earth) भूगोलः, भूमखलं, क्षितिमखलं, अथनिमखलं, इलागोलं, ब्रह्माखलः.

To GLOBE, v. a. गोलीकृ, एकमखलीकृ, परिमखलीकृ, वहुलीकृ.

GLOBOSE, GLOBOUS, a. मखली-लिनी-लि (नृ), वहुलः-ला-लं.

GLOBOSITY, s. गोलत्वं, गोलाकारत्वं, वहुलता, मखलत्वं, परिमखलता.

GLOBULAR, a. गोलाकारः-रा-रै, गोलाकृतिः-तिः-ति, मखलाकारः-रा-रै, मखली-लिनी-लि (नृ), वहुलः-ला-लं, वृत्तः-वृत्तः-वृत्तः, गुडः-डा-डं, वदी-दिनी-दि (नृ), निस्तलः-ला-लं.

GLOBULARLY, adv. गोलवत्, मखलवत्, गोलाकारेण, मखलरूपेण, वहुलं.

GLOBULE, s. गुलिका, गुली, विन्दुः *m.*, अणुः *m.*, रेणुः *m.*, परमाणुः *m.*, खुद्रगोलः.

GLOBY, a. मखलाकारः-रा-रै, गोलाकारः-रा-रै, वहुलः-ला-लं.

To GLOMERATE, v. a. गोलीकृ, मखलीकृ, परिमखल (nom. परिमखल-यति-यितुं), वहुलीकृ, पिखीकृ, एकीचीकृ, एकच कृ.

GLOMERATE, GLOMERATED, a. or *p. p.* पिखीभूतः-ता-तं, एकीचीभूतः-ता-तं, एकगोलीकृतः-ता-तं, एकचीभूतः-ता-तं.

GLOMERATION, s. (The act) पिखीकरणं, राजीकरणं.—(A collection) राशिः *m. f.*, पिण्डः, स्रोपः, स्रिपातः, सचयः.

GLOMEROUS, a. पिखी-क्षिनी-क्षि (नृ), पिखितः-ता-तं, पिखाकृतिः-तिः-ति.

GLOOM, s. स्रवतमसं, अन्धकारः, ईषदन्धकारः, तमस् *n.*, तिमिरं, तमिस्रं, तामिस्रं, तमसं, निष्प्रभता, सान्धकारता, ध्यानं, अन्धं, भूखाया.

To GLOOM, v. n. तिमिरीभू, अन्धीभू, तमस्वी-स्विनी-स्वि भू.

To GLOOM, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरीकृ, कलुषीकृ.

GLOOMILY, adv. (Dimly) सावतमसं, सान्धकारं, निष्प्रभं, अग्रकाशं.—(Not cheerfully) सविपादं, सावसादं, विषयमनसा, सोद्वेगं.

GLOOMINESS, s. स्रवतमसं, ईषतमिरं, ईषतमस्रिता, निष्प्रभता, अग्रकाशत्वं, सान्धकारत्वं.—(Of mind) विषादः, विषयता, अथस्रवता, चित्तोद्वेगः, निरानन्दता.

GLOOMY, a. तमस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), ईषतमस्वी &c., तामसः-सो-सं, ईषतामसः-सो-सं, ईषदन्धकारः-रा-रै, सान्धकारः-रा-रै, स्रिमिरः-रा-रै, तमोयुक्तः-वृत्तः-वृत्तः, तमस्वयः-वृत्तः-वृत्तः, तमोयुतः-ता-तं, तमोमयः-यी-यं, निष्प्रभः-भा-भं or निःप्रभः, निरालोकः-का-कं, अग्रकाशः-शा-शं, अस्पष्टः-हा-हं, अग्रभः-भा-भं, मलिनप्रभः-भा-भं, दुर्दृशः-शो-शं, मलिनः-ना-नं, स्रोदकः-का-कं, विगतः-ता-तं.—(Dejected, melancholy) विषयः-खा-खं, अथस्रवः-वृत्तः-वृत्तः, दीनचेतनः-ना-नं, निरानन्दः-न्दा-न्दं, ध्वानः-ना-नं.

GLORIFICATION, s. (Act of giving glory) गुणप्रशंसा-सनं, गुणोत्कीर्णनं, उत्कीर्णनं, यशःकीर्णनं, अनुकीर्णनं, यशोवर्धना, स्तुतिवादः, गुणछाया, धन्यवादः, वन्दना, प्रशंसाकरणं.—(Elevation to glory) ऊर्ध्वगतिः *f.*, स्वर्गादौर्ध्वं, स्वर्गगतिः *f.*, परमपदप्राप्तिः *f.*

GLORIFIED, p. p. उत्कीर्णितः-ता-तं, प्रशंसितः-ता-तं, कृतधन्यवादः-दा-दं.—(Elevated to glory) ऊर्ध्वगतः-ता-तं, स्वर्गादुदः-दा-दं.

To GLORIFY, v. a. गुणान् कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं) or उत्कृत्, प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं), छाप् (c. 1. छाषते-षितुं), सु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), धन्यं वद (c. 1. वदति-दितुं), धन्यवादं कृ, वक्षः or कीर्ति or महिमानं वर्य (c. 10. वर्ययति-यितुं) or प्रकाश (c. 10. काशयति-यितुं).—(Elevate to celestial glory) स्वर्गं चाहू in caus. (-रोषयति-यितुं), परमपदं प्राप् in caus. (-चापयति-यितुं).

GLORIOUS, a. (Illustrious) महायशः-शाः-शः (नृ), कीर्तिमान्-मती

-मत् (ह्), यशस्वी-खिनी-खि (न्) यशस्वान्-खती-खत् (ह्), महोदयः, -या-यं, श्रीमान्-मती-मत् (ह्), विभुतः-ता-तं, स्वातः-ता-तं.—(Of great splendour) प्रतापवान्-वती-वत् (ह्), प्रतापी-पिनी-पि (न्), तेजोमयः-यी-यं, तेजस्वी-खिनी-खि (न्), चोजस्वी &c., वर्यस्वी &c., सुप्रभः-भा-भं, अतिशोभनः-ना-नं, तेजसः-सी-सं.—(Excellent, noble) उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, 'conferring glory,' यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं.

GLORIOUSLY, *adv.* प्रतापेन, सप्रतापं, सुप्रभं, उत्कृष्टं, उत्तमं, प्रशस्तं.

GLORY, *s.* (Splendour) तेजस् *n.*, स्मृतिः *f.*, वृहद्युतिः *f.*, प्रतापः, तेजस्विता, शोभस्विता, प्रभा, शोभा, उज्ज्वलता.—(Praise) प्रशंसा, स्त्राया, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवाक्यं, स्तोत्रं.—(Honour) मानं, पूजा.—(Fame, renown) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, स्वातिः *f.*, मुखातिः *f.*, विद्युतिः *f.*, कीर्त्तनं, प्रभा, प्रतिपत्तिः *f.*, महिमा *m.* (न्), जनोदाहरणं.—(Celestial bliss) स्वर्गगतिः *f.*, स्वर्गभोगः, सन्नतिः *f.*, परमागतिः *f.*, परमपदं, अपवर्गः, सिद्धिः *f.*, मोक्षः.—(Of victory) जयघोषः.—(Vain-glory) आत्म-स्त्राया, दपैः, गर्वः, सहङ्कारः, विकल्पा.

To GLORY, *v. n.* (Boast) आत्मानं स्त्राय (c. 1. स्त्रायते-घितुं), दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुम्), गर्व् (c. 1. गर्वति-घितुं), विकल्प् (c. 1. -कल्पते-तियुं), दम्भं कृ.—(Exult) अत्यन्तं नन्द् (c. 1. नन्दति-न्दितुं) or आनन्द्.

GLORYING, *s.* आत्मस्त्राया, विकल्पा, सहङ्कारः, दपैः, दम्भः, दपेकराणं.

GLOSS, *s.* (Comment) टीका, भास्यं, भाष्यं, व्याख्या, विवरणं, वार्तिकं, टिप्पणी.—(Superficial lustre) वास्यशोभा, कल्पितशोभा, वास्यजि-ग्धता, वास्यकान्तिः *f.*, वास्यरुचिः *f.*, आभा, छविः *f.*

To GLOSS, *v. a. and n.* (Explain, write a comment) टीकया व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति-तुं) or व्याकृ or स्पष्टीकृ or व्याहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), टीकां लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), टीकां कृ.—(Give a superficial lustre) वास्यशोभां दा, वास्यकान्तिं दा, चिग्धीकृ, उपरिभागं शुभ्रं (c. 10. शोभयति-यितुं).

GLOSSARIAL, *a.* शब्दकोषविषयकः-का-कं, परिभाषाप्रकाशकः-का-कं.

GLOSSARIST, GLOSSATOR, GLOSSER, *s.* शब्दकोषलेखकः, शब्दसङ्ग्रहकारी *m.*

(न्), कौशिकः, निर्वचनकृत् *m.*

GLOSSARY, *s.* कोषः, शब्दकोषः, शब्दसङ्ग्रहः, शब्दग्रन्थः, शब्दमाला, निर्वचनं, निषकृः *m.*, अभिधानं, परिभाषाप्रकाशको ग्रन्थः.

GLOSSINESS, *s.* वास्यशोभा, वास्यकान्तिः *f.*, वास्यरुचिः *f.*, जिग्धता, जैग्ध्यं, चिक्छणता, कल्पितशोभा.

GLOSSOGRAPHIER, *s.* टीकालेखकः, भाष्यलेखकः, टिप्पणीलेखकः.

GLOSSOGRAPHY, *s.* टीकालेखनं, शब्दकोषलेखनं, शब्दकोषरचनं.

GLOSSY, *a.* जिग्धः-ग्धा-ग्धं, चिक्छणः-ग्धा-ग्धं, स्रक्छणः-छणा-छणं, वहिर्भोगे शोभनः-ना-नं or रुचिरः-रा-रं or तेजितः-ता-तं or परिष्कृतः-ता-तं.

GLOTTIS, *s.* उपजिह्वा, प्रतिजिह्वा, अलिजिह्वा.

GLOVE, *s.* हस्ताब्जादयं, हस्तबाणं, हस्तपरिधानं, पाणिवस्त्रं, पाणिवेष्टनं, करवेष्टनं, हस्ताभरणं.

To GLOVE, *v. a.* हस्तं पूष्ठीकृत्येण आबद्ध् (c. 10. -ब्दायति-यितुं).

GLOVER, *s.* हस्ताब्जादकृत् *m.*, पाणिवस्त्रविक्रयी *m.* (न्).

To GLOW, *v. n.* दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं) or in freq. (देदीप्यते) झल् (c. 1. झलति-लितुं), दह् (c. 4. दहति, दग्धुं or in pass. दहते), तप् in pass. (तप्यते or c. 1. तपति, तप्तुं), सकप्, प्रतप्, अभितप्.—(Become red) चह्वीभू, रक्तीभू, रज्ज् in pass. (रज्यते), संरज्ज्; 'the east glows,' प्राची संरज्यते.

GLOW, *s.* तापः, उष्णता, दीप्तिः *f.*, तेजस्, स्मृतिः *f.*, दाहः, चक्षता, उष्णता, उज्ज्वलता.—(Redness of colour) रक्ताता, अरुणिमा *m.* (न्), रागः;

'glow in the cheek,' कपोलरागः, मुखरागः.

GLOWING, *part. or a.* दीप्तः-भा-भं, दीप्यमानः-ना-नं, देदीप्यमानः-ना-नं, तप्तः-भा-भं, सन्तप्तः-भा-भं, उपतप्तः-भा-भं, अभितप्तः-भा-भं, उत्तप्तः-भा-भं, तापी-पिनी-पि (न्), तैजसः-सी-सं, चक्षः-क्षदा-क्षं, प्रचक्षः-क्षदा-क्षं, उज्ज्वलः-ला-लं, ज्वाली-लिनी-लि (न्), दहमानः-ना-नं; 'glowing with anger,' रोषप्रदीपितः-ता-तं, कोपज्वलितः-ता-तं; 'having glowing cheeks,' रक्तकपोलः-ला-लं; 'having glowing eyes,' दीप्ताक्षः-क्षा-क्षं.

GLOWINGLY, *adv.* तापेन, उत्तापेन, तेजसा, दीप्यता, प्रचक्षं, उष्णं.

GLOW-WORM, *s.* प्रभाकृमिः *m.*, प्रभाकीटः, स्मृतिमत्कीटः, खद्योतः.

To GLOZE, *v. a.* लल् (c. 10. लालयति-यितुं), सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं).

GLOZE, *s.* लालनं, सान्त्वनं-ना, सान्त्ववाक्यं, चाटुः *m.*, मधुरवाक्यं.

GLOZER, *s.* लाली *m.* (न्), सान्त्ववाद्, चाटुकारः, चाटुवादी *m.* (न्).

GLUE, *s.* लेपः, विलेपः, संलग्नीकरणाधर्म्यं अतिश्यानद्रव्यं, सुधा.

To GLUE, *v. a.* पूष्ठीकृत्येण द्वारेण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं) or संधिप् (c. 10. -संधेयति-यितुं).

GLUED, *p. p.* संलग्नीकृतः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, संधिष्टः-ष्टा-ष्टं.

GLUEY, *a.* श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, चिक्छणः-ग्धा-ग्धं.

GLUM, *a.* वक्रभावः-वा-वं, सदावक्रः-क्ता-क्ते, प्रतीपः-पा-पं.

To GLUT, *v. a.* (Satiety) अत्यन्तं तृप् (c. 10. तपेयति-यितुं) or सन्तृप् or पू in caus. (पूरयति-यितुं) or परिपू, अतिनृप्तिं or अतिसौहृदं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).—(Swallow, gorge) ग्रस् (c. 1. ग्रसते-घितुं), उपग्रस्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं-रीतुं).

GLUT, *s.* (More than enough) अतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आधिक्यं, अतिशय्यं, उत्सेकः, उद्रेकः, उड्डेकः.—(Too great plenty) अतिबाहुल्यं.—(Satiety) अतिनृप्तिः *f.*, अतिसौहृदं.

To GLUTINATE, *v. a.* लेपद्वारेण संलग्नीकृ or संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं).

GLUTINATION, *s.* लेपादिना संलग्नीकरणां or संयोजनं or संस्रेपणं.

GLUTINOUS, *a.* श्यानः-ना-नं, चिक्छणः-ग्धा-ग्धं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, जिग्धः-ग्धा-ग्धं, संलग्नशीलः-ला-लं, अनुलग्नशीलः-ला-लं.

GLUTINOUSNESS, *s.* श्यानता, सान्द्रता, जिग्धता, जैग्ध्यं, संलग्नशीलता.

GLUTTED, *p. p.* अतिनृप्तः-भा-भं, अतिपूरितः-ता-तं, अतिपूर्यः-यो-यं.

GLUTTON, *s.* अत्याहारी *m.* (न्), अपरिमिताहारी *m.*, अत्यन्तभोजी *m.* (न्), कुक्षिभरिः *m.*, उदरभरिः *m.*, औदरिकः, अतिलोभी *m.* (न्), गृध्रजनः, सत्तरभुक् *m.*, वडिः *m.*

To GLUTTONIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुंक्ते, भोक्तुं), अत्याहारं कृ, गृष् (c. 4. गृष्यति, गर्धितुं), अतिभोजनं कृ.

GLUTTONOUS, GLUTTONISH, *a.* अत्याहारी-रिखी-रि (न्), बह्वाशी-शिनी-शि (न्), अतिभोजी-जिनी-जि (न्), अतिभुक्षुः-क्षु-क्षु, भुभोक्ता-क्ती-कृ (क्), अपरिमिताहारी &c., भक्षकः-का-कं, पसकः-रा-रं, चषकः-रा-रं, प्रथसः-सा-सं, कुक्षिभरिः-रि-रि, उदरभरिः-रि-रि, देहभरिः-री-रं, औदरिकः-की-कं, लोलुभः-भा-भं, गृध्रः-ग्धा-भं, गर्धी-धिनी-धि (न्), लोलः-ला-लं, आतृणः-ना-नं.

GLUTTONOUSLY, *adv.* अत्याहारेण, गृध्रजनवत्, औदरिकवत्, अतिभोजनं GLUTTONY, *s.* अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभुक्षा, अधिकभोजनं, अपरिमिताहारः, पस्यता, गृध्रता, लोलता, लील्यं, अतृणिः *f.*, उदरभरणं.

GLYPH, *s.* गृहनिष्ठायां स्तम्भोपरि देखाकारेण तथितो-लङ्कारः.

GLYPTOGRAPHY, *s.* स्तम्भोपरि तथ्यणशिल्पं or तथ्यणकर्म *n.* (न्) or लिखनं.

To GNARL, *v. n.* गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्जितुं), रै (c. 1. रापति, रातुं), पुर्णुर्गै कृ.

GNARLED, *a.* ग्रन्थिलः-ला-लं, बह्वर्णः-न्यः-न्यः, पक्षैर्विशिष्टः-भा-भं.

To GNASH, v. a. and n. खिड् or खिड् (c. 1. खेडति, खेदति -डितुं -दितुं), दन्तान् दनैर् घृष्य (c. 1. घर्षति -घितुं) or निघ्यिष् (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), सन्दंश (c. 1. -दंशति -दंष्टुं), कटकट (nom. कटकटापयति -पितुं), खेडनं कृ. दन्तघर्षणं कृ.

GNASHING, s. दन्तघर्षणं, खेडनं, खेडितं, कटकटशब्दः.

GNAT, s. मशकः, मसकः, सूक्ष्ममशिका, दंशकः; भग्भरालिका, सूक्ष्मचदनः, रणराणः, प्राचिका, रात्रिजागरदः.

GNAT-SNAPPER, s. मशकखादकः पक्षिभेदः, मशकनाशकः.

To GNAW, v. a. and n. चर्व (c. 1. चर्वति -चितुं, c. 10. चर्वयति -पितुं), दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), विदंश, सन्दंश, सम्मुखदन्तैर् अत्यात्यं खाद् (c. 1. खादति -दितुं) or अश् (c. 9. अश्नति, अश्नितुं) or भक्ष्यति (c. 10. भक्ष्यति -पितुं), क्रमशः खाद् or चर्वणं कृ or कर्त्तनं कृ.

GNAWED, p. p. चर्वितः -ता -तं, सम्मुखदन्तैः क्रमशः खादितः -ता -तं, विदंश्यमानः -ना -नं, गलितः -ता -तं.

GNAWER, s. चर्वणकारी *m.* (नं), दंशनकृत् *m.*, सम्मुखदन्तैः खादकः.

GNAWING, s. चर्वणं, दंशनं, सम्मुखदन्तैर् अत्यात्यं खादनं or कर्त्तनं.

GNOMI, s. पृथिव्यभ्यन्तरे धामो सत्याकारादिरथको भूतविशेषः.

GNOMON, s. (Of a dial) कोटः, मयूखः, शङ्कुः *m.*, नराः, ना *m.* (नृ).

GNOMONIC, s. घटीकोटनिर्ममाणसंस्थो -न्यनी -न्य (नृ).

GNOMONICS, s. घटीकोटनिर्ममाणविद्या, कालमापकमण्डलनिर्ममाणविश्लेषः.

मुहूर्तदण्डादिपरिमाणमण्डलसंख्यन्विनी विद्या.

GNOSTIC, s. ग्नास्तिकसंज्ञकः प्राचीननास्तिकविशेषः.

To GO, v. m. गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति -तुं), इ (c. 2. एति -तुं), मृ (c. 1. सरति, सन्तुं), चर् (c. 1. चरति -रितुं), पद् (c. 4. पद्यते, पद्युं), व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं), च्चु (c. 1. च्चुच्छति, च्चुत्ते, चल् (c. 1. चलति -लितुं), गा (used only in 3d pret. अगतं), इङ्ग (c. 1. इङ्गति -ङ्गितुं), चह (c. 1. चहते -हितुं).—(Walk) क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रमितुं), पादाभ्यां गम् or चर्.—(Flow) मु (c. 1. मयति, मोतुं), म्यन्द (c. 1. म्यन्दते -न्दितुं), री (c. 4. रीयते, रेतुं).—(Glide along) मृष (c. 1. मरपति, मरुत्ते).—(Pass current, circulate) प्रचल, प्रचर्.—(Fare) वृत् (c. 1. व्रजते -जितुं), म्या (c. 1. तिष्ठति, म्यातुं).—'How goes it with you?' कीदृशी स्थितिर् भवतः.—(Be about to do) expressed by काम with the infin.; as, 'What were you going to say?' किम् खसि यत्कामः; 'What are you going to do?' किं कर्त्तुंकामो -सि, or by the desid. form, as किं विषद्यसि, किं षिकोपसि.—(Go about, attempt) यत् (c. 1. यतते -तितुं), उद्यम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), व्ययसो (c. 4. -म्यति -सातुं), उपक्रम. —(Go against) आक्रम, अभिक्रम्, अभिप्रया. —(Go aside) पार्श्वे चल.—(Go astray) भम् (c. 4. भाम्यति, भमितुं), विभ्रम्, मत्पथात् च्चु (c. 1. च्यते, च्योतुं) or भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं), उत्क्रम, व्युत्क्रम, व्यभिचर, उत्क्रांश गम्.—(Go away) अपगम्, व्यपगम्, गम्, अपया, व्यपया, प्रया, अपे (c. 2. अपेति -तुं, rt. इ), व्यपे, अपम्, अपक्रम, व्यपक्रम, अपमृष, चल, प्रस्था, विप्रस्था, सम्प्रस्था.—(Go between) अनन्तर, सन्नरि, सन्नर्थत्, मध्ये वृत्, मध्ये म्या, मध्यस्थः -स्या म्ये भू. मध्यवर्ती -जिनी -जि भू.—(Go by) सतिक्रम्, सती, यती, सतिवृत्; 'to go by sea,' समुद्रेण या.—(Go down) अपो गम्, अपो या, अपया, अपरूह (c. 1. -रोहति -रोदुं).—(Go for nothing) तृणप्रायः या -ये भू. (Go forth) निर्गम्, निर्या, विनिर्या, निःसृ, विनिःसृ, निष्क्रम, निरि, निश्चर. —(Go forward) प्रगम्, अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रया, प्रम्, प्रस्था.—(Go in) विज् (c. 6. विजति, वेष्टुं), निविज्, प्रविज्, आविज्, आगम्, अनगम्, आया, उपस्था.—(Go in

and out) गमनागमनं कृ.—(Go off, depart) अपगम्, अपया.—(Go off, die) मे, परे, सती, देहाद् अपगम्, लोकान्तरं गम्.—(Go off, explode) अनरग्निलेन विभिद् in pass. (-भिद्यते), विद् in pass. (-दीर्यते).—(Go on, proceed) प्रगम्, प्रया, प्रम्, प्रमृष, प्रवृत्; 'the work goes on,' प्रसर्पति कस्मै; 'the laugh goes on,' प्रवर्त्तते हासः.—(Go out, issue) निर्गम्, विनिर्गम्, निःसृ, विनिःसृ, निर्या, विनिर्या, अभिनिर्या, निष्क्रम, विनिष्क्रम, अभिनिष्क्रम, निश्चर, विनिश्चर, निरि, वहिर्गम्.—(Go out, as a fire or light) निर्वो (c. 4. -वायति -वातुं) or in caus. pass. (-वाप्यते), शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं).—(Go over, read) सधी (c. 2. अधीते, rt. इ), अधिगम्, अधिगा used only in 3d pret. atm. (अध्यगीष्ट).—(Go over from one party to another) स्वपक्षं त्यक्त्वा परपक्षम् आशि (c. 1. -अयति -यितुं), स्वपक्षीद् भंश् (c. 4. भश्यति, भंशितुं).—(Go through, execute) निर्वह (c. 10. -वाहयति -पितुं), प्रवृत् in caus. (-वह्नेयति -पितुं), साध् (c. 10. साधयति -पितुं).—(Go through, undergo) उपगम्, उपगम्, सह (c. 1. सहते, सोदुं), अनुभू.—(Go through, penetrate) प्रविज्, निविज्, विज्, यष् (c. 4. विध्यति, व्यदुं), निर्भिद् (c. 7. -भिनाति -भेत्तुं).—(Go to, go towards) आगम्, उपगम्, उपगम्, समुपगम्, अधिगम्, अभिगम्, आया, अभिया, उपया, उपाया, प्रयाया, समाया, समुपया, उपस्था, अभिम, आवृत्, अभिवृत्, प्रतिवृत्, उपावृत्, अभ्यावृत्, आग्नन्, प्रतिग्नन्, अभिपद्, समापद्, प्रतिपद्, समुपपद्, ह (c. 2. ऐति -तुं, rt. इ with सा), अभ्ये, उपे, अभो, (अभ्येति), प्रती, आक्रम, उपक्रम, अभ्यू.—(Go up) उङ्गं गम्, उदि (c. 1. -अयति -यतुं), उच्चैर् व्रज्.—(Go with) अनुया, समनुया, अन्वि, सह गम् or चर्, महापोषू.—(Go on horseback) अश्ववाहनेन व्रज्.—(Go on foot) प्रादाभ्यां गम्.—(Go to bed) शय्यां गम्.—(Go to law) विवद् (c. 1. -यद्यते -दितुं).—(Go to sea) नौकाम् आरूह.—(Go ashore) नौकाय उन्नु (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं) or सवरूह.

GO-BETWEEN, s. मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (नृ), सन्निधोवकः.—(Female) दूती, सञ्चारिका, मुरतहाली.

GO-BY, s. पलायनं, अपक्रमः, निर्गमः, अपयानं, व्यपदेशः.

Go to, interj. अपेहि, अपसर, रहि, यातु, धिक्.

GO-CART, s. शकटिका, बालकानां पादचारशिषार्थं चक्रपानविशेषः, क्रोडाशकटः.

GOAD, s. तोदनं, तोचं, प्रतोदः, चक्रुशः, प्राजनं, शृणिः *f.*, प्रवयणं.

To GOAD, v. a. प्रतोदेन तुद् (c. 6. तुदति, तोत्तुं) or वितुद् or आतुद्.—(Incite) प्रेर (c. 10. ईरयति -पितुं), प्रवुद् (c. 10. -चोदयति -पितुं), प्रणुद् (c. 6. -गुदति -गोत्तुं), प्रवृत् (c. 10. -वह्नेयति -पितुं), प्रोत्सह (c. 10. -साहयति -पितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -पितुं).

GOADED, p. p. प्रतुच्चः -त्ता -तं, प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं.

GOAL, s. अयं, अयमभिः *f.*, अयस्थानं.—(Final end) अभिप्रायः, शेषाभिप्रायः, आशयः, उद्देशः, अर्थः, अन्तः, उत्तरं, फलमुत्तरं, परिणामः.

GOAT, s. छागः-गलः, छगलः, अजः, वस्तः, सुनकः, पशुभोजनः, लक्षकलीः, पयस्लः, शिवाग्रिः, देवानाम्पियः; 'wild-goat,' वनाजः, वनछागः, सरस्यछागः; 'she-goat,' छागी, अजा; 'excrecence on a goat's neck,' मणिः *m. f.*; 'flock of goats,' आजकः; 'relating to a goat,' वास्तः -स्त्री -स्तं.

GOAT-HERD, s. ज्ञाबालः, अजनीयिकः, अजानीयः -वी *m.* (नृ), अजापालकः, छागपालकः, अजपः -पालकः, छागपोषकः.

GOATISH, a. अजवत् कामुकः -का -कं, अजगन्धः -न्या -न्यं, छागगन्धः &c.

GOATISHLY, adv. अजवत्, छागवत्, कामुकवत्, कामुकं.

GOATSKIN, *s.* चजचर्म *n.* (नं), छागचर्म *n.* छागामिनं, चजामिनं.

GOB, *s.* चल्पिका, चल्पपिंडः, चल्पप्रावः, मुसपूरणं, कवलः.

TO GOBBLE, *v. a.* ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), उपग्रस्, गृध्रवत् सत्वरं भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं) or खाद् (c. 1. खादति -दितुं), गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं).

TO GOBBLE, *v. n.* शीघ्रनिगरणशब्दं कृ, दीर्घकण्ठपक्षिवत् शब्दं कृ.

GOBBLER, *s.* शीघ्रभोजी *m.* (नं), शीघ्राशी *m.* (नं), बह्वाशी *m.*, भक्षकः, पक्षरः.

GOBLET, *s.* कांस्यं, कंसः -सं, केशः -शं, पानभाजनं, पानपात्रं; 'relating to one,' कंसीयः -या -यं.

GOBLIN, *s.* वेतालः, रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, छण्दाचरः, नरुचरः -चारी *m.* (नं), निशादः, भूतः, राक्षसः, पिशाचः, असुरः, प्रेतः, अपदेवता, ऋषाद् *m.*, यक्षादि *m.*, विषुटः, कर्बुरः, कौण्यः.

GOD, *s.* (The Supreme Being) ईश्वरः, परमेश्वरः, परेश्वरः, परमात्मा *m.* (नं).—(A god) देवः -वता, सुरः, अमरः, विबुधः, सन्निभयः, अजरः, चिरायुः *m.* (सं), सुचिरायुः *m.* (सं), भगवान् *m.* (नं).—(The Creator) सर्वस्रष्टा *m.* (नं), स्रष्टा *m.* (नं), विधाता *m.*, जगत्कृता *m.* (नं), विष्णुमृक् *m.*, भूतादिः *m.*, सात *n.*—(God of gods) ईश्वरेश्वरः; 'city god,' नगरदेवता.—(Self-existent) स्वयम्भः *m.*

GODAVERI, *s.* (River) गोदावरी, तपनी, तपनात्मजा.

GOD-CHILD, *s.* धर्मपुत्रः -त्री, धर्मसुतः -ता.

GOD-DAUGHTER, *s.* धर्मपुत्री, धर्मसुता, जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्यायै स्त्रीकृता पुत्री.

GODDESS, *s.* देवी, सुरी, अमरा -री, अमरा -री, देवपत्नी, देवाङ्गना, भगवती.

GODFATHER, *s.* धर्मपिता *m.* (नं), धर्मप्रतिभू *m.*, जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्याय प्रतिजानाते यो बालस्य कृत्रिमपिता.

GODHEAD, *s.* देवत्वं -ता, ईश्वरत्वं -ता, देवभूयं, भगवत्त्वं, ब्रह्मत्वं, ब्रह्मभूयं.

GODLESS, *a.* अनीश्वरः -रा -रं, अनीश्वरवादी -दिनी -दि (नं), नास्तिकः, अनीश्वरोपिमतः -ता -तं.—(Impious) निर्धर्मः -म्या -म्यं, अधार्मिकः -की -कं, सतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं.

GODLESSLY, *adv.* नास्तिकवत्, पापखडवत्, सतिदुष्टं, धर्मव्यतिरेकेण.

GODLESSNESS, *s.* अनीश्वरत्वं, नास्तिकत्वं, निर्धर्मता, सतिदुष्टता.

GODLIKE, *a.* देवतुल्यः -त्या -त्वं, देवोपमः -मा -मं, देवरूपी -पिणी -पि (नं), दिव्यः -व्या -व्यं, देवहोः -हो -हं, ईश्वरीयः -या -यं, ईश्वरसूक्तिः -सिः -सिं.

GODLINESS, *s.* ईश्वरसेवा -यनं, ईश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, ईश्वरप्रज्ञा, ईश्वरपूजा, धर्मेत्वं, धार्मिकता, धर्मसेवा, ब्रह्मव्यता, पुण्यशीलता.

GODLY, *a.* ईश्वरसेवी -विनी -वि (नं), ईश्वरभक्तः -क्ता -क्तं, ईश्वरपूजकः -का -कं, देवपूजकः -का -कं, पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -त्त (नं), भजनशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -मती -मत (नं), धर्मी -र्मिणी -र्मि (नं), धार्मिकः -की -कं, धर्माचारी -रिणी -रि (नं), ब्रह्मव्यः -व्या -व्यं.

GODLY, *adv.* ईश्वरभक्तवत्, देवपूजकवत्, धार्मिकवत्, पुण्यं.

GODMOTHER, *s.* धर्ममाता *f.* (नं), जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्याय प्रतिजानाते या बालस्य कृत्रिममाता.

GODSEND, *s.* देवदत्तं, ईश्वरदत्तं, लक्ष्मीदत्तं, श्रीदत्तं, सौभाग्यं.

GODSHIP, *s.* ईश्वरत्वं -ता, देवत्वं -ता, देवभावः, देवभूयं, भगवत्त्वं.

GODSON, *s.* धर्मपुत्रः, धर्मसुतः, जलसंस्कारकाले स्त्रीष्टीयधर्मशिष्यायै स्त्रीकृता पुत्रः.

GODWIT, *s.* दीर्घमुखाः पक्षिभेदः, दीर्घचक्षुः *m.*, दीर्घजङ्घः, दीर्घपाद् *m.*

GOER, *s.* गामी *m.* (नं), गम्ता *m.* (नं), यापी *m.* (नं), सरः, सारी *m.* (नं), क्रमिता *m.* (नं), चलः, गमनकारी *m.* (नं); 'a quick goer,' अधिलक्षितक्रमः, द्रुतक्रमः.

TO GOGGLE, *v. n.* चक्षुषी इतस्ततो लुल् (c. 1. लोलति -लितुं, c. 10. लोल-

यति -यितुं), विपुताक्षः -क्षा -क्षं भू, तिथ्येगदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि भू.

GOOGLE-EYE, *s.* लोलनयनं, लोलनेत्रं, फुल्लनयनं, विवृतचक्षुस् *n.*

GOOGLE-EYED, *a.* लोलनयनः -ना -नं, लोलाक्षिः -क्षिः -क्षि, उत्फुल्लनयनः -ना -नं, फुल्ललोचनः -ना -नं, तिथ्येगदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, चक्रदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, उल्लेखः -वा -वं, उदयनयनः -ना -नं.

GOING, *part.* चरन् -रन्ती -रत् (नं), चलन् -लन्ती -लत् (नं), क्रामन् -मन्ती -मत् (नं), सरन् -रन्ती -रत् (नं), गामी -मिनी -मि (नं), सरः -रा -रं, सरणः -खा -खं, चरः -रा -रं; 'going in a straight line,' सरल-यापी -यिनी -यि (नं).

GOING, *s.* गमः -मनं, सरणं, चरणं, चारः, चलनं, ब्रजनं, गामः *f.*, गतं, अयनं, क्रमः -मणं; 'going away,' अपगमः, व्यपगमः, उपयानं, अपचरणं, अपायः, प्रत्यानः; 'going out,' निष्क्रमः -मणं, निष्क्रान्तिः *f.*, निर्गमः, निर्वाणं, वहिर्गमनं; 'going and coming,' गमागमः, गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.

GOITRE, *s.* गुरुः *m.*, गच्छिः *m.*; 'having it,' गुरुकण्ठः -खी -खं.

GOITROUS, *a.* गुरुपीडितः -ता -तं, गुरुकण्ठः -खी -खं.

GOLD, *s.* सुवर्णं, स्वर्णं, कनकं, काञ्चनं, हिरण्यं, हेम *n.* (नं), हेमं, रुक्मं, रुग्मं, भर्म *n.* (नं), भर्मं, जातरूपं, जाघूनदं, शतकुम्भं, शतकुम्भः, शत-कौम्भं, चाभोकरं, निष्कं, हाटकं, हिरणं, तपनीयं, महारजतं, कलपीतं, कलधूतं, कार्तस्वरं, सहायदः -दं, कर्बुरं, कर्बुरं, गात्रेयं, गोरं, दीप्तं, भास्वरं, जासवं, तेजस्, शतसाक्षं, महापातुः *m.*, सोमेरुकं, लोहोन्नमं, पिप्पलानं, सुराहं, दाक्षायणं, सानसिः *m.*, पुरटे, पुरटे, वह्निषीजं, अकृष्यं, मृदुवर्कः; 'pure gold,' कुमारं; 'virgin gold,' पिप्पलाशं; 'false gold,' कूटस्वर्णं; 'gold for ornaments,' शृङ्गिकनकं; 'a heap of gold,' काञ्चनचयः; 'a piece of gold,' कनकभङ्गः; 'a gold coin,' सुवर्णमुद्रा; 'a weight of gold,' कनकपलः, सुवर्णः -र्णं.

GOLD, *a.* सुवर्णं or स्वर्णं or कनकं or काञ्चन &c. in comp.; as, 'a gold bracelet,' सुवर्णकङ्कणं; 'gold stick,' कनकदण्डः; 'gold-mine,' कनकखली, काञ्चनकन्दरः; 'gold necklace,' हेममूचकं, कनकमूचं. See GOLDEN.

GOLD-BEATER, *s.* स्वर्णपक्कारः -कृत्, सुवर्णकारविशेषो यो मुहरादिना सुवर्णं सतिमूच्छीकरोति or सतिशयेन तनुकरोति or उद्धर्षयति.

GOLD-DRAWER, *s.* सुवर्णोद्धर्षनकारी *m.* (नं), कनकोद्धर्षनकृत् *m.*

GOLD-DUST, *s.* कनकपरागः, काञ्चनभूः *f.*, कनकरेणुः *m.*

GOLDEN, *a.* सौवर्णः -खी -र्णं, स्वर्णमयः -यी -यं, स्वर्णिनिर्मितः -ता -तं, स्वर्णकः -का -कं, सुवर्णवान् -वती -वत् (नं), काञ्चनः -नी -नं, काञ्चनमयः -यी -यं, कनकमयः -यी -यं, सुवर्णकृतः -ता -तं, रुक्मवान् -वती -वत् (नं), तापनीयः -यी -यं; 'golden ornament,' कनकभूषणं. See GOLD, *a.*

GOLDFINCH, *s.* कनकवर्णपथ्युक्तो मधुररुतविशिष्टः सुद्रुपक्षी *m.* (नं).

GOLD-FISH, *s.* चीनदेशजः कनकवर्णी मत्स्यभेदः.

GOLD-LEAF, *s.* स्वर्णपत्रं, कनकपत्रं, सहायदपत्रं, पत्रं.

GOLDSMITH, *s.* स्वर्णकारः, सुवर्णकारः, हेमकारः, रुक्मकारकः, नाडिन्यमः, हेमलः, खलादः, कणादः, गौत्रिकः, सुवर्णस्य विकारान्नरकृत् *m.*

GOLD-THREAD, *s.* कनकमूचं, हेममूचं, सुवर्णतनुः *m.*

GOLF, *s.* कन्दुकक्रीडा, कन्दुकलीला, गुलिकाक्रीडा.

GONDOLA, *s.* वेनिशतनगरवासिभिः प्रयुक्तो लघुनौकाविशेषः.

GONDOLIER, *s.* पृथ्वीकनौकावाहकः, पृथ्वीकनौकादण्डधरः.

GONE, *p. p.* गतः -ता -तं, यातः -ता -तं, चलितः -ता -तं, सतः -ता -तं, चरितः -ता -तं, ब्रजितः -ता -तं, इतः -ता -तं, पवः -वा -वं; 'gone away,' व्यपगतः -ता -तं, व्यपगतः -ता -तं; 'gone out,' निर्गतः -ता -तं.

-तं, निष्क्रान्तः-ना-नं, बहिर्गतः-ता-तं.—(Past) वृत्तः-त्ता-त्तं, भूतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, अतिक्रान्तः-ना-नं.

GONFALON, GONFANON, *s.* पताका, ध्वजः, केतुः *m.*, वैनयनी.

GONG, *s.* कौत्स्यं, घनं, गभीरिका.

GONIOMETER, *s.* कोणपरिमापकयन्त्रं, असमापनयन्त्रं.

GONORRHEA, *s.* रक्षणीरकाः, रक्षणीरकाः, धातुस्त्रयोः, मूत्रमारोगः.

Good, *a.* (Not bad, excellent) साधुः-धुः-ध्वी-धु, भद्रः-द्रा-द्रं.

उत्तमः-मा-मं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, शस्तः-स्ता-स्तं, शस्यः-स्या-स्यं, शिशः-हा-हं, शुभः-भा-भं, कुशलः-ला-लं, कल्याणः-शा-शं, सन् सतो सत् (त्), सत्तमः-मा-मं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, सारः-रा-रं, सारवान्-वतो-वत् (त्), आर्यः-र्या-र्यं, वरः-रा-रं, निर्दोषः-या-यं, अदुष्टः-ष्टा-ष्टं, often expressed by सु prefixed; as, 'a good action,' सुक्रिया; 'a good man,' साधुजनः, सत्जनः; 'a good road,' सुपथः, सन्मार्गः.—(Virtuous) धार्मिकः-की-कं, सच्चरितः-ता-तं, सदाचारः-रा-रं, साधुवृत्तः-त्ता-त्तं, आर्यवृत्तः-त्ता-त्तं, शुभाचारः-रा-रं, सुकर्म-म्मा-म्मं (न्), सुकृती-तिनी-ति (न्), सुकृत् *m. f. n.*, सुचरितः-ता-तं, कुशलो-लिनी-लि (न्), पुण्यः-स्या-स्यं, पुण्यकर्म-म्मा-म्मं (न्), पुण्यशालः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्म (न्), वृत्तवान्-वतो-वत् (त्).—(Suitable, fit) योग्यः-ग्या-ग्यं, युक्तः-क्ता-क्तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, उचितः-ता-तं, समुचितः-ता-तं, हितः-ता-तं, सुहितः-ता-तं, sometimes expressed by the fut. pass. part.; as, 'good to eat,' खाद्यः-द्या-द्यं, खादनीयः-या-यं.—(Wholesome) पथ्यः-ध्या-ध्यं.—(Useful) उपयोगी-गिनी-गि (न्), सोपकारः-रा-रं.—(Kind) हितः-ता-तं, हितकामः-मा-मं, सजनः-ना-नं, प्रियद्वारः-रा-रं, प्रियकारः-रा-रं, उपकारकः-का-कं.—(Tending to promote) उत्पादकः-का-कं.—(Sound, undamaged) अद्यतः-ता-तं, अदूषितः-ता-तं.—(Entire, complete) सम्पूर्णः-र्णा-र्णं, सकलः-ला-लं, कृत्स्नः-त्वा-त्त्वं.—(Considerable, great) बहुः-द्वी-द्वं, अनन्यः-त्या-त्यं, महान्-हनी-हन् (त्), भूरिः-रिः-रि, प्रबुरः-रा-रं, सु or अति prefixed; as, 'a good deal vexed,' सुदुःखितः-ता-तं, अतिदुःखितः-ता-तं; 'a good distance,' सुदूरः; 'a good while ago,' सुदीर्घकाले गते.—(Valid) धर्म्यः-म्या-म्यं, अविशुद्धः-द्धा-द्धं. 'Good quality,' गुणः; 'endowed with good qualities,' गुणी-गिनी-गि (न्), सद्गुणः-णा-णं; 'good wishes,' कल्याण-वचनं, आशीर्वाचनं; 'good and bad,' शुभाशुभः-भा-भं, हिताहितः-ता-तं, सारामारः-रा-रं; 'beloved by the good,' आर्यद्वष्टः-द्या-द्यं; 'to make good,' सम्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति-यितुं), साधु (c. 10. साधयति-यितुं); 'make good a promise,' प्रतिज्ञाम् अपवृत्तं (c. 10. -वर्जयति-यितुं); 'make good a debt,' ऋणं शृणु (c. 10. शोषयति-यितुं) or अपाकृ; 'a good fellow,' भद्रः; 'in good time,' उपयुक्तकाले.

Good, *s.* (Benefit, welfare) हितं, श्रेयस् *n.*, भद्रं, शुभं, कल्याणं, कुशलं, क्षेमं, मङ्गलं, भूमिः *f.*; 'for the good of the world,' लोकहिताय, भूतये भुवः; 'good and evil,' हिताहितं, शुभाशुभं, भद्राभद्रं, मङ्गलामङ्गलं; 'good and bad,' सारासार.—(Utility) उपयोगः, सयं, फलं, लाभः.—(Virtue) पुण्यं, सुकृतं, सुचरितं, साधुवृत्तं, धर्मः; 'to do good,' हितं कृ, क्षेमं कृ, उपकृ.

Good, *adv.* सु prefixed, सुपु; 'as good as,' समं; 'this is as good as a sixteenth part,' एतत् षोडशशेन समं.

Good, *interj.* भद्रं, वाटं, कामं, भवतु, अस्तु, स्वयमस्तु, तथेति.

GOOD-BREEDING, *s.* सभ्यता, विनयः, सुविनयः, सुशीलता; 'a man of

good breeding,' सुविनीतः, सुशीलः.

GOOD-CONDITIONED, *a.* सुस्थः-स्था-स्यं, सुस्थितः-ता-तं, सुवृत्तः-त्ता-त्तं.

GOOD-FELLOW, *s.* भद्रजनः, भद्रजनः, साधुजनः, सहपायी *m.* (न्), रसिकजनः.

GOOD-FELLOWSHIP, *s.* उत्सवकारिणां संगमः, सुसङ्गः, सुसाहित्यं, सुनैच्यं.

GOOD-FORTUNE, *s.* सौभाग्यं, भाग्यं, कल्याणं, भद्रं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं,

कुशलं, कौशल्यं, दैवं, सुदैवं, श्रीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, शम्भू *n.* (न्), सम्पद्, सम्पत्तिः *f.*, पुण्योदयः.

GOOD-FRIDAY, *s.* ख्रीष्टस्य क्रृशादोषणमुद्दिश्य महोपवासदिनं.

GOOD-HUMOUR, *s.* सद्भावः, सुसभायः, सुशीलता, चित्तप्रसन्नता, सत्प्रकृतिः *f.*

GOOD-HUMOURED, *a.* सुप्रकृतिः-ति-ति, सत्प्रकृतिः-ति-ति, दृढभावः-वा-वं, दृढचित्तः-त्ता-त्तं, प्रसन्नसभायः-वा-वं.

GOOD-HUMOUREDLY, *adv.* सद्भावेन, सुसभावात्, सुशीलवत्, दृढवत्.

GOOD-LOOKING, *a.* सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुरूपः-पी-पं.

GOOD-LUCK, *s.* सौभाग्यं. See GOOD-FORTUNE.

GOOD-MANNERS, *s.* विनयः, विनीतता, मर्यादा; सुशीलता, सभ्यता, सदाचारता, सुनीतिः *f.*, सुचरित्रं, सच्चरित्रं.

GOOD-NATURE, *s.* सद्भावः, सुसभायः, सुप्रकृतिः *f.*, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता, साधुशीलत्वं, साधुत्वं, आर्यता.

GOOD-NATURED, *a.* सुप्रकृतिः-ति-ति, सत्प्रकृतिः-ति-ति, सुशीलः-ला-लं, सुभाववान्-वतो-वत् (त्), साधुशीलः-ला-लं, सुहृदयः-या-यं, सुहृदयवान् &c.

GOOD-SENSE, *s.* सुविवेकः, सुबोधः, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञता, प्रज्ञता.

GOOD-WILL, *s.* हितता, सुहितता, हितेच्छा, प्रीतिः *f.*, हितकाम्या, सौदृष्टं प्रियता, अनुकूलता.

GOOD-WOMAN, *s.* गृहिणी, गृहमेधिनी, गृहस्थापारकुशला or -दक्षा.

GOODLINESS, *s.* रूपलावण्यं, सौन्दर्यं, शोभा, चारुता, रूपवत्त्वं.

GOODLY, *a.* (Graceful) सुन्दर-रा-री-रं, चारुः-त्री-रु, सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुदर्शनः-ना-नं, सुरूपः-पी-पं, लावण्यवान्-वतो-वत् (त्).—(Pleasant) रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं.

GOODMAN, *s.* गृही *m.* (न्), गेही *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्), स्वामी *m.* (न्).

GOODNESS, *s.* (Excellence) साधुता-त्वं, सत्त्वं, प्रशस्तता, प्राशस्त्यं, प्रशस्तिः *f.*, उन्नतता, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, सारत्वं, प्रकृष्टता, विशिष्टता, कौशलं, सौष्ठवं, आर्यता.—(Virtue, piety) पुण्यता, पुण्यशीलता, साधुशीलता, धर्मत्वं, सदाचारता, साधुवृत्तत्वं, धार्मिकत्वं, देवभक्तिः *f.*—(Kindness) सुजनत्वं, सौजन्यं, प्रियता, दया, कृपा.

GOODS, *s. pl.* (Property, effects) द्रव्यं, द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तूनि *n. pl.*, विभवः, सामग्री-म्यं, रिक्थं.—(Moveable household furniture) अस्थावरद्रव्याणि *n. pl.*, गृहोपस्करादि *n.*, गृहोपकरणानि.—(Merchandise) भाखानि *n. pl.*, भाखकं, पथ्यं, पथ्यानि *n. pl.*, विद्रव्यत्वं.

GOOSE, *s.* हंसः-सो, राजहंसः-सो, चरटः-टा-टी, चरला, चक्राङ्गः-ङ्गी, श्वेतपक्षः, श्वेतछदः, श्वेतगरुत् *m.*, सितपक्षः, शितिछदः, शितिपक्षः, जालपाद् *m.*, नीलाधः, मानसालयः, मानसौकाः *m.* (स्), मञ्जुगमना, भार्गवराष्ट्रः, पुरुदंशकः, मल्लिकः, श्लोक्यः, सरःकाकः-की, कलहंसः-सो; 'ruddy goose,' चक्रः, चक्रवाकः, रणाङ्गः, कोकः, इन्द्रचरः-चारी; 'wild goose,' चक्राङ्गी; 'tame goose,' ग्राम्यहंसः.—(Fool) मूर्खः, निबुद्धिः *m.*

GOOSEBERRY, *s.* कष्टकितगुलोत्पन्नं अन्नफलं.

GOOSEBERRY-FOOL, *s.* खीरेण सह क्रियितः पृश्नेकफलरसः.

GOR-BELLIED, *a.* महोदरः-रा-रं, स्थूलोदरः-रा-रं, लघोदरः-रा-रं, तुन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), वृहत्कुंभिः-भिः-भि, वृद्धनाभिः-भिः-भि.

GOR-BELLY, *s.* महोदरः, स्थूलोदरः, वृहन्तुदः, वृहत्कुंभिः *m.*

GORE, *s.* (Blood) रक्तः. अमृक *n.* (जू). लोहितं, रुधिरं, शोणितं, खतनं.
 —(Clotted blood) घनरक्तं, घनलोहितं, रक्तगुल्मः.—(Triangular piece of cloth sewed into a garment to widen it) वस्त्रपूष्करायां तद्विवेशितम् अक्षाकारः पटस्थलः.
 To GORE, *v. a.* (Pierce with a pointed instrument) शूलादिना त्वं भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेज्) or निर्भिद् or हिद् (c. 7. छिनत्ति, छेज्) or व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यहुं).—(With the point of a horn) शृङ्गायेण त्वं निर्भिद् or व्यप्.
 GORED, *p. p.* छिन्नत्वक् *m. f. n.*, छतचम्प्री *m.*—*m.* (जू), विदारितत्वक् *m. f. n.*, उल्लिखितचम्प्री &c., पिङ्गः—डा—इं.
 GORGE, *s.* (Gullet) निगरणः, अन्नवाहिरोत्तम् *n.*, गलः, कण्ठः.—(Defile between mountains) सङ्कटं, सङ्कटपथः, दुर्गमार्गः, कन्दरः—री, पञ्चैतरन्त्रं, रन्त्रं, सखरः, सखारः, पञ्चैतरन्त्रे सखापथः.
 To GORGE, *v. a.* (Swallow) गृ (c. 6. गिरति, गरितुं—रोतुं), निगृ, यस् (c. 1. यस्ते—सितुं).—(Fill with food) अन्नेन पृ (c. 10. परयति—यितुं), or परिपृ or अत्यन्तं नृप् (c. 10. तथयति—यितुं).
 To GORGE, *v. n.* अन्नेन पृ in pass. (पूर्यते) or अत्यन्तं पृ.
 GORGED, *p. p.* अन्नपूरितः—ता—तं, अतिपूरितः—ता—तं, अतिभूतः—मा—मं.
 GORGEOUS, *a.* तेजस्वी—स्विनी—स्वि (जू), तेजसः—सी—सं, महाप्रतापः—पा—यं, प्रतापी—पिनी—पि (जू), प्रतापवान्—वती—वत् (जू), अतिशोभनः—ना—नं, सुप्रभः—भा—भं, शुभः—भा—भं, उज्ज्वलः—ला—लं, स्वर्णी—घिनी—घि (जू).
 GORGEOUSLY, *adv.* अतितेजसा, महाप्रतापेन, अतितेजसे, सुप्रभं.
 GORGEOUSNESS, *s.* अतितेजस *n.*, सुप्रतापः, अतिशोभा, सुप्रभा, उज्ज्वलता.
 GORGET, *s.* ग्रीवाचाणं, गलचाणं, कण्ठावरणं, अङ्गैचन्द्राकृति कवचं.
 GORGING, *s.* निगरणं, ग्रसनं, अन्नाहारः, अतिभोजनं, अन्नपूरणं.
 GORGON, *s.* सर्पाकारकेशविशिष्टा भयङ्करमुखिः स्त्री.
 GORMAND, *s.* अन्नाहारी *m.* (जू), अतिभोजी *m.* (जू). See GOURMAND.
 To GORMANDIZE, *v. n.* अत्यन्तं भुज् (c. 7. भुङ्के, भोक्तुं), अन्नाहारं कृ, अतिभोजनं कृ.
 GORMANDIZER, *s.* अन्नाहारी *m.* (जू), बह्मशाही *m.* (जू), अतिभोजी *m.* (जू), अतिबुभुक्षुः *m.*, भक्षकः, घस्मरः, अघस्मरः, कुक्षिम्भरिः *m.*, उदरम्भरिः *m.*, पात्रसन्निः.
 GORMANDIZING, *s.* अन्नाहारः, अतिभोजनं, घस्मरता, बह्मशिश्वं, गृध्रा.
 GORY, *a.* रक्तविलिप्तः—मा—मं, रक्ताक्तः—क्ता—क्तं, असृगिलः—मा—मं, रक्तगुल्मयः—यी—यं, रक्तमलिनः—ना—नं.
 GOSHAWK, *s.* अतिगृध्रशीलः श्येनभेदः, श्येनकः.
 GOSLING, *s.* हंसशावकः, वरटशावकः, हंसशिङ्गः *m.*
 GOSPEL, *s.* सुसंवादः, मङ्गलसंवादः, मङ्गलसमाचारः, सुवाचा, शुभवाचा
 GOSPEL-ER, *s.* ख्रीष्टसमाचाररचकः, सुसंवादलेखकः, सुसंवादप्रचारकः, ख्रीष्टो-यधर्मप्रवक्ता *m.* (जू).
 To GOSPELIZE, *v. a.* सुसंवादं प्रचर in caus. (—चारयति—यितुं).
 GOSSAMER, *s.* ग्रीष्मसमयं वायुप्रेरिता नन्देवासतन्तवः *m. pl.*, वाततूलं.
 GOSSIP, *s.* (Tattler) जल्यकः, जल्यकः, उपमत्सी *m.* (जू), परायेवादी *m.* (जू), परकायैचर्चकः, वादकः, प्रलापी *m.* (जू), गायनः.—(Tattler) जल्यकः, जल्यः, प्रजल्यः, प्रलापः.—(Tippling companion) सहपायी *m.* (जू), पानमित्रं.
 To GOSSIP, *v. n.* जल्य् (c. 1. जल्यति—ल्यितुं), प्रलप् (c. 1. —लपति—यितुं), संलप्, अनयैककथां कृ, वृथाकथां कृ, कथोपकथनं कृ.
 GOSSIPING, *s.* जल्यः—ल्यनं, जल्यनं, प्रजल्यः, संलापः, वाक्चापत्यं, आलस्यवचनं, गायनं, निरर्थककथा, वादकता, वाचालता.
 GOT, GOTTEN, *p. p.* प्राप्तः—मा—मं, अवाप्तः—मा—मं, लभः—आ—अं, अधिगतः—ता—तं, आरादिनः—ता—तं, आपन्नः—वा—वै, प्रपन्नः—ता—तं.

GOUGE, *s.* अङ्गैचन्द्राकारफलको वृश्चनविशेषः, तक्षणी.
 To GOUGE, *v. a.* (The eye) लोचनम् उत्पद (c. 10. —पादयति—यितुं).
 GOURD, *s.* अलाबुः *f.*, अलाबुः *f.*, अलाबुः, लाबुः, तुघी—घि *f.*, तुघः—घकः—कं, विधिकः, मुपयी, कुप्पायडकः, कृप्पायडकः, कर्काहः *m.*, कर्केटः—
 'bitter gourd,' तिक्तिका, कटुतुघी, इस्लाकुः *f.*
 GOURMAND, *s.* अन्नाहारी *m.* (जू), बहुभक्षकः, बहुभोजी *m.* (जू), भक्षकः, कुक्षिम्भरिः *m.*, उदरम्भरिः *m.*, औदरिकः.
 GOUT, *s.* वातः, वातरोगः, वातवाधिः *m.*, वातगुल्मः, वातरक्तं, वातपुडा, वातशोणितं, पादशोषः, पादगण्डिरः, पादवल्मीकं.
 GOUTINESS, *s.* वातुलता, वातूलत्वं, वातिकत्वं, सवातत्वं.
 GOUTY, *a.* वातकी—किनी—कि (जू), वातरोगी—गिणी—गि (जू), वातुलः—ला—लं, वातूलः—ला—लं, वातग्रस्तः—स्ता—स्तं, वातिकः—की—कं, वातासहः—हा—हं.
 To GOVERN, *v. a.* शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्, प्रशास्, समनुशास्, यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), नियम्, संयम्, विनियम्, सविद्यम्, ईशु (c. 2. ईशे, ईशितुं), पाल् (c. 10. पालयति—यितुं), परिपाल्, विनी (c. 1. —नयति—नेतुं), प्रणी, वशीकृ, विधा (c. 3. —दधाति—धातुं), अध्याम् (c. 2. —आले—आमितुं), गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति—यितुं).—(Keep in subjection, restrain) वशीकृ, यम्, विनियम्, संयम्, नियह्, (c. 9. —गृह्णाति—ग्रहीतुं), विनियह्, संद (c. 1. —हरति—हर्तुं), दम् (c. 10. दमयति—यितुं), यन्त् (c. 10. यन्तयति—यितुं), नियन्त्; 'to govern a country well,' राष्ट्रं सम्यक् पाल्; 'governing noun,' अन्वयी *m.* (जू).
 To GOVERN, *v. n.* राज्यं कृ, राज्याधिकारं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ, राजकार्यं कृ, राज्यव्यवहारं कृ, आधिपत्यं कृ.
 GOVERNABLE, *a.* शास्यः—स्या—स्यं, शासनीयः—या—यं, वश्यः—श्या—श्यं, विधेयः—या—यं, प्रणयेयः—या—यं, विनयेयः—या—यं, विनीतः—ता—तं, आताधीनः—ना—नं.
 GOVERNANCE, *s.* शासनं, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, पालनं, प्रतिपालनं, आधिपत्यं, अधिकारः, नीतिः *f.*, विनयः, वशः, वशिता, संयमः, विनियमः, यमः.
 GOVERNED, *p. p.* शासितः—ता—तं, अनुशासितः—ता—तं, प्रशासितः—ता—तं, पालितः—ता—तं, वशीकृतः—ता—तं, संयतः—ता—तं, विनियतः—ता—तं, नियमितः—ता—तं, निगृहीतः—ता—तं; 'governed by another,' पराधीनः—ना—नं, परतन्त्रः—न्त्रा—न्त्रं.
 GOVERNESS, *a.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिका, बालोपदेशिनी, शिक्षाकारी.
 GOVERNMENT, *s.* (Administration of government) राज्यं, राज्याधिकारः, राज्यपुरा, राजपुरा, राज्यनीतिः *f.*, राज्यपालनं, राज्यव्यवहारः, नीतिः *f.*, वैशस्त्रं.—(Control, regulation) शासनं, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, वशः—शं, यमः, संयमः, विनियमः, नियहः, दमः—मनं, यन्त्रणं.—(Authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, ऐश्वर्यं.—(Empire) राज्यं, राजन्त्रं, आधिपत्यं.—(The king's ministers) राजधुर्वहाः *m. pl.*, राजमन्त्रिणः *m. pl.*, राजसचिवाः *m. pl.*; 'form of government,' राज्यनीतिः *f.*, राज्यविधिः *m.*; 'government affairs,' राज्यव्यवहारः, राजकार्यं; 'good government,' सम्यक् पालनं; 'bad government,' असम्यक् पालनं.
 GOVERNOR, *s.* अधिपतिः *m.*, अधिपतिता *m.* (जू), अधिकारी *m.* (जू), अध्यक्षः, अधिपः, शासिता *m.* (जू), प्रशासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, अनुशासकः, अधिपकृतः, ईशिता *m.* (जू), ईशरः, ईशः, पालयिता *m.* (जू), नियन्ता *m.* (जू), राष्ट्रियः.
 GOVERNORSHIP, *s.* आधिपत्यं, अधिपतित्वं, अध्यक्षता, अधिकारिता.
 GOWN, *s.* शाटी, शाटकः, स्त्रीकटीवस्त्रं, कटिवस्त्रं, कटीपटः, पटवासः, चोटी, चलनकं.

GOWNED, *a.* सशाटकः -का -कं, कटिपस्त्रवेष्टितः -ता -तं.
 GOWNSMAN, *s.* पश्चिमवेशधारी *m.* (नं), पश्चिमवेशः.—(In an university) राजविद्यालये अन्नेवासिवेशधारी *m.* (नं).
 GRAB, *s.* ग्रहः, ग्रहणः, सङ्ग्रहः, हरणं, सङ्ग्रहः, धरणं, धृतिः *f.*
 GRABBED, *p. p.* चकत्सात् सङ्ग्रहीतः -ता -तं or धृतः -ता -तं.
 To GRABBLE, *v. n.* (Gripe) परामृश (c. 6.) मृशति -खड्गं.—(Lie prostrate on the belly) उदरेण भूमिं गम् (c. 1.) गच्छति, गन्तुं, क्षिप्रदेहः -हा -हं भू, अवमृशेयः -या -यं भू.
 GRACE, *s.* (FAVOR) प्रसादः, अनुग्रहः, दया, कृपा, अनुकम्पा, प्रसन्नता, अनुकूलता, अनुरोधः.—(Good-will, kindness) प्रीतिः *f.*, प्रियता, हितता, हितेच्छा.—(Beauty, elegance) शोभा, लावण्यं, विलासः, चारुता, सौन्दर्यं, विनीतता, लालित्यं, श्रीः *f.*—(Pardon) क्षमा, पाप-शोधनं, पापमार्जनं, निष्कृतिः *f.*—(Blessing before or after meat) भोजनार्थं पूर्वं परं वा धन्यवादः.—(Goddess of beauty) श्रीदेवता, श्रीः *f.*
 To GRACE, *v. a.* शुभं (c. 10.) शोभयति -यितुं, उपशुभं, अलङ्कृतं, समलङ्कृतं, भूषं (c. 10.) भूषयति -यितुं, विभूषं, शोभां कृ or दा, मन् (c. 10.) मानयति -यितुं.
 GRACED, *p. p.* शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, कृतशोभः -भा -भं.
 GRACEFUL, *a.* विलासी -सिनी -मि (नं), चारुः -श्री -रु, लावण्यवान् -वती -वत् (नं), सुन्दरः -रा -री -रं, सुरूपः -पी -पं, सुललितः -ता -तं, ललितः -ता -तं, विनीतः -ता -तं, लोलावान् -वती -वत् (नं), शुभगः -गा -गं, सुगः -गा -गं; 'graceful walk,' शुभगतिः *f.*, सुगतिः *f.*; 'graceful speech,' वरिणिलासः; 'having a graceful gait,' शुभगतिः -तिः -ति.
 GRACEFULLY, *adv.* सविलासं, विलासेन, विलासतया, सलावण्यं, लावण्येन, सुन्दरं, सौन्दर्येण, सुललितं, विनीतं, चारु.
 GRACEFULNESS, *s.* चारुता, सौन्दर्यं, लावण्यं, रूपलावण्यं, विलासः -सिता, लालित्यं, सुललित्यं, विनीतता -त्वं, रूपवत्त्वं, शोभा, श्रीः *f.*, धामता, सुरूपत्वं.
 GRACELESS, *a.* अन्नदुष्टभावः -या -यं, दुराचारः -रा -रं, मन्दचरित्रः -वा -वं, नष्टभावः -वा -वं, अतिदुष्टः -ष्ट -ष्टं, ईश्वरप्रसादवहिष्कृतः -ता -तं.
 GRACELESSNESS, *s.* अन्नदुष्टता, अतिदुष्टता, दुराचारात्ता, नष्टता.
 GRACIOUS, *a.* प्रसन्नः -चा -चं, सुप्रसन्नः -चा -चं, अनुग्राही -हिणी -हि (नं), अनुकूलः -ला -लं, सानुग्राहकः -की -कं, प्रसादितः -ता -तं, अनुकम्पी -म्पिनी -म्पि (नं), दयावान् -वती -वत् (नं), दयाशीलः -ला -लं, दयालुः -लुः -लुः, कृपावान् &c., सानुकम्प्यः -म्पा -म्यं, हितः -ता -तं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सानुक्रोशः -शा -शं, कृपालुः -लुः -लुः, उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारकः -का -कं, भक्तवत्सलः -ला -लं; 'beyond gracious,' प्रसीद.
 GRACIOUSLY, *adv.* प्रसन्नं, सुप्रसन्नं, प्रसादेन, प्रसादं, अनुग्रहेण, सानुग्रहं, अनुकूलं, सानुकूल्यं, सानुकम्प्यं, कृपया, दयाया, हितेच्छया.
 GRACIOUSNESS, *s.* प्रसन्नता, सुप्रसन्नता, प्रसादः, अनुग्रहः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुकम्पा, दयालुत्वं, कृपालुत्वं -ता, हितता, हितबुद्धित्वं, सानुकम्प्यता.
 GRADATION, *s.* क्रमः -मणं, अनुक्रमः -मण, पथ्यापः, सानुपूर्थं, सानुपूर्वं -श्री -श्रेकं, परम्परा, अन्ययः, समन्ययः, उन्नतोररं, अत्यासता, अनुपायित्वं; 'in regular gradation,' यथाक्रमं, क्रमशः, अनुपूर्वशः, क्रमे क्रमे, पथ्यायेण.
 GRADE, *s.* क्रमः, पदं, पदपिः *f.* -वी, आस्यदं, अवस्था; 'highest grade,' परमपदं.
 GRADIENT, *a.* (Moving by steps) क्रामन् -मनी -मत् (नं), क्रममायः -या -ये.—(Rising and descending) उन्नतानतः -ता -तं; 'gra-

dients,' पातोत्पाताः *m. pl.*
 GRADUAL, *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, अत्यासः -त्या -त्यं, उन्नतोररः -रा -रं, सानुक्रमिकः -की -कं, सानुपदिकः -की -कं, अनुपूर्वः -श्री -श्रे, सानुपूर्विकः -की -कं.
 GRADUALLY, *adv.* क्रमशः, क्रमतः, क्रमेण, क्रमे क्रमे, पदे पदे, पदशः, प्रतिपदे, अनुपदे, पदात्यदं, शनैः, शनैः शनैः.
 To GRADUATE, *v. a.* राजविद्यालये पदं प्राप् (c. 5.) in caus. (-चापयति -यितुं) or पदे नियुज् (c. 7.) -युक्ते -युक्ते.—(Mark with degrees) सानु-क्रमिकचिह्नैर् अङ्कं (c. 10.) अङ्कयति -यितुं, अनुक्रमेण चिह्नैर् अङ्कं, क्रमकचिह्नैर् अङ्कं.
 To GRADUATE, *v. n.* (Receive a degree at an university) राज-विद्यालये पदं प्राप् (c. 5.) -आप्नोति -आप्नोति.
 GRADUATE, *a.* महाविद्यालये पदप्राप्तः or पदयुक्तः or पदवान् *m.* (हं).
 GRADUATED, *p. p.* राजविद्यालये पदयुक्तः -क्ता -क्ते.—(Marked with degrees) सानुक्रमिकचिह्नैर् अङ्कितः -ता -तं, सानुक्रमिकचिह्नाङ्कितः -ता -तं.
 GRADUATION, *s.* अनुक्रमः -मणं, क्रमः -मणं, पथ्यापः, सानुपूर्थं.—(Marking with degrees) सानुक्रमिकचिह्नाङ्कनं, सानुक्रमिकचिह्नाङ्कनं.
 GRAFT, *s.* वृक्षशाखानिवेशितो भिन्नवृक्षपत्रवः -वं or भिन्नवृक्षसिलयः.
 To GRAFT, *v. a.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवं निविश (c. 10.) -वेष्टयति -यितुं, एकवृक्षपत्रवं भिन्नवृक्षपत्रेन संयुज् (c. 10.) -योजयति -यितुं or संलग्नीकृ.
 GRAFTED, *p. p.* भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः -ता -तं, भिन्नवृक्षपत्रपत्रयुक्तः -क्ता -क्ते.
 GRAFTING, *s.* एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवनिवेशनं.
 GRAIN, *s.* (Seed of corn) धान्यं, धान्यादि *n.*—(Corn in general) शस्यं, सोमं, गारिकः, सधकरिः *m.*, वोजरुहः, जीपसापनं.—(Seed) बीजं -जकं.—(A particle) कणः -णिकः -का, लवः, लेखः, अणुः *m.*, रेणुः *m.*; 'a grain of rice,' तण्डुलकणः.—(Seed used as a weight) काकिली.—(Vein of wood) काष्ठरेखा, काष्ठलेखा, काष्ठ-शिरा; 'against the grain,' प्रतिलोमः -ना -मं, प्रतीयः -पा -पं; 'with the grain,' अनुलोमः -ना -मं; 'grain freed from chaff,' धान्यास्थि; 'fried grain,' लाप्ता -जाः *m. pl.*, चञ्चलः; 'wetted grain,' लानः.
 To GRAIN, *v. a.* काष्ठरेखानुकारेण चिह्नं (c. 10.) चिह्नयति -यितुं or चिह्नीकृ.
 GRAINED, *p. p.* or *a.* (Painted in imitation of the fibres of wood) काष्ठरेखासमवर्णेन चिह्नितः -ता -तं or लिखितः -ता -तं, दाहरेखानुकारेण चिह्नितः -ता -तं.
 GRAINY, *a.* धान्यमयः -यो -यं, शस्यमयः -यो -यं, धान्यवान् -वती -वत् (नं).
 GRAMINEOUS, *a.* तृणमयः -यी -यं, तृणमः -सा -सं, शाङ्गलः -ला -लं.
 GRAMINIVOROUS, *a.* तृणभक्षकः -का -कं, तृणसादकः -का -कं, तृणभोजी -जिनी -जि (नं), तृणजम्भः -म्भा -म्भं, चासादः -दा -दं, चासाहारी -रिणी -रि (नं).
 GRAMMAR, *s.* व्याकरणं, व्याकृतिः *f.*, व्याकरणशास्त्रं, शब्दशास्त्रं, शास्त्रचक्रं *n.*, व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पत्तिवादः, शब्दव्युत्पत्तिः *f.*, शब्दशुद्धिः *f.*
 GRAMMAR-SCHOOL, *s.* व्याकरणशिक्षाशाला, व्याकरणपाठशाला.
 GRAMMARIAN, *s.* व्याकरणज्ञः, व्याकरणीयः, व्याकरणशास्त्रज्ञः, शब्दशास्त्रज्ञः, व्याकरणज्ञः, व्याकरणाध्यापकः, शास्त्रिकः, व्याकरणव्युत्पन्नः.
 GRAMMATICAL, *a.* व्याकरणः -शी -शं -शीयः -या -यं, शास्त्रिकः -की -कं, व्याकरणसम्बन्धी -म्बिनी -म्बि (नं).—(According to grammar) व्याकरणानुसारी -रिणी -रि (नं), व्याकरणाविरोधः -ज्ञा -ज्ञं; 'grammatical accuracy,' शब्दशुद्धिः *f.*
 GRAMMATICALLY, *adv.* व्याकरणानुसारेण, व्याकरणाविरोधेन, शब्दशास्त्रानु-

GRANARY, *s.* कुशूलः, शान्यागारं, शस्यागारं, व्रीह्यगारं. अन्नकोष्ठः -ष्टके, कोषकं, कक्षालः -लकः, काषालः, पिटः, कूटः, मरारः.

GRAND, *a.* (Great) महान् -हती -हत् (ह्), वृहन् -हती -हत् (ह्).—(Splendid) प्रतापी -पिनी -पि (न्), प्रतापवान् -वती -वत् (ह्). सुप्रभः -भा -भं, तेजसः -सी -सं, तेजस्वी -स्विनी -स्वि (न्). उच्चलः -ला -लं.—(Principal) प्रधान in comp., प्रमुखः -सा -सं, मुख्यः -स्या -स्यं, अग्रः -या -यं, अग्र्यः -म्या -म्यं, अग्र्योः -या -यं, उत्तमः -मा -मं.—(Noble) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं.

GRANDAM, *s.* मातामही, पितामही.—(Old woman) वृद्धा स्त्री, जरिणी.

GRANDCHILD, *s.* पुत्रसुतः -ता, पुत्रालम्बः -जा, पोत्रः -त्री, दीहित्रः -त्री.

GRANDDAUGHTER, *s.* पोत्री, नम्री, पुत्रसुता, पुत्रपुत्री, सुतालम्बा, पुत्रालम्बा.—(Daughter's daughter) दीहित्री, पुत्रिकापुत्रा; 'great grand-daughter,' प्रपौत्री, प्रतिनम्री.

GRANDEE, *s.* कुलीनजनः, कुलश्रेष्ठि *m.* (न्), राजन्यः, उच्चपदस्यः, उत्कृष्टपदस्यः, सत्कुलीनः, सभितजनवान् *m.* (ह्).

GRANDEUR, *s.* (Greatness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न्), वृहत्त्वं.—(Splendor, dignity) प्रतापः, विभूतिः *f.*, वैभवः, तेजस् *n.*, उच्चलता, सुप्रभता, शोचस्विता, प्रभायः, ऐश्वर्यं, सम्पत्तिः *f.*—(Nobleness, elevation) माहात्म्यं, शीतायै, उदारता, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठत्वं.

GRANDEVITY, *s.* चिरजीवः -वा -वितं, दीर्घवयस्कत्वं, पुष्टता.

GRANDEVIOUS, *a.* चिरजीवी -विनी -वि (न्), दीर्घजीवी &c., दीर्घायुः -युः -युः (स).

GRANDFATHER, *s.* (Paternal) पितामहः, पितृपिता *m.* (ह्).—(Maternal) मातामहः, मातृपिता *m.* (ह्), आर्यकः; 'great grandfather,' प्रपितामहः, प्रमातामहः; 'great great grandfather,' वृद्धप्रपितामहः, 'great great grandmother,' वृद्धप्रमातामहः.

GRANDILOQUENCE, *s.* गश्तिवाक्यं, सतिशयोक्तिः *f.*, सतुक्तिः *f.*, चित्रोक्तिः *f.*, दृष्यवाक्यं, दर्पोष्मातवचनं.

GRANDILOQUENT, *a.* गश्तिवाक्यः -क्या -क्यं, उच्चवादी -दिनी -दि (न्).

GRANDINOUS, *a.* करकामयः -यी -यं, शिलापुष्टिमान् -मती -मत् (ह्).

GRANDLY, *adv.* तेजसा, प्रतापेन, समतायं, सुप्रभं, विभूत्या, वैभवेन, ऐश्वर्येण, उच्चलं, उत्कर्षेण, उत्कृष्टं, श्रेष्ठं, प्रभावेण.

GRANDMOTHER, *s.* (Paternal) पितामही, पितृमाता *f.* (ह्), पितृप्रमूः *f.*—(Maternal) मातामही, मातृमाता *f.* (ह्); 'great grandmother,' प्रपितामही, प्रमातामही.

GRAND-NEPHEW, *s.* भ्रातृपोत्रः, भ्रातृनम्रा *m.* (ह्), स्वसृपोत्रः, स्वसृनम्रा *m.*

GRANDNESS, *s.* महत्त्वं, महिमा *m.* (न्), वैभवः, प्रतापः. See GRANDEUR.

GRAND-NEICE, *s.* भ्रातृपोत्री, भ्रातृनम्री, स्वसृनम्री, स्वसृपोत्री.

GRANDSIRE, *s.* पितामहः, मातामहः, आर्यकः, पितृपिता *m.* (ह्).

GRANDSON, *s.* (Son's son) पोत्रः, नम्रा *m.* (ह्), पुत्रसुतः, पुत्रपुत्रः, सुतालम्बा, पुत्रालम्बा.—(Daughter's son) दीहित्रः, पुत्रिकापुत्रः, पुत्रिकापुत्रः; 'great grandson,' प्रपौत्रः, प्रतिनम्रा *m.* (ह्); 'great great grandson,' परप्रपौत्रः, परप्रतिनम्रा *m.* (ह्), परपर्यः.

GRANGE, *s.* क्षेत्रं, भूमिः *f.*, क्षेत्रभूमिः *f.*, क्षेत्रिकगृहादि *n.*

GRANITE, *s.* शायित्संशकः सुदृढप्रसरविशेषः.

GRANIVOROUS, *a.* शस्यभक्षकः -का -कं, शस्यादः -दा -दं, शान्यभुक् *m. f. n.*

GRANT, *s.* प्रदानं, सम्प्रदानं, दानं, दत्तं, प्रदा, पितर्यं, विसर्जनं, उल्लग्नः. उत्सर्जनं, दायः, विहायितं; 'grant of maintenance,' वृत्तिदानं; 'a written grant,' लेखपत्रं, समर्थपत्रं; 'a royal grant,' शासनं, शासनपत्रं, पट्टः; 'grant of property,' निषण्यः -न्यनं; 'grant of safe conduct,' अभयप्रदानं.

To GRANT, *v. a.* (Give, confer) दा (c. 3. ददाति, c. 1. यच्छति,

दातुं), प्रदा, अनुदा, वितु (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), दिश् (c. 6. दिशति, देष्टुं), उपक्, उपाक्.—(Admit) स्वीकृ, स्वीकारं कृ. अङ्गीकृ, ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रह.—(Allow) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञायाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं).

GRANTED, *p. p.* प्रदत्तः -त्ता -त्तं, प्रप्तः -त्ता -त्तं, दत्तः -त्ता -त्तं, वितोऽर्थः -त्ता -त्तं, स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गीकृतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं; 'be it so,' भवतु, स्वमन्तु, स्वस्वेव.

GRANTEE, *s.* दानग्रहीता *m.* (ह्), आदाता *m.* (ह्), दानभोगी *m.* (न्).

GRANTOR, *s.* दाता *m.* (ह्), दानकर्त्ता *m.* (ह्), उत्सर्गकर्त्ता *m.*

GRANULAR, GRANULARY, *a.* वीजमयः -यो -यं, शस्यवीजाकारः -रा -रं.

To GRANULATE, *v. a.* वीजाकारं -रां -रं कृ, क्षुद्रपिण्डीकृ, शस्यवीजाकारेण घनीकृ or सान्द्रीकृ or संहतीकृ or खण्डीकृ.

To GRANULATE, *v. n.* वीजाकारपिण्डान् बन्य (c. 9. वध्नाति, बन्युं). वीजाकारभू, सूक्ष्मपिण्डीकृ, शस्यवीजाकारेण घनीकृ.

GRANULATED, *p. p.* शस्यवीजाकारः -रा -रं.—(Sugar) खण्डमोदकः, शर्करा.

GRANULATION, *s.* वीजाकारपिण्डबन्धनं, क्षुद्रपिण्डबन्धनं.—(Of flesh) उत्सादनं, असुषं.

GRANULE, *s.* कणिका, वीजकं, लयः. सणः *m.*, गुटिका, क्षुद्रगुटिका.

GRAPE, *s.* द्राक्षा, मृद्वीका, मृद्वी, स्वाद्वी, स्वादुरसा, मधुरसा, गोस्तनी -ना. रसा, रसाला, चारुफला, कापिशायनी, साद्वी, हरहरा; 'made of grapes,' माद्वीकः -की -कं; 'juice of grapes,' द्राक्षारसः.

GRAPERY, *s.* द्राक्षाहोहणयोग्यं गृहं, द्राक्षायाटिका.

GRAPE-SHOT, *s.* युद्धनाडेः प्रक्षेपणीयो द्राक्षाक्षपकरूपेण पिण्डीभूतो गुलिकासमूहः.

GRAPE-STONE, *s.* द्राक्षावीनं -जकं, द्राक्षाफलस्य सखिः *f.* or सखीला.

GRAPHIC, GRAPHICAL, *a.* सुचित्रितः -ता -तं, सुवर्णितः -ता -तं, सुनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, सुलिखितः -ता -तं, सुकथितः -ता -तं, सुनिर्देशकः -का -कं.

GRAPHICALLY, *adv.* सुवर्णनेन, सुनिर्देशेन, सुविवरणेन, सुचित्रितं, सुनिर्दिष्टं.

GRAPNEL, *s.* चतुर्देनयुक्तो लङ्गरविशेषः, चतुर्देनयुक्तम् आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी -विणी.

To GRAPPLE, *v. a.* (Lay hold of, seize) सङ्ग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपसङ्ग्रह, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), आकृष (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं).

To GRAPPLE WITH, *v. n.* बाह्वाहवि or हस्ताहस्ति युष् (c. 4. युध्यते, योद्धुं), बाहुयुद्धे सङ्ग्रह (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

GRAPPLE, *s.* (Hold) सङ्ग्राहः, आग्रहः, धृतिः *f.*—(Close fight) बाहुयुद्धं.—(Hook) आकर्षणी -विणी.

GRAPPLED, *p. p.* सङ्ग्रहीतः -ता -तं, धृतः -ता -तं, आकर्षितः -ता -तं.

GRAPPLING-IRONS, *s. pl.* लोहयन्त्रं आकर्षणयन्त्रं, आकर्षणी -विणी.

GRAPY, *a.* द्राक्षाभयः -यी -यं, द्राक्षारसः -सा -सं, द्राक्षोष्णः -मा -मं.

GRASSHOPPER, *s.* See GRASSHOPPER.

To GRASP, *v. a. and n.* ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्रह, परिग्रह.

अभियग्रह, उपसङ्ग्रह, मुञ्जिता ग्रह or सङ्ग्रह, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Grasp at, try to seize) ग्रह in des. (जिघृक्षति -ते -सितुं), दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), संह, अपह, दृ in des. (जिहीषति -ते -सितुं); 'one who has grasped his sword,' गृहीतसङ्ग्रहः.

GRASP, *s.* मुञ्जिसङ्ग्राहः, ग्रहः -हर्षं, मुञ्जिग्रहं, सङ्ग्रहः, सङ्ग्राहः, हस्तग्रहः, आग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*, धरणी, अवलम्बनं, कपालम्बनं; 'tightness of grasp,' दृढमुञ्जिता; 'within the grasp,' ग्रासः -हा

-हं, ग्रहणीयः-या-यं.

GRASPED, *p. p.* गृहीतः-ता-तं, मुष्टिसङ्गृहीतः-ता-तं, मुष्टिसङ्गृहपीडितः-ता-तं, धृतः-ता-तं, यस्तः-स्ता-स्तं, लस्तः-स्ता-स्तं, कुपितः-ता-तं.

GRASPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्गृहकृत्, सङ्गृहीता *m.* (नृ), हवी *m.* (वृ).

GRASPING, *s.* ग्रहणं, सङ्गृहः, सङ्गृहः, धृतिः *f.*, धरणं, हरणं.

GRASPING, *part. of a.* निघृषुः-घुः-घु, जिहीषुः-षुः-षु, पुरोभागी-गिनी-गि (नृ), ग्रहणशीलः-ला-लं.

GRASS, *s.* तृणं, घासः, यवसः, जवसः, शादः, अर्जुनं-नी, खटः, खेटः; 'sacrificial grass,' कुशं-शाः, रधेः, कृपः, पयिचं; 'young grass,' बालतृणं, शण्ड्यः; 'fragrant grass,' कन्धूयं, मोगन्धिकं, देवजग्धं-ग्धकं, पोरं, ध्यामं, रोहिषं; 'abounding with grass,' तृणपूर्णः-शी-शं, बहुतृणः-गा-गं, महाघासः-सा-सं.

To GRASS, *v. a.* तृणं आरुढं (c. 10), छादयति-यितुं, सतृणं-शां-गं कृ.

GRASSHOPPER, *s.* शरभः, शलभः, पतङ्गः, त्रिशङ्कुः *m.*

GRASSINESS, *s.* सतृणत्वं, सधामत्वं, शादुलता, बहुधामत्वं.

GRASSLESS, *a.* तृणहीनः-ना-नं, अतृणः-णा-णं, तृणवर्जितः-ता-तं.

GRASS-PLOT, *s.* तृणावृत्तौ भूमिभागः or भूभेदशः, सतृणस्थलं.

GRASSY, *a.* तृणमयः-मा-सं, तृणमयः-यो-यं, सतृणः-या-यं, तृणावृतः-ता-तं, तृणाच्छादितः-ता-तं, घासमयः-यो-यं, बहुधामः-सा-सं, बहुतृणः-गा-गं, महाधामः-सा-सं, शादुलः-ला-लं, मादुलः-ला-लं.-(Green, verdant) हरितः-ता-तं, शादहरितः-ता-तं.

GRATE, *s.* (Fire-place) इम्भगुमिः *f.*, सङ्गरागुमिः *f.*, सङ्गराशिः, अग्निकुण्डं, चुचो, इम्भवारणी, सङ्गराशरणी, वितानं.-(Iron-lattice) लोहजालं, लोहजालकः, व्यासललोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

To GRATE, *v. a.* (Rub) घृष (c. 1. पथति-यितुं), पिष (c. 7. पिनष्टि, पेष्टि), निष्पिष, मृद (c. 9. मृदाति, महितुं), सङ्घट्ट (c. 10. घट्टयति-यितुं); 'to grate the teeth,' दन्तान् दन्तैर घृष or निष्पिष.-(Fret, irritate) व्यष (c. 10. व्यषयति-यितुं), बाध (c. 1. बाधते-यितुं), तप (c. 10. तापयति-यितुं), मर्मोणि तृद (c. 6. तृदति, तोडुं) or म्मृञ्ज (c. 6. म्मृञ्जति, म्मृञ्ज);-(Furnish with an iron lattice) लोहजालेन युज्ज (c. 10. योजयति-यितुं), व्यासललोहदण्डेन युज्ज.-(Reduce to powder by rubbing) घर्षणेन षृणीकृ or खोदीकृ.

To GRATE, *v. n.* परस्परघर्षणं कृ, परस्परघर्षणं कर्कशशब्दं कृ.

GRATED, *p. p.* (Rubbed) घर्षितः-ता-तं, आघर्षितः-ता-तं, पिष्टः-ष्टा-ष्टं, षणीकृतः-ता-तं, खोदितः-ता-तं.-(Furnished with a grating) लोहजालयुक्तः-का-कं.

GRATEFUL, *a.* (Having a due sense of benefits) कृतज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, कृतवेदी-दिनी-दि (न), कृतवेदी-दिनी-दि (न), उपकृतज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, उपकारस्मरज्ञ-वी-वृ (वृ), कृतोपकारम्य स्मरज्ञा &c., उपकृतस्मरन्-रन्नी रत (न).-(Agreeable) रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, सुभगः-गा-गं, हृद्यः-द्या-द्यं.-(To the taste) सुस्वास्वादः-दा-दं, सुरसः-सा-सं.

GRATEFULLY, *adv.* कृतज्ञवत्, उपकारस्मरणात्.-(Agreeably) रम्यं, सुभगं.

GRATEFULNESS, *s.* (Gratitude) कृतज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं.-(Agreeableness) रम्यता, रमणीयता, सुभगता.

GRATER, *s.* घर्षणी, घर्षणयन्त्रं, निघर्षणकः, घर्षणालः, आघट्टकः.

GRATIFICATION, *s.* (Act of pleasing, indulging) सन्तोषणं, तोषः-पणं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, तपणं, प्रीतिकरणं, आराधनं, अनुरोधः-धनं, अनुयजनं, प्रसादनं, आनमनं, आनतिः *f.*; 'gratification of an humour,' छन्दोनयनं, छन्दोनयनं; 'of a wish,' मनोरथसिद्धिः *f.*, इच्छासाधनं, इच्छादानं.-(Pleasure, satisfaction) तुष्टिः *f.*, सन्तोषः,

परितोषः, तोषः, प्रीतिः *f.*, तृप्तिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, आह्लादः, रतिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

GRATIFIED, *p. p.* तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्तोषितः-ता-तं, परितुष्टः-ष्टा-ष्टं, सनुष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रीतः-ता-तं, तृप्तः-मा-मं, तपितः-ता-तं, आराधितः-ता-तं, प्रसादितः-ता-तं, आनन्दितः-ता-तं, प्रमोदितः-ता-तं, प्रति-ग्रहितः-ता-तं; 'in mind,' प्रीतमनः-नाः-नः (स); 'having every wish gratified,' सर्वसिद्धार्थः-था-थं, पूर्णकामः-मा-मं, कृतार्थः-था-थं, चरितार्थः-था-थं.

To GRATIFY, *v. a.* (Please) सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं), सनुषं (c. 10. तोषयति-यितुं), परितुषं, नन्दं (c. 10. नन्दयति-यितुं), आनन्दं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति-यितुं), तृपं (c. 10. तपयति-यितुं), प्रमुदं (c. 10. मोदयति-यितुं), रम् (c. 10. रमयति-यितुं), ह्लादं (c. 10. ह्लादयति-यितुं), हृषं (c. 10. हर्षयति-यितुं), सभाज् (c. 10. सभाजयति-यितुं), रुचं (c. 1. रोचते-यितुं) with dat. of person, सुखं कृ, प्रीतिं दा.-(Indulge, humour, soothe) सनुवृत् (c. 1. वञ्जते-यितुं), आराधं (c. 10. राधयति-यितुं), प्रमुदं (c. 10. मोदयति-यितुं), सनुरञ्जं (c. 10. रञ्जयति-यितुं), सनुरुषं (c. 4. रुषयते-रोडुं), ललं (c. 10. लालयति-यितुं).

GRATIFYING, *part. of a.* परितोषकः-का-कं, सन्तोषकः-का-कं, तुष्टिकरः-रा-रं, तुष्टिदः-दा-दं, परितोषजनकः-का-कं, तुष्टिजननः-नी-नं, सुखकरः-रा-रं, सुखदः-दा-दं, प्रीतिकरः-री-रं, प्रीतिदः-दा-दं, आनन्ददः-दा-दं, नन्दकः-का-कं, तपो-पिणी-पि (नृ), रमणः-णा-णं, आराधकः-का-कं, सनुरञ्जकः-का-कं.

GRATING, *part. of a.* कर्कशः-शा-शं, निघुरः-रा-रं, खरः-रा-रं, अरुनुदः-दा-दं, कटुः-दुः-दु, 'to the ears,' कर्णकटुः-दुः-दु.

GRATING, *s.* परस्परघर्षणं, परस्परघर्षणजः कर्कशशब्दः.-(Partition of iron bars) लोहजालं, लोहजालकः, व्यासललोहदण्डयुक्तम् अवरोधकं or व्यवधानं.

GRATINGLY, *adv.* कर्कशं, निघुरं, अरुनुदं, कटुं, कार्कश्येन.

GRATIS, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, निर्मूल्यं, धर्माधी.

GRATITUDE, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता, उपकारस्मरणं, कृतोपकारस्मरणं, प्रमुपकारकरणेच्छा.

GRATUITOUS, *a.* मूल्यं विना दत्तः-ज्ञा-ज्ञं, निर्मूल्यः-त्या-त्यं, प्रकाशं or स्वेच्छातो दत्तः-ज्ञा-ज्ञं, धर्माधीकः-का-कं; 'gratuitous labour,' विष्टिः *f.*-(Groundless) सहेतुकः-का-कं, निनिमित्तः-ज्ञा-ज्ञं, निष्कारणः-णा-णं.

GRATUITOUSLY, *adv.* मूल्यं विना, मूल्यव्यतिरेकेण, धर्माधी, निर्मूल्यं.

GRATUITY, *s.* पारितोषिकं, शुल्कः-ल्लं, उपायनं, प्रदानं, दानं.

To GRATULATE, *v. a.* अभिनन्दं (c. 1. नन्दति-यितुं), अभिवन्दं (c. 1. वन्दते-यितुं), कल्याणवचनं वदं (c. 1. वदति-यितुं), कल्यं वदं, कुशल-वाद् कृ. See CONGRATULATE.

GRATULATION, *s.* अभिनन्दा-न्दनं, अभिवन्दनं, कल्याणवादः, कल्यवादः.

GRATULATORY, *a.* कल्यवादी-दिनी-दि (नृ), अभिनन्दकः-का-कं.

GRAVE, *s.* (Place for the dead) समाधिः *m.*, अषटः, श्मशानं, मृतशरीरस्थानं, सटुकं, सन्धिः *m.*, शववासः, शवगर्भः.

GRAVE, *a.* (Serious) गुरुः-रु-रु, अलघुः-घुः-घु, मन्दः-न्दा-न्दं, जडः-डा-डं.-(Momentous) गुर्वर्थः-था-थं, बह्वर्थः-था-थं, गम्भीरार्थः-था-थं.-(Deep in sound) गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-रा-रं, मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दः-न्दा-न्दं, मध्यः-रा-रं, आमन्दः-न्दा-न्दं, धीरः-रा-रं, धनः-ना-नं.-(In grammar) मुतः-तः; 'the grave accent,' अनुदासः.

To GRAVE, *v. a.* and *n.* तड् (c. 1. तडति-यितुं), c. 5. तड्यति, तड् (c. 1.

त्वक्षति -क्षितुं), मुद्ग (nom. मुद्गयति -यितुं), मुद्गीकृ.

GRAVE-CLOTHES, *s.* शववस्त्रं, शवाच्छादनं, मृतशरीरपरिधानं.

GRAVE-DIGGER, *s.* समाधिखनकः, अवटखनिता *m.* (तृ), शवगर्भखनकः.

GRAVE-STONE, *s.* पितरं, चेतनं, चैवः, चितापूडकं, मृतजनस्मरणप्रसारः, श्मशानप्रसारः, समाधिप्रसारः.

GRAVEL, *s.* शर्करा, बालुका, चूर्णखडः, चूर्णः-शै, शिलाखडः, पाषाणखडः, शिलाचूर्णं, पाषाणचूर्णं.—(The disease) शर्करा, चश्मरी, चश्मीरः-रं, मूत्रखडः, पायुशर्करा.

TO GRAVEL, *v. a.* सशर्करं-रं-रं कृ. शर्करान्वितं-तां-तं कृ. शर्करावृतं-तां-तं कृ. शर्करोक्तं.—(Perplex) विमुहं (c. 10. -मोहयति -यितुं), शल्यं कृ.

GRAVELLY, *a.* शर्करोपः-यो-यं, शर्करः-री-रं, शर्करकः-का-कं, शर्करावान्-वतो-वत् (तृ), शर्करिकः-की-कं, शर्करिलः-ला-लं, सशर्करः-रा-रं.

GRAVEL-WALK, *s.* शर्करावृतः पथः, शर्करावान् उद्यानमार्गः.

GRAVELY, *adv.* गुरु, अलघु, गौरवेण, सगौरवं, गम्भीरं, भावगम्भीरं, गाम्भीर्येण, धीरं, मन्दं.

GRAVEN, *p. p.* तटः-ष्टा-ष्टं, तथितः-ता-तं, मुद्रितः-ता-तं.

GRAVENESS, *s.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलापवं, जडता, जाड्यं.

GRAVEOLENCE, *s.* दुर्गन्धः, कुसितगन्धः, दौर्गन्धि *n.*, पूतिगन्धः.

GRAVEOLENT, *a.* दुर्गन्धी-न्विनी-न्वि (नृ), कुसितगन्धः-न्धा-न्धं.

GRAVER, *s.* तथकः, तथ *m.* (तृ), तथणकज्ञी *m.* (तृ), मुद्राकरः.

GRAVID, *a.* गर्भिणी, गर्भवती, पूर्णगर्भा, गृहीतगर्भा, जनरापहा.

GRAVING, *s.* तथणं, तथणकर्म *n.* (नृ), तथणकाय्यं.

TO GRAVITATE, *v. n.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पतं (c. 1. पतति -तितुं) or पतं in des. (पिपतिपति -यितुं, पितति) or अथः पतं, or अधो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अन्यमूर्तिं प्रति आकृष्य in pass. (-कृष्यते).

GRAVITATION, *s.* स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पतनशीलता or पातुकत्वं or पिपतिपा or अथःपातुकता or अन्यमूर्तिं प्रति आकर्षणशीलता.

GRAVITY, *s.* (Weight) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नृ), भारः, भारगुरुता.—(Seriousness) गुरुता, गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, धीरत्वं-ता, अलघुता, अलापवं, जडता, जाड्यं, मन्दता.—(Tendency of a body towards the earth, or towards another body) स्वभारगुरुत्वाद् भूमिं प्रति पातुकत्वं or अन्यमूर्तिं प्रति आकर्षणशीलता.—(Specific gravity) भारमानं.

GRAVY, *s.* मांसपूर्यं, मांसजूपं, मांसव्यञ्जनं, व्यञ्जनं, उपस्करः, तेमनं, लाल-सोके, प्रहितं, मिष्टांसं, प्रदिग्धः.

GRAY, *a.* धूसर-री-रं, धूपर-री-रं, पांशुवर्णः-शी-शं, भस्मवर्णः-शी-शं, ईपत्यायुः-युः-यु, ईपडवलः-ला-लं, आशुक्रः-क्रा-क्रं, शुक्रकृष्णः-ष्णा-ष्णं.—(As the hair) पलितः-ता-तं, धवलः-ला-लं, पक्रः-क्रा-क्रं; 'gray hair,' पलितः.—(Old) जीर्णः-शी-शं, वृद्धः-द्धा-द्धं, पक्रः-क्रा-क्रं.

GRAY, *s.* (The colour) धूसरः, धूपरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.

GRAY-BEARD, *s.* शुक्रशमयुः *m.*, धवलशमयुः *m.*, जीर्णकृच्छः.

GRAY-EYED, *a.* पायुनयनः-ना-नं, धूसरनेत्रः-चा-चं.

GRAY-HAIRED, *a.* पलितः-ता-तं, पलित्क्री, धवलकेशः-शी-शं, शुक्रकेशः-शी-शं, पक्रकेशः-शी-शं.

GRAY-HEADED, *a.* पलितशिखाः-राः-रः (स्), पलितमस्तकः-का-कं.

GRAY-HOUND, *s.* See GREY-HOUND.

GRAYISH, *a.* ईषदूसरः-रा-रं, आधूसरः-रा-रं, ईषत्पांशुवर्णः-शी-शं.

GRAYLING, *s.* खञ्जनीशो मत्स्यप्रभेदः.

GRAYNESS, *s.* धूसरत्वं, धूसरवर्णत्वं, पांशुवर्णत्वं.—(Of the hair) पलितं, केशपापत्यं, केशशुक्रता, केशपक्रता.—(Oldness) वृद्धत्वं, जीर्णता, पक्रता.

TO GRAZE, *v. a.* (Touch lightly, rub) घृष्य (c. 1. घर्षति -यितुं), लघु तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), लघुगता अतिक्रम्य घृष्य.—(Feed cattle with grass) चरं in caus. (चारयति -यितुं), दूणम् अश्न in caus. (आश्नयति -यितुं) or भुज् in caus. (भोजयति -यितुं) or खाद in caus. (खादयति -यितुं), दूयं दा.

TO GRAZE, *v. n.* (Feed on grass) चरं (c. 1. चरति -रितुं), दूयं (c. १. तथीति, दूणीति, तथीतुं), दूयं खाद (c. 1. खादति -दितुं) or अश्न (c. 9. अश्नति, अश्नितुं) or भक्ष्यं (c. 10. भक्षयति -यितुं).

GRAZED, *p. p.* (Rubbed) घृष्टः-ष्टा-ष्टं, घर्षितः-ता-तं, लघु ताडितः-ता-तं.—(Eaten by cattle) गोचरितः-ता-तं, गोभक्षितः-ता-तं, आशित्तिद्वीनः-ना-नं, अशितद्वीनः-ना-नं.

GRAZER, *s.* दूयखादकः, दूयभक्षकः, दूयाशी *m.* (नृ), चरिता *m.* (तृ).

GRAZIER, *s.* गोचारकः, गवादिचारकः, गोपालकः, पशुपोषकः.

GRAZING, *s.* गोचरः-रखं, गोप्रचारः, प्रचारः, दूयखादनं.

GREASE, *s.* वसा, घृतं, मेदस् *n.*, जेहः, मांसज्वहः, मांससारः, वषा, तैलं, तिलज्वहः, अम्यघ्ननं.

TO GREASE, *v. a.* वसया or घृतेन or ज्वहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते) or अघ्न (c. 7. अनक्ति, संकुं, c. 10. अघ्नयति -यितुं) or दिह् (c. 2. देधि-ग्युं), घृताक्तं-क्ता-क्तं कृ, चिग्धोक्तं, ज्वहाक्तीकृ.

GREASED, *p. p.* वसालिप्तः-भा-भं, घृताभ्यक्तः-क्ता-क्तं, ज्वहाक्तः-क्ता-क्तं, वसाभ्यक्तः-क्ता-क्तं, घृतोक्षितः-ता-तं, अम्यक्तः-क्ता-क्तं.

GREASILY, *adv.* चिक्कणं, चिग्धं, वसया, सज्वेहं, सघृतं, घृतेन.

GREASINESS, *s.* चिक्कणता-त्वं, चिग्धता, ज्वग्यं, घृताक्तत्वं, घृतयत्वं, ज्वेहयत्वं, सज्वेहत्वं, मेदस्विता, वसालिप्तता.

GREASY, *a.* वसामयः-यी-यं, घृतवान्-वतो-वत् (तृ), घृताक्तः-क्ता-क्तं, वसाभ्यक्तः-क्ता-क्तं, चिक्कणः-शा-शं, चिग्धः-ग्धा-ग्धं, ज्वेहवान्-यतो-यत् (तृ), सज्वेहः-हा-हं, ज्वेही-हिनी-हि (नृ), ज्वेहाक्तः-क्ता-क्तं, मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), प्रमेदितः-ता-तं, वसायुक्तः-क्ता-क्तं, सतैलः-ला-लं.

GREAT, *a.* (Large) महान्-हतो-हत् (तृ), वृहन्-हतो-हत् (तृ), विशालः-ला-लं, विपुलः-ला-लं, पुषुः-पुः-पुषी-पु, पुषुलः-ल-लं, उरुः-रुः-रु, स्थूलः-ला-लं, विकटः-टा-टं, करालः-ला-लं, विशङ्कटः-टा-टो-टं, वङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, उज्जितः-ता-तं.—(Great in number, a great many) बहुः-हुः-हो-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, भूरिः-रिः-रि, प्रचुरः-रा-रं.—(Extensive) विस्तीर्णः-शी-शं, पृथुपरिमाणः-शा-शं.—(Noble, eminent) महात्मा-त्मा-त्त (नृ), विश्रुतः-ता-तं, महायशस्कः-स्का-स्कं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, उल्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, महाभागः-गा-गं, प्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(Chief, principal) प्रधान in comp., मुख्यः-ख्या-ख्यं, अग्रः-या-यं, परमः-मा-मं.—(Important) गुरुः-हो-हु, परमः-मा-मं, अलघुः-घुः-घु.—(Expressing a great degree of any thing) अति or सु or महा prefixed, अत्यन्तः-न्ता-नं, गाढः-ढा-ढं, अतिमात्रः-त्रा-त्रं, अधिकः-का-कं, नितान्तः-न्ता-नं, एकान्तः-न्ता-नं, भूशः-शा-शं, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं, परः-रा-रं; 'great fear,' महाभयं, अतिभयं; 'great vigour,' सुधीर्यं; 'great heat,' अतिदाहः, सुदाहः, गुरुतापः; 'great rain,' भूविपुलिः *f.*; 'to a great distance,' सुदूरं-रे-रतस्, अतिदूरं-रे; 'to a great degree,' अत्यन्तं, अत्यर्थं, अतिमात्रं, भूशं, अतिशयं-येन, निर्भरं, गाढं, बहु; 'great grandson,' प्रपौत्रः; 'great grandfather,' प्रपितामहः; 'a great many people' बहुजनाः *m. pl.*

GREAT, *s.* (The whole) शाकल्यं, समुदायः, समासः, समस्तः *f.* सामर्थ्यं.
 —(Great people) कुलीनजनाः *m. pl.*, सेषजनाः *m. pl.*, उत्कृष्टपट्याः *m. pl.*, महाजनाः *m. pl.*; 'fit for the great,' माहाननिकाः -की -कं.
 GREAT-COAT, *s.* उच्चरीयः, उच्चरीयवस्त्रं, प्रावारः -रकः, निषोलः -ली.
 GREAT-HEARTED, GREAT-MINDED, *a.* महात्मा -त्मा -न्त्र (न), महामनाः -ना -नः (स्), उदारचेताः -ता -तः (स्), महासत्त्वः -त्वा -स्वं, महच्छः -च्छा -च्छं.
 GREATER, *a.* महत्तरः -रा -रं, विशालतरः -रा -रं, बृहत्तरः -रा -रं, गुरुतरः -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्), उत्तरः -रा -रं.—(Greater number) बृहत्तरः -रा -रं, भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं, अपरः -रा -रं; 'greater and greater,' अधिकाधिकं, उत्तरोत्तरं.
 GREATEST, *a.* महत्तमः -मा -मं, बृहत्तमः -मा -मं, सुमहान् -हती -हन् (न), गुरुतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, अधिकतमः -मा -मं; 'in the greatest degree,' सुभृशं, सुमहत्, अतिमहत्, सुतरां, अतितरां.
 GREATLY, *adv.* (In a great degree) सु or अति or अतिशय prefixed, भृशं, सुभृशं, अत्यन्तं, निर्भरं, अतिशयं -येन, अतिमानं, अत्यर्थं, भूरि, गाढं, निश्चानं, सुतरां, अतितरां, अधिकं, अतीव, परं, बलवत्; 'greatly grieved,' मुदःस्मितः -ता -तं.—(Nobly) माहात्म्येन, उदारवत्.
 GREATNESS, *s.* (Largeness) महत्त्वं, महिमा *m.* (न), बृहत्त्वं, विशालता, विपुलता, पृथुता -त्वं, प्रथिमा *m.* (न), पार्थवं, स्थूलता, स्थीत्यं, उरुता -त्वं, विकरता, वैकल्यं, त्रिदिमा *m.* (न), परिव्रिदिमा *m.*—(Extent) विस्तीर्णता, सुविस्तीर्णता.—(Bulk) परिमाणं.—(Eminence) उत्कर्षः, उत्कृष्टता, प्रसिद्धता, श्रेष्ठत्वं, पशुसिता, विद्युतिः *f.*, आधिक्यं.—(Grandeur) विभूतिः *f.*, वैभवं, प्रभावः, श्रेष्ठ्यं.—(Greatness of mind) माहात्म्यं, उदारता, सौदार्यं.—(Of rank) कुलीनता, कुलोत्कर्षः, अभिजातता, सेव्यता.
 GREAVES, *s. pl.* जङ्गावणं, मंथणं, मंथुणं, जङ्गाकवचं, जङ्गारक्षणी, ऊरुचाणं, ऊरुवर्म *n.* (न).
 GRECIAN, *a.* ग्रीकदेशीयः -या -यं, ग्रीकदेशजः -जा -जं, यावनः -नी -नं, यवनीयः -या -यं, यवनदेशीयः -या -यं.
 GRECIAN, *s.* ग्रीकदेशवासी *m.* (न), यवनः, यवनदेशजः.
 GRECISM, *s.* ग्रीकभाषानुसारिणी वाग्बुद्धिः, ग्रीकभाषासम्प्रदायः.
 GREEK, *s.* ग्रीकदेशः, यवनः, यवनदेशः.
 GREEDILY, *adv.* अतिलोभेन -भात्, अतिलोभ्यात्, लुम्बजनवत्, गृध्रवत्, अतिशयलिप्सया, अतिशयजिप्सया, लोभावेष्ट्यात्, अत्यभिलाषेण, अतीच्छया, अतिस्पृहातम्.
 GREEDINESS, *s.* लुम्बता, लोभवत्त्वं, लोभः, अतिभोजनं, अत्याहारः, गृध्रता, गृध्रता, अतिबुभुक्षा, अधिकभोजनं, यस्मरतां, लोलता, लीन्यं, अस्मरता, अतृप्तिः *f.*, अपरितोषः, अत्याकांक्षा, अतिलिप्सा, लिप्सातिशयः, उदरभरणं, जिप्सुषा, गडं, भक्षकत्वं, अत्यभिलाषः, अतिस्पृहा.
 GREEDY, *a.* (Voracious) लुम्बः -म्बा -मं, आहारलुम्बः -म्बा -मं, लोभी भिनो -भि (न), भक्षकः -का -कं, बहुभक्षकः -का -कं, यद्वाशी -शिनी -शि (न), बहुभुक् *m. f. n.*, यस्मरः -रा -रं, अस्मरः -रा -रं, गृध्रः -घ्रा -मं, गृध्रः -घ्रु -घ्रु, गधो -धिनी -धि (न), गधेन -ना -नं, जिप्सुषु -घु -घु, बुभुक्षु -घु -घु, अतिभोजो -जिनी -जि (न), अत्याहारी -रिणी -रि (न), अपरिमिताहारी &c., कुक्षिम्भिः -रि -रि, उदरम्भिः -रि -रि, आत्मम्भिः -रि -रि, सौदरिका -की -कं, सौदरप्रकः -का -कं, उदरपिपाशः -चो -चं, लोलुभः -भा -भं, लोलः -ला -लं, लोलुपः -पा -पं, लोभाविष्टः -ष्ठा -ष्ठं.—(Eager after) अत्यभिलाषी -पिणी -पि (न), अभिलाषकः -का -कं, अतीच्छः -च्छा -च्छं, तृणकः -का -कं, अत्याकांक्षी -क्षिणी -क्षि (न), मत्सरः -रा -रं; 'to be greedy,' गृध्र (c. 4. गृध्रति, गधितुं), लुम्ब (c. 4. लुम्बति, लोभं).

GREEK, *a.* ग्रीकदेशीयः -या -यं, यवनदेशीयः -या -यं.
 GREEK, *s.* ग्रीकदेशजः, यवनदेशवासी *m.* (न), यवनः.—(Language of Greece) ग्रीकभाषा.
 GREEN, *a.* हरितः -ता -रिणी -तं, हरित् *m. f. n.*, हरितवर्णः -वो -वै, हरिद्वर्णः -वो -वै, हरिः -रि -रि, पलाशः -शी -शं, पालाशः -शी -शं, श्यामः -मा -मं, भरितः -ता -तं, तालकम्भः -भा -भं, श्यामवर्णः -वो -वै; 'green wood,' आर्द्रकाष्ठं; 'to make green,' हरितोक्तुः; 'to become green,' हरित (nom. हरितायते).
 GREEN, *s.* (The colour) हरित् *m.*, हरितः, हरिः *m.*, पालाशः, तालकम्भः.—(Grassy plat) हरिततृणावृतो भूमिभागः, हरितस्थानं, हरितस्थलं -स्थानं.
 GREENED, *p. p.* हरितोक्तः -ता -तं, हरितोभूतः -ता -तं.
 GREEN-FINCH, *s.* हरितपक्षमुक्तः पक्षिभेदः.
 GREENGAGE, *s.* हरितवर्णः फलविशेषः.
 GREEN-GROVER, *s.* शाकफलादिविक्रेता *m.* (न), शाकादिविक्रेयी *m.* (न).
 GREENHORN, *s.* अविपक्वबुद्धिः *m.*, अपक्वपीः *m.*, अकोविदः.
 GREEN-HOUSE, *s.* बालवृक्षादिरक्षणार्थं काचपटलं गृहं.
 GREENISH, *a.* ईषद्वरितः -ता -तं, ईषपलाशः -शी -शं, आश्यामः -मा -मं.
 GREEN-LEAVED, *a.* हरितवर्णः -दा -दं, हरितवर्णः -वो -वै, हरितपत्रः -त्रा -त्रं.
 GREENNESS, *s.* हरितत्वं, हरिद्वं, पलाशता, पालाशता, श्यामता -त्वं.—(Immaturity) अपक्वता, अविपक्वता; 'of mind,' अपक्वबुद्धित्वं.
 GREEN-ROOM, *s.* शाली, नेपथ्यं, नेपथ्यशाला.
 GREENS, *s. pl.* शाकादि *n.*, हरितकं, खादनीयशाकाः *m. pl.*
 GREEN-SICKNESS, *s.* स्त्रीरोगविशेषो यस्मिन् मुखं श्यामवर्णं भवति देहस्य चावसादो जायते.
 GREEN-SWORD, *s.* पासावृता भूमिः, हरितभूमिः, सतृणस्थलं.
 To GREET, *v. a.* अभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), अभिवन्द (c. 1. -वन्दते -न्दितुं), वन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयते -ति -यितुं), कुशलवाक्यैर् अभिवद् or अभिभाष्य (c. 1. -भाषते -यितुं), अर्चं (c. 1. अर्चति -र्चितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), अभ्यर्चं, नमस्कृ, नमस्कारं कृ, सक्तु, कुशलवार्दकं, प्रणम्य (c. 1. -णमति -णन्तुं), प्रणतिं कृ; 'to greet in return,' प्रदभिवद्, प्रत्यर्चं.
 GREETED, *p. p.* अभिनन्दितः -ता -तं, अभिवादितः -ता -तं, कुशलवाक्यैः सम्भाषितः -ता -तं or अभिभाषितः -ता -तं, नमस्कृतः -ता -तं, सत्कृतः -ता -तं.
 GREETER, *s.* अभिवादयिता *m.* (न), अभिवादकः, अभिनन्दकः.
 GREETING, *s.* अभिनन्दा -न्दनं, अभिवादः -दनं, वन्दनं, अभिवन्दनं, कुशलवाक्यैः सम्भाषणं or अभिभाषणं, कुशलप्रश्नः, सत्कारः, सत्कृतिः *f.*, नमस्कारः, नमस्क्रिया, कौशलं -ली, कुशलवादः; 'greeting in return,' प्रत्यभिवादः -दनं.
 GREGARIOUS, *a.* यूपचारी -रिणी -रि (न), अनेकचरः -रा -रं, सङ्गचारी &c.
 GREGARIOUSLY, *adv.* यूपशस्, सङ्गशस्, अनेकशस्, गणशस्.
 GREGARIOUSNESS, *s.* यूपचारित्वं, सङ्गचारित्वं, अनेकचारित्वं.
 GRENADE, *s.* युद्धे हस्तप्रक्षेपणीया आग्नेयपूर्णगर्भा लोहगुली या अस्मरगिन-बलेन शतसहस्रशो विदीर्णो भूत्वा रिपुनाशं करोति.
 GRENADE, *s.* दीर्घशिरस्कभूतं पृष्ठोक्ताग्नेयास्त्रपाणिः सैन्यविशेषः.
 GREY, *a.* See GRAY.
 GREYHOUND, *s.* दृष्टिगोचरशशकानुसरणे शिक्षितः सुतनुशरीरो मृगयाकुक्षुः.
 GRICE, *s.* शूकरशावकः, शूकरशिशुः *m.*, वराहशावकः.
 To GRIDE, *v. a.* कवैशशब्दपूर्वं छिद (c. 7. छिनत्ति, छेदुं).
 GRIDELIN, *a.* शूकररक्तः -रक्त -रक्तं, भलरक्तः -रक्त -रक्तं.

GRIDIRON, *s.* विरलाधोभागो भस्मजनयन्विशेषः, अक्षरीयं, भाद्रः-द्वं, भूजन्तं, चूचोषं.

GRIEF, *s.* शोकः, वेदः, दुःखं, सनापः, क्लेशः, शुक् *f.* (क्), मयुः *m.*, व्यथा, विषादः, पीडा, मनोदुःखं, मनस्सापः, मनःपीडा, मनोव्यथा, निर्वेदः, साधिः *m.*, उद्वेगः, परितापः, अनिर्वृतिः *f.*, कृच्छं, मनःकृच्छं, मनोवेदना, चार्तिः *f.*; 'grief for the loss of any one,' उत्क्रांता, औत्क्राण्ड्यं, उद्वेगः, उत्सुकता, उल्का.

GRIEVANCE, *s.* कष्टं, क्लिष्टिः *f.*, क्लेशः, दुःखं, पीडा, बाधा, साबाधा, बाधकं, क्लेशकं, चार्तिः *f.*, द्रोहः, कष्टकरं किञ्चित्; 'infantine grievance,' शिशुकन्दः.

To GRIEVE, *v. a.* दुःखं (c. 10. दुःखयति -यितुं), शुष् (c. 10. शोचयति -यितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), चापीड, उपपीड, अभिपीड, परिपीड, व्यष् (c. 10. व्यथयति -यितुं), क्लिष् (c. 9. क्लिष्यति, क्लेशितुं, क्लेष्टुं), संक्लिष्, खिद (c. 10. खेदयति -यितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, सनाप्, अनुतप्, अभितप्, उपतप्, उड्डिज् (c. 10. -वेजयति -यितुं), चायस् (c. 10. -यासयति -यितुं), दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), विदु, शोकं दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), क्लेशं कृ, व्यषां कृ, मनोदुःखं कृ.

To GRIEVE, *v. n.* शुष् (c. 1. शोचति -चितुं), अनुशुष्, परिशुष्, सनुशुष्, शोकाशीभू, खिद (c. 4. खिद्यते, खेष्टुं), परिखिद, दुःख (nom. दुःखायते or दुःखीयते), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनाप्, अनुतप्, अभितप्, उपतप्, उड्डिज् (c. 6. -विजते -जितुं), व्यष् (c. 1. व्यथते -थितुं), प्रव्यष्, सम्प्रव्यष्, क्लिष् (c. 4. क्लिष्यते -ति, क्लेशितुं), परिक्लिष्, संक्लिष्, दु (c. 5. दुनोति, c. 4. दूयते, दोतुं), विदु, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्मेनस्, कृच्छु (nom. कृच्छायते), मनु (nom. मनूयते), शोचनं कृ; 'to grieve for,' अनुशुष्.

GRIEVED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं, दुःखी -खिनी -खि (न्), दुःखार्ते -रत्ता -रत्तं, शोचितः -ता -तं, शोकार्ते -रत्ता -रत्तं, शोकातुरः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, पीडयमानः -ना -नं, सनापः -भा -भं, सनापितः -ता -तं, अभिसनापः -भा -भं, तापितः -ता -तं, खेदितः -ता -तं, उड्डेजितः -ता -तं, क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लिष्यमानः -ना -नं, व्यथितः -ता -तं, उड्डेजितः -ता -तं, उड्डिग्नः -ग्ना -ग्नं, दूनः -ना -नं, विदूनः -ना -नं, बाधितः -ता -तं, अनुभूतशोकः -का -कं, चार्तिः -रत्ता -रत्तं or चातुरः -रा -रं in comp.

GRIEVING, *part.* शोचमानः -ना -नं, शोचनः -ना -नं, खिद्यमानः -ना -नं, क्लिष्यमानः -ना -नं, परितप्यमानः -ना -नं, विदूयमानः -ना -नं.

GRIEVINGLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सक्लेशं, सोद्वेगं, शोकेन, उद्वेगेन.

GRIEVOUS, *a.* दुःखकरः -री -रं, दुःखमयः -यी -यं, दुःखी -खिनी -खि (न्), शोकजनकः -का -कं, क्लेशकः -का -कं, क्लेशी -शिनी -शि (न्), क्लेशदः -दा -दं, उग्रः -या -यं, पीडाकरः -रा -रं, व्यथकः -का -कं, व्यथाकरः -री -रं, कष्टकरः -री -रं, कारकः -का -कं, शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -च्यं, सशोकः -का -कं, उपतापनः -ना -नं, उड्डेजकः -का -कं, सवेदनः -ना -नं, बाधकः -का -कं, गुरुः -वी -रु, आहविकः -वी -कं, दुर् दुश्, दुष्, दुस् or दुः in comp.

GRIEVOUSLY, *adv.* उग्रं, शोचनीयं, सशोकं, यथा शोकः or क्लेशो जायते तथा.

GRIEVOUSNESS, *s.* उग्रत्वं -ता, शोच्यता, शोचनीयता, सशोकत्वं, क्लेशः, क्लिष्टता, दुःखं, दुःखिता, चोरता, कष्टं.

GRIFFIN, GRIFFON, *s.* कविकल्पित उल्कोशोर्षकायः सिंहप्रःकायो जन्तुविशेषः.

GRIFFIN-LIKE, *a.* पृथ्वीकृतनुसरूपः -पी -पं or -सम्भावः -बा -वं.

GRIQ, *s.* चबलशैलः सुद्रुमलयालः, कुचिकाभेदः.

To GRILL, *v. a.* भञ्ज् (c. 6. भञ्जति, भञ्जु), भृज् (c. 1. भर्जते -र्जितुं), चञ्ज् (c. 1. चञ्जते -ञ्जितुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), पष् (c. 1. पषति, पष्कु)

GRILLED, *p. p.* भृष्टः -ष्टा -ष्टं, भर्जितः -ता -तं, तापितः -ता -तं.

GRIM, *a.* घोरः -रा -रं, उग्रः -या -यं, दारुणः -या -यं, भयानकः -का -कं, रौद्रः -द्री -द्रं, कराटः -ला -लं, विकटः -टा -टं, कुत्सितः -ता -तं; 'in appearance' घोरकृतिः -ति -ति, उग्रकाटः -रा -रं, उग्रमृशयः -श्या -श्यं, उग्रदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, अपरूपः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्या -श्यं.

GRIM-FACED, *a.* उग्रमुखः -खी -खं, घोरवदनः -ना -नं, कराटवदनः -ना -नं.

GRIMACE, *s.* वदनविकृतिः *f.*, मुखविकृतिः *f.*, मुखविकारः, मुखवैरूप्यं, मुखविरूपता, मुखवक्रता, वक्रमुखं, विकृतमुखं, वक्रास्यं, कुमुखं.

GRIMALKIN, *s.* वृद्धविडालः, वृद्धमाजौरः, शीर्षविडालः.

GRIME, *s.* मलं, किट्टं, कल्कं, अमेध्यं, कलुषं, मालिन्यं.

To GRIME, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), मलेन दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).

GRIMED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलदूषितः -ता -तं, अमेध्यलिप्तः -प्रा -प्रं.

GRIMLY, *adv.* उग्रं, घोरं, दारुणं, भयानकं, रौद्रं, घोरकारेण.

GRIMNESS, *s.* घोरता, उग्रता -त्वं, रौद्रता, दारुण्यं, उग्रकारत्वं, करालता, उग्रमुखत्वं, करालमुखत्वं, कुदृश्यत्वं, कुरूपत्वं.

GRIMY, *a.* समलः -ला -लं, अमेध्याकः -क्ता -कं, कल्को -लिनी -लि (न्).

To GRIN, *v. n.* कुस्मि (c. 1. स्मयति -यितुं -स्मेतुं), कुस्मितं कृ, कु हस् (c. 1. हसति -सितुं), कुहासं कृ, विकृतं स्मि or हस्, विकृतमुखेन स्मि, मुखविकारेण हस्, कुस्मितं कृत्वा दनान् दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), दनान् पृष् (c. 1. पृषेति -यितुं).

GRIN, *s.* कुस्मितं, कुहासः, कुहासितं, कुपिहसितं, विकृतस्मितं, विकृतहासः, वक्रस्मितं, दनदर्शनं, दनप्रदर्शनं.

To GRIND, *v. a.* (Commune by attrition) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, चूर्णोक्तं, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिष्, विनिष्पिष्, प्रतिपिष्, उत्पिष्, मृद (c. 9. मृदयति, मर्दितुं, c. 10. मर्दयति -यितुं), स्रवमृद, प्रमृद, अभिमृद, यद् (c. 7. छुयति, छोतुं), छोदीकृ, खड् (c. 10. खडयति -यितुं), गुग्गु (c. 1. गुग्गुष्टि, c. 10. गुग्गुयति -यितुं), कुद् (c. 10. कुद्वयति -यितुं).—(Sharpen by friction) घर्षणेन निशो (c. 4. -श्यति -श्यातुं) or तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or तीक्ष्णोक्तं or तीक्ष्णपारीकृ.—(Rub one against another) घृष् (c. 1. घर्षेति -यितुं), परस्परघर्षणं कृ; 'to grind the teeth,' दनान् दनेर निष्पिष् or घृष्, दनघर्षणं कृ, खिद (c. 1. खेदति -दितुं), दनखेदनं कृ.—(Oppress) बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), पीड (c. 10. पीडयति -यितुं).

To GRIND, *v. n.* पेष्णं कृ, चूर्णीभू, छोदीभू, सम्पिष्टीभू, खडीभू.

GRINDER, *s.* (One who grinds) पेष्णकारी *m.* (न्), पेष्कः, पेष्करः.—(Instrument for grinding) पेष्णं -खी, पेष्णयन्त्रं.—(Tooth that chews) दाटा, चर्वणदन्तः, महादन्तः.

GRINDING, *s.* पेष्णं, निष्पेष्णं, चूर्णीकरणं, मर्दनं, विमर्दनं, कुट्टनं, चर्वहननं, घर्षणं; 'of the teeth,' दनघर्षणं, खेदनं.

GRINDSTONE, *s.* (For grinding) पेष्णं -खी -णिः *f.*, पेष्णशिला, पेष्णप्रस्तरः, पेष्काकः, शिला, शिलापट्टः, छोदः.—(For sharpening) शाणः -खी, शानः, भमः -विः *f.*, शाणप्रस्तरः.

GRINNER, *s.* कुस्मितकारी *m.* (न्), कुस्मेरः, कुहासी *m.* (न्), विकृतहासी *m.*, विकृतमुखः, दनदर्शकः.

GRIPE, *s.* (Grasp) सङ्ग्रहः, ग्रहः -हणं, मुष्टिसङ्ग्रहः, मुष्टिग्रहः, हस्तग्रहः, हुमीचहस्तग्रहः, धृतिः *f.*, हस्तधृतिः *f.*—(Squeeze, pressure) पीडा -डनं, निपीडनं.—(Handful) मुष्टिः *f.*

To GRIP, *v. a.* (Grasp) ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), सङ्ग्रह, मुष्टिनां ग्रह or सङ्ग्रह, हस्तेन धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), सङ्ग्राहं कृ.—(Close

- the fist) मुष्टि or हस्त बन्ध (c. 9. चप्राति, चन्धु), मुष्टिबन्ध कृ.—
(Squeeze) पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), मम्पीड.—(Pain in the
bowels) अन्तवेदना कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं).
- GRIPED, *p. p.* मुष्टिसङ्क्राहपीडितः -ता -ते, हस्तपूतः -ता -ते.
- GRIPER, *s.* ग्राहकः, मुष्टिसङ्क्राहकृत् *m.*—(Oppressor) परस्वग्राहकः,
बाधकः, पीडकः.
- GRIPES, *s. pl.* अन्तशूलं, नाडिशूलं, अन्तवेदना, जठरव्याधौ.
- GRISETTE, *s.* वणिक्पुत्री, वणिजः स्त्री or दुहिता *f.* (तृ), कन्या.
- GRISLINESS, *s.* उग्रता -न्तं, घोरता, दारुणता, रौद्रता, क्रूरता.
- GRISLY, *a.* उग्रः -या -यं, घोरः -रा -रं, दारुणः -या -यं, भयानकः -का
-कं, क्रूरः -रा -रं, करालः -ला -लं, घोरकृतिः -तिः -ति, उग्रव्ययः
-श्या -श्यं, उग्रदर्शनः -ना -नं, करालवदनः -ना -नं, कुदृश्यः -श्या -श्यं.
- GRIST, *s.* (Corn ground) गोधूमघूर्णं, गोधूमघोटः, पिष्टधान्यं, पिष्ट.—
(Corn for grinding) पेषणाय धान्यं, पेषणयोग्यं शस्यं, पेषणीयधान्यं,
पञ्चस्यम् एकधारं पेषुं शक्नते.
- GRISTLE, *s.* तरुणास्थि *n.*, कोमलास्थि *n.*, उपास्थि *n.*, शिपिलास्थि *n.*,
सन्धिबन्धनं, दृढमांसं.
- GRISTLY, *a.* तरुणास्थिमयः -यी -यं, कोमलास्थिमान् -मती -मत् (तृ),
उपास्थिसमभावः -या -वं.
- GRIT, *s.* (Sand, gravel) शर्करा, चूर्णखण्डः, शिलाखण्डः, चूर्णः -यी,
बालुका.—(Coarse part of meal) शुकृशर्करा, घनशुकृः *m.*, शुकृघनः.
- GRITTYNESS, *s.* शर्करीयता, शर्करावस्व, सशर्करत्वं.
- GRITTY, *a.* शर्करीयः -यी -यं, शर्करावान् -वती -वत् (तृ), शर्करिकः
-की -कं, शर्करिलः -ला -लं, सशर्करः -रा -रं.
- GRIZZLE, *s.* (Gray colour) धूसरः, धूसरवर्णः, पांशुवर्णः.
- GRIZZLY, *a.* ईष्यूसरः -रा -रं, ईष्यपांशुवर्णः -णी -नी, ईष्यपांशुः -खुः -खु,
शुकृकृष्णः -ष्णा -ष्णं, 'grizzly bear,' पृथ्वीरूपवर्णविशिष्टो बृहदृक्षः.
- To GROAN, *v. n.* वेदनीपहतत्वाद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरावं कृ or दीर्घं
निःश्वस्य or निश्वास्य (c. 2. -श्वासितुं -तुं) or दीर्घं रु (c. 2. रीति, रयितुं)
or नद् (c. 1. नदति -दितुं) or क्रुण् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), दुःखासैनत्वाद्
दीर्घचित्कारं कृ, आसैननादं कृ, आसैनरावं कृ, आसैनवद् दीर्घं नद् or सन्
(c. 1. सनति -नितुं) or विसन्, or निहन्, सननं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ,
गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासं कृ.
- GROAN, *s.* आसैननादः, आसैनरावः, दुःखासैन्यं दीर्घनादः or दीर्घरावः or
दीर्घचित्कारः, दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, सदीर्घनिश्वासो गम्भीरनादः,
सौत्कारः, सौत्कृतं, सौत्कारः, सननं, परिदेवनं -वितं.
- GROANING, *part.* वेदनीपहतत्वाद् दीर्घनादी -दिनी -दि (न्) or दीर्घनि-
श्वासी &c.
- GROANING, *s.* दीर्घनादकरणं, आसैननादः, दीर्घनिश्वासितं, सननं.
- GROAT, *s.* तावमुद्राविशेषः.
- GROCE, *s.* उपस्करादिविक्रेता *m.* (तृ), मिश्राद्यादिविक्रयी *m.* (न्), शुष्कफ-
लादिविक्रेता *m.*, शर्करादिविक्रयी *m.*
- GROCEARY, *s.* मिश्राद्यादि *n.*, उपस्करादिद्रव्यं, शुष्कफलादि *n.*, शर्करादिद्रव्यं.
- GROG, *s.* मदिरा, सुरा -री, वारुणो, शीघ्रः *m.* -पु *n.*, ग्राव.
- GROG-DRINKER, *s.* सुरापः -पी, शुष्कसायापी *m.* -यिनी *f.*, शीघ्रपुः.
- GROIN, *s.* बन्धनः -णं, वाटः, ऊरुसन्धिः *m.*, सन्धिसन्धिः *m.*
- GROOM, *s.* अश्वपालः -लकः, सायी *m.* (न्), पालकः, भोगपालः, भोगिकः,
चारकः, अश्वारथः -थकः, अश्वसेवकः, किरातः.
- To GROOM, *v. a.* अश्वलोम मृन् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), अश्वं पाल् (c. 10. पाल-
यति -यितुं).
- GROOVE, *s.* शुषिरं, दीर्घशुषिरं, दीर्घरेखाकूपेण खनितं शुषिरं, दीर्घगर्भः,

- दीर्घकुहरं, दीर्घशून्यं, सम्भरेखा, सम्भसीता.
- To GROOVE, *v. a.* शुषिरीकृ, दीर्घरेखाकूपेण खन् (c. 1. खनति -नितुं) or
उत्खन्, दीर्घशुषिरं कृ, दीर्घरेखां कृ, सीतां कृ.
- To GROPE, *v. a.* and *n.* तमसि or अन्धकारे परामृश (c. 6. -मृशति
-मृष्टुं) or परिमृश, तमसि परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or अन्विष्य (c. 4.
-इष्यति, c. 1. -इच्छति -क्षितुं) or निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), तमः
प्रविश्य हस्तेन परीक्ष or निरूप्य, निरूपणार्थं or हस्तपरामर्शार्थं तमः
प्रविश्य (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or तमःप्रवेशं कृ.
- GROPER, *s.* अन्धकारे हस्तपरामर्शकारी *m.* (न्), तमसि परीक्षकः or
निरूपकः, तमःप्रवेशकः.
- GROPING, *s.* अन्धकारे हस्तद्वारेण परामर्शः, तमसि हस्तेन जिज्ञासा or अन्वेषणं
or निरूपणं.
- GROSS, *a.* (Bulky) स्थूलः -ला -लं, स्थूलकायः -या -यं, बृहन् -हती
-हत् (न्), बृहदङ्गः -ङ्गो -ङ्गं.—(Fat, corpulent) पीनः -ना -नं, पोषरः
-रा -रं, मेदस्यो -स्विनी -स्वि (न्), बृहत्कुक्षिः -क्षिः -क्षि.—(Coarse,
thick, not fine) घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, अमृष्टः -क्ष्णा -क्षं,
सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डं, निरलरः -रा -रं, नीरन्ध्रः -न्ध्रा -न्धं,
स्थानः -ना -नं.—(Indelicate, vulgar) अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवाच्यः -च्या
-च्यं, गह्वरः -ह्वी -ह्वी, कुत्सितः -ता -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, घास्यः -स्या
-स्यं, नीचः -चा -चं.—(Unrefined, impure) अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अविनयः
-या -यं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः -ता -तं, दुर्मेय्यादः -दा -दं, अमेध्यः
-ध्या -ध्यं, मलोमसः -सा -सं.—(Great, excessive) अत्यन्तः -न्ता -न्तं,
अति or सु or महा prefixed; as, 'a gross blunder,' अतिदोषः.
—(Disgraceful) अयशस्करः -री -रं, लज्जाकरः -री -रं.—(Dull)
मन्दः -न्दा -न्दं, मूढः -ढा -ढं, जडः -डा -डं; 'gross measurement,'
स्थूलमानः; 'gross ignorance,' घनाज्ञानं; 'gross darkness,'
अन्धतमसः, अन्धतामसं.
- Gross, *s.* (The bulk, chief part) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः,
स्थूलांशः, बहुतरभागः, साकल्यं, सामर्थ्यं, समुदायः, समासः, समस्तः *f.*;
'in the gross,' साकल्येन.—(Twelve dozen) द्वादशद्वन्द्वशकं,
एकशतं चतुश्चत्वारिंशत्.
- GROSSLY, *adv.* (Coarsely, not finely) स्थूलं, घनं, सान्द्रं, निविडं.—
(Not delicately) अशुद्धं, असभ्यं, अशिष्टं, अविनीतं, विनयविरोधेन,
मयीदाविरुद्धं.—(Greatly, enormously) अत्यन्तं, अतिशयेन, अति-
मात्रं, अति or महा prefixed; as, 'grossly indecent,' अतिगहितः
-ता -तं; 'grossly criminal,' महापातकी *m.* (न्).
- GROSSNESS, *s.* (Bulkiness) स्थूलता, स्थूल्यं, बृहत्त्वं.—(Fatness) शरी-
रस्थूलता, स्थूलकायत्वं, पीनता, मेदस्थिता.—(Density) घनता, सान्द्रता,
स्थूलत्वं, निविड्यं, नीरन्ध्र्यं, स्थानं, स्थानता.—(Coarseness, want of
refinement) अशुद्धता, अशुद्धिः *f.*, अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः,
अविनीतत्वं, अमयीदा, गह्वरता, अमेध्यता.—(Enormity) घनता,
अतिरिक्ता, आधिक्यं, गाढता, महत्त्वं.
- GROT, GROTO, *s.* (Cave) कन्दरः -रा, गडरं -री, कुहरं, शैलरन्ध्रं, गुहा,
शैलविहरं.—(Natural grotto) देवस्यार्त-तकं, देवस्यार्तविलं.—(Arti-
ficial) क्रीडाकन्दरः, क्रीडागडरं, कुञ्जः, कुञ्जकुटीरः.
- GROTESQUE, *a.* अपरूपः -पा -पी -यं, असङ्गतरूपः -पा -यं, हास्यरूपः -पा
-यं, असङ्गताकारः -रा -रं, कदाकारः -रा -रं, हास्यः -स्या -स्यं, विषमः
-मा -मं, विलक्षणः -या -यं.
- GROTESQUELY, *adv.* असङ्गतरूपेण, हास्यरूपेण, विषमं, असङ्गतं.
- GROTESQUENESS, *s.* अपरूपता, असङ्गता, हास्यता, विषम्यं.
- GROUND, *s.* (Earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, मही, पृथिवी, पृथ्वी, धरणी, धरा,

वसुधा, धिति: *f.*, अपनि: *f.* -नी, उष्टी, मेदिनी, वसुमती, वसुन्धरा, धारिणी, धोणी -*धि:* *f.*, धीणि: *f.*—(Surface of the earth) भूतलं, महीतलं, महीपृष्ठं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, क्षितिगतलं, क्षीणितलं, क्षितिपीठं, धरोपस्थः—(Land, estate) भूमि: *f.*, क्षेत्रं—(Foundation, basis of any thing) मूलं, उपरम्भः, उपसम्भः, यस्तु—(Fundamental cause, reason) हेतु: *m.*, आदिहेतु: *m.*, कारणं, आदिकारणं, निमित्तं, निदानं, प्रयोजनं, उपपत्ति: *f.*—(First principle) तत्त्वं—(Ground for the site of a house) गृहभूमि: *f.*, वेशभूमि: *f.*, भित्तिमूलं, तल्लिम्, कुट्टिर्न, वास्तु: *m.*, पोतः, गृहपोतकः, गृहप्रतिष्ठा—(Soil) मृत् *f.*, मृत्तिका, मृदा, मृत्तव्यः—(Field of action) रणभूमि: *f.*, रणक्षेत्रं—(First colour) आदिवर्णः—(First form) प्रथमसंस्कारः, 'to gain ground,' वृष् (c. 1. वर्धते -रिन्तुं), प्रवृष्, उन्नोन्नरं वृष्: 'lose ground,' क्षि in pass. (क्षीयते), अपचि in pass. (-चोयते), शनैः शनैर् नित्यं (c. 1. -वर्धते -रिन्तुं).

To ground, *v. a.* (Lay on the ground) भूमी न्यम् (c. 1. -सस्यति -असितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं)—(Fix, found) मूलं न्यम् or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा; often expressed by मूलः -ला -लं in comp.; as, 'faith grounded on knowledge,' ज्ञानमूलः प्रत्ययः—(Settle in rudiments of knowledge) विद्यारम्भान् or विद्यातत्त्वानि शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं); 'in grammar,' व्याकरणारम्भान् शिक्ष.

To ground, *v. n.* (As a ship) उत्कूल (nom. उत्कूलयति -यितुं), उत्कूलोभू. Ground, *p. p.* (Reduced to powder) वृण्णितः -ता -तं, वृण्णीकृतः -ता -तं, पिष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, सन्पिष्टः -ष्टा -ष्टं, मर्दितः -ता -तं, विमर्दितः -ता -तं, मृदितः -ता -तं, परिमृदितः -ता -तं, क्षोदितः -ता -तं, क्षोदीकृतः -ता -तं, क्षुणः -णा -णं, सखिदतः -ता -तं, गुखिदतः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, र्धितः -ता -तं, घृष्टः -ष्टा -ष्टं.

Grounded, *p. p.* (Run aground) उत्कूलितः -ता -तं; 'grounded on the rudiments of knowledge,' सुशिक्षितविद्यारम्भः -म्भा -भ्यः; 'in grammar,' स्वधीतव्याकरणः -णा -णं.

GROUND-FLOOR, *s.* गृहस्य अधःकोशः *m. pl.* or भूमिभाः शाला: *f. pl.* or भूमिषो भागः or भूमिभभागः, गृहतलं, गृहतल्लिम्, गृहकुट्टिम्.

GROUND-IVY, *s.* नीलपुष्पः सुद्रुलताविशेषः.

GROUNDLESS, *a.* निर्मूलः -ला -लं, अमूलः -ला -लं -लकः -का -कं, निर्हेतुः -तुः -तु, अहेतुकः -का -कं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, निनिमित्तः -न्ना -न्नं, निष्कारणः -णा -णं, अनर्थकः -का -कं; 'groundless charge,' मिथ्या-भियोगः; 'groundless enmity,' शुष्कवैरं.

GROUNDLESSLY, *adv.* निष्कारणं, अकारणं, हेतुना विना, हेतुं विना, निष्प्रयोजनं, कारणं विना, प्रयोजनं विना, मिथ्या.

GROUNDLESSNESS, *s.* अहेतुता, निर्हेतुता, निष्कारणत्वं, अकारणं, निर्मूलत्वं, निनिमित्तत्वं.

GROUND-PLOT, *s.* गृहभूमि: *f.*, वेशभूमि: *f.*, वास्तु: *m.* -स्तु, कुट्टिर्न, तल्लिम्.

GROUND-RENT, *s.* भूमिकरः, भूमिशुल्कं -त्वं, भूस्वामिदासः शुल्कं.

Grounds, *s. pl.* (Dregs) मलं, किट्टं, उज्जिष्टं, शेषं, सलं, कलकं, कलङ्कः, असारः.

Groundsel, *s.* सुद्रुपविशाख औषधिभेदः.

Groundsill, *s.* देहली, गृहाधराहणी, गृहतटी.

GROUNDWORK, *s.* मूलं -लत्वं, आरम्भः, प्रारम्भः, आदिकर्म्यं *n.* (न्), मूलकर्म्यं *n.*

Group, *s.* सङ्घः, समूहः, सङ्घातः, समुदायः, समवायः, सञ्चयः, गणः, गुल्मः, गुल्मः -ल्लकः, गुल्मः, सवकः, औषः, वृन्दः; 'a group of people,' जनसमूहः, जनौष, जनसङ्घः, जननियहः, जनता; 'of houses,' सञ्चयनं.

सञ्चयितः *f.*, चतुःशालं; 'of flowers,' पुष्पगुल्मः; 'in groups,' सङ्घशम्, गुल्मशम्.

To group, *v. a.* सङ्घशः कृ, एकच कृ, एकीकृ, सङ्घीकृ, सङ्घोक्तं, गुल्मीकृ, वृन्दीकृ, गणीकृ, सचि (c. 3. -चिनति -चेतुं).

Grouped, *p. p.* कृतसङ्घः -द्वा -द्वं, कृतसमूहः -हा -हं, गणीभूतः -ता -तं.

GROUSE, *s.* वन्यपक्षिभेदः, जङ्गलप्रियः कृष्णवर्णः पक्षिभेदः.

GROUT, *s.* (Coarse meal) घनशुक्रु: *m.*—(Lees) उज्जिष्टं, शेषं, किट्टं, असारः.

Grove, *s.* वनं, उपवनं, काननं, विपिनं, वृक्षवाटिका, वृक्षजालं, वनिका, वनान्तः, आरामः, गहनं, अरव्यं, अटवि: *f.* -वी, वृक्षखरं, वृक्षछाया, प्रपायनं; 'a grove near a house,' गृहारामः, निष्कुटः; 'a number of groves,' वन्या, वनसमूहः.

To grovel, *v. n.* कोटयद् भूमौ मृष (c. 1. मयेति, समुं), सपेयद् उरमा चल (c. 1. चलति -लितुं). उरोगमनं कृ—(Act in a mean manner) नीचवत् or अधमवत् or अपकृष्टवत् or निकृष्टवद् आचर (c. 1. -चरति -रितुं), तुच्छीभू.

GROVELING, *part. or a.* (Creeping) भूमौ सर्वा -धिणी -धि (न्),—(Object) नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, कृष्णः -णा -णं, अधमाचारः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, तुच्छः -च्छा -च्छं.

To grow, *v. n.* (As a plant) रुह (c. 1. रोहति, रोतुं), प्ररुह, संरुह, स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), फुब् (c. 1. फुवति -वितुं); 'the lotus does not grow on the top of mountains,' न पर्वताग्रे नलिनौ प्ररोहति—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते -रिन्तुं), विवृष्, संवृष्, सविवृष्, प्रवृष्, परिवृष्, संविवृष्, एष (c. 1. एषते -रिन्तुं), समेष, अषु (c. 3. अषोति, c. 4. अष्यति, अरिन्तुं), उपचि in pass. (-चोयते), ष्ये (c. 1. ष्यायते, ष्यातुं), आष्ये, पुष् (c. 4. पुष्पति, पोष्टुं), स्फ्याप् (c. 1. स्फ्यायते -रिन्तुं), आस्फ्याप्, वृद्धिम् इ (c. 2. रति -तुं) or दा (c. 2. दाति -तुं), स्वीतीभू—(Extend) विसृ in pass. (-स्तीर्यते), व्याप् (c. 3. व्याप्नोति आप्), विततीभू—(Improve) आगमं कृ: 'in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ—(Become) भृ, सम्भृ, जन् (c. 4. जायते) 'to grow fat,' स्थलीभू, पोषरीभू, पुष्टीभू; 'to grow lean,' कृशीभू, कृशान्नः -न्नी -न्नं भू—(Proceed from, arise) जन्, उपजन, प्रजन, सञ्जन, विजन, अभिजन्, उत्पद् (c. 1. -पद्यते -पन्तुं), उदि (c. 1. -अयति -रन्तुं), उद्ग, प्रभ, सम्भृ—(Grow up, arrive at manhood) प्रोटीभू, जतीतशिशवः -पा -वं भू—(Grow old) जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं -रितुं), जोशीभू.

To grow, *v. a.* (Cause to grow) रुह in caus. (रोपयति -यितुं) निरुह, संरुह, वृष् in caus. (वर्धयति -यितुं).

GROWER, *s.* रोपयिता *m.* (तृ), वर्धकः; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*

Growing, *part.* (As a plant, &c.) रोही -हिणी -हि (न्), रुहः -हा -हं, प्रजनिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उद्भवः -वा -वं or प्रभवः -वा -वं or भवः -वा -वं or जः जा जं or उत्पद् -त्पा -त्पं or जातः -ता -तं or भूः भु in comp.; as, 'growing in water,' जलरुहः -हा -हं, जलरुद् *m. f. n.* (ह्), जलोद्भवः -वा -वं, जलजः -जा -जं -जातः -ता -तं, जलभूः -भूः -भु; 'growing on the rocks,' शिलाभवः -वा -वं, शिलोत्पद् -त्पा -त्पं, शिलानः -जा -जं; 'growing on the head,' शिरोरुहः -हा -हं—(Increasing) वर्धमानः -ना -नं, वर्धी -धिनी -धि (न्), वर्धनः -नी -नं, वर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, रधमानः -ना -नं, उपधीयमानः -ना -नं, विसीर्यमाणः -णा -णं, विजृम्भाणः -णा -णं; 'growing in size,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रधीयमानावयवः -वा -वं; 'growing old,' जीर्यन् -र्यन्ती -र्यन्त (न्).

Growth, *s.* गर्जनं, गर्जितं, पुष्टि, वर्धितं, भयणं, रायणं, रुतं.

To GROWL, v. n. गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्जितुं), अभिगर्ज्, परिगर्ज्, गर्जनं कृ, घुर्घुरां कृ, भय् (c. 1. भयति-यितुं), रे (c. 1. रायति, रातुं), घुर् (c. 6. घुरति-रितुं).

GROWN, p. p. रुढः-दा-ढे, वर्धितः-ता-ते, प्रकृढः-दा-ढे, संवर्धितः-ता-ते, प्रवृद्धः-डा-डं, उपवर्धितः-ता-ते, एषितः-ता-ते, समेधितः-ता-ते, समृद्धः-डा-डं, स्फीतः-ता-ते, आष्यायितः-ता-ते, वृंहितः-ता-ते.—(Produced) जातः-ता-ते, उत्पन्नः-चा-चं, उपजातः-ता-ते.—(Grown in size) वर्धितदेहः-हा-हं, प्रकृढकायः-या-यं.—(Full grown) प्रौढः-दा-ढे, प्रौढशरीरः-रा-रं, प्रवृद्धः-डा-डं, गतशैशवः-चा-चं, अतीतशैशवकालः-ला-लं, वयःप्राप्तः-मा-मे, वृद्धः-डा-डं.

GROWTH, s. रुढिः *f.*, प्ररुढिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवृद्धिः *f.*, विवर्धनं, प्रवृद्धिः *f.*, वृद्धिः *f.*, उपवर्धः, स्फातिः *f.*, स्फीतिः *f.*, अभ्युदयः, समुत्थानं, आष्यायनं, विसारः, व्याप्तिः *f.*—(Production) उत्पत्तिः *f.*, उत्पादनं, जन्म *n.* (नं), जननं, प्रजननं, उद्भवः, प्रभवः.—(Improvement) वृद्धिः, सागमः.—(Full growth) प्रौढिः *f.*, प्रौढता, प्रवृद्धता.

To GRUB, v. n. खन् (c. 1. खनति-नितुं); 'grub up,' उत्खन्, प्रोत्खन्.
GRUB, s. कोटः, कृमिः *m.*, कोटविडः, कोटाखनं, कोशस्थः.—(Dwarf, short, thick man) वामनः, खर्षः, ह्रस्वमूलः.

GRUBBER, s. खनकः, खनिता *m.* (नृ).—(Instrument) खनित्रं, खात्रं.
To GRUBBLE, v. n. खन्धकारे हस्तेन परामृश (c. 6. -मृशति-सृष्टुं) or खालभ् (c. 1. -लभते-लभ्युं) or स्पर्शेन निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं).

To GRUDGE, v. a. and n. (Envy) सम्म्य (nom. सम्मयति-ते-यितुं). ईर्ष्य (c. 1. ईर्ष्यति-यितुं), स्पृह (c. 10. स्पृहयति-यितुं), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 1. -लपयति-यितुं), न सह (c. 1. सहते, सोढुं), न मृप (c. 4. मृष्यति, यदितुं), मात्सर्ग्यं कृ.—(Give or take unwillingly) अकामतस् or अकामेन or अनिच्छातो दा or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).—(Do any thing reluctantly or grudgingly) अकामतस् or अनिच्छातस् or दुःसेन or कुक्षेण or सामर्थ्यं or सम्मयया किञ्चित् कृ.—(Refuse) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं).—(Complain, murmur) विलप् (c. 1. -लपति-यितुं).

GRUDGE, s. (Malice, ill-will) मात्सर्ग्यं, सम्मया, सम्मयस्या, ईर्ष्या, द्रोहः, द्रोहचिन्तनं, दुष्टभावः.—(Enmity) वैरं, वैरिता, वैरभावः.—(Hatred) द्वेषः, विद्वेषः, विद्विष्टता, दीर्घद्वेषः, शिखिद्वेषः, द्वेष्यता.

GRUDGINGLY, adv. सामर्थ्यं, सम्मयया, सम्मययया, मात्सर्ग्येण, समात्सर्ग्यं, दुष्टभावेन, अकामतस्, अकाम्यं-मेन, अनिच्छातस्, दुःसेन, कुक्षेण, कातर्क्येण.

GRUEL, s. कासलिकः.—(Rice-gruel) यवागुः *f.*, आणा, तरला, विलेपी, उषिका, सिद्धजलं.—(Sour gruel) आरनालं-लकं, सीथीरं, कुन्माचं, कुन्मासः, कुन्मापाभिषुतं, अभिषवं, अभिषुतं, काञ्चिका-कं, काञ्चिकं, काञ्चीकं, कुजलं, पान्याग्नं, सवन्निशोभं.

GRUFF, a. कर्कशस्वभावः या-यं, कर्कशः-शा-शं, रुखः-खा-खं, परुषः-पा-पं, निष्ठुरः-रा-रं, कटुः-टु-टु-टु, कठोरः-रा-रं, कठिनः-ना-नं.—(As tone) मन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, आमन्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, गम्भीरः-रा-रं; 'a gruff voice,' गम्भीरस्वरः.

GRUFFLY, adv. कर्कशं, रुखं, परुषं, निष्ठुरं, कठिनं, कठोरं, मन्द्रं.

GRUFFNESS, s. कर्कशत्वं-ता, कर्कश्यं, रुखता, रोष्यं, परुषता, निष्ठुरत्वं, नैष्ठुर्यं, कटुत्वं, कठोरता, कठिन्यं, सभावकटुता.—(Of tone) मन्द्रता, गम्भीरता, गाम्भीर्यं.

To GRUMBLE, v. n. (Make a low, harsh sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्जितुं), परिगर्ज्, गर्जनं कृ, स्तन् (c. 1. स्तनति-नितुं), स्तनितं कृ, घुर् (c. 6. घुरति-रितुं), गुञ्ज् (c. 1. गुञ्जति-न्जितुं), मन्द्रशब्दं कृ, गम्भीरशब्दं कृ.—(Complain discontentedly) असन्तुष्टत्वाद् विलप् (c. 1. -लपति-

-यितुं) or परिदेव् (c. 1. -देवते-वितुं).

GRUMBLER, s. असन्तुष्टत्वाद् सदापरिदेवी *m.* (नं), असन्तुष्टजनः.

GRUMBING, s. गर्जनं, गर्जितं, परिगर्जनं, स्तनितं, स्तननं, मन्द्रशब्दः, गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः, गम्भीरध्वनिः *m.*, गम्भीरशब्दः.—(Sound of complaint) परिदेवनं-वितं, विलपनं.

GRUMBING, part. गम्भीरनादी-दिनी-दि (नं), मन्द्रशब्दकारी-रिणी-रि (नं).

GRUME, s. गुल्मः, पिण्डः-खंडं, घनता; 'of blood,' रक्तगुल्मः, घनलोहितं.

GRUMOUS, a. पिण्डोभूतः-ता-तं, घनीभूतः-ता-तं, श्यानः-ना-नं, सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, गुल्मी-न्मिनी-न्मि (नं); 'grumous blood,' घनलोहितं.

To GRUNT, v. n. शूकरवद् घर्षितं कृ or कण्ठनादं कृ or गम्भीरनादं कृ, गर्ज् (c. 1. गर्जति-र्जितुं), घुर्घुराशब्दं कृ.

GRUNT, GRUNTING, s. घर्षितं, शूकरनादः, शूकरगर्जितं, शूकरस्य कण्ठनादः or गम्भीरनादः.

GRUNTING, s. शूकरशावकः, शूकरशिशुः *m.*, बालशूकरः.

GUARANTE, s. (One who is surety for another) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, मध्यस्थः.—(Security) प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, प्रात्ययिकः, प्रत्ययकारिणी, लग्नकः, चन्धकः.

To GUARANTEE, v. a. प्रतिभूः or प्रतिनिधिः भू, प्रातिभाष्यं कृ, पारिभाष्यं कृ, लग्नकं or प्रात्ययिकं or चन्धकं दा, प्रत्ययं कृ.

To GUARD, v. a. and n. रक्ष् (c. 1. रक्षति-रक्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, पाल् or पा (c. 10. पालयति-यितुं, c. 2. पाति-तुं), अनुपाल्, परिपाल्, प्रतिपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, उपपाल्, गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्, c. 10. गोपयति-यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, अभिसङ्गुप्, वै (c. 1. चापते, चातुं), परिर्वं, सन्ने, सव् (c. 1. सवति-वितुं), पयोप in des. (ईष्पति-स्मितुं), परिप्राप्.—(Ward off) वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ.—(Guard against) अवधा (c. 3. -धत्ते-धातुं), अवहितः-ता-तं भू, सावधानः-ना-नं भू, अवधानं कृ; 'guard against avarice,' लोभात् सावधानो भव.—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरितुं).

GUARD, s. (Act of guarding) रक्षणं, रक्षा, रक्षणः, पालनं, वाणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, अवनं.—(A sentry) रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), सैन्यः, सैनिकः, सेनारक्षः, परिचरः, उपरक्षणं, परिधिस्थः, रक्षिवर्गः, अनीकस्थः, सञ्जनं; 'captain of the guards,' गुल्मस्थानाधिकारी *m.* (नं), गुल्मस्थानाधिपः, रक्षाधिकृतः.—(That which protects any part of the body from injury) वाणं, वै affixed, वारणं; 'a finger-guard,' अङ्गुलिवाणं, अङ्गुलिचं; 'guard for the arm in shooting,' गोधा, तलं-ला, ज्ञापातवारणं; 'to stand on one's guard,' सावधानः-ना-नं or सचेतनः-ना-नं स्या or भू; 'be on your guard,' सावधानो भव, सावहितो भव.

GUARD-ROOM, s. उद्घाटः, रक्षकाणां वासगारं, सैन्यस्थानं, सैनिकशाला.

GUARDABLE, a. रक्षणीयः-या-यं, रक्ष्यः-रक्ष्या-रक्ष्यं, पालनीयः-या-यं.

GUARDED, p. p. रक्षितः-ता-तं, अभिरक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, उपपालितः-ता-तं, गुप्तः-ना-नं, गोपायितः-ता-तं, जातः-ता-नं चायः-या-यं, अघितः-ता-तं.—(Cautious) अवहितः-ता-तं, सवहितः-ता-तं, सावधानः-ना-नं.

GUARDEDLY, adv. सावधानं, अवधानेन, अवहितं, सवहितं, सुधिमुश्रय.

GUARDEDNESS, s. अवधानता, सावधानता, सवहितत्वं, समीक्षकारित्वं.

GUARDER, s. रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), परिरक्षी *m.*, रक्षिता *m.* (नृ), पालयिता *m.* (नृ), पालकः, पालः-लो *m.* (नं), गोधा *m.* (नृ), गोपः-पकः, गोपायकः, गोपी *m.* (नं), गोपिलः, वाता *m.* (नृ), पः in comp.

GUARDFUL, a. सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं, सवहितः-ता-तं.

GUARDIAN, *s.* पालकः, प्रतिपालकः, रक्षकः, गोत्रा *m.* (नृ), पालः, नायः, अध्यक्षः—(Of an orphan) पित्रस्थानः-नीयः, मातृपितृस्थानः, नायः; 'guardian deity,' लोकपालः-लकः.

GUARDIANSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, रक्षकत्वं, पालकत्वं, रक्षितृपदं.

GUARDSHIP, *s.* रक्षणं, रक्षा, पालनं, वाणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं.

GUDGEON, *s.* वडिशङ्खरेण सुग्रहणीयः सुद्रुमत्यभेदः—(A person easily cheated) सुवचनीयः, सुप्रतारणीयः.

GUERDON, *s.* फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं, वेतनं.

To GUESS, *v. a. and n.* अनुमा (c. 2. -माति, c. 4. -मायते, c. 3. -मिमीते -मातुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं), वितर्कं, ऊहं (c. 1. ऊहते -हितुं), स्वगमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शङ्कं (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), अनिर्णयपूर्वम् अनुभू, अनिश्चयपूर्वम् निरूपं (c. 10. -रूपयति -यितुं) or प्रदृशं (c. 1. -पश्यति -दृष्टुं) or विवेचनां कृ or मन् (c. 4. मन्त्यते, मन्तुं).

GUESS, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमानोक्तिः *f.*, वितर्कः-केणं, ऊहा-हन्, शङ्का, अनुभवः-अनुभूतिः *f.*, अनिश्चयपूर्वम् निरूपणं, अनिर्णयपूर्वा विवेचना, अदृढप्रमाणः परामर्शः, स्वगतिः, उपलब्धिः *f.*, उपलक्ष्यः.

GUESSED, *p. p.* अनुमितः -ता-तं, वितर्कितः -ता-तं, शङ्कितः -ता-तं.

GUESSER, *s.* अनुमाता *m.* (नृ), अनुमानकर्त्ता *m.* (नृ), वितर्ककः.

GUEST, *s.* अतिथिः *m. f.* -थी *f.*, अम्भगतः, अम्भगतजनः, गृहम्भगतः, गृहगतः, आगन्तुः *m. f.*, आगन्तुः, आगन्तुकः-का-कं, आवेशिकः-को-कं, प्रापुषः, प्रापुषिकः, प्रपुषः, माङ्गलिकः; 'proper for a guest,' आतिथ्यः-थ्यी-थ्यं, आतिथेयः-थी-थे.

GUEST-CHAMBER, *s.* अतिथिशाला, अतिथिसत्कारयोग्या शाला.

GUEST-RITE, *s.* अतिथिसत्कारः-सत्क्रिया, अतिथिक्रिया, अतिथिमेवा.

To GUGGLE, *v. n.* See GURGLE.

GUIDANCE, *s.* नयः, नायः, नीतिः *f.*, प्रणयनं, नेतृत्वं, विनियमः, पथदर्शनं.—(Direction) निर्देशः, निदेशः, उपदेशः, शास्तिः *f.*, शामनं, अनुशास्तिः *f.*, अनुशासनं, विधानं; 'good guidance,' सुनयः, सुनीतिः *f.*

To GUIDE, *v. a. n.* (c. 1. नयति, नेतुं), जानी, समानी, मार्गं or पथं दृशं (c. 10. दर्शयति -यितुं), गमं (c. 10. गमयति -यितुं).—(Direct) निर्दिशं (c. 6. -दिशति -दृष्टुं), उपदिशं, उद्दिशं, शास् (c. 2. शास्ति, शास्ति), अनुशास्, समनुशास्, प्रणी, विनियमं (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), विधुं (c. 10. -धारयति -यितुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

GUIDE, *s.* नेता *m.* (नृ), नायकः, नेत्रः, विनेता *m.* (नृ), पथदर्शकः, मार्ग-दर्शकः, दर्शकः, दर्शयिता *m.* (नृ), प्रदर्शकः, निर्देश *m.* (नृ), निर्देशकः, उद्देशकः, उपदेशी *m.* (नृ), उपदेशकः, देशकः, उपदेश *m.* (नृ), आदेश *m.*, पथिकः, सञ्चारकः, शासिता *m.* (नृ), शास्ता *m.*, अनुशासकः, अध्यक्षः.

GUIDED, *p. p.* नीतः -ता-तं, जानीतः -ता-तं, समानीतः -ता-तं, नीय-मानः -ना-नं, गमितः -ता-तं, शासितः -ता-तं, अनुशासितः -ता-तं, निर्दिष्टः -ता-तं.

GUIDE-POST, *s.* पथदर्शनाथं or मार्गसूचनाथं स्तूपा.

GUILD, *s.* श्रेणी-विः *m.*, सहकारिजनसमूहः, नगरकाव्यसम्पादनाथं जनसंसर्गः, नागरसमाजः, वाणिज्यसमाजः, निगमः, नैगमः, महाजनसंसर्गः.

GUILD-HALL, *s.* सहकारिणां वाणिज्यजनानां समागमशाला, निगमशाला, नगरकाव्यसम्पादनाथं महाचत्वरं.

GUILF, *s.* माया, कपटः-टं, छलं-लला, शठता, शाठ्यं, खलता, धूर्तता, व्याजः, विदग्धता, वैदग्ध्यं, छद्म *n.* (नृ), कूटः-टं, कौटिल्यं, कैतवं, चक्रता, कापट्यं, वचनं-ना, असारत्यं.

GUILFUL, *a.* मायावान्-वती-वत् (नृ), मायी-यिनी-यि (नृ), मायामयः-यी-ये, मायान्वितः-ता-तं, मायावी-यिनी-यि (नृ), छली-लिनी-लि (नृ), छलान्वितः-ता-तं, विदग्धः-ग्या-ग्यं, कापटिकः-की-कं,

वचकः-का-कं, वचनशीलः-ला-लं, शठः-ठा-ठं, खलः-ला-लं, कुटिलः-ला-लं, विनिधः-झा-झं, सव्याजः-जा-जं, धूर्तः-ज्ञा-ज्ञं, चक्रः-क्रा-क्रं, चक्रभावः-वा-वं.

GUILFULLY, *adv.* मायया, स्मृतिः, शाठ्येन, खलेन, खलपत्, शठवत्, धूर्तवत्, सव्याजं, कृतवचनं, कैतवेन, विदग्धं.

GUILFULNESS, *s.* मायावस्त्रं, शठता, शाठ्यं, कौटिल्यं, चक्रता, विनिधता, विदग्धता, सव्याजत्वं, असारत्यं.

GUILFLESS, *a.* अमायी-यिनी-यि (नृ), अमायिकः-को-कं, मायाहीनः-ना-नं, निष्कपटः-टा-टं, कपटहीनः-ना-नं, निर्व्याजः-जा-जं, खलरहितः-ता-तं, शुद्धमतिः-ति-ति, सरलः-ला-लं, अविधः-धा-धं, अचक्रः-क्रा-क्रं, सकुटिलः-ला-लं, विमलात्मा-त्मा-त्वं (नृ), निर्व्यलीकः-का-कं, दयिगः-गा-गं, अकृत्रिमः-मा-मं, अकृत्रः-झा-झं. GUILFLESSLY, *adv.* मायां विना, मायया विना, मायाव्यतिरेकेण, कपटं विना, निष्कपटं, निर्व्याजं, सरलपत्.

GUILFLESSNESS, *s.* मायाहीनता, सारन्यं, अचक्रता, अविधता, शुद्धता.

GUILLOTINE, *s.* शिरश्चेदनयन्त्रं, अतितीक्ष्णयन्त्रं यदापातेन निम्नमात्रेण शीर्षछेदः क्रियते.

To GUILLOTINE, *v. a.* पृथीक्यन्त्रेण मस्तकं छिदं (c. 7. छिनत्ति, छेदुं).

GUILT, *s.* (Criminality) अपराधिता-त्वं, मापराधता, पापित्वं, मपापत्वं, अपराधता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवस्त्रं, दोषवस्त्रं—(Crime) पापं, अपराधः, दोषः, पातकं, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (नृ), पापकर्म *n.*, कर्मणं, एनम् *n.*, अगमं *n.*, सपं, दुरितं, मनुः *m.*

GUILTY, *adv.* मापराधं, सपापं, सदोषं, मपातकं, अपराधयत्.

GUILTYNESS, *s.* अपराधिता, अपराधता, मापराधत्वं, पापित्वं, सपापता, दोषिता-त्वं, सदोषता, पापवस्त्रा, दोषवस्त्रा.

GUILTY, *a.* निष्पापः-पा-पं-पो-यिनी-यि (नृ), सपापः-पा-पं, निरपराधः-धा-धं, अनपराधी-यिनी-यि (नृ), निदोषः-पा-पं-पो-यिनी-यि (नृ), पापहीनः-ना-नं, शुद्धः-द्धा-द्धं, शुद्धमतिः-ति-ति, अनयः-पा-पं.

GUILTYLESSLY, *adv.* निष्पापं, पापं विना, निरपराधं, अपराधेन विना.

GUILTYLESSNESS, *s.* निष्पापत्वं, निदोषत्वं, निरपराधिता, शुद्धता.

GUILTY, *adv.* अपराधी-यिनी-यि (नृ), अपराधः-द्धा-द्धं, मापराधः-धा-धं, कृतापराधः-धा-धं, प्राप्तापराधः-धा-धं, पापी-यिनी-यि (नृ), पापवान्-वती-वत् (नृ), पापकर्म-कर्म-कर्म (नृ), सपापः-पा-पं, दोषी-यिनी-यि (नृ), दोषवान्-वती-वत् (नृ), सदोषः-पा-पं, पातकी-किनी-कि (नृ), दुष्कृती-तिनी-ति (नृ), एनसो-स्विनी-स्वि (नृ), कृतैनाः-नाः-नः (स्), अनिष्कृतैनाः &c., कृतागाः-गाः-गः (स्), अभिपक्षः-धा-धं; 'rashly guilty,' चिकुरः-रा-रं, चपलः-ला-लं.

GUINEA, *s.* सुवर्णमुद्राविशेषः, सुवर्णः.

GUINEA-HEN, *s.* चित्रशरीरविशिष्टा विदेशीयकुक्कुटी.

GUINEA-PIG, *s.* अस्वस्थशरीरो विदेशीयशूकरभेदः.

GUISE, *s.* वेशः, वेपः, वासम् *n.*, परिधानं, अचरं, वस्त्रं, वसनं, आकारः, रूपं, व्यवहारः, रीतिः *f.*; 'in the guise of a herdsman,' गोपवेशः; 'of a Brahmin,' द्विजरूपी *m.* (नृ).

GUJAR, *s.* वीणा, वज्रकी, विषयी-चिक्रा, तन्वी, रुद्री, सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी, ततं, परिवादिनी.

GULF, *s.* (A bay) असातं, सातं, समुद्रवङ्कः, पुटभेदः—(Abyss) अगाध-दरी, अगाधरन्ध्रं, अतलस्थरसातं, गम्भीररन्ध्रं, नरकः—(Whirlpool) आवर्तः, जलावर्तः, जलगुम्बः, अवधूरी, घूर्णः, घूर्णजलं.

GULFY, *a.* घूर्णजलपूर्णः-यी-यं, जलगुम्बमयः-यी-ये.

To GULL, *v. a.* वञ्चं (c. 10. वञ्चयते-ति-यितुं), परिवञ्चं, छलं (c. 10.

छलयति - पितुं), प्रतु (c. 10. -तारयति - पितुं).

GULL, *s.* (Bird) जलकुक्षुदः -टी. विषका, गङ्गाचिन्नी. देवट्टी, ध्वांघः.
—(One easily cheated) सुयञ्चनीयः, सुप्रतारणीयः.

GULL-CATCHER, *s.* यञ्चकः, प्रतारकः, ठली *m.* (नं). कूटकारः.

GULLED, *p. p.* यञ्चितः -ता -तं, प्रलभः -आ -अं. प्रतारितः -ता -तं

GULLERY, *s.* यञ्चनं, ठलं, कपटः -ट. प्रतारणा, व्याजः, कैतयं.

GULLET, *s.* निगरणस्रोतस् *m.*, निगरणः, अन्नवाहिस्रोतस् *n.*

GULLIBILITY, *s.* सुयञ्चनीयता, सुयञ्चनीयत्वं, सुप्रतारणीयता.

GULLIBLE, *a.* सुयञ्चनीयः -या -यं, सुखेन प्रतारणीयः -या -यं.

GULLY, *s.* नालः, प्रणालः -ली -लिका, खातं, कुत्पा, जलमार्गः, उदकग-
मनमार्गः, जलवाहनी, परोवाहः. सारणिः -णी *f.*

To GULLY, *v. a.* भूमिम् उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं), प्रणालिकां कृ-
कुत्पां कृ.

GULLY-HOLE, *s.* कर्दमादकरन्ध्रं, प्रणालिकारन्ध्रं, प्रणालीविवरं.

GULOSITY, *s.* अतिभोजनं, अत्याहारः, यमरता, अतृप्तिः *f.*

To GULP, *v. a.* जलं बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रोतुं) or निगृ or
अयगृ or यम (c. 1. यसते -मितुं). —(Disgorge) उद्गृ, उच्छिष्य (c. 6.
-छिपति -क्षेपुं).

GULP, *s.* गरणं, गरा, गीर्णिः *f.*, गिरिः *f.*, निगारः, निगरणं, यसनं, यामः,
रक्यारे निगीर्णिं यत्किञ्चित्. —(Disgorging) उद्गारः -रणं. उच्छिरणं,
उद्गमः -मनं.

GUM, *s.* (Fleshy covering of the teeth) दन्तमांसं, दन्तवेषः -ष्टनं,
दन्तशिरा, दन्तमूत्रं, पेला. —(Exudation from trees) निर्यासः,
पृथ्वीनिर्वाहः, वृक्षरसः. —(Adhesive substance) उपानद्रव्यं, सान्द्रद्रव्यं.

To GUM, *v. a.* पृथ्वीकनियमेन or उपानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेपुं)
or संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं) or संलग्ननीकृ.

GUM-ARABIC, *s.* मूक्षपत्रः, मूक्षपत्ररसः.

GUM-BOIL, *s.* दन्तविस्फोटः, दन्तव्योदः -टकः, दन्तव्रणः -खं, दन्तार्धुदः,
द्विजव्रणः, वेदभेः, उपकुशाः.

GUMMINESS, *s.* सान्द्रत्वं, उपानत्वं, छिग्रधता, संलग्नशीलता.

GUMMY, *a.* वृक्षनिर्वाहमयः -यी -यं, उपानः -ना -नं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

GUN, *s.* अन्नरिग्नचलेन गुलिकाप्रक्षेपणी लोहनाडिः or -डी, गुलिप्रक्षेपणी
मुषिरनाली, गुलिकाप्रक्षेपणं मुषिरयन्त्रं, लोहमुषिः *f.*

GUNNER, *s.* पृथ्वीक्रानाडिहारा गुलिकाप्रक्षेपकः, लोहनाडिधारी *m.* (नं).
अग्न्यस्त्रधारी *m.*, आग्नेयास्त्रप्रक्षेपकः.

GUNNERY, *s.* अग्न्यस्त्रविद्या, लोहनाडिहारेण गुलिकाप्रक्षेपणविद्या.

GUNPOWDER, *s.* आग्नेयचूर्णं, शीघ्रदाह्यचूर्णं, आग्नेयस्रोतः, महाशब्दपृथ्वीम्
अग्निस्पर्शकात् सद्योदाह्यचूर्णं.

GUN-SHOOT, *s.* लोहगुलिकागोचरं, लोहगुलिप्रियपः, युद्धनाडिप्रक्षेपणं.

GUN-SMITH, *s.* अग्न्यस्त्रकारः, आग्नेयस्त्रकारः, आग्नेयनाडिनिष्कर्ता *m.*
(नं). युद्धनाडिनिष्कर्ताशिल्पिः.

GUN-STOCK, *s.* आग्नेयनाडिदण्डः, लोहनाडिदण्डः *m.*, नाडिधारकः.

GUNWALE, GUNNEL, *s.* नौपाश्वधारा -रः, नौपाश्वस्य उपरिकाष्ठं, नावुत्सङ्गः.

GURGE, *s.* जलावर्तः, जलभ्रमः, जलावर्णः, जलगुन्धः, पूर्णजलं.

To GURGLE, *v. n.* जलपदं परंपराशब्देन मु (c. 1. घपति, घोतुं), परंपराशब्दं कृ,
घपे or गर्गे (nom. घपयते, गर्गायतं), गर्घ् (c. 1. गर्पति -पितुं).

GURGLING, *s.* परंपराशब्देन जलप्रवाहः, घपरा.

To GUSH, *v. n.* प्रपत् (c. 1. -पतति -तितुं), निपेत, बहुशः प्रसृ (c. 1.
-स्रयति -स्रोतुं) or प्रस्यन्द (c. 1. -स्यन्दते -न्दितुं) or स्र (c. 1. स्रति
-रितुं), वेगेन or वेगतो निमृ (c. 1. -मरति -मर्षुं); 'tears gushed
from (her) eyes,' जलं नेत्राभ्यां प्रपतत्.

GUSH, GUSHING, *s.* बहुप्रवाहः, जलप्रपातः, उत्सेकः, उत्सेचनं, उत्पीडः.

GUSSET, *s.* वस्त्रनिवेशित उपवस्त्रखण्डः or अधिकवस्त्रखण्डः.

GUST, *s.* (Blast of wind) निर्घातः, प्रभञ्जनः, व्योममूहः, वातरूपः,
वायुगुन्धः, वायुवेगः, वाया, प्रबलवायुः *m.*, प्रचण्डवायुः *m.*, चण्डपातः,
तीव्रवातः, पवनापातः, जवानिलः. —(Taste) स्वादः, आस्वादः, रसने-
न्द्रियं, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*

GUSTATION, *s.* स्वादनं, आस्वादनं, प्राशनं, लेहनं.

GUSTEFUL, *a.* रुच्यः -च्या -च्यं, रुचिरः -रा -रं, सरसः -सा -सं.

GUSTLESS, *a.* विरसः -सा -सं, निःस्वादः -दुः -दुः, अस्वादः -दुः -दुः.

GUSTO, *s.* रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, रसः, मुरसः, आस्वादः.

GUSTY, *a.* वातलः -ला -लं, वातयान् -यती -यत् (नं), वातीयः -या -यं.
वातमयः -यी -यं, घट्टपवनः -ना -नं, पवनक्षिप्रः -मा -मं.

GUT, *s.* नाडिः -डो *f.*, अन्ननाडी, नाली -लिः *f.*, धमनी -निः *f.*, शिरा,
मिरा, अन्त्रं, पुरीत *m. n.*, कोष्ठः. —(Stomach) उदरं, जठरः -रं.

To GUT, *v. a.* निरन्वीकृ, निरन्त्र (nom. निरन्त्रयति -पितुं), नाडीः or
अन्त्राणि यद्भिष्कृ. —(Plunder) द्रव्याणि अषट् (c. 1. -हरति -हृष्टुं).

GUTTA SERENA, *s.* तिमिरः, 'an eye affected with it,' तिमिरदोषहतं चक्षुस्.
GUTTED, *p. p.* निरन्वीकृतः -ता -तं, हृतमर्षद्रव्यः -च्या -च्यं.

GUTTER, *s.* प्रणालः -ली -लिका, नालः, जलनिर्गमः, जलमार्गः, परोवाहः,
जलवाहनी, सारणिः *f.* -णी, उदकगमनमार्गः.

To GUTTER, *v. a.* प्रणालीरूपेण उत्खन् (c. 1. -खनति -नितुं) or शुषिरीकृ.

To GUTTER, *v. n.* प्रणालीरूपेण उत्खन् in pass. (-ख्यते) or शुषिरीभू,
प्रणालिकां कृ, जलदीपिकारूपेण लपञ्जः स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं).

GUTTLE, *s.* बहुभक्षकः, अतिभोजी *m.* (नं), कुक्षिभरिः *m.*

GUTTURAL, *a.* कण्ठ्यः -कण्ठा -कण्ठं, कण्ठस्यः -स्या -स्यं, श्रेयः -यी -यं,
श्रेयस्यः -यी -यं; 'guttural letter,' कण्ठ्यः; 'guttural sound,' कुहरं.

GUJARAT, *s.* (The country) गुजरेतः. —(The people) गुजरातः *m. pl.*

To GUZZLE, *v. a.* बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रोतुं) or निगृ or
यस् (c. 1. यसते -मितुं) or पा (c. 1. पिबति, पातुं), पानरतः -ता -तं भू.

GUZZLER, *s.* अतिपायो *m.* (नं), अतिभोजी *m.* (नं), पानरतः.

GYMNASIUM, *s.* व्यायामशाला, मञ्जुदण्डशाला, मञ्जुशाला, विहारः.

GYMNASTIC, *a.* व्यायामी -विनी -मि (नं), व्यायामसञ्चयी -न्धनी -न्धि
(नं), मञ्जुदण्डसञ्चयी &c., व्यायामशीलः -ला -लं.

GYMNASTICS, *s. pl.* व्यायामः, मञ्जुदण्डं, व्यायामविद्या.

GYPSY, GYPSEY. See GIPSY.

To GYRATE, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1

भ्रमति -मितुं), घूर्ण (c. 6. 1. घृणति -ते -शितुं), परिवर्त्तुं, विपृणुं, व्यापृणुं.

GYRATION, *s.* परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, भ्रमः -मणं, भ्रमिः *f.*, घूर्णिः *f.*, घूर्णनं;
'of a bird,' परिडीनकं.

GYRE, *s.* चक्रावर्तः, चक्रगतिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, मण्डलं, परिमण्डलं.

To GYRE, *v. a.* निगडेन वन्त् (c. 9. वृणाति, वृणुं), निगड (nom. निगड-
यति -पितुं), पाश (nom. पाशयति -पितुं).

GYVES, *s. pl.* निगडः -डं, पाशः, बन्धनं -नानि *n. pl.*, पादपाशः, शृङ्खला.

H.

Ha, *interj.* हा, हहा, आहा, अहो, आहो, अहहः, अहोवत्, ह, अह,
आ, अयि, आद्ययि.

HABEAS CORPUS, *s.* निष्पानिरोपनिषेधार्थकं पृथक्कालीनज्ञाननपत्रं.

HABERDASHER, *s.* वस्त्रादिविक्रेता *m.* (नं), वस्त्रादिविक्रेता *m.*, संयुक्तादि-
विक्रेयी *m.* (नं), सुदृढव्ययिक्रेता *m.*

HABERDASHERY, *s.* पृथ्वीकृत्यापारिणा विक्रीता वस्त्रादिव्ययसामग्री.

HABERGEON, *s.* वस्त्राण्यं, उरस्ताण्यं, उरश्छद्, कण्ठस्थकवचं.

HABILIMENT, *s.* वेशः, परिधानं, परिच्छदः, वसनं, वस्त्रं, साधारण्यं, अक्षरं, वासस् *n.*, प्रसाधनं, आच्छादनं, सज्जा.

HABIT, *s.* (Dress) वेशः, वेषः, वसनं, वस्त्रं, वासस् *n.*, परिधानं, परिच्छदः, अक्षरं.—(State, condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, दशा, संस्थितिः *f.*, स्वभावः; 'habit of body,' शरीरस्थितिः *f.*, देहस्वभावः; 'habit of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*—(Temperament, disposition) प्रकृतिः *f.*, शीलः—लता, स्वभावः, अनतःकरणं.—(Custom, practice, established manner) आचारः, अभ्यासः, व्यवहारः, समाचारः, नित्यकृत्यं, नित्यक्रिया, रीतिः *f.*, व्यवहृतिः *f.*, शीलः, प्रचारः, चरितं, चर्या, क्रमः, नियमः, चावृत्तिः *f.*, व्यापारः, प्रवृत्तिः *f.*, मार्गः, अनुशीलनं; 'bad habit,' व्यसनं; 'having bad habits,' दुराचारः—रा—रं, पाप-समाचारः—रा—रं, पापचर्यः—र्या—र्यं, दुर्वृत्तः—र्रा—रं, दुष्टचरितः—रा—रं, व्यसनी—निनी—नि (न).

TO HABIT, *v. a.* वेष्ट (c. 1. वेष्टे—यितुं), परिवेष्ट, आच्छद (c. 10. -छादयति—यितुं), वस्त्रं (nom. वस्त्रयति—यितुं), परिधा in caus. (—धापयति—यितुं).

HABITABLE, *a.* वासतेयः—यी—यं, वास्तव्यः—व्या—व्यं, वासयोग्यः—ग्या—ग्यं, वासधर्मः—मा—मं, आजीव्यः—व्या—व्यं, उपजीव्यः—व्या—व्यं.

HABITANT, *s.* वासी *m.* (न), निवासी *m.*, निलायी *m.* (न), वासकृत्.

HABITATION, *s.* वासः, वासस्थानं, निवासः, वसतिः *f.*, नियमतिः *f.*, गृहं, गेहः—हं, वेश *m.* (न), निलयः—यनं, आलयः, आगतनं, निवेशनं, निज्जेतः—तनं, आगारः, भवनं, वसतिः, समावासः, अवस्थानं, आवसयः, स्थानं, ओकस् *n.*, धाम *n.* (न).

HABITUAL, *a.* आभ्यासिकः—की—कं, अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, आचारिकः—की—कं, आचरितः—ता—तं, व्यवहारिकः—की—कं, व्यवहारिकः—की—कं, नित्यः—त्या—तं, स्वाभाविकः—की—कं, अनुशीलितः—ता—तं, नैयमिकः—की—कं, प्रायिकः—की—कं.

HABITUALLY, *adv.* नित्यं, नित्यशस्, यथाव्यवहारं, यथारोति, साभ्यासं, अभ्यासेन, अभ्यासपूर्व्यं, यथाभ्यासं.

TO HABITUATE, *v. a.* अभ्यस् (c. 4. -स्यति—असितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यस्तं—स्ता—स्तं कृ, शिष्य (c. 10. शिष्ययति—यितुं), शील (c. 10. शीलयति—यितुं); 'to be habituated,' अभ्यस्तः—स्ता—स्तं भू.

HABITUATED, *p. p.* अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, शिषितः—ता—तं, कृताभ्यासः—सा—सं, शीलितः—ता—तं, अनुशीलितः—ता—तं, शीलः—ला—लं in comp.

HABITUDE, *s.* (Custom) व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, चरितं, चर्या, नित्यकृत्यं.—(Relation) सङ्घर्षः, सम्पर्कः, प्रतीक्षा.—(Intercourse) संसर्गः.

TO HACK, *v. a.* (Mangle) व्यवच्छिद् (c. 7. -क्षिनन्ति—छेत्तुं), व्रश्च (c. 6. वृश्चति, व्रश्चतुं), व्रश्च्य, चिद् (c. 10. -दारयति—यितुं), बहुलवशः खण्ड (c. 10. खण्डयति—यितुं) or छिद्, बहुखण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, बहुखण्डीकृ, क्षतविध्वतीकृ.

TO HACK, *v. n.* (For hire) क्षतिशीलरायासेन नीचकर्म कृ, निरन्तरायासं कृ, पशः—स्या—स्यं भू, सर्वप्रयोज्यः—र्या—र्यं भू, सर्वसाधारणीभू.

HACK, *s.* (Cut) प्रहारः, छेदः, आघातः, छुरिकाघातः.—(Horse kept for hire, worn out horse) कदम्बः, पश्याद्यः, भाटकीयवाजी *m.* (न), साधारणवाजी *m.*, सर्वप्रयोज्यवाजी *m.*, पश्वपोटकः, अश्वकः; 'hack-carriage,' पश्ववाहनं, साधारणरथः.—(Drudge) निरन्तरायासी *m.* (न), क्षतिदेहकृत्सेन नीचकर्मकारी *m.* (न), हीनवृत्तिः *m.*, घ्रातनीः.

HACKED, *p. p.* व्यवच्छिन्नः—वा—वं, क्षतविध्वतः—ता—तं, वृक्कः—क्का—क्यं.

TO HACKLE, *v. a.* वस्त्रमाशयकेण शण्यं or अतसीं मृज् (c. 2. माहि—भुं) or सम्भृज्, or परिष्कृ or शुष् (c. 10. शोषयति—यितुं) or पृषकृ.

HACKLE, *s.* अतसीभाजीनी, शण्यभाजीकः, उमाशोषनी.

HACKNEY, *s.* (Horse) कदम्बः, अश्वकः, पश्याद्यः, पश्वपोटकः, साधारणवाजी *m.* (न), भाटकीयवाजी *m.*—(Any thing much used, a drudge, a hireling) नीचकर्मणि नियुक्तः, नीचकर्मकारी *m.* (न), निरन्तरायासी *m.* (न), हीनवृत्तिः *m.*, वैतनिकः, पश्याः, साधारण्यः, सर्वप्रयोज्यः.—(Prostitute) पश्वस्त्री, साधारणस्त्री.

TO HACKNEY, *v. a.* नीचकर्मणि नियुज् (c. 7. -युनक्ति—योक्तुं, c. 10. -योजयति—यितुं), पश्याकृ, साधारणीकृ, सर्वप्रयोज्यं—र्या—र्यं कृ, भीषीकृ.

HACKNEY-COACH, *s.* साधारणरथः, पश्वरथः, पश्ववाहनं, सर्वप्रयोज्यरथः.

HACKNEYED, *p. p.* सर्वप्रयुक्तः—क्ता—क्तं, सर्वसाधारणः—र्या—र्यं, सर्वपश्याः—र्या—र्यं, सपकर्मनिर्णयुक्तः—क्ता—क्तं, जीर्णः—शीर्ण—शं.

HADDUCK, *s.* हनुकृसंज्ञकः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HADRES, *s.* प्रेतलोकः, अथोलोकः, अथोभुवनं, नरकः, पातालं.

HAFT, *s.* (Handle) त्वरः *m.*, तलः, वारङ्गः, मुष्टिः *m.*—ष्टी *f.*, दण्डः, कण्ठः. TO HAFT, *v. a.* त्वरी or तले or वारङ्गे निविश (c. 10. -वेशयति—यितुं).

HAG, *s.* कुरूपी-पिण्णी, कुटिनी, डाकिनी, वृद्धा स्त्री, जरिणी.

HAGGARD, *a.* कुशाननः—ना—नं, क्षीणवदनः—ना—नं, धामवदनः—ना—नं, शुष्कवदनः—ना—नं, उग्रमुखः—खा—खं, उग्रदर्शनः—ना—नं.

HAGGISH, *a.* कुरुपिण्णी, अपरूपिणी, विरूपिणी, जरपरिणता.

TO HAGGLE, *v. a.* व्यवच्छिद् (c. 7. -क्षिनन्ति—छेत्तुं), क्षतविध्वतीकृ, खण्डशः कृ.

TO HAGGLE, *v. n.* (In bargaining) क्रयकाले विलष (c. 1. -लषते—यितुं) or विचर् (c. 10. -चारयति—यितुं) or रतावय दानुम् इच्छामीति वादानुवादं कृ or नूनमूल्यं दिक्षामीति वद् (c. 1. वदति—दितुं).

HAGGLER, *s.* क्रयकाले विलषी *m.* (न) or रतावयमूल्यं न दानुम् इच्छामीति वादानुवादकारी *m.* (न).

HAGIOGRAPHIA, *s.* धर्मग्रन्थः, धर्मशास्त्रसंहिता, धर्मपुस्तकं.

HAIR, *interj.* हा, अहो, अहोवत्, अहह, हाहा, हा, अहि, आद्यर्थ.

HAIR, *s.* (Frozen rain) करका, करकावृष्टिः *f.*, शिला, शिलावृष्टिः *f.*, वर्षीपलः, पयोधनः, पयोगडः, घनकफः, मेघाधि *n.*, मेघकफः, मेघधर्मः, धारा, तोयडिम्बः, मरुत्फलः, पिश्याधर्मः, धाराकुरः, मटती, शिलीन्ध्र, वार्धिला.

HAIR, *exclam.* नमस्, स्वस्ति, कुशलं, कुशलं भूयात्, मुञ्जं भूयात्, कल्याणं भूयात्, धेनवं भवतु, शेवं, अभिवाद्ये, अभिवन्दे.

TO HAIR, *v. n.* (Pour down hail) करकासारं वृष् (c. 1. वषति—यितुं), शिला वृष, उपलान् वृष् or पत् (c. 10. पातयति—यितुं).

TO HAIR, *v. a.* (Call from a distance) दूरद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति—ह्वतुं) or ह्वे or सञ्चोधनं कृ or आक्रन्द (c. 1. -क्रन्दति—न्दितुं) or आमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयते—यितुं) or समामन्त्र or अभिभाष् (c. 1. -भाषते—यितुं) or आभाष्.—(Salute) वन्द (c. 1. वन्दते—न्दितुं), अभिवन्द, अभिवद् (c. 10. -वादयति—ते—यितुं), नमस्कृ, आमन्त्र, उपास् (c. 2. -आस्ते—आसितुं).

HAILED, *p. p.* दूरद् आहूतः—ता—तं or अभिहितः—ता—तं or आमन्त्रितः—ता—तं, सञ्चोधितः—ता—तं, आक्रन्दितः—ता—तं.

HAIR-STONE, *s.* शिला, वर्षीपलः, पयोधनः, करका, पयोगडः.

HAIR-STORM, *s.* करकासारः, करकावृष्टिः *f.*, शिलासार.

HAIRY, *a.* करकामयः—यी—यं, शिलामयः—यी—यं, वर्षीपलमयः &c.

HAIR, *s.* केशः, बालः, कणः, चिकुरः, पुननः—निनः, कुनलः.—(Of the head) केशः, शिरोरुहः, शिरोरुद् *m.*, शिरमिनः, मूर्धनः, कुशला.

—(Of the body) लोम *n.* (न), रोम *n.* (न), तनुरुहः—हं, तनुरुहः—हं, तनुरुद् *m.* (ह), तननं, अकुरः; 'a head of hair,' केश्यं, केशिकः; 'a quantity of hair,' केशकलापः, केशपद्यः, केशोद्ययः, केशपाशः, कचपाशः, कचपद्यः, कचहस्तः, चिकुरपाशः, चिकुरपद्यः, चिकुरहस्तः; 'having much or fine hair,' केशी—शिनी—शि (न), केशवान्—वती—वत् (ह), केशयः—वा—वं, केशिकः—की—कं; 'a fine head

of hair,' केशभारः, 'केशरीभारः-भरः; 'a braid of hair,' केशरी, केशगर्भः-भ्रकः, केशपेशः; 'braided hair,' धम्मिल्लः, वेणिः-खी f., वेणिका, प्रवेणिः-खी f.; 'a lock of hair,' सलकः-कं, चूणीकुनलः, भ्रमरकः, काकपक्षः, शिखरः-खकः, केशपाशी, चूडा, शिखा; 'clotted hair,' जटा, सटा; 'unentangled hair,' शीथंश्वः, शिरस्यः; 'covered with hair,' लोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न), रोमा-क्रान्तः-न्ता-न्तः; 'point of hair,' चालायः; 'erection of the hair,' रोमहर्षणं, उद्धर्षणं. See Erection.-(Filament of a plant) केशरः, केसरः.

HAIR-BELL, *s.* घटालाकारपुष्पविशिष्ट ओषधिभेदः.

HAIR-BREADTH, *s.* एककेशान्तरं, एककचपरिमाणं, अत्यल्पान्तरं.

HAIR-BROOM, *s.* केशनिर्मिता मार्जनी. लोममयी शोधनी.

HAIR-BRUSH, *s.* केशमार्जनी, केशशोधनी, केशनिर्घर्षकः.

HAIR-CLOTH, *s.* लोमनिर्मितं वस्त्रं, केशमयः पटः.

HAIR-CUTTER, *s.* केशछिद *m.* छेत्रा *m.* (नृ), शिरोरुहछेदकः.

HAIR-DRESSER, *s.* केशरचकः, केशपिरचकः, केशसंस्कारकृत् *m.*

HAIR-DRESSING, *s.* केशरचना, केशपिरचनं-ना, केशसंस्कारः.

HAIRFD, *a.* केशी-शिनी-शि (न), केशयान्-यनी-यत् (त).

HAIRINESS, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, बहुलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं.

HAIRLESS, *a.* अकेशः-शा शं, विकेशः-शा-शं, केशहीनः-ना-नं, निर्लोमा-मा-म (न), लोमरहितः-ता-तं, अविद्यमानलोमा &c.

HAIRY, *a.* लोमशः-शा-शं, रोमशः-शा-शं, बहुलोमा-मा-म (न), प्रचुर-लोमा &c., बहुकेशः-शा-शं, केशी-शिनी-शि (न), केशकः-का-कं, केशिकः-की-कं, केशयः-या-यं, बहुकेशयान्-यनी-यत् (त), लोम-यान् &c., लोममयः-यी-यं, लोमपूर्णः-शा-शं.

HAKE, *s.* समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HALBERD, *s.* युद्धे प्रयुक्तः काष्ठदण्डो लोहायः शूलविशेषः, प्रासः, शक्तिः *f.*

HALBERDIER, *s.* पृथोक्तशूलपरः, शक्तिग्रहः, शास्त्रीकः, प्रासिकः.

HALCYON, *s.* (Kingfisher) मत्स्यरङ्गः-ङ्गकः, मुषित्रकः, कुट्टकः.

HALCYON, *a.* प्रसन्नः-चा-चं, शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, निर्वेगः-गा-गं, निराकुलः-ला-लं, निर्वृतः-ता-तं, निर्वतः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (न).

HALE, *a.* निरामयः-या-यं, नीरोगः-गा-गं, नीरुजः-जा-जं, नीरूक् *m. f. n.* (नृ), कत्यः-र-रं, ल्यं, आधिव्याधिरहितः-ता-तं, सद्यतः-ता-तं. To HALE, *v. a.* कृप् (c. 1. कर्षति, ऋधुं), साकृप्, अपकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं).

HALE, *s.* अर्धं-र्धः, अर्धभागः, अर्धशः; 'half an hour,' अर्धदण्डः; 'half a league,' अर्धक्रोशः; 'half a hundred,' अर्धशतं; 'half the body,' अर्धाङ्गः; 'a year and a half,' सार्धवत्सरः; 'a hundred and a half,' सार्धशतं; 'the best half,' उत्तमार्धं-र्धः; 'the last half,' अवरार्धं, पश्चार्धं; 'sharing a half,' अर्धभागी-गिनी-गि (न), अर्धशो-शिनी-शि (न), अर्धो-र्धिनी-र्धि (न); 'lasting half a month,' आर्धमासिकः-की-कं.

HALF, *a.* अर्धः-र्धा-र्धं, आर्धिकः-की-कं, अर्धिकः-का-कं; 'half assent,' अर्धाङ्गीकारः; 'half moon,' अर्धचन्द्रः.

HALF, *adv.* अर्धं, अर्धेन, सामि; 'half-man, half-woman,' अर्धेन पुरुषो-र्धेन स्त्री; 'half-eaten,' अर्धभुक्तः-क्ता-कं, जग्धार्धः-र्धा-र्धं, सामिभुक्तः-क्ता-कं; 'half-drunk,' अर्धपीतः-ता-तं, सामिपीतः-ता-तं; 'half-read,' अर्धपाठितः-ता-तं; 'half-spoken,' अर्धोक्तः-क्ता-कं; 'half-closed,' अर्धसंयुतः-ता-तं, मुकुलितः-ता-तं, निमी-लितः-ता-तं.

HALF-BLOOD, *s.* OF *a.* भिन्नोदरः-रा-रं, भिन्ननाभिः-भि-भि, भिन्नगर्भः-भ-भं, असमानोदरः-रा-रं, भिन्नोदर्यः, सन्योदर्यः, भिन्नशरीरान्यः.

HALF-BROTHER, *s.* वैभावः-वेयः, भ्राता द्वैमातुरः, सन्योदर्यः, सापलः.

HALF-DEAD, *a.* मृतकत्यः-त्या-त्यं, मृतप्रायः-या-यं, मृग्युः-युः-युः, आसन्नमृत्युः-मृत्युः-मृत्यु, मरणानुसः-खी-खं, अर्धमृतः-ता-तं, कथगत-प्राणः-शा-शं.

HALF-HEARD, *a.* अर्धश्रुतः-ता-तं, ईषश्रुतः-ता-तं.

HALF-HOLIDAY, *s.* अर्धोत्सवः, अर्धमहोत्सवः, अर्धोत्सव्याः.

HALF-LEARNED, *a.* अल्पज्ञानी-निनी-नि (न), किञ्चित्ज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, बुधकः.

HALF-LOST, *a.* नष्टप्रायः-या-यं, आसन्ननाशः-शा-शं, नाशानुसः-खी-खं.

HALF-MOON, *s.* अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं, अर्धेन्द्रः *m.*; 'shaped like a half-moon,' अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

HALF-PAY, *s.* निवृत्तपुङ्गवस्य सैन्यस्य प्रकल्पितम् अर्धवेतनं.

HALF-PENNY, *s.* तावमुद्रार्धं, तावमुद्राविशेषः.

HALF-PIKE, *s.* लघुशूलः-लं, अदीर्घपरिमाणः शूलविशेषः, परिषः.

HALF-SEAS-OVER, *s.* ईषन्मत्तः-ता-तं, ईषदुन्मत्तः-त्ता-त्तं, ईषत्क्षीयः-वा-यं.

HALF-SISTER, *s.* वैभावो-वैभावो, स्वभा द्वैमातुरी, सन्योदर्यो.

HALF-SPHERE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धगोलः, मण्डलार्धं, भूगोलार्धं.

HALF-STARVED, *a.* अनाहारेण क्षिपमाणः-शा-शं OF मृतप्रायः-या-यं, सुधावसन्नः-चा-चं.

HALF-UTTERED, *a.* अर्धोक्तः-क्ता-कं, अर्धोदितः-ता-तं, अर्धकथितः-ता-तं.

HALF-WAY, *adv.* अर्धमार्गं, अर्धपथं, मध्यमार्गं, मध्यपथं.

HALF-WITTED, *a.* अल्पबुद्धिः-द्धि-द्धि, अल्पधी-धी-धि, अल्पमेधा-धा-धः (स्).

HALF-YEAR, *s.* अर्धवत्सरः, वत्सरार्धं, अर्धवर्षः, परमासः, अयनं.

HALF-YEARLY, *a.* पारमासिकः-की-कं, आर्धवार्षिकः-की-कं.

HALIBUT, *s.* बृहत्कायः समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HALIDOM, *s.* शापः, शपथः, दिव्यं, सत्तं, प्रत्ययः.

HALITUOUS, *a.* प्राणसमभावः-वा-वं, वाष्पोपमः-मा-मं, धूलः-ला-लं.

HALL, *s.* (Large room at the entrance of a house) शाला, सहिर्हारशाला, द्वारोपाने महाशाला, वाद्यकोष्ठः, कक्षा, कक्ष्या, किष्नी; 'a temporary hall,' मण्डपः-पा, जनाश्रयः; 'a judgment-hall,' विचारशाला.

HALLELUJAH, HALLELUJAH, exclam. ईश्वरस्य धन्यवादं OF स्तुतिवादं कुरुत.

HALLELUJAH, *s.* ईश्वरस्य धन्यवादः OF स्तुतिवादः OF स्तुतिगानं.

HALLIARD, HALYARD, *s.* नीरज्जुः *m.*, नीगुणः, वातवसनोन्नोलाथं रज्जुः.

HALLOO, interj. भोः, भो, भोभो, हे, हे, अये, अयि, अरे, रे, अहो, हँहो, हलहलाशब्दः.

To HALLOO, *v. n.* हलहलाशब्दं कृ, हलहला (nom. हलहलायते), भोः, हे, हे इत्यादिशब्दैर उक्तुम् (c. 1. -क्रोशति-क्रोधुं) OR दूराद् आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), उच्चैःस्वरं पुप् (c. 10. घोषयति-यितुं).

To HALLOO, *v. a.* (Set on by shouts) हे, हे, हलहला इत्यादिशब्दैः कुक्कुरादीन् प्रवृत् (c. 10. -चोदयति-यितुं).

To HALLOW, *v. a.* (Make holy) पवित्रीकृ, पवित्रं-त्रो-त्रं कृ, पुष्पीकृ, पुण्यं-पुण्यं-पुण्यं कृ, पुण्यं-पुण्यं कृ, शुद्धीकृ.-(Consecrate) संस्कृ, अभिमंस्कृ, अभिषिक् (c. 6. -पिषति-पेक्), प्रोक्ष् (c. 1. -उक्षति-क्षितुं), प्रतिष्ठा in caus. (-ष्टापयति-यितुं), धर्मायै विनियुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते) OR निर्दिश् (c. 6. -दिशति-देधुं).

HALLOWED, *p. p.* (Made holy, revered) पवित्रीकृतः-ता-तं, पवित्रितः-ता-तं, पूजितः-ता-तं, पूज्यः-ज्या-ज्यं, अर्पितः-ता-तं.-(Consecrated) संस्कृतः-ता-तं, कृतसंस्कारः-रा-रं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, सुप्रतिष्ठितः-ता-तं, प्रोक्षितः-ता-तं, प्रणीतः-ता-तं, अभिषिक्तः-क्ता

-हं, धर्मोपे विनियोजितः-ता-तं.

HALLUCINATION, *s.* मोहः, आमोहः, माया, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, मतिविभ्रमः, मिथ्यामतिः *f.*, इन्द्रबालं, वषणा.

HALM, *s.* (Straw) तृणं, पलालः-लं-ली, पलः, धान्यकल्कं.

HALO, *s.* युतिमाला, चंद्रमाला, सूर्यपरिगतं or चन्द्रपरिगतं युतिमण्डलं or दीप्तिमण्डलं or रक्तवर्णमण्डलं, दीप्तिचक्रं, युतिचलयः, परिधिः *m.*, परिवेशः.

HALSER, *s.* नौरज्जुः *m.*, नौगुणः, नौबन्धनरज्जुः, नौबन्धनार्थं महागुणः.

HALT, *s.* (Stopping) अयानं, पथमध्ये स्थितिः *f.* or अवस्थितिः *f.*, स्थानं, आसनं, विश्रामः, यानविरतिः *f.*, विरामः, अवरतिः *f.*, स्तम्भः, यतिः *f.*—(Limping) लङ्गः.

HALT, *a.* (Lame) पङ्गुः-ङ्गुः-ङ्गु, सन्नः-झा-झं, खोर-रा-रं, गतिविकलः-ला-लं, पादविकलः-ला-लं.

TO HALT, *v. n.* (Stop) पथमध्ये स्था (c. 1. तिष्ठति-ते, स्थातुं), संस्था, विद्या, अवस्था, or विरम् (c. 1. रमति-रन्तुं) or विश्रम् (c. 4. ध्याम्यति-ध्रमिन्तुं), स्तम्भं (c. 1. स्तम्भते-भ्रमिन्तुं).—(Limp) लङ्गं (c. 1. लङ्गति-ङ्गन्तुं), सन्नभिः, गतिविकलः-ला-लम् असः.

HALTED, *p. p.* निवृत्तयानः-ना-नं, अवस्थितः-ता-तं, सन्निपथः-था-थं.

HALTER, *s.* (Rope) कण्ठपाशः-शकः, कण्ठरज्जुः *m.*, पाशः, कण्ठलता, पलायः, प्रपहः, प्रयाहः.

TO HALTER, *v. a.* कण्ठपाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाश (nom. पाशयति-यितुं).

TO HALVE, *v. a.* अर्द्धीकृ, द्विसमभागीकृ, द्विधा कृ, द्विसखीकृ, अर्द्धीकृ.

HALVED, *a.* अर्द्धकृतः-ता-तं, सामिकृतः-ता-तं, द्विसमभागीकृतः-ता-तं.

HALVES, *s. pl.* (To go halves) अर्द्धभागी-गिनी-गि भू, अर्द्धांशो-शिनी-शिशू भू.—(To cry halves) अर्द्धभागो मनेति वट् (c. 1. वदति-दितुं).

HAM, *s.* (Back of the knee) मन्दिरः, जङ्गोरुसन्धेः पश्चिमभागः—(Thigh) सक्थि *n.*, जङ्गा, जाङ्गनी; 'seated on the hams,'

कृतावसक्थिकः-का-कं.—(Dried hog's flesh) वज्रं, शुकरस्य शुष्कमांसं.

HAMADRYAD, *s.* वनदेवता, तरुदेवता, वृक्षविधावी देवता, वन्यस्त्री.

HAMLET, *s.* यामः, सुद्रुपामः, पतिः *f.*, पत्नी, पट्टः, खेटकः, निवसथः.

HAMMER, *s.* मुहुरः, धनः, अयोधनः, अयोधं, मुषलः, मुसलः.

TO HAMMER, *v. a.* मुहुरेण आहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं) or तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or प्रह् (c. 1. हरति-हन्तुं).

TO HAMMER, *v. n.* (Labour, work hard) महायत्नं कृ, महाकष्टेन मुहुरं मुहुरं उद्योगं कृ, पुनः पुनर् उत्साहं कृ or अग्रम् (c. 4. ध्याम्यति, ध्रमिन्तुं).

HAMMER-CLOTH, *s.* रथोपस्यवस्त्रं, मृतासनाच्छादनं.

HAMMERER, *s.* मुहुरेण ताडयिता *m.* (नृ), मुहुरादिना कर्मकारी *m.* (नृ).

HAMMERING, *s.* मुहुरताडनं, मुहुरप्रहरणं, मुहुराघातः.

HAMMOCK, *s.* दोला-ली, दोलिका, प्रेक्षा, खट्वा, प्रेक्षोलनं.

HAMPER, *s.* पेठा-टी, पेठिका, पेठकः, करखः, डलकः.

TO HAMPER, *v. a.* रुध् (c. 7. रुह्यति, रोधुं), प्रतिरुध्, निरुध्, विरुध्, विहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), व्याहन्, विघ्नं (nom. विघ्नयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), क्रेश् दी. शल्यं कृ.

HAMPERED, *p. p.* विरुध्-डा-डं, विघ्नितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं.

HAMSTRING, *s.* मन्दिरशिरो, मन्दिरकायः *m.*, जङ्गोरुसन्धिवन्धनं, ऊरुपद्मे-बन्धनकायः *m.*, जङ्गोरुबन्धनं.

TO HAMSTRING, *v. a.* मन्दिरशिरो हिह् (c. 7. विनति, छेत्तुं), जङ्गोरुपद्मे-बन्धनं हिह्ना गतिविकलं-लां-लं कृ.

HAMSTRUNG, *p. p.* द्विसमन्दिरकायः-युः-यु, द्विसमजङ्गोरुबन्धनः-ना-नं.

HANAPER, *s.* कोषः, राजकोषः, राजसकोषः, धनकोषः.

HAND, *s.* (Palm with the fingers) हस्तः, करः, पाणिः *m.*, पञ्चशखः,

भुजादलः, शयः, शमः, कुलिः *m.*, हरणः; 'the right hand,' अग्र-हस्तः, अग्रकरः, अग्रपाणिः *m.*; 'the left hand,' वामहस्तः; 'the palm of the hand,' हस्तलं, करतलं; 'the open hand,' प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, अपेठः; 'back of the hand,' करपृष्ठं, सवहस्तः; 'hollow of the hand,' करपुटं, करकोपः, करपात्रं; 'both hands,' हस्तौ *m. du.*, हस्तद्वयं, करद्वयं; 'a beautiful hand,' करकमलं, करपद्मं, करपत्रवः, करपद्मजं; 'the hand below the wrist,' कल्मषं, हस्तपुच्छं; 'the clenched hand,' मुष्टिः *m. f.*, हस्तमुष्टिः; 'part of the hand sacred to the gods,' देवतीर्थं, देवः; 'to the manes,' पितृतर्पणं, पितृतीर्थं, पित्र्यं; 'the hands and feet,' पाणि-पादं; 'bound hand and foot,' संयमितकरावरणः-खा-थं; 'hand to hand,' हस्ताहस्ति, मुष्टौमुष्टि, बाहूबाह्वि; 'hand in hand,' सहितं, सह, समं, योगतस्, सम्भूय, एकीभूय; 'with joined hands,' अभि-गृहीतपाणिः-णिः-णिः; 'with hands across,' व्यस्तपाणिः-णिः-णिः; 'with one's own hand,' स्वहस्तेन; 'at hand,' उपस्थितः-ता-तं, आसन्नः-चा-चं, सन्नहितः-ता-तं; 'in hand, in one's possession,' हस्तस्यः-स्या-स्यं, हस्तस्थितः-ता-तं, हस्तवर्ती-वर्तिनी-र्वि (नृ), हस्तगतः-ता-तं; 'held in the hand,' करधृतः-ता-तं, करतलधृतः-ता-तं, करनिहितः-ता-तं, करप्राप्तः-मा-पं; 'in hand, ready to hand,' प्रसुतः-ता-तं, प्रयुज्यवः-चा-चं, सिद्धः-डा-डं; 'matter in hand,' प्रसुतं; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*; 'staff in hand,' लघुडहस्तः; 'off hand,' अचिरेण, अविलम्बितं, आकस्मिकः-की-कं, प्रयुज्यवः-चा-चं, अचिन्नापूर्वः-द्या-द्यं; 'out of hand,' तत्काले, तत्क्षणतः, सपदि, सद्यः; 'living from hand to mouth,' उत्पन्नमद्यो-यिणी-यि (नृ); 'to take in hand,' आरम्भं (c. 1. रभते-रन्तुं), व्यवसो (c. 4. स्यति-सातुं), पाप्यवसो; 'to lend a hand,' उपकृ, माहायं कृ, महायत्नं कृ; 'to lay hands on,' धृ (c. 1. धरति, धन्तुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), दृ (c. 1. हरति, हन्तुं); 'to shake hands,' परस्परं पाणिं ग्रह्, अन्योन्यं हस्तं or हस्तौ स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं); 'to have a hand in,' सहकारी-रिणी-रि भू or असः; 'to get the upper hand,' अभिभूः, प्रभू; 'to clap the hands,' करतालं कृ; 'to support with the hand,' करालघनं कृ; 'under-hand,' तिरस्, रहस्, छलेन.—(A measure) हस्तपरिमाणं, करतलपरिमाणं.—(Side, part) पार्श्वः, पक्षः, भागः; 'on the one hand,' एकतस्, एकत्र; 'on the other hand,' अन्यत्र, पुनर्; 'on all hands,' सक्षेत्रं, सक्षेत्र.—(Action, performance) करणं, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, क्रिया.—(Power, possession) शक्तिः *f.*, अधिकारः, साधिकारस्य; 'fallen into one's hand,' हस्तगतः-ता-तं.—(Agent) कर्त्ता *m.* (नृ), कारः, कारकः, कर्मकरः.—(Index of a dial) कोलः, देशिनी, प्रदेशिनी, सूचिः *f.*, सूचिनी.—(Form of writing) खाद्यरं, खह्लाद्यरं, लिपिः *f.*

TO HAND, *v. a.* (Give with the hand) हस्तेन गृहीत्वा परहस्ते दा (c. 3. ददाति, दातुं) or प्रदा or ह्य in caus. (अर्पयति-यितुं) or समु or प्रतिपद् (c. 10. पादयति-यितुं).—(Guide or lead with the hand) हस्तेन नी (c. 1. नयति, नेतुं) or समानी or गम् in caus. (गमयति-यितुं).—(Support with the hand) करालघनार्थं हस्तं दा, करालघनं कृ.—(Hand down, transmit) क्रमागतं-तां-तं कृ, क्रमागतं-तां-तं, क्रमेण or पारम्पर्येण सचर् (c. 10. चारयति-यितुं) or सङ्गम् (c. 10. क्रामयति-यितुं) or प्रतिपद्.

HAND-BARROW, *s.* हस्तसञ्चालितं वाहनं or यानं.

HAND-BELL, *s.* हस्तेन वादिता सुद्रुपखटा, पट्टिका, हस्तपखटा.

HAND-BREADTH, *s.* एकहस्तपरिमाणं, एककरपरिमाणं, पाणितलं.

HANDCUFF, *s.* हस्तपाशः, पाणिबन्धनं, हस्तबन्धः, करबन्धनं.

To HANDCUFF, *v. a.* हस्ते पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), पाणिबन्धनं कृ.

HANDCUFFED, *p. p.* बद्धहस्तः-स्ता-स्तं, बन्धितकरः-रा-रं, संयमितकरः-रा-रं.

HANDED, *p. p.* (Given into the hand) हस्ते दत्तः-ता-तं or क्षपितः-ता-तं.—(Led with the hand) हस्तेन नीतः-ता-तं.—(Supported with the hand) दत्तहस्तः-स्ता-स्तं, आलक्षितकरः-रा-रं.—(Handed down) पारम्पर्यक्रमगतः-ता-तं, क्रमापातः-ता-तं, पारम्पर्येण सञ्चारितः-ता-तं.

HANDFUL, *s.* मुष्टिः *m. f.*, हस्तपूरणं, पाणिपूरणं, गच्छूषः-पा. मुष्टिपरिमितं द्रव्यं; 'a handful of grass,' तृणमुष्टिः.

HAND-GALLOP, *s.* ईपत्युल्लापितं, सड्डपुल्लापितं, ईपद्वलितं, सड्डवलितं.

HAND-GUN, *s.* हस्तद्वारेण प्रयुक्ता आग्नयन्तादिः. हस्तनाडिः.

HANDICRAFT, *s.* शिल्पं, शिल्पकर्म *n.* (नं). शिल्पिकं, शिल्पविद्या, हस्तकर्म *n.*, हस्तव्यापारः, हस्तव्यवसायः.

HANDICRAFTSMAN, *s.* शिल्पी *m.* (नं), शिल्पकारः, कर्मकारः, हस्तव्यापारी *m.* (नं), हस्तव्यवसायी *m.* (नं), पाणिपः.

HANDILY, *adv.* सदास्यं, दास्येण, दस्यं, करदास्येण, हस्तकोशल्येन, हस्तलाघवेन, कुशलं, निपुणं, चतुरं, सलाघवं, युक्ता.

HANDINESS, *s.* दक्षता, दास्यं, हस्तकोशल्यं, करदक्षता, हस्तलाघवं. हस्तपादादिधिप्रता, युक्तिः *f.*, कौशल्यं, कुशलता, सुप्रयोगः-गता, नैपुण्यं, चातुर्यं, चतुरता, पटुता, क्षिप्रता.

HANDWORK, *s.* हस्तकर्म *n.* (नं), हस्तव्यापारः, हस्तकृतं कर्म.

HANDKERCHIEF, *s.* नक्तकः, वरकं, मुखमार्जनी, गात्रमार्जनी; 'neck-handkerchief,' कण्ठवेष्टनं, गलावेष्टनं, कण्ठवस्त्रं.

To HANDLE, *v. a.* (Feel with the hand) स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शं), संस्पर्श, परिस्पर्श, हस्तेन परामृश (c. 6. मृशति-मृशं) or परिमृश or आलम् (c. 1. लभते-लभं) or समालम् or पट् (c. 10. पट्टयति-पिटुं) or परिपट्.—(Manage) प्रणी (c. 1. णयति-णेत्तुं), विधा (c. 3. दधाति-धातुं).—(Use) प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), उपयुज्.—(Treat) आचर (c. 1. चरति-रितुं), व्यवहृ (c. 1. हरति-हन्तुं).—(Discuss) विचर (c. 10. धारयति-पितुं), विमृश.

HANDLE, *s.* मुष्टिः *m. f.*, चारङ्गः, दशः, तलः, तालः, नाळः, कर्णः.—(Of a sword, &c.) तलः *m.*, सरः *m.*, तलः, तालः.—(Of a plough) ईपादशः; 'become a handle,' नाळयितः-ता-तं.

HANDLED, *p. p.* स्पर्शः-ष्टा-ष्टं, संस्पर्शः-ष्टा-ष्टं, परामृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिमृष्टः-ष्टा-ष्टं, परिपट्टितः-ता-तं, कर्षट्टितः-ता-तं, करपरिपट्टितः-ता-तं.

HANDLESS, *a.* अहस्तः-स्ता-स्तं, विहस्तः-स्ता-स्तं, अकरः-रा-रं.

HAND-MAID, *s.* दासी, दासिका, चेटी, सेविका, परिचारिका.

HAND-MILL, *s.* यन्त्रपेपणी, हस्तेन सञ्चालिता पेपणी.

HAND-RAIL, *s.* (Of a staircase) सोपाने उभयतः स्थापिता सुदृढसम्भरंकिः.

HAND-SAW, *s.* हस्तसञ्चारितं करपत्रं, हस्तसञ्चालितः क्रकचः.

HANDSEL, *s.* प्रथमविक्रयः, आदिविक्रयः, प्रथमप्रयोगः, प्रथमव्यवहारः, प्रथमकर्म *n.* (नं), आदिक्रिया.

To HANDSEL, *v. a.* प्रथमं कृ or प्रयुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), प्रथमप्रयोगं कृ.

HANDSOME, *a.* (Beautiful) सुरुषः-पो-वं, रूपवान्-वतो-वत् (नं), रूपी-पिणी-पि (नं), रूपोपेतः-ता-तं, सुगात्रः-त्री-वं, स्वङ्गः-ङ्गी-वं, वराङ्गः-ङ्गी-वं, दर्शनीयः-या-वं, सुदृश्यः-इया-इवं, चारुः-ङ्गी-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, सौम्यः-म्या-म्यी-म्यं, सुन्दरः-रा-री-रं, शोभनः-ना-नं, कान्तः-ता-तं, लावण्यवान्-वतो-वत् (नं), वामः-ना-नं, वामिलः-ला-लं, पुत्रलः-ला-लं, सिंहसहननः-ना-नं; 'having

a handsome countenance,' सुभाननः-ना-नं, चारुवदनः-ना-नं, सुमुखः-खा-खी-खं, आननाम्नः-जा-जं; 'a handsome woman,' रूपवती, प्रवदा. Often expressed by सु; as, 'having handsome teeth,' सुदन्-दती-दत् (नं); 'having handsome eyes,' सुनयनः-ना-नं, सुदृक् *m. f. n.* (श); 'having a handsome waist,' सुमध्या.—(Generous, liberal) उदारः-रा-रं, वदान्यः-न्या-न्यं, स्थूललक्ष्यः-व्या-व्यं, अकृपणः-शा-शं.—(Ample, large) विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, बृहन्-हती-हत् (नं).

HANDSOMELY, *adv.* (With beauty or grace) चारु, सुन्दरं, सौन्दर्येण, लावण्येन, सलावण्यं, शोभनं, शोभया.—(Generously) उदारवत्, वदान्यवत्, अकृपणं.

HANDSOMENESS, *s.* सुरुषता, रूपवस्त्रं, रूपं, रूपलावण्यं, दर्शनीयता, सुदृश्यता, चारुता, सौम्यता, सौन्दर्यं, कान्ता, शोभा, वामता.

HAND-STROKE, *s.* करापातः, हस्तापातः, पाणिपातः, हस्तप्रहारः, हस्तपातः.

HAND-WEAPON, *s.* हस्तायुधं, हस्तशस्त्रं, हस्तास्त्रं, हस्तप्रहरणं.

HAND-WRITING, *s.* स्वहस्ताक्षरं, हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, हस्तलिखनं, हस्तलेखा.—(In general) लेखः-खा-लिखनं, लिपिः *f.*, लिपिः *f.*, लिखरसंस्थानं.

HANDY, *a.* दक्षः-क्षा-क्षं, करदक्षः-क्षा-क्षं, लघुहस्तः-स्ता-स्तं, चतुरः-रा-रं, कुशलः-ला-लं, निपुणः-णा-णं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, युक्तमान्-मती-मतं (नं), सुप्रयोगवान्-वतो-वत् (नं), पटुः-टु-टु, लघुः-यु-यु.—(Convenient, ready, near) उपयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रसृतः-ता-तं, प्रयुक्तः-ता-तं, आसन्नः-ना-नं, निकटः-टा-टं, समीपस्थः-स्या-स्यं.

HANDY-BLOW, *s.* करापातः, हस्तापातः, पाणिपातः; 'handy-blows,' मुष्टीमुष्टि.

To HANG, *v. a.* उड्डन्य (c. 9. बध्नाति-बन्ध्), उड्डन्यं कृ, उड्डं-डं-डं कृ, उड्डं or उड्डैः or विहायसा बन्ध्, आन्दोल-यति-पितुं; 'by a loop,' काच (nom. काचयति-पितुं).—(Put to death by hanging) रज्जुपाशेन उड्डन्य, उड्डन्येन हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. घातयति-पितुं) or प्राणदण्डं कृ.—(With curtains, &c.) यवनिकादिना परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं) or प्रवृत् (c. 10. छादयति-पितुं).

To HANG, *v. n.* (Be suspended) उड्डन्य in pass. (-बन्धते), उड्डं or उड्डैः बन्ध्.—(Dangle) लघ् (c. 1. लघते-घितुं), अवलघ्, प्रलघ्, लुल (c. 1. लोलति-ते-लितुं), लुठ् (c. 6. लुठति-ठितुं), चञ्च (c. 1. चञ्चति-ञ्चितुं).—(Swing) दोल (nom. दोलायते-पितुं), प्रेक्ष् (c. 1. प्रेक्षति-क्षितुं).—(Depend) अवलघ्, समालघ्, आश्रि (c. 1. अश्रयति-ते-पितुं), अघीनः-ना-नं भू.—(Cling to) अवलघ्, समालघ्, संलग्नीभू, अनुलग्नीभू, लग्नीभू, अनुबन्ध् in pass., सञ्ज in pass. (सञ्जते, सञ्जते).—(Hang back) विलघ्.—(Hang by) अवलघ्; 'hanging by the mouth,' मुखेन अवलम्ब्य.—(Hang down) अवलघ्, प्रलघ्, अघो लघ्.—(Hang over, impend) उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थानुं), प्रनुपस्था.—(Hang over, project) वहिलघ्.—(Hang one's self) आत्मदेहम् उड्डन्य, रज्जुपाशेन आत्मपातं कृ.—(Hang the head) शिरो नृ (c. 10. नामयति, नमयति-पितुं) or अवनम्.

HANGER, *s.* (One who hangs) उड्डन्या *m.* (न्यु), उड्डन्यनकृत्.—(Sort of sword) हस्तपत्रः सङ्गविशेषः, हस्तकृपाणः.

HANGER-ON, *s.* उपजीवी *m.* (नं), अनुजीवी *m.*, पराश्रयोजी *m.* (नं), परपिण्डादः, परापीनः, पात्रेसमितः, पीठमही.

HANGING, *s.* उड्डन्यनं, उड्डन्यन्यं.—(Tapestry, drapery) जवनिका, विचित्रजवनिका, यवनिका, प्रवृद्धपटः, चपटी, परिच्छदः, वसनं, अचरं.

HANGING, *part.* (Dangling, being suspended) लङ्गमानः-ना-नं,

लघः-घा-चं, प्रलघः-घा-चं, लघितः-ता-तं, अघलघितः-ता-तं, अघलघः-घा-चं, अघलघी-घिनी-घि (न्), घिलघमानः-ना-नं; 'hanging the head,' नतमूडी-डी-ई (न्), अघनतशिराः-रा-रः (स्).
HANGMAN, s. दण्डपाशिकः, मृतपाः m., घातकपुरुषः, उड्डमनकर्मोपिकृतः.
HANG-NAIL, s. नखाङ्कुरः, नखमूलाङ्कुरः, नखकीलः.

HANK, s. (A bundle of skeins) पञ्जिकासमूहः—(Wooden ring) काष्ठवलयः—(Check) संयमः, नियमः, यन्त्रणं, निरोधः.

To HANKER AFTER, a. अभिलष् (c. 1. -लषति, c. 4. -लषति -लपितुं), वाञ्छ (c. 1. वाञ्छति -च्छितुं), अभिवाञ्छ, स्पृह (c. 10. स्पृहयति -यितुं), काञ्छ (c. 1. काञ्छति -च्छितुं), आकाञ्छ, अनुकाञ्छ, उत्काण्ड (c. 1. -काण्डते -च्छितुं), लभ् (c. 4. लुभति, लोभुं), कम् (c. 10. कामयते -यितुं), लभ् in des. (लिखते -षितुं), गृष् (c. 4. गृयति, गर्षितुं).

HANKERING, s. स्पृहा, अभिलाषः, वाञ्छा, उत्काण्डा, आकांक्षा.

HAP, HAP-HAZARD, s. दैव्यं, दैवयोगः, दैवगतिः f., दैवघटना, अदृष्टं, सङ्घतिः f., दैवसङ्घतः, नियतिः f.

HAPLESS, a. दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, अभाग्यः-ग्या-ग्यं, मन्दभाग्यः-ग्या-ग्यं, दैवहीनः-ना-नं, निर्दैवः-वा-वं, अघन्यः-न्या-न्यं, हतभाग्यः-ग्या-ग्यं.

HAPLY, adv. देवात्, दैववशात्, दैवयोगेन, अदृष्टवशात्, अकस्मात्, अनिश्चितं, अचिन्तितं, अपिनाम, किल.

To HAPPEN, v. n. घट (c. 1. घटते -टितुं), निपत् (c. 1. -पतति -तितुं), आपत्, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), उपपद्, समापद्, उत्पद्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थितुं), समुपस्था, सम्भू (c. 1. -भवति -वितुं), संयुत् (c. 1. -यज्जते -ज्जितुं), वृत्, आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपागम्, दैवात् or अकस्माद् भू.

HAPPENED, p. p. घटितः-ता-तं, उपस्थितः-ता-तं, समुपस्थितः-ता-तं, समापन्नः-ज्ञा-चं, उपपन्नः-ज्ञा-चं, उत्पन्नः-ज्ञा-चं, निपतितः-ता-तं, आपतितः-ता-तं, वृत्तः-ज्ञा-चं, संयुक्तः-ज्ञा-चं, आगतः-ता-तं, उपागतः-ता-तं, सम्भूतः-ता-तं.

HAPPILY, adv. (Fortunately) सौभाग्येन-ग्यात्, कल्याणतः, दिव्या, सुभगं.—(In a state of happiness) सुखं, सुखेन, यथासुखं, सौख्येन, स्वास्थ्येन.

HAPPINESS, s. सुखं, सौख्यं, सुखित्वं, आनन्दः, आह्लादः, धन्यता, हर्षः, कल्याणं, शान्तिः n. (न्), श्रेयस्, निःश्रेयसः, छेमः-मं, स्वास्थ्यं, कुशलं, शुभं, मङ्गलं, माङ्गल्यं, कौशल्यं, भद्रं, सौभाग्यं, सम्पत्तिः f., सम्पद् f., निर्वृतिः f., निवृत्तिः f., श्रीः f., पुख्योदयः, शलं, मातृशिका, मचर्चिका, प्रकाशं, उड्डः, तल्लजः.

HAPPY, a. सुखी-खिनी-खि (न्), सुखगुक्तः-क्ता-क्तं, सुखभागी-गिनी-गि (न्), आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न्), दुष्टः-हा-हं, प्रीतः-ता-तं, तुष्टः-हा-हं, प्रसन्नः-ज्ञा-चं, प्रमोदी-दिनी-दि (न्), प्रसूदितः-ता-तं, विशोकः-का-कं, शोकहीनः-ना-नं, सुस्थः-स्था-स्थं, निर्वृत्तः-ता-तं, अकलतः-रा-रं, नृजः-ज्ञा-चं, मज्जः-ज्ञा-चं.—(Fortunate, prosperous) धन्यः-न्या-न्यं, सौभाग्यवान्-वती-वत् (त्), भाग्यवान् &c., पुख्यवान् &c., पुखः-स्था-स्थं, शान्तिवान् &c., छेमवान् &c., छेमः-ना-नं, छेम्पः-न्या-न्यं, कुशली-लिनी-लि (न्), कुशलः-ला-लं, कल्याणः-शा-चं, श्री-श्रीनी-शि (न्), शुभः-आ-भं, शुभान्वितः-ता-तं, शुभयुः-यु-भु, भद्रः-द्रा-द्रं, श्रीमान्-मती-मत् (त्), श्रीपुक्तः-क्ता-क्तं, लक्ष्मीवान् &c., मङ्गलः-ला-लं, शिष्यः-वा-वं, भापुक्तः-का-कं, भविकः-का-कं, भव्यः-न्या-न्यं, चःश्रेयसः-सा-चं, शलः-स्ता-स्तं, लल्लयः-शा-चं, जीलः-ला-लं, लङ्कः-ज्ञा-चं, अधिकाङ्क्षिः-ङ्क्षि-ङ्क्षि, वडिबुः-बु-बु, निरापद् m. f. n.; 'a. happy moment,' शुभलग्नः; 'a happy result,' शुभफलं, खनं; 'having a happy result,'

खनः-न्ता-नं; 'to be happy,' सुख (nom. सुखायते).

HARANGUE, s. वाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं, रसिकवाक्यं.

To HARANGUE, v. n. बहुजनसमाने अलङ्कारमयं वाक्यं वद् (c. 1. यदति -दितुं), अभिवद्, अभिभाष् (c. 1. -भाषते -वितुं).

HARANGUER, s. बहुजनसमाने अलङ्कारमयवाक्यवक्ता m. (क्त्वा), वागीशः, वागीश्वरः, प्रवचनपटुः, वाक्यद्वारेण विस्मयोत्पादकः or इन्द्रियमोहकः.

To HARASS, v. a. (Fatigue) सिद् (c. 10. सिद्ध्यति -यितुं), आयस् (c. 10. -यामयति -यितुं), सद् (c. 10. सादयति -यितुं), अघसद्, क्रम् (c. 10. क्रमयति -यितुं), परिक्रम्, अम् (c. 10. अमयति -यितुं), परिअम्, ग्ने in caus. (ग्रपयति -यितुं)—(Vex) बाध (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चति, क्रिञ्चितुं), संक्रिञ्च, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), परिपीड्, उपपीड्, प्रपीड्, अभिपीड्, अभिनिपीड्, निपीड्, सम्पीड्, आपीड्, व्यध् (c. 10. व्यधयति -यितुं), अर्ध् (c. 10. अर्धयति -यितुं), समर्ध्, दु (c. 5. दुनोति, दोतुं), प्रदु, तप् (c. 10. तापयति -यितुं), परितप्, मन्तय्, कृप् (c. 10. कर्षयति -यितुं), अभिकृप्, उपरुध् (c. 7. -रुण्डि, रोड्), मष् (c. 1. मषति, c. 9. नष्पति, मन्थितुं), प्रमष्, क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं), रष् (c. 10. रन्थयति -यितुं), उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं).

HARASSED, p. p. खेदितः-ता-तं, खिन्नः-ज्ञा-चं, आनतः-न्ता-नं, परि-आनतः-न्ता-नं, क्रान्तः-न्ता-नं, बाधितः-ता-तं, क्रिष्टः-हा-हं, स्त्रिष्टितः-ता-तं, क्रेशितः-ता-तं, परिक्रिष्टः-हा-हं, पीडितः-ता-तं, अर्धितः-ता-तं, अभ्यर्धितः-ता-तं, समर्धितः-ता-तं, अयमादितः-ता-तं, दूनः-ना-नं, उपहर्तः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, विडधितः-ता-तं, दुर्मनायमानः-ना-नं; 'to be harassed,' खिद् (c. 1. खिद्यते).

HARASSER, s. खेदकरः, अमकरः, बाधकः, क्रेशकः, पीडकः, पीडाकरः.

HARASSING, a. खेदजनकः-का-कं, क्रेशकरः-री-रं, दुःखकरः-री-रं.

HARBINGER, s. अग्रसरः, अग्रसरः, अग्रगः, अग्रगामी m. (न्), पुरोगः-गामी m. (न्), प्रागगामी m., अग्रवर्षी m. (न्), अग्रगतः, दूतः, वार्त्तावाहकः, वार्त्ताहरः, सन्देशहरः 'harbinger of spring,' यसनदूतः.

HARBOR, s. (For ships) खातं, नौबन्धनयोग्यं खातं, नौबन्धनखातं, नौरक्षणस्थानं, नौकाशयः—(Shelter, place of rest) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, प्रतिश्रयः, आश्रयः, अवस्थानं, अश्वकाशः, वासस्थानं, निवासस्थानं, आवासस्थानं.

To HARBOR, v. a. आश्रयं कृ or दा, अश्वकाशं दा, वासस्थानं दा, वम् in caus. (वासयति -यितुं), निवस्, सक्तु.—(Entertain in the mind) मनसि or मनसा पृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

To HARBOR, v. n. आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), समाश्रि, वस् (c. 1. वसति, वसुं), निवस्.

HARBORAGE, s. आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, अवस्थानं, अश्वकाशः.

HARBORER, s. आश्रयकक्ता m. (क्त्वा), आश्रयः, आश्रयिता m. (त्वा), अवस्थापकः, ग्रहीता m. (न्).

HARBORLESS, a. निराश्रयः-या-यं, आश्रयहीनः-ना-नं, निवासः-सा-चं.

HARD, a. (Firm, solid, compact) दृढः-ढा-ढं, घनः-ना-नं, कठिनः-ना-नं, ककेशः-शा-शं, कठोरः-रा-रं, संहतः-ता-तं, सशिथिलः-ला-लं, असमृणः-शा-शं, वज्रः-ज्ञा-चं, यावा-वा-व (न्), वज्रमयः-यी-यं, दृढसन्धिः-न्धि-न्धि, ककैरः-रा-रं, जरढः-ठा-ठं, गाढः-ढा-ढं, प्रगाढः-ढा-ढं, कौकसः-सा-चं, ककसटः-ढा-ढं, कठोलः-ला-लं, क्रूरः-रा-रं, निरुदः-रा-रं, द्रुवेतरः-रा-रं.—(Hard to be understood) दुर्ज्ञेयः-ना-यं.—(Difficult, not easy to be done) कठिनः-ना-नं, दुष्करः-रा-री-रं, दुःसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुष्टरः-रा-रं, असकरः-री-रं, असुगमः-मा-मं, विषमः-मा-मं, कष्टः-हा-हं,

दुर्निवहः-हा-हं, आयासकृतः-ता-तं, दुःखसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुःखेन कार्यः-ध्या-ध्यं or साध्यः-ध्या-ध्यं. Often expressed by दुर् or दुःख in comp.; as, 'hard to be borne,' दुःसहः-हा-हं; 'hard to obtain,' दुर्लभः-भा-भं, दुःखलभ्यः-भ्या-भ्यं, दुष्प्रापः-पा-पं, दुःखेन प्राप्यः-प्या-प्यं; 'hard to be crossed,' दुस्तरः-रा-रं, दुस्कार्यः-ध्या-ध्यं; 'hard to be broken,' दुर्भेद्यः-ध्या-ध्यं, दुःखभेद्यः-ध्या-ध्यं; 'hard to be relinquished,' दुस्वयनः-जा-जं.—(Fatiguing, painful, laborious) कष्टकरः-री-रं, दुःखी-खिनी-सि (न्), दुःखकरः-रा-रं, क्लेशी-शिनी-शि (न्), क्लेशकः-का-कं.—(Severe, harsh) कठोरः-रा-रं, निष्ठुरः-रा-रं, उग्रः-या-यं, उग्रदसः-यदा-यदं, तीक्ष्णः-क्ष्या-क्ष्यं, क्रूरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, रुधः-धा-धं.—(Unfavorable) अननुकूलः-ला-लं; 'hard fate,' दुर्दैवः.—(Sour, acid) अम्लरसः-सा-सं, शुक्रः-क्रा-कं.

HARD, *adv.* (Near, hard by) समीपं, निकटे, उपान्ते, साराह्, आसन्नः-चा-चं, सन्निकृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, आयासेन, कठिनं, विपमं, दुर prefixed. (Violently, with force) यत्नेन, बलात्, बलवत्, तीव्रं, तीक्ष्णं, प्रसभं.—(Hard) शीघ्रं, सत्वरं, त्वरितं.

HARD-BOUND, *a.* दृढबद्धः-ड्डा-ड्डं, दृढमन्थिः-न्थिः-न्थि, यद्धकोष्ठः-ष्टा-ष्टं.

HARD-DRINKER, *s.* मद्यपानप्रमत्तः, पानरतः, अतिपायी *m.* (न्).

HARD-EARNED, *a.* श्रमेणोपाजितः-ता-तं, कृच्छोपाजितः-ता-तं, कृच्छात्मः-मा-मं. To HARDEN, *v. a.* कठिनीकृ, घनीकृ, कठोरीकृ, दृढीकृ, कर्कशीकृ, स्मयीकृ, कठिनं-ना-नं कृ.

To HARDEN, *v. n.* कठिनीभू, घनीभू, कठोरीभू, दृढीभू, कर्कशीभू.

HARDENED, *p. p.* कठिनीकृतः-ता-तं, घनीकृतः-ता-तं, दृढीभूतः-ता-तं.

HARD-FEATURED, *a.* कठिनवदनः-ना-नं, कठिनमुखः-खी-खं, दुर्मुखः-खी-खं.

HARD-FISTED, *a.* कठिनमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

HARD-HEARTED, *a.* कठिनहृदयः-या-यं, कठिनान्तःकरणः-शा-शं, पापाण्डुदयः-या-यं, अयोद्धयः-या-यं, निर्दयः-या-यं, निरनुक्रोशः-शा-शं, दुर्हृदयः-या-यं, अक्रिहृदयः-या-यं, यत्नमयः-यी-यं.

HARD-HEARTEDNESS, *s.* कठिनहृदयता, हृदयकाठिन्यं, निरनुक्रोशता.

HARDHOOD, *s.* वीर्यं, वीरता, धीरत्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, शौर्यं, शूरता, साहसं, निर्भयत्वं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, स्थैर्यं, स्थिरता.

HARDILY, *adv.* शूरवत्, वीरवत्, धीरवत्, धैर्येण, साहसेन, धीरं.

HARDINESS, *s.* (Boldness) शौर्यं, धीरत्वं, धैर्यं, धृतिः *f.*, वीरता—(Of body) देहकाठिन्यं, शरीरदृढता, दृढदेहत्वं.

HARDLY, *adv.* (With difficulty) दुःखेन, कष्टेन, कृच्छ्रेण, कठिनं, कष्टं, आयासेन, दुर prefixed.—(Scarcely, barely) कष्टं, कष्टेन, कृच्छ्रेण.—(Severely) निष्ठुरं, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, नेपुण्यं.

HARD-MOUTHED, *a.* कठिनमुखः-खा-खं, दृढमुखः-खा-खं, कठोरमुखः-खा-खं.

HARDNESS, *s.* (Firmness, solidity) दृढता, दाढ्यं, दृढिमा *m.* (न्), कठिनता, काठिन्यं, घनता, कठोरता, दाढ्यं, कर्कशता, कर्कश्यं, निष्ठुरता.—(Difficulty to be understood) दुर्ज्ञेयता, अस्पष्टता.—(Difficulty to be effected) दुःसाध्यता, दुष्कारत्वं, काठिन्यं, कठिनता, असौकर्यं, कष्टत्वं.—(Severity) निष्ठुरता, नेपुण्यं, कठोरता, उग्रता, तीक्ष्णता, कर्कशता, कर्कश्यं.

HARDS, *s. pl.* शणोच्छिष्टं, शणवशिष्टं, शणशेषं, सतसीशणानुः शेषभागः.

HARDSHIP, *s.* क्लेशः, कायक्लेशः, देहक्लेशः, शरीरक्लेशः, अन्नः, आयासः, शरीरायासः, कष्टं, वेदः, परिश्रमः.—(Oppression) बाधः-धा, अविद्रोहः, निष्ठुरता, उन्मत्तः.

HARDWARE, *s.* पिठरकटाहादीनि लोहभाण्डानि, लोहमयभाण्डं-ड्डानि *n. pl.*

लोहादिनिर्मितभाण्डानि.

HARDWAREMAN, *s.* लोहभाण्डविक्रयी *m.* (न्), पिठरकटाहादिभाण्डविक्रेता *m.* (न्).

HARDY, *a.* (Bold, brave) शूरः-रा-रं, वीरः-रा-रं, प्रवीरः-रा-रं, प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, साहसी-सिनी-सि (न्), प्रतिभानवान्-वन्ती-वत् (त्), प्रतिभावान् &c.—(In body) दृढदेहः-हा-हं, कठिनदेहः-हा-हं, दृढशरीरः-रा-रं.

HARE, *s.* श्याः, शशकः, लघुकर्णः, लोमकर्णः-ख्यकः, गृदुलोमकः, गृदुरोमवान् *m.* (त्).

HAREBRAINED, *a.* अपलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, चञ्चलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, विभान-शीलः-ला-लं.

HAREHUNTING, *s.* शशकाखेटः, शशकानुसरणं.

HARELIP, *s.* शशकोष्ठः, द्विद्रोहः, शशकोष्ठरूपेण द्विद्रोहः.

HAREM, *s.* (Women's apartments) अन्नपुरं, अवरोधः-धनं, अवरोधगृहं, अवरोधायनं, स्त्रीगृहं, स्त्र्यगारं, गुप्तान्नः, भोगगृहं, भोगावासः, कलत्रावासः, सुविद्वं; 'guard of the harem,' गुप्तान्नपालकः.

HARESKIN, *s.* शशोर्णः, शशलोम *m.* (न्), शशचर्म *m.* (न्), शशकान्निन.

HARICOT, *s.* शाकमूलादिना सह सिद्धं मांसं.

HARK, *interj.* शृणु, कर्णं देहि, अवधीयतां, निशामय.

HARLEQUIN, *s.* चित्रवेशो भगवद्विशेषः, वैहामिकः, परिहासवेदी *m.* (न्).

HARLOT, *s.* वेश्या, गणिका, पश्यस्त्री, पण्याङ्गना, पण्याजनः, पण्याङ्गना, चारस्त्री, चाराङ्गना, चारविलामनी, चारसुन्दरी, पुंश्चली, भोग्या, वन्द्यकी, दारिका, भद्रा, साधारणस्त्री, सामान्या स्त्री, व्यभिचारिणी, कुलदा, निशाचरी, ग्रामणीः, यस्या, रूपाजीवा, कुम्भा, लम्बिका, कर्करा, बन्धुरा, उपारुद्धा; 'a company of harlots,' गणिक्यं.

HARLOTRY, *s.* वेश्यायनं, वेश्यावृत्तिः *f.*, वेश्याव्यवसायः, वेशिकं, वेश्यत्वं, चारसेवा, वेश्यासेवा.

HARM, *s.* हिंसा-सनं, क्षतिः *f.*, परिहृतिः *f.*, क्षतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपायः, नाशः, अपकारः, अपकृतं, पीडा, व्यथा, अपचयः, अपक्षतिः *f.*, विहेदः-ठनं, हानिः *f.*, दूषणं, दोषः, क्षतिर्दं, अपहारः, क्षयः, क्षेदना.

To HARM, *v. a.* हिंस् (c. 7. हिनति, c. 1. हिंसति-सितुं), उपहिंसति, विहिंसति, आहिंसति; अपहृत् (c. 10. अहृयति-यितुं), समहृत्, पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यप् (c. 10. व्यपयति-यितुं), क्षण् (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिहृण्, क्षतिं कृ, परिहृतिं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), दूह् (c. 4. दुहति, द्रोगुं), उपहृन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), बाष् (c. 1. बाधति-यितुं), रिष् (c. 1. रेषति, c. 4. रिषति, रेष्टं).

HARMED, *p. p.* हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, क्षतः-ता-तं, परिहृतः-ता-तं, विहृतः-ता-तं, अहितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, निपीडितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, विहतः-ता-तं, रिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HARMFUL, *a.* हिंसः-सा-सं, हिंसकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसाजनकः-का-कं, हिंसाकरः-री-रं, क्षतिकारकः-का-कं, क्षतिजनकः-का-कं, अपकारकः-का-कं, द्रोही-हृणी-हि (न्), भूतमुक् *m. f. n.* (ह्), नृशंसः-सा-सं, शत्रुकः-का-कं, शत्रुः-रुः-रु, घातकः-का-कं, उपघातकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, रिष्यः-ध्या-ध्यं.

HARMFULLY, *adv.* हिंसापूर्वं, क्षतिपूर्वं, सद्रोहं, सापकारं, सदूषणं.

HARMLESS, *a.* अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, हिंसाहितः-ता-तं, अनपकारी-रिखी-रि (न्), अद्रोही-हृणी-हि (न्), अनुपघातकः-का-कं.—(Innocent) निर्दोषः-धा-धं, सदृष्टः-ष्टा-ष्टं, निष्पापः-पा-पं.

HARMLESSLY, *adv.* अहिंसया, अहिंसापूर्वं, अद्रोहेण, दोषं विना.

HARMLESSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः, अद्रोहः, हिंसातापः, अहिंसकत्वं,

अनपकारकता.—(Innocence) निदीधनं, अदुष्टता, शुद्धत्वं, पापहीनता.
HARMONIC, HARMONICAL, *a.* एकतालः-ला-लं, एकस्वरः-रा-रं, एकतानः-ना-नं, समस्वरः-रा-रं, मधुरस्वरः-रा-रं, सङ्गतस्वरः-रा-रं.

HARMONICA, *s.* (Musical glasses) जलतरङ्गः.

HARMONICS, *s.* मधुरस्वराः *m. pl.*, सुस्वगविद्या, चारुस्वनविद्या.

HARMONIOUS, *a.* (Symphonious) एकतालः-ला-लं, एकस्वरः-रा-रं, सङ्गतस्वरः-रा-रं, समस्वरः-रा-रं, एकस्वनः-ना-नं, एकलयः-या-यं, एकतानः-ना-नं.—(Melodious) सुस्वरः-रा-रं, मधुरस्वरः-रा-रं, मधुरस्वनः-ना-नं, सुचारुस्वनः-ना-नं, श्रोत्राभिरामः-मा-मं, श्रोत्रमुखः-खा-खं, श्रुतिमुखः-खा-खं, मुखशयः-वा-वं, मुद्रास्थः-व्या-व्यं, सुशब्दः-दा-दं, मधुरः-रा-रं, मधुरः-का-कं.—(Consonant, agreeing) सदृशः-शी-शं, अचिरुद्धः-डा-डं, अनुगुणः-या-यं, अनुसारी-रिणं-रि (न), तुल्यः-त्या-त्यं.

HARMONIOUSLY, *adv.* (With symphony) स्वरस्नेन, तालस्नेन, एकस्वरेण, स्वरसङ्गेन, सङ्गतस्वरेण.—(Melodiously) सुस्वरं, मधुरस्वरेण.—(Agreeably, in concord) सदृशं, अचिरुद्धं, अनुसारेण.

HARMONIOUSNESS, *s.* तालिक्यं, स्वरिक्यं, स्वरसङ्गः, सुस्वराता, सुश्राव्यता, माधुर्यं, सादृश्यं, सदृशता, अचिरुद्धता.

To HARMONIZE, *v. n.* (Agree) सदृशीभू, सदृशः-शी-शम् अस, एकीभू, तुल्यीभू, अनुगुणीभू, न विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोडुं).

To HARMONIZE, *v. a.* सदृशीकृ, सदृशं-शीं-शं कृ, एकीकृ, तुल्यीकृ.—(Make musical) तालिक्यं कृ, स्वरिक्यं कृ, सुध्वरीकृ, सुश्राव्यं-व्यां-व्यं कृ.

HARMONY, *s.* (Of sound, musical concord) तालिक्यं, स्वरिक्यं, स्वरसङ्गः, स्वरिकता, एकतालः, एकतानः, एकलयः; 'of singing, dancing, and music,' तौर्यविकं, सङ्गीतं.—(Melody) सुस्वराता, सुश्राव्यता, स्वरमाधुर्यं, कलता, तालः.—(Agreement, concord) ऐक्यं, एकता, सङ्गः, योग्यता, सादृश्यं, अविरोधः, आनुरूप्यं, अनुसारीता, संयोगः, सन्धः *m.*, दक्षिण्यं; 'of sentiment,' सम्मतिः *f.*, एकचित्तता, चित्रैक्यं, सौम्यं, परस्परानुमतिः *f.*, संवादः.—(Friendship, love) प्रीतिः *f.*, मैत्र्यं, जेहः, सौहार्दं.

HARNESS, *s.* (Of a horse) अश्वसज्जा, अश्वपरिज्जदः, अश्वभरणं, अश्वप्रसाधनं, रथ्यसज्जा.—(Accoutrements) सज्जा, सवाहः, परिज्जदः, परिधानं, परिणालं, प्रसाधनं.

To HARNESS, *v. a.* (Fix a horse to a chariot) अश्वं रथे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योकुं, c. 10. -योजयति -यितुं) or युज् or आयुज्; रथम् अश्वेन संयुज्.—(Put on the furniture of a horse) अश्वं सज्जीकृ or ससज्जं कृ, अश्वसज्जनं कृ.—(Accoutre) सज्ज (c. 1. सज्जति -जिजुं), सवह (c. 4. -नयति -नडुं), पिनह.

HARNESSED, *p. p.* रथनियुक्तः-क्ता-क्तं, रथसंयोजितः-ता-तं, आयुक्तः-क्ता-क्तं, संसज्जयुगः-गा-गं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, सज्जीकृतः-ता-तं, सज्जितः-ता-तं, ससज्जः-ज्जा-ज्जं.

HARNESSE-MAKER, *s.* अश्वसज्जाकर्ता *m.* (नृ), अश्वपरिज्जदकारी *m.* (नृ).

HARP, *s.* वल्लकी, वीणा, विपची-चिन्ता, तल्ली, रुद्री.

To HARP, *v. n.* (Play on the harp) वल्लकीं or वीणां वद् (c. 10. वादयति -यितुं); 'celebrate on the harp,' उपवीण्य (nom. उपवीणयति -यितुं); 'harp on a subject,' चतिप्रसङ्गं कृ, पुनरुक्तिं कृ, प्रपञ्चं कृ, दीर्घसूचः-वा-वं भू.

HARPER, *s.* वीणावादः-दकः, वैयिकः, वीणापाणिः, वल्लकीवादः.

HARPOON, *s.* तिमिवेधनाथै शूलः, धीवरी, तिमिवेधनी, मकरवेधनी.

HARPOONER, *s.* तिमिवेधकः, मकरवेधकः, मीनरापाती *m.* (नृ).

HARPSICHOORD, *s.* तान्त्रवाद्यविशेषः, तल्ली, वल्लकी, विपचिन्ता.

HARPY, *s.* कविकल्पितः स्त्रीमुखो गृध्रपक्षिशीरः मुलुभशीलो ननुभेदः.—(Plunderer) अपहारकः, साहसिकः, विप्रलुम्पकः, उपद्रवी *m.* (नृ).

HARRIDAN, *s.* वृद्धबन्धकी, मीरीचेश्या, वृद्धा गणिका.

HARRIER, *s.* शशकासेटकः कुकुरभेदः, शशकासेटे शिखितो मृगयन्ता *m.* (नृ).

HARROW, *s.* कोटिष्ठाः, कोटीशः, लोहभेदनः, लोहप्रः, आकर्षणी, जित्यः.

To HARROW, *v. a.* कोटिशेन भूमिं कृष् (c. 6. कृषति, क्रुडुं), पृथोक्तयन्त्रेण मृत्तोष्ठानि भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेडुं) or दृ in caus. (दारयति -यितुं).—(Lacerate, torment) विद् in caus., सन्नप् (c. 10. -तापयति -यितुं), कृष् (c. 10. कर्षयति -यितुं).

HARROWER, *s.* कोटिशेन भूमिकर्षकः or मृत्तोष्ठभेदकः.

HARROWING, *a.* विदारकः-का-कं, अरुनुदः-दा-दं, सन्नापकः-का-कं.

To HARRY, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), क्रिष् (c. 9. क्रिश्नति, क्रेशितुं), व्यप् (c. 10. व्यययति -यितुं).

HARSH, *a.* (Rough to the touch) रुद्धः-द्धा-द्धं, रुधः-द्धा-द्धं, परुषः-पा-पं, दुःसत्यशेनः-शी-शीं, कर्कशः-शा-शं, विषमः-मा-मं, अममृगः-या-यं.—(Rough to the ear) कर्णकटुः-टु-टु, कर्कशशब्दः-ना-नं, कर्कशस्वरः-रा-रं, विस्वरः-रा-रं, कुश्राथः-व्या-व्यं, विकर्कशः-रा-रं.—(Rough to the taste, sour) शुक्रः-क्ता-क्तं, अद्वरसः-सा-सं, कपायः-या-यं, कपायान्वितः-ता-तं.—(Austere, severe, crabbed) निष्ठुरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, उग्रः-या-यं, कठिनः-ना-नं, क्रूरः-रा-रं, कटुः-दु-दु, कठोरः-रा-रं, जरटः-डा-डं, कीटकः-का-कं, जाल्यः-त्या-त्यं; 'harsh words,' कर्कशवाक्यं, परुषवाचनं, परुषोक्तिः *f.*, शुक्रं, विबुधवचनं.

HARSHLY, *adv.* (Roughly) रुद्धं, परुषं, कर्कशं, विषमं.—(Discordantly) विस्वरं, कर्कशं, कर्कशस्वरेण, विकर्कशं.—(Severely, austere) निष्ठुरं, नैष्ठुर्येण, कर्कशं, कर्कश्येन, सकर्कश्यं, कठिनं, कठिन्येन, उग्रं, कठोरं, कटुं.

HARSHNESS, *s.* (Roughness to the touch) रुद्धता, रोद्ध्यं, परुषता, पारुष्यं, कर्कश्यं, वैषम्यं, दुःसत्यशेनं.—(Roughness to the ear) कर्णकटुता, कर्कशता, विस्वरता, कुश्राथता.—(Roughness to the taste) शुक्रता, अद्वरता, कपायत्वं, कटुता.—(Severity, austerity) निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, कर्कशता, कर्कश्यं, उग्रता, कठिनता, कठिन्यं, क्रूरता, कठोरता, कटुता, पारुष्यं, शुक्रता, व्यलीकता, जाल्यता.

HARSLET, HASLET, *s.* शूकरान्त्राणि *n. pl.*, शूकरस्य दृढकृदन्वादि.

HART, *s.* मृगः, हरिणः, कुरङ्गः-ङ्गकः-ङ्गमः, कृष्णमारः, रणः.

HARTSHORN, *s.* मृगशृङ्गं, मृगविपाणः; 'spirits of hartshorn,' मृगशृङ्गादिनिर्घासः, मृगशृङ्गादिनिष्कर्मितो रसः.

HARAM-SCARUM, *a.* अपलः-ला-लं, अस्यिरः-रा-रं, प्रमादी-दिनी-दिनी.

HARVEST, *s.* (The season of gathering the corn) शस्यसङ्ग्रहकालः, शस्यसङ्ग्रहकालः, शस्यकर्मनसमयः, शस्यलवनकालः, गोष्मकर्मनकालः, शस्यसंचयकालः, शस्यसङ्ग्रहः.—(Gathered corn) सङ्ग्रहीतशस्यं, लूनशस्यं, छिन्नशस्यं.

To HARVEST, *v. a.* शस्यसङ्ग्रहं कृ, शस्यं सङ्ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेडुं) or लु (c. 9. लुनति, लुवितुं) or चि (c. 5. चिनोति, चेनुं). शस्यसंचयं कृ.

HARVEST-HOME, *s.* शस्यसङ्ग्रहकालमुद्दिश्य याम्यजननेवितो महोत्सवः.

HARVEST-LORD, *s.* शस्यसङ्ग्रहकालं प्रधानसेवता *m.* (नृ), श्रेष्ठः शस्यसङ्ग्रहकः or शस्यसङ्ग्रहीता *m.* (नृ), प्रधानलवकः.

HARVEST-MAN, HARVESTER, *s.* शस्यसेवता *m.* (नृ), शस्यसङ्ग्रहकः, शस्यसङ्ग्रहीता *m.* (नृ), शस्यसंचयी *m.* (नृ), शस्यलवकः, धान्यादिसंचयकारी *m.* (नृ).

To HASH, v. a. खण्डं खण्डं कृ, खण्डयः कृ or छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or विच्छिद्, शकलीकृ, सखीकृ.

HASH, s. (Hashed meat) व्यञ्जनदिना सह सिद्धं छिन्नमांसं or खण्डमांसं.

HASP, s. कुटुपः, सन्धिः *m.*, बन्धनी, बन्धनकुटुपः.

To HASP, v. a. पृष्ठोक्तकुटुपेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

HASSOCK, s. भजनशालायां पीठविशेषो यस्मिन् ईश्वरपूजको जानुद्वयं न्यस्य पूजां करोति, पादपः, विस्तरः.

HASTE, s. त्वरा, तूष्णीः *f.*, त्वरणं, त्वरितं, सत्वरता, सम्भयः, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, द्रुतत्वं, वेगः-गिता, आवेगः, जवः, प्रनयः, जूतिः *f.*, जूतिः *f.*, तरस् *n.*, रभसः, अविलम्बः, आशुकारित्वं, क्षिप्रकारित्वं, त्वरित-गतिः *f.*, आशुगमनं, रंहतिः *f.*; 'in haste,' ससम्भयं, सत्वरं; 'to make haste,' त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं); 'make haste,' त्वर्यतां.

To HASTE, HASTEN, v. a. त्वर in caus. (त्वरयति-यितुं), सन्वर, छेप (nom. छेपयति-यितुं), क्षिप्रोक्त, द्रुततरं-रां-रं कृ.

To HASTE, HASTEN, v. n. त्वर् (c. 1. त्वरते-रितुं), सन्वर, अतित्वर, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), तरण (nom. तरण्यते); 'to move with haste,' आशु or सत्वरं or त्वरितं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल् (c. 1. चलति-लितुं), द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), धाव् (c. 1. धावति-यितुं); 'to hasten towards,' अभिद्रु, आद्रु, समाद्रु, समुपद्रु, प्रतिद्रु, अभिधाव्.

HASTILY, adv. सत्वरं, त्वरितं, शिघ्रं, शीघ्रं, आशु, तूष्णीं, ससम्भयं, सरभयं, सहसा, द्रुतं, वेगतय, अविलम्बितं, सपदि, ऋटिति.—(Passionately) क्रोधात्, कोपात्, क्रोधाविह्वलात्.

HASTINAPUR, s. (The city) हस्तिनापुरं, हस्तिनीपुरं, गताङ्गं-द्वयं.

HASTINESS, s. (Haste, speed) सत्वरता-त्वं, शीघ्रता, शीघ्रं, क्षिप्रता, द्रुतता, आशुता.—(Precipitation) क्षिप्रकारिता, आशुकारित्वं, साहसं.—(Of temper) शीघ्रकोपित्वं.

HASTINGS, s. pl. प्रथमसतीलकः, प्राक्पूर्वकालात् स्वादनीयः सतिलकः.

HASTY, a. (Quick, expeditious) त्वरितः-ता-तै, त्वरायान्-यती-वत् (न), त्वरायुक्तः-क्ता-क्तं, सत्वरः-रा-रं, त्वरान्वितः-ता-तै, तूष्णीः-णी-यै, शीघ्रः-प्रा-प्रं, क्षिप्रः-प्रा-प्रं, द्रुतः-ता-तै, शीघ्रप्रता-रिणी-रि (न), क्षिप्रकारी &c., आशुकारी &c., अविलम्बः-घा-घं-घी-घिनी-घि (न), अविलम्बितः-ता-तै.—(Rash) साहसी-सिनी-सि (न).—(In temper) शीघ्रकोपी-पिनी-पि (न), मुलभकोपः-पा-पं.

HAT, s. ऊष्णमयं शिरस्कं or शिरस्कं or शिरस्त्राणं or मस्तकाभरणं.

HAT-BAND, s. शिरस्कबन्धनं-नी, शिरस्कवेष्टनं.

HAT-BOX, HAT-CASE, s. शिरस्काधारः, शिरस्कभाण्डं, शिरस्कधारकः.

To HATCH, v. a. कुलायनिलायेन पक्षिशायकान् अण्डाद् उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं) or जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or डिछाद् निर्गम् (c. 10. गमयति-यितुं) or उद्ग in caus. (-भावयति-यितुं), कुलायनिलायं कृ.—(Contrive) प्रचिन् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), परिचिन्, यद् (c. 1. घटते-टितुं).

To HATCH, v. n. अण्डात् or डिछाद् उत्पद् (c. 4. -पद्यते) or जन् (c. 4. जायते) or उद्ग or समुद्ग.

Hatch, s. (A brood) यः पक्षिशायकगणः एकवारे डिछाद् उत्पद्यते or जायते, पक्षिशायकगणः.—(Contrivance, discovery) परिकल्पनं-ना, घटनं, विवृतिः *f.*—(Opening in a ship's deck) नौपुङ्गे द्वारं, नौकामुखं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदरद्वारं.

HATCHET, s. अतिसोमार्जेकः, उमासोमार्जेनी, उमाशोधनी, झणप्रसाधनी.

To HATCHET, v. a. पृष्ठोक्तसोमार्जेकलेण अतसीं शुष्प (c. 10. शोषयति-यितुं).

HATCHER, s. परिकल्पकः, प्रचिन्तकः, परिचिन्तकः, घटकः.

HATCHET, s. टक्कः, तक्कः, कुटारः-री, वृक्षभिद् *f.*, वृक्षभेदी *m.* (न), परजुः

m.f., पशुः, परप्रधः, छिदिः *f.*, स्वधितिः *m.f.*, इधमप्रधन्तं, पाषाणदारणः.

HATCHET-FACE, s. टक्कुमुखं, टक्कुधारोपम् अतिक्षीणवदनं.

HATCHING, s. कुलायनिलायेन डिछात् or अण्डाद् शायकोत्पादनं or पक्षिशायकोत्पत्तिः *f.*, पक्षिशायकोद्भवः.

HATCHMENT, s. गृहस्योपरि स्थापितं मृतजनस्य कुलपिहफलकं.

HATCHWAY, s. नौपुङ्गे द्वारं, नौकोदरद्वारं, नौकोदरनिःसरणपथः, नौकोदर-गमनागमनपथः.

To HATE, v. a. द्विप् (c. 2. द्वेष्टि-युं), विद्विप्, प्रद्विप्, गर्हं (c. 1. गर्हेते-हितुं), घृण् (c. 6. घृणते-गितुं), घृणां कृ, कुत्स् (c. 10. कुत्सयति-यितुं), गुप् in des. (जुगुप्सते-यितुं), चूत् (irreg. चूतोयते-यितुं), दूह् (c. 4. दूहति, द्रोहितुं, द्रोघुं), अभिदूह, बाध् in des. (बाधस्ते-यितुं), द्वेषं कृ; 'he hates his enemy,' रिपुं द्वेष्टि, or रिपुं प्रति द्वेषं करोति.

HATE, s. द्वेषः, विद्वेषः, विद्विहता, घृणा, अप्रीतिः *f.*

HATED, p. p. द्विष्टः-हा-हं, विद्विष्टः-हा-हं, घृणितः-ता-तै, गर्हितः-ता-तै.

HATEFUL, a. द्वेष्यः-या-यं, द्वेषणीयः-या-यं, विद्विष्टः-हा-हं, गर्ह्यः-या-यं, गर्हेणीयः-या-यं, गर्हितः-ता-तै, कुत्सितः-ता-तै, घृणहः-हं-हं, अघिगतः-ता-तै.

HATEFULLY, adv. द्वेषयता, द्वेषणीयता, गर्ह्यता, घृणाहंत्वं, कुत्सितत्वं.

HATEFULNESS, s. द्वेष्यता, द्वेषणीयता, गर्ह्यता, घृणाहंत्वं, कुत्सितत्वं.

HATER, s. द्वेषी *m.* (न), विद्वेषी *m.*, विद्वेष्टा *m.* (हृ), प्रद्वेष्टा *m.*, द्विद् *m.* (हृ), विद्विद् *m.*, प्रद्विद् *m.*, द्वेषणः, विरोधी *m.* (न), घृणाकारी *m.* (न).

HATRED, s. द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, विद्विहता, घृणा, गर्ह-हेण, कुत्सा-त्सनं, अप्रीतिः *f.*, चूतोया, विरोधः, द्वेष्यता, जुगुप्सा, बाधस्तः.

HATTER, s. ऊष्णमयशिरस्ककारः, शिरस्कविभ्रता *m.* (नृ).

HAUBERR, s. कच्चुकः, कचपः, तनुत्रं, शारवाणः, पाणवाणः.

HAUGHTILY, adv. सदर्पं, साटोपं, समानं, सगर्ही, सोम्याधं, सोम्याद्, प्रगल्भं, उद्धतं, सावहेलं, सायलेपं, दर्पेण, गर्वेण, धर्पेण.

HAUGHTINESS, s. मानं, अभिमानं-नता, मानिता, अभिमानिता, दर्पः, गर्ह्यः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, अहङ्कारः, उद्धतिः *f.*, औद्धत्यं, उन्माधः, उन्माद्, अयहेला-लनं, अयलेपः, अयलिप्रता, सायलेपत्वं, चित्रसमुच्चतिः *f.*, चित्रोच्चतिः *f.*, उत्सिक्ता, आटोपः, साटोपत्वं, धर्पः, प्रतिमानं, औटोय्यं.

HAUGHTY, a. मानो-निनी-नि (न), मानवान्-यती-वत् (न), अभिमानो &c., अभिमानवान् &c., गर्ही-घिणी-घि (न), गर्हितः-ता-तै, सदर्पः-पा-पं, साटोपः-पा-पं, दुग्धः-प्रा-प्रं, दुग्धः-प्रा-प्रं, प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, अहङ्कारी-रिणी-रि (न), उद्धतः-ता-तै, मदोद्धतः-ता-तै, मदोदयः-पा-पं, उत्सिक्तः-क्ता-क्तं, औटोपः-रा-रं, अयलिप्रः-प्रा-प्रं, प्रपचितः-ता-तै, प्रपृष्टः-हा-हं, ऊर्ध्वदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सावहेलः-ला-लं, सोम्याधः-या-यं; 'to be haughty,' दृप् (c. 4. दृष्यति, दर्पुं, द्रुपुं), प्रगल्भ् (c. 1. गल्भते-यितुं).

To HAUL, v. a. कृप् (c. 1. कषेति, c. 6. कृपति, ऋहुं, कर्हुं), आकृप्, हृ (c. 1. हरति-ते, हर्हुं).

HAUL, s. आकषेः-वेणं, कषेः-वेणं, आकृष्टिः *f.*, हरणं.

HAULED, p. p. कृष्टः-हा-हं, आकृष्टः-हा-हं, आकषितः-ता-तै, हृतः-ता-तै.

HAUM, s. शस्यनालः-ली, पलः, पलालः-लं, नृणं.

HAUNCH, s. उत्सङ्गः, कटिः *m.*-टी, जघनं, निमखः, कोलः, पालिः *f.*, प्रोयः, अङ्गः, ओफिः *f.*-यी, पञ्चाङ्गायः; 'haunch of venison,' मृगजघनं.

To HAUNT, v. a. and n. पुनःपुनः or वारं वारम् अभिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं) or अभ्यागम् or अभिगम् (c. 1. सरति-सन्तुं, c. 10. सारयति-यितुं) or अभिसारणं कृ, मुहुर्मुहूर् गमनागमनं कृ, निरगमनं कृ, निरगम् आनि (c. 1. -अयति-ने-यितुं).

HAUNT, *s.* स्थानं यत्र पुनःपुनर् अभिगमः or अभिसारणं क्रियते, गमनागमनस्थानं, निरगमनस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आशयः, आशयतनं, आलयः, निलयः.

HAUNTED, *p. p.* or *a.* पुनःपुनर् आश्रितः -ता -तं or अभिसारितः -ता -तं; 'by ghosts,' रात्रिचरसेवितः -ता -तं, प्रेतनरभुष्टः -डा -डं, वेताल-निषेवितः -ता -तं.

HAUNTER, *s.* अभिसारी *m.* (नं), गमनागमनकारी *m.*, पुनःपुनर् अभ्यागमकारी *m.*

HAUNTING, *s.* अभिसारणं, पुनःपुनर् अभिगमः or अभ्यागमः or गमनागमनं, निरगमनं.

HAUTBOY, *s.* शुभिरवाद्यविशेषः, वृहदंशः, सानेयो.

HAUTEUR, *s.* मानं, अभिमानं, अहङ्कारः, उच्चैः *f.*, खोदत्वं, चित्तोच्चैः *f.*, चित्तसमुच्चैः *f.*, दर्पः, गर्वः.

TO HAVE, *v. a.* (Hold in possession, possess) धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), भुज् (c. 7. भुङ्के, भोक्तुं), परिभुज्, भृ (c. 3. बिभर्त्ति, भर्तुं), शील (c. 10. शीलयति -यितुं), दप् (c. 1. दधते -धितुं), परिभोगं कृ. — (Obtain, gain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, सवाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभ्नुं), उपलभ्. — (Receive) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), खाद्. — (Burdged by obligation) expressed by the fut. pass. part.; as, 'I have to go,' मया गन्तव्यं; 'I have to write a letter,' मया पत्रं लेखनीयं. — (Have in esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्. — (Have in contempt) अवज्ञा (c. 9. ज्ञानाति -ज्ञातुं), अवमन्. — (Have on, wear) पू, भृ, परिधा. — (Have a care) अवधानं कृ, सावधानः -ना -नं -भू.

HAVEN, *s.* (For ships) नौबन्धनयोग्यं स्थानं, नौबन्धनस्थानं, नौरक्षणस्थानं, नौकाशयः. — (Shelter) आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आशयः, अवस्थानं, रक्षास्थानं.

HAVING, *part.* (Possessing) दधत् -धती -धत् (त्), दधानः -ना -नं, विदधत् -धती -धत् (त्), धारयन् -यन्ती -यन् (त्), धारी -रिणी -रि (न्), दधः -धा -धं, शाली -लिनी -लि (न्); often expressed by the affixes वल्, मल्, इन्, धिन्, मिन्, वल्; as, 'having wealth,' धनवान् -वती -वत् (त्), धनी -निनी -नि (न्); 'having wisdom,' धीमान् -मती -मत् (त्); also expressible by उपेतः -ता -तं, अवितः -ता -तं, युक्तः -क्ता -क्ते in comp.; as, 'having wealth,' धनोपेतः &c.

HAVING, *s.* (Possession) धरणं, धारणं, शालिता, अधिकारः, भुक्तिः *f.*, परिभोगः. — (Goods) विभवः, द्रव्यं, रिकयं.

HAVOC, *s.* महानाशः, महाक्षयः, संहारः, महाप्रलयः, महोत्पातः, सर्वनाशः, उच्छेदः, महाविध्वंसः, विनाशः.

TO HAVOC, *v. a.* महानाशं कृ, महाक्षयं कृ, महोत्पातं कृ, अवलं नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं).

HAW, *s.* हासंशकं वीचार्थं गुटिकाकारं छुद्रमुल्ल.

TO HAW, *v. n.* (Hesitate in speaking) भिन्नस्वरेण or स्तलितस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं).

HAWK, *s.* (Bird) इयेनः, यची *m.* (नं), शशादनः, कपोतारिः *m.*, खगानकः, पातिपक्षी *m.* (नं), नीलपिच्छः, सल्कायः, कपोताक्षनुसरणे शिक्षितः इयेनः. — (Forcing up phlegm) उल्कासनं, सेप्पोत्क्षेपः.

TO HAWK, *v. a.* (Catch birds by means of hawks) इयेनादिभिः पक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पक्ष्यनुसरणं कृ, इयेनम्यातं कृ. — (Force up phlegm) उल्कास् (c. 1. -कासते -सितुं), सेप्पोत्क्षेपं उचिष्य् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्तुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), सेकानिरसनं कृ. — (Sell goods by outery in the streets) नगरमार्गेषु भव्यं कृत्वा

घोषणपूर्वम् द्रव्याणि विक्री (c. 9. -क्रीणाति -क्रीते -क्रीतुं).

HAWKER, *s.* (Seller of goods by outery in the streets of a town) नगरमार्गेषु घोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रेता *m.* (नृ). — (Falconer) इयेनवीची *m.* (नृ), इयेनशिक्षकः, इयेनपोषकः, इयेनपालकः.

HAWK-EYED, *a.* इयेननयनः -ना -नं, सूक्ष्मदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टिः, सूक्ष्मदृष्टी -दृष्टीनी -दृष्टी (नृ), दूरदृष्टी &c.

HAWKING, *s.* (Falconry) इयेनम्याता, इयेनादिभिः पक्षिग्रहणं, इयेनशिक्षा, इयेनपालनं. — (Forcing up phlegm) उल्कासनं, सेप्पोत्क्षेपः. — (Selling goods by outery in the streets of a town) नगरमार्गेषु घोषणपूर्वम् तुच्छद्रव्यविक्रयः.

HAWSER, *s.* नीरज्जुः *m.*, छुद्रज्जुः. See HALSER.

HAWTHORN, *s.* हासंशकफलविशिष्टः कण्टकितगुल्मभेदः.

HAY, *s.* शुष्कतृणं, शुष्कघासः, शुष्कशस्यं, तृणं, घासः.

HAYCOCK, *s.* शुष्कतृणचितः *f.*, शुष्कघासतूपः, तृणचयः.

HAY-HARVEST, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कतृणसञ्चयकालः.

HAY-LOFT, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकोष्ठं, शुष्कघाससङ्ग्रहगारं.

HAY-MAKER, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहकः, शुष्कतृणसञ्चयी *m.* (नृ).

HAY-MAKING, *s.* शुष्कतृणसङ्ग्रहः, शुष्कघाससञ्चयः -यनं.

HAY-MARKET, *s.* तृणविक्रयस्थानं, घासविक्रयचतारं.

HAY-RICK, HAY-STACK, *s.* शुष्कतृणराशिः *m.*, शुष्कतृणोत्तरः, शुष्कघासचितः *f.*, शुष्कतृणवितरः.

HAZARD, *s.* (Chance) दैवं, दैवयोगः, दैवगतिः *f.*, दैवघटना, दैवसङ्गतं, दैववशः, अदृष्टं. — (Risk, danger) संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः; 'a condition of hazard,' शङ्कास्पदं, संशयस्थानं; 'hazard of life,' जीवितसंशयः. — (Game at dice) घृतक्रीडा, अघादिक्रीडा, घृतकर्म *n.* (नृ), घृतव्यवहारः, घृतं.

TO HAZARD, *v. a.* संशयस्यं -स्यां -स्यं कृ, सन्देहस्यं -स्यां -स्यं कृ, सन्देह-दोलस्यं -स्यां -स्यं कृ, शङ्कास्यं -स्यां -स्यं कृ, संशयापन्नं -न्नां -न्ने कृ, दैवापीनं -नां -नं कृ, दैववशं -शां -शं कृ, शङ्कास्पदं कृ; 'one who hazards his life,' संशयितजीवितः.

HAZARDABLE, *a.* दैवापीनः -ना -नं, दैवापन्नः -न्ना -न्ने, संशयस्यः -स्या -स्यं.

HAZARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, दैववशङ्गमितः -ता -तं.

HAZARDER, *s.* कश्चित् संशयस्यं करोति यो जनः; 'a hazarder of life,' संशयितजीवितः.

HAZARDOUS, *a.* सन्देहः -ग्धा -ग्धं, संशयिकः -की -कं, संशयस्यः -स्या -स्यं, सन्देहस्यः -स्या -स्यं, शङ्काकालः -ना -नं, भयाकालः -ना -नं, संशयापन्नः -न्ना -न्ने, भयहेतुकः -का -कं, दैवापीनः -ना -नं, दैववशः -शा -शं, भयानकः -का -कं; 'a hazardous situation,' संशयस्थानं, भयस्थानं, शङ्कास्पदं.

HAZARDOUSLY, *adv.* शङ्कया, सन्देहेन, संशयेन, संशयस्यं, अनिष्टशङ्कया.

HAZARDOUSNESS, *s.* सन्देहता, भयाकालता, दैवापीनता, दैवापन्नत्वं.

HAZE, *s.* धूमिका, खवायः, मृगतृणा, कुहेडिका, कुहेली, कुन्डटिका.

TO HAZE, *v. n.* कुन्डटिका (nom. कुन्डटिकायते), धूमिका (nom. धूमिकायते).

HAZEL, *s.* ईषाकपिशफलविशिष्टो गुल्मभेदः.

HAZEL, *a.* वस्त्रमाणफलसवणेः -यो -यौ, ईषाकपिशः -शा -श.

HAZEL-NUT, *s.* ईषाकावयौ दृढत्वपरिवृतं पृष्ठोक्तगुल्मफलं.

HAZINESS, *s.* सधूमिकत्वं, कुन्डटिकावस्था, साम्यकारत्वं, साधता.

HAZY, *a.* सधूमिकः -का -कं, धूमिकावृतः -ता -तं, सधूमिकः -का -कं, कुन्डटिकावयः -यी -यं, साम्यकारः -रा -रं, अभयः -या -यं, साधः -भा -भं, अन्यकः -का -कं.

HE, *s.* तद् (तद्), एयः (एतद्), असौ *m.* (अदद्), सतः; 'so and so,'

समुच्चानामा *m.* (न). Obs. The visarga of सः and हः is dropped before any consonant.

HEAD, *s.* (Uppermost part of the human body) शिरस् *n.*, शीर्षं -पथं, मूढो *m.* (न), मस्तकः -कं, मुखः -खं -खकं, मौलिः -लो *m. f.*, केनारः, वृडालं, पराङ्गं, उन्नमाङ्गं, सीमनः -नं, केशभूः *m.*—(A chief, leader) नायकः, मुखरः, अग्रगः, पतिः *m.*, अधिपतिः *m.*, अधिपः, अधिष्ठाता *m.* (न), प्रेक्षः, प्रेक्षी *m.* (न), शिरः, प्रहः, शिरोवन्ती *m.* (न), मुख्य or प्रधान in comp.; as, 'head-minister,' मुख्यमन्त्री *m.* (न), प्रधानमन्त्री *m.*; 'head-merchant,' विद्वपतिः *m.*; 'head-scholar,' पट्टशिष्यः, श्रेष्ठशिष्यः; 'head of the police,' दण्डनायकः, दण्डपालकः; 'with Karna at their head,' कर्णमुखाः *m. pl.*, कर्णपु-रोगमाः *m. pl.*—(Division of a subject) पदं, स्थानं, मार्गः, विषयः, अधिकरणम्.—(Top, forepart) अग्रं, शिरस् *n.*, शीर्षकं; 'head of a spear,' शूलार्थः; 'head of a boat,' मङ्गः; 'at the head of,' अग्रे or expressed by धुरि in such phrases as, 'a father at the head of all who possess sons,' पिता धुरि पुत्रिणां.—(The first place) अग्रस्थानं, उन्नमस्थानं.—(Source) प्रभवः, उद्भवः, उद्गमः, मूलं, हेतुः *m.*; 'of a river,' सरित्मुखं, सरित्प्रभवः.—(Head of hair) केशिकः, केश्यं, केशपाशः, केशपत्रः; 'belonging to the head,' शीर्षस्थः -स्थी -स्थं; 'to cut off the head,' शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं); 'to be over head and ears in debt,' ऋणयस्तः -स्ता -स्तं भू, ऋणमग्नः -ग्ना -ग्नं भू; 'to get ahead of,' अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं); 'to make head against,' प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), पर्येषस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), प्रस्था, प्रया (c. 2. -याति -तुं).

To HEAD, *v. a.* (Lead, act as a leader) नी (c. 1. नयति, नेतुं), अग्रे or पुरो गम (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं); 'headed by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं or कर्णपुरोगमः -मा -मं—(Cut off the head) शिरः or मस्तकं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), विमस्तक (nom. विमस्तकयति -यितुं), शीर्षछेदं कृ—(Oppose) प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).

HEADACHE, *s.* शिरोवेदना, शीर्षवेदना, शीर्षव्याधा, शिरःपीडा, शिरोर्ध्निः *f.*, शिरःशूलं, शिरोरोगः; 'afflicted with it,' शीर्षवेदनः -ना -नं.

HEAD-BAND, *s.* मूढवेष्टनं, शिरोवेष्टनं, शिरोबन्धनं -नी, ललाटवेष्टनं, ललाटपट्टः -ट्टं, मस्तकबन्धनी.

HEAD-BOROUGH, *s.* गण्डाटः.

HEAD-DRESS, *s.* मस्तकाभरणं, मस्तकभूषणं, मुकुटं, मकुटं, किराटः, श्रेखरः, मौलिः *m. f.*, वृडा.

HEADED, *p. p.* मुखः -खा -खं or पुरोगमः -मा -मं in comp.; as, 'headed by Karna,' कर्णमुखः -खा -खं; 'two-headed,' द्विशिर्षकः -का -कं; 'three-headed,' त्रिशिराः -राः -रः (स).

HEAD-FOREMOST, *a.* अवाङ्मुखः -राः -रः (स), अधःशिराः &c., अधोमुखः -खा -खं, अवाङ्मुखः -खा -खं.

HEADINESS, *s.* साहसं, विषमसाहसं, गमकारित्वं, क्षिप्रकारिता, मदः.

HEADLAND, *s.* अन्तरीपः -पथं, समुद्रमध्ये महाद्वीपवर्धः स्यो भूमिभागः, उदय-भूमिः *f.*, महाद्वीपनासिका, भूमिनासिका, उदयस्थलं.

HEADLESS, *a.* अशिरस्तः -स्ता -स्तं, अशिराः -राः -रः (स), मस्तकहीनः -ना -नं, अपमूढो -ढो -ढं (न); 'a headless trunk,' कबन्धः -न्धं, अपमूढकलेयं.

HEADLONG, *a.* (Head-foremost) अधोमुखः -खी -खं, अवाङ्मुखः -खी -खं, अवाङ् -वाङ्गी -याङ् (ञ), अवाङ्शिराः -राः -रः (स), अधःशिराः

&c.—(Rash) साहसी -सिनी -सि (न), गमकारी -रिणी -रि (न), क्षिप्रकारी &c.—(Precipitous) प्रवणः -णा -णं, पातुकः -का -कं.

HEADLONG, *adv.* अधोमुखेन, अवाङ्मुखं -खेन, अवाङ्शिरसा, अधाङ्.—(Rashly) साहसेन, सहसा, अनालोचितं.

HEADMOST, *a.* अग्रस्थः -स्था -स्थं, सर्वग्रस्थः -स्था -स्थं, अग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, प्राग्र्यः -ग्र्या -ग्र्यं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp.

HEADPIECE, *s.* (Armour for the head) शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शीर्षकं, शीर्षस्थं, शीर्षरक्षं.—(Force of understanding) धीशक्तिः, बुद्धिसामर्थ्यं.

HEADSHIP, *s.* मुख्यता, प्रमुखता -त्वं, प्रधानता, प्राधान्यं, श्रेष्ठता.

HEADSMAN, *s.* पातुकपुरुषः, पातकजनः, बन्धपुरुषः, बन्धकर्मधिकारी *m.* (न), मृतपाः *m.*, दण्डपाशिकः, शिरश्छेदी *m.* (न).

HEADSTALL, *s.* अग्रस्थ शिरोबन्धनी or मस्तकबन्धनं.

HEADSTRONG, *a.* साहसी -सिनी -सि (न), जाल्यः -ल्या -ल्यं, गमकारी -रिणी -रि (न), क्षिप्रकारी &c., चञ्चलः -ला -लं, प्रमत्तः -त्ता -तं, अस्थिरः -रा -रं, प्रतोषः -पा -पं, धीरः -रा -रं, अवशः -शा -शं, निर्वैयर्थः -णा -णं, उन्मूलः -ला -लं, दुर्धमः -भा -मं.

HEADY, *a.* साहसी -सिनी -सि (न), तीक्ष्णकर्मो -म्मा -र्मं (न), संरम्भी -म्भणी -म्भि (न), उच्चरुदः -रुदा -रुदं, शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न), अमर्षी -र्षिणी -र्षि (न).

To HEAL, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशाम्, किम् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), स्वस्थं -स्थां -स्थं कृ or सुस्थं कृ, निरामयं -यां -यं कृ, नीरोगं -गां -गं कृ, प्रतिकृ, भिषज् (nom. भिषज्यति), रोगाद् मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), समुत्था in caus. (-पापयति -यितुं, rt. स्था), साप् (c. 10. सापयति -यितुं); 'heal a wound,' व्रणं रुद् in caus. (रोपयति -यितुं), व्रणरोपणं कृ.—(Reconcile) समाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धा, प्रतिसमाधा.

To HEAL, *v. n.* शम् (c. 4. शान्यति, शमितुं), उपशम्, स्वस्थः -स्था -स्थं भू, सुस्थः -स्था -स्थं भू.

HEALED, *p. p.* शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ता -नं, शान्तरोगः -गा -गं, उपशान्तः -न्ता -नं, प्रशान्तः -न्ता -नं, रोगमुक्तः -क्ता -कं, चिकित्सितः -ता -तं, सुस्थः -स्था -स्थं, स्वस्थः -स्था -स्थं, समुत्थितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं; 'as a sore or wound,' रोपितः -ता -तं, रुदः -दा -दं, रुदव्रणः -णा -णं, शुष्कः -ष्का -क्कं.

HEALER, *s.* चिकित्सकः, रोगज्ञानकः, रोगहृत् *m.*, भिषक् *m.* (ञ).

HEALING, *a.* रोगशमकः -का -कं, शान्तिकरः -री -रं, शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकः -की -कं, रोगहरः -रा -रं, रोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.

HEALING, *s.* (The act) चिकित्सा -त्सनं, शमः, शान्तिः *f.*, उपशमः, रोगशान्तिः *f.*, रोगशमः, रुक्प्रतिक्रिया, प्रतीकारः, स्व्यकरणं, समुत्थानं, भेषजं; 'of a sore,' व्रणरोपणं.

HEALTH, *s.* स्वास्थ्यं, सम्यक्ता, अरोगः, आरोग्यं, अरोगिता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अनामयं, निरामयता, रोगाभावः, कल्पत्वं -ता, कुशलं, शरीरकुशलं, शरीरसुखं, वास्तं, उत्पाली.—(Bad health) अस्वास्थ्यं, असुस्थता, शरीरदुःस्थितिः *f.*, रोगिता, रोगता; 'health to you,' स्वस्ति, कुशलं ते.

HEALTHFUL, *a.* अरोगी -गिणी -गि (न), नीरोगः -गा -गं, आरोग्यः -ग्र्यी -ग्र्यं, सुस्थः -स्था -स्थं, स्वस्थः -स्था -स्थं, निरामयः -या -यं. See HEALTHY.

HEALTHFULLY, *adv.* अरोगेण, आरोग्यं, निरामयं, स्वास्थ्येन, कुशलं.

HEALTHFULNESS, *s.* अरोगिता -त्वं, स्वास्थ्यं, निरामयता, कल्पत्वं.

HEALTHILY, *adv.* आरोग्यं, सानामयं, शरीरस्वास्थ्येन, स्वस्थवत्.

HEALTHINESS, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, अरोगिता, सुस्थता, शरीर-सुस्थितिः *f.*, निरामयत्वं, अनामयत्वं, कल्पत्वं -ता, रोगाभावः.

HEALTHLESS, *a.* अस्वस्थः-स्था-स्थं, असुस्थशरीरः-रा-रं, स्रोगः-गा-गं.
 HEALTHSOME, *a.* स्वास्थ्यजनकः-का-कं, रोगनिवर्धकः-का-कं, रोगप्रः-घी-घं.
 HEALTHY, *a.* सुस्थः-स्था-स्थं, सुस्थितः-ता-तं, स्रोगी-गिग्री-गि (न्),
 नीरोगः-गा-गं, नीरुजः-जा-जं, नीरुक् *m. f. n.* (ज्), निरामयः-या-यं, स्वस्थः-स्था-स्थं, सहारोग्यः-ग्या-ग्यं, कल्यः-त्या-त्यं, कुशली-
 -लिनी-लि (न्), निर्व्याधिः-धि-धि, व्याधिहीनः-ना-नं, रोगहीनः-
 -ना-नं, चङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, वास्ते-वै-वै, निम्पोडः-डा-डं.—(Causing
 health) स्वास्थ्यजनकः-का-कं, आरोग्यकरः-री-रं, अनामयकरः-री-रं.
 HEAP, *s.* राशिः *m.* -शी *f.*, सङ्घयः, निचयः, चयः, चितः *f.*, प्रचयः,
 पिसडः, प्रकरः, उत्करः, निकरः, ओषः, पुन्नः, पृगः, सृपः, सोमः,
 वृन्दः, समूहः, समवायः, सङ्घयः, समुदायः, चायः, संस्थानं, सङ्ग्रहः, कूटः;
 'a heap of grass,' गृणराशिः *m.*, गृणविलरः, गृण्या.
 To HEAP, *v. a.* राशीकृ, आचि (c. 5. -चिनोति -चेत्), समाचि, सचि,
 समाचिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेत्), पिसडीकृ, पिसड् (c. 1. पिसडते, c. 10.
 पिसडयति -यितुं), ओषीकृ, वृन्दीकृ, एकत्रीकृ, एकत्र कृ, पुन्नोक्, पृगोक्.
 HEAPED, *p. p.* राशीकृतः-ता-तं, राशीभूतः-ता-तं, आचितः-ता-तं,
 उपचितः-ता-तं, समुपचितः-ता-तं, सचितः-ता-तं, पिसडतः-ता-तं,
 पिसडीकृतः-ता-तं, पिसडीभूतः-ता-तं, एकौषभूतः-ता-तं, पुन्नितः-ता-
 -तं, पृगोक्तः-ता-तं, सङ्गलितः-ता-तं, सङ्गटः-टा-टं, पुन्नियः-छा-
 -ष्टं, एकपिसडीभूतः-ता-तं, एकत्रीभूतः-ता-तं, समूहः-टा-टं, पयैस्तः-
 -स्ता-स्तं; 'heaped with flowers,' कुसुमचितः-ता-तं.
 HEAPER, *s.* राशिकर्ता *m.* (ञ्), पिसडकर्ता *m.*, सङ्घयकारी *m.* (न्).
 HEAVY, *a.* पिसडी-खिदनी-खिद (न्), निचयी-यिनी-यि (न्), उत्करोयः-या-यं.
 To HEAR, *v. a. and n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), उपश्रु, समुपश्रु, अनुश्रु,
 परिश्रु, आकर्णं (c. 10. -कर्णयति -यितुं), निश्रु (c. 10. -श्रामयति -यितुं,
 c. 4. -श्राम्यति -श्रामितुं), विनिश्रु, सन्निरु, श्रवणेन्द्रियेण or कर्णेद्वारेण
 उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं) or वृष् (c. 1. बोधति -पितुं) or ग्रह
 (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), श्रवणं कृ; 'having heard,' श्रुत्वा, निश्राम्य.
 HEARD, *p. p.* श्रुतः-ता-तं, आक्षिप्तः-ता-तं; 'as heard,' यथाश्रुतं.
 HEARER, *s.* श्रोता *m.* (तृ), श्रवणकर्ता *m.* (ञ्), आकर्णयिता *m.* (तृ).
 HEARING, *s.* श्रवणं, श्रुतिः *f.*, आकर्णनं, निश्रामनं, निश्रामनः; 'sense
 of hearing,' श्रोत्रं, श्रवणेन्द्रियं; 'out of hearing,' असंश्रवः-या-
 -वं, कर्णीगोचरः-रा-रं; 'out of the hearing of the master,'
 गुरोर असंश्रवः; 'within hearing,' कर्णीगोचरः-रा-रं, कर्णश्रवः-या-वं.
 To HEARKEN, *v. n.* श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं), आकर्णं (c. 10. -कर्णयति
 -यितुं), निश्रु (c. 10. -श्रामयति -यितुं), श्रवणं कृ.
 HEARKENER, *s.* श्रोता *m.* (तृ), श्रवणकारी *m.* (न्), निश्रामनकारी *m.*
 HEARSAY, *s.* किंवदन्ती, जनश्रुतिः *f.*, जनवादः, जनरवः.
 HEARSE, *s.* शववाहनं, शवयानं, प्रेतवाहनार्थं सट्टा, प्रेतवाहनसाधनं, कटः.
 HEART, *s.* (The seat of life in an animal) हृदयं, हृद् *n.*, हृदियस्त्रं,
 रक्ताशयः, अग्रमांसं, बुद्ध्याग्रमांसं, मस्ति *n.* (न्), वृक्कः-क्का-क्कं, वृक्कः,
 कनुः *m.*, रिक्कं, अपत् *m.*—(Seat of feeling) चित्तं, चेतस्, हृदयं,
 अन्तःकरणं, अन्तःप्रकृतिः *f.*, अन्तरात्मा *m.* (न्), आत्मा *m.*, मनस् *n.*,
 अन्तर्भावः, मानसं, स्वानं.—(The breast) वक्षस् *n.*, वक्षस्स्थलं,
 वक्षःस्थलः.—(Vital part) मस्ति *n.* (न्), मस्तिस्थानं-स्थलं, हृदयस्थानं-
 -स्थलं.—(Inner part of any thing) गभेः, उदरं, अन्तर्गत् or
 expressed by अन्तर prefixed; as, 'the heart of the city,'
 अन्तर्नगरं.—(Courage, spirit) वीर्यं, शीर्यं, तेजस्, सखं, वीरुषं.
 —(Affection) ब्रह्मः, प्रणयः, हार्त्ति, भावः, रागः; 'my heart beats,'
 स्पन्दते or हृष्यते हृदये मे; 'it goes to my heart,' मस्ति भिनन्ति
 or हृष्यति : 'to take heart,' आद्यस् (c. 2. -द्यसिति -न्ति), सनाद्यस्;

'to learn by heart,' अभ्यस् (c. 4. -अस्यति -स्यितुं), रूपं कृ;
 'learnt by heart,' कथस्वः-स्था-स्थं, अभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'learn-
 ing by heart,' रूपं; 'to be out of heart,' दीनमनस्कः-स्का-स्कं
 भूः; 'pure in heart,' निर्मलान्तःकरणः-शा-शं; 'with all one's
 heart,' कामं, प्रकामं; 'heart's desire,' मनोवाञ्छितं; 'from
 the heart,' अन्तःकरणेन; 'heart-searching,' चित्तज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.
 HEART-ACHE, *s.* हृदयव्याथा, हृदयवेदना, चित्तवेदना, अन्तःकरणवेदना,
 मनोदुःखं, मनःपीडा, हृदयशूलं, मानसी व्याथा.
 HEART-APPALLING, *a.* मस्तिभेदी-दिनी-दि (न्), चित्तशङ्काजनकः-का-कं.
 HEART-BREAKING, *a.* हृदयभेदी-दिनी-दि (न्), मस्तिभेद् *m. f. n.*,
 हृदयाचिद् *m. f. n.* (ष्), मस्तिभेद् *m. f. n.* (श्).
 HEART-BROKEN, *p. p.* भिन्नहृदयः-या-यं, चित्तहृदयः-या-यं.
 HEART-BURN, *s.* तीक्ष्णाग्निः *m.*, आग्निपित्तं, हृदयवेदना, हृद्रोगः.
 HEART-DEAR, *a.* हृदयप्रियः-या-यं, हृद्यः-द्या-द्यं, हृदयङ्गमः-मा-मं.
 HEART-EASE, *s.* हृदयमुखा, मनःसुखं, हृदयशान्तिः *f.*, हृत्सुखं, मनोनिर्वृत्तिः *f.*,
 चित्तनिर्वृत्तिः *f.*, मनोविश्रान्तिः *f.*, हृदयस्वास्थ्यं.
 HEART-EASING, *a.* हृदयसुखजनकः-का-कं, मनःशान्तिकरः-री-रं.
 HEART-FELT, *a.* हृदयतः-ता-तं, हृदयजातः-ता-तं, चित्तभवः-चा-चं.
 HEART-RENDING, *a.* मस्तिभेदी-दिनी-दि (न्), मस्तिभेदी &c. हृदयभेदी &c.,
 हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयाचिद् *m. f. n.* (ष्), मस्तिभेद् *m. f. n.* (श्),
 मस्तिपीडाकरः-री-रं, चित्तपीडाजनकः-का-कं, चित्तोद्वेगजनकः-का-
 -कं, मनोदुःखकारी-रिणी-रि (न्).
 HEART-ROBBING, *a.* मनोहरः-रा-रं, मनोहारी-रिणी-रि (न्), चित्त-
 हारी &c., चित्तपहारी &c., चित्तहृत् *m. f. n.*, हृदयग्राही-हिणी-हि (न्).
 HEART-SICK, *a.* आतुरचित्तः-ज्ञा-ज्ञं, उद्विग्नमनः-ना-नं (म्), विमनाः &c.
 HEART'S-EASE, *s.* त्रिषष्टिपुष्पविशिष्ट ओषधिभेदः.
 HEART-SORE, *s.* मनोव्याथा, मनःपीडा, हृदयपीडा, मनोदुःखं.
 HEART-STRINGS, *s.* हृत्पिण्डपरिगतं शिरादि.
 HEART-STUCK, *a.* हृत्तचित्तः-ज्ञा-ज्ञं, विद्वहृदयः-या-यं, विद्वहृद्-द्या-द्यं.
 HEART-SWELLING, *a.* चित्तसोभिकारी-रिणी-रि (न्), हृदयकम्पकारी &c.
 HEART-WHOLE, *a.* अक्षतहृदयः-या-यं, अभिन्नहृदयः-या-यं, अचिकल-
 चित्तः-ज्ञा-ज्ञं.
 HEART-WOUNDED, *a.* क्षतहृदयः-या-यं, भिन्नहृदयः-या-यं, भिन्नमस्ति-मस्ति
 (न्), विद्वहृदयः-या-यं, विद्वहृद्-द्या-द्यं.
 HEART-WOUNDING, *a.* मस्तिभेदी-दिनी-दि (न्), हृदयभेदी &c., हृदयाचिद्
m. f. n. (ष्).
 To HEARTEN, *v. a.* आद्यस् (c. 10. -द्यसयति -यितुं), तेजः or विश्वासं
 or आशां कृ or दा or वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं).
 HEARTH, *s.* अग्निकुण्डं, वितानं, शुद्धिः *f.* -त्री, अग्रमनं, अन्निका,
 उपचायः, पथः.
 HEARTILY, *adv.* कामं, प्रकामं, कामतः, सद्गानःकरणेन, सद्गभावेन, चित्त-
 सन्नोधेन, सन्तुष्टचेतसा, इच्छातः, खेच्छातः, निर्व्यथितं, निष्कपटं.—
 (With vigour) सधीर्यं, हृष्टपुष्टवत्.
 HEARTINESS, *s.* (Sincerity) सारल्यं, सरलता, सयशालता, समाया,
 अकापट्यं, चित्तनिष्कलता.—(Vigour, strength) तेजस् *n.*, सखं,
 वीर्यं, वीरुषं, सारता.
 HEARTLESS, *a.* (Spiritless, without vigour) निस्तेजाः-ज्ञा-ज्ञः (स्),
 निर्वीरः-रा-रं, निर्वीर्यः-द्या-द्यं, निःसखः-स्वा-स्वं, भीरुहृदयः-या-
 -यं, क्लोवहृदयः-या-यं.—(Hard-hearted) कठिनहृदयः-या-यं,
 निर्दयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, निष्करुणः-शा-शं.
 HEARTLESSLY, *adv.* (In a spiritless manner) निर्वीर्यं, निर्वीरवत्.

सखं विना, क्रोवत, भीरुदयेन.—(In a cruel manner) निर्दयं, निष्करुणं हृदयकाठिन्यात्.

HEARTLESSNESS, *s.* (Want of spirit) निर्वीर्यं, वीर्यहीनता, तेजोहीनता, अवीर्यं, हृदयभीरुता, क्रोवता. —(Cruelty) दयाहीनता, हृदयकाठिन्यं, निष्करुणता, कृपाहारिण्यं.

HEARTY, *a.* (Sincere) सरलः-ला-लं, निर्मलचिन्तः-जा-जं, सयशीलः-ला-लं, मायाहीनः-ना-नं, निष्कपटः-टा-टं, निर्व्यलीकः-का-कं, —(Vigorous, in full health) वीर्यवान्-वतो-वत् (नं), तेजोवान् &c., हृष्टपुष्टः-ष्टा-ष्टं, मुष्यः-स्या-स्यं, कत्यः-त्या-त्यं, सपौरुषः-पा-पं.

HEAT, *s.* घर्मेः, तापः, अग्नितापः, उपतापः, उन्नापः, सन्नापः, आतपः, दाहः, उष्णता, ज्ञाप्यं, उष्मः, उष्मा *m.* (नं), ज्ञाप्यं, निदापः, चण्डता, तिग्मता, तिग्मं, तेजस्य, अग्निः *m.*, अग्निशिरसा, ग्रीष्मः, इदं, तीक्ष्णं, खरं.—(Hot weather) ग्रीष्मः, निदापः, घर्मेः.—(Ardour, vehemence) उन्नापः, उच्चरता, प्रचण्डता, उग्रता, व्यग्रता, तीक्ष्णता, तेजस्यं, उष्मः.—(Anger) चण्डता, तिग्मता, संरम्भः, मदः, उष्मः, क्रोधः, उग्रता. —(Course at a race) चर्ष्या.—(Flush on the face) कपोलरागः.

—(Heat of youth) यौवनदग्धः, यौवनमदः.—(As of a bitch, &c.) मदः.—(Morbid heat) स्पर्शः, तापकः; 'it emits heat.' उष्मायते. *To HEAT, v. a.* तप (c. 10. तापयति -यितुं, c. 1. तपति, तप्ते), उन्नप, प्रतप, सन्तप, उष्णीकृ, दीप (c. 10. दीपयति -यितुं), ज्वल् (c. 10. ज्वलयति -यितुं), सन्धुष्य (c. 10. -पुष्पयति -यितुं), स्विद् (c. 10. स्वेदयति -यितुं), दह् (c. 1. दहति, दग्धुं).

HEATED, *p. p.* तप्तः-प्ता-प्तं, सन्तप्तः-प्ता-प्तं, उपतप्तः-प्ता-प्तं, उन्नप्तः-प्ता-प्तं, तापी-पिनी-पि (नं), तापितः-ता-तं, दीप्तः-प्ता-प्तं, जाततापः-पा-पं, स्वेदितः-ता-तं.

HEATER, *s.* जलादितापनार्थं तप्तलोहपिण्डः.

HEATH, *s.* (Plant) जङ्गलरुहः शुद्धीपथिभेदः.—(Wild ground) जङ्गलभूमिः *f.*—(Common ground) सर्वसामान्यभूमिः *f.*

HEATH-CK, *s.* जङ्गलदेशमेवी कुक्षुतभेदः.

HEATHEN, *s.* देवताश्चकः, देवाश्चकः, देवताभ्यश्चकः, देवपूजकः, देवप्रतिभापूजकः, देवतोषामकः, देवतामेवकः, प्रतिभापूजकः, प्रतिभामेवकः.

HEATHEN, *a.* देवाश्चकसम्बन्धी-न्यन्धी-न्य (नं), प्रतिभापूजकसम्बन्धी &c.

HEATHENISH, *a.* देवाश्चकयोग्यः-ग्या-ग्यं, देवाश्चकव्यहारः-रा-रं, देवाश्चकधर्मी-म्मा-म्मं (नं), प्रतिभापूजकयोग्यः-ग्या-ग्यं, देवाश्चकाचारः-रा-रं.—(Barbarous) क्रूराचारः-रा-रं, दूराचारः-रा-रं.

HEATHENISM, *s.* देवाश्च-श्चनं, देवताश्च-ना, देवताभ्यश्च-श्चनं, प्रतिभापूजा, देवपूजा, देवाश्चकाचारत्वं.

HEATHY, *a.* जङ्गलः-ला-लं, जाङ्गलः-ली-लं, जङ्गलवृक्षायुतः-ता-तं.

HEATING, *s.* तापनं, तपनं, सन्तापनं, उष्णीकरणं, दीपनं, घर्मेकरणं.

HEATING, *a.* तापकः-का-कं, तापनः-नी-नं, दीपनः-ना-नं.

To HEAVE, v. a. (Lift, raise) उन्नुल् (c. 10. -तोलयति -यितुं), उड्ड (c. 1. -हरति -हन्ते), उन्नम् (c. 10. -नमयति -यितुं), उत्था *in caus.* (चापयति -यितुं, rt. म्या), उत्रो (c. 1. -नयति -नेतुं), उद्यम् (c. 1. -यञ्जति -यन्ते), उड्डि (c. 1. -उड्डयति -यितुं, rt. छि), उड्डीकृ.

To HEAVE, v. n. (Palpitate) स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), कम्प (c. 1. कम्पते -म्पते), स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं).—(Swell gently) लुद् (c. 6. लुडति -डितुं), प्रलुड, उत्सृप (c. 1. -सर्पति -सम्पे).—(Pant) कृच्छ्रेण श्वासप्रश्वामं कृ, उद्धमं कृ; 'to heave a sigh,' दीर्घं निःश्वासम् (c. 2. -श्वासति -ते), दीर्घनिश्वासं कृ or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्ते); 'heaving a sigh,' दीर्घं निःश्वासम्.

HEAVE, *s.* उन्नोलनं, उन्नरणं, उन्नमनं, उन्नयः-यनं, उत्क्षेपः, उत्तारः.

HEAVEN, *s.* (Region of the blessed) स्वर्गः, खर indecl., खलीकः.

पुण्यलोकः, सुरलोकः, देवलोकः, त्रिदिवः-वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिव्), द्यौ *f.* (द्यौ), नाकः, देवनिकायः, देवालयः, सुरवर्त्म *n.* (नं), सुरपथं, शाश्वतं, सौरिकः, त्रिपिष्टपं, शक्रभवनं, सुखाधारः, सुखदं, त्रिदशालयः, त्रिदशावासः, अकुरुवधिष्यं; 'the heaven of Vishnu,' वैकुण्ठं.—(The sky) आकाशः, गगनं, नभस् *n.*, व्योम *n.* (नं), खं, अन्तरीक्षं, अक्षरं, दिगन्तरं, तारापथः, मेघवर्त्म *n.* (नं), ज्योतिश्चक्रं, ज्योतिषचक्रं; 'heaven and earth,' द्वावापृथिव्यौ *f. du.*, द्वावाभूम्यौ *f. du.*, दिवस्पृथिव्यौ *f. du.*, आकाशपृथिव्यौ *f. du.*, द्यौभूम्यौ, स्वर्गमद्यौ, द्वावाक्षमं *f. du.*, रोदसी *n. du.* (स्), रोदस्यौ *f. du.*

HEAVEN-BORN, *a.* दिविजः-जा-जं, स्वर्गजातः-ता-तं, स्वर्गीयवः-जा-जं.

HEAVENLY, *a.* स्वर्गीयः-या-यं, स्वर्ग्यः-र्यो-र्यं, दिव्यः-व्या-व्यं, दिविजः-जा-जं, दिविष्टः-ष्टा-ष्टं, सव्यः-स्या-स्यं, नभःस्यः-स्या-स्यं, नभसीयः-या-यं, अन्तरीक्षः-क्षी-क्षं, वैहायसः-सो-सं; 'heavenly voice,' वैहायसी वाक; 'heavenly bodies,' सव्यपदार्थाः *m. pl.*; 'heavenly nymph,' मुराद्गना, स्वर्गेश्या.—(Excellent) परमः-मा-मं.

HEAVENLY, *adv.* दिवं, स्वर्गस्थवत्, स्वर्गीयप्रकारेण, दिव्यरूपेण.

HEAVENWARDS, *s.* स्वर्गं प्रति, स्वर्गोन्मुखं, त्रिदिग् प्रणि.

HEAVILY, *adv.* (With great weight) गौरवेण, समीरवं, महाभारेण, अतिभारेण, सुभरं, गुरुभारेण. —(Slowly) मन्दं, विलम्बेन, शनैः शनैश्च, विलसितं, मान्द्येन.—(Sorrowfully) विषादेन, सविषादं, विषमनमसा.—(Vehemently) अति or सु prefixed, भृशं, तीव्रं, तीक्ष्णं; 'heavily laden,' गुरुभारवान्-वतो-वत् (नं), अतिभारी-रिणी-रि (नं), सुभरः-रा-रं.

HEAVINESS, *s.* (Ponderousness) गुरुत्वं, गौरवं, गरिमा *m.* (नं), भारवत्त्वं, भारित्वं, भारः.—(Slowness, dullness) मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं, स्थूलता.—(Dejection) विषादः, विषण्णता, अवसादः, दीनता.

HEAVING, *s.* (Palpitation) म्यन्दनं, कम्पनं, स्फुरणं.—(Swelling, undulation) उत्सर्पः-पणं, प्रलोठनं, लोठनं, लुठनं, लुलितं; 'of a wave,' जमिप्रलोठनं, जमिभिभमः.

HEAVING, *part.* (Palpitating) स्पन्दमानः-ना-नं, कम्पमानः-ना-नं, स्फुरन्-रनी-रत् (नं), स्फुरितः-ता-तं.—(Swelling gently) प्रलोठितः-ता-तं, उत्सर्पी-पिणी-पि (नं), उत्सर्पितः-ता-तं, लुलितः-ता-तं, लोठः-ला-लं, लोठमानः-ना-नं.

HEAVY, *a.* (Ponderous) गुरुः-क्षी-रु, भारी-रिणी-रि (नं), भारवान्-वतो-वत् (नं), पुरीणः-या-यं, धीरेयः-यी-यं, उड्डुरः-रा-रं; 'very heavy,' गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गरीयान्-यसी-यः (स्).—(Slow) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्द्यः-रा-रं, मन्दगतिः-ति-ति, विलम्बी-खिनी-धि (नं), विलम्बितः-ता-तं, जलसः-सा-सं.—(Dull, stupid) जडः-डा-डं, मन्दबुद्धिः-डि-डि, स्थूलः-ला-लं, स्थूलधीः-धी-धि.—(Dejected, sad) विषणः-णा-यं, विषादी-दिनी-दि (नं), अवसन्नः-जा-जं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं.—(Grievous) गुरुः-क्षी-रु, क्लेशी-शिनी-शि (नं), दुःखी-खिनी-खि (नं), दुःखकरः-री-रं.—(Vehement) गुरुः-क्षी-रु, तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, तीव्रः-व्रा-व्रं, उग्रः-या-यं, गाढः-टा-टं, अति or सु prefixed; as, 'heavy rain,' अतिवृष्टिः *f.*; 'heavy displeasure,' गुरुकोपः; 'a heavy sea,' वानं, जमिप्रलोठनं, जमिभिभमः.

HEAVY-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः-डि-डि, मन्दमतिः-ति-ति, जडधीः-धी-धि.

HEAVY-LADEN, *a.* सुभारवान्-वतो-वत् (नं), गुरुभारवान् &c., अतिभारी-रिणी-रि (नं), सुभरः-रा-रं, सुभुरन्धरः-रा-रं.

HEBDOMAD, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तदिनं, दिनसप्तकं.

HEBDOMADAL, *a.* साप्ताहिकः-की-कं, सप्तदिनः-ना-नं.

To HEBETATE, v. a. धनीकृ, स्थलीकृ, अतीक्षणीकृ, धाराहीनं-नां-नं

कृ, तेजो ह (c. 1. हरति, हर्षे), जडीकृ, मन्दीकृ, मूढीकृ.
 HEBETUDE, *s.* अतीकृता, घनता, स्मृता, धाराहीनता, जडता, जाड्यं,
 मन्दता, मान्द्यं, आलस्यं.

HEBRAISM, *s.* यहिदीयभाषानुसारी वाग्म्यापारः.

HEBRAIST, *s.* यहिदीयभाषाभ्युत्थः, यहिदीयभाषाविपुलः.

HEBREW, *s.* (The language) यहिदीयभाषा.—(A Jew) यहिदीयः.

HECATOMB, *s.* एकशतबलिदानं, शतगोबलिकरणं, शतगोमेधः.

HECTIC, *a.* ज्वरमूषकः -का -कं, अनर्दाहमूषकः -का -कं, ज्वरी -रिणी -रि
 (न), ज्वरितः -ता -तं.

HECTIC, *s.* (Fever) ज्वरविशेषः, प्रलेपकः.

HECTOR, *s.* शूरमन्त्रः, शूरमानी *m.* (न), पिस्वीशूरः, दम्भी *m.* (न), कुम्भः,
 विदः, भर्त्सकरी *m.* (न), कलहकारः, विकल्पी *m.* (न), आत्मघापी *m.* (न).

TO HECTOR, *v. n.* भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), विकल्प (c. 1. -कल्पते
 -नितुं), तर्ज (c. 1. तर्जति -र्जितुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ, आत्मानं घातृ (c. 1.
 घातते -यितुं).

HECTORING, *s.* भर्त्सनकरणं, विकल्पा -त्यनं, अहङ्कारोक्तिः *f.*, आहोपुरुषिका,
 अहमहमिका, शूरमानं, आत्मघाता, गतिविवाक्यं.

HEDGE, *s.* वृत्तिः *f.*, क्षेत्रवृत्तिः *f.*, क्षेत्रप्रान्तो वृत्तिः *f.*, प्रावृत्तिः *f.*, प्राचीरं,
 क्षेत्रप्राचीरं, क्षेत्रसीमा, प्राकारः, प्रावरः, आवरणं, आवारः, वारणं -शी,
 वरणः, धारा, क्षेत्रधारा, अवरोधकं, क्षेत्रावरोधकं, वेष्टनं, क्षेत्रवेष्टनं,
 मन्त्रवारणं, वेष्टः, आवेष्टकः, सम्भक्तः, मन्त्रालसः, नेमः, गडः, मोषः, मोषाली.

TO HEDGE, *v. a.* प्राचीरादिना परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति
 -यितुं) or सावृ (c. 3. -वृणोति -वृणितुं -रीतुं) or परितृ or अवहृ (c. 7.
 -रुणद्धि -रोद्धुं).

HEDGE-BORN, *a.* अन्त्यजः -जा -जं, अन्त्यजातीयः -या -यं, नीचजातीयः
 -या -यं, अधमजातीयः -या -यं, हीनवर्णः -शी -शं.

HEDGE-HOG, *s.* श्लथः -त्यकः, श्लथकशठः, श्लथकी, श्याविद् *m.* (पृ).

HEDGE-SPARROW, *s.* कलविद्धः -द्धकः, कलिद्धकः, कलाविकलः, चटकः.

HEDGER, *s.* प्राचीरकारी *m.* (न), क्षेत्रसीमारक्षकः.

HEDGING-BILL, *s.* क्षेत्रसीमारक्षनार्थं दाक्षिण्यः.

TO HEED, *v. a.* अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा सावधानः -ना -नं भू,
 अवहितः -ता -तं भू or अस्.—(Respect, regard) सेवृ (c. 1. सेवते
 -यितुं), नियेवृ, भजृ (c. 1. भजति -ते, भज्ते), अवेषृ (c. 1. -ईष्यते -यितुं),
 अवेषृ, मन् (c. 10. मानयति -यितुं), प्रतिमन्, आदृ (c. 6. -द्रियते -दृष्टुं),
 अभिनन्दृ (c. 1. -नन्दति -न्दितुं).

HEED, *s.* अवधानं -नता, अवहितता, सावधानता, अवेषा, अवेषा, अभि-
 निवेशः, मनोनिवेशः, मनःप्रवेशः, मनोयोगः, अप्रमादः; 'to take heed,'
 अवधानं कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा, सावधानः -ना -नं भू;
 'take thou heed,' सावधानो भव.

HEEDFUL, *a.* सावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं, कृतावधानः -ना -नं,
 दत्तावधानः -ना -नं, अप्रमत्तः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रमादी -दिनी -दि (न), सचेतनः
 -ना -नं, अचित्तचेतनः -ना -नं, समीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न), विमृश्य-
 कारी &c., प्रमादरहितः -ता -तं.

HEEDFULLY, *adv.* सावधानं, अवधानेन, अवहितं, प्रमादं विना, अप्रमत्तं.

HEEDFULNESS, *s.* अवधानता, सावधानता, अवहितत्वं, अप्रमादित्वं.

HEEDLESS, *a.* अनवधानः -ना -नं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता
 -तं, प्रमत्तः -ज्ञा -ज्ञं, प्रमादी -दिनी -दि (न), प्रमादयन् -वतो -वत् (न),
 निरवेषः -क्षा -क्षं, असमीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न).

HEEDLESSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, अवधानं विना, प्रमादेन, प्रमत्तं,
 प्रमादं, निरवेषं, अनवेषया, असमी...

HEEDLESSNESS, *s.* अनवधानं -नता, असावधानता, प्रमादं, अनवेषा, अनवेषा.

HEEL, *s.* पाणिः *m. f.*, पादमूलं, संहिस्तम्भः, कूर्चशिरस् *m.*, मोहिरं, पादस्य
 पश्चिमो भागः.—(Of a shoe) पादुकायाः पश्चाद्भागः, पादुकामूलं; 'to
 be at one's heels,' पाणिं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), वत्सं अनुगम्
 (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or पश्चाद् गम्; 'to take to one's heels,'
 पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, प. इ); 'heels upwards,' ऊर्ध्वपादः -दा
 -दै, ऊर्ध्वचरणः -णा -णं, ऊर्ध्वपाणिः -र्णिः -र्णि.

TO HEEL, *v. n.* (Fall over on one side) एकपार्श्वे पतृ (c. 1. पतति
 -तितुं) or परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं) or प्रलम् (c. 1. -लम्बते -लम्बितुं) or
 प्रणतः -ता -तं भू or अस्.

TO HEEL, *v. a.* (A shoe) पादुकामूलं कृ, पादुकायाः पश्चाद्भागं कृ.

HEELED, *p. p.* (Having heels) पाणिनीलः -ला -लं, पाणिनीयुक्तः -क्ता -कं.

HEEL-PIECE, *s.* पादुकादः पश्चाद्भागः, पादुकामूलं.

HEFT, *s.* (Effort) चेष्टा -ष्टितं, विचेष्टितं, उद्योगः, उत्साहः, यत्नः.—(Handle)
 वाक्कः, तलः, मुष्टिः *m.* -ष्टी.

HEGRA, *s.* यावनशाकः, यावनिकशाकः, मसलमानोपशाकः.

HEFTER, *s.* गोवत्सा, वत्सा; 'of one year old,' एकहायनी, एकान्ता,
 एकवयिका; 'of two years,' द्विहायनी; 'of three years,' त्रिहायनी,
 चत्वारः; 'of four years,' चतुर्हायनी, चतुरब्दा.

HEIGHT-HO, *interj.* सहो, सहोवत्, सहह, हा, हनं, हाहा.

HEIGHT, *s.* (Elevation) उच्चत्वं -ता, उच्चतिः *f.*, समुच्चतिः *f.*, उत्कर्षः,
 उत्कृष्टता, उच्चयः, समुच्चयः, उच्छायः, समुच्छायः, उच्च्रितः *f.*, उत्सेधः,
 समुत्सेधः, उच्च्रितः *f.*, तुङ्गता, उमुङ्गता, औत्कर्षं, उच्चयता, ऊर्ध्वत्वं -ता,
 उन्नयः, प्रोचता, उन्नहः.—(High place, hill) उन्नतभूभागः, उच्चस्थानं,
 पर्वतः, गिरिः *m.*, तुङ्गशेखरः.—(Summit) अग्रं, शिखा, शिखरं, शृङ्गः.
 —(Elevation of rank) कुलोत्कर्षः, कुलोत्कृष्टता, उच्चपदं, परमपदं,
 प्रधानता, प्रकृष्टत्वं, श्रेष्ठत्वं.—(Utmost degree) उन्नतवधिः *m.*, परमा-
 वधिः *m.*; 'the height of summer,' ग्रीष्ममध्यं, महाग्रीष्मः; 'in
 the height of summer,' ग्रीष्ममध्ये, मध्यग्रीष्मे.

TO HEIGHTEN, *v. a.* (Exalt) उच्चोक्तृ, ऊर्ध्वोक्तृ, उर्वो (c. 1. -नयति -नेतुं),
 उन्नतिं कृ.—(Increase, aggravate) वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), उपवि
 (c. 5. -चिनोति -चेतुं), अधिक्तृ, अधिक्तृ -रां -रं कृ.

HEIGHTENED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, उपविष्टः -ता -तं, लम्बितः -ता -तं.

HEINOUS, *a.* घोरः -रा -रं, अघोरः -रा -रं, दारुणः -णा -णं, गर्हितः -ता
 -तं, गरीः -ह्री -ह्रं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिपातकी -किनी -कि (न),
 अतिपापी -पिनी -पि (न), महापापी &c., अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टतमः -मा
 -मं, उत्कटः -टा -टं; 'a heinous crime,' महापातकं, अतिपातकं,
 अघोरपातकं.

HEINOUSLY, *adv.* दारुणं, घोरं, गर्हितं, पापिष्ठं, अतिदुष्टं.

HEINOUSNESS, *s.* घोरता, अघोरता, दारुणता, अतिदुष्टता, पापिष्ठत्वं,
 अतिगर्हितता, गर्हितत्वं.

HEIR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (न), अधिकारी *m.*, धनाधिकारी *m.* (न),
 दायादः, दायादवः, रिक्थी *m.* (न), रिक्थहारी *m.* (न), रिक्थभागी *m.*
 (न), अरिक्थहारी *m.* (न), अरिक्थभागी *m.* (न), संशमाकृ *m.* (न),
 संशहृ, संशहारी *m.* (न), संशी *m.* (न), संशकः.

TO HEIR, *v. a.* अधिक्तृ, अधिकारी -रिणी -रि भू, दायादो भू.

HEIR-APPARENT, *s.* युवराजः; 'state of one,' युवराजत्वं.

HEIRESS, *s.* उत्तराधिकारिणी, दायादी -दा, धनाधिकारिणी.

HEIRLESS, *s.* अदायिकः का -कं, दायादहीनः -ना -नं.

HEIR-LOOM, *s.* वंशक्रमेण पितृप्राप्तं किञ्चिद् अस्यावरदृश्यं.

HEIRSHIP, *s.* उत्तराधिकारिता -त्वं, धनाधिकारिता -त्वं, अधिकारिता.

HELD, *p. p.* (Grasped, taken in the hand) गृहीतः -ता -तं, धृतः

-ता -नं, दस्तः -स्ता -स्तं, हितः -ता -तं, निहितः -ता -तं; 'held fast,' मुगृहीतः -ता -तं; 'held in the hand,' हस्तगृहीतः -ता -तं, हस्तधृतः -ता -तं, हस्तस्यः -स्या -स्यं, हस्तस्थितः -ता -तं, हस्तगतः -ता -तं.—(Esteemed, considered) स्मृतः -ता -तं, मतः -ता -तं, अभिहितः -ता -तं; 'is held,' अभिधीयते.—(Detained, stopped) धृतः -ता -तं, स्तम्भितः -ता -तं.—(Restrained) निवारितः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं.—(Contained) धारितः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, परिगृहीतः -ता -तं.—(Kept, solemnized) सेवितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, चरितः -ता -तं, आचरितः -ता -तं.—(Held out) प्रसारितः -ता -तं.—(Held up) उञ्जितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, उन्नमितः -ता -तं, उत्थितः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं.

HELIOTROPE, *s.* सूर्यकमलं, श्रीहस्तिनी, भूरुखी.

HELL, *s.* नरकः, नारकः, निरयः, अधोलोकः, अधोगतिः *f.*, अधोभुवनं पातालं, बलिसप्त *n.* (नं), रसातालं, दुर्गेतिः *f.*, प्रमथालयं, नागलोकः. The following are different hells, वाङ्मयानिः *m.*, संहारः, संहारः, धूमप्रभा, पद्मधूमः, पद्मप्रभा, तामिस्रं, तमःस्थितं, प्रतापनः, तपनः, महातमप्रभा, तम्रपापाणकुण्डं, लोहशङ्कुः *m.*, सकाकीलः, सम्प्रतापनः, महारौरवः, रौरवः, पूयदः, अयःपानं, पर्यायत्रैनं, प्राणरोधः, तम्रशुक्तिः *m.f.*, दन्दशूकः, अन्धकूपः, अवीचिः *f.*, अयटविरोधनः, कृमिभोजनं, कालसूत्रं, धारकदमः, पुनः *n.*; 'pains of hell,' यातना, कारणा; 'river of hell,' वेतरणी.

HELL-DOOMED, *a.* नैरयः -यी -यं, नारकी -किणी -कि (नं), नरकगामी -मिनी -मि (नं).

HELL-FIRE, *s.* नरकाग्निः *m.*, नारकाग्निः *m.*, नरकानलः, यातना.

HELL-HOUND, *s.* नरककुक्कुरः, नरकध्या *m.* (नं), नरकोयश्या *m.*

HELLEBORE, *s.* औषधीयवृक्षभेदः.

HELLENISM, *s.* ग्रीकभाषानुसारी वाग्व्यापारः, ग्रीकवाक्यं.

HELLISH, *a.* नारकः -की -कं, नारकी -किणी -कि (नं), नरकीयः -या -यं, नारकीयः -यी -यं, नरकस्यः -स्या -स्यं, नैरयः -यी -यं.

HELLISHLY, *adv.* नरकवासित्यत्, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा पापिष्ठप्रकारेण

HELLISHNESS, *s.* नारकत्वं, नारकीयत्वं, पापिष्ठत्वं, अतिरस्यता.

HELM, *s.* (Rudder) कर्णः, चरितं, केनिपातः, तकः, पोतदण्डः.—(Helmet) शिरस्त्राणं, शीर्षरक्षं, मस्तकरक्षणी.

TO HELM, *v. a.* कर्णे भु (c. 10. धारयति -यितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

HELMET, *s.* शिरस्त्राणं, शिरस्त्रं, शिरस्कं, शीर्षकं, शीर्षरक्षं, शीर्षरक्षं, मस्तकरक्षणी, मस्तकावरणी, खोलकः.

HELMSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.* (नं), नाविकः.

HELOT, *s.* दासः, क्रीतदासः, पृथ्वीकालो दासः.

TO HELP, *v. a.* (Assist) उपकृ (c. 8. -करोति -कुरुं), उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं कृ, उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), उपग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुग्रह, अभिरक्ष (c. 1. रक्षति -रितुं), आनुकूल्यं कृ, पथपानं कृ.—(Further) पुनस्कृ, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), संवृष (c. 10. -वर्षयति -यितुं), प्रवृष, प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), वधोषं कृ.—(Forbear, restrain one's self) निवृत्त (c. 1. -वृत्ते -रितुं), अस्मान् नियग्रह, or rather expressed by the fut. pass. part. with अवश्यं, as, 'I cannot help going,' अवश्यं नया गमन्यं; 'how can I help it,' का गतिः.—(Help at table) परिपिप् or परिपिश (c. 10. -वेषयति -यितुं).

TO HELP, *v. n.* साहाय्यं कृ, सहायो भू, उपकारी -रिणी -रि भू or अस् or साहाय्यकारी भू, अनुकूलः -ला -लं भू or अस्.

HELP, *s.* उपकारः -रिता, उपकृतं, साहाय्यं, सहायत्वं -ता, साहियं, उपग्रहः, अनुग्रहः, आग्रहः, सद्ग्रहः, उपचारः, अभिरक्षा, आनुकूल्यं, अनुकूलता, संवर्धनं, अनुपालनं.—(Resource) गतिः *f.*, आश्रयः, शरणं, उपायः; 'a helping hand,' करालसनं; 'Help! Help!' चाहि, चाहि, परिचायकं, परिचायकं.

HELPER, *p. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतोपकारः -रा -रं, कृतसाहाय्यः -या -यं.

HELPER, *s.* उपकारी *m.* (नं), उपकरी *m.* (नं), उपकारकः, साहाय्यकारी *m.* (नं), सहकारी *m.*, सहायः, उन्नरसाधकः.

HELPLESS, *a.* उपकारकः -का -कं, उपकारकारी -रिणी -रि (नं), सोपकारः -रा -रं, उपयोगी -मिनी -मि (नं), साहाय्यकारी -रिणी -रि (नं).

HELPLESSNESS, *s.* उपकारिता, उपकारकत्वं, उपयोगिता, सोपकारत्वं.

HELPLESS, *a.* निरुपायः -या -यं, उपायहीनः -ना -नं, गतिहीनः -ना -नं, गमनः -ना -नं, निराश्रयः -या -यं, अशाश्रयः -या -यं, अशरणः -शा -शं, निरवलम्बः -चा -चं, अनुपकृतः -ता -तं, निःसहायः -या -यं, असहायः -या -यं, विवशः -शा -शं, विह्वलः -स्ता -स्तं.

HELPLESSLY, *adv.* निरुपायं, निराश्रयं, उपायव्यतिरेकेण, उपायं विना.

HELPLESSNESS, *s.* निरुपायत्वं, उपायहीनता, गतिहीनता, निराश्रयत्वं.

HELPMATE, *s.* सहकारी *m.* (नं), साहाय्यकारी *m.*, सम्भूयकारी *m.*

HELPER-SKELTER, *adv.* सकुलं, सकुलं, सकुलं, साङ्ग्येण, क्रमेण विना, अक्रमेण.

HELVE, *s.* परशुदण्डः, दण्डः, वारङ्गः, तलः, मुष्टिः *m.* -ष्टी.

TO HELVE, *v. a.* परशुं दण्डेन युज् (c. 10. योजयति -यितुं).

HEM, *s.* (Of a garment) अञ्चलः, वस्ताञ्चलः -लं, दशा, वसनदशा, वस्त्रः *m.*, तरो, मादिः *f.*, चोरी, शुक्रं, वसनग्रन्थिः *m.*, वसनप्रान्तः, वसनान्तः.—(Clearing the throat) उक्तासनं.

TO HEM, *v. a.* अञ्चलं (nom. अञ्चलयति -यितुं), अञ्चलं सिक् (c. 4. सीयति, सेवितुं), अञ्चलं कृ.—(Clear the throat) उक्तास् (c. 1. -कासते -सितुं), उक्तासनं कृ.

TO HEM IN, *v. a.* परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टेते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परिवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), निरुप (c. 7. -रुण्ति -रोतुं), प्रतिरुप.

HEMMED IN, *a.* परिवेष्टितः -ता -तं, परिवृतः -ता -तं, प्रतिरुद्धः -द्धा -द्धं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिच्छन्नः -चा -चं, सकुलः -ला -लं.

HEMPYCLE, *s.* अष्टैचकं, अष्टैगोलः, अष्टैवृत्तिः *f.*

HEMPLECY, *s.* पक्षाघातः, अष्टैग्राघातः, अष्टैग्राघातः *m.*

HEMISPHERE, *s.* अष्टैगोलः, अष्टैमखलं, भूगोलस्य अष्टैभागः, अष्टैभुवनं.

HEMISPHERICAL, *a.* अष्टैगोलाकारः -रा -रं, अष्टैमखली -लिनी -लि (नं).

HEMISTICH, *s.* अष्टैश्लोकः, श्लोकाद्वै, अष्टैपद्यं.

HEMLOCK, *s.* पृथ्वीकालं प्रसिद्धो विषपिधाने प्रयुक्तं तीक्ष्णोषधिभेदः.

HEMORRHAGE, HEMORRHAGY, *s.* रक्तसावः, रुधिरसावः, रक्तातीसारः, असृक्सावः, रक्तघरणं.

HEMORRHOIDS, *s.* अशंस *n.*, अशंस, अशंसरोगः, गुदाकुटः, गुदकोलः, गुदरोगः.

HEMP, *s.* शणं, भङ्गा, मातुलानी, इन्द्राशनः, अजया, मत्स्यारिः *m.*

HEMPEN, *a.* शणः -यी -यं, भङ्गातीनः -ना -नं, शणमयः -यी -यं, शणसूत्रमयः -यी -यं; 'a hempen cord,' शणसूत्रं.

HEMP-FIELD, *s.* भङ्गा, भङ्गातीनक्षेत्रं, शणक्षेत्रं, भङ्गाक्षेत्रं.

HEMP-SEED, *s.* शणबीजं, भङ्गातीनबीजं, पक्षिषाणं सुद्रवीजं.

HEN, *s.* कुक्कुटी, कुक्कुटवयुः *f.*, पक्षिणी, याम्यकुक्कुटी.

HEN-COOP, *s.* याम्यकुक्कुटादिरक्षणार्थं पित्ररं or वीतंसः, कुक्कुटपालिका, कुक्कुटपित्ररं.

HEN-HEARTED, *a.* भीरुदण्डः -या -यं, कुक्कुटीव भयशीलः -ला -लं.

HEN-HOUSE, *s.* कुक्कुटपालिका, कुक्कुटगृहं, कुक्कुटगारं.

HEN-PECKED, *a.* स्त्रीभित्तः -ता -तं, स्त्रीवशः -शा -शं, स्त्रीवशवती -तिनी

-हिं (न्), दयितापीनः-ना-नं, स्त्रीविधेयः-या-यं, भाष्याटिकः, काकरुकः, कावरुकः-की-कं.

HEN-ROOST, *s.* कुकुडालयः, कुकुडनिलयः, कुकुडनिवासस्थानं.

HENCE, *adv.* (From this place) इतस्; 'begone hence!' सपैहि, अपसर, दूरम् अपसर.—(From this time) अद्यावत्, अतःपरं, एतत्कालादारभ्य, अत उद्धे.—(From this cause) तस्मात्, अतस्, अस्मात्, अतएव, अमुतस्.—(For this reason) अतःकारणात्, अनेन हेतुना, तस्य हेतोः.—(In another place) अन्यतस्, अन्यत्र, अपरतस्, इतरतस्.

HENCEFORTH, HENCEFORWARD, *adv.* अद्य प्रभृति, अद्यावत्, अद्यावधि, अपुनारभ्य, एतत्कालादारभ्य, एतद्विनादारभ्य, अतःपरं, अतःप्रभृति, इतःपरं.

HEPTAGON, *s.* सप्तासं-छी, सप्तकोणः-यं, सप्तभुजः, सप्तकोणा मूर्तिः.

HEPTAGONAL, *a.* सप्तासः-सा-यं, सप्तकोणः-शा-यं, सप्तभुजः-जा-जं.

HER, *pron.* तां acc. c. f. (तद्), इमां acc. c. f. (इद्); 'of her,' तस्याः, अस्याः; as, 'her house,' तस्या गृहं; 'her own,' expressed by स्वः; as, 'her own house,' स्वगृहं.

HERALD, *s.* यन्दी *m.* (न्), राजदूतः, मन्दिहाथीः, राजमन्देशहरः, राज-वाक्ताहारः, अयेसरः-रो *m.* (न्), अयगामी *m.* (न्), राजघटकः.

HERALDICK, *a.* यंशावलीमुखकः-का-कं, कुलीनपदचिह्नविषयः-या-यं.

HERALDRY, *s.* कुलीनपदचिह्नविषया विद्या, यंशावलीविषयका विद्या.

HERB, *s.* चोपधिः-धी *f.*, शाकः, तृणं, लता, हरितकं, सर्भः, कन्दः.

HERBACEOUS, *a.* (Relating to herbs) शाकतृणादिविषयः-या-यं, तृणसः-सा-सं.—(Eating herbs) शाकतृणादिभोजी-जिनी-जि (न्).

HERBAGE, *s.* तृणं, घासः, पयसः, गवादनं, गवादिखाद्यं, खेचियं.

HERBAL, *s.* शुष्कीपधिपुस्तकं, शुष्कतृणादिपुस्तकं, वृक्षतृणादिविवरणपुस्तकं, शुष्कतृणादिविषयो ग्रन्थः, वृक्षपुर्वेदः.

HERBALIST, *s.* शाकतृणादिविषयशास्त्रज्ञः, ओषधितृणादिनामगुणादितत्त्वज्ञः, शुष्कौषधिसङ्ग्रहकः, वृक्षपुर्वेदज्ञः.

HERBARIUM, *s.* शुष्कौषधिपुस्तकं, शुष्कौषधिसङ्ग्रहः, शुष्कौषधयः *f. pl.* To HERBALIZE, *v. n.* शुष्कौषधिपुस्तकं कृ, ओषधितृणाद्यन्वेषणार्थं भ्रमणं कृ. HERBELET, *s.* ओषधिः, खुर्दौषधिः *f.*, खुर्दुलता.

HERBESCENT, *a.* ओषधिरूपेण रोही-हिणी-हि (न्), ओषधितृणादिमध्ये जातः-ता-तं.

HERBID, *a.* तृणाद्यावृतः-ता-तं, तृणादिविशिष्टः-हा-हं.

HERBOUS, *a.* तृणादिमयः-यी-यं, ओषधिशकादिमयः-यी-यं.

HERB-WOMAN, *s.* शाकादिविक्रेत्री स्त्री, शाकादिविक्रयिणी.

HERBY, *a.* शाकतृणादिसमूहः-शा-यं, शाकादिगुणविशिष्टः-हा-हं.

HERCULEAN, *a.* अत्यन्तबलवान्-वती-वत् (त्), अतिशक्तिमान्-मती-मत् (त्), अतिप्रबलः-ला-लं, अतिबृहन्-हती-हत् (त्), अतिदुष्करः-री-रं.

HERD, *s.* (Collection of animals) वृधं, गणः, सङ्घः, सङ्घातः, समूहः, कुलं, वृन्दं, व्रजः, संहतिः *f.*, कदम्बकं, ओषधः, निवहः, समुदायः, समुदयः, समाहारः, निकरः, समवायः, सचयः, साथीः, विसरः, वारः, निकायः, निबुद्धं-चक्रं, समजः, समोहः; 'herd of cattle,' पशुगणः, गोकुलं, गोवृन्दं, गवा, गोबा, वाज्रवं; 'herd of swine,' शूकरगणः, शूकरनिवहः, वराहव्रजः; 'a herd of elephants,' हासिकः; 'a herd of calves,' वासकः; 'of oxen,' औषकः, वरुणां संहतिः; 'of milch cows,' धेनुकं, 'rich in herds of cattle,' गोमान्-मती-मत् (त्), गोमी-मिनी-मि (न्).—(Company of men) जनसमूहः, पुरुषगणः.

To HERD, *v. n.* पशुवृधं रक्षय मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), वृधः सङ्गमं (c. 1. गच्छति-गच्छु) or समागमं or समे (c. 2. समेति-तु, rt. इ), रक्षोभू, रक्षय भू, रक्षोधीभू, समूहीभू, सङ्कुलीभू.

HERDSMAN, *s.* गोपालः, पशुपालः, गोरक्षः-चक्रः, पशुरक्षी *m.* (न्),

गोचारकः, वृधपतिः *m.*, गोपः, गोसंख्यः; 'his business,' पाशुपाल्यं, पशुपालनं, पशुरक्षणं; 'herdsman's wife,' गोपी.

HERE, *adv.* (In this place) अत्र, इह, इहस्थाने, अस्मिन् देशे.—(In this world) इह, इहलोके, इहकाले; 'in this world and the next,' इहामुत्र; 'on this occasion,' इहसमये; 'here am I,' सो-हं, एयो-स्मि; 'here we are,' इमे स्मः; 'here and there,' इतस्ततः, इतश्चेतत्, प्रतिदेशं.

HEREABOUTS, *adv.* अत्र, इह, इहसमीपे, इहस्थानसमीपे, अत्रोपानं, अत्रान्तिके, इहस्थानोपानं.

HEREAFTER, *adv.* अतःपरं, अत उद्धे, ततः परं, इतःपरं, परं, परम्, परतम्, अपरं, अनन्तरं, एतदनन्तरं, तदनन्तरं, परस्तात्, पश्चात्, तत्पश्चात्, एतत्पश्चात्, उत्तरतस्, उत्तरत्र, परकाले, अपरकाले, अतस्, ततस्, पुरा; 'in the next world,' परत्र, अमुत्र, प्रेत्य, परलोके; 'in the sequel,' अग्रे.

HEREAFTER, *s.* परकालः, अपरकालः, उत्तरकालः, भविष्यकालः, भावि-कालः, आगामिकालः.

HEREAT, *adv.* अतस्, ततस्, तदनन्तरं, अत्रान्तरे.

HEREBY, *adv.* तेन, एतेन, तद्वाप, तद्वाङ्म, तस्मात्.

HEREDITAMENT, *s.* दापः, धेनुकं रिकथं, गोचररिकथं, अधिकारः.

HEREDITARILY, *adv.* पारम्पर्येण, क्रमागमेन, वंशक्रमेण, परम्परतः, परम्परं.

HEREDITARY, *a.* परम्परिकः-शा-यं, पारम्परिकः-या-यं, परम्परः-रा-रं, परम्परगतः-ता-तं, क्रमागतः-ता-तं, क्रमायातः-ता-तं, धेनुकः-की-कं, कौलिकः-की-कं, कुलजः-जा-जं, परम्परप्राप्तः-प्रा-प्रं.—(As disease) संचारी-रिखी-रि (न्), शुक्रशोणितद्वारेणानुप्रविशन्-शनी-शत् (त्); 'hereditary estate,' धेनुकभूमिः *f.*, वंशभोज्यः; 'hereditary succession,' क्रमागतत्वं; 'hereditary servant,' मूलभूतः.

HEREFROM, *adv.* अतस्, अतःकारणात्, तस्मात्, अस्य हेतोः.

HERIN, *adv.* अत्र, इह, इहविषये, अस्मिन् विषये, अस्मिन् अथ.

HEREON, *adv.* अत्रोपरि, तत्रोपरि, अतस्, अत्रान्तरे.

HERESIARCH, *s.* विधर्मनायकः, वैधर्म्यपतिः *m.*, स्वधर्मपरित्यागं कारयित्वा परधर्मावलम्बनं कारयति यो जनः, धर्मत्यागप्रवर्तकः.

HERISY, *s.* विधर्मः, वैधर्म्यं, उपधर्मः, विधर्मसेवा, अपयः, विषयः, अपयगमनं, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुदृष्टिः *f.*, स्वधर्मपरित्यागपूर्वकं परधर्मावलम्बनं or परधर्माश्रयः or परमतग्रहणं or मतान्तरप्रवेशः, नास्तिक्यं, नास्तिकता, देवनिन्दा, असत्त्वज्ञानगुणानं.

HERETIC, *s.* पापखडः-खडकः-खती *m.* (न्), अपयगामी *m.* (न्), अपय-वर्ती *m.* (न्), विधर्मसेवी *m.* (न्), उपधर्मसेवी *m.*, उपधर्मः, विध-र्मावलम्बी *m.* (न्), परधर्मावलम्बी *m.*, स्वधर्मभ्रष्टः, स्वधर्मव्युक्तः, मतान्तरावलम्बी *m.*, नास्तिकः, देवनिन्दकः, वृष्णः *m.*

HERETICAL, *a.* वैधर्मिकः-को-कं, पापखडधर्मी-ध्मी-ध्मं (न्), अपयगामी-मिनी-मि (न्), विषयगामी &c., अपयवर्ती-वर्तीनी-वर्ति (न्), धर्म-विरुद्धः-द्धा-हं.

HERETICALLY, *adv.* पापखडवत्, नास्तिकवत्, धर्मविरुद्धं, देवनिन्दकवत्.

HERETOFORE, *adv.* पूर्वं, पूर्वे, पूर्वकाले, प्राक्काले, पूर्वतस्, पुरा, प्राक्, भूतकाले, अतीतकाले, गतकाले, वर्तमानकालात् पूर्वं, इहसमयात् पूर्वं, इतःप्राक्.

HEREUPON, *adv.* अतस्, ततस्, अत्रोपरि, तत्रोपरि, अत्रान्तरे.

HEREWITH, *adv.* अनेन सह, एतेन सह, तेन सह, एतत्सहितं, एतेन समं.

HERIOT, *s.* भूखामिने देयो दक्षः or शुल्कविशेषः.

HERIOTABLE, *a.* पृष्टीक्रयुत्पादपीनः-ता-नं.

HERITABLE, *a.* पितृप्राप्य-प्रा-प्यं, औद्धारिकः-की-कं, दाययोग्यः-ग्या-ग्यं.

HERITAGE, *s.* धेनुकपनं, धेनुकं रिकथं, अधिकारः, धेनुकाधिकारः, दायः.

दायत्वं, गोत्ररिक्त्यं, पैतृकं, औद्धारिकं

HERMAPHRODITE, *s.* पयसः, शशसः, पयसः, ज्ञोयः, अर्द्धेन पुरुषो-र्द्धेन स्त्री.
HERMETICAL, *a.* रसायनीयः -या -यं, रसायनज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

HERMETICALLY, *adv.* रसायनानुसारात्, रसायनरीत्यनुसारेण.—(Closely)

मुदृढं, अतिदृढं, मुगढं.

HERMIT, *s.* अरक्ष्यवासी *m.* (नं), वनवासी *m.* (नं), वनस्थायी *m.* (नं), वनस्थः, वानप्रस्थः, योगी *m.* (नं), यती *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), मुनिः *m.*, सन्यासी *m.* (नं), यतिः *m.*, वैखानसः, वनी *m.* (नं), उदासीनः, संसारत्यागी *m.* (नं), लोकत्यागी *m.*

HERMITAGE, *s.* आश्रमः, मुनिवासः, मुनिस्थानं, अरक्ष्यवासः, पर्णशाला.

HERNIA, *s.* अन्तर्वृद्धिः *f.*, अन्तर्वृद्धिर्दोषः; 'umbilical hernia,' नाभि-वर्द्धनः, नाभिगुडकः, नाभिगोलकः.

HERO, *s.* वीरः, शूरः, विक्रान्तः, महावीरः, प्रवीरः, दृढायुधः, युद्धवीरः, भटः, सुभटः, महौजाः *m.* (नं), औनसिकः, अतिरथः, रथी *m.* (नं), रथारोही *m.* (नं), युयुत्सुः *m.*, प्रयुत्सुः *m.*, शौटीरः, गखीरः, जेता *m.* (नं), दमनः, चारभटः, वागरः, पत्तिः *m.*, त्यागी *m.* (नं), जनः.—(Of a drama, &c.) नायकः.

HEROIC, HEROICAL, *a.* वीर्यवान् -वती -वत् (नं), महावीर्यः -र्वी -र्व्यं, वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, विक्रान्तः -न्ता -न्तं, पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, शौर्यवान् -वती -वत् (नं), शूरयोग्यः -ग्या -ग्यं, धामवान् &c., साहसिकः -की -कं; 'heroic poem,' वीरचरित्रविषयं काव्यं.

HEROICALLY, *adv.* शूरवत्, वीरवत्, सद्योर्व्यं, महावीर्येण, शौर्येण, सशौर्यं, सपराक्रमं, सविक्रमं.

HEROINE, *s.* वीरा, शूरा, विक्रान्ता स्त्री, पराक्रान्ता स्त्री, वीर्यवती.—(Of a poem, &c.) नायिका, दिव्यादिषा.

HEROISM, *s.* वीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं, सुवीर्यं, शूरत्वं -ता, प्रवीरत्वं, विक्रमः, सुविक्रमः, पराक्रमः, वीर्यवस्त्वं, धाम *n.* (नं), वीरस्त्रीः *f.*, शौटीर्यं, शूटीर्यं, प्राधानिकं, प्राधान्यं, पौरुषं, साहसं, रणोत्साहः, जजौजस् *n.*, उत्साहवर्धनः, वीरः.

HERON, *s.* क्लोचः, कङ्कः, कङ्कपक्षी *m.* (नं), वकः, दीर्घपाद् *m.*, आभि-पक्ष्यः, लोहपृष्ठः, मत्स्यहारी *m.* (नं), प्रेषोपत्यः.

HERRING, *s.* हेरिङ्गनामा समुद्रीयमत्स्यभेदः.

HES, *pron.* तस्याः *gen.* *c.* (इदं), अस्याः *gen.* *c.* (इदं), तदीयः -या -यं, or expressed by *es* in comp

HERSELF, *pron.* भा एषा.

HESITANCY, *s.* सन्देहः, संशयः, विकल्पाः, शङ्का, आशङ्का, चिन्तास्यैव्यं, चलचित्तता.

To HESITATE, *v. n.* विकृप (c. 1. -कल्पते -त्यितुं, c. 10. -कल्पयति -यितुं), शङ्क (c. 1. शङ्कते -ङितुं), अभिशङ्क, आशङ्क, विशङ्क, परिशङ्क, विलङ्क (c. 1. -लङ्कते -ङितुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मनसा दोल (nom. दोलायते -यितुं) or आन्दोल (आन्दोलयति -यितुं), चिर (nom. चिरायति -ते, चिरयति -यितुं), सन्देहं कृ.

HESITATION, *s.* विकल्पाः, शङ्का, सन्देहः, संशयः, आशङ्का, विकल्पितं, विचारणं, विवर्कः, चिन्ता, विशयः, द्वेषः, विचिन्किता.—(In speaking) स्वरभेदः, स्वरभङ्गः, वाक्यखलनं, खलङ्कायं, गग्नदवाक् *f.*, गग्नदपदं, नं; 'having a hesitation in the speech,' खरि... *m. f. n.* (नं), खलितवाक्यः -क्या -क्यं, खलङ्कायः -क्या -क्यं, भिन्नस्वरः -रा -रं, भग्नस्वरः -रा -रं.

HETEROCLITE, *a.* भिन्नविभक्तिः -क्तिः -क्ति, साधारणनियमवहिर्भूतः -ता -तं, विविधनिपातितः -ता -तं, साधारणविधिविपर्यतः -ता -तं.

HETERODOX, *a.* विषम्यौ -भिम्यौ -म्यै (नं), वैपथ्यिकः -की -कं, धर्मवि-

पर्यतः -ता -तं, धर्मविरुद्धः -द्धा -द्धं, मन्दास्त्रविरुद्धः -द्धा -द्धं, सत्यवि-पर्यतः -ता -तं, भिन्नधर्मा -म्यौ -म्यै (नं), भिन्नमतः -ता -तं, अशास्त्रीयः -या -यं, अवैधः -धी -धं, अपथ्यामी -मिनी -मि (नं), विपथ्यामी &c., अपथ्यवर्ती -र्विनी -र्वि (नं), वृष्ठाः -ष्ठाः -ष्ठा.

HETERODOXY, *s.* कुट्टहिः *f.*, मिथ्यादृष्टिः *f.*, कुपथः, विपथः, अपथः, कापथः, विपथ्यः, असम्मान्यं.

HETEROGENEITY, *s.* विज्ञातोपता, जातिभेदः, गुणविभिनता, वैयर्थ्यं, वैविध्यं.

HETEROGENEOUS, *a.* विज्ञातीयः -या -यं, भिन्नजातीयः -या -यं, विविधः -या -यं, नानाविधः -धा -धं, पृथग्विधः -धा -धं, विविधः -ष्ठा -ष्ठं.

To HEW, *v. a.* छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्ते), अवच्छिद्, कृत् (c. 6. कृन्नति, कर्त्तितुं), निकृत्, विकृत्, लू (c. 9. लुनति, लुवितुं), पिशस् (c. 1. -शसति -सितुं); 'to hew in pieces,' खरई खरई छिद्, खरईशः कृ or छिद्.

HEWED, *p. p.* छिन्नः -न्ना -न्नं, लिखमानः -ना -नं, लिखभिन्नः -न्ना -न्नं, व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विश्रुतः -ता -तं, खनितः -न्ता -न्तं.

HEWER, *s.* छेत्ता *m.* (नं), छेदी *m.* (नं), छेदकरः, विश्रुता *m.* (नं), छिद् in comp.; 'hewer of wood,' वनछिद्, काष्ठछिद् *m.*

HEXAGON, *s.* षट्कोणं -णः, षट्भुजः, षडं -ष्टी, षट्कोणा मूर्तिः.

HEXAGONAL, *a.* षट्भुजः -जा -जं, षट्कोणः -णा -णं, षडसः -सा -स.

HEXAMETER, *s.* षट्पदी श्लोकः, षट्पदविशिष्टः श्लोकः.

HEY, *interj.* किं, किमुत, किंस्मित्, ननु, स्मित्, सहो, आहा, हा.

HEYDAY, *interj.* हा, हाहा, आहा, सहो, आ, अहह.

HEYDAY, *s.* (Joy, hilarity) उन्नमता, परिहामः, हासिका, मुदा; 'hey-day of youth,' यौवनशीतिः *f.*, अद्यतयौवनं, नवयौवनं.

HIATUS, *s.* चिच्छेदः, छेदः, छिद्, भेदः, भङ्गः, अन्तरं.

HIBERNAL, *a.* हेमन्तः -न्तो -न्तं -न्तिकः -की -कं, हेमन्तः -न्तो -न्तं, शीत-कालसम्बन्धी -न्धनी -न्ध् (नं).

HICCUGH or HICCUP, *s.* हेक्का, हिक्का, प्राणन्ती, श्वासकाशः, दुःश्वासः, यमला, गम्भीरा, अनुबन्धी.

To HICCUGH or HICCUP, *v. n.* हिक्क (c. 1. हिक्कति -ते -ङितुं), हेक्कां कृ, हिक्कां कृ.

HID, HIDDEN, *p. p.* गुप्तः -न्ना -न्नं, गूढः -दा -दं, निगूढः -दा -दं, छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, छादितः -ता -तं, अनाहितः -ता -तं, अनारितः -ता -तं, अपवारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, निभूतः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, संभूतः -ता -तं, तिरोहितः -ता -तं, तिरस्कृतः -ता -तं; 'to be hidden,' गुह् in pass. (गुह्यते), गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कृ in pass. (-क्रियते), रहस् (nom. रहायते); 'hidden behind the bushes,' विदपानारितः -ता -तं.

To HIDE, *v. a.* गुह् (c. 1. गूहति -ते, गूहितुं, गोहृ), निगूह, विनिगूह, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), आच्छद्, समाच्छद्, प्रच्छद्, प्रतिच्छद्, सम्च्छद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोहृ or in des. जुगुप्सते -ङितुं), स्वप् (c. 10. स्वगयति -यितुं), अन्तर्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, अपिधा, पिधा, उपनिधा, अषवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), संवृ, गोपनं कृ, निहु (c. 2. -हृते -हृतुं).

To HIDE, *v. n.* गुप्तः -न्ना -न्नं, अनारितः -ता -तं, गुप् in pass. (गुप्यते), तिरस्कृ in pass. (-क्रियते); 'he hides behind the bushes,' विदपानारितो भवति.

HIDE, *s.* (Skin of an animal) चर्म *n.* (नं), अजिनं, दूतिः *m.*, कृत्तिः *f.*, लक् *f.* (नं), पशुलक् *f.*, पशुचर्म *n.* (नं), पशुलोम *n.* (नं).

HIDE-AND-SEEK, *s.* बालानां क्रोडाविशेषो यत्र एकतने गुप्तशरीरे सति तद्व्येवचार्यं बालकगण इतस्ततो धावति.

HIDE-BOUND, *a.* (Niggardly) दृढमुष्टिः -हिः -हि, गाढमुष्टिः -हिः -हि, स्खल्यन्वयी -यिनी -यि (न्), कृपणः -शा -शे. —(Harsh, untractable) कर्कशः -ज्ञा -ज्ञ, कठिनः -ना -नं, प्रतीपः -पा -पं, अयश्यः -उया -श्यं.
HIDEOUS, *a.* करालवदनः -ता -नं, करालमुखः -खी -खं, करालाननः -ना -नं, करालः -ला -लं, उग्रदर्शनः -ना -नं, उग्रमयः -श्या -श्यं, भीमदर्शनः -ना -नं, घोरदर्शनः -ना -नं, घोराकृतिः -तिः -ति, घोररूपः -पी -पं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, कुत्सितः -ता -तं, दुर्दर्शनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, कदाकारः -रा -रं.

HIDEOUSLY, *adv.* सकरालवदनं, घोररूपेण, उग्ररूपेण, उग्रं

HIDEOUSNESS, *s.* करालता, उग्रता, घोरत्वं, रौद्रता, कुत्सितत्वं.

HIDER, *s.* गोपनकर्ता *m.* (हृ), गोपः -पकः, गोप्ता *m.* (मृ), छादयिता *m.* (नृ).

HIDING, *s.* गोपनं, गुप्तिः *f.*, मङ्गोपनं, छादनं, प्रच्छादनं, अनधीनं, तिरोधानं, स्थगनं, अपवारणं, अपिधानं, पिधानं.

HIDING-PLACE, *s.* गुप्तिः *f.*, गुप्तिस्थानं, निभूतस्थानं, गूढस्थानं.

To HIE, *v. n.* त्वरं (c. 1. त्वरते -रितुं), सन्वरं, सन्वरं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं) अभिश्रि, संश्रि.

HIERARCH, *s.* पौरोहित्यगोधिपतिः *m.*, आचार्यवर्गाधिपतिः *m.*, पुरोहितगणपतिः *m.*, पुरोहितेश्वरः.

HIERARCHICAL, *a.* पुरोहिताधिपत्यसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), पुरोहिताधिकारसम्बन्धी &c.

HIERARCHY, *s.* पुरोहिताधिपत्यं, पुरोहिताधिकारः, आचार्याधिपत्यं, धर्माध्यापकैश्चर्यं.

HIEROGLYPHIC, *s.* गूढाक्षरं, निगूढाक्षरं, धीजाक्षरं, गूढवर्णः, शब्दसूचकं निगूढचिह्नं.

HIEROGLYPHICAL, *a.* गूढाक्षरसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (न्), गूढाक्षरीयः -या -यं.

HIEROPHANT, *s.* महापुरोहितः, महायाजकः, महागुरुः *m.*, आचार्यः.

To HIGGLE, *v. n.* (Chaffer) पणं (c. 1. पणते -णितुं or पणायति -यितुं), पणं कृ, पणीकृ, तुच्छप्रकारेण क्रयविक्रयं कृ, झुट्टबाणिज्यं कृ. —(Hang back in bargaining) नैतावद् दिस्सामीति क्रयसमये यिलच् (c. 1. -लघते -चितुं).

HIGGLEDY-PIGGLEDY, *adv.* अस्तव्यस्तः -स्ता -स्तं, अधरोन्नतः -रा -रं, क्षिप्रविक्षिप्तः -प्ता -प्तं, आदिपश्चात्.

HIGGLER, *s.* झुट्टबाणिज्यकारी *m.* (न्), झुट्टबाणिज्य *m.* (ञ्), दरिद्रसार्थवाहः.

HIGH, *a.* (Lofty) उच्चः -चा -चं, उन्नतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, समुच्चितः -ता -तं, अभ्युच्चितः -ता -तं, सोच्छायः -या -यं, उच्छायी -यिणी -यि (न्), प्राशुः -शुः -शु, तुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उभुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, उदयः -या -यं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतः -चा -चं, ऊर्ध्वः -र्ध्वा -र्ध्वं, उन्नतः -रा -रं, उन्नतः -ना -नं, दीर्घः -र्धो -र्धं; 'a high tree,' उन्नतरुः *m.*, दीर्घतरुः. —(Elevated in rank) उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्कृष्टपदस्यः -स्या -स्यं, प्रतिपक्षिमान् -मती -मत् (त्), उन्नतपदस्यः -स्या -स्यं, अनयमः -मा -मं, अनीचः -चा -चं. —(Noble, of high family) महाकुलः -ला -लं, लीनः -ना -नं. —(Haughty) गङ्घी -ङ्घिणी -ङ्घि (न्), गङ्घीडतः -ता -तं, उन्नतचेताः -ता -तः (स्), उन्नतचेताः &c., उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः -ता -तं, उत्सिक्तः -क्ता -क्तं. —(Capital, great, chief) उन्नतः -मा -मं, परमः -मा -मं, मुख्यः -स्या -स्यं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्रधान in comp., महा in comp. —(As sound) उदात्तः -त्ता -त्तं, उच्चात्तः -ला -लं, कलोच्चात्तः -ला -लं; 'a high tone,' उदात्तः, उच्चस्वरः, तारः; 'in a high tone,' उदात्तस्वरेण, उच्चैःस्वरेण; 'high and low,' उन्नतधमः -मा -मं, उत्कृष्टपङ्कटः -ष्टा -ष्टं, उन्नतधरः -रा -रं, उच्चाधरः -चा -चं, उन्नताननः -ता -तं, निम्नोन्नतः -ता -तं; 'the high and low,' उन्नतधरौ *m. du.*, उत्कृष्टपङ्कटौ *m. du.*; 'very high,' अत्युच्चः -चा -चं; 'higher

and higher,' उन्नतोन्नतः; 'highest,' उन्नतः -मा -मं, परमः -मा -मं; 'a high price,' दुर्लभ्यः; 'a high wind,' प्रचलवायुः *m.*, प्रचलवायुः, अतिपातः; 'high ground,' उन्नतभूभागः; 'as high as an elephant,' गजद्वयसः -खी -खं, गजमात्रः -त्री -त्रं, गजद्वयः -द्वी -द्वं, गजपरिमाणः -शा -शं.

HIGH, *adv.* उच्चैस्, उच्चैस्, उच्चैस्मां, उच्चः; 'on high,' ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं, उपरि; 'from on high,' उपरिष्ठात्; 'to carry one's self high,' दृप् (c. 4. दृष्यति, द्रुप्).

HIGH-BIRTH, *s.* कुलोत्कर्षः, कुलोत्कर्षं, कुलीनता, अभिजातता, आभिजात्यं.

HIGH-BLEST, *a.* अतिपुण्यवान् -वती -वत् (त्), अतिधन्यः -न्या -न्यं, महाभागः -गा -गं, परमसुखी -स्विनी -स्वि (न्), सौभाग्यवान् &c.

HIGH-BLOWN, *a.* अत्याध्यातः -ता -तं, अतिस्फीतः -ता -तं, अत्युच्चनः -ना -नं.

HIGH-BORN, *a.* महाकुलजः -जा -जं, महाकुलप्रसूतः -ता -तं, सत्कुलजातः -ता -तं, सत्कुलीनः -ना -नं, कुलीनः -ना -नं, विशुद्धकुलभवः -या -वं, श्रेष्ठकुलोद्भूतः -ता -तं, कुलश्रेष्ठो -हिनी -हि (न्), सङ्गशः -शा -शं, सङ्गशजातः -ता -तं, प्रधानवैशोप्रवः -या -वं, महावंशीयः -या -यं, उन्नतवंशजातः -ता -तं, अभिजातः -ता -तं, अभिजनवान् -वती -वत् (त्).

HIGH-BUILT, *a.* उच्चैर्निर्मितः -ता -तं, उच्छायी -यिणी -यि (न्).

HIGH-COLOURED, *a.* अतिरागी -गिणी -गि (न्), अतिरञ्जितः -ता -तं.

HIGH-DAY, *s.* उत्सवदिनं, उद्घोषदिनं, शुभदिनं, पञ्चाङ्गः, सुदिनं.

HIGH-FED, *a.* अतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, सुपुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

HIGH-FLOWS, *a.* अतिगङ्घितः -ता -तं, महागङ्घी -ङ्घिणी -ङ्घि (न्), स्फीतः -ता -तं.

HIGH-FLYING, *a.* अपरिमितः -ता -तं, अतिक्रान्तमर्थ्याः -दा -दं.

HIGH-HEAPED, *a.* अतिमच्चितः -ता -तं, अत्यधितः -ता -तं, महाराशीभूतः -ता -तं.

HIGH-HUNG, *a.* ऊर्ध्वबद्धः -द्धा -द्धं, उच्चैर्बद्धः -द्धा -द्धं.

HIGH-METTELLED, *a.* अदीनसखः -खा -खं, महासखः -खा -खं, महातेजाः -जाः -जः (स्), तेजोवान् -वती -वत् (त्), गङ्घितः -ता -तं, अतिमादवान् &c.

HIGH-MINDED, *a.* महामनः -नाः -नः (स्), महामनस्कः -स्का -स्कं, महात्मा -त्मा -त्म (न्), महामतिः -तिः -ति, उदारचेताः -ता -तः (स्), उदारचरितः -ता -तं, गङ्घी -ङ्घिणी -ङ्घि (न्).

HIGH-PRIEST, *s.* महायाजकः, महापुरोहितः.

HIGH-PRINCIPLED, *a.* धर्मशीलः -ला -लं, पुण्यशीलः -ला -लं, पुण्यात्मा -त्मा -त्म (न्).

HIGH-PRIZED, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, महार्थः -र्थो -र्थं, बहुमतः -ता -तं.

HIGH-RED, *a.* अतिरक्तः -क्ता -क्तं, धनरक्तः -क्ता -क्तं, धनारुणः -णा -णं.

HIGH-ROAD, *s.* महापथः, महामार्गः, राजमार्गः, रथ्या, यथापथः.

HIGH-SEASONED, *a.* सुवासितः -ता -तं, सुप्रयत्नः -स्ता -स्तं, सुसंस्कृतः -ता -तं.

HIGH-SPIRITED, *a.* अदीनसखः -खा -खं, महासखः -खा -खं, महातेजाः -जाः -जः (स्), महेच्छः -च्छा -च्छं, अजिज्ञताश्रयः -या -यं; 'high-spirited speech,' अजिज्ञताश्रयं वचनं.

HIGH-STREET, *s.* राजमार्गः, महामार्गः, प्रतोली, रथ्या, विशिखा; 'a town having a high street,' प्रतोलीकः.

HIGH-TREASON, *s.* राजशरीराभिद्रोहः, राजापथकारिणं.

HIGH-WROUGHT, *a.* महायत्नेन संस्कृतः -ता -तं or परिष्कृतः -ता -तं or कल्पितः -ता -तं.

HIGHEST, *a.* (Most lofty) उन्नततमः -मा -मं. —(Greatest) परमः -मा -मं, उन्नतः -मा -मं; 'a criminal in the highest degree,' महापातकी *m.* (न्).

HIGHLAND, *s.* पर्वतीयदेशः, अधिपकः, उन्नतदेशः.

HIGHLAND, *a.* पर्वतीयः -या -यं, पार्श्वतः -तो -तं.

HIGHLANDER, *s.* पार्श्वतीयजनः, पर्वतवासी *m.* (न्), पर्वतीयः.

HIGHLY, *adv.* (With elevation) उच्चैस्, उच्चं.—(In a great degree, very) परमं, परं, भृशं, अत्यन्तं, अतीव, अति or सु prefixed; 'highly indignant,' अत्यमयी-विष्णी-वि(न्); 'highly delighted,' परमानन्दो-दिनी-दि(न्); 'highly respectable,' परममान्यः-न्या-न्यं.

HIGHMOST, *a.* उच्चतमः-मा-मं, उच्चतमः-मा-मं, उच्चैस्तमः-मा-मं, सर्वोपरित्यः-स्या-स्यं.

HIGHNESS, *s.* (Elevation) उच्चता, उच्चतिः *f.*, उच्चैत्वं.—(A title, your highness) भवान् *m.* (तु), भगवान् *m.* (तु), कुमारः.

HIGHWAY, *s.* राजमार्गः, राजपथः, महापथः, महामार्गः, नरपतिपथः, महावर्त्म *n.* (तु), वर्त्म *n.*, रथ्या, विशिखा, संसरणं, साधारणपथः, पगडापथः; 'highway police,' मार्गपालः.

HIGHWAYMAN, *s.* परिपन्थी *m.* (तु), पारिपन्थिकः, सारणिकज्ञः, पाद-चिकणः, दस्युः *m.*, होडा *m.* (तु).

HILJAL, *s.* (Tree) निचुलः, हिज्जलः, इज्जलः, अघुजः.

HILARITY, *s.* साह्वारः, उल्लासता, उल्लासः, हंयः, प्रहयः, आनन्दः, सानन्दता, प्रफुल्लता, मुदा, प्रहसनं, हसिका, आनोदः, कौतुकं, उत्सवः.

HILL, *s.* पर्वतः, गिरिः *m.*, शैलः, अर्द्रिः *m.*, भूधरः, अचलः, महोदरः, सानुमान् *m.* (तु); 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यन्तपर्वतः.

HILLOCK, *s.* खुद्रपर्वतः, पत्थीकं, धमः-म्री, मृत्तिकाचयः, वामलूरः, नाकुः *m.*, उह-गाः.

HILLY, *a.* पर्वतीयः-या-यं, पार्श्वतीयः-यी-यं, सपर्वतः-ता-तं, समगिरिः-रिः-रि, उच्चनीचः-चा-चं, विषमः-मा-मं.

HILT, *s.* (Of a sword, &c.) तल्लः *m.*, मुष्टिः *m.*, सन्नमुष्टिः, तलः, तालः, वारङ्गः.

HILTED, *a.* तल्लमान्-मती-मत् (तु), मुष्टिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

Him, *pron.* तं *acc. m.* (तद्), एतं *acc. m.* (एतद्), एनं *acc. m.* (इदं).

HIMALAYA, *s.* (Mountain) हिमालयः, हिमाद्रिः *m.*, हिमवान् *m.* (तु), हिमप्रत्यः, हिमः, तुपाराद्रिः *m.*, उदगद्रिः *m.*, गिरीशः, तुहिनशैलः.

HIND, *s.* (Female of a deer) मृगी, हरिणी, कुरङ्गी, रणो, मृगयधुः *f.*, समीची, रोहिन् *f.*, पृषती.—(A boor) ग्राम्यजनः, वृषलः.—(A servant) दासः, भृत्यः.

HIND, HINDER, *a.* पश्चिमः-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्यं, अवरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, पश्चात्तः-त्या-न्यं, पश्चातीयः-या-यं.—(The hinder part) पृष्ठदेशः, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः, पश्चिमभागः, पृष्ठं, नितम्बः; 'in the hinder part,' पश्चाद्भागः, अवरतस, अवरस्तात्; 'hind quarter of an elephant,' अपरः; 'of a ship,' नावः पश्चिमभागः or पश्चाद्भागः.

To HINDER, *v. a.* वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, प्रतिवृ, आवृ, रूष् (c. 7. रूण्डि, रोडुं) प्रतिरूष्, निरूष्, संरूष्, अवरूष्, उपरूष्; बाष् (c. 1. बाधते-यितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, प्रतिहन्, विप्र (nom. विप्रयति-यितुं), सम्भ (c. 10. सम्भयति-यितुं), विहम्, प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), प्रतिषिष् (c. 1. -पेयति-येडुं).

HINDERANCE, *s.* विरः, प्रत्यहः, अन्तरायः, व्याघातः, विघातः, बाधः-धा, बाधकः-कता, विरोधः, अवरोधः, निरोधः, संरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः-धनं, वारणं, निवारणं, आवरणं, सम्भः-म्भनं, विहम्भः, प्रतिहम्भः, प्रतिबन्धः-न्धकं-न्धकता, विष्कम्भः, प्रतिषेधः, हेटः.

HINDERED, *p. p.* र्यारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, रुद्धः-डा-डं, विरुद्धः-डा-डं, निरुद्धः-डा-डं, उपरुद्धः-डा-डं, अवरुद्धः-डा-डं, बाधितः-ता-तं, विप्रितः-ता-तं, विहतः-ता-तं, व्याहतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, पराहतः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विहम्भः-आ-अं, प्रतिबधः-डा-डं, प्रतिषिधः-डा-डं, सागेलः-ला-लं.

HINDERER, *s.* विरोधी *m.* (तु), वारकः, निवारकः, बाधकः, विप्रकारी *m.* (तु), प्रतिबन्धकः, सम्भकरः-कारी *m.*, प्रतिबन्धकः.

HINDERING, *part.* रुन्धन्-न्धती-न्धत् (तु), विरुन्धानः-ना-नं, रोधनः-नी-न. **HINDERMOST**, *a.* पश्चिमः-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्यं, पश्चात्तः-त्या-न्यं, पश्चातीयः-या-यं, अवरः-रा-रं, अपरतमः-मा-मं, अवरतस् indec., अवरस्तात् indec.

HINDRANCE, *s.* See HINDERANCE.

HINGE, *s.* द्वारसन्धिः *m.*, सन्धिः *m.*, द्वारसन्धिः *m.*, केन्द्रं.

To HINT, *v. a.* इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), समुद्दिष्टं, सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं), आङ्कितं कृ.—(Suggest) उपन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

HINT, *s.* इङ्गितं, इङ्गः, सङ्केतः, आकारः, आकृतं, मीलितं, सङ्गवैकृतं, भावः, सूचना, सूचितं.—(Suggestion) उपन्यासः; 'understanding a hint,' इङ्गितकोविदः.

HINTED, *p. p.* उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, सूचितः-ता-तं.

HIP, *s.* (Joint of the thigh) कटिः *m.*-टी, कटः, ओणिः *f.*-खी, ओणिफलकं, कलत्रं, सङ्कः, जघनं, प्रोथः, कोलः, पालिः *f.*, वरारोहा, ककुप्रती, मेखलापदं.—(Lowness of spirits) विषादः, अवसादः.

HIPPISH, *a.* विषादी-दिनी-दि(न्), विषलः-खा-खं, दुर्मेनाः-ना-नः(स्).

HIPPOGRIF, *s.* कविकल्पितः पशवान् अश्वविशेषः.

HIPPOPOTAMUS, *s.* विदुः *m.*, करिपादस् *n.*, शुषा, ग्राहः, अवहारः.

HIPSHOT, *s.* वृद्धिप्रोणिः-णिः-णि, विस्मन्धितकटिः-टिः-टि.

To HIRE, *v. a.* निरूपितकालं यावद् वेतनेन or मूल्येन ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), मूल्यं or वेतनं दत्त्वा सन्दिहकालं यावद् ग्रहं or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं) or उपभुज् (c. 7. -भुनक्ति-भुक्ते-भोक्तुं) or सेव् (c. 1. सेवते-यितुं), भट् (c. 1. भटति, टितुं), भृ (c. 1. भरति-ते, भंजुं), भाटक (nom. भाटकर्याति-यितुं), परिक्री (c. 9. -क्रीणाति-क्रेतुं), आनिर्दिहकालाद् भृतिं दा.—(Hire labourers) मूल्यं दत्त्वा or प्रतिज्ञाय आविहितकालात् कर्मणि नियुज् or प्रयुज् or व्यापृ (c. 10. -पारयति-यितुं), कर्मकरान् उपनी (c. 1. -नयते-नेतुं).

HIRE, *s.* (Act of hiring) निरूपितकालं यावद् वेतनेन or मूल्येन ग्रहणं, मूल्यं दत्त्वा आसन्दिहकालाद् ग्रहणं, प्रयोगः, वेतनदानं.—(Wages) भृतिः *f.*, भृत्या, भरत्यं, भाटिः *f.*, भाटकः, वेतनं, मूल्यं, निर्वेशः, कर्मण्या, वस्त्रं, निष्क्रयः, भ्रमं *n.* (तु), भ्रमं, विधा, विधिः *f.*, पणः, हार्यं, विरहिणी, वेत्ता; 'for hire,' निरूपितमूल्येन ग्रहणीयः-या-यं or प्रयोज्यः-न्या-न्यं, पस्यः-स्या-स्यं, साधारणः-खी-खं; 'working for hire,' भृतिभुक् *m. f. n.*, भरत्यभुक्.

HIRE, *p. p.* आनिरूपितकालाद् वेतनेन गृहीतः-ता-तं, भृतः-ता-तं, कृतवेतनः-ना-नं, प्रकल्पितवेतनः-ना-नं, भाटकितः-ता-तं, भाटकीयः-या-यं; 'hired labourer,' भृतकः, भृतिभुक् *m. (तु)*; 'teacher,' भृतकाध्यापकः.

HIRELING, *s.* भृतकः, भृतिभुक् *m. (तु)*, भरत्यभुक् *m.*, भृत्यः, वैतनिकः, वेतनार्थी *m. (तु)*, वक्षिकः, कर्मकरः.

HIRER, *s.* भृतिदाता *m. (तु)*, वेतनदाता *m. (तु)*, मूल्यदाता *m.*

HIRSUTE, *a.* प्रचुरलोमा-मा-मं(तु), बहुलोमा-मा-मं(तु), लोमशः-शा-शं.

Hiss, *pron. poss.* तस्य *gen. c.* (तद्), अस्य *gen. c.* (इदं), तदीया-या-यं or expressed by *ex in comp.*; as, 'his house,' स्वगृहं.

To HISS, *v. a. and n.* (As a serpent, &c.) सर्पेण श्वासं (c. 2. श्वासितुं), सर्पेणाद् कृ, सर्पेशब्दं कृ, मीत्कारं कृ, शीशृशब्दं कृ.—(Hiss off, show disapprobation by hissing) कर्कशशब्देन अप्रसादं सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं) or अवज्ञास्यद् कृ.

HISS, HISSING, *s.* श्वासः, सर्पश्वासः, सर्पेणाद्, सर्पेशब्दः, कर्कशशब्दः, मीत्कारः, मीकृतं, शीशृशब्दः, कर्कशशब्देन अप्रसादसूचनं.

HIST, *adv.* तूष्णीं भव, मौनीय, निःशब्दो भव, याचं यव.

HISTORIAN, *s.* ऐतिहासिकः, इतिहासरचकः, इतिहासलेखकः, पुरावृत्तरचकः, वृत्तरचकः, भूतरचकः, पुराभूतलेखकः, पुराणरचकः, पुराणोपाख्यानरचकः, शिशुसमाचाररचकः, चरित्रलेखकः.

HISTORIC, HISTORICAL, *a.* ऐतिहासिकः-की-के, इतिहासविषयः-या-यं, इतिहाससम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), पुरावृत्तविषयः-या-यं, वृत्तरचना-सम्बन्धी &c., शिशुसमाचारसम्बन्धी &c., पौराणिकः-की-के.

HISTORICALLY, *adv.* इतिहासक्रमेण, इतिहासानुसारेण, पुराणोपाख्यानक्रमेण.
To HISTORIFY, *v. a.* इतिहासे लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or रच् (c. 10. रचयति-यितुं), पुरावृत्तानि रच्.

HISTORIOGRAPHER, *s.* इतिहासरचकः, इतिहासलेखकः, पुराणोपाख्यानरचकः, पुरावृत्तरचकः.

HISTORY, *s.* इतिहासः, पुरावृत्तः, उपाख्यानं, पुराणोपाख्यानं, पुरावृत्तोपाख्यानं, शिशुसमाचारः, उद्गमः; 'writing of history,' इतिहासरचना, पुरावृत्तरचना, पुराभूतविवरणं, शिशुसमाचारविवरणं, उपाख्यानरचना, चरित्रलेखनं.

HISTRIONIC, HISTRIONICAL, *a.* नाटकीयः-या-यं, नाट्यसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), रङ्गसम्बन्धी &c., रङ्गयोग्यः-ग्या-ग्यं, नाट्यशालायोग्यः-ग्या-ग्यं.

HIT, *s.* (Blow, stroke) चापातः, घातः, अभिघातः, प्रहारः, इतिः *f.* आहतिः *f.*, ताडनं, घातः—(Chance) दैवं, सङ्कतिः *f.*; 'good hit,' सुदैवं, शुभगतिः *f.*, सौभाग्यं, सम्पद् *f.*

To HIT, *v. a.* इत् (c. 10. ताडयति-यितुं), वितत्, प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), हन् (c. 2. हनि-न्तुं), अभिहन्, निहन्, विहन्, चाहन्, समाहन्, अभ्याहन्, तुद् (c. 6. तुदति-ते, तोकुं), चातुद्, वितुद्, व्यप् (c. 4. विध्यति-ते, व्युद्), प्रतिव्यप्; 'to hit the mark,' लक्ष्यं व्यप्—(Attain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति-तुं), इ (c. 2. एति-तुं), स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं), चापिष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं); 'to hit upon,' आसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), उपगम्, उपागम्.

To HIT, *v. n.* (Clash) परस्परं सङ्गृह् (c. 1. -घट्टते-ट्टितुं), परस्परसमाघातं कृ—(Succeed) सिष् (c. 4. सिध्यति, सेष्टुं), सम्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं).

HIT, *p. p.* ताडितः-ता-तं, हतः-ता-तं, आहतः-ता-तं, समाहतः-ता-तं, अभिहतः-ता-तं, प्रहतः-ता-तं; 'hit upon,' आसादितः-ता-तं, विहितः-ता-तं; 'hit off,' उपपन्नः-चा-चं.

To HITCH, *v. n.* (Lay hold) यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहोतुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), अनुबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), आकृप् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं)—(Be caught, held) धृतः-ता-तं भू, रुद्धः-डा-डं भू, बन्ध् in pass. (बध्यते), अनुबन्ध्, बद्धः-डा-डं भू, स्तम्भितः-ता-तं भू.

HITHE, *s.* धट्टः, उमः, गुल्मः, तरस्थानं, उच्चरणस्थानं.

HITHER, *adv.* इत्स्, अच्, इह, इहस्थाने, अस्मिन् देशे; 'come hither,' उषेहि, इत् इत्स्; 'hither and thither,' इतस्तत्, इतथेतत्.

HITHER, *a.* ऐहिकः-की-के, ऐहस्थानिकः-की-के, उपस्थः-स्था-स्थं, उपपन्नः-न्ता-न्तं, आसन्नतः-रा-रं, नेदीयान्-यसी-यः (स्).

HITHERMOST, *s.* आसन्नतमः-न्ता-न्तं, समीपतमः-न्ता-न्तं, निकटस्थः-स्था-स्थं, सविहितः-ता-तं, अनिकः-का-कं, उपस्थः-स्था-स्थं, नेदिर्-डा-डं.

HITHERTO, *adv.* अद्य यावत्, अद्यपर्यन्तं, तत्कालपर्यन्तं, एतत्कालपर्यन्तं, वर्तमानकालपर्यन्तं, आवर्तमानकालात्, तत्क्षणपर्यन्तं, एतत्क्षणपर्यन्तं, अद्यावधि.

HITHERWARD, *adv.* इत्स्, इह, अच्, इहस्थानं प्रति.

HIVE, *s.* मधुकोषः, करसः, खचकः, चपालः, मधुमक्षिकाघारः, मधुकरवासः, मधुकरालयः, मधुकरपोषणस्थानं.

To HIVE, *v. a.* मधुकोषे निविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं), करस (nom. करसयति-यितुं).

To HIVE, *v. n.* मधुकोषं निविष् (c. 6. -विशति, वेष्टुं), सङ्गृह् करसं निविष्.

HO, HOA, *interj.* हो, खहो, हंहो, हं, हे, हो, होही, हे, खरे, खरे.

HOAR, *a.* धवलः-ला-लं, शुक्रः-ज्ञा-ज्ञं, श्वेतः-ता-तं, शुभः-भा-भं, गौरः-रा-री-रं, विशदः-दा-दं.

HOARD, *s.* सतिसन्धयः, निभृतसन्धयः, गूढसन्धयः, सन्धयः, निचयः, चयः, प्रचयः, समुच्चयः, समुदायः, सङ्घातः, सख्यः, पुन्नः, पूगः, गणः, समूहः, संहारः, सङ्ग्रहः, समाहारः, निर्हारः, निधानं, निधिः *m.*, राशिः *m.*; 'hoard of barbarians,' भ्रेच्छगणः.

To HOARD, *v. a.* निभृतं सधि (c. 5. -चिनोति-चेतुं) or समाधि, गूढसन्धयं कृ, सतिसन्धयं कृ, पुन्न्रीकृ, राशीकृ.

HOARDED, *p. p.* सधितः-ता-तं, समाधितः-ता-तं, पुन्न्रीकृतः-ता-तं.

HOARDER, *s.* सन्धयी *m.* (न्), सतिसन्धयकारी *m.* (न्), गूढसन्धयकारी *m.*

HOAR-FROST, *s.* नीहारः, तुषारः, तुषारकणः, प्रालेयं, हिमं, हिमानी, हिमं, तुहिनं, सजलं, खवायः.

HOARINESS, *s.* धावत्यं, धवलता, शुक्रता, गौरता, वैशद्यं, शुक्लिता *m.* (न्); 'of the hair,' केशधावत्यं, केशशुक्रता, केशशुक्रता, पलितं, पलितत्वं.

HOARSE, *a.* रुक्षस्वरः-रा-रं, रुक्षाभिभाषी-पिणी-पि (न्), स्वरभग्नः-ग्नता-ग्नं, भग्नस्वरः-रा-रं, गम्भीरस्वरः-रा-रं, कक्षः-ज्ञा-ज्ञं.

HOARSELY, *adv.* रुक्षस्वरेण, गम्भीरस्वरेण, भग्नस्वरेण, रुद्धं, गम्भीरं.

HOARSENESS, *s.* स्वररुक्षता, स्वरगम्भीरता, स्वरभग्नः, स्वरभग्नता, स्वरभेदः, कक्षत्वं-ता.

HOARY, *a.* शुक्रः-ज्ञा-ज्ञं, धवलः-ला-लं, श्वेतः-ता-तं, गौरः-रा-री-रं, शुभः-भा-भं, विशदः-दा-दं.—(Gray-haired) पलितः-ता-लिङ्गी-तं, पलितकेशः-शी-शं, शुक्रकेशः-शी-शं, धवलकेशः-शी-शं, पक्षकेशः-शी-शी.

HOAX, *s.* वञ्चनं-ना, प्रवञ्चना, छद्म *n.* (न्), कपटः-ट, प्रतारणं-णा.

To HOAX, *v. a.* वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), प्रवच्, प्रलन् (c. 1. -लभते-लभुं), छल् (c. 10. छलयति-यितुं), प्रतृ, c. 10. (-तारयति-यितुं), व्यपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं).

HOAXED, *p. p.* वचितः-ता-तं, विप्रलम्भः-भा-भं, मोहितः-ता-तं.

HOBB, *s.* (A clown) वृषलः, ग्राम्यजनः, प्राकृतजनः, जानपदः.

To HOBBLE, *v. n.* (Limp) सङ्गृह् (c. 1. सङ्गति-ङ्गितुं), लङ्गृ (c. 1. लङ्गति-ङ्गितुं), वङ्गृ (c. 1. वङ्गति-ङ्गितुं), खोर् (c. 1. खोरति-रितुं), खोल् (c. 1. खोलति-लितुं), खोड् (c. 1. खोडति-डितुं), खोद् (c. 1. खोडति-डितुं), गतिविकलः-ला-लं भू.

HOBBLE *s.* (Limping) लङ्गृ, सङ्गता, पङ्गता.—(Evil plight) दुर्दशा.

HOBBLER, *s.* सङ्गः, लङ्गगतिः, लङ्गगामी *m.* (न्), गतिविकलः.

HOBBLING, *s.* सङ्गत्वं, पङ्गता, खोरता, लङ्गः, गतिविकल्यं.

HOBBLINGLY, *adv.* सङ्गत्वं, पङ्गवत्, खोरवत्, लङ्गगता.

HOBBY, *s.* (Species of hawk) श्येनभेदः, उत्क्रोशभेदः.—(Fancy) छन्दस् *n.*, चापलं, बुद्धिचापल्यं, निबन्धः, लहरी, असहिः *m.*, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, मनोरथः, प्रियद्वयं, प्रियवस्तु *n.*—(A stupid fellow) मूढः, मूर्खः, जडः, स्मूलजनः.

HOBBY-HORSE, *s.* क्रोडाभूगः, क्रोडाश्वः, चर्मभूगः, क्रोडनकं, क्रोडाद्वय.

HOBGOBLIN, *s.* रात्रिचरः, रात्रिचरः, रजनीचरः, क्षणदाचरः, नक्तचरः-चारी *m.* (न्), निशादः, भूतः, वेतालः, प्रेतः, पिशाचः, राक्षसः, असुरः, क्रव्याद् *m.*, कर्तुरः, अपदेवता.

HOBNAIL, *s.* अश्वपादुकाकीलः, अश्वपादुकाशङ्कुः *m.*, वृहत्कीलः.

HOBSON'S CHOICE, *s.* विकल्पाभावः, अविकल्पः, विकल्पं विना.

HOCK, *s.* (Kind of wine) मद्यविशेषः.—(Of quadrupeds)

दानां पश्चिमजङ्घाया मध्यमसन्धिः or खरलिरुधः सन्धिः.

TO HOCK, *v. a.* पृष्ठोक्तसन्धिभिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), पश्चिमजङ्ग-
शिरां छिद्.

HOCUS-FOCUS, *s.* तन्त्रमन्त्रं, माया, कुहकः, जालं, मूलकर्म *n.* (नं).

HOD, *s.* लेपकारिभिः स्क्रन्धेन धृतं काष्ठमयं लेपपात्रं, लेपाधारः, विलेपभाजनं.

HODGE-PODGE, *s.* संक्षिपातः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, नानाद्रव्यसमूहः.

HODIERNAL, *a.* अद्यतनः -नी -नं, वर्तमानदिवसीयः -या -यं.

HOE, *s.* खनित्रं, खात्रं, स्रक्षत्रः, स्रक्षधनः, स्रक्षघातः, स्रक्षहननं -नी,
स्रक्षहा *m.* (नं), आसनः -निकः, आसानं.

TO HOE, *v. a.* खनित्रेण खन् (c. 1. खनति -ते -न्ति), खात्रेण भूमिं भिद्
(c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं) or दृ (c. 10. दारयति -यितुं), खनित्रेण कक्षान्
उड्ड (c. 1. -हरति -हन्ति) or उत्खन्.

HOG, *s.* शूकरः, सूकरः, बराहः, कोलः, दंष्ट्री *m.* (नं), वक्रदंष्ट्रः, चक्रदंष्ट्रः,
चक्रदः, चक्रवक्त्रः, पोषी *m.* (नं), स्पृलनासः, दीर्घरदः, मुखलाङ्गलः,
भूदारः, किरः, किरिः *m.*, किटिः *m.*, बहप्रजः, बहपतः, गृहिः *m.*, गृहिः *m.*,
पोषी *m.* (नं), स्रक्षरोमा *m.* (नं), क्रोडः; 'village hog,' ग्राम्यः,
पेट्टरः.

HOG-HERD, *s.* शूकरपालः -लकः, शूकरपोषकः, बराहसखी *m.* (नं).

HOGGISH, *a.* शूकरीयः -या -यं, सीकरः -री -रं, बाराहः -ही -हं, शूकरोपमः
-मा -मं, शूकरसगुणः -शा -शं, बराहसगुणः -शा -शं.

HOGGISHNESS, *s.* शूकरीयता, सीकर्यं, शूकर्यं, पशुत्वं, सतिलोभः.

HOGO, *s.* अतिस्वादः, तीक्ष्णस्वादः, स्रक्षस्वादः.

HOGSHEAD, *s.* द्रवद्रव्याणां परिमाद्युपशेयः.

HOGSTY, *s.* शूकरस्थानं, शूकरालयः, शूकरगृहं, शूकरवासः.

HOGWASH, *s.* शूकरसाक्षं भुक्तावशेषं or उच्छिष्टावशेषं.

HOGWEED, *s.* पुनर्तेया, शोषापी.

HOLDEN, *s.* प्रगल्भा स्त्री, निर्दोष्ता स्त्री, पुंश्चली, सैरिणी, बन्धकी, असम्भा
स्त्री, यामिणी.

TO HOLDEN, *v. n.* पृष्ठोक्ता स्त्री यत्प्रकारेण तत्प्रकारेण चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or आचर् or वृत् (c. 1. वञ्चते -ञ्चिंतुं).

TO HOIST, *v. a.* उञ्चल (c. 10. -तेलयति -यितुं), तुल, उड्ड (c. 1. -हरति
-हन्ति), उञ्चि (c. 1. -नयति -नेतुं), उड्ड (c. 10. -पादयति -यितुं), उच्चि
(c. 1. -उचयति -यितुं, rt. स्त्रि), उचम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं), उत्था in
caus. (-चापयति -यितुं, rt. स्था), उञ्चोक्, उञ्चोक्.

HOISTED, *p. p.* उञ्चोलितः -ता -तं, उञ्चुतः -ता -तं, उच्चितः -ता -तं, उच्चहितः
-ता -तं, उच्चहितः -ता -तं, उच्चहितः -ता -तं, उचतः -ता -तं.

TO HOLD, *v. a.* (Keep) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), धा
(c. 3. धत्ते, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षितुं); 'hold in the hand,'
हस्तेन धृ—(Maintain) धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, धर्तुं), धृ, सन्धृ,
पाल (c. 10. पालयति -यितुं); 'hold an opinion,' मतं धृ (c. 10. धार-
यति), मतम् अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं) or समालक्ष्—(Possess)
धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), विधा, आधा, धृ, धृ (c. 10.), शील
(c. 10. शीलयति -यितुं), आप् (c. 5. आप्नोति, धातुं)—(Esteem)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं); 'hold in high estimation,' बहु मन्;
'hold in contempt,' अवमन्, हृणाय मन्, लघूक्, तुच्छीक्, कदर्थीक्.
—(Detain) धृ, सन्धृ, रक्ष् (c. 7. रण्डि, रोडुं), निरुक्ष्, अवहृष्—
(Hold in confinement) कारायो निरुक्ष् or वन्ध् (c. 9. बध्नाति,
बन्धुं) or धृ—(Hold back, withhold) निवृ (c. 10. धारयति -यितुं),
नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह्, सविग्रह्, उपसंभृ (c. 1.
-हरति -हन्ति), संभृ, विधृ—(Contain) धा, आधा, धृ, धृ, आधा (c. 3.
-दधाति -दधे -दातुं), ग्रह्, परिग्रह्; 'room to hold all,' सर्वेषां धारयो
स्थानं—(Take hold, lay hold) ग्रह्, परिग्रह्, सङ्ग्रह्, हस्तेन ग्रह्,

धृ, हस्तेन धृ, परामृश् (c. 6. -मृशति -मृशुं), हस्तेन अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते
-क्षितुं) or समालक्ष्—(Celebrate as a festival) सेव् (c. 1. सेवते
-वितुं), विधिवत् कृ, यथाविधि अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं) or पाल्.
—(Carry on, perform) कृ, विधा, सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं),
निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं), अनुष्ठा—(Hold out, extend) प्रम्
(c. 10. -सारयति -यितुं), प्रग्रह्—(Hold out, offer) प्रयम् (c. 1. -यञ्जति
-यन्तुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपमृश् (c. 4. -स्रस्यति -स्रसितुं),
उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपधृ—(Hold up, raise aloft)
उचोक्, उञ्चिः कृ, उञ्चोक्, उचम् (c. 10. -नयति -यितुं), उच्चि (c. 1.
-उचयति -यितुं), उचर्—(Hold up, sustain) धृ, सन्धृ, आलक्ष् (c. 1.
-लक्षते, c. 10. -लक्षयति -यितुं), अवलक्ष्, समवलक्ष्, उचम् (c. 10.
-तन्धयति -यितुं, rt. तन्ध्), धृ—(Hold one's tongue) विज्ञां रक्ष् or धृ.

TO HOLD, *v. n.* (Stand, remain firm) स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं),
स्थिरीभ्—(Last, endure) स्था, संस्था, धिरस्थायी -यिनी -यि भू,
प्रवीभ्—(Refrain) आत्मानं संयम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं), आत्मानं यम्,
विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. c., निवृत् (c. 1. -वञ्चते -ञ्चिंतुं)
with abl. c., परिड्ड (c. 1. -हरति -हन्ति), संधृ—(Adhere) अनुबन्ध्
(c. 9. बध्नाति -बन्धुं or in pass. -बध्यते), अनुलग्नीभू, संलग्नीभू,
अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), अवलक्षी -क्षिनी -क्षि भू—(Be depend-
ent on) अधोऽनः -ना -नं भू, आश्रितः -ता -तं भू, अवलक्ष्—(Hold
off) विलक्ष्—(Hold on) संस्था, पर्यवस्था, निर्वन्ध् कृ—(Hold out,
resist) धिरैव सह (c. 1. सहते, संदृष्टुं), धिरकालेन प्रतिकृ—(Hold
together) संलग्नीभू, सधन् in pass. (-बध्यते).

HOLD, *s.* (Act of holding) धृतिः *f.*, धरणं, धारणं, ग्रहणं, आग्रहः,
सङ्ग्रहः—(Taking hold) ग्रहणं, सङ्ग्रहः, सङ्ग्रहः, ग्रहः, हस्तेन ग्रहणं,
हस्तेन धृतिः *f.* or धरणं; 'letting go the hold,' वलहस्तः -स्ता
-स्तं—(Place of holding) धारङ्गः—(Place of custody) कारा,
कारागारः, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, गुप्तिः *f.*—(Fortified place) दुर्गं,
कोटिः *f.*—(Support) आलक्ष् -क्षनं, अवलक्षनं, धारणं, आधातः,
उपसलम्भः, आग्रहः, सङ्ग्रहः—(Influence) अधिकाः, भारः, गौरवं,
वशः -शं—(Hold of a ship) गुप्तिः *f.*, नौगुप्तिः *f.*, नौकोदरं, नौकाधोगाः.

HOLDER, *s.* धारी *m.* (नं), धारकः, धरः, धारणकर्त्ता *m.* (नं), धारयः,
ग्रहकः, ग्राही *m.* (नं).

HOLDFAST, *s.* (Any thing that takes hold) गृहकः -कं, ग्रहणी,
धरः -री -रं, बन्धनी, कुडुपः—(Parsimonious man) दृढमुष्टिः *m.*,
गाढमुष्टिः *m.*, बद्धमुष्टिः *m.*, समुद्रहस्तः.

HOLDING, *s.* धरणं, धारणं, ग्रहणं, आधानं, आदानं, रक्षणं.

HOLDING, *part.* धारी -रिणी -रि (नं), धारयन् -यन्ती -यत् (त्), धरः
-रा -री -रं, आदानः -ना -नं, आदानकः -ना -नं; 'holding' may
be expressed by हस्त in comp.; as, 'holding a stick,' दक्षहस्तः
-स्ता -स्तं; 'holding a sword,' सङ्ग्रहस्तः -स्ता -स्तं.

HOLE, *s.* विवरं, चिह्नं, गन्धः, रन्ध्रं, चिह्नं, कुहरं, गुप्तिः *f.* -धी,
कूपः, अवटः -टिः *m.*, गुहा, विरोधः, रोहकः, रोषं, सङ्कुः *m.*, मकैट,
भूकः, दूकः, निर्व्यपनं—(Cave) गहरं, कन्दूरं -री, दरी, खातं, निर्दरिः *m.*,
गुहा, शीलरन्ध्रं—(Of a beast) श्वभे, विवरं; 'of a serpent,' सर्पविवरं;
'rat-hole,' मूषिकविवरं; 'full of holes,' अनेकरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं,
सरन्ध्रः &c., बहुविवरः -रा -रं, बहुचिह्नः -ला -लं; 'one who picks
holes in the character of others,' छिद्रान्वेषी -विखी -यि (नं),
छिद्रानुसारी -रिणी -रि (नं).

HOLIDAY, *s.* See HOLYDAY.

HOLILY, *adv.* पुष्यं, पुष्यवत्, पुष्यशीलयत्, पवित्रं, पवित्रवत्, धर्मशी

लवत्, शुचिवत्, शौचेन.

HOLINESS, *s.* पुण्यात्वात्, पुण्यशीलता, पवित्रता-त्वं, शुचिता-त्वं, शौचं, धर्मशीलता, साधुत्वं-ता, धर्मत्वं-ता, देवभक्तिः *f.*, पुण्यवर्षं, ब्रह्मवर्षं, ब्रह्मस्यता, वृत्ताध्ययनार्थः *f.*; 'his holiness,' भगवान् *m.* (तु).

HOLLO, *interj.* ओ, ओ, ओस, ओभो, हलहला, हे, है, अहो, हं, हंहो. *To* HOLLOW, *v. n.* हे, है, ओ, हलहला इत्यादिशब्दान् कृ० ०। इत्यादिशब्दैर् दूरस्थजनम् आह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), उच्चैःखरेण दूरस्थं कश्चिज्जनम् आह्वे, हलहला (nom. हलहलायते).

HOLLAND, *s.* (Country) हल्लण्डसंज्ञको देशः.

HOLLANDER, *s.* हल्लण्डीयः, हल्लण्डीयजनः, हल्लण्डदेशजः.

HOLLANDS, *s.* (Spirits) श्रुयः, सुरा-री, वारुणी, हाल्ला.

HOLLOW, *a.* (Empty within) शून्यः-न्या-त्वं, शून्यमध्यः-ध्या-ध्वं, शून्यगर्भः-भौ-भं, शून्योदरः-रा-रं, शुपिरः-रा-रं, रिक्तमध्यः-ध्या-ध्वं, रिक्तगर्भः-भौ-भं, उन्नतः-ना-नं, पित्तः-ना-नं, पुटाकारः-रा-रं, गभीकारः-रा-रं, उदराकृतिः-ति-ति.—(In soup) मन्दः-न्या-नन्दं, मन्दः-रा-रं, मन्दुः-न्द्रा-न्द्रं, गभीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं.—(Worthless, unsubstantial) निःसारः-रा-रं, असारः-रा-रं, सारहीनः-ना-नं, निःसखः-स्वा-स्वं.—(Vain) मोघः-धा-धं, निरर्थकः-का-कं.—(False) असत्यः-त्या-त्वं, भ्रिमत्यः-त्या-त्वं, पितृषः-धा-धं, कृत्रिमः-ना-नं, मिथ्या in comp.; 'a hollow reed,' शून्या.

HOLLOW, *s.* (Cavity, hole) विवरं, विलं, कुहरं, गन्धः, कोष्ठः, शुपिरं, शून्यः, खडः-टि *m.*, कूपः, गुहा.—(Inner part) गर्भः, उदरं, अन्तर्गर्भः, क्रोडः.—(Hollow ground) दरा-री, दरीभूः *f.*, कन्दरः-री, निष्पृथिविः *f.*, द्रोणी, अद्रिद्रोणी.—(Excavation) खातं, खातभूः *f.*—(Natural hollow) देवखातः.—(Cavern) गड्ढरं, कन्दरः, गुहा, कुहरं.—(Canal) कुल्या, प्रणाली, सारणिः *f.*—(Hollow of a tree) कोटरः-रं, वृक्षभवनं, तरुक्रोडं, प्रानरं, निर्गुदः, चत्तालः, निष्कुहः; 'hollow of the hand,' पुटः, पुटितं, करकोषः; 'hollow of the ear,' शृणुषः; 'hollow of the loins,' गन्धः, जघनकूपकौ *m. du.*; 'hollow of a boiler,' स्थालीविलं.

To HOLLOW, *v. a.* शून्यीकृ, शुपिरीकृ, खन् (c. 1. खनति-ते-निनुं), उत्खन्, पुट् (c. 10. पुटयति-यितुं), पुटीकृ.

HOLLOWED, *p. p.* खातः-ता-तं, उत्खातः-ता-तं, पुटितः-ता-तं, शून्यीकृतः-ता-तं, शुपिरीकृतः-ता-तं.

HOLLOWNESS, *s.* शून्यता-त्वं, शुपिरता-त्वं, रिक्तता.—(Of sound) मन्दता, मन्दता, गभीरता, गम्भीरता-त्वं, गम्भीर्य.—(Worthlessness) निःसारता, असारता, मोघता, फलुता.—(Falsity) असत्यता, निःसत्यता, कृत्रिमता, कूटता, कापट्यं.

HOLLY, *s.* कण्टकितपत्रविशिष्टः-सदाहरितो गुल्मभेदः.

HOLLYHOCK, *s.* नानावर्णपुष्पविशिष्टं औषधिभेदः.

HOLM-OAK, *s.* श्वेतस्यो महावृक्षभेदः.

HOLMAUST, *s.* होमः, हुतं, हयं, हुतहोमं, आहुतं, आहवनीयं.

HOLPEN, *p. p.* उपकृतः-ता-तं, कृतोपकारः-रा-रं, कृतसाहाय्यः-ध्या-ध्वं.

HOLY, *a.* पुण्यः-स्या-स्वं, पुण्यवान्-वती-वत् (तु), पुण्यशीलः-ला-लं, पुण्यात्मा-त्मा-त्वं (तु), पवित्रः-वा-वं, धर्मशीलः-ला-लं, शुचिः-चिः-चि, शुचिमनाः-ना-नं (तु), शुचिव्रतः-ता-तं, विमलः-ला-लं, समलाला-त्मा-त्वं (तु), निर्मलान्तःकरणः-धा-धं, शुद्धमतिः-ति-ति, पवित्रमतिः-ति-ति, शुद्धात्मा &c., शुद्धहृदयः-धा-धं, धार्मिकः-की-कं, साधुः-धु-ध्वी-धु; 'holy land,' पुण्यभूमिः *f.*, पुण्यभूः *f.*; 'holy writ,' श्रुतिः *f.*; 'holy place of pilgrimage,' तीर्थः-थं, पुण्यतीर्थं, शेषं, पुण्यस्थानं.

HOLYDAY, *s.* (Sacred day) पुण्याहः, पुण्यदिनः, पुण्यदिवसः.—(Festival)

उत्सवः, उत्सवदिनः, पञ्चाहः, उद्घोषदिनः, आनन्ददिवसः, यात्रा, राखेरसः.

—(Day on which there is intermission of study) अनव्यायः, अनव्यायदिवसः, अनव्यायमहोत्सवः, अस्वाध्यायतिथिः *m. f.*, विश्राम-दिवसः; 'holyday folk,' यात्राजनः, यात्रालोकः.

HOLY-WATER, *s.* पुण्यजलं, पुण्योदकं, पुण्यासु *m.*, पुण्यवारि *n.*

HOMAGE, *s.* पूजा, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः-पतनं, अर्चनं-ना, अर्चा, अभ्यर्चा, अभ्यर्चनं, नमस्कारः, मानं, सम्मानं, सत्कारः, पादवन्दनं, सेवा, सेवान्नातिः *m.*, आदरः, भक्तिः *f.*, प्रभुभक्तिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, विनोतिः *f.*, उपासना, शोचं.

To HOMAGE, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), सम्पूज्, अर्चं (c. 1. अर्चयति-चितुं, c. 10. अर्चयति-यितुं), प्रणिपत् (c. 1. -पतति-तितुं), उपास (c. 2. -आसे-आसितुं), प्रणम (c. 1. -णमति-णनुं), सक्तुं; 'he paid homage,' प्रणतवान्.

HOMAGER, *s.* पूजकः, प्रणामकृत् *m.*, प्रणिपातकारी *m.* (नं), सम्मानकृत् *m.*

HOME, *s.* स्वगृहं, गृहं, स्वस्थानं, स्वदेशः, स्ववासः, स्वविषयः, स्वगृहः, स्ववेश्म *n.* (नं), निजगृहं, निजालयः, निजगृहः, स्वभवनं, स्वनिधयः; 'devoted to home,' गृहावृत्तेताः-ताः-तः (सु).

HOME, *adv.* गृहं प्रति, स्वगृहं प्रति; 'he went home,' गृहं ययौ.—(Close) निकटे; 'speech that strikes home,' सङ्गतवाक्यं, हृदयङ्गमवाक्यं.

HOME-BORN, *a.* गृहजातः-ता-तं, स्वगृहजः-जा-जं, स्वदेशजः-जा-जं; 'home-born slave,' गृहजातो दासः, ज्ञातिदासः.

HOME-BRED, *a.* गृहजः-जा-जं, गृह्यः-धा-धं, आन्तर्वेशिकः-की-कं.

HOME-ELT, *a.* अन्तरस्थः-स्या-स्वं, अन्तरतमः-मा-मं, अन्तर्भूतः-ता-तं.

HOMELESS, *a.* निरालयः-धा-धं, निराश्रयः-दा-दं, निराश्रयः-धा-धं.

HOMELINESS, *s.* ग्राम्यता, ग्रामीर्यत्वं, गृह्यता, असम्यता, नीचता, अश्लीलता, अशुद्धतं, अशिष्टतं.

HOMELY, *a.* ग्राम्यः-स्या-स्वं, ग्रामिकः-की-क, ग्रामीयः-जा-यं, ग्रामीणः-धा-धं, गृह्यः-धा-धं, गृहजः-जा-जं, प्राकृतः-ती-तं, असम्यः-ध्या-ध्वं, अश्लीलः-ला-लं, नीचः-वा-वं, अधमः-मा-मं, अशुद्धः-दा-दं, अशिष्टः-दा-दं, असंस्कृतः-ता-तं, अपरिष्कृतः-ता-तं; 'homely speech,' ग्राम्यं.

HOMELY, *adv.* ग्राम्यं, ग्राम्यप्रकारेण, असम्यं, नीचं, गृह्यतः.

HOME-MADE, *a.* गृहनिर्मितः-ता-तं, गृहकृतः-ता-तं, गृहोत्पन्नः-धा-धं.

HOME-SPUN, *a.* गृहजातः-ता-तं, गृहजः-जा-जं, गृह्यः-धा-धं.

HOME-STALL OR HOME-STEAD, *s.* गृहं, वासस्थानं, वसतिः *f.*, आवासः.

HOMEWARD, *adv.* गृहं प्रति, स्ववासं प्रति, स्वस्थानं प्रति.

HOMICIDAL, *a.* नृहत्याकारी-रिणो-रि (नं), मनुष्याणी-तिनी-ति (नं).

HOMICIDE, *s.* नृहत्या, मनुष्यहत्या, मनुष्यबन्धः, मनुष्यघातः.—(One who kills a man) नृहता *m.* (नं), मनुष्यघातकः.

HOMILY, *s.* पूजाशालासु श्रावणीयं धर्मविषयं वाक्यं.

HOMOGENEAL, HOMOGENEOUS, *a.* समानजातीयः-धा-धं, सजातीयः-धा-धं, एकजातिः-ति-ति, सजातिः-ति-ति, समभावः-वा-वं, समान-भावः-वा-वं, समधर्मी-ध्मी-ध्वं (नं), एकजातिः-ति-ति, एकधर्मी &c. सभावीयः-धा-धं.

HOMOGENEALNESS, HOMOGENEITY, HOMOGENEOUSNESS, *s.* समानजातिता, सजातिता, भावसमता, भावसमानता, जातिसमता.

HOMOLOGOUS, *a.* तुल्याकारः-रा-रं, तुल्यपरिमाणः-धा-धं, समपरिमाणः-धा-धं.

HOMONYMOUS, *a.* भिन्नार्थः-धौ-धं, सन्दिग्धार्थः-धौ-धं, द्वार्थः-धा-धं.

समसंज्ञकः -का -कं, समनामा -मा -म (नृ).

HOMONYMY, *s.* भिन्नार्थता, विभिन्नार्थता, अर्थभेदः, झर्षता, नामसमता.

HONE, *s.* शाखः -शी, शाखाश्म *n.* (नृ), शानः, धुरधारातेजनप्रसारः.

HONEST, *a.* (Upright, just) सरलः -ला -लं, दक्षिणः -शा -शं, शुचिः -चि, चि, न्यायाचारः -रा -रं, न्यायवक्त्री -क्त्रीनी -क्त्री (नृ), न्याय्यः -व्या -व्यं, चतुः -जु -जु, सचरितः -ता -तं, साक्षिकः -की -कं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (नृ), अजिह्वः -ह्य -ह्यं, अकुटिलः -ला -लं, अशठः -ठा -ठं, अशठपीः -पी -पी, मायाहीनः -ना -नं, अमायः -या -यं -यिकः -की -कं, अकपटः -टा -टं, निष्कपटः -टा -टं, कपटहीनः -ना -नं, निथोनः -ना -नं, विमलाला -ला -ला (नृ), निर्व्यलीकः -का -कं, अवक्रः -क्रा -क्रं, धार्मिकः -की -कं, दम्भरहितः -ता -तं, धर्मकारी -रिणी -रि (नृ), भद्रः -द्रा -द्रं, साधुः -धु -ध्वी -धु, सन् सती -सत् (तृ), उत्तमः -मा -मं, सरलवापी -पिनी -पि (नृ), दृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्राज्ञलः -ला -लं, प्रगुणः -शा -शं. —(True) सत्यः -त्या -त्यं, सत्यकः -का -कं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यपुत्रः -पुत्र -पुत्रं, सत्यवादी -दिनी -दि (नृ).

HONESTLY, *adv.* सरलं, सारन्येन, न्यायेन, न्यायतः, न्याय्यं, निष्कपटं, कपटं विना, निथोनं, निर्व्यलीकं, अमायया, मायां विना, सरलवत्, शुचिवत्, अजिह्वं, सदाक्षिणं.

HONESTY, *s.* सारत्यं, सरलता, दक्षिण्यं, शुचिता -त्वं, चतुर्ता, अजिह्वं, अमाया, मायाहीनता, अकपटः, अकपट्यं, कपटहीनता, अमायः, न्यायिता, न्यायाचारात्, अजिह्वता, अकुटिल्यं, अशठता, निर्व्यलीकता, अवक्रता, अवक्रतयं, अवैज्ञानं, भद्रता, साधुता, शुद्धत्वं, धार्मिकत्वं, सत्यता, सत्यशीलता, सत्यवादित्वं, नैमत्यं, विमलता, अद्वैतानुपादानं.

HONEY, *s.* मधु *n.*, खीटं, पुष्पनिषोसः, पुष्परसः, पुष्पसारः, पुष्पासवं, कुसुमासवं, माक्षिकं, शर्षं -वर्षं, सारवं, कापिशायनं; 'honey of flowers,' सवै; 'become honey,' मधुसाहृतः -ता -तं.

TO HONEY, *v. n.* मधुरबोधितः or मधुरवाच्यः सान्त्त्यति (नृ).

HONEY-COMB, *s.* मधुकोषः, मधुवासः, मधुचक्रं, माक्षिकाशयं, मधुक्रमः, करखः.

HONEY-MOON, *s.* अज्ञानन्दमासः, विवाहात् परं प्रथममासो यस्मिन् स्त्रीपुरुषौ प्रेममात्रं कुरुतः.

HONEY-SUCKLE, *s.* सुरभिगन्धविशिष्टो लताविशेषः.

HONEY-SWEET, *a.* मधुरः -रा -रं, मधुवत् स्वादुः -दु -द्वी -दु, मधुसात् *ind.*

HONEY-TONGUED, *a.* मधुरभाषी -पिणी -पि (नृ), मधुरवादी -दिनी -दि (नृ).

HONIED, *a.* मधुमान् -मती -मत् (तृ), मधुमयः -यी -यं, मधुरः -रा -रं.

HONORARY, *a.* सम्मानकरः -रा -रं, मानदः -दा -दं, यशस्यः -स्या -स्यं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), कीर्तिकरः -रा -रं, यशस्करः. —(Conferring honour only, without gain) सम्मानमात्रदः -दा -दं, कीर्तिमात्रकरः -री -रं, अलाभकरः -री -रं.

HONOUR, *s.* (Fame, reputation) कीर्तिः *f.*, यशस् *n.*, ज्ञातिः *f.*, मुख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, विभूतिः *f.*, समाख्या, प्रतिपत्तिः *f.* —(Reverence) सम्मानं, मानं, पूजा, अर्चनं -ना, अर्चा, अभ्यर्चा -र्चनं, नमस्कारः, सेवा, अर्हा, अर्हणं -णा, आदरः, सम्भाषना, साकारः, चाराधनं, पुरस्कारः, सम्भारः, छाया. —(Dignity, honourable rank) उच्चैः, उच्चरता, उच्चपदं, कुलीनपदं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रधानपदं, प्रधानता, प्रधान्यं, श्रेष्ठत्वं, उच्चतिः *f.*, मय्योदा, अभिजातता, पूज्यता, मान्यता -त्वं, अव्यर्हणी -येता. —(Family honour) मय्योदा, कुलमय्योदा.

TO HONOUR, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मान्, प्रतिमान्, अर्चं (c. 1. अर्चयति -यितुं), सम्पूजयति -यितुं, सम्भारं, सम्भारयं, समर्थं, सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), सेवयति -यितुं, अर्हं (c. 10. अर्हयति -यितुं), सम्भू (c. 10. भावयति -यितुं), आदृ (c. 6. -दृष्टवते -यितुं), नमस्कृ, सम्भू, पुरस्कृ, साराप् (c. 10. -राच-

यति -यितुं), यु in des. (शुभूपते -यितुं), अच् (c. 1. अचयति -यितुं), मह् (c. 1. महति -यितुं), अनुयह् (c. 9. गृह्णाति -यहीतुं), पूनां कृ, सम्मानं कृ. —(Accept a bill) लेख्यपत्रं ग्रह् or स्वीकृ or आदृ.

HONOURABLE, *a.* पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजयितव्यः -व्या -व्यं, सम्पूजनीयः -या -यं, सम्मान्यः -न्या -न्यं, मान्यः -न्या -न्यं, मानी -मिनी -मि (नृ), पूनाहं -हं -हं, अर्चाहं -हं -हं, अर्हः -हं -हं, अर्हणीयः -या -यं, अर्ह्यः -व्या -व्यं, आदरणीयः -या -यं, पुरस्करणीयः -या -यं, मय्योदायान् -वती -वत् (तृ), मय्योदान्वितः -ता -तं. —(Illustrious) ज्ञातः -ता -तं, सुख्यातः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (नृ), महायशः -शः -झ (स्), कीर्तिमान् -मती -मत् (तृ), प्रतिपत्तिमान् -मती -मत् (तृ), विभूतः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्धा -द्धं. —(Conferring honour) कीर्तिकरः -री -रं, यशस्कृ -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं. —(Upright, equitable) सचरितः -ता -तं, न्यायाचारः -रा -रं, धार्मिकः -की -कं, शुचिः -चि, दक्षिणः -शा -शं, साक्षिकः -की -कं, शुद्धात्मा -त्मा -त्मा (नृ), निर्व्यलीकः -का -कं, निष्कपटः -टा -टं, विमलाला -ला -ला (नृ), अवक्रः -क्रा -क्रं, चतुः -जु -जु, साधुः -धु -ध्वी -धु. —(Noble) कुलीनः -ना -नं, उदारः -रा -रं, उदारचेताः -ता -तः (स्).

HONOURABLY, *adv.* समानं, सम्मानपूर्व्यं, शुचिवत्, धार्मिकवत्, साधुवत्, उदारवत्, सौदार्यं, सत्कारपूर्व्यं, नमस्कारपूर्व्यं, छायाप्रकारेण, सुकीर्तिपूर्व्यं, सुयशसा, निर्व्यलीकं, सम्पूजनीयं.

HONOURED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, सम्पूजितः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, अव्यर्चितः -ता -तं, सम्मानितः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, सेवितः -ता -तं, अर्हितः -ता -तं, सेवमानः -ना -नं, निषेधमात्रः -शा -शं, आदृतः -ता -तं, अर्चितः -ता -तं, मत्तः -ता -तं, महितः -ता -तं, साराधितः -ता -तं, शुभ्रपितः -ता -तं, अनिन्दितः -ता -तं. —(Accepted as a bill) गृहीतः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं, आदृतः -ता -तं; 'to be honoured,' पूज् in pass. (पूज्यते), मह् (nom. महीयते).

HOOD, *s.* स्त्रीयस्त्रानुबन्धं मस्तकाच्छादनं or मस्तकावरणं or मस्तकपिधानं, कल्याकारं मस्तकाच्छादनं, शिरस्कं, शिरस्कं -स्त्राणं, शिरोवस्त्रं; 'of a snake,' फणः -णा -शं, भोगः, स्फोटः.

TO HOOD, *v. a.* पृष्ठीकपिधानेन मस्तकम् आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), मस्तकावरणेन पिधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

TO HOODWINK, *v. a.* चक्षुषी वस्त्रेण रूपं (c. 7. रूपं हि, रोहं), नयने पिधानेन चापं (c. 5. -युजोति -वरितुं -रोतुं) or आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), नयनरोधं कृ.

HOOF, *s.* सुरः, छुरः, शफः -फं, वक्त्रकः -का, निपुण्यः, पुटः, विह्वः, रिह्वः; 'hoof of a cow,' गोसुरं, गोव्यदं; 'mark of a hoof,' सुरपदवी, सुरचिह्नं.

HOOFED, *a.* सुरी -रिणी -रि (नृ), छुरी -रिणी -रि (नृ), सुरपुटः -का -कं.

Hook, *s.* (Any thing bent that catches hold) चाकची -चिणी, अङ्गुशः, चाकचीकार्यं चक्रपत्नं or चक्रलोहः, ग्रहणी, धरणी. —(Fish-hook) वडिशं -शा -शी, वडिशी, वडिशं -शी, मत्स्यवेधनं -नी. —(Hook for driving an elephant) अङ्गुशः -शं, अङ्गुः -यं, शुचिः *f.* —(Bill-hook) दाचं.

TO HOOK, *v. a.* (Fish) वडिशेन मत्स्यान् ग्रह् (c. 4. विधायति, धर्तुं) or पृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ग्रह् (c. 9. चक्रायति, चक्रुः), धरयं कृ, ग्रहयं कृ.

HOOKED, *a.* (Bent in the form of a hook) वक्रः -क्रा -क्रं, अङ्गुशाकारः -रा -रं, अङ्गुशी -रिणी -रि (नृ), अङ्गुशुः -जु -जु, कुचिह्नः -ता -तं.

HOOP, *s.* (Any thing circular) चक्रं, चक्रवाकं, वलयः -वं. —(For playing with) क्रीडाचक्रं, क्रीडावलयः.

To HOOP, *v. a.* (Bind with hoops) लोहबलयान् बन्ध् (c. 9. चक्राति, बन्ध्), लोहचक्रादिभिर् युज् (c. 10. योजयति -यितुं).—(Shout out) चिल्लाई कृ, चिल्लाई कृ, उच्चैःखरेण उच्चुप् (c. 10. -घोषयति -यितुं).
 HOOPER, *s.* (A cooper) लोहबलयबन्धा *m.* (न्यू), काष्ठभायडकारः.

HOOPING-COUGH, *s.* आश्वेषककाशः, हृष्टशब्दपूर्वकः काशः, बालकानां काशः.
 To HOOT, *v. n.* हु (c. 2. रीति, रयितुं), विहू, दीर्घहत् कृ, दीर्घराय कृ, पूहू, पूकारं कृ, चिल्लाई कृ, उच्चैःखरेण उच्चुप् (c. 10. -घोषयति -यितुं); 'to hoot at' हे, रे, अरे, धिक्, हून्, घूत् इत्यादिशब्दैर् अवमानं or अवज्ञां or अप्रसादं सूच (c. 10. सूचयति -यितुं) or इत्यादिशब्दैर् अवज्ञास्पदं कृ.

HOOT, HOOTING, *s.* दीर्घहत्, दीर्घरायः, रायः, पूकारः, घृकृतं, चित्कारः, हे, रे, धिक्, घूत् इत्यादिशब्दैर् अवमानमूचनं or अप्रसादमूचनं.

To HOP, *v. n.* मु (c. 1. प्रयते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति -लितुं), नृत् (c. 4. नृत्यति, नञितुं), एकपादेन मु or वल्.

HOP, *s.* (The plant) लताविशेषो यस्य पुष्पाणि यवसेन सह संसृज्यन्ते तेन च यवसुरा उत्पद्यते.—(Jump) प्रवः, भुतं, वलितं. कम्प्यः, नृत्यं, नर्चनं, एकपादेन भुतं, वलितं.

HOPE, *s.* आशा, प्रत्याशा, आशांसा, आकांक्षा, आशाबन्धः, मनोरथाः, अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, सम्प्रतीक्षा, स्पृहा, निरोक्षा, उदीक्ष्यं, ईक्षितं, मनस्विता; 'hope of a good issue,' फलाकांक्षा; 'having one's hopes fulfilled,' पूर्णमनोरथाः, आशाप्राप्तः; 'hopes whose fulfilment is delayed,' विलम्बितफला मनोरथाः; 'hope-inspiring,' आशाजननः -ना -नं.

To HOPE, *v. a. and n.* आशांस् (c. 1. -शंसते -सितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), प्रत्याकांक्ष्, प्रतीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष्, अपेक्ष्, उदीक्ष्, स्पृह् (c. 10. स्पृहयति -क्षितुं), वाप्स् (c. 1. वाप्सति -प्सितुं), अभिवाप्स्, आशां कृ, प्रत्याशां कृ, आशांसां कृ, आशांस् (c. 2. आशांस् -शासितुं); 'I hardly hoped to see you again,' न खलु म आसीद् आशांसा यया पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये; 'I hope may be expressed by the particle कश्चित्; as, 'I hope the fever does not pain you much,' कश्चित् त्वां नातिपाद्यते चरः.

HOPEFUL, *a.* (Full of hope) आशावान् -वती -वत् (नृ), आशान्वितः -ता -तं, आशायुक्तः -क्ता -क्ता, आशाविहः -हा -हं, आशाबद्धः -द्धा -द्धं, स्पृहायुः -लुः -लुः, आकांक्षी -क्षिणी -क्षि (नृ), सम्प्रत्याशः -शा -शं, प्रत्याशी -शिनी -शि (नृ), अपेक्षी -क्षिणी -क्षि (नृ), अपेक्षकः -का -कं. —(Promising, exciting hope) आशानननः -ना -नं, आशाकारी -रिणी -रि (नृ).

HOPEFULLY, *adv.* सम्प्रत्याशं, आशांसे, आशापूर्व, आशापूर्व.

HOPEFULNESS, *s.* आशाबलं, आशाविहवं, सम्प्रत्याशत्वं.

HOPELESS, *a.* आशाहीनः -ना -नं, निराशः -शा -शं, आशाहरितः -ता -तं, गताशः -शा -शं, व्यक्ताशः -शा -शं, निःप्रत्याशः -शा -शं, हताशः -शा -शं.

HOPELESSLY, *adv.* निराशं, निःप्रत्याशं, आशां विना, गताशं.

HOPELESSNESS, *s.* निराश्यं, निराशता, आशाहीनता, आशाहरित्य.

HOPPER, *s.* (One who hops) एकपादेन भुतकारी *m.* (नृ), एकपादेन नर्तकः.—(In a mill) शस्याधारः, शस्यपात्रं.

HOPPING, *s.* एकपादेन नर्चनं or नृत्यं or भुतकरणं or वलितकरणं.

HORAL, HORARY, *a.* मौखिकः -की -कं, घटिकाविषयः -या -यं.

HORDE, *s.* अस्थिरवासिनां or पर्यटनकारिणां श्रेष्ठपुरुषाणां समूहः or सङ्घः or वृहत्सङ्घः or वृहत्सङ्घः, श्वरगणः, किरातगणः.

HORIZON, *s.* दिक्कुलं, मखलं, चक्रवालं, चक्रं, दिगन्तः, आकाशकक्षा, चक्रान्तं -कः, चक्रपालः. 'The eastern horizon,' प्राची दिक्, प्राचीमूलं.

HORIZONTAL, *a.* अनुप्रस्थः -स्था -स्थं, अन्वयायतनः -ना -नं, दिगन्तसमः -मा -मं, समः -मा -मं, समरेखः -खा -खं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं; 'a horizontal line,' द्विव्यासार्धं, समरेखा; 'plane,' समानभूभागः.

HORIZONTALLY, *adv.* अनुप्रस्थं, अन्वयायतनं, समं, समरेखं, समानरूपेण.

HORN, *s.* (Of an animal) शृङ्गं, विषाकः -खी -खं, कुशिका, काहलः -ला -लिका; 'of a buffalo,' गवलं.—(Wind-instrument) शङ्खः, काहलः -ला; 'to blow a horn,' शङ्खं ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं) or प्रध्मा.—(Of the moon) चन्द्रशिखा, चन्द्रशृङ्गं, चन्द्रपार्श्वं.

HORN-BOOK, *s.* बालकस्य चारम्भपुस्तकं or सादिपुस्तकं or प्रथमपाठग्रन्थः.

HORNED, *a.* शृङ्गी -द्विशी -द्वि (नृ), शृङ्गिणः -खा -खं, विषाणी -गिनी -णि (नृ), शृङ्गविशिष्टः -हा -हं; 'in the form of a horn,' शृङ्गाकारः -रा -रं; 'horned moon,' सिनीवाली.

HORNET, *s.* वृहद्वरुणभेदः, वृहद्वरुणरोलः, विषशृङ्गं *m.* (नृ), विषशूकः.

HORNLESS, *s.* अशृङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शृङ्गहीनः -ना -नं; 'hornless bull,' त्वरः.

HORN-OWL, *s.* उलूकभेदः, शृङ्गिणपेषकः, शृङ्गीकौशिकः.

HORN-PIPE, *s.* नृत्यविशेषः यस्मिन् नर्तको हस्तपादादि इतस्ततः ध्वजं • सञ्चालयति, नाविकनृत्यं.

HORNY, *a.* शार्ङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, शृङ्गमयः -यो -यं, शृङ्गगुणः -गा -गं.

HOROLOGE, HOROLOGY, *s.* घटी, यामपोषा, कालमापनयन्त्रं.

HOROSCOPE, *s.* जन्मपत्रं -त्रिका, जन्मनक्षत्रपत्रं, जन्मयोगपत्रं, जन्मकालग्रहः.

HORRIBLE, *a.* दारुणः -खा -खं, घोरः -रा -रं, भुभेरवः -वी -वं, भयः -वी -वं, रौद्रः -द्री -द्रं, भयङ्करः -री -रं, सुभयानकः -की -कं, भयानकः -की -कं, भोमः -मा -मं, उग्रः -या -यं, भोयणः -या -यं, जामकरः -रा -रं, भयावहः -हा -हं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं, भोषः -प्ता -प्तं.—(In appearance) घोरदर्शनः -ना -नं, रौद्रदर्शनः -ना -नं, भोमदर्शनः -ना -नं.

HORRIBLY, *adv.* दारुणं, घोरं, भयानकं, भुभेरवं, रौद्रं, उग्रं, विकटं.

HORRID, *a.* घोरः -रा -रं, दारुणः -खा -खं, उग्रः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं, भयानकः -का -कं, भयङ्करः -री -रं, भोमः -मा -मं, भोयणः -या -यं, रौद्रः -द्री -द्रं, भयः -वी -वं, विकटः -टा -टं, करालः -ला -लं.

HORRIDLY, *adv.* घोरं, दारुणं, उग्रं, कुत्सितं, अतिकुत्सितं, रौद्रं.

HORRIDNESS, *s.* घोरता, दारुणता, उग्रता, कुत्सितत्वं, भयानकत्वं, रौद्रता.

HORRIFIC, *a.* भयवकारकः -का -कं, भयजनकः -का -कं, सुभयङ्करः -री -रं, सुभयानकः -का -कं, साध्वसकारि -रिणी -रि (नृ).

HORRIFIED, *p. p.* भयसङ्करोमा -मा -मं (नृ), साध्वसोपहतः -ता -तं.

To HORRIFY, *v. a.* भयं वज् (c. 10. जनयति -यितुं), ससाध्वसं -सां -सं कृ.

HORRIPILATION, *s.* रोमहर्षः -र्षणं, रोमहर्षणं, संहर्षः, उद्धर्षणं, रोमाञ्चः -चनं, रोमोन्नमः, रोमोद्भेदः, पुलकः, पुलकोत्तमः, उद्धर्षणं.

HORROR, *s.* भयं, भयसंहर्षः, भयकम्पः, साध्वसं, भोयणं, भोषं, भोमं, घोरं, भयानकं, भयङ्करं, चासः, सत्कासः, परिकम्पः.

HORSE, *s.* अश्वः, हयः, तुरङ्गः -ङ्गमः, तुरगः, वागी *m.* (नृ), घोडकः, वाहः, तार्ष्यः, अश्वी *m.* (नृ), सैन्यवः, सभिः *m.*, किल्ली *m.* (नृ), प्रमेलकः, अश्वगता *m.* (नृ), पीतिः *m.*, पीती *m.* (नृ), वीतिः *m.*, परुडारः, मुग्धक *m.* (नृ), मुग्धमोची *m.* (नृ), गन्धर्वः; 'a well-bred horse,' आमानेयः, कुलोन्नतः, सिन्धुवारः, भूमिपथः, भूमिरथकः; 'a well-trained horse,' विनीतः, साधुवाही *m.* (नृ); 'a white horse,' कर्कः; 'a bay horse,' उकनाहः, किराहः; 'a fleet horse,' जवनः, जवाधिकः, प्रजवी *m.* (नृ); 'a good horse,' वज्रभः, हयोत्तमः; 'a chariot horse,' रथ्यः; 'a pack-horse,' पृष्ठः, खोरी *m.* (नृ), खुरी *m.*, खोरी *m.*; 'a horse for sacrifice,' ययः *m.*, अश्वनेषीयः; 'four-horsed carriage,' चतुराशो रथः.—

(Cavalry) आश्वं, आश्विकं, अश्वारूढाः *m. pl.*—(Support for towels, &c.) मार्ज्जनपटाधारः, वरकाधारः; 'relating to a horse,' अश्वीयः -या -यं, आश्विकः -की -कं, आश्वः -श्वी -श्वं.—(A number of horses,' अश्वीयं, आश्वं.

To horse, *v. a.* अश्वम् सारुह in caus. (-रोपयति-यितुं), अश्वारूढ-ढा-ढं कृ. HORSE-BACK, *s.* अश्वपृष्ठं, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*; 'on horse-back,' अश्वपृष्ठ loc. c.; 'going on horse-back,' तुरङ्गयायो *m.* (नं).

HORSE-BEAN, *s.* धुद्रुशिखिकभेदः, शिखा. मुद्गः, माषः.

HORSE-BOAT, *s.* अश्ववहनं, अश्ववहनयोग्या नौका.

HORSE-BREAKER, *s.* अश्वदमकः, अश्वविनेता *m.* (नं), अश्वशिक्षकः, अश्व-शिक्षानीवी *m.* (नं).

HORSE-BREAKING, *s.* अश्वदमनं, अश्वशिक्षा, अश्वविनयः.

HORSE-CHESTNUT, *s.* (Tree) उपामल्लविशिष्टो वृक्षभेदः.

HORSE-CLOTH, *s.* अश्वान्तरणं, आन्तरः, अश्वपरिस्तोमः.

HORSE-COMB, *s.* अश्वमान्जनी, अश्वलोमशोधनी.

HORSE-DEALER, *s.* अश्वव्यापारी *m.* (नं), हयज्ञः, हेडावुक्कः, हेलावुक्कः, हयविद्याविशारदः.

HORSE-DRIVING, *s.* अश्वसारथ्यं, अश्वप्रेरणं, हयप्रेरणं.

HORSE-DUNG, *s.* अश्वशकृतं *n.*, अश्वपुरीषं, अश्वमलं, अश्वहवं.

HORSE-FACED, *a.* अश्वमुखः -खी -खं, अश्ववदनः -ना -नं, हयमुखः -खी -खं, तुरङ्गवक्त्रः -क्त्रा -क्त्रं, तुरङ्गाननः -ना -नं, तुरङ्गास्यः -स्या -स्यं.

HORSE-FLESH, *s.* अश्वमांसं, पाटकमांसं, तुरगमांसं.

HORSE-FLY, *s.* अश्वदंशकः, हयदंशी, अश्वमशिका.

HORSE-GUARDS, *s.* अश्वारूढसैनिकाः *m. pl.*, रात्रगुरोरक्षकम् अश्वारूढसैन्यं.

HORSE-HAIR, *s.* अश्वलोमं *n.* (नं), अश्वरोमं *n.* (नं), अश्वबालः.

HORSE-LAUGH, *s.* अट्टहासः, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, आन्दुरितं, सोत्सासः.

HORSE-LEECH, *s.* अश्वदंशका जलीका, अश्वरक्तपायिनी.—(Farrier) अश्वचिकित्सकः, अश्ववेद्यः.

HORSEMAN, *s.* अश्वारूढः, अश्वारोहः -ही *m.* (नं), हयारूढः, हयारोहः, सारी *m.* (नं), अश्वसारी *m.* (नं), तुरगी *m.* (नं), तुरङ्गी *m.* (नं), अश्वपटः, अश्ववारः, सापी *m.* (नं), हयविद्याविशारदः.

HORSEMANSHIP, *s.* अश्वविद्या, हयविद्या, अश्वारोहणविद्या, हयज्ञता, हयारोहः, अश्वहृदयं.

HORSE-MEAT, *s.* अश्वहारः, अश्वभोजनं, अश्वखाद्यं, पशुखाद्यद्रव्यं.

HORSE-POND, *s.* अश्वतडागः, अश्वपुष्करिणी, अश्ववापी.

HORSE-RACE, *s.* अश्वचर्या, अश्वमार्गः, अश्वपावनं.

HORSE-RADISH, *s.* कुरुकन्दकः -कं, कन्दमूलभेदः.

HORSE-SHOE, *s.* अश्वसुरचं, अश्वसुरजालं, अश्वसुरबन्धनं, अश्वपादुका.

HORSE-STEALER, *s.* अश्वहारकः, वाजिहन्ता *m.* (नं), अश्वमुक् *m.* (प).

HORSE-TRAPINGS, *s.* आदानं, अश्वपरिहोमः, अश्वसज्जा, अश्वान्तरणं.

HORSE-WAY, *s.* अश्वपथः, अश्वमार्गः, अश्ववर्त्मं *n.* (नं).

HORSE-WHIP, *s.* कक्षा, अश्वकक्षा, अश्वताडनी, अश्वप्रतोदः, प्रतिष्कशः, प्रतिष्कपः, अश्वेदहः.

To horse-whip, *v. a.* कक्षया or अश्वेदयेन तड् (c. 10. ताडयति-यितुं) or चाहन (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रड (c. 1. -हरति-हन्तुं), कक्षाघातं कृ.

HORTATION, *s.* उपदेशः, उपदेशवाक्यं, प्रबोधनं, प्रबोधवाक्यं, मन्त्रणं.

HORTATORY, *a.* उपदेशकः -का -कं, प्रबोधकः -का -कं, आदेशकः -का -कं.

HORTICULTURAL, *a.* उद्यानविद्यासम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नं), उद्यानविषयः-या-यं.

HORTICULTURE, *s.* उद्यानविद्या, उद्यानकर्मविद्या, उद्यानकर्मणं, उद्यान-करणविद्या, उद्यानकरणं, उद्यानकृषिकर्म *n.* (नं), पथ्यफलोत्पत्तिकर्म *n.* (नं).

HORTICULTURIST, *s.* उद्यानवि *ज्ञः*, उद्यानकर्मकः, उद्यानकर्मशास्त्रीवी *m.* (नं).

HORVULAN, *a.* उद्यानसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (नं).

HORTUS SICCUS, *s.* शुष्कोद्यानं, शुष्कीपथिपुस्तकं, शुष्कीपथिसङ्ग्रहः, शुष्क-तृणादिसङ्ग्रहः, शुष्कीपथपत्रः *p. pl.*

HOSE, *s.* ऊर्णोमयं पादवाद्यं, ऊर्णोपादवं, पादरक्षणी, जह्मपरिधानं.

HOSIER, *s.* पुष्पोक्तापादविक्रेता *m.* (नं), ऊर्णोपादवविक्रेयी *m.* (नं).

HOSPITABLE, *a.* आतिथ्यः -ध्या -ध्यं, आतिथेयः -यं -यं, अतिथिसेवकः -का -कं, अतिथिपूजकः -का -कं, आतिथ्यकारी -रिणी -रि (नं), गृहिपा-तिथिः -थिः -थि, वचभान्तिथिः -थिः -थि, मत्कारशीलः -ला -लं.

HOSPITABLY, *adv.* आतिथ्यपूर्वकं, आतिथ्यं, मत्कारेण, मत्कारपूर्वकं, आतिथेयं; 'to receive hospitably,' मत्कृ, आतिथ्यं कृ.

HOSPITAL, *s.* सारोग्यशाला, चिकित्साशाला, चिकित्सागारं, रोगप्रती-कारशाला, रोगोपचारशाला, रोगार्त्तलोकपोषणस्थानं, दरिद्रलोकानां रोगचिकित्सनशाला, धर्मशाला.

HOSPITALITY, *s.* आतिथ्यं, अतिथिधनं, अतिथिक्रिया, आतिथ्यकर्म *n.* (नं), अतिथिसत्कारः, अतिथिसत्क्रिया, मत्कारः, सत्क्रिया, सत्कर्म *n.* (नं), सत्कृतः *f.*, सत्कृतं, अतिथिसेवा, अतिथिपूजनं, मनुष्यपक्षः, नृपक्षः.

HOST, *s.* (Entertainer) सत्कारी *m.* (नं), सत्कृतं *m.*, आमन्त्रयिता *m.* (नं), निमन्त्रकृतं *m.*, निमन्त्रकः, भोजनदाता *m.* (नं), आतिथ्यकृतं *m.* —(Army) चम्पः *f.*, सेना, सनीकं, वाहिनी, सनीकीनी, वरूथिनी, योधसमूहः—(A great number) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, गणः, कुलं, समवायः, समुदायः, निवहः, निकायः; 'a host of persons,' जनसमूहः, लोकसङ्घः, जनैषः; 'a host of enemies,' शत्रुनिकायः; 'a host of excellencies,' गुणग्रामः.

To host, *v. n.* (Lodge) वस (c. 1. वसति, वसन्तं), निवस्, अतिथिर् भू or सम्.—(Encounter in battle) युद्धे समागम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or सङ्गम्.

HOSTAGE, *s.* शरीरबन्धकः, बन्धकः, सन्धिनियमस्योपरि विश्वासार्थं त्यक्त शरीरबन्धकः.

HOSTEL, HOSTELRY, *s.* उन्नरगस्थानं, उन्नरगमूहं, उपकारी -रिका.

HOSTESS, *s.* आतिथ्यकारिणी, सत्कारिणी, निमन्त्रणकारिणी, भोजनदात्री.

HOSTILE, *a.* वैरो -रिणी -रि (नं), विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -थिनी -थि (नं), विपक्षः -ध्या -धं, प्रतिकृ -ला -लं, विपरीतः -ता -तं, सहितः -ता -तं, सहितकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिपक्षः -क्षी -क्षं, विद्वेषी -थिणी -थि (नं), द्वेषी &c., द्वेषणः -णा -शं, विद्विषः -पा -पं, शास्त्रीयः -यी -यं, द्रोहवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, अपकारी -रिणी -रि (नं), प्रतिरोधी -थिनी -थि (नं), पर्यवस्थाता -त्री -तृ (नं), सवैरः -रा -रं; 'a hostile invasion,' शत्रुवियहः; 'to be hostile,' विपक्षीभू, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलपति-यितुं), विरुष् (c. 7. -रुणाद्धि-रोद्धुं), वैर (nom. वैराघते), शत्रु (nom. शत्रूपति), द्विष् (c. 2. द्वेष्टि-हुं), विद्विष्, पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं).

HOSTILELY, *adv.* शत्रुवत्, रिपुवत्, विरोधेन, विरुद्धं, विपरीतं, विपक्षवत्.

HOSTILITY, *s.* वैरिता, वैरभावः, वैरं, शत्रुता, रिपुता, विपक्षता, विरोधः, विरुद्धता, विद्वेषः, द्वेषः, शास्त्रं, चरिता, प्रतिपक्षता, विद्विष्टता, आघ्रीतिः *f.*, प्रतिद्वन्द्वं, परता -न्तं; 'natural hostility,' जातिवैरः—(War, state of war) युद्धं, युद्धभावः, युद्धावस्था, वियहः, संघातः.

HOSTLER, *s.* अश्वपालः -लकः, अश्वरक्षकः, उन्नरगस्थाने अभ्यागतान् अश्वान् पालयति यो जनः.

HOT, *a.* (Contrary to cold) उष्णः -ध्या -धं, तप्तः -ता -तं, चरुः -रुहा -रुद्धं, प्रचरुः -रुहा -रुद्धं, उचरुः -रुहा -रुद्धं, सन्तप्तः -ता -तं, उपतप्तः -ता -तं, तापी -थिनी -थि (नं), कोष्णः -ध्या -धं, सोष्णः -धा -धं, सोष्णः

-प्ता -प्ता (न्), नैदायः -पी -यं, अशिशिरः -रा -रं, अशीतः -ता -तं, तिग्मः -ग्मा -गं, तीव्रः -व्रा -वं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षं, खरः -रा -रं, ग्रीष्मः -ष्मा -ष्मं, यस्मै in comp.; 'hot season, hot weather,' उष्णकालः, उष्णसमयः, ग्रीष्मः, ग्रीष्मकालः, निदायः, निदायकालः, उष्णागमः; 'hot water,' उष्णोदकं, यस्मोदकं, यस्मोसु *n.*—(Hot to the taste) तिग्मः -ग्मा -गं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षं, तीव्रः -व्रा -वं, खरः -रा -रं, कटुः -दुः -दुः, उग्रः -या -यं.—(Passionate) चखः -खा -खं, चखवान् -वती -वत् (त्) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्षं, तिग्मः -ग्मा -गं, उग्रः -या -यं, शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), रागी -गिणी -गि (न्), उष्णः -ष्मा -ष्मं.—(Impetuous) तीक्ष्णकम्पः, कम्पः -म्पे (न्), संरम्भी -म्भीणी -म्भी (न्), उग्रतः -ता -तं; 'to make hot,' तप् (c. 10. तापयति -यितुं); 'to be hot,' उष्णीभू, उष्म (nom. उष्मायते).

HOTBED, *s.* गोहृष्यकुदादिप्रसूयेण तन्नीकृतम् उद्यानस्थलं, उष्णस्थलं.

HOTCH-POTCH, *s.* नानासाध्यद्रव्यसंयोगः, नानाशाकादिसम्भिन्नं, सन्निपातः, प्रकीर्णकं.

HOTEL, *s.* उत्तरणशाला, उत्तरणगृहं, उत्तरणस्थानं, उपकारी -रिका, उप-काय्या, सौपकार्यं, प्रवासीगृहं.

HOT-HEADED, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (न्), उग्रतः -खा -खं, उग्रतः -ता -तं, संरम्भी -म्भीणी -म्भी (न्), शीघ्रकोपी -पिनी -पि (न्), तीक्ष्णकम्पः -म्पः -म्पे (न्); 'hot-headed zeal,' उग्रतापः.

HOT-HOUSE, *s.* उद्याने विदेशीयवृक्षरक्षणार्थं काचाच्छादितं तमगृहं or उष्णगृहं.

HOTLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तिग्मं, सतीक्ष्णं, चखं, प्रचखं, उग्रतः, उग्रतया, उग्रतया, सौम्यं, उग्रतः, उग्रतः.

HOT-MOUTHED, *a.* तीक्ष्णवादी -दिनी -दि (न्), उग्रमुखः -खी -खं, दुर्मुखः -खी -खं.

HOTNESS, *s.* उष्णता, सौम्यं, तापः -तपन्, चखता, प्रचखता, अशिशिरता, तिग्मता, तेजस्य, तीक्ष्णता, निदायः.—(To the taste) तिग्मता, तीक्ष्णता, तीव्रता, कटुता, उग्रता -त्वं.—(Ardor, vehemence) उग्रतापः, उग्रतया, अग्रता, तीक्ष्णता, उष्मः, संरम्भः.—(Of temper) चखता, शीघ्रकोपितं.

HOTSPUR, *s.* साहसिकजनः, तीक्ष्णस्वभावो जनः, संरम्भी *m.* (न्).

HOVEL, *s.* कुटीरः, कुटीरः, कुटीरः, तृणकुटी, वटनः, मलयः, गोश्व.

TO HOVEL, *v. a.* कुटीरे वस् (c. 1. यसति, यस्तु) or निवस, कुटीरम् अधिवस्.

HOVEN, *a.* उच्छूनः -ता -तं, प्रसूकितः -ता -तं, उग्रितः -ता -तं.

TO HOVER, *v. n.* विहायसा or व्योममध्ये वृत् (c. 1. वसते -सितुं) or व्यावृत्, आकाशमध्ये मलकोपरि वृत्, भ्रमोन्मत्तं अकृता उर्ध्वविपति विमुक् (c. 1. -सपेति -सप्तु) or विचलत् (c. 1. -चलति -लितुं), व्योममध्ये पक्षास्फलनं कृता निश्चली वृत्.—(Hesitate, waver) विलस (c. 1. -लघते -लितुं), दोल (nom. दोलायते), आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), विकृप् (c. 1. -कल्यते -लितुं), विषर् (c. 10. -चारयति -यितुं), विशङ्क (c. 1. -शङ्कते -लितुं).

HOUGH, *s.* जङ्घास्थिशिरा, जङ्घास्थिजायः *m.* जङ्घास्थिवन्धनं.

TO HOUGH, *v. a.* जङ्घास्थिशिरां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं).

HOUND, *s.* मृगयाकुक्षुरः, मृगयाकुक्षुरः, मृगयायै कुक्षुरः, आलेटकाद्यैश्च *m.* (न्), आलेटिकः, मृगारिः *m.*, मृगदंशकः, वृकारिः *m.*, विषयकटुः *n.*

TO HOUND, *v. a.* मृगयाकुक्षुरैः अनुसृ (c. 1. -सरति -सन्तुं).

Hour, *s.* घटिका, होरा, करली, दिवसस्य चतुर्विंशभागः or चतुर्विंशति-तमांशः, दिनांशः; 'an hour of forty eight minutes,' मुहूर्तः -तः; 'a space of twenty-four minutes,' दक्षः; 'half-an-hour,' अर्धघटिका; 'an hour and a half,' अर्धयामः.

Hour-glass, *s.* यामनाली, बालुकायन्त्रं, कालपरिमापकयन्त्रं.

Hourly, *s.* दिव्याङ्गना, दिव्यकन्या, देवकन्या, स्वर्गकन्या, स्वर्गेश्या.

Hourly, *adv.* प्रतिमुहूर्तं, मुहूर्तं मुहूर्तं, दक्षे दक्षे, प्रतिदक्षं.

Hour-plate, *s.* मुहूर्तदशदिपरिमापकं मण्डलं, यामघोषा, घटीमुलं.

House, *s.* गृहं, गृहं-हः, वेश्म *n.* (न्), भवनं, आलयः, निलयः, आचरणं, निकेतः -तनं -तकं, निवेशनं, सदनं, मन्दिरं, वासः, संवासः, वासस्थानं, आगारः -रं, अगारः -रं, निवासः, निवासस्थानं, निवसतिः *f.*, वसितं, समावासः, आचमयः, निकायः, अवस्थानं, वर्यः, उदवसितं, बालुः *m.* ओकस् *n.*, धाम *n.* (न्), अन्तरः, निशानं, कुटः -टी, शाला, सभा, स्थानं; 'house and land,' गृहक्षेत्रादि; 'a number of houses,' सस्रपतिः *f.*; 'house of confinement,' बन्धनगृहं, बन्धनागारं, बन्धनालयः; 'confined to the house,' गृहानुबद्धः -द्धा -द्धं.—(Family, race) कुलं, वंशः, कुटुम्बः, जातिः *f.*—(Family, household) गृहजनः, परिजनः, परिवारः, स्वजनः, कुटुम्बकं, स्त्रीपुत्रकन्यादि. To house, *v. a.* गृहे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), गृहे प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), वेश्मनि वस् (c. 10. वसयति -यितुं), आश्रयं दा, वासस्थानं दा.

House-breaker, *s.* गृहभेदकः, आगारभेदकः, भ्रन्त्रिचोरः, चन्द्रीचोरः, सन्धिचोरः, कारुचोरः, कुडुम्बेटी, कपाटघ्नः, स्नानिलः, कुजम्भलः -म्भिलः. House-builder, *s.* गृहकारकः, गृहकारी *m.* (न्), गृहकम्पनी *m.* (न्), गृहनिर्माता *m.* (न्).

House-burner, *s.* गृहदाहकः, आगारदाहकः, गृहदाहनकृत् *m.*

House-burning, *s.* गृहदाहः -हनं, गृहहनं, गृहशोषः, आगारदाहः.

House-dog, *s.* गृहकुक्षुरः, गृहस्थकः श्व *m.* (न्).

House-door, *s.* गृहद्वारं, गृहद्वारः.

Household, *s.* गृहजनः, परिजनः, गृहपरिजनः, गृहपरिवारः, स्वजनः, परिवारः, सम्भिजनः, कुटुम्बकं.

Household, *a.* गुप्तः -क्षा -खं, गृहसम्पन्नी -न्धिनी -न्धि (न्), आवासस्थिकः -की -कं or expressed by गृह in comp.; as, 'household affairs,' गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहव्यापारः; 'household utensils,' गृहोपस्करः; 'household gods,' गृहा देवताः *f. pl.*, कुलदेवताः *f. pl.*; 'household bread,' गृहापूपः.

Householder, *s.* गृहस्थः, गृहस्थानी *m.* (न्), गृहपतिः *m.*, गृहाधिकारी *m.* (न्), गृही *m.* (न्), गृही *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्), कौटुम्बिकः, गृहमेधी *m.* (न्), स्नातकः, ज्योत्षाश्रमी *m.* (न्).

Household-stuff, *s.* गृहोपस्करः, गृहोपकरणं, गृहसामग्री -स्यं.

Housekeeper, *s.* (Householder) गृही *m.* (न्), गृही *m.* (न्), गृह-स्थानी *m.* (न्), गृहाधिकारी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.* (न्).—(A woman who has the care of a family) गृहिणी, गृहिणी, कुटुम्बिनी, गृहमेधिनी.

Housekeeping, *s.* गृहव्यापारः, गृहकार्यं, गृहकरणं, गृहकर्म *n.* (न्), गृहस्थ्यं, गृहस्थता.

Houseless, *s.* कुतूहलं, गृहभित्तिरुह ओपधिभेदः.

Houseless, *a.* गृहहीनः -ना -नं, गृहशून्यः -न्या -न्यं, निरालयः -या -यं, अनिकेतनः -ना -नं, अकतनः -ना -नं, अलयः -या -यं, निराश्रयः -या -यं, अशरणः -शा -शं, निवासः -सा -सं.

Housemaid, *s.* गृहादासी, गृहपरिष्कारिणी, गृहमार्जनी, दासी.

House-room, *s.* गृहावस्थानं, वासस्थानं, निवासस्थानं, आवासः, वासः.

House-top, *s.* गृहपृष्ठं, गृहाग्रं, गृहशिखरं, गृहशृङ्गं.

House-warming, *s.* गृहप्रवेशः, नवगृहप्रवेशकाले उत्सवः, बालुप्रवेशः, बालुसंशमनं -नीयं.

Housewife, *s.* गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनि-पुष्ठा गृहिणी, गृहिनी.

Housewifery, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिनिष्ठयः.

HOUSING, *s.* (House-room) वासस्थानं, निवासस्थानं.—(Of a horse or elephant) छास्तरः-रथः, परिक्षोभः, वधेः, आधानं.

How, *adv.* कथं, किं, केन प्रकारेण, केन रूपेण, किञ्, कुतस्, किमुत; 'how much, how many, how little, how long, &c.,' कियान्-यती-यत् (न्) or कियत् indec., कति-ति-ति or कति in comp.; as, 'how long?' कियत्कालं, कियन् कालं, कियतां कालेन, कति-कालं; 'how long!' कियश्चिरं; 'how many sorts?' कतिविधः-धा-धे; 'how many times?' कतिकृतम्; 'for how much?' कियता मूत्येन; 'how far?' कियत्पथ्येन, किमप्येन, कियदपि; 'how much more,' किमुनर्, किमुत, किमु, किम्, कुतःपुनर्; 'how much less,' किमुन, किमु; 'how so?' किमिति, किमिव; 'how else,' अप्यकिम्; 'how wonderful,' किमाश्चर्यं; 'how do you do?' किं खेमेन अस्ति भवतः, किं कुशलम् अस्ति भवतः, कीदृशी स्थितिर् भवतः; 'how are we to act?' किम् अस्माभिः करणीयं; 'he knows not how to act,' यथाकाव्यं न जानाति; 'how great is that darkness!' सोऽन्धकारः कियान् महान्; 'any how,' यथाकथञ्चित्, यथातथा, कथञ्चन, कथञ्चित्.

HOWLET, *adv.* तथापि, तथैव, तथाच, किञ्, अपि, अपिपु, किन्तु.

HOWDAH, *s.* (On the back of an elephant) वरखडकः.

HOWEVER, *adv.* तथापि, किञ्, अपिपु, किन्तु, त्, परन्तु, पुनर्; 'in whatever manner,' यत्प्रकारेण.

HOWITZER, *s.* अन्तराग्निबलेन लोहगुलिकाप्रक्षेपकं युद्धयन्त्रं.

TO HOWL, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रविर्तु), विरु, दीर्घराव कृ, दीर्घरुतं कृ, गन् (c. 1. गन्ति-जिन्ति), भृ (c. 1. भवति-पितु), रे (c. 1. रायति रातु), रस् (c. 1. रसति-सितं), रट् (c. 1. रटति-टितु), वाश् (c. 1. वाशति-जितु).

HOWL, HOWLING, *s.* रावः, रुतं, दीर्घराव, दीघरुतं, गजनं, रायणं, भापः, भयणं, बुक्कनं, वाशितं, मुखपट्टा; 'making a howling,' दीर्घरावः-ची-वे.

HOWSOEVER, *adv.* यत्प्रकारेण, येन प्रकारेण, यथा यथा, यथातथा, तथापि

TO HOX, *v. a.* जङ्घास्थिशिरं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तु).

HOV, *s.* वृहवीकाविशेषः, विशालनीका.

HUBBUB, *s.* कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, रासः, हलहलशब्दः, काल-

कीलः, हुमुलं, विप्रवः, कलहः.

HUCKABACK, *s.* नानारेखाङ्गितः क्षीमपदविशेषः.

HUCKLEBACKED, *a.* न्युजः-ज्जा-ज्जं, कुजः-ज्जा-ज्जं, वक्रकन्धः-रा-रे

HUCKLEBONE, *s.* कट्वास्थि *n.*, कटास्थि *n.*, श्रोत्र्यास्थि *n.*, जघनास्थि.

HUCKSTER, *s.* सुद्रवाणिज्यकारी *m.* (न्), तुल्यवाणिज्यकृत्, कुस्तिव-

थिक *m.* (न्).

TO HUCKSTER, *v. n.* तुल्यवाणिज्यं कृ, तुल्यप्रकारेण or नीचप्रकारेण or कुस्तिप्रकारेण वाणिज्यं कृ.

TO HUDDLE, *v. a.* सम्मिश्रकृ, अस्तव्यस्तीकृ, सकुलीकृ, सङ्करीकृ, सम्मिष्ट (c. 10. -मिष्टयति-यितु), सघाप् (c. 1. -वाचने-पितु), अधरोक्षरीकृ, मंघुभ.

TO HUDDLE, *v. n.* सम्मिश्रभू, सकुलीभू, सङ्करीभू, सङ्करीभू, अस्तव्यस्तीभू, अधरोक्षरीभू, सघापीभू.

HUDDLE, *s.* अस्तव्यस्तीता-त्वं, अधरोक्षरं, सङ्करः, साङ्गर्थ्यं, सङ्गोभः.

HUE, *s.* (Dye, colour) वणेः, रागः, रङ्गः, छाया, छविः *f.*—(Hue and cry) जनरयः, बहुभिः कृता मंहति, जनघोषणा.

HUFF, *s.* (Anger) क्रोधावेशः, क्रोधः, कोपः, रोषः, संरम्भः.—(Arrogance) दंभः, दंभावेशः, खंडित्यं.—(One inflated with arrogance) दंभाभातः, अतिगर्हितः, उद्धतः.

To HUFF, *v. a.* रुष् (c. 10. रोपयति-यितु), कुप् (c. 10. कोपयति-यितु).
To HUFF, *v. n.* दृप् (c. 1. दृप्ति, द्रुप्), धृप् (c. 5. धृप्ति, धर्षितु), दंभाभातः-ता-तं भू, भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति-ते-यितु), विकृप् (c. 1. -कायते-यितु).

HUFFER, *s.* दाम्बिकः, भर्त्सेनकारः, विकृप्ति *m.* (न्), धर्षी *m.* (न्), शूरम्भ्यः.

HUFFISH, *a.* (Angry) क्रोधाविष्टः-ष्टा-ष्टं, कोपी-पिनी-पि (न्), सरोपः-पा-धं, सकोपः-पा-धं.—(Arrogant) दूम्भः-म्भ-भं, गर्ही-गृहिणी-गृहि (न्), उद्धतः-ता-तं, धर्षी-पिणी-पि (न्), आत्मछापी-पिनी-पि (न्).

HUFFISHLY, *adv.* सकोपं, सरोपं, सदर्षं, धृष्टवत्, गर्हितवत्.

HUFFISHNESS, *s.* सकोपत्वं, सरोपत्वं, क्रोधाविष्टता, गर्हितं, अहङ्कारः.

To HUG, *v. a.* आलिङ्ग (c. 1. -लिङ्गति-ङ्गितु), समालिङ्ग, आशिष् (c. 4. -शिष्यति-शेषु), संधिप्, समाधिप्, परिपञ्च (c. 1. पञ्चते-पञ्चतु), परिस्मृ (c. 1. -स्मृते-स्मृतु), बाहुभ्यां पीड (c. 10. पीडयति-यितु) or परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतु).

HUG, *s.* आलिङ्गनं-ङ्गितं, आश्रेयः, परिपञ्चः, बाहुपपीडः, अङ्गपाली.

HUGGED, *p. p.* आलिङ्गितः-ता-तं, आशिष्टः-ष्टा-ष्टं, पीडितः-ता-तं.

HUGE, *a.* वृहन्-हती-हत् (न्), अतिवृहन् &c., सुवृहन् &c., महान्-हती-हत् (न्), अतिमहान् &c., समहान् &c., स्थूलः-ला-लं, अतिविशालः-ला-लं, वृहत्परिमाणः-शा-शं, अपरिमितः-ता-तं, सरोयान्-यसी-यः (स), वरिष्ठः-ष्टा-ष्टं, गरिष्ठः-ष्टा-ष्टं.—(In body) महाकायः-या-यं, अतिकायः-या-यं, वृहत्कायः-या-यं, वृहच्छरीरः-रा-रं.

HUGELY, *adv.* समहन्, अतिमहन्, सुवृहन्, अत्यन्तं, अतिमात्रं, अपरिमितं.

HUGENESS, *s.* सुवृहत्वं, वृहत्वं, महत्वं, समहत्वं, अतिमहत्वं, स्थूलता, अति-विशालता, अपरिमितत्वं, सुविपुलता, कायवृहत्वं, वृहत्कायत्वं.

HUGGER-MUGGER, *s.* रहस् *n.*, गूढता, प्रच्छन्ना; 'in huggermugger,' रहसि, रहस्यं, निभृतं, प्रच्छन्नं, गुप्तं, उपांशु.

HULK, *s.* जीर्णनीका, गुणकूपकादिरहिता नीका, रज्जुकूपकादिहीनो नौकायाः स्थूलभागः.

HULL, *s.* (Integument) कञ्चुकः, सायेष्टनं, परिवेष्टनं, कोशः, कोपः, पुटः, त्वक् *f.* (च्).—(Of a ship) गुणकूपकादिभिर्नौकाभागः, नौकायाः स्थूलभागः or कायः.

HULLY, *a.* कोशवान्-वती-वत् (न्), तुपवान् &c., त्वगुक्तः-क्ता-क्तं.

To HUM, *v. n.* गुम् (c. 1. गुम्ति-ङ्गितु), रु (c. 2. रीति, रविर्तु), विरु, रणरणं कृ; 'to hum and haw,' भिन्नस्वरेण or खलितवाचा वद् (c. 1. वदति-दितु).

HUM! *interj.* हुम्, हुम्, जा, जास्, हा, सहो, सहोयत्, तावत्, किं.

HUM, *s.* (Buzzing sound) कलः, कलरवः, कलकलः, कलखटः, रुतं, विरुतं, रावः, विरावः, गुञ्जनं, गुञ्जितं, ममेरु, कङ्काटः, रणत्कारः; 'of bees,' अलिधिरावः, अलिविरुतं.

HUMAN, *a.* मानुषः-पी-यं-पिकः-की-कं, मानवीनः-ना-नं, मानवीयः-या-यं, पौरुषः-पी-यं, पौरुषेयः-पी-यं, जनकीयः-या-यं, नाटः-री-रं, मनुष्यजातीयः-या-यं, लौकिकः-की-कं; 'human nature,' पुरुषत्वं-ता, मनुष्यत्वं-ता, मानुष्यं, मानुष्यत्वं; 'human race,' मनुष्यजातिः *f.*, मनुष्यवर्गः, नृजातिः *f.*; 'human form,' मरुहयः; 'human art,' मनुष्यकला; 'a human brute,' पुरुषपशुः *m.*

HUMANE, *a.* परोपकारशीलः-ला-लं, परोपकारी-रिणी-रि (न्), परिह-तैवी-पिणी-पि (न्), परहितः-ता-तं, परहितकायः-मा-मं, उपकारपरः-रा-रं, दयालुः-लुः-लु, कृपालुः-लुः-लु, कारुणिकः-की-कं, सकृद्यः-या-यं, दयाशीलः-ला-लं, कल्याणीलः-ला-लं, कल्याणाला-ला-ल (न्), कल्याणैः-द्रो-द्रौ, अनुकम्पी-मिनी-मि (न्), सानुकम्पः-म्या-म्यं, सर्वभू-नुकम्पकः-का-कं, आपन्नरक्षणशीलः-ला-लं, दया-

वान् -वती -वत् (त), मुहृदयः -या -यं, सुशीलः -ला -लं, दीनानुकम्पनः -ना -नं, सद्यः 'ग' -यं, सानुक्रोशः -शा -शं, क्षमावान् -वती -वत् (त), अनुशंसः -सा -सं, कर्णवेदी -दिनी -दि (न).

HUMANELY, *adv.* सकर्णं, सकारुखं, सानुकम्प्यं, सद्यं, दयाशीलत्वात्, सुशीलयत्, परहितेच्छया.

HUMANIST, *s.* शास्त्रज्ञः, शास्त्रव्युत्पन्नः, शब्दशास्त्रविद् *m.*, विद्वज्जनः.

HUMANITY, *s.* (Benevolence, compassion) दया, दयाशीलता, दयालुता, कारुण्यं, कर्णता, कर्णशीलत्वं, अनुकम्प्या, कृपा, परहितेच्छा, परोपकारशीलता, हितकाम्या, उपकारपरता, कर्णद्रुता, सानुकम्पता, आप-वरक्षणं.—(Nature of man) पुरुषता -त्वं, शत्रुपता, मनुष्यता -त्वं, मानुष्यं, मानवत्वं, मानव्यं.

To HUMANIZE, *v. a.* शिक्षाचारान् or आर्यव्यवहारान् शिष्य (c. 10. शिक्ष-यति -यितुं) or शत्रु (c. 2. शास्ति, शाशितुं), शिष्टीकृ, सुशीलीकृ, विनोतं -तां -तं कृ, सभ्यं -भ्यां -भ्यं कृ.

HUMANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, नृजातिः *f.*, मनुष्यपर्वः, पुरुषपर्वः.

HUMANLY, *adv.* पुरुषयत्, मनुष्यवत्, नरवत्, मानुषवत्, मानुषप्रकारेण.

HUMBIRD or HUMMING BIRD, *s.* कलरवकारी नानावर्णः सूक्ष्मपक्षिभेदः.

HUMBLE, *a.* नम्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, नम्रचेताः -ताः -तः (स), नम्रः -सा -सं, विनम्रः -सा -सं, नम्रशीलः -ला -लं, विनतचेताः &c., विनतः -ता -तं, विनयी -यिनी -यि (न), विनोतः -ता -तं, सविनयः -या -यं, निर्विण्णः -शा -शं, निर्विण्णचेताः &c., अगर्भः -क्षेत्र -क्षेत्र, गर्भहीनता -ना -नं, दर्पहीनः -ना -नं, दर्परहितः -ता -तं, दम्भरहितः -ता -तं, वीतदम्भः -भ्या -भ्यं, निरहङ्कारः -रा -रं, अनहङ्कारी -रिणी -रि (न), अनहङ्कृतः -ता -तं, निरहङ्कारी &c., निरभिमानः -ना -नं, अभिमानहीनः -ना -नं, अभिमानशून्यः -न्या -न्यं, अनभिमानो -निनी -नि (न), अनुद्धतः -ता -तं, पश्यान्ता -न्ता -न्त (न).—(Low) अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, प्राकृतः -तो -तं, कृपणः -शा -शं.

To HUMBLE, *v. a.* अपकृष्टं (c. 1. -कपति, c. 6. -कृयति -क्रुते), नम् (c. 10. नमयति -यितुं), अधनम्, नमोक्तं, पत् (c. 10. -पातयति -यितुं), भृशं (c. 10. भृशयति -यितुं), अभिम् (c. 1. -अवति -यितुं), तिरोभू (c. 10. -भाययति -यितुं), दर्पं or गर्भं भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्कं) or दृ (c. 1. हरति, हर्षं).

HUMBLE-BEE, *s.* गुप्त्रकृत् *m.*, ध्वनमोदी *m.* (न), भृङ्गराजः, भमरः.

HUMBLED, *p. p.* भग्नदर्थः -धा -धं, सात्तगर्भः -क्षेत्र -क्षेत्र, दृतगर्भः -क्षेत्र -क्षेत्र, अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः -ता -तं, पातितः -ता -तं, नमोक्तः -ता -तं, आनतः -ता -तं.

HUMBLENESS, *s.* बुद्धिनयता, नम्रता, विनयता, नम्रशीलता, विनयः, विनोतिः *f.*, विनोतिः *f.*, वश्यता, अनहङ्कारः, अगर्भः, गर्भहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानता, अपकृष्टता.

HUMBLING, *s.* अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, अपकर्षः -र्षणं, दर्पभङ्गः, मानभङ्गः, दर्पहरणं, नमोकरणं.

HUMBLING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMBLY, *adv.* सविनयं, नम्रचेतासा, नम्रं, विनम्रं, दर्पं पिना, गर्भं विना, अगर्भेण, निरभिमानेन, अहङ्कारं विना, सनिर्वेदं, निर्विण्णं, अनुद्धतं, कृपणं.

HUMBUC, *s.* प्रसारणं -शा, कपटः -टं, व्याजः, प्रवचना, छलं, कितवं.

To HUMBUG, *v. a.* प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), छल (c. 10. -छलयति -यितुं), मुहं (c. 10. मोहयति -यितुं), प्रलभं (c. 1. -लभते -लभते), अभि-सम्प्रा (c. 3. -दधाति -धातुं).

HUM-DRUM, *a.* मन्दः -न्दा -न्दं, धिरसः -सा -सं, धरसिकः -का -कं, धलुः -लुः -लु, कहरकः -रा -रं, धरः -डा -डं.

HUMECTATION, *s.* ज्ञेदनं, आर्द्रीकरणं, आश्रयनं, तेमनं, समुद्धनं.

To HUMECTATE, *v. a.* ज्ञेदं (c. 10. ज्ञेदयति -यितुं), आश्रु (c. 10. -आश्र-

यति -यितुं), आर्द्रीकृ, उन्द् (c. 7. -उनति, उन्दिनु), समुद्ध, सरसीकृ.

HUMERUS, *s.* प्रगल्भः.

HUMID, *a.* आर्द्रः -र्द्रा -र्द्रं, सार्द्रः -र्द्रा -र्द्रं, तिमितः -ता -तं, स्तिमितः -ता -तं, सरसः -सा -सं, क्रिजः -जा -जं, उवः -वा -वं, समुच्चः -सा -सं, योदः -दा -दं.

HUMIDITY, *s.* आर्द्रता, सार्द्रता, ज्ञेदः, संज्ञेदः, क्रिजता, सरसता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, समुद्धनं, समुच्चता.

HUMILIATING, *a.* दर्पहः -हा -हं, दर्पहरः -रा -रं, मानहरः -रा -रं.

HUMILIATION, *s.* मानभङ्गः, मानहानिः *f.*, दर्पभङ्गः, दर्पहरणं, अपकर्षः -र्षणं, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, नम्रता, नमोकरणं, विनोतिः *f.*, दाकिः *f.*, नियमनं, दमनं.

HUMILITY, *s.* विनयः, विनोतिः *f.*, विनोतिः *f.*, नम्रता, विनयता, नम्रशीलता, बुद्धिनयता, अनहङ्कारः, अगर्भः, गर्भहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं, वश्यता, दैन्यं, दीनता, निर्वेदः, निर्विण्णता, अनोद्धतं, आनतिः *f.*, सन्नतिः *f.*, अपकृष्टता, कृपणता, कापण्यं.

HUMORIST, *s.* परिहासवेदी *m.* (न), परिहासशीलः, रसिकः, रसज्ञः, वैहासिकः, हासकरः, विद्वपकः, भयः, नृभंसचियः, रागी *m.* (न).

HUMOROUS, *a.* रसिकः -का -कं, रसो -मिनी -मि (न), रमयान् -यती -यत् (त), सरसः -सा -सं, परिहासशीलः -ला -लं, हासकरः -रो -रं, हासजनकः -का -कं, हास्यः -म्या -म्यं, उपहास्यः -म्या -म्यं, प्रहासो -सिनी -सि (न), विनोदी -दिनी -दि (न), कीतुकी -किनी -कि (न).

HUMOROUSLY, *adv.* सरसे, रसिकप्रकारेण, हास्यप्रकारेण, रसिकं, हास्यं, विनोदाद्यं, परिहासपूर्णं.

HUMOROUSNESS, *s.* रसिकत्वं, रमयत्वं, रमयत्वं, परिहासशीलता, हास्यता, उपहास्यता, हासजनकता, विनोदकत्वं.

HUMOURSOME, *s.* (Peevish) वक्रभावः -चा -चं, वक्रशीलः -ला -लं, (Full of whims) चपलप्रकृतिः -तिः -ति, चपलभावः -चा -चं, चलचितः -सा -सं, छन्दोवान् -वती -वत् (त), वैकभावान्ध्रयः -या -यं.

HUMOUR, *s.* (Moisture) ज्ञेदः -नं, मंजरीः, स्तेमः, तेमः, तलायसेकः, चिह्नितं, समुद्धनं, खेदः, आर्द्रता.—(Fluid) रसः, जलं; 'of the body,' धातुः *m.*; 'disorder of the humours,' दोषः; 'vitiation of the three humours,' दोषत्रयः.—(Temper of mind) भावः, स्वभावः, शीलः, शीलता -त्वं, प्रकृतिः *f.*; 'good humour,' सद्भावः, सत्प्रकृतिः *f.*, सुशीलता, सुप्रकृतिः *f.*; 'bad humour,' असद्भावः, वक्रभावः; 'in a bad humour,' दुष्प्रकृतिः -तिः -ति, दुःशीलः -ला -लं, वक्रभावः -चा -चं.—(Whim) लन्दम *m.*, लन्दं, मनोलाभ्यं, बुद्धि-लीत्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिचापः—यापदं, तरङ्गः, लहरः, अवट्टिः *m.*—(Wit) रसः, रसिकता, रसिता, चित्रं, वैदध्यं, कीतुकं.

To HUMOUR, *v. a.* अनुवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तते), अनुकूलं (c. 10. कूल-यति -यितुं), अनुषं (c. 10. -तोषयति -यितुं), परिनुषं, अनुरूपं (c. 4. -रूप्यते -ति -रोक्तं), आराधं (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), प्रमदं (c. 10. -सादयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 10. -रञ्जयति -यितुं), भञ्जं (c. 1. भजति ते, भङ्कं), ललं (c. 10. -लालयति -यितुं), 'to humour one's inclination,' लन्दोन्वृत्तः—(Smit) युज् (c. 1 युज्यते, c. 10. योजयति -यितुं).

HUMoured, *p. p.* अनुवृत्तः -ज्ञा -जं, अनुकूलः -ज्ञा -जं, अनुगृहीतः -ता -तं, आराधितः -ता -तं, प्रसादितः -ता -तं, सन्नोषितः -ता -तं.

HUMOURING, *s.* (Indulging) अनुवृत्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, लन्दोन्वृत्तं, अनुरोधः -धनं, सन्नोषणं, तुष्टिकरणं, तुष्टिदानं, आराधनं, प्रसादनं, प्रीतिकरणं, तपणं.

HUMP, *s.* गदुः *m.*, स्यगुः *m.*, पृथगन्यः *m.*; 'of a bull, &c.,' ककुद् *f.*, ककुदः -दं, कंसकूटः; 'having a hump,' ककुशान् -धनी -मत् (न), ककुशी -मिनी -मि (न), मुष्ठाः -ष्ठा -जं.

HUMP-BACKED, *a.* कुम्भः-ज्जा-ज्जं कुम्भकः-का-के, गदुः-डुः-डु, गदुरः-रा-रं, गदुलः-ला-लं, वक्रपृष्ठः-ष्टा-ष्टं, उच्चस्वः-व्या-व्यं.

HUNCH, *s.* (A hump) गदुः *m.*, खगुः *m.*—(A hump) पिच्छः, गदुका. घनः.
To HUNCH, *v. a.* अरलिना तद् (c. 10. ताडयति-यितुं) or आहन (c. 2. -हन्ति-न्तुं).

HUNCH-BACKED, *a.* गदुपृष्ठः-ष्टा-ष्टं. *See* HUMP-BACKED.

HUNDRED, *a.* शतं, शतसंख्यकः-का-के, एकशतसंख्यकः-का-के, शतकः-का-के, दशतिः *f.* The word शतं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a hundred ancestors,' शतं पितरः or शतं पितॄणां; or in comp., as, 'a hundred years,' वयशतं, शतवर्षं; 'a hundred and fifty,' सार्द्धशतं; 'a hundred thousand,' लक्षं-क्षा; 'a hundred millions,' अर्बुदं; 'a hundred years old,' शतायुः-युः-युः (स्).

HUNDRED, *s.* शतं, शतकः, दशतिः *f.* : 'by hundreds,' शतशस्.

HUNDRETH, *a.* शततमः-मी-मं, शतः-तो-तं.

HUNGER, *s.* दुष्ठा, दुष्ट *f.* (य), दुभुधा, निषत्ता, अन्नलिप्ता, आहार-लिप्ता, अशनाया-यितं, अत्रायी, धारिका; 'hunger and thirst,' दुष्टिपासा-र-से *f.* du.

To HUNGER, *v. n.* दुष्ठा (c. 4. दुष्यति, द्योतुं), भुज् in des. (दुभुधति-ने-दिशतुं), घस in des. (जिघृक्षति-त्सितुं), अशन (nom. अशनायति-यितुं), अन्नं or आहारं लभ् in des. (लिप्सते-त्सितुं): 'to hunger after righteousness,' धर्माय दुष्ठा.

HUNGER-BIT, HUNGER-BITTEN, *a.* दुष्ठात्रे-त्रे-त्रं, दुष्टोदितः-ता-तं.

HUNGRED, *a.* दुष्टितः-ता-तं, दुभुधितः-ता-तं, दुष्ठात्रे-त्रे-त्रं.

HUNGERLY, *a.* अत्रायी-धिनी-धि (न), भोजनाधी &c., आहाराधी &c.

HUNGER-STARVED *a.* दृढयसः-वा-वं, दुष्ठावसः-वा-वं, दुष्ठादितः-ता-तं.

HUNGRY, *a.* दुष्ठात्रे-त्रे-त्रं, दुष्टितः-ता-तं, दुष्टोदितः-ता-तं, दुष्ठा-पीडितः-ता-तं, दुष्ठातुरः-रा-रं, दुभुधितः-ता-तं, दुभुधुः-धुः-धु, निषलुः-लुः-लु, आहाराधी-धिनी-धि (न), अत्रायी &c., अन्नलिप्सुः-प्सुः-प्सु, आहारलिप्सुः-प्सुः-प्सु, अशनायितः-ता-तं, दुष्ठाध्याकुलः-ला-लं, 'hungry and thirsty,' दुष्टिपासितः-ता-तं, दुष्टृणोप-पीडितः-ता-तं.—(Lean) कुशः-शा-शं, अषुष्टः-ष्टा-ष्टं, विषुष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURKS, *s.* कृपणः, कदर्थः, धनलोभी *m.* (न), मितम्यचः.

To HUNT, *v. a. and n.* (Chase) मृग (c. 10. मृगयते-यितुं), मृगयां कृ, आसिद् (c. 1. -सिदति-दितुं), परिकल् (c. 10. -कालयति-यितुं). (Pursue, follow after, search for) अनुसृ (c. 1. -सरति-सर्तुं), अनुधाव (c. 1. -धावति-यितुं), पश्चाद्वाप्, अनुवृत्त (c. 1. -वर्त्तते-त्तितुं), पश्चाद्भूत, अन्विष् (c. 4. -इष्यति-रषितुं).

HUNT, *s.* (Chase) मृगया, मृगयं, खेडः-टं, आखेडः, आशोदनं, आखोदनं, पाषाडिः *f.*, पराधिः *f.*—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्विषणं-णा, पर्येषणा, मृगणं, मागणं.

HUNTER, *p. p.* मृगतः-ता-तं, अनुमृतः-ता-तं, अनुधायितः-ता-तं, आखे-दितः-ता-तं, अन्विष्टः-ष्टा-ष्टं, अन्विषितः-ता-तं.

HUNTER, *s.* (One who pursues wild animals) व्याधः, मृगयुः *m.*, लुम्भकः, मृगबाधनीयः, मृगजीवनः, आखेटकः, मृगादिपशुहन्ता *m.* (नृ), मोकरिकः, अन्त्रः, सट्टिकः; 'with nets,' जालिकः.—(Horse) मृगवाधः.

HUNTING, *s.* मृगया, मृगयं, खेडः-टं, आखेटः, आशोदनं, आखोदनं, पाषाडिः *f.*, पराधिः *f.*; 'hunting-knife,' कर्त्तरिका; 'hunting-dog,' आखेटकः या *m.* (नृ), मृगयाकुक्षरः; 'hunting appointments,' मृगयायेशः.—(Pursuit, search) अनुसरणं, अनुधावनं, अन्वे-

षणं-णा, पर्येषणा, मृगणं, मागणं.

HUNTING-HORN, *s.* मृगयाशङ्खः, मृगयशङ्खः, व्याधवादिनं शृङ्गं or विषाणं.

HUNTRESS, *s.* व्याधी *f.*, व्याधस्त्री, आखेटकी, मृगयाकारिणी.

HUNTSMAN, *s.* मृगयाकारी *m.* (नृ), मृगयकारी *m.*, मृगयुः *m.*, आखेटकः.

HUNTSMANSHIP, *s.* मृगयाविद्या, मृगयविद्या, आखेटविद्या.

HURDLE, *s.* काष्ठशलाकानिर्मितम् अपरोधकं or आवरणं, सम्भकरः.

HURDY-GURDY, *s.* कर्कशशब्दः सतन्वीवाद्यविशेषः.

To HURL, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), प्रक्षिप, अस (c. 4. अस्यति, असितुं), प्राप्त, ईर् (c. 10. ईरयति, -यितुं), उदीर, समीर, मुष् (c. 6. मुचति, मोक्तुं) प्रनुष्, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), अयमृज्, पत् (c. 10. पातयति-यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति-ते-हर्तुं), प्रेष (c. 10. प्रेषयति-यितुं, rt. इप्), उद्दुर (c. 6. -गृते-यितुं): 'to hurl stones,' शिलाप्रहरणं कृ; 'is hurled down,' निपात्यते.

HURL, *s.* (Throw) क्षेपः-पणं, असनं पातनं.—(Tumult) तुमुलं, कोलाहलः, विप्रयः, डिब्बः.

HURLED, *p. p.* क्षिप्तः-प्ता-प्तं, प्रक्षिप्तः-प्ता-प्तं, अस्तः-स्ता-स्तं, प्राप्तः-स्ता-स्तं, पातितः-ता-तं, ईरितः-ता-तं, विमृष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURLER, *s.* क्षेपकः, क्षेप्रा *m.* (नृ), क्षिप्ता *m.* (नृ), प्रामकः.

HURLING, *s.* क्षेपणं, असनं, पातनं, 'of stones,' शिलाप्रहरणं.

HURLY-BURLY, *s.* कोलाहलः, हलहलाशब्दः, कालकोलः-लकः, तुमुलं.

HURRAH, *exclam.* जयशब्दः, प्रशंसाशब्दः, आनन्दशब्दः.

HURRICANE, *s.* चक्रवातः, भ्रमन्ननः, उत्पातवातः, अतिवातः, वात्सा, वात्सा-वेगः, चण्डवातः, प्रवहन्वायुः *m.*, वाताली, वातरूपः, वातगन्धः, कम्पता-वातः, कम्पता, जवानिलः, भूमिः *m.*, निर्धातः, पवनापातः.

HURRID, *a.* त्वरितः-ता-तं; 'spoken fast,' त्वरितोदितः-ता-तं, निरस्तः-स्ता-स्तं.

HURRIEDLY, *adv.* त्वरितं, सत्वरं, द्रुतं, शीघ्रं, अविलम्बितं, सरभसं.

To HURRY, *v. a.* त्वर (c. 10. त्वरयति-यितुं), सत्वरः—(Hurry along, drive, impel) कृष (c. 1. कर्षति, क्रष्टुं), समाकृष, प्रेर (c. 10. -ईरयति-यितुं), प्रगुद् (c. 6. -गुदति-गोतुं).

To HURRY, *v. n.* त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), सत्वरं, अतित्वरं, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), सत्वरं or शीघ्रं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं).

HURRY, *s.* त्वरा, सम्भमः, संवेगः, आधेगः, वेगः, रभमः, क्षिप्रकारिता, त्वरितगतिः *f.*, आग्रगमनं, शोघ्रता.—(Bustle) सम्भमः, आकुलत्वं, व्ययता, व्यस्तता; 'in a hurry,' त्वरितः-ता-तं, सम्भमी-मिणी-मि (न), सम्भान्तः-न्ता-न्तं, आकुलः-ला-लं.

HURRY-SCURRY, *adv.* ससम्भनं, सरभसं, साधेगं, व्याकुलं, सम्भमेण.

To HURT, *v. a.* हिंस्र (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हिंसति-सितुं), विहिंस्र, उप-हिंस्र, आहिंस्र, द्यते कृ, क्षतिं कृ, क्षण (c. 8. क्षणोति-क्षितुं), परिक्षणं, अपकृ, द्रोहं कृ, सद् (c. 10. सद्दयति-यितुं), समदं, पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यष (c. 10. व्यषयति-यितुं), रिप् (c. 1. रेपति, c. 4. रिपयति, रेपितुं, रेष्टुं), क्षि (c. 5. क्षिणोति, c. 1. क्षपति, क्षेत्तुं), हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), विहन्, उपहन्, तुद् (c. 6. तुदति, तोत्तुं), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), दुष् (c. 10. दृषयति-यितुं), दुह् (c. 4. दृहयति, द्रोष्टुं); 'you hurt me by your sharp words,' तुदसि मे ममोष्णि वाक्शब्दे.

HURT, *s.* द्यतं, द्यतिः *f.*, परिद्यतं, हिंसा-सनं, अपकारः, अपकृतं, द्रोहः, अभिद्रोहः, अपायः, क्षयः, उपक्षयः, पीडा, व्यथा, आपातः, बाधः, नाशः, दोषः, विहेडः-ठनं, हानिः *f.*, रिष्टं.

HURT, *p. p.* द्यतः-ता-तं, परिद्यतः-ता-तं, विद्यतः-ता-तं, हिंसितः-ता-तं, विहिंसितः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, अर्दितः-

-ता-तं. पोडितः-ता-तं, निपोडितः-ता-तं, व्यथितः-ता-तं, विहतः-ता-तं, दूषितः-ता-तं, रिष्टः-ष्टा-ष्टं.

HURTER, *s.* छतकारी *m.* (नं), अपकारी *m.*, हिंसकः, रेष्टा *m.* (इ).

HURTFUL, *a.* हिंसः-छा-छं, हिंसालुः-लुः-लु-लुकः-का-कं, हिंसात्मकः-का-कं, अपकारी-रिणी-रि (नं), अपकारकः-का-कं, अपकारः-री-रं, छतकारी &c., छतिजनकः-का-कं, अहितः-ता-तं, नृशंसः-सा-सं, शराहः-रुः-रु, शारुकः-का-कं, यातुकः-का-कं, उपधातकः-का-कं, हानिजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, सबाधः-धा-धं, रिप्वः-प्या-प्यं, अनिष्टजनकः-का-कं, द्रोही-हिणी-हि (नं).

HURTFULLY, *adv.* हिंसापूर्व, हिंसया, छतपूर्व, सद्यतं, हिंसं, हिंसप्रकारेण, अहितं, यथा हिंसा क्रियते तथा, यथा छतं जायते तथा.

HURTFULNESS, *s.* हिंसता-त्वं, हिंसालुता, छतिकारिता, अहितत्वं.

To HURTLE, *v. a.* समाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), परस्परसमाघातं कृ. — (Whirl) भ्रम (c. 10. भ्रमयति -यितुं).

HURTLSS, *a.* अहिंसः-छा-छं, अनपकारी-रिणी-रि (नं).

HUSBAND, *s.* (Man married to a woman) पतिः *m.*, भर्ता *m.* (त्रे). स्त्रामी *m.* (नं), वरः, योढा *m.* (दृ), विवोढा *m.*, वरयिता *m.* (नं). कान्तः, परिशेता *m.* (नं), परिणायकः, नाथः, दयितः, इष्टः, प्रियः-यतमः, धवः, उपयन्ता *m.* (नं), परिग्रहीता *m.* (नं), छेत्रिकः, दृढदेशः, प्राणेशः, जीवितेशः, प्राणनाथः, प्राणाधिनाथः, वेत्ता *m.* (नं); 'husband and wife,' दम्पती *m. du.*, जम्पती *m. du.*, भाष्यपती *m. du.*, जायापती *m. du.*; 'a husband's brother,' देवा *m.* (वृ), देवः, देवरः, देवलः; 'a second husband,' दिधिपुः *m.* -पुः *m.*—(Economist) परिमितव्ययी *m.* (नं), अत्यव्ययी *m.*—(Cultivator) कृषकः, कृषिकारी *m.* (नं).

To HUSBAND, *v. a.* (Economize) परिमितव्ययं कृ, न व्ययीकृ, न विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपे); 'to husband one's time,' न कालक्षेपं कृ. —(Cultivate) कृष (c. 6. कृषति, क्रुषे).

HUSBANDLESS, *a.* पतिहीना, भर्तृहीना, भर्तृरहिता, निर्णया, अनाथा.

HUSBANDLY, *a.* परिमितव्ययः-या-यं, गृहव्यापाराभिः-ज्ञा-ज्ञं.

HUSBANDMAN, *s.* (Cultivator, farmer) कृषकः, कृषिकः, कर्षकः, कर्षकः, कर्षिकः, कृषीषलः, क्षेत्रकर्षकः, छेत्रिकः, छेत्री *m.* (नं), क्षेत्राजीवः, कृषिजीवी *m.* (नं), हालिकः, क्षेत्रपतिः *m.*, कृषाजः, कीनाशः, आर्द्धिकः—(Man of the third tribe) वैश्यः, विद् *m.* (ज्ञ), ऊरुजः, ऊरवः, अय्यः, भूमिमुक *m.* (ज्ञ).

HUSBANDRY, *s.* (Agriculture) कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (नं), कृषिविद्या, अन्नतं, वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*, हलभृतिः *f.*, कर्षणं, कृष्टिः *f.*, प्रभृतः—(Frugality, economy) परिमितव्ययः, गृहकर्मनयः, गृहकर्मनिवाहविद्या.

HUSH, *exclam.* शान्तं, शान्तं-शान्तं, शन्तं मा कुरु, तूष्णीम्भव, मीनीभव, निःशब्दो भव, वाचं यम, वारोपं कुरु, इमं, नीचैस्.

To HUSH, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), शन्तशान्तिं कृ, शन्तरीधं कृ, निःशब्दीकृ.

To HUSH, *v. n.* शम् (c. 4. शाम्यति, शमिति), उपशम्, प्रशम्, पसद् (c. 1. -सोदति-सन्तु), शान्तीम्, निःशब्दीम्, मीनीम्, तूष्णीम्.

HUSHED, *p. p.* शान्तः-न्ता-न्तं, शमितः-ता-तं, प्रशमितः-ता-तं.

HUSK, *s.* तुषः-पा, तुमः, त्वक् *f.* (च), कन्धुकः, कोशः, पुटः, आवेष्टनः; 'of corn,' धान्यत्वक् *f.* (च), धान्यतुषः—(Chaff) पुसं, पुषं, तुज्जं, तुज्जधान्यकं, धान्यकन्कः; 'rice in husk,' शुष्काक्षं.

To HUSK, *v. a.* निस्तुष (nom. निस्तुषयति -यितुं), निस्तुषीकृ, तुषीकृ, निस्तुष (nom. निस्तुषयति -यितुं), निस्तुषीकृ, त्वक् (nom. त्वक्पयति -यितुं), तुषं or त्वक् दृ (c. 1. हरति, हर्षुं).

HUSKED, *p. p.* (Stripped of the husk) निस्तुषितः-ता-तं, निस्तुषः-या-यं, निस्तुषः-चा-चं, तुषीकृतः-ता-तं—(Having a husk) तुषरः-रा-रं, तुषवान्-यती-वत् (तं), त्वक्पुक्-का-कं.

HUSKY, *a.* (Having husks, consisting of husks) सतुषः-या-यं, बहुतुषवान्-यती-वत् (तं), तुषमयः-यी-यं, त्वक्पुषः-यी-यं—(Rough, harsh) रुक्षः-छा-छं, कर्कशः-शा-शं; 'in sound,' रुक्षस्वरः-रा-रं.

HUSSAR, *s.* अष्टारुष्टः मैयः, अष्टारोही *m.* (नं), सादी *m.* (नं).

HUSSY, *s.* पापीयसी, दासीपुत्री, बन्धकी, दुष्टा स्त्री.

HUSTINGS, *s.* काष्ठनिर्मितो सचिवशेखो यत्र नगरप्रतिनिधिवरुणं क्रियते.

To HUSTLE, *v. a.* निरम (c. 4. -अस्पति -असितुं), निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), निराकृ, वहिष्कृ, सचाप (c. 1. -बाधते -धितुं), संक्षुभ (c. 10. -छोभयति -यितुं).

HUSWIFE, *s.* गृहिणी, कुटुम्बिनी, गेहिनी, स्वाभिनी, गृहमेधिनी, गृहव्यापारकुशलता.

HUSWIFERY, *s.* गृहव्यापारकुशलता, गृहकार्यदक्षता, गृहकर्मनिपुणता, गृहमेधित्वं, परिमितव्ययः.

HUT, *s.* उटजः, कुटीरः, पर्णशाला, कुटीरः, कुटिरं, सहोदजः, तृणीकस *n.*, तृणकुटी, कुट्टिमः, वेश्म *n.* (नं), कायमानं.

HUTCH, *s.* (Bin) धान्यकोष्ठकं, कुशूलः, पिटः—(For rabbits) शशकाधारः, शशकरक्षणी.

HUZZA, *s.* जयशब्दः, जयनादः, आनन्दशब्दः, प्रणदः, जयध्वनिः *m.*, जयकोलाहलः, जयारणः, प्रशंमानादः.

To HUZZA, *v. n.* जयशब्दं कृ, प्रणदं कृ, जयप्रणदं कृ.

HYACINTH, *s.* सुगन्धपुष्पं सोपधिभेदः, सुगन्धकुसुमा.

HYBRID, *a.* सङ्कीर्णजातिः-तिः-ति, सङ्कीर्णजातीयः-या-यं, सङ्करजातः-ता-तं, सङ्कीर्णः-शी-शी.

HYDRA, *s.* जलव्यालः, जलभुजङ्गमः, कविकल्पितो बहुमस्तकविशिष्टो बृहन् जलव्यालः.

HYDRAULIC, HYDRAULICAL, *a.* जलचलनविषयः-या-यं, चलनजलसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), जलमजलसम्बन्धी &c.

HYDRAULICS, *s.* चलनजलविद्या, जलमजलविद्या, जलचलनविषया विद्या.

HYDROCELE, *s.* कोषवृद्धिः *f.*, मुष्कवृद्धिः *f.*, कुरक्षः.

HYDROCEPHALUS, *s.* जलमस्तकः, उदकमस्तकः, मस्तकाध्मानं.

HYDRODYNAMICS, *s.* जलगुणविषया विद्या, जलशक्तिविषया विद्या.

HYDROGEN, *s.* जलकरः, जलनं, जलजो वायुः, जलजो वायुः.

HYDROGRAPHER, *s.* समुद्रवेलादिपत्रलेखकः, नदीसमुद्रादिपत्रलेखकः, समुद्रलेखकः, समुद्रालेखकृत् *m.*, वेलालेखकृत् *m.*

HYDROGRAPHICAL, *a.* समुद्रलिखनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

HYDROGRAPHY, *s.* समुद्रलिखनं, समुद्रलिखनविद्या, नदीसमुद्रादिपत्रलिखनं, समुद्रवेलादिवरुणं.

HYDROMANCY, *s.* जलादिलक्षणात् शुभशुभदर्शनं or भविष्यदनुमानं or अनगतवृत्तसूचनं or भाविविषयप्रदर्शनं.

HYDROMEL, *s.* जलसंमृष्टं मधु, जलमधु *n.*, जलमाक्षिकं, मधु *n.*

HYDROMETER, *s.* जलपरिमापकयन्त्रं, जलमापनी.

HYDROPATHY, *s.* शीतजलप्रयोगेण रोगचिकित्सा, जलोपचारः.

HYDROPHOBIA, *s.* अलक्षरोगः, जलभयं, अलक्षं जलप्रयुक्तो जलभयरोगः.

HYDROPIA, HYDROPICAL, *a.* जलोदरी-रिणी-रि (नं), जलोदरीयः-या-यं.

HYDROPSY, *s.* जलोदरं-री, उदरी, उदकोदरं, आध्मानं, जठरागमयः.

HYDROSTATICS, *s.* स्थावरजलविषया or अजलमजलविषया विद्या, जलादिद्रवद्रव्यसम्बन्धविषया विद्या.

HYEMAL, *a.* शीतकालीनः-ना-नं, हेमन्तः-न्तो-न्तं-निकः-को-कं.

-की -कं, मानसः -ही -हं, मनोभवः -वा -वं, चिन्तोद्भूतः -ता -तं, चिन्ताभवः -वा -वं, काव्यनिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, मायामयः -यी -यं, मायिकः -की -कं.

[IDEALISM, *s.* माया, विषयाभावबुद्धिः *f.*, अमूर्तिवादः, अविद्या.

[IDEALIST, *s.* मायिकमतवादी *m.* (नं), विषयाभाववादी *m.* (नं).

[IDEALLY, *adv.* मनसा, मनसि, बुद्ध्या, बुद्धिमात्रेण, चिन्तया, चिन्तामात्रेण.

[IDENTICAL, *a.* जनन्यः -न्या -न्यं, अभिन्नः -न्ना -न्नं, अविभिन्नः -न्ना -न्नं, जनन्यरूपः -पा -पं, अभिन्नरूपः -पा -पं, समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समसमानः -ना -नं, तुल्यः -त्या -न्यं, अभेदः -दा -दं, अपरः -रा -रं, अविपरीतः -ता -तं, निरस्तभेदः -दा -दं, निर्विशेषः -पा -पं; 'identical with the world,' जगत्समः -मा -मं, जगदात्मकः -का -कं.

[IDENTICALLY, *adv.* जनन्यं, अभिन्नं, समं, समानं, समसमानं, अपृथक्.

[IDENTIFICATION, *s.* समीकरणं, एकीकरणं, सामुज्यं; 'with Brahma,' ब्रह्मसामुज्यं, ब्रह्मभयं.

[IDENTIFIED, *p. p.* समीकृतः -ता -तं, समानीकृतः -ता -तं, समीभूतः -ता -तं, समानीभूतः -ता -तं, एकीकृतः -ता -तं, सरूपीकृतः -ता -तं.

[TO IDENTIFY, *v. a.* समीकृ, समानीकृ, एकीकृ, सरूपीकृ, तुल्यीकृ, जनन्यीकृ.

[TO IDENTIFY, *v. n.* समीभू, समानीभू, एकीभू, सरूपीभू, संयुक्तः -क्ता -कं भू.

[IDENTITY, *s.* समता, समानता, साम्यं, अभिन्नता, जनन्यता, अभेदः, अविभेदः, अविभिन्नता, सारूप्यं, सरूपता, आत्मता, स्वरूपता, तादात्म्यं; 'identity of class,' सावर्त्यं, सजातित्वं.

[IDES, *s.* रोमीयपञ्चिकायां मासस्य त्रयोदशो दिवसः or पञ्चदशो दिवसः.

[IDIOCY, *s.* जडता, जाड्यं, मूढता, मूर्खता, बुद्धिवैकल्यं, बुद्धिन्यूनता, अज्ञता, मेधाभायः, बुद्धभायः, बोधाभायः.

[IDIOM, *s.* वाग्रीतिः *f.*, वाग्वृत्तिः *f.*, वाग्व्यापारः, वाग्व्यवहारः, वाग्धारा, विशेषवाक्यं, विशेषवचनं, सविशेषवाक्यं, भाषाविशेषणं, विशेषभाषा, विशिष्टवचनं, विशिष्टवाक्यं, विशिष्टभाषा, भाषालक्षणं, भाषावच्छेदः, अयच्छेदकाक्यं, सम्प्रदायः.

[IDIOMATIC, *a.* भाषाविशेषकः -का -कं, भाषालक्षणिकः -की -कं, विशेषवाग्व्यवहारानुसारी -रिणी -रि (नं), भाषानुसारि &c.

[IDIOSYNCRASY, *s.* प्रकृतिसंभावः, शरीरस्वभावः, देहस्वभावः, जातिस्वभावः.

[IDIOT, *s.* जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*, न्यूनधीः *m.*, बुद्धिविकलः, विकलबुद्धिः *m.*, निर्वुद्धिः *m.*, बुद्धिहीनः, हतबुद्धिः *m.*, हतज्ञानः, मूर्खः, अज्ञः, निर्बोधः, न्यूनपञ्चाश्रयाः, पामरः, बवेरः, वैधेयः, बालिशः, यथाज्ञातः.

[IDIOTCY, *s.* See IDIOCY.

[IDIOTIC, *a.* जडः -डा -डं, मूढः -दा -दं, मूर्खः -ह्यं -ह्यं, न्यूनबुद्धिः -द्भिः -द्भिः, न्यूनधीः -धीः -धी, निर्वुद्धिः -दिः -दिः, अत्युद्धिः -दिः -दिः, निर्बोधः -धा -धं, बुद्धिविकलः -ला -लं, बालिशः -शा -शं, वैधेयः -यी -यं.

[IDIOTISM, *s.* (Peculiarity of expression) विशेषवाक्यं, विशेषभाषा, भाषाविशेषणं, वाग्रीतिः *f.*, विशेषवाग्व्यवहारः *f.*—(Idiotcy) जडता, जाड्यं, मूढता, बुद्धिवैकल्यं, बुद्धिन्यूनता.

[IDLE, *a.* (Averse to labour, doing nothing) अलसः -सा -सं, आलस्यः -त्या -स्यं, निष्कर्मशीलः -म्मा -म्यं (नं), निष्कर्मकः -का -कं, अकर्मशीलः -ला -लं, अकर्मशीलः &c., कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्या -न्यं, निष्कारणः -रा -रं, अकारणः -रिणी -रि (नं), अक्रियः -या -यं, निरुद्योगः -गा -गं, गी-गिनी-गि (नं), निरुत्साहः -हा -हं, अनुद्योगः -गा -गं, निरुत्साहः -मा -मं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, कार्यपराङ्मुखः -खा -खं, अकर्मकृत् *m. f. n.*, कर्मविमुखः -खा -खं, उदासीनः -ना -नं, सायकाशः -शा -शं, कर्महीनः -पिणी -पि (नं); 'to be idle,' उदास (c. 2. -आस्ते -आसितुं), अलसीभू—(Vain, useless) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, व्यर्थः -धै -धै, मोघः -या -यं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, किमर्थः

-धै -धै, असहजः -डा -डं; 'idle talk,' आलस्यवचनं, वृथाकथा; 'idle talker,' असहजभाषकः.

[TO IDLE, *v. n.* आलस्यं कृ, अलसीभू, कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालव्यर्थं कृ, कालं क्षिप (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), उदासं (c. 2. -आस्ते -आसितुं).

[IDLENESS, *s.* आलस्यं, अलसता -तं, अकर्मशीलता, कार्यप्रवेष्टः, कार्यपराङ्मुखता, कर्मविमुखता, अनुद्योगः, अकारणः, कार्यशून्यता, निष्कर्म्यता, उदासीनता, कालक्षेपः.

[IDLER, *s.* अलसजनः, आलस्यकारी *m.* (नं), निष्कर्मकः, निष्कारणः, अकारणः *m.* (नं), मुक्तनिरर्थकः, लालाटिकः, कालक्षेपकः, कार्यवृष्टः.

[IDLY, *adv.* अलसवत्, अलसं, आलस्येन, आलस्यं, उदासीनवत्—(Vainly) वृथा, मुधा, असहजं, निरर्थकं.

[IDOL, *s.* देवताप्रतिमा-मानं, देवप्रतिमा, देवतामूर्तिः *f.*, देवमूर्तिः *f.*, देवता. देवतः -तं, प्रतिमा-मानं, विग्रहः, देवताविग्रहः; देवताप्रतिमूर्तिः *f.*, ठकुरः, पुत्रलिका; 'attendant on an idol,' देवलः, देवाजीवी *m.* (नं), देवाजीवः, प्रतिमापरिचारकः.

[IDOLATER, *s.* देवतार्चकः, देवताभ्यर्चकः, देवार्चकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, देवप्रतिमापूजकः, देवतोपासकः, देवतासेवी *m.* (नं), विग्रहसेवी, प्रतिमासेवी *m.* (नं) -सेविता *m.* (नं).

[IDOLATRESS, *s.* देवतार्चिका, देवताभ्यर्चिका, प्रतिमापूजयित्री, देवतापूजका, देवतोपासिका, प्रतिमासेविनी, प्रतिमासेवित्री.

[TO IDOLATRIZE, *v. n.* देवताः पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), प्रतिमाः पूज् or अर्च (c. 1. अर्चति -र्चितुं) or अभ्यर्च, देवतापूजं कृ, प्रतिमापूजां कृ.

[IDOLATROUS, *a.* देवतार्चकः -का -कं, प्रतिमापूजकः -का -कं, देवप्रतिमापूजकः -का -कं, प्रतिमापूजाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रतिमापूजामन्वयी-न्विनी-न्वि (नं).

[IDOLATRY, *s.* देवतार्चनं -ना, देवताभ्यर्चनं -ना, देवताभ्यर्चा, देवार्चा, देवतापूजा, प्रतिमापूजा, देवप्रतिमापूजा, देवतोपासना, प्रतिमासेवा, विग्रहपूजा, मूर्तिसेवा, देवताराधना -नं, देवतोषण्यौ.

[IDOLIST, *s.* प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजयिता *m.* (नं), प्रतिमानसेवी *m.* (नं).

[TO IDOLIZE, *v. a.* अतिप्रम कृ, अत्यनुरागवान् -वती -वत् or अत्यनानुरक्तः -क्ता -कं भू or अस्, अतिशयेन or शकानतः प्री (c. 4. प्रीयते, प्रेरुं) all with instr. or loc. c., देववत् पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं) or भज् (c. 1. भजते, भज्).

[IDONEOUS, *a.* युक्तः -क्ता -कं, उपयुक्तः -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं.

[IDVL, *s.* पशुपालनादिविषयम् अवनुद्योक्तं द्युद्रकायं.

[IF, *conj.* यदि, चेत् usually used with the indicative; as, 'if he live he will behold prosperity,' यदि जीवति भद्राणि पश्यति; 'if there be need of me,' यदि मया प्रयोजनम् अस्ति; 'if avarice were abandoned, who would be poor?' नृष्ठा चेत् परित्यक्ता को दरिद्रः—(As if) इव—(If so) यद्येव—(If not) यदि न, न चेत्, नो चेत्, न वा.

[IGNEOUS, *a.* आनन्दः -यी -यं, अग्निरुद्यः -यी -यं, अग्निरमान् -मती -मत् (नं), अग्निरुत्पन्नः -त्या -न्यं, अग्निरुत्पन्नः -या -यं, आशीर्वादः -वी -वे.

[TO IGNIFY, *v. a.* अग्निसालु, अग्निरुप-पां-पं कृ, अग्निरुप कृ.

[IGNIS-FATUS, *s.* मिथ्याग्निरुत्पन्नः, मिथ्यादीप्तिः *f.*, मिथ्याद्युतिः *f.*, पिशाचदीपिका.

[TO IGNITE, *v. a.* ज्वल (c. 10. ज्वालयति, ज्वालयति -यितुं), प्रज्वल, संज्वल, समिन्ध्र (c. 7. -इन्ध्रं -इन्ध्रितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), प्रदीप्, सन्दीप्, आदीप्, उद्दीप्, सम्युद्य (c. 10. -युद्ययति -यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), तप् (c. 10. तापयति -यितुं), समिद्धीकृ, ज्योतिस्सालु.

[TO IGNITE, *v. n.* समिन्ध्र in pass. (-इन्ध्रते), समिद्धीभू, दीप् (c. 4. दीपयते, दीपयितुं), सन्दीप्, प्रदीप्, ज्वल (c. 1. ज्वालति -लितुं), प्रज्वल, दह (c. 4. दहति, दग्धुं), सम्युद्य (c. 1. -युद्यते -यितुं), अग्निदीप्तः -प्ता -मं भू.

IGNITED, *p. p.* समिद्धः -डा -डं, इद्धः -डा -डं, ज्वलितः -ता -तं, प्रज्वालितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, उद्दीप्तः -ता -तं, प्रदीप्तः -ता -तं, सन्धुक्षितः -ता -तं, सनाप्तः -ता -तं.

IGNITIBLE, *a.* दीपनीयः -या -यं, दीप्यः -प्या -प्यं, ज्वलनीयः -या -यं, ज्वलनशीलः -ला -लं, दास्यः -द्या -यं.

IGNITION, *s.* इन्धनं, समिधनं, ज्वलनं, दीपनं, उद्दीपनं, दहनं, तापः.

IGNOBLE, *a.* (Of low birth) अकुलीनः -ना -नं, दुष्कुलीनः -ना -नं, अकुलः -ला -लं, हीनजातिः -ति -ति, न्यम्नातिः -ति -ति, अपकृष्ट-जातिः -ति -ति.—(Mean, base) नीचः -चा -चं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, निकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधमः -मा -मं, खलः -ला -लं, अनार्यः -र्या -र्यं, कर्द्व्यः -र्या -र्यं, कृपणः -णा -णं, कुत्सितः -ता -तं, तुच्छः -च्छा -च्छं, हीनः -ना -नं, अधमः -मा -मं, प्राकृतः -ती -तं, हीनः -ना -नं.—(Disgraceful) अकीर्तिकरः -री -रं.

IGNOBLY, *adv.* अकुलीनवत्, अपकृष्टवत्, नीचवत्, हीनजातिवत्, अनार्यवत्, अनार्यं, खलवत्, कृपणवत्, अधमजनवत्, अपकृष्टं, कृपणं, कुत्सितं, सदैवं, कर्द्व्यं.

IGNOMINIOUS, *a.* अकीर्तिकरः -री -रं, अपयशस्करः -री -रं, अयशस्यः -स्य -स्यं, अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न), गहितः -ता -तं, गच्छः -च्छा -च्छं, कलङ्ककरः -री -रं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न), लज्जाकरः -री -रं, अपमानकरः -री -रं, धाव्यः -व्या -यं, कुत्सितः -ता -तं, कर्द्व्यः -र्या -र्यं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनार्यः -र्या -र्यं.

IGNOMINIOUSLY, *adv.* गहितं, अयशस्यं, सापमानं, कर्द्व्यं, कुत्सितं, अनार्यं.

IGNOMINY, *s.* अकीर्तिः *f.*, अयशस् *n.*, अपकीर्तिः *f.*, अपयशस्, अपमानं, अस्त्रातिः *f.*, कुब्धातिः *f.*, यशोहानिः *f.*, कीर्तिहानिः *f.*, मर्यादाहानिः *f.*, तेजोहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकर्षः, अपध्वंसः, अपमानं, अवज्ञा, परिभवा, तिरस्कारः, अप्रतिष्ठा, अमर्यादा.

IGNORANCE, *s.* अज्ञः, अज्ञानी *m.* (न), निर्बुद्धिः *m.*, निर्बोधः, अबुद्धिमान् *m.* (त).

IGNORANCE, *s.* अज्ञानं -नता, अज्ञता, अनभिज्ञता -त्वं, अनभिज्ञानं -नत्वं, अविज्ञता, ज्ञानाभावः, प्रज्ञाहीनता, ज्ञानहीनता, अज्ञोपः -पता, अयुद्धिः *f.*, अविद्या, अज्ञानिनः -निर्बुद्धिता, बुद्धिहीनता, 'spiritual ignorance', मोहः, अज्ञानं, अविद्या, अहर्म्मतिः *f.*

IGNORANT, *a.* अज्ञानः -ना -नं, अज्ञानी -जिनी -नि (न), अज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञोपः -धा -धं, अयुधः -धा -धं, ज्ञानहीनः -ना -नं, प्रज्ञाहीनः -ना -नं, विद्याहीनः -ना -नं, विद्याविहीनः -ना -नं, विद्यारहितः -ता -तं, विद्याशून्यः -न्या -न्यं, बोधहीनः -ना -नं, निर्बोधः -धा -धं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, दुर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, अयुद्धिमान् -मती -मत् (त), दुर्मतिः -ति -ति, अविपश्चिद्, अविज्ञान -दुपी -द्रत (म), अविद्यः -द्या -द्यं, अकोविदः -दा -दं, अयुत्पयः -द्या -द्यं, अज्ञतः -ता -तं, वैधेयः -यी -यं.

IGNORANTLY, *adv.* अज्ञानतः, अज्ञानात्, अज्ञानेन, अज्ञानपूर्व, अज्ञोपपूर्व.

IGUANA, *s.* गंधारः, गंधापः, गंधेयः, गोधा, गोधिक, गोधिः *m.*, गोधिकालम्बः, निहाका, नङ्गः.

ILIC, *a.* जाल्यः -की -कं, नादिसमन्धी -न्धीनी -न्धि (न), 'illic-passion', उदावर्गः, शूलथापिः *m.*, शूलरोगः, अस्वशूलं.

ILL, *a.* (Bad, evil) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापः -पा -पं, खलः -ला -लं, मन्दः -न्दा -न्दं, कर्द्व्यः -र्या -र्यं, निर्गुणः -णा -णं, कुत्सितः -ता -तं, नीचः -चा -चं, अधमः -मा -मं, शूद्रः -डा -डं, अधद्रुः -द्रा -द्रं, असाधुः -धु -धु, समन् -मती -मत् (त), असारः -रा -रं, अधार्मिकः -की -कं, 'ill', as a general word, is often expressed by दुर्, कु, अप or वि; अङ्, 'ill conduct,' दुर्गुणः, कुकर्म *n.* (न), अपकर्म *n.*, विकर्म *n.*;

'an ill road,' दुर्ध्वः, कुपथं, विमार्गः, कदम्बा *m.* (न); 'ill policy,' अनोतिः *f.*, दुर्गोतिः *f.*; 'ill luck,' दुर्भाग्यं, दुर्दैवं.—(Unwell, sick) अस्वस्थः -स्था -स्थं, अस्वस्थशरीरः -रा -रं, अस्वस्थशरीरः -रा -रं, असुस्थः -स्था -स्थं, असुस्थितः -ता -तं, रोगी -गिणी -गि (न), सरोगः -गा -गं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगवान् -वती -वत् (त), रोगार्तः -र्ता -र्तं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, समयः -या -यं, अमो -मिनी -मि (न), विकारी -रिणी -रि (न). Expressed also by रीडितः -ता -तं, आतुरः -रा -रं, आर्तः -र्त्ता -र्तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं in comp.; as, 'ill with fever,' ज्वरपीडितः -ता -तं, ज्वरातुरः -रा -रं, ज्वरग्रस्तः -स्ता -स्तं, मज्जरः -रा -रं.

ILL, *s.* (Evil, wickedness) दुष्टता, पापं, दोषः, व्यसनं -नता, दीष्टवं, शात्मं, शठता, खलता, मन्दता, असाधुता, अधर्मः, दुराचारात्वं, भयता, कुसृतिः *f.*—(Distress, calamity) अपायः, अनिष्टं, दुःखं, अशुभं, अकुशलं, दुर्गतिः *f.*, दीर्गत्वं, अभद्रं, अरिष्टं, अहितं, व्यसनं, उत्पातः, विपद् *f.*, आपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, अनिष्टपातः, क्रेशः, कष्टं, दुर्दृष्टा, दुरवस्था.—(Disadvantage, loss, injury) अनर्थः, अपायः, अहितं, अपचयः, अपकारः, अपकृतं, हानिः *f.*, हानिः *f.*, क्षयः, नाशः.—(Disease, pain) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, दुःखं, क्रेशः, कष्टं, आर्तिः *f.*, उपतापः, तापः, अस्वास्थ्यः, 'boding ill,' अनिष्टसूचकः -का -कं; 'designing ill,' द्रोहचिन्तकः -का -कं.

ILL, *adv.* (Not well, badly) दुपु, दुष्टं, अमम्यक, अभद्रं, अयुक्तं or expressed by दुर्, वि, अ, कु, अप, दुष्ट, पाप &c. prefixed; as, 'ill-intentioned,' दुराशयः -या -यं, दुष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पापाशयः -या -यं; 'ill-done,' अपकृतः -ता -तं, अपकृतः -ता -तं; 'ill-behaved,' दुर्शीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्वृत्तः -त्ता -तं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः -ति -ति; 'ill-fated,' दुर्दैवग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुर्दैवोपहतः -ता -तं, दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं; 'ill-managed,' दुर्गोतः -ता -तं; 'ill-conditioned,' दुःस्थः -स्था -स्थं, दुःस्थितः -ता -तं; 'ill at ease,' अनिर्वृतः -ता -तं; 'ill-grounded,' अमूलः -ला -लं, लकः -का -कं; 'ill-ordered,' दुष्क्रमः -मा -मं, अक्रमः -मा -मं; 'ill-regulated,' अयवस्थितः -ता -तं; 'ill-qualified,' अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं; 'ill-shaped,' कुरूपः -पा -पं, अपरूपः -पा -पं, विरूपः -पा -पी -पं; 'ill-sounding,' विस्वरः -रा -रं, अस्वरः -रा -रं; 'ill-treated,' अपकृतः -ता -तं; 'ending ill, turning out ill,' दुरन्तः -न्ता -न्तं, दुष्प्रिणामः -मा -मं.—(Not well in health) अस्वस्थं, अस्वास्थ्येन, असुस्थं; 'to be ill,' अस्वस्थः -स्था -स्थं भू. See ILL. *a.* (Not easily) दुःखेन, कष्टेन, कष्टं, कृच्छ्रेण, कठिनं, विषमं.

ILL-ADVISED, *a.* असमीक्ष्य कृतः -ता -तं, अनालोचितः -ता -तं, अपरोक्षितः -ता -तं.

ILL-AFFECTED, *a.* अहितः -ता -तं, विरक्तः -क्ता -क्तं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अहितेपी -पिणी -पि (न), अपकारार्थी -र्थिनी -र्थि (न); 'to be ill-affected,' विरक्तीभू, अभिद्रूह (c. 4. द्रुयति -द्रोगुं).

ILLACERABLE, *s.* अविदार्यः -र्या -र्यं, अविदारणीयः -पा -पं, अज्ञानीयः -या -यं.

ILLAPSE, *s.* निवर्तनं, प्रवर्तनं, प्रवेशः, अकस्माद् आक्रमण.

To ILLAQUEATE, *v. a.* उन्माये or पाशे पत (c. 10. पातयति -यितुं). जाले पातयित्वा बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाश (nom. पाशयति -यितुं), पाशक.

ILLAQUEATION, *s.* उन्माये पातनं, जाले बन्धनं, पाशोकरणं.

ILL-ARRANGED, *a.* दुष्क्रमः -मा -मं, दुर्विचितः -ता -तं, दुर्विहितः -ता -तं.

ILLATION, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अपवाहः, अपोहः -हनं, अग्रहः.

ILLATIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, अनुपादिकः -की -कं, योक्तिकः -की -कं.

ILLATIVELY, *adv.* अनुमानेन, अनुमानतः, प्रयोगतः, अपवाहेन.

- ILLAUDABLE, *a.* अप्रशंसनीयः-या-यं, अक्षाय्यः-ध्या-ध्यं, अक्षयनीयः-या-यं.
 ILL-BEHAVED, *a.* See ILL-BRED.
 ILL-BRED, *a.* दुर्विनीतः-ता-तं, अधिनीतः-ता-तं, अनितः-ता-तं, दुर्विनयः-या-यं, अधिनयः-या-यं, विनयरोधी-धिनी-धि (न्), विनयप्रभापी-धिनी-धि (न्), विनयापेतः-ता-तं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, असभ्यः-भ्या-भ्यं, दुराचारः-रा-रं, दुष्टेष्टितः-ता-तं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, व्यभिचारी-रिणी-रि (न्), असम्यक्कारी &c.
 ILL-BREEDING, *s.* अधिनयः, दुर्विनीतता, कुशीलता, दुःशीलता, अशिष्टता, असभ्यता, विनयभङ्गः, शीलव्यञ्जनः.
 ILL-CONCEIVED, *a.* दुर्घटितः-ता-तं, दुर्णीतः-ता-तं, अपक्वः-क्ता-क्लं.
 ILL-CONDITIONED, *a.* दुःस्थः-स्था-स्थं, दुःस्थितः-ता-तं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, निः-नि.
 ILL-CONDUCTED, *a.* दुर्णीतः-ता-तं, दुर्घटितः-ता-तं, असम्यग् घटितः-ता-तं.
 ILL-DRESSED, *a.* दुर्वासाः-सा-सं (स्), कुवेष्टितः-ता-तं, कुप्रावृतः-ता-तं.
 ILL-LEGAL, *a.* स्मृतिविरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, अप्रवस्थाविरुद्धः-द्धा-द्धं, स्मृत्यपेतः-ता-तं, अस्मात्तः-त्ती-त्तं, शास्त्रविरुद्धः-द्धा-द्धं, धर्मरोधी-धिनी-धि (न्), अधर्म्यः-म्या-म्यं, निषिद्धः-द्धा-द्धं, अव्यवस्थितः-ता-तं, अशास्त्रिकः-का-कं, अशास्त्रीयः-या-यं, अवैधः-धी-धं, अविधिः-धि-धि, विधिभङ्गः-का-कं.
 ILL-LEGALITY, *s.* स्मृतिविरोधः-विरुद्धता, व्यवहारविरोधः, नियमविरोधः, शास्त्रविरोधः, अस्मृतिः *f.*, अधर्म्यता, धर्मविरोधः, व्यवस्थाविरोधः, अव्यवस्था, विकर्म *n.* (न्), विकर्मक्रिया, व्यवस्थातिक्रमः, व्यवहारातिक्रमः, नियमभङ्गः, विधिभङ्गः, व्यवस्थाभङ्गः.
 ILLEGALLY, *adv.* स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, नियमविरुद्धं, शास्त्रविरोधेन, धर्मविरुद्धं; 'acting illegally,' विकर्मकृत *m.f.n.*, विकर्मिकः-की-कं.
 ILLEGIBILITY, *s.* अस्पष्टता, अव्यक्त्वं, अस्पष्टाक्षरत्वं, दुर्वाच्यता.
 ILLEGIBLE, *a.* अस्पष्टाक्षरः-रा-रं, अव्यक्ताक्षरः-रा-रं, दुर्वाच्यः-च्या-च्यं, अस्पष्टवर्णः-र्णा-र्णं.
 ILLEGITIMACY, *s.* अनौरसता, विजातता, विजन्म *n.* (न्), वैजात्यं, अनभिजातत्वं, जारजात्यं, जारजातता, उपस्त्रीजातत्वं, दासीजातत्वं, जन्मवैलक्षण्यं.
 ILLEGITIMATE, *a.* विजातः-ता-तं, विजनितः-ता-तं, विजन्मा-म्मा-न्म (न्), विजातीयः-या-यं, अधर्मजः-जा-जं, अनभिजातः-ता-तं, उपस्त्रीजातः &c., जारजातः &c., जारजः-जा-जं, असतीप्रभूतः-ता-तं, कृष्णपञ्चजः-जा-जं, कृष्णपञ्चयः-या-यं; 'an illegitimate child,' अनौरसः-सी, कुलः-खडो *m.* (न्), उपस्त्रीसुतः-ता, उपस्त्रीपुत्रः-पी, जारजः-जा, दासीपुत्रः, कौलटेरः-रा, कौलटेयः-पी, कौलटिनेयः-पी, बन्धुलः, बान्धकिनेयः; 'of a widow,' गोलकः—(Spurious) कृत्रिमः-ना-नं, कल्पितः-ता-तं.—(Unlawful) व्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं, अव्यवहारिकः-की-कं, नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, अधर्म्यः-म्या-म्यं, निषिद्धः-द्धा-द्धं.
 ILLEGITIMATELY, *adv.* विजन्मना, जन्मवैलक्ष्येण, वैजात्येन, कुम्भवत्, अधर्म्येण.—(Unlawfully) व्यवहारविरुद्धं, नियमविरुद्धं.
 ILL-FAME, *s.* अप्रशस् *n.*, अपशस् *n.*, अकीर्तिः *f.*, अप्रतिष्ठा.
 ILL-FATED, *a.* दैवापहानः-ता-तं, हतदैवः-वी-वं, दुर्द्वयप्रसूतः-स्ता-स्तं, दुर्भाग्यः-ग्या-ग्यं, उपहतकः-का-कं.
 ILL-FAVORED, *a.* कुरूपः-पा-पी-पं, अपरूपः-पी-पं, कदाकारः-रा-रं, कुलितरूपः-पी-पं, असुन्दरः-री-रं, दुर्दर्शनः-ना-नं, अवलक्षण-धिनी-धि (न्).
 ILL-FITTED, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, असुक्तः-क्ता-क्लं, अक्षमः-मा-मं.
 ILL-FORMED, *a.* कुरूपी-पिणी-पि (न्), विरूपः-पी-पं, अपरूपः-पी-पं.
 ILL-GOTTEN, *a.* द्रोहाज्जितः-ता-तं, अन्यायोपार्जितः-ता-तं, वृजितार्जितः-ता-तं.

- ILLIBERAL, *a.* अनुदारः-रा-रं, कृपणः-णा-णं, अदानशीलः-ला-लं, अत्यागशीलः-ला-लं, अदाता-तो-तृ (तृ), अवदात्यः-न्या-न्यं, कुलितः-ता-तं, मासरी-रिणी-रि (न्), कृपणबुद्धिः-द्धिः-द्धि, कृपणधी-धी-धि, कृपणचेताः-ता-तं, कृपणस्वभावः-धा-धं, दोनचेताः &c., नोचमनाः-ना-नं (स्).
 ILLIBERALITY, *s.* कार्पण्यं, कृपणता, अनौदार्यं, अनुदारता, अदानशीलता, बुद्धिकार्षण्यं, स्वभावकार्षण्यं, कृपणबुद्धित्वं, स्वभावदीनता, स्वभावदैत्यं, बुद्धिनीचता, अत्यागशीलता, अवदात्यता, मास्यं.
 ILLIBERALLY, *adv.* अनुदारं, कृपणं, कार्पण्येन, सकार्षण्यं, कृपणवत्.
 ILLEGIT, *a.* निषिद्धः-द्धा-द्धं, प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, अधर्म्यः-म्या-म्यं, धर्मविरुद्धः-द्धा-द्धं, धर्मरोधी-धिनी-धि (न्), नियमविरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं, अव्यवहारिकः-की-कं, निवारणीयः-या-यं, निवार्यः-ध्या-ध्यं.
 ILLIMITABLE, *a.* अनन्यः-न्या-न्यं, अनन्तः-न्ता-न्तं, अनन्तरीन-यती-वत् (तृ), अप्रमेयः-या-यं, अमेयः-या-यं.
 ILLIMITED, *a.* अनन्तः-न्ता-न्तं, अकं-कं, अमितः-ता-तं, अविमितः-ता-तं, निरवधिः-धि-धि, अपर्यन्तः-न्ता-न्तं, अयथादः-ता-तं, अशेषः-पा-पं, असोमकः-का-कं.
 ILLITERATE, *a.* निरक्षरः-रा-रं, अनक्षरः-रा-रं, अशिष्टितः-ता-तं, विद्याहीनः-ना-नं, ज्ञानहीनः-ना-नं, अपाठितः-ता-तं, अप्रातः-ज्ञा-ज्ञं, अकृतबुद्धिः-द्धिः-द्धि, असंस्कृतबुद्धिः-द्धिः-द्धि, अकृतः-ता-तं, अविद्यः-द्या-धं.
 ILLITERATENESS, *s.* अपाठितत्वं, विद्याहीनता, विद्याभायः, अप्रातता, अविद्या, अशिष्टितत्वं, अकृतबुद्धित्वं.
 ILL-JUDGED, *a.* अविचार्य of अविमृश्य of अविचेयन-दुर्ज्ञे कृतः-ता-तं.
 ILL-JUDGING, *a.* विचेकशून्यः-न्या-न्यं, अविचेकी-किनी-कि (न्).
 ILL-LOOKING, *a.* दुर्दर्शनः-ना-नं, दुर्दर्शनः-ना-नं, कुरूपः-पी-पं.
 ILL-LUCK, *s.* दुर्दैवं, दुर्भाग्यं, दौर्भाग्यं, दुर्गतिः *f.*, दौर्गत्यं, अमङ्गलं, अकुशलं, अमङ्गलं, अरिष्टं, अधर्म-निता, विपत् *f.*, दुरदृष्टं, दुर्जातं, अनिष्टपातः, अद्योक्तं.
 ILL-MANNERED, *a.* कुशीलः-ला-लं, वामशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, विशीलः-ला-लं, दुर्विनीतः-ता-तं, दुर्विनयः-या-यं, दुराचारः-रा-रं, असङ्गतः-ता-तं.
 ILL-NATURE, *s.* भावदृष्टता, कुशीलता, वामशीलता, दुःशीलता, दौःशीत्यं, भावप्रतोपता, भावकार्कश्यं, स्वभावप्रकृता, कर्कशभावत्वं, निकृतिः *f.*, प्रकृतिप्रकृता.
 ILL-NATURED, *a.* दुष्प्रकृतिः-ति-ति, दुष्टप्रकृतिः-ति-ति, दुष्टस्वभावः-पा-पं, कर्कशभावः-पा-पं, प्रतोपस्वभावः-पा-पं, प्रकृतप्रकृतिः-ति-ति, दुःशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं, वामशीलः-ला-लं, कटुस्वभावः-पा-पं, नैकृतिकः-की-कं.
 ILL-NATUREDLY, *adv.* स्वभावकार्कश्येन, प्रकृति-दृष्ट्या, कर्कशं, वामशीलतात्.
 ILLNESS, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, रोगिता, आमयः, रुक् *f.* (न्), रुजा, पीडा, असाध्यं, असंस्थता, असुस्थता, क्रेशः, दुःखं, रुग्णता, आर्तिः *f.*, उपतापः, कष्टं, विकारः, विकृतिः *f.*, विकरः, अमः, अमसः, तापः; 'dangerous illness,' सङ्घातकः.
 ILLOGICAL, *a.* न्यायविरुद्धः-द्धा-द्धं, न्यायविपरीतः-ता-तं, अन्यायी-यिनी-यि (न्), अन्यायः-ध्या-ध्यं, अन्यायानुसारी-रिणी-रि (न्), अन्यायसिद्धः-द्धा-द्धं, असुक्तिरिद्धः-द्धा-द्धं, अनानुमानिकः-की-कं, अतार्किकः-की-कं; 'illogical conclusion,' अविनिगमः.
 ILLOGICALLY, *adv.* न्यायविरुद्धं, न्यायविरोधेन, अन्यायानुसारेण, असुक्ता.
 ILL-CONCEIVED, *a.* अनुदारः-रा-रं, कृपणः-णा-णं, अदानशीलः-ला-लं, अत्यागशीलः-ला-लं, अदाता-तो-तृ (तृ), अवदात्यः-न्या-न्यं, कुलितः-ता-तं, मासरी-रिणी-रि (न्), कृपणबुद्धिः-द्धिः-द्धि, कृपणधी-धी-धि, कृपणचेताः-ता-तं, कृपणस्वभावः-धा-धं, दोनचेताः &c., नोचमनाः-ना-नं (स्).

ILL-STARRED, *a.* हतदेवः -या -यं, दैवोपहतः -ता -तं, उपहतकः -का -के, दुःशायः -या -यं, मन्दभायः -या -यं.

ILL-TEMPERED, *a.* दुष्प्रकृतिः -ति -ति, कर्कशभावः -वा -वं. See ILL-NATURED.

ILL-TIMED, *a.* अप्रामादयः -रा -रं, अप्रामादकः -ला -लं, अकालिकः -की -कं, असामयिकः -को -कं, अप्रामसमयः -या -यं, अनवसरः -रा -रं.

ILL-TRAINED, *a.* दुर्विनोतः -ता -तं, अविनोतः -ता -तं, अशिक्षितः -ता -तं. To ILL-TREAT, *v. a.* अपकृ, अपकारं कृ, द्रोहं कृ, अदे (c. 10. अदेयति -यितुं).

ILL-TREATED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, कृतापकारः -रा -रं, पीडितः -ता -तं, अहितः -ता -तं.

ILL-TURN, *s.* अपकृतं, अपकारः, अप्रियं, अहितं, हिंसा, द्रोहः, अतिः *f.* To ILLUDE, *v. a.* वध् (c. 10. वधयते -यितुं); प्रवध्, मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), छल् (c. 10. छलयति -यितुं), प्रतु (c. 10. तारयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्यं), प्रलभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं).

ILLUDED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, वधितः -ता -तं.

To ILLUME, ILLUMINE, ILLUMINATE, *v. a.* युत् (c. 10. द्योतयति -यितुं), प्रद्युत्, उद्युत्, विद्युत्, प्रकाश् (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश्, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं), विदीप्, उदीप्, प्रदीप्, विराज् (c. 10. -राजयति -यितुं), भास् (c. 10. भासयति -यितुं), प्रभास्, उद्भास्, अवभास्, भाज् (c. 10. भजयति -यितुं), रज्ज् (c. 10. रज्जयति -यितुं), तेजसा रज्ज्, विमल (nom. विमलयति -यितुं), विमलीकृ. —(Illuminate a manuscript) पञ्च रज्ज्.

ILLUMINATED, ILLUMINED, *p. p.* द्योतितः -ता -तं, प्रद्योतितः -ता -तं, उद्योतितः -ता -तं, प्रकाशितः -ता -तं, विकाशितः -ता -तं, दीपितः -ता -तं, आदीपितः -ता -तं, उदीपितः -ता -तं, प्रदीपितः -ता -तं, राजितः -ता -तं, विराजितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, भासितः -ता -तं, अवभासितः -ता -तं, उद्भासितः -ता -तं, चकामितः -ता -तं, रज्जितः -ता -तं.

ILLUMINATION, *s.* द्योतनं, प्रद्योतनं, उद्योतः, युतिः *f.*, प्रकाशनं, विकाशनं, दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीपनं, प्रदीप्तिः *f.*, उदीपनं, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उद्भासः, भाजिण्याता, प्रकाशता. —(Rows of lights displayed in token of joy) उत्सवकाले हर्षसूचका दीपमाला -लिका or दीपशृङ्खला or दीपसमूहः. —(Of a manuscript) पञ्चरज्जं, कलधौतलिपिः *f.*

ILLUMINATOR, *s.* दीपकः, प्रदीपकः, प्रकाशकः, युतिकरः, दीप्तिकर्ता *m.* (कृ); of a manuscript, पञ्चरज्जः.

ILLUSION, *s.* माया, मोहः, व्यामोहः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, विभ्रमः, मतिविभ्रमः, आभासः, प्रपञ्चः, इन्द्रजालं, नालं, अलोकता, कूटः, अनया, सायरणं, अविद्या; 'power of illusion' मायाशक्तिः *f.*, सायरणशक्तिः *f.*

ILLUSIVE, ILLUSORY, *a.* मायो -यिनी -यि (न), मायिकः -की -कं, मायावी -यिनी -यि (न), मायामयः -यो -यं, मोहो -हिनी -हि (न), जाली -लिनी -लि (न), इन्द्रजालिकः -की -कं, रेन्दुनालिकः -की -कं, भ्रमो -मिणी -मि (न), भ्रान्तिननकः -का -कं, यक्षकः -का -कं, अलोकः -का -कं.

To ILLUSTRATE, *v. a.* (Make clear, brighten) प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विमल (nom. विमलयति -यितुं), दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं). —(Elucidate, explain) व्याख्या (c. 2. व्याख्यातुं), स्पष्टीकृ, व्याकाकृ, व्याकृ, स्पष्टीकृ, स्पष्ट (nom. स्पष्टयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हन्), उदाहृ, परिशृप् (c. 10. -शोषयति -यितुं), विवृ (c. 5. -वृणोति -विरितुं, रोतुं), विवरणं कृ, प्रकाश, दृष्टान्तकृ, दृष्टान्तन or निदर्शनेन व्याख्या or प्रकाश.

ILLUSTRATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, स्पष्टीकृतः -ता -तं, व्याख्यातः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः -ता -तं, द्योतितः -ता -तं, व्याकृतः -ता

-तं, निरूपितः -ता -तं, वर्णितः -ता -तं, दाष्टानिकः -की -कं, उपमितः -ता -तं. ILLUSTRATION, *s.* उदाहरणं, उदाहारः, समुदाहरणं, निदर्शनं, दृष्टान्तः, उमेक्षा, उद्देशः, उपोद्घातः, व्याख्या, प्रदर्शनं; 'for an illustration,' निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं.

ILLUSTRATIVE, *a.* प्रकाशकः -का -कं, उद्देशकः -का -कं, दाष्टानिकः -की -कं. ILLUSTRATIVELY, *adv.* निदर्शनार्थं, प्रदर्शनार्थं, दृष्टान्तक्रमेण, उदाहरणार्थं.

ILLUSTRATOR, *a.* प्रकाशकः, अर्थप्रकाशकः, उद्देशकः, अर्थव्याख्याता *m.* (नृ), अर्थप्रदर्शकः, निदर्शनकृत्, दृष्टान्तकापी *m.* (नृ), उदाहर्ता *m.* (नृ).

ILLUSTRIOUS, *a.* विभूतः -ता -तं, ख्यातः -ता -तं, विख्यातः -ता -तं, मुख्यतः -ता -तं, यशस्वी -स्विनी -स्वि (न), महायशः -शः -शः (स्), महायशस्कः -स्का -स्कं, प्रथितः -ता -तं, प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, कीर्तिमान् -मती -मत् (नृ), कीर्तितः -ता -तं, श्रीमान् -मती -मत् (नृ), दीर्घमान् &c., यशस्वान् -स्वती -स्वत् (नृ), पुण्यप्रथः -था -थं, प्रतिप्रथमान् -मती -मत् (नृ), प्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, प्रतिष्ठान्वितः -ता -तं, सुप्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, लोकविभूतः -ता -तं, परिख्यातः -ता -तं, लोकप्रथितः -ता -तं, यशालः -ला -लं, प्रतीतः -ता -तं, विशातः -ता -तं, द्वाविंशत्यधोपेतः -ता -तं, लम्बनामा -मा -म (नृ). —(Eminent) उत्कृष्टः -ष्ठा -ष्ठं, प्रमुखः -स्वा -स्वं, महाभागः -गा -गं, विशिष्टः -ष्ठा -ष्ठं, महान् -हती -हत् (नृ), शिष्टः -ष्ठा -ष्ठं; 'rendering illustrious,' यशस्कृ -री -रं, यशस्यः -स्या -स्यं, कीर्तिकरः -री -रं.

ILLUSTRIOUSLY, *adv.* महायशसा, महाकीर्तिपूर्व, उत्कृष्टं, विशिष्टं, विभूतं, प्रथितं, प्रसिद्धं, यशस्वं.

ILLUSTRIOUSNESS, *s.* विभूतिः *f.*, कीर्तिमयः, ख्यातिमयः, यशसिता, उत्कृष्टता.

ILL-WILL, *s.* दुष्टभावः, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्बुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, मात्सर्यं, सम्या, अभ्यम्या, द्वेषः, अहितत्वं, अप्रतिः *f.*

IMAGE, *s.* प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकायः, उपमा -मानं, प्रतिपातना, प्रतिच्छन्दः, प्रतिनिधिः *m.*, सौधा, विग्रहः. —(Reflected image) प्रतिविषं, प्रतिच्छाया, चित्रः -चं, प्रतिच्छन्दः -न्दकं. —(Idol) देवताप्रतिमा. —(Iron image) लोहप्रतिमा, मूर्ती, स्थूणा. —(Mental image) मनःकल्पना, मनःसङ्कल्पः, मनसिजं, image maker, प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (नृ); 'a son the image of his father,' पितृरूपः पुत्रः.

To IMAGE, *v. a.* (Form an image of) चित्र (nom. चित्रयति -यितुं), प्रतिचित्र, प्रतिमानं कृ, प्रतिरूपं कृ, प्रतिमूर्तिं कृ. —(In the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or संकृप्.

IMAGED, *p. p.* चित्रितः -ता -तं, प्रतिचित्रितः -ता -तं, चित्रगतः -ता -तं, चित्रगतः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं; 'in the water,' जलप्रतिचित्रितः -ता -तं; 'in the mind,' मनःकल्पितः -ता -तं.

IMAGERY, *s.* (Forms of the fancy) मनःकल्पना, मनःकल्पितं, कल्पना, मनःसङ्कल्पः, मनोवासाना, मनःमूर्तिः *f.*, मनःपरिकल्पनं, मनोवासाना, वासानाकल्पितः. —(Figurative style) व्यञ्जनामूर्तिः *f.*, व्यञ्जनं, व्यञ्ज्यः, उपलक्षणं, लक्षणं, निदर्शनं.

IMAGE-WORSHIP, *s.* प्रतिमापूजा, देवताभ्यर्चा, प्रतिमासेवा, मूर्तिसेवा.

IMAGINABLE, *a.* विभावनीयः -या -यं, विभाव्यः -व्या -व्यं, भावनीयः -या -यं, मन्यः -व्या -व्यं, बोध्यः -ध्या -ध्यं, बोधनीयः -या -यं, मनःकल्पनीयः -या -यं, मनसा कल्पनीयः -या -यं, चिन्तनीयः -या -यं, चिन्त्यः -न्या -न्यं, बोधगम्यः -म्या -म्यं, ज्ञानभावनीयः -या -यं.

IMAGINARY, *a.* मनःकल्पितः -ता -तं, वासानाकल्पितः -ता -तं, बुद्धिकल्पितः -ता -तं, मनसा कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, मनसिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोभवः -वा -वं, मानसिकः -की -कं, मनोगतः -ता -तं, सङ्कल्पः -जा -जं, मनःमूर्तिः -ष्ठा -ष्ठं, मनोरथमूर्तिः -ष्ठा -ष्ठं,

चिन्तामात्रकल्पितः-ता-तं, चिन्तामात्रेण परिकल्पितः-ता-तं, चिन्ताभवः-वा-वं, अमूलकः-का-कं, मायामयः-यी-यं, असत्यः-त्या-यं.

IMAGINATION, *s.* भावना-नं, विभावना-नं, सकल्पः, कल्पना, मनःकल्पना, वामना, चिन्ता.—(Idea) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनोगतं, मनःकल्पितं, मनसिज्ञं, मनोज्ञं, बोधः.—(Faculty of conception) कल्पनाशक्तिः *f.*, भावनाशक्तिः *f.*, विभावनाशक्तिः *f.*, उपलब्धिः *f.*, अनुभवः.

IMAGINATIVE, *a.* विभावकः-का-कं, कल्पकः-का-कं, परिकल्पकः-का-कं, काल्पनिकः-की-कं, भावनापरः-रा-रं, वासनापरः-रा-रं, विभावनशीलः-ला-लं.

To IMAGINE, *v. a.* (Form in the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति-यितुं) or संकृप् or परिकृप् or भू (c. 10. भावयति-यितुं) or विभू or सम्भू, मनसा कृप् (c. 6. सृजति, सृष्टुं) or कृ.

To IMAGINE, *v. n.* (Think, conceive) मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), चिन्त् (c. 10. चिन्तयति-यितुं), भृ (c. 10. भावयति-यितुं), विभृ, सम्भू, वृष् (c. 1. बोधति-यितुं), तक् (c. 10. तर्कयति-यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अवगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), उपलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं), लभे (c. 2. लभेति-तुं, rt. इ), अनुभू; 'I imagine,' मन्ये; 'don't imagine,' मैवं मस्याः.

IMAGINED, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, भावितः-ता-तं, विभावितः-ता-तं, मतः-ता-तं, मनःकल्पितः-ता-तं, मनसा कल्पितः-ता-तं, वासनाकल्पितः-ता-तं, मनःसृष्टः-ष्टा-ष्टं, बुद्धः-द्धा-द्धं, उपलभः-भ्रा-भ्यं, अवगतः-ता-तं, मनोगतः-ता-तं, अनुभूतः-ता-तं.

IMBALM, IMBARGO, IMBARK. See EMBALM, &c.

IMBECILE, *a.* दुर्बलः-ला-लं, अल्पबलः-ला-लं, कृपणः-णा-णं, क्षीणबलः-ला-लं, अल्पशक्तिः-क्तिः-क्ति, क्रोयः-वा-वं.—(In mind) मूढबुद्धिः-द्धिः-द्धि, मूढधीः-धीः-धि, अल्पबुद्धिः-द्धिः-द्धि, बालिशमतिः-तिः-ति, कृपणबुद्धिः-द्धिः-द्धि.

IMBECILITY, *s.* दीर्घत्व, दुर्बलता, कर्पण्यं, कृपणता, क्षीयता, क्रोयं, अतेजस् *n.*, अयोग्यता, बालिश्यं.—(Mental) बुद्धिमूढता, मूढबुद्धित्वं, अल्पबुद्धित्वं, बालिशमतिवत्, बुद्धिकार्य्यं.

IMBEDDED, *a.* अन्तर्गतः-ता-तं, निहितः-ता-तं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'in rocks,' पाषाणान्तर्गतः-ता-तं.

To IMBIBE, *v. a.* निषा (c. 1. पिबति-पातुं), उत्पा, खापा, शुप् (c. 10. शोषयति-यितुं), उच्छृप्, ग्रस् (c. 1. ग्रसते-सितुं); 'water is imbibed,' पयो निपीयते.—(Receive in the mind) मनसा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभ् (c. 1. लभते-लभ्युं).

IMBIRED, *p. p.* निपीतः-ता-तं, आपीतः-ता-तं, उपलभः-भ्रा-भ्यं.

To IMBITTER, *v. a.* दुःस् (c. 10. दुःस्वयति-यितुं), दुःस् जन् (c. 10. जनयति-यितुं), निरानन्दं-न्दं-न्दं कृ, सदुःस्-स्वां-स्वं कृ, दुःस्वमयं-यं-यं कृ, उपरीकृ, कट्कृ, तिगरीकृ, तीव्रीकृ, कठोरीकृ, निपुरीकृ.

IMBODIED, IMBODY, IMBOLDEN. See EMBODIED, &c.

To IMBORDER, *v. a.* भ्रान्त (nom. भ्रान्तयति-यितुं), पथ्येन कृ, सीमां कृ.

To IMBOSOM, *v. a.* (Hold in the bosom) क्रोडीकृ, क्रोडे कृ, अक्के कृ or रक्क् (c. 1. रक्षति-यितुं) or पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), भुजाभ्यां पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), भुजापीडं कृ.—(Inclose, surround) परिवेष्ट (c. 1. वेष्टते-यितुं, c. 10. वेष्टयति-यितुं), परिगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), परिसृ (c. 1. सरति-सर्त्तुं).

IMBOSOMED, *p. p.* क्रोडीकृतः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, परिच्छिन्नः-क्षा-क्षं.

To IMBROWN, *v. a.* कपिश (nom. कपिशयति-यितुं), कपिशिकृ, रूपावीकृ, पिङ्गलीकृ, तापीकृ, तापयं-यं-यं कृ, आतापं-पां-पां कृ.

IMBROWNED, *p. p.* कपिशितः-ता-तं, कपिशिकृतः-ता-तं, पिङ्गलीकृतः-ता-तं.

To IMBROUE, *v. a.* सिच् (c. 6. सिचति, सेक्तुं), क्रिप् (c. 10. क्रेदयति-यितुं), उष् (c. 1. उष्णति-यितुं), समृष्, अभ्युष्, लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्ते), अर्प् (c. 7. अर्णति, अर्णुं).

IMBROUED, *p. p.* (In blood) असूरिलम्बः-म्बा-भं, शोणितारक्तः-क्ता-क्तं, शोणितोक्षितः-ता-तं, रक्तस्त्रिभः-त्रा-त्रं, रक्ताक्तः-क्ता-क्तं.

To IMBUE, *v. a.* (Dye) रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति-यितुं), अभिरञ्ज्.—(Cause to learn) उपदिष्ट् (c. 6. दिशति-देष्टुं), शिष्ट् (c. 10. शिक्षयति-यितुं).

IMBUE, *p. p.* रञ्जितः-ता-तं, शिक्षितः-ता-तं, उपदिष्टः-ष्टा-ष्टं.

IMITABLE, *a.* अनुकरणीयः-या-यं, अनुगम्यः-म्या-म्यं, अनुगमनीयः-या-यं, अनुकार्यः-य्या-य्यं, अनुवर्तनीयः-या-यं, अनुवृत्तः-व्ता-व्यं.

To IMITATE, *v. a.* अनुकृ (c. 8. करोति-कुरुते-कर्त्तुं), अनुगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अनुवृत् (c. 1. पश्यते-पश्येत्), समनुवृत्, अनुया (c. 2. याति-तुं), समनुया, अनुसृ (c. 1. सरति-सर्त्तुं), अनुव्रज् (c. 1. व्रजति-जितुं), अनुह (c. 1. हरति-ते-हर्त्तुं), अनुष्टा (c. 1. तिष्ठति-ष्टातुं), अनुचर् (c. 1. चरति-रितुं), अन्वि (c. 2. रति-तुं), विडस् (c. 10. डस्यति-यितुं).

IMITATED, *p. p.* अनुकृतः-ता-तं, अनुगतः-ता-तं, अनुवृत्तः-व्ता-व्यं.

IMITATION, *s.* अनुकारः, अनुकरणं, अनुक्रिया, अनुकृतिः *f.*, अनुकार्प *n.* (नं), अनुगमः, अनुगतिः *f.*, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवर्तनं, अनुसरणं, अनुहारः, अनुसृष्टिः *f.*, अनुष्ठानं, विडम्बनं-ना-नं.—(A copy, resemblance) प्रतिरूपं, अनुरूपं, आदर्शः, सादृश्यं, औपम्यं, उपमा, प्रतिमानं.

IMITATIVE, *a.* अनुकारी-रिणी-रि (नं), अनुकरणशीलः-ला-लं, अनुगामी-मिनी-मि (नं), अनुगमनशीलः-ला-लं, अनुगतिकः-की-कं, गतानुगतिकः-की-कं.

IMITATOR, *s.* अनुकारी *m.* (नं), अनुकारकः, अनुकर्त्ता *m.* (नं), अनुगामी *m.* (नं), अनुगतिकः, अनुयायी *m.* (नं), अनुवर्त्ता *m.* (नं), अनुचारी *m.* (नं), गतानुगतिकः.

IMMACULATE, *a.* सन्धः-धा-धं, निष्कल्मषः-पा-पं, अकल्मषः-पा-पं, निष्कलङ्कः-क्का-क्कं, सनेताः-नाः-नः (स्), निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, निर्दोषः-धा-धं, निरपराधः-धा-धं, सनिष्ठः-न्धा-न्धं.

IMMANENT, *a.* निष्ठः-ष्टा-ष्टं, सन्तर्भवः-वा-वं, सन्तरस्यः-स्या-स्यं.

IMMANITY, *s.* क्रूरता, दारुणता, क्रौर्यं, दारुण्यं, निरुता, नेरुयं.

IMMARCESSIBLE, *a.* अम्लानो-निनी-नि (नं), अम्लानिः-निनः-नि, सनश्चरः-रा-रं, सविनश्चरः-रा-रं, सक्षयः-या-यं, सनाश्यः-श्या-श्यं, सनर-रा-रं.

To IMMASK, *v. a.* कपटवेशेन or सप्तवेशेन छद् (c. 10. छदयति-यितुं), or आकारगोपनं कृ, विडस् (c. 10. डस्यति-यितुं).

IMMATERIAL, *a.* (Incorporeal, not consisting of matter) समूर्तिकः-का-कं, अमूर्तः-क्ता-क्तं, अमूर्तिमान्-मती-मत् (तं), अमूर्तिमयः-यी-यं, अशरीरो-रिणी-रि (नं), अशरीरिकः-की-कं, अदैहिकः-की-कं, अदेही-हिनी-हि (नं), अवास्तवः-वी-वं, आत्मियः-या-यं, आत्मिकः-की-कं, निरवयवः-वा-वं.—(Unimportant) अगुरुः-वी-रु, लघुः-पु-पु, अत्यार्थः-थी-थं, अगुर्वर्थः-थी-थं, लघ्वर्थः-थी-थं, अनावश्यकः-की-कं, अत्यप्रभावः-या-वं, निम्नयोजनः-ना-नं.

IMMATERIALISM, *s.* देहभित्तामवादः, आत्मास्तित्ववादः, आत्मास्तित्वमतं.

IMMATERIALIST, *s.* अमूर्तिवादी *m.* (नं), निराकारवादी *m.*, आत्मवादी.

IMMATERIALITY, *s.* अमूर्तिः *f.*, अमूर्तिमत्त्वं, मूर्तिहीनता, अशरीरता, निरवयवत्वं, आत्मता-त्वं, अपाञ्चभीतिकता, निराकायत्वं, अमात्रवत्त्वं.

IMMATERIALLY, *adv.* अनावश्यकं, अत्यप्रभावेण, लघु, निम्नयोजनं.

IMMATURE, *a.* अपक्वः-क्का-क्कं, अपारपक्वः-क्का-क्कं, अपक्विजः-मा-मं, अविपक्विजः-मा-मं, अपरिणतः-ता-तं, अपाकः-का-कं, सप्रौढः-ढा-ढं, अपूर्णः-धी-धं, अपूर्णकालः-ला-लं, असम्युक्तः-धी-धं, असम्युक्तः-धी-धं.

कालः-ला-लं, असम्पन्नः-ना-नं, अविद्यः-डा-डं, आपन्नः-झा-झं, अतिशीघ्रः-घा-घं, अपुष्कलः-ला-लं, अप्राप्तयौवनः-ना-नं.

IMMATURELY, *adv.* अपक्वं, अपरिपक्वं, प्राक्परिपाकात्, परिपाकात्पूर्वं, प्राक्पूर्वकालात्, पूर्वकालात्पूर्वं, अतिशीघ्रं.

IMMATURENESS, IMMATURITY, *s.* अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्त्वि, अपाकः, अपरिपाकः, अविपाकः, अपरिणतत्वं, अपरिणामः, अपरिणतिः *f.*, अप्रौढता, अपूर्णता, असम्पृणता, असिद्धता, असिद्धिः *f.*, असम्पन्नता, अपुष्कलता, अपौष्कल्यं.

IMMEASURABLE, *a.* अप्रमेयः-या-यं, अपरिमेयः-या-यं, अमेयः-या-यं, दुष्प्रमेयः-या-यं, अपरिमाणः-शा-शं, अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं.

IMMEASURABLENESS, *s.* अप्रमेयता, अपरिमेयत्वं, अमेयता, दुष्प्रमेयत्वं.

IMMEASURABLY, *adv.* अप्रमेयं, अपरिमेयं, अपरिमितं, अत्यन्तं.

IMMEDIATE, *a.* (Proximate) उपस्थः-स्या-स्यं, उपस्थायी-यिनी-यि (न्), उपस्थितः-ता-तं, सखिहितः-ता-तं, अनिकः-का-कं, आसन्नः-वा-वं, निकटः-टा-टं.—(Without a medium or intervention) अनन्तरः-रा-रं, अव्यवहितः-ता-तं, अव्यवधानः-ना-नं, निरन्तरः-रा-रं.—(Without the intervention of time, instant) साद्यहकः-स्को-स्कं, सद्यस्कः-स्का-स्कं, तात्कालिकः-को-कं, साम्प्रतिकः-को-कं, वर्त्तमानः-ना-नं, आकालिकः-को-कं, अचिरः-रा-रं, शीघ्रः-घा-घं, अक्षान्तरः-रा-रं.—(Direct) अवक्रः-झा-झं, अनिष्टः-घा-घं, अकुटिलः-ला-लं.

IMMEDIATELY, *adv.* सद्यस्, सपदि, आपाततः, अनन्तरं, तत्क्षणात्, तात्काले, तत्क्षणे, कृदिति, क्षणान्तरे, सम्प्रति, वर्त्तमानकाले, टाक्, शीघ्रं, आशु, अकालक्षेपेण, अविलम्बितं; 'immediately after,' अनन्तरं, समनन्तरं; 'immediately on,' is expressed by मात्वात्; as, 'immediately on leaving the ship,' नौकातो निर्गममाचात्; 'immediately on laying hands,' हस्तार्पणमाचात्.

IMMEDIATENESS, *s.* आनन्तर्यं, नैरन्तर्यं, साद्यस्कता, सद्यस्कत्वं, शीघ्रता.

IMMEDIATELY, *a.* अविकल्पितः-स्या-स्यं, दुरुपचारः-रा-रं, ओषधिप-यातिगः-गा-गं.

IMMELUOUS, *a.* विस्तरः-रा-रं, सस्तरः-रा-रं, कुस्तरः-रा-रं.

IMMEMORABLE, *a.* अस्मरणीयः-या-यं, अस्मर्यः-व्या-वं, स्मरणायोग्यः-ग्या-ग्यं.

IMMEMORIAL, *a.* (Beyond memory) स्मरणातिगः-गा-गं, स्मृत्यतिगः-गा-गं, स्मरणातिगः-ना-नं, अतिस्मृतिः-ति-ति, अस्मर्यः-व्या-वं, जनश्रुत्यतिगः-गा-गं, अतिप्राचीनः-ना-नं, विस्मरणीयः-या-यं; 'immemorial succession,' अनादिपरम्परा, अनागमः.

IMMENSE, *a.* (Unlimited) अत्यन्तः-ना-नं, अनन्तः-ना-नं, अपरि-मितः-ता-तं, अपरिमाणः-शा-शं, अमितः-ता-तं, अप्रमेयः-या-यं, अपरिमेयः-या-यं, अमेयः-या-यं, दुष्प्रमेयः-या-यं, अतिमर्यादः-दा-दं, अतिमात्रः-वा-वं, सात्त्विकः-को-कं, नितान्तः-ना-नं.—(Very great) सुमहान्-हन्-हन् (त्), अतिमहान् &c., अतिवृहन्-हन्-हन् (त्); 'in bulk,' वृहच्छरीरः-रा-रं, वृहत्कायः-या-यं, अपरिमितशरीरः-रा-रं.

IMMENSELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिमात्रं, अपरिमितं, नितान्तं, अतिशयेन, सुमहत्.

IMMENSITY, *s.* (Unlimited extension) अमितता, अपरिमितत्वं, अपरि-माणत्वं, अप्रमेयता, अमेयता.—(Infinity) अत्यन्तता, अनन्तता, आनन्त्यं, आत्यन्तिकत्वं.—(Vastness of size) सुमहत्त्वं, सुवृहत्त्वं, शरीरवृहत्त्वं.—(Infinite space) महाकाशं.

To IMMERGE, *v. a.* निमज्ज् (c. 10. -निमज्जयति-यितुं), मज्ज्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति-यितुं), आप् (c. 10. -प्रावयति-यितुं), आ in caus. (आप-

यति, अपयति-यितुं), जलं प्रविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं), जले निविज्. To IMMERGE, *v. n.* (Immerse one's self) निमज्ज् (c. 6. -मज्जति-ज्जितुं -मंक्ते), मज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते-हितुं-गाढुं), अवगाह्, विगाह्, आप् (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), आ (c. 2. -जाति-तुं), जलं प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं).

To IMMERSE, *v. a.* See To IMMERGE.

IMMERSED, *p. p.* मग्नः-गना-गन्, निमग्नः-गना-गन्, प्रमग्नः-गना-गन्, निमज्जमानः-ना-नं, अवगाहितः-ता-तं, अवगाढः-दा-दं, विगाढः-दा-दं, गाहित-ता-तं, आप्रुतः-ता-तं, निष्णातः-ता-तं, निवेशितः-ता-तं, निविष्टः-ष्टा-ष्टं, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, अभिनिवेशितः-ता-तं, लीनः-ना-नं, निष्टः-ष्टा-ष्टं, निष्ठितः-ता-तं, निष्ठा-ष्ठा-ष्ठा; 'immersed in sorrow,' शोकसागरमग्नः-गना-गन्, शोकमग्नः-गना-गन्; 'immersed in business,' कार्यनिष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्मनिविष्टः-ष्टा-ष्टं. IMMERSION, *s.* निमज्जनं, मज्जनं, प्रमज्जनं, अवगाहनं, विगाहः-हनं, आप्रवः, आप्रवः-यनं, आनं, जलप्रवेशः, जलान्तरप्रवेशः, अभिषेकः, निष्णानं.

IMMETHODICAL, *a.* अक्रमकः-का-कं, -मिकः-का-कं, अव्यवस्थितः-ता-तं, क्रमहीनः-ना-नं, क्रमविरुद्धः-डा-डं, अपर्यायः-या-यं.

IMMETHODICALLY, *adv.* अक्रमेण, क्रमेण विना, क्रमविरुद्धं, अक्रमतः, अपर्यायतः.

IMMETHODICALNESS, *s.* अक्रमः, क्रमहीनता, अव्यवस्थितत्वं, अपर्यायः.

IMMIGRANT, *s.* एकदेशत्यागानन्तरं देशान्तराधिवासिन् *m.* or देशान्तराधि-वासी *m.* (न्), अन्यदेशविद्युतः *m.*

To IMMIGRATE, *v. n.* एकदेशं त्यक्त्वा देशान्तरे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or अधिवस् with acc. c., or अध्यास् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), अन्यदेश-धिवासनार्थम् एकदेशं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं).

IMMIGRATION, *s.* देशान्तराधिवासनं, प्रदेशाधिवासनं, देशत्यागः.

IMMINENT, *a.* उपस्थायी-यिनी-यि (न्), उपस्थितः-ता-तं, उपस्थः-स्या-स्यं, समुपस्थितः-ता-तं, समुपगतः-ता-तं, समीपवर्त्ती-विनी-वि (न्), निकटवर्त्ती &c., आसन्नवर्त्ती &c., उपनतः-ता-तं; 'imminent death,' कुपितान्तकः-का-कं.

To IMMINGLE, *v. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), विमिश्र्, सम्मिश्र्, मिश्रीकृ, एकीकृ.

IMMINGLED, *p. p.* मिश्रितः-ता-तं, सन्मिश्रितः-ता-तं, संसृष्टः-ष्टा-ष्टं.

IMMUNITION, *s.* हासः, क्षयः, हानिः *f.*, मृतता, अपचयः.

IMMISIBILITY, *s.* अमिश्रणीयता, अयोजनीयता, अयाव्यता, मिश्रणाक्षमता.

IMMISCIBLE, *a.* अमिश्रणीयः-या-यं, अयोजनीयः-या-यं, अयाव्यः-व्या-वं.

IMMISSION, *s.* निक्षेपणं, न्यसनं, प्रवेशनं, निवेशनं, प्रवेशकरणं.

To IMMIT, *v. a.* निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), निविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं).

IMMITIGABLE, *a.* अशमनीयः-या-यं, अशाम्यः-स्या-स्यं, अनुपशाम्यः-स्या-स्यं.

IMMITTED, *p. p.* निक्षिप्तः-प्ता-प्तं, निवेशितः-ता-तं, प्रवेशितः-ता-तं.

To IMMIX, *v. a.* मिश्र् (c. 10. मिश्रयति-यितुं), विमिश्र्, मिश्रीकृ, सम्मिश्रीकृ.

IMMOBILITY, *s.* निश्चलत्वं, अचलत्वं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थावरत्वं, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थापितं, स्थापना, अकम्पः.

IMMODERATE, *a.* अस्परिश्रितः-ता-तं, अत्यन्तः-ना-नं, अतिमात्रः-वा-वं, अतिमर्यादः-दा-दं, अमितः-ता-तं, अपरिमाणः-शा-शं, नितान्तः-ना-नं, अतिमितः-ता-तं, अधिकः-का-कं, अमर्यादः-दा-दं, सात्यनिकः-को-कं, सु or अति or अतिशय prefixed.

IMMODERATELY, *adv.* अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमात्रं, नितान्तं, अतिशयेन, अतिमर्यादं, अत्यर्थं, अति or सु or अतिशय prefixed.

IMMODERATION, *s.* अपरिमितत्वं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः, अमर्यादा.

IMMODEST, a. निर्लज्जः-ज्जा-ज्जं, लज्जाहीनः-ना-नं, बपाहीनः-ना-नं, व्रीडाहीनः-ना-नं, अविनीतः-ता-तं, अलज्जः-ज्जा-ज्जं, विलज्जः-ज्जा-ज्जं, अनिभृतः-ता-तं, वियातः-ता-तं, प्रगल्भः-त्था-त्थं, धृष्टः-हा-हं.—(Impure, obscene) असुद्धः-डा-डं, असुषिः-चि-चि, अवाच्यः-च्या-च्चं, गलैः-झै-झै.—(Unchaste) असङ्गः-हा-हं, असाधुवृत्तः-हा-हं, व्यसनी-निनी-नि (न), व्यभिचारी-रिणी-रि (न), पांशुलः-ला-लं, 'an immodest woman,' बन्धकी, असती, पुंछली, असाध्वी, कुलटा, अभिभारिका, धविणी.

IMMODESTLY, adv. अविनीतं, निर्लज्जं, वैवात्येन, असुद्धं, प्रगल्भं, विनय-विरोधेन, धृष्टवत्, असुषि.

IMMODESTY, s. निर्लज्जत्वं, लज्जाहीनता, अलज्जा, अविनयः, अविनीतत्वं, वैवात्यं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, धृष्टता, असुद्धता, असुषिता, गलैता; 'in a woman,' पौंछल्यं, असतीत्वं, असाध्वीत्वं.

To IMMOLATE, v. a. क्रतौ हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), उपहारार्थं हन्, उत्स-गार्थं हन् or श्मसति (c. 1. श्मसति-सिन्तुं) or विश्म or प्रमो in caus. (मापयति-पितुं), or उपहृ or उपहारीकृ or प्रोक्ष् (c. 1. उद्यति-द्यितुं), उत्सर्गपृष्ठं हन्, पातयित्वा उत्सर्गं कृ, हत्वा उत्सृज् (c. 6. सृजति-सृष्टुं), बलिं कृ, बलिदानं कृ.

IMMOLATED, p. p. उपहारार्थं हतः-ता-तं or प्रमोतः-ता-तं or श्मसितः-ता-तं, उपहृतः-ता-तं, उपहारीकृतः-ता-तं, प्रोक्षितः-ता-तं.

IMMOLATION, s. उपहारार्थं पातः or घातनं or निहननं, उत्सर्गार्थं मारणं or प्रमापणं or विश्मसनं or श्मसनं, श्मनं, ससनं, प्रोक्षणं, परम्पराकं, उपहारः, उपहरणं, उत्सर्गकरणं, बलिदानं.

IMMORAL, a. निर्धर्मः-र्मी-र्मं-र्मी-र्मी-र्मं (न), अधार्मिकः-की-कं, धर्मविरुद्धः-डा-डं, धर्मोपेतः-ता-तं, धर्मोपेयी-पिनी-पि (न), अधर्मी-र्मिणी-र्मि (न), कुधर्मी-र्मी-र्मं (न), अपुण्यः-ख्या-ख्यं, असाधुः-ध्वो-धु, असुषिः-चि-चि, कुशीलः-ला-लं, विशीलः-ला-लं, दुःशीलः-ला-लं, दुश्चरितः-चा-चं, असञ्चरितः-चा-चं, असत्कर्म-र्मी-र्मं (न), दुष्टः-हा-हं, कर्मदुष्टः-हा-हं, दुर्वृत्तः-हा-हं, व्यभि-चारी-रिणी-रि (न), पापी-पिनी-पि (न), पापकर्मा-ञ्जं, व्यसनी-निनी-नि (न), कुचरितः-ता-तं, अधर्मीचारी-रिणी-रि (न).

IMMORALITY, s. अधर्मः, अधर्मत्वं-ता, निर्धर्मत्वं, अधार्मिकत्वं, असाधुत्वं, अपुण्यता, असुषिता, दुष्टता, दुर्वृत्तत्वं, व्यसनिता, व्यसनं, कुशीलता, दुश्चरिता, अधर्मीचारित्वं, दुःशीलता, दौःशील्यं, व्यभिचारः.

IMMORTAL, a. (Exempt from death) अमरः-री-रं, अमरैः-रै-रै, सदाजीवी-विनी-वि (न), सदास्थायी-पिनी-पि (न), मरणरहितः-ता-तं.—(Imperishable) निर्जरः-रा-रं, अनरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं, अनश्चरः-रा-रं, अनाश्रयः-श्या-श्यं, अविनाशी-शिनी-शि (न), निरपायः-या-यं.—(Eternal) अननः-न्ता-नं, नित्यः-त्या-त्यं, सनातनः-नी-नं, सदातनः-नी-नं, शाश्वतः-तो-तं, अनाद्यतनः-न्ता-नं, सदैकालीनः-ना-नं, अननकालस्थायी-पिनी-पि (न).

IMMORTALITY, s. अमरता-न्तं, अमर्यता, निर्जरता-न्तं, अमरता-न्तं, अक्षयता, अनश्चरता, अनाश्रयता, अनन्यता, आनन्द्यं, अनन्द्यं, सदास्था-यित्वं, नित्यता.

To IMMORTALIZE, v. a. अमरीकृ, निर्जरीकृ, अनश्चरीकृ, अक्षयीकृ, शाश्वतीकृ, नित्यीकृ, आनन्द्यं कृ or जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

IMMORTALLY, adv. अमरं, अमरत्वेन, अमरवत्, अमर्यवत्, निर्जरं, अजरं, अक्षयं, अनश्चरं, अननकाले-लं, अनन्यं, आनन्द्येन, सनातनं, शाश्वतं, निरपायं, अविनाशेन.

IMMOVABILITY, s. अचलता-न्तं, निश्चलत्वं, स्थावरत्वं, स्थिरता, अचरि-युता, सत्ता.

IMMOVABLE, a. अचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, स्थावरः-रा-रं, अचरः-रा-रं, अचरिष्युः-युः-यु, अजङ्गमः-मा-मं, अस्यन्दः-न्दा-न्दं, अच्युतः-ता-तं, स्थिरः-रा-रं, स्थायी-पिनी-पि (न), सत्त्वः-त्वा-त्वं, स्थाणुः-णुः-णु, स्थाणुः-सुः-सु, जङ्गमेतरः-रा-रं, स्थितिः-ता-तं, अनेतन्-न्तो-न्तं (न); 'immovables,' स्थावरणि.

IMMOVABLY, adv. अचलं, निश्चलं, स्थावरं, स्थिरं, सत्त्वं, स्थाणुवत्.

IMMUND, a. असुषिः-चि-चि, अपवित्रः-त्रा-त्रं, अशीची-चिनी-चि (न).

IMMUNDICITY, s. असुषिता-न्तं, अशीची, अशीची, अपवित्रता-न्तं, अशीचनं.

IMMUNITY, s. मुक्तिः f, मोक्षः, विमोक्षः, विनिमोक्षः, निमोक्षः, विरहः, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, or expressed by अ prefixed; as, 'immunity from danger,' अभयः; 'from exaction,' अनायासः; 'from taxes,' अकरत्वं.

To IMMURE, v. a. निरुध् (c. 7. रुध्ति-रुधुं), अवरुध्, रुध्; 'in a prison,' कारायां निरुध् or बन्ध् (c. 9. बध्ति, बन्धुं). कारागुप्तं-प्रो-मं कृ.—(Inclosure) परिवृ (c. 5. वृणोति-परितुं-रौतुं), परिवेष्ट् (c. 1. वेष्टे-रितुं, c. 10. वेष्टयति-पितुं), संवेष्ट्, उपवेष्ट्.—(Surround with a wall) प्राकारेण परिवृ, प्राकारीयं-यां-यं कृ.

IMMURED, p. p. निरुद्धः-डा-डं, अवरुद्धः-डा-डं, अनर्गतः-ता-तं.

IMMUTABILITY, s. अविकार्यता-न्तं, अविकारत्वं, निर्विकारत्वं, अविकारः, स्थिरता, अमोघता, अपरिवर्तनं, नित्यता.

IMMUTABLE, a. अविकार्यः-र्या-र्यं, अविकारः-रा-रं, अविक्रियः-या-यं, निर्विकारः-रा-रं, विकाराश्रमः-मा-मं, विकारहीनः-ना-नं, स्थिरः-रा-रं, अमोघः-या-यं, निर्विकल्पः-त्या-त्यं, नित्यः-त्या-त्यं, अपरिवर्तनीयः-या-यं.

IMMUTABLY, adv. अविकार्यं, अविकारेण, अविकार्यत्वेन स्थिरं, नित्यं, निर्विकारं, निर्विकल्पं, अमोघं.

IMMUTATION, s. विकारः, विक्रिया, विकृतिः f, वैकृत्यं, विपथ्ययः, परिवर्तनः.

IMP, s. पिशाचः, भूतः, राक्षसः, अमरः, दैत्यः, दानवः, ग्रहः, यातुः m, यातुधानः, विपुलः, क्रव्याद m, निशादः, निशाचरः, कष्टरः, कष्टुरः.

To IMP, v. a. (Graft) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रं निविश् (c. 10. वेश-यति-पितुं).—(Lengthen) दीर्घतरं-रं-रं कृ, दीर्धीकृ.

IMPACABLE, a. अशाम्यः-म्या-म्यं, असान्त्वनीयः-या-यं, अतोपणीयः-या-यं.

IMPACT, s. स्पर्शः, संस्पर्शः, सम्पर्कः, उपघातः, आघातः, प्रतिघातः.

To IMPAIR, v. a. न्यूनीकृ, हस् (c. 10. हासयति-पितुं), अन्वीकृ, विक-लीकृ, कन (nom. कनयति-पितुं), ऊन् (c. 10. ऊनयति-पितुं), न्यून्, क्षण् (c. 8. क्षणोति-णितुं), परिक्षणं, क्षीणीकृ, क्षतिं कृ, परिक्षति कृ, दुष् (c. 10. दूषयति-पितुं), उपहन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), लघ् (nom. लघ-यति-पितुं), लुप् (c. 6. लुप्सति, लोभुं), लघुकृ, नश (c. 10. नाशयति-पितुं), विनश्.—(Enfeeble) शिथिलीकृ, अत्यबलीकृ, दुर्बलीकृ, बलं or तेजः or सत्त्वं ह् (c. 1. हरति, हन्तुं).

IMPAIRED, p. p. विकलः-ला-लं, विकलीभूतः-ता-तं, विकलीकृतः-ता-तं, अत्योभूतः-ता-तं, अत्यीकृतः-ता-तं, न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं, क्षीणः-शा-शं, ह्रितः-ता-तं, अपवित्रः-ता-तं, लुप्तः-ता-तं, शिथिलीकृतः-ता-तं, उपहृतः-ता-तं, विशीचीः-शी-शी; 'impaired in strength,' शिथिलबलः-ला-लं, क्षीणबलः-ला-लं, ह्रतबलः-ला-लं, ह्रतसत्त्वः-स्वा-स्वं.

IMPAIRING, IMPAIRMENT, s. न्यूनीता-न्तं, न्यूनीकरणं, क्षयः, हासः, हानिः f, अत्यन्तं-ता, वैकृत्यं, विकलीकरणं, शीथिल्यं, शिथिलीकरणं, अपचयः, क्षिया, अवसादः.

To IMPALE, v. a. IMPALED, IMPALEMENT. See EMPALE, &c.

IMPALPABILITY, s. अस्पृश्यता, अस्पृशीयता, दुःस्पृश्यता, अघ्रासता,

अयहणीयत्वं, अय्यक्रता, अय्यक्रिः *f.*, अतिसूक्ष्मता.

IMPALFABLE, *a.* सम्पृश्यः-इया-इयं, सम्पृशनीयः-या-यं. दुःस्पर्शः-शी-शं, दुःस्पृश्यः-इया-इयं, अप्राप्तः-क्षा-क्षं, अयहणीयः-या-यं, दुरभि-ग्रहः-हा-हं, दुरालभः-भा-भं, स्पर्शीयः-क्षा-क्षं, सत्यः-क्षा-क्षं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, इन्द्रियैरप्राप्तः-क्षा-क्षं, इन्द्रियाप्राप्तः-क्षा-क्षं, इन्द्रि-यागोचरः-रा-रं, अतिसूक्ष्मः-क्षा-क्षं.

IMPALFABLY, *adv.* सम्पृशनीयं, सम्पृश्यं, अय्यक्रं, अप्रत्यक्षं.

To IMPANEL, *v. a.* (A jury) नामावलिपत्रे or नामपरिमंख्यापत्रे द्वाद-शप्रमाणपुरुषाणां or द्वादशमध्यस्थपुरुषाणां नामानि समारूढ् in caus. (रोपयति-यितुं) or अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं).

IMPARSYLLABIC, *a.* असमानाक्षरः-रा-रं, अनुत्याक्षरः-रा-रं.

IMPARITY, *s.* असाम्यं, असमता, असमानता, असमान्यं, वैषम्यं, विषमता, विषमं, अनुत्यन्तं-ता, असमन्त्रसं, असामन्त्रस्यं, तारतम्यं.

To IMPARK, *v. a.* वाटं कृ, वाटिकां कृ, भूमिभागं प्राचीरेण परिवृ (c. 5. -वृणोति-यितुं-रीतुं) or वृत्तिपरिगतं कृ.

To IMPART, *v. a.* प्रदा (c. 3. -ददाति-दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, निदा, दा, यम् (c. 1. यच्छति, दातुं), प्रयम्, सम्प्रयम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति-यितुं), उपपद्, यितुं (c. 1. -तरति-रितुं-रीतुं), आह् (c. 1. -हरति-हर्तुं), उपद्, च्च in caus. (अपेयति-यितुं), सम्, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), सङ्गम् in caus. (-क्रामयति-यितुं), भृद्, in caus. (ग्राहयति-यितुं), प्रदानं कृ. —(Impart information, make known) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति-यितुं), नियिद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), समाविद्, संवद् (c. 1. -वदति-दितुं), संवादं कृ (c. 10. कथयति-यितुं), समाचारं कृ; 'impart a secret,' रहस्यं प्रकाशं (c. 10. -काशयति-यितुं).

IMPARTED, *p. p.* प्रदत्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, निदत्तः-ज्ञा-ज्ञं, नोदत्तः-ज्ञा-ज्ञं, प्रतिपादितः-ता-तं, उपपादितः-ता-तं, वितोषः-क्षा-क्षं, अर्पितः-ता-तं, समर्पितः-ता-तं, निक्षिप्तः-भा-भं, निहितः-ता-तं, संक्रान्तः-ज्ञा-ज्ञं.—(Made known) निवेदितः-ता-तं, विज्ञापितः-ता-तं, विज्ञप्तः-भा-भं.—(As a secret, &c.) प्रकाशितः-ता-तं.—(As a disease) संचारितः-ता-तं, संक्रान्तः-ज्ञा-ज्ञं.

IMPARTER, *s.* दाता *m.* (नृ), प्रदाता *m.*, दायी *m.* (नृ), प्रतिपादकः.

IMPARTIAL, *a.* अपक्षपाती-तिनी-ति (नृ), विपक्षपातः-ता-तं, पक्षपा-तरहितः-ता-तं, पक्षपातहीनः-ता-तं, समदर्शी-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ), सञ्ज्ञेयः-मा-मं, समः-मा-मं, निःसङ्गः-ज्ञा-ज्ञं, सङ्गहीनः-ता-तं, मुक्तसङ्गः-ज्ञा-ज्ञं, न्यायी-यिनी-यि (नृ), न्यायवर्ती-ज्ञिनी-ज्ञि (नृ), उदासीनः-ता-तं, उदासी-सिनी-सि (नृ), उभयसाधारणः-क्षा-क्षं, उभयसमः-मा-मं, उभयसामान्यः-न्या-न्यं, मध्यस्थः-स्था-स्थं, धार्मिकः-की-कं, निरपेक्षः-क्षा-क्षं, समानवृत्तिः-ज्ञि-ज्ञि.

IMPARTIALITY, *s.* अपक्षपातः, पक्षपातहीनता, साम्यं, समता, सञ्ज्ञेयता, उभयसमता, उदासीनता, निःसङ्गता, सङ्गहीनता, न्यायः, धर्मन्यायः.

IMPARTIALLY, *adv.* अपक्षपातेन, पक्षपातं विना, समं, साम्येन, असङ्गेन, सङ्गे विना, न्यायेन, न्यायतः, उदासीनं, उदासीनवत्.

IMPARTIBLE, *a.* अविभाज्यः-न्या-न्यं, अपरान्वीयः-या-यं, अतंश्यः-इया-इयं.

IMPASSABLE, *a.* अतरणीयः-या-यं, अतार्यः-न्या-न्यं, दुस्तरः-रा-रं, दुस्तार्यः-न्या-न्यं, सुदुस्तरः-रा-रं, दुर्गतरः-रा-रं, दुर्गः-नी-नं, दुर्गमः-मा-मं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगमनीयः-या-यं, दुरत्ययः-या-यं, गहनः-ना-नं, सङ्कटः-टा-टं, सघातः-धा-धं, गहनः-ना-नं.

IMPASSABLENESS, *s.* अतार्यत्वं, दुस्तार्यत्वं, अगम्यता, दुर्गम्यता.

IMPASSIBLE, *a.* अचेतनः-ना-नं, निचेतनः-ना-नं, शोकदुःखाद्यक्षयः-मा-मं, क्रोधदुःखादिहीनः-ना-नं, रागहीनः-ना-नं, अरागी-गिणी-गि (नृ).

IMPASSIBLENESS, *s.* अचेतन्यं, शोकदुःखाद्यक्षयता, क्रोधदुःखादिहीनता.

To IMPASSION, *v. a.* संक्रोक्तु, सरागीकृ, रागयन्-वती-वत् कृ.

IMPASSIONED, *p. p.* संक्रोक्तः-क्रा-क्रं, रागवान्-वती-वत् (नृ), रागी-गिणी-गि (नृ), रागान्वितः-ता-तं सरागः-गा-गं, सानुरागः-गा-गं, अनुरागी-गिणी-गि (नृ), सरसः-सा-सं, रसी-सिनी-सि (नृ), रसिकः-का-कं, शृङ्गारी-रिणी-रि (नृ), शृङ्गारितः-ता-तं.

IMPATIENCE, *s.* असमं, अक्षमा, अक्षान्तिः *f.*, असहिष्णुता-न्तं, विमर्षः, असहनं, असहर्षं, अतिविद्या, अनुत्साहः.

IMPATIENT, *a.* असहिष्णुः-गणु-णु, असहनः-ना-नं, असहः-हा-हं, असहमानः-ना-नं, असहनशीलः-ला-लं, अक्षमः-मा-मं, अक्षान्ति-मान्-मती-मत् (नृ), अक्षमी-मिणी-मि (नृ), अक्षन्ता-न्ती-नृ (नृ), असमंशः-क्षा-क्षं, विमर्षी-विंणी-विं (नृ), जातामर्षः-पा-पं, अतिविद्युः-द्युः-द्यु, उत्सुकः-का-कं, उत्कः-क्षा-क्षं.

IMPATIENTLY, *adv.* सामर्षं, सविमर्षं, असमंशं, विमर्षं, असहिष्णुवत्. अक्षान्ता, असहनशीलता, सावेगं.

To IMPAWN, *v. a.* आधीकृ, पण् (c. 1. पणते-णिन्तुं), परिपण्, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं).

To IMPEACH, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं), व्यवहारसभायां or व्यवहारानुसारेण अभियुज् or अभिशंस (c. 1. -शंसति-सितुं) or अभि-योगं कृ or अभिशंसनं कृ or अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), दोषीकृ. उपालम् (c. 1. -लभते-लभुं).

IMPEACHABLE, *a.* अभियोक्तव्यः-व्या-व्यं, व्यवहारसभायां अभियोज्यः-ज्या-ज्यं.

IMPEACHED, *a.* व्यवहाराभियुक्तः-क्रा-क्रं, अभियुक्तः-क्रा-क्रं, व्यवहारा-भिस्तः-स्ता-स्तं.

IMPEACHER, *s.* अभियोगी *m.* (नृ), अभियोक्ता *m.* (नृ), अभियोगकृत् *m.*, अपवादकः.

IMPEACHMENT, *s.* अभियोगः, व्यवहाराभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभि-शंसनं, अपवादः, संशयः.

IMPECCABILITY, *s.* निष्पापत्वं, पापहीनता, पापाभावः, पापाक्षमता.

IMPECCABLE, *a.* अपापः-पा-पं, निष्पापः-पा-पं, पापाक्षमः-मा-मं.

To IMPEDE, *v. a.* रूप् (c. 7. रुहति, रोद्धुं), प्रतिरूप्, निरूप्, उपरूप्, संरूप्, विरूप्; विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन, प्रतिहन्, प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, सावृ, समावृ, प्रतिवृ, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 9. स्तम्भाति, स्तम्भितुं), विहम्, प्रवृ-होक्तु, निषिप् (c. 1. -पेयति-पेधुं).

IMPEDED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, विरुद्धः-डा-डं, प्रतिरुद्धः-डा-डं, निरुद्धः-डा-डं, उपरुद्धः-डा-डं, विहतः-ता-तं, प्रतिहतः-ता-तं, पराहतः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विहम्-आ-अं, अनारितः-ता-तं, सार्गलः-ला-लं.

IMPEDEMENT, *s.* विघ्नः, व्यापातः, अन्तरायः, प्रवृहः, प्रतिबन्धः, विहम्भः, प्रतिहम्भः, स्तम्भः-भनं, रोधः, संरोधः, विरोधः, अवरोधः, उपरोधः, निरोधः, विघातः-भनं, विहननं, विहतिः *f.*, बाधा-धकः, वारणं, निवारणं, सावरणं.—(Impediment in speech) वाक्स्थलनं, वाग्भेदः, वागवै-कल्यं; 'having an impediment in one's speech,' स्तलहास्यः-न्या-न्यं, वाग्विकलः-ला-लं, भिन्नवाक् *m. f. n.*, कष्टदः-दा-दं.

IMPEDIMENTAL, *a.* (Causing impediment) व्यापातकः-का-कं, विघाती-तिनी-ति (नृ), विघ्नकरः-री-रं, विघ्नकारी-रिणी-रि (नृ), विरोधी-धिनी-धि (नृ), प्रतिरोधी &c., औपरोधिकः-की-कं, विहम्भी-म्भनी-म्भि (नृ), निवारकः-का-कं.

To IMPEL, *v. a.* (Drive, urge forward) प्रे (c. 10. -ईरयति-यितुं),

प्रमुद् (c. 6. -गुदति-योर्भु), प्रमुद् (c. 10. -चोदयति-यितुं), सजुद्, परिचुद्, चुद्, कृष् (c. 1. कर्षति, ऋद्), समाकृष्—(Incite to action) प्रयुत् (c. 10. -वर्षयति-यितुं), प्रयुत् (c. 10. -योजयति-यितुं), नियुत्, उद्युत्, उत्सह् (c. 10. -साहयति-यितुं), प्रोत्सह्, प्ररुष् (c. 10. -रोचयति-यितुं), चेष्ट (c. 10. -चेष्टयति-यितुं), उन्नय (c. 10. -तापयति-यितुं), IMPELLED, *p. p.* प्रेरितः -ता-तं, प्रयोदितः -ता-तं, प्रगुब्धः -त्ता-त्तं, प्रयोदितः -ता-तं, प्रवर्जितः -ता-तं, प्रयुब्धः -त्ता-त्तं, नियोजितः -ता-तं, प्रयोजितः -ता-तं, प्रोत्साहितः -ता-तं, प्ररुचितः -ता-तं, समाकृष्टः -ष्टा-ष्टं, आकृष्टः -ष्टा-ष्टं.

IMPELLENT, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (तृ), प्रयोदकः, प्रवर्जकः, प्रयोजकः, प्रोत्साहकः, प्रयोदकः.

To IMPEND, *v. n.* (Be near) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्थान्तुं), समुपस्था, समुपस्था, समोपस्था or वृत् (c. 1. वर्जते-र्जितुं), निकटे स्था or वृत्, उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपगम्, समुपगम्, उपनतः -ता-तं भू.—(Hang over) चालस् (c. 1. -लघते-क्षितुं), प्रलस्, अवलस्, लघस्.—(Be about to fall) पत् in des. (पिपतिपति-यितुं, पित्सति-त्सितुं), आपत् (c. 1. -पतति-तितुं).

IMPENDENT, IMPENDING, *a.* उपस्थायी -यिनी-यि (नृ), उपस्थितः -ता-तं, उपस्थः -स्था-स्थं, समुपस्थितः -ता-तं, समोपस्थी -र्जिनी-र्जि (नृ), निकटस्थी &c., आसन्नस्थी &c., उपनतः -ता-तं, समुपगतः -ता-तं, पतनोन्मुखः -त्ता-त्तं, पिपतिपुः-पुः-पु, पितुः-त्तुः-त्तु.

IMPENETRABILITY, *s.* अवध्यता, अव्यधता, अभेद्यता, अवेद्यत्वं, अप्रवेश्यत्वं, चक्रता -त्वं, गहनत्वं; 'impenetrability,' as a property of matter, is expressed in scientific treatises by the word विरोधः.

IMPENETRABLE, *a.* (Not to be pierced) अवध्यः -ध्या-ध्ये, अव्यध्यः -ध्या-ध्यं, अभेद्यः -द्या-द्यं, अभेदनीयः -या-ये, अवेद्यः -द्या-द्यं, अवेदनीयः -या-ये, अव्यध्यः -ध्या-ध्यं, अक्षिद्रुण्यः -या-ये, कलिलः -ला-लं.—(Not to be entered) अप्रवेश्यः -श्या-श्यं, अप्रवेश्यः -ध्या-ध्यं, गहनः -ता-तं.—(Very hard) चक्रययः -यी-ये, वचः -च्चा-च्चं.

IMPENETRABLY, *adv.* अभेद्यं, अवध्यं, अवेदनीयं, गहनं, वचवत्.

IMPENITENCE, IMPENITENCY, *s.* अननुतापः, अपश्चात्तापः, पश्चात्तापहीनता, पश्चात्तापाभावः, अननुशोकः, असेदः, सेदहीनता, सेदराहित्यं, अप्रायश्चित्तं, अननुशयः, स्तम्भचित्तत्वं.

IMPENITENT, *a.* अननुतापी -पिनी-यि (नृ), अननुत्तमः -प्ता-प्तं, पश्चात्तापहीनः -ना-नं, अननुतापशीलः -ला-लं, सेदहीनः -ना-नं, सेदराहितः -ता-तं, अननुशयी -यिनी-यि (नृ), स्तम्भचित्तः -त्ता-त्तं, कठिनचित्तः -त्ता-त्तं.

IMPERATIVE, *a.* आज्ञापकः -का-कं, आदेशकः -का-कं, आदेशी -शिनी-शि (नृ), नियोजकः -का-कं, प्रयोधकः -का-कं, अवश्यकर्तव्यः -ध्या-ध्यं; 'imperative mood,' विधिः *m.*, आज्ञावाचकः -कं.

IMPERCEPTIBLE, *a.* अत्यक्तं -क्ता-क्तं, अप्रत्यक्षः -क्ष्य-क्ष्यं, अविभाज्यः -ध्या-ध्यं, अविभाजनीयः -या-ये, अगम्यः -म्या-म्यं, अगोचरः -रा-रं.—(To the senses) अतीन्द्रियः -या-ये, इन्द्रियागोचरः -रा-रं, इन्द्रियागम्यः -म्या-म्यं, इन्द्रियातीतः -ता-तं.—(To the eye) परोक्षः -क्ष्य-क्ष्यं, अलोकनीयः -या-ये, नयनागोचरः -रा-रं.—(To the ear) कर्णगोचरः -रा-रं.

IMPERCEPTIBLY, *adv.* अत्यक्तं, अप्रत्यक्षं -क्ष्येण, अविभाजनीयं, अगोचरं; 'going imperceptibly,' अव्यक्तगतिः -तिः-ति.

IMPERFECT, *a.* (Not complete) असम्पूर्णः -र्ण-र्णं, अपूर्णः -र्ण-र्णं, अपरिपूर्णः -र्ण-र्णं, असम्पन्नः -न्ना-न्नं, असमाप्तः -प्ता-प्तं, असिद्धः -द्धा-द्धं, असमयः -या-ये, अनिश्चितः -ला-लं, अनिश्चयः -त्ता-त्तं, अपर्याप्तः -प्ता-प्ता-प्ता, असंसिद्धः -द्धा-द्धं, अप्रक्षः -क्ष्य-क्ष्यं, सख in comp.—(Defec-

tive) न्यूनः -ना-नं, विकलः -ला-लं, हीनः -ना-नं, लुप्तः -प्ता-प्तं, दोषी -पिणी-यि (नृ), सखिद्रुः -द्रा-द्रं, जनः -ना-नं.—(Wanting some organ) अङ्गहीनः -ना-नं, न्यूनैन्द्रियः -या-ये, विकलैन्द्रियः -या-ये, विकलाङ्गः -ङ्गा-ङ्गं.—(Tense) अद्यतनभूतः, अनद्यतनः; the grammatical symbols are षी, लङ्; 'imperfect comparison,' लुप्तोपमा.

IMPERFECTION, *s.* (Defect) दोषः, छिद्रं, अगुणः, अपराधः, कलङ्कः, दूषणं, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता, क्षतिः *f.*, न्यूनता, अपर्याप्तिः *f.*, अशुद्धता; 'in a gem,' पुलकः, सखः.

IMPERFECTLY, *adv.* असम्पूर्णं, असमयं, सखदतस्, अनिश्चलेन, असम्पन्नं, असम्पन्नं, अपर्याप्तं, विकलं, वैकल्येन.

IMPERFECTNESS, *s.* असम्पूर्णता, अपूर्णता, असम्पन्नता, असिद्धिः *f.*, असमयता.

IMPERFORATE, *a.* नीरव्यः -व्या-व्यं, निश्छिद्रः -द्रा-द्रं, अक्षिद्रितः -ता-तं.

IMPERIAL, *a.* महाराजिकः -की-कं, आधिराजिकः -की-कं, महाराजकीयः -या-ये, महाराजयोग्यः -ग्या-ग्यं, साध्याजिकः -की-कं, महेश्वरीयः -या-ये.

IMPERIALIST, *s.* महाराजाधीनः, अधिराजाधीनः, महाराजानुचरः, महाराजानुपञ्जी *m.* (नृ); 'imperialist army,' महाराजसेन्यं.

To IMPERIL, *v. a.* संशयस्थं -स्थं-स्थं कृ, सन्देहस्थं -स्थं-स्थं कृ.

IMPERIOUS, *a.* (Commanding) आज्ञापकः -का-कं, आदेशकः -का-कं, —(Overbearing, haughty) धृष्टः -ष्टा-ष्टं, धयी -यिणी-यि (नृ), भर्त्सनकारी -रिणी-रि (नृ), उद्धतः -ता-तं, अवलिप्तः -प्ता-प्तं, सावहेलः -ला-लं, सोन्माधः -या-ये, प्रगल्भः -त्ता-त्तं, दृप्तः -प्ता-प्तं.

IMPERIOUSLY, *adv.* धयेण, प्रगल्भं, सावहेलं, सावलेपं, सोन्माधं, माटोपं.

IMPERIOUSNESS, *s.* धृष्टता, धयै, अवलिप्तता, अवलेपः, सावलेपत्वं, अवहेला, उद्धतिः *f.*, चिह्नसमुच्चितः *f.*, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, उत्सिक्तता, माटोपत्वं.

IMPERISHABLE, *a.* अक्षयः -या-ये, अक्षय्यः -ध्या-ध्यं, अक्षयी -यिणी-यि (नृ), अनश्वरः -रा-रं, अविनश्वरः -रा-रं, अविनाशो -शिनी-शि (नृ), अनाशयः -श्या-श्यं, अमयः -या-ये, अनरः -रा-रं, निर्जरः -रा-रं, अजय्यः -ध्या-ध्यं, अक्षरः -रा-रं, अक्षयणीयः -या-ये.

IMPERISHABLENESS, *s.* अक्षयता-त्वं, अनश्वरता, अनाशयत्वं, अविनाशयता, अनरत्वं, निर्जरत्वं, अक्षयीभावः.

IMPERMEABLE, *a.* अव्याप्यः -ध्या-ध्यं, अप्रवेश्यः -श्या-श्यं, अप्रवेशनीयः -या-ये.

IMPERMEABLENESS, *s.* अव्याप्यता, अप्रवेश्यता, अभेद्यत्वं.

IMPERSONAL, *a.* सकर्तृकः -का-कं, कर्तृत्वहीनः -ना-नं, सकर्तृवाच्यः -ध्या-ध्यं, भाववाचकः -का-कं; 'impersonal verb,' भाववाच्यं, सकर्तृवाचका क्रिया.

IMPERSONALLY, *adv.* सकर्तृकं, सकर्तृवाच्यक्रमेण, भाववाच्यानुसारेण.

IMPERTINENCE, IMPERTINENCY, *s.* (Rudeness) अविनयः, अविनीतता, अशिष्टता, परुषवचनं, दुरुक्तिः *f.*, वाक्पराहृत्यं, कुशीलता, दुःशीलता, अशीलता, वामशीलता, धृष्टता, धयै, प्रगल्भता, आपत्यं, क्लेशदायकत्वं, उद्धरदायकत्वं.—(Meddling with others' affairs) पराधिकारबन्धी, पराधिकारप्रवेशः.—(State of not relating to the subject) निर्विषयता-त्वं, अप्रासङ्गिकत्वं, अप्रसृतत्वं, असम्बन्धः.—(Nonsense) आनर्थक्यं, अनर्थकता, असम्बन्धत्वं.

IMPERTINENT, *a.* (Rude) अविनीतः -ता-तं, अशिष्टः -ष्टा-ष्टं, धृष्टः -ष्टा-ष्टं, प्रगल्भः -त्ता-त्तं, दुःशीलः -ला-लं, अशीलः -ला-लं, कुशीलः -ला-लं, वामशीलः -ला-लं, चपलः -ला-लं, परुषवाक् *m. f. n.*, परुषवादी -दिनी-दि (नृ), क्लेशदायकः -का-कं; 'giving impertinent answers,' उद्धरदायकः -का-कं.—(Meddling with others' affairs) पराधिकारचर्चकः -का-कं.—(Irrelevant) अप्रासङ्गिकः -की-कं, अप्रसृतः -ता-तं, निर्विषयः -या-ये, असम्बन्धी -ग्धिनी-ग्धि (नृ),

असम्पर्कीयः -या -यं, निष्प्रयोजनः -ना -न, प्रस्तुतवर्हिभूतः -ता -तं.—
(Nonsensical) अनर्थकः -का -कं, असह्यः -डा -डं.

IMPETUOUSLY, *adv.* (Rudely) अविनीतयत्, अविनीतयत्, धृष्टवत्, प्रग-
ल्भवत्, अशिष्टवत्, कुशीलवत्, परुषोक्ता.—(Officiously) अतिव-
धौपृष्टं.—(Irrelevantly) असह्यः, अप्रसुतं, अप्रासङ्गिकं, निष्प्रयोजनं.

IMPETURABLE, *a.* अक्षोभ्यः -भ्या -भ्यं, अक्षोभणीयः -या -यं, अप्रमत्त-
मतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः -तिः -ति, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अनाकुल-
चिन्तः -न्ता -न्तं, अपारिग्रहः -वी -वं, अकातरः -रा -रं, अविस्मृतमनाः
-नाः -नः (स्), निर्विकारः -रा -रं.

IMPETURBATION, *s.* अक्षोभ्यता, अनाकुलचिन्ता, अपारिग्रह्यता, अप्रमत्तता.

IMPERVIOUS, *a.* (Not to be penetrated or entered!) अप्रवेष्टः -श्या
-श्यं, अप्रवेशनीयः -या -यं, अगम्यः -म्या -म्यं, गहनः -ना -नं, सुगहनः
-ना -नं, गहीयः -या -यं, गभीरः -रा -रं, गम्भीरः -रा -रं, कलिलः
-ला -लं, सङ्कटः -टा -टं, सङ्घातः -धा -धं, कष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Compact,
without interstice) निविडः -डा -डं, अचिरलः -ला -लं, निर्विवरः
-रा -रं, नीरन्ध्रः -न्धा -न्धं.—(Not to be pierced) अवेधः -ध्या -ध्यं,
अव्याधः -ध्या -ध्यं, अवेधः -धा -धं, अवेदनीयः -या -यं.

IMPERVIOUSNESS, *s.* अप्रवेष्टयता, गम्भीरत्वं, गहनत्वं, अवाप्यता, अगम्यता,
अवेधता, नीरन्ध्रता, नैविड्यं.

IMPETRABLE, *c.* अर्थार्थनीयः -या -यं, प्रार्थनेन प्राप्यः -प्या -प्यं.

To IMPETRATE, *v. a.* प्रार्थनेन or अर्थार्थनाद्वारेण प्राप् (c. 5. -आप्ति or
-आप्ति).

IMPETRATION, *s.* प्रार्थनया or याज्ञाद्वारेण प्राप्तिः *f.* or प्रापण.

IMPETUOSITY, *s.* वेगः, आवेगः, महावेगः, संवेगः, अत्यन्तवेगः, संरम्भः,
संरम्भत्वं, आपातः, तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, साहसं, उग्रता, उच्चरता, समर्थः,
क्षिप्रता, रभसः, कुतूहलं, तीव्रता.

IMPETUOUS, *a.* वेगवान् -वती -वत् (न्), वेगी -गिनी -गि (न्), महावेगः
-गा -गं, भीमवेगः -गा -गं, उदीर्घवेगः -गा -गं, संरम्भी -भ्रिणी -भ्रि
(न्), चरदः -खा -खं, उच्चरदः -खा -खं, तीक्ष्णः -ह्णा -ह्णं, तीक्ष्ण-
कम्भी -म्भी -म्भे (न्), समर्थी -पिणी -पिं (न्), समर्थेयः -शा -शं, समर्थे-
वान् -वती -वत् (न्), साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -की -कं,
उग्रः -घा -घं, तीव्रः -त्रा -त्रं, प्रचलः -ला -लं, रोषणः -शा -शं, कुतूहली
-लिनी -लि (न्).

IMPETUOUSLY, *adv.* महावेगेन, भीमवेगेन, अत्यन्तवेगेन, वेगवत्, सवेगं,
संरम्भेण, आपातवत्, तीक्ष्णं, समर्थं, उच्चरदं, उग्रं, सरभसं, साहसेन,
संरम्भवत्, सकुतूहलं, कीतूहलेन.

IMPETUOUSNESS, *s.* See IMPETUOSITY.

IMPETUS, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, अत्यन्तवेगः, गतिशक्तिः *f.*

IMPIETY, *s.* अधर्मः -र्म्यं, वैधर्म्यं, निधर्म्यत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता,
अधर्माः *f.* भक्तिहीनता, अधर्मत्वं, देविनिन्दा, दुष्टता, अपुण्यत्वं, असाधुता,
पापिष्ठत्वं, सपापत्वं, पापं, दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्).

To IMPINGE, *v. a.* आहन् (c. 2. -हन्ति -न्ति), आभहन्, अभ्याहन्, आपयन्
(c. 1. -पयति -यति), प्रयत्, संघट्ट (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं).

IMPIOUS, *a.* अधर्मी -धर्मणी -धर्मि (न्), अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः
-ध्मी -ध्मं, धर्महीनः -ना -नं, धर्मालीकः -का -कं, अधर्मः -का -कं,
देविनिन्दकः -का -कं, भक्तिहीनः -ना -नं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपुण्यः -ध्या -ध्यं,
असाधुः -ध्या -ध्यं, पापी -पिनी -पि (न्), पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनिष्ट-
रोषितः -ता -तं.

IMPIOUSLY, *adv.* अधर्मेण, अधर्म्येण, अपुण्यवत्, पापिष्ठवत्, देविनिन्दकवत्.

IMPIOUSNESS, *s.* See IMPIETY.

IMPLACABILITY, IMPLACABLENESS, *s.* अशान्त्यता, असान्त्वनीयता, अतोप-

शोयता, अप्रसाद्यत्वं.

IMPLACABLE, *a.* अशान्त्यः -म्या -म्यं, अतोपणीयः -या -यं, अशान्तनीयः
-या -यं, असान्त्वनीयः -या -यं, अनाराध्यः -ध्या -ध्यं, अप्रसाद्यः -द्या -द्यं,
दुःस्तेन शान्त्यः -म्या -म्यं or अनाराध्यः -ध्या -ध्यं.—(Constant in ha-
tred) दीर्घद्वेषी -पिणी -पि (न्), अतिद्वेषी &c.; 'implacable
hatred,' दीर्घद्वेषः, बडवैरं.

IMPLACABLY, *adv.* अशान्तनीयं, अशान्त्यं, अतोपणीयं, अनाराधनीयं.

To IMPLANT, *v. a.* निरूह in caus. (-रोपयति -यितुं), निष्ठा in caus.
(-स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, निष्ठं -ष्टां -ष्टं कृ, निष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं),
प्रणिष्ठा, उपनिष्ठा, निस्तन् (c. 1. -स्तनति -नितुं).

IMPLANTED, *p. p.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, निष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, सुप्र-
तिष्ठितः -ता -तं, निरूढः -ढा -ढं, निस्ततः -ता -तं, निहितः -ता -तं.

To IMPEAD, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योज्), व्यवहारसमायाम्
उत्तरप्रत्युत्तरे कृ.

IMPLEMENT, *s.* यन्त्रं. उपकरणं, साधनं, भासं, कार्यसाधनं, सामर्थ्यं -यी,
दूतं, पत्रं, उपकरणं, सम्भारः.

To IMPLICATE, *v. a.* सघन्ध (c. 9. -वधाति -वन्धुं), अनुबन्ध, संधिष्
(c. 10. -स्येयति -यितुं), साधिष्, परिधिष्, संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं);
'he is implicated in many crimes,' बहुपापैः सघन्धते.

IMPLICATED, *p. p.* सघन्धः -घन्धा -घन्धं, अनुबन्धः -न्धा -न्धं, संधिष्ठः -ष्टा -ष्टं,
संसृजः -ष्टा -ष्टं, यस्तः -स्ता -स्तं, अनुपन्नी -न्नीणी -न्नी (न्), लिप्तः -प्ता -प्तं.

IMPLICATION, *s.* (Involution, connection) सघन्धः, अनुबन्धः, अभि-
सघन्धः, अनुपन्नी, समन्वयः, सम्पर्कः, संसर्गः.—(Implied) विवक्षा,
अधोपपत्तिः *f.*, अनुमानं, अपवाहः, उपलक्ष्यः.

IMPLICIT, *a.* अनाशङ्कितः -ता -तं, अविचिन्तितः -ता -तं, अवैकल्पिकः -की
-कं, अविचार्य कृतः -ता -तं, अविचिन्त्य कृतः -ता -तं, अशङ्कात्मकः -का
-कं, असांशयिकः -की -कं, सख्यः -यदा -यदं.

IMPLICITLY, *adv.* अविचिन्त्य, अविचार्य, अनाशङ्कापूर्वं, अशङ्कया, अवि-
कल्पेण, असंशयपूर्वं, अचिकित्सेन.

IMPLIED, *p. p.* or *a.* विवक्षितः -ता -तं, अर्थसघन्धः -घन्धा -घन्धं, उपलक्षितः
-ता -तं, अनुपपन्निकः -की -कं; 'implied meaning,' विवक्षितार्थः,
फलितार्थः, ध्वनितार्थः, ध्वनिः *m.*

To IMPLY, *v. a.* प्रार्थ (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), अर्थं सम्पाद्यं,
अर्थं, धिनयेन or अश्रितं कृत्वा प्रार्थं, कृतान्नातिः or निर्वन्धेन याच्
(c. 1. याचति -यितुं), अभियाच्, संयाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, प्रसृज् (c. 10.
-सादयते -ति -यितुं), विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, धिनयेन स्थायं
निधिद् (c. 10. -येदयति -यितुं), नाय् (c. 1. नायति -यितुं).

IMPLYED, *p. p.* अश्रितकर्मपूर्वं प्रार्थितः -ता -तं or अभ्यर्थितः -ता -तं,
धिनयेन or निर्वन्धेन याचितः -ता -तं or अभियाचितः -ता -तं, प्रसादितः
-ता -तं, अनुनीतः -ता -तं.

IMPLORER, *s.* कृतान्नातिः प्रार्थकः or प्रार्थयिता *m.* (न्), निर्वन्धेन याचकः.

To IMPLY, *v. a.* वच् in des. (विवक्षति -यितुं), सूच् (c. 10. सूचयति
-यितुं), संसृज्. Often expressed by अर्थे in comp., as, 'a
speech which implies censure,' निन्दाधो वादः.

IMPOLICY, *s.* कुनीतिः *f.*, दुर्नीतिः *f.*, दुर्नीयः, अनोतिः *f.*, दुर्नीतः, अनयः.

IMPOLITE, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असभ्यः -भ्या -भ्यं, अविनीतः -ता -तं, अशीलः
-ला -लं, कुशीलः -ला -लं, विशीलः -ला -लं, दुःशीलः -ला -लं,
दुर्व्यादाः -दा -दं, नरविनयः -या -यं, ग्राभ्यः -म्या -म्यं, असज्जनः -ना -नं,
अनाय्यः -ध्या -ध्यं.

IMPOLITENESS, *s.* अशिष्टता, असभ्यता, अविनयः, कुशीलता, दुःशीलता.

IMPOLITIC, *a.* (Not acquainted with good policy, not prudent)

अनीतिः -ज्ञा -ज्ञं, अनीतिविद् *m. f. n.*, अनीतिमान् -मनी -मन् (न्), अनीतिकुशलः -ला -लं, दुर्वीतः -ता -तं, अविनीतः -ता -तं, अनीतिमान् -मनी -मन् (न्), अनीतिमान् &c., अनीतिः -वा -वं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविज्ञेयः -का -कं, अनीतिविद् -ता -दं.—(Not politic, adapted to injure the public interest) अहितः -ता -तं, नीतिविह्वलः -ज्ञा -ज्ञं, प्रनीतिविरोधी -धनी -धि (न्), अनीतिविरोधी &c., अननीतिकरः -रा -रं, अननीतिकरः -की -कं, अननीतिकरः -री -रं, असनीत्य कृतः -ता -तं, सापकारः -रा -रं, अननीतिकरः -की -कं.

IMPOLITICLY, *adv.* नीतिविह्वलं, अहितं-ताय, अनीतिविरोधेन, असनीत्य.

IMPONDERABLE, IMPONDEROUS, *a.* निर्भारः -रा -रं, अभावी -रिणी -रि (न्), अतोलीनीयः -या -यं, अगुरुः -वी -रु, अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिलघुः -घु -घु.

To IMPORT, *v. a.* (Bring goods from a foreign country) बाणिज्यद्रव्याणि or बाणिज्यवस्तूनि विदेशात् or देशान्तरात् or बहिर्देशाद् आनीति (c. 1. -नयति -नेतुं) or उपनीति or आयाह (c. 1. -वहति -घेतुं) or उपवह or आह (c. 1. -हरति -हर्तुं).—(Convey a meaning, imply) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूच, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देतुं), वच् in des. (विचक्षति -क्षितुं), उद्बुध (c. 10. -बोधयति -यितुं), or expressed by अर्थ in comp.; as, 'a speech which imports censure,' निन्दार्थी यादः.—(Be of weight or consequence) गुर्वर्थः -थी -थं भू.

IMPORT, *s.* (Goods brought from a foreign country) विदेशात् or देशान्तरात् or बहिर्देशाद् आनीतानि बाणिज्यद्रव्याणि *n. pl.* or बाणिज्यवस्तूनि *n. pl.*, विदेशीयवस्तूनि *n. pl.*, विदेशजद्रव्याणि *n. pl.*, बहिर्देशवस्तूनि.—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, अभिप्रेतं, विवक्षा, उद्देशः, आशयः; 'of like import,' समानार्थः -थी -थं.—(Importance) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः.

IMPORTABLE, *a.* विदेशाद् आनयः -या -यं or आनेतव्यः -व्या -व्यं.

IMPORTANCE, *s.* (Consequence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, गुर्वर्थत्वं, प्रभावः, भारः; 'of a thing,' द्रव्यगुरुता; 'of an act,' कार्यगुरुता.—(Of a person) उत्कर्षः, शोक्तेर्यः, प्रधानता, सेव्यता, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रागल्भ्यं, गर्वः, मानं.

IMPORTANT, *a.* गुरुः -वी -रु, गुर्वर्थः -थी -थं, बह्वर्थः -थी -थं, महार्थः -थी -थं, परमार्थः -थी -थं, गुरुप्रभावः -वा -वं, महप्रभावः -वा -वं, बहुप्रभावः -वा -वं, परमप्रभावः -वा -वं, परमः -मा -मं, अलघुः -घु -घु, महोपकारी -रिणी -रि (न्), भारी -रिणी -रि (न्), भारवान् -वती -वत् (न्), आवश्यकः -की -कं; 'important object,' गुर्वर्थः, परमार्थः, महार्थः; 'most important,' गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं, गुरुतमः -मा -मं; 'more important,' गरीयान् -यसी -यः (न्).

IMPORTANTLY, *adv.* गुरु, परमप्रभावेण, परमं, अलघु.

IMPORTATION, *s.* (Act of bringing from a foreign country) विदेशात् or बहिर्देशात् or देशान्तराद् आनयः -यनं or उपनयः -यनं or आवाहनं or आपहनं or उपवाहनं.—(The commodities imported) विदेशाद् आनीतानि द्रव्याणि, देशान्तराद् आनीतवस्तूनि, विदेशीयवस्तुसमूहः.

IMPORTED, *p. p.* विदेशात् or बहिर्देशाद् आनीतः -ता -तं or उपनीतः -ता -तं.

IMPORTER, *s.* विदेशात् or बहिर्देशाद् बाणिज्यद्रव्यानेता *m.* (न्).

IMPORTUNACY, *s.* निर्बन्धः, अतिनिर्बन्धः, अतियाचना -नं, अतिप्राथेनं -ना, आग्रहः, अतिनिर्बन्धेन याचना or प्राथेनं, वारं वारं प्राथेना, नित्यप्राथेनं, नित्ययाचना, नित्ययाचनेन परोद्देजनं or परायासकरणं.

IMPOTUNATE, *a.* निर्बन्धशीलः -ला -लं, अतिनिर्बन्धशीलः -ला -लं,

आग्रही -हिणी -हि (न्), आग्रहशीलः -ला -लं, अतियाचकः -का -कं, अतिप्राथेकः -का -कं, निर्बन्धेन याचकः -का -कं, नित्यप्राथेकः -का -कं, नित्य याचनेन परोद्देजनः -का -कं or परायासकरः -री -रं, वारं वारं प्राथेकः -का -कं; 'importunate solicitation,' निर्बन्धः, आग्रहः.

IMPOTUNATELY, *adv.* निर्बन्धेन, अतिनिर्बन्धेन, आग्रहेण, आग्रहं, प्रसन्नं, मुहुर्मुहुः, पुनःपुनः.

IMPOTUNATENESS, *s.* See IMPOTUNACY.

To IMPOTUNE, *v. a.* अतिनिर्बन्धेन or निर्बन्धेन प्राथे (c. 10. -अर्थयति -यितुं) or अन्वर्थे or आग्रहे (c. 1. याचति -यितुं) or अभियाच्, आग्रहेण प्राथे, वारं वारं प्राथे, अतियाचनेन परम् उद्दिश (c. 10. -वेजयति -यितुं), नित्यप्राथेनेन परम् आग्रहं (c. 10. -यासयति -यितुं).

IMPOTUNED, *p. p.* निर्बन्धेन प्राथितः -ता -तं or याचितः -ता -तं, अति-याचितः -ता -तं.

IMPOTUNER, *s.* अतिप्राथेकः, अतियाचकः, निर्बन्धेन प्राथेकः, अतियाग्रया परोद्देजनः.

IMPOTUNACY, *s.* निर्बन्धः, अतिनिर्बन्धः, अतियाचना -नं, आग्रहः, वारं वारं प्राथेना, पुनःपुनः प्राथेनं. अतियाचनेन परोद्देजनं. See IMPOTUNACY.

To IMPOSE, *v. a.* (Lay on) न्यस् (c. 1. -अस्यति -असितुं), निषिञ्च (c. 10. -येजयति -यितुं), समाधिञ्च, नियुञ्च (c. 10. -योजयति -यितुं, c. 7. -युनक्ति -युक्ते), धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, विधा, आहृ in caus. (रोपयति -यितुं), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), उपस्था, अवस्था.—(Set over) अधिक्, उपधिक्, नियुञ्च, विनियुञ्च.—(Impose upon, deceive) प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), विप्रलभ्, वच् (c. 10. वचयते -ति -यितुं), परिवच्, छल (c. 10. छलयति -यितुं), अभिसन्धा, अतिसन्धा, दम्भ (c. 5. दम्भति, दम्भितुं).

IMPOSED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निवेशितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, अधिक्ृतः -ता -तं; 'imposed upon,' वधितः -ता -तं, प्रलम्भः -ता -तं, विप्रलम्भः -ता -तं, अतिसंहितः -ता -तं.

IMPOSING, *a.* विस्मयोत्पादकः -का -कं, आश्चर्यकरः -रा -रं, विस्मापकः -का -कं, अद्भुतः -ता -तं, गुरुः -वी -रु, महातेजाः -जा -जः (स्).

IMPOSITION, *s.* (Act of laying on) न्यासः, न्यसनं, निवेशनं, आरोपणं, स्थापनं; 'of hands,' हस्तन्यासः.—(That which is imposed, a tax) करः, शुल्कः -ल्कः.—(Task given as a punishment) साहसं, व्रतं, शिष्येण दण्डार्थं अधिकाकर्तव्यं क्वचित्.—(Fraud, deception) दम्भः, वचनं -ना, छलं, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, अभिसन्धिः *m.*, अतिसन्धानं.

IMPOSSIBILITY, *s.* अशक्यता, असाध्यता, अकल्प्यता, अकरणीयता, अकार्यता.—(An impossibility, an absurdity) असाध्यं, असम्भवः, मृषार्थकः, शङ्काविषयः, शङ्काशङ्कं, अपुण्यं, गगलपुण्यं, गगलकुसुमं; 'impossibilities,' असाध्यानि *n. pl.*

IMPOSSIBLE, *a.* अशक्यः -का -कं, असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं, असम्भवः -ग -वं, अकल्प्यः -ध्या -ध्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -ध्या -ध्यं, असङ्गतः -ता -तं, अचटितः -ता -तं, अचटमानः -ना -नं, अचटनीयः -या -यं, अगम्यः -म्या -म्यं, अप्राप्यः -ध्या -ध्यं, अप्राप्यः -ध्या -ध्यं, अपारणीयः -या -यं, अक्षयः -मा -मं.

IMPOST, *s.* करः, शुल्कः -ल्कः, राजकरः, कारः, राजप्राप्तभागः, राजस्वं, राजदेयं, राजपदं, शालिकः, तारिकः, तार्यं.

IMPOSTHUME, *s.* विद्रुधिः *m.*, पृथसम्प्लूः स्फोटः or विस्फोटः, सपृथग्रथं.

IMPOSTOR, *s.* (Deceiver) दम्भी *m.* (न्), दास्यिकः, दम्भकः, कुहकः, कूटकारः, कूटकः, वचकः, कपटी *m.* (न्), कापटिकः, धूर्तः, कितवः, प्रतारकः, लज्जेशी *m.* (न्).—(In religion) धर्मध्वजनी *m.* (न्), आर्य

लिङ्गो *m.* (नं), आर्यरूपः, शम्भोपः, पापहृदः, पासकः, लिङ्गवृत्तिः *m.*, सर्वलिङ्गो *m.* (नं), छसतापसः, कपटधर्मी *m.* (नं).

IMPOSTURE, *s.* दम्भः, वचनं-ना, प्रवचना, प्रलम्भः, विप्रलम्भः, कूटः-ट, कपटः-ट, व्याजः, झलं-लना, कृत्यं, कौटं, उपधिः *m.*, प्रतारणं-या, कुहकः, अभिसन्धिः *m.*, छतिस्नयानं, छस *n.* (नं).

IMPOTENCE, IMPOTENCY, *s.* (Want of strength or power) वीर्यहीनः *f.*, शक्तिहीनता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, अवीर्यं, निर्बलता, बलहीनता, सख्यहीनः *f.*, निःसख्यः, सखाभावः, वीर्यभावः, असमर्थः, असमर्थत्वं, अतेजस् *n.*, तेजोहीनता, ज्ञीयता, दीर्घत्वं, दुर्बलता, शक्तिवैकल्यं.—(Absence of virility) क्रीयत्वं, क्लेशं, अपुंसत्वं, निष्पुरुषत्वं, अपीरुषं, नपुंसकत्वं, ध्वजभङ्गः, निर्बीजता, निष्फलत्वं, अजनकता.

IMPOTENT, *a.* (Without power) निर्बलः-ला-लं, बलहीनः-ना-नं, शक्तिहीनः-ना-नं, अशक्तः-का-कं, अचलः-ला-लं, असमर्थः-धा-धं, सामर्थ्यहीनः-ना-नं, निर्बीर्यः-ध्या-ध्यं, वीर्यहीनः-ना-नं, अवीरः-रा-रं, निःसख्यः-स्वा-स्वं, सख्यहीनः-ना-नं, निस्तेजाः-जा-जः (स), तेजोहीनः-ना-नं, गततेजाः &c., अकल्यः-त्या-ल्यं, दुर्बलः-ला-लं, अद्यमः-मा-मं, अपरागः-गा-गं.—(Wanting virility) क्रीयः-वा-वं, पुंसत्वहीनः-ना-नं, पुंशक्तिहीनः-ना-नं, निष्पुरुषः-पा-पं, पुरुष-शक्तिवर्जितः-ता-तं, नपुंसकः-का-कं, निर्बीजः-जा-जं, भग्नध्वजः-जा-जं, निष्फलः-ला-लं.

IMPOTENTIA, *adv.* निर्बलं, अचलं, दुर्बलं, अवीर्यवत्, निर्वीर्यवत्, ज्ञीय-यत्, निर्बीर्यं, बलं विना, वीर्यं विना, निःसख्येन.

To IMPOUND, *v. a.* दूषपरिग्रहपश्चाद् अवरोधस्थाने निरूप (c. 7. -रुण्डि-रोडुं) or रक्ष (c. 1. रक्षति-छितुं).

To IMPOVERISH, *v. a.* दरिद्रीकृ, निर्धनोक्त, क्षीणोक्त, धनं नष्ट (c. 10. नाशयति-यितुं), क्षीणधनं-नां-नं कृ.—(Enfeeble, exhaust strength) कृश (nom. कृशयति-यितुं), कृशीकृ, तेजः or सख्यं or वीर्यं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or नष्ट, दुर्बलीकृ, छि in caus. (छपयति-यितुं).

IMPOVERISHED, *p. p.* (Reduced to poverty) क्षीणधनः-ना-नं, निर्धनः-ना-नं, दरिद्रितः-ता-तं, दरिद्रोक्तः-ता-तं, दरिद्रिगतः-ता-तं, धनव्युतः-ता-तं, क्षीणार्थः-धा-धं, नष्टार्थः-धा-धं, नष्टधनः-ना-नं, गतधनः-वा-वं, प्रचलितधनः-वा-वं, शिथिलवसुः-सु-सु, विगत-श्रोतः-का-कं, विनष्टलक्ष्मीकः-का-कं, निष्कचनः-ना-नं, अकचनः-ना-नं—(Exhausted of energy) क्षीणसख्यः-स्वा-स्वं, कृशीभूतः-ता-तं, गतवीर्यः-ध्या-ध्यं, व्युतोत्साहः-हा-हं.

IMPOVERISHMENT, *s.* दरिद्रता, दरिद्र्यं, दरिद्रीकरणं, धननाशः, धनहानिः *f.*, धनव्युतिः *f.*, सख्यहानिः *f.*, क्षीणता.

IMPRATICABILITY, *s.* असामर्थ्यता, असामर्थ्यता, अकर्म्यता, अकरणीयता, अकार्यता, अशक्यता-तं, कर्तुं अशक्यता, असम्भवत्वं, असम्भाव्यता, अनुपपद्यता, अपटनीयत्वं, अगम्यत्वं, दुष्करत्वं.

IMPRATICABLE, *a.* असामर्थ्यः-ध्या-ध्यं, असामर्थ्यः-या-यं, अकर्म्यः-धा-धं, अकरणीयः-या-यं, अकार्यः-धा-धं, अशक्यः-का-कं, कर्तुं अशक्यः-का-कं, अकृत्यः-त्या-ल्यं, अपटनीयः-या-यं, असम्भवः-वा-वं, असम्भाव्यः-धा-धं, असम्भावनीयः-या-यं, अनुपपद्यः-धा-धं, दुष्करः-रा-रं, अगम्यः-ध्या-ध्यं, अपार्यः-ध्या-ध्यं.

IMPRATICABLY, *adv.* असामर्थ्यं, अकरणीयं, असम्भवेन, असम्भावनीयं.

To IMPRECATE, *v. a.* शप् (c. 1. शपति-ते, c. 4. शपयति, शप्), अभिशप्, परिशप्, आकुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोशुं), समङ्गलं or अनिष्टम् आशंसं (c. 1. -शंसते-सितुं) or प्राप्ते (c. 10. -अर्थयते-यितुं), गृहे (c. 1. गृहेते-हिंतुं), भर्त्से (c. 10. भर्त्सयति-यितुं), धिक्कृ.

IMPRECATED, *p. p.* अभिशप्तः-भा-भं, आकुशः-हा-हं, धिक्कृतः-ता-तं.

IMPRECATION, *s.* शपः, अभिशपः, आक्रोशनं, अवक्रोशः, अभीष्टः, अभिपङ्कः, अनिष्टाशंसनं, अनिष्टप्रार्थना, मन्दप्रार्थना, मन्दवाप्ता, भर्त्सनं, गालिः *m.*, धिक्करणं.

IMPRECATORY, *a.* अभिशपार्थकः-का-कं, आक्रोशकः-की-कं, अनिष्टाशंसकः-का-कं, अनिष्टप्रार्थकः-का-कं.

IMPREGNABLE, *a.* अलङ्घनीयः-या-यं, अलंघ्यः-ध्या-ध्यं, अनाक्रमणीयः-या-यं, अनाक्रम्यः-ध्या-ध्यं, दुराक्रमः-मा-मं, दुराक्रान्तः-मा-मं, अगम्यः-ध्या-ध्यं, दुर्गमः-मा-मं.—(Invincible) अजेयः-या-यं, दुर्जयः-या-यं, अपरानितः-ता-तं.

To IMPREGNATE, *v. a.* (Infuse the principle of conception, make pregnant) सिच (c. 6. सिचति, सेकुं), निषिच, आसिच, रेतः सिच, गर्भं ग्रह in caus. (ग्राहयति-यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), गर्भवतीं कृ, ससखां कृ, आपन्नसखां कृ, अनरापत्तां कृ, सम्रात-गर्भां कृ, गर्भाधानं कृ, निषेकं कृ.—(Infuse particles of one thing into another) प्रक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), निषिच, प्रक्षेपं कृ, व्याप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), व्याप्तं-मां-मं कृ.

IMPREGNATED, *p. p.* मिक्तः-का-कं, गृहीतगर्भा, उत्पन्नगर्भा, ससखा, आपन्नसखा, सम्रातगर्भा.—(Infused) व्याप्तः-भा-भं.

IMPREGNATING, *part.* गर्भदः-दा-दं, मेचकः-का-कं, गर्भोत्पादकः-का-कं.

IMPREGNATION, *s.* सेकः, मेचनं, निषेकः, आसेकः, आसेचनं, गर्भग्रहणं, गर्भोत्पादनं, गर्भाधानं, गर्भाधारणं, मेरुखं.

IMPREGNATOR, *s.* सेक्ता *m.* (कृ), सेचकः, निषेककारी *m.* (नं), गर्भदः, गर्भोत्पादकः.

To IMPRESS, *v. a.* (Imprint, stamp, make a mark by pressure) मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), मुद्रोक्त, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति-यितुं), मुद्रितं-ता-तं कृ, लघु (c. 10. लघयति-यितुं), प्रणिपा (c. 3. -दधाति-धातुं), व्यस (c. 4. -अस्यति-असितुं), निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), निषोड (c. 10. -पीडयति-यितुं) अङ्कितं-तां-तं कृ.—(Fix deep in the mind, &c.) हृदये मुनिष्ठितं-तां-तं कृ, चिह्ननिष्ठं-धा-धं कृ, हृत्स्थं-त्स्यां-त्स्यं कृ, दृढतं-तां-तं कृ, हृदयगतं-तां-तं कृ, हृदये कृ, हृदये निविश or निष्ठा in caus. (-घापयति-यितुं); 'to be impressed,' निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-धातुं).—(Impress seamen) राजासया बलाकारेण धृत्वा नाविकादिकर्मणि व्यापृ (c. 10. -पारयति-यितुं).

IMPRESS, *s.* मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं, व्यासः, लघणं; 'having the impress of knowledge' ज्ञानमुद्राः-द्रा-द्रं.

IMPRESSED, *p. p.* (Imprinted) मुद्रितः-ता-तं, मुद्रोक्तः-ता-तं, कृतमुद्रः-द्रा-द्रं, मुद्राङ्कितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, कृताङ्कः-ङ्का-ङ्कं, चिह्नितः-ता-तं, समुद्रः-द्रा-द्रं, लघितः-ता-तं.—(Infixed) निष्ठितः-ता-तं, निष्ठः-धा-धं, व्यसः-स्ता-स्तं, निहितः-ता-तं, प्रणिष्ठितः-ता-तं, निवेशितः-ता-तं; 'in the mind,' हृदयनिष्ठितः-ता-तं, चिह्ननिष्ठः-धा-धं, हृदयगतः-ता-तं, दृढतः-ता-तं, हृदयनिवेशितः-ता-तं, हृत्स्थः-त्स्या-त्स्यं.

IMPRESSIBLE, *s.* अङ्कनीयः-या-यं, संक्यः-क्या-क्यं, चिह्नस्थः-मा-मं.

IMPRESSION, *s.* (Mark, stamp) मुद्रा, अङ्कः, चिह्नं.—(Act of impressing) अङ्कनं.—(Impression on the mind) संस्कारः, चिह्न-संस्कारः, मनःसंस्कारः.—(Idea, image in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, अनुभवः, मनोगतं, मनविनं, आभासः, भासः.—(Sensible effect) उत्पन्नं, निष्पन्नं, उत्पत्तिः *f.*, सम्यक्.—(Indentation) आघातचिह्नं, अभिघातचिह्नं, भङ्गः, छेदः.—(Number of books printed at once) एकवारे मुद्रितो ग्रन्थसमूहः.

IMPRESSIVE, *a.* उद्दयङ्गमः-मा-मं, दृढतः-मा-मं, हृदयग्राही-हिणी-हि

(न्), चित्रहारी -रिणी -रि (न्), हृदयस्पर्क-*m.f.n.* (श्), मनोस्पर्क-*m.f.n.*,
चित्रयोत्यादकः -का -कं, हृद्रेदकः -का -कं, भावोत्यादकः &c.

IMPRESSIVELY, *adv.* हृदयस्पर्कप्रकारेण, यथा हृदयं स्पर्शयते इति प्रकारेण.

IMPRESSIVENESS, *s.* हृदयस्पर्कमत्वं, हृदयस्पर्क, चित्रयोत्यादकत्वं.

IMPRESSMENT, *s.* राजादया बलात्कारधरानामरं नाविकादिकर्मैश्च प्रयत्नं.

To IMPRINT, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रीकृ, मुद्रितं -तां -तं कृ, अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), प्रणिष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं), गन्ध (c. 4. -अस्मयति -असितुं), निविशु (c. 10. -वेशयति -यितुं); 'on the mind,' हृदयनिष्ठ -ष्टां -ष्टं कृ, हृदये मुद्रित-
मिव किञ्चित् कृ, हृदये निविशु.

IMPRINTED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्रीकृतः -ता -तं, अङ्कितः -ता -तं, मुद्राङ्कितः -ता -तं, कृतमुद्रः -द्रा -द्रं. (Infixed) निष्ठितः -ता -तं, गन्धः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, प्रणिहितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं; 'on the mind,' हृदयनिष्ठ -ष्टा -ष्टं, हृदयगतः -ता -तं, मुद्रितः -ता -तं, हृदयनिवेशितः -ता -तं.

To IMPRISON, *v. a.* कारायां or कारागारे निरुध् (c. 7. -रुण्धि -रोद्धुं) or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कारागृहं प्रविशु (c. 10. -वेशयति -यितुं), बन्धनालये रक्षु (c. 1. रक्षति -यितुं) or अवरोधु or आसिध् (c. 1. -सेपति -सेद्धुं), कारागमं -मां -मं कृ.

IMPRISONED, *p. p.* कारागमः -मा -मं, कारानिरुध् -द्धा -द्धं, कारायां बद्धः -द्धा -द्धं, काराबद्धः -द्धा -द्धं, कारागारप्रवेशितः -ता -तं, अवरोधदेहः -हा -हं, निरुध् -द्धा -द्धं, आसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिबद्धः -द्धा -द्धं.

IMPRISONMENT, *s.* कारानिरोधः, निरोधः -धनं, काराबन्धनं, बन्धनं, प्रति-
बन्धनं, कारागारप्रवेशनं, कारागृहप्रवेशः, कारागोपनं, कारागृहगमिः *f.*,
आसेधः, स्थानासेधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः, प्रग्रहः.

IMPROBABILITY, *s.* असम्भवः -वता -त्वं, असम्भाव्यता, असम्भावनीयता,
असम्भावना, अनुपपत्तिः *f.*, अनुपपाद्यता, असङ्गतिः *f.*, असङ्गतत्वं, अचट-
नीयता, अभवनीयत्वं, अप्रमेयता, असाध्यता.

IMPROBABLE, *a.* असम्भवः -या -यं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः
-या -यं, असम्भावितः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, अनुपपन्नः -जा -जं,
असत्यसम्बन्धः -भा -भं, असत्यसङ्काशः -शा -शं, अभवनीयः -या -यं, असाध्यः
-व्या -व्यं, असाधनीयः -या -यं, अचटनीयः -या -यं, अचटितः -ता -तं,
अचटमानः -ता -तं, अप्रमेयः -या -यं; 'it is improbable,' न उपपद्यते.

IMPROBABLY, *adv.* असम्भवेन, असम्भावनीयं, असङ्गतं, असाध्यं, अन्यथा.

IMPROBITY, *s.* असाधुत्वं -ता, अशुचित्वं, अधर्मेः, असरलता, असारत्वं,
अनुज्ञता, अदाधिर्यं, अशुद्धता, दुष्टता, अभद्रता, नीचत्वं, खलता,
विद्यता, कौटिल्यं, कापट्यं, कौटं, वक्रता.

IMPROMPTU, *adv.* पूर्वचिन्तान् अकृत्वा, पूर्वचिन्तां विना, अचिन्तितं, अनायासेन.

IMPROMPTU, *a.* अचिन्तापूर्वः -श्री -श्रै, अपूर्वचिन्तः -ना -नं, अयातपूर्वः -श्री
-श्रै, आकस्मिकः -की -कं, प्रसृतः -ता -तं, पूर्वविचारहीनः -ना -नं.

IMPROPER, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुचितः -ता -तं,
अन्याथः -व्या -व्यं, असङ्गतः -ता -तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, असमञ्जसः -सा
-सं, अनुपपन्नः -जा -जं, अनर्थः -ह्री -ह्रै, असदृशः -शी -शं, अपथाः -व्या
-व्यं, असमीचीनः -ना -नं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः -या -यं,
अपथाः -व्या -व्यं, अयथार्थः -थो -थै; sometimes expressed by
कु prefixed; as, 'an improper marriage,' कुविवाहः. —(Im-
proper to be done) अकर्म्यः -व्या -व्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः
-व्या -व्यं, अननुष्ठेयः -या -यं, नानुष्ठेयः -दा -दं, अननुष्ठायः -व्या -व्यं;
'to be spoken,' अवचनीयः -या -यं.

IMPROPERLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुचितं -तेन, अनाम्न्यं
-ति, असम्यक्, अयागेन, अन्यायतः, असङ्गतं, अयथार्थं, अयोगतः,

अकार्यतः, दुःपत्नं, निःपत्नं, असम्भावनीयं; 'acting improperly,'
अकृतकारि -रिणी -रि (न्), अभिचारि &c.

IMPROPRIETY, *s.* अयुक्तिः *f.*, अयुक्तता, निर्गुक्तिः *f.*, अन्यायः -यत्नं, अयुक्त-
कृता, अविनयः, अविनीतता, आनुचित्यं, अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अयो-
ग्यता, असमञ्जसं, असामञ्जस्यं, अनुपपत्तिः *f.*, असङ्गतत्वं, अलीकता,
असम्यक्, अयथार्थः; 'of conduct,' अमयीदा, कुचयी, कुचरितं,
कुचेष्टितं, दुश्चरितं, दुष्टेष्टितं, अपचारः, अकार्यं, अकर्म्यता, भेषः,
अभिचारः, अनियमः, मयीदातिशयः; 'of speech,' अवचनीयता.

IMPROSPERITY, *s.* असमृद्धिः *f.*, अकल्याणं, अकुशलं, अशुभं, असम्यक् *f.*

IMPROSPEROUS, *a.* असमृद्धः -द्धा -द्धं, अकल्याणः -का -कं, अश्वमेवान् -वनी
-वत् (न्).

IMPROVABILITY, *s.* वर्धनीयता, संवर्धनीयता, वृहणीयता, श्रेयस्वधनता.

IMPROVABLE, *a.* वर्धनीयः -या -यं, संवर्धनीयः -या -यं, वृहणीयः -या -यं,
श्रेयस्वधनः -मा -मं, भद्रतरभावधनः -मा -मं, वृद्धिम् आनेयः -या -यं,
भद्रतरीकरणीयः -या -यं.

To IMPROVE, *v. a.* (Make better, advance in good qualities)
भद्रतरं -रा -रं कृ, अधिकतरं -रां -रं कृ, भद्रतरीकृ, अधिकीकृ, वृष्
(c. 10. वर्धयति -यितुं), संवृष्, परिवृष्, वृह (c. 10. वृहयति -यितुं), वृद्धिं
नी (c. 1. नयति, नेतुं) or प्राप् in caus. (-आपयति -यितुं), श्रेयस्वं
or भद्रतरत्वं or भद्रतरभावं नी or प्राप्, श्रेयसं -यसी -यः कृ. —(Make
productive, turn to good account) सफलं -लां -लं कृ, सफलीकृ,
सु प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंके -योक्तुं).

To IMPROVE, *v. n.* (Grow better, advance in goodness or any
excellence) भद्रतरः -रा -रं भू, भद्रतरीभू, वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं),
अभिवृष्, विवृष्, प्रवृष्, संवृष्, वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or प्राप्
(c. 5. -आप्नोति -आप्नुते), श्रेयान् -यसी -यो भू, अधिकः -का -कं भू,
अधिकतरः -रा -रं भू, अधिकीभू, अधिकतरीभू, उपचित in pass. (-चियते),
अभ्युदयं or उपचयं गम् or इ (c. 2. रति -तुं); 'improve in know-
ledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्यार्जनं कृ.

IMPROVED, *p. p.* वर्धितः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, उपचितः -ता -तं, वृद्धितः
-ता -तं, परिवृद्धितः -ता -तं, भद्रतरीभूतः -ता -तं, अधिकीभूतः -ता -तं,
समुत्थितः -ता -तं. —(Employed profitably) सफलीकृतः -ता -तं,
सुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

IMPROVEMENT, *s.* (Advancement in any excellence) वृद्धिः *f.*,
प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, समुत्थानं, अभ्युदयः, वृहणं, परिवृहणं, आधिक्यं,
प्राप्तिः *f.*, आगमः. —(State of being better) श्रेयस्वं, भद्रतरत्वं,
श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं. —(Advancement in knowledge) विद्यागमः, विद्या-
प्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं. —(Progression) प्रगमनं, अग्रगमनं. —(Employ-
ment to beneficial purposes) सुप्रयोगः, सफलीकरणं.

IMPROVIDENCE, *s.* अपूर्वदृष्टिः *f.*, अदीर्घदृष्टिः *f.*, अपरिणामदृष्टिः *f.* -दशैः,
अदूरदृष्टिः *f.*, अपूर्वचिन्ता, अपूर्वचिन्तनं, अपूर्वचिन्तनं, अप्रसमीक्षा,
असमीक्ष्यकारिता, पूर्वचिन्तनाभावः, पूर्वचिन्ताभावः, अपूर्वविचारणं -णा,
'असाधनता.

IMPROVIDENT, *a.* अदीर्घदृष्टी -दृष्टिनी -दृष्टि (न्), अदूरदृष्टी &c., अपूर्वदृष्टिः
-दृष्टिः -दृष्टि, अदीर्घदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, अपरिणामदृष्टी &c., अपूर्वचिन्तनी
-चिन्तनी -चिन्त (न्), असमीक्ष्यकारी -रिणी -रि (न्), अभवि वृद्धी &c.

IMPROVIDENTLY, *adv.* पूर्वचिन्तां विना, अग्रविवेचनां विना, अग्रनिरूपणं
विना, पूर्वविचारणं विना, अपरिणामदृष्ट्या, असमीक्षापूर्व, अप्रसमीक्ष्य,
अप्रविन्द्य.

IMPROVING, *part. or a.* (Growing better) वर्धमानः -ना -नं, वर्धी

-धिनी -धि (न्), वर्धनः -नी -नं, उपचोयमानः -ना -नं.—(Making better) वर्धकः -का -कं, वृद्धिकारः -री -रं, वृहणः -खा -खी -खे.

IMPUDENCE, *s.* अविनीतयः, अविनीतता, अनोतिः *f.*, दुर्विनीतता, दुर्वीतिः *f.*, दुर्गोपः, असमीक्षा, असमीक्ष्यकारित्वं, अविज्ञता, अप्रज्ञता, अप्राज्ञत्वं, अविषेचना, अविचारः -रणा, अविषयक्षयता, अविषयक्षयं, असावधानता, अमनस्विता.

IMPUDENT, *a.* अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविषयक्षयः -खा -खे, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनोतिमान् -मती -मत् (त्), अनोतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्ष्यकारी &c., अमनस्वी -स्विनी -स्वि (न्), अमतिमान् -मती -मत् (त्), अविषेकी -किनी -कि (न्), अविषेकः -का -कं, अविचारणशीलः -ला -लं, अकार्यचिन्तकः -का -कं, अपुषः -धा -धं, असावधानः -ना -नं.

IMPUDENTLY, *adv.* अविज्ञवत्, अविनीतवत्, अविमृश्य, असमीक्ष्य, असमीक्षापूर्व, अविचारपूर्व, अविचार्य, अनालोचितं, अविचारितं, अपुषवत्.

IMPUDENCE, *s.* निलज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, अलज्जता, अलज्जा, धृष्टता, धाष्ट्यं, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, वैषाढ्यं, त्रपाहीनता, अनपचयत्वं, निस्त्रयत्वं, निरपचयत्वं, अग्रीहता, व्रीडाहीनता, अविनीतः, अविनीतता.

IMPUDENT, *a.* निलज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, अलज्जः -ज्जा -ज्जं, विलज्जः -ज्जा -ज्जं, अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्रयः -या -यं, त्रपाहीनः -ना -नं, निस्त्रयः -या -यं, निरपचयः -या -यं, अनपचयः -या -यं, विमृतः -ता -तं, प्रगल्भः -ग्भा -ग्भं, व्रीडाहीनः -ना -नं, स्वल्पव्रीडः -डा -डं, अल्पलज्जः -ज्जा -ज्जं, अनिभूतः -ता -तं, ध्वितः -ता -तं, धृष्टक *m. f. n.* (न्), धृष्टुः -णुः -णु, तत्कलज्जः -ज्जा -ज्जं, व्रीडः -टा -टं.

IMPUDENTLY, *adv.* धृष्टवत्, अविनीतवत्, दुर्विनीतवत्, अविनीतं, धाष्ट्येन, प्रगल्भे, प्रगल्भवत्, लज्जा विना, वैषाढ्येन, व्रीडवत्, विषातवत्.

To IMPUGN, *v. a.* विपरीतं यद् (c. 1. वदति -दिनुं), अपवादं, विवद्, प्रत्याख्या (c. 2. ख्याति -नुं), अधरीक, विरुद् (c. 7. रुहडि -रोडुं), प्रतिरुद्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं).

IMPUGNER, *p. p.* अपवादितः -ता -तं, प्रत्याख्यातः -ता -तं, अधरीकृतः -ता -तं, विरुडः -डा -डं, बाधितः -ता -तं, विप्रतिपदः -दा -धं.

IMPUGNER, *s.* विपरीतवादी *m.* (न्), अपवादकः, प्रतिवादी *m.* (न्).

IMPULSE, *s.* वेगः, आवेगः, मनोवेगः, प्रेरणं -खा, प्रणोदः, प्रवर्तः -वर्तं, प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचनं, शक्तिः *f.*—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोगः, प्रयोजनं, निमित्तं, निबन्धनं, कारणं.—(Mental impression) मनःसंस्कारः.

IMPULSION, *s.* प्रेरणं -खा, प्रणोदः -दनं, प्रचोदनं, आकषेः -षेणं, प्रवर्तनं.

IMPULSIVE, *a.* प्रेरकः -का -कं, प्रणोदकः -का -कं, प्रचोदकः -का -कं.—(Actuated by impulse) वेगी -गिनी -गि (न्), वेगवान् -वती -वत् (त्), वेगशीलः -ला -लं.

IMPUNCTUAL, *a.* असमयपालकः -का -कं, असामयिकः -की -कं, अकालिकः -की -कं.

IMPUNITY, *s.* (Exemption from punishment) अदण्डं -खः, दण्डाभावः, असाहसं, अज्ञातिः *f.*—(Exemption from injury or hurt) अक्षतिः *f.*, अक्षतं, अहिंसा, हिंसाभावः, अपीडा, अनाज्ञा, अनपकारः; 'with impunity to one's self,' स्वयमक्षतेन.

IMPURE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशुचिः -चिः -चि, अपवित्रः -त्रा -त्रं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, अपूतः -ता -तं, अशुद्धिः -द्धिः -द्धि, अशोचो -चिनी -चि (न्), अशोचो &c., अनिशेलः -ला -लं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (त्), मलिनः -ना -नं, अपुष्यः -स्या -स्यं, अपवनः -ना -नं, शौचहीनः -ना -नं.—(Obscene) गहिता -ता -तं, गहैः -है -है, कुसिता -ता -तं, अवाच्यः -च्या -च्यं.—(Unchaste) लम्पटः -टा -टं, पांशुलः -ला -लं.

IMPURELY, *adv.* अशुद्धं, अपवित्रं, अपुष्यं, समलं, साशौचं, अशुचिवत्, अमेध्यं, अशुद्धवत्, मलिनं, लम्पटवत्, गहितं.

IMPURENESS, IMPURITY, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धता, अशोधनं, अशुचित्वं -ता, अशुचिः *f.*, अशौचं -चत्वं, अशौचं, अपवित्रत्वं -ता, अमेध्यता, अपुष्यता, अपूतता, अपूतिः *f.*, समलता, मलवस्त्रं, मलिन्यं, मलं, कलुषत्वं, कलुष्यं, शौचहीनता, अप्रायत्वं.—(Obscenity) गहितत्वं, कुसितत्वं, अवाच्यता.—(Unchastity) लम्पटत्वं, लाम्पट्यं, पांशुलता; 'an impure thing,' अपद्रव्यं.

To IMPURPLE, *v. a.* धूसीकृ, धूमलीकृ, धूमल (nom. धूमलयति -यितुं). See EMPURPLE.

IMPUTABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, अध्यारोपणीयः -या -यं, सद्यन्वनीयः -या -यं, अभिसद्यन्वनीयः -या -यं.

IMPUTATION, *s.* (Act of imputing) आरोपः -पणं, अध्यारोपः -पणं, अभिसद्यन्वनं, सद्यन्वनं, प्रसङ्गः; 'imputation of a crime,' दोषारोपः, दोषकल्पनं, दोषप्रसङ्गः.—(Charge) अभियोगः, अपवादः, अभिशंसनं, संशयः.—(Reproach) अवक्षेपः, क्षेपः, अभिवादः, परोवादः, दुर्व्याख्या, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, कलङ्कः.

To IMPUTE, *v. a.* (Attribute) आरोह् in caus. (-रोपयति -यितुं), अध्यारोह्, अभिसद्यन्व (c. 9. वग्राति -वन्दुं), सद्यन्व.—(Impute a crime to any one) कस्मिंश्चिद् दोषम् आरोह् or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), दोषारोपणं कृ, दोषप्रसङ्गं कृ, दोषकल्पनं कृ.—(Cast imputations) अवक्षिप्, अधिक्षिप्, क्षिप्, अपवादं (c. 1. वदति -दिनुं).

IMPUTED, *p. p.* आरोपितः -ता -तं, आरोहटः -टा -टं, अध्यारोपितः -ता -तं.

IMPUTER, *s.* आरोपकः, आरोपयिता *m.* (न्), आरोपयकृत् *m.*, अवक्षेपकः.

In, *prep.* नि prefixed to roots may give the sense of 'in,' as, 'to enter in,' निविश; 'to dwell in,' निवस. When 'in' is used for 'within,' or 'in the midst,' it may be expressed by अन्तर, अन्तरा, अन्तरे, मध्ये. But the most frequent use of 'in' is expressed in Sanskrit by the locative case, without any preposition; as, 'in the city,' नगरे; 'in the night,' रात्रौ; 'a tree planted in the earth,' पृथिव्यां रोपितो वृक्षः; 'confidence in you,' त्वयि विश्वासः; 'engaging in the acquisition of wealth,' अर्थार्जने प्रवृत्तिः *f.*; 'the sun in the east,' प्राचि सूर्यः; 'he sinks in the mud,' पङ्के मज्जति; 'he delights in the good of others,' परहिते रमते; 'in the front of the fight,' रणमूर्द्धि. In cases where 'in' refers to any division of time, or the manner in which any thing is done, it is usually expressed in Sanskrit by the instr. case; as, 'in three years,' त्रिभिर् वर्षैः; 'in twelve months,' द्वादशभिर् मासैः; 'in hundreds of years,' वर्षेभ्यः; 'in an instant,' क्षणेन; 'in process of time,' कालपर्यायेण; 'in how long time?' कियता कालेन; 'in a short time,' अचिरेण; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण; 'in abundance,' बाहुल्येन; 'in the form of a man,' नररूपेण; 'in joke,' परिहासेन; 'written in Sanskrit,' संस्कृतेन रचितं. Certain adverbial affixes and prefixes may often express 'in,' as, 'in front,' अग्रतः; 'in the first place,' प्रथमतः; 'in another place,' अन्यत्र; 'in one place,' एकत्र; 'in many places,' बहुत्र; 'in the next world,' अन्यत्र; 'in every way,' सर्वथा; 'in another way,' अन्यथा; 'in one way,' एकथा; 'in a hundred ways,' शतथा; 'in many ways,' बहुथा; 'in some way,'

कथञ्चित्, कथञ्चन; 'in small quantities,' अल्पशः; 'in large quantities,' बहुशः; 'in proper order,' क्रमशः, क्रमतः, अनुक्रमे; 'in every direction,' प्रतिदेशः; 'in three directions,' त्रैधा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्; 'in vain,' वृथा, मुधा. Sometimes 'in' may be expressed by a participle; as, 'he has pleasure in calumniating others,' अन्यान् परिवदन् स तुष्यति or पराभिर्शंसन् कृत्वा तुष्टो भवति; 'what bravery is there in killing a sleeping man?' किं पौरुषं हन्ता मुमं; 'he said that to me in joke,' उपहस्य माम् तद् अवदत्. The sense of 'in,' may be inherent in a noun; as, 'to go in and out,' गमनागमने कृ. 'In as much as,' is expressed by यस्मात्, येन, or by the abl. or instr. case of the abstract noun; as, 'in as much as it is founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात् or प्रत्यक्षमूलतया.

INABILITY, *s.* अशक्तिः *f.* अशक्ता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थत्वं, अक्षमता -त्वं, शक्तिहीनता, अक्षमत्वं, निर्बलत्वं, दीर्घत्वं, बलहीनता, शक्तिवैकल्यं, अयोग्यता -त्वं.

INABSTINENCE, *s.* असंयमः -मनं, असंयामः, अयतेन्द्रियत्वं, अयताहारत्वं, अनिवृत्तिः *f.*

INACCESSIBILITY, *s.* अगम्यता, अनाभिगम्यता, दुर्गम्यता, दीर्घ्यं, अप्राप्यता, अलङ्घनीयत्वं, अलभ्यता, गहनत्वं.

INACCESSIBLE, *a.* अगम्यः -म्या -म्यं, अनभिगम्यः -म्या -म्यं, अगमनीयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं, दुर्गमः -मा -मं, दुर्गः -गा -गं, अप्राप्यः -प्या -प्यं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, दुरासदः -दा -दं, दुरारोहः -हा -हं, मुदुरारुहः -हा -हं, दुरुपक्रमः -मा -मं, अलङ्घनीयः -या -यं, गहनः -ना -नं, विपमस्यः -स्या -स्यं. --(Not to be obtained) अलभ्यः -भ्या -भ्यं, दुर्लभः -भा -भं, अप्रापणीयः -या -यं. --(Forbidding access, haughty) दधेयः -धै -धं.

INACCURACY, *s.* अशुद्धिः *f.* अशुद्धता -त्वं, अशोधनं, अयाचार्यं, असम्यक्कर्म, असङ्गतत्वं, अतथ्यं, असामञ्जस्यं, भ्रमः, प्रमादः, अन्यथात्वं.

INACCURATE, *a.* अशुद्धः -द्धा -द्धं, अशोधितः -ता -तं, अयाचार्यः -धै -धं, असम्यक् -मीची -म्यक (क्), असङ्गतः -ता -तं, अतथ्यः -थ्या -थ्यं, असमञ्जसः -सा -सं, असङ्गसः -सा -सं, अयाचार्यिकः -की -कं, अनृतः -ता -तं.

INACCURATELY, *adv.* अशुद्धं, अयाचार्यं, असम्यक्, अतथ्यं, असङ्गतं, असमञ्जसं, अन्यथा, अनङ्गसा, अनृतं.

INACTION, *s.* अकर्म *n.* (नृ), अक्रिया, अक्रियत्वं -ता, अप्रवृत्तिः *f.* नैष्कर्म्यं, अचेष्टा, अनुद्योगः, आलस्यं, अलसता, अय्यवसायः, निर्व्यापारः, औदासीन्यं, औदास्यं, निर्वृत्तिः *f.*

INACTIVE, *a.* अकर्मो -मो -मं (नृ), अकर्मकृत् *m. f. n.* निष्कर्मो -मो -मं (नृ), अक्रियः -या -यं, क्रियाशून्यः -न्या -न्यं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुत्साहः -हा -हं, निरुत्सवः -सा -सं, अप्रवर्त्तकः -का -कं, अयत्नः -न्ता -न्तं, अप्रयत्नः -न्ता -न्तं, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्यं, अयत्नकारी -रिणी -रि (नृ), अयत्नवान् -वती -वत् (नृ), लघुप्रयत्नः -न्ता -न्तं, अय्यवसायो -यिनी -यि (नृ), निर्व्यापारः -रा -रं, वृत्तिरहितः -ता -तं, अलसः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, अनुद्यतः -ता -तं; 'to remain inactive,' अलसीभू, अलसी वृत्, उदास (c. 2. -आले -आसितुं).

INACTIVELY, *adv.* निरुद्योगं, निरुत्साहं, उद्योगम् अकृत्वा, यत्नं विना, प्रयत्नम् अकृत्वा, अलसवत्, उदासीनवत्.

INACTIVITY, *s.* अक्रिया -यत्वं, अकर्म *n.* (नृ), अनुद्योगः, अनुत्साहः, अप्रवृत्तिः *f.* अय्यवसायः, अयत्नः, अप्रयत्नता, अचेष्टा, निर्व्यापारः, नैष्कर्म्यं, क्रियाशून्यता, आलस्यं, अलसता, औदासीन्यं, औदास्यं, काव्यप्रवेष्टवः.

INADEQUACY, *s.* अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं.

INADEQUATE, *a.* अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -धै -धं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -कं, अपर्याप्तः -मा -मं, अनुचितः -ता -तं, अप्रभूतः -ता -तं, काव्योक्षमः -मा -मं, अनलम् indec.

INADEQUATELY, *adv.* अपर्याप्तं, अनुपयुक्तं, अयोग्यं, अनलम्, अक्षमं.

INADMISSIBLE, *a.* अनादेयः -या -यं, अयास्यः -स्या -स्यं, अग्रहणीयः -या -यं, अनुपादेयः -या -यं, अस्वीकरणीयः -या -यं, अस्वीकायः -य्या -य्यं, समनय्यः -प्या -प्यं; 'into society,' अपांक्ष्यः -या -यं, अपांक्ष्यः -क्ता -कं, अपांक्ष्यः -क्ता -कं.

INADVERTENCE, INADVERTENCY, *s.* प्रमादः, प्रमाद्यं, अनवधानं -नता, असावधानता, अनन्योद्योगः, अनपेक्षा, अनवेष्टा, उपेक्षा.

INADVERTENT, *a.* प्रमादी -दिनी -दि (नृ), प्रमादवान् -वती -वत् (नृ), प्रमदः -मा -मं, अनवधानः -ना -नं, असावधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, उपेक्षकः -का -कं, निरपेक्षः -द्या -द्यं, अनन्योद्योगी -गिनी -गि (नृ).

INADVERTENTLY, *adv.* प्रमादेन -दात्, प्रमत्तं, सप्रमादं, प्रमाद्यात्, अनवधानेन -नात्, अनवहितं, अनन्योद्योगात्, अनपेक्षया, निरपेक्षं, असमीक्ष्य.

INALIENABLE, *a.* अविभेद्यः -द्या -द्यं, अविभेदनीयः -या -यं, अविच्छेदनीयः -या -यं, परवशे कर्तुम् अशक्यः -क्या -क्यं, परवशे स्थापयितुम् अशक्यः -क्या -क्यं, सदेयः -या -यं, अनन्यादेयः -या -यं, अनन्यहाय्यः -य्या -य्यं, अनन्यसमर्पणीयः -या -यं, परादेयः -या -यं, वंशमात्रोपभोग्यः -ग्या -ग्यं; 'inalienable property,' पराधीनं कर्तुं न शक्यते यद् द्रव्यं.

INALIENABLENESS, *s.* अविभेद्यता, अविभेदनीयता, अनन्यादेयता, अनन्यहाय्यता.

INALTERABLE, *a.* अविनाशकः -य्या -य्यं, अविनाशनीयः -या -यं.

INAMISSIBLE, *a.* अहेयः -या -यं, अहाय्यः -य्या -य्यं, अयाज्यः -न्या -न्यं, अहरणीयः -या -यं, अनाशयः -श्या -श्यं, अविनाशयः -श्या -श्यं.

INAMORATA, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, अनुरागवती, प्रणयिनी, रागिणी.

INAMORATO, *s.* प्रियः, कान्तः, कामी *m.* (नृ), अनुरागवान् *m.* (नृ), प्रणयी *m.* (नृ), रागी *m.* (नृ).

INANE, *a.* शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -कं, असारः -रा -रं, निःसारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, विनाशः -ना -नं, तुल्यः -द्धा -द्धं.

INANIMATE, *a.* निजैव्यः -वा -वै, विचेतनः -ना -नं, अचेतनः -ना -नं, अप्राणी -णिनी -णि (नृ), प्राणहीनः -ना -नं, निष्पन्दः -न्दा -न्दं; 'animate and inanimate,' चेतनाचेतनं.

INANITION, *s.* शून्यता, असारता, सारहीनता, अपूर्णता, अवसादः, निरवृत्तं.

INANITY, *s.* शून्यत्वं, रिक्तता -त्वं, निःसारत्वं, सारभाषः, रिक्तं.

INAPPETENCY, *s.* अलोभः, अनभिलाषः, अनभिरुचिः *f.*, अनिच्छा, अवाप्ता.

INAPPLICABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -कं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), अनुपपन्नः -न्ता -न्तं, अप्रयोज्यः -प्या -प्यं, अप्रयोज्यः -न्या -न्यं.

INAPPLICATION, *s.* अनभिविवेक्षा, समनःप्रवेशः, समनोद्योगः, अनभ्यासः, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवृत्तत्वं, अय्यवसायः, आलस्यं, अलसता -त्वं.

INAPPOSITE, *a.* अयुक्तः -क्ता -कं, असङ्गतः -ता -तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रसूतवहिर्भूतः -ता -तं, प्रसूतविहृतः -द्धा -द्धं.

INAPPOSITELY, *adv.* असङ्गतं, अयुक्तं, असङ्गतं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनुपपन्नं.

INAPPREHENSIBLE, *a.* अग्राह्यः -सा -सं, अगम्यः -म्या -म्यं, अनुपलभ्यः -भ्या -भ्यं.

INAPPREHENSIVE, *a.* अज्ञाही -हिनी -हि (नृ), अज्ञाहन्ति -ता -तं.

INAPPROACHABLE, *a.* अनभिगम्यः -म्या -म्यं, अनुपगम्यः -म्या -म्यं, अगम्यः -म्या -म्यं.

INAPPROPRIATE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -कं, असङ्गतः -ता -तं, असङ्गतायै -धै -धं, अनुपयोगी -गिनी -गि (नृ), निर्युक्तिकः -की -कं.

INAPPROPRIATELY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गतं, अनुपयुक्तं, अस्थाने.

INAPTITUDE, *s.* अयोग्यता, अनुपयुक्तत्वं, अनुपयोगिता, अयावता -त्वं, अयुक्तिकः *f.*, निर्युक्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

See VISHNO.

INCITATION, *s.* प्रोत्साहनं, प्रेरणं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रवर्त्तनं, प्ररोचनं, प्रचोदनं, प्रणोदः-दनं.

To INCITE, *v. a.* उत्साह् in caus. (-साहयति-यितुं), प्रोत्साह्, समुत्साह्, प्रयत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं), चुद् (c. 10. चोदयति-यितुं), प्रचुद्, सम्प्रचुद्, परिचुद्, प्रणुद् (c. 6. -शुदति-योञ्जुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति-यितुं), उद्युज् (c. 10. -योजयति-यितुं), प्रयुज्, नियुज्, चेष्ट (c. 10. चेष्टयति-यितुं), साकृ (c. 10. -कारयति-यितुं), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति-यितुं), उद्गृह्य (c. 10. -गृहयति-यितुं), सन्धुष्य (c. 10. -धुषयति-यितुं), प्रदिश (c. 10. -देशयति-यितुं), उत्था in caus. (-थापयति-यितुं, rt. स्या), ईह (c. 10. ईहयति-यितुं). The loc. or dat. *e.* is required of the thing to which one is incited; as, 'he incited them to murder their mother,' तान् मातुर्बधे or बधाय प्राचोदयत्.—(Encourage) आश्रयस् (c. 10. -आश्रयति-यितुं), तेजः or विश्वासं कृ or वृष् (c. 10. वर्धयति-यितुं).

INCITED, *p. p.* प्रोत्साहितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, प्रेरितः-ता-तं, प्रचोदितः-ता-तं, चोदितः-ता-तं, प्रयुज्-ज्-ज्, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, उद्युक्तः-का-कं, प्रणोदितः-ता-तं, प्रणुवः-न्ना-वं, उत्तेजितः-ता-तं, उत्थापितः-ता-तं, प्ररुचितः-ता-तं, उद्गृह्य-ग्रा-मं, उद्दीप्तः-ग्रा-मं.

INCITEMENT, *s.* प्रोत्साहः-हनं, प्रवर्त्तः-वर्त्तनं, प्रेरणं-शा, प्रलोभनं, प्ररोचनं, उत्तेजनं, समुत्तेजनं, प्रणोदः-दनं, प्रचोदनं.—(Motive) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, उत्साहहेतुः, कारणं, प्रयोगः, निमित्तं, निबन्धनं.

INCITING, *a.* प्रोत्साहकः-का-कं, प्रवर्त्तकः-का-कं, प्रेरकः-का-कं, प्रचोदकः-का-कं, प्रणोदकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं.

INCIVIL, *a.* असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अदक्षिणः-शा-शं, दुर्मन्यः-दा-दं, दुःशीलः-ला-लं, कुशीलः-ला-लं.

INCIVILITY, *s.* अशिष्टता, दुःशीलता, कुशीलता, अविनयः, असभ्यता, समन्यादा, दुर्मन्यादा, अननुनयः, अदक्षिण्यं, अनार्यता.

INCIVILLY, *adv.* असभ्ययत्, अशिष्टयत्, कुशीलयत्, विनयविरुद्धं, विनयं विना, समन्यादापेक्षं, मध्येदापिरोधेन.

INCLEMENT, *s.* (Want of clemency) अदया, अनदयता, अदयता, निष्करुणता, अकारुण्यं, अकृपा, कृपाहीनता, दयाहीनता, अननुकम्पता, अनुकम्पाहीनता.—(Severity, roughness as of the weather, &c.) निमुरता, निमुर्यं, उग्रता, कठोरता, क्रूरता, क्रौर्यं, कटुता, कर्कशता, कार्कश्यं, रुक्षता, रीक्ष्यं, अमृदुता, पारुष्यं, प्रचण्डता, दुर्दिनं.—(Boisterousness, rainyness) वातलता, बहुवातवृष्टिः.

INCLEMENT, *a.* निन्द्यः-या-यं, अदयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, निष्करुणः-शा-शं, अकारुणः-शा-शं, निष्कृपः-पा-पं, कृपाहीनः-ना-नं, दयारहितः-ता-तं, अनुकम्पाहीनः-ना-नं.—(Severe, rough as weather, &c.) उग्रः-या-यं, निमुरः-रा-रं, कठोरः-रा-रं, कटुः-दुः-दुः, क्रूरः-रा-रं, कर्कशः-शा-शं, रुक्षः-खा-खं, अमृदुः-डी-दुः, प्रचण्डः-गडा-गडे.—(Boisterous, rainy) वातलः-ला-लं, वृष्टिमान्-मती-मत् (त्), बहुवातवृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

INCLINATION, *s.* (Disposition, tendency) प्रावर्त्यं, प्रवणता, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*, or more usually expressed by शीलः or शीलता-त्वं or by आलुता-त्वं affixed, or by the desid. form; as, 'inclination to fall,' पतनशीलता-त्वं or पतयालुता-त्वं or पिपतिपा.—(Desire) अभिलाषः, इच्छा, कांक्षा, आकांक्षा, छन्दः, छन्दस्.—(Bending) नद्यता, नदिः *f.*, आनतिः *f.*; 'inclination of a planet,' परमापमः; 'greatest inclination of a planet,' विक्षेपयुगः; 'following one's inclination,' कामकारो-रिणी-रि(न्), कामचारः-रा-रं.

To INCLINE, *v. n.* (Bend, lean) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम्,

आनम्, नद्योभू, अवलम्ब (c. 1. -लम्बते-यितुं), आलम्ब, प्रलम्ब.—(Be disposed) प्रवणः-शा-शं भू, expressed by शीलः-ला-लं; as, 'to be inclined to give,' दानशीलः-ला-लं भू.—(Have a wish or desire) इष् (c. 6. इच्छति, इष्टि), अभिलप् (c. 1. -लपति, c. 4. -लपति-यितुं), कांश्च (c. 1. कांक्षति-यितुं), आकांश्च, अभिकांश्च.

To INCLINE, *v. a.* (Cause to bend) नम् (c. 10. नमयति, नामयति-यितुं), आनम्, अवनम्, आवाज् (c. 10. -वर्जयति-यितुं), नद्योभू.—(Give a propension, or tendency) प्रवर्णोक्त, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), नियुज्, उद्युज्, प्रोत्साह (c. 10. -साहयति-यितुं), अभिलाषं or इच्छां or आकांक्षां दा.

INCLINED, *p. p.* (Disposed) प्रवणः-शा-शं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, or more usually expressed by शीलः-ला-लं or आलुः-लुः-लु affixed, or by the desid. form; as, 'inclined to fall,' पतनशीलः-ला-लं, पतयालुः-लुः-लु, पिपतिपुः-पुः-पु; 'inclined to give,' दानशीलः-ला-लं, दितुः-त्तुः-त्तु.—(Bent) नतः-ता-तं, नातिनः-ता-तं, आनतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, नद्यः-या-यं.

INCLINING, *part.* आनतः-ता-तं, प्रणतः-ता-तं, अवलम्बनः-ना-नं, अवलम्बो-यिनी-सि(न्), प्रवणः-शा-शं; 'inclining to the south,' दक्षिणप्रवणः-शा-शं.

To INCLOSE, *v. a.* परिवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रोतुं), आवृ, परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट, संवल (c. 1. -वलते-लितुं), अवरूप (c. 7. -रूपयति-रोदुं), निरूप, संरूप, रूप.—(With a fence) प्राचीरेण परिवेष्ट or आवृ or वृ (c. 10. वारयति-यितुं) or अवरूप.—(Cover with a wrapper or envelope) आवेष्ट, आलद् (c. 10. -छादयति-यितुं), परिलद्, समालद्, प्रतिष्ठद्, संलद्, पिपा (c. 3. -दधाति-धातुं), कोशेन परिवेष्ट, कोशस्थं-स्थां-स्थं कृ, अन्तर्गतं-तां-तं कृ.

INCLOSED, *p. p.* परिवृत्तः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, आवृतः-ता-तं, परिगतः-ता-तं, परिवारितः-ता-तं, संवलितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं.—(With a fence, &c.) प्राचीरेण वृत्तः-ता-तं, प्राकाराद्यावृतः-ता-तं, सावरणः-शा-शं, प्राकारोपः-या-यं, अवरुद्धः-द्धा-द्धं.—(In a wrapper, &c.) आवेष्टितः-ता-तं, कोशान्तर्गतः-ता-तं, कोशस्थः-स्था-स्थं, वासनस्थः-स्था-स्थं, अन्तर्गतः-ता-तं, पिहितः-ता-तं, परिच्छन्नः-न्ना-न्नं, प्रतिच्छन्नः-न्ना-न्नं, अवगृह्यितः-ता-तं.

INCLOSURE, *s.* (That which incloses, a fence) वृत्तिः *f.*, प्राचीरं, सावरणं, प्राकारः, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोधकं, वेष्टकः, आवेष्टकः, वेष्टः, प्रावृत्तिः *f.*, प्रावरः, आवारः, वारणं-णी, वरणः, मन्त्रवारणं, सन्मन्त्रः, वलयः.—(Ground inclosed) वाटः, वाटी, वाटिका.—(Paper inclosed) अन्तर्गतपत्रं, वासनस्थपत्रं; 'inclosure of an edifice,' कक्षा, कक्ष्या; 'inclosure for a sacrifice,' चत्वरं, मुगहना, कुचा, स्थण्डिलं.

To INCLOUD, *v. a.* अर्धं कृ, मेघं कृ, तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरोक्त, मलिनोक्त, मेघावृतं-तां-तं कृ, तमोवृतं-तां-तं कृ.

To INCLUDE, *v. a.* (Comprise, comprehend) परिग्रह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), परिसमाप् (c. 5. -आप्नोति-आप्), अन्तर्गम् (c. 10. -गमयति-यितुं), अन्तर्गतं-तां-तं कृ, अन्तर्गम् (c. 10. -गमयति-यितुं), बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निबन्ध, प्रतिबन्ध (c. 1. -हरति-हर्तुं); 'excluding this, including that,' एतद्वर्त्तते-तत्सहितं.—(Contain, hold) धा (c. 3. दधाति, धातुं), आधा, छादा (c. 3. -ददाति-दातुं), धृ (c. 1. धरति, c. 10. धारयति-यितुं), प्रविश (c. 10. -वेशयति-यितुं).

INCLUDED, *p. p.* अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गमितः-ता-तं, अन्तर्वर्त्तते-वर्त्तनी

-हिं (न्), आन्तर्गणिकः -को -कं, परिगृहीतः -ता -तं, समाविष्टः -हा -हं, प्रविष्टः -हा -हं, आकलिप्तः -ता -तं, प्रतिसंदूतः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं, सहितः -ता -तं, अचानरः -रा -रं, गर्भः -भी -भं in comp., गर्भितः -ता -तं, बद्धः -द्धा -द्धं, निबद्धः -द्धा -द्धं; 'included space,' अभ्यन्तरं, अन्तरालं.

INCLUSION, *s.* परिग्रहः, ग्रहणं, परिसमाप्तिः *f.*, अन्तर्गणना, प्रतिसंहारः, समावेशः, निबन्धः, समासक्तिः *f.*, आभिः *f.*, संवरः, अधिकरणं.

INCLUSIVE, *a.* परिसमापकः -का -कं, परिग्राही -हिणी -हि (न्), आन्तर्गणिकः -को -कं, अन्तर्गणितः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, व्यापी -पिनी -पि (न्), व्यापकः -का -कं; 'inclusive of,' सहितः -ता -तं.

INCLUSIVELY, *adv.* सर्वमपेक्ष्य, अशेषतस्, अशेषेण, निःशेषेण, निरवशेषे, साकल्येन, साक्षान्, पथ्याम्, सहितं.

INCOAGULABLE, *a.* अज्ञानीयः -या -यं, अश्वेयः -या -यं.

INCOERCIBLE, *a.* अच्यन्तणीयः -या -यं, अनिग्रहीतव्यः -व्या -व्यं.

INCOGNITABLE, *a.* अचिन्तनीयः -या -यं, अज्ञानीयः -या -यं, अभावनीयः -या -यं.

INCOGNITANCE, INCOGNITANCY, *s.* अचिन्ता, चिन्ताशून्यत्वं, अज्ञानं, अविचारणं, अभावना, भावनशून्यत्वं, चिन्ताभावः.

INCOGNITANT, *a.* निश्चिन्तः -न्ता -न्तं, चिन्तारहितः -ता -तं, विचारहीनः -ना -नं.

INCOGNITO, *a.* or *adv.* गुप्तरूपः -पा -पं, प्रच्छन्नरूपः -पा -पं, अलक्षितः -ता -तं, अलक्ष्यरूपः -पा -पं, अलक्ष्यलक्षणः -क्ता -क्तं, अप्रकाशरूपः -पा -पं, गुप्तरूपेण, प्रच्छन्नरूपेण, अलक्ष्यरूपेण, अप्रकाशरूपेण, अलक्षितं.

INCOGNIZABLE, *a.* अलक्ष्यः -ह्यया -ह्यं, अज्ञेयः -या -यं, अविज्ञेयः -या -यं.

INCOHERENCE, INCOHERENCY, *s.* असम्बन्धः, अनन्वयः, असङ्गतिः *f.*, असङ्गमः, असंस्थितिः *f.*, असम्पर्कः, विरोधः, विरुद्धता, अयोग्यता, अयुक्तः *f.*, असम्बन्धः, अनिर्वाहः, असामञ्जस्यं, अनुपयुक्तः.

INCOHERENT, *a.* असङ्गतः -द्धा -द्धं, अवङ्गतः -द्धा -द्धं, अनन्वितः -ता -तं, अन्वयहीनः -ना -नं, असङ्गतः -ता -तं, असंस्थितः -ता -तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, सन्दर्भविरुद्धः -द्धा -द्धं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असमञ्जसः -सा -सं, असमवेतः -ता -तं, असमानः -ना -नं, आकुलः -ला -लं, आकुलः -ला -लं. —(As speech) अयुक्तः -क्ता -क्तं, अस्फुटः -टा -टं, भिन्नः -न्ना -न्नं, भ्रमः -गता -गत्, खलितः -ता -तं.

INCOHERENTLY, *adv.* असङ्गतं, असङ्गद्वप्रकारेण, असङ्गतं, अयोग्यं, असमञ्जसं, सन्दर्भविरोधेन, असमवेतरूपं, आकुलं, आकुलवत्; 'talking incoherently,' अयुक्तवाक् *m.f.n.* (च्), अस्फुटवाक्, भिन्नवाक्, चित्रजल्यः -त्या -त्यं.

INCOMBUSTIBILITY, *s.* अदासता -त्वं, अदहनीयता, अचलनीयता.

INCOMBUSTIBLE, *a.* अदहनीयः -या -यं, अदासः -सा -सं, अचलनीयः -या -यं, दुर्दह्यः -ह्या -ह्यं, दुर्चलनीयः -या -यं, दुःखचलनीयः -या -यं.

INCOME, *s.* आयः, आगमः, धनागमः, आयगमः, उदयः, धनोदयः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*; 'income and expenditure,' आयव्ययौ *m. du.*

INCOMMENSURABLE, INCOMMENSURATE, *a.* असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, असमपरिमाणः -शा -शं, अनुत्यपरिमाणः -शा -शं, असदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं.

INCOMMENSURABLENESS, *s.* असमता, असमानता, असदृश्यं, असमपरिमाणत्वं.

INCOMMENSURABLY, *adv.* अनुनुरूपेण, अनुनुरूपेण, असदृशं, असमं.

TO INCOMMODE, *v. a.* पीड (c. 10. पीडयति -यितुं), उपपीड, अभिपीड, आयस् (c. 10. -यासयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), परिबाध्, प्रबाध्, अधिबाध्, रुध् (c. 7. रुधति, रोद्धुं), उपरुध्, अभिरुध्, क्रिञ्च (c. 9. क्रिञ्चनति, क्रिञ्चति), व्यप् (c. 10. व्यपयति -यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ, समाकुलीकृ; 'don't incommode yourself,' अलम् आयासेन.

INCOMMODED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, अभिपीडितः -ता -तं, बाधितः -ता -तं, उपरुद्धः -द्धा -द्धं, क्रेशितः -ता -तं, क्रिष्टः -हा -हं, व्यथितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, समाकुलः -ला -लं.

INCOMMODIOUS, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), अहितः -ता -तं, अनुपकारी -रिणी -रि (न्); 'giving trouble,' क्रेशकरः -री -रं, क्रेशकः -का -कं, कष्टकरः -री -रं, पीडाकरः -री -रं, उपरोपी -पिनी -पि (न्).

INCOMMODIOUSLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, अनुपयुक्तं, यथा कष्टं or क्रेशः or उपरोधः or पीडा जायते तथा.

INCOMMODIOUSNESS, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता, सक्लेशत्वं, सकष्टत्वं, उपरोधः.

INCOMMUNICABLE, *a.* अदेयः -या -यं, अप्रतिपादनीयः -या -यं, असंवदनीयः -या -यं, अनिवेद्यः -द्या -द्यं, अन्यादेयः -या -यं, अनन्यदेयः -या -यं.

INCOMMUNICABLENESS, *s.* अदेयता, अप्रदेयता, अप्रतिपादनीयता, असंवदनीयता.

INCOMMUNICATIVE, *a.* असंवादशीलः -ला -लं, परिमितकथः -पा -पं, वाग्यतः -ता -तं, कथाविरक्तः -क्ता -क्तं, भाषणविरक्तः -क्ता -क्तं.

INCOMMUTABLE, *a.* अपरिवर्तनीयः -या -यं, अप्रतिपल्यः -स्या -स्यं, अप्रतिदेयः -या -यं.

INCOMPACT, *a.* अघनः -ना -नं, असंहतः -ता -तं, अदृढः -टा -टं, अमान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

INCOMPARABLE, *a.* अतुल्यः -त्या -त्यं, अतुलनीयः -या -यं, अतुलः -ला -लं, अनुपमः -मा -मं, निरूपमः -मा -मं, अनुपमेयः -या -यं, अप्रतिमेयः -या -यं, अप्रतिमः -मा -मं, असाधारणः -शा -शी -शं, असामान्यः -न्या -न्यं, असदृशः -शी -शं, अद्वितीयः -या -यं, अप्रतिरूपः -पा -पं, अत्युन्नतः -मा -मं, सर्वश्रेष्ठः -द्वा -द्धं, सर्वजित् *m.f.n.*, उपादेयः -या -यं.

INCOMPARABLENESS, *s.* अतुल्यता, अनुपमेयता, अनुपमत्वं, अप्रतिमेयता.

INCOMPARABLY, *adv.* अतुल्यं, अनुपमेयं, अप्रतिमेयं, निरूपमं.

INCOMPASSIONATE, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, निष्करुणः -शा -शं, निष्कृपः -पा -पं, निषृणः -शा -शं, घोटदयः -या -यं.

INCOMPASSIONATELY, *adv.* निर्दये, दयो विना, निष्करुणं, अकृपया, अकरुणं.

INCOMPATIBILITY, *s.* अयोग्यता, विरुद्धता, विरोधः, विपरीतता, वैपरीत्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, असाङ्गत्वं, अयुक्तता, असम्भवः, असम्भाव्यता, अनुपयुक्तता, वैलक्षण्यं.

INCOMPATIBLE, *a.* विरुद्धः -द्धा -द्धं, विरोधी -पिनी -पि (न्), अयोग्यः -ग्या -ग्यं, असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः -ता -तं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भवः -वा -वं, असंस्थितः -ता -तं, विपरीतः -ता -तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, विलक्षणः -शा -शं, परस्परविरुद्धः -द्धा -द्धं.

INCOMPATIBLY, *adv.* विरोधेन, असङ्गतं, अयोग्यं, असम्भाव्यं, विपरीतं.

INCOMPETENCE, INCOMPETENCY, *s.* अयोग्यता, अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, अलुहीनता, अयुक्तता, अनुपयुक्तत्वं, अपथ्योक्तिः *f.*, अनुचितत्वं.

INCOMPETENT, *a.* अक्षमः -मा -मं, असमर्थः -पौ -पौ, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अशक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अपथ्योक्तिः -मा -मं, अनुचितः -ता -तं, अपारकः -का -कं, अपारगः -गा -गं, अकृती -तिनी -ति (न्); 'incompetent witness,' हीनः, हीनवादी *m.* (न्).

INCOMPETENTLY, *adv.* अक्षमवत्, अशक्लवत्, असामर्थ्येन, अनुपयुक्तं, अपथ्योक्तिं, अयोग्यं, अनुचितं, हीनवत्.

INCOMPLETE, *a.* असमाप्तः -मा -मं, असम्पन्नः -न्ना -न्नं, असम्पूर्णः -शो -शं, अपूर्णः -शो -शं, अपरिपूर्णः -शो -शं, असिद्धः -द्धा -द्धं, अनिव्यक्तः -क्ता -क्तं, असमयः -या -यं, अपथ्योक्तिः -मा -मं, अनिश्चितः -ला -लं, अकृतः -ता -तं, कृताकृतः -ता -तं, अपूर्वमाद्यः -शा -शं, असमस्तः -स्ता -स्तं,

अपक्वः - द्रा - द्रं, मायशेषः - वा - यं. — (Defective) विकलः - ला - लं, न्यूनः - ना - नं, हीनः - ना - नं, लुप्तः - भा - भं, खण्डितः - ता - तं, विकलान्नः - शी - शं, अन्नविकलः - ला - लं, न्यूनान्नः - शी - शं.
 INCOMPLETELY, *adv.* असम्पूर्णः, असम्पन्नः, अपर्याप्तः, असम्पू, मायशेषः, खण्डितः, अनिश्चितः, विकलं, वैकल्येन.
 INCOMPLETENESS, *s.* अपूर्णता, असम्पूर्णता, अपरिपूर्णता - त्वं, अपूर्तिः *f.*, असमाप्तिः *f.*, असमाप्तत्वं, अमिष्टिः *f.*, अमिष्टिः, अपूर्णता, अपरिपूर्णता, वैकल्यं, न्यूनता, हीनता, स्थूलोद्यः.
 INCOMPLEX, *a.* अमङ्गीर्यः - र्या - र्यं, अनिश्रितः - ता - तं, असमस्तः - स्ता - स्तं.
 INCOMPOSED, *a.* अज्ञानः - न्ता - न्तं, अस्थिरः - रा - रं, व्याकुलः - ला - लं.
 INCOMPOSITE, *a.* असमस्तः - स्ता - स्तं, अनिश्रितः - ता - तं, निरवयवः - वा - वं.
 INCOMPREHENSIBLE, *a.* अज्ञेयः - या - यं, अप्राप्तः - स्ता - स्तं, अयहणीयः - या - यं, अज्ञोपगम्यः - म्या - म्यं, अनमोपगम्यः - म्या - म्यं, बोधगम्यः - म्या - म्यं, अज्ञोपनीयः - या - यं, अज्ञोपनीयः - या - यं, अविभाज्यः - व्या - व्यं, अचिन्त्यः - न्या - न्यं, अचिन्तनीयः - या - यं, अनुपलभ्यः - म्या - म्यं, अतर्क्यः - क्वा - क्वं, अप्रतर्क्यः - क्वा - क्वं, बोधातीतः - ता - तं, इन्द्रियागोचरः - रा - रं, मनसा ग्रहीतुं अशक्यः - क्वा - क्वं.
 INCOMPREHENSIBILITY, *s.* अज्ञेयता, अज्ञातता, बोधगम्यत्वं, अचिन्तनीयत्वं.
 INCOMPREHENSIBLY, *adv.* अचिन्तनीयं, यथा मनसा ग्रहीतुं न शक्यते.
 INCOMPRESSIBILITY, *s.* असंक्षोपणीयता, असंहरणीयता, स्थितिस्थापकहीनता.
 INCOMPRESSIBLE, *a.* असंक्षोपणीयः - या - यं, असंहरणीयः - या - यं, असङ्कोचनीयः - या - यं, असम्पीडनीयः - या - यं, स्थितिस्थापकहीनः - ना - नं, संवरितुं अशक्यः - क्वा - क्वं.
 INCONCEALABLE, *a.* अगोपनीयः - या - यं, अगोप्यः - प्या - प्यं, अनुद्यः - स्ता - स्तं, अप्रच्छादनीयः - या - यं, प्रकाशनीयः - या - यं.
 INCONCEIVABLE, *a.* अचिन्त्यः - न्या - न्यं, अचिन्तनीयः - या - यं, अविचिन्त्यः - न्या - न्यं, अभावनीयः - या - यं, अविभाज्यः - व्या - व्यं, दुर्दिभाज्यः - व्या - व्यं, असम्भावनीयः - या - यं, अज्ञोपनीयः - या - यं, अचोध्यः - प्या - प्यं, बोधगम्यः - म्या - म्यं, अनमोपगम्यः - म्या - म्यं, अधोगम्यः - म्या - म्यं, अनन्यः - या - यं, अज्ञानविषयः - य - यं, इन्द्रियागोचरः - रा - रं, अतीन्द्रियः - या - यं; 'of inconceivable beauty,' अचिन्त्यरूपः - पा - पं.
 INCONCEIVABLENESS, *s.* अचिन्त्यता, अविचिन्त्यत्वं, अविभाज्यता, बोधगम्यत्वं.
 INCONCEIVABLY, *adv.* अचिन्तनीयं, अभावनीयं, अचिन्त्यप्रकारेण, अतीन्द्रियं.
 INCONCLUSIVE, *a.* अप्रमाणः - शा - शं, निष्प्रमाणः - शा - शं, अप्रासङ्गिकः - की - कं, प्रमाणहीनः - ना - नं, अनिश्चायकः - का - कं, अनिर्णीतः - ता - तं, अनिर्णीयकः - का - कं, अनिश्चयकारी - रिणी - रि (न), अनिर्दिष्टः - द्रा - द्रं.
 INCONCLUSIVELY, *adv.* अप्रमाणेन, प्रमाणं विना, अप्रामाण्येन, निष्प्रमाणं, अनिश्चितं, अनिर्णीतं, अविज्ञानपूर्वकं, निश्चयं विना.
 INCONCLUSIVENESS, *s.* अप्रामाण्यं, अप्रमाणं, प्रमाणहीनता, अनिश्चायकत्वं, अनिर्णीयकत्वं, अनिर्णीतत्वं, अनिश्चितत्वं, अनिर्दिष्टत्वं, निर्देशनहीनता.
 INCONFORM, *a.* अपरिष्कृतः - ता - तं, अनुपमृतः - ता - तं, असंस्कृतः - ता - तं.
 INCONFORMABLE, *a.* अनुरूपः - पा - पं, असदृशः - शी - शं, अननुगुणः - शा - शं.
 INCONFORMITY, *s.* अनुरूपता, अनानुरूपं, असदृश्यं, अननुसारित्वं.
 INCONGENIAL, *a.* अस्वाभाविकः - की - कं, स्वभावविरुद्धः - द्रा - द्रं, अननुगुणः - शा - शं.
 INCONGRUENCE, INCONGRUITY, *s.* अयोग्यता, अयुक्तता, अयुक्तिः *f.*, असङ्गतिः *f.*, असङ्गतत्वं, असङ्गत्यं, अनुरूपता, अनानुरूपं, असदृश्यं, असमन्वयं, असमन्वय्यं, विरुद्धता, विरोधनं, अयथाार्थता, अयथाार्थं, अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनुपपत्तता, अननुसारिता, असङ्गता.
 INCONGRUOUS, *a.* अयोग्यः - ग्या - ग्यं, अयुक्तः - द्रा - द्रं, असङ्गतः - ता - तं,

विरुद्धः - द्रा - द्रं, विरोधी - धिनी - धि (न), असमन्वयः - सा - सं, अनुपपत्तः - का - कं, असदृशः - शी - शं, अयथाार्थः - यो - यं, अयथाार्थिकः - की - कं, अनुचितः - ता - तं, असम्भवः - वा - वं, अननुसारी - रिणी - रि (न), अनुपपन्नः - ता - तं, असङ्गः - द्रा - द्रं.
 INCONGRUOUSLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, असङ्गतं, विरोधेन, असमन्वये, असदृशं, अनुचितं, अनुपपत्तं, अयथाार्थं, असङ्गं.
 INCONNECTEDLY, *adv.* असंयोगेन, अयोगात्, असङ्गत्वेन, असम्पर्केण, असङ्गं.
 INCONNECTION, *s.* असंयोगः, अयोगः, असङ्गः, असंलग्नः, असम्पर्कः.
 INCONSCIONABLE, *a.* अन्याय्यः - व्या - व्यं, अयथाार्थः - यो - यं, अयथाार्थिकः - की - कं.
 INCONSEQUENCE, *s.* अप्रयुक्तिः *f.*, अयुक्तिः *f.*, अनन्वयः, अपरिणामः.
 INCONSEQUENT, *a.* अप्रयुक्तः - द्रा - द्रं, अप्रयोगी - गिणी - गि (न), अयौक्तिकः - की - कं.
 INCONSIDERABLE, *a.* अगुरुः - द्रौ - द्रु, लघुः - यु - यु, अल्पः - त्या - त्यं, खलुः - त्या - त्यं, अल्पः - त्या - त्यं, धुङ् - द्रा - द्रं, तुल्यः - द्रा - द्रं, अगण्यः - ह्या - ह्यं, अवहः - द्रौ - द्रु, अमहान् - हतो - हत् (न), अत्याधः - यो - यं, लघ्वर्थः - यो - यं, सामान्यः - न्या - न्यं, मितः - ता - तं.
 INCONSIDERABLY, *adv.* असमीक्ष्यकारी - रिणी - रि (न), अविमृश्यकारी &c., निश्चितः - न्ता - न्तं, अपरिणामदर्शी - रिणी - रि (न), अविचारो - रिणी - रि (न), अविवेकी - किनी - कि (न), अविवेकः - का - कं, नष्टविवेकः - का - कं, असावधानः - ना - नं, साहसी - सिनी - सि (न), अनालोचितः - ता - तं, अपरोक्षितः - ता - तं, ज्ञान्यः - स्ता - स्तं, अकार्यचिन्तकः - का - कं, अननस्यो - सिनी - सि (न), प्रमत्तः - ता - तं.
 INCONSIDERATELY, *adv.* असमीक्ष्य, अविचार्य, अविमृश्य, अविचारेण, विचारं विना, विवेचनं विना, सहसा, चिन्ता विना, अनवेक्षया, अनालोचितं, अनवधानतः, प्रमत्ततः, ज्ञान्यतः, सममत्तः, निरपेक्षं, निश्चितं.
 INCONSIDERATENESS, INCONSIDERATION, *s.* अविचारः - रणं - शा, असमीक्षा - शणं, अविवेचनं - ना, अविवेकता, अविवेकता, अचिन्ता, अविमर्शः, असावधानता, अपरिणामदर्शनं, अचर्चा, असमीयोगः, अचितर्कः, अनालोचनं.
 INCONSISTENCE, INCONSISTENCY, *s.* असङ्गतिः *f.*, असङ्गमः, असङ्गता, असङ्गत्यं, असंस्थितिः *f.*, विरोधः - धनं, विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, अयोग्यता, असम्भवता, भेदः, विभेदः, असदृश्यं, विपर्ययः, अनन्वयः. — (Inconsistence in argument or narration, self contradiction) पृष्ठापरविरोधः, पृष्ठापरविपरीत्यं, वचनविरोधः, विपरीतवचनं, विरोधोक्तिः *f.*, वचनभेदः, चित्रभेदः, विगोतिः *f.*, विस्वादाः, बाधः - धा.
 INCONSISTENT, *a.* असङ्गतः - ता - तं, असंस्थितः - ता - तं, विरुद्धः - द्रा - द्रं, विपरीतः - ता - तं, विरोधी - धिनी - धि (न), परस्परविरुद्धः - द्रा - द्रं, परस्परविरोधी - धिनी - धि (न), परस्परपराहतः - ता - तं, विसङ्गतः - ता - तं, अयोग्यः - ग्या - ग्यं, असम्भवः - वा - वं, अनन्वितः - ता - तं, क्रिहः - द्रा - द्रं, सङ्कुलः - ला - लं, विगोतः - ता - तं, असदृशः - शी - शं, पृष्ठापरविरुद्धः - द्रा - द्रं, बाधितः - ता - तं; 'to make an inconsistent assertion,' विपरीतं यद् (c. l. यदति - दिष्टं), विस्वदः, विप्रवदः.
 INCONSISTENTLY, *adv.* असङ्गतं, विरोधेन, विरुद्धं, अयोग्यं, विपरीतं, वैपरीत्येन, परस्परविरुद्धं, विसङ्गतं, असदृशं, अयथा.
 INCONSOLABLE, *a.* निर्विनीतः - दा - दं, दुर्विनीतः - दा - दं, असान्त्वनीयः - या - यं, असन्तोषणीयः - या - यं, अप्रबोधनीयः - या - यं, अनाश्वासनीयः - या - यं, अविनोदनीयः - या - यं, अशरणः - शा - शं, निःशरणः - शा - शं, शोकाकुलः - ला - लं, असह्यखिन्नः - ता - तं.
 INCONSONANCE, *s.* अयोग्यता, अननुसारः, अनानुरूप्यं, असदृश्यं, विरोधः.
 INCONSONANT, *a.* अयोग्यः - ग्या - ग्यं, अननुसारी - रिणी - रि (न), असदृशः - शी - शं, अननुगुणः - पा - पं, विरुद्धः - द्रा - द्रं, विरोधी - धिनी - धि (न).

INCONSPICUOUS, *a.* अग्रकाशः-शा-शं, अत्यन्तः-का-कं, अग्रतः-का-कं.
INCONSTANCY, *s.* अस्थिरता-तं, अस्थैर्यं, अधीरता, अधैर्यं, अप्रतिः *f.*;
बचलत्वं-ता, बचलता, बचल्यं, बाधत्यं, बलचित्रता, अस्थायित्वं,
लोलता, लील्यं, तरल्यं, सङ्कुसुक्तं, अनवस्थितिः *f.*, अस्थैर्य *m.* (न),
अनित्यता.

INCONSTANT, *a.* अस्थिरः-रा-रं, अस्थायी-यिनी-यि (न), अस्थायः-रा-
-रं, बचलः-ला-लं, बचलः-ला-लं, अधीरः-रा-रं, बलचित्रः-ज्ञा-
-ज्ञं, बचलात्मकः-का-कं, सङ्कुसुक्तः-का-कं, बचलदृढ्यः-या-यं,
लोलः-ला-लं, तरलः-ला-लं, प्रकृतितरलः-ला-लं, अनवस्थः-स्या-
-स्यं, अनवस्थितः-ता-तं, अप्रतिमान्-मती-मत् (न), अनित्यः-त्या-तं.

INCONSTANTLY, *adv.* अस्थिरं, अस्थिरवत्, बचलं, बचलवत्, बचलं,
बाधत्येन, बचलवत्, अधीरं, अधीरवत्, लोलवत्, तरलं.

INCONSUMABLE, *a.* अनाशयः-श्या-शयं, अधिनाशयः-श्या-शयं, अक्षयः-या-यं.

INCONTAMINATE, *a.* अदुष्टः-हा-हं, अदूषितः-ता-तं, अकलङ्कितः-ता-तं.

INCONTESTABLE, *a.* अविवादनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अग्रत्याख्यः-
-या-यं, अविषाय्यः-व्या-व्यं, अवित्रक्यः-क्या-क्यं, अवित्रकणीयः-या-यं,
अवाध्यः-व्या-व्यं, असन्दिग्धः-ग्या-ग्यं, निःसन्देहः-हा-हं, निश्चितः-
-ता-तं, सुनिश्चितः-ता-तं, नियतः-ता-तं.

INCONTESTABLY, *adv.* निर्विवादं, सुनिश्चितं, असन्दिग्धं, असंशयं, निःसंशयं,
अत्र न संशयः, सुनियतं.

INCONTINENCE, INCONTINENCY, *s.* असंयमः, अयतेन्द्रियत्वं, असंयतेन्द्रियता,
अजितेन्द्रियत्वं, अनवस्था, अनवस्थता, अनवस्थितिः *f.*, अनियतिः *f.*,
अयमः, अदमः, अदार्मिकः *f.*, अभिचारः, उपस्थासंयमः, लम्पटता, लाम्पट्यं,
प्रतिषिद्धविषयेष्व् अतिप्रसङ्गः.

INCONTINENT, *a.* असंयतः-ता-तं, असंयतेन्द्रियः-या-यं, अयत-तिनी-तिनी
-ति (न), अयतेन्द्रियः-या-यं, अजितेन्द्रियः-या-यं, अयतनैषुनः-ना-
-नं, असंयतोपस्थः-स्या-स्यं, अनवस्थितः-ता-तं, अनवस्थः-स्या-स्यं,
अभिचारी-रिणी-रि (न), अयनी-यिनी-यि (न), लम्पटः-टा-टं,
निषिद्धविषयेष्व् अतिप्रसङ्गः-का-कं.

INCONTINENTLY, *adv.* असंयमेन, संयमं विना, लम्पटवत्, अजितेन्द्रियत्वात्.

INCONTROLLABLE, *a.* असंयमनीयः-या-यं, अदमनीयः-या-यं, अनियन्तरीयः-
-या-यं, अयश्यः-श्या-शयं, अनिवार्यः-व्या-व्यं, अशासनीयः-या-यं.

INCONTROVERTIBLE, *a.* अग्रत्याख्यः-या-यं, अविवादनीयः-या-यं, अवि-
चारणीयः-या-यं, अविवादनीयः-या-यं, निर्विवादः-दा-दं, अविवाद्यः-
-हा-हं, अवित्रक्यः-क्या-क्यं, अवित्रकणीयः-या-यं, अवाध्यः-व्या-व्यं,
असंयमनीयः-या-यं, अविग्रहः-हा-हं, सुनिश्चितः-ता-तं, असन्दिग्धः-ग्या-ग्यं.

INCONTROVERTIBLY, *adv.* निर्विवादं, सुनिश्चितं, असंशयं, निःसंशयं, अवि-
त्रकणीयं.

INCONVENIENCE, INCONVENIENCY, *s.* (That which gives trouble
or impedes) क्लेशः, कष्टं, पीडा, बाधा-धकाः, अया, कृच्छं, टःसं,
शत्र्यं, उपरोधः, रोधः, विरोधः, आयासः, कष्टकः-कं, विडम्बनं-ना,
अनिष्टं, असुखं, आयासहेतुः *m.*, क्लेशहेतुः *m.*, पीडाहेतुः *m.*, कष्टकारणं.
(Unsuitableness) अयोग्यता, अयुक्त *f.*, निर्युक्त *f.*, अयुक्ता,
अनुपयुक्ता, अनुपयोगिता, अनुपपत्तिः *f.*, अनुचितता.

To INCONVENIENCE, *v.* *a.* क्लेशं दा or कृ, कष्टं कृ, टःसं कृ, शत्र्यं कृ,
उपरोधं कृ, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं),
रुप् (c. 7. रुहति, रोधुं), उपरुप्.

INCONVENIENT, *a.* अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-का-कं, अनुपयोगी-गिनी-
-गि (न), अयुक्तः-का-कं, अनुचितः-ता-तं, अनुपपत्तिः-ता-तं, अहितः-
-ता-तं, अनुपकारी-रिणी-रि (न), असमञ्जसः-सा-सं.—(Causing
trouble or uneasiness) क्लेशकर-री-रं, क्लेशदः-दा-दं, क्लेशकः

-का-कं, कष्टकरः-री-रं, दुःखदः-दा-दं, पीडाकरः-री-रं, उपरोधी-
-यिनी-यि (न), बाधकः-का-कं, आयासहेतुकः-का-कं, क्लेशहेतुकः-
-का-कं, कष्टकारकः-का-कं.

INCONVENIENTLY, *adv.* अयोग्यं, अयुक्तं, अनुपयुक्तं, अनुचितं, अनुपपत्तिं,
असमञ्जसं, असामञ्जसं, यथा कष्टं or क्लेशः or उपरोधः or पीडा जायत तथा.

INCONVERSABLE, *a.* असंवादाशीलः-ला-लं, अनालापी-यिनी-यि (न),
असंलापी &c., असंवादी &c., परिमितकथः-था-थं, वाग्यतः-ता-तं.

INCONVERSANT, *a.* अविज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, अनभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, असम्पन्नः-ज्ञा-ज्ञं.

INCONVERTIBILITY, *s.* अपरिवर्तनीयता, अपरिवर्तनयोग्यता, अविकाख्यता.

INCONVERTIBLE, *a.* अपरिवर्तनीयः-या-यं, अपरिवर्तनयोग्यः-ग्या-ग्यं.

INCORPORAL, *a.* See INCORPOREAL.

To INCORPORATE, *v.* *a.* एकशरीरीकृ, एकीकृ, एकत्र कृ, सम्मिश्र (c. 10.
-मिश्रयति-यितुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योज्), संमिश्र् (c. 10. -छेद्यति-
यितुं), संसृज् (c. 6. -मृशति-सृष्टुं).

To INCORPORATE, *v.* *n.* एकशरीरीभू, एकीभू, एकत्र भू, सम्मिश्रीभू
संयुज् in pass. (-युज्यते).

INCORPORATE, *a.* शारीरिकः-की-कं, शरीरी-रिणी-रि (न).

INCORPORATED, *p. p.* संयुक्तः-का-कं, संमिश्रः-हा-हं, एकीकृतः-ता-तं,
सहितः-ता-तं, कृतसंसर्गः-गी-गं, संसृष्टः-हा-हं, संहतः-ता-तं, संज्ञा-
तवान्-वती-वत् (न), एकत्रीभूतः-ता-तं.

INCORPORATION, *s.* संयोगः, संयोजनं, संसर्गः, सम्मिश्रणं, संश्लेषः.

INCORPOREAL, *a.* अशरीरी-रिणी-रि (न), अशरीरवान्-वती-वत् (न),
अदेहवान्-वती-वत् (न), विदेहः-हा-हं, अमूर्तिमान्-मती-मत (न),
अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निरवयवः-वा-वं, अशारीरिकः-की-कं, देहशून्यः-
-व्या-व्यं, निराकारः-रा-रं, अदेहिकः-की-कं.

INCORPOREALLY, *adv.* अशरीरेण, निराकारेण, निरवयवे, विदेहं.

INCORPOREITY, *s.* अशरीरित्वं, अशरीरवत्त्वं, देहशून्यता, निरवयवता.

INCORRECT, *a.* अशुद्धः-द्धा-द्धं, अशोभितः-ता-तं, अयथार्थः-था-थं,
असम्बद्ध-मीचो-म्यक् (क्), असमीचीनः-ना-नं, असमञ्जसः-सा-सं,
अयथार्थिकः-की-कं, अतथ्यः-व्या-व्यं, अनङ्गसः-सा-सं, वितथः-था-
-थं, अनृतः-ता-तं, असङ्गतः-ता-तं, अप्रकृतः-ता-तं, दोषी-पिषी-
-यि (न), सदोषः-या-यं, दोषवान्-वती-वत् (न), अशुचिः-चिः-चि,
असत्तः-त्ता-तं.—(In conduct) दुर्वृत्तः-ज्ञा-ज्ञं, असाधुवृत्तः-ज्ञा-ज्ञं,
दुराचारः-रा-रं, अधार्मिकः-की-कं, अशुचिकर्मा-मा-मं (न).

INCORRECTLY, *adv.* अशुद्धं, अयथार्थं, अयथावत्, वृथा, असम्बद्धं, अतथ्या,
अनङ्गसा, असमञ्जसं, अशुचि, वितथं, अतथ्यं, अनृतं, असत्तं, असमीचीनं,
असङ्गतं, असाधु, सदोषं.

INCORRECTNESS, *s.* अशुद्धिः *f.*, अशुद्धता, अविशुद्धिः *f.*, अशोभनं, अयथा-
र्थता, अयथार्थ्यं, असम्बद्धत्वं, असमीचीनता, असमञ्जस्यं, अतथ्यता,
असत्ता, वितथत्वं, अनृतं, अनृतत्वं, अशुचिता, अतथ्यत्वं, अयथावत्तयं,
सदोषता, दोषवत्त्वं, असाधुता.

INCORRIGIBLE, *a.* असाध्यः-व्या-व्यं, अशोभनीयः-या-यं, अशोध्यः-व्या-
-व्यं, असाधनीयः-या-यं, समाधातुम् अशक्यः-क्या-क्यं, साधयितुम्
अशक्यः-क्या-क्यं, अशासनीयः-या-यं, अप्रतिसमाधेयः-या-यं, अतिदुष्टः-
-हा-हं, शिक्षातीतः-ता-तं.

INCORRIGIBLENESS, INCORRIGIBILITY, *s.* असाध्यता, असाधनीयता, अशो-
भनीयता.

INCORRIGIBLY, *adv.* असाधनीयं, यथा समाधातुं न शक्यते तथा.

INCORRODIBLE, *a.* अगलनीयः-या-यं, अक्षयणीयः-या-यं, अनाशयः-श्या-शयं.

INCORRUPT, INCORRUPTED, *a.* अदुष्टः-हा-हं, अदूषितः-ता-तं, अविदूषितः-
-ता-तं, अविकारितः-ता-तं, शुचिः-चिः-चि, शुद्धः-द्धा-द्धं, पवित्रः

-वा -वं, अभष्टः -ष्टा -ष्टं.

INCORRUPTIBILITY, *s.* अक्षयता -त्वं, अनश्वरता -त्वं, अनाश्रयता, अदृष्यता, अजय्यता -त्वं, अमेक्षता, अहाय्यता.

INCORRUPTIBLE, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयणीयः -या -यं, अनश्वरः -रा -रं, अनाश्रयः -इया -इयं, अदृष्यः -या -यं, अदृष्यणीयः -या -यं, अजय्यः -ज्यो -ज्यं, अविहाय्यः -ज्यो -ज्यं. —(By bribe) अभेष्टः -ष्टा -ष्टं, अहाय्यः -ज्यो -ज्यं.

INCORRUPTION, *s.* अदृष्यं, अदृष्टता, अक्षयः, अनश्वरता, अविहारः, अनाश्रयः.

INCORRUPTNESS, *s.* अदृष्टता, अक्षयता, अभेष्टता, अविहाय्यता. —(Integrity) अभेष्टता, अहाय्यता, शुचिता, सारत्वं, सचरित्रता.

To INCRASSATE, *v. a.* घनीकृ, स्थलीकृ, सान्द्रीकृ, समुष्णीकृ, पीवरीकृ.

To INCRASSATE, *v. n.* घनीभू, स्थलीभू, सान्द्रीभू, पीवरीभू.

INCRASSATION, *s.* घनीकरणं, स्थलीकरणं, सान्द्रीकरणं, पीवरीकरणं, स्थूलता.

To INCREASE, *v. n.* वृष् (c. 1. वर्धते -यितुं), विवृष्, संवृष्, प्रवृष्, अभिवृष्,

परिवृष्, संविवृष्, वृद्धिम् इ (c. 2. रति -तुं) or या (c. 2. याति -तुं) or प्राप् (c. 5. -आप्ति -आप्ति), रप् (c. 1. रपते -यितुं), समेष्, क्षुप् (c. 4. क्षुप्यति, c. 5. क्षुप्ति, अर्धितुं), समृप्, उपचि in pass. (-चीयते), प्रचि, परिचि, यि (c. 1. प्यायते, प्यातुं), आये, स्मृप् (c. 1. स्मृयते -यितुं), साम्प्रय, स्मृतीभू, प्रचुरीभू, अधिकीभू, अधिकतरिभू, बहुतरिभू, उपचयं or अभ्युदयम् इ. —(Extend) वित् in pass. (-स्तोयते), वितन् in pass. (-तयते), प्रम् (c. 1. -सरति -मर्त्तुं), प्रमृप् (c. 1. -सर्पति -सम्तुं), विजृम्भ् (c. 1. -जृम्भते -म्भितुं), विस्तारम् इ. —(Grow) रुह् (c. 1. रोहति, रोदुं), प्ररुह्; 'increase in knowledge,' विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.

To INCREASE, *v. a.* वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), परिवृष्, संवृष्, विवृष्, वृद्धिं नी (c. 1. नयति, नेतुं), रप् (c. 10. रपयति -यितुं), समेष्, वृह् (c. 10. वृहयति -यितुं), परिवृह्, उपवृह्, समुपवृह्, आये (c. 10. -प्यायति -यितुं), समाये, स्मृप् (c. 10. स्मृययति -यितुं), साम्प्रय, स्मृतीकृ, बह् (nom. बहयति -यितुं), संचह्, प्रचुरीकृ, प्रचुरतरं -रां -रं कृ, अधिकीकृ, अधिकतरं -रां -रं कृ, बहुतरिकृ, अधिकतरिकृ. —(Extend) वित् (c. 10. -स्तारयति -यितुं), वितन् (c. 8. -तनोति -नितुं), तन्, विततीकृ, प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), विसृ.

INCREASE, *s.* वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, विवर्धनं, संवर्धनं, वृद्धिः *f.*, अवृद्धिः *f.*, स्मृतिः *f.*, स्मृतिः *f.*, उपचयः, अभ्युदयः, वृहणं, परिवृहणं, उपवृहणं, उत्तेजः, समुत्थानं, उत्थति *f.*, समुत्थति *f.*, आप्यायनं, विस्तारः, प्रकृष्टः *f.*, आधिक्यं, अधिकता, प्रपञ्चः, बाहुल्यं.

INCREASED, *p. p.* वृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, विवृद्धः -द्धा -द्धं, वर्धितः -ता -तं, विवर्धितः -ता -तं, संवर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, रपितः -ता -तं, संमेधितः -ता -तं, वृद्धः -द्धा -द्धं, समृद्धः -द्धा -द्धं, स्मृतिः -ता -तं, स्मृतः -ता -तं, आप्यायितः -ता -तं, प्रकृष्टः -द्धा -द्धं, वृहितः -ता -तं, परिवृहितः -ता -तं, उपवृहितः -ता -तं, प्रपञ्चितः -ता -तं, प्रचुरीकृतः -ता -तं, विततः -ता -तं, विस्तारः -छा -छं, विस्तृतः -ता -तं, विकृष्टः -द्धा -द्धं, प्रसारितः -ता -तं, विजृम्भितः -ता -तं.

INCREASING, *part. p.* वर्धमानः -ना -नं, वर्धी -यिनी -यि (न्), वर्धनं -ना -नं, वर्धयिष्णुः -ण्युः, रपमानः -ना -नं, समेधमानः -ना -नं, उपचयमानः -ना -नं, प्रचीयमानः -ना -नं, विजृम्भमाणः -णा -णं, विस्तार्यमाणः -णा -णं; 'increasing in bulk,' वर्धमानशरीरः -रा -रं, प्रचीयमानावयवः -वा -यं.

INCREASINGLY, *adv.* अधिकाधिकं, उन्नततरं, वर्धमानप्रकारेण.

INCREASE, INCREASED, *a.* समृद्धः -द्धा -द्धं, अभृष्टः -ता -तं, अजनितः -ता -तं.

INCREDIBILITY, *s.* अच्युतेयता, अविश्वास्यता, अविश्वासनीयत्वं, अच्युतेयता, अविश्वासपात्रता, अप्रामाणिकत्वं, प्रत्ययातीतत्वं, विश्वासातिगत्वं, विश्वा-

सातीतता, अतिप्रत्ययता.

INCREDIBLE, *a.* अच्युतेयः -या -यं, अविश्वास्यः -स्या -स्यं, अविश्वासनीयः -या -यं, अच्युतेयः -या -यं, अप्रामाणिकः -की -कं, विश्वासातिगः -गा -गं, विश्वासपयातिगः -गा -गं, प्रत्ययातीतः -ता -तं, अतीतप्रत्ययः -या -यं, अतिप्रत्ययः -या -यं, अतिविश्वासः -ज्ञा -ज्ञं, विश्वासायोग्यः -ग्या -ग्यं, अतिक्रयः -या -यं.

INCREDIBLY, *adv.* अतिप्रत्ययं, अतिविश्वासं, अच्युतेयं, अविश्वासनीयं.

INCREDULITY, *s.* अच्युद्धा, अच्युतयः, अविश्वासः, अच्युतीति *f.*, अभक्ति *f.*, अच्युद्धालुता, अच्युतयशीलता, अविश्वासशीलता, प्रत्ययाभावः.

INCREDULOUS, *a.* अच्युतयो -यिनी -यि (न्), अच्युतयशीलः -ला -लं, अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अविश्वासशीलः -ला -लं, अविश्वासशीलः -ला -लं, अच्युद्धालुः -लुः -लुः, अच्युतपानः -ना -नं, अच्युद्धावान् -वती -वत् (त्), शङ्काशीलः -ला -लं.

INCREDULOUSLY, *adv.* अच्युतयेन -यात्, अविश्वासेन, विश्वासं विना, साशङ्कं.

INCREMENT, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, उपचयः, अभ्युदयः, उत्थति *f.*, आधिक्यं.

To INCRIMATE, *c. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, धिक्.

INCRINATION, *s.* निन्दा, परावादः, परिभाषणं, उपालम्भः, उपक्रोशः, धिक्कारः.

To INCRIMINATE, *v. a.* अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), दोषम् सारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), दोषारोपणं कृ.

To INCRUST, *v. a.* वासल्यत्वा or त्वयूपपटलेन or घनपटलेन आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं) or आवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं), वासभागे or वहिर्भागे or उपरिभागे घनीकृ or श्यानीकृ or संहतोक्तु.

INCRUSTATION, *s.* त्वक् *f.* (च्), त्वयूपपटलं, वासपटलं, वासकोशः, वहिर्-रावेष्टनं, वहिर्भागे घनता, वल्कं, शल्कं.

INCRUSTED, *p. p.* सपटलः -ला -लं, त्वगुपेतः -ता -तं, वहिर्भागे घनीभूतः -ता -तं.

To INCUBATE, *v. n.* कुलापनिलायं कृ, नीडनिलायं कृ, अखडप्रसवानन्तरम् आपक्षिणाधकोत्पत्तेर नीडं निली (c. 4. -लीयते -लेतुं) or अखडोपरि उपविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INCUBATION, *s.* कुलापनिलायः -यिता, नीडनिलायः, अखडोपरि or डिडो-परि उपवेशः -शनं.

INCUBUS, *s.* (Nightmare) कुसुप्रः, दःसुप्रः, अजीर्णप्रयुक्तसुप्रः, सुप्रक-स्थितो हृदयदेशोपरिस्थो महाभारः.

To INCULCATE, *v. a.* निर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or शिक्ष् (c. 10. शिक्षयति -यितुं) or हृदये निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or विनिविश् or चिन्तनितं -डां -डं कृ.

INCULCATED, *p. p.* निर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, मुहुरुपदेशेन मनोनिवेशितः -ता -तं or चिन्तयित्वनिवेशितः -ता -तं or चिन्तनितः -ता -तं.

INCULCATION, *s.* निर्वन्धेन उपदेशः, मुहुरुपदेशः, मुहुरुपदेशेन चिन्तनिवेशनं or मनोनिवेशनं.

INCULPABLE, *a.* निर्दोषः -या -यं, निरपराधः -धा -धं, अनिन्द्यः न्या -न्यं.

To INCULPATE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), दोषम् सारुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), दोषीकृ.

INCULTURE, *s.* अपरिष्कारः, असंस्कारः, अपरिष्कृतिः *f.*, अकर्षणं, अकृषिः *f.*

INCUMBENT, *a.* (Lying on, resting on) अवलम्बनी -म्बिनी -म्बि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं, उपस्थः -स्था -स्यं, उपस्थायी -यिनी -यि (न्), उपरिस्थः -स्था -स्यं. —(Obligatory, indispensable) अवश्यकर्तव्यः -व्या -यं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यकरणीयः -या -यं, sometimes expressed by the fut. pass. part. alone; as, 'it is incumbent upon you to go,' त्वया गम्यं, or by the use of the verb अह् (c. 1. अहति); as, 'it is incumbent upon you to marry the damsel,' त्वं

कन्यां घोदम् चहेति.

INCUMBENT, *s.* (The person in possession of a benefice) धर्मवृ-
जिभोगी *m.* (नं), धर्मवृजिचारी *m.* (नं), वृजिभोगी *m.*

To INCUR, *v. a.* आप् (c. 5. सामोति, आमु), प्राप्, सवाप्, सम्प्राप्,
समाप्, उपगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), उपागम्, अधिगम्, गम्, इ (c. 2.
रति-तुं), च् (c. 1. च्छति), आसद् (c. 10. सादयति-यितुं), प्रतिपद
(c. 4. पछते-पचुं), लभ् (c. 1. लभते, लभुं), अनुभू.-(Bring on)
आवह् (c. 1. वहति-घोटुं), उत्पह् (c. 10. पादयति-यितुं).-(Be
liable to) अधीनः-ना-नं भू, चहेः-हे-हं भू, योग्यः-ग्या-ग्यं भू,
or expressed by the fut. pass. part.; as, 'he incurs a
penalty,' दण्ड्यः or दण्डनीयः or दण्डार्हः or दण्डयोग्यो भवति.

INCURABILITY, *s.* असाध्यता. अचिकित्स्यत्वं, अप्रतिस्माधेयता, अप्रतिका-
र्यता, दुरुपचारत्वं, निरुपचारत्वं, निरुपायत्वं, अनुपायत्वं, उपायहीनता,
अज्ञमनीयता, अनुपज्ञमनीयता, अपरिहाय्यता, साध्यताभावः.

INCURABLE, *a.* असाध्यः-ध्या-ध्यं, असाधनीयः-या-यं, अचिकित्स्यः-त्स्या-
त्स्यं, अचिकित्सनीयः-या-यं, अचिकित्सित्यः-व्या-व्यं, अचिकित्सः-
त्सा-त्सं, अप्रतीकार्यः-यौ-यै, अप्रतिस्माधेयः-या-यं, अज्ञमनीयः-
या-यं, अनुपज्ञमनीयः-या-यं, दुरुपचारः-रा-रं, निरुपचारः-रा-रं,
निरुपायः-या-यं, अनुपायः-या-यं, अचिकित्सितुम् अज्ञान्यः-क्या-क्यं,
अपधिपचातिगः-गा-गं, अपरिहाय्यः-यौ-यै.

INCURABLY, *adv.* अचिकित्सनीयं, असाधनीयं, दुरुपचारं, निरुपायं,
अप्रतिस्माधेयं, यथा अचिकित्सितुं न शक्यते तथा.

INCURIOSITY, *s.* अकौतुकं, अकौतूहलं, अकुतूहलं, अनिज्ञासा, अनुसुकता,
अनीलुकं.

INCURIOS, *a.* विकौतुकः-का-कं, अकुतूहली-लिनी-लि (नं), अनुसुकः-
का-कं, अनिज्ञासुः-सु-सु.

INCURRED, *p. p.* प्राप्तः-प्ता-प्तं, उपागतः-ता-तं, उपगतः-ता-तं, आसा-
दितः-ता-तं, लभः-लभ-लभं, अनुभूतः-ता-तं.

INCURSION, *s.* अवस्कन्दः-न्दन्, उपद्रवः, अभिद्रवः, उपद्रवः, विप्रवः,
अभिक्रमः-भयं, आक्रमः, अभिमर्हः, अभियहः, अभिनिघोर्हः, 'to make
incursions,' अवस्कन्द (c. 1. स्कन्दति-स्कन्तुं), समवस्कन्द, उपद्रु
(c. 1. द्रवति-द्रोतुं), अभिद्रु, समाद्रु, समुपद्रु, अभिधाप् (c. 1. धावति-
वितुं).

INCURSIVE, *a.* उपद्रवी-विशी-वि (नं), अवस्कन्दकारी-रिशी-रि (नं).

To INCURVATE, *v. a.* नम् (c. 10. नामयति-यितुं), जानम्, अवनम्,
नवीकृ, वक्रीकृ, कुञ्च (c. 1. कुञ्चति-ञ्चिनुं), आवृम् (c. 10. वनेयति-
यितुं), कुटिलीकृ.

INCURVATED, *p. p.* नामितः-ता-तं, वक्रीकृतः-ता-तं, कुञ्चितः-ता-तं.

INCURVATION, *s.* वक्रोकरणं, जानतिः *f.*, नतिः *f.*, आकुञ्चनं, अवकुञ्चनं.

INDEBTED, *a.* (In debt) ऋणी-विनी-वि (नं), ऋणवान्-वती-वत्
(नं), ऋणपत्रः-डा-डं, ऋणपत्रः-स्ता-स्तं, वृत्तयेः-यो-यै.-(Obliged
by something received) अनुगृहीतः-ता-तं, उपकृतः-ता-तं,
उपकारपत्रः-डा-डं; 'I am indebted to you for your advice,'
अनुगृहीतोऽहं तवोपदेशेन.

INDECENCY, *s.* अविनयः, अविनीतत्वं-ता, अनय्यादा, मय्यादातिक्रमः,
विनयातिक्रमः, अयुक्तः *f.*, अयोग्यता, अकर्म्यता, अनुपयुक्तता, अनुप-
पत्तिः *f.*, अनुचितत्वं, अनौचित्यं, अशिष्टता, असम्भता, अपाचार्यं, भेषः,
भ्रंशः.-(In language) गह्वता, गह्वित्वं, अवाच्यता.

INDECENT, *a.* अविनीतः-ता-तं, अविनयवान्-वती-वत् (नं), विनयापेतः-
ता-तं, अतिक्रान्तविनयः-या-यं, अतिक्रान्तमय्यादा-दा-दं, मय्यादाविरुद्धः-
डा-डं, विनयविरुद्धः-डा-डं, अविनयः-या-यं, अनय्यादा-दा-दं,

अयुक्तः-क्ता-कं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं, अकर्म्यः-व्या-
व्यं, अनुचितः-ता-तं, अनुपपन्नः-प्ता-प्तं, शिष्टाचारविरुद्धः-डा-डं,
अशिष्टः-डा-डं, निर्लज्जाः-ज्जा-ज्जं, लज्जाकरः-री-रं, अन्यायः-व्या-
व्यं, न्यायविरुद्धः-डा-डं, असङ्गतः-ता-तं, असमन्वयः-सा-सं, अपपाथ्यः-
थौ-थै.-(In language) गह्वः-हौ-है, गह्वितः-ता-तं, अवाच्यः-
व्या-व्यं, अवचनीयः-या-यं, दुरुक्तः-क्ता-कं, कुश्राव्यः-व्या-व्यं.

INDECENTLY, *adv.* अविनयेन, विनयविरोधेन, विनयविरुद्धं, मय्यादाविरुद्धं,
विनयं विना, अविनीतवत्, अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अन्यायतस्,
अनुचितं, असङ्गतं, शिष्टाचारविरुद्धं, गह्वितं, गह्वणीयं.

INDECISION, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, विकल्पः, संशयः, आशङ्का,
शङ्का, वितर्कः.-(Indecision of character) अस्थिरमतित्वं, सन्दि-
ग्धमतित्वं, विकल्पशीलता, सन्देहशीलता, अनिश्चयशीलता, चञ्चलता,
चञ्चलमतित्वं, चलचित्तता, अनवस्थितिः *f.*, अधीरत्वं, सान्दोलितचित्तत्वं.

INDECISIVE, *a.* अनिश्चायकः-का-कं, अनिश्चयकः-का-कं, अनिश्चयनः-
ना-नं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिश्चीतः-ता-तं, सन्दिग्धः-ग्या-ग्यं,
संशयस्थः-स्या-स्यं, वैकल्पिकः-क्वी-कं, अचिकित्स्यः-त्स्या-त्स्यं.-(
Vacillating in character) अस्थिरमतिः-ति-ति, सन्दिग्धमतिः-
ति-ति, चञ्चलशीलः-ला-लं, चलचित्तः-च्चा-चं, अनवस्थितमतिः-
ति-ति, सान्दोलितचित्तः-च्चा-चं, दोलायमानमतिः-ति-ति.

INDECISIVELY, *adv.* अनिश्चयपूर्वकं, अनिश्चयपूर्वकं, अनिश्चितं, अनिश्चयेन.

INDECLINABLE, *a.* अस्ययः-या-यं, अस्ययी-यिनी-यि (नं), अचिकार्यः-
यौ-यै, अविभक्तिकः-का-कं; 'an indeclinable word,' अस्ययः-
यं, अस्ययशब्दः; 'an indeclinable compound,' अस्ययीभावः.

INDECOROUS, *a.* अविनीतः-ता-तं, अविनयः-या-यं, विनयविरुद्धः-डा-
डं, विनयापेतः-ता-तं, अयुक्तः-क्ता-कं, अन्यायः-व्या-व्यं, अयोग्यः-
ग्या-ग्यं, अनुपयुक्तः-क्ता-कं, अनुचितः-ता-तं, मय्यादाविरुद्धः-डा-
डं, अनय्यादा-दा-दं, असङ्गतः-ता-तं, अनियमः-मा-मं, शिष्टाचारवि-
रोधी-धिनी-धि (नं), सम्भाचारविरोधी &c., अतिक्रान्तविनयः-या-यं.

INDECOROUSLY, *adv.* अविनीतवत्, अविनयेन, विनयविरुद्धं, मय्यादावि-
रोधेन, अशिष्टवत्, असम्भवत्, दुःशीलवत्, कुशीलवत्, अयुक्तं, अयोग्यं,
अनुपयुक्तं, अनुचितं, अन्यायतस्, अन्यायेन, असम्पत्, असङ्गतं.

INDECORUM, *a.* अविनयः, अविनीतता-त्वं, अनय्यादा, मय्यादातिक्रमः,
विनयविरोधः, अन्यायः-यत्वं, अयुक्तः *f.*, अयुक्तता, अनुपयुक्तता, अनुचितत्वं,
अनौचित्यं, अयोग्यता, असङ्गतत्वं, असम्पत्, अनुपपत्तिः *f.*, असमन्वयः,
अपाचार्यं, सदाचारविरोधः, शिष्टाचारातिक्रमः, असम्भता, अशिष्टत्वं,
कुशीलता, दुःशीलता, कुरीतिः *f.*, अनौतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, अनयः,
कुचय्यो, अभिचारः, अनियमः, अपचारः, अकर्म्यता.

INDEED, *adv.* खलु, नूनं, एवं, एव, सत्यं, सत्यमेव, अवश्यं, अर्थतस्,
वस्तुतस्, तत्त्वतस्, परमार्थतस्, किल, वै, नाम, मुच्यं, तावत्.

INDEFATIGABLE, *a.* अश्रान्तः-न्ता-नं, अविश्रान्तः-न्ता-नं, अपरिश्रान्तः-
न्ता-नं, अज्ञानः-न्ता-नं, अतन्द्रितः-ता-तं, निस्तन्द्रिः-न्दि-न्दि,
अविवादः-दा-दं, बहुश्रमः-ना-मं-मी-मिणी-मि (नं), महोत्साही-
हिनी-हि (नं).

INDEFATIGABLENESS, *s.* अश्रान्तता, अश्रान्तिः *f.*, अज्ञानिः *f.*, अतन्द्रा.

INDEFATIGABLY, *adv.* अश्रान्तं, अतन्द्रितं, अतन्द्रितस्, अज्ञानमनसा.

INDEFEASIBLE, *a.* अलोप्यः-प्या-प्यं, अलोपनीयः-या-यं, अविनाश्यः-श्या-श्यं.

INDEFENSIBLE, *a.* अरक्षणीयः-या-यं, अप्रतिपालनीयः-या-यं, अपरि-
पातक्षमः-मा-मं, अशोधनीयः-या-यं, अशोधः-ध्या-ध्यं, अपरिशुद्धिजनः-
ना-नं, अप्रतिपादनीयः-या-यं, अव्यवस्थाप्यः-व्या-व्यं, अनुबद्धः-रा-रं.

INDEFINITE, *a.* अलक्षणः-या-यं, अलक्षितः-ता-तं, अनियतः-ता-तं,
अनियमितः-ता-तं, अनिर्दिष्टः-डा-डं, अनिश्चितः-ता-तं, अव्यवस्थितः-ता-तं,

अपरिमितः-ता-तं, उपलक्षणः-गा-गं; 'indefinite tense,' अनन्ततनभूतः.
[INDEFINITELY, *adv.* अपरिमितं, अमितं, अनियतं, अनिर्दिष्टं, अनिश्चितं.

[INDELIBLE, *a.* अनाशयः-इया-इयं, अविनाशयः-इया-इयं, अलोप्यः-या-यं, अलोपनीयः-या-यं, अमार्ह्यः-या-यं, अनपमृज्यः-ज्या-ज्यं, अखरः-रा-रं, अक्षयः-या-यं.

[INDELIBLY, *adv.* अलोपनीयं, अनाशयं, यथा अपमार्हं न शक्यते तथा.

[INDELICACY, *s.* अविनीतः, अविनीतता-त्वं, असम्भवा, अशिष्टता, अमर्यादा, मर्यादातिक्रमः, मर्यादाविरोधः, अशुद्धता, कुशीलता, दुःशीलता, सदाचारविरोधः, असूक्ष्मत्वं-ता.

[INDELICATE, *a.* अविनीतः-ता-तं, विनयविरुद्धः-द्वा-द्वं, मर्यादाविरुद्धः-द्वा-द्वं, असभ्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-श-ष्टं, अपुङ्गवः-क्ता-क्तं, अनुपपुङ्गवः-क्ता-क्तं, असङ्गतः-ता-तं, अनुचितः-ता-तं, असमञ्जसः-सा-सं, अपर्यायः-धा-धं.—(Offensive to good manners) सदाचारविरुद्धः-द्वा-द्वं, शिष्टाचारविरुद्धः-द्वा-द्वं.—(In language) अवाच्यः-या-यं.

[INDELICATELY, *adv.* अविनीतं, विनयविरुद्धं, मर्यादाविरोधेन, असम्भवत्, अविनीतवत्, अशिष्टवत्, अपुङ्गवं, सदाचारविरुद्धं, दुःशीलवत्, असङ्गतं.

[INDEMNIFY, *p. p.* परितोषितः-ता-तं, प्रत्युपकृतः-ता-तं, रक्षितः-ता-तं. To INDEMNIFY, *v. a.* (Secure against loss) समित्तोषादिभ्यो रक्ष् (c. 1. रक्षति-क्षितुं), योगक्षेमं कृ, क्षेमप्रतिविधानं कृ.—(Make good loss, compensate) क्षतिं पू (c. 10. पूरयति-यितुं) or सम्पू, क्षतिपूरणं कृ, परिपू (c. 10. तोषयति-यितुं), पारितोषिकं दा, क्षतिपारितोषिकं कृ, क्षतिनिष्कृतिं दा, क्षतिं निष्कृ or अपाकृ or प्रतिपू or श्रुप (c. 10. शोधयति-यितुं) or परिश्रुप, अपकारमपेक्ष्य प्रत्युपकृ.

[INDEMNITY, *s.* योगक्षेमः, अग्नितोषादिभ्यो रक्षाकथं क्षेमप्रतिविधानं, विधायकत्वं.—(Compensation) क्षतिपूरणं, क्षतिनिरूपणं, हानिपूरणं, क्षतिमपेक्ष्य परितोषः, क्षतिपारितोषिकं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, दक्षनिष्कृतिः *f.*, दक्षनिलसारः, प्रत्युपकारः, प्रत्युपकृतं, क्षतिशोधनं, अपकारशुद्धिः *f.*, उपहारः; 'paper of indemnity, हानिपूरणपत्रं, दक्षभरणपत्रं, दक्षपत्रं, अथयपत्रं.

[INDEMNIFY, *a.* असाध्यः-ध्या-धं, अनुपपदनीयः-या-यं, असूक्ष्मः-या-यं.

To INDENT, *v. a.* क्रकचरूपेण or दन्तपरिक्रमणे भङ्गुरं-रां-रं कृ, दन्तुरं-रां-रं कृ, सदनं-नां-नं कृ, सदानीकृ, भङ्गं कृ, भङ्गुरीकृ, सभङ्गं-ङ्गां-ङ्गं कृ, खेदं कृ, अवखेदं कृ, क्रकचदन्तरूपेण खिद् (c. 7. खिनति, खेदं) or विखिद्, अन्धिरूपं-धां-धं कृ, अङ्ग (c. 10. अङ्गयति-यितुं).

[INDENTATION, *s.* भङ्गः, खेदः, अपखेदः, विखेदः, दन्तः, क्रकचदन्तरूपो भङ्गः, भङ्गकरणं, भङ्गुरीकरणं, अङ्गः, अङ्गनं.

[INDENTED, *p. p.* or *a.* भङ्गुरः-रा-रं, सभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, दन्तुरः-रा-रं, दन्तो-न्तिनी-न्ति (न्), अनुक्रकचः-चा-चं, क्रकचदन्तरूपेण विखिद्यः-चा-चं, अन्धिरूपं-धा-धं (न्), अङ्गितः-ता-तं, क्रकचाकारः-रा-रं.

[INDENTURE, *s.* नियमपत्रं, लेखपत्रं, लेख्यपत्रं, पत्रं, लेख्यं, प्रतिज्ञापत्रं.

[INDEPENDENCE, *s.* अनधीनता, अनायत्तता, स्वाधीनता, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, स्वच्छन्दा, स्वाच्छन्तं, स्वैरता, स्वैरता, आत्माधीनता, आत्मापन्नता, आत्मतन्त्रता, आत्माश्रयः, आत्माश्रितत्वं, आत्मसंश्रयः, अनायत्तवृत्तिता, स्वैरपूजितं, स्वच्छन्दवृत्तिता, यदृच्छा, अपराधीनता, अपरायत्तता, अपरपन्नत्वं, पियत्नत्वं, अपन्नत्वं, अपारतन्त्र्यं, अनवलम्बनं, व्युत्थानं

[INDEPENDENT, *a.* अनधीनः-ना-नं, अनायत्तः-न्ता-न्तं, स्वाधीनः-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्तं, स्वच्छन्दः-न्दा-न्दं, आत्माधीनः-ना-नं, आत्मायत्तः-न्ता-न्तं, आत्मतन्त्रः-न्ता-न्तं, आत्माश्रितः-ता-तं, आत्मसंश्रितः-ता-तं, अनुपाश्रितः-ता-तं, अनाश्रितः-ता-तं, अनपाश्रयः-या-यं, स्वैरी-रिखी-रि (न्), स्वैरवृत्तिः-न्ति-न्ति, स्वैर-री-रं, स्वैरपारी

-रिणी-रि (न्), स्वच्छन्दवृत्तिः-न्ति-न्ति, अनायत्तवृत्तिः-न्ति-न्ति, अवयवः-शा-शं, विवशः-शा-शं, अपरवयवः-शा-शं, अपराधीनः-ना-नं, अपरायत्तः-न्ता-न्तं, अपरतन्त्रः-न्ता-न्तं, अनवलम्बः-न्ता-न्तं, अखी-खिनी-खि (न्), यादृच्छिकः-की-कं, स्वैच्छाचारी-रिखी-रि (न्), यथेष्टचारी &c., अनपेक्षः-न्ता-न्तं, निरपेक्षः-न्ता-न्तं, अभुजिष्यः-न्ता-न्तं; 'independent of any written title,' आगमनिरपेक्षः-न्ता-न्तं; 'independent woman,' स्वैरिणी, स्वैरी.

[INDEPENDENTLY, *adv.* अनधीनं, अनुपाश्रितं, अनाश्रितं, स्वाधीनवत्, स्वतन्त्रवत्, स्वातन्त्र्येण, स्वैरवत्, स्वच्छन्दवत्, विवशं, यदृच्छया, स्वैच्छया, यथेष्टं, यथाकामं; 'independently of any written title,' आगमनिरपेक्षं.

[INDESCRIBABLE, *a.* अवर्णनीयः-या-यं, अनिर्देश्यः-इया-इयं, अभाष्येयः-या-यं, अनिवर्चनीयः-या-यं, वर्णयितुं अशक्यः-का-कं; 'this is indescribable,' तद् वर्णयितुं न शक्यते.

[INDESIRABLE, *a.* अस्युहणीयः-या-यं, अस्युषः-न्ता-न्तं, अघ्रापनीयः-या-यं.

[INDSTRUCTIBILITY, *s.* अनाश्रयता, अविनाश्रयत्वं, अक्षयता, अजरत्वं.

[INDSTRUCTIBLE, *a.* अनाश्रयः-इया-इयं, अविनाश्रयः-इया-इयं, अविनाश्रः-रा-रं, अजश्रः-रा-रं, अविनाश्री-क्षिनी-क्षि (न्), अनाश्रनीयः-या-यं, अक्षयः-या-यं, अक्षयी-यिणी-यि (न्), अक्षय्यः-या-यं, अक्षयनीयः-या-यं, अविध्यंसनीयः-या-यं, अजरः-रा-रं.

[INDETERMINATE, *a.* अनियतः-ता-तं, अनिश्चितः-ता-तं, अनिश्चीतः-ता-तं, अनिर्धारितः-ता-तं, अनिर्दिष्टः-द्वा-द्वं, असंयस्यितः-ता-तं, अलक्षितः-ता-तं, अलक्षणः-गा-गं, अपरिमितः-ता-तं, वैकल्पिकः-की-कं, सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, अविवक्षितः-ता-तं.

[INDETERMINATELY, *adv.* अनियतं, अनिश्चितं, अनिश्चयपूर्वं, अनिर्णयपूर्वं.

[INDETERMINATION, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, अनिर्धारणं, अनिश्चयः *f.*, अनवधारणं.

[INDEX, *s.* (That which points out, as the forefinger) देशी *m.* (न्), प्रदेशिनी, प्रदेशनी, देशकः, प्रदेशकः, दर्शयिता *m.* (न्), दर्शकः, प्रकाशकः.—(Table of contents) सूचीपत्रं, सूचिः *f.* -ची, अनुक्रमणिका, पत्रपञ्जी, निवेचनं, निर्घट्टः; 'index of names,' नामावलिः *f.*; 'index of a letter, in algebra,' शास्त्रमापकः.

[INDIA, *s.* (The country) भारतवर्षं, भरतवर्षं, भारतं, भारतदेशः, जम्बु, जम्बु *m.*, जम्बुद्वीपः.

[INDIAN, *a.* भारतवर्षीयः-या-यं, भारतदेशीयः-या-यं, भारतदेशजः-जा-जं, भारतवर्षसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्).

[INDIAN-RUBBER, *s.* अतिस्फुटितस्फापकविशिष्टो भारतदेशीयवृक्षनिर्घटकः.

To INDICATE, *v. a.* सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), संसूच्य, प्रदिश्य (c. 6. -दिशति-देष्टुं), निर्दिश्य, विनिर्दिश्य, उद्दिश्य, सन्दिश्य, अपदिश्य, चादिश्य, दूश्य (c. 10. दर्शयति-यितुं), अभिदूश्य, निदूश्य, प्रतिदूश्य, लक्ष्यकृ, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ, आविष्कृ, वृष्य (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुष्य, निरूप्य (c. 10. -रूपयति-यितुं), प्रकाश्य (c. 10. -काशयति-यितुं), चाविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), निविद्, लक्ष्य (c. 10. लक्षयति-यितुं).

[INDICATED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, निर्दिष्टः-द्वा-द्वं, उद्दिष्टः-द्वा-द्वं, दर्शितः-ता-तं, वेदितः-ता-तं, चावेदितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं

[INDICATION, *s.* लक्ष्यं, चिह्नं, लिङ्गं, सूचना, पूर्वलक्ष्यं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्ववर्णं, रूपकं, चञ्चलं, प्रज्ञानं, अभिज्ञानं, संज्ञा, आकृतं, आकारः, इङ्गः, इङ्गितं, संज्ञेतं, अवगतिः *f.*, अनुभवः, प्रमाणं.

[INDICATIVE, *a.* सूचकः-का-कं, अनुसूचकः-का-कं, दर्शकः-का-कं, लाक्षयिकः-की-कं, लाक्षयः-न्ता-न्तं, बोधकः-का-कं, उद्बोधकः-का-कं, वाचकः-का-कं, अभिव्यञ्जकः-का-कं, वदकः-का-कं,

निर्देशकः -का -कं, देशकः -का -कं, देशी -शिनी -शि (न्), गमकः -का -कं, ज्ञापकः -का -कं, निवेदकः -का -कं; 'indicative mode.' कर्तृवाच्यं, स्वार्थः.

To INDICT, *v. a.* अभियोगपत्रेण or अपवादपत्रेण अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तु) or अभिशंस (c. 1. -शंसति -सिन्तु) or अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं).

INDICTABLE, *a.* अभियोग्यः -या -यं, अभियोग्यः -या -यं, अभियोजनीयः -या -यं.

INDICTED, *p. p.* अपवादपत्रद्वारा अभियुक्तः -क्ता -कं or अभिशस्तः -स्ता -स्तं, लेख्याभियुक्तः -क्ता -कं.

INDICTER, *s.* अभियोक्ता *m.* (क्), अभियोगपत्रलेखकः.

INDICTMENT, *s.* अभियोगपत्रं, अपवादपत्रं, अभियोगलेख्यं, लेख्यं, अभियोगः, अभिशंसनं.

INDIFFERENCE, *s.* (Unconcernedness) उदासीनता, औदास्यं, औदासीन्यं, निरुत्सुकता, अनुत्सुकता, अनौत्सुक्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्ता, वैराग्यं, वैरक्त्यं, अनभिलाषः, अनौहा, निरीहता -त्वं, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अनारदः, निरादरः, निःस्पृहता, सम्यूहा, निःस्पृहता, निःस्पृह्यः, जडता, जाड्यं, निःसङ्गत्वं, समङ्गता, सङ्गहीनता, खेहहीनता, विनृणा, समनोयोगः, प्रमादः, निर्वैतिः. —(Impartiality) अपक्षपातः -विता, विपक्षपातत्वं, अपक्षता, खेहराहित्यं, असङ्गः. —(State in which there is no difference) अविशेषत्वं, निर्विशेषत्वं, अभिवता -त्वं. —(Neutrality) मध्यस्थता.

INDIFFERENT, *a.* (Unconcerned) उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (न्), निरुत्सुकः -का -कं, अनुत्सुकः -का -कं, विरक्तः -क्ता -कं, निरीहः -हा -हं, अनपेक्षः -या -यं, निरपेक्षः -या -यं, अनभिलाषः -या -यं, निरादरः -रा -रं, निःस्पृहः -हा -हं, विगतस्पृहः -हा -हं, निःस्पृहः -हा -हं, खेहहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गशून्यः -न्या -न्यं, यत्नसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अनिच्छुकः -का -कं, विकीर्णः -का -कं, व्यथ्यः -या -यं, जडः -डा -डं, समबुद्धिः -दिः -दि, समभायः -वा -वं, समनोयोगी -गिनी -गि (न्), निर्वैतः -ता -तं. —(Impartial) विपक्षपातः -ता -तं, अपक्षपाती -तिनी -ति (न्), समदर्शी -शिनी -शि (न्), समदृष्टिः -दिः -दि, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, गतसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं. —(Having no difference, not different) निर्विशेषः -या -यं, अविशेषः -या -यं, अपिशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिवः -वा -वं. —(Neutral) मध्यस्थः -स्था -स्थं, मध्यवर्ती -तिनी -ति (न्), तटस्थः -स्था -स्थं, समपक्षः -या -यं. —(Of a middling quality, bad) विगुणः -या -यं, निर्गुणः -या -यं, मध्यमः -मा -मं, सामान्यः -न्या -न्यं; 'an indifferent person,' उदासः, उदासिता *m.* (तृ), उदासी *m.* (न्), घहरङ्गः.

INDIFFERENTLY, *adv.* निर्विशेषं -धेय, अविशेषेण, अपिशिष्टं, निरपेक्षं, अनपेक्षया. —(Badly) विगुणं, निर्गुणं, यावत्तावत्.

INDIGENCE, INDIGENCY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, अपनता, निष्किञ्चनत्वं, कपिस्थं, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.*, निःस्वता.

INDIGENOUS, *a.* स्वदेशीयः -या -यं, स्वदेशः -जा -जं, स्वदेशजातः -ता -तं, देशकः -जा -जं, देशिकः -की -कं, स्वदेशोद्भवः -वा -वं.

INDIGENT, *a.* दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अपनः -ना -नं, अल्पधनः -ना -नं, निष्किञ्चनः -ना -नं, निष्काञ्चनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, कृपणः -या -यं, दुर्गतिः -ता -तं, पित्रहीनः -ना -नं, अर्धहीनः -ना -नं, निःस्वः -स्वा -स्वं, दरिद्रायकः -का -कं.

INDIGENTLY, *adv.* दरिद्रवत्, निर्धनवत्, दारिद्र्येण, कृपणं, दीनं, कदैयं.

INDIGESTED, *a.* अजीर्णः -र्णा -र्णं, अपक्वः -क्ता -कं, अपरिपक्वः -क्ता -कं, अजातपाकः -का -कं, अङ्कषितः -ता -तं, अदृश्यः -या -यं, अविष्टः -ष्टा -ष्टं, अरुचितः -ता -तं. —(Not regularly arranged) अव्यवस्थितः -ता -तं.

INDIGESTIBLE, *a.* अपाच्यः -या -यं, दुष्पाच्यः -या -यं, दुष्पचः -वा -वं, अपाच्यः -या -यं, अपक्वः -या -यं, अपचनीयः -या -यं, दुर्जरा -रा -रं, असज्यः -या -यं, अङ्कषणीयः -या -यं, अपाकयोग्यः -या -यं.

INDIGESTION, *s.* अजीर्णः *f.*, अजीर्णं, अजीर्णता, अजरणं, अपरिपक्वः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, पाककृच्छ्रं, मन्दाग्निः *m.*, तीक्ष्णाग्निः *m.*, स्रग्दी-ग्नाग्निः *m.*, अग्नितीक्ष्णता, अवक्लृष्टः, अक्लृष्टः, अपक्वता, अपरिपक्वता, कुपिष्टं, अरुचिः *f.*, अरोचकः, अन्नविकारः, अजीर्णविकारः, आमया-पित्तं, परिणामशूलः.

INDIGNANT, *a.* सम्युः -स्युः -स्यु, अतिकुट्टः -डा -डं, अतिक्रोधी -धिनी -धि (न्), अतिक्रोधी -पिनी -पि (न्), कुपितः -ता -तं, कोपाकुलः -ला -लं, क्रुतम्युः -स्युः -स्यु, क्रुतकोपः -पा -पं, आगतम्युः -स्युः -स्यु, अतिरुष्टः -ष्टा -ष्टं, सरोषः -पा -पं, ज्ञातम्युः -पा -पं, सामर्थः -पा -पं, ज्ञातरोषः -पा -पं, जनितरोषः -पा -पं, उपजातकोपः -पा -पं, इद्रम्युः -स्युः -स्यु, संरम्भी -भिणी -भि (न्).

INDIGNANTLY, *adv.* सक्रोधं, सरोधं, सक्रोधं, सामर्थं, क्रोधेन, कोपाकुलवत्.

INDIGNATION, *s.* म्युः *m.*, रोषः, क्रोधः, कोपः, समर्थः, संरम्भीः, अमन-क्रोधः, गुरुकोपः, अतिरोषः, अवज्ञापूर्वः क्रोधः, अवहेलापूर्वः कोपः, गर्भं.

INDIGNITY, *s.* अपमानं, अवमानं, अवज्ञा -ज्ञान, परिभयः, अनारदः, अवहेला -लं -लनं, परावज्ञा, उपेक्षा -क्षणं, गहा -हं, अवधोरणं, कुत्सा -त्सनं, हेलनं, तिरस्कारः, न्यङ्कारः.

INDIGO, *s.* नीलः. (The plant) नीली, नीलिनी, नीलिका, काला, रञ्जनी, तूली, तूणी, टोणिका, टोणी, म्यमीका, म्यररङ्गा, दोला, श्रीफली, यामीणा, मधुपर्णिका, क्रोतिका, दुष्पा, पुष्पनी, नीलपुष्पिका; 'indigo vat,' नीलपाचनभाण्डं, नीलमन्यनभाण्डं; 'maceration of indigo,' नीलपाचनं, नीलीमन्यनं.

INDIRECT, *a.* वक्रः -क्ता -कं, कुटिलः -ला -लं, निबन्धः -धा -धं, विनिबन्धः -धा -धं, अनुवृत्तः -वृत्तः -वृत्त, वक्रिमः -मा -मं, असरलः -ला -लं, त्रिर्यङ् त्रिर्यङ् त्रिर्यङ् त्रिर्यङ् (वृ), वक्रो -क्रणी -क्रि (न्), विपमः -मा -मं; 'indirect flight,' विद्वनं; 'indirect speech,' वक्रभाषितं, वक्रोक्तिः *f.*

INDIRECTLY, *adv.* वक्रं, कुटिलं, निबन्धं, विनिबन्धं, अनुवृत्तं, असरलं, त्रिर्यङ्, त्रिर्यङ्, विपमं. —(Not expressly) अव्यक्तं, वक्रोक्त्या.

INDIRECTNESS, *s.* वक्रता, कुटिलता, कीटिल्यं, निबन्धता, अनुवृत्तता, असरलत्वं, असरल्यं, त्रिर्यङ्कं, विपमता, वैषम्यं.

INDISCERNIBLE, *a.* अदृश्यः -श्या -श्यं, अदर्शनीयः -या -यं, अदृष्टिगोचरः -रा -रं, अविश्लेषः -या -यं, अग्रह्यः -या -यं, अलक्ष्यः -स्था -स्थं, अग्रेह्यः -स्था -स्थं, अग्रहणीयः -या -यं, अलोकनीयः -या -यं, अविभाष्यः -या -यं, अव्यक्तः -क्ता -कं.

INDISCERNIBILITY, *s.* अलक्ष्यता, अव्यवच्छेदत्वं, अग्रेह्यता, अविभेद्यता, अव्यवच्छेदनीयता.

INDISCERNIBLE, *a.* अलक्ष्यः -धा -धं, अविभेद्यः -धा -धं, अव्यवच्छेदनीयः -या -यं.

INDISCOVERABLE, *a.* अनिरूपणीयः -या -यं, अज्ञेयः -या -यं, अविश्लेषः -या -यं.

INDISCREET, *a.* अविनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अविनयः -या -यं, अविनयवान् -वती -वत् (तृ), अनौचित्यः -हा -हं, अविशः -हा -हं, अवि-
-या -यं, अविचारी -रिणी -रि (न्), अविचारणशीलः -ला -लं, अविमृश्यकारी -रिणी -रि (न्), असमीक्षकारी &c., अविशेषकः -का -कं, अनुज्ञानान् -मनी -मत् (तृ), अनतिमान् &c., अननस्यो -सिनी -सि (न्), अपरिणामदर्शी -शिनी -शि (न्), अनवहितः -ता -तं, विचारशून्यः -न्या -न्यं.

INDISCREETLY, *adv.* अविनयेन, विमर्यादं, अविनीतवत्, अविवक्षितं, अविमृश्यं, असमीक्ष्यं, अविचार्यं, अननस्योपूषं, अविचारपूषं, अविचारितं, अविशेषनापूषं, अनलोचितं, अविचक्षणवत्.

[INDOCILITY, *s.* अचिनेयता, अविधेयता, अवश्यत्वं, अनायत्नत्वं, अनधीनता, प्रतीपता, दुर्दानता, अशिष्यता, अशिष्यणीयत्वं, खेरिता, स्वाखन्ध.

To INDOCTRINATE, *v. a.* उपदिश (c. 6. -दिशति-देहुं), शिष्य (c. 10. शिष्य-यति-यितुं), ज्ञा in caus. (ज्ञापयति-यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्.

INDOCTRINATED, *p. p.* शिक्षितः -ता -तं, उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्यापितः -ता -तं.

INDOCTRINATION, *s.* उपदेशः -शनं, शिक्षा, शासनं, अनुशासनं, प्रतिबोधः.

INDOLENCE, *s.* आलस्यं, अलसता -त्वं, आलस्यशीलता, तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -द्री, तन्द्रिका, तन्द्रालुता, मन्दता, माण्ड्यं, मडता, माड्यं, अनुद्योगः, अनुत्साहः, अव्यवसायः, अप्रवृत्तिः *f.*, कार्यविमुखता, कार्यप्रवृत्तिः, अनुसुकता, कुपता, मिडं.

INDOLENT, *a.* अलसः -सा -सं, आलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लुः, मन्दः -न्दा -न्दं, क्रियासु मन्दः -न्दा -न्दं, अनुद्योगी -गिनी -गि (न्), निरुद्योगः -गा -गं -गी -गिनी -गि (न्), निरुत्साहः -हा -हं, निरुत्साहः -मा -मं, अप्रयत्नः -ला -लं, प्रयत्नशून्यः -न्या -न्यं, लघुप्रयत्नः -ला -लं, अव्यवसायी -यिनी -यि (न्), नडः -डा -डं, कुपदः -खा -खं, कार्यद्वेषी -पिणी -पि (न्), कार्यविमुखः -सा -सं, उदासीनः -ना -नं, निषेधः -ष्टा -ष्टं; 'indolent tumour,' अर्बुदः -र्दं, मे

INDOLENTLY, *adv.* अलसवत्, अलसं, आलस्येन, मन्दं, अनुद्योगेन

INDOMITABLE, *a.* सद्मनीयः -या -यं, सद्म्यः -म्या -म्यं, दुर्दम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दानः -न्ता -नं, अशुध्यः -स्या -स्यं, अदीनचेताः -ताः -तः (स्).

To INDOSE, *v. a.* (Write on the back of a paper or bill) पत्रपृष्ठे or पत्रविपरीतभागे लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं), हुडिक्कापत्रद्वी-करणार्थं विपरीतभागे खनामाधराणि लिख, लेख्यपत्रसत्याकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाधरे लिख.-(Corroborate, sanction) द्वीकृ, सत्ताकृ, सत्यं कृ, प्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, सप्रमाणं -णं -णं कृ.

INDORSED, *p. p.* पृष्ठभागे or विपरीतभागे लिखितः -ता -तं, सत्ताकृतः -ता -तं, सत्तीकृतः -ता -तं, प्रमाणीकृतः -ता -तं, सप्रमाणः -ण -णं.

INDORSEMENT, *s.* पत्रद्वीकरणार्थं विपरीतभागे खनामाधरलिखनं, लेख्यपत्रप्रमाणीकरणार्थं पृष्ठभागे स्वाधरलिखनं.

INDRA, *s.* (The Hindu Jove or Jupiter Tonans, chief of the secondary deities. He presides over Swarga or Paradise, and is more particularly the god of the atmosphere and winds. He is also regent of the east quarter of the sky) इन्द्रः, महेन्द्रः, शक्रः, मधवा *m.* (न्), मधवान् *m.* (न्), अमुष्मी *m.* (न्), अमुष्मः, तुरापाद *m.* (-साह), सङ्गन्धनः, देवः, वैकुण्ठः.-(As chief of the deities, he is called) देवपतिः *m.*, देवदेवः, देवराजः, देवताधिपः, सुरपतिः *m.*, सुराधिपः, सुरराजः, सुरेन्द्रः, अमरेशः -रेण्डरः, सुरप्रियः, सुरप्राप्त्यी, अमरभञ्जो *m.* (न्), अमराधिपतिः *m.*-(As lord of the atmosphere) दिवस्वपतिः *m.*, वृषा *m.* (न्), आकाशेशः.-(As lord of the winds) महत्मान् *m.* (न्), महत्पालः, महतां भञ्जो *m.* (न्), महत्सलः.-(As lord of the eight Vasus or demigods Wind, Fire, &c.) वायवः.-(As the Thunderer) वज्री *m.* (न्), वज्रधरः, वज्रपाणिः *m.*, कुलिशभृत् *m.*-(As splitting mountains with his thunderbolt, or as clipping their wings) गोत्रभिद् *m.*, अद्रिभिद् *m.*, नगभिद् *m.*, गिरिभिद् *m.*, गिरिभिद् *m.*, पञ्चतारिः *m.*-(As breaking cities, &c. into fragments) पुरन्दरः, पुरन्दः, आलसलः, विदोनाः *m.* (स्), विदोनाः.-(As ruling or destroying demons) पाकशासनः, वृषहा *m.* (न्), बलारातिः *m.*, बलभिद्, जम्बवेयी *m.* (न्), जम्बवेदि *m.* (न्), नमुचिदिद् *m.*, नमुचिद्वनः, पुरुदंशः *m.* (स्).—

(As lord of paradise) स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गभञ्जो *m.* (न्), स्वाराद् *m.* (न्), स्वर्गराजः, इन्द्रलोकेशः, नाकनाथः, नाकनायकः, नाकपेधकः.-(As borne on the clouds, cloud-compeller) मेघवाहनः, पद्मवाहनः, पद्मापनः, जीमूतवाहनः, पर्जन्यः.-(As lord of a hundred sacrifices; the performance of a hundred aswamedhas elevating the sacrificer to the rank of Indra) शतक्रतुः *m.*, शतमखः, शतमन्युः *m.*-(As having a thousand eyes, in consequence of the curse of Gautama, who covered him over with a thousand disgraceful marks, and afterwards changed them to eyes) सहस्राक्षः, सहस्रनयनः, सहस्रदृक् *m.* (श्), सहस्रनेत्रः.-(As husband of Sachi) शचीपतिः *m.*-(As destroyer of his own father-in-law Puloma, to prevent his curse for the violation of his daughter) पुलोमभिद् *m.*, पुलोमहिद् *m.* (द्), पुलोमजित् *m.*, पुलोमारिः *m.*-(As the victorious leader of the celestial armies) जिष्णुः *m.*, सुनासीरः.-(As the good preserver) सुवामा *m.* (न्), मृवामा.-(As the best of deities) लेख्यभः.-(As much invoked) पुरुहूतः.-(As having green horses) हरिहयः.-(As borne on a white horse) श्वेतवाः *m.* (ह), श्वेतवाहः.-(As presiding over the site of a house) वास्तोष्पतिः *m.*-(As suffering from the curse of the saint Chyavana) दुष्पवनः.-(As listening to the old) वृद्धश्रवाः *m.* (स्).-(His wife is called) शची -चिः, इन्द्राणी, शक्राणी, मयोनी. इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमना, पोलोमी.-(His son) जयन्तः, पाकशासनः *m.*, रेन्द्रः *m.*-(His daughter) देवसेना.-(His paradise) स्वर्गः, इन्द्रलोकः, सुरलोकः, सुरसभ *m.* (न्), सुरेन्द्रलोकः, अमर्त्यभुवनं, नाकः, अमुष्मः.-(His pleasure garden or elysium) नन्दनं, नन्दनवनं.-(His city) अमरावती, देवपुरः *f.* (र).-(His palace) वैजयन्तः.-(His car) विमानः, व्योमयानः, सहस्रहयैश्वर्यः.-(His horse) उच्चैःश्रवाः *m.* (स्), देवाश्वः, श्वेतहयः.-(His charioteer) मातलिः, मातुलिः, शक्रसारथिः *m.*-(One of his doorkeepers) देवनन्दी *m.* (न्).-(His thunderbolt) वज्रः -ञ्चं, कुलिशं, अग्निः *m. f.*, वज्राग्निः *m.*, भिदुरं, हादिनी, पविः *m.*, शतकोटिः *m.*, शम्भः, शम्भः, दम्भोलिः *m.*, खरुः *m.*, इन्द्रप्रहरणं, सभोतयं.-(His elephant) रेरावतः, रेरावणः, अममातङ्गः, अमभुप्रियः, अमभुवज्रभः, श्वेतहस्ती *m.* (न्), इन्द्रकुम्भरः.-(His bent bow, visible to mortals as the rainbow) शक्रधनुस्, इन्द्रायुधं, शक्रशरासनं.-(His unbent bow, invisible to mortals) रोहितं.-(His musicians) गन्धर्वाः *m. pl.*; 'their chief,' चित्रवरः.

INDUBITABLE, *a.* असंशयः -या -यं, निःसंशयः -या -यं, असन्दिग्धः -ग्धा -ग्धं, निःसन्देहः -हा -हं, सुनिश्चितः -ता -तं, अशङ्कितः -ता -तं, अनाशङ्कनीयः -या -यं.

INDUBITABLY, *adv.* असंशयं, असन्दिग्धं, सुनिश्चितं, अत्र न संशयः.

To INDUCE, *v. a.* अनुनी (c. 1. -नयति-नतुं), आनी, नी.-(Lucite to any action by argument, &c.) सुहेतुवादेन or पादुत्पा कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं) or नियुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) or प्रयुज्, प्रोत्सह (c. 10. -साहयति-यितुं), उत्सह, समत्सह, आकृष् (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), प्रलुम् (c. 10. -लोभयति-यितुं). Sometimes the sense of 'induce' may be expressed by the causal form; as, 'to induce to return,' निवृत् in caus. (-वर्त्तयति-यितुं); 'he induces her to go home,' नां गृहं गमयति.-(Bring on, produce) आचह (c. 1. -वहति-वोदुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति-यितुं), जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

INDUCED, *p. p.* अनुनीतः -ता -तं, प्रवर्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, आकृष्टः -ता -तं, आकर्षितः -ता -तं.—(Brought on) उत्पादितः -ता -तं.

INDUCEMENT, *s.* प्रोत्साहः -हनं, प्रलोभनं, प्रवर्त्तनं, प्रवर्त्तकं, प्ररोचनं, उत्तेजनं, प्रेरणं -ता, अभ्युपयनं.—(Motive) हेतुः *m.*, प्रयोजनं -जकं, प्रयोगः, कारणं, निमित्तं -जकं, निदानं, निबन्धनं, करणं.

To INDUCE, *v. a.* नियमानुसारेण नवाधिकारं प्रविष्टं (c. 10. -वशयति -यितुं), दीक्षाकर्मपूष्ठं नवाधिकारे नियुक्तं (c. 10. -योजयति -यितुं).

INDUCED, *p. p.* नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपूष्ठं नवपदप्रवेशितः -ता -तं.

INDUCTION, *s.* (A kind of argument) अनुमानं, अनुमा, अनुमितिः *f.*, अहर्नं, अभ्यूहः, अपवाहः, व्याप्तिः *f.*, सिद्धान्तः, अर्थोपपत्तिः *f.*, परामर्शः, कल्पनं -ना, उपलब्धः, अनुभवः, अवगमः.—(Reasoning from particulars to generals) विशेषपरिष्ठापूष्ठं साधारणानुमानं or साधारणनिश्चयः.—(Introduction into a new office) नियमानुसारेण or दीक्षाकर्मपूष्ठं नवाधिकारप्रवेशनं or नवपदप्रवेशकरणं.

INDUCTIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, व्यापकः -का -कं; 'reasoning,' अनुमानोक्तिः *f.*

To INDUCE, *v. a.* See ENDUE.

To INDULGE, *v. a.* (Gratify, yield to humour) अनुवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -त्रितुं), अनुरुपं (c. 4. -रुप्यते -रोदुं), अनुकूलं (nom. अनुकूलयति -यितुं) ललं (c. 10. लालयति -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुकूलोभू.—(Favour) अनुग्रह (c. 9. -गृह्णाति -यहीतुं), अनुकूल.—(Permit) अनुज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुमद् (c. 1. -मोदते -दितुं), द्यम् (c. 1. द्यमते, द्यन्तुं), द्यानिं कृ.—(Permit to be, not to oppose) न विरुध् (c. 7. -रुध्ति -रोदुं), न प्रतिरुध्, न प्रतिकूलं (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), न प्रोतिकृ, न यम् (c. 1. यच्छति यन्तुं), न निग्रह, न निषिध् (c. 1. -येषति -येदुं), उपेध् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं); 'indulge one's humour,' छन्दो-नुवृत्तः; 'one's passions,' इन्द्रियाणि न संयम् or न निग्रह.

INDULGED, *p. p.* अनुवृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, अनुरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अनुगृहीतः -ता -तं, लालितः -ता -तं, अविरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, अप्रतिरुद्धः -ज्ञा -ज्ञं, चयतः -ता -तं, असंयतः -ता -तं, अनिगृहीतः -ता -तं, असन्धितः -ता -तं, अनिषिद्धः -ज्ञा -ज्ञं, उपेक्षितः -ता -तं, अनुज्ञातः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, दक्षानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, द्यातः -ज्ञा -ज्ञं.

INDULGENCE, *s.* अनुवर्त्तनं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुरोधः -धनं, छन्दोनुवृत्तिः, छन्दो-नुवर्त्तनं, छन्दोनुरोधः, अनुविधानं, अनुविधायित्वं, द्यमा, द्यानिः *f.*, अनुग्रहः, अनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*, स्वीकारः, उपेक्षा.—(Not restraining) असंयमः, अविरोधः, अप्रतिरोधः, अनवरोधः, अनिग्रहः, अदमः, अनिषेधः; 'indulgence of one's passions,' इन्द्रियासंयमः; 'in sorrow,' शोककर्षणं

INDULGENT, *a.* छन्दोनुवर्त्तनी -त्रिनी -त्रिं (ज्ञं), छन्दोनुरोधी -धिनी -धि (ज्ञं), अनुरोधकः -का -कं, अनुविधायी -यिनी -यि (ज्ञं), अनुग्राही -हिणी -हि (ज्ञं), छन्दोनुसारी -रिणी -रि (ज्ञं), छन्दोनुयायी -यिनी -यि (ज्ञं), आनुग्रहाहकः -की -कं, अनुकूलः -ला -लं, क्षमी -मिणी -मि (ज्ञं), क्षमा-वान् -वती -वत् (ज्ञं), अनुकम्पकः -का -कं, कल्याणला -ला -ल (ज्ञं), कारु-णिकः -की -कं, प्रियकारः -री -रं, प्रियद्वारः -री -रं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं.

INDULGENTLY, *adv.* अनुरोधेन, अनुग्रहेण, क्षमापूर्वं, क्षान्तिपूर्वं, सानुरोधं, सानुग्रहं, अनुकूलं, अनुकूलवत्, सदयं, सकारुण्यं, कृपया.

To INDURATE, *v. n.* (Grow hard) बनीभू, कठिनीभू, कठोरीभू, दृढीभू.

To INDURATE, *v. a.* बनीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, कठोरीकृ, कठेशीकृ.

INDURATED, *p. p.* बनीभूतः -ता -तं, दृढीभूतः -ता -तं, कठोरीभूतः -ता -तं.

INDURATION, *s.* बनीकरणं, दृढीकरणं, धनीभावनं, दृढीभावः, काठिन्यं, कठिनता, घनता, कठोरता, कठेशता.

INDUS, *s.* (The river) सिन्धुः *m.*

INDUSTRIAL, *a.* कार्मिकः -की -कं, कार्मी -मी -मं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (ज्ञं).

INDUSTRIOUS, *a.* कर्मशीलः -ला -लं, उद्योगशीलः -ला -लं, कर्मासक्तः -क्ता -क्तं, कर्मप्रसक्तः -क्ता -क्तं, कर्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, बहुकर्मी -मी -मं (ज्ञं), बहुकरः -रा -रं, कर्मी -र्मिणी -र्मि (ज्ञं), कर्मोद्युक्तः -क्ता -क्तं, क्रियावान् -वती -वत् (ज्ञं), उद्योगी -गिनी -गि (ज्ञं), सदोद्योगी &c. सोद्योगः -गा -गं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रयत्नवान् -वती -वत् (ज्ञं), सयत्नः -ला -लं, दीर्घप्रयत्नः -ला -लं, उत्साही -हिनी -हि (ज्ञं), सोत्साहः -हा -हं, व्यवसायी -यिनी -यि (ज्ञं), उद्यमी -मिनी -मि (ज्ञं), अनलसः -सा -सं, निरालस्यः -स्या -स्यं, अनलस्यः -स्या -स्यं, आलस्यहीनः -ना -नं, कार्मी -मी -मं, कर्मेश्वरः -रा -रं, क्रियाभिनिवेशः -ष्टा -ष्टं, कर्मप-रागमः -गा -गं, कृतश्रमः -मा -मं, परिश्रमी -मिणी -मि (ज्ञं), बहुश्रमः -मा -मं, श्रमसहः -हा -हं, कर्मप्रसितः -ता -तं, आयासी -सिनी -सि (ज्ञं), चक्रियः -या -यं, अतन्द्रितः -ता -तं, तन्द्राहीनः -ना -नं.

INDUSTRIOUSLY, *adv.* सोद्योगं, सोत्साहं, सयत्नं, यत्नतः, प्रयत्नतः, व्यव-सायेन, सव्यवसायं, अनलमवत्, अनलस्येन, अतन्द्रिततः, अतन्द्रितं, अभिनिवेशेन, श्रमेण, परिश्रमेण, प्रमत्तं.

INDUSTRY, *s.* कर्मशीलता, उद्योगः, व्यवसायः, उद्यमः, कर्मासक्तिः *f.*, कर्मप्रसक्तिः *f.*, कर्माभिनिवेशः, क्रियाविशेषः, उत्साहः, यत्नः, प्रयत्नः, सयत्नता, दीर्घप्रयत्नत्वं, सव्यवसायः, कर्मोद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, चेष्टा, अभ्यासः -सता, अभ्यसनं, समुत्थानं, अनलसता, अनलस्यं, आल-स्यहीनता, प्रयासः, आयासः, श्रमः, परिश्रमः, क्रिया, कर्म *n.* (ज्ञं), सोद्योगता.

INDWELLING, *a.* निष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनर्भवः -वा -वं, अनवर्त्तनी -त्रिनी -त्रिं (ज्ञं).

To INEBRIATE, *v. a.* मदं (c. 10. मानयति, मदयति -यितुं), मत्तीकृ, उन्मत्तीकृ, मत्तं -त्तां -त्तं कृ, मादं जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

INEBRIATED, *p. p.* मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मत्तः -त्ता -त्तं, उन्मदः -दा -दं, मदो-न्मत्तः -त्ता -त्तं, क्षीवः -वा -वं, परिक्षीयः -वा -वं, प्रक्षीयितः -ता -तं, मद्यपीतः -ता -तं, शोषः -क्षा -क्षं.

INEBRIATION, *s.* मादः, मदः, उन्मदः, मत्तत्वं, उन्मत्तता, क्षीयं, क्षीयता, परिक्षीयता, शोषकत्वं, प्रमादः.

INEFFABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -य्या -य्यं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिवचनीयः -या -यं, अवचनीयः -या -यं, अवाच्यः -य्या -य्यं, अवकथ्यः -य्या -य्यं, अतिकथः -या -यं, वाग्विभवातिगः -गा -गं, वाग्विभवातिवृत्तः -त्ता -त्तं, अनिरुक्तः -क्ता -क्तं.

INEFFABLENESS, *s.* अकथनीयता, अकथ्यता, अवर्णनीयता, अवचनीयता.

INEFFABLY, *adv.* अकथनीयं, अवर्णनीयं, अनिवचनीयं, अतिकथं.

INEFFACEABLE, *a.* अनपमृज्यः -ज्या -ज्यं, अलोपनीयः -या -यं, अनाश्रयः -श्या -श्यं.

INEFFECTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, व्यर्थः -धी -धं, व्यर्थयत्नः -ला -लं, असामर्थः -का -कं, निरर्थकः -क्ता -क्तं, अनर्थकः -का -कं, अपायः -धी -धं, दुर्बलः -ला -लं, निर्बलः -ला -लं, अप्रबलः -ला -लं, असमर्थः -धी -धं, मोघः -धा -धं, अक्षमः -मा -मं, अक्षिप्तिकरः -री -रं, अक्षिप्तान् -मती -मत् (ज्ञं), प्रभाषहीनः -ना -नं, क्षिपिलः -ला -लं, क्षिपिलबलः -ला -लं, दुर्बेलायासः -सा -सं, निष्प्रयोजनः -ना -नं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (ज्ञं).

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलं, विफलं, व्यर्थं, मोघं, अप्रबलं, निर्बलं.

INEFFECTUAL, *a.* निष्फलः -ला -लं, अफलजनकः -का -कं, अफलोत्पादकः -का -कं, फलहीनः -ना -नं, मोघः -धा -धं, शक्तिहीनः -ना -नं, अप्रबलः

-ला -लं, असमर्थः -धी -धै. See INEFFECTIVE.

INEFFECTUALLY, *adv.* निष्फलं, मोघं, व्यर्थं, निर्वलं, वृथा, मुधा.

INEFFECTUOUS, *a.* अप्रबलः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, अकिञ्चिद्वरः -री -रं, अप्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अप्रबलवान् -वती -वत् (त्), तेजोहीनः -ना -नं, अक्षमः -मा -मं, समुणवान् &c., अशक्तिमान्, असमर्थः -धी -धै, अनुपकारी -रिणी -रि (न्). See INEFFECTUAL.

INEFFECTUOUSLY, *adv.* अप्रबलं, अप्रभावेण, मोघं, निष्फलं, अफलं, अक्षमं, मुधा.

INEFFICACY, *s.* निष्फलता, अफलता, वैफल्यं, अप्रभाव्यं, अप्रबलता, अप्रभावः, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, असामर्थ्यं, असमर्थता, बलहीनता, निर्वलता, प्रतापहीनता, तेजोहीनता, मोघत्वं, अक्षमता, व्यर्थता, अनर्थकत्वं, शैथिल्यं, शिथिलता, अनुपयुक्तत्वं.

INEFFICIENCY, *s.* अक्षमता -त्वं, असामर्थ्यं, असमर्थता, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, बलहीनता, अनुपयुक्ता, अयोग्यत्वं, अनुपयुक्तत्वं, कार्यक्षमता, कार्यसिद्धक्षमता, कार्यकारित्वं. See INEFFICACY.

INEFFICIENT, *a.* अक्षमः -मा -मं, कार्यक्षमः -मा -मं, असमर्थः -धी -धै, अशक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अप्रबलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, असाधकः -का -कं, कर्मसाधकः -का -कं, कार्यसाधकः -का -कं, कार्यसिद्धक्षमः -मा -मं, अपारकः -का -कं, अकार्यकारी -रिणी -रि (न्), अकृती -तिनी -ति (न्). See INEFFECTUOUS.

INEFFICIENTLY, *adv.* असिद्धिपूर्व, अक्षमं, अयोग्यं, अप्रबलं, अनुपयुक्तं, व्यर्थं.

INELASTIC, *a.* स्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थितिस्थापकहीनः -ना -नं.

INELIGANCE, *s.* असौन्दर्यं, अलावर्ण्यं, अलावर्ण्यं, अचारात्ता, अशोभा.

INELEGANT, *s.* असुन्दरः -रा -री -रं, अलावर्ण्यवान् -वती -वत् (त्), अविनीतः -ता -तं, अशोभनः -ना -नं, कुरूपः -पी -पं, अश्लीलः -ला -लं, अप्रशस्तः -स्ता -स्तं.

INELEGANTLY, *adv.* असुन्दरं, अविनीतं, अलावर्ण्येन, अप्रशस्तं, अशोभापूर्व.

INELIGIBLE, *a.* अवरणीयः -या -यं, अवाच्यः -व्या -व्यं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INELUQUENT, *a.* अवागमी गिमनी -गिम (न्), असद्वक्ता -क्त्री -कृ (कृ), दुर्बलः -स्ता -स्तं, मुखदुर्बलः -ला -लं, हीनवाक् *m. f. n.*, वागपटुः -टुः -टु, वागमडः -डा -डं.

INEPT, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEPTLY, *adv.* अयुक्तं, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अनभिज्ञवत्, असज्जवत्.

INEQUALITY, *s.* असमता, असाम्यं, असमानता, विषमता, वैषम्यं, विषमं, असामान्यं, असाम्यता, अनुत्यता -त्वं. —(Diversity) असादृश्यं, असदृशता -त्वं, भिन्नता, विभिन्नता, भेदः, विभेदः, असमस्रसं. —(Of number) विषमसंख्यत्वं, तारतम्यं.

INEQUITABLE, *a.* अन्यायः -व्या -व्यं, अन्यायी -यिनी -यि (न्), अपार्थिकः -की -कं.

INERRABILITY, *s.* अभ्रमणशीलता, अभानिशीलता, भ्रमायोग्यता, अभ्रानिः *f.*

INERRABLE, *a.* अभ्रमणशीलः -ला -लं, अभ्रानिशीलः -ला -लं, भ्रमायोग्यः -ग्या -ग्यं.

INERT, *a.* जडः -डा -डं, अचेष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्ठेष्टः -ष्टा -ष्टं, अचेतनः -ना -नं, चेष्टाहीनः -ना -नं, गतिहीनः -ना -नं, अचलः -ला -लं, निश्चलः -ला -लं, कुण्डः -खा -खं. —(Slow to act) अनुद्योगी -गिनी -गि (न्), अनुद्योगशीलः -ला -लं, अप्रवर्तकः -का -कं, प्रवृत्तिशून्यः -न्या -न्यं, मन्दः -न्दा -न्दं, आलस्यशीलः -ला -लं, तन्द्रालुः -लुः -लु, अत्यचेष्टितः -ता -तं.

INERTIA, *s.* जडता -त्वं, जाड्यं, अचलता, निश्चलता, कुण्डता.

INERTLY, *adv.* जडवत्, जडं, जाड्येन, सजाड्यं, आलस्येन, अलसवत्, मन्दं.

INERTNESS, *s.* जडता, जाड्यं, अचेष्टा, चेष्टाशून्यता, चेष्टाविमुखता, गतिही-

नता, अनुद्योगः, अप्रवृत्तिः *f.*, अप्रवर्तनं, मन्दता, मान्द्यं, अलसत्वं, आलस्यं, तन्द्रिका, कुण्डता.

INESTIMABLE, *a.* अनर्थः -ध्या -व्यं, अनर्थः -धी -धै, अनर्थः -न्या -न्यं, मूल्यातीतः -ता -तं, मूल्यातिगः -गा -गं, अतिमूल्यः -न्या -न्यं, अत्युन्नतः -मा -मं, अत्युन्नतः -ष्टा -ष्टं.

INEVITABLE, *a.* अपरिहार्यः -र्या -व्यं, अपरिहरणीयः -या -यं, अनिवार्यः -व्या -व्यं, अवारणीयः -या -यं, अवश्यकः -का -कं, सावश्यकः -को -कं, अवश्यः -इया -इयं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अहाय्यः -व्या -व्यं, अवर्जनीयः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, अवशः -शा -शं, भवितव्यः -व्या -व्यं, अवश्यभवनीयः -या -यं, नियतः -ता -तं, आनुपङ्गिकः -को -कं.

INEVITABLENESS, *s.* अपरिहार्यता, अनिवार्यता, अवश्यकता, सावश्यकत्वं, निवारणाशङ्कता, अनतिक्रमणीयता ; 'inevitable act', अवश्यकत्वं, सावश्यं -इयकं.

INEVITABLY, *adv.* अवश्यं, अवशं, नियतं, भुवं, अनिवारणीयं.

INEXCITABLE, *a.* अनुत्तेजनीयः -या -यं, अद्योभणीयः -या -यं, अद्योभ्यः -भ्या -भ्यं.

INEXCUSABLE, *a.* अक्षमणीयः -या -यं, अक्षम्यः -व्या -व्यं, अक्षम्यः -म्या -म्यं, असह्यः -व्या -व्यं, असमर्जनीयः -या -यं, असमर्थः -व्या -व्यं, समुन्नयोपः -पा -पं, निरुद्धः -रा -रं, निरुद्धोपः -या -यं, उत्तराग्न्यः -न्या -न्यं, असोचनीयः -या -यं, अशोषनीयः -या -यं, असहनीयः -या -यं, असोदयः -व्या -व्यं, अनिवार्योदयः -पा -पं.

INEXCUSABLENESS, *s.* अक्षमणीयता, अक्षम्यता, असमर्जनीयता, निरुद्धत्वं.

INEXCUSABLY, *adv.* अक्षमणीयं, निरुद्धं, यथा उन्नतं न शक्यते दातुं तथा.

INEXHAUSTED, *a.* अद्योणः -शा -शं, अक्षयितः -ता -तं, अक्षयः -न्या -न्यं.

INEXHAUSTIBLE, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षयो -यिणी -यि (न्), अक्षयणीयः -या -यं, अक्षयक्षयः -या -यं, अक्षय्यः -या -यं, अक्षय्यः -या -यं, अनक्षयः -इया -इयं, अविनाशी -शिनी -शि (न्), अनन्तः -ना -नं.

INEXHAUSTIBLENESS, *s.* अक्षयता -त्वं, अक्षयित्वं, अनाश्रयता, अनन्तता.

INEXORABLE, *a.* अनाराध्यः -ध्या -व्यं, अनाराधनीयः -या -यं, दुराराध्यः -ध्या -व्यं, असामन्वनीयः -या -यं, अप्रसादनीयः -या -यं, अननुतयः -या -यं, अविनेयः -या -यं, निर्देयः -या -यं, कठिनहृदयः -या -यं, पापाणहृदयः -या -यं, अयोद्धयः -या -यं, कठोरचित्तः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXORABLY, *adv.* निर्देयं, निर्देयवत्, अनाराधनीयं, पापाणचित्तत्वात्.

INEXPECTATION, *s.* अनपेक्षा, अप्रतीक्षा, अनिरीक्षा, अप्रत्याशा, अनाशा.

INEXPEDIENCE, INEXPEDIENT, *s.* अयोग्यता, अयुक्ता -त्वं, अयुक्तिः *f.*, अनुपयुक्ता -त्वं, अनुपयोगिता, अनौचित्यं, अनुपपत्तिः *f.*, अनर्थत्वं, अयापार्थ्यं, अकर्म्यता, अकार्यता.

INEXPEDIENT, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयोगी -गिनी -गि (न्), अनुचितः -ता -तं, अनर्थकरः -री -रं, अनुपकारकः -का -कं, अकर्म्यः -व्या -व्यं, अकरणीयः -या -यं, अकार्यः -व्या -व्यं.

INEXPERIENCE, *s.* अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपरिपक्वता, अपक्वुद्वित्वं, अप्रतीतिः *f.*, अप्रत्ययः, अद्यापारः, अदर्शनं, अत्युत्पन्नता, बालिशता, बालिश्यं, व्यवहारज्ञता, सज्ञता, अनभिज्ञता, अपटुता.

INEXPERIENCED, *a.* अविपक्वुद्विः -द्विः -द्वि, अपरिपक्वुद्विः -द्विः -द्वि, अपक्वः -क्ता -क्तं, अकोविदः -दा -दं, अत्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, अद्यापारः -रा -रं, बालिशः -शा -शं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अत्यदृष्टा -ध्या -ध्या (न्), अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERT, *a.* अकुशलः -ला -लं, अदक्षः -द्या -व्यं, अनियुक्तः -ज्ञा -ज्ञं, अपटुः -टुः -टु, अपेशलः -ला -लं, अचतुरः -रा -रं, कौशलहीनः -ना -नं, अविचक्षणः -ज्ञा -ज्ञं, अविदग्धः -ग्या -ग्यं, अयुक्तिमान् -मती -मन् (त्), अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

INEXPERTNESS, *s.* अदक्षता, अदाक्ष्यं, अकुशलता, अकौशल्यं, अकौशलं,

अकौशलं, अनियुक्ता, अनियुक्तं. अपदुर्लभं, अप्रवीणता, अयुक्तिः *f.*, अनभिज्ञता, अविदग्धता.

INEXPIABLE, a. अज्ञोपनीयः -या -यं, अज्ञोध्यः -ध्या -ध्यं, अमोचनीयः -या -यं, प्रायश्चित्तायोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रायश्चित्तानर्हः -हं -हं, अनिष्करणीयः -या -यं, अमार्त्तनीयः -या -यं, अपरिमार्त्तनीयः -या -यं, निष्कृत्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, अशक्यनिष्कृतिः -तिः -ति.

INEXPIABLY, adv. यथा प्रायश्चित्तं कर्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INEXPLICABLE, a. अत्र्याख्येयः -या -यं, अविवरणीयः -या -यं, अनिर्देश्यः -इया -इयं, अनुद्देश्यः -इया -इयं, अवर्णनीयः -या -यं, अनिवचनीयः -या -यं, दुर्भाषः -धा -धं, अर्थोध्यः -ध्या -ध्यं, गहनः -ना -नं, अशक्यार्थः -थं -थं.

INEXPLICABLY, adv. यथा व्याख्यातुं न शक्यते तथाप्रकारेण, अविवरणीयं.

INEXPRESSIBLE, a. अकथनीयः -या -यं, अकथ्यः -ध्या -ध्यं, अनिवचनीयः -या -यं, अनिर्वाच्यः -व्या -व्यं, अत्र्याख्येयः -या -यं, अत्र्याख्येयः -या -यं, अनिवेद्यः -द्या -द्यं, अनिवेदनीयः -या -यं, अनुचारणीयः -या -यं, अनुच्चार्यः -व्या -व्यं, वाग्यिभवातिगः -गा -गं.

INEXPRESSIBLY, adv. अकथनीयं, यथा निवेद्युं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INEXPTGNABLE, a. अलङ्घनीयः -या -यं, अनाक्रमणीयः -या -यं, दुर्गम्यः -म्या -म्यं.

INEXTINGUISHABLE, a. अशमनीयः -या -यं, अप्रशमनीयः -या -यं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अनिर्वाच्यः -व्या -व्यं, अनिवर्णीयः -या -यं, अनिवर्णयोग्यः -ग्या -ग्यं.

INEXTRICABLE, a. अनुद्धरणीयः -या -यं, अनुद्धार्यः -व्या -व्यं, अमोचनीयः -या -यं, दुस्कार्यः -व्या -व्यं, दुस्तरः -रा -रं, मुद्गतरः -रा -रं.

INEXTRICABILITY, s. अभान्तिमत्त्वं, अभान्तिशीलता, अभमापीनता, अमोहाधीनता, अभमयोग्यता, अभान्तिः *f.*, असंलितमतिवत्, स्खलनासम्भवः, अमोपता, अत्र्यता, प्रमादाद्यमता.

INFEATIBLE, a. अभान्तिशीलः -ला -लं, अभमापीनः -ना -नं, अभान्तिमानः -मती -मत् (त), अभयोग्यः -ग्या -ग्यं, अभान्तः -न्ता -नं, अमोहापीनः -ना -नं, असंलितमतिः -तिः -ति, असंलितवुद्धिः -द्धिः -द्धि, अप्रमादी -दिनी -दि (न), प्रमादहीनः -ना -नं, प्रमादाद्यमः -मा -नं, अमोघः -या -यं, अमोघः -धा -धं, निश्चितः -ति -ति.

INFEATIBLY, adv. सुनिश्चितं, निश्चितं, अमोघं, अमोघं, अमोघं, अमोघं.

INFAMOUS, a. रूपातगर्हणः -गा -गं, दुष्कीर्तिः -क्तिः -क्ति, अकीर्तिमान् -मती -मत् (त), अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न), अयशस्यः -स्या -स्यं, कुर्यातिः -तिः -ति, वाच्यः -व्या -व्यं, अभिशस्तः -स्ता -स्तं, गर्हितः -ता -तं, गर्ह्यः -व्या -व्यं, कुयशस्कः -स्का -स्कं, अपयशस्कः -स्का -स्कं, अपयशस्वी &c., कुर्यातः -ता -तं, अरूपातः -ता -तं, अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, कलङ्को -ङ्कनी -ङ्क (न), पिशुनः -ना -नं, दुष्टज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पांसनः -ना -नं. —(Causing infamy) अकीर्तिकारः -री -रं, अपयशस्कारः -री -रं, कलङ्कारः -रा -रं, लज्जाकरः -री -रं, निन्दाकरः -री -रं.

INFAMOUSLY, adv. रूपातगर्हणं, गर्हणीयं, गर्हितं, अतिदुष्टं, अतिदुष्टवत्, अयशस्यं, अकीर्तिकारं, वाच्यप्रकारेण.

INFAMY, INFAMOUSNESS, s. अकीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, कुकीर्तिः *f.*, अयशम् *n.*, अपयशम् *n.*, अरूपातिः *f.*, कुर्यातिः *f.*, अप्रतिज्ञा, वाच्यता, अमर्यादा, अमर्यादाहानिः *f.*, कलङ्कः, अपकलङ्कः, अपकर्षः, अपव्यंसः.

INFANCY, s. बालत्वं, बाल्यं, बालकत्वं, बाल्यभावः, बाल्यकालः, बाल्यावस्था, बाल्यावस्था, शिशुत्वः, शिशुकालः, शिशुभावः — (Beginning or early period of any thing) आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमकालः, आदिकालः.

INFANT, s. बालः -ला, स्तनपः -पा *f.*, स्तनपाः *m.*, स्तनपायी *m.* -यिनी *f.*, स्तनप्यः -या -यी, स्तनपः -पा, स्तनपः -दा, स्तनपायी -यिनी, स्तनपः, बालकः, अतिबालकः, डिम्बः -म्भा, डिम्बः -धा, दाकः, उत्तानशयः -या, शिशुः *m.*; 'infant offspring,' बालापत्वं. — (Minor)

अप्रामव्यवहारः, अनातव्यवहारः, व्यवहारायोग्यः, किशोरः.

INFANT, a. See INFANTILE.

INFANTA, s. राजवंशीयकन्या, राजकन्या, राजपुत्री, राजकुमारी.

INFANTICIDE, s. बालहत्या, बालकहत्या, शिशुहत्या, शिशुबधः, बालकबधः, बालघातः. — (The agent) बालहा *m.* (नृ), बालहन्ता *m.* (नृ), बालघातकः -को *m.* (नृ).

INFANTILE, INFANTINE, a. बालकीयः -या -यं, बालः -ला -लं, बालेयः -यी -यं, बालकः -का -कं, अतिबालकः -का -कं, किशोरः -रा -रं, बालसङ्घन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), बालयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिशुसङ्घन्धी &c. **INFANTRY, s.** पादातः, पदातिः *m.*, पदातयः *m. pl.*, पक्षिः *m.*, पक्षयः *m. pl.*, पादातिकसेनं, पदातिकसेन्याः *m. pl.*, पदगसैन्यं, पदातिकाः *m. pl.*, पदाः *m. pl.*; 'a body of infantry,' पक्षिसंहतिः *f.*, पक्षिसमूहः; 'a line of infantry,' पक्षिपङ्क्तिः, पक्षिश्रेणी.

To INFATUATE, v. a. मुह (c. 10. -निहत्य -यितुं), मम्मूह, मोहेन उपहन् (c. 2. -हन्ति -न्ते), मूढीकृ, ज्ञानलोपं कृ, बुद्धिभ्रंशं कृ, हतबुद्धिं -द्धिं -द्धि कृ.

INFATUATED, a. मूढः -ढा -ढं, सम्मूढः -ढा -ढं, मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः -ता -तं, प्रमूढसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, परिमूढः -ढा -ढं, मोहोपहतः -ता -तं, हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपहतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपहतः -ता -तं, प्रमूढितेन्द्रियः -या -यं, हतज्ञानः -ना -नं, नष्टज्ञानः -ना -नं, नष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भ्रष्टबुद्धिः -द्धिः -द्धि, बुद्धिभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, नष्टविवेकः -का -कं, दुर्मदान्यः -न्या -न्यं; 'by lust,' काममूढः -ढा -ढं.

INFATUATING, a. जनमोही -हिनी -हि (नृ), परिमोही &c., मोहनः -ना -नी -नं, विमोहनः &c., मोहकारी &c.

INFATUATION, s. मोहः, सम्मोहः, मूढता -त्वं, मोढं, मूर्खता -त्वं, मोर्ख्यं, मूढग्राहः, बुद्धिहीनता, बुद्धिभ्रंशः, ज्ञानभ्रंशः, बुद्धिलोपः, ज्ञानलोपः, बुद्धिनाशः, नष्टविवेकता, मोहोपहतत्वं, मोहाविष्टत्वं.

INFEBILITY, s. असामर्थ्यता, असामर्थीयता, अकरणीयता, अशक्यता, असम्भाव्यता, दुःसाध्यता, अनुपपाद्यत्वं.

INFEBILE, a. असामर्थ्यः -ध्या -ध्यं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, अकरणीयः -या -यं, अशक्यः -क्या -क्यं, कर्तुम् अशक्यः -क्या -क्यं, दुष्कारः -रा -रं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, असम्भावनीयः -या -यं, अनुपपाद्यः -द्या -द्यं, दुर्लेभः -भा -भं.

To INFECT, v. a. दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं), स्वरोगम् अत्यमिनं सञ्चारं (c. 10. -चारयति -यितुं) or संक्रमं (c. 10. -क्रमयति -क्रमयति -यितुं), स्वरोगदूषितं -ता -तं कृ, रोगदूषितं -ता -तं कृ, रोगाक्रान्तं -न्ता -नं कृ, रोगसंसृष्टं -ष्टं -ष्टं कृ, संसर्गदूषितं -ता -तं कृ, रोगसम्पर्कण or रोगसंसर्गणं दूष्.

INFECTED, p. p. or a. दूषितः -ता -तं, रोगदूषितः -ता -तं, रोगाक्रान्तः -न्ता -नं, रोगसंसर्गदूषितः -ता -तं, रोगसम्पर्कदूषितः -ता -तं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रोगसंसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रोगसञ्चारदूषितः -ता -तं, सञ्चारदूषः -ष्टा -ष्टं, सञ्चारितरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, सङ्क्रान्तरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, रोगदोषग्रस्तः -स्ता -स्तं.

INFECTION, s. सञ्चारः, सञ्चारदोषः, रोगसञ्चारः, रोगसञ्चारदोषः, रोगसङ्क्रमः, स्पर्शसञ्चारः, रोगसम्पर्कः, सम्पर्कदोषः, स्पर्शदोषः, रोगसंसर्गः, संसर्गदोषः, दोषः, दूषणं, संसर्गः.

INFECTIONS, INFECTIVE, a. सञ्चारी -रिणी -रि (नृ), स्पर्शसञ्चारी &c., सञ्चारकः -का -कं, सङ्क्रान्ति -वी -नृ (नृ), साङ्क्रान्तिकः -की -कं, सम्पर्ककीयः -या -यं, संसर्ग -गिणी -गि (नृ), संसर्गीयः -या -यं, सांसर्गिकः -की -कं, स्पर्शसञ्चारकः -का -कं, दूषकः -का -कं, दूषणः -शा -शं, दूषयितुः -यितुः -यितुः.

INFECTIOUSNESS, s. सञ्चारित्वं, स्पर्शसञ्चारित्वं -ता, सञ्चारकत्वं, साङ्क्रान्तिकत्वं, सांसर्गिकत्वं, सम्पर्कसञ्चारकत्वं.

INFECUND, a. बन्ध्यः -न्या -न्यं, निष्फलः -ला -लं, अफलः -ला -लं, अप्रसूतः -जा -जं, अनपत्यः -त्या -न्यं, असुती -तिनी -ति (नृ), अप्रसूयी -यिणी -यि (नृ), शुष्कः -ष्का -ष्कं.

INFECUNDITY, *s.* बन्ध्यता, निष्फलता, अफलता, अनपत्यत्वं, अप्रजावत्वं, फलहीनता; 'in a female,' बन्ध्यात्वं.

INFELICITY, *s.* असुखं, असौख्यं, दुःखं, अकल्याणं, अकुशलं, अशम्यं *n.* (नं), अधन्यता, अश्वेमः, अश्रेयस्, अस्वास्थ्यं, अनिर्वृतिः *f.*

TO INFER, *v. a.* अनुमा (c. 2. -माति-न्तुं, c. 3. -मितीते), प्रमा, ऊह (c. 1. ऊहते-हिन्तुं), अपोह, निखी (c. 1. -खयति-येन्तुं), अपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), अनुतर्क, प्रतर्क, अपवह (c. 1. -वहति-चोदुं), उन्नी (c. 1. -नयति-नेन्तुं), उन्नयनं कृ, अनुमानं कृ.

INFERRABLE, *a.* अनुमेयः-या-यं, आनुमानिकः-की-कं, ऊहनीयः-या-यं, अपोहनीयः-या-यं, अपगम्यः-म्या-म्यं, समधिगम्यः-म्या-म्यं, उपलब्धः-स्या-स्यं, अनुमानसाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुमानगम्यः-म्या-म्यं, तर्कसाध्यः-ध्या-ध्यं, अनुमानवेद्यः-द्या-द्यं, उन्नयनसाध्यः-ध्या-ध्यं, यौक्तिकः-की-कं.

INFERENCE, *s.* अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, ऊहनं, ऊहा, अपोहः-हनं, अभूहः, अपवाहः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, तर्कः, तर्कनिश्चयः, तर्कनिर्णयः, अनुमाननिर्णयः, अनुमानसिद्धान्तः, तर्कसिद्धान्तः, उन्नयनं, कल्पनं-ना, अनुपपन्नः, उपलब्धः, सन्नयः, परामर्शः, व्याप्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुभवः, लिङ्गं, चित्तर्कः; 'an inference from circumstances,' सर्थापत्तिः *f.*; 'subject of an inference,' व्याप्य; 'leading to one,' उन्नायकः-का-कं, अनुमापकः-का-कं. Strictly, the process of 'inference' is अनुमानं, and the result अनुमितिः.

INFERENCE, *a.* आनुमानिकः-की-कं, अनुमानसिद्धः-द्धा-द्धं, ऊही-हिनी-हि (नं), उन्नायकः-का-कं, यौक्तिकः-की-कं, तर्कसिद्धः-द्धा-द्धं.

INFERIOR, *a.* (Lower or low in place) अधःस्थः-स्या-स्यं, अधरस्थः-स्या-स्यं, अधरः-रा-रं, नीचस्थः-स्या-स्यं, निम्नः-द्या-द्यं, अधस्तनः-नी-नं.—(Lower or low in station, rank, value) नीचः-चा-चं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रतिकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, अधरः-रा-रं, अधमः-मा-मं, हीनः-ना-नं, अनुत्तमः-मा-मं, कुम्भितः-ता-तं, जघन्यः-स्या-स्यं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, खलः-ला-लं, व्यङ् नीची न्यक (ञ्), अधो-ध्वती-ध्वती (नं), अधरः-मा-मं, गरीः-गरी-गं, रेफः-फा-फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फा-फः (स्), रेपाः-पा-पः, यापः-प्या-प्यं, खेटः-टा-टं, अधः-द्या-द्यं, अणकः-का-कं, अनकः-का-कं, आणकः-का-कं, कुप्यः-या-यं, अनार्यः-य्या-य्यं, अत्यः-त्या-त्यं; 'of inferior rank,' अनरपदभाक् *m. f. n.* (ञ्), अधरपदस्थः-स्या-स्यं, हीनजातिः-ति-ति. Sometimes expressed by दुर् in comp.; as, 'of inferior family,' दुष्कुलीनः-ना-नं.—(Inferior in age) कनीयान्-यसी-यः (स्), कनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अधरजः-जा-जं, अनुजः-जा-जं.—(Secondary) अप्रधानः-ना-नं, अनुस्यः-स्या-स्यं, अप्राम्यः-म्या-म्यं, गौणः-गौ-गं.—(Less) जनः-ना-नं, न्यूनः-ना-नं, अत्योपायान्-यसी-यः (स्).

INFERIOR, *s.* (A person in a lower station) अधरपदस्थः, अधरः, अनुबीची *m.* (नं), हीनपदस्थः.

INFERIORITY, *s.* अधरत्वं, नीचत्वं-ता, अधर्यः-वेता, अपकृष्टता-त्वं, निकृष्टता, हीनता, जघन्यत्वं-ता, अनुस्यः, हीनता, दुष्टता, खलता, अप्रधानता, अप्रधान्यं, अनुस्यता, गौणता.

INFERNAL, *a.* नारकः-की-कं, नारकी-कियी-कि (नं), नरकीयः-या-रं, नारकीयः-यी-यं, नरकस्थः-स्या-स्यं, पातालीयः-या-यं, पातालसंघन्धी-न्धिनी-न्धि (नं), नरकसंघन्धी &c., नैरयः-यी-यं, वैशाखः-वी-वं-विकः-की-कं, आसुरः-री-रं, राक्षसः-सी-सं, अधोभुवन-संघन्धी &c.—(Infernal regions) नरकः-कं, पातालं, अधोभुवनं, अधोलोकः, प्रेतलोकः, बलिखण्ड *n.* (नं), बलिमन्दिरं, रसातलं, नागलोकः, निरयः-

INFERNAL, *s.* (Inhabitant of hell) नरकवासी *m.* (नं), पातालवासी *m.*, नरकस्थः, नरकसंस्थः, पातालस्थः.

INFERNALLY, *adv.* नरकीयप्रकारेण, पिशाचवत्, राक्षसवत्, नरके यथा.

INFERRED, *p. p.* अनुमितः-ता-तं, अनुमानसिद्धः-द्धा-द्धं, अपोहितः-ता-तं, अपोदः-द्धा-द्धं, अवगतः-ता-तं, तर्कसिद्धः-द्धा-द्धं, अनुभूतः-ता-तं.

INFERTILE, *a.* बन्ध्यः-न्या-न्यं, निष्फलः-ला-लं, अफलः-ला-लं, अफलदः-दा-दं, अफलवान्-वती-वत् (त्), अस्मीतः-ता-तं, अत्यफलः-ला-लं, अत्यफलदः-दा-दं; 'infertile soil,' अनुर्वरा, अनृष्टेय.

INFERTILITY, *s.* बन्ध्यत्वं-ता, निष्फलता, अफलता, अफलवत्त्वं, अस्मीतिः *f.*, अस्मीतता; 'of the soil,' अनुर्वरात्वं.

TO INFEST, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते-धितुं), प्रबाध, उपरूढ (c. 7. -रूणद्-रोद्), आयस् (c. 10. -यासयति-यितुं), क्रिञ्ज (c. 9. क्रिञ्जति, क्रेशितुं), पोद् (c. 10. पोडयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं), परितप, उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), समुद्रु, उपमृज् (c. 6. -मृजति-मृद्), उपमृ (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), उपद्रवं कृ, उपमर्गं कृ, उपप्रवं कृ.

INFESTED, *p. p.* उपद्रुतः-ता-तं, समुद्रुतः-ता-तं, उपभुतः-ता-तं, उपमृष्टः-ष्टा-ष्टं, बाधितः-ता-तं, उपरूढः-द्धा-द्धं, पोडितः-ता-तं.—(Frequently) सेवितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, नृष्टः-ष्टा-ष्टं; 'by beasts of prey,' श्वापदाचरितः-ता-तं, श्वापदोपमृष्टः-ष्टा-ष्टं.

INFIDEL, *s.* नास्तिकः, अविश्वासी *m.* (नं), अश्रद्धावान्, अश्रद्धः, आस्त्राविश्वासी *m.*, शास्त्राश्रद्धा, धर्मनिन्दकः, धर्मादेर निन्दकः, अनोश्चरवादी *m.* (नं).—(Disbeliever in Christianity) ख्रीष्टीयधर्मनिन्दकः, ख्रीष्टीयशास्त्राविश्वासी *m.* (नं).

INFIDEL, *a.* अश्रद्धा-द्धा-द्धं, अश्रद्धालुः-लु-लु, अश्रद्धावान्-ना-नं, अश्रद्धावान्-वती-वत् (त्), अविश्वासी-सिनी-सि (नं), अविश्वासशीलः-ला-लं, नास्तिकवृत्तिः-त्ति-ति, नास्तिकधर्मा-म्या-म्यं (नं), भक्तिहीनः-ना-नं, देवनिन्दकः-का-कं.

INFIDELITY, *s.* अश्रद्धा, अविश्वासः, नास्तिक्यं, नास्तिकता-त्वं, शास्त्राविश्वासः, शास्त्राश्रद्धा, धर्मनिन्दा, अनोश्चरवादः, परलोकभाववृद्धिः *f.*, नास्तिक्यः *f.*, विश्वासमाप्यः, शास्त्रनिन्दा, देवनिन्दा.—(Disbelief in Christianity) ख्रीष्टीयधर्मविश्वासः, ख्रीष्टीयधर्मनिन्दा.—(Conjugal infidelity) व्यभिचारः, विवाहसंविद्रातिक्रमः, विवाहसमयभङ्गः, विवाहप्रतिज्ञाभङ्गः, समाधुता, नारकर्म *n.* (नं); 'on the part of the wife,' अपहृष्टवत्, असाध्वीत्वं, असतीत्वं.

INFINITE, *a.* अनन्तः-ना-नं, नन्तः-का-कं, अत्यन्तः-ता-तं, अपर्यन्तः-ना-नं, अनाद्यन्तः-ता-तं, समितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अपरिमेयः-या-यं, अप्रमेयः-या-यं, निरवधिः-धि-धि, अपारः-रा-रं, समर्यादः-दा-दं, निर्मर्यादः-दा-दं, अतिमर्यादः-दा-दं, अग्रेयः-या-यं, निरन्तरः-रा-रं, असमीकः-का-कं; 'of infinite splendour,' समित्तुष्टिः-ति-ति, समित्तज्ञाः-ज्ञा-जः (स्); 'any infinite number,' पराङ्गं.

INFINITELY, *adv.* अत्यन्तं, अनन्तं, समितं, अपरिमितं, अतिमर्यादं, अग्रेयतः.

INFINITENESS, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्तं, समितता, अपरिमितत्वं.

INFINITESIMAL, *a.* अतिमूच्छः-स्या-स्यं, अत्यन्तसूक्ष्मः &c., अत्यष्टः-ष्टा-ष्टं.

INFINITIVE, *s.* (In grammar) साधारणरूपं, सामान्यरूपं, भाववचनं.

The grammatical symbol for the infinitive mood is चतुम

INFINITIVELY, *adv.* साधारणरूपेण, सामान्यरूपेण, भाववचनरूपेण.

INFINITY, INFINITUDE, *s.* अनन्तता, अनन्त्यं, अनन्तं, अत्यन्तता, अनाद्यन्तता-त्वं, समितता-त्वं, अपरिमितता-त्वं, अप्रमेयता, अपारता, सीमाभावः, असीमित्वं, अवधिहीनता, निरवधिभावः, अवधभावः, अनन्तार्थं, नित्यता.

INFIRM, *s.* (Feeble) दुर्बलः-ला-लं, क्षीणबलः-ला-लं, क्षीणः-खा-खं.

शिथिलबलः-ला-लं, अल्पबलः-ला-लं, निर्बलः-ला-लं, अशक्तः-का-कं, क्षीणशक्तिः-क्ति-क्ति, अल्पशक्तिः-क्ति-क्ति, शिथिलशक्तिः-क्ति-क्ति, क्षीणवीर्यः-वी-वी, क्षीणसम्बलः-बल-बलं, अल्पवीर्यः-वी-वी, असमर्थः-था-थं, अयस्यः-वा-वं, क्रीवः-वा-वं.-(Not firm) अस्थिरः-रा-रं, अधीरः-रा-रं, अदृढः-दा-दं, अमृगः-वा-वं.-(From age) जरी-रिणी-रि (नृ), जीर्णः-णी-णी, जरातुरः-रा-रं, जरापरिणतः-ता-तं, जराग्रस्तः-स्ता-स्तं, जरणः-णा-णं, जरखः-खदा-खं, जरठः-ठा-ठं, जीर्णवान्-वती-वत् (नृ).

INFIRMARY, *s.* आरोग्यशाला, रोगिशाला, चिकित्साशाला, रोग्यालयः, रोग्याश्रयः, चिकित्सालयः, स्वास्थ्यालयः, रोगप्रतीकारशाला, रोगार्त्तलो-कचिकित्सनस्थानं.

INFIRMITY, *s.* (Feebleness) दीर्घत्व, दुर्बलता, बलहीनता, बलशेषित्वं, शिथिलता, अल्पशक्तित्वं, क्षीणता, क्षीणशक्तित्वं, अशक्तिः *f.*, अशक्ता, वीर्यहानिः *f.*, सम्बलहानिः *f.*-(Foible, failing) छिद्रं, दोषः, अपराधः, अगुणः, वैकल्यं, हानिः *f.*, हीनता.-(Malady, disorder) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, पीडा, अस्वास्थ्यं.

INFIRMNESS, *s.* जरा, जीर्णः *f.*, जीर्णता, ज्यानिः *f.*, जीर्णवस्था, क्लेशं.

To INFIX, *v. a.* निष्ठा in caus. -(श्रपयति-यितुं), निष्ठं-ष्ठां-ष्टु कृ, निष्ठा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रणिष्ठा, निबन्ध (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), निबन्ध (c. 1. -खनति-ते-नितुं), निरुह in caus. -(रोपयति-यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं).

INFINE, *p. p.* निश्चितः-ता-तं, निष्ठः-ष्ठा-ष्टं, निखतः-ता-तं, निहितः-ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं, निषद्यः-डा-दं, निरुद्धः-दा-दं, निविष्टः-ष्ठा-ष्टं, निवेशितः-ता-तं.

To INFLAME, *v. a.* तप (c. 10. तापयति-यितुं, c. 1. तपति. तपुं), सन्नप, दीप् (c. 10. दीपयति-यितुं), प्रदीप, आदीप, सन्दीप, उपदीप, ज्वल् (c. 10. ज्वालयति, ज्वलयति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह, सम्प्रदह, परिदह, आदह, समिन्ध (c. 7. -इन्धे-इन्धितुं), सन्धुष (c. 10. -धुषयति-यितुं), अग्निमात्तु.-(Excite) उद्दीप, उत्तप, उत्तिज (c. 10. -तेजयति-यितुं), समुत्तिज, उत्सह (c. 10. -साहयति-यितुं), प्रोत्सह, प्ररुह (c. 10. -रोषयति-यितुं), (Irritate) कुप (c. 10. कोपयति-यितुं), प्रकुप, क्रुप (c. 10. क्रोपयति-यितुं), कोपं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

INFLAMED, *p. p.* तप्तः-भा-भं, तापितः-ता-तं, सन्नप्तः-भा-भं, सन्नापितः-ता-तं, दीप्तः-भा-भं, दीपितः-ता-तं, प्रदीप्तः-भा-भं, उद्दीप्तः-भा-भं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, समिद्धः-डा-दं, दग्धः-ग्धा-ग्धं, सन्धुषितः-ता-तं. (Excited) उत्तेजितः-ता-तं, समुत्तेजितः-ता-तं.-(Provoked) प्रकोपितः-ता-तं, प्रकुपितः-ता-तं; 'inflamed with wrath,' कोपज्वलितः-ता-तं, कोपदीप्तः-भा-भं; 'inflamed with pride' समिद्धदग्धः-धा-धं; 'to be inflamed,' दह्य (c. 4. दहति-ते, दग्धुं), दीप् (c. 4. दीप्यते, दीपितुं), ज्वल् (c. 1. ज्वलति-लितुं), समिन्ध in pass. (-इन्धते).

INFLAMMABILITY, *s.* दास्यता-त्वं, दहननीयता-त्वं, चलनशीलता, आशुचलनीयता, शीघ्रचलनीयता, मुखचलनीयत्वं, दहनशीलता.

INFLAMMABLE, *a.* दास्यः-बा-बं, दहननीयः-बा-बं, चलनीयः-बा-बं, चलनशीलः-ला-लं, दहनशीलः-ला-लं, आशुचलनीयः-बा-बं, शीघ्रचलनीयः-बा-बं, मुखचलनीयः-बा-बं, दीपनीयः-बा-बं, दीप्यः-बा-बं, चलनाहेः-हा-हं, दाहात्मकः-का-कं.

INFLAMMATION, *s.* (The act) तापनं, सन्नापनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दहनं, दाहनं, चलनं.-(State of heat) दाहः, तापः, सन्नापः, उपतापः, अन्नापः, उत्तापः, पिदाहः, ओषः, प्रोषः.-(Internal heat) अन्तर्दाहः, अन्तर्चलनं; 'he died of inflammation,' जातदाहो व्यपद्यत.-(

(Morbid heat) उपतापः, दाहः, उपतप्ता *m.* (नृ), तापकः, स्वर्णः; 'inflammation of the glands of the neck,' गण्डमाला; 'of the eye,' शिरोत्प्लावः.

INFLAMMATORY, *a.* (Inflaming) तापकः-का-कं, तापी-पिनी-पि (नृ), उपतापी &c., तापनः-नी-नं, दाहकः-का-कं, दीपकः-का-कं, दीपनः-ना-नं, प्रदीपनः-नी-नं, उद्दीपकः-का-कं, दाहजनकः-का-कं, दाहोत्पादकः-का-कं, दाहकारकः-का-कं, तापजनकः-का-कं, तापकरः-री-रं.-(Accompanied with inflammation) दाहवान्-वती-वत् (नृ), सदाहः-हा-हं, दाहयुक्तः-का-कं, दाहविशिष्टः-ष्ठा-ष्टं, दाहिकः-को-कं, सतापः-पा-पं, तापी-पिनी &c., उपतापी &c., दाह in comp.; as, 'inflammatory fever,' दाहज्वरः.

To INFLATE, *v. a.* घ्ना (c. 1. धमति, घ्नातुं), आघ्ना, समाघ्ना, प्रघ्ना, उपघ्ना.-(Distend with air) वातेन पू (c. 10. पूरयति-यितुं), वातफुल्लं-ष्ठां-ष्टं कृ, वायुपूरितं-तां-तं कृ, आसेन पू.-(Swell) स्पृष्ट (c. 10. स्प्रवयति-यितुं), श्चि (c. 10. श्चाययति-यितुं), विस्फु (c. 10. -स्फारयति-यितुं), स्फोतीकृ.-(Puff up) दर्पोध्मातं-तां-तं कृ, उद्धतीकृ, उन्मथ्तीकृ.

INFLATED, *p. p.* ध्मातः-ता-तं, आध्मातः-ता-तं, समाध्मातः-ता-तं, वातपूरितः-ता-तं, वायुपूर्णः-णी-णी, आसपूरितः-ता-तं, वातफुल्लः-ष्ठा-ष्टं, स्फोतः-ता-तं; 'inflated with pride,' दर्पोध्मातः-ता-तं, मदाध्मातः-ता-तं, दर्पोद्धतः-ता-तं, मदोद्धतः-ता-तं; 'to be inflated,' घ्ना in pass. (घ्नायते), आघ्ना, वातेन पू in pass. (पूर्यते).

INFLATION, *s.* (The act) आध्मानं, समाध्मानं, ध्मानं, वातपूरणं, आसपूरणं.-(State) ध्मातत्वं, आध्मातत्वं, वायुध्मातता, वातपूर्णता, वातफुल्लता.-(State of being puffed up with pride) दर्पोध्मातत्वं, मदाध्मातत्वं, मदोद्धतिः *f.*

To INFLECT, *v. a.* (Bend) नम् (c. 10. नामयति-यितुं), अवनम्, आनम्, नधीकृ, आवृज् (c. 10. -वज्रयति-यितुं), वक्रोक्.-(In grammar) आख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), शब्दरूपं कृ, रूप (c. 10. रूपयति-यितुं), विभक्तिं कृ.

INFLECTED, *p. p.* नतः-ता-तं, नामितः-ता-तं, आनतः-ता-तं, अवभुनः-ग्ना-ग्नं, विभुनः-ग्ना-ग्नं.-(In grammar) आख्यातः-ता-तं, सविभक्तिः-क्ति-क्ति, कृतविभक्तिः-क्ति-क्ति.

INFLECTION, *s.* (Act of bending) नतिः *f.*, आनतिः *f.*, नधीकरणं, वक्रोकरणं, अवकुचनं.-(In grammar) विभक्तिः *f.*, विभक्तिकार्यं, व्यक्तिः *f.*, रूपं, रूपान्तरं, अवगृह्यं, लिङ्गकार्यं, कार्यं; 'series of inflections,' रूपावलिः *f.*

INFLECTIVE, *a.* नधीकरणक्षमः-भा-भं, वक्रोकरणक्षमः-भा-भं.

INFLEXIBILITY, INFLEXIBleness, *s.* अनमनीयता, सुदृढता, कठिन्यं, कठोरता, धीरता, धैर्यं, दृढसङ्कल्पत्वं, हृदयकठिन्यं, निर्विकल्पता, संहननं, सायहः.

INFLEXIBLE, *a.* (That cannot be bent) अनमनीयः-बा-बं, अनाम्यः-म्या-म्यं, अकुचनीयः-बा-बं.-(Firm, hard) दृढः-दा-दं, सुदृढः-दा-दं, कठिनः-ना-नं, कठोरः-रा-रं, संहतः-ता-तं.-(In mind, purpose, &c.) दृढसङ्कल्पः-त्वा-त्वं, स्थिरनिश्चयः-बा-बं, स्थिरमतिः-ति-ति, अनाराधनीयः-बा-बं, कठिनहृदयः-बा-बं, पाषाणहृदयः-बा-बं, निर्विकल्पः-त्वा-त्वं, सायही-हिणी-हि (नृ), धीरः-रा-रं.

INFLEXIBLY, *adv.* सुदृढं, दृढचेतसा, सुस्थिरं, दृढनिश्चयपूर्वकं, निर्विकल्पं. To INFLECT, *v. a.* प्रणी (c. 1. -णयति-येतुं), सम्प्रणी, प्रवृत् (c. 10. -वज्रयति-यितुं), प्रवृज् (c. 10. -योजयति-यितुं), आचर (c. 1. -चरति-रितुं), विष्ठा (c. 3. दधाति-धातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं), यत् (c. 10.

पातयति -यितुः; 'to inflict punishment,' दण्डं प्रणीः, दण्डं कृ.
 INFLICTED, *p. p.* प्रणीतः -ता -तं, सम्प्रणीतः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं,
 प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, आचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, कृतः -ता -तं.
 INFLECTER, *s.* (Of punishment) दण्डप्रणेता *m.* (नृ), दण्डप्रवर्तकः, दण्डभूत *m.*
 INFLECTION, *s.* प्रणयनं, प्रवर्जनं, प्रयोगः, आचरणं, विधानं, करणं; 'of
 punishment,' दण्डप्रणयनं, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रवर्जनं, दण्डा-
 धानं, दण्डोपधानं, दण्डपातनं, दण्डकरणं.
 INFLUENCE, *s.* प्रभावः, अधिकाः, गौरवं, वशः, शक्तिः *f.*, बलं, भारः, प्रभवः,
 प्रभुता, कर्तृत्वं, खमता, प्रतापः, सामर्थ्यं, गुणः, कार्यकारित्वं, गुणकारिता,
 व्यापकता, व्याप्तिः *f.*; 'the influence of love,' कामाधिकाः;
 'under the influence of love,' कामवशः -शा -शं, कामाधिशितः
 -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं; 'through the influence of love,'
 कामवशात्; 'through the influence of alarm,' साध्वसवशात्;
 'planetary influence,' ग्रहावेशः.
 To INFLUENCE, *v. a.* अधिक्, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातु), उपहन्
 (c. 2. -हन्ति -न्ति), वशोक्. — (Induce, move to action) प्रवृत्त
 (c. 10. -वर्तयति -यितुः), प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुः), नियुज् (c. 10.
 -योजयति -यितुः), प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुः), आकृप् (c. 1.
 -कर्षति -र्षतु), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुः).
 INFLUENCED, *p. p.* अधिशितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, उपहतः -ता -तं,
 प्रेरितः -ता -तं, प्रवर्जितः -ता -तं, नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं,
 आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रोत्साहितः -ता -तं, वशः -शा -शं in comp.; 'in-
 fluenced by love,' कामाधिशितः -ता -तं, कामोपहतः -ता -तं, कामवशः
 -शा -शं; 'influenced by avarice,' लोभाकृष्टः -ष्टा -ष्टं.
 INFLUENTIAL, *a.* गुरुः -द्वी -रु, सगौरवः -वा -वं, गुरुप्रभावः -वा -वं,
 सप्रभावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -णुः -णु, भारी -रिणी -रि (नृ), प्रबलः
 -ला -लं, शक्तिमान् -मती -मत् (नृ), अधिकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतापी
 -पिनी -पि (नृ).
 INFLUENTIALLY, *adv.* प्रभावेण, सप्रभावं, गौरवेण, सगौरवं, सभारं.
 INFLUENZA, *s.* साधारणपीनसरोगः, साधारणस्त्रेभरोगः, सन्निपातकः.
 INFILUX, *s.* आगमः -मनं, प्रवाहः, अनःप्रवाहः, अनवहनं, प्रसयणं, अनःस-
 वणं, अनगमनं.
 To INFOLD, *v. a.* वेष्ट् (c. 1. वेष्टते -ष्टितुं), आवेष्ट्, परिवेष्ट्, संवेष्ट्, आसृष्ट्
 (c. 10. -छादयति -यितुः), परिच्छिद्य्, पिषा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशेन
 परिवेष्ट्, कोशस्थं -स्थां -स्थं कृ, वासनस्थं -स्थां -स्थं कृ. — (Clasp with
 the arms, embrace) भुजाभ्यां पीड् (c. 10. पीडयति -यितुः), आलिङ्ग्य्
 (c. 1. -लिङ्गति -ङ्गितुं), समालिङ्ग्य्, आस्रिप् (c. 4. -स्रियति -स्रेष्टुं).
 INFOLDED, *p. p.* आवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः -ता -तं, परिवेष्टितः -ता -तं,
 आसृष्टः -ष्टा -ष्टं, कोशस्थः -स्था -स्थं, वासनस्थः -स्था -स्थं, सवगुणितः -ता -तं.
 To INFOLD, *v. a.* सपरीकृ, सपरीकृ, सदलीकृ, पञ्चान्वितं -तां -तं कृ.
 To INFORM, *v. a.* (Make known, tell) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति
 -यितुः), विज्ञा, निविद्य् (c. 10. -वेदयति -यितुः), आविद्य्, समाविद्य्, विद्य्,
 वृध् (c. 10. बोधयति -यितुः), प्रवृध्, प्रतिवृध्, अवृध्, सूच (c. 10. सूच-
 यति -यितुः), संसूच, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं or caus. -ख्यापयति
 -यितुः), समाख्या, ख्या, कथ् (c. 10. कथयति -यितुः), अवगम् (c. 10.
 -गमयति -यितुः), शंस (c. 1. शंसति -सितुः), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति
 -देष्टुः), सन्दिश, आदिश, वृ (c. 10. आशयति -यितुः), कर्णोचरीकृ. —
 (Inform against) अपराधं सूच, प्राडिवाकसाक्षाद् साज्जे (c. 1. -हयति
 -ह्यातु), उपनिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वैशुन्यं कृ, पिशुनो भू.
 INFORMAL, *a.* विधिविरुद्धः -डा -डं, अवधिः -धिः -धि, विधिभ्रः -घ्नी -घ्नं,
 अवैधिकः -की -कं, नियमविरुद्धः -डा -डं, रीतिविरुद्धः &c., अव्यव-

स्थितः -ता -तं, उत्सूचः -चा -वं, अवय्योदः -दा -दं, अव्योग्यः -ग्या -वं,
 अव्यपार्यः -र्या -रं.
 INFORMALITY, *s.* अवधिः *m.*, विधिविरोधः, विधिव्यतिक्रमः, अव्यवस्था.
 उत्क्रमः, अधिधानं, अनियमः, अरतिः *f.*, विधिभङ्गः, नियमभङ्गः,
 अवय्योदा, विसूचता.
 INFORMALLY, *adv.* अवधिवत्, अवधितम्, अधिधानतस्, विधिविरुद्धं.
 अव्यपार्यधि, नियमविरोधेन, अक्रमेण, अवधिपूर्वम्.
 INFORMANT, *s.* ज्ञापकः, विज्ञापकः, आवेदकः, निवेदकः, बोधकः, प्रबोधकः,
 सूचकः, सूची *m.* (नृ), ख्यापकः, आख्यायकः.
 INFORMATION, *s.* विज्ञप्तिः, विज्ञापनं, ज्ञप्तिः, ज्ञापनं, ज्ञाप्तिः *f.*, विज्ञाप्तिः *f.*,
 निवेदनं, आवेदनं, विदितं, बोधः -धनं, प्रबोधः -धनं, सूचनं, संसूचनं,
 आख्यानं, ख्यापनं, प्रत्यादेशः. — (Intelligence, news) वाक्त्रि. समाचारः,
 वृत्तान्तः, स. ज्ञः, सन्दिष्टं, संपादः, सूचनाः. — (Knowledge) ज्ञानं,
 विज्ञानं, बोधः, अवगमः. — (In law, intelligence of crime)
 अपराधमूचनं -ना, अन्यायमूचनं -ना, स्वयमुक्तिः *f.*, पेशुन्यं, उपनिधानं.
 INFORMED, *p. p.* विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञापितः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं,
 ज्ञप्तः -प्ता -प्तं, ज्ञपितः -ता -तं, अनुज्ञापितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं,
 निवेदितः -ता -तं, बोधितः -ता -तं, प्रबोधितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं,
 संसूचितः -ता -सं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा
 -ष्टं, सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, गृहीतायः -र्या -रं.
 INFORMER, *s.* सूचकः, सूची *m.* (नृ), पेशुनः, कर्णजपः, कर्णनयः, बोधकः,
 उपनिधाता *m.* (नृ), अपराधमूचकः, अन्यायमूचकः. — (Conveyer of
 intelligence) वाक्त्रिकः, वाडायनः.
 INFORMITY, *s.* निराकारत्वं, अनाकारत्वं, अरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, निरवयवत्वं.
 INFRACTION, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, खण्डनं, भेदः, अतिक्रमः, व्यतिक्रमः -मणं,
 लङ्घनं, उलङ्घनं; 'of an agreement,' संविद्यतिक्रमः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं.
 INFRANGIBLE, *a.* अभेद्यः -द्या -द्यं, अभेदनीयः -या -यं, अखण्डनीयः -या -यं,
 असंख्यः -ख्यः -ख्यं, अनतिक्रमणीयः -या -यं, अलङ्घनीयः -या -यं.
 INFREQUENCY, *s.* विरलता, वैरल्यं, अवहुत्वं, अनभीष्टता, अनभ्युत्थं,
 अनियता, कादाचित्कत्वं, क्वाचित्कत्वं, अपीनःपुन्यं, असामान्यं.
 INFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलगतः -ता -तं, अनभीष्टः -क्ष्णा
 -क्ष्णं, अवहुशो वर्तमानः -ना -नं, अनित्यः -त्या -यं, अनैयिकः -की -कं,
 कादाचित्कः -क्ता -क्तं, क्वाचित्कः -क्ता -क्तं, अपीनःपुनिकः -की -कं,
 असततः -ता -तं, असामान्यः -त्या -यं.
 INFREQUENTLY, *adv.* अवहुशम्, अनभीष्टम्, अनित्यं, विरलं, कदाचित्.
 To INFRINGE, *v. a.* (Break) भङ्ग (c. 7. भनक्ति. भन्तुः), खण्ड् (c. 10.
 खण्डयति -यितुः), भिद्य् (c. 7. भिनक्ति. भिन्तुः), भङ्गं कृ. — (Violate)
 अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुः), व्यतिक्रम्, लङ्घ् (c. 10. लङ्घयति -यितुः),
 उलङ्घ्य्, विलङ्घ्य्, लुप् (c. 10. लोपयति -यितुः), विलुप्, अतिचर् (c. 1.
 -चरति -रितुः), अतिवृत् (c. 1. -वर्तते -व्रितुः).
 INFRINGED, *p. p.* भग्नः -ग्नः -ग्नं, लङ्घितः -ता -तं, उलङ्घितः -ता -तं,
 अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, खण्डितः -ता -तं, विच्छिन्नः -न्ता -न्तं.
 INFINGER, *s.* भङ्गकरः, भङ्गकः, भङ्गकारी *m.* (नृ), लङ्घनकारी, अति-
 क्रमी *m.* (नृ), विच्छेदकः, लोपकरः, अतिवर्त्ती *m.* (नृ).
 INFINGERMENT, *s.* भङ्गः, भङ्गनं, भेदः, खण्डनं, अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः
 -मणं, लङ्घनं, उलङ्घनं, लोपः -पनं, विच्छेदः, अतिवर्त्तनं; 'of a
 compact,' संविद्यतिक्रमः, नियमातिक्रमः, नियमभङ्गः; 'of a law,'
 व्यवस्थालङ्घनं, व्यवस्थालोपः.
 INFURATE, *a.* कोपाकुलः -ला -लं, क्रोधाकुलः -ला -लं, रोपवेगाकुलः -ला
 -लं, संरजः -जा -जं, क्रोधान्धः -न्धा -न्धं, उन्मादसंरजः -जा -जं, मदोत्कटः

-टा -टं, क्रोधविधिः -त्रा -त्रं.

To INFURIATE, v. a. कोपाकुलीकृ, रोषवेगेन व्याकुलीकृ, संरञ्जीकृ.

To INFUSCATE, v. a. तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), तिमिरीकृ, कृष्णीकृ, श्यामीकृ.

To INFUSE, v. a. (Pour in, mix) आसिष् (c. 6. -सिषति -सेकुं), निधिष्, सिष्, प्रधिष् (c. 6. -धिषति -धेष्टुं), निधिष्, मिष् (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिष् संसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), मिश्रीकृ, मिश्रणं कृ.—(Introduce) निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रविष्, आविष्; 'infuse into the mind,' चित्ते निविष्, उपदिष् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उपदेशं कृ.—(Steep) वास् (c. 10. वासयति -यितुं), छप् (c. 1. छपति -चितुं), भू (c. 10. भावयति -यितुं).

INFUSED, p. p. आसिक्तः -क्ता -क्तं, सिक्तः -क्ता -क्तं, प्रधिप्तः -प्रा -प्रं, निधिप्तः -प्रा -प्रं, मिश्रितः -ता -तं, व्याप्तः -प्रा -प्रं, संसृष्टः -ष्टा -ष्टं, निवेशितः -ता -तं, विलीनः -ना -नं.—(Steeped) वासितः -ता -तं, भावितः -ता -तं.

INFUSIBLE, a. (That may be infused) प्रक्षेपणीयः -या -यं, मिश्रणीयः -या -यं, निवेशनीयः -या -यं.—(Incapable of fusion) अद्रव्यः -व्या -व्यं, अद्रवणीयः -या -यं.

INFUSION, s. (Act of pouring in) आसेकः, आसेचनं, प्रक्षेपः -पणं, मिश्रणं, मिश्रीकरणं, सम्मिश्रणं.—(Act of introducing) निवेशनं, प्रवेशनं.—(Suggestion, instruction) उपन्यासः, प्रबोधः -धनं, उपदेशः.—(Process of steeping) वामनं, भावनं, छपनं, निष्कापः.—(The liquor in which plants are steeped) कषायः -यं, रसः, निर्यासः, निर्यहः, छापः.

INGATHERING, s. शस्यसङ्ग्रहः, शस्यसंचयः, शस्यसङ्ग्रहकालः.

INGELABLE, a. अणनीकरणीयः -या -यं, घनीकरणाशक्यः -क्या -क्यं.

To INGEminate, v. a. द्विगुणीकृ, द्विगुण (nom. द्विगुणयति -यितुं), पुनःपुनः कृ, वारं वारं कृ, द्विवारं कृ, मुदुमहः कृ, समकृतं कृ.

INGEMINATE, a. द्विगुणितः -ता -तं, पुनःपुनः कृतः -ता -तं.

INGEMINATION, s. द्विगुणीकरणं, पुनःपुनःकरणं, द्विवारकरणं, समकृत्करणं.

INGENERATE, INGENERATED, a. अजननीतः -ता -तं, सहजः -जा -जं, निजः -जा -जं.

INGENIOUS, a. (Possessed of invention, prompt to invent) युक्तिमान् -मती -मत् (त्), यौक्तिकः -की -कं, उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायो -यिनी -यि (न्), कल्पकः -का -कं, परिकल्पकः -का -कं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, चतुरः -रा -रं, निपुणः -णा -णं, सुप्रयोगवान् -वती -वत् (त्), विदग्धः -ग्धा -ग्धं, प्रवीणः -णा -णं, सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, पटुः -टु -टु, उपकारकः -का -कं, व्यवसायी -यिनी -यि (न्), विचक्षणः -णा -णं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Of curious design or structure) सुयुक्तिकृतः -ता -तं, सुयुक्तिनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, सुप्रयोगकृतः -ता -तं, सुप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

INGENUOUSLY, adv. युक्ता, सुयुक्ता, सुप्रयोगेन, विज्ञवत्, चातुर्येण, चतुरं, निपुणं, निपुणवत्, विचक्षणवत्, सपाटयं, दाक्ष्येण, दक्षवत्.

INGENUITY, INGENUOUSNESS, s. युक्तिः f., सुयुक्तिः f., सुप्रयोगः, युक्तिमत्त्वं, कल्पना, कल्पनाशक्तिः f., कल्पकत्वं, विज्ञता, उपायज्ञता, चतुरता, चातुर्यं, निपुणता, निपुण्यं, सूक्ष्मता, बुद्धिमत्त्वता, बुद्धितीक्ष्णता, पटुता, पाटवं, विदग्धता, विदग्ध्यं, प्रवीणता, वैचक्षण्यं, दक्षता, दाक्ष्यं, कला, मनुष्यकला, व्यवसायः.

INGENUOUS, a. निष्कपटः -टा -टं, अकपटः -टा -टं, विमलाला -ला -ल (न्), विमलार्षकः -का -कं, मायाहीनता -ना -नं, अमायः -या -यं, अमायिकः -की -कं, निर्वीजः -जा -जं, अवक्रः -क्ता -क्तं, सरलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः -ति, अविद्यः -द्या -द्यं, अशुः -शु -शु, निर्व्यथः -का -कं, दक्षिणः -णा -णं, अगूढभावः -वा -वं, शुचिः -विः -वि, शुचिमताः -ता -तं.

-नः (स्), निष्मेलविद्यः -ता -तं, अकृपणः -णा -णं.—(Generous, noble) उदारः -रा -रं, उदारचेताः -ता -तः (स्), महानुभावः -वा -वं.

INGENUOUSLY, adv. निष्कपटं, कपटं विना, अवक्रं, अमायया, सरलं, सरलवत्, सारत्येन, निर्व्यथीकं, निर्व्यथं, दाक्ष्येन, उदारवत्.

INGENUOUSNESS, s. उदारत्वं, चौदाय्यं, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं, अकपट्यं, अमाया, मायाहीनता, सरलता, सारत्यं, अवक्रता, अविद्यता, अशुता, अशून्यं, निर्व्यथीकता, दाक्ष्यं, शुचिता, विमलामता, विमल-निष्मेलत्वं, भावागूढता, शुद्धमतित्वं, भावशुद्धत्वं, अवायः, अकार्ष्यं, उदीहीता.

INGLORIOUS, a. अयशस्वी -स्विनी -स्वि (न्), अयशस्यः -स्या -स्यं, अकीर्तिमान् -मती -मत् (त्), अकीर्तिकरः -री -रं, अकीर्तिदः -दा -दं, अयशस्कटः -री -रं, अयशस्कटः -री -रं, अस्यातः -ता -तं, अधीमान् -मती -मत् (त्), निःश्रीकः -का -कं, अपमानजनकः -का -कं, कलशकटः -री -रं, निःप्रतापः -पा -पं, लज्जाकरः -री -रं.

INGLORIOUSLY, adv. अयशस्यं, सापमानं, सकलङ्कः, अकीर्तिपूर्व.

INGOT, s. तूलिकाविलीनः सुवर्णादिपिण्डः, तूलिकाकारः सुवर्णरूप्यादिपिण्डः, सुवर्णादिकीलः; 'ingot mould,' तूलिका, तुलिका, ईषिका, ईषिका.

To INGRAFT, v. a. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रयं निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), एकवृक्षपत्रयम् अन्यवृक्षपत्रवेन संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं).

INGRAFTED, p. p. निवेशितः -ता -तं, निहितः -ता -तं, संलग्नीकृतः -ता -तं.

INGRAFTMENT, s. एकवृक्षशाखायाम् अन्यवृक्षपत्रयनिवेशनं, संलग्नीकरणं.

INGRATE, a. अकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः -ज्ञी -ज्ञं, अकृतवेदी -दिनी -दि (न्), अनुपकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारविस्मयी -यी -यै (यै), कृतनाशकः -की -कं.

To INGRATiate, v. a. (Conciliate favor for one's self) आराप् (c. 10. -राधयति -यितुं), अनुरप् (c. 10. -रन्धयति -यितुं), सान्त् (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), प्रसद (c. 10. -सादयति -यितुं), प्रमाप् (c. 10. -साधयति -यितुं), लल (c. 10. लालति -यितुं), अनुग्रहं प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नोति), अनुरागं कृ, ज्ञेहं कृ, अनुरूप (c. 4. -रुध्यति -रोह्यं).

INGRATITUDE, s. अकृतज्ञता, कृतज्ञता, उपकृतप्रता, उपकारविस्मृतिः f., उपकारविस्मरणं, उपकृतज्ञताविस्मृतिः f., कृतपूर्वनाशनं, कृतनाशनं, उपकारनाशनं, कृतपूर्वविस्मृतिः f., अनुपकारिता, निरुपकारिता, प्रमुपकारभावः.

INGREDIENT, s. भागः, संशः, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, उपकरणं, अङ्गं, वस्तु; 'any thing mixed as an ingredient in drugs in the course of decoction,' प्रधिप्तं, भावितं.

INGRESS, s. प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, आवेशः -शनं, समावेशः, वेशः -शनं, वेपथं, वेशिका, सन्निवेशः, सञ्चारः; 'of the sun into a sign,' संक्रान्तिः f., संक्रान्तः; 'of a luminary at an eclipse,' वेधः.

INGUINAL, a. वैद्यनसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (न्), पेंक्षणीयः -या -यं.

To INGULF v. a. See To ENGULPH.

To INGUROITATE, v. a. जलादि बहुशो गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं) or निमृ or अवगृ or यस् (c. 1. यस्ते -यितुं).

INGUSTABLE, a. रसनेन्द्रियातीतः -ता -तं, रसनेन्द्रियाविषयः -या -यं.

To INHABIT, v. a. वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्, प्रविस् all with loc. c., आवासं, समावस्, अधिवस्, अधिनिवस्, अध्यावस्, उपवस्, सन्निवस् with acc. c. or loc. c., अध्याव् (c. 2. -आसे -आसितुं), समध्याव् with acc. c., आस् with loc. c., आसि (c. 1. -अयति -ते -यितुं) with acc. c., सेव् (c. 1. सेवते -यितुं), निवस्, उपसेव् with acc. c., अधिवा (c. 1. -तिष्ठति -हानुं) with acc. c. or loc. c., स्वा with loc. c., मुष् (c. 6. मुषते, जीषितुं) with acc. c., निह्री (c. 4. -ह्रीयते -लेष्टुं), वासं कृ.

INHABITABLE, a. वास्यः -व्या -व्यं, वासतयः -व्या -व्यं, वासतेयः -वी -यं,

वसनीयः -या-यं, आवासनीयः -या-यं, निवसनीयः -या-यं, वासयोग्यः -या-यं, वासक्षमः -ना-नं, वासाहः -हो-है, आनीयः -या-यं, उपजीव्यः -या-यं.

INHABITANT, *s.* वासी *m.* (नं), निवासी *m.*, वासकारी *m.* (नं), निवासकारी *m.*, निलायी *m.* (नं), स्थायी *m.* (नं), अवस्थायी *m.*, स्यः or संस्यः in comp.

INHABITATION, *s.* वासः, निवासः, निवसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निलयः -यनं.

INHABITED, *p. p.* उपितः -ता-तं, अधुषितः -ता-तं, अध्यासितः -ता-तं, सेवितः -ता-तं, अधिषितः -ता-तं, नियेषितः -ता-तं, जुष्टः -ष्टा-ष्टं; 'formerly inhabited by cattle,' उपतिष्ठवीनः -ना-नं; 'an inhabited country,' जनपदः, ज्ञानपदः.

INHABITING, *part.* वसन् -सनी -सती -सत् (नं), निवसन् -सनी -सत् (नं), निवासी -सिनी -सि (नं), कृतालयः -या-यं, आश्रितः -ता-तं, समाश्रितः -ता-तं, सेवी -विनी -वि (नं), अधिपश्यायः -ना-नं.

TO INHALE, *v. a.* श्वस् (c. 2. श्वसित-तुं), निश्वासः, उरःस्थानं or वक्षःस्थानं or हृदयस्थानं आसेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or वायुना पृ, श्वासं कृ, निषा (c. 1. -पिपति -पातुं).

INHARMONIOUS, *a.* विस्तरः -रा-रं, अपस्तरः -रा-रं, कर्कशस्वनः -ना-नं. TO INHERE, *v. n.* निष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), अनः स्या, अधिष्ठा, अनर्थः, अनवृत्तः (c. 1. -वर्तते -र्तितुं), अनर् जा in pass. (जायते), सहजः -ना-नं भू.

INHERENCE, INHERENCY, *s.* निष्ठा-ज्ञानं, निष्ठितिः *f.*, अनःस्थितिः, अधिष्ठितिः *f.*, अधिष्ठानं, संस्था, संस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अनर्भावः, अनवर्त्तनं, अनवृत्तिः *f.*, अनुपङ्गः -ङ्गिका, निरुद्धिः *f.*, समवायः, समवायसम्बन्धः.

INHERENT, *a.* निष्ठः -ष्टा-ष्टं, निष्ठितः -ता-तं, अनर्भावः -वा-वं, अनर्भूतः -ता-तं, अनर्जितः -ता-तं, अनरस्यः -स्या-स्यं, अनःस्थः -स्या-स्यं, अनःस्थायी -यिनी -यि (नं), अनवर्त्तनी -र्त्तिनी (नं), निजः -जा-जं, सहजः -जा-जं, निरुद्धः -दा-दं, अनुपङ्गी -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), अनुपङ्गिकः -को-कं, अनुपङ्गिकः -को-कं, प्रासङ्गिकः -को-कं, आवेष्टिकः -की-कं, समवायी -यिनी -यि (नं), समवेतः -ता-तं, यस्तः -स्ता-स्तं, समस्तः -स्ता-स्तं; 'inherent in the body,' देहनिष्ठः -ष्टा-ष्टं. —(Naturally pertaining to) स्वाभाविकः -की-कं, स्वाभावजः -जा-जं, प्रकृतियः -स्या-स्यं, नैसर्गिकः -की-कं, सौस्मृगिकः -की-कं, सांख्यिकः -की-कं; 'inherent nature,' अनर्भावः, स्वाभावः.

TO INHERIT, *v. a.* अधिकृ, उत्तरण or उत्तरम् अधिकृ, वंशक्रमागमेन प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), पितुः प्राप्, पितृन् प्राप्, क्रमागत्वेन प्राप्, अन्वयागमेन प्राप्, वंशधिकारेण प्राप्, पारम्पर्येण प्राप्, वंशक्रमेण पितुः प्राप्, पैतृकाधिकारं प्राप्, अधिकारी -रिणी -रिभू, उत्तराधिकारीभू, दायादोभू; 'to inherit property,' पैतृकरिक्यं प्राप्, गोत्ररिक्यं प्राप्, क्रमागतरिक्यं प्राप्.

INHERITABLE, *a.* पितृप्राप्यः -या-यं, पितृपुत्रपरम्पराभोग्यः -ग्या-ग्यं, उत्तराधिकारोपभोग्यः -ग्या-ग्यं, औदारिकः -की-कं, दाययोग्यः -ग्या-ग्यं.

INHERITANCE, *s.* (Act of receiving an inheritance) पैतृकरिक्यग्रहणं, रिक्थप्राप्तिः *f.*, अधिकारप्राप्तिः *f.*, रिक्थग्रहणं, वंशग्रहणं, रिक्थभागग्रहणं, दायभागप्राप्तिः *f.*—(Right of inheritance) उत्तराधिकारः -रिता, अधिकारः -रिता -न्तं, रिक्थाधिकारः, दायन्तं, दायधिकारः.—(Heritage, estate, patrimony) पैतृकरिक्यं, पैतृकं रिक्थं or ऋक्यं, गोत्र-रिक्थं, पैतृकधनं, गोत्रधनं, दायः, ऋक्यभागः, पैतृकं, औदारिकं, क्रमागतरीक्यं, क्रमागतधनं.—(Portioning of inheritance) दायविभागः, दायभागः, रिक्थविभागः, उद्धारविभागः, रिक्थव्यवहः; 'to di-

vide an inheritance,' पैतृकरिक्यं भञ्ज (c. 1. भञ्जति -ते, भञ्जं) or विभञ्ज.—(Share of an inheritance) भागः, वंशः, उद्धारः.

INHERITED, *p. p.* पितृप्राप्तः -प्रा-प्रं, पितृगृहीतः -ता-तं, क्रमागमेन प्राप्तः -प्रा-प्रं, क्रमागतः -ता-तं, क्रमायातः -ता-तं, क्रमाद् आगतः -ता-तं, अन्वयागतः -ता-तं, परम्पराप्राप्तः -प्रा-प्रं, परम्परायातः -ता-तं, पारम्पर्येणागतः -ता-तं, परम्परोक्तः -शा-शं.

INHERITOR, *s.* अधिकारी *m.* (नं), उत्तराधिकारी *m.*, दायादः, भागी *m.* (नं), भाक् in comp. (नं), वंशी *m.* (नं); 'inheritor of property,' धनाधिकारी *m.*, रिक्थभागी *m.* (नं). See HEIR.

INHERITRESS, INHERITRIX, *s.* अधिकारिणी, उत्तराधिकारिणी, दायादौ. TO INHIBIT, *v. a.* नियम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं), संयम्, निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), निरुध् (c. 7. -रुण्धि -रोधुं), अवरोधः, वृ (c. 10. वारयति -यितुं), निवृ, निर्धिष (c. 1. -धेयति -धेयुं).

INHIBITION, *s.* संयमः, निग्रहः, निवारणं, निरोधः, संरोधः, निषेधः.

INHOSPITABLE, *a.* अनातिथ्यः -यो-यं, अनातिथ्यः -य्यी-य्यं, अतिथिद्वेषी -यिणी -यि (नं), अत्यागतद्वेषी &c., आतिथ्यविमुखः -खा-खं, सत्कारद्वेषी &c., सत्कारविमुखः -खा-खं, असत्कारशीलः -ला-लं, अत्यागतानुपकारी -रिणी -रि (नं), अत्यागताशरणः -शा-शं, अत्यागताहितः -ता-तं, अत्यागतानादरी -रिणी -रि (नं).

INHOSPITABLENESS, INHOSPITALITY, *s.* अनातिथ्यं, अनातिथ्यत्वं, अनतिथिन्तं, असत्कारः, असत्कर्म *n.* (नं), अतिथिद्वेषः, अत्यागतद्वेषः, अतिथ्यनादरः, अतिथ्यसत्कारः.

INHOSPITABLY, *adv.* अनातिथ्येयं, अनातिथ्यपूर्णं, असत्कारेण, असत्कारपुरःसरं, अतिथिद्वेषित्वं.

INHUMAN, *a.* अमनुष्यः -या-यं, अमनुष्यधर्मी -ध्मी-ध्मे (नं), मनुष्यविषयधर्मी &c.—(Cruel) निर्दयः -या-यं, दयाहीनः -ना-नं, क्रूरः -रा-रं, क्रूरकर्मो -ध्मी-ध्मे (नं), निष्ठुरः -रा-रं, निष्कृपः -पा-पं, निष्करुणः -शा-शं, निष्ठुरः -शा-शं, राक्षसधर्मी &c., कठिनहृदयः -या-यं.

INHUMANITY, *s.* अमनुष्यता, निर्दयता -न्तं, क्रूरता, क्रौर्यं, दयाहीनता, निष्ठुरता, नेष्टुर्यं, निष्करुण्यं, कृपाहीनता, दौरात्म्यं.

INHUMANLY, *adv.* अमनुष्यवत्, निर्दये, निष्ठुरं, नेष्टुर्येण, क्रूरवत्, क्रौर्येण, निष्करुणे, राक्षसवत्, निष्कृपं, दुरात्मवत्.

INHUMATION, *s.* भूमिसन्तनं, निखननं, निस्तातनं, भूमौ निखननं, भूमिसमर्पणं, भूमिनिर्घेयः, भूमिनिवेशनं, धितिव्यासः.

TO INHUME, *v. a.* भूमौ निखन् (c. 1. -खन्ति -नितुं) or निष्ठा (c. 3. -दधाति -धातुं) or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or सम् in caus. (-अधेयति -यितुं) or निधिष्य (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्नुते) or न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

INIMICAL, *a.* वैरी -रिणी -रि (नं), अहितः -ता-तं, अहितकारी -रिणी -रि (नं), द्वेषी -यिणी -यि (नं), द्वेषणः -शा-शं, विद्वेषी &c., विद्वेष्टा -ष्ट्री -ष्टृ (ष्टृ), सर्वेरः -रा-रं, अपय्यकारी &c., अपकारी &c., प्रतिहूलः -ला-लं, विरोधी -यिनी -यि (नं), विषयः -धा-धं, प्रतिपद्यः -धा-धं, द्रोहवृद्धिः -द्धिः -द्धि, द्रोहवृत्तिः -त्तिः -त्ति, शात्रवः -वी-वं, शात्रवीयः -यी-यं, अहितमनाः -ना-नं (स्), अहितशीलः -ला-लं, अमित्रः -त्रा-त्रं, अस्त्रिधः -ग्या-ग्यं, असहृद् *m. f. n.*, अनुपकारी -रिणी -रि (नं), अननुकूलः -ला-लं, विपरीतः -ता-तं.

INIMICALLY, *adv.* शत्रुवत्, अहितवत्, सर्वेरं, अमित्रवत्, अस्त्रिधवत्, शत्रुबुद्ध्या, द्रोहबुद्ध्या, प्रतिहूलं, विरोधेन, विरुद्धं, विषयवत्, अननुकूलं, विपरीतं, रिपुवत्.

INIMITABILITY, *s.* अनुपमेयता, अननुकार्यता, अनन्यसाध्यत्वं, अद्वितीयता.

INIMITABLE, *a.* अनुपमेयः -या-यं, अननुकार्यः -य्या-य्यं, अननुकरणीयः

विप्रकारः, पीडा-उन्नं, प्राणिपीडा, सहितं, अनितं, व्यापादः-दन्नं, विहेतुः-उन्नं.—(Hurt, harm, detriment) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपकारः, अपक्षतं, अपायः, हानिः *f.*, नाशः, ध्वंसः, अपक्षयः, अपक्षितिः *f.*, दूषणं, अर्देना, क्षयः, उपक्षयः, बाधः, दुःखं, दोषः, भंशः. INJUSTICE, *s.* अधर्मः-अर्मेता-त्वं, अन्यायः-यता-त्वं, अन्याय्यता, अन्यायिता, धर्मविरोधः, धर्मविरुद्धता, धर्मोपेतता, न्यायविपर्ययः, न्यायविरोधः, न्यायविरुद्धता, अनितिः *f.*, अनयः, दुर्गतिः.

INK, *s.* मसिः *f.*-सी, मसिः *f.*-पी, मसिका, मसीजलं, मलिनाद्यु *m.* पद्माञ्जनं, अञ्जनं, कालिका, काली, वणिका, मेला, गोला; 'red ink,' अलङ्कारः, अलङ्कः-ककं.

TO INK, *v. a.* मस्या लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or मलिन (nom. मलिन-यति-यितुं) or दुष् (c. 10. दुष्पयति-यितुं), मसिदूषितं-तां-तं कृ, कालोकृ.

INK-HORN, *s.* मसिधानी, मसिकूपी, मसिभाजनं, मसिपात्रं, मस्याधारः.

INKLING, *s.* ईपञ्चानं, किञ्चिञ्चानं, ईपञ्चोपनं, ईपत्पञ्चना-नं, किञ्चित्पञ्चितं, इङ्गितं, सङ्केतः, भासः, आभासः, वासना.

INKSTAND, *s.* मसिधानी-नं, मसिकूपी, मसिभाजनं, मस्याधारः, मसिपात्रं, मेलाद्युः *m.*, वार्हेलः-लं, लिपिसंज्ञापात्रं, लेखसाधनपात्रं, लिपिसा-मस्यभाजनं.

INKY, *a.* मसिमयः-यी-यं, मसिवर्णः-रं-रं, समसिः-सिः-सि, मसोयः-या-यं, मसिलिप्तः-प्ता-प्तं, मसिदूषितः-ता-तं.

INLAID, *p. p.* खचितः-ता-तं, अनुविष्टः-डा-डं, प्रतिबद्धः-डा-डं, प्रणि-हितः-ता-तं, रुतितः-ता-तं, पिनद्धः-डा-डं, नडितः-ता-तं, करसः-छा-छं-छितः-ता-तं; 'is inlaid,' प्रणिधीयते.

INLAND, *a.* मध्यदेशीयः-या-यं, मध्यदेशी-श्विनी-शि (नृ), मध्यदेश्यः-स्या-स्यं, देशमध्यस्यः-स्या-स्यं, देशमध्यवर्ती-श्विनी-शि (नृ), समुद्रदृश्यः-स्या-स्यं, समुद्रदृश्यवर्ती-श्विनी-शि (नृ), समुद्रानिकटवर्ती &c., असमु-द्रतीरस्यः-स्या-स्यं.—(Not foreign, domestic) अविदेशीयः-या-यं, देशीयः-या-यं, देशिकः-की-कं, देश in comp.

INLANDER, *s.* समुद्रदृश्यवासी *m.* (नृ), मध्यदेशिनः, मध्यदेशवासि *m.*

TO INLAPDATE, *v. a.* पापाशीकृ, प्रलरीकृ, पापाणवत् कठिनोक्तृ.

TO INLAY, *v. a.* नानावर्णद्वयैः खच् (c. 10. खचयति-यितुं) or अनुव्यथ (c. 4. विव्यति-व्युत्थं) or सुर् (c. 6. सुरति-रितुं) or बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), निधा (c. 3. दधाति-धातुं), प्रणिधा, चित्रविचित्रोक्तृ, करशीकृ, नानाविधद्वयैः खचितं-तां-तं कृ or नडितं कृ.

INLAYER, *s.* प्रणिधाता *m.* (नृ), नानावर्णद्वयनिध-या *m.* (नृ), प्रणिधायी *m.* (नृ).

INLAYING, *s.* नानावर्णद्वयनिधनं, प्रणिधानं, विचित्रोक्तृ.

INLET, *s.* (Entrance, place of ingress) द्वारं, प्रवेशद्वारं, प्रवेशमार्गः, पथः, मार्गः.—(Creek, or recess in the shore of the sea) समुद्रवङ्कः, वङ्कः, सञ्जः, तटभङ्गः, तीरभङ्गः, तीरभेदः, पुटभेदः, खातं.

TO INLIST, *v. a.* See ENLIST.

INLY, *a.* आन्तरिकः-की-कं, अन्तरस्यः-स्या-स्यं. See INTERNAL.

INWARD, *ad.*

INMATE, *s.* सहवासी *m.* (नृ), निवासी *m.* (नृ), सहवर्ती *m.* (नृ), सहस्ययी *m.*, एकगृहवासी *m.*, एकगृहस्ययी *m.*

INMOST, *a.* अन्तरतमः-मा-मतं, अन्तरतमस्यः-स्या-स्यं, अत्यन्तरः-रा-रं, अत्यन्तरस्यः-स्या-स्यं, अत्यन्तरस्यः &c., अत्यन्तरवर्ती-श्विनी-शि (नृ), अत्यन्तरिकः-की-कं, अत्यन्तगतः-ता-तं, अत्यन्तभूतः-ता-तं.

INN, *s.* (House for the lodging of travellers) उन्नरणगृहं, उन्नरण-शाला, उन्नरणस्थानं, उन्नरणीयगृहं, उपकारी-रिका, उपकारिकागृहं, उपकार्या, औपकार्या-यं, प्रवासीयगृहं.—(Tavern) गन्ना-त्रिका, मदिरागृहं, मदिराशाला.—(Residence of lawyers) स्मृतिशास्त्रभटः,

स्मृतिशास्त्रवेष्ट *m.* (नृ).

TO INN, *v. n.* उन्नरणगृहे वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), उन्नरणशालां निविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), अत्यन्तये रयाद सवतीये पृथीकगृहं निविश.

TO INN, *v. a.* उन्नरणगृहे वस् (c. 10. वासयति-यितुं), उन्नरणशालां निविश (c. 10. -वेष्टयति-यितुं).

INN KEEPER, *s.* उन्नरणगृहपतिः *m.*, उन्नरणशालास्वामी *m.* (नृ), उपकारि-कागृहाधिकारी *m.* (नृ), शौचिकः.

INNATE, *a.* सहजः-जा-जं, सहजातः-ता-तं, अनजोतः-ता-तं, निजः-जा-जं, अनर्भवः-वा-वं, अनरूपवः-वा-वं, अनर्भूतः-ता-तं, अनर्वेक्षी-श्विनी-शि (नृ), अनरस्यः-स्या-स्यं, स्वाभाविकः-की-कं, स्वाभावजः-जा-जं, नैसर्गिकः-की-कं, निसर्गजः-जा-जं, औत्सर्गिकः-की-कं, प्रकृतिस्यः-स्या-स्यं, प्राकृतिकः-की-कं, औत्पत्तिकः-की-कं, अनरीयः-या-यं.

INNATELY, *adv.* स्वाभावात्-येन, स्वाभावतः, सहजं, निजभावेन.

INNATENESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, सहजत्वं, अनर्भावः, अनर्भूतत्वं, नैसर्गिकत्वं

INNAVIGABLE, *a.* अनौताय्यः-य्या-य्यं, अनाय्यः-य्या-य्यं, नावताय्यः-य्या-य्यं, नावगम्यः-स्या-स्यं, अनौगम्यः-स्या-स्यं, नौगमनाशकः-का-कं.

INNER, *a.* अन्तरस्यः-स्या-स्यं, आन्तरिकः-की-कं, आन्तरः-री-रं, अन्तरीयः-या-यं, आन्तरः-री-रं, अन्तर of अन्तर of अन्तर in comp., अनर्भवः-वा-वं, अनर्गतः-ता-तं, अनर्भूतः-ता-तं, अनर्वेक्षी-श्विनी-शि (नृ), अन्तरतमः-मा-मतं, अन्तःस्थितः-ता-तं, मध्यस्यः-स्या-स्यं, गर्भस्यः-स्या-स्यं, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, 'inner apartments,' अन्तर्गृहं, अनर्भवनं, भवनोदरं, वासगृहं.

INNERMOST, *a.* अन्तरतमः-मा-मतं. See INMOST.

INNOCENCE, INNOCENCY, *s.* (Freedom from guilt) शुचिता, शुद्धता-त्वं, निष्पापत्वं, निरपराधता-धिता, अनपराधता, निर्दोषत्वं, अपापत्वं, दोष-हीनता, अपराधहीनता, अपराधशून्यता, निष्कलङ्कता-त्वं, अनपराधता, निर्मलता, शुद्धमतित्वं, विमलचित्तत्वं, मतिशुद्धता, चित्रशुद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*—(Guilelessness) निष्कपट्यं, अकपट्यं, मायाहीनता, अलहीनता, सारन्यं, अदुष्टता, 'innocence and guilt,' गुणदोषे *m.* du.

INNOCENT, *a.* शुचिः-चिः-चि, निरपराधः-धा-धं, अदपराधः-धा-धं-धी-धिनी-धि (नृ), निर्दोषः-या-यं-पी-पिणी-पि (नृ), अदोषः-या-यं, निष्पापः-पा-पं-पी-पिनी-पि (नृ), अपापः-पा-पं, पाप-हीनः-ना-नं, अपराधहीनः-ना-नं-शून्यः-न्या-न्यं, पापरहितः-ता-तं, शुद्धः-डा-डं, शुद्धमतिः-तिः-ति, शुचिमनाः-ना-नः (स्), शुचिकर्म्म-स्मा-स्मं (नृ), शुक्लकर्म्म &c., अकृष्णकर्म्म &c., शिष्टिदानः-ना-नं, निष्कलङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, अनपः-पा-पं, अकृतापराधः-धा-धं, अकृतैनाः-ना-नः (स्), अकृतापः-पा-पं, निर्मलः-ला-लं, निर्मलचित्तः-त्ता-तं, विमलचित्तः-त्ता-तं, अदुष्टदोषः-पा-पं, अदुष्टापराधः-धा-धं, अहेतुकः-का-कं.—(Guileless) निष्कपटः-टा-टं, निव्याजः-जा-जं, अलरहितः-ता-तं, निर्व्यलीकः-का-कं, विमलाम्ना-त्मा-त्मा (नृ), मायाहीनः-ना-नं, सरलः-ला-लं, निष्कृविमः-मा-मं, अकृत्रिमः-मा-मं, अदुष्टः-डा-डं.

INNOCENT, *s.* (A guiltless person) शुचिजनः, निरपराधी *m.* (नृ).

INNOCENTLY, *adv.* अनपराधेन, निरपराधं, पापं विना, निष्पापं, शुचि-शुचिवत्, शुचिमनसा, निर्मलचेतसा, अनपं, अनपवत्, निर्व्यलीकं, निष्कपटं.

INNOCUOUS, *a.* अहिसकः-का-कं, अहिसः-सा-सं, हिसारहितः-ता-तं, अहिसाकरः-री-रं, अनपकारी-रिणी-रि (नृ), अनपकारकः-का-कं, अक्षतिकारकः-का-कं, अदोही-हिणी-हि (नृ).

INNOCUOUSLY, *adv.* अहिसया, अहिसापूर्वं, अक्षतिपूर्वं, अदोहेन.

INNOUOUSNESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः-रक्ता, अहिंसकत्वं, अद्रोहः.

To INNOVATE, *v. a.* (Introduce new customs) नूतनरीतिं or नवव्यवहारान् स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or संस्था or प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं) or प्रकूप, व्यवहारान्तराणि स्था, कुलव्यवहारभिन्नान् नवाचारान् स्था, कुलाचारभिन्नान् नवीनव्यवहारान् कूप, देशव्यवहारभिन्नान् नूतनव्यवहारान् प्रकूप, देशाचारान् परिवृत्त or नवीकृ, नूतनसम्प्रदायान् or मतान्तराणि स्था, अन्यसम्प्रदायान् कृ or कूप, नूतनकस्मोणि प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं).

INNOVATION, *s.* (The act) नवव्यवहारस्थापनं, नूतनरीतिमस्थापनं, व्यवहारान्तरकल्पनं, नवीनाचारसंस्थापनं, नूतनसम्प्रदायकल्पनं, देशाचारपरिवर्त्तनं, कुलाचारपरिवर्त्तनं, नूतनकस्मोप्रवर्त्तनं, नवीकरणं.—(The change made) नूतनरीतिः *f.*, नवरीतिः *f.*, नवीनव्यवहारः, व्यवहारान्तरं, रीत्यन्तरं, नवाचारः, नवाचरितं, नवचरितं, नवमार्गः, नवपारा. INNOVATOR, *s.* नवरीतिस्थापकः, नूतनव्यवहारस्थापकः, व्यवहारान्तरप्रकल्पकः, नवव्यवहारप्रवर्त्तकः, देशव्यवहारपरिवर्त्तकः, कुलाचारपरिवर्त्तकः, नवसम्प्रदायप्रवर्त्तकः, मतान्तरस्थापकः.

INNOXIOUS, *a.* अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, अनपकारी-रिणी-रि (न), अशक्तिकरः-री-रं, अघातकः-का-कं, अद्रोही-हिणी-हि (न), अरिण्यः-ध्या-ध्वं, अशरारुः-की-कं.

INNOXIOUSLY, *adv.* अहिंसया, अनपकारेण, अद्रोहेण, अशक्तिपूर्व.

INNOXIUM, *s.* अहिंसता-त्वं, अनपकारः-रकत्वं, अहिंसकत्वं-ता, अघातकत्वं, अशरारुकत्वं, हिंसात्यागः.

INNUENDO, *v.* चक्रोक्तिः *f.*, व्योयोक्तिः *f.*, व्यंग्यः-ग्यं, भङ्गिः *f.*, भंग्युक्तिः *f.*, छेकोक्तिः *f.*, पर्ययोक्तिः *f.*

INNUMERABLE, *a.* अगणनीयः-या-यं, अगण्यः-स्या-स्यं, असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यं, अस्तनख्यः-ख्या-ख्यं, गणनातीतः-ता-तं, गणनाशक्तः-स्या-स्यं, संख्यातीतः-ता-तं, लक्षगुणः-शा-शं, कोटिगुणः-शा-शं, अगणितः-ता-तं, 'in innumerable numbers,' कोटिशसं.

INNUMERABLENESS, *s.* अगणनीयता, अगण्यता, असंख्येयता, असंख्यता.

INUTRITION, *s.* अपुष्टिः *f.*, अपोषणं, पोषणाभावः, अशरणं.

INUTRITIOUS, *a.* अपुष्टिदः-दा-दं, अपुष्टिकरः-री-रं, अपोषकः-का-कं.

INVISIBLE, *a.* अलक्ष्यः-स्या-स्यं, दुर्लक्ष्यः-का-कं, अदृश्यः-इया-इयं.

To INOCULATE, *v. a.* (A tree) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवै निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), जालकं निविश. (Insert infectious matter in the flesh) विस्फोटरसनिवेशं बाहुमांसे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), रक्तवरटीनपूलवम् अन्यमांसं निविश or त्वक्छेदनानन्तरं बाहुमांसे निविश, विस्फोटरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगम् अन्यस्मिन् संक्रम (c. 10. -क्रामयति -यितुं) or संचर (c. 10. -चारयति -यितुं).

INOCULATED, *p. p.* (Budded) भिन्नवृक्षशाखानिवेशितः-ता-तं.—(Infected by inoculation with small-pox, &c.) स्फोटनरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगदूषितः-ता-तं.

INOCULATION, *s.* (Budding) एकवृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवै निवेशनं.—(Inserting infectious matter in the flesh) मुखजननमांसं विस्फोटपूलवनिवेशनं, स्फोटनरसनिवेशनेन रक्तवरटीरोगदूषणं or रक्तवरटीरोगसंचारणं.

INOCULATOR, *s.* (Of plants) वृक्षशाखायां भिन्नवृक्षपत्रवै निवेशकः.—(Of infectious matter) विस्फोटपूलवनिवेशकः, रक्तवरटीरोगसंचारकः.

INODOROUS, *a.* निर्गन्धः-न्धा-न्धं, अगन्धः-न्धा-न्धं, गन्धहीनः-ना-नं.

INOFFENSIVE, *a.* अनपकारी-रिणी-रि (न), अनपकारकः-का-कं, अनपकारशीलः-ला-लं, अनपराधी-धिनी-धि (न), निरपराधः-धा-धं, अहिंसकः-का-कं, अहिंसः-सा-सं, हिंसारहितः-ता-तं, अहिंसाकरः-

-री-रं, अपरद्रोही-हिणी-हि (न), अद्रोहशीलः-ला-लं, निद्रोही &c., अपरदुःखदः-दा-दं, अपरक्रेशदः-दा-दं, अघातकः-का-कं, अघापकः-का-कं, अविरोधी-धिनी-धि (न), निद्रोषी-धिणी-धि (न), निरुपद्रवी-विणी-वि (न), सान्त्विकः-की-कं, सत्वशीलः-ला-लं, सप्रतिभुक् *m. f. n.* (ह).

INOFFENSIVELY, *adv.* अनपकारेण, अहिंसया, अद्रोहेण, अनपराधेन, निरपराधं.

INOFFENSIVENESS, *s.* अहिंसा, अनपकारः-रिता-रकता, अनपकारशीलता, अहिंसाशीलता, अहिंसा, अद्रोहः, अद्रोहशीलता, अघापकता, सत्वशीलता, अनपराधिता, हिंसात्यागः.

INOFFICIAL, *a.* अनाधिकारिकः-की-कं, अनधिकारप्रयुक्तः-का-कं.

INOPERATIVE, *a.* असामर्थः-का-कं, अकार्यसाधकः-का-कं, अकार्यकारकः-का-कं-री-रिणी-रि (न), अकिञ्चिकरः-री-रं, अफलोप्यदकः-का-कं.

INOPPORTUNE, *a.* अकालिकः-की-कं, आकालिकः-की-कं, अप्राप्तकालः-ला-लं, अकालीनः-ना-नं, अनवसरः-रा-रं, अप्राप्तवसरः-रा-रं, असामयिकः-की-कं, असमयोचितः-ता-तं, असमयोपयुक्तः-क्ता-कं, अप्रसङ्गोचितः-ता-तं, अप्राप्तप्रसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अप्रास्ताविकः-की-कं, अकालमदृशः-शी-शं, अप्राप्तमदृशः-शी-शं, अप्राप्तविशेषः-ग्या-ग्यं, असमयानुकूलः-पा-पं, अयथाकालः-ला-लं, अस्थानः-ना-नं, अयोग्यः-ग्या-ग्यं.

INOPPORTUNELY, *adv.* अकाले-लेन, अस्थाने-ने, अनवसरे-रेण, असमयेन, अकालमदृशं, असमयानुकूलेण, अयोग्यं, अयथाकालं, अप्रसङ्गवत्, अपदं, असाम्युतं, असम्युतं.

INOPPORTUNENESS, *s.* अकालिकत्वं, आकालिकत्वं, अकालीनता, असामयिकत्वं, अनवसरः, असमयः, अयोग्यता.

INORDINATE, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अत्यन्तः-न्ता-नं, आत्यन्तिकः-की-कं, अतिमर्यादः-दा-दं, अमर्यादः &c., उन्मर्यादः &c., मर्यादातीतः-ता-तं, अतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, मर्यादातीतः-ता-तं, अतिमात्रः-वा-वं, अमितः-ता-तं, अपरिमाणः-शा-शं, अतिमितः-ता-तं, अनियमितः-ता-तं, लोपितमर्यादः-दा-दं, लोपितनियमः-मा-मं, उद्विक्तः-क्ता-कं, अतिरिक्तः-का-कं.

INORDINATELY, *adv.* अपरिमितं, अत्यन्तं, अतिमर्यादं, अतिमात्रं, अतिशयेन, नितान्तं, मातिशयं, अतितरां, सुतरां, अत्यर्थं, तीव्रं, सुभृशं.

INORDINATENESS, *s.* अपरिमितता-त्वं, अपरिमाणं, अमितत्वं, मर्यादातिक्रमः, नियमातिक्रमः, आत्यन्तिकत्वं, अमर्यादा, उद्विक्तता, अतिरिक्तता.

INORGANIC, *a.* अप्राणी-णिनी-णि (न), निर्जीवः-वा-वं, जीवितसाधनहीनः-ना-नं, प्राणवायुसंचारहीनः-ना-नं, जडः-डा-डं, निरवयवः-ता-तं, अङ्गरहितः-ता-तं.

INOSCUATION, *s.* अग्रहयमन्यः *m.* -सन्धानं, पार्श्वद्वयसंयोगः.

INQUIST, *s.* (Judicial inquiry) विचारः-रणं-शा, व्यवहारपरीक्षा, व्यवहारदर्शनं.—(Inquiry into the cause of a sudden death) अपमृत्युपरीक्षा, अपमृत्युकारणविचारः, अपमृत्युवृत्तान्तविचारः.

INQUETUDE, *s.* अज्ञानिः *f.*, अज्ञानचिन्ता, चिन्ताज्ञानिः *f.*, चिन्तोद्वेगः, उद्वेगः, उद्विग्नता, अनिर्वृतिः *f.*, चिन्तानिर्वृतिः *f.*, मनस्तापः, चिन्तवेदना, चिन्तयाथा, मनोदुःखं, मनःपीडा, कष्टं, असाध्यं, अक्षम्यता, असमाधानं, आधिः *m.*, क्रेशः, व्याकुलता, व्यामोहः, मानसो व्याथा, व्यस्तता, अस्थिरता, असंख्यं, असीत्सं, वैज्ञान्यं.

To INQUINATE, *v. a.* दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं).

To INQUIRE, *v. a.* (Ask a question) प्रष्टु (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रष्टु, परिप्रष्टु, समनुप्रष्टु, प्रष्टुं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपृच्छ (c. 7. -युनक्ति

To INSCULP, *v. a.* तक्ष (c. 1. तक्षति -खितुं), उपस्कृ, मुद्रीकृ, तक्षणं कृ.
INSECT, *s.* कीटः -टकाः, कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, नीलद्रुः *m.*, नीलाद्रुः.
सर्पः -पी -पिण्डी.

INSECTILE, *a.* कीटजातीयः -या -यं, कीटधर्मा -म्मा -म्मे (न्).

INSECTIVOROUS, *a.* कीटभोजी -जिनी -जि (न्), कीटभक्षकः -का -कं.
कीटाशी &c.

INSECURE, *a.* सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, शङ्कनीयः -या -यं, शङ्क्यः -क्या -क्यं, शङ्का-
न्विताः -ता -तं, सभयः -या -यं, संशयापन्नः -न्ना -न्नं, शङ्कापन्नः -न्ना -न्नं,
संशयस्थः -स्या -स्यं, संशयात्मकः -का -कं, भययुक्तः -क्ता -क्तं, शङ्कास्पदः.

INSECURITY, *s.* सभयता, सशङ्कता -त्वं, शङ्कनीयता, संशयापन्नता, भयशङ्का,
भयसंशयः, भयं, शङ्का, संशयः, अज्ञानः -मं.

INSENSATE, *a.* निषेधः -धा -धं, निषेद्धिः -द्धिः -द्धि, अनुद्धिमान् -मतो
-मत् (त्), प्रमूढः -ढा -ढं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, अचेतनः -ना -नं.

INSENSIBILITY, INSENSIBleness, *s.* (Want of corporeal sensibility)
अचेतन्यं, अचेतना, इन्द्रियस्त्रापः, इन्द्रियसुप्तिः *f.*, सुप्तिः *f.*, स्पर्शज्ञानं,
स्पर्शानभिज्ञता, नष्टेन्द्रियता, इन्द्रियनाशः.—(Want of emotion or
tenderness) रागहीनता, विकाराभावः, भावहीनता, रसहीनता, दया-
हीनता, कृपाहीनता.—(Dullness, torpor) जडता, नहिमा *m.* (न्),
जाद्रं, अचिन्ता, कुलता.—(Loss of consciousness, fainting)
चेतनाहानिः *f.*, चेतन्यहानिः *f.*, चेतन्यनाशः, नष्टचेतना, संज्ञाहानिः *f.*,
संज्ञानाशः, शिन्नवैकल्यं, मोहः, प्रमोहः, प्रलयः, मूर्च्छा -र्च्छना.

INSENSIBLE, *a.* (Imperceptible) अगोचरः -रा -रं, इन्द्रियागोचरः -रा
-रं, इन्द्रियाद्याः -द्या -द्यं, इन्द्रियाविषयः -या -यं, अतीन्द्रियः -या -यं,
अलक्ष्यः -स्या -स्यं.—(Wanting corporeal sensibility) अचेतनः -ना
-नं, विचेतनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नष्टेन्द्रियः -या -यं, सुमेन्द्रियः
-या -यं, सुप्तः -प्ता -प्तं, स्पर्शानभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Void of emotion,
feeling, or tenderness) रागहीनः -ना -नं, रसहीनः -ना -नं,
दयाहीनः -ना -नं, निर्दयः -या -यं, कृपारहितः -ता -तं, अनादृष्टिचिन्तः
-ज्ञा -ज्ञं, अद्रवचिन्तः -ज्ञा -ज्ञं.—(Dull, torpid) जडः -डा -डं, कुलतः
-यदा -यदं, अचिन्तः -ना -नं.—(Void of consciousness, fainting)
नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः -ना -नं, चेतन्यरहितः -ता -तं, अचेतनः
ना -नं, विचेतनः -ना -नं, निश्चेतनः -ना -नं, गतचेताः -ता -तः (म्),
नष्टसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेतः -ता -तं,
निचेष्टितः -ता -तं, असंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गतसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मृतकत्वः -त्वा -त्वं,
मूढः -ढा -ढं, प्रमुग्धः -ग्धा -ग्धं, मोहितः -ता -तं, प्रमोहितः -ता -तं,
प्रलीनः -ना -नं, मूर्च्छितः -ता -तं.

INSENSIBLY, *adv.* (Imperceptibly) इन्द्रियागोचरं, अत्यन्तं, अलक्ष्यप्र-
कारेण, दुर्लभ्यं.—(Gradually) क्रमे क्रमे, क्रमशः, क्रमेण, शनैः, पदशः,
पदे पदे, शनैः शनैः.

INSENTIENT, *a.* अचेतनः -ना -नं, विचेतनः -ना -नं, अप्राणभूतः. See
INSENSIBLE.

INSEPARABLE, *a.* अवियोज्यः -ज्या -ज्यं, अवियोजनीयः -या -यं, अभेद्यः
-द्या -द्यं, अभेदनीयः -या -यं, अविवेद्यः -द्या -द्यं, वियोजनशून्यः -क्या
-क्यं, अविविजनीयः -या -यं, अपृथक्करणीयः -या -यं, अक्षेपिकरणीयः
-या -यं, नित्यसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), नित्यसहवर्ती -र्विनी -र्वि (न्),
समवायसम्बन्धी &c., समवायी &c.; 'inseparable relation,' समवाय-
सम्बन्धः, समवायिकरणं.

INSEPARABLENESS, *s.* अवियोज्यता, अभेद्यता, अविवेद्यता, नित्यसम्बन्धः.

INSEPARABLY, *adv.* अविवेदनीयं, अवियोजनीयं, नित्यसम्बन्धेन, दृढसम्बन्धेन,
समवायसम्बन्धेन. यथा वियोज्यं न शक्यते तथाप्रकारेण.

To INSERT, *v. a.* निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रविश, आविश, समा-

विश, सन्तर्गतं -तां -तं कृ, अन्तरस्थं -स्थां -स्थं कृ, अन्तःस्थितं -तां -तं कृ,
अन्तःस्था in caus. (स्थापयति -यितुं), निधा (c. 3. -दधाति -धातुं),
न्यस (c. 4. -अस्यति -असितुं); 'insert in writing,' अभिलिख्
(c. 6. -लिखति -लिखितुं), पठे or लेख्ये समृ in caus. (-अपठयति -पठितुं)
or आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं).

INSERTED, *p. p.* निवेशितः -ता -तं, प्रवेशितः -ता -तं, समावेशितः -ता -तं,
निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तरस्थः -स्था -स्थं, निहितः -ता
-तं, प्रत्याकलितः -ता -तं; 'in writing,' अभिलिखितः -ता -तं, लेख्या-
रूढः -ढा -ढं, लेख्यारोपितः -ता -तं.

INSERTION, *s.* निवेशः -शनं, प्रवेशः -शनं, आवेशनं, समावेशनं, अन्तःस्थापनं,
निधानं, आरोपणं, समर्पणं; 'in writing,' अभिलिखनं, लेख्यारोपणं,
लेख्यसमर्पणं.

To INSURE, *v. a.* See To ENSURE.

INSIDE, *s.* (Interior of any thing) अभ्यन्तरं, अन्तरं, गर्भः, उदरं, क्रोष्ठं,
अन्तःभागः, अभ्यन्तरभागः, विलं, विवरं, कुहरं; 'the inside of
a house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं; 'the inside of
a boiler,' स्थालीविलं; 'the inside of a tree,' तरुकोटरः -रं,
तरुक्रोष्टं.

INSIDE, *adv.* अभ्यन्तरे, अन्तरं, अन्तरे; 'inside the house,' गृहाभ्यन्तरे.

INSIDIOUS, *a.* छली -लिनी -लि (न्), छलनापरः -रा -रं, कपटी -टिनी
-टि (न्), कापटिकः -की -कं, मायी -यिनी -यि (न्), बहुमायः -या -यं,
भूरिमायः -या -यं, मायान्वितः -ता -तं, मायाकरः -री -रं, मायापटुः -टुः
-टुः, कीटकः -की -कं, मयाजः -जा -जं, द्यौषिकः -की -कं, प्रतारकः
-का -कं, उपजापकः -का -कं, वचकः -का -कं, मोही -हिनी -हि (न्),
प्रलोभकः -का -कं.

INSIDIOUSLY, *adv.* छलेन, सकपटं, समाये, मायया, मयाजं, उपजापकवत्,
प्रलोभनार्थं, सकूटं, सप्तपुं, पञ्चनार्थं, कितववत्, धूर्णवत्.

INSIDIOUSNESS, *s.* सकपटत्वं, कापट्यं, कूटता, सकूटता, मयाजता, काप-
टिकत्वं, वचकत्वं, कीटकत्वं, द्यौषिकत्वं, उपजापः.

INSIGHT, *s.* अभिनिवेशः, निवेशः, प्रवेशः, परिज्ञानं, अभिज्ञानं, ज्ञानं,
परिचयः, निरोक्ष्यं, अवेक्षणं, आलोचना.

INSIGNIA, *s.* चिह्नं, लक्षणं, लिङ्गं, व्यञ्जनं, उपकरणं; 'insignia of
royalty,' राजलक्षणं, राजचिह्नं, नृपलक्ष्य *n.* (न्); these are
'the parasol,' छत्रं, and 'the fan,' चामरं; 'bearing of royal
insignia,' प्रक्रिया, अधिकारः.

INSIGNIFICANCE, INSIGNIFICANCY, *s.* (Want of meaning) अनर्थकत्वं,
निरर्थकत्वं, अानर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थशून्यता, अर्थोभावः, अनर्थक्यत्वं.
—(Unimportance) लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (न्), प्रभावहीनता,
अल्पप्रभावत्वं, अल्पत्वं, अगुह्यता, अगौरवं, गौरवहीनता.—(Meanness)
लाघवं, लघुपुत्रिता, सुद्रुता, कदर्थ्यत्वं, तुच्छत्वं, अपकृष्टता, अपकर्षः,
कुलितत्वं, दोनता, निःसखं, सखहीनता, सुलक्षकत्वं.

INSIGNIFICANT, *a.* (Void of meaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः
-का -कं, निरर्थः -र्थो -र्थं, अर्थहीनः -ना -नं, अर्थशून्यः -न्या -न्यं, अर्थो-
याचकः -का -कं, अवाचकः -का -कं.—(Unimportant) लघुः -पुः
-ध्वी -पु, अगुरुः -रुः -रुः, अल्पप्रभावः -वा -वं, प्रभावहीनः -ना
-नं, गौरवहीनः -ना -नं, अल्पः -त्वा -त्वं, अल्पः -त्वा -त्वं, अकि-
ञ्चिक्करः -री -रं.—(Mean) सुद्रुः -द्रु -द्रु, कदर्थ्यः -क्यो -क्यं, लघुपुत्रि-
-त्रिः -त्रि, तुच्छः -च्छा -च्छं, अपकृष्टः -ष्टा -ष्टं, कुलितः -ता -तं, निःसखः
-खा -खं, सखहीनः -ना -नं, नृपाप्यः -या -यं, अत्यधिकीर्तिः -र्तिः
-र्ति, किम्बान्-म्वतो-म्वत् (त्); 'insignificant person,' सुद्रुमना,
अजनः.

INSIGNIFICANTLY, *adv.* (Without meaning) अर्थे विना, अनर्थकं, निरर्थकं.—(Without importance) लघु, अगुरु, अगौरवेण, लाप्येन, अल्पप्रभावेण.

INSINCERE, *a.* असत्यः-ता-त्वं, निःसत्यः-ता-त्वं, असरलः-ला-लं, कृत्रिमः-मा-मं, कल्पितः-ता-तं, काव्यनिकः-की-कं, कृतकः-का-कं, कूटार्थः-थो-थं, मिथ्यार्थकः-का-कं, मृषार्थकः-का-कं, कपटी-टिनी-टि (न), कापटिकः-की-कं, छात्रिकः-की-कं, अनृतुः-नु-नु, निग्रः-घा-घं, वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं, मायो-पिनी-पि (न), मायिकः-की-कं, अयथार्थः-थो-थं, अनृतः-ता-तं, अलीकः-का-कं, वितथः-था-थं, अतात्त्विकः-की-कं, असात्त्विकः-की-कं, अशुद्धः-डा-डं, अनिर्मलः-ला-लं, मिथ्या or मृषा in comp.

INSINCERELY, *adv.* असरलं, असत्यं, निःसत्यं, कृत्रिमं, अनृतं, अयथार्थं, मायया, समाये, अशुद्धं, मिथ्या, मृषा.

INSINCERITY, *s.* निःसत्यता, असत्यता, असरल्यं, असरलता, कृत्रिमता, काव्यनिकत्वं, कूटार्थत्वं, कापट्यं, सकपटत्वं, कपटता, अनृतता, निघ्रता, वक्रता, अनृतत्वं, कुटिलता, माया, कौटिल्यं *m.*, मायिकत्वं, कुहना, उच *n.* (न), छात्रिकत्वं, लघ्वेशः, दम्भः, दाम्भिकः, कुहकवृत्तिः *f.*, अयथार्थता, अलीकता, वितथता, अथर्वः, निह्वः.

To INSINUATE, *v. a.* (Introduce gently) शनैः शनैः or क्रमे क्रमे प्रविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or निविश or अविश.—(Work one's self into favor by gentle means) शनैः शनैः मान्वादिना or लालनादिकर्मणा परानुग्रहं प्राप् (c. 5. -आमोति-आम्) or सम्यद् (c. 10. -पादयति-यितुं), परानुग्रहसम्पादनार्थं सामादिना लल् (c. 10. -लालयति-यितुं) or सान्त् (c. 10. -सान्त्वयति-यितुं) or आराप् (c. 10. -राधयति-यितुं) or अनुरप् (c. 10. -रक्षयति-यितुं), मन्दं मन्दं लाल-नाद्युपायैः परप्रीतिं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or अधिगन्.—(Hint by oblique allusion) वक्रोक्ता उद्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं) or सूच (c. 10. सूचयति-यितुं) or उपन्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) वक्रोक्तिं कृ, लोकोक्तिं कृ, लोकोक्ता सूच, सङ्केतं कृ अवधिप् (c. 6. -धिपति-धेम्), उपधिप्.

To INSINUATE, *v. n.* (Creep in) मन्दं मन्दं निविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं) or प्रविश or सूप् (c. 1. सर्पति, स्रम्) or उपसृप् or आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or सन्तर्गम्.

INSINUATED, *p. p.* (Introduced gently) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं निवेशितः-ता-तं or प्रवेशितः-ता-तं.—(Hinted) वक्रोक्ता मृषितः-ता-तं or उद्दिष्टः-डा-डं, अवधिप्तः-मा-मं, उपधिप्तः-मा-मं.

INSINUATING, INSINUATIVE, *a.* (Stealing gradually on the affections) शनैः शनैः परानुग्रहसम्पादकः-का-कं or परानुरागोत्पादकः-का-कं, लाली-लिनी-लि (न), लालनशीलः-ला-लं,—(Using oblique allusion) वक्रोक्ता सूचकः-का-कं, अवधेयकः-का-कं, निह्वानः-ना-नं.

INSINUATION, *s.* (Act of stealing on the affections) शनैः शनैः सान्वादिना or लालनादिना परानुग्रहसम्पादनं or परानुरागसम्प्राप्तिः *f.*, लालनं, सान्त्वनं-ना, सामादिना प्रीतिकरणं.—(Oblique allusion, hint) वक्रोक्तिः *f.*, लोकोक्तिः *f.*, व्यंग्योक्तिः *f.*, व्यङ्ग्यः, वक्रभणितं, वक्रवाक्यं, वक्रमृषितं, निह्वः *f.*, निह्वः, अवधेयः, पर्यायोक्तिः *f.*—(Creeping in gradually) मन्दं मन्दम् उपसर्पणं or अन्धन्तरनिवेशः.

INSIPID, *a.* विरसः-सा-सं, अरसः-सा-सं, अरसः-सा-सं, अरसिकः-का-कं, निरसः-सा-सं, रसहीनः-ना-नं, अलवणः-शा-शं, लवणहीनः-ना-नं, विखादः-दा-दं, निःखादः-दुः-दु, खादहीनः-ना-नं, अखादः-दुः-दु, अमारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, सारहीनः-ना-नं, फलुः-ला-

-लु, निःसस्वः-सा-सं, सस्वहीनः-ना-नं, निस्तेजाः-जा-जः (स्), INSIPIDITY, INSIPIDNESS, *s.* विरसता-त्वं, वैरस्यं, अरसता, आरस्यं, अरसिकत्वं, नीरसता, निरसः, रसहीनता, अलवणता, अलवस्यं, अलवस्यं, लवणहीनता, अखादता, विखादत्वं, असारता-त्वं, सारहीनता, फलुता.

INSIPIDLY, *adv.* विरसं, वैरस्येन, रसादृते, रसं विना, विस्मदं.

To INSIST, *v. n.* (Insist upon, urge with firmness) निर्वन्धं कृ, अतिनिर्वन्धं कृ, आग्रहं कृ; धैर्यं or स्थैर्यम् अवलसु (c. 1. -लसत-चितुं), अतिनिर्वन्धेन पर्यवस्था (c. 1. -तिष्ठति-घातुं); 'to insist on a thing's being done,' इदम् अवश्यं करणीयम् इति दृढोक्ता यद् (c. 1. वदति-दिनुं) or इति निर्वन्धेन वद.

INSISTENCY, *s.* अतृष्णा, अतृषा, तृष्णाभावः, अपिपामा, पिपामाभावः.

To INSURE, *v. a.* पाशे or उन्मथे or बागुरायां पत् (c. 10. पातयति-यितुं), जाले पातयित्वा बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), जालबद्धं-डो-डं कृ, प्रलुभ (c. 10. -लोभयति-यितुं).

INSURED, *p. p.* उन्माथपातितः-ता-तं, पाशबद्धः-डा-डं, ना द्रव्यः &c.

INSOBRIETY, *s.* अतिपानं, मद्यपानासक्तिः *f.*, मत्तता, उन्मत्तता

INSOCIABLE, *a.* संलापविमुखः-खी-खं, सम्भाषणविमुखः-खी-खं, संलाप-पराङ्मुखः &c., असंलापो-पिनी-पि (न), अनलापो &c., असंलापशीलः-ला-लं.

To INSOLATE, *v. a.* सूर्यव्याप्तं-प्रां कृ, सूर्यतेजोव्याप्तं-प्रां कृ, सूर्यकिरण-व्याप्तं-प्रां कृ, सूर्यव्याप्यं-प्रां कृ.

INSOLENCE, INSOLENCY, *s.* धर्मः-धैर्यं, धृष्टता, धार्ढ्यं, दर्मः, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, उद्धतिः *f.*, सीडत्वं, अवहेला-लनं, अवलेपः, अवलिपता, सावलेपत्वं, गर्भः, उन्मादः, प्रतिभानं, वैषाद्यं, निलंजत्वं, अविनयः, उन्माधः, उत्तिक्रता, उत्सेकः.

INSOLENT, *a.* धृष्टः-डा-डं, धर्मितः-ता-तं, प्रधृष्टः-डा-डं, धर्मो-पिनी-पि (न), प्रधर्मितः-ता-तं, दृष्टः-मा-मं, सदर्पः-धा-धं, प्रगल्भः-न्मा-त्वं, उद्धतः-ता-तं, मदोद्धतः-ता-तं, गर्भी-ध्विणी-ध्वि (न), गर्भितः-ता-तं, अवलिप्तः-मा-मं, सावलेपः-था-थं, सावहेलः-ला-लं, उत्तिकः-क्रा-कं, उन्मत्तः-न्मा-त्वं, अविनीतः-ता-तं, अविनयः-या-यं, प्रति-गमसः-खी-खं, प्रतिभानवान्-वतो-वत् (न), प्रतिभावान् &c., प्रति-भान्वितः-ता-तं, विषातः-ता-तं, निलंजः-जा-जं, लज्जाहीनः-ना-नं, मदोद्वेगः-या-यं.

INSOLENTLY, *adv.* धृष्टत्वं, धर्मं, सधर्मं, सदर्पं, दर्मं, प्रगल्भं, प्रगल्भतः, प्रागल्भ्येन, सावलेपं, सावहेलं, अविनयेन, प्रमद्य, अभिपद्य, प्रमथ्य.

INSOLIDITY, *s.* अचनता-त्वं, अकाठिन्यं, अदृढता, अन्तःशून्यता.

INSOLUBILITY, INSOLVABLENESS, *s.* (Indissoluble) अद्राव्यता, अद्रव-णीयता, अगलनीयता, द्रावणाशक्मता, अविलयनीयता.

INSOLUBLE, INSOLVABLE, *a.* (Indissoluble) अद्राव्यः-व्या-व्यं, अद्रव-णीयः-या-यं, अघेद्यः-छा-छं, अगलनीयः-या-यं,—(Not to be solved) अपरिशोभनीयः-या-यं, अथाव्ययः-या-यं.

INSOLVENCY, *s.* परिशीलता, कुणशोधनाशक्तिः *f.*, कुणमोचनाशक्तिः *f.*, कुणमोक्षणासमर्थ्यं, कुणपकरणाशक्तिः *f.*, कुणशोधनाद्यमता, निर्धनता.

INSOLVENT, *a.* परिशीलः-शा-शं, कुणशोधनाद्यमः-मा-मं, कुणशोधनाशक्तः-क्रा-कं, कुणमोचनाशक्तः-क्रा-कं, कुणपकरणाशक्तः-क्रा-कं, कुणप-करणासमर्थः-थो-थं, कुणपरिशोधनाद्यमः-मा-मं, निर्धनः-ना-नं, गतविभवः-वा-वं.

IS SO MUCH THAT, *adv.* (To such a degree) एतात्पर्यन्तं, एतावत्पर्यन्तं, एतावत्, एतदधि, एतावदधि, यथा तथा.

To INSPECT, *v. a.* निरीक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), परीक्ष, अवेष, योष,

अभिवीक्ष, समीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अनुदृश्, परिरदृश्, अभिदृश्, प्रतिदृश्, मन्दृश्, अनुसन्धा (c. 3. -धाति -धातुं), आलोच (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, कार्यवेक्षणं कृ.

INSPECTED, *p. p.* निरीक्षितः -ता -तं, अवेषितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, परीक्षितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, समीक्षितः -ता -तं.

INSPECTION, *s.* (Looking into, examination) निरीक्षणं, निरीक्षा, परीक्षा -क्षणं, अवेषणं, अवेषा, समीक्षा -क्षणं, प्रसमीक्षा, वीक्षणं, संवीक्षणं, निरूपणं, अनुसन्धानं, आलोचनं -ना, आलोकनं, दर्शनं, मन्दर्शनं, कार्यदर्शनं, कार्यवेक्षणं, कार्यवेक्षणं, अनुसन्धानं.—(Superintendence) अध्यक्षता -त्वं, कार्यधीशता, अधिकारः, अधिकर्म *n.* (न).

INSPECTOR, *s.* (One who looks into, examines) निरीक्षकः, निरीक्षिता *m.* (तृ), अवेषकः, अवेषिता *m.*, परीक्षकः, समीक्षकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (तृ), अनुसन्धाता *m.* (तृ), दृष्टा *m.* (तृ), उपदृष्टा.—(Superintendent of affairs) अध्यक्षः, कार्यप्रधानः, कार्यदृष्टा *m.* (तृ), कार्यधीशः, कार्यवेक्षिता *m.* (तृ), कार्यवेक्षिता *m.*, अधिकारी *m.* (तृ), कर्माधिकारी *m.*, अधिकर्मिकः; 'inspector of morals,' धर्मप्रधानः, व्यवहारदृष्टा *m.* (तृ); 'of the coinage,' रूपप्रधानः; 'of a district,' गोपः.

INSPIRATION, *s.* अध्यक्षाता -त्वं, कार्यप्रधानत्वं, कार्यधीशता, प्रभुत्वं.

INSPIRE, *s.* निषेकः, निषेचनं, अभिषेकः, अभिषेचनं, प्रोक्षणं, अभिप्रोक्षणं, अभ्युक्षणं, समुक्षणं.

INSPIRATION, *s.* (Breath inspired) श्वासः, श्वासनं, श्वासितं, प्राणः, निश्वासः, उच्छ्वासः, श्वातः, साहरः.—(Act of drawing air into the lungs) श्वासग्रहणं, प्राणग्रहणं, श्वासादानं, प्राणादानं, श्वासनं, निश्वासनं, निश्वासग्रहणं; 'inspiration and expiration,' श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं.—(Breathing into any thing) श्वासपूरणं, प्राणपूरणं, श्वासेन पूरणं, श्वासप्रक्षेपणं.—(Infusion) प्रक्षेपः -पणं, निक्षेपः.—(Supernatural infusion into the mind) ईश्वरप्रेरणा, ईश्वरसंचारणं, ईश्वर-सूचना, ईश्वरोपदेशः, ईश्वरप्रबोधः, ईश्वरात्मवेशः, ईश्वरात्मव्याप्तिः *f.*, ईश्वरप्रवृत्तानं, देवज्ञानं, गोचः; 'poetical inspiration,' प्राणः.

To INSPIRE, *v. a.* (Breathe into) श्वासेन पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), श्वासपरितं -तां कृ.—(Draw into the lungs) श्वासग्रहणं कृ, श्वासादानं कृ, श्वास (c. 2. श्वासितं -तुं), निश्वास, उरःस्थानं श्वासेन पृ, श्वासमागणं प्राणम आकृष्य (c. 1. -कषेति -कृष्टुं); 'to inspire and expire,' श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासनिःश्वासं कृ.—(Infuse into the mind, suggest) चित्रे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रवृष्य (c. 10. -बोधयति -यितुं), उपनयम (c. 1. अम्यति -अमितुं), उपनिधा (c. 3. -धाति -धातुं); 'inspire with fear,' भयम उपनिधा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), सभयं -यां कृ.—Inspire with courage, incite) आश्रम्य (c. 10. -आश्रयति -यितुं), समाश्रम्य, उज्ज्वल्य, विश्रम्य, उज्ज्वल्य (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रोत्साह्य (c. 10. -साहयति -यितुं), समुत्साह्य, प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), निपुज्य (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्य, प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), तेजः or विश्रम्य कृ or जन् or उत्पद्य.—(Inspire supernaturally) ईश्वरप्रेरितं -तां कृ, ईश्वरोपदिष्टं -ष्टं कृ.

INSPIRED, *p. p.* (Breathed) श्वासितः -ता -तं, निश्वासितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, (Infused) व्याप्तः -ता -तं, भावितः -ता -तं, निवेशितः -ता -तं.—(Supernaturally inspired) ईश्वरप्रेरितः -ता -तं, ईश्वरोपदिष्टः -ष्टं -ष्टं, ईश्वरसंचारितः -ता -तं, ईश्वरसंचारितः -ता -तं, ईश्वरप्रबोधितः -ता -तं, ईश्वरात्मव्याप्तः -ता -तं.—(Inspired with courage)

आश्रयितः -ता -तं, जातविश्वासः -सा -सं, उत्तेजितः -ता -तं; 'inspired with,' is often expressed by जात in comp.; as, 'inspired with fear,' जातभयः -या -यं.

To INSPIRE, *v. a.* आश्रयस् (c. 10. -आश्रयति -यितुं), समाश्रयस्, विश्रयस्, उज्ज्वल्य (c. 10. -तेजयति -यितुं), तेजः or विश्रम्य or समाश्रम्य कृ or दा or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रोत्साह्य (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह्य, दृष्ट्य (c. 10. हर्षयति -यितुं), प्रदृष्ट्य, उज्ज्वल्य (c. 10. -लामयति -यितुं), जीव्य (c. 10. जीवयति -यितुं).

INSPIRED, *p. p.* आश्रयितः -ता -तं, समाश्रयितः -ता -तं, उज्ज्वलितः -ता -तं, उत्तेजितः -ता -तं, प्रोत्साहितः -ता -तं, उत्साहितः -ता -तं, जातोत्साहः -हा -हं, जातेतेजः -जाः -जः (स्).

INSPIRING, *a.* आश्रयकः -सिका -कं, उत्तेजकः -का -क, प्रोत्साहकः -का -क, उत्साहजनकः -का -क, उत्साहकारकः -का -क, तेजस्कट्ट -री -रं, तेजोवर्धकः -का -क, हर्षकः -का -क.

To INSPISSATE, *v. a.* घनोक्त, स्थूलोक्त, मान्द्रोक्त, स्थव (nom. स्थवयति -यितुं).

INSPISSATE, INSPISSATED, *a.* or *p. p.* घनः -ना -नं, घनोभूतः -ता -तं, स्थूलः -ला -लं, स्थूलोभूतः -ता -तं, सांद्रः -न्द्रा -न्द्रं, स्थानः -ना -नं, निविडः -डा -डं.

INSPISSATION, *s.* घनता -त्वं, घनीकरणं, स्थूलता, स्थूलिकरणं, मान्द्रता, सांद्रोभाय, नैविड्यं, मादता.

INSTABILITY, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, अस्थैर्यं, अस्थितिः *f.*, अधीरता, अस्थायित्वं, अनयस्थितिः *f.*, अनवस्था, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, चापत्यं.

INSTABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः -रा -रं. See UNSTABLE.

To INSTALL, *v. a.* अभिषिष्य (c. 6. -पिष्यति -पेक्षुं), with loc. *c.* of the office in which one is installed, अभिषेकादिसेंस्कारेण नवाधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), संस्कारपूर्वकं नवाधिकारप्रवेशनं कृ, यथाविधि प्रतिष्ठा in caus. (-ष्ठापयति -यितुं) or अधिकांशकृतं कृ, अभिमन्त्र्य (c. 10. -मन्त्रयति -यितुं), उपनिमन्त्र्य, पदस्थं कृ.

INSTALLATION, *s.* अभिषेकः, अभिषेचनं, अभिषेकादिसेंस्कारेण नवाधिकारप्रवेशः, संस्कारपूर्वकं नवाधिकारप्रवेशनं, अधिकांशकृतसंस्कारः, प्रतिष्ठा -ष्ठापनं, संस्कारः, अधिकांशस्थापनं, अधिकांशप्रतिष्ठापनं, पदस्थापनं.

INSTALLED, *p. p.* अभिषिक्तः -क्ता -क्तं, कृताभिषेकः -का -कं, प्राप्तभिषेकः -का -कं, कृतसंस्कारः -रा -रं, प्राप्तसंस्कारः -रा -रं, संस्कारपूर्वकं नवाधिकारप्रवेशितः -ता -तं or नवाधिकारप्रतिष्ठापितः -ता -तं or नवपदप्रतिष्ठापितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, कृतप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, लब्धप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकांशस्थः -स्था -स्थं, पदार्कटः -टा -टं, अधिकांशकृतः -टा -टं, अभिमन्त्रितः -ता -तं.

INSTALLMENT, *s.* (Act of installing). See INSTALLATION. (Part of a large sum of money to be paid) कालान्तरेण देयस्य बहुधनस्य भागः or विभागः or खंडः, कृष्णभागः, क्षुण्णविभागः; 'by instalments,' भागशः, विभागशः, विभागतः, शूनैः.

INSTANCE, *s.* (Urgency, urgent solicitation) निर्बन्धः, प्रार्थनं -ना, निर्बन्धेन प्रार्थनं, सायहः, प्रेरणा.—(Example) दृष्टान्तः, निदर्शनं, उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, प्रतीकं, लक्ष्यं; 'for instance,' दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्ततः, यथा, तथाहि, तथा.—(Case) स्थलं, घटं.—(Occasion) प्रस्तावः, समयः, वारः, स्थानं; 'in the first instance,' प्रथमसमये, प्रथमं -मतम, अद्य.

To INSTANCE, *v. n.* दृष्टानं कृ, दृष्टानोक्त, दृष्टानं दा, दृष्टान (nom. दृष्टानयति -यितुं), दृष्टानकलेण कष्य (c. 10. कषयति -यितुं).

INSTANT, *a.* (Urgent) निर्बन्धशीलः -ला -लं, सायहरी -हरी -हि (तृ), सायहशीलः -ला -लं, अतिपापकः -का -कं, अतिप्रार्थकः -का -कं.—

(Immediate, without intervening time) अनन्तरकालीनः -ना -नं, अनन्तरकालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, साद्यस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, अत्यवहितकालः -ला -लं, साम्प्रतिकः -की -कं, क्षणान्तरः -रा -रं.—(Quick) शीघ्रः -मा -मं, अचिरः -रा -रं.—(Current) वर्तमानः -ना -नं.

INSTANT, *s.* (A moment) क्षणः, विपलं, पलं, निमेषः, निमिषः, माघा, बुद्धिः *f.*; 'the current moment,' आपातः; 'in an instant,' क्षणात्, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे; 'for an instant,' क्षणं -येन -यान्, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं; 'for that very instant,' तत्क्षणदेव; 'at that instant,' तत्क्षणान्तरं -ये, तत्काले, तदानीमेव; 'at this very instant,' इदानीमेव, एतत्काले; 'every instant,' प्रतिक्षणं, अनुक्षणं; 'the next instant,' क्षणान्तरं; 'the instant,' may often be expressed by मात्रं, in such phrases as 'the instant of birth,' जातमात्रं; 'from the instant of birth,' जातमात्रात्.

INSTANTANEOUS, *a.* तत्क्षणिकः -की -कं, तत्कालिकः -की -कं, तात्कालिकः -की -कं, क्षणिकः -का -की -कं, अत्यवहितकालीनः -ना -नं, अत्यवहितकालिकः -की -कं, आकाशिकः -की -कं, क्षणभूतः -ता -तं, अचिरः -रा -रं, क्षणान्तरः -रा -रं.

INSTANTANEOUSLY, *adv.* तत्क्षणे, तत्क्षणेन, क्षणात्, क्षणेन, सद्यस्, तत्काले, सपदि, क्षणमात्रेण, निमेषमात्रेण, क्षणान्तरे, क्वदिति, आपाततम.

INSTANTLY, *adv.* तत्क्षणान्तरं -येन -ये, क्षणात् -येन, सद्यस्, सपदि, अनन्तरं, क्वदिति, द्रुक्, प्रतिक्षणं, अत्रस्ता, सम्प्रति, आपाततम, अशनेः, अचिरं, अत्यवहितकाले, अचिरात्.—(Urgently) निर्वन्धेन, आप्रहेण.

To INSTATE, *v. a.* प्रतिष्ठा in caus. (-प्रापयति -यितुं), संस्था, स्था, रुह in caus. (रोपयति -यितुं), पदं प्रविशति (c. 10. -वेशयति -यितुं), पदस्य कृ. पदप्रतिष्ठितं कृ, पदारुढं कृ.

IN STATU QUO, (Former state) प्रत्यवस्थानं, पृष्टावस्था.

INSTAURATION, *s.* प्रतिष्ठापनं, प्रत्यवस्थापनं, सन्धानं, प्रतिस्माधानं.

INSTEAD OF, *adv.* or *prep.* प्रति usually following a word in the abl. c., स्थाने, विनिमयात् -येन, स्थले, भूमी; 'Kāma instead of Krishna,' प्रयुक्तः केशवात् प्रति; 'instead of me,' मत्स्थाने; 'instead of thee,' त्वद्विनिमयेन.

To INSTEER, *v. a.* वास् (c. 10. यापयति -यितुं), सिच (c. 6. सिचति, सेकुं), शिरकालेन जलेन समाप्नु (c. 10. -प्रावयति -यितुं) or जलसमाप्नुतं कृ, चाद्रीकृ.

INSTEP, *s.* पिषिहिका, पिषिहिका, पिषिहिका, पिषिहः *f.*, पिषिही, पाद-पिषिहः, पादोपरिभागः, पादाग्रं.

To INSTIGATE, *v. a.* प्रोत्साह (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह, समुत्साह, नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्, उद्युज्, प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, rt. ईर्), युद् (c. 10. चोदयति -यितुं), प्रयुद्, सद्युद्, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), वेष्ट् (c. 10. वेष्टयति -यितुं), प्रयुद् (c. 6. -गुदति -योक्तुं), प्रवृत् (c. 10. -रोचयति -यितुं), उन्निज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्था in caus. (-प्रापयति -यितुं, rt. स्था), उद्दीप् (c. 10. -दीपयति -यितुं). The loc. or dat. c. is required of the thing to which one is instigated. See INCITE.

INSTIGATED, *p. p.* प्रोत्साहितः -ता -तं, नियोजितः -ता -तं, प्रयोजितः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, प्रेरितः -ता -तं, चोदितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रवृत्तः -क्ता -क्तं, प्रणोदितः -ता -तं, उन्नेजितः -ता -तं, प्रवृत्तः -ता -तं, उत्थापितः -ता -तं.

INSTIGATION, *s.* प्रोत्साहः -हने, प्रेरणं -या, नियोजनं, प्रयोजनं, प्रचोदनं, 399

उन्नेजनं, समुन्नेजनं, प्रणोदः -दनं, प्ररोचनं, संचारणं, नियोगः, प्रयोजनं, प्रयोजककर्म.

INSTIGATOR, *s.* प्रोत्साहकः, प्रेरकः, नियोजकः, प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, संचारकः, प्रचोदकः, उन्नेजकः, प्रणोदकः, उत्साहहेतुकः, प्रयोजककर्त्ता *m.* (नृ), प्रवर्त्तनकारी *m.* (नृ); 'to an evil act,' कुप्रवर्त्तकः.

To INFUSE, *v. a.* (Infuse by drops) लवशो or कणशो निमिष (c. 6. -सिचति -सेकुं) or आसिच or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्) or प्रक्षिप —(Infuse gradually into the mind) अत्यवशः or अत्यात्यं or शनैः शनैर् उपदिश (c. 6. -दिशति -देहे) or पिबे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविश with acc. c.

INSTILLATION, *s.* लवशो निषेकः or निषेचनं or प्रक्षेपणं, शनैर् उपदेशनं.

INSTILLED, *p. p.* लवशः or शनैः शनैः or क्रमे क्रमे निविशः -क्ता -क्तं or निक्षिप्तः -प्ता -प्तं or निवेशितः -ता -तं or प्रवेशितः -ता -तं, क्रमेणो-पदिष्टः -ष्टा -ष्टं.

INSTINCT, *s.* (Natural knowledge) सहजज्ञानं, सहजबुद्धिः *f.*, उपज्ञा, स्वाभाविकबुद्धिः *f.*, स्वाभाविकज्ञानं, प्राकृतिकबुद्धिः *f.*, अन्तःबुद्धिः *f.*, नैसर्गिकबुद्धिः *f.*, पशुबुद्धिः *f.*

INSTINCT, *a.* (Excited, animated) उन्नेजितः -ता -तं, उद्दीप्तः -प्ता -प्तं, दीप्तः -प्ता -प्तं, दीपितः -ता -तं, उद्दीपितः -ता -तं, तेजितः -ता -तं, जीवितः -ता -तं, सजीवोक्तः -ता -तं.

INSTINCTIVE, *a.* (Prompted by instinct, spontaneous) महजः -जा -जं, सहजज्ञानप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, सहजज्ञानमिद्धः -द्धा -द्धं, स्वाभाविकः -की -कं, साहजिकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, उपज्ञासूचितः -ता -तं, स्वाभाविकबुद्धिसूचितः -ता -तं, प्रकृतिसिद्धः -द्धा -द्धं, नैसर्गिकः -की -कं, स्वभावप्रेरितः -ता -तं, सांसिद्धिकः -की -कं.

INSTINCTIVELY, *adv.* स्वभावतस्, स्वभावेन, सहजज्ञानात्, स्वाभाविकज्ञानात्, प्राकृतिकज्ञानात्, निस्संगतस्, स्वतस्, स्वयं.

To INSTITUTE, *v. a.* (Establish, ordain, enact) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, व्यवस्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिनिधा, कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रकृप्, परिकृप्, आदिश (c. 6. -दिशति -देहे), सन्दिश, निर्दिश, प्रवृद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), प्रतिपद (c. 10. -पादयति -यितुं), नियुज् (c. 7. -युज् -योक्तुं); 'is instituted,' कल्प्यते, प्रकल्प्यते.—(Instruct) उपदिश, निर्दिश.—(Begin, set on foot) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आरम्भ (c. 1. -रम्भते -रम्भं).

INSTITUTE, *s.* (Established law, ordinance, precept) व्यवस्था, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, शास्त्रविधानं, कत्यः, सूत्रं, निर्देशनं, शास्त्र-निर्देशनं, शास्त्रमर्थ्यादा, नियोगः, चोदना, चरितं -त्रं.—(Institutes of religion or law) शास्त्रं, धर्मशास्त्रं.—(Compendium of institutes) धर्मसंहिता, संहिता.

INSTITUTED, *p. p.* प्रकल्पितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, विहितः -ता -तं, स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः -ता -तं, संस्थापितः -ता -तं, प्रचोदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवर्त्तितः -ता -तं.

INSTITUTION, *s.* (Act of establishing) कल्पनं, प्रकल्पनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, संस्थापनं, व्यवस्थापनं, व्यवस्थापनं, विधानं, नियोजनं.—(Law enjoined by authority) विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, नियमः, कत्यः, निर्देशनं, नियोगः, सूत्रं.—(Organised society) मठः, सभा, श्रेणी -श्रिः *m. f.*, संसर्गः; 'literary institution,' विद्यालयः, विद्या-वेशम *n.* (नृ), विद्याशाला; 'religious institution,' धर्मशाला.—(System) स्थितिः *f.*, संस्थापितः *f.*, संस्थानं, मार्गः, रीतिः *f.*

INSTITUTIONAL, *a.* वैधिकः -की -कं, नैयमिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं.

INSTITUTOR, *s.* स्थापकः, संस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, व्यवस्थापकः, प्रयोजकः.

प्रयत्नकः, विधायकः, विधायी *m.* (न्), विधाता *m.* (तृ), आरम्भकः, स्थापनकारी *m.* (न्).

To INSTRUCT, v. a. (Teach) उपदिष्ट (c. 6. -दिशति-देहु), शिष्य (c. 10. शिष्ययति-यितुं), अनुशिष्य, अभिशिष्य, अपी in caus. (अध्यापयति-यितुं rt. इ.), शास्त्र (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्त्र, पद (c. 10. पाठयति-यितुं), निदृष्ट (c. 10. -दर्शयति-यितुं), उपदेश कृ, विद्यां दा.—(Educate) यिनी (c. 1. -नयति-नेतुं), अनुनी.—(Inform) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), बुध् (c. 10. बोधयति-यितुं), सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), अनुसूच.—(Direct, enjoin) आदिष्ट, निर्दिष्ट, समादिष्ट, प्रदिष्ट, सन्दिष्ट, आज्ञा in caus., समाज्ञा, नियुक् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), चुद् (c. 10. चोदयति-यितुं), प्रचुद्, सचुद्.

INSTRUCTED, p. p. (Taught) उपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिक्षितः -ता -तं, अध्यापितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, अनुशासितः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनुशिष्टः -ष्टा -ष्टं, लम्बविद्यः -द्या -द्यं, प्राप्रविद्यः -द्या -द्यं, गृहीतविद्यः -द्या -द्यं, पाठितः -ता -तं.—(Informed) ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं, विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, बोधितः -ता -तं.—(Directed) आदिष्टः -ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रबोधितः -ता -तं, आज्ञप्तः -प्ता -प्तं.

INSTRUCTION, s. (Teaching) उपदेशः -शनं, शिक्षा -क्षणं, अध्यापनं, शासनं, अनुशासनं, पाठः -ठनं, विद्यादानं, बोधनं, प्रतिबोधः.—(Direction, order) आज्ञा, आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शास्तिः, f., चोदनं -ना, नियोगः.—(Precept) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, सूत्रं, कल्याः, निर्देशनं.

INSTRUCTIVE, a. उपदेशकः -का -कं, उपदेशो-शिनी-शि (न्), उपदेशकरः -रा -रं, उपदेशावहः -हा -हं, उपदेशप्रदः -दा -दं, बोधकः -का -कं, निदेशो-शिनी-शि (न्), शिक्षाकरः -रा -रं, ज्ञानोत्पादकः -का -कं, उपदेश in comp.

INSTRUCTOR, s. उपदेशकः, उपदेशी *m.* (न्), उपदेष्टा *m.* (तृ), अध्यापकः, शिक्षकः, शिक्षाकरः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*, शिक्षागुरुः *m.*, आचार्यः, उपदेशकृत *m.* -कारी *m.* (न्), शिक्षादाता *m.* (तृ), विद्यादाता *m.*, ज्ञापकः.

INSTRUCTRESS, s. उपदेशिका, उपदेष्ट्री, उपदेशिनी, अध्यापिका, आचार्या, शिक्षिका, उपदेशकत्री, शिक्षाकत्री, शिक्षादात्री.

INSTRUMENT, s. (Tool, implement) यन्त्रं, उपकरणं, साधनं, कर्मसाधनं, कार्यसाधनं, सामग्यं-यो, द्रव्यं, उपकरणं, विलासः; 'astronomical instrument,' ज्योतिषयन्त्रं.—(Means, instrumental cause) कारणं, करणं, हेतुः *m.*, निमित्तं-त्रकं, निमित्तकारणं, प्रयोजनं.—(Agent, doer) कारकः, कर्त्ता *m.* (त्रं), साधकः, प्रयोजकः, प्रयोज्यः, कार्यसाधकः, हेतुकः, कारकहेतुः *m.*—(Musical instrument) वादित्वं, वाद्यं, तुर्यं, ज्ञातोद्यं, तालित्वं; 'a wind instrument,' शुभिरं, शुभिरवाद्यं, शङ्खः -ङ्गं; 'stringed instrument,' ततं, तनुवाद्यं; 'instrument for martial music,' रणवाद्यं; 'sounded by the mouth,' मुखवाद्यं; 'covered with skin,' चर्मवाद्यं. See DRUM. (Deed, writing) साधनपत्रं, लेखः, लेखपत्रं, पत्रं, पत्रकं, लेख्यं, लेख्यप्रसङ्गः, करणं.

INSTRUMENTAL, a. (Serving to effect some end) कारणिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, हेतुकः -की -कं, कारकः -रिका -कं, साधकः -धिका -कं, साधिकः -का -कं, कार्यसाधकः &c., कारणभूतः -ता -तं, साधनभूतः -ता -तं, साधनीभूतः -ता -तं, कारणभूतः -ता -तं, प्रसाधकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (न्), कारो &c., कारकयान -यतो -यत् (त), सम्पादकः -का -कं.—(Not vocal) वाद्यनः -ना -नं, वाद्यजनितः -ता -तं, वाद्यसिद्धः -द्धा -द्धं, वाद्यसम्बन्धी-न्धनी

-न्धि (न्), वाद्योत्पन्नः -वा -वं.—(Instrumental case in grammar) करणं, तृतीया विभक्तिः.

INSTRUMENTALITY, s. कारणत्वं -ता, कारकत्वं, हेतुता -त्वं, निमित्तत्वं, साधकत्वं, साधनत्वं, कर्त्तृत्वं, कर्मकत्वं, कारणत्वं, प्रयोजकत्वं.

INSTRUMENTALLY, adv. कारणतः, हेतुतः, कारणत्वेन, निमित्ततः, कारणतः.

INSEPARABILITY, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, s. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

INSEPARABLE, a. समुद्रुता, असौम्यता, सखिगुणता, कर्कशत्वं, परुषता, चङ्गता.

-मनुं), अपमानं कृ, अवशं कृ, अनार्यं कृ, तिरस्कृ, परिभू, लघूकृ, तुच्छीकृ, कदपीकृ, अवशिष्ट (c. 6. -क्षिपति-क्षेपुं), अपशिष्ट, परिशिष्ट, आशिष्ट, अवगृह् (c. 6. -गृहते-रितुं), आश्रु (c. 10. -क्षारयति-पितुं), अपवद् (c. 1. -वदति-ते-दितुं), परिवद्, कुत्स् (c. 10. कुत्सयति-पितुं); 'he insulted her,' तेन तस्या अनार्यं कृतं.

INSULTED, *p. p.* परिभूतः-ता-तै, अवज्ञातः-ता-तै, अवमानितः-ता-तै, अपमानितः-ता-तै, विमानितः-ता-तै, क्षिप्तः-मा-मै, अवक्षिप्तः-मा-मै, आशिष्टः &c., महितः-ता-तै, अवधौरितः-ता-तै, तिरस्कृतः-ता-तै, निन्दितः-ता-तै, धिषितः-ता-तै.

INSULTER, *s.* अपमानकज्ञो *m.* (नृ), अपमाना *m.* (नृ), अवज्ञानकृत्, अनार्यकृत्.

INSULTING, *a.* अपमानकारी-रिणी-रि (नृ), अपमानसूचकः-का-कै, अपमानार्थकः-का-कै, अवमानो-निनी-नि (नृ), परिभवी-विणी-वि (नृ), परिभावी &c., परिभाषकः-का-कै, अवधेयकः-का-कै, तिरस्कारमयः-यो-यं, निन्दार्थः-यो-यं, कुत्सावादी-दिनी-दि (नृ).

INSULTINGLY, *adv.* सापमानं, सतिरस्कारं, सावधेयं, अवज्ञापृष्टं.

INSUPERABLE, *a.* अनतिक्रमणीयः-या-यं, अनतिक्रम्यः-म्या-म्यं, दुरतिक्रमः-मा-मै, अलंघनीयः-या-यं, अलंघ्यः-म्या-म्यं, दुर्लभ्यः-म्या-म्यं, अनधिगम्यः-म्या-म्यं, दुरधिगम्यः &c., दुरधिगमः-मा-मै, दुरत्ययः-या-यं, दुस्तरः-रा-रं, दुःसाध्यः-म्या-म्यं, दुरारोहः-हा-हं, अजयः-या-यं, दुर्जयः-या-यं.

INSUPERABLENESS, *s.* अलंघ्यता, अनतिक्रम्यता, अनधिगम्यता, अजेयता.

INSUPERABLY, *adv.* अलंघनीयं, अनतिक्रमणीयं, दुर्जयं, दुरारोहं.

INSUPPORTABLE, *a.* असह्यः-सा-स्यं, असहनीयः-या-यं, दुःसहः-हा-हं, दुःसहनीयः-या-यं, असहन्यः-म्या-म्यं, न सहन्यः-म्या-म्यं, निःसहः-हा-हं, दुर्बलः-हा-हं, दुर्बलः-हा-हं.

INSUPPORTABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसह्यता, असहन्यता.

INSUPPORTABLY, *adv.* असहनीयं, दुःसहनीयं, यथा सौदु न शक्नते तथा.

INSUPPRESSIBLE, *a.* अनिग्रहीतव्यः-म्या-म्यं, दुर्निग्रहः-हा-हं, दुर्निवारः-रा-रं.

INSURANCE, *s.* योगक्षेमः, क्षेमप्रतिविधानं, क्षेमकरणं, क्षेमविधानं, विधायकत्वं सत्पाकरणं, सत्पाकृतिः *f.* सत्पापनं; 'against fire,' अग्निजननाशात् क्षेमप्रतिविधानं; 'against thieves, &c.,' चौरादिभ्यः क्षेमप्रतिविधानं or क्षेमकरणं or रक्षा-क्षणं or सहाय्यत्वं or अनाश्रयत्वं.

To INSURE, *v. a.* योगक्षेमं कृ, क्षेमं कृ or विधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or प्रतिविधा, सत्पाकृ, सत्पाकृ, स्थिरकृ, दृढीकृ, सहाय्यत्वं कृ, अनाश्रयत्वं कृ, अभेद्यत्वं कृ; 'the merchant insures his goods,' बणिग् द्रव्याणि सत्पाकरोति.

INSURED, *p. p.* सत्पाकृतः-ता-तै, क्षेपयुक्तः-क्रा-कै, रक्षितः-ता-तै.

INSURGENT, *s.* राजप्रतिरोधी *m.* (नृ), राजयुद्धा *m.* (नृ), राजविरोधी *m.* (नृ), राजप्रतिरोधी *m.*, उपद्रवी *m.* (नृ), विप्रवक्त्र *m.*, राजद्रोही *m.* (नृ), उपद्रवकारी *m.* (नृ), प्रजाविप्रवकारी *m.*, प्रकृतिक्षोभकारी *m.*

INSURMOUNTABLE, *a.* दुरारोहः-हा-हं, अनारोहः-हा-हं, अलंघनीयः-या-यं, अनधिगम्यः-म्या-म्यं, दुरधिगमः-मा-मै, अनतिक्रम्यः-म्या-म्यं, दुस्तरः-रा-रं. See INSUPERABLE.

INSURMOUNTABLENESS, *s.* दुरारोह्यता, अलंघनीयता, अनधिगम्यता, दौर्लभ्यं.

INSURRECTION, *s.* राजयुद्धं, उपद्रवः, उपप्रवः, प्रजाविप्रवः, राज्योपद्रवः, राजप्रकोपः, प्रकोपः, प्रकृतिक्षोभः, राज्यक्षोभः, प्रजाक्षोभः, राजद्रोहः, राजविरुद्धसम्भूयसमुत्थानं.

INSURRECTIONARY, *a.* उपद्रवी-विणी-वि (नृ), राजविरुद्धः-डा-डं, राजप्रतीपः-पा-पं, राजप्रतिकूलः-ला-लं, राजविपरीतः-ता-तै, विप्रवसन्नधी-न्यनी-न्य (नृ).

INSUSCEPTIBILITY, *a.* अप्राहकत्वं, अप्राहणीयता, ग्रहणाक्षमता, वेदनाशक्तिः *f.*

INSUSCEPTIBLE, *a.* अप्राही-हिणी-हि (नृ), अप्राहकः-का-कै, अप्राहणीयः-ला-लं, ग्रहणाक्षमः-मा-मै, ग्रहणशक्तिरहितः-ता-तै, वेदनाशक्तिहीनः-ना-नै.

INTANGIBLE, *s.* अस्पृश्यः-श्या-श्यं, अस्पृशीनीयः-या-यं, अस्पृष्ट्यः-म्या-म्यं, दुःस्पर्शः-शा-शं, दुःस्पृश्यः-श्या-श्यं, अस्पृशवेद्यः-द्या-द्यं, स्पर्शोगम्यः-म्या-म्यं, स्पर्शोगोचरः-रा-रं, स्पर्शोगोप्यः-म्या-म्यं, दुरालभः-भा-भं, अनालभ्यः-भा-भं.

INTANGIBLENESS, *s.* अस्पृश्यता, अस्पृशीनीयता, स्पर्शवेद्यता, स्पर्शोगम्यता.

INTEGER, INTEGRAL, *s.* (A whole number) पूर्णाङ्कः, अभिज्ञाङ्कः, अभिज्ञः, सम्पूर्णङ्कः, रूपं.

INTEGRAL, *a.* अभिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, पूर्णः-णो-णं, सम्पूर्णः-णो-णं, अविकलः-ला-लं, अखण्डः-खा-खं, अच्युतः-ना-नै, अचुटितः-ता-तै, साङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.—(In algebra) पूरितः-ता-तै, पूर्णः-णो-णं; 'integral calculus,' पूरितगणितं; 'differential and integral calculus,' वेदयणपूरितगणितं; 'integral existence,' अधिकरणं.

To INTEGRATE *v. a.* सम्पूर्णकृ, सम्पू (c. 10. -पूरयति-पितुं), प्रतिमन्तु.

INTEGRATION, *s.* (In algebra) पूरितं, पूर्णीकरणं, सम्पूर्णकरणं.

INTEGRITY, *s.* (Entireness) सम्पूर्णता, पूर्यता, अभिज्ञता, अभिज्ञभावः, अखण्डता, अवैकल्यं, अच्युतता, साकल्यं, साम्यं, समलता, समलतिः *f.*, समुदायः, साङ्गता. —(Probity, soundness, incorruptness) अभेद्यता, सारन्यं, सरलता, शुचिता, मायाहीनता, शुभता, शुद्धता, न्यायिता, अजिज्ञता, अवक्रता, अश्रुता, सत्यता, सत्यशीलता, विमलता, नैर्मल्यं, साधुता; 'of strict integrity,' अभेद्यः-द्या-द्यं, सरलः-ला-लं, सहाय्यः-म्या-म्यं. See HONEST.

INTEGUMENT, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, पटलं, कञ्चुकः, आच्छादनं, छादनं, छदनं, आवरणं, प्रावरणं, वामनं, शिरा, पुटः-टं, कोशः, पिधानं, शरीरावरणं.

INTELLECT, *s.* बुद्धिः *f.*, धीः *f.*, मेधा, मतिः *f.*, मनस् *m.*, प्रज्ञा, चित् *f.*, चेतना, चेतस् *m.*, चिन्तनं, ज्ञानं, बोधः, संवित् *f.*, संवित्तिः *f.*, मनीषा, उपलब्धिः *f.*, प्रतिभा, ज्ञप्तिः *f.*, प्रतिपद् *f.*, शेषुषी, धिषणा, पेद्या, ज्ञानदृष्टिः *f.*, ध्यानं, बोधशक्तिः *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, ज्ञानशक्तिः *f.*, संज्ञा.

INTELLECTION, *s.* बोधः-धनं, ज्ञानं, ग्रहणं, बुद्धिग्रहः, साकलनं.

INTELLECTUAL, INTELLIGENT, *a.* (Relating to the understanding) मानसिकः-की-कै, मानसः-सो-सं, बुद्धिसन्नधी-न्यनी-न्य (नृ), बुद्धिविषयः-या-यं, चित्सन्नधी &c., ज्ञानसन्नधी &c.—(Existing in the intellect, perceived by it) मनसिजः-जा-जं, मनोजः-जा-जं, मनोगतः-ता-तै, मनोभवः-वा-वै, चिन्तवः-वा-वै, चिन्ततः-ता-तै, मानसिकः &c., बुद्धिगम्यः-म्या-म्यं, धीगम्यः-म्या-म्यं.—(Endowed with intellect) बुद्धिमान्-मती-मत् (नृ), धीमान् &c., मतिमान् &c., मेधावी-विनी-वि (नृ), मनीषी-विणी-वि (नृ), सुबुद्धिः-द्धिः-द्धि, मेधिरः-रा-रं, चिच्छक्तिविशिष्टः-ष्टा-ष्टं; 'possessing all intellectual qualities,' सर्वधीगुणः-णा-णं, अविलम्बीगुणः &c.; 'intellectual faculty,' धीशक्तिः *f.*, निष्क्रमः. See INTELLIGENT.

INTELLECTUALLY, *adv.* बुद्ध्या, बोधेन, मनसा, ज्ञानतः, बुद्धिपूर्वः.

INTELLIGENCE, *s.* (Understanding, skill, cleverness) बुद्धि *f.*, ज्ञानं, धीः *f.*, मेधा, चेतना, चेतन्यं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*, विज्ञता, कुशलता, कौशल्यं, चातुर्यं, वैषम्यं, विदग्धता, वैदग्ध्यं.—(Information, tidings) वार्ता, समाचारः, सन्देशः, वृत्तान्तः, संवादः, याचिकः, उद्गताः, किंवदन्ती, सूचना; 'good intelligence' सुवार्ता, शुभवार्ता; 'secret

intelligence, गूढभाषितं.—(A spiritual being) चेतनः, सचेतन-
व्यक्तिः *f.*, बुद्धिरूपव्यक्तिः.

INTELLIGENCER, *s.* (Messenger) वार्त्तिकः, वार्त्तायनः, वार्त्ताहरः,
वार्त्तावहः, सन्देशहरः, आख्यायकः.—(Newspaper) वाचिकपत्रं,
समाचारपत्रं.

INTELLIGENT, *a.* बुद्धिमान् -मती -मत् (त्), धीमान् &c., मतिमान् &c.,
मेधावी -विनी -वि (न्), मनस्वी &c., समुद्धिः -द्धिः -द्धि, सुबुद्धिः &c.,
कुशलबुद्धिः &c., सुधीः -धीः -धि, शुद्धधीः &c., कृतधीः &c., सुबोधः
-धा -धं, मेधिरः -रा -रं, सज्ज्ञानः -ना -नं, ज्ञानी -निनी -नि (न्),
ज्ञानवान् &c., प्रज्ञावान् &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मनोधी -विनी -वि (न्), मेधा-
वान् &c., कोविदः -दा -दं, ज्ञाता -त्री -तृ (त्), विदुरः -रा -रं, विस्तुः
-स्तुः -स्तु, मन्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.—(Clever) विद्वः -द्वा -द्वं, विचक्षणः -शा
-शं, कुशलमतिः -तिः -ति, निपुणमतिः &c., चतुरः -रा -रं, चतुरबुद्धिः
&c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धबुद्धिः &c., कल्याणबुद्धिः &c.

INTELLIGENTLY, *adv.* विज्ञयत्, सुबुद्ध्या, सुबुद्धिपूर्वम्, बुद्धिकौशल्यात्, विद-
ग्धवत्, विचक्षणवत्, अभिज्ञवत्, चतुरं, विचक्ष्यत्येन, सवेचक्ष्यत्येन, सचातुर्येन.

INTELLIGIBLE, *a.* बोध्यः -ध्या -ध्यं, बोधनीयः -या -यं, बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं,
बुद्धिप्राप्तः -सा -सं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुप्राप्तः -या -यं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं,
विस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्थः -र्थं, ज्ञेयः -या -यं, संवेद्यः
-द्या -द्यं, भिन्नार्थः -र्थः -र्थं.

INTELLIGIBLENESS, INTELLIGIBILITY, *s.* बोध्यता, बोधनीयता, बुद्धिगम्यता,
सुगम्यता, सुप्राप्तता, स्पष्टत्वं, सुस्पष्टत्वं, सुज्ञेयता.

INTELLIGIBLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, विस्पष्टं, स्पष्टार्थतः, भिन्नार्थतः.

INTEMPERANCE, *s.* असंयमः -मनं, अपमः, असंयतत्वं, मय्योदात्तिक्रमः,
अमय्योदा, अपरिमितत्वं, अमितत्वं, अनियमः, नियमातिक्रमः, अतिप्रमः,
अत्याचारः, अदमः, अनियमः, आधिक्यं, उद्वेगः, उत्प्रेकः, अतिरिक्ता,
आतिशयः.—(In pleasures, enjoyments, or habits) भोगामितत्वं,
अपरिमितभोगत्वं, असंयताचारत्वं, अनियतवृत्तता, अजितेन्द्रियत्वं, अयते-
न्द्रियत्वं.—(In eating) अत्याहारः, अतिभोजनं, अतिभक्षणं, भोजना-
सक्तिः *f.*, अयताहारत्वं, असंयताहारत्वं, आहारादिविषये असंयमः.—(In
drinking) अतिपानं, पानासक्तता, पानप्रसक्तत्वं.

INTEMPERATE, *a.* (Not moderate or restrained within limits)
असंयतः -ता -तं, असंयमी -मिनी -मि (न्), असंयमशीलः -ला -लं,
अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अतिमय्योदः -दा -दं, अमय्योदः -दा
-दं, अयतः -ता -तं, अतिक्रान्तमय्योदः -दा -दं, अतिक्रान्तनियमः -मा -मं,
अनियमवान् -यती -यत् (त्), अतिमितः -ता -तं, अपरिमाद्यः -द्या -द्यं,
अधिकः -का -कं, उद्विक्तः -क्ता -कं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अतिशयी -यिनी
-वि (न्), अदानः -ना -नं.—(In pleasures or habits)

-गिनी -गि (न्), अपरिमितभोगः -गा -गं, असंयताचारः -रा -रं,
चारः -रा -रं, अयतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, असंयतवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अत्या-
चारी -रिणी -रि (न्), अयतेन्द्रियः -या -यं, अजितेन्द्रियः -या -यं,
अनियतेन्द्रियः -या -यं.—(In eating) अतिभोजी -जिनी -जि (न्),
अतिभोक्ता &c., अत्याहारी &c., अयताहारः -रा -रं, अपरिमिताहारः
-रा -रं. See GLUTTONOUS. (In drinking) अतिपायी -यिनी
-वि (न्), पानासक्तः -क्ता -कं, पानप्रसक्तः -क्ता -कं.

INTEMPERATELY, *adv.* असंयमेन, असंयतं, अपरिमितं, अमितं, अतिमय्योदं,
मय्योदातिक्रमेण, नियमातिक्रमेण, अपरिमाणेन, अतिशयेन, अतिरिक्तं,
आधिक्येन.

INTEMPERATURE, *s.* गुणवैषम्यं, गुणाधिक्यं, गुणातिरिक्तत्वं, अपरिमितत्वं, वैषम्यं.

INTENABLE, *a.* अप्रतिपादनीयः -या -यं, असंयम्यापनीयः -या -यं, अरक्ष-
णीयः -या -यं.

To INTEND, *v. a.* (Mean, purpose) अभिप्रे (अभिप्रेति -तु), अभिप्रायं कृ,
कृ in des. (चिकीर्षति -चितुं), उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देतुं), मनसा उद्दिष्टं,
अभिप्रेत्या (c. 3. -दधाति -धातुं), इष्टं (c. 6. इच्छति, इष्टितुं), उपलक्ष्यं
(c. 10. -लक्षयति -यितुं), परिकल्पं (c. 10. -कल्पयति -यितुं), मनः or
मतिं or बुद्धिं कृ or प्रकृ, with loc. or dat. case; as, 'he intends
going,' मनो गमनाय करोति. Sometimes expressible by the
des. form of a verb; as, 'to intend to go,' गम् in des.
(जिगमिषति -यितुं); 'to intend to do,' कृ in des.; 'to intend
to say,' वच् in des. (विवक्षति -क्षितुं).

INTENDANCY, *s.* अध्यक्षता त्वं, अधिष्ठातृत्वं, अधिकारिता, सपीशता.

INTENDANT, *s.* अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (न्), अधिकारी *m.* (न्), उपद्रष्टा *m.* (न्).

INTENDED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं,
मनसोद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपलक्षितः -ता -तं, सकल्पितः -ता -तं, इष्टः -ष्टा -ष्टं,
कृताभिप्रायः -या -यं, परिकल्पितः -ता -तं; 'intended to be said,'
वियक्षितः -ता -तं; 'not intended,' अनभिप्रेतः -ता -तं.

INTENDING, *part.* अभिप्रेत्य, उद्दिश्य, मनसोद्दिश्य, अभिसन्धाय.

INTENDING, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतः, आशयः, अर्थः, उद्देशः, अभिसन्धिः *m.*

INTENSE, *a.* अत्यन्तः -न्ता -न्तं, आत्यन्तिकः -को -कं, गाढः -ढा -ढं, तीव्रः
-व्रा -व्रं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, उग्रः -या -यं, चरुः -रुदा -रुदं, प्रचरुः
-रुदा -रुदं, उधरुः -रुदा -रुदं, प्रकुरः -ष्टा -ष्टं, प्रबलः -ला -लं, प्रगाढः
-ढा -ढं, नितान्तः -न्ता -न्तं, भृशः -शा -शं, सुभृशः -शा -शं, निर्भरः -रा
-रं, अतिशयी -यिनी -यि (न्), अतिशायनः -ना -नं, कठोरः -रा -रं,
परमः -मा -मं, महान् -हती -हतं (त्), परः -रा -रं, उदीर्णः -णी -णं,
उद्धतः -ता -तं, कठिनः -ना -नं, तेजसः -सो -सं, व्यग्रः -या -यं, भृरिः
-रिः -रि, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intense darkness,'
अनतिमिरः; 'intense heat,' अतिदाहः, गुरुतापः, अलपृष्ठा *m.* (न्);
'intense pain,' तीव्रवेदना; 'intense study,' अत्यन्ताभिनवेशः,
अतिप्रवेशः, व्यामङ्गः.

INTENSELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, तीव्रं, तीक्ष्णं, अतितेजस्येन, प्रचरुं,
नितान्तं, भृशं, सुभृशं, निर्भरं, कठोरं, गाढं, अतिशयेन, उग्रं, परमं,
अतीव, अति or अतिशय or सु prefixed; 'intensely passionate,'
अदमकोपनः -ना -नं, अतिकोपनः -ना -नं.

INTENSITY, INTENSENESS, *s.* अत्यन्ता, आत्यन्तिकत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णता,
तेजस्यं, उग्रता, चरुता, प्रचरुता, गाढता, प्रगाढता, नितान्तं, प्रबलता,
प्राचर्यं, कठोरता, भृशता, भृशता *m.* (न्), प्रकुरता, प्रकर्षः, तेजसं,
आडित्यं, व्यग्रता, उद्वेगः, उदीर्णता, उत्कर्षः, अतिभूमिः *f.*, आतिशय्यं,
'intensity of application to study,' अभिनिवेशः, अत्यन्ताभिन-
वेशः, व्यामङ्गः.

INTENSION, *s.* धिततिः *f.*, आततिः *f.*, वृद्धिः *f.*, प्रकर्षः, उत्कर्षः, प्रकृष्टता.

INTENSIVE, *a.* (Serving to give force or emphasis) शक्तिकरः -रा
-रं, प्रकर्षकरः -रा -रं, उत्कर्षज्ञापकः -का -कं, अर्थविशेषकारकः -का
-कं, यथकः -का -कं, वृद्धिकरः &c.

INTENT, *a.* (Having the mind fixed closely on one object)
एकाग्रः -या -यं, एकचित्तः -ष्टा -ष्टं, एकतानः -ना -नं, एकाग्रचित्तः
-ष्टा -ष्टं, एकनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अनन्यमनाः -नाः -नः (स्), अनन्यवृत्तिः -त्तिः
-त्ति, अनन्यविषयः -या -यं, अनन्यविषयात्मा -त्मा -त्मा (न्), अनन्यमनस्कः
-स्का -स्कं, एकाग्रः -ना -नं.—(Intent on any object) आसक्तः -क्ता
-कं, आसक्तचित्तः -ष्टा -ष्टं, आसक्तचेताः -ताः -तः (स्), अभिनिविष्टः -ष्टा
-ष्टं, अभिनिवेशी -शिनी -शि (न्), निविष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रविष्टः -ष्टा -ष्टं,
परायणः -णा -णं, परः -रा -रं, तत्परः -रा -रं, रतः -ता -तं, निरतः -ता
-तं, अभियुक्तः -क्ता -कं, आयुक्तः -क्ता -कं, सक्तः -क्ता -कं, संसक्तः -क्ता -कं,

निष्ठः -डा -इ, निष्ठितः -ता -तं, चाविष्टः -डा -इ, चाविष्टचित्तः -ता -तं, चाविष्टमताः &c., अभिमुखः -ता -तं, मियतः -ता -तं, व्ययः -या -यं, व्ययमताः &c., तन्मनसः -स्ता -सं, आहितः -ता -तं, कृतनिश्चयः -या -यं; 'intent on reading,' अध्ययनपरः -रा -रं, अध्ययनाभिमुखः -स्ता -सं.

INTENT, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतः, आशयः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यः; 'with what intent?' किमुद्दिश्य; 'to all intents,' सर्वार्थतम्.

INTENTION, *s.* (Design) अभिप्रायः, अभिप्रेतः, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, उद्देशः, आकांक्षा, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मते, इङ्गितं, छन्दः, तात्पर्यं, आकृतं, इच्छा, चेष्टा, कल्पना, परिकल्पना, परिकल्पितं, उपलक्षितं, निश्चितं. — (End, aim, object) अर्थः, आशयः, अभिसन्धिः *m.*, कार्यं, कार्यवस्तु *m.*, प्रयोजनं, अर्थवत्ता. — (Meaning) विवक्षितं, विवक्षा; 'purity of intention,' चिच्छुद्धिः *f.*, अन्तःकरणशुद्धिः *f.*; 'change of intention,' बुद्धिभेदः, मतिभेदः; 'declared intention,' इरि-ताकृतं; 'with what intention?' किमुद्दिश्य. — (Fixedness of attention) एकाग्रता. See INTENTNESS.

INTENTIONAL, *a.* मतिपूर्वः -द्वै -द्वै, बुद्धिपूर्वः &c., ज्ञानपूर्वः &c., बुद्धिपुरःसरः -रा -रं, अभिप्रायपूर्वः &c., ऐच्छिकः -की -कं, बुद्धिकृतः -ता -तं, काम-कृतः -ता -तं, कामिकः -की -कं, काम्यः -स्या -स्यं, यथाकाम्यः -या -यं, साभिप्रायः -या -यं, सङ्कल्पकृतः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, यथाकल्पः -स्या -स्यं, ज्ञानकृतः -ता -तं, अर्थवान् -यती -वत् (तृ), सार्थः -यो -यं, चिकीर्षितः -ता -तं, अभिप्रेतः -ता -तं.

INTENTIONALLY, *adv.* बुद्धिपूर्व, बुद्धिपुरःसरं, मतिपूर्व, अभिप्रायपूर्व, साभि-प्रायं, ज्ञानपूर्व, बुद्ध्या, इच्छातम्, कामतम्, यथाकामं, प्रकामं, मत्वा, मनः-पूर्वकं, तात्पर्यतम्, यथाकल्पं, ज्ञानतम्, इच्छापूर्व.

INTENTIONED, *a.* (In composition). Expressed by आशय, बुद्धि &c. in comp.; as, 'well-intentioned,' शुभाशयः -या -यं; 'ill-in-tentioned,' दुराशयः -या -यं, द्रोहबुद्धिः -द्विः -द्वि.

INTENTIVE, *a.* कृतावधानः -ता -तं, अवहितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं.

INTENTIA, *adv.* एकाग्रं, एकाग्रचेतसा, अनन्यमनसा, आसक्तचेतसा, निविष्ट-मनसा. अभिनिवेशेन. अभिनिवेशपूर्व, साभिनिवेशं, निहापूर्व, निर्वन्धेन, सैकाम्यं, मनोयोगेन, समनोयोगं, व्ययं, व्ययवत्.

INTENTNESS, *s.* एकाग्रता, एकचित्तता -त्वं, अनन्यचित्तता, अभिनिवेशः, चिन्नाभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, आसक्तिः *f.* -ज्ज्ञता, निवेशः, प्रवेशः, निविष्टता, ऐक्याय, अभियुक्ता, परता, निहा, निष्ठितत्वं, एकनिष्ठता, आविष्टत्वं, अनन्यबुद्धिः *f.*, मनोयोगः; 'intentness of soul,' आत्मे-काम्यं, चिन्नेकाम्यं.

TO INTER, *v. a.* भूमी or जगज्जाने निखन् (c. 1. -खनति -निर्तुं -खातुं) or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or समृ in caus. (-अर्पयति -यितुं) or निषा (c. 3. -दधाति -धातुं), भूमिगतं -तां -तं कृ.

INTERCALAR, INTERCALARY, *a.* अधिकः -का -कं, निवेशितः -ता -तं, सौरान्तपूरकः -का -कं; 'intercalary month,' अधिकमासः, अधि-मासः, मलमासः, मलिङ्गमासः, जनामासः, अधिमासशेषः, पुरुषोद्दमासः, समक्रान्तिकमासः; 'intercalary day,' अधिकदिवसः, अधिदिवसः; 'intercalary verse,' अधिकश्लोकः.

TO INTERCALATE, *v. a.* (A month) अधिकमासं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिमासं निविश. — (A day) अधिकदिवसं निविश.

INTERCALATION, *s.* (Of a month) अधिकमासनिवेशनं. — (Of a day) अधिकदिवसनिवेशनं, अधिदिवसनिवेशनं.

TO INTERCEDE, *v. n.* (Intervene, pass between) अन्तर्गम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अन्तर्वृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), अन्तःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), मध्ये वृत्, मध्ये स्था, उपस्था. — (Mediate between two

parties) मध्यस्थो भू or अस्, मध्यवर्ती भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्यस्थवृत्तिम् आस्था, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धानं कृ. — (Plead in favor of another) परार्थं प्रार्थे (c. 10. -अर्थयते -ति -यितुं), परार्थप्रार्थनं कृ, परार्थं वद (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रतिवद, परार्थविनिर्तनं कृ, परार्थं विनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or अनुनी or निवेदनं कृ, परार्थनिवेदनं कृ.

INTERCEDER, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न). परार्थप्रार्थकः, परार्थप्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (न), परार्थं निवेदनकृत् *m.*

TO INTERCEPT, *v. a.* रूप (c. 7. -रुण्णि, रोडुं), अवरोध, विरुध्, प्रतिरुध्, उपरुध्, निरुध्, संरुध्, गतिरोधं कृ, गतिभङ्गं कृ, विच्छिद् (c. 7. -च्छि-नन्ति -छेत्तुं), गतिविच्छेदं कृ, गतिछेदं कृ, विमुञ्ज (c. 10. -योजयति -यितुं), निमुञ्ज (c. 10. -वारयति -यितुं), खण्ड् (c. 10. -खण्डयति -यितुं), प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं).

INTERCEPTED, *p. p.* रुद्धः -डा -इ, अवरोधः -डा -इ, विच्छिन्नः -चा -वं.

INTERCEPTER, *s.* रोधकः, गतिभङ्गकारी *m.* (न), विच्छेदकारी *m.*

INTERCEPTION, *s.* गतिरोधः -धनं, गतिभङ्गः, गतिविच्छेदः, गतिछेदः, रोधः -धनं, अवरोधः, विच्छेदः, निवारणं, प्रतिबन्धः, सम्भनं, विघ्नः.

INTERCESSION, *s.* (Mediation between two parties) माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं, सन्धानकरणम्. — (Pleading in favor of another) परार्थप्रार्थना -नं, परार्थं प्रार्थनं, परार्थवादः, परार्थनिवेदनं, परार्थं निवेदनं; 'to make intercession.' See TO INTERCEDE.

INTERCESSOR, *s.* (Mediator) मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न), मध्यस्थायो *m.* (न), मध्यस्थितः. — (Pleader for another) परार्थप्रार्थकः, परार्थं प्रार्थयिता *m.* (तृ), परार्थं प्रार्थनकृत् *m.*, परार्थवादी *m.* (न), परार्थं निवे-दनकारी *m.*

INTERCESSORY, *a.* परार्थप्रार्थकः -का -कं, परार्थप्रार्थनविषयः -या -यं.

TO INTERCHANGE, *v. a.* परस्परं परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिमे (c. 1. -मयते -मातुं) or निमे or विनिमयं कृ, परस्परपरिवर्त्तनं कृ, परस्परविनिमयं कृ, अतिकरं कृ, परस्परं दानप्रतिदानं कृ or आदान-प्रदानं कृ, व्यतिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

INTERCHANGE, *s.* परिवर्त्तनं, परस्परपरिवर्त्तनं, विनिमयः, परस्परविनिमयः, परिवृत्तिः *f.*, परोवर्त्तः, निमयः, विमयः, निमेषः, वैमेषः, व्यतिकरः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, परावृत्तिः *f.*, विपर्ययः, परस्परं दानप्रतिदानं, आदानप्रदानं.

INTERCHANGEABLE, *a.* परिवर्त्तनीयः -या -यं, विनिमातव्यः -व्या -व्यं, विनि-मयाहः -हो -हं. — (Following each other in succession) परस्परानुगामी -मिनी -मि (न), अन्योन्यपृष्ठानुगामी &c.

INTERCHANGEABLY, *adv.* विनिमयेन, विपर्ययेण, पर्यायेण, परिवर्त्तनेन, परिवृत्त्यं.

INTERCISION, *s.* विच्छेदः, छेदः, अवच्छेदः, भङ्गः, रोधः, अवरोधः.

TO INTERCLUDE, *v. a.* अवरोध् (c. 7. -रुण्णि -रोडुं), विच्छिद् (c. 7. -च्छि-नन्ति -छेत्तुं).

INTERCUTAN, *a.* पञ्चरमध्यस्थः -स्या -स्यं, वंक्रमध्यवर्ती -वर्त्तनी -वर्त्ति (न), पशुकाभ्यन्तरस्थः -स्या -स्यं.

INTERCOURSE, *s.* संसर्गः, परस्परसंसर्गः, अन्योन्यसंसर्गः, संसर्गिता, सङ्गतिः *f.*, साङ्गत्यं, सङ्गमः, सङ्गः, समागमः, उपगमः, गमनागमनं, परस्परालापः, आलापः, सम्भाषः, सम्पर्कः, साहित्यं, आनुगतं, साहचर्यं, सङ्गठनं, परिचयः; 'intercourse of society,' लोकव्यवहारः, लोकसंसर्गः, लोकयात्रा; 'of the sexes,' स्त्रीपुरुषसङ्गः, मिथुनीभावः, मैथुनं.

INTERCUTANEOUS, *a.* त्वगन्तर्गतः -ता -तं, त्वगन्तर्गतः -ता -तं, त्वगन्तःस्थः -स्था -स्यं.

TO INTERDICT, *v. a.* अन्तःस्था (c. 2. -स्थाति -तुं), प्रत्यास्था, निषिद् (c. 1. -वेषति -वेष्टुं, c. 10. -वेषयति -यितुं), प्रतिबिध्, निषि (c. 10.

-वारयति -यितुं, निषेधं कृ. वाप (c. 1. वाधते -धितुं).

INTERDICT, INTERDICTION, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, आनेधः, प्रत्याख्यानं, वारणं, निवारणं, निरोधः, विरोधनं. वाधः, निषिद्धत्वं.

INTERDICTED, *p. p.* निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः -द्धा -द्धं, अनःस्थितः -ता -तं.

INTERDICTIONARY, *a.* निषेधकः -का -कं, निषेधाधिकः -का -कं, निषेधकरः -रा -रं.

INTEREST, *s.* (Advantage, good) स्वार्थः, हितं, लाभः, फलं, कल्याणं, कुशलं, मङ्गलं, श्रेयः -मं, श्रेयस्, भृतिः *f.*; 'for the public interest,' लोकहिताय; 'one's own interest,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वलाभः. स्वकार्यं, आत्महितं, आत्मवृद्धिः; 'for one's own interest,' आत्महिताय, आत्मविवृद्धये; 'regard to one's own interest,' स्वार्थपेक्षा, स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वहितावलोकनं, स्वार्थलिप्सा; 'regardful of one's own interest,' स्वार्थपरः -रा -रं, स्वार्थमापनतत्परः -रा -रं, स्वार्थपरायणः -गा -गं, स्वार्थलिप्तः -प्सुः -प्सु, स्वार्थी -र्थिनी -र्थि (न्), स्वहितेपी -पिणी -पि (न्), स्वलाभपरायणः -गा -गं; 'regardless of it,' *See* DISINTERESTED.—(Concern, lively feeling about) चेष्टः, अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, अनुरागः, रागः, स्पृहणीयत्वं, स्पृहा, सञ्चयः, अभिसन्ध्या, अभिसन्धानं.—(Partiality for, bias in favor of) सद्गः, पक्षपातः, खेहः; 'void of all interest in,' वीतसद्गः -द्गा -द्गं, मुक्तसद्गः &c., निःसद्गः &c., विपक्षपातः -ता -तं.—(Gratification) विनोदः.—(Power to interest or please) विनोदकत्वं, मनोरञ्जकता, हृत्तमत्वं, रसः.—(Influence) गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः, प्राबल्यं, अधिकारः, भारः.—(Share, portion, participation in loss or gain) भागः, अंशः, विभागः, लाभालाभविभागित्वं, लाभालाभसम्पन्नाः. (Interest on money, usury) वृद्धिः *f.*, चार्धुष्यं, भागः, कलानरं, कारिका, कारिता, कुमोदवृद्धिः *f.*; 'compound interest,' चक्रवृद्धिः *f.*; 'simple interest,' सरलवृद्धिः *f.*; 'bearing interest,' सवृद्धिकः -का -कं, भागिकः -की -कं, भाग्यः -ग्या -ग्यं; 'bearing no interest,' असवृद्धिकः -की -कं; 'interest at the rate of five per cent.,' शते विंशभागः, पञ्चकं शतं, पञ्चोत्तरं; 'at four per cent.,' शते पञ्चविंशभागः; 'at two per cent.,' द्विकं शतं.

To INTEREST, *v. a.* (Excite interest, partiality, or concern) खेहं or अनुरागं or स्पृहां or पक्षपातम् उत्पद्य (c. 10. पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अनुरञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), अनुरक्तं -क्ता कृ. सानुरागं -गां कृ. सद्गम् उत्पद्य.—(Engage the attention, amuse) विनोद (c. 10. नोदयति -यितुं), मनः or चित्तं विनोद or रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), हृदयं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), चित्तविनोदं कृ.—(Give a share in) भागं or अंशं दा. संविभागित्वं or समांशित्वं दा. भागितं -गिनीं कृ. अंशितं -शिनीं कृ.—(Have a share in) भागं or अंशं लभ (c. 1. लभते, लभ्यं) or प्राप् (c. 5. आप्नोति -आप्), भागी -गिनी -गि भू or अम्.—(Have concern in) सञ्चय् in pass. (-वधत्ते), सखद्धः -द्धा -द्धं भू.—(Interest one's self for another) परहितेपी -पिणी -पि भू or अम्, परहितेषुः -प्सुः -प्सु भू, परहितापी -र्थिनी -र्थि भू.

INTERESTED, *p. p.* or *a.* (Having one's affections or concern excited) जातचेष्टः -हा -हं, जातानुरागः -गा -गं, अनुरञ्जितः -ता -तं, अनुरक्तः -क्ता -कं, विरक्तः -क्ता -कं, अभिसंहितः -ता -तं.—(Having partiality for) सद्गो -द्गिनी -द्गि (न्), पक्षपाती -तिनी -ति (न्), सपक्षपातः -ता -तं, सद्गपुरुः -क्ता -कं.—(Having the attention engaged) आसक्तः -क्ता -कं, निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः -ष्टा -ष्टं, निरतः -ता -तं.—(Amused) विनोदितः -ता -तं.—(Made a sharer in) भागी -गिनी -गि (न्), संविभागी &c.—(Concerned in a cause

or in consequences) सखन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), सखद्धः -द्धा -द्धं, अपेक्षद्धः -द्धा -द्धं, लाभालाभसखद्धः -द्धा -द्धं, अभिसखद्धः &c.—(Self-interested) स्वलाभासक्तः -क्ता -कं, स्वफलासक्तः -क्ता -कं, सकामः -मा -मं, सार्थः -र्था -र्थं, स्वार्थदंशी -दंशिनी -दंशि (न्), कामात्मा -त्मा -त्म (न्), स्वार्थपेक्षकः -का -कं.

INTERESTING, *a.* (Engaging the attention, exciting the passions, amusing) विनोदकः -का -कं, विनोदः -दा -दं, हृदयङ्गमः -मा -मं, हृत्तमः -मा -मं, अनुरागजनकः -का -कं, मनोरञ्जकः -का -कं, चित्तवेधकः -का -कं, मनोहरः -रा -रं, हृदयप्रादी -हृदिनी -हि (न्), हृदयस्पृक् *m. f. n.* (श्च). To INTERFERE, *v. n.* (Intermeddle) परव्यापारान् or परकार्याणि प्रविश् (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or चर्च (c. 1. चर्चति -र्चितुं), परव्यापारचर्चा कृ, परकार्यप्रवेशं कृ. परनियोगचर्चा कृ, पराधिकारचर्चा कृ, परकार्यनिरूपणं कृ. परकार्येषु व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापुतः -ता -तम् अस्म.—(Clash, come into collision) परस्परं विरुष् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं) or संघट् (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), परस्परविरोधं कृ, परस्परविषय्यीयं कृ.

INTERFERENCE, *s.* (Intermeddling) परव्यापारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परनियोगचर्चा, परकार्यनिरूपणं.—(Mediation, interposition) माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं, अनर्गमनं, अनरागमनं.—(Clashing, collision) परस्परविरोधः, परस्परसमाधातः.

INTERFLUENT, *s.* मध्यप्रवन् -वन्ती -वत् (त), मध्यम्यन्दी -न्दिनी -न्दि (न्).

INTERFUSED, *a.* मध्यमिस्त्रीणः -णी -णं, मध्यप्रसारी -रिणी -रि (न्).

INTERIM, *s.* मध्यकालः, अनर्गतकालः, अनरितकालः, अनरं, कालानरं, कालाभ्यन्तरं; 'in the interim,' अत्रानरे.

INTERIOR, *a.* अन्तरस्थः -स्था -स्थं, आन्तरिकः -की -क, आन्तरः -री -रं, अन्तर्भूतः -ता -तं, अन्तर्गतः -ता -तं, अन्तःस्थः -स्था -स्थं, अन्तर्वर्ती -र्विनी -र्वि, अन्तर्भवः -वा -वं, आन्तरः -री -रं, अन्तरङ्गः -द्गा -द्गं, अन्तरतमः -मा -मतं, गर्भस्थः -स्था -स्थं, अन्तर in comp.—(Inland) मध्यदेशस्थः -स्था -स्थं.

INTERIOR, *s.* (The inside) अन्तर्भागः, अन्तःप्रदेशः, अन्तरङ्गं, गर्भः, उदरं, मध्यभागः, विलं, विवरं; 'interior of a boiler,' स्थालीविलं; 'interior of a house,' गृहाभ्यन्तरं, अन्तर्गृहं, अन्तर्भवनं, भवनोदरं, गर्भागारं; 'interior of a country,' देशमध्यं, मध्यदेशः.

INTERJACENCY, *s.* मध्यस्थितिः *f.*, मध्यवर्त्तनं, मध्यवर्त्तित्वं, अन्तर्वर्त्तनं.

INTERJACENT, *a.* मध्यस्थितः -ता -तं, मध्यवर्त्ती -र्विनी -र्वि (न्), अन्तर्वर्त्ती &c.

To INTERJECT, *v. a.* मध्ये क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्) or प्रक्षिप्, अन्तःक्षिप्.

INTERJECTION, *s.* (Throwing between) मध्यप्रक्षेपः -पणं, मध्यक्षेपः -पणं, अन्तःक्षेपणं.—(Exclamation) उद्गारः.

To INTERLACE, *v. a.* व्यामिश्र (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), अन्यद् अन्येन मिश्र्.

To INTERLARD, *v. a.* मध्ये निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), अनर् निविश्.—(Mix, diversify) विमिश्र् (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), समिश्र्, समिश्रोक्, विचित्रीकृ.

To INTERLEAVE, *v. a.* (Insert a leaf) पत्रं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), पत्रनिवेशनं कृ.—(Insert a blank leaf between two other leaves) पुस्तकपत्रद्वयमध्ये शून्यपत्रं निविश्.

To INTERLINE, *v. a.* अक्षरपंक्तिद्वयमध्ये लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्.

INTERLINEAR, INTERLINEARY, *a.* अक्षरपंक्तिद्वयमध्ये लिखितः -ता -तं.

INTERLOCUTION, *s.* संवादः, संलापः, सम्भाषा -पणं, द्वयोः संवादः, उत्तर-प्रत्युत्तरं, उक्ति-उक्ती *f. du.*, परस्परालापः, सङ्क्षपा, सम्प्रवदनं, क्रोडपकपनं.

INTERLOCUTOR, *s.* संवादी *m.* (न्), संवादिकः, संवादकारी *m.* (न्),

सम्भाषकः, उद्गारप्रत्युद्गारकृत् *m.*, उक्तिप्रत्युक्तिकृत् *m.*, कपोपकथकः.—
(An actor who in the intervals of the scenes explains the progress of the story) विष्कम्भः-म्भकः.

INTERLOCUTORY, *a.* संवादरूपः-या-यं, सांवादिकः-की-कं, संवादात्मकः-का-कं, संलापीयः-या-यं, उद्गारप्रत्युद्गाररूपः-या-यं.

To INTERLOPE, *v. n.* अधर्मेतः पराधिकारं प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं) or आविश् or अनगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or अनरागम्, स्वाधिकारम् अतिक्रम्य पराधिकारप्रवेशं कृ.

INTERLOPER, *s.* पराधिकारप्रवेशकः-प्रवेष्टा *m.* (ष्टृ), पराधिकारानर्गामी *m.* (न्), पराधिकारमध्यवर्ती *m.* (न्), अनधिकारी *m.* (न्).

INTERLUDE, *s.* अङ्कद्वयान्तगतं कौतुकं, विलासिका.

INTERLUNAR, INTERLUNARY, *a.* अमावास्याकालिकः-की-कं, अमासचन्द्री-न्दिनी-न्दि (न्).

INTERMARRIAGE, *s.* परस्परविवाहः, अन्त्योन्मविवाहः, विवाहव्यवहारः, परस्परदारपरिग्रहः, परस्परकन्याव्यवहारः, परिवर्त्तनविवाहः, प्रत्युद्वाहः; 'confusion of castes through intermarriage,' सङ्करः, साङ्ख्यं.

To INTERMARRY, *v. n.* परस्परं विवह् (c. 1. -वहति-वोढुं) or उद्बह्, परस्परविवाहं कृ, परस्परविवाहव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिग्रहं कृ, परस्परकन्याव्यवहारं कृ, परस्परदारपरिग्रहणं कृ.

To INTERMEDDLE, *v. a.* पराकार्यं चर्चं (c. 1. चर्चति-चिंतुं), परव्यापारचर्चां कृ, परव्यापारान् प्रविश् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), परव्यापारप्रवेशं कृ, परकार्योक्तिं निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), परकार्यनिरूपणं कृ, पराधिकारचर्चां कृ, परनियोगचर्चां कृ, परकार्येषु व्याप्तिं in pass. (-प्रियते), परव्यापारानर्गमनं कृ.

INTERMEDDLER, *s.* परकार्यचर्चकः, परव्यापारप्रवेशकः, पराधिकारचर्चकः, परकार्यनिरूपकः, परकार्यव्यापारी *m.* (न्), परव्यापारानर्गामी *m.* (न्).

INTERMEDIATE, *adjective*, *a.* मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-त्रिनी (न्), मध्यमः-गा-गं, अनंतरालस्थः-स्या-स्यं, अनंतरालस्थितः-ता-तं, उभयमध्यस्थितः-ता-तं, अनन्तगतः-ता-तं, अनन्तरितः-ता-तं, व्यवधायकः-का-कं, व्यवहितः-ता-तं, विचालः-ला-लं, अनंतराल in comp.; 'intermediate space,' अनन्तरं, अन्धन्तरं, अनंतरालः; 'intermediate time,' कालान्तरं, अनन्तरं; 'intermediate point of the compass,' अर्धदिशं, विदिक् *f.* (ज्ञा), उर्ध्वदिक् *f.*; 'in an intermediate direction,' मध्यदिशि.

INTERMEDIATELY, *adv.* मध्यदिशि, मध्यमदिशि, मध्ये, सान्तरालं, अनन्तरेण.

INTERMENT, *s.* भूमिसम्पन्नं, निखननं, भूमिसम्पन्नं, भूमौ खननं.

INTERMINABLE, *a.* अनन्तः-न्ता-न्तं-न्तकः-का-कं, निरवधिः-धि-धि, अख्यन्तः-न्ता-न्तं, अपर्यन्तः-न्ता-न्तं, असीमः-मा-मं, निस्सीमः-मा-मं, अमितः-ता-तं, अपरिमितः-ता-तं, अविरतः-ता-तं, अनवरतः-ता-तं, अस्मापनीयः-या-यं.

INTERMINABLENESS, *s.* निरवधिता, अनन्तता, अनन्त्यं, सीमाहीनता.

INTERMINABLY, *adv.* अविरतं, अनन्तरं, अनवरतं, अनन्तं, असीमं, निरन्तरं.

To INTERMINGLE, *v. a.* सम्मिश्र् (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रीकृ, व्यामिश्र्, विमिश्र्, संक् (c. 6. -किरति-किरितुं-रीतुं), सङ्कीलीकृ, सङ्कीरोकृ, सङ्कीलीकृ, संसृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं).

To INTERMINGLE, *v. n.* सम्मिश्रीभू, व्यामिश्रीभू, सम्मिल (c. 6. -मिलति-मेलितुं).

INTERMINGLED, *p. p.* व्यामिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रीभूतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कीलीकृतः-ता-तं, संसृष्टः-हा-हं, सम्युक्तः-क्ता-क्तं, करुणः-खा-खं-चितः-ता-तं, विमिश्रः-आ-अं.

INTERMISSION, *s.* विरतिः *f.*, विरामः, अविरतिः *f.*, उपरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*,

विनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, निवर्त्तनं, निवर्त्तनं, छेदः, विच्छेदः, उपशमः, अपशमः, क्षयः; 'without intermission,' अविरतं, अनवरतं, निरन्तरं.

To INTERMIT, *v. a.* (Cause to cease निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), निवृत्, विरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), उपरम्, शम् (c. 10. -शमयति-यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं).

To INTERMIT, *v. n.* विरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं), उपरम् निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-त्रितुं), निवृत्, विनिवृत्, शम् (c. 4. -शाम्यति, शमितुं), अपया (c. 2. -याति-तुं), विगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विच्छिद् in pass. (-छिद्यते), प्रवृह् (c. 1. -अहते-हितुं).

INTERMITTED, *p. p.* विरतः-ता-तं, उपरतः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, शान्तः-न्ता-न्तं, शमितः-ता-तं, प्रशान्तः-न्ता-न्तं, विगतः-ता-तं, विच्छिन्नः-आ-अं.

INTERMITTENT, INTERMISSIVE, *a.* विरमन्-मन्ती-मन् (त), अविरामः-मा-मं, सविच्छेदः-दा-दं.—(As a fever) विषमः-मा-मं, अनन्तरितः-ता-तं; 'intermittent fever,' विषमचूर्ः; 'occurring on alternate days,' एकान्तरः-रा-रं.

INTERMITTINGLY, *adv.* सविच्छेदं, सछेदं, विषमं, अविरामं, वैषम्येण.

To INTERMIX, *v. a.* सम्मिश्र् (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), व्यामिश्र्, विमिश्र्, मिश्र्, सम्मिश्रीकृ, मिश्रीकृ. *See* INTERMINGLE.

INTERMIXED, *p. p.* मिश्रीभूतः-ता-तं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, व्यामिश्रः-आ-अं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्कीलितः-ता-तं, मुक्तः-क्ता-क्तं. *See* INTERMINGLED.

INTERMIXTURE, *s.* मिश्रणं, व्यामिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, सम्मिश्रीकरणं, व्यतिकरः, संसर्गः, सद्गुलनं, सम्यक्, मन्त्रिपातः, साङ्ख्यं, सङ्करः, सङ्कीरोकरणं, योगः, संयोगः, मिलनं, सम्मिलनं.

INTERMONTANE, *a.* पर्वतमध्यस्थितः-ता-तं, गिरिमध्यस्थः-स्या-स्यं.

INTERMUNDANE, *a.* भुवनमध्यस्थितः-ता-तं, जगन्मध्यवर्ती-त्रिनी-त्रि (न्).

INTERMUNDAL, *a.* प्राकारान्तवर्ती-त्रिनी-त्रि (न्), प्राचीरान्तवर्ती &c.

INTERMUTATION, *s.* परिवर्त्तनं, परस्परपरिवर्त्तनं, विनिमयः, व्यतिहारः.

INTERNAL, *a.* अनन्तरस्थः-स्या-स्यं, अनन्तगतः-ता-तं, अनन्तवर्ती-त्रिनी-त्रि (न्), अनन्तभवः-वा-वं, अनन्तगतः-ता-तं, आन्तरः-री-रं, आन्धन्तरः-री-रं, अन्धन्तरस्थः-स्या-स्यं, आन्तरिकः-की-कं, अनन्तरतमः-मा-मतं, गर्भस्थः-स्या-स्यं, अन्तःस्थः-स्या-स्यं, अनन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अन्धन्तर in comp., अनन्तर in comp.; 'internal feelings,' अनन्तरात्मा *m.* (न्), अन्तःकरणं, अन्तःशरीरं, अन्तःप्रकृतिः *f.*; 'internal consciousness,' अन्तःसंज्ञा; 'internal heat,' अन्तःकौहः, अन्तःचैलनं; 'internal nature,' अन्तर्भावः; 'internal store,' अन्तःसारः.

INTERNALIA, *adv.* (Inwardly) अनन्तरं, अनन्तरे, अन्धन्तरे, मध्ये; 'internally bad,' अन्तर्दुष्टः-हा-हं—(Mentally) मनसा, बुद्ध्या, अन्तःकरणेन.

INTERNATIONAL, *a.* देशानां परस्परव्यवहारसम्बन्धी-न्दिनी-न्दि or परस्परसंसर्गसम्बन्धी &c.

INTERNODE, *s.* (In botany) ग्रन्थिद्वयमध्यं, पर्व्वद्वयमध्यं.

INTERNUCIO, *s.* उभयपक्षद्वयः, उभयपक्षवार्त्ताहारः.

To INTERPOLATE, *v. a.* छलेन or कपटेन निविश् (c. 10. -वेशयति-यितुं) or क्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ति) or निक्षिप् or अन्तःक्षिप्, मिथ्या अभिलिख् (c. 6. -लिखति-लेखितुं), मिथ्या कूप् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), कृत्रिमलेख्यं कृ.

INTERPOLATED, *p. p.* छलेन निवेशितः-ता-तं or क्षिप्तः-आ-अं or अन्तःक्षिप्तः-आ-अं, मिथ्याभिलिखितः-ता-तं, कपटेन कल्पितः-ता-तं, मिथ्याकल्पितः-ता-तं.

INTERPOLATION, *s.* छलेन निवेशनं or क्षेपणं or अन्तःक्षेपणं, कपटेन or

मिथ्या अभिलिखनं or कल्पनं, मिथ्याकल्पनं.—(Matter interpolated)

छलेन निवेष्टितं वाक्यं or लेख्यं, मिथ्याभिलिखितं, मिथ्याकल्पितं,

INTERPOLATOR, *s.* छलेन निवेष्टनकारी *m.* (नं) or लेखणकर्त्ता *m.* (कृ)
To INTERPOSE, *v. a.* सन्तर्पा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), व्यवधा, मध्ये
स्या in CAUS. (स्यापयति -यितुं), अनतः स्या, सन्तर्गतं -तां कृ, सन्तर्गम्
(c. 10. -गमयति -यितुं), व्यवहितं -तां कृ, अनतरितं -तां कृ.—(Intro-
duce) मध्ये प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविश.

To INTERPOSE, *v. n.* मध्ये स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं) or वृत्त (c. 1. वृत्ते
-वृत्तुं), सन्तर्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अनतरि (c. 2. -एति -तुं), मध्यवर्ती
-वर्तिनी -वृत्ति भू—(Intrude) मध्ये प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INTERPOSED, *p. p.* व्यवहितः -ता-तं, सन्तर्गतः -ता-तं, अनतरितः -ता-तं,
मध्ये स्थापितः -ता-तं or प्रवेष्टितः -ता-तं, प्रत्याकलितः -ता-तं.

INTERPOSER, *s.* मध्यवर्ती *m.* (नं), मध्यस्थः -स्थायी *m.* (नं), सन्तर्गामी *m.*

INTERPOSITION, *s.* मध्यस्थाता, मध्यवर्त्तिन्ये. माध्यम्यं, सन्तरायः, सन्तर्गमनं,
सन्तरागमनं, व्यवधानं, व्यवहितत्वं, सन्तर्गतकृत्यं, सन्तर्गतयात्रा, व्यवधाय-
कत्वं, अनुसरणं.

To INTERPRET, *v. a.* व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अर्थं व्याख्या or विवृ
(c. 3. -वृणोति -वरितुं -रोतुं) or प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), अर्थं
वृत् (c. 10. बोधयति -यितुं) or प्रवृत् or व्यक्तीकृ or स्पष्टीकृ or व्याकृ
or निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), व्याहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), विवृ
(c. 2. -व्रवीति), व्याख्य (c. 2. -ख्ये), परिशुष (c. 10. -शोधयति -यितुं),
प्रवृत् (c. 2. -वृत्ति -कृ), अर्थं कृ, विवरणं कृ.—(Translate) भाषान्तरिकृ.

INTERPRETABLE, *a.* व्याख्येय, या-यं, विवरणीयः -या-यं, व्याख्यायोग्यः -या-यं.

INTERPRETATION, *s.* व्याख्या -ख्यानं, विवरणं, विवृतिः *f.*, व्याकरणं,
व्याकृतिः *f.*, स्पष्टीकरणं, निरूपणं, वाचकं, अर्थकरणं, अर्थबोधनं,
अर्थबोधकं वाक्यं; 'of dreams,' स्वप्रविचारः, शाकुनिकं; 'of a sloka,'
श्लोकलापनं.—(Meaning given, commentary) अर्थः, व्याख्या,
टीका, भाष्यः 'doubtful interpretation,' सन्दृग्धाप्यः 'far-fetched
interpretation,' त्रिष्टायै.—(Translation) भाषान्तरं.

INTERPRETATIVE, *a.* वाचकः -का-कं, व्याख्याकारी -रिणी -रि (नं),
विवरणकारी &c., अर्थबोधकः -का-कं, अर्थकथकः -का-कं, प्रकाशकः -का-कं.

INTERPRETED, *p. p.* व्याख्यातः -ता-तं, विवृतः -ता-तं, व्याकृतः -ता-तं,
प्रकाशितः -ता-तं, स्पष्टीकृतः -ता-तं, निरूपितः -ता-तं, व्याहृतः -ता-
-तं, वरितः -ता-तं, कृतविवरणः -ता-तं. —(Translated) भाषान-
तरिकृतः -ता-तं.

INTERPRETER, *s.* व्याख्याता *m.* (तृ), व्याख्याकारी *m.* (नं), विवरणकर्त्ता *n.*
(कृ), अर्थबोधकः, अर्थशोधकः, अर्थप्रकाशकः, अर्थप्रवक्ता *m.* (कृ), अर्थवि-
ज्ञापकः, वाचकः, फल्यक्ता *m.*; 'of dreams,' स्वप्रविचारि *m.* (नं),
स्वप्रकाशकः (Translator, one who speaks two languages)
द्विभाषावादी *m.* (नं), भाषान्तरवक्ता *m.*, द्विभाषी *m.* (नं), भाषाद्वय-
वक्ता *m.*—(Commentator) भाष्यकरः, भाष्यकरः.

INTERREGNUM, *s.* अनायकत्वं, अराजकत्वं, अराजकं, अनायकं, राजद्वय-
मध्यगत अराजककालः or अनायककालः.

To INTERROGATE, *v. a.* प्रच्छ (c. 6. पृच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ,
समनुप्रच्छ, अभिप्रच्छ, प्रष्टुं कृ, पृच्छनं कृ, अनुपृच्छ (c. 7. -पुनक्ति -पुंके
-योक्ते), प्रधानं परोक्ष (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), प्रश्नोत्तरक्रमेण परोक्ष, ज्ञा
in des. (निज्ञामति -ते -मितुं).

INTERROGATED, *p. p.* पृष्टः -ष्टा-ष्टं, अभिपृष्टः -ष्टा-ष्टं, अनुपृक्तः -क्ता-क्तं.

INTERROGATION, *s.* प्रश्नः, पृच्छा-च्छनं, प्रच्छनं-ना, अनुयोगः, पय्येनुयोगः,
निज्ञामा, कथङ्कषिकता; 'note of interrogation,' प्रश्नचिह्नं, प्रश्न-
सूचकचिह्नं.

अ. अ. पृच्छकः -का-कं, प्रश्नकारकः -का-कं, पश्चरूपः -पा-

-यं, प्रश्नार्थकः -का-कं, प्रश्नात्मकः -का-कं, प्रश्नसूचकः -का-कं.

INTERROGATIVE, *s.* (Word used in asking questions) प्रश्नार्थकसर्व-
नाम *n.* (नं). Interrogative words are such as किं, किमु,
किंस्त्रिद.

INTERROGATIVELY, *adv.* प्रश्नरूपेण, प्रश्नक्रमेण, अनुयोगरूपेण, प्रश्नात्,

अनुयोगतः.

INTERROGATOR, *s.* प्रष्टा *m.* (तृ), पृच्छकः, प्रच्छकः, प्रश्नकर्त्ता *m.* (कृ).

अनुप्रेक्षा *m.* (कृ), निज्ञामः *m.*, कथङ्कषिकः, कथङ्कषितः.

INTERROGATORY, *s.* (A question) प्रश्नः, अनुयोगः, पृच्छा-च्छनं.

INTERROGATORY, *a.* See INTERROGATIVE, *a.*

To INTERRUPT, *v. a.* भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), विच्छिद् (c. 7. -क्षिनञि
-क्षेत्तुं), छिद्, खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं), भिद् (c. 7. भिनञि, भेक्षुं),
लुप् (c. 6. लुप्यति, लोप्ते, c. 10. लोपयति -यितुं), विलुप्, बाध (c. 1.
बाधते -धितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्ः प्रतिहन्, निवृ (c. 10.
-वारयति -यितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), विप्र (nom. विप्र-
यति -यितुं), भङ्गं कृ, विच्छेदं कृ, खण्डनं कृ; 'he will interrupt my
meditation by his complaints,' परिदेवनेः समाधिं मे भंक्षति.

INTERRUPTED, *p. p.* विच्छिन्नः -न्ना-न्नं, भग्नः -ग्न्या-ग्नं, खण्डितः -ता-तं,
सविच्छेदः -दा-दं, सछेदः -दा-दं, सभङ्गः -ङ्गा-ङ्गं, लुप्तः -प्ता-प्तं, बाधितः
-ता-तं, व्याहतः -ता-तं, प्रतिहतः -ता-तं विप्रितः -ता-तं.

INTERRUPTEDLY, *adv.* सविच्छेदं, सछेदं, सभङ्गं, विच्छिन्नं, खण्डितम्.

INTERRUPTER, *s.* विच्छेदकारी *m.* (नं), भङ्गकारी *m.*, भङ्गा *m.* (कृ),
खण्डनकृत, व्याघातकृत, विप्रकर्त्ता *m.* (कृ), बाधकः.

INTERRUPTION, *s.* भङ्गः, विच्छेदः, छेदः, खण्डनं, अनन्तरावधौ, व्याघातः,
विप्रः, बाधः-धा, प्रतिहतिः *f.*, रोधः, प्रतिरोधः, निवारणं, सम्भः, प्रतिबन्धः.

To INTERSECT, *v. a.* and *n.* परस्परं छिद् (c. 7. क्षिनञि, क्षेत्तुं) or परि-
च्छिद् or विच्छिद्, परस्परछेदं कृ, परिच्छेदं कृ.

INTERSECTED, *p. p.* परिच्छिन्नः -न्ना-न्नं, परस्परच्छिन्नः -न्ना-न्नं, विच्छिन्नः -न्ना-न्नं.

INTERSECTION, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, छेदः, परस्परछेदः -दनं, परस्परविच्छेदः.

To INTERSPERSE, *v. a.* अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततः प्रक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते)
or कृ (c. 6. किरति, किरितुं -रोतुं) or विकृ or अवकृ or सङ्क, अन्यद्रव्यैः
सह मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं) or सम्मिश्र or आमिश्र, प्रतिमध्याव-
किरणं कृ.

INTERSPERSED, *p. p.* मिश्रितः -ता-तं, आमिश्रः -न्ना-न्नं, सम्मिश्रः -न्ना-
-न्नं, अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततः प्रक्षिपः -प्ता-प्तं or कीर्णः -णी-र्णं or अव-
कीर्णः -णी-र्णं, संसृष्टः -ष्टा-ष्टं, कश्चितः -ता-तं, अनुविष्टः -ङ्गा-ङ्गं.

INTERSPERSION, *s.* मिश्रणं, आमिश्रणं, सम्मिश्रणं, अन्यद्रव्यमध्ये इतस्ततो
विकिरणं or अवकिरणं or प्रक्षेपणं, प्रतिमध्यावकिरणं, अन्यद्रव्यैः सह संसर्गः.

INTERSTELLAR, *a.* तारासहस्रलान्तगतः -ता-तं, तारासहस्रलान्तस्थितः -ता-तं,
तारागणान्तर्वर्ती -वर्तिनी -वृत्ति (नं), तारासहस्रलमध्यवर्ती &c.

INTERSTICE, *s.* छिद्रं, विच्छेदः, अवच्छेदः, छेदः, सन्धिः *m.*, अनन्तरः, अनन्तरालः,
रन्ध्रं, विवरं, अवकाशः; 'without interstices,' निरन्तरः -रा-रं,
निरन्तरालः -ला-लं, अनन्तरः -रा-रं, निमिच्छः -द्वा-द्वं, नीरन्ध्रः -न्ध्र-
-न्ध्रं, निविपरः -रा-रं, निविष्टः -ङ्गा-ङ्गं; 'having interstices,'
सान्तरः -रा-रं, सान्तरालः -ला-लं, सन्निद्रः -द्वा-द्वं.

INTERSTITIAL, *a.* सान्तरः -रा-रं, सान्तरालः -ला-लं, अनन्तरालः -रा-यं.

INTERTEXTURE, *s.* ग्रन्थनं, परस्परग्रन्थनं, परस्परविरचना, परस्परव्यूतिः *f.*

To INTERTWINE, INTERTWIST, *s.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थयति
-न्थितुं), परस्परं ग्रन्थ्, पुद् (c. 10. पुटयति -यितुं), लब्ध् (c. 10. लब्धयति
-यितुं), उत्सृज्, परस्परं कुञ्ज् (c. 1. कुञ्जति -ञ्जितुं, c. 10. कुञ्जयति -यितुं)

or आकुञ्च or आवृत्त (c. 10. वक्ष्यति-यितुं).

INTERVAL, *s.* (Intermediate space) अन्तरं, अभ्यन्तरं, अभ्यन्तरस्थानं, अन्तरालः, अवकाशः, मध्यः, मध्यस्थानं, व्यवधानं, व्यवधायः, सन्धिः *m.*—(Interval of time) कालान्तरं, अभ्यन्तरकालः, मध्यकालः, अवकाशः, अन्तरावसरः, अवधिः *m.*—(Pause, remission) विरामः, विश्रुद्धः, विरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, सन्धिः *m.*, उपशमः, शान्तिः *f.*; 'without interval,' अनन्तरः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं, निरन्तरालः-लालं; 'at intervals,' काले काले, वारं वारं, शनैश्च; 'interval between the equinoxes,' अयनकालः.

TO INTERVENE, *v. n.* मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or आया (c. 2. याति-यितुं), अन्तर्गम्य, अन्तरागम्य, अन्तर्गता, अन्तराया, मध्ये वृत्त (c. 1. वक्ष्यति-यितुं), अन्तर्वृत्त, मध्ये स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or उपस्था, अन्तरि (c. 2. रहति-यितुं, c. 1. अवति), मध्ये चर (c. 1. चरति-यितुं), व्यवधा in pass. (-धीयते), व्यवहितः-ता-तं भू, अन्तर्गतः-ता-तं भू, अन्तरितः-ता-तं भू.

INTERVENING, *a. or part.* मध्यवर्ती-त्रिनी-त्रि (नृ), व्यवहितः-ता-तं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तरागतः-ता-तं, व्यवधायकः-का-कं, अन्तरितः-ता-तं, मध्यगः-गा-गं, मध्यमः-मा-मं, अन्तर्धायकः-का-कं, मध्यचारी-रिणी-रि (नृ), मध्यस्थः-स्था-स्थं-स्थायी-यिनी-यि (नृ), विचालः-लालं-लं; 'intervening space,' अभ्यन्तरं, अन्तरं.

INTERVENTION, *s.* अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, व्यवधानं, मध्यवर्त्तनं, मध्यवर्त्तित्वं, मध्यस्थता, माध्यस्थ्यं, अन्तराया, व्यवहितत्वं, व्यवधायकत्वं, योगः; 'by the intervention of another,' अन्यं नियुज्य.

INTERVIEW, *s.* अन्योन्यदर्शनं, परस्परदर्शनं, अन्योन्यदृष्टिः *f.*, दर्शनं, सन्दर्शनं, समागमः, सङ्गमः, समाया, परस्परालापः.

TO INTERWEAVE, *v. a.* परस्परं ग्रन्थ्य (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति-न्यितुं) or सञ्च (c. 10. सञ्चयति-यितुं) or उत्सञ्च, परस्परं विरञ्च (c. 10. रञ्चयति-यितुं) or संयुञ्ज (c. 7. युजति-युक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं), परस्परसंयोगं कृ, परस्परालेखं कृ, परस्परसंमिश्रं कृ.—(Intermingle) सम्मिश्र (c. 10. मिश्रयति-यितुं), आमिश्र, विमिश्र, सम्मिश्रीकृ.

INTERWEAVE, *p. p.* यवितः-ता-तं, उड्वयितः-ता-तं, सञ्चितः-ता-तं, अनुविष्टः-डा-डं, परस्परालेखः-डा-डं, परस्परसंयुक्तः-का-कं, आमिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रः-आ-अं, सम्मिश्रीभूतः-ता-तं, करञ्चितः-ता-तं.

INFESTABLE, *a.* मृतपञ्चकराणाञ्चमः-ना-नं, मृतपञ्चानधिकारी-रिणी-रि (नृ), मृतलेखकराणाञ्चमः-का-कं.

INTIMACY, *s.* अकृतमृतपञ्चता, अकृतमृत्युलेशत्वं, मृत्युपञ्चम् अकृत्वा or अल्लिखित्वा मरणं.

INTESTATE, *a.* अकृतमृत्युपञ्चः-चा-चं, अकृतमृत्युलेशः-खा-खं, मृत्युपञ्चम् अकृत्वा or अल्लिखित्वा मृतः-ता-तं.

INTESTINAL, *a.* आन्तिकः-की-कं, ओदर्यः-यी-यं, धननीलः-लालं-लं, अन्नसङ्गन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), नाडिसङ्गन्धी &c.

INTESTINE, *s.* (Bowel) अन्नं, नाडिः-डी *f.*, अन्ननाडी, नाली-लिः *f.*, पुरीतम् *m. n.*, धननी-निः *f.*, शिरा, सिरा, कोष्ठः, उदरं, जठरः-रं, मलाशयः, पुरीषाशयः.

INTESTINE, *a.* (Internal) अन्तर्वर्ती-त्रिनी-त्रि (नृ), अन्तर्भवः-वा-वं, आन्तरः-री-रं, आन्तरिकः-की-कं, आभ्यन्तरः-री-रं, अवाह्यः-खा-खं—(Domestic, not foreign) स्वदेशीयः-या-यं, देशिकः-की-कं, अविदेशिकः-जा-जं, अविदेशीयः-या-यं, देशीयः-या-यं, स्वदेशाकर्मगतः-ता-तं; 'intestine broils,' गृहकलहः, गृहभेदः.

TO INTHRAL, *v. a.* दासीकृ, वशीकृ, करदीकृ. See ENSLAVE.

INTHRALMENT, *s.* दास्यं, दासत्वं, दासभावः, परवशत्वं, बन्धनं.

TO INTHRONE, *v. a.* सिंहासने उपविष्णु (c. 10. वेशयति-यितुं). See ENTHRONE.

INTIMACY, *s.* परिचयः, सुपरिचयः, सौहृद्यं, दृढसौहृद्यं, संसर्गः, सुसंसर्गः, दृढसंसर्गः, संसर्गित्वं, परस्परपरिज्ञानं, परिज्ञानं, संसर्गः *f.*, आसङ्गः, संसर्गः, दृढसंयोगः, अतिमौहृद्यं, अतिमौहर्द्वं, अतिमित्रता, अतिप्रणयः, अतिमैत्र्यं, अतिसख्यं, संधुहं.

INTIMATE, *a.* (Inward) अन्तरस्थः-स्था-स्थं, अन्तर्भवः-वा-वं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्भूतः-ता-तं, आन्तरः-री-रं, आभ्यन्तरः-री-रं, अन्तरागतः-ना-नं, अन्तरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं—(Close) गाढः-डा-डं, दृढः-डा-डं, सुदृढः-डा-डं—(Near) सन्निकटः-डा-डं, निकटः-टा-टं, सन्नहितः-ता-तं—(Close in friendship) दृढसौहृद्यः-दा-दं, परिचितः-ता-तं, सुपरिचितः-ता-तं, सुदृढबन्धः-ना-नं, संसर्गी-गिणी-गि (नृ), सुसंसर्गी &c., संसर्गः-का-कं, सुसंसर्गः-का-कं, संसृजतः-ता-तं, परस्परज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

INTIMATE, *s.* (A friend) सुपरिचितः, दृढसुदृढ *m.*, दृढमित्रं, सुसंसर्गी *m.* (नृ), सुदृढबन्धः, प्रियसुदृढ, प्रियवयस्यः.

TO INTIMATE, *v. a.* सूच्य (c. 10. सूचयति-यितुं), संसृज्य, अनुसृज्य, उद्दिश्य (c. 6. दिशति-देष्टुं), समुद्दिश्य, सूचनं कृ, इङ्गितं कृ, मङ्गलं कृ, आकृतं कृ, उपन्यस्य (c. 1. अस्वयति-असितुं), प्रतिपद्य (c. 10. पादयति-यितुं).

INTIMATED, *p. p.* सूचितः-ता-तं, अनुसूचितः-ता-तं, उद्दिष्टः-डा-डं.

INTIMATELY, *adv.* (Closely) दृढं, सुदृढं, गाढं—(With close friendship) दृढसौहृद्येन, सुपरिचितं, सुपरिचितवत्, दृढमित्रवत्, सुदृढतम्, सुसंसर्गेण, दृढसंसर्गेण; 'intimately connected,' दृढसङ्गन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), दृढसंसर्गी-गिणी-गि (नृ).

INTIMATION, *s.* सूचना-नं, सूचितं, उद्देशः-शनं, सन्देशः, समुद्देशः-शनं, इङ्गितं, मङ्गलं, उपन्यासः, आकारः, व्यंग्यः, व्यंग्योक्तिः *f.*, वक्रवाक्यं, आकृतं, परिकरः.

TO INTIMIDATE, *v. a.* ब्रम् (c. 10. ब्रामयति-यितुं), संवस, विवस, भी in caus. (आययति-यितुं or भीषयति-यितुं), भयहेतुं दर्शयित्वा निवृत्त (c. 10. वक्ष्यति-यितुं) or धिम्बृ (c. 10. चारयति-यितुं), सभयं-यां-यं कृ—(Dishearten) धैर्यभङ्गं कृ, उत्साहभङ्गं कृ—(Threaten) भर्त्स्य (c. 10. भर्त्सयति-यितुं).

INTIMIDATED, *p. p.* ब्रामितः-ता-तं, भीषितः-ता-तं, जातशङ्कः-ङ्गा-ङ्गं.

INTIMIDATION, *s.* ब्रामकरणं, भीषणं, भीषा, भयकरणं, भयदर्शनं, भयप्रदर्शनं, भर्त्सनं, भर्त्सनकरणं, धैर्यभङ्गः.

INTO, *prep.* मध्ये, अन्तरं, अन्तरे, अभ्यन्तरे, अन्तरेण; 'into the forest,' अरण्यमध्ये. When 'into' follows verbs of motion it may be expressed by the accus. c.; as, 'come into the house,' गृहम् आयाहि; 'the river runs into the ocean,' नदी समुद्रं विशति. When it follows verbs denoting examination or inspection it may also be expressed by the acc. c.; as, 'he looks into the letter,' पत्रं निरूपयति. When it follows verbs denoting insertion or inclusion it may be expressed by the loc. c.; as, 'he inserts the wedge into the wood,' कीलं काष्ठे निवेशयति. When it follows verbs denoting mixture it may be expressed by the instrum. c., or by सह with the instrum. c.; as, 'he puts the wine into the water,' मद्यं जलेन सह मिश्रयति. When 'into' denotes the passing of a thing from one state to another it may be expressed by the affixed सात्; as, 'converted into water,' जलसाकृतः-ता-तं, or by changing the final of the noun

to ई; as, 'reduced into one mass,' पिस्वीभूतः -ता -तं. When 'into' is used for 'in' it may usually be expressed by the loc. c.; as, 'into the ear,' कर्णे. This last expression is also rendered by उपकर्णे.

INTOLERABLE, *a.* असह्यः -या -यं, असहनीयः -या -यं, न सहनीयः -या -यं, दुःसहः -हा -हं, निःसहः -हा -हं, दुर्विहः -हा -हं, सधनयः -या -यं, न धनयः -या -यं, अक्षमणीयः -या -यं, दुरासदः -दा -दं, सहनाशकः -या -यं, दुरुद्धः -हा -हं.

INTOLERABLENESS, *s.* असह्यता, असहनीयता, दुःसहत्वं, दौःसह्यं, निःसहत्वं, INTOLERABLY, *adv.* असहनीयं, यथा सोढुं न शक्यते तथाप्रकारेण.

INTOLERANCE, *s.* असहनं, असहनशीलता, असहिष्णुता -त्वं, अक्षमा, अक्षमता, अद्यानिः *f.*, अनयैः, विमर्शः, असहत्वं, निःसहत्वं, अनुसाहः, अतिनिष्ठा, क्षमाभावः. —(Of other's opinions) परमतासहनं, अन्यतासहनं, परमतासहिष्णुता, परमतातिनिष्ठा.

INTOLERANT, *a.* असहनः -ना -नं, असहः -हा -हं, असहमानः -ना -नं, असहनशीलः -ला -लं, असहिष्णुः -णुः -णु, अक्षमः -मा -मं -मी -मिणी -मि (न), अक्षन्ता -न्ती -न्तु (न), समर्पणः -णा -यं, विमर्षी -धिणी -धि (न), कृतावमर्षः -धा -धं, विमर्षी -धिणी -धि (न), अतिनिष्ठः -धुः -धु. —(Of other's opinions) परमतासहः -हा -हं, अन्यतासहः -हा -हं, परमतासहिष्णुः -णुः -णु, परमतातिनिष्ठः -धुः -धु, परमतामृषकः -का -कं.

To INTOMB, *v. a.* समाश्रित्वा निखन् (c. 1. -खनति -नितुं) or म्वा in caus. (स्थापयति -यितुं) or म्म in caus. (-अपयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or निक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), समाधिस्यं -स्यां -स्यं कृ.

INTONATION, *s.* (Modulation of voice) स्वरभेदः, स्वरः, लयः; 'deep intonation,' गम्भीरस्वरः, गम्भीरस्वरः.

To INTONE, *v. a.* गम्भीरस्वरेण वद् (c. 1. वदति -दितुं) or वच् (c. 2. वक्ति -क्ते), गम्भीरस्वरम् उदीर (c. 10. -ईरयति -यितुं) or उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं).

INTORSION, *s.* आकुञ्चनं, अयकुञ्चनं, कुञ्चनं, आवर्तनं, व्यावर्तनं.

To INTORT, *v. a.* आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -कुञ्चतुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं), अयकुञ्च, कुञ्च, व्यावृत् (c. 10. -व्यवर्तयति -यितुं), आवृत्.

To INTOXICATE, *v. a.* मद् (c. 10. मद्ययति, मद्ययति -यितुं), मत्तीकृ, उन्मत्तीकृ, मादं or उन्मादं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

INTOXICATED, *p. p.* मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मत्तः -न्ता -न्तं, मदोन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादः -दा -दं, मदोन्मादः -दा -दं, शोषः -खा -खं, क्षोषः -या -यं, परिक्षोषः -या -यं, प्रक्षोषितः -ता -तं, मदोद्धतः -ता -तं, मदयितुः -स्तुः -स्तु, मुमदः -दा -दं, उक्तः -दा -दं; 'intoxicated with passion,' काममोहितः -ता -तं.

INTONICATING, *a.* मादकः -का -कं, उन्मादकः -का -कं, मादजनकः -का -कं.

INTOXICATION, *s.* मादः, उन्मादः, मदः, मत्तत्वं -ता, उन्मत्तता, प्रामाद्यं, मद्योन्मत्तत्वं, क्षोषता, क्षेयं, शोषत्वं, परिक्षोषता, उक्तः, विह्वलता, मद्यपानजन्योऽवस्थाविशेषः.

INTRACTABLE, *a.* अवश्यः -या -यं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविनेयः -या -यं, अविधेयः -या -यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्दमः -मा -मं, दुर्दानः -न्ता -न्तं, दुराधर्षः -धा -धं, दुर्धर्षः -धा -धं, अनायकः -न्ता -न्तं, अनिवाच्यः -या -यं, अनिवारः -रा -रं, दुःसाध्यः -या -यं, दुरासदः -दा -दं, प्रतीयः -या -यं, विप्रतीयः -या -यं, उन्मुहलः -ला -लं.

INTRACTABLENESS, *s.* अवश्यता, दुःशास्यता, अविनेयता, दुर्दानत्वं, दुर्धर्षता, अनायकत्वं, दुःसाध्यता, प्रतीयता.

INTRACTABLY, *adv.* अवश्यं, अविनेयं, अविधेयं, प्रतीयवत्, विप्रतीयवत्.

INTRANSIENT, *a.* अक्षयिकः -की -कं, अभङ्गुरः -रा -रं, चिरस्थायी -यिनी -यि (न).

INTRANSITIVE, *a.* (In grammar) सकर्मकः -का -कं.

INTRANSIGABLE, *a.* अविचार्यः -या -यं, अवस्थानराक्षसः -मा -मं.

To INTRENSURE, *v. a.* परिमादिना परिवेष्ट (c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or परिवृ (c. 5. -वृणोति -वृणुं, दुर्गपरितः परिखां कृ or खन् (c. 1. खनति -नितुं), परिखाविशिष्टं -ष्टां -ष्टं कृ, परिखाश्रितं -तां -तं कृ. —(Encroach) आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम्.

INTRENCHED, *p. p.* परिखापरिवेष्टितः -ता -तं, परिखापरिवृतः -ता -तं, परिखावृतः -ता -तं, परिश्रितः -न्ता -न्तं, निवृतः -ता -तं.

INTRENCHMENT, *s.* परिखा, परिकूट, परिक्रिया, गुम्भिः *f.*, दुर्गपरिगतं परिखाप्राचीरादि.

INTREPID, *a.* निर्भयः -या -यं, अभयः -या -यं, अभीतः -ता -तं, विभीतः -ता -तं, विगतभयः -या -यं, विशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, निःशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अभीरुः -रुः -रु, वीरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, साहसशीलः -ला -लं, साहसिकः -की -कं.

INTREPIDITY, *s.* निर्भयत्वं, अभीतिः *f.*, अभीतता, वीर्यं, शौर्यं, वीरत्वं प्रवीर्यत्वं, शूरत्वं -ता, विक्रमः, सुविक्रमः, पौरुषं, साहसं.

INTREPIDLY, *adv.* सर्ववीर्यं, महावीर्येण, वीरवत्, शूरवत्, शौर्येण, सशौर्यं, सविक्रमं, सपराक्रमं, निर्भयं, अभीतवत्, साहसपूर्व.

INTRICACY, *s.* असरलता, समारत्यं, क्रिष्टता, दुःशोधनीयता, दुःशोध्यता, कठिनता, काठिन्यं, समस्तता, व्यस्तता, सकुलता, वक्रत्वं, कुटिलत्वं, कौटिल्यं, विषमता, वैषम्यं, आकुञ्चितत्वं.

INTRICATE, *a.* असरलः -ला -लं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, दुःशोधनायः -या -यं, दुःशोधनीयः -या -यं, दुःशोध्यः -या -यं, अपरिशोध्यः -या -यं, कठिनः -ना -नं, समस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, मिश्रितः -ता -तं, नानाप्रकारः -रा -रं, सकुलः -ला -लं, वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, कुञ्चितः -ता -तं, आकुञ्चितः -ता -तं, विषमः -मा -मं. —(Obscure) दुर्ज्ञेयः -या -यं, अस्पष्टार्थः -धा -धं, नानार्थः &c., गूढः -ढा -ढं.

INTRICATELY, *adv.* असरलं, दुःशोधनीयं, कठिनं, काठिन्येन, सकुलं, कुटिलं.

INTRICATENESS, *s.* See INTRICACY.

INTRIGUE, *s.* वैदग्ध्यप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, कपटप्रयोगः, विदग्धकल्पना, कुसुकिः *f.*, कुप्रसुकिः *f.*, कुकल्पना, विदग्धमन्त्रणा, विदग्धपरामर्शः, विदग्धनीतिः *f.*, वैदग्ध्यं, विदग्धता, कपटप्रवचनः, मकुल्यः. —(Amour) कामचरित्रं.

To INTRIGUE, *v. n.* वैदग्ध्यप्रयोगं कृ, कपटप्रयोगं कृ, कुप्रयोगं कृ, विदग्धकल्पनां कृ, कपटप्रवचनं कृ, वैदग्ध्यं कृ.

INTRIGUER, *s.* विदग्धनायकः, विदग्धप्रयोजकः, विदग्धजनः.

INTRINSIC, INTRINSICAL, *a.* (Internal) सन्नरस्यः -स्या -स्यं, सन्नभूतः -ता -तं, आन्तरिकः -की -कं, साभ्यन्तरः -री -रं. —(Genuine, real)

यास्तवः -वी -वं -विकः -की -कं, प्रकृतः -ता -तं, सत्यः -त्या -तं, यथार्थः -धा -धं, सारः -रा -रं, सकृन्निमः -मा -मं. —(Essential) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, सांख्यिकः -की -कं.

INTRINSICALLY, *adv.* स्वाभावतः, स्वाभावेन, प्रकृतितः, यस्ततः, जातितः, सारतः, तस्ततः, भावतः.

To INTRODUCE, *v. a.* (To the presence of) प्रविश्य (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शनं कृ in caus. (कारयति -यितुं), प्रवेशनं कृ. —(Bring into use) प्रवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), प्रचल् (c. 10. -चालयति -यितुं), प्रचलोकृ, प्रचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा. —(Cause to enter) प्रविश or निविश or आविश or समाविश in caus. —(Conduct, bring) आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), उपानी,

आवह (c. 1. -वहति -वोढु), आगम (c. 10. -गमयति -यितुं), गम्.—(Begin) आरम् (c. 1. -रभते -रभु), प्रवृत् (c. 1. -वञ्जते -ञ्जितुं).

INTRODUCED, *p. p.* (To the presence of) प्रवेशितः -ता-तं.—(Brought into use) प्रवर्तितः -ता-तं, प्रचालितः -ता-तं, परिचालितः -ता-तं, प्रचलितः -ता-तं, प्रचलीकृतः -ता-तं, प्रचारितः -ता-तं.—(Brought in) आनीतः -ता-तं.—(Made to enter) निवेशितः -ता-तं, प्रवेशितः -ता-तं, प्रविष्टः -ष्टा-ष्टं, निविष्टः -ष्टा-ष्टं.—(In legal process) प्रत्याकलितः -ता-तं.

INTRODUCER, *s.* प्रवेशकः, निवेशकः.—(One who brings into use) प्रवर्तकः, प्रथमस्थापकः, प्रतिष्ठापकः, आरम्भकः.

INTRODUCTION, *s.* (Ushering into the presence of) प्रवेशनं, प्रवेशकरणं.—(Making persons known to each other) अन्योन्यपरिचयकरणं; 'letter of introduction,' अन्योन्यपरिचयप्रार्थनापत्रं पत्रं.—(Bringing in) आनयनं, उपनयनं, आवहनं.—(Bringing into use) प्रवर्तनं, स्थापनं, प्रतिष्ठापनं, प्रचारः.—(Insertion, causing to enter) निवेशनं, प्रवेशनं, आवेशनं, समावेशनं, प्रसङ्गः.—(Preface) प्रस्तावना-नं, प्रस्तावः, आरम्भः, आरम्भः, उपोद्घातः, उपन्यासः, प्रकरणं.—(Exordium) वाच्यारम्भः, वाच्यसं, परिभाषा, आरम्भः, प्रारम्भः, चन्दना.

INTRODUCTORY, INTRODUCTIVE, *a.* प्रवेशिकः -को-कं, प्रवेशकः -का-कं.—(Preliminary) आरम्भकः -का-कं, प्रारम्भकः -का-कं, प्राथमिकः -को-कं.—(Prefatory) पारिभाषिकः -को-कं, प्रस्तावनारूपः -पा-पं, उपोद्घातरूपः -पा-पं.

INTROGRESSION, *s.* प्रवेशः -शनं, निवेशः -शनं, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं.

INTROMISSION, *s.* प्रवेशनं, प्रवेशकरणं, निवेशनं, अन्तःक्षेपणं.

To INTROMIT, *v. a.* प्रविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), प्रवेशद्वारं भू, प्रवेशसाधनं भू.

INTROSPECTION, *s.* अन्तरालोकनं, अन्तरवलोकनं, अन्तर्दर्शनं, अन्तर्दृष्टिः *f.* INTROSPECTIVE, *a.* अन्तर्दर्शी -ज्ञानी -ज्ञि (न्), अन्तर्दृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि.

To INTROVERT, *v. a.* अन्तर्मुखं -खो-खो-सं कृ, अन्तर्मुखीकृ.

To INTRUDE, *v. n.* अन्यथातः or अनधिकारपूर्वकं प्रविष् (c. 6. -विशति -वेष्टु), अनाहूतः प्रविष् or आविष् or प्रसृप् (c. 1. -सर्पति -स्रु) or आगम (c. 1. -गच्छति, गन्तुं), थयथ प्रविष् or आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अभिक्रम, चर्च (c. 1. -चर्चति -चर्चितुं), चर्चो कृ.

INTRUDER, *s.* अनाहूतप्रवेशकः, अन्यायतः or अनधिकारपूर्वकं प्रवेशकः or प्रसर्पकः, अनाहूतागमना *m.* (न्), आगन्तुकः, अनधिकारी, चर्चकः, चर्चाकारी *m.* (न्).

INTRUSION, *s.* अनधिकारपूर्वकः प्रवेशः, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.

INTRUSIVE, *a.* पराधिकारचर्चकः -का-कं, चर्चाशीलः -ला-लं, धृष्टः -ष्टा-ष्टं, धर्षी -धिक्षी -धि (न्), प्रगल्भः -ल्भा-ल्भं.

To INTRUST, *v. a.* (Commit) वृ in caus. -सर्पयति -यितुं), समु, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), विनिक्षिप्, न्यस (c. 4. -न्यस्यति -न्यसितुं), उपन्यस, न्यासीकृ, नियुक् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), प्रशिषा.—(Place trust in) विश्वास (c. 2. -वसति -तुं), विश्वासं कृ, प्रत्ययं कृ.

INTRUSTED, *p. p.* अर्पितः -ता-तं, समर्पितः -ता-तं, निक्षिप्तः -प्ता-प्तं, न्यस्तः -स्ता-स्तं, न्यासीकृतः -ता-तं, नियोजितः -ता-तं, प्रतिपादितः -ता-तं, प्रणिहितः -ता-तं.

INTUITION, *s.* सहजज्ञानं, साहजिकज्ञानं, अन्तर्ज्ञानं, तात्कालिकज्ञानं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञानं, अप्रामाणिकज्ञानं, विचारनिरपेक्षज्ञानं, सहजोपलब्धज्ञानं, अविचारपूर्वकं ज्ञानं, अयलज्ञानं.

INTUITIVE, *a.* (Seen without arguments) अन्तर्ज्ञानोपलब्धः -धा-धं, सहजज्ञानोपलब्धः &c., अन्तर्ज्ञानोपलब्धः -भ्या-भ्यं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञेयः -या-यं, सहजज्ञेयः -या-यं, अविचारपूर्वकं उपलब्धः -भ्या-भ्यं, अविचार्यज्ञेयः -या-यं.—(Seeing without arguments) अन्तर्ज्ञानो-निनी नि (न्), सहजज्ञः -ज्ञा-ज्ञं, प्रमाणनिरपेक्षज्ञः -ज्ञा-ज्ञं.

INTUITIVELY, *adv.* सहजज्ञानात्, अन्तर्ज्ञानेन, तात्कालिकज्ञानात्, प्रमाणनिरपेक्षं, विचारनिरपेक्षं, अविचारपूर्वकं.

INTUMESCENCE, INTURGESCENCE, *s.* शोषः, स्फीतिः *f.*, स्फीतता-त्वं, शोफः श्वयुः *m.*, आध्मानं.

To INTWINE, INTWIST, *v. a.* ग्रन्थि (c. 9. ग्रन्थति -ग्रन्थितुं), प्रलट्, गुम्फ (c. 6. गुम्फति -गुम्फितुं), गुम्फ (c. 6. गुम्फति -गुम्फितुं), रच् (c. 10. रचयति -यितुं), पिरच्.

INUENDO, *s.* See INNUENDO.

To INUMBRATE, *v. a.* छाया कृ, छायाया लट् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रलट्, INUNCTION, *s.* अभ्यघ्ननं, अघ्ननं, अभ्यघ्नः, प्रदेहः, सालपनं, विलेपनं.

To INUNDATE, *v. a.* जलेन मृ (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आपु or परिपु or सम्पु, जलप्रुतं-तां कृ, जलप्रावितं-तां कृ, जलप्राप्तं-प्तां कृ, जलप्रापनं कृ, जलप्रलये कृ; 'is inundated,' प्रावयते

INUNDATED, *p. p.* जलप्रावितः -ता-तं, आप्रावितः -ता-तं, जलप्रुतः -ता-तं, आप्रुतः -ता-तं, जलप्राप्तः -प्ता-प्तं, परिपुतः -ता-तं, जलमयः -यी-यं, उन्नरङ्गः -ङ्गा-ङ्गं.

INUNDATION, *s.* जलप्रायः -वनं, आप्रायः -वनं, जलप्रापनं, जलप्रलयः, तोषविप्रवाहः, जलविप्रवाहः, सलिलोपप्रवाहः, जलोद्ध्वासः, जलवेगः, जलपरिप्रवाहः, परिप्रवाहः, जलीयः, औषः, जलवृद्धिः *f.*, परोवाहः, परिवाहः, विदारः, छोटस् *m.*, वन्या.

INURBANITY, *s.* अविनयः, अविनीतता, अशिष्टता, असभ्यता, अदाक्षिण्यं.

To INURE, *v. a.* अभ्यस (c. 4. -अस्यति -असितुं), अभ्यासं कृ, अभ्यसं-स्तं-स्तं कृ, शिष्य (c. 10. शिष्ययति -यितुं), नित्याभ्यासं कृ.—(Harden by constant practice) नित्याभ्यासन कठिनीकृ or कठोरीकृ.

INURED, *p. p.* अभ्यस्तः -स्ता-स्तं, कृताभ्यासः -सा-सं, शिष्यितः -ता-तं, नित्याभ्यासन कठिनीभूतः -ता-तं; 'inured to fatigue,' जितश्रमः मा-सं.

INUREMENT, *s.* अभ्यासः, नित्याभ्यासः, निरन्तराभ्यासः, व्यवहारः, शिष्या. To INURN, *v. a.* समाधौ निधा (c. 3. -दधाति -दातुं) or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

INUSTION, *s.* दाहः, दाहनं, दहनं, तमलोहेन दाहनं.

INUTILITY, *s.* व्यर्थता, वेयर्थ्यं, विफलता, वैफल्यं, निर्व्यक्तत्वं, अनर्थकत्वं, अनुपयोगः-गिता, निरूपयोगः-गिता, अयोग्यता-त्वं.

INUTTERABLE, *a.* अवाच्यः -च्या-च्यं, अवचनीयः -या-यं, अनिर्वचनीयः -या-यं, अनुच्चारणीयः -या-यं, अनुच्चार्यः -च्या-च्यं, अकथ्यः -य्या-य्यं.

To INVADE, *v. a.* आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिक्रम, अधिक्रम, उपक्रम, उपाक्रम, अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), आस्कन्द, समास्कन्द, सम्यस्कन्द, आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), समासद्, अभिद्रु (c. 1. -द्रवति -द्रोतुं), उपद्रु, समाद्रु, अभिप्रया (c. 2. -याति -तुं), अभिसृ (c. 1. -सरति -सर्षुं), अवस्कन्दं कृ, उपद्रवं कृ, उपप्रवं कृ, अभिनिधायणं कृ, अभियोगं कृ; 'invade a country,' देशम् आक्रम, देशाक्रमणं कृ, लोभार्थं or द्रोहकरणाथं देशं प्रविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं).

INVADED, *p. p.* आक्रान्तः -न्ता-न्तं, उपद्रुतः -ता-तं, कृतावस्कन्दः -न्दा-न्दं, अवस्कन्दितः -ता-तं, उपप्रुतः -ता-तं, कृतापद्रुवः -वा-वं.

INVADER, *s.* आक्रामकः, देशाक्रामकः, आक्रमणकारी *m.* (न्), अवस्कन्दकृत् *m.*

IN VAIN, *adv.* वृथा, मुधा. See VAINLY.

INVALESCENCE, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, शरीरकुशलं.

INVALID, *a.* (Of no force) निर्बल -ला -लं, बलहीनः -ना -नं, शक्तिहीनः -ना -नं, अनिप्यन्नः -वा -वं, व्यर्थः -यो -यं, मोघः -या -यं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, अप्रामाणः -गा -गं, निष्प्रमाणः -गा -गं, निष्प्रभावः -वा -वं, प्रभावहीनः -ना -नं, निस्तेजाः -जाः -जं (म्), लुप्तः -भा -भं, लघुः -धुः -धुः, लघुप्रमाणः -गा -गं.

INVALID, *s.* (A sick or infirm person) रोगी *m.* -गिणी *f.*, रोगवान् *m.* -वती *f.*, रोगार्तः -त्रा, मरोगः -गा, अस्वस्थशरीरः -रा, अस्वस्थः -स्या, जन्मरोगी *m.* -गिणी, जरी *m.* -रिणी.

To INVALIDATE, *v. a.* अधरीकृ, मोघीकृ, व्यर्थीकृ, निष्फलीकृ, निष्फल (DOM. निष्फलयति -यितुं), लुप (c. 6. लुप्पति, लोभं, c. 10. लोपयति -यितुं), मुधा कृ, वृथा कृ, मुधा विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्बलीकृ, निष्प्रभावीकृ, लघूकृ

INVALIDATED, *p. p.* अधरीकृतः -ता -तं, अनिप्यन्नः -त्रा -त्रं, निर्बलीकृतः -ता -तं.

INVALIDITY, *s.* निर्बलता, बलहीनता, अनिप्यन्नः *f.*, अनिप्यन्नता, व्यर्थता, मोघता, निष्फलता, विफलता, निष्प्रभावत्वं, प्रभावहीनता, शक्तिहीनता, दुर्बलता, दीर्घत्वं, अप्रामाण्यं, लघुत्वं, लाघवः.

INVALIDABLE, *a.* अनर्थः -य्यो -य्यं, असम्यक् -न्या -न्यं, अनर्थः -यो -यं, मृत्यातीतः -ता -तं, मृत्यापेक्षः -गा -गं, अतिमृत्युः -न्या -न्यं, अत्युन्नतः -मा -मं, अत्युन्नतः -ष्टा -ष्टं, बहुमृत्युः -का -कं.

INVALUABLENESS, *s.* अनर्थ्यता -त्वं, असम्यक्ता -त्वं, अनर्थत्वं, अत्युन्नतत्वं.

INVARIABLE, *a.* अविकार्यः -य्यो -य्यं, निर्विकारः -रा -रं, अविकारः -रा -रं, अविक्रियः -या -यं, नित्यः -त्या -त्यं, नैतिकः -की -कं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः -रा -रं, नियतः -ता -तं, सचलः -ला -लं, असचलः -ला -लं, अविकल्पः -न्या -न्यं, निर्विकल्पः -न्या -न्यं, अव्ययः -ता -तं, पृथग्भूतः -मती -मतं (तं), अपरिवर्तनीयः -या -यं.

INVARIABLENESS, *s.* अविकार्यता -त्वं, निर्विकारत्वं, अविकारत्वं, नित्यता, नैतिकत्वं, स्थिरता, सुस्थिर्यं, सुस्थिरता.

INVARIABLY, *adv.* नित्यं, नित्यता, सदैवता, मततं, नियतं, निर्विकारं, सुस्थिरं.

INVASION, *s.* आक्रमणं, आक्रमः, अभिक्रमः मगं, अधिक्रमः -मगं, आक्रान्तिः *f.*, अवस्कन्दः, अभिमर्दः, उपद्रवः, उपग्रहः, अभिनिर्वाणं, प्रयाणं, अभियोगः, दिग्विजयक्रमः, 'of a country,' देशाक्रमणं.

INVASIVE, *a.* आक्रामकः -का -कं, अभिक्रामकः &c., उपद्रवी -विणी -वि (न्).

INVECTIVE, *s.* श्लेषः, अवश्लेषः, आश्लेषः, निन्दोक्तिः *f.*, निन्दावाक्यं, निन्दा, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सना, निर्भर्त्सनं -ना, अपवादः, परीवादः, परिभाषणं, दुर्वाक्यं, वाक्पारुष्यं, धिक्पारुष्यं, धिक्क्रिया, दुरुक्तं, तिरस्कारवाक्यं, तिरस्कारः, कुत्सावाक्यं, गर्हा, कटुवाक्यं, प्रतिकूलार्थं वचः.

INVECTIVE, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दामयः -यो -यं, निन्दाकरः -री -रं, निन्दात्मकः -का -कं, कुत्सावादी -दिनी -दि (न्), अपवादी &c., अपवादकः -का -कं.

To INVEIGH, *v. a.* अवशिष (c. 6. -श्लेषति -श्लेषं), अधिश्लेष, परिशिष्य, आशिष, श्लेष, निन्द (c. 1. निन्दति -दिनुं), प्रणिन्द, विनिन्द, अपवाद (c. 1. -वदति -ते -दिनुं), परिवाद, भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति -यितुं), निर्भर्त्स, अवभर्त्स, अवगृह (c. 6. -गृहते -रितुं), अभिश्लेष (c. 1. -श्लेषति -श्लेषं), परिश्लेष, गर्ह (c. 1. गर्हते -रितुं, c. 10. गर्हयति -ते -यितुं), विगर्ह, परिगर्ह, तिरस्कृ, धिक्, दुर्वाक्यं वद, निन्दावाक्यं वद, उपालम्ब (c. 1. लुभते -लुभं).

To INVEIGH, *v. a.* प्रलुभ (c. 10. -लाभयति -यितुं), पारलुभ, लुभ, लल (c. 10. लालयति -यितुं), प्रपूरयचोभिः or चाटुका or चाटुकारेण प्रलुभ or लल or मान्त्र (c. 10. मान्त्रयति -यितुं) or आकृष (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृषं) or प्रलुभ (c. 1. -लुभते -लुभं) or मुह (c. 10. मोहयति -यितुं), लालनं कृ, वच (c. 10. वचयति -यितुं).

INVEIGH, *v. p.* लालितः -ता -तं, प्रलोभितः -ता -तं, चाटुकारेणाकृष्टः -ष्टा -ष्टं.

INVEIGHED, *p. p.* प्रलुभकः, विरोभकः, लाली *m.* (न्), लालनकारी *m.* (न्), आकर्षकः, मोही *m.* (न्), विमोही *m.*, मोहकः, लोभदर्शकः, प्रलुभकारी *m.*

INVEIGLING, INVEIGLEMENT, *s.* प्रलोभनं, विरोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, लालनं, मोहनं, विमोहनं, लोभदर्शनं, वचनं -ना, प्रवचना, प्रतारणा, प्रलुभः.

To INVENT, *v. a.* कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), परिकूप, रच (c. 10. रचयति -यितुं), विरच, सृज (c. 6. सृजति, सष्टुं), विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), घट (c. 10. घटयति -यितुं), निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते -मातुं), विनिर्मा, परिकल्पना कृ.—(In the mind) मनसा कूप or परिकूप or सृज, समनसा कूप.—(Devise a plan) उपायं प्रचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं) or परिचिन्त.—(Fabricate falsely) मिथ्या कूप or सृज.—(Find out) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं).

INVENTED, *p. p.* कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः -ता -तं, कूपः -प्रा -प्रं, मनःकल्पितः -ता -तं, मनःसृष्टः -ष्टा -ष्टं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं.—(Devised) प्रचिन्तितः -ता -तं, घटितः -ता -तं.—(Fabricated, fictitious) मिथ्याकल्पितः -ता -तं, कल्पनिकः -की -कं, कृत्रिमः -मा -मं, कृतकः -का -कं.—(Found out) निरूपितः -ता -तं.

INVENTION, *s.* (The act) कल्पना -नं, परिकल्पना -नं, कृत्रिः *f.*, रचना, विरचना, सृष्टिः *f.*, निर्माणं, घटनं, निरूपणं.—(Power of invention, ingenuity) कल्पनाशक्तिः *f.*, कल्पना, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, उपायज्ञानं, उपायज्ञत्वं.—(That which is invented) कल्पितं, परिकल्पितं, कल्पना, कृत्रिः *f.*—(Fabrication, fiction) मिथ्याकल्पना, मिथ्याकल्पितं, मनःकल्पितं, मनःसृष्टिः *f.*; 'invention of one's own brain,' स्वकपोलकल्पितं.

INVENTIVE, *a.* कल्पकः -का -कं, उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपायी -यिनी -यि (न्), युक्तिमान् -मती -मतं (तं), चतुरः -रा -रं, कुशलः -ला -लं, उपायकुशलः -ला -लं, सुप्रयोगवान् &c.

INVENTIVENESS, *s.* उपायज्ञत्वं, युक्तिः *f.*, युक्तिमत्त्वं, सुयुक्तिः *f.*

INVENTOR, *s.* कल्पकः, परिकल्पकः, कल्पयिता *m.* (न्), सृष्टा *m.* (ष्टृ), निर्माता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न्), विधाता *m.* (तृ), रचकः, विरचकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (तृ).

INVENTORY, *s.* गृहोपस्करपरिसंख्या, गृहभाण्डपरिगणना, अस्थावरद्रव्यसंख्यापत्रं, अस्थावरद्रव्यगणनापत्रं, गृहवस्तुपरिसंख्या, गृहसामग्र्यपरिगणना.

To INVENTORY, *v. a.* गृहोपस्करादि परिसंख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or परिगण (c. 10. -गणयति -यितुं).

INVENTRESS, *s.* कल्पिका, परिकल्पिका, कल्पयित्री, निरूपयित्री.

INVERSE, *a.* व्यत्यस्तः -स्ता -स्तं, विपरीतः -ता -तं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, पर्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः -मा -मं, व्यक् क्रान्तः -न्ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा प, प्रमथ्यः -व्या -व्यं, अपसम्यः -व्या -व्यं; 'Rule of three inverse,' विलोमत्रैराशिकं, व्यस्तत्रैराशिकं; 'in inverse ratio,' विपर्ययेण.

INVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, व्यत्यासेन, व्युत्क्रमेण, विपरीतं, पर्यासेन.

INVERSION, *s.* विपर्ययः, विपर्ययोः, व्यत्यासः, विपर्य्यासः, पर्यासः, व्युत्क्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विलोभता, प्रतिलोभता, प्रातिलोभ्यं, व्यत्ययः, व्यत्यस्तता, व्यस्तता, विप्रतीपता, प्रतीपता, प्रपथः, प्रमथ्यत्वं; 'rule of inversion in arithmetic,' विलोमक्रिया, व्यस्तविधिः *m.*

To INVERT, *v. a.* विपर्यय (c. 4. -अस्यति -असितुं), पर्यय, व्यत्यय, विप-

रोतीकृ, वैपरीतं कृ, विपर्ययं कृ, व्यस्तं -स्तां कृ, विपर्यस्तं -स्तां कृ, प्रतिकूलकृ, विलोमीकृ.—(Turn upside down) अधोमुखीकृ, अधोमुखं -स्तां कृ, अधःकृ, अधरोत्तरीकृ, ऊर्ध्वाधरीकृ, अपवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिवृत्; 'invert the glass in water,' पात्रम् अधोमुखं जले स्थापय.

INVERTED, *p. p.* विपर्यस्तः -स्ता-स्त, व्यस्तः -स्ता-स्तं, पर्यस्तः -स्ता-स्तं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, विपरीतः -ता-तं, व्यतिक्रान्तः -न्ता-न्तं, व्युत्क्रान्तः -न्ता-न्तं, विलोमः -मा-मं, प्रतिलोमः -मा-मं, प्रतिकूलः -ला-लं, प्रसव्यः -व्या-व्यं, प्रतिसव्यः -व्या-व्यं.—(Turned upside down) अधोमुखीकृतः -ता-तं, अधोमुखः -सा-सं, अधःकृतः -ता-तं, अधरोत्तरः -रा-रं, अपवृत्तः -त्ता-न्नं.

To INVEST, *v. a.* (Dress, clothe) वेष्ट् (c. 1. वेष्टे -ष्टितुं), परिवेष्ट्. प्रवेष्ट्, छाद्यत् (c. 10. -छादयति -यितुं), प्रवृत् (c. 5. वृणांति -वर्त्तितुं -रोतुं), मन्वे (c. 1. -व्ययति -व्यातुं), परिव्ये, परिधा in caus. (-भाषयति -यितुं), वस् (c. 10. वासयति -यितुं), वियस्.—(Invest with office) अधिकारे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते, c. 10. योजयति -यितुं), अधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिकारयुक्तं -क्तां कृ, अभिषिच (c. 6. -पिचति -पिक्ते), संस्कारपूज्यं अधिकारप्रवेशं कृ.—(Adorn) सलङ्क, भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष.—(Indue, place in possession) युक्तं -क्तां कृ, सम्पत्वं -क्तां कृ, विशिष्टं -ष्टां कृ, उपेतं -तां कृ, अन्वितं -तां कृ, नियुज्, युज्.—(Inclose, besiege) परिवेष्ट्, उद्देष्ट्, समन्ताद् रूप (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or उपरूप or अवरूप.—(Invest money) धेनूगृहादि क्रोत्वा धनं प्रयुज्, धनप्रयोगं कृ.

INVESTED, *p. p.* (Clothed) वेष्टितः -ता-तं, आच्छादितः -ता-तं, परिवेष्टः -त्ता-न्नं, परिहृतः -ता-तं, संवीतः -ता-तं, आश्रितः -ष्टा-ष्टं.—(With office) अधिकारे नियुक्तः -क्ता-क्तं, पदयुक्तः -क्ता-क्तं, पदविशिष्टः -ष्टा-ष्टं.—(Indued, placed in possession) युक्तः -क्ता-क्तं. *See To INVEST.*—(Closed, besieged) परिवेष्टितः -ता-तं, उद्देष्टितः -ता-तं, रुद्धः -द्धा-द्धं, समन्तादुपरुद्धः -द्धा-द्धं, पर्यवष्टम्बः -म्बा-म्बं, बाधितः -ता-तं.—(As money) प्रयुक्तः -क्ता-क्तं.

INVESTIGABLE, *a.* निरूपणीयः -या-यं, निरूप्यः -प्या-प्यं, विचारणीयः -या-यं, विचार्यः -र्या-र्यं, अनुसन्धेयः -या-यं, निर्णयेयः -या-यं, विचारयोग्यः -ग्या-ग्यं.

To INVESTIGATE, *v. a.* निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, अवेक्ष्, निरीक्ष्, विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -सितुं), अन्विष् (c. 4. -इष्यति -इषितुं), अन्वेष् (c. 1. -इषते -इषितुं), आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), विवृश् (c. 6. -वृशति -वृष्टुं), निर्वी (c. 1. -णयति -णेतुं), निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), विनिश्चि, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), चर्च् (c. 1. चर्चति -र्चितुं), मार्ग (c. 10. मार्गयति -यितुं), मन् in des. (मोमांसते -सितुं), अभिनिर्व्ये (c. 1. -व्यायति -व्यातुं), विवेचनां कृ.

INVESTIGATED, *p. p.* निरूपितः -ता-तं, परीक्षितः -ता-तं, अनुसन्धितः -ता-तं, अवेष्टितः -ता-तं, विचारितः -ता-तं, जिज्ञासितः -ता-तं, अन्वेष्टितः -ता-तं, अन्विष्टः -ष्टा-ष्टं, निर्वीतः -ता-तं, आलोचितः -ता-तं, चर्चितः -ता-तं.

INVESTIGATING, *part.* निरूपयन् -यन्ती -यत् (त्), परीक्षकः -का-कं, अन्वेष्टी -ष्णिनी -पि (न्), अनुसन्धानी -निनी -नि (न्), अनुसन्धायी &c., विचारी &c.

INVESTIGATION, *s.* निरूपणं, अनुसन्धानं, परीक्षा -क्षणं, विचारः -रणं -शा, जिज्ञासा, अन्वेष्टणं -शा, निरीक्षणं, अवेक्षा -क्षणं, समीक्षणं, संवीक्षणं,

प्रसमीक्षा, निर्णयः, निश्चयः, अनुयोगः, विवेचना, विवेकः, चर्चा, विमर्शः, निरूपणं, परीष्टः *f.*; 'under investigation,' निश्चीयमानः -ना-नं, विचार्यमाणः -ग्या-गं, निरूप्यमाणः -ग्या-गं.

INVESTIGATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, निरूपयता *m.* (तृ), अनुसन्धायी *m.* (नृ), अन्वेष्टा *m.* (ष्टृ), अन्वेष्टी *m.* (नृ), निर्णेता *m.* (तृ), चर्चाकारी *m.* (नृ).

INVESTITURE, *s.* (Investing with any office) प्रतिष्ठापनं, प्रतिष्ठा, अभिषेकः, अभिषेचनं, अधिकारप्रवेशकरणं, पदस्थापनं -ना.—(With the sacrificial cord, or yajnopavīta) उपनयः -यनं, स्नानयः -यनं, मौञ्जीबन्धनं, पवित्रारोपणं.

INVESTMENT, *s.* (Clothes) परिधानं, आच्छादनं, वस्त्रं.—(Besieging, surrounding) अवरोधः -धनं, प्रतिरोधः, रोधः, वेष्टनं, परिवेष्टनं -वेष्टः, उद्देष्टः, पर्यवष्टम्बनं.—(Laying out money) धनप्रयोगः.

INVETERACY, *s.* बद्धमूलता, निर्वन्द्यः, अभिनिवेशः, दृढता, स्थिरता, अभिनिविष्टता, चिरकालिकत्वं, बहुकालिकत्वं.

INVETERATE, *a.* बद्धमूलः -ला-लं, दृढमूलः -ला-लं, दृढः -ढा-ढं, स्थिरः -रा-रं, निर्वन्द्यः -द्वा-द्धं, चिरस्थायी -पिनी -पि (नृ), बहुकालिकः -की-कं, चिरकालिकः -की-कं, चिरकालीनः -ना-नं, अभिनिविष्टः -ष्टा-ष्टं; 'inveterate hatred,' बद्धवेरं, अच्युतवेरं; 'an inveterate fool,' प्रतिनिविष्टमूर्खः.

INVETERATENESS, *s.* *See INVETERACY.*

INVIDIOUS, *a.* (Envious) मत्सरी -रिणी -रि (नृ), समत्सरः -रा-रं, ईर्ष्यी -र्ष्यणी -र्ष्य (नृ), ईर्ष्यालुः -लुः-लुः.—(Likely to provoke envy or ill-will) ईर्ष्याकरः -रा-रं, ईर्ष्याजनकः -का-कं, असूयाजनकः -का-कं, असूयोपादकः -का-कं, मात्स्यजनकः -का-कं, मत्सरावहः -हा-हं, द्वेषजनकः -का-कं, द्वेष्यः -प्या-प्यं, द्वेषणीयः -या-यं, कुलितः -ता-तं, असतीतिजनकः -का-कं.

INVIDIOUSLY, *adv.* (Enviously) समत्सरं, समत्सर्त्यं, मात्स्यं, सेर्व्यं.—(In a manner so as to provoke hatred) यथा द्वेषः or असूया जायते तथा, यथा मात्स्यं उत्पद्यते तथा.

INVIDIUSNESS, *s.* द्वेषजनकत्वं, असूयाजनकत्वं, ईर्ष्याजनकत्वं.

To INVIGORATE, *v. a.* बलं कृ (c. 10. वर्धयति -यितुं), तेजो वृष् or कृ or दा, वर्धय or सत्त्वं वृष् or दा, अग्नितं or रुचिं दा or वृष्, सबलं -लां कृ, सबलीकृ, सवीर्यं -वीर्यं कृ, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पुष्टि कृ or दा or वृष्, साय्ये (c. 10. -प्यायति -यितुं), समाय्ये, दीप् (c. 10. दीपयति -यितुं).

INVIGORATED, *p. p.* वर्धितबलः -ला-लं, वर्धिततेजाः -जाः-जः (स्), वृद्धमस्त्रः -ह्वा-ह्वं, तेजितः -ता-तं, पुष्टः -ष्टा-ष्टं, दीपितः -ता-तं, प्रदीप्तः -प्ता-प्तं, साप्यापितः -ता-तं.

INVIGORATING, *a.* बलवर्धकः -का-कं, बलवर्धी -धिनी -धि (नृ), तेजस्करः -रा-रं, तेजोवर्धकः -का-कं, पुष्टिदः -दा-दं, पुष्टिकारकः -का-कं, वीष्टिकः -की-कं, वीर्यदः -दा-दं, सत्त्ववर्धकः &c., दीपकः -का-कं.

INVIGORATION, *s.* (The act) बलवर्धनं, तेजावर्धनं, सत्त्ववर्धनं, पुष्टिकरणं.—(State) बलवृद्धिः *f.*, तेजवृद्धिः *f.*

INVINCIBLE, *a.* अजेयः -या-यं, अजय्यः -य्या-य्यं, दुर्जयः -या-यं, दुर्जयः -या-यं, अदम्यः -म्या-म्यं, अदमनीयः -या-यं, अपराजेयः -या-यं, अपराजित्यः -या-यं, अपराजितः -ता-तं, अपराभायः -या-यं, अप्रभूयः -या-यं, सङ्गृहीत *m. f. n.*

INVINCIBLENESS, *s.* अजयता -त्वं, दुर्जयता, अपराजयेत्वं, अदम्यता.

INVINCIBLY, *adv.* अजेनं, अपराजेयं, अदमनीयं, यथा जेतुं न शक्नोते.

INVIOLEABLE, *a.* (Not to be broken) अलंघ्यः -य्या-य्यं, अलंघनीयः -या-यं, असेद्यः -द्या-द्यं, अनतिक्रमणीयः -या-यं, अनतिक्रम्यः -म्या-

म्वं. अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं. भङ्गायोग्यः-ग्या-ग्यं.-(Not to be treated irreverently, not to be hurt) अलङ्घनीयः-या-यं. अनुलङ्घनीयः-या-यं. अबाधः-ध्या-ध्यं. अबाधनीयः-या-यं. अनपकार्यः-य्या-य्यं. विकारानहः-हं-हं.-(Not to be put to death) अबध्यः-ध्या-ध्यं. अग्रः-ग्रा-ग्रं. These last are used in reference to an ambassador or herald.

INVIOLEBLISS, INVIOLEABILITY, & अलङ्घ्यता-त्वं, अलङ्घनीयता-त्वं. अभेद्यता, अनतिक्रमणीयता, अबाध्यत्वं.-(Of an ambassador or herald) अबध्यता-त्वं, अबध्यभावः.

INVIOLEABLY, *adv.* अलङ्घनीयं, अभङ्गेन, यथा न भिद्यते तथाप्रकारेण.

INVIOLEATE, *a.* अलङ्घितः-ता-तं, अभङ्गः-गना-ग्नं, अद्यतः-ता-तं, असह्यः-यदा-यदं, अभङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अभेदितः-ता-तं, अभिन्नः-चा-चं, अबाधितः-ता-तं.

INVIOUS, *a.* दुर्गमः-मा-मं, अगम्यः-म्या-म्यं, अगमनीयः-या-यं, दुरत्ययः-या-यं, गहनः-ना-नं, मसाधः-धा-धं, गम्युनः-ना-नं.

To INVISATE, *v. a.* चूर्णादिना उपानद्वयेण लिप् (c. 6. लिम्पति, क्षेपुं).

INVISIBILITY, INVISIBleness, & अदृश्यता-त्वं, अलक्ष्यता-त्वं, परोक्षता, अलोकनीयत्वं, दृश्यगोचरता, अप्रत्यक्षता, दृढदृश्यता, दुर्दृशीत्वं, दुर्लक्ष्यता-त्वं, अदर्शनं, परोक्षं, अलोकनं, अनन्दा-दानं-दिः, *m.* अनर्हितत्वं, अविषयः.

INVISIBLE, *a.* अदृश्यः-यथा-य्यं, अदर्शनीयः-या-यं, अलक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, अप्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, दृश्यगोचरः-रा-रं, दृग्गोचरः-रा-रं, अलोकनीयः-या-यं, अप्रेक्षणीयः-या-यं, परोक्षः-क्षा-क्षं, दुर्दृश्यः-श्या-श्यं, दुर्दृशीः-शा-शं, दुर्लक्ष्यः-क्ष्या-क्ष्यं, दुर्लक्षः-क्षा-क्षं, असमक्षः-क्षी-क्षं, दृश्यविषयः-या-यं, चक्षुरग्राह्यः-द्या-द्यं, दर्शनातीतः-ता-तं, दर्शनपथातीतः-ता-तं, अनालोच्यः-क्षा-क्षं, अदृश्यः-पा-पं, अनर्हितः-ता-तं, तिरोहितः-ता-तं, अन्तरितः-ता-तं, प्रकाशितः-रा-रं, अस्पष्टः-पा-पं, अबाध्यः-पी-पं, असाक्षात् indec.; 'to become invisible,' अन्तर्धा in pass. (-धीयते), तिरोधा.

INVISIBLY, *adv.* अदर्शनीयं, अप्रत्यक्षं-शेण-द्यतम्, परोक्षं-शेण, असाक्षात्, अप्रकाशं, अप्राप्तम्, असमक्षं, अदृश्यरूपेण, दुर्दृशी, दृश्यगोचरेण; 'moving invisibly,' अलक्ष्यगतिः-तिः-ति.

INVITATION, & निमन्त्रणं, आमन्त्रणं, आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः, *f.* आवाहनं, आकारणं, केतनं, सङ्केतः, 'invitation to dinner,' भोजनार्थं निमन्त्रणं.

INVITATORY, *a.* निमन्त्रयिता-त्री-तृ (तृ), आमन्त्रयिता &c., आह्वानार्थकः-का-कं.

To INVITE, *v. a.* निमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र, उपनिमन्त्र, मन्त्रिमन्त्र, आह्वं (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), समाह्वं, उपह्वं, केत् (c. 10. केतयति-यितुं), सङ्केत, अभ्यर्थ (c. 10. अर्थयते-ति-यितुं), आकृ (c. 10. कारयति-यितुं), आग्रह (c. 10. -ग्रहयति-यितुं), सङ्केत कृ; 'invite to dine,' भोजनार्थं or भोजनाय निमन्त्र.-(Allure) आकृष्य (c. 1. कर्षति-क्रुषुं), प्रलुभ (c. 10. -लोभयति-यितुं).

INVITED, *p. p.* निमन्त्रितः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आहृतः-ता-तं, केतितः-ता-तं, अभ्यर्थितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं, आकारितः-ता-तं; 'invited to dine,' भोजनार्थं निमन्त्रितः-ता-तं; 'the persons invited,' निमन्त्रणीयजनाः *m. pl.*, निमन्त्रिताः *m. pl.*-(Allured) आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रलोभितः-ता-तं.

INVITING, *a.* (Alluring) आकर्षकः-का-कं, आकर्षी-यिणी-यि (नृ).

To INVOCATE, *v. a.* See To INVOKe.

INVOCATION, & आह्वानं, आह्वयः, आहूतिः, *f.*, प्रह्वयः, अभिमन्त्रणं, आमन्त्रणं, अनुकर्षणं, उपहयः, नामग्रहणं, नामस्मरणं, नामोच्चारणं, आवाहनं.

INVOCER, & वोजकः, वाणिज्यभाषायां समर्थित्वपरिसंस्थापक

To INVOKe, *v. a.* ह्वे (c. 1. -ह्वयति-ह्वानुं), आह्वं, उपह्वं, प्रह्वं, विह्वं, अभिमन्त्र (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), आमन्त्र, आवाद् (c. 1. -वदति-दितुं), अभिवद, आवच (c. 2. -वक्ति-कुं), अभिवच, प्राथं (c. 10. प्राथयति-यितुं), अनुकृष्य (c. 1. -कर्षति-क्रुषुं), आह्वानं कृ.-(Call on by name) मसाधनं कृ, नाम ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), नामग्रहणं कृ, आवाहनं कृ.-(Invoke blessings) आग्राम् (c. 2. -ज्ञास्ते-ज्ञासितुं).

INVOKED, *p. p.* आहृतः-ता-तं, आमन्त्रितः-ता-तं, आवाहितः-ता-तं.

INVOLUNTARILY, *adv.* अनिच्छातम्, अकामतस्, अनिकामतस्, अनिच्छापृथं, अकामपृथं, अमतिपृथं, अयुद्धिपृथं, असोपपृथं, असनोपेण, असनोपपृथं, अज्ञानतस्, अज्ञानपृथं, निष्कामं.

INVOLUNTARY, *a.* अनिच्छिकः-की-कं, अनिच्छापृथः-थी-थं, अकामिकः-का-कं, अनभिकामिकः-का-कं, अकाम्यः-म्या-म्यं, अयुद्धिपृथः-थी-थं, असनोपपृथः-थी-थं, अज्ञानपृथः-थी-थं, अमतिपृथः-थी-थं, अस्वेच्छानातः-ता-तं, अवशः-शा-शं, अनिच्छापीनः-ना-नं, इच्छावायः-द्या-द्यं. (Not having will, unwilling) अकामः-मा-मं, निष्कामः-मा-मं, अनिच्छुः-च्छुः-च्छु.

INVOLUTION, & (Act of involving or enveloping) आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, आवरणं, आच्छादनं.-(State of being entangled) आश्रिष्टता, अन्योन्यसंश्लेषः, अन्योन्यसंलग्नता, यन्त्रिलत्वं, जटिलत्वं, मङ्गीर्णता, व्यतिकरः.

To INVOLVE, *v. a.* (Envelop) आवेष्ट (c. 1. -वेष्टते-ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति-यितुं), परिवेष्ट, संवेष्ट, आच्छद (c. 10. -च्छादयति-यितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), परिवृ; 'is involved,' आश्रियते.-(Implicate, connect, join) सम्बन्ध (c. 9. -बध्नाति-बद्धं), अनुबन्ध, बन्ध, संधिष्य (c. 10. -श्लेषयति-यितुं), आश्रिष्य, परिश्रिष्य, संयुज् (c. 7. -युज्जति-योजुं, c. 10. -योजयति-यितुं), संमज्ज (c. 6. -मज्जति-मज्जुं); 'he is involved in many crimes,' बहुपापैः सम्बध्यते or लिप्यते.-(Comprise) परियह (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं), अन्तर्गण (c. 10. -गणयति-यितुं), परिममाप (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं).

INVOLVED, *p. p.* (Enveloped) आवेष्टितः-ता-तं, परिवेष्टितः-ता-तं, वेष्टितः-ता-तं, आवृतः-ता-तं, आच्छादितः-ता-तं, आच्छन्नः-चा-चं, समाच्छन्नः-चा-चं, व्याप्तः-प्ता-प्तं.-(Comprised, included) अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्गणितः-ता-तं, परिगृहीतः-ता-तं, समाविष्टः-ष्टा-ष्टं, आकलितः-ता-तं, सहितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-ता-तं, एतन्नरः-रा-रं, गर्भः-भा-भं in comp.-(Implicated, connected) सम्बद्धः-द्धा-द्धं, अनुबद्धः-द्धा-द्धं, निबद्धः-द्धा-द्धं, बद्धः-द्धा-द्धं, संयुक्तः-ष्टा-ष्टं, संधिष्टः-ष्टा-ष्टं, संसक्तः-क्ता-क्तं, अनुसक्तः-क्ता-क्तं, संयुक्तः-क्ता-क्तं, यस्तः-स्ता-स्तं, लिप्तः-प्ता-प्तं; 'involved in crime,' पापसम्बद्धः-द्धा-द्धं, पापलिप्तः-प्ता-प्तं; 'in calamity,' विपद्भस्तः-स्ता-स्तं; 'in debt,' ऋणस्तः-स्ता-स्तं.-(Implied) ध्वनितः-ता-तं, फलितः-ता-तं; 'involved meaning,' फलितार्थः, ध्वनितार्थः.-(Confused, not clear) सम्मष्टः-ष्टा-ष्टं, अस्पष्टः-क्ता-क्तं, अभिन्नः-चा-चं.

INVULNERABLE, *a.* अभेद्यदेहः-हा-हं, अवेध्यदेहः-हा-हं, अक्षेद्यदेहः-हा-हं, अप्रहार्यदेहः-हा-हं, अनापातनीयः-या-यं, असम्भाव्यक्षतः-ता-तं, अशक्यक्षतः-ता-तं, क्षताक्षयः-मा-मं, साघाताक्षयः-मा-मं, वज्रदेहः-हा-हं, वज्रशरीरः-रा-रं.

INVULNERABILITY, & अभेद्यता, अवेध्यता, अक्षेद्यता, अघातनीयत्वं.

INWARD, *a.* अन्तरस्थः-स्था-स्थं, अन्तःस्थः-स्था-स्थं, आन्तरः-री-रं, -रिक्तः-की-कं, अन्तर्भूतः-ता-तं, अन्तर्धर्मी-र्हिनी-र्हि (नृ), अन्तर्धवः-वा-वं, अन्तर्गतः-ता-तं, अभ्यन्तरः-रा-रं, आभ्यन्तरः-री-रं, अन्तरगतः-

मा-मत्, अनरः -ज्ञा-ज्ञं. Often expressed by अनर in comp.; as, 'inward heat,' अनरदाहः; 'inward spirit,' अनरान्मा m. (नं), अनतःकरणं, अनतःप्रकृतिः f.; 'inward consciousness,' अनतःसंज्ञा; 'inward purity,' अनतःशुचिः; 'inward discipline,' अनतर्यमनं, अनतःकरणसंयमः, दमः; 'inward meditation,' अनतभावना.

INWARDLY, *adv.* अनर, अनरे-रेण, अभ्यन्तरेण; 'inwardly bad,' अनतदुःखः-हा-ष्टं.—(In the heart, secretly) अनतःकरणेन, मनसा, निभूतं, सुनिभूतं.

INWARDS, *s. pl.* अन्तर्गाणि *n. pl.*, अन्तर्नाद्यः *f. pl.*, उदरं.

To INWEAVE, *v. a.* ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथ्नाति, c. 1. ग्रन्थति -न्यति). See To INTERWEAVE.

To INWRAP, *v. a.* आवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टिन्, c. 10. -वेष्टयति-यिन्), परि-वेष्ट्, आच्छद् (c. 10. -च्छादयति-यिन्), अवगृह्णद् (c. 10. -गृह्णयति-यिन्).

To INWREATH, *v. a.* मालया परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते-ष्टिन्), मालायुक्तं-क्रां कृ.

INWROUGHT, *p. p.* सञ्चितः-ता-तं, त्रुटितः-ता-तं, लुटितः-ता-तं.

LOTA, *s.* लवलेशः, लेशः, विन्दुः *m.*, विन्दुमात्रं, तिलमात्रं.

IRASCIBLE, *a.* शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (नं), शीघ्रक्रोधी-पिनी-पि (नं), सुलभकोपः-पा-यं, क्रोधशीलः-ला-लं, कोपी-पिनी-पि (नं), क्रोधी &c., क्रोधिष्ठः-हा-ष्टं, कोपिष्ठः-हा-ष्टं, चरदः-खडा-खडं, चरदस्वभावः-वा-वं, पित्रवेगी-गिनी-गि (नं), पित्रस्वभावः-वा-वं, मन्तापी-पिनी-पि (नं).

IRASCIBLENESS, *s.* शीघ्रकोपित्वं, क्रोधशीलता, स्वभावचरदता, पित्रस्वभावः, क्रोधस्वभावः, पित्रप्रकृतिः *f.*

IRATE, *a.* क्रुद्धः-डा-डं, कुपितः-ता-तं, क्रोधी-पिनी-पि (नं).

IRE, *s.* क्रोधः, कोपः, जमयः, रोपः, मयुः *m.*, संरम्भः, सन्तापः.

IRREFUL, *a.* क्रोधी-पिनी-पि (नं), कोपी-पिनी-पि (नं), क्रुद्धः-डा-डं, सकोपः-पा-यं, समयुः-युः-यु, संरम्भी-भिरणी-भिर (नं).

IRREFULLY, *adv.* सकोपं, सक्रोधं, मरोपं, सार्यं, कोपेन, क्रोधेन.

IRIS, *s.* (Rainbow) इन्द्रायुधं, इन्द्रधनुस् *n.*—(Of the eye) नेत्रतारकामण्डलं, कर्नोर्निकायण्डलं, कर्नोर्निकापरिधिः *m.*, तारामण्डलं, उपतारा.—(Plant) गोलीमी, श्वेतद्वेष्टा, भूतकेशः.

To IRK, *v. a.* आयस (c. 10. -यामयति-यिन्), दुःस्व (c. 10. दुःस्वयति-यिन्), खिद (c. 10. खेदयति-यिन्), पीड् (c. 10. पीडयति-यि), बाष् (c. 1. बाधते-यिन्).

IRKSOME, *a.* सद्जनकः-का-कं, क्लेशकरः-री-रं, क्लेशदः-दा-दं, दुःखदः-दा-दं, दुःखकरः-री-रं, आयासहेतुकः-का-कं, कष्टकरः-री-रं, कष्टः-हा-ष्टं, श्रमजनकः-का-कं, गुरुः-श्चो-रु.

IRKSOMENESS, *s.* सद्जनकत्वं, क्लेशजनकत्वं, क्लेशकत्वं, कष्टत्वं, गुरुता.

IRON, *s.* लोहं-हः, अयस् *n.*, आयसं, लीहं-हः, कृष्णायसं, कालायसं, कृष्णं, कालं, तीक्ष्णं, शस्त्रकं, पिण्डं, अश्मसारः, गिरिजं, गिरिसारः, शिलानं, शिलालम्बं, निशितं, कानं, दृढं, मलीमसः; 'green sulphate of iron,' धातुशेखरं, पुष्पकासीशः, तपनीचपं, कासीसं, काशीशं, हंसलोमशं; 'red sulphate of iron,' धातुकासीशः; 'pyritic iron-ore,' खरौमायिकं, विट्मायिकं, सुवर्णमुखी; 'iron-filings,' लोहचूर्णं; 'rust of iron,' मयदुरं, सिंहानं, अयोमलं. See RUST; 'sulphuret of iron,' धातुकासीसं, ताप्यं, धातुमायिकं; 'tipped with iron,' अयोमुखः-खा-खं, अयोयः-या-यं, लोहायः-या-यं; 'wrought iron,' कुशी.—(Smoothing iron) यस्त्रादिषष्ठणीकरणार्थं लोहयन्त्रं.—(Fetter) लोहबन्धः-न्धं-न्धनं.

IRON, *a.* (Made of iron) लोहः-ही-हं, लोहमयः-यी-यं, लोहलः-ला-लं, आयसः-सी-सं, अयोमलः-यी-यं, अयस्मयः-यी-यं, लोहामकः-का-कं,

लोह in comp.; as, 'an iron arrow,' लोहनालः; 'iron-image,' लोहप्रतिमा; 'iron armour,' लोहचर्म *n.* (नं); 'iron pike,' लोहशङ्कुः *m.*; 'iron medicine,' लोहबन्ध *n.* (नं); 'iron-toothed,' अयोदन्त-दन्ती-दन्त (नं); 'having an iron constitution,' यन्त्रदेहः-हा-हं. To IRON, *v. a.* (Smooth with an iron) लोहयन्त्रेण यस्त्रणीकृ.—(Fetter) शृङ्खलया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), शृङ्खल (nom. शृङ्खल-यति-यिन्).

IRON-BAR, *s.* कुशी, लोहकुशी, लोहपिण्डः-खं.

IRON-FILINGS, *s. pl.* लोहचूर्णं, लोहकिट्टं, लोहजं.

IRON-FISTED, *a.* यन्त्रमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, लोहमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

IRON-FOUNDER, *s.* लोहकारः, अयस्कारः, योकारः.

IRON-FOUNDERY, *s.* लोहविलयनशाला, कुप्यशाला, सन्धानी.

IRON-HEARTED, *a.* अयोहृदयः-या-यं, यन्त्रहृदयः-या-यं, लोहहृदयः-या-यं.

IRON-MOLD, *s.* लोहचिह्नं, लोहाङ्कः, लोहकलङ्कः.

IRON-MONGER, *s.* लोहकारः, लोहद्रव्यविक्रेता *m.* (नं) -विक्रयी *m.* (नं), लोहभाण्डविक्रयी *m.*, पिठरकटाहादिभाण्डविक्रेता *m.*

IRON-MONGERY, *s.* लोहद्रव्याणि *n. pl.*, लोहभाण्डानि *n. pl.*, लोहमयद्रव्याणि, पिठरकटाहादीनि लोहनिर्मितभाण्डानि.

IRONICAL, *a.* मृषावादी-दिनी-दि (नं), विकल्पनः-ना-नं, साक्षेयः-पा-यं, सत्यघ्ननः-ना-नं, उपरोधी-पिनी-पि (नं), औपरोधिकः-को-कं, उपरोधात्मकः-का-कं, अवक्षेपकः-का-कं.

IRONICALLY, *adv.* सविकल्पनं, साक्षेयं, सत्यघ्ननं, विपरीतलक्षणापूर्वम्, निह्वेन, सनिह्वं, सोसुखनं, मृषावादेन, मृषा.

IRONY, *s.* (Speech expressing one thing and meaning another) व्याजोक्तिः *f.*, व्यञ्जना, व्यंग्यः, साक्षेयः, अवक्षेयः, विपरीतलक्षणा, उपरोधः.—(Ironical praise) व्याजस्तुतिः *f.*, निन्दास्तुतिः *f.*, व्यामनिन्दा.

विकल्पना-न्यनं, सोत्साहः, सोसुखः-खनं, मृषावादः, अन्यपामोत्रं.—(Dissimulation) निह्वः, निह्वतिः *f.*, अपहृयः, अपलापः, अवहित्या.

IRONY, *a.* (Made of iron) लोहिकः-की-कं, लोहमयः-यी-यं, अयोमयः &c.

IRRADIANCE, IRRADIANCY, *s.* दीप्तिः *f.*, धृतिः *f.*, प्रभा, कान्तिः *f.*, तेजस्.

To IRRADIATE, *v. a.* प्रकाश् (c. 10. -काशयति-यिन्), विकाश्, दीप् (c. 10. दीपयति-यिन्), विदीप्, प्रदीप्, उद्दीप्, ध्रुत् (c. 10. द्योतयति-यिन्), विध्रुत्, प्रध्रुत्, विराज् (c. 10. -राजयति-यिन्).

IRRADIATED, *p. p.* प्रकाशितः-ता-तं, विकाशितः-ता-तं, दीपितः-ता-तं, प्रदीपितः-ता-तं, राजितः-ता-तं, विराजितः-ता-तं, द्योतितः-ता-तं.

IRRADIATION, *s.* प्रकाशनं, विकाशनं, दीपनं, प्रदीपनं, उद्दीपनं, दीप्तिः *f.*, प्रदीप्तिः *f.*, द्योतनं, प्रद्योतनं, उद्योतनं-तनं, धृतिः *f.*, उज्ज्वलनं, उज्ज्वलता, उद्भासः, प्रकाशता.

IRRATIONAL, *a.* (Void of reason) बुद्धिहीनः-ना-नं, बुद्धिरहितः-ता-तं, निबुद्धिः-द्धिः-द्धि, निबोधः-धा-धं, अबुद्धिमान्-मती-मत् (नं), ज्ञानहीनः-ना-नं, ज्ञानशक्तिरहितः-ता-तं, अज्ञानी-निनी-नि (नं), प्रज्ञाहीनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः-ता-तं, अचिन्तः-ना-नं, निश्चिन्तः-ना-नं, चिन्ताशून्यः-न्या-न्यं, पशुधर्मा-ध्मा-ध्मं (नं), पशुसमभावः-वा-वं, पशुमानः-ना-नं.—(Contrary to reason, absurd) अन्यायः-व्या-यं, न्यायविरुद्धः-डा-डं, अन्यायी-पिनी-पि (नं), असंसृष्टः-डा-डं, असङ्गतः-ता-तं, अतर्कितः-ता-तं, अतार्किकः-की-कं, अयुक्तिकः-का-कं, अयुक्तिसिद्धः-डा-डं, यक्तिविरुद्धः-डा-डं, अयुक्तः-क्ता-कं, असमञ्जसः-सा-सं, अनर्थकः-का-कं.

IRRATIONALITY, *s.* बुद्धिहीनता, ज्ञानहीनता, निर्बुद्धित्वं, अन्यायता.

IRRATIONALLY, *adv.* न्यायविरोधेन, असङ्गते, असंसृष्टं, अतर्कितं, पशुवत्.

IRRECLAIMABLE, *a.* दुष्कर्मोनिवर्तयितव्यः-व्या-यं, कुकर्मोपराजितोपः-

-या -यं, अशक्यविप्रतीकारः -रा -रं, उपदेशवर्हिभूतः -ता -तं, अनुद्वाध्यः -यो -यं, अशोधनीयः -या -यं.

IRRECONCILABLE, *a.* (Not to be brought to amity) असन्धेयः -या -यं, असन्धातव्यः -व्या -व्यं, असमाधेयः -या -यं, अशमनीयः -या -यं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अशक्यशमः -मा -मं. —(That cannot be made to agree, inconsistent) असङ्गतः -ता -तं, परस्परविरुद्धः -द्वा -द्वं -विरोधी -धिनी -धि (न्), परस्परपराहतः -ता -तं, विमङ्गतः -ता -तं, असदृशः -शी -शं, असम्भावनीयः -या -यं, असम्भाव्यः -व्या -व्यं, अन्योन्य-विपरीतः -ता -तं, असमन्वयः -सा -सं.

IRRECONCILABLENESS, *s.* असङ्गतिः *f.*, परस्परविरोधः, अन्योन्यविपरीतता.

IRRECOVERABLE, *a.* असमाहाय्यः -यो -यं, अपुनःप्राप्यः -प्या -प्यं, पुनःप्राप्यः -प्या -प्यं, अपुनर्लभ्यः -व्या -व्यं, पुनरालभ्यः -व्या -व्यं, अपुनरादेयः -या -यं, अनावाप्यः -प्या -प्यं, अनुद्वरणोपः -या -यं.

IRRECOVERABLY, *adv.* असमाहाय्यं, अनुद्वरणोपं, यथा उद्वर्त्तुं न शक्यते तथा.

IRREFRAGABLE, *a.* असखडनीयः -या -यं, असखड्यः -खद्या -खद्यं, अप्रत्याख्येयः -या -यं, अवाध्यः -ध्या -ध्यं, अविवादनीयः -या -यं, १. अदिग्धः -ग्धा -ग्धं, मुनिश्चितः -ता -तं, वज्रप्रमाणः -ग्वा -ग्वं, दृढप्रमाणः -ग्वा -ग्वं.

IRREFRAGABleness, *s.* असखडनीयता, असखड्यता, अवाध्यत्व.

IRREFRAGABLY, *adv.* असखडनीयं, यथा खडगं कर्तुं न शक्यते तथा.

IRREFUTABLE, *a.* असखडनीयः -या -यं, असखडितव्यः -व्या -व्यं, अशक्यसखडनः -ना -नं, खडगनाशकः -क्या -क्यं, अतिरसनीयः -या -यं.

IRREGULAR, *a.* विधिभिरुद्धः -द्वा -द्वं, विधिभन्नकः -का -कं, विधिहीनः -ना -नं, अविधिः -धिः -धि, अवैधः -धी -धं, अवैधिकः -की -कं, विधिप्रः -प्री -प्री, नियमभिरुद्धः -द्वा -द्वं, अयथाविधिः -धिः -धि, शास्त्रविरुद्धः -द्वा -द्वं, उत्सृज्यः -जा -जं, विमृज्यः -जा -जं. (Immethodical) अक्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, क्रमभिरुद्धः -द्वा -द्वं, क्रमहीनः -ना -नं, क्रमशून्यः -न्या -न्यं, क्रमरहितः -ता -तं, क्रमवाच्यः -व्या -व्यं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अमंथितः -ता -तं, अपर्यायः -या -यं, उन्मुक्तलः -ला -लं. —(In conduct) यमिचारी -रिणी -रि (न्), अमर्यादः -दा -दं, उक्तान्तमर्यादः -दा -दं, धर्मरोधी -धिनी -धि (न्), धर्मविरुद्धः -द्वा -द्वं, विषयगामी -मिनी -मि (न्), अपर्यायमी &c., अपर्यायही -त्रिनी -त्रि (न्), अत्यथाचारी &c., आचारवर्जितः -ता -तं, कुचरितः -ता -तं. —(In grammar, to be excepted) वज्रनीयः -या -यं, निपातितः -ता -तं, निपातनीयः -या -यं. —(Uneven, unequal) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं; 'irregular fever,' विषमज्वरः. —(In shape) विरूपः -पा -पी -पं.

IRREGULARITY, *s.* अविधिः *m.*, अविधानं, अविधिता, विधिविरोधः, विधिभङ्गः, अवैधत्वं, उत्सृज्यता, विमृज्यता शास्त्रविरोधः, नियमविरोधः, अनियमः, अक्रमः, उक्तान्तः, यतिक्रमः, क्रमविरोधः, अव्यवस्था, अपरिपाटिः *f.* —(In conduct) यमिचारः, विषयगमनं, कुपयगमनं, अपयः, कुपयः, अधर्मः -मर्मत्वं, अनाचारः. —(In grammar, exception) निपातः -तनं, वज्रनीयः, निषेधः. (Unevenness) विषमता, वैषम्यं, विषमं, असमता; 'irregularity in diet,' कुपयं, अपयं.

IRREGULARLY, *adv.* अविधितम्, अविधानतम्, अविधिवत्, विधिविरुद्धं, विधिविरोधेन, नियमविरुद्धं, अनियमतम्, अयथाविधि, अक्रमेण, क्रमविरुद्धं, विमृज्यं, अव्यवस्थितं, अयथाशास्त्रं.

IRRELATIVE, *a.* असंख्यन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), निःसंख्यः -न्या -न्यं, संख्यहीनः -ना -नं, असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अविषयकः -का -कं, अतानुपङ्गकः -की -कं.

IRRELEVANCY, *s.* अप्रासङ्गिकत्वं, अप्रसुता, अप्रसङ्गः, अविषयत्वं, निर्विषयता, अनवयः, अनवभाषः, असंख्यः, असम्पत्तिः, असङ्गतत्वं, अप्रसङ्गः *f.*

IRRELEVANT, *a.* अप्रासङ्गिकः -की -कं, अप्रसुतः -ता -तं, निर्विषयः -या

-यं, अनन्वितः -ता -तं, असंख्यन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), अप्रसक्तः -क्ता -कं, प्रसङ्गवाच्यः -व्या -व्यं, प्रसुतवर्हिभूतः -ता -तं, असङ्गतः -ता -तं, अप्रसङ्गः -ता -तं, अप्राकरणिकः -की -कं, असम्पत्तीयः -या -यं, अनुपपन्नः -ता -तं, अप्रसुक्तः -क्ता -कं, अर्थान्तरिकः -की -कं.

IRRELEVANTLY, *adv.* अप्रसुतं, निर्विषयं, प्रसुतवर्हिभूतं, असंख्यं, असंख्येन, असङ्गतं, अप्रसुक्तं, असम्पत्तिं, अप्रसक्तं.

IRRELIGION, *s.* अधर्मः -मर्मत्वं, वैधर्म्यं, निर्धर्मत्वं, धर्मलोपः, धर्महीनता, अपुनः, अभक्तिः *f.*, भक्तिहीनता, अभक्तत्वं, देवनिन्दा, अपुन्यत्वं, दुष्टता, पापिष्ठत्वं, मपापत्वं, दुष्कृतं.

IRRELIGIOUS, *a.* अधर्मी -मर्मणी -मर्म (न्), अपार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -मर्मा -मर्म, अधर्मिष्ठः -ष्टा -ष्टं, धर्महीनः -ना -नं, तत्त्वधर्मी -मर्मा -मर्म (न्), अपुनःकः -का -कं, अभक्तः -क्ता -कं, भक्तिहीनः -ना -नं, देवनिन्दकः -का -कं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, अपुन्यः -न्या -न्यं, सभाषुः -ध्वी -ध्वं, पापां -पिनी -पि (न्).

IRRELIGIOUSLY, *adv.* अधर्मतः, अधर्मेण, अधार्मिकवत्, अपुन्यवत्, पापिष्ठं.

IRREMEABLE, *a.* अपुनरागम्यः -म्या -म्यं, अप्रयोगम्यः &c., अपरायत्वं -व्या -व्यं.

IRREMEDIAL, *a.* अप्रतिकार्यः -व्या -व्यं, अशक्यप्रतीकारः -रा -रं, अप्रतिकारः -रा -रं, अविद्यमानप्रतीकारः -रा -रं, निरुपायः -या -यं, अनुपायः -या -यं, निरुपायी -यिनी -यि (न्), उपायहीनः -ना -नं, उपायातीतः -ता -तं, अशक्योपायः -या -यं, अचिकित्स्यः -त्या -त्यं, अचिकित्सनीयः -या -यं, चिकित्सितुम् अशक्यः -क्या -क्यं, असमाधेयः -या -यं, अप्रतिसमाधेयः -या -यं.

IRREMEDIALNESS, *s.* निरुपायत्वं, अप्रतिकार्यत्वं, प्रतीकारहीनता, असमाधेयता.

IRREMEDIALTY, *adv.* निरुपायं, यथा प्रतिकर्तुं न शक्यते तथाप्रकारेण, यथा उपायो न विद्यते तथा.

IRREMISSIBLE, *a.* अखलन्यः -व्या -व्यं, असोचनीयः -या -यं, मानहं, -ही -हं.

IRREMOVABLE, *a.* अनपादेयः -या -यं, अनपरहरणीयः -या -यं, अपरिहाय्यः -व्या -व्यं, अनिःसारणीयः -या -यं, अनपनेतव्यः -व्या -व्यं, अचलः -ला -लं, स्थिरः -रा -रं.

IRREPARABLE, *a.* असाध्यः -ध्या -ध्यं, असाधनीयः -या -यं, असन्धेयः -या -यं, असमाधेयः -या -यं, अप्रतिसमाधेयः -या -यं, अप्रतिकार्यः -व्या -व्यं, अप्रतिकारः -रा -रं, अशक्यप्रतीकारः -रा -रं, अचिकित्सनीयः -या -यं, अनुद्वाध्यः -व्या -व्यं, अनुद्वरणोपः -या -यं.

IRREPARABLENESS, *s.* असाध्यता, अप्रतिकार्यत्वं, असमाधेयता, अनुद्वाध्यत्वं.

IRREPARABLY, *adv.* असाधनीयं, यथा प्रतिकारो न विद्यते तथा, अचिकित्सनीयं, अप्रतिसमाधेयं.

IRREPREHENSIBLE, *a.* अनिन्द्यः -न्या -न्यं, अनिन्दनीयः -या -यं, निर्दोषः -पा -पं, दोषशून्यः -न्या -न्यं, अगदः -दो -दं, अविगदः -दो -दं.

IRREPREHENSIBLENESS, *s.* अनिन्द्यता, अनिन्दनीयता, दोषशून्यता, निर्दोषत्वं.

IRREPREHENSIBLY, *adv.* अनिन्दनीयं, निरपराधं, अनपराधेन, दोषं विना.

IRREPRESSIBLE, *a.* अनियहीतव्यः -व्या -व्यं, दुर्निग्रहः -हा -हं, अनियमन्यः -व्या -व्यं, अनियम्यः -व्या -व्यं, असंहरणीयः -या -यं, अयन्तव्यः -या -यं.

IRREPROACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्या -न्यं, अनिन्दनीयः -या -यं, अनिन्दितः -ता -तं, अगदः -दो -दं, अविगदः &c., अविगहितः -ता -तं, अपरिवाद्यः -द्या -द्यं, अनपवादः -द्या -द्यं, अनवद्यः -द्या -द्यं, निरवद्यः -द्या -द्यं, निदीयः -या -यं, निरपराधः -पा -पं, अपरिभाषणीयः -या -यं, अकुत्सितः -ता -तं, अनवगीतः -ता -तं, निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, अदूष्यः -व्या -व्यं, अवाच्यः -व्या -व्यं, निर्वाच्यः -व्या -व्यं, अवचनीयः -या -यं, सदुद्देशः -हा -हं.

IRREPROACHABLENESS, *s.* अनिन्द्यता, अनिन्दनीयता, अगदत्वं, अपरिवाद्यता.

IRREPROACHABLY, *adv.* अनिन्दनीयं, अनिन्दितं, अगदणीयं, अविगहितं.

IRRESISTIBLE, *a.* अप्रतिकार्यः -व्या -व्यं, अप्रतीकार्यः &c., अनिवाध्यः

ISOCHRONAL, ISOCHRONOUS, *n.* समकालिकः - की. कं. समसंख्यकालः - ला. ल.

To ISOLATE, v. a. वियुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्ते), विच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति-लेङ्गे). अवच्छिद्, अन्वभेदं कृ, अन्वविभेदं कृ, अन्वविभेदं कृ, परविच्छेपं कृ, पृथक् स्या in caus. (स्यापयति-यितुं). See *To INSULATE*.

ISOLATION, s. p. p. असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, गतसङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, वियुक्तः-क्ता-क्तं, विभिन्नः-ञा-ञं, परविभिन्नः-ञा-ञं, अन्वविच्छिष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यासक्तः-क्ता-क्तं, अनन्वसंसक्तः-क्ता-क्तं, अन्व्यासक्तः-क्ता-क्तं, पृथक्स्थितः-ता-तं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्तं. See *INSULATED*.

ISOLATION, s. असङ्गः, परविभेदः, विच्छेदः, अवच्छेदः, व्यासङ्गः, विभिन्नता, पृथक्. See *INSULATION*.

ISOSCELES, a. समद्विभुजः-जा-जं, समद्विबाहुः-हुः-हु, समद्विपार्श्वः-श्रौ-श्रौ, 'isosceles triangle', समद्विबाहुकविभुजः, तुल्यद्विबाहुकविभुजः, द्विसमविभुजः-जा, 'angles at the base of an isosceles triangle', तुल्यद्विबाहुकविभुजस्य भूतलनकोणो *m. du.*

ISSUE, s. (Egress) निःसरणं, निस्सरणं, निर्गमः, निर्गमिः *f.*, निर्याणं, निष्क्रमणं, विनिर्गमः, वहिर्गमनं, वहिस्सरणं, निःसारः-रणं, अपसारः, अपसरणं, प्रवहः.—(Event, consequence, last result) गतिः *f.*, उद्गमः, अनुवृत्तं, संवृत्तं, उत्पन्नं, फलं, फलमुत्तरं, परिणामः, शेषः, अन्तः, मित्रिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, अन्वयः, निष्पन्नः, 'happy issue,' सद्गतिः *f.*, शुभगतिः *f.*, शुभफलं, 'expectation of a favourable issue,' शुभफलकांक्षा.—(Progeny) प्रजा, अपत्यं, सन्तानं, सन्ततिः *f.*, अन्वयः, तन्तुः *m.* (Flux) सागतिसारः, रक्तातिसारः, रक्तशुद्धिः *f.*—(Ulcer, fontanel) कृत्रिमव्रणः.

To ISSUE, v. n. (Flow out) प्रसृ (c. 1. -स्रति-स्रोतुं), निःसृ, सु.—(Pass out, go out) निःसृ (c. 1. -सरति-सञ्चुं), विनिःसृ, निर्गम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), विनिर्गम, निर्वो (c. 2. -याति-तुं), विनिर्वो, निष्क्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), विनिष्क्रम, अभिनिष्क्रम, निश्चर (c. 1. -चरति-रितुं), विनिश्चर, निरि (c. 2. -रति-तुं), वहिर्गम.—(Proceed, arise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पन्तुं), जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), प्रभू.—(Close, end) निष्पद्, विगम, समाप् in pass. (-आप्यते), निवृत्, अपया.

To ISSUE, v. a. (Send out) निःसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), प्रचल (c. 10. -चालयति-यितुं), प्रचर् (c. 10. -चारयति-यितुं), प्रचलीकृ.—(Make public) प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), ख्या in caus. (ख्यापयति-यितुं), घृप् (c. 10. -घोषयति-यितुं), विघृप्, प्रसिद्धीकृ.

ISSUED, p. p. निःसृतः-ता-तं, निर्गतः-ता-तं, प्रसृतः-ता-तं, उत्पन्नः-ञा-ञं.

ISSUELESS, s. असन्तानः-ना-नं, अनपत्यः-न्ता-न्तं, अप्रजनः-जा-जं, अप्रसृतः-ता-तं, निःसन्तानः-ना-नं, निरन्वयः-या-यं, निर्विशः-शा-शं.

ISTHMS, s. संयोगभूमिः *f.*, योगभूमिः *f.*, सधन्वभूमिः *f.*

It, pron. तद्, एतद्, इदं. Sometimes 'it' is not expressed, but is inherent in the verb; as, 'it is well ascertained that the figure of the earth is globular,' पृथिवी गोलकाकारा भवति इति सुनिश्चितं.

ITALIAN, a. इटालिदेशसम्बन्धी-न्विनी-न्वि (न्), इटालिदेशजः-जा-जं, इटालिदेशीयः-या-यं, इटालिदेशस्य-स्या-स्यं.

ITALICS, s. pl. इटालिकसंज्ञको मुद्राक्षरविशेषः.

ITCH, s. (The disease) कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, खर्जः *f.*, कज्जुः *f.*, कज्जुः *f.*, सुकण्डूः *f.*, मृकण्डूः *f.*, खराः, पाम *n.* -ना *f.* (न्), कण्डूतिः *f.*—(An itching) कण्डूतिः *f.*, कण्डूपनः, कण्डूपा.—(Eager desire) सतिस्पृहा, सतिश्लेषा, सद्यभिलाषः.

To ITCH, v. n. कण्डू (nom. कण्डूयति-ते), कण्डूयो कृ, कण्डूति कृ, स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दिनुं), स्फुर् (c. 6. स्फुरति-रितुं), कण्डूलः-ला-लं भू

—(Desire eagerly) सतिश्लेषेन इष् (c. 6. इच्छति, रक्षितुं) or अभिलष (c. 1. -लपति-यितुं), गृष् (c. 4. गृध्यति, गणितुं).

ITCHY, a. कण्डूलः-ला-लं, कज्जुरः-रा-रं, कण्डूरोपी-गिणी-गि (न्), पामनः-ना-नं.

ITEM, adv. (Also) अपरच, अपिच, अपयच, चैव, पुनरपि.

ITEM, s. (Article, separate particular) पदं, विषयः, प्रकरणं, अधिकरणं.

To ITERATE, v. a. (Utter again) पुनर् वद् (c. 1. वदति-दितुं), मुहुर् वद्, अनुवद्, पुनरुक्तिं कृ.—(Do again) पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनःपुनः कृ.

ITERATION, s. पुनरुक्तिः *f.*, पुनरुक्त्यं, पुनर्वचनं, अनुवादः, गृहभाषा.—(Doing again) पुनःकरणं, पुनरावृत्तिः *f.*, द्विरावृत्तिः *f.*

ITERATIVE, a. पुनर्वादी-दिनी-दि (न्), पुनःकारी-रिणी-रि (न्).

ITINERANT, a. सटमानः-ता-नं, पर्यटनकारी-रिणी-रि (न्), अध्वगः-गा-गं, गामी-मिनी-मि (न्), भ्रमणकारी &c., परिभ्रमी-मिणी-मि (न्), अवनिचरः-रा-रं, यात्रिकः-की-कं, चक्राटः-ठा-टं.

ITINERARY, s. मार्गवृत्तान्तपुस्तकं, मार्गक्रमणलेखः, प्रवासवृत्तान्तलेखः.

To ITERATE, v. n. देशभ्रमणं कृ, देशपर्यटनं कृ, परिभ्रम् (c. 4. -भ्रम्यति-भ्रमितुं), पर्यट (c. 1. -सटति-दितुं).

ITS, pron. तदीयः-या-यं, तस्य gen. c. (तद्), अस्य gen. c. (इदं).

ITSELF, pron. तद्, एतद्, स्वयं.

IVORY, s. हस्तिदन्तः, करिदन्तः, गजदन्तः, दन्तिदन्तः-न्ती.

IVORY, a. दान्तः-न्ती-न्तं, हस्तिदन्तो-न्तिनी-न्ति (न्), हस्तिदन्तनिर्भितः-ता-तं, दन्तिदन्तमयः-यो-यं.

IVY, s. वृक्षगृहादिरोहो लताविशेषः, तरुहहा, तरुरोहिणी.

J.

To JABBER, v. n. जल्य (c. 1. जल्यति-ल्यितुं), उपजल्य, ल्वरितं वद् (c. 1. वदति-दितुं), अल्यक्तं or अल्यष्टं वद्, वद् in freq. (वाचयते), प्रलप् (c. 1. -लपति-पि), चटचट (nom. चटचटायते), अनर्थकवचनं कृ.

JABBERER, s. जल्यकः, जल्यकः, जल्यी *m.* (न्), उपजल्यी *m.*, वाचाालः, वाचाटः, वायटकः, बहुभाषी *m.* (न्), अस्पष्टवक्ता *m.* (न्).

JABBERING, s. जल्यः-ल्यनं, प्रजल्यः, जल्यनं, वायटकता, प्रलापः, विप्रलापः, प्रलपितं, ल्वरितवचनं, अस्पष्टवचनं, अल्यक्तवचनं, निरर्थकवचनं.

JACK, s. (Instrument for pulling off boots) पादुकानिष्कर्षणयन्त्रं.—(Instrument for turning a spit) यन्त्रं यत्तुरेण पाकशूलः परि-वर्त्तते.—(A fish) जलमृचिः *m.*—(Coat of mail) कवचः-चं, तनुचं.

—(Horse, wooden frame) मच्चः, वृक्षः, उपस्तम्भः, साधारः.—(Male of certain animals) expressed by ङु prefixed.—(Flag at the end of a bow-sprit) नौकायवर्हिःप्रलङ्घो ध्वजपटः.—(Bread-fruit tree) पनसः, पनसनालिका, कण्टकिफलः.

JACK-A-LANTERN, s. पिशाचदीपिका, भूतदीपिका, मिथ्यादीप्तिः *f.*

JACKAL, s. शुगालः, जघुकः, जघुकः, गोमायुः *m.*, यचकः, क्रोहा *m.* (हु), गोमी *m.* (न्), क्रुधा *m.* (न्), भूरिमायः, योररासनः, हूरवः, श्रभीरुः *m.*, केरः, केरवः, केरवः.—(Female) शुगाली, क्रोही, शिवा.

JACKANAPES, s. वानरवृत्तिः *m.*, कपिस्वभावः, मर्केटशीलः, वानरचरित्रः.

JACKASS, s. गद्गद्, रामभः, खरः, धूसरः, चक्रोवान *m.* (न्), बालेयः.

JACK-BOOTS, s. pl. चर्मनिर्मितं जङ्घोदरीयं or जङ्घावाद्यं, वृहत्पादुका.

JACK-DAW, s. काकनातीयः पक्षिभेदः, काकविशेषः, काकः, वायसः.

JACKET, s. कज्जुकः, कज्जुलिका, निषोलः-लकः, षोलः-लकः, निषुलः, सज्जिका, कूपासकः.

JACK-KETCH, s. पादुकपुरुषः, दण्डपाशिकः, मृतपाः *m.*, उड्डयकः.

JACK-PUDDING, s. भण्डः, भाण्डः, वैहासिकः, परिहासवेदी *m.* (न्), विदूषकः.

JACOBIN, *s.* होनवर्षपक्षपाती *m.* (नं), रामद्रोही *m.* (नं), रामयुष्मा *m.* (नं).
JACOB'S-STAFF, *s.* (Pilgrim's staff) कापेटिकदण्डः. कापेटिकदण्डः *m.* *f.*
—(A staff concealing a weapon) कूटायुधं, कूटास्त्रं, छनगुप्तनि-
शितास्त्रो वहिःकाष्ठमयो दण्डः.

JADE, *s.* (Sorry horse) कदम्बः, सप्ततरः, सप्तकः.—(A name of
reproach for a woman) बन्धकी, कलटा, भद्रा, पापीयसी. See
JADISHI.

TO JADE, *v. a.* सिद् (c. 10. होदयति-यितुं), आयस् (c. 10. -यासयति-यितुं),
अम् (c. 10. अमयति-यितुं), क्रम् (c. 10. क्रमयति-यितुं), सद् (c. 10.
सादयति-यितुं), अवस्द्, जिश् (c. 9. क्रिप्सति, क्रेशितुं), तप् (c. 10.
तापयति-यितुं), कृम् (c. 10. कर्षयति-यितुं), कर्द् कृ.

TO JADE, *v. n.* (Become weary) सिद् in pass. (सिद्धते), आयस्
(c. 4. -यस्यति-यसितुं), अम् (c. 4. आम्यति, अमिनुं), क्रम् (c. 4. क्रा-
म्यति, क्रमिनुं), सद् (c. 1. सोदति, सन्तु), अवस्द्, कर्द् (nom. कशयते).

JADED, *p. p.* सिद्धः -जा -वं, होदितः -ता -तं, आनः -ना -नं, परिआनतः
-ना -नं, अमार्तः -ता -तं, क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, आनः -ना -नं.

JADISHI, *a.* (Bad) दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यः (स्), कुलितः -ता
-तं, कु or कद् or दुद् prefixed.—(Unchaste, applied to a
woman) बन्धकी, असती, ससाध्वी, अभिचारिणी, पुञ्चली, भृष्टा,
प्रविष्टी, अविनीता, कामगा.

JAG, JAGG, *s.* (Notch) छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, भङ्गः, दन्तः, क्रकचद-
नरूपो भङ्गः or छेदः.

TO JAGG, *v. a.* जञ्जरीकृ, क्रकचदनरूपेण सिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or
विच्छिद् or अवच्छिद्, छेद् कृ, अवच्छेद् कृ, क्रकचरूपेण भङ्गुरं -रां -रं कृ,
or भङ्गुरीकृ or जञ्जरीं -रां -रं कृ, जञ्जरीकं -कां -कं कृ.

JAGGED, *p. p. a.* जञ्जरीः -रा -रं, जञ्जरीकः -का -कं, क्रकचदनरूपेण
विच्छिन्नः -जा -वं or दन्तुरः -रा -रं or दन्ती-निनी-नि (नं), अनुक्रकचः
-चा -वं, क्रकचधाराकारः -रा -रं, भङ्गुरः -रा -रं, विषमधारः -रा -रं.

JAGGEDNESS, *s.* जञ्जरीता, जञ्जरीकता, दन्तुरत्वं, भङ्गुरत्वं.

JAGGY, *a.* दन्तुर -रा -रं, अनुक्रकचः -चा -वं. See JAGGED.

JAIL, *s.* कारा, कारागारं, कारागृहं, कारावेश *n.* (नं), बन्धनागारं, बन्ध-
नालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, बन्दिशाला, गुमिः *f.*, चारः.
JAILER, *s.* कारारक्षकः, कारागृहाध्यक्षः, कारागाराधिपतिः *m.*, बन्धना-
लयरक्षकः, गुमिपालकः, बन्दिपालः.

JAKES, *s.* शीघ्रकृपः, पायुश्चालनवेग *n.* (नं), अवस्करस्थानं.

JAM, *s.* मिष्टफलं, मिष्टानं, स्वादुफलं, सन्धितफलं, सन्धितं.

TO JAM, *v. a.* सम्पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), सम्पीड् (c. 9. मृदयति-मृदितुं),
सञ्चाप् (c. 1. -चापते-यितुं), सञ्चलीकृ, सञ्चलीकृ.

JAMH, *s.* उपस्तम्भः, अवस्तम्भः -म्भनं, स्तम्भः, गृहस्तम्भः, साधारः.

JAMMED, *p. p.* सम्पीडितः -ता -तं, सम्पीडितः -ता -तं, सञ्चाप् -चा -वं,
सञ्चली -ला -लं, सञ्चली -टा -टं, सञ्चलीतः -ता -तं.

TO JANGLE, *v. n.* वाद्युडं कृ, वाक्कलहं कृ, विवद् (c. 1. -वदते-दितुं),
विप्रलापं कृ, अवक्रोशनं कृ, विरोधोक्तिं कृ, कलह (nom. कलहायते).

JANGLE, *s.* (Wrangling) वाद्युडं, वाक्कलहः, विप्रलापः, अवक्रोशनं.—
(Discordant sound) क्लृप्ता -क्लृप्तं.

JANGLER, *s.* वाक्कलहकारी *m.* (नं), वाद्युडप्रियः, अवक्रोशनप्रियः.

JANGLING, *s.* (Wrangling) वाक्कलहः, अवक्रोशनं, विवादः.—(Discor-
dant sound) क्लृप्ता -क्लृप्तं, क्लृ, कर्कशस्वनः.

JANITOR, *s.* द्वारपालः, द्वाररक्षकः, द्वारस्थः, प्रतिहारः, प्रतीहारः.

JANTILY, *adv.* चपलं, चापत्येन, चपलशीलत्वात्, लघु, सभाषलाबवात्.

JANTINESS, *s.* चापत्यं, चपलशीलता, लघुता, सभाषलाबवं.

JANTY, *a.* चपलः -ला -लं, चपलशीलः -ला -लं, लघुसभाषः -चा -वं.
JANUARY, *s.* पौषमासं, पौषः, माघः, उत्तरपौषः, पूर्वमासः, पुष्यः, तैषः.
तिथ्यः -प्यकः, प्रथममासः.

JAPAN, *s.* जापाननामा शिवकुम्भविशेषः.

TO JAR, *v. n.* (Make a grating sound) कर्कशशब्दं कृ, क्लृप्ता (nom.
क्लृप्तायते), परस्परघर्षणं क्लृप्ताशब्दं कृ.—(Clash) सङ्घट् (c. 1. -घटते
-दितुं), परस्परसमाघातं कृ, परस्परसङ्घटनं कृ.—(Quarrel) विवद् (c. 1.
-वदते-दितुं), कलह (nom. कलहायते).

JAR, *s.* (Grating sound) कर्कशशब्दः, परस्परघर्षणः कटुशब्दः, परस्पर-
सङ्घटनयो क्लृप्ताशब्दः, क्लृप्कनं.—(Clash) सङ्घट् -टनं, समाघातः.
परस्परसमाघातः, परस्परविरोधः.—(An earthen vessel) पटः, कुम्भः,
कलशः -शी -शं, मणिकं, अलिघटः, चालुः *f.*, कर्करी, कुम्भी, मृत्त-
कापात्रं, मृत्पात्रं, मृत्तमपात्रं, उदपात्रं, जलपात्रं.—(Bottom of a jar)
सूर्यग्रहः.—(A little open, half open, said of a door) ईषद्-
द्वाटितः -ता -तं, अर्धोद्वाटितः -ता -तं.

JARGON, *s.* अनर्थकभाषा, असङ्गभाषा, पिशाचभाषा, राज्ञो भाषा,
मिश्रितभाषा.

JARRING, *part. or a.* परस्परपराहतः -ता -तं, परस्परविरोधी -धिनी -धि
(नं), अन्योन्यविरुद्धः -द्वा -दं.—(Making a harsh sound) कर्कश-
शब्दकारी -रिणी -रि (नं).

JASMIN, *s.* कुन्दः -न्दं, जाती -तिः *f.*, फाटी -टा, जातीकुसुमं, मालती,
यूपी, यूपिका, खरीयूपी, मल्लिका, जीवनी, सुगन्धः, मापूरं, सुमनाः *f.*
(स्), मकरन्दः, मुद्गरः; 'double jasmine', शिशुमन्था; 'relating
to the jasmine', कौन्दः -न्दी -न्दं; 'the jasmine creeper', कौन्दी लता.

JASPER, *s.* सूर्यकान्तः, जास्पराख्यो मणिविशेषः.

JAUNDICE, *s.* पाक्षुः *m.*, पाक्षुरोगः, पाक्षुरः, पाक्षुकः, कामला -लः,
कुम्भकामला, हलीमकः; 'incipient jaundice', पाक्षुच्छाया.

JAUNDICED, *a.* (Having the jaundice) पाक्षुरोगी -गिणी -गि (नं),
पाक्षुरोगयस्तः -स्ता -स्तं.—(Prejudiced) साक्षीकृतः -ता -तं, वक्रदृष्टिः
-ष्टिः -ष्टि.

TO JAUNT, *v. n.* परिभ्रमं कृ, पर्यटनं कृ, विहारं कृ, विहारार्थं इतस्ततः
परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति-भ्रमिनुं), विहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), विहारार्थं
पर्यट् (c. 1. -चटति-दितुं).

JAUNT, *s.* विहारः, विहरणं, भ्रमणं, विहारार्थं परिभ्रमणं or पर्यटनं.

JAUNTINESS, *s.* See JANTINESS.

JAVELIN, *s.* शल्यं, शलाका, शङ्खः *m.*, प्रासः, क्षिपणिः *m.*, शक्तिः *f.*,
पाणिमुक्तं, करमुक्तं, मुक्तकं, मुक्तमुक्तं, शूलः -लं, अस्त्रं, दूरवेधी *m.* (नं),
कास्तूरी.

JAW, *s.* हनुः *m. f.*, हनुः *f.*; 'the lower jaw', पीचं, कुञ्जः, शिवुकं.
शिवुः *m.*; 'big-jawed', महाहनुः -नुः -नुः; 'locked jaw', हनुग्रहः.
हनुस्तम्भः; 'jaw-tooth', दाढा, दंष्ट्रा.—(Mouth) मुखं, वक्त्रं; 'jaws
of death', मृत्युवक्त्रं.—(Scolding, abuse) आक्रोशः, कुष्ठं, तर्जनेन.
वाक्पाहणं, भस्मनं.

TO JAW, *v. n.* (Scold) आक्रुश (c. 1. -क्रोशति-क्रोष्टुं), तर्ज् (c. 10.
तर्जयति-यितुं).

JAW-BONE, *s.* हन्वस्त्रि *n.*, शिवुकास्त्रि *n.*, पीचास्त्रि *n.*

JAWED, *a.* हनुमान् -मती -मत् (नं), हनुमान् &c., हनुविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

JAY, *s.* चायः, चासः, मणिकयः, नीलकयः, किकिः *m.*, किकिद्विः *m.*,
किकीद्विः, किकीद्विः *m.*, चालः.

JEALOUS, *a.* (Apprehensive of rivalryship, uneasy at another's
success) प्रसररी -रिणी -रि (नं), मत्सरः -रा -रं, समत्सरः -रा -रं.

परगुणमात्सरः -रा -रं, परोक्षप्रेषणी -षिणी -पि (न्), परोक्षसाहनः -ना -नं, परोक्षसायकः -का -कं, परोक्षप्रेषणी -क्षिणी -क्षि (न्), अन्यशुभाशङ्की -क्षिणी -क्षि (न्), परप्रशंसासहनः -ना -नं, परशुभाभवणः -गा -गं, ईषी -षिणी -षि (न्) संधः -धा -धं, असूयकः -का -कं, साभ्यसूयः -या -यं, कृतघ्नः -धा -धं, स्वधी -धिनी -धि (न्), वक्रदृष्टिः -ष्टि -ष्टि -ष्टि (न्), प्रेमशङ्की &c., प्रेमवियर्थाशङ्की &c., प्रेमसंशयी -यिनी -पि (न्), प्रेमशङ्की &c., प्रेमव्यत्ययाशङ्की, प्रीतिवियर्थाशङ्की &c.; 'a husband of a wife,' परपुरुषाशङ्की, परपुरुषशङ्कितः, जारशङ्कितः; 'a wife of a husband,' परस्त्रीशङ्कितः, परस्त्रीशङ्किनी. —(Suspiciously fearful) शङ्काशीलः -ला -लं, शङ्कास्वभावः -बा -वं. —(Careful for the honour of) अभिमानि -निनी -नि (न्), कृताभिमानः -ना -नं, कृतादरः -रा -रं, साभिमानः -ना -नं, चादृतः -ता -तं.

JEALOUSLY, *adv.* समस्तरं, मात्सर्येण, सेधं, असूयया, सासूयं, साभ्यसूयं, परोक्षप्रेषणया, परोक्षप्रेषणया, प्रेमवियर्थाशङ्कया, शङ्काशीलवत्, वक्रदृष्ट्या, स्वधेया.

JEALOUSY, JEALOUSNESS, *s.* मात्सर्यं, मात्सरः -रता, ईष्या, असूया, स्वधा, परगुणमात्सर्यं, परोक्षप्रेषणिया, परोक्षप्रेषणः, परोक्षसाहया, परोक्षप्रेषणा, परप्रशंसासहनं, परशुभाशङ्का, अन्यशुभप्रेषणः, सापत्न्यं, सापत्न्यभावः, दृष्टिवक्रता. —(Suspiciousness in love) प्रेमशङ्का, प्रीतिशङ्का, प्रेमसंशयः, प्रेमवियर्थाशङ्का, प्रेमव्यत्ययाशङ्का, प्रीतिव्यत्याशङ्का; 'of a husband respecting a wife,' परपुरुषशङ्का, अभिचारशङ्का, अन्यपुरुषाशङ्का, जारशङ्का; 'of a wife respecting a husband,' परस्त्रीशङ्का. —(Suspicious fear) शङ्का, शङ्काशीलता. —(Concern for the honour of) अभिमानचिन्ता.

To JEER, *v. a.* खवहस् (c. 1. -हसति -सितुं), खपहस्, खवहासभूमिं कृ, खपहामाम्यदीकृ, खवक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), खवहा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), तिरस्कृ, मुखरीकृ, गहं (c. 1. गहेते -हितुं), खवगहं, भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितुं).

JEER, *s.* उपहासः, खवहासः, खपहासः, परिहासः, खेपः, खपखेपः, खवहा, खवमानं, खवहेला, व्यन्नं -ना, व्यंग्यः.

JEERING, *s.* उपहासकः, परिहासकः (न्), खेपकः, खपखेपकः.

JEERINGLY, *adv.* उपहासेन, सोपहासं, परिहासेन, सावखेपं, हास्यपूर्वम्.

JEJUNE, *a.* रुखः -खा -खं, रुखः -खा -खं, नीरसः -सा -सं, विरसः -सा -सं, रसहीनः -नां -नं, शुष्कः -ष्का -ष्कं, शून्यः -न्या -न्यं, निःसारः -रा -रं, निःसस्यः -स्वा -स्वं.

JEJUNENESS, *s.* रुखता, रीक्ष्यं, नीरसता, विरसता, रसाभावः, शुष्कता, शून्यता, सारहीनता, ससहीनता.

JELLY, *s.* (Of animal substance) मांसघननिष्कायः, क्लृप्तमांसनिर्मितो घनीभूतः सञ्चरसः, मांसस्य श्यानरसः or घनरसः. —(Of fruit) फलानां शर्करादिना सह निष्कृष्टानां घनरसः, फलपाकः. —(Glutinous substance) श्यानद्रव्यं, सान्द्रद्रव्यं.

JENNET, *s.* See GENET.

To JEOPARD, *v. a.* संशयस्थं -स्थां कृ, संशयितं -तां कृ, सन्देहस्थं -स्थां कृ, शङ्कास्थं -स्थां कृ, संशयापन्नं -न्नां कृ, सन्देहदीप्त्यं -स्थां कृ, भयस्थं -स्थां कृ, शङ्कास्पदीकृ; 'one who jeopard his life,' संशयितजीवितः.

JEOPARDED, *p. p.* संशयितः -ता -तं, संशयज्जितः -ता -तं, शङ्कास्पदीकृतः -ता -तं.

JEOPARDOUS, *a.* संशयिकः -की -कं, सन्देहः -ग्धा -ग्धं, भयाक्रान्तः -न्ता -न्तं.

JEOPARDY, *s.* (Hazard) संशयः, शङ्का, सन्देहः, भयं, विकल्यः, क्षातकः, भयहेतुः *m.*; 'any thing exposed to jeopardy,' भयस्थानं, संशयस्थानं, शङ्कास्पदः; 'jeopardy of life,' जीवितसंशयः, प्राणसन्देहः, प्राणनाशसंशयः, प्राणबाधः; 'brought into jeopardy,' संशयितः

-ता -तं; 'to be in jeopardy,' संशयस्थः -स्था -स्थं भू, शङ्कास्पदीभू. To JEER, *v. a.* (Give a sharp or sudden twitch or push) लघुप्रहारं कृ, लघ्वाघातं कृ, आकस्मिकप्रहारं कृ, लघुप्रहारेण तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं). —(Throw with a sharp sudden motion, or by stopping the arm half way) लघुप्रहारेण or आकस्मिकप्रहारेण क्षिप (c. 6. क्षिपति, खेपुं), बाहुवेगम् सङ्घटनं सम्भयित्वा क्षिप, अकस्मात् क्षिप.

JERK, *s.* लघुप्रहारः, लघ्वाघातः, आकस्मिकप्रहारः, लघुक्षेपः, आकस्मिकक्षेपः, लघुप्रहारेण खेपः, बाहुवेगसम्भनपूर्वः खेपः.

JERRIN, *s.* कचुकः, कचुलिका, अङ्गिका, कृपासकः, खुद्रनिचोलः.

JESSAMINE, *s.* See JASMIN.

JEST, *s.* हास्यं, परिहासः, परीहासः, हासिका, नर्म्मे (न्), परिहासवाच्यं, परिहासोक्तिः *f.*, विनोदोक्तिः *f.*, विनोदभाषणं, खेपः, लालिका, टट्टरी, व्याहारः. —(Object of laughter) उपहासस्थानं, उपहासस्पदं, हास्यास्पदं, उपहासपात्रं, विनोदास्पदं. —(Fun) खेला, क्रीडा, क्रीतुकं, केलिः *m. f.*; 'in jest,' परिहासेन.

To JEST, *v. n.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), विहस्, प्रहस्, सम्प्रहस् संविहस्, परिहासं कृ, विनोदं कृ, परिहासवाच्यं वद (c. 1. वदति -दितुं), विनोदवाच्यं वद, भस् (c. 1. भसते -क्षितुं), क्रीड (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), प्रक्रीड, विक्रीड, परिक्रीड, विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. खेलायति); 'speak in jest,' परिहासेन वद.

JESTER, *s.* परिहासकारी *m.* (न्), परिहासवेदी *m.* (न्), हास्यकारी *m.*, विनोदकारी *m.*, विनोदभाषी *m.* (न्), वैहासिकः, विदूषकः. —(Buffoon) भसः, वैहासिकः, चाटुपटुः *m.*, चाटुवटुः *m.*, रवणः, नटः, क्रीडाभृगः. —(Companion of a king) नर्म्मसचिवः, विदूषकः, नर्म्मदः, रास-विनोदी *m.* (न्).

JESTING, *s.* परिहासकरणं, नर्म्मकरणं, नर्म्मकृतिः *f.*, विनोदः, भास्यं.

JESTINGLY, *adv.* परिहासेन, हास्येन, परिहासमात्रेण, विनोदेन, विनोदार्थं.

JET, *s.* (Spouting of water) जलोत्क्षेपः, जलोत्सर्कः. —(Black stone) कृष्णप्रस्तरः, कृष्णवर्णः प्रस्तरविशेषः.

JET-BLACK, *s.* घनकृष्णः -घ्ना -घ्नं, मुकृष्णः -घ्ना -घ्नं, सति कृष्णः -घ्ना -घ्नं.

JETSAM, JETSON, JETTISON, *s.* नौयसनकाले नौकालपुकरणाथं समुद्रमध्ये क्षिप्तद्रव्याणि.

JETTY, *s.* भूमिबहिर्गतः समुद्रस्थसेतुः, काष्ठसम्भनिर्मितः, खुद्रसेतुः.

JETTY, *a.* (Black as jet) कृष्णवर्णः -शी -शं, कृष्णप्रस्तरवर्णः -शी -शं.

JEW, *s.* यिहुदीयः, यिहुदीयदेशजः, यिहुदीयदेशवासी *m.* (न्).

JEWEL, *s.* (Precious stone) मणिः *m. f.*, मणी, रत्नं, प्रस्तरः, मणिरत्नं, चारुशिला; 'jewel in a snake's head,' फणमणिः; 'necklace of jewels,' मणिमाला, रत्नावलिः *f.*; 'having jewels in the ears,' मणिकणीः -णी -णं. —(A term of endearment) रत्नं; 'a jewel of a woman,' स्त्रीरत्नं.

JEWEL-HOUSE, JEWEL-OFFICE, *s.* मणिशाला, रत्नशाला, राजकीयरत्नागारं.

JEWEL-MINE, *s.* रत्नाकारः, रत्नसनिः *f.*, मणिभूमिः *f.*, रत्नभूमिः.

JEWELLED, *p. p.* of *a.* रत्नवान् -वती -वत् (त्), मणिमान् -मती -मत् (त्), मणिसंचितः -ता -तं, रत्नमयः -यी -यं, मणिमयः -यी -यं, मणिशः -शा -शं.

JEWELLER, *s.* मणिकारः, रत्नकारः -रकः, रत्नजीवी *m.* (न्), वैकटिकः; 'jeweller's shop,' रत्नशाला.

JEWELRY, *s.* रत्नानि *n. pl.*, रत्नादि भूषणं or चलहारः, कोशः, कोवः.

JEWESS, *s.* यिहुदीया, यिहुदीया स्त्री, यिहुदीयदेशजा.

JEWISH, *a.* यिहुदीयः -या -यं, यिहुदीयदेशसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), यिहुदीयधर्मी -म्मी -म्मे (न्).

JEW'S HARP, *s.* मुसबाद्यं, बक्रतालः -लं.

JIB, *s.* नौकाग्रस्थवसनं, अग्रस्थवसनं, नौकाग्रवहः स्वं वातवसनं.

JIFFY, *s.* निमेषः, क्षणः, पलः; 'in a jiffy,' निमेषमात्रेण, एकपदे, सपदि.

JIG, *s.* लघुनृत्यं, लघुनर्तनं, लघुतालसहितो नृत्यविशेषः.

To JIG, *v. n.* पुष्टीकरणकारेण नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं), लघु नृत्.

JILT, *s.* प्रतारिका, चविका, विप्रलम्बिका, सङ्केतलंघिनी, सङ्केतताम्रगामिनी, चपला, चपलशीला, एकपुरुषम् आश्वासयित्वा अन्यं गच्छति or गृह्णाति या स्त्री, प्रेमसिद्धाशां जनयित्वा खडयति या स्त्री.

To JILT, *v. a. or n.* प्रेमविषये एकपुरुषम् आश्वासयित्वा अन्यं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रेमसिद्धाशां जनयित्वा खडय (c. 10. खडयति -यितुं), सङ्केतं लंघ् (c. 10. लंघयति -यितुं), प्रेमविषये वच् (c. 10. वचयते -ति -यितुं) or प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or विप्रलम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं).

JILTED, *p. p.* खडयतः -ता -ते, खडयतप्रेमसिद्धाशः -शा -शं.

To JINGLE, *v. n.* शिश्रु (c. 2. शिञ्जे, c. 1. शिञ्जते -ञ्जितुं), विशिश्रु, कृष्ण (c. 1. कृष्णति -यितुं), कृष्णकृष्ण (nom. कृष्णकृष्णयते), किङ्किण (nom. किङ्किणयते), कृष्कनं कृ, विरु (c. 2. -रौति -रयितुं).

JINGLE, *s.* शिश्रा -झः, शिश्रितं, पाशिश्रितं, कृष्कनं, कृष्का, कृष्णकारः, कृष्कारः, कं, कृष्णनं, कृष्णितं, किङ्किणिश्रः, कृष्णकृष्णश्रः.

JINGLING, *part. or a.* शिश्री -झिनी -झि (न्), कृष्कनकारि -रिणी -रि (न्), कृष्णन् -यन्ती -यन्त् (त्), कृष्णितः -ता -ते.

JOH, *s.* (Piece of work) कर्म *m.* (न्), कार्यं, कृतं, क्रिया, व्यापारः. —(Mean business) छुद्रकर्म *n.*, नीचकर्म *n.*, अपमक्रिया. —(Work done for private profit or ends) स्वार्थप्रयुक्तं कर्म, स्ववृद्धर्थं कर्म, स्वार्थमात्रपक्षकं कर्म, स्वार्थमात्रोद्देशकं कर्म or कार्यं, स्वार्थकर्म *n.*

To JOH, *v. n.* छुद्रकर्म कृ, नीचकर्म कृ, स्वार्थप्रयुक्तं कर्म कृ, स्वार्थमात्रपक्षकं or स्वार्थमात्रमुद्देश्यं कार्यं कृ. —(Buy and sell as a broker) परार्थं क्रयविक्रयं कृ or पण् (c. 1. पणते -यितुं, पणायति -यितुं), पणायं कृ, —(Deal in, hire or) प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युंके -युंक्ते), प्रयोगं कृ.

JOBBER, *s.* (One who does small jobs) छुद्रकर्मकारी *m.* (न्), नीचकर्मकृत्, तुच्छकर्मव्यवसायी *m.* (न्), अल्पकर्मव्यापारी *m.* —(Broker) परार्थं क्रयविक्रयकारी *m.* or क्रयविक्रयप्रयोजकः, घटकः. —(One who does a work for his own ends) स्वार्थप्रयुक्तकर्मव्यवसायी *m.*, स्वार्थप्रवर्तकः, स्ववृद्धर्थं कार्यव्यापारी. —(Dealer) क्रयविक्रयिकः, पणिकः, विपणनी *m.* (न्).

JOBING, *s.* छुद्रकर्मव्यवसायः, नीचकर्मप्रवृत्तिः *f.*, स्वार्थप्रयुक्तकार्यप्रवृत्तिः *f.*, स्वार्थप्रवर्तनं, स्ववृद्धिप्रवर्तनं.

JOH-HORSE, *s.* पस्पाशः, प्रयोज्यवाजी *m.* (न्), भाटकीयवाजी *m.*, अश्वकः.

JOCKEY, *s.* अश्वविद् *m.*, अश्वशिक्षकः, अश्वप्ररकः, अश्वारूढः, अश्वशिक्षाजीवी *m.* (न्), अश्वोपजीवी *m.* (न्), अश्वशः, हयशः, अश्वविद्याविशारदः, हयविद्याविशारदः, अश्वकोविदः.

To JOCKEY, *v. a.* अश्वशिक्षकवत् प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or वच् (c. 10. वचयते -ति -यितुं) or प्रलम्ब (c. 1. -लभते -लभ्युं).

JOCKEYISM, JOCKEYSHIP, *s.* अश्वविद्या, अश्वारोहणविद्या, अश्वशिक्षा.

JOCOSE, *a.* परिहासशीलः -ला -लं, परिहासकः -का -कं, प्रहासी -सिनी -सि (न्), रसिकः -का -कं, रसी -सिनी -सि (न्), सरसः -सा -सं, कौतुकी -किनी -कि (न्), सकौतुकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि (न्). See JOCLAR.

JOCOSELY, *adv.* परिहासेन, प्रहासेन, सरसं, सकौतुकं, रसिकवत्.

JOCOSENESS, *s.* परिहासशीलता, प्रहासः, रसिकत्वं, सरसता, कौतुकं.

JOCLAR, *a.* परिहासकः -का -कं, रसिकः -का -कं, विनोदी -दिनी -दि 419

(न्), विनोदकारी -रिणी -रि (न्), हास्यकारी &c., विनोदात्मकः -का -कं, हास्यावहः -हा -हं. See JOCOSE.

JOCULARITY, *s.* परिहासकत्वं, प्रहसनं, प्रहसितं, हासिका, रसिकता, विनोदः, कौतुकं, उल्लसता, हर्षः, उल्लवः.

JOCULARLY, *adv.* परिहासेन, सकौतुकं, विनोदाद्यं, हर्षेण, दुष्टवत्.

JOCUND, *a.* प्रमोदी -दिनी -दि (न्), उल्लसः -सा -सं, प्रदुष्टः -हा -हं, दुष्टदुष्टः -या -यं, आनन्दो -न्दिनी -न्दि (न्), आनन्दवृत्तिः -त्तिः -त्ति.

JOCUNDITY, *s.* उल्लसता, प्रहर्षः, आनन्दः, मुदा, दुष्टचित्तत्वं.

JOCUNDLY, *adv.* हर्षेण, सहर्षं, प्रमोदेन, सानन्दं, उल्लासेन, दुष्टवत्.

To JOG, *v. a.* चरनिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चल् (c. 10. चालयति -यितुं), ईषत् तड् or चल्, इङ्गितं कृ.

To JOG, *v. n.* (Jog on slowly) शनैः शनैः or मन्दं मन्दं or क्रमे क्रमे चल् (c. 1. चलति -लितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or सृ (c. 1. सरति, सञ्चुं).

JOG, JOGGING, *s.* चालनं, ईषचालनं, ईषाद्योभः, ईषदाघातः, ईषतद्वार ईषसादनं, इङ्गितं.

To JOGGLE, JOGGING. See JOG, JOGGING.

To JOIN, *v. a.* युज् (c. 7. युनक्ति, युंक्ते, योक्ते, c. 10. योजयति -यितुं), संयुज्, आयुज्, समायुज्, सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उपसन्धा, सञ्चन् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), संछिप् (c. 10. -स्येयति -यितुं), छिप्, संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), सङ्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं), संलग्नोक्, एकोक्, एकव कृ. —(Tie together) ग्रन्थ् (c. 9. ग्रथ्णाति, ग्रन्थितुं), योक् (nom. योक्नयति -यितुं).

To JOIN, *v. n.* (Be in contact, unite) संयुज् in pass. (-युज्यते), समायुज्, सन्धा in pass. (-धीयते), संछिप् in pass. (-छिप्यते), संहन् in pass. (-हन्ते), सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समे (समेति -न्तुं, rt. इ), संलग्नोक्, एकोक्, संसङ्गोक्, एकव भू, सम्मिल् (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

JOINED, *p. p.* युक्त -क्ता -क्तं, संयुक्त -क्ता -क्तं, संयोजितः -ता -तं, समायुक्त -क्ता -क्तं, संयुतः -ता -तं, योजितः -ता -तं, समायुतः -ता -तं, यतः -ता -तं, संछिष्टः -ष्टा -ष्टं, छिष्टः -ष्टा -ष्टं, संहतः -ता -तं, अभिसंहतः -ता -तं, संसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, समासङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, चङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, लङ्गनः -ङ्गा -ङ्गं, संलङ्गनः -ङ्गा -ङ्गं, विलङ्गनः -ङ्गा -ङ्गं, संहितः -ता -तं, सन्धितः -ता -तं, उपाहितः -ता -तं, सङ्गतः -ता -तं, समितः -ता -तं, मिलितः -ता -तं, एकोक्तः -ता -तं, पठितः -ता -तं; 'with joined hands,' संछिष्टाभ्यां पाणिभ्यां, बद्धाञ्जलिः -लिः -लि, अवहिताञ्जलिः -लिः -लि, अभिगृहीतपाणिः -णिः -णि.

JOINER, *s.* सूत्रधारः, काष्ठतक्षकः, तक्षकः, तक्षा *m.* (न्), त्वष्टा *m.* (ङ्).

JOINERY, *s.* काष्ठतक्ष्यं, त्वष्टिः *f.*, तक्ष्यं, सूत्रधारकर्म *n.* (न्), तक्षकक्रिया.

JOINING, *s.* संयोगः, योगः, सन्धानं, सन्धिः *m.*, स्येयः, संस्येयः, संधातः, सङ्गः, सङ्गमः, समागमः, समासक्तिः *f.*, संसक्तिः.

JOINT, *s.* (Of the body) सन्धिः *m.*, ग्रन्थिः *m.*, अस्थिसन्धिः *m.*, अस्थिग्रन्थिः *m.*, पराग्रन्थिः *m.*, पर्वं *n.* (न्), अस्थिपर्वं *n.*, मर्मं *n.* (न्), काशः -खं, जीवस्थानं, अरुस् ind.; 'the knee-joint,' जानुसन्धिः *m.*, जङ्घोरुसन्धिः; 'the thigh-joint,' ऊरुपर्वं *n.*; 'the thumb-joint,' अङ्गुष्ठपर्वं *n.*; 'of the neck,' श्रोत्रासन्धिः *m.*, सन्धिः; 'of the shoulder,' चिरु *n.*, 'to put out of joint,' विसन्धीकृ. —(Knot of a plant) ग्रन्थिः *m.*, पर्वं *n.* (न्).

JOINT, *a.* (Shared by two or more) संविभक्तः -क्ता -क्तं, अविभक्तः -क्ता -क्तं, संशितः -ता -तं, साधारणः -शा -शी -शं, सामान्यः -न्या -न्यं, अनेकस्वामिकः -का -कं, usually expressed by सह in comp.; as, 'joint proprietor,' सहस्वामी *m.* (न्), सहाधिकारी *m.* (न्); 'joint

possessor,' सहभोजी *m.* (नं); 'joint-heir,' समाधिकारी.—
(United in the same office) एकधिकारी *m.* (नं), एककार्य-
कारी *m.* (नं), संयुक्तः -या -यं.—(Combined) सङ्गतावान् -वती
-वत् (नं), सम्भूयकारी -रिणी -रि (नं).

To JOINT, *v. a.* (Form with joints) सन्धिविशिष्टं -हं कृ, सन्धियुक्तं
-क्तां कृ.—(Divide in the joints) सन्धिभेदं कृ, सन्धिभङ्गं कृ.

JOINTED, *p. p.* or *a.* (Formed with joints) सन्धिलः -ला -लं,
सन्धिमन् -मती -मत् (नं), सन्धिविशिष्टः -हा -हं, सन्धियुक्तः -क्ता -क्ते.
—(Divided in the joints) भिन्नसन्धिः -न्धिः -न्धि, विसन्धितः -ता -तं.

JOINT-HEIR, *s.* समांश्री *m.* (नं), समभागी *m.* (नं), समाधिकारी *m.* (नं),
समांशहारी *m.* (नं), भागी *m.* (नं), संविभागी, भागहरः, समभागहारी *m.*,
भागधेयः, सहाधिकारी *m.* See COHEIR.

JOINTLY, *adv.* संयोगतः, योगतः, सहितं, समं, सह, सम्भूय, एकचिन्तौभूय,
संपृक्, युगपत्, साधै.

JOINTURE, *s.* विधवापनं, स्त्रीपनं, स्त्रीवृत्तिः *f.*, भर्तृदत्तं, खातिदत्तं.

JOIST, *s.* गृहतालालाठी दीर्घदारः, हर्म्यतोलोन्नमकं दीर्घकाष्ठं.

JOKE, *s.* परिहासः, हास्यं, हासिका, परिहासवाक्यं, परिहासोक्तिः *f.*, रसः,
रसिकवाक्यं, नर्म *n.* (नं), विनोदः, विनोदोक्तिः *f.*, लालिका, छेयः,
ट्टरी, व्याहारः, प्रपञ्चः, कौतुकं; 'in joke,' परिहासेन; 'jokes to
the bridegroom,' जघृलः.

To JOKE, *v. a.* हस् (c. 1. हसति -सितुं), प्रहसं, विहसं, संविहसं, व्यतिहसं,
सम्प्रहसं, परिहसं, परिहसं कृ, हास्यं कृ, परिहासवाक्यं वद (c. 1.
वदति -दितुं), विनोदं कृ, विनोदवाक्यं वद, भस् (c. 1. भस्वते -स्वितुं),
विलसं (c. 1. -लसति -सितुं), खेला (nom. खेलायति), नर्म्यं कृ; 'speak
in joke,' परिहासेन वद.

JOKER, *s.* परिहासवेदी *m.* (नं), परिहासकः, हास्यकारी *m.* (नं), विनो-
दभाषी *m.* (नं), वैहासिकः, विदूषकः, विलासी *m.* (नं).

JOLE, *s.* गडः -हं, कपोलः, गडस्थलः -ली; 'cheek by jole,' गडगगडि.

JOLLITY, JOLLINESS, *s.* उत्सवकरणं, उत्सवः, समुत्सवः, उल्लासता, उल्लासः.
आनन्दः, आह्लादः, हर्षः, प्रहर्षः, प्रमोदः, प्रहसनं, प्रहासः, प्रहसितं, प्रहृष्टता,
प्रमुञ्जता, सानन्दता, आमोदः, मुदा.

JOLLY, *a.* उत्सवकारी -रिणी -रि (नं), सोत्सवः -या -वं, दुष्टः -हा -हं,
प्रहृष्टः -हा -हं, आनन्दी -न्दिनी -दि (नं), सानन्दः -न्दा -न्तं, दुष्टदुष्टयः
-या -यं, हर्षयः -या -यं, उल्लासः -सा -सं, उल्लासितः -ता -तं, उल्लासी
-सिनी -सि (नं), प्रहासी -सिनी -सि (नं), प्रमोदी -दिनी -दि (नं),
मुदितः -ता -तं, प्रमुञ्जः -जा -जं, हासी &c., परिहासशीलः -ला -लं,
विलासी -सिनी -सि (नं), कृतकौतुकः -का -कं, सुमनाः -ना -नः (स्).

JOLLY-BOAT, *s.* वृद्धोकाससन्धिनी सुदृढनीका.

To JOLT, *v. a.* झुम् (c. 10. झोभयति -यितुं), झोभं कृ, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं
झोभं कृ, आकस्मिकझोभं कृ.

To JOLT, *v. n.* विषमभूमिगमनत्वात् झुम् (c. 4. झुभति, झोभितुं).

JOLT, *s.* झोभः, रथझोभः, विषमभूमिगमनप्रयुक्तं झोभः, आकस्मिकझोभः.

JOLTED, *p. p.* झुम्बः -आ -अं, विझुम्बः -आ -अं, झोभितः -ता -तं.

JOLTHEAD, *s.* स्फूर्लबुद्धिः *m.*, मदबुद्धिः *m.*, मूर्खः, वदुकः.

JONQUIL, *s.* उत्पलजातीयो मानापणः पुष्पभेदः.

To JOSTLE, *v. a.* जनसम्मर्हं कृत्वेन ताडयित्वा झुम् (c. 10. झोभयति -यितुं)
or निरस् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं)
or निराकृ or सञ्चाप (c. 1. -चापते -धितुं).

JOSTLING, *s.* जनसम्मर्हं परस्परसंझोभः or परस्परसनापातः, परस्परवधेयं,
परस्परसम्मर्हः, स्थाताडनं, प्रतिघातः.

Jot, *s.* लघः, लघमात्रं, कणमात्रं, विन्दुमात्रं, लघलेखः, लेखः, अणुः *m.*,
420

परमाणुः *m.*, कणिका, रजःकणः, तिलमात्रं.

To JOT, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चिद् लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्.
JOTTING, *s.* स्मरणार्थं किञ्चित्लिखनं, स्मरणार्थलिखितं.

JOURNAL, *a.* (Diary) दिनपुस्तकं, दिनव्यवहारलेख्यं, आह्निकव्यवहार-
पुस्तकं, दिनचर्यालेखः, दैनिकवृत्तान्तपुस्तकं, दिनचर्यालेखः, आह्निक-
पत्रकं, दैनिकपत्रकं, पत्रिका, पत्रि-ञ्ची *f.*, पदभञ्जिका.—(News-
paper published daily) प्रतिदिनं प्रकाशीकृतं समाचारपत्रं, वासोपत्रं,
वाचिकपत्रं.

JOURNALIST, *s.* आह्निकपत्रलेखकः, दैनिकपत्रलिखकः *m.* (स्).—(Conductor
of a newspaper) समाचारपत्रप्रकाशकः, वासोपत्रलेखकः.

JOURNEY, *s.* स्रध्वा *m.* (नं), स्रध्वगमनं, मार्गः, मार्गगमनं, मार्गक्रमणं,
यात्रा, यात्राकरणं, यानं, प्रयाणं, प्रस्थानं, प्रस्थितिः *f.*, व्रज्या, भ्रमणं,
देशभ्रमणं, पर्यटनं, प्रवासः, प्रवासगमनं; 'a long journey,' दीर्घा-
ध्वा *m.* -ध्व *n.* (नं); 'a day's journey,' एकाहगमः -गमनं; 'to
return from a journey,' प्रवासाद् आगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं);
'a pleasant journey to you,' शिवास् ते पन्थानः सन्तु.

To JOURNEY, *v. n.* स्रध्वा or मार्गेण गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या
(c. 2. याति -तुं) or व्रज् (c. 1. व्रजगि -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं), मार्गगमनं कृ, स्रध्वगमनं कृ, यात्रां कृ, देशभ्रमणं कृ, देशादेशं भ्रम
(c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं) or परिभ्रम् or पर्यट् (c. 1. अटति -टितुं).

JOURNEYER, *s.* स्रध्वगः -गामी *m.* (नं), स्रध्वनीनः, स्रध्वन्यः, यात्रिकः,
यात्री *m.* (नं), पथिकः, सारथिकः, पादथिकः.

JOURNEYING, *s.* स्रध्वगमनं, मार्गगमनं, यात्राकरणं, देशभ्रमणं.

JOURNEYMAN, *s.* वेतनार्थं कर्मकारः or कर्मकरः or शिल्पकारः or
शिल्पकर्मकरः, हस्तकर्मकारः, वैतनिकः, वेतनार्थी *m.* (नं), व्रातोन्तः.

JOURNEY-WORK, *s.* शिल्पकर्म *n.* (नं), हस्तकर्म *n.*, वैतनिककर्म *n.*, शिल्पं.

JOVE, *s.* (The god). See INDRA.

JOVIAL, *a.* उत्सवकारी -रिणी -रि (नं), नित्योत्सवी -विनी -वि (नं), सदो-
त्सवी &c., कुतोत्सवः -वा -वं, उल्लासी -सिनी -सि (नं), सदानन्दी
-न्दिनी -न्दि (नं), प्रहृष्टः -हा -हं, परिहासशीलः -ला -लं, सदाप्रमोदी
-दिनी -दि (नं), उत्सवप्रियः -या -वं.

JOVIALITY, *adv.* मोक्षधेयं, महोत्सवेन, सदानन्दपूर्वकं, उल्लासवत्, प्रहृष्टवत्.

JOVIALITY, JOVIALNESS, *s.* उत्सवकरणं, नित्योत्सवः, सदानन्दः, नित्यानन्दः,
उल्लासता, नित्योत्सासः, हर्षः, प्रहर्षः, आह्लादः, प्रहसनं, हास्यं, प्रहासः,
प्रहृष्टता.

JOWL, *s.* (Cheek) गडः, कपोलः. See JOLE.

JOWLER, *s.* मृगयकुङ्कुरः, मृगयश्वा *m.* (नं), मृगदंशकः.

Joy, *s.* आनन्दः, हर्षः, आह्लादः, प्रह्लादः, प्रमोदः, आमोदः, नन्दः, ह्लादः
-दन्, मोदः, मुदा, मुद् *f.*, दुष्टिः *f.*, दुष्टता, प्रहर्षः, प्रहृष्टता, मदः, प्रमदः,
मादः, दुष्टिः *f.*, तोषः, परितोषः, सन्तोषः, सन्तुष्टिः *f.*, विलासः, उल्लासः,
उल्लासता -त्वं, प्रमुञ्जता, प्रीतिः *f.*, प्रीतता, सुखं, सौख्यं, चित्रप्रसन्नता,
शर्म *n.* (नं), नन्द्युः *m.*, धन्यता, आनन्द्युः *m.*, उत्सवः, रमसः,
उल्लाहः.—(The cause of joy) नन्दनः -ना -नं, आनन्ददः -दा -दं;
'joy and sorrow,' हर्षोद्वेगः.

To JOY, *v. n.* नन्द् (c. 1. नन्दति -न्दितुं), आनन्दं, दुष् (c. 4. दुष्यति,
हर्षितुं), ह्लाद् (c. 1. ह्लादते -दितुं), उल्लास् (c. 1. -लसति -सितुं), रम्
(c. 4. रमते, रम्), हुष् (c. 4. हुष्यति, तोष्टुं), मद् (c. 4. माद्यति, मदितुं).
To JOY, *v. a.* (Cause joy) नन्द् (c. 10. नन्दयति -यितुं), दुष् (c. 10.
हर्षयति -यितुं), प्रहृष्.—(Give one joy, congratulate) अभिनन्दं,
अभिधन्द (c. 1. -चन्दते -चन्दितुं), धन्यवादं कृ. See To CONGRATULATE.

JOYFUL, *a.* आनन्दी -न्दिनी -न्दि (नं), आनन्दितः -ता -तं, आनन्दः -न्दा

-न्द, दुःखः-हा-हं, प्रदुःखः-हा-हं, दुःखमानसः-सा-सं, दुःखदुःखः-या-यं, प्रहर्षितः-ता-तं, हर्षितः-ता-तं, प्रहर्षणः-या-यं, हर्षमाणः-या-यं, हर्षणः-या-यं, आह्लादी-दिनी-दि (न), ह्लादी &c., प्रह्लादितः-ता-तं, आह्लादितः-ता-तं, ह्लादितः-ता-तं, प्रमोदी-दिनी-दि (न), प्रमुदितः-ता-तं, मुदितः-ता-तं, मुदान्वितः-ता-तं, हर्षान्वितः-ता-तं, प्रमुद् *m. f. n.*, प्रमुक्षः-क्षा-क्षं, हर्षयुक्तः-क्ता-क्तं, नुहः-हा-हं, परितुहः-हा-हं, उल्लसः-सा-सं, उल्लासी-सिनी-सि (न), उल्लसितः-ता-तं, प्रीतः-ता-तं, प्रह्वसः-सा-सं, आनन्दमयः-यी-यं, हर्षोक्ताः-का-कं, हर्षोक्तिः-हा-हं, सुखी-सिनी-सि (न), मन्नः-न्ना-न्नं, विशोकः-का-कं.—(Causing joy) हर्षकः-का-कं, हर्षदः-दा-दं, हर्षावहः-हा-हं, आनन्ददः-दा-दं, आनन्दकरः-री-रं, मोदकः-का-कं, सुभगः-गा-गं.

JOYFULLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, हर्षेण, प्रहर्षेण, प्रह्लादेन, प्रमोदेन, समोदं, उल्लासेन, सोल्लासं, आनन्दपूर्वकं, दुःखमनसा, दुःखवत्, सन्नोषेण.

JOYFULNESS, *s.* सानन्दत्वं, दुःखता, प्रदुःखता, प्रमुक्षता, आनन्दः. See JOY.

JOYLESS, *a.* निरानन्दः-न्दा-न्दं, आनन्दहीनः-ना-नं, आनन्दशून्यः-न्या-न्यं, अहर्षः-यो-यं, अदुःखः-हा-हं, अहर्षितः-ता-तं, हर्षहीनः-ना-नं, आह्लादहीनः-ना-नं, निराह्लादः-दा-दं, अनाह्लादी-दिनी-दि (न), असुखी-सिनी-सि (न), असुखः-खा-खं.—(Giving no joy) असुखदः-दा-दं, असुखावहः-हा-हं, अनानन्ददः-दा-दं, अहर्षदः-दा-दं.

JOYLESSNESS, *s.* निरानन्दत्वं, आनन्दहीनता, निराह्लादत्वं, हर्षशून्यता.

JOYOUS, *a.* आनन्दी-न्दिनी-न्दि (न), सानन्दः-न्दा-न्दं, प्रदुःखः-हा-हं, आनन्दवृत्तिः-त्तिः-त्ति, प्रसन्नचित्तः-त्ता-तं, उल्लासी-सिनी-सि (न). See JOYFUL.

JOYOUSLY, *adv.* सानन्दं, सहर्षं, साह्लादं, दुःखचेतसा, प्रसन्नमनसा.

JOYOUSNESS, *s.* दुःखता, प्रदुःखता, सानन्दत्वं, चित्तप्रसन्नता, प्रमुक्षता.

JUBILANT, *a.* जयशब्दकारी-रिणी-रि (न), जयशब्दोच्चारि-रिणी-रि (न), जयध्वनिकारी &c., जयप्रशंसाकारी &c., जयशब्दधोषी-विणी-वि (न).

JUBILEE, *s.* महोत्सवः, महोत्सवकालः, समुत्सवः, उत्सवः, उत्सवकालः.

JUCUNDITY, *s.* रम्यता, रमणीयता, प्रियता, नन्दकृतं, कान्तत्वं.

JUDAIC, JUDAICAL, *a.* यहूदीयः-या-यं, यहूदीयव्यवहारः-रा-रं.

JUDGE, *s.* (Officer who hears and determines causes) धर्मोध्यक्षः, धर्मोधिकारी *m.* (न), न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, प्राड्विवाकः, विचारकज्ञा *m.* (न), विचारकः, दण्डनायकः, व्यवहर्ता *m.* (न), अख्यदशकः, आक्षपादिकः, स्वेयः, आधिकारिकः, निर्णोता *m.* (न), निर्णयकारः.—(One who has skill to decide on the merits of any thing, a connoisseur) गुणग्राही *m.* (न), गुणग्राहकः, गुणज्ञः, अभिज्ञः, विज्ञः, ज्ञानी *m.* (न), परीक्षकः, तद्विद् *m.*, रसज्ञः, विवेकी *m.* (न), विवेचकः, विवेकदृष्टा *m.* (न), परिच्छेदकः.

To JUDGE, *v. n.* (Form an opinion, determine) विचर (c. 10. -चारयति-यितुं), विचारं कृ, निर्णयि (c. 1. -ययति-येतुं), निर्णयं कृ, निर्णयि (c. 5. -चिनोति-चेतुं), निश्चयं कृ, निर्वृ (c. 10. -चारयति-यितुं), अचय, निश्चरयति कृ.—(Weigh, consider, deliberate) मनसा विचर, चित्तकं (c. 10. -तकयति-यितुं), चित्तकं कृ, विमृश् (c. 6. -मृशति-मृशुं), विमृश् (c. 10. -गमयति-यितुं), विमृश् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), समर्थ (nom. समर्थयति-यितुं), समर्थनां कृ, मनसा विवेचनं कृ.—(Discriminate) विज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति-नीते-ज्ञातुं), परिच्छिद् (c. 7. -चिन्नति-चेतुं), विविच् (c. 7. -विनक्ति-वेक्तुं, c. 10. -वेचयति-यितुं), विभू (c. 10. -भावयति-यितुं), विचर, विवेकं कृ, परिच्छेदं कृ.—(Examine) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं), परीक्षां कृ.—(Determine causes judicially,

pass sentence) विचर, विचारं कृ, निर्णयि, निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ, व्यवहारदर्शनं कृ, तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), न्यायं कृ.

To JUDGE, *v. a.* (Examine, bring under investigation) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते-यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), अनुयुञ् (c. 7. -युनक्ति-युक्ते-योक्तुं), परीक्षितं-तां कृ.—(Judicially) विचर (c. 10. -चारयति-यितुं), निर्णयि (c. 1. -ययति-येतुं), तीर् (c. 10. तीरयति-यितुं), विचारणं कृ, निर्णयं कृ.—(Censure, impute fault) निन्द (c. 1. -निन्दति-न्दिनुं), दोषीकृ, दोषारोपणं कृ, अपवद् (c. 1. -वदति-दितुं), दोषप्रसङ्गं कृ.—(Consider, reckon) तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), मन् (c. 4. -मन्यते, मन्तुं).

JUDGESHIP, *s.* धर्मोध्यक्षत्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्मोधिकारः-रिता.

JUDGMENT, *s.* (Discrimination) विवेकः, विवेचनं, परिच्छेदः, विचारः-रणं-या, विज्ञानं, विभावनं, विवेकदृष्टत्वं, अवबोधः, विक्तिः *f.*—(Exercise of judgment after deliberation) विचारः-रणं-या, विवेचना, सम्प्रधारणा.—(Knowledge derived from the comparison of ideas) अनुभवः, अनुभूतिः, अनुमानं, अनुमितिः *f.* तर्कः, परामर्शः, ज्ञानं.—(Notion, opinion) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, सङ्कल्पः, बोधः; 'according to one's judgment,' यथाबुद्धि, यथामति.—(The faculty concerned in weighing the merits or advantages of any thing) गुणगुणविषयका बुद्धिः, हिताहिताविषयका बुद्धिः or धीशक्तिः.—(Determination, decision) निर्णयः, निश्चयः, निश्चितः, विचारः, सङ्कल्पः, निश्चरणं, अवधारणं, निश्चिन्ति *f.*—(Judicial sentence) निर्णयपादः, निर्णयः, विचारः, दण्डाज्ञा, आधिवेशं, तीरयं, तीरितं.—(Divine ordinance) ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं, ईश्वर-नियमः, ईश्वरशासनं.

JUDGMENT-DAY, *s.* विचारदिनं, विचारदिवसः, न्यायकरणदिवसः.

JUDGMENT-HALL, *s.* विचारसभा, धर्मसभा, न्यायसभा, विचारशाला.

JUDGMENT-SEAT, *s.* धर्मोसनं, न्यायासनं, विचारसनं.

JUDICATORY, *s.* (Court of justice) धर्मसभा, विचारसभा, विचारस्थानं, न्यायसभा, व्यवहारमण्डपः, व्यवहारदर्शनशाला, राजद्वारं, धर्मोधिकरणं, न्यायागारं, सदन *n.*

JUDICATURE, *s.* (Power of administering justice) व्यवहारदर्शनाधिकारः, विचाराध्यक्षता, न्यायाधिकारः, न्यायकरणाधिकारः, धर्मोधिकरणं, विचारकरणाधिकारः; 'simple judicature,' व्यवहारमातृका.—(Court of judicature) धर्मसभा. See JUDICATORY.

JUDICIAL, *a.* (Pertaining to the practice of courts of justice) व्यवहारिकः-की-कं, व्यवहारिकः-की-कं, व्यवहारी-रिणी-रि (न), व्यवहारसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), व्यवहारविषयः-या-यं; 'judicial proceedings or investigation,' व्यवहारः, व्यवहारदर्शनं, क्रिया, विचारः.—(Pertaining to the administration of justice) व्यवहारदर्शनसम्बन्धी &c., न्यायकरणसम्बन्धी &c.—(Proceeding from court of justice) व्यवहारदर्शनप्रयुक्तः-का-कं, न्यायदर्शनप्रयुक्तः-क्ता-क्तं.—(Inflicted as a penalty) दण्डरूपः-पा-पं, शिवाहेतुकः-का-कं.

JUDICIALLY, *adv.* विचारानुसारेण, विचारानुक्रमेण, धर्मानुसारेण, व्यवहारानुक्रमेण, यथाव्यवहारं, विचारसभासकाशात्.

JUDICIARY, *a.* विचारकः-का-कं, व्यवहारिकः-की-कं, निर्णायकः-का-कं, व्यवहारदर्शनसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न), धर्मसभासम्बन्धी &c.

JUDICIOUS, *a.* (According to sound judgment) विवेकानुसारी-रिणी-रि (न), युक्तः-क्ता-क्तं, युक्तः-का-कं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, यथोचितः-ता-तं, उचितः-ता-तं, समञ्जसः-सा-सं, न्यायः-या-यं, सङ्गतः-ता-तं, सविवेकः-का-कं.—(Acting with judgment,

possessing judgment, said of persons) विवेकी-विनी-वि (न्), विवेकदृष्टा-ष्ठा-च (न्), बुद्धिमान्-मती-मत् (न्), मतिमान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, विज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मनस्वी-स्विनी-स्वि (न्), विमृश्यकारी-रिणी-रि (न्), समीक्षकारी &c., ज्ञानी-निनी-नि (न्), विशेषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, हिताहितदर्शी &c., सदसहृदी &c., सुपरिच्छेदकः-का-कं, उचितज्ञः-ज्ञा-ज्ञं.

JUDICIOUSLY, *adv.* विवेकानुसारेण, सविवेकं, विज्ञवत्, प्राज्ञवत्, नीतिज्ञवत्, सपरिच्छेदं, विद्वज्जनवत्, बुधवत्, युक्तं, यथोचितं, समञ्जसं, सम्यक्, सुबु, सुविमृश्य, सुविचार्य.

JUDICIOUSNESS, *s.* युक्तता, उपयुक्तता, सविवेकत्वं, बुद्धिमत्त्वं, विज्ञता.

JUG, *s.* कुम्भः, मृत्पात्रं, मृत्पात्रं, कांस्यं, कंसः-सं, कंशः, मृत्पात्रं, पुटपीपः, कलशः, कलसः, जलपात्रं, उदपात्रं.

To JUGGLE, *v. a.* (Play tricks by sleight of hand) मायां कृ, इन्द्रियमायां कृ, दृष्टिमायां कृ, इन्द्रियमोहं कृ, दृष्टिमोहं कृ, कुहकं कृ, इन्द्रियजालं कृ, हस्तलाप्यं कृ, कुसृतिं कृ, दृष्टिवन्धनं कृ.—(Deceive by trick) मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), छलं (c. 10. छलयति-यितुं), चञ्च (c. 10. चञ्चयते-ति-यितुं).

JUGGLE, *s.* माया, मोहः, कुहकं, छलं, कूटता, कूटः, चञ्चनं.

JUGGLER, *s.* माया म. (न्), मायाकारः, मायाजीवी m. (न्), मायावी m. (न्), कुहककारः, कुहकजीवी m., कुहकः, इन्द्रजालिकः, रेन्द्रजालिकः, इन्द्रियमोही m. (न्), प्रतिहारः-रकः, प्रातिहारिकः-रकः, कौमुदिकः, योगी m. (न्), सम्प्रयोगी m., अभिचारविद् m., शौभिकः, आहिरुक्षिकः; 'female juggler,' माया, मायिनी, मायाजीविनी, शास्त्री.

JUGGLERY, JUGGLING, *s.* (Legerdemain) हस्तलाप्यं, हस्तपापत्यं, माया, कुहकः, कुहकवृत्तिः f., इन्द्रजालं, इन्द्रियमोहः, कुसृतिः f., दृष्टिमोहः, दृष्टिवन्धनः, अभिचारः, जालं, योगः, सम्प्रयोगः.—(Trickery) कूटता, छलं, चञ्चनं.

JUGULAR, *a.* कण्ठ्यः-कण्ठा-यण्यं, कण्ठसङ्घन्धी &c., कण्ठस्थः-स्था-स्थं, योवासङ्घन्धीयः-या-यं.

JUICE, *s.* रसः, द्रवः, निर्यासः, सार, सुधा, चासवः, नीर, मज्जा, स्वेदः.—(From the elephant's temples) मदः, दानं, हस्तिमदः, गदकुसुमं; 'its issue from the forehead,' मदप्रयोगः.

JUICELESS, *a.* नीरसः-सा-सं, विरसः-सा-सं, अरसः-सा-सं, निरसः-सा-सं, रसहीनः-ना-नं, रसशून्यः-न्या-न्यं, असारः-रा-रं, निस्सारः-रा-रं, सारवर्जितः-ता-तं, शुष्कः-ष्का-ष्कं, पिच्छीरः-रा-रं.

JUICINESS, *s.* रसता, रसवत्त्वं, रसिकत्वं, रसबाहुल्यं, बहुरसत्वं.

JUICY, *a.* सरसः-सा-सं, रसवान्-वतो-वत् (न्), रसी-सिनी-सि (न्), रसिकः-का-कं, रसाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, रस्यः-स्या-स्थं, बहुरसः-सा-सं, सारवान् &c., बहुसारः-रा-रं.

JUJUBE, *s.* (The tree) बदरः-री f.-रि m., बदरिका, बदरिका, राज-बदरः, ककैन्धूः m. f.-न्धुः, कोलिः-ली f., कुकोलं, लीचीरं, ककैशी-शिका, कुवलः; 'the fruit,' बदरं.

JULY, *s.* चाषाढः-ढकः, चाषणः-षिकः, उषराषाढः, पूर्वचाषणः, चाषा-ढचाषणं, सप्तमासः.

To JUMBLE, *v. a.* सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति-यितुं), सम्मिश्रीकृ, आमिश्रं, मिश्रं, सङ्ग (c. 6. -किरति-कितुं-रीनुं), सङ्करीकृ, सङ्कीर्णीकृ, सङ्कुलीकृ, जस्यस्यस्तिकृ, संधिष्य (c. 6. -धिपति-धेनुं), विधिष्य.

To JUMBLE, *v. n.* (Be jumbled) सम्मिश्रोभू, सङ्ग in pass. (-कीर्यते), सङ्कीर्णीभू, सङ्करीभू, सङ्कुलीभू, सम्मिश्रितः-ता-तं भू.

JUMBLE, *s.* सम्मिश्रणं, मिश्रणं, सङ्करः, साङ्गम्यं, सङ्कीर्णीत्वं, जस्यस्यस्तता, सङ्कुलता, सन्धिपातः, संधीभः, यतिकारः, सङ्कुलनं.

JUMBLED, *p. p.* सम्मिश्रितः-ता-तं, सम्मिश्रः-ञा-ञं, सम्मिश्रीकृतः-ता-तं, मिश्रितः-ता-तं, सङ्करीकृतः-ता-तं, सङ्कीर्णीकृतः-ञी-ञं, सङ्कुलः-ला-लं, जस्यस्यस्तः-सा-स्तं, सन्धिपतितः-ता-तं, संधुभः-आ-अं.

JUMNA, *s.* (A river which rises in a mountain called Kalinda, in the Himalaya range, and, after a course of 378 miles, falls into the Ganges below Allahabad; she is daughter of the sun and sister of Yama) यमुना, कालिन्दी, कलिन्दकन्या, कलिन्दनदिनी, कलिन्दशैलजाता.—(As daughter of the sun) सूर्यजा, सूर्यजनया, सूर्यपुत्री, देवाकरी.—(As sister of Yama) यमस्वसा f. (सु), यमभगिनी.—(Of a dark blue colour) श्यामा.

To JUMP, *v. a.* मु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलति-लितुं), आवल्, स्कन्द (c. 1. स्कन्दते, स्कन्तुं), कम्प्य कृ; 'to jump over,' लङ् (c. 10. लङ्कयति-यितुं), अभिलङ्; 'to jump over a wall,' प्राकारलङ्घनं कृ; 'jump up,' उत्थु, समुत्थु, उत्थत् (c. 1. -पतति-तितुं), प्रोत्थत्, उत्थुप (c. 1. -सर्धति-सर्धुं); 'jump down,' अवप्, अवस्कन्द; 'to jump out from,' प्रस्कन्द; 'to jump about,' नृत् (c. 4. नृत्यति, नर्तितुं); 'having jumped up,' उत्थुव.

JUMP, *s.* प्रवः, प्रवणं, मुतं, उत्थवणं, उत्थुतं, कम्प्यः-म्या, वलितः, उत्फालः, उत्पतनं, उत्सर्पणं, अवस्कन्दः.

JUMPED, *p. p.* मुतः-ता-तं, उत्थतः-ता-तं, वलितः-ता-तं, उत्पतितः-ता-तं.

JUMPER, *s.* प्रवकः, प्रवणकारी m. (न्), कम्पकारी m., कम्पी m. (न्), उत्थवकः, उत्पतित m. (न्); 'going by jumps,' प्रवगः-गतिः m.

JUMPING, *s.* (Act of jumping) प्रवणं, उत्थवणं, उत्पतनं, उत्सर्पणं.

JUMPING, *part.* प्रवमानः-ना-नं, वलन्-लान्तां-लान्तां (न्), उत्पतिष्युः-षुः-षुः, उत्पतिता-त्री-तृ (न्).

JUNCATE, *s.* किलाटपिठकः, दृष्टिकैरादिमयो मोदकः, मिष्टानं.

JUNCIOUS, *a.* दृष्टीविकीर्णः-शी-शं, नडकीयः-या-यं.

JUNCTION, *s.* योगः, संयोगः, संयोजनं, समायोगः, सम्प्रयोगः, युक्तिः f., सन्धिः m., सन्धानं, संघः, संघेयः, सङ्गः-ङ्गमः-ङ्गतिः f.-तं, समागमः, संहतिः f., संपातः, संसक्तिः f., समासक्तिः f., संसृष्टिः f., संसर्गः, मेलनं, सम्मेलनं, सङ्घन्धः, सक्तिः f., आसक्तिः f., प्रसक्तिः f.—(Point of union) सन्धिस्थानं.

JUNCTURE, *s.* (Point of time, crisis) लग्नं, सन्धिः m., कालसन्धिः m., सन्धिवेला, समयः, वेला, कालः, प्रसङ्गः, अवकाशः.—(Joint, articulation) सन्धिः m., यन्धिः m.—(Seam) सीवतं.

JUNE, *s.* ज्येष्ठः, चाषाढः-ढकः, ज्येष्ठः, ज्येष्ठामूल्यः, पूर्वचाषाढः, उषरज्येष्ठः, ज्येष्ठाषाढकं.

JUNGLE, *s.* जङ्गलं, जाङ्गलं, प्रसारः, जङ्गलस्थानं, गुल्मावृतस्थानं.

JUNGLY, *a.* जाङ्गलः-ली-लं, जङ्गली-लिनी-लि (न्), प्रसारी &c.

JUNIOR, *a.* अवरः-रा-रं, अवरवयस्कः-स्का-स्कं, अवरवयाः-याः-यः (स्), अवरजः-जा-जं, अवरजातः-ता-तं, अनुजः-जा-जं, अनुजातः-ता-तं, अनुजन्मा-न्मा-न्न (न्), जयन्यजः-जा-जं, यथीयान्-यसी-यः (स्), कनीयान्-यसी-यः (स्), पविशः-हा-हं, कनिष्ठः-हा-हं.

JUNIPER, *s.* जूनिपराभ्यो वृक्षप्रभेदः.

JUNK, *s.* चीनदेशीयो वृक्षोकाधिषेयः, चीननौका.—(Pieces of old cable) जीवीरज्जुखटाः m. pl.

JUNKET, *s.* निभृते कृतं परमाश्रमोजनं or उषमाश्रमोजनं or सहभोजनं, छलेन कृतो महोत्सवः, निभृतोत्सवः.

To JUNKET, *v. n.* निभृतोत्सवं कृ, निभृते or छलेन सहभोजनं कृ or उत्सवं कृ.

JUNTA, JUNTO, *s.* (Council) सभा, समाजः, शिष्टसभा, महासभा.—(Cabal) गोपनीयकर्मसाधनार्थं कतिपयजनसंसर्गः, कुसंसर्गः.

JUPITER, *s.* (The planet) बृहस्पतिः *m.*, गुरुः *m.*, वाङ्मयः *m.*, ग्रहः *m.*.
See VRIHASPATI. (The god). See INDRA.

JURIDICAL, *a.* धर्मसंभासकः *&c.*, विचारसंभासकः *&c.*, न्यायसंभासकः *&c.*, व्यवहारिकः -की -के, व्यवहारिकः -की -के.

JURIDICALLY, *adv.* विचारानुसारेण, व्यवहारानुसारेण, धर्मानुसारेण, यथाव्यवहारं, यथान्यायं.

JURISCONSULT, *s.* स्मृतिशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, व्यवहारपंडितः, व्यवहार-सचिवः, व्यवस्थाज्ञः, धर्मप्रवक्ता *m.* (कृ).

JURISDICTION, *s.* अधिकारः -रिता, विचारकरणाधिकारः, न्यायकरणाधिकारः, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, व्यवहारदर्शनाधिकारः, धर्माधिकारः.

JURISPRUDENCE, *s.* व्यवहारः, व्यवहारशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहार-ज्ञानं, व्यवहारविद्या, धर्मशास्त्रं, स्मृतिशास्त्रं; 'a title or head of jurisprudence,' व्यवहारविषयः, व्यवहारमार्गः, व्यवहारस्थानं, व्यवहारपदं.

JURISPRUDENT, *a.* व्यवहारज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, व्यवहारशास्त्रज्ञः *&c.*, स्मृतिशास्त्रज्ञः *&c.*, धर्मशास्त्रज्ञः *&c.*, व्यवहारपंडितः -ता -तं.

JURIST, *s.* धर्मशास्त्री *m.* (नृ), धर्मज्ञः, व्यवहारवेत्ता *m.* (कृ), स्मृतिज्ञः.

JUROR, *s.* ज्ञापितजनः, ज्ञापितपुरुषः, धर्मसभायां सुविचारार्थं ज्ञापितः प्रमाणपुरुषः or स्वयं or मध्यस्थः.

JURY, *s.* धर्मसभायां सुविचारार्थं ज्ञापितानां द्वादशप्रमाणपुरुषाणां गणः, ज्ञापितप्रमाणपुरुषपरिषद् *f.*, स्वयंगणः.

JURYMAN, *s.* सुविचारार्थं ज्ञापितः प्रमाणपुरुषः. See JUROR.

JUST, *a.* (Upright, honest, equitable) न्यायाचारः -रा -रं -री -रिणी -रि (नृ), न्यायी -यिनी -यि (नृ), न्यायवृत्तिः -त्ति -त्ति, न्यायवर्ती -वर्तीनी -वर्ती (नृ), न्यायकारी -रिणी -रि (नृ), धार्मिकः -की -के, धर्मकारी *&c.*, न्यायशीलः -ला -लं, न्यायपरः -रा -रं, धर्म्य -धर्म्यी -धर्म्य (नृ), शुचिः -चि -चि, साक्षिकः -की -के, महासत्यः -सा -सं, सचरितः -ता -तं, साधुः -धु -ध्वी -धु, साधुवृत्तिः -त्ति -त्ति, शुचुः -चु -चु, विमलात्मा -मा -मं (नृ), मायाहीनः -ना -नं, नीतिमान् -मती -मत् (नृ), निष्कपटः -टा -टं, निर्वैलोक्यः -का -के, सकृदव्यवहारः -रा -रं. —(According to equity) न्यायः -या -यं, यथान्यायः -या -यं, न्यायानुसारी -रिणी -रि (नृ), यथानीतिः -ति -ति, यथाधिकः -की -के, तात्त्विकः -की -के, न्यायसिद्धः -द्धा -द्धं. —(Exact, correct, right, proper) यथार्थः -थी -थं, यथाधिकः -की -के, समझसः -सा -सं, अझसः -सा -सं, शुद्धः -द्धा -द्धं, सत्यः -ता -तं, तथ्यः -थ्या -थ्यं, सम्यक् समोची सम्यक्, युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, उचितः -ता -तं, सज्जनः -ता -तं. —(Impartial, fair) विषयपातः -ता -तं, समदर्शी -र्शनी -र्शि (नृ), समः -मा -मं, समानवृत्तिः -त्ति -त्ति, धर्म्यः -म्यो -म्यं. —(Full)अन्यूनः -ना -नं, अविश्लेषः -ला -लं, सम्पूर्णः -र्णो -र्णं.

JUST, *adv.* (Close, near to, in reference to place) निकटे, समीपं, उपाने, अतिलम्बे, अतिलम्बे. —(Nearly in time, almost) प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं, कल्पः; 'just dead,' मृतप्रायः, मृतकल्पः or expressed by the desid. adj. मुमुक्षुः; 'just going,' गमिषुः -दु -दु; 'just finished,' समाप्तभूयिष्ठः -द्धा -द्धं. —(In the instant, just now) सद्यस्, मार्थः; 'just heated,' सद्यस्तप्तः -ता -तं; 'just born,' सद्यो-जातः -ता -तं, जातमात्रः -जी -जे; 'just dead,' सद्योमृतः -ता -तं; 'just done,' सद्यःकृतः -ता -तं. —(Exactly) यथार्थं, युक्तं, सम्यक्, यथावत्, अझसा, समझसं, यथातथं, तावत्; 'just so far, just so much,' तावन्मात्रं, तदन्तः; 'just so,' युक्तं, युज्यते, एवमेव, तथैव; 'just the same, neither more nor less,' नाधिकं न च न्यूनं; 'just as,' यद्यत्, यत्प्रकारेण. —(Merely, barely) मार्थं, कथेन, कृच्छ्रेण. 'Just' is often used redundantly, in which case

it is expressed by तावत्; as, 'just wait a moment,' तिष्ठ तावत् मुहुर्धनं.

JUST, *s.* (A tournament) सादिनां or अस्वारोहिणां त्रिडापुर्णं.

To JUST, *v. n.* प्रक्षीकृतीडापुर्णं कृ, प्रक्षीकृतप्रकारेण परस्परसमाधातुं कृ.

JUSTICE, *s.* (The virtue which consists in giving what is due, integrity, honesty) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, नयः, धर्मन्यायः, न्याय-शीलता, न्यायिता, न्यायाचारता, धार्मिकत्वं, शुचिता, शुचिता, साधुता. —(Equity, agreeableness to right) न्याय्यत्वं -ता, न्यायता, युक्तिः *f.*, योग्यता, उपयुक्तता, यथायोग्यता, यथार्थता, यथाार्थं, सामञ्जस्यं, सम्यक्त्वं. —(Right application of justice, redress of wrong) न्यायः, दण्डः, दण्डयोगः. —(Impartiality) साम्यं, समता, सञ्ज्ञसमता, अपक्ष-पातः. —(Merited punishment, retribution) उपयुक्तदण्डः, न्याय-दण्डः, यथापराधदण्डः, यथापराधज्ञानं, योग्यशिक्षा, प्रतिक्रिया. —(One who administers justice) धर्माधिकारी *m.* (नृ), धर्माध्यक्षः, न्यायाधिकारी *m.*, दण्डनायकः; 'administration of justice,' न्यायप्रणयनं, न्यायकरणं, न्यायदर्शनं, व्यवहारदर्शनं; 'court of justice,' धर्मसभा. See JUDICATORY.

JUSTICESHIP, *s.* धर्माध्यक्षता -त्वं, न्यायाधीशत्वं, धर्माधिकारः -रिता.

JUSTICIABLE, *a.* व्यवहार्यः -य्यी -य्यं, व्यवहर्तव्यः -या -यं.

JUSTICIARY, *s.* न्यायाध्यक्षः, न्यायदर्शी *m.* (नृ), न्यायप्रणेता *m.* (नृ). See JUDGE.

JUSTIFIABLE, *a.* निरसनीयदोषः -या -यं, निराकरणीयदोषः -या -यं, आरो-पितदोषमोचनीयः -या -यं, शोधनीयदोषः -या -यं, शोधनीयः -या -यं, परिशोधनीयः -या -यं, शोध्यः -ध्या -ध्यं, खड्गनीयदोषारोपः -या -यं, अनारोपणीयदोषः -या -यं, दोषनिरासकः -का -कं, परिशुद्धिजनः -मा -मं, निवार्यदोषः -या -यं, मार्जनीयदोषः -या -यं, दोषमोचनीयः -या -यं, यथान्यायः -या -यं, रक्षणीयः -या -यं.

JUSTIFIABLENESS, *s.* शोधनीयत्वं, शोध्यता, परिशुद्धिजनता, दोषमोच्यता.

JUSTIFIABLY, *adv.* परिशोधनीयं, यथा दोषो निरसितुं शक्यते तथा.

JUSTIFICATION, *s.* शुद्धिः *f.*, शोधनं, परिशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, विशुद्धिः *f.*, दोषशुद्धिः *f.*, दोषशोधनं, दोषमार्जना -नं, दोषमोचनं, दोषमुक्तिः *f.*, निर्दो-षीकरणं, आरोपितदोषमुक्तिः *f.*, आरोपितदोषशोधनं, आरोपितदोषमार्जना, दोषप्रतीकारः, दोषनिराकरणं, दोषनिवारणं, दोषनिरसनं.

JUSTIFICATORY, *a.* शोधकः -का -कं, परिशोधकः -का -कं, शुद्धिकरः -रा -रं.

JUSTIFIED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, परिशोधितः -ता -तं, निर्दोषीकृतः -ता -तं, दोषमुक्तः -क्ता -क्तं, मुक्तदोषः -या -यं, निवृत्तदोषः -या -यं, निरस्त-दोषः -या -यं, निवारितदोषः -या -यं.

JUSTIFIER, *s.* शोधकः, परिशोधकः, परिशुद्धिकरः, दोषमोचकः, निर्दो-षीकर्ता *m.* (कृ), दोषनिवारकः, दोषप्रतिकारकः.

To JUSTIFY, *v. a.* शुध् (c. 10. शोधयति -यितुं), परिशुध्, दोषात् परिशुध् or शुध् (c. 6. शुचति, मोक्षं), निर्दोषीकृ, निरपराधोक्तृ, निष्कलङ्कीकृ, आरोपितदोषाद् शुध्, आरोपितदोषं निराकृ or प्रतिकृ or निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), दोषशोधनं कृ, अपराधशोधनं कृ, दोषनिराकरणं कृ, दोषनिरसनं कृ.

To JUSTLE *v. a.* and *n.* See To JOSTLE.

JUSTLY, *adv.* (Conformably to justice or propriety) यथान्यायं, न्यायानुसारेण, न्यायेन, न्यायतस्, न्यायवत्, धर्मतस्, धर्म्येण, यथाधर्म्यं, युक्तं, उपयुक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, यथोचितं, समझसं. —(According to truth) यथार्थं, यथाार्थ्येन, सत्यं, यथातथ्यं, अविशेषं, अथैतत्, परमाथैतत्. —(Fairly, honestly) समं, साम्येन, साम्येन, निर्वैलोक्यं, निर्वैलोक्यं, सारत्वेन. —(Exactly, accurately, fitly) यथावत्,

यथातथै, चन्द्रसा, समझसं, यथाहै-ईतस्, यथाथै, युक्तं, स्थाने.

JUSTNESS, *s.* (Exactness, accuracy) यथातथै, यथाथै, सम्यक्, सामञ्जस्यं, समझसं, यथातथै, शुद्धता, युक्ता.—(Conformity to truth) सत्यता, यथातथै, अवित्रयत्वं, तथ्यत्वं, युक्ता.—(Justice, equity) न्याय्यत्वं-ता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्तत्वं, योग्यता, यथायोग्यता, याथाथै, सामञ्जस्यं, सम्यक्. शस्त्रत्वं.—(Impartiality) समता, साम्यं, सर्वसमता, अपक्षपातः.

TO JUT, *v. n.* (Project) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं), वहिवैह (c. 1. -वर्त्तते-तिष्ठतुं), वहिर्भू, वहिलेख (c. 1.-लघते-चितुं), वहिःप्रलब्ध, अतिवृत्, अतिक्रम (c. 4. -क्राम्यति-क्रमतुं).

JUT, *s.* वहिवैर्त्तनं, वहिलेखत्वं, प्रलब्धता, उदयता, आभोगः, प्रसरः.

JUTTING, *part.* प्रलब्धः-जा-चं, वहिलेखः-जा-चं, उदयः-या-चं.

JUVENILE, *a.* यौवनवान्-वती-वत् (तु), युवा युवति-ती-रूनी युव (तु), यौवनेयकः-की-कं, तरुणः-जा-थं, कीमार्-री-रं, अल्पवयस्कः-स्का-स्कं, अभिनववयस्कः-स्का-स्कं, प्रयवयस्कः-स्का-स्कं, तरुणवयस्कः-स्का-स्कं, बालिशः-शा-शं, युवकालीनः-ना-नं.

JUVENILITY, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तारुण्यं, तारुण्यावस्था, कुमारभावः, कीमार्, सौकुमार्यं, बाल्यं, बाल्यं.

JUXTAPOSITION, *s.* संस्थितिः *f.*, उपस्थानं, संस्थानं, संस्थानं, समीपता, सविधिः *m.*, साक्षिधर्मः, संसर्गः, नैकज्ञा, उपसेयः, उपन्यासः.

K.

KALE, *s.* शाकभेदः, शाकं, हरितकं, शूरणं, शिपुः *m.*

KALENDAR, *s.* See CALENDAR.

KÁMADEVA, *s.* (The god of love or Hindu Cupid, son of Vishnu or Krishna by Lakshmi, who is then called Máya or Rukmini. According to another account he was first produced in the heart of Brahmá, and coming out in the form of a beautiful female, was looked upon by Brahmá with amorous emotions. He is usually represented as a handsome youth, sometimes riding on a parrot, and attended by nymphs, one of whom bears his banner, which consists of a fish on a red ground. Endeavouring to influence Śiva with the passion of love for his wife Párvatī, he discharged an arrow at him; but Śiva, enraged at the attempt, reduced him to ashes, or as some say, to a mere mental essence, by a beam of fire darted from his central eye. Afterwards the relenting god declared that he should be born again in the form of Pradyumna, son of Krishna by Máya or Rukmini. The bow of Kámadeva is made of flowers, with a string formed of bees, and his five arrows are each tipped with the blossom of a flower which is devoted to, and supposed to preside over, a sense. He is lord of the Apsarasas. As god of desire he is called) कामः, कामदेवः, कमनः, रमः-मयः, रमतिः *m.*, रमिलः, शुक्रापोनिः *m.*, रमरञ्जुः *m.*, रमवृन्तः, रमचूर्णः, रतनारीचः.—(The mind-agitator) मन्मथः.—(The maddener) मदनः.—(The inflamer) द्रवकः.—(The inflamer of Brahmá) कन्दर्पः.—(Born in the heart) मनसिजः, चित्तजन्मा *m.* (नं), मनोजन्मा *m.*, चित्तभूः *m.*, चेतोभूः, मनोभूः *m.*, मनोमयः, मनसिजः, हृदयः, मनोयोनिः *m.*—(Born only in the heart, self-born)

जनन्यः, आत्मभूः *m.*, आत्मयोनिः *m.*—(The ideal one) सारः.—(The son of Lakshmi) लक्ष्मीपुत्रः, श्रीनन्दनः, श्रीमः.—(The son of Krishna) प्रद्युम्नः.—(The son of Lakshmi in the form of Máya or Illusion) मायी *m.* (नं), मायासुतः.—(The bodiless one) अनङ्गः, अशरीरः.—(The fish-bannered one) मकर-केतुः *m.*, मीनकेतनः, मकरध्वजः, कृषकेतनः.—(Having a bow made of flowers) पुष्पधनुः *m.*, पुष्पधन्वा *m.* (नं), पुष्पधारः, कुसुम-काम्यैकः, पुष्पशरासनः.—(Having arrows of flowers) कुसुमायुधः, पुष्पशरः, पुष्पेयुः *m.*, पुष्पास्त्रः, कुसुमेयुः *m.*, प्रसूनेयुः *m.*, सुरभिषाणः.—(Having five arrows) पञ्चधारः, पञ्चशरः, पञ्चेयुः *m.*—(Having a flower as a symbol) पुष्पकेतनः, पुष्पकेतुः *m.*—(The beautiful) सुन्दरः.—(The destroyer) मारुः.—(The lord) ईश्वरः.—(The destroyer of the Daitya, Śambara) शम्बरसूदनः, शम्बरारिः *m.*—(The destroyer of devotional tranquillity) श्रमानकः.—(The water-born) इराजः.—(The husband of Rati) रतिमयः, रतिपतिः *m.* Another name of this god is सुन्दरः. The wife of Kámadeva is called Rati. See RATI. His son is called अनिरुद्धः, कृषाङ्गः, उपापतिः *m.*, उपेशः; 'his daughter,' तृषा; 'his son's wife,' प्रीतिनुषा and उषा; 'his fish,' मलरूपः. KANDAHAR, *s.* (The country) गान्धारः. KANGAROO, *s.* (The animal) काङ्गरूसंज्ञको विदेशीयजन्तुभेदः, KANSA, *s.* (The uncle and enemy of Krishna) कंसः, उग्रसेनजः, उग्रसेनपुत्रः, उग्रसेनतनयः, उग्रसेनसुतः. KÁRTIKEYA, *s.* (The god of war, or Hindu Mars, generated from the vivifying principle of Śiva cast into Agni, or Fire, who, unable to retain it, cast it into Gangá, or the Ganges. On the banks of this river was born the beautiful boy who was destined to lead the armies of the gods, and to be the destroyer of Táraka, a demon who, by his austerities, had alarmed both gods and men, and gained the dominion of the universe. When born, Kártikeya was nursed by six nymphs, called the Krittikás, or Pleiades, who each called him her son, and, offering her breast, the child assumed to himself six mouths, and received nurture from each. He is considered to be the brother of Ganeśa, who was the reputed eldest son of Śiva and Párvatī. He is represented riding on a peacock. (As having the six Krittikás for his foster-mothers, he is called) कार्तिकेयः, कृत्तिकासुतः, पाश्चात्तरः, बाहुलेयः, विशाखः.—(As god of war he is called) स्कन्दः, महासेनः, सेनापतिः *m.*, सेनानीः *m.*—(As born in the fire) अग्निभूः *m.*, अग्निभुवः.—(The beautiful boy) कुमारः.—(Born on the Ganges) गङ्गापुत्रः, गङ्गासुतः.—(Brought up in thickets of grass) शरजन्मा *m.* (नं), शरजः.—(Son of Párvatī) पार्वतीनन्दनः, गौरीजः, गौरीपुत्रः.—(The six-faced) षडाननः, षडमुखः.—(The twelve-eyed) द्वादशलोकनः, द्वादशजः.—(The twelve-handed) द्वादशकरः.—(The conqueror of Táraka) तारकजित् *m.*, तार-कारिः *m.*, तारकरिपुः *m.*, तारकहा *m.* (नं), तारकसूदनः.—(The destroyer of the demon Krauncha) क्रौञ्चदारणः, क्रौञ्चारिः *m.*, क्रौञ्चारिः *m.*—(The mysterious one) गुहः.—(The spear-holder) शक्तिधरः, शक्तिगृहः, शक्तिपाणिः *m.*, शक्तिभूत *m.*—(Borne on the

peacock) शिशिवाहनः, वहिषवाहनः. His wife is called सेना.
KASKAS, *s.* (Grass) मृणालं, अमृणालं.

To KAW, *v. n.* कै (c. 1. कायति, कातुं), द्रांश् (c. 1. द्रांश्ति -क्षितुं)
or प्रांश् or ध्वांश् or ध्वांश् (c. 1. ध्वांश्ति -क्षितुं), काकवद् रु (c. 2.
रौति, रक्षितुं).

KAW, *s.* काकरुतं, काकरावः, काकरवः, काकशब्दः, ध्वांश्चरुतं, का शब्दः.
To KECK, *v. n.* वम् (c. 1. वसति -नितुं), उडम्, उडमनं कृ, उडुशोधनं कृ.
KEEL, *s.* नौकातलं, नौकातले दीर्घकाष्ठं, नौकाधीभागे दीर्घदारुः *m.*

KEEN, *a.* (Sharp, having a fine edge) तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीक्ष्ण-
धायः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः -ता -तं, शितधायः -रा -रं, धारोध्यः
-रा -रं, तीक्ष्णधारोध्यः -रा -रं, खटः -रा -रं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा
-ग्मं, शान्तः -ता -तं, निशान्तः -ता -तं, तेजोवान् -वती -वत् (तु), तीक्ष्णायः
-या -यं, प्रखरः -रा -रं. —(As hunger, cold, &c.) तीक्ष्णः -क्ष्ण
-क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं. —(Eager, vehement) तीक्ष्णकम्पा -म्पा -म्पे
(नृ), तीक्ष्णस्वभावः -वा -वं, व्यग्रः -या -यं, कुतूहली -लिनी -लि (नृ).
उच्चरः -श्रु -श्रुं, उत्साही &c., अतृभिलाषी &c., उत्सुकः -का -कं. —
(In mind) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, तीक्ष्णबुद्धिः &c., कुशाग्रधीमतिः -तिः
-ति, विदग्धः -ग्धा -ग्धं. —(Acerimonious) तिग्मः -ग्मा -ग्मं, अरुनुदः
-दा -दं, कटुः -टु -टु, उग्रः -या -यं, दंशी -शिनी -शि (नृ), दंशकः
-का -कं; 'keen words,' वागसिः *f.*, वागिगुः *m. f.*

KEENLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, तीक्ष्ण्येन, सतीक्ष्ण्यं, तिग्मं, सतीगम्यं, कटु, उग्रं,
तीक्ष्णतया, उग्रतया, निधुरं, खरं, प्रासज्येण, तेजसा.

KEENNESS, *s.* (Sharpness of edge) तीक्ष्णता, तीक्ष्ण्यं, धारातीक्ष्णता,
धाराशितत्वं, निशितत्वं, तीव्रता, तीक्ष्णायत्वं तिग्मता. —(Eagerness,
vehemence) तीक्ष्णता, स्वभावतीक्ष्णता, व्यग्रता, कुतूहलं, उच्चरता,
अतृभिलाषः, उत्साहः, अनुरागः. —(Of mind) बुद्धिसूक्ष्मता -सौक्ष्म्यं,
बुद्धितीक्ष्णता -तीक्ष्ण्यं, कुशाग्रधीमतिरित्यं, विदग्धता. —(Acerimony) तिग्मता,
तिगम्यं, कटुता, उग्रता, अरुनुदत्वं, प्रखर्यं, निधुरता, नैधुर्यं.

To KEEP, *v. a.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), धृ, c. 10. धारयति -यितुं),
सम्भृ, धा (c. 3. धने, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), संरक्ष्; 'to
keep in the memory or heart,' हृदये कृ or धृ. —(Have in
custody) रक्ष्, अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, पाल् (c. 10. पालयति
-यितुं), गुप् (c. 1. गोपायति, गोपुं), रक्षणं कृ, रक्षां कृ, पालनं कृ. —
(Preserve, guard) रक्ष्, प्रतिरक्ष्, पाल् or पा (c. 2. पाति -तुं),
परिपाल्, अनुपाल्, प्रतिपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, उपपाल्, गुप् (c. 1.
or c. 10. गोपयति -यितुं), अनुगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, कै (c. 1. कायते,
चातुं), परिचै, संवे, अय् (c. 1. अयति -यितुं), गुमि कृ, गोपनं कृ. —
(Detain) धृ, निरुप् (c. 7. -रुणद्धि -रोद्धुं), अवरुप्, रुप्, बन्ध् (c. 9
बध्नाति, बन्धुं), प्रतिबन्ध्. —(Restrain) निरुप्, धृ (c. 10. धारयति
-यितुं), निवृ, निषिप् (c. 1. -वेधति -वेधुं), प्रतिषिप्. —(Tend, feed)
पाल्; 'keep cattle,' गोपालनं कृ, गोरक्षणं कृ, पाशुपाल्यं कृ.
—(Practise, perform, observe) आचर् (c. 1. -चरति -रितुं),
समाचर्, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), अनुष्ठा,
समास्था, समुपास्था, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), भञ्ज् (c. 1. भजते,
भङ्गुं), आलब्ध् (c. 1. -लब्धते -क्षितुं), समालब्ध्, अवलब्ध्; 'keep silence,'
मौनं भञ्ज् or सेव् or अवलब्ध्. —(Fulfil) साप् (c. 10. साधयति -यितुं);
'keep a promise,' प्रतिज्ञां श्रुप् (c. 10. श्रोषयति -यितुं), प्रतिज्ञां पाल्
—(Not to divulge) धृ (c. 10. धारयति), न प्रकाश् (c. 10. काश-
यति -यितुं); 'to keep a secret,' रहस्यं धृ or रक्ष् or गुप्, रहस्यगोपनं
कृ. —(Maintain, board) भृ (c. 1. भरति, c. 3. बिभर्ति, भर्तुं), सम्भृ,
भरंश् कृ, भृति कृ or दा, पाल्, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं

कृ, पालनं कृ. —(Entertain) सक्तृ. —(Have in pay) वेतनं दा. —
(Keep back) निग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं), विनिग्रह्, सन्निग्रह्,
मंढ् (c. 1. -हरति -हर्तुं), उपमंढ्, विधृ, निवृ, उच्छिद् (c. 7. -लिनन्ति
-छेत्तुं), उपमंहरणं कृ. —(Keep company with) सह चर. सह वस्
(c. 1. वसति, वस्तुं), संवस्. —(Keep in, conceal) गृह् (c. 1. गृहति
-हितुं), निगृह्, छद् (c. 10. छादयति -यितुं), अनाथा, अपवृ, संवृ. गोपनं
कृ. —(Keep off) प्रतिवृ, निवृ, वृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिकृ.
निरुप्, व्यपोह् (c. 1. -उहते -हितुं), अपसिध्, प्रतिषिप्. —(Keep
under) वशीकृ. स्वाधीनीकृ, निग्रह्, प्रत्याह्. —(Keep up, maintain)
धृ, सन्ध्, भृ, सम्भृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), संस्था in caus.
(-स्थापयति -यितुं), पाल्. प्रवर्जनं कृ. —(Keep out) निषिध्, निवृ.
To KEEP, *v. n.* (Remain, continue) स्था (c. 1. तिष्ठति -ते, स्थानुं),
वृत् (c. 1. वर्जते -र्जितुं); 'to keep on doing any thing,' may
be expressed by आम् (c. 2. आस्ते) with the pres. or indec
part. of another verb; as, 'he keeps following me.' मम
पश्चाद् आगच्छन् आस्ते. See CONTINUE, *v. n.* (Last, endure)
स्था, चिरस्थायी -यिनी -यि भृ. —(Persevere) पर्यवस्था, निर्वच्यं कृ,
आग्रहं कृ. (Adhere, cohere) संसन् in pass. (-सज्यते सज्यते),
संधिष् in pass. (-श्लिष्यते), अनुबन्ध् in pass. (-बध्यते, मंलानीभू,
अनुलानीभू. —(Lodge) वम् (c. 1. वसति, वस्तुं), निवस्. —(Keep
from) निवृत् (c. 1. -वर्जते -र्जितुं), परिहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), वृत्
(c. 10. वर्जयति -यितुं), परिवृत्, निवृत्. —(Keep on) प्रवृत्, प्रारब्धं
सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

KEEP, *s.* (Custody, charge) रक्षा -क्षणं, पालनं, गुमिः *f.*, गोपनं. —
(Condition) अवस्था, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*; 'in good keep,'
मुस्थितः -ता -तं. —(Board, maintenance) भृतिः *f.*, प्रासाच्छादनं,
अन्नजलं, भोजनं. —(Stronghold) दुर्ग. —(Dungeon) कारा, कारा-
गारं, निरोधस्थानं, बन्धनागारं, गुमिः *f.*

KEEPER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (नृ).
रक्षिता *m.* (नृ), अध्यक्षः, पतिः *m.* पः in comp.; as, 'keeper of
sheep or cattle,' पशुपालः, मेघपोषकः, गोरक्षकः, गोपालः, गोपः,
गवीश्वरः; 'of a prison,' कारारक्षकः, कारागाराध्यक्षः, बन्दिपालः;
'of mad people,' उन्मत्तपालकः; 'of a park,' उद्यानपालः -लकः,
उद्यानरक्षकः; 'of a gaming-house,' मन्त्रपतिः *m.*, मन्त्रिकः.
श्रुतसभाधिकारी *m.* (नृ).

KEEPERSHIP, *s.* रक्षकत्वं, पालकत्वं, अध्यक्षत्वं, अधिकारित्वं.

KEEPING, *s.* (Custody, guard) रक्षा -क्षणं, गुमिः *f.*, पालनं, गोपनं.
—(Congruity, harmony) ऐक्यं, समन्वयत्वं, सादृश्यं, सादृश्यं, अवि
रोधः, योग्यता, आनुकूल्यं.

KEEPSAKE, *s.* स्मरणार्थकदानं, स्मरणार्थं दत्तं द्रव्यं or वस्तु, स्मरणार्थं गृहीतं
द्रव्यं, स्मृतिजनकदार्द्र्यं स्मृतिदानं, प्रीतिदानं, प्रीतिदायं.

KEG, *s.* खुद्रभासं, काष्ठभासं, दीर्घगोलाकारं खुद्रभाजनं.

To KEN, *v. a.* (Descry) दृष्ट्वा आलोक्य (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोक-
यति -यितुं) or अवलोक्य or दृष्ट्वा (c. 1. पश्यति, दृष्टुं) or प्रदृष्ट्वा. —
(Know) ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं).

KEN, *s.* (Reach of sight) चक्षुर्विषयः, नयनविषयः. —(Reach of
understanding) बुद्धिविषयः; 'beyond the ken,' अविषयः -या
-यं, बुद्धतीतः -ता -तं.

KENNEL, *s.* (House for dogs) श्रृगाला, कुकुरालयः, श्रृगृहं, कुकुरागारं.
—(Pack of hounds) श्रृगणः, कुकुरगणः, मृगयकुकुरगणः. —(Water
course) प्रणाली, जलमार्गः, जलवाहनी.

To KENNEL, P. N. कुक्कुलये वस् (c. 1. वसति, वस्तु) or स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), श्वयद् or शृगालवद् गर्ते वस् or स्या.

To KENNIL, v. a. कङ्कुरालये वम् (c. 10. वामयति-यितुं).

Kant, p. p. धृतः -ता -तं, धरितः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं, पालितः -ता -तं, मग्नः -मा -मं, भृतः -ता -तं, पोषितः -ता -तं.

KERCHIEF, *s.* (Head-dress) मस्तकाभरणं, मुकुटं, किराटः, शीखरः;
'handkerchief,' नक्कळः, वरकं, मुखमार्जनी; 'neckkerchief,'
कादवेष्टनं, ग्रीषावेष्टनं, कादवेष्टनं.

KERNEL, *s.* बीजं, गर्भः, फलबीजं, फलगर्भः, अङ्गिः *f.*, अङ्गोला -ल्लिका.
 --(Central part of any thing) मध्यं, गर्भः, उदरं, हृदयं, अभ्यन्तरं.

KURNELA, *a.* वीजी -जिनी-जि(त्) यीजवान् -यती-यत् (त्), वीजपूर्णः
-णा -णं, वीजमयः -यो -यं, वीजाकारः -रा -रं.

KISTREL, s. श्येनजातीयः पक्षिभेदः, कपोतारिः m.

KRISHN. S. द्विकृपकयिशिष्टा नौका. कृपकद्वयपुत्रा नौः.

KUTUB A. म्यालो, उदम्यालो, पिठरः रं, कटाहः, उखा, पिष्टपचनं,
कन्दः *m. f.*, सुजीपं.

KEITH - JRM, S. भरी, मृदन्नः, मुरजः, षटहः, दुन्दुभिः *m.*, सर्वलः, दिशिदमः,
आनकः, दक्षा.

KEY, s. उद्घाटनं, उद्घाटकः - कं. उद्घाटकयन्त्रं, कञ्चिका, कुञ्चिका, ताली,

तन्त्रिका. अक्षरः.—(Explanation) निर्वचनं, व्याख्या.—(Key-note)
वादी *m.* (नृ); 'change of key in music,' शब्दानयक *f.* (ज).

KEY-STONE. ४. बन्धनप्रस्तरः. मन्थानप्रस्तरः, संयोगप्रस्तरः, मध्यमप्रस्तरः,

मध्यस्थप्रसरः.
Kumar, S. पादस्फोटः, पाददारी, विपादिका, स्फटिः f , अलुमः.

पो क्वे. र. न. or न. पादेन तद् (c. 10. ताडयति - यितुं) or साहन्
(c. 2. हन्ति न्तुं) or प्रह् (c. 1. हरति - हर्त्रे), मरेण or पार्ष्णिना तद्

OR आहन, पादपातं कृ, पादप्रहारं कृ, खुरापातं कृ, खुरशेषं कृ, खुरं शिष्य (c. 5. 1 शिष्यपति-शब्दं) OR प्रशिष्य, पाणिं शिष्य, पादं प्रशिष्य.

क्र. पादाघातः, पादप्रहारः, पादाहतः *j.*, पादाभिघातः, खुराघातः,
खुराभिघातः, खुरक्षेपः, पाणिः *m.*, पाणिक्षेपः, पदाघातः.

Kikkiv, p. p. पादाहतः -ता तं, खराहतः ता -तं, पदाहतः -ता -तं.
Kikkiv, s. पादापातकृत m., पादप्रहारकर्त्ता m. (त्रं), खराक्षपकः.

KICKING, *s.* पादाघातकरणं. पादप्रहरणं. खुरशेषणं. खुराघातः.
 Kid, *s.* (Young goat) लागशायकः. अन्तशायकः. लागयन्तः. लागशिखः //.,

अनपेतकः—(Pāṇini) काष्ठभारः, काष्ठकृशः
To kill, p. n. लागणावकं मृ (१) २. मते, ०. १ मयते, सोतिं) or प्रम or

जन (c. 10. जनयति - यितुं) or उत्पद्य (c. 10. -पादयति - यितुं).
 KATHOR, s. धान्यादीनां पृथक्कृता *m.* (त) or पृथ्वाहकः.

To kidnap, r. a. बालकसंयं कृ. मनुष्यसंयं कृ. यातकं हृ. (c. 1. हरति. हर्तुं) or अपहृ. or अभिहृ. or चुर. (c. 10. चोरयति पितॄं, बालापहरणं कृ.

मनुष्यापहरणं कृ.
 1518NAPPD, p-p. शौरहतः -ता-तं, शौरापहतः -ता-तं, बलादपहतः ता-तं.

KIDNAPPER, *s.* बालकस्तेयकृत *m.*, मनुष्यस्तेयकृत, बालापहारकः.
KIDNAPPING, *s.* बालकस्तेयं, मनुष्यस्तेयं, बालापहरणं, मनुष्यापहारः.

KIDNEY-BEAN, *s.* मत्तः, मत्तपर्णी, मत्तघः-धृक्, मापः, मापपर्णी, शिचिकः.

शिशिपवर्णी - र्णिंका, मकुष्टकः. मकुष्टकः; 'a field of kidney beans.'
माघं. माघीणं.

KILDERKIN, *s.* दीर्घगोलाकार काष्ठभासं, मानविशेषः.
426

To KILL, *v. a.* हन् (c. 2. हन्ति-न्), निहन्, अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्, समाहन्, विनिहन्, विहन्, प्रहन्, प्रणिहन्, निप्रहन्; 'the two last require the gen. c. of the object; हन् in caus. (घातयति-यितुं), व्यापद् (c. 10. -पादयति-यितुं), मृ (c. 10. मारयति-यितुं), सूद् (c. 10. मृदयति-यितुं), निमूद्, अभिमूद्, विनिमूद्, सन्निमूद्, वष्, —(Defective, usually found in the 3d pret. अवधीत् and fut. वधिष्यति-ते), नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), विनश्, प्रमो in caus. (-मापयति-यितुं), शूद् (c. 10. शातयति-यितुं), शम (c. 1. शसति-सितुं), विशम, क्षण (c. 8. क्षणोति-यितुं), परिक्षण, विक्षण, निषत् (c. 10. -पातयति-यितुं), विनिषत्, क्षि (c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं or caus. क्षययति क्षययति-यितुं), हिंस (c. 7. हिनस्ति, c. 1. हंसति-सितुं), तृह (c. 6. तृहति, c. 7. तृषेति, तर्हिनुं), तुभ (c. 9. तुभसति, तोभितुं), तुष, तुष्, तुश्, तुम्प्, तुम्ष्, उज्ज्वस् (c. 10. -जासयति-यितुं), with gen. c., कृत् (c. 6. कृन्ति, कर्षितुं), निकृत्, निष्कृत्, वधं कृ, प्राणहत्यां कृ, प्राणयत्तं कृ, शीयहत्यां कृ, पञ्चानं गम् (c. 10. गमयति-यितुं), लोकान्तरं गम् or प्राप् (c. 10. -स्त्राययति-यितुं).

KILLED, *p. p.* हतः -ता-तै, निहतः -ता-तै, विहतः -ता-तै, आहतः -ता-तै, अविहतः -ता-तै, उमाहतः -ता-तै, विनिहतः -ता-तै, व्यापादितः -ता-तै, व्यापनः -या-नै, घातितः -ता-तै, मारितः -ता-तै, सृष्टितः -ता-तै, निपृष्टितः -ता-तै, नाशितः -ता-तै, विनाशितः -ता-तै, विज्ञसितः -ता-तै, निपातितः -ता-तै, विनिपातितः -ता-तै, खतः -ता-तै, विखतः -ता-तै, हतप्राणः -खा-णं, हतजीवितः -ता-तै, नष्टजीवितः -ता-तै, नष्टप्राणः -खा-णं, हतचैतन्यः -व्या-न्यै; 'being killed,' हन्यमानः -या-नै, निहन्त्यानः -ना-नै; 'to be killed,' हननीयः -या-यै, घातव्यः -व्या-व्यै, व्यापादनीयः -या-यै, व्यापादयितव्यः -व्या-व्यै.

KILLER, *स.* हन्ता *म.* (नृ), निहन्ता *म.*, धातकः, धाता *म.* (नृ), मारकः, बधकारी *म.* (नृ), बधकः, प्राणहन्ता *म.*, जीवहन्ता *म.*, हत्याकृतः, प्राण-हत्याकृतः, नाशकः, विनाशकः, विषसिता *म.* (नृ), खनकः in comp., सदनः, ग्रः in comp.

KILLING, s. घातः-तनं, हननं, निहननं, व्यापादनं, मारणं, बधः, प्राश-
घातः-तनं, प्राशहत्या, प्रमापणं, मृदनं, निमृदनं, क्षयनं, नाशः, प्राणनाशः,
शमनं, विशमनं, विदारणं-शा, विमर्हनं, मर्हनं, मथनं, प्रमथनं, प्रमयः,
विशरः, विशारः, निशारः, निष्कारः, निर्हिंसनं, निवर्हेणं, निक्लृप्तं,
आलम्बः, हत्या in comp.

KILN, *s.* पाकपट्टी, सापाकः, पवनः; 'brick-kiln,' इष्टकापचनस्थानं.
KIMBO, *s.* विभग्नः -गना -गने, स्रवभग्नः -गना -गने, कटितः -ला -लं.

वक्रः-क्रा-क्रः 'arins a-kimbo,' विभुग्नभुजो *m. du.*, वहिर्भुग्नभुजौ.
KIN, s. (Relationship) ज्ञातिबन्ध, ज्ञातिभावः, बन्धुता, बान्धवत्वम्.--(Kin-

dred) स्वकुलं, कुलं, ज्ञातयः *m. pl.*, स्वज्ञातयः, बाध्वाः *m. pl.*, सपिपाः *m. pl.*, भगोवाः *m. pl.*, सद्यन्धिनः *m. pl.*, गोत्रं; 'of kin,' सगोत्रः -त्रा -त्रं, समानगोत्रः &c., स्वजातीयः -या -यं, मजातीयः -या -यं, गोत्रमद्यन्धः &c.; 'next of kin,' अनन्तरः -रा -रं, अनन्तर-जातीयः -या -यं, अनन्तरनर-न्ना -न्म (न).

KIND, *a.* (Disposed to make others happy, benevolent) प्रियकरः
-री -रं, प्रियद्वारः -री -रं, प्रियकारः -री -रं, प्रियकृत *m. f. n.*, प्रियः
-या -यं, प्रीतः -ता -तं, प्रीतिमान् -मती -मत् (त्), हितः -ता -तं, प्रियेषी
-प्रियी -पि (न्), हितैषी &c., हितवान् -वमी -वत् (त्), सुहितः -ता
-तं, हितकामः -आ -मं, हितकरः -री -रं, हितबुद्धिः -द्धिः -द्धि, उपकार-
शीलः -ला -लं, उपकारी -रिणी -रि (न्), उपकारपरः -रा -रं, परोप-
कारी &c., लोकोपकारी &c., उपकारबुद्धिः -द्धिः -द्धि, क्षिप्रः -ग्धा
-ग्धं, जेहशीलः -ला -लं, जेही -हिनी -हि (न्), दुदयालः -लः -लं,

सुहृदयः-या-यं, सुहृदमः-मा-मं, अनुकूलः-ला-लं, कृपालुः-लुः-लुः, कृपाशीलः-ला-लं, अनुकम्पकः-का-कं, अनुकम्पी-म्यनी-म्यि (न्), दयालुः-लुः-लुः, कल्याण-ला-लं (न्), दयावान् &c., लोकानुकम्प्यनः-ना-नं, अद्रोहो-हिणी-हि (न्), परहितेषुः-जुः-जुः, परकल्याणेषुः &c., सुशीलः-ला-लं, प्रसन्नः-जा-जं, अनुनयी-यिनी-यि (न्), अनुग्राही &c.; 'kind to servants,' भृत्यकामकृत्; 'kind to the poor,' दरिद्रोपकारी &c., दीनानुकम्प्यनः-ना-नं, दीनवल्लः-ला-लं; 'kind offices,' उपकारः, उपचारः; 'kind act,' सुकृतं, सुकृतिः *f.* प्रीतिकर्म *n.* (न्); 'kind words,' प्रीतिवचम् *n.*, प्रियभाषणं; 'speaking kind words,' प्रियवादी-दिनी-दि (न्), प्रियवदः-दा-दं; 'kind present,' प्रीतिदानं.

KIND, *s.* (Genus, class) जातिः *f.* गणः, वर्गः, घट्टः, सामान्यः.—(Sort) विशेषः, भेदः, प्रभेदः, प्रकारः, आकारः, जातिः *f.* तं, रूपः, विधिः *m.* विधानं, विधः in comp.; 'a kind of fish,' मत्स्यभेदः, मत्स्यविशेषः; 'of various kinds,' विविधः-धा-धं, नानाविधः-धा-धं, नानारूपः-पी-पं; 'of many kinds,' बहुविधः-धा-धं, बहुरूपः-पी-पं, अनेकाकारः-रा-रं, अनेकरूपः-पी-पं; 'of two kinds,' द्विविधः-धा-धं; 'of four kinds,' चतुर्विधः-धा-धं, चतुःप्रकारः-रा-रं; 'of all kinds,' सर्वप्रकारः-रा-रं; 'all kinds of food,' सर्वप्रकारमन्नः; 'of the same kind,' सविधः-धा-धं, सजातिः-ति-ति, सजातीयः-या-यं, समानजातीयः-या-यं; 'of such a kind,' एवंविधः-धा-धं, तथाविधः-धा-धं, एवंरूपः-पा-पं.—(Manner, way) रीतिः *f.*, प्रकारः, विधानं, प्रभृतिः *f.*

KIND-HEARTED, *a.* सुहृदयः-या-यं, सुहृदयवान्-वती-वत् (त्), हृदयालुः-लुः-लुः, हृदयी-यिनी-यि (न्), हृदयिकः-का-कं, चित्तवान् &c.

To KINDLE, *v. a.* ज्वल (c. 10. ज्वलयति, ज्वालयति-यितुं), प्रज्वल, संज्वल, समित्य (c. 7. इन्धे-इन्धितुं), तप (c. 10. तापयति-यितुं), c. 1. तपति, तप्ते, सन्नप, दीप (c. 10. दीपयति-यितुं), प्रदीप, आदीप, सन्दीप, उद्दीप, उद्दीप, सन्धुष्य (c. 10. धुषयति-यितुं), दह (c. 1. दहति, दग्धुं), प्रदह, परिदह, सम्प्रदह.—(Excite) उत्पन्न, उत्तिज्ज (c. 10. तेजयति-यितुं), समुत्तिज्ज, उत्सह (c. 10. साहयति-यितुं), प्रोत्सह.—(Provoke) प्रकुप (c. 10. कोपयति-यितुं).

To KINDLE, *v. n.* समित्य in pass.—(इधते), समिद्धीभू, दह (c. 4. दहति-ते, दग्धुं), दीप (c. 4. दीपते, दीपितुं), सन्दीप, प्रदीप, चल् (c. 1. ज्वलति-लितुं), प्रज्वल्, तप (c. 1. तपति, तप्ते or in pass. तप्यते), सन्धुष्य (c. 1. धुषते-धितुं), अग्निदीप्तः-ता-तं भू.

KINDLED, *p. p.* समिद्धः-झा-झं, इद्धः-झा-झं, दीप्तः-ता-तं, प्रदीप्तः-ता-तं, दीपितः-ता-तं, उद्दीप्तः-ता-तं, ज्वलितः-ता-तं, प्रज्वलितः-ता-तं, तप्तः-ता-तं, सन्नप्तः-ता-तं, तापितः-ता-तं, सन्धुषितः-ता-तं, दग्धः-ग्धा-ग्धं, उद्देजितः-ता-तं; 'one whose anger is kindled,' समिद्धकोपः-पा-पं, कोपज्वलितः-ता-तं.

KINDNESS, *s.* मृदुता, सौम्यता-न्वं, क्षिप्रता, कोमलता, प्रीतता, प्रीतिः *f.* KINDLY, *a.* (Congenial) समशीलः-ला-लं, समानशीलः-ला-लं, समानभावः-वा-वं, अनुगुणः-या-यं, अनुकूलः-ला-लं.—(Bland, gentle) सौम्यः-म्या-म्यं, मृदुः-दुः-डौ-दुः, क्षिप्रः-ग्धा-ग्धं, कोमलः-ला-लं, प्रीतः-ता-तं, दयालुः-लुः-लुः.

KINDLY, *adv.* प्रीत्या, प्रीतिपूर्वम्, सुशीलत्वात्, सुशीलत्वात्, सुजनत्वात्, सानुनयं, सहायार्थं, कृपया, दयाया, हृदयं, प्रियं, हितं, केहेन, सकेहे. सानुग्रहं, परहितेच्छया, उपकारशीलत्वात्, सानुकूल्यं; 'kindly affected,' सुख-का-कं, अनुरक्त-का-कं, हितवृत्तिः-हिः-हिः; 'speaking kindly,' प्रियवादी-दिनी-दि (न्).

KINDNESS, *s.* (Of disposition) प्रीतता, प्रीतिः *f.* उपकारशीलता, क्षिप्रता, चेहशीलता, चेहः, कृपालुता, दयालुता, प्रियता, दयाशीलता, कृपाशीलता, मुहितत्वं, हितत्वं, हितेच्छा, परहितेच्छा, हितकाम्या, सौजन्यं, सुजनत्वं, अनुग्रहः, प्रसादः, प्रमत्ता, उपकारवृद्धिः *f.*, परहितवृद्धिः *f.*, लोककृपा, सौहार्दं, प्रेम *m.* (न्), अनुकूलता, सानुकूल्यं, अनुरोधः, मृदुशीलता, सौम्यत्वं.—(Act of kindness) उपकारः, उपकृतं-तिः *f.*, सुकृतं, सुकृतिः *f.*, प्रियं, परोपकारः, कृतोपकारः, हितं.

KINDRED, *s.* (Relationship) जातित्वं-ता, जातिभावः, सजातित्वं, वन्धुता, बान्धवत्वं, कुलसन्निधिः *m.*, मपिषडता, एकपिषडता, मगोत्रता, मसन्धित्वं, सम्भत्वं.—(Relatives) जातयः *m. pl.*, बान्धवाः *m. pl.*, वन्धुजनः, वन्धुवर्गः, जातिवर्गः, बान्धवगणः, बान्धवजनः, स्वजनः-नाः *m. pl.*, मगोत्राः *m. pl.*, सकुल्याः *m. pl.*, सजातीयाः *m. pl.*, सजातीयाः, सखिन्यः *m. pl.*, गोत्रं, बान्धवसमुदायः, गोत्रसमुदायः, गोत्रजाः *m. pl.*, कुलसन्निधिः *m.*

KINDRED, *a.* (Related) सजातीयः-या-यं, समानजातीयः-या-यं, मगोत्रः-वा-वं, समानगोत्रः-वा-वं, सकुल्यः-त्या-न्यं, समानवंशः, शा-जं, सवंशीयः-या-यं, सवर्गः-गो-गं, समन्धी-न्धनी-न्धि (न्), सखन्धीयः-या-यं.—(Congenial) समधर्मा-म्या-म्यं (न्), समधर्मा &c., समगुणः-गा-गं, तुल्यगुणः-गा-गं, समानभावः-वा-वं, तुल्यवृत्तिः-तिः-ति, अनुगुणः-या-यं.

KINE, *s. pl.* गावः *m. pl.*, गोकुलं, गोवृन्दं, गोममूहः.

KING, *s.* राजा *m.* (न्), नृपतिः *m.*, नृपः, नरपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, भूपः, भृपालः, महोपतिः *m.*, पाथिः, पथिः, पृथिवीपतिः *m.*, पृथिवीपालः, भूमिपः-पतिः *m.*, महोदित् *m.*, महोपः, महोपालः, क्षितिपः-पतिः *m.*, पालः, पृथिवीदित् *m.*, नरेन्द्रः, नराधिपः, नरेशः, नरेन्द्रः, प्रजेन्द्रः, प्रजापः-पतिः *m.*, जगतीपतिः *m.*, जगतीपालः, जगत्यतिः *m.*, स्वनिपतिः *m.*, स्वनिपालः, स्वनीशः, स्वनीश्वरः, क्षितीशः, क्षितीश्वरः, पृथिवीशकः, भूमिभूत *m.*, क्षितिभूत *m.*, भूभूत, क्षाभूत, क्षापः, वसुधापिः, अधिपः, अधिपतिः *m.*, नायकाधिपः, महोभुक् *m.* (न्), जगतीभुक् *m.*, क्षाभुक्, भूभुक् *m.*, भूमीन्द्रः, महोभवा *m.* (न्), भवा *m.*, स्वामी *m.* (न्), भ्रमः *m.*, भगवान् *m.* (त्), उच्चपः-पतिः *m.*, राज्यभाक् *m.* (न्), लोकपालः, लोकेशः, लोकेश्वरः, लोकनाथः, नरदेवः, राट *m.* (न्), इरावान् *m.* (त्), इन्द्रः in comp.; as, 'the king of beasts,' मृगेन्द्रः; 'the king of birds,' खगेन्द्रः; 'the king of men,' नरेन्द्रः; 'king of kings,' राजेन्द्रः, राजाधिराजः, राजराजः, राजाधिपः; 'supreme king,' अधिराजः, अधिराट् (न्), महाराजः *m.*, अधीश्वरः, सचाट् (न्), महेश्वरः, सर्वेश्वरः, राजमिहः; 'a king's son,' राजपुत्रः, राजकुमारः, भर्तृदारकः; 'king's daughter,' राजपुत्री, राजकुमारी, राजकन्या; 'a line of kings,' राजावली-लिः *f.*, राजसन्ततिः *f.*; 'having no king,' अराजकः-क-कं, अनायकः-का-कं.

KING-CRAFT, *s.* राज्यनयनविद्या, राज्यकौशलं, राजतत्करणं, राज्यचतुर्थ्यं, राजनीतिः *f.*, राजनयः, राज्यरीतिः *f.*

KINGDOM, *s.* राज्यं, राजत्वं, ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, स्वाम्यं, प्रभुत्वं, माहिर्न.—(Country subject to a king) राट्, राज्यं, विषयः.—(Government) राज्यं, राज्याधिकारः, राजाधिकारः, राज्यपालनं, राज्यनीतिः *f.*—(Population) प्रजा.—(Animal kingdom) जन्तुजातिः *f.*, प्राणिजातिः *f.*, जीवगणः.—(Vegetable kingdom) वृक्षजातिः *f.*, मूलजातिः *f.*, तृणगणः.—(Mineral kingdom) धातुजातिः *f.*, धातुगणः.

KINGFISHER, *s.* मत्स्यरङ्गः-द्रकः, मत्स्यरङ्गः, मत्स्यशनः, मुचित्रकः, खचकः, कुट्टकः.

KINGLESS, *a.* अराजकः -का -कं, राजहीनः -ता -नं, अनायकः -का -कं.
 KINGLIKE, KINGLY, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजसदृशः -शी -शं, राजाहः -हो -हं, नृपोषितः -ता -तं, राजोषितः -ता -तं, राजसन्निभः -भा -भं, राजसदृशो -न्धितो -न्धि (न्), राज in comp. : as, 'kingly policy,' राजनीतिः.
 KING'S-EVIL, *s.* (A scrofulous disease) गण्डमाला.
 KINGSHIP, *s.* राजता त्वं, रान्यं, नृपत्वं, नरेन्द्रत्वं, भूपता -त्वं, महीपत्वं, नरेश्वर्यं, प्रभुत्वं, प्रजेश्वर्यं, प्राजापत्यं, साधिपत्यं, राजाधिकारः, राजपदं.
 KINSFOLK, *s.* बान्धवाः *m. pl.* बन्धुवर्गः, बन्धुजनः, बान्धववर्गः, स्वजनाः *m. pl.* स्वजनः, ज्ञातिवर्गः, सनातोंयाः *m. pl.* सगोत्राः *m. pl.*
 KINSMAN, *s.* बन्धुजनः, बन्धुः *m.*, बान्धवः, ज्ञातिः *m.*, स्वज्ञातिः *m.*, स्वजातीयः, सनातोंयः, स्वबन्धुः *m.*, स्वजनः, स्वकुल्यः, सकुल्यः, स्ववंशीयः, सर्वश्यः, वंश्यः, स्वकीयः, स्वकुटुम्बी *m.* (न्), कुटुम्बी *m.*, स्वः, कुलपुरुषः, गोत्रपुरुषः, सगोत्रः, गोत्रजः, गोत्रः, समानगोत्रः, गोत्र-बन्धुः *m.*, सपितृः, सनाभिः *m.*, दायादः -दवः, समानोदकः, उदकदः, उदकदायी *m.* (न्); 'a number of kinsmen,' बन्धुगणः, बन्धुताः 'bewailing a kinsman,' बान्धवाक्रोशी *m.* (न्).
 KINSMAN, *s.* बन्धुजनः, स्वजातीयः, स्वकुल्यः, गोत्रजा, गोत्रस्त्री.
 KIRK, *s.* (Place of worship) भजनालयः, भजनमन्दिरं.—(Body of believers) भक्तसमूहः, भक्तगणः, भक्तवृन्दं. See CHURCH.
 To KISS, *v. a.* चुम्ब (c. 1. चुम्बति -सितुं, c. 10. चुम्बयति -यितुं), चुम्बनं कृ or दा, निम्ब (c. 2. निम्बे, निम्बितुं), प्रणिम्बं, परिणिम्बं, निम्बु (c. 1. निम्बति -सितुं), प्रणिम्ब, मूर्ध्नि or मूर्धनि or शिरसि साध्या (c. 1. -नि-प्रति -प्रातुं) or उपाध्या or उपाया or समुपाध्या or समाध्या or अध्याध्या, अधरपानं नृ, अधररसं धा (c. 1. पिबति, पातुं).
 Kiss, *s.* चुम्बनं, चुम्बितं, परिणिम्बं, निम्बणं, प्रणिम्बणं, निम्बकं, अधरपानं, दशनोच्छिष्टः; 'giving a kiss,' चुम्बनदानं.
 KISSED, *p. p.* चुम्बितः -ता -तं, प्रणिम्बितः -ता -तं, परिणिम्बितः -ता -तं, निम्बितः -ता -तं; 'to be kissed,' चुम्बनीयः -या -यं, प्रणिम्बितव्यः -व्या -व्यं.
 KISSING, *s.* चुम्बकः, चुम्बनदाता *m.* (न्), परिणिम्बकः.
 KISSING, *part.* चुम्बन -सन्तो सत (न्), चुम्बितवान् -वती -वत् (न्).
 KIT, *s.* (A large bottle) महाकुपी. (A small fiddle) स्रुटमारुद्दी. —(A soldier's baggage) सैनिकसामग्री -व्यं, सैनिकपरिच्छदः.—(Complement of necessary utensils) उपकरणसामग्र्यं -ग्र्यो, उपकरणसमुदायः, सोपकारद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, सम्भारः.
 KITCHEN, *s.* पाकशाला, पाकस्थानं, पाकगृहं, पाकागारं, महानसः -सं, रसवती, स्रुटशालाः 'superintendent of the kitchen,' पाकशालाध्यक्षः, पाकगृहाधिकारी *m.* (न्), स्रुटध्यक्षः.
 KITCHEN-GARDEN, *s.* शाकपाटिका, शाकवाटा, शाकशाकटं, शाकशाकिनं.
 KITCHEN-MAID, *s.* पाककर्मकरो, पाकचेटी, महानसचेटी, पाचकमहाकरिणी दामिका or दासी.
 KITCHEN-WORK, *s.* पाककर्म्यं *n.* (न्), पाककार्यं, पाकागारकर्म्यं.
 KITE, *s.* (The bird) चिह्नः, ज्ञातापी *m.* (न्), ज्ञातापी *m.* (न्), विप-ज्ञारी *m.* (न्), स्वभानिः *m.*, श्रेयः.
 KITTLING, *s.* ज्ञायः -वकः, शिशुः *m.*, वत्सः, डिम्बः, डिष्टः.
 KITTEEN, *s.* मार्जारशावकः, विडालशिशुः *m.*, विडालशावकः, मार्जारवत्सः, सुदृष्टिशालः.
 To KITTEN, *v. n.* मार्जारशावकं मु (c. 2. सूते, c. 4. सूयत, सोतुं) or प्रमु or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं).
 To KICK, *v. n.* See To CLICK.
 To KNAB, *v. a.* दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), दनैरं ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं),

or घृ (c. 1. भरति, धर्तुं).
 KNACK, *s.* (Toy) क्रीडनकं.—(Dexterity) दक्षता, हस्तदक्षता, हस्तकौशल्यं, हस्तलापवं, युक्तिः *f.*, चातुर्यं, नैपुण्यं, निपुणता, प्रयोगः, सुप्रयोगः -गता, पटुता, पाटवं, व्यापारः, क्षिप्रता, व्यापारक्षिप्रता, अभ्यासः.
 To KNACK, *v. n.* साकस्मिककृणोति कृ, साकस्मिककश्नं कृ, स्फुकारं कृ.
 KNACKER, *s.* जीर्णोद्यमेता *m.* (न्), जीर्णोद्यमविश्वसिता *m.* (न्).
 KNAG, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*, पक्षे *n.* (न्).
 KNAGGY, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, बहुग्रन्थिः -न्धिः -न्धि, पक्षेविशिष्टः -हा -हं.
 KNAP, *s.* (Protuberance) गडः, पितृः, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, छाभोगः.
 To KNAP, *v. a.* (Bite) अकस्माद् दंश (c. 1. दंशति, दंष्टुं), साकस्मिकदंशनं कृ.—(Make a sharp sound) अकस्मात् कृण् (c. 1. कृणोति -यितुं), साकस्मिककृणोति कृ.
 KNAPSACK, *s.* पृष्ठेन भूतं सोपकारद्रव्यभाण्डं or सोपकारद्रव्याधारः, सैनिकेन यात्रामध्ये पृष्ठतो भूतं सोपकारद्रव्यभाजनं.
 KNAR, *s.* (Knot in wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षे *n.* (न्). See GNARLED.
 KNAVE, *s.* धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रयचकः, शठः, दुष्टजनः, तस्करः, पिशुनः, प्रतारकः, कूटकः, कूटकारः, दाम्भिकः, कुहकः, छिन्नरः, कपटी *m.* (न), कपटिकः.
 KNAVERY, *s.* धूर्तता, कैतवं, तस्करविद्या, शाठ्यं, शठता, कूटता, चैशुन्यं, यच्चनं, वचकत्वं, व्याजः, कापट्यं, छलं, कपटः, दुष्टता.
 KNAVISH, *a.* धूर्तः -त्री -त्रं, धूर्तस्वभावः -वा -वं, धूर्तशीलः -ला -लं, कितवशीलः -ला -लं, शठः -ठा -ठं, तस्करस्वभावः -वा -वं, कपटी -टिनी -टि (न्), कापटिकः -को -कं, कूटिकः -को -कं, वचकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं.
 KNAVISHLY, *adv.* धूर्तवत्, कितववत्, सकेतवं, कैतवेन, तस्करवत्, शठवत्, शाठ्येन, सकपटं, सकापट्यं, सव्याजं, सकूटं, यच्चकवत्, यच्चनार्थं, छलेन.
 KNAVISHNESS, *s.* धूर्तता, कैतवं, धूर्तशीलता, कितवशीलता, शठता.
 To KNEAD, *v. a.* हस्ताभ्यां मृद् (c. 9. मृद्वति, मर्दितुं, c. 10. मर्दयति -यितुं), अयमर्दं, विमर्दं, प्रमर्दं, उपमर्दं, अभिमर्दं, सम्मर्दं, कराभ्यां पिप्प (c. 7. पिप्पति, पेष्टुं) or चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीक or घृप् (c. 1. घर्पति -यितुं), हस्ताभ्यां सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं), हस्तसम्पीडनपूर्वकं पिष्टीकृ.—(Knead the limbs) संवाह (c. 1. -वाहति -हितुं, c. 10. -वाहयति -यितुं), कराभ्यां संवाह, संवाहनं कृ.
 KNEADED, *p. p.* हस्ताभ्यां मर्दितः -ता -तं or सम्मर्दितः -ता -तं or विमर्दितः -ता -तं or मृदितः -ता -तं or उपमर्दितः -ता -तं or अयमर्दितः -ता -तं, कराभ्यां पिष्टः -ष्टा -ष्टं or समिष्टः -ष्टा -ष्टं or चूर्णितः -ता -तं or घर्पितः -ता -तं or सम्पीडितः -ता -तं or पिष्टीकृतः -ता -तं.—(As the limbs) संवाहितः -ता -तं, कृतसंवाहः -हा -हं; 'to be kneaded,' संवाह्यः -व्या -वं, संहननं.—(Kneading-trough) द्रोणिः -णी *f.*
 KNEE, *s.* जानु *n.* -नुः *m.*, जानुसन्धिः *m.*, अङ्गीवान् *m.* -वत् *n.* (न्), अरुपक्षे *n.* (न्), अरुसन्धिः *m.*, अङ्गीरुसन्धिः *m.*, अङ्गीरुपक्षे *n.*, कुपेटः, कूपेटः, नलकोलः, पक्षेकं, चक्रिका; 'he fell on his knees,' जानुभ्यां भूमिं अगमत् or भूमौ पपात.
 KNEE-DEEP, *a.* जानुदमः -प्रो -प्रं, जानुद्वयसः -सो -सं, जानुनाभः -ची -वं.
 To KNEEL, *v. n.* जानुनी भूमौ न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), जानुनी भूमौ कृ, जानुभ्यां स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), जानुभ्यां भूमौ यन् (c. 1. यति -यितुं), or निपत्, जानुनी नम् (c. 10. तनयति -यितुं).
 KNEELING, *part. or a.* भूमिस्तज्जानुः -नुः -नु, क्षितिस्तज्जानुः -नुः -नु, नतजानुकः -को -कं.

KNEEPAN, *s.* जानुफलकं, कपोली, नलकिनी, खडीवत् *n.*, जानुफलं.
 KNEE-TRIBUTE, *s.* जानुपूजा, जानुभ्यां पूजा, जानुनतिपूजा सेवा or अर्चना.
 KNELL, *s.* प्रेतनयनकाले घट्टाध्वनिः *m.* or घट्टाशब्दः.
 KNICK KNACK, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्वयं, क्रीडावल्लु *n.*, क्रीडाविषयः.
 KNIFE, *s.* छुरिका, छुरी, कर्षेरिका, छुरी, कुननिका, कुनत्रं, शस्त्री, कृपाखी -णिका, असिपुत्रिका.
 KNIFE-GRINDER, *s.* भमाजीवी *m.* (नं), भमासक्तः, भमद्वारेण छुरिकातेजकः.
 KNIGHT, *s.* सादी *m.* (नं), कुलीनसादी *m.*, अश्वसादी *m.*, अश्वधारः, कुलीनयोडा *m.* (इ).
 To KNIGHT, *v. a.* सादिपदे नियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), सादिख्यातिं दा. सादिपद्धतिं दा, कुलीनख्यातिं दा.
 KNIGHTHOOD, *s.* सादिपदं, कुलीनसादिपदं, सादित्वं, सादिख्यातिः *f.*
 To KNIT, *v. a.* दीर्घसूचिद्वारेण सूत्राणि ग्रन्थ् (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थयति, ग्रन्थतुं), तनुग्रन्थनं कृ. —(Knit together, connect) संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), सघन्य् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), संघ्नय् (c. 10. -घ्रेययति -यितुं), योक्तुं (uom. योक्तयति -यितुं), संलग्नोक्तुं. —(Knit the brows) भुवी संहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), भूसंहतिं कृ.
 KNIT, *p. p.* ग्रन्थितः -ता -तं. —(Well-knit) संहतः -ता -तं, सुसंहतः -ता -तं, दृढसन्धिः -न्धिः -न्धिः, 'having the brows knit' संहतभूः -भूः-भु.
 KNITTING, *s.* दीर्घसूचिद्वारा तनुग्रन्थनं or सूत्रग्रन्थनं, सूत्रघ्रेयः, 'knitting the brows,' भूसंहतिः *f.*
 KNITTING-NEEDLE, *s.* दीर्घसूचिः -ची *f.*, सूत्रग्रन्थनार्थं दीर्घसूचिः or दीर्घशलाका.
 KNOB, *s.* पिण्डः -खंडं, गण्डः -खडका, गुल्मः, ग्रन्थिः *m.*, साभोगः. —(In wood) ग्रन्थिः *m.*, पक्षं *n.* (नं).
 KNOBBED, KNOBBY, *a.* पिण्डी -खिन्नी -खिन् (नं), पिण्डितः -ता -तं, सपिण्ड. -खा -खंडं, गल्ली -खिन्नी -खिन् (नं), सगण्डः -खा -खंडं, ग्रन्थिलः -ला -लं.
 To KNOCK, *v. a.* (Strike, hit) तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), चिदद्, तद् (c. 6. तुदति -ते, तोक्तुं), आतुद्, चितुद्, प्रहृद् (c. 1. -हरति -हन्तुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, चिहन्, आहन्, विहन्, समाहन्, अग्राहन्. —(Strike a door) द्वारं तड्. —(Knock down) पत (c. 10. पातयति -यितुं), अवपत, निपत, भंश (c. 10. भंशयति -यितुं), आघातेन or प्रहारेण भूमौ पत. —(Knock out) आघातेन वहिष्कृ; 'to knock out the brains,' मस्तिष्कं निष्पृष् (c. 7. -पिनष्टि -पेष्टुं), आघातेन मस्तिष्कं वहिष्कृ. —(Knock off) आघातेन पत; 'do quickly,' सत्वरं सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), त्वरितं कृ. —(Knock up, fatigue) खिद् (c. 10. खेदयति -यितुं), अवसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), आयासेन सख् or बलं ढ (c. 1. हरति, हन्तुं) or अपहृद्. —(Knock on the head) मस्तकम् आह्व or ताडयित्वा व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं).
 To KNOCK, *v. n.* (Strike) ताडनं कृ, आपातं कृ, अभिघातं कृ, प्रहारं कृ, 'to knock with a stick,' वेचापातं कृ, दखप्रहारं कृ, दखपातनं कृ; 'with the fist,' मुष्ट्यापातं कृ, मुष्टिप्रहारं कृ, बाहुप्रहारं कृ, मुष्टिपातं कृ. —(Strike against, clash) अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिहन्, प्रतिघातं कृ, सङ्घट् (c. 1. घटते -टितुं), आपत् (c. 1. -पतति -तिनुं), अभिपत्. —(Knock under, submit) उपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), वशं गम्, वशीभू. —(Knock up) चम् (c. 4. आगम्यति, अभिनुं), खिद् (c. 4. लिखते, सेयुं), चलायासात् or अतिलेदाद् गतसखाः -खा -खं भू.
 KNOCK, *s.* (Blow) आपातः, अभिघातः, घातः, प्रहारः, आहतिः *f.*, हतिः *f.*, ताडनं, पातः -तनं; 'a knock with a stick,' वेचापातः; 'a knock with the fist,' मुष्टिप्रहारः; 'a knock-down argument,' गलहस्तः.
 KNOCKED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, आहतः -ता -तं, अभिहतः -ता -तं,

समाहतः -ता -तं, प्रहतः -ता -तं. —(Knocked down) निपातितः -ता -तं, पातितः -ता -तं, भंशितः -ता -तं.
 KNOCK-KNEED, *a.* संहतजानुः नुः -न्तु, संहतजानुकः -की -कं, संडुः -डुः -डु, संशः -शा -शं.
 KNOCKER, *s.* (One that knocks) ताडयिता *m.* (तु), प्रहन्ता *m.* (तु), ताडनकृत्. —(Of a door) द्वारताडनी, द्वारमुहुरः, द्वारताडनयन्.
 To KNOCK, *v. a. or n.* प्रेतनयनकाले घट्टाध्वनिं कृ or घट्टाशब्दं कृ.
 KNOLL, *s.* सुद्रुपक्षितः, ईषदुक्षतो भूभागः or भूमिभागः or मृत्तिकावयः, वनः -प्री, वन्मोके, नाकुः *m.*
 KNOT, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, वन्धः -वन्धनं, गण्डः; 'tying a knot,' ग्रन्थिवन्धनं. —(Joint in a plant) पक्षं *n.* (नं), ग्रन्थिः *m.*, परुः *m.*, गण्डः *f.*, आकल्पकः. —(In wood) काष्ठग्रन्थिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठसन्धिः *m.* —(Articulation) सन्धिः *m.* —(Bond of union) सन्धिः *m.*, सघन्यः, संहतिः *f.*, संयोगः. —(Gang, crew) गणः, सङ्घः, समूहः, संसर्गः, निवहः, मयडलं. —(Bunch, clump) पिण्डः -खंडं, गुल्मः, गुच्छः -च्छकः, स्रवकः, काण्डः, स्रवः. —(Knotty point) ग्रन्थिः *m.*, गूढार्थः; 'one who removes knots,' ग्रन्थिहरः.
 To KNOT, *v. a.* ग्रन्थिं कृ, ग्रन्थ् (c. 1. ग्रन्थयति -यितुं), ग्रन्थिरूपेण संघ्नय् (c. 10. -घ्रेययति -यितुं).
 To KNOT, *v. n.* ग्रन्थिरूपेण संघ्नयिषु, ग्रन्थिं वन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).
 KNOTTINESS, *s.* ग्रन्थिलत्वं, मयग्रन्थित्वं, ग्रन्थिपूर्णता, सघ्नित्वं, ग्रन्थिमयः.
 KNOTTY, KNOTTED, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, ग्रन्थिमयः -मयी -मत् (तु), ग्रन्थी -ग्रन्थिनी -ग्रन्थि (नं), ग्रन्थिमयः -यी -यं, पक्षिमयः -यी -यं, बहुग्रन्थिः -ग्रन्थिः -ग्रन्थि. —(Intricate, difficult) गूढार्थः -रथ -रथं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं, दुःप्रोक्षणीयः -या -यं.
 To KNOW, *v. a. and n.* ज्ञा (c. 3. जानाति -नोते, ज्ञातुं), परिज्ञा, संज्ञा, विज्ञा, विद् (c. 2. वेत्ति, वेदितुं), संविद्, बुध् (c. 1. बोधति -ते -पितुं), c. 4. बुध्यते, बोधुं), अवबुध्, समुध्, अवगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), सवे (c. 2. अवैति -न्तु, rt. इ), मन् (c. 4. मम्यते, मन्तुं); 'know thou,' सवेहि, जानीहि. —(Recognize) अभिज्ञा, प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा. —(Be familiar or acquainted with) परिचयं कृ, परिचितः -ता -तं भू or सस्. —(Understand, perceive) उपलभ् (c. 1. -लभते -लभुं), ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं), स्रधं ग्रह्. —(Carnally) प्रज्ञा, सङ्गम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), भन् (c. 1. भजते, भक्तुं), स्त्रीसङ्गं कृ, स्त्रीसङ्गहणं कृ.
 KNOWABLE, *a.* ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, ज्ञेयः -या -यं, विज्ञेयः -या -यं, ज्ञानीयः -या -यं, वेदनीयः -या -यं, वेद्यः -द्या -द्यं, अवगम्यः -म्या -म्यं, अवगम्यः -व्या -व्यं.
 KNOWER, *s.* ज्ञाता *m.* -त्री *f.* (तु), ज्ञानी *m.* -निनी *f.* (नं), वेत्ता *m.* -त्री *f.* (तु), वेदिता *m.* (तु), वेदी *m.* -दिनी *f.* (नं), अभिज्ञः -ज्ञा, ज्ञः ज्ञा in comp.
 KNOWING, *a.* (Shrewd) अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, ज्ञानी -निनी -निनि (नं), विदग्धः -ग्धा -ग्धं, तद्विद् *m. f. n.*, तज्ज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पक्षबुद्धिः -द्धिः, -द्धि, विचक्षणः -क्षा -क्षं, नागरः -रा -रं, निपुणः -या -यं, प्रवीणः -या -यं.
 KNOWINGLY, *adv.* ज्ञानतः, ज्ञानात्, ज्ञानपूर्वः, मया, बुद्ध्या, मतिपूर्वः, बुद्धिपूर्वः, बोधपूर्वः. —(Cunningly) विदग्धत्, विदग्धवत्.
 KNOWLEDGE, *s.* (Certain perception, opposed to ignorance of) ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, बोधः -धनं, प्रबोधः, अवबोधः, उद्बोधः, प्रज्ञा, उपलब्धिः *f.*, वेदनं, संवेदः -दनं, अवगमः, प्रमा, प्रमितिः *f.*, समुदायः, उपलम्भः, हतिः *f.*, प्रतीतिः *f.*, ज्ञानत्वं, वेत्तृत्वं, विषयः. —(Learning, science) विद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, विद्वत्ज्ञा, वेदुषः, पाठित्वं.

प्राज्ञत्वं. श्रुतिः *f.*, श्रुत्यतिः *f.*—(Spiritual knowledge) आत्मविद्या, आत्मज्ञानं, परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, परमार्थः, अध्यात्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, ज्ञानविद्या, ज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या; 'instruction in spiritual knowledge,' ब्रह्मदानं, ब्रह्मोपदेशः, ज्ञानोपदेशः, आत्मबोधः; 'versed in it,' ज्ञानवान्—वतो—वत् (तृ), ज्ञानपरः—रा—रं, ज्ञाननिष्ठः—ष्टा—ष्टं, —(Sacred and profane knowledge) ज्ञानविज्ञानं.—(Recognition) प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, संविज्ञः *f.*—(Acquaintance with persons) परिचयः, मोक्षार्थः.—(Conversancy) परिज्ञानं, अभिज्ञाता, विज्ञाता, नैपुण्यं, प्रवीणता, पाठवं; 'acquiring knowledge,' विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यालभः; 'giving knowledge,' विद्यादानं; 'eager after knowledge,' विद्याधी—धिनो—धि (नृ), जिज्ञासुः—सु—सु, ज्ञानेच्छुः—च्छुः—च्छु, ज्ञानेप्सुः—प्सुः—प्सु; 'thirst after knowledge,' जिज्ञासा, विद्याधीः, ज्ञानेच्छा; 'attainable by knowledge,' ज्ञानगम्यः—म्या—म्यं; 'gained by knowledge,' विद्याजितः—ता—तं, विद्यालभः—भा—भं; 'according to one's knowledge,' यथाज्ञानं; 'without the knowledge of,' अगोचरेण; 'with the knowledge of,' गोचरेण; 'with my knowledge,' मम गोचरेण, मत्तोचरेण.

KNOWN, *p. p.* ज्ञातः—ता—तं, परिज्ञातः—ता—तं, अभिज्ञातः—ता—तं, विज्ञातः—ता—तं, विदितः—ता—तं, विन्नः—न्ना—न्नं, विवः—न्ना—न्नं, बुधितः—ता—तं, बुद्धः—द्धा—द्धं, अयगतः—ता—तं, मतः—ता—तं, उपलभः—भा—भं, गृहीतार्थः—र्था—र्थं; 'to make known,' ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति—यितुं), विज्ञा, निश्चित (c. 10. वेदयति—यितुं), विद्, बुध् (c. 10. बोधयति—यितुं); 'made known,' ज्ञप्तः—प्ता—प्तं, विज्ञप्तः—प्ता—प्तं, ज्ञापितः—प्ता—तं, विज्ञापितः—ता—तं, वेदितः—ता—तं, निवेदितः—ता—तं; 'to be known,' ज्ञा in pass. (ज्ञायते), प्रतो in pass. (ईयते), परिचि in pass. (चोपेते); 'be it known,' विदितम् अस्तु, ज्ञातम् अस्तु.—(Celebrated) विप्रुतः—ता—तं, ख्यातः—ता—तं, विख्यातः—ता—तं, विज्ञातः—ता—तं, प्रसिद्धः—द्धा—द्धं, प्रतीतः—ता—तं; 'known quantity,' रूपं.

KNUCKLE, *s.* अङ्गुलिमन्यः *m.*, अङ्गुलियन्यः *m.*, अङ्गुलियर्थ *n.* (नृ).
KNICK, *m.*, पथं *n.* (नृ), ग्रन्थः *m.*

TO KNICKLE, *v. n.* वशं गमं (c. l. गच्छति, गन्तुं), वशीभू, उपगमं, अयुपगमं, नवीभू, परापीनोभू.

KNUCKLED, *a.* सन्धियुक्तः—क्ता—क्तं, सन्धिविशिष्टः—ष्टा—ष्टं, ग्रन्थिलः—ला—लं.

KNURL, *s.* ग्रन्थिः *m.*, ग्रन्थिका, पिण्डः—खं, गण्डः.

KNURLED, *a.* ग्रन्थिलः—ला—लं, ग्रन्थिमयः—यो—यं, बहुग्रन्थिः—न्यः—न्य.

KRISHNA, *s.* (The most celebrated form of Vishnu, or rather identified with Vishnu, as distinct from his ten Avatārs, or Incarnations. The following particulars of the history of this very popular deity, whose votaries are still so numerous in India, are given as an introduction to the enumeration of his various names. Vasudeva, a descendant of Yadu and Yayāti, had two wives, Rohini and Devakī. The latter had eight sons, of whom the eighth was Krishna. Kansa, a demon, the sister of Devakī, and king of Mathurā, was informed by the gods that one of these sons would kill him. He therefore kept Vasudeva and his wife Devakī in confinement in his palace, and slew their first six children. The seventh son was Balarāma, who was saved by being abstracted from the womb of Devakī, and transferred to that of Rohini. The eighth was Krishna,

who was born with skin as black as the dark leaves of the lotus, and with a peculiar mark on his breast: he was born at midnight, and immediately taken up by Vasudeva, who, favoured by the gods, was able to elude the vigilance of the guards, and make his escape through the gates of Mathurā to the banks of the Yamunā river. Here Sesha, the many-headed serpent, spread his hoods above the heads of the father and child, and thus protecting them, Vasudeva was enabled to cross the stream, and finding a cowherd named Nanda, whose wife Yaśodā had just been delivered of a child, he quietly substituted his own son in its place, and returned with the child of the cowherd to the bedside of Devakī. When Kansa found that the infant Krishna had escaped, he summoned certain demons, his servants, and gave orders that a search should be made for the child, and that all male children in whom were signs of unusual vigour, should be killed. At the same time he released Vasudeva and his wife, as no longer endangering his safety. The cowherd Nanda, with his wife Yaśodā, taking the infant Krishna, and accompanied by Rohini and the infant Balarāma, went to reside at a village called Gokula, or Vraja, where they settled. Here the female demon Pūtānā tried to destroy the young Krishna by offering him her breast to suck, but was killed by the child. Soon the child, with his playfellow Balarāma, began to be unruly; and one day his foster-mother passed the folds of a rope round his body and tied him to a large wooden bowl, but the strength of the young Krishna enabled him to drag the bowl against the trunks of two trees, which were uprooted by the shock. The family of Nanda now removed from Vraja to Vrindāvana, and here Krishna and Balarāma grew up together, and, roaming about the woods, joined in the sports of the herdsmen's sons. One day Krishna came to the banks of the Yamunā, within which was the fearful pool of the serpent Kālīya. Krishna jumped boldly in. A terrible combat ensued, in which the divine child was victorious, and commanded the snake-king to depart from the Yamunā to the ocean. About the same time Balarāma killed the demon Dhenuka, who sought to destroy the two boys, and soon afterwards killed the demon Pralamba, who had assumed the shape of a young cowherd, that he might mix in their sports. Not long after, the young Krishna, who delighted in playing tricks upon his elders, resolved to rouse the anger of the god Indra, who, according to some, was his elder brother. He persuaded Nanda to cease sacrificing to Indra, and to worship the mountain Govardhana, which sheltered the shepherds and their cattle. This they did, but the exasperated Indra would have destroyed them and their flocks with heavy rain, had not Krishna lifted up the mountain and sheltered them under it. Indra,

foiled in his revenge, descended from heaven to praise Krishna, and made him lord over the cattle. Meanwhile Krishna had grown a beautiful youth, and soon began to sport with the Gopis, or shepherdesses, of whom seven or eight became his wives, and amongst them his favorite, Rádhá. In this character he is usually represented with flowing hair and with a flute in his hand, and has been compared to Apollo accompanied by the muses. In his pastimes with the shepherdesses he invented a kind of round dance, called Rása or Mandala nrityam, in which he and Rádhá being in the centre, the attendant Gopis danced round them. But the happiness of Krishna was interrupted by his tyrannical uncle Kansa, who sent formidable demons to destroy him; Arishta, in the form of a bull, Keśin, in the form of a horse, Kálanemi, and others. They were all killed by the young Krishna. Kansa then sent a messenger, named Akúrā, to entice Krishna and Balarāma to his city Mathurā, under pretext of being present at some games. They accepted the invitation and went. At the entrance of the town Krishna killed Kansa's washerman, who insulted him. Having clothed himself in the washerman's yellow clothes, he proceeded, and meeting a crooked woman carrying ointment, miraculously made her straight by a touch of his hand. At the games he killed the king's boxer, Chánúra, and afterwards Kansa himself, and placed Kansa's father, Ugrasena, upon the throne. He then became the pupil of Sándipani, and, to rescue his son, killed the demon Panchajana, and, taking the conch shell, formed of his bones, bore it as his horn. Still living in Mathurā, he was attacked by a prince named Kálayavana, who advanced with a large force against the Yadu tribe. Upon this Krishna built and fortified a city called Dwáraka, in the province of Guzerat, and thither transferred the inhabitants of Mathurā. One day Krishna went forth unarmed, and, being pursued by Kálayavana, took refuge in a cavern, where Muchukunda, king of men, was asleep. Kálayavana, entering the cavern, was reduced to ashes by an angry glance from the eye of Muchukunda. Krishna then returned to Dwáraka. Soon after he was accused of stealing a wonderful jewel called 'syamantaka,' in the possession of a man named Prasena. But the jewel was really lost by the death of Prasena in a forest, and was picked up by a lion, who, in his turn, was killed by the king of the bears, Jambavat. The latter took the jewel to his cavern, where he was found by Krishna, and compelled to restore the gem. At the same time the bear gave him his daughter Jambavatī in marriage. He next married Satyabhāmā, daughter of Satrájit, and afterward carried off Rukmīñī, daughter of Bhīshmaka. By the latter he had a son called Pradyumna, who is usually

identified with Kámadeva, the god of love, and a daughter named Chárumatī, as well as many other children. Besides these wives he had more than sixteen thousand others, who bore him a numerous progeny of one hundred and eighty thousand sons. The other incidents of his life are thus briefly related. Indra came to Dwáraka, and reported to Krishna the tyranny of the demon Naraka. Krishna went to his city, and slew him and another demon named Mura, who assisted in the defence of the city. He afterwards ascended to the heaven of Indra, with his wife Satyabhāmā, and, visiting the gardens of Swarga, was induced by his wife to carry off the Párijata tree, or celebrated tree of Paradise. Sachi, the wife of Indra, excited her husband to its rescue, and a conflict ensued between the gods and Krishna, who defeated them, and carried the tree to Dwáraka. Soon after this, Ushā, the daughter of the Daitya Bána, became enamoured of Aniruddha son of Pradyumna and grandson of Krishna, and induced her father to carry him off. Krishna, Balarāma, and Pradyumna, came to his rescue. Siva and Skanda aided Bána, but the former was disabled and the latter put to flight; and Krishna, encountering Bána, cut off all his arms. After this, Paundraka, one of the family of Vasudeva, assumed the insignia and title of Krishna, and was supported by the king of Benares. Krishna advanced against them, mounted on his vehicle Garuda, and having destroyed them, set fire to Benares by the radiance from his chakra or discus. Lastly, being recalled by the gods to heaven, he destroyed all his own family the Yádavas. Amongst them died Balarāma, out of whose mouth, as he expired, issued the great serpent, Ananta or Seshā, of which he was an incarnation. Krishna himself was killed by a chance shot from a hunter, and again became one with the Universal Spirit. From this summary of the history of Krishna his various names will become intelligible. Many of these names, as well as many of his attributes and peculiarities, are identical with those of Vishnu. See VISHNU. As being of a black or dark blue colour he is called) कृष्णः. नीलमाधवः.—(As descended from Yadu) यादवः. यदुनाथः. कुकुराधिनाथः.—(As son of Vasudeva) वासुदेवः. वसुदेवभूः. m.—(Son of Devaki) देवकीनन्दनः. देवकीपुत्रः. देवकीमनूः. m., देवकीनन्दनः.—(As bearing the mark Srivatsa on his breast) श्रीवत्सभूत m., श्रीवत्सलान्धनः. श्रीवत्साङ्गः.—(As foster-son of Nanda) नन्दनन्दनः. नन्दकी m. (नं). नन्दात्मजः.—(As slayer of Pūtana) पूतनाहा m. (नं). पूतनाहिः m., पूतनान्दनः.—(As having a rope round his body) दामोदरः.—(As destroying a tree in the forest of Vrindavana) वनलान्जना m.—(Conqueror of Kálīya) कालियवधित्.—(Younger brother of Indra) उपेन्द्रः. इन्द्राभुक्तः. इन्द्रावच्छेदः.—(Upholder of Govardhana) गोवर्धनधरः.—(Chief of shepherds and Protector of cattle) गोविन्दः. गोपालः-लक्षः, गोपेन्द्रः, गोपेशः.—(The long-haired) केशवः.

केशी *m.* (नं), केशः, केशदः.—(Bearer of the flute) वंशीधरः, मुरलीधरः.—(Lord of the shepherdesses) गोपीनाथः.—(Beloved of Radha) राधाकान्तः, राधावल्लभः, राधानाथः.—(Destroyer of Arishta) अरिहृदनः.—(Of Kesin) केशिहा *m.* (नं), केशिहृदनः.—(Of Kālanemi) कालनेमिहा *m.*, कालनेमिरिपुः *m.*, कालनेमिशुः *m.*, कालनेम्यरिः *m.*—(Dressed in yellow clothes) पीताम्बरः.—(Conqueror of Chānūra) चानूरजित्.—(Killer of Kansa) कंसहा *m.*, कंसजित् *m.*, कंसारिः *m.*, कंसारातिः *m.*—(Lord of Mathurā) मथुरेशः.—(Bearer of the couch Pāñchajanya) पाञ्चनभरः.—(Conqueror of Kālayavana) कालयवनजित्.—(Lord of Dwāraka) द्वारकेशः, द्वारकानाथः.—(Husband of Jāmbavati) जाम्बवतीपतिः *m.*—(Conqueror of Naraka) नरकजित्, नरकान्तः.—(Destroyer of Mura) मुरहा *m.*, मुरारिः *m.*, मुररिपुः *m.*—(Conqueror of Paundraka) पौण्ड्रकजित्.—(Bearing the discus) चक्रधरः, चक्री *m.* (नं), चक्रपाणिः *m.*, चक्रहस्तः, चक्रवान् *m.* (नं), चक्रभृत् *m.*—(Bearing the conch) शङ्खी *m.* (नं), शङ्खभृत् *m.*—(Blowing the conch) ध्वजः.—(Bearing a chaplet or garland) वनमाली *m.* (नं), मालः.—(Bearing the jewel on his breast) कौसुमवध्वाः *m.*, कौसुमलयकः.—(Destroyer of the demon Madhu) माधवः, मधुजित्, मधुरिपुः *m.*, मधुभिद् *m.*, मधुमथनः.—(Having Garuda as his symbol) गरुडध्वजः, तार्क्ष्यध्वजः, तार्क्ष्यनायकः.—(Foe of barbarians) यवनारिः.—(Foe of the daityas) दैत्यारिः *m.*—(The undecaying one) अच्युतः, अनन्तः.—(Worshipped by men) जनार्दनः.—(Lord of the senses) तृपोकेशः The following are other names of this deity, some of which will be explained under the head of Vishnu हरिः *m.*, नारायणः, वैकुण्ठः, स्वभूः *m.*, पुण्डरीकाक्षः, विहरः श्रवाः *m.* (स्), शाङ्गी *m.* (नं), पद्मनाभः, वासुभद्रः, वासुः *m.*, त्रिविक्रमः, विश्वकसेनः, चतुर्भुजः, शीरिः *m.*, पुरुषोत्तमः, बलिध्वंसी *m.* (नं), विश्वम्भरः, विष्णुः *m.*, अधोक्षजः, कैटभजित् *m.*, राहुभेदी *m.* (नं) कुसुभः, उरुगायः. Krishna's mace or club is called कौमोदकी; 'his sword,' नन्दकः; 'his jewel,' कौसुभः, स्यमतकः; 'his discus,' सुदशनः, चक्रः; 'his conch,' पाञ्चनभः, शङ्खः; 'his garland,' वनमाला; 'his charioteer,' सायकः *m.*, शैनेयः, दारुकः, युगुधानः; 'his heaven,' गोलोकः; 'a festival in his honour,' रासयज्ञः; 'his paternal uncle and friend,' चक्रः; 'his grandfather,' शूरः; देवकः; 'his city,' द्वारकः-का, द्वारिका, द्वारवती, अजिनगरी. A modern reformer of the Vaishnava faith called चैतन्यः is considered in Bengal as an avatar of Vishnu. He is also called गोरचन्द्रः, गोरान्धः.

KRORE, *s.* (Ten millions) कोटिः-दो.

KURAN, *s.* यावनधर्मग्रन्थः, यावनधर्मपुस्तकं, यवनोपधर्मशास्त्रं.

KUVERA, *s.* (God of wealth, the Hindu Plutus, chief of the Yakshas and Guhyakas, into whose forms transmigrate the souls of those men who in this life are absorbed in the pursuit of riches. He is the son of Visravas by Ilavilā and regent of the north. He is represented in external appearance as a mere man, but with a deformed body, having three legs and but eight teeth. Hence he is called) कुपरः, मनुष्यधर्मो *m.* (नं), कुहः.—(As lord of wealth) धनपतिः *m.*, धनाधिपः, धनदः, धनकलिः *m.*, धनाध्यक्षः.

विश्वेशः, वसुः *m.*, अर्धपतिः *m.*, श्रीमान् *m.* (तं), श्रीदः.—(Chief of the Yakshas) यक्षराजः, यक्षराट् *m.* (नं), यक्षेन्द्रः, यक्षेशः, पुष्यवनेश्वरः, राक्षसेन्द्रः, यक्षः.—(Son of Visravas) वैश्रवणः.—(Son of Ilavilā) हलविलः, हेलविलः, हेडविलः, हेडविहः.—(Regent of the north) उन्नराज्ञापतिः *m.*—(Lord of the Kinnaras) किन्नरेशः, किन्नरेश्वरः, किम्पुल्लेश्वरः, मयुराजः.—(Descended from Pulasti or Pulastya) पौलस्त्यः.—(King of kings) राजराजः.—(King of men) मयुराट्.—(Borne by men) नरपाहनः.—(Friend of Siva) त्र्यम्बकसलः, ईशसलः-सलः.—(Having a yellow mark in place of one of his eyes) एकपिङ्गः-ङ्गलः.—(Lord of Alakā) अलकाधिपः-पतिः *m.*—(Inhabiting Kailāsa) कैलासनिवेशनः, कैलासीकाः.—(Lord of the divine treasures) निधिनाथः, निधीशः.—(The very fleet) रविहः. Kuvera's vehicle or car is called पुष्पं-प्यकं; 'his garden,' वैवरपं; 'his city,' अलका, वसुधारा, वसुधारा, वसुधारी, यक्षराट्पुरी.—(The mountain on which his city is situated) कैलासः, कुवेराचलः, कुवेराद्रिः *m.*—(His wife) कौवेरी, चाण्डी, यक्षी, चामुखा.—(His son) नलकूबरः, नलकूबरः, नलकूबरः, मणिग्रीवः, मायुराजः.—(His attendants, who are shaped like men with the heads of horses) किन्नरः, किम्पुल्लः, तुरङ्गवदनः, तुरङ्गवक्त्रः, तुरङ्गाननः, तुरङ्गस्यः, अश्ववक्त्रः, अश्ववदनः, मयुः.—(His divine treasure) निधिः *m.*, निधानं, श्रेवधिः *m.*, सेवधिः. 'There are nine of these treasures or gems, viz. पद्मः, महापद्मः, शङ्खः, मकरः, कच्छपः, मुकुन्दः, नन्दः, नीलः, खड्गः.—(Relating to Kuvera) कौवेरः-री-रं.

L.

LABEL, *s.* पत्रं, मूषकपत्रं, अक्षपत्रं, अक्षपटः, पत्रकं.

To LABEL, *v. a.* मूषकपत्रम् आरुह् (c. 10.-रोपयति-यितुं) or अनुबन्ध् (c. 9.-बध्नाति-बन्धुं) or बन्ध्.

LABIAL, *a.* सोष्ठ्यः-ष्ठ्या-ष्ठ्यं, सोष्ठ्यसन्धी-न्यनी-न्यि (नं); 'a labial letter,' सोष्ठ्यं.

LABIODENTAL, *a.* दन्तोष्ठ्यः-ष्ठ्या-ष्ठ्यं, दन्तोष्ठ्यः &c., दन्तोष्ठ्यः &c.

LABOR, *s.* (Exertion) उत्साहः, उद्योगः, यत्नः, प्रयत्नः, व्यवसायः, अध्यवसायः, उद्यमः, आयासः, कर्म *n.* (नं), क्रिया, प्रवृत्तिः *f.*, व्यापारः, चेष्टा.—(Toil) आयासः, प्रयासः, श्लेशः, श्रमः, परिश्रमः, कष्टं, दुःखं, नित्यश्रमः, नित्यश्लेशः.—(Bodily or manual labor) कायश्लेशः, देहश्लेशः, शरीरायासः, शरीरश्लेशः, शरीरश्रमः, द्रातं.—(Unpaid labor) विष्टिः, आनूः *f.*—(Travail, childbirth) प्रसववेदना, प्रसूतिवेदना, गर्भवेदना, प्रसवयातना, प्रसवकालः, प्रसूतिकालः; 'acquired by one's own labor,' स्वकष्टाजितः-ता-तं.

To LABOR, *v. n.* (Exert strength, make effort) यत् (c. 1. यतते-तितुं), प्रयत्, व्यवसो (c. 4.-स्यति-सातुं), उद्यम् (c. 1.-यजति-यन्तुं), चेष्ट् (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं), विचेष्ट्, उद्योगं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ, आयासं कृ.—(Toil) आयास (c. 4.-यस्यति-यसितुं), आयासं कृ, श्रम् (c. 4. श्राम्यति, श्रमितुं), परिश्रम्, श्लेश (c. 4. श्लेष्यते, श्लेशितुं), परिश्लेश, शरीरायासं कृ, द्रातं कृ, शरीरायासेन कर्म कृ, कष्टं कृ.—(Be in distress) श्लेश, व्यष्ट् (c. 1. व्यष्टते-चितुं) पीड् in pass. (पीड्यते), तप् in pass. (तप्यते), कृच्छ् (nom. कृच्छ्यायते), उद् in pass. (खिद्यते), परिश्लिष्ट्.—(Be in travail) प्राप्तप्रसववेदना भू, प्राग्गर्भवेदना भू, प्राप्तप्रसवकाला भू.—(Labor under) उपहन् in pass. (-हन्त्यते), पीड् in pass. (पीड्यते), उपहतः-ता-तं भू, पीडितः-ता-तं भू; 'to labor

under a disease,' रोगपीडितः -ता-तं भू, रोगान्ने-न्ता-तं भू.

TO LABOR, v. a. (Form with labor) महायत्नेन or बहुश्रमेण or अत्यायत्नेन कृ or संस्कृ or परिष्कृ or साध् (c. 10. साधयति -यितुं) or सिद्धीकृ or कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), यत्नेन सेव् (c. 1. सेवते -वितुं) or उपसेव् or अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -ज्ञातुं) or चात्सा.—(Till, cultivate) कृष् (c. 6. कृषति, क्रष्टुं).

LABORATORY, s. (Work-room) उद्योगशाला, उद्योगगृहं, शिल्पशाला.—(House for chemical experiments) रसायनकर्मगृहं, रसायन-कर्मशाला, रससंस्कारशाला.

LABORED, p. p. or a. अतिसिद्धः -ज्ञा-ज्ञं, आयाससिद्धः -ज्ञा-ज्ञं, यत्नसिद्धः -ज्ञा-ज्ञं, कष्टसिद्धः &c., यत्नपूर्वः -ज्ञा-ज्ञं, अतपूर्वः &c., आयासपूर्वः &c.

LABORER, s. (One engaged in any toilsome work) आयासी *m.* (नृ), कृतायासः, श्रमी *m.* (नृ), कृतश्रमः, उद्योगी *m.* (नृ), कृतोद्योगः, व्यवसायी *m.* (नृ), कर्मी *m.* (नृ), कामीः—(A hired or day laborer) द्रातीनः, कर्मकरः, कर्मकारः-रकः, कर्मकारी *m.* (नृ), भूतकः, भूतः, भूतिभुक् *m.* (नृ), वेतनिकः, भरणभुक् *m.*, वेतनार्थी *m.* (नृ), वेतनग्राही *m.* (नृ), वक्षिकः—(Cultivator of soil) कृषकः, कर्षकः, खेपिकः, खेती *m.* (नृ), क्षेत्रकर्षकः, कीनाशः, कृषीबलः.

LABORING, part. of a. कृतश्रमः -मा-मं, कृतायासः -सा-सं, श्रमकारी -रिखी-रि(नृ); 'a laboring man.' See **LABORER.** (Laboring under) उपहनः -ता-तं, पीडितः -ता-तं; 'laboring under a disease,' रोगपीडितः -ता-तं.

LABORIOUS, a. (Using labor, industrious) आयासी -सिनी-सि (नृ), श्रमी-मिणी-मि (नृ), परिश्रमी &c., कृतश्रमः -मा-मं, श्रमशीलः -ला-लं, बहुश्रमः -मा-मं, उद्योगी-मिनी-मि (नृ), उद्योगशीलः -ला-लं, उत्साही-हिनी-हि (नृ), कर्मशीलः -ला-लं, कर्मी-मिणी-मि (नृ), कामीः -मी-मं, कर्मोद्युक्तः -क्षा-क्तं, सयत्नः -ला-लं, यत्नशीलः -ला-लं, प्रयासवान् -वती-वत् (नृ), व्यवसायी-यिनी-यि (नृ), उद्यमी &c., सोत्साहः -हा-हं, कर्मपरायणः -या-यं, श्रमसहः -हा-हं, श्रामिकः -की-कं, अनलसः -सा-सं, निरालस्यः -स्या-स्यं, प्रयासभाक् *m. f. n.* (नृ), सोद्योगः -गा-गं.—(Requiring labor) श्रमसाध्यः -ध्या-ध्यं, कष्टसाध्यः -ध्या-ध्यं, आयाससाध्यः &c., श्रमसिद्धः -ज्ञा-ज्ञं, दुःसाध्यः &c., कठिनः -ना-नं, दुःसेन or कृच्छ्रेण साध्यः -ध्या-ध्यं, दुःससाध्यः &c., कष्टः -हा-हं.

LABORIOUSLY, adv. श्रमेण, बहुश्रमेण, श्रमं, श्रमपूर्व, आयासेन, प्रयासेन, आयासं, कष्टेन, कृच्छ्रेण, उद्यमेन, सोत्साहं, सोद्योगं, यत्नेन, यत्नतः, सयत्नं.

LABORIOUSNESS, s. (Diligence) आयासशीलता, उद्योगशीलता, कर्मशीलता, उद्योगः, सोद्योगत्वं, यत्नः, सयत्नता, व्यवसायः, उद्यमः—(Toilsomeness) श्रमसाध्यता, कष्टसाध्यता, आयाससाध्यता, दुःससाध्यत्वं, सकष्टः, कष्टिः *f.*

LABYRINTH, s. गहनं, सुगहनस्थानं, दुस्तस्थानं, सुदुस्तस्थानं, भ्रमजनको बहुव्ययसमार्गः प्रदेशः, भ्रान्तिजनको बहुविपर्ययसमार्गः प्रदेशः or बहुवक्रमार्गी भूमिभागः, अशक्यनिर्गमः प्रदेशः.

LABYRINTHIAN, a. गहनः -ना-नं, सुगहनः -ना-नं, सुदुस्त-रा-रं.

LAC, s. (A resinous substance used as a red dye, produced mainly upon the Banyan-tree by the insect Coccus lacca, analogous to the cochineal insect. The following names apply either to the dye or the insect, लाक्षा, राक्षा, ललकः -लकं, ललकः, जतु *m.*, जतुकः, जतुरसः, यावः-वकः, कापेटः, मुषकः, गरधिका, दुग्धयाधि *m.*, दुग्धामयः, कीटजा, कृमिः *m.*, तित्तिभः;

'made of lac,' लाक्षिकः -की-कं; 'liquified lac dye,' ललकरसः.—(The number). See **LACK.**

LACE, s. (Texture of interwoven threads) जालं, जालिका, जालकं, जालाभरणं, जालरूपं सूक्ष्मतनुनिर्मितं वस्त्राभरणं or वस्त्राचलं.—(String, cord) सूत्रं, तनुः *m.*, गुणः.

TO LACE, v. a. (Fasten with a string) सूत्रेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं) or संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योजुं) or संश्लिष् (c. 10. -श्लेषयति -यितुं), सूत्रबद्धं -द्धा-द्धं कृ.—(Adorn with lace) जालाभरणे चर्लकृ or भूष् (c. 10. भूषयति -यितुं).

LACEMAN, s. जालाभरणविक्रयी *m.* (नृ), जालालङ्कारविक्रयी *m.*, जाल-विक्रेता *m.* (नृ).

LACERABLE, a. विदारणीयः -या-यं, विदार्यः -य्यो-य्यं, दारणीयः -या-यं.

TO LACERATE, v. a. दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं -रीनुं, c. 10. दारयति -यितुं), विद्, अवद्, रिभिद् (c. 7. -भिनक्ति -भेनुं), निभिद्, अवचिद् (c. 7. -चिनक्ति -चेनुं), निकृत् (c. 6. -कृनक्ति -कर्त्तुं), विनिकृत्, विदल् (c. 10. -दलयति -यितुं), विदलीकृ, ब्रश् (c. 6. वृश्चति, ब्रश्चिनुं), प्रवश्च; 'to be lacerated,' विद् in pass. (-दीर्यते).

LACERATED, p. p. विदारितः -ता-तं, विदीर्यः -यो-य्यं, दारितः -ता-तं, दीर्यः -यो-य्यं, प्रविदारितः -ता-तं, विभितः -न्ना-न्नं, भितः -न्ना-न्नं, विदलितः -ता-तं, दलितः -ता-तं, पाटितः -ता-तं, विपाटितः -ता-तं, विदलीकृतः -ता-तं.

LACERATION, s. (The act of tearing) विदारः-रणं-या, विदरः, दारयं, विदलीकरणं, प्रविदारयं, विभेदः, ब्रश्चनं, पाटनं, विपाटनं.—(The rent made) छिद्रं, भेदः, विदलं.

LACHRYMAL, a. (Secreting tears) अश्रुजनकः -का-कं, अश्रुत्पादकः -का-कं, अश्रुयाहकः -का-कं.—(Pertaining to tears) अश्रुसम्बन्धी -न्धनी-न्धि (नृ).

LACHRYMATORY, s. अश्रुपात्रं, अश्रुभाजनं, नयनवाष्पाधारः, मरणकाले भूतजननिर्वृतिः पातितानाम् अश्रुपात्रं काष्ठादिनिर्मितपात्रं तत्र पूर्वकाले भूतशरीरेण सह भूमी न्यस्तम्.

LACHRYMOSE, a. अश्रुमयः -यी-यं, साश्रुः -श्रा-श्रं, वाष्पाकुलः -ला-लं.

TO LACK, v. a. or n. (Be destitute of) हीनः -ना-नं or विहीनः -ना-नं or परिहीनः -या-यं or रहितः -ता-तं or विरहितः -ता-तं or वर्जितः -ता-तं or विवर्जितः -ता-तं or शून्यः -न्या-न्यं or अपेतः -ता-तं भू or अस्, हा in pass. (हीयते) or विहा with abl. or instr. c., विपुज् in pass. (-युज्यते) with instr. c., or expressed by अ or निर् prefixed; as, 'he lacks wisdom,' बुद्धिहीनः or बुद्धिरहितः or निर्बुद्धिर् अस्ति; 'he lacks means,' असाधनो-स्ति.—(Not to have) न चा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), न धृ (c. 10. धारयति -यितुं), न विधा.—(Be wanting) न्यूनीभू, न्यूनः -ना-नं भू or अस्, न्यूना भू or अस्, प्रयोजनम् अस्; 'what lack I yet?' मम किं न्यूनं or मम केन प्रयोजनम्.

LACK, s. (Want, destitution) हीनता, रहितत्वं, शून्यता, अभावः, असम्भवः, विरहः, अविवशः, न्यूनता.—(Need) प्रयोजनं.—(One hundred thousand) लक्षं-श्रा, लक्षं.

LACK-A-DAY, exclam. अहो, अहोयत्, अहह, हन्, आ, हा, कष्टं.

LACK-A-DAISICAL, a. ध्यानपरः -रा-रं, उद्धिगमनाः -ना-नः (स्), उन्मत्ता &c., चिन्ताकुलः -ला-लं, विषादी-दिनी-दि(नृ), उन्मत्तितः -ता-तं.

LACKBRAIN, s. निर्वृद्धिः *m.*, अषुद्धिः *m.*, ज्ञानहीनः, मूर्खः, मूढः.

LACKER, s. (Kind of varnish) लाक्षादिनिर्मितः कुक्कुभकवर्णः, लाक्षा.

TO LACKER, v. a. पूष्ठीकुकुम्भकेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्बुं).

LACKEY, *s.* पाशोनुचरः, परिचरः, किङ्करः, प्रेषः, भूयः, दासः.

TO LACKEY, *v. a. or n.* उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), पार्श्वे परिचरः, पाशोनुचरो भू.

LACK-LUSTRE, *a.* निस्तेजाः-जाः-जः (स्), तेजोहीनः-ता-तं, निष्प्रभः-भा-भे, अग्रभः-भा-भं, मन्दच्छायः-या-ये, मन्दकान्तः-न्ता-नं, मलि-नप्रभः-भा-भं.

LACONIC, LACONICAL, *a.* (Concise, expressed in few words) संक्षिप्तः-प्ता-प्रं, सांक्षेपिकः-की-के, अविस्तीर्णः-शी-शे, अल्पशब्दकः-का-के, परिमितशब्दः-द्या-दं, परिमितवाक्यः-क्या-क्ये, परिमितोक्तिः-क्ति-क्ति, संक्षिप्तोक्तिः-क्ति-क्ति, मितशब्दकः-का-के, अल्पाशब्दः-द्या-दं.—(Laconic speaker) परिमितभाषी-पिणी-पि (न्), मितभाषी &c., संक्षिप्तभाषी &c., संक्षिप्तवक्ता-क्तो-कृ (कृ), अविस्तीर्णवक्ता &c., अल्पभाषी &c.

LACONICALLY, *adv.* संक्षेपतम्, संक्षेपेण, अविस्तरण, अविस्तरशम्, परिमितोक्ता, मितोक्ता, समासतः.

LACONISM, LACONICISM, *s.* संक्षिप्तोक्तिः *f.*, संक्षिप्तवाक्यं, अल्पशब्दकवाक्यं, मितशब्दकवाक्यं, परिमितवाक्यं, अविस्तीर्णवाक्यं, संक्षेपवाक्यं.

LACQUER, *s.* See LACKER.

LACSHMI, *s.* See LAKSHMI.

LACTARY, *a.* क्षीरो-रिणी-रि (न्), क्षीरविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.

LACTARY, *s.* (Dairy) गोरसगृहं, गोदुग्धगृहं, गव्यगृहं, दधिस्थानं, क्षीरस्थानं.

LACTATION, *s.* (Act of giving milk) स्तन्यदानं, क्षीरदानं, पयोदानं.

LACTEAL, *a.* (Milky) क्षीरो-रिणी-रि (न्), दुग्धी-रिणी-रि (न्), क्षीरमयः-यी-ये, दुग्धवान्-वती-वत् (त्), पयस्यः-स्या-स्यं, पायसः-सी-से, क्षीरसन्तपी &c.—(Conveying chyle) अन्नरसवाहकः-का-के, अन्नरसचालकः-का-के.

LACTEAL, *s.* (A vessel of the body) अन्नरसवाहिनी, रसायनी-नं.

LACTEOUS, *a.* क्षीरो-रिणी-रि (न्). See LACTEAL.

LACTESCENCE, *s.* दुग्धता, क्षीरोत्पादकत्वं, क्षीरजनकता, दुग्धवत्त्वं.

LACTESCENT, *a.* क्षीरोत्पादकः-का-के, दुग्धजनकः-का-के, क्षीरमयः-यी-ये.

LACTIFEROUS, *a.* क्षीरवाहकः-का-के, क्षीरवाही-हिनी-हि (न्), दुग्धप्रवाहकः-का-के, दुग्धचालकः-का-के.

LACTOMETR, *s.* क्षीरमापनयन्त्रं, क्षीरमापनी, दुग्धमापनी.

LAD, *s.* कुमारकः, माणवकः, कुमारः, वटुः *m.*, वटुकः, बालः-लकः, दारकः, शिशुः *m.*, किशोरः; 'a mere lad,' वटुमात्रं.

LADDER, *s.* सोपानं, सोपानपद्धतिः *f.*, अधिरोहिणी, निःश्रेणी, निःश्रयणी-पिणी, आरोहणं, शालारं, वन्दिः *f.*

TO LADE, *v. a.* See TO LOAD, TO LADLE.

LADED, LADEN, *p. p. or a.* भारवान्-वती-वत् (त्), भारी-रिणी-रि (न्), भारयुक्तः-क्ता-के, धुरीणः-णा-णं, धुरन्धरः-रा-रं, धुरीयः-या-ये, पुर्वहः-हा-हं, भारन्धरः-रा-रं, सभारः-रा-रं; 'heavily laden,' सुभारः-रा-रं, अतिभारी &c., अतिभारवान् &c.; 'laden with mud,' पक्कभारकः-का-के, पक्कभारी &c.

LADING, *s.* (Of a ship) नौभारः, नौकाभारः, नौकास्थद्रव्यं, पोतस्थद्रव्यं.

LADLE, *s.* दधी, दधिः *f.*, दधिकः, दधी, दधिः *f.*, दधिकः, दाधी, कधिः *f.*, कधी, खन्ने, खन्नाकः-का, खन्जिका, पाणिका; 'wooden ladle,' तदेः *m.*, दारुहस्तकः; 'sacificial ladle,' मुक् *f.* (क्), मुषः-वा, धुर्वः, सः *f.*, चमसः.

TO LADLE, *v. a.* दधिकण जलादि अवत् (c. 10. -तारयति-यितुं) or पत् (c. 10. पातयति-यितुं).

LADLEFUL, *s.* दधिपूरणं, कधिपूरणं, कधिपूरकं, कधिभरकं.

LADY, *s.* सार्या, सार्यिका, सार्यिका, भाषिनी, भवती, कुलवधूः *f.*, कुलस्त्री, कुलाङ्गना, कुलनारी, कुलीना, कुलजा, सार्यस्त्री, सभ्यस्त्री, शिष्टस्त्री, सलुलीना, कुलपालिका, नायिका; 'O lady!' भवति voc. c.

LADY-BIRD, LADY-BUG, LADY-FLY, LADY-COW, *s.* इन्द्रगोपः, शक्रगोपः, इन्द्रकोटः, शक्रकोटः, ताम्रकृमिः *m.*, अग्निकः.

LADY-DAY, *s.* स्त्रीधर्मातृविज्ञापनोद्देशकं वत्सरस्य पूर्वपदावसाने पक्षे or वत्सरस्य तृतीयमासाने पक्षे *n.* (न्).

LADY-LIKE, *a.* सार्यस्त्रीयोग्यः-ग्या-ग्ये, सभ्यस्त्रीयोग्यः &c., कुलरूपविभूतः-ता-तं, कुलस्त्रीसदृशः-शी-शं, सार्यवृत्तिः-क्तिः-क्ति, सभ्यः-भ्या-भ्यं, शिष्टः-ष्टा-ष्टं, सुविनीतः-ता-तं, सुन्दरः-री-रं; 'a lady-like woman,' शिष्टस्त्री, सुन्दरी, विनीता.

LADY-LOVE, *s.* प्रिया, कान्ता, कामिनी, रागिणी, प्रणयिनी, अनुरागवती.

LADYSHIP, *s.* (Her ladyship) भवती, अन्नभवती

LADY'S-MAID, *s.* स्त्रीवस्त्रपरिकल्पिका, स्त्रीवस्त्रमात्यादिपरिकल्पिका, स्त्रीप्रमाथका, स्त्रीपरिधानकृत् *m.*, अन्नसंस्कारि.

TO LAG, *v. n.* मन्द (nom. मन्दपते), विलम्ब (c. 1. -लघते-घितुं), चिर (nom. चिरायति-ते), मन्दगता चल् (c. 1. चलति-लितुं), मन्दं चल् or चर् (c. 1. चरति-रितुं).

LAG, *s.* (Lowest class) सन्तजाः *m. pl.*, हीनजनाः *m. pl.*, पृथग्जनाः, खलाः.

LAGGER, *s.* विलम्बी *m.* (न्), विलम्बकारी *m.* (न्), मन्दगतिः *m.*, मन्दायमानः.

LAGGING, *part.* मन्दायमानः-ना-नं, चिरायमाणः-णा-णं, विलम्बी-घिनी &c.

LAGOON, LAGUNE, *s.* अल्पभूः *f.*, कच्छभूः *f.*, कच्छः, समुद्रीयकच्छः.

LAIC, LAICAL, *a.* गृहस्थी-स्थिनी-स्थि (न्), गार्हस्थ्यिकः-की-के, गृहस्थ-संघन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), गृहस्थवर्गसंघन्धी &c., पुरोहितवर्गभिन्नः-न्ना-न्नं, पौरोहित्यभिन्नः-न्ना-न्नं, सामान्यलोकसंघन्धी &c., साधारणलोकसंघन्धी &c., धर्मपदस्थभिन्नः-न्ना-न्नं.

LAI, *p. p.* न्यस्तः-स्ता-स्तं, विन्यस्तः-स्ता-स्तं, उपन्यस्तः-स्ता-स्तं, स्थापितः-ता-तं, निहितः-ता-तं, आहितः-ता-तं, उपनिहितः-ता-तं, उपहितः-ता-तं, प्रणिहितः-ता-तं, निधेशितः-ता-तं, निधिप्रः-प्ता-प्रं, प्रतिपादितः-ता-तं, अर्पितः-ता-तं, नियुक्तः-क्ता-के, निषेधितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, आरोपितः-ता-तं; 'laid on the ground,' भूमी निहितः-ता-तं or न्यस्तः-स्ता-स्तं.—(Laid aside) सन्न्यस्तः-स्ता-स्तं, निरस्तः-स्ता-स्तं, न्यस्तः-स्ता-स्तं, अस्तः-स्ता-स्तं, वक्तुः-क्ता-के.—(Laid out, as goods) प्रसारितः-ता-तं.—(Laid out, as ground) सुपथ्यामः-प्ता-प्रं.—(Laid out, as money) प्रयुक्तः-क्ता-के, उपयुक्तः-क्ता-के.—(Laid hold of) गृहीतः-ता-तं, धृतः-ता-तं.—(Laid, as dust) संसिक्तः-क्ता-के, सिक्तः-क्ता-के, निहितः-ता-तं.

LAIN, *p. p.* उपविष्टः-ष्टा-ष्टं, पतितः-तो-तं, श्रुतितः-ता-तं, संविष्टः-ष्टा-ष्टं.

LAIR, *s.* श्रापदस्थानं, श्रापदशयनं, श्रापदशयनस्थानं, श्रापदालयः, श्रापदायतनं, श्रापदनिलयः, अरक्ष्यपशुशयनस्थानं, अरक्ष्यपशोर् वासस्थानं or साशयः or शालयः.

LAITY, *s.* गृहस्थवर्गः, सामान्यलोकः, साधारणलोकः, सामान्यवर्गः, साधारणवर्गः, साधारणलोकवर्गः, पुरोहितभिन्नवर्गः, धर्मपदस्थभिन्नवर्गः, पौरोहित्यभिन्नवर्गः.

LAKE, *s.* सरस् *n.*, ह्रदः, जलाशयः, जलाधारः, सरोवरः-रं, सरसी, तडागः, वापी-पिपः *f.*, कासारः, पुष्करिणी, खातं, पूरः.

LAKSHMI, *s.* (The goddess of fortune or prosperity, wife of the god Vishnu. She is said also to preside over beauty; and in this respect, as well as in the story of her birth, agrees in character with Venus. She was born, according to the usual account, from the ocean, when churned by

the gods and Asuras; and emerged from the foam of the sea, seated on a full-blown lotus, and holding a lotus in her hand. Her countenance is represented as incomparably beautiful. As presiding over abundance she resembles Ceres. She is by some considered to be the daughter of Daksha, and by others of Bhṛigu. Sometimes she is regarded as the wife of Dharma. As goddess of prosperity she is called) लक्ष्मी: *f.*, श्री: *f.*—(As wife of Vishnu) विष्णुवत्सभा, हरिप्रिया, वैष्णवी.—(The ocean-born) जलपिप्पला, क्षीराभिजा, क्षीराभितनया.—(As seated on and holding the lotus, or as identified with this flower, which is the symbol of prosperity) यन्मा, कमला, पद्मालया. पद्मवासा, पद्मसुता.—(As wife of Vishnu in the avatār of Krishna) रुक्मिणी.—(As mother of Kāmadeva) माया.—(As wife of Nārāyaṇa) नारायणी.—(As wife of Vishnu in the avatār of Rāmachandra) सीता.—(As mother of the world) लोकमाता *f.* (नं), माता.—(As wife of Vishnu in the Varāha avatār) वाराही.—(The fickle one, a name applied to Lakshmi as goddess of fortune) चपला, चञ्चला, चला, लोला.—(As identified with a celebrated Apsaras) रम्भा. Other names of this goddess are, रमा, इन्दिरा, मा, नेत्री, हीरा, लज्जा.

LAMB, *s.* मेघशावकः, मेघशिशुः *m.*, मेघवत्सः, चर्करः, सविपोतकः.

To LAMB, *v. a.* मेघशावकं सु (c. 2. सूते, c. 4. मृते, सोतुं) or प्रसु.

LAMBATIVE, *a.* लेखः -खा -चं, अवलेखः -खा -लं.

LAMBATIVE, *s.* (Medicine) लेहः, अवलेहः, लेखं, अवलेखं.

LAMBENT, *a.* इतस्तश्च चलमानः -ना -नं or चञ्चलः -ला -लं.

LAMBKIN, *s.* सुदुर्मेघशावकः, सुदुर्मेघशिशुः *m.*, सुदुर्बर्करः.

LAMBLIKE, *a.* मेघसम्भावः -वा -वं, मेघशावकवत् कोमलसम्भावः -वा -वं or मृदुसम्भावः -वा -वं or मृदुशीलः -ला -लं.

LAMB'S-WOOL, *s.* मेघशावकलोम *n.* (नं), मेघलोम *n.*, चर्करलोम *n.*

LAME, *a.* खड्गः -झा -झं, पङ्क्तुः -ङ्कु -ङ्कु, खोडः -डा -डं, खोलः -ला -लं, खोरः -रा -रं, गतिविकलः -ला -लं, पादविकलः -ला -लं, विकलगतिः -तिः -ति, विकलाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, व्यङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, भूमिस्पृक् *m. f. n.* (श्च).—(Imperfect) विकलः -ला -लं, होनः -ना -नं, न्यूनः -ना -नं, सङ्घट्टः -ट्टा -ट्टं.

To LAME, *v. a.* खड्गीकृ, पङ्क्तुकृ, पादविकलीकृ, विकलीकृ.

LAMELLAR, *a.* सूक्ष्मफलकविशिष्टः -हा -हं, शकली -लिनी -लि (नं).

LAMELY, *adv.* खड्गवत्, पङ्क्तवत्, विकलगत्या; 'going lamely', विकलगतिः -तिः -ति.—(Imperfectly) विकलं, वैकल्येन, असम्यक्.

LAMENESS, *s.* खड्गत्वं -ता, पङ्क्तता -त्वं, खोडता, गतिवैकल्यं, विकलगतित्वं, पादवैकल्यं, चङ्कवैकल्यं.—(Imperfection) वैकल्यं, विकलता, होनता, न्यूनता, सङ्घट्टत्वं, दुर्बलता.

To LAMENT, *v. n.* विलप् (c. 1. -लपति -पितुं), प्रलप्, लप्, क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति -तुं), प्ररुद्, परिदेव् (c. 1. -देवते -पितुं), कुञ्ज (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), विक्रुञ्ज, परिक्रुञ्ज, अभिक्रुञ्ज, शुक् (c. 1. शोचति -चितुं), परिशुक्, उड्डिक् (c. 6. -विजते -जितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते -पितुं), विलपनं कृ, शोकं कृ, शोचनं कृ; 'to lament exceedingly', शुक् in freq. (शोमुच्यते), लप् in freq. (लालप्यते).

To LAMENT, *v. a.* शुक् (c. 1. शोचति -चितुं), अनुशुक्, परिदेव् (c. 1. -देवति -ते -पितुं), विलप् (c. 1. -लपति -पितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति

-न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति -तुं), अभिक्रुञ्ज (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), उल्कायद् (c. 1. -कयते -खिद्यतुं), all with acc. c.; as, 'they lament the dead', गतासून् शोचन्ति; 'they lamented each other,' अन्योन्यम् अभिचुक्रुशुः.

LAMENTABLE, *a.* शोचनीयः -या -यं, शोच्यः -च्या -चं, शोचितव्यः -व्या -चं, शोकाहः -हो -हं, शोचनाहः -हो -हं, विलपनीयः -या -यं, क्रन्दनीयः -या -यं, शोकयोग्यः -ग्या -ग्यं, शोकविषयः -या -यं, शोकास्पदः -दा -दं.

LAMENTABLY, *adv.* शोचनीयं. शोचनीयप्रकारेण, यथा शोको जायते तथा. LAMENTATION, LAMENT, *s.* शोकः, शोचनं, शुक् *f.* (चं), अनुशोचनं, क्रन्दनं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना, रोदनं, रुदितं, रुदनं, क्रान्दितं, आक्रन्दनं, विलपितं, प्रलापः, क्रुष्टं, विक्रुष्टं, उड्डेगः, मनस्तापः, हाहाकारः, मनोवेदना, परिवेदनं, परिवेदितं.

LAMENTED, *p. p.* शोचितः -ता -तं, अनुशोचितः -ता -तं, विलपितः -ता -तं, क्रान्दितः -ता -तं, रुदितः -ता -तं, क्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिक्रुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिदेवितः -ता -तं.

LAMENTER, *s.* शोचकः, अनुशोचकः, परिदेवकः, परिदेवो *m.* (नं), विलपनकृत.

LAMENTING, *part.* रुदन् -दन्तो -दन्तो -दत् (नं), परिदेवो -विनी -वि (नं), विलपन् -पन्तो -पन् (नं), शोचमानः -ना -नं, रुहमानः -ना -नं.

LAMINA, *s.* (Thin plate, scale) फलकः -कं, पत्रं, शल्कं, शकलं, कवचः.

LAMINATE, LAMINATED, *a.* फलकी -किनी -कि (नं), शकली &c., सपत्रः -त्रा -त्रं.

LAMINATION, *s.* (Drawing out into a thin plate) उड्डेयनं.

LAMMAS-DAY, *s.* सधमासस्य प्रथमदिनोद्देशकं पथं *n.* (नं).

LAMP, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपकः -पिका, वक्त्री -त्रिः *f.*, शिखायान् *m.* (नं), शिखी *m.* (नं), कञ्जलध्वजः, दशाकर्कः, दशोन्मनः, दीपास्यः, जेहृशः, जेहृमयः; 'lamp in a doorway,' देहलीदीपः; 'row of lamps,' दीपमाला, दीपावलिः *f.*, दीपोला, दीपशृङ्खला; 'flame of a lamp,' दीपशिखा; 'wick of a lamp,' वक्त्री -त्रिका, दीपकूपी; 'stand of a lamp,' दीपवृद्धः, दीपपादपः, दीपाधारः, शिखातरुः *m.*; 'smell of an extinguished lamp,' दीपनिर्वीणगन्धः; 'relating to a lamp,' दीप -पो -पं.

LAMP-BLACK, *s.* दीपकिट्टं, कज्जलं, कज्जलं, दीपकज्जलं, दीपशिखा, दीपध्वजः -जं, मयी.

LAMP-LIGHT, *s.* दीपद्युतिः *f.*, प्रदीपद्युतिः, दीपप्रकाशः, दीपप्रभा.

LAMP-LIGHTER, *s.* दीपतैलदः, तैलदायी *m.* (नं), दीपप्रकाशकः, दीपज्वलनकृत्.

LAMPOON, *s.* निन्दालेखः, निन्दापेक्षो लेखः, अवगीतं, निन्दागीतं, विदूष्यलेखः, विदूषणार्थको लेखः, श्लेषः, आक्षेपः.

To LAMPOON, *v. a.* निन्दालेखद्वारेण आक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or अवगीतं (c. 1. -गायति -गातुं), निन्दालेखं कृ.

LAMPOONED, *p. p.* निन्दालेखेन अवगीतः -ता -तं or आक्षिप्तः -त्रा -त्रं.

LAMPREY, *s.* सन्धाहिजातीयो मत्स्यभेदः, कुचिका, जलप्यालः.

LANATE, LANATED, *a.* लोमशः -शा -शं, लोमविशिष्टः -हा -हं.

LANCE, *s.* शक्तिः *f.*, तोमरः, कुतः -नी, शूलः -लं, प्रासः, शस्त्रं, कीलः, शलाका.—(Armed with a lance) शक्तिकः. See LANCER.

To LANCE, *v. a.* शूलेन or शक्त्या व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यडुं), शक्तिविवं -डा कृ, शक्तिविवं -त्रा कृ, शूल (nom. शूलयति -पितुं), कील (c. 10. कीलयति -पितुं); 'with a lancet,' शलाकया or वृद्धिपथेण व्यप्.

LANCED, *p. p.* शलाकाविवः -डा -डं, वृद्धिपथविवः -डा -डं.

LANCEOLATE, *a.* शलाकारः -रा -रं, शूलाकृतिः -तिः -ति, शक्तिरूपः -पा -पं.

LANCER, *s.* शक्तिकः, शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शक्तिहेतुकः, शूली *m.* (नं), शूलधरः, प्राक्षिकः, कौनिकः, शलाकी *m.* (नं).

LANCET, *s.* शलाका, चर्द्धभारं, वृद्धिपत्रं, वेतसपत्रं.

To LANCH, *v. a.* चस् (c. 4. चस्यति, चसितुं), प्रास्, क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), मुष् (c. 6. मुषति, मोक्षुं), प्रमुष्, मृज् (c. 6. मृजति, मृजुं), प्रद (c. 1. -हरति -हर्षुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

LANCHED, *p. p.* मुक्त -क्ता -क्तं, प्रमुक्त -क्ता -क्तं, क्षिप्त -प्ता -प्तं.

To LANCINATE, *v. a.* विट् (c. 10. -दारयति -यितुं), निर्भिद् (c. 7. -भि-नक्ति -भेक्षुं).

LANCINATION, *s.* विदारणं, प्रविदारणं, विभेदः, विपाटनं, व्रश्चनं.

LAND, *s.* (Country, region) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं.—(As opposed to water) स्थलं -ली; 'land and water,' स्थलजलं, जलस्थलं; 'relating to dry land,' धन्य *n.* (नं), स्थलीयः -या -यं; 'produced on it,' स्थलजः -जा -जं; 'confusion of land and water through inundation,' जलस्थलभ्रमः; 'the way by land,' स्थलमार्गः; 'by land,' स्थलमार्गे.—(Ground, soil, earth) भूमिः *f.*, भूः *f.*, क्षेत्रं, मृत् *f.*, मृत्तिका; 'arable land,' क्षेत्रभूमिः *f.*; 'ploughed land,' कृष्टं, कृष्टभूमिः *f.*, फालकृष्टं, सीतभूमिः; 'barren land,' मरुः *m.*, मरुस्थलं -ली, धन्या *m.* (नं), भूमिः *f.*, ऊषः -वरः; 'marshy land,' कच्छभूः *f.*, अनूपभूमिः *f.*; 'waste land,' स्थितः; 'fallow land,' सप्रहतभूमिः; 'table land,' सानुः *m.*, प्रस्थः, सुः *m.*—(Estate, lands) क्षेत्रं, भूमिः, स्थावरः; 'paternal lands,' पैतृक-भूमिः; 'gift of lands,' भूमिदानं.

To LAND, *v. a.* उच्च (c. 10. -तारयति -यितुं), नौकाया चवत् or चवरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), स्थलं or कूलम् उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), नावम् उपक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), उत्कूल (nom. उत्कूलयति -यितुं).

To LAND, *v. n.* उच्च (c. 1. -तरति -रितुं -रोतुं), प्रत्युच्च, नौकाया चवत् or उच्च or चवरुह (c. 1. -रोहति -रोटुं), स्थलम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं).

LANDED, *p. p.* (Disembarked) उन्नीयोः -णो -यं, चवतीयोः -णो -यं, नौकातीयोः -णो -यं, नौकावरुहः -टा -टं, नौकातीतः -ता -तं, चतितोः -नी -नु, उत्कूलितः -ता -तं.—(Having an estate in land) क्षेत्री *m.* (नं), क्षेत्रवान् *m.* (नं), क्षेत्रसम्पन्नः -चा -वं, भूमिसम्पन्नः -चा -वं, भूमिधनः -ना -नं; 'landed property,' भूमिः *f.*, क्षेत्रं, स्थावरं, स्थावरधनं; 'donation of landed property,' भूमिदानं.

LAND-ANIMAL, *s.* स्थलचरजन्तुः *m.*, भूमिचरजन्तुः *m.*, भूचरजन्तुः.

LAND-FIGHT, *s.* स्थलयुद्धं, स्थलविग्रहः, स्थलीययुद्धं.

LAND-FLOOD, *s.* जलाप्रायनं, साम्रायः, जलप्रलयः, जलविप्रयः.

LAND-FORCE, *s.* स्थलबलं, स्थलसैन्यं, सेना, स्थलसेनाः *m. pl.*

LAND-HOLDER, *s.* भूस्वामी *m.* (नं), क्षेत्रपतिः *m.*, भूमिपतिः, भूमीश्वरः, क्षेत्रस्वामी *m.* (नं), क्षेत्राधिकारी *m.* (नं).

LANDING, LANDING-PLACE, *s.* उतरणस्थानं, तरस्थानं, तरणस्थानं, तरः, घट्टः -ट्टी, उमः, गुल्मः, नौकायरोहणस्थानं.—(Act of landing, disembarkation) उतरणं, प्रत्युतरणं.

LANDLADY, *s.* (Woman who has tenants) भूस्वामिनी, क्षेत्रस्वामिनी.—(Mistress of an inn) उतरणगृहस्वामिनी, उतरणशालास्वामिनी, उपकारिकागृहाधिकारिणी, शोषिकी.

LANDLOCKED, *a.* भूवेष्टितः -ता -तं, भूमिवेष्टितः -ता -तं, भूमिनिषेधः -डा -डं.

LANDLORD, *s.* (Owner of land) भूस्वामी *m.* (नं), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमीश्वरः.—(Owner of a house) गृहपतिः *m.*, गृहस्वामी *m.*, गृहेश्वरः.—(Master of an inn) उतरणगृहपतिः *m.*, उतरणगृहस्वामी *m.*, उपकारिकागृहाधिकारी *m.* (नं).

LANDMARK, *s.* स्थलमीमा *m.* (नं), भूमिमीमा, सीमा *m.* (नं), सीमा *f.*, 436

सीमालिङ्गं, सीमाचिह्नं, स्थललिङ्गं, चैत्यं, जङ्गलः.—(Of a field) क्षेत्रसीमाचिह्नं, क्षेत्रसीमाचिह्नं.—(An elevated mark on land to serve as a guide to seamen) समुद्रयात्रिणां पथदर्शनायै उन्नतभूभागे स्थापितं चिह्नं.

LANDOWNER, *s.* भूस्वामी *m.* (नं), क्षेत्रस्वामी *m.*, क्षेत्रपतिः *m.*, भूमीश्वरः.

LANDSCAPE, *s.* (Portion of land which the eye can comprehend in a single view) दृष्टिपातान्तर्गतदेशः, नयनपथान्तर्गतदेशः, दृष्टिगतदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, देशः, प्रदेशः, भूप्रदेशः.—(Picture) चित्रगतो भूमिप्रदेशः.

LANDSMAN, *s.* स्थलवासी *m.* (नं), स्थलवर्षी *m.* (नं), स्थलीयः, स्थलगः.

LAND-TAX, *s.* भूमिकरः, क्षेत्रकरः, भूकरः.

LAND-WAITER, *s.* शौल्क, शौल्किकः, उतरणस्थाने कर्माही *m.* (नं) or शुल्ककर्माही *m.*

LANE, *s.* सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, सञ्चापपथः, सङ्कटवीथिः *f.*, सञ्चापवीथिः.

LANGUAGE, *s.* (Speech, ideas expressed in words) भाषा -वर्णं, भाषितं, उक्ति *f.*, वचनं, वचस्, वाक्यं, उक्तं, वाक् *f.* (च्), वाणी, व्याहारः, निगदः, निगादः, लपितं, अभिलाषः, वदनिः *f.*—(Word, expression) शब्दः, वाक्यं, वचनं, पदं; 'bad language,' दुर्लक्षि *f.*, दुर्भाषणं, दुर्वचस् *n.*, दुर्वचस्, दुर्वचनं, दुर्लापः; 'abusive language,' वाक्पारुष्यं, वाग्दोषः, परुषवचनं, परुषोक्तिः *f.*; 'low language,' शालोक्तिः *f.*—(A language) भाषा, उक्ति *f.*; 'a foreign language,' भाषान्तरं, विदेशीयभाषा; 'a barbarous language,' द्वेष्टभाषा, द्वेष्टितं; 'the Sanskrit language,' संस्कृतभाषा, संस्कृतोक्तिः *f.*—(Diction, style of expression) वाग्व्यापारः, वायोतिः *f.*, वाक्य-रचना, वाग्व्यवसायः, वाक्सरणिः *f.*

LANGUID, *a.* ग्लानः -ना -नं, परिग्लानः -ना -नं, ग्लानः -ना -नं, परिग्लानः -ना -नं, ग्लानः -ना -नं, ग्लानमनस्कः -स्का -स्कं, शिथिलः -ला -लं, शिथिलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, शिथिलबलः -ला -लं, शिथिलवीर्यः -य्यो -य्यं, क्षीणबलः -ला -लं, अवसन्नः -चा -वं, सन्नः -चा -वं, अवसादी -दिनी -दि (नं), विषादी &c., विषणः -खा -खं, विषस्तवीर्यः -य्यो -य्यं, संसी -सिनी -सि (नं), विक्षयः -पा -पं, विक्षयाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, स्रयाङ्गः &c., खलसः -सा -सं, मन्दः -न्दा -न्दं, अनुसुकः -का -कं, निहलसुकः -का -कं.

LANGUIDLY, *adv.* अवसादेन, सविषादे, विषादेन, सावसादे, अवसन्नवत्, ग्लानमनसं, खलसवत्, मन्दं, माथ्येन, समानं.

LANGUIDNESS, *s.* ग्लानिः *f.*, ग्लानिः *f.*, ग्लानता, ग्लानता, अवसन्नता, विष-खता, अवसादः, शिथिलता -तं, बलशैथिल्यं, चङ्गशैथिल्यं, खलसता, खालस्यं, माथ्यं.

To LANGUISH, *v. n.* अवसद् (c. -सीदति -सिद्), विषद्, अवसद्, सद्, शै (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), परित्ये, शै (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), परित्ये, जम् (c. 4. जाम्यति, जमितुं), परित्ये, विजम्, क्षि in pass. (क्षीयते), तम् (c. 4. ताम्यति, तमितुं), क्षातम्, प्रतम्, ध्वंस् (c. 1. ध्वंसते -सितुं), विध्वंस्, संस् (c. 1. संसते -सितुं), विध्वंस्, विष् in pass. (-शीयते), प्रली (c. 4. -लीयते -लेतुं), शद् (c. 1. शीयते, शितुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं), क्षिपितीभू, सिद् in pass. (क्षिपते), वायस् (c. 4. -यस्यति -यसितुं), विषक्षीभू, अवसन्नोभू.—(Pine with love) उत्कण्ठ (c. 1. -कण्ठते -कितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उत्सुकीभू.—(Look tenderly and softly) कामालसदृष्टिः -हिः -हि भू, कामाद्देष्टुः -हिः -हि भू.

LANGUISHING, *part. or a.* (Drooping, fading) ग्रायन् -यन्ती -यत् (नं), ग्रायमानः -ना -नं, ग्रायन् &c., ग्रायमानः -ना -नं, क्षीयमाणः -या -यं, विषादी -दिनी -दि (नं), अवसादिनः -ता -तं, विक्षीयमाणः -या -यं, सिद्धमानः -ना -नं.—(Pining with love) उत्कण्ठितः -ता

- तं, उत्सुकः -का -कः; 'having languishing looks,' ललसेषणा, कामालसेषणा, कामालसदृष्टिः *f.*, कामार्द्रदृष्टिः *f.*
- LANGUISHINGLY, *adv.* अवसादेन, विषादेन, सविषादं, सावसादं.—(With languishing looks) कामालसदृष्ट्या, कामार्द्रदृष्ट्या.
- LANGUISHMENT, *s.* विषयता, अवसवता, उत्कृष्टता, उत्कृष्टवतत्वं, उत्सुकता, औत्सुक्यं.—(Softness of look) कामालसदृष्टित्वं, कामार्द्रदृष्टित्वं.
- LANGOUR, *s.* ग्रानिः *f.*, ग्रानता -त्वं, ग्रानिः *f.*, ग्रानता, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानता, अवसादः, विषादः, सादः, अवसवता, विषयता, शिथिलता, शैथिल्यं, अङ्गशैथिल्यं, अङ्गछयः, अङ्गविषयः, क्षीयता, मन्दता, मान्द्यं, खेदः, तन्द्रा -न्द्रिः *f.* -न्द्रिका, तन्द्री, प्रमीला, उदासीनता, आलस्यं, अलसता -त्वं, यत्नविमुखता, यत्नपराङ्मुखता, कार्यविमुखता, जडता, जाम्यं.
- TO LANIATE, *v. a.* विट् (c. 10.) -दारयति -यितुं, सखं सखं कृ, सखशः कृ.
- LANIFEROUS, LANIGEROUS, *a.* लोमजनकः -का -कः, लोमोत्पादकः -का -कः.
- LANK, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शः, परिकृशः -शा -शः, कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गः, कृशशरीरः -रा -रः, क्षीणशरीरः -रा -रः, क्षीणमांसः -मा -सः, शुष्कमांसः -सा -सः, शुष्काङ्गः -ङ्गी -ङ्गः, क्षामः -मा -मः, अविपुलः -ला -लं, अपुष्टः -हा -हं, अतुन्दः -न्दा -न्दं.—(Tall) दीर्घदेहः -हा -हं, दीर्घतनुः -नुः -नुः.—(Loose, flaccid) शिथिलः -ला -लं, छयः -यः -यं, असंहतः -ता -तं.
- LANKNESS, *s.* (Meagreness) कृशता, कृशाङ्गत्वं, शरीरकृशता, काश्यं, शरीरक्षीयता, क्षामता -त्वं, अतुन्दता, अविपुलता, अपुष्टता.—(Tallness) शरीरदीर्घता, दीर्घदेहत्वं.—(Flaccidity) शैथिल्यं, शिथिलता.
- LANKY, *a.* कृशदीर्घः -थो -थं, क्षीणदीर्घः -थो -थं, दीर्घक्षामः -मा -मं.
- LANNER, LANNERET, *s.* श्वेनजातीयः पक्षिभेदः.
- LANTERN, *s.* दीपः, प्रदीपः, दीपिका, प्रचन्ददीपः, गूढदीपः, आवृतदीपिका, कोशस्थदीपः, साकाशदीपः, साकाशप्रदीपः.
- LANTERN-JAWED, *a.* तनुषदनः -ना -नं, क्षीणवदनः -ना -नं, दीर्घवदनः -ना -नं.
- LANUGINOUS, *a.* लोमशः -शा -शः, लोममयः -यी -यं, लोमवान् -वती -वत् (न), मृदुलोमवान् &c., मृदुलोमा -मा -म (न), क्षिण्वर्णः -वी -वं.
- LANYARD, *s.* नाविकभाषायां बन्धनरज्जुः *m. f.* or शुद्रभूषं or गुणः.
- LAP, *s.* (The end or skirt of a garment that hangs loose) वस्त्राच्छादः -लं, वसनान्तः, वस्तान्तः, वसनदशा, वस्त्रदशा, वस्तिः *m.*, तटी.—(The part about the thighs or hips when a person sits down) अङ्गः, क्रोडं -हा, उत्सङ्गः, अङ्गदेशः, सक्थिदेशः, जानुदेशः; 'to place on the lap,' अङ्गे or क्रोडे or उत्सङ्गे or ऊथेर् उपरि न्यस् (c. 4.) -अस्यति -असितुं or कृ, क्रोडीकृ, अङ्गीकृ.
- TO LAP, *v. a.* (Fold) पुटीकृ, आवृत् (c. 10.) -वर्त्तयति -यितुं, विपरिवृत्, आवर्त्तनं कृ.—(Wrap, infold) वेष्ट (c. 1.) वेष्टते -ष्टितुं, आवेष्ट, परिवेष्ट, कोशेन परिवेष्ट.—(Lick up) लिह् (c. 2.) लोडि, लीडे, लेटुं, आलिह्, संलिह्, परिसंलिह्, जिह्वास्वादं कृ, जिह्वालेहनं कृ.
- TO LAP, *v. n.* (Be turned over) आवृत् (c. 1.) -वर्त्तते -वर्त्तितुं, विपरिवृत्.
- LAP-DOG, *s.* अङ्गकुङ्कुः, अङ्गे पालनीयः सुद्रकुङ्कुः, अङ्गपालनयोग्यः सुद्रकुङ्कुः, अङ्गपालितकुङ्कुः.
- LAP-FUL, *s.* अङ्गपूरणं, क्रोडपूरणं, अङ्गपूरकं, अङ्गभरकं.
- LAPIDARIOUS, *a.* प्रस्तरमयः -यो -यं, नखिमयः &c., शिलाभयः &c.
- LAPIDARY, *s.* नखिकारः, रत्नकारः, नखिपरिष्कारकः, रत्नपरिष्कारकः, प्रस्तरचिद् *m.*, रत्नोपजीवी *m.* (न), रत्नचिक्त्रवी *m.* (न), नखिचिक्त्रा *m.* (न).
- TO LAPIDATE, *v. a.* प्रस्तरप्रक्षेपेण or प्रस्तरपाथेन हन् (c. 2.) हन्ति -न्तु or व्याप् (c. 10.) -पादयति -यितुं.
- LAPIDATION, *s.* प्रस्तरपाथेन or पाषाणप्रक्षेपेण हननं or व्यापादनं or भारणं.
- LAPIDEOUS, *a.* पाषाणमयः -यी -यं, शिलेयः -यी -यं, आशिमयः -की -कं.
- LAPIDESCENCE, *s.* पाषाणभूयं, प्रस्तरभूयं, शिलाभूयं.

- LAPIDIFICATION, *s.* पाषाणसात्करणं, प्रस्तरसात्करणं, पाषाणीकरणं.
- LAPIS-LAZULI, *s.* वैदूर्यं, विदूरजं, नीलोपलः -लं, अस्मितोपलः, अस्मितायाम् *m.* (न), बालराजः, बालरूपा, बालवापयं, अमरोहं, गन्धर्वः.
- LAPLING, *s.* विषयसेवी *m.* (न), विषयभोगासक्तः, आत्मभरिः *m.*
- LAPPET, *s.* वस्त्राच्छादः -लं, वसनान्तः, वसनाच्छादः, वसनदशा, वस्तिः *m.*
- LAPSE, *s.* (Flow, course) गतिः *f.*, प्रवाहः, प्रवृत्तिः *f.*; 'lapse of time,' कालगतिः *f.*—(Passing away) अत्ययः, अतिक्रमः, प्रतीतिः *f.*—(Falling) पातः, पतनं, व्युत्तिः *f.*, अवननं, भंगः, प्रभंशः, ध्वंसः.—(Error) भ्रमः, प्रमादः, स्मलनं, स्मलितं.
- TO LAPSE, *v. n.* (Pass slowly away) शनैः शनैः or क्रमे क्रमे अतौ (c. 2.) अत्येति -न्तु, री. इ) or अतौ or अतिक्रमं (c. 1.) -क्राम्यति, c. 1. -क्रामति -क्रमितुं or अतिवृत् (c. 1.) -वर्त्तते -वर्त्तितुं or प्रवृत् or पत. —(Pass on by degrees) क्रमेण गम् (c. 1.) गच्छति, गन्तुं or प्रगम् or या (c. 2.) याति -न्तु) or प्रया or वृष्ट (c. 1.) सपेति, मनुं or प्रमम्.—(Fall in moral conduct) भंग् (c. 1.) -भङ्गयति, भङ्गितुं, विभंश, व्यु (c. 1.) अवनते, व्योतुं, विष्य, विषल् (c. 1.) -चलति -लितुं, उन्मत्, व्युत्क्रम.—(Slip, make a mistake) स्मल् (c. 1.) स्मलति -लितुं, प्रस्मल्, भम् (c. 4.) भ्राम्यति, भ्रमितुं, प्रमादं कृ, दोषं कृ.—(Pass from one proprietor to another) सङ्गम्, उपसङ्गम्, अपवृत्.
- LAPSED, *p. p.* (Fallen) भ्रष्टः -हा -हं, प्रभष्टः -हा -हं, व्युतः -ता -तं, पतितः -ता -तं.—(Passed from one proprietor to another) सङ्गान्तः -न्ता -नं, उपसङ्गान्तः -न्ता -नं, मङ्गुमितः -ता -तं, अपवृत्तः -हा -हं, परहस्तगतः -ता -तं; 'lost by time,' पलाहीनः -ना -नं.
- LAPSIDED, *a.* See LOPSIDED.
- LAPSUS LINGUE, *s.* जिह्वादीपः, मुखदीपः, वाग्दीपः; 'a lapsus of the hand or pen,' हस्तदीपः.
- LAPWING, *s.* (A bird) टिट्थिभः -भक्तः, टिट्थिभक्तः, कोयष्टिः *m.* -ष्टिकः, पङ्ककोरः, शिखरी *m.* (न)
- LAR, *s.* (A household deity) कुलदेवता, गृहदेवता.
- LARBOARD, *s.* (Left hand side of a ship) नावो वामपार्श्वः or वामभागः.
- LARCENY, *s.* स्तेयं, चौर्यं, चौरः, स्तेनं, स्तेयं, चौर्यकर्म *n.* (न), तस्करता, तास्कर्यं, चौरिका, चुरा, परद्रव्यापहारः.
- LARCH, *s.* देवदारुजातीयो वृक्षभेदः.
- LARD, *s.* शूकरमेदस् *m.*, शूकरवसा, शूकरमांससारः, शूकरमांसछेदः.—(Bacon) शूकरमांसं, शूकरस्य शुष्कमांसं, वचूरं
- TO LARD, *v. a.* शूकरमेदसा पृ (c. 10.) पूरयति -यितुं, शूकरमांसछेदं मध्ये निविश् (c. 10.) -वेशयति -यितुं or अनर् निविश्.—(Fatten) चै in caus. (प्रापयति -यितुं), साव्ये, पुष् in caus. (पोषयति -यितुं), पुरीकृ.—(Interlard, mix) विमिश्र (c. 10.) -मिश्रयति -यितुं, सम्मिश्र, सम्मिश्रीकृ, मिश्र.
- LARDER, *s.* खाद्यमांसगारं, भक्ष्यमांसगारं, मांसरक्षणगृहं, भोज्यमांसशाला, भोजनागारं, खाद्यद्रव्यागारं.
- LARES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गुह्या देवताः *f. pl.*
- LARGE, *a.* (Big, bulky in size) बृहन् -हती -हत् (न), विपुलः -ला -लं, विशालः -ला -लं, पृष्ठः -पु-ष्ठी -पु, विपुलः -ला -लं, स्थूलः -ला -लं, बृहत्कायः -या -यं, महाकायः -या -यं, महान् -हती -हत् (न), महा in comp., बृहत् in comp., उरुः -रुः -वी -रु, विकटः -टा -टं, विशङ्कटः -टा -टी -टं, गुरुः -वी -रु, परिवृटः -टा -टं, वृटः -टा -टं, वडः -डा -डं, मन्थरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, वाष्कलः -ला -लं, वधुः -धुः -धु.—(Extensive, wide) विपुलः -ला -लं, विस्तीर्णः -वी -वी, विशालः -ला -लं, आपतः -ता -तं, लघः -घा -घं.—(Abundant,

copious) प्रचुरः -रा -रं, विपुलः -ला -लं, पुष्कलः -ला -लं, बहुः -हुः -ह्री -हु, बहुलः -ला -लं, भूरिः -रिः -रि, यथेष्टः -हा -हं.—(Fat) पीनः -ना -नं, पीवरः -रा -रं, पीषा -वा -व (न्), पुष्टः -हा -हं.—(Having a large body) बृहत्शरीरः -रा -रं, वृहत्कायः -या -यं, बृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, स्थूलकायः -या -यं; 'larger,' बृहत्तरः -रा -रं, उरुतरः -रा -रं, वरीयान् -यसो -यः (स्), महत्तरः -रा -रं, अधिकाः -का -कं; 'largest,' वरिष्ठः -हा -हं, बृहत्तमः -मा -मं; 'at large, without restraint,' निर्वन्धितं, निर्वन्धनं, निर्विघ्नं, निरवरोधेन, अनिवारितं, स्वेच्छया; 'at large, diffusely,' विलस्रशस्, विलस्रेण, सुविलस्रं.

LARGE-HEADED, *a.* स्थूलशिराः -रा -रं (स्), बृहत्शिराः &c., बृहच्छीर्षः -षो -षं, स्थूलशीर्षः -षो -षं, वृहन्मस्तकः -का -कं, स्थूलमस्तकः -का -कं.

LARGE-LIMBED, *a.* बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, स्थूलाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, वृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

LARGELY, *adv.* प्रचुरं, प्राचुर्येण, विपुलं, बाहुल्येन, बहु, भूरि, पुष्कलं, वैपुल्येन, विलस्रशस्, विलस्रेण.

LARGENESS, *s.* बृहत्त्वं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, स्थूलता, स्थूल्यं, वृहत्ता -त्वं, पाप्यं, महत्त्वं, उरुता, विकटत्वं, वैकट्यं, व्रडिमा *m.* (न्), परिव्रडिमा.—(Extent) विस्तोर्णता, विलस्रः, विलस्रिः *f.*, चायतिः *f.*—(Amplitude, abundance) प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, बाहुल्यं, बहुत्वं, पुष्कलता.—(Fatness) पीनता, पीवरत्वं, पुष्टता.—(Largeness of body) शरीरबृहत्त्वं, शरीरवृहत्ता, स्थूलशरीरत्वं.

LARGESS, *s.* वितरणं, विसर्जनं, विश्राणनं, प्रदानं, सागः, पारितोषिकं.

LARGO, *s.* (Slow time in music) विलम्बितं, हृस्वं, विलम्बितवृत्तिः *f.*

LARK, *s.* (The bird) भरद्वाजः, भारद्वाजः -जकः, भारयः, व्याघ्राटः, भरतपक्षी *m.* (न्).

LARUM, *s.* (Noise giving notice of danger) सासन्नभयघोषणा, सासन्नभयघुषकघोषः.—(Alarm-bell) सासन्नभयघुषका यष्टा.

LARVA, LARVE, *s.* कीटः, कीटछिद्रः, कृमिः *m.*, कोशस्थः.

LARYNGOTOMY, *s.* कण्ठनालच्छेदः -दनं, कृकच्छेदनं.

LARYNX, *s.* कण्ठनालः -ली, कण्ठनाडिः -डी, कृकः.

LASCAR, *s.* नाविकः, पोतवाहः, निर्यातः, समुद्रयात्री *m.* (न्).

LASCIVIOUS, *s.* कामुकः -का -कं, कामी -यिनी -मि (न्), रतापी -यिनी -यि (न्), मुरतापी &c., रतासक्तः -क्ता -क्तं, रतिकम्प्योसक्तः &c., कामासक्तः &c., प्यषायी -यिनी -यि (न्), कामलः -ला -लं, कामनः -ना -नं, कामनः -ना -नं, कामकेलिः -लिः -लि, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामप्रवणः -णा -णं, तरलः -ला -लं, तारलः -ला -लं, अनुकः -का -कं, अभीकः -का -कं, स्त्रीप्यसनी *m.* (न्), स्त्रीलम्पटः, लम्पटः.—(Proceeding from lust) कामहेतुकः -का -कं, कामलुकः -का -कं, कामसूचकः -का -कं.

LASCIVIOUSLY, *adv.* कामुकवत्, सकामं, लम्पटवत्, स्त्रीलम्पटवत्, कामासक्तावत्, रतासक्तावत्, तरलं, तरलवत्, कामपुष्टं, कामपुष्टा.

LASCIVIOUSNESS, *s.* कामुकत्वं, सकामत्वं, कामासक्तिः *f.*, रतासक्तिः *f.*, रतापित्वं, लम्पटत्वं ता, लामपुष्टं, तरलता, तारल्यं, भोगासक्तिः *f.*, प्यषाय, प्यषायसक्तिः *f.*, वेसासं, हेला -लनं.

LASH, *s.* (Thong) कपा, कशा, प्रविष्कयः -शः, वलिसङ्गः, चर्मवस्त्रः, चर्मरज्जुः *m. f.*, चरवा, नड्डी, वापी, बड्डी, वाडं -डी.—(Stroke with a whip) कषापातः, कषाप्रहारः, कषाताडनं.—(Stroke of satire) वागसिः *f.*

To LASH, *v. a.* (Strike with a lash) कषया or चर्मरज्जा तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or चाहन् (c. 2. -हति -न्तुं) or प्रह्नु (c. 1. -हति -हन्तुं), कश (nom. कशयति -यितुं), कषापातं कृ.—(Beat, shake about) विधू (c. 5. -धूतोति -धूयितुं), धू, विधूल (c. 10. -वालुयति -यितुं); 'he

lashes his tail,' पुच्छं धूतोति.—(Tie or bind with a rope) रज्जुना or रज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), रज्जुबद्धं -द्धा -द्धं कृ.—(Censure with severity) चरुनुदवाचा or तीक्ष्णवाचीः or तिग्नवाचा निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितुं).

To LASH, *v. n.* कषापातं कृ, कषाताडनं कृ.—(Lash out, run into excess) मर्यादां चतित्कम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), उत्कम्, चुत्कम्, अवधिम् चतित्कम् (c. 1. -चरति -रितुं).

LASHED, *p. p.* कषाहतः -ता -तं, कषाताडितः -ता -तं; 'worthy of being lashed,' कश्यः -श्या -श्य, कशाहः -हा -हं.—(Made fast) रज्जुबद्धः -द्धा -द्धं.

LASS, *s.* तरुणी, कुमारी, कन्या, बाला -लिका, दारिका, पुत्री.

LASSITUDE, *s.* हानिः *f.*, हानता, अवसादः, सादः, अवसन्नता, विषादः, विषमता, तन्दा -न्दी -न्दिता -न्दिः *f.*, लेदः, प्रमीला, चञ्चलशैथिल्यं, चञ्चलशैथिलता, मन्दता, मान्द्यं, हानिः *f.*, हानता, हानिः *f.*, हानिः *f.*, परिहानिः. क्रमः.

LASSO, *s.* पाशः, पाशरज्जुः *m. f.*, पाशबन्धः, वागुरा.

LAST, *a.* (Final) अन्तिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्या -न्यं, अन्त in comp., शेष in comp., अवरः -रा -रं, अरमः -मा -मं, अवरतमः -मा -मं.—(Hindmost) पश्चिमः -मा -मं, अन्त्यः -न्या -न्यं, अवरः -रा -रं, पश्चात्तः -त्ता -तं, पश्चातीयः -या -यं.—(Next before the present) गतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, भूतः -ता -तं.—(Last but one) उपान्तः -ना -नं, उपान्तिकः -की -कं, उपान्त्यः -न्या -न्यं.—(Extreme) परमः -मा -मं, अत्यन्तः -न्ता -नं, आत्यन्तिकः -की -कं, उत्तमः -मा -मं.—(Lowest) अधमः -मा -मं, अवरः -रा -रं, अधरः -रा -रं, अवमः -मा -मं, अधकृष्टः -हा -हं; 'come last,' अवरगतः -ता -तं, अरमागतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, अत्यन्तः -जा -जं; 'last state,' शेषावस्था, शेषदशा, परिणामः; 'last past,' शेषभागः; 'last part of the night,' शेषरात्रिः *f.*; 'last half,' अवरार्द्धं, पश्चार्द्धं; 'last night,' गतरात्रिः *f.*; 'last month,' गतमासः; 'last year,' गतवर्षः, परतः; 'belonging to last year,' परतः -त्ता -तं; 'year before last,' परात्रिः; 'belonging to the year before last,' परात्रिः -त्ता -तं; 'at last,' शेषे, अन्ते, शेषतः, अवशेषे, अन्ततः, अन्तर्, चिरकालात्परं, दीर्घकालात्परं, अरमः; 'to the last,' शेषं यावत्.

LAST, *adv.* अवरं, अरमं, अन्ततः, अन्ते, शेषतः, पश्चात्, अवरस्तात्, अवस्तात्; 'come last,' अवरगतः -ता -तं, अरमागतः -ता -तं; 'born last,' अवरजः -जा -जं, अत्यन्तः -जा -जं.

LAST, *s.* (Of a shoe) काष्ठमयः पादुकासंस्कारः or पादुकाकारः.

To LAST, *v. n.* स्या (c. 1. तिष्ठति -ते, स्थातुं), संस्था, पर्यवस्था, स्थिरीभू, चिरस्थायी -यिनी -यि भू.

LASTING, *a.* स्थायी -यिनी -यि (न्), चिरस्थायी &c., दीर्घकालस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., चिरकालिकः -का -कं, स्थिरः -रा -रं, स्थावरः -रा -रं, संस्था -स्था -स्थं, स्थितमान् -मती -मत् (ह), अनपायी -यिनी -यि (न्), निरस्थायी &c., निरस्थः -त्ता -तं, भुवः -वा -वं, ज्ञानतः -ती -तं, अवस्थिगी-गिणी-गि (न्), अन्नरः -रा -रं, अक्षयः -या -यं, चिरन्तनः -न्ती -नं.

LASTINGNESS, *s.* स्थायित्वं, चिरस्थायित्वं, स्थिरता, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, स्थावरत्वं, निरस्थता, अन्नरत्वं, अनपायः, भुवता, ज्ञोचं.

LASTLY, *adv.* अन्ततः, अन्ते, शेषतः, शेषे, अवशेषे -ततः, अवरस्तात्.

LAST-MENTIONED, *a.* उत्तरोक्तः -क्ता -क्तं, अपरोक्तः -क्ता -क्तं, अवरोक्तः -क्ता -क्तं.

LATCH, *s.* तालकं, तालः, तालयन्त्रं, अगलः -ला -ली, कीलः, कषाटचन्वनी, डारचन्वनी, डारयन्त्रं.

To LATCH, *v. a.* तालकादिना द्वारं बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).

LATCHET, *s.* पादुकाबन्धनं-नी, पादुकाबन्धः, पादुकायोक्त्रं.

LATE, *a.* (After the usual time, tardy) कालातीतः-ता-तं, समयातीतः-ता-तं, अतीतकालः-ला-लं, कालातिक्रान्तः-ना-नं, अतिक्रान्तकालः-ला-लं, वेलातीतः-ता-तं, विलम्बागतः-ता-तं, विलम्बेनागतः-ता-तं, विलम्बितः-ता-तं, मन्दः-न्दा-न्दं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालादागतः-ता-तं, अतिकालः-ला-लं.—(Far advanced towards the close) अवसन्नः-न्ना-न्नं, अवसितः-ता-तं, परिणतः-ता-तं; 'at a late hour of the day,' अवसन्ने दिवसे, अपराह्णे, पराह्णे; 'at a late hour of the night,' अवसन्नायां रात्रौ, अपरात्रौ, रात्रिमध्ये, श्रेष्वरात्रौ; 'at a late period of life,' परिणते वयसि.—(Ripening after the time) नियमितकालात् परं or उपयुक्तकालात् परं पक्कः-क्का-क्कं or परिणतः-ता-तं.—(Recent) नूतनः-ना-नं, नवः-वा-वं, अभिनवः-वा-वं, अचिरः-रा-रं, आधुनिकः-की-कं, अधुनातनः-नी-नं, इदानीननः-नी-नं, सद्यस्कः-स्का-स्कं, सद्यस्कालीनः-ना-नं, सद्योचिनः-ना-नं, अग्राचीनः-ना-नं, प्रत्ययः-या-यं, वर्तमानकालीनः-ना-नं, अत्यवहितदीर्घकालः-ला-लं.—(Past, gone) अतीतः-ता-तं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं, भूतः-ता-तं.—(Former) प्राक्कनः-नी-नं, पृष्ठतनः-नी-नं, पौष्टिकः-की-कं.

LATE, *adv.* (After the usual time, after delay) विलम्बेन, विलम्बात्, चिरकाले-लात्, अतिकालं, अतिसमये, अतीतकालं, मन्दं, विलम्बितं, चिरात्-रेख; 'come late,' विलम्बागतः-ता-तं, विलम्बेनागतः &c., चिरादागतः &c., चिरकालादागतः &c.; 'ripening late,' उपयुक्तकालात् परं पक्कः-क्का-क्कं; 'late at night,' अवसन्नायां रात्रौ, रात्रिमध्ये, मध्यरात्रं, अपरात्रां, महानिशयां; 'late in the day,' अपराह्णे, पराह्णे, अवसन्ने दिवसे; 'late in life,' परिणते वयसि.—(Not long ago, recently) नूतनं, अत्यवहितदीर्घकाले, अत्यवहितपूर्वकाले; 'too late in the evening,' अतिसाये; 'too late in the day,' अतिपराह्णे; 'too late in life,' अतिपरिणतवयसि, सुपरिणतवयसि.

LATEEN, *s.* लतीन्नामा त्रिभुजाकारो वातध्वनविशेषः.

LATELY, *adv.* अत्यवहितदीर्घकाले, अत्यवहितपूर्वकाले, नूतनं, अर्वाक्, अर्वाक्काले, नूतनकाले, सद्यस्काले, अधुनातनकाले, इदानीननकाले, अपुरा, अग्राक्काले, प्रत्ययं.

LATENESS, *s.* कालातीतता, अतीतकालत्वं, कालातिक्रान्तता, अतिकालता, चिरकालीनता, कालातिक्रमः, परिणतिः *f.*, परिणामः.

LATENT, *a.* गूढः-दा-दं, गुप्तः-मा-मं, निगूढः-दा-दं, छद्मः-वा-वं, प्रच्छन्नः-वा-वं, अदृशः-हा-हं, अदृश्यः-इया-इयं, गुह्यः-खा-खं, निभूतः-ता-तं, रहस्यः-स्या-स्यं, अज्ञहितः-ता-तं, अप्रत्यक्षः-द्या-द्यं, अप्रकटः-दा-दं, अप्रकाशः-शा-शं; 'as a disease,' मज्जागतः-ता-तं, धातुस्थः-स्या-स्यं.

LATER, *a.* उत्तरः-रा-रं, पर-रा-रं, अवर-रा-रं, पाश्चात्यः-त्या-त्यं.

LATERAL, *a.* पार्श्विकः-की-कं, पार्श्वीयः-या-यं, पार्श्वः-ची-चं, पार्श्वतीयः-या-यं, अनुपार्श्वः-ची-चं, पार्श्वस्थः-स्या-स्यं, पार्श्वसङ्घन्यी-न्धनी-न्ध (न्).

LATERALLY, *adv.* पार्श्वतः, पार्श्वे, अनुपार्श्वे, पार्श्वभागे, पार्श्वदिशि.

LATH, *s.* सूक्ष्मफलकः-कं, सूक्ष्मकारं, सूक्ष्मादरः *m.*, दीर्घकारं, दीर्घफलकः-कं, तनुफलकः-कं, काष्ठफलकः.

To LATH, *v. a.* सूक्ष्मफलकैर वापु (c. 5. वृणोति-वरितु-रीतुं) or आस्तु (c. 9. स्तुणाति-स्तुति-रीतुं), फलक (nom. फलकयति-यितुं).

LATHE, *s.* भ्रमः, भ्रमिः *f.*, कुन्दः, चक्रं, चक्रपथं, यन्त्रकः.

LATHER, *s.* अघ्ननफेनः, अघ्ननफेनः, मार्जनतैलफेनः, मार्जनलेपफेनः.

To LATHER, *v. a.* अघ्ननफेनेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्प), फेनलिप्तं-मां कृ.

To LATHER, *v. n.* फेन (nom. फेनायते-यितुं), फेनलः-ला-लं भू.

LATHY, *a.* काष्ठफलकवत् तनुः-नुः-न्वी-नुः, सूक्ष्मः-स्मा-स्मं.

LATIFOLIOL, *a.* पुष्पपत्रः-त्रा-त्रं, पुष्पपत्रः-ची-चं.

LATIN, *s.* (The language) लातिनाख्या भाषा, लातिन्भाषा.

LATINISM, *s.* लातिन्भाषानुसारिणी वाग्वृत्तिः, लातिन्भाषासम्प्रदायः.

LATINITY, *s.* लातिन्भाषायाः शुद्धता or विशुद्धिः *f.*

LATITANCE, *s.* गुप्तता, गूढता, गुप्तभावः, प्रच्छन्नता, अप्रकाशता.

LATITANT, *a.* गुप्तः-मा-मं, गूढः-दा-दं, प्रच्छन्नः-वा-वं, निभूतः-ता-तं.

LATITUDE, *s.* (Terrestrial) अक्षः, फलः, विषुववृत्तान्तरं, विषुवरेखान्तरं.

—(Celestial) विद्येषः, शरः; 'a degree of latitude,' अक्षभागः, अक्षांशः; 'opposite degrees of latitude,' अनुपातः; 'latitude of a planet,' पतनः; 'argument of latitude,' अक्षकण्ठः, 'circle or parallel of latitude,' अक्षवृत्तं, अक्षांशवृत्तं, स्वदेशपरिधिः *m.*, स्वदेशमध्यपरिधिः *m.*; 'having no latitude,' निरक्षः-द्या-द्यं.—(Breadth) पृथुता, प्रथिमा *m.* (न्), विसृतिः *f.*, प्रत्यः.—(Laxity) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, अनिवन्ध्यः, निर्वन्ध्यहीनता, नियमातिक्रमः, नियमोपेक्षा, अपृतिः *f.*

LATITUDINAL, *a.* अनुप्रस्थः-स्या-स्यं, अन्वायतनः-ना-नं, अक्षीयः-या-यं.

LATITUDINARIAN, *a.* शिथिलः-ला-लं, निर्वन्ध्यहीनः-ना-नं, अपृतिमान्-मती-मत् (त्), शास्त्रशैथिल्यानुयायी-यिनी-यि (न्), नियमातिक्रमी-मिणी-मि (न्), नियमोपेक्षकः-का-कं, मतशैथिल्यावलम्बी-धिनी-धि (न्), शिथिलवृद्धिः-द्धिः-द्धि.

LATITUDINARIANISM, *s.* मतशैथिल्यं, शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, शिथिलवृद्धित्वं, अनिवन्ध्यः, निर्वन्ध्यहीनता, नियमातिक्रमः, निर्वन्ध्योपेक्षा, अपृतिः *f.*

LATRANT, *a.* भयकः-का-कं, रावी-विणी-यि (न्), हुत्कारी &c.

LATROCINY, *s.* लोभः, लोभ्यं, लोभ्यः, लोभ्यः. See LATENCY.

LATTEN, *s.* कांस्यं, रीतिः *f.*, पित्रलं.—(Sheet tin) त्रुपपत्रं.

LATTER, *a.* (Opposed to former) उत्तरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, परः-रा-रं, अवरः-रा-रं, पश्चिमः-मा-मं, वरमः-मा-मं, जपन्यः-न्या-न्ये, पाश्चात्यः-त्या-त्यं, पश्चातीयः-या-यं, अनिमः-मा-मं, अन्यः-न्या-न्यं; 'the latter,' अपरः; 'former and latter,' पृष्टोपरः.—(Last-mentioned) उत्तरोक्तः-क्ता-क्तं, अपरोक्तः-क्ता-क्तं.—(Modern) नूतनः-ना-नं, आधुनिकः-की-कं, अद्योचिनः-ना-नं, अग्राचीनः-ना-नं; 'in the latter part of the day,' अपराह्णे, पराह्णे.

LATTERLY, *adv.* अत्यवहितपूर्वकाले, नूतनकाले, अर्वाक्, अर्वाक्काले, अधुनातनकाले, इदानीननकाले.

LATTICE, *s.* (Window) जालं-लिका, जालकः, गवाक्षजालं, वातायनं, प्रच्छन्नं, वधूशयनं.

LATTICE-work, *s.* जालकर्म *n.* (न्), जालं, व्यत्यसरेखाविशिष्टं कर्म.

LAUD, *s.* प्रशंसा, स्थापना, स्तुतिः *f.*, स्तुतिवादः, वन्दना, यशोवर्णना, ईडा.

To LAUD, *v. a.* प्रशंस (c. 1. शंसति-सितुं), स्तु (c. 2. स्तौति, स्तोतुं), अभिष्टु, संस्तु, स्थाप् (c. 1. स्थापते-यितुं, c. 10. स्थापयति-यितुं), कृत् (c. 10. क्रीर्यति-यितुं), वन्द (c. 1. वन्दते-न्दितुं).

LAUDABLE, *a.* स्थाप्यः-ध्या-ध्यं, स्थापनीयः-या-यं, प्रशंसनीयः-या-यं, प्रशस्यः-स्या-स्यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, स्तुत्यः-त्या-त्यं, स्तोतव्यः-ध्या-ध्यं, स्तवनीयः-या-यं, वन्द्यः-न्या-न्यं, वन्दनीयः-या-यं, कीर्तनीयः-या-यं, वर्णीयः-या-यं, ईदः-द्या-ध्यं, नेयः-या-यं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, प्रशंसाहेः-है-है, स्थापार्हः &c., स्तयार्हः &c.

LAUDABLENESS, *s.* स्थाप्यता, स्थापनीयता, प्रशस्यत्वं, प्रशस्तता, वन्द्यता

LAUDABLY, *adv.* स्तुत्यनीयं, प्रशंस्यं, यथा प्रशंसाम् अर्हति तथा.

LAUDANUM, *s.* अफेनरसः, अहिफेनरसः, खसखसरसः.

LAUDATION, *s.* प्रशंसनं, स्तुत्याकरणं, स्तुतिकरणं, कीर्तनं, गुणोत्कीर्णनं.

LAUDATORY, *a.* स्तुतिमयः -यी -यै, स्तुतिरूपः -या -यं, स्तुत्यामयः -यी -यं, प्रशंसायः -यी -यं, प्रशंसाकरः -री -रं, स्तुतिपाठकः -का -कं, स्तुतिपाठकः -का -कं, गुणप्रकाशकः -का -कं, कीर्तिप्रकाशकः -का -कं, वन्दारुः -रु -रु.

LAUDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, स्तुतः -ता -तं, अभिष्टुतः -ता -तं, स्तुतिपाठकः -ता -तं, स्तुतिपाठकः -ता -तं.

LAUDER, *s.* प्रशंसकः, स्तोता *m.* (नृ), स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (नृ), वर्णकः.

TO LAUGH, *v. n.* हस (c. 1. हसति -सितुं), प्रहस, विहस, सम्प्रहस, मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), हासं कृ, हसनं कृ, हास्यं कृ, तक् (c. 1. तकति -कितुं), कक् (c. 1. ककति -कितुं), कस् or कक्स् (c. 1. कसति -सितुं), 'to laugh violently,' अतिहस, अत्यन्तं हस, अतिहासं कृ, अट्टहासं कृ, महाहासं कृ, आच्छुरितं कृ; 'to laugh in one's sleeve,' अन्तर्हासं कृ, उच्चयनं कृ; 'to laugh at,' अपहस, अपहस, उपहस, उत्सि, अभिसि, अपहसभूमिं कृ, अपहसाम्यदं कृ. See TO DERIDE.

LAUGH, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, हसः, विहसितं, प्रहसितं, परिहासः, प्रहासः, उपहसितं, स्मितं, हः, हा, हं; 'a horse-laugh,' अट्टहासः, अट्टहसितं, आच्छुरितं -तकं, अवच्छुरितं, सोत्प्रासः; 'an inward laugh,' अन्तर्हासः, उच्चयनं.

LAUGHABLE, *a.* हास्यः -स्या -स्यं, उपहास्यः -स्या -स्यं, अपहास्यः -स्या -स्यं, परिहास्यः &c., हासकरः -री -रं, हास्यजनकः -का -कं, हस्योत्पादकः -का -कं, तन्वः -न्वा -न्व.

LAUGHABLENESS, *s.* हास्यता -त्वं, उपहास्यता, हासजनकत्वं.

LAUGHABLY, *adv.* उपहास्यपकारेण, यथा हासो जायते तथाप्रकारेण.

LAUGHER, *s.* हासकः, हासी *m.* (नृ), उपहासकः, परिहासकः, हासकक्षी *m.* (नृ), हसनकृत्, प्रहसनकृत्.

LAUGHING, *a.* हास्यमुखः -खी -खं, हास्यवदनः -ना -नं, मुहसाननः -ना -नं, स्मेरमुखः -खी -खं, हास्यप्रियः -या -यं.

LAUGHINGLY, *adv.* सहसं, सहस्यं, सहसितं, समितं, परिहासेन, विहस्य.

LAUGHING-STOCK, *s.* हास्यस्पदं, उपहासस्थानं, उपहासस्पदं, अपहासस्पदं, हास्यभूमिः *f.*, अपहासभूमिः *f.*, उपहासभूमिः, उपहासविषयः, अपहासविषयः.

LAUGHTER, *s.* हासः, हसनं, हसितं, हास्यं, प्रहसितं, विहसितं, उपहसितं, प्रहासः, परिहासः, हसः; 'loud or violent laughter,' प्रहासः, प्रहसनं, अतिहासः, अतिहसितं, महाहासः, अट्टहासः, आच्छुरितकं. See LAUGH.

TO LAUNCH, *v. a.* (A ship) नावं मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं) or स्थलाद् मुक्ता जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), स्थलस्थनावं चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or प्रचल् or बह् (c. 10. वाहयति -यितुं) or भास् (c. 10. भासयति -यितुं).

TO LAUNCH, *v. n.* जलं प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), मुच in pass. (मुच्यते).

LAUNCH, *s.* नौमुक्तिः *f.*, नौमोचनं, स्थलस्थनीकामुक्तिः *f.*, जलप्रवेशनं.

LAUNCHED, *p. p.* स्थलमुक्तः -क्ता -कं, जलप्रवेशितः -ता -तं, जलप्रविष्टः -ष्ट -ष्टं.

LAUNDER, LAUNDRESS, *s.* वस्त्ररजकी, वस्त्रपावकी, वस्त्रनिर्णयकौ

LAUNDERER, *s.* रजकः, वस्त्ररजकः, वस्त्रपावकः, वस्त्रनिर्णयकः.

LAUNDRY, *s.* वस्त्रपावनशाला, निर्णयकगृहं, वस्त्रमार्जनशाला.

LAUREATE, *a.* यक्षमाणपुष्पपत्रशोभितः -ता -तं, लारेलाख्यपुष्पपत्रभूषितः -ता -तं, मानपुष्पकमालाभूषितः -ता -तं.

LAUREL, *s.* लारेलाख्यो वृक्षभेदः, श्यामपुष्पविशेषः.

LAURELLED, *s.* पृथीकपुष्पपत्रभूषितः -ता -तं, मालाभूषितः -ता -तं.

LAVA, *s.* ज्वालामुखीनिर्गतद्रवः, आग्नेयपर्वतनिर्गतद्रवः.

LAVATION, *s.* धावनं, प्रक्षालनं, स्नानं, मार्जनं, निर्णयकः, मलापकपथं.

LAVATORY, *s.* धावनस्थानं, धावनशाला, प्रक्षालनस्थानं, मार्जनशाला.

TO LAVE, *v. a.* धाव (c. 1. धावति -यितुं, c. 10. धावयति -यितुं), प्रधाव, धृल् (c. 10. धालयति -यितुं), प्रखल्, खालिचस् (धापयति, अपयति -यितुं).

TO LAVE, *v. n.* स्ना (c. 2. स्नाति -तुं), जले निमज्ज (c. 6. -मज्जति -ज्जितुं).

LAVEMENT, *s.* (Clyster) वस्तिः *m. f.*, नेत्रं. See CLYSTER.

LAVENDER, *s.* लावेन्द्रारक्षः, सुगन्धीयौषधभेदः or सुगन्धितृणभेदः.

LAYER, *s.* प्रक्षालनपात्रं, धावनपात्रं, जलापात्रं, द्रोणी.

LAVISH, *a.* (Prodigal) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), अपव्ययी &c.,

व्ययशीलः -ला -लं, अपरिमितव्ययः -या -यं, मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, अपचेता -ची -नृ (नृ), उत्सर्गी -गिणी -गि (नृ), अत्युत्सर्गी &c., अतिदाता -ची -नृ (नृ), अतित्यागी -गिनी -गि (नृ), बहुप्रदः -दा -दं. (Copious, unrestrained) अपरिमितः -ता -तं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अति pre-fixed, 'lavish expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.

TO LAVISH, *v. a.* अपरिमितं or अपरिमितेन व्यय (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ) or व्ययीकृ, अपरिमितव्ययं कृ, अतिव्ययं कृ, मुक्तहस्तेन दा (c. 3. ददाति, दातुं) or विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उत्सृज् or त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or अपचि (c. 5. -चिपति -चेतुं) or वितृ (c. 1. -तरति -रितुं -रीतुं), विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं).

LAVISHED, *p. p.* व्ययितः -ता -तं, विसर्जितः -ता -तं, अपचितः -ता -तं, मुक्तहस्तेन दत्तः -क्ता -कं or प्रदत्तः -क्ता -कं, अतिबाहुल्येन विश्राणितः -ता -तं or वितोषः -शी -शं.

LAVISHER, *s.* अतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.*, अत्युत्सर्गी *m.* (नृ), अतिदाता *m.* (नृ).

LAVISHLY, *adv.* अतिव्ययेन, अपरिमितव्ययेन, महाव्ययेन, अपरिमितं, अपरिमितेन, मुक्तहस्तेन, अत्युत्सर्गेण, सकापेभ्यः, अबाहुल्येन.

LAVISHMENT, LAVISHNESS, *s.* अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, अत्युत्सर्गः, अतिव्ययः, अतित्यागः, अतिमोक्षयः, अतिदानं, मुक्तहस्तत्वं, बहुप्रदानं, सकापेभ्यः.

LAW, *s.* (Ordinance, decree, statute of a state) व्यवस्था, शासनं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, अनुशासनं, सूत्रं, निर्देशनं, नियोगः, राजाज्ञा, आदेशः, निर्देशः, व्यवस्थापनं, शासनपत्रं, चोदना, उक्तावकं.

—(The rules by which judicature is regulated, jurisprudence) धर्मः, स्मृतिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, व्यवहारविधिः *m.*, व्यवहार-शास्त्रं, धर्मशास्त्रं, धर्मविधिः *m.*; 'a code of laws,' धर्मसंहिता, धर्मशास्त्रं, व्यवहारविधिः *m.*; 'a work on law,' स्मृतिशास्त्रः;

'criminal law,' दण्डविधिः *m.*, दण्डनीतिः *f.*; 'administration of the law,' धर्मप्रणयनं, धर्माधिकरणं; 'court of law,' धर्मसभा,

'matter cognizable by law,' व्यवहारविषयः, व्यवहारपदं; 'to go to law,' विवादं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), विवाद (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं); 'knowledge of law,' धर्मज्ञानं;

'learned in the law,' धर्मज्ञः, स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारपण्डितः; 'breaking a law,' व्यवस्थातिक्रमः, व्यवस्थाह्ननं, व्यवस्थापिघ्ननं.

—(Legal process) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः. —(Rule of action) नियमः, विधिः *m.*, विधानं, मध्येदा, स्थितिः *f.*, कार्योपाधिनियमः,

कर्तव्याकर्तव्यनियमः, विधिविधेयनियमः. —(Principle, rule of science, &c.) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, तत्त्वं, उक्तावकं, न्यायः,

उत्सर्गः. —(Conformity to law, right) धर्मः, धर्मानुसारः, न्यायः, नीतिः *f.* —(The law of works, considered as a yoke of bondage) कर्ममार्गः, प्रवृत्तिमार्गः, कर्मबन्धः -बन्धनं.

LAW-BREAKER, *s.* व्यवस्थातिक्रमी *m.* (नृ), व्यवस्थापिघ्ननी *m.* (नृ), व्यवस्थाह्नी *m.* (नृ), व्यवस्थाभेदी *m.*, व्यवस्थालोपी *m.*

LAWFUL, a. (Conformable to law) धर्म्यः-म्या-म्यं, धर्मानुसारी-रिणी-रि (न), धर्मानुयायी-यिनी-यि (न), धर्मशास्त्रसम्मतः-ता-तं, स्मृतिशास्त्रसम्मतः &c., धर्मशास्त्रानुमतः &c., धर्मशास्त्रानुरूपः-पा-पं, व्यवस्थानुसारी &c., राज्यनियमसम्मतः &c., व्यवहारानुसारी &c., व्यावहारिकः-को-कं, स्मृतिशास्त्रानुसारी &c., स्मार्तः-त्री-त्रं, शास्त्रीयः-या-यं, आचारिकः-को-कं, आचारी-रिणी-रि (न), न्यायानुसारी &c., राज्यव्यवस्थानुयायी &c., सौत्रः-त्री-त्रं—(Constituted by law) धर्मशास्त्रप्रोक्तः-क्ता-क्तं, स्मृतिशास्त्रप्रोक्तः &c., व्यवहारविधिप्रोक्तः &c., स्मृत्युक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः-ता-तं, शास्त्रोक्तः &c.—(Not forbidden) अनिषिद्धः-डा-डं, शास्त्रानिषिद्धः-डा-डं, धर्माविरोधी-धिनी-धि (न)—(Rightful) न्यायी-यिनी-यि (न), न्यायः-य्या-य्यं, यथान्यायः-या-यं; 'lawful wife,' धर्मेयस्त्री; 'by lawful means,' धर्मेयायेन; 'lawful and unlawful food,' भक्ष्याभक्ष्यं.

LAWFULLY, adv. धर्म्येण, धर्मेतस्, धर्मानुसारेण-रात्, धर्मशास्त्रानुसारेण, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, व्यवहारविध्यानुसारेण, व्यवस्थानुरूपेण, राज्यनियमानुरूपेण, न्यायतस्, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, न्यायं.

LAWFULNESS, s. धर्म्यत्वं, धर्मानुसारित्वं, धर्मानुसारः, धर्मशास्त्रानुसारिता, स्मृतिशास्त्रानुयायिता, धर्मशास्त्रानुरूप्यं, न्यायानुसारः-रिता, न्यायत्वं.

LAWGIVER, s. स्मृतिकारः, व्यवस्थाकारः-रकः, विधिस्थापकः, विधिकर्त्ता *m.* (त्रु), व्यवस्थाकर्त्ता *m.*, विधिप्रवर्त्तकः, व्यवस्थापकः, शासिता *m.* (त्रु), विचारयिता *m.* (त्रु), प्रयोजकः, शास्त्रकर्त्ता *m.*, धर्मशास्त्ररचकः, विधिदाता *m.* (त्रु), विधिदायकः, विधायी *m.* (त्रु), विधायकः.

LAWLESS, a. (Not subject to law, said of persons) दुराचारः-रा-रं, अनाचारी-रिणी-रि (न), आचारभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, निराचारः-रा-रं, आचारहीनः-ना-नं, आचारवर्जितः-ता-तं, निर्मर्यादः-दा-दं, अमर्यादः-दा-दं, मर्यादातिवर्त्ती-त्रिनी-त्रि (न), मर्यादातिचारी &c., मर्यादातिक्रामी &c., अतिक्रान्तमर्यादः-दा-दं, तत्क्रान्तमर्यादः-दा-दं, तत्क्रान्तधर्मी-मी-म्यं (न), धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, कामाचारी &c., यथेष्टाचारी &c., खेच्छाचारी &c., कामयुक्तः-क्ता-क्तं, खेरगतिः-ति-ति, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, अवशः-शा-शं, अनियतः-ता-तं, उच्छृङ्खलः-ला-लं, शास्त्रातिवर्त्ती &c., व्यवस्थातिवर्त्ती &c., व्यवस्थातिक्रामी &c.—(Contrary to law) धर्मविरुद्धः-डा-डं, स्मृतिविरुद्धः &c., व्यवहारविरुद्धः &c., व्यवस्थाविरुद्धः &c., धर्मोपी-धिनी-धि (न), अधर्म्यः-म्या-म्यं, अस्मार्तः-त्री-त्रं, अव्यवस्थितः-ता-तं. See **ILLEGAL**.

LAWLESSLY, adv. धर्मेविरोधेन, स्मृतिविरोधेन, व्यवहारविरुद्धं, आचारविरोधेन, दुराचारवत्, धर्मभ्रष्टवत्, अशिष्टवत्, अवशं, उच्छृङ्खलं.

LAWLESSNESS, s. दुराचारत्वं, आचारभ्रष्टता, मर्यादातिवर्त्तनं, मर्यादातिक्रमः, अमर्यादा, अनाचारः, अभिचारः, अतिक्रमः, कामाचारित्वं, कामयुक्तता, नियमातिक्रमः, व्यवस्थातिक्रमः, नियमातिवर्त्तनं, व्यवस्थातिवर्त्तनं, उच्छृङ्खलत्वं.

LAWN, s. (Space of ground covered with grass) तृणावृतो भूमिभागः, सतृणस्थलं, शाङ्गुलस्थलं, हरितस्थलं, तृणावृतस्थलं.—(Fine linen) अंगुलं, दुकूलं.

LAW-SUIT, s. अर्थः, विवादः, व्यवहारः, कार्यं, अद्यः, वादः, व्यवहरणं.

LAWYER, s. धर्मज्ञः, धर्मशास्त्रज्ञः, धर्मशास्त्रवेत्ता *m.* (त्रु), स्मृतिशास्त्रज्ञः, व्यवहारपण्डितः, व्यवस्थापकः, व्यवस्थानिरूपकः, आचारज्ञः, व्यवहारसचिवः.

LAX, a. (Loose) शिथिलः-ला-लं, छयः-पा-पं, प्रछयः-पा-पं, विगलितः-ता-तं, षक्तः-क्ता-क्तं, षडः-डा-डं.—(In morals) अनवस्थाः-स्था-स्थं, दुराचारः-रा-रं, अनाचारी-रिणी-रि (न), धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, कर्मभ्रष्टः &c., अभिचारी &c.—(In the bowels) मृदुकोशः-डा-डं, षडङ्गकोशः-डा-डं.—(In discipline) अतीव्रणदयः-डा-डं, शिथिलदयः-डा-डं.

LAX, s. (Diarrhoea) सारणः, अतिसारः, प्रवाहिका, विरेकः.

LAXATIVE, a. मलावबध्नः-घ्नो-घ्नं, मलावरोधनाशकः-का-कं, सारकः-का-कं, कोष्ठविंसनः-ना-नं, रेषकः-को-कं, विरेचकः-को-कं.

LAXATIVE, s. विंसनं, रेषकः, मलसारकम्, औषधीयद्रव्यं.

LAXITY, LAXNESS, s. (Looseness) शैथिल्यं, शिथिलता-त्वं, छयत्वं, प्रछयः, विंसनः, विचलता, अपूर्तिः *f.*, अवदृढता.—(In morals) अनवस्थाः *f.*, अनवस्थता, अभिचारः, अनाचारः, आचारभ्रष्टता, मर्यादातिक्रमः, अतिक्रमः, इन्द्रियासंयमः.—(In discipline) दृढातिवर्त्तयः, दृढशैथिल्यं.—(Of the bowels) अतिसारः, सारणः, कोष्ठमृदुता.

To LAY, v. a. (Place, set) पा (c. 3. दधाति, धातु), निधा, आधा, न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), आरुह् in caus. (-रोपयति-यितुं), च्च in caus. (अर्चयति-यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति, धनुं), कृ; 'he lays the cup on the ground,' पावं भूमीं निदधाति or न्यस्यति; 'he lays the goat on his shoulders,' हागं स्कन्धे or स्कन्धेन करोति; 'lay your hand on my shoulder,' मस्तक्ये हस्तं देहि.—(Place in order) चिन्त्यस्, विधा, संविधा, प्रतिविधा, दिरच् (c. 10. -रचयति-यितुं), क्रमेण स्या.—(Beat down) घत् (c. 10. पातयति-यितुं), निपत्.—(Spread) आस्तृ (c. 9. -स्तृणति, c. 5. -स्तृणोति-स्तारितुं-रोतुं), विस्तृ; 'to lay snares,' जालं विस्तृ; 'he lays sacred grass over the ground,' भूमिं कुशेर आस्तृणति.—(Spread on a surface) लिप् (c. 6. -लिप्स्यति, लेप्) with acc. and instr. c.—(Still, quiet, calm) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्.—(Lay a wager) पण् (c. 1. पणते-णितुं), विपण्, निधिष् (c. 6. -धिषति-धेयुं), पणं कृ, प्रतिष्ठां कृ.—(Lay eggs) अयशानि सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, सोतुं) or प्रसु.—(Lay the blame) कस्मिंश्चिद् दोषम् आरुह् or क्षिप्, दोषारोपणं कृ, दोषप्रवर्त्तनं कृ.—(Apply) आधा, न्यस्, संयुज् (c. 10. -योजयति-यितुं), च्च in caus.—(Impose) न्यस्, निविश, नियुज्, आरुह् in caus.—(Lay a command) आदेशं कृ, आज्ञां कृ, नियुज्.—(Lay an ambush) पराक्रमार्थं सैन्यं निभृते स्था in caus.—(Lay a plot, scheme) कपटप्रवर्त्तनं कृ, सङ्कल्पं कृ, उपायं प्रचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति-यितुं) or घद् (c. 1. घटते-टितुं) or विधा or प्रयुज्.—(Lay siege) परिवेष्ट (c. 1. वेष्टति-ष्टितुं), रूप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), अयरूप्, उपरूप्.—(Lay waste) उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपसृ (c. 1. -प्रवते-प्रोतुं), पाप् (c. 1. बाधते-धितुं), प्रबाप्, परिबाप्, निदैह् (c. 1. -दहति-दग्धुं), दह्, निर्जेनोक्.—(Lay aside) न्यस्, सव्यस्, तज् (c. 1. तजति. तज्कृ), परित्यज्, सन्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), उञ्क् (c. 6. उञ्जति-ञ्जितुं), प्रोञ्क्, अवदृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), अवमुच् (c. 6. -मुञ्चति-मुञ्क्तुं); 'one who has laid aside his anger,' अस्तकोपः-पा-पं.—(Lay before) प्रसृ (c. 10. -सारयति-यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति-यितुं), उपन्यस्, च्च in caus.—(Lay by) सव्यस्, परिरेच् (c. 1. -रक्षति-रक्षितुं), रक्ष्, निधा, निधिं कृ; 'he lays by the food left by the crows,' काकेभ्यः शिष्टं मांसं रक्षति.—(Lay down, deposit) न्यस्, उपन्यस्, प्रतिन्यस्, निधिष्. निधा, अवधा, न्यासीकृ.—(Lay down, give up) त्यज्, परित्यज्. विमुच्, विहा.—(Lay down, put down, cause to lie down) निधा, शी (c. 10. शाययति-यितुं), उपविश्, निविश्.—(Lay one's self down) शी (c. 2. शीते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), शयन् कृ.—(Lay hold of) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), परिग्रह्.

सङ्ग्रह, हस्तेन ग्रह, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं). हस्तेन धृ.—(Lay in) सङ्ग्रह, सङ्ग्रहं कृ, सवयं कृ, पय्याहारं कृ, सवि (c. 5. -विनोति -वेत्तुं); 'lay in a store of grain,' धान्यसङ्ग्रहं कृ.—(Lay on) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), प्रयुज्, नियुज्, च in caus.; 'lay on blows,' दण्डं पत्.—(Lay open) विपृ (c. 5. -वृणोति -णुते -वरितुं -रोतुं), सपय्, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), विकाश, प्रकटीकृ, व्यक्तकृ.—(Lay out money, expend) व्यय् (c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), व्ययीकृ, विनियुज् (c. 7. -युञ्जे -योक्तुं), उपयुज्.—(Lay out, display) प्रम् (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रकाश, प्रकटीकृ.—(Lay out, dispose in order) विन्यस्, विरच, सुपर्य्याप्तं -मां कृ, परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), क्रमेण स्या.—(Lay one's self out) आत्मानं चेष्ट (c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), यत् (c. 1. यतते -तितुं), यत्नं कृ.—(Lay out, spread out) आत्, विस्तृ.—(Lay to a ship) नौगततिरोधं कृ.—(Lay up) निधा (c. 3. or c. 10. -धापयति -यितुं). See LAY BY, LAY IN. 'A king should lay up treasure,' राजा निधिर् निपातय्यः.—(To be laid up) रोगोपहतत्वात् शयनाद् उत्थातुं or शयनगृहाद् निर्गन्तुम् अद्यमः -मा भू.—(Lay the dust) मार्गरेणुं सिचि (c. 6. सिचति, सेक्तुं) or संसिचि.—(Lay down life) प्राणान् त्यज् or गुच् or न्यम्.

To LAY, v. n. (Produce eggs) अण्डानि सृ (c. 2. सृते, c. 4. सृयते, सोतुं) or प्रसृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन् (c. 4. -जायते -जनितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

LAY, s. (Stratum, layer) स्तर, आस्तरणं, आस्तर, फलकः -कं, पुटः.—(Song) गीतं, गानं, कविता, काव्यं.

LAY, a. (Not clerical) गृहस्थवर्गसदृशी -स्थिनी -स्थि (न्), गृहस्थी -स्थिनी -स्थि (न्), गार्हस्थिकः -की -कं, पुरोहितवर्गभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, परोहिदभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, धर्मपदस्थभिन्नः -ज्ञा -ज्ञं, धर्मपदस्यातिरिक्तः -ज्ञा -कं, सामान्यलोकसदृशी &c., साधारणलोकसदृशी &c., धर्माधिकार-दीक्षाहीनः -ना -नं, अज्ञातधर्माधिकारदीक्षः -द्या -द्यं.

LAYER, s. (Stratum) आस्तरणं, आस्तर, स्तरः फलकः -कं, पार्थिव-शपटः; 'layer of rock,' शिलाफलकं.—(Young twig, shoot) पल्लवः, किशलयः, प्ररोहः.

LAY-FIGURE, s. चित्रकर्मणि प्रयुक्ता काष्ठनिर्मिता पुरुषाकारा मूर्तिः.

LAY-MAN, s. गृहस्थः, सामान्यलोकः, सामान्यजनः, साधारणलोकः, सामान्यपदस्थः, दीक्षाहीनः, अदीक्षितः, अज्ञातदीक्षः.

LAY-STALL, s. पुरोपराशिः m., शृङ्गद्वाराभिः m., अन्धधाराभिः, अपस्तराभिः.

LAZAR, s. कुप्री m. (न्), शित्री m. (न्), दुष्टधर्मा m. (न्), त्वयोगी m. (न्), त्वयोगोपहतः, त्वग्याधिपत्यः, धर्मरोगोपहतः, धर्मरोगदूषितः.

LAZAR-HOUSE, LAZARETTO, s. कुप्रीशाला, त्वयोगदूषितशाला, त्वयोगि-शाला, धर्मरोगशाला, रोगप्रतीकारशाला, रोगसम्पददूषिताती or रोगसंसर्गदूषिताती रक्षणशाला.

LAZAR-LIKE, LAZARLY, a. त्वग्रणी -शिनी -शि (न्). See LAZAR.

LAZARONI, s. अलसजनः, अलसलोकः, दरिद्रजनः, निर्वोपारजनः.

LAZILY, adv. अलसवत्, अलस्येन, अलस्य, अलसं, मन्दं, मन्दं मन्दं, मन्दगता, समान्यं, अनुद्योगेन, जडवत्, सभाङ्गं, जायेन.

LAZINESS, s. अलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्द्यं, अलसशीलता, अलस्यशीलता, अनुद्योगः -गिता, अनुद्योगशीलता, उद्योगद्वेषः, कार्यप्रद्वेषः, उत्साहप्रद्वेषः, उत्साहविमुखता, उद्योगविमुख्यं, कर्मपराङ्मुखता, अव्यवसायः, कुशलता, अनुष्णता, जडता, जाड्यं, तन्द्रिका, तन्द्रालुता, झोपता, झैष्यं.

LAZUL, s. वैदर्भ्यं, चिद्रज्जं. See LAPIS LAZULI.

LAZY, a. अलसः -सा -सं, अलस्यः -स्या -स्यं, अलस्यशीलः -ला -लं,

मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दरः -रा -रं, मन्दरः -रा -रं, अनुद्योगशीलः -ला -लं, उद्योगद्वेषी -विषी -वि (न्), उद्योगविमुखः -खा -खं, उद्योगपराङ्मुखः -खा -खं, उत्साहविमुखः &c., सकर्मशीलः -ला -लं, निरुद्योगः -गा -नं -गी -गिनी -गि (न्), अनुद्योगः &c., निरुत्साहः -हा -हं -हो -हिनी -हि (न्), व्यवसायविमुखः &c., अव्यवसायी &c., अव्यवसायशीलः &c., मनाक्करः -री -रं, कुशलः -खला -खलं, जडः -डा -डं, शीतः -ता -तं, अनुष्णः -ष्णा -ष्णं, झोवः -वा -वं, तन्द्रालुः -लुः -लुः, मन्दगतिः -तिः -तिः; 'a lazy fellow,' तुन्दपरिमृजः, तुन्दपरिमानः, शीतकः.

LEA, LEY, s. यावसभूमिः f., यवसीयभूमिः f., यवसावृतो भूभिभागः.

LEAD, s. (The metal) सीसं, सीसकं, सोसपत्रकं, नागं, चर्म, योगेष्टं, ऋपुः n., ऋपुस् n., यज्ञं, कुवज्जं, पिष्टं, शिरावृत्तं, तमरं, जडं, चीनं, बहुमलं, यामुनेष्टकं, परिपिष्टकं, सिन्दूरकारणं, तारशुद्धिकरं; 'red-lead,' सिन्दूर -रिका, नागसम्भवं, नागजं, नागरक्तं, नागगन्धं, शोणं, सीभाग्यं, रक्तवर्णं, रक्तपालकं, रक्तेणुः m., शृङ्गारं, शृङ्गारभूषणं; 'marked with red-lead,' सिन्दूरतिलकः -का -कं.—(Plummet) लघः -घकः, लघसीसकं.

To LEAD, v. a. (Conduct, guide) नी (c. 1. नयति, नेतुं), आनी, सनानी, उपानी, गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्राप् (c. 10. -आपयति -यितुं), with two acc. c.—(Show the way) मार्गं or पथं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or आदिश (c. 10. -देशयति -यितुं) or निर्दिश.—(Lead by the hand) हस्तेन नी.—(Dirget) निर्दिश, उपदिश, उद्दिश, आदिश.—(Draw, entice, allure) आकृप् (c. 1. -कर्षति, c. 6. -कृषति -कृष्टुं), सकृप्, कृष्, प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), परिलुभ्—(Induce, influence) अनुनी, आनी, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. -ईरयति -यितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति -यितुं), नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), प्रयुज्.—(Pass time) कालं नी or वृत् (c. 10. वर्त्तयति -यितुं) or प्रवृत् or या in caus. (यापयति -यितुं) or गम् in caus.—(Lead forth, lead up) उच्चो, उत्कृप्, प्रकृप्, उद्गम् in caus.—(Lead back) प्रवानी, निवृत् in caus.

To LEAD, v. n. (Go before) अग्रं or अग्रतः सू (c. 1. सरति, सञ्चि) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), पुरः or पुरतो गम् or चर् (c. 1. चरति -रितुं), अग्रं स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तितुं), मुख्यः -ख्या -ख्यं भू, मुख्यतो वृत् or स्या.—(Lead to, bring about) आघह् (c. 1. -वहति -वोदुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

LEAD, s. (Precedence, guidance) पुरोगतिः f., अग्रगतिः f., अग्रगमनं, पुरोगमनं, अग्रसरणं, अग्रयानं, प्रागमनं, पुरतःसरणं, पुरतोगमनं, नेतृत्वं, नायकत्वं, नयः -यनं, मुख्यत्वं -ता, प्रष्टवं; to take the lead.' See To LEAD, v. n.

LEADED, p. p. or a. सीसकयुक्तः -क्ता -कं, सीसकावृतः -ता -तं, सीसकचङ्कः -ङा -ङं.

LEADEN, a. सीसकः -की -कं, सीसमयः -यो -यं, सीसनिर्मितः -ता -तं.

LEADER, s. (Guide, conductor) नेता m. (न्), नायकः, नेत्रः, विनेता m., पदश्रेकः, मार्गदेशकः, मार्गनिर्देश m. (न्), पथनिर्देशकः, मार्गदेश m., मार्गोपदेशी m. (न्), उपदेश m., सञ्चारकः.—(Chief) मुख्यः, मुखरः, प्रमुखः, अधिपः, अधिपता m. (न्), ईश्वरः, पतिः m.—(One who goes first) पुरोगः -गमः, पुरोगामी n. (न्), पुरोगतिः m., अग्रगः, अग्रसरः, अग्रसरः -रिक्तः, अग्रतःसरः, पुरःसरः, पुरस्सरः, अग्रगामी, प्रष्टः, शिरोपज्ञी m. (न्), शिरस्थः.—(Of an army) सेनायगः, सेनानी m., सेनापतिः m., सेनाधिपः, सेनाध्यक्षः, दखनायकः, योधमुख्यः, पाहिनीपतिः m., चमूपतिः m.; 'an able leader in war,' सौयुगीनः.—(Of a religious order or sect) आचार्यः, गुरुः m.

LEADERSHIP, *s.* नेतृत्वं, नायकत्वं, मुख्यता -त्वं, अधिपत्यत्वं, प्रमुखता.

LEADING, *part. or a.* (Preceding) चरणः -गा -गं, चरणगामी -मिनी -मि (न), पुरोगामी &c., प्रागामी &c., चयसरः -रा -रे, चयसरः -रा -रे, पुरःसरः -रा -रे, पुरोगः -गा -गे, पुरोगमः -मा -मं. —(Chief: मुख्यः -व्या -व्यं, प्रमुखः -खा -खं, चयः -या -ये, चयिष्यः -या -यं, चय्यः -व्या -व्यं, प्राय्यः -व्या -व्यं, प्रधान in comp., परमः -मा -मं, परः -रा -रे, उत्तमः -मा -मं. —(Leading to, conducive to) आवहः -हा -हं, सम्पादकः -का -कं; 'leading to happiness,' मुखायहः -हा -हं, सुखोदकः -का -कं; 'road leading to the city,' नगर-गामी मार्गः; 'leading note,' वादी *m.* (न).

LEADING, *s.* (Guidance) नयः -यनं, नायः, नीतिः *f.*, नेतृत्वं, प्रणयनं.

LEADING-STRINGS, *s.* बालकालसनसूत्रं -त्राणि *n. pl.* बालकालसः -सनं.

LEAD-WORT, *s.* (A plant) पाठी *m.* (न), चिचकः, वह्निः *m.*, अग्निः *m.*,

अनलः, पायकः, दहनः, कुशानुः *m.*

LEADY, *a.* सीसकयरीः -री -री, त्रापुपः -पी -पे, सेसकः -की -के.

LEAF, *s.* (Of a tree, &c.) पत्रं -त्रकं, पत्रं, दलं -लः, पलाशं, छदः -दनं, रंशुकं, राशं, वातायं. —(Of a book, &c.) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः, पुस्तकपत्रं. —(Of a door, table, &c.) कपाटः -टी -टे; 'the junction of two leaves,' कपाटसन्धिः *m.* —(Gold-leaf) सुवर्णपत्रं, चरापदपत्रं; 'fallen leaf of a tree,' प्रपरी; 'withered leaf,' शीथपरी; 'vein of a leaf,' पत्रशिरा, दलचसा; 'to strip off the leaves,' निष्पत्र (nom. निष्पत्रयति -यितुं), निष्पत्रीकृ.

To LEAF, *v. n.* सपत्रीभू, सपरीभू, स्फुटितपत्रः -त्रा -त्रंभू, प्रकटपत्रः -त्रा -त्रंभू.

LEAFED, *a.* सपत्रः -त्रा -त्रं, सपरीः -री -री, पत्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

LEAFINESS, *s.* पत्रबाहुल्यं, बहुपरीत्वं, पर्यबाहुल्यं, पत्रप्राचुर्यं, प्रचुरपत्रत्वं, सपरीत्वं, सपत्रत्वं, सदलता.

LEAFLESS, *a.* निष्पत्रः -त्रा -त्रं, निष्परीः -री -री, अपत्रः -त्रा -त्रं, सपरीः -री -री, अदलः -ला -लं, पत्रहीनः -ना -नं, पर्यशून्यः -व्या -व्यं, दल-शून्यः -व्या -व्यं.

LEAFLESSNESS, *s.* निष्पत्रता, निष्परीता, अदलत्वं, पत्रहीनता, पर्यशून्यता.

LEAFLET, *s.* पत्रकं, छुद्रपत्रं, सूक्ष्मपत्रं, छुद्रपरी, सूक्ष्मपरी.

LEAF-STALK, *s.* पत्रमधारी, पर्यमधारी, पत्रनाली, पर्यनाली.

LEAFY, *a.* पर्यी -र्यीनी -र्यी (न), पत्री -त्रिणी -त्रि (न), पर्यसः -सा -से, दलसः -सा -से, बहुपत्रः -त्रा -त्रं, बहुपरीः -री -री, प्रचुरपरीः -री -री, सपत्रः -त्रा -त्रं, पर्यमयः -यी -ये, पर्यवान् -वती -वत् (न); 'leafy hut,' पर्योटनं.

LEAGUE, *s.* (Alliance, confederacy) सन्धिः *m.*, सन्धानं, साहित्यं, सहायता, सङ्घातः, सङ्घन्धः, सङ्घटनं, संयोगः, ऐक्यं, संयोजनं, समाहारः, समाहरणं, प्रतीहारः, सङ्गमः, समागमः, संसृष्टिः *f.*, परस्पररोपकारप्रतिज्ञा, सार्द्धं. —(The distance) क्रोशः, क्रोशयुगं, गम्यतिः *f.* *m.*, गम्यतं.

To LEAGUE, *v. n.* सन्धा (c. 3. -यन्ते -धातुं), सन्धिं कृ or विधा, सन्धानं कृ, साहित्यं कृ, सङ्घट् (c. 1. -यन्ते -ङितुं), संयुज् in pass. (-युज्यते), संहन् in pass. (-हन्ते), संहतः -ता -तं भू, सहितः -ता -तं भू, सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितुं).

LEAGUED, *p. p.* or *a.* सन्धितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, कृतसङ्घन्धः -व्या -व्यं, सङ्घातवान् -वती -वत् (न), सहितः -ता -तं, सङ्घतः -ता -तं, संयुक्तः -क्ता -क्तं, कृतसंसर्गः -गा -गं, संयोजितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संयुजः -जा -जं, मिलितः -ता -तं, स्वीकृतः -ता -तं; 'having leagued,' सम्भूय, मिलित्वा.

LEAGUER, *s.* सङ्गी *m.* (न), संसर्गी *m.* (न), सङ्घन्धी *m.* (न), सङ्घकारी *m.* (न), सम्भूयकारी *m.*, परस्पररोपकारी *m.*

LEAK, *s.* धारा, नौकातले छिद्रं or रन्ध्रं or सन्धिः *m.*, नौकापाथं दारु-भिनिः *f.* or जलयाहकछिद्रं or जलप्रवेशकछिद्रं. —(Oozing) धारा, सवः, द्रवः, स्यन्दः.

To LEAK, *v. n.* नौदारुछिद्रेण जलं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or जलं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or जलम् सादा (c. 3. -दाति -दातुं), नौकापाथं or नौकातले दारुस्थेण जलं प्रविश. —(Ooze) री (c. 4. रीयते -रेतुं), छर (c. 1. छरति -रितुं), स्यन्द (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं), सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं); 'water leaks from the jar,' जलं घटाद् रीयते.

LEAKAGE, *s.* यत्किञ्चिद् जलादि भास्वच्छिद्रेण रीयते, द्रवः.

LEAKING, *s.* स्यन्दः -न्दनं, निस्यन्दः, द्रवः -वणं, छरणं, सावः, रयः, धारा.

LEAKY, *a.* ससिद्रः -द्रा -द्रं, छिद्रो -द्रिणी -द्रि (न), जर्जरः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सरन्धः -न्धा -न्धं, दारुछिद्रेण जलयाहकः -का -कं or जलादायी -यिनी -यि (न).

To LEAN, *v. n.* (Incline, bend) नम् (c. 1. नमति, नन्तुं), अवनम, आनम, नधीभू. —(Bend out of the perpendicular) वहिलेष् (c. 1. -लसते -वितुं), वहिःप्रलम्, तिर्यक् प्रलम्, यक्नीभू. —(Lean on, rest on) अवलम्, समालम्, अवलसनं कृ, संश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते -लेतुं); 'she leans on the arms of Rāma,' रमा रामस्य बाहू संश्रयति or अवलसते.

LEAN, *a.* (Thin, meagre) कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशान्नः -न्नी -न्नं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, अमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः -सा -सं, क्षीणः -शा -शं, अपुष्टः -ष्टा -ष्टं, विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., पितनुः &c., धामः -मा -मं, शीथः -री -री, शतः -ता -तं, शुष्कान्नः -न्नी -न्नं.

LEAN, *s.* (That part of the flesh which consists of muscle without the fat) स्नायुः *m.*, चसा, मांसस्नायुः, मांसं, मेदोभिन्नः or वसाभिन्नो मांसभागः.

LEAN-FACED, *a.* कृशमुखः -खी -खं, क्षीणमुखः &c., क्षीणपदनः -ना -नं.

LEANING, *part. or a.* (Bending, deviating from the straight line) प्रणतः -ता -तं, आनतः -ता -तं, प्रपशः -शा -शं, वहिलेष् -सा -सं, प्रलम् -सा -सं, नवः -वा -वं, यक्नः -क्ता -क्तं. —(Resting on) अवलसो -विनी -वि (न), अवलसनः -ना -नं, अवलसितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, समाश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः -ता -तं.

LEANNESS, *s.* कृशता -त्वं, काश्चै, परिकृशता, कृशान्नता, धामता, शरीर-क्षीणता, मांसक्षीणता, क्षीणता, अमांसत्वं, अपुष्टता, विपुष्टता, तनुता -त्वं, तानवं, शरीरशोथं, मांसशुष्कता, शुष्कान्नता.

To LEAP, *v. n.* सु (c. 1. स्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलाति -लितुं), सायल्, नृत् (c. 4. नृतति, नर्तितुं), क्षम्प कृ, उष्कल कृ, विष्कल (c. 6. -स्कलति -लितुं); 'to leap up,' उत्यु, समुत्यु, उत्पत् (c. 1. -पति -तितुं), प्रोत्पत्; 'to leap down,' अवत्यु; 'to leap over,' लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), विलङ्, उजङ्, अभिलङ्; 'to leap forth from,' प्रस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्तुं), प्रोत्पत्.

LEAP, *s.* प्रवः -वनं, प्रुतं, वलितं, क्षम्पः -व्या, लङ्घनं, उज्जवनं, उत्युनं, अवस्कन्दः, उष्कलः; 'going by leaps,' प्रुतगतिः -तिः -ति, प्रवगः -गा -गं.

LEAPED, *p. p.* प्रुतः -ता -तं, वलितः -ता -तं, लङ्घितः -ता -तं.

LEAPER, *s.* प्रवकः, प्रवः, प्रवनकारी *m.* (न), क्षम्पी *m.* (न), वलितकृत्.

LEAPING, *part.* प्रवमानः -ना -नं, प्रवः -वा -वं, वलान् -त्वानी -त्वत् (न); 'leaping up,' उत्युत्पत्पुः -पुः -पु, उत्युत्पत्.

LEAPING, *s.* (The act) प्रवनं, प्रुतकरणं, क्षम्पकरणं; 'leaping up,' उज्जवनं, उत्युतनं; 'leaping down,' अवस्कन्दः; 'leaping over,' लङ्घनं, उज्जवनं.

LEAP-YEAR, *s.* चतुर्थः संवत्सरो यस्मिन् अधिकदिनसो निवेश्यते, अधिकदिनवत्सरः, अधिकदिनवत्सरे.

TO LEARN, *v. a.* (Acquire knowledge of any thing by study, &c.) शिक्ष (c. 1. शिक्षते - धितुं), उपशिक्ष, अधी (c. 2. अधीते, अधेतुं, rt. इ), अधिगम् (c. 1. -गच्छति - गन्तुं), पठ् (c. 1. पठति - ठितुं), अभ्यस् (c. 4. -अभ्यसि - अभितुं), अध्ययनेन or अभ्यासेन विद्यां ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or लभ् (c. 1. लभते, लभुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति - प्राप्तुं) or अवाप्, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्यागमं कृ. — (Gain the knowledge of, become informed of) ज्ञा (c. 9. जानाति - नीते ज्ञातुं), परिहा, अधगम्, उपलभ्, विज्ञप् - भा - भू, गृहीतार्यः - र्वा - र्थं भू; 'to learn by heart,' अभ्यस्.

TO LEARN, *v. n.* शिक्षां कृ, अध्ययनं कृ, अधिगमं कृ, अभ्यासं कृ, विद्याभ्यासं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ, विद्याग्रहणं कृ, विद्यालभ्यं कृ, विद्यागमं कृ. LEARNED, LEARNT, *p. p.* शिक्षितः - ता - तं, अधीतः - ता - तं, अधिगतः - ता - तं, अभ्यस्तः - स्ता - स्तं, पठितः - ता - तं, उपगतः - ता - तं, उपलभः - भा - भू; 'learnt by heart,' अभ्यस्तः - स्ता - स्तं, कथस्थः - स्या - स्थं; 'to belearnt,' शिक्षितव्यः - व्या - व्यं, अभ्यस्यः - स्या - स्थं, अभ्यसनीयः - या - यं.

LEARNED, *a.* (Versed in literature and science) विद्वान् - दुषी - इत् (स्), पंडितः - ता - तं, ज्ञानी - निनी - नि (न्), विद्यावान् - वती - वत् (न्), विद्याविशिष्टः - छा - छे, विद्यासम्पन्नः - छा - छे, कृतविद्यः - छा - छे, विद्यालङ्कारः - ता - तं, सविद्यः - छा - छे, लभ्यविद्यः &c., वैद्यः - छी - छे, ज्ञानवान् &c., विधिश्चित् *m. n.*, प्राज्ञः - ज्ञा - ज्ञे, प्रज्ञः - ज्ञा - ज्ञे, प्रज्ञावान् &c., युत्यन्नः - क्षा - क्षं, कृतधीः - धीः - धि, अधीयानः - ता - तं, अधीतो - तिनी &c., चतुस्रुतः - ता - तं, कोविद् - दा - दं, मनीषी - पिणी - पि (न्), बुद्धिमान् &c., धीमान् &c., बुधः - या - ये, धीरः - रा - रं, संख्यावान् &c., कविः - विः - वे - वि, मूर्ति &c., मूर्ती - रिणी - रि (न्), कृती - तिनी - ति (न्), लभ्यगोः - गो - गे, अक्षरसम्पन्नः - क्षा - क्षं, साक्षरः - रा - रं, सारस्वतः - त्वी - त्वे, अध्ययनसम्पन्नः &c., विद्यावृद्धः - द्वा - द्वं, सन् सती सत्, तत्त्वदर्शी - शिनी - शि (न्), दीर्घदर्शी &c., दूरदर्शी &c.; 'a learned man,' विद्वज्जनः, पंडितः, बुधः, सदैरसः; 'learned in the Vedas,' श्रोत्रियः, वेदविद्, वेदविद्वान् *m.* (स्), अनुचानः, चान्दसः. — (Conversant with, skilled in) अभिज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, विज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, विशारदः - दा - दं, विचक्षणः - क्षा - क्षं, निपुणः - शा - शं, कुशलः - ला - ले, प्रवीणः - शा - शं, चतुरः - रा - रं, वेत्ता - त्वी - त्वं (वृ), ज्ञः - ज्ञा - ज्ञं or विद् in comp.; as, 'learned in the law,' स्मृतिज्ञः &c., धर्मविद् *m. f. n.*, 'learned in music,' गान्यज्ञैतत्त्वज्ञः.

LEARNEDLY, *adv.* पंडितवत्, सपांडित्यं, पांडित्येन, प्राज्ञवत्, विद्वज्जनवत्, सविद्यं, वेदभ्येय, सहानं, ज्ञानपूर्व.

LEARNER, *s.* शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (न्), अध्येता *m.* (न्), अध्यायी *m.* (न्), शिक्षिताक्षरः, विद्याभ्यासकर्त्ता *m.* (न्), अभ्यासकृत्.

LEARNING, *s.* (Knowledge of literature, erudition) विद्या, पांडित्यं, ज्ञानं, विज्ञानं, वैदुष्यं, विद्वत्ता, ज्ञानत्वं, युत्यन्नः *f.*, प्राज्ञत्वं, पंडितता - त्वं, वेत्तृत्वं, विद्यासम्पत्तिः *f.*, अक्षरसम्पत्तिः *f.*, साक्षरता, अध्ययनसम्पत्तिः *f.* — (Literature) विद्या, शास्त्रं, अक्षरं, साहित्यं. — (Sacred learning) श्रुतिः *f.*, श्रोत्रियत्वं. — (Act of learning, acquisition of learning) शिक्षा, अध्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, विद्याप्राप्तिः *f.*, विद्यालभ्यः *f.*, विद्यार्जनं, विद्यागमः; 'cultivation of learning,' विद्यानुसेवनं; 'patronising learning,' विद्यानुपालनं; 'to affect great learning,' पंडित (nom. पंडिततायते).

LEASE, *s.* (Of lands, houses, &c.) पट्टः, पट्टोलिका, कृषकाला, विहितकालं यावद् नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादीनां परहस्तसमर्पणं.

TO LEASE, *v. a.* पट्टं दा, पट्टोलिकां दा, पट्टेन क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा, पट्टोलिकापूर्वं नियमितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परप्रयोजनीयं दा or विमृन् (c. 6. -मृजति - मृष्टुं), आविहितकालाद् निरूपितमूल्यम् अपेक्ष्य क्षेत्रगृहादि परहस्ते समु in comp. — (अर्पयति - यितुं).

LEASED, *p. p.* पट्टेन or पट्टोलिखनपूर्वम् आविहितकालात् परहस्तसमर्पितः - ता - तं.

LEASEHOLD, *a.* पट्टेन or पट्टोलिकालिखनपूर्वम् अध्युपितः - ता - तं.

LEASH, *s.* (Leather thong) चर्मबंधः - न्यनी, चर्मरज्जुः *m. f.*, बन्धनरज्जुः. — (Fierce, three) त्रयं, त्रिकं; 'a leash of hares,' ज्ञाक्षत्रयं.

TO LEASH, *v. a.* चर्मरज्जुना or चर्मरज्जा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

LEASING, *s.* असत्यता, अनृतता, अलोकता, कापट्यं, मृषावादः. See FALSEHOOD.

LEAST, *a.* (Smallest) अल्पिष्ठः - छा - छं, कनिष्ठः - छा - छं, छुद्रतमः - मा - मं, छोदिष्ठः - छा - छं, कनीयान् - यनी - यः (स्), तनिष्ठः - छा - छं, तनीयान् &c., लपिष्ठः &c., सोकतमः - मा - मं, सूक्ष्मतमः - मा - मं, सतिष्ठुद्रः - द्रा - द्रं, स्वत्यः - त्या - त्यं, अवरः - रा - रं, अवरतमः - मा - मं, न्यूनः - ना - नं; 'least of all,' सर्वकनिष्ठः - छा - छं, सर्वकनीयान् &c., सर्वस्मात् छुद्रः - द्रा - द्रं; 'the least particle,' लेशः, लयः, कणः; 'not the least darkness is in that place,' तत्र अन्यकारस्य लेशोऽपि नास्ति.

LEAST, *adv.* (In the least) मनाक्, किञ्चित्, अल्पिष्ठं, कनिष्ठं, लेशमपि, कियत्, सूक्ष्मं, सोकं; 'not in the least,' न मनाक्, न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्मपि, न सोकमपि, न लेशमपि, अलेशं; 'three witnesses at least,' त्रयवराः साक्षिणः; 'at least, at any rate,' तावत्.

LEATHER, *s.* चर्म *n.* (न्), दूतिः *m.*, पशुत्वक् *f.* (च्), पशुचर्म *n.*, कृत्रिः *f.*, अजिनं, वस्त्रं, शिपिः *f.*; 'a leather thong,' चर्मबंधः - न्यनं, वरजा, वस्त्रं; 'covered with leather,' चर्मोपृतः - ता - तं, चर्मोपनद्धः - द्वा - द्वं, चर्मोच्छादितः - ता - तं.

LEATHER, *a.* चर्म in comp., चर्ममयः - यी - यं; 'a leather shoe,' चर्मोपातुका; 'a leather band,' चर्मबंधः. See LEATHERN.

TO LEATHER, *v. a.* चर्मद्वयेन तड् (c. 10. ताडयति - यितुं) or प्रह् (c. 1. -हरति - हर्षुं).

LEATHER-CUTTER, *s.* चर्मछिद्र *m.*, चर्मछेदनकारी *m.* (न्), चर्मोपकर्त्री *m.*

LEATHER-DRESSER, *s.* चर्मकारः - रकः, चर्मकारी *m.* (न्), चर्मकृत्, चर्मोरः.

LEATHERN, *a.* चार्मिकः - की - कं, चार्मिः - र्मी - र्मं, चर्मी - र्मिणी - र्मि (न्), चर्ममयः - यी - यं, चर्मनिर्मितः - ता - तं, दाह्यैयः - यी - यं, अजिनीयः - या - यं, पशुत्वच्छ्रयः - यी - यं, चर्म in comp.; 'a leathern bottle,' दूतिः *m.*

LEATHER-SKILLER, *s.* चर्मविक्रेता *m.* (न्), चर्मविक्रयी *m.* (न्), चर्मविक्रयोपजीवी *m.*

LEATHERY, *a.* चर्मवद् दुःस्वभेद्यः - छा - छं, चर्मसगुणः - शा - शं.

LEAVE, *s.* (Permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा, अनुज्ञानं, समनुज्ञानं, अनुमोदनं; 'leave to depart,' अनुज्ञा; 'to give leave,' अनुज्ञा (c. 9. -जानाति - ज्ञातुं), अनुमन् (c. 4. -मन्यते - मन्तुं), अनुज्ञां कृ or दा. — (Farewell) आमन्त्रणं, आमन्त्रणं; 'to bid farewell,' आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयते - यितुं), अनुमन्त्र्, आमन्त्र् (c. 6. -पृच्छते - ति - प्रष्टुं).

TO LEAVE, *v. a.* (Abandon, forsake) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, सन्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, विहा, प्रहा, अपाहा, उत्सज् (c. 6. -मृजति - मृष्टुं), विसृज्, अतिसृज्, व्यपसृज्, रह् (c. 10. रहयति - यितुं), विरह्, उञ्क् (c. 6. उञ्कति - ञ्कितुं), प्रोञ्क्, परिहृ (c. 1. -हरति - हर्षुं), वृज् (c. 10. -वर्षयति - यितुं), परिवृज्, विवृज्. — (Depart from)

अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपगम्, विगम्, अपया (c. 2. -याति -न्तुं), अपये (c. 2. -अपेति -न्तुं), अपये, अपयम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थान्तुं), विप्रस्था.—(Leave remaining, suffer to remain) शिप् (c. 10. शेषयति -यितुं), अवशिप्, परिशिप्, उच्छिप्, समवशिप्, उद्धृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), शिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टं -ष्टं कृ, अवशिष्टीकृ; 'to be left remaining,' शिप् in pass. (शिष्यते), अवशिप्.—(Commit, trust to) सम् in caus. (-अपयति -यितुं), निशिप् (c. 6. -यिषति -क्षेप्तुं), न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), न्यासीकृ.—(Bequeath) मृत्युपत्रेण प्रदा or मृत्युलेखेन दा.—(Leave off, desist from) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -व्रित्तुं), विनिवृत् with abl. c., मुच (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं), अवमुच, अवमुञ्च अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), युद्धम्, तन्त्रं, परितन्त्रं; 'the peacock leaves off dancing,' परितन्त्रनैवेन मयूरः; 'it leaves off raining,' निर्वैरति.—(Leave out) वृञ्, अपास्, हा, अपाहा.—(Leave behind, distance) दूरीकृ, दय (nom. दययति -यितुं).

To LEAVE, v. n. (Cease, leave off) विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -व्रित्तुं), निवृत्, विनिवृत्, विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अपया (c. 2. -याति -न्तुं), शम् (c. 4. शान्मति, शमितुं), विशिद् in pass. (-लिङ्गते).

LEAVED, a. (Having leaves) पत्नी -त्रिणी -त्रि (न्), पत्नी -त्रिणी &c., सपत्रः -त्रा -त्रं, सपत्रीः -त्री -त्री, सदलः -ला -लं; 'two-leaved,' द्विपत्रीः -त्री -त्री.

LEAVEN, s. कियम् -खं, नग्नम्; m., मयः -खं, कारोन्नरः, कारोन्नयः, कादस्त्रीवीनं.—(Any thing which works a change in the mass) विकारजनकं किञ्चिद् यत्.

To LEAVEN, v. a. किञ्चननिवेशनपूर्वम् अन्नरुस्तेकं or अन्नस्तापं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), अन्नरुस्तेककरणार्थं किञ्चं निविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविष्.—(Taint, imbue) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

LEAVINGS, s. pl. (Any thing left, remnants) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, परिशिष्टं, शेषः -पं, परिशेषः, अवशेषः, उच्छेषः, शेषभागः, परभागः, शेषसखः -खं, उद्धर्तः, जुष्टं, समुद्धर्त.—(Of food) शेषातं, उच्छिष्टातं, भुक्तशेषः -यं, भुक्तावशेषः -यं, अवशेषः -यं, भुक्तसमुद्धर्तं, परभुक्तोद्धर्तं, भुक्तोच्छिष्टं, भक्षितशेषः, आदिष्टं, फेलकः, फेला-लि-लीf; 'one who eats leavings,' शेषभुक् m. (न्), शेषभोजी m. (न्), उच्छिष्टभोजनः; 'eating leavings,' शेषभोजनं, उच्छिष्टभोजनं.—(Offal) मलं, विमांसं.

LECHER, s. लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, कामुकः, कामुकजनः, अयायी m. (न्), रताथी m. (न्), सुरताथी m. (न्), स्त्रीपरः.

To LECHER, v. n. लम्पटवद् आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), रताथी भू, कामुकी भू. LECHEROUS, a. कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (न्), कामनः -ना -नं, रताथी -विनी -धि (न्), सुरताथी &c., कामासक्तः -क्ता -क्तं, अयायी -यिनी -यि (न्), सम्भोगी -गिनी -गि (न्), सम्भोगासक्तः &c., सम्भोगाथी &c., भोगासक्तः &c., अयायपरायायः -या -यं, स्त्रीपरः, स्त्रीरतः, स्त्रीवासङ्गी m. (न्), स्त्रीलम्पटः, स्त्रीवसनो m. (न्), तरलः -ला -लं, अभीकः -का -कं, विघातः -ता -तं.

LECHEROUSLY, adv. लम्पटवत्, कामुकवत्, सकामं, रतासक्तवत्, कामपूर्व.

LECHEROUSNESS, LECHERY, s. कामुकत्वं, लम्पटत्वं -ता, लाम्पट्यं, रतापिन्, रतासक्तिः f., कामासक्तिः f., सम्भोगासक्तिः f., अयायः -यित्वं, स्त्रीवसनं, स्त्रीवासङ्गः, वैषास्यं, हेला-लनं.

LECTION, s. (Reading) पाठः, अध्ययनं.—(Variety in copies of a

manuscript) पाठान्तरं, अठभेदः, पक्षः, विरूपपाठः.

LECTOR, s. पाठकः, पठिता m. (न्), अध्याता m. (न्), अध्यायी m. (न्).

LECTURE, s. पाठः, निपाठः, पाठः, उठनं, अध्यायः, अध्यायः -यनं, अध्यापनं, वादः, व्याख्यानं.—(Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं, भस्मनयाकं.

To LECTURE, v. a. पठ् (c. 10. पाठयति -यितुं), अधो in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. इ), उपदिश् (c. 6. -दिशति -दधुं), पाठ् कृ, अध्यापनं कृ.

—(Reprove) प्रसादिश, निन्द (c. 1. निन्दति -नित्तुं), वादिश कृ, निन्दावाक्यं कृ.

To LECTURE, v. n. पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), अधो (c. 2. अधीते, अध्येतुं, rt. इ), वाक्यं श्रु (c. 10. श्रावयति -यितुं), पाठ् कृ, अध्यापनं कृ.

LECTURED, p. p. अध्यापितः -ता -तं, पाठितः -ता -तं.—(Reprimanded) प्रसादिष्टः -ष्टा -ष्टं, निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -म्भा -भं.

LECTURER, s. पाठकः, अध्यापकः, पठिता m. (न्), अध्याता m. (न्), अध्यायी m. (न्), पाठकारी m. (न्), शिक्षकः, उपदेशकः, व्याख्याता m. (न्), प्रवक्ता m. (न्), पक्ता, पादी m. (न्), वाचकः, नागरः; 'in theology,' धर्म-प्रवक्ता m., धर्मभाषकः.

LECTURE-ROOM, s. पाठशाला, पाठगृहं, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं.

LECTURESHIP, s. पाठकत्वं, अध्यापकत्वं, प्रवक्तृत्वं, वक्तृत्वं, शिक्षकत्वं.

LED, p. p. नीतः -ता -तं, आनीतः -ता -तं, समानीतः -ता -तं; 'being led,' नीयमानः -ना -नं.—(Guided) सञ्चारितः -ता -तं.—(As life, time) नीतः -ता -तं, गमितः -ता -तं, यापितः -ता -तं, प्रयुक्तः -ता -तं.

—(Led on by, headed by) पुरःसरः -रा -रं, पुरःसरः -रा -रं, पुरो-गमः -मा -मं, मुखः -खा -खं in comp.; as, 'led on by Karma,' कर्म्ममुखः -खा -खं, कर्म्मपुरोगमः -मा -मं &c.; 'having led,' नीत्वा.

LEDGE, s. (Stratum, layer) फलकः -कं, स्तरः, अस्तरः -रणं.—(Ridge, projecting part) कटकः -कं, कूटं, दन्तः -नक्तः.—(Row) आलिः -ली.—(Ledge of a rock) शिला, शिलाफलकं.

LEDGER, s. महागणनापुस्तकं, वृहद्व्यवसायपुस्तकं, बाणिज्यपुस्तकं.

LEE, s. (Sediment). See LEES. (Calm or sheltered place) निर्वैतस्थानं, निर्वैतदेशः.—(Side opposite to that on which the wind blows) वाताभिमुखदिश, वायुप्रतिमुखदेशः; 'under the lee of the land,' तोरोपान्तं.

LEE-WARD, a. or adv. (In the same direction as the wind) वातानुकूलः -ला -लं, वातानुलम्भः -मा -मं, अनुवातः.—(In an opposite direction to the wind) प्रतिवातः, वाताभिमुखदिश, वाताभिमुखं, वायुप्रतिमुखदिश.

LEECH, s. रक्ताक्षः, रक्तापिनी, रक्तापाता, जलोका, जलूका, जलाकाः f. (न्), जलुका, जलोका, जलिका, जलोकसः -सा -सं, जलायुका, जलालुका, जलायुका, जलालोका, जलोपगी, जलननुका, जलसपिणी, जलादनी, पटालुका, वाय्वीकाः f. (न्), वाय्वीकः, वारिक्रमिः m., वेधिनी, भ्रमणी, काह्यडी.—(Physician) वैद्यः, चिकित्सकः, रोगहृत् m., रोगशान्तकः, भिषक् m. (न्).

To LEECH, v. a. कृत् in des. (चिकित्सति -सितुं), रोगशमनं कृ.

LEEK, s. कन्दः -न्दं, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, पलायुः m., सुकन्दकः, शाकः.

LEER, s. कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदर्शनं, कटाक्षवेक्षणं, कटाक्षवलोकनं, अपाङ्गप्रसरः, दृष्टिविषेयः, तिर्यक्प्रेक्षणं, साधिविलोकितं, काक्षः, चक्रेराटः, चक्रेराटुः m., विकृण्वनं, दृष्टिषायः, कुस्मितं.

To LEER, v. n. कटाक्षेण दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अपाङ्गाद् दृश् or ईश् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), कटाक्ष (nom. कटाक्षयति -यितुं), कटाक्ष-वेक्षणं कृ, कटाक्षवेक्षणं कृ, अपाङ्गदर्शनं कृ, दृष्टिविषेयं कृ, साधिविलोक्य (c. 1. -लोकते, c. 10. -लोकयति -यितुं), कुस्मि (c. 1.

-स्यते -स्तेनु).

LEERED UPON, *p. p.* कटाक्षितः -ता -तं, कटाक्षवेक्षितः -ता -तं, कटाक्षेण दृष्टः -ष्टा -ष्टं, साधिविलोकिताः -ता -तं, कुस्मितः -ता -तं.

LEERING, *part. of a.* लोलापाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सपाङ्गदंष्ट्री -दंष्ट्रीनी -दंष्ट्री (न्), कटाक्षालोकी -किनी -नि (न्), साधिवृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तिर्यग्दृष्टिः &c., कुम्भ. c. -रा -रं.

LEES, *s. pl.* मलं, उच्छिष्टं, श्रेष्ठं, किष्टं, खलं, कल्के, विनीयः.

LEFT, *p. p.* (Abandoned) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परिष्यक्तः -क्ता -क्तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विमज्जितः -ता -तं, रहितः -ता -तं, विरहितः -ता -तं, होनः -ना -नं, उन्मिक्तः -ता -तं, समुन्मिक्तः -ता -तं, प्रोन्मिक्तः -ता -तं, विधुतः -ता -तं, यजितः -ता -तं, धृतः -ता -तं. —(Left remaining) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तं, श्रेष्ठः -पा -पं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः -क्ता -क्तं, उच्छिष्टः -क्ता -क्तं, उच्छिष्टः -ता -तं, अनरितः -ता -तं; 'to be left remaining,' शिष् in pass. (शिष्यते), अवशिष्.

LEFT, *a.* (Not right) वामः -मा -मं, सयाः -व्या -व्यं, दक्षिणेतः -रा -रं, प्रतिहोमः -मं -मं; 'the left,' सयं; 'left and right,' सयापसयं; 'the left hand,' वामहस्तः, वामपाणिः, *m.*, सयं; 'the left arm,' वामबाहुः *m.*; 'the left shoulder,' वामस्कन्धः; 'the left side,' वामकुक्षिः *m.*, वामाङ्गः; 'that is on the left side,' वामस्यः -स्या -स्यं.

LEFT-HANDED, *a.* सयसाधी -चिनी -चि (न्), वामहस्तसेवी -विनी -वि (न्), दक्षिणहस्ताद वामहस्तम् अधिकं व्यवहरति यः or या.

LEG, *s.* जङ्घा, प्रमृता, पादः, प्रेक्षा, टङ्का, टङ्गः, खङ्गिः *m.*, खङ्गिः *m.*, सधमाङ्गः; 'relating to the leg,' जाङ्गिकः -की -कं; 'enlargement of the leg,' खोपदं; 'having a swelled leg,' कुम्भपादः *m.*, कुम्भपदी *f.*; 'long-legged,' दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, ऊर्ध्वजानुः -नुः -नु, ऊर्ध्वजुः -जुः -जु, ऊर्ध्वजः -ङा -ङं, दीर्घपादः -दा -दं, दीर्घपादः *m. f. n.*

LEGACY, *s.* मृत्युलेखापितदानं, मृतपञ्चापितदानं, मृत्युपत्रव्यदानं, मृतदानं, मृत्युलेखदानं, मृतपञ्चापितदानं, मुमुक्षुदानं, मुमुक्षुदण्डं, उत्तरदानं, मृतलेख-स्यदानं, आसन्नमरणे दानं or प्रदानं.

LEGAL, *a.* (Conformable to law) धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं, धर्मानुसारी -रिणी -रि (न्), समार्थः -र्त्तं -र्त्तं, व्यावहारिकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., स्मृतिशास्त्रानुसृतः -ता -तं, धर्मशास्त्रानुसारी &c., साधारिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, राज्यव्यवस्थानुसारी &c., व्यवस्थानुरूपः -पा -पं, राज्यनियमानुसारी &c., न्यायानुसारी &c. —(Relating to law) रमाज्ञेः &c., व्यावहारिकः &c., व्यवहारसम्बन्धी &c., व्यवहारविषयः -या -यं, धर्म्य in comp., स्मृति in comp. —(Enjoined, permitted by law) स्मृत्युक्तः -क्ता -क्तं, शास्त्रोक्तः &c., स्मृतिशास्त्रविहितः -ता -तं, स्मृति-शास्त्रप्रोक्तः &c., राज्यनियमविहितः -ता -तं, व्यवहारविधिनिहितः -ता -तं, धर्मानिपिष्टः -ङा -ङं, शास्त्रानिपिष्टः &c. —(According to the law of works, resting on works for salvation) कर्ममार्गी -गीणी -गिं (न्), कर्ममार्गावलुची -चिनी -चि (न्), कर्ममार्गसेवी -विनी -वि (न्), कर्ममार्गाश्रयी -विणी -वि (न्), कर्मशीलः -ला -लं; 'legal proceeding,' व्यवहारः; 'a written legal opinion,' पट्टोलिका; 'incorrect legal opinion,' अव्यवस्था. See LAW, LAWFUL.

LEGALIST, *s.* (One who relies on works for salvation) कर्ममा-गौयलुची *m.* (न्), कर्मौयलुची *m.*, कर्ममार्गाश्रयी *m.* See LEGAL.

LEGALITY, *s.* धर्म्यता, धर्मानुसारः -रित्वं, धर्मशास्त्रानुसारः -रिता, स्मृति-शास्त्रानुसारः -रिता, व्यवहारविधनुरूपता, राज्यव्यवस्थानुरूपता, व्याव-हारिकत्वं. See LAWFULNESS. —(Reliance on works for sal-vation) कर्मौयलुचनं, कर्मनिश्ठा, कर्ममार्गसेवा, कर्ममार्गाश्रयणं.

To LEGALIZE *v. a.* धर्म्यं -र्म्यं -कृ, शास्त्रसम्मतं -तां कृ, स्मृतिसम्मतं -तां कृ, 446

धर्मसम्मतं -तां कृ, व्यवस्थागतं -तां कृ, विधिगतं -तां कृ, विहितं -तां कृ, विधिविहितं -तां कृ, अनुमत् (c. 4. -मन्यते -मन्तु), अनुज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), व्यवस्था in caus. (स्थापयति -यितुं).

LEGALIZED, *p. p.* व्यवस्थागतः -ता -तं, विधिगतः -ता -तं, धर्मसम्मतः -ता -तं.

LEGALLY, *adv.* धर्मेण, धर्मतः, धर्मानुसारेण -रात्, यथाधर्मं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, यथान्यायं, स्मृतिशास्त्रानुसारेण, धर्मशास्त्रानुसारेण. See LAWFULLY.

LEGATE, *s.* दूतः, राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.* —(Pope's ambassador) रोमीयधर्मोपनिषत् दूतः or प्रतिनिधिः.

LEGATEE, *s.* मृतपत्रदानाधिकारी *m.* (न्), मृत्युलेखदानाधिकारी *m.*, मृतदान-याही *m.*, मृतरिक्षभागी *m.*, मृतमनभागी *m.*, मृत्युपत्रव्यदानाधिकारी *m.*, उत्तराधिकारी *m.*, संशुभाक् *m.* (न्).

LEGATION, *s.* दूतं, दौमं, दूतत्वं, दूतकर्म *n.* (न्), दूतक्रिया, दूतधर्मः.

LEGATOR, *s.* मृत्युलेखदानकारी *m.* (न्), मृत्युपत्रदानकारी, उत्तरदानकारी *m.*, मृत्युपत्रेण दानकारी *m.*, मृत्युकाले रिक्षप्रदाता *m.* (न्).

LEGEND, *s.* पुरावृत्तकथा, पुराणकथा, प्राचीनकथा, पुरावृत्ताख्यानं, पुरावृ-त्तोपाख्यानं, पुरावृत्तं, लोककथा, जनकथा, कथा, आख्यानं, आख्या-यिका, चरित्रं, चरितं, पुराणं, इतिहासः. —(Story of a saint or holy place) माहात्म्यं.

LEGENDARY, *a.* पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, पौराणिकः -की -कं, पुरावृत्तकथकः -का -कं, ऐतिहासिकः -की -कं, काथिकः -की -कं.

LEGENDARY, *s.* (Reciter of legends) पुरावृत्तकथिकः, पुराणकथकः, इतिहासकथा *m.* (न्), ऐतिहासिकः.

LEGERDEMAIN, *s.* हस्तलाप्यं, लघुहस्तत्वं, हस्तचापत्यं, इन्द्रजालः -लं, जालं, माया, कुहकः, कुहकवृत्तिः *f.*, कुसृतिः *f.*, इन्द्रियमोहः.

LEGGED, *a.* (In composition) जङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, पादः -दा -दं, पदः -दा -दं, पादः *m. f. n.*; 'long-legged,' दीर्घजङ्घः &c.; 'two-legged,' द्विपदः &c.

LEGGINGS, *s.* स्थूलवस्त्रमयं जङ्गात्राणं or जङ्गारक्षणं, जङ्गोच्चरीयं.

LEGIBILITY, *s.* पठनीयता, पाठ्यता, पठनयोग्यता, पठनशक्क्यता, सुवाच्यता, स्पष्टाक्षरत्वं, स्पष्टता, व्यक्तता

LEGIBLE, *a.* पठनीयः -या -यं, पाठ्यः -ठ्या -ठ्यं, पठनयोग्यः -ग्या -ग्यं, पठनशक्क्यः -क्या -क्यं, सुवाच्यः -च्या -च्यं, स्पष्टाक्षरः -रा -रं, व्यक्ताक्षरः -रा -रं, सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अध्येतव्यः -व्या -व्यं, ज्ञाप्यनीयः -या -यं

LEGIBLY, *adv.* स्पष्टाक्षरैः, सुस्पष्टाक्षरेण, सुस्पष्टं, सुवक्तं.

LEGION, *s.* (Body of soldiers) सैन्यदलं, सैन्यगुल्मः, सैन्यसूहः, सैन्यसमूहः, योधसमूहः. —(Host) चमः *f.*, सेना, वाहिनी. —(A multitude, great number) वृन्दं, समपायः, निबहः, बाहुल्यं, चक्रं.

LEGIONARY, *a.* वाहिनीसङ्घन्धी -न्धीनी -न्धि (न्), चाक्रिकः -की -कं.

To LEGISLATE, *v. a.* व्यवस्थां कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), नियमान् or विधीन् स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or रच् (c. 10. रचयति -यितुं) or प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or प्रशास् (c. 2. -शास्ति -शास्ति), व्यवस्था in caus.

LEGISLATION, *s.* व्यवस्थाकरणं, नियमस्थापना, विधिस्थापना, व्यवस्थापना, -नं, व्यवस्थाप्रकल्पनं, विधिप्रकल्पनं, व्यवस्थाविधानं.

LEGISLATIVE, *a.* व्यवस्थाकारी -रिणी -रि (न्), व्यवस्थापकः -का -कं, नियमस्थापकः -का -कं, विधिस्थापकः -का -कं, नियमरचकः -का -कं, नियमविधायी -विनी -वि (न्), व्यवस्थाविधायी, &c., स्मृतिकारी &c.

LEGISLATOR, *s.* व्यवस्थाकारः -रचकः, व्यवस्थाविधायी *m.* (न्), विधिस्थापकः, नियमस्थापकः, व्यवस्थापकः, व्यवस्थापकः, धर्मशास्त्ररचकः, शास्त्रिता *m.* (न्), शास्त्रा *m.* (न्), प्रयोक्तः.

LEGISLATURE, *s.* विधिस्थापनाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाकरणाधिकारिणी सभा, व्यवस्थाविधायिनी सभा, विधिस्थापकसभा, व्यवस्थापकसभा.

LEGIST, *s.* See LAWYER.

LEGITIMACY, *s.* (Lawfulness of birth) औरसता -त्वं, उरस्यता -त्वं, धर्मज्ञत्वं, धर्मपालीजनत्वं, धर्मपालीजन *n.* (नं), औरसजन *n.*, दम्पति-जन *n.*, दम्पत्युद्भवः, सुजन *n.*, जात्यता -त्वं, वैधजन *n.*—(Genuine-ness) सत्यता, यथायथा, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, वास्तविकता.

LEGITIMATE, *a.* (Lawfully born) धर्मज्ञः -जा -जं, औरसः -सी -सं, उरस्यः -स्या -स्यं, धर्मपालीजः -जा -जं, दम्पतिजातः -ता -तं, सुजन्मा -न्मा -न्म (नं), जात्यः -त्या -त्यं, औरसजातः -ता -तं, विवाहजातः &c., विधिजातः &c., धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं; 'a legitimate wife,' धर्मपत्नी; 'a legitimate son,' औरसः, उरस्यः, औरस्यः; 'daughter,' औरसी, उरस्या.—(Genuine, just, right) सत्यः -त्या -त्यं, वास्तवः -वी -वं, यथायथा -यो -यं, यथान्यायः -या -यं, न्यायः -य्या -य्यं, यथा-योग्यः -ग्या -ग्यं, युक्तः -क्ता -क्तं.

To LEGITIMATE, *v. a.* औरसीकृ, औरसत्वं दा, औरससम् -मां कृ, धर्म्यं -र्म्यं कृ.

LEGITIMATELY, *adv.* धर्म्येण, धर्मानुसारेण, यथाधर्मं, न्यायतः, न्यायानु-सारेण, यथान्यायं, युक्तं, उपयुक्तं, सम्यक्, यथायोग्यं, यथोचितं, समझसं.

LEGITIMATION, *s.* औरसीकरणं, औरससमीकरणं, औरसाधिकारदानं.

LEGUME, LEGUMEN, *s.* शमी, सिखा, बीजकोशः, बीजगुणिः *f.*, पुटः.—(Pulse) शमीधान्यं, द्विदलं, त्रिपुटः, धान्यपीरः, सतोलकः.

LEISURABLE, *a.* सावकाशः -शा -शं, निर्वायापारः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निष्कर्मकः -का -कं, निष्क्रियः -या -यं, कर्मरहितः -ता -तं, कार्यशून्यः -न्या -न्यं.

LEISURE, *s.* अवकाशः, अवसरः, सावकाशता, विश्रामः, कार्यनिवृत्तिः *f.*, कार्यविच्छेदः, निवृत्तिः *f.*, विश्रान्तिः *f.*, विश्रमः, साधीनकालः, छयः, वितानं, सन्धिः *m.*; 'at leisure,' सावकाशः -शा -शं, अवकाशप्राप्तः -ता -तं, प्राप्तावकाशः -शा -शं, प्राप्तावसरः -रा -रं, व्यापारशून्यः -न्या -न्यं, निर्वायापारः -रा -रं, कार्यरहितः -ता -तं, निष्क्रियः -या -यं, निष्कर्मकः -का -कं, शून्यः -न्या -न्यं; 'want of leisure,' अनवकाशः, अनवसरः; 'having no leisure,' निरवकाशः -शा -शं, अनवकाशः -शा -शं, निरवसरः -रा -रं.

LEISURELY, *a.* (Done at leisure) सावकाशः -शा -शं, अत्यरितः -ता -तं, विलम्बितः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं, अधिग्रहः -ग्रा -ग्रं, अशीघ्रः -ग्रा -ग्रं.

LEISURELY, *adv.* सावकाशं, अत्यरितं, अत्यरया, मन्दं, मन्दं मन्दं, विलम्बेन, विलम्बितं, शनैः, शनैः शनैः, अधिग्रहं, अशीघ्रं.

LEMON, *s.* (The fruit) जघीरफलं, जम्बीरफलं.—(The tree) जघीरः, जम्बीरः, जघिरः, जम्बः -म्भकः -म्भलः -म्भरः -म्भी *m.* (नं), फलपूरः -रकः, बीजपूरः, अन्नकेशरः, केशराग्नः, दन्तशतः, पूर्णबीजः, बीजकः, बीजपूणे, मातुलुङ्गः -ङ्गकः, गिलः, रुचकः, इच्छकः, वृहद्विन्नः, खोलङ्गः.

LEMONADE, *s.* जघीररसः, शकैरादिमिश्रितं जघीररसमयं पानीयं.

LEMURES, *s. pl.* राक्षसाः *m. pl.*, येतालाः *m. pl.*, पिशाचाः *m. pl.*, राक्षसाः *m. pl.*

To LEND, *v. a.* (Give to another for temporary use) निरुपितकालं यावत् किञ्चिद् द्रव्यं परप्रयोजनीयं दा (c. 3. ददाति, दातुं), आविहित-कालात् प्रयोज्यं किञ्चिद् द्रव्यं परहस्ते समु in caus. (-अर्पयति -यितुं) or लु or निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं) or ल्यस् (c. 4. -अस्यति -क्षिपुं) or परस्मिन् समु, निरुपितकाले प्रतिदातव्यं or प्रतिदेयं किञ्चिद् द्रव्यं दा or समु, निरुपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोगं कृ.—(Give to be returned in kind, as money, a loaf of bread, &c.) लुणं दा,

लुणं समु or लु in caus., लुणदानं कृ; 'to lend money,' धनप्रयोगं दा or कृ, परप्रयोज्यं धनं दा, आविहितकालात् प्रयोजनीयं धनं परस्मै दा or परस्मिन् समु; 'to lend money at interest,' कुसीदं कृ, कुसीदं कृ, कलाधिकां कृ; 'lend me three loaves of bread,' पूषत्रयं मसं लुणं देहि.—(Grant, furnish, afford) दा, प्रदा. लु, समु, परिकृष् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं); 'he lends an ear,' कर्णं ददाति, कर्णेन अर्पयति, कर्णापेक्षं करोति; 'to lend assistance,' उपकृ, साहाय्यं कृ.

LENDER, *s.* लुणदाता *m.* (नं), लुणदायी *m.* (नं), लुणदः, लुणसमर्पकः, निक्षेप्रा *m.* (नृ), न्यासकर्त्ता *m.* (नृ), प्रयोगदाता, उन्नयनः -र्णी *m.* (नं).

LENDING, *s.* लुणदानं, लुणसमर्पणं, लुणापेक्षं, निरुपितकालपर्यन्तं or आविहितकालात् परहस्ते द्रव्यसमर्पणं.

LENGTH, *s.* (Extent) दीर्घं दीर्घत्वं -ता, द्राघिमा *m.* (नं), आयामः, आयतिः *f.*, प्रयागः, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विस्तरः, विततिः *f.*, प्रततिः *f.*, सन्ततिः *f.*, वितानः -नं -नकं, प्रपथः, आरोहः, पादः; 'length of the journey,' अन्वदीर्घत्वं.—(Measure) परिमाणं, प्रमाणं, मानं; 'the length of a rope,' रज्जुपरिमाणं; 'the length of the day and night,' अहोरात्रस्य परिमाणं.—(Extent of duration) काल-दीर्घत्वं, कालदीर्घ्यं, दीर्घकालः, चिरकालः -लं; 'for a length of time,' चिरकालं, बहुकालं -लात; 'length of life,' आयुर्दीर्घत्वं.—(Reach, range, limit) पर्यन्तं, मार्गं, अवधिः *m.*, सन्तः, प्रमाथं, मय्योदा; 'to such a length,' एतावत्पर्यन्तं; 'to a great length,' अतिमार्गं, अतिमय्योदा, अत्यन्तं.—(At length, at full length) विस्तरेण, सुविस्तरेण, सुविस्तरं, विस्तरशस्रं, सयिस्तरं, सुविस्तीर्णं, असंक्षेपतः, असंक्षिप्तं; 'spread out at full length,' विस्तीर्णः -र्णा -र्णं, विस्तृतः -ता -तं; 'to lie at full length,' दण्डवत् पतु (c. 1. पतति -तितुं), दण्डासनं कृ.—(At length, at last, after long delay) शेषे, अनन्तरं, तदनन्तरं, चिरकालापरं, दीर्घकालापरं, दीर्घकाले गते.

To LENGTHEN, *v. a.* दीर्धीकृ, द्राप (ऽोह्म. द्रापयति -यितुं), वितनु (c. 8. -तनोति -नितुं), प्रतनु, विततीकृ, प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), विसृ, आयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), प्रपथ् (c. 10. -पथयति -यितुं), विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं).

To LENGTHEN, *v. n.* द्राप् (c. 1. द्रापते -यितुं), दीर्धीभू, आयम् (c. 1. -यच्छते -यन्तुं), आयतीभू, विततीभू, विसृ in pass. (-स्तीर्यते).

LENGTHENED, *p. p.* दीर्धीकृतः -ता -तं, आयतः -ता -तं, आयामितः -ता -तं, समायतः -ता -तं, व्यायतः -ता -तं, विततः -ता -तं, प्रविततः -ता -तं, स्नाततः -ता -तं, विसृतः -ता -तं, विस्तीर्णः -र्णा -र्णं, विरुढः -ढा -ढं, प्रधुतः -ता -तं.

LENGTHWISE, *adv.* अन्वायतनं, अन्वायामं, अन्वायति, आयामदिशि.

LENGTHY, *a.* दीर्घः -र्घा -र्घं, द्राघिमवान् -वती -वत् (तं), आयतिमान् &c., आयामवान् &c., विस्तीर्णः -र्णा -र्णं, दीर्घमूत्रः -त्रा -त्रं.

LENIENCY, *s.* क्षमा, मृदुता, खदिमा *m.* (नं), मार्दवं, सौम्यता, क्षिप्रता, अनुग्रहा, कोमलता, साम *n.* (नं), सामबुद्धिः *f.*, अतीक्ष्णता, अतीक्ष्ण्यं, अतीव्रता, दण्डानुग्रहा, अनुग्रहदण्डत्वं, अपरुपता, दया, दयाद्वैभावः, कृपा. See LENITY.

LENIENT, *a.* क्षमावान् -वती -वत् (तं), क्षमी -मिथी -मि (नं), मृदुः -दुः -द्वी -दुः, सौम्यः -म्या -म्यं, क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं, कोमलः -ला -लं, अनुग्रहः -रा -रं, सामबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, अतीव्रः -त्रा -त्रं, अपरुपः -पा -पं, अनुग्रहदण्डः -दण्डा -दण्डं, सदयः -या यं, दयाद्वै -द्वै -द्वै, दयालुः -लुः -लुः, सामोपचारी -रिणी -रि (नं), कृपालुः -लुः -लुः.

(Assuasive) शमकः -का -कं, शान्ति -मिनी -मि (न्). See LENITIVE; 'a lenient measure,' सामोपचारः, सामोपायः.

LENIENTLY, *adv.* क्षमापूर्व, क्षमया, अनुयं, क्षतीक्ष्ण, साक्षा, समादेवं, सदयं, दयया, क्षिप्रं, क्षपणं, कोमलं.

TO LENIFY, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम्, प्रशम्, सान्त्वं or शान्त्वं (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), परिशान्त्वं.

LENITIVE, *a.* शमकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिकरः -रा -रं, शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकर्ता -त्री -त्रै (त्रे), खेही -हिनी -हि (न्), क्षिप्रः -ग्धा -ग्धं, क्षिप्रकारी &c., चिक्रुः -ग्ना -गं.

LENITIVE, *s.* (A medicine that softens pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-शमकम् औषधं, क्लेशपहं, उपशमनं, प्रशमनं, शूलघ्नं, सामोपचारः.

LENITY, *s.* क्षमा, क्षमाशीलता, मृदुता, सीम्यता, सामोपचारबुद्धिः, अनुग्रहा. —(Mildness of discipline) अनुग्रहदयित्वं, क्षतीक्ष्णदयित्वं, अत्यदयः -शनं, अत्यशिक्षा. See LENIENCY.

LENS, *s.* काचः; 'a convex lens,' मध्योन्नतकाचः; 'a double convex lens,' यवः; 'a concave lens,' मध्यनिम्नकाचः; 'a chrysal lens,' दीपोपलः, अकाशमा *m.* (न्), सूर्योष्मा *m.*, सूर्यकान्तः.

LENT, *p. p.* (Given to another for temporary use) आविहितकालात् परहस्ते समर्पितः -ता -तं or अर्पितः -ता -तं or निक्षिप्तः -प्ता -प्तं or व्यस्तः -स्ता -स्तं, निरूपितकालं यावद् विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, कालकृतः -ता -तं, प्रयुक्तः -क्ता -कं.

LENT, *s.* (Fast of forty days) चत्वारिंशद्दिनपर्यन्तो महोपवासः.

LENTEN, *a.* पृथीकमहोपवाससंघन्धी -न्धनी -न्धि (न्).

LENTICULAR, *a.* मसूरमरूपः -पा -पं, मसूरोपमः -मा -यं.

LENTIFORM, *a.* यवमरूपः -पा -पं, यवाकृतिः -तिः -ति, यवाकारः -रा -रं.

LENTIGINOUS, *a.* जटुली -लिनी -लि (न्), दटुणः -णा -गं.

LENTIGO, *s.* (Freckly eruption) जटुलोत्पत्तिः, तिलकोत्पत्तिः, दटुः *m.*

LENTIL, *s.* मसूरः, मसुरः, मसूरल्यकः.

LENTOR, *s.* (Viscousness) सान्द्रता, श्यानता. - (Slowness) मन्दता.

LENTOUS, *a.* सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, धनः -ना -नं.

LEO, *s.* (The sign of the zodiac) सिंहः, सारस्वराशिः *m.*

LEONINE, *a.* सिंहः -ही -हं, सिंहकः -की -कं, सिंहधर्मा -र्मा -म्मे (न्), सिंहसम्भावः -पा -पं, सिंहशीलः -ला -लं, सिंहसंघन्धी -न्धनी &c.

LEOPARD, *s.* चित्रकः, चित्रप्याघः, तरशुः -शुकः, श्रय्याघः, पृदाकुः *m.*, पुसरीकः, मृगादनः.

LEPER, *s.* कुष्ठो *m.* -हिनी *f.*, शिब्रो *m.* -त्रिणी *f.* (न्), त्वग्रोगी *m.* -गिणी *f.* (न्), कुष्ठरोगी &c., दुष्टचर्मा *m.* (न्), दुष्टर्मा *m.*

LEPORINE, *a.* शशासंघन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शशाकीयः -या -यं.

LEPROSY, *s.* कुष्ठं, कुष्ठरोगः, शिब्रं, शिब्रं, शिब्रं, त्वग्रोगः, त्वग्रोपः, चर्मरूपिका, दुष्टचर्मत्वं, दुष्टचर्मत्वं, सिप्यला, चिब्रं, मखलकं, कोडः; 'black leprosy,' रक्तकुष्ठं, महारोगः, महाव्याधिः *m.*, व्याधिः; 'afflicted with it,' रक्तकुष्ठो *m.* (न्), महारोगो *m.* (न्); 'white leprosy,' श्वेतकुष्ठं; 'wasting leprosy,' गलकुष्ठं.

LEPROUS, *a.* कुष्ठो -हिनी -हि (न्), शिब्रो -त्रिणी -त्रि (न्), कुष्ठरोगी -गिणी -गि (न्), त्वग्रोगी &c., चर्मरोगी &c., दुष्टचर्मा -र्मा -म्मे (न्), दुष्टर्मा &c., महारोगी &c., महाव्याधियस्तः -स्ता -स्तं.

LESION, *s.* घतिः *f.*, परिघतिः *f.* -तं, अपकारः, दोहः, पीडा, बाधः.

LESS, *a.* न्यूनः -ना -नं, ऊनः -ना -नं, अत्यतरः -रा -रं, अत्योयान् -यसी -यः (स्), अल्पः -त्पा -त्वं, क्षुद्रतरः -रा -रं, क्षोदीयान् &c., कनीयान् &c., स्तोकरः -रा -रं, तनीयान् &c., मूक्षतरः -रा -रं, क्षयरः -रा -रं with abl. c.; as, 'water is less heavy than quicksilver,'

चलुगुरुत्वं पारदगुरुत्वाद् अल्पं भवति; 'less or more,' न्यूनाधिकं, न्यूनाधिके. The privative affix 'less' is expressed by हीनः -ना -नं, रहितः -ता -तं, विरहितः &c., विहीनः &c., शून्यः &c., वञ्चितः &c., अपेतः &c., व्यतिरिक्तः &c. affixed, or by अ, निर्, नि, वि, वीत, विगत prefixed; as, 'childless,' पुत्रहीनः -ना -नं, अयुक्तः -चा -चं, निर्युक्तः &c.; 'penniless,' द्रव्यहीनः &c., निष्प्रचनः &c.; 'senseless,' बुद्धिहीनः &c., निर्बुद्धिः &c.; 'worthless,' सारहीनः &c., निर्गुणः &c.; 'fearless,' वीरभयः &c., अभयः &c.

LESS, *adv.* न्यूनं, अत्यतरं, अल्पं, क्षुद्रतरं, स्तोकरं, स्तोकरं with abl. c. See LESS, *a.* 'How much less,' किमुत, किम्युन.

LESS, *s.* न्यूनत्वं, ऊनता, अत्यत्वं -ता. —(An inferior) सवरजनः.

LESSEE, *s.* पट्टधारी *m.* (न्), पट्टोलिकाधारी *m.*, पट्टाहाही *m.*, पट्टादायी *m.* To LESSEN, *v. a.* न्यूनीकृ, अत्योयकृ, ऊनं (c. 10. ऊनयति -यितुं), न्यूनं, ह्रस्व (c. 10. ह्रासयति -यितुं), कन् (c. 10. कनयति -यितुं), लघ (nom. लघयति -यितुं), लघूकृ.

To LESSEN, *v. n.* न्यूनीभू, ऊनीभू, अत्योभू, ह्रस्व (c. 1. ह्रसते -सितुं), क्षि in pass. (क्षीयते), अपचि in pass. (-चोयते); 'to lessen by a quarter,' पादशो न्यूनीभू.

LESSENE, *p. p.* न्यूनीभूतः -ता -तं, अत्योभूतः -ता -तं, ह्रसितः -ता -तं.

LESSER, *a.* अल्पः -त्पा -त्वं, अत्यतरः -रा -रं, अत्योयान् -यसी -यः (स्), क्षुद्रतरः -रा -रं, क्षुद्रः -द्रा -द्रं, क्षयरः -रा -रं.

LESSON, *s.* पाठः -ठनं, अध्यायः, अध्यायः -यनं, निपाठः, व्याख्यानं. —(Precept, matter inculcated) उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, बोधनं, निर्देशः. —(Reprimand) वाग्दण्डः, वाक्शासनं.

To LESSON, *v. a.* उपदिश (c. 6. दिशति -देष्टुं), शिष्य (c. 10. शिष्ययति -यितुं), अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं), शास् (c. 2. शासति, शासितुं), उपदेशं कृ.

LESSOR, *s.* पट्टदाता *m.* (न्), पट्टोलिकागता *m.*, पट्टादायी *m.* (न्).

LEST, *conj.* यदि, यदि न, चेत्, न चेत्, नो चेत्, यदि कदाचित्, यदा-कदाचित्, कदाचित्. In using these particles to express the word 'lest' it will be necessary to vary the form of the sentence according to the particle employed, as in the following examples selected from modern Sanskrit. 'I fear lest your minds should be corrupted,' चेद् युष्माकं मनसि दुष्येयुर् ममेपा भीतिर् जायते; 'beware lest he strike thee,' सावधानो भव चेत् त्वामपि ताडयति; or the particle may be omitted; as, 'beware lest any man deceive you,' सावधाना भवत कोऽपि पुमान् न भ्रमेद्; or other particles may be used in more classical Sanskrit, the construction of the sentence being changed accordingly; as, 'commit not evil lest thou obtain the same,' पापं ना कुरु पापे हि कृते त्वया तादृशं प्राप्तव्यं; 'he commanded to kill the captives lest they should escape,' चन्दः पलायिष्यन्ते इत्याशङ्क्या or इति बुद्ध्या तान् हनुम् आदिदेशः; 'justice is not to be killed, lest being killed, it destroy us,' धर्म्मो न हन्यो ना नो धर्म्मो हतो धर्म्मो. To LET, *v. a.* (Permit, allow) अनुज्ञा (c. 9. जानाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), सह (c. 1. सहते, सोढुं), विषह, अनुज्ञा कृ or दा or sometimes expressible by the causal form; as, 'he lets perish,' नाशयति; 'he lets enter,' प्रवेशयति. —(Let out, lease out) विहितकालं यावद् निरूपितमूल्य-

मपेक्ष गृहक्षेत्रादि परमपोजनीयं दा or विमुञ्ज् (c. 6. -सृजति -सृष्टे), नियमितमूल्यमपेक्ष किञ्चिद् द्रव्यं परमपोजनीयं दा, आविहितकालाद् निरूपितमूल्यमपेक्ष गृहक्षेत्रादि परहस्ते सम् in caus. (-सर्पयति -यितुं) or च्च, नियमितपारितोषिकमपेक्ष किञ्चिद् वस्तु परमिन् सम्.—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), रुष् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), प्रतिरुष, निरुष.—(Let alone) सृज् (c. 1. सृजति, त्यक्तुं), परित्यज्, विमुञ्ज् (c. 6. -सृजति -सृष्टे, c. 10. सृजयति -यितुं), उत्सृज्.—(Let down) अवृत् (c. 10. -तारयति -यितुं), अवहृद् in caus. (-रोपयति -यितुं), अवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), अवमुच् (c. 6. -मुचति -मोक्तुं), अवसृज्.—(Let go, let loose) मुच्, अवमुच्, विमुच्, पिसृज्, अवसृज्, शिषि-लोक्, शिषिल (nom. शिषिलयते -ति -यितुं), अष (c. 10. अषयति -यितुं) or अष, संस् (c. 10. संसयति -यितुं), विरंस्, विरस्ते -स्ता कृ; 'having let go the hold,' वस्तहस्तः -स्ता -सं, शिषिलितहस्तः -स्ता -स्ते.—(Let in) प्रविश् or निविश् or आविश् in caus.—(Let out) मुच्, विमुच्, निमुच्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, विमुञ्.—(Let off, discharge) मुच्, प्रमुच्, मृज्, सम् (c. 4. अस्मति, अस्मिन्), प्राप्, शिष् (c. 6. शिषयति -द्योतुं), प्रशिष्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं); 'let off a gun,' लोहगुलिकां युद्धनादेः प्रशिष् or निःस् (c. 10. -सारयति -यितुं). See To FIRE. (Let blood) रक् संस् (c. 10. आसयति -यितुं). See To BLEED, v. a. (Let slip) मुच्, विमुच्, विमुञ्, शिषिलोक्; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिषिलिष्ये. The sense of 'let' is often inherent in the imperative; as, 'let him go,' गच्छतु; 'let it be,' भवतु.

LET, s. (Hinderance) रोधः, व्याघातः, प्रसृहः, विघ्नः, अन्तरायः, बाधः.

LET LOOSE, p. p. मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः -क्ता -क्तं, विमोक्षितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, शिषिलोक्तः -ता -तं, शिषिलितः -ता -तं, सस्तः -स्ता -स्तं, विशालः &c.

LETHAL, a. मारतात्मकः -का -कं, प्राणनाशकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणघातकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं. See DEADLY.

LETHARGIC, a. निद्रालुः -लुः -लु, अतिनिद्रालुः &c., निद्रालसः -सा -सं, सुप्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्रशीलः -ला -लं, नैद्रः -द्री -द्रं, सुषुप्तः -प्सु -प्सु.

LETHARGICALLY, adv. निद्रालुवत्, निद्रालसवत्, जडवत्, मजायं.

LETHARGICALNESS, LETHARGY, s. निद्रालुता, अतिनिद्रालुत्वं, निद्रालसता, निद्राशीलता, स्वप्रशीलता, जडता, जड्यं, जडबुद्धित्वं, अलसता, आलस्यं, सुषुप्तित्वं, शयालुता, तन्द्रा -न्द्रः f., प्रमीला.—(Deep sleep) घो-निद्रा, गाढनिद्रा, सुनिद्रा, निर्भरनिद्रा.

LETHE, s. विस्मृतिः f., अस्मृतिः f., स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः f.

LETHEAN, a. विस्मृतिजनकः -का -कं, विस्मृतिकारकः -का -कं.

LETHIFEROUS, a. मृत्युजनकः -का -कं, निषेधावहः -हा -हं. See DEADLY.

LETTER, s. (Of the alphabet, character) अक्षरं, वर्णः -र्णः, मातृका, अभिनिष्ठानः, अर्णः, कारः; the latter word is only used in naming any letter; as, 'the letter a,' अकारः; the letter 'r,' is called रेफ़.—(Printing letter or type) मुद्राक्षरं, अक्षरमुद्रा; 'compound letter,' संयुक्ताक्षरं, सन्ध्यक्षरं; 'letter by letter,' अक्षरशः; 'beginning to learn the letters,' अक्षरारम्भः.—(Epistle) पत्रं, लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्री, पत्रकं, लिखितं, हस्त्यक्षरं, लिपिः f.; 'by letter,' पत्रद्वारा, पत्रद्वारेण; 'on sight of the letter,' पत्रदर्शनात्; 'a letter from an inferior to a superior,' निवेदनपत्रं, आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं; 'from a superior officer,' आज्ञापत्रं; 'a letter to a son, daughter, &c.,' आज्ञा-

पत्रं.—(The literal meaning, verbal expression) शब्दार्थः, अक्षरार्थः, वाच्यार्थः, प्रथमार्थः, पदार्थः, वचनं, यन्त्रार्थः; 'in the spirit and in the letter,' अर्थतो यन्त्रतश्च, अर्थतो वचनतश्च.—(Letters, literature) अक्षरं, विद्या, शास्त्रं; 'a man of letters,' शिक्षिताक्षरः.

शिक्षिताक्षरः, साक्षरजनः, कृतविद्याः.—(Dead letter) निरर्थकविधिः m.

To LETTER, v. a. अक्षराङ्कितं -तां कृ, अक्षरमुद्रितं -तां कृ, अक्षरं अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं) or मुद्रोक् or चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), अक्षराङ्कितं -तां कृ, अक्षरयुक्तं -क्तां कृ.

LETTER-CARRIER, s. पत्रवाहः -हकः, पत्रवाही m. (नं), लेखहारः -रकः, लेखहारी m. (नं), लेखनिकः.

LETTERED, p. p. (Stamped with letters) अक्षराङ्कितः -ता -तं, अक्षर-मुद्रितः -ता -तं, अक्षराङ्कितः -ता -तं, अक्षरयुक्तः -क्ता -कं; 'well lettered,' शुद्धवर्णः -र्णो -र्ण, शुद्धाक्षरः -रा -रं. (Versed in literature) शिक्षिताक्षरः -रा -रं, भाक्षरः -रा -रं, कृतविद्याः द्या -र्ण, गृहीतविद्याः &c., कृतबुद्धिः -द्धिः -द्धि.

LETTER-PRESS, s. अक्षरमुद्रा, मुद्राक्षरं, मुद्रिताक्षरं, अक्षरं.

LETTER-WRITER, s. पत्रलेखकः, पत्रलिपिकारः, पत्रलिखनकृतः.

LETTUCE, s. शाकभेदः, हरितकं, शिग्रुः m.

LEUCOPHEGMACY, s. कफोदरं, कफशोथः, जलोदरं, उदकोदरं, आध्मानं.

LEUCOPHEGMATIC, a. कफोदरी-रिणी-रि(नं), कफशोथरोगी-गिणी-गि(नं).

LEVANT, a. पृष्ठदेशीयः -या -यं, पृष्ठदेश्यः -यथा -ययं, पृष्ठदिक्स्थः -स्थ -स्थं, पृष्ठदेशजः -जा -जं, पृष्ठदेशसम्बन्धी -न्धनी &c., मध्योदपदेशसम्बन्धी &c.

LEVANT, s. पृष्ठदेशः, प्राग्देशः, प्राचीनदेशः, मध्योदपदेशः.

LEVEL, s. राजदर्शनं, राजसभा, सभा, दर्शने, प्रातःसभा.

LEVEL, a. (Even, flat) समः -सा -सं, समानः -ना -नं, समस्थः -स्था -स्थं, सपाटः -टा -टं, समरेखः -खा -खं.—(Horizontal) क्षितिजसममूवः -वा -वं.—(On the same plane or line with) समरेखः -खा -खं, सममूवः -वा -वं, समदेशस्थः -स्था -स्थं, समभूमिस्थः &c.; 'level ground,' समभूमिः f., समस्थलं -ली. प्रस्थः, पाटः, आनिः f.; 'level surface,' समपृष्ठं, समतलं.

LEVEL, s. (Even surface) समं, समस्थलं -ली. समभूमिः f., समतलं, समपृष्ठं, समदेशः, प्रस्थः, पाटः; 'liquids always find their own level,' द्रवपदार्थाः मदा समानपृष्ठा भवन्ति; 'the water in the tube rises to a level with the water in the vessel,' नलस्थजलं प्राशुत्वेन पात्रस्थजलसमं भवति.—(State of equality, equal elevation) समता, समानता, साम्यं, तुल्यता, समसमानता.—(Line of direction in which a weapon is aimed) लक्ष्यं, लक्ष्यदेशः, लक्ष्यसूत्रं, सन्धानं, अभिसन्धानं.—(Instrument for finding the level) सूत्रं.—(Rule, plan) नियमः, सूत्रं.

To LEVEL, v. a. (Make even) समोक्, समानोक्, समं -मां -मं कृ.—(Reduce to an even surface) समस्थलीक्, समपृष्ठीक्, समतलीक्.—(Aim) अभिसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतिस्न्धा, लक्षोक्.—(Direct at) उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देश्), समदिश्.

LEVELLED, p. p. (Made even) समीकृतः -ता -तं, समानोक्तः -ता -तं.—(Reduced to an even surface) समस्थलीकृतः -ता -तं.—(Aimed) प्रतिसंहितः -ता -तं, अभिसंहितः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

LEVELER, s. समकारी m. (नं), समानकारी m.—(One who destroys distinctions) पदनाशकः, पदघातकः, भावविघातकः.

LEVELING, s. समीकरणं, समानोकरणं, समस्थलीकरणं, तुल्यीकरणं.

LEVELNESS, s. समता, साम्यं, समानता -त्वं, समभूमिस्थभावः, समस्थलस्थ भावः, तुल्यता.

LEVER, *s.* उज्जोलनदहः - खं, उज्जोलनदारः *m.*, उज्जोलनी, लोहदहः.
उज्जोलनयन्त्रः, 'to raise with a lever,' लोहदहरेन or दारुणा
उज्जुल (c. 10. - तोलयति - पितुं).

LEVERET, *s.* शशशायकः, शशयन्त्रः, शशशिशुः *m.*, बालशशकः.

LEVIAATHAN, *s.* तिमिः *m.*, तिभिन्निलः, मीनरः, समुद्रासः *m.*

TO LEVIGATE, *v. a.* (Grind to a fine powder) वर्ण्ण (c. 10. वर्णयति
- पितुं), चूलीकृ. - (Polish, make smooth) परिष्कृ, घहणीकृ. क्षिणीकृ.

LEVIGATION, *s.* चूर्णीकरणं, पेपणं, खोदीकरणं, परिष्कारः, घहणीकरणं.

LEVITE, *s.* लीवेताण्यो पिहदीयानां पुरोहितः or यातकः.

LEVITIC, *s.* पीरोहितः ती - तं, यातकीयः - या - यं, पृथीकपातकसघन्धी
- न्विनी न्वि (नं), धर्मोपदेशविषयः - या यं.

LEVITY, *s.* (Lightness) लघुता, लाघवः, लघिमा *m.* (नं), अगुरुता. —
(Unsteadiness) अचलत्वं, चाध्वन्यं, चपलता, चापन्यं, चापलं.
लोहता, शीघ्र्यं, मगोलोभ्यं, अस्थिरता, अस्थैर्यं, अनन्यमिति *f.*, अपृति *f.* —
(Want of seriousness) अगुरुता, गौरवहीनता.

TO LEVY, *v. a.* (Raise troops) योद्धव्ये समारोणे सैन्यान् समूहो कृ or
यूहो कृ or समूह (c. 1. - उहते - नितुं) or समाहू (c. 1. - हरति - हर्तुं),
सेनां or वरुषिनीं पुन (c. 10. योजयति - पितुं), सैन्यसमूहं कृ, सैन्यस-
माहारं कृ, सैन्यपरेष्वभ्यो कृ, शस्त्राणि or अस्त्राणि यह in caus.
(ग्राहयति - पितुं), युद्धक्रमेण प्रवृत्त (c. 10. - वरुषयति - पितुं), सैन्यमध्ये
अभिलिम्ब (c. 6. - लिखति - लेखितुं) or समारूह in caus. (-रोपयति
- पितुं) or सारूहः - (Levy a tax) करं यह (c. 2. गृह्णाति, प्रहोतुं)
or साह (c. 3. - ददाति - दातुं) or दा in caus. (दापयति - पितुं) or
थयद् (c. 10. - दारयति - पितुं), शून्यग्रहणं कृ. — (Levy contributions)
एकैकस्मात् किञ्चिदनग्रहणं or धनोन्नोत्तनं कृ.

LEVY, *s.* (Act of collecting troops) सैन्यसमाहारः, सैन्यसमाहरणं,
सैन्याभिलेखनं, सैन्यसूचकणं. — (Troops raised) सैन्यसमूहः, सैन्यसम-
दायः. (Of taxes) करग्रहणं, शून्यग्रहणं. — (Of money) धनोन्नो-
त्तनं, एकैकस्मात् किञ्चिदनग्रहणं.

LEWD, *a.* कामुकः - का - कं, कामो - पिनी - मि (नं), रताधी - पिनी &c.,
मुरताधी &c., अयाधो - पिनी &c., अयाधपरः - रा - रं, कामाग्रकः - का
- कं, सम्मोगाधी &c. तल्लः ला - लं, स्त्रीलम्पटः, लम्पटः स्त्रीव्यसनी *m.*
— (Wicked) दुष्टः दृष्टः दृष्टात्मा - रा - रं, दृष्टात्मा त्या - त्स (नं),
पापी - पिनी - पि (नं).

LEWDLY, *adv.* कामुकवत्, लम्पटवत्, कामुकं, मकामं, दुष्टवत्.

LEWDNESS, *s.* कामुकत्वं, लम्पटता, लाम्पट्यं, रताधिन्तं, रतामक्रिः *f.*,
सकामता, सम्मोगाधिन्तं, अयाधः पितं, अयाधः विपातता, हेला, स्त्री-
व्यसनं. — (Wickedness) दुष्टता, दृष्टाचारता, वधमाचारता, कुमृतिः *f.*

LEXICOGRAPHER, *s.* कोशिकः, कोशकागः, कोशरचकः, अभिपानकता *m.* (कृ).

LEXICOGRAPHICAL, *a.* कोशिकः - की - कं, कोषरचनासम्बन्धी - निनी - न्वि (नं).

LEXICOGRAPHY, *s.* शून्यकोशरचना, शून्यकोशकरणं, कोषरचना.

LEXICON, *s.* कोशः, शून्यकोशः, शून्यकोशः, शून्यसङ्ग्रहः, अभि-
धानं, शून्यग्रन्थः, शून्यालं, निर्देशनं, निषण्णः *m.*

LIABLE, *a.* (Subject to) अधीनः ना - नं, योगः गद् - ग्यं, सहर्षः - ही
- हं, वशः - शा - शं, शीः - ला - लं in comp., 'liable to be
punished,' दण्डयोग्यः &c., 'liable to death,' मरणाधीनः - ना - नं,
'liable to disease,' रोगाधीनः - ना - नं, 'not liable,' अनधीनः
- ना - नं. (Responsible, amenable) साह्यानाधीनः - ना - नं, अभि-
योक्तव्यः - व्या - व्यं, अभियोज्यः - ज्य - ज्यं, अभियोजुसाह्यानाधीनः - ना - नं,
व्यवहार्यः - व्या - व्यं, व्यवहरेयः - व्या - व्यं, 'liable for the debt,'
उत्तमसाह्यानाधीनः - ना - नं, धनिकाह्यानाधीनः &c., 'he is liable

to pay,' दातुम् अर्हति. 'Sensible, liable' may be ex-
pressed by the affix. खालु, - ख, 'liable to fall,' पतयालुः - लुः - लु.

LIABLENESS, LIABILITY, *s.* अधीनता, योग्यता - न्वं, शीलता; 'liability
to disease,' रोगाधीनता; 'liability to fall,' पतनशीलता,
पतयालुता. — (Responsibility) साह्यानाधीनता, अभियोज्यता, अनुयो-
गाधीनता, व्यवहार्यता; 'for debt,' उत्तमसाह्यानाधीनता, धनिकाह्या-
नाधीनता. — (Debt) व्यर्थ.

LIVISON, *s.* मद्यन्धः, संयोगः, प्रेममद्यन्धः.

LIVAR, *s.* समतयादी *m.* - दिनी *f.* (नं), मिथ्यावादी - दिनी, मृषावादी - दिनी,
असत्यवाक्ता *m.*, कृत्रि *f.* (कृ), मिथ्याभाषी - पिणी (नं), अनृतभाषी &c.,
अनृतवादी &c., अनृतवाक्ता *m.* *f.* (च), अनृतवदनशीलः, असत्यवदन
शीलः, अनृतो *m.* (नं), असत्यवादी &c., सलीकवाक्ता *m.*, द्विनिहः,
अनैकजिह्वः, अमत्यन्धः शर्मणः *m.*

LIVATIONS, *s.* (The act) उदकतपेणं, उदकदानं, उदकक्रिया, उदकनिषेकः,
उदकपातनं, द्यवतोद्देशकः पेयनिषेकः or पानोपनिषेकः or मद्यनिषेकः
or पेयत्यागः, पात्रव्यथमनिषेकः. — (The liquor poured out) तपे-
शोदकं, तपण्यमः, तपण्यद्रव्यं, निषेकमः, पातितरमः; 'to make li-
bations,' उदकादिदानेन or उदकानिषेकेण तृष (c. 10. तपयति - पितुं),
देवतामुद्दिश्य पात्रव्यथमं पत (c. 10. पातयति - पितुं) or पात्रव्यथमं
निषेच (c. 6. पिचति - पेक्तुं) or अत्रनिषेच.

LIBEL, *s.* अपवादपत्रं, अपवादलेखः, अपवादलेख्यं, परिवादलेख्यं, निन्दापत्रं,
निन्दालेखः, अभिप्रायपत्रं, समुक्तोद्देशकं पिशुनलेख्यं, कलङ्कमचकपत्रं,
अख्यातिमचकपत्रं.

TO LIBEL, *v. a.* अपवादपत्रेण निन्द (c. 1. निन्दति - न्दितुं), निन्दापत्रेण
अपवद (c. 1. - वदति - दितुं) or परिवाद or कलङ्क (nom. कलङ्कयति
- पितुं) or कोत्रिकलङ्क कृ, प्रमकजनमुद्दिश्य अपवादपत्रं लिख (c. 6.
लिखति, लेखितुं) or निन्दापत्रं लिख.

LIBELLER, *p. p.* पत्रापवादितः - ता - तं, पत्रनिन्दितः - ता - तं, पत्राभिप्रायः
स्ता - न्वं, लेखनिन्दितः &c., पत्रकलङ्कितः - ता - तं.

LIBELLING, *s.* पत्रापवादी *m.* (नं), पत्राभिप्रायकः, अपवादपत्रलेखकः,
निन्दापत्रलेखकः, कलङ्ककरः, अख्यसूचकः.

LIBELLIOUS, *a.* अपवादकः - का - कं, अभिप्रायकः - का - कं, कलङ्ककरः - की
- रं, अकोत्रिकरः - री - रं, अपयशस्कः - री - रं, गुणापवादकः - का - कं,
निन्दकः - का - कं, पिशुनः - ना - नं, अख्यसूचकः - का - कं.

LIBERAL, *a.* उदारः - रा - रं, दानशीलः - ला - लं, बहुदः - दा - दं, हृषयः
- दा - दं, अतिदाता - बी - त् (तृ), दापकः - का - कं, बहुदापकः - का - कं,
दानरतः - ता - तं, आगशीलः - ला - लं, वदान्यः - न्या - न्यं, स्थूललक्ष्यः - लक्ष्य-
- लक्ष्यं, स्थूललक्षः - ला - लं, मुक्तहस्तः - स्ता - न्वं, बहुदागो - गिनी - मि (नं),
दायः - व्या - व्यं, दाधन् - धत्ता - धत् (त), दासः - बी - ह, व्ययशीलः
- ला - लं, उदारहस्तः &c., उदात्रः - ता - तं, सुदलः - ला - लं, अकूपणः
- ला - लं, परिनिर्विषयः - व्यः - व्यु. — (Liberal-minded) उदारचरताः
- ता - तं (म), उदारधीः - धीः - धि, उदारधरितः - ता - तं, माहात्मिकः
- की - कं, महात्मा - त्या - त्स (नं), महामनाः - ना - नं (म), महानुभावः
- या - न्वं, महच्छः - ला - लं, महाशयः - या - यै. — (Of good birth)
महाकुलः - ला - लं, बहुकुलीनः - ना - नं. — (Exuberant) बहुलः - ला
- लं, प्रबुरः - रा - रं, परिपूरः - री - रं, उद्भृङ्गः - क्ता - कं, अतिरिक्तः - क्ता
- कं, पुष्कलः - ला - लं, विपुलः - ला - लं. — (Liberal arts) अलङ्कार-
कला, अलङ्कारविद्या, कला.

LIBERALLY, *s.* उदारता, शीदार्यं, दानशीलता, लगशीलता, दानिता,
आगः, दानं, अतिदानं, दातृत्वं - ता, अतिदातृत्वं, अतिवृत्तिः, बहुप्रदानं,
वदान्यता, स्थूललक्ष्यता, व्ययशीलता, मुक्तहस्त्यं, विलम्बः, अकार्य्यं,

अकृपणता, परिनिर्विषया.—(Nobleness of mind) माहात्म्यं, उदार-
चित्तत्वं; 'act of pious liberality,' पूर्व.

LIBERALLY, *adv.* बाहुल्येन, अकार्षेय्येन, अतिमागेन, अतिदानेन, मुक्तह-
स्तेन, वदान्यवत्, उदारवत्, बहुशस्, अतिव्ययेन, स्थूलहस्तवत्.

To LIBERATE, *v. a.* मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं),
विमुच्, निर्मुच्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, विमुन् (c. 6.
-मुचति -सृष्टुं, c. 10. -सर्जयति -यितुं), निस्त् (c. 10. -तारयति -यितुं),
उद् (c. 1. -हरति -हर्तुं), च् (c. 1. -त्रायते, -त्रातुं), परिचै, मुक्ति कृ, वि-
मोचनं कृ.—(From confinement) बन्धनात् or बन्धनालयाद् मुच्.

LIBERATED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमोक्षितः -ता -तं,
विमुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तं, विमृष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्भूतः -ता -तं,
समुद्भूतः -ता -तं, त्रातः -ता -तं, त्रायः -ष्टा -ष्टं, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं.

LIBERATION, *s.* मुक्ति *f.*, विमुक्ति *f.*, वैमुक्तं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः -क्षणं,
विमोक्षः -क्षणं, परिमोक्षणं, त्राणं, परित्राणं, निस्तारः, निस्तरणं, उद्धारः,
उद्धारणं, समुद्धारणं, विसर्जनं, विमृष्टः *f.*, मुक्तिदानं.

LIBERATOR, *s.* मोक्षकः, विमोक्षकः, मोक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारता *m.*
(तृ), समुद्धारता *m.*, निस्तारकः, निस्तारयिता *m.* (तृ), तारकः, रक्षकः.

LIBERTINE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), व्यसनीयः -या -यं, व्यभिचारी
-रिणी -रि (नृ), विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयी -यिणी &c., विषयानु-
रागी -गिणी &c., कामासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, कामुकः
-का -कं, तरलः -ला -लं, अनवस्थः -स्या -स्यं, अमयीदः -दा -दं,
निमयीदः -दा -दं, दुराचारः -रा -रं, कामवृत्रः -त्रा -त्रं.

LIBERTINE, *s.* लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी *m.* (नृ), स्त्रीसेवी *m.* (नृ),
स्त्रीपरः, स्त्रीरतः, स्त्रीव्यासङ्गि *m.* (नृ), नागरः, नागरीटः, विटः.

LIBERTINISM, *s.* व्यसनिता -त्वं, व्यसनं, व्यभिचारः, यतिक्रमः, लम्पटता,
लाम्पट्यं, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थता, विषयासक्तिः *f.*, विषयानुरागः,
कामासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः, कामुकत्वं, स्त्रीसेवा, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीव्यसनं,
स्त्रीव्यासङ्गः, दुर्वृत्तता, दुराचारत्वं, अमयीदा, इन्द्रियासंगमः, वनितोप-
भोगः, नारीप्रसङ्गः.

LIBERTY, *s.* (Freedom from restraint or servitude) स्वतन्त्रता,
स्वातन्त्र्यं, स्वाधीनता, अनधीनता, स्वच्छन्दता, स्वच्छन्द्यं, आत्माधीनता,
अपराधीनता, स्वयशत्वं, अपत्यशत्वं, अयशत्वं, विवशत्वं, अपारतन्त्र्यं,
अनायत्नता, अपरायत्नता, स्वायत्नता, स्वेच्छाचारात्ता, अदास्यं, अदासत्वं,
अपरोपेयत्वं, दास्याभावः, सेधभावः, अयत्नणं, निधेयत्वं, अयत्नितत्वं.—
(Freedom of the will) स्वेच्छा, स्वच्छन्दता, स्वकामः, यदृच्छा.—
(Ability to act) क्षमता, शक्ति *f.*—(Freedom in general) मुक्ति *f.*,
विमुक्ति *f.*, मोक्षः, विमोक्षः, परिमोक्षणं, मोचनं, विमोचनं, वैमुक्तं,
बन्धनाभावः, बन्धनराहित्यं.—(Leave) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अभ्यनुज्ञा.
—(Exemption from) मुक्ति *f.*, विरहः, राहित्यं, शून्यता, अभावः,
मोक्षः.—(Freedom from necessity) भयितव्यानधीनता, दैवान-
धीनता, कर्मशयशता, दैवावशता.—(Breach of decorum) अविनयः,
अमयीदा, विनयतिक्रमः, मयीदातिक्रमः, मयीदातिवर्जनं, मयीदातिव्याहारः,
विनयोर्वर्जनः; 'to set at liberty,' मुच् (c. 6. मुचति, मोक्तुं), विमुच्,
मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, निस्त् (c. 10. -तारयति -यितुं);
'at liberty,' अनियतः -ता -तं, अयत्नितः -ता -तं, निर्यत्नितः -ता -तं,
निरवग्रहः -हा -हं, क्षमः -मा -मं. See FREE.

LIBIDINOUS, *a.* कामुकः -का -कं, कामी -मिनी -मि (नृ), कामनः -ना -नं,
कामलः -ला -लं, कामात्मा -त्मा -त्मा (नृ), कामनः -ना -नं, कामकेलः
-लिः -लि, कामिता -ची -तृ (तृ), रतापी -पीनी -पी (नृ), सुरतापी &c.,
अपायी -यिनी -यि (नृ), कामासक्तः -क्ता -क्तं, तरलः -ला -लं, सकामः
-मा -मं, कामवृत्रिः -त्रिः -त्रि, कामप्रवणः -णा -णं, कामशीलः -ला -लं,

कामवृत्रिः -त्रिः -त्रि, अभीकः -कन -कं, अनुकः -का -कं. See LECHE-
ROUS, LUSTFUL, LEWD, &c.

LIBIDINOUSLY, *adv.* सकामं, कामुकवत्, कामुकं, लम्पटवत्, तरलवत्.

LIBIDINOUSNESS, *s.* सकामता, कामुकता -त्वं, कामित्वं, कामात्मा, कामा-
सक्ति *f.*, रतासक्ति *f.*, अपाचित्वं, वैपात्यं, रतापित्वं, हेला -लनं.

LIBRA, *s.* (Sign of the zodiac) तुला, तुलाधारः, पटः.

LIBRARIAN, *s.* पुस्तकशालापथकः, पुस्तकशालाधिकारी *m.* (नृ), पुस्तकाध्यक्षः,
ग्रन्थाध्यक्षः, पुस्तकागाररक्षकः, पुस्तकागारपालकः.

LIBRARY, *s.* (Collection of books) पुस्तकसङ्ग्रहः, पुस्तकसमुहः, ग्रन्थ-
सङ्ग्रहः.—(Edifice or room for holding it) पुस्तकशाला,
पुस्तकालयः, पुस्तकागारः, पुस्तकाधारः, ग्रन्थगृहं, ग्रन्थसङ्ग्रहाशाला, ग्रन्थकुटी.

To LIBRATE, *v. a.* तुल्य (c. 10. तुल्यति -यितुं), समतोलीकृ, तुल्यभारीकृ.

LIBRATION, *s.* तोलनं, समतोलीकरणं, भारानुस्यूता, तुल्यबलता, तुल्यता.

LICE, *s. pl.* यूकः *m. f. pl.*, केशजीटाः *m. pl.*, पटपटाः *m. pl.*

LICENSE, *s.* (Leave, permission) अनुज्ञा, अनुमतिः *f.*, अनुज्ञानं,
अभ्यनुज्ञा, समनुज्ञानं, क्षमता, आज्ञाः 'written license, अनुज्ञापत्रं
आज्ञापत्रं.—(Excess of liberty) मयीदातिक्रमः, यतिक्रमः, अनगैलता,
उत्क्रमः, विधिव्यातिक्रमः, विधित्येषातोतता.

To LICENSE, *v. a.* अनुज्ञापत्रेण अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुज्ञा (c. 9.
-नानाति -नीते -ज्ञानुं), अनुज्ञा दा, अनुज्ञापत्रं दा, आज्ञापत्रं दा.

LICENSED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, पञ्चानुज्ञातः -ता -तं, गृहीतानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
अभ्यनुज्ञातः -ता -तं, अनुमनः -ता -तं.

LICENSER, *s.* अनुज्ञादाता *m.* (तृ), अनुमतिदाता *m.*, अनुज्ञापत्रप्रकाशकः.

LICENTIATE, *s.* गृहीतानुज्ञः, मानुज्ञः, सत्पिकारयुक्तः, सधिकारी *m.* (नृ).

LICENTIOUS, *a.* (Exceeding the limits of law or propriety)

निमयीदः -दा -दं, मयीदातिवर्जी -विनी -वि (नृ), मयीदातिक्रमि -मिणी
&c., यत्क्रमयीदः -दा -दं, अतिक्रान्तमयीदः &c., उत्क्रान्तमयीदः &c.,
अमयीदः &c., व्यभिचारी -रिणी &c., दुराचारी &c., दुराचारः -रा -रं,
अनाचारी &c., स्वेच्छाचारी &c., यथेष्टाचारी &c., कामाचारी &c.,
कामवृत्रः -त्रा -त्रं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अशिष्टाचारः &c.,
धर्मभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, तरुण्यम्मा -म्मा -म्मे (नृ), अत्याचारी &c., अप्रभुः
-भु -भुं, अनगैलः -ला -लं.—(Profligate, dissolute) व्यसनी -निनी
&c., व्यसनीयः -या -यं, व्यसनासक्तः -क्ता -क्तं, विषयासक्तः &c., विषयी
-यिणी &c., विषयानुरागी -गिणी &c., भोगासक्तः &c., कामुकः -का
-कं, अनवस्थः -स्या -स्यं, दुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यनी -यः (स), पापिष्ठः
-ष्टा -ष्टं, दुर्वृत्रः -त्रा -त्रं, लम्पटः, स्त्रीलम्पटः, स्त्रीव्यसनी, व्यवायपरः -रा -रं.

LICENTIOUSLY, *adv.* अशिष्टवत्, उच्छृङ्खलं, व्यभिचारेण, लम्पटवत्, कामुकं,
कामुकवत्, विषयानुरागवत्, दुष्टवत्, पापिष्ठवत्.

LICENTIOUSNESS, *s.* व्यभिचारः, यतिक्रमः, मयीदातिवर्जनं, मयीदातिवर्जनं,
नियमातिक्रमः, अशिष्टता, उच्छृङ्खलत्वं, दुराचारत्वं, अनाचारः, अत्याचारः,
आचारभ्रष्टता, दुर्वृत्तता, व्यसनिता, अनवस्थितिः *f.*, अनवस्थता, पापिष्ठत्वं,
लम्पटता, लम्पट्यं, कामुकत्वं, इन्द्रियासंगमः, स्त्रीप्रसङ्गः, स्त्रीसेवा,
स्त्रीव्यसनं, भोगासक्ति *f.*

LICK, *s.* शिलायत्का, सूकरी, शूकरी, शूकराक्रान्ता, बगहक्रान्ता.

To LICK, *v. a.* लिह (c. 2. लेटि, लोटे, लेटुं), चालिह, अचलिह, परि-
लिह, संलिह, परिसंलिह, जिह्वालेहनं कृ, अचलेहनं कृ.—(Lick up,
devour) शस् (c. 1. शसते -सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं),
सम्भक्ष्, गृ (c. 6. गिरति, गरितुं -रीतुं), निगृ, संगृ.—(Beat) तड्
(c. 10. ताडयति -यितुं), प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं), वेचायातं कृ, दक्षयायातं कृ.

LICK, *s.* लेहः -हनं.—(A blow) आघातः, प्रहारः, ताडनं, दक्षयायातः.

LICKED, *p. p.* लीटः -डा -टं, चालीटः -डा -टं, अचलीटः -डा -टं.

LICKERISH, *a.* (Dainty) मुरसः-सा-सं. रमिकः-का-कं, स्वादुः-द्वी-दु, मिष्टः-श-ष्टं.—(Eager to taste) प्राशनोत्सुकः-का-कं, लहनीोत्सुकः &c., भोगोत्सुकः &c.

LICKERISHNESS, *s.* रमिकत्वं, सरसता, सौरस्यं, मिष्टता, स्वादुता, लालित्वं.
LICKING, *s.* (With the tongue) लेहः-हनं, अयलेहः-हनं, जिह्वालेहनं, जिह्वास्वादः.—(Beating) ताडनं, आघातः, दण्डः, दण्डप्रहारः, चेचाघातः.

LICORICE, *s.* यष्टिमधु *n.* -धुका, मधुयष्टिका, मधुकं, मधुली, क्रीतकं, यष्टिकः, तिकपट्टी *f.* (नं).

LICTOR, *s.* पृष्ठकालं काप्रखण्डयुरूपरशुधारी धर्माध्यक्षपरिचरः.

LID, *s.* पिधानं, शराजः, शरवः, मुद्रा, आच्छादनं, छादनं, आवरणं, षटलं, षडः-दनं, पुटः-दी-दं, पर्दभानकः, उदघनं, कूर्मपृष्ठकं, कपाटः, मासिकः; 'opening of a lid,' शरायोद्घटनं; 'a box having a lid,' सापिधानं भाजनं, समदं करदकं, समुदकः; 'lid of the eye,' नेत्रच्छदः, नयनच्छदः, अक्षिपुटः, नेत्रकपाटः.

LIE, *s.* (Falschood) अनृतं, असत्यं, वितथं, अतथ्यं, अलीकं, अनृतवाक्यं, मृषावाक्यं, मृषोक्तिः *f.*, मृषोद्यं, मिथ्योक्तिः *f.*, मिथ्यावादः, मृषावादः, मिथ्याभाषणं, असत्यवादः, असत्यभाषणं, अनृतोक्तिः *f.*, मिथ्यावचनं, असत्यवचनं, मृषाभिधानं.

To lie, *v. n.* (Utter a falsehood) असत्यं or अनृतं वद् (c. 1. वदति-दितुं), अनृतवाक्यं वद, मृषा or मिथ्या वद, मिथ्यावादं कृ, मृषावादं कृ, मृषाभिधानं कृ.

To lie, *v. n.* (Down to rest, lie horizontally) शो (c. 2. शोते, शयितुं, शयनं कृ, संदिश (c. 1. शयितुं-येष्टुं), उपपिश, पत् (c. 1. पतति-तिष्ठुं); 'he lies on the ground,' भूमौ शोते; 'he lies on the bed,' सट्यापौ शोते; 'to lie down upon,' अधिशो with acc. c. 1. as, 'he lies down upon the couch,' शय्याम् अधिशोते.—(Lean, rest upon) अवलुब्ध (c. 1. ललुब्धे-सितुं), समालुब्ध, संश्रि (c. 1. श्रयति-ते-यितुं), समश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. लीयते-लेतुं), अवलुब्धनं कृ.—(Remain, be situated, be) वृत् (c. 1. वसते-व्रित्तुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थाते), आस् (c. 2. आस्ते, आसितुं); 'to lie near,' समीपस्यः-स्या-स्यं भू or सस्; 'to lie towards the east,' पृष्ठदिश्यः-उषा-उषं भू or सस्.—(Lie by, rest) विश्रम् (c. 1. श्राम्यति-श्रमितुं), कार्यार्थं निवृत् (c. 1. वसते-व्रित्तुं), कार्य-विच्छेदं कृ.—(Lie in the way) रूप (c. 7. रुण्डि, रोडुं), अनरायो भू. (Lie hard upon) षोड (c. 10. षोडयति-यितुं), अभिषोड, विषोड.—(Lie in wait) गुप्तं or निभृते स्या.—(Lie up, keep in the house) गृहावस्थितः-ता-तं भू.—(Lie to, as a ship) रुड्गतिः-ति-ति भू.—(Lie on, be a matter of obligation). See INCUMBENT.—(Lie in, be in childbed) प्राग्प्रसवकाला भू, प्राग्प्रसवावस्था भू. (Lie with, carnally) सङ्गम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अभिगम्, सम्भोगं कृ.

LIE, *adv.* कामं, प्रकामं, सकामं, कामतस्, इच्छातस्, यथेप्सितं.

LIEGE, *a.* (Bound to be loyal) भक्तः-क्ता-कं, भक्तिवद्धः-डा-डं, सेवावद्धः &c., प्रभुभक्तः &c., सामिभक्तः &c., ईश्वराधीनः-वा-नं, ईश्वरायुक्तः-ता-तं, प्रभुयशः-शा-जं.

LIEGE, *s.* (Lord) स्वामी *m.* (नं), प्रभुः *m.*, ईश्वरः, पतिः *m.*

LIEGE-MAN, *s.* (Vassal) भक्तः, सेवावद्धः, प्रभुसेवी *m.* (नं).

LIENTERIC, *a.* सामातिसारी-रिणी-रि (नं), सामातिसारसन्धवी &c.

LIENTERY, *s.* सामातिसारः, अतिसारः, सारणः, सामरक्तः.

LIEU, *s.* स्थानं, भूमिः *f.*, स्थलं; 'in lieu of,' स्थाने, भूमौ, प्रति with abl. c., विनिर्मायात्-येन.

LIEUTENANCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, मनायां प्रतिनिधेः or प्रतिपुरुषस्य पदं or अवस्था or अधिकारः.

LIEUTENANT, *s.* सैन्याधिपतिप्रतिनिधिः *m.*, सैन्याध्यक्षप्रतिनिधिः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, नियोगी *m.* (नं); 'lord-lieutenant,' राज-प्रतिनिधिः *m.*

LIFE, *s.* (Existence) जीवनं, जीवितं, जीवः-वा, प्राणनं, प्राणः, प्राणपरिग्रहः, सत्त्वं, सत्ता, जन्म *n.* (नं), जीवातुः *m.*, जीवणः, जीवदशा, उक्त्यं.—(Vitality, principle of life) प्राणः-याः *m. pl.*, जीवात्मा *m.* (नं), आत्मा *m.*, जीवः-वितं, जीवित्वं, चेतना, चैतन्यं, प्राणवायुः *m.*, प्राणात्मा *m.*, भूतात्मा *m.*, पञ्चप्राणाः *m. pl.*—(Possession of breath) समुधारणं, प्राणधारणं, प्राणपरिग्रहः.—(Drawing breath) श्वासप्रश्वासं, श्वासनिःश्वासं, निश्वासनप्रश्वासनं; 'endowed with life,' जीवी-विनी-वि (नं), जीवभूतः-ता-तं, सजीवः-वा-वं, प्राणी-णिनी &c., प्राणभूत *m. f. n.*, सचेतनः-ना-नं; 'giving life,' प्राणदः-दा-दं, प्राणप्रदः-दा-दं, जीवदः-दा-दं; 'destroying life,' प्राणहृदः-रा-रं, प्राणहारी-रिणी &c., जीवितहारी &c., प्राणान्तिकः-की-कं; 'the giving or saving of life,' प्राणदानं, जीवदानं; 'abandonment of life,' जीवोत्सर्गः, प्राणत्यागः, प्राणोत्सर्गः, जीवितत्यागः, प्राणपरित्यागः, देहत्यागः, देहत्यागः; 'fear of losing life,' जीवितभंशयः; 'peril of life,' प्राणबाधः; 'love of life,' जीविताशा, जिजीविषा, प्राणिणिषा; 'wishing for life,' जिजीविषुः-पुः-पु, प्राणिणिषुः-पुः-पु; 'dread of life, impatience of life,' जीवनत्रासः, जीवनद्वेषः, मुमृषाः 'impatient of life,' मुमृषुः-पुः-पु; 'deprived of life,' हतप्राणः-या-यं, हतजीवितः-ता-तं, नष्टप्राणः-या-यं, नष्टजीवितः-ता-तं; 'support or maintenance of life,' प्राणयात्रा, प्राणधारणं, प्राणरक्षणं; 'reckless of life,' जीवितव्ययी-यिनी &c., प्राणव्ययी &c.; 'recklessness of life,' जीवितव्ययः; 'the end or object of life,' जीवनहेतुः *m.*; 'means of life,' जीवनोपायः; 'a happy life,' सुजीवितं.—(Age, duration of life, term of life) आयुस् *n.*, आयुः-यु *m. n.*, वयस् *n.*, परमायुस्, जीवितकालः, जन्म *n.* (नं), जन्मकालः, आयुःपरिमार्ण, जीवपरिमार्ण, आयुर्मर्यादा, कालविशेषावच्छिन्नं जीवनं; 'advanced in life,' गतायुः-युः-यु (स्) प्रवयाः-याः-यः (स्); 'conferring long life,' आयुष्यः-या-यं, आयुष्करः-रा-री-रं; 'end of life,' आयुःशेषः; 'for life, during life, all one's life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, साम-रण्यात्, यावज्जन्म, जन्मपर्यन्तं, यावद्देहं; 'in all one's life,' जन्मतः प्रभृति, जन्मतः सारथ्य, जन्मास्थि, जन्माधि, जात्रजन्तः, जन्मतः; 'lasting all one's life,' यावज्जीविकः-का-कं, सामरणान्तिकः-का-कं.—(Life in the world, the present life) इहलोकवासः, इहलोकवर्त्तनं, भूलोकवासः, इहकालः, इहजन्म *n.* (नं), संसारः, संसारणं, संसृतिः *f.*, गुणत्रयाभ्यासः; 'active or secular life,' प्रवृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिमार्गः, संसारमार्गः, लोकव्यवहारः, प्रवर्त्तनं; 'retired life,' निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः; 'engaging in public life,' लोकव्यवहारप्रवृत्तिः *f.*; 'in this life,' इह, इहकालः, इहलोके; 'the vicissitudes of life,' संसारचक्रं, कालचक्रं, कालायुक्तिः *f.*—(Conduct, manner of living) वृत्तिः *f.*, व्यवहारः, आचारः, आचरणं, रीतिः *f.*, स्थितिः *f.*, चेष्टितं, चर्यो, प्रवृत्तिः *f.*, स्थितिः *f.*; 'virtuous life,' धर्माचरणं.—(Vivacity) तेजस् *n.*, रसः, रसिकत्वं, तीक्ष्णता, सत्त्वं, वीर्यं.—(Narrative of a life, memoir) चरित्रं, चरितं, चरित्ररचना, चरिताख्यानं, आख्यानं.—(State, condition) अवस्था, दशा, भावः, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'the two states of life,' अवस्थाद्वयः;

तादृक् &c., तादृशः &c.; 'like what?' कीदृशः &c., कीदृक् &c., कीदृशः &c.; 'like which,' यादृशः &c., यादृक् &c., यादृशः &c.; 'like me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृशः &c.; 'like thee,' त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., त्वादृशः &c.; 'like your honor,' भवादृशः &c., भवादृक् &c., भवादृशः &c. 'To be like,' अनुकृ., सदृशः -शी -शं भू., तुल्यः -त्या -त्यं भू., सदृशीभू., तुल्यीभू. The following examples illustrate the use and construction of some of the above words. 'The son is very like the father,' पुत्रो बहुधा पितरं अनुकरोति or पुत्रः पितरूपो भवति, 'like another son,' पुत्रनिर्विशेषः -या -यं; 'there never has been, nor ever will be, any one like him,' अनेन सदृशो न भूतो न भविष्यति; 'there is nobody like him,' तेन सदृशः कश्चिदपि नास्ति or न तस्य तुल्यः कश्चन or न कोपि तस्य समः; 'like the sun,' आदित्यसदृशः -शी -शं, आदित्येन तुल्यः &c.; 'a crime like that of Brahmanicide,' तद्वदहत्यासमं पापं; 'like me,' मम समः or मम तुल्यः or मम अनुरूपः or मद्रूपः &c. or मद्रिपः -या -यं. -(Probably) सत्यसद्भाशः -शा -शं, सम्भाष्यः -या -यं.

Like, *s* (Metaph. equal) तुल्यः -त्या, तुल्यगुणः -णा, सदृशः -शी, तुल्यरूपः -यी, समानगुणः -णा, समकः -का, युगकः -का; 'his like will never be again,' अनेन सदृशो न कदाचिद् भविष्यति. -(Likes and dislikes) प्रियाप्रियाणि *n. pl.*, प्रियाप्रियं.

Like, *adv* (In the same manner) वत् affixed. इव, यथा, तथा, निर्विशेषं -येण; 'like a dream,' स्वप्नवत्; 'like the moon,' चन्द्रवत्, चन्द्र इव, चन्द्रो यथा; 'cherished like another son,' पुत्रनिर्विशेषं अस्ति; 'like king, like people,' यथा राजा तथा प्रजा; 'in like manner,' तथैव, तद्वत्, तथा, एवं, एवञ्चकः; 'तथापिप्रेत, एवंपिप्रेत, एवमेव; 'to act like,' अनुकृ.

To like, *v. a.* (Approve of, be pleased with) रुच (c. 1. रोचते -रुचिर्) used impersonally, रुच (c. 10. रोचयति -यितुं), अनुरुच, अर्चयन्, अभिमन् (c. 4. मन्त्यते -मन्तुं), अनुमन्, मन्, अभिनन्द. (c. 1. नन्दति -नन्दितुं), प्रतिनन्द, नन्द, अनुमद् (c. 1. मोदते -दितुं), अनुमद् (c. 4. रुच्यते -रुचि-रुचि), प्रशंस (c. 1. प्रशंसति -सितुं), प्री (c. 4. प्रीयते, तृप् (c. 6. तृप्यते, त्रीपितुं), तृप् (c. 4. तृप्यति, त्रीप्), सनुप्, त्रीपद्, तृप् (c. 1. दृप्यते -यितुं), अनुरुच् (c. 4. -रुच्यते), स्निह (c. 4. स्निह्यते, स्निहितुं), प्रियः -या -यं भू. or अस्, अभिमतः -ता -तं भू., इष्टः -ता -तं भू., प्रीतः -ता -तं भू., दयितः -ता -तं भू. Ous. Since some of the above verbs have a neuter sense, and some of these again are susceptible of an active sense if used in other forms, the construction of the sentence must vary accordingly; thus, 'I like that,' तद् मत्तं or मम रोचते or अहं तद् रोचयामि or तद् मया प्रशस्यते or अहं तद् अनुमन्ये or तद् मया अनुमते or तद् मम अभिमते; 'he does not like the gift,' दत्तं नाभिनन्दति or दत्तेन न तृप्यति; 'they like their king,' स्वराजानम् अनुरुच्यन्ते; 'he likes his brother's wife,' भातुर् भाव्यायाम् अनुच्यते; 'women like everybody,' सर्वे स्त्रीणां प्रियाः.

To like, *v. n.* रुच (c. 1. रोचते -रुचि), इष्ट (c. 6. इच्छति, रयितुं), अभिलिप् (c. 1. लपति, c. 4. -लयति -यितुं); 'as you like,' यथा भवते रोचते, यथागमं; 'doing what one likes,' कामकारी -रिणी -रि (न्), कामचारः -रा -रं; 'going where one likes,' कामगामी -मिनी &c.; 'eating what one likes,' कामभक्षः -क्षा -खं; 'taking what form one likes,' कामरूपः -पा -पं.

Liked, *p. p.* अभिमतः -ता -तं, अनुमतः -ता -तं, यथाभिमतः -ता -तं, अनुमोदितः -ता -तं, प्रियः -या -यं, प्रीतः -ता -तं, इष्टः -ता -तं, मनोनीतः -ता -तं, दयितः -ता -तं, अनुरक्तः -क्ता -क्तं, मतः -ता -तं.

LIKELIHOOD, LIKELINESS, *s.* सम्भाव्यता -त्वं, सम्भावनीयता, योग्यता -त्वं, सम्भावना, सम्भवः, अभ्युपगम्यता, अभ्युपगमः, अनुमेयता -त्वं, सत्यसादृश्यं, प्रत्यसद्भाशत्वं -ता, आभासः.

LIKELY, *a.* सम्भाव्यः -या -यं, सम्भावनीयः -या -यं, सम्भावितः -ता -तं, योग्यः -या -यं, सत्यसद्भाशः -शा -शं, सत्यमन्त्रिभः -भा -भं, सत्यसदृशः -शी -शं, अनुमेयः -या -यं, अभ्युपगम्यः -म्या -म्यं; 'it is likely,' युज्यते, उपपद्यते.

LIKELY, *adv.* सम्भावनीयं, यथायोग्यं, यथासम्भवं, प्रायस, प्रायशस्.

LIKENED, *a.* समानशीलः -ला -लं, समस्वभावः -वा -वं, समभावः -वा -वं. To LIKEN, *v. a.* उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमते -मानुं), सदृशीकृ., समीकृ., तुल्यीकृ., समानीकृ., समान (nom. समानयति -यितुं); 'to whom shall I liken him,' केन तम् उपमास्यामि.

LIKENED, *p. p.* उपमितः -ता -तं, उपमते -ता -तं, समीकृतः -ता -तं.

LIKENESS, *s.* (Resemblance) सादृश्यं, सदृशता -त्वं, सारूप्यं, सरूपता, समरूपता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तील्यं, साधर्म्यं, उपमा, उपमानं -नता, उपमिति; *f.* प्रतिमानं -नता, प्रतिमता, आनुगुण्यं, अनुकारः, अनुहारः, अनुधर्म्यं, रूपसमता, स्वभावसमता. -(Form, appearance) आकृतिः *f.* आकारः, रूपं, मूर्तिः *f.* संस्कारः. -(A picture or image resembling a person or thing) उपमा, उपमिति; *f.* उपमानं, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिरूपं -पक्षं, प्रतिकृतिः *f.* प्रतिमूर्तिः *f.* प्रतिकायाः, प्रतिनिधिः *m.* प्रतिच्छन्दः, प्रतिपातना, प्रतिपिच्छं, चित्रं, आकृतिः *f.*; 'a speaking likeness,' आकृतिः संवादिनी.

LIKEWISE, *adv.* (In like manner) तथा, तथैव, तद्वत्, एवं, एवमेव. — (Moreover) अपिच, अपरञ्च, किञ्च, चैव, तथा, एवं.

LIKING, *s.* (Fondness for, delight in, pleasure) रुचिः *f.* अभिरुचिः *f.* मनोपः, तोषः, तुष्टिः *f.*, सन्तोषः *f.*, परितोषः, अनुरागः, अनुरक्तिः *f.* अभिमताता, अनुमतिः *f.*, अनुमोदनं, इच्छा, अभिलाषः, अभिलषितं, प्रियता, प्रीतिः *f.*, छन्दः, लभम् *n.*; 'that husband was not to her liking,' सभवेता तस्याः सन्तोषाय नाभवत्; 'likings and dislikings,' प्रियाप्रियाणि. — (State of body) शरीरस्थितिः *f.*, देहस्थितिः *f.*, शरीरभावः.

LIAC, *s.* लेलकाख्यः पारसीकदेशीयो गुल्मप्रभेदः.

LILY, *s.* पद्मः -सं, पद्मिनी, उत्पलं, कमलं, कुमुदं, नलिनं, पद्मजं, कुचलयं, इन्दोवरं, सौगन्धिकं, सधुजं, नीलाधुनम् *n.* (न. १. रक्तमन्थकं, हस्तकं, कैरवः. These names properly apply to the water lily. See Lotus.

LIMATION, *s.* लोहमार्जनेन घर्षणं or परिष्कारः or परिष्करणं, मार्जनं.

LIMATURE, *s.* (Filings) लोहचूर्णं, कृष्णचूर्णं, लोहजं, लोहकिट्टं.

LIMB, *s.* अङ्गं, अवयवः, गात्रं, अपघनः, प्रतीकः; 'limb by limb,' अवयवशः, गात्रं गात्रं; 'over every limb,' सर्वोङ्गीणः -णा -यं, प्रमङ्गः; 'having large limbs,' बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं; 'kneading of the limbs,' गङ्गसंवाहः -हनं, अङ्गमर्दनं. — (Edge, border) कोटिः *f.*, प्रान्तः, सीमा.

To LIMB, *v. a.* अङ्गाद् अङ्गम् अपवृद्धं (c. 7. -घ्नति -घ्नेन), अवयवशो निकृत् (c. 6. -कृन्ति -कन्ति), गात्राणि पृथक्, व्यङ्गीकृ.

LIMBED, *a.* अङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न्), साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अवयवी -विनी -वि (न्), सावयवः -वा -वं; 'large-limbed,' बृहदङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, बृहदवयवः -वा -वं, महाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं; 'slender-limbed,' कृशाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

खोणाङ्गः &c., तन्त्राङ्गः &c.

LIMBER, *a.* (Flexible) मृदुः-दुः-डो-डो, शिथिलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं, अदृढः-डा-डं, क्षायम्यः-म्या-म्यं, नम्यः-म्या-म्यं, सानम्यः-म्या-म्यं.

LIMBER, *s.* (Of a cannon) युद्धयन्त्रवाहने, युद्धयन्त्रपुरा.

LIMBERNESS, *s.* शिथिल्यं, शिथिलता-न्त्रं, मृदुता, कोमलता, नम्यता.

LIMBLESS, *a.* निरवयवः-वा-वं, अनङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

अङ्गहीनः-ना-नं, अङ्गशून्यः-न्या-न्यं, अवयवहीनः-ना-नं.

LIMMEAL, *adv.* अवयवशम, गात्रं गात्रं, खण्डशम, खण्डं खण्डं.

LIMBO, *s.* (Hell) नरकः, निरयः—(Prison) कारागारं, बन्धनागारं.

LIME, *s.* (Calcareous earth used for mortar) चूर्णं, कर्करः-रं, मुषा, लुषा, लेषः, विलेषः, 'nodule of lime', चूर्णखण्डः, कर्करखण्डः, —(Bird-lime) पक्षिवन्धनलेपः, अतिप्रयानद्रव्यं यत्र पक्षिणो बध्यन्ते, उद्वेगविशेषः—(Lime-tree, citrus acida) तमोरः, गुरुवृक्षीमः, यज्ञशोषी-धनः *m.*

To LIME, *v. a.* पृथ्वीकृतप्रयानद्रव्येण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं) or विलिप्.

LIME-BURNER, *s.* चूर्णकारः, चूर्णकर्त्रा *m.* (त्रु), चूर्णदाहकः, चूर्णदाहकृत्.

LIME-KILN, *s.* चूर्णदहनस्थानं, चूर्णपचनस्थानं, चूर्णपाकः.

LIME-STONE, *s.* चूर्णखण्डः-खण्डं, कर्करखण्डः, कर्करः, चूर्णोपलः, कर्करोपलः.

LIME-WATER, *s.* चूर्णसमृद्धं जलं, चूर्णजलं, कर्करजलं.

LIMIT, *s.* सीमा *f.*, सीमा *m.* (त्रु), परिशीमा *f. m.*, अवधिः *m.*, अन्तः-नं, पर्यन्तः-नं, समन्तः, प्रान्तः, मर्यादा, परिच्छेदः, अवच्छेदः, यत्ना, नेमः, पर्याप्तिः *f.*, परिमाणं, परिमितिः *f.*, अवमानं, पर्यवमानं, परिमरः, शेषः, आषाढः, चक्रवाटः, पारः-रं, 'that forms a limit,' अवधिभूतः-ता-तं.

To LIMIT, *v. a.* (Bound) प्रान्तं (nom. प्रान्तयति-यितुं), समन्तं (nom. समन्तयति-यितुं) or पर्यन्तं, परिच्छिदं (c. 7. लिच्छि-च्छिदुं), चर्च्छिदं, परिच्छेदं कृ, सावधिकं-कां कृ, सोपाधिकं-कां कृ, समर्यादं-दां कृ, समीमं-मां कृ.—(Confine within certain bounds, circumscribe) परिमा (c. 2. माति, c. 3. मिकीते-मातुं), परिमितं-तां कृ, मितं-तां कृ, सपरिमाणं-णां कृ, संयमं (c. 1. यच्छति-यन्तुं), नियमं, नियहं (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), संहं (c. 1. हरति-हन्तुं), निबन्धं (c. 9. बध्नाति-बन्धुं), निरूपं (c. 10. रूपयति-यितुं).

LIMITABLE, *a.* परिमेयः-या-यं, परिच्छेदनीयः-या-यं, निरूपणीयः-या-यं.

LIMITATION, *s.* (The act of bounding) सीमाकरणं, मर्यादाकरणं, अवधिकरणं, पर्यन्तकरणं, परिच्छेदः-दन्तं, अवच्छेदः-दन्तं, परिमाणकरणं, —(A state of restriction) परिमितता-न्त्रं, सावधिकता, समर्यादन्त्रं, सोपाधिकन्त्रं, संसीमन्त्रं, अवधिता, अवधिः *m.*, पर्यन्तं-न्त्रन्त्रं, अव्यापित्वं, निबन्धनं, बन्धः-न्धन्त्रं.

LIMITED, *p. p.* परिमितः-ता-तं, मितः-ता-तं, समर्यादः-दा-दं, सावधिकः-का-कं, सोपाधिकः-का-कं, समीमः-मा-मं, सपरिमाणः-णा-णं, परिच्छिन्नः-क्षा-क्षं, नियतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, निबद्धः-द्धा-द्धं, बद्धः-द्धा-द्धं, संहृतः-ता-तं, अव्याप्तः-प्ता-प्तं, अव्याप्यः-प्ता-प्तं, अव्यापी-पिनी-पि (त्रु), सङ्कुचितः-ता-तं, संस्थापः-धा-धं, 'of limited meaning' नितापः-धा-धं.

LIMITER, *s.* मर्यादाकारी *m.* (त्रु), सीमाकर्त्रा *m.* (त्रु), परिच्छेदकः, अवधिकृत्.

LIMITLESS, *a.* अपरिमितः-ता-तं, अमितः-ता-तं, अनन्तः-न्ता-नं, निरवधिः-धि-धि.

To LIMN, *v. n.* लिम्न (c. 6. लिम्नति, लेम्नितुं), आलिम्, विलिम्, अलिम्नस्, पित्रं लिम्, पित्रं (c. 10. पित्रयति-यितुं).

LIMNER, *s.* चित्रकारः, चित्रकारः, चित्रचित्रक *m.* (त्रु), चित्रकर्मविद् *m.*

LIMOUS, *a.* पट्टिलः-ला-लं, पट्टी-ट्टिनी-ट्टि (त्रु), सकहेमः-मा-मं.

To LIMP, *v. n.* लम्प (c. 1. लम्पति-लम्पितुं), खम्प (c. 1. खम्पति-खम्पितुं).

खोर (c. 1. खोरति-रितुं), खोल् (c. 1. खोलति-लितुं), खोइ (c. 1. खोडति-डितुं), खोड (c. 1. खोडति-डितुं), खुइ (c. 1. खुइति-डितुं), खङ्ग (c. 1. खङ्गति-ङ्गितुं).

LIMP, *s.* लङ्गः, खम्पनं, लङ्गगतिः *f.*, खम्पगतिः *f.*

LIMP, *a.* मृदुः-दुः-डो-डो, शिथिलः-ला-लं, कोमलः-ला-लं.

LIMPER, *s.* लङ्गगतिः *m.*, लङ्गगामी *m.* (त्रु), खम्पगतिः *m.*, खम्पः.

LIMPID, *a.* सखः-खा-खं, सखजलः-ला-लं, सखः-खा-खं, निर्मलः-ला-लं, विमलः-ला-लं, समलः-ला-लं, निर्मलजलः-ला-लं, मुनलः-ला-लं.

LIMPIDNESS, LIMPIDITY, *s.* सखता, निर्मलता, विमलता, मुनलता, जलनैर्मल्यं.

LIMPING, *part. or a.* खम्पः-प्ता-प्त्रं, पङ्गुः-ङ्गुः-ङ्गु, खोरः-रा-रं, खोलः-ला-लं, खोडः-डा-डं, लङ्गगतिः-ति-ति, खम्पगतिः &c., लङ्गगामी-मिनी-मि (त्रु), विकलगतिः &c.

LIMPINGLY, *adv.* खम्पयत, पङ्गयत, मलङ्गं, लङ्गगता, खम्पगता.

LIMSY, LIMPSY, *a.* शिथिलः-ला-लं, मृदुः-दुः-डो, कोमलः-ला-लं.

LIMY, *a.* चूर्णमयः-यो-यं, मृच्छः-क्षा-क्षं, कर्करीयः-या-यं, प्रचुरचूर्णः-क्षा-क्षं, कर्करमयः-यो-यं.—(Viscous) सान्द्रः-न्द्रा-न्द्रं, श्यानः-ना-नं, चूर्णमयः-णा-णं, चूर्णोपमः-मा-मं.

LIN, *s.* (Flax) सतसी, उमा, सुमा, क्षीमी, शगं.

LINCH-PIN, *s.* अक्षायकोटः-लकः, अक्षायशङ्कुः *m.*, अक्षायशलाका, अशिः *m.*, अशिः *m. f.*, उद्रुपः.

LINCER, *s.* (Medicine) अवलेहः, अवलेखं, लेखं, अवलेखोपधं.

LINE, *s.* रेखा, लेखा, सरणिः-णी, धारणी, राशिः-तिक्ता *f.*, रात्री.

पंक्तिः *f.*, पङ्क्तिः *f.*, आलिः-ली *f.*, आवलिः-ली *f.*, पालिः-ली *f.*.

ततिः *f.*, श्रेणिः-णी *m. f.*—(Ruled line) वंक्तिः *f.*, रेखा, लेखा, अङ्कः.

—(Row, range) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः-णी, राशिः-त्री *f.*, पङ्क्तिः *f.*

आवलिः-ली *f.*, माला, हारः, 'in a line,' पंक्तिक्रमः, 'in the same line,' समरेखः-खा-खं, एकरेखः &c.—(Line of troops)

दखः, पंक्तिः *f.*, व्यूहः, विन्यासः, सेन्यपंक्तिः *f.*, बलविन्यासः, 'an array of troops in line,' दखपंक्तिः, 'line of infantry,' पञ्चपंक्तिः *f.*.

पञ्चश्रेणी.—(String, cord) सूत्रं, रज्जुः *m. f.*, गुणः, तन्तुः *m.*—(Cord extended to direct any operation) सूत्रं, 'by line and rule,'

यथामूत्रं.—(Line of the face, &c.) मुखरेखा, वदनरेखा, रेखा;

'a lucky line,' सायम्परेखा, पद्मरेखा, सस्त्रिकः.—(Line of print,

&c.) पंक्तिः *f.*—(Line of a stanza) पदं.—(Outline) पायुरेखा,

वहिलेखा.—(Contour) साकारः, साकृतिः *f.*, परिधिः *m.*—(Rampart,

trench) प्राकारः, वप्रः, दुर्गवप्रः, परिखा, परिकूटः.—(Method, dis-

position) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, मार्गः, परम्परा, विन्यासः, परि-

पाटिः-टी *f.*—(Series) श्रेणी-णिः *m. f.*, पंक्तिः *f.*, परम्परा, पार-

म्पत्यं, आवलिः-ली *f.*, माला, जानुपुर्वी, 'in regular line,' क्रमशः,

अनुक्रमशः, अनुपृष्टशः, पारम्पत्येण.—(Line of a family) वंशवलिः *f.*,

वंशपरम्परा, वंशपारम्पत्यं, कुलपरम्परा.—(Line of conduct) मार्गः,

पथः, व्यवहारः, रीतिः *f.*, मृतिः *f.*, 'correct line of conduct,'

सुमार्गः, सुपथः, 'incorrect line,' उन्मार्गः, विमार्गः, विपथः, कुपथः,

कुमृतिः *f.*—(Line of study) अध्ययनमार्गः, अध्ययनक्रमः.—(Depart-

ment) देशः, विषयः, अङ्गः.—(Direction, course) दिक् *f.* (श),

पथः, मार्गः, 'line of direction in mechanics,' गुरुत्वलक्षः, 'it

goes in a different line,' भिन्नदिशं गच्छति.—(Fishing-line)

वरखः, वडिशमूत्रं, मत्स्यग्रहणमूत्रं.—(Equator) विषुवचक्रं, विषुवखलं,

विषुवपुत्रं, विषुवद्वृत्तं, विषुवरेखा, नाडीवृत्तं, नाडीमखलं, भूगोलरेखा,

भूपरिधिः *m.*, भूचक्रं, भूमध्यरेखा.—(To draw lines) लिख् (c. 6.

लिखति, लेखितुं) उल्लिख्, प्रोल्लिख्, रेखां कृ; 'to draw lines on the ground,' रेखादिना भूमिम् उल्लिख् or अल्ल् (c. 10. अल्लयति-यितुं); 'act of drawing lines,' रेखाकरणं, प्रोल्लेखनं, उल्लिखनं; 'drawing lines,' उल्लिखन्-खनी-सत् (न), प्रोल्लिखन् &c.

To LINE, *v. a.* (Cover on the inside) अनन् or अनन्भागे छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद्, अनच्छादयन् कृ, अन्धनरे छद्, अनःपटलं कृ, अनःपुटं कृ.—(Place in a line) पंक्तिक्रमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं).

LINEAGE, *s.* अन्वयः, वंशः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, कुलं, अन्वयायः, गोत्रं, वंशविततिः *f.*, वंशपरम्परा, सावली -लिः *f.*, वंशावलिः, परम्परा, जातिः *f.*, जननं, अभिजनः; 'of royal lineage,' राजवंश्यः-श्या-श्यं; 'of high lineage,' महाकुलः-ला-लं.

LINEAL, *a.* (Compound of lines) रेखामयः-यी-यं, रेखारूपः-पा-पं, अङ्कितः-ता-तं.—(Derived from ancestors in a direct line) परम्परागतः-ता-तं, परम्परायातः-ता-तं, परम्पराप्राप्तः-ता-तं, क्रमागतः-ता-तं, क्रमायातः-ता-तं, क्रमप्राप्तः-ता-तं, वंशक्रमागतः-ता-तं, परम्परीयः-शा-शं, पारम्परिकः-की-कं; 'a lineal descendant,' सन्तानः, सन्ततिः *f.*; 'lineal descent,' क्रमागमः, वंशक्रमागमः, क्रमागतत्वं, अन्वयागमः.

LINEALLY, *adv.* क्रमागमेन, वंशक्रमेण, पारम्पर्येण, परम्परतः; 'lineally descended,' वंशक्रमागतः-ता-तं, वंशक्रमायातः-ता-तं, अन्वयागतः-ता-तं, कुलक्रमायातः-ता-तं.

LINEAMENT, *s.* (Feature) रेखा, वदनरेखा, मुखरेखा, वदनाकृतिः *f.*, वदनाकारः, मुखावयवः, रूपचिह्नं, रूपलक्षणं, अङ्गचिह्नं, अङ्गलक्षणं.—(Outline) वहिलेखा, वासरेखा, वस्तु *n.*, वस्तुमात्रं; 'of just lineaments,' सुरेखः-खा-खं.

LINEAR, *a.* पांक्तः-की-कं, पांक्त्यः-यी-यं, पंक्तिरूपः-पा-पं, पंक्तिमयः-यी-यं, रेखामयः-यी-यं, रेखारूपः &c., रेखासंघन्धी-न्धनी-न्धि (न्).

LINED, *p. p.* अन्धभगे छादितः-ता-तं, अनराच्छादितः-ता-तं, अनरावृतः &c.

LINEN, *a.* (Made of flax or hemp) क्षीमः-मी-मं, क्षीमः-मी-मं, क्षीमकः-की-कं, शाणः-शी-शं, अतसीमयः-यी-यं, शणमयः &c.

LINEN, *s.* क्षीमवस्त्रं, क्षीमपटः, शाणवस्त्रं, शाणपटः, क्षीमी, क्षीमवस्त्रं, क्षीमपटः, क्षीमाधरं.

LINEN-DRAPER, *s.* क्षीमवस्त्रविक्रेता *m.* (नृ), क्षीमपटविक्रयी *m.* (नृ), वस्त्रविक्रयोपजीवी *m.* (नृ), वस्त्ररूपविक्रयिकः, वस्त्रवाणिज्यकारी *m.* (नृ).

LING, *s.* (Plant) जङ्गलरुई तृणं, जङ्गलरोही तृणभेदः.

To LINGER, *v. n.* विलम्बं (c. 1. -लछते-चितुं), मन्दं (nom. मन्दायते), चिरं (nom. चिरयति, चिरायति), अयस्या (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं), कालं क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), विलम्बनं कृ, कालक्षेपं कृ.—(Hesitate) विकृष्य (c. 1. -कल्पति-त्यितुं), चिच्छेत् (c. 10. -कल्पयति-यितुं), विचर् (c. 10. -चारयति-यितुं), विकल्पं कृ, विचारणं कृ.—(Remain long in any state) चिरणं or चिरं or चिरकालं or दीर्घकालं स्या or अयस्या or वृत् (c. 1. -यञ्जते-यितुं), सुषिरं स्या; 'on a bed of sickness,' चिररोगी-गिणी भू.—(Proceed slowly) मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति-लितुं) or चर् (c. 1. चरति-रितुं).

LINGERER, *s.* विलम्बी *m.* (नृ), विलम्बकारी *m.*, मन्दगामी *m.* (नृ), मन्दगतिः *m.*, चिरक्रियः, कालक्षेपकः, कालयापकः, दीर्घसूची *m.* (नृ).

LINGERING, *part.* मन्दायमानः-ना-नं, मन्दयमानः-ना-नं, विलम्बी-ध्वनी-धि (नृ), विलम्बितः-ता-तं, चिरायमाणः-शा-शं.—(Remaining long) चिरस्थः-स्या-स्थं, चिरस्थायी-विनी-यि (नृ), चिरस्थितः-ता-तं, चिरकालस्थः-स्या-स्थं, दीर्घकालीनः-ना-नं, चिरकालीनः-ना-नं.

LINGERINGLY, *adv.* विलम्बेन, विलम्बात्, सविलम्बं, मन्दं मन्दं, मन्दगत्या, कालक्षेपेण, सकालक्षेपं, दीर्घसूचयत्, दीर्घसूचतया.

LINGET, *s.* (Mass of metal) धातुपिण्डः, लोहपिण्डः.

LINGUADENTAL, *a.* जिह्वादान्यः-न्धा-न्धं, जिह्वादानः-न्धी-न्धं.

LINGUAL, *a.* जिह्वासंघन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), जैहिकः-की-कं, जिह्वा in comp.

LINGUIFORM, *a.* जिह्वारूपः-पा-पं, जिह्वाकारः-रा-रं, जिह्वाकृतिः-ति-ति.

LINGUIST, *s.* भाषाज्ञः, बहुभाषाज्ञः, नानाभाषाज्ञः, अनेकभाषाज्ञः, बहुभाषावेत्ता *m.* (नृ), नानाभाषाविपुणः, शास्त्रिकः, शब्दव्युत्पन्नः, बहुभाषावादी *m.* (नृ), उच्चारणज्ञः.

LINIMENT, *s.* ज्वहेन, उपदेहः, लेपः, चालेपः, प्रलेपः, विलेपनं, अनुलेपनं अन्धधुनः, अन्धधुनं, मर्दनौषधं.

LINING, *s.* अनराच्छादनं, अनराच्छादनं, अनवेष्टनं, अनःपटलं, अनःपुटः-डं, आस्तरः-रणं, अनरास्तरणं.

LINK, *s.* (Of a chain) शृङ्खलासन्धिः *m.*, शृङ्खलसन्धिः, शृङ्खलायन्त्रः *m.*—(A chain, any thing connecting) शृङ्खलः-ला, सन्धिः *m.*, बन्धनं, पाशः, संयोगः, सन्नयः.—(Part of a connected series) सन्धयः, समन्धयः, प्रबन्धः.—(Torch) उत्स्रा, उन्मुकं, ज्वलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं.

To LINK, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति-धत्ते-धातुं), संयुज् (c. 7. -युनक्ति-योक्तुं, c. 10. -योजयति-यितुं), सन्नय् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), संधिप्य (c. 10. -संधयति-यितुं), योक्तुं (nom. योजयति-यितुं), यन्त्र्य (c. 9. -यध्नाति, यन्थितुं), शृङ्खलारूपेण सन्धा.

LINK-BOY, *s.* उत्स्राभूतः, उत्स्राधारी *m.* (नृ), ज्वलनकाष्ठभूतः.

LINKED, *p. p.* सन्धितः-ता-तं, संयुक्तः-क्ता-कं, सध्दः-डा-डं, अनुसध्दः &c., अनुसध्दः &c., सन्धितः-ता-तं, समन्धितः-ता-तं, सान्धयः-धा-धं.

LINNET, *s.* लिखिताख्यो मधुरकृतविशिष्टः सुद्रुपक्षी.

LINSEED, *s.* अतसीबीजं, उमाबीजं, शुभाबीजं, अतसी, उमा, शुभा, मसीना, मसृणा, चणका, सुवर्चला, मालिका.

LINSEY-WOOLSEY, *a.* क्षौमोष्णः-शी-शं, क्षौमोष्णः &c., शाणोष्णः &c.

LINSTOCK, *s.* अग्निदयष्टिः *m.*, अग्निदकाष्ठं, अग्निदशलाका, अग्निदशदः, ज्वलनदशदः, ज्वलनकाष्ठं, शलाका.

LINT, *s.* विकेशिका, द्रव्यशोषणार्थं क्षीमवस्त्रखण्डः or क्षीमपटखण्डः or शाणवस्त्रखण्डः.

LINTEL, *s.* द्वारोपरिस्थकाष्ठं, द्वारोपरिस्थदाहः *m.*, द्वारोपरिस्थितं काष्ठं, द्वारोपकाष्ठं.

LION, *s.* सिंहः, केसरी *m.* (नृ), केशरी *m.*, हरिः *m.*, मृगेन्द्रः, मृगराजः, मृगराट् *m.* (नृ), मृगपतिः *m.*, पशुराजः, पशुपतिः *m.*, वनराजः, मृगरियः *m.*, मृगारिः *m.*, गजारिः *m.*, कुञ्जरारिः *m.*, द्विदात्मकः, हस्तिकक्षयः, भीमनादः, भीमविक्रान्तः, भारिः *m.*, हरित् *m.*, हर्ष्यधः, पञ्चासः, पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चकूः, पञ्चशिरः, सदाङ्गः, जटिलः, 'a lion's mane,' केशरः, केसरः, सिंहकेशरः, 'lion's month,' सिंहमुखं, मृगेन्द्रमुखः, 'lion's roar,' सिंहनादः-दकः, सिंहध्वनिः *m.*, 'abounding with lions,' सिंहाव्यः-व्या-व्यं; 'he plays the lion,' सिंहायते.—(Sign in the zodiac) सिंहः. See LEO. (Object of curiosity) कौतुकं.

LIONESS, *s.* सिंही, केशरिणी, केसरिणी, मृगराज्ञी, वनराज्ञी.

LION-LIKE, LIONLY, *a.* सिंहः-ही-हं, सिंहिकः-की-कं, सिंहसंभावः-वा-वं.

LIP, *s.* ओष्ठः, अधरः, दशनच्छदः, रदनच्छदः, रदच्छदः, दनच्छदः, दच्छदः, दशनवासस *n.*, वाग्दलं, ओष्ठपत्रवं, अधरपुटं, ओष्ठपुटः-टं; 'the upper lip,' is properly ओष्ठः; 'the lower lip,' अधरः.—

(The lips) ओष्ठधरो *m. du.*, ओष्ठो *n. du.*, अधरो *du.*, दन्तच्छदी, रत्नच्छदी, दशनच्छदी, दशनवाससी *n. du.*; 'red or cherry lip,' विषोष्ठः or विर्षोष्ठः, विषाधरः; 'having red lips,' विषोष्ठः -ष्टा -ष्ट or विषोष्ठः; 'nectar of the lips,' अधरामृतं; 'drinking the nectar of the lips,' अधरपानं; 'to bite the lips,' ओष्ठं or अधरं or ओष्ठधरो दंश (c. 1. दशति, दंष्टु) or सन्दंश, दन्तेर् ओष्ठं खाद (c. 1. खादति -दितुं), अधरावलोकं कृ, ओष्ठदंशनं कृ; 'biting the lips,' सन्दंशोष्ठः -ष्टा -ष्ट, दष्टदच्छदः -दा -दं, सन्दंशोष्ठपुटः -टा -ट. — (Edge of a cup, &c.) पात्रकण्ठः, पात्रमुखं, पात्रधामः, पात्रकर्णः, पात्रपाशः.

LIP-DEVOTION, *s.* ओष्ठभक्तिः *f.*, अधरभक्तिः *f.*, ओष्ठपूजा, अधरपूजा.

LIPLESS, *a.* ओष्ठहीनः -ता -नं, अधरहीनः -ता -न निरोष्ठः -ष्टा -ष्ट.

LIPOTHYMOUS, *a.* मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छालः -ला ल. नष्टचेतनः -ता -नं.

LIPOTHYMY, *s.* मूर्च्छा-च्छनं -ता, मोहः, सम्मोहः प्रमोहः, प्रलयः, चेतना-हानिः *f.*, चैतन्यहानिः *f.*, चैतन्यनाशः.

LIPPED, *a.* ओष्ठवान् -वती -वत् (त्), ओष्ठो -ष्ठिनी -ष्ठि (न), ओष्ठ or अधर in comp.; as, 'red lipped,' विषोष्ठः -ष्टा -ष्ट or विर्षोष्ठः &c., विषाधरः -रा -रं.

LIPPTITUDE, *s.* चुम्बत्वं, पिबत्वं, चिबत्वं, क्लिबाश्रयता, नयनक्रियता.

LIP-SALVE, *s.* ओष्ठलेपः, ओष्ठप्रलेपः, ओष्ठस्नेहनं, अधराम्यञ्जनं.

LIQUIFICATION, *s.* (The act) द्राव्यः -यणं, विद्राव्यः -यणं, द्रवीकरणं. विलयः -यनं, लयः -यनं, गलनं, गालनं, परिगलनं, विगलनं, धरणं, जलमात्करणं. — (The state) द्रवत्वं, द्रापितत्वं, विलीनता, गलितत्वं. द्रुतत्वं, विद्रुतता.

LIQUEFABLE, LIQUABLE, *a.* द्राव्यः -व्या -यं, विद्राव्यः -व्या -यं, विलयनीयः -या यं, गलनीयः -या -यं, द्रवणीयः -या -यं or द्रावणीयः सविलयः या -यं, विलयनशीलः -ला -लं, द्रावणाहः -हो -हं, द्रवाहः -हो -हं, धरणीयः -या -यं, धरभावः या -यं, याव्यः -व्या -यं.

LIQUEFIED, *p. p.* द्रुतः -ता -तं, विद्रुतः -ता -तं, द्रापितः -ता -तं, विद्रापितः -ता -तं, द्रवीकृतः -ता -तं, द्रवीभूतः -ता -तं, लीनः -ता -नं, विलीनः -ता -नं, निलीनः -ता -नं, गलितः -ता -तं, गालितः -ता -तं, परिगलितः -ता -तं, विगलितः -ता -तं.

To LIQUIFY, *v. a.* विली in caus. (-लापयति -लापयति -यितुं), विद्रु (c. 10. -द्रापयति -यितुं), द्रु, द्रवीकृ, गल (c. 10. गालयति -यितुं), विगल, गलितकृ, विलीनकृ, जलमात्कृ, आद्रोक्तृ.

To LIQUIFY, *v. n.* विली (c. 1. -लीयते -लटुं), प्रविली, प्रली, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल (c. 1. गलति लिटुं), विगल, धर (c. 1. धारति लिटुं), द्रवीभू, विलीनीभू, जलमाद्रु.

LIQUOR, *a.* द्रव्यः -वा -वं, द्रुतः -ता -तं, द्रवस्पः -वा -वं, सद्रव्यः -वा -वं, विद्रुतः -ता -तं, विलीनः -ता -नं, लीनः -ता -नं, गलितः -ता -तं, तरलः -ला -लं, विहलः -ला -लं, प्रवाही हिणी -हि (न), प्रवाहप्रभम्भकः का कं, पयस्यः -म्या -यं.

LIQUOR, *s.* द्रव्यः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, द्रवयन्तु *n.*, सद्रवपदार्थः, रसः, आद्रुद्रव्यं, आद्रुयन्तु *n.*, जलं, वारि *n.*, पयस *n.*

To LIQUORATE, *v. a.* ग्रथ (c. 10. शोषयति -यितुं), परिग्रथ, मृच (c. 6. मृचति, मोक्षं, c. 10. मोचयति यितुं), विमृच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति यितुं), विमृन (c. 6. मृनति मष्टुं, c. 10. मञ्चयति -यितुं), निमृ (c. 10. तारयति -यितुं), अपनी (c. 1. -नयति नेतुं), विनी, अपवृज (c. 10. वर्जयति यितुं), अपाकृ, माध (c. 10. माधयति -यितुं), 'settle a debt,' चृणं ग्रथ or अपनी or विनी or अपाकृ or अपवृज or माध, चृणशोधनं कृ, चृणमिद्धं कृ, चृणमुक्कं कृ.

LIQUIDATED, *p. p.* शोषितः -ता -तं, परिशुद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, चृणमुक्तः -क्ता -क्तं, चृणमोचितः -ता -नं, अपाकृतः -ता -तं, विगथितः -ता -तं, निस्तारितः -ता -नं, उन्नीयः -या -यं. LIQUIDATION, *s.* शोषनं, परिशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः -च्छणं, परिमोक्षणं, निस्तारः, उन्नयणं, अपाकरणं, मिद्धिः *f.*, साधनं, अपनयनं; 'of a debt,' चृणशोधनं, चृणमिद्धिः *f.*, चृणापाकरणं, चृणमुक्तिः *f.*, चृणापनयनं, चृणापनोदनं, विगणनं, निरादेशः. LIQUIDITY, LIQUIDNESS, *s.* द्रवत्वं -ता, द्राव्यत्वं -ता, विद्रुतत्वं, विलीनता, गलितत्वं, द्रवभावः, रसता, प्रवाहप्रभम्भः.

LIQUOR, *s.* (Fluid) द्रव्यः, द्रवद्रव्यं, द्रवपदार्थः, सद्रवपदार्थः, द्रवयन्तु *n.*, रसः, जलं. — (Drink) पेयं, पानीयं, पेयद्रव्यं. — (Spirituos liquor) मद्यं, मदिरा, मदः, मुरा -री, वारुणी, शुग्धा, शोषुः *m.* -धु, सोषुः *m.*, हाला, आसवं, कृत्यं -त्या, कृत्यः 'drinker of spirituous liquor,' सुगयः -यो *f.*, मद्ययः -पी *f.*, शोषयुः -पी *f.*, शुग्धापायो *m.* -यिनी *f.* LIQUOR-SHOP, *s.* मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, शुग्धापानं.

LIQUORICE, *s.* मधुयष्टिका, यष्टिन्धु *n.*, मधुकं, मधुली. See LICORICE. To LISE, *v. a.* or *n.* गदद (gall. गदद्यति), गदद्वाचा वद (c. 1. वदति -दितुं), बालकवद उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), भग्नदन्तैर् इव उच्चर, भग्नदन्तोच्चारणं कृ, भग्नस्वरोच्चारणं or भिन्नस्वरोच्चारणं वद or उच्चर, अस्म्यष्टवाचा or अस्म्युटोच्चारणं कृ, अस्म्यष्टोच्चारणं कृ, जन्त्यु (c. 1. जन्त्यति -न्त्यितुं).

LISE, LISING, *s.* गददः, गदद्वाक *f.* (च), गददपदं, गदद्वाक्यं, भग्नदन्तोच्चारणं, भग्नस्वरोच्चारणं, भिन्नस्वरोच्चारणं, अस्म्युटोच्चारणं, अस्म्यष्टोच्चारणं, बालकवद उच्चारणं.

LISHED, *p. p.* भग्नदन्तोच्चारितः -ता -तं, अस्म्यष्टोच्चारितः -ता -तं.

LISPER, LISPING, *a.* अस्म्युटवाक *m. f. n.* (च), अस्म्यष्टवाक *m. f. n.*, गदद्वाक *m. f. n.*, अस्म्युटजन्त्यः -त्या -त्यं, चित्रजन्त्यः &c., लोहलः -ला -लं, भग्नदन्तोच्चारणकृत.

LISPINGLY, *adv.* अस्म्युटवाचा, अस्म्यष्टवाचा, गदद्वाचा, बालकवत्.

LIST, *s.* (Catalogue) जावलिः -ली *f.*, अनुक्रमणिका, परिसंख्या, परिसंख्यापत्रं, परिगणना, सूचिः -चो *f.*, सूचिपत्रं; 'a list of names,' नामावलिः -ली *f.*, नामावलिपत्रं, नामपरिसंख्यापत्रं; 'list of errata,' शुद्धिपत्रं. (Strip of cloth) पट्टः -ट्टकः, पट्टखण्डः, वस्त्रखण्डः. — (Border or edge of cloth) वस्त्रधारः, वस्त्रप्रान्तः, वसनप्रान्तः, वस्त्रान्तः, वसनान्तः, वन्ति *m.*, तरो, दशा. — (Ground enclosed as a field of combat) रङ्गभूमिः *f.*, रणभूमिः, रङ्गाङ्गनं, रङ्गः. युद्धभूमिः *f.*, युद्धक्षेत्रं, रणान्तरं, सवभूमिः *f.*, सवभूः *f.* (Liking, desire) इच्छा, रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, स्मृहा.

To LIST, *v. a.* (Enroll) नामावलिपत्रे or नामपरिसंख्यापत्रे नामानि समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or सारुह or अभिलिख (c. 6. -लिखति लोभितुं) or लिख. — (Cover with strips of cloth) पट्टन or पट्टखण्डन छद (c. 10. छादयति -यितुं) or साछद, पट्टबन्धनं कृ. — (Sew together strips of cloth) पट्टखण्डान् संमिन् (c. 4. -मोचयति, मेवितुं) or निपिन्. — (Hearken) आकर्ण (c. 10. -कर्णयति -यितुं), कर्णं दा.

To LIST, *v. n.* (Desire, choose) इप् (c. 6. इच्छति, रयितुं), अभिलिप् (c. 1. -लपति -यितुं), रुच (c. 1. रोचते) used impersonally; 'doing as one lists,' कामचारो -रिणी -रि (न्), कामचारः -री -रं, 'going as one lists,' कामगमो -मिनी &c., कामगः -गा -गं; 'as one lists,' कामतम्, कामचारतम्. See LIKE.

To LISTEN, *v. n.* आकर्ण (c. 10. -कर्णयति -यितुं), श्रु (c. 5. शृणोति,

श्रोतुं), आशु, उपशु, निशुम् (c. 10. -शामयति -यितुं), कर्णे दा (c. 3. ददाति, दातुं), श्रवणं कृ.—(Heed, lend the mind) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा, मावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or अवस, अवधानं कृ; 'listen,' शृणु, कर्णे देहि, अवधीयतां.—(Obey, follow admonition) श्रु in des. (शुश्रूषते -यितुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुयुत् (c. 1. -यञ्ते -ञ्जितुं).

LISTENER, *s.* श्रोता *m.* -त्री *f.* (तृ), श्रवणकर्त्ता *m.* -त्री *f.* (त्रै), निशमन-कारो *m.* -रिणी *f.* (नृ).

LISTLESS, *a.* अनुत्सुकः -का -कं, निरुत्सुकः -का -कं, अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छुकः -का -कं, निरिच्छुः -च्छा -च्छं, निःस्पृहः -हा -हं, निरीहः -हा -हं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (नृ), निरपेक्षः -क्षा -क्षं, विरक्तः -क्ता -क्तं, वीतरागः -गा -गं, विकीर्तुकः -का -कं, अनभि-लापः -पा -पं, अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, निरुद्योगः -गा -गं, निरुद्यमः -मा -मं, अप्रयत्नः -त्ना -त्नं, अप्रयत्नशीलः -ला -लं, अनास्थः -स्था -स्थं, आस्थाहीनः -ना -नं, सुमधुद्विः -द्विः -द्वि, जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., अथयः -था -थं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, ग्रातः -ना -नं, प्रमादी -दिनी &c. See **LANGUID**.

LISTLESSLY, *adv.* अनुत्सुकं, निरुत्सुकं, अनिच्छया, अनौत्सुक्येन, उदासी-नवत्, अनभिलाषेण, अनवधानेन, अनवहितं, अनपेक्षया, जडवत्, अथयं. See **LANGUIDLY**.

LISTLESSNESS, *s.* अनुत्सुकता, अनौत्सुक्यं, निरुत्सुकता, अनिच्छा, अनौहा, निरीहता -त्वं, अस्पृहा, निःस्पृहता, अनभिलाषः, उदासीनता, औदास्यं, विरक्तिः *f.*, विरक्तता, वेराग्यं, अनुरागः, अनपेक्षा, अनवेक्षा, अनुत्साहः, अनुद्योगः, अप्रयत्नः -लता, अनास्था, आस्थाहीनता, सुमधुद्वित्वं, जडता, मादृशं, अथयता, मान्द्यं ग्रातिः *f.* See **LANGUOR**.

LITANY, *s.* स्त्रीश्रीयमतपरिभिर्य व्यवहृतः प्रार्थनामार्गः, स्त्रीश्रीयसमाजव्यव-हारिता प्रार्थना.

LITERAL, *a.* (Not figurative) मूलार्थकः -का -कं, मुख्यार्थकः -का -कं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, सरूपकः -का -कं, सत्यप्रकः -का -कं, विवक्षितः -ता -तं, शक्यः -क्या -क्यं; 'literal occupation,' मुख्यत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः.—(Following the letter or exact words) मूलशब्दानुसारी -रिणी -रि (नृ), मूलशब्दानुयायी -यिनी &c., मूलपदा-नुसारी &c., शब्दाधीनसारी &c., अवयवाधीनसारी &c., शब्दानुसारी &c., यथाशब्दः -च्चा -च्चं, शाब्दिकः -को -कं.—(Consisting of let-ters) अक्षरी -रिणी &c., अक्षरमयः -यो -यं.

LITERALITY, *s.* मुख्यत्वं -ता, मुख्यार्थत्वं, मूलार्थत्वं, मुख्यार्थः, मूलार्थः, प्रकृतार्थः, शब्दार्थः, सत्यप्रत्ययः -ता, सरूपकं.

LITERALLY, *adv.* (Not figuratively) मूलार्थानुसारेण, मुख्यार्थानुसारेण, मूलार्थतः.—(Close to the letter or exact words) शब्दतः, यन्त्रतः, यथाशब्दं, शब्दानुसारेण -रतस्, मूलशब्दानुसारेण, मूलपदानुसारेण, शब्दार्थतः.—(Letter by letter) अक्षरशः.

LITERARY, *a.* (Pertaining to literature) विद्यासङ्गन्धी -न्धिनी -न्धि (नृ), विद्विषयः -या -यं, अक्षरसङ्गन्धी &c., शास्त्रिकः -की -कं, शास्त्रीयः -या -यं, विद्याप्रकरणसङ्गन्धी &c., साहित्यसङ्गन्धी &c.—(Versed in literature, fond of it) विद्यावान् -वती -वत् (नृ), शास्त्राभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विद्याप्रियः -या -यं, विद्यासेवी -यिनी &c., विद्या-मन्वेदी &c., विद्यानुरागी -गिणी &c., विद्याव्यवसायी -यिनी &c., विद्यानुपाली -लिनी &c., विद्याविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं.

LITERATE, *a.* पंडितः -ता -तं, विद्यावान् -वती -वत् (नृ), विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं, व्युत्सवः -न्ना -न्नं, विद्वान् -वुवी -व्वत् (नृ), विपश्चित् *m. f. n.*, साक्षरः -रा -रं.

LITERATE, *s. pl.* पंडितमण्डली -लं, पंडितसमाजः, विद्वत्समाजः, पांडि-तगणः, पंडितवर्यः, पंडितसमूहः, विद्वद्वन्दं.

LITERATURE, *s.* (Learning) विद्या, शास्त्रं, शास्त्रविद्या, अक्षरं, साहित्यं, वाङ्मयं.—(Collective body of literary productions) शास्त्रसमु-दायः, शास्त्रसमवायः, शास्त्रसमूहः, often expressible by शास्त्र in the sing. number; as, 'poetical literature,' काव्यशास्त्रं; 'branch of literature,' अङ्गं, उपशास्त्रं.

LITHE, *a.* शिथिलः -ला -लं, मृदुः -दुः -द्रो -द्रु, सुखनमनीयः -या -यं.

LITHENESS, *s.* शिथिलता, शिथिल्यं, सुखनमनीयता, मृदुता, कोमलता.

To LITHOGRAPH, *v. a.* प्रस्तरोपरि or शिलोपरि लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अलिख, प्रस्तरं रेखादिना मुद्राकृ or मुद्रु (nom. मुद्रयति -यितुं) or अद्रु (c. 10. अद्रुयति -यितुं).

LITHOGRAPH, *s.* प्रस्तरमुद्रा, शिलामुद्रा, पाषाणमुद्रा, प्रस्तरालेख्यं, पट्टः.

LITHOGRAPHER, *s.* प्रस्तरलेखकः, प्रस्तरलिख *m.* (ख), प्रस्तरमुद्राकृ-तः, शिलामुद्राकृ, शिलालेखकः, प्रस्तरालेख्यकृ.

LITHOGRAPHY, *s.* प्रस्तरलिखनविद्या, प्रस्तरमुद्राकृतविद्या, शिलालिख-नविद्या, शिलामुद्राकृतं, पाषाणलिखनं.

LITHONTRIPHTIC, LITHONFRYPTIC, LITHONTHRYPTIC, *a.* अग्रमरीचः -ग्रो -ग्रं, अग्रमरीचः -रा -रं, मृचाग्रमनाशकः -का -कं.

LITHOTOMY, *s.* मृचाश्लोच्छेदः, वस्तिस्थश्लेकरोच्छेदः, उच्छेदनद्वारा मृचाग्र-निष्कषणं, वस्तिच्छेदनं, मृचाधारच्छेदः.

LITHOTRIPSY, *s.* अग्रमरीचपेणं, अग्रमरीचकृषं, अग्रमरीचसमूहः, अग्रमरीचसम्येयः.

LITIGANT, *a.* विवादी -दिनी -दि (नृ), विवदमानः -ना -नं, विवादाधी-र्थिनी -र्थि (नृ), व्यवहारी -रिणी &c., व्यावहारिकः -को -कं, व्यवहा-रिकः &c., कार्यवान् -वती -वत् (नृ), कार्यी -र्थिणी &c., विवदन् -दन्ती -दत् (नृ).

LITIGANT, *s.* व्यवहर्त्ता *m.* (त्रै), विवादी *m.* (नृ), विवादाधी, वादी *m.*, अर्थी *m.*, कार्यवान् *m.* (नृ), कार्यी *m.*

To LITIGATE, *v. n.* विवद् (c. 1. -वदते -दितुं), व्यवद् (c. 1. -हरति -ते -हन्तुं), विवादं कृ, विवादाधी -र्थिनी भू or अवस.

To LITIGATE, *v. a.* विवादास्पदीकृ, व्यवहारास्पदीकृ, वादग्रस्तं -स्तां कृ.

LITIGATED, *p. p.* विवादास्पदीकृतः -ता -तं, विवादास्पदीभूतः -ता -तं, विवादानुगतः -ता -तं, वादानुगतः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं, विवाद-ग्रस्तः -स्ता -स्तं.

LITIGATION, *s.* विवादः, विवादकरणं, वादः, वादकरणं, व्यवहारः, व्यवहार-करणं, रिकः; 'under litigation,' विवादास्पदीभूतः -ता -तं, वादग्रस्तः -स्ता -स्तं. See **LITIGATED**.

LITIGIOUS, *a.* विवादी -दिनी -दि (नृ), विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, विवादाधी -र्थिनी &c., वादप्रियः -या -यं, विवादप्रवणः -णा -यं, विवादबुद्धिः -द्विः -द्वि, विवादासक्तः -क्ता -क्तं, विवादरतः -ता -तं.

LITIGIOUSNESS, *s.* विवादशीलता, विवादाधीन्यं, विवादासक्तिः *f.*, विवादबुद्धिः *f.*

LITTER, *s.* (Bed borne on the shoulders) शिषिका, याष्ययानं.

डयनं, डलकं, प्रवहणं, इत्या. शिरस्का.—(Bed of straw) तृणशय्या, तृणशयनं, तृणसंस्तरः, तृणास्तरणं.—(Brood of young animals) शवकगणः, यः शवकगण एकवारे जायते, शवकसमूहः; 'of pigs,' शूकरशवकगणः.—(Shreds scattered about) इतस्ततो विकीर्णा वस्त्रखडाः.—(Confusion of things scattered about) द्रव्यवि-क्षिप्रता, द्रव्यविकीर्णता, द्रव्यव्यलता, द्रव्यसङ्करः, साङ्क्यं, व्यलव्यलता.

To LITTER, *v. a.* (Bring forth a number of young ones) शव-कगणं सु (c. 2. सृते, c. 4. सृयते, सोतुं) or प्रसु or जन (c. 10. जनयति -यितुं) or प्रजन (c. 4. -जायते -जयितुं) or उत्पद् (c. 10. -पादयति

(धितुं), प्रसवे कृ.—(Cover with straw) तृणावृतं-तां कृ. तृणास्तीर्णं-णीं कृ, तृणासृत्तं-तां कृ, सतृणं-यां कृ, तृणास्तरणं कृ.—(Scatter about confusedly) इतस्ततो विकीर्णं कृ (c. 6. -किरति-करितुं-रीतुं) or व्याकृ or विशिष्य (c. 6. -शियति-शेयं), सस्तप्यस्तीकृ.

LATTERED, *p. p.* (Covered with straw) तृणावृतः-ता-तं, तृणास्तीर्णः-णा-यं, तृणासृत्तः-ता-तं.—(Scattered about) इतस्ततो विकीर्णः-णा-यं or व्याकीर्णः-णा-यं, सस्तप्यस्तः-स्ता-स्तं, बहुधा विशिष्यः-भा-भं, बहुधास्तीर्णः-णा-यं.

LITTLE, *a.* (Small in size or extent, not great) अल्पः-त्या-ल्पं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, अल्पकः-का-कं, क्षुद्रकः-का-कं, अल्पपरिमाणः-णा-यं, क्षुद्रपरिमाणः-णा-यं, सूक्ष्मः-स्मा-स्मं, तनुः-नः, तनुः, स्लोकः-का-कं, लघुः-घुः-घु, लघुपरिमाणः-णा-यं, ह्रस्वः-स्या-स्वं, सूक्ष्मकः-का-कं, ग्रहणः-हणा-हणं, कृशः-शा-शं, दृष्ट-भ-भं, कणिकः-का-कं, अणुकः-का-कं, अणुः-खी-गु, कणः-लेशः, लघुः-मात्रा-रा-रुतिः-री-रुतिः. (Small in body) अल्पतनुः-तनुः-तनु, अल्पशरीरः-रा-रं, क्षुद्रतनुः-कः, ह्रस्वशरीरः-रा-रं, स्लोककायः-या-यं, अल्पमूर्तिः-त्रिः-त्रिः. (Small in quantity, not much) अल्पः-त्या-ल्पं, अल्पमात्रः-वा-वं, स्लोकः-का-कं, अल्पहः-हुः-ह्री-हु, अल्पहलः-ला-लं, अल्पचुरः-रा-रं, ईषत् in comp.—(Very little) अल्पत्यः-त्या-त्यं, अल्पात्यः-त्या-त्यं, अल्पीयान्-यसी-यः (म), अल्पिष्ठः-ष्ठा-ष्ठं, कणोयान् &c., अणोयान् &c., क्षोदोयान् &c., क्षोदिष्ठः &c.; 'not a little' अनल्पः-त्या-त्यं; 'little finger,' कनिष्ठाङ्गुलिः-ली-रुतिः; 'a little wealth,' अल्पधनं, अर्थलेशः; 'having little wealth,' अल्पधनः-ना-नं; 'of little merit,' ईषद्गुणः-णा-यं; 'a little hot,' ईषद्गुणः-णा-यं; 'a little animal,' क्षुद्रजन्तुः-मः; 'of little weight,' अल्पप्रभायः-वा-वं, अल्पप्रमाणः-णा-यं; 'for a little while,' किञ्चित्कालं, कियत्कालं.

LITTLE, *s.* (Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, किञ्चित्, अल्पं, स्लोकं, ईषत् ind., अल्पिका, अल्पमात्रं, मात्रा, किञ्चिद्भागः, किञ्चन, मंत्रं, अल्पभागः, अल्पान्यं, अल्पार्थं; 'little or much,' स्लोकं प्रचुरं वा; 'by little and little,' अल्पशमं, अल्पान्यं, स्लोकशमं; 'desiring little,' अल्पाकांक्षी-रिणी-रिणी (नृ); 'doing little,' ईषत्करः-री-रं.

LITTLE, *adv.* ईषत्, कियत्, स्लोकं, मनाक्, अल्पमात्रं, अल्पं, अल्पं, अल्पं, तत्रतः; 'a little distance, a little way,' कियद्दूरं, ईषद्दूरं, नातिदूरं-रं, कियत्पर्यन्तं; 'a little less,' किञ्चिद्व्यूनः-ना-नं, ईषद्वूनः-ना-नं; 'little drunk,' ईषत्पानः-ना-नं, ईषत्पीतः-ता-तं; 'little-minded,' कृपणबुद्धिः-द्धिः-द्धि, कृपणधीः-धी-धि.

LITTLENESS, *s.* अल्पता-त्वं, क्षुद्रता-त्वं, सूक्ष्मता, मोक्ष्यं, तनुता, स्लोकता, लघुता, लाघवं, लघिमा *m.* (नृ), ह्रस्वता.—(Of body) अल्पशरीरता, शरीरह्रस्वता, शरीरक्षुद्रता. (Meanness) कृपणता, कार्यस्य, तुच्छत्वं, नीनता, कद्व्येता, अपकृष्टता; 'of mind,' बुद्धिकार्यस्य.

LITIGATOR, *a.* तीरस्थः-स्था-स्थं, तटस्थः-स्था-स्थं, तीरसंस्थी-स्थनी &c.

LITURGICAL, *a.* समाजप्राथनापद्धतिसंस्थी-स्थनी-स्थ (नृ), प्राथेनपद्धतिविषयः-या-यं, प्राथेनाधिधिसंस्थी &c.

LITURGY, *s.* स्वीयीयसमाजप्राथेनापद्धतिः *f.*, प्राथेनापद्धतिः, सामाजिकप्राथेनापद्धतिः, सामाजिकभक्तिभागः, प्राथेनाप्राथेनाविधिः *m.*

TO LIVE, *v. n.* (Have the vital principle) जीव (c. 1. जीवति-वितुं), प्राण (c. 2. प्राणिति-तुं, rt. अन्), अस्ति (c. 2. अस्तिति-तुं), प्राणप्रश्यामं कृ. (Exist, be in existence) वृत् (c. 1. वृत्ते-वृत्तुं), प्रवृत्, विद in pass. (विद्यते), धृ in pass. (धियते-ति); 'as long as you live,' यावत् धरिष्यसे, यावत् प्राणा धरिष्यन्ति, यावत्जीव्यं.—

(Pass life or time) जीवनं-न-जालं वृत् (c. 10. वृत्तयति-वितुं) or वह् (c. 10. वाहयति-वितुं) or निर्वह् or गम् (c. 10. गमयति-वितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं), कालनिर्वाहं कृ, जीवनिर्वाहं कृ.—(Dwell, remain) वस (c. 1. वसति, वसुं), निवस, अधिवस, स्या (c. 1. तिष्ठति, स्थितुं), अधिष्ठा, वृत् चास् (c. 2. चास्ते-सितुं), यासं कृ.—(Subsist) उपजीव्, उपजीवनं कृ, निर्वाह (c. 1. -वहति-वोदुं), निर्वाहं कृ, शरीरयात्रां कृ, प्राणयात्रां कृ, प्राणधारणं कृ, उदरनिर्वाहं कृ.

LIVE, *a.* जीवी-विनी-वि (नृ), जीवन्-यन्ती-वत् (तृ). See LIVING, *part.*

LIVELIHOOD, *s.* जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, साजीवः-वनं, प्रजीवनं, जीवनं, जीवनोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्तिः *f.*, वृत्तं, वात्रं, वृत्तिता, वृत्तुपायः, जीवनवृत्तिः *f.*, जीवनसाधनं, जीवसाधनं, उपजीवनसाधनं, जीवनार्थः, शरीरयात्रा, प्राणयात्रा; 'bare livelihood,' ग्रामाच्छादनं, अन्नाच्छादनं, अशनाच्छादनं-ने *n. du.*, अन्नोदकं, दिननिर्वाहः, दिनचर्या; 'obtaining a livelihood,' जीविकाप्राप्तः-प्ता-मं.

LIVELINESS, *s.* तेजस *m.*, तेजस्विता, तेजोवृत्तिः, उन्नमता, उन्नमः, प्रफुल्लता, प्रहृष्टता, प्रहृष्टः, सानन्दता, मत्स्यं, तीव्रता, मजीवत्वं, लघुता, लाघवं, क्षिप्रत्वं; 'of countenance,' वदनप्रफुल्लता, मुखश्रीः *f.*

LIVELONG, *a.* दीर्घकालीनः-ना-नं, दीर्घकालिकः-की-कं, चिरकालीनः &c.

LIVELY, *a.* तेजोवान्-वती-वत् (तृ), तेजस्वी-स्विनी-स्वि (नृ), उन्नमः-सा-मं, उन्नमो-मिनी &c., प्रफुल्लः-ल्ला-ल्लं, प्रहृष्टः-ष्टा-ष्टं, आनन्दी-न्दी &c., सानन्दः-न्दा-न्दं, उन्नमवृत्तिः-त्रिः-त्रि, आनन्दवृत्तिः &c., मत्स्यपूर्णः-णी-यं, तीव्रः-त्रा-त्रं, तीक्ष्णः-हणा-हणं, बहुमत्स्यः-स्या-स्यं, समत्स्यः &c.—(In countenance) प्रफुल्लवदनः-ना-नं, हास्यमुखः-खी-खं, मुहसाननः-ना-नं, हास्यवदनः &c., प्रसन्नमुखः &c.—(Energetic) तीक्ष्णकम्पी-म्पी-म्पी (नृ), उद्योगशीलः-ला-लं, उत्साहशीलः-ला-लं.

LIVELY, LIVELY, *adv.* तेजसा, तेजोपूर्व, उन्नमेन, उन्नमवत्, प्रफुल्लवत्.

LIVER, *s.* (One who lives) जीवी *m.* (नृ), उपजीवी *m.*, जीवकः. See LIVING, *part.* (The organ which secretes the bile)

यकृत, कालखण्डं, कालकं, कालिका, कालेयं, कालखण्डनं, पित्राशयः, पित्राधारः; 'enlargement of the liver,' यकृद्गुम्भः.

LIVER-COLOR, *a.* यकृद्दणः-णी-यं, कालेयः-यी-यं, नीलरक्तः-क्ता-क्तं.

LIVERY, *s.* (Particular dress) वेपः, यशः, कुलवेशः, कुलवेपः, कुलविहः.

—(Of a servant) सेवकवेपः, भृत्यवेशः, परिचरवेपः, कुलसेवकवेपः.

—(Keeping a horse at a certain rate) निरूपितभृत्यमपेक्ष्य

अश्वपोषणं or अश्वपालनं.

LIVERY-MAN, *s.* कुलवेशधारी *m.* (नृ), कुलवेशभृत् *m.*—(Freeman) पौरवेशः, पौरलिङ्गी *m.* (नृ), पौरलिङ्गधारी *m.* (नृ).

LIVERY-STABLE, *s.* अश्वपोषणशाला, अश्वपालनशाला, अश्वशाला.

LIVE-STOCK, *s.* जीवधनं, जीवत *m.*

LIVID, *a.* नीलः-ला-लं, नीलवर्णः-णी-यं, नीलकृष्णः-ष्णा-यं, कृष्णवर्णः-णी-यं, सीसकवर्णः &c., कालः-ला-लं, कालिकः-की-कं. LAVIDITY, LIVIDNESS, *s.* नीलता, नीलवर्णः, नीलिमा *m.* (नृ), कृष्णता, कृष्णिमा *m.*, सीसकवर्णः.

LIVING, *part.* or *a.* (Having life) जीवी-विनी-वि (नृ), जीवन्-यन्ती-वत् (तृ), सजीवः-वा-वं, जीवितः-ता-तं, जीवभूतः-ता-तं, जीवन्तः-न्ती-न्तं, प्राणी-पिनी-पिण (नृ), प्राणन्-यन्ती-यत् (तृ), प्राणभूत् *m. f. n.*, प्राणधारी-रिणी &c., प्राणमयः-यी-यं, सप्राणः-या-यं, चेतनः-ना-नं, चेतनायान्-वती-वत् (तृ), स्वप्ने-ष्टा-ष्टं, वेदितः-ता-तं; 'a living, being,' जन्तुः *m.*, प्राणी *m.* (नृ), प्राणभूत् *m.*,

जन्मी *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, चेतनः, भूतः, सत्त्वः; 'living creatures,' प्राणिनः *m. pl.*, जीवन्तः *m. pl.*, चेतनाः *m. pl.*; 'the land of the living,' जीवलोकः.—(Existent) वर्तमानः-ना-नं, प्रियमाणः-शा-यं, विद्यमानः-ना-नं, वर्तिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, वर्त्ती-रिन्ती &c.—(Subsisting) उपजीवी-विनी &c., उपजीवकः-का-कं, आजीवी-विनी &c., साजीवः-वा-वं; 'living by agriculture,' कृषुपजीवी &c.; 'living by learning,' विद्योपजीवी-विनी &c.; 'living by arms,' शस्त्रोपजीवी &c., शस्त्राजीवः-वा-वं; 'living virtuously,' सद्गती-रिन्ती &c., सद्गतिः-रि-रि, सद्गन्तः-न्ता-न्तं, सद्गन्तव्यः-रा-रं; 'living wickedly,' असद्गतिः &c., कुवृत्तिः &c., कुवृत्ती-रिन्ती &c.; 'a living sacrifice,' जीवोपहारः; 'a living death,' जीवितमरणं.

LIVING, *s.* (The act) जीवनं, प्राणवर्धनं, वर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, वासः, निवासः.—(Subsistence, means of subsistence) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, आजीवः-वनं, जीवोपायः, उपजीवनोपायः, वृत्तुपायः, वृत्तिः, वर्त्तनं, जीवसाधनं, प्राणयात्रा, यात्रा, शरीरयात्रा, प्राणस्थितिः *f.*, निवाहः, जीवनिवाहः, प्राणनिवाहः, उदरनिवाहः; 'living by learning,' विद्योपजीवनं; 'living by husbandry,' कृषुपजीवनं; 'having a living,' वृत्तिमान्-मती-मत (नृ); 'good living,' समोजनं, मिष्टभोजनं, परमान्नभोजनं, उत्तमान्नभोजनं, साध्यायनं; 'poor living,' कुभोजनं, कदन्नभोजनं.—(Benefice) धर्मदायः, धर्माध्यापकवृत्तिः *f.*, धर्मशिक्षकवृत्तिः.

LIXIVIAL, LIXIVIOUS, *a.* क्षारायुक्तसृष्टः-ष्टा-ष्टं, क्षारव्याप्तः-प्ता-प्तं, क्षार-विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्षाराक्तः-क्ता-क्तं, लवणक्तः &c.

LIXIVUM, *s.* क्षारायु *n.*, क्षारजलं, क्षारसमृद्धजलं, क्षारितजलं,

LIZARD, *s.* सरटः, सरटः *m.*, सरट् *m.*, कृकलासः, कृकवाकः *m.*, कृक-लासः, कृकलाशः, गोधा-धिका, प्रतिमूयः-य्यकः, पक्षिः-त्रिका, लक्षिका, शरदः, बहुरूपः, असङ्गः, क्रकचपाद् *m.*, शुष्काङ्गी, वेदारः, विदारः *m.*, साङ्गनः, साशयन्तकः, वृक्षशः; 'house-lizard,' गृहगोधा-धिका, गृहगोलिका, गृहालिका, मुसली, मुपली, मुशली, टट्टनी, ज्येष्ठा-ष्टी.

Lo! exclam. पश्य, पश्यत, प्रेक्षस्व.

LOAD, *s.* भारः, पुरा, पूः *f.* (पुर), स्थीरं, पथ्योहारः; 'a heavy load,' सुभारः, अतिभारः, दुभारः, गुरुभारः.—(Encumbrance, anything grievous) बाधा, पीडा, कष्टः; 'bearing a load,' भारवाहनः-ना-नं, भारवाही-हिनी-हि (नृ), भारवाहिकः-की-कं, भारवहः-हा-हं, भारवहः-रा-रं, भारवहः-हा-हं, भारवहः-रा-रं, भारवहः-की-कं; 'the act of bearing a load,' भारवहनं, भारोद्धरणं, भारोद्धरणं.

To LOAD, *v. a.* भारं न्यस् (c. 4. -अस्यति-असितुं) or निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति-धातुं) or चारुद् in caus. (-रोपयति-यितुं) or स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), भारवन्-वतो-वत् कृ. भारकान्-ना-नं कृ. सभारं-रां कृ. भारेण पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), भारयन्तं-न्तां कृ.—(With powder) आग्नेयचूर्णं निविश, चूर्णगर्भं-भो कृ. आग्नेयचूर्णं पृ (c. 10. पूरयति-यितुं).

LOADED, *p. p.* भारवान्-वती-वत् कृ. भारी-रिणी-रि (नृ), सभारः-रा-रं, भारकान्-ना-नं, भारयन्तं-न्ता-न्तं, अवित्तभारः-रा-रं, निवेशितभारः-रा-रं, आरोपितभारः-रा-रं, भुरीणः-णा-यं, गर्भः-भो-भं in comp.; 'loaded with powder,' चूर्णगर्भः-भो-भं, आग्नेयचूर्णपूरितः-ता-तं, दासचूर्णपूरी-शी-शी; 'heavily loaded,' सुभारः-रा-रं, सुभारवान् &c., सुभारी &c., अतिभारी &c.

LOADER, *s.* भारकरी *m.* (नृ), भारदाता *m.* (नृ), भारारोपकः.

LOADING, *s.* (The act) भारारोपणं, भारारोपणं.—(Cargo) भारः.

LOADSTONE, *s.* लोहचुम्बकः, चुम्बकः, चुम्बकप्रसरः, चुम्बकमणिः *m.*, लोह-कातः-नं, अयस्कान्तः, आकर्षः-रैकः, आकर्षकप्रसरः, महालोहं, कृष्णलोहं, द्रावकः, भावरः, वैकान्तं.

LOAF, *s.* अपूपः, पूषः, पिष्टकः, पक्षेरकः, ओकुलः, पोलिका, करम्भः-भ्रकः.—(A mass) पिष्टः.

LOAM, *s.* चिक्कणमृत्तिका, चिक्कणमृत्तिका, पट्टपालुकायुक्तो मृत्तिकाविशेषः, पट्टिलमृत्तिका, पट्टः, चिकिलः.

LOAMY, *a.* चिक्कणः-शा-यं, चिक्कणमृत्तिकायुक्तः-यो-यं.

LOAN, *s.* (Of money) ऋणं, ऋणदानं, धनप्रयोगः, प्रयोगः, कुसीदं, कलाविः *f.*-द्विका, निरूपितकालपर्यन्तं धनप्रयोगः.—(Temporary use of any thing) निरूपितकालपर्यन्तं द्रव्यप्रयोजनं or द्रव्यप्रयोगः.—(Something to be given back) प्रतिदेयं.

LOATH, *a.* अनिच्छुः-च्छुः-च्छु, अनिच्छुकः-का-कं, अनिच्छन्-च्छन्ती-च्छत् (नृ), विरक्तः-क्ता-क्तं, विमुखः-खा-खं, पराङ्मुखः-खा-खं, विमतः-ता-तं, असम्मतः-ता-तं, सकामः-मा-मं, निष्कामः-मा-मं, निस्मृहः-हा-हं.

To LOATH, *v. a.* अत्यन्तं द्विष (c. 2. द्वेष्टि-ष्टुं) or प्रद्विष, अतिद्वेषं कृ. गर्हं (c. 1. गर्हते-हितुं), बाध् in des. (बीभस्तते-स्तितुं), पूष (c. 1. पूषते-शितुं), पूषां कृ. बीभस्तं कृ.

LOATHED, *p. p.* अतिद्विष्टः-ष्टा-ष्टं, गर्हितः-ता-तं, घृणितः-ता-तं.

LOATHFUL, *a.* अतिद्वेषी-विणी-पि (नृ), घृणाकारी-रिणी &c., बीभत्स-कारी &c., बीभत्सः-ता-तं, बीभत्सजनकः-का-कं.

LOATHING, *s.* बीभत्सः-त्सं, घृणा, गर्हा-हंयं, अतिद्वेषः-पणं, अत्यन्तद्वेषः, विकृतं, वैकृतं-त्वं, कुत्सा, विरक्तिः *f.*, निर्वेदः, व्यक्रारः.

LOATHINGLY, *adv.* सबीभत्सं, बीभत्सपूषं, अतिद्वेषणं, घृणापूषं, कुत्सापूषं.

LOATHSOME, *a.* बीभत्सजनकः-का-कं, घृणाजनकः-का-कं, घृणापादकः-का-कं, अतिगर्हितः-ता-तं, गर्हितः-ता-तं, गर्हणीयः-या-यं, गर्वः-र्यं-यं, कुत्सितः-ता-तं, घृणार्हः-र्हा-हं, द्वेषः-घा-यं, अतिद्वेषणीयः-या-यं, विरक्तिजनकः &c.

LOATHSOMELY, *adv.* गर्हितं, गर्हणीयं, अतिद्वेषणीयं, गर्वप्रकारेण.

LOATHSOMENESS, *s.* गर्हता, गर्हणीयता, कुत्सितत्वं, कौत्सित्यं, घृणाजनकत्वं, घृणाहेता, बीभत्सजनकता, द्वेष्यता.

LOB, LOB-COCK, *s.* स्थूलशरीरः, स्थूलकायः, स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलजनः.

LOBBY, *s.* सभोपशाला, सभोपगृहं, उपशाला, वासशाला, गमनागमनशाला.

LOBE, *s.* (Of the ear) कर्णलतिका, पालिका, कर्णपालः *f.* -ली-लिका.

—(Of the lungs) कुम्भसभागः, कुम्भसलतिका.—(Of the liver) यकृद्भागः, यकृद्दंशः.—(Part, division) चंशः, भागः.

LOBED, *a.* पालिकाविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, भागी गिनी-गि (नृ).

LOBSTER, *s.* कर्कटजातीयो दीर्घनेत्रविशिष्टो मत्स्यभेदः.

LOCAL, *a.* देशिकः-की-कं, देश्यः-श्या-श्यं, देशी-शिनी-शि (नृ).

देशीयः-या-यं, स्थानिकः-की-कं, स्थानीयः-या-यं, ऐहस्थानिकः-की-कं, ऐहदेशिकः-की-कं, देश or स्थान in comp.; as, 'local usage,' देशव्यवहारः, देशाचारः; 'local law,' देशधर्मः.—(Relating to a place) देशसम्बन्धी-न्धनी &c., स्थानसम्बन्धी-न्धनी &c.—(Limited to a particular place) एकदेशिकः-का-कं, एकदेशीयः-या-यं, एकदेशी-शिनी &c., एकस्थानिकः-की-कं, विशेषदेशीयः-या-यं, विशेषस्थानिकः-की-कं.

LOCALITY, *s.* स्थानं, देशः, प्रदेशः, स्थलं, आस्थं, स्थानता, देशता, देशसम्बन्धः, स्थानसम्बन्धः, स्थितिः *f.*

LOCALLY, *adv.* स्थानविषये, स्थानतः, स्थानमुद्दिश्य, देशमुद्दिश्य, देशे.

-प्रं, सावहेलः-ला-लं, जडदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, मदोदतः-ता-तं, मदोदयः-या-यं, श्रौटीरः-रा-रं, श्रौखीरः-रा-रं, प्राटः-टा-टं.

LOG, *s.* (Shapeless or bulky piece of wood) स्थूलकाष्ठं, स्थूलदारः *m.*, काष्ठसखः-खं, वृहत्काष्ठं, दारुसखः, वृहत्दारुसखः, काष्ठं.—(Machine for measuring the velocity of a ship) नौकागतिमापकयन्त्रं, परिमापककाष्ठं.

LOG BOOK, *s.* नौकागतिविषयकं दैनिकविवरणपुस्तकं.

LOGARITHM, *s.* घातप्रमापकः, घातप्रमापकसंख्या, लाघतमाध्यसंख्या, परिकर्म *n.* (नं).

LOGARITHMIC, *a.* घातप्रमापकसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नं).

LOGGERHEAD, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, मूढः, मूर्खः, जडः, जडबुद्धिः *m.*, जडमतिः *m.*, बल्लरः, यदुकः.

LOGGERHEADS, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्विः-द्वि, स्थूलधीः-धीः-धि, जडबुद्धिः.

LOGIC, *s.* तर्कः, तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, व्यायः, व्यायविद्या, व्यायशास्त्रं, विचारविद्या, व्यूहः, प्रोहः, अभ्यूहः, निरूहः, ऊहः, वैशेषिकं, सान्नीध्यिकी, अनुमानोक्तिः *f.*, ध्रुवः. The व्याय school was instituted by the sage Gautama, the branch of it called वैशेषिकं was founded by Kaṇāda. The following are some of the terms of logic; 'universal pervadence or extension,' व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः; 'extreme extension or conclusion unwarranted by the premises,' सतिव्याप्तिः; 'individual or particular extension,' अव्याप्तिः *f.*, अव्याप्यवृत्तिः *f.*; sign of the existence of an inherent property,' व्याप्तिप्रमाणं; 'subject of an inference,' व्याप्यं. Other terms are उपलक्षणः, उत्पायकाक्षा, प्रवृत्तिनिमित्तं, कैमय्यं, व्याप्यकोटिः *f.*, सिद्धसाधनदोषः.

LOGICAL, *a.* (Pertaining to logic) तार्किकः-को-कं, व्यायी-यिनी-यि (नं), नैयायिकः-की-कं, तर्कसम्बन्धी-न्धिनी &c., तर्कविद्यासम्बन्धी &c., तर्कविद्याविषयः-या-यं, तर्कशास्त्रविषयः &c., प्रोहः-हा-हं, ऊही-हिनी &c., यौक्तिकः-की-कं, 'logical conclusion,' विनिगमः, निगमनं. —(According to the rules of logic) तर्कशास्त्रसिद्धः-द्धा-द्धं, व्यायशास्त्रसिद्धः &c., युक्तिसिद्धः &c., तर्कानुसारी-रिणी &c., व्यायानुसारी &c., व्यायशास्त्रानुसारी &c., तर्कशास्त्रसम्मतः-ता-तं, व्यायशास्त्रसम्मतः-ता-तं, तर्कशास्त्रानुयायी-यिनी &c.

LOGICALLY, *adv.* व्यायतम, यथाव्यायं, तर्कानुसारेण, व्यायानुसारेण, तर्कशास्त्रानुसारेण, तर्कशास्त्रानुरूपेण, व्यायशास्त्रयत्.

LOGICIAN, *s.* तर्की *m.* (नं), तार्किकः, नैयायिकः, व्यायविद् *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः, व्यायशास्त्रज्ञः, व्यायशास्त्रपण्डितः, व्यायशास्त्रवेत्ता *m.* (नं), तर्कशास्त्री *m.*, (नं), व्यायशास्त्री *m.*, शोवादिकः, ऊही *m.*; 'versed in the system of Gautama,' आश्रयादः, अश्रयादः; 'in that of Kaṇāda,' वैशेषिकः.

LOGOMACHY, *s.* वाग्पुटं, वाक्कलहः-हं—(Dispute about words) शब्दवादः, शब्दविवादः, शब्दयुद्धं.

LOGWOOD, *s.* (A kind of wood used in dyeing) पतङ्गः.

LOIN, *s.* श्रोणिः-शी *f.*, कटिः-टी *f.*, कटिदेशः, श्रोणिदेशः, श्रोणिफलकं, श्रोणितटं, कटीतटं, कटितटं, नितम्बः, जघनं, ककुक्षती, कलत्रं, प्रोथः, कटः, कटिशोषकं; 'girding the loins,' कटिबन्धनं; 'having the loins girded,' बद्धकटिः-टिः-टि; 'the cavities of the loins,' कुकुन्दरे *n. du.*, ककुन्दरे *n. du.*, कटोरे *n. du.*, कटोरः, कटः; 'girdle worn round the loins,' कटिसूचं, कटिशूलाला, श्रोणिविषं; 'sprung from one's loins,' अङ्गजः-जा-जं, अङ्गजातः-ता-तं.

To LOITER, *v. n.* विलम्बं (c. 1. -लरते-चितुं), मन्द (nom. मन्दायते),

विलम्बनं कृ., विलम्बं कृ., कालं क्षिप्य (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), कालक्षेपं कृ., अवस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं), चिर (nom. चिरयति, चिरायति), चिरं or चिरकालं स्या or अवस्था, मन्दं मन्दं चल (c. 1. चलति-लितुं) or चर (c. 1. चरति-रितुं), विलम्बेन गम्य (c. 1. गच्छति, गन्तुं).

LOITERER, *s.* विलम्बी *m.* (नं), विलम्बकारी *m.*, विलम्बगतिः *m.*, विलम्बगामी *m.* (नं), मन्दगामी *m.*, मन्दगतिः *m.*, कालक्षेपकः.

LOITERING, *part.* मन्दायमानः-ना-नं, मन्दयमानः-ना-नं, विलम्बी-चिनी-सि (नं), विलम्बगामी-मिनी &c., चिरायमाणः-या-यं.

LOITERING, *s.* विलम्बनं, विलम्बगमनं, मन्दगमनं, कालक्षेपः.

To LOLL, *v. n.* (Recline lazily) आलस्येन शो (c. 2. शोते, शयितुं) or अवलम्बं (c. 1. -लघते-चितुं) or संविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), मुखेन शो or अवलम्बं.—(Loll the tongue) जिह्वां लल or लल (c. 1. ललति, ललति, c. 10. लालयति, ललपति-यितुं), जिह्वाललनं कृ., जिह्वां वहिष्कृ; 'one who lolls the tongue, ललनिहः-ह्वा-हं.

LOLLING, *s.* (Of the tongue) ललनं, जिह्वाललनं.—(Lolling and languishing as indicative of passion) लालित्यं, ललितं, लालनं.

LONE, LONELY, *a.* (Solitary, unfrequented) निजनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, विलोकः-की-कं, निमनुजः-जा-जं, निमनुष्यः-या-यं, एकान्तः-ना-नं, विविक्तः-क्ता-कं, निभूतः-ता-तं, जनानाकोशः-शी-शं, जनैरनाकोशः &c., निःशलाकः-का-कं, निःशलाकः &c., व्यनमसारः-रा-रं, हीनसंसारः-रा-रं; 'a lonely place,' निजनस्थानं. —(Single, standing by itself) एकाकी-किनी-कि (नं), एकः-का-कं, असहायः-या-यं, असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी &c.—(Fond of solitude) विविक्तप्रियः-या-यं, विविक्तमेवो-विनी &c., एकान्तप्रियः-या-यं, एकान्तमेवो &c.

LONELINESS, *s.* (Solitude, retirement) निजनता, विजनता, विविक्तता, विविक्तं, निमनुष्यता, निभूतता, एकान्तं, निःशलाकता, संसारहीनता, संसारव्यनता, एकाकिता-तं, असहायता, असङ्गता.—(Love of retirement) विविक्तमेवा, विविक्तप्रतिः *f.*, विविक्तस्वः *f.*, एकान्तप्रतिः *f.*

LONESOME, *a.* निजनः-ना-नं, विजनः-ना-नं, दारुणः-शा-शं, निरानन्दः-न्दा-न्दं; 'a lonesome road,' प्रान्तरं.

LONISOMENESS, *s.* निजनता, विजनता, विविक्तता, निरानन्दता, दारुणता.

LONG, *a.* (In time or space) दीर्घः-घा-घं, द्वाधिमयान्-यती-यत् (त), आयतः-ता-तं, आयामी-मिनी-मि (नं), आयामयान्-यती &c., आयतः-ता-तं, आयतिमान्-मती &c., लघः-छा-छं, चिर in comp., this last is restricted to time. (Long in extent or size) दीर्घपरिमाणः-शा-शं, दीर्घाकारः-रा-रं, दीर्घाकृतिः-ति-ति, दीर्घतनुः-नु-नु.—(Extended) आयतः-ता-तं, ममायतः-ता-तं, आयामितः-ता-तं, विस्तीर्णः-शी-शं, विस्तृतः-ता-तं, प्रमृतः-ता-तं.—(Tedious, dilatory) दीर्घमूत्रः-त्रा-त्रं, चिरकारी-रिणी &c., चिरक्रियः-या-यं, विलम्बकारी &c., विलम्बी-चिनी-सि (नं), दीर्घमूत्री-विणी &c., प्रलघः-छा-छं.—(Continuing for a long time) दीर्घकालीनः-ना-नं, चिरकालीनः-ना-नं, दीर्घकालिकः-की-कं, चिरकालिकः &c., चिरस्थः-स्था-स्थं, चिरस्थायी-यिनी &c., चिरस्थितः-ता-तं, चिरन्तनः-न्ती-नं, चिरलः-ल्लो-ल्लं, दीर्घकालम्यायो-यिनी &c., चिरकालम्यायो-यिनी &c.—Long, in the sense of distant) दूरः-रा-रं, दूरः-रा-रं; 'going a long way,' दूराः-गा-गं; 'a long way off,' दूरस्थः-स्था-स्थं, दूरस्थायी-यिनी &c.—(Extended to any measure) expressed by परिमाणः शा-शं or परिमितः-ता-तं or मितः-ता-तं in comp., as, 'a line an inch long,' अङ्गुलपरिमाण or अङ्गुलपरिमित or

अङ्गुलिमा रेखा: 'four fingers long,' बहुकालः-लौ-लं, चतुर-
द्वलपरिमितः-ता-तं-(A long period) दीर्घकालः, चिरकालः,
बहुकालः, अनेककालः, आयतायति: f.; 'for a long time,'
दीर्घकालः, चिरकालः, बहुकालः-लौ-लं, अनेककालः, चिरं-रेण-रात्
-राय, चिरदिवसं, चिररात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं; 'long absent,' चिरगतः
-ता-तं, चिरप्रवासी-सिनी &c.; 'long ill,' दीर्घरोगी-गिणी &c.,
दीर्घामयः-या-यं, चिररोगी &c.; 'long sought for,' चिरचेष्टितः
-ता-तं; 'cherished for a long time,' चिरकालपालितः-ता-तं,
चिरपालितः &c.; 'accumulated after a long time,' चिरका-
लोपाज्जितः-ता-तं, चिरलम्बः-त्रा-त्रं; 'living long,' दीर्घजीवी
-विनी &c., चिरजीवी &c.; 'a long life,' दीर्घजीवः; 'long
since abandoned,' चिरोक्तः-ता-तं, 'for a short time,'
अल्पकालः, अल्पमात्रं, कियत्कालं, 'lasting for a short time,'
अल्पस्थायी-विनी &c., 'the long run,' चाषति: f., 'long-haired,'
दीर्घकेशः-शी-शं; 'long-leaved,' दीर्घपत्रः-त्रा-त्रं, दीर्घपत्रः-शी-
शं; 'long-tongued,' दीर्घभिहः-त्रा-त्रं, दीर्घरसनः-ना-नं,
'having a long line of ancestors,' दीर्घवंशः-शा-शं, 'a long
journey,' दीर्घयात्रा n. (न), दीर्घाद्य n. (न), 'a long vowel,'
दीर्घस्वरः, 'the long sound of vowels,' प्रवः, प्रुतः-तं, 'long
syllable,' दीर्घाक्षरं, हारः.

Long, *adv.* (To a great extent in space) दूरं, विदूरं, दूरतम्, दूरप-
र्यन्तं, दीर्घपर्यन्तं, दीर्घपरिमाणं-गेन-(To a great extent in
time, for a long period) दीर्घकालं, चिरकालं-लौ-लं, बहुकालं
-लौ-लं, अनेककालं, चिरं-रेण-राय-रात-रस्य-रे, चिरदिवसं, चिर-
रात्रं-त्राय, दीर्घरात्रं-त्राय, बहुकालपर्यन्तं, दीर्घकालपर्यन्तं; 'very
long,' सुचिरं-रेण-रातः; 'how long?' कियत्कालं, कियन्तं कालं,
कियता कालेन, कियत्कालपर्यन्तं, कियत्कालं यावत्, कतिकालं: 'how
long!' कियच्चिरं-रेण-रातः; 'ere long,' अचिरं-रातः; 'long
ago,' प्रागेव, प्राक्काले, पूर्वं, पूर्वकाले, अतीतदीर्घकाले, गतदीर्घकाले,
अयहितपूर्वकाले; 'not long ago,' अल्पयहितपूर्वकाले, 'as long,'
यत्कालं, यावत्कालं, यत्पर्यन्तं; 'so long,' तत्कालं, तावत्कालं, तत्पर्यन्तं.
-(Through the whole extent or duration of) पर्यन्तं affixed,
आ prefixed, यावत्; as, 'the whole year long,' वर्षपर्यन्तं,
आयुषान्नाहः 'whole life, as long as one lives,' यावज्जीवं,
आमरणात्, मरणं यावत्; 'long-absent, long-ill, long-sought,
&c.' See under Long, a.

To long, v. n. (Desire eagerly) अत्यन्तम् अभिलषं (c. 1. -लपति,
c. 4. -लषति -लपिहं) or वाञ्छं (c. 1. वाञ्छति -ल्लिहं) or अभिवाञ्छं
or काञ्छं (c. 1. काञ्छति -ल्लिहं) or आकाञ्छं or अभिकाञ्छं or अनु-
काञ्छं, अतिशयनं मूहं (c. 10. मूहयति -यितुं) or इष् (c. 6. इच्छति,
लपिहं) or आप in des. (इच्छति -ल्लिहं) or अभाष्पं or पश्यापं or
लुभं in des. (लुभति -ल्लिहं) or अभिलभं or अभिलृष् (c. 10. -लोच-
यति -यितुं) or कम् (c. 10. कामयति -यितुं) or ईहं (c. 1. ईहते -हितुं)
or समीहं, लुभं (c. 4. लुभति, लोभ्यं), गृह् (c. 4. गृह्यति, गर्धिहं), भृज्
in des. (बुभुधति -ने -ल्लिहं), नृष् (c. 4. नृष्यति, तर्पिहं), आशंसं (c. 1.
-शंसते -ल्लिहं), आशाम् (c. 2. -शास्ते, c. 1. -शास्ते -ल्लिहं), अभिधानं कृ-
-(As a pregnant woman) दोहदं कृ, दोहदवती भू, दोहदिनी भू.

Longanimity, s. सहनशीलता, चिरसहिष्णुता, क्षमा, धानि: f.

Long-armed, a. दीर्घबाहुः-हु-हु, दीर्घभुजः-जा-जं, लघ्वस्तः-स्ता-स्तं.

Long-bellied, a. लघोदरः-रा-रं, लघ्वदरः-रा-रं, दीर्घोदरः-रा-रं.

Long-boat, s. दीर्घनीका, पृथ्वीका, महानीका, उपनीका.

Long-concealed, a. चिरगुप्तः-भा-भं, चिरकालप्रच्छन्नः-च्छा-चं.

Long-continued, a. चिरस्थितः-ता-तं, चिरकालस्थायी-विनी-वि (न).

Long-eared, a. लघ्वकर्णः-शी-शं, दीर्घकर्णः-शी-शं, आयतकर्णः-शी-शं.

Long-eyed, a. आयताक्षः-क्षी-क्षं, आयतनेत्रः-त्रो-त्रं, दीर्घनेत्रः-नी-नं.

Long-faced, a. दीर्घमुखः-खी-खं, दीर्घयन्त्रः-त्रा-त्रं, दीर्घाननः-ना-नं.

Long-forgotten, a. चिरविस्मृतः-ता-तं, चिरकालविस्मृतः-ता-तं.

Long-headed, a. विदग्धमतिः-ति-ति, उत्पन्नमतिः &c., निपुणमतिः
&c., मृच्छमुद्रिः-द्रि-द्रि, दीर्घसन्धानी-निनी-नि (न).

Long-lasting, a. चिरस्थायी-विनी-वि (न), चिरकालस्थायी &c.,

चिरस्यः-स्या-स्यं, चिरकालीनः-ना-नं, चिरकालिकः-की-कं, दीर्घ-
कालिकः-की-कं.

Long-legged, a. दीर्घजङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, दीर्घपादः-दा-दं, आयतजङ्घः &c.,

उर्ध्वजङ्घः-नु-नु, उर्ध्वजङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, उर्ध्वजङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, दीर्घसङ्घः-ङ्घा-ङ्घं.

Long-lived, a. दीर्घजीवी-विनी-वि (न), चिरजीवी &c., चिरम्रोवी

&c., चिरजीवकः-का-कं, दीर्घायुः-यु-यु or दीर्घायुः-यु-यु (स).

चिरायुः &c., दीर्घायुष्यः-ष्या-ष्यं, चिरायुष्यः &c., आयुषः-पी-पं.

जीवयुषः-पा-पं, जैवातकः-का-कं, आयुष्मान्-ष्मती-ष्मत् (त);

this last is generally used in addressing a king or superior
in the voc. c.; as, 'O long-lived one,' आयुष्मन्.

Long-lost, a. चिरगतः-ता-तं, चिरभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, चिरकालगतः-ता-तं.

Long-necked, a. दीर्घश्रोत्रः-त्रा-त्रं, आयतश्रोत्रः &c., दीर्घकण्ठः-खदा-खदं.

Long-pepper, s. पिप्पली-लि: f., शीशिरी, कोला, उपला, कृष्णा, उपकु-

ल्या, मागधी, वेदही, चपला, कणा, वशिः, वसिः, श्रेयसी, करि-

पिप्पली, कपिपल्ली कोलपल्ली, चयं-ष्या, चवी, चविका-कं.-(Its

root) पिप्पलीमूलं, ग्रन्थिकं, चटिकाशिरसं n.

Long-sighted, a. दीर्घदृशी-शिनी-शि (न), दीर्घदृष्टिः-ष्टि-ष्टि, दूर-

दृशी &c., दूरदृष्टिः-ष्टि-ष्टि.

Long-sightedness, s. दीर्घदृष्टिः f., दीर्घदर्शनं, दूरदृष्टिः f., दूरदर्शनं.

Long-sufferance, long-suffering, s. सहनशीलता, सहिष्णुता, चिर-

सहिष्णुता-त्वं, चिरमहनं, बहुधमता, क्षमा, धानि: f., सहनं, तितिक्षा,

अपकारं-पि चित्रस्याधिकारः.

Long-suffering, a. सहनशीलः-ला-लं, सहिष्णुः-ष्णु-ष्णु, चिरसहिष्णुः

-ष्णु-ष्णु, बहुधमः-मा-मं, बहुमहः-हा-हं, सन्नमहः-हा-हं, क्षमायान्

-वती-वत् (त), धानः-ना नं, क्षमी-मिणी-मि (न), तितिक्षुः-क्षु-क्षु.

Long-winded, a. दीर्घमंत्रः-त्रा-त्रं-त्रो-त्रिणी-त्रि (न), कष्टजनकः-का-कं.

Longer, a. दीर्घतरः-रा-रं, द्वाधीयान्-यसी-य (स); 'for a longer

period,' दीर्घतरकालं, बहुतरकालं; 'why do you delay any

longer?' किम् अतःपरं विलससं.

Longest, a. दीर्घतमः-मा-मं, द्वाधेयः-ष्टा-ष्टं; 'for the longest

period,' दीर्घतमकालं, मुदीपकालं.

Longival, longevous, s. दीर्घजीवी-विनी-वि (न), चिरजीवी &c.

See Long-lived.

Longevity, s. दीर्घजीवः, चिरजीवित्वं, दीर्घजीवित्वं, चिरजीवित्वं,

दीर्घायुष्यं, चिरायुष्यं, चिरायुषं n., दीर्घायुस् n., आयुस् n.; 'condu-

cive to longevity,' आयुष्यः-ष्या-ष्यं.

Longimanous, a. दीर्घहस्तः-स्ता-स्तं, दीर्घपाणिः-शि-शि, लघ्वहस्तः &c.

Longimetry, s. दूरत्वमिति: f., दूरत्वमापनं, दीर्घमापनं, दीर्घमापनं.

Longing, s. अत्यभिलाषः पतिम्पूहा, अत्यन्तवाञ्छा, अतीच्छा, अतिशयच्छा,

अतिकांक्षा, अत्याकांक्षा, लाटया, उल्कया, कीटहले, क्षीमुखं, कामः,

मृणा, अतिलम्बा, इच्छा, आशा, कांक्षा, अभिकांक्षा, नितान्तम्पूहा;

'longing of a pregnant woman,' दोहदं.

अदृढः - दृढा-दं. (United, unfastened) अग्रहः - द्वा-दं,
मुक्तः का-कं, प्रमुक्तः &c., उद्गुन्धितः - ता-तं, उद्गुन्धितः - ता-तं, समन्वितः
-ता-तं, विगणितः - ता-तं, बन्धनरहितः ता-तं, बन्धनशून्यः - न्या-न्यं,
सनिर्मूलितः ता-तं, उन्मुक्तः - ता-तं, उदासः - वा-वं, उत्सृजः - वा-वं,
उन्नतः - द्वा-दं. (Free) मुक्तः - का-कं, विमुक्तः का-कं. - (Not close
or compact) विपटः लो-लं, असंहतः - ता-तं, अदृढसान्ध्यः - न्यः-
न्यं, शिथिलसायः &c. - (Not concise, rambling) सम्मिश्रितः - प्रा-
प्रं, विकर्षणः - शा-शं. (Indeterminate) अनियतः ता-तं, अव्य-
यमितः ता-तं, अनिर्णीतः - ता-तं, अपरिमितः ता-तं, सन्दिग्धः - ग्या-
ग्यं. (Uncounted) असम्मतः - द्वा-दं, निःसम्बन्धः - न्या-न्यं.
अदृढः &c. - (Not rigid) अनियतः ता-तं, सखिरः - रा-रं, अधीरः
रा-रं, जयत्वस्थितः ता-तं. (Dissolute) अत्यस्तः - म्या-म्यं,
व्यभिचारी रिग्री-रि (तत्. दूराचारः) ता-तं, दुर्वृतः - द्वा-दं, अवशाः
- शा-शं, व्यसनी तिनी &c. (A loose woman) व्याख्यातः - 'a
loose man, लाम्यटः - 'a loose woman' पृष्ठली वन्द्यकी, भष्टा,
व्यभिचारिणी See Lvs. Under loose - सूत्र (c. 6). युजति, मोक्तुं,
c. 10. मोक्षयति - यितुं), विमुञ्च, निमुञ्च, मोक्षते c. 10. मोक्षयति - यितुं),
विमोक्ष, विमृञ्च, विमृञ्च, मृजति - मृजे, c. 10. मज्जेयते - यितुं, बन्धनाद्
मुच. - See Petros. (To break loose बन्धनानि भिद्ये (c. 7)
भिन्नति, भेतुं) - क्लिप्त (c. 7. क्लिन्नति, क्लैतुं) कटाघ (c. 1). पलायति
- यितुं, c. 1. ह्य. मुक्त्वचनाः - ना-नं भू. बन्धनाद् भष्टा (c. 1). भ्रजयति,
भोजितुं, पांमेष्ट, विमेषः - 'broken loose' - अष्टः भा-भं, बन्धनाद्
तदनष्टः &c. परिभष्टः &c.

[illegible][illegible]

लोभस्य, सः (State of being) लोभः प्र. लोभः (लोभता) न.
 श्रेयिन्त्वः, राधता, प्रयसः, अन्धः, रीतः, लसकः, भवता, विरसता,
 शयूहता, अयुतिः. (Lovership of) लसकः, विरसता, वरन्वः,
 समरतन्त्रः. (Of morals or conduct) अन्धता, अनययिनिः.
 अन्वययता, अयसिता, लसकता, लोभक्यं लोभः. See LUSTRY.
 (Of) लोभः (युक्तोपनिः) लोभक्यता, लोभः लोभः न.

LOGSENING, LOGSENG, S. शिथिलीकरणं, मोचनं, विमोचनं, मोक्षणं, वि-
मोक्षणं, ग्रन्थनं, प्रथनं. मांक: f

Tantra, i. a. भित्ति, विनाशिन, वेपथुः, सवर्धनः, समकृत (c. 6. - कृन्तति
- कर्त्तव्यं), विकृत, छत्र (c. 9. लम्बति, लांबित्वं लघु (c. 9. लम्बयति, लोभ्रं).

London, p. p. अवहितः-आ वं. टनः-आ-नं. टमः-आ मं. कवितः-ता-नं.

Loricatus लोचनाम्. (चू.) क्षत्राणां लोचनाम्. लोचकः. लिट्. in comp., लोपनकृत.
 Loricatus, a. एकपाशं धतन्नालः. ला-लं ०. धतनालः -लः -ल.

जलपाकः-का-कं. गदयिल्लः-ल्ल-ल्ल. यथाभाषि-पिणो
पि-पि. यहादी-दिनो &c. वाष्पि-पिपि &c. जलपाकः-का-कं.
जलपाकः-का-कं. गदयिल्लः-ल्ल-ल्ल. वाष्पिपिपिपुः-पुः-पु. मुखः
-रा-रं. यका-की-की. यविपिपि &c.

LOGU-ADJECTIVENESS. LOGU-ADJECTIVE, *g.* याचदृक्ता, याचालता, बहुभाषित्वं, अतिभाषणं, अतिप्रयोगिकः *f.* अतिपादः, नृत्यः-नृत्यता, नृत्यितं

गद्यविज्ञता, वाग्मित्वं, अत्यालापः, बहुवादित्वं, मुखरता, मौखर्यं.

LORD, *s.* ईश्वरः, ईशः, पतिः *m.*, स्वामी *m.* (नृ.), प्रभुः *m.*, नाथः, राजा *m.* (नृ.), अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, अधीश्वरः, भञ्जो *m.* (नृ.), भगवान् *m.* (नृ.), इन्द्र in comp.; 'supreme lord,' अधिराजः, सर्वेश्वरः, सर्वस्वामी *m.*, अधिनाथः; 'lord of men,' नरेश्वरः, नराधिपः, नरेशः, नृपतिः *m.*, नरपतिः, नरेन्द्रः; 'lord of earth,' भूपतिः *m.*, भूमिपतिः *m.*, महीपतिः *m.*, पृथिवीपतिः, द्यौतिपतिः; 'lord of heaven,' स्वर्गपतिः *m.*, स्वर्गराजः, स्वर्गभञ्जो *m.* (नृ.), नाथः नाथः; 'lord of beasts,' भृगुनेन्द्रः; 'my lord,' स्वस्तिन् voc. c. (Husband) पतिः *m.*, भञ्जो *m.*, स्वामी *m.*, 'lord of life,' जीविपतिः, प्राणेशः, प्राणनाथः, प्राणान्वितायः. (The Supreme Being) परमेश्वरः, परेश्वरः, ईश्वरः, भगवान्, प्रभुः *m.*; 'to be lord of,' ईश (c. 2), ईष्टे, ईशितुं), प्रभु (c. 1), भवति विभुः.

THEOREM. दृश्यं or ध्येयं or धर्मपदं आधिपत्यं कृ or ईश (c. 2.
ईष्ट, ईशितं) or शाम (c. 2. शामित-मित).

Hottiness, *s.* (Imperiousness) भृता, धर्ति, दृष्टि, ऐश्वर्यदृष्टिः,
 अथर्विप्रता, उन्मिता, स्वच्छला, गर्भः, प्रगल्भा, प्रागल्भ्यः.

Lordly, lordling, *o.* ईश्वरीयः -या -यं, ऐश्वर्यः -री -रं, ऐशः -शी -शं,
 ऐशिकः -की -कं, ईश्वरयोगः -ग्या -ग्यं, स्वामियोगः &c. प्रभुयोगः
 &c., राजकीयः -या -यं, ईश्वरार्हः -रह -रं, ईश्वरसदृशः -शी -शं, ईश्वर-
 चितः -ता -तं, ईश्वर in comp. as: 'lordly nature', ईश्वरभावः
 'imperialty' प्रभुः -प्रा -प्रे, धर्मो -धर्मिक -धर्मि -धर्मि -धर्मः -प्रा -प्रे,
 गणितः -ता -तं, गुरुतः -ता -तं, सर्वोल्लभः -लभ -लभ, लब्धियुक्तः &c.

1. *Corvus corax*. चपरा, ऐश्वर्यचपरा, ऐश्वर्यचपरा, गजरा १. ३३३३

Lourenço, १. डेसायी, डेझान, आधिपती, आप्रवर्तित, प्रभु, स्वामी
परिवारे, पालन, मानस, भावी, आधिकार, अधिककारक, आधिकारी,
महाकाय, भू, आक्रमण, नगरपालिका, निर्माता, स्थानीय, अग्र,

[illegible]

L. R. S. n. 16,51-52. 201-211. 2020012-2011-11. 2011-11-11. 2011-11-11.

1. पुरुषः, २. अकः, ३. कोरः, ४. अकथर्गः, ५. अकजातविः, ६. थाः, ७. अकः.

To lose, हन. (Be separated or parted from a thing or person.)
 प्रस. हरीयते, ह्रास, विह्रास, परिह्रास, विह्रास with acc. or loc. 3rd
 times with abl. c. भ्रंश वि. c. नश्यते, भांगितुं, परिभ्रंश, विभ्रंश,
 प्रभंश with abl. c. व्युत्, न. व्यवर्ते, व्योर्ते, व्रजते, विव्यवर्तते, व्युत्,
 विव्यवर्तते in pass. एव्यवर्तते with instr. c. अथव्युत्, एव. 1. व्यवर्ते, व्यवर्तते
 with abl. of the person: 'he loses his life,' प्राणिः or प्राणव्यवर्ते
 हरीयते: 'he loses his kingdom,' राज्याद् भ्रज्यते or व्यवर्ते, नश्यते.
 राज्यम् अथव्यवर्ते, 'he loses his friends,' सुहृज्जनैर् विव्यवर्तते.
 (Let go, drop) हा (c. 3. जहाति, हाते, or caus. हापयति-हिते).

विहा, अषहा, त्यन् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यजन्, हृ (c. 10. हारयति
-यितुं), अषह; 'he lost his life,' प्राणान् जहौ; 'he loses his
son,' पत्नं जहाति; 'he loses his money,' धनं हारयति. -- (Ruin,

destroy, waste) नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), यिनश, प्रणश, क्षि
(c. 5. क्षिणोति, क्षेतुं, c. 10. क्षपयति, क्षपयति -यितुं), ध्वंस (c. 10.
ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, ज्ययीक, सपाञ्च (c. 5. -चिनोति -चेत्).

—(Forfeit) दण्ड in pass. (दण्डयते), भण्ण or न्य with abl. c.

स्वाधिकाराद् भ्रश्यति; 'he loses his reward,' क्लृप्ताद् भ्रश्यति or

फलेन चयते.—(Not to win, be defeated) पराजितः-ता-तं भू. जि in pass. (जीयते), पराजि; 'he loses the battle,' रणे जीयते. —(Lose the game) अक्षयत्वां जि or पराजि in pass., द्यूतक्रीडायां जि in pass., विदित् (c. 4. होष्यति-देवितुं), पराजितः-ता-तं भू.—(Lose the way) पथात् or मार्गात् or पथो भंश् or प्रभंश् or च्यु or विच्यु or विचल (c. 1. चलति-लितुं), पथभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं भू. वर्त्त्य-जितः-ता-तं भू.—(Lose one's wits) मुद् (c. 4. मुञ्चति. मोहितुं), बुद्धिं हा. बुद्धिहीनः-ना-नं भू. (Lose one's consciousness, lose one's self) चेतनां or चेतन्यं हा. नष्टचेतनः-ना-नं भू. मुर्छं (c. 1. मूर्छति-र्छितुं) अघ (c. 1. भाम्यति. भमितुं), भान्तबुद्धिः-द्धिः-द्धि भू. To lose, *v. n.* (Be defeated) जि in pass. (जीयते), पराजि, पराजितः-ता-तं भू.—(Decline, fail) षि in pass. (क्षीयते), परिधि, परिहा in pass. (हीयते), ध्वं (c. 1. ध्वंसते-सितुं).
 Loss, *s.* क्षतिप्रापकः, हानिप्रापकः, अपायप्रापकः, अनुभूतक्षयः, प्राभा-जयः, प्राभक्षयः, लब्धापयः, लब्धहानिः *m.*, अपायधामः, पराजितः.
 Loss, *s.* क्षयः, हानिः *f.*, अपायः, हानिः *f.*, अपचयः, नाशः, अपचितः *f.*, अपक्षयः, परिक्षयः, संक्षयः, क्षिया, चयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, भंगः, अपहारः, क्षयः, हरणं, अक्षयः, च्युतिः *f.*, क्षयाः, परिक्षयाः, विनाशः, प्रणाशः, भेषः, अलभः, वियोगः, व्यसनं, दूषणं, प्रहणः. —(Rain, destruction) नाशः, विनाशः, क्षयः. —(Defeat) पराजयः, पराभयः, अपचयः, बलव्यसनं, भङ्गः. (Profit and loss) लभालभो *m. du.* लभालाभः.—(Loss of caste) जातिभंगः. (Loss of time) कालक्षेपः, कालहरणं, कालव्ययः; 'without loss of time' अकालक्षेपं. (To be at a loss) मुद् (c. 4. मुञ्चति. मोहितुं); 'at a loss,' भान्तबुद्धिः-द्धिः-द्धि, मोहितः-ता-तं, विमूढः-ढा-ढं; 'at a loss how to act,' उतिकर्तव्यतामूढः-ढा-ढं.
 Loss, *p. p.* or *a. n.* नष्टः-ष्टा-ष्टं, प्रणष्टः-ष्टा-ष्टं, विनष्टः-ष्टा-ष्टं, हारितः-ता-तं, भष्टः-ष्टा-ष्टं, विभष्टः-ष्टा-ष्टं, च्युतः-ता-तं, परिच्युतः-ता-तं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं, गौतः-ता-तं, शीणः-शा-शं, परिशीणः-शा-शं, अपचितः-ता-तं, अजरितः-ता-तं, लुप्तः-त्वा-त्वं, विलुप्तः-त्वा-त्वं, हीनः-ना-नं, प्रहीणः-शा-शं, त्यक्तः-क्ता-त्वं, ध्वंसितः-ता-तं, ध्वंसः-स्ता-त्वं; 'one who has lost his kingdom,' राज्यभष्टः, भष्टराज्यः, राज्यच्युतः, राज्यत्वभष्टः; 'one who has lost his office,' च्युताधिकारः; 'one who has lost his wealth,' गतविभयः-वा-त्वं, नष्टधैः-धै-धं, अर्धहीनः-ना-नं; 'one who has lost desire,' निगतस्मृतः-हा-हं, वीतकामः-भा-भं; 'one who has lost life,' त्यक्तजीवनः-ता-नं, प्रहीणजीवितः, 'one who has lost the road,' पथभष्टः-ष्टा-ष्टं, मार्गप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, वर्त्त्यवर्जितः-ता-तं, त्यक्तमार्गः-भा-भं; 'one who has lost an eye,' एकक्षयिकलः-ला-लं, 'one who has lost every thing,' हृतमष्टैस्वः-स्वा-स्वं, परिच्युतः-ता-तं, परिशीणः-शा-शं; 'lost to shame,' लज्जाहीनः-ना-नं, त्यक्तलज्जः-ज्जा-ज्जं, निरस्तलज्जः &c., लज्जोन्मिक्तः-ता-तं, निल्लज्जः-ज्जा-ज्जं; 'lost in thought,' ध्याननिष्टः-ष्टा-ष्टं, चिन्ताकुलः-ला-लं, चिन्तापरः-रा-रं; 'relating to any thing lost,' नाष्टिकः-क्ता-क्ते; 'it is lost,' ह्यर्मेति, अपचीयते. (Bewildered) मोहितः-ता-तं, विमूढः-ढा-ढं, भान्तबुद्धिः-द्धिः-द्धि, भययुक्तः-क्ता-क्ते.
 Loss, *s.* (Destiny, state assigned by fate) भाग्यं, भागधेयं, दैवदशा, दैवस्थितिः *f.*, दैवयोगः, दैव्यं, दैविकं, दैवगतिः *f.*, भवितव्यता, भोगः, भोग्यं, भोक्तृत्वं.—(Share, portion) अंशः, भागः, विभागः, भाज्यं, भाजितं, उद्धारः.—(Die used in determining a person's portion) गुटिका, शुक्रुनः; 'to cast lots,' गुटिकाः पत् (c. 10.

पातयति-लितुं); 'casting lots,' गुटिकापातः पाटः-टकः.
 Lotu, *a.* अतिस्तुः-स्तुः-स्तु. See Lotuv.
 Lotus, *s.* सौपपीयनलं, धावनीपथं, प्रधालनापथं, धावनी-नी.
 Lotus, *s.* गुटिकापातः, पाटकः, गुटिकापातपृष्ठा विभागकस्यता.
 Lotus, lotos, *s.* (Flower) पद्मः-सं, कमलं, उपलं, कुमुदं, कुमुद *m.*, नलिनं, कुवलयं, अर्चिल्लं, महोपलं, वट्टनं, पट्टकलं, मरमिन्नं, सरसीरुहं, मरीचं, मरीरुहं, नल्लेजानं, अम्भोजं, पायुद्धपं, अमुन्नं, अम्भोरुहं, पुण्डरीकं, मृगशली *m.*, पादं, शतपत्रं, महमपत्रं, कुण्डलायं, इन्दिरालयं, तामरसं, पुष्करं, सारसं, एसाप्रयं, विमप्रमृन्नं, कुवलं, कुचं, कुटपं, पटकं, श्रीपणी, श्रीकरं, श्याडं. Other varieties, red, white and blue, are हलकं, रक्तसन्ध्यकं, रक्तमरीरुहं, रक्तकमलं, रक्तोपलं, कोकनलं, सिताम्भोजं, कन्दारं, मोगान्धकं, इन्द्रीपरं, इन्द्रीवारं, किरणं, नीलाभुजम् *m.* (नू). नीलोपलं, नीलकमलं, मृधकमलं, स्थलकमलं, स्थलपत्रं.—(The plant as testigative to the flower) पद्मिनी, कपलिनी, नलिनी, कुमुदनी; 'stalk of a lotus,' नालः-ला-ली-लं, पद्मनालं, नाभिः-पी-पी, पङ्कनी, कुमुदनी, नलिनी, पद्मजन्तुः *m.*; 'fibres or film attached to the stalk,' मृगालः-लं, विमं, विगं, विपं, नलिनीरुहः; 'seed' शालुकं, शलुकं, शिफाकलः-लं, करहाटः; 'seed,' उमल्लायः, पद्मशयः, पद्मनीनं; 'seed-vessel or pericarp,' रीत-काजः, कर्मिका, कर्मिकारः, वराटकः; 'filament,' कण्ठः, केसरः, किन्नरकः, किन्नलः, किन्नः; 'petals' पद्मपत्रं, कमलपत्रं, पद्मनरा; 'new leaf,' शैविर् *m.*, शैविका नवदलं, नवपत्रं; 'abounding with lotuses,' कुमुदान्-दन्ती दूत पात, कुमुदिका-की-के; 'place abounding with lotuses,' कुमुदनी, कुमुदनी, कुमुदाकरः, कुमुदवनं, कुमुदावामः, कुमुदवती, पद्मिनी, पद्मकारः, पद्मिनीनशदं, पद्मस्वर्गं, अमरिनिनी, अमलकारः, नलिनी, कुमुदनिनी, अरविनिनी, पुष्करिणी; 'an assemblage or quantity of lotus flowers,' पद्मिनी, नलिनी, विगिनी, मृगशलिनी, कमलिनी उपलिनी, कुमुदनी, पुटकिनी, पद्मस्वर्गं, नराः-नरं, शवर्गं; 'lotus-like' उपलभः-भा-भं; 'lotus-shaped,' पद्मकारः-रा-रं; 'lotus-leaf,' उपलपत्रः-शु-शुः (म); 'smelling like the lotus,' पद्मशयः-श्या-शं, उपलमान्यः-न्य-न्य.
 Loud, *a.* महास्वनः-ना-नं, महाध्वनिकः-क्ता-क्ते, उच्चः-च्चा-च्चं, उच्चैस्वरकः-का-के, महास्वरकः-का-के, महाध्वनिकारः-री-रं, महाशब्दकः-का-के, महाशब्दी-दिनी-दिने (नू), महाशब्दकारः-रा-रं, अतिशब्दनः-ना-नं, अतिशब्दवान्-वती-वत (त), महास्वनपान &c., स्वनपान &c., शब्दनः-ना-नं, महानदी-दिनी-दिने (नू), हुल्लः-ला-लं, हुल्लकारः-रिणी &c., उच्चालः-ला-लं. (Clamorous) घोषणः-शा-शं, घोषकरः-री-रं, बहुघोषः-श-शं, महाघोषः-पा-पं; 'a loud sound or noise,' उच्चस्वरः, उच्चस्वरः, महाशब्दः, महास्वनः, महाघोषः, उच्चैर्घुषं, प्रगाढः; 'loud speaking,' उच्चगणनः; 'loader,' उच्चरः-रा-रं; 'loudest,' उच्चैस्वनः-ना-नं.
 Loud, *adv.* उच्चैस्वः, उच्चैस्वः, प्रोधिस्, उच्चैस्वमनः, उच्चैस्वरेण, उच्चशब्देन, महास्वरेण, महाशब्देन, अतिशब्देन, महाशब्दपूर्ति, स्वनपत्र, उच्चैस्वरः; 'speaking loud,' उच्चभाषी-पिणी-पि (नू); 'crying loud,' उच्चरावी-रिणी &c.
 Loudness, *s.* उच्चता-त्वं, महाशब्दकारित्वं, महाशब्दकत्वं, शब्दमहत्त्वं, महाशब्दः, उच्चस्वरः, महाध्वनिः *m.*, उच्चालता.
 Loud-voiced, *a.* उच्चस्वरः-रा-रं, उच्चस्वरवान्-वती-वत (त).
 To lounge, *v. n.* आलस्यं कृ. आलसीभू. आलस्यता कालं क्षिप (c. 6. क्षिपति. क्षेपुं) or कालक्षेपं कृ. or कालहरणं कृ. or कालव्ययं कृ. उदास (c. 2. आलस्य-आसितुं), नित्यापारत्वात् मुक्तेन शो (c. 2. गतं, शयितुं).

अधःस्थः-स्था-स्थं. अधस्तनः-नी-नं; 'low ground,' निम्नभूमिः *f.*—
(Short, low in stature) ह्रस्वः-स्वा-स्वं, नीचः-नीचं, न्यः, न्यः,
नीची, न्यक् (ञ), ह्रस्वतनुः-नुः-नु, अत्यतनुः-नुः-नु.—(Not loud)
नीचस्वरः-रा-रं, नीचशब्दकः-का-कं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-
कं.—(Deep or grave in sound) मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दुः-न्दा-न्दं,
सामन्दुः-न्दा-न्दं, मन्द्यः-रा-रं, धीरः-रा-रं, गम्भीरः-रा-रं, गभीरः-
रा-रं.—(Mean, inferior, base) अधमः-मा-मं, अवरः-रा-रं,
नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, हीनः-ना-नं, निकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अपकृष्टः-
ष्टा-ष्टं, अधमः-मा-मं, जघन्यः-न्या-न्यं, जघन्यवृत्तिः-त्रिः-त्रि, प्रतिकृष्टः-
ष्टा-ष्टं, खलः-ला-लं, श्रुद्रः-द्रा-द्रं, दुष्टः-ष्टा-ष्टं, दुष्टुजः-जा-जं,
वार्पलः-ली-लं, प्राकृतः-तो-तं, न्यः, नीची, न्यक् (ञ), कृपणः-णा-
णं, अर्ध्या-धैती-धैतं (न्), अरमः-मा-मं, अणकः-का-कं, अनकः-
का-कं, आणकः-का-कं, इतरः-रा-रं, अनार्यः-र्या-र्यं, रेफः-फा-
फं, रेपः-पा-पं, रेफाः-फाः-फः (म), रेपाः &c., याप्यः-प्या-प्यं, खेटः-
टा-टं, अयष्टः-ष्टा-ष्टं, ख्वः-ख्वः, ख्वकः-का-कं, कुप्यः-या-
यं, गर्वः-र्वा-र्वं, अघीलः-ला-लं; 'a low man,' प्राकृतजनः,
निहीनजनः, पृथ्वजनः, इतरजनः, अधमदः, दुष्टुजः, अधमाचारः, दुराचारः,
पामरः, जाल्मः, विपणः; 'low language,' अघीलं, खलोल्लिः *f.*,
अघीलाशेषः.—(Of low rank or birth) हीनजातिः-तिः-ति,
न्यजातिः-तिः-ति, नीचजातिः-तिः-ति, अन्यजातीयः-या-यं, हीन-
जन्मा-न्मा-न्म (न्), दुष्कुलीनः-ना-नं, अकुलीनः-ना-नं, नीचकु-
लजातः-ता-तं, हीनकुलः-ला-लं.—(Depressed, dejected) विपणः-
णा-णं, विपादो-दिनी &c., अधमनः-ना-नं, दीनमनस्कः-स्का-स्कं,
विमताः-ना-नः (म), दुर्मताः &c., विमनस्कः-स्का-स्कं, क्रान्तः-ना-नं,
खिन्नः-ना-नं, उड्गितः-गता-गतं, ग्रान्तः-ना-नं.—(Moderate)
परिमितः-ता-तं, अल्पः-स्था-स्थं, स्वल्पः-स्था-स्थं.—(In price)
अल्पमूल्यः-न्या-न्यं. (Not rich, not nourishing, as diet)
निमग्नः-न्वा-न्वं, कशकः-का-कं, कृशकारी-रिणी &c., अपोषकः-
का-कं, अपोषिकः-की-कं.

Low, *adv.* नीचे, नीचैः, नीचैः, अधम, अनुचं, नीच in comp.;
as, 'going low,' नीचगः-गा-गं.—(In a low tone) नीचस्वरेण.
To low, *v. n.* (As cattle) हम्भारवं कृ, हम्भ (nom. हम्भायते), रम्भ
(c. 1. रम्भते-भित्तुं), रेभ (c. 1. रेभते-भित्तुं), गन्न (c. 1. गन्नति-जित्तुं),
नद् (c. 1. नदति-दित्तुं), नर्द (c. 1. नर्दति-दित्तुं), गन्ने (c. 1. गन्नति-जित्तुं).
Low-born, *a.* हीनजातिः-तिः-ति, न्यजातिः &c., नीचकुलजातः-ता-
तं, हीनकुलप्रभूतः-ता-तं, अनुचकुलजातः-ता-तं, हीनजन्मा-न्मा-
न्म (न्), अन्यजातीयः-या-यं, अधमवंशोद्भवः-या-यं, अवरवर्णजः-जा-
जं, अधमवंशीयः-या-यं, अधमजातीयः-या-यं, अवरजः-जा-जं.

Lower, *a.* (Less high) अधरः-रा-रं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अधःस्थः-
स्था-स्थं, अधोभवः-वा-यं, अधस्तनः-नी-नं, नीचस्थः-स्था-स्थं,
अधमः-मा-मं, अवाङ्-वाची-वाक् (ष्), अवाचीनः-ना-नं, अधमः-
मा-मं, जघन्यः-न्या-न्यं, अपकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अधम in comp.; as,
'the lower part,' अधोभागः; 'lower part of the body,'
अधःकायः; 'the lower region,' अधोलोकः, अधोभुवनं, अवाचीः
'lower garment,' अधोशुकं, अनरीयं, उपसंभ्यान्, परिधानं; 'the
lower line,' अधःस्थपङ्क्तिः *f.*, अधरपङ्क्तिः; 'the lower classes,'
अन्यजातीयाः *m. pl.*, अधमजातीयाः *m. pl.*, हीनजातीयाः *m. pl.*,
अवरवर्णाः *m. pl.*

To lower, *v. a.* (Cause to descend, let down) अधःकृ, अधःपत
(c. 10. पातयति-यित्तुं), अवपत, अवतृ (c. 10. तारयति-यित्तुं), नीचीकृ.
—(Abase, humble) अपकृष् (c. 1. कर्षति-क्रष्टुं), नम् (c. 10. नमयति

-यित्तुं), अवनम्, नचीकृ, भंश (c. 10. भंशयति-यित्तुं), दधं or गधं भञ्ज
(c. 7. भनक्ति, भंजुं), गारवं दृ (c. 1. हरति, हर्तुं), तिरोभृ (c. 10. भाव-
यति-यित्तुं), पत.—(Diminish) न्यूनीकृ, अत्यीकृ, ऊन् (c. 10. ऊनयति-
यित्तुं), न्यून, कन् (nom. कनयति-यित्तुं), हम् (c. 10. हासयति-यित्तुं),
लघ (nom. लघयति-यित्तुं).

To lower, *v. n.* (Grow less, sink) न्यूनीभृ, पत (c. 1. पतति-तित्तुं), नचीभृ.
To lower, *c. n.* (Be dark and gloomy, be clouded) मेघावृतः-
ता-तं भृ, मेघाच्छन्नः-न्ना-न्नं भृ, मेघ (nom. मेघायते), अश्र (nom.
अश्रायते), तमोवृतः-ता-तं भृ, मलिनीभृ, कलुषीभृ.—(Frown, look
black) भ्रुभङ्गं कृ, भ्रुमङ्कोचनं कृ, मलिनमुखः-खी-खं भृ.

Lower, *s.* (Gloominess, cloudiness) साध्रता, मेघाच्छन्नता, मेघातिमिरः,
तमोवृत्तं, मेघसंहतिः *f.*, दुर्दिनं.—(Of countenance) मुखमालिन्यं,
मलिनमुखत्वं.

Lowered, *p. p.* (Let down) पातितः-ता-तं, अवपातितः-ता-तं,
अधःकृतः-ता-तं.—(Humbled) भग्नदृष्टेः-धै-धै, आत्रगष्टेः-ष्टा-ष्टं,
गतगीरयः-या-यं, हतगीरयः-या-यं, आत्रगीरयः-या-यं.—(Diminished)
न्यूनीकृतः-ता-तं, अत्यीकृतः-ता-तं, हसितः-ता-तं.

Lowering, *a.* (Gloomy, cloudy) मेघाच्छन्नः-न्ना-न्नं, तमोवृतः-ता-तं,
दुर्दिनश्रुतः-स्ता-स्तं, मलिनः-ना-नं, अश्रियः-या-यं, मलिनमुखः-खी-खं.

Lowermost, lowest, *a.* अवरः-रा-रं, अधरः-रा-रं, अवरतमः-मा-मं,
अधरतमः-मा-मं, अधमः-मा-मं, नीचः-चा-चं, नीचतमः-मा-मं,
अतिनीचः-चा-चं, अधःस्थः-स्था-स्थं, अधरस्थः-स्था-स्थं, अवरस्थः-
स्था-स्थं; 'at the lowest price,' अवरमूल्यपेक्ष्य, न्यूनमूल्यपेक्ष्य.

Lowing, *s.* (Of cattle) हम्भा, हम्भारवः, रम्भः, रम्भितं, रेभञ्जं, गोनादः, गोरायः.
Lowing, *part.* हम्भारवविरावी-विणी-वि (न्), हम्भायमानः-ना-नं.

Lowland, *s.* निम्नभूमिः *f.*, निम्नभूः *f.*, निम्नदेशः, नीचभूमिः, नीचप्रदेशः.
Lowlander, *s.* निम्नदेशवासी *m.* (न्), नीचदेशस्थः, निम्नदेशीयः.

Lowly, *adv.* नम्रचेतसा, नम्रं, विनयं, सदपेण, निरभिमानेन, नम्रशी-
लत्वात्, सविनयं, सनिवेदं, गधं विना, गधैत्यागपृष्टं.

Lowliness, *s.* नम्रता, चुद्धिनम्रता, विनम्रता, विनयः, विनतिः *f.*, नम्रशी-
लता, गर्वहीनता, दर्पशून्यता, दम्भहीनता, निरभिमानं, अनभिमानं,
अनहङ्कारः, अगष्टीः, दीनता, निवेदः, देव्यं, आनतिः *f.*, सन्नतिः *f.*,
अपकर्षः, अपकृष्टता, नम्रवृत्तिः *f.*

Lowly, *a.* नम्रः-सा-यं, नम्रवृद्धिः-द्धिः-द्धि, नम्रशीलः-ला-लं, नम्रवृत्तिः-
त्रिः-त्रि, नम्रमनाः-ना-नः (म), नम्रमनस्कः-स्का-स्कं, विनतचेताः-
ता-तः (म), विनतः-ता-तं, विनयी-यिनी-यि (न्), सविनयः-या-यं,
निरभिमानः-ना-नं, अनभिमानो-निनी &c., अनहङ्कारः-रा-रं-री-
रिणी &c., निरहङ्कारः-रा-रं, निरहम्मानो-निनी &c., अभिमानहीनः-
ना-नं, अगष्टेः-ष्टा-ष्टं, वीतगष्टेः-ष्टा-ष्टं, गष्टैरहितः-ता-तं, वीतदम्भः-
न्मा-न्मं, दर्पहीनः &c., निर्विशः-णा-णं, अनुद्धतः-ता-तं, अपकृष्टः-
ष्टा-ष्टं, अप्रगम्भः-न्मा-न्मं, अप्रौढः-टा-टं, नीचः-चा-चं.

Lowly, *adv.* सविनयं, अनुद्धतं, सापकर्षं, नम्रयत्. See LOWLY.

Low-minded, *a.* दुष्टचेताः-ता-तः (म), खलाल्मा-न्मा-न्म (न्), दुराल्मा &c.

Lowness, *s.* नीचता, निम्नता, अनुचता, अनुद्धता; 'lowness of
ground,' भूमिनिम्नता.—(Meanness) नीचता, अधमता, अपकृष्टता,
निकृष्टता, अपकर्षः, जघन्यता, हीनता, खलता, श्रुद्रता, दुष्टता, कृपणता,
कापेष्ट्यं, दुष्टवृत्तता, अनार्यता, अनुत्कर्षः.—(Of spirits) विपादः, विष-
णता, अवसादः, अवसन्नता, उड्गः, निर्विणता, क्रान्तिः *f.*, ग्रानिः *f.*,
ग्रानिः, दीनता, विमनस्यं, विमनस्कता, दीर्घमनस्यं, दुर्मेनस्कता.—(Of
sound) नीचता, मन्दता, मन्दुता, गम्भीरता, गम्भीर्यं.—(Of price)
मूल्यन्यूनता, अल्पमूल्यत्वं.

पङ्कवासी -सिनी &c., पङ्कजः -जा -जं.—(Pertaining to it) पङ्किलः -ला -लं, पङ्को -ङ्किनी &c., काहेम -मी -मं.—(Of the colour of mud) पङ्कवर्णः -र्णा -र्णं.

LUTE, *s.* वीणा, पञ्चकी, विपक्षी -खिका, तन्वी *m.* (नं), रुद्रि, घट्टी, सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी; 'with seven strings,' परिवादिनी; 'the wire of a lute,' तन्वी, तन्वं; 'the neck,' वीणादण्डः, प्रवातः; 'a piece of wood under the neck called the belly,' ककुभः, प्रसेवकः; 'the tie,' उपनाहः, वीणानुवन्यः, निबन्धनं; 'the whole body of the lute, comprising the gourd, neck, and belly,' कोल-सकः; 'the quill or bow,' कोणः, परिवादः, शारिका, रणः.

To LUTE, *v. a.* पङ्कन लिप् (c. 6. लिम्पति, लम्पु), पङ्कलेपेन संलग्नीकृ.

LUTER, LUTIST, *a.* वीणावादः -दकः. See LUTANIST.

LUTE-STRING, *s.* वीणातन्वं, तन्वी, वीणातारः -रा.

LUTULENT, *a.* पङ्किलः -ला -लं, पङ्को -ङ्किनी -ङ्कि (नं), काहेम -मी -मं.

To LUTATE, *v. a.* विसन्धीकृ, सन्धिवोटनं कृ, अस्थिसन्धिं or अस्थिरन्धिं बुद्ध (c. 10. बोटयते -यितुं) or विसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं) or भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भंजु). सन्धिविच्छेदं कृ, सन्धिविच्छेदं कृ, सन्धिव्युत्तिं कृ.

LUXATED, *p. p.* विसन्धितः -ता -तं, वृद्धितसन्धिः -न्धिः -न्धि, व्युत्तसन्धिः &c., सन्धिव्युत्तिः -ता -तं, सन्धिविच्छिन्नः -छा -छं, स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं.

LUXATION, *s.* सन्धिवोटनं, सन्धिविच्छेदः, सन्धिव्युत्तिः *f.*, विसन्धीकरणं.

LUXURIANCE, LUXURIANCY, *s.* अतिवृद्धिः *f.*, अधिकवृद्धिः *f.*, अतिवर्धनं, अत्यन्तवर्धनं, नितान्तवृद्धिः *f.*, वृद्धिबाहुल्यं, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धाधिक्यं, अतिस्फीतिः *f.*, अतिस्फीतिः *f.*, उद्रेकः, उत्सेकः, आपायनं.

LUXURIANT, *a.* अतिवर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अतिवर्धमानः -ता -तं, अतिवर्धितः -ता -तं, अतिवर्धी -र्धिनी -र्धि (नं), अतिवर्धनः -नी -नं, अतिस्फीतः -ता -तं, अतिपीनः -ता -नं, अतिसमृद्धः -द्धा -द्धं, अतिपुष्कलः -ला -लं, अतिबहुलः -ला -लं, अतिप्रचुरः -रा -रं, उत्तिक्रः -क्ता -क्तं, उद्रेकः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

LUXURIANTLY, *adv.* अतिवृद्ध्या, अतिवृद्धिपूर्व, बाहुल्येन, अतिबहुलं, अति-बहुशम्, अतिप्रचुरं, अतिप्राचुर्येण, अतिपुष्कलं, अतिरिक्तं, उद्रेकेण.

To LUXURIATE, *v. n.* (Grow exuberantly) अत्यन्तं वृष् (c. 1. वर्धते -र्धितुं) or च्छुष (c. 5. च्छुषोति, c. 4. च्छुषति, अर्धितुं) or समृष् or षे (c. 1. प्यायते, प्यातुं) or आष्ये or स्फाय (c. 1. स्फायते -यितुं), अति-बहुलोभं, अतिप्रचुरीभं, अतिवृद्धिम् इ (c. 2. रति -तुं), अतिस्फीतिम् इ. —(Live or feed luxuriously) अतिपिलासेन or अतिसुखेन or सुखोपभोगेन वृत् (c. 1. वर्त्तते -र्त्तितुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं) or विह्व (c. 1. -हरति -हर्तुं) or भृ (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं).

LUXURIOUS, *a.* (Contributing to luxury, furnished with luxuries) सुखभोगयान् -वती -यत् (नं), सुखभोगकरः -रा -रं, सुखभोगवहः -हा -हं, अतिमुखावहः -हा -हं, अतिमुखी -खिनी -खि (नं), सुखभोग-साधकः -का -कं, सुखभोगमयः -यी -यं, अतिसुखमयः &c., सुखोपभोगदः -दा -दं, सविलासः -सा -सं, विलासी -सिनी &c., विलासमयः &c., विलासयुक्तः -क्ता -क्तं, विलाससुखमयः &c. —(Indulging in luxury) विलासी -सिनी &c., विलासासक्तः -क्ता -क्तं, भोगासक्तः -क्ता -क्तं, सुख-भोगासक्तः &c., सुखभोगपरायणः -णा -णं, विपयासक्तः -क्ता -क्तं, विपयो-पभोगमयः -या -यं, वैपयिकः -की -कं, देहम्भरः -रा -रं, जालम्भरिः -रिः -रि, विषयोपसेवी -विनी &c., सुखसेवी &c.

LUXURIOUSLY, *adv.* विलासेन, सुखेन, अतिसुखेन, अतिपिलासपूर्व, सवि-लासं, सुखोपभोगेन, सुखोपभोगपूर्व, सुखासक्तवत्, परमाज्ञोपभोगेन.

LUXURIOUSNESS, *s.* विलासित्वं -ता, सविलासित्वं, सुखोपभोगः, सुखभोगः, अतिसुखिता, सुखासक्तिः *f.*, सुखभोगासक्तिः *f.*, भोगासक्तिः *f.*, विषयो-

गासक्तिः *f.*, विषयभोगः, विषयसेवा, विषयोपसेवा, सुखसेवा, सुखास्वादः. LUXURY, *s.* विलासः, विलासित्वं -ता. See LUXURIOUSNESS. (That which gratifies the senses or appetite) सुखं, सुखसाधनं, भोगः, भोगसाधनं, सांख्यं, सुखसाहित्यं, विषयसुखं, विषयसुखसाहित्यं, अमिषं, अमिषं.—(Dainty) स्वाद्वन्नं, परमान्नं, विशिष्टान्नं, उत्तमान्नं, मिष्टान्नं, भोजनविशेषः, विशिष्टभोजनं, विशिष्टाभिनं.

LYE, *s.* क्षारोदकं, क्षारजलं, क्षारितजलं, क्षारसंयुक्तं जलं.

LYING, *part.* (Reclining) शायी -यिनी -यि (नं), शयः -या -यं, शयानः -ता -तं, शयितः -ता -तं, पतन् -तन्नी -तन् (नं), पतितः -ता -तं, संविष्टः -ष्टा -ष्टं, उपविष्टः -ष्टा -ष्टं; 'lying on a bed,' शयने संविष्टः -ष्टा -ष्टं; 'lying prostrate,' अर्धमुखः शयः -या -यं, शयदेहः -हा -हं; 'lying with the face upwards,' उत्तानशयः -या -यं.—(Act of lying) शयनं, पतनं, संवेशः.—(Lying in) प्रसवकालः, प्रसवावस्था, मृति-कालः, प्रसृतिकालः; 'lying-in chamber,' मृतिकागृहं, मृतिगृहं, मृतिकाभवनं, मृतिगृहं, मृतीगृहं, अरिष्टशय्या, अरिष्टं, गर्भः, अर्धपरकः.

LYING, *s.* (Telling falsehood) मृषावादः, मिथ्यावादः, मिथ्याभाषणं, मिथ्याकथनं, असत्यभाषणं, मृषाभाषिता -पणं, मृषाभिधानं, मिथ्योक्तिः *f.*, असत्योक्तिः *f.*, अनृतवादः.

LYING, *part.* or *a.* (Addicted to falsehood) मिथ्यावादी -दिनी -दि (नं), मृषावादी &c., असत्यवादी &c., अनृतवादी &c., असत्यभाषी -षी &c., अनृतभाषी &c., अनृतवाक्य *m. f. n.* (च), असत्यः -त्या -तं, निःसत्यः -त्या -तं.

LYMPH, *s.* मेदस् *n.*, वसा, चर्माम्भस् *n.*, त्वग्भस् *n.*, त्वग्दकं, चर्मोदकं, चर्मसारः, त्वकसारः, अमृक्कृतः, उदकधातुः *m.*

LYMPHATE, LYMPHATED, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, पातुलः -ला -लं.

LYMPHATIC, *s.* मेदोवहं, मेदोवाहिनी, चर्माम्भोवाहिनी, त्वकसारवाहिनी, शरीरान्तर्गतजलवाहिनी.

LYNX, *s.* वनविडालः, वनमाजारा, भूस्मृष्टिः, शुद्रव्यापविशेषः.

LYRE, *s.* वज्रकी, वीणा, विपक्षी -खिका, तन्वी. See LUTE.

LYRIC, LYRICAL, *a.* वैणिकः -की -कं, वीणावादनमहितः ता -तं.

LYRIST, *s.* वज्रकोवादकः, वज्रकीपाणिः *m.*, वैणिकः.

LATHRUM, *s.* (A plant) अग्निज्वाला, सुभिद्या, धातकी, धातुपुष्पिका.

M

MACARON, *s.* बादामनिर्मितो मिष्टपिष्टकविशेषः.

MACAW, MACAO, *s.* शुकः, कोरः, वक्रचक्षुः *m.*, वक्रमुखः.

MACE, *s.* (Club, ensign of authority) वेचं, गदा, यष्टिः *m. f.*, यष्टिकः.

दण्डः -खं, मुषलः, मुसलः, लंगुडः, लंगुरः, मुहरः, वातडिः *m.*—(The spice) जातीकोशं, जातिकोशं, जातीकोषं, जातिकोषं, जातिः -तो *f.*, जातिफलं, जातीफलं, फलं, जातोपत्री, जातिपत्रं, जातिपुष्पं, गन्धत्वं, राजभोग्यं.

MACE-BEARER, *s.* वेचधरः, वेचधारी *m.* (नं), वेची *m.* (नं), वेचपाणिः *m.*, गदाधरः, गदी *m.* (नं), गदापाणिः *m.*, गदाहस्तः, दण्डधरः, दण्डो *m.* (नं), दण्डहस्तः, लंगुडहस्तः, दण्डधारी *m.*, दण्डिकः, दण्डभृत् *m.*, यष्टिग्रहः, यष्टीकः.

To MACERATE, *v. a.* (Make lean, waste) क्रश (nom. क्रशयति -यितुं), कृशीकृ, पम्पिकृशीकृ, क्षि in caus. (क्षययति -यितुं), क्षीयं -तां -गं कृ, क्षीयीकृ, क्षी in caus. (क्षययति -यितुं), मांसक्षयं कृ.—(Steep) जल-सेकेन or जलप्राप्तेन कोमलीकृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. प्राप-यति -यितुं) or जलसमाप्नुतं -तां कृ or जलसिक्तं -क्तां कृ or आद्रोक् मacerate indigo, नीलसन्धानं कृ, नीलपाचनं कृ.

MACERATED, *p. p.* (Made lean) कृशीकृतः -ता -तं. परिकृशः -शा -शं. शीणः -णा -णं. — (Steeped) जलमेकेन कोमलीकृतः -ता -तं or मदकृतः -ता -तं.

MACERATION, *s.* (Making thin, mortification) कृशीकरणं, शीणकरणं, कर्शनं, केशकरणं, केशदानं, मांसक्षयः, मांसशोषणं, शरीरपाकः, शरीरशोषः, कायकेशः, केशः, कायकृच्छ्रः—(Steeping) जलमेकेन कोमलीकरणं, आद्रीकरणं; 'of indigo,' नीलसन्धानं, नीलपाचनं.

TO MACULATE, *v. a.* परिकृष्ण (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपायं कृष्णं or घट (c. 1. घटते -टितुं) or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or अनुसन्धा or संविधा, मन्त्र (c. 10. मन्त्रयति -यितुं), सम्पृष्ण (c. 10. -धारयति -यितुं), कन्धनां कृ, परिकल्पनां कृ, अनुसन्धानं कृ.—(Plot) द्रुह (c. 4. द्रुहति, द्रोहं), कपटप्रवचनं कृ, कपटप्रवचने द्रोहं कृ.

MACHINATION, *s.* कल्पना, परिकल्पना -नं, कृमिः *f.* मन्त्रणा, कुकल्पना, कुमन्त्रणा, कुयुक्तिः *f.*, कुप्रयुक्तिः *f.*, कुमृष्टिः *f.*, कुमङ्गल्यः, कपटप्रयोगः, कपटप्रवचनः, घटनं -ना, कुघटना, विधानं, संविधानं, अनुसन्धानं, द्रुहकार्यसाधनायैम् उपायचिन्तनं, द्रोहचिन्तनं; 'against the king,' राजद्रोहः, राजशरीराभिद्रोहः.

MACHINATOR, *s.* परिकल्पकः, परिकल्पनाकृत *m.*, कुमन्त्रणाकृत, कुकल्पनाकारी *m.* (नं), घटकः, उपायचिन्तकः, द्रोहचिन्तकः.

MACHINE, *s.* यन्त्रं, उपकरणं, विलासः, साधनं, साधनयन्त्रं.

MACHINERY, (Collective mechanism) यन्त्रसमूहः, यन्त्रशक्तिमहाहयः, यान्त्रं, यान्त्रिकं, यन्त्रत्वं. — (Machines in general) यन्त्रसामग्र्यं, यन्त्रसमूहः, यन्त्रसमुदायः, यान्त्रं, यन्त्रविद्या.

MACHINIST, *s.* यन्त्रकारः -रकः, यन्त्रकृत *m.*, यन्त्रनिर्माणशिल्पज्ञः, यन्त्रविद्यानिपुणः, यन्त्रविद, कलाज्ञः.

MACHINERY, *s.* कृशता, काप्यं, कृशान्नता, क्षीणता, श्यामता, मांसक्षीणता,

MACHENT, *a.* कृशः -शा -शं, क्षीणः -णा -णं, क्षीणमांसः -मा -मं.

MACROSCOPY, *s.* जगत्सर्वं, जगत्सर्वं, विश्वजगत *m.*, विश्वं, विश्वजनं.

MACROLOGISM, *s.* दीर्घमन्त्रता, अतिविस्तीर्णमात्रं, अतिविस्तरः.

MACRATION, *s.* उपहारार्थं घातनं or निहननं or प्रमापणं, विशसनं.

MACULA, *s.* कलङ्कः, लाभलं, चिह्नं, बिन्दुः *m.*, कलुषं, अङ्कः.

TO MACULATE, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), चिह्न (nom. चिह्नयति -यितुं), लाभलं (c. 1. लाभलति -लितुं).

MACULATE, MACULATED, *a.* कलङ्कितः -ता -तं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (नं), कलुषितः -ता -तं, लाभलितः -ता -तं, चिह्नितः -ता -तं.

MAD, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत (तं), उन्मादी -दिनी -दि (नं), सोन्मादः -दा -दं, उन्मदः -दा -दं, उन्मदिषुः -षुः -षु, मत्तः -न्ता -न्तं, यातुलः -ला -लं, यातुलः -ला -लं, प्रमदः -दा -दं, मून्मदः -दा -दं, मून्मादः -दा -दं, हतबुद्धिः -द्धिः -द्धि, नष्टबुद्धिः &c., विक्षिप्तबुद्धिः &c., भ्रष्टबुद्धिः &c., बुद्धिभ्रष्टः -ष्ट -ष्टं, हतज्ञानः -ना -नं, विप्रतर्चिन्तः -न्ता -न्तं, भानचिन्तः -न्ता -न्तं, विक्षिप्तमतिः -तिः -ति, विक्षिप्तः -न्ता -न्तं, मूढचेताः -ताः -तः (म्), नरेन्द्रियः -या -यं.—(Proceeding from madness) उन्मादप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उन्मादसूचकः -का -कं, बुद्धिभ्रंशसूचकः -का -कं.—(Furious) मदोक्तः -दा -दं, मदोदयः -या -यं, कोपाकुलः -ला -लं, मरम्भः -म्भा -म्भं; 'a mad dog,' खलकः, खलकः; 'a mad fellow,' प्रमदजनः; 'to go mad,' उन्मद (c. 4. -माद्यति -मदितुं), उन्मत्तभीः; 'drive mad,' उन्मद (c. 10. -मादयति -यितुं).

MADAM, *s.* आर्या, आर्यिका, आर्यिका, भवती, भाविनी.—(As a complimentary title) आर्यं voc. c., भवति voc. c.

MAD-BRAIN, MAD-BRAINED, *a.* विक्षिप्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विप्रतर्चिन्तः &c.

MAD-CAP, *s.* प्रमदजनः, उन्मत्तजनः, साहसिकः, साहसकर्मो *m.* (नं).

TO MADDEN, *v. a.* उन्मद (c. 10. -मादयति -यितुं), मद, उन्मत्तभी, मत्तभी.

TO MADDEN, *v. n.* उन्मद (c. 4. -माद्यति -मदितुं), उन्मत्तभी, मत्तभी, मद.

MADDENED, *p. p.* उन्मादितः -ता -तं, उन्मत्तभीकृतः -ता -तं, मरम्भः -म्भा -म्भं.

MADDENING, *a.* उन्मादकः -का -कं, उन्मादजनकः -का -कं, उन्मादन -ना -नं.

MADDER, *s.* (The plant) मन्त्रिणा, विकसा, विकपा, मद्दकपणी, तास-यल्ली, योजनयल्ली, योजनपणी, भयडोरी, भयडोरी, भयडोरी, जिह्वी, समन्ता, कालमेषिका, चित्राङ्गी, कालमेषिका.

MADE, *p. p.* कृतः -ता -तं, निर्मितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, घटितः -ता -तं, विहितः -ता -तं; 'made of,' मयः -यो -यं, निर्मितः -ता -तं, घटितः -ता -तं in comp.; as, 'made of wood,' काष्ठमयः -यो -यं, काष्ठघटितः -ता -तं, काष्ठनिर्मितः -ता -तं; 'made known,' निवेदितः -ता -तं, आवेदितः -ता -तं, सूचितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, ज्ञापितः -ता -तं, विज्ञापितः -ता -तं; 'made ready,' मत्तभीकृतः -ता -तं; 'made favorable,' प्रसादीकृतः -ता -तं; 'made up, as the mind,' स्थिरकृतः -ता -तं, स्थिरः -रा -रं; 'made up, reconciled,' सम्मिश्रितः -ता -तं, शान्तविवादः -दा -दं; 'made up, settled,' सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं, निष्पन्नः -न्ता -न्तं; 'made over,' सकृन्मितः -ता -तं, सञ्चारितः -ता -तं, प्रतिपादितः -ता -तं; 'made light of,' लघूकृतः -ता -तं; 'made good,' साधितः -ता -तं; 'made to do any thing,' expressed by the caus. pass. part., as, 'made to pay,' दापितः -ता -तं; 'made to go,' गमितः -ता -तं; 'made to know,' ज्ञापितः -ता -तं; 'one who has made an agreement,' कृतसङ्केतः -ता -तं.

MADEFACTION, *s.* आद्रीकरणं, क्लेदनं, संक्लेदनं, समुन्दनं, ज्विनीकरणं.

TO MADEFY, *v. a.* आद्रीकृ, क्लिद (c. 10. क्लेदयति -यितुं), संक्लिद, परिक्लिद.

MADHOUSE, *s.* उन्मत्तालयः, उन्मत्तपालनगृहं, उन्मत्तस्थानं.

MADLY, *adv.* उन्मत्तवत्, सोन्मादं, मत्तवत्, यातुलवत्, चित्रविभ्रमात्, चित्रविप्रवात्, उन्मादेन, प्रामाद्यात्, प्रमदजनवत्.

MADMAN, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, प्रमदजनः, उन्मादकः, यातुलः.

MADNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, मत्तता, यातुलता, विक्षिप्तता, बुद्धिविक्षिप्तता, बुद्धिविक्षेपः, बुद्धिभ्रमः, मतिभ्रमः, चित्रविभ्रमः, चित्रविप्रवः, बुद्धिभ्रंशः, बुद्धिभ्रंशः, मतिभ्रंशः, मदः, प्रमदता, प्रामाद्यं, उन्मादवायुः *m.*

MENORRHAGIA, *s.* (A disease) योन्वशेम *m.* प्रदरः प्रदरामयः.

MAGAZINE, *s.* (Storehouse) भास्त्रागारं, भास्त्रगृहं, कोपागारं.—(Of arms, ammunition, &c.) युद्धद्रव्यागारं, शस्त्रागारं, शस्त्रागारं, युद्धभास्त्रागारं, सायुधगारं.—(A miscellany published periodically) काले काले प्रकाशितो नानाविषयसङ्ग्रहः or नानावस्तुविषयको ग्रन्थः.

MAGGOT, *s.* कीटः, कृमिः *m.*, खलिः *m.*, कीटाखनं.

MAGGOTY, *s.* कीटपूर्णः -गो -गं, कृमिपूर्णः -गो -गं, कृमिमयः -यो -यं.

MAGI, MAGIANS, *s. pl.* पृथ्वेशोपविष्टताः *m. pl.*, प्राग्देशीयविद्वज्जनाः.

MAGIC, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, माया, मायाविद्या, योगः, सम्प्रयोगः, वशक्रिया, मूलकर्म *n.* (नं), चित्रकर्म *m.*, जालं, जालकर्म *n.*, इन्द्रजालं, अभिमन्त्रणं, काम्यमन्त्रं, काम्यमन्त्रं, पिशाचविद्या, कुविद्या, मोहः, कुहकः, कुमृतिः *f.*, संवदन्तं -ना, मन्त्रः, मन्त्रमोहनं.

MAGIC, MAGICAL, *a.* अभिचारिकः -की -कं, अभिचारिकः -की -कं, अभिचारी -रिणी -रि (नं), मायामयः -यो -यं, मायो -यिनी -यि (नं), मायायो -यिनी &c., मायिकः -की -कं, रेन्द्रजालिकः -की -कं, मोहो -हिनी &c., कौमुतिकः -की -कं.

MAGICALLY, *adv.* अभिचारेण, अभिचारविद्यानुसारं, मायाया, रेन्द्रजालं.

MAGICIAN, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारविद्याज्ञः, मायाकारः, मायाकृत *m.*, मायी *m.* (नं), मायिकः, मायायी *m.* (नं), मायाजीवी *m.* (नं), पिशाचविद्याज्ञः, अभिचारी *m.* (नं), चित्रकर्मविद् *m.*, मूलकर्मविद् *m.*, इन्द्रनालिकः, रेन्द्रनालिकः, इन्द्रियमोही *m.* (नं), कुहकः, कुहककारः, कुहकजीवी *m.*, योगी *m.* (नं), योगेश्वरः, सम्प्रयोगी *m.*, कौमृतिकः, सिद्धः, चित्रकर्म *m.* (नं).

MAGISTERIAL, *a.* (Pertaining to a magistrate or magistracy) धर्माधिकारसम्बन्धी-न्धनी &c., धर्माध्यक्षसम्बन्धी &c., दण्डनीतिसम्बन्धी &c., साधिकारिकः -की -कं, वैयक्तिकः -की -कं.—(Pertaining to a master) प्रभुसम्बन्धी &c., स्वामिसम्बन्धी &c., प्रभुत्वविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, साधिकारिकः -की -कं.—(Imperious) आज्ञापकः -का -कं, आदेशकः -का -कं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं, शासनरूपः -पा -पं.

MAGISTERIALLY, *adv.* धर्माध्यक्षत्वं, दण्डनायकत्वं, अधिकारेण, शासनरूपेण.

MAGISTRACY, *s.* (Office of a magistrate) धर्माधिकारः -रित्वं, धर्माधिकार्यं, धर्माधिपत्यं, धर्माध्यक्षता, न्यायाधिकारः, न्यायाधीशता.—(Body of magistrates) धर्माधिकारिणः *m. pl.* धर्माधिकारिगणः, धर्माध्यक्षगणः, धर्माध्यक्षसमूहः, न्यायाधीशगणः, न्यायाधीशमण्डलं.

MAGISTRATE, *s.* धर्माध्यक्षः, धर्माधिकारी *m.* (नं), न्यायाध्यक्षः, न्यायाधीशः, न्यायाधिपतिः *m.*, दण्डनायकः, प्राद्विवाकः, दण्डप्रणेतृ *m.* (नं), नीतिशास्त्रा *m.* (नं), विचारकज्ञ *m.* (नं), अद्यक्षकः, आक्षेपाटिकः.

MAGNANIMITY, *s.* माहात्म्यं, महात्मता-त्वं, माहात्मिकता, मनोमहत्त्वं, मति-महत्त्वं, मनोमहिमा *m.* (नं), औदार्यं, उदारता, चित्तोदाराता, उदारचिन्ता, महच्छा, महानुभावः, माहात्म्यत्वं, मनःप्रीडता, महापुरुषत्वं, शौर्यं, वीरत्वं, प्रभावः, महिमा *m.*

MAGNANIMOUS, *a.* माहात्मा-त्मा-त्स (नं), महामनाः -नाः -नः (सं), महामनस्कः -स्का -स्कं, माहात्मिकः -की -कं, महामतिः -तिः -ति, उदारचेताः -ताः -तः (सं), उदारमतिः -तिः -ति, उदारः -रा -रं, महानुभावः -पा -पं, महाशयः -पा -पं, महच्छा -च्छा -कं, उन्नतमनाः &c., शूरः -रा -रं.—(Proceeding from magnanimity) माहात्म्यपूर्वः -ष्टा -ष्टं, औदार्य-पूर्णः -रा -रं, माहात्म्ययोग्यः -ग्या -ग्यं.

MAGNANIMOUSLY, *adv.* औदार्येण, उदारवत्, माहात्म्येन, समाहात्म्यं, मनोमहत्त्वात्, मनोमहिम्ना, महानुभावात्, उदारचिन्तया, महच्छया, शूरवत्, महाशयवत्, उदारचेतसा.

MAGNATE, *s.* उत्पृष्टपदस्थः, उच्चपदस्थः, महाकुलीनः, राजन्यः.

MAGNETISM, *s.* अन्नपित्रनाशकं शुक्रचूर्णं or चूर्णकारं मृत्तिकाभ्रम *n.* (नं).

MAGNET, *s.* लोहचुम्बकः, लोहकान्तः -न्तं, अयस्कान्तः, चुम्बकः, चुम्बकप्रसरः, चुम्बकमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिः *m.*, अयस्कान्तमणिशलाका, आकर्षकः -र्षकः, आकर्षकमणिः *m.*, वैज्रान्तं, लोहाकर्षकप्रसरः.

MAGNETIC, MAGNETICAL, *a.* आकर्षकः -का -कं, आकर्षकः &c., आकर्षणगुणः -णा -णं, आकर्षणधर्मीकः -का -कं, लोहचुम्बनशीलः -ला -लं, लोहचुम्बनधर्मीकः -का -कं, लोहचुम्बकसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), लोहचुम्बकविषयः -या -यं, 'magnetic attraction,' आकर्षकः.

MAGNETICALLY, *adv.* आकर्षणशक्तिद्वारेण, आकर्षणपूर्व, लोहचुम्बनशक्त्या.

MAGNETISM, *s.* आकर्षणशक्तिः *f.*, लोहचुम्बनशक्तिः *f.*, लोहचुम्बनधर्मः, लोहचुम्बकगुणः, अयस्कान्तगुणः, अयस्कान्तमणिधर्मः.

TO MAGNETIZE, *v. a.* आकर्षणशक्तिं or लोहचुम्बनशक्तिं दा (c. 3. ददाति, दातुं).

MAGNIFIC, MAGNIFIC, *a.* महाप्रतापः -पा -पं. See MAGNIFICENT.

MAGNIFICENCE, *s.* प्रतापः, महाप्रतापः, महान् प्रतापः, अतिप्रतापः, सुप्रतापः, तेजस् *n.*, अतितेजस् *n.*, महातेजस् *n.*, विभूतिः *f.*, वैभवः, विभवः, ऐश्वर्यं, अतिशोभा, अतिकान्तिः *f.*, महादीप्तिः *f.*, महती शोभा, वृहदीप्तिः *f.*, अतिप्रभा, अतिश्रिता, उज्ज्वलता, श्रीः *f.*, महिमा *m.* (नं), महत्त्वं.

MAGNIFICENT, *a.* महाप्रतापः -पा -पं, प्रतापवान् -वतो -वत् (नं), महातेजाः -जाः -जः (सं), प्रतापी-पिनी-पि (नं), अतिप्रतापी &c., तेजस्वी-स्विनी &c., अतितेजसः -सी -सं, शोभनः -ता -नं, अतिशोभनः -ता -नं, सुप्रभः -भा -भं, अतिकान्तिमान् -मती &c., अतिश्री-स्विनी &c., उज्ज्वलः -ला -लं, महाप्रभः -भा -भं, देदीप्यमानः -ना -नं, विभूतिमान् -मती &c.

MAGNIFICENTIA, *adv.* महाप्रतापेन, सुप्रतापेन, अतिप्रतापेन, अतितेजसा, महातेजसा, सप्रतापं, विभूत्या, अतिशोभापूर्व, ऐश्वर्येण.

MAGNIFIED, *p. p.* अधिकृतः -ता -तं, विपुलीकृतः -ता -तं, वर्धितः -ता -तं, उपचितः -ता -तं, विशालीकृतः -ता -तं, करालीकृतः -ता -तं, करालितः -ता -तं, असुक्तिपूर्व, वर्धितः -ता -तं, बहुलीकृतः -ता -तं, कोशितः -ता -तं.

MAGNIFIER, *s.* वर्धकः, वृद्धिकर्ता *m.* (नं), वर्धनकृत् *m.*, आधिक्यकृत्.—(Optical instrument) विपुलदर्शककाचः.

TO MAGNIFY, *v. a.* (Make great or greater) अधिकृत्, विपुलीकृ, विशालीकृ, वृध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), महत्तरं-रां कृ, विपुलतरं-रां कृ, आधिक्यं कृ.—(Amplify) असुक्ता or अतिशयोक्त्या वृध् or विवृत् (c. 10. -स्तारयति-यितुं), वर्धितस्तारेण वृध् or अधिकृत्, अतिशयोक्तिं कृ, असुक्तिं कृ.—(Exalt) अतिशयेन कृत (c. 10. कोत्रयति-यितुं) or वर्ध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), अतिवर्धनं कृ.

MAGNIFYING, *part. or a.* वर्ध-धितो-धि (नं), वर्धकः -का -कं, अधिककारो-रिणी &c., विपुलकारो &c., विपुलदर्शकः -का -कं.—(Glass) विपुलदर्शककाचवशः -शब्दं.

MAGNITUDE, *s.* असुक्तिः *f.*, अतिशयोक्तिः *f.*, अतिभाषणं, प्रगल्भभाषणं, प्रौढभाषणं, चित्रोक्तिः *f.*, गणितवाक्यं, गण्ठीक्तिः *f.*, शब्दमात्रं.

MAGNITUOUS, *a.* प्रौढभाषो-पिणी-पि (नं), प्रगल्भभाषो &c., चित्रभाषो &c., गणितवाक्यकारी-रिणी &c.

MAGNITUDE, *s.* (Size, extent) परिमाणं, परिमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, आकारपरिमाणं, आकृतपरिमाणं, रूपपरिमाणं, आकारमानं, महत्त्वपरिमाणं, मात्रः, 'of the magnitude of an egg,' अणुपरिमाणः -णा -णं; 'of the same magnitude,' सममात्रः -त्री -त्रं, समपरिमाणः -णा -णं.—(Bulk) भारमानं, भारपरिमाणं.—(Greatness) महत्त्वं, वृहत्त्वं, स्थूलता, स्थूल्यं, विपुलता, वैपुल्यं, विशालता, पृथुता-त्वं, प्रथिमा *m.* (नं), महिमा *m.* (नं), उरुता-त्वं, विकटता, वैकट्यं, विलीलिता.

MAGPIE, *s.* चापः, किकिः *m.*, किकिद्विषः *m.*, किकीद्विषः, किकीद्विषः *m.*

MAHOGANY, *s.* नन्दिकः, तुवः, तुणिः *m.*

MAHOMMEDAN, *a.* यावनः-नी-नं, यवनदेशीयः-या-यं. See MOHAMMEDAN.

MAHARATTA, *s.* (Country) महाराष्ट्र.—(Dialect) महाराष्ट्री.

MAID, MAIDEN, *s.* कन्या, कुमारी, तरुणी, युवती, बालिका, बाला, कमिका, कन्यका, कुमारिका, गौरी, गौरिका, धोदा, रोहिणी, नग्निका, कनी. Some of these words refer to particular ages; as, 'a maid of eight,' गौरी-रिका; 'of nine,' कन्या, रोहिणी; 'of ten,' लग्निका, नयिका; 'of from ten to twelve,' कुमारी-रिका; 'of from sixteen to thirty,' तरुणी; 'of the age of puberty,' मध्या, मध्यमा, मुग्धा.—(Unmarried woman, virgin) अनुदा, अविवाहिता, अपरिणीता, निवरा, अवरा, सदत्ता, अग्रत्ता, अद्यता, अद्यतयोनिः *f.*, अविद्यतयोनिः *f.*, पुरुषाम्मुष्टा.—(Female servant) दासी-सिका, चेटो, परिचारिका, सहचारिणी, कर्मकारी, सेरन्नी, सिरन्नी.

MAIDEN, *a.* (Pertaining to a maid) कीमारः-री-रं, कुमारिकासम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), कन्यासम्बन्धी &c., कुमारिकाविषयः-या-यं, कन्याविषयः-या-यं.—(Consisting of maids) कन्यामयः-यो-यं, कुमा

रोमयः-यो-यं- (Fresh, unused) नवः-वा-वं, अभिनयः-वा-वं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं, सकृतोपभोगः-गा-गं, अज्ञातोपभोगः-गा-गं, अद्यतः-ता-तं, अखण्डः-गदा-गदं.

MAIDENHEAD, MAIDENHOOD, *s.* कुमारः, कुमार्यः, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, तरुणीत्वं, तरुण्यं, कुमारीभावः, कुमारीदशा, कुमारिकाभावः- (Freshness) नवत्वं-ता, अद्यतत्वं, अखण्डता.

MAIDENLIKE, MAIDENLY, *a.* कुमारीयोग्यः-ग्या-ग्यं, कुमारीमदृशः-शी-शं, कन्यायोग्यः-ग्या-ग्यं, कुमारिकोचितः-ता-तं, कन्योचितः-ता-तं, कुमारिकानुरूपः-पा-पं, कुमारीतुल्यः-न्या-न्यं.

MAID-SERVANT, *s.* दासी-मिका, चेटो, प्रेषा, कर्मकरो, प्रेष्यवधूः-*f.*, प्रतीहारी, परिचारिका, भक्ती.

MAIL, *s.* (Armour) कवचः-चं, मन्त्राहः, वर्म *n.* (नं), लोहवर्म *n.*, सयोवर्म *n.*, कचुकः, तनुचं, तनुवाणं, सज्जा, युद्धसज्जा, दंशनं, दंसनं, उरगदः, कटुकः, कटुदः, नागरः, जगरः, कायवलनं, उरस्त्राणं, यथास्त्राणं, आयसो, यागवारः, चारवाणः-गं- (Post) पत्रवाहनं, लेख्यवाहनं, राजनियोगिभूतः पत्रकोषः, राजपत्रावकभूतो लेख्यकोषः.

MAILED, *p. p.* वर्मितः-ता-तं, संवर्मितः-ता-तं, मन्त्राहः-डा-डं, दंशितः-ता-तं, परिदंशितः-ता-तं, कवची-चिनी-चि (नं), सकवचः-चा-चं, कृतमन्त्राहः-हा-हं, सज्जः-ज्जा-ज्जं, सज्जितः-ता-तं, सज्जीकृतः-ता-तं, कचुकी-किनी &c., कटुककटुदः-टा-टं, ऊढकटुदः-टा-टं.

TO MAIM, *v. a.* विकल (hoor) विकलयति-यितुं, विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, स्नानाङ्गीकृ, हीनाङ्गीकृ, अङ्गं छिद (c. 7. छिनत्रि, छेनुं) or लृ (c. 9. लृनाति, लृयितुं) or व्रथ (c. 6. वृथति, व्रथितुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं).

MAIM, *s.* अङ्गवेकन्यं, विकन्यं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गछेदः.

MAIMED, *p. p.* विकलाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, विकलीकृतः-ता-तं, विकलः-ला-लं, छिदाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., लृनाङ्गः &c., खण्डिताङ्गः &c., व्यङ्गः &c., अपाङ्गः &c., अङ्गविकलः-ला-लं, अङ्गहीनः-ना-नं, विहन्तीकृतः-ता-तं, छतविधतः-ता-तं.

MAIMING, *s.* विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गछेदनं, अङ्गखण्डनं.

MAIN, *a.* (Principal) मुख्यः-ख्या-ख्यं, प्रमुखः-खा-खं, प्रधानः-ना-नं, परमः-मा-मं, परः-रा-रं, अग्रः-ग्रा-गं, सग्रः-ग्या-ग्यं, श्रेष्ठः-ग्रा-गं, उत्तमः-मा-मं, प्रवरः-रा-रं, विशिष्टः-ग्रा-गं, मूलिकः-को-कं, - (Most important) गुरुतमः-मा-मं, गरिष्ठः-ग्रा-गं, परमः-मा-मं, 'main evil,' प्रधानदुष्णं, गुरुदुष्णं, 'main matter,' गुरुकार्यं, गुरुकं, 'main entrance,' सिंहद्वारं, 'mainstock,' मूलद्रव्यं.

MAIN, *s.* (The bulk, gross) प्रधानभागः, प्रधानांशः, अधिकभागः, मुख्यभागः, मुख्यांशः, बहुतरभागः, स्थूलभागः, बाहुन्यं, साकन्यं, समुदायः, सामग्र्यं, 'in the main,' बाहुन्येन, बहुशम, साकन्येन, सामान्यतः, भूषिष्ठं- (Force, strength) बलं, शक्तिः-*f.*, 'with might and main,' सङ्घवलनं, सकलवलनं, प्रसभं, प्रसय, - (The ocean) समुद्रः, महासागरः, महादधि-*m.*, महार्णवः- (Continent) महाद्वीपः, प्रधानद्वीपः- (At cock fighting) समाह्वयः, साह्वयः, प्राणिद्वन्द्वं.

MAIN-LAND, *s.* महाद्वीपः, मुख्यभूमिः-*f.*, मध्यभूमिः, मूलभूमिः, मध्यस्थलं, स्थलं-ली, भूखण्डः, पृथिवीखण्डः, द्वीपः, प्रधानद्वीपः, अविच्छिन्नभूमिः.

MAINLY, *adv.* मुख्यशम, मुख्यतः, प्रधानतः, प्राधान्यतः, प्राधान्येन, विजयतः, विजयेण, बाहुन्येन, बहुशम, भूषिष्ठं, बहुतरं, सामान्यतः, साकान्येन, परमं.

MAINE-MAST, *s.* महाकूपकः, महागुणवृक्षकः, प्रधानकूपकः, मध्यकूपकः.

MAINSRIZE, *s.* दर्शनप्रातिभाष्यपृष्ठकम्, आसिद्धजनमोक्षणं.

MAINSAIL, *s.* महाकूपकसन्धि वातवसनं, महाकूपकवसनं.

TO MAINTAIN, *v. a.* (Hold) धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति-यितुं), मन्तृ- (Support) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, आलक्ष (c. 1. लक्षते, c. 10. लक्षयति-यितुं), अवलक्ष, समवलक्ष, उत्तम्भ (c. 10. -तम्भयति-यितुं, rt. लम्भ), संसम्भ, विष्टम्भ, सङ्गृह् (c. 9. गृह्णाति ग्रहीतुं), वृध (c. 10. वधयति-यितुं), संवृध, भरणं कृ- (Keep) पालः (c. 10. पालयति-यितुं), अनुपालः, रक्ष (c. 1. रक्षति-यितुं), संरक्ष, पालनं कृ, रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ- (Support with food) भृ, सम्भृ, भरणं कृ, भूतिं दा, पुष (c. 10. पोषयति-यितुं), पोषणं कृ, अन्नवस्त्रं दा, अन्नान्नदानं दा, पोषणं कृ, 'maintain a family,' कुलालक्षणं कृ, 'maintain one's self,' निर्वाहं कृ, उदरनिर्वाहं कृ- (Vindicate, make good) प्रतिपद (c. 10. -पादयति-यितुं), प्रतिपादनं कृ, व्यवस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं), व्यवस्थापनं कृ, अनुपाल, अनुपालनं कृ, प्रतिपालनं कृ, समर्थनं कृ, पक्षापातं कृ- (Affirm) निश्चयेन वद (c. 1. वदति-दितुं), दादयेन वद.

MAINTAINABLE, *a.* भरणोपः-या-यं, भर्तृव्यः-या-यं, भार्यः-य्या-य्यं, सम्भार्यः-य्या-य्यं, भरणः-ख्या-ख्यं, धर्तृव्यः-या-य्यं, धार्यः-य्या-य्यं, भरणोपः-या-यं, पालनीयः-या-यं, रक्षणोपः-या-यं, पोषणीयः-या-यं, वधनीयः-या-यं, पोष्यः-या-य्यं.

MAINTAINED, *p. p.* भृतः-ता-तं, सम्भृतः-ता-तं, धृतः-ता-तं, धारितः-ता-तं, आलक्षितः-ता-तं, पालितः-ता-तं, पोषितः-ता-तं, पुष्टः-ग्रा-गं, रक्षितः-ता-तं, वर्धितः-ता-तं, भर्तृव्यः-मा-मं, 'being maintained,' धार्यमाणः-गा-गं.

MAINTAINER, *s.* भर्ता *m.* (र्तुं), भरः, भरणकृत् *m.*, धर्ता *m.* (र्तुं), धरः, पालकः, पोषकः, पोषा *m.* (पु), भूतिदाता *m.* (तृ), प्रतिपालकः, रक्षिता *m.* (तृ), आलक्षो *m.* (नं), 'of a family,' कुलालक्षो *m.*

MAINTENANCE, *s.* (Support) भूतिः-*f.*, भरणं, सम्भूतिः-*f.*, धारणं, धृतिः-*f.*, भूता, पालनं, पोषणं, पतिपालनं, प्रतिपालनं, रक्षणं, संरक्षणं, वर्धनं, संवर्धनं- (Means of support, subsistence) जीवनीयायः, वृत्त्युपायः, उपजीवनं, जीविका, उपजीविका, वृत्तिः-*f.*, वर्धनं, निर्वाहः, उदरनिर्वाहः, प्राणधारणं, प्राणयात्रा, शरीरधारणं, शरीरयात्रा, योगधेयः- (Food and clothing) अन्नवस्त्रं, अन्नान्नदानं, यासाञ्जानं, अन्नवस्त्रं, कशिपुः-*m. du.*- (Defence, vindication) रक्षणं, प्रतिपादनं, व्यवस्थापनं, स्थापनं-ता.

MAIN TOP, *s.* महाकूपकायं, प्रधानकूपकायं, मध्यकूपकायं.

MAIZE, *s.* शस्यं, सखकरिः-*m.*, शस्यविशेषः.

MAJESTIC, MAJESTICAL, *a.* राजश्रीयुक्तः-क्ता-कं, राजश्रीमान्-मती-मत् (नं), राजयोग्यः-ग्या-ग्यं, राजसदृशः-शी-शं, राजतुल्यः-त्या-न्यं, राजतेजोमयः-यो-यं, राजतेजोरूपः-पा-पं, राजतेजोवान्-वती &c., प्रतापवान्-वती &c., राजप्रतापी-पिनी &c., राजप्रतापयुक्तः &c., गौरवयुक्तः &c., ऐश्वर्यः-रो-रं, ऐश्वर्यवान्-वती &c., राजऐश्वर्यवान् &c., महामहिमा-मा-म (नं), ऐशिकः-की-कं, सखानीयः-या-यं, राजकीयः-या-यं, विभूतिमान् &c., प्रभाववान् &c., प्रभावी-विणी &c., राजप्रभावी &c., प्रविष्णुः-णुः-णु, माहात्मिकः-की-कं.

MAJESTICALLY, *adv.* राजतेजसा, राजप्रतापेन, सप्रतापं, सम्प्रभावं, राजैश्वर्येण, महामहिम्ना, विभूता, राजप्रभावेण, राजयोग्यं, राजसदृशं, राजवत्, राजवैभवेन, सगौरवं.

MAJESTY, *s.* राजश्रीः-*f.*, राजतेजस् *n.*, राजप्रतापः, तेजस् *n.*, प्रतपः, प्रभायः, राजप्रभावः, ऐश्वर्यं, राजऐश्वर्यं, महिमा *m.* (नं), राजमहिमा, महामहिमा, राजसायुज्यं, विभूतिः-*f.*, राजविभूतिः-*f.*, वैभवः, विभवः, राजविभवः, राजप्रभवः, भूतिः-*f.*, माहात्म्यं, राजतन्त्रं, राज्यं, प्रभुता, राजगौरवं, 'your majesty,' देव voc. c., श्रीमतेव voc. c., सायुषन् voc. c., राजन् voc. c.; 'he speaks ill of your majesty,'

देवपादान् अधिषिषति; 'his majesty,' भंजी *m.* (नं), प्रभु: *m.*, भगवान् *m.* (नं), स्वामी *m.* (नं), महाराजः, भवान् *m.* (नं), स्वभवान् *m.*, तवभवान् *m.*, प्रभविष्णु: *m.*; 'her majesty,' स्वभवती, तवभवती, देवी; 'requisites of majesty,' प्रकृति: *f.*

MAJOR, *a.* (Greater in number) अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकसंख्याः -ख्या -ख्यं, अधिकपरिमाणः -शा -शं, भूयान् -यमी -यः (स), भूयिष्ठः -हा -ष्टं, बहुतरः -रा -रं.—(Greater in dignity) मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, श्रेयान् -यसी &c., श्रेष्ठः -हा -ष्टं, गुरुः -श्री-रु, गरीयान् -यसी &c.—(Major premiss) गुरवैवयवः, पृथ्वपथः. MAJOR, *s.* (Person of full age) प्राप्रव्यवहारः, व्यवहारप्राप्तः, जातव्यवहारः, लभ्यव्यवहारः, व्यवहारसः, व्यवहारयोग्यः, व्यवहारक्षमः, व्यवहारहर्षः, व्यवहाराधिकारी *m.* (नं), तत्त्वज्ञेशयः.—(Military officer) सैन्यदलाध्यक्षः, गुल्मपतिः *m.*, सैन्याधिपतिः *m.*

MAJOR-DOMO, *s.* गृहाधिकृतः, गृहाकार्यधीशः, गृहकर्मोध्यक्षः, कार्याधीशः. MAJORITY, *s.* (Greater number) अर्द्धाधिकं, अर्द्धाधिकं, अर्द्धाधिकसंख्या, अर्द्धाधिकपक्षः, अधिकपक्षः, अधिकसंख्या, अधिकभागः, बहुतरभागः, बहुतरपक्षः, पराङ्गं, भूयिष्ठं.—(State of being greater) आधिक्यं, अधिकत्वं -ता.—(Full age) व्यवहारः, व्यवहारप्राप्तिः *f.*, व्यवहारक्षमता, व्यवहारसत्त्वं, व्यवहार्यवयम् *n.*, व्यवहार्यता, व्यवहार्यवस्था, प्राप्रव्यवहारत्वं, जातव्यवहारत्वं, व्यवहारयोग्यता, श्रेष्ठवयसि; 'one who has attained his majority,' प्राप्रव्यवहारः. See MAJOR.

To MAKE, *v. a.* (Form, create) कृ (c. 8. करोति, कुरुते, कर्तुं), सङ्कृ, अभिकृ, निर्मा (c. 2. -माति, c. 3. -मिमोते, c. 4. -मायते -माते), विस्त्रिमा, कृष् (c. 10. कल्पयति -यितुं), संकृष्, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), रच (c. 10. रचयति -यितुं), विरच, यद् (c. 10. घटयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सघ्नन्.—(Do, perform) कृ, सङ्कृ, विधा, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), आपर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्.—(Constitute, compose) निर्मा, कृष्, यद्, संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or expressed by निर्मितः -ता -तं, मयः -यी -यं, घटितः -ता -तं, रूपः -पा -पं, सात्मकः -का -कं, सम्भूतः -ता -तं in comp. See CONSTITUTE, consisting of, made of.—(Effect) साप् (c. 10. साधयति -यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), निष्पद्, सम्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), कल् (c. 10. कलयति -यितुं), निर्मा, कृ.—(Produce) उत्पद्, जन्, सघ्नन्.—(Cause to be) कृ, or expressed by the caus. form; as, 'good fortune makes a man proud,' श्रीः पुरुषं दधयति.—(Compel, force) expressed by the causal form usually in conjunction with बलात् or बलेन. See To FORCE. 'He is made to perform that action' कार्यते तत् कर्म.—(Gain) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आतुं), लभ (c. 1. लभते, लभ्य), उत्पद्.—(Adjust, arrange) रच, विरच, विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), परिकृष्; 'to make a bed,' शय्यां विन्यस्.—(Make amends) निष्कृतिं दा, निस्तारं कृ, पारितोषिकं दा, प्रतिफलं दा, क्षतिपूरणं कृ.—(Make account of) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), सम्मन्, अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्रतीक्ष.—(Make away) व्यापद् (c. 10. -पादयति -यितुं), हन् (c. 2. हनि -नुं, c. 10. घातयति -यितुं), बध् कृ.—(Make good, fulfil) निष्पद्, सम्पद्, सम्पृ (c. 10. -पूरयति -यितुं), सिद्धीकृ, साप्.—(Make good a loss) क्षतिपूरणं कृ, प्रत्युपकृ, सपाकृ, निष्कृ, प्रतिकृ, निष्कृतिं दा, प्रतिदा.—(Make known) ज्ञा in caus. (ज्ञापयति -यितुं), निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), सूच (c. 10. सूचयति -यितुं). See KNOWN. (Make light of) लघूकृ, तुच्छीकृ.—(Make love) विवाहार्थं प्रेम

कृ.—(Make merry) उत्सवं कृ.—(Make much of) बहु मन्.—(Make over) परस्मै or परस्मिन् सन् in caus. (-अर्पयति -यितुं), द्रव्याधिकारित्वं पराधीनं कृ or परवशं कृ or परस्त्वे प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), परसमर्पणं कृ.—(Make out) निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), उपलभ, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), ज्ञा.—(Make out, prove) प्रमाणीकृ, साप्, सूच.—(Make up, collect) समानी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), समादा, एकिकृ, एकत्रीकृ, समूहीकृ.—(Make up, reconcile) मन्था, समाधा, विवादं शप् (c. 10. शमयति -यितुं), विवादमान्त्रनं कृ.—(Make up, settle) साप्, सिद्धीकृ, निरीते.—(Make up one's mind) निश्चयं कृ, निर्णयं कृ, दृढसङ्कल्पं कृ.—(Make water) मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रागमं कृ.

To MAKE, *v. n.* (Move towards) अभिया (c. 2. -याति -नुं), प्रतिया, आया, प्रयाया, उपया; प्रतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, अभ्यागम्, उपसृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), उपक्रम, अभिक्रम, अभिम (c. 1. -भरति -सर्पुं), प्रतिमृ.—(Contribute, conduce) आरह (c. 1. -यहति -योदुं), आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं); 'to make for one's advantage,' आत्महिताय भू, आत्मवियुद्धाय भू.—(Make as if) प्रतिभा (c. 2. -भाति -नुं), आभा.—(Make off) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, vt. द), विपलाय, अपधाव (c. 1. -धावति -यितुं), अपक्रम, अपमृष्, अपया, अपमृ, अपगम्, चल् (c. 1. चलति -लितुं), अपचल्.—(Make up, be reconciled) मन्था (c. 3. -धत्ते -धातुं), शानविवादः -दा -दं भू.

MAKE, *s.* आकारः, साकृतिः *f.*, संस्कारः, रूपं, संस्थानं, विग्रहः, मूर्तिः *f.*, वपुस् *n.*, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, व्यूहनं.

MAKE-BEETLE, कलहकारी *m.* (नं), द्वन्द्वकारी *m.* (नं), कलिकारकः, भेदकरः.

MAKE-PEACE, *s.* सन्धाता *m.* (नं), सन्धानकर्त्ता *m.* (नं), सन्धिकृत् *m.*

MAKER, *s.* कर्त्ता *m.* (नं), कारः (नं), सन्धानकर्त्ता *m.* (नं), कृत् *m.*, कारु *m.*, निर्माता *m.* (नं), निर्माणकृत् *m.*, निर्माणकर्त्ता, विधाता *m.* (नं), विधायी *m.* (नं), कल्पकः, परिकल्पकः, रचकः, घटकः, उत्पादकः.—(Creator) स्रष्टा *m.* (नं), विधाता *m.*, धाता *m.*, सृक् *m.* (नं), सृष्टिकर्त्ता *m.*, जनकः, जनिता *m.* (नं), जनयिता *m.* (नं), (Of the world) जगत्कर्त्ता *m.*, जगत्स्रष्टा *m.* (नं), विश्वसृक् *m.*, विश्वविधायी *m.*, विश्वकृत् *m.*, लोककृत् *m.*

MAKING, *s.* करणं, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पनं -ना, विधानं, रचनं -ना, यदनं -ना, जननं, उत्पादनं, सृष्टिः *f.*, सज्जनं.

MAL, as a prefix is expressed by अ, दुर्, वि, कु, अप, कत्, असत्. MALABAR, *s.* (The country) मलया, मलयदेशः, केरलः.

MAL-ADMINISTRATION, *s.* असम्यक्पालनं, दुर्धीतिः *f.*, दुर्गण्यः, दुःशासनं, कुनीतिः *f.*, अनीतिः *f.*, दुर्नीतिः, दुर्निर्वाहः.

MALADY, *s.* रोगः, व्याधिः *m.*, सामयः, विकारः, विकृतिः *f.*, पीडा, दुःखं, रुक् *f.*, (नं), रुजा, गदः, तापः, उपतापः, अस्वास्थ्यं, असव्यता, बाधा, क्लेशः, आर्तिः *f.*, कष्टं.

MALAPERT, *a.* अधिनीतः -ता -तं, दुर्विनीतः -ता -तं, अधिनयः -या -यं, धृष्टः -ष्ट-ष्ट, धर्षितः -ता -तं, प्रगल्भः -न्भा -न्भे, प्रतिभानवान् -यतो -यत् (नं).

MALAPERTLY, *adv.* दुर्विनीतवत्, अधिनयेन, दुर्विनीयात्, धृष्टवत्, प्रगल्भे.

MALAPERTNESS, *s.* अधिनयः, दुर्विनयः, अधिनीतता, दुर्विनीतता, धृष्टता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, प्रतिभा -भानं, दुर्वृत्ता.

MALAFROPOS, *adv.* अस्थाने, अकाले, असोर्ग्यं, असमयेन, अनयसरेण, अप्रसङ्गवत्, अप्रसङ्गेन, अप्रसृतं, अप्रासङ्गिकः -की -कं.

MALARIA, *s.* पूतिवातः, दुर्वायुः *m.*, दुर्वातः, रोगजनकः कुवायुः *m.*, पूति-वायुः, मारकवायुः, दूषकवायुः.

Malcontent, malcontented, a. (Discontented) असन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं. अतुष्टः-ष्टा-ष्टं. (With the government) राज्यमार्गासन्तुष्टः-ष्टा-ष्टं. राज्यनीतिवितुष्टः-ष्टा-ष्टं, राज्यवितुष्टः &c.

Male, s. पुमान् *m.* (पुंम or पुंसम), पुरुषः, पुरुषः, नरः, ना *m.* (नृ), मानुषः, मनुष्यः, मानवः, मनुजः, पुंशक्तिः *m.*, पुंश्राली *m.*, पञ्चननः; 'duties of the male,' पुंश्राली, नृश्राली; 'male and female,' स्त्रीपुरुषा *m. du.*, मिथुनं, युग्मं, द्वन्द्वः.-(In botany) पुरुषः.— (Screw) नरः.

Male, a. पुं in comp., पुरुष in comp., पौरुषेयः-यी-यं, पुरुषजातीयः-या-यं, पुंजातीयः-या-यं, पुरुषजातिसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नृ), नर in comp.; 'male species,' पुंजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*; 'male offspring,' पुंमपत्यं, पुंमन्तानं, पुंमन्यः, अन्वयः; 'the male organ,' पुंलिङ्गं, पुंश्रिहं; 'a male tiger,' पुंश्राली; 'male attire,' पुरुषवेशः, नरवेशः, नृवेशः.

Malblessed, a. श्रापः-श्रा-मं, अभिश्रापः-श्रा-मं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं.

Malblessed, s. श्रापः, अभिश्रापः, श्रापः, वनः, श्रापः, परिश्रापः, आक्रोशः-शानं, अक्रोशः, उपक्रोशः, भस्मनं, अभिपन्नः, दुःखात्, अभिपन्न-लघ्वचनं, अकल्याणवचनं, अभिपन्नलघ्वचनं, भावार्थः.

Malblessed, a. अभिश्रापकः-का-कं, आक्रोशकः-की-कं, रुशन-शानो-शान (त), अनिष्टप्रार्थकः-का-कं, अभिपन्नलघ्वचनः-का-कं, दुःखात्कमयः-यी-यं.

Malblessed, s. अपराधी *m. (न)*, पापी *m. (न)*, पातकी *m. (न)*, महापातकी *m.*, कुकर्मि *m. (न)*, पापकर्मि *m.*, दुष्कृती *m. (न)*, पापकारी *m. (न)*, कुकर्मकारी *m.*, दुष्कर्मि *m.*, दुष्कृतकर्मि *m.*, अत्यापी *m. (न)*, एनस्त्री *m. (न)*, दोषी *m.*, कृतापराधः, कृतागाः *m. (स)*, कृष्णकर्मि *m.*, असत्कर्मि *m.*

Malevolence, s. दुःभावः, भावदुष्टता, दुष्टबुद्धिः *f.*, द्रोहबुद्धिः *f.*, दुर्वृद्धिः *f.*, द्वेषबुद्धिः *f.*, द्वेषभावः, दुष्टचिन्तनं, कुभावः, कुबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्तनं, द्रोहः, असूया, असूयता, दौरात्म्यं, अहितत्वं, अप्रतिः *f.*, मात्सर्यं, पापदर्शनं, अहितच्छा, अहितच्छा, अहितच्छा, अपकारच्छा, अनिष्टच्छा, पुरोभाषिता.

Malevolent, a. दुष्टबुद्धिः-द्वि-द्वि, दुष्टभावः-वा-वं, द्रोहबुद्धिः &c., द्वेषबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दुर्वृद्धिः &c., कुभावः-वा-वं, अहितबुद्धिः &c., मात्सर्यः-या-यं, मात्सर्यः-या-यं, मत्सरः-रा-रं-री-रिणी-रि (न), दुरात्मा-त्मा-त्मा (न), दुष्टात्मा &c., दुष्टचिन्ता-ता-तः (स), दुष्टमतिः-ति-ति, पापदर्शी-गिनी-गि (न), दोषिकदृक् (श), द्रोहचिन्तकः-का-कं, अनिष्टचिन्तकः &c., अपकारार्थी-धिनी &c., अनिष्टार्थी &c., अहितकामः-मा-मं, अहितच्छुः-च्छुः-च्छु, अहितच्छा-पिणी &c., अहितः-ता-तं, दुष्टशीलः-ला-लं, हिंसाशीलः &c., अपकारशीलः &c., दुःशीलः &c., दुष्टदयः-या-यं, विषदयः-या-यं, पुरोभाषी-गिनी &c.

Malevolently, adv. दुष्टभावेन-यात्, दुष्टबुद्ध्या, अहितबुद्ध्या, मात्सर्येण, मत्सरवत्, मात्सर्यं, मात्सर्यं, दुष्टचिन्ता, अहितच्छा, दुष्टशीलत्वात्.

Malice, s. दुष्टभावः, द्रोहः, द्रोहबुद्धिः *f.*, द्रोहचिन्ता-लनं, द्वेषभावः, द्वेषः, दोषद्वेषः, असूया, असूयता, ईर्ष्या, मात्सर्यं, मत्सरता, हिंसाबुद्धिः *f.*, हिंसाशीलता, नृश्राली, नृश्राली, दंशः, दीर्घं, दुष्टशीलता, दुःशीलता, अपकारच्छा, अहितच्छा, अनिष्टच्छा, मानमहिंसा, दौरात्म्यं, दुरात्मा, हिंसा, परिहिंसा, खलता; 'malice prepense,' द्रोहचिन्तनं, व्यापादः; 'secret malice,' मानमहिंसा, मानमद्रोहः; 'bearing malice,' दोषद्वेषी-पिणी-पि (न).

Malicious, a. द्रोहबुद्धिः-द्वि-द्वि, द्रोही-हिणी-हि (न), दुष्टभावः-वा-वं, मत्सरः-रा-रं, मत्सरी-रिणी &c., नृश्राली-ला-लं, हिंसाशीलः

-ला-लं, हिंसात्मकः-का-कं, हिंसात्मा-लु-लु, द्रोहशीलः &c., परि-हिंसाशीलः &c., हिंसारुचिः-रुचि-रुचि, द्वेषी-पिणी &c., अतिद्वेषी &c., अतिद्वेषकः-का-कं, अतिद्वेष-ष्टी-ष्टी (ष्ट), कुबुद्धिः &c., कुमेधाः-धा-धा (मं), दंशी-गिनी &c., मात्सर्यः-या-यं, मात्सर्यः &c., दुर्जनः-ना-नं, खलः-ला-लं, पिशुनः-ना-नं, केरवः-वा-वं. See MALICIOUS. (Proceeding from malice) द्वेषमूलकः-का-कं, मात्सर्यहेतुकः-का-कं, द्रोहमूलः-ला-लं, दीर्घहेतुकः-का-कं.

Maliciously, adv. द्रोहबुद्ध्या, द्रोहशीलत्वात्, दुष्टभावेन, अपकारच्छया, मद्रोहं, द्रोहचिन्तापूर्वकं, ममात्मनः; 'maliciously intentioned,' द्रोह-बुद्धिः-द्वि-द्वि.

Maliciousness, s. द्रोहबुद्धित्वं, हिंसाशीलता, कौटिल्यं. See MALICE.

Malign, a. अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, विषपूर्णः-णा-णं. See MALIGNANT. To MALIGN, *v. a.* अपवद (c. 1), परवद-दितुं, परिवद, अभिश्राप (c. 1), श्रापयितुं, कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), असूय (nom. असूयति-यितुं), मत्सरीक.

Malignant, a. (Malicious) द्रोहबुद्धिः-द्वि-द्वि, दुष्टबुद्धिः &c., दुर्वृद्धिः &c., दुष्टमतिः-ति-ति, दुर्मतिः &c., दुराशयः-या-यं, अहितः-ता-तं, नृश्राली-ला-लं, विषदयः-या-यं. See MALICIOUS, MALEVOLENT. (Virulent, acrimonious) उग्रः-या-यं, असूयः &c., अतिकटुः-दु-दु, अरुणः-रा-रं, अतिरिक्तः-ग्मा-ग्मं, अतिदुष्टः-ष्टा-ष्टं, बहुविधः-पा-पं, विषातुः-लु-लु, विषपूर्णः-णा-णं; 'a malignant ulcer,' दुष्टग्रन्थः. (Dangerous to life, difficult to be cured) मारालकः-का-कं, प्राणनाशकः-का-कं, शरीरनाशकः-का-कं, मातृगतिकः-की-कं, दुष्टचिन्तकः-त्स्या-त्स्यं, दुष्टचिन्तकः-त्स्या-त्स्यं, दुःसाध्यः-धा-धं, दुःगमनीयः-या-यं, सान्निपातिकः-की-कं, काल in comp.; 'malignant fever,' कालचरः, सन्निपातचरः, मारकः, मरकः.-(Unpropitious in astrology) अनिष्टः-ष्टा-ष्टं, अनिष्ट-मूलकः-का-कं, अभिपन्नलघ्वचनः-ला-लं, अकल्याणः-णा-णं.

Malignantly, adv. मद्रोहं, अतिदुष्टं, असूयं, अतिरिक्तं, दुष्टभावात्, सविधं.

Maligner, p. p. निष्ठाभिपन्नः-सा-सं, निष्ठाभिपुक्तः-का-कं, कलङ्कितः &c.

Maligner, s. अपराधी *m. (न)*, अभिश्रापकः, असूयकः, गुणपाती *m.*

Malignity, malignancy, s. (Maliciousness) दुष्टबुद्धित्वं, बुद्धिदुष्टता, भावदुष्टता, दुष्टबुद्धित्वं, द्रोहः, द्रोहबुद्धित्वं, अतिदुष्टता, द्वेषः, अतिद्वेषः, दुर्मतिः *f.*, तित्वं, पेशुन्यं. See MALICE, MALICIOUSNESS. (Virulence) उग्रता, असूयता, अतिकटुता, अतिरिक्तता, अतिदुष्टता, सविधत्वं, विषपूर्णता, बहुविधत्वं.-(Destructive tendency) मारालकत्वं-ता, अतिनाशकता, मातृगतिकता, दुष्टचिन्तकता.

Malign, s. (Mop) मारनो, ममांशनी.-(Drab) नीचस्त्री, असूया.

Mall, s. (Heavy hammer) वृहन्मृदः, काष्ठमृदः, पनः.-(Public walk) जनार्णमार्गः, लोकार्णमार्गः, लोकमार्गः, लोकपथः, सर्वसा-मायपथः.

Malleability, s. आपातवर्धनीयता, ताडनवर्धनीयता, मुद्रापातवर्धनीयत्वं, पनवर्धनीयत्वं, पनवर्धनीयता, उद्भवेनधमता, उद्भवेनीयता.

Malleable, a. आपातवर्धनीयः-या-यं, ताडनवर्धनीयः-या-यं, मुद्रा-पातवर्धनीयः-या-यं, उद्भवेनधमः-मा-मं, पनवर्धनीयः-या-यं, पन-वर्धनीयः-पुनः-पुन.

To MALLEATE, *v. a.* मुद्रापातेन उद्भवेन कृ or उद्भूत (c. 10), वर्धयति-यितुं.

Malleation, s. मुद्रापातवर्धनं, पनवर्धनं, ताडनवर्धनं, उद्भवेन.

Mallet, s. मृदः, काष्ठमृदः, पनः, काष्ठपनः, दुष्टणः.

Mal-practice, s. कुचर्या, कुचरितं, कुचरितं, दुष्टचरितं, दुष्टेष्टितं, दुराचारः.

Malt, s. चिरकालेन जलस्थितं यवबीजं, ईप्समुद्भूत or ईप्समुद्भूत यवबीजं,

यवपानीयवीजं.

MALT-DRINK, MALT-LIQUOR, *s.* यवसुरा, यवरसः, यवजं, यवपानीयं.

MALT-HOUSE, *s.* यवपाचनगृहं, यवसन्धानस्थानं, यवबीजगृहं.

TO MALTREAT, *v. a.* अपकृ, अपकारं कृ, शत्रुवद् आचर (c. 1.-चरति-रितुं).

MALTREATED, *p. p.* अपकृतः -ता-तं, कृतापकारः-रा-रं, दुराचरितः-ता-तं.

MALTREATMENT, *s.* अपकारः, अपक्रिया, अपकृतिः *f.*, निकासः, पीडा.

MALVERSATION, *s.* दुराचरितं, अनुचितवाचरः, धूर्तता, शाठ्यं, खलता, कुसृतिः *f.*

MÁLWA, *s.* (Province) मालवः, दाशेरकः; 'the people of Málwa.'

मालवाः *m. pl.*, मालव्याः *m. pl.*, मालवी *f. sing.*

MAM, MAMMA, *s.* मा, माता *f.* (तृ). असा, अस्तिका, अक्षालिका.

MAMMALIA, *s. pl.* सस्तनाः *m. pl.*, स्तनविशिष्टो जनुगणः, सस्तनजातिः *f.*

MAMMARY, *a.* स्तनसंघन्धी -स्थिनी -स्थि (नृ), कुक्षसंघन्धी &c.

MAMMET, *s.* पुत्रलो -लिका, पुत्रिका, पाञ्चाली -लिका, पाञ्चलिका.

MAMMIFER, MAMMIFEROUS, *a.* सस्तनः -ना-नं, स्तनवान् -वतो-वत् (तृ).

MAMMIFORM, *a.* स्तनाकारः -रा-रं, स्तनाकृतिः -तिः-ति, कुक्षाकारः-रा-रं.

MAMMILIARY, *a.* स्तनसंघन्धी -स्थिनी -स्थि (नृ), स्तनाकारः -रा-रं.

MAMMON, *s.* धनं, धनेश्वरः, लक्ष्मीः *f.*; 'serving mammon,' धन-सेवनं, लक्ष्मीपूजनं, धनसम्पादनं, अर्थसेवा, अर्थपरता.

MAMMOTH, *s.* मेम्पुसंज्ञकः प्राचीनकालिको हस्ती.

MAN, *s.* (A male of the human race) पुरुषः, नरः, मनुष्यः, मानुषः,

मानवः, मनुजः, जनः, पुमान् *m.* (पुं or पुमम्), मलैः, पूरुषः, मनुः *m.*,

पञ्चजनः, मनुभूः *m.*, पुंयुक्तिः *m.*, वीरः, मालः, वृधमानः, वृधमानः *m.*,

चर्षणिः *m.*, भूम्युक् *m.* (ज्ञ); 'an eminent man,' पुरुषसिंहः, पुरुष-

व्याघ्रः, पुरुषधैः, पुरुषशार्दूलः, पुरुषपुङ्गवः, पुरुषोत्तमः, पुरुषचन्द्रः,

पुरुषपुष्करिकः, नरसिंहः, नृसिंहः; 'a low man,' पुरुषाधमः; 'a

man of truth,' सत्यवीरः.—(Mankind) मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*,

मानुष्यं, पुरुषाः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*,

लोकः, मनुष्यलोकः, मनुष्यः *m.*; 'the fear of man,' पुरुषभीतिः *f.*,

जनभीतिः *f.*; 'the measure or stature of a man,' पौरुषं,

पुरुषपरिमाणं.—(Person) जनः, व्यक्तिः *f.*—(Male servant) सेवकः,

प्रेयः, किङ्करः, दासजनः.—(Man at chess, &c.) नरः, सारः, शारः,

शारिः *m.*, सारिः -री-रिका, जतुपुत्रकः, नयः.—(Adult) प्रौढवयस्कः,

मानुष्यप्राप्तः.

TO MAN, *v. a.* मनुष्ययुक्तं-क्रां कृ, समनुष्यं-प्यां कृ, सेन्यान् प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविश, पुरुषप्रवेशान् सज्जीकृ.

MANACLE, *s.* हस्तबन्धनं, करबन्धनं, हस्तपाशः, पाणिबन्धः.

TO MANACLE, *v. a.* हस्ती पाशेन बन्ध् (c. 9. वप्राति, वन्दुं), पाणिबन्धनं कृ, करसंयमनं कृ, करयन्त्रणं कृ.

MANACLED, *p. p.* बद्धहस्तः-स्ता-स्तं, संयमितकरः-रा-रं, यन्त्रितकरः &c.

TO MANAGE, *v. a.* (Conduct, carry on) प्रणी (c. 1. -शयति -शेत्तुं),

सम्पृणी, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), निर्वाह-

आचर (c. 1. -चरति -रितुं), यद् (c. 1. घटते -टितुं), प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), वृत्, कृ.—(Direct, control) ज्ञाम् (c. 2. ज्ञास्ति

-सितुं), नियन्, वशीकृ, अनुशास्, समनुशास्, नियम (c. 1. -यच्छति

-यन्तुं), विनियम, सन्नियम, यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं).—(Train) विनी,

शिष्य (c. 10. शिषयति -यितुं), अनुशिष्य; 'let it be managed,'

विधीयतां.

TO MANAGE, *v. n.* निर्वाहं कृ, प्रणयनं कृ, उपायप्रयोगं कृ, प्रयोगं कृ.

MANAGEABLE, *a.* विनयेयः-या-यं, प्रणेयः-या-यं, विधेयः-या-यं, सुवि-

धेयः-या-यं, गुह्यकः-का-कं, वश्यः-इया-इयं, सुकरः-रा-रं, सायनः

-ज्ञा-ज्ञं, शासनीयः-या-यं, विनीतः-ता-तं.

MANAGED, *p. p.* प्रणीतः-ता-तं, विहितः-ता-तं, निर्वाहितः-ता-तं, निर्वाहितः-ता-तं, वाहितः-ता-तं, घटितः-ता-तं, प्रवर्त्तितः-ता-तं, वर्त्तितः-ता-तं, आचरितः-ता-तं, नियतः-ता-तं, विनियतः-ता-तं, प्रयुक्तः-क्रा-कं; 'well managed,' सुघटितः-ता-तं, सुप्रयुक्तः-क्रा-कं, सुनीतः-ता-तं; 'badly managed,' दुर्घटितः-ता-तं, असम्यक् चेष्टितः-ता-तं.

MANAGEMENT, *s.* (Conduct, carrying on) प्रणयनं, सम्यगणनं, नीतिः *f.*, नयः, प्रणीतिः *f.*, नायः, नेतृत्वं, निर्वाहः, निर्वहणं, निर्वाहणं, व्यवहर्त्तृत्वं, आचरणं, सम्पादनं, विधानं, घटनं-ना, प्रयोगः, प्रवर्त्तनं, प्रवृत्तिः *f.*, करणं; 'of affairs,' कर्मनिर्वाहः.—(Control) अधिकारः, प्रभुत्वं, अधिपत्यात्वं, शासनं, अनुशासनं, विनियमः.—(Contrivance) उपायः, प्रयोगः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, युक्तिप्रयुक्तिः *f.*, उपायज्ञताः; 'good management,' सुनयः, सुनीतिः *f.*; 'bad management,' दुर्णयः, दुर्नीतिः; 'management of a drama,' म्यापना

MANAGER, *s.* नायकः, नेता *m.* (तृ), प्रणेता *m.*, सम्यग्नेता *m.*, निर्वाहकः, वाहकः, सम्पादकः, व्यवहर्त्ता *m.* (तृ), घटकः, अधिपता *m.* (तृ), प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, चालकः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, कर्त्ता *m.* (तृ), कारकः; 'manager of affairs,' कर्मनिर्वाहकः, कार्याध्यक्षः, कार्यदृष्ट (तृ), कार्यवैद्यता *m.* (तृ), कर्माधिकारी *m.*; 'manager of the treasury,' कोषाध्यक्षः, धनाधिकारी *m.*, अर्थाधिकारी.—(Stage manager) सूत्रधारः-री *m.* (नृ), मारियः, स्थापकः, सूत्रकः.—(Expert in the use of means) उपायज्ञः, युक्तिमान् *m.* (तृ), विद्वन्.—(Economical) परिमितव्ययी *m.* (नृ), परिमिताचारी *m.*

MANAGING, *a.* उपायज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, उपायकुशलः-ला-लं, विद्वन्-ग्या-ग्यं.

TO MANCIPATE, *v. a.* दासीकृ, वशीकृ, करदोक्तृ, बन्ध् (c. 9. वप्राति, वन्दुं).

MANCIPATION, *s.* दास्यं, दासत्वं, दासीकरणं, वशीकरणं, परमेष्ट्यत्वं, बन्धनं.

MANCIPLE, *s.* भोजनाधिकारी *m.* (नृ), भोजनादिकारिकः.

MANDATE, *s.* आज्ञा, आदेशः, निर्देशः, निदेशः, नियोगः, शासनं, शास्तिः *f.*,

नियमः, चोदना-नं, विधिः *m.*, विधानं; 'written,' आज्ञापत्रं.

शासनपत्रं, पट्टं.

MANDATORY, *a.* आदेशकः-का-कं, आदेशी-शिनी-शि (नृ), निर्देशकः

-का-कं, आज्ञापकः-का-कं, आज्ञामुचकः-का-कं, आज्ञाप्रोचकः-का-

-कं, शासकः-का-कं.

MANDIBLE, *s.* हनुः *m. f.*—(Lower jaw) पीचं, कुम्भः, चिपुकं.

MANDRAKE, *s.* (A plant) लक्षणा, पुत्रदात्री, पुत्रदा, दृढाफलं.

TO MANDEUCATE, *v. a.* चर्व् (c. 1. चर्वति-वितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), चर्वणं कृ.

MANDEUCATION, *s.* चर्वणं-शा, दन्तपेयणं, रोमन्धः, भक्षणं, भोजनं.

MANE, *s.* (Of a horse, &c.) केशरः, केसरः.—(Of a lion) सिंहकेशरः, सटा.

MAN-FATER, *s.* पुरुषादः, मनुष्यादः, मानवादः, मनुष्यभोजी *m.* (नृ).

नरभोजी *m.*, मनुष्यभक्षी *m.*, नरभुक् *m.* (नृ), नराशी *m.*, नृनृधः.

नृमांसखादकः, मनुष्यमांसभुक् *m.*

MANED, *a.* केशरी-रिणी-रि (नृ), केसरी &c., सकेसरः-रा-रं.

MANAGE, *s.* (Art of training horses) अश्वशिक्षणविद्या, अश्वदमन-

विद्या.—(School for training horses) अश्वशिक्षाशाला.

MANES, *s. pl.* (Deceased ancestors) पितरः *m. pl.*, पितृलोकः, पितृ-

पितामहादि *n.*—(Ghost) प्रेतलोकः, प्रेतः, प्रेतचरः, परेतः, पितृयनेचरः.

—(Enter of the funeral oblation) पिशदाहः, पिशदाशी *m.* (नृ).

पिशदाशः, पिशदाभक् *m.* (नृ), पिशदी *m.* (नृ), आदिभुक् *m.* (नृ), आदि *m.*

(नृ), आदिभुक्; 'collective class of manes or deceased

ancestors,' पितृगणः, पितृवर्गः, पितृमानस्य, certain of these

classes are सोमसद, अग्निप्यान्नः, सोमपाः, आन्वपः, अर्थमा *m.* (नृ),

सुकाली *m.* (नं.), हविष्मत्, कष्यवाहनः, कष्यवालः, वारिषद्, अग्निदग्धः, अनग्निदग्धः, सोमः, 'business of offering oblations to the manes,' पितृकर्म *n.* (नं.), पितृक्रिया, पितृव्रतं, पितृकार्यं, आइकर्म *n.*, आइक्रिया, वितृपदः, पितृमेघः; 'oblation to the manes,' आइ, पिण्डः-शरी, कर्ष्य, various forms of these oblations are पावे-णिश्राइ, एकोहिश्राइ, नितश्राइ, नैमित्तिकश्राइ, काम्यश्राइ, आहि-कश्राइ, वृद्धिश्राइ, सपिण्डनश्राइ, उदकुम्भश्राइ, नान्दीश्राइ, नान्दीमुखं, प्रीतिश्राइ, हिरण्यश्राइ, आमश्राइ, पाषेयश्राइ, तिलतपेणं; 'the offering of a cake,' पिण्डदानं, पिण्डनिवेपणं; 'of water,' उदकदानं, उदकक्रिया; 'gifts in honor of the manes,' पितृदानं-नकं, पितृतपेणं; 'one who makes the oblation,' पिण्डदः, श्राइदः, श्राइकरः, श्राइकृत *m.*; 'day sacred to the manes,' पितृतिथिः *m. f.*, पितृदिगमः; 'heaven of the manes,' पितृलोकः, पितृपदं, पितृस्थानं. Oblations to the manes are made by the relations of the deceased soon after his death, and are repeated once, or, according to some, twice in every year, i. e. on the anniversary of the death, and on the same lunar day of the waning half of the month Bhādra. The latter are called महालयः. These obsequial rites are supposed to be necessary to secure the residence of the souls of the deceased in a world appropriated to the manes.

MANEUVER, MANŒUVRE, *s.* उपायः, उपायप्रयोगः, युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, युक्तिप्रयुक्तः *f. pl.*, भाषा, व्यपदेशः, कृतवप्रयोगः, विदग्धप्रयोगः, छलं, उपमन्त्रः. (Military manœuvre) युद्धछलं, युद्धव्यपदेशः; 'evolutions of troops,' सैन्यविन्यासः, सैन्यव्यूहः, योग्या.

To MANEUVER, *v. n.* उपायप्रयोगं कृ, कृतवप्रयोगं कृ, विदग्धप्रयोगं कृ, व्यपदेशं कृ, छलं कृ; 'to distribute troops,' छलार्थं सैन्यान् विन्यस्य (c. 4. -अस्म्यति-सितुं) or व्यूह (c. 1. -जहते-हितुं).

MANEU, *a.* पौरुषः-यो-पं, पौरुषयः-यो-यं, पुरुषयोग्यः-ग्या-ग्यं, वीरयोग्यः &c., गुरयोग्यः &c., महावीर्यः-व्या-व्यं, साहसिकः-को-कं.

MANFULLY, *adv.* पुरुषयत्, पौरुषेण, सवीरुषं, सवीर्यं, वीरयत्, सविक्रमं, गुरयत्, महावीर्येण, सपराक्रमं, निर्भीकं.

MANFULNESS, *s.* पौरुषं, पुरुषता-त्वं, वीर्यं, सुवीर्यं, विक्रमः, साहसं.

MANGE, *s.* खत्तः *f.*, कळुः *f.*, कण्डूः *f.*, पाप *n.* (नं.), सिध्य *n.* (नं.), त्वकपुष्पं, त्वयोगः, दुष्टधर्मत्वं, चर्मदुष्टता.

MANGER, *s.* गवादनी, अश्वदनी, गवादनपात्रं, तृणपात्रं, भोजनपात्रं.

MANGINESS, *s.* कळुरता-त्वं, सिध्यत्वत्वं, सिध्यत्वं, दुष्टधर्मत्वं.

To MANGE, *v. a.* (Lacerate) व्यरिद्ध (c. 7. -छिनत्ति-छेतुं), ग्रथ (c. 6. -वृश्चति, -वृश्चिंतुं), प्रग्रथ, विद् (c. 10. -दारयति-यितुं), बहुलवशः खद (c. 10. -खदयति-यितुं) or लिद, बहुलवशः कृ, खदं खदं कृ, बहुलवशः कृ, विनिकृत (c. 6. -कृन्तति-कृन्तिंतुं), त्रिभुजिकृ, क्षतवि-क्षतीकृ. (Smooth linen) वस्त्रमात्रयन्त्रेण यत्वं मृज् (c. 2. -माष्टि-धुं) or प्रज्ज् or क्षिप्रिकृ or स्रज्ज्णीकृ or स्रज्ज् (nom. स्रज्जयति-यितुं).

MANGLE, *s.* (For clothes) यस्त्रमाननार्थं चक्रयन्त्रं, यस्त्रमाननचक्रं.

MANGLED, *p. p.* (Lacerated) क्षतविक्षतः-ता-तं, छिन्नभिन्नः-वा-वं, व्यरिद्धः-वा-वं, विग्रसितः-ता-तं, विनिकृतः-ता-तं. (As linen) मृष्टः-ष्टा-ष्टं, माञ्जितः-ता-तं.

MANGO, *s.* (Tree) आमः, चूतः, तकः, रसालः, सहारः, माकन्दः, मधुदूतः, यमनदूतः, कामयवभः, मदिरासवः, कामगरः, कामाङ्गः, गन्ध-ब-धुः *m.*, शरटः, नामितदः, पिकयन्तुः *m.*, पिकयन्तुः, कोकिलावासः,

पलालदोहदः, कोपी *m.*, चूतफलं, फलश्रेष्ठः; 'a fragrant sort of mango-tree', सहकारः, मकरन्दः; 'juice of the mango,' आमरसः; 'inspissated juice,' आमवाषरः; 'piece of dried mango,' आमपेशी; 'tuft of mango,' आम-पत्तयः; 'mango-grove,' आमवनं, मकरन्दवनं; 'made of mango,' आमयमः-यो-यं.

MANGO-FISH, *s.* तपस्वी *m.* (नं.), तपःकरः, तपस्यामत्यः.

MANGY, *a.* कळुरः-रा-रं, सिध्यलः-ला-लं, सिध्यवान्-वती-वत् (नं.), पामनः-ना-नं, दुष्टधर्मी-स्मी-स्मं (नं.), त्वयोगी-गिणी-गि (नं.).

MAN-HATER, *s.* पुरुषद्वेषी *m.*, -पिणी *f.*, मनुष्यद्वेषी &c., मनुष्यद्वेषा *m.* (दृ), मनुष्यवैरी *m.* (नं.), मनुष्यशत्रुः *m.*, मनुष्यद्रोही *m.*.

MANHOOD, *s.* पौरुषं, पुरुषता-त्वं, पौरुषता, मनुष्यत्वं, मनुष्यं, पुरुषभावः, पुरुषदशा, मनुष्यत्वं-ता, मानव्यं, पुरुषधर्मः. (Virility) पुरुषत्वं, पुंसा, पुंभावः, पुरुषत्वं, पौरुषत्वं, पौरुषं, ओजस् *n.*, तेजस् *n.*, ऊर्जः. (Not boyhood) वीर्यं, तारुष्यं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, व्यवहारवस्था. (Courage) वीर्यं, वीर्यं, शूरता.

MANIA, *s.* उन्मत्तः, उन्मत्तता, मत्तः, मत्तता, बुद्धिभ्रमः, चित्रविषयः.

MANIAC, *a.* उन्मत्तः-ता-तं, उन्मत्तवान्-वती-वत् (नं.). See MAD.

MANIAC, *s.* उन्मत्तजनः, मत्तजनः, उन्मत्तजनः, भ्रान्तबुद्धिः *m.*, नष्टबुद्धिः.

MANIFEST, *a.* स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, सुस्पष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, अभिव्यक्तः-क्ता-क्तं, सुव्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः &c., प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, स्फुटः-टा-टं, प्रस्फुटः-टा-टं, प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः-शा-शं, प्रकाशितः-ता-तं, साविव्यक्तः-रा-रं, प्रकटः-टो-टं, प्रकटीभूतः-ता-तं, प्रकटितः-ता-तं, आविर्भूतः-ता-तं, प्रादुर्भूतः-ता-तं, प्रत्यक्षभूतः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, उद्भूतः-ता-तं; 'becoming manifest,' पुरःस्फुरन्-रन्ती-रन्तु (नं.); 'to become manifest,' प्रादुर्भू, आविर्भू, प्रादुर्स्, स्पष्टीभू, प्रत्यक्षीभू, व्यक्तीभू, प्रकाश (c. 1. -काशते-शितुं), प्रकाशीभू; 'to make manifest, made manifest.' See To MANIFEST, MANIFESTED.

To MANIFEST, *v. a.* (Show plainly) व्यक्तीकृ, साविव्यक्तीकृ, प्रादुर्भूकृ, प्रत्यक्षीकृ, स्पष्टीकृ, प्रकटीकृ, प्रकट (nom. प्रकटयति-यितुं), प्रकाश (c. 10. -काशयति-यितुं), विकास, व्यप्र (c. 7. -अनक्ति-संक्ते, c. 10. -अनयति-यितुं), स्फुटीकृ. (Exhibit) सूच (c. 10. सूचयति-यितुं), दृश् (c. 10. दर्शयति-यितुं).

MANIFESTATION, *s.* (Act) साविव्यकरणं, साविव्यकारः, प्रादुर्भूकरणं, व्यक्तीकरणं, प्रत्यक्षीकरणं, स्पष्टीकरणं, प्रकटीकरणं, प्रकाशनं, प्रकाशकरणं, व्यप्रनं, विकासनं, स्पष्टकरणं. (State) व्यक्तिः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, व्यक्ता-त्वं, प्रकाशः-शता, प्रादुर्भावः, आविर्भावः, आविर्भवनं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता, प्राकट्यं, प्रकटत्वं, स्फुटता, आविर्भूतता, प्रादुर्भूतता, उद्भूतता, उद्भवः, प्रसिद्धिः *f.*, अवभासः.

MANIFESTED, *p. p.* (Made apparent, become evident) प्रादुर्भूतः-ता-तं, साविव्यक्तः-ता-तं, व्यक्तीकृतः-ता-तं, प्रत्यक्षीकृतः-ता-तं, स्पष्टीकृतः-ता-तं, प्रकटीकृतः-ता-तं, प्रकटितः-ता-तं, प्रत्यक्षभूतः-ता-तं, आविर्भूतः-ता-तं, प्रादुर्भूतः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, व्यप्रितः-ता-तं, विकासितः-ता-तं, स्फुटितः-ता-तं, प्रस्फुटितः-ता-तं, अभिव्यन्तमानः-ना-नं. (Exhibited) सूचितः-ता-तं.

MANIFESTER, *s.* प्रकाशकः, विकासकः, प्रत्यक्षकर्ता *m.* (नं.), अभिव्यञ्जकः.

MANIFESTLY, *adv.* व्यक्ते, सुव्यक्तं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, प्रकाशं, स्फुटं, साक्षात्, प्रादुर्स्, आविर्स्, साविव्यकारं, प्रकटं, प्राकट्येन.

MANIFESTNESS, *s.* व्यक्ता, प्रत्यक्षता, प्रादुर्भावः, आविर्भावः, स्पष्टता, प्रकाशता, प्राकट्यं, स्फुटता, साविव्यक्ता.

MANIFESTO, *s.* हाप, तत्रं, स्थापनपत्रं, घोषणापत्रं, प्रकाशनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं.

MANIFOLD, *a.* बहुविधः -धा -धं, बहुगुणः -खा -खं, अनेकविधः -धा -धं, बहुप्रकारः -रा -रं, नानाविधः -धा -धं, विविधः -धा -धं, बहुरूपः -पा -पं, नानारूपः -धी -धं, अनेकरूपः -पा -पं, बहुलः -ला -लं, अनेकः -का -कं.
 MANIFOLDLY, *adv.* बहुधा, अनेकधा, बहुविधेन, नानाविधेन, बाहुल्येन.
 MANIFOLDNESS, *s.* बहुरूपत्वं, बहुलता, बाहुल्यं, अनेकता, अनेक्यं.
 MANIKIN, *s.* माणवकः, माणवः, मानवकः, मनुष्यकः, छट्टपुरुषः.
 MANIPUL, *s.* (Handful) मुष्टिः *m.f.*, हस्तपूरणं. — (Small band) छट्टगुल्मः.
 To MANIPULATE, *v. a.* हस्ताभ्यां कृ, हस्तव्यापारपुष्टं कृ, हस्तकर्मद्वारा कृ. — (Move the hands) हस्तादि संचलं (c. 10. -चालयति -यितुं), हस्तसंचालनं कृ.

MANIPULATION, *s.* हस्तकर्म *n.* (नं), हस्तव्यापारः. — (Movement of the hands, &c.) हस्तादिसंचालनं, छट्टसंचालनं, हस्तादिविशेषः.

MANKIND, *s.* मनुष्यजातिः *f.*, पुरुषजातिः *f.*, नरजातिः *f.*, मानवजातिः *f.*, मनुष्याः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, मानवाः *m. pl.*, पुरुषाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*, मत्तोः *m. pl.*, जनाः *m. pl.*, मनुजाः *m. pl.*, जनपदाः *m. pl.*, मनुष्यगणः, लोकः, जीवलोकः -कं, जगती, मनुभूः *m.*

MANLINESS, *s.* पौरुषं, पुरुषता -त्वं, पौरुषता, वीर्यं, सुवीर्यं, वीरता, शूरता, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः, साहसं, पुंसत्वं, मनुष्यत्वं.

MANLY, *a.* पौरुषः -पी -पं, पौरुष्यः -यी -यं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं नारः -री -रं, नरयोग्यः &c., वीरः -रा -रं, शूरः -रा -रं, प्रवीरः -रा -रं, वीरयोग्यः &c., महावीर्यः -व्या -यं, पुरुष or नर in comp. 'manly act,' पुरुषकारः; 'manly office,' पुरुषाधिकारः; 'manly duty,' नरधर्मः.

MANNA, *s.* (Of the bamboo) वंशलोचना, वंशलोचना, कम्परी. The Hebrew word may be rendered by मात्रा.

MANNER, *s.* (Form, fashion, way) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधिः, विधिः *m.*, रूपं, विधानं, च्युतिः *f.*, आकारः, आकृतिः *f.*; 'in this manner,' अनेन प्रकारेण, अत्रया रीत्या, अनयरीत्या; 'in such a manner,' एवंविधं -धेन, तथाविधं -धेन, एवंरूपेण, स्वस्यकारेण, इत्यादिविधानेन; 'in the manner before mentioned,' पृथक्प्रकारेण, पृथक्कीरिता. — (Kind) प्रकारः, विधिः, भेदः, प्रभेदः, विशेषः; 'all manner of food,' सर्वप्रकारम् अन्नं. — (Method, mode of doing) रीतिः *f.*, मार्गः, क्रमः, पर्यायः, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, क्रिया, वृत्तान्तः, कृतिः *f.*, चीर्णं. — (Custom, habitual practice) आचारः, आचरणं, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, प्रचारः, समाचारः, चर्या, रीतिः *f.*, नियमः, नियकृत्यं, अभ्यासः, धारा, अनुसारः, स्थितिः *f.*, चरितं, सम्प्रदायः, व्यापारः, शीलः, आवृत्तिः *f.*, मार्गः, पथः; 'manners and customs of a country,' देशाचारः, देशव्यवहारः, देशरीतिः *f.*, देशसम्प्रदायः; 'good manners,' सदाचारः, शिष्टाचारः, शिष्टसम्प्रदायः, मर्यादा, सुनीतिः *f.*, विनयः, सुशीलता; 'bad manners,' दुराचारः, दुशीतिः *f.*, अननीतिः *f.*, अविनयः, कुरीतिः *f.*, अमर्यादा, कुचर्या, दुःशीलता; 'violation of good manners,' मर्यादातिक्रमः, विनयभङ्गः, सदाचारलंघनं. — (Mien, air) आकारः, वदनाकारः, रूपं, गतिः *f.*, वदनं. — (Peenliar way) विशेष-रीतिः *f.* — (Style) वृत्तिः *f.* — (In like manner) तथैव, तथा, एवं, स्वमेव, तथाहि, तद्वत्.

MANNERED, *a.* (Having good manners) सुशीलः -ला -लं, विनीतः -ता -तं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं); 'ill-mannered,' दुःशीलः -ला -लं, वाग्शीलः -ला -लं, कुशीलः -ला -लं, दुर्मर्यादा -दा -दं, अविनयः -या -यं, प्रणवविनयः &c., अशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MANNERISM, *s.* एकरीतिसेवनं, एकरसासक्तिः *f.*, अनन्यरससेवनं, एकरसत्वं.

MANNERLINESS, *s.* शिष्टता, संभृता, सुशीलता, विनयः, शिष्टाचारत्वं, सौजन्यं.

MANNERLY, *a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्यः -भ्या -भ्यं, विनीतः -ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नं), सुशीलः -ला -लं, शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सदाचारी &c., सुव्यवहारी &c., मुजनः -ना -नं.

MANNERLY, *adv.* सम्यक्, सुशीलवत्, मविनयं, शिष्टाचारानुसारेण, सौजन्यात्.

MANNERS, *s. pl.* सदाचारः, शिष्टाचारः, मर्यादा, विनयः, सुनीतिः *f.*, शिष्टता, संभृता, संभ्याचारः, सुशीलता. See MANNER.

MANNISH, *a.* पुरुषस्वभावः -वा -वं, पुरुषवृत्तिः -त्तिः -त्ति, पुरुषधर्मेकः -का -कं, पुंम्यकृतिः -तिः -ति, पुरुषाकारः -रा -रं, पुरुषोपमः -मा -मं, पुरुषयोग्यः -ग्या -ग्यं.

MANŒUVRE, *s.* See MANŒUVER.

MAN-OF-WAR, *s.* वृहत्परिमाणं युद्धनीका or युद्धनीः *f.*

MANOR, *s.* ग्रामेश्वराधीना भूमिः, ग्रामेश्वरभूमिः *f.*; 'Lord of the manor,' ग्रामेश्वरः, ग्रामणः *m.*, देशमुखः.

MANORIAL, *a.* ग्रामेश्वरभूमिसम्बन्धी -न्धीनी -न्धि (नं).

MANSE, *s.* धर्मीयापकगृहं, धर्मीपदेशकवेगम *n.* (नं).

MANSON, *s.* हर्म्यं, भवनं, मन्दिरं, धाम *n.* (नं), सदनं, मीथं, शाला, मग्न *n.* (नं), गृहं, गहं, वेष्टम *n.* (नं), निवर्गनं, निकतनं, आपतनं, वामस्थानं, निवासस्थानं, आलयः, निलयः, निवसतिः *f.* — (Lunar mansion) नक्षत्रं, विपुप्रिया, चन्द्रप्रिया, दक्षजा, चन्द्रदाराः *pl.* The last of these words is applied to the twenty-seven lunar mansions collectively, as in mythology they are supposed to be so many nymphs, daughters of Daksha, and wedded to the moon. The following are the names of the twenty-seven *nakshatras* in order: 1. अश्विनी, 2. भरणी, 3. कृत्तिका, 4. रोहिणी, 5. मृगशिरसः *n.*, 6. आर्द्रा, 7. पुनर्वसुः *m.*, 8. पुष्यः -प्या, 9. आश्लेषा, 10. मघा, 11. पृष्ठफाल्गुनी, 12. उत्तरफाल्गुनी, 13. हस्तः, 14. चित्रा, 15. स्वातिः -तो *f.*, 16. विशाखा, 17. अनुराधा, 18. ज्येष्ठा, 19. मूलः -लं, 20. पूर्वाषाढा, 21. उत्तराषाढा, 22. श्रवणः -खा, 23. धनिष्ठा, 24. शतभिषा, 25. पृष्ठभाद्रपदा, 26. उत्तरभाद्रपदा, 27. रेवती. Some add a twenty-eighth, अमिजित. Astrologers divide the twenty-seven lunar mansions into three classes of nine each, called देवगणः, राक्षसगणः, मनुष्यगणः.

MANSLAUGHTER, *s.* (Killing of a man) मनुष्यमारणं, मनुष्यहत्या, मनुष्यघातः, मनुष्यबधः. — (In law) असमोक्ष्यघातः, असमोक्ष्यबधः, असमोक्ष्यहत्या, सहतुकृतहत्या.

MANSLEVER, *s.* मनुष्यमारकः, मनुष्यघातकः, नृहन्ता *m.* (नृ), मनुष्यहन्ता *m.*, नृघातकः, मनुष्यबधकः.

MAN-STEALER, *s.* मनुष्यापहारकः, मनुष्यचोरः, मनुष्यस्तेयकृत् *m.*

MAN-STEALING, *s.* मनुष्यापहारः, मनुष्यहरणं, मनुष्यापहरणं, मनुष्यस्तेयं, मनुष्यचौर्यं.

MANSUETE, *a.* गृह्यः -ह्य -ह्यं, वश्यः -उया -उयं, दमितः -ता -तं, दान्तः -न्ता -न्तं.

MANSUETUDE, *s.* गृह्यता, वश्यता, विनयता, विधेयता, दान्तता, शान्तता.

MANTELET, *s.* स्त्रीलोकभूषणं, छुट्टाप्रवाहः. — (In wa) पाश्चात्पारलं, पार्श्वत्राणं, सेन्यावरणं.

MANTLE, *s.* प्रावारः -रकः, प्रावृतं -ता -तं, उन्नरीयं, आवारः, आवरणं, पिधानं, संभ्यानं, नोशरः, जवन्तिका, प्रच्छदपटः, गात्रोपयस्त्रं, निवीतः -ता -तं, निवृतः -ता -तं.

To MANTLE, *v. a.* (Cloak) प्रावृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), आवृ, उट् (c. 10. -छादयति -यितुं), आवृत्, प्रच्छद.

To MANTLE, *v. n.* (Expand, spread) विस्तृ in pass. (-स्तीर्यते), प्रवृष्ट (c. 1. -वर्धते -यितुं), प्रवृष्ट (c. 1. -वर्धते -यितुं), विस्तृ. — (Rise, rush

in comp., यावत्
indec., यावत्संख्यकः - कालः कालः
यति or यति

indec. ; 'so many,' तावान् -वती -वत् त, or तावत् indec.,

तायत्संख्यकः -का -कं, तत्संख्यकः -का -कं, ततयः *m. f.* ततानि *n.* or
 तति *ind. c.* : 'how many?' कियान् -यती -यत (त) or कियत

त्रित्ति *tri-ti*, 'how many,' कतिथि *ka-ti-thi*, 'in many places,' बहुव, सनेकव
ba-hu-va, कतिविध *ka-ti-vi-dha* थं, 'in many places,' बहुव, सनेकव
 'in many ways,' बहुधा, सनेकधा, 'in how many ways?'
 कतिधा, 'many' times, बहुशम्, सनेकशम्, बहुवारं, बहुकृत्वम्
 महः महः, भूयस्, पुनः पुनः.

Many, &c. (A multitude) समूहः, समन्वयः, समुदायः, समानः, संघातः,
 ओषः, निग्रहः, बुद्धं the interests of the many,' समूहकार्यं.

Many colored, a. दातावर्णः-रं-रं, नानारङ्गः-रं-रं, बहुवर्णः-रं-रं, चित्रविचित्रः-रं-रं, बहुरङ्गी-रं-रं (न).

Many-voicedness. a. बहुकोणः या-यां, सनेककोणविशिष्टः -या-ए.

Māyā-purāṇam, c. बहुव्रीहि-विशेषा-न्यि (न्), बहुमूत्री-विशेषा &c.
Māyā-purāṇam, c. बहुव्रीहि-विशेषा-न्यि (न्), बहुमूत्री-विशेषा &c.

Myx. arabica. यहाँशिरः ३-४ म. यदशिरः स्का-भक्त, बहमस्तकः

-का-कं, सनेक्रमसके. हा-कं, बहुमूर्त्तौ-हौ-हं (न).

Monas... नहर्षितः - वा - र्णः, बहुपत्रः - वा - त्रं, प्रचुरपणः &c.
Monas... नहर्षितः - वा - र्णः, बहुपत्रः - वा - त्रं, प्रचुरपणः &c.

MANY-STREAMED, *n.* बहुप्रवाहः -हा -हं. बहुस्रोताः -ताः -तः (स).

MANY STRINGED, *a.* बहुमृत्ती-त्रिणी-त्रि (नं), बहुतन्त्रिकः-का-कं.

MANY-FORGED, *a.* बहुजिहः -ह्रा-हं. अनकजिहः -ह्रा-हं.
 Many-forged, *a.* देशान्तरागतं अस्त्रमस्त्रागतं देशान्तरागतं देशमस्त्रागतं

भूगोलस्य देशसमुद्रनगराञ्चालम्, देशचित्रं, भूपृष्ठभङ्गिप्रदर्शनपत्रं, भूपृष्ठ-

देशांतरूपं.

To MAP, e. g. भूप्रत्यक्षान् लिखत (e. g. लिखात, लिखितुं) or आलिख्
or चित्र (e. g. चित्रयान्-यितुं; देशालेख्यं क. भूभागालेख्यं क.

To MAR, v. a. दूष (c. 10. दूषयति - यितुं), नश (c. 10. नाशयति - यितुं).

हन् (०. २. हन्ति-तुं. आहन. विहन. क्षतिं कृ.

MARASMUS, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षयधुः *m.*, यक्ष्मा *m.* (न्), जक्ष्मा *m.*, शोषः.
Tr MARAUD, *v. n.* घट्टमसंय गोधाद्यादिघट्टगार्थं इवस्तत्रो भ्रम (c. 4 भा-

म्यति, भमितुं) or परिभ्रम, लोभ्राथं परिभ्रम् or उपद्रव् कृ or विप्रव

कृ or उपट् (c. 1. - द्रवति - द्रोतुं).

MARAUDER, *s.* लोभप्राथ परभ्रमणकारी *m.* (न्), उपद्रवी *m.* (न्), विप्रव-
कारी *m.*, उपद्रवकारी *m.*, उपप्रवक्त, लगादकः.

MARAUDING. s. युद्धकालं गोधान्याद्यपहरणार्थम् इतस्ततः परिभ्रमणं, दिप्रवः

उपप्रवः, उपद्रवः, विप्रवकरणं.

पापाणः, ग्रावा *m.* (नः शिल्पा, उपलः,

MARBLE, *a.* (Made of marble.) पृथ्वीकाप्रस्तरमयः-यी-यं, पाषाणनिर्मितः

-ता -तं. - (Variegated) प्रस्तररेखानुकारेण चित्रितः -ता -तं.
 MARBLE-HEADED & MARBLED: ता तं मरमरमुखः १०० मरमरः १००

MARCASITE. ४. प्रायज्ञः, सर्वगोमांशजं, सर्वगमस्त्री.

MARCESCENT, *a.* विशीय्यमाणः-णा-शं, क्षीयमाणः-णा-शं, म्नायमानः-ना-नं.

MARCH, ३. (The month) फाल्गुनः-निकः, चैत्रः-त्रिकः, फाल्गुनोत्तरार्द्धं, चैत्रपूर्णां, पर्वचैत्रः, उत्तरफाल्गुनः, यस्याः सप्तमः कृतीत्ययः. (Mars)

movement of soldiers, &c.) गहनं, यानं, यात्रा, सैनिकगमनं, सैनिकयात्रा,

गमः, गतिः *f.*, सैनिकगतिः *f.*, व्रज्या, सरणं, संसरणं.—(Marching

onwards, progression) प्रयाण, प्रस्थानं, प्रस्थितिः *f.*, प्रगमनं,

अग्रगमन.—(Marching against) अभिवेक्षणं, अभिनियानं; 'setting out on a march,' यात्राकरणं; 'toilsome march,' दुर्गमसंचारः, दुर्गमसंचारः, भ्रमरः.

To MARCH, *v. n.* यात्रां कृ, गमनं कृ, सैनिकवद् गमनं कृ or प्रगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or प्रया (c. 2. -याति-न्तुं) or प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति-ते-स्यात्) or व्रज् (c. 1. -व्रजति-जितुं) or चर् (c. 1. -चरति-रितुं) or चल (c. 1. -चलति-लितुं) or प्रचल; 'to march against,' अभि-नियो (c. 2. -याति-न्तुं), अभिप्रया, प्रतिव्रज्, अभिप्रस्था, प्रत्याभिप्रस्था, अभिगम्, प्रतिगम्; 'one who marches slow,' मन्दगामी *m.* (न्), मन्धरः; 'fast,' अतिव्रजः, चंचालः, जंपिलः.

To MARCH, *v. a.* अभिवेक्ष (nom. अभिवेक्षयति-यितुं), सेनां प्रस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं) or चल (c. 10. -चलयति-यितुं) or प्रतिगम् (c. 10. -गमयति-यितुं), यात्रां कृ (c. 10. -कारयति-यितुं).

MARCHES, *s. pl.* (Confines) देशसोमा, देशमन्तः *m. pl.* देशप्रान्तः *m. pl.*

MARE, *s.* अश्वा, अश्विनी, याजिनी, तुरगी, तुरङ्गी, तुरङ्गिणी, बडवा, बडवा, घोडिका, अश्वेती, पाथी, प्रमः *f.*, प्रमका.

MARGARITE, *s.* (Pearl) मुक्ता, मुक्ता, मोक्तिकं, शुक्रिबीजं, शुक्रिकं.

MARGIN, *s.* प्रान्तः, अन्तः-न्तं, सोमा, उपानं, पर्यन्तं, कच्छः, धारः-रा, तटं, समन्तः, उत्पन्नः, कोटिः *f.*, परिसरः; 'of a river,' तीरं, कुलं, तटं, कच्छः, कच्छान्तः; 'on the margin,' प्रान्ततः.—(Of a book) समाप्तः, पुस्तकप्रान्तः.

MARGINAL, *a.* प्रान्तस्थः-स्था-स्थं, समाप्तस्थः &c., भ्रामरलिखितः-ता-तं.

MARGINALLY, *adv.* (Along the margin) प्रान्ततः, प्रान्ते, अनुप्रान्तं.

MARINE, *a.* सामुद्रः-द्री-द्वं, समुद्रीयः-या-यं, समुद्रियः-या-यं, सामुद्रिकः-की-कं, समुद्रमध्यन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), समुद्रविषयः-या-यं, मेन्धवः-वी-वं, सिन्धुकः-का-कं, समुद्रजः-जा-जं, समुद्रज्वः-वा-वं, जलधि-सम्भवः-वा-वं, सागरसम्बन्धी &c.; 'marine engagement,' नौयुद्धं.

MARINE, *s.* (A soldier that serves on board a ship) नौयोद्धा *m.*

(दृ), नौसेन्यः, नाविकसेन्यः, समुद्रीयसेनिकः—(Navy) युधन्नासमूहः.—(Naval affairs) नाविकविषयः, नाविककर्मन् *n.* (न्), नाविकप्रकरणं, जलयानविषयः, जलयानप्रकरणं.

MARINER, *s.* नाविकः, नाविकजनः, समुद्रयात्री *m.* (न्), समुद्रगः, समुद्रगामी *m.*, पोतवाहः, निर्वाहः, जलपथोपजीवी *m.* (न्), उदधिकः *m.* (न्), समुद्रीयजनः.

MARITAL, *a.* भर्तृसम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (न्), पतिमध्यन्धी &c., भर्तृविषयः-या-यं, पतिविषयः &c., स्वामिनिविषयः &c.

MARITIME, *a.* (Relating to the sea) सामुद्रः-द्री-द्वं, समुद्रियः-या-यं, समुद्र in comp. See MARINE, *a.* (Naval) नाविकः-की-कं, नाव्यः-व्या-व्यं, त्री in comp.—(Bordering on the sea) समुद्रतटस्थः-स्था-स्थं, समुद्रतीरस्थः-स्था-स्थं.

MARJORAM, *s.* तुलसी, मरुचकः, समीरणः, प्रत्युष्यः, मृच्छिभृङ्गः, पशोमः, मन्थीरः, कठिन्नरः, कुटेरकः, अन्नकः.

MARK, *s.* (Sign, token by which a thing is known) चिह्नं, लक्षणं, लक्षणं, लिङ्गं, अङ्कः-ङ्कं, अभिज्ञानं, अग्रन्तं, अग्रकः-कं, लक्ष्यं, लक्ष्य *n.* (न्), लक्ष्यणं, लक्षणं.—(Spot) कलङ्कः, अङ्कः, चिह्नं, बिन्दुः *m.*, विमृद् (श्), विमृद्, गडः.—(Mark on the body) सामुद्रं, सामुद्रचिह्नं, सामुद्रिकलक्षणं, तिष्ठः-लकः, तिलकालकः; 'an interpreter of marks on the body,' सामुद्रिकः; 'an auspicious mark,' सुलक्षणं, सुचिह्नं; 'having auspicious marks,' सुलक्षणी-शिनी-धि (न्), सुलक्षणिकः-का-कं; 'having thirty-two auspicious marks,' त्र्यशिशिक्षणोपेतः-ता-तं; 'an inauspicious

mark,' कुलक्षणं, अपलक्षणं, दुर्लक्षणं, दुश्चिह्नं; 'having inauspicious marks,' कुलक्षणी-शिनी &c., कुलक्षणः-शा-शं.—(Butt for shooting at) लक्ष्यं, वाणलक्ष्यं, लक्ष्यं, वेधं, व्यधः, शरव्यं, दृष्टिगुणः, प्रतिकायः; 'hitting the mark,' लक्ष्यभेदः; 'to hit the mark,' लक्ष्यं भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेज्) or व्यध् (c. 1. विध्यति, व्यध्), लक्ष्यवेधनं कृ.—(Line) रेखा, लेखा.

To MARK, *v. a.* (Stamp, impress with a mark) चिह्न (nom. चिह्नयति-यितुं), अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति-यितुं), लाञ्छ (c. 1. लाञ्छति-न्तिन्तुं), अङ्कं कृ, चिह्नं कृ, लक्षणं कृ, लक्षणीकृ.—(Stain) कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), कलङ्कीकृ, लाञ्छ.—(Draw a line) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख, रेखां कृ.—(Notice, observe) लक्ष, आलक्ष, उपलक्ष, अलक्ष (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), निरीक्ष, बोध, समीक्ष, प्रेक्ष.—(Mark out, define) परिच्छिद् (c. 7. छिनन्ति-लेज्), परिच्छेदं कृ, निर्दिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), लक्ष, लक्षणीकृ.—(Mark out, trace the outline) धाररेखां लिख् or अङ्क or कृ, वहिलेखां कृ.

To MARK, *v. n.* (Note, take notice) आलोच (c. 10. -लोचयति-यितुं), आलक्ष (c. 10. -लक्षयति-यितुं), निरूप (c. 10. -रूपयति-यितुं), समीक्ष (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), समीक्षां कृ, बोध् (c. 1. बुध्यते, बोद्धुं), विमृश (c. 6. -मृशति-मृष्टुं), परामर्शं कृ, विवेचनं कृ.

MARKED, *p. p.* चिह्नितः-ता-तं, अङ्कितः-ता-तं, लक्षितः-ता-तं, उपलक्षितः-ता-तं, लाञ्छितः-ता-तं, कृतलक्षणः-शा-शं, कृताङ्कः-ङ्का-ङ्कं, कृतलाञ्छनः-ना-नं, मुद्रितः-ता-तं, मुद्राङ्कितः-ता-तं.—(De-fined) परिलिखः-क्षा-क्वं, निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं, लक्षितः-ता-तं.

MARKER, *s.* चिह्नकर्त्ता *m.* (न्), अङ्कन कृत्ता *m.*, अङ्कयिता *m.* (न्), लक्षयिता *m.*

MARKET, *s.* पथ्यवोधी-धिक, पथ्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयस्थानं, क्रयविक्रयस्थानं, पथ्यस्थानं, आपणः, हट्टः, विपणिः *m.*-शी *f.*, निगमः, अथटङ्कः, क्रयारोहः, पुरटटी, निपटार, निपटं, पण्यस्थानः *m.*, पथ्यानीयं-यकं; 'a free market,' कचक्रान्तः.—(Sale) विक्रयः, विपणः.

To MARKET, *v. n.* क्रयविक्रयं कृ, पण् (c. 1. पणते-शितुं), पणायति-यितुं, पणायं कृ.

MARKET-DAY, *s.* क्रयविक्रयदिवसः, हट्टदिवसः, हट्टवारः.

MARKET-PLACE, *s.* चत्वरं, चतुष्पथं, क्रयविक्रयचत्वरं, पणायचत्वरं, पणया, पणयास्थानं, विपणिः-शी *m. f.* See MARKET.

MARKET-RATE, MARKET-PRICE, *s.* आपणिकः, पथ्यभावः, पथ्यमूल्यं, अथेवलाचलं.

MARKET-TOWN, *s.* ग्राममुखः, मुख्यग्रामः, नगरमुखः, मुख्यनगर-री, कर्षटः-टं.

MARKETABLE, *a.* विक्रयः-या-यं, विक्रयणीयः-या-यं, पथ्यः-स्था-स्थं, पणित्यः-व्या-व्यं, पथ्यार्हः-हो-हं, क्रयः-या-यं, क्रयविक्रययोग्यः-ग्या-ग्यं.

MARKING, *s.* अङ्कनं, मुद्राङ्कनं, चिह्नाङ्कनं, चिह्नकरणं, अङ्ककरणं, लिखनं.

MARKING-INK, *s.* दहनमसिः *f.*, दहनमसिका, दहनरसः, वस्त्राङ्कनमसिः.

MARKING-NUT, *s.* दहनं, निदहनं, भक्षिका, भक्षान्-तकी, भवो.

MARKSMAN, *s.* लक्ष्यवेधी *m.* (न्), लक्ष्यभेदी *m.*, लक्ष्यलक्षः, सुसन्धानी *m.* (न्), सुप्रयोगवाणः, सुप्रयोगविशिसः, शराभ्यासकुशलः, धनुर्विद् आयुधविद्.

MARL, *s.* मालोख्यो मृत्तिकाविशेषः, चिह्नमृत्तिका, पांशुः *m.*

To MARL, *v. a.* पृथ्वीमृत्तिकाया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पु).

MARMALADE, *s.* मिष्टफलं, मिष्टावः, शर्करादिमसृष्टा नारङ्गलव् *f.* (श्).

MARMOREAN, *a.* चारुप्रस्तरमयः-यो-यं, पाषाणनिर्मितः-ता-तं.

MARMOSSET, *s.* सूक्ष्मवानरः, सूक्ष्मकैटः, छुद्रप्रवृत्तः.

MAROON, *a.* (Dark red) घनरक्तः-क्रा. कं. घनारुणः-गा-यं. कपिशः-शा-जं.
MARLOT, *s.* कार्यविधातकः. कार्यविनाशकः. कार्यबाधकः.

MARQUEE, *s.* घटमण्डपः. पटवासः. वृहत्पटवेश *m.* (नं). वस्त्रगृहं.

MARQUESS, *s.* उपायगोः *m.* उपायकः. उपाधिपः. कुलीनपदमध्य
द्वितीयपदस्यः. द्वितीयकुलीनपदभाक *m.* (नं).

MARQUESS, *s.* पृथीककुलीनजनस्य अधिकारः. उपाधिपस्य.

MARRIED, *p. p.* दूषितः-ता-तं. विहतः-ता-तं. व्याहतः-ता-तं. नाशितः
ता-तं. विनाशितः-ता तं. शतः-ता तं. विशतः-ता-तं.

MARRIAGE, *s.* दूषकः. दूषयिता *m.* (तृ). नाशकः. विनाशकः. विधातकः.

MARRIAGE, *s.* विवाहः. उद्वाहः-हन्. उद्वाहनं. परिणयः-यनं. पाणिग्रहः
हणं. पाणिग्रहः. पाणिपीडनं. हस्तेकरणं. दारपरिग्रहः. दारसङ्ग्रहः.
दारक्रिया. दारकर्म *m.* (नं). दारधिगमनं. उपयमः. उपयामः. लग्न-
कार्यं. मेषुनं. वाधुष्यं. निवेशः. 'marriage-rite'. विवाहविधिः *m.*
विवाहः क्रिया. विवाहसंस्कारः. 'giving in marriage'. दारिकादानं.
दारिकादानः. 'marriage contract'. वारुनिश्चयः. 'marriage-
settlement'. शुभकः-न्के. 'auspicious season for marriage'.
लग्ना रविः *f.* लग्नपुद्गलः. 'ने'. 'marriage string, or ring hung
round the neck of the bride, who wears it till she be-
comes a widow, when it is broken'. सङ्गलम्बं. सङ्गलम्बनः *m.*
सामाग्य पत्नः *m.* कौतुकं. 'marriage gifts'. यौतुकं. आङ्गाहिकं.
पारिणयः. हरणं. मुदायः-यं. 'marriage festival'. विवाहोत्सवः.
विवाहमोक्षः. 'ablution at marriage'. सङ्गलम्बनः. 'com-
pliments at marriage'. जम्बलः. जम्बलमालिकाः. 'second mar-
riage'. द्वितीयविवाहः. द्वितीयसम्बन्धः. The following are dif-
ferent forms of marriage, explained in Manu, chap. iii
verses 27 et seq. सामग्यविवाहः. आर्षविवाहः. गन्धर्ववि-
वाहः. देवविवाहः. पेशाचविवाहः. प्राजापत्यविवाहः. ब्राह्मविवाहः.
राक्षसविवाहः. प्रोतिविवाहः. The स्वयंवरः is a form of mar-
riage in which a girl chooses her own husband.

MARRIAGEABLE, *a.* विवाह्यः-या-यं. उद्वाह्यः &c. वोढव्यः-व्या-यं.
विवाहयोग्यः-व्या-यं. विवाह्यविधतः-ता-तं. विवाहोपयुक्तः-क्रा-कं.
विवाहकालप्राप्तः प्रा-प्रं. विवाहयोग्यः स्त्रा-स्कं. परिणयः-या-यं.
'as a girl'. दुहरजाः *f.* (स). सङ्गाताज्ञेया. आगताज्ञेया. श्रुतयुक्ता.
उद्दुमती. मध्या. मध्या. पतीयन्ती.

MARRIED, *p. p.* विवाहितः-ता-तं. उद्वाहितः-ता-तं. जटः-टा-टं.
उपोटः-टा-टं. समटः-टा-टं. कृतविवाहः-हा-हं. ज्ञातविवाहः-हा-हं.
कृतोद्वाहः-हा-हं. कृतदारपरिग्रहः-हा-हं. परिणीतः-ता-तं. कृतो-
पयमः-मा-मं. ज्ञातोपयमः-मा-मं. निविष्टः-श-शं. प्रव्रतः-त्रा-त्रं.
'a married man'. सभायः. सपत्नीकः. स्त्रीमान *m.* (तं). कृतदारः.
सदारः. कृतदारपरिग्रहः. कुटुम्बी *m.* (नं). सकुटुम्बः. भाव्योदः. 'a
married woman'. समभुक्ता. सपत्निका. पतिव्रती. मध्या. भुवामिनी.
'newly married woman'. नवययः *f.* नववरिकाः. 'twice-married
woman'. पुनर्भूः *f.* दिधिपः *f.* दिधीयः *f.* दिधिपः *f.* 'one who is
married before his elder brother'. परिवेत्ता *m.* (तृ).

MARROW, *s.* मज्जा. यपा. यमा. मेदस *m.* मेदः. मज्जा *m.* (नं). मज्जनं.
सारः. अस्थिसारः. देहसारः. जीनं. स्निग्धा. यपाकृत *m.* अस्थिकृत.
अस्थिनं. अस्थिः. हृद्गन्धः. शुक्रकरः. तन्म *m.* अमृतं. जीयनं. मणिछिद्रा.
(Pith, essence) सारः. गन्धः. सारता. श्रेयोज्ञः.

MARROW-BONE, *s.* मज्जापूगम अस्थि. मेदोयुक्तम अस्थि.

MARROWLESS, *a.* मज्जाहीनः-ता-तं. मेदोहीनः-ता-तं. यपाशून्यः-व्या-
यं. गतसारः-रा-रं. असारः-रा-रं. निःसारः-रा-रं.

MARROWY, *a.* मज्जायान्-यती-यत् (तं). सारयान् &c. मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नं).

To MARRY, *v. a.* (Unite a man and woman in wedlock) विवाह-
संस्था ग स्वीयुरूपा मयुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं. c. 10. योजयति-यितुं)
or मयुज् (c. 9. वप्राति-वपदुं) or विवाहसंयुक्ती कृ. विवाहसंस्कारं कृ.
—(Take for wife) विवह (c. 1. -वहति-ते-वोदुं). उद्वाह. समुद्वाह.
उदावह. परिणी (c. 1. -गयति-गन्तुं). उपयम (c. 1. -यच्छते-ति-यमते
-यन्तुं). पानिं ग्रह (c. 9. गृह्णाति. ग्रहीतुं). कन्यां परिग्रह or प्रतिग्रह
or सङ्ग्रह. दारपरिग्रहं कृ. दारसङ्ग्रहं कृ. दाराधिगमनं कृ. कन्यापरिणयं
कृ. भार्यां विद (c. 6. विन्दते-ति, यन्तुं) or अनुविदः. 'he should
marry a wife'. कन्यां विवहेत or उपयच्छेत. कन्यायाः पानिं गृह्णातु.
—(Take for husband) पतिं विद or वृ (c. 5. वृणोति. वरितुं-रीतुं).
भर्ता मयुज् in pass. (युज्यते). पतिवरणं कृ. भर्तृवरणं कृ.—(Dispose
of in marriage) विवाहार्थं कन्यां दा or प्रदा.

To MARRY, *v. m.* भर्ता or भार्याया मयुज् in pass. (-युज्यते) or युज्.
विवाहं कृ. उद्वाहं कृ. परिणयं कृ. पाणिग्रहणं कृ. दारपरिग्रहं कृ. उपयमं कृ.

MARS, *s.* (The planet, called as the son of the earth) मङ्गलः.
मङ्गलग्रहः. भोमः. अङ्गारकः. कुन्तः. भूमिजः. भूमतः. महीसुतः. शिति-
सुतः. आचनेयः. परात्मजः. परामृतः. परापुत्रः. नवदीपितः *m.* आपा-
दभवः. श्रियधर्मजः. गगनोन्मुक्तः. स्रोन्मुक्तः. लोहितः-त्रकः. लोहिताङ्गः.
रक्ताङ्गः. रुधिरः. खारः. पण्डश्वरः. शृणान्तकः. चरः. ज्ञः. (In my-
thology, the god of war). See KARMENA.

MARSH, *s.* कञ्जः. कञ्जः *f.* कञ्जभूमिः *f.* अनुभूः *f.* अनुभूमिः *f.*
सन्तलभूमिः *f.* नलाद्रभूः *f.* आद्रभूमिः *f.* पयः.

To MARSH, *v. a.* विन्यस (c. 4. -अस्यति-असितुं). व्यह (c. 1. -उहते
-हितुं). विरच (c. 10. रचयति-यितुं). रच. क्रमेण स्था in caus. (स्थाप-
यति-यितुं). व्यवस्था. विधा (c. 3. -दधाति-धातुं). संविधा. प्रतिविधा.

MARSHAL, MARSHALLER, *s.* विधाता *m.* (तृ). संविधाता *m.* व्यवस्थापकः
विरचकः. व्यहरचकः. विन्यासकृत *m.*

MARSHY, *a.* अनुषः-पा-पं. आनुषः-पी-पं. कञ्जः-ज्जा-जं. नलाद्रः
द्वा-द्वं. नलप्रचुरः-रा-रं. नलमयः-यो-यं. सन्तलः-ला-लं. नल-
प्रायः-या-यं. आषाः-पा-पं. आर्द्रः-द्रा-द्रं.

MART, *s.* विक्रयस्थानं. क्रयविक्रयस्थानं. परमस्थानं. आपणः. विपणिः *m.*
-णी *f.* निगमः. निपष्टा. पण्यशीथी-थिका. अयटङ्कः.

MARTIAL, *a.* (Relating to war) युद्धसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं). रण-
सम्बन्धी &c. युद्धविषयः-या-यं. रणविषयकः-का-कं. सान्नायिकः-
-की-कं. सामरिकः-की-कं. साम्यरायिकः-की-कं.—(Suited to
war) रणयोग्यः-या-यं. युद्धोपयुक्तः-क्रा-कं. रणोपयोगी-गिनी &c.
—(Given to war) रणविषयः-या-यं. रणामकः-क्रा-कं. रणवीरः-
-रा-रं. रणकामी-मिनी &c. 'martial music'. रणवाद्यं.

MARTINEZ, *a.* उग्रदण्डः. उग्रशामनः. तीक्ष्णदण्डः. दक्षबुद्धिः *m.* उद्यतदण्डः.
तीक्ष्णशामनः. निष्ठुरबुद्धिः *m.* निष्ठुरः.

MARTINGAL, MARTINGALE, *s.* तलिका. तलसारकः. अधोबन्धनं.

MARTYR, *s.* साक्षी *m.* (नं). स्वधर्माथं प्राणत्याग *m.* (नं) or देहत्यागी *m.*
or जीवितत्यागी *m.* समताथं यत्क्राणः or सपितप्राणः. स्वधर्मेप्रमा-
णार्थं न्यस्तप्राणः or न्यस्तदेहः or न्यस्तजीवितः or जीवोत्सर्गी *m.* or
साक्षी *m.*

To MARTYR, *v. a.* स्वधर्माथं हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं or caus. घातयति-यितुं).

MARTYRDOM, *s.* स्वधर्माथं प्राणत्यागः or जीवितत्यागः. समताथं जीवो-
त्सर्गः or प्राणोत्सर्गः. स्वधर्मेप्रमाणार्थं देहत्यागः or प्राणत्यागः or प्राणार्थं.

MARTYRED, *p. p.* स्वधर्माथं, हतः-ता-तं or आपादिता-ता-तं. स्वधर्मे-
प्रमाणार्थं हतजीवितः-ता-तं or नष्टप्राणः-या-यं.

MARTYROLOGY, *s.* शास्त्रिचरित्रशास्त्रं, स्वधर्मीये प्राणत्यागिनां चरित्रवि-
वरणं or चरित्रलिखनं.

MARVEL, *s.* कौतुकं, अद्भुतं, अद्भुतवस्तु *n.*, आश्चर्य्ययस्तु *n.*, आश्चर्य्यं, चमत्कारः,
चित्रवस्तु *n.*, चित्रं, विस्मयजनकवस्तु, उत्पातः, उपसर्गः.

To MARVEL, *v. n.* विस्मितः-ता-तं भू. विस्मयान्वितः-ता-तं भू. सविस्मयः
-या-यं भू. विस्मि (c. 1. स्मयते-स्मृतं) with instr. loc. or acc. c.,
आश्चर्य्यः-य्यो-य्यं भू. चमत्कृतः-ता-तं भू. आश्चर्य्यं ज्ञा (c. 9. जानाति,
ज्ञातुं) or मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

MARVELLOUS, *a.* आश्चर्य्यः-य्यो-य्यं, अद्भुतः-ता-तं, विस्मयजनकः-का-
-कं, विममयोत्पादकः-का-कं, आश्चर्य्यकरः-रा-रं, आश्चर्य्यकारकः-का-
-कं, आश्चर्य्यजनकः-का-कं, चमत्कारजनकः-का-कं, चित्रः-चा-चं,
विचित्रः-चा-चं, तातः-ता-तं; 'a marvellous tale,' चित्रोक्तिः *f.*;
'a marvellous action,' अद्भुतकर्म *n.* (नं), आश्चर्य्यकर्म.

MARVELLOUSLY, *adv.* अद्भुतं, अद्भुतप्रकारेण, विचित्रं, आश्चर्य्यप्रकारेण,
यथा विस्मयो जायते तथा.

MARVELOUSNESS, *s.* अद्भुतता-त्वं, आश्चर्य्यत्वं, विचित्रता, आश्चर्य्यत्वं,
विचित्र्यं, विस्मयजनकता, अपूर्व्यत्वं.

MARVAP, *s.* (The province) मरुः *m.*, मरुभूः *f.*—(The inhabitants)
मरवः *m. pl.*, मरुभवः *m. pl.*

MASCULINE, *a.* पौरुषः-यो-यं, पौरुषेयः-यो-यं, पुरुषजातोयः-या-यं,
पुंजातीयः-या-यं, पुं in comp., पुरुष in comp., सक्रोचः-वा-वं.—
(Having the qualities of a man, resembling a man) पुरुष-
स्वभावः-या-यं, पुरुषवृत्तिः-त्रिः-त्रि, पुरुषशीलः-ला-लं, पुरुषधर्मकः-
का-कं, पुरुषप्रकृतिः-तिः-ति, पुंभूकृतिः-तिः-ति; 'the mas-
culine gender,' पुंलिङ्गं, पुमान् *m.* (पुंस्), पुरुषः; 'a masculine
woman,' स्त्रुपभी.

MASCULINELY, *adv.* पुरुषवत्, नरवत्, मपौरुषं, पौरुषेण, पुंवत्.

MASCULINESS, *s.* पुरुष्यं, पुरुषत्वं-ता, पौरुषं, पौरुषता, पुरुषशीलता,
पुरुषस्वभावः, पुरुषप्रकृतिः *f.*

MASH, *s.* उदकेयः-पणं, उदकेपेयः, सम्पेयः-पणं, नानाद्रव्यसम्पेयः, ना-
नाद्रव्यमिश्रणं, जलमिश्रितं नानासम्पिष्टद्रव्यं, नानासम्पिष्टद्रव्यपिण्डः.

To MASH, *v. a.* सम्पिष्ट (c. 7. -पिण्डि-चेष्टं), सम्मृद् (c. 9. -मृदाति-महिर्तुं),
सम्पेयणं कृ, सम्मर्दनं कृ, घृणं (c. 10. चूर्णयति-यितुं), सङ्घर्षं, क्षुद् (c. 7.
द्युगन्ति, क्षोर्तुं), सम्पेयणपृष्ठं पिण्डिकृ.

MASHED, *p. p.* सम्पिष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्मर्दितः-ता-तं, सङ्घर्षितः-ता-तं,
द्युगः-शा-शं, सम्पेयणानन्तरं पिण्डिभूतः-ता-तं.

MASK, *s.* (Cover for the face) कृत्रिममुखं, छद्ममुखं, छद्मायं, कपट-
मुखं, उपमुखं.—(Pretext, subterfuge) छद्म *n.* (नं), कपटः-टं,
व्यपदेशः, छपदेशः, ध्यानः, छलं, कूटं.—(Masquerade) छद्मवेशः,
कपटवेशः, कृत्रिमवेशः, छद्मवेशधारणं, विडम्बनं.

To MASK, *v. a.* (Disguise with a mask) कृत्रिममुखेन छद् (c. 10.
छादयति-यितुं) or गुह् (c. 1. गृहति-हिर्तुं), मुखगोपनं कृ.—(Conceal)
छद्, आछद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्तुं), गोपनं कृ, छपवृ (c. 10. -वार-
यति-यितुं).

To MASK, *v. n.* विडम्बनं कृ, छद्मवेशी-शिनो-शि भू, कपटवेशी &c. भू.
MASKED, *p. p.* (Having the face covered) गुप्त्रमुखः-खो-खं, छद्म-
मुखी-खिनी-खि (नं), कृत्रिममुखी &c.—(Disguised) छद्मवेशी-शिनो
&c., कपटवेशी &c., छद्मवेशधारी-रिणी &c., कपटवेशः-शा-शं,
छद्मवेशः &c., कपटरूपी-पिणी &c., विडम्बितवेशी &c., छलक्षितः-ता-
-तं.—(Concealed) गुप्-त्रा-त्रं, गोपितः-ता-तं, आच्छादितः-ता-तं.

MASKER, *s.* छद्मवेशी *m.* (नं), कपटवेशी *m.*, छद्मवेशभूतः, छद्मरूपी *m.*,
485

विडम्बितवेशः, कृत्रिमवेशधारी *m.*, विडम्बनकृत्.

MASON, *s.* लेपकः, लेपी *m.* (नं), लेपकरः, गृहनिर्माता *m.* (नं), सुधा-
जीवी *m.* (नं), लेपजीवी *m.*, लेपकः, प्रस्तरन्यासकृत्, इष्टकान्यासजीवी *m.*

MASONRY, *s.* लेपकर्म *n.* (नं), इष्टकान्यासकर्म *n.*, सुधाकर्म *n.*, गृह-
निर्माणं, गृहकरणं, गृहनिर्माणे प्रस्तरन्यासः or प्रस्तरादिविन्यासः—
(Brickwork, any thing made of stone, brick, &c.) इष्टका-
कर्म *n.*, प्रस्तरकर्म *n.*, प्रस्तरनिर्मितं प्राकारादि.

MASQUERADE, *s.* छद्मवेशधारणं, वेशधारणं, छद्मवेशक्रीडा, छद्मवेशसमारम्भः,
छद्मवेशः, कपटवेशिनी यात्रा, विडम्बनं, विडम्बनक्रीडा.

To MASQUERADE, *v. n.* छद्मवेशी-शिनो-शि भू, कपटवेशी &c. भू, छद्म-
वेशं धृ (c. 10. धारयति-यितुं), विडम्ब (c. 10. -उदयति-यितुं), विडम्बनं कृ.

MASQUERADER, *s.* छद्मवेशी *m.* (नं), वेशधारी *m.*, विडम्बनकर्ता *m.* (नं).
See MASKER.

MASS, *s.* (Lump) पिण्डः-गटं, घनः, ओषः, यनोषः, स्थूलं, गरुडः-खटकाः
'a mass of iron,' लोहपिण्डः—(Heap) रांजिः *m.*, सङ्घः, निचयः,
प्रचयः, समुच्चयः, चयः, चितिः *f.*, चायः, निकरः, उत्करः, ओषः, पुञ्चः,
पुगः, सृपः, स्तोमः—(Collection) समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, संहतिः *f.*,
समुदायः, वृन्दं, संहारः, समाहारः, सत्रयः, निचयः 'in masses,'
सङ्घशम.—(Gross, bulk) साकत्यं, सामय्यं, समुदायः 'in the mass,'
साकत्येन.

MASSACRE, *s.* महाभारणं, महाघातः, महावधः, निपुदनं, विजयनं, निहन्तं,
संहारः, विमर्दनं, निकृन्तनं, प्रमाणं, निशारणं.

To MASSACRE, *v. a.* अतिनेपुण्येण हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं, c. 10. यातयति
-यितुं) or निहन् or मृ (c. 10. मारयति-यितुं) or सृद् (c. 10. समुदायति
-यितुं) or निमृद् or यिनिमृद् or विजम्ब (c. 1. -जम्बति-मिर्तुं) or
निकृन् (c. 6. -कृन्ति-कृन्तिर्तुं).

MASSACRED, *p. p.* अतिनेपुण्येण हतः-ता-तं or यिनिहतः-ता-तं or
पातितः-ता-तं or निपुदितः-ता-तं or विजम्बितः-ता-तं.

MASSIVENESS, MASSINESS, *s.* स्थूलता-त्वं, स्थूल्यं, स्थूलाकारता, वृहत्त्वं,
गुरुत्वं-ता, सभारता त्वं, भारिता-त्वं, भारयत्वं, पिण्डाकारता, महत्त्वं, स्थानता.

MASSIVE, MASSY, *a.* स्थूलः-ला-लं, स्थूलाकारः-रा-रं, स्थूलरूपः-पा-पं,
भारी-रिणी-रि (नं), भारवान्-वती-वत् (तं), सभारः-रा-रं, गुरुः-
-ष्टो-रु, पिण्डितः-ता-तं, पिण्डाकारः-रा-रं, वृहन्-हती-हन् (तं),
वृहत्परिमाणः-शा-शं, स्थूलपरिमाणः-शा-शं, स्थानः-ना-नं.

MAST, *s.* (Of a ship) कृपकः, कृपः, गुणवृक्षकः, गुणवृक्षः, नाकृपकः.

MAST-HEAD, *s.* गुणवृक्षकार्यं, गुणवृक्षार्थं, कृपकार्यं.

MASTER, *s.* (One who rules or has servants under him)

स्वामी *m.* (नं), प्रभुः *m.*, पतिः *m.*, ईश्वरः, ईशः, नाथः, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधिभूः *m.*, ईशिता *m.* (नं), नायकः, भञ्जा *m.* (नं), आर्यः,
भरक्षः, भरग्यः *m.*, सेव्यः; 'master of a family,' कुलपतिः *m.*,
कुटुम्बी *m.* (नं), कौटुम्बिकः; 'serving two masters,' उभयवेतनः
-ना-नं, उभयस्वामिकः-का-कं; 'one's own master,' स्वामीनः
-ना-नं, स्वतन्त्रः-न्ता-न्तं.—(Owner) अधिकारी *m.* (नं), स्वामी *m.*,
ईश्वरः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, परिवृद्धः—(Superintendent, director)
अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (नं), अधिपूतः, अधिकारी *m.*, अधिपतिः *m.*,
अधिपः, अधीशः, नायकः, नेता *m.* (नं); 'master of the horse,'
अष्टाध्यक्षः; 'master of the house,' गृहपतिः, भवनपतिः; 'master
of the mint,' टङ्कपतिः *m.*, रूपाध्यक्षः; 'master of the sports,'
केलिसचिवः, नम्मेसचिवः—(Chief, head) नायकः, पतिः *m.*, अधि-
पतिः *m.*, अधिष्ठाता *m.* (नं), अध्यक्षः, अधिपतिः *m.*, मुखरः, श्रेष्ठः, मुख्य
or प्रधान in comp.—(Teacher, director of a school) अध्यापकः.

शिक्षकः, शिक्षागुरुः *m.*, गुरुः *m.* श्लाघार्थः, शिक्षादाता *m.* (त). निष्णा-
दाता *m.*, विद्यागुरुः *m.*, आर्यः, उपाध्यायः, उपदेशकः, शिक्षाकः.
(Well skilled in) निपुणः, कुशलः. सम्बन्धः, व्युत्पन्नः, पश्चिन्तः, कृती *m.*
(न). पारगतः—(Of a ship) नौकापिपतिः *m.*, नौपतिः *m.*

To MASTER, *v. a.* (Subdue) वशीकृतं, स्ववशीकृतं, स्वाधीनकृतं, जि (c. 1.
अपति-ते, जेतुं), विजि, दम् (c. 10. दमयति-यितुं), आयजोक्तं, पराभू,
अभिभू, प्रभू.—(Make one's self master of a subject) वशीकृतं,
पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), मध्येतस्मानि ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं);
'you must master the Sanskrit language,' भवद्भिः संस्कृतया-
स्मानि वशीकृतं भवति.

MASTER-BUILDER, *s.* प्रधानस्थपतिः *m.*, मुख्यस्थपतिः *m.*

MASTERED, *p. p.* वशीकृतः-ता-तं, स्ववशीभूतः-ता-तं, स्वहस्तगतः-ता-तं.

MASTER-KEY, *s.* प्रधानोद्गाटकयन्त्रं, अयकुञ्चिका, मुख्योद्गाटनं.

MASTERLY, *a.* असुत्रमः-मा-मं, असुत्रकृष्टः-ष्टा-ष्टं, अनुपमः-मा-मं, अनुपमेयः-
या-यं, निरुपमः-मा-मं, मशोन्नमः-मा-मं, मशोन्नकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मशोन्नित *m. f. n.*,
मशोन्न्रेष्टः-ष्टा-ष्टं, असामान्यः-न्या-न्यं, अनुलनीयः-या-यं, मुनिपुणः-गा-
गं, अतिकुशलः-ला-लं.

MASTERLY, *adv.* परमयुक्ता, मुनिपुणवत्, अतिकुशलवत्, असुत्रमं, असुत्रकृष्टं.

MASTERPIECE, *s.* असुत्रमकर्म *n.* (न), अनुपमकर्म *n.*, असुत्रकृष्टकर्म,
उन्नमकर्म *n.*, परमकर्म *n.*, प्रधानकर्म *n.*, मशोन्नकृष्टकर्म *n.*

MASTERSHIP, *s.* प्रभुत्वं-ता, स्वाम्यं, स्वामित्वं, आधिपत्यं, ऐश्वर्यं, अधि-
कारित्वं, भञ्जित्वं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं, श्रेष्ठता, श्रेष्ठं.

MASTER-STROKE, *s.* उन्नमकर्म *n.* (न), परमकर्म *n.*, असुत्रमक्रिया.

MASTERY, *s.* (Dominion) ऐश्वर्यं, आधिपत्यं, प्रभुत्वं, ईशत्वं, स्वामित्वं,
स्वाम्यं, अधिकारः, भञ्जिता, (Ownership) स्वाम्यं, अधिकारित्वं-ता,
प्रभुता, स्वत्वं—(Pre-eminence, श्रेष्ठत्वं, श्रेष्ठं, प्रधानत्वं, प्राधान्यं,
उन्नमः, उन्नकृष्टता, मुख्यता, प्रकृष्टता, प्रभुत्वं, आधिपत्यं, परमपदं—
(Victory) विजयः—(Great skill) अतिकौशल्यं, अतिनैपुण्यं, अति-
पाटवं, परमयुक्तिः *f.*, परमोक्त्यः; 'to have the mastery, प्रभू, अभिभू.

MASTICABLE, *a.* चर्व्यं-व्या-व्यं, चर्वणीयः-या-यं, चर्वित्यः-व्या-व्यं.

To MASTICATE, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति-चितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं),
चर्वणं कृ, दन्तः पिप (c. 7. पिपति, पेषुं), विदंश (c. 1. दंशति-दंशुं).

MASTICATION, *p. p.* चर्वितः-ता-तं, कृतचर्वणः गा गं, दन्तपिष्टः-ष्टा-ष्टं.

MASTICATION, *s.* चर्वणं, चर्वणक्रिया, चर्वणकर्म *n.* (न), दन्तपेषणं, पेषणं.

MASTICATORY, *a.* चर्वणमापकः-का-कं, चर्वणोपयोगी गिनी-गि (न).

MASTICATORY, *s.* (Substance to be chewed) चर्वणापदं, चर्व्यद्रव्यं, चर्व्यं.

MASTIC, MASTIC, *s.* माल्तिचारुयो वृक्षनिर्घासः—(Cement) लेपविशेषः.

MASTIFF, *s.* वृहत्कुक्कुटः, अतिगाहमशालः, कुक्कुटभेदः.

MASTLESS, *a.* कूपकहीनः-ना-नं, अकूपकः-का-कं, दूतकूपकः-का-कं.

MAT, *s.* कटः, किलिन्नकः, पटपाशी, आस्तरणं, तृणपट्टी, तलाची, वटरः,
यानं, चचा.

To MAT, *v. a.* (Lay with mats) कटैर आम् (c. 9. स्नाति-स्तरितुं-
रीति), कटान विस्मृ, कटास्तरणं कृ—(Interweave, entangle)
संघट्टप (c. 10. घेययति-यितुं), साधिय, यन् (c. 9. ययति, c. 1.
ययति-यितुं); 'to mat the hair,' जटिलीकृतं.

MATCH, *s.* (One who is equal to another in strength) तुल्यबलः-
ला, तुल्यशक्तिः *m. f.*, समानबलः-ला, तुल्यशक्तिः-मा; 'to be a
match for,' चलङ्कृतं—(One that tallies with another) यमः-
मा-मं, यमकः-का-कं, यमलः-ला-लं, युग्मकः, समः-मा, समानः-
ना, समकक्षः-क्षा, समानकक्षः-क्षा, समतोलः-ला—(Union by
marriage) विवाहमसम्बन्धः, ससन्धः, विवाहः, प्रेमसम्बन्धः; 'scheming

सन्धः—(Contest) युद्धं,

सम्बन्धः, समाह्वयः,

—(For

चलङ्कृतं,

lighting fires) शलाकः

चलङ्कृतं, अरणिः-शी *m. f.*

To MATCH, *v. a.* (Equal, make equal) समीकृतं, समानीकृतं, सदृशीकृतं,
समान (nom. समानयति-यितुं), उपमा (c. 2. -माति-तुं), प्रतिमां, तुल्यं
(c. 10. तुल्ययति-यितुं), तुल्यीकृतं—(Show an equal) समं or तुल्यं
or युग्मकं दृश (c. 10. दृशीयति-यितुं) or निर्दिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं),
प्रतिमां or उपमां or उपमानं or प्रतिरूपं दृश—(Oppose as equal
in contest) प्रतियुध in caus. (योधयति-यितुं), तुल्यबलं or तुल्य-
विक्रमं कश्चित् पुरस्कर्तुं—(Adapt) युज्ज (c. 10. योजयति-यितुं), समायुज्ज-
(Give in marriage) विवाहार्थं दा or प्रदा.

To MATCH, *v. n.* (Correspond, tally) युज्ज in pass. (युज्यते), उपयुज्ज,
तुल्यः-त्या-त्यं भू, तुल्यीभू, समोभू, समानीभू, सदृशीभू, अनुरूपः-पा-
पं भू or अम, प्रतिरूपीभू, उपमितः-ता-तं भू—(Be united in
marriage) विवाहमसम्बन्धं कृ, प्रेमसम्बन्धं कृ—(Be a match for)
चलङ्कृतं, चलम्भू, चलन्तमः-मा-मं भू.

MATCHED, *p. p.* (Equalled, evenly matched) तुल्यः-त्या-त्यं,
तुल्यीभूतः-ता-तं, तुल्यबलः-ला-लं, तुल्यशक्तिः-क्ति-क्ति, तुल्यविक्रमः-
मा-मं, समतोलः-ला-लं, समानतोलः-ला-लं, समानकक्षः-क्षा-क्षं,
सप्रतिमः-मा-मं, सप्रतिरूपः-पा-पं, उपमितः-ता-तं—(Married)
कृतविवाहः-हा-हं, कृतोपयमः-मा-मं.

MATCHLESS, *a.* अतुल्यः-त्या-त्यं, अनुपमः-मा-मं, निरुपमः-मा-मं,
अप्रतिमः-मा-मं, अतुलनीयः-या-यं, अतुलः-ला-लं, निस्तुलः-ला-
लं, अनुपमेयः-या-यं, सप्रतिमेयः-या-यं, सप्रतिरूपः-पा-पं, अगम्यरूपः-
पा-पं, अत्रितीयः-या-यं, असदृशः-शी-शी, ससंघातमः-मा-मं, सश्रेष्ठः-
ष्टा-ष्टं, सश्रेजितुं *m. f. n.*, विपमः-मा-मं, अपृष्टः-ष्टा-ष्टं.

MATCHLESSLY, *adv.* अतुल्यं, अनुपमं, सप्रतिमेयं, निरुपमं, सश्रेष्ठं.

MATCHLESSNESS, *s.* अतुल्यता, अनुपम्यता, सप्रतिमेयता, अनुपमता, अनौपम्यं.

MATCHLOCK, *s.* अन्तरगिरिबलन लोहगुलिकाप्रक्षेपणी सुपरिनाडी.

MATCH-MAKER, *s.* (Maker of matches for burning) शलाकाकारी *m.*
(न), जलशलाकाकृत *m.*—(Contriver of marriages) पटकः,
विवाहपटकः, प्रेमपटकः, प्रेमविषय मध्यस्थः.

MATE, *s.* (Companion, associate) सहायः, सहचरः-री *f.*, सहवर्ती *m.*
-निनी *f.*, सहवासो *m.* -मिनी, सखा *m.* -खी *f.*, सहभावी *m.* -विनी *f.*,
सङ्गी *m.* -ङ्गिनी *f.*, मित्रं—(Husband) भर्ता *m.* (न), स्वामी *m.*
(न), पतिः *m.*—(Wife) स्त्री, पत्नी *f.*, पत्नी, भाव्या, जाया,
वध्वा, प्रिया, दयिता, प्रियतमा—(The male or female of
animals which associate for propagation) सहचरः *m.* -री *f.*
In poetry the above words for husband and wife are used
in this sense: 'the elephant's mate,' करिणी *f.*,
हस्तिनी *f.*—(An assistant) सहकारी *m.* -रिणी *f.* (न), सहायः;
'in a ship,' नौपतिमहायः.

To MATE, *v. a.* See To MATCH, *v. a.*

MATER-FAMILIAS, *s.* कुटुम्बिनी *f.*, गृहिणी, गेहिनी, स्वामिनी, कौटुम्बिका.

MATERIAL, *a.* (Consisting of matter, not spiritual) भौतिकः-को-
-कं, आधिभौतिकः-को-कं, भूतात्मकः-का-कं, भूतमयः-यी-यं, पाच-
भौतिकः-को-कं, पचभूतात्मकः-का-कं, अनात्मीयः-या-यं, अना-
त्मिकः-को-कं, अपारमार्थिकः-को-कं, मूर्तिमान्-मती-मत् (त), मूर्तः-
र्त्ता-र्त्तं, द्रव्यमयः-यी-यं, विषयात्मकः-का-कं, प्राकृतिकः-को-कं,

प्राकृतः -तो -तं, घनः -ना -नं; 'the material world,' भूतसृष्टिः *f.*, भूतसर्गः, भूतसंसारः; 'material universe,' ब्रह्माण्डः -ण्डः; 'material body,' स्थूलशरीरं.—(Substantial) वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वी -वं, सारवान् -वतो &c., मूर्तिमान् &c., घनः -ना -नं.—(Important) गुरुः -वी -रु, गुणैः -घो -घै, गुरुप्रभावः -वा -वं, पर-मार्थः -घो -घै, अलघुः -घुः -घु, मुख्यः -ख्या -ख्यं, आवश्यकः -की -कं, प्रधान in comp.; 'material cause,' उपादानं, उपादानकारणं, समवायिकारणं.

MATERIAL, *s.* साधनं, उपकरणं, द्रव्यं, साधनद्रव्यं, पदार्थः, वस्तु *n.*, मूर्ति / सारः, घनः, मात्रा; 'materials, collectively,' साधनं -नानि *n. pl* सामग्री -या, द्रव्यसामग्री, सम्भारः, द्रव्यसम्भारः, उपकरणसम्भारः, मज्जा, परिच्छदः; 'writing-materials,' लेखसाधनं, लिपिसज्जा; 'the material of cloth,' वस्त्रयोनिः *f.*

MATERIALISM, *s.* देहात्मवादः, अनात्मवादः, अनात्ममतं, लोकायतं, चार्वाकमतं. MATERIALIST, *s.* देहात्मवादी *m.* (नं), अनात्मवादी *m.*, लोकायतिकः, लोकायतिकः, विषयी *m.* (नं), विषयायी *m.* (नं), चार्वाकमतवादी *m.* (नं), चार्वाकमतपारी *m.*

MATERIALITY, *s.* भौतिकत्वं, साधनभौतिकत्वं, मूर्तिमत्त्वं, अनात्मिकत्वं.

MATERIALLY, *adv.* वस्तुतः, अर्थतः, सारतः, प्रकृतितः, पदार्थतः, तत्त्वतः, अवश्यं, विज्ञेयतः.

MATERIALNESS, *s.* See MATERIALITY. (Importance) गौरवं, गुरुत्वं.

MATERNAL, *a.* मातृकः -की -कं, मातृसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), मातृयोग्यः -ग्या -ग्यं, मातृधर्मिकः -का -कं; 'maternal affection,' अपत्यस्नेहः, वात्सल्यं; 'maternal duty,' मातृधर्मः.

MATERNITY, *s.* मातृत्वं -ता, मातृभावः, मातृकत्वं, मातृधर्मः, जननीत्वं.

MATHEMATIC, MATHEMATICAL, *a.* (Relating to mathematics) गणितसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), गणितविषयः -या -यं, गणितविद्या-सम्बन्धी &c., संख्यापरिमाणविद्यासम्बन्धी &c., रेखावीजादिगणितविषयः -या -यं.—(According to the principles of mathematics) गणि-तज्ञानुसारी -रिणी &c., गणितानुरूपः -या -यं, गणितविद्यानुसारी &c.

MATHEMATICALLY, *adv.* गणितविद्यानुसारेण, गणितानुरूपेण, गणितशास्त्रवत्.

MATHEMATICIAN, *s.* गणितविद्याज्ञः, संख्यापरिमाणविद्याज्ञः, रेखावीजादि-गणितविद् *m.*, गणितशास्त्रज्ञः, क्षेत्रपरिमाणविद्यावान् *m.* (नं), गणना-विद्याज्ञः, गणितज्ञः.

MATHEMATICS, *s. pl.* गणितं, गणितविद्या, संख्यापरिमाणविद्या, गणना-विद्या, रेखावीजादिगणितं, रेखावीजादिगणितविद्या, पाटीवीजादिगणि-तविद्या, रेखादिगणितं, बीजादिगणितं, गणितशास्त्रं, बीजादिगणितशास्त्रं, क्षेत्रादिपरिमाणविद्या, गणनविद्या.

MATIN, *a.* (Relating to the morning) प्रातःकालिकः -की -कं, प्रातः-कालीनः -ना -नं, औषिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं, वैयुधः -ही -हं.

MATINS, *s. pl.* प्रातःकर्म, प्रातर्भजनं, प्रातःस्मरणं, प्रातःपूजा.

MATRIS, *s.* (Womb) गर्भाशयः, योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, जरायुः *m.*—(Of a type) मुद्राक्षरसंस्कारः, मुद्राक्षरगर्भः, मुद्राक्षराकारः.

MATRICIDE, *s.* (The act) मातृहत्या, मातृघातः, जननीघातः.—(The killer) मातृहन्ता *m.* (नं), मातृहा *m.* (नं), मातृघातकः, मातृघा-तकः, मातृघाती *m.* (नं), मातृघ्नः.

TO MATRICULATE, *v. a.* संस्कारपूर्वकं or नामाभिलेखनपूर्वकं विद्यालयं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं).

MATRICULATED, *p. p.* संस्कारपूर्वकं विद्यालयप्रवेशितः -ता -तं.

MATRICULATION, *s.* संस्कारपूर्वकं or नामाभिलेखनपूर्वकं विद्यालयप्रवेशनं.

MATRIMONIAL, *a.* वैवाहिकः -की -कं, उद्वाहिकः -का -कं, औद्वाहिकः

-की -कं, उद्वाही -हिनी -हि (नं), विवाही &c., विवाहसम्बन्धी -न्धनी &c., पाणिग्रहणिकः -की -कं.

MATRIMONIALITY, *adv.* विवाहनियमानुसारेण, विवाहरीत्यनुरूपेण, विवा-हविधिवत्.

MATRIMONY, *s.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयः, पाणिग्रहः -हणं, पाणिग्रहः, उपपन्नः, उपयामः, विवाहावस्था, विवाहितावस्था.

MATRIX, *s.* गर्भाशयः, गर्भकोशः, योनिः *m. f.* See MATRICE.

MATRON, *s.* कुटुम्बिनी, गृहिणी, गृहिणी, कौटुम्बिकी, जननी, मध्यमवयस्का, पुत्रवती, प्रजायती, पुत्रिणी, सुतिनी, पतिपुत्रवती, प्रौढा, प्रौढस्त्री, वीरा, पुरन्धी -न्धिः *f.*, वयी, विज्ञाता.

MATRONLY, *a.* कुटुम्बिनीयोग्यः -ग्या -ग्यं, पुरन्धीयोग्यः &c., गृहिणीयोग्यः &c., पुत्रिणीयोग्यः &c., गम्भीरा, धीरा, मध्यमवयस्का.

MATTED, *p. p.* or *a.* (Laid with mats) कटी -टिनी -टि (नं), कटा-स्तीर्णः -णा -णं; 'matted hair,' जटा, सटा, जटिः, जटुकं, जटुः; 'having matted hair,' जटी -टिनी &c., जटिलः -ला -लं, जटा-वान् -वती -वत् (नं).

MATTER, *s.* (Body, substance, not spirit, that which is visible) मूर्तिः *f.*, वस्तु *n.*, द्रव्यं, अनात्मद्रव्यं, अनात्मा, अनात्मीयवस्तु *n.*, अना-त्मिकवस्तु *n.*, भूतात्मकवस्तु *n.*, पाञ्चभौतिकवस्तु *n.*, मूर्तिमद्रस्तु *n.*, साका-रवस्तु *n.*, घनवस्तु *n.*, घनद्रव्यं, घनः, दृश्यस्पर्शवस्तु *n.*, सारः, विषयः, शरीरं.—(Cause of the material world or substratum of the universe) प्रकृतिः *f.*, प्रधानं, माया.—(Material cause, mater-ials, that of which any thing is composed) साधनं, साध-नवस्तु *n.*, साधनभूतवस्तु, प्रकृतिः *f.*, सारः, उपकरणं, कारणं, उपादानं, उपादानकारणं.—(Thing) द्रव्यं, वस्तु *n.*, अर्थः, पदार्थः.—(Subject) विषयः, प्रकरणं, वस्तु *n.*, अर्थः, पदं, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, सारः, वृत्तान्तः, विधिः *m.*, आस्यदं; 'matter in hand,' प्रस्तुतं; 'an important matter,' परमार्थः, गुर्वर्थः; 'an unimportant matter,' लघ्वर्थः, लघुविषयः, अल्पविषयः, स्वल्पविषयः; 'matter of dispute,' विवा-दास्पदं, विवादविषयः, वादविषयः; 'what is the matter?' को वृत्तान्तः.—(Cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, प्रयोगः, कारणं.—(Import, consequence) क्षर्षः, गौरवं, गुरुत्वं, प्रभावः; 'of no matter,' अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, निष्प्रभावः -वा -यं, अगुरुः -वी -रु.—(Business, affair) कर्म *n.* (नं), कार्यं, विषयः, व्यापारः, अर्थः, प्रयोगः.—(Pus, purulent matter) पूयं, पूयकं, पूयशोणितं, दूष्यं, मलजं, क्षतजं, प्रसितं, अवज्जैदः.

TO MATTER, *v. n.* (Be of importance) expressed by अर्थ in comp. or प्रभाव in comp.; as, 'it matters not,' निरर्थकं or अनर्थकं भवति; 'to matter but little,' लघ्वर्थः -घो -घं or अल्पार्थः -घो -घं or लघुप्रभावः -वा -वं भू; 'to matter greatly,' गुर्वर्थः -घो -घं or गुरुप्रभावः -वा -वं भू, प्रभू.—(Form purulent matter) पूयं (c. 1. पूयते -यितुं), सपूयः -या -यं भू, पूयपूर्णः -घो -घं भू, पूयगर्भः -भो -भं भू.

MATTERY, *a.* (Purulent) पूययुक्तः -क्ता -क्तं, सपूयः -या -यं, पूयपूर्णः -घो -घं, पूयगर्भः -भो -भं, पूयघाती -विणी -वि (नं), पूयविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MATTOCK, *s.* खनिचं, खाचं, शैलभित्तः *f.*, पाषाणदारणः, टङ्कः, स्रक्षहननी.

MATRESS, *s.* तूलिका, तूला -लो, आस्तरणं, योरपट्टी, तूलादिनिमित्तम् आस्तरणं, आस्तर, प्रस्तरः, संस्तरः, स्तरिमा *m.* (नं), शयनीयं.

TO MATURATE, *v. a.* पक्वं (c. 1. पचति, पक्वं, c. 10. पाचयति -यितुं), पार्कं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सपूयं -यां कृ.

TO MATURATE, *v. n.* पक्वः -क्ता -क्तं भू, परिपक्वो भू, पूयपूर्णः -घो -घं भू.

सपुष्पः -या -यं भू, पूषगर्भः -भा -भं भू, पूष (c. 1. पूषते -यितुं).
 MATURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, विपाकः, पचनं, पक्वता, परिपक्वता.
 पाचा -चिका, पचा, पूषत्वं, मपूषत्वं, पूषपूषता, पूषसेसायः, पूषसायः.
 MATURATIVE, *a.* पाकलः -ला -लं, पाचलः -ला -लं, पाचनः -ना -नं,
 परिपाणः -णुः -णु, उत्पचिणः &c., पाककरः -रा -रं,
 पाकजनकः -का -कं, पूषजनकः -का -कं.
 MATURE, *a.* पक्वः -क्षा -क्तं, सुपक्वः &c., परिपक्वः &c., पक्विमः -मा -मं,
 विपक्विमः -मा -मं, पाकिमः -मा -मं, पक्वतापन्नः -त्रा -त्रं, पक्वदशाम्रासः
 -मा -मं, पक्वदशपन्नः -त्रा -त्रं, परिणतः -ता -तं, पाकोन्मुखः -खा -खं,
 फलोन्मुखः -खा -खं; 'ready to drop,' विनाशोन्मुखः -खा -खं.—
 (Brought to perfection, complete) सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सिद्धः -द्धा
 -द्धं, सम्पूर्णः -णा -णं, प्रोढः -ढा -ढं; 'mature deliberation,'
 सुसमीक्षा -क्षणं, सुविचारः -रणा.
 To MATURE, *v. a.* पच (c. 1. पचति, पक्ते, c. 10. पाचयति -यितुं), पक्ते
 -क्षां कृ, पक्तीकृ, परिपक्ते -क्षां कृ, पचिपक्तीकृ, पाके कृ or जन (c. 10.
 जनयति -यितुं), पक्वतां or परिपाके कृ or जन, परिणामं कृ or जन,
 मिद्धं -द्वां कृ, मिद्धीकृ, माप (c. 10. मापयति -यितुं), सम्पन्नं -न्नां कृ,
 सम्पद (c. 10. -पादयति -यितुं).
 To MATURE, *v. n.* पक्वः -क्षा -क्तं भू, परिपक्वः -क्षा -क्तं भू, पच in pass.
 (पच्यते), परिपच, पक्वतां or पक्वदशां or परिणामं या (c. 2. याति -नुं)
 or इ (c. 2. रति -नुं) or गम (c. 1. गच्छति, गच्छं, परिणतः -ता -तं भू,
 पाकोन्मुखः -खा -खं भू, मिद्धः -द्धा -द्धं भू, सम्पन्नः -न्ना -न्नं भू.
 MATURED, *p. p.* पक्वः -क्षा -क्तं, परिपक्वः -क्षा -क्तं, परिणतः -ता -तं, पक्व-
 तापन्नः -त्रा -त्रं, सिद्धः -द्धा -द्धं, प्रोढः -ढा -ढं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, सम्पूर्णः -णा -णं.
 MATURELY, *adv.* सपाके, सपरिणामे, परिपक्वे, सम्पन्ने, सम्पूर्णे.—(With
 full deliberation) सुसमीक्ष्य, सुविमृष्य, सुविचार्य.
 MATURISCENT, *a.* पाकोन्मुखः -खा -खं, आपक्वः -क्षा -क्तं, परिणामोन्मुखः
 &c., पचतिकल्पः -ल्या -ल्यं, पचातिदेशीयः -या -यं, पचतिदेश्यः -य्या -य्यं.
 MATURITY, MATURINESS, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्वता, पक्विः *f.*, परिपक्वता,
 विपाकः, सुपक्वता, सुपक्विः, परिणतिः *f.*, परिणामः, परिणतता -त्वं,
 पक्वभावः, पक्वदशा, पक्वपञ्चाशत्, परिणतायस्या, पचा, पाचा -चिका,
 प्रोढिः *f.*, प्रोढता, मिद्धता, मिद्धिः *f.*, सम्पन्नता, सम्पूर्णता.
 MATUTINAL, MATUTINE, *a.* प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः -की
 -कं, सौपिकः -की -कं, सौपनः -सो -मं, उपस्यः -स्या -स्यं, प्रगेतनः
 -नी -नं, विपुष्टः -ष्टी -ष्टं, प्राबोधिकः -की -कं, सौदयिकः -की -कं,
 प्रातःकालसन्तप्यो -न्विनी -न्वि (न्).
 MAUDLIN, *a.* ईप्सन्नः -न्ना -न्नं, मन्नकल्पः -ल्या -ल्यं, मन्नदेशीयः -या -यं.
 MAUL, *s.* वृहन्मुहुरः, काष्ठमुहुरः, स्थूलमुहुरः, घनः.
 To MAUL, *v. a.* स्थूलवेगेन तड् (c. 10. ताडयति -यितुं) or आहन् (c. 2.
 -हन्ति -न्तु) or प्रह् (c. 1. हरति हर्तुं) वेत्तापातं कृ, वेत्तापातनं घटविध्वतीकृ.
 MAULED, *p. p.* पचादिप्रहारणं परिघातः -ता -तं or अतिघुलनः -खा -खं.
 MAUSOLEAN, *a.* चिताच्छकसन्तप्यो -न्विनी -न्वि (न्), चैत्यसङ्घात्यो &c.
 MAUSOLEUM, *s.* चिताच्छकं, चैत्यं, चित्तं, चैत्रः, समाधिः *m.*
 MAUVAISE-HONTE, *s.* सभाभोतिः *f.*, सभाकल्पः, जनभोतिः, लोकभोतिः,
 जनलज्जा.
 MAW, *s.* पशूनां जठरः or उदरः.—(Of fowls) उपजठरः.
 MAWKISH, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः -सा -सं, सरसिकः -का -कं.
 MAWKISHLY, *adv.* विरसे, नीरसेन, सदैरस्यं, रसे विना, सरसिकं.
 MAWKISHNESS, *s.* विरसता -त्वं, नीरस्यं, सरसता, सरसिकत्वं, फलुता.
 MAXILLAR, MAXILLARY, *a.* हनुसङ्घात्यो -न्विनी -न्वि (न्) हनु in comp.
 MAXIM, *s.* सूत्रं, वचनं, वाक्यं, तत्त्वं, विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*

आदेशः, निदेशः, निदेशः, कल्पः, न्यायः, नीतिः *f.*, क्रमः, चोदना,
 निगमः, सिद्धान्तः, मतं.
 MAXIMUM, *s.* उत्तमसंख्या, अधिकसंख्या, उत्तमपरिमाणं.
 MAY, *s.* (The month) वैशाखोत्तरार्द्धं, ज्येष्ठपूर्वार्द्धं, वैशाखः, माघवः,
 रावः, ज्येष्ठः, शुक्रः, पञ्चममासः.
 MAY, *v. auxil.* (Be possible) सम्भू, शक in pass. (शक्नोते), शक्यः
 -क्या -क्यं भू or expressed by the potential.—(Have liberty,
 be allowed) expressed by the potential; as, 'he may do
 that,' म तत्र कुर्व्यात्. See also PERMITTED, ALLOWED, &c.
 (May be) स्यात्.
 MAY-DAY, *s.* पृथ्वीकपञ्चममासस्य प्रथमदिवसः.
 MAY-POLE, *s.* क्रोडादखड्गविशेषो यत्परितो मण्डलनृत्यं क्रियते.
 MAYOR, *s.* नगराध्यक्षः, पुराध्यक्षः, नगराधिकारी *m.* (न्).
 MAYORALTY, *s.* नगराध्यक्षता -त्वं, पुराध्यक्षता, नगराधिकारः -रिता,
 नगराध्यक्षपदं, नगराध्यक्षाधिकारः.
 MAYORISS, *s.* नगराधिकारिणी, नगराध्यक्षस्त्री, नगराध्यक्षपत्नी.
 MAZE, *s.* Labyrinth गहनं, मुगहनस्थानं, दुर्निर्गमस्थानं, अशक्वनिर्गमः
 प्रदेशः, भ्रमजनकः प्रदेशः, दुर्गतिः *f.*—(Intricacy, perplexity) वक्रता,
 कौटिल्यं, विषमता, वैषम्यं, क्लिष्टता, कौटिल्यं, दुःशोध्यता, व्यमता.
 MAZE, *a.* गहनः -ना -नं, मुगहनः -ना -नं, दुर्निर्गमः -मा -मं, वक्रः -क्रा
 -क्रं, अतिवक्रः -क्रा -क्रं, भ्रमजनकः -का -कं, भ्रान्तिजनकः -का -कं,
 दुःशोध्यः -ध्या -धं.
 ME, *pron. acc.* c. मां; 'by me,' मया; 'to me,' मयं; 'of me,' मम.
 MEACOCK, *s.* मेहशूरः, मेहनदी *m.* (न्), कापुरुषः, स्त्रीविधेयः.
 MEAD, *s.* मधु *n.*, मधुपानीयं, मधुनीरं, मधुपयम् *n.*
 MEAD, MEADOW, *s.* क्षेत्रं, केदारः, यवस्थानं, शादुलस्थानं, गोचरः, गोप्र-
 चारः; 'meadow-grass,' यवसः, क्षेत्रियः; 'relating to a
 meadow,' केदारः, री -रं, क्षेत्रिकः -की -कं.
 MEADOWY, *a.* यवमयः -यो -यं, यवसोयः -या -यं, शादुलः -ला -लं.
 MEAGER, MEAGER, *a.* कृशः -शा -शं, परिकृशः -शा -शं, कृशान्नः -न्नी
 -न्नं, क्षीणः -शा -शं, क्षीणशरीरः -रा -रं, क्षीणमांसः -सा -सं, शुष्कमांसः
 -सा -सं, शुष्कान्नः &c., क्षामः -मा -मं, क्षामशरीरः &c., अपुष्टः -ष्टा -ष्टं,
 विपुष्टः -ष्टा -ष्टं, तदुः -नुः -न्वी -न्तु, वितनुः &c., प्रतनुः &c., शतः
 -ता -तं. (Barren as soil) रुष्णः -द्या -द्यं, बन्ध्यः -न्या -न्यं; 'a
 barren soil,' महस्थलं -ली.—(As style) विरसः -सा -सं, फलुः -लुः -लु.
 MEAGERLY, *adv.* परिकृशं, सकाशं, काशयेन, क्षीणतया, रुष्णं.
 MEAGERNESS, MEAGRINESS, *s.* कृशता -त्वं, काशयं, परिकृशता, कृशान्नता,
 क्षीणता, क्षामता, शरीरक्षीणता, मांसक्षीणता, शुष्कता, मांसशुष्कता,
 अपुष्टता, विपुष्टता, अमांसत्वं -ता, तनुता, शुष्कान्नता, मांसहीनता, रुष्णता.
 MEAL, *s.* (Flour) शक्क *m.*, शोदः, पिष्टं, चूर्णं, गोधूमचूर्णं, गोधूमशोदः,
 अपूप्यः, शोदितं, गुण्टिकः -का, समोदः; 'barley-meal,' यवशोदः.
 —(Repast) आहारः, भोजनं, भक्षणं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं,
 सत्याहारः, अन्नं; 'good meal,' सुभोजनं, इच्छाभोजनं; 'poor meal,'
 कुभोजनं; 'light meal,' लघ्वाहारः, सत्याहारः, फलाहारः; 'morn-
 ing meal,' प्रातर्भोजनं, प्रातरशनं, प्रातराशः; 'meal at noon,'
 माध्याह्निकं; 'at night, रात्रिभोजनं; 'meal supplied by
 another,' परान्नं; 'row or party at a meal,' पक्विः *f.*; 'to
 make a meal,' आहारं कृ, भोजनं कृ; 'one who has made
 a meal,' कृताहारः -रा -रं, कृतभोजनः -ना -नं; 'making one's
 meals at irregular hours,' विषमभोजनं; 'meal-time,' भोजन-
 कालः, अन्नकालः.

MEALINESS, *s.* सचूर्णता-त्वं, खोदितत्वं, कोमलता, शकुपूरीता, मृदुता.
MEALMAN, *s.* शकुपिक्रयी *m.* (नं), चूर्णधिक्रेता *m.* (नं), खोदधिक्रेतोपजीवी *m.*
MEALY, *a.* चूर्णमयः-यी-यं, खोदमयः-यी-यं, सचूर्णः-यी-यं, शकुपूरीः-यी-यं, कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, मसृणः-या-यं.

MEALY-MOUTHED, *a.* मृदुभाषी-पिण्णी-पि (नं), कोमलमुखः-ली-लं, मृदुमुखः &c.

MEAN, *a.* (Base, low-minded) नीचः-चा-चं, दीनः-ना-नं, कृपणः-या-यं, अपकृष्टः-हा-हं, निकृष्टः-हा-हं, कुत्सितः-ता-तं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, तुच्छः-च्छा-च्छं, हीनः-ना-नं, कदम्बः-य्या-य्यं, अनाय्यः &c., जघन्यः-न्या-न्यं, सलः-ला-लं, दुष्टः-हा-हं, अधमः-मा-मं, प्राकृतः-ती-तं, पामरः-री-रं, अधमवृत्तिः-त्तिः-त्ति, जघन्यवृत्तिः &c., दीनवृत्तिः &c., पामरवृत्तिः &c., हीनवृत्तिः &c., कृपणवृत्तिः-त्तिः-त्ति, कु or का prefixed, as, 'a mean man,' कुपुरुषः, कापुरुषः.—(Low in rank or birth,) हीनजातिः-तिः-ति, अधमजातिः &c., अधमजातीयः-या-यं, अन्धजातीयः-या-यं, जघनजातिः &c., नीचजातिः &c., अकुलीनः-ना-नं, अकुलः-ला-लं, दुष्कुलीनः-ना-नं, अधमवर्णजातः-ता-तं.—(Contemptible, worthless,) गर्ह्यः-व्या-व्यं, गर्हितः-ता-तं, कुत्सितः-ता-तं, तुच्छः-च्छा-च्छं, निर्गुणः-या-यं, गुणप्रायः-या-यं, शृङ्गकः-का-कं, लघुः-युः-य्यो-यु, लघुप्रभावः-वा-वं.—(Middle, moderate in size) मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, मध्यपरिमाणः-या-यं, मध्यमप्रमाणः-या-यं, न स्थूलो न सूक्ष्मः &c.—(Intermediate, intervening) मध्यः &c., मध्यमः &c., मध्यस्थः-स्था-स्थं, मध्यस्थितः-ता-तं, मध्यवर्ती-र्विनी-र्वि (नं), अन्तर्गतः-ता-तं, अवहितः-ता-तं; 'in the mean time,' अनन्तरं-रे, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं, इतोमध्यः.—(In geometry or mathematics) मध्यः &c., मध्यमः &c., समः-मा-मं; 'mean anomaly,' मध्यकेन्द्रं; 'mean motion of a planet,' मध्यमगतिः *f.*

MEAN, *s.* (Middle place, middle rate, medium) मध्यता-त्वं, समता, साम्यं, मध्यमपरिमाणं, सामान्यपरिमाणं, समपरिमाणं, सामान्यपक्षः, समपक्षः.—(Intervening time) मध्यकालः, अन्धन्तरकालः, अनन्तरकालः, कालान्तरं, कालाभ्यन्तरं, अनन्तरं, अन्तर्गतकालः, भ्रम्यान्तरं, मध्यावसरः, मध्यावधिः *m.*, अवधिः *m.*—(In geometry, &c.) समं, मध्यं.—(Instrument, means or medium through which any thing is done) साधनं, उपायः, कारणं, उपकरणं, करणं, द्वारं, द्वार *f.*, अन्वयायः, हेतुः *m.*, विधानं, कर्मसाधनं, कार्यसाधकं, कार्यसाधनं, सम्भवः, अङ्गं, उपकारः, योगः, गतिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, साहाय्यं, साधनसामग्री-य्यं, सामग्री, साहिन्यं; 'by means of,' उपायेन, द्वारेण, द्वारा, हेतुना, हेतोः, कारणेन; 'by means of a lever,' उन्नोलनदक्षोपायेन or उन्नोलनदक्षद्वारेण-द्वारा; 'by lawful means,' धर्मीयायेन, धर्मीयायैः or expressed by the indecl. part.; as, 'by means of numerous experiments,' अनेकवारं परीक्ष्य; 'means of subsistence,' जीवोपायः, जीवनहेतुः *m.*, उपजीवकं-विका, उपजीवनं; 'by all means, in all ways,' सर्वथा, सर्वेष्वपि, सर्वप्रकारेण; 'by all means, certainly,' अवश्यं, अवश्यमेव; 'by any means,' कथमपि, कथञ्चन, कथञ्चित्, यथाकथञ्चित्, कथं कथमपि; 'by no means,' न कथञ्चन, न कथञ्चित्.—(Means, resources, income) विभवः, द्रव्यं, धनं, सधैः, साधः, आगमः, धनागमः, सम्भवः, शक्तिः *f.*, बलं, सामर्थ्यं; 'according to one's means,' यथाविभवं, यथासम्भवं, यथाशक्ति, यथासामर्थ्यं; 'having small means,' अल्पधनः-ना-नं, अल्पविभवः-वा-वं.

To MEAN, *v. a.* (Intend) अभिप्रेतं (c. 2. अभिप्रेति-तुं, rt. इ), अभिप्रायं

कृ. उद्दिश्य (c. 6.-दिशति-देह्ये), मनसा उद्दिश्य, अभिसन्ध्या (c. 3.-दधाति-धातु), इप् (c. 6. इच्छति, रश्मिन्), उपलब्ध् (c. 10.-लब्धयति-यितु) or expressed by the des. form of a verb; as, 'to mean to do,' कृ in des. (चिकीर्षति-यितुं); 'to mean to go,' गम् in des. (जिगमिषति-यितुं); 'to mean to say,' वच् in des. (विवक्षति-यितुं), or by कान् with the infin.; as, 'what do you mean to say?' किं वक्तुकामो-सि; 'what do you mean to do?' किं कर्तुकामो-सि; 'where do you mean to go?' कुत्र गन्तुकामो-सि.—(Signify, indicate) सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), उद्दिश्य, निर्दिश. बुध् (c. 10. बोधयति-यितुं), उद्बुध्.

To MEAN, *v. n.* (Have meaning) अर्थवान्-वती-वद् भू. साधैः-धै-यै भू. वच् in des. (विवक्षति-यितुं), अर्थं मूच् (c. 10. सूचयति-यितुं) or expressed by अर्थे *i.e.* signification, meaning) निन्दाधो in comp.; as, 'a speech that means to convey censure,' निन्दाधो वादः.

MEANDER, *s.* वक्रता, वक्रगतिः *f.*, वक्रिमा *m.* (नं), जिह्वता, जेढ्यं, जिह्वगतिः *f.*, कुटिलता, कौटिल्यं, कुटिलगतिः *f.*, तिर्य्यङ्कं, तिर्य्यगतिः *f.*, असमानगतिः, विसर्पणं, सर्पः-पेशं, सर्पगतिः *f.*; 'of a river's bank,' रोधोवक्रता.

To MEANDER, *v. n.* विसृप् (c. 1.-सर्पति-सर्पे), विसर्पणं कृ, वक्रं or जिह्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), कुटिलं or तिर्य्यग् या (c. 2. याति-युं), सर्पवद् या.

MEANDERING, *part. or a.* वक्रः-क्रा-क्रं, वक्रिमः-मा-मं, वक्रगतिः-तिः-ति, वक्रगामी-मिनी-मि (नं), जिह्वः-ह्या-ह्यं, जिह्वगतिः &c., जिह्वगामी &c., कुटिलः-ला-लं, कुटिलगतिः &c., कुटिलगामी &c., तिर्य्यङ्कः-तिर्य्यङ्क (क), तिर्य्यगतिः &c., तिर्य्यगामी &c., विसर्पी-पिण्णी &c., सर्पगतिः &c., वक्रतीरः-रा-रं, वक्ररोधाः-धा-धः (स्), असमानगतिः &c., विषमगतिः &c.

MEANING, *s.* (Intention) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, आशयः, उद्देशः, आकांक्षा, अर्थः, तात्पर्यं, साकृत्, इच्छा, छन्दः, छन्दम् *n.*, सङ्कल्पः, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मतं, इङ्गितं, उपलक्षितं, हृदयं, भावः.—(What is intended to be said) विवक्षितं, विवक्षा.—(Sense, signification) अर्थः, अभिप्रायः, विवक्षितं, विवक्षा, आकांक्षा, छन्दस् *n.*, विषयः; 'meaning or force of a word,' पदार्थः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः; 'original meaning,' मूल्यार्थः, मुख्यत्वं, मूलार्थः; 'literal meaning,' अवयवार्थः, पदार्थः; 'metaphorical meaning,' गौणार्थः, गौणत्वं; 'latent or hidden meaning,' मर्म *n.* (नं), अन्तर्गर्भः; 'deep in meaning,' गूढार्थः-धै-यै, निगूढार्थः-धै-यै, गुर्वर्थग-हृत्-रा-रं; 'having little meaning,' अल्पार्थः-धै-यै, अल्पविषयः-या-यं.

MEANING, *part. or a.* अभिप्रेत, उद्दिश्य, अभिसन्धाय.—(Significant) अर्थवान्-वती-वत् (त्), साधैः-धै-यै, पूर्णार्थः-धै-यै, अधोन्वितः-ता-तं, साकृत्-ता-तं, उद्बोधकः-का-कं, वाचकः-का-कं.

MEANINGLESS, *a.* अर्थहीनः-ना-नं, निरर्थकः-का-कं, अनर्थकः-का-कं.

MEANINGLY, *adv.* सार्थं, साकृत्, अर्थवत्, पूर्णार्थतम्, गुर्वर्थतम्.

MEANLY, *adv.* (Poorly, in a low way) कृपणं, कापण्येन, सकापंशम्, कुत्सितं, दीनं, सदैव्यं, अपकृष्टं, निकृष्टं, कृपणवत्, निकृष्टवत्, सलवत्, अधमवत्, अधमप्रकारेण, जघन्यवत्, तुच्छवत्, कदम्बवत्, अनाय्यवत्, 'meanly born,' हीनजातिः-तिः-ति, अधमजातिः &c. (Moderately) परिमितं, अमृशं.—(Contemptuously) सावसानं, अनादरेण, हलापयं, लापयेन, लघु.

MEANNESS, *s.* (Baseness, lowliness) कृपणता-त्वं, कापण्यं, दीनता-त्वं.

दैव्यं, अपकृष्टता, निकृष्टता, नीचता, दुष्टता, अधमता, हीनता, तुच्छता, कदर्यता, अनाथ्यता, जयन्मता, खलता, दुष्टता, पामरता, अधमवृत्तिता, हीनवृत्तिता, मनोहीनता, बुद्धिकार्षण्यं, कृपणबुद्धित्वं, अनुदारता; 'of birth,' हीनजातित्वं, अधमजातित्वं, अकुलोन्नता, दुष्कुलीनता. —(Contemptibleness) गदयता, तुच्छत्वं, लघुता, लाघवं, कुस्मितत्वं, निर्गुणता.

MEAN-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्विः -द्वि, कृपणमतिः &c. दीनबुद्धिः &c. MEANS, *s. pl.* (Resources) विभयः. —(Instrument) साधनं, उपायः. See MEAN, *s.*

MEANT, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, उद्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, विवक्षितः -ता -तं.

MEANWHILE, *adv.* अनन्तरं -रं, तदनन्तरं, अत्रानन्तरं, इतोमध्ये, अतोमध्ये, मध्यकाले, अन्तरालकाले, यावत्.

MEASLED, *a.* वक्ष्यमाणरोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, गोपरोपहतः -ता -तं.

MEASLES, *s. pl.* रक्तस्फोटोत्पन्नलिङ्गितो रोगविशेषः. The Mahrattī words गोवरः, and शुभा, may perhaps be used.

MEASURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, मापनीयः -या -यं, माप्यः -या -यं, मातव्यः -या -यं, परिमाणयोग्यः -या -यं.

MEASURE, *s.* मानं, प्रमाणं, परिमाणं, मात्रं, योतुः *m.* योतव्यं, योतव्यं, दृश्यं, पायं, 'of short measure,' अल्पप्रमाणः खा खं 'measure of capacity,' प्रतीमाणं, प्रस्थः 'of weight,' तुलामानः 'of length,' अद्गुलिमानः 'of time,' कालपरिमाणं. The following are some of the measures of capacity: मुष्टिः *m.* = a handful, कुञ्जिः *f.* = 8 handfuls, कुडवः = 12 handfuls, प्रस्थः = 48 handfuls or 4 kudavas, साढकः = 4 prasthas, द्रोणः = 4 ādhakas, खारी = 16 dronas, कुम्भः = 20 dronas, वाहः = 10 kumbhas, निकुञ्चकः = $\frac{1}{4}$ of a kudava, गोष्यदे = the measure of a cow's foot. The following are measures of weight: रक्किका or रतिः = 24 grains, गुप्ता = $2\frac{3}{16}$ grains, or $\frac{1}{8}$ of a māsha, काकिणी = $\frac{1}{16}$ of a māsha, मापः = 17 grains, पलः = 2 māshas, धरणः = 10 palas, कर्षः or अश्वः = 16 māshas or 280 grains troy, तोलः = 210 grains, तुला = 100 palas or 145 ounces troy, भारः = 2000 palas, खाचितं = 10 bhāras. The following are measures of length: यवः = 1 barley-corn, अद्गुलः = 8 barley-corns, प्रादेशः = 10 angulas or the span of the thumb and forefinger, वितस्तिः *f.* or गोकर्णः = 12 angulas or the span of the thumb and little finger, रलिः -ली *m. f.* = 18 angulas or a cubit measured from the elbow to the end of the closed fist, सरलिः *m.* = 21 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the little finger, हस्तः = 24 angulas or a cubit measured from the elbow to the tip of the middle finger, गजः = 2 cubits or between 2 and 3 feet, व्यामः = a fathom or $3\frac{1}{2}$ hastas or the space between the tips of the fingers of either hand when the arms are extended, काकिणी = $\frac{1}{16}$ of a danda, दण्डः = a pole or 4 cubits, निवर्धनं = 200 square cubits or 20 rods, गोषमं *n.* = a hide of land 300 feet long by 10 broad, क्रोशः = a kos or 4000 cubits, गयूतिः *m. f.* or गयूतं = 2 kos or 2000 dandas or 8000 cubits, योजनं = 4 kos. The following are measures of time, निमेषः or निमिषः = a twinkling of the eye, काष्ठा = 18 twinklings, कला = 30 kashthās or 8 seconds, क्षणः = 30 kalās or 4 minutes, दशः or षटिका = 6 kshanas or the 60th part of a day or 24 minutes, मुहूर्तः -र्त = 12 kshanas or the

muhūrtas, &c. short measures of time, &c.

mate. —(Rule, standard by which any thing is measured) परिमाणं, प्रमाणं. —(Proportion) मानं, परिमाणं, प्रमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः, तारतम्यः 'according to measure,' प्रमाणतम्. —(Portion allotted) भागः, विभागः, अंशः. —(Degree) प्रमाणं, परिमाणं, पथ्यन्तं, मात्रं; 'in some measure,' किञ्चित्, अल्पमात्रं, ईषत्. —(Limit) पथ्यन्तं, अन्तः -न्त, व्योढा, सोमा; 'beyond measure,' अतिमात्रं, अतिमयीदं, नितान्तं, अतिशयेन, अतीव, अति prefixed. —(Moderation) परिमितिः *f.*, परिसिताता; 'in measure,' परिमितः. —(Quantity, measure of a vowel, &c.) मात्रा. —(Musical time) तालः, मात्रा; 'in musical measure,' स्वरचङ्कः -ङ्का -ङ्कं. —(Metre, measure of verse) छन्दः, छन्दसः, वृत्तं, वर्णवृत्तं, वेदः, पद्यः 'false measure,' छन्दोभङ्गः. —(Means to an end, step) उपायः, उपचारः, साधनं, अभ्युपायः, योगः, प्रयोगः, युक्तिः *f.*, विधानं, क्रिया, कर्म *n.* (न), कार्यं, कारणं, करणं 'mild measures,' सामोपचारः, साम्योपचारः, सामोपायः, the four measures of war are 'causing dissension,' भेदः 'force of arms,' दण्डः 'bribery,' दानं 'conciliation,' साम *n.* (न), 'to take measures,' उपायप्रयोगं कृ. —(Common measure in arithmetic, &c.) अपयन्त्रः; 'having no common measure,' निरपयन्त्रः -न्त्रा -न्त्रं.

To MEASURE, *v. a.* मा (c. 2. माति, c. 3. मिमोते, c. 4. मापते, मातुं, c. 10. मापयति -यितुं, प्रमा, परिमा, तृत् (c. 10. तुल्ययति -यितुं), तृत् (c. 10. तुल्ययति -यितुं), मापनं कृ, परिमाणं कृ. —(Ascertain the degree or extent) मानं or परिमाणं निरूप (c. 10. रूपयति -यितुं) or त्रा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or परीक्ष (c. 1. ईक्षते -यितुं), परिमाणनिरूपणं कृ. —(Compute) गण (c. 10. गणयति -यितुं), विगण, प्रगण. (Make a comparison of measurement) उपमा. —(Allot) विभज (c. 1. भजति -भक्तुं) or परिकूप (c. 10. कल्पयति -यितुं). To MEASURE, *v. n.* (Be of a certain extent or size) expressed by परिमाण or परिमित or मित in comp.; as, 'a line which measures eight inches,' अष्टाद्गुलपरिमिता रेखा; 'to measure an inch,' अद्गुलपरिमितः -ता -तं भू, अद्गुलमितः -ता -तं भू, अद्गुलपरिमाणः -णा -णं भू.

MEASURED, *p. p.* मितः -ता -तं, प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, समितः -ता -तं, उन्मितः -ता -तं, मापितः -ता -तं. —(Uniform) समानः -ना -नं, समः -मा -मं, धीरः -रा -रं. —(In music) तालचङ्कः -ङ्का -ङ्कं. —(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, निबद्धः -ङ्का -ङ्कं, नियतः -ता -तं.

MEASURELESS, *a.* अमेयः -या -यं, अपरिमयः -या -यं, अप्रमेयः -या -यं, अमितः -ता -तं, अपरिमितः -ता -तं, अपरिमाणः -णा -णं.

MEASUREMENT, *s.* मापनं, परिमाणं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*, प्रमितिः *f.*, प्रमाणं, मानं, मानपरीक्षा, परिमाणपरीक्षा, माननिरूपणं, मापकरणं; 'rough measurement,' स्थूलमानं; 'exact measurement,' सूक्ष्ममानं.

MEASURER, *s.* मापकः, परिमाणकः, मापनकर्त्ता *m.* (र्तृ), मापनकृत्, माननिरूपकः, परिमाणनिरूपकः, परिमाणपरीक्षकः.

MEASURING, *s.* मापनं; 'measuring-line,' प्रमाणसूत्रं; 'rod,' प्रमाणदण्डः.

MEAT, *s.* (Flesh) मांसं, खाद्यमांसं, मांसाहारः, आभियं, आभियाहारः; 'butcher's meat,' सोनं, शोन्नं, सोनिकं, शोन्निकं. —(Food) अन्नं, भोजनं, साहारः, खाद्यं, भक्ष्यद्रव्यं, खाद्यद्रव्यं; 'meat and drink,'

अन्नोदकं, अन्नजलं, अन्नपानं; 'seller of meat,' मांसिकः, सोनिकः, शोनिनः, कोटिकः, वैतंसिकः.

MEAT-OFFERING, *s.* नैवेद्यं, अन्ननिवेदनं, अन्नोपहारः, अन्नोपहरणं.

MECHANIC, MECHANICAL, *a.* (Pertaining to machines) यन्त्रः-न्त्री-न्त्रं, यान्त्रिकः-की-कं, यन्त्री-न्त्रिणी-न्त्रि (न्), यन्त्रीयः-या-यं, यन्त्रसङ्गन्धी-न्धनी &c., यन्त्रविषयः-या-यं, शिल्पिकः-की-कं, शिल्पी-त्पिनी &c., यन्त्रविद्यासङ्गन्धी &c., शिल्पविद्यामङ्गन्धी &c.—(Constructed or performed by the rules of mechanics) यन्त्रविद्यानुसारी-रिणी &c., यन्त्रशास्त्रानुरूपः-पा-पं, शिल्पशास्त्रानुसारी &c., यन्त्रशास्त्रसिद्धः-द्धा-द्धं, शिल्पविद्याकृतः-ता-तं, यन्त्रविद्यासिद्धः &c., शिल्पविद्यानिर्मितः-ता-तं, यौक्तिकः-की-कं; 'mechanical art,' शिल्पं, कला.—(Skillful in mechanical art) यन्त्रविद्यानिपुणः, शिल्पविद्याज्ञः, शिल्पकर्मकुशलः.—(Employed in mechanical pursuits) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकर्मकारी *m.*, शिल्पजीवी *m.*, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पिकः.—(Moving like a machine) यन्त्रगतिकः-का-कं, यन्त्रगतिः-तिः ति, यन्त्रप्रायः-या-यं, यन्त्रतुल्यः-त्या-त्यं.

MECHANIC, *s.* (Artisan) शिल्पी *m.* (न्), शिल्पकारः, शिल्पकर्मकारः, शिल्पिकः, शिल्पोपजीवी *m.* (न्), शिल्पकर्मोपजीवी *m.*, कर्मकारः, कर्मारः, कारुः *m.*-रुकः.

MECHANICALLY, *adv.* यन्त्रविद्यानुसारेण, शिल्पविद्यानुसारेण, यन्त्रशास्त्रानुरूपेण, शिल्पिकं, शिल्पयत्.—(By the mere laws of motion) यन्त्रगतिमात्रोपमात्, यन्त्रतुल्यगत्या, सवृद्धिपूर्वम्, समतिपूर्वम्.

MECHANICIAN, *s.* यन्त्रविद्याज्ञः, शिल्पशास्त्रज्ञः, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECHANICS, *s.* यन्त्रविद्या, शिल्पविद्या, यन्त्रशास्त्रं, शिल्पशास्त्रं, शिल्पि-शास्त्रं, यान्त्रं, गतिविद्या, यन्त्रगतिविद्या, यन्त्रनिर्बन्धः.

MECHANISM, *s.* (Construction of a machine) यन्त्ररचना, यन्त्रविधानं, कला, युक्तिः *f.* See MACHINERY. (Action of a machine) यन्त्रचला, यन्त्रगतिः *f.*, यन्त्रक्रिया, यन्त्रव्यापारः; 'a piece of mechanism,' कारुः *n.*.

MECHANIST, *s.* यन्त्रनिष्ठाता *m.* (न्), यन्त्रकर्त्ता *m.*, यन्त्रविद्यानिपुणः.

MECONIUM, *s.* (Of poppies) खसखसरसः, खसखसनिर्वासः, खसखससाधः.—(First faeces of infants) सद्योजातबालकानां प्रथमोच्चारः.

MEDAL, *s.* मुद्रा, प्रतिष्ठामुद्रा, कीर्तिमुद्रा, कीर्तिद्विमुद्रा, मानसूचकमुद्रा, निर्दग्धमुद्रा.

MEDALIST, *s.* (Person skilled in medals) मुद्राविद्याज्ञः, मुद्राविद् *m.*, मुद्रापरीक्षकः.—(One who has gained a medal) कीर्तिमुद्रापारी *m.* (न्), कीर्तिमुद्रावान् *m.* (न्).

MEDALLION, *s.* प्राचीनकालिकमुद्रा, प्राचीनमुद्रा, महामुद्रा.

To MEDDLE, *v. n.* (Interfere or intrude officiously) परकार्योणि चर्चं (c. 1. चर्चति-चिर्त्तुं), परव्यापारचर्चा कृ, परनियोगचर्चा कृ, पराधिकारचर्चा कृ, अत्युपचारेण or अनधिकारपूर्वम् परकार्योणि निरूपं (c. 10. -रूपयति-यितुं) or परकार्यनिरूपणं कृ or परकार्येषु व्यापृ in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः-ता-तं भू, पराधिकारं प्रविशु (c. 6. -विशति-वेष्टुं), परकार्यप्रवेशं कृ, परव्यापारप्रवेशं कृ, चर्चा कृ.—(Have to do with) व्यापृ in pass., व्यापृतः-ता-तं भू.—(Handle) स्पृशु (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं).

MEDDLER, *s.* परकार्यचर्चकः, पराधिकारचर्चकः, पराधिकारप्रवेशकः, परकार्यनिरूपकः, परचेष्टानिरूपकः, परकार्यव्यापारी *m.* (न्), पराधिकारव्यापारी *m.*, परव्यापारमगीमी *m.*

MEDDLESOME, *a.* पराधिकारचर्चाशीलः-ला-लं, परचेष्टानिरूपणशीलः &c.

MEDDLING, *a.* परकार्यचर्चकः-का-कं, परकार्यनिरूपकः-का-कं, पराधिकारप्रवेशकः-का-कं, पराधिकारव्यापारी-रिणी-रि (न्).

MEDDLING, *s.* पराधिकारचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारप्रवेशः, परकार्यप्रवेशः, परव्यापारचर्चा, पराधिकारव्यापारः, परनियोगव्यापारः, परकार्यनिरूपणं, परचेष्टानिरूपणं, चर्चा.

To MEDIATE, *v. n.* मध्यस्थः-स्था-स्थं भू or सम्, मध्यवर्ती-र्त्तिनी-र्त्तिं भू, माध्यस्थ्यं कृ, मध्ये वृत् (c. 1. वसते-र्त्तिंतुं) or स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं), मध्ये गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), अन्तर्गम्.

To MEDIATE, *v. a.* माध्यस्थेन सन्धिं कृ or मन्था (c. 3. -दधाति-धातुं).

MEDIATE, *a.* मध्यस्थः-स्था-स्थं-स्थापी-पिनी पि (न्), मध्यवर्ती-र्त्तिनी &c., मध्यः-ध्या-ध्यं, मध्यमः-मा-मं, अन्तर्गतः-ता-तं, अन्तर्वर्ती &c.

MEDIATELY, *adv.* अन्यद्वारेण, अन्यद्वारा, परद्वारेण, माध्यस्थेन, माध्यस्थेन, उपकरणद्वारेण, अनुक्रमेण.

MEDIATION, *s.* माध्यस्थ्यं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थत्वं-ता, मध्यवर्तित्वं, मध्यवर्त्तनं, मध्यस्थितिः *f.*, अन्तर्गमनं, अन्तरागमनं, अनुक्रमं.

MEDIATOR, *s.* मध्यस्थः, मध्यवर्ती *m.* (न्), मध्यस्थापी *m.*, माध्यस्थः, मध्यस्थितः, चरपुष्टः.

MEDIATORIAL, *a.* मध्यस्थसङ्गन्धी-न्धनी-न्धि (न्), मध्यस्थविषयः-या-यं, माध्यस्थिकः-की-कं.

MEDIATORSHIP, *s.* मध्यस्थता-त्वं, माध्यस्थ्यं, मध्यस्थपदं, मध्यस्थाधिकारः, मध्यस्थकर्म *n.* (न्).

MEDICABLE, *a.* औषधोपचारसाध्यः-ध्या-ध्यं, वैद्योपचारसाध्यः &c., भेषजप्रयोगसाध्यः &c., औषधोपायसाध्यः &c., उपक्रमसाध्यः &c., वैद्योपक्रमसाध्यः &c., उपक्रमणीयः-या-यं, चिकित्स्यः-त्स्या-त्यं.

MEDICAL, *a.* वैद्यः-द्यौ-द्यं, वैद्यकः-की-कं, वैद्यक्रियासङ्गन्धी-न्धनी-न्धि (न्), वैद्यकसङ्गन्धी &c., वैद्यकविषयः-या-यं, चिकित्सासङ्गन्धी &c., औषधीयः-या-यं, औषधोपचारसङ्गन्धी &c., भेषजप्रयोगसङ्गन्धी &c., आयुर्वेदसङ्गन्धी &c., आयुर्वेदो-दिनी &c., आयुर्वेदमयः-यो-यं, वैद्यशास्त्रीयः-या-यं; 'medical science,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं, आयुर्वेदः-दं; 'medical treatment,' वैद्योपचारः, औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'medical man,' वैद्यः, चिकित्सकः, चिकित्साजीवी *m.*, आयुर्वेदी.

MEDICALLY, *adv.* वैद्यकशास्त्रानुसारेण, वैद्यकधर्मानुसारेण, वैद्यशास्त्रमुद्दिश्य, वैद्योपचारमुद्दिश्य, उपचारोद्देशेन.

MEDICAMENT, *s.* औषधं, भेषजं, भैक्षं, भेषज्यं, सगदः, औषधीयद्रव्यं, भेषजद्रव्यं, द्रव्यं, आयुर्वेद्यं, आयुः *m.*, नारी, जाली, जीवन्तः, तालिका.

MEDICASTER, *s.* मिथ्याचिकित्सकः, दुष्टचिकित्सकः, छस्रवैद्यः, अज्ञास्त्रवैद्यः.

To MEDICATE, *v. a.* (Impregnate with medicinal substances)

औषधीकृ, औषधादिना मिश्रु (c. 10. मिश्रयति-यितुं) or संसृजु (c. 6. -सृजति-सृष्टुं) or संसृजु, औषधसंस्कृतं-तां कृ, औषधगुणकं-कां कृ, औषधगुणवर्धितं-ष्टा कृ.—(Dose with drugs) औषधं दा, भेषजं दा, भिषज् (nom. भिषज्यति).

MEDICATED, *p. p.* औषधसंस्कृतः-ता-तं, औषधीयद्रव्यसंवृष्टः-ष्टा-ष्टं, औषधादिमिश्रितः-ता-तं.

MEDICATION, *s.* औषधसंस्कारः, औषधसंस्करणं, औषधीकरणं, औषधीयद्रव्यसंसर्गः, औषधीयद्रव्यमिश्रणं.

MEDICINAL, *a.* (Having healing properties) औषधीयः-या-यं, भेषजः-जी-जं, भेषजीयः-या-यं, औषधोपयोगी-गिनी-गि (न्), रोगनाशकः-का-कं, रोगशमकः-का-कं, रोगहरः-रा-रं, रोगहारी-रिणी &c., रोगघ्नः-घ्नी-घ्नं.—(Pertaining to medicine) औषधसङ्गन्धी &c., भेषजसङ्गन्धी &c.

MEDICINE, s. (Substance having the property of mitigating disease) औषध. भेषजं, भेषजं, भेषजं, भेषजं, भेषजं, औषधीयद्रव्यं, जायुः *m.*, रोगनिवृत्तः; 'administering medicine,' औषधोपचारः, भेषजोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः; 'mild medicines,' सामोपचारः, सामोपचारः.—(The practice of medicine) वैद्योपचारः, चिकित्सा, उपचारः, उपचर्यो, उपचर्योः, वैद्यक्रिया, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, रुक्प्रतिक्रिया, परानसा.—(Science of medicine) वैद्यकं, आयुर्वेदः—*t.*; 'a treatise on medicine,' वैद्यकशास्त्रं, वैद्यशास्त्रं; 'a compounder of medicines,' योगविद् *m.*

MEDICINAL, a. मध्यकालीनः—ना-नं, मध्यकालिकः—का-कं.

MEDIOCRE, MEDIOCRAL, a. मध्यमः—मा-मं, मध्यः—ध्या-ध्यं, मध्यमगुणः—शा-शं, मध्यमभावः—वा-वं, साधारणगुणः—शा-शं, सवरगुणः—शा-शं, सप्रधानगुणः—शा-शं, विगुणः—शा-शं, प्राकृतः—ती-तं.

MEDIOCRITY, s. मध्यमता, मध्यता, मध्यमभावः, मध्यमावस्था, मध्यमदशा, साधारण्यं, साधारणभावः, साधारणदशा, सामान्यता, मध्यममानं, मध्यमपक्षः.—(Moderation) परिमितता.

To MEDITATE, v. n. ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्याय, अभिध्याय, मन्यध्याय, प्रध्याय, चिन्त (c. 10. चिन्तयति—यितुं), सचिन्त, विचिन्त, भू (c. 10. भावयति—यितुं), सम्भू, विमृश (c. 6. मृशति—यितुं), मनसा विचर (c. 10. चारयति—यितुं), समाधा (c. 3. धेते—धातुं), वितर्क (c. 10. तर्कयति—यितुं), ध्यानं कृ, अभिध्यानं कृ, सन्नध्यानं कृ, चिन्तां कृ, चिन्तापरः—रा-रं भू, ध्यानपरः—रा-रं भू, विचारणं कृ, विवेचनं कृ.—(Intend) मनः कृ, मुदि कृ, मतिं कृ. See **To INTEND.**

To MEDITATE, v. a. प्रचिन्त (c. 10. चिन्तयति—यितुं), परिचिन्त, चिन्त, मन्त (c. 10. मन्तयति—यितुं), परिकूप (c. 10. कल्पयति—यितुं), कूप, मनसा परिकूप or कल्पनं कृ; 'to meditate a plan,' उपर्याचिन्तां कृ, उपर्याचकल्पनं कृ; 'to meditate doing,' कृ in des. (चिकीर्षति—यितुं). See **To INTEND.**

MEDITATED, p. p. ध्यातः—ता-तं, चिन्तितः—ता-तं, प्रचिन्तितः—ता-तं, भावितः—ता-तं, मनोगमः—मा-मं, कल्पितः—ता-तं, परिकल्पितः—ता-तं, घटितः—ता-तं; 'being meditated upon,' ध्यायमानः—ना-नं; अभिध्यायमानः—ना-नं; 'to be meditated upon,' ध्येयः—या-वं, ध्यानीयः—या-वं, ध्यातव्यः—ध्या-ध्यं.

MEDITATION, s. ध्यानं, अभिध्यानं, साध्यानं, सन्नध्यानं, समाधिः *m.*, समाधानं, चिन्ता, चिन्तनं, भावना, सम्भावनं—ना, ध्यानपरता, विचारणं—शा, विमृशः, मनोगमः, आत्मिकायता, ध्याम *n.* (नृ); 'religious and abstract meditation,' योगः, ध्यानयोगः, सन्नध्यानं, समाधिः *m.*, समाधियोगः, समाधानं; 'considered as one of the five sacraments,' अयुतः; 'absorbed in meditation,' ध्याननिष्ठः—इ-ई, ध्यानस्थः—स्था-स्थं, ध्यानपरः—रा-रं, समाधियुक्तः—स्था-स्थं, समाधिनिष्ठः &c., अधिष्ठितसमाधियुक्तः—गा-गं; 'posture suited to religious meditation,' ब्रह्मासनं.

MEDITATIVE, a. ध्यानशीलः—ला-लं, चिन्ताशीलः—ला-लं, ध्यानपरः—रा-रं, ध्यानतत्परः—रा-रं, चिन्तापरः—रा-रं, चिन्तापरायणः—शा-शं, चिन्तावान्—वती-वत् (नृ), समाधिमान्—मती &c., ध्यानी—निनी—नि (नृ), भावितात्मा—त्मा—त्वं (नृ), सचिन्तः—न्ता-नं, ध्यायन्—यन्ती—यत् (नृ), ध्यानयुक्तः—क्ता-कं.

MEDITERRANEAN, MEDITERRANEAN, a. (Inclosed with land) भूवेष्टितः—ता-तं, भूमिवेष्टितः—ता-तं, भूमध्यस्थः—स्था-स्थं, भूवल्लितः—ता-तं, भूवल्लयाङ्कितः—ता-तं.—(Remote from the sea, inland) समुद्रदूरस्थः—स्था-स्थं, मध्यदेशीयः—या-वं, मध्यदेशस्थः—स्था-स्थं, समु-

द्रासमीयः—पा-पं.

MEDIUM, s. (Means, instrument) साधनं, द्वारं, द्वारं *f.*, अङ्गं, हेतुः *m.*, कारणं, करणं, निमित्तं—कक, निमित्तकारणं, योगः, कर्मसाधनं.—(Channel, vehicle) मार्गः, पथः, वाहनं, द्वारं, अङ्गं; 'through the medium of the ear,' श्रवणमार्गेण, श्रुतिमार्गेण, श्रवणद्वारेण, श्रवणद्वारा; 'the medium by which medicine is administered,' भेषजान्त्रं; 'air is the medium of sound,' वायुः शब्दवाहनं or शब्दवाहकः.—(Instrumentality) कारणत्वं—ता, कारकत्वं, हेतुता, निमित्तत्वं, साधकत्वं, कर्तृत्वं, कर्त्रेकत्वं.—(Middle place, mean) मध्यता—त्वं, समता, साम्यं, मध्यमपक्षः, सामान्यपक्षः.

MEDLEY, s. सङ्करः, नानाद्रव्यसाङ्क्यं, सन्निपातः, द्रव्यसङ्कुलं, नानाद्रव्य-सन्निपातः, सङ्कीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णकं, सङ्कीर्णकं, सम्मिश्रद्रव्यसन्निपातः, नानासम्मिश्रद्रव्यसमूहः, नानाद्रव्यसम्मिश्रणं.

MEDLEY, a. सन्निपातिकः—की-कं, सन्निपातितः—ता-तं, सङ्कीर्णः—शी-शं, प्रकीर्णः—शी-शं, सम्मिश्रः—आ-अं, ससम्पन्नः—स्ता-स्तं, क्षिप्रविक्षिप्तः—मा-मं, सङ्कीर्णकः—ता-तं, नानानातीयः—या-वं, सङ्करजातीयः—या-वं.

MEDULLAR, MEDULLARY, a. मज्जासन्ध्वी—न्ध्वी-न्ध्वि (नृ), मेदोसन्ध्वी &c., मज्जासन्ध्वी—यी-यं, सन्ध्वीसारसन्ध्वी &c., मेदसन्ध्वी &c.

MEED, s. (Recompence) फलं, प्रतिफलं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, पारितोषिकं.

MEER, a. विनीतः—ता-तं, विनयी—यिनी—यि (नृ), सौम्यः—म्या-म्यं, सौम्यवृत्तिः—न्ति-न्ति, नयवृद्धिः—द्धि-द्धि, नयवृत्तिः—न्ति-न्ति, नयशीलः—ला-लं, नयचेताः—ता-तः (स्), निविशः—शा-शं, निविशचेता &c., मृदुस्वभावः—वा-वं, सविनयः—या-वं, सहनशीलः—ला-लं, विनतः—ता-तं, गर्हहीनः—ना-नं, दर्पहीनः—ना-नं, अगर्हः—ह्री-ह्रीं, निरहङ्कारः—रा-रं, दीनचेता &c., अनुज्ञतः—ता-तं, अनभिमानो—निनी &c., अनहङ्कारी &c., यश्यात्मा—त्मा—त्वं (नृ), वश्यः—श्या-श्यं, सुवश्यः &c.

MEER-EYED, a. दूतनेत्रः—वा-वं, मृदुलोचनः—ना-नं, सौम्यनेत्रः &c.

MEERLY, adv. सविनये, विनीतवत्, विनयात्, नयचेतसा, निविशचेतसा, नयं, विनयं, मृदुस्वभावेन, अगर्ह्येण, अनभिमानेन, अनहङ्कारेण, सनिर्देहं, अनुज्ञतं, सदैवं.

MEERNESS, s. विनयः, विनीतता, विनीतिः *f.*, सौम्यता, नयता, निविशता, स्वभावमृदुता, बुद्धिनयता, नयशीलता, वश्यता, सुवश्यता, दीनता, दैन्यं, अगर्हः, गर्हहीनता, दर्पहीनता, अनभिमानं—नता, अनोद्वेगं, माधुर्यं, शान्तिः *f.*, विनतिः, सहनशीलता.

MEET, a. (Proper, fit) युक्तः—क्ता-कं, उचितः—ता-तं, उपयुक्तः—क्ता-कं, योग्यः—ग्या-ग्यं, समन्वितः—सा-सं, उपपन्नः—न्ता-नं, सङ्गतः—ता-तं.

To MEET, v. a. and n. (Come together, encounter) समागम् (c. 1. गच्छति—गन्तुं), सङ्गमं, उपागमं, मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल, सने (c. 2. समैति—न्तु, rt. इ), आसद् (c. 10. सादयति—यितुं), समासद्, प्रतिमुखं or अभिमुखं गम् or या (c. 2. याति—न्तु), अभिधा, उपाया, सम्मुखीभू.—(Go to meet) प्रतिगम्, प्रसुप्तम्, अभिगम्, प्रसुप्ता, अभिधा, प्रत्याया, प्रतिगन्त (c. 1. व्रजति—जितुं), प्रतिवृत् (c. 1. वसति—जितुं), अभिवृत्, प्रसुप्तं कृ; 'gone to meet,' प्रसुप्तः—ता-तं.—(Rise to meet) प्रसुप्त्या (c. 1. तिष्ठति—तापुं, rt. स्था); 'risen to meet,' प्रसुप्तितः—ता-तं; 'rising to meet,' प्रसुप्तानं.—(Assemble) समागम्, सङ्गमं, मिल, सम्मिल, एकत्र मिल, एकत्र गम् or आगम्, सने समये, समावृत्, समूहीभू.—(Encounter in a hostile manner) संयुध (c. 4. युध्यते—योद्धुं), युद्धं कृ, युद्धाय सम्पागम्, समाधातं कृ, युद्धारम्भं कृ, रणाभियोगं.—(Meet with, find) आसद्, अभिगम्, प्राप (c. 5. आप्ते—आप्ते), सम्प्राप, समाप्, अवाप्, आप्, लभ (c. 1. लभते

लम्), विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं), अभिविद्; 'hard to meet with,' दुरासदः-दा-दं, दुरधिगमः-मा-मं, दुरधिगम्यः-म्या-म्यं, दुष्प्रापः-पा-पं, दुष्प्राप्यः-प्या-प्यं, दुर्लभः-भा-भं.—(In age) उपगम्, उपागम्, गम्, आप्, प्राप्, इ, जनुभू; 'they met with their death,' विनाशम् उपगताः.—(Meet as waters) सङ्गम्, सम्पु (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), सम्भेदं कृ.

MEETING, *s.* (Coming together) सङ्गमः, समागमः, सङ्गः, सङ्गतिः *f.* सङ्गते, मिलनं, मेलनं, सम्मिलनं, सम्मेलनं, मेलकः, संयोगः, योगः, एकत्र मिलनं, एकत्र गमनं.—(Assembly, convention) सभा, समानः, मेला, मेलः, मेलकः, संसद् *f.*, सदस् *n.*, परिषद्, समज्या, मनुष्यसभा, गोष्ठी, समितिः *f.*, आस्थानं-नी, लोकसंघः, जनसमागमः, जनमेला, मसहलं, जनसमवायः, जनसमुदायः, जनसमूहः; 'dismissal of a meeting,' सभाविसर्जनं; 'person present at a meeting,' सभासद् *m.*, सभास्तारः, सभ्यः, सदस्यः.—(Confluence) सम्भेदः, सङ्गमः, सङ्गः.

MEETING-HOUSE, *s.* मनुष्यसभा, सभा, सभागृहं, सभास्थानं, सभामन्दिरं, सभागमगृहं, सभागमस्थानं.

MEETLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, उपयुक्तं, उचितं, यथाहं.

MEETNESS, *s.* योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, उचितत्वं, औचित्यं.

MEGALOSAURUS, *s.* महामकरः, बृहन्मकरः.

MEGRIM, *s.* शिरोवेदना, शिरःपीडा, अर्द्धशिरःपीडा, अर्द्धमस्तकशूलः.

MEIOSIS, *s.* (Figure of rhetoric) न्यूनालङ्कारः, न्यूनीकरणालङ्कारः.

MELANAGOGUE, *s.* कृष्णपित्तघ्नं, कृष्णपित्तनाशकम् औषधं.

MELANCHOLIC, *s.* सदाविषादी *m.* (नं), निराविषादी *m.*, कुपितवायुयुक्तः.

MELANCHOLILY, *adv.* सविषादं, अवसादेन, सोढेन, सावसादं, उद्विग्नवत्.

MELANCHOLY, *a.* (Depressed in spirits) विषयः-खा-खं, अवसन्नः-

-खा-खं, विषादी-दिनी-दि (नं), उद्विग्नः-गना-गनं, उद्विग्नमनाः-नाः-

-नः (मं), विमताः &c., दुर्मेनाः &c., छलमेनाः &c., उन्नताः &c.,

ज्ञानमनाः &c., दीनमनाः &c., दीनमनस्कः-स्का-स्कं, विमनस्कः &c.,

दीनचेतनः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं, ज्ञानः-ना-नं,

स्वितः-चा-चं, सेदयुक्तः-क्ता-क्तं, सेदी-दिनी &c., उदासीनः-ना-नं,

चिन्तापरः-रा-रं, चिन्ताकुलः-ला-लं.—(Habitually depressed)

सदाविषादी-दिनी &c., निराविषादी &c., सदासेदी &c., निराविषयः

&c., निरावसन्नः &c., सदावसन्नः &c., विषयवृत्तिः-वृत्तिः-वृत्तिः, सेदवृत्तिः

&c.—(Mournful, expressing or causing sorrow) विषादसूचकः

-का-कं, सेदसूचकः-का-कं, विषादात्मकः-का-कं, सेदात्मकः-का-कं,

शोकसूचकः-का-कं, शोकजनकः-का-कं, सेदजनकः-का-कं, दुःखकरः-

-रा-रं; 'to be melancholy,' विषद (c. 1. -पीदति-पन्ते), अवसद्,

विषयभी, सिद् in pass. (स्विद्यते), ग्री (c. 1. ग्रायति, ग्रातुं), उद्विग्नभी,

दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्नमन्.

MELANCHOLY, *s.* विषादः, विषयता, अवसादः, अवसन्नता, सेदः, स्विन्नता, उद्वेगः, उद्विग्नता, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, निर्विखता, निर्वेदः, दीनता, दैत्यं, उदासीनता, औदासीन्यं, उच्छ्रया, चिन्तोद्विग्नता, चिन्ता, विषादवृत्तिः *f.*, विषयवृत्तिः, विमनस्कता, वैमनस्यं.

MELÉE, *s.* (Confused fight) रणसङ्कुलं, युद्धसङ्कुलं, सङ्कुलयुद्धं.

MELILOT, *s.* विषलेभेदः, विषचण्डिशिह औषधिप्रभेदः.

To MELIORATE, *v. a.* भद्रतरं-रं कृ, भद्रतरीकृ. See To IMPROVE.

MELIORATION, *s.* वृद्धिः *f.*, वर्धनं, श्रेयस्त्वं, भद्रतरभावः. See IMPROVEMENT.

MELLIFEROUS, *a.* मधुप्रदः-दा-दं, मधुजनकः-का-कं, मधूत्पादकः &c.

MELLIFICATION, *s.* मधुकरणं, मधूत्पादनं, मधूत्पत्तिः *f.*, मधुकारित्वं.

MELLIFLUENCE, *s.* मधुसावः, मधुप्रवाहः, अमृतसावः, सुधाप्रवाहः.

MELLIFLUOUS, MELLIFLUE, *a.* मधुसावी-विणी-वि (नं), अमृतसावी

&c., मधुरः-रा-रं, मधुमयः-यी-यं.—(As applied to speech) मधुराक्षरः-रा-रं, मधुरावाक्यः-का-कं.

MELLIFLUOUSNESS, *s.* मधुरता-तं, माधुर्यं, स्वादुता, वाक्यमाधुर्यं.

MELLOW, *a.* पक्क-क्का-क्तं, परिपक्क-क्का-क्तं, पक्कमृदुः-द्वी-दु, मृदुपक्क-क्का-क्तं, पक्कमः-मा-मं, विपक्कमः-मा-मं.—(Soft) मृदुः-दुः-द्वी-दु, कोमलः-ला-लं, मृदुलः-ला-लं, क्षिणः-ग्या-ग्यं, ललितः-ता-तं, मुखस्पर्शः-शौ-शौ.—(To the ear) मृदुशब्दः-ब्दा-दं, कोमलशब्दः &c., मृदुनादः-दा-दं, मृदुलः-ला-लं, मधुस्वनः-ना-नं.

To MELLOW, *v. a.* पक् (c. 1. पचति, पक्नुं, c. 10. पाचयति-यितुं), पक्कं-क्कां कृ, मृदुपक्कं-क्कां कृ, परिपक्कं-क्कां कृ, परिपक्कीकृ, मृदुकृ, कोमलीकृ.

To MELLOW, *v. n.* पक्क-क्का-क्तं भू, परिपक्क-क्का-क्तं भू, पक्कीभू, पक्कतां or पक्कशां या (c. 2. याति-तुं) or इ (c. 2. एति-तुं), मृदुपक्क-क्का-क्तं भू, मृदूभू, कोमलीभू.

MELLOWED, *p. p.* पाकेन मृदूकृतः-ता-तं or कोमलीकृतः-ता-तं.

MELLOWNESS, *s.* पक्कता, परिपक्कता, मृदुता, पक्कमृदुता, कोमलता, मार्दवं, सदिमा *m.* (नं), पाकः, परिपाकः, पक्क *f.*, पक्कशा, पक्कभावः.—(Of sound) शब्दमृदुता, नादमार्दवं.

MELODIOUS, *a.* मधुरः-रा-रं, सुग्राह्यः-प्या-प्यं, सुस्वरः-रा-रं, सुश्रव्यः-या-यं, सुचारुस्वनः-ना-नं, मधुस्वनः-ना-नं, श्रोत्रसुखः-खा-खं, श्रोत्रभिरामः-मा-मं, श्रुतिसुखः-खा-खं, मधुरस्वरः-रा-रं, मधुराधरः-रा-रं, मधुकः-का-कं, सुशब्दः-ब्दा-दं, मृदुलः-ला-लं.

MELODIOUSLY, *adv.* मधुरं, सुस्वरं, मधुरस्वरेण, सुचारुस्वरेण, माधुर्येण.

MELODIOUSNESS, *s.* मधुरता, माधुर्यं, सुग्राह्यता, सुस्वरता, स्वरमाधुर्यं, श्रोत्रभिरामता.

MELODY, *s.* सुस्वरः, सुस्वरानुपूर्व्यं, सुस्वरानुपूर्वी, सुस्वरानुक्रमः, स्वरमाधुर्यं, स्वरानुक्रममाधुर्यं, माधुर्यं, मधुरता, सुग्राह्यता, कलता-तं, तालः, तालैक्यं, प्रतितालः.

MELON, *s.* (Water-melon) तरपुञ्जं, लतापनसः, सेदु *m.*, कालिङ्गं, कालिन्दकं, गोमुद्यः.

To MELT, *v. a.* विली in caus. -(लापयति-लापयति-यितुं), विद्रु (c. 10. -द्रापयति-यितुं), द्रवीकृ, गल (c. 10. गालयति-यितुं), विद्रावणं कृ, गालनं कृ, विद्रुतीकृ, विलीनीकृ, आद्रीकृ, साद्रीकृ.—(Softened to love or tenderness) कर्णद्रीकृ, दयाद्रीकृ, भावाद्रीकृ, साद्रीकृ, साद्रीकृ, वत्सल (nom. वत्सलयति-यितुं), वत्सलीकृ.

To MELT, *v. n.* विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), प्रविली, प्रलो, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु, गल (c. 1. गलति-लितुं), विगल, क्षर (c. 1. क्षरति-रितुं), द्रवीभू, आद्रीभू, साद्रीभू, विलीनीभू, विद्रुतीभू.—(Be softened to love or tenderness) दयाद्रीभू, कर्णद्रीभू, आद्री-हृदयः-या-यं भू, क्लिबहृदयः-या-यं भू, साद्रीभू, वत्सल (nom. वत्सलायते), वत्सलीभू.

MELTED, *p. p.* द्रुतः-ता-तं, द्रावितः-ता-तं, विद्रुतः-ता-तं, विद्रावितः-ता-तं, द्रवीभूतः-ता-तं, लीनः-ना-नं, विलीनः-ना-नं, निलीनः-ना-नं, गलितः-ता-तं, गालितः-ता-तं, क्षरितः-ता-तं, परिगलितः-ता-तं, द्रवीकृतः-ता-तं, द्रवमाणः-या-यं, अवदीक्षः-यी-यै, साद्रीकृतः-ता-तं, साद्रीकृतः-ता-तं.—(Softened to tenderness) कर्णद्रीकृतः-ता-तं, दयाद्रीकृतः-ता-तं, क्लिबहृदयकृतः-ता-तं, वत्सलीकृतः-ता-तं.

MELTER, *s.* द्रावकः, विद्रावकः, द्रावकः, विलयनकृ, द्रवकः *m.* (नं).

MELTING, *s.* द्रावः-वणं, विद्रावः-वणं, विलयः-यनं, द्रवत्वं, गलनं, गालनं, गलितत्वं, द्रवीकरणं, क्षरणं, विलीनता, आद्रीकरणं, साद्रीकरणं.

MELTING, *part. or a.* द्रवमाणः-या-यं, गलन्-लनी-लह (नं), क्षरन् &c., गाली-लनी-लि (नं), वास्तव्यजनकः-का-कं.

MEMBER, *s.* (Limb of the body) सङ्ग, अवयवः, अंगीरङ्ग, शरीरावयवः, गात्रं, पञ्चाः, प्रतीकः, सपयनः; 'a minor member of the body,' प्रत्यङ्गः; 'having members,' सङ्गी-ङ्गिनी-ङ्ग, अवयवी &c., साङ्गः-ङ्गा-ङ्गः—(Of a discourse, &c.) सङ्ग, प्रकरणं, खण्डः-खण्डं, देशः, पदं, परिच्छेदः, विच्छेदः—(Part, division) सङ्ग, भागः, विभागः, खण्डः, अवयवः; 'member by member,' अवयवशतम्; 'forming a member,' सङ्गभूतः-ता-तं—(Of a community or association) गणभ्यन्तरः, संसर्गाभ्यन्तरः—(Of an assembly) सभासदः, सभ्यः, सभास्यः, सभास्तारः, सभाभ्यन्तरः, सामाजिकः, सदस्यः—(Individual) व्यक्तिः *f.*, एकजनः—(Of a compound word) पदं; 'first member of a compound,' उपपदं; 'last member,' उत्तरपदं.

MEMBERED, *a.* सङ्गी-ङ्गिनी-ङ्गि (न), साङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, अवयवी &c.

MEMBRANE, *s.* त्वक् *f.* (च), आवरणत्वक् *f.*, आवरकत्वक् *f.*, तनुत्वक् *f.*, सनत्वक् *f.*, चर्म *n.* (न), सनचर्म *n.*, क्लिबिका, क्लिबी, आवरणं.

MEMBRANEOUS, MEMBRANOUS, *a.* तनुत्वक्प्रयः-यी-यं, आवरणत्वक्प्रयः-यी-यं, तनुत्वक्प्रयः-ता-तं.

MEMBRUM VIRILE, *s.* शिश्नः, पुलिङ्गं, वृंशिङ्गं, पुरुषाङ्गं, नरङ्गं, लिङ्गं, ध्वजः, इन्द्रियं, जपनं, चर्मदारः-खण्डं.

MEMENTO, *s.* स्मरणार्थकयन्त्र *n.*, स्मृतिजनकचिह्नं, स्मरणं.

MEMOIR, *s.* वृत्तान्तः, वृत्तान्तरचना, वृत्तान्तोपाख्यानं, वृत्तान्तलिखनं, चरित्रं, चरित्ररचना, चरित्रोपाख्यानं, चरित्रलिखनं, इतिहासः.

MEMORABLE, *a.* स्मरणीयः-या-यं, स्मरणयोग्यः-ग्या-ग्यं, स्मरणार्हः-ह्य-ह्यं, स्मर्यः-व्या-व्यं, स्मरणोपयुक्तः-क्ता-क्तं, चिरस्मरणीयः &c., अविस्मरणीयः &c.

MEMORANDUM, *s.* स्मरणं, स्मरणपत्रं, स्मारकपत्रं, स्मरणार्थकचिह्नं, पत्रकं.

MEMORATIVE, MEMORIAL, *a.* स्मारकः-का-कं, स्मार्तः-त्री-त्रं, स्मृतिजनकः-का-कं, स्मरणार्थकः-का-कं, स्मृतिकरः-रा-रं.

MEMORIAL, *s.* स्मरणार्थकविषयः, स्मरणार्थकयन्त्र *n.*, स्मारकविषयः, स्मारकयन्त्र, स्मरणार्थकचिह्नं, स्मार्तविषयः, स्मार्तयन्त्र *n.*, स्मरणं—(Petition) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.

MEMORIALIST, *s.* निवेदनकर्ता *m.* (त्रै), विज्ञापनकर्ता *m.*, प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.*, अर्थी *m.* (न), प्रार्थनपत्रलखकः.

To MEMORIALIZE, *v. a.* निवेदनपत्रेण प्रार्थं (c. 10. अर्थयति-यितुं), निवेदनपत्रं लिखं (c. 6. लिखति, लिखितुं), निवेदनं कृ.

MEMORY, *s.* स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, अविस्मृतिः *f.*, संस्कारः, स्मरणशक्तिः *f.*, धारणा-रणं; 'retentiveness of memory,' धारणा, धारणाशक्तिः *f.*; 'having a good or retentive memory,' स्मृतिमान्-मती-मत (त), स्मरणशीलः-ला-लं, वृत्तस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगताधस्मरणशीलः-ला-लं, अधिगताधविस्मरणशीलः-ला-लं; 'to commit to memory,' हृदयं कृ. मनसि कृ. अभ्यस्य (c. 1. अभ्यस्यति-अभिसृजं), रूपं कृ.; 'committed to memory,' कथयस्वः-व्या-व्यं, हृदयस्यः-व्या-व्यं, हृत्स्यः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं; 'within memory,' स्मार्तः-त्री-त्रं—(Time to which memory may extend) स्मार्तकालः, स्मरणकालः, स्मृतिकालः.

MEN, *s. pl.* पुरुषाः *m. pl.*, नराः *m. pl.*, मनुष्याः *m. pl.*, मानुषाः *m. pl.*

To MENACE, *v. a.* भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति-ते-यितुं), अवभर्त्सं, निर्भर्त्सं, अभिभर्त्सं, अभिनिर्भर्त्सं, परिभर्त्सं, तर्जं (c. 10. तर्जयति-यितुं), सभितर्जं, सत्तर्जं, अवगर्जं (c. 6. गुरते-रितुं), भर्त्सनं कृ. तर्जनं कृ. भयप्रदर्शनं कृ.

MENACE, *s.* भर्त्सनं-ना, निर्भर्त्सनं-ना, तर्जनं, भयप्रदर्शनं, भयदर्शनं, घरोदिर्न, अपकारणीः *f.* (र).

MENACED, *p. p.* भर्त्सितः-ता-तं, अभिभर्त्सितः-ता-तं, तर्जितः-ता-तं.

MENACER, *s.* भर्त्सनकारी *m.* (न), निर्भर्त्सनकर्ता *m.*, भयप्रदर्शकः.

MENAGERY, MENAGERIE, *s.* पशुपक्षिमनुजः, पञ्चादिमनुजः, विदेशीयजन्पालिका, विदेशीयपशुशाला, विदेशीयपशुपालनस्थानं, नानाजातीयपशुमनुजः, भिन्नजातीयजन्ममनुजः, वितंसः, योतंसः.

MEN, *s.* चतुर्वधकम् or चतुर्प्रवाहकम् or चतुर्जनकम् औपधं, सुखात्रयापधं.

To MEND, *v. a.* (Repair) मन्वा (c. 3. दधाति-धत्ते-धातु), समाधा, प्रति-समाधा, प्रतिकृ, प्रतिसङ्ग, पृथ्वत् कृ. माप (c. 10. साधयति-यितुं), उद्गृ (c. 1. हरति-हन्ते), जीर्णोद्धारं कृ. जीर्णोद्धारणं कृ. सुस्थं-स्था कृ. स्वस्थं-स्था कृ. मन्वानं कृ. प्रतिसमाधानं कृ.—(Correct) शुध् (c. 10. शोधयति-यितुं), परिशुध्, विशुध्, भंगुध्—(Help) उपकृ—(Improve) वृध् (c. 10. वर्धयति-यितुं), मन्वृध्, अधिकोक्.

To MEND, *v. n.* (Grow better) भद्रतरः-रा-रं भू, भद्रतरभी, अधि-कोभू, वृध् (c. 1. वर्धते-यितुं), वृद्धिं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or इ (c. 2. इति-तु), श्रेयान्-यमी-यो भू, सुस्थः-स्था-स्थं भू, स्वस्थः-स्था-स्थं भू.

MENDABLE, *a.* मन्व्यः-या-यं, समाधेयः-या-यं, प्रतिसमाधेयः-या-यं, मन्व्यः-धा-ध्यं, उद्धार्यः-व्या-व्यं, उद्धारणीयः-या-यं, प्रतिकाव्यः-व्या-व्यं.

MENDACIOUS, *a.* समत्यवादी-दिनी-दि (न), मिथ्यावादी &c., असत्यभाषी-पिणी, अनृतभाषी &c. See LING. LIAR.

MENDACITY, *s.* असत्यभाषणं, मिथ्यावादः, अनृतभाषणं, मृषावादः.

MENDED, *p. p.* समाहितः-ता-तं, प्रतिसमाहितः-ता-तं, सन्धितः-ता-तं, साधितः-ता-तं, उद्गृ-ता-तं, जीर्णोद्गृ-ता-तं, प्रतिकृतः-ता-तं.

MENDER, *s.* मन्वानकर्ता *m.* (त्रै), मन्वानकर्ता *m.*, मन्वाता *m.* (त्रै), प्रतिसमाधाता *m.*, मापकः, उद्धारक *m.* (त्रै), जीर्णोद्धारक.

MENDICANCY, *s.* भिक्षुकता, भिक्षोपजीविता, भैक्ष्यं, भैक्षजीविका.

MENDICANT, *s.* (Beggars) भिक्षार्थी *m.* (न), भिक्षुकः-की *f.*, भिक्षुः *m.*, भिक्षाकः-की, भिक्षोपजीवी *m.* (न), भैक्षजीवी *m.*, भिक्षाशी *m.* (न), भिक्षाहारः, भैक्षभुक् *m.* (न), भैक्षाशी *m.*, भिक्षाचरः, भिक्षणशीलः, वनीयकः, याचकः, याचनकः. See BEGGAR. (Religious mendicant) भिक्षुः *m.*, परिज्ञानकः-निका, परिज्ञानः, परिवाद् *m.* (त्रै), प्रवर्तिनः, पाराशरी *m.* (न), पराशरी *m.*, योगी *m.* (न), सत्यासी *m.* (न), यती *m.* (न). Other kinds of religious mendicants are दखी *m.* (न), जिदखी *m.* (न), चैरागी *m.* (न), भैरवयोगी *m.*, दिगसरः, मस्करी *m.* (न), जघोरपण्याः *m.* (न), कर्मदी *m.* (न).

MENDICITY, *s.* भिक्षुकता-न्त्रं, भैक्ष्यं, भैक्षोपजीवनं, भैक्षजीविका, भैक्षचर्या, भैक्षचरणं, भिक्षाशिवं, भिक्षादनं, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*, भिक्षा, प्रव्रज्या, परिव्रज्या-न्त्रं, व्रज्या, याचनावृत्तिः *f.*, याचकवृत्तिः *f.*, यात्रा, याचना, चिह्नन्त्रं.

MENDING, *s.* मन्वानं, मन्वानकरणं, समाधानं, प्रतिसमाधानं, साधनं, उद्धारः, उद्धारणं, जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धारणं, सुस्थकरणं, प्रतिकरणं.

MENIAL, *a.* गृहदाससम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न), प्रेष्यसम्बन्धी &c., अवकृष्टः-ष्ट-ष्टं, वार्यलः-लो-लं, दातीनः-ना-नं; 'menial offices,' प्रेष्यकर्म *n.* (न), भृत्यकर्म *n.*; 'menial service,' प्रेष्यभावः, दास्ययोगः.

MENIAL, *s.* गृहदासः-वी *f.*, प्रेष्यः-व्या, भृत्यः, पेदः-टी *f.*, सेवकः-की, अवकृष्टः, अवकृष्टकर्मकरः, किकुरः; 'menials,' परिजनः, परिचरः, दासवर्गः.

MENISCUS, *s.* खर्च्चन्द्राकारः, खर्च्चन्द्राकृतिः *f.*

MENOLOGY, *s.* (Register of months) मासविवरणं, मासपञ्चिका.

MEN-PLEASER, *s.* लोकरञ्जकः, जनरञ्जकः, जनानुसारी *m.* (न), लोकानुसारी.

MENSAL, *a.* भोजनप्राप्तसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (न), भोजनाधारसम्बन्धी &c.

MENSES, *s. pl.* चतुः, चार्वं, पुष्यं, कुम्भं, रजस् *n.*, योनिरञ्जनं, स्त्री-

धर्मः, कला, मलं, योनिमलं; 'first appearance of the menses,'
चतुर्दशिनं, रजोदर्शनं; 'ceremonies on the event,' चतुर्दशानि: *f.*
चतुर्लवः; 'suppression of them,' रजोबन्धः.

MENSTRUAL, *a.* (Monthly) मासिकः -को -कं, मास्यः -स्या -स्यं, मासोयः
-या -यं, मासोनः -ना -नं, प्रातिमासिकः -की -कं, मासानुमासिकः -की -कं.

To MENSTRUATE, *v. n.* चतुर्मासी भू, पुष्पवती भू, रजस्वला भू.

MENSTRUATION, *s.* चतुर्प्रवाहः, चतुर्मास्यः; 'woman in this state.'
See the next.

MENSTRUOUS, *a.* (Woman) चतुर्मासी, पुष्पवती, रजस्वला, मलिनो,
स्त्रीधर्मिणी, उदक्मा, सात्रेयी -यिका, अविः -वी, वृषली, अस्मृशो,
सरजाः, चाखडाली, ब्रह्मपातिनी, रजको, शूद्रा:—(Relating to the
menses) सात्रेयः -यी -वी, चतुर्मास्यो -न्यनी -न्यि (नं), चतु in comp.

MENSTRUUM, *s.* (Solvent) द्रव्यकरसः, द्रावणं, विद्राव्यकरसः, विद्रावणं.
—(Medium for mixing medicines) योगवाही *m.* (नं).

MENSURABILITY, *s.* मेयता, प्रमेयता, परिमेयता, मापनीयत्वं.

MENSURABLE, *a.* मेयः -या -यं, प्रमेयः -या -यं, परिमेयः -या -यं, मापनीयः
-या -यं, माप्यः -प्या -प्यं, मापनक्षमः -मा -मं.

MENSURAL, *a.* मानससन्धो &c., मानविषयः -या -यं, परिमाणविषयः &c.
To MENSURATE, *v. a.* मा (c. 2. माति -तुं, c. 10. मापयति -पितुं). See
To MEASURE.

MENSURATION, *s.* मापनं, परिमाणं, प्रमाणं, मानं, मितिः *f.*, मापकरणं.

MENTAL, *a.* मानसः -सी -सं, मानसिकः -की -कं, मनस्कः -स्का -स्कं, मन-
सिजः -जा -जं, मनोजः -जा -जं, मनोगतः -ता -तं, मनोभवः -या -यं,
मनःस्थः -स्या -स्थं, बुद्धिस्थः &c., चिद्भवः -या -यं, चित्ततः -ता -तं,
चित्तजः -जा -जं, मनोमयः -यी -यं, मनःकल्पितः -ता -तं, बुद्धिकल्पितः
-ता -तं, मनःससन्धो -न्यनी &c.; 'mental suffering,' मनस्तापः,
मनःपोडा; 'mental abstraction,' योगः, सन्नध्यानं, चिन्तवृत्तिविरोधः.

MENTALLY, *adv.* मनसा, बुद्ध्या, चिन्तया, बुद्धिमात्रेण; 'mentally blind,'
अन्यधीः -धी -धि, अन्यबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अन्यीकृतात्मा -त्मा -त्मा (नं).

MENTION, *s.* अभिधानं, अभिधा, आख्यानं, कथनं, उपादानं, ग्रहणं,
नामग्रहणं, नामनिर्देशः, निवेदनं, कीर्तनं, सङ्कीर्तनं, उच्चारणं, उद्देशः,
उल्लेखः -खनं, श्रुतिः *f.*; 'no mention whatever,' न गत्यल्लेशः;
'to make mention.' See the next.

To MENTION, *v. a.* ख्या (c. 2. ख्याति -तुं), आख्या, कथ (c. 10. कथयति
-यितुं), सङ्कथ, निविद् (c. 10. -वेदयति -पितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति
-धातुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -पितुं), अनुकृत्, उच्चार (c. 10. -चारयति
-यितुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उद्दिश, उद्देशे कृ, अभिधानं कृ.
—(By name) नाम ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाम-
निर्देशं कृ; 'it will be mentioned,' वक्ष्यते.

MENTIONED, *p. p.* उक्तः -क्ता -क्ते, प्रोक्तः -क्ता -क्ते, कथितः -ता -तं, आख्यातः
-ता -तं, अभिहितः -ता -तं, निवेदितः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, स्मृतः
-ता -तं; 'by name,' नामाभिहितः -ता -तं; 'before mentioned,'
पूर्वोक्तः -क्ता -क्ते, पूर्वोदितः -ता -तं; 'about to be mentioned,'
वक्ष्यमाणः -शा -शं.

MENTOR, *s.* उपदेश *m.* (ष्टु), उपदेशकः, मन्त्रा *m.* (नृ), अभिमन्त्रा *m.*

MEPHITIC, MEPHITICAL, *a.* पुतिगन्धी -न्यनी -न्यि (नं), पुतिगन्धः -न्या
-न्यं, पुतिगन्धात्मकः -का -कं, दुर्गन्धी &c., दूषकगन्धी &c., पुतिगन्ध-
मयः -यी -यं, दुर्गन्धमयः -यी -यं, पुतिविषयः -या -यं, विषात्मकः -का -कं.

MERACIOUS, *a.* तेजोमयः -यी -यं, सत्यपूर्णः -शी -शै, रसिकः -का -कं.

MERCANTILE, *a.* वाणिज्यिकः -की -कं, वाणिजः -जी -जं, वाणिज्यसदस्यो
-न्यनी -न्यि (नं), वणिक्पथसदस्यो &c., वणिक्मसदस्यो &c., व्यवहार-

सदस्यो &c., सापणिकः -का -कं, पणायसदस्यो &c., नैगमः -मी -मं.
MERCATURE, *s.* क्रयविक्रयः, वाणिज्यं, पणया, वणिक्पथं.

MERCENARILY, *adv.* लाभलोभात्, लाभार्थे, स्वार्थार्थे, लाभदृष्ट्या,
लाभबुद्ध्या, फललोभात्, वेतनार्थं, फलार्थं, अर्थतस्, भूतकथत्, सकामं.

MERCENARINESS, *s.* लाभलोभः, फललोभः, लाभदृष्टिः *f.*, वेतनाधित्वं,
लाभबुद्धिः *f.*, फलाशा, धनलोभः, धनलुब्धता, स्वार्थार्थे, सकामता,
सकामबुद्धिः *f.*, वेतनापेक्षा.

MERCENARY, *a.* (Hired, hireling) भूतकः -का -कं, वेतनिकः -की -कं,
वेतनार्थी -धिनी -धि (नं), वखिकः -का -कं, भूतिभुक् *m. f. n.* (जं),
भरखभुक् *m. f. n.*, भूयः -या -यं, वेतनभूत् *m. f. n.*—(Actuated
by hope of gain, greedily of gain) लाभलोभी -भिनी &c., लाभार्थी
-धिनी &c., लाभदृष्टिः -द्धिः -द्धि, लाभबुद्धिः -द्धिः -द्धि, धनलोभी &c.,
धनलुब्धः -आ -अं, धनार्थी &c., फलदृष्टी -र्शिनी &c., सार्थः -धा -धं,
स्वार्थदृष्टी &c., स्वार्थार्थे, सकामः -मा -मं, कामात्मा -त्मा
-त्मा (नं); 'from mercenary motives,' अर्थतस्, स्वार्थतस्, लाभ-
लोभात्, फललोभात्.

MERCENARY, *s.* (A hireling) भूतकः, भूतिभुक् *m.* (जं), भरखभुक् *m.*,
वेतनिकः, वखिकः, वेतनार्थी *m.* (नं), वेतनभुक् *m.*, भूयः; 'soldier,'
भूतकमेव.

MERCER, *s.* कौशासरविक्रयो *m.* (नं), कौशेयवणिक् *m.* (जं), कौशिकवणिक्,
दुकुलविक्रेता *m.* (नृ), कौशिकवस्त्रव्यवसायी *m.* (नं).

MERCURY, *s.* कौशासरं, कौशिकवस्त्रादि *n.*, कौशिकवस्त्रादिव्यवसायः.

MERCHANDISE, *s.* (Goods) पण्यं, पण्यद्रव्यं, पण्यद्रव्याणि *n. pl.*, पण्य-
नि *n. pl.*, विक्रेयद्रव्याणि, विद्रव्यं, भागदकं, पण्यभागदकं, पण्यभाग-
नि *n. pl.*, वाणिज्यभागादि, वाणिज्यद्रव्यं, वाणिज्यपण्यं, पणः, पणसः.
—(Trade) वाणिज्यं -न्या, वणिक्पथं, क्रयविक्रयः, पणया, व्यापारः,
व्यवहारः, व्यवसायः.

To MERCHANDISE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ.

MERCHANT, *s.* वणिक् *m.* (जं), वाणिजः -जिकः, वाणिजजनः, महाजनः,
सार्थवाहः, सार्थिकः, क्रयविक्रयिकः, सापणिकः, पणिकः, व्यवसायी *m.*
(नं), व्यापारी *m.*, व्यवहारी *m.*, व्यवसायकः, वाणिज्योपजीवी *m.* (नं),
श्रेयी *m.* (नं), साधुः *m.*, साधुजनः, नैगमः; 'voyaging merchant,'
पोतवणिक्, सांघाविकः; 'man of the mercantile or third
class,' वैश्यः, विद् *m.* (शं); 'company of merchants,' सार्थः, निगमः.

MERCHANTABLE, *a.* पण्यः -स्या -स्यं, विक्रेयः -या -यं, पण्यार्हः -र्हो -र्हं.

MERCHANT-MAN, *s.* (Ship employed in trade) वाणिजनो *f.*,
वाणिजनीका.

MERCIFUL, *a.* दयालुः -लुः -लु, दयावान् -वतो -वत् (तं), कृपालुः -लुः
-लु, कृपावान् &c., दयाशीलः -ला -लं, कृपाशीलः -ला -लं, सदयः
-या -यं, सकरुणः -शा -शं, करुणाशीलः -ला -लं, कारुणिकः -की -कं,
सानुकम्पः -म्या -म्यं, सानुकम्पी -म्यनी -म्यि (नं), सानुक्रोशः -शा -शं,
दयालुः -लुः -लु, दयामयः -यी -यं, कृपामयः &c., करुणामयः &c.,
दयाबुद्धिः -द्धिः -द्धि, दयादृष्टिः -द्धिः -द्धि, क्षमाशीलः -ला -लं, क्षमा-
वान् &c., सानुकम्पाशीलः -ला -लं, पृणी -णिनी &c., करुणाई -ई
-ई, वत्सलः -ला -लं, कृपाकरः -रा -रं, दयापूरुः -का -कं.

MERCIFULY, *adv.* सदयं, सकारुण्यं, सानुकम्पं, कृपा, दया, सानुक्रोशं,
दयापूर्णं, कृपापूर्णं, दयाबुद्ध्या, कारुण्येन -स्यात्, क्षमापूर्णं, वात्सल्यत्.

MERCIFULNESS, *s.* दयालुता, कृपालुता, कारुण्यं, दयाशीलता, कृपाशीलता,
सदयत्वं, सानुकम्पता, सानुक्रोशता, क्षमाशीलता, दया, कृपा, सानुकम्पा,
करुणा, पृणी, वात्सल्यं.

MERCILESS, *a.* निर्दयः -या -यं, अदयः -या -यं, निष्कृपः -पा -पं, निर्धृणः

-या -यं, निष्करुणः -या -यं, सकरुणः -या -यं, दयाहीनः -ना -नं, दयारहितः -ना -नं, दयाशून्यः -न्या -न्यं, कृपाहीनः -ना -नं, वीतपूयः -या -यं, निवृत्तः -रा -रं.

MERCILESSLY, *adv.* निर्दये, निष्कृपं, निष्करुणं, निवृत्तं, सतिनैवृत्त्यर्थं.

MERCURIAL, *a.* (Containing mercury or quicksilver) पारदमयः -यी -यं, पारदालकः -का -कं, सपारदः -दा -दं. —(Volatile, sprightly) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चञ्चलबुद्धिः -द्धिः -द्धिं, प्रकृतितरलः -ला -लं, तरलप्रकृतिः -तिः -ति, क्षणिकबुद्धिः &c., अस्थिरः -रा -रं.

MERCURY, *s.* (The planet, fabled as the son of Soma, or the moon, by Rohini) सोम्यः, सोमभूः *m.*, पुषः, रोहिण्येयः, रोषनः, बोधनः, राजपुत्रः, तुङ्गः, एकाङ्गः, श्यामाङ्गः, एकदेहः, ग्रहपेयः, पञ्च-क्षिप्त *m.*, अविहाजः. —(Quicksilver) पारदः, पारः -रतः, रतः, रस-धातुः *m.*, सिद्धधातुः, दिव्यरसः, चपलः, दारदः. See QUICKSILVER. (A preparation of mercury used in medicine) घनसारः, चन्द्रोदयः, चतुर्भुजः; 'Calx or oxid of mercury,' रसभस्म *n.* (नं), पारदभस्म *n.*; 'white sublimate or muriate of mercury,' रसकपूरः; 'sulphuret of mercury,' कञ्जली. —(Interpreter or preceptor of the gods) बृहस्पतिः *m.*

MERCY, *s.* (Disposition to forgive, clemency) दया, कृपा, दया-शीलता, कृपाशीलता, क्षमाशीलता, दयालुता, कृपालुता, दयाबुद्धिः *f.*, क्षमाबुद्धिः *f.* —(Compassion) अनुकम्पा, कारुण्यं, करुणा, धृणा, अनुक्रोशः, कृपा, दया. —(Grace, favor) अनुग्रहः, प्रसादः, प्रसन्नता, अनुरोधः. —(Pardon) क्षमा, पापमार्जनं, पापशुद्धिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'ocean or fountain of mercy,' दयासागरः, दयासमुद्रः, दयानिधि *m.*, करुणाकरः; 'vessel or recipient of mercy,' दयापात्रं, कृपापात्रं, दयाभाजनं, अनुकम्पनीयः -या, अनुग्रामः -द्या; 'to shew or have mercy,' दयां कृ, अनुकम्प्य (c. 1. -कम्पते -म्यितुं), दय (c. 1. दयते -यितुं), दयम् (c. 1. दयते -मितुं, दयन्तुं); 'mercy!' त्राहि, त्रायस्व, क्षमस्व, क्षम्यतां.

MERCY-SEAT, *s.* करुणासनं, ईश्वरासनं, परमेश्वरासनं, ईश्वरप्रसादासनं.

MERE, *a.* (Only, pure) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -द्धा -द्धं; 'a mere man,' मनुष्यमात्रः; 'mere touch,' स्पर्शमात्रः; 'mere words,' वाङ्मात्रं; 'by mere talk,' वाक्यमात्रेण; 'a mere grammarian,' केवलवैयाकरणः; 'a mere logician,' केवलनैयायिकः.

MERE, *s.* (A lake) सरस *n.*, इन्द्रः, सरोवरः, पयोराशिः *m.* —(Boundary) सीमा, परिसीमा, अन्तः, समन्तः, पर्यन्तः.

MERELY, *adv.* मात्रं, मात्रेण -वात, केवलं, कुटारं, खलु; 'by merely inspecting,' निरीक्षणमात्रेण; 'from caste merely,' जातिमात्रात्.

MERETRIOUS, *a.* (Relating to harlots) वेश्यासम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नं), वाराङ्गनीयः -या -यं, पण्याङ्गनीयः -या -यं. —(Having a false show, gaudy) कृत्रिमशोभायान् -यती -यत (तं), कृत्रिमशोभायः -यी -यं, मिथ्याशोभनः -ना -नं, कृत्रिमालङ्कारमयः -यी -यं, मिथ्यालङ्कारयान् &c., मिथ्यारागी -गिणी &c.

MERETRIOUSLY, *adv.* वेश्यारूपेण, कृत्रिमशोभापूर्वकं, मिथ्याशोभापूर्वकं.

To MERGE, *v. a.* (Immerse) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, मग्नं -ग्नां कृ, अवगाह (c. 10. -गाहयति -यितुं), गाह्. —(Cause to be swallowed up or lost) ग्रन्थं -न्तां कृ, विलीनं -न्तां कृ, निपीतं -तां कृ, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), नष्टं -ष्टां कृ.

To MERGE, *v. n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति -ज्जितुं, मंज्जुं), अवगाह (c. 1. -गाहते -हितुं, गाह्), ग्रन्थः -न्ता -न्तं भू, निपीतः -ता -तं भू, नश् (c. 4. नश्यति

-शितुं), मग्नः -ग्ना -ग्नां भू, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं).

MERGED, *p. p.* मग्नः -ग्ना -ग्नां, निमग्नः -ग्ना -ग्नां, अवगाहः -हा -हं, लीनः -ना -नं, विलीनः -ना -नं, निलीनः -ना -नं, लुप्तः -प्ता -प्तं.

MERIDIAN, *s.* (Midday, noon) मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, मध्यदिनः, दिन-मध्य. —(Meridian of the place in geography and astronomy) याम्योत्तरवृत्तं, खमध्यः; 'meridians of right ascension,' ज्ञानि-सूत्राणि *n. pl.*; 'distance from the first meridian,' रेखानरं, देशानरं; 'distance between the meridians,' स्पष्टपरिधिः *m.* —(Height, highest point) उच्चता, उच्चपदं, अयं, मध्यं.

MERIDIAN, *a.* (Relating to midday) माध्याह्निकः -की -कं, माध्यन्दिनः -नी -नं, मध्याह्नकालीनः -ना -नं. —(Pertaining to the meridian line) याम्योत्तरवृत्तसम्बन्धी -न्विनी -न्वि (नं), खमध्यसम्बन्धी &c. —(Highest) उच्चतमः -मा -मं, उत्तमः -रा -रं.

MERIDIONAL, *a.* दक्षिणदिक्स्थः -स्था -स्थं, दक्षिणमुखः -खा -खं, दक्षि-याभिमुखः &c., दक्षिणिकः -की -कं, दक्षिणदेशीयः -या -यं.

MERIT, *s.* (Desert) गुणः, योग्यता, उपयोगः, उपपुक्रता, पात्रता. —(Excellence, great merit) गुणोत्कर्षः, गुणप्रकर्षः, गुणवैशेष्यं, गुणिता, गुणपूर्णं, सगुणता, गुणीयं, गुणयज्ञा, गुणता, गुणमहत् *n.*, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं, प्रशस्यं, सारता -त्वं; 'appreciating merit,' गुणग्रहणं; 'one who does so,' गुणग्राही *m.* (नं), गुण-ग्राहकः, गुणज्ञः. —(Merits, good or bad) गुणगुणं, गुणदोषी *m. du.*, गुणदोषं, सारासारं, पुण्यापुण्यं, धर्म्मोपाधर्म्मं; 'testing one's merits,' गुणगुणपरीक्षा, गुणदोषपरीक्षा. —(Merit acquired through works, according to the Hindu notion) पुण्यं, श्रेयस् *n.*, सुकृतं, धर्म्मः, वृत्तः, तपस् *n.*, नियमः, पुण्यसामग्री, सञ्चितं; 'acquisition of merit,' पुण्यार्जनं, पुण्यसम्पादनं, श्रेयःसम्पादनं; 'acquired by merit,' पुण्यार्जितः -ता -तं, पुण्यविजितः -ता -तं; 'reward of merits,' पुण्यफलं; 'good fortune, as the result of merits,' पुण्योदयः; 'merit acquired in some former birth,' पूर्वपुण्यं; 'mightiness of merit,' पुण्यप्रतापः; 'person of great merit,' पुण्यनिधिः *m.*, श्रेयोनिधिः *m.*, पुण्यसागरः, पुण्यराशिः *m.*, पुण्यात्मा *m.* (नं), पुण्यजनः; 'a work giving an account of the merits of any holy place or object,' माहात्म्यं.

To MERIT, *v. a.* सहेति (c. 1. सहेति -ते -हितुं), अहेः -हे -हं or उपपुक्र-क्ता -क्तां or योग्यः -ग्या -ग्यं or उचितः -ता -तं भू or अस्; 'he merits a kingdom,' राज्यम् सहेति; 'he merits punishment,' दण्डाहो भवति or अस्ति; 'to merit confidence,' विश्वासपात्रं भू. See To DESERVE.

MERITED, *p. p.* उपपुक्रः -क्ता -क्तां, योग्यः -ग्या -ग्यं, सहेति -ता -तं.

MERITORIOUS, *a.* (Deserving a reward) वेतनाहं -हे -हं, दक्षिणाहं &c., प्रतिफलाहं &c. —(Deserving of honor) श्राव्यः -ध्यं, श्रापनीयः -या -यं, प्रशंसनीयः -या -यं, शंस्यः -स्या -स्यं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, श्रापाहं -हे -हं, प्रशंसाहं &c. —(Having great merit) गुणवान् -वती -वत् (तं), गुणसम्पन्नः -न्ता -न्तं, गुणी -गिनी -गि (नं), गुणान्वितः -ता -तं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तमगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं. —(Having great religious merit) पुण्यवान् -वती &c., पुण्यशाली -लिनी &c., पुण्यरूपः -पा -पं, पुण्यालम्बकः -का -कं, कृतपुण्यपुञ्जः -ञ्जा -ञ्जः; 'meritorious act,' पुण्यकं, व्रतः -तं, नियमः, तपस् *n.*

MERITORIOUSLY, *adv.* यथा वेतनम् or प्रतिफलम् सहेति तथा, श्रापनीयं, MERITORIOUSNESS, *s.* योग्यता, उपपुक्रता, वेतनाहेता, वेतनयोग्यता, उपयोगिता, पात्रता, गुणिता, गुणसम्पन्नता, श्राव्यता, पुण्यता, पुण्यवत्.

mind,' एकचित्तः -ज्ञा-ज्ञं; 'to be of one mind,' एकचित्तोभू.
'change of mind,' बुद्धिभेदः—(Inclination, will, desire)
मनोरथः, इच्छा, आकांक्षा, अभिलाषः, वासना, बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, कामः,
अभिमतिः, ईक्षितं, अभीक्षितं, इष्टं; 'according to one's mind,'
यथाभिमते, यथेष्टं, यथेक्षितं, मनोनुकूलः -ला -लं, 'having a mind
to see,' द्रष्टुमनाः -नाः -नः (स), 'having a mind to go,' गन्तुमनाः
&c.—(Design, intention) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनस् *m.*, अभिप्रायः,
अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, मङ्गल्यः, उद्देशः. To have a mind मतिं कृ.
—(Memory, remembrance) स्मरणं, स्मृतिः *f.*, अनुस्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*,
अनुचिन्ता, अनुशोधः, ध्यानं, आध्यानं; 'to call to mind,' स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मञ्ते), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त,
अनुवृप् (c. 4. -वृध्यते -वोढुं), 'to put in mind,' स्मृ (c. 10. स्मार-
यति -यितुं), वृप् (c. 10. बोधयति -यितुं), उद्बुधः; 'flashing across
one's mind,' स्फुरणं.

To MIND, *v. a.* (Attend to, heed) अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), मनो धा.
सवधानं कृ. सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or अस; 'mind'
सावधानो भवः—(Regard) मन (c. 1. मन्यते, मन्ते), अनुमन्, मननं
कृ, अपेक्षा (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवधा प्रतीक्षा, वृप् (c. 1. गोपयति,
c. 4. वृध्यते, वोढुं), आनुष्, आलोक (c. 10. लोचयति -यितुं), आलोच
(c. 10. लोचयति -यितुं), अवधारणं कृ. (Obey) वेत् (c. 1. वेत्यते -यितुं),
श्रु in des. (शृण्वते -यितुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -धातुं), अनुवृत् (c. 1.
-वर्त्तते -वर्त्तुं), अनुविधा in pass. (-धीयते), अनुवर्त्तनं कृ. (Take
care of, look after) रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं), पाल (c. 10. पाल-
यति -यितुं), अनुसन्धा. 'mind a family,' तन्वृ (c. 10. तनयति -यितुं).

MINDFUL, *a.* (Disposed) प्रवृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, प्रवणः -णा -णं, मदाः -नाः -नः
or मनस्कः -स्का स्क् in comp. as, 'mindful to do,' गमनमताः
&c., गन्तुमनाः &c., गमनमनस्कः &c. See EXERCISE. (In com-
position) मताः &c., मनस्कः &c., मतिः &c., बुद्धिः &c.; as,
'high-minded,' महामताः &c., महामनस्कः &c., ब्रह्ममतिः -तिः -ति &c.

MINDFUL, *a.* (Attentive, heedful) सावधानः -ना -नं, अवहितः -ता -तं,
कृतावधानः -ना -नं, अवहितचतः -ता -तः (स) नागरः -रा -रं.
—(Regarding with care) मन्वयादाः -ना -नं, अनुमन्यमानः -ना -नं,
अपेक्षकः -का -कं, अपेयकः -का -कं, (Bearing in mind)
स्मरन् -यती -रत (त), स्मृतिमान् मती -मत (त), अनुचिन्तयन् -यन्ती
-यत् (त); 'to be mindful,' स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मञ्ते).

MINDFULLY, *adv.* सावधानं, अवहितं, अवहितचतसा, स्मृतिपूर्व, अवश्यया.

MINDFULNESS, *s.* अवधानं, सावधानता, अवहितता, अवस्था-अणं, अपेक्षा.

MINDLESS, *a.* (Heedless) अनवधानः -ना -नं, अनवहितः -ता -तं, प्रमदः
-ज्ञा -ज्ञं, निरपेक्षः -क्षा -क्षं, (Forgetful) नष्टस्मृतिः -तिः -ति, अपस्मृतिः
-तिः -ति, (Stupid) निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, बुद्धिहीनः -ना -नं.

MINE, *pron. a.* मदीयः -या -यं, अस्मदीयः -या -यं, मम *gen. c.* (अस्मत्),
मामकीनः -ना -नं, आसीयः -या -यं, मत in comp. as, 'mine
own master,' मत्प्रभुः *m.*

MINE, *s.* (Excavation in the earth for any metals, &c.) आकरः,
खनिः -नी *f.*, खानिः -नी *m. f.*, खन्याकरः, गमनः -घ्ना -घ्नं, कुत्या,
योनिः *m. f.*—(For gold, &c.) कनकस्थली, कनकस्थानं, काञ्चन-
कन्दरः, सुवर्णादिधातुत्वस्थानं, सुवर्णाद्युत्पत्तिस्थानं. —(For precious
stones) खनिः -नी *f.*, मणिभूमिः *f.*, रत्नोत्पत्तिस्थानं, मणिस्थली, कुट्टिमः
-मं, गमनः -घ्ना -घ्नं. —(For military purposes) सन्धिः *m.*, सुरङ्गा,
खानिकं, कुत्या, रन्ध्रं. —(Metaphorically) as, 'a mine of good
qualities,' गुणकरः, गुणनिधिः *m.*, गुणाम्बुदं.

To MINE, *v. a. and n.* (Excavate) खन् (c. 1. खनति -नितुं), आखन्,
निखन्—(Form a hole or subterraneous passage) सुरङ्गा
कृ, विवरं कृ, रन्ध्रं कृ, गूढरन्ध्रं कृ, गूढमार्गं कृ or उत्खन्, गूढकुत्स्या
कृ, गूढकूपं कृ. —(Undermine) अधस्तात् खन् or गूढस्तात् कृ.

MINER, *s.* (Excavator) खनकः, खनिता *m.* (नृ), आखनिकः, खातकः,
खनन् *m.* (त), खनिकरः—(Military) सुरङ्गाखनकः, सुरङ्गाकृत् *m.*,
सौरङ्गकः.

MINERAL, *s.* धातुः *m.*, उपधातुः *m.*, खनिजवस्तु *m.*, आकरजवस्तु *m.*, खनिजं
शिलानं, आकरोद्भवद्रव्यं, आकरीयद्रव्यं.

MINERAL, *a.* (Pertaining to minerals) धातु in comp.; as, 'the
mineral kingdom,' धातुजातिः *f.*, धातुजातः. —(Produced in a
mine) खनिजः -जा -जं, आकरजः -जा -जं, आकरोद्भवः -वा -वं,
आकरी -रिणी -रि (नृ), आकरीयः -या -यं, शिलानः -जा -जं. —(Con-
sisting of minerals) धातुमयः -यो -यं, धातुरूपः -पा -पं, धातुमयः
-यो -यं, शिलामयः &c., अश्ममयः &c., दार्पदः -दी -दै. —(Impreg-
nated with minerals) धातुसंमृष्टः -ष्टा -ष्टं, धातुसंमर्गि -गिणी &c.,
धातुगुणकः -का -कं, धातुगुणोपतः -ता -तं, धातुधर्मकः -का -कं.

MINERALOGIST, धातुविद्याज्ञः, खनिजवस्तुपरीक्षकः, आकरीयद्रव्यान्तरूपकः,
धातुवेत्ता *m.* (नृ), धातुगुणवादी *m.* (नृ), कारन्धमी *m.* (नृ).

MINERALOGY, *s.* धातुविद्या, धातुनिःपणविद्या, धातुपरिज्ञानं, खनिजवस्तु-
परिज्ञानं, आकरीयवस्तुपरीक्षा, धातुगुणविषयका विद्या, धातुगुणविचारः,
पार्थक्यशक्तिव्यवहारे ज्ञानं.

To MINER, *v. a.* विख (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, विमिश्र, मि-
श्रीकृ, अभिमिश्रं कृ, एकैकं, संयुज् (c. 7. -युज्जति -योज्ते), c. 10. योज-
यति -यितुं, संयुज् (c. 7. -युज्जति -योज्ते), संमर्गं कृ, सङ्गृ (c. 6. -किरति
करितुं -क्रीतुं), संयुज् (c. 7. -युज्जति -योज्ते), एकत्र कृ, व्यतिकरं कृ.

To MINER, *v. n.* मिश्रयि, अभिमिश्रोभू, मिश्र् (c. 6. मिश्रति, मेलितुं),
संमिश्र, सङ्गृ in pass. (-कीर्यते), संयुज् in pass. (-युज्यते), संयुज्नीय.
MINUTE, *p. p.* मिश्रितः -ता -तं, सम्मिश्रः -ष्टा -ष्टं, मिश्रः -ष्टा -ष्टं, मि-
श्रीकृतः -ता -तं, संयुज् -ष्टा -ष्टं मेलितः -ता -तं, सङ्गीर्णः -णा -णं,
संयुक्तः -का -कं, अभिमिश्रः -ष्टा -ष्टं.

MINUTE, *s.* मिश्रणं, अभिमिश्रणं, संयुक्तः, संयोगः, मेलनं.
MINUTELY, *s.* सूक्ष्माकारविधेः, लघ्वाकारविधेः, सूक्ष्मविधेः.

MINUTING, *a.* सूक्ष्मपरिमाणः -ता -तं, सूक्ष्माकारः -ष्टा -ष्टं.

MINOR, *a.* अधीनस्थः -ष्टा -ष्टं, अधीनः -त्या -त्यं, अनुकः -का -कं.

MINOR, *a.* (Note in music) दीर्घस्वरः—(Dwarf) ह्रस्ववर्तिः.

MINIMUM, *s.* कनिष्ठमस्या, अल्पमस्या, अल्पप्रमाणं, अल्पश्रांशः.

MINUS, *s.* अन्विष्टवर्तिः *m.*, कनिष्ठः, ह्रस्वतमवर्तिः *m.*

MIXING, *s.* खननं, खनिजखननं, आकरखननं, खानिखननं, आखननं.

MIXED, *s.* वज्रभः, राजवज्रभः, वृषवज्रभः, राजलाली *m.* (नृ).

MINISTER, *s.* (Agent, officer) क्रम्यकारः, कार्यसाधकः, कार्यनियोहकः,
नियोगी *m.* (नृ), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (नृ), आधिकारिकः, अधि-
कारवान् *m.* (त), आधिक्यः, कार्यप्रवर्त्तकः—(Of the king or of
the government) मन्त्री *m.* (नृ), अमात्यः, सामायाः, मन्धिवः, राज-
मन्त्री *m.*, राजमन्धिवः, राजामातः, महामातः, उच्चरिः *f.*, प्रकृतिपुरुषः,
प्रधानः, पुर्वहः, राज्यपुर्वहः, पुरीषः, पुर्व्यः, पुर्वेणः, धुरन्धरः, राज्य-
पुरन्धरः, राजकार्यभारी *m.* (नृ), राजभूमिपद *m.*, राजकर्मकरः, राज-
भृत्यः, मन्त्रकृत् *m.*, बारिणः, 'prime minister,' प्रधानमन्त्री *m.*,
मुख्यमन्त्री *m.*, महामन्त्री *m.*, प्रधानमातः, मुख्यामातः, पट्टाधिकारी *m.*;
'the minister of counsel,' धीरसचिवः; 'the minister of ac-
tion,' वर्मसचिवः; 'the minister of the king's amusements,'

नभैसचिवः—(Of religion) उपाध्यायः, आचार्यः, पुरोहितः, धर्माध्यापकः—(At a foreign court) राजदूतः, राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रस्थापितः.

To MINISTER, *v. a. or n.* (Supply necessary things) सोपकारद्वयाणि परिक्रूष (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or उपकृष or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपट् (c. 10. -पादयति -यितुं) or सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं) or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ.—(Serve, attend on) उपचर (c. 1. -चरति -रितुं), उपाचर, परिचर, उपास (c. 2. -आसे -आमिति), पथुपाम्, समुपाम्, सन् (c. 1. सेवते -ति -चितुं, c. 10. मेवयति -यितुं), उपसेव्, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), श्रु in des. (शुश्रूषते -यितुं), परिविष् (c. 10. -वेपयति -यितुं), उपचार कृ, उपासनां कृ.—(Sacerdotally) उपाध्यायधर्मं कृ, उपाध्यायवृत्तिम् अनुष्टा.

MINISTERED, *p. p.* (Supplied) उपकृषः -आ -मं, उपस्थापितः -ता -तं. - (Served) उपासितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

MINISTERIAL, *a.* (Attendant upon) उपकारकः -का -कं, उपकारी रिणी रि (न्), अनुवर्ती -र्तिना &c., वशावर्ती &c., वशादुगः -गा -मं, उपासकः -का -कं, उपचारपरा -रा -रं, उपचरकृद्, सेवकः -का -कं. —(Official executive pertaining to an agent) आधिकारिकः -को -कं, निगोमसमन्वी &c., कार्यमाधकः -का -कं, कार्यनिर्वाहकः -का -कं, कार्यप्रवर्तकः -का -कं, कार्यमाधनसमन्वी &c.—(Pertaining to a minister of state) मन्त्राधिकारसमन्वी &c., मन्त्रधर्मकः -का -कं, मन्त्रधर्मसमन्वी &c.—(Sacerdotal) उपाध्यायधर्मसमन्वी &c., उपाध्यायधर्मकः -का -कं.

MINISTERIALLY, *adv.* मन्त्राधिकारेण, अधिकांशतः, अनायतन, मन्त्रित.

MINISTERSHIP, *s.* See MINISTRY.

MINISTRATION, *s.* (Service) उपचारः, उपचारः स्वयं उपसनं -ना, पथुपामने, मेवा -चने, उपसेवा -चने, परिचर्या, उपकारः, कृपाश. —(Office of a minister) मन्त्राधिकारः, मन्त्रधर्म *m.* (न्), मन्त्रकाशं. (Sacerdotal) उपाध्यायधिकारः, उपाध्यायधर्म *m.* (न्), उपाध्यायवृत्तिः *f.*

MINISTRIES, *s.* (Office of minister) मन्त्रित्वं, साचिव्यं, मन्त्राधिकारः -विद्या, अनायतनं, अधिकारः -रिता -त्वं; 'office of a prime minister' मुख्यमन्त्रित्वं, प्रधानमन्त्रित्वं, पट्टाधिकारः—(Office of an agent) निगोमिता -त्वं, नियोगः, नियोगिपदं, अधिकारः—(Agency, instrumentality) कारणत्वं, आरकात्वं -ता, माधकत्वं, कर्तृत्वं -ता, कर्त्रकत्वं, एगिर्त्रकत्वं—(Office of a minister of religion) उपाध्यायत्वं, उपाध्यायपदं, धर्मोपदेष्टव्यं. (Body of ministers of state) मन्त्र-युक्तः, मन्त्रिगणः, मन्त्रिसमूहः, मन्त्रिणः *m. pl.*, अमात्यगणः, अचिव-समाजः, अमात्याः *m. pl.*, राजधुर्यहाः *m. pl.*—(Service). See MINISTRATION.

MINIUM, *s.* सिन्दूरं -रिका, नागजं, नागरकः, रक्तचूर्णं, रक्तवालुकं. See LEAD.

MINOR, *a.* (Less) अवरः -रा -रं, अल्पतरः -रा -रं, अल्पीयान् -यसी -यः (म्), कनीयान् &c., लघीयान् &c., न्यूनः -ना -नं.—(Secondary) अप्रधानः -ना -नं, अमुख्यः -ख्या -ख्यं, गौणः -णी -मं; 'minor' in these senses is very commonly expressed by the preposition उप; as, 'a minor member of the body,' उपाङ्गं, प्रत्यङ्गं; 'a minor veda,' उपवेदः; 'minor science,' उपविद्या; 'a minor offence,' उपपातकं; 'minor offender,' उपपातकी *m.* (न्); 'minor planet,' उपग्रहः; 'minor deity,' उपदेवता; 'minor duty,' उपधर्मः; 'minor disease,' सुद्रोमः—(Inconsiderable) लघुः -युः -युः, स्वल्पः -ल्पा -ल्पं, सुद्रः -द्रा -द्रं.

MINOR, *s.* (Person under age) अप्राप्तव्यवहारः, अप्राप्तव्यवहारकालः,

अज्ञातव्यवहारः, व्यवहारयोग्यः, बालः, शिशुः *m.*, अप्राप्तपोदशवर्षः, किशोरः, अज्ञातव्यवहारः, अप्राप्तकालः—(Premise, in logic) उत्तरपक्षः, लघ्ववयवः.

MINORITY, *s.* (State of being under age) वाच्यं, बालदशा, बालावस्था, बालत्वं, वाच्यभावः, वाच्यकालः, शिशवं, शिशुभावः, शिशु-कालः, अप्राप्तव्यवहारत्वं, अप्राप्तव्यवहारदशा—(Smaller number, lessness) न्यूनपक्षः, अल्पपक्षः, अवरपक्षः, न्यूनता -त्वं, न्यूनभावः; 'in the minority,' न्यूनपक्षपाती *m.* (न्), न्यूनपक्षग्राही *m.* (न्), न्यूनपक्षान्वितः.

MINORITY, *s.* नरनृपभः, नरनृप्यः, नरनृप्यः, कविकल्पितो-द्वेन पुरुषो-द्वेन नृपभो जननिर्गणः.

MINORITY, *s.* मागधः, मगधः, धैतालिकः, वादिचगायकः, गीतवादनकुशलः, मङ्गीतविद्, मङ्गीतकुशलः, गाथकः, यन्त्री *m.* (न्), मङ्कः, भाषिकः; 'eclectical,' गन्धर्वः.

MINORITY, *s.* मागधवृत्तिः *f.*, गन्धर्ववृत्तिः *f.*, गीतवादनं, गीतवादनकर्म *m.* (न्), गान्धर्वं, मङ्गीतवापारः, मङ्गीतः, मङ्गीतिः *f.*

MINOR, *s.* (Place where money is coined) टङ्कशाला, टङ्कशाला, मुद्राङ्कित, मुद्राङ्कनशाला, अङ्ककारः, 'master of it,' टङ्कपतिः *m.*, टङ्ककपतिः, रूप्याध्यक्षः, निष्किकः—(Plant) पोदिना, एदिना.

To MINOR, *v. a.* मुद्राङ्कनं कृ, मुद्रादि अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), मुद्रोक्तं, मुद्राङ्कनं, मुद्रयति -यितुं.

MINOR, *s.* मुद्राङ्कनं, अङ्कनं—(That which is joined) मुद्रा, मुद्रि-तरुण्यं, मुद्राङ्कितरुण्यं.

MINOR, *v.* मुद्राङ्कनः, टङ्कङ्कयिता *m.* (न्), मुद्राकारः -रकः.

MINOR, *v.* टङ्कपतिः *m.*, टङ्ककपतिः *m.*, रूप्याध्यक्षः, निष्किकः.

MINOR, *s.* (Kind of dance) पद्यगतिः *f.*, मन्दनृतविशेषः.

MINUS, *s.* (Less) न्यूनः -ना -नं, जनः, ना नः; 'minus something,' किञ्चन्यूनः -ना -नं; 'minus a hand,' हस्तन्यूनः -ना -नं.—(In algebra) गुणः, द्वयः; 'a thousand minus one,' एकहस्त्या महसं.

MINUTE, *a.* (Very small) सूक्ष्म-रसा -को, अतिमूलः -स्वा -क्ष्म, अत्यन्तः -स्वा -क्ष्म, अस्विणः -आ -इ, अशुभः -का -कं, आशुभः -को -कं, कणीकः -का -कं, अणीयान् -यसी -यः (म्), अङ्गुः -रवी -युः, अत्यकः -का -कं, सुद्रुः -द्रा -द्रं, अक्षणः -क्ष्णा -क्ष्णं, अत्यन्तः -स्वा -क्ष्म, ओदिष्टः -आ -मं, तनुः -नुः -न्यी -नुः, प्रतनुः -नुः -नुः, क्षोणः -खा -यं, तनीयादः -यसी &c., तनिष्टः -आ -मं, क्षोण्यः -की -क्यं, कृणः -आ -णं—(Attending to small things) सूक्ष्मादृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, सूक्ष्मदर्शी -शिनी &c.; 'minute description,' प्रत्यवयववेष्टना.

MINUTE, *s.* (Sixtieth part of an hour) षष्टिप्राणपादाः *m. pl.*, क्षणपादाः, क्षणचतुर्थांशः, सार्द्धद्विपलं; 'half a minute,' त्रिंशत्प्राणपादा. According to the Hindu reckoning a दशः or hour contains 24 minutes, and a पलं is equal to the 60th part of a दशः; therefore 2½ palas are equal to a minute. A क्षणः is equal to 30 कला or 4 minutes. When, however, the word minute is used generally for a small portion of time it may be expressed by क्षणः, पलं, विपलं, वृष्टिः *f.*, निमेषः, निमेषः; as, 'a minute's delay,' क्षणद्वेषः; 'for a minute,' क्षणं -क्षात् -सेनः; id a minute,' निमेषमात्रेण; 'a minute - afterwards,' क्षणान्तर -रे.—(In geometry, the sixtieth part of a degree) कला.—(Note, memorandum) स्मरणलेखः, स्मरणार्थलिखितं, लेखः, लिखितं, स्मरणचिह्नं. To MINUTE, *v. a.* स्मरणार्थं किञ्चित् लिख् (c. 6. लिखति, लिखतुं), अभिलिख्.

न ह्यस्य (c. 4. -पद्यते -पद्यु), न उपपद्, प्रतिहन् in pass. (-ह्यते), विष्कलीभू, निष्कलीभू, वृषाभू, मोषीभू, भग्नः -गना -ग्नं भू, सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्ति -आप्ति), असिद्धः -द्धा -द्धं भू.—(Bring forth before the time) सवर्तर्भा भू, पततर्भा भू, अप्राप्तकाले च्युतगर्भा or निःसृतगर्भा भू or गर्भच्युता भू.

MISCELLANEOUS, *a.* नानाजातीयः -या -यं, अनेकजातीयः -या -यं, नाना-प्रकारः -रा -रं, भिन्नजातीयः &c., विजातीयः &c., नानाविधः -धा -धं, अनेकविधः -धा -धं, प्रकीर्णः -शी -शं, सङ्कीर्णः -शी -शं, सन्निपातिकः -की -कं, नानाविधयुक्तः -का -कं, विविधः -धा -धं, अवर्गीयः -या -यं, सम्पर्क-किंणी -किं (न्), प्रकीर्णजातिः -तिः -ति.

MISCELLANEOUSLY, *adv.* प्रकीर्णं, सङ्कीर्णं, नानाविधं, नानाप्रकारैः, सन्निपाततः.

MISCELLANEOUSNESS, *s.* प्रकीर्णता, सङ्कीर्णता, जातिप्रकीर्णता, नानाजातित्वं.

MISCELLANY, *s.* नानाद्रव्यसङ्ग्रहः, नानाविषयसङ्ग्रहः, नानावस्तुसमूहः, नानाद्रव्यसन्निपातः, समिश्रद्रव्यसमूहः, प्रकीर्णद्रव्यसङ्ग्रहः, सङ्कीर्णवस्तुसमूहः, प्रकीर्णकं, सन्निपातः.—(Book, pamphlet) नानाविषयग्रन्थः, प्रकीर्णग्रन्थः, प्रकीर्णकं, प्रकीर्णं.

MISCHANCE, *s.* विपद् *f.*, विपत्तिः *f.*, आपद् *f.*, दुर्दैवं, दुर्गतिः *f.*, अपायः.

MISCHIEF, *s.* (Injury, harm) हिंसा, अपकारः, अपकृतं -तिः *f.*, अप-क्रिया, अपायः, द्रोहः, अभिद्रोहः, घातः, अदना, दूषणं, अनिष्टं, अरिष्टं, खलता, खलीकारः.—(Damage) क्षतिः *f.*, क्षतं, परिक्षतिः *f.*, परिक्षतं, अपायः, नाशः, हानिः *f.*, अपकृतं, अपययः, अपचितिः *f.*, ध्वंसः, बाधः, दुःखं, दोषः, व्यसनं, कष्टः 'loving mischief' अपकारप्रियः -या -यं, कदनप्रियः -या -यं.

MISCHIEF-MAKER, *s.* उपजापकः, कर्णजपः, भेदकरः, भेदजनकः, मुहुर्भेदकरः, मित्रभेदकः, भेदकः, वैरकरः, कलिकारकः, पिशुनः, दुर्जनः, खलः. MISCHIEF-MAKING, *s.* उपजापः, कर्णजापः, मुहुर्भेदनं, मित्रभेदनं, वैरकरणं, धुम्भं, दोर्जन्यं, खलता, कलिकरणं.

MISCHIEVOUS, *a.* (Injurious) हिंस-सा -सं, हिंसकः -का -कं, हिंसात्मकः -का -कं, हिंसालुः -लुः -लुः, अपकारी -रिणी -रि (न्), अपकारकः -का -कं, आपकरः -री -रं, हिंसाशीलः -ला -लं, परिहिंसाशीलः -ला -लं, हिंसारतः -ता -तं, क्षतिकरः -रा -रं, अनिष्टकरः -री -रं, नृशंसः -सा -सं, नृशंसवृत्तः -त्रा -त्रं, द्रोही -हिणी &c., घातकः -का -कं, उपघातकः -का -कं, बाधकः -का -कं, अहितकारी &c., शापेरः -री -रं, मोचरः -री -रं.—(Inclined to do harm) अपकारपुङ्गवः -द्धिः -द्धि, क्षतिकरणशीलः -ला -लं, हिंसारुचिः -चिः -चि, बाधनशीलः &c., अपायशीलः &c., दूषणशीलः &c., दुष्टबुद्धिः &c., पापः -पा -पं.—(Noxious) शास्त्रकः -का -कं, शरासुः -रुः -रु, दूषकः -का -कं, सबाधः -धा -धं, अहितः -ता -तं.—(Full of mischievous pranks) छान्दसः -सी -सं, कुचेष्टाप्रियः -ग -यं, कुचेष्टितः -ता -तं, दुचेष्टितः -ता -तं, कितवः -वा -वं, व्यसनी -निनी &c., दुर्गुणी &c.; 'mischievous tricks,' कुचेष्टा, कुचेष्टितं, छन्दसः *n.*; 'mischievous person,' लोककष्टकः, पंक्तिपूकः.

MISCHIEVOUSLY, *adv.* हिंसा, आपकारं, अपकारेण, आपायं, क्षतिपूर्व, सक्षतं, अपकारयुक्ता, अपकारशीलत्वान्, दुष्टयुक्ता, सबाधं.

MISCHIEVOUSNESS, *s.* हिंसा, हिंसाशीलता, परिहिंसाशीलता, हिंसारुचिता, हिंसालुता, क्षतिकारिता, अपकारशीलता, अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपकारिता, बाधकत्वं, द्रोहपुङ्गवित्वं, दूषकता, कैतव्यं, कैतवप्रयोगः.

MISCIBLE, *a.* मिश्रणीयः -या -यं, मिश्रणयोग्यः -या -यं, मिश्रणाहः -हं (64) -हं, योजनीयः -या -यं, थायः -था -थं.

MISCOMPUTATION, *s.* मिथ्यागणना, असम्यगगणनं, अन्वयागणनं, कुगणना.

TO MISCONCEIVE, *v. a. or n.* अन्वया or मिथ्या वृत्ति (c. 1. चोपपत्तिं चिन्तु) or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभं (c. 1. लभते, लब्धुं) or अवगमं (c. 1. -गच्छति -गच्छुं), अन्वयाधेयं ग्रहं, विपरीताधेयं ग्रहं, विपरीतबोधनं कृ, विपरीताधेयग्रहणं कृ, अर्थविषयान्ते कृ.

MISCONCEPTION, *s.* अन्वयाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, मिथ्यामतिः *f.*, मिथ्यावृत्तिः *f.*, विपरीतग्रहः -हणं, अन्वयाधेयः, अन्वयाधेयबोधः, विपरीतबोधः, विपरीताधेयबोधः, विपरीताधेयग्रहणं, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, अर्थविषयान्ते.

MISCONDUCT, *s.* (Ill-behaviour) दुष्टचित्तं, दुष्टचित्तित्वं, कुचरितं, कुचरितं, अविनयः, अविनीतता, कुचर्या, कुचरितं, कुचेष्टितं, दुर्गतिः, दुर्गतिः *f.*, दुर्गण्यः, दुराचारः, दुराचरणं, असदाचारः, असदाचरणं, कदाचारः, कुचवहारः, असम्यग्वहारः, कुकर्म *n.* (न्), कुकृत्यं, व्यभिचारः, अन्वयाधेयः, अन्वयाधेयचरणं, अपचारः, कुशोभता, असम्यग्, मर्यादातिक्रमः, (Ill management) दुर्गण्यः -यनं, दुर्निर्वाहः, असम्यग्विवाहः.

TO MISCONDUCT, *v. a.* (Conduct badly) अन्वयाधेयं or अयुक्तं or दुष्टं or असम्यक् निर्वाहं (c. 10. -वाहयति -यितुं) or प्रणी (c. 1. -णयति -णयुं) or सम्प्रणी or प्रवृत्तं (c. 10. -वृत्तयति -यितुं), दुर्निर्वाहं कृ, असम्यग्विवाहं कृ, दुर्गण्यं कृ.—(Misconduct one's self) अयुक्तं or असम्यक् चरं (c. 1. -चरति -रितुं) or आचर or वृत्तं (c. 1. -वृत्तते -वृत्तुं), व्यभिचारं कृ, मर्यादातिक्रमं कृ.

MISCONDUCTED, *a.* दुर्विनोतः-ता-तं, दुष्टचित्तित्वः-ता-तं. See MISBEHAVED.

MISCONJECTURE, *s.* मिथ्यानुमानं, अन्वयानुमानं, मिथ्यावितर्कः.

TO MISCONJECTURE, *v. n.* मिथ्या or अन्वया अनुमानं or वितर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं) or वितर्कं, मिथ्यानुमानं कृ.

MISCONSTRUCTION, *s.* अन्वयाग्रहणं, मिथ्याग्रहणं, विपरीतबोधनं, मिथ्याबोधनं, अन्वयाधेयबोधनं, अन्वयाधेयबोधनं, विपरीतग्रहणं, विपरीताधेयबोधः, अन्वयाधेयबोधः, विपरीताधेयचरणं, अन्वयाधेयचरणं, मिथ्याधेयव्याख्या.

TO MISCONSTRUCT, *v. a.* अन्वया or मिथ्या अर्थं वृत्तं (c. 1. चोपपत्तिं चिन्तु) or ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or उपलभं (c. 1. लभते, लब्धुं) or मिथ्या अर्थं व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), विपरीताधेयं ग्रहं, विपरीतबोधनं कृ, विपरीताधेयग्रहणं कृ.

MISCREANT, *a.* (Infidel) नास्तिकः.—(Vile wretch) पापीशत *m.* (स), पापिष्ठः, पापः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (न), दुर्वृत्तः, दान्यः, खलः, नराधमः; 'daring miscreant' साहसिकः.

MISDEED, *s.* कुकर्म *n.* (न्), दुष्कृतं, दुष्कर्म *m.*, अपकर्म *m.*, दुष्कृतिः *f.*, कुकृत्यं, अकर्म *m.*, कुक्रिया, पापकर्म *m.*, दुष्टचित्तं, कुचरितं, कुचेष्टितं, अपचारः.

TO MISDEMEAN. See TO MISCONDUCT, MISBEHAVE.

MISDEMEANOR, *s.* See MISCONDUCT. (Minor offence) उपपातकं.

TO MISDIRECT, *v. a.* (Put in the wrong road) विमार्गं or विपरीतमार्गं दृष्टं (c. 10. दर्शयति -यितुं), विषयं प्रदृष्टं, अन्वया मार्गं दृष्टं or उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देष्टुं), विपरीतपथं प्रदिश, विमार्गप्रदर्शनं कृ.—(A letter) अन्वया पत्रसंज्ञं लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ.

MISDIRECTION, *s.* विमार्गप्रदर्शनं, विपरीतमार्गदर्शनं, मिथ्याद्देशः.

MISDOER, *s.* कुकर्मकारी *m.* (न), कुकर्म *m.* (न्), पापकारी *m.* (न), पापकर्त्ता *m.* (न्), पापकरः, पापकृत *m.*, पापकर्म *m.*, असकर्म *m.*, अन्वयाकारी *m.*, अन्वयाचारी *m.*, मन्दचरित्रः.

MISDOING, *s.* दुष्कृतं, कुकर्म *n.* (न्), पापं, अपराधः. See MISDEED.

TO MISEMPLY, *v. a.* कुप्रयोगं कृ, कुविनियोगं कृ, असम्यग्योगं कृ, अन्वया or असम्यक् प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.

MISEMLOYED *p. p.* कुप्रयुक्तः -का -कं, कुविनियुक्तः &c., असम्यक्प्रयुक्तः &c.

MISEMLOYMENT, *s.* कुप्रयोगः, कुविनियोगः, असम्यग्योगः, असम्यक्प्रयोगः.

अन्याप्रयोगः, असदुपयोगः, कुत्यापारः, कुत्ययः, समद्वयः.

MISER, *s.* कृपणः, दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः, दानशत्रुः *m.*, दानविमुखः, दानपराङ्मुखः, अदानशीलः, अत्यागशीलः, सन्वथयी *m.* (नं), स्वल्प-दाता *m.* (नं), अदाता *m.*, मितम्पचः, क्रिम्यचः, कदर्थ्यः, मत्सरी *m.* (नं), व्ययशक्तिः, व्ययपराङ्मुखः, अर्थपरः, धनलाभपरः.

MISERABLE, *a.* (Very unhappy) अतिदुःखी-खिनी-खि (नं), गाढदुः-खान्वितः-ता-तं, अतिदुःखितः-ता-तं, अतिक्रोशी-शिनी &c., अति-क्रोशितः &c., अतिदुःखालः-त्रो-त्रं, अतिशोकात्रः-त्रो-त्रं, निरानन्दः-न्दा-न्दं, अतिदीनः-ना-नं, अनिर्वृतः-त्रा-त्रं, अनिवंशः-शा-शं; 'making one's self miserable', आत्मद्रोहो &c.—(Very poor or mean) अतिकृपणः-शा-शं, कृपणः-शा-शं, कुत्सितः-ता-तं, नुखः-च्छा-च्छं, गर्वः-स्वो-स्वं, गह्वितः-ता-तं, (Unfortunate) आपद्भक्तः-स्ना-स्नं, विपद्भक्तः &c., विपन्नः-त्रा-त्रं, आपन्नः-त्रा-त्रं, दुःखापन्नः &c., दुर्दशाग्रस्तः &c., मन्दभाग्यः-भ्या-भ्यं, दुर्भाग्यः &c., दीनोपहतः-ता-तं, आपद्ग्राहः-त्रा-त्रं; 'miserable wretch', तपस्वी *m.* (नं).

MISERABLENESS, *s.* अतिदुःखिता, अतिदीनता, कृपणता, अतिकार्षण्यं.

MISERABLY, *adv.* कृपणं, अतिकृपणं, अतिकार्षण्यं, अतिदुःखितयत्.

MISERLY, *a.* कृपणः-शा-शं, कदर्थ्यः-व्या-व्यं, दानविमुखः-खा-खं, दान-पराङ्मुखः &c., दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, अदानशीलः-ला-लं, स्वल्पदायी-यिनी-यि (नं), व्ययपराङ्मुखः-खा-खं, व्ययशक्तिः-ता-तं, मितम्पचः-चा-चं, क्रिम्यचः-चा-चं, क्रिम्यचानः-ना-नं, अत्यागशीलः-ला-लं, अदाता-त्री-त्रं (नं), अनुदारः-रा-रं, मत्सरी-रिखी &c., अर्थपरः-रा-रं, धनलाभपरः-रा-रं, शत्रुः-द्रा-द्रं, क्रोकाटः-टो-टं.

MISERY, *s.* (Great unhappiness, distress) अतिदुःखं, अतिशयदुःखं, दुःखं, क्रोशः, अतिक्रोशः, अतिशयक्रोशः दुःखताप्या, दुःखदुःखं, गाढदुःखं, शोकः, गाढशोकः, दीन्यः, दीनता, अतिदीनता, निरन्धनं-ना, अनिर्वृतिः *f.*—(Extreme pain) अतिवाधा, अतिवधा, अतिशयतापः, परितापः, मन्तापः, अतिकृच्छ्रं, अतिवेदना, —(Calamity) दुःखं, व्यसनं, विपत्तिः *f.*, आपद *f.*, विपद *f.*, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दीर्गसं, दुरवस्था, अपायः, अविष्टं, अरिष्टं, निर्वृतिः *f.*, व्यतिकारः.

MISFORTUNE, *s.* Ill fortune) दुर्दैवं, दुर्भाग्यं, दैर्भाग्यं, कुभाग्यं, दुर्गतिः *f.*, दीर्गसं, अशुभं, अकुशलं, अमर्दं, अमङ्गलं, दुरदृष्टं, दुर्जातं, अशुभं, अनयः, अनर्थः, आठघात्यं, निर्वृतिः *f.*—(Calamity, disaster) आपद *f.*, विपद, विपत्तिः *f.*, व्यापद *f.*, व्यसनं, अविष्टं, अनिष्टापातः, अनिष्टापातः, अपायः, दुष्टता, उत्पातः, अनयः, दुःखं, कष्टं, दुर्दशा, दुरवस्था, (Misfortune personified) अलक्ष्मी *f.*, अवलक्ष्मी *f.*, महाभायाः 'fallen into misfortune' आपद्भक्तः-ता-तं, विपद्भक्तः-ता-तं, आपद्ग्राहः-त्रा-त्रं, आपद्भक्तः-स्ना-स्नं, अनपद्भक्तः-ता-तं.

To MISGIVE, *v. a.* (Used in English with heart and the reciprocal pronoun, and expressed in Sanskrit by) शङ्क (c. 1. शङ्कते-ङ्कितुं), आशङ्क, विशङ्क, उड्डित (c. 6. विजृम्भते-जृम्भितुं), शेष (c. 1. शेषते-षितुं), प्रेष, न विश्वम (c. 2. अशमिति-तुं), न प्रती (c. 2. प्रवेति-तुं *pl.* इ), मन्दहं कृ, मंशय कृ, विकृष (c. 1. कन्पते-न्यतुं), c. 10. कन्पयति-यितुं; 'my heart misgives me', यपते म हृदयं, उड्डितते म हृदयं.

MISGIVING, *s.* शङ्का, आशङ्का, मन्दहः, मंशयः, विकल्पः, विकल्पितं, अविश्वासः, अप्रत्ययः, अप्रतीतिः *f.*; 'having misgivings', माशङ्कः-द्रा-द्रं, आशङ्कान्वितः-ता-तं, शङ्काशीलः-ला-लं.

MISGOTTEN, *a.* अन्यायोपाजितः-ता-तं, अन्यायजितः &c., वृजितजितः &c.

To MISGOVERN, *v. a.* असम्यक् पाल् (c. 10. पालयति-यितुं) or शास् (c. 2. शास्ति-सितुं), असम्यक्पालनं कृ, कुशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ, समत्पालनं कृ.

MISGOVERNED, *p. p.* असम्यक्पालितः-ता-तं, कुशासितः-ता-तं.

MISGOVERNMENT, MISGOVERNANCE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशासितः *f.*, समत्पालनं, अन्यायशासनं.

To MISGUIDE, *v. a.* विमार्गेण or उन्मार्गेण or कुमार्गेण नी (c. 1. नयति, नेतुं), विमार्गे दृष्ट् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or उद्दिष्ट् (c. 6. दिशति-देष्टुं), अन्यायः-नी.

MISGUIDED, *a.* असम्यगुपदिष्टः-ष्टा-ष्टं, कुमन्त्रितः-ता-तं, कुशिञ्चितः-ता-तं, दुर्विनीतः &c., सत्यप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्मार्गप्रभष्टः &c., मार्गप्रभष्टः &c.

MISHAP, *s.* विपद *f.*, आपद *f.*, विपत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, दीर्गसं, अनिष्टापातः, अनिष्टापातः, दुष्टता, व्यसनं, दुर्जातं. See MISFORTUNE.

To MISINFER, *v. a.* मिथ्या or अन्याया अनुमा (c. 2. माति-तुं), मिथ्यानुमानं कृ.

To MISINFORM, *v. a.* अथार्थं or अन्याया in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), मिथ्या or मृषा वृष् (c. 10. बोधयति-यितुं), असम्यग् अर्थं कृया (c. 2. व्याति-तुं) or आख्या.

MISINFORMED, *p. p.* मिथ्याज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, मिथ्याबोधितः &c., अथार्थाज्ञः &c.

To MISINTERPRET, *v. a.* अथार्थं or अन्याया व्याख्या (c. 2. व्याति-तुं), अथार्थं व्याख्या. (Understand in a wrong sense) अन्याया or मिथ्या अर्थं वृष् (c. 1. बोधयति-यितुं) or ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), विपरीतार्थं ग्रह, विपरीतार्थबोधनं कृ.

MISINTERPRETATION, *s.* अथार्थाव्याख्यानं, अथार्थाव्याख्यानं, अथार्था-बोधः, मिथ्याबोधनं, विपरीतबोधनं, अथार्थाग्रहणं.

MISINTERPRETED, *p. p.* अथार्थाव्याख्यातः-ता-तं, अथार्थाबोधितः-ता-तं.

To MISJUDGE, *v. a.* अथार्था or मिथ्या विचर् (c. 10. चारयति-यितुं) or विमानं कृ.

MISJUDGEMENT, *s.* मिथ्याविचारः, अथार्थाविचारः, कुविवेचना, कुनिष्पत्तिः *f.*

MISLAID, *p. p.* स्थानभष्टः-ष्टा-ष्टं, स्थानप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, स्थानवञ्चो-ञ्चिनी-ञ्चि (नं), अस्थानः-ना-नं, नष्टः-ष्टा-ष्टं; 'a thing mislaid', कः, कन्का.

To MISLAI, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अस्थानीकृ, अस्थानो कृ or था (c. 3. दधाति, धातुं), अस्थाने पृ (c. 1. परति, धत्तुं), नष्ट् (c. 10. नाशयति-यितुं).

To MISLEAD, *v. a.* विमार्गेण or उन्मार्गेण नी (c. 1. नयति, नेतुं), विमार्गे or विपथं दृष्ट् (c. 10. दर्शयति-यितुं) or उद्दिष्ट् (c. 6. दिशति-देष्टुं) or प्रदिश, अन्याया or अथार्थम् उपदिश or निर्दिश or आदिश or शिष्ट् (c. 10. शिष्टयति-यितुं), कुशिष्टां कृ, कुनिर्देशं कृ, भ्रम् (c. 10. भ्रमयति-यितुं), भ्रान्तिं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), विमार्गेप्रदर्शनं कृ, विमार्गेप्रदर्शनं कृ.

MISLED, *p. p.* भ्रान्तः-भ्रं-भं, विमन्त्रितः-मिनी-मि (नं), उन्मार्गेगामी &c. सत्यप्रभष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्मार्गप्रभष्टः &c., उत्पथगामी &c., कुमार्गेप्रवृत्तः-त्रा-त्रं, कुशिञ्चितः-ता-तं, दुर्विनीतः-ता-तं.

To MISLIKE, *v. a.* See To MISJUDGE.

To MISMANAGE, *v. a.* अन्याया or अनुमा or अतसम्यग् निर्बह् (c. 10. वाहयति-यितुं) or प्रवृत्ति (c. 1. लपयति-येतुं) or सम्यक्नी or प्रवृत्ति (c. 10. वज्रयति-यितुं) दुर्निर्वाहं कृ, असन्निवाहं कृ, दुर्गणनं कृ, दुर्गोति कृ, असमन्वयनं कृ, दुराचारं कृ.

MISMANAGED, *p. p.* दुर्नीतः-ता-तं, असमन्वयनीतः-ता-तं, दुर्निर्वाहितः-ता-तं, कुनिर्वाहितः-ता-तं, कुप्रवृत्तः-ता-तं, कुप्रवर्त्तितः-ता-तं, दुर्घटितः-ता-तं, दुराचरितः-ता-तं.

MISMANAGEMENT, *s.* दण्ड्यः-यनं, दुर्गोतिः *f.*, कुनीतिः *f.*, कुनयनं, कुनि-

वैहः, दुर्निवैहः, दुर्निवैहणं, दुर्नीतं, असन्निवैहः, कुप्रणयनं, कुप्रवर्हेन, दुराचरणं, अन्यथाचरणं, दुर्गोहनं, असत्क्रिया.

To MISNAME, *v. a.* मिथ्यानाम कृ or दा, अन्यथानाम कृ. See MISCALL.
MISNOMER, *s.* मिथ्यानाम *n.* (नं), मिथ्याभिधानं, अन्यथानाम *n.*, अयोग्य-नाम *n.*, असङ्गतनाम *n.*, अनुपयुक्तनाम *n.*, अनुपयुक्तसंज्ञा.

MISOGAMIST, *s.* विवाहद्वेषी *m.* -विषयी *f.*, उद्वाहद्वेषी &c., विवाहनिन्दकः.

MISOGAMY, *s.* विवाहद्वेषः, उद्वाहद्वेषः, विवाहनिन्दा, उद्वाहशत्रुता.

MISOGYNIST, *s.* स्त्रीद्वेषी *m.* (नं), स्त्रीद्वेषा *m.* (ष्ट्र), स्त्रीनिन्दकः.

MISOGYNY, *s.* स्त्रीद्वेषः, स्त्रीनिन्दा, स्त्रीवैरं, स्त्रीशत्रुता.

To MISPLACE, *v. a.* अस्थानीकृ, विस्थानीकृ, अस्थाने कृ or धा (c. 3. दधाति, धातुं) or विधा, अनुपयुक्तपदे स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), अन्यथा स्था, असम्यक् स्था or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).

MISPLACED, *p. p.* अस्थानः -ना -नं, अस्थानीकृतः -ता -तं, अस्थाने निहितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, अनुपयुक्तपदे स्थापितः -ता -तं.

MISPRINT, *s.* अशुद्धं, अशुद्धिः *f.*, अशोधनं, अशुद्धमुद्रा, पुस्तकमुद्राङ्कने दोषः, मुद्राङ्कनदोषः.

To MISPRINT, *v. a.* अशुद्धमुद्रां कृ, अशुद्धमुद्राङ्कनं कृ, मुद्राङ्कनदोषं कृ, अशुद्धमुद्रया अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), अशुद्धमुद्रां कृ.

MISPRINTED, *p. p.* अशुद्धमुद्राङ्कितः -ता -तं, अशुद्धमुद्राङ्कितः -ता -तं.

MISPRISON, *s.* अपराधगोपनं, —(Of treason) राजाभिद्रोहगोपनं.

To MISPRONOUNCE, *v. a.* अशुद्धोच्चारणं कृ, अशुद्धम् उच्चार (c. 10. -चारयति -यितुं).

MISPRONUNCIATION, *s.* अशुद्धोच्चारणं, असदुच्चारणं, अन्यथोच्चारणं.

MISPROPORTIONED, *a.* विषमप्रमाणः -या -यं, असमप्रमाणकः -का -कं.

MISQUOTATION, *s.* मिथ्यावतरणं, अन्यथावतरणं, अयथाधीकारः.

To MISQUOTE, *v. a.* अन्यथा or अयथाधैम् खवत् (c. 10. -तारयति -यितुं), अयथाधैतो वाक्यम् उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), अयथाधैवाक्यम् उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

MISREPORT, *s.* मिथ्याकथनं, मिथ्यानिवेदनं, अन्यथानिवेदनं, अयथाधैख्यानं, मिथ्याख्यापनं, मृषाकथा.

To MISREPORT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), अयथाधैम् साख्या (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. ख्यापयति -यितुं).

To MISREPRESENT, *v. a.* मिथ्या or अन्यथा or मृषा कथ् (c. 10. कथयति -यितुं) or आविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं) or निविद्, अयथाधैतः ख्या (c. 2. -ख्याति -तुं, caus. ख्यापयति -यितुं), असम्यक् ख्या, असत्यं वक्ष् (c. 10. वर्णयति -यितुं) or विष् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), अर्थं साचीकृ or वक्त्रीकृ.

MISREPRESENTATION, *s.* मिथ्याकथनं, अन्यथाकथनं, अन्यथाख्यापनं, अन्यथानिवेदनं, मिथ्यानिवेदनं, अयथाधैख्यापनं, मिथ्यावादः, मृषावादः, अन्यथाविवरणं, मिथ्यावर्णनं, असत्यवर्णना, साचीकरणं, साचीकृतं, अर्थवक्त्रीकरणं.

MISROLE, *s.* असम्यक्पालनं, असम्यक्शासनं, कुशासनं, कुशास्तिः *f.*, अस-त्यालनं, दुःशासनं, दुर्गोतिः *f.*

To MISS, *v. a.* (Fail of reaching, not to hit) लक्ष्यम् अभिसन्धाय अपराध् (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति -रातुं) or अपराधं कृ or भान्तिं कृ, भ्रमं कृ; 'one who misses the mark in archery,' अपराधपृषक्तः, लक्ष्यच्युतमायकः. —(Fail of finding, miss the way) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), मार्गात् or पथात् प्रभंश् (c. 4. -भ्रश्यति -भ्रंशितुं) or भंश्, मार्गाद् विचल् (c. 1. -चलति -लितुं), मार्गभंशं कृ. —

(Fail of obtaining) न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते, न लभ (c. 1. लभते, लभुं), न आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अपराध्. —(Discover to be wanting or lost) नष्टं or स्थानभ्रष्टं किञ्चिद् ज्ञा (c. 9. जानाति ज्ञातुं), नष्टं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), नाशं or अभायं or अदर्शनं ज्ञा. —(Feel the want of, regret the absence of) उत्कण्ठ् (c. 1. -कण्ठते -गिठन्तुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते), उन्मनस् (nom. उन्मनायते), उत्कण्ठां कृ, उत्कलिकां कृ. —(Omit) हा (c. 3. नहाति, हातुं), अपाहा, अपहा, विहा, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), अपाज् (c. 4. -अस्यति -अभितुं), विभृज् (c. 6. -भृजति -भृष्टुं), वृज् (c. 10. वृजयति -यितुं), परियृज्. —(Lose) हा in pass. (हीयते) with instr. or abl. c. भृज् with abl. c. See To LOSE.

To MISS, *v. n.* अपराध् (c. 4. -राध्यति ते -रादुं), भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं), अपराध्: -दा -दं भृ, अपराधं कृ, भ्रमं कृ. —(Not to succeed, miscarry) न सिध् (c. 1. सिध्यति, सिद्धुं), न सम्पद् (c. 1. -पद्यते -पद्युं), सिद्धिं न प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुते) or गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं), असिद्धः -दा -दं भृ.

MISS, *s.* (Error) भ्रमः, भ्रमिः *f.*, प्रपराधः, भ्रंशः, दोषः, भेषः, उत्क्रमः; 'a miss is as good as a mile,' अन्तरं महदन्तरं. —(Loss, want) नाशः, हातिः *f.*, अभायः, असम्भयः, अविषयः, अदर्शनं, विरहः. —(Young girl) कुलकन्या, कुलीनकन्या, कुलकुमारी.

MISSED, *p. p.* अपराधः -दा -दं, कृतापराधः -धा -धं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं.

To MISSEND, *v. a.* अन्यथा or वृथा प्रै (c. 10. प्रेरयति -यितुं) or प्रेष् (c. 10. प्रेषयति -यितुं).

MIS-SHAPED, MIS-SHAPEN, *a.* विकृतः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., कुरूपः &c., अरूपः &c., विकृताकारः -रा -रं, विकृतान्नः -न्नी -न्नं, विकृता-कृतः -ति -ति, व्यन्नः -न्नी -न्नं, व्याकारः &c.

MISILE, *a.* श्लेषणीयः -या -यं, हस्तश्लेषणीयः &c., हस्तश्लेषः -य्या -यं, पाणिमोचनीयः -या -यं, क्षिपण्युः -ख्युः श्यु, दूरात् श्लेषणीयः &c., दूर-वेपी -धिनी -धि (नं).

MISILE, *s.* (Weapon) अस्त्रं, क्षिपणिः *m.*, करमुक्कं, पाणिमुक्कं, मुक्कं, श्लेषायुधं. —(Circular one) चक्रं.

MISSING, *part. or a.* (Regretting the absence of) उत्कलितः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, उन्मनाः -नाः -नः (म्), उत्कलितः -ता -तं. —(Lost, stray, absent from its place) नष्टः -ष्टा -ष्टं, भ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, स्थानभ्रष्टः &c., प्रभ्रष्टः &c., स्थानभ्रष्टः &c., स्थानच्युतः -ता -तं, प्रच्युतः &c., तिरोहितः -ता -तं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं.

MISSION, *s.* (Sending, commission) प्रेरणं, प्रेषणं, नियोजनं, प्रयोजनं; 'sending on a message,' प्रतिज्ञासनं. —(Body of persons sent) प्रेरितसमूहः, प्रेरितजनसमूहः, प्रेरितगणः, नियुक्तजनसमूहः; 'for religious purposes,' धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितजनाः *m. pl.* —(State of being sent) प्रेरितत्वं, प्रेषितत्वं, दूतत्वं, दीर्घं.

MISSIONARY, *s.* धर्मसन्देशहरः, धर्मसंवादककथं, धर्मप्रचारणार्थं प्रेरितः, ख्रीष्टधर्मपोषणार्थं प्रेरितः.

MISSIVE, *a.* (Sent) प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं. —(Thrown) क्षिप्रः -पा -पं, अस्तः -स्ता -स्तं, मुक्तः -क्ता -क्तं; 'weapon,' क्षिपणिः *m.*, पाणिमुक्कं. —(Messenger) सन्देशहरः, वाक्ताहरः, सञ्चारकः. —(Message) सन्देशः, दूतं, दीर्घं.

To MIS-SPEAK, *v. a. or n.* मिथ्या or अन्यथा वद् (c. 1. वदति -दितुं) अयथाधै वद्.

To MIS-SPELL, *v. a.* अक्षरव्यत्ययं कृ, अक्षरव्यत्यासं कृ, अक्षरविषय्यासं कृ.

MIS-SPELLING, *s.* अक्षरव्यत्ययः, अक्षरव्यत्यासः, अक्षरविषय्यासः, अवाचरं.

MITIGATED, *p. p.* शान्तः -ता -न्तं, शमितः -ता -न्तं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., मृदूकृतः -ता -न्तं, लघूकृतः -ता -न्तं; 'to be mitigated.' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं).

MITIGATION, *s.* शान्तिः *f.*, शमनं, प्रशमनं, उपशान्तिः, प्रशान्तिः *f.*, उपशमनं, शमः, उपशमः, मृदूकरणं, लघूकरणं, लाघवं, न्यूनीकरणं, न्यूनता, शान्तनं -ना; 'of a curse,' उच्चापः.

MITIGATIVE, MITIGATOR. See MITIGANT.

MITRE. See MITER, *s.*

To MIX, *v. a.* मिश्र (c. 10. मिश्रयति -यितुं), सम्मिश्र, व्यामिश्र, विमिश्र, मिश्रीकृत, सम्मिश्रीकृत, संयुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं -योजयति -यितुं), संसृज् (c. 6. -सृजति -सष्टुं), सम्युज् (c. 7. -पूयति -पार्थितुं), सकृ (c. 6. -किरति -करितुं -रीतुं), एकीकृत, एकत्र कृ, संसर्गं कृ, संसृष्टं -ष्टं कृ, व्यतिकरं कृ, सम्मेलनं कृ. —(Mix confusedly) सङ्करीकृत, सङ्कलीकृत, सङ्करीणीकृत, सङ्कः 'mix ingredients,' योगं कृ, संस्कारं कृ, प्रक्षेपं कृ.

To MIX, *v. n.* मिश्रीभू, सम्मिश्रीभू, व्यामिश्रीभू, मिल् (c. 6. मिलति, मेलितुं), सम्मिल सङ्क in pass. (-कीर्यते), संयुज् in pass., (-युन्यते), संसृज् in pass. (-सृज्यते), संसृष्टीभू, एकीभू, संयोगं इ (c. 2. एति -तुं), सम्यक्कम् इ, संसर्गम् इ, सङ्करीभू.

MIXABLE, *a.* मिश्रणीयः -या -र्यं, योजनीयः -या -र्यं, याव्यः -व्या -र्यं.

MIXED, *p. p.* मिश्रितः -ता -न्तं, सम्मिश्रितः -ता -न्तं, मिश्रः -आ -र्यं, सम्मिश्रः &c., मिश्रीकृतः -ता -न्तं, व्यामिश्रः -आ -र्यं, संयुक्तः -क्ता -न्तं, संयुतः -ता -न्तं, संसृष्टः -ष्टा -न्तं, सङ्करीणीः -णी -र्यं, सम्युक्तः -क्ता -न्तं, मिलितः -ता -न्तं, सम्मिलितः &c., सङ्कलितः &c., संवलितः &c., सविपतितः &c., समवेतः &c., सङ्करीकृतः &c., एकीकृतः &c., भावितः &c., करक्षितः &c., ससृष्टः -ष्टा -न्तं, सम्यक्की -किणी -क्ति (न), संसर्गी &c., कुशितः -ता -न्तं; 'mixed with water,' जलमिश्रितः &c., जलसंसृष्टः &c.

MIXEN, *s.* पुरीषादिराशः *m.*; 'mixed-grown,' विडभवः -वा -र्यं.

MIXER, *s.* मिश्रकः, सम्मिश्रकः, मिश्रणकृत, संयोगकारी *m.* (न).

MIXTURE, MIXTION, MIXING, *s.* (Act) मिश्रणं, सम्मिश्रणं, मिश्रीकरणं, संयोगः, संयोजनं, सम्मेलनं, संसर्गः, सम्यक्कं, सङ्कलनं, सङ्करीकरणं, एकीकरणं, सङ्करीकरणं. —(State) मिश्रता, सम्मिश्रता, मिश्रीभावः, संसृष्टता, संसर्गः, संयुक्तता, संयोगः, सम्यक्कं, सङ्करीणीता, साङ्क्यं. —(Mixed mass) सविपातः, नानाद्रव्यसमूहः, समिश्रद्रव्यसमूहः, नानावस्तुसमुदायः, समूहः, सङ्कः, सङ्करः; 'mixture with water,' जलसंसर्गः.

MIZZEN, *s.* (Sail) पश्चिमकूपकसंस्थि यातवसनं.

MIZZEN-MAST, *s.* पश्चिमकूपकः, नौपद्माङ्गस्थः कूपकः.

MIZZLE, *s.* शीकरः, सोकरः, तुषारः. See To MISTLE, DRIZZLE.

MNEMONIC, *a.* स्मृतिस्हायः -या -र्यं, स्मृतिप्रवर्तकः -का -न्तं, स्मृत्युपकारकः &c.

MNEMONICS, *s.* स्मरणविद्या, स्मृत्युपकरणविद्या, स्मरणशास्त्रं.

To MOAN, *v. n.* वेदनोपहतत्वाद् दीर्घनादं कृ or दीर्घरावं कृ, विलप (c. 1. -लपति -यितुं), प्रलप, लप, परिदेव् (c. 1. -देवते -वितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदति -तुं), प्ररुद् क्रुज् (c. 1. क्रोशति, क्रोष्टुं), सन् (c. 1. सनति -नितुं), विसन्, दीर्घं निःश्वस or निश्वास् (c. 2. -श्वसिति -तुं), दीर्घं रु (c. 2. रीति, रयितुं), दीर्घचिह्नारं कृ, दीर्घनिश्वासं कृ, गम्भीरनादं कृ, गम्भीरनिश्वासं कृ, आर्त्तनादं कृ, आर्त्तरावं कृ, हाहाशब्दं कृ, हाहाकारं कृ, वाश् (c. 1. वाशते, c. 4. वाश्यते -शितुं).

MOAN, *s.* आर्त्तनादः, आर्त्तरावः, दुःस्वास्थ्य दीर्घनादः or दीर्घरावः or दीर्घचिह्नारः or गम्भीरनादः, दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, विलपितं, विलपनं, विलापः, परिदेवनं -ना, परिदेवितं, स्तनितं, क्रन्दितं, क्रुष्टं, हाहाकारः.

MOANFUL, *a.* विलापकारी -रिणी -रि (न), परिदेवी -विनी &c., परिदेवनकारी &c., दीर्घनिश्वासी &c., हाहाकारी &c.

MOANFULLY, *adv.* विलापेन, सविलपितं, सपरिदेवनं, दीर्घनिश्वासपूर्वकं.

MOANING, *s.* विलपनं, परिदेवनं, आर्त्तनादः, दीर्घनिश्वासितं, स्तननं.

MOAT, *s.* परिखा, खातं, खेयं, खातकं, खातभूः *f.*, खातभूमिः *f.*, प्रतिकूपः, उपकुल्या, कुल्या, खनः.

MOATED, *a.* परिखापेष्ठितः -ता -न्तं, परिखावृतः &c., परिखान्वितः &c.

MOB, *s.* अधमजनसमूहः, नोचजनसम्मर्दः, प्राकृतजनसम्मर्दः, बहुजनसमूहः, बहुजनमेलकः, जनसम्मर्दः, लोकसङ्घः, जनसङ्कुलं, जनौषं, जनता, अव्यवस्थितसभा.

To MOB, *v. a.* बहुजनकीर्णं स्थाने वृषपा संपृष् (c. 1. -घर्षति -यितुं) or सम्मृद् (c. 9. मृद्नाति -मर्दितुं) or सघाप् (c. 1. -वाधते -यितुं).

MOBBISH, *a.* लौकिकः -की -कं, सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -र्यं.

MOBILE, MOBILITY, *s.* (Mob, common people) सामान्यलोकः, साधारणलोकः, प्राकृतलोकः, असम्बलोकः, सन्तलोकः, अधमलोकः, पृथग्जनाः *m. pl.*

MOBILITY, *s.* (Aptitude to motion) गमनयोग्यता, गतियोग्यता, गमनशीलता, चरिष्णुता, जङ्गमता, सस्थिरता, वाचस्पत्यं.

To MOCK, *v. a.* (Deride) अवहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहम्, उपहम्, प्रहम्, विहम्, अवहासभूमिं कृ, अपहासास्पदं कृ, अवधोषं (c. 6. -धिपति -धेयुं), गद्दे (c. 1. गद्दति -हँतुं), अवगद्दे, अवगुर् (c. 6. -गुरते -रितुं), साध्वर् (c. 10. -धारयति -यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 1. -मन्यते -मन्तुं), भस्त् (c. 10. भस्स्यते -यितुं), तिरस्कृ, मुखरीकृत, विकल्प (c. 1. -कल्पते -नियतुं), परिभू, अवज्ञां कृ, गुड्डीकृ. —(Mimic) उपहासबुद्धा परचेष्टितानुकरणं कृ or विडम्बनं कृ. —(Deceive) वञ्च (c. 10. वञ्चयते -यितुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं), प्रलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), प्रलुभ् (c. 10. -लोभयति -यितुं), मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं).

MOCK, *s.* उपहासः, अवहासः, परिहासः, हास्यं, अवधोषः, अवज्ञा.

MOCKED, *p. p.* (Mimicked in derision) उपहासबुद्धानुकृतः -ता -न्तं. —(Derided) उपहसितः -ता -न्तं, अवहसितः &c., अवधिषः -ता -न्तं, गद्दितः -ता -न्तं, विगद्दितः &c., तिरस्कृतः -ता -न्तं, अवज्ञातः &c., मुखरीकृतः &c., कृतोपहासः -सा -सं. —(Deceived) वञ्चितः -ता -न्तं, प्रलभ्यः -या -र्यं, मोहितः &c.

MOCKER, *s.* उपहासकः, अवहासकः, परिहासकर्त्ता *m.* (कृ), श्लेषकः, अवधोषकः, अवज्ञाकारी *m.* (न), अवमानो *m.*, वधकः.

MOCKERY, MOCKING, *s.* (Derision) उपहासः, अवहासः, अपहासः, परिहासः, परोहासः, हास्यं, तिरस्कारः, अवज्ञा, अवधोषः, अवमानं, अपमानं, अवहेला -लनं, अवलेपः, परिभवः, मुखरीकरणं, मौख्यं, अवमानसूचको हासः. —(Subject of derision) उपहासास्पदं, उपहासभूमिः *f.*, अवहासस्थानं, उपहासविषयः, तिरस्कारविषयः, हास्यस्थानं, परिभवास्पदं, परिभवपदं, तिरस्कारपदं. —(Counterfeit appearance, deception, imitation) छद्म *n.* (न), व्याजः, कपटः -टं, कूटं, वञ्चनं -ना, विडम्बनं. —(Vain effort) वृथायासः, वृथाप्रयासः, वृथोद्यमः, वृथोद्योगः, अनर्थकचेष्टा, निष्फलचेष्टा.

MOCKINGLY, *adv.* उपहासेन, श्लेषासं, अवहासं, सतिरस्कारं, सावधोषं.

MODAL, *a.* रूपसंस्थी -स्थिनी -स्थि (न), रूपविषयः -या -र्यं.

MODE, *s.* (Method, manner) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, विधानं, प्रकारः, नियमः, वृत्तिः *f.*, श्रुतिः *f.*, क्रमः, संविधानं, पथ्यायः, मथ्यादा, धारा, विधः in comp.; 'mode of living,' वृत्तिः *f.*; 'in this mode,' अनेन विधानेन, संविधिं -धेन, अनेन प्रकारेण; 'mode of speaking,' वाग्व्यापारः, वाग्वृत्तिः *f.* —(Form) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*.

संस्कारः—(Custom) आचारः, व्यवहारः, प्रचारः, रीतिः *f.*, नियमः, सव्यासः, स्थितिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, सम्प्रदायः—(Fashionable custom) सभ्यलोकव्यवहारः, सभ्यरीतिः *f.*, शिष्टव्यवहारः, शिष्टमार्गः, सभ्यसम्प्रदायः, लोकाचारः—(In metaphysics) विशेषणरूपः, विशेषणरूपः, विशेषणप्रकारः—(In grammar) वाच्यः—(In music) रागः *m.*, रागिणी *f.*, वरुणः. The musical modes are personified as either male or female. The male are called Rāgas; the female are Rāginīs, and are considered to be the wives of the Rāgas. The following are some of the names for the male: भैरवः, मालवः, सारङ्गः, हिन्दोलः, यमनः, वसन्तदूतः, पञ्चमः, दीपकः, मेघः, नटः, नटनारायणः, कल्याणः, कामबोधः, बौद्धकः, विभासः. The following are some of the Rāginīs, or female personifications: दीपिका, नटी, चोटकी, देशकारी, गौडी, नङ्गला, धनेश्वरी, भैरवी, रामकरी or रामकेली or रामकली, सैन्धवी, पृथ्वी, भूपाली, मधुमाधवी.

MODEL, *s.* (Pattern, representation) प्रतिमा-मानं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः, आदर्शः, उपमा-मानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, संस्कारः—(Pattern, exemplar) आदर्शः, प्रतिमा, उपमा—(Pattern for imitation) प्रमाणं, प्रमा, प्रमाता *m.* (नृ); 'model of propriety,' न्यायाधारः—(Mould) संस्कारः, आकारः, संस्थानं, संयानः.

TO MODEL, *v. a. or n.* संस्कारं कृ, संस्कृ, प्रतिमां कृ, प्रतिरूपं कृ, आदर्शं कृ—(Shape, form) रूपं (c. 10. रूपयति-यितुं), मरूपं-पां-पं कृ.

MODELER, *s.* उपमाता *m.* (नृ), उपमानकृत् *m.*, प्रतिमानकृत् *m.* (नृ).

MODERATE, *a.* (Observing reasonable bounds, applied to persons) परिमिताचारी-रिणी-रि (नृ), समवृत्तिः-रि-रि, नियतवृत्तिः &c., मर्यादानतिक्रमो मिथो &c., अनतिक्रान्तमर्यादः-ता-दं. —(Moderate in desires) अत्याकांक्षी-दिक्षी &c., अत्याभिलाषी &c., अलुब्धः-या-यं, अलोभो &c., अत्यसन्नोपी &c., अत्यसन्नः-ष्टा-ष्टं, भोगाप्रसक्तः-क्ता-क्तं, अप्रसक्तः &c., अत्यभोगी &c., स्वल्पभोगो &c.—(Not extreme, not excessive) परिमितः-ता-तं, मितः-ता-तं, सपरिमाणः-शा-शं, समः-मा-मं, समर्यादः-ता-दं, नियतः-ता-तं, संयतः-ता-तं, सावधिकः-का-कं, अत्यः-त्या-त्यं, स्वत्यः &c.—(In eating) मितशयनः-ना-नं, परिमिताहारः-रा-रं, स्वव्याहारः-रा-रं, —(Middling in size) मध्यमः-मा-मं, मध्यः-या-यं, मध्यमपरिमाणः-शा-शं, न स्पृहो न भूषः &c.

TO MODERATE, *v. a.* (Temper) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम, प्रशम. —(Lessen) न्यूनीकृ, अत्योक्तृ, लप् (c. 10. लपयति-यितुं), लपृकृ. —(Restrain from excess) नियमं (c. 1. यज्जति-यन्तुं), विनियमं, संयम, यम, नियम (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), संहृ (c. 1. हरति-हर्तुं), प्रत्याह.

TO MODERATE, *v. n.* (Abate, become less severe) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम, उपशम, विगम् (c. 1. गज्जति-गन्तुं), विरम (c. 1. रमति-रन्तुं), उपरम, न्यूनीभू, अनीभू, अत्योभू.

MODERATED, *p. p.* (Tempered) शमित-ता-तं, प्रशमित-ता-तं. —(Lessened) न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः-ता-तं. —(Restrained) यतः-ता-तं, नियतः-ता-तं, निगृहीतः-ता-तं. —(Allayed) शान्तः-ता-तं, उपशान्तः-ता-तं.

MODERATELY, *adv.* परिमितं, नियतं, समर्यादं, समं, सपरिमाणं, अत्यं, स्वत्यं, अमृशं, यावन्नातः 'moderately warm,' ईषदुष्णः-ष्णा-ष्णं, कोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.; 'moderately ripe,' आपक्कः-क्ता-क्तं, 'moderately distant,' नातिदूरः-रा-रं.

MODERATION, *s.* (Refraining from excess) परिमिताचारत्वं, निय-

तवृत्तिः, समवृत्तिता, समता, परिमितता, मितता, क्षमा, यमः, संयमः, नियमः, दमः, अनतिक्रमः, मर्यादानतिक्रमः—(In desires) अत्याकांक्षा, अत्याभिलाषः, अलोभः, अलुब्धता, अत्यसन्नोपा, अप्रसक्तिः *f.*, अप्रसक्तता, भोगाप्रसक्तिः *f.*—(Equanimity) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, समचित्तत्वं, समान-वृत्तिः *f.*, समभावः.

MODERATOR, *s.* (Restrainer) नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, यन्ता *m.* —(At disputations) वादमध्यस्थः, वादसभाध्यक्षः, मध्यस्थः.

MODERN, *a.* इदानीनः-नो-नं, अधुनातनः-नो-नं, आधुनिकः-की-कं, वर्तमानकालीनः-ना-नं, नूतनकालीनः &c., नूतनः-ता-नं, नवः-वा-वं, मध्यकालीनः-ता-नं, नव्यः-या-यं, नवीनः-ता-नं, नूतः-ता-नं, अर्धाचीनः-ता-नं, अप्राचीनः-ता-नं, अपुराणः-शा-शं, अधुनातनः-नो-नं.

MODERNNESS, *s.* नूतनता, नवता, नव्यता, अधुनातनत्वं, मध्यकालीनता, वर्तमानकालीनता, अप्राचीनता, अपुराणता.

MODERNSS, *pl.* मध्यकालीनलोकः, नूतनकालीनलोकः, अधुनातनः *m. pl.*

MODEST, *a.* (Not bold, restrained by a sense of shame or propriety) विनोतः-ता-तं, विनयो-यिनी-यि (नृ), लज्जाशीलः-ला-लं, लज्जायान-वती-वत (नृ), लज्जान्वितः-ता-तं, मलज्जः-ज्जा-ज्जं, व्रीडान्वितः-ता-तं, सम्रोडः-डा-डं, व्रीडितः-ता-तं, ह्रीणः-णा-यं, संह्रीणः &c., वपायान &c., वपायुक्तः-क्ता-क्तं, वपान्वितः &c., वपितः-ता-तं, सवपः-पा-पं, सविनयः-या-यं, विनयभाक् *m. f. n.* (नृ), अग्रगल्बः-ल्बा-ल्भं, अधृष्टः-ष्टा-ष्टं, शालीनः-ना-नं, ह्रीणः-णा-यं, संह्रीणः &c., ह्रीतः-ता-तं, ह्रीकः-कु-कु. —(Unassuming, humble, not proud) निर्मयः-या-यं, अगर्भः &c., निर्मयी &c., अगर्भी &c., गर्वहीनः-ना-नं, निरहङ्कारः-रा-रं, अनहङ्कारी &c., निरभिमानः-ना-नं, अनभिमानो &c., अनुद्धतः-ता-तं, अकृत्यनः-ना-नं, अविकृत्यनः &c., विनयः-या-यं, नम्रशीलः-ला-लं, विनतः-ता-तं, निभूतः-ता-तं, प्रमत्तः-ता-तं, उपायान्ता-न्ता-नं (नृ), यशी-शिनी &c.—(Chaste, not loose) अयमिचारी-रिणी &c., यतेन्द्रियः-या-यं, सद्गुणः-न्ता-नं, अलम्ब्यतः 'a modest wife,' साध्वी, सती, पतिव्रता. —(Moderate) परिमितः-ता-तं, मितः &c.; 'modest speech,' विनयवाक् (नृ).

MODESTLY, *adv.* सविनयं, विनयेन, विनयपूर्वकं, विनोतवत्, सलज्जं, सम्रोडं, सवपं, लज्जया, लज्जापूर्वं, अगर्वेण, अनभिमानेन, अनुद्धतं, विनयं.

MODESTY, *s.* विनयः, विनोतता, लज्जा, ह्रीः *f.*, व्रीडा, वपा, हृषिया, ह्रीका, लज्जाशीलता, सलज्जत्वं, सवपता, शालीनता, अग्रगल्बता, अग्रगल्ब्यं, अधृष्टता, अधर्ष्यं, मर्यादा, मन्दास्यं, मन्दास्यः, 'false modesty,' मिथ्याविनयः—(Humility) नम्रता, विनयता, नम्रशीलता, विनतिः *f.*, अगर्भः, गर्वहीनता, अनभिमानं, दर्पहीनता, अनुद्धतिः *f.*, अनाद्वयं, यशयता. —(Chastity) अयमिचारी, सद्गुणता; 'in a wife,' साध्वीत्वं, सतीत्वं, पतिव्रत्यं. —(Moderation) परिमितता.

MODICUM, *s.* अत्यांशः, अत्यभागः, अत्यमानं, अत्यत्यांशः, किञ्चित्, किञ्चन, किञ्चिद्भागः, अत्यल्पा, लेशः.

MODIFIABLE, *a.* रूपविकारशकः-क्या-क्यं, रूपान्तरशकः &c., विकार्यः-क्या-क्यं, परिवर्णशकः &c., परिवर्णमानरशकः &c., परिवर्तनीयः-या-यं, विवर्तनीयः &c.

MODIFICATION, *s.* (The act) रूपान्तरकरणं, परिवर्णान्तरकरणं, रूपपरिवर्तनं, विवर्तनं, विवर्तः-वर्तनं. —(Particular or different form) रूपभेदः, रूपप्रभेदः, रूपविशेषः, रूपान्तर. —(Diversity, variety) भेदः, प्रभेदः, विभेदः, विशेषः. —(Altered state) विकारः, विकृतिः *f.*, परिवर्णः, रूपान्तर, विपरिणामः.

MODIFIED, *p. p.* (Changed in form) विकारितः-ता-तं, विकृतः-ता

-तं, विकृतरूपः-पा-पं, परिणतरूपः &c., विपरिणामी-मिनी-मि (न्), विकृताकारः-रा-रं.—(Tempered, qualified) शमितः-ता-तं, नियमितः-ता-तं.

To MODIFY, *v. a.* (Change the form) रूपान्तरं कृ, रूपान्तरकृ, रूपविकारं कृ, रूपपरिवर्तनं कृ, रूपभेदं कृ, रूपविभेदं कृ, विकृ, विकारं कृ, रूपं विकृ, स्वरूपं-पां कृ, भिन्नरूपं-पां कृ, रूपपरिणामं कृ, परिणामान्तरं कृ रूपं परिवृत् (c. 10. वृत्तयति-यितुं) or विवृत्, रूपविवर्तनं कृ.—(Moderate) शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्.

MODISH, *a.* सम्भष्यवहारानुसारी-रिणी-रि (न्), शिष्टरीत्यनुसारी &c., सम्भष्यागोनुयायी-यिनी &c., शिष्टभागीनुरूपः-पा-पं, सम्भष्यदायानुसारी &c.

MODISHLY, *adv.* सम्भष्यवहारानुसारेण, शिष्टरीत्यनुसारेण, सम्भष्यागोनुसारेण.

To MODULATE, *v. a.* कल् (c. 10. कलयति-यितुं), स्वरलयं कृ, कलतां कृ, स्वरानुक्रमं कृ, स्वरानुपुंथं कृ.—(Inflect or vary sound) स्वरभेदं कृ, स्वरविभेदं कृ, स्वरभङ्गं कृ, स्वरविभङ्गं कृ, स्वरपरिवर्तनं कृ.

MODULATION, *s.* कलता, लयः, स्वरलयः, कलनं, स्वरभेदः, स्वरविभेदः, स्वरभङ्गः, स्वरविभङ्गः, स्वरानुक्रमः.—('Transition from one key to another') शुद्धानुपुंथः *f.* (न्), स्वरपरिवर्तनं.—(Melody) सुस्वरानुक्रमः, स्वरमापुंथं, मापुंथं, सुशायस्वरः, तालः.

MODULATOR, *s.* स्वरभेदकारी *m.* (न्), स्वरविभेदकः, लयकारी *m.*

MODULE, *s.* See MODEL.

MOHAMMEDAN, *a.* यावनः-नी-नं, यवनदेशीयः-या-यं, यवनधर्मीसम्बन्धी-न्यिनी-न्यि (न्), यवनधर्मीवलसी-यिनी &c.

MOIETY, *s.* अर्द्ध-र्द्धः, अर्द्धभागः, अर्द्धांशः 'of an estate,' रिक्पाई.

To MOIL, *v. a.* (Make dirty) मलिन (nom. मलिनयति-यितुं), मलितनीकृ.

मलेन दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं) or लिप् (c. 6. लिम्पति. लेम्).

To MOIL, *v. n.* (Toil) अतिदेहक्रेण ज्ञायम् (c. 4. यस्यति-यितुं) or श्रम् (c. 4. श्रामयति, श्रमयितुं), अतिशरीरायामं कृ, कष्टं कृ.

MOIST, *a.* आर्द्रः-द्रा-द्रं, माद्रेः-द्रा-द्रं, ईषदाद्रेः &c., क्रिञ्चः-चा-चं, ईषत्क्रिञ्चः &c., मिक्तः-क्ता-कं, ईषत्सिक्तः &c., उन्नः-चा-चं, समुन्नः &c., सरसः-सा-सं, सदृवः-वा-वं, रसयुक्तः-क्ता-कं, तिमिरः-ता-तं, स्लिमितः-ता-तं, चोदः-दा-दं, 'to be moist,' क्रिद् (c. 4. क्रिञ्चति), क्रिम् or स्लिम् (c. 4. तिम्यति or तीम्यति).

To MOISTEN, *v. a.* क्रिद् (c. 10. क्रेदयति-यितुं), परिक्रिद्, ईषत् क्रिद्, आर्द्रकृ, ईषदाद्रेकृ, मिच् (c. 6. सिञ्चति, सञ्कृ), ईषत् मिच्, जलेन मिच्, उष् (c. 1. उष्णति-यितुं), समुष्, उन्द (c. 7. उन्नति, उन्दितुं).

MOISTENED, *p. p.* क्रिञ्चः-चा-चं, क्रेदितः-ता-तं, परिक्रिञ्चः &c., परिक्रेदितः-ता-तं, आर्द्रकृतः-ता-तं, मिक्तः-क्ता-कं, जलसिक्तः &c., उष्णितः-ता-तं, समुष्णितः-ता-तं, उन्नः-चा-चं, समुन्नः &c., उन्नः-चा-चं, तिमिरः-ता-तं, स्लिमितः-ता-तं.

MOISTENING, *s.* or *part.* क्रेदकः-का-कं, क्रेदनः-ना-नं, MOISTENER, *s.* क्रेदनं, सेचनं, जलसेचनं, उष्णं, उन्दनं, समुन्दनं.

MOISTNESS, *s.* आर्द्रता, साद्रेता, ईषदाद्रेता, जलाद्रेता, क्रिञ्चता, ईषत्क्रिञ्चता, सिक्ता, जलसिक्ता, उष्णता, सरसत्वं.

MOISTURE, *s.* क्रेदः-दं, संक्रेदः, क्रिञ्चता, आर्द्रता, तेमः, स्तेमः, तेमनं, षिक्रिद्, रसः, सेहः, उन्दनं, समुन्दनं; 'of the lips,' अधररसः, अधरमुष् *n.*, अधरामृतं, मुखसुरं.

MOLAR, *a.* (Tooth) दाढा, चर्वणदन्तः, महादन्तः, दंष्ट्रा.

MOLASSES, *s.* इक्षुसारः, इक्षुरसश्चायः, मधुपुंथः *f.*, क्षारः, शर्कराक्षारः, रसिका, मधुरं, गुडः-डकं, रसजः, द्रवजः, सितादिः *m.*, पाणिः *f.*

MOLE, *s.* (Spot on the body) तिलः-लकः, तिलकालकः, किरणः,

सामुद्रं, कालकः, जटुलः.—(Mound) यमः-प्रं, पिशडलः, पिशडनः. सेतुः *m.*, चयः.—(The animal) लुलुन्दः, लुलुन्दरी, गन्नाथयः, विलवामी जनुभेदः.

MOLECULE, *s.* अणुः *m.*, परमाणुः, कणः, कणिका, लयः, काकिकणिका.

MOLECULISM, *s.* अणुमा *m.* (न्), अणुत्वं.

MOLE-EYED, *a.* गृह्णनयनः-ना-नं, गृह्णदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.

MOLE-HILL, *s.* कृमिशैलः, भृशवाः *m.* (स्), वल्मीकः-कं, कृलकः, वशीकृटं, मृत्तिकाकृटं, वामलूरं, स्पर्मीकः.

To MOLEST, *v. a.* आयाप् (c. 10. यासयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), परियाध्, प्रवाध्, अधिबाध्, उपरुध् (c. 7. रुग्ण्डि-रोड्), रुध्, तप् (c. 10. तापयति-यितुं), सन्नप्, णेड (c. 10. पीडयति-यितुं), उपपीड्, अभिपीड्, क्रिण् (c. 9. क्रिञ्चति, क्रेशितुं), यष् (c. 10. व्यथयति-यितुं), अर्दं (c. 10. अर्दयति-यितुं).

MOLESTATION, *s.* क्रेशः, बाध्, धा. बाधनं, उपरोधः, पीडा, व्याधा, दुःखं, आयासः, प्रयासः, उपद्रवः, उपप्रवः; 'free from molestation,' निरुपद्रवः-वा-वं.

MOLESTED, *a.* बाधितः-ता-तं, पीडितः-ता-तं, क्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, क्रेशितः-ता-तं, परिक्रिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपरुद्धः-द्धा-द्धं, व्यथितः-ता-तं, उपपीडितः-ता-तं.

MOLLIENT, *a.* मृदुकारी-रिणी-रि (न्), स्निग्धकारी &c. See EMOLLIENT.

MOLLIFICATION, *s.* मृदूकरणं, स्निग्धीकरणं, शमनं, प्रशमनं, उपशमनं.

MOLLIFIED, *p. p.* मृदूकृतः-ता-तं, शमितः-ता-तं, उपशान्तः-न्ता-न्तं.

To MOLLIFY, *v. a.* मृदूकृ, स्निग्धीकृ, कोमलीकृ, शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशम्, उपशम्, सान्त् or शान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), उपसान्त्, अभिशान्तं.

MOLLUSCA, *s. pl.* कोमलशरीरविशिष्टा प्राणिजातिः.

To MOLT, *v. a.* See To MOULT.

MOMENT, *a.* विलीनः-जा-नं, द्रुतधातुमयः-यी-यं, विलीनधातुमयः &c.

MOMENT, *s.* (Minute portion of time) क्षणः, विपलं, पलं, बुद्धिः *f.*,

निमेषः, निमिषः, मात्रा; 'the present moment,' आपातः; 'for the present moment,' आपाततम्; 'in a moment,' क्षणात् क्षणेन, निमेषमात्रेण, क्षणमात्रेण, क्षणान्तरे, एकपदे, एकविपले; 'for a moment,' क्षणं-क्षेन, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं, मुहुर्भू; 'at that moment,' तत्क्षणात्-क्षे, तत्काले, तदानीमिष; 'every moment,' प्रतिक्षणं, अनुक्षणं, क्षणे क्षणं; 'the next moment,' क्षणान्तरे; 'auspicious moment,' लग्नं. See INSTANT. (Importance) गुरुता-त्वं, गौरवं, प्रभावः, भारः.

MOMENTARILY, *adv.* क्षणे-खं-यात्, तत्क्षणे. प्रतिक्षणं, सद्यम्, सपदि, क्षणमात्रं, निमेषमात्रं.

MOMENTARY, *a.* क्षणिकः-का-को-कं, क्षणी-शिनी-णि (न्), क्षणभूतः-ता-तं, क्षणमात्रस्थायी-यिनी &c., क्षणस्थायी &c., अत्यल्पकालस्थायी &c., अल्पकालीनः-ना-नं, अत्यल्पकालीनः-ना-नं, अचिरः-रा-रं, अचिरस्थायी &c., साद्यस्कः-स्की-स्कं, नैमिषः-पी-पं, नैमिषिकः-को-कं, तत्क्षणिकः-को-कं, तात्कालिकः-को-कं, क्षण in comp.; as, 'a momentary obstacle,' क्षणविग्रहः; 'a momentary flash,' क्षणप्रभा.

MOMENTOUS, *a.* गुरुः-वी-रु, गुर्वयः-या-यं, बह्वयः &c., महार्थः &c. गुरुप्रभावः-वा-वं, अलघुः-युः-यु; 'a momentous affair,' गुरुकार्यं. See IMPORTANT.

MOMENTOUSNESS, *a.* गुरुता-त्वं, गौरवं, गुर्वयता, प्रभावः, अलघुता.

MOMENTUM, *s.* वेगः, आवेगः, संवेगः, आपातः, गतिवेगः.

MONACHAL, *a.* मठवाससम्बन्धी-न्यिनी-न्यि (न्). See MONASTIC.

MONACHISM, *s.* मठवासः, मठाध्यासनं, वनवासः, वानप्रस्थता, अरथवासः, वैखानसमठः, संसारत्यागः, उदासीनता.

MONAD, MONADE, *s.* तन्मात्रं, मात्रं, अणुमात्रं, अवेद्यवस्तु *m.*, अवेद्यवस्तु *m.*, अदृश्यवस्तु *m.*, अखण्डनीयवस्तु.

MONARCH, *a.* राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, नृपः, पार्थिवः, भूपः, नरपतिः *m.*, महोपतिः *m.*, अधिपः, अधिपतिः *m.*, महाराजः, अधिराजः, ईश्वरः, अधीश्वरः, 'universal monarch, सधाद् *m.* (जं), महाले-श्वरः, चक्रवर्ती *m.* (नं). See KING.

MONARCHAL, MONARCHIC, MONARCHICAL, *a.* (Relating or suited to a monarch) राजकीयः -या -यं, राजकीयः -ग्या -ग्यं, राजोचितः -ता -तं, आधिराजिकः -की -कं, राज in comp. -(Vested in a single ruler) एकराजाधीनः -ता -तं, एकराजायतः -त्रा -त्रं, सधाड-धीनः -ता -तं, एकराजकः -का -कं, एकप्रभुः -का -कं.

MONARCHY, *s.* एकराजशासनं, एकराजाधिपत्यं, एकाधिपत्यं, एकराजकत्वं, एकभञ्जकत्वं, एकस्वामित्वं, राजत्वं, राज्यं, नृपत्वं, नरन्दत्वं.

MONASTERY, *s.* मठः, आश्रमः, वानप्रस्थाश्रमः, मुनियामः, मुनिवासस्थानं, धर्मशाला, पुण्यस्थानं, पुण्यालयः, पुण्यवनं.

MONASTIC, MONASTICAL, *a.* मठवाससन्धी -न्धनी -न्धि (नं), आश्रम-सन्धी &c., आश्रमी -मिणी &c., आश्रमिकः -की -कं, मुनिसन्धी &c.

MONDAY, *s.* सोमवारः, चन्द्रवारः, इन्द्रवारः, सोमवारः.

MONEY, *a.* मुद्रासन्धी -न्धनी -न्धि (नं), मद्रिकः -की -कं.

MONEY, *s.* (Coin) मुद्रा, दीनारः, नाणकं, टङ्का, टङ्ककः, निष्कः -धकं, कापिपणं.-(Riches, wealth) धनं, अर्थः, विव्रं, द्रव्यं, विभवः, वैभवः, सम्पत्तिः *f.*, रिकषं, धनसम्पत्तिः *f.*, धनसाहस्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनवैपुल्यं, 'love of money, धनलोभः, अर्थलोभः, धनाशाः, 'making money, धनार्जनं, द्रव्यार्जनं.

MONEY-BAG, *s.* कोषः, कोशः, धनकोषः, मुद्राकोषः.

MONEY-BOX, *s.* मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, धनभाण्डं, दीनारभाण्डं.

MONEY-CHANGER, *s.* मुद्रापरिवर्तकः, हुशिक्रापचक्रवर्णरूप्यादिपरिवर्तकः, धनत्यापारी *m.* (नं), मुद्रात्यापारी.

MONEYED, *a.* धनयान -यती -यत (तं), धनी -निधी -नि (नं), धनिकः -का -कं, सधनः -ता -तं, धनाढ्यः -द्या -द्यं, महाधनः -ता -तं, द्रव्यवान् &c., विधवान् &c.

MONEY-LENDER, *s.* कुसोदिकः, कुसोदः -ता -तं, कुसोदिकः, कुसोदनीयी *m.* (नं), चार्पुषिकः, गृह्णीनीयी *m.*, निषाद्वयुषणीयी *m.* (नं), कलोप-नीयी *m.*, कृणदाता *m.* (नं), धनिकः, धनप्रयोगी *m.* (नं).

MONEY-LESS, *a.* धनहीनः -ता -तं, अधनः -ता -तं, निर्धनः -ता -तं, द्रव्य-हीनः -ता -तं, अर्थहीनः &c., विव्रहीनः &c., योषधनः &c., गतार्थः -था -थं.

MONGER, *s.* व्यापारी *m.* (नं), व्यवसायी *m.* (नं), क्रयविक्रयिकः, विक्रेता *m.* (नं), वणिक् *m.* (नं).

MONGREL, *a.* मङ्गलगजातीयः -या -यं, मङ्गलगजातीयः -या -यं, मङ्गलगजातः -ता -तं, मङ्गलगजः -जा -जं, विजातीयः -या -यं, मङ्गलीयः -या -यं.

MONITION, *s.* उपदेशः, प्रसादेशः, प्रबोधः -धनं, मन्त्रणं, बोधः -धनं.

MONITOR, *s.* (Warner, admonisher) मन्ता *m.* (नं), अधिमन्ता *m.*, मन्त्री *m.* (नं), बोधकः, प्रबोधकः, उपदेशकः, प्रसादेशकः, शिक्षकः.-(In a school) उपशिक्षकः, उपगुरुः *m.*

MONITORIAL, *s.* उपशिक्षकसन्धी -न्धनी &c., उपशिक्षामसन्धी &c.

MONITORY, MONITIVE, *a.* उपदेशकः -का -कं, उपदेशालकः -का -कं, उपदेशरूपः -पा -पं, शिक्षकः -का -कं, उद्बोधकः -का -कं, प्रबोधकः &c.

MONK, *s.* मठवासी *m.* (नं), मुनिः *m.*, सव्यासी *m.* (नं), योगी *m.* (नं), यती *m.* (नं), तपस्वी *m.* (नं), वैखानसः, उदासीनः, वैरागी *m.* (नं),

वैरागिकः, वैराग्याश्रमी *m.*, वानप्रस्थः, संसारत्यागी *m.*, लोकत्यागी *m.*, स्रष्टृसङ्गपरित्यागी *m.*

MONKEY, *s.* वानरः, कपिः *m.*, प्रवगः, प्रवङ्गः -ङ्गमः, मकैटः, शाखासृगः, वृक्षचरः, कम्पी *m.* (नं), कम्पाकः, कम्पाहः *m.*, वनौकाः *m.* (सं), बलिमुखः, बलीमुखः, कलिप्रियः, कीशः, हनुमान् *m.* (नं), रामदूतः; 'Female monkey, वानरी *f.*, मकैटी; 'monkey-like, कापयः -यी -यं; 'monkey-tricks, वानरचेष्टा, मकैटचेष्टा.-(Iron weight) लोहभारः.

MONKISH, *a.* मुनिसन्धी -न्धनी &c., मुनिसदृशः -शी -शं.

MONOCHORD, *s.* एकतन्त्री *m.* (नं), एकतारी *m.* (नं), एकतन्त्रीयाद्यं.

MONOCULAR, MONOCULARS, *a.* एकाक्षः -क्षा -क्षं, एकलोचनः -ता -तं, एकनेत्रः -त्रा -त्रं, काणः -णा -णं, एकाक्षिकलः -ला -लं.

MONOGAMIST, *s.* एकपत्नीकः, एकभार्याकः, सकृद्विवाही *m.* (नं), अपुन-विवाही *m.*, एकस्त्रीकः.

MONOGAMY, *s.* एकपत्नीव्रतं, एकभार्याव्रतं, एकस्त्रीविवाहः, सकृद्विवाहः, अपुनविवाहः.

MONOGRAM, *s.* परम्परमयुक्तं नामाद्याक्षरं.

MONOLOGUE, *s.* आत्मभाषणं, आत्मगतभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वसमीपभाषणं.

MONOMACHY, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वन्द्वं, द्वन्द्वयोधनं, निपुद्धं.

MONOMANIA, *s.* एकविषयोन्मादः, एकविषयविशेषः, एकविषयभानिः *f.*

MONOMANIAC, *s.* एकविषयोन्मत्तः, एकविषयविशिष्टः, एकविषयभानः.

MONOPERATOUS, *a.* एकदलकः -का -कं, एकदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MONOPOLIST, MONOPOLIZER, *s.* (One who purchases the whole of a commodity) पृथक्क्रता *m.* (नं), पृथक्क्रयी *m.* (नं), मध्यभासक्रता, एकव्यवसायी *m.*-(One who takes the whole) पृथक्क्राहकः, मध्यक्राहकः.

To MONOPOLIZE, *v. a.* (Purchase the whole of a commodity with the view of selling at higher prices) अधिकमूल्यविक्रय-युक्त्या मध्यभासं पृथक् क्रो (c. 9. क्रोशति -शीते, क्रेतुं) or मध्यपक्षद्वयादि पृथक् क्रो or मध्यद्वयागं पृथक् क्रयं कृ.-(Take or obtain the whole) मध्यं ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or प्राप् (c. 5. -प्राप्नोति -प्राप्नुं), साकल्यं ग्रहं or पृथक् ग्रहं.-(Have the sole right of dealing) एकव्यवसायं कृ, एकव्यापारं कृ, क्रयविक्रयाधिकारम् एकतो or असामान्येन धृ (c. 10. धारयति -धरतुं).

MONOPOLIZED, *p. p.* पृथक्गृहीतः -ता -तं, पृथक्क्रोतः -ता -तं, पृथक्प्राप्तः &c.

MONOPOLY, *s.* एकव्यवसायः, एकव्यापारः, एकव्यवहारः, एकपण्या, एकवाणिज्यं, असामान्यव्यवहारः, एकप्रयोगः, असामान्यप्रयोगः, क्रयवि-क्रययोर् एकाधिकारः.

MONOSYLLABIC, *a.* एकाक्षरः -रा -रं, एकाक्षरी -रिणी -रि (नं).

MONOSYLLABLE, *s.* एकाक्षरं, एकाक्षरशब्दः, एकाक्षरविशिष्टः शब्दः.

MONOTHEISM, *s.* सङ्घैतं, सङ्घैतवादः, केवलेश्वरवादः, केवलेश्वरमतं.

MONOTHEIST, *s.* सङ्घैतवादी *m.* (नं), सङ्घैतवादी *m.*, केवलेश्वरवादी *m.*

MONOTONOUS, *a.* (Having but one tone) एकस्वरः -रा -रं, एकतानः -ता -तं, एकस्वनः -ता -तं, समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः -रा -रं, अनन्य-स्वरः -रा -रं.-(Always the same, tediously uniform) एकरूपः -पा -पं, एकप्रकारः -रा -रं, समरूपः -पा -पं, समानरूपः -पा -पं, सम-मानः -ता -तं, एकसारः -रा -रं, निर्विकारः -रा -रं, निर्विक्रियः -या -यं, अविशेषः -पा -पं, एकरङ्गी -रङ्गी &c.

MONOTONOUSLY, *adv.* एकस्वरेण, समस्वरेण, एकरूपेण, समरूपेण, सम-मानं, निर्विकारं, अविकारेण.

MONOTONY, *s.* (Sameness of tone) एकस्वरः, स्वरैक्यं, स्वरभेदः, स्वर-समता, स्वरसमानता, समानस्वरत्वं, स्वरभेदाभावः.-(Dull uniformity)

एकरूपता, समरूपता, समसमानता, समानरूपता, एकव्यापारत्व, सम-
व्यापारत्व, व्यापारभेदः, विकाराभावः, विशेषाभावः.

MONSOON, *s.* (Rainy season) वृष्टिकालः, मेघागमः, मेघकालः, मेघसमयः,
वनसमयः, पञ्चैत्यकालः, जलदागमः, प्रावृद्धकालः.

MONSTER, *s.* (Something unnatural) अद्भुत, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु *m.*,
अपूव्यविषयः, महोद्भूतः.—(Something deformed) अपरूपवस्तु *m.*,
विरूपविषयः, अपरूपः, अपरूपता, वैरूप्य.—(A being enormously
large or very frightful) राक्षसशरीरः, भीमशरीरः, विकटाकारः,
विकटरूपः, घोररूपी *m.* (नं), सुबुद्ध्यस्मिन्.—(Horribly wicked
person) राक्षसः, रावणः, घोरकल्मी *m.* (नं).

MONSTROSITY, *s.* See MONSTER.

MONSTROUS, *a.* (Unnatural, extraordinary, out of the course
of nature) अद्भुतः-ता-तै, महोद्भूतः-ता-तै, अपूव्यः-ज्ञो-ज्ञै, विरूप्यः-
-शा-शै, विरूप्यः-क्षा-क्षै, सुहिमार्गवर्हिगैः-ता-तै, सुहिमार्गविषयः-
-क्षा-क्षै, सुहिमार्गवासः &c.—(Deformed) अपरूपः-पा-पं, विरूपः-
-पा-पं.—(Enormously large) राक्षसशरीरः-रा-रै, अतिवृहच्छरीरः-
-रा-रै, विकटशरीरः &c., अतिमहान्-हती-हत् (त्), सुमहान् &c.,
अतिवृहन्-हती &c., सुबुद्ध्यस्मिन्-शा-शै.—(Frightful) घोररूपी-
-पिणी &c., घोरकृतिः-ति-ति, विकटाकारः-रा-रै, भीमदर्शनः-ना-
-नै, रौद्रदर्शनः &c., करालरूपः-पा-पं.—(Atrocious) दारुणः-शा-
-शै, अघोरः-रा-रै, विकटः-टा-टै.

MONSTROUSLY, *adv.* अद्भुतं, विकटं, दारुणं, भृशं, अतिशयं-येन, अतीव.

MONSTROUSNESS, *s.* अद्भुतता, अघोरता, घोरता, दारुणता, विकटता.

MONTH, *s.* मासः, मास *m.*, पक्षद्वयं, पक्षयुगं, नाक्षत्रं, यथाः, वर्षांशः,
वर्षाङ्गः. The following are the twelve Hindu months,
1. चैत्रः, corresponding to the last half of March and the
first half of April, 2. वैशाखः, April, May, 3. ज्येष्ठः, May,
June, 4. आषाढः, June, July, 5. श्रावणः, July, August, 6. भाद्रः
or भाद्रपदः, August, September, 7. आश्विनः or आश्वयुजः,
September, October, 8. कार्तिकः, October, November, 9. मार्ग-
शीर्षः, November, December, 10. पौषः, December, January,
11. माघः, January, February, 12. फाल्गुनः, February, March.
—(Lunar month) चान्द्रमासः; 'half of a lunar month,' पक्षः;
'light or first half of the month,' शुक्लपक्षः, शुद्धपक्षः, सितपक्षः,
पूर्वपक्षः, प्रथमपक्षः, द्वेषपक्षः; 'dark or second half of
the month,' कृष्णपक्षः, तमिस्रः, तमिस्रपक्षः, उत्तरपक्षः, अक्षयपक्षः, बहलः;
'last day of the half-month,' पक्षान्तः, पक्षावसरः.—(Solar
month) सौरमासः, सौरः; 'a month old,' मासजातः-ता-तै,
मासीनः-ना-नै.

MONTHLY, *a.* मासिकः-की-कै, मासीनः-ना-नै, मास्यः-स्या-स्यं, प्राति-
मासिकः-की-कै, मासानुमासिकः-का-कै; 'half-monthly,' आर्ध-
मासिकः-की-कै, पक्षिकः-की-कै; 'monthly allowance,' मासिकं.

MONTHLY, *adv.* प्रतिमासं, मासे मासे, मासि मासि, अनुमासं.

MONUMENT, *s.* (Memorial) स्मरणार्थकचिह्नं.—(Tomb, monument
to the dead) चित्तं, शैलं, चितापूर्वकं, चैवः, स्तूपः, समाधिः *m.*

MONUMENTAL, *a.* (Memorial) स्मरणार्थकः-का-कै.—(Belonging
to a tomb) चैवसंस्थानी-स्थानी-स्थि (नं).

Mood, *s.* (Temper of mind) वृत्तिः *f.*, चित्तवृत्तिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, भावः,
मनोभावः, प्रकृतिः *f.*, मनःस्थितिः *f.*, मनोवस्था; 'cheerful mood,'
आनन्दवृत्तिः *f.*, हास्यवृत्तिः *f.*—(In grammar) वाच्यं, अच्ये.—(In
logic) प्रकारः, रूपं.

MOODINESS, *s.* उदासीनता, क्रोधशीलता, विषमता, काकेश्य, चक्रता.

MOODY, *a.* क्रोधवशाद् उदासीनः-ना-नै or उदासवृत्तिः-ति-ति or
विषमः-शा-शै, क्रोधशीलः-ला-लै, उच्छिन्नः-ता-तै, दीनमनः-ना-
-नै (नं), उद्विग्नमनः &c., चित्तोद्विग्नः-गना-रनै, ककेश्यः वा
-यं, चक्रभायः &c., रुष्टः-डा-डै.

MOON, *s.* चन्द्रः-न्द्रकः, चन्द्रमाः *m.* (नं), सोमः-मा *m.* (नं), इन्दुः *m.*,
विषुः *m.*—(Marked like a hare or rabbit) शशी *m.* (नं),
शशाङ्कः, शशधरः, शशभृत् *m.*, शशविन्दुः *m.*, शशलाञ्छनः.—(Mark-
ing the night) रजनीकरः, निशाकरः, क्षपाकरः, निशाकेतुः *m.*—
(Lord of the night) निशापतिः *m.*, क्षपानाथः, यामिनीपतिः *m.*,
निशीथिनीनाथः, रजनीनाथः.—(Gem of the night) रात्रिमणिः *m.*,
निशामणिः.—(Lord of the constellations) नक्षत्रनाथः, नक्षत्रपतिः,
चक्षुशः, उडुपतिः, उडुपतिः, उडुपतिः *m.* (नं), दाक्षायिणीपतिः *m.*, तारा-
धिपतिः *m.*, भपतिः *m.*—(The repository and produce of
nectar or ambrosia, which is supposed to be distilled in
its rays) अमृतसूः *m.*, अमृतदीपतिः *m.*, अमृताधारः, अमृतसुतः *m.*,
सुधाधिनिः *m.*, सुधाधारः, सुधामूर्तिः *m.*, सुधामूर्तिः *m.*, सुधाशुः, सुधाकरः,
सुधाङ्गः, पीयूषरश्मिः *m.*, पीयूषमहाः *m.* (नं), पीयूषनिधिः *m.*—(Having
cool rays or radiance) शीतांशुः *m.*, शीतमयूखः, शीतमरीचिः *m.*,
शीतभाजुः *m.*, हिमांशुः *m.*, हिमकरः, हिमरश्मिः *m.*, हिमसुतिः *m.*,
शीतरश्मिः *m.* (नं), शीतगुः *m.*, हिमध्रुवः, प्रालेयांशुः *m.*, तुहिनांशुः *m.*—
(Having white rays or pale radiance) शुभांशुः *m.*, सितांशुः,
सितरश्मिः *m.*, सितदीपतिः *m.*, श्वेतधामा *m.* (नं), श्वेतमरीचिः *m.* (नं),
शुचिमरीचिः *m.* (नं), क्षायामूर्तिः *m.*—(Marked like a peacock) मृगाङ्कः,
मृगविन्दुः *m.*, हरिणाङ्कः, हरिणकलङ्कः, मृगलाञ्छनः, मृगधरः, क्षयामृगधरः.
—(Containing many digits) कलानिधिः *m.*, कलापूर्वः, कलावान् *m.*
(नं), कलाभृत् *m.*, कलापतिः *m.*—(Forming the crest of Siva)
शिवशेखरः, हरशेखरः, हरचूडामणिः *m.*—(Brother of Lakshmi,
as having been reproduced with that goddess from the
ocean when it was churned by the gods and asuras)
लक्ष्मीसहजः, श्रीसहोदरः.—(Husband of Rohini) रोहिणीपतिः *m.*,
रोहिणीशः, रोहिणीवज्रभः.—(The butter of the ocean, or pro-
duced by the churning of the ocean) अम्रितनयनकः.—
(Friend, companion or lord of the lotuses, many of these
flowers opening their petals in the night and closing
them in the day) कुमुदबान्धवः, कुमुदबन्धुः *m.*, कुमुदपतिः, कुमुदेशः,
कुमुदप्रियः, कुमुदिनीपतिः *m.*, कुमुदिनीनाथः, सज्जः.—(Lord of
plants or herbs) जोषधीनाथः, जोषधीपतिः *m.*, जोषधीशः.—
(Drawn by white horses) श्वेतवाजी *m.* (नं), श्वेतवाहनः.—
(Drawn by ten horses) दशवाजी *m.*—(Dispeller of darkness)
तमोहरः, तमोनुद् *m.*, तमोनुदः, तमोघ्नः, तमोपहः, तिमिररिपुः *m.*—
(Regulating the days of the month) तिथिप्रवर्धी *m.*, पट्टैचिः *m.*
(Garlanded with stars) तारापीठः.—(King of kings) राजराजः.
—(Broken-bodied, having been cut in two by the trident
of Siva, as a punishment for having violated the wife of
Vrihaspati) भगनात्मा *m.*—(Lord of Brahmans) ब्रह्मपतिः *m.*,
ब्रह्मराजः.—(Lord of the moonlight) कोमुदीपतिः *m.* Other
names for the moon of less obvious derivation are शैवानुकाः,
श्रीः, कैरवी *m.* (नं), कलापिनी, हरिः *m.*, मास *m.*, चन्द्रः; 'the
autumnal moon,' शरच्चन्द्रः; 'orb or disk of the moon,'
चन्द्रविचः, चन्द्रमण्डलं, चन्द्रगोलः-लं; 'day of the moon,' तिथिः.

See LUNAR; 'digit of the moon,' चन्द्रकला, चन्द्ररेखा, इन्दुरेखा, चन्द्रलेखा; 'full moon,' पूर्णचन्द्रः, पूर्णिमा, पूर्णन्दुः. See FULL MOON; 'new moon,' नवशशी *m.* (नं), नवचन्द्रः, अमा, अमावसी, अमावासी, अमावस्या, अमावास्या, अमावसी, प्रतिपच्चन्द्रः, दशैः, सूर्येन्दु-सङ्क्रमः, कुहूः *f.*, तिथिष्वयः, नहेन्दुकला; 'moon of the first quarter,' बालचन्द्रः; 'day of new moon,' मासान्तः; 'full or new moon, or the last day of a lunar fortnight,' पञ्चदशी, पक्षान्तः; 'the first day of the moon's increase or wane, or of a lunar fortnight,' प्रतिपद् *f.*; 'fortnight of the waxing moon,' शुक्लपक्षः, सितपक्षः, शुद्धपक्षः; 'fortnight of the waning moon,' कृष्णपक्षः, तमिस्रपक्षः, उत्तरपक्षः; 'the full or change of the moon, or the junction of the 15th and 1st of a half-month,' पक्षेतिथिः *m.*, प्रतिपत्यसदृशोरनरः; 'moon a little gibbous, or one digit less than full,' अनुमतिः *f.*, कलाहीनः; 'moon a little horned,' सिनीवाली; 'half moon,' चन्द्रार्द्धः; 'a false moon,' चन्द्राभासः; 'having a face like the moon,' चन्द्रमुखी *f.*, शशिवदनः; 'rise of the moon,' चन्द्रोदयः; 'spots on the moon's disk,' लाम्बन्तः, कलङ्कः; 'the wife of the moon,' रोहिणी, चन्द्रकान्ता.

MOON-BEAM, *s.* चन्द्रपादः, शशिपादः, चन्द्रकिरणः, चन्द्ररश्मिः *m.*, शशिकिरणः, शशिकरः, शशिमयूखः, संशुः *m.*, सोमांशुः *m.*, चन्द्रांशुः *m.*, चन्द्रिका, चन्द्रमरीचिः *m.*, पृष्णेनकः.

MOONLESS, *a.* चन्द्रहीनः -ना -नं, शशिहीनः &c., नष्टचन्द्रः -न्द्रा -न्द्रं.

MOONLIGHT, *s.* चन्द्रप्रभा, शशिप्रभा, चन्द्रप्रकाशः, चन्द्रिका, चन्द्रिमा, ज्योत्स्ना, चन्द्रज्योतिस् *n.*, चन्द्रातपः, चन्द्रगोलिका, कौमुदी, चन्द्रशाला, दीपिका, चान्द्री, मालती, तुहिनं, समतारद्विणी, कैरवी, हरिचन्दनं, मुदी, चन्द्रकः.

MOONLIGHT, *a.* ज्योत्स्नः -त्स्नी -त्स्नं, ज्योत्स्नायुक्तः -क्ता -क्तं; 'a moon-light night,' ज्योत्स्नी, ज्योत्स्नी -त्स्निका.

MOON-PLANT, *s.* चन्द्रवल्ली, सोमवल्ली -रिः *f.*, सोमवल्लीका, सोमलता, सोमः, वयस्या, वयस्या, ब्रह्मी, ब्राह्मी, मत्स्याक्षी.

MOONSHINE, *s.* चन्द्रप्रभा, चन्द्रद्युतिः *f.*, चन्द्रदीप्तिः. See MOONLIGHT.

MOON-STONE, MOON-GEM, *s.* चन्द्रकान्तः, चन्द्रमणिः *m.*, सोमकान्तः, चन्द्रोपलः, चन्द्रिकाद्रावः.

MOONSTRUCK, *a.* विधिप्रबुद्धिः -द्धिः -द्धि, विप्रतबुद्धिः &c., हतबुद्धिः &c.

MOONY, *a.* अर्द्धचन्द्रध्वजाङ्कितः -ता -तं, अर्द्धचन्द्रध्वजविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

MOOR, *s.* जङ्गलभूमिः *f.*, खिलभूमिः *f.*, अनुपमः *f.*, कच्छः, कच्छभूः.

To MOOR, *v. a.* रज्जुना or रज्जा नौकां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्).

MOORED, *p. p.* रज्जुना or गुणेन बद्धः -द्धा -द्धं, रज्जुबद्धः &c.

MOOR-LAND, *s.* अनुपभूमिः *f.*, कच्छभूमिः *f.*, खिलभूमिः *f.* See MOOR.

MOORY, *a.* अनुपः -पा -पं, आनुपः -पी -पं, कच्छः -च्छा -च्छं, खिलः -ला -लं.

MOUSE, *s.* (Kind of deer) शिखरः, सखरः.

To MOOT, *v. a.* (Discuss) विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), वितर्कं (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विवद् (c. 1. -वदति -ते -दिनुं), विवादास्पदीकृ, विचारास्पदीकृ, वितर्कास्पदीकृ.-(Bring forward) उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं).

MOOT, MOOT-CASE, MOOT-POINT, *s.* विचारविषयः, विचारपदं, विचारास्पदं, विचारस्पलं, विवादास्पदं, विवादविषयः, सन्दिग्धविषयः, अनिव्यक्तविषयः, अविज्ञानः.

MOOTED, *p. p.* विचारितः -ता -तं, वादप्रस्तः -स्ता -स्तं, विचारास्पदीकृतः &c.

MOOP, *s.* मात्रेणी, सम्मात्रेणी, शोधनी, विमार्गेः, परिष्कारकः.

To MOOP, *v. a.* मृन् (c. 2. माहिं -धुं), सम्मृन्, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं). To MOPE, *v. n.* विषद् (c. 1. -पोदति -यन्ते), अयसद्, उदास (c. 2. -आले -आसितुं), विषखीभू, उड्गिनीभू, दुर्मेनस् (nom. दुर्मेनायते), उन्मनस्, द्वे (c. 1. प्रापति, द्वातुं).

MOPING, MOPISH, *a.* विषयः -खा -खं, अयसन्नः -न्ना -न्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी -सिनी -सि (न्), दुर्मेनाः -नाः -नः (स्), उड्गिनमनाः &c., उन्मननाः &c.

MOPPET, MOPSEY, *s.* पटपुत्रिका, वस्त्रपुत्रिका, वस्त्रसङ्ग्रहणी पुत्रलिका.

MORAL, *a.* (Virtuous) सदाचारः -रा -रं, सदाचारी -रिणी -रि (न्), धार्मिकः -की -कं, धर्माचारी &c., धर्मचारी &c., साधुः -धुः -ध्वी -धुः, साधुवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं, सुचरितः -ता -तं, सच्चरितः -ता -तं, साध्विचारः -रा -रं, धर्म्यः -र्म्या -र्म्यं, धर्मी &c., सुधर्मी -र्मी -र्मं (न्), धर्मेभूत *m. f. n.*, न्यायाचारः &c., वृत्तवान् -वती -वत् (त्), अयसनी &c., पुण्यः -स्या -स्यं, साध्विकः -की -कं, नीतिमान् &c.-(Relating to the practice of men, or to actions good or evil) लोकायवहारसङ्घर्षी &c., लोकाचारविषयकः -का -कं, सदसदाचारसङ्घर्षी &c., सदसङ्घर्ष-हारविषयः -या -यं, विधिनियेधान्वितः -ता -तं.-(Subject to moral laws, bound by precepts and prohibitions) विधिनियेधाधीनः -ना -नं, विधिनियेधाग्रः -न्ना -न्नं, विधिनियेधवान् &c., नियमाधीनः &c.-(Supported by reason or probability, founded on experience) अनुमानसिद्धः -द्धा -द्धं, युक्तिसिद्धः &c., आनुमानिकः -की -कं, यौक्तिकः -की -कं, अनुभूतिसिद्धः &c., युक्तिभाष्यः -व्या -व्यं, अनुमानमूलः -ला -लं; 'moral philosophy,' नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या, व्यवहारशास्त्रं, नीतिः *f.*

MORAL, *s.* (Moral doctrine taught by a fiction) तात्पर्यं, तात्पर्यार्थः, अभिप्रायः, भावार्थः, तात्त्विकं, ध्वनितार्थः, गर्भः.

MORALIST, *s.* (Teacher of moral duties) नीतिशास्त्रोपदेशकः, नीत्युपदेश *m.* (दृ), नीतिशिक्षकः, धर्मोपदेशी *m.* (न्), नीतिविषयकः, सदसङ्घिवचकः, नीतिशास्त्रज्ञः, नीतिविद्याज्ञः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यविचारः.-(Mere moral person) नीतिमार्गोपलक्षी *m.*, केवलनीतिमार्गोपलक्षी.

MORALITY, *s.* (System of moral duties) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, व्यवहारशास्त्रं, नयः, नयविद्या, नयशास्त्रं, अर्थशास्त्रं, विनयविद्या, शीलविद्या, सदसङ्घिचारः, सदसङ्घिवचकः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यविचारः, कर्त्तव्याकर्त्तव्यविवेकः; 'as invented by Vrihaspati,' बाह्यस्यन्तः.-(Practice of moral duties, virtue) धर्मानुष्ठानं, धर्माचरणं, धर्माचारता, धर्मेः, धर्मेत्वं, सदाचारत्वं, सच्चरितं, सुचरितं, साधुशीलता, पुण्यता, पुण्यशीलत्वं, साधुवृत्तं.-(Conformity to the principles of rectitude) धर्मानुसारित्वं, न्यायानुसारः, न्यायः, धर्म्यता, धर्मेत्वं.

To MORALIZE, *v. a.* (Apply to the purposes of moral instruction) हितोपदेशास्पदीकृ, धर्मोपदेशास्पदीकृ, नीतिशिक्षास्पदीकृ.

To MORALIZE, *v. n.* (Make moral reflections) हितोपदेशं कृ, धर्मोपदेशं कृ, नीत्युपदेशं कृ, हितोपदेशं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

MORALIZER, *s.* हितोपदेशकः, धर्मोपदेश *m.* (दृ), नीतिशिक्षकः.

MORALLY, *adv.* (According to the rules of morality) नीतिशास्त्रतः, नीतिशास्त्रयत्, नीतितः.-(Virtuously) धर्मेण, धर्मेतम्, न्यायतः.-(According to reason or the usual course of things) अनुमानेन, युक्ता, अनुमानतः, युक्तितः, यथासम्भवं.

MORALS, *s.* (System of morality) नीतिः *f.*, नीतिशास्त्रं, नीतिविद्या. See MORALITY. (Conduct) आचारः, आचरणं, आचरितं, चरितं, व्यवहारः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, रीतिः *f.*; 'good morals,' विनयः, सदाचारः, सचरितं, सुचरितं, साधुचरितं, शीलः, सुशीलः.

MORASS, *s.* कच्छः, कच्छभूः *f.*, अनूपः, अनूपभूः *f.*, जलाढ्यभूमिः *f.*, पक्विलभूः *f.*, चाप्यभूः *f.*

MORBID, *a.* अस्वस्थः -स्या -स्यं, असुस्थः &c., रोगी -गिणी -गि (न); रोगवान् -वती -वत् (त), स्रोगः -गा -गै, विकारी &c., विकृतः -ता -तै, व्याधितः -ता -तै.

MORBIDNESS, *s.* अस्वस्थता, अस्वस्थ्यं, असुस्थता, स्रोगता, रोगित्वं.

MORBIFIC, MORBIFICAL, *a.* रोगजनकः -का -कं, रोगकरः -रा -रं, अस्वस्थजनकः &c., व्याधिकरः -रा -रं, अनारोग्यकरः &c., रोगदः -दा -दं.

MORBOSE, *a.* रोगजनितः -ता -तै, रोगजः -जा -जं, असुस्थः -स्या -स्यं.

MORDACIOUS, *a.* दंशकः -का -कं, दंशनकारी -रिणी -रि (न).

MORDACITY, *s.* दंशकता, दंशनशीलता, दंशनं, दंशनगुणः.

MORDICANT, *a.* खादकः -का -कं, अरुष्करः -रो -रं, दंशकः &c.

MORE, *a.* अधिकः -का -कं, अधिकतरः -रा -रं, अधिकसंख्यकः -का -कं, भूयान् -यसी -यः (स्), भूयिष्ठः -ष्टा -ष्टं, उत्तरः -रा -रं, अनिरेकी -किणी -कि (न), अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, परः -रा -रं, परतरः -रा -रं; often expressed by the comparative affixes तर and ईयस्; as, 'more in number,' बहुतरः -रा -रं, वंदीयान् &c.; 'more or less,' न्यूनाधिकः -का -कं, न्यूनातिरेकः -का -कं; 'more than a thousand,' परःसहस्रः -सा -सं; 'more than a hundred,' परं शतं.

MORE, *s.* आधिक्यं, अधिकता, सातिरेक्यं, अतिरिक्तता, उद्रेकः, सातिश्रय्यं; 'more or less,' न्यूनाधिक्यं, न्यूनातिरेक्यं, न्यूनातिरिक्तं; 'neither more nor less,' अन्यूनानतिरिक्तं; 'no more,' कृतं, अलं with inst. c.; as, 'no more of this ceremony!' कृतम् आदरेण, अलम् आदरेण; 'what more need I say?' किम् अन्यत्, किम् बहुना.

MORE, *adv.* अधिकं, अधिकतरं, भूयस्, भूयिष्ठं, अतिरिक्तं, परं; or often expressed by the comparative affixes तर and ईयस्; as, 'more heavy,' गुरुतरः -रा -रं, गरीयान् -यसी -यः (स्); 'more and more,' उन्नरोन्नरं, अधिकाधिकं; 'how much more?' किम्युनरं, किमुत, सुतरां.—(Any more, again) पुनरं, भूयस्.

MOREOVER, *s.* अपिच, अपरच, अपरं, परं, परच. परन्तु, अपरन्तु, अन्यच्च, किञ्च, अधिकन्तु, अधिकं, पुनश्च, अपिच, अपि.

MORBUND, *a.* मुमूर्षुः -र्षुः -र्षु, मृनकत्यः -त्या -त्यं, मृतप्रायः -या -यं.

MORINGA, *s.* See MORUNGA.

MORION, *s.* शिरस्त्रं, शिरस्त्राणं, शिरस्कं, मस्तकरक्षणी, शीर्षकं.

MORN, MORNING, *s.* प्रभातं, प्रातःकालः, प्रातःसमयः, प्रभातकालः, प्रत्यूषकालः, प्रत्यूषः, प्रत्यूषस् *n.*, प्रतुषः, प्रतुषस् *n.*, उपः, उपस् *n.*, उपाकालः, विभातं -तकं, भातः, शुष्टं, अरुणः, अरुणोदयः, कत्यं, कात्यं, अहर्मुखं, दिनसमुखं, दिनारम्भः, दिनादिः *m.*, निशावसानं, निशान्तः -न्तं, अषाढः, रात्रिविगमः, प्राबोधिकः, वासरसङ्कः.—(As opposed to afternoon) पूषोहः or पूषोहः, प्राहः, पूषोहकालः, प्राहकालः; 'in the morning,' प्रातरं, प्रभाते, प्रातःकाले, प्रभातकाले, प्रतुषे, उपा, प्रगे, प्राह्णे, पूषोह्णे, निशान्ते, पूषोह्णस्; 'to be chanted in the morning,' प्रातर्गेयः -या -यं; 'early in the morning,' सुप्रातरं, अतिप्रभाते, अतिप्रगे; 'to-morrow morning,' अः प्रभाते; 'good morning,' सुप्रभातं; 'morning, noon, and evening,' त्रिकालं.

MORNING, *a.* प्रातरं in comp., प्रातःकालीनः -ना -नं, प्रातःकालिकः -की -कं, प्रभातीयः -या -यं, प्रभातिकः -की -कं, प्रगेतनः -नी -नं, प्राह्णेतनः -नी -नं, पूषोह्णेतनः -नी -नं, उपस्यः -स्या -स्यं, औषिकः -की -कं, औषयः -सी -सं, वैयुहः -वी -हं; 'morning duties,' प्रातःकृत्यं; 'morning ablution,' प्रातःस्नानं; 'morning meal,' प्रातराशः, प्रातभोजनं.

MORNING-GOWN, *s.* प्रातःकाले भूतो लघुप्राधारः, प्रातर्वसनं, प्रातर्वस्त्रं.

MORNING-STAR, *s.* प्रभातसूचकतारा, प्रभाततारा, शुक्रः.

MORNING-TWILIGHT, *s.* प्रातःसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, पूर्वसन्ध्या, प्रभातसन्ध्या.

MOROSE, *a.* कर्कशस्वभावः -वा -वं, कटुस्वभावः -वा -वं, कर्कशभावः -वा -वं, कर्कशशीलः -ला -लं, वक्रभावः -वा -वं, सदावक्रः -क्ता -क्तं, रुक्षस्वभावः -वा -वं, नैकृतिकः -की -कं, प्रतीपः -पा -पं, उदासीनः -ना -नं, उदासवृत्तिः -त्तिः -त्ति, अरुनुदः -दा -दं, दुःशीलः -ला -लं, वामशीलः &c.

MOROSELY, *adv.* कर्कशस्वभावात्, कटुस्वभावात्, कर्कशं, कर्कशेन, वक्रभावेन, सदावक्रवत्, दुःशीलत्वात्, रुक्षस्वभावात्.

MOROSENESS, *s.* कर्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, कटुता, कटुशीलता, दुःशीलता, दौःशीत्यं, वक्रता, वक्रशीलता, स्वभाववक्रता, स्वभावकर्कश्यं, स्वभावकटुता, उदासीनता, उदासवृत्तित्वं, प्रतीपता, वामशीलता, निकृतिः *f.*, शुक्रता.

MORROW, *s.* (The day next after the present) परदिवसः, परदिनं. अस्तनदिवसः, सागामिदिवसः, कल्यं; 'to-morrow, on the morrow,' अस्, परेशुस्, परदिने, परदिवसे, परेद्यपि, कवि, कत्ये, अन्येशुस्.—(The next day subsequent to any day) उत्तरदिवसः, उत्तरदिनं, उत्तरेशुस्; 'the day after to-morrow,' परश्चस्; 'to-morrow morning,' अः प्रभाते.

MORSEL, *s.* (Mouthful, small piece of food) दासः, पिष्टः, कवलः; 'a morsel as big as an egg,' अखडपरिमाणो दासः.—(Piece, bit) खडः -खडकः, सुदुभागः, लघुः, शकलः, भिन्नं, भिन्नं, भित्तिः *f.*; 'a dainty morsel,' सुदासः.

MORSURE, *s.* दंशनं, विदंशनं, दंशः, दंशकरणं.

MORTAL, *a.* (Subject to death) मर्याधीनः -ना -नं, मर्त्यः -र्त्या -र्तं, मर्त्यः -या -यं, नाशाधीनः -ना -नं, कालाधीनः -ता -तं, मृत्युधीनः -ना -नं, मरणधर्मेकः -का -कं, मृत्युधर्मेकः -का -कं, मृत्युवशः -शा -शं, मरणवशः &c., अनवान् -वती -वत् (त), अनित्यः -त्या -त्यं.—(Deadly) प्राणघातकः -का -कं, प्राणहरः -रा -रं, प्राणान्तिकः -की -कं, प्राणान्तकः &c., जीवान्तकः &c., प्राणहारी -रिणी -रि (न), प्राणनाशकः -का -कं, मारात्मकः -का -कं, मृत्युजनकः -का -कं, मर्त्यभेदी -दिनी &c., मर्त्यान्तिकः &c., अन्तकरः -रा -रं.—(Belonging to man, human) मानुषः -पी -पं, पिकः -की -कं, मनुष्यजातीयः -या -यं, मनुष्यधर्मेकः -का -कं, पौरुषेयः -यी -यं; 'mortal state,' मानुषदशा.

MORTAL, *s.* (A human being) मर्त्यः, मनुष्यः, मानुषः, मानवः, प्राणी *m.* (न), प्राणभृत् *m.*, जन्मी *m.* (न), जन्मवान् *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, देहभृत् *m.*, तनुभृत् *m.*, चेतनः, मृत्युपार्थ, मरणपार्थ.

MORTALITY, *s.* (Subjection to death) मर्याधीनता, मर्त्यता, मृत्युवशता, नाशाधीनता, मृत्युधर्मेकः, मरणधर्मेकः, अनित्यता.—(Human nature) मनुष्यता -त्वं, मानुषं, मानुषत्वं -ता, पुरुषता.—(Death, death of great numbers) मृत्युः *m.*, मरणं, अखयः, नाशः, बहुनाशः, बहुवननाशः.

MORTALLY, *adv.* प्राणनाशेन, प्राणघातेन, सनाशं, सप्राणघातं, सप्राणनाशं; 'mortally wounded,' भिन्नमर्त्यो -र्त्या -र्तं (न).

MORTAR, *s.* (Vessel in which substances are pounded) उलूखलं, उदूखलं -लं, उदूखलं; 'pestle and mortar,' उलूखलमुषले; 'pounded in a mortar,' उलूखलिकः -की -कं.—(Cement) बुधा, लेपः, विलेपः, चूखेलेपः, कर्करलेपः, उदपेयः; 'very hard,' वक्रलेपः.

MORTGAGE, *s.* आधिः *m.*, स्वाधराधिः *m.*, ज्ञेयाधिः, स्वाधरधनाधिः *m.*, आधानं, आधनं, ज्ञेयत्वात्, स्वाधरधनत्वात्, भूमित्वात्, उपत्वात्, स्वाधरधन्यकः, धन्यकः, उपनिधिः *m.*, भूमिनिधेयः.

To MORTGAGE, *v. a.* आधीकृ, ज्ञेयादि स्वाधरधनं न्य (c. 4. -अस्वति

-असिन्) or निक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), न्यासं दा, बन्धकं दा, न्यासीकृ.
MORTGAGED, *p. p.* आधीकृतः-ता-तं, न्यासीकृतः-ता-तं, न्यासः-स्ता-स्तं,
उपन्यासः &c.; 'to be mortgaged,' आधेयः-या-यं.

MORTGAGEE, *s.* आधिपारी *m.* (नं), न्यासधारी *m.* (नं), आधिपयाही *m.*
(नं), बन्धकग्राही *m.*, बन्धकधारी *m.*, आधिप्राहकः.

MORTGAGER, *s.* आधिदाता *m.* (नं), बन्धकदाता *m.*, आधीकर्त्री *m.* (नं).

MORTIFEROUS, *a.* मृत्युननकः-का-कं, मरणावहः-हा-हं, प्राणघातकः &c.

MORTIFICATION, *s.* (In surgery, local extinction of life) मांसनाशः,
मांसनिपाकः, मांसपाकः, चेतनानाशः, जीवितनाशः, मांसकोषः, मांस-
विद्रुधिः *m.*, मांसपूतिः *f.*—(Subjugation of the passions and
appetites) दमः, दानिः *f.*, दमनः, संयमः-मनं, इन्द्रियदमः, इन्द्रियजयः,
इन्द्रियपराजयः, इन्द्रियसंयमः, जितेन्द्रियत्वं, इन्द्रियवशीकरणं, कामावसायः,
वीतकामत्वं, विषयपराङ्मुखाता.—(By penance, &c.) तपस्, तपश्चर्या,
तपस्या, कृच्छ्रं, कायक्रोशः, वैराग्यं.—(Humiliation, vexation)
अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, मानभङ्गः, मानखण्डनं, अभिमानखण्डनं, मान-
हानिः *f.*, तेजोभङ्गः, दर्पोभङ्गः, अपकर्षः-प्रेषणं, व्यथा, दुःखं, क्रोशः, विड-
खना.—(Disappointment) आशाभङ्गः, मनोभङ्गः, आशानाशः,
इच्छानाशः, इच्छाविनाशः, इच्छाक्षयः, उल्काहन्तः.

MORTIFIED, *p. p.* (In surgery) नष्टमांसः-हा-सं, नष्टचेतनः-ना-नं,
कोषघातः-वती-वत् (नं), सतिपक्षः-क्षा-कं.—(Subdued) दान्तः-न्ता-
नं, दमितः-ता-तं, संयमितः-ता-तं, यशीकृतः-ता-तं, जितः-ता-तं;
'one whose passions are mortified,' जितेन्द्रियः, यतेन्द्रियः,
संयतेन्द्रियः, वीतकामः, वीतरागः, वीतस्पृहः, विरक्तः, वैरागी *m.* (नं),
जितकामः, जितकामक्रोधादिः *m.*—(Humiliated, vexed) अभिभूतः-
ता-तं, पराभूतः-ता-तं, खडितः-ता-तं, भग्नमानः-ना-नं, क्रिष्टः-हा-
हं, सव्यथः-या-यं, उद्विग्नः-गता-ग्नं, विद्विष्टः-ता-तं.

TO MORTIFY, *v. a.* (Destroy the vitality of) जीवित्वं or चैतन्यं नष्ट
(c. 10. नाशयति-यितुं), चेतनानाशं कृ, चैतन्यनाशं कृ.—(Subdue)
दम् (c. 10. दमयति-यितुं), यशीकृ, जि (c. 1. जयति, जेतुं), पराजिः
'one's passions,' इन्द्रियाणि दम्, इन्द्रियदमनं कृ; 'the body,'
शरीरक्रोशं कृ.—(Humble) अभिभू, अपकृष्य (c. 1. -कर्षति-क्रुष्टुं), मानं
भञ्ज (c. 7. भनक्ति, भञ्जुं) or खण्ड (c. 10. खण्डयति-यितुं), अभिमा-
नखण्डनं कृ, मानविध्वंसं कृ.—(Vex) क्रिष्टु (c. 9. क्रिष्टाति, क्रेशितुं),
व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), तप् (c. 10. तापयति-यितुं).

TO MORTIFY, *v. n.* (Lose vitality, as flesh) नष्टचैतन्यः-न्या-न्यं भू,
नष्टजीवित्वः-न्ता-न्तं भू, नष्टमानः-सा-सं भू, मांसिकदेशे पृथीभू, कोषीभू.
—(Practise austerities) तप् (c. 4. तप्यते), तपस् तप्, तपस् (nom.
तपस्यति), तपश्चर्या कृ, वैराग्याचरणं कृ, शरीरक्रोशं कृ, ब्रह्मचर्यं कृ.

MORTIFYING, *a.* मानभञ्जकः-का-कं, दर्पोभञ्जकः &c., व्यथाकरः-रा-रं.
MORTISE, *s.* काष्ठछिद्रं, काष्ठसन्धिः *m.*, काष्ठग्रहणी, काष्ठपरणी, दाहछिद्रं,
दाहसीवनं, काष्ठसीयनं, काष्ठरन्ध्रं.

TO MORTISE, *v. a.* सन्यकाष्ठपरणायेम् एककाष्ठायं छिद्रं (c. 7. छिनत्ति,
छेत्तुं), काष्ठग्रहणं कृ, काष्ठग्रहं सन्या (c. 3. -हृषति-धातुं).

MORTMAIN, *s.* सन्यादेयभोगः, परादेयभोगः, सदेयभोगः.

MORUNGA, *s.* (Plant) शोभाघ्ननः, शोभनकः, शोभाघ्ननः, सोभाघ्ननः,
शियुः *m.*, मोक्षगन्धः-न्यकः, सखीवः, साखीवः, काखीवः, मोचकः;
'its root,' शियुमूलं; 'seed,' शियुजं, शियुबीजं.

MOOSAIC, *a.* नानावर्णप्रसररत्नितः-ता-तं, नानाविधप्रसररत्नितः-ता-तं,
नानावर्णद्वयप्रसिद्धिः &c.; 'mosaic work,' चित्रकम् *n.* (नं).

MOSQUE, *s.* यावनधर्ममस्जिदः, यावनधर्ममन्दिरं, यावनप्रासादः.

Moss, *s.* शिलापत्तिका, शैवलः, शैवालः, शैवलः, शैवालः, शैवालः, शैवं.

कावारं, शूकरी, शूकरी, शूकराक्षाना, वराहक्षाना.

Moss-grow, *a.* शैवलानृतः-ता-तं, शैवलाद्यादितः-ता-तं, रुद्धशैवलः &c.

Mossy, *a.* शैवालमयः-यो-यं, सशैवालः-ला-लं, शैवालयुक्तः-क्ता-कं,
शैवालितः-ता-तं, शैवालविशिष्टः-हा-हं, शैवली-लिनी-लि (नं).

MOST, *a.* भूयिष्ठः-हा-हं, अधिकतमः-मा-मं, अधिकतरः-रा-रं, अधिकः-
-का-कं, अधिकसंख्यकः-का-कं, परमः-मा-मं, उत्तमः-मा-मं; 'the
most part,' भूयान्-यसी-यः (स), भूयिष्ठः &c., बहुतरः-रा-रं,
बहुतमः-मा-मं; 'for the most part,' भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्,
बाहुल्येन, बहुशम्.

MOST, *adv.* भूयिष्ठं, आधिकं, अधिकतरं, अधिकतमं, भूयस्, परमं; often
expressed by the superlative affixes तम and इष्ठ, as, 'most
excellent,' श्रेष्ठतमः-मा-मं, श्रेष्ठः-हा-हं; 'most heavy,' गुरुतमः-
मा-मं, गरिष्ठः &c., or by सति or सु or अत्यन्त or अतिशय pre-
fixed; as, 'most powerful,' अतिबलवान् &c.

MOST, *s.* अधिकभागः, भूयिष्ठभागः, परभागः, परमभागः, बहुतरभागः,
बहुतमभागः, अधिकपक्षः, उत्तमभागः, उत्तमपक्षः, अधिकांशः.

MOSTLY, *adv.* भूयिष्ठं, प्रायस्, प्रायशस्, प्रायेण, बहुशस्, बाहुल्येन, बहुधा,
भूयस्, सामान्यतम्, बहुतरं, साधारण्येन.

MOTE, *s.* अणुः *m.*, अणुरेणुः *m.*, चमरेणुः *m. f.*, रिखा, लिखा, कणः,
कणिका, पारिमासद्वयं, अणुरेणुनालं, जालसूत्र्यमरीचिस्यं रजस्, जाल-
कान्तरप्रविष्टादिसरश्मिस्थितं यदृजस्, ध्वंसी *m.* (नं), समागमः.

MOTH, *s.* पतङ्गः, पतङ्गमः, पतङ्गिका, शलभः, शरभः, कीटः; 'moth-
like,' शालभः-भी-भं.

MOTH-EATEN, *a.* कीटभक्षितः-ता-तं, कीटसादितः-ता-तं.

MOTHER, *s.* माता *f.* (नृ), जननी, जनयित्री, जनिका, प्रजनिका, प्रजा-
यिनी, प्रसविनी, प्रसवित्री, प्रसवकत्री, प्रमूः *f.*, सुः *f.*, अम्मा, सधिका,
अच्छालिका, जनी, प्रमवस्थली, धात्री, मा, उत्प्रादिका; 'mother of
a son or of offspring,' पुत्रिणी, पुत्रवती, सुतिनी, सुतवती, प्रजा-
यती, अपसवती; 'of one child,' एकोदरा; 'of seven children,'
सप्तयस्करा; 'who has recently had a child,' प्रसूतिका, सूतिका,
प्रसूता; 'step-mother,' विमाता *f.* (नृ), सपत्नी माता; 'mother-
in-law,' श्वश्रूः *f.*; 'mother and father,' मातापितरौ *m. du.*,
मातरपितरौ; 'mother of a hero,' वीरप्रसविनी; 'mother's
house,' मातृगृहं; 'mother's family,' मातृकुलं; 'born of a
different mother,' भिन्नोदरः-रा-रं, अन्योदरः &c., असोदरः &c.

MOTHER, *a.* (Native) स्वाभाविकः-को-कं, साहजिकः-को-कं, सहजः-
-जा-जं, जन्म or जाति in comp.; as, 'mother-tongue,' जन्म-
भाषा, जातिभाषा; 'mother-country,' जन्मभूमिः *f.*

MOTHER-IN-LAW, *s.* श्वश्रूः *f.*, गुरुपत्नी; 'mother and father in
law,' श्वश्रूश्चशुरी *m. du.*

MOTHER-OF-PEARL, *s.* शुक्रिबधूः *f.*, शुक्रिपट्टं, मुक्तास्फोटः, मुक्तागारं.

MOTHERHOOD, *s.* मातृत्वं-ता, जननीत्वं, मातृभावः, पुत्रिणीत्वं, सुतिनीत्वं.

MOTHERLESS, *a.* अमातृकः-का-कं, मातृहीनः-ना-नं, मृतमातृकः &c.,
मातृरहितः-ता-तं, गतमातृकः-का-कं, हीनमातृकः &c.

MOTHERLY, *a.* मातृसन्धिः-भा-भं, मातृसदृशः-शी-शं, मातृकत्वः-त्या-
-त्यं, मातृतुल्यः-त्या-त्यं, मातृकः-का-कं, मातृ in comp.

MOTHERLY, *adv.* मातृवत्, मातृरूपेण, मातृभावेन, मातृधर्मानुसारेण.

MOTION, *s.* गतिः *f.*, गमनं, चलनं, चारं, चरणं, सचरणं, सरणं, चोपनं,
खेलितं, खेलिका; 'swift motion,' त्वरितगतिः *f.*; 'slow mo-
tion,' मन्दगतिः *f.*, मन्दगमनं; 'backward motion,' विपरीतगतिः *f.*
—(Animal action) चेष्टा, चेष्टितं.—(Gesture) इङ्गितं, इङ्गः, अङ्ग-

विक्षेपः, आङ्गिकवेष्टा.—(Agitation) द्योभः, अन्तःद्योभः, वेगः.—(Impulse, feeling) वेगः, मनोवेगः, मनोवृत्तिः *f.*, मनोविकारः, रागः, चिह्नरागः, चिह्नद्योभः, भ्रष्टः, वासना, बुद्धिः *f.*, कल्पना, रसः.—(Proposition made) कर्तव्योपन्यासः, उपन्यासः, कर्तव्यसूचकवाक्यं, वाक्यं.—(Stool) रेकः, रेचनं-ना, उच्चारः, उच्चरितः; 'to put in motion,' चल (c. 10. चालयति-यितुं).

To MOTION, *v. a.* इङ्गितं कृ, सङ्केतं कृ, अङ्गविक्षेपं कृ, अङ्गसंचालनं कृ. MOTIONLESS, *a.* अचलः-ला-लं, निश्चलः-ला-लं, निश्चलः-धा-धं, अचेष्टः &c., निचेष्टः &c., गतिहीनः-ना-नं, गतिशून्यः-न्या-न्यं, निष्कम्पः-म्या-म्यं, अस्पन्दः-न्दा-न्दं, निस्पन्दः &c., स्थिरः-रा-रं, स्रजः-आ-अं, अगतिकः-का-कं, स्रजः-वा-वं.

Motive, *a.* (Causing motion, &c.) चालकः-का-कं, प्रवर्तकः-का-कं, संचारकः-का-कं, प्रयोजकः-का-कं, व्यापारी-रिणी-रि (न), हेतुकः-का-कं, कारणिकः-की-कं.

Motive, *s.* (That which incites to action, cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं-ज्ञकं, प्रवृत्तिनिमित्तं, प्रवर्तकं, प्रयोजकं, प्रयोगः, उत्तेजनं, उत्तेजकं, निदानं, नियन्त्रणं, कार्यः; 'without motive,' अकस्मात्, निष्प्रयोजनं, असति प्रयोजने, अकारणात्, हेतुना विना; 'relation between the motive and the effect,' प्रयोज्यप्रयोजकभावः.

Motley, *a.* चित्रविचित्रः-चा-चं, नानाविधः-धा-धं, नानाप्रकारः-रा-रं, नानावर्णः-शी-शं, नानारूपः-पा-पं, भिन्नरूपः-पा-पं, नानारङ्गी-द्विणी-द्वि (न), बहुरङ्गी &c., विविधः &c.

MOTOR, MOTORY, *a.* चालकः-का-कं, संचारकः-का-कं, सारकः &c.

MOTTLED, *a.* चित्रितः-ता-तं, चित्रः-चा-चं, कर्तुरितः-ता-तं.

MOTTO, *s.* वाक्यं, वचनं, लेखः, श्लोकः, कविता, विज्ञापनलेखः, मुद्रालेखः.

Mould, *s.* (Earth, soil) मृत्तिका, मृद *f.*, मृदा, पांशुः *m.*, भूमिः *f.*, खलः, 'black mould,' नीलमृत्तिका.—(Concretion formed from damp) कलङ्कः, शुष्ककलङ्कः, जेदजकलङ्कः, जेदजमलं.—(Cast) संस्कारः, साकारः, साकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*, संस्थानं, संयानं, रूपं.

To MOULD, *v. a.* (Cause to contract mould) सकलङ्कं-ङ्कां कृ, कलङ्केन दुष् (c. 10. दुषयति-यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति-यितुं), जेदजमलेन दुष्.—(Fashion, form) संस्कृ, कृष् (c. 10. कल्पयति-यितुं), रूपं (c. 10. रूपयति-यितुं), सरूपं-पां कृ, रष् (c. 10. रचयति-यितुं), संस्कारं कृ.

To MOULD, *v. n.* (Contract mould) सकलङ्कः-ङ्का-ङ्कं भू, जेदव्याम्रत्वात् शुष्ककलङ्कं or शुष्कमलं बन्धु (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), कलङ्कावृत्-ता-तं भू.

MOULDED, *p. p.* कल्पितः-ता-तं, संस्कृतः-ता-तं.—(Kneaded) मर्दितः &c.

To MOULDER, *v. n.* क्षीणीभू, क्षि in pass. (क्षीयते), विष्णु in pass. (क्षीयते), विशीर्णीभू, नृ (c. 4. नोध्यति), शनैः शनैः क्षि or नश्च (c. 4. नश्यति), अत्यल्पशः क्षीणीभू or न्यूनीभू.

MOULDERING, *part. pres.* शनैः क्षीयमाणः-शा-खं, अत्यल्पं विशीर्णमाणः &c.

MOULDINESS, MOLDINESS, *s.* सकलङ्कता, समलता, मलिनता, कलङ्कपक्षं.

MOULDING, MOLDING, *s.* संस्कारः.—(Projecture of a wall) भित्ति-शीर्षं-धेकं.

MOULDY, *a.* सकलङ्कः-ङ्का-ङ्कं, समलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, कलङ्कावृत्-ता-तं, कलङ्कमयः-यी-यं, कलङ्कवान्-वती-वत् (न), मलावृत्तः &c., शुष्ककलङ्कावृत्तः &c.

To MOULT, MOLT, *v. n.* (Shed the feathers) पक्षान् or वार्षिकपक्षान् पत् (c. 10. पातयति-यितुं) or मुष् (c. 6. मुष्ति, मोक्षं, c. 10. मोचयति-यितुं) or निमुष्, वार्षिकपक्षपातं कृ, पक्षनिमीकं कृ, पक्षगलनं कृ, पक्षपरिवर्तनं कृ.

MOULTED, *p. p.* गलितपक्षः-क्षा-खं, मुक्षपक्षः &c., पतितपक्षः-शी-शं. MOULTING, *s.* पक्षपातः, पक्षपतनं, वार्षिकपक्षपतनं, पक्षनिमीकः, पक्षगलनं, वार्षिकपक्षगलनं, वार्षिकपक्षपरिवर्तनं.

MOUND, *s.* (Bank, rampart) वध्मः-धं, वध्मः, सेतुः *m.*, पिण्डनः, पिण्डलः, प्राकारः, धूलिकुट्टिम, धूलिकेदारः.—(Elevation, hillock, heap of earth) मृत्तिकावध्मः, उन्नतभूभागः, क्षुद्रपर्वतः, नाकुः *m.*, वामलूरः.

To MOUNT, *v. n.* (Rise on high) ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गलति, गन्तुं), उपरि गम्, उच्चैर् गम्, ऊर्ध्वगमनं कृ, उपरिगमनं कृ.—(Mount on horseback) अध्वम् आरुह (c. 1. -रोहति-रोटुं) or अधिरुह or अध्यारुह or समारुह or अभिरुह or अधिक्म (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अध्यारोहणं कृ; 'to mount along side,' अन्वारुह, भग्नवारुह.

To MOUNT, *v. a.* (Raise on high) ऊर्ध्वं कृ, उच्चैर् कृ, ऊर्ध्वं गम् (c. 10. गमयति-यितुं), उच्चैः कृ.—(Climb, ascend, as a hill or a horse) आरुह (c. 1. -रोहति-रोटुं), अधिरुह, अध्यारुह, समारुह, अभिरुह, अधिक्म (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अध्यारुह (c. 1. -स्कन्दति-स्कन्तुं), आ-रोहणं कृ.—(Place upon) आरुह in caus. (-रोपयति-यितुं), समारुह.

MOUNTAIN, *s.* पर्वतः, गिरिः *m.*, शैलः, अद्रिः *m.*, महोदधः, भूधरः, वसुधाधरः, धरणीधरः, धराधरः, महोदधः, जगतीधरः, भूमन् *m.*, भूधः, छात-भूत *m.*, क्षितिधरः, उद्योधरः, कुभः, धरः, धरणीकूलकः, शिखरी *m.* (न), पृथुशेखरः, तुङ्गशेखरः, मानुमान् *m.* (त), कबुक्षान् *m.* (त), ककुक्षी *m.* (न), नगः, शिलीचयः, गोचः, अहायः, शाय *m.* (न), बलाहकः, पृथुनितम्बः; 'crest or peak of a mountain,' शिखरं, गिरिशिखरं, पर्वतशृङ्गं, पर्वतायं, पर्वतमस्तकः, ककुद *f.*; 'brow of a mountain,' गिरिशृङ्गा *m.* (न); 'side or ridge,' कटकः, नितम्बः; 'mountain with three peaks,' त्रिकूटः, त्रिकूर् *m.*; 'Western mountain, behind which the sun sets,' अस्तः, वरमाचलः, चरमाद्रिः *m.*, चरमक्षाम्भूत *m.*, पश्चिमपर्वतः; 'Eastern mountain, over which the sun rises,' उदयः, उदयपर्वतः, उदयगिरिः *m.*, उदयशैलः, उदयाचलः, उदयाद्रिः *m.*, पृष्ठपर्वतः; 'hill near a mountain,' पादः, प्रत्यनपर्वतः; 'land at the foot of a mountain,' उपत्यका; 'on the top,' अधिपत्यका; 'range of mountains,' कुलपर्वतः, कुलाचलः, कुलगिरिः *m.*, कुलशैलः. There are seven principal ranges of mountains given, viz. महेन्द्रः, मलयः, सद्यः, शुक्रमान्, क्षुब्धः, विन्ध्यः, पारिपाचः-चकः or पारिपाचः-चकः. Other names of celebrated mountains or mountain ranges are हिमवान्, हिमालयः, हिमाद्रिः *m.*, हेमकूटः, आषकूटः, मात्यवान् *m.* (त), निपथः, मैनाकः also called हिरण्यनाभः and हिमवत्सुतः, गन्धमादनः, चित्रकूटः, क्रौञ्चः or क्रोञ्चः.

MOUNTAIN, *a.* पार्वतः-तो-तं, पर्वतीयः-या-यं, पार्वतीयः-या-यं, गैर-रो-रं, गैरिकः-की-कं, गैरयः-यी-यं, शैलः-ली-लं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वत or गिरि in comp. as, 'mountain torrent,' गिरिमदी.

MOUNTAINEER, *s.* पर्वतवासी *m.* (न), गिरिवासी *m.*, पर्वतीयजनः, पार्वतीयः, गिरिजः, शैलजनः, गिरिभूः *m.*, शैलाटः.

MOUNTAINOUS, *a.* पार्वतीयः-या-यं, पार्वतेयः-यी-यं, पर्वतीयः-या-यं, सपर्वतः-ता-तं, पर्वतमयः-यी-यं, सशैलः-ला-लं, समहोदधः-रा-रं.

MOUNTEBANK, *s.* छत्रवेष्टाः, निष्पावेष्टाः, कितवः, धूर्तः, कापटिकः.

MOUNTED, *p. p.* आरुहः-दा-दं, आरोपितः-ता-तं, रोपितः-ता-तं, समारोपितः-ता-तं, समारूढः &c., अधिरूढः &c., रुढः &c.; 'on horseback,' अश्वारूढः, अश्मारोही *m.* (न), हयारूढः, तुरगारूढः.

MOUNTING, *s.* (Rising) ऊर्ध्वगमनं, उपरिगमनं.—(Ascending, getting on horseback) आरोहः-हणं, अधिरोहणं, समारोहः-हणं.—

(Placing on horseback) आरोपणं, समारोपणं, आरुढीकरणं.

To MOURN, v. n. शृच् (c. 1. शोचति - चितुं), अनुशृच्, परिशृच्, शोकं कृ, शोकार्त्तः - शो - शै भू, शोचनं कृ, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेत्तुं), परिखिद्, दुःख (nom. दुःखायते, दुःखीयते), विलप (c. 1. -लपति - पितुं), प्रलप, लप, उद्विज् (c. 6. -विजते - जितुं), व्यप् (c. 1. व्यपते - पितुं), प्रव्यप्, सम्प्रव्यप्, तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सनप, रुद् (c. 2. रोदिति - तुं), परिदेव् (c. 1. -देवते - वितुं), दु (c. 4. दूयते); 'mourn exceedingly,' शृच् in freq. (शोशुच्यते).

To MOURN, v. a. (Grieve for) अनुशृच् (c. 1. -शोचति - चितुं), परिदेव् (c. 1. -देवति - ते - वितुं), विलप (c. 1. -लपति - पितुं), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति - दितुं), आक्रन्द, रुद् (c. 2. रोदिति - तुं), अभिकृश (c. 1. -क्रोशति - क्रोधुं).

MOURNED, p. p. शोचितः - ता - तं, अनुशोचितः &c., विलपितः - ता - तं.

MOURNER, s. शोचकः, अनुशोचकः, शोकी *m.* (न), खेदी *m.* (न), परिदेवी *m.* (न), परिदेवकः, विलपनकृत *m.*, विलापी *m.*, शोककज्ञे *m.* (ज्ञे), अनुतापी *m.*, सिद्धमानः. — (One who wears a funeral dress) समङ्गलवपी *m.* (न).

MOURNFUL, a. (Expressing sorrow) शोकमूचकः - का - कं, खेदमूचकः &c., शोकबोधकः - का - कं शोकार्थकः - का - कं. — (Sorrowful, said of persons) शोकी - फिकी - फि (न), शोकार्त्तः - शो - शै, शोकाव्यतः - ता - तं, सशोकः - जा - क, खेदी &c., खेदयुक्तः - क्त - कं, खिदः - वा - वं, उद्विग्नः - ग्ना - ग्नं, उद्विग्नमनाः - ना - नः (स), विषादी &c., दुःखी &c., दुःखाव्यतः - ता - तं, दुःमेनाः &c., विमनाः &c., समन्युः - न्यु - न्यु. — (Causing sorrow, lamentable) शोकजनकः &c., शोकदः - दा - दं, शोचनीयः - या - यं, शोच्यः - च्या - च्यं, शोचितव्यः - व्या - व्यं, शोकावहः - हा - हं, दुःखावहः &c., खेदजनकः - का - कं, शोकार्त्तः - हा - हं, शोचनार्हः &c.

MOURNFULLY, adv. सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, शोकेन, शोकपूर्व.

MOURNFULNESS, s. शोकः, सशोकता, दुःखं, दुःखिता, उद्वेगः, उद्विग्नता, खेदः, शोच्यता, शोचनीयता, शोकजनकता.

MOURNING, s. (Sorrow, lamentation) शोकः, शोचनं, अनुशोचनं, खेदः, विलपनं, विलापः, परिदेवनं - ना, रोदनं, रुदनं, आक्रन्दनं, दुःखं. — (Dress worn by mourners) समङ्गलवेषः, अनुश्रमवेषः, समङ्गलकालीनवेषः, अनुश्रमकालीनवेषः, शोकमूचकवेषः. According to the Hindu notion defilement is contracted by the death of a relation; hence the following terms, expressive of a season of mourning, imply a season of impurity; as, अशोचं, अशोचं, कालाशोचं, सपाहः; 'one in such a state,' अशोचि - चिनी - चि (न).

MOUSE, s. मृषिकः - का, मूषकः, आसुः *m.*, इन्दुर, इन्दुसः *m.*, गिरिः *f.*, गिरिका, दीना, विलेश्यः, वज्रदन्तः, धाम्यारिः *m.*, चिह्ना.

MOUSE-TRAP, s. मृषिकग्रहणार्थं कूटयन्त्रं, मृषिकोन्मापः, मृषिकपञ्जरः.

MOUTH, s. मुखं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं, आननं, लपनं, तुण्ड - गडः, तुण्डः - खी *m. f.*, श्मन् indec.; 'the corner of the mouth,' मूक्षन् *n.*, मुखं, मूक्षन् *n.*, मूक्षि *n.*, मूक्षि *n.*, मूक्षिन् *n.*, मूक्षिणी *f.*, मूक्षिणी; 'the two corners,' मूक्षणी *n. du.*, अष्टप्रान्ती *m. du.*; 'dryness of the mouth,' मुखशोषः; 'washing the mouth,' मुखमार्जनं, मुखप्रक्षालनं; 'rinsing the mouth,' आचमनं; 'to open the mouth,' मुखं व्यादा; 'to stop the mouth,' वाक्कुलम्भं कृ; 'from the mouth,' मुखतः; 'relating to the mouth,' मुखाधीयः - या - यं. — (Aperture, orifice) मुखं, चिद्रं, द्वारं, प्रमुखं. — (Mouth of a river) सम्प्रेदः, सङ्गमः, सिन्धुसङ्गमः.

To MOUTH, v. a. and n. (Speak with a big pompous voice)

उच्चेःस्वरेण or गर्वितस्वरेण वद् (c. 1. वदति - दितुं), उद्धतस्वरेण वद्. — (Chew, devour) चव् (c. 1. चर्वति - वितुं), c. 10. चर्वयति - पितुं), यस् (c. 1. यसति - सितुं), भक्ष् (c. 10. भक्षयति - पितुं).

MOUTHFUL, s. घ्रासः, पिण्डः, मुखपूरणं, कवकः, गखुषः - पा, गडोलः, गखोलः, गुडेरः - रत्नः, सितः; 'three mouthfuls of water,' जलगखपूरयं.

MOUTHLESS, a. मुखहीनः - ना - नं, मुखरहितः - ता - तं, निवृत्तः - खा - खं.

MOUTHPIECE, s. मुखनाली, पुटः, जिह्वाली; 'of a flute,' ददुरपुटः. — (One who speaks for others) मुखं.

MOVABLE, a. चरः - रा - रं, चरिणः - णु - णु, चलः - ला - लं, चलनः - ना - नं, चलिणः &c., जङ्गमः - मा - मं, गमनशीलः - ला - लं, गमनयोग्यः - ग्या - ग्यं, गमनशक्तः - क्ता - क्तं, अस्थावरः - रा - रं, वसः - सा - सं, जगन् - गती - गत् (त), इङ्गः - ङ्गा - ङ्गं, चलनक्षमः - मा - मं; 'movable and immovable,' चराचरः - रा - रं, चलाचलः - ला - लं.

MOVABLENESS, s. चरिण्यता, चलिण्यता, गमनशीलता, चलनयोग्यता, गतिशीलत्वं, अस्थावरता, चरभावः, चलभावः, गमनशक्तिः *f.*

MOVABLES, s. pl. अस्थावराणि *n. pl.*, अस्थावरद्रव्यं - व्याधि *n. pl.*, चरद्रव्याणि, चलद्रव्याणि, जङ्गमद्रव्याणि, अस्थावरधनं.

To MOVE, v. a. (Put in motion, cause to change place) चल् (c. 10. चालयति - पितुं), विचल, सञ्चल, मृ (c. 10. सारयति - पितुं), चर् (c. 10. चारयति - पितुं), सञ्चर्, स्थानान्तरं गम् (c. 10. गमयति - पितुं), स्थानान्तरकृ. — (Impel) प्रेर (c. 10. ईरयति - पितुं), नृद् (c. 6. नुदति, नोत्तुं), प्रणुद्, चुद् (c. 10. चोदयति - पितुं), प्रचुद्, सचुद्. — (Draw) कृप् (c. 1. कर्पति, c. 6. कृपति - ते, क्रुधे), सामाकृष्. — (Incite to action, influence) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्रयति - पितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति - पितुं), प्रोत्सह् (c. 10. -साहयति - पितुं), उत्सह् चेष्ट (c. 10. चेष्टयति - पितुं), प्ररुच् (c. 10. -रोचयति - पितुं), प्रेर. — (Excite tenderness, pity, &c.) कर्णुणं जन् (c. 10. जनयति - पितुं), कारुष्यं or दयाम् उत्पद् (c. 10. -पादयति - पितुं), हृदयं व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यदुं), हृदयं स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पृष्टुं), हृदयम् आद्रीकृ. — (Affect) उपहन् (c. 2. -हन्ति - न्तुं); 'with grief,' शोकोपहतं - तां कृ. — (Agitate) झुम् (c. 10. झोभयति - पितुं), विझुम्, व्याझुम्. — (Make a proposal) उपन्यम् (c. 4. -अन्यति - असितुं), कर्त्रव्योपन्यासं कृ, कर्त्रव्योपन्यासं कृ, कर्त्रव्योपन्यासं कृ. — (Move away, move off) अपमृ, अपानुद्, अपनुद्, व्यपनुद्. — (Move a piece at chess) शारिं परिणी (c. 1. -णयति - णेतुं) or समनाद् नी, शारिपरिणायं कृ.

To MOVE, v. n. चल (c. 1. चलति - लितुं), मृ (c. 1. सरति, स्रुं), प्रमृ, चर् (c. 1. चरति - रितुं), गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), या (c. 2. याति - तुं), इ (c. 2. इति - तुं), इङ्ग (c. 1. इङ्गति - ङ्गितुं), चुप् (c. 1. चोपति - पितुं), चंह (c. 1. चंहते - हितुं), गतिविशिष्टः - हा - हं भू. — (Change place) स्थानान्तरं गम्, स्थलान्तरं गम् or या. — (Change residence) गृहान्तरं गम्, वासान्तरं गम्. — (Have vital action) चेष्ट (c. 1. चेष्टते - पितुं), आत्मानं चेष्ट, चेष्टां कृ. — (Begin a march) प्रस्थापनं कृ, प्रस्था (c. 1. -तिष्ठति - स्थानुं); 'move on,' प्रमृ, प्रगम्, प्रया, चल; 'move off,' अपमृ, अपया, अपक्रम् (c. 1. -क्रामति, क्रामितुं), अपगम्; 'move about,' इतस्ततः मृ or चल, परितृ.

Move, s. चलनं, सरणं, गमनं, चेष्टा, इङ्गितं, स्थानान्तरं, स्थानान्तरगमनं. — (At chess, &c.) परिणायः, परोणायः, शारिणयनं, खेला - लनं.

MOVED, p. p. चालितः - ता - तं, चलितः - ता - तं, चारितः - ता - तं, सचारितः - ता - तं, सारितः - ता - तं, प्रचलितः - ता - तं, स्थानान्तरगतः - ता - तं, स्थानान्तरप्राप्तः - ता - तं, स्थलान्तरप्राप्तः - ता - तं. — (Impelled) प्रेरितः

-ता-तं, प्रयोदितः-ता-तं, प्रणुबः-चा-चं, प्रयोदितः-ता-तं.—(Drawn) कृष्टः-ष्टा-ष्टं, कथितः-ता-तं.—(Incited) प्रवर्जितः-ता-तं, प्रयोजितः-ता-तं, नियोजितः-ता-तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवृत्तः-चा-चं.—(Excited to pity) जातकारुण्यः-यथा-यं, जातदयः-या-यं, दयास्पृष्टदयः-या-यं.—(Affected) स्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, उपहतः-ता-तं.—(Agitated) झुम्भः-आ-भं, झोभितः-ता-तं.

MOVEMENT, *s.* चलनं, सरणं, चारः, चरणं, संचरणं, गतिः *f.*, गमनं, गमः, चोपनं, चेष्टा, चेष्टितं, इक्षितं, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, स्थानान्तरगमनं, स्थानभेदः.—(Agitation) झोभः, कम्पः.—(In music) धामः, तालः, मूर्च्छना.

MOVER, *s.* (That which gives motion) चालकः, सारकः, संचारकः.—(That which moves) चरः, चलः, चलनः.—(Proposer) उपन्यासकृत्, कर्त्तव्योपन्यासकृत्, कर्त्तव्योपस्थापकः.—(One who impels to action) प्रवर्त्तयिता *m.* (नं), प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रेरकः.

MOVING, *a.* (Exciting the affections) करुणाननकः-का-कं, कारु-स्थोत्पादकः &c., दयाननकः &c., करुणात्मकः &c., हृदयवेधकः &c., हृदयक्रमः-मा-मं, हृदयस्पृक् (श्), मर्मस्पृक्, हृदयभेदी-दिनी-दि (नं), चित्तवेधकः &c., चित्तद्रावकः &c., भावाद्वकारी &c., चित्ताद्वकारी &c.

MOVING, *part.* चलन्-लन्ती-लन् (नं), सरन् &c., चरन् &c., चलः-ला-लं, चरः-रा-रं, सरः-रा-रं, सरणः-णा-णं, चलनः-ना-नं, जङ्गमः-मा-मं, कम्पनः-ना-नं, गतिमान्-मती-मत् (नं), गामी-मिनी &c., चारी &c., सारी &c., यायी &c., सयी &c., गन्तरः-रा-रं, गन्तरः-रा-रं; 'moving in the air' साकाशगामी &c.

MOVINGLY, *adv.* यथा हृदयं स्पृश्यते तथा, यथा करुणा जायते तथा, यथा कारुण्यं उत्पद्यते तथा.

Mow, *s.* (Of hay or grain) नृणराशिः *m.*, धान्यराशिः *m.*, धान्यचितिः *f.*, धान्यचयः, धान्यसचयः, नृणोत्करः, धान्योत्करः.

To mow, *v. a.* दात्रेण or लवित्रेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अवच्छिद् or लू (c. 9. लुनाति, लघितुं) or कृत् (c. 6. कृन्नति, कर्त्तितुं) or अव-कृत्, दो or दा (c. 4. छति, c. 2. दाति-तुं).

MOWED, MOWN, *p. p.* दात्रच्छिन्नः-चा-चं, दात्रलूनः-ना-नं, लविच्छिन्नः &c., कर्त्तितः-ता-तं, अवकर्त्तितः &c., छिन्नः &c., लूनः &c.

MOWER, *s.* नृणछेदकः, नृणछिद्, नृणलवकः, नृणलविता *m.* (नं), निर्दाता *m.*

MOWING, *s.* नृणछेदः-दनं, नृणलयनं, नृणकर्त्तनं, नृणलावः.

MUCH, *a.* बहुः-हुः-ह्यी-हु, बहुलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, विपुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, भूरिः-रिः-रि, भृशः-शा-शं, सुभृशः &c., गाढः-ढा-ढं, प्रगाढः &c., घाढः &c., उघाढः &c., निर्भरः-रा-रं, भरः, अत्यन्तः-ना-नं, अत्यर्थः-था-थं, अतिरिक्तः-का-कं, अति-मात्रः-चा-चं, नितान्तः-ना-नं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, पुष्कलः-ला-लं, भूषान्-यसी-यः (श्), भूषिष्ठः-ष्टा-ष्टं, प्रभूतः-ता-तं, उत्कटः-टा-टं, पुरुः-रुः-रु, पुरुहः-हा-हं, पुरुहुः-हुः-हु, छदभः-भा-भं, रिष्मः-रा-रं, अतिवेलः-ला-लं, अति or अतिशय or सु prefixed; as, 'much pain,' अतिव्यथा, अतिशयवेदना; 'much time,' बहुकालः, दीर्घकालः; 'as much,' यावान्-वती-वत् (नं), यतिः-तिः-ति; 'so much,' तावान् &c., एतावान् &c., इयान्-यती &c., ततिः-तिः-ति; 'so much time,' तावत्कालः; 'how much?' कियान् &c., कियत्प्रमाणः-या-यं, कतिः-तिः-ति, कतिथः-था-थं, कतिपयथः &c.; 'how much time?' कियत्कालः, कियन् कालं.

Much, *adv.* बहु, भूय, भूरि, गाढं, निर्भरं, अत्यन्तं, अतिशयं-येन, अत्यर्थं, नितान्तं, प्रगाढं, उघाढं, अतिमात्रं, एतान्तम्, तीव्रं, अतितरं, सुतरं, महा in comp., सुमहत्, बलवत्, अति or अतिशय or सु prefixed;

'as much,' यावत्; 'so much,' तावत्, एतावत्, तावन्मात्रं, इयत्; 'how much?' कियत्, कति; 'how much more?' किमुत्, किम्पुनर्, सुतरं.

MUCH, *s.* बहुत्वं, बाहुत्वं, प्राचुर्यं, भूयस् *n.*, बहुभागः; 'much of what we know about the heavens is founded on calculation,' आकाशोपज्ञानभूयो गणितेन जायते; 'to make much of,' बहु म् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

MUCHNESS, *s.* बहुत्वं-ता, बाहुत्वं, प्राचुर्यं, प्राज्यता, प्रचुरता-त्वं, विपुलता.

MUCILAGE, *s.* मेदस् *n.*, वसा, वषा, अस्थिच्छेदः, अस्थिमेदस् *n.*, कफः-श्लेष्मा *m.* (नं), श्लेष्मकः, चिक्कणवस्तु *n.*, मेदुरवस्तु, छिग्धवस्तु.

MUCILAGINOUS, *a.* चिक्कणः-शा-शं, चिक्किणः-शा-शं, मेदुरः-रा-रं, श्लेष्मणः-शा-शं, कफमयः-यी-यं, कफगुणकः-का-कं, मेदस्त्री-क्षिनी-क्षि (नं), छिग्धः-ग्धा-ग्धं, श्लेष्मलः-ला-लं.

MUCK, *s.* (Dung) पुरीषं, गोमयं, अमेध्यं.—(Dirt) मलं, अमेध्यं, पङ्कः, कुपङ्कः, कर्दमः, कल्कं, जघालः-लं, कलुषं; 'To run a muck,' उन्म-स्रवद् अभिधाव्य यान् कांश्चित् सम्मुखोभूतजनान् अभिहन (c. 2.-हन्ति-न्तुं).

To MUCK, *v. a.* अमेध्येन or मलेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्तुं), पङ्केन लिप्.

MUCK-heap, MUCK-HILL, *s.* अमेध्यराशिः *m.*, मलराशिः *m.*, मलसचयः.

MUCK-SWEAT, *s.* भृशस्वेदः, अतिस्वेदः, निर्भरस्वेदः, अत्यन्तस्वेदः.

MUCK-WORM, *s.* अमेध्यकीटः, मलजः कीटः, पङ्कजः कृमिः.

MUCKY, *a.* समलः-ला-लं, मलवान्-वती-वत् (नं), मलिनः-ना-नं, मलमयः-यी-यं, पङ्की-क्षिनी-क्षि (नं), मलपङ्की &c., पङ्किलः-ला-लं, अमेध्यः-ध्या-ध्यं, कलुषी &c., सकर्दमः-मा-मं.

MUCOUS, MUCULENT, *a.* (Slimy, like mucus) चिक्कणः-शा-शं, चि-क्किणः-शा-शं, मेदुरः-रा-रं, श्लेष्मगुणकः-का-कं, कफसगुणः-शा-शं, श्लेष्मसगुणः-शा-शं, श्लेष्मलः-ला-लं, श्लेष्मणः-शा-शं, श्लेष्मिकः-की-कं.—(Secreting mucus) कफोत्पादकः-का-कं, श्लेष्मोत्पादकः &c., मलोत्पादकः &c., कफादिमलोत्पादकः &c., श्लेष्मजनकः-का-कं, श्लेष्मकरः-रा-रं, कफकरः &c.

MUCOUSNESS, *s.* श्लेष्मत्वं, श्लेष्मत्वं, सकफत्वं, चिक्कणता, मेदुरता.

MUCUS, *s.* (Viscid substance secreted by a mucous membrane)

श्लेष्मा *m.* (नं), श्लेष्मादिमलं, कफादिमलं, मलं, इन्द्रियमलं; 'of the nose,' सिंहानं, सिंहायं, सिंहायं-यकं, शिंहायकं, नासामलं, नासि-कामलं; 'of the throat,' कफः, श्लेष्मा *m.* (नं), ज्ञेदनः, ज्ञेदकः; 'of the urethra, &c.,' पुष्पिका; 'of the bowels,' आमः.

MUD, *s.* पङ्कः, कर्दमः, जघालः-लं, जलकल्कः, निपङ्गरः, पिक्किलः, श्लादः, परिष्ठा, दलादः, चुलुकः, विनपिलं, द्रापः; 'soft mud,' पङ्ककर्वटः; 'free from mud,' निष्पङ्कः-ङ्गा-ङ्गं.

MUDDINESS, *s.* पङ्कता, सपङ्कता, पङ्किलत्वं, सकर्दमता, सजघालता, कलु-पता, कालुष्यं, समलता, मालिन्यं, मलवत्त्वं, आविलत्वं.

To MUDDLE, *v. a.* कलुष (nom. कलुषयति-यितुं), मलिन (nom. मलि-नयति-यितुं), आविल (nom. आविलयति-यितुं), दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), कलुषीकृ, समलीकृ, मलिनीकृ, आविलीकृ.—(Intoxicate slightly) ईषदुन्मसीकृ, ईषदुन्मसीकृ.

MUDDLED, *p. p.* कलुषितः-ता-तं, मलिनितः-ता-तं, दुषितः-ता-तं.

MUDDY, *a.* पङ्किलः-ला-लं, पङ्की-क्षिनी-क्षि (नं), सपङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, पङ्कमयः-यी-यं, बहुपङ्कः-ङ्गा-ङ्गं, प्रचुरपङ्कः &c., सकर्दमः-मा-मं, कर्दमः-मी-मं, सजघालः-ला-लं, मलपङ्की &c., पङ्कभारकः-का-कं.—(Turbid, foul) कलुषः-पा-पं-पी-पिष्णी-पि (नं), आविलः-ला-लं, मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, मलवान्-वती &c., मली-मसः-सा-सं, मलदूषितः-ता-तं.

MUDDY-HEADED, MUDDLE-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः-द्धिः-द्धि, जडबुद्धिः &c. MUD-WALL, *s.* पट्टभित्तिः *f.*, पट्टनिर्मितः प्राकारः.

MUFF, *s.* शीतकाले स्त्रीलोकभूतं लोममयं हस्ताच्छादनं or हस्तावरणं or हस्तबाणं.

MUFFIN, *s.* शिथिलपिष्टकविशेषो यो नवनीताक्तो भूत्वा खाद्यत.

To MUFFLE, *v. a.* मुखयादि वस्त्रेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बध्नुं) or आवृ (c. 5. -वृणोति -विरिनुं -रीनुं) or आच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं) or अवहृष् (c. 7. -हृणद्भि -रोद्भि) or परिवेष्ट् (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं) or आवेष्ट्.

MUFFLED, *p. p.* यस्त्वबद्धः -द्धा -द्धं, यस्तपरिवेष्टितः -ता -तं, यस्तावरुद्धः &c., यस्ताच्छादितः -ता -तं, यस्तावृतः -ता -तं, आच्छन्नः -न्ना -न्नं, समाच्छन्नः &c.

MUFFLER, *s.* मुखाच्छादनं, मुखावरणं, मुखाच्छादनवस्त्रं, मुखावगुण्ठनं.

MUG, *s.* पानपात्रं, पानभाजनं, कांस्यं, कंसः -सं, केशः, कांश्यं, मृत्कांस्यं, जलपात्रं, जलभाजनं, जलाधारः.

MUGGY, MUGGISH, *a.* उष्णक्रियः -न्ना -न्नं, आट्टिग्रीष्मः -प्पा -प्पं, आट्टि-भिर्धतः -ता -तं, क्रिन्ननियतः -ता -तं.

MULBERRY, *s.* नृदः, पृषः, क्रमुकः, ब्रह्मदारः *m.*, पाहातः, टक्कानकः.

MULCT, *s.* दसः, धनदसः, अधेदसः, पणः, साहसं, दण्डलेशः.

To MULCT, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), धनं दा in caus. (दापयति -यितुं), साप् (c. 10. सापयति -यितुं), दण्डं प्रणी (c. 1. -णयति -णेनुं).

MULE, *s.* अश्वतरः -री, वेशरः, पेसरः, वेगसरः, खसरः, प्रखरः, सतिभारगः, मयः, निपृथः.

MULETEER, MULE-DRIVER, *s.* अश्वतरपालः -लकः, अश्वतरप्रेरकः, अश्व-तरप्रयोदकः, वेशरपः, वेशरपालः.

MULIEBRITY, *s.* स्त्रीता -त्वं, नारीत्वं, स्त्रीभावः, नारीभावः, स्त्रीणं.

MULISH, *a.* अश्वतरस्मभावः -या -वं, अश्वतरवत् प्रतीयः -पा -पं.

To MULL, *v. a.* व्यञ्जनादिना वाष् (c. 10. वासयति -यितुं), वासितं -तां कृ.

MULLER, *s.* शिलापट्टः, शिलापुत्रः -त्रकः, शिला, पेथणं -णिः -णी *f.*, पेयाकः, पेयणशिला, गृहकक्ष्यः, क्षोदः.

MULLIGRUBS, *s.* अन्तर्गलं, अन्तर्वेदना, उदरव्याथा, परिणामशूलः -लं.

MULLION, *s.* वातायने or वातायनमध्ये व्यपथायकप्रसरः.

MULTANGULAR, *a.* बहुकोणः -णा -णं, वज्रसः -सा -सं, अनेककोणः &c.

MULTIFARIOUS, *a.* बहुविधः -धा -धं, अनेकविधः &c., विविधः &c., पृथग्विधः &c., नानाविधः &c., व्याविधः &c., बहुप्रकारः -रा -रं, अनेकप्रकारः &c., नानारूपः -पा -पं, बहुरूपः &c., भिन्नरूपः &c.

MULTIFORM, *a.* बहुरूपः -पा -पी -पं, नानारूपः &c., अनेकरूपः &c., अनेकाकारः -रा -रं, नानाकारः &c., बहुप्रकारः &c., बहुविधः -धा -धं, नानाप्रकारः &c., नानाकृतिः -तिः -ति.

MULTIFORMITY, *s.* रूपबाहुल्यं, आकारबाहुल्यं, बहुरूपता, नानारूपता, अनेकरूपता, अनेकाकारता, बहुविधता.

MULTILATERAL, *a.* बहुपार्श्वः -शो -शं, अनेकपार्श्वः -धा -धं.

MULTILINEAL, *a.* बहुरेखः -खा -खं, बहुपंक्तिः -क्तिः -क्ति.

MULTINOMIAL, *a.* बहुनामकः -का -कं, बहुसंज्ञकः -का -कं.

MULTIPAROUS, *a.* बहुप्रसवः -धा -वं, बहुप्रजः -जा -जं.

MULTIPLE, *s.* (In Arithmetic or Algebra) गुणकारः.

MULTIPLIABLE, MULTIPLICABLE, *a.* गुणनीयः -या -यं, गुण्यः -व्या -व्यं, गुणनक्षयः -व्या -व्यं, हननीयः -या -यं, घातव्यः -व्या -व्यं, बध्यः -व्या -व्यं, गुणनघमः &c.

MULTPLICAND, *s.* गुणनीयं, गुण्यं, गुस्याङ्कः, हननीयं, बध्याङ्कः, पूरणीयं, पूरणीयाङ्कः.

MULTIPLICATION, *s.* (In Arithmetic, &c.) गुणनं, हननं, घातः, बधः, पूरणं, गुणत्वं -ता, अङ्कपूरणं, हनं, अन्धासः, अङ्कवृद्धिः *f.*, संस्थापृद्धिः *f.*, प्रत्युत्पन्नं, गुणाकारः -रं. The Hindus have different methods of multiplication; as, 'cross multiplication,' वज्राभ्यासः, वज्रबधः, वज्रघातः; 'duodecimal multiplication,' गोमूत्रिका; 'multiplication by a figure divided into squares,' कषाट-मन्यः *m.*; 'multiplication according to the places,' स्थान-गुणनं; 'by sub-multiples of the multiplier,' विभागगुणनं; 'by dividing the multiplier into parts, and taking the sums of the products of the multiplier,' खण्डगुणनं; 'by the whole multiplier at once,' स्वरूपगुणनं. —(Act of increasing) बहुलीकरणं, प्रचुरीकरणं, वर्धनं, वृद्धिः *f.*

MULTIPLICATIVE, *a.* गुणकः -का -कं, गुणकारः -री -र, गुणनकारी &c.

MULTIPLICITY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, बहुलत्वं -ता, अनेकत्वं -ता, अनेक्यं, प्रचुरत्वं, प्राचुर्यं, प्रभूतत्वं; 'multiplicity of meanings,' अर्थबाहुल्यं, बहुधत्वं, अनेकार्थत्वं; 'of occupations,' उद्योगबाहुल्यं; 'of objects,' विषयबाहुल्यं.

MULTIPLIED, *p. p.* or *a.* (In Arithmetic) गुणितः -ता -तं, गुणीकृतः -ता -तं, हतः -ता -तं, पूरितः -ता -तं, अग्रहतः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -वा -वं, गुण in comp.; 'a thousand multiplied by seventy-one,' एकसप्ततिगुणितं सहस्रं; 'multiplied by two,' द्विगुणः -णा -णं, द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः -ता -तं, द्विगुणीभूतः -ता -तं; 'a number multiplied by itself, स्वगुणा संख्या; 'is multiplied,' हन्यते. —(Increased) बहुलीकृतः -ता -तं, प्रचुरीकृतः &c., बहुलीभूतः &c., वर्धितः -ता -तं, वर्धितसंख्यः -ख्या -ख्यं.

MULTIPLIER, MULTIPLICATOR, *s.* गुणकः, पूरकः, अङ्कपूरकः, गुणकाङ्कः, गुणः, प्रवृत्तिः *f.*

To MULTIPLY, *v. a.* (In Arithmetic, &c.) गुण् (c. 10. गुणयति -यितुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं, caus. घातयति -यितुं), पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), गुणनं कृ, घातं कृ, हननं कृ, अङ्कपूरणं कृ. —(Increase in number) बहुलीकृ, प्रचुरीकृ, वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), संस्थापृद्धिं कृ.

To MULTIPLY, *v. n.* (Grow, increase in number) बहुलीभू, प्रचुरीभू, बहुतरीभू, अधिकतरीभू, वृष् (c. 1. वर्धते -र्धितुं), पुष्कलीभू, वर्धितसंख्यः -ख्या -ख्यं भू, अधिकसंख्यः &c. भू, भृश (nom. भृशायते).

MULTIPORENT, *a.* बहुकार्यशक्तिः -का -कं, बहुकार्यसमर्थः -धो -धं.

MULTIPRESENCE, *s.* बहुस्थानविद्यमानता, बहुस्थलविद्यमानता.

MULTISONOUS, *a.* बहुस्वनः -ना -नं, बहुध्वनिः -निः -नि, बहुनादः -दा -दं.

MULTITUDE, *s.* (A collection, number) समूहः, गणः, सङ्घः, संहतिः *f.*

सङ्घातः, शोषः, समुदायः, समवायः, वृन्दं, निग्रहः, सवयः, बधः, सवयः, समुच्चयः, सङ्ग्रहः, समानः, समजः, समलं -लो. स्तोमः, निकायः, वारः, विसरः, आकरः, व्यूहः, जातं, कदसं-सकः -कं, कदसदः, वर्गः, पेटकं, पूगः, पुन्नः, सङ्घः, सन्दोहः, सङ्कलः, व्रजः, सार्धः, कुलं, यामः in comp.; 'in multitudes,' सङ्घसङ्घः. —(Crowd, throng) बहुजन-समूहः, बहुजनसम्पदः, बहुजनसङ्घः, लोकसङ्घः, जनसमूहः, जननिग्रहः, लोकनिग्रहः, जनोपे, जनसमागमः, बहुजनमेलकः, जनता, मानुष्यकं. —(State of being many) बहुत्वं, बाहुल्यं, अनेकत्वं, अनेक्यं; 'multitude of villages,' ग्रामता.

MULTITUDINOUS, *a.* बहुलः -ला -लं, बहुः -दुः -द्वी -दु, बहुसंख्यकः -का -कं, अनेकः -का -कं, अनेकसंख्यकः -का -कं, पुष्कलः -ला -लं, सम-वायी -यिनी -यि (न्).

MULTIVIOUS, *a.* बहुनागीः -गो -गं, बहुपयः -धा -धं, प्रचुरनागीः &c.

MULTOCULAR, *a.* बहुनेत्रः-चा-च, बहुनेत्रः-ना-नं, बहुलोचनः-ना-नं.
 MUM, *a.* (Silent) निःशब्दः-न्दा-न्, तूष्णीकः-का-कं, सनालापः-पा-पं.
 MUM, *interj.* शान्ति, शब्दं मा कुरु, तूष्णीम्भन, निःशब्दो भव, हूम्, नीचैस्.
 To MUMBLE, *v. a. and n.* अस्यहवाचा or अस्यहस्वरेण वद् (c. 1. वदति-दिनु), अस्यहोच्चारणेन or अस्यहोच्चारणेन वद्, अस्यहगिरा वद्, अस्यहं वद्, अस्यहं वद् or उच्चर (c. 10. चारयति-यितुं), नीचस्वरेण वद्, उपांशु वद्, जप् (c. 1. जपति-यितुं), प्रमप.
 MUMBLED, *p. p.* अस्यहवाचा or नीचस्वरेण उच्चारितः-ता-तं.
 MUMBLINGLY, *adv.* अस्यहवाचा, अस्यहवाचा, अस्यहस्वरेण, नीचस्वरेण.
 MUMMER, *s.* विहसनकृत् *m.*, छत्रवेशी *m.* (नं), दम्भवृत्तिः *m.*
 MUMMERY, *s.* विहसनं-ना, छत्र *n.* (नं), छत्रवेशः, दम्भः, मियाधर्मीः, धर्मीपथा, कपटधर्मीः, भासं, भ्रष्टा.
 MUMMY, *s.* सुगन्धिद्वारक्षितशयः, सिक्कादिरक्षितशयः, तिक्रीपध्वजनादिरक्षितं मृतशरीरं.
 To MUMP, *v. a.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), दंश् (c. 1. दशति, दंष्टु).
 MUMPS, *s.* लालापिडशोषः, लालाशयशोषः, गडगाला, कर्णमूलं.—(Sullenness) अनाःक्रोधः, अनाःकोपः.
 To MUNCH, *v. a. and n.* चर्वे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं), शनैः सन्दंश् (c. 1. दशति-दंष्टु) or विदंश् or दंश्, शनैः खाद् (c. 1. खादति-दिनु) or संखाद्.
 MUNDANE, *a.* लौकिकः-को-कं, रेहलौकिकः-को-कं, सांसारिकः-को-कं, लौकः-का-कं, सांसारि-रिणी-रि (नं), रेहिकः-को-कं, इहलोकसंस्थानी &c.; 'mundane egg,' ब्रह्माखं, हेमाखं, हिरण्यगर्भः.
 MUNDANITY, *s.* लौकिकता-न्, रेहलौकिकता, सांसारिकता.
 MUNDIVAGANT, *a.* अथनिचरः-रा-रं, लोकाटकः-का-कं, पृथिवीपर्याटकः &c.
 MUNGOOSE, *s.* नकुलः, अङ्गूरः, बभुः *m.*, मूषिचदनः.
 MUNGREL, *s.* See MONGREL.
 MUNICIPAL, *a.* नगरीयः-या-यं, नागरेयकः-को-कं, नगराधिकारसंस्थानी &c., नगरसमाजसंस्थानी-न्विनी-न्वि (नं), नगरीयसमाजविषयः-या-यं, देशिकः-को-कं, देशीयः-या-यं, नगर in comp.
 MUNICIPALITY, *s.* ग्रामसङ्घः, नगरसङ्घः, देशविभागः, मण्डलं, जिल्ला, राष्ट्रं.
 MUNIFICENCE, *s.* स्थूललक्ष्यता-न्, अतिदानं, अतिदातृत्वं, बहुप्रदत्तं, अतिदानशीलता, अतिदागशीलता, अतिदागः, अतिदागिता, वदान्यता, उदारता, औदार्यं, अतिसन्मनं, दानवीरता, दानशूरता, दानशील्यं, दानशील्यता, मुक्तहस्ता.
 MUNIFICENT, *a.* स्थूललक्ष्यः-ह्या-ह्यं, स्थूललक्षः-द्या-द्यं, बहुप्रदः-दा-दं, अतिदाता-त्री-तृ (नं), अतिदायकः-का-कं, बहुदायकः &c., वदान्यः-या-यं, अतिदागशीलः-ला-लं, अतिदागशीलः &c., बहुदागि-गिनी &c., उदारः-रा-रं, दानवीरः-रा-रं, दानशूरः &c., दानशीलः-खा-खं.
 MUNIFICENTLY, *adv.* स्थूललक्ष्यतः, अतिदानेन, वदान्यतः, सौदार्यं.
 MUNIMENT, *s.* दुर्गं, कोटिः *f.*, कोटः, कूटः, परिकूटः, गुम्फाः *f.*, रक्षास्थानं.
 MUNITION, *s.* युद्धसाधनी-न्वि, युद्धोपकरणं, युद्धसज्जा, युद्धसाहित्यं.
 MURAL, *a.* भित्तिसंस्थानी-न्विनी &c., प्राकारसंस्थानी &c., प्राकारीयः-या-यं.
 MURDER, *s.* हत्या, बधः, घातः, घातनं, मारणं, हननं, निहननं, प्रमापणं, अपघातः, व्यापादनं, जीवहत्या, प्राणहत्या, हननं, निहूननं, हिंसा, द्वेषपूर्वकं मनुष्यबधः, द्वेषपूर्वकं नृहत्या.
 To MURDER, *v. a.* द्वेषपूर्वकं हन् (c. 2. हन्ति-न्तु, c. 10. घातयति-यितुं) or व्यापद् (c. 10. लपयति-यितुं) or मृ (c. 10. मारयति-यितुं), द्वेषपूर्वकं हन् or निहन् or बध्, this last is defective and not usually found, excepting in the 3d pret. and fut., द्वेषपूर्वकं

बध् कृ or मनुष्यबध् कृ, प्राणहत्यां कृ, जीवहत्यां कृ, जीवनाशं कृ.—(Destroy) नश् (c. 10. नाशयति-यितुं), विनश्.
 MURDERED, *p. p.* द्वेषपूर्वकं हतः-ता-तं or निहतः-ता-तं or व्यापादितः &c. or घर्षितः &c., द्वेषपूर्वकं मारितः-ता-तं or हतप्राणः &c.
 MURDERER, *s.* द्वेषपूर्वकं or द्वेषपूर्वकं हन्ता *m.* (नं) or निहन्ता *m.* or घातकः or घाती *m.* (नं) or बधकः, बधकारी *m.*, बधोद्यतः, मारकः, प्राणहन्ता *m.*, जीवहन्ता *m.*, हत्याकृत्, प्राणहत्याकृत्, घाततापी *m.* (नं), नरपाती *m.*, प्रः in comp., हा *m.* (नं) in comp.; 'of a brother,' भागृहा *m.*, भागृप्रः, भागृघातकः &c.; 'of one asleep,' सुप्रघातकः.
 MURDEROUS, *a.* (Committing murder) घातकः-का-कं, घातुकः-का-कं, घाती-तिनी-ति (नं), बधकारी &c., प्राणघातकः &c., व्यापादकः-का-कं, प्राणान्तकः &c., जीवान्तकः &c., प्राणनाशकः &c.—(Premeditating murder, intending it) बधेपो-विष्णी &c., बधोद्यतः-ता-तं, जिघांसुः-सु-सु, बधभिसन्धिः-न्धिः-न्धि, हिंसापुद्भिः-द्भिः-द्भि, सन्नद्धः-द्धा-द्धं.—(Consisting in murder) मारात्मकः-का-कं, घातयिकः-को-कं.
 MURIATE, *s.* (Of mercury) रसकप्पूरः, रसपुष्पं.
 MURK, *s.* अन्धकारः, तमस् *n.*, तिमिरं, तमिस्रं, मेघतिमिरं, साधता.
 MURKY, *a.* साधकारः-रा-रं, सतिमिरः-रा-रं, तमस्वी-स्विनी-स्वि (नं), तमोमयः-यो-यं, तमोवृतः-ता-तं, मेघाच्छन्नः-चा-चं, साधः-भा-भं, मलिनः-ना-नं.
 MURMUR, *s.* (Low sound) कलकलः, कलः, कलरवः, कलहन्तं, कलसरः-रं, मन्दरुतं, मन्दरावः, रुतं, रावः, गुञ्जितं, गुञ्जन्, मनेरः, मणिर्तं, सनिर्तं, ऋङ्गारः, रणङ्गारः, रणरणशब्दः, गजैर्नं, गजैर्नं, मन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः, मन्दध्वनिः *m.*, गम्भीरध्वनिः *m.*, आमन्दशब्दः, नीचशब्दः; 'murmur of applause,' प्रणादः, प्रणदनं.—(Suppressed sound of complaint) अन्तर्विलापः, अन्तर्विलापितं, गूढविलापः, गूढपरिवर्तनं-ना, अन्तःपरिवर्तनं, असन्तोषसूचकशब्दः, असन्तोषार्थकशब्दः.
 To MURMUR, *v. n.* (Make a low sound) कलकलशब्दं कृ, गुञ्ज (c. 1. गुञ्जति-ञ्जितुं), गजै (c. 1. गजैति-जैतुं), गजैर्नं कृ, गम्भीरं or मन्दशब्देन रु (c. 2. रीति, रवितुं) or विरु or अमिरु or सन् (c. 1. सनिर्तं-निर्तुं), गम्भीरसनिर्तं कृ, गम्भीरशब्दं कृ, नीचशब्दं कृ, मन्दशब्दं कृ, आमन्दशब्दं कृ, पुर (c. 6. पुरति-रितुं), रणरणशब्दं कृ.—(Mutter) जप् (c. 1. जपति-यितुं), प्रमप, नीचस्वरेण वद् (c. 1. वदति-दिनु), नीचैर् वद्, उपांशु वद्.—(Make a sound of complaint) असन्तोषाद् विलप् (c. 1. लपति-यितुं) or परिदेव् (c. 1. देवते-यितुं), असन्तोषसूचकशब्दं कृ, असन्तोषार्थकशब्दं कृ, विवद् (c. 1. वदते-दिनु).
 MURMURER, *s.* असन्तोषवाक् सदापरिदेवी *m.* (नं) or सदाविलापी *m.*, असन्तोषजनः, विषादी *m.* (नं).
 MURMURING, *s.* (Low sound) गजैर्नं, परिगजैर्नं. See MURMUR.
 MURMURING, *part.* (Making a low sound) गुञ्जन्-ञ्जनी-ञ्जत् (नं), कलकलशब्दकारी-रिणी-रि (नं), मन्दशब्दकारी &c.
 MURRAIN, *s.* गवादिजन्तुमारी, गवादिमारकः, मारी, महामारी.
 MUSCLE, *s.* आयुः *m.*, जसा, पेक्षी, शिरा, मांसपेशी, मांसशिरा, मांसरज्जुः *m. f.*, वजसा, वहीरुः *m.*, सन्धिषष्ठ्यन्तः पश्चिषष्ठ्यन्तः; 'trapezium muscle,' मय्या, मय्याका.—(Shell-fish) शङ्खः, शङ्खः, शङ्खः.
 MUSCULAR, MUSCULOUS, *a.* (Pertaining to a muscle) आयुसंस्थानी-न्विनी &c.; 'muscular action,' बालनं.—(Brawny, strong) मांसलः-ला-लं, आयुमान्-मती-मत् (नं), दृढाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, बलवान् &c.
 MUSE, *s.* विद्यादेवी, काव्यदेवता, वाग्देवता, विद्याविद्यावी, काव्याविद्यावी, सरस्वती.—(Deep thought) ध्यानं, चिन्ता.

To MUSE, *v. n.* चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), हन्ये, विमृश (c. 6. -मृशति -यष्टुं), विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), मन (c. 4. मन्यते, मन्तुं), चिन्तां कृ, ध्याननिष्ठ -डा -ई भू, चिन्तापरः -रा -रं भू.

MUSEFUL, *a.* ध्याननिष्ठ -डा -ई, ध्यानपरः -रा -रं, चिन्तापरः &c.

MUSEUM, *s.* कौतुकागारं, कौतुकालयः, कौतुकसङ्ग्रहालयः, कौतुकसङ्ग्रह-स्थानं, दुर्लभद्रव्यागारं, दुर्लभवस्तुसङ्ग्रहस्थानं, साधर्म्यपदायालयः.

MUSHROOM, *s.* छत्रं -चा, छत्राकं, छत्रकः, छत्रिका, छत्रिद्वयः -चकाः, उच्छिन्नान्त्रं -न्त्रकं, शिलीन्त्रं -न्त्रकं, पालप्रः, ऊर्ध्वज्ज्ञः, मल्लिपर्वः, दिलीरः.

MUSIC, *s.* (The art or science) गन्धर्वविद्या or गन्धर्वविद्या, सुस्वरविद्या, गन्धर्ववेदः, सङ्गीतविद्या, वादनविद्या, वाद्यविद्या, सुस्वरशास्त्रं, सङ्गीत-शास्त्रं, सङ्गीतशास्त्राचारः, विज्ञानं.—(Harmony, melody) सुस्वरः, सुस्वरसङ्गः, सुस्वरता, वाद्यप्रयोगः, कलता -त्वं, तीर्थं, तालः; 'vocal and instrumental music,' सङ्गीतं -तिः *f.*, गीतवादनं; 'music with singing and dancing,' तीर्थयन्त्रिकं; 'set to music,' स्वरबद्धः -डा -ई; 'fond of music,' सुस्वरानन्दी -न्दिनी &c., नादलुभः -आ -अ; 'music-room,' सङ्गीतशाला. For the seven notes of music See GAMUT.

MUSICAL, *a.* (Belonging to music) गन्धर्वविद्यासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), सङ्गीतविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविद्यासम्बन्धी &c., सुस्वरविषयः -या -यं, सुस्वरशास्त्रसम्बन्धी &c., सौवरः -री -रं, गानीयः -या -यं.—(Harmonious, melodious) सुस्वरः -रा -रं, सुश्राव्यः -व्या -व्यं, सुस्वरयुक्तः -क्ता -क्त्रं.—(Fond of music) सुस्वरप्रियः -या -यं, सुस्वरानन्दी &c., वाद्यप्रियः &c., वादनशीलः -ला -लं, नादप्रियः &c., नादलुभः -आ -अ, नादासक्तः -क्ता -क्त्रं, वादनासक्तः &c., वाद्यप्रवणसक्तः &c.; 'musical instrument,' वादिवं, वाद्यं, तूर्यं, तालितं, चातोद्यं, भास्यं; 'playing on musical instruments,' वाद्यवादनं, भास्यवादनं; 'musical glasses,' जलतरङ्गः.

MUSICALLY, *adv.* सुस्वर-रेण, सुस्वरपूर्वः, सुस्वरविद्यानुसारेण.

MUSICIAN, *s.* (One that plays on an instrument) वादकः, वाद्य-वादकः, वादिप्रवादकः, भास्यवादकः, वादनकर्त्ता *m.* (त्रै), भासिकः.—(Singer) गायकः, गायिकाः, गायकः, गायिका *m.* (त्रै), गायकाचारः.—(One skilled in music) वादनकुशलः, वादिप्रकुशलः, सुस्वरविद्याज्ञः, सङ्गीतविद्यातज्ज्ञः, गन्धर्वतज्ज्ञः; 'celestial musician,' गन्धर्वः, names for some of these are तुसुरुः *m.*, विश्वावसुः, चित्ररथः; the last is their chief. See GANDHARBA.

MUSING, *part. of a.* ध्यायन् -यन्तो -यत् (त्), चिन्तयन् &c. See MUSEFUL.

MUSK, *s.* कस्तूरी -रिका, कस्तुरिका, कस्तूरिकासज्जनः, मृगनाभिः *m.*, मृगमदः, मृगनाभिजं -जा, मृगासज्जा, ससज्जा, नाभिः -भो *f.*, मदः, द्रव्यः, मदाहः, मदारः, गन्धपूलिः *f.*, गन्धचेलिका, योजनगन्धा, गन्धशेखरः, वातामोदा, मागेः, ललिता; 'musk-bag,' मृगासं, मृगासं, कस्तूरमल्लिका.

MUSK-DEER, *s.* कस्तूरीमृगः, गन्धमृगः, मृगपालिका, गन्धवाहः.

MUSKET, *s.* आग्नेयनाडिः -डी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुटिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रक्षेपणी सुपरनाली; 'musk-ball,' गुलिका, गुटिका, गुलिः *f.*

MUSK-RAT, *s.* गन्धमृगिकः -का, गन्धासुः *m.*, गन्धनकुलः, गन्धशुशुनि, गन्धाशुशुनि, गन्धमृगो, गन्धमुसो, चिह्नः, पुंवृषः.

MUSKY, *a.* कस्तूरीगन्धयुक्तः -क्ता -क्त्रं, कस्तूरीवासितः -ता -तं, कस्तूरीगन्धयान् -यतो -यत् (त्), मृगमदसगन्धः -न्धा -न्धं, मृगान्धिः -न्धिः -न्धि.

MUSLIN, *s.* सेगकं, मुसल्लिकं, दुकूलं, मुसलदुकूलं, मुसलवस्त्रं.

MUSQUITO, MUSKETO, *s.* मशकः, मशः, मसकः, मसलमशकः, मसलमशिका, भम्भारालिका, मृचिचदनः, रणरणः, कटुकोटः, रात्रिजागरदः, प्राचिका; 'mosquito-curtain,' मशहरी, चतुष्को.

MUSSULMAN, *s.* यवनः, यावनः, यावनदेशीयः, यावनमतधारी *m.* (न्), यावनधर्मावलम्बी *m.* (न्).

MUST, *v. n.* (Be necessitated). Expressed by the fut. pass. part.; as, 'anger must be restrained,' कोपो नियन्तव्यः; 'I must go, or it is to be gone by me,' मया गन्तव्यः; 'I must do that,' तन् मया कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं. The adverb स्वश्यं may be added; as, तन् मया स्वश्यं कर्तव्यं. Sometimes the verb सहे (c. 1. सहेति -हितुं) has the sense of 'must'; as, 'he must not receive that,' न तत् ग्रामम् सहेति.

MUST *s.* (Wine just pressed from the grape) नवमद्यं, नूतनमद्यं.

To MUST, *v. n.* (Grow mouldy and sour) सङ्गीभू, दुग्मेन्धीभू, विरसीभू.

MUSTACHE, MUSTACHIO, MUSTACHES, *s. pl.* गुम्फः, सोष्टोम *n.* (न्), सोष्टोमानि *n. pl.*, सोष्टो लोम *n.* or रोम, सोष्टोलोम *n.*, श्मश्रु *n.*, पक्ष *n.* (न्), पक्षाणि *n. pl.*

MUSTARD, *s.* (Plant) सर्पपः, राजसर्पपः, सरिपपः, कटुकः, कटुचेहः, कटुसक्तः -कं, कटुसदः, विष्टः, सज्जना; 'black mustard,' कृष्णिका, राजिका, आमुरी, छवः, क्षुधाभिजननः, क्षुधाभिजननः; 'white mustard,' सिद्धार्थः -थकः; 'mustard-seed,' सर्पपबीजं, तनुभः, तनुकः; 'oil expressed from it,' सर्पपतैलं; 'used for seasoning,' उपस्करः; 'made of mustard,' सार्पपः -पी -वं.

MUSTARD-POT, *s.* सर्पपपात्रं, सर्पपतैलपात्रं, सर्पपभाजनं, सर्पपाधारः.

To MUSTER, *v. a.* समानो (c. 1. -नयति -नेतुं), समूहो कृ, एकत्र सङ्गमं (c. 10. -गमयति -यितुं) or समगम, एको कृ, समूह (c. 1. -ऊहते -हितुं), समाह (c. 1. -हरति -हर्षुं), समाह (c. 1. -हृयति -ह्रातुं), सङ्गृह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), सङ्गृह् कृ.—(Assemble or call over soldiers) सैन्यान् संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं) or परि संख्या or सम्य-रिख्या or परिगृह् (c. 3. -गृहयति -यितुं). सैन्यानामानि पृथक् पृथक् ख्या, सैन्यान् एकत्र समानो.

To MUSTER, *v. n.* सङ्गमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), समगमं, एकत्र आगमं, समे (समेति -तुं, rt. इ), सम्मिल (c. 6. -मिलति -मेलितं), एकत्र मिलं, समावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), समूहोभू.

MUSTER-ROLL, *s.* सैन्यपरिसंख्या -स्थानं, सैन्यपरिगणना, सैन्यनामावलिः *f.*, संख्या.

MUSTINESS, *s.* विरसता, वैरस्यं, पर्युषितत्वं, पूतिगन्धता, दुग्मेन्धता.

MUSTY, *a.* विरसः -सा -सं, पर्युषितः -ता -तं, पूतिगन्धकः -का -कं.

MUTABILITY, MUTABLENESS, *s.* अस्थिरता, अस्यैयं, अस्थायित्वं, अस्थिरता, अप्रतिः *f.*, स्थैर्यभावः, विकारशीलता, परिणामशीलता.—(Fickleness) चञ्चलत्वं, चाञ्चल्यं, चपलता, चापत्यं, चलचिन्नता, लोलता, अनयस्थितिः *f.*

MUTABLE *a.* अस्थिरः -रा -रं, अस्थायी -यिनी -यि (न्), अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थाः -स्था -स्यं, अनवस्थितः -ता -तं, परिणामशीलः -ला -लं, विकारशीलः &c., परिणामस्वभावः -या -वं, अनयस्थः -ता -तं.—(Fickle) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, चलचिन्नः -क्ता -क्त्रं, लोलः -ला -लं, चञ्चलवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, चपलवृत्तिः &c., क्षणिकवृद्धिः -वृद्धिः -वृद्धि.

MUTATION, *s.* विकारः, विकृतिः *f.*, विक्रिया, परिणामः, विपरिणामः, परिवर्तनं -नं, अन्यथाभावः, अवस्थान्तरं, अवस्थाभेदः, स्थितिभेदः.

MUTE, *a.* मूकः -का -कं, जडवाक् *m. f. n.* (च्), जडः -डा -ई, वाक्शून्यः -न्या -न्यं, वापहितः -ता -तं, वाक्शक्तिहीनः -ना -नं, वाणीहीनः -ना -नं, वाणीरहितः -ता -तं, निःशब्दः -व्या -व्यं, निःशब्दः &c., नादशून्यः &c., मुद्रितमूकः -स्ता -स्तं, निर्वचनः -ना -नं, सवाक् (च्), अनुसद -रा -रं, निरुसद -रा -रं.

MUTE, s. (Person who cannot speak) मूकजनः.—(In grammar) स्वरसहितोच्चार्यव्यञ्जनः.—(Dung of birds) पक्षिपुरीर्ष, पक्षिभिर् उच्चरितं मलं, गूथः.

TO MUTE, v. n. पक्षिवत् पुरीषम् उलूज् (c. 6. -मुजति -खुं), पुरीषोत्सर्गं कृ. **MUTELY, adv.** मूकवत्, जडवत्, मूकं, निःशब्दं, निरुद्धं, तूष्णीं.

MUTENESS, s. मूकता, मौनं, वाकशून्यता, वाद्यहितं, जडता, वाग्जालं, वाक्स्तम्भः, वायोधः, वाग्भाषः, निःशब्दता, अवाक्, अभामणं, मौनं, मौनभावः.

TO MUTILATE, v. a. व्यवच्छिदं (c. 7. -छिनत्ति -लेत्), अङ्गच्छेदनं कृ, ग्रथं (c. 6. वृश्चति, व्रश्चिषुं), प्रग्रथं, बहुसङ्गशः कृ or छिदं, बहुसङ्गदीकृ, खडं खडं कृ, खडं (c. 10. खडयति -यितुं), विनिकृत् (c. 6. -कृनति -कश्चिन्तुं), क्षतविधतीकृ, क्षिप्रविधतीकृ, विकलीकृ, विकलाङ्गीकृ, व्यङ्गीकृ, विशम् (c. 1. -शसति -सितुं), अङ्गवैकल्यं कृ.

MUTILATED, p. p. छिन्नभिनः -ना -नं, क्षतविधतः -ता -तं, व्यवच्छिन्नः &c., व्यवच्छिन्नान्नः -न्ना -न्नं, लूनाङ्गः &c., छिन्नान्नः &c., विकलाङ्गः &c., विकलीकृतः -ता -तं, खडितः -ता -तं, खडितान्नः &c., खडितविग्रहः -हा -हं, न्यूनाङ्गः &c., हीनाङ्गः &c., अङ्गहीनः -ना -नं, अपाङ्गः &c., विकलेन्द्रियः -या -यं, नष्टेन्द्रियः &c.

MUTILATION, s. (The act) व्यवच्छेदः -दनं, अङ्गच्छेदः -दनं, विकलीकरणं, व्यङ्गीकरणं, अङ्गकर्षनं, विनिकर्षनं, व्रश्चनं, खडनं, विशसनं.—(State) विकलता, वैकल्यं, अङ्गवैकल्यं, अङ्गहीनता, न्यूनाङ्गता, हीनाङ्गता, अपाङ्गता, लूनाङ्गता, खडितत्वं, खडितान्नता.

MUTINEER, s. आशाङ्गही m. (नं), शासनलङ्घी m., आशाविरोधी m., कलहकारी m., सेनाक्षोभकारी m., सेनायां प्रकोपकारी.

MUTINOUS, a. आशाङ्गही -क्षिनी -क्षि (नं), शासनाविधायी &c., अवशवर्त्ती &c., कलहकारी &c., क्षोभकारी &c., प्रकोपकारी &c., प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः -पा -पं, चवशः -शा -शं, दुःशासनः -ना -नं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, अविधेयः -या -यं, अनायकः -ज्ञा -ज्ञं.

MUTINY, s. सेनाप्रकोपः, सैन्यप्रकोपः, सेनाकोपः, प्रकोपः, कोपः, सेनाक्षोभः, सैन्यक्षोभः, शासनलङ्घनं, आशाङ्गहनं, कलहः, सैन्यकलहः, सैन्यवैराग्यं, सैन्यविरक्तिः f., शासनव्युत्थानं, आशाव्युत्थानं.

TO MUTINY, v. n. कलह (nom. कलहायते), कलहं कृ, सेनापतिशासनं लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), व्युत्था (c. 1. -तिष्ठति -थानुं, rt. स्या), कोपं कृ, प्रकोपं कृ, क्षोभं कृ, अवशीभू, अनायकभू.

TO MUTTER, v. a. and n. (Utter words with a low indistinct voice) अस्मद् वद् (c. 1. वदति -दितुं), अस्मद्वाचा वद्, अस्मद्स्वरेण वद्, अस्मद्वाचारेण वद्, अस्मद् वद्, or उच्चरं (c. 10. -चारयति -यितुं), नीचवाचा or नीचस्वरेण वद्, नीचैर् वद्, जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रजप्; this last verb is applied especially to the muttering of prayers, though it may be used in other senses; as, 'to mutter into the ear,' कर्णे जप्, कर्णे उपजप्.—(Sound with a low rumbling voice) गर्जं (c. 1. गर्जति -र्जितुं), स्रज् (c. 1. स्रजति -नितुं), गम्भीरशब्दं कृ.

MUTTER, MUTTERING, s. (Uttering with a low voice) अस्मद्वाचरणं, अस्मद्वाचरणं, नीचभाषणं, नीचवाक्यं, नीचस्वरेण भाषणं, उपांशु वादः.—(Low rumbling sound) गर्जनं, गर्जितं, आनन्दशब्दः, गम्भीरशब्दः; 'of clouds,' मेघनिर्घोषः.—(Inaudible repetition of prayers, &c.) जपः, जपः, जपनं, स्वाध्यायः, जपः, जपभाष्यं, उपांशु m.

MUTTERED, p. p. उपांशु or अस्मद् or नीचवाचा उच्चारितः -ता -तं, जपितः &c.; 'to be muttered,' जप्यः -या -यं, जप्यः &c., जपनीयः -या -यं; 'having muttered,'

MUTTERER, s. अस्मद्वादी m. (नं), नीचवादी m., नीचभाषी m., उपांशुवादी, नापकः, जपनकृत् m.; 'a devotee who mutters,' जपपूकः.

MUTTERINGLY, adv. अस्मद्वाचा, नीचवाचा, उपांशु, नीचैस्.

MUTTON, s. खीरभं, खीरभमांसं, मेघमांसं, उरभमांसं, अविमांसं.

MUTTON-CHOP, s. खीरभमांसखण्डः, मेघमांसखण्डः -खंडं.

MUTUAL, a. परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं, व्यतिकारः -रा -रं, मिथः in comp.; 'mutual quarrel,' अन्योन्यकलहः; 'assistance,' परस्परोपकारः; 'assent,' परस्परानुमतिः f.; 'connexion,' अन्योन्यसम्बन्धः, मिथःसम्बन्धः, व्यतिपङ्गः; 'aversion,' अन्योन्यभेदः; 'dependance,' अन्योन्याश्रयः; 'enjoyment,' व्यतिकारसुखं; 'attraction,' अन्योन्याकर्षकत्वं. The idea of 'mutual' is often expressed by some of the prepositions वि, सा, अव, सति, प्रति, प्र in combination, or by an adverbial compound formed by doubling a word; as, 'mutual reproach or abuse,' व्यक्रोशः, व्याक्रोशी, व्याभाषी; 'laughter,' व्यवहासः, व्यावहासी; 'striking,' दृष्टादृष्टि, प्रतिपातः, प्रतिहननं, व्यतिहारः; 'injury,' विप्रतिकारः, विप्रकारः, प्रतिकारः, विप्रकृतिः f., प्रत्यपकारः; 'assistance,' प्रत्युपकारः; 'connexion,' विप्रतिपत्तिः f.; 'salutation,' प्रतिपूजनं, प्रत्यभिवादः; 'accusation,' प्रत्यभियोगः; 'recognition,' प्रत्यभिज्ञानं.

MUTUALITY, s. परस्परयोगः, अन्योन्ययोगः, इतरेतरयोगः, परस्परता, अन्योन्यता, परस्परभावः, अन्योन्यभावः, व्यतिकारः, व्यतिहारः, व्यतीहारः, अन्योन्यसम्बन्धः, अन्योन्याश्रयः, व्यतिपङ्गः.

MUTUALLY, adv. परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, मिथस्, अन्योन्यस्य, परस्पर &c. in comp., उभय in comp., 'mutually assisting,' परस्परोपकारी &c.; 'mutually agreed,' परस्परानुमतः -ता -तं, उभयानुमतः &c.; 'connected,' मिथःसम्बद्धः -द्धा -द्धं, व्यतिपङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, व्यतिपङ्गवान् -वती &c.; 'taken,' अन्योन्यापहृतः -ता -तं.

MUZZLE, s. (Mouth, entrance) मुखं, छिद्रं, प्रवेशः, प्रवेशद्वारं, निःसरणं.—(Fastening for the mouth) मुखबन्धनं -नी, मुखरोपनी.

TO MUZZLE, v. a. मुखं बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धुं) or रुप् (c. 7. रुण्धि, रोडुं).

MUZZLED, p. p. बद्धमुखः -खा -खं, रुद्धमुखः -खा -खं, निरुद्धमुखः &c.

My, pron. a. मम gen. c. (अस्मत्), मदीयः -या -यं, मानकोनः -ना -नं, अस्मदीयः -या -यं, मत् or अस्मत् in comp.; 'my master,' मम प्रभुः or मत्प्रभुः or अस्मत्प्रभुः; 'my daughter,' मम सुता or मत्सुता.

MYOGRAPHY, MYOLOGY, s. आयुषशैला -आयुषिवरणं, पेशीवशीनं.

MYOPE, s. गजदृष्टिः m. f., गजनयः -त्रा, अल्पदृक् m. f., अदीर्घदृष्टिः.

MYOPY, s. गजदृष्टित्वं, अदीर्घदृष्टित्वं, अदूरदर्शित्वं.

MYRIAD, s. दशसहस्रं, अयतं; 'by myriads,' दशसहस्रशः.

MYRMIDON, s. परिचरः, परिधिष्यः, भर्त्सककारी सैनिकः or अनुचरः.

MYROBALAN, s. (Embleic myrobalan, plant or fruit) चालुकः

-की -कं, तिष्यफला, जम्बूता, वयस्या, वयःस्था, कायस्था.—(Beleric) विभीतकः -की -कं, चषः -क्षकः, तुषः, तुसः, कषेफलः, भूतवासः, कलिद्रुमः.—(Yellow) जम्बूता, जम्बूता, पय्या, वयस्या, वयःस्था, कायस्था, पूतना, जम्बूता, हरीतकी, हैमवती, चेतकी, श्रेयसी, शिवा.—(The three myrobalans) त्रिफला.

MYRRH, s. गन्धरसः, रसगन्धः, सुरसं, महागन्धं, ज्ञातीरसं, गान्धारं, मोलः, प्राणः, पिण्डः, गोपः -पकः, गोसः, पिण्डगोसः, गोपरसः, मोलः -लकः, रसः, ज्ञासः, गोसज्ञासः.

MYSELF, pron. सो-हम्, आत्म n. (नं); 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि.

MYSTERIOUS, *a.* गूढः -डा -ढं, अतिगूढः &c., निगूढः &c., गूढार्थः -यो -धं, निगूढार्थः &c., गुप्तः -मा -मं, अतिगुप्तः &c., गुप्तार्थः &c., गहनः -ना -नं, सुगहनः -ना -नं, गुह्यः -झा -झं, गोप्यः -प्पा -यं, गोपनीयः -या -यं, रहस्यः -स्सा -स्यं, सुरहस्यः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्बोधः -धा -धं, बोधागम्यः -म्या -म्यं, अच्युतः -क्ता -क्तं, अस्वदः -डा -ढं; 'profoundly mysterious,' परमगहनः -ना -नं; 'mysterious in his ways,' अच्युतवासी -त्सा -स्यं (न).

MYSTERIOUSLY, *adv.* गूढं, अतिगूढं, परमगहनं, अच्युतं, सुरहस्यं.

MYSTERIOUSNESS, *s.* गूढता, अतिगूढता, निगूढता, गूढार्थता, निगूढार्थता, गुह्यता, गोप्यता, दुर्ज्ञेयता, रहस्यता, अच्युतता.

MYSTERY, *s.* गूढं, निगूढं, रहस्यं, गुह्यं, गूढतत्त्वं, निगूढतत्त्वं, गूढार्थः, निगूढार्थः, गहनवस्तु *n.*, मर्म *n.* (न), गोप्यं, गोपनीयं, निगूढविषयः.

MYSTIC, MYSTICAL, *a.* गूढार्थः -यो -धं, गुप्तार्थः &c., गुह्यः -झा -झं. See MYSTERIOUSNESS. (Involving some secret meaning).

गूढार्थगर्भः -भा -भं, गूढाभिप्रायः -या -यं, सङ्केतगर्भः &c., लाक्षणिकः -की -कं; 'mystic verse,' मन्त्रः; 'mystic letter,' योज्ञाक्षरं.

MYSTICALLY, *adv.* गूढार्थेति, निगूढार्थेति, सगूढार्थं, गुप्तार्थेति.

MYSTICALNESS, MYSTICISM, *s.* गूढता, गूढार्थता, गुप्तार्थतत्त्वं, गहनतत्त्वं, रहस्यता.

MYSTIFIED, *p. p.* मोहितः -ता -तं, विमोहितः -ता -तं, सगूढार्थः -यो -धं.

To MYSTIFY, *v. a.* गूढीकृ, गहनीकृ, सगूढार्थं -यं कृ, गूढतत्त्वानि कथयित्वा परबुद्धिं मुहं (c. 10. मोहयति -यितुं) or धिमुहं.

MYTH, *s.* पुरावृत्तकथा, पुरावृत्तपौराण्यं, पुराणकथा, पुराणोक्तपौराण्यं, पुराणोक्तिहासः, पुरावृत्तपौराण्यं, प्राचीनकथा, पुरावृत्तं, पुराणं, कूटार्थकथा.

MYTHIC, MYTHICAL, *a.* पुरावृत्तकथामन्वी -न्विनी &c., पौराणिकः -की -कं, पुराणकथितः -ता -तं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, पुराकथितः -ता -तं, कूटार्थः -यो -धं.

MYTHOLOGICAL, *a.* पुराणकथामन्वी &c., पुरावृत्तकथामन्वी &c., देवता-दिकथाविषयः -या -यं, ऐतिहासिकः -की -कं, देवतोपाख्यानविषयः &c. See MYTHIC.

MYTHOLOGIST, *s.* पुरावृत्तकथकः, पुराणविद् *m.*, देवतोपाख्यानरचकः.

MYTHOLOGY, *s.* पुरावृत्तशास्त्रं, पुराणशास्त्रं, पुराणोक्तिहासः, इतिहासः, पुराणकथाविद्या, देवतादिकथाविषया विद्या, देवतोपाख्यानविषया विद्या, देवताख्यानं.

N.

To NAB, *v. a.* सकामाद् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or पृ (c. 1. धरति, धर्तुं).

NACRE, NACKER, NAKER, *s.* शुक्लिपुटं, मुक्ताम्बुजः.

NADIR, *s.* अधःस्वनिर्गमः, अधोविन्दुः *m.*, अधरः, ब्रह्मास्त्राधोभागः.

NAG, *s.* अश्वकः, अश्वः, घोटकः. See HORSE. (Paranour) जारः.

NÁGA, *s.* (A demigod, having a human face with a serpent's shape. These fabulous beings are said to have sprung from Kadrú, the wife of Kasyapa, and to have been created in order to people Pátala, or the infernal regions.)

नागः, काद्रुपेयः, कद्रुपुत्रः, कद्रुसुतः. The chief of these beings is called शेषः, अनन्तः, वासुकिः *m.*, सर्वराजः. The following are some of the other principal Nágas: तक्षकः, पद्मः, महा-पद्मः, शङ्खः.

NAIAD, *s.* नलदेवता, अम्बराः *f.* (स), अम्बरा, नदीदेवता, उदकयती.

NAIL, *s.* (Of the finger) नखः, नखरः -रा -रं, कररुहः, करजः, पाणिजः, पाणिकरुहः, पाणिगृहं *m.* (हं), करकटकः, अङ्गुलीसम्भूतः, पुनर्भयः, पुनर्नयः, भुजाकण्ठः, कामाङ्गुशः; 'a pared nail,' सखकः.

—(Of iron, &c.) लोहकीलः -लकः, लोहकीलः -लकः, लोहशङ्कुः *m.*, कीलः -लकः, शङ्कुः *m.*

To NAIL, *v. a.* (Fasten with nails) कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलेर् वच् (c. 9. वप्राति, वन्दुं) or वच् (c. 4. विधायति, चयुं), कीलवद्धं -डां कृ, कीलविद्धं -डां कृ, शङ्कुवद्धं -डां कृ.

NAILED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलवद्धः -डा -डं, शङ्कुप्रतिवद्धः &c.

NAIVE, *a.* सरलमतिः -तिः -ति, विमलार्थकः -का -कं, निष्पानः -जा -जं, दक्षिणः -खा -यं, मायाहीनः -ना -नं, वैलस्यहीनः &c., निर्व्यलीकः -का -कं.

NAIVELY, *adv.* सारल्येन, निष्पानं, अमायाया, दाक्षिण्येन, अविलक्षितं.

NAIVETE, *s.* सारल्यं, सरलता, मायाहीनता, अमाया, अमायनः, अवैलस्यं, दाक्षिण्यं, निर्व्यलीकता, शुद्धमतिवत्, भावशुद्धता.

NAKED, *a.* (Having no clothes) नग्नः -गना -ग्नं, नग्नकः -का -कं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, निर्वस्त्रः &c., अवस्त्रः &c., वस्त्रहीनः -ना -नं, वस्त्ररहितः -ता -तं, वस्त्रशून्यः -न्या -न्यं, अवासः -सा -सः (स), विवासः &c., विवासः -सा -सं, दिग्वासः &c., दिग्घटः -रा -रं, व्यंशुकः -का -कं, विकोशः -शा -शं, विवसनः -ना -नं, वसनहीनः -ना -नं, आच्छा-दनहीनः -ना -नं, अपरिच्छन्नः -न्ना -न्नं, अपरिच्छदः -दा -दं, परिच्छद-हीनः -ना -नं, वेशहीनः -ना -नं, अवभृत्वेशः -शा -शं, गगणपरिधानः -ना -नं, अपरिधानः &c., कीशः -शा -शं, काकरुकः -का -कं. —(Open, uncovered, exposed) विवृतः -ता -तं, अनावृतः -ता -तं, अपवृतः -ता -तं, अनावृतादितः -ता -तं. —(Unarmed) असन्नः -न्ना -न्नं, असज्जितः -ता -तं, असन्नद्धः -डा -डं. —(Unadorned) अभूषितः -ता -तं. —(Bare, mere) केवलः -ला -लं, मात्रकः -का -कं, माघं, शून्यः -न्या -न्यं, शुद्धः -डा -डं; 'it is not seen by the naked eye,' नेत्र-मात्रेण or केवलनेत्रेण न दृश्यते; 'a naked woman,' नगना, नग्निका, कोटरी, कोटवी.

NAKEDLY, *adv.* (Without covering) वस्त्रेण विना, आच्छादनं विना, अपरिच्छन्नं, नग्नवत्. —(Barely) केवलं, मात्रेण, शून्यं.

NAKEDNESS, *s.* नग्नता -न्तं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रहीनता, वस्त्रशून्यता, वस्त्ररा-हित्यं, वसनहीनता, वेशहीनता, आच्छादनहीनता, अपरिच्छदं, नग्नभावः, नगनावस्था. —(Bareness, openness) शून्यता, शुद्धता, विवृतत्वं, अनावृतत्वं.

NAME, *s.* नाम *n.* (नं). नामधेयं -यः, संज्ञा, अभिधानं, अभिधा, अभिधेयं, आख्या, अभिख्या, आह्व, आह्वयः, आह्वानं, आह्वायः, उपाधिः *m.*, अधिवचनं, लक्षणं, व्यपदेशः; 'bad name,' दुर्नाम *n.* (नं); 'family name,' कुलनाम *n.*, उपनाम, पङ्क्तिः -तो *f.*; 'name given at birth,' जन्मनाम *n.*; 'from the constellation,' नक्षत्रनाम *n.*; 'addressing by name,' नामग्रहः -हणं, सञ्चोधनं; 'to address by name,' नाम ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामा अभिवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अभिवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं), सञ्चोधनं कृ; 'giving a name,' नामकरणं; 'bearing the name of,' नामधारी -रिखी &c.; 'calling to mind the name of,' नामस्मरणं; 'forgetting the name,' नामविस्मृतिः *f.*; 'uttering the name of,' नामो-च्चारणं; 'abusing by name,' नामापराधः; 'list of names,' नामावलिः *f.*; 'by name,' नामा, नामतः, नाम, नामधेयतत्त्वं; 'in my name,' महत्तनात्, मम नामा; 'what is his name?' किञ्चा-मधेयः सः; 'affix to the name of Brahmans,' शम्भो *m.* (नं), as विष्णुशम्भो. —(Reputation) प्रतिष्ठा, मय्योदा, कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*; 'one who has established a name,' लब्धप्रतिष्ठा -डा -डं; 'good name,' सुकीर्तिः *f.*, सत्कीर्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad name,' कुकी-र्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*, अपकीर्तिः *f.*, अकीर्तिः, कुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*

जन्मदाता, कुप्रतिष्ठा.—(Celebrity, renown) यशस् *n.*, विभूतिः *f.*, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, परिख्यातिः, कीर्तिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.*
 To NAME, *v. a.* अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), प्रकृत्, संकृत्, परिकृत्, अनुकृत्, उदाहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रचक्ष् (c. 2. -चक्षे), नाम कृ or दा, संज्ञां कृ; 'they named him Rāma,' तस्य नाम राम इति चक्षुः.—(Mention by name) नाम यद् (c. 1. गृह्णाति, ग्रहीतुं), नामग्रहणं कृ, नाप्ता अभिषद् (c. 1. -वदति -दितुं), नामोदाहरणं कृ, सवृप् (c. 10. -बोधयति -यितुं), सखोधनं कृ, नामनिर्देशं कृ, नामोच्चारणं कृ, नामस्मरणं कृ.

NAMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, प्रोक्तः -क्ता -क्तं, संज्ञितः -ता -तं, उदाहृतः -ता -तं, प्रत्युदाहृतः -ता -तं, कीर्तितः -ता -तं, परि-कीर्तितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मृतः -ता -तं, नामाभिहितः -ता -तं; the following may be used in composition: नामकः -का -कं, नामा -स्त्री -म, अभिधानः -ना -नं, अभिधः -धा -धं, आख्यः -ख्या -ख्यं, आहृ -हृ -हं, आहृयः -या -यं, नामधेयः -या -यं, संज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; as, 'a king named Suvarṇa,' सुवर्णाख्यो राजा; 'in a city named Kānchanapur,' काञ्चनपुरनाम्नि नगरे; 'a prince named Śūdraka,' शूद्रकनामा नृपतिः; 'named Vibhīshana,' विभीषणाभिधः or विभीषणाभिधानः; 'a woman named Chandra,' चन्द्रानाम्नी स्त्री. Sometimes the adverb नाम is used as मुख्यो नाम राजा, चन्द्रा नाम स्त्री.—(Having a name) संज्ञावान् -वती -वत् (न्), प्राप्तानामा -मा -म (न्), लब्धनामा &c., प्राप्ताभिधानः -ना -नं, नामधारी -रिणी -रि (न्), नामधारकः -का -कं; 'is named,' अभिधीयते, ख्याप्यते, आख्याप्यते.

NAMELESS, *a.* अनामकः -का -कं, नामहीनः -ना -नं, नामरहितः -ता -तं, अनभिधानः -ना -नं, अनामा -मा -स्त्री -म (न्), अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं.

NAMELY, *adv.* नाम, नामतस्, यथा, अथैतत्, अर्थात्, यथाक्रमं.

NAMESAKE, *s.* समनामकः, समनामधारी *m.* (न्), एकनामकः.

NAMING, *s.* (Giving a name) नामकरणं, नामस्थापनं.—(Mentioning by name) नामग्रहः -हणं, नामनिर्देशः, नामोच्चारणं.

NAP, *s.* (Short sleep) अल्पनिद्रा, अदीर्घनिद्रा, अदीर्घस्वप्नः, वामकुक्षिः *f.*—(Down) लोम *n.* (न्), रोम *n.* (न्).

TO NAP, *v. n.* अल्पनिद्रां कृ, अदीर्घनिद्रां कृ, अल्पकालमात्रं स्वप् (c. 2. स्वपिति -तुं), अदीर्घकालं स्वप्.

NAPE, *s.* (Of the neck) मन्था, मन्थाका, कन्थः -रा, ग्रीवा, घाटः -टी -टिका, कृकाटिका, कलङ्गिका, सीमा *m.* (न्), पश्चाद्ग्रीवा शिरा.

NAPKIN, *s.* मुखमात्रेणी, वदनमात्रेणी, वरकं, नक्तकः.

NAPLESS, *a.* लोमहीनः -ना -नं, निर्लोमा -मा -म (न्), अविद्यमानलोमा &c.

NAPPY, *a.* लोमशः -शा -शं, बहुलोमा -मा -म (न्), लोममयः -यी -यं.—(Frothy) फेनलः -ला -लं, फेनिलः -ला -लं.

NARHADA, *s.* (River, which rises in the Vindhya mountain called Amrakūta, and runs westward about 750 miles into the gulf of Cambay below Baroche) नर्मदा, रेवा, सोममुता, सोमोद्गवा, मेखलकन्यका, मेखलकन्यका, मेखलाद्रिजा, मेखला, पूर्वैगङ्गा.

NARCOTIC, *a.* स्वप्नकारी -रिणी -रि (न्), स्वप्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी &c., निद्राकृत् *m. f. n.*, निद्राजनकः -का -कं, उपशायी -यिनी &c., उपशमनकारी &c.

NARCOTIC, *s.* निद्राजनकम् औषधं, उपशमनं, याही *m.* (न्), उपविषं.

NARD, *s.* नटिला, जटावती, जटामांसी, जटाला. See SPIKENARD.

TO NARRATE, *v. a.* कथ् (c. 10. कथयति -यितुं), सङ्कथ्, आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), समाख्या, ख्याति in caus. (ख्यापयति -यितुं), निविद् (c. 10.

-वेदयति -यितुं), आविद्, वक्ष् (c. 10. वर्णयति -यितुं), उपवर्ण्, अनुवर्ण्, संवर्ण्, शस् (c. 1. शंसति -सितुं), श्रु (c. 10. आशयति -यितुं), आश्रु, संश्रु, निगद् (c. 1. -गदति -दितुं), आभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), धिप् (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -यितुं), अनुकृत्, आहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), उदाहृ, आचक्ष् (c. 2. -चक्षे), समाचक्ष्, विचक्ष्, परिचक्ष्, प्रचक्ष्, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), वद् (c. 1. वदति -दितुं), विवरणं कृ, कथां कृ.

NARRATED, *p. p.* कथितः -ता -तं, आख्यातः -ता -तं, समाख्यातः -ता -तं.

NARRATION, *s.* (Act of telling) कथनं, आख्यानं, उपकथनं, उपाख्यानं, ख्यापनं, वर्णनं -ना, शंसनं, प्रशंसनं, विवरणं, अनुकीर्तनं, व्याहरणं, निरूपणं; 'of a story,' कथोपकथनं, कथोपाख्यानं.—(A story) कथा. See the next.

NARRATIVE, *s.* कथा, उपाख्यानं, उपकथा, परिकथा, आख्यानं, आख्यायिका, कथानुबन्धः, कथाप्रबन्धः, प्रबन्धः, वृत्तान्तः, वार्ता, चरित्रं, गोष्ठी, इतिहासः.

NARRATIVE, *a.* काथिकः -की -कं, विवरणकारी -रिणी &c., कथनः -ना -नं.

NARRATOR, *s.* कथकः, काथिकः, उपकथकः, आख्यायकः, कथनकृत् *m.*

NARROW, *a.* (Not broad, contracted, confined) अविस्तीर्णः -णी -णं, अविस्तृतः -ता -तं, सङ्कुटः -टा -टं, सञ्घात in comp., निरन्तरालः -ल -लं, सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, संरुद्धः &c., संहतः -ता -तं, संहतः -ता -तं, अविपुलः -ला -लं, तनुः -नुः -न्वी -नु, अपृषुः &c.—(Confined in space) अस्वावकाशः -शा -शं, अल्पपरिमाणः -खा -खं, अवितातः -ता -तं, अनापतः &c., निरापतः &c.—(Limited) मितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, नियतः -ता -तं, संयतः -ता -तं.—(Of narrow views) अल्पदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, कृपणबुद्धिः &c. See NARROW-MINDED. (Stingy) कृपणः -खा -खं, अक्षयशीलः -ला -लं, अनुदारः -रा -रं, स्वल्पव्ययी -यिनी &c.—(Close, accurate) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिमूक्ष्मः &c.—(Small) अल्पः -ल्पा -ल्पं, स्वल्पः &c.

TO NARROW, *v. a.* सङ्कुच् (c. 1. -कोचति -चितुं), सञ्घाप् (c. 1. -यापते -यितुं), संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रीतुं), कुञ् (c. 1. कुञ्चति -ञ्चितुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं), संहृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), सङ्कटीकृ.—(Limit) परिमा (c. 2. -माति -तुं), संयम् (c. 1. -यञ्चति -यन्तुं).

TO NARROW, *v. n.* सङ्कुच् in pass. (-कुञ्चते), सङ्कुचितः -ता -तं भू, सङ्कोचम् इ (c. 2. एति -तुं), सङ्कटीभू, सञ्घापीभू.

NARROWED, *p. p.* सङ्कुचितः -ता -तं, सङ्कोचितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, आकुचितः -ता -तं, संहतः -ता -तं, संहतः &c., संरुद्धः -द्धा -द्धं.

NARROWLY, *adv.* (With little breadth) अविस्तीर्णं, अविस्तृतं, सङ्कुचः. सञ्घातं.—(Closely) सूक्ष्मं, अतिमूक्ष्मं, अभिनिवेशेन, स्ववहितं.—(Nearly, all but) ईपदूनं, अत्यन्तं, कृञ्ज, कथेन.

NARROW-MINDED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि, कृपणधीः -धीः -धि, कृपणचेताः -ताः -तः (स्), मितमतिः -तिः -ति, नितबुद्धिः &c., अनुदारशीलः -ला -लं.

NARROWNESS, *s.* सञ्घातता, सङ्कुटत्वं, अविस्तीर्णता, अविपुलता, अविस्तृतिः *f.*, सङ्कुट्य, अल्पविस्तारः, अल्पविस्तृतिः *f.*, सङ्कुचितत्वं, सङ्कोचः, अपृषुता, तनुता -त्वं, तानवं.—(Of extent) अल्पपरिमाणं, मितता, परिमितता, अस्वावकाशः, अवितातः *f.*—(Poverty) कावेयं, दीनता, (Alliberality) कृपणता, दैन्यं, अनुदारता.—(Of mind) बुद्धिकावेयं, कृपणबुद्धित्वं, बुद्धिदीनता.—(Closeness) सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता.

NASAL, *a.* नस्यः -स्या -स्यं, नास्यः -स्या -स्यं, नासिकामस्यो -न्यिनी &c., नासिक्यः -क्या -क्यं.—(In grammar) अनुनासिकः -का -कं.

सानुनासिकः -का -कं, सानुस्वारः -रा -रं ; 'the nasal dot,' अनुस्वारः, अनुनासिकचिह्नं.

NASAL, *a.* (Letter) अनुनासिकं, सानुनासिकं, अनुनासिकवर्णः.

NASTILY, *adv.* कुत्सितं, अशुद्धं, मलिनं, समलं, समालिन्यं, गर्हितं.

NASTINESS, *s.* मालिन्यं, मलिनता, समलता, मलं, अमेध्यता, कुत्सितत्वं, कौत्सित्यं, अशुद्धता, अपवित्रता, गर्वता, गर्हितत्वं, बोभत्सजनकता.

NASTY, *a.* मलिनः -ना -नं, समलः -ला -लं, मलवान् -वती -वत् (त्), अशुद्धः -डा -डं, अमेध्यः -ध्या -ध्यं, कुत्सितः -ता -तं, गर्वः -लौ -लौ, गर्हितः -ता -तं, बोभत्सजनकः -का -कं, अपवित्रः -चा -चं ; 'nasty conversation,' कुत्सितवाक्यं.

NATAL, *a.* जन्मसम्बन्धी -न्धिनी &c., जन्मविषयः -या -यं, जन्म in comp. ; as, 'natal day,' जन्मदिवसः ; 'natal country,' जन्मभूमिः *f.*

NATATION, *s.* (Swimming) तरणं, सनरणं, प्रवः -चनं.

NATION, *s.* जातिः *f.*, लोकः, जनपदः, प्रजा, वर्यः, जनता, देशः, विषयः, राष्ट्रं, देशजनः, देशलोकः, देशवाग्मिनः *m. pl.*, राष्ट्रनिवाग्मिनः, विशेष-पदेशजनता.

NATIONAL, *a.* (Pertaining to a nation) देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, देश्यः -श्या -श्यं, देशी -शिनी -शि (न्), जातीयः &c., राष्ट्रीयः &c., राष्ट्रिकः -की -कं, राष्ट्रियः -या -यं, देश in comp. ; 'national custom,' देशव्यवहारः, देशाचारः ; 'national law,' देशधर्मः, जनपदधर्मः ; 'national calamity,' राष्ट्रं, उत्पातः.—(Proud of one's own country) स्वदेशाभिमानो -निनी -नि (न्), स्वलोकाभिमानो &c., स्वराष्ट्राभिमानो &c., 'national pride,' देशाभिमानं.—(General) सामान्यः -न्या -न्यं, सर्वसामान्यः &c., साधारणः -शी -शं, सर्वजनोपः -या -यं.

NATIONALITY, *s.* स्वदेशाभिमानिता, स्वलोकाभिमानं, स्वराष्ट्राभिमानं.

NATIONALLY, *adv.* जातितः, लोकतः, देशधर्मानुसारेण, सामान्यतः.

NATIVE, *a.* (Produced by nature, not artificial) सहजः -जा -जं, स्वाभाविकः -की -कं, स्वापसिद्धः -डा -डं, स्वाभावजः -जा -जं, प्रकृतित्यः -स्या -स्यं, प्राकृतः -तो -तं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, अकृत्रिमः -मा -मं, सांख्यिकः -की -कं ; 'native salt,' स्वयङ्कृतम् ऊपरलघुणं. See NATURAL. (Indigenous, not foreign) देशजः -जा -जं, देशोद्भवः -या -यं, देशोत्पन्नः -चा -चं, स्वदेशजः &c., देशीयः -या -यं, देशिकः -की -कं.—(Conferred by birth) जन्मप्राप्तः -मा -मं, जन्मसिद्धः -डा -डं, जन्मजितः -ता -तं.—(Natal) जन्म in comp., स्व in comp. ; 'native country,' जन्मभूमिः *f.*, जन्मदेशः, जन्मवसुधा, स्वभूमिः *f.*, स्वराष्ट्रं, स्वविषयः, स्वदेशः, मूलापातनं, अभिजनः ; 'native place,' जन्मस्थानं.

NATIVE, *s.* देशजनः, देशोद्भवः, देशजातः, देशीयलोकः, देशीयजनः, देशलोकः, देशजनः, देशवासी *m.* (न्), राष्ट्रीयलोकः.

NATIVITY, *s.* जन्म *n.* (न्), जातिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, सम्भवः, जनिमा *m.* (न्) ; 'astrological calculation of nativity,' जातकं ; 'astrological record of it,' जन्मपत्रं -त्रिका ; 'month of one's nativity,' जन्मासः ; 'name given at it,' जन्मनाम *n.* (न्), नक्षत्रनाम ; 'star of one's nativity,' जन्मनक्षत्रं ; 'sign,' जन्मराशिः *m.*, जन्मलग्नं.

NATRON, *s.* सर्जिका, सर्जिकाधारः, मृजिकाधारः, स्वारः, कापोतः, सोयर्बेलः, पुष्पिका, सुखवर्चकः.

NATTY, *a.* पिनीतः -ता -तं, परिमृष्टपरिच्छदः -दा -दं.

NATURAL, *a.* (Pertaining to nature, effected by nature, innate, not acquired) सामाधिकः -की -कं, प्राकृतिकः -की -कं, नैसर्गिकः -की -कं, सांख्यिकः -की -कं, स्वापसिद्धः -डा -डं, प्रकृतिसिद्धः &c., सहजः -जा -जं, साहजिकः -की -कं, सहजातः -ता -तं, अनर्जितः -ता

-तं, निजः -जा -जं, स्वजः &c., अनर्जः &c., स्वाभावजः &c., निजर्जः &c., अनर्जयः -वा -वं, स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वः -खा -खं, प्रकृतित्यः -स्या -स्यं, सांख्यिकः -की -कं, भाविकः -की -कं, प्राकृतः -तो -तं, औत्सर्गिकः -की -कं, अनर्ह्यस्वः -चा -चं, औत्पत्तिकः -की -कं ; 'natural friend,' सहजमित्रं, प्राकृतमित्रं ; 'natural enemy,' सहजातिः *m.*—(According to nature) भावानुगः -गा -गं, स्वाभावानुगः &c., भावानुलोमः -मा -मं, स्वाभावयोग्यः -ग्या -ग्यं, स्वाभावानुसारी -रिणी &c., अनुलोमः -मा -मं, प्रकृत्यनुलोमः &c.—(According to the natural course, regular, proper) यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, योग्यः &c., यथाक्रमः -मा -मं, यथामार्गः -गा -गं, यथायुक्तः -क्ता -कं, यथान्यायः -या -यं.—(Not artificial) अकृत्रिमः -मा -मं, अकृतकः -का -कं, अयत्नकृतः -ता -तं, अप्रतिविधानः -ना -नं, देवनिर्मितः -ता -तं ; 'natural cave,' देवस्तानं.—(Not forced, easy, unaffected) अक्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, अप्रतिथलकृतः -ता -तं, सुलभः -भा -भं, अविलक्षितः -ता -तं, वैलक्ष्यहीनः -ना -नं.—(According to reality, true) यथार्थः -थो -थं, सत्यः -त्या -त्यं, अकृत्रिमः -मा -मं, सरलः -ला -लं, प्रकृतः -ता -तं.—(Illegitimate) अनौत्सर्गिकः -सो, उपस्त्रीजातः -ता, जारजः -जा, अप्रतिजातः -ता, विजातः -ता.—(Coming at the right time) यथाकालः -ला -लं, कालिकः -की -कं, कालोपयुक्तः -क्ता -कं, कालभूतः -ता -तं, अनपघाती -तिनी &c. ; 'natural death,' सुमरणं.—(In Astronomy) सावनः -नी -नं ; 'natural day,' सावनदिनं, सहोरात्रं ; 'natural form,' स्वरूपं ; 'natural temperament,' जन्मस्वभावः, जन्मप्रकृतिः *f.*, स्वभावः ; 'natural history,' स्थावरजन्ममविद्या स्थावरजन्मशास्त्रं, जडाजडविद्या ; 'natural philosophy,' पदार्थविज्ञानं, पदार्थभाषाशास्त्रं.

NATURAL, *s.* (Idiot) यथाजातः, जडः, मूढः, न्यूनबुद्धिः *m.*

NATURALIST, *s.* स्थावरजन्ममविद्याज्ञः, स्थावरजन्ममविद्याज्ञो *m.* (न्), पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थभाषाशास्त्रज्ञः.

NATURALIZATION, *s.* देशनाधिकारदानं, देशिकाधिकारप्रतिपादनं.

To NATURALIZE, *v. a.* देशनाधिकारं दा, देशीयं -यां कृ, देशिकं -कां कृ.—(Render familiar) सम्भूय (c. 4. -चस्पति -चसितुं), अभ्यासेन सुगमं -मां कृ.

NATURALLY, *adv.* (According to nature) स्वभावतः, स्वाभावेन -वात्, प्रकृतितः, प्रकृत्या, भावतः, स्वाभावानुसारेण, जातितः, जन्मतः, गुणतः.—(Regularly, according to the proper course) यथाक्रमं, यथायोग्यं, यथामार्गं.—(Not affectedly) यथार्थं, अवैलक्ष्येण.—(Not forcedly) अक्रिष्टं, अयत्नपूर्वकं, सहजगत्या, सहजशक्ता.—(Spontaneously) स्वतः, स्वयं ; 'done naturally,' स्वयङ्कृतः -ता -तं ; 'very naturally,' स्वभावेनैव.

NATURALNESS, *s.* स्वाभाविकत्वं, प्राकृतत्वं, सहजत्वं, अकृत्रिमता.—(Conformity to reality) यथार्थता, यथातथ्यं, सत्यता, अवैलक्ष्यं, सरलता, सारत्वं.

NATURE, *s.* (The goddess who is the material cause of the world and all created things. According to the Hindú mythology this goddess is unreal, and identified with Mâyá or Illusion, and sometimes with the Śakti or personified energy, or wife of a deity. She is in an especial manner the prototype of the female sex. Hence the following names for her) प्रकृतिः *f.*, माया, महामाया, आदिमाया, मायादेवी, प्रधानं, शक्तिः *f.*, आदिशक्तिः *f.*, लिङ्गं, अविद्या, दुर्गा, लक्ष्मीः *f.* ; 'the illusion practised by nature,' मायाजालं ; 'sleight of nature,' मायालपचं.—(Essence, essential properties which constitute a thing) भावः, स्वाभावः, प्रकृतिः *f.*,

प्रकृतिभावः, निसर्गः, सगैः, सृष्टिः *f.*, संसिद्धिः *f.*, रूपं, स्वरूपं, धर्मः, स्वधर्मः, सत्त्वं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, निसर्गभावः, आत्मा, जातिस्वभावः, समीक्षा, तत्त्वं, गुणः; the three 'gunas' or properties of nature are, 1. 'existence or truth,' सत्त्वं; 2. 'foulness or passion,' रजस् *n.*; 3. 'darkness,' तमस् *n.*—(Natural disposition or temper of mind) स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, शीलः-लता, सहजः-जं, सहजभावः, सहजशीलः; 'good-nature,' सद्भावः, सुशीलः, साधुशीलत्वं.—(Natural form) स्वरूपं, सहजरूपं, प्रकृतिः *f.*, निसर्गः.—(Established, regular course of things) मार्गः, रीतिः *f.*, क्रमः, प्रकृतिमार्गः, सृष्टेरीतिः *f.*, सृष्टिक्रमः.—(System of created things) सृष्टिः *f.*, सगैः, जगत् *n.*, विष्वजगत् *n.*, भूमखलं, ब्रह्मसृष्टिः, विश्वं.—(Natural feelings, affections or qualities) स्वभाव-गुणाः *m. pl.*, प्रकृतिगुणाः *m. pl.*, स्वभावधर्मः, प्रकृतिधर्मः, प्रकृतिभावः.—(Constitution, vital power of a body) जीवनशक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*, जीवितशक्तिः *f.*, जोजस् *n.*, प्राणाः *m. pl.*, प्राणवलं, देहस्वभावः, शरीरस्थितिः *f.*—(Sort, kind) प्रकारः, जातिः *f.*, रूपं, रीतिः *f.*—(Law of action) विधिः *m.*, विधानं, नियमः, स्थितिः *f.*, धर्मः; 'by nature,' स्वभावेन, जात्या, जन्मतः. See NATURALLY. 'Blind by nature,' जन्मान्यः-न्या-न्व, ज्ञान्यः &c., गन्धान्यः &c.; 'offices of nature,' देहधर्मः, शरीरधर्मः; 'relieving nature,' मलविमर्गः, मलोत्सर्गः, मलमूत्रविमर्जनं.

NATURED, *a.* (Used in composition) expressed by स्वभावः-वा-वं, शीलः-ला-लं, प्रकृतिः-ति-ति; as, 'good-natured,' सुशीलः-ला-लं; 'ill-natured,' दुष्प्रकृतिः-ति-ति.

NAUFRAGE, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौभेदः, नौकाभङ्गः.

NAUGHT, *s.* न किञ्चित्, न किञ्चन, न किमपि, अथर्व.—(In arithmetic) शून्यं, अः; 'to set at naught,' अथर्व (c. 9.-ज्ञानाति-ज्ञातुं), लघुकृ. See *To CONTEMN*.

NAUGHT, adv. न किञ्चित्, न किञ्चिदपि, न किमपि.

NAUGHT, a. निर्गुणः-या-यं, असाराः-रा-रं, विगुणः-या-यं.

NAUGHTILY, adv. प्रतीपं, प्रतीपयत्, दुष्टं, दुष्टभावेन, प्रतीपशीलत्वात्.

NAUGHTINESS, s. प्रतीपता, विप्रतीपता, अवश्यता, दुष्टता, दुर्वृत्तता.

NAUGHTY, a. प्रतीपः-या-यं, विप्रतीपः-या-यं, अवश्यः-इया-इयं, अवशनेयः-या-यं, मन्दचरित्रः-त्रा-त्रं, दुष्टचरित्रः &c., दुष्टः-इया-इयं, दुर्वृत्तः-त्रा-त्रं.

NAULAGE, s. तरमूल्यं, तरपथ्यं, तारिकं, तार्यं, आतारः, आतारः.

NAUMACHY, s. नौयुद्धं, नौकायुद्धं, नाविकयुद्धं, नौयुद्धकौतुकं.

NAUSEA, s. (Sickness) वमनेच्छा, विषमिषा, उल्लेखः, उल्लेखः.—(Loathing, disgust) बीभत्सः-त्सं, विकृतं, वैकृतं, विकारः, कुत्सा, विर-क्तिः *f.*, निर्वेदः.

To NAUSEATE, v. n. (Be inclined to vomit) वम् in des. (विषमि-षति-विन्तुं), वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु भू, विषमिषुः-पुः-पु भू.

To NAUSEATE, v. a. बाष्प in des. (बीभत्सते-सित्तुं), घृण् (c. 1. घृणते-सित्तुं).

NAUSEATED, p. p. बीभत्सेन परितप्तः-क्ता-क्तं.

NAUSEOUS, a. (Causing sickness) वमनोत्पादकः-का-कं, वमनेच्छाजनकः-का-कं.—(Disgusting) बीभत्सजनकः-का-कं, घृणाननकः &c., कुत्साजनकः &c., कुत्सितः-ता-तं, विरसः-सा-सं, गहिितः-ता-तं.

NAUSEOUSNESS, s. बीभत्सजनकता, कुत्सितता, विरसता, वैरस्यं.

NAUTIC, NAUTICAL, a. नौचालनविद्यासम्बन्धी-न्धिनी-न्धि (नृ), नौका-चालनविषयः-या-यं, नाविकः-की-कं; 'nautical person,' नाविकः, नौकाजीवी *m.* (नृ).

NAVAL, a. (Pertaining to ships) नाविकः-की-कं, नाव्यः-व्या-व्य, नौकासम्बन्धी-न्धिनी &c., नौकाविषयः-या-यं.—(Consisting of ships) नौकामयः-यी-यं, नौकालम्कः-का-कं, नौकारूपः-पा-पं.

NAVE, s. (Of a wheel) नाभिः-भी-फी, चक्रनाभिः *f.*, पिण्डिः-खी *f.*, पिण्डिका.—(Of a church) पूजाशालाया मध्यभागः.

NAVEL, s. नाभिः-भी *f. m.*, तुण्डिः-खी *f. m.*, तुण्डिका, तुण्डिः-न्दी *f.*, तुण्डिका, नालः, उदरपत्रैः, मध्यवृत्तं, मण्डिपूरः, अमरा, अमला, भर्मं, नाभिकमलं; 'hollow or pit of the navel,' नाभापत्रैः, तुण्डिकूपी-पिका; 'region of the navel,' नाभिचक्रं; 'having a prominent navel,' तुण्दी-न्दिनी &c., तुण्डिकः-का-कं, तुण्डितः-ता-तं, तुण्डिलः-ला-लं, तुण्डिभः-भा-भं, तुण्डिकरः-रा-रं, तुण्डवान्-वती &c., तुण्डिलः &c., तुण्डिभः &c., गोखः-खा-खं.

NAVEL-STRING, s. नाभिनालः, नालः; 'cutting of it,' नाभिच्छेदनं, नालच्छेदः.

NAVIGABLE, a. नौताय्यः-व्या-यं, नाव्यः-व्या-यं, नौकागम्यः-म्या-म्यं, नौगम्यः &c., नौगमनाहः-हो-हं.

NAVIGABLENESS, NAVIGABILITY, s. नौताय्यता, नौगम्यता, नाव्यता-वं.

To NAVIGATE, v. a. and n. नौकया or नावा नृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं) or अतिनृ or सनृ or नृ (c. 1. अगते, प्रोतुं) or गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं) or गमनागमनं कृ, समुद्रतरणं कृ, नौकापर्यटनं कृ, नौभरणं कृ, नौकायात्रां कृ.—(Direct a ship) नौकां वह् (c. 10. पाहयति-पितुं) or चल् (c. 10. चालयति-पितुं) or आनी (c. 1. नयति-नेतुं).

NAVIGATION, s. (Act of passing on the water in ships) नौकया or नावा तरणं or सनरणं or गमनं or गमनागमनं or पर्यटनं or भ्रमणं or यात्रा, समुद्रतरणं, समुद्रगमनं, नौगमनं, नौकायात्रा, नौगम-नागमनं, नौभरणं, नौपर्यटनं.—(Directing ships) नौकाचालनं, नौचालनं, नौकानयनं, नौकावाहनं.—(The art or science) नावि-कविद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या, नौवाहनविद्या.

NAVIGATOR, s. (One who sails) नाविकः, महानाविकः, समुद्रगामी *m.* (नृ), समुद्रयात्री *m.*, समुद्रतरः.—(One who directs a ship) नौचालकः, नौकावाहकः, पोतवाहकः, नौकानेता *m.* (नृ), नौकानयनकृत् *m.*

NAVY, s. युद्धनौसमूहः, युद्धनौकासमूहः, वृहन्नौकासमूहः, नौसमूहः.

NAY, adv. न, नो, नहि.—(Nay more) पुनर्, किम्पुनर्, अधिकम्, एवं, किम् बहुना.—(Not only) न केवलं.

NEAP, a. (Low) नीचः-चा-चं, निम्नः-छा-छं; 'neap tide,' निम्नवेला, नीचवेला.

NEAR, a. (Not far distant) समीपः-पा-पं, निकटः-टा-टं, समीपस्थः-स्या-स्यं, निकटस्थः-स्या-स्यं, समीपवर्ती-र्विन्दी-र्विं (नृ), निकट-वर्ती &c., समीपस्थायी &c., आसन्नः-चा-चं, सन्निकृष्टः-छा-छं, सन्न-हितः-ता-तं, प्रयासन्नः-छा-चं, उपानः-ना-नं, अलिकः-का-कं, उपस्थः-स्या-स्यं, उपस्थायी &c., अभ्यासः-सा-सं, अभ्याशः-शा-शं, अभ्याशः-शो-शं, उपनतः-ता-तं, आरातीयः-या-यं, अभ्यासः-या-यं, उपकृतः-युहा-युहं, सकृपशः-शा-शं, सकाशः &c., सनीडः-डा-डं, सविपः-चा-चं, सवेशः-शा-शं, सवेपः-या-यं, समर्थः-दा-दं, अदूरः-रा-रं, अदूरस्थः &c., अधिदूरः-रा-रं, संसक्तः-क्ता-क्तं, अव्यवहितः-ता-तं, अपदानरः-रा-रं, अपदानरः-रा-रं; 'nearer,' आसन्नतरः-रा-रं, नेदीयान्-यसी-यः (नृ); 'nearest or very near,' आस-न्नतमः-मा-मं, नेदिहः-छा-छं, अन्निकतमः-मा-मं, अन्नितमः-मा-मं.—(Closely connected) दृढसंघट्टः-डा-डं, दृढसंस्कृतः-क्ता-क्तं.—(Closely concerning or affecting one's interest) सापेक्षसम्बन्धी-न्धिनी &c., निकटसम्बन्धी &c., अनरङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.—(Intimate) परिचितः-ता-तं, दृढसौहृदः-दा-दं.—(Stingy) कृपणः-खा-खं.

खल्यव्यो-यिनी &c.—(Not rambling) अविलोकीः-शी-शै; 'near at one's side,' पार्श्वस्थः &c.

NEAR, *adv.* समीपं-पतस्, निकटे, जनिक्तं, उपाने, अभितस्, आरात्, आसन्ने, सन्निकृष्टं, निकषा, अदूरे-रात्-रतस्, अवितूरं-रे-रात्-रतस्, सन्निकृष्टं, सकाशे, also expressed by the prep. उप, *see* the next; 'near at one's side,' पार्श्वे-स्थितस्; 'situated near,' समीपस्थः-स्या-स्यं; 'going near,' समीपगः-गा-गं.—(Almost, within a little) प्रायस्-यशस्, भूयिष्ठं; 'a woman who is near her delivery,' आसन्नप्रसवा; 'one who is near his death,' आसन्नमृत्युः &c. *See* NEARLY.

NEAR, *prep.* उप, आ, अभि, प्रति; as, 'to go near,' उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or उपगम् or अभिगम् or प्रतिगम्; 'brought near,' उपनीतः-ता-तं; 'near a mountain,' उपगिरि, उपगिरं; 'near the ear,' उपकर्णं; 'near the fire,' उपगिरि; 'near the throat,' उपकर्णं; 'near evening,' उपसन्ध्यं.

To NEAR, *v. a.* नेद (nom. नेदयति-यितुं); 'come nearer to,' उपगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपगम्, अभिगम्. *See* To APPROACH.

NEARLY, *adv.* (At no distance) समीपं-पतस्, अदूरे-रे-रात्-रतस्. *See* NEAR, *adv.* (Closely) दृढं, गाढं; 'nearly connected,' दृढसङ्घः-डा-डं, गाढसङ्घः &c.—(Almost, within a little) प्रायस्, प्रायशस्, भूयिष्ठं, मनाक्, कस्यं, ईषदन्, अत्योऽनं; 'nearly finished,' समाप्तभूयिष्ठः-ष्टा-ष्टं; 'nearly dead,' मृतप्रायः-या-यं, मृतकस्यः-त्या-त्यं, आसन्नमृत्युः-त्यु-त्यु, समुपः-युः-यु; 'the earth is nearly a sphere,' पृथिवी गोलप्राया; 'nearly cooked,' पचितकस्यः &c.; 'nearly four,' उपचतुराः *m. pl.*

NEARNESS, *s.* (Closeness) समीपता, सामीप्यं, निकट्यं, निकटता, समीप-यन्त्रित्वं, निकटवर्त्तित्वं, आनन्नता, सन्निकृष्टता, सन्निकृष्ट्यं, सन्निकृष्टिः *m.*, सन्निकृष्टानं, सन्निकृष्ट्यं-यन्त्रित्वं, सन्निकृष्ट्यं, प्रत्यासन्नता, आनन्नता, आनन्नता, उपस्थानं, अन्त्यासन्नता.—(Closeness of connexion) दृढसङ्घः, दृढसङ्घः *f.*, दृढसङ्घः, सुसङ्घः.—(Intimacy) परिचयः, सुपरिचयः.—(Stinginess) कृपणता, कापण्यं, स्वल्पव्ययः.

NEAT, *a.* (Trim) विनीतः-ता-तं, परिमृष्टपरिच्छदः-दा-दं, सुरेखः-खा-खं, आकारशुद्धः-डा-डं.—(Clean) शुद्धः-डा-डं, स्रष्टः-रुणा-रुणं, परिष्कृतः-ता-तं.

NEAT, *s.* (Cattle of the bovine genus) गयादिजन्तुः *m.*, गयादिपशुः *m.*

NEAT-HERD, *s.* गोपः, गोपालः, गोरक्षकः, गोचारकः, आभीरः.

NEATLY, *adv.* विनीतं, विनीतवत्, सपरिष्कारं, शुद्धं, स्रष्टं, परिपाद्या, सुपरिपाद्या, परिष्कारपूर्व.

NEATNESS, *s.* विनीतता-त्वं, शुद्धता, परिष्कारः, आकारशुद्धता, आकार-शुद्धिः *f.*, परिमृष्टता, परिष्कृतता, शुद्धता, स्रष्टता, परिपादिः-टी, परिपाद्याः.

NEBULA, *s.* (Opacity or film in the eye) शुक्लं, शुक्लपटलं.

NEBULOUS, *a.* मेघाच्छन्नः-च्छा-च्छं, मेघाच्छन्नः-मा-मं, मेघाच्छन्नः-शी-शै, बहुमेघः-पा-पं, साभः-भा-भं, अभियः-या-यं.

NECESSARIAN, *s.* देवपादो *m.* (नं), देष्टकः, देष्टचिन्तकः, देष्टकवादी *m.*, अदृष्टवादी *m.*, देष्टपरः.

NECESSARIES, *s. pl.* प्रतिदिनप्रयोजनीयद्रव्याणि *n. pl.*, प्रतिदिनप्रयोज्यद्रव्यसम्भारः, द्रव्यसम्भारः, उपकरणसम्भारः, उपकरणसामग्री; 'necessaries of life,' अन्नपानादी, अन्नोदकं, अवयवत्वं, अन्नान्नान्नं, कश्चित् *m. du.*

NECESSARILY, *adv.* अवश्यं, अवश्यं, अवश्यकं, अवश्यमेव, देव-शात्, देववशात्, कर्मवशात्, कार्यवशात्, कार्यवत्, अनन्यगता, नूनं.

NECESSARY, *a.* (That must be, that cannot be otherwise) अव-

श्यकः-का-कं, आवश्यकः-की-कं, अवशः-शा-शं, अवश्यः-श्या-श्यं, विवशः-शा-शं, भवितव्यः-व्या-व्यं, भाव्यः-व्या-व्यं, अनन्यथा-सम्भवः-वा-वं, अनन्यथासाध्यः-ध्या-ध्यं, अनन्यथासिद्धः-झा-झं, अनन्योपायः-या-यं, अनन्यगतिकः-का-कं, अनिवार्यः-व्या-व्यं, नियतः-ता-तं.—(Requisite, needful, wanted) आकाङ्क्षितः-ता-तं, अपेक्षितः-ता-तं, अवश्यकः-का-कं, अवश्यप्रापणीयः-या-यं, सर्वथा प्राप्यः-व्या-व्यं, अवश्योपयोगी-गिनी-गि (नं), अवश्यप्राप्तः-ता-तं, प्रयोजनीयः-या-यं.—(Indispensable, necessary to be done) आवश्यकः-की-कं, अवश्यकहेत्यः-व्या-व्यं, अवश्यकरणीयः-या-यं, अवश्यभवितव्यः-व्या-व्यं, सर्वथा भवितव्यः &c. or भाव्यः-व्या-व्यं, अपरिहरणीयः-या-यं, अपरिहार्यः-व्या-व्यं; 'necessary act,' अवश्यकहेत्यं.—(Acting from necessity) विधिवशः-शा-शं, विधिवशकारी &c., देववशकारी &c., देवाधीनः-ना-नं; 'the necessary consequence of acts,' कर्मवशः, कार्यवशः; 'it is necessary' may be expressed by the fut. pass. part., or by अहे. *See* MUST.

NECESSARY, *s.* (Privy) शौचकूपः, पायुषालनवेश *n.* (नं), अवस्तरः कटेमाटकः.—(A necessary thing). *See* NECESSARIES.

To NECESSITATE, *v. a.* (Make necessary) अवश्यकं-को कृ, विवशं-शां कृ, विवशीकृ.—(Oblige, compel) अवश्यं कृ (c. 10. कारयति-यितुं) or प्रवृत् (c. 10. -वृत्तयति-यितुं) or expressed by the causal form of any verb. *See* CONSTRAIN, COMPEL.

NECESSITATED, *p. p.* आवश्यकः-की-कं, विवशीकृतः-ता-तं. *See* CONSTRAINED.

NECESSITOUS, *a.* दरिद्रः-द्रा-द्रं, निर्धनः-ना-नं, दीनः-ना-नं, दुर्गतः-ता-तं.

NECESSITY, *s.* (Necessariness) अवश्यकता-त्वं, आवश्यकता, आवश्यकं, आवश्यक्यं, अवश्यता-त्वं, विवशता, वैवश्यं, भवितव्यता, भाव्यता, अनन्यथासम्भवः, अनन्यगतिकत्वं, नियतिः *f.*, नियतत्वं-ता, —(Need, state of being requisite) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, उपयोगः, प्रयोजनीयता, आकाङ्क्षा, अपेक्षा, सर्वथा प्रापणीयता.—(Occasion, cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, निमित्तं, कार्यः; 'without any necessity,' प्रयोजनं विना, हेतुना विना; 'what necessity for this investigation?' इत्या चर्चया किं प्रयोजनं.—(Indispensableness) कर्मव्यता, कार्यव्यता, अवश्यकहेत्यता, भवितव्यता, भाव्यता, कार्यवशः.—(Fate, fatality) देवः, विधिः *m.*, देवाधीनता, देववशत्वं, देवायत्तता, अदृष्टाधीनता, भवितव्यता, नियतिः *f.*—(Indigence) दरिद्रता, दरिद्र्यं, दीनता, दुर्गतिः *f.*

NECK, *s.* ग्रीवा, कन्धरा-रः, शिरोधिः *m. f.*, शिरोधरा, गलः, कण्ठः-खदा-खदो-खदं, मस्तकमूलकं; 'back of the neck,' अवदुः *m. f.*, वाटा-टो-टः-टिका, कृकाटिका, कलसिका, सीमा *m.* (नं), पञ्चाग्रीवा; 'head and neck,' शिरोग्रीवं; 'of a pitcher, or any vessel,' कण्ठः; 'of the bladder,' वल्लिशिरस् *n.*; 'of a lute,' वीणादण्डः; 'of a horse,' निगालः; 'bending back the neck,' उल्बन्धनः; 'belonging to the neck,' श्लेवः-वी-वं, श्लेवः-वी-वं.

NECK-CLOTH, NECKERCHIEF, *s.* कण्ठवस्त्रं, ग्रीवावस्त्रं, ग्रीवावेष्टनं, ग्रीवा-वरणं, गलवस्त्रं, गलावेष्टनं, ग्रीवावन्धनी, ग्रीवाभरणं, श्लेवकं.

NECKED, *a.* ग्रीवः-या-वं, कण्ठः-खदा-खदं in comp.; as, 'handsome-necked,' सुग्रीवः-या-वं; 'long-necked,' दीर्घग्रीवः &c., दीर्घकण्ठः &c.

NECKLACE, *s.* माला-लिका, हारः, कण्ठमाला, मूलं, उरःभूषं-चिका, श्लेव-श्लेव-यकं, कण्ठभूषा, कण्ठलता, लङ्घनं, मालिका, मल्लः, तरुः,

ललन्तिका; 'of jewels,' मणिमाला, रत्नावली -लि: f., मणिसरं; 'of pearls,' मुक्तावली -लि: f., मुक्ताकलापः, मुक्ताप्रलम्बः, मुक्तालता; 'of gold,' हेमसूत्रकं, कनकसूत्रं; 'of beads,' स्रग्ध्रमाला; 'of one string or row,' कण्टिका; 'of a hundred strings,' देवच्छन्दः, शतशृङ्गिकः; 'of thirty-two strings,' गुच्छः; 'of thirty-four,' गुच्छाङ्कः.

NECROLOGY, s. मृत्युचक्रिवरणं, मृतजनवृत्तान्तः, मृतजनपरिसंख्या.

NECROMANCER, s. श्मशानमन्त्रज्ञापकः, भ्रेतसिद्धिकर्ता m. (नृ). See MAGICIAN.

NECROMANCY, s. श्मशानमन्त्रजननं, भ्रेतसिद्धिः f., भूतविद्या, भौतिकविद्या, पिशाचविद्या, कुविद्या. See MAGIC, s.

NECTAR, s. समृत्तं, सुधा, सुधारसः, समृत्तरसः, पीयूषं, पेयूषं, देवपेयं, लेखं, सोमः, पेयं, भक्ष्यं, कर्जं, तः; 'of flowers,' मधु n., पुष्पमधु, पुष्परसः, पुष्पनिर्वासः, पुष्पसारः, पुष्पमयः, मकरन्दः, मरन्दः, नलदा.

NECTAREAN, NECTARIOUS, NECTARINE, a. समृत्तमयः -यी -यं, सुधामयः &c., समृत्ततुल्यः -त्या -त्वं, समृत्तोपमः -मा -मं, समृत्तप्रायः -या -यं.

NEED, s. (Want, occasion for something) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः f., उपयोगः -गिता, कार्यं, कारणं, निमित्तं, हेतुः m., आकांक्षा, अपेक्षा; 'there is need of me,' मया प्रयोजनं; 'there is need of a straw,' तून्ने कार्यं; 'what need is there of sorrow?' शोकेन किं प्रयोजनं, शोकस्य कः क्रमः or expressed by किं alone, as किं शोकेन; 'according to need,' प्रयोजनवत्, सर्ववत्, यथाप्रयोजनं, यथाकार्यं, यथासम्भवं.-(Indigence, distress, difficulty) दारिद्र्यं, दरिद्रता, दीनता, निर्धनता, दुर्गतिः f., दुःखं, अनुपपत्तिः f., सङ्कटं, कष्टं, संकष्टं, कृष्टं, क्लेशः, बाधः.

TO NEED, v. a. and n. (Require) आकांक्षु (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), आकांक्षु, अभिकांक्षु, अपेक्षु (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), प्राप्नु (c. 10. -अपेक्षति -क्षितुं), अहं (c. 1. -अर्हति -हितुं), often expressed by प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं; as, 'the healthy need not a physician,' निरामयाणां चिकित्सकेन प्रयोजनं नास्ति; 'he needs me,' तस्य मया प्रयोजनं. See also TO LACK, v. a. (Be necessary). See MUST.

NEEDED, p. p. आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं, प्रयोजनीयः -या -यं.

NEEDFUL, a. आकांक्षणीयः -या -यं, प्रयोजनीयः -या -यं, प्रयोजनार्हः -हे -हं, अवश्यकः -का -कं, आवश्यकः -की -कं, अवश्यप्रापणीयः -या -यं, अवश्योपयोगी -गिनी -गि (नृ), अपेक्षणीयः -या -यं, प्रार्थनीयः &c., आकांक्षितः -ता -तं, अपेक्षितः -ता -तं; 'needful to be done,' अवश्यकर्तव्यः -या -यं, अवश्यकार्यः -या -यं, अवश्यकरणीयः -या -यं; 'the one thing needful,' परमावश्यकः, परमप्रयोजनीयः.

NEEDINESS, s. दरिद्रता, दारिद्र्यं, निर्धनता, अधनता, दीनता, दैन्यं.

NEEDLE, s. सूचिः -चो f. -चिनी -चिका, सेवनी, कूर्चिका; 'eve of a needle,' सूचिरन्तः, सूचिच्छिद्रः; 'point of one,' सूच्यर्थः.-(Magnetic needle) लोहकान्तः, अयस्कान्तमणिः m., अयस्कान्तमणिशलाका.

NEEDLE-CASE, s. सूचिभाजनं, सूचिपानं, सूचाधारः.

NEEDLE-MAKER, s. सूचिकारः -रकः, सूचिकरणोपजीवी m. (नृ).

NEEDLE-WOMAN, s. सूचिका -की, सूचीशिल्पोपजीविनी.

NEEDLE-WORK, s. सूचिता, सूचिकर्म n. (नृ), सूचिशिल्पकर्म, सूचकर्म.

NEEDLESS, a. निष्प्रयोजनः -ना -नं, निष्कारणः -या -यं, अकारणः &c., अप्रयोजकः -का -कं, अप्रयोजनकः &c., अकारणकः &c., अहेतुकः &c., निरर्थकः &c., अनर्थकः &c., व्यर्थः -चा -चं, किमर्थः -चा -चं.

NEEDLESSLY, adv. प्रयोजनं विना, निष्प्रयोजनं, अकारणं, निष्कारणं, कारणं

विना, हेतुना विना, हेतुं विना, अहेतुकं, निरर्थकं, व्यर्थं.

NEEDLESSNESS, s. अहेतुता -त्वं, अकारणत्वं, अकारणं, अप्रयोजकत्वं, अप्रयोजनं, निष्कारणत्वं, प्रयोजनाभावः, कारणभावः.

NEEDS, adv. (Used with must) अवश्यं, अवश्यमेव. See MUST.

NEEDY, a. दरिद्रः -द्रा -द्रं, निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, दीनः -ना -नं, दुर्गतिः -ता -तं, अपेक्षणीयः -ना -नं, विवर्हीनः &c., अपेक्षणीयः -पि (नृ).

NEFARIOUS, a. अतिदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिपापिष्ठः &c., अतिपापी -पिनी -पि (नृ), दारुणः -णा -यं, घोरः -रा -रं, अघोरः -र्य -रं, गह्वरः -ह्य -यं, दुष्टतमः -मा -मं, अतिपातकी &c., महापातकी &c., अतिपापात्मा -त्मा -त्त (नृ).

NEFARIOUSLY, adv. अतिदुष्टं, पापिष्ठं, दारुणं, घोरं, अघोरं, गह्वरं.

NEFARIOUSNESS, s. अतिदुष्टता, पापिष्ठता, दारुणता, घोरता, अतिगह्वरता.

NEGATION, s. निहवः, अपहवः, निहृतिः f., अपहृतिः f., अपलापः, प्रत्याख्यानं, अपवादः, अस्वीकारः, निषेधः, प्रत्यादेशः.-(In logic) अभावः according to one division it is of two kinds, 'universal negation,' संसर्गाभावः; 'relative or mutual negation,' अन्योन्याभावः; according to another division it is of four kinds, viz. 'extinction,' प्रत्यंसाभावः; 'antecedent non-existence,' प्रागभावः; 'reciprocal negation,' अन्योन्याभावः; 'simple non-existence,' अतन्नाभावः.

NEGATIVE, a. (Implying denial) अपलापी -पिनी -पि (नृ), निहव-सूचकः -का -कं, निहवार्थकः -का -कं, अपवादकः -का -कं, अस्वीकार-सूचकः &c., निषेधसूचकः &c., निषेधार्थकः -का -कं.-(Implying absence, privative) अभावसूचकः -का -कं, अभावरूपः -पा -पं, अभावान्तकः -का -कं, अभावदर्शकः -का -कं, अकरणरूपः -पा -पं, अकरणात्मकः -का -कं, अननुष्ठानरूपः -पा -पं.-(Stopping by non-consent) निषेधद्वारा प्रतिबन्धकः -का -कं.

NEGATIVE, s. (Word) अस्वीकारसूचकशब्दः, निषेधसूचकशब्दः, अपलापसूचकशब्दः, निषेधार्थकशब्दः, अस्वीकारशब्दः.-(Proposition by which something is denied) अभावसूचकपद्यः, अभावसूचकवाक्यं, निषेधसूचकपद्यः, नास्तिपद्यः, अभावपद्यः.-(Right of preventing) निषेधाधिकारः, निषेधशक्तिः f., प्रतिबन्धमार्थः.

TO NEGATIVE, v. a. निषिषि (c. 1. -पेक्षति -पेक्षुं), प्रतिषिषि, निषेधद्वारा प्रतिबन्ध (c. 9. -घ्नति -घ्नन्तुं), अपलप (c. 1. -लपति -लपितुं), निरस (c. 4. -अस्यति -असितुं), निहृ (c. 2. -हृते -हृतुं), अपहृ, निषेधं कृ.-(Disprove). See the word.

NEGATIVED, p. p. निषिष्टः -ष्टा -ष्टं, निषेधितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

NEGATIVELY, adv. अस्वीकारेण, अनिषेधं, सापलापं, सापवादं, अभावरूपेण.

TO NEGLECT, v. a. (Omit) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, अतिश्र (c. 1. -श्रति -श्रितुं), लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं), विलङ्, उलङ्, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यतिक्रम्, अतिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), हा (c. 3. जहाति, हातुं), अपहा, अपास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), अतिसृज्, अपमृज्.-(Be careless about) प्रमद् (c. 4. -नाद्यति -मदितुं), न चवधा (c. 3. -घते -धातुं), अनवधानं कृ, प्रमादान् परित्यज्; 'he neglects his duty' स्वधर्मात् प्रमाद्यति.-(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अननुष्ठानं कृ, न कृ.-(Forget to perform) विस्मृ (c. 1. -स्मरति -ते -स्मरन्तुं), न स्मृ, अपस्मृ, विस्मरणात् परित्यज्.-(Disregard) उपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समुपेक्ष, उपप्रेक्ष, न सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), असेवन् कृ.-(Slight) अवहृ (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अवमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अवधीर् (c. 10. -धीरयति -यितुं), अवगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), अनादरं कृ,

सलीकः; 'he neglects to honor the honorable,' पूज्यपूजाय-
तिक्रमं करोति.

NEGLECT, *s.* (Omission, forbearing to do any thing) त्यागः,
परित्यागः, अननुष्ठानं, उपास्यः, अतिपातः, पर्ययः, अनभ्यासः, अवक्रिया,
लोपः, परिलोपः, अपामनः, असर्जनं, अतिसेवेन, अतिक्रमः, अतिक्रमः,
अतिथक्तेन, लङ्घनं, विलङ्घनं, अतिपारः. — (Carelessness, inatten-
tion) प्रमादः, प्रमदः, प्रमत्तता, अनवधानं. — (Forgetfulness) विस्मृतिः, *f.*,
विस्मरणः. — (Disregard) उपेक्षा, अनपेक्षा, अनवेक्षा, निरपेक्षा,
उत्प्रेक्षा, उद्वाचनं, अदृशं. — (Slighting) अवज्ञा, अवमानं, अनादरः,
अमाननं, अवधीरणं, अधपालनं.

NEGLECTED, *p. p.* त्यक्तः, क्तः, परित्यक्तः &c., लङ्घितः - ता - तं. उच्चङ्कितः
- ता - तं, अतिक्रान्तः - ता - तं, अतीतः - ता - तं, अपामितः - ता - तं, असृष्टः
- ता - तं, विमर्जितः - ता - तं, अननुष्ठितः - ता - तं, असर्जितः - ता - तं, उपेक्षितः
- ता - तं, समुपेक्षितः - ता - तं, अनपेक्षितः - ता - तं, अवज्ञातः - ता - तं, अवधी-
रितः - ता - तं, अवमानितः - ता - तं, अवमतः - ता - तं, अवगणितः - ता - तं,
अवपालितः &c., उद्वाचितः &c., अरक्षितः, &c., अवसक्तः - ता - तं,
सलीभूतः &c.

NEGLECTFUL, *a.* (Heedless, inattentive) अनवधानः - ना - नं, अनवहितः
- ता - तं, अमावधानः - ना - नं, प्रमादो - दिनी - दि (न्), प्रमादवान् - यती
- यत (त्), प्रमत्तः - ता - तं. — (Disregardful) उपेक्षकः - का - कं,
निरपेक्षः - या - यं, निर्यपेक्षः &c., मन्दादरः - रा - रं, अनादरकारी &c.

NEGLECTFULLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितेन, प्रमादेन, प्रमादतः, निरपेक्षं,
अनपेक्षया, उपेक्षया, अनपेक्ष्य, मन्दादरे, अवमानेन.

NEGLECTING, *s.* अनवधानं - नाता, प्रमादः, प्रमादः, प्रमत्तता, अनवहितत्वं,
उपेक्षा, अनपेक्षा, अनवेक्षा, असमीक्षा, अव्यवसायः, बालिश्यं. See
NEGLECT.

NEGLECTING, *a.* अनवधानः - ना - नं, प्रमत्तः - ता - तं, प्रमादो - दिनी - दि (न्),
प्रमादवान् - यती - यत् (त्), अनवहितः - ता - तं, अमावधानः - ना - नं,
उपेक्षकः - का - कं, निरपेक्षः - या - यं, अव्यवसायी &c., मन्दादरः - रा - रं.

NEGLECTINGLY, *adv.* प्रमादतः, प्रमादेन, प्रमादतः, प्रमादतः, अनवधानतः,
अनवधानेन, अनवधानेन विना, पमत्ततः, असमीक्ष्य. See NEGLECTFULLY.

NEGOTIABLE, *a.* पण्यतयः - या - यं, पण्यतयः &c., व्यवहृत्यः &c.,
व्यवहायः - या - यं, व्यवहारयोग्यः - ग्या - ग्यं, व्यवहारयोग्यः &c.

To NEGOTIATE, *v. a.* पण्य (c. 1. पण्यते - पण्यते, पण्यति, c. 10. पण्यति
- पितुं), पण्यायं कृ, व्यवहृ (c. 1. - हरति - हर्तुं), व्यवसायं कृ.

NEGOTIATED, *p. p.* पण्यतः - ता - तं, पण्यतः - ता - तं, व्यवहारितः - ता - तं.

NEGOTIATION, *s.* पण्यायः, पण्यतः, व्यवहारः, व्यवसायः, घटना, प्रपञ्चनं.
- (Pacification) शान्तिः *n.* (नं), सन्धिकरणं, शान्तिः.

NEGOTIATOR, *s.* पण्ययाकृत्, पण्यकः, आपण्यकः, व्यवसायी *m.* (न्),
व्यवहृता *m.* (न्), व्यवहारी *m.* (न्), कर्मकारो *m.* — (Pacifecator)
सामयिद् *m.*, सन्धिपिद् *m.*, सन्धिपिच्छयः, सन्धिकुशलः, स्वयं.

NEGO, *s.* श्यामदेहः, श्यामशरीरः, श्यामान्नः, कृष्णदेहः, कृष्णान्नः.
To NEGOT, *v. n.* हेप (c. 1. हेपते - पितुं) or हेप, हेप (c. 1. हेपते - पितुं),
रेप (c. 1. रेपते - पितुं), अश्वयद् रु (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1.
नदति - दितुं) or नार्ते कृ or धिक्कारं कृ.

NEIGH, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, रेपणं, रेपितं, हेपा, अश्वनादः.

NEIGHBOR, *s.* प्रतिवासी *m.* (नं), निकटवासी *m.*, निकटवर्ती *m.* (न्),
समीपवासी *m.*, निकटस्थः, समीपस्थः, समीपस्थायी *m.*, प्रतिवेशवासी *m.*,
प्रतिवेशी *m.*, प्रतिवेशिकः, सामन्तवासी *m.*, समीपदेशनिवासी जनः,
समीपगृहवासी *m.*, सामन्तः, अधिवासः, संस्थः, संस्थितः; 'a next-
door neighbor,' निरन्तरगृहवासी *m.*, प्रातिवेश्यः; 'next but one,'

अनुवेश्यः; 'one should love one's neighbor as one's self,'
सालीपस्थेन परस्मिन् दयां कुर्यात्.

NEIGHBOR, *a.* प्रतिवासी - सिनी - सि (न्). See NEIGHBORING.

To NEIGHBOR, *v. a.* निकटे or समीपे स्था (c. 1. तिष्ठति, स्थातुं) or वृत्
(c. 1. वर्तते - त्रितुं) or वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्शुं).

NEIGHBORHOOD, *s.* (Vicinity, adjoining district) सामन्तदेशः, सामन्तः,
समीपदेशः, समीपस्थानं, प्रतिवेशः, सन्निवेशः, अधिवासः, अनिकं,
उपान्यं, निकर्षणः. — (State of being near, proximity) समीपता,
समीप्यं, निकटता, नैकट्यं, सन्निधानं, सान्निध्यं, सन्निधिः *m.*, सन्निधं,
सन्धिकर्षः, सन्निकृष्टता, आसन्नता, अनिकता, अनिकं, उपानं - न्यं, प्रत्या-
सन्नता, प्रत्यासन्नः *f.*, सामन्तत्वं, निकटवर्तिन्यं, समीपवर्तिन्यं, संस्थानं,
उपस्थानं, सन्निधानं; 'in the neighborhood of the house,'
गृहसन्निधाने, गृहोपाने. — (Inhabitants of the neighborhood)
समीपवासिनः *m. pl.*, निकटवासिनः *m. pl.*, सामन्तवासिनः *m. pl.*, प्रति-
वासिनः *m. pl.*, समीपलोकाः *m. pl.*, तत्रत्यलोकाः *m. pl.*

NEIGHBORING, *a.* निकटवर्ती - सिनी - सि (न्), समीपवर्ती &c., निकटस्थः
- स्था - स्थं, समीपस्थः &c., समीपस्थायी &c., समीपवासी &c., सामन्त-
वासी &c., प्रतिवासी &c., सामन्तस्थः &c., भाग्नः - न्नी - न्यं, समीपः
- पा - पं, आसन्नः - वा - वं, निकटः - टा - टं, अनिकः - का - कं, उपानः
- ना - नं, उपानिकः - की - कं, सन्निहितः - ता - तं, अभ्यासः - सा - सं,
अभ्याशः - शा - शं, सदृश्यः &c., सदृशीयः &c.; 'neighboring
district,' 'neighboring people.' See NEIGHBORHOOD.

NEIGHBORLINESS, *s.* सामन्तव्यवहारयोग्यता, संस्थव्यवहारयोग्यता, सामन्त-
जनाचारानुसरणं, उपकारशीलता, मित्रत्वं, हितता.

NEIGHBORLY, *a.* सामन्तव्यवहारयोग्यः - ग्या - ग्यं, संस्थव्यवहारयोग्यः &c.,
प्रतिवासयोग्यः &c., सामन्ताचारानुसारी - रिणी &c., उपकारशीलः - ला
- लं, सुहितः - ता - तं.

NEIGHING, *s.* हेपा, हेपा, हेपितं, हेपा, रेपणं - पितं, हेपितस्वनः, अश्वशब्दः,
अश्वनादः, अश्वनिस्वनः.

NEITHER, *pron.* (Not either, not the one or the other) expressed
by अथतरः - रा - रं or एकतरः - रा - रं or उभा, or simply by the
dual in conjunction with the negative न; as, 'neither
of them can break the bow,' धनुर् भङ्गु एकतरो न शक्नोति or
उभौ न शक्नुतः or simply न शक्नुतः.

NEITHER, *conj.* expressed by the negative न or न च, or by the
prohibitive मा. Sometimes in conjunction with वा; as,
'he took neither food nor clothes for his journey,' यात्रायै
भक्ष्यं वस्त्रं वा न जग्राह; 'take neither food nor clothes,'
भक्ष्यं वस्त्रं वा मा गृहाण; 'do not eat the fruit neither touch
it,' फलं मा खादत मा स्पृशत; 'he did not touch, neither did
he smell,' नाम्पृशद् न चास्मिन्.

NEM. CON. सङ्घसम्मत्ता, सङ्घानुमत्ता, सङ्घस्वीकारेण.

NEOGAMIST, *s.* नवोदः - डा, नववधूः *f.*, नवभाष्यी *f.*, नवपतिः *m.*

NEOLOGIC, NEOLOGICAL, *a.* (Pertaining to neology) नूतनन्यायसङ्घन्धी
- न्मिनी &c., नूतनमतसङ्घन्धी &c. — (Employing new words, &c.)
See the next.

NEOLOGIST, *s.* नूतनशब्दसेवी *m.* (न्), नूतनन्यायाश्रयी *m.*, नूतनमताश्रयी *m.*,
नूतनन्यायसेवी *m.*

NEOLOGY, *s.* नूतनन्यायः, नूतनमतं, नूतनविद्या. — (Employment of
new words, &c.) नूतनशब्दसेवनं, नूतनमताश्रयः.

NEOPHYTE, *s.* नवपद्मः, नवपिशयः, प्राथमकल्पिकः, नूतनशिशुः.

NEOTERIC, *a.* नूतनः -ना -नं, नवः -वा -वं, नवीनः -ना -नं, इदानीनः -नी -नं, साधुनिकः -की -कं, सर्वाचीनः -ना -नं.

NEPAL, *s.* (The country) नेपालः.—(Belonging to it, or produced in it) नैपालिकः -की -कं, नैपालः -ली -लं.

NEPENTHE, *s.* दुःखशमनं, दुःखहारकम् औषधं, उपशमनं.

NEPHEW, *s.* (Brother's son) भ्रातृनः, भावीयः, भ्रातृपुत्रः, भ्रातृसुतः, भ्रातृभ्यः.—(Sister's son) भगिनेयः, स्वस्रीयः, भगिनीपुत्रः, स्वसृपुत्रः, भगिनीसुतः, स्वसृसुतः.

NEPHRITIC, NEPHRITICAL, *a.* (Relating to the kidneys) मूत्रपिण्ड-सङ्घन्धी -न्धिनी &c., वृक्कसङ्घन्धी &c.—(Relieving disease of the kidneys) मूत्रपिण्डरोगहारी -रिणी &c., मूत्ररोगनाशकः -का -कं, वृक्करोगघ्नः -घ्नी -घ्नं.

NEPOTISM, *s.* (Fondness for nephews) भ्रातृभ्यभागिनेयस्नेहः.—(Undue attachment for relations) पुत्रपौत्रादिपक्षपातः, कुलपक्षता, अपत्यातिस्नेहः, सन्तानातिस्नेहः, बान्धवातिस्नेहः.

NEREID, *s.* (Sea-nymph) समुद्रीपदेवी, सामुद्रदेवी, जलदेवी.

NERVE, *s.* (Organ of sensation, connected with the marrow of the brain and spine) मज्जातन्तुः *m.*, ज्ञानतन्तुः, ज्ञानवाहिनी, चैतन्यवाहिनी, चैतन्यतन्तुः *m.*, शिरा, सिरा.—(Sinew, tendon) स्नायुः *m.*, स्रसा, शिरा, सिरा, धमनिः -नी *f.*, नाडिः -डी *f.*, वहीरुः *m.*, रसातला, सन्धिबन्धनं.—(Strength of body) शरीरदृढता, शरीर-दाढ्यं, गात्रदाढ्यं, शरीरबलं, तेजस् *n.*, वीर्यं, शोचस् *n.*, ऊर्जः.—(Strength of mind) धैर्यं, धीरता -त्वं, धृतिः *f.*, मनःस्थैर्यं, बुद्धिवैभवं.

To NERVE, *v. a.* बलं or धैर्यं दा or पूष (c. 10. वर्धयति -यितुं), सबलीकृ.

NERVOUS, *a.* निर्बलः -ला -लं, दुर्बलः -ला -लं, बलहीनः -ना -नं.

NERVOUS, *a.* (Pertaining to the nerves) मज्जातन्तुसङ्घन्धी -न्धिनी &c., मज्जातन्तुस्यः -स्या -स्यं, मज्जातन्तुगतः -ता -तं.—(Having the nerves affected, easily agitated) मज्जातन्तुरोगी -गिणी &c., मज्जातन्तुविकारी &c., शिरारोगी &c., धैर्यहीनः -ना -नं, कम्पशीलः -ला -लं, वेगनशीलः &c.—(Vigorous) वीर्यवान् -वती -वत् (तं), तेजोवान् &c., शोचस्वी &c., ऊर्जस्वान् &c., ऊर्जस्वलः -ला -लं, धीरः -रा -रं, दृढः -दा -दं, सुदृढः &c.

NERVOUSLY, *adv.* (With vigor) सवीर्यं, सधैर्यं, सबलं, धैर्येण.—(With weakness) धैर्येण विना, धैर्यं विना, सकम्पं, सवेपनं, कम्प-शीलत्वात्.

NERVOUSNESS, *s.* (Vigor) वीर्यं, धैर्यं, धीरता -त्वं, तेजस् *n.*, शोचस् *n.*, दाढ्यं, दृढता, सुदृढता, ऊर्जः.—(Affection or weakness of the nerves, agitation) मज्जातन्तुरोगः, मज्जातन्तुविकारः -रिता, धैर्यहीनता, अधृतिः *f.*, कम्पशीलता, वेगनशीलता.

NESCIENCE, *s.* अज्ञानं -नता, ज्ञानाभावः, ज्ञानहीनता, अचोयः, अज्ञता.

NISS This termination, denoting state or quality, is expressed in Sanskrit by the affixes ता, त्वं, and यं, the last usually requiring Vridhhi of the first syllable of the noun; as, from 'idle,' अलसः; 'idleness,' अलमता, अलसत्वं, अलस्यं.

NEST, *s.* (Of birds) नीडः -डं, कुलायः, पक्षिस्थानं, पक्षिगृहं, खगस्थानं, जालकं, सङ्कुरकः.—(Any abode, receptacle) गृहं, स्थानं, निधिः *m.*, निधानं, आश्रयः, आश्रयः, 'sitting in a nest,' कुलानिलायः.

To NESTLE, *v. n.* पक्षिवत् स्थनीयम् आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं) or समाश्रि or संश्रि, सुलेन or सुखम् आश्रि, यथामुखम् आश्रि or श्रि (c. 2. शेते, शयितुं) or अधिश्रि or संविश्रि (c. 6. -विशति -वेष्टुं) or उपविश्रि or निलि (c. 4. -लीयते -लेष्टुं).

To NESTLE, *v. a.* (Cherish) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं).

NESTLING, *s.* कुलायस्यः or नीडस्यः पक्षिशालकः, कुलायस्यापी *m.* (नं).

NESTOR, *s.* (Sage old man) वृहस्पतिः *m.*

NET, *s.* जालं, जालकं, खानायः, पाशः, पाशबन्धः -न्धं, वागुरा, उन्मायः, कूटः, कूटयन्त्रं, योतंसः, वितंसः, पक्षिबन्धनं, बन्धनं -नी; 'for deer,' मृगबन्धनी -नं, पानिही; 'for fish,' मत्स्यधानी, मत्स्यजालं, नत्स्य-ग्रहणी, मत्स्यग्रहणार्थं जालं, कुपिनी, पञ्चरासेटः; 'maker of nets,' जालकारकः.

NET, *a.* (Clear, free from deductions) अशेषः -या -वं, निरवशेषः &c., अशयनः -यता -यनं, असखः -खदा -खं, अमूनः -ना -नं, निरुद्धारः -रा -रं, शुद्धः -द्धा -द्धं.

To NET, *v. a.* (Make clear gain) अमूनं फलं लभ् (c. 1. लभते, लभुं).

NETHER, *a.* अधरः -रा -रं, अधरः -रा -रं, अधरस्यः -स्या -स्यं, अधःस्यः &c., अधोभवः -वा -वं, अधस्तनः -नी -नं, नीचस्यः &c., अधमः -मा -मं, अवमः &c., नयन्यः -न्या -न्यं; 'nether part,' अधोभागः; 'nether world,' अधोलोकः; 'nether garment,' अधोशुकं, अन्तरीयः; 'nether sky,' नभस्तलं.

NETHEMOST, *a.* अधरः -रा -रं, अधरतमः -मा -मं, अधरतमः &c., नीचतमः &c.

NETING, NET-WORK, *s.* जालं -लकं, जालकर्म *n.* (नं), जालप्रायः.

NETTLE, *s.* (A plant) पोतपणी.

To NETTLE, *v. a.* प्रकुप (c. 10. -क्रोषयति -यितुं), यष (c. 10. व्यषयति -यितुं), सन्नप् (c. 10. -तापयति -यितुं), कोपं जन (c. 10. जनयति -यितुं).

NETTLED, *p. p.* ईषत्कृपितः -ता -तं, ईषत्कृतः -भा -मं, व्यपितः -ता -तं.

NEURALGIA, *s.* मज्जातन्तुवेदना, मज्जातन्तुवृथा, शिरावेदना.

NEUROLOGY, *s.* मज्जातन्तुवेदनं -ना, मज्जातन्तुविद्या, शिरावेदनं.

NEBOTOMY, *s.* मज्जातन्तुवेदः -दनं, शिराव्यवच्छेदविद्या.

NEUTER, NEUTRAL, *a.* (Not adhering to either party, indifferent)

अपक्षपाती -तिनी -ति (नं), विपक्षपातः -ता -तं, उभयपक्षसमानः -ना -नं, उभयपक्षसमः -भा -मं, उभयसामान्यः -स्या -न्यं, उभयसाधारणः -खी -खं, उभयपक्षभिन्नः -न्ना -न्नं, उदासीनः -ना -नं, उदासी &c., तटस्थः -स्था -स्यं, मध्यस्थः &c., समदृशी &c., समदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समभावः -वा -वं, समः -मा -मं.—(Neuter gender) क्लीबः -वं, नपुंसकः -कं, नपुंसकलिङ्गं, तृतीयप्रकृतिः *f.*, तृतीयप्रकृतिः.

NEUTRALITY, *s.* माध्यस्थ्यं -स्थ्यं, मध्यस्थता -त्वं, तटस्थ्यं, तटस्थता -त्वं, उभयपक्षसमता, अपक्षपातः -तिता, विपक्षपातत्वं, उदासीनता, औदासीन्यं, औदास्यं, उभयसमता, उभयसाम्यं, उभयसामान्यं, उभयसाधारण्यं, समदृष्टिः *f.*, समता, साम्यं, समानता.

NEUTRALIZATION, *s.* (Act of destroying the peculiar properties of a body) विशेषगुणनाशः -शनं, विशेषधर्मनाशः -शनं, गुणविनाशनं, विशेषगुणप्रतीकारः.—(Act of reducing to a state of neutrality) उदासीनीकरणं, समीकरणं, उभयसमीकरणं.—(Rendering inefficient) निर्वैलीकरणं, दुर्बलीकरणं.

To NEUTRALIZE, *v. a.* (Destroy the peculiar properties of) विशेषगुणं नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), विशेषगुणनाशनं कृ, विशेषधर्मनाशं कृ.—(Render neutral) उदासीनीकरणं, उभयसमीकरणं.—(Render inefficient) निर्वैलीकृ, दुर्बलीकृ, बलं नश्.

NEUTRALIZED, *p. p.* नष्टगुणः -या -यं, नष्टबलः -ला -लं, नष्टशक्तिः -क्तिः -क्ति.

NEUTRALIZER, *s.* विशेषगुणनाशकः, बलनाशकः, शक्तिनाशकः, गुणघ्नः.

NEUTRALLY, *adv.* उदासीनवत्, औदासीन्यपूर्व, उभयसाम्येन, समदृष्ट्या

NEVER, *adv.* न कदाचित्, न कदापि, न कदाचन, न कहिंचित्, न जातु, न जातुचित्, sometimes expressed by न; as, 'there never has been and never will be any one like him,' अनेन सदृशः कश्चिन् न भूतो न भविष्यति.

NEVERTHELESS, *conj.* तथापि, पुनर्, परन्तु, परं, किन्तु, अपितु, किञ्च.

NEW, *a.* नयः-वा-वं, नवीनः-ना-ने, नूतनः-ना-ने, नूतः-न्ना-न्तं, नव्यः-व्या-यं, अभिनवः-वा-वं, प्रतिनवः-वा-वं, प्रत्ययः-वा-यं, तरुणः-या-यं.—(Modern not ancient) साधुनिकः-की-कं, इदा-नीलनः-नी-ने, अपुनान्तनः-नी-ने, मद्यस्कालीनः-ना-ने, अप्राचीनः-ना-ने, अपुरातनः-नी-ने.—(Never occurring before) अभूतपूर्वः-व्ही-व्ही, अदृष्टपूर्वः &c., अद्युतपूर्वः &c., अपूर्वः &c., अयथापूर्वः &c.—(Not habituated, not familiar) अनप्यस्तः-न्ना-न्तं, अपरिचितः-ता-तं.—(Not before used) अप्रयुक्तः-का-कं, अनुपयुक्तः &c.; 'new moon,' See MOON.

NEW-BORN, *a.* सद्योजातः-ता-तं, जातमात्रः-वो-वं, नवोत्पन्नः-वा-वं.

NEW-COMER, *s.* आगन्तुकः, आगन्तुः *m.*, नवागतः, नवाभ्यागतः.

NEW-FANGLED, *a.* नयकल्पितः-ता-तं, नवमृष्टः-हा-हं, नूतनः-ना-ने.

NEWLY, *adv.* नवं, नूतनं, नवीनं, अभिनवं, प्रतिनवं, प्रत्ययं, सद्यम्.

NEWNESS, *s.* नवता त्वं, नवीकृता, नूतनता-त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रतिनवता, प्रत्ययता. (State of not being known before) अपूर्वता-त्वं, अभूतपूर्वता.

NEWS, *s.* वाक्ता, वृत्तान्तः, समाचारः, सन्देशः, सन्दिग्धं, संवादः, वृत्तं, वार्तामानं, प्रवृत्तिः *f.*, किंवदन्ती, इदन्तः-नन्तः, लोकवादः, लोकप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*, वाचिकं, सूचना; 'What's the news?' का वाक्ता; 'good news,' सुवाक्ता, शुभवाक्ता, शुभवृत्तान्तः; 'bad news,' दुर्वाक्ता, अनिष्टवाक्ता, अशुभवाक्ता.

NEWSMONGER, *s.* वाक्तायनः, वाक्तावृत्तिः *m.*, समाचारवृत्तिः *m.*, वाक्ताव्यवसायी *m.* (नृ), वाक्तावहनव्यापारी *m.*, वाक्ताविकः, कुशीलयः, समाचारव्यवसायी.

NEWSPAPER, *s.* समाचारपत्रं, वाक्तापत्रं, वाचिकपत्रं, संवादपत्रं.

NEWS-VENDER, *s.* समाचारपत्रविक्रेता *m.* (नृ), वाक्तापत्रविक्रेयी *m.*

NEXT, *s.* तृणगोधा-धिका, मूष्मगोधा-धिका, सुद्रगोधा.

NEW-TESTAMENT, *s.* नवीननियमः, नूतननियमः, नवनियमः.

NEW-YEAR'S DAY, *s.* वर्षप्रतिपद *f.*, वत्सरप्रतिपद, संवत्सरप्रतिपद.

NEXT, *a.* (In time, &c.) अनन्तरः-रा-रं, निरन्तरः-रा-रं.—(Next in place, having nothing intervening) अव्यवधानः-ना-ने, अव्यवहितः-ता-तं, अनन्तरालः-ला-लं, निरन्तरालः-ला-लं, अपदान्तरः-रा-रं, सन्निहितः-ता-तं, पार्श्वस्थः-स्या-स्यं, सन्निकः-का-कं, अन्तिमः-मा-मं. Next in time may also be expressed by परः-रा-रं or अनन्तरः as, 'the next day,' परदिवसः, पराहः; 'the next world,' परलोकः-कं, लोकान्तरः; 'in the next world,' परत्र, प्रत्य, समुच्चः; 'relating to the next world,' पारार्थिकः-की-कं, समुच्चयः-त्वा-त्वं, सामुपिकः-की-कं; 'the next moment,' अणान्तरः; 'next born,' अनन्तरजः-जा-जं; 'next of kin,' अनन्तरः-रा-रं; 'next but one,' एकान्तरः-रा-रं; 'next but two,' द्वान्तरः-रा-रं, द्वोक्तान्तरः-रा-रं.

NEXT, *adv.* अनन्तरं, तदनन्तरं, प्रत्यनन्तरं, परं-रेण, परतस्, परस्तात्, ततः परं, अतः परं, अत उद्धे; 'next day,' परदिवसे, परेद्युस्; 'next moment,' अणान्तरं.

NIB, *s.* (Bill, beak) चबुः *f.*, तुङ्गः-खिः *m.*, मुखः.—(Point) अयं, अयिः *m.*, अग्रभागः; 'of a pen,' कलमायं.

NIBBED, *a.* अणिमान्-मती-मत् (नृ), चयवान्-वती &c., सायः-या-यं. To NIBBLE, *v. a.* and *n.* अत्यात्यशः or अत्यात्यं चर्षे (c. 1. चर्वति-यितुं, c. 10. चर्वयति-यितुं) or दंश् (c. 1. दंशति, दंष्टुं) or चिदंश् or सन्दंश्, सम्मुखदन्तैर् अत्यात्यं खाद (c. 1. खादति-दितुं) or छिद (c. 7. छिनत्ति, छेदुं), क्रमशः खाद or भक्ष (c. 10. भक्षयति-यितुं) or चर्वणं कृ. —(Carp at) दोषं or छिद्रम् अन्विष (c. 4. इषति-रयितुं) or ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), छिद्रान्वेषं कृ, असूय (nom. असूयति).

NIBBLED, *p. p.* अत्यात्यशः खादितः-ता-तं or चर्वितः-ता-तं or दशः-हा-हं, सम्मुखदन्तैर् जग्यः-ग्या-ग्यं or छिन्नः-सा-वं or लूनः-ना-ने.

NICE, *a.* (Delicious, pleasant to the taste) स्वादुः-दुः-ह्री-दु, सुरसः-सा-सं, मिष्टः-हा-हं, मुखास्वादः-दा-दं, रुचिरः-रा-रं, रुचिकः-का-कं, रुच्यः-व्या-यं, रुचिकरः-रा-रं.—(Exact, accurate) सूक्ष्मः-स्मा-स्मं, अन्नमः-सा-सं, समन्नमः-सा-सं, सम्यक्-मीची-म्यक् (क), शुद्धः-द्वा-द्वं.—(Judging with exactness or minuteness) सूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सूक्ष्मदर्शी-शिनी-शि (नृ), कुशाग्रदृष्टिः &c., कुशाग्रयोगमतिः-तिः-ति, कुशाग्रयुद्धिः-द्धिः-द्धि, कुशाग्रबुद्धिः &c.—(Over-exact) अतिसूक्ष्मः &c., अतिसूक्ष्मदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.—(Delicate, soft) कोमलः-ला-लं, पेलवः-वा-वं, मृदुः-ह्री-दु, मुकुमारः-रा-री-रं.—(Not coarse, fine) अस्पृलः-ला-लं, सूक्ष्मः &c., विरलः &c.—(Pleasing, agreeable) रुचिरः-रा-रं, सुभगः-गा-गं, रम्यः-म्मा-म्यं, मनोरमः-मा-मं, सुन्दरः-रा-री-रं.

NICELY, *adv.* (Exactly, accurately) सूक्ष्मं, सौक्ष्म्येण, ससौक्ष्म्यं, सूक्ष्मरूपेण, सूक्ष्मत्वेन, अन्नमा, समन्नमं, सम्यक्.—(Well, in a good manner) सु prefixed, सुष्ठु; 'nicely done,' सुकृतः-ता-तं.

NICENESS, NICETY, *s.* (Delicacy, deliciousness) स्वादुता, सुरसत्वं, सौरस्यं, मिष्टता.—(Pleasantness) रुचिरता, रुच्यता, रम्यता, रमणीयता.—(Exactness) सूक्ष्मता-त्वं, सौक्ष्म्यं, सामन्नस्यं, सम्यक्, शुद्धता.—(Over-exactness or scrupulousness) अतिसूक्ष्मता, अतिसौक्ष्म्यं.—(Delicacy of perception or judgment) सूक्ष्मदृष्टिः *f.* -ष्टित्वं, सूक्ष्ममतिर्वत्, कुशाग्रयोगमतिर्वत्, कुशाग्रबुद्धित्वं.—(Delicacy of management) युक्तिः *f.*, सुयुक्तिः *f.*, लापयं, सुनोतिः *f.*

NICHE, *s.* प्रतिमास्थानं, प्रतिमाधरः, प्रतिमानिकेतः-तनं.

NICK, *s.* (Of time) कालसन्धिः *m.*, कालयोगः, शुभकालः, शुभयोगः, सुयोगः, शुभलग्नं, शुभक्षणः, युक्तसमयः, उपयुक्तसमयः, उपयुक्तकालः, उचितसमयः, अणिः *m.*—(Notch) छेदः, अवच्छेदः.

To NICK, *v. a.* (Touch at the right time) शुभलग्ने स्पर्श (c. 6. स्पर्शति, स्पर्शुं) or स्याद् (c. 10. सादयति-यितुं), सुयुक्तिं कृ.—(Make a notch) अवच्छेदं कृ.

NICKNAME, *s.* उपाधिः *m.*, उपाधिनाम *n.* (नृ), निन्दानाम *n.*, निन्दासूचकं नाम, तिरस्कारसूचकनाम, अपमानार्थकं नाम.

To NICKNAME, *v. a.* उपाधिं दा, उपाधिनाम कृ, तिरस्कारार्थं नाम दा.

To NICTATE, *v. n.* निमिष (c. 6. निमिषति-मेपितुं), पक्षिवद् निमेषं कृ.

NICTATION, *s.* निमेषः, निमीलनं, पक्षिनिमेषः, पक्षिवद् निमेषः.

NICTITATING MEMBRANE, *s.* पक्षिणां चक्षुरावरणं, पक्षिनेत्रपटलं.

NIDIFICATION, *s.* नोडकरणं, नोडरधनं, कुलायरचना.

NIECK, *s.* (Brother's daughter) भ्रात्रीया, भ्रातृजा, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या.—(Sister's daughter) स्वस्रीया, भ्रातृजा, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या, भ्रातृपुत्री, भ्रातृसुता, भ्रातृकन्या, स्वस्रीया.

NIGGARD, *s.* कृपणजनः, अदाता *m.* (नृ), कदर्यजनः, गाढमुष्टिः *m.*

NIGGARD, NIGGARDLY, *a.* दृढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, गाढमुष्टिः &c., कृपणः-वा-वं, अयशस्वी-द्विनी-द्वि (नृ), अयशङ्कितः-ता-तं, अत्यव्ययी &c.,

स्वस्थवयी &c., कदम्बे: -यौ -यौ, मत्सर: -रा -रं, तनुताग: -गा -गं, तागपराङ्मुक्त: -सा -सं, दानपराङ्मुक्त: &c., क्षुद्र: -द्रा -द्रं, चर्चधर: -रा -रं. See MISER, MISERLY.

NIGGARDLINESS, NIGGARDNESS, *s.* कृपणता, कार्पण्यं, कदम्बिता -त्वं, व्ययशङ्का, स्वस्थवय: , दृढमुष्टित्वं, मात्सर्यं, दानपराङ्मुक्तता.

NIGGARDLY *adv.* सकार्पण्यं, कृपणवत्, स्वस्थवयेन, व्ययशङ्कया.

NIGH, NIGHLY, NIGHNESS. See NEAR, NEARLY, NEARNESS.

NIGHT, *s.* रात्रि: *f.*, निशा, रजनी, क्षणदा, क्षपा, शङ्करो, निद्र *f.* (श), त्रियामा, यामिनी, यामवती, नक्तं indecl. निशीपिनी, तमस्विनी, विभावरी, तमी -मा -मि: *f.*, निरातपा, निशीथ्या, निशीथः, शमनी, वासुरा, वाशुरा, श्यामा, शताथी, शत्ररी, शय्या, यामि: -मी -मिका *f.*, यामीरा, याम्या, दोषा; 'a dark night,' तमिस्रा, तामसी; 'a moonlight night,' ज्योत्स्नी; 'by night, in the night,' रात्री, निशायां, निशि, नक्तं, दोषा; 'a number of nights,' निशागणः, गणरात्रं, निशावृन्दं; 'coming on of night,' रात्रियोगः; 'end of night,' निशान्त: -न्तं, अपररात्रः, रात्रिविगमः; 'beginning of night,' निशादि: *f.*; 'every night,' प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री; 'day and night,' सहोरात्रं, सहर्निशं; 'night and day,' रात्रिदिवं, रात्र्यहनी *n. du.*; 'a night and two days,' पक्षिणी; 'a period of five nights,' रात्रकं; 'sitting up at night,' रात्रिजागर: -रहं; 'resting at night,' निशोपशाय:; 'night attack,' सीमिकथपः, सीमिकं; 'last night,' गतरात्रि: *f.*

NIGHT-BLINDNESS, *s.* निशान्धता; 'affected with it,' निशान्ध: -न्धा -न्धं, रात्र्यन्ध: &c.

NIGHT-CAP, *s.* रात्री भूतं शिरोवेष्टनं or शिरोवस्त्रं, रात्रिशिरस्कं.

NIGHT-DEW, *s.* रात्रिजलं, निशाजलं, रजनीजलं, नैशाषु *n.*, निशापुष्पं.

NIGHT-CLOTHES, NIGHT-DRESS, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः.

NIGHT-FALL, *s.* रजनीमुखं, निशादि: *f.*, रात्र्यारम्भः, रात्रियोगः, सन्ध्या-कालः, दिनावसानं, प्रदोषः, प्रदोषकालः.

NIGHT-GOWN, *s.* रात्रिवस्त्रं, रात्रिवसनं, रात्रिवेशः, रात्री भूतं वस्त्रं.

NIGHT-HAG, *s.* रात्रिचूरी, रात्रिचरा -री, निशाचरा -री, रात्र्यटा.

NIGHTINGALE, *s.* वसनदत्तः, मदनदत्तः, कोकिलः, गातु: *m.*

NIGHTLY, *a.* नैशः -शी -शं, प्रादोषिकः -की -कं, रात्रिकृतः -ता -तं, रात्रिकः -जा -जं, श्रावेर: -री -रं, प्रातिरात्रिकः -की -कं.

NIGHTLY, *adv.* (By night) रात्री, नक्तं, निशायां, निशि, दोषा.—(Every night) प्रतिरात्रं, प्रतिनिशं, रात्री रात्री, निशि निशि.

NIGHT-MAN, *s.* खलपु: *m.*, मलपु: *m.*, पुरीषघाहकः, पुरीषापकर्षी *m.*

NIGHTMARE, *s.* कुम्भमः, दुःस्वप्नः, अजीर्णप्रयुक्तस्वप्नः, स्वप्नकल्पितो हृदयदे-शोपस्थो भारः, स्वप्नकल्पिता विध्यावासना or अपञ्चाया.

NIGHTSHADE, *s.* (Prickly) कण्टकारी -रिका, निदिग्धिका, वृहती, धाव-निका, दुःस्वप्ना, स्पृशी, व्याघ्री, कुली, प्रमोदिनी, क्षुद्रा, रात्रिका.

NIGHT-WALKING, NIGHT-WANDERING, *a.* निशाचर: -रा -रं, रात्रिचर: &c., रात्रिचर: &c., रजनीचर: &c., निशाचारी -रिणी -रि (न्), नक्तचारी &c., नक्तचर: &c.

NIGHT-WATCH, *s.* यामः, प्रहरः, रात्रियामः, रात्रिप्रहरः.

NIMBLITY, *s.* अभावा, अवस्तुत्वं, नास्तित्वं, असत्ता -सत्, शून्यता -त्वं.

NIMBLE, *a.* लघु: -घु: -घ्यी -घु, लघुगति: -ति: -ति, द्रुतगति: &c., त्वरितगति: &c., लघुशीर: -रा -रं, लघुदेह: -हा -हं, चपलाङ्ग: -ङ्गा -ङ्गं, चञ्चलपल: -ला -लं, चपलदेह: -हा -हं, चपलगति: &c., क्षिप्रगति: &c., क्षिप्रकारी -रिणी -रि (न्), आशुकारी &c., तीक्ष्णकर्मा -स्त्री -म्बं (न्), चपल: -ला -लं, चञ्चल: -ला -लं.

NIMBLE-FOOTED, *a.* लघुपाद: -दा -दं, चपलपाद: &c., पादचपल: -ला -लं. NIMBLE-HANDED, *a.* लघुहस्त: -स्ता -सं, चपलपाणि: -शि: -षि, पाणि-चपल: &c.,

NIMBLENESS, *s.* लघुता, लाघवं, शरीरलाघवं, लघुगतित्वं, द्रुतगतित्वं, चञ्च-चापत्यं, देहचापत्यं, चापत्यं, द्रुतता, क्षिप्रता, शीघ्रता, चञ्चलता, चापत्यं.

NIMBLE-WITTED, *a.* चपलबुद्धि: -द्धि: -द्धि, क्षिप्रबुद्धि: &c., शीघ्रबुद्धि: &c.

NIMBLY, *adv.* सलाघवं, लाघवेन, लघु, लघुगत्या, द्रुतं, द्रुतगत्या, त्वरितं, त्वरितगत्या, चापत्येन, चपलं, चपलगत्या, चञ्चलापत्येन, क्षिप्रं, शीघ्रं.

NINE, *a.* नव *m. f. n. pl.* (न्), नवसंख्यक: -का -कं.

NINE-FOLD, *a.* नवगुण: -णा -हं, नवविध: -धा -धं, नवधा indecl.

NINETEEN, *a.* नवदश *m. f. n. pl.* (न्), अनविंशति: *f. sing.*, एकोनविं-शति: *f. sing.*, नवदशसंख्यक: -का -कं.

NINETEENTH, *a.* नवदश: -शी -शं, एकोनविंश: -शी -शं, अनविंश: &c., अनविंशतितम: -मी -मं, एकोनविंशतितम: &c.

NINETIETH, *a.* नवत: -ती -तं, नवतितम: -मी -मं.

NINETY, *a.* नवति: *f. sing.*, नवतिसंख्यक: -का -कं; 'ninety-one,' एकनवति: *f.*; 'ninety-two,' द्वानवति: *f.*; 'ninety-three,' त्रयो-नवति:; 'ninety-four,' चतुर्णवति:; 'ninety-five,' पञ्चनवति:; 'ninety-six,' षष्ठनवति:; 'ninety-seven,' सप्तनवति:; 'ninety-eight,' अष्टानवति: *f.*; 'ninety-nine,' अनशतं, एकोनशतं; 'above ninety years old,' दशमी *m.* (न्), दशमीस्थः, दशमीद्रुतः.

NINETY-FOLD, *a.* नवतिगुण: -णा -हं, नवतिविध: -धा -धं, नवतिधा indecl.

NINNY, NINNY-HAMMER, *s.* अन्त्यबुद्धि: *m.*, अन्त्यधी: *m.*, मूर्खः, निर्बुद्धिः.

NINTH, *a.* नवम: -मी -मं, नावमिक: -की -कं.

NINTHLY, *adv.* नवमत्स, नवतत्स, नवमस्थाने, नवमपदे.

To NIP, *v. a.* (Cut or pinch off with the ends of the fingers)

अङ्गुल्यग्रै: or अङ्गुलिनखैर् अवच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -जेषु) or अवकृत् (c. 6. -कृनति -कञ्ति) or निकृत् or छिद् or पीड्.—(Bite off)

दंश् (c. 1. दशति, दंष्टु), पिदंश्, सन्दंश्, अवदंश्.—(Pinch in general)

पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), मष् (c. 1. मषति, c. 9. मषाति -यितुं),

आञ्जं -ञ्जं -ञ्जं कृ, आञ्जोक्तु; as, 'to pinch with cold,' शीतेन पीड्

शीताञ्जोक्तु, हिमाञ्जोक्तु.—(Blast, destroy) नष् (c. 10. नाशयति -यितुं),

दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), मृ (c. 10. मारयति -यितुं), विशृ (c. 10. -शार-

यति -यितुं), झानीकृ.

NIP, NIPPING, *s.* नखैर् अवच्छेद: or अवकृन्तनं or निकृन्तनं or कृन्तनं, हिमाञ्जोकरणं, शीताञ्जोकरणं, हिमनाशः.

NIPPED, *p. p.* (With cold) हिमपीडित: -ता -तं, हिमाञ्ज: -ञ्जो -ञ्जं, शीताञ्ज: &c., हिमदूषित: -ता -तं, हिमनाशित: &c.—(In general) पीडित: -ता -तं, मषित: &c.

NIPPERS, *s. pl.* सन्दंश: -शकं -शका, कङ्कमुखं.

NIPPLE, *s.* स्तनाग्रं, स्तनमुखं -खः, स्तनशिला, कुचाग्रं, चूचुक: -कं, स्तन-वृत्त: -न्तं, पिप्पलकं, नम्बोदं, वृत्तं; 'the nipples,' पुरश्चदौ *m. du.*

NIT, *s.* लिङ्गा, निङ्गा, रिङ्गा, दिङ्कः, यूकाशं.

NITRE, *s.* यवक्षारः, यवजः, तर्क्ष्यः, पाक्वः, तीक्ष्णः, तीक्ष्णरसः, यवलासः, यवाग्रजः.

NITROGEN, *s.* expressed in modern treatises by the word रुचककरः.

NITROUS, NITRY, *a.* यवक्षारीय: -या -यं, यवक्षारमय: -यी -यं, यवक्षार-गुणक: -का -कं, यवक्षारोपादक: -का -कं.

NITTY, *a.* बहुलिङ्ग: -ङ्गा -धं, लिङ्गापूर्व: -णो -हं, प्रचुरलिङ्ग: &c.

NIVEOUS, *a.* हिम्य: -म्या -म्यं, तुषारमय: -यी -यं, हिममय: &c.

No, *adv.* न, नो, नहि; 'or no,' न वा.

No, *a.* (None) usually expressible by न; as, 'no one,' न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोऽपि *m.*, न कापि *f.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*; 'no thing,' न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन; 'no other,' नान्यः-न्या-न्यत्; 'no where,' न क्वचित्, न क्वापि, न कुत्रचित्, न कुत्रापि; 'no more, not again,' न पुनर्; 'no great distance,' नातिदूरः. When 'no' is privative, it is expressed by निर, अ, वि &c. prefixed, or by हीन, शून्य, वर्जित, रहित &c. affixed; as, 'having no fruit,' निष्फलः-ला-लं, अफलः &c., विफलः &c., फलहीनः-ना-नं, &c.

NOBILITY, *s.* (Antiquity of family, elevation of rank) महाकुलता, कुलीनता, महाकुलीनता, सत्कुलीनता, अभिजातता, आभिजात्यं, आभिजनं, कुलोत्कृष्टः, कुलोकृष्टता, शौक्ल्यं, कौलीनं, सङ्गता, वंशोत्कृष्टः—(Elevation or greatness of mind) महात्म्यं, महात्मता-त्वं, महिमा *m.* (नं), महत्वं, उदारता, औदार्यं, विश्वोदारता, महच्छा, महानुभावः—(Distinction, eminence) उत्कृष्टः, उत्कृष्टता, शौक्ल्यं, वैशिष्ट्यं, विशिष्टता, प्रधानता-त्वं, समुन्नतिः *f.*, प्रकर्षः, शिष्टता, श्रेष्ठत्वं, सेव्यता, सुख्यातिः *f.*—(Magnificence) प्रतापः, तेजस् *n.*, श्रीः *f.*—(The nobility, noblemen collectively) कुलीनलोकः, कुलीनजनसमूहः, कुलीनजनाः *m. pl.*, शिष्टजनाः *m. pl.*, कुलीनसमूहः, राजन्यकः.

NOBLE, *a.* (Of ancient family, or elevated rank) कुलीनः-ना-नं, महाकुलीनः-ना-नं, महाकुलः-ला-लं, सत्कुलीनः-ना-नं, सङ्गशः-शा-शं, अभिजनवान्-वतो-वत् (नं), अभिजातः-ता-तं, उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, उत्कृष्टकुलजातः-ता-तं, महाकुलजः-जा-जं, महाकुलप्रसूतः-ता-तं, सत्कुलजातः-ता-तं, विशुद्धकुलभवः, वंशविशुद्धः-द्धा-द्धं, सङ्गश-जातः-ता-तं, प्रधानवंशोद्भवः-वा-वं, महावंशीयः-या-यं, उत्तमवंश-जातः-ता-तं, कुलश्रेणी-रिणी-रि (नं), श्रेष्ठकुलोद्भूतः-ता-तं, कुलोद्भूतः-ता-तं, कुलिकः-का-कं, कोलेयः-यो-यं, प्रतिपत्तिमान् &c.—(Great in mind) उदारः-रा-रं, उदारमनाः-नाः-नः (सं), उदारमतिः-तिः-ति, उदारधीः-धीः-धि, महात्मा-त्मा-त्त (नं), महामनाः &c., महामनस्कः-स्का-स्कं, माहात्मिकः-की-कं, महामतिः-तिः-ति, महानुभावः-वा-वं, महच्छाः-च्चा-च्चं, महाशयः-या-यं, उत्तममनाः &c.—(Distinguished, eminent, excellent) उत्कृष्टः-ष्टा-ष्टं, श्रेष्ठः-ष्टा-ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., शिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशिष्टः &c., उत्तमः-मा-मं, प्रमुखः-खा-खं, उत्तमः-ता-तं, समुन्नतः-ता-तं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, महान्-हती-हत् (नं), महाभागः-गा-गं, महाभागधेयः-या-यं, सेव्यः-व्या-व्यं.—(Illustrious) ख्यातः-ता-तं, विख्यातः-ता-तं, यशस्वी &c., महायशः &c., श्रीमान् &c., सुप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कोश्रिमान् &c.—(Magnificent) महाप्रतापः-पा-पं, महातेजाः &c., विभूतिमान् &c., श्रीमान् &c. 'Noble' may sometimes be expressed by श्रेष्ठः or पुङ्गवः or व्याघ्रः or सिंहः or शार्दूलः or इन्द्रः in comp.; as, 'a noble or eminent man,' पुरुषश्रेष्ठः, पुरुषव्याघ्रः, नरपुङ्गवः, नरेन्द्रः &c.; 'a noble elephant,' गजेन्द्रः; 'noble nature,' सत्त्वं; 'noble on both sides,' मातृतः पितृतश्चाभिजनवान् &c.

NOBLE, NOBLEMAN, *s.* कुलीनजनः, कुलीनलोकः, शिष्टजनः, शिष्टलोकः, कुलीनपदस्थः, उत्कृष्टपदस्थः, कुलश्रेणी *m.* (नं), सत्कुलीनः, अभिजनवान् *m.* (नं), राजन्यः.

NOBLE-MINDED, *a.* उदारमनाः-नाः-नः (सं), उदारधीः-धीः-धि, उदारमनस्कः-स्का-स्कं, उदारचेताः &c., महात्मा-त्मा-त्त (नं), सम्भावितात्मा &c., महच्छाः-च्चा-च्चं.

NOBLENES, *s.* महत्त्वं, महिमा *m.* (नं), उत्कृष्टः, उत्कृष्टता, श्रेष्ठता, प्रधानता, उदारता, औदार्यं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः. See NOBILITY.

NOBLESSE, *s.* कौलीन्यं, कौलीनं, कुलीनलोकः, कुलीनसमूहः, कुलीनसभा. NOBLY, *adv.* (With nobleness of birth) कुलीनं, कुलीनवत्, साभिजात्यं; 'nobly-born,' महाकुलप्रसूतः-ता-तं, सत्कुलजातः-ता-तं. See NOBLE, *a.* (With greatness of mind) औदार्यं, औदार्येण, उदारवत्, समाहात्म्यं, माहात्म्येन, मनोमहत्वात्, महिम्ना, उदारचिन्तनात्, उदारचेतसा, महच्छया—(Magnificently) महाप्रतापेन, महातेजसा, सति तेजसा, सप्रतापं, ऐश्वर्येण.

NOBODY, *s.* न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न कोऽपि *m.*, न कापि *f.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*

NOCENT, *a.* हिंस्रः-छा-सं, हिंसालुः-लुः-लु, अपकारकः-का-कं.

NOCTAMBULATION, *s.* निद्राभ्रमणं, निद्रापथिभ्रमणं, निद्राचारः.

NOCTAMBULIST, *s.* निद्राचारि *m.* (नं), निद्राभ्रमणकृत्. See NIGHT-WALKING.

NOCTIVAGANT, *a.* निशाचरः-रा-री-रं, नक्तचारी-रिणी &c. See NIGHT-WALKING.

NOCTURNAL, *a.* नैशः-शी-शं, रात्रिकालिकः-की-कं, रात्रिसंघन्यी स्थिनी &c., रात्रिकालसंघन्यी &c., दोषातनः-नी-नं, प्रादोषिकः-की-कं, शाश्वरः-री-रं, रात्रीयः-या-यं, निशासंघन्यीयः-या-यं.

To NOB, *v. a. or n.* (Incline the head) शिरः or मस्तकं नम् (c. 1. नमति, नन्तु, c. 10. नमयति-यितुं) or प्रणम् or अभिनम् or विनम् or खानम्. (Make a sign by a motion of the head) मस्तक-सङ्केतं कृ, शिरःसङ्केतं कृ, शिरसा सङ्केतं कृ or संज्ञां कृ or इङ्गितं कृ, शिरश्चल (c. 10. चालयति-यितुं).

NOD, *s.* (Inclination of the head) शिरःप्रणामः, मस्तकप्रणामः, शिरःप्रणतिः *f.*—(Sign made by a movement of the head) मस्तक-सङ्केतः, शिरःसङ्केतः, शिरसा सङ्केतः or संज्ञा or इङ्गितं, मस्तकसन्देशः, शिरस्थालनं.

NODATED, *a.* ग्रन्थिमान्-मती-मत् (नं), ग्रन्थिलः-ला-लं.

NODDLE, *s.* मस्तकः-कं, शिरस् *n.*, शीर्षकं, मुण्डकं.

NODDY, *s.* अत्युपद्रिष्टः *m.*, अत्यधीः *m.*, मूखः, निर्वेष्टिः *m.*

NODE, *s.* (In surgery) अस्थिमूलः, अस्थिस्थि *n.*—(In astronomy) पातः, उपग्रहः; 'ascending node,' राहुः *m.*, स्वर्भानुः *m.*, विपुलुदः, सिंहकेयः, तमस् *n.*; 'descending,' केतुः *m.*

NODOSITY, *s.* ग्रन्थिलत्वं, ग्रन्थिमत्त्वं, सग्रन्थित्वं, सपङ्केतत्वं, ग्रन्थिपृणता.

NODULE, *s.* शूकरा, पिण्डः-खंडं, घनः, लोहः-हं-हुः *m.*

NOISE, *s.* शब्दः, महाशब्दः, सतिशब्दः, ध्वनिः *m.*, महाध्वनिः *m.*, स्वनः, महास्वनः, निःस्वनः, घोषः-पणं-णा, महाघोषः, नादः, महानादः, स्वरः, महास्वरः, उच्चैःस्वरः, उच्चस्वरः, प्रघोषकः, प्रस्वानः, निघोषः, निनादः, रणत्कारः, कृणः, संहादः, निहादः, रणः, रणत्कारः, रायः, उद्गावः, कोलाहलः, रासः, रावणं, तुमुलं, ध्वनः, बणः, उत्कोशः—(Public talk) जनवादः, जनप्रवादः, जनरयः, जनश्रुतिः *f.*

To NOISE, *v. a.* (Spread by report) घुष (c. 10. घोषयति-यितुं), विघुष, प्रकाश (c. 10. काशयति-यितुं), विकाश, ख्या in caus. (ख्यापयति-यितुं), साख्या, विख्या, प्रवर (c. 10. चारयति-यितुं), प्रकटीकृ.

NOISED ABROAD, *p. p.* घोषितः-ता-तं, विघोषितः-ता-तं, प्रचारितः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, प्रकटितः &c., प्रकटीकृतः &c., साख्यातः &c.

NOISEFUL, *a.* शब्दकारी-रिणी &c., ध्वनयन्-यनी-यत् (नं).

NOISELESS, *a.* निःशब्दः-व्या-व्यं, निःशब्दः &c., अशब्दः &c.,

-वा-वं, नीरयः-वा-वं, अरयः-वा-वं, शब्दहीनः-ना-नं.

NOISELESSLY, *adv.* शब्देन विना, अशब्देन, निःशब्दं, निःशब्दं.

NOISILY, *adv.* महाशब्देन, सतिशब्देन, महास्वरेण, उच्चैःस्वरेण.

NOISINESS, *s.* महाशब्दकान्तं, महाशब्दः, महाशब्दकारित्वं, महाध्वनिः *m.*

-निता, महानादः-दता, शब्दकारिता, शब्दवस्त्रं, सशब्दता, शब्दनत्वं.

NOISOME, *a.* (Noxious, destructive) मारकः-का-कं, मारामकः &c., प्राणनाशकः &c., मृत्युजनकः &c., क्षयकरः-रा-रं, विनाशकः &c., प्राणहृत्-रा-रं, नृशंसः-सा-सं, शत्रुहृत्-रु-रु, शत्रुकः-का-कं, घातकः-का-कं, बाधकः &c., अनिष्टजनकः &c., अहितकारी-रिणी &c.—(Offensive to the smell) दुर्गन्धः-न्धा-न्धं, दुर्गन्धी-न्धनी-न्धि (न्), पूतिगन्धिकः-का-कं, कुसितः-ता-तं.

NOISOMENESS, *s.* दुर्गन्धता-न्धं, दौर्गन्धिः *m.*, पूतिगन्धता, कुसितगन्धः, उग्रगन्धता, पूतिः *f.*, कुसितत्वं, कौसित्यं.

NOISY, *a.* शब्दकारः-री-रं, महाशब्दकारः-री-रं, महाशब्दकः-का-कं, महाशब्दी-न्दिनी-न्दि (न्), महाध्वनः-ना-नं, महाध्वनिकः-का-कं, महाध्वनिकरः-री-रं, महानादी &c., महानादः-दा-दं, महास्वरकः-का-कं, अतिशब्दनः-ना-नं, अतिशब्दवान्-वती-वत् (त्), तुमुलकारी &c., तुमुलः-ला-लं, कोलाहलकारी &c. कोलाहलकृत् *m. f. n.*, घोररवः-या-वं, मुखरः-रा-रं.—(Clamorous) घोषणः-शा-शं, घोषकरः-री-रं, महाघोषः-पा-पं, बहुघोषः-पा-पं.—(Sounding) शब्दनः-ना-नं, नादी &c., स्वनवान् &c., संह्रादी &c., स्वनन्-नन्नी-नन्त् (त्), ध्वनयन् &c.

NOMAD, NOMADIC, *a.* प्रचारानुसारवासी-सिनी &c., पशुचारणानुजीवी.

NOMENCLATOR, *s.* नामस्थापकः, नामबोधकः, नामव्यापकः.

NOMENCLATURE, *s.* शब्दसङ्ग्रहः, शब्दनालं, शब्दमाला, निघण्टुः *m.*

NOMINAL, *a.* (Pertaining to a name) नामसम्बन्धी-न्धनी &c., नाम-विषयः-या-यं.—(Relating to words) शब्दः-न्दी-न्दं, शाब्दिकः-की-कं, वाचनिकः-की-कं, आभिधानीयकः-जी-जं.—(Existing in name only) नामधारी-रिणी &c., नाममात्रधारी &c., नामभूत् *m. f. n.*, शब्दः-न्दी-न्दं, शाब्दिकः &c.—(Nominal verb). The grammatical symbol is लिपु.

NOMINALLY, *adv.* नामतः, नाम्ना, नाममात्रेण, शब्दतः, शब्दमात्रेण.

TO NOMINATE, *v. a.* (Give a name) नाम कृ or दा, संज्ञां कृ or दा.—(Designate by name) नाम निर्दिष्ट (c. 6. दिशति-देष्टु) or प्रदिश.—(Appoint by name to an office) नाम निर्दिश्य नियुज् (c. 7. युनक्ति-योक्तुं, c. 10. योजयति-यितुं) or परिक्रूप् (c. 10. क्रिययति-यितुं) or प्रकृप्.

NOMINATED, *p. p.* नामनिर्देशानन्तरं नियुक्तः-क्ता-क्तं or नियोजितः-ता-तं.

NOMINATION, *s.* (Act) नामनिर्देशानन्तरं नियोगः or नियोजनं.—(Power of nominating or appointing) नियोजनाधिकारः.

NOMINATIVE, *s.* (Case in grammar) कर्त्ता *m.* (ङ्), कर्त्तृकारकः, कर्त्तृवाचकः, प्रथमा, प्रथमा विभक्तिः.

NOMINATOR, *s.* नियोजकः, नामनिर्देशपुङ्खं नियोजयिता *m.* (ङ्), निर्देशकः.

NOMINEE, *s.* नियोजितः, नियुक्तः, अधिकृतः.

NON. A prefix expressed in Sanskrit by अ or अन्.

NON-ACCEPTANCE, *s.* अप्रतिग्रहः, अग्रहणं, अप्रतिग्रहः, अस्वीकारः.

NONAGE, *s.* बाल्यं, बालदशा, व्यवहारारोग्यता, अप्रामव्यवहारत्वं.

NONAGENARIAN, *a.* दशमी *m.* (ङ्), दशमीस्थः, दशमीकृतः.

NON-APPEARANCE, *s.* अदर्शनं, अनुपस्थानं, अनुपस्थितिः *f.*, अविद्यमानता.

NON-ARRIVAL, *s.* अनागमः-मनं, अनभिगमनं, अनुपस्थानं.

NON-ATTAINMENT, *s.* अप्राप्तिः *f.*, अलभः, अलभिः *f.*, अनवाप्तिः *f.*

NON-ATTENDANCE, *s.* अदर्शनं, दर्शनाभावात्, अनुपस्थानं. See NON-APPEARANCE.

NON-ATTENTION, *s.* अनवधानं-नता, अनवहितत्वं, अलक्ष्यं.

NONCE, *s.* प्रयोजनं, अवसरः, वारः, समयः, उपयोगः.

NONCHALANCE, *s.* निरस्तुक्ता, उदासीनता, जडता, अनपेक्षा, अनास्था.

NONCHALANT, *a.* निरस्तुकः-का-कं, उदासीनः-ना-नं, अनपेक्षः-खा-खं, निरपेक्षः &c., जडः-डा-डं, अनभिलाषः-पा-पं, निःस्पृहः-हा-हं.

NON-COMMENCEMENT, *s.* अनारम्भः, अनारम्भिः *f.*, अनुपक्रमः.

NON-COMMISSIONED, *a.* अनधिकारवान्-वती-वत् (त्), अपदयुक्तः-क्ता-क्तं.

NON-COMPLIANCE, *s.* अननुरोधः-धनं, अस्वीकारः, अननुवृत्तिः *f.*

NON-CONDUCTOR, NON-CONDUCTING, *a.* अवाहकः-का-कं, अप्रापकः-का-कं, अनायकः-का-कं, अनेता-ची-तृ (तृ).

NON-CONFORMIST, *s.* अननुरोधी *m.* (ङ्), अननुवर्त्ती *m.*, अननुसारी *m.*, अननुयायी *m.*, अननुकूलः.—(Dissenter from the established church) देशस्थापितधर्मेविरोधी *m.* (ङ्), साधारणधर्मेविरोधी *m.*, देशस्थापितधर्मेविद्यम्बतः, मतान्तरावलम्बी *m.*, मतान्तरयाही *m.*, मतान्तरधारी *m.*

NON-CONFORMITY, *s.* अननुरोधः-धनं, अननुवर्त्तनं, अननुसरणं, अस्वीकारः.—(Dissent) देशस्थापितधर्मेविरोधः, देशस्थापितधर्मेविद्यम्बतः *f.*, मतान्तरावलम्बनं, मतान्तरं.

NON-CONTACT, *s.* असम्पर्शः, असम्पर्कः, असम्पर्कः *f.*, असंसर्गः.

NON-DELIVERY, *s.* असमर्पणं, अप्रतिपादनं, अप्रदानं, असम्प्रदानं.

NONDESCRIPT, *a.* अवर्णितः-ता-तं, अवर्णनीयः-या-यं, अलक्षणः-खा-खं.

NONE, *a.* न कश्चित् *m.*, न काचित् *f.*, न किञ्चित् *n.*, न कोऽपि. न कापि *f.*, न किमपि *n.*, न कश्चन *m.*, न काचन *f.*, न किञ्चन *n.*, often expressed by न with another word; as, 'none other,' नायः-न्या-न्यत्.—(Not the least portion, not any, none at all) न किञ्चिदपि, न किमपि, न किपदपि, न सूक्ष्मपि, न श्लोकपि, न लेशमपि, न मनापि, अलेशं, अलेशमपि, अलवलेशं.

NON-ELECT, *a.* अवृत्तः-ता-तं, अवृत्तः-न्ना-नं, अनुवृत्तः-ता-तं.

NON-ENJOYMENT, *s.* अयोगः, असम्भोगः, अनुपभोगः, अभुक्तिः *f.*

NONENTITY, *s.* (Non-existence) अभावात्, असम्भवात्, अभावः, असङ्गावः, असंख्यं, असत्ता, नास्तित्वं, नास्ति ind., अजीवः, अजीवित्वं, अजीवनिः *f.*, अयश्च्युता-न्धं, अवर्त्तमानता, अवृत्तिता, अविद्यमानता, ज्ञेयता.—(A non-entity) अपदार्थः, असत्यदार्थः, अलीकपदार्थः, अवस्तु *n.*, असद्वस्तु *n.*, असम्भवं, शून्यं.

NONES, *s. pl.* रोमीयपञ्चिकायां मासस्य पञ्चमो or सप्तमो दिवसः.

NONESSENTIAL, *a.* अनावश्यकः-की-कं, कर्त्तव्याकर्त्तव्यः-या-यं, कार्याकार्या-य्यी-य्यं, कृताकृतः-ता-तं, अनान्वयीयकः-का-कं.

NON-EXISTENCE, *s.* अभावः, असम्भवात्, असङ्गावः, नास्तित्वं. See NONENTITY.

NON-EXISTENT, *a.* अवर्त्तमानः-ना-नं, अविद्यमानः-ना-नं, असन्-सती-सत् (त्), असम्भवात्-वा-वं, असम्भूतः-ता-तं, अभूतः-ता-तं, निःसत्त्वः-न्ना-नं, अघ्नियमाणः-खा-खं.

NON-OBSERVANCE, *s.* अपालनं, अप्रतिपालनं, अरक्षणं, असेवनं.

NON-PAREIL, *a.* अनुपमः-ना-नं, अप्रतिमः &c., अद्वितीयः-या-यं.

NON-PERFORMANCE, *s.* अननुष्ठानं, अविधानं, अकरणं, अकर्म *n.* (ङ्).

NON-PLUS, *s.* अनुपायः, अगतिः *f.* -तित्वं, निरुपायत्वं, गतिहीनता, निरुत्तरत्वं, अनुत्तरत्वं, मोहः, व्यस्तता, कुल्लता.

TO NON-PLUS, *v. a.* निरुत्तरीकृ, अनुत्तरीकृ, निरुपायीकृ, गतिहीनं-नां कृ, मुहं (c. 10. मोहयति-यितुं), व्याकुलीकृ.

NON-PLUSSED, *p. p.* निरुपायः-या-यं, गतिहीनः-ना-नं, उपायहीनः.

निरुत्तरः-रा-रं, अनुत्तरः &c., हुतोत्तरः &c., कुल्लतः-ता-तं.

NON-RESIDENCE, *s.* अवसति *f.*, अवासः, अनिवसनं, अनिवासः, अनवस्थितिः *f.*

NON-RESIDENT, *a.* अवासी-सिनी-सि (न्), स्वस्थानावासी &c., अनवस्थितः &c.

NON-RESISTANCE, *s.* अग्रतीकारः, अग्रतिक्रिया, अग्रतिरोधः, अनिवारणं.

NON-RESUMPTION, *s.* अपुनरादानं, अपुनहरणं, अनपकर्म *n.* (न).

NONSENSE, *s.* अनर्थकं, अनर्थक्यं, अनर्थकवाक्यं, अनर्थकभाषणं, निरर्थकवाक्यं, अशब्दं, असम्बद्धं, अर्थव्यर्थं, असम्बद्धवाक्यं, असम्बद्धकथा, वृथाकथा, मृषार्थकं, अयापार्थ्यं, जलितं, प्रलपितं, प्रलापः, अनर्थः, अर्थहीनवचनं; 'talking nonsense,' असम्बद्धप्रलापी -पिनी -पि (न). अनिबद्धप्रलापी &c., अनर्थकवक्ता -त्री -कृ (कृ), नत्यकः -का -कं, नत्याकः -का -कं, वाचालः -ला -लं, वाचाटः -टा -टं, बहुगर्ह-वाक् *m.f. n.*

NONSENSICAL, *a.* अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः -का -कं, अनर्थः -र्थो -र्थं, अर्थहीनः -ना -नं, अर्थशून्यः -न्या -न्यं, अर्थरहितः -ता -तं, मृषार्थकः &c., वृषार्थकः &c., असम्बद्धः -द्वा -द्वं, असम्बद्धार्थः -र्थो -र्थं, अशब्दः &c., अनिबद्धः &c., असम्बद्धः -ता -तं, अयपार्थ्यः -र्थो -र्थं, अयुक्तिकः -का -कं, अभिधेयरहितः -ता -तं.

NONSENSICALLY, *adv.* निरर्थकं, मानर्थक्यं, असम्बद्धं, वृषा, मृषा.

NONSENSICALNESS, *s.* अनर्थकता, निरर्थकता, अनर्थक्यं, अर्थहीनता, अर्थभाषः, असम्बद्धता, असम्बद्धता, अयापार्थ्यं, अयुक्तिः *f.*

NON-SOLUTION, *s.* अलपनं, अलपन्याख्या -ख्यानं, अपरिशोधनं, अलपनिका.

NON-SUITED, *p.p.* अवसन्नः -न्ना -न्नं, अवसादितः -ता -तं, हीनः -ना -नं, अर्थाहीनः -ना -नं, हीनवादः -दा -दं, नष्टवादः -दा -दं, हतवादः; 'to be non-suited,' अवसद् हा in pass. (होयते), अवसद् (c. 1. -सोदति -सत्), नष्टवादः -दा -दं मृ.

NON-SUPERINTENDENCE, *s.* अनधिष्ठानं, अनधिष्ठितिः *f.*, अनधिष्ठानं, अनधिकारः.

NOODLE, *s.* अत्युद्धिः *m.*, अत्युद्धीः *m.*, मूर्खः, जडपीः *m.*

NOOK, *s.* कोणः, अग्रः, चारं, विविक्तस्थानं, गुप्तस्थानं.

NOON, NOON-DAY, NOON-TIDE, *s.* मध्याह्नः, मध्याह्नकालः, दिनमध्यं, दिवसमध्यं, दिवसमध्यं, मध्याह्नं, उद्दिष्टं.

NOON, NOON-DAY, *a.* माध्याह्निकः -को -कं, माध्यन्दिनः -नी -नं.

NOOSE, *s.* पाशः, पाशान्वयः -न्व -न्वनं, चागुरा, उन्माथः, कूटपाशः; 'for the neck,' गलपाशः; 'number of nooses,' पाश्या.

TO NOOSE, *v. a.* पाशं (nom. पाशयति -यितुं), पाशीकृ, पाशेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति. बन्ध्), पाशे or उन्माथे दत्त (c. 10. पातयति -यितुं).

NOOSED, *p.p.* पाशितः -ता -तं, पाशीकृतः &c., पाशबद्धः -द्वा -द्वं.

NOR, *adv.* न, न च, sometimes expressed by the prohibitive मा, or sometimes simply by वा in conjunction with a negative. See NEITHER, conj.

NORMAL, *a.* (Regular) वैधिकः -को -कं, यथाविधिः -धिः -धि, यथाक्रमः -मा -मं.—(Relating to rudiments, teaching rudiments) मूलविद्यासम्बन्धी -न्धिनी &c., विद्योपक्रमसम्बन्धी &c., विद्यारम्भोपदेशकः -का -कं, मूलविद्याशिक्षकः -का -कं.

NORTH, *s.* उत्तरः, उत्तरदिक् (श्), उत्तरदिशा, उत्तराशा, उदीची, कौवेरी, सोम्या. Kuvera, according to the Hindús, is the Regent of the North.

NORTH, *a.* उत्तरः -रा -रं, उत्तरस्थः -स्था -स्थं, उदीचीनः -ना -नं, उद्द-दीची -दक् (क्), कौवेरः -री -रं; 'north-road,' उत्तरापथः; 'north-country,' उदीच्यः.

NORTH-EAST, *s.* प्रागुत्तरः, प्रागुदीची, पूर्योत्तरं -रा, रेशानी, अपराशिता; 'north-eastwards,' प्रागुत्तरेण, पूर्योत्तरेण; 'north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्.

NORTH-EAST, NORTH-EASTERLY, NORTH-EASTERN, *a.* प्रागुत्तरः -रा -रं,

पूर्योत्तरः -रा -रं, प्रागुद्द-दीची -दक् (क्), प्रागुदीचीनः -ना -नं, प्रागुत्तरस्थः -स्था -स्थं, पूर्योत्तरस्थः &c.

NORTHERLY, NORTHERN, *a.* उत्तरदिश्यः -श्या -श्यं, उत्तरः -रा -रं, उदीचीनः -ना -नं, उत्तरसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्); 'in a northerly direction,' उत्तरदिशि.

NORTH-POLE, NORTH-STAR, *s.* ध्रुवः, नेरुः *m.*, क्षीरानपादिः *m.*

NORTHWARD, *a.* उत्तरदिश्यः -श्या -श्यं, उत्तरदिक्स्थः -स्था -स्थं, उद्द-दीची -क्षी -क्षं, उत्तरस्थः -स्था -स्थं.

NORTHWARDS, *adv.* उत्तरेण -रात्, उत्तरतः, उत्तरदिशि, उत्तरत्.

NORTH-WEST, *s.* वायवी, वायुकोणः, वायुदिशा.

NORTH-WEST, NORTH-WESTERLY, NORTH-WESTERN, *a.* वायुकोणस्थः -स्था -स्थं, वायुदिक्स्थः &c., वायवः -वी -वं, वायवीसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्).

NORTH-WIND, *s.* उत्तरवायुः *m.*, उत्तरदिग्वायुः *m.*, उत्तरदिक्पवनः.

NOSE, *s.* नासा-सिका, नसा, नस्या, घ्राणं, घोणा, गन्धवहा, गन्धवाहः, गन्धहा, गन्धनाली, घ्रातिः *f.*, नाः *f.* (स्), नस्तः, नासिक्यं, नासिक्यकं, शिङ्गिनी, विकूणिका, तनुभस्त्रा, नकं, नकुटं, नकुटकं; 'aquiline nose,' शुकनासिका; 'having a sharp nose,' खुरणसः -सा -सं, खुरणः -णा -णः (स्); 'having a nose like a hoof,' खुरणसः -सा -सं, खुरणः -णा -णः (स्); 'having a flat nose,' नतनासिकः -का -कं, अवदीटः -दा -दं, अवनाटः -दा -दं, अवभटः -दा -दं; 'having a prominent nose,' प्रलम्बघोणः -णा -णः; 'having a large nose,' उग्रनासिकः -का -कं; 'tip of the nose,' नासिकाग्रं, नासाग्रं; 'mucus of the nose,' नासिकामलं; 'running at the nose,' नासिकास्रावः, नासापरिस्रावः; 'thickening of the membrane of the nose,' नासानाहः; 'dryness of the nose,' नासाशोषः; 'breathing through the nose,' नासिकन्धमः -मा -मं; 'drinking through the nose,' नासिकन्धमः -यी -यं; 'led by the nose,' as cattle, &c. नसितः, नसोतः, नस्योतः.

NOSE-BRIDGE, *s.* (Rostrum passed through the nose of an ox) नास्यं, नासिकारजः *m.f.*

NOSE-CUT, *a.* छिन्ननासिकः -मा -मं, छिन्ननासिकः -का -कं, छिन्ननाः -नाः -नः (स्).

NOSED, *a.* (Having a nose). See under Nose.

NOSEGAY, *s.* कुसुमलवकः, पुष्पलवकः, पुष्पगुच्छः -च्छकः, गुच्छः -च्छकः, गुस्तः -स्तकः, गुप्त्रः, गुलुच्छः, समाली, कुटी, प्रकरः.

NOSELESS, *a.* अनासिकः -का -कं, विनासिकः -का -कं, विनासः -सा -सं, गतनासिकः -का -कं, निनासिकः &c., नासिकाहीनः -ना -नं, नासिकाशून्यः -न्या -न्यं, विनासः -सा -सं, विस्तुः -स्तुः -स्तु, विस्त्यः -स्त्या -स्त्यं, विस्तुः &c., विस्तुः &c., विस्त्यः -स्त्या -स्त्यं.

NOSLOGY, *s.* रोगनिदानशास्त्रं, निदानविद्या, रोगवर्गकरणविद्या.

NOSOPOTIC, *a.* रोगकरः -रा -रं, व्याधिजनकः -का -कं, रोगोत्पादकः &c.

NOSTRIL, *s.* नासारन्ध्रं, नासिकारन्ध्रं, नासाग्रन्ध्रं, नासाधिवरं, नासिकाक्षिद्रं, नासापटुं, नासावहलं; 'air breathed through the nostrils,' स्वरः.

NOSTRUM, *s.* गूढीपथं, गुप्तोपथं, अग्रकाशितोपथं, निष्पथं.

Not, *adv.* In absolute negation, denial, or refusal, 'not' is rendered by न, नो, ना, नहि. When prohibitive, by मा, मास्, or sometimes by अलं or कृतं with instr. c. When privative, it is expressed by अ, अन्, निर, वि prefixed; as, 'there is not,' नास्ति; 'he will not go,' न गमिष्यति; 'do not go,' मा गच्छ; 'do not grieve,' अलं शोकेन; 'not regardless,' अनपेक्षः -क्षा -क्षं, निरपेक्षः &c.; 'not at all,' अलेशं, न किञ्चिदपि; 'not so,' नैव. In prohibitive phrases मा

may be used with the 3d pret., the augment being cut off; as, 'do not grieve' मा-शोभीः; 'do not fear,' मा-भैभीः. The interrogative 'is not?' is rendered by ननु.

NOTABLE, *a.* (Memorable) स्मरणीयः-या-यै, स्मरणाहैः-है-है. (Remarkable, distinguished, notorious) विशिष्टः-हा-है. विशेष in comp., प्रसिद्धः-हा-है. लोकप्रसिद्धः &c., स्यातः-ता-तै, लोकस्यातः &c., उत्कृष्टः-हा-है.

NOTABLENESS, *s.* स्मरणीयता, प्रसिद्धता, लोकप्रसिद्धता, विशिष्टता.

NOTABLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, स्मरणीयं, विशिष्टप्रकारेण.

NOTARY, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m.* (नं), लेख्यपत्रप्रमाता *m.* (नं), पत्रप्रमाणजीवी.

NOTATION, *s.* चङ्कनं, चङ्ककरणं, चिह्नकरणं.—(In music) प्रस्तरः.

NOTCH, *s.* छेदः, अवच्छेदः, विच्छेदः, छिद्रः; 'of a bow,' अदनी-निः *f.*

To NOTCH, *v. a.* छिद्रं (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), अवच्छिद्रं, छेदं कृ. अवच्छेदं कृ.

NOTCHED, *p. p.* अवच्छिन्नः-ना-नै, छिन्नः &c., सञ्छेदः-दा-दं, सावच्छेदः &c.

NOTE, *s.* (Mark, token) चिह्नं, लक्ष्यं, चङ्कः-ङ्क, लाम्बनं, अभिज्ञानं, लक्ष्यं, कलङ्कः.—(Mark made as a memorandum) स्मरणार्थ-कचिह्नं, स्मरणचिह्नं, स्मरणं.—(Annotation, comment) टीका, भाष्यं, व्याख्या, टिप्पणी, वार्तिकं; 'with notes,' सटीकः-का-कं.—(Sound in music) स्वरः, मातृका, मूर्च्छना, कटः, क्लृणः, विरिजः, विरावः; 'a false note,' अपस्वरः, विस्वरः, अपक्लृणः; 'a high note,' तारः; 'a cracked note,' काकस्वरः; 'key note,' वादी *m.* (नं). The notes in music are निषादः or नियदः or नियधः, सुषभः, गान्धारः, षड्जः, मध्यमः, पञ्चमः, धैवतः, चर्षरः.—(Note of birds) स्तं, वाशितं, वाशनं.—(Notice, heed) अवेषा-क्षयं, अपेषा, मनोयोगः, लक्षं-क्षं.—(Reputation) कीर्तिः *f.*, स्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, यज्ञः *n.*, गौरवं; 'of little note,' अत्यकीर्तिः-तिः-ति, अत्यि-प्रकीर्तिः &c. See NOTED. (Short letter) पत्रकं, पत्रं, लेखः, लेख्यं.—(Note of hand) पत्रलेख्यं.

To NOTE *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), आलक्ष्, उपलक्ष्, अवेष् (c. 1. ईक्षते-यितुं), अपेष्, अवेषां कृ, आलोक् (c. 10. लोचयति-यितुं), निरूप् (c. 10. रूपयति-यितुं), आलोच् (c. 10. लोचयति-यितुं), आलोचनं कृ.—(Set down in writing, make a note of) चङ्क (c. 10. चङ्कयति-यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति-यितुं), स्मरणार्थकचिह्नं कृ, स्मरणपुस्तके or लेख्यपत्रे समारुह् in caus. (रोपयति-यितुं) or आरुह्, अभिलिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं).

NOTE-BOOK, *s.* स्मरणपुस्तकं, स्मारकपुस्तकं, चङ्कनपुस्तकं.

NOTED, *p. p.* or *a.* (Observed) लक्षितः-ता-तै, आलक्षितः &c., उपलक्षितः &c., अवेषितः &c.—(Set down in writing) लेख्यारुदः-दा-दं, लेख्यारोपितः-ता-तै, स्मरणपुस्तकारोपितः &c.—(Celebrated) प्रसिद्धः-हा-है, स्यातः-ता-तै, विख्यातः &c. प्रथितः-ता-तै, विश्रुतः-ता-तै, लम्बप्रतिष्ठः-हा-है.

Nothing, *s.* (Not any thing) न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चन.—(Not any thing at all) न किञ्चिदपि, अलेशमपि, न किपदपि, न सूक्ष्मपि, न सौक्ष्मपि.—(Non-existence, nonentity) अभावः, नास्तित्वं, नास्ति indec. असत्त्वं, अवसुता, शून्यता-त्वं, शून्यं, असम्भवं, अविवक्षितानता.—(Trifle, thing of no value) अत्यविषयः, स्वत्याविषयः, सुलघुविषयः, अत्यार्थविषयः; 'good for nothing,' अर्थः-यै-यै, निरर्थकः-का-कं, किमर्थः-यै-यै, अकिञ्चित्कर-रा-रै.

Nothing, *adv.* न किञ्चित्, न किमपि, न किञ्चिदपि, न किञ्चन. अलेशमपि, अलेशम्, न किपदपि, न मनागपि, न मनाक्, असूक्ष्मपि, असौक्ष्मपि.

NOTHINGNESS, *s.* शून्यता, शून्यं, अवसुतत्वं, नास्तित्वं, अभावः. See NONENTITY.

NOTICE, *s.* (Observation by the eye or other senses) अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं-ना, निरीक्षा, अवेषा-क्षयं, निरूपणं, दर्शनं, सन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्ष्.—(Regard, heed) अवेषा-क्षयं, अपेषा, प्रतीक्षा, अवधानं, मनोयोगः, विचारः.—(Intelligence, intimation) सन्देशः, निवेदनं, सूचना-नं, विश्रुतिः *f.*, उद्देशः, समुद्देशः-शनं, संवादः, बोधनं, बोधः.—(Mention) अभिधानं, कथनं, ग्रहणं, निर्देशः, उद्देशः.—(Proclamation) घोषः-वर्ण-या, विघोषणं-या, स्थापनं; 'written notice,' घोषणपत्रं, निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, सूचनपत्रं, बोधनपत्रं, प्रसिद्धिपत्रं.—(Respectful treatment) आदरः, सत्कारः, सत्क्रिया, मानं, सम्मानं, सम्भावना, पूजा, प्रतीतिः *f.*

To NOTICE, *v. a.* (Observe) लक्ष् (c. 10. लक्षयति-यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, आलोक् (c. 10. लोचयति-यितुं), अवलोक्, आलोच् (c. 10. लोचयति-यितुं), निरूप् (c. 10. रूपयति-यितुं), अवेष् (c. 1. ईक्षते-यितुं), अपेष्, निरीक्ष्, अवेषां कृ.—(Heed) अवधा (c. 3. धत्ते-धातुं), मनो धा, सावधानः-ना-नं भू, अवेष्, अपेष्.—(Mention) अभिधा (c. 3. दधाति-धातुं), निर्दिश् (c. 6. दिशति-देष्टुं), उद्दिश्, कप् (c. 10. कथयति-यितुं), निर्देशं कृ, उद्देशं कृ.—(Treat with attention or honor) सत्कृ, सम्मन् (c. 10. मानयति-यितुं), सम्भृ (c. 10. भाषयति-यितुं), आदृ (c. 6. द्रियते-दत्तुं), आदरं कृ.

NOTICEABLE, *a.* लक्ष्यः-ह्या-ह्यं, लक्षणीयः-या-यै, आलक्ष्यः &c., अवेषणीयः &c., प्रतीक्षणीयः &c., प्रतीक्षणाहैः-है-है, निरूपणाहैः &c.

NOTICED, *p. p.* आलक्षितः-ता-तै, अवेषितः-ता-तै, उद्दिष्टः-हा-है.

NOTIFICATION, *s.* घोषणं-या, विघोषणं-या, विज्ञापनं-ना, विश्रुतिः *f.*, श्रुतिः *f.*, ज्ञापनं, स्थापनं, निवेदनं, आवेदनं, बोधनं, सूचनं-ना.—(Written notice). See under NOTICE.

NOTIFIED, *p. p.* विश्रुतः-ता-तै, विश्रापितः-ता-तै, ज्ञातः &c., ज्ञापितः-ता-तै, निवेदितः &c., घोषितः &c., विघोषितः &c., प्रख्यातः &c., सूचितः &c.

To NOTIFY, *v. a.* ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति-यितुं), विज्ञा, निविद् (c. 10. येदयति-यितुं), आविद्, बुष् (c. 10. बोधयति-यितुं), प्रख्या (c. 2. ख्याति-तुं, caus. स्थापयति-यितुं), स्या, सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं), सुप् (c. 10. बोधयति-यितुं), विपुप्, आपुप्, कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं), प्रकाश् (c. 10. काशयति-यितुं).

NOTION, *s.* बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनःकल्पना, बुद्धिकल्पना, कल्पना, बुद्धिकल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगतं, मनसिजं, वासन, भावना, सम्भावना, बोधः, भासः, सभासः, प्रतिभासः; 'under the notion,' बुद्ध्या.—(Sentiment, opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*

NOTIONAL, *a.* मनोगतः-ता-तै, मनसिजः-जा-जं, मनोजः &c., मनोभवः-या-यै, काल्पनिकः-की-कं, मनःकल्पितः-ता-तै, सङ्कल्पनः-जा-जं, मनःमूढः-हा-है.

NOTORIOUSLY, NOTORIOUSNESS, *s.* प्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धिः *f.*, लोकप्रसिद्धता, प्रसिद्धत्वं, प्रकाशता, प्रकाशः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, विश्रुतिः *f.*, लोकविश्रुतिः, प्राकट्यं, लौकिकता-त्वं, रुढिः *f.*, प्रथा, सम्प्रथा, प्रथितिः *f.*, सम्प्रतीतिः *f.*—(In a bad sense) वाच्यता, कुकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, कुप्रतिष्ठा, कुप्रसिद्धिः *f.*

NOTORIOUS, *a.* प्रसिद्धः-हा-है, लोकप्रसिद्धः &c., लोकविश्रुतः-ता-तै, लोकप्रथितः-ता-तै, लोकविदितः &c., लोकसिद्धः &c., लौकिकः-की-कं, सार्वलौकिकः &c., स्यातः-ता-तै, विख्यातः &c., प्रथितः &c., विश्रुतः &c., विज्ञातः &c., रुढः-दा-दं, प्रकटः-टो-टं, प्रकटितः-ता-तै.—(In a bad sense) स्यातगृह्यः-या-यै, वाच्यः-या-यै, कुको

हिंसान् -मतो -मत् (त्), कुख्यातः -ता -तं, कुख्यातिमान् &c., कुप्रसिद्धः &c.; 'a notorious offender,' महापातकी *m.* (न्).

NOTORIOUSLY, *adv.* प्रसिद्धं, लोकप्रसिद्धं, प्रकाशं, प्रकटं, ख्यातगर्हणं.

NOTUS, *s.* (South wind) दक्षिणवायुः, दक्षिणदिग्वायुः *m.*

NOTWITHSTANDING, *conj.* तथापि, परन्तु, परं, किन्तु, अद्यापि, तथापि, तदपि.

NOUGHT. *See* NAUGHT, NOTHING.

NOUN, *s.* नाम *n.* (न्), विशेष्यं, संज्ञा, सत्त्वं, द्रव्यवाचकः, पदार्थवाचकः, साख्या, शब्दः, सङ्गतशब्दः; 'noun of action,' कारकः, क्रिया; 'of agency,' कर्तृवाच्यं; 'animate,' प्राणिवाचकः; 'abstract,' भाववाचकः; 'collective,' सङ्गवाचकः; 'communicative,' अद्यादानवाच्यं; 'denominative,' क्रियावाचकः; 'ending in a vowel,' अमन्तः; 'gentile,' जातिवाचकः; 'inanimate,' अप्राणिवाचकः; 'instrumental,' कारणवाच्यं; 'inflected, or of any case,' कारकं; 'passive,' कर्मवाचकः, कर्मणिवाच्यशब्दः, सम्प्रदानवाच्यं; 'possessive,' अधिकरणवाच्यं; 'proper,' नामवाचकः; 'simple,' भाववाच्यं, लिङ्गं; 'verbal,' क्रियावाचकः.

To NOURISH, *v. a.* पुष्ट (c. 10. पोषयति -यितुं, c. 1. पोषति -यितुं, c. 9. पुष्णाति), परिपुष्ट, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल, भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, अन्नेन सन्तुष्ट (c. 10. -तोषयति -यितुं) or तृप् or सन्तृप् (c. 10. -तर्षयति -यितुं) or तृप् or संतृप् (c. 10. -वर्षयति -यितुं) or वृंह (c. 10. वृंहयति -यितुं) or स्वायं (c. 10. -प्याययति -यितुं) or जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), पोषणं कृ, पालनं कृ, पालनपोषणं कृ.

NOURISHABLE, *a.* पोषणीयः -या -यं, पोष्यः -प्या -यं, पालनीयः -या -यं, वृहणीयः -या -यं, भरणीयः -या -यं, भरण्यः -ख्या -यं, भार्यः &c., सम्भार्यः &c.

NOURISHED, *p. p.* पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पोषितः -ता -तं, पुषितः &c., पातितः &c., प्रतिपालितः &c., भृतः -ता -तं, सम्भृतः &c., भरितः &c., वृंहितः &c.

NOURISHER, *s.* पोष्टा *m.* (ष्टृ), पोषयिता *m.* (त्), पालयिता *m.*, प्रतिपालयिता *m.*, पालकः, भर्ता *m.* (र्तृ), पालनकर्त्ता *m.*, अन्नदाता *m.*, वृहकः, अन्नदः.

NOURISHING, *a.* पोषकः -का -कं, पालकः -का -कं, प्रतिपालकः &c., पोष्टिकः -की -कं, पुष्टिदः -दा -दं, वृहणः -खा -खी -खं, धातुपोषकः &c.

NOURISHMENT, *s.* (Act of nourishing) पोषः -पशं, पालनं, प्रतिपालनं, भरणं, भरिमा *m.* (न्), भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, आप्यायनं, वृहणं, पुष्टिदानं, अन्नदानं.—(Food, aliment) आहारः, भोजनं, भक्ष्यं, खाद्यं, अन्नं, आहार्यं, अन्नाहार्यं, अन्वहारः, अन्वहार्यं, शरीरपात्रा, देहपात्रा, जीवनं -नकः, पोष्टिकं, भृतिः *f.*, सम्भृतिः *f.*, सम्भारः.

NOVEL, *a.* नवः -या -वं, अभिनवः -या -वं, नवीनः -ना -नं, नूतनः -ना -नं, नूतः -न्ता -न्तं, नव्यः -प्या -यं, प्रत्ययः -या -यं, अपृष्टः -ष्टा -ष्टं, अभूतपृष्टः &c., अदृष्टपृष्टः &c., अद्युतपृष्टः &c., अप्राचीनः -ना -नं, अद्भुतः -ता -तं, अलौकिकः -की -कं, विलक्षणः -खा -खं.

NOVEL, *s.* (Fictitious tale) कल्पितकथा, परिकथा, उपकथा, कथा, उपाख्यानं, आख्यानं, कृतार्थकथा, कृताशेषाख्यानं, मिथ्याकथा, प्रबन्धकल्पना.

NOVELTY, *s.* नवता, नवीनता, नूतनता -त्वं, नव्यता, नाव्यं, अभिनवता, प्रत्ययता, अपृष्टता -त्वं, अद्भुतत्वं, अलौकिकत्वं, विलक्षणता, वैलक्षण्यं.—(A novelty) नववस्तु *m.*, नूतनवस्तु *m.*, कीतुकं, आश्चर्य्यवस्तु.

NOVEMBER, *s.* मार्गशीर्षपृष्ठार्द्धं, कार्तिकोत्तरार्द्धं, मार्गशीर्षः, मार्गशीर्षः, मार्गः, अग्रहायणः, आग्रहायणः, आग्रहायणिकः, सहाः *m.* (स्), कार्तिकः, कार्तिकिकः, बाहलः, जर्नः.

NOVENNIAL, *a.* नववर्षीयः -या -यं, नववर्षीयः -खा -खं, नववार्षिकः -की -कं.

NOVERCAL, *a.* वैमानिकः -की -कं, वैमात्रीयः -या -यं, विमानयोग्यः -ग्या -ग्यं.

NOVICE, *s.* नवशिष्यः, नवछात्रः, नूतनशिष्यः, नवीनशिष्यः, प्राथमकल्पिकः, शिष्यः, क्रियाकारः, नवाभ्यासी *m.* (न्), नवीनाभ्यासी *m.*, नूतनाभ्यासी, विद्यारम्भकः.

NOVITIATE, *s.* (State) नवशिष्यत्वं, नवछात्रता -त्वं, नवछात्रदशा, नवाभ्यासित्वं, नूतनाभ्यासित्वं.—(Period of being a novice) नवाभ्यासकालः, नवीनाभ्यासित्वकालः, विद्यारम्भकालः.

Now, *adv.* (At the present time) इदानीम्, अधुना, सम्प्रति, साम्प्रतं, अद्य, एतद्दि, इहसमये, वर्तमानकाले, तत्काले, सद्यस्काले, साम्प्रतकाले, अधुनातनकाले, प्रस्तुतकाले; 'now and then,' कदाचित्, कदापि, कदाचन, कर्हिचित्, जातु, काले काले, वारं वारं, अनुकालं; 'till now,' अद्यापि, अद्यावधि; 'from now,' अद्यारभ्य, अद्यप्रभृति, इतः परं; 'just now,' अत्यवहितदोषकाले, नूतनकाले; 'it was but now,' नन्विदानीम्.—(As an inceptive or connective particle) अथ, अथो.—(After this) ततस्, अतस्.

NOW-A-DAYS, *adv.* साम्प्रतकाले, अधुनातनकाले, वर्तमानकाले, अद्य. No way, no ways, no wise, *adv.* न कथञ्चन, न कथञ्चित्, न कथंमपि, न सङ्घपा, न सङ्घेषव.

Nowhere, *adv.* न क्वापि, न कुत्रापि, न क्वाचित्, न कुत्रचित्.

NOXIOUS, *a.* हिंसः -सा -सं, हिंसकः -का -कं, हिंसातुः -लुः -लु, हिंसात्मकः -का -कं, अपकारो-रिणी -रि (न्), अपकारकः -का -कं, अनिष्टकारी &c., अहितकारी &c., नृशंसः -सा -सं, शराहः -रुः -रु, शाहकः -का -कं, दंशरः -रा -रं, घातुकः -का -कं, उपपातकः &c., नृशुकः &c., अपायजनकः &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं, बाधकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं.

NOXIOUSNESS, *s.* हिंसता, अपकारकत्वं, दूषकता, दुष्टता, घातुकत्वं.

NOZZLE, *s.* नामाग्रं, नासिकाग्रं, नस्तः, प्रोथः -थं, पोत्रं, मुखं, अग्रं; 'nozzled as an ox,' नस्तितः.

NUBLE, *a.* विवाह्यः -ह्या -यं, विवाहयोग्यः -ग्या -ग्यं, उद्वाह्यः &c.

NUBLOUS, *a.* साभः -भा -भं, अभियः -या -यं, समेयः -था -थं, मेघाकीर्णः -शी -शी, मेघाच्छन्नः -न्ना -न्नं, मेघाच्छादितः -ता -तं. *See* CLOUDY.

NUCLEUS, *s.* समुच्चयास्पदं, समुच्चयास्पदं, हृदयं, गर्भः, बीजं.

NUDATION, *s.* नग्नोकरणं, विवस्त्रोकरणं, निर्वस्त्रोकरणं.

NUDE, *a.* नग्नः -गना -ग्नं, विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, निर्वस्त्रः &c. *See* NAKED.

To NUDGE, *v. a.* धल् (c. 10. चालयति -यितुं), अरालिना तड् (c. 10. ताडयति -यितुं).

NUDITY, *s.* नग्नता -त्वं, विवस्त्रत्वं, वस्त्रशून्यता, अपरिच्छदं. *See* NAKEDNESS.

NUGACITY, *s.* अनर्थकत्वं -ता, मोषता, निष्फलता, लापव, लघुता.

NUGATORY, *a.* (Vain) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, नृणप्रायः -या -यं, व्यर्थः -था -थं.—(Of no force) मोषः -था -थं, निष्फलः -ला -लं, विफलः &c., फलहीनः -ना -नं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, निर्वलः -ला -लं, प्रभावहीनः &c., निष्प्रभावः &c., लुप्तः -प्ता -प्ते, निष्प्रमाणः &c.

NUISANCE, *s.* कष्टं, बाधा, बाधकः, पीडा, व्यथा, विडम्बना, कष्टकः -कं, उत्पातः; 'public nuisance,' लोककष्टकः; 'domestic,' गृहव्यथा.

NULL, *a.* मोषः -था -थं, व्यर्थः -था -थं, अनिष्पन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्ते, निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः -का -कं, निष्फलः -ला -लं, विफलः -ला -लं, निष्प्रभावः -वा -वं, निर्वलः -ला -लं, निजीवः -वा -वं, वृथा indec. मुधा indec.

To NULLIFY, *v. a.* मोषोक्तं, व्यर्थोक्तं, अपरोक्तं, निष्फलोक्तं, निष्फल (nom. निष्फलयति -यितुं), विफलोक्तं, लुप्त (c. 6. लुप्ति, लोप्ति, c. 10. लोप-

यति-यितुं), खड्ग (c. 10. खड्गयति-यितुं), निर्धलीकृ, निम्नभावीकृ, मुधा कृ, वृषा कृ.

NULLITY, *s.* (Want of force) मोघता, व्यर्थता, निरर्थकता, अनर्थकता, 'आनर्थक्यं, अनियम्यता, लुपता, निष्फलता.—(Nonentity) अभावः, नास्तित्वं, अस्तु *n.*, शून्यता.

NUMB, *a.* सुप्तः-भा-भं, सुप्तवत् *m.f.n.* (च), जडः-डा-डं, स्तब्धः-आ-अं, स्तब्धचेष्टः-डा-डं, स्तम्भितचेष्टः &c., कुशलः-खल-खवं, गतिशक्ति-हीनः-ना-नं, स्पन्दनरहितः-ता-तं, स्तम्भितचेतनः-ना-नं, अचेतनः-ना-नं, चैतन्यरहितः &c.; 'with cold,' शीताकुलः-ला-लं.

TO NUMB, *v. a.* जडीकृ, स्तम्भीकृ, चैतन्यं स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 5. स्तम्भोति, स्तम्भितुं), चैतन्यस्तम्भं कृ, चेतनास्तम्भनं कृ, चैतन्यं दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), त्वक्कुम्भि कृ, शीताकुलीकृ.

NUMBERED, *p. p.* सुप्तः-भा-भं, जडीकृतः-ता-तं. See NUMB, *a.*

NUMBER, *s.* संख्या.—(Assemblage of two or more units) राशिः *m.*, संख्या; 'even number,' समसंख्या; 'odd,' विषमसंख्या; 'whole number,' अमिश्रं; 'five in number,' पञ्चसंख्या; -ख्या-ख्यां, पञ्चसंख्यकः-का-कं.—(Amount) संख्या, गणना, परिगणना, समुदायः, परिमाणं.—(Multitude, collection) गणः, समूहः, समवायः, भङ्गः, सङ्घातः, सङ्घः, वृन्दं, सङ्घट्टः, स्तोमः, राशिः *m.*, पुञ्जः, पृगः; 'a number of young women,' तरुणीगणः; 'a number of men,' पुरुषसमूहः, पुरुषसमवायः.—(A great number, many) बहुत्व्यं, बहुत्वं, बहुः-हु-हो-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, अनेकः &c., प्रचुरः-रा-रं; 'in great number,' बहुशस्, अनेकशस्.—(Figure, arithmetical sign) अङ्कः, संख्या.—(Science of numbers) अङ्कविद्या, गणनाविद्या, गणितं, व्यक्तं; 'table of numbers,' अङ्कपत्रं, अङ्कजालं, सारणी.—(Verse) पद्यं, छन्दस् *n.*, कविता, पद्यरचना.—(In grammar) वचनं; 'singular number,' एकवचनं; 'dual,' द्विवचनं; 'plural,' बहुवचनं, अनेकवचनं.

TO NUMBER, *v. a.* (Count) संख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या, गण् (c. 10. गणयति-यितुं), विगण्, प्रगण्, अङ्क (c. 10. अङ्कयति-यितुं), कल् (c. 10. कल्पयति-यितुं), गणनां कृ, गणोक् कृ.—(Affix a number) अङ्क, अङ्कं स्या in caus. (स्यापयति-यितुं) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

NUMBERED, *p. p.* संख्यातः-ता-तं, गणितः-ता-तं, अङ्कितः &c., कलितः &c., गणोभूतः-ता-तं, गणोक्तः-ता-तं, परिगणितः &c.

NUMBERER, *s.* संख्याकृत् *m.*, गणकः, अङ्कगणकः, गणनाकारी *m.* (न).

NUMBERING, *s.* गणनं-ना, परिगणनं-ना, संख्यानं, संख्या-रखं, गणितं,

NUMBERLESS, *a.* असंख्येयः-या-यं, असंख्यः-ख्या-ख्यां, अगणनीयः-या-यं, अगण्यः-ख्या-ख्यां, असंख्यातः-ता-तं, गणनातोतः-ता-तं, कोट्य-वधिः-धिः-धि.

NUMBLES, *s. pl.* (Entrails of a deer) मृगान्त्रं, मृगान्त्राणि *n. pl.*

NUMBNESS, *s.* त्वक्कुम्भिः *f.*, त्वक्सापः, सुमिः *f.*, खापः, जडा, जाड्यं, चैतन्यस्तम्भः, चेतनास्तम्भः, चैतन्यस्तम्भता, चैतन्यराहित्यं, गतिशक्तिहीनता, कुशलता, मिडं.

NUMERABLE, *a.* संख्येयः-या-यं, गणनीयः-या-यं, गण्यः-ख्या-ख्यां, गण्येयः-या-यं, गणितव्यः-व्या-व्यं, परिगणनीयः-या-यं.

NUMERAL, *a.* (Pertaining to or consisting of numbers) सांख्यः-ख्या-ख्यां, संख्यात्मकः-का-कं, संख्याविषयः-या-यं, संख्यासङ्घन्धी-न्धनी &c., संख्यावाचकः &c., गणनासङ्घन्धी &c., अङ्की-ङ्कनी &c., अङ्कालकः &c.

NUMERAL, *s.* (Figure) अङ्कः, संख्या, संख्याचिह्नं, गणनाचिह्नं.

NUMERALLY, *adv.* संख्यानुसारत्-रेण, यथासंख्यं, संख्यावत्.

NUMERARY, *a.* अमुकसंख्यासङ्घन्धी-न्धनी &c., अमुकसंख्यः-ख्या-ख्यां.

NUMERATION, *s.* संख्यानं, संख्यता, गणना, परिगणना, संख्यापरिमाणां.

NUMERATOR, *s.* (Of a fraction) अंशः, लवः, भेगः, हारः, हारकः; 'numerator and denominator together,' राशिः *m.*

NUMERICAL, *a.* सांख्यः-ख्या-ख्यां, यथासंख्यः-ख्या-ख्यां, संख्यापेक्षकः-का-कं, संख्योद्देशकः-का-कं, संख्यासङ्घन्धी &c. See NUMERAL, *a.*

NUMERICALLY, *adv.* यथासंख्यं, संख्यामपेक्ष्य, संख्यामुद्दिश्य, यथागणनं; गणनां कृत्वा, संख्यां कृत्वा or गणयित्वा.

NUMEROUS, *a.* बहुः-हु-हो-हु, बहुलः-ला-लं, बहुसंख्यकः-का-कं, बहुसंख्यः-ख्या-ख्यां, महासंख्यः &c., अनेकः-का-कं, प्रचुरः-रा-रं, भूरिः-रि-रि, भूयिष्ठः-डा-डं, भूयान्-यसी-यः (स्), नैकः-का-कं, पुष्कलः-ला-लं, प्राज्यः-ज्या-ज्यं, विपुलः-ला-लं.

NUMEROUSLY, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, बाहुन्येन, सङ्घशस्.

NUMEROUSNESS, *s.* बहुत्वं, बाहुन्यं, अनेकत्वं-ता, अनेक्यं, बहुसंख्यत्वं.

NUMISMATIC, *a.* मुद्राविषयः-या-यं, नाणकविषयकः &c., मुद्रासङ्घन्धी &c.

NUMISMATICS, *s.* मुद्राविद्या, नाणकविद्या, मुद्राविषयिका विद्या.

NUMSKULL, *s.* स्थूलबुद्धिः *m.*, स्थूलधीः *m.*, अल्पबुद्धिः, जडधीः.

NUN, *s.* मठनियामिनी, मठवासिनी, संसारत्यागिनी, लोकत्यागिनी, सङ्घपरिद्यागिनी, सत्यासिनी, तपस्विनी, वैरागिणी, तपोनिष्ठा, तपस्यासक्ता, धर्म्मभगिनी, ब्रह्मचारिणी, योगिनी.

NUNCIO, *s.* रोमीयधर्म्मोपदेशकज्ञादूतः, महाधर्म्मोपदेशदूतः.

NUNCUPATIVE, NUNCUPATORY, *a.* साक्षात् कथितः-ता-तं, सल्लिखितः &c.

NUNNERY, *s.* धर्म्मभगिनीमठः, तपस्विनीमठः, ब्रह्मचारिणीमठः.

NUPTIAL, *a.* वैवाहिकः-की-कं, उद्वाहिकः-का-कं, औद्वाहिकः-की-कं, पाणिग्रहणिकः-की-कं, विवाहोपः-या-यं, विवाही-हिनी-हि (न्), उद्वाही &c., विवाहसङ्घन्धी &c., विवाह in comp.; 'nuptial feast,' विवाहमहोत्सवः; 'nuptial gift,' योतकं, औद्वाहिकं, पारिणय्यं, हरणं, मुद्राः-यं.

NUPTIALS, *s. pl.* विवाहः, उद्वाहः, परिणयनं, विवाहविधिः *m.*, विवाहक्रिया, विवाहसंस्कारः, पाणिग्रहणं.

NURSE, *s.* धात्री, धात्रेयी-यिका, अङ्कपाली, उपमाता *f.* (तृ), मातृका, प्रतिपालिका, पालयित्री, धन्या, धनुः *f.*—(In sickness) उपचारकर्त्री, उपचारिका, रुग्णपरिचारिका, रोगार्त्तपालिका, रोगसेविका.—(Fosterer, cherisher) पालकः, प्रतिपालकः, पालयिता *m.* (तृ), पोषकः, पोष्टा *m.* (तृ).

TO NURSE, *v. a.* (Foster, take care of a child, &c.) पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), प्रतिपाल्, अङ्के पाल्, क्रोडे पाल्, पुष् (c. 1. पोषति, c. 9. पुष्णाति, c. 10. पोषयति-यितुं) or परिपुष्, क्रोडीकृ, अङ्कीकृ.—(Attend upon a sick person) रोगिणस् उपचर् (c. 1. चरति-यितुं) or परिचर् or पाल् or प्रतिपाल् or सेव् (c. 1. सेवेते-यितुं) or उपसेव्.—(Suckle) दुग्धं or स्तन्यं or स्तनं दा (c. 3. ददाति, दातुं) or पा in caus. (पाययति-यितुं) or घे in caus. (धाययति-यितुं), स्तनदानेन or स्तन्यदानेन पुष् or पाल्.—(Nourish, cherish) भृ (c. 1. भरति, c. 3. बिभर्ति, भर्तुं), सम्भृ, पाल्.

NURSED, *p. p.* पालितः-ता-तं, अङ्के पालितः-ता-तं or प्रतिपालितः &c., पोषितः-ता-तं, पुष्टः-डा-डं, भरितः-ता-तं.—(In sickness, &c.) उपचरितः-ता-तं.

NURSERV, *s.* बालस्थानं, बालगृहं, बालकस्थानं, पालनस्थानं, पोषणस्थानं.

NURSERY-MAN, *s.* पुष्पाजीवी *m.* (न), पुष्पशाकोत्पत्तिजीवी *m.* (न).

NURSING, *s.* पालनं, अङ्केपालनं, अङ्कपालिका, प्रतिपालनं, पोषणं, भरणं, बुलुम्यः, लालनं, क्रोडीकरणं.—(In sickness, &c.) उपचारः.

NURSING, *s.* स्तनन्ययः-या, स्तनयः-या-या: *m.*, स्तनपायी *m.* (नं), बालः.
 NURTURE, *s.* (Nourishment, food) आहारः, भक्ष्यं, शरीरपोषा, भृतिः *f.*,
 सम्भृतिः *f.*, पोषिकं.—(Education, bringing up) शिक्षा, उपदेशः,
 अभ्यासः, पुष्टिः *f.*, पोषः-वर्षं, पालनं, प्रतिपालनं, भरिता *m.* (नं).
 To NURTURE, *v. a.* (Nourish) पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं), परिपुष्,
 पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति,
 भृषु), पालनं कृ, पोषणं कृ.—(Educate) शिक्ष् (c. 10. शिक्षयति
 -यितुं), विनी (c. 1. -नयति-नेतुं).
 To NUSTLE, *v. a.* अङ्गे पाल् (c. 10. पालयति-यितुं), अङ्गीकृ, झोडीकृ.
 NUT, *s.* खाद्यबीजगर्भम् अङ्गुलीकृति दृढफलं or घनफलबीजं.
 NUTANT, *a.* प्रवर्तशिराः-राः-रः (श्), अवनतशिराः &c., नतशिराः &c.
 NUT-BROWN, *a.* पृष्ठोन्मूलकलवः श्यावः-वा-वं or श्यामः-मा-मं.
 NUT-CRACKERS, *s. pl.* सन्देशः, सन्देशकः, सन्देशका.
 NUTMEG, *s.* जातिकोशं, जातिकलं, जातिः-तो-फ, जातीकोशं, जातीकोषं,
 जातीफलं, समुद्रामं, पुष्पागः, द्विधात्मकं, लवणं, तृलं. See MACE.
 NUTRIMENT, *s.* (Food) आहारः, भोजनं, पोषिकं. See NOURISHMENT.
 NUTRITION, *s.* (Act) पोषणं, पुष्टिः *f.*, पोषः, आष्यायनं. See NOURISHMENT.
 NUTRITIOUS, NUTRITIVE, *a.* पोषिकः-की-कं, पुष्टिः-दा-दं, पोषकः-
 का-कं, धातुपोषकः &c., धातुवधकः-का-कं, पुष्टिकरः-री-रं, पुष्टि-
 कारकः-का-कं, पुष्टिजनकः &c., धातुभृत् *m. f. n.*, बलवधकः &c.,
 बलवधनः-ना-नं, वृहणः-शा-शी-थं.
 NUTSHELL, *s.* बीजकवचः-चं, बीजकचुकः, बीजपुटः.
 NUX-VOMICA, *s.* (Poisonous fruit) वरहरा.
 NYCTALOPS, *s.* रात्रिदृष्टिः *m. f.*, निशादृष्टिः *m. f.*, रात्रिदृक् *m.* (श्).
 NYCTALOPY, NYCTALOPIA, *s.* रात्रिदृष्टिः *f.*, निशादृष्टिः *f.*.
 NYMPH, *s.* अम्बराः *f.* (श्), अम्बरा, जलवनदेवता, जलदेवता, वनदेवता,
 जलदेवी, वनदेवी, जलवनदेवी, नदीदेवता, यक्षिणी, विद्याधरी.—
 (Beautiful woman, lass; मुन्दरी, मुग्धा, प्रमदा, तन्वङ्गी, कन्या.
 NYMPH-LIKE, *a.* अम्बरारोग्यः-ग्या-ग्यं, अम्बरालुत्यः-त्या-त्यं.
 NYMPHOMANIA, *s.* (A disease) अतिचरया.

O.

O! exclam. (Vocative) ओः, ओस्, ओ, ओमो, हे.—(To inferiors)
 रे, अरे, अररे, है, अहो.—(Expressive of surprise, grief, anger, &c.) जा, जाः, हा, अहह, अहहा, हम्, अहो, अहोवत्.
 OAF, *s.* स्थूलपुष्टिः *m.*, स्थूलजनः, मन्दपुष्टिः, मज्जपुष्टिः, मूर्खः, मूढः, बर्बरः.
 OAFISH, *a.* स्थूलस्वभावः-वा-वं, मन्दस्वभावः &c., अपुष्टिः-ष्टिः-ष्टि.
 OAK, *s.* सिन्दूरः, सिन्दूरपृष्ठः, वनवृक्षभेदः, वन्यपादभेदः, वनराशिः.
 OAKEN, *s.* सिन्दूरकाष्ठयः-यी-यं, सिन्दूरपृष्ठनिर्मितः-ता-तं.
 OAKUM, *s.* नीलैरञ्जुलस्यः शण्डलस्यः सखितरञ्जुः *m. f.*, शण्डलसूचकं.
 OAR, *s.* क्षेपणिः-खी-फ, क्षिपणिः-खी, क्षपणी, नौकादक्षः, नौदक्षः,
 अरिचं, आरिचं, तरङ्गः, तरिरयः.
 OARED, *a.* दक्षवान्-वती-वत् (ह), दक्षी-क्षिनी-क्षि (नं); 'four-
 oared', चतुर्दक्षवान् &c., चतुर्दक्षी &c.
 OARSMAN, *s.* नौकादक्षपरः-पारी *m.* (नं), नौदक्षचालकः.
 OASIS, *s.* मरुभूमिमध्यगतं शाश्वलस्थलं, मरुमध्यस्थं शाश्वलस्थानं.
 OAT, *s.* ओट्संज्ञकः शस्यभेदः or आन्यभेदः.
 OATEN, *a.* पृष्ठोन्मूलकशस्ययः-यी-यं, पृष्ठोन्मूलकशस्ययः &c.
 OATH, *s.* शपथः, श्रापः, शपः-पनं, अभिश्रापः, परिश्रापः, दिव्यं, सत्यं,
 समयः, प्रत्ययः, अभिभङ्गः, अभिभङ्गः, परिग्रहः, क्रिया; 'to take an
 oath,' शप् (c. 1. श्रपति-ने, c. 4. शपति-ने, शप्), अभिशप्, शपथं

कृ, शपथं शप्; 'he took an oath,' शपथं श्रेपे; 'to administer
 an oath,' शप् (c. 10. श्रापयति-यितुं); 'made to take an oath,'
 श्रापितः-ता-तं; 'with an oath,' सशपथं, शपथपूर्व, शपथपुटकर.
 OATH-BREAKING, *s.* शपथभङ्गः, दिव्यभङ्गः, मिथ्याश्रापः, मिथ्यादिबन्धं.
 OAT-MEAL, *s.* ओट्संज्ञकशस्यचूर्णं, पृष्ठोन्मूलकशस्यचूर्णः.
 OBDUACV, *s.* सत्यचित्ता, चित्तसत्यता, सत्यता, कठिनचित्तत्वं, चित्तका-
 ठिन्यं, कठिनता, दृढता, दार्ढ्यं, अननुतापशीलता, अनुतापविमुक्तता,
 आग्रहः, आग्रहशीलता, पापग्रहः, पापाग्रहः.
 OBDUACV, *a.* सत्यचित्तः-ता-तं, कठिनचित्तः &c., दृढचित्तः &c.,
 अननुतापशीलः-ला-लं, अनुतापविमुक्तः-ता-तं, अनुतापपरायणः-
 -ता-तं, दुराग्रही-हिणी-हि (नं), पापग्रही &c., पापाग्रही &c.
 OBDUACV, *adv.* सत्यचित्तत्वात्, कठिनचित्तत्वात्, सकाठिन्यं.
 OBEDIENCE, *s.* आशानुवर्तनं, आशानुसरणं, आशाकरणं, आशापालनं,
 आशानुवृत्तिः *f.*, आशानुकूलता, आशानुकूल्यं, आशासाहित्यं, आशाधारणं,
 आशाधीनता, आशानुरोधः, आशासेवनं, आदेशकरणं, निदेशकरणं,
 आशापरता, आशानुविधायिता, वशता, वश्यता, श्रुतप्रा-वर्णं, अनुवर्तनं,
 अनुवृत्तिः *f.*, अनुकूलता, आनुकूल्यं, वशवर्तनं, मान्यता, आशामाननं,
 वशीभूतता.
 OBEDIENT, *a.* आशानुवर्ती-तिनी-ति (नं), आशापालकः-का-कं, आशाधीनः-
 -ना-नं, आशानुयायी &c., आशानुसारी &c., आशाकरः-री-रं, आशा-
 कारी &c., आदेशकारी &c., निदेशकारी &c., आदेशकरः &c., वचन-
 करः &c., वचस्वरः &c., आशासेवी &c., आशापरः-रा-रं, अनुज्ञा-
 सनपरः &c., वशः-शा-शं, वश्यः-श्या-श्यं, वशवर्ती &c., वशानुगः-
 -गा-गं, श्रुतपुः-पुः-पु, आशावहः-हा-हं, आशावाहकः-का-कं,
 आशासम्पादकः &c., आशासम्पादी &c., आशापारी &c., अनुवर्ती &c.,
 अनुविधायी &c., विधायी &c., अनुकूलः-ला-लं, सेवी &c., आशा-
 दाही &c., वचनदाही &c., निदेशदाही &c., आश्रयः-वा-वं, अधीनः-
 -ना-नं; 'obedient to a parent,' पितृवाक्यपरः-रा-रं, पितृवच-
 नकरः-रा-रं, पितृवशः-शा-शं, पितृवशानुगः &c.
 OBEDIENTLY, *adv.* श्रुतप्रा, आनुवर्तनं, आशानुवर्तनपूर्व, आनुकूल्यं,
 आशानुसारेण-रतस्, आशानुवर्तनेन, यथादिष्टं, यथादेशं, यथाज्ञं, यथानुज्ञं.
 OBEISANCE, *s.* नमस्कारः, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपातः, प्रणिपतनं, नमस्
 indecl., नमस्या, सवतिः *f.*, नतिः *f.*, नमनं, विनयः, विनीतिः *f.*,
 उपसङ्गहः; 'from inferiors to superiors,' अञ्जलिः *m.*, अञ्जलि-
 कर्म *n.* (नं), अञ्जलिचन्वनं, वन्दनं; 'from a Brahman,' आशी-
 र्वेदः; 'from an inferior to a religious preceptor, Guru, &c.,'
 अभिवादनं, अभिवन्दनं; 'from Hindús of inferior caste,'
 दक्षवत्; 'to an idol, &c.,' वन्दनं.—(Profound obeisance with
 all the members of the body) साहाङ्गप्रणामः, साहाङ्गनमस्कारः,
 अहाङ्गपातः, अहाङ्गप्रणामः; 'to make obeisance,' नमस्कृ, प्रणम्
 (c. 1. -यमति-यन्तुं), शिरसा प्रणम्, कायं प्रणम्, प्रणिपत् (c. 1. -पति-
 तितुं), साहाङ्गपातं प्रणिपत्; 'having made obeisance,' प्रणम्य.
 OBELISK, *s.* सूच्याकारः स्तम्भः, दीर्घप्रस्तम्भः स्तम्भविशेषः.
 OBERRATION, *s.* भ्रमणं-या, परिभ्रमणं, पयैठनं, इतस्ततो भ्रमणं.
 OBES, *a.* मेदस्वी-स्विनी-स्वि (नं), पीनः-ना-नं, पीवरः-रा-रं, स्थूलः-
 -ला-लं, स्थूलकायः-वा-वं, मांसलः ला-लं.
 OBESNESS, OBESITY, *s.* मेदस्विता, मेदोपुष्टिः *f.*, स्थूलता, पीनता.
 To OBEY, *v. a.* आज्ञाम् or वचनम् अनुवृत् (c. 1. -वर्तेते-तिनुं), यथा-
 दिष्टम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति-ज्ञातुं), यथाज्ञं विद्या (c. 3. -दधाति-धातुं)
 or कृ, श्रु in des. (श्रुतप्रा-वर्णं), अनुविधा in pass. (-धीयते),
 अनुवृत् in pass. (-ह्यन्ते), वेत् (c. 1. वेचते-यितुं), उपसेत्, आज्ञा or

वचनं प्रतीत् (c. 6. -इच्छति -इच्छति) or सम्प्रतीत्, उपचर् (c. 1. -चरति -रितु), उपाचर्, उपात् (c. 2. -आसे -आसितु), पर्युपात्, समुपात्, अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति -तु, rt. इ), मन् (c. 10. मानयति -यितु), आश्रो पाल् (c. 10. पालयति -यितु) or यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतु) or प्रतिग्रह् अनुकूल (nom. अनुकूलयति -यितु), उपानीच् (c. 1. -नीयति -यितु), आहानुवर्तनं कृ. —(Submit to the control of another) परवशीभू, परवशीं गन् (c. 1. गच्छति, गन्तु).

OBEYED, *p. p.* शुद्धयितः -ता -तं, यथादिहन् अनुहितः -ता -तं or विहितः -ता -तं, मानितः -ता -तं, पर्युपासितः -ता -तं, सेवितः -ता -तं.

TO OBFUSCATE, *v. a.* मलिनीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितु), तिमिरीकृ, कलुषीकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितु).

OBFUSCATED, *p. p.* मलिनिकृतः -ता -तं, तिमिरीकृतः &c., कलुषीकृतः &c.

OBFUSCATION, *s.* कलुषीकरणं, मलिनिकरणं, निष्प्रभता, साम्यकारता.

OBIT, *s.* मृतक्रिया, मृतकर्म *n.* (नृ), अन्यकर्म *n.* See ORSEQUIES.

OBITUARY, *s.* (List of the dead) मृतसंख्यापत्रं, मृतपरिसंख्या, मृतना-
मावलिपत्रं. —(Account of the dead) मृतवर्णनं -ना, मृतचरित्रं,
मृतविचरणं.

OBJECT, *s.* (That about which any power or faculty is employed, or by which something is presented to the mind) विषयः, अर्थः, इन्द्रियार्थः, गोचरः, पार्थ, भाजनं, भूमिः *f.*, आस्यदं, स्थानं. The first four of these words refer properly to objects of sense, of which five are given, viz. 'form,' रूपं; 'sound,' शब्दः; 'odour,' गन्धः; 'flavor,' रसः; 'touch,' स्पर्शः. The other words are used elegantly in composition, thus, 'an object of confidence,' विश्वासपार्थ, विश्वासभूमिः *f.*, विश्वासआस्यदं, विश्वासस्थानं; 'of affection,' जेहभूमिः *f.*, प्रीतिपार्थ; 'of favor,' प्रसादभूमिः *f.*; 'of compassion,' कृपापार्थ, दयाभाजनं; 'of disgrace,' अभिभवास्यदं; 'of blame,' निन्दापार्थ, निन्दाविषयः; 'of praise,' स्तुतिभाजनं; 'of honor,' मानभाजनं; 'of charity or liberality,' दानपार्थ; 'of dispute or litigation,' व्यवहारविषयः, व्यवहारस्थानं; 'of taxation,' शुल्कस्थानं; 'deserving object of charity, &c.,' सुपार्थ, पार्थ; 'undeserving,' कुपार्थ, अपार्थ; 'visible object,' वस्तुविषयः. —(Purpose, end, that to which the mind is directed) अभिप्रायः, आश्रयः, अभिप्रेतं, अर्थः, विषयः, उद्देशः, तात्पर्यं, कार्यं, कार्यवस्तु *n.*, प्रयोजनं, प्रयोगः, अभिसन्धिः *m.*, प्राप्तिः, इष्टं, पदार्थः, लक्ष्यं, लक्ष्यं, हेतुः *m.*, निमित्तं, अयभूमिः; 'accomplishment of one's object,' साधनसिद्धिः *f.*, कार्यसिद्धिः *f.*, इष्टसिद्धिः *f.*, कृतार्थता, चरितार्थता, इष्टाप्तिः *f.*, आश्रमाप्तिः *f.*; 'one who has accomplished his object,' कृतार्थः -यो -यं, चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृतः -ता -तं, आश्रमाप्तः -ता -तं; 'I have gained my object,' कृतार्थो-स्मि, चरितार्थो-स्मि; 'one's own private object or end,' स्वार्थः, स्वहितं, स्वभाजनं; 'highest object,' परमार्थः; 'important object,' गुर्वर्थः; 'the four objects of human pursuit collectively,' चतुर्वर्गः, चतुर्वर्तुः; these are 'virtue,' धर्मः; 'wealth,' अर्थः; 'love,' कामः; 'final beatitude,' मोक्षः; 'the three objects without the last,' त्रिवर्गः, त्रिवर्गः; 'with what object,' किमर्थं, किमुद्दिश्य. —(In grammar) कर्म *n.* (नृ), कर्मपदं.

TO OBJECT, *v. a.* or *n.* बाध् (c. 1. बाधते -यितु), बाधार्थं हेतुं वद् (c. 1. वदति -यितु), विरुद्धहेतुं वद्, बाधो कृ, बाधार्थं वचनं वद्, विरुद्धवचनं वद्, अपवद्, विरुद्धवद्, विपरीतं वद्, अजरीकृ, वितर्क (c. 1. -तर्कते

-यितु), पर्युद्दत् (c. 4. -अस्यति -असितु), निरस्, विरोधार्थं वचनं वद्, विरुद् (c. 7. -रुह्यति -रोह्यु), प्रतिरुद्, न सम्मन् (c. 4. -मन्यते -मन्यु), न अनुमन्, न प्रतिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतु), न अनुमद् (c. 1. -मोदते -दितु), न स्वीकृ, अस्वीकारं कृ, असम्मतिं कृ, असम्मत्तः -ता -तं भू, अननुमोदनं कृ, उद्ग्राहं कृ, परवाक्यं सखद् (c. 10. सखयति -यितु), व्यापातं कृ, आपत्तिं कृ.

OBJECTED TO, *p. p.* पर्युद्दत्तः -स्ता -स्तं, अपवादिनः -ता -तं, अस्वीकृतः -ता -तं.

OBJECTION, *s.* बाधा -धः -धकं, विरुद्धहेतुः *m.*, बाधार्थकहेतुः *m.*, विरुद्धार्थकहेतुः *m.*, विरुद्धवचनं, उद्ग्राहः, कक्षा, अपवादः, शङ्का, आशङ्क्य, अपवादः, विपरीतवचनं, वाक्यसङ्घटनं, वाक्यविरोधः, व्यापातः, प्रतिवचनः, आपत्तिः *f.*, विप्रतिपत्तिः *f.*, प्रत्यवायः, वितर्क, साक्षेपः, पर्युद्दासः; 'making an objection,' विरुद्धहेतुवादः, कक्षावादः; 'settling an objection,' समाधिः *m.*, समाधानं.

OBJECTIONABLE, *a.* बाध्यः -ध्या -ध्यं, बाधनीयः -या -यं, सबाधः -धा -धं. परिहरणीयः -या -यं, परिहाय्यः -य्यो -य्यं, वर्जनीयः -या -यं, यज्यः -ज्यो -ज्यं, अपवादः -द्या -द्यं, सदोषः -पा -पं, प्रतिषेधाहः -हो -हं, निषेधाहः &c., शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., प्रतिवचनार्हः &c.; 'objectionable person or thing,' परिहारः.

OBJECTIONABLENESS, *s.* बाध्यता, सबाधत्वं, बाधः, सदोषता.

OBJECTIVE, *a.* (Pertaining to the object) साधारणस्थितः -ता -तं. साधारणनिष्ठः -ज्ञा -ज्ञं, विषयाभिन्नः -ता -तं, विषयनिष्ठः &c., पदार्थाभिन्नः -ता -तं, विषयसम्बन्धी -न्विनी &c., पार्थनिष्ठः &c., पार्थसम्बन्धी &c. —(In grammar) कर्मपदविषयः -या -यं.

OBJECTOR, *s.* बाधकः, विरुद्धहेतुवादी *m.* (नृ), कक्षावादी, अपवादकः.

TO OBJURGATE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति -न्दितु), उपालभ् (c. 1. -लभते -लभ्यु), आनुश्र् (c. 1. -श्रोषति -श्रोष्टु), समानुश्र् भर्त्स् (c. 10. भर्त्सयते -ति -यितु), क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्तुं), अवक्षिप्, आक्षिप्, अक्षिप्, धिक्.

OBJURGATION, *s.* निन्दा, उपालम्भः, निरस्कारः, भर्त्सनवाक्यं, निभर्त्सनं, क्षेपः, अवक्षेपः, धिक्कारः, परीवादः.

OBJURGATORY, *a.* निन्दकः -का -कं, निन्दार्थकः -का -कं, निरस्कारार्थकः &c.

OBOLATION, *s.* (Offering to the gods, &c.) बलिः *m.*, उपहारः. देवोपहारः, उपहरणं, हुतं, हव्यं, होमः, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, आहवा -चनं, हवनं, उपायनं, देवोपायनं, कर्त्यं, निर्वपणं, अवदानं, सत्रं, चरुः *m.*, प्रयागः, इष्टिः *f.*, चैतानं, वितानः -नं, सवः, पाचोरः, कुक्षयायः. —(Of eatable articles, &c.) त्रैवेद्यं, निवेदनं. —(Of curds) घृषदान्यं. —(Of rice-milk and sugar) परमाद्यं, पायसः. —(A respectful oblation of rice, &c. with water) अर्घ्यं, अर्थः; 'the presentation of it,' अर्घदानं. —(Oblation to all the deities) वैष्णवेवं, वैष्णवेवकर्म *n.* —(To the manes) कर्त्यं. See MANES. (To the gods and manes) हव्यकर्म; 'dressed oblation,' हव्यपाकः; 'grand and extraordinary oblation,' महाबलिः *m.*, महानैवेद्यः; 'proper for an oblation,' हव्यः -ध्या -ध्यं; 'to make an oblation to fire,' अनले होनं कृ.

OBLECTION, *s.* जानन्दः, आह्लादः. हर्षः, प्रमोदः, मदः.

TO OBLIGATE, *v. a.* बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धुं), निबन्ध्, बध् -धा -धं कृ, नियमेन बन्ध्, नियमपूर्वं or प्रतिज्ञापूर्वं, बन्ध्.

OBLIGATION, *s.* (Binding power, as of a vow, promise, debt, &c., incumbency) अवश्यकता -तं, आवश्यकता, अवश्यकर्मकता -तं, अवश्यकार्यकता, कर्मकता, विधेयता, अवश्यभाषः, आवश्यकः, भारः, बन्धुः; 'under the obligation of a debt,' बन्धुः -ध्या -ध्या -ध्या (नृ); 'free from obligation,' अव्ययी &c.. अवतारीयः -वो -वै, उत्तरीयः

&c., **चुणमुक्तः** -क्ता -क्तः, 'religious obligation,' व्रतं, यमः, नियमः, विषयः; 'under a religious obligation,' व्रतो &c., व्रतस्थः -स्था -स्थः; 'observing or taking on one's self a religious obligation,' व्रताचरणं, व्रतमङ्गलः; 'violating it,' व्रतलोपः -पनं. —(Engagement, compact) नियमः, समयः, प्रतिज्ञा -ज्ञानं, संयत् *f.* संस्कारः, उपगमः, अभ्युपगमः, अभ्युपायः, सन्धा, सन्धानं, सन्धिः *m.* संश्रयः. —(Bound state) बद्धता, निबद्धता. —(Favor, any act by which a person becomes bound to another) उपकारः, अनुग्रहः, उपकृतं, मुक्तं, हितं, प्रियं, उपचारः, कृतोपकारः; 'to lay under an obligation,' उपकृ, उपकारेण बद्धं-द्धां कृ, उपकारबद्धं-द्धां कृ. **OBIGATORY**, *a.* अवश्यकः -का -कं, आपश्यकः -की -कं, अवश्यकहेयः -व्या -व्यं, अवश्यः -व्या -व्यं, अवश्यकार्यः -व्या -व्यं, अवश्यमनवयः -व्या -व्यं, अवश्यमाननीयः -या -यं, अवश्यपालनीयः -या -यं. —*To OBLIGE*, *v. a.* (Constrain, compel). Expressed by the causal form usually in conjunction with बलात् or बलेन or बलात्कारेण; as, 'to oblige a man to do any thing,' बलेन पुरुषं क्वचित् कृ in caus. (कारयति -यितुं) or प्रवृत् in caus. (वर्धयति -यितुं); 'to oblige to pay,' दा in caus. (दापयति -यितुं); 'to oblige to go,' बलेन गम् (c. 10. गमयति -यितुं); 'he obliged me to take the book,' शास्त्रं मां ग्रहयामास. The root सह is sometimes used in this sense. See *To COMPEL*. (Bind) बन्ध् (c. 9. वध्नाति, बन्ध्) निबन्ध्. —(By a compact or agreement) नियमेन or नियमपक्षे or प्रतिज्ञापक्षे बन्ध्. —(By a favor or kindness) उपकारेण बन्ध् or बद्धं-द्धां कृ, उपकारबद्धं-द्धां कृ. —(Favor, do a favor to) अनुग्रह् (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), अनुग्रहं कृ, अनुरूप् (c. 4. -रूपयति -ते -रोडुं), उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, हितं कृ, प्रियं कृ; 'to be obliged.' See the next. **OBLIGED**, *p. p.* (Compelled) expressed by the pass. part. of the causal form. See *COMPELLED*, *CONSTRAINED*. (Bound) बद्धः -द्धा -द्धे; 'by a favor,' उपकारबद्धः &c. —(Favored, indebted) अनुगृहीतः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं; 'I am obliged to you for your advice,' अनुगृहीतोऽस्मि or अनुगृहीतोऽहं तयोपदेशेन. **OBVIOUS**, *a.* (Having the disposition to do favors) उपकारशीलः -ला -लं, उपकारी -रिणी -रि (न), परोपकारी &c., उपकारवृद्धिः -द्धिः -द्धिः, अनुग्रहः &c., अनुरोधी &c., अनुकूलः -ला -लं, प्रियकरः -रा -रं, मुशीलः -ला -लं. **OBLIGINGLY**, *adv.* उपकारशीलत्वात्, उपकारवृद्ध्या, मानुग्रहं, अनुग्रहेण, अनुरोधेन, मानुकृत्यं, प्रीत्या, मुशीलवत्, मुशीलत्वात्. **OBLIGINGNESS**, *s.* उपकारशीलता, परोपकारशीलता, परोपकारिता, अनुग्रहः, अनुग्रहशीलता, अनुरोधः, अनुकूलता, मानुकृत्यं, मुशीलता. **OBLIQUE**, *a.* (Not direct) वक्रः -क्रा -क्रं, वक्रिमः -मा -मं, कुटिलः -ला -लं, निधः -धा -धं, विनिधः &c., तिथंश्च -रथी येक (च), असरलः -ला -लं, अनृन् -नृः -नृ, वक्रो -क्रिणी (न), विपमः -मा -मं. (As language, &c.) वक्रः -क्रा -क्रं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरोधी &c.; 'oblique speech,' वक्रोक्तिः *f.*, वक्रभणितं. —(In grammar) कारकविभक्तिः -का -कं; 'oblique case,' कारकं, कारकविभक्तिः *f.*, कारकं. —(Oblique vision) वक्रदृष्टिः *f.*; 'having it,' वक्रदृष्टिः दृष्टिः -दृष्टिः, तिथंश्च दृष्टिः &c. **OBLIQUELY**, *adv.* वक्रं, कुटिलं, तिथंश्च, तिरस्, त्रिथं, विनिथं, असरलं. **OBLIQUENESS**, **OBLIQUITY**, *s.* वक्रता, कुटिलता, कटिन्त्यं, निधता, तिथंश्च, असरलता, अमान्यं, अनुकृता -न्ते, विपमता; 'of vision,' वक्रदृष्टिः *f.*

दृष्टिवक्रता, वक्रदृष्टित्वं, तिथंश्च दृष्टित्वं. —(Deviation from moral rectitude) विमार्गगमनं, विषयगमनं, उत्पथगमनं, कुपथगमनं, सत्यपभ्रंशः, सत्यपत्यागः, असदाचारः, अभिचारः.

To OBLITERATE, *v. a.* अपमृज् (c. 2. -मर्हि -र्हि), व्यामृज्, प्रमृज्, अवमृज्, व्यामृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), अवमृश्, व्यामर्षं कृ, अवमर्षणं कृ, उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेद्) लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभं), लोभं कृ, विनश् (c. 10. -नशयति -यितुं), उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं); 'is obliterated from the memory,' विस्मर्यते.

OBLITERATED, *p. p.* अपमृष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यामृष्टः &c., उन्मृष्टः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं, लुप्तः -प्ता -प्तं, वितीर्थः -र्था -र्थं.

OBLITERATION, *s.* मार्जना, अपमार्जना, व्यामर्षः, अवमर्षणं, लोपः.

OBLIVION, *s.* विस्मृतिः *f.*, विभरणं, अस्मृतिः *f.*, अस्मरणं, स्मृतिनाशः, स्मृतिहानिः *f.*, व्यामोहः. —(Remission of offences) दोषविस्मरणं, सकलापराधमोचनं.

OBLIVIOUS, *a.* (Causing forgetfulness) विस्मरकः -का -कं, विस्मृतिजनकः -का -कं, विस्मृतिकारकः &c. —(Forgetful) विस्मरणशीलः -ला -लं.

OBLIVIOUSNESS, *s.* विस्मरणशीलता, विस्मृतिः *f.* See *FORGETFULNESS*.

OBLONG, *a.* आयतः -ता -तं, आयतिमान् -मती -मत् (त्), दीर्घचतुरस्रः -स्रा -सं, दीर्घचतुरस्राकारः -रा -रं, दीर्घाकारः &c.

OBLONG, *a.* (The figure) आयतः -तं, दीर्घचतुरस्रः -सं.

OBLIQUE, *s.* निन्दा, परोवादः, परिभाषणं, अपवादः, निन्दोक्तिः *f.*, परूपोक्तिः *f.*, द्वयाक्षं, दुरुक्तं, वाच्यता, तिरस्कारः.

OBMUTESCENCE, *s.* भौनं, अभामणं, वाक्स्तम्भः, वायोपः, गतवाक्.

OBNOXIOUS, *a.* (Liable, subject) योग्यः -ग्या -ग्यं, अधीनः -ना -नं, वशः -शा -शं, सहः -हो -हं, उपपुक्तः -क्ता -क्तं, पाव in comp., आस्पद in comp., विषय in comp., अधिकारी -रिणी &c.; 'obnoxious to punishment,' दण्डयोग्यः &c., दण्ड्यः -खद्या -ख्यं, दण्डनीयः -या -यं, दण्डाहं -हो -हं; 'to disease,' रोगाधीनः -ना -नं, रोगपात्रं, रोगास्पदं; 'to death,' मरणाधीनः &c., मरणपात्रं; 'to blame,' निन्दाविषयः -या -यं. —(Odious, offensive) द्वेष्यः -व्या -व्यं, द्वेषणीयः -या -यं, द्वेषो &c., अप्रियः -या -यं, विप्रियः &c., अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, असन्तोषकरः -रा -रं, अप्रीतिकरः &c.

OBNOXIOUSLY, *adv.* द्वेषणीयं, अप्रियं, विप्रियं, अलीकं, विरुद्धं.

OBNOXIOUSNESS, *s.* (Liability) योग्यता, अधीनता, वशता. —(Odiousness) द्वेष्यता, द्वेषणीयता, अप्रियता, अनिष्टता.

OBSCENE, *a.* अवाच्यः -व्या -व्यं, गर्वः -र्वा -र्वं, गहितः -ता -तं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, अवचनीयः -या -यं, अनष्टरः -रा -रं, अपवित्रः -वा -वं, कुत्सितः -ता -तं, बोभत्सः -त्ता -त्तं, दुरुक्तः -क्ता -क्तं, कुप्राच्यः -व्या -व्यं; 'obscene word,' अपशब्दः, दुर्वचनं. —(Ill-omened) अशुभः -भा -भं, अमङ्गलः -ला -लं, अमट् -ट्टा -ट्टं, अमङ्गलसूचकः -का -कं.

OBSCENELY, *adv.* अवाच्यं, गहितं, गर्हणीयं, अशुद्धं, कुत्सितं.

OBSCENESS, **OBSCENITY**, *s.* अवाच्यता, गर्वता, अशुद्धता -न्तं, कुत्सितत्वं, बोभत्सता; 'of language,' दुर्वचनं, दुर्वाक्यं, दुर्भाषणं, दुरुक्तिः *f.*, अपशब्दः.

OBSCURATION, *s.* (Act) कलुषीकरणं, निमिरीकरणं, मलिनीकरणं, प्रकाशहरणं, कानिहरणं. —(State) निमृभता, शान्यकारता, तेजःक्षयः, तेजोहानिः *f.*, प्रभाक्षयः, प्रकाशक्षयः. —(Of a planet) अस्तः -स्तं.

OBSCURE, *a.* (Dark, dim) निमृभः -भा -भं, निःप्रभः &c., अप्रभः &c., मलिनः -ना -नं, मलिनप्रभः &c., निस्तेजाः -जाः -जः (ञ), तेजोहीनः -ना -नं, अप्रकाशः -शा -शं, शान्यकारः -रा -रं, सतिमिदः -रा -रं, तमसो-स्मिन्नी-स्वि (न), दुर्दृशः -शा -शं. —(Not easily understood, not clear) गढः -ढा -ढं, गूढाद्यः -द्या -द्यं, गूढाद्यैकः -का -कं, निगूढः

-डा -दं, दुर्ज्ञेयः -या -यं, दुर्गमः -ना -मं, दुर्बोधः -धा -वं, बोधागम्यः -न्या -न्यं, व्याख्यागम्यः &c., अद्याख्येयः -या -वं, अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, अस्पष्टः -क्ता -क्तं, अस्पष्टः -टा -टं, गहनार्थः &c., कठिनः -ना -नं.— (Not noted) अप्रसिद्धः -द्वा -डं, अख्यातः -ता -तं, अवख्यातः &c., अत्यप्रतिष्ठा -ष्टा -ष्टं, अत्यकीर्तिः -क्तिः -क्तिं.

To OBSCURE, *v. a.* (Darken) निष्प्रभीकृ, तिमिरीकृ, मलिनीकृ, तिमिर (nom. तिमिरयति -यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), प्रच्छद् (c. 10. -च्छादयति -यितुं), कलुषीकृ, तेजो हृ (c. 1. हरति, हन्ते), प्रकाशं ह, कान्तिं ह, प्रभां ह, प्रकाशस्य कृ.—(With clouds) मेषावृतं -तां कृ, मेषाच्छब्दं -तां कृ.—(Make difficult to be understood) गूढीकृ, निगूढीकृ, दुर्ज्ञेयं -यां कृ, दुर्गमीकृ, अस्पष्टीकृ.

OBSCURED, *p. p.* तमोवृतः -ता -तं, नष्टप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., हतप्रभः &c., क्षीणप्रभः &c., नष्टप्रकाशः -शा -शं, हतप्रकाशः &c., तमोभूतः -ता -तं, कलुषीकृतः -ता -तं, नष्टतेजाः -जाः -जः (स्), नष्टतेजस्कः -क्ता -क्तं, हततेजाः &c., नष्टकान्तिः -न्ति -न्ति, क्षीणकान्तिः &c., विगततेजाः &c., मलिनितः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, द्यततेजाः &c., द्यतप्रभः &c., द्यतकान्तिः &c., द्यततेजाः &c., हतीजाः &c., हतज्योतीः -तीः -तिः (स्), अरोकः -का -कं.

OBSCURELY, *adv.* (Darkly) सान्धकारं, निष्प्रभं, मतिमिरं, अप्रकाशं.— (Not clearly) अस्पष्टं, अस्पष्टं, गूढं, निगूढं, दुर्ज्ञेयं.

OBSCURITY, OBSCURENESS, *s.* (Darkness) निष्प्रभता, सान्धकारता, तिमिरं, तिमिषं, तमस् *n.*, अन्धकारः, तेजोहीनता, तेजोहानिः *f.*, अप्रकाशत्वं, अत्यप्रकाशः, प्रभाहीनता, प्रभाहानिः *f.*, अवतमसं.—(Darkness of meaning) गूढार्थता, गूढता, निगूढता, दुर्ज्ञेयता, दुर्बोधता, अस्पष्टता, अस्पष्टता -त्वं, गहनता, दुर्गमता, बोधागम्यता, व्याख्यागम्यता, अद्याख्या -ख्यानं.—(State of being unknown to fame) अप्रसिद्धिः *f.*, अप्रसिद्धता, अख्यातिः *f.*, अवख्यातिः *f.*, अत्यप्रतिष्ठा, अत्यकीर्तिः *f.*, कीर्तिन्यूनता, कीर्त्त्यभावः.

To OBSCURATE, *v. a.* निर्वन्धेन प्राप्यं (c. 10. -अर्थयति -ते -यितुं), विनयेन प्राप्यं.

OBSCURATION, *s.* निर्वन्धपूषं प्राप्यं or प्राप्येना, विनयेन प्राप्यं.

OBSEQUAL, *a.* सौद्विदेहिकः -की -कं, आन्तर्कर्मिकः -की -कं, उत्तरक्रिया-सद्यन्धी -न्धनी -न्धि (न्), अन्त्येष्टिसद्यन्धी &c., अन्त्येष्टियोग्यः -ग्या -ग्यं.

OBSEQUIES, *s. pl.* उत्तरक्रिया, उत्तरकर्म *n.* (न्), उत्तरकार्यं, प्रेतक्रिया, प्रेतकर्म *n.*, प्रेतकृतं, प्रेतकार्यं, प्रेतसंस्कारः, अन्त्यकर्म *n.*, अन्त्यक्रिया, अन्तकर्म *n.*, अन्त्येष्टिः *f.*, अन्त्येष्टिक्रिया, शयकर्म *n.*, मृतकर्म *n.*, मृतक्रिया, मृतकार्यं, मृतसंस्कारः, अतीतसंस्कारः, सौद्विदेहिका -कं, मृत-सक्रिया, अन्तसक्रिया, मृतकं, श्राद्धं, श्राद्धादिकर्म *n.*, पारलौकिकं, अशुभकर्म *n.*, अशुभकार्यं. The श्राद्धं consists of obsequial oblations to the manes of deceased ancestors. See MANES; 'monthly obsequies,' अन्वाहार्यः -य्यकं, अनुहार्यः, मासिकं.

OBSEQUIOUS, *a.* अत्यनुकूलः -ला -लं, अत्यनुरोधी -धनी -धि (न्) वश्वर्त्तनी &c., अत्यनुरोधी &c., अत्यनुरोधी &c., अनुवर्त्तनी &c., अनुविधायी &c., वश्वर्त्तः -दा -दं, वशानुगः -गा -गं, विनतः -ता -तं, नद्यः -सा -धं, आशाकारी &c.

OBSEQUIOUSLY, *adv.* अत्यनुकूलं, अत्यनुरोधेन, अत्यनुरोधपूर्वकं.

OBSEQUIOUSNESS, *s.* अत्यनुकूलता, अत्यनुरोध्य, अत्यनुरोधः -धनं, अत्यनुरोधः -धनी -धि (न्), अत्यनुरोधः -धनी -धि (न्), अत्यनुरोधः -धनी -धि (न्).

OBSERVABLE, *a.* दृश्यः -श्या -श्यं, दर्शनीयः -या -यं, दृष्टिगोचर -रा -रं, लक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, आलोकनीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रेक्षणीयः -या -यं.—(That may be practised) व्यवहार्यः -य्या -य्यं, व्यवहर्त्तव्यः -या -य्यं.

OBSERVANCE, *s.* (Act of keeping or performing) पालनं, रक्षणं, सेवनं, निषेवनं, धारणं, आचरणं, अनुष्ठानं.—(Practising) आचरणं, अनुष्ठानं, करणं, विधानं, अभ्यासः, निषेवनं.—(Following) अनुसरः, अनुसरणं.—(Custom, practice) व्यवहारः, आचारः, चर्या, चरितं, रीतिः *f.*—(Religious observance) व्रतं, नियमः, यमः, नियामः, विधिः *m.*, विधानं.—(Respect) आदरः, सत्कारः, मानं.

OBSERVANT, *a.* (Taking notice) निरीक्षकः -का -कं, प्रेक्षकः -का -कं.—(Keeping, practising, following) पालकः -का -कं, निषेवकः -का -कं, अनुष्ठायी -यिनी -यि (न्), धारी &c., अनुसारी &c., आस्थितः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं.—(Of orders) आज्ञापालकः.—(Of benefits received) कृतवेदी &c., कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

OBSERVATION, *s.* (Act of looking at or taking notice) निरीक्षणं, निरीक्षा, अवेषणं, अवेषा, अवलोकनं, आलोकनं, आलोचनं, निरूपणं, सन्दर्शनं, दृष्टिः *f.*, लक्ष्यं, लक्षं.—(Result of taking notice) लिखितं, चर्चा. See NOTE, NOTICE; 'in one's observation' प्रत्यक्षे -द्यतस्.

OBSERVATORY, *s.* ताराङ्गणं, ग्रहनक्षत्रादिदर्शनस्थानं.

To OBSERVE, *v. a. and n.* (See, look at) दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं), अनुदृश्, प्रतिदृश्, अभिदृश्, परिदृश्, प्रदृश्, सम्प्रदृश्, सन्दृश्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं), आलक्ष्, समालक्ष्, संलक्ष्, उपलक्ष्, समुपलक्ष्, ईक्ष् (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, अवेष्, प्रत्येष्, अभिप्रेक्ष्, सम्प्रेक्ष्, उदीक्ष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते -क्तुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, आलोच् (c. 10. -लोचयति -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), विलोकनं कृ, अवलोकनं कृ.—(With the intellect) उपलम् (c. 1. -लभते -लभुं), विज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), विभू (c. 10. -भावयति -यितुं), विभावनं कृ, अनुभू.—(Keep, perform, practise) पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, परिपाल्, अनुपाल्, सम्पाल्, अभिपाल्, रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परिरक्ष्, संरक्ष्, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), आस्था, समास्था, अनुपास्था, विधा (c. 3. -धाति -धातुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं), निषेव्, उपसेव्, समासेव्; 'observe propriety,' विनयं रक्ष्.—(Utter, make a remark) वाक्यं वद (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद, चर्चं कृ.—(Adhere to) आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), अवलक्ष् (c. 1. -लक्षते -क्षितुं), उपास् (c. 2. -आसे -आसितुं).

OBSERVED, *p. p.* (Noticed by the eye) दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, निरीक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः -ता -तं, आलोकितः -ता -तं, आलोचितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.—(Kept, performed) पालितः -ता -तं, आचरितः &c., अनुष्ठितः &c., सेवितः &c., निषेवितः &c., अनुष्ठितः &c.

OBSERVER, *s.* (Looker on) प्रेक्षकः, वीक्षकः, प्रेक्षणिकः, द्रष्टा *m.* (ष्टृ), दर्शी *m.* (न्), आलोचकः. See OBSERVANT.

OBSERVINGLY, *adv.* सुनिरूपणपूर्वकं, चर्चया, मनोयोगेन, सावधानं.

OBSELETE, *a.* अव्यवहारितः -ता -तं, निरुक्तः -क्ता -क्तं, निरुक्तः -क्ती -क्ती, कालान्तरितः -ता -तं, गतकालिकः -का -कं, लुप्तः -प्ता -प्तं, अप्रचलितः -ला -लं, अप्रचलितः -ता -तं, अचलितः -ता -तं, अप्रचलितः -ता -तं, अव्यवहार्यः -य्या -य्यं, अनुपस्थितः -ता -तं, अनुपलब्धः -भा -भं, विकटः -टा -टं.

OBSELETENESS, *s.* अव्यवहार्यता, अव्यवहारितत्वं, लुप्तता, अप्रचलितत्वं, अप्रचलितः, लोपः, अनुपस्थितिः *f.*, अनुपलब्धिः *f.*

OBSTACLE, *s.* विघ्नः, अन्तरायः, बाधातः, प्रसूहः, प्रतिबन्धः -न्धकः, रोधः -धनं, अवरोधः, उपरोधः, विरोधः, संरोधः, निरोधः, स्तम्भः -म्भनं, प्रतिहम्भः, विहम्भः, विधातः -तं, विघ्नकम्भः, बाधा -धा -धकः, अवधानं, विघ्नकम्भः; 'removal of obstacles,' विघ्नविनिर्मुक्तिः *f.*, विधातविनिर्मुक्तिः *f.*

विघ्ननाशः-शूनं, विघ्नहरणं; 'causing obstacles,' विघ्नकरः-रा-रं, विघ्नकारी-रिणी-रि (न्).

OBSTETRIC, *a.* प्रसवकर्मसङ्गन्धी-निधनी &c., कृत्तिकर्मसङ्गन्धी &c., गर्भोचनसङ्गन्धी &c., गर्भोचनविषयकः-का-कं, सावकः-विका-कं.

OBSTETRICS, *s.* प्रसवकर्म *n.* (न्), प्रसवकार्यं, गर्भोचनविद्या.

OBSTINACY, OBSTINATENESS, *s.* स्तब्धता, स्तब्धः *f.*, स्तब्धमतिः, धैर्यं, धीरता-त्वं, निर्बन्धः, दृढता, दार्ढ्यं, कठिनता, कठिन्यः, धृतिः *f.*, जडता, जाड्यं, अवश्यता, अविनेयता, सैरिता, सैरता, प्रतीपता, दुष्टता, आग्रहः, दुराग्रहः, दुर्मेदः, अभिनिवेशः, निर्बन्धशीलता, हठः; 'in adhering to belief,' अडानाड्यं.

OBSTINATE, *a.* स्तब्धः-आ-अं, निर्बन्धशीलः-ला-लं, स्तब्धमतिः-ति-ति, धीरः-रा-रं, दृढः-दा-ढं, कठिनः-ना-नं, जडः-डा-डं, अवश्यः-इया-इयं, अविनेयः-या-यं, दुराग्रही-ह्रिणी-हि (न्), आग्रही &c., सैरी &c., सैरः-रा-रं, प्रतीपः-पा-पं, दुष्टः-डा-डं.—(Difficult of cure) कृच्छ्रसाध्यः-ध्या-ध्यं, दुःसाध्यः &c., दुःसाध्यः &c., दुरुपचारः-रा-रं,

OBSTINATELY, *adv.* निर्बन्धेन, सनिबन्धं, धैर्येण, सधैर्यं, सदाढ्यं, सजाड्यं, सकाठिन्यं, दुराग्रहेण, प्रतीपयत्, सैरयत्, दुष्टयत्.

OBSTIPATION, *s.* मलावरोधः, मलावष्टम्भः, मलस्तम्भः, मलस्तम्भः *f.*

OBSTREPEROUS, *a.* (Vociferous) उच्चैःस्वरकारी-रिणी-रि (न्), तुमुलकारी &c., बहुधोपः-पा-पं, कोलाहलकारी &c.—(Perverse) प्रतीपः-पा-पं.

OBSTREPEROUSLY, *adv.* उच्चैःस्वरेण, बहुधोपेण, कोलाहलेन, सकोलाहलं.

OBSTREPEROUSNESS, *s.* धोषणत्वं, बहुधोपत्वं, तुमुलकारित्वं, प्रतीपता.

To OBSTRUCT, *v. a.* रुष् (c. 7. रुण्ति, रोडुं), प्रतिरुष्, निरुष्, उपरुष्, विरुष्, संरुष्, स्तम्भ् (c. 10. स्तम्भयति-यितुं, c. 9. स्तम्भति, स्तम्भितुं), विष्टम्भ्, प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), आहन्, प्रतिहन्, विघ्न (nom. विघ्नयति-यितुं), वृ (c. 10. वारयति-यितुं), निवृ, विनिवृ, आपृ, समापृ, प्रतिपृ, प्रतिपिष् (c. 1. -पेधति-पेधुं), रोषं कृ, अघरोषं कृ, गतिरोषं कृ, प्रतिबन्धं कृ, निराकृ.

OBSTRUCTED, *p. p.* रुद्धः-डा-डं, प्रतिरुद्धः &c., विरुद्धः &c., निरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भः-आ-अं, विष्टम्भः &c., प्रतिबध्दः &c., विहत्तः-ता-तं, प्रतिहत्तः-ता-तं, पराहत्तः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, विघ्नितः-ता-तं, वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, अघ्नरितः-ता-तं, सांगुलः-ला-लं.

OBSTRUCTER, *s.* विघ्नकारी *m.* (न्), रोधकः, अघरोधकः, प्रतिबन्धकः, बाधकः.

OBSTRUCTION, (Act) रोधः-धनं, स्तम्भनं, प्रतिबन्धनं, विघ्नकरणं, वारणं, आवरणं.—(Impediment) विघ्नः, रोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, निरोधः, प्रतिवन्धः, स्तम्भः, विष्टम्भः, प्रतिष्टम्भः, हेडः. See OBSTACLE.

HINDERANCE. (In any organ of the body) नाहः, आनाहः, अघरोधः, निवन्धः.

OBSTRUCTIVE, OBSTRUCTING, OBSTRUENT, *a.* विघ्नकारी-रिणी &c., विघ्नकरः-री-रं, प्रतिरोधी &c., विरोधी &c., रोधकः-का-कं, अघरोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., विघाती &c., व्याधातकः-का-कं, विष्टम्भी &c., सांघरोधकः-को-कं, वारकः-का-कं, निवारकः &c., निराकरण्युः-ण्युः, श्लिष्युः-म्युः-म्युः, व्याधातजनकः-का-कं, बाधकः-का-कं, प्रतिरोधकः-का-कं, विघ्नजनकः &c., प्रतिवन्धकारी &c., प्रतिवन्धकः &c.

To OBTAIN, *v. a.* आप (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप, सम्प्राप्, अयाप्, समयाप, समाप, लभ (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज (c. 10. अर्जयति-यितुं, c. 1. अर्जयति-यितुं), उपार्जं, आसद् (c. 10. आसदयति-यितुं), मनासद्, अधिगम (c. 1. गच्छति-गन्तुं), गम, सम्यद् (c. 10. पादयति-

-यितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते-ति-पद्युं), आपद्, अभिपद्, समापद्, इ (c. 2. इति-न्तुं), अमी, वृ (c. 1. वृच्छति, अर्जुं), विद् (c. 6. विदति, वेदुं), वेदितुं, अभिविद्, प्रतिविद्, आविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), समाविष्, अर्ज (c. 5. अर्जते, अर्जितुं), समर्ज, उपाश्, स्पृश् (c. 6. स्पृशति, स्पर्शुं).

To OBTAIN, *v. n.* (Be in use, be established) प्रचलीभू, प्रचलितः-ता-तं भू, प्रचर् (c. 1. -चरति-रितुं), प्रचल (c. 1. -चलति-लितुं), प्रवृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), स्थापितः-ता-तं भू, प्रसिद्धीभू, प्रचलीभू, प्रभू, संस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं).

OBTAINABLE, *a.* प्राप्यः-ध्या-ध्यं, प्रापणीयः-या-यं, प्राप्तव्यः-ध्या-ध्यं, लभ्यः-भ्या-भ्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः-या-यं, आसाद्यः-द्या-ड्यं, समासाद्यः &c., अधिगम्यः-ध्या-ध्यं, अधिगमनीयः-या-यं, अधिगम्यः-ध्या-ध्यं; 'easily obtainable,' सुलभः-भा-भं, सुप्राप्यः-ध्या-ध्यं, सुसाध्यः-ध्या-ध्यं; 'difficultly,' दुर्लभः &c., दुःप्राप्यः &c., दुष्प्राप्यः &c., दुःलभ्यः &c., दुष्प्राप्यः-पा-पं, दुरापः-पा-पं; 'with exertion,' यत्बल्यः &c.

OBTAINED, *p. p.* प्राप्तः-ता-तं, आप्तः &c., अवाप्तः &c., लभः-आ-अं, उपलभः &c., अर्जितः-ता-तं, उपार्जितः-ता-तं, आसादितः-ता-तं, समासादितः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं, आपन्नः-न्ता-तं, विन्नः-न्ता-तं, भावितः-ता-तं, भूतः-ता-तं, लब्धः-ना-नं, सम्यक्तः &c., सम्यादितः-ता-तं, अभिरामितः-ता-तं.

OBTAINER, *s.* प्रापकः, लभ्ता *m.* (म्), उपार्जकः, सम्यादकः.

OBTAINMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, सम्प्राप्तिः *f.*, आप्तिः *f.*, प्रापणं, आपणः *f.*, लभः *f.*, लभः, आसादनं, समासादनं, अर्जनं, उपार्जनं, प्रतिपत्तिः *f.*, सम्यादनं, अधिगमः.

To OBTEST, *v. a.* विनयेन प्रार्थं (c. 10. प्रार्थयति-यितुं) or याच् (c. 1. याचति-यितुं).

OBTESTATION, *s.* अन्नलिकर्मपूर्वकं प्रार्थनं, विनयेन प्रार्थनं, अभ्यर्थना.

To OBTRUDE, *v. a.* धर्षेण or बलेन or परानिच्छया प्रविष् (c. 10. -वेशयति-यितुं) or प्रमृ (c. 10. -सारयति-यितुं) or अनधिकारपूर्वकं प्रविष्.—(Urge upon another with unreasonable importunity) अतिनिबन्धेन अनिच्छतं जनं किञ्चिद् ग्रह (c. 10. ग्राहयति-यितुं), अतिनिबन्धपूर्वकम् उपस्था in caus. (-स्थापयति-यितुं) or उपहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं) or प्रदा.

To OBTRUDE, *v. n.* धर्षेण or बलेन or परानिच्छया प्रविष् (c. 6. -विशति-वेष्टुं), अनाहूतः प्रविष् or आविष् or आगम (c. 1. -गच्छति-गन्तुं) or आक्रम (c. 1. -क्रानति-क्रान्तिं) or अभिक्रम.

OBTRUDED, *p. p.* धर्षेण or परानिच्छया प्रवेशितः-ता-तं or प्रसारितः &c.

OBTRUSION, *s.* धर्षेण or परानिच्छया प्रवेशः-ज्ञानं, अनधिकारपूर्वकं प्रवेशनं, अनाहूतप्रवेशनं, अनाहूतागमनं.

OBTRUSIVE, *a.* परानिच्छया प्रवेशकः-का-कं, धृष्टः-डा-डं.

To OBTUND, *v. a.* घनीकृ, अतीक्ष्णीकृ, अतीक्ष्णीकृ, स्थूलकृ, मडीकृ, तेजोहृ (c. 1. हरति, हर्षुं), विरुग्नीकृ, तेजोहीनं-नां कृ.

OBTUSE, *a.* (Blunt, not acute) अतीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्यं, अतीक्ष्णः-न्ता-तं, अनयः-ध्या-ध्यं, निरयः &c., अग्रसरः-रा-रं, शाराहीनः-ना-नं, तेजोहीनः &c., घनः-ना-नं, स्थूलः-ला-लं, निलेजाः-जा-जः (स्), 'obtuse angle,' वहिलेखकोणः.—(Dull, stupid) बद्धः-डा-डं, मन्दः-न्दा-न्दं, स्थूलः-ला-लं, दृढः-दा-डं, मन्दबुद्धिः-द्धिः-द्धिः, स्थूलधीः-धी-धि, मन्दमतिः-ति-ति, जडमतिः &c., अविद्यः-ध्या-ध्यं.

OBTUSE-ANGLED, OBTUSE-ANGULAR, *a.* वहिलेखः-धा-धं, वहिलेखकोणः-धा-धं.

OBTUSELY, *adv.* अतीक्ष्णं, अतीक्ष्णं, अग्रसरं, स्थूलयत्, जाड्येन, सजाड्यं, जडयत्.

OBTUSENESS, *s.* (Bluntness) अतीक्ष्णता, अतीव्रता, निरयता, भाराहीनता, तेजोहीनता, घनता, स्थूलता.—(Of intellect) जडता, जाड्यं, स्थूलता, स्थूलबुद्धित्वं, मूढता, मन्दता, मन्दमतिर्त्वं, बुद्धिमान्द्यं, अविदग्धता.

To OBTUMBRATE, *v. a.* प्रछद् (c. 10. छादयति-यितुं), तिमिर (nom. तिमिरयति-यितुं), तिमिरोक्तं, छायां कृ. See To OBSCURE.

To OBTUATE, *v. a.* पृ (c. 10. वारयति-यितुं), निपृ, विनिपृ, प्रतिपृ, आपृ. रूप (c. 7. रूण्डि, रोडुं), निरूप, विरूप, अवरूप, प्रतिरूप, उपरूप, निपृत् (c. 10. पसेयति-यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनन्ति-छेदुं), परिच्छिद्, बाप (c. 1. बाधते-यितुं), प्रतिषन् (c. 9. -धमाति-धन्तुं), विहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), व्याहन्, निरस् (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिह (c. 1. -हरति-हन्तुं).

OBTUATED, *p. p.* वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, रुद्धः-द्धा-द्धं, अव-रुद्धः &c., बाधितः-ता-तं, परिहृतः &c., अपहृतः &c., निपृक्तः-क्ता-क्तं.

OBVIOUS, *a.* स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, स्पष्टार्थः-र्थ-र्थं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, सुव्यक्तः &c., सुस्पष्टः &c., प्रव्यक्तः &c., अभिव्यक्तः &c., भिन्नार्थः &c., प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः &c., सुयाशः-शा-शं, स्फुटः-टा-टं, मुक्षेयः-या-यं, सुगतः-ता-तं, सुगोचरः-रा-रं.—(To the eye) दृष्टिगोचरः-रा-रं, नयनगोचरः &c., दृष्टः-ष्टा-ष्टं, सुदृष्टः-शी-शीं, सुलक्ष्यः &c., समक्षः-क्षी-क्षं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं; 'obvious danger,' दृष्टं.

OBVIOUSLY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थतम्, व्यक्तं, सुव्यक्तं, प्रकाशं, सुप्रकाशं, प्रत्यक्षतम्-क्षेय, साक्षात्, स्फुटं, प्रदुस्.

OBVIOUSNESS, *s.* स्पष्टता, सुस्पष्टता, व्यक्तता, सुव्यक्तता-त्वं, स्पष्टार्थता-त्वं, सुयासता, मुक्षेयता, सुगता, प्रत्यक्षता, प्रकाशता, सुप्रकाशता, स्फुटता, सुगोचरता, सुलक्ष्यता.

Occasion, *s.* (Opportunity, favorable season) अवसरः, अवकाशः, समयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रसरः, कालः, कालयोगः, कार्यकालः, वारः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, सन्धिवेला, वेला, स्थानं; 'according to the occasion,' यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसङ्गं, प्रसङ्गवशात्; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावसदृशः-शी-शीं, प्रास्ताविकः-की-कं, प्रस्तावयोग्यः-ग्या-र्यं; 'on this particular occasion,' इह समये.—(Incident, event) वृत्ति, भूतं, सम्भवः, सङ्घटनं, सङ्घटितः *f.*, समुपागतं, समुपस्थितं, घटना-नं; 'as occasion may be,' यथा-सम्भवः.—(Need) प्रयोजनं, प्रयोगः, प्रवृत्तिः *f.*, उपयोगः-गिता, कार्यं, करणं; 'there is no occasion for me,' मया न प्रयोजनं; 'there is occasion for a straw,' तूणेन प्रयोजनं or कार्यं.—(Accidental cause) प्रयोजनं, हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं, उपाधिः *m.*

To OCCASION, *v. a.* उत्पद् (c. 10. पादयति-यितुं), समुत्पद्, उपपद्, सम्यद्, जन् (c. 10. जनयति-यितुं), सन्नन्, साप् (c. 10. साधयति-यितुं), भू (c. 10. भावयति-यितुं), उद्भू, कृ, निमित्त (nom. निमित्तयते), कारणीभू, निमित्तीभू.

OCCASIONAL, *a.* (Occurring at times, but not regular) कदाचित्, कदापि, कदाचन, कर्हिचित्, काले काले, वारं वारं, चातु, अन्कालं, अनुवेले.—(According to the exigence) यथाप्रसङ्गं, यथावसरं, प्रसङ्गानु-

सारेण, प्रसङ्गानुरूपेण, प्रसङ्गवशात्.

OCCASIONED, *p. p.* उत्पादितः-ता-तं, उत्पन्नः-न्ना-न्नं, जनितः-ता-तं, जातः-ता-तं, प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, प्रयोजितः-ता-तं, उद्भवः-या-यं, प्रभवः-या-यं, प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, उदितः-ता-तं, समुदितः-ता-तं, निमित्तकः-का-कं, हेतुकः-का-कं, कर्त्तृकः-का-कं; 'misery occasioned by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं, पापनिमित्तकं दुःखं; 'fever occasioned by fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः.

OCCIDENT, *s.* पश्चिमदिक् *m.* (शू), पश्चिमदिशा, पश्चिमा, प्रतोची.

OCCIDENTAL, *a.* पश्चिमः-मा-मं, प्रतोचीनः-ना-नं, प्रत्यङ्-तीची-त्यक् (ञ्).

OCCIPUT, *s.* मस्तकपृष्ठं, शिरःपृष्ठं, मस्तकम् पश्चाद्भागः.

OCCULT, *a.* गूढः-ढा-ढं, गूढार्थः-र्थ-र्थं, गूढार्थकः-का-कं, निगूढः-ढा-ढं, गुप्तः-प्ता-प्तं, गुह्यः-ह्या-ह्यं, निभूतः-ता-तं, दुर्ज्ञेयः-या-यं, अज्ञातः-ता-तं, अधिहितः-ता-तं, अप्रसिद्धः-द्धा-द्धं, सगम्यः-म्य-म्यं, दुर्गम्यः &c.

OCCULTATION, *s.* (In astronomy) समागमः.

OCCULTNESS, *s.* गूढता, गुप्तता, निगूढता, गुह्यता, दुर्ज्ञेयता, अप्रसिद्धिः *f.*

OCCUPANCY, *s.* अधिकारः, अधिकृतः *f.*, आधिकारार्थं, भोगः, परिभोगः, भुक्तिः *f.*, आवेशः-शनं, समावेशः, आक्रमणं.

OCCUPANT, *s.* अधिकारी *m.* (नृ), भोक्ता *m.* (कृ), परिभोक्ता *m.*, भोगी *m.* (नृ), परिभोगी *m.*, शाली *m.* (नृ), भोगकारी *m.* (नृ).

OCCUPATION, *s.* (Act of taking possession) परिग्रहः-हणं, आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, आधिकारकरणं, भोगकरणं, अधिवासः-सनं, अधि-शानं.—(Possession). See OCCUPANCY. (Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (नृ), व्यवसायः, व्यवहारः, उद्योगः, उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, वृत्तिः *f.*, कार्योद्योगः, कर्मोद्योगः, चरितं, व्यवस्था; 'daily or settled occupation,' नियत्कर्म *n.*, नियत्कृत्यं.—(Something to be done) कर्त्तव्यं, कार्यं, करणीयं, कृत्यं; 'customary morning occupations,' उचितानि प्रभातकरणीयानि.—(Vocation, trade, profession) वृत्तिः *f.*, वृत्तं, जीवनावृत्तिः *f.*, जीविका, उपजीविका, उपजीवनं, जीवनीपायः, जीवनीयार्थः.—(Office, appointed duty) नियोगः, नियुक्तिः *f.*, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, प्रकरणं; 'approved occupation,' अवदानं, अपदानं.

OCCUPIED, *p. p.* (Possessed, tenanted) भुक्तः-क्ता-क्तं, परिभुक्तः &c., आविष्टः-ष्टा-ष्टं, समाविष्टः &c., अध्युषितः-ता-तं, अध्यासितः-ता-तं, अधिधितः-ता-तं, आश्रितः-ता-तं, अधिगतः-ता-तं.—(Employed, engaged) व्यापृतः-ता-तं, व्यापारी-रिणी-रि (नृ), व्यवसारी &c., प्रवृत्तः-क्ता-क्तं, व्यवसायः-रा-रं, कर्मनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, कर्मरतः-ता-तं, कर्मी &c., कर्मीयुक्तः-क्ता-क्तं, कार्यवान्-वती-वत् (नृ), क्रियावान् &c.; 'in reading,' अध्ययनरतः &c. See ENGAGED; 'to be occupied,' व्यापृ in pass. (-प्रियते) with loc. *e.*, वृत् (c. 1. वृत्ते-रिन्तु) with loc. *e.*; 'he is occupied in the affairs of others,' परकार्येषु व्याप्रियते; 'in penance,' तपसि व्याप्रियते.

OCCUPIER, *s.* See OCCUPANT, *s.*

To OCCUPY, *v. a.* (Take possession) आविष् (c. 6. -विशति-वे), प्रथमभोगं कृ, आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अध्याक्रम.—(Possess, hold) पृ (c. 10. धारयति-यितुं), भुज् (c. 7. भुज्ति, भुञ्जे, भोक्तुं), उपभुज्, परिभुज्, भा (c. 3. भजे, भातुं), शोल् (c. 10. शीलयति-यितुं), भोगं कृ, परिभोगं कृ.—(Take up, pervade) व्याप (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), व्यतिक्रम.—(Tenants) आध्याप् (c. 2. -आस्ते-आसितुं), समध्याप्, अधिषप् (c. 1. -वसति-वसुं), अध्यावसं, आश्रि (c. 1. -अयति-ते-यितुं), अधिशा (c. 1. -तिष्ठति-शान्तुं), वसं कृ.—

(Employ) व्यापृ (c. 10. -पारयति-यितुं), प्रवृत् (c. 10. -वर्षयति-यितुं), प्रयुज् (c. 7. -युज्-योजुं, c. 10. -योजयति-यितुं), उपयुज्, काव्यं नियुज्.—(Occupy one's self) व्यापृ in pass. (-प्रियते), व्यापृतः -ता -तं भू or अस्; 'do not occupy yourself with the affairs of others,' ना परकार्येषु व्यापृतो भूः.

To OCCUPY, v. n. व्यापारं कृ, व्यवसायं कृ, व्यवहारं कृ, वाणिज्यं कृ.

To OCCUR, v. n. (Meet, come to) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), समुपस्था, आगम् (c. 1. -गच्छति-गन्तुं), उपागम्, समुपागम्.—(Arise, be found) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), विद् in pass. (विद्यते), जन् in pass. (जायते), वृत् (c. 1. -वर्तते-वर्तितुं), संवृत्.—(Take place, happen) चद् (c. 1. -चटते-टेतुं), सम्पद्, समापद्, उपपद्, उपस्था, उपस्थितः -ता -तं भू, आपद् (c. 1. -पतति-तिष्ठुं), निपत्, सम्भू, भू.—(Suggest itself to the mind) स्मृत् (c. 6. -स्मरति-रितुं).

OCCURRED, p. p. उपस्थितः -ता -तं, समुपस्थितः &c., उपागतः -ता -तं, समुपागतः &c., आगतः -ता -तं, उत्पन्नः -जा -जं, समुत्पन्नः &c., वृत्तः -जा -जं, संवृत्तः &c., पटितः -ता -तं, सम्पत्तः &c.

OCCURRENCE, s. वृत्ति, उत्पन्नं, समुत्पन्नं, उत्पत्तिः f., समुत्पत्तिः f., उपागतं, उपागतम्, समुपागतं, उपस्थितं, समुपस्थितं, सद्गतं, सद्गतिः f., सम्भवः, भूतं, सम्पत्तं, भूतना -नं, समुत्पन्नः, उपस्थानं, उपस्थितिः f.; 'of rare occurrence,' विरलगतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, विरलचितः -ता -तं, विरलजः -जा -जं.

OCEAN, s. समुद्रः, जलधरः, महार्णवः, सागरः, महासागरः, जलनिधिः m., उदधिः m., महोदधिः m., पयोनिधिः m., जलधिः m., अग्निः m., अक्षुधिः m., तोयनिधिः m., तोयधिः m., पाषाणिधिः m., वारिधिः m., वारिनिधिः m., वाराग्निधिः m., वाग्निः m., अषाग्निधिः m., कौलालधिः m., मल्लिनिधिः m., पयोधिः m., पयोधाः m. (स्), अम्भोधिः m., अम्भोनिधिः m., नीरधिः m., नीरनिधिः m., असुराग्निः m., अम्भोराग्निः m., वारिराग्निः m., नदीपतिः m., सरित्पतिः m., अषात्राणः, सिन्धुनाथः, जलपतिः m., वादपतिः m., वादसाम्पतिः m., सिन्धुः m., उदन्वान् m. (ह), सरस्वान् m. (ह), रत्नाकरः, पारावारः, पारापारः, दूरपारः, सकूपारः, दीपवान् m. (ह), महाकच्छः, धरणीधरः, तरोधिः, स्निग्धः m., धेनः, दम्भः, भोदः, तोयराजः 'the southern ocean,' दक्षिणार्णवः; 'ocean-board,' सागरान्नः -जा -जं, समुद्रमेखलः -ला -लं, समुद्रवलयः -या -यं, समुद्र-रत्नः -ता -तं, जलमेखलः &c.; 'ocean-king,' जलनिधित्तायः; 'ocean of trouble,' दुःखसागरः; 'of business,' कार्याग्निः m.; 'of misery,' असनाथैः. Seven oceans are fabled to exist by the Hindús, viz. 'the ocean of salt,' लवणोदः; 'of syrup or sugar-cane juice,' इक्षुरसोदः; 'of spirituous liquor,' सुरोदः; 'of ghee or clarified butter,' घृतोदः; 'of milk,' क्षीरोदः; 'of curds,' दध्युदः; 'of pure water,' शुद्धोदः; 'churning of the ocean,' समुद्रमन्थनं. The mountain मन्दरः is fabled to have been used by the Suras and Asuras in the churning of the ocean after the deluge, for the recovery or production of fourteen sacred things. These were, 1. 'the goddess Lakshmi,' लक्ष्मीः, 2. 'the jewel of Krishna,' कौस्तुभः, 3. 'the tree of paradise,' चरित्रातः, 4. 'spirituous liquor personified as a nymph,' अम्भो-रि, 5. 'the physician of the gods,' धन्वकारिः m., 6. 'the moon,' चन्द्रः, 7. 'the cow of plenty,' कामधेनुः f., कामदुषा, कामधुब् f. (-दुह), 8. 'the elephant of Indra,' देवायतः, 9. 'the horse of Indra,' उष्टी-तः m. (ह), 10. 'nymph of Indra's heaven,' अम्बराः f. (ह).

अम्बरा, 11. 'a deadly poison,' विषं, हलाहलः -लं, हालहालं, हालहलं, कालकूटः-ट, 12. 'nectar or ambrosia,' अमृतं, 13. 'Indra's bow,' इन्द्रधनुस्, 14. 'conch,' शङ्खः. The mountain Mandara is also called इन्द्रकौलः.

OCEAN, OCEANIC, a. सामुद्रः -द्री -द्री, सामुद्रिकः -की -कं, समुद्रीयः -या -यं, समुद्रियः -या -यं, सैन्धवः -वी -यं, समुद्रसन्ध्वी -न्ध्वी &c., महासागरसन्ध्वी &c.

OTHER, OCHRE, s. रक्तोपलं, सुवर्णं, सुवर्णैरिक्तं.

OCHLOCRACY, s. अधमवर्णोपनिषत्, अधमवर्णप्रभुत्वं, अधमलोकप्रभुत्वं.

OCTAGON, s. अष्टकोणः -शं, अष्टासं, अष्टभुजः, अष्टकोणोक्तिः f.

OCTAGONAL, OCTANGULAR, a. अष्टकोणः -शा -शं, अष्टासवः -या -यं, अष्टासः -सा -सं, अष्टभुजः -जा -जं, अष्टभुजविशिष्टः -हा -हं.

OCTAVE, s. अष्टकं, अष्टमी; 'division of an octave,' श्रुतिः f.

OCTAVO, a. अष्टपत्रकः -का -कं, अष्टफलकः -का -कं, अष्टकः -का -कं.

OCTENNIAL, a. (Happening every eight years) प्रत्यष्टाब्दिकः -का -कं, अष्टवर्षिकः -की -कं, अष्टवर्षीयः -या -यं.—(Lasting eight years) अष्टवर्षेस्थायी -यिनी -यि (न्), अष्टाष्टकस्थायी.

OCTOBER, s. आश्विनोत्तरार्द्धः, कार्तिकपूर्णाङ्गं, आश्विनः, इषः, आश्वयुजः, कार्तिकः, बाहुलः, जनेः, कार्तिकिकः.

OCTOGENARIAN, OCTOGENARY, a. अष्टाशतिकः -का -कं, अष्टाशतवयस्कः -स्का -स्कं.

OCTOPETALOUS, a. अष्टदलः -ला -लं, अष्टदलयुक्तः -क्ता -क्तं.

OCTUPLE, a. अष्टगुणः -शा -शं, अष्टविधः -धा -धं, अष्टकः -का -कं.

OCULAR, a. आक्षुपः -वी -यं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, नेत्रसन्ध्वी -न्ध्वी -न्धि (न्), अक्षुःसन्ध्वी &c.; 'ocular demonstration or proof,' प्रत्यक्षप्रमाणं, अक्षुःप्रमाणं, आक्षुपप्रमाणं, आक्षुपज्ञानं, प्रत्यक्षं.

OCULARLY, adv. आक्षुपा, आक्षुपप्रमाणेन, प्रत्यक्षेण, प्रत्यक्षप्रमाणेन.

OCULIST, s. अक्षुर्वैद्यः, नेत्रवैद्यः, नयनवैद्यः, अक्षुरोगचिकित्सकः.

ODD, a. (Not even) विषमः -मा -मं, असमः -मा -मं, अयुग्मः -ग्या -गं, अयुगः -ग्या -गं, अयुगलः -ला -लं, अयुक् m. f. n. (ज).—(Remaining over a specified number) विवक्षितसंख्यातिरिक्तः -क्ता -क्तं.—(Strange, singular) विलक्षणः -शा -शं, असङ्गतः -ता -तं, अयरुपः -या -यं, अजुतः -ता -तं, अपूर्वः -द्वा -द्वं, विचित्रः -चा -चं, विचित्रः &c. (Uncommon) असामान्यः -न्या -न्यं, असाधारणः -शी -शं; 'game of odd and even,' मुष्टिद्वन्द्वं.

ODDITY, ODDNESS, s. (State of being not even) विषमता, वैषम्यं, असमता, असाम्यं, विषमभावः, असमभावः, अयुग्मता.—(Strangeness) विलक्षण्यं, विलक्षणता, विलक्षणभावः, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः f., अपरुपता, अजुतता -त्वं, अपूर्वता.—(Odd thing) कौतुकं.

ODDLY, adv. (Unevenly) विषमं, असमं, वैषम्येन.—(Strangely) असङ्गतं, विलक्षणं, सविलक्षण्यं, अजुतं, विचित्रं, विचित्रं, अपूर्वं.

ODDS, s. (Inequality, difference) न्यूनधिकं, न्यूनधिकभावः, वैषम्यं, विषमता, तारतम्यं.—(Superiority) आधिपत्यं, श्रेष्ठता, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं.

ODE, s. गीतं, गेयं, गानं, स्तोत्रं, काणं, कविता.

ODIOUS, a. (Hateful) द्वेषः -या -यं, द्वेषार्हः -हो -हं, विद्वेषणीयः -या -यं, विद्वेष्यः &c., गरीः -शी -शं, गरीहः -ता -तं, कुलितः -ता -तं, द्वेषयोगः -ग्या -ग्यं, कुलितः -ता -तं, कुलनीयः -या -यं, द्वेषघातः, द्वेषभाजनं, द्वेषास्पदं, द्वेषविषयः, दुष्कः -खा -खं, कद्विषः -या -यं.—(In a high degree) अतिद्वेष्यः &c., अतिगरीहः -ता -तं, अतिविषयः -या -यं.—(Causing hatred, invidious) द्वेषजनकः -का -कं, द्वेषोत्पादकः &c., द्वेषावहः -हा -हं, द्वेषकारकः &c., अयुगजनकः &c.

ODIOUSLY, adv. द्वेषणीये, विद्वेषणीये, गरीणीये, गरीहितं, कुलितं.

ODIOUSNESS, *s.* द्वेष्यता, द्वेषणीयता, विद्वेष्यता, गल्लेता, द्वेषार्हत्वं.

ODIUM, *s.* (Hatred) द्वेषः, विद्वेषः, प्रद्वेषः, द्वेष्यता, विद्वेष्यता, जनविद्वेषः, गद्दी, वृथा.—(Invidiousness) द्वेषजनकता, असूयानकता-त्वं.

ODONTALGY, *s.* दन्तज्वलः, दन्तवेदना, दन्तव्यापा, दन्तपीडा.

ODORATE, *a.* उद्यगन्धः-न्था-न्थं-न्थी-न्थनी-न्थि (न्), तीक्ष्णगन्धः &c.

ODORIFEROUS, ODOROUS, *a.* गन्धवान्-वती-वत् (त्), गन्धी-न्थनी-न्थि (न्), सगन्धः-न्था-न्थं, गन्धवहः-हा-हं, सुगन्धः-न्था-न्थं, सौगन्धिकः-की-कं, सुगन्धिकः-का-कं, सुवासिकः-का-कं, सवासः-हा-हं, सामोद-द-दं, सामोदी &c., सुरभिः-भिः-भि, सुगन्धिः &c., परिमलपुष्क-त्वं-हं परिमलविशिष्टः-हा-हं, परिमली &c., सपरिमलः-ला-लं.

ODORIFEROUSLY, *adv.* सगन्धं, सुगन्धेन, सामोदं, सवासं, सपरिमलं, सुरभि.

ODORIFEROUSNESS, *s.* सगन्धता, सुगन्धता, सौगन्ध्यं, सामोदत्वं, सपरिमलत्वं.

ODOUR, *s.* गन्धः, वासः, 'fragrant odour,' सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सौगन्ध्यं.

सुवासः, सौरभ्यं, चतमोदः, मोदः, वासः, परिमलः, 'bad odour,' दुर्गन्धः, दीर्गन्धिः *m.*, दीर्गन्ध्यं, कुसितगन्धः, 'bad odour, disfavor,' चरुचिः *f.*, चटुचिः *f.*, कुटुचिः *f.*

ECONOMICAL, ECONOMY. See ECONOMICAL, ECONOMY.

ECUMENICAL, *a.* सार्वलौकिकः-की-कं, विश्वलौकिकः &c., सर्वसाधारणः-णी-णं.

ESOPHAGUS, *s.* अन्नवाहिरोत्तर *n.*, अन्नमार्गः, अन्नपथः.

Of, *prep.* expressed generally by the genitive case; as, 'of me,' मम; 'of him,' तस्य; 'of that man,' तस्य पुरुषस्य. It is frequently expressed by the crude form of a noun in the first member of a compound; as, 'best of all,' सर्वश्रेष्ठः-हा-हं; 'lord of men,' नरपतिः *m.*; 'made of wood,' काष्ठनिर्मितः-ता-तं. When it denotes 'out of,' 'from amongst,' it is expressed by मध्यात् or मध्ये, affixed to the gen. c., or crude form; as, 'of all men,' सर्वपुरुषमध्यात् or सर्वपुरुषाणां मध्यात् or मध्ये. It may sometimes be rendered by the abl. c., in phrases where 'from' may be substituted in English; as, 'of a child, or from childhood,' बाल्यात्; 'of a race of kings, or descended from a race of kings,' राजकुलात् प्रवृत्तः or राजकुलप्रवृत्तः. It may even be rendered by the instr. c., in phrases where 'by' may be substituted in English; as, 'hospitably entertained of the king,' i.e. 'by the king,' राजा साकृत्. Where 'of' denotes 'property,' 'possession,' 'connexion with,' 'belonging to,' &c., it may either be expressed by the use of such words as सख्यन्वी-न्थनी &c., विषयः-या-यं, विषयकः &c., or by the gen. case, as in some of the foregoing examples. Very frequently an adjective compound involves some of these senses of the preposition; as, 'a bird of a red color,' रक्तवरीः वक्षी; 'a man of great valor,' महावीर्यः पुरुषः; 'a woman of great wealth,' महाधना स्त्री. For the other senses of this preposition, see 'by,' 'from,' 'out,' 'among.' 'Of late,' अवका, अवकाले, नूतनकाले; 'of old,' पुरा, पुरस्तात्, पूर्व, प्राक्काले; 'son of a grandson,' प्रपौत्रः; 'pupil of a pupil,' प्रशिष्यः.

Off, *adv.* or *prep.* (Denoting distance) दूर-रे-रतस्, विदूरतस्, चकार-रेख; 'be off, get off,' दूरम् अपसर or अवैहि; 'far off,' दूरस्थः-स्था-स्थं, दूरस्थायी-यिनी-यि (न्). 'a good distance

off,' अतिदूरस्थः &c., अतिदूरः; 'one off,' एकान्नरः-रा-रं, द्वेकान्नरः-रा-रं.—(Denoting separation) expressed by अप, अव, वि, नि, उत; as, 'to cut off,' अवच्छिद, अवकृत्, निकृत्, उच्छिद; 'to take off,' अवमुच, विमुच, सपनी, अवगृ, उच्छद, उत्कृष; 'to cast off,' अपास; 'to break off,' अवभञ्ज, अवभिद; 'to get off,' alight from, अवगृ, अवरुह, अवपत.—(Denoting departure, abatement, remission) expressed by अप, वि, अव, नि, उप; as, 'to go off,' अपगम्, अपया, विगम्; 'to leave off,' विरम्, उपरम्, निवृत्, विनिवृत्, विगम्, विच्छिद, अवमुच; 'go off, explode,' विभिद, विदृ; 'creep off, slink off,' अपमृष, अपमृष, (Away, from) अप, अव.—(Off hand) अचिन्तापूर्वः-द्वा-द्वं, आकस्मिकः-की-कं, प्रसृतः-ता-तं, प्रत्युत्पन्नः-हा-हं.—(Badly off) दुःस्थः-स्था-स्थं, दुःस्थितः-ता-तं, दुर्गतः-ता-तं, अनुपपन्नः-हा-हं, आपन्नः &c.—(Well off) सुस्थः &c., सुस्थितः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (न्), सम्यक्-हा-हं.

Off, *a.* (Distant) दूरस्थः-स्था-स्थं, दूरस्थितः-ता-तं, दूरस्थायी-यिनी-यि (न्), दूरवर्ती-र्विनी &c.

Off, *interj.* दूरमपसर, दूरमपेहि, दूरमपेहि, अपगच्छ.

OFFAL, *s.* उच्छिष्टमांसं, उच्छिष्टं, उच्छिष्टांशं, विमांसं, मांसावशिष्टं, मांसोच्छिष्टं, भुक्तावशिष्टं, अवशिष्टमांसं, मांसावशेषः-पं, मांससमुद्भिन्नं, शेषांशं, शेषमांसं, मलं.

OFFENCE, *s.* (Displeasure, anger) क्रोधः, क्रोधः, रोषः, मनुः *m.*, अवधैः, अनुहिः *f.*, असन्तोषः, अप्रोतिः *f.*; 'easily taking offence,' सुलभक्रोधः-पा-पं, सुलभमनुः-नुः-नु, शीघ्रक्रोपी-पिनी &c.—(Affront) विप्रियं, अपमानं, अवज्ञा, विध्वंसः.—(Crime, transgression) अपराधः, पातकं, पापं, दोषः, जागस् *n.*, अर्थ, दुरितं, मनुः *m.*, अन्यायः, दुष्कृतं, दुष्कर्म *n.* (न्), कुकर्म *n.*, कुक्रिया, दुष्कृतिः *f.*, दूषणं.—(Cause of stumbling, impediment) स्तलनं, बाधा, विघ्नः, प्रत्यूहः, व्याघातः, जनरायः, रोषः.

OFFENCELESS, *a.* निरपराधः-धा-धं, निर्दोषः-पा-पं. See INNOCENT.

To OFFEND, *v. a.* (Make angry) कुप (c. 10. कोपयति-यितुं), प्रकुप, अनुकुप, क्रुध (c. 10. क्रोधयति-यितुं), रुष (c. 10. रोषयति-यितुं), क्रोधं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), क्रोधं or रोषं जन्.—(Displease, affront any one) कस्यापि विप्रियं or अप्रियं or अलीकं or अन्यायं कृ, कस्मिन्नपि or कस्यापि अपराधं (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति-राहुं), कस्यापि अनुहिं or अप्रसादं जन्.—(Pain, wound, distress) पीड (c. 10. पीडयति-यितुं), व्यथ (c. 10. व्यथयति-यितुं), सन्नप (c. 10. -तापयति-यितुं), व्यपा कृ, क्रेशे दा.—(Transgress, violate) अपराधं, अतिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्यतिक्रम, लङ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं), उलङ्घ, विलङ्घ, अतिवृत् (c. 1. -वर्तेते-र्वितुं), लुप (c. 10. लोपयति-यितुं), अतिचर (c. 1. -चरति-रितुं), लङ्घनं कृ.—(Cause to stumble, impede) स्तल (c. 10. स्तलयति-यितुं), प्रस्तल, बाध (c. 1. बाधते-यितुं), रुध (c. 7. रुधति, रोधुं), जनरायं जन्.

To OFFEND, *v. n.* (Commit a crime or sin) अपराधं कृ, पापं कृ, पातकं कृ, अन्यायं कृ, अपराधं (c. 4. -राध्यति, c. 5. -राप्नोति-राहुं), अपराधी-यिनी-यि भू.—(Cause anger) क्रोधं जन् (c. 10. जनयति-यितुं) or उत्पद (c. 10. -पादयति-यितुं), रोषं जन्.—(Offend against, transgress) अतिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्यतिक्रम, लङ् (c. 40. लङ्घयति-यितुं), उलङ्घ, विलङ्घ, अतिचर (c. 7. -चरति-रितुं) अतिचर, भङ्ग (c. 7. भनक्ति, भङ्कुं), भिद (c. 7. भिनति, भेङ्कुं).

OFFENDED, *p. p.* (Displeased, made angry) कुपितः-ता-तं, प्रकु-

पतः -ता -तं, रूपितः -ता -तं, रुष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रकोपितः -ता -तं, क्रुद्धः -द्धा -द्धं, संक्रुद्धः &c., ज्ञातामर्षः -घा -घं, ज्ञातरोधः -या -यं, कृतमन्यः -न्यः -न्यु, आगतमन्यः &c., उपज्ञातकोपः -या -यं, विराडः &c., असन्नुष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Caused to stumble, impeded) ज्ञातसल्लनः -ना -नं, धितः -ता -तं, व्याहतः -ता -तं, ज्ञातानरायः -या -यं.—(To be offended or made angry) कुप् (c. 4. कुपयति, कोपयति), प्रकुप्, क्षुप् (c. 4. क्रुपयति, क्रोडुं), रूप् (c. 4. रूपयति, रोपयति).

OFFENDER, *s.* अपराधी *m.* (नं), पापकारी *m.* (नं), पापी *m.* (नं), दोषी *m.*, सापराधः, कृतापराधः, अपराधः, पातकी *m.*, दुष्कृती *m.*, कर्मन्ता *m.* (नं), कर्मन्कारी *m.*, सद्योः, दोषयुक्तः, दोषयान् *m.* (नं), अपराधकृत् *m.*, अपराधकारी *m.*, अन्यायी *m.*, अन्यायकृत् *m.*, अन्यायकज्ञा *m.* (नं), कृतान्यायः, रनस्त्री *m.*, ज्ञातदोषः 'grievous offender,' महापातकी *m.*, महापातककारी *m.*

OFFENSIVE, *a.* (Causing anger) कोपजनकः -का -कं, क्रोधजनकः &c., कोपोत्पादकः &c.—(Displeasing, disagreeable) अप्रियः -या -यं, विप्रियः -या -यं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, अतृष्टिकरः -री -रं, अप्रीतिकरः &c., व्यलीकः -का -कं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिजनकः &c., अरम्यः -म्या -म्यं, अमुखदः -दा -दं, असम्यः -म्या -म्यं; 'to the ear,' कर्णकटः -टु -टु, कुप्रायः -या -यं, विस्तरः -रा -रं; 'to the taste,' विरसः -सा -सं.—(Disgusting) बोधस्तकः -री -रं, बोधस्तजनकः -का -कं, पृथोत्पादकः -का -कं, कुत्सितः -ता -तं, गदीः -दी -दी; 'offensive smell,' कुत्सितगन्धः, दुर्गन्धः, वृत्तिगन्धः.—(Injurious) अपकारकः -का -कं, अपकारी -रिखी &c., आपकरः -री -रं, सहितकरः &c., अनिष्टकरः &c., पातुकः -का -कं, उपपातकः &c.; 'as a weapon,' मारकः -का -कं, परपातोपयोगी &c.—(Assailant, opposed to defensive) आक्रमकः -की -कं, आक्रमकः &c., पराक्रमकः &c., पराक्रमशकः &c., आपातकः &c., अभिघाती &c.; 'offensive and defensive alliance,' परस्परपकारः.

OFFENSIVELY, *adv.* अप्रियं, विप्रियं, विरुद्धं, व्यलीकं, सापकारं, अपकारेण.

OFFENSIVENESS, *s.* (Quality of causing anger) क्रोधजनकता, कोपजनकता, क्रोधोत्पादकत्वम्.—(Unpleasantness) अप्रियता, विप्रियता, विरुद्धता, व्यलीकता -त्वं, अरुचिरता, कुत्सितत्वम्.—(Injuriousness) अपकारकता -त्वं, पातुकता, उपपातकत्वं, आक्रमकत्वं.

To OFFER, *v. a.* (Present for acceptance) उपहृत् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुपहृत्, आहृत्, उपाहृत्, अभाहृत्, उपहारोक्त, उपस्था in caus. (स्थापयति -यितुं), उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रदा (c. 3. -ददाति -दातुं), अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, प्रयम् (c. 1. -यच्छति -दातुं), सम्प्रयम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), च्च in caus. (अपेयति -यितुं), समृ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), उपढीक (nom. उपढीकयति -यितुं), यद् (c. 10. -याहयति -यितुं), प्रतिग्रह, निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), लभ in caus. (लभयति -यितुं), मृज् (c. 10. -मृजयति -यितुं), उपहरणं कृ.—(Propose, make a proposal) उपयस् (c. 4. -अययति -असितुं), अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), निर्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिश, आदिश, उपेयासं कृ. प्रतिज्ञां कृ.—(Exhibit) दृश् (c. 10. -दृश्यति -यितुं), प्रदृश्, प्रम् (c. 10. -मारयति -यितुं), प्रायश्चोक्त.—(Present, as a sacrifice or oblation) उपहृत्, उपहारीकृ, निधिद, निवेदनं कृ. निर्वप (c. 1. -वपति -वपुं), निर्वपणं कृ, उत्सर्गं कृ, उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृपुं), बलिं कृ, बलिदानं कृ, उपायनं कृ, अर्पणं कृ, समर्पणं कृ.—(Offer a burnt offering) होमं कृ, दृ (c. 3. -नुहोति, होतुं), हव्यं कृ, हयनं कृ, आहवयनं कृ.—(Offer a price) अमुकमूल्यं दित्तामीति or दातुमिच्छामीति वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अभिधा, मूल्यम् अभिधा.—(Offer violence) बलात्कारं कृ.

To OFFER, *v. n.* (Present itself, be at hand) उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), उपस्थितः -ता -तं भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू, दृश् in pass. (दृश्यते), लब्ध in pass. (लब्धते), प्रादुर्भू, आविर्भू.—(Declare a willingness) expressed by the desid. form, or by the future or present tense in conjunction with the root वद्; as, 'he offers to go,' जिगमिषामि or गमिष्यामि or गच्छामि इति वद् (c. 1. -वदति -दितुं) or प्रवद्.—(Make an attempt) उद्यमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यतः &c. भू, उद्युक्तः &c. भू or अस्.

OFFER, *s.* (Proposal) उपन्यासः, प्रतिज्ञा, निवेदनं, निर्देशः, प्रदेशनं, याचनं, अभिधानं.—(Of a price) मूल्यदित्ता, अमुकमूल्यं दित्तामीति वादः or उद्यापनं.—(Attempt) उद्यमः, उद्योगः, प्रवृत्तिः *f.*, उपक्रमः.

OFFERED, *p. p.* (Presented for acceptance) उपहृतः -ता -तं, समुपहृतः -ता -तं, उपनीतः &c., उपस्थापितः &c., प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रप्तः &c., अर्पितः &c., समर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., उपनिहितः &c.—(As an oblation) उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वैपितः &c., निवेदितः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, अर्पितः &c.—(As a burnt-offering) हुतः -ता -तं, आहुतः &c.—(Proposed) उपन्यासः -स्ता -स्तं, अभिहितः &c., निर्दिष्टः &c., आदिष्टः &c.—(Exhibited, presented) प्रसारितः &c., दर्शितः -ता -तं.

OFFERER, *s.* उपहर्ता *m.* (नं), उपनेता *m.* (नं), निवेदकः, अर्पकः, समर्पकः.—(Of oblations) दलिकरः, बलिदाता *m.* (नं), बलिकर्ता *m.*, होता *m.* (नं), हवनकृत्.

OFFERING, *s.* (The act) उपहरणं, उपनयनं, निवेदनं, अर्पणं, समर्पणं, अभिघातं.—(Act of offering oblations) बलिदानं, बलिकरणं, बलिकर्म *n.* (नं), उत्सर्गकरणं, निर्वपणं, निर्वैपणं, हवनं, आहवयनं.—(Oblation) धलिः *m.*, उपहारः, उत्सर्गः, देवोपहारः, निवेद्यं. See OBLATION. (Burnt offering) होमः, हुतं, हव्यं, हुतहोमं, आहुतिः *f.*, अर्घदानं; 'of sesamum,' निलहोमं.—(Respectful or complimentary offering) अर्घ्यं, अर्घः, उपढीकनं, उपायनं, उपदा, प्राभृतं. See OBLATION.

OFFICE, *s.* (Post, charge, trust) अधिकारः, पदं, पदवी, अधिकारपदं, नियोगः, स्थानं, आस्थदं, 'invested with office, in office,' अधिकारप्राप्तः -प्ता -प्तं, प्राप्ताधिकारः -रा -रं, अधिकारापन्नः -न्ना -त्तं, अधिकृतः -ता -तं, अधिकारस्थः -स्था -म्यं, अधिकारारूढः -ढा -ढं, पदारूढः &c., अधिकारस्थितः -ता -तं; 'resignation of office,' अधिकारत्यागः, अधिकारोत्सर्गः; 'dismissed from office,' अधिकारच्युतः -ता -तं, अधिकारभृष्टः -ष्टा -ष्टं, अधिकारभंशितः -ता -तं, पदच्युतः &c., पदभृष्टः &c., च्युताधिकारः -रा -रं; 'hereditary office,' स्थिराधिकारः; 'temporary,' चलाधिकारः.—(Function, particular business or duty) कर्म *n.* (नं), कार्यं, कर्म, क्रिया, व्यापारः, व्यवसायः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, धर्मः, गुणः, विषयः, व्रतं.—(Act of kindness, good office) उपकारः, उपकृतिः *f.*, उपक्रिया, उपकृतं, सुकृतं, सुकृतिः *f.*—(Ill office) अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया, अपकृतं, सुकृतं, सुकृतिः *f.*—(Ill office) अपकारः, अपकृतिः *f.*, अपक्रिया.—(Formulary) पद्धतिः *f.*, विधिसङ्ग्रहः, विधानसङ्ग्रहः, विधानमाला.—(Place for transacting business) लेख्यस्थानं, लेख्यगृहं, उद्योगस्थानं, व्यापारस्थानं, उद्योगागारं, कर्मस्थानं, ग्रन्थकुटी.—(Out-houses) उपगृहाणि *n. pl.*, महानसादि *n.*

OFFICER, *s.* (Person appointed to perform any duty) नियोगी *m.* (नं), नियुक्तः, अधिकारी *m.* (नं), अधिकारवान् *m.* (नं), आधिकारिकः, कर्मकरः, कार्यसाधकः, कार्यप्रवर्तकः, भूतः, सायुक्तः.—(Of the king or government) राजभूतः, राजनियोगी *m.*, राजकर्मकरः.

राजमन्त्री *m.* (नं), प्रकृतिः *f.*, प्रकृतिपुरुषः, राजपुरुषः, पुरुषः.—(Of justice) धर्मीधिकारी *m.*, धर्मीध्यक्षः, न्यायाधिपतिः *m.*, राजपुरुषः.—(In the army) सेनायाम् अधिकारी *m.* or अधिकारयान् *m.* (नं) or पदयान् *m.* or पदभाक् *m.* (जं) or अधिकारस्थः, सैनिकाध्यक्षः, सैनिकाधिकृतः, सैनिकाधिपतिः *m.*—(In the navy) नाविकाध्यक्षः, नाविकाधिकृतः.—(Superintendent) अध्यक्षः.

OFFICIAL, *a.* (Pertaining to an office) आधिकारिकः -की -कं, अधिकारसम्बन्धी -न्धिनी &c., पदसम्बन्धी &c., अधिकारविषयः -या -यं.—(Derived from or communicated by authority) अधिकारप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, आधिकारिकः &c.

OFFICIAL, *s.* आधिकारिकः, अधिकारी *m.* (नं), नियोगी *m.*, राजपुरुषः, पुरुषः, राजभूतः, कर्मकरः, भूतः.

OFFICIALLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतः, अधिकारप्रयुक्तं, अधिकारपूर्वम्, अधिकारानुसारम् -रेण.

TO OFFICIATE, *v. n.* अधिकारिकर्म कृ, नियोगिकर्म कृ, अधिकारिक-कार्यं कृ or निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं) or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), कर्म कृ or विधा (c. 3. -दधाति -धातुं).

OFFICIOUS, *a.* (Obliging) उपकारी -रिणी -रि (नं), उपकारशीलः -ला -लं.—(Over-obliging) असुपकारी &c., असुपचारी &c., असुपचारः -रा -रं.—(Meddlesome) परकार्यचर्चकः -का -कं, पराधिकार-प्रवेशकः &c., अनधिकारचर्चाशीलः &c.

OFFICIOUSLY, *adv.* असुपचारेण, असुपकारशीलत्वात्, अनधिकारचर्चया.

OFFICIOUSNESS, *s.* असुपचारशीलता, असुपकारशीलता, परकार्यचर्चा, अनधिकारचर्चा, पराधिकारचर्चा, परकार्यप्रवेशः, पराधिकारप्रवेशः, पराध्यापारचर्चा.

OFFING, *s.* तीरदूरस्थः or तीरदूरवर्ती समुद्रभागः.

OFFSCOURING, *s.* मलं, अवस्करः, प्रवकरः, अपस्करः, उच्छिष्टं, कल्कं.

OFFSET, *s.* प्ररोहः, अङ्कुरः, पत्रवः, किसलयः.

OFFSPRING, *s.* सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रजा, प्रजोत्पत्तिः *f.*, सृतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, तनुः *m.*, सन्तुः *m.*, सवः, प्रवरः, डिम्बः, तोकं, शायकः, वंशः, कुलं; 'male offspring,' पुत्रसन्तानं -नः, पुत्रसन्ततिः *f.*, पुंसन्तानं, पुंसन्ततिः *f.*, पुमपत्यं, पुत्रपौत्रादिवंशः; 'female offspring,' कन्यासन्तानं, कन्यासन्ततिः *f.*, स्त्रीसन्तानं, स्त्रीसन्ततिः *f.*, स्त्र्यपत्यं; 'tender offspring,' बालापत्यं; 'having offspring,' प्रजायान् -यती -यत् (नं), सप्रजः -जा -जं, सापत्यः -त्या -त्यं, अपत्ययान् &c., सन्ततिमान् &c., ससन्तानः -ना -नं; 'having male offspring,' पुत्री *m.* (नं); 'want of offspring,' अनपत्यता.

TO OFFUSCATE, OFFUSCATION. See OBFUSCATE, OBFUSCATION.

OF, OFTEN, OFTENTIMES, OFTTIMES, *adv.* बहुशस्, अनेकशस्, असकृत्, बहुवारं, अनेकवारं, अनेकदा, बहुकृत्वस्, बहुवेले, अनेककृत्वस्, पुनः पुनर्, वारं वारं, भूयस्, बहुशः, मुहुर्मुहुस्, अभीष्टं; 'how often?' कतिकृत्वस्, कतिवारं; 'as often as,' यावत्, यतिवारं; 'so often,' तावत्, ततिवारं.

OGLE, *s.* कटाक्षः, कटाक्षावेक्षणं, कटाक्षदर्शनं, अपाङ्गदर्शनं, अपाङ्गवीक्षणं, भूषेयः, भूषिलासः, भूषिकारः.

TO OGLE, *v. n.* कटाक्षेण दृष्टुं (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), कटाक्षदर्शनं कृ, कटाक्षेण वीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं) or अवेष्, कटाक्षावेक्षणं कृ, अपाङ्गवीक्षणं कृ, भूषये कृ, भूषिलासं कृ.

OGLING, *s.* कटाक्षावेक्षणं, अपाङ्गदर्शनं, भूषेयापाङ्गः.

OGGIO, *s.* See OLIO.

OGRE, *s.* राक्षसः, दैत्यः, दानवः, उग्रशरीरः, क्रव्याद् *m.*, पुरुषाद्.

Oil, *interj.* अहो, अहोवत्, हा, हन्, हा, हाम्, अहह. See O.

OIL, *s.* तैलं, चेहः, तिल-हः, तिलरसः, तिलतैलं, तैलं, अभ्यन्नं; 'a small quantity of oil,' तैलकं; 'dressed or cooked with oil,' चेहपक्कः -क्ता -क्तं.

TO OIL, *v. a.* तैलेन or चेहेन लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्) or अस्त्र (c. 7. अनास्त्रि, अस्त्रं, c. 10. अस्त्रयति -यितुं) or दिह (c. 2. दैग्धि -ग्धुं), तैलाक्तं -क्तां कृ, तैलाभ्यक्तं -क्तां कृ, तैलाक्तीकृ, छिग्धीकृ.

OIL-BOTTLE, *s.* कुतः *f.*; 'small one,' कुतुपः.

OIL-CAKE, *s.* तैलकट्टं, पिष्टकं, तैलपिष्टकः, पिष्ट्याकः.

OIL-CLOTH, *s.* तैलपटः, तैलाक्तम् आस्त्रणवस्त्रं.

OILED, *p. p.* तैलाक्तः -क्ता -क्तं, तैलाभ्यक्तः &c., चेहाक्तः &c., चेहाभ्यक्तः &c., तैललिप्तः -प्ता -प्तं, अभ्यक्तः &c.

OILINESS, *s.* सतैलता, छिग्धता, छिग्ध्यं, तैलाक्तत्वं, सचेहता, तैलवत्त्वं, चेहः, चिक्छणता -न्तं, तैलप्राचुर्यं.

OIL-MAN, *s.* तैलकारः, तैलिकः, तैली *m.* (नं), तैलकः, चाक्रिकः, चेहकारः, तिलादिवोज्ञानी पेशा *m.* (पृ).

OIL-MILL, OIL-PRESS, *s.* तैलिकयन्त्रं, तैलकचक्रं, तिलपेषणचक्रं, तिलादियोजपेषणार्थं चक्रं, तैलिशाला.

OIL-SHOP, *s.* तैलविक्रयस्थानं, तैलविक्रयगृहं.

OILY, *a.* सतैलः -ला -लं, तैली -लिनी -लि (नं), तैलमयः -यो -यं, तैलयुक्तः -क्ता -क्तं, तैलयान् -यती -यत् (नं), चेही &c., चेहयान् &c., सचेहः -हा -हं, छिग्धः -ग्धा -ग्धं, चिक्छणः -खा -खं, तैलाक्तः &c., तैलाभ्यक्तः &c.

ONIMENT, *s.* लेपः -पनं, विलेपनं, प्रलेपः, अनुलेपनं, अभ्यन्नं, अन्नं, चेहः, उपदेहः, मर्दनद्रव्यं.

OLD, *a.* (Advanced in years or life) वृद्धः -डा -डं, जीर्णः -शी -शं, श्वविरः -रा -रं, ययोवृद्धः &c., गतायुः -युः -युः (मं), गतवयस्कः -स्का -स्कं, ययोगतः -ता -तं, जरी -रिणी -रि (नं), जरणः -गा -गं, जरठः -ठा -ठं, जरतुरः -रा -रं, जरपरिणतः -ता -तं, जरखः -खा -खं, जरन् -रतो -रत् (नं), जीर्णवान् -यती -यत् (नं), वयस्कः &c., प्रवयः -याः -योः (सं), ययोधिकः -का -कं, अतीतवयः &c., उत्तरवयः &c., उत्तरवयस्कः &c., अतिवयस्कः &c., वर्षीयान् -यसी -यः (सं), वर्षिष्ठः -ष्टा -ष्टं, न्यायान् &c., पुराणः -खा -खं, जीनः -ना -नं, जखः -खा -खं; 'to grow old,' जृ (c. 4. जीर्यति, जरितुं -रीतुं), परिजृ, वृद्धीभू; 'an old man,' जरी *m.* (नं), जरन् *m.* (नं), पलितः; 'an assembly of old men,' वृद्धसंघः, वाढेकं; 'old woman,' जरती, पलिता, पलिक्री.—(Ancient) पुराणः -खा -खी -खं, प्राचीनः -ना -नं, पुरातनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं, प्रतनः -नी -नं, प्रलः -त्ता -लं, पौराणः -शी -शं, प्राकालीनः -ना -नं, पूर्वकालीनः &c., प्राकालिकः -की -कं, पूर्वकालिकः &c., पुरापुनः -त्ता -तं.—(Of long continuance) चिरकालिकः &c., चिरकालीनः &c., चिरतनः -नी -नं, चिरः -रा -रं, चिरस्थायी &c., चिरकालस्थायी &c., बहुकालिकः &c., बहुकालस्थायी &c.; 'an old friend,' चिरमित्रं, कालमित्रं; 'an old servant,' चिरसेवकः, चिरभूतः, मूलभूतः; 'old retainer,' चिराश्रितः.—(Decayed or worn out by time) जीर्णः -शी -शं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जर्जः -शी -शं; 'old cloth,' जीर्णवस्त्रं, पटचरं; 'an old bambu,' जर्जरवंशः.—(Of any duration whatever) expressed by वर्ष, वर्षीय, वर्षीय, सायुस् &c. in comp.; as, 'two years old,' द्विवर्षीयः -या -यं, -द्विवर्षे -वर्षे -वं; 'a son twenty years old,' विंशतिवर्षीयः पुत्रः; 'a three years old heifer,' त्रिवर्षिकाः 'more than ninety years old,' दशमी -मिनी -मि (नं), दशमीवृद्धः -ता -तं, दशमीयः -स्या -स्यं; 'a hundred years old,' शतायुः

-युः-युः (न); 'how old?' किवधीयः-या-यं, किवधीयः &c.; 'how old are you?' किवधीयो-मि.—(Former) पूर्णः-हो-हं, पूरुतनः-नी-नं; 'of old,' पुरा, पूर्वं.

OLD-AGE, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वृद्धावस्था, वृद्धभावः, वार्धक्यावस्था, जरा, जीर्णत्वं-ता, जीर्णः *f.*, ज्यानि *f.*, जीर्णोपस्था, स्वादिर्, स्वादिर्त्वं; 'bowed down with old age,' जरापरिणतः-ता-तं; 'reverence for old age,' वृद्धसेवा.

OLD-CLOTHES, *s. pl.* जीर्णवस्त्रं-स्त्राणि *n. pl.*, जर्जरवस्त्रं-स्त्राणि.

OLDEN, *a.* पुराणः-या-यी-यं, प्राचीनः-ना-नं, पुरातनः&c. See OLD.

OLDER, *a.* ज्ययान्-यसी-यः (म्), अधिकवयाः &c. See ELDER.

OLDEST, *a.* ज्येष्ठः-हा-ई, वयोज्येष्ठः &c., वरिष्ठः &c., श्रेष्ठः &c.

OLD-FASHIONED, *a.* पुराणरीत्यनुसारी-रिणी-रि (न्), प्राचीनव्यवहारानुरूपः-पा-पं, प्राकृतमतानुयायी &c.

OLDISH, *a.* ईष्युद्धः-हा-ई, ईष्यजीर्णः-यी-यं, ईष्यपुराणः &c.

OLDNESS, *s.* (Old age). See the word. (Antiquity, state of being of long standing) पुराणता-त्वं, प्राचीनता-त्वं, प्राकृतता, पुरातनत्वं, प्रामता, प्राकृतिकत्वं, प्राकृतीनता, चिरकालीनता, चिरता.—(As of clothes, &c.) जीर्णता, जर्जरता.

OLEAGINOUS, *a.* क्षिप्यः-ग्या-ग्यं, खेही-हिनी-हि (न्), चिकणः-या-यं, मेदुरः-रा-रं, खेहवान् &c. See OILY.

OLEAGINOUSNESS, *s.* क्षिप्यता, क्षिप्यं, चिकणता, मेदुरता. See OILINESS.

OLEANDER, *s.* प्रतिहासः, प्रतीहासः, शतप्रासः, चयडातः, हयमारकः, करवीरः, अश्वमारः, कृकरः, तुरङ्गरिः *m.*

OLEACEOUS, *a.* शाकसमन्वी-न्विनी-न्वि (न्), शाकविषयकः-का-कं.

OLFACTORY, *a.* प्राणोन्द्रियसमन्वी-न्विनी &c., प्राणोन्द्रियविषयकः-का-कं, प्राणसमन्वी &c., प्राणविषयकः-का-कं, नस्यः-स्या-स्यं.

OLIVANUM, *s.* (The perfume) कुन्दुः *f.*, कुन्दुरः-रुः *m. f.*, कुन्दुरुकः, रसालः, सोटीरुसः, कुम्भपुषः.—(The tree) रसालः, कुन्दुरुकः-को, सोटी.

OLIGARCHIAL, OLIGARCHICAL, *a.* अल्पजननाधिपत्यसमन्वी-न्विनी &c., कतिपयजनप्रभुत्वविषयः-या-यं, अल्पजनस्वामिकः-का-कं, कतिपयस्वामिकः &c.

OLIGARCHY, *s.* अल्पजननाधिपत्यं, अल्पजनप्रभुत्वं, कतिपयजनप्रभुत्वं, कतिपयजननाधिपत्यं, कतिपयनाधिपत्यं, कतिपयजनपालितं राज्यं, कुलीनाधिपत्यं.

OLIO, *s.* प्रकीर्णकं, नानाद्रव्यमिश्रिणः, प्रकीर्णद्रव्यसमूहः.

OLIVE, *s.* (Tree) जितपुष्पः.—(Berry) जितफलं.

OMFLET, *s.* अष्टशाकादिनिर्मितः पिकविशेषः, अष्टपिकः.

OMEN, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, शुभाशुभलक्षणं, मङ्गलामङ्गललक्षणं, भाविमूचकचिह्नं, भाविमूचकचिह्नं, शकुनं-नः, चिह्नं, लक्षणं, अजन्तं, निमित्तं, उत्पातः, पूर्वरूपं, भविष्यद्विषयचिह्नं; 'good omen,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad omen,' दुर्लक्षणं, दुर्चिह्नं, अवचिह्नं, अवलक्षणं, अपशकुनं-नः, दुःशकुनं-नः, अनिष्टमूचकचिह्नं, अशुभलक्षणं, अशुभचिह्नं, अमङ्गलचिह्नं, उपलिङ्गः 'interpretation of omens,' शाकुनिकं.

OMENED, *a.* (Ill-omened) अनिष्टमूचकः &c. See ILL-OMENED.

OMENTUM, *s.* मेदोधरा, अन्तर्वेहनं, अन्तावरणं, अन्ताप्रावरकं.

OMINOUS, *a.* (Pertaining to omens) शाकुनिकः-की-कं, शाकुनः-नी-नं, शकुनसमन्वी-न्विनी &c., शुभाशुभमूचकः-का-कं, भाविमूचकः &c., भविष्यमूचकः &c., भविष्यद्विषयकः &c.—(Foreboding evil) अनिष्टमूचकः &c., अशुभमूचकः &c., अमङ्गलमूचकः &c., अमङ्गलमूचकः &c., अनिष्टावेदी &c., अनिष्टशंसी &c., अशुभशंसी &c., दुर्लक्षणी &c.—(Foreboding good) शुभशंसी &c., शुभमूचकः &c., मङ्गलमूचकः &c.

OMINOUSLY, *adv.* अशुभमूचकापूर्व, दुर्लक्षणेन, अशुभलक्षणपूर्व.

OMINOUSNESS, *s.* अनिष्टमूचकत्वं, अशुभमूचकता, शाकुनिकत्वं.

OMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, वर्जनं, अपासनं, लङ्घनं, अनरं, लोपः, परिलोपः, उपास्यः, विसंयोगः, उल्लङ्घनः, विसर्गः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*; 'failure to do something,' अननुष्ठानं, अकरणं, अवक्रिया, अकरणिः *f.*, अनाचरणं, अवधानं; 'without omission,' निरनरं, नेरनर्येण; 'making omission,' औल्लङ्घनः-की-कं.

To OMIT, *v. a.* परित्यज् (c. 1. -त्यजति-त्यक्ते), त्यज्, हा (c. 3. बहाति, हातुं, caus. हापयति-यितुं), अघहा, विहा, अपाहा, वृज् (c. 10. वर्जयति-यितुं), परित्यज्, वित्यज्, अपास (c. 4. -पासयति-पसितुं), व्युत्स, अतिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), व्युत्स, उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सृजितुं), विदृज्, लङ् (c. 10. लङ्घयति-यितुं).—(Not to perform) न अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-तिष्ठितुं), न कृ, न विधा (c. 3. -धाति-धातुं); 'omitting this, including that,' एतद् वर्जयित्वा तत्सहितः.

OMITTED, *p. p.* परित्यक्त-क्ता-कं, त्यक्त-क्ता-कं, वर्जितः-ता-तं, अपास्तः-स्ता-स्तं, अपासितः-ता-तं, विसर्जितः-ता-तं, विसृष्टः-हा-ई, अनरितः-ता-तं, अननुष्ठितः-ता-तं, अकृतः-ता-तं.

OMNIFARIOUS, *a.* सर्वविधः-धा-धं, सर्वप्रकारः-रा-रं, सर्वरूपः-पा-पं.

OMNIGENOUS, *a.* सर्वविधः-धा-धं, सर्वजातीयः-या-यं.

OMNIPOTENCE, OMNIPOTENCY, *s.* सर्वशक्तिः, अनन्तशक्तिः, समितशक्तिः, सर्वशक्ता, अपारशक्तिः *f.*, अनन्तमामर्थ्यं, सर्वकार्यशक्तिः *f.*, सर्वसामर्थ्यं.

OMNIPOTENT, *a.* सर्वशक्तिमान्-मती-मत् (न्), न सर्वशक्तिकः-का-कं, अनन्तशक्तिः-क्ति-क्ति, दुर्नन्तशक्तिः &c., समितशक्तिः-क्ति-क्ति, अपारशक्तिकः &c., सर्वसमर्थः-धा-धं.

OMNIPRESENCE, *s.* व्याप्तिः *f.*, सर्वत्र व्याप्तिः *f.*, सर्वव्याप्तिः *f.*, विश्वव्यापकत्वं, सर्वव्यापित्वं, विश्वव्यापिता, अभिव्याप्तिः *f.*, सर्वगत्यं, वैलोक्यविस्तारः, सर्वत्र विस्तारः, सर्वत्रविद्यमानता.

OMNIPRESENT, *a.* सर्वव्यापी-पिनी-पि (न्), सर्वव्यापक-का-कं, विश्वव्यापी &c., विश्वव्यापकः-का-कं, सर्वत्रगः-गा-गं, सर्वप्रगता &c., सर्वगतः-ता-तं, सर्वव्यापकः-का-कं, वैलोक्यविस्तारः-या-यं, सर्वत्र विस्तारः &c. or विद्यमानः-ना-नं, विश्वरूपः-पा-पं, सर्वभूतभूतान्तः-रा-रं.

OMNISCIENCE, *s.* सर्वज्ञत्वं-ता, सर्वज्ञानं, सर्वविषयज्ञानं, अनन्तज्ञानं, अपारज्ञानं, सर्वज्ञातृत्वं.

OMNISCIENT, *a.* सर्वज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सर्वविद् *m. f. n.*, सर्ववेदी-दिनी-दि (न्), सर्वज्ञाता-ची-तृ (न्), कृत्स्नः &c., कृत्स्नविद् *m. f. n.*, अनन्तज्ञानी &c., सर्वज्ञी &c., सर्वज्ञाधी-धिणी-धि (न्), विकालज्ञः &c., विकालविद् *m. f. n.*, विकालज्ञी &c.

OMNIVAGANT, OMNIVAGOUS, *a.* सर्वगः-गा-गं, सर्वत्रगः &c., सर्वत्रगामी-मिनी &c., सर्वत्रभवकः-का-कं, सर्वत्रविहारी &c.

OMNIVOROUS, *a.* सर्वभक्षः-क्ष-क्षं, सर्वभक्षकः-का-कं, सर्वभक्षकः &c., सर्वभोजी-मिनी-मि (न्), सर्वज्ञी &c., सर्वज्ञादकः-का-कं, खेच्छाहारः-रा-रं, सर्वभोजनः-ना-नं.

OPHALIC, *a.* नाभ्यः-भ्या-भ्यं, नाभिसमन्वी-न्विनी-न्वि (न्).

OPHALOCELE, *s.* नाभिवर्धनं, नाभिगोलकः, नाभिगुडकः, नाभिकण्टकः.

OPHALOTOMY, *s.* नाभिभेदः-दन्तं, नाभिनालभेदनं.

ON, *prep.* अधि, नि prefixed, उपरि affixed.—(Denoting contact with the upper part of a thing) expressed by the loc. c., or by उपरि affixed to the crude form or gen. c.; as, 'on the table,' फलके or फलकोपरि or फलकस्योपरि; rain falls on the ground,' भूमी पतति वृष्टिः; 'having place' the wood on his shoulder,' काष्ठं स्थले कृत्वा; 'placed on the fire,' अग्निः.

-हा -ई. The instr. c. is elegantly used for the loc. in similar phrases; as, 'he carries the wood on his shoulder,' काष्ठं कृष्णेन वहति; 'to go on foot,' पादभ्यां गन्; 'conduct me home on a horse,' कृष्णेन मां वसति नय.—(At, or near) expressed by loc. c., or by निक्कटे, समीपं, उपाने &c. affixed, or by उप prefixed; as, 'on the shore,' तीरे, तीरनिक्कटे, तीरोपाने, उपतीरे; 'on the throat,' उपकण्ठं.—(At the time of) expressed by the loc. c., as, 'on Monday,' सोमवारे; 'on their arrival,' तेषु आगतेषु; 'on the corn being cut,' ज्ञेयस्ते लूने सति, or even by the abl. c., as, 'on seeing him,' तद्दृष्ट्वा, or by the indecl. part., as, 'on seeing that,' तद् दृष्ट्वा; 'on hearing that,' तच्छ्रुत्वा.—(Toward or for) प्रति affixed, or expressed by gen. or loc. c; as, 'have pity on me,' मां प्रति or मन or मयि दयां कुरु.—(Dependence on) expressed by acc. c., after such verbs as अवलम्ब, आश्रित &c.; as, 'he relies on me,' माम् अवलम्बते.—(Concerning, relating to) विषयः -या -यं, विषयकः -का -कं, सम्बन्धी -न्धनी &c.; as, 'a treatise on mathematics,' गणितविषयकं शास्त्रं.—(Performing on an instrument) expressed by acc. c. after वद् in caus.; as, 'he plays on a lute,' वीणां वादयति. The affixes तस्, च and दा, often express the sense of 'on'; as, 'on both sides,' उभयतस्, उभयश्च, उभयपार्श्वतस्; 'on all sides,' सर्वतस्, समन्ततस्, अभिततस्, समन्तान्, सर्वत्र; 'on the one hand,' एकतस्; 'on all occasions,' सर्वदा; 'on one occasion,' एकदा; 'on another occasion,' अन्यदा. The following are other examples of instr., and other cases used adverbially to express this prep.; 'on the north-east of the city,' प्रागुत्तरेण नगरात्; 'on this account,' जनेन हेतुना; 'on account of, or in consequence of anger,' क्रोधात्. See ACCOUNT; 'on the other side,' अन्यपार्श्वेन, अन्येन पार्श्वेन; 'immediately on hearing this,' तच्छ्रवणावात्; 'on a sudden,' अकस्मात्, सहसा; 'on high,' उच्चैस्, उच्चैरेस्, उच्चं, ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं; 'set on foot,' चारुः -त्रा -त्रं, उद्यतः -ता -तं, प्रचलीकृतः &c.

ON, adv. (Forward, in progression) अग्रे, अग्रं, अग्रतस् or expressed by प्र prefixed; as, 'going on,' अग्रे गगनं, प्रगगनं.—(Continuance) expressed by the verb ज्ञास् in combination with the pres. or indecl. part. of another verb. See KEEP, CONTINUE. (Upon the body, as clothes, &c.). See TO PUT ON.

ONCE, adv. (One time) सकृत्, एकवारं -रे, एकमुत्तरं, एककाले, एकसमये.—(On a certain time) एकदा, कदाचित्.—(Formerly) पुर्वे, पुरा. See the word. (At once, at the same time) समकाले, एककाले, एकवारे, एकदा.—(All at once) पुगपत्, पीगपणेन, एकपदे -दे.—(All at once in a body) सहस्रं.—(All at once, suddenly) अकस्मात्.—(At once, immediately) सङ्गत्, तात्काले, तात्काले.—(Once more) पुनरपि.

ON-DIT, adv. किंचिदानी, जनप्रवादः, जनवादः, लोकप्रवादः.

ONE, a. (Single in number) एकः -का -कं; 'one man,' एकपुरुषः.—(Indefinitely) 'some one,' 'any one,' कश्चित् &c., कचन &c., को-पि &c. See SOME. (Mutuality) 'one another,' परस्परः -रा -रं, इतरेतरः &c., अन्योन्यः -न्या -न्यं; 'things that are equal to the same, are equal to one another,' बाचनः पदार्थाः

प्रत्येकम् एकेन केनचित् समानं ते सर्वे विधः समानाः; 'one after another,' अनुपूर्वशः, क्रमशः, क्रमे क्रमे.—(Same, like) एकः -का -कं, समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं; 'at one time,' एककाले, एकपदे; 'of one color,' एकवर्णः -वी -वै, समवर्णः &c.; 'having one object,' एकाधीः -धी -धै, एकाग्रः -या -ग्रं; 'having one occupation,' एकवृत्तिः &c.; 'in one place,' एकस्थाने, एकचः 'collected in one place,' एकस्थः &c., एकीकृतः -ता -तं.—(One only, but one) अनन्यः -न्या -न्यं; 'having one only refuge,' अनन्यमनसः &c.; 'having the mind fixed on one object,' अनन्यमनसः &c., अनन्यभाषः &c.—(One by one) एकैकं, एकैकशः, एकशः, प्रत्येकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(One day) एकदा, कदाचित्; 'in one way,' एकधा; 'on the one hand,' एकतस्, 'one of many,' एकतमः -मा -मं; 'one of two,' एकतरः -रा -रं; 'one of these,' तेषाम् एकः, तत्रैकः; 'one year old heifer,' एकवर्षा; 'one year old calf,' एकवत्सरो वत्सः.

ONE, s. (Such a one, such and such a person) अमुकः, अमुकजनः.—(A man, a person) जनः, व्यक्तिः f., मनुष्यः; 'one's self,' आत्मा m. (न), स्वयं indecl.; 'by resemblance to one's self,' आत्मोपम्येन; 'done by one's self,' स्वयंकृतः -ता -तं; 'one's own,' स्व, आत्म in comp.; 'like one's own body,' स्वशरीरवत्; 'one's own house,' आत्मगृहं, स्वगृहं. See OWN. ONE-EYED, a. एकाक्षः -क्षा -क्षं, एकदृक् m. f. n. (ज्ञ), एकाक्षिविकलः -ला -लं, एकनेत्रः -त्रा -त्रं, एकचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्), काणः -णा -णं, काण्यः -यी -यं, काणेरः -री -रं.

ONE-HANDED, a. एककरः -रा -रं, एकहस्तः -स्ता -स्तं, एकपाणिः -यि -यि. ONEIROCRITIC, ONEIROCRITICAL, a. स्वप्नविचारी m. (न), स्वप्नप्रकाशकः, स्वप्नार्थज्ञापकः, स्वप्नार्थबोधकः.

ONEIROMANCY, s. स्वप्नविचारः, स्वप्नप्रकाशनं, स्वप्नार्थज्ञापनं, स्वप्नार्थबोधनं, स्वप्नपरीक्षा, स्वप्नादिलक्षणार्थं भविष्यत्सूचनं or शुभाशुभकथनं.

ONENESS, s. एकता -न्यं, ऐक्यं, एकीभाषः, ऐक्यभावः, अद्वैतं, अभेदः.—(Doctrine of oneness in theology). See UNITY.

TO ONERATE, v. a. सभारं -रां कृ, भारवन् -वन्तो -वन् कृ. See TO LOAD. ONEROUS, a. दुर्भरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं, दुर्वहः -हा -हं, भारी -रिणी -रि (न), भारवान् -वन्तो -वन् (न), सभारः -रा -रं, कष्टकरः -रा -रं, पीडाकरः &c., गुरुः -रुः -रु.

ONION, s. पलाशुः m., सुकन्दकः, मुकन्दकः, मुकुन्दकः, दुर्दन्तः, दुद्रुमः, लताकैः, गुञ्जनः, मुसलमन्थकः, मुसलदूषणः, तीक्ष्णकन्दः, महाकन्दः, नीचभोज्यः.

ONLY, a. (Single, one alone) एकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (न), कैवल्यः -त्या -त्यं, मात्रः in comp. मात्रकः -का -कं, अद्वितीयः -या -यं; 'an only son,' एकपुत्रः, एकसूनुः m.—(This and no other) अनन्यः -न्या -न्यं, भाव्यः -न्या -न्यत्; 'having one only refuge,' अनन्यमगतिः -तिः -तिः; 'his only business is reading the Vedas,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं भाव्यम्. ONLY, adv. केवलं, मात्रं -चेष्ट -चात्, कुटारं, एकाकतस्, इव; 'by calculation only,' गणितमात्रेण, केवलगणितेन, गणितेनैव; 'touch only,' स्पर्शमात्रं; 'from touch only,' स्पर्शनावात्.

ONOMANCY, s. नामाचरलक्षणार्थं भविष्यत्सूचनं or शुभाशुभकथनं.

ONOMATOPEIA, s. (In rhetoric) अनुकरणं, अनुकरणशब्दः, शब्दानुकरणं.

ONSET, s. आक्रमणः -मणं, अभिप्रणः -मणं, अभिप्रणः -मणं, अभियोगः अभिग्रहः, अवलम्बः -न्दनं, अभ्याघातः; 'emulative onset,' अहम्प्रीतिका ONTOLOGIST, s. सत्त्वविज्ञानः, सत्त्वमाधिविचारी m. (न), भूतमाधिविचारी m.

ONTOLOGY, *s.* सत्त्वविद्या, सत्त्वमात्रविचारः, भूतमात्रविचारः.

ONWARD, ONWARDS, *adv.* अग्रे, अग्रतः, पुरस्, पुरतस्, पुरस्तात्, अग्रितस्, अग्रिमुलं-ले, प्रतिमुखं-ले, अग्रभागं प्रति, उन्मुखे, अङ्गे, or expressed by प्र; as, 'proceeding onwards,' अग्रे गमनं, अग्रगमनं, प्रगमनं, प्रस्थानं.—(A little further) किञ्चिदन्तरं-रेण, किञ्चिदपरतस्.

ONWARD, *a.* (Advanced, in advance) अग्रः-या-यं. अग्रिमः-ना-नं, अग्रगामी-मिनी-मि (न्), अग्रगः-गा-गं, अग्रतःसरः-रा-रं, अग्रसरः-रा-रं, प्रगतः-ता-तं.—(Increased) वर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-हा-इ, प्रवृद्धः-दा-दं.

ONYX, *s.* (Precious stone) गोमेदकः-कं. शिवधातुः *m.*

TO Ooze, *v. n.* शनैः शनैः सु (c. 1. स्रवति, स्रोतुं) or स्रन्द (c. 1. स्रन्दते-न्दितुं) or प्रस्यन्द or छर् (c. 1. छरति-रितुं) or री (c. 4. रीयते, रेतुं) or गल (c. 1. गलति-लितुं), क्रमे क्रमे or विन्दुक्रमेण छरणं कृ.

Ooze, *s.* (Moist mud) सद्रवपक्वः, चिक्कणपक्वः, छरत्पक्वः.—(Exudation) स्रन्दनं, स्रवः, विन्दुस्रावः, स्वरसरः, खेदः, द्रवः, धारा.

Oozing, *s.* शनैः शनैः स्रवणं or स्रन्दनं or छरणं or गलनं.

Oozing, *part.* शनैः स्रन्दते-न्दितुं-न्दि (न्) or स्रन्दमानः-ना-नं or निस्रन्दमानः-ना-नं or स्पवः-दा-दं or छरन्-रन्ती-रत् (त्) or स्रवन् &c. or रीयः-या-यं.

Oozy, *a.* सद्रवपक्वमयः-यी-यं, छरत्पक्वमयः &c., सद्रवः-वा-वं.

OPACITY, OPAQUENESS, *s.* (The quality of being impervious to light) प्रकाशभेद्यता, प्रभाभेद्यता, किरणभेद्यता, ध्रुवच्छता, प्रकाशप्रतिबन्धकत्वं, प्रकाशरोधकत्वं, दृष्टिरोधकता.—(Obscurity) निष्प्रभता, अप्रकाशता, कलुपत्वं. प्रभाहीनता, सान्धकारता. अप्रसन्नता.—(Disease in the eyes) शृङ्गे.

Opaque, opacous, *a.* (Impervious to light) प्रकाशभेद्यः-द्या-द्यं, प्रभाभेद्यः &c., किरणभेद्यः &c., प्रकाशप्रतिबन्धकः-क्ता-कं, प्रकाशरोधकः-का-कं, किरणरोधकः &c.—(Not shining by its own light) परप्रकाशः-शा-शं.—(Obscure not transparent) अखच्छः-च्छा-च्छं, निष्प्रभः-भा-भं, अप्रकाशः-शा-शं, प्रकाशहीनः-ना-नं, सान्धकारः-रा-रं, कलुपः-ना-नं.

OPAL, *s.* शिवधातुः *m.*, दाशुर्मुषिका, वज्राभः, क्षीरस्फटिकः, गोमेदसन्निभः.

TO OPEN, *v. a.* (Unclose) विवृ (c. 5. वृणोति-णुते-यरितुं-रीतुं), अपावृ, अपवृ, उद्गृ (c. 10. पाटयति-यितुं), व्यादा (c. 3. ददाति-दातुं); 'he opens the door,' द्वारं विवृणोति or उद्गाटयति.—(Unbar) निररीलीकृ.—(Open the mouth) मुखं व्यादा.—(Open the eyes) लोचनं or चक्षुषी उन्मील (c. 10. मीलयति-यितुं) or प्रोन्मील, उन्मिप् (c. 6. मिमति-मेयितुं) or उन्मल (c. 10. मालयति-यितुं), नयने विवृ.—(Open a book) पुस्तकं मुच (c. 6. मुचति, मोकुं) or विसृ, पुस्त-ज्जोयन् कृ.—(Open a letter) उन्मुद्रोक्, विमुद्रोक्.—(Expand) धितु (c. 10. स्तारयति-यितुं), विकश (c. 10. काशयति-यितुं), विकस् (c. 10. कासयति-यितुं), विवृ, व्यादा.—(Lay open, make manifest) प्यष्ट (c. 7. चनक्ति-चकुं, c. 10. अचनयति-यितुं), विकश, प्रकाश, प्रकटोक्, प्यकोक्.—(Split, break, cut open) भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेतुं), विभिद्, निभिद्, छिद् (c. 7. छिनक्ति, छेतुं), विछिद्.—(Expound) व्याख्या (c. 2. व्याप्ति-ते), व्याक्, प्रकाश, स्वष्टोक्, प्यकोक्, विवृ, विवरणं कृ.—(Clear) शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं), विगुष्.—(Begin) आरम् (c. 1. रभते-रभुं), उपरम् (c. 1. ऊरभते-भितुं).

TO OPEN *v. n.* (Unclose itself) विवृतः-ता-तं भू, अपावृतः-ता-तं भू.—(Expand) विसृ in pass. (-स्तोयते), विवृ in caus. pass. (-चायते), विगुष् (c. 1. नृभते-भितुं), विततीभू.—(As flowers) विकस् (c. 1.

-कसति-सितुं), प्रविकस्, स्फुट (c. 6. स्फुटति-दितुं), फुल (c. 1. फुलति-दितुं), विकसितः-ता-तं भू, विमुद्रोभू.—(Crack, open in chinks) स्फुट, विदल् (c. 1. दलति-लितुं), विद् in pass. (-दीयते), भिद् in pass. (भिद्यते), विभिद्.—(Begin) आरम् (c. 1. रभते-रभुं), समाारम्, प्रवृत् (c. 1. वरभते-भितुं).

OPEN, *a.* (Unclosed) विवृतः-ता-तं, अनावृतः-ता-तं, अपावृतः-ता-तं, अरंवृतः-ता-तं, उद्गाटितः-ता-तं, व्याप्तः-प्ता-प्तं, अपरावृतः &c.—(As the mouth) व्याप्तः-प्ता-प्तं, विवृतः &c.—(As the eyes) उन्मीलितः-ता-तं, उन्मिषितः-ता-तं, विवृतः &c.—(As a book) मुक्तः-क्ता-कं.—(Expanded) विततः-ता-तं, विसृतः-ता-तं, विसीर्यः-या-यं, विकसितः-ता-तं, विवृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भितः-ता-तं, उज्जृम्भः-म्भा-म्भं, नृम्भितः-ता-तं, नृम्भः-म्भा-म्भं, अघेतः-ता-तं.—(Unsealed, as a letter, &c.) उन्मुद्रः-द्रा-द्रं, विमुद्रः-द्रा-द्रं, उन्मुद्रोक्तः-ता-तं.—(Not stopped, without obstruction) अन-गलः-ला-लं, निरगलः &c., असंसाधः-धा-धं, अरुद्धः-द्धा-द्धं, अपि-हितः-ता-तं, प्रतिबन्धरहितः-ता-तं, अविषधानः-ना-नं.—(Free, clear, unimpeded) मुक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः &c., मोचितः-ता-तं, शुद्धः-द्धा-द्धं, विशुद्धः &c., अचद्धः-द्धा-द्धं, निरन्तरः-या-यं, उज्जृ-हृतः-ला-लं, विशुद्धलः-ला-लं, निर्विघ्नः-घ्ना-घ्ने, निरवरोधः-धा-धं.—(Plain, evident) व्यक्तः-क्ता-क्तं, प्रत्यक्तः &c., अभिव्यक्तः &c., स्पष्टः-ष्टा-ष्टं, विस्पष्टः &c.—(Public) प्रकाशः-शा-शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः-टा-टं.—(Not close, roomy) विरलः-ला-लं.—(Not covered with trees, as a country) निर्वनः-ना-नं, निर्वृषः-ष्वा-ष्टं, वृक्षशून्यः-न्या-न्यं.—(Ingenuous, candid) निष्कपटः-टा-टं, निर्व्याजः-जा-जं, निर्वलीकः-का-कं, विमलः-ला-लं, विमलात्मा-त्मा-त्म (न्), सरलः-ला-लं, शुद्धमतिः-ति-ति, सरलमतिः &c., मायाहीनः-ना-नं, अवक्त्रः-क्ता-क्तं, अगूढभावः-वा-वं, उदारः-रा-रं; 'having an open countenance,' उदारलक्ष्यः-क्षा-क्षं.—(Unsheltered) अनाश्रयः-या-यं, निराश्रयः &c.—(Not hidden) अगूढः-टा-टं, अगुप्तः-प्ता-प्तं; 'to lay open,' प्रकाश (c. 10. काशयति-यितुं), प्रकाशीकृ. See TO OPEN; 'an open space,' विविक्तता; 'open to the weather,' अभावकाशिकः-की-कं; 'open to all comers,' मुक्तद्वारः-रा-रं; 'open at one end,' एकमुखः-खा-खं; 'an open vowel,' उदात्तः; 'open day,' प्रकाशं; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गतः; 'open state of the organs of speech,' विचारः, विवृतता-तं.

OPENED, *p. p.* (Unclosed) उद्गाटितः-ता-तं, उद्गाटितः-ता-तं, अपावृतः-ता-तं. See OPEN. (Unbarred) निररीलीकृतः-ता-तं.—(Unsealed) उन्मुद्रोक्तः-ता-तं, विमुद्रोक्तः &c.—(Uncovered) अनावृतः-ता-तं, अनावृद्धितः-ता-तं, अपवृतः-ता-तं.—(Split) स्फुटितः-ता-तं, दलितः-ता-तं, विदलितः &c., भिन्नः-न्ना-न्नं.—(As flowers) विकसितः-ता-तं, फुलः-प्ता-प्तं, स्फुटः-टा-टं, विमुद्रः-द्रा-द्रं.—(Made plain) व्यकोक्तः-ता-तं, प्रकाशितः-ता-तं, स्पष्टोक्तः &c., व्याख्यातः &c.—(Cleared) शोधितः-ता-तं.

OPENER, *s.* उद्गाटकः, उद्गाटनकृत्, विवरणकृत्, विशाशकः.

OPEN-EYED, *a.* विवृताक्षः-क्षी-क्षं, उन्मुक्तनयनः-ना-नं, सचेतनः &c.

OPEN-HANDED, *a.* मुक्तहस्तः-स्ता-स्तं, उदारहस्तः &c., उदारः-रा-रं.

OPEN-HEARTED, *a.* सरलमतिः-ति-ति, शुद्धमतिः &c., अगूढभावः-वा-वं.

OPEN-HEARTEDNESS, *s.* सरलमतित्वं, शुद्धमतित्वं, उदारता, मायाहीनता.

OPENING, *s.* (Act of opening) उद्गाटनं, उद्घटनं, व्यादानं, विवृतिः *f.*, विवरणं.—(Aperture) दिद्रं, रन्ध्रं, द्वारं, शृङ्खलं.—(Beginning,

commencement) आरम्भः, प्रारम्भः, उपक्रमः, उपोद्घातः.

OPENING, *a. or part.* (Commencing, first in order) आरम्भकः
-का -कं, प्रारम्भकः &c., प्रथमः -ना -नं, जाद्यः -द्या -द्यं. (Expanding, as a flower) विकासी -शिनी -शि (न्), विकासी &c., विकशन्
-शनी -शन् (न्), विकशन् &c., प्रविकशन् &c., स्फुटन् &c.

OPENLY, *adv.* प्रकाशं, प्रकटं, प्राकट्येन, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्फुटं.

OPEN-MOUTHED, *a.* विवृतास्यः -स्या -स्यं, व्यास्रवक्त्रः -क्त्रा -क्त्रं, मुक्तकण्ठः
-खदा -खं, प्रमुक्तकण्ठः &c., गुहानुसः -खी -खं.

OPENNESS, *s.* (Freedom from covering or obstruction) विवृतत्वं, विवृतिः *f.*, अनावृतत्वं, अनावृतिः *f.*, व्यास्रता, मुक्तता -त्वं, अखडता, निविश्रता. —(Plainness, clearness) व्यक्तत्वं -ता, प्रव्यक्तता, स्पष्टता, शुद्धता, शुद्धिः *f.*, वैमल्यं, निर्मलता. —(Freedom from disguise) निर्वीजता, अघाजः, आनहीनता, कपटहीनता, निष्कपटत्वं, निष्कापट्यं. —(Frankness) सारत्वं, सरलता, सकारपट्यं, अमाया, मायाहीनता, अवक्रता, दास्यत्वं, निर्वोलीकता, भावागूढता, भावशुद्धता, शुद्धमतित्वं, अनिष्टता, उदारता. —(Publicity) प्रकाशता, प्रकाशः, प्राकट्यं, प्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, अगूढता, अगुप्तता. —(Roominess, freedom from closeness) विरलता, वैरल्यं. —(Want of shelter) निराश्रयता, अनाश्रयता, आश्रयहीनत्वं, अभावकाशिकत्वं. —(Of a country) निर्वेनत्वं.

OPERA, *s.* सङ्गीतं, तीर्थेष्टिकं, नाट्यं, सङ्गीतविशिष्टो नाटकः.

TO OPERATE, *v. n.* (Act, exert action) कृ, चेष्ट (c. 1. चेष्टते -हितुं), विचेष्ट, कर्म कृ, चेष्टां कृ, प्रवृत्त (c. 10. प्रवर्त्तयति -यितुं), कर्तृकः -का -कं भू. —(Effect, produce effect) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, फलम् उत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सञ्जन्, साध् (c. 10. साधयति -यितुं), कार्यं साध्, प्रचलीभू, प्रभू. —(In surgery) शल्यक्रियां कृ, शल्योपायं कृ, शल्योपचारं कृ.

OPERATION, *s.* (Agency) कर्तृत्वं, कर्तृकत्वं, कारणत्वं, कारणं, हेतुता, प्रवर्त्तकत्वं, प्रयोजकत्वं. —(Action) क्रिया, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), चेष्टा, व्यापारः, विधानं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं. —(Act, deed) कर्म *n.*, कार्यं, कृत्यं, चेष्टितं, विचेष्टितं; 'mental operation,' मनोव्यापारः; 'arithmetical,' परिकर्म *n.*, कर्म *n.*; 'secret in operation,' निगूढ-कार्यः -व्यो -व्यं; 'speedy in operation,' आशुकारी -रिणी -रि (न्); 'slow,' मन्दकारी &c. —(In surgery) वैद्योपचारः, शल्योपचारः, शल्यक्रिया, शल्यकृत्यं, शल्योपायः, शल्यकर्म *n.*, उपचारः.

OPERATIVE, *a.* (Exerting agency) कर्मकारी -रिणी -रि (न्), कर्म-कारः -रा -रं, क्रियाकारी &c., कारकः -का -कं, कर्तृकः -का -कं, कार-णिकः -की -कं, हेतुकः -का -कं, प्रवर्त्तकः -का -कं, प्रयोजकः -का -कं. —(Producing effect, efficacious) कार्यसाधकः -का -कं, कार्य-सम्पादकः &c., फलोत्पादकः &c., सिद्धिकरः -री -रं, गुणकारी &c., गुणावहः -हा -हं, प्रचलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु.

OPERATIVE, *s.* कर्मकारः, शिल्पकारः, कारकः, कारः *m.*, शिल्पकर्मकारी *m.*

OPERATOR, *a.* कर्त्ता *m.* (न्), कारकः, कर्तृकः, कार्यकर्त्ता *m.*, प्रवर्त्तकः. —(In surgery) शल्योपचारकृत् *m.*, उपचारकारी *m.* (न्), उपचारकर्त्ता *m.*

OPEROSE, *a.* अमसाध्यः -ध्या -ध्यं, कष्टसाध्यः &c., अनी -निणी &c.

OPHIOLGY, *s.* सर्पविद्या, भुजङ्गविद्या, सर्पादिविषयका विद्या.

OPHIOMANCY, *s.* सर्पादिलक्षणया भविष्यत्सूचना or भविष्यदनुमानं.

OPHIOPHAGOUS, *a.* सर्पभक्षकः -का -कं, सर्पभोजी -जिनी -जि (न्).

OPHTHALMIA, OPHTHALMY, *s.* अग्निमन्यः, अग्निमन्यः, रक्ताग्निमन्यः, रक्ता-भिनन्यः, अर्जुदः -दं, पिञ्जदः, चक्षुरोगः, नेत्ररोगः, नेत्राभयः, अक्षिरोगः, लोचनाभयः.

OPHTHALMIC, *a.* आक्षुषः -वी -वं, नेत्रलक्षणी -लक्षणी &c., नेत्रविषयः &c.

OPiate, *s.* सन्नकारकम् or निद्राकारकम् औषधं, उपशमनं.

OPiate, *a.* सन्नकृत् *m. f. n.*, निद्राकारी -रिणी -रि (न्), निद्राजनकः
-का -कं, स्नापनः -ना -नं, उपशमनकारी &c., उपशायी &c., उपशमकृत्.
To OPINE, *v. n.* मन् (c. 4. मन्यते, मनुं), तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं).
See To THINK.

OPINIATED, OPINATIVE, *a.* खमताभिमानी -निनी -नि (न्), मताभिमानी &c., खमताग्रही &c., मताग्रही &c., खमतावादी &c., मतवादी &c., दुराग्रही &c.

OPINATIVENESS, *s.* खमताभिमानं -निता, खमताग्रहः, मताभिमानं, दुराग्रहः, खमतापादं.

OPINION, *s.* मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, सम्मतं, तर्कः, विचारः, अनुमानं, बोधः, भासः, हृद्यः; 'a different opinion,' विकल्पः, परमतं; 'difference of opinion,' मतिभेदः, मतभेदः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'opposed in opinion,' विप्रतिपक्षः -क्षा -क्षं; 'public opinion,' लोकमतं, जनमतं; 'regard for it,' लोकलक्षा, जनलक्षा; 'atheistical opinion,' नास्तिकमतं; 'legal opinion,' सूचं. —(Estimation) मानं, सम्मानं.

OPINIONATED, OPINIONATIVE. See OPINIATED, &c.

OPium, *s.* अफेनं, अहिफेनं, सस्त्रसरसः, उपविषं.

OPPIDAN, *a.* नागरिकः -की -कं, नागरः -री -रं, पौरः -री -रं.

OPPILATED, *p. p.* सखायः -धा -धं, सङ्कीर्णः -शी -शं, सङ्कुलः -ला -लं.

OPPONENT, *a.* विरोधी -धिनी -धि (न्), प्रतिरोधी &c., विरुद्धः -द्धा -द्धं, वैरी -रिणी &c., प्रतियोगी &c., प्रतिकूलः -ला -लं, विपक्षः -क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः &c., विपरीतः -ता -तं, विमुखः -खा -खं, पराङ्मुखः &c., विमतः -ता -तं, प्रतौपकः &c.

OPPONENT, *s.* प्रतिरोधी *m.* (न्), विरोधी *m.*, वैरी *m.*, शत्रुः *m.*, अरिः *m.*, प्रतियोगी *m.*, प्रतिरोद्धा *m.* (ङ्), प्रतिरोधकः, प्रतिबन्धकः, प्रतियोद्धा *m.* (ङ्), प्रतिपक्षः, अभियाती *m.* (न्), विजिगीषुः *m.* —(In controversy) विवादी *m.* (न्), पूर्वेवादी *m.*, अग्रवादी *m.*, प्रतिवादी *m.*, उत्तरवादी *m.*, पूर्वपक्षी *m.*, प्रतिपक्षी *m.*, वादी *m.*

OPPORTUNE, *a.* समयोपयुक्तः -क्ता -कं, समयोचितः -ता -तं, समयानुकूलः -ला -लं, सामयिकः -की -कं, कालिकः &c., कालसदृशः -शी -शं, कालयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रस्तावसदृशः &c., प्रास्ताविकः -की -कं, प्राप्ता-वसरः -रा -रं, प्राप्तकालः -ला -लं, प्राप्तसमयः -या -यं, प्रसङ्गोपयुक्तः &c., आकतालीयः -या -यं.

OPPORTUNELY, *adv.* यथावसरं, काले, स्थाने, समयानुसारेण, समयोपयुक्तं, प्रसङ्गानुसारान्, प्रस्तावसदृशं, यथावकाशं, यथासमयं, यथाप्रसङ्गं, काल-योग्यं, यथायोग्यं, वेलापान्.

OPPORTUNENESS, *s.* समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, समयोचितं, प्रसङ्गयो-ग्यता, प्रसङ्गानुकूल्यं, कालिकत्वं.

OPPORTUNITY, *s.* अवसरः, प्रसङ्गः, समयः, प्रस्तावः, अवकाशः, कालः, कार्यकालः, कालयोगः, सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, वेला, योगः, सुयोगः, स्थानं, वारः, प्रक्रमः; 'according to opportunity,' यथावसरं, यथाप्रसङ्गं, यथावकाशं; 'to lose one's opportunity,' कालं ह्वा (c. 1. हरति, हर्तुं) or हा (c. 3. जहाति, हातुं); 'to await it,' अवसरं प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं); 'one who has found an opportunity,' लब्धावकाशः -शा -शं. —(Means) साधनं, उपायः, सन्धानं.

To OPPOSE, *v. a. and n.* (Act against, resist) प्रतिक्, विप्रतिकृ, विप्रक्, प्रतिरुद् (c. 7. -रुद्गच्छि -रोद्गच्छि), विरुद्, संरुद्, विरुद्धीभू, प्रतिकूल (nom. प्रतिक्कूलयति -यितुं), प्रतिकूलीभू, पर्वेवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं),

प्रतिसमास (c. 2. -आस्ते-आसितुं), प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), विपरीतः-ता-तं भू or सस्.—(Put in opposition, set one against the other) विरुद्धं-द्वां कृ, विरुद्धीकृ, परस्परं विरुध्, प्रतिकूलीकृ, विरोधिनं-नीं कृ.—(Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति-यितुं), विप्र (nom. विप्रयति-यितुं), बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), प्रतिबन्ध् (c. 9. -बध्नाति-बन्धुं), विहन्, प्रतिहन्, व्याहन्, रुध्.—(Check) नियह् (c. 9. -गृह्णाति-ग्रहीतुं).

OPPOSED, *p. p.* विरुद्धः-द्वा-ई, प्रतिरुद्धः &c., पर्यवस्थितः-ता-तं, विपरीतः-ता-तं, प्रतिकूलः-ला-लं, प्रातिकूलिकः-की-कं, विरोधी-धिनो-धि (न्), विप्रतिकृतः-ता-तं, विप्रकृतः &c., विप्रतिपक्षः-क्षा-क्षं, प्रतिघातः-ता-तं.—(Hindered, checked) वारितः-ता-तं, निवारितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, विहतः &c., प्रतिहतः &c., रुद्धः &c., विप्रतिहन् &c.; when 'opposed' signifies 'the opposite of,' इतर may be used; as, 'opposed to movable,' जङ्गमतरः-रा-रं.

OPPOSER, *s.* विरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधी *m.*, पर्यवस्थाता *m.* (न्), प्रति-योगी *m.* (न्), विरोधकः, प्रातिकूलिकः, प्रतिहन्तकः. See OPPONENT.

OPPOSITE, *a.* (Situated in front, facing) अभिमुखः-खा-खी-खं, अभिमुखगतः-ता-तं, अभिमुखस्यः-स्या-स्यं, सम्मुखः-खा-खं, सम्मुखस्यः-स्या-स्यं, अभिसम्मुखः-खा-खं, सम्मुखीनः-ना-नं, प्रतिमुखः-खा-खं.—(Adverse, contrary) विपरीतः-ता-तं, प्रतिकूलः-ला-लं, विरुद्धः-द्वा-ई, विरोधी-धिनो-धि (न्), प्रतिरोधी &c., विपय्यस्यः-स्ता-स्तं, अपस्यः-व्या-व्यं, प्रस्यः &c., अपस्यकः &c., प्रतिपक्षः-क्षा-क्षं, विपक्षः &c., अवकटः-टा-टं.—(Further, on the other side) परः-रा-रं, अपरः-रा-रं; 'the opposite bank,' पारं, परतोर्, तोरान्तरं. (Reverse of) व्यस्यः-स्ता-स्तं, इतर in comp.; as, 'the opposite of movable,' जङ्गमतरः-रा-रं; 'of white,' सिततरः &c.; 'of left,' वामतरः &c.; 'of inmate,' सहनेतरः &c.—(Opposite side of the argument) उत्तरपक्षः, परपक्षः, प्रतिपक्षः.

OPPOSITE, *s.* विपर्ययः, विपर्यायः, व्यस्यः, व्यसासः, विपर्यासः, विपरीतः.

OPPOSITELY, *adv.* (In front) अभिमुखं, सम्मुखं, प्रतिमुखं, सम्मुखीनं.—(Adversely) विपरीतं, वैपरीत्येन, प्रतिकूलं, विरुद्धं, विरोधेन, विपर्ययेन, प्रातिकूल्येन.

OPPOSITION, *s.* विरोधः-धनं, प्रतिरोधः-धनं, प्रतिकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, प्रत्यवस्थानं, पर्यवस्था-स्थानं, प्रतिपक्षः-गिता, विप्रतिपक्षः-फ, प्रतिबन्धकता, प्रतिबन्धिता, प्रतिघातः.—(State of being opposed) विरुद्धता, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रतिपक्षता, प्रातिकूल्यं.—(Contrariety) विपर्ययः, विपर्यायः, पर्ययः, विपर्यासः, वैपरीत्यं, व्यस्यः, व्यसासः, निकासः.—(Impediment) व्याघातः, विघ्नः, बाधः-धा, प्रतिबन्धः, अवरोधः, उपरोधः, निरोधः, रोधः.—(Collective body of opposers) विरोधिजनसमूहः, प्रतियोगिपक्षः, विरोधकपक्षः.—(Hostile feeling) विरुद्धभावः, द्वेषभावः; 'opposition of interests,' विप्रतिपक्षः-फ; 'in opposition to what was before said,' पृथोक्तप्रतिपक्षे.

TO OPPOSE, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं), अभिपीड्, उपपीड्, निपीड्, उपनिपीड्, बाध् (c. 1. बाधते-यितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अभिबाध्, दूह् (c. 4. दुह्यति, द्रोहति, द्रोघुं), अभिदूह्, कृष् (c. 10. कर्षयति-यितुं), अभिद्रोहं कृ, अर्धं (c. 10. अर्धयति-यितुं), विडम् (c. 10. -डम्बयति-यितुं), अपकृ, अपकारं कृ, मर्दनं कृ, उपमर्दनं कृ, प्रपृष् (c. 10. -ब्रूयति-यितुं), उपद्रव्यं कृ, उपप्रव्यं कृ, नैपुण्यं कृ, क्रोध्यं कृ, क्रूरवत् कृ, अभिभू, बलाकारं कृ.

OPPRESSED, *p. p.* पीडितः-ता-तं, बाधितः-ता-तं, अतिद्रुग्धः-ग्धा-ग्यं, अभिद्रुग्धमागः-ग्हा-ग्यं, उपद्रुतः-ता-तं, विडम्बितः-ता-तं, अभिभूतः-ता-तं, अपकृतः-ता-तं, आकुलितः-ता-तं.

OPPRESSION, *s.* (The act) पीडनं, प्रनापीडनं, अभिद्रोहः, द्रोहः-हणं, उपद्रवः, उपद्रवकरणं, उपमर्दः-र्दनं, विमर्दः-र्दनं, बाधः-धनं, कर्षणं, परिप्रवः, उपप्रवः, उपप्रवकरणं, अपकारः, अपकर्म *n.* (न्), अपक्रिया, बलाकारः, निधुरता, नैपुण्यं, क्रूरता, क्रोध्यं, दीरात्म्यं, उत्पातः, विडम्बनं-ना, हठः, अन्यायकरणं.—(State) पीडा, बाधा, पीडितत्वं.—(Weight) भारः.

OPPRESSIVE, *a.* (Cruelly severe, or tyrannical) बाधकः-का-कं, पीडाकरः-रा-रं, पीडकः-का-कं, उपद्रवकारी-रिणी रि (न्), उपद्रवशी &c., उपमर्दकः-का-कं, अपकारकः &c., सबाधः-धा-धं, निधुरः-रा-रं, क्रूरः-रा-रं, निर्दयः-या-यं, दुर्वृत्तः-त्ता-तं, क्रेशदायकः-का-कं, क्रेशदः-दा-दं, अन्यायकारी &c.—(Heavy) भारी-रिणी &c.

OPPRESSIVENESS, *s.* बाधकत्वं-ता, सबाधता, क्रेशकता, नैपुण्यं, क्रोध्यं.

OPPRESSOR, *s.* प्रनापीडकः, उपद्रवकरी *m.* (न्), उपद्रवी *m.* (न्), क्रूर-चरितः, निधुरः, निर्दयः, अत्याचारः, दुरात्मा *m.* (न्), दुर्जनः, दुर्वृत्तः, दम्पुः *m.*

OPPROBRIOUS, *a.* निन्दकः-का-कं, निन्दायकः &c., निन्दारूपः-पा-पं, निन्दात्मकः &c., पदभ्रष्टकः &c., गद्दीयकः &c., अपवाद्कः &c., दुस्तरः-रा-रं, दुष्मन्त्रः-खा-खं, परुषः-पा-पं, गव्यः-व्या-व्यं.

OPPROBRIOUSLY, *adv.* निन्दापूर्णे, साधवादं, सतिरिक्तां, गद्दीयं.

OPPROBRIOUSNESS, *s.* निन्दकत्वं, अपवादकता, अभिवादः, पीहण्यं, मोक्षयं.

OPPROBRIUM, *s.* निन्दा, अपवादः, पूणा, गद्दी-हणं, कुसा, तिरस्कारः, अपज्ञा-ज्ञानं, परिभ्रष्टः, अपमानं, वाच्यता, वचनीयता, धिक्कृषा, कुष्पातिः-फ, To OPPUGN, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, प्रतिरुध्, विरुध् &c. See To OPPOSE.

OPPUGANCY, *s.* विरोधः, प्रतिरोधः, प्रातिकूल्यं, वैपरीत्यं, प्रतियोगिता.

OPPUGNE, OPPUGNER. See OPPOSED, OPPOSER, OPPONENT.

OPVATIVE, *a.* इच्छामूचकः-का-कं, इच्छाबोधकः &c., अभिलाषबोधकः &c., अभिलाषज्ञापकः &c. The grammatical symbol is मनन्तः.

OPTIC, OPTICAL, *a.* (Pertaining to vision) बाधुपः-पी-पं, दृष्टि-विषयकः-का-कं, दृष्टिसम्बन्धी-न्धनी &c.—(Pertaining to optics) दृक्शास्त्रसम्बन्धी &c., दृक्शास्त्रविषयकः &c.

OPTIC, *s.* (Organ of sight) दृग्निन्द्रियं, चक्षुरिन्द्रियं, दर्शनसाधनं.

OPTICIAN, *s.* (Maker of optic instruments) बाधुपयन्त्रकारकः-कज्ञा *m.* (न्), दृष्टिसाधकयन्त्रकारः, दृष्टियन्त्रविक्रेता *m.* (न्), बाधुपयन्त्रविक्रयी *m.*—(Skilled in optics) दृक्शास्त्रज्ञः, बाधुपज्ञानी *m.* (न्).

OPTICS, *s. pl.* दृष्टिविद्या, बाधुपविद्या, दृष्टिविद्या, दृक्शास्त्रं, दृष्टिविषया विद्या, बाधुपं ज्ञानं, दर्शनशास्त्रं.

OPTIMACY, *s.* कुलीनवर्गः, कुलीनलोकः, कौलीयं, कुलीनता-तं.

OPTIMISM, *s.* उत्तमता-तं, सत्युत्तमता-तं, सन्नमता-तं.

OPTION, *s.* (Power of choosing) विकल्पः-त्यकः, अनुकल्पः, कल्पः, विभाषा, इच्छा, वरणाधिकारः.—(Wish) इच्छा, अभिलाषः, कामः, मनस्कामः, रुचिः-फ, अभिरुचिः, ईक्षितं, अभीक्षितं.

OPTIONAL, *a.* वैकल्पिकः-की-कं, विकल्पकः &c., सविकल्पकः-का-कं, आनुकल्पिकः-की-कं, विकल्पितः-ता-तं, सविकल्पः-त्या-त्यं, शैल्यकः-की-कं, काम्यः-म्या-म्यं, अभिकामिकः &c., यथाकामः-मा-मं, विभाषितः-ता-तं; 'an optional matter,' विकल्पविषयः, विभाषाविषयः.

OPTIONALLY, *adv.* सविकल्पं-त्यकं, आनुकल्पं, विकल्पेन, विकल्पपूर्वै.

OPULENCE, *s.* धनाढ्यता, धनबाहुल्यं, धनसम्पत्तिः-फ, सम्पत्तिः-फ, धनैश्वर्यं, ऐश्वर्यं, महाधनत्वं, धनसमृद्धिः-फ, लक्ष्मीः-फ, श्रीः-फ, लक्ष्मीवत्.

OPULENT, *a.* श्रीमान् -वती -मत् (त्), धनाढ्यः -ढ्या -ढ्यं, महाधनः -ना -नं, बहुधनः -ना -नं, सतिधनी -निनी -नि (न्), धनी &c., सतिधनवान् &c., धनवान् &c., बहुविधवान् &c., बहुद्रव्यवान् &c., वसुमान् &c., अर्थवान् &c., सम्पत्तिमान् &c., लक्ष्मीवान् &c., समृद्धः -द्धा -द्धं, सम्पन्नः -न्ना -न्नं, धनेश्वरः, लक्ष्मीशः, मुरा: *m. f.* (रै), आढ्यः &c., वर्धिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, इभ्यः -भ्या -भ्यं.

OPULENTLY, *adv.* धनबाहुल्येन, धनाढ्यवत्, महाधनवत्, सम्पत्तिपूर्वम्.

OR, *conj.* वा placed after a word, वापि, अथवा, यद्वा; 'friend or foe,' मित्रं वा शत्रुं वा.—(Or else) अथवा, किंवा, अन्यथा, इतरथा, आहोस्मिन्.

ORACLE, *s.* (Answer of a god to an inquiry made) शकुनं -नः, प्रश्नः, प्रसादः; 'through a voice,' देववाणी, आकाशवाणी.—(The deity who gives the answer) प्रश्नदेवता, प्रसाददेवता, प्रश्नदेवः, शकुनदेवः.—(The place where the answer is given) प्रश्नस्थानं, शकुनस्थानं, प्रसादस्थानं.—(A person whose opinion is of great authority) प्रमाणं, आश्रयः.—(A wise or authoritative sentence) आश्रयचर्चनं, आश्रयः *f.*

ORACULAR, ORACULOUS, *a.* शाकुनिकः -को -कं, शाकुनः -नी -नं, शकुनदः -दा -दं.—(Like an oracle) देववाणीतुल्यः -त्या -त्यं, देववाणीसदृशः -शी -शं.—(Authoritative) प्रामाणिकः -कौ -कं, आश्रयः -भ्रा -भ्रं.—(Obscure) गूढार्थः -चा -चं.

ORACULARLY, *adv.* देववाणीपूर्वम्, देववाणीमादृश्येन, शकुनं.

ORAL, *a.* (Spoken by the mouth, not written) मुखतीयः -या -यं, उक्तः -क्ता -क्तं, अलिखितः -ता -तं, मुखकथितः -ता -तं, श्रुतः -ता -तं.

ORALLY, *adv.* मुखतस्, मुखात् -त्वेन, अलिखितं, मुखद्वारा.

ORANGE, *s.* (Tree) नारङ्गः, नगरङ्गः, नार्यङ्गः, मुरङ्गः, त्वग्गन्धः, दन्तशूढः, हेरावतः, किम्भीरः, चोलकी *m.* (न्), लतातरुः *m.*, नादेयः, भूमिनिधुका, राजफणिभक्तः.—(The fruit) नारङ्गफलं, नगरङ्गफलं, पिच्छिलः.

ORANGE-COLORED, *a.* नारङ्गरंगः -रंगो -रं, कौसुम्यः -म्यी -म्यं, पिच्छिलवर्णः &c.

ORANGE-PEEL, *s.* पिच्छिलत्वक् *m.* (घ), नारङ्गफलत्वक् *m.* (च).

ORANGERY, *s.* नारङ्गवृक्षवाटिका, नारङ्गतरुवाटिका.

ORATION, *s.* वाक्प्रबन्धः, वाक्प्रवचनः, वाक्यं, प्रवचनं, सालङ्कारवाक्यं, सालङ्कारभाषणं, सोपपन्निकवाक्यं, अलङ्कारमयं वाक्यं.

ORATOR, *s.* (Public declaimer) सभाप्रवक्ता *m.* (क्), सभाप्रवक्ता *m.*, सभावादी *m.* (न्), सभाप्रसिद्धः, वक्ता *m.*, प्रवक्ता *m.*, वादी *m.*, प्रवचनकर्त्ता *m.*—(Eloquent speaker) वाक्पटुः *m.*, प्रवचनपटुः *m.*, सुवक्ता *m.*, सहक्ता *m.*, वागीशः, वागीश्वरः, वाक्प्रसिद्धः, वाग्विदुः *m.*, वाग्विदुषः, सभाप्रसिद्धः, वाग्विशारदः, वाक्पट्वारेण विस्मयजनकः.

ORATORICAL, *a.* वागलङ्कारमयः -यो -यं, वाक्पटुयः -यो -यं, वाक्चातुर्यमयः &c., सालङ्कारवाक्यमयः &c., सभाप्रवचनसम्बन्धी &c., सभाप्रसिद्धसम्बन्धी &c., सभाप्रसिद्धविषयः -या -यं, प्रवचनसम्बन्धी &c.

ORATORIO, *s.* तालचर्चं धर्मेकीर्तनं, धर्मेकीर्तनविषया सुस्वररचना or सुस्वरसङ्गः.

ORATORY, *s.* (Art of public speaking) सभाप्रवक्तृत्वं, सभाप्रवचनविद्या, सभाप्रवचनं, सभाप्रवचनप्रसिद्धिः, सभाप्रसिद्धिः.—(Art of speaking eloquently) वाक्पटुता, प्रवचनपटुता, सुवक्तृत्वं, सहक्ता, वक्तृत्वशक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वाक्चातुर्यं, शब्दचातुर्यं, वाचाशक्तिः *f.*, वाचोयुक्तिः *f.*, शब्दप्रसिद्धिः, सुप्रलापः.—(Place for prayer) प्रार्थनागारं, प्रार्थनस्थानं.

ORB, *s.* मण्डलं, गोलः -लं, गोलकः, वर्तुलं, विषः -घं, विषकं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वृष्टं, चलयः -यं; 'circular array,' चक्रव्यूहः.

ORBIT, *a.* विहीनः -ना -नं, हीनः -ना -नं, मातृपितृहीनः &c.

ORBED, ORBICULAR, ORBICULATE, *a.* मण्डलाकारः -रा -रं, मण्डलाकृतिः -तिः -ति, गोलाकारः &c., मण्डली -लिनी -लि (न्), विषो &c., वर्तुलः -ला -लं, वर्तुलाकारः &c., चक्राकारः &c., चाक्रिकः -की -कं, चक्री &c., चाक्रेयः -यी -यं.

ORBICULARLY, *adv.* मण्डलाकारेण, गोलाकारेण, वर्तुलरूपेण, चक्रवत्, ORBICULARNESS, *s.* मण्डलाकारता, गोलाकारता, मण्डलता, वर्तुलता.

ORBIT, *s.* (Of a planet) कक्षा -क्षः, ग्रहपथः, ग्रहमार्गः, मण्डलं; 'apex of an orbit,' उच्चः; 'apsis,' मन्दोच्चः.

ORCHARD, *s.* वृक्षवाटिका, फलवृक्षवाटी, तरुवाटिका, वाटिका, वाटः -टो -टं, उपवनं, वृक्षाद्यानं, फलवृक्षाद्यानं.

ORCHESTRA, *s.* (Place for musicians) वादितृस्थानं, वाद्यभाण्डस्थानं, वादितृस्थलं, भाण्डवादकस्थानं.—(Body of musicians) भाण्डवादकगणः, वादितृसमूहः, वाद्यभाण्डं, वादकसमूहः.

ORCHESTRAL, *a.* वाद्यभाण्डसम्बन्धी &c., वादकगणसम्बन्धी &c.

TO ORDAIN, *v. a.* (Institute) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), स्मिधा, कृप (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रकृप, परिकृप, स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, संस्था, व्यवस्था, प्रवृद्ध (c. 10. -चोदयति -यितुं), आदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सन्दिश, निर्दिश.—(Appoint) नियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते, c. 10. -योनयति -यितुं), अधिक्, प्रक्, समादिश, व्यादिश.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुज् or अर्निषच् (c. 6. -विधति -येक्तुं), नियोजनं कृ, अधिकृतं -तां कृ.—(Invest with sacerdotal functions) धर्माधिकारे or धर्मपदे नियुज्, धर्माधिकारयुक्तं कृ, धर्मपदनिर्णयं कृ, दीक्ष (c. 1. दीक्षते -क्षितुं), दीक्षां कृ, दीक्षाकर्मपूर्वम् धर्माधिकारं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), धर्मपददीक्षितं कृ.

ORDAINED, *p. p.* (Instituted, established) विहितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, प्रकल्पितः &c., स्थापितः &c., प्रतिष्ठापितः, व्यवस्थापितः &c., व्यवस्थितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., निर्दिष्टः -या -ष्टं, नियमितः &c., नियतः &c.—(Appointed) नियुक्तः -क्ता -क्तं, नियोजितः -ता -तं, अधिकृतः -ता -तं, योजितः -ता -तं.—(To any office) अधिकारे or पदे नियुक्तः &c., अधिकारयुक्तः &c., स्मिपिक्तः &c.—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारे नियुक्तः &c., धर्मपदनिर्णयः, धर्माधिकारयुक्तः, धर्मपददीक्षितः, दीक्षितः.

ORDAINER, *s.* प्रकल्पकः, विधाता *m.* (तृ), विधायी *m.* (न्), विधायकः, स्थापकः, प्रचोदकः, नियोजकः, योजकः.

ORDEAL, *s.* परीक्षा, धर्माधर्मपरीक्षा, दिव्यं, सत्यं, प्रमाणं, कोषः -घं, कोशः, शापः, शपथः, शपनं, प्रत्ययः, क्रिया; 'fiery ordeal,' अग्निपरीक्षा, तपस्त्रयः; 'ordeal of the balance,' तुल्यपरीक्षा, तुल्यकोशः; 'purification by ordeal,' कोषशुद्धिः *f.*; 'the act of undergoing an ordeal,' दिव्यग्रहणं, दिव्यकरणं, कोषग्रहणं; 'that undergoes one,' दिव्यकारी -रिणी -रि (न्), कोषग्राही &c.; 'to undergo one,' कोषं or सत्यं or दिव्यं कृ; 'proved by ordeal,' शापितः -ता -तं.

ORDER, *s.* (Regular disposition, arrangement) क्रमः, अनुक्रमः, पर्यायः, सानुपूर्थ्यं, सानुपूर्वी, परिपाटी -टिः *f.*, पारिपात्यं, विन्यासः, व्यूहः, व्यूटिः *f.*, सानुत् *f.*, पारमर्थ्यं, परम्परा, व्यवस्था, व्यवस्थापनं, क्रमेण स्थापनं, प्रतिविधानं, संविधानं, विरचनं -ना; 'inverted order,' व्यतिक्रमः, व्युत्क्रमः; 'natural order of words,' अन्वयः.—(Established mode of proceeding) क्रमः, मार्गः, रीतिः *f.*, नियमः, पद्धतिः *f.*; 'direct order,' सानुलोम्यं; 'in direct order,' अनुलोम -ना -नं; 'inverse order,' प्रातिलोम्यं; 'in inverse order,' प्रातिलोम -ना -नं, विरोधः &c.—(Command) आज्ञा

आदेशः, निदेशः, निर्देशः, शासनं, शिक्षा: *f.*, शास्त्रि: *f.*, नियोगः, प्रेरणा, व्यवहारः, प्रयुक्ति: *f.*—(Precept, rule) नियमः, चोदनं—ना, विधि: *m.*, विधानं, वचनं; 'written order,' आज्ञापनं, शासनपत्रं; 'general order,' सामान्यशासनं, साधारणाज्ञा.—(Class, grade) गणः, वर्गः, वहीः, जातिः *f.*; 'the lower orders,' अधरवर्गी: *m. pl.*, अधमवर्गी: प्राकृतवर्गः, अन्तर्वर्गः, अन्तर्जातीय: *m. pl.*, अचमजातीय: *m. pl.*; 'the middle or common order,' सामान्यवर्गः, सामान्यपक्षः, साधारणपक्षः.—(Religious order) आश्रमः. There are four Āśramas, corresponding to the four stages of the Brahman's life. Every Brahman who has passed through these four stages is supposed to have passed through the four orders in succession. When, in the first, he is called ब्रह्मचारी *m.*; in the 2d, गृहस्थः; in the 3d, वानप्रस्थः or वैश्वानसः or यती; in the 4th, भिक्षुः *m.*, सम्प्राप्ती *m.* The first order, or that of the religious student, is also called लिङ्गं. Other terms, expressive of religious orders, are परायणं, मार्गः, सम्प्रदायः, पन्था: *m.* (पथिन्); 'head of a religious order,' आश्रमगुरुः *m.*—(In good order, in proper state) सुस्थः—स्था—स्थं, सुस्थितः—ता—तं, सुरक्षितः—ता—तं.—(In order, properly arranged) सुविन्यस्तः—स्ता—स्तं, सुरक्षितः—ता—तं, सुव्यवस्थितः—ता—तं, क्रमेण स्थापितः—ता—तं; 'in regular order,' यथाक्रमं, क्रमेण—मात्, क्रमशः, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, सुपरिपाट्या.—(In order to, for the purpose) अर्थे or अर्थे affixed; as, 'in order to read,' अध्ययनार्थे, or expressed by the dat. c.; as, 'in order to find a fourth quantity,' अनुचैराश्रे अवगमात्.—(Out of order) अव्यवस्थितः—ता—तं, अनवस्थितः &c., भग्नक्रमः—मा—मं, असुस्थः—स्था—स्थं, असुस्थः &c.

To ORDER, *v. a.* (Dispose, arrange) विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संविधा, विरच् (c. 10. -रचयति -यितुं), विन्यस् (c. 4. -अवस्थिति -अस्थितुं), परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), यूह् (c. 1. -उहते -हितुं), क्रमेण स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), व्यवस्था.—(Command) आज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), समाज्ञा, आदिश्व (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समादिश्व, सम्दिश्व, व्यादिश्व, प्रतिस्मदिश्व, प्रकृप्, कुप्, चुद् (c. 10. -चोदयति -यितुं), अभिचुद्, प्रेद् (c. 10. -ईरयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, शासितुं), आशास्, अनुशास्.—(Manage) विधा, प्रणी (c. 1. -अयति -येतुं), सम्प्रणी, निवेह् (c. 10. -वाहयति -यितुं).

ORDERED, *p. p.* (Disposed, arranged) व्यवस्थापितः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं, विरचितः—ता—तं, रचितः—ता—तं, विन्यस्तः—स्ता—स्तं, विहितः—ता—तं, प्रतिविहितः—ता—तं.—(Commanded) आज्ञापितः—ता—तं, आज्ञातः—ता—तं, आदिहः—हा—हं, समादिहः &c., निर्दिहः &c., चोदितः—ता—तं, प्रचोदितः &c., प्रेरितः—ता—तं.—(Managed) प्रणीतः—ता—तं, निवेहीतः—ता—तं.

ORDERER, *s.* आज्ञापकः, आज्ञापयिता *m.* (तु), आज्ञाकर्त्ता *m.* (तु), आदेशा *m.* (तु), आदेशी *m.* (तु), निदेशा *m.*, प्रकल्पकः.

ORDERLESS, *a.* क्रमहीनः—ना—नं, क्रमरहितः—ता—तं, क्रमशून्यः—न्या—न्यं, अक्रमः—मा—मं, अव्यवस्थितः—ता—तं, अनवस्थितः &c.

ORDERLINESS, *s.* सक्रमत्वं, क्रमिकता, यथाक्रमता, यथानुक्रमता, अनुक्रमः—नञ्, व्यवस्थिति: *f.*, व्यवस्थितत्वं, व्यवस्था. See METHODOICALNESS.

ORDERLY, *a.* क्रमिकः—का—कं, क्रमकः—का—कं, यथाक्रमः—ना—नं, यथानुक्रमः &c., सक्रमः &c., क्रमानुगतः—ता—तं, व्यवस्थितः—ता—तं, यथाप-
थ्यायः—वा—वं, क्रमानुसारी—रिणी—रि (तु), अनुक्रमकः—मा—मं, अनुपूर्वः

-ङ्गी—ङ्गं, आन्वयिकः &c. See METHODOICAL.

ORDERLY, *adv.* यथाक्रमं, यथानुक्रमं, अनुक्रमं—मेध, सक्रमं, यथापथ्यायं. ORDINAL, *a.* क्रमसूचकः—का—कं, क्रमवाचकः &c., क्रमिकः—का—कं.

ORDINAL, *s.* (Number) क्रमिकसंख्या, क्रमवाचकसंख्या.—(Book containing services of the church) पद्धति: *f.*, नियमसङ्ग्रहः, विधिषुङ्ग्रहः.

ORDINANCE, *s.* (Rule, established law) नियमः, विधि: *m.*, विधानं, व्यवस्था, शासनं, निर्देशनं, चोदना, नियोगः, सूचं, अनुशासनं, निदेशः, आदेशः, निरूपणं.—(Of religion) विधि: *m.*, धर्मविधि: *m.*, विधानं, शास्त्रविधानं, संस्कारः, न्यायादा, शास्त्रन्यायादा, कर्म्म *n.* (तु), क्रिया, नित्यकर्म्म *n.*, अनुष्ठानं, देवकर्म्म *n.*, कल्पः, संविधानं; 'subsidiary ordinance,' प्रतिविधानं, प्रतिविधि: *m.*

ORDINARILY, *adv.* प्रायस्, प्रायशः, प्रायेण, सामान्यात्, साधारण्येन, बहुशः, चाहुत्येन, भूयस्, भूयिष्ठं.

ORDINARY, *a.* (Common, usual) प्रायिकः—की—कं, सामान्यः—न्या—न्यं, साधारणः—गा—गी—गं, प्रसिद्धः—ङ्गा—ङ्गं, लोकप्रसिद्धः &c.—(Customary) व्यवहारिकः—की—कं, व्यावहारिकः &c., साधारिकः—की—कं, यथाव्यवहारः—रा—रं, नैयमिकः—की—कं, यथारीतिः—ति:—ति, नित्यः—न्या—न्यं, नैसर्गिकः—की—कं, नैयिकः &c., यथापद्धतिः—ति:—ति, ति:—ति, नित्यः—न्या—न्यं, मध्यमः—मा—मं, अधरः—रा—रं.

ORDINARY, *s.* (Bishop) धर्माध्यक्षः.—(Place for eating in common) साधारणभोजनशाला, सामान्यभोजनस्थानं; 'in ordinary,' नित्यः—न्या—न्यं, प्रायिकः—की—कं, साधारणः—गी—गं.

ORDINATE, *a.* क्रमिकः—का—कं, यथाक्रमः—मा—मं, यथानुक्रमः &c.

ORDINATION, *s.* (Institution) विधानं, व्यवस्थापनं, स्थापनं—ना, कल्पनं, प्रकल्पनं, चोदना.—(Appointment) नियोगः, नियोजनं, नियुक्ति: *f.*—(To sacerdotal functions) धर्माधिकारनियोजनं, धर्माधिकार-
दीक्षा, धर्मपदनिर्वाहः, दीक्षा.

ORDNANCE, *s.* आग्नेययन्त्रसमूहः, युद्धयन्त्रसमूहः, युद्धालसामग्री.

ORDURE, *s.* पुरीषं, विषा, विषा, विद् *f.* (य), शकृत् *n.*, अमेध्यं, उच्छारः, उच्छरितं, मलं, शरीरमलं, अवस्तरः, अपस्तरः, कल्कं, गृध्रः—घं, दूष्यं, हवं, पूतिकं, शमलं; 'to void it,' पुरीषोत्सर्गं कृ, पुरीषम् उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or उच्छर् (c. 1. -चरति -रितुं).

ORE, *s.* धातु: *m.*, असंस्कृतधातु: *m.*, अशोधितधातु: *m.*, अपरिष्कृतधातु: *m.*, आकरीयधातु: *m.*, सनिजधातु: *m.*

ORGAN, *s.* (Instrument of action) साधनं, कर्म्मसाधनं, करणं, उप-
करणं, कारणं.—(Organ of action) कर्म्मोद्भूय. Of these, five are given: 1. 'the larynx or voice,' वाक् *f.* (क्); 2. 'the hand,' पाणि: *m.*; 3. 'the foot,' पादः; 4. 'the organ of excretion,' पायु: *m.*; 5. 'of generation,' उपस्थः.—(Organ of sense or perception) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, विषयि *n.* (तु), दृषीकं. Of these, five are reckoned: 1. 'the eye,' चक्षुस्; 2. 'the ear,' श्रोत्रं; 3. 'the nose,' घ्राणं; 4. 'the tongue,' जिह्वा; 5. 'the skin,' त्वक् *f.* (क्). The word इन्द्रियं may be affixed to any of these; as, 'the organ of sight,' चक्षुरिन्द्रियं &c.; for the corresponding विषय or 'objects of sense,' see OBJECT.—(Internal organ, or organ of the intellect) अन्तरिन्द्रियं, भीन्द्रियं. Of these, four are enumerated: 1. 'the mind, or organ of thought,' मनस्; 2. 'apprehension,' बुद्धि: *f.*; 3. 'individuality, or sense of self,' अहङ्कारः; 4. 'feeling,' चित्तं. In opposition to the 'internal organs,' the

organs of perception and action are sometimes called 'external organs,' बहिर्निद्रयाणि. The organs collectively, इन्द्रियवाहकः, इन्द्रियवर्गः.—(Instrument, or means of communication) द्वारं, साधनं.—(Musical instrument) वंशी, सुषिरवंशपूर्णवाद्यं.

ORGANIC, ORGANICAL, *a.* (Pertaining to the organs) ऐन्द्रियिकः -की -कं, इन्द्रियसम्बन्धी -न्धनी &c.—(Consisting of, or containing organs) इन्द्रियमयः -यी -यं, कर्मसाधनमयः &c.—(Produced by the organs) इन्द्रियोत्पन्नः -जा -जं, इन्द्रियजनितः -ता -तं.—(Possessing organs) इन्द्रियवान् -वती -वत् (त्), इन्द्रियसम्पन्नः -वा -वं, इन्द्रियविशिष्टः -हा -हं, जीवितसाधनविशिष्टः &c., प्राणित्वसाधनसम्पन्नः &c., करणसम्पन्नः &c., सकरणः -या -यं.—(Instrumental) कारणिकः -की -कं.

ORGANICALLY, *adv.* इन्द्रियव्यूहेन, इन्द्रियव्यूहपूर्वम्, इन्द्रियतः.

ORGANIST, *s.* वंशीवादकः, पृष्ठोक्तसुषिरवाद्यवादकः.

ORGANIZATION, *s.* (Formation with organs) इन्द्रियकरणं, इन्द्रियव्यूहनं, इन्द्रियविन्यासः, इन्द्रियविशिष्टता, सेन्द्रियता.—(Arrangement of the parts or divisions of a body) भागविन्यासः, भागव्यूहनं, भागव्यूहः *f.*, भागविरचना, भागसंविधानं, भागप्रतिविधानं, भागव्यवस्थानं.—(Structure) व्यूहः -हनं, व्यूहिः *f.*, संव्यूहः -हनं, विधानं, संविधानं, विन्यासः, संस्थापनं, संस्थितिः *f.*, निमोहं, निर्मितिः *f.*, मृष्टिः *f.*, पटनं.

TO ORGANIZE, *v. a.* (Form with organs or suitable parts) इन्द्रियवर्तं -वतीं -वत् कृ, इन्द्रियसम्पन्नं -सां कृ, इन्द्रिययुक्तं -कां कृ, सेन्द्रियं -यां कृ, साज्जं -जां कृ, सावयवं -वां कृ, अवयवसम्पन्नं -वां कृ, साङ्गोपाङ्गं -जां कृ, अङ्गोपाङ्गसम्पन्नं -सां कृ.—(Form, construct) कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), रक् (c. 10. रचयति -यितुं), विरक्, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), संस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), निमो (c. 2. -माति, c. 3. -निमोते -मातुं), घट (c. 10. घटयति -यितुं), पिशु (c. 6. पिंशति, पोशितुं), रचनां कृ, विरचनां कृ.—(Dispose or distribute into suitable parts) व्यूह (c. 1. -अहते -हितुं), विन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विधा, संविधा.

ORGANIZED, *p. p.* व्यूहः -दा -दं, विन्यस्तः -स्ता -स्तं, विहितः -ता -तं, प्रतिविहितः &c., व्यवस्थापितः &c., संस्थापितः -ता -तं, रचितः -ता -तं, विरचितः -ता -तं, कल्पितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., मृष्टः -हा -हं, पटितः -ता -तं, परिपाटीकृतः -ता -तं, संव्यूहः -दा -दं.

ORGASM, *s.* उन्मादः, उत्तेजनं, उत्तेजितत्वं, उन्मदः, उद्धतिः *f.*, आवेशः, आविष्टता, क्रोधः, वेगः, व्यासोभः, खुजता, सन्नापः.

ORGIES, *s. pl.* नैशोत्सवः, नैशिकोत्सवः, राभ्युत्सवः, मद्यपानपूर्वम् निशि सेवितम् उत्सवादि, समद्यपानं रात्रौ कृतम् उत्सवादि.

ORICHALCH, *s.* पिञ्जलं, पीतलोहं, पीतलं -लकं, रीतिः *f.*, कांस्यं.

ORIENT, *a.* (Rising) उदयी -यिनी -यि (न्), उदयमानः -ना -नं.—(Eastern). See ORIENTAL.

ORIENT, *s.* (The east) पूर्वदिक् *f.* (ञ्), प्राची, सूर्योदयदेशः.

ORIENTAL, *a.* पूर्वदेशीयः -या -यं, पूर्वदेशियः -या -यं, प्राच्यः -या -यं, प्राचीनः -ना -नं, पूर्वः -वो -वं, पूर्वीयः -या -यं, पूर्वजः -जा -जं, पूर्वदेशस्यः -स्या -स्यं.

ORIENTAL, *s.* पूर्वदेशवासी *m.* (न्), पूर्वदेशस्थः, प्राचीनदेशवासी.

ORIENTALIST, *s.* पूर्वदेशीयभाषाज्ञः, प्राग्देशीयभाषाविदः.

ORIFICE, *s.* मुकं, छिद्रं, द्वारं, सुषिरं, सुषिर्, रन्ध्रं, विवरं, चिह्नं; 'of a pipe,' दहुरपुटः; 'of the ear,' वृषभः.

ORIGIN, *s.* (First existence, beginning) मूलं, आरम्भः, मूलारम्भः, प्रारम्भः, उद्भवः, उत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भवः, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, उद्गमः, सम्भवः,

प्रभवः, जन्म *n.* (न्), जातिः *f.*, आगमः, उपक्रमः.—(Source, fountain) आदिः *m.*, योनिः *m. f.*, मूलं, बीजं, हेतुः *m.*, कारणं, आदि-कारणं, गर्भः, निबन्धनं, निदानं, उत्पत्तिस्थानं, उद्गमस्थानं.—(Original instigator) प्रयोजकः, प्रवर्तकः; 'of low origin,' दुर्योनिः -निः -नि, हीनयोनिः &c., हीनजातिः -तिः -ति, हीनजन्मा -ज्मा -ज्म (न्); 'of noble origin,' मौलः -ली -लं, उत्कृष्टजातिः &c., उत्तमवंशजातः -ता -तं; 'prosperity has its origin in the king,' राजमूला सम्पत्तिः. ORIGINAL, *s.* (Origin). See the preceding. (First copy, archetype) आदर्शः, प्रत्युपमानं, प्रत्युपमा, मूलं, मूलपत्रं.—(Text) मूलं, मूलग्रन्थः.

ORIGINAL, *a.* (Primitive, first in order) मौलः -ली -लं, मौलिकः -की -कं, मूलिकः -का -कं, प्रथमः -मा -मं, प्राथमिकः -की -कं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं आदि in comp., पूर्वः -वो -वं.—(Not made or done before, or by another) अपूर्वः -वो -वं, अपूर्वकः -का -कं, अपूर्वसिद्धः -दा -दं, अपूर्वैरचितः -ता -तं, अपूर्वैरचितः -मा -मं, स्वयङ्कृतः &c., स्वयङ्कृत्यतः &c., स्वतःकल्पितः &c.—(Having the power to originate new thoughts) अपूर्वैककृत्यः -का -कं, स्वयङ्कृत्यः &c., स्वतःकृत्यः &c., अपूर्वप्रयोजकः &c., अनुयोगी &c.

ORIGINALITY, *s.* (Power of originating new thoughts) अपूर्वैककृत्यनाशक्तिः *f.*, अपूर्वैककृत्यकत्वं.—(State of being original) अपूर्वैता, अपूर्वसिद्धता, अपूर्वैरचितत्वं, मौलता.

ORIGINALLY, *adv.* आदौ, आदितः, उत्पत्तितः, मूलतः, जातितः, प्रथमं, प्रथमतः, आरम्भे, प्रारम्भे, आरम्भतः.

TO ORIGINATE, *v. a.* प्रथमम् उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or उद् (c. 10. -भावयति -यितुं) or मृज् (c. 6. मृजति, सृष्टुं) or कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), प्रथमोत्पादनं कृ, प्रथमोत्पत्तिं कृ, प्रथमोद्भवं कृ, आरम्भं (c. 1. -रभते -रभ्ये), समारम्भं, प्रारम्भं, आरम्भं कृ, प्रारम्भं कृ, प्रवृत्तं (c. 10. -वर्तयति -यितुं), उपक्रमं (c. 1. -क्रमते -मितुं).

TO ORIGINATE, *v. n.* उत्पद्य (c. 4. -पद्यते -पद्ये), व्युत्पद्य, समुत्पद्य, जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रजन् (c. 4. -भवति -यितुं), उद्, सम्भू, प्रसू (c. 1. -सरति -सर्षुं), निःसू, विनिःसू, उद्गम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), निर्गम, प्रवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तुं), उत्प्या (c. 1. -तिष्ठति -धातुं, rt. स्था), उपस्था.

ORIGINATED, *p. p.* उत्पन्नः -जा -जं, प्रथमोत्पन्नः &c., उत्पादितः -ता -तं, जातः -ता -तं, प्रवृजः -जा -जं, प्रवर्तितः -ता -तं, प्रथमकल्पितः &c., निःसृतः -ता -तं, विनिःसृतः &c.

ORIGNATION, *s.* प्रथमोत्पादनं, प्रथमोत्पत्तिः *f.*, प्रथमोद्भावनं, प्रथमोद्भवः, आरम्भः, प्रारम्भः, आरम्भः *f.*

ORIGINATOR, *s.* प्रथमोत्पादकः, प्रथमोद्भावकः, मूलोत्पादकः, प्रवर्तकः, प्रयोजकः, प्रथमकृत्यकः, आरम्भकः.

ORION, *s.* (Constellation) मृगशिरस् *m.*, मृगशीर्षं, आग्रहायणी.

ORISON, *s.* प्रार्थना, स्तवः, स्तुतिः *f.*, वाचिकप्रार्थना.

ORISSA, *s.* (The country) उत्कलः, उत्कलदेशः.

ORNAMENT, *s.* (Embellishment) अलङ्कारः, अलङ्करणं, अलङ्किया, भूषणं, विभूषणं, भरणं, आभरणं, शोभा -भनं, भूषा, विभूषा, मङ्गनं, परिष्कारः, संस्कारः, परिकर्म *n.* (न्), प्रतिकर्म, प्रसाधन, रञ्जनं, कल्पना, सज्जा, रङ्गः, नेपथ्यं.—(That which ornaments, an ornament) अलङ्कारः, भूषणं, आभरणं, भरणं, कङ्कणः -णं, कलापः, अङ्गदं; 'ornament of language,' अलङ्कारः, शब्दालङ्कारः; of sense, अर्थालङ्कारः; 'for the feet or ankles,' नूपुरः -रं, पादाङ्गदं.

TO ORNAMENT, *v. a.* अलङ्कृ, समलङ्कृ, भूष (c. 10. भूषयति -यितुं), विभूष, 7C

- शुभ (c. 10. शुभयति -यितुं), उपशुभ, मख (c. 10. मखयति -यितुं), परिक्रम (nom. -कर्मयति -यितुं), रञ्ज (c. 10. रञ्जयति -यितुं).
- ORNAMENTAL, *a.* अलङ्कारकः -का -कं, अलङ्कारिणः -णः -णा, शोभाकरः -रा -रं, शोभाकारकः -का -कं, शोभाग्रहः -हा -हं, शोभकः -का -कं, शोभादायकः -का -कं, शोभाप्रदः -दा -दं, भूषकः -का -कं, विभूषकः -का -कं, भूषाकरः -रा -रं.
- ORNAMENTALLY, *adv.* अलङ्कारण्यं, विभूषण्यं, शोभाकरण्यं.
- ORNAMENTED, *p. p.* अलङ्कृतः -ता -तं, भूषितः -ता -तं, विभूषितः -ता -तं, शोभितः -ता -तं, उपशोभितः -ता -तं, मण्डितः -ता -तं, कृतालङ्कारः -रा -रं, मालङ्कारः &c., प्रसाधितः -ता -तं, विरचितः &c.
- ORNATE, *a.* See the last. (As style) पुष्पितः -ता -तं, अलङ्कृतः -ता -तं, मालङ्कारः -रा -रं, अलङ्कारमयः -यो -यं.
- ORNATELY, *adv.* मालङ्कार, अलङ्कारेण, शोभापूर्व.
- ORNITHOLOGIST, *s.* पक्षिविद्याज्ञः, पक्षिविषयकविद्याज्ञः.
- ORNITHOLOGY, *s.* पक्षिविद्या, पक्षिविषयका विद्या, शाकुनविद्या.
- ORPHAN, *s.* or *a.* (Bereaved of both parents) मातृपितृहीनः -ना -नं, मातापितृहीनः &c., पितामातृहीनः &c., मातृपितृहीनः &c., मातापितृहीनः &c., मातृपितृरहितः &c. -(Bereaved of father) पितृहीनः -ना -नं, पितृविहीनः &c., पित्रा विहीनः, मृतपितृकः -का -कं, गतपितृकः &c., अपितृकः &c., अनाथः -या -यं, निर्नाथः &c., जेमखः, जेमखः. -(Of mother) मातृहीनः -ना -नं, अमातृकः -का -कं, मातृरहितः -ता -तं, भूतमातृकः -का -कं, गतमातृकः &c., हीनमातृकः &c.
- ORPHANAGE, ORPHANISM, *s.* मातृपितृहीनता, निर्नाथता, अनाथत्व.
- ORPHENY, *s.* (Yellow) हरितालं लकं, पीतकं, पिप्परं, तालं, आलं, अलं. -(Red) रक्ताधुतः *m.*
- ORRERY, *s.* ग्रहगतिमचकयन्त्रं, ग्रहादिगतिदर्शकयन्त्रं.
- ORRIS, *s.* (Root) श्वेतयन्त्रा, यन्त्रा, हेमयन्त्रा, उग्रयन्त्रा, उग्रता, श्वेतपर्विका, पद्मयन्त्रा, सृष्टा, गोलीनी, काष्ठा, गानिनी.
- ORR, *s.* See ORRIS.
- ORTHODOX, *a.* सत्यधर्मा -मिनी -मि (नं), सत्यधर्मज्ञी &c., सत्यपावलक्षी &c., सन्मार्गागामी &c., सत्यधर्मी -म्मा -म्म (नं), सत्यधर्मावलक्षी &c., दक्षिणमार्गी &c., दक्षिणमार्गानुयायी &c., दक्षिणाचारी &c., यथाशास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रममतः -ता -तं, सत्यमतः -ता -तं, सत्यमतधारी &c., सत्यथानुसारी &c., सत्यधर्मानुसारी &c., सच्छास्त्रानुसारी &c.
- ORTHODOXY, *s.* सत्यधर्मः, सन्मार्गः, दक्षिणमार्गः, सत्यधर्मः, सत्तास्त्रं, सत्यथानुसरणं, सन्मार्गानुयायित्वं, सत्यपावलक्षणं, सत्यमतधारणं, यथाशास्त्रता त्वं.
- ORTHOPHIST, *s.* शुद्धोच्चारणविद्याज्ञः, शुद्धोच्चारणविद्.
- ORTHOPHY, *s.* शुद्धोच्चारः -रणं, शुद्धोच्चारणविद्या.
- ORTHOPHY, *s.* समकोणाकृतिः *f.*, समचतुरस्रं, समचतुरकोणः, दीर्घचतुरस्रं.
- ORTHOPHONY, *a.* समकोणाकृतिः -तिः -ति, समाष्टाकृतिः &c., समकोणः &c.
- ORTHOGRAPHIC, ORTHOGRAPHICAL, *a.* शुद्धाक्षरविन्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), शुद्धाक्षरविन्यासविषयकः -का -कं, वर्णविन्याससम्बन्धी &c.
- ORTHOGRAPHICALLY, *adv.* शुद्धाक्षरविन्यासपूर्व, शुद्धाक्षरविन्यासानुसारेण.
- ORTHOGRAPHY, *s.* शुद्धाक्षरविन्यासः, शुद्धवर्णविन्यासः, शुद्धवर्णलिखनं, वर्णविन्यासविद्या, अक्षरविन्यासविद्या, मन्धिः *m.*
- ORTS, *s. pl.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शिष्टं, शेषं, भुक्तोच्छिष्टं, भुक्तावशेषं, भक्षितशेषं, भुक्तमशुद्धितं, परभुक्तोच्छिष्टं, उच्छिष्टावशेषं, शेषावशेषं, अवशिष्टं, भुक्तशेषं, आदिष्टं, केलकः, केलः -लिः -ली.
- To OSCILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते -यितुं), आन्दोल, प्रेक्षोल (nom.

- प्रेक्षोलायते), प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षति -ते -क्षितुं, rt. इक्ष्), स्पन्द (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), विस्पन्द, परिस्पन्द, इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or चल or क्षुभ (c. 1. क्षुभति -ते, क्षोभितुं) or विक्षुभ or विस्फुर (c. 6. -स्फुरति -रितुं) or कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं) or विकम्प.
- OSCILLATION, *s.* आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षणं, स्पन्दनं, विस्पन्दनं, इतस्ततो विचलनं or विस्फुरणं or कम्पनं or विकम्पनं or विक्षोभः or गतागतं.
- OSCILLATING, OSCILLATORY, *a.* दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षन् -क्षन्ती -क्षत् (त्), प्रेक्षमाणः -णा -यं, प्रेक्षोलितः -ता -तं, स्पन्दमानः -ना -नं, विस्पन्दमानः -ना -नं, कम्पमानः -ना -नं, स्फुरन् &c., विस्फुरन् &c., स्फुरितः -ता -तं, विस्फुरितः &c.
- OSCITANCY, OSCITATION, *s.* जृम्भः -म्भं -म्भा, विजृम्भणं, जृम्भिका.
- OSCITANT, *a.* जृम्भमाणः -गा -यं, विजृम्भमाणः &c., जृम्भः -म्भा -म्भं, जृम्भी -म्भिणी -म्भि (नं), जृम्भयाम् -यती -यत् (त्).
- To OSCITATE, *v. n.* जृम्भ (n. १), जृम्भते -म्भितुं, विजृम्भ, जृम्भणं कृ.
- OSIR, *s.* विदलं, जतम, ईर्षं, केतुः *m.* These words may be used, but there is no proper Sanskrit equivalent.
- OSPRAY, *s.* कूरः, मी, उकोशः, समुत्कोशः, यन्त्रिचरः, खरः.
- OSSIFOUS, *a.* अस्थिमयः -यो -यं, अस्थियवान् -वती -वत् (त्), अस्थिमानः &c., अस्थिगुणकः -का -कं, अस्थिमयगुणः -गा -यं.
- OSSILE, *s.* अस्थिकं इदं कं, अस्थिमय *n.* शुद्धास्थि *n.*
- OSSILE, *a.* अस्थिकः -रा -रं, अस्थिकारकः -का -कं, अस्थिजनकः &c.
- OSSIFICATION, *s.* अस्थिपत्रा त्वं, अस्थिभाषः, अस्थिपरिणामः, अस्थिभूयं.
- OSSIFIED, *p. p.* अस्थिमृतः -ता -तं, अस्थिमालुप्तः -ता -तं.
- To OSSIFY, *v. n.* अस्थिमातृ, अस्थिमममानं -वां कृ, अस्थिवत् कृ.
- To OSSIFY, *v. n.* अस्थिमय, अस्थिसमभावः -या -यं भू, अस्थिवत् भू.
- OSSIVOROUS, *a.* अस्थिपात्रकः का कं, अस्थिभक्षकः &c., अस्थिभोजी -जिन्य &c.
- OSSURARY, *s.* अस्थिस्थानं, अस्थिमन्त्रयस्थानं, अस्थ्यागारं.
- OSTENSIBLE, *a.* यत्कः -का -कं, स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, व्यकोदितः -ता -तं, व्यक्तकथितः -ता -तं, प्रकाशः -शा -शं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रत्यक्षदर्शितः -ता -तं, प्रत्यक्षप्रकाशितः &c., प्रमिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्रुतभूतः &c., आविर्भूतः &c., आविष्कृतः &c., प्रकटः -टा -टं, वाच्यः -या -यं, बहिर्भूतः -ता -तं, अगदः -टा -टं.
- OSTENSIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतम, प्रकाशं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रादुर्भूत, आविष्ट, बहिर्भूत, वाच्यतम, प्रकटं, प्रमिष्टं, अगदं.
- OSTENTATION, *s.* दम्भः, सादृश्यः -रं, दम्भायै स्वगुणप्रकाशनं, आत्मप्राया, दयै, विकल्पा, प्रतिष्ठा, लोभः.
- OSTENTATIOUS, *s.* दम्भी -म्भिनी -म्भि (नं), दाम्भिकः -की -कं, सदम्भः -म्भा -म्भं, दम्भशीलः -ला -लं, आदृश्यी -रिणी &c., सादृश्यशीलः &c., दम्भायै स्वगुणप्रकाशकः &c., आत्मप्रायी &c.
- OSTENTATIONISLY, *adv.* दम्भायै, सदम्भं, सादृश्यं, दम्भपूर्व, दम्भं कृत्वा, लोकदर्शनायै, दाम्भिकवत्, आत्मप्रायापूर्व.
- OSTEOCOP, *s.* अस्थिवेदना, अस्थियथा, अस्थिशूलः -लं.
- OSTEOLOGY, *s.* अस्थिविद्या, अस्थिविवरणं -या, अस्थिवर्णनं -ना.
- OSTIARY, *s.* नदीमुखं, समुद्रमुखेदः, समुद्रसङ्गमः, समुद्रसङ्गमः.
- OSTLER, *s.* सश्वपालः -लकः, अश्वरक्षकः, सायी *m.* (नं), अश्वसेवकः, हडिकः, हडुकः. See OSTLER. GROOM.
- OSTRACISM, *s.* See BANISHMENT, EXPULSION.
- OSTRICH, *s.* The word शहायूगः may be used.
- OTHER, *a.* अन्यः -या -यत्, इतरः -रा -रं, गतः -रा -रं, अपरः -रा -रं, अन्यदीयः -या -यं, अन्यतरः -रा -रत्, परकीयः -या -यं, पारितरिक्तः -का -कं, अनर in comp.; 'other's wealth,' परधनं अन्यधनं; 'other

kings,' राजानराणि *n. pl.*; 'the other world,' परलोकः-कं, अपरलोकः; 'the other day,' अन्यदिवसे, अन्यस्मिन् दिवसे, अन्ये-द्युस्; 'on the other side,' अपरतस्; 'on the other hand,' परतस्, अन्यत्र, परपक्षे.—(Different) भिन्नः-त्वा-चं, विभिन्नः &c., अपरः-रा-रं, अन्यः-न्या-न्यत्, एकः-का-कं, त्वः-त्वा-त्वं; 'other than this,' एतद्विन्नः &c.; 'he has no other business than reading the Vedas,' वेदाध्ययनात् तस्य कार्यं नान्यत्.—(Each other) परस्परः-रा-रं, अन्योन्यः-न्या-न्यं, इतरेतरः-रा-रं.—(Rest) शिशः-ष्टा-ष्टं, अवशिष्टः &c.; 'the others,' शिष्टजनाः *m. pl.*, अपरे *m. pl.*

OTHERWHERE, *adv.* 'अन्यत्र, इतरत्र, अपरत्र, परत्र, स्थानान्तरे.

OTHERWISE, *adv.* (In a different manner) अन्यथा, इतरथा, परतस्.—(In other ways) अन्यथा, अन्यप्रकारः, अन्यविधेन.—(Or else) अथवा, अन्यथा, किंवा, नो चेत्, न चेत्, अन्येव; 'but not otherwise,' न त्वन्यथा.

OTHER, *UTRO, &c.* (Of rose) जवापुष्पनिर्धामः, ओदुपुष्पनिर्धहः.

OTHER, *s.* (The animal) उट्टः, जलमात्राः, जलनकुलः, पानीयनकुलः, नीरजः, नीरसः *m.*

OUGHT, *v. irreg.* (Be bound, be obliged, be necessary) expressed by the fut. pass. part.; as, 'you ought to marry the damsel,' त्वया कन्या वोढव्या; 'we ought to restrain anger,' सम्माभिः कोपः नियन्तव्यः; 'I ought not to do that,' मया तत् न कर्तव्यं or करणीयं or कार्यं, or sometimes by the potential mood; as, 'he ought to treat his son like a friend,' पुत्रं मित्रवद् आचरेत्, or by the use of the verb अर्हति; as, 'he ought to give,' दातुम् अर्हति; 'to act as one ought,' यथोचितं or यथायोग्यं or यथार्हं कृ.

OUNCE, *s.* (Weight) पलं, अङ्गुलद्वयं, टङ्काद्वि.—(Animal) डीपी *m.* (नं).

OUR, *a.* समाकं *gen. c. pl.* (अस्मत्), अस्मदीयः-या-यं अस्मद् prefixed; as, 'our country,' अस्माकं देशः or अस्मदीयदेशः or अस्म-देशः; 'our own' is expressed by आत्म in comp.; as, 'our own country,' आत्मदेशः.

OURANG-OUTANG, *s.* मनुष्यशरीरः कपिभेदः.

OURSELVES, *pron. reciprocal* expressed by आत्मा *m.* (नं) or by आत्म in comp. or by स्वयं in comp.; 'we will kill ourselves,' वयम् आत्मनो हनिष्यामः; 'done by ourselves,' आत्मकृतः-ता-तं; 'we ourselves,' ते वयं.

TO OUST *v. a.* निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वहिष्कृतः, वहिःकृतः, निराकृतः, अपासृ (c. 4. -अस्यति -असितुं), निरसृ, स्थानाद् भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), निष्कृत् (c. 10. -कामयति -यितुं).

OUSTED, *p. p.* निःसारितः-ता-तं, वहिष्कृतः-ता-तं, स्थानभट्टः-ष्टा-ष्टं.

OUT, *adv.* (Without, not in) वहिस्, निर्, वि, विनिर्, अप prefixed, governing the abl. c.; 'to go out,' वहिर्गम्, निर्गम्, विनिर्गम्, अपगम्; 'to draw out,' निष्कृष्य; 'to be out,' वहिभू; 'having gone out into the open air,' प्रकाशं निर्गतम्.—(Denoting disclosure or discovery) expressed by the prep. वि, अप, प्र, परि, नि, निर्, अव &c., in combination with various roots; as, 'to give out,' प्रकाश, विकाश, निविद्, विषुद्; 'to find out,' परिष्ठा, अभिष्ठा, निरूप, उपलभ, निरी; 'to be out, be disclosed,' विवृतः-ता-तं भू, प्रकाशितः-ता-तं भू; 'the secret is out,' रहस्यं भिन्नं or विभिन्नं or प्रकाशितं.—(Denoting extinc-

tion) expressed by निर्, with the root वा; as, 'to put out,' निर्वो in caus.; 'to go out,' निर्वा, निर्वाणः-शा-शं भू.—(In a state of exhaustion or being empty) क्षीणः-शा-शं, परिशीणः-शा-शं, शून्यः-न्या-न्यं, गतः-ता-तं, विगतः-ता-तं.—(Out of employment) क्षीणवृत्तिः-न्निः-न्नि, निर्व्यापारः-रा-रं, अव्यापारी-रिणी &c., व्यापारशून्यः-न्या-न्यं.—(Out of office) अधिकारभट्टः-ष्टा-ष्टं, भट्टाधिकारः-रा-रं, व्युत्ताधिकारः &c.—(To the end) अवसानपर्यन्तं, अन्तं or शेषं यावत्, साद्यन्तं; 'hear me out,' मद्वाचनम् अवसानपर्यन्तं शृणु.—(Loudly) उच्चैस्, उच्चैःस्वरेण, मुक्तकायं; 'to speak out,' उच्चैःस्वरेण वद.—(Openly) प्रकाशं, व्यक्तं, प्रकटं.—(In error) अपराधः-द्धा-द्धं, भ्रान्तः-न्ता-न्तं, सापराधः-धा-धं.—(Deficient) न्यूनः-ना-नं, क्षीणः-शा-शं.—(Out of, in the sense of from) usually expressed by the abl. c. alone, or in combination with a root and some of the prep. वहिस्, निर्, विनिर्, अप &c. See FROM. (Out of, in the sense of beyond) expressed by अति prefixed; as, 'out of one's power,' अतिशक्तिः; 'out of the power of man,' अतिमानुषः-यो-यं; 'to pass out of one's sight,' अद्युर्विषयम् अतिक्रम्य; or by the fut. pass. part.; as, 'out of one's power,' अशक्नः-क्या-क्यं, असाध्यः-ध्या-ध्यं, असाधनीयः-या-यं; 'out of one's reach,' अपारणीयः-या-यं, अपार्यः-य्या-य्यं, अप्राप्यः-प्या-प्यं, अविषयः-या-यं, विषयातिक्रान्तः-न्ता-न्तं; or by असोचर in comp.; as, 'out of hearing,' कर्णासोचरः-रा-रं.—(Out of, denoting exclusion, cessation, deviation from, omission, absence, dereliction, &c.) variously expressed by अ, निर्, वि, अप, गत, विगत, अतीत, त्यक्त, विरुद्धः &c.; as, 'out of use,' अस्यवहारितः-ता-तं; 'out of tune,' विस्तरः-रा-रं, अस्तरः &c.; 'out of fashion,' लोकव्यवहारविरुद्धः-द्धा-द्धं; 'out of time,' गतकालिकः-का-कं; 'out of season,' अयुगीकालः-ला-लं, अकालिकः &c.; 'out of the road,' दत्तमार्गः-गौ-गौ, पथभट्टः &c.; 'out of one's mind,' बुद्धिभट्टः &c., हतबुद्धिः &c., नष्टबुद्धिः &c.; 'out of order,' विविध-विरुद्धः &c., विविधः-प्रो-प्रं, अयथाविधिः &c., विमूढः-वा-चं; 'out of place,' अस्थानः-ना-नं; 'out of health,' अस्वस्थः-स्था-स्थं; 'out of hope,' निराशाः-शा-शं; 'out of patience,' अक्षमः-मा-मं.—(Out of, denoting in consequence of) expressed by the abl. c., as, 'out of anger,' कोपात्; 'out of unsteadiness of mind,' अस्थिरचित्तत्वात्.—(Out of hand) सद्यस्, तत्काले, तत्क्षणे. See IMMEDIATELY.

OUT, *interj.* (Out upon you, out upon it) अपेहि, दूरमपसर, अपेहि, अपसर, धिक्, ह्यै.

TO OUT-ACT, *v. n.* अतिचर (c. 1. -चरति -रितुं), कर्मणा or कार्येण अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), अधिकं कृ.

TO OUT-BALANCE, *v. a.* See TO OUTWEIGH.

TO OUTBID, *v. a.* अधिकमूल्यं दित्तामीति or दातुमिच्छामीति वद (c. 1. वदति -दितुं).

OUTBIDDER, *s.* अधिकमूल्यदितुः *m.*, अधिकमूल्यं दित्तामीति वादी *m.* (नं).

TO OUTBRAVE, *v. a.* अधिकं भर्त्स्य (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), अधिकभर्त्सनेन पराभू.

OUTBREAK, *s.* उद्भेदः, प्रोद्भेदः, स्फोटः-टनं, सवेगो निर्गमः.

OUTCAST, *a.* or *s.* (Expelled from society or one's own class or caste) जातिभट्टः-ष्टा-ष्टं, जातिवहिष्कृतः-ता-तं, जातिबाह्यः-ह्या

-सं, जातिहीनः -ना -नं, हीनजातिः -ति- -ति, जातिपतितः -ता -तं, पक्षेभ्यः &c., पक्षेहीनः &c., हीनपक्षीः यो -यै, पक्षीपेतः -ता -तं, पक्षि-
वासः &c., अपांक्तः -क्ती -क्तं, अपांक्तयः -या -यं, पक्षिदूषकः -का -कं,
पतितः -ता -तं, लोकवासः &c., प्रत्यक्षः आ -वं, त्रासः -त्या, जुक्तिः
-ता.—(Of a degraded or low caste or class) बाह्यालः -हो,
बह्यालः -हो, अपसदः, विषयः -यो -यै, नीचः -चा -चं, निहीनः -ना
-नं, नीचजातिः -ति- -ति, न्यजातिः &c., अन्यजातीयः -या -यं, अधम-
जातीयः &c., अधमपक्षीः &c., अधमाचारः -रा -रं, दुराचारः &c., दुर्वैतः
-ता-वं, आचारहीनः &c., आचारवर्जितः -ता-तं, पुण्यजनः, पामरः, जालः.

OUTBURST, *s.* उद्बोधः, प्रोद्बोधः. See OUTBREAK, ERUPTION.

OUTCRY, *s.* (Clamor, loud cry) कोलाहलः, उल्लासः, उत्क्रुहं, उच्चैःस्वरः,
उच्चैर्ध्वजः, संहतिः *f.*, बहुभिः कृता संहतिः, चित्कारः, चीत्कारः, कलकलः,
गुगलः; 'popular outcry,' लोकापवादः, मनापवादः, लोकरवः,
जनरवः, जनरावः.—(Cry of pain) आर्त्तनादः.

To OUTDO, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति
-रितुं), अतिशी (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिरिच in pass. (-रिच्यते),
अभिभू. See To SURPASS.

OUT-DOOR, *a.* द्वारवहिःस्थः -स्था -स्थं, द्वारवहिर्भूतः -ता -तं.

OUTER, OUTERMOST, *a.* वहिःस्थः -स्था -स्थं, बाह्यः -या -यं, वहिर्भूतः -ता
-तं, वहिर्भेगः -या -यै, वहिर्वैही -वैहीनी -वैहिं (नं), वाहीकः -का -कं,
वहिर्भेगस्थः &c., वहिम् in comp.; as, 'outer part,' वहिर्भागः;
'outer door,' वहिर्द्वारं. See OUTMOST.

OUTFIT, *s.* (Equipment for a voyage, &c.) सज्जा, सम्भारः, सोप-
कारद्रव्यसम्भारः, सम्पृतिः *f.*, सामग्री -म्यं, उपकरणसामग्री, परिच्छेदः,
परिच्छेदसामग्री, सज्जाहः.—(Of a ship) नौकासज्जा.

To OUTGO, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अत्येति -तुं,
rt. ३), अतिचर् (c. 1. -चरति -रितुं), अतिक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं).

OUTGOING, *s.* (Expenditure) व्ययः, अपव्ययः, अपचयः, उपक्षयः,
विनियोगः, अपहारः; 'incomings and outgoings,' आयव्ययी *m. du.*

To OUTGROW, *v. a.* अतिवृष् (c. 1. -वर्धते -र्धितुं), अधिकं वृष्, अतिशय-
वृद्धिं कृ, अधिकवृद्धिं कृ, अधिकवर्धनं कृ.

OUT-HOUSE, *s.* बाह्यगृहं, वहिर्गृहं, वहिःस्थगृहं, उपगृहं.

OUTLANDISH, *a.* (Foreign) विदेशीयः -या -यं, वैदेशिकः -को -कं, अत्ये-
शीयः &c., विदेशजः -जा -जं, दूरदेशीयः -या -यं, परदेशीयः &c.,
दूरदेशवासी -सिनी -सि (नं), दूरवासी &c.—(Rustic, barbarous)
ग्रामीयः &c., ग्राम्यः -म्या -म्यं, असभ्यः -व्या -व्यं, अशिष्टः -हा -हं,
असज्जतः -ता -तं.

OUTLAW, *s.* अपहरावासः, न्यायरक्षणवहिःस्थः, राजरक्षणवाह्यः, धर्मव-
हिःस्थः, पापवतः.

To OUTLAW, *v. a.* धर्मद्वाराद् वहिष्कृ, धर्मोद् वहिष्कृ, न्यायद्वाराद्
वहिष्कृ, अपहरावासं -यां कृ, धर्मवासं -सां कृ.

OUTLAWED, *p. p.* धर्मद्वारवहिष्कृतः -ता -तं, न्यायरक्षणवहिष्कृतः -ता -तं,
अपहरावहिर्भूतः -ता -तं, राजरक्षणवहिर्भूतः &c.

OUTLAWRY, *s.* न्यायरक्षणवहिष्कारणं, अपहरावहिष्कारणं, राजरक्षणवहि-
ष्कारणं, धर्मवहिष्कारणं, धर्मद्वारवहिष्कारणं.

OUTLAY, *s.* व्ययः, अपव्ययः, धनव्ययः, अपचयः, उत्सर्गः, धनोत्सर्गः,
धनत्यागः, क्षयः, उपक्षयः. See EXPENDITURE.

OUTLET, *s.* द्वारं, निर्गमद्वारं, मुखं, निर्गममार्गः, निर्गमपथः, निर्गमः;
'having a hundred outlets,' शतमुखः -खा -वं.

OUTLINE, *s.* (Exterior line) बाह्यरेखा, वहिलेखा.—(Slight sketch
of a figure or subject) पाखुलेख्यं, पाखुरेखा, पाखुलेख्यमार्चं,

आलेख्यं, लघालेख्यं, बलुमार्चं, बलु *n.*, आकाशः.—(Of a picture)
चित्रारम्भः.

To OUTLINE, *v. a.* बाह्यरेखामार्चं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), पाखुलेख्यं
कृ, पाखुरेखां च्छ् (c. 10. च्छयति -यितुं).

To OUTLIVE, *v. a.* अतिजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), अधिककालं जीव्,
दीर्घतरकालं जीव्, पृ (c. 6. म्रियते, धर्तुं), म्रियमाणः -या -यै भू.

OUTLYING, *a.* वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिर्वैही -वैहीनी -वैहिं (नं).

To OUTMARCH, *v. a.* अतिया (c. 2. -याति -तुं), अतिव्रज् (c. 1. व्रजति
-जितुं), अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), शीघ्रतरयाचां कृ, अये या or यानां कृ.

OUTMOST, *a.* अतिवहिःस्थः -स्था -स्थं, अतिबाह्यः -ह्य -हं, मध्यातिदूरस्थः
&c. See OUTER.

To OUTNUMBER, *v. a.* अधिकसंख्यकः -का -कं भू or अस्, बहुतरसंख्यः
-ख्या -ख्यं भू, अधिकभू, बहुतरभू.

OUTPOST, *s.* उपरक्षणं, वहिःस्थं सैन्यस्थानं or सैनिकस्थानं.

To OUTPOUR, *v. a.* उत्सिच् (c. 6. -सिचति -सेक्तुं), उत्सृज् (c. 6. -सृजति -स्रुं).

OUTPOURING, *s.* उत्सर्कः, उत्सर्जनं, अवसर्जनं, उत्सर्गः, मोक्षणं.

To OUTRAGE, *v. a.* अभिदुद् (c. 1. -दुहति -द्रोहितुं -द्रोघुं), दुह्, पृष्
(c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रपृष्, उपद्रव् कृ, उपमर्दं कृ, साहसं कृ, प्रमप्
(c. 1. -मपति -यितुं, c. 10. -मापयति -यितुं), प्रमाप्यं कृ, पारुष्यं कृ, उपघातं
कृ, बलात्कारं कृ, न्यक्रु, अवलेपं कृ, अत्याहितं कृ, दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं).

OUTRAGE, *s.* साहसं, महासाहसं, अतिसाहसं, अभिद्रोहः, द्रोहः, प्रमापः,
धर्षः -धेयं, उपमर्दः, अत्याहितं, उपद्रवः, उपघातः, बलात्कारः, अवलेपः,
न्यक्कारः, न्यक्ररणं, उद्वेकः, उत्सर्कः, अत्ययः, अत्याचारः, उत्पातः, अतिक्रमः,
मर्यादातिक्रमः, अन्यायः.

OUTRAGED, *p. p.* धर्षितः -ता -तं, प्रधर्षितः -ता -तं, अभिद्रुध् -ग्धा -ग्यं,
प्रमापितः -ता -तं, कृतसाहसः -सा -सं, उपमर्दितः -ता -तं, कृतोपद्रवः -वा
-वं, न्यक्रुतः -ता -तं, अत्ययितः &c.

OUTRAGEOUS, *a.* अतिसाहसिकः -को -कं, अतिसाहसी -सिनी -सि (नं),
अतिसाहसकम्मा -म्मा -म्मं (नं), उग्रः -या -यं, असुगः &c., उग्रहः
-शहा -शहं, अत्याचारी &c., प्रमापी &c., राक्षसी &c., राक्षसकम्मा &c.,
राक्षसः -सो -सं, राक्षसयोग्यः -ग्या -ग्यं, दारुणः -या -यं, घोरः -रा -रं,
अतिदुः -हा -हं, अतिदुराचारः &c.

OUTRAGEOUSLY, *adv.* अतिसाहसपूर्वम्, अतिसाहसं कृत्वा, असुगं, उपद्रवपूर्वम्,
सोपद्रवं, दारुणं, अतिदारुणं, घोरं, अतिदुः, अत्याचारपूर्वम्.

OUTRAGEOUSNESS, *s.* अतिसाहसिकत्वं, असुगता, दारुणता, घोरता, अति-
दुष्टता -त्वं, राक्षसयोग्यता, उत्सिक्ता.

OUTRÉ, *a.* अतिमर्यादः -दा -दं, लोकव्यवहारविरुद्धः -द्वा -वं.

To OUTREACH, *v. a.* अतिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अतिक्रम (c. 1.
-क्रामति -क्रमितुं).

OUTRIDER, *s.* सञ्चारकः परिचरः or अनुचरः or परिधिस्थः.

OUTRIGHT, *adv.* (At once) सद्यस्, तत्काले, तत्पक्षे, सपदि, सम्पत्ति,
कटितं, अधिलक्षितं.—(Completely) भु or अति prefixed, सञ्ज्ञेतस्,
सम्यक्, असिलेन, सातुलं, साधनं.—(Plainly) सुस्पष्टं, सुस्पष्टं, अवक्तं.

To OUTROOT, *v. a.* उन्मूल् (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल्, उच्छिद्
(c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं). See To ERADICATE.

To OUTRUN, *v. a.* अतिधाव् (c. 1. -धावति -यितुं), पश्चात् तत्का पुर्वं or
अये धाव् or पूर्वम् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं).

OUTSET, *s.* आरम्भः, प्रारम्भः, प्रथमारम्भः, आगमः, उपक्रमः, प्रक्रमः,
आदिः *m.*, उपोद्घातः; 'at the very outset,' प्रथमारम्भे, आदौ,
आदिष्वेव, प्रथमदर्शनात्; 'the outset and termination,' आग-
मनिर्गमौ *m. du.*, आख्यानं.

TO OUTSHINE, v. a. अतिरुक् (c. 1. -रोषते -ति -यितुं), अधिकं प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं) or शुभ्र (c. 1. शोभते -यितुं), अधिकप्रकाशं दा, अधिकशोभां दा, अधिकतेजो दा, अधिकतेजो दा, अधिकप्रकाशं दा; 'the sun outshines the moon,' सूर्यश्च चन्द्रम् अतिरोषति तेजसा.

OUTSIDE, s. (The exterior) वहिर्भागः, बाह्यभागः, उपरिस्थभागः; 'on the outside,' वहिर्भागे, वहिस्.—(Outer side of an enclosure, &c.) वहिःप्रदेशः, वहिर्देशः.—(The utmost limit) परमावधिः *m.*, उत्तमावधिः *m.*

OUTSIDE, adv. (On the outside of) वहिस्, वहिर्भागे, अनन्तरं -रेण; 'outside the fort,' दुर्गोद् अनन्तरं or अनन्तरेण.

OUTSIDE, a. वहिस् in comp., बाह्यः -ह्य, वहिःस्थः -स्था -स्थं.

OUTSKIRT, s. उपान्तः -न्तं, पर्यन्तः -न्तं, समन्तः, चन्तः -न्तं, ग्रान्तः, सीमा, सीमाप्रदेशः, उत्सङ्गः, परिसरः, धारः; 'of a town,' नगरोपान्तं, नगरग्रान्तः, नगरपरिसरः; 'of a village,' ग्रामान्तः, उपकार्ठं, उपशत्यं; 'of a wood,' वनान्तः, वनधारः.

TO OUTSPREAD, v. a. विसृ (c. 10. -स्तारयति -यितुं), विसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृ, वितरति कृ.

OUTSPREAD, p. p. वितरतः -ता -तं, प्रवितरतः &c., विस्तारितः -ता -तं, विस्तीर्णः -र्णो -र्णं, विसृतः -ता -तं, प्रसारितः &c., विसारितः &c.

OUTSTANDING, a. अशोधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असाधितः -ता -तं.

TO OUTSTARE, v. a. अधिकाग्रगल्येन निरीक्ष्य लज्जां गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रगल्येन नम् अधिकाग्रगल्येन निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -यितुं).

TO OUTSTRETCH, v. a. प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसृ (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं).

OUTSTRETCHED, p. p. प्रसारितः -ता -तं, प्रसृतः -ता -तं, उच्छिन्नः &c., अभ्युच्छिन्नः &c.; 'with outstretched neck,' उद्धोवः -वा -वं; 'arm,' उद्धाहुः -हुः -हु, अभ्युच्छिन्नबाहुः &c.

TO OUTSTRIP, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिचर्य (c. 1. -चरति -रितुं), अतिगम्य (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अती (c. 2. अमेति -तुं, rt. इ), लङ् (c. 10. लङ्गयति -यितुं); 'outstripping the wind,' अत्यनिलः -ला -लं.

OUTSTRIPPED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं, अनन्तरितः -ता -तं.

TO OUTVIE, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अभिभू, परिभू, अतिभू.

OUTWARD, a. (External) बाह्यः -ह्य, वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिःस्थितः -ता -तं, बाह्यकः -का -कं, वहिर्भेद्यः -वा -वं, वहिर्भूतः -ता -तं, वहिर्वेत्ती -वेत्ती -न्ति (न्), वहिस् in comp.—(Visible) दृश्यः -इया -इयं, दृष्टः -ष्टा -ष्टं, आविर्भूतः -ता -तं.—(Not real) अवास्तवः -वी -वं.—(Tending out) वहिर्दिश्यः -इया -इयं.

OUTWARD, OUTWARDS, adv. वहिर्भागे प्रति, वहिस्, वहिर्दिशि, वहिर्देशे प्रति.

OUTWARDLY, adv. बाह्यतः, वहिस्, वहिरङ्गे, वहिरङ्गतः, वहिर्भागे, वहिर्भागतः.—(Not really) अवस्तुतः.

TO OUTWEIGH, v. a. अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस्, अतिभारी &c. भू, गुरुतरभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण वृष् (c. 1. वधेति -यितुं).

TO OUTWIT, v. a. अतिसत्या (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रतृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

OUTWORK, s. दुर्गवहिःस्थितं प्राकारप्राचीरादि, बाह्यपरिक्रिया.

OVAL, a. अयडाकारः -रा -रं, अयडाकृतिः -ति -ति, अयडरूपः -पा -पं.

OVAL, s. अयडाकारः, अयडाकृतिः *f.*, कथं, अधिककलक्षित्रं.

OVARIOUS, a. अयडमयः -यी -यं, अयडयुक्तः -क्ता -क्तं, अयडरूपः -पा -पं.

OVARY, s. अयडाशयः, अयडाधारः, डिडाशयः, डिडकोषः.

OVATE, OVATED, a. अयडाकृतिः -ति -ति, अयडाकारः -रा -रं.

OVEN, s. चुली -क्तिः *f.*, कनुः *m. f.*, चापाकः, उस्ता; 'baked in an oven,' कनुपक्कः -क्का -क्कं, कान्दयः -यी -वं.

OVER, prep. (Above in place, position, rank, or value) अधि, उपरि, ऊर्ध्वे prefixed; as, 'placed over,' अधिकृतः -ता -तं, अधिरोपितः -ता -तं; 'standing over,' अधिहितः -ता -तं, अधिहाता *m.* (तृ), ऊर्ध्वस्थितः &c.; 'situated over,' उपरिस्थः -स्था -स्थं; 'heaped over,' उपरिचितः -ता -तं; 'a tooth growing over another,' अधिदन्तः. When उपरि is not compounded with another word it governs the gen. c.; as, 'over all,' उपरि सर्वेषां. Sometimes उपरि is repeated; as, उपर्युपरि सर्वेषां.—(From side to side, across) expressed by various prepositions, such as अति, अधि, उत्, सम्, अभि, वि &c.; as, 'to cross over,' अतितृ, उत्तृ, समत्तृ, यन्तृ, अतिक्रम्य, समतिक्रम्य, अतिक्रम्य, संक्रम्य, अती; 'to leap over,' उत्तृ, विलङ्, अभिलङ्, उत्तृ. Sometimes expressed by पारं in comp.; as, 'to cross over a river,' नदीपारं गम्; 'crossing over,' पारगः -गा -गं.—(Denoting superiority) expressed by प्र, अधि, उत्, वि, ऊर्ध्वे &c. prefixed; as in the following words signifying pre-eminence, or 'advantage over,' प्रधानता, प्रमुखता, अधिकतं, अधिपत्यं, उत्कर्षः, उच्चतिः *f.*, विशिष्टता, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*—(Upon the whole surface or through the whole extent) expressed by परि, वि prefixed; as, 'to wander over the earth,' पृथिवीं परिभ्रम or पथेद or विभ्रम्.—(Over against) अधि, अभितम्, प्रति, अभिमुखं -लेन, सम्मुखं -लेन, प्रतिमुखं -लेन.

OVER, adv. (On the opposite side) पारे -रं; 'the boat is over the river,' पारगता नौका.—(From one to another by passing) expressed by the prepositions प्रति, नि, सम् &c., in combination with roots; as, 'to deliver over,' प्रतिपद्, निक्षिप्य, संक्रम्य.—(Above the top, running over). See OVERFLOWING. (More than the proper quantity, over and above) अधिकं, अधिकतरं, अतिक्रमं, परं, भूयस्.—(Beyond) अति prefixed.—(Remaining, left over) उद्धूतः -त्ता -तं, उद्धूतः -त्ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, उच्छिष्टः &c., अवशिष्टः &c., अनन्तरं, अनन्तरितः -ता -तं; 'a part over,' कलानन्तरं; 'that which is over,' उद्धूतं, शिष्टं, अवशिष्टं. or expressed by परि; as, 'one over,' एकावशिष्टं, एकपरि.—(Throughout) अधि prefixed, साद्यन्तं, आद्यन्तं; 'to read over,' अधिगम्, अधि, or expressed by पार; as, 'one who reads over the Vedas,' वेदपारगः; 'to get over, complete,' पार (nom. पारयति -यितुं), तीर (nom. तीरयति -यितुं), पारं गम्.—(Too much, excessively) अति or अतिशय or एकान्तं prefixed, अतिशयेन, अधिकं, अतीव, एकान्ततः.—(Over again) पुनर्य; 'over and over again,' पुनःपुनर्य, मुहुर्मुहुस्, वारं वारं.—(To be over). See TO CEASE, *v. n.*—(To give over). See TO GIVE, *v. a.*—(To turn over). See OVERTURN. For other senses of 'over,' see the verbs, &c., which follow.—(Past) वृत्तः -त्ता -तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, गतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतीतः -ता -तं.

TO OVERABOUND, v. n. अतिक्रम्य -क्ता -क्तं भू, अतिवृद्धिभू.

TO OVERACT, v. a. अतिशयेन कृ, अधिकं कृ, अत्याचर्य (c. 1. -चरति -रितुं).

TO OVERAWE, v. a. सम्भवेण उपहृन् (c. 2. -हन्ति -न्ति), बासयित्वा नियद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं) or निषिप्य (c. 1. -पेषति -पेडुं), अतिशयेन वस् (c. 10. बासयति -यितुं), आकुलीकृ, आकुलीकृ.

OVERAWED, a. सम्भवेणोपहृतः -ता -तं, सम्भवाकुलितः -ता -तं.

TO OVERBALANCE, v. a. See TO OUTWEIGH.

OVERBALANCE, *s.* अधिभारः, अतिभारः, अधिकतरभारः, सुभारः.

To OVERBEAR, *v. a.* (Bear down) निषत् (c. 10. -पातयति -यितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, यशोकृ, धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं).

OVERBEARING, *a.* धृष्टः-हा-हं, धर्षितः-ता-तं, प्रधृष्टः &c., प्रधर्षितः-ता-तं, धर्षी-विणी-वि (न्). उद्धतः-ता-तं, अवलिप्तः-ता-तं, धृष्णः-णः-णः, 'to be overbearing,' धृप् (c. 5. धृष्णोति, धर्षितुं).

OVERBOARD, *adv.* नौकावहिस, नौकोपरिहात्, नीपृष्ठतः, नीपाध्वात्, नीपाध्वात्, नौकातः, समुद्रमध्ये, मध्येममुद्रं, मध्येःशैवं.

To OVERBURDEN, *v. a.* अतिभारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), अतिभारेण षीड् (c. 10. षीडयति -यितुं), अतिभारयुक्तं-कां कृ.

OVERBURDENED, *p. p.* अतिभारो-रिणी-रि (न्), अतिभारयान्-वती-वत् (त्), अतिभारान्नानः-ना-नं, अतिभारयुक्तः-क्ता-क्तं.

To OVERCAST, *v. a.* मेघावृत्-तां कृ, मेघाच्छन्नं-क्षां कृ, मेघैः प्रच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं) or छाच्छद्, कलुषीकृ, तिमिरीकृ, सार्धं-भां कृ, समेष-यां कृ.

OVERCAST, *a.* मेघावृत्-ता-तं, मेघाच्छन्नः-क्षा-क्षं, मेघाच्छादितः-ता-तं, तमोवृत्-ता-तं, पनोपरुद्धः-द्धा-द्धं, पनारुद्धः &c., पनोपरुद्धः &c.

OVERCAUTIONS, *a.* अत्यवहितः-ता-तं, एकानावहितः &c., स्ववहितः &c.

To OVERCHARGE, *v. a.* (In an account) अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं प्राप्य (c. 10. -अप्यते-ति-यितुं). See To OVERBURDEN, OVERLOAD.

OVERCHARGE, *s.* (Asking too much) अतिमूल्यप्राप्येन, अधिकमूल्यप्राप्येन.

To OVERCLOUD, *v. a.* मेघावृत्-तां कृ. See To OVERCAST, *v. a.*

To OVERCOME, *v. a.* (Subdue) जि (c. 1. जयति-ते, जेतुं), पराजि, निजि, विजि, मजि, अभिभू, प्रभू, पराभू, यशोकृ, दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम् धृप् (c. 10. धर्षयति -यितुं), प्रधृप्, हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), पयोमृश (c. 6. -मृशति-यितुं), सलङ्कृ.—(Surmount, get the better of) अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अधिक्रम्य, अधिरुह् (c. 1. -रोहति-रोदुं), अध्यारुह्, आरुह्, अती (c. 2. अत्येति-न्तुं, rt. इ), अती, अतिशी (c. 2. -शेति-शयितुं), नृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं), पार्य (c. 10. पारयति -यितुं), अभिभू.—(Exhaust, distress) सद् (c. 10. सादयति -यितुं), अवसद्, सिद् (c. 10. सेदयति -यितुं), आकुलं (c. 10. -कुलयति -यितुं).

OVERCOME, *p. p.* (Subdued) जितः-ता-तं, पराजितः-ता-तं, विजितः-ता-तं, अभिभूतः-ता-तं, पराभूतः &c., यशोकृतः &c., यशोभूतः &c., दमितः-ता-तं, दान्तः-ना-नं.—(Distressed, agitated) आक्रान्तः-ना-नं, आन्नः-न्ना-न्नं, आतुरः-रा-रं, यस्तः-स्ता-स्तं, आकुलः-ला-लं, आकुलः-ला-लं, परिगतः-ता-तं; 'with hunger,' द्युधाक्रान्तः &c., द्युधास्तः-न्ना-न्नं, द्युधातुरः-रा-रं; 'with sorrow,' शोकास्तः &c., शोकाकुलः-ला-लं; 'with shame,' हीनितः-ता-तं, लज्जा-परिगतः-ता-तं.

OVER-COMPASSIONATE, *a.* एकाननकरुणः-णा-णं, अतिकारुणिकः-की-कं.

OVER-CONFIDENT, *s.* अतिविश्वासी-सिनी-सि (न्), एकानविश्वासी &c.

To OVERDO, *v. a.* अतिशयेन कृ, अधिकं कृ.—(Cook too much) अतिशयेन पक्व (c. 1. पचति, पक्तुं), अतिपाकं कृ, अतिपक्वं-क्तो कृ.

OVERDONE, *p. p.* (Cooked too much) अतिपक्वः-क्ता-क्तं.—(Too much wearied) अतिश्वालः-न्ना-नं, अतिश्रमास्तः-न्ना-न्नं.

To OVER-EAT, *v. a.* अतिभोजनं कृ, अत्यशनं कृ, अतिशीहितं कृ.

To OVER-ESTIMATE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं).

OVER-EXCITEMENT, *s.* अत्युत्साहः, अत्युद्योगः, अत्युत्कम्पः.

OVER-FATIGUE, *s.* अतिश्रान्तिः *f.*, अतिश्रमः, अतिश्रेशः, अतिश्रयसेदः.

To OVER-FLOW, *v. n.* (Run over the brim) उत्सेचनं कृ, उत्सेकं कृ, अतिपूर्यः-शी-शी भू, अत्यनपूर्यः-शी-शी भू, परिपूर्यः &c. भू, परि-

पूर्योभू, जलोत्सेकं कृ, जलोत्सेचनं कृ, जलामावनं कृ, उपचितः-ता-तं भू, उपचितजलः-ला-लं भू, समाप्रुतः-ता-तं भू, सम्प्रुतजलः-ला-लं भू, स्फाप् (c. 1. स्फायते-यितुं), स्फोतः-ता-तं भू, स्फोतजलः-ला-लं भू.—(Be exuberant) अतिबहुलीभू, अतिप्रचारीभू, अतिरिक्तः-क्ता-क्तं भू, उद्भिक्तः &c. भू, पुष्कलीभू, वृष् (c. 1. वर्षते-यितुं), प्रवृष्टः-द्धा-द्धं भू; 'overflows with tears,' वाव्यायते; 'their eyes overflowed with tears,' तेषां नेत्राणि समाप्रुतानि वारिणा.

To OVERFLOW, *v. n.* जलेन मु (c. 10. प्रावयति -यितुं) or आप्प्रु or परिप्रु or संप्रु, जलमुते-तां कृ, जलमावितं-तां कृ, जलामावितं-तां कृ, जलव्याप्तं-प्ता-प्तां कृ, जलमावनं कृ, जलमावनं कृ.

OVERFLOW, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, जलप्रावः-वनं, जलामावनं, जलपरिप्रवः, जलोद्वासः, जलोत्सेकः, जलपृष्टिः *f.*, जलोपः, जलप्रवृष्टिः *f.*, जलामग्नः.

OVERFLOWED, *p. p.* जलप्रावितः-ता-तं, जलामावितः &c., आप्रावितः &c., जलमुतः-ता-तं, जलपरिमुतः &c., आप्रुतः &c., परिमुतः &c., जलव्याप्तः-प्ता-प्तां, व्याप्तः &c.; 'is overflowed,' प्राव्यते.

OVERFLOWING, *part. or a.* (So full as to run over) उत्सेचनकारी-रिणी-रि (न्), उत्सिच्यमानः-ना-नं, उत्सिक्तः-क्ता-क्तं, अतिपूर्यः-शी-शी, अत्यनपूर्यः &c., परिपूर्यः &c., पर्याकुलः-ला-लं; 'with water,' सम्प्रुतोदकः-क्ता-क्तं, सम्प्रुतजलः-ला-लं, जलोत्सिच्यमानः &c.—(Exuberant) अतिबहुलः-ला-लं, बहुलः &c., पुष्कलः-ला-लं, प्रचुरः-रा-रं, उद्भिक्तः-क्ता-क्तं, अतिरिक्तः &c., उपचितः-ता-तं; 'eyes overflowing with tears,' अक्षुसमाप्रुतानि नेत्राणि; 'having overflowing eyes,' उपप्रुताक्षः-क्षी-क्षं; 'overflowing its bounds,' उडेलः-ला-लं.

OVERFLOWING, *s.* उत्सेकः, उत्सेचनं, जलामावनं, जलोत्सेकः, प्रवृष्टिः *f.*, वृष्टिः, अतिरिक्ता, उद्भिक्ता, परिपूर्यता, अतिपूर्यता, उपचयः, अतिशय्यं, आधिक्यं, अतिबाह्व्यं; 'of a river beyond its banks,' विदारः. See OVERFLOW. 'To fill to overflowing,' मु (c. 10. प्रावयति -यितुं), परिप्रु.

To OVERGROW, *v. a. or n.* अतिवृष् (c. 1. -वर्षते-यितुं), अधिकं वृष्, अत्यनं or अतिमात्रं वृष् or रुह् (c. 1. रोहति, रोदुं) or प्ररुह्.

OVERGROWN, *p. p. or a.* अतिवर्धितः-ता-तं, कालप्ररुद्धः-दा-दं, अतिरुद्धः &c.

OVERGROWTH, *s.* अतिवृष्टिः *f.*, अतिवर्धनं, अधिकवृष्टिः, कालप्ररुद्धिः *f.*

To OVERHANG, *v. n.* वहिर्लङ्घ्य (c. 1. -लङ्घते-यितुं), प्रलङ्घ्य, अवलङ्घ्य, वहिः-प्रलङ्घ्य, वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थानुं).

OVERHASTY, *a.* अतिसाहसी-सिनी-सि (न्), एकानसाहसी &c.

To OVERHAUL, *v. a.* इतस्ततः समीक्ष्य परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-यितुं) or निरूप् (c. 10. -रूपयति-यितुं), पुनःपुनः परिवर्त्य परीक्ष्, पुनः परीक्ष्.

OVERHEAD, *adv.* मस्तकोपरि, शीषोपरि, उपरिहात्, उपरिस्थाने, ऊर्ध्वस्थाने, ऊर्ध्वं, ऊर्ध्वं, उच्चं, विहायसा.

To OVERHEAR, *v. a.* प्रत्यक्षे स्थित्वा द्वयोः संलापं श्रु (c. 5. शृणोति, श्रोतुं) or उपश्रु or आकर्ण्य (c. 10. -कर्णयति-यितुं), अकस्माद् आकर्ण्य.

OVERHEARD, *p. p.* आकर्णितः-ता-तं, अकस्माद् आकर्णितः &c., श्रुतः-ता-तं.

To OVERJOY, *v. a.* अत्यन्तं आनन्दं (c. 10. -नन्दयति-यितुं) or प्रहृष्प (c. 10. -हर्षयति-यितुं), अतिशयेन प्रहृष्प.

OVERJOY, *s.* अत्यनन्दः, परमानन्दः, परमहर्षः, परमाह्लादः.

OVERJOYED, *p. p.* परमहृष्टः-हा-हं, परमहर्षः &c., परमानन्दितः-ता-तं, परमाह्लादितः-ता-तं, हर्षोत्फुल्लः-ला-लं, हर्षोत्फुल्लः-ला-लं, रोमाञ्चितः-ता-तं, हर्षोरोमाञ्चितः-ता-तं, पुलकितः-ता-तं, हर्षोपलकितः-ता-तं, उन्नाञ्चितः-ता-तं, उन्नतितः-ता-तं, उन्नासी-सिनी-सि (न्), परमप्रीतः-ता-तं, दुष्टचित्तः-क्ता-क्तां, प्रहृष्टः &c., प्रहृष्टमनाः-ना-नः.

- (स), अतिहर्षयुक्तः-क्ता-क्ते, अतिहर्षः &c.; 'to be overjoyed,' परमम् आनन्द (c. 1. -नन्दति-न्दितुं), परमानन्दं कृ.
- OVERLAID, *p. p.* आच्छन्नः-न्ना-न्नं, पिहितः-ता-तं, पिनद्धः-द्धा-द्धं; 'with gold,' सुवर्णपत्रपिनद्धः-द्धा-द्धं.
- OVERLARGE, *a.* अतिपुहन्-हती-हत् (तृ), अतिमहान्-हती &c., अति-स्थूलः-ल्ला-ल्लं, अतिविपुलः &c., एकानस्थूलः &c., अतिरिक्तः-क्ता-क्ते.
- To OVERLAY, *v. a.* (An infant) श्यास्तरणभारेण षोडशित्वा शिशुप्राण-यातं कृ.—(Cover, spread over) छद् (c. 10. छादयति-यितुं), आच्छद्, पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं), अपिधा.—(Oppress with too great a weight) अतिभारेण षोड् (c. 10. षोडयति-यितुं).
- To OVERLEAP, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं), उलङ्, विलङ्, लङ्गं कृ, उल्यु (c. 1. -ज्वते-ज्येतुं).
- OVERLENIENT, *a.* अतिमृदुः-दृ-द्धी-दृ, एकानमृदुः &c.
- To OVERLOAD, *v. a.* अतिभारं न्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं) or आरुह्य in causs. (-रोपयति-यितुं), अतिभाराक्रान्तं-न्तां कृ, अत्यन्तं or अति-शयेन पृ (c. 10. पूरयति-यितुं), अतिपूर्णे-णौ कृ.
- OVERLOADED, *p. p.* अतिभाराक्रान्तः-न्ता-न्नं, अतिभाराक्ते-क्ते-क्ते, अति-भारी-रिणी-रि (नृ), अतिपूर्णे-णौ-णै, अतिपूरितः &c. See OVERBURDENED.
- OVERLOADING, *s.* अतिभारन्यासः, अतिभारारोपणं, आक्रमः-मणं.
- To OVERLOOK, *v. a.* (View from a high place) उन्नतस्थानाद् अवलोक्य (c. 10. -लोकयति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं) or निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं) or अवेष्य or अभिवीक्ष्य.—(Superintend, preside over) अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, कार्यणि अवेष्य, अप्यक्षः-क्षा-क्षं भू.—(Let pass, excuse) उपेष्य, अवसृज्य (c. 6. -सृजति-सृष्टुं), मुच्य (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं), क्षन् (c. 1. क्षनते-ति, क्षन्तुं), दोषाच्छादनं कृ, दोषक्षालनं कृ, उपेक्षां कृ, उपेक्ष्य कृ.
- OVERLOOKED, *p. p.* (Viewed from above) उन्नतस्थानाद् or उन्नतप्रदे-शाद् अवलोकितः-ता-तं.—(Superintended) अधिष्ठितः-ता-तं, अवेषितः-ता-तं.—(Passed over, excused) उपेषितः-ता-तं, अवसृष्टः-ष्टा-ष्टं.
- OVERLOOKER, *s.* अवेषिता *m.* (नृ), अप्यक्षः, उपद्रुहा *m.* (वृ), कार्यद्रुहा.
- OVERMUCH, *a.* अति or अतिशय prefixed, अधिकः-क्ता-क्ते, अत्यन्तः-न्ता-न्नं, एकान्तः-न्ता-न्नं, अतिमात्रः-न्ना-न्नं, अतिमन्योदः-दा-दं, अतिरिक्तः-क्ता-क्ते.
- OVERMUCH, *s.* अतिबाहुल्यं, आधिक्यं, अधिकता, अतिरिक्तता, एकान्तत्वं.
- OVERMUCH, *adv.* अति prefixed, अतिशयेन, अत्यन्तं, अतिमन्योदं, एकान्ततः.
- OVER-OFFICIOUS, *a.* असुपचारो-रिणी-रि (नृ), असुपकारी &c., असु-पचारः &c.
- To OVERPASS, *v. a.* अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अतिचर् (c. 1. -चरति-रितुं).
- OVERPAST, *p. p.* अतिक्रान्तः-न्ता-न्नं, अतीतः-ता-तं, गतः-ता-तं.
- To OVERPAY, *v. 2.* अतिमूल्यं or अधिकमूल्यं दा (c. 3. ददाति, दातुं).
- OVERPLUS, *s.* उद्धर्षः, उद्धर्षं, अवशिष्टं, उद्धर्षं, शिष्टं, परभागः.
- To OVERPOWER, *v. a.* अभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयते-ज्येतुं), निर्जि, हन् (c. 10. हनयति-यितुं), प्रदन्, आक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), पराक्रम्य, पञ्चीकृ. See To OVERCOME.
- OVERPOWERED, *p. p.* पराजितः-ता-तं, आक्रान्तः-न्ता-न्नं. See OVERCOME.
- To OVERRATE, OVERPRIZE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन नम्य (c. 4. नम्यते, नम्युं, c. 10. मानयति-यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ.

- To OVERREACH, *v. a.* अतिसन्धा (c. 3. -दधाति-धातुं), अभिसन्धा, प्रलभ्य (c. 1. -लभते-लभ्युं), विप्रलभ्य. प्रभू (c. 10. -तारयति-यितुं).
- OVERREACHED, *p. p.* अतिसंहितः-ता-तं, प्रलभ्यः-न्ना-न्नं, प्रतारितः-ता-तं.
- OVERREACHING, *s.* अतिसन्धानं, अतिसन्धिः *m.*, प्रलभ्यः, प्रतारणं-न्ना.
- OVERRIPE, *a.* अतिपक्वः-क्ता-क्ते, कालप्रवृद्धः-द्धा-द्धं, विनाशोन्मुखः &c.
- To OVERRULE, *v. a.* अधिपू, प्रभू, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं), विनियम्य (c. 1. -यच्छति-यन्तुं), नियम्य, सन्नियम्य, संयम्य, यम्य, शास्य (c. 2. शास्ति, शासितुं), अनुशास्य, अधिकारं कृ.
- OVERRULER, *s.* अधिकारी *m.* (नृ), अधिष्ठाता *m.* (नृ), प्रभू *m.*, अनुशासता.
- To OVERRUN, *v. a.* आक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अधिक्रम्य, उपद्रु (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), उपद्रव्यं कृ, उपप्रव्यं कृ.
- OVERRUN, *p. p.* आक्रान्तः-न्ता-न्नं, आक्रमितः-ता-तं, उपद्रुतः-ता-तं उपप्रुतः &c., आकोर्यः-र्यौ-र्यै, आस्तोर्यः &c., व्याप्तः-न्ना-न्नं.
- To OVERSEE, *v. a.* उपद्रुष्य (c. 1. -पश्यति-द्रुष्टुं), अवेष्य (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), कार्यवेक्षणं कृ, कार्यदर्शनं कृ, कार्यवेक्षणं कृ, अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति-ष्ठातुं).
- OVERSEER, *s.* अप्यक्षः, उपद्रुहा *m.* (वृ), अवेषिता *m.* (नृ), कार्यवेक्षिता *m.*, अधिष्ठाता *m.*, अधिकार्थिकः, कार्यद्रुहा *m.*, कार्यधीशः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः; of a village, 'स्यायुक्तः'.
- To OVERTSET, *v. a.* पर्यस्य (c. 4. -अस्यति-असितुं), परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति-यितुं), आधिष्य (c. 10. -क्षेपयति-यितुं), निपत् (c. 10. -पातयति-यितुं), अधः कृ.
- To OVERTSET, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं). See To UPSET.
- To OVERSHADOW, *v. a.* छायाय छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or प्रछद् छायां कृ, छायावृत्तं-तां कृ, वितानीकृ.
- OVERSHADOWED, *p. p.* छायावृत्तः-ता-तं, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः-न्ना-न्नं.
- To OVERSHOOT, *v. a.* लक्ष्यम् अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं) or ला (c. 10. लङ्गयति-यितुं) or उलङ्ग्य, लक्ष्यातिक्रमं कृ, लक्ष्योद्धरणं कृ, लक्ष्यातिक्षेपं कृ.
- OVERSIGHT, *s.* (Error) दृष्टिदोषः, भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, प्रमादः.
- To OVERSLEEP, *v. a.* अतिशयेन or अतिदीर्घं or सुदीर्घं स्वप् (c. 2. स्वपि ति, स्वप्नुं), अतिनिद्रां कृ, अतिस्वापं कृ.
- To OVERSPREAD, *v. a.* आक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), आच्छद् (c. 10. -छादयति-यितुं), आवृ (c. 5. -वृणोति-वरितुं-रीतुं), समाप्य, अवतन् (c. 5. -तनोति-नितुं), वितन्, वितानीकृ, अवकृ (c. 6. -किरति-किरितुं), समवकृ, आकृ, पृ (c. 10. पूरयति-यितुं).
- OVERSPREAD, *p. p.* आक्रान्तः-न्ता-न्नं, समक्रान्तः &c., आच्छादितः-ता-तं, आच्छन्नः-न्ना-न्नं, प्रच्छादितः &c., आवृत्तः-ता-तं, आकीर्य-र्यौ-र्यै, आस्तोर्यः &c., व्याप्तः-न्ना-न्नं, संवीतः &c., परिवीतः &c. पूरितः &c., गाहितः &c., भ्रितः &c., वितानीकृतः &c., पूर्णः-णौ-णै.
- To OVERSTATE, *v. a.* अतिशयेन or बागाधिष्येन वद् (c. 1. वदति-दितुं), अत्युक्तिं कृ, अतिशयोक्तिं कृ.
- To OVERSTEP, *v. a.* अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं), उलङ्ग्य, विलङ्ग्य, अभिलङ्ग्य.
- OVERSTOCK, *s.* अतिसन्धयः, अधिकसन्धयः, अतिसम्भारः, अतिसङ्ग्रहः.
- To OVERSTOCK, *v. a.* अतिशयेन सम्भू (c. 1. -भरति-भर्युं) or उपकृष्य (c. 10. -कस्ययति-यितुं) or पू (c. 10. पूरयति-यितुं), अतिसम्भारं कृ, अतिसन्धयं कृ, अधिकसम्भारं कृ, अतिपूर्णिं कृ, अधिकपूर्णिं कृ.
- OVERSTOCKED, *p. p.* अतिसम्भृतः-ता-तं, अतिपूरितः-ता-तं, अतिपूर्णे-णौ-णै.
- To OVERSTRAIN, *v. n.* अतिप्रयत्नं कृ, अतिप्रयत्नं कृ, अतिशयेन यत् (c. 1. यतते-तितुं).

OVERT, *a.* प्रकाशः -शा -शः, स्पष्टः -हा -हः, व्यक्तः -क्रा -कः, विस्पष्टः -हा -हः, अभिव्यक्तः &c., विपुतः -ता -तः, प्रकटः -टा -टः, अगूढः -डा -डः, आविर्भूतः &c., प्रत्यक्षः -द्या -द्यः.

To OVERTAKE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, यहीतुं), प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्), सम्प्राप्, धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), ग्रस् (c. 1. ग्रसते -सितुं), आक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), पश्चाद्भावन् or पश्चाद् अनुभावात् आक्रम् or आक्रमणं कृ. — (Come upon unexpectedly) अकस्माद् आसद् (c. 10. -सादयति -यितुं) or प्राप्.

OVERTAKEN, *p. p.* प्राप्तः -ता -तः, सम्प्राप्तः -ता -तः, ग्रस्तः -स्ता -स्तः, धृतः -ता -तः, गृहीतः -ता -तः, आक्रान्तः -ता -तः, आक्रमितः -ता -तः. — (Come upon suddenly) अकस्माद् आसादितः -ता -तः.

To OVERTAKE, OVERTAX, *v. a.* अतिभारं न्यम् (c. 4. -अस्यति -असितुं) or अ्चु in caus. (अवैयति -यितुं), अधिभारं न्यम्.

To OVERTHROW, *p. a.* (Defeat) पराजि (c. 1. -जयते -जेतुं), विनि, निर्नि, जि, पराहन् (c. 2. -हति -न्तुं), अभिभू, पराभू, परास् (c. 4. -अस्यति -असितुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं), प्रदम्, पयोमृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), वशीकृ. — (Turn upside down, upset, subvert) पयैस्, पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), आक्षिप् (c. 10. क्षेपयति -यितुं), परिपृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), संक्षुभ् (c. 10. -क्षोभयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्. — (Destroy, &c.) See OVERTURN.

OVERTHROW, *a.* (Defeat) पराजयः, अपजयः, जयः पराभवः, अभिभवः, अभिभूतिः *f.*, परिभवः. — (Ruin, destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, विध्वंसः, प्रध्वंसः, उच्छेदः, समुच्छेदः, सादः -दनं घातः, विघातः, भङ्गः, भेदः, व्यसनः, 'of an army,' बलव्यसनं. — (Upsetting, subverting) पयोसः, पयैसनं, परिवर्त्तनं, पातनं, निपातनं.

OVERTHROWN, *p. p.* पराजितः -ता -तः, जितः &c., पराभूतः &c., अभिभूतः &c., परातः &c., परास्तः -स्ता -स्तः, उपास्तः &c., नष्टः -हा -हः, नाशितः -ता -तः, विनाशितः &c., हतः &c., भग्नः -ग्ना -ग्नः, पातितः -ता -तः, निपातितः &c., ध्वंसितः &c., ज्ञातव्यसनः -ता -तः.

OVERTLY, *adv.* प्रकाशं, स्पष्टं, विस्पष्टं, व्यक्तं, प्रकटं, आविस्, प्रादुस्, अगूढं, प्रत्यक्षं -द्यतम्.

OVERTURE, *s.* (Opening) विपुतिः *f.*, विवरणं, प्रकाशः -शनं. — (Proposal) उपन्यासः, निवेदनं, प्रसङ्गः, अभिधानं; 'secret overture,' उपजयः -जापः. — (Musical or dramatic prelude) पूर्वैरङ्गः, प्रस्तावना, प्रकरणं, उपोद्धानः, नान्दी; 'player or speaker of it,' नान्दीवादी, नान्दीकरः.

To OVERTURN, *v. a.* परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), परिपृत्, अपवृत्, पयैस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), पराक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), आक्षिप् (c. 10. -क्षेपयति -यितुं), पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्, उत्सद् (c. 10. सादयति -यितुं), संक्षुभ् (c. 10. -क्षोभयति -यितुं), अशोभनीकृ, अशोभनीकृ, अशः कृ, मुञ्जीकृ. — (Destroy, &c.) नञ् (c. 10. नाशयति -यितुं), विनश्, प्रणश्, ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, उच्छिद् (c. 7. -क्षिपति -क्षेपुं), हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), c. 10. पातयति -यितुं), सद्.

OVERTURN, *s.* पयोसः, पयैसनं, परिवर्त्तनं, परावर्त्तनं, पातनं, निपातनं, उत्सादनं, क्षोभः, संक्षोभः, ध्वंसः, ध्वंसनं, प्रध्वंसः. See OVERTHROW.

OVERTURNED, *p. p.* पयैस्तः -स्ता -स्तः, पराक्षिप्तः -ता -तः, परावर्त्तितः -ता -तः, परिवर्त्तितः &c., परावृत्तः -ता -तः, अपवृत्तः &c., पातितः &c., निपातितः &c., उत्सादितः &c., संक्षोभितः &c., अशःकृतः &c., ध्वंसितः &c. See OVERTHROWN.

OVERTURNING, *s.* परावर्त्तनं, परिवर्त्तनं, पयैसनं, उत्सादनं. See OVERTURN.

To OVERVALUE, *v. a.* अधिकं or अतिशयेन मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं), अधिकमूल्यं or अतिमूल्यं कृ or स्या in caus. (स्थापयति -यितुं).

OVERWEENING, *a.* अत्यभिमानो -निनी -नि (न्), अतिमानो &c., अत्यहङ्कारी &c., अत्यहंयुः -युः -युः, अत्यहंशी &c.

OVERWEENINGLY, *adv.* अत्यभिमानेन, अत्यहङ्कारेण, अत्यभिमानपूर्वकं.

OVERWEIGHT, *s.* अतिभारः, अधिभारः, भाराधिक्यं, अतिशयभारः.

To OVERWHELM, *v. a.* (Crush, beat down) अवमृद् (c. 9. -मृशति -मर्दितुं), प्रमृद्, सामृद्, अवपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), निपत्, पुप् (c. 10. पोषयति -यितुं), निष्पिप् (c. 7. -पिनहि -पेष्टुं), सम्पिप्, विनिष्पिप्. — (Overspread) आसद् (c. 10. आदयति -यितुं), समासद्, आवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं -रोतुं), समान्, आक्रम् (c. 1. क्रामति -क्रामितुं), अवकृ (c. 6. -कुरति -कुरितुं -रोतुं), समवकृ, अवाकृ; 'he overwhelms them with arrows,' तान् अवाकुरति शूरिः. — (Immerge, submerge) मञ्ज् (c. 10. मञ्जयति -यितुं), निमञ्ज्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), समाप् (c. 10. -प्रापयति -यितुं, c. 1. -प्रापते), समभिप्, अभिप्, परिप्, अभिपरिप्, उपप्, विप्, समाप्सुतं -तां कृ, परिप्सुतं -तां कृ, समभिप्सुतं &c. कृ. मग्नं -ग्नां कृ.

OVERWHELMED, *p. p.* मर्दितः -ता -तः, अवमर्दितः &c., अवपातितः &c., सम्पिष्टः -हा -हः, आच्छन्नः -चा -चं, आच्छादितः -ता -तः, आवृतः -ता -तः, आक्रान्तः -ता -तः, समाक्रान्तः &c., आकाशीः -शी -शै, मग्नः -ग्ना -ग्नः, निमग्नः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः &c., अभिमुतः &c., अभिपरिमुतः &c., समभिमुतः &c., उपमुतः &c., परिमुतः &c., समाप्सुतः &c., सम्भुतः &c., उपद्रुतः &c., ग्रस्तः -स्ता -स्तः, परिगतः &c., आकुलः -ला -लः; 'with care,' चिन्तामग्नः &c., चिन्ताकुलः &c.; 'with shame,' ह्रीपरितः &c.

OVERWHELMING, *part. or a.* अवमर्दी -दिनी -दि (न्), उपग्रवी &c., विप्रवकारी &c., उपप्रवकारकः -का -कः.

OVERWISE, *a.* अतिप्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञः, अतिज्ञानी -निनी -नि (न्), एकानप्राज्ञः &c., अतिपण्डितः -ता -तः, पण्डितमन्यः -न्या -न्यः.

To OVERWORK, *v. a.* अतिशयेन or एकान्तः or अधिकम् आयास् (c. 10. -यासयति -यितुं), अत्यायामं or अतिश्रमं कृ or दा.

OVERWORK, *s.* अत्यायामः, अतिश्रमः, एकान्तश्रमः, अतिश्रमः.

OVERWORKED, *p. p.* अत्यायासितः -ता -तः, अतिश्रुतः &c., अतिश्रुतः -हा -हं.

OVERWROUGHT, *a.* अतिस्मृतः -ता -तः, अतिपरिष्कृतः &c., अतिश्रुतः -हा -हं.

OVERZEALOUS, *a.* अत्युत्कः -का -कः, अत्यासक्तः -क्ता -कः, अतिव्यसः -या -यः, अत्युत्तमः -मा -मः, अतिचक्षुः -क्षा -क्षः, अत्युत्कण्ठितः &c.

OVIFORM, *a.* अण्डाकारः -रा -रः, अण्डाकृतिः -ति -ति, अण्डरूपः -पा -पः.

OVIPAROUS, *a.* अण्डनः -जा -जः, अण्डजनकः -का -कः, अण्डप्रजः -जा -जः, अण्डप्रसूः -सूः -सुः, अण्डोत्पादकः -का -कः, द्विजः -जा -जः, द्विजन्मा -न्मा -न्म (न्), द्विजातिः -ति -ति, अयोनिजः &c.; 'any oviparous animal,' द्विजः, द्विजातिः &c.

To OWE, *v. a.* (Owe money) धृ (c. 10. धारयति -यितुं) with acc. and dat.; as, 'he owes a hundred pieces of money to Devadatta,' देवदत्ताय शतं मुद्रा धारयति; 'he repaid me the money which he owed me,' भारयन् मयं वसूनि प्राप्यकृतः. — (Be indebted) सूयो -गिनी -णिभू, सूयवान् -वती -वद् भू, सूयवद् -वद् -वद् भू, सूयं कृ. — (Be obliged) अनुगृहीतः -ता -तः भू; 'I owe you many thanks for your advice,' अनुगृहीतोऽस्मि तवोपदेशेन. The sense of 'owe' may be expressed by the fut. pass.

part.; as, 'I owe him money,' मया तस्मै धनं प्रतिदेयं or प्रति-
दातव्यं, or by changing the construction of the sentence
thus, 'I owe my deliverance to you,' भवान् मम रक्षाकारणम्
इति ज्ञातव्यं. See the next word.

OWING, *part.* (Due) देयः -या -यं, प्रतिदेयः -या -यं, दातव्यः -व्या -यं,
प्रतिदातव्यः &c., दानीयः -या -यं, शोधनीयः -या -यं.—(Following
as effect and cause) प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, जनितः -ता -तं, उत्पादितः
&c., उद्भवः -वा -वं, प्रभवः &c., कारणभूतः -ता -तं; 'my delive-
rance is owing to you,' भवान् मम रक्षाकारणं or मम रक्षणं
भवत्प्रयुक्तं.—(Imputable) आरोपणीयः -या -यं, अघारोपणीयः -या -यं,
सञ्चयनीयः &c.

OWL, *s.* उलूकः, उलूकः, पेशकः, कौशिकः, वायसारतिः *m.*, दिवान्यः,
दिवाभीतः, निशादः, निशाचरः, नक्तचरः, निशादशी *m.* (नं), नक्तचारी *m.*
(नं), रजनीचरः, काकभीरुः *m.*, कायरुहः, धूकः, वक्रनासिकः, रक्तनासिकः.

OWL-LIGHT, *s.* ईषत्प्रकाशः, मन्दप्रकाशः, मन्दप्रभा, निशादिः *m.*

OWN, *a.* स्वः स्वा स्वं, आत्म in comp., स्व in comp., स्वकीयः -या -यं,
आत्मीयः -या -यं, स्वीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निजः -जा -जं, नैजः
-जी -जं प्रातिस्विकः -की -कं, आत्मसञ्चयी -न्धीनी -न्धि (नं), आत्मा-
धीनः -ना -नं, आत्मभूतः -ता -तं; 'my own,' मदीयः -या -यं; 'thy
own,' त्वदीयः -या -यं; 'our own,' अस्मदीयः -या -यं; 'of one's
own self or own accord,' स्वयं.—(Belonging to no other)
अनन्यसञ्चयी &c., अनन्यस्वामिकः -का -कं, अनन्याधीनः -ना -नं,
अनन्यवक्त्री &c. Compounds with स्व and आत्म, are most
frequent to express 'own,' as applicable to the first,
second, or third person; thus, 'one's own act,' स्वकर्म *n.*
(नं), आत्मकर्म, स्वयङ्कृतं; 'one's own son,' स्वपुत्रः, आत्मजनः, स्वजः;
'own nature,' स्वभावः; 'own fancy,' स्वचिन्तस् *n.*; 'own duty,'
स्वधर्मः; 'own country,' स्वदेशः; 'own caste or tribe,'
स्वजातिः *f.*; 'own family,' स्वकुलं; 'own advantage,' स्वार्थः,
आत्महितं; 'for one's own sake,' आत्मार्थे -र्थे; 'one's own wife,'
स्वकीया, स्वीया, स्वभार्या; 'to make one's own,' आत्मसात्.

To own, *v. a.* (Have the legal right to) अधिकारी -रिणी -रि भू
or चस्, स्वामी &c. भू, ईश्वरः -रा -री -रं भू; 'to own land,' क्षेत्राधि-
कारी &c. भू, क्षेत्रस्वामी &c. भू; or expressed by the use of
चस् or भू with the gen. c., or with मदीयः -या -यं, आत्मीयः
-या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्माधीनः -ना -नं, स्वाधीनः &c.; as,
'I own that land,' तद् क्षेत्रं मदीयम् अस्ति or आत्माधीनम् or मम
भवति; 'the king owns this money,' एतद् धनं राजाधीनम् अस्ति.
See TO BELONG. (Acknowledge to belong to one's self,
claim to one's self) स्वीकृ, आत्मसात्, स्वीयमिति वद् (c. 1. वदति
-दितुं), मनेति वद्, स्वत्वं अभिमान्, स्वत्वं हा (c. 10. ज्ञापयति -यितुं), c. 9.
जानाति or अभिज्ञा or बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), स्वकीयं -यं कृ,
आत्मीयं -यं कृ.—(Confess, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, उरीकृ,
अनुग्रह (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), ग्रह्, अभिमान् (c. 4. मन्यते -मनुं),
अभिज्ञा (c. 9. जानाति -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा, प्रत्यभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुभाष
(c. 1. भाषते -यितुं), स्वीकारं कृ.

OWNED, *p. p.* (Confessed, acknowledged) स्वीकृतः -ता -तं, अङ्गी-
कृतः &c., अभिज्ञातः -ता -तं, प्रतिज्ञातः &c.—(The legal right
vested in) स्वत्वविशिष्टः -ज्ञा -ज्ञं; 'owned by me,' मत्स्वत्वविशिष्टः &c.

OWNER, *s.* अधिकारी *m.* -रिणी *f.* (नं), स्वामी *m.* -मिनी *f.* (नं), ईश्वरः
-रा -री, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधिभूः *m.*, अधिपः, ईक्षिता *m.* (नं),
565

नेता *m.* (नं), नायकः, परिपृढः, भरखः; 'of cattle,' गवोचरः; 'of
land,' क्षेत्राधिकारी *m.*

OWNERSHIP, *s.* स्वाम्यं, स्वामित्वं, स्वत्वं, अधिकाः -रिता -त्वं, प्रभुत्वं -ता,
रेण्यत्वं, नायकत्वं.

OWNING, *s.* (Confession) स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं.

Ox, *s.* (Male of the bovine genus) गोः *m.* (गो), वृषभः, वृषः, सृषभः,
बलीवहः, उक्षा *m.* (नं), वहतः -तिः -तुः *m.*, ककुष्मन् *m.* (नं), अन-
डान् *m.* (इह), शङ्करः, शाङ्करः, धाकः, वितनः; 'stupid as an ox,'
गोमूढः; 'relating to an ox,' औषः -क्षी -क्षं.—(Draft ox) शङ्कः.

Oxen, *pl.* गावः *m. pl.*; 'herd of oxen,' गोकुलं, गोवृन्दं, औषकं,
गोसमूहः, पशुगणः, गव्या, गोत्रा, पाशवं, उरुणां संहतिः *f.*, गवां व्रजः;
'yoke of oxen,' गोपुगं, गोगोपुगं; 'property in oxen,' गोचनं;
'carriage drawn by oxen,' गोयानं.

Ox-fly, *s.* गोमक्षिका, गोमशकः.

Oxyd, oxide, *s.* रीतिः *f.*; 'of iron,' सारं; 'of mercury,' रसभस्म *n.* (नं).

To oxydate, oxydize, *v. a.* जारणं कृ, साधनं कृ, भस्मीकृ, आतचनं
कृ, प्रतीवापं कृ; 'oxydized iron,' सारणं.

Oxydation, *s.* जारणं, साधनं, आतचनं, प्रतीवापः, भस्मीकरणं.

Oxygen, *s.* The word used in modern treatises is अक्सीजनः.

Oyez, oyes, शृणुत शृणुत आस्थाः.

Oyster, *s.* शुक्रिः *f.*, शुक्रिका, तोयशुक्रिका, पटोलकः, पुष्टिका, मुक्तास्मेटः,
मुक्तागारः, मुक्ताग्रसूः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्रिपुटं, शुक्रिपेशी.

Oyster-woman, oyster-wench, *s.* शुक्रिविक्रयिणी, शुक्रिविक्रेणी.

P.

PABULAR, PABULOUS, *a.* पौष्टिकः -की -कं, पोषकः -का -कं, पुष्टिकरः &c.
PABULUM, *s.* भोजनं, साहारः, भोज्यं, भक्ष्यं, पौष्टिकं. See Food.

Pace, *s.* (A step) पदपातः, पादपातः, पदक्रमः, पदव्यासः, पादव्यासः,
पदविधेयः, पादविधेयः, पदनियेयः, पदक्रमः, पदं, क्रमः.—(Gait) गतिः,
गमनं, चारः, चरणं, चलनं, चयनं.—(Of horses) धारः -रा, चारः,
वारकः पदविधेयः, चयनं; 'a horse with a good pace,' सुस्वायनः,
सुस्वचारः. A horse's paces are, 'walk,' आस्कीन्दतं; 'trot,'
धौरितकः; 'sidling,' रेचितं; 'gallop,' वलितं; 'vaulting,' झुतं.
—(Of an elephant) गमनक्रमः.—(Degree of celerity) क्रमः,
पदक्रमः, गतिवेगः; 'a quick pace,' द्रुतपदं; 'at a good pace,'
चित्रपदक्रमः; 'going at a quick pace,' द्रुतगामी -मिनी -मि (नं),
द्रुतक्रमः -मा -मं, अचलितक्रमः &c.

To pace, *v. n.* क्रम् (c. 1. क्रानति, c. 4. क्राम्यति, क्रमिषुं), क्रमे क्रमे चल
(c. 1. चलति -लितुं) or व्रज् (c. 1. व्रजति -जितुं) or चर् (c. 1. चरति
-रितुं) or गम् (c. 1. गम्यति, गन्तुं) or पदव्यासं कृ; 'to pace up
and down,' इतस्ततः क्रम् or चल् or भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषुं),
परिक्रमे कृ; 'pacing to and fro,' चक्रुस्वयावः -या -यं.

To pace, *v. a.* पदव्यासेन वा (c. 2. नाति -तुं, c. 10. नापयति -यितुं).

PACED, *a.* (Having a particular gait) गति in comp., गतिक in
comp.; as, 'slow-paced,' मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगतिकः -का -कं.

PACIFIC, PACIFICATORY, *a.* झनकः -का -कं, शान्तिकः -की -कं, शान्ती
-मिनी -मि (नं), झनकारी &c., झनकारकः -का -कं, उपझनकः &c.,
प्रझनकः &c., शान्तिकारः -रा -रं, शांतात्मकः &c., शान्तिपचारकः &c.,
शान्तिपायकः &c.

PACIFICATION, *s.* झननं, प्रझननं, उपझननं, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
प्रशान्तिः *f.*, शान्तिकरणं, शान्त्यनं -ना, शान्ति *n.* (नं), शान्तिपचारः,

सानोपायः, सानोपायप्रयोगः, बलहृशानिः *f.*, विप्रहृशानिः, क्रोधशानिः, क्रोधहरणं.—(Making peace) सन्धिकरणं, ऐक्यकरणं.—(Peace made) सन्धिः *m.*

PACIFICER, PACIFIER, *s.* सन्धिकर्त्ता *m.* (कृं), शमकः. See PACIFIC.

PACIFIED, *p. p.* शान्तः -ता -न्तं, शमितः -ता -न्तं, उपशान्तः &c., प्रशान्तः &c., कृतशानिः -न्ति -न्ति, शान्तक्रोधः -धा -धं, गतक्रोधः &c.; 'to be pacified,' शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रसद् (c. 1. -सीदति -सन्तुं), तुष् (c. 4. तुष्यति, तोषुं).

To PACIFY, *v. a.* शम् (c. 10. शामयति -यितुं), प्रशम्, उपशम्, शान्त् or शान्त् (c. 10. शान्तयति -यितुं), उपशान्त्, अभिशान्त्, परिशान्त्, प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), अभिप्रसद्, साम् (c. 10. सामयति -यितुं), तुष् (c. 10. तोषयति -यितुं), मनुष्, परितुष्, सम्परितुष्.

PACK, *s.* (Bundle, bale) भासकं, भासं, भारः, कूचः, पोडलिका, पोडली, गुच्छः -च्छकः, वासनं, यरखः -खकः.—(Of hounds or dogs) ऋगणः, कुङ्कुरगणः, ऋसंघः, कुङ्कुरसमूहः, शुनोरः; 'one who keeps a pack of hounds,' ऋगणिकः.—(Number of persons) गणः, जनसमूहः, संघः, भसलं, सङ्गः.—(Heap) राशः *m.*, सङ्ग्रहः, सचयः, घृन्दं, समवायः.

To PACK, *v. a.* (Bundle up, press together) पुट् (c. 10. पुटयति -यितुं), पुटीकृ, सम्पुटीकृ, वासनीकृ, भासनीकृ, कूचीकृ, कूचं कृ, गुच्छीकृ, पोडलिकां कृ, कोशीकृ.—(In a box) भासं निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कोशे or कोषे निविश or निधा.—(Put together or unite with fraudulent design) कुकर्मसम्पादनार्थं संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or सङ्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं) or सकोकृ.—(A jury or assembly of any kind) स्वाधे-सम्पादनार्थं स्वपक्षपातिनो धर्मसमो प्रविश or स्वपक्षपातिनः सभ्यपदे or सभासदधिकारे नियुज्.—(Pack off, dismiss) प्रस्था in caus. (—स्थापयति -यितुं), छपम् (c. 10. -सारयति -यितुं).

To PACK, *v. n.* (Be pressed together, or bundled together) पुटीभू, सम्पुटीभू, वासनीभू.—(Be placed in a box) भासकस्यः -स्या -स्यं भू, कोषस्यः &c. भू.—(Depart in haste) त्वरितम् छपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं).

PACKAGE, *s.* भासकं, भासं, वासनं, यरखः -खकः, कूचः, पोडलिका.

PACK-CLOTH, *s.* वासनं, वासनपटः, वेहनं, वेहनपटः.

PACKED, *p. p.* (Bound together in a bundle) पुटीकृतः -ता -न्तं, सम्पुटीकृतः &c., कूचीकृतः &c.—(In a box) भासकस्यः -स्या -स्यं, वासनस्यः &c., भासनीकृतः &c., वासनीकृतः &c.

PACKET, *s.* (Small package) कूचः, पोडलिका, पोडली, समुद्रका.—(Ship employed in carrying despatches) पञ्चाहिनी नौः, राजपञ्चाहा नौः, लेखहारी नौका, वेगवती नौका; 'steam-packet,' वाष्पीयनीः *f.*

PACK-HORSE, *s.* स्यूरी *m.* (नृ), स्यूरी *m.*, स्यूरी *m.*, स्यूरी *m.*, पृष्यः.

PACK-SADDLE, *s.* पय्यासं, पय्येयणं, पत्यनं, पत्यानं.

PACK-THREAD, *s.* शलगृधं, लगमृधं, सनसृधं, शान्तनुः *f.*, पविचकं.

PACT, FACTION, *s.* समयः, नियमः, संविद् *f.*, उपगमः, सङ्केतः.

FACTIONAL, FACTIONOUS, *a.* सामयिकः की -कं, साङ्केतिकः -की -कं.

PACTOLUS, *s.* (A fabulous river) जसुः *m.*, जसुदी.

PAD, *s.* (An easy paced horse) सुसयनः, सुसचारः.—(Foot-pad) सारथिकगः, पादथिकगः, परिपन्थी *m.* (नृ), परिपन्थिकः.—(Bolster, cushion) उपथानं -नीयं, विहरः, निहरः, बालिशं, चास्तरणं, उपवहैः, जलिनं, षट्, पटः.—(Hair or other soft substance) लोमादि मृदुवस्तु.

To PAD, *v. a.* (Stuff or furnish with hair or other soft sub-

stance) लोमादिमृदुवस्तुना चास् (c. 5. -स्तुयति -स्तितुं -रतिं), मृदुलो-मादिना पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or युज् (c. 10. योजयति -यितुं) or समायुज्.
To PAD, *v. n.* (Travel slowly) क्रमे क्रमे or शनैः शनैर् त्रज् (c. 1. त्रनति -त्रितुं).

PADDLED, *p. p.* or *a.* मृदुलोमादिपूरितः -ता -न्तं, मृदुवस्तुपूरितः -ता -न्तं.

PADDING, *s.* मृदुलोमादि *n.*, लोमादिमृदुवस्तु *n.*, पूरणं, भरणं.

To PADDLE, *v. n.* (Beat the water with an oar) नौकादखेन जलं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं) or तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), जलक्षेपणं कृ.—(Play in the water) जले क्रीड (c. 1. क्रीडति -डितुं), जल-क्रीडां कृ.—(Finger) अङ्गुलिषेधं कृ, अङ्गुलिभ्यापारं कृ.

To PADDLE, *v. a.* (Propel by a paddle) नौकादखेन चल् (c. 10. चालयति -यितुं).

PADDLE, *s.* (Oar) नौकादखः, क्षेपणिः -खी *f.*, क्षिपणिः -खी *f.*, अरिचं, नौचालनी. See OAR.—(Blade of the oar) क्षेपणफलकं.

PADDLE-BOX, *s.* क्षेपणिकोशः, क्षेपणिकोषः, क्षेपणपाथः.

PADDLE-WHEEL, *s.* क्षेपणिकचक्रं, नौचालनचक्रं, नौचालनी.

PADDOCK, *s.* वाटी, वाटिका, वाटः -टं, वियीतः, प्राचीरपरिवृतं खेत्.

PADLOCK, *s.* तालकं, तालः -ला, तालयन्त्रं, प्रतिताली, डारकीलः.—(Clasp) कुडुपः.

To PADLOCK, *v. a.* तालकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), तालबन्धं -डां कृ.
PEAN, PEAN, *s.* जयगानं, जयशब्दः, जयध्वनिः *m.*, जयगीतं.

PAGAN, *s.* देवतापूजकः, देवतापूजकः, प्रतिमापूजकः, मूर्तिपूजकः, देवता-सेवी *m.* (नृ), असङ्गमैवसेवी *m.* (नृ), असङ्गमैवलसी *m.* See IDOLATER.

PAGAN, *a.* प्रतिमापूजकसङ्घनी -न्धनी -न्धि (नृ), मूर्तिपूजकसङ्घनी.

PAGANISM, *s.* प्रतिमापूजा, मूर्तिपूजा, देवतापूजा, देवतार्चनं -ना, मूर्तिसेवा -यनं, असङ्गमैवलधनं. See IDOLATRY, HEATHENISM.

PAGE, *s.* (Of a book) पृष्ठं, फलकः -कं, पत्रं, पत्रिका.—(Boy atten-
dant) पाश्र्वानुचरः, पाश्र्वपरिचरः, बालसेवकः, बालानुचरः.

To PAGE, *v. a.* पृष्ठान्नं कृ, पत्रान्नं कृ, पृष्ठसंख्यान्नं कृ.

PAGEANT, *s.* (Statue in show, &c.) शोभामूर्तिः *f.*, शोभाप्रतिमा.—(Show, spectacle) कौतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चमत्करणं, चाडसरं, प्रेक्षा, प्रेक्ष्यं, शोभा, यात्रा.

PAGEANT, *a.* कौतुकी -किनी -कि (नृ), चाडसरी &c., चमत्कारकः -का -कं, शोभनः -ना -न्तं, चरितशोभनः &c., यात्रिकः -त्री -कं.

PAGEANTRY, *s.* कौतुकं, चमत्कारः, चाडसरं, शोभा. See PAGEANT, *s.*

PAGINAL, *a.* पृष्ठः -ष्ठ्या -ष्ठं, पुस्तकपत्रसङ्घनी &c.

PAGODA, *s.* देवतामन्दिरं, देवताभवनं, देवतायतनं, देवमन्दिरं.

PAID, *p. p.* शोधितः -ता -न्तं, परिशोधितः &c., परिशुद्धः -द्धा -द्धं, अपाकृतः -ता -न्तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -न्तं, विगणितः -ता -न्तं, निस्तारितः -ता -न्तं, निरादिष्टः -ष्टा -ष्टं, गृहीतवेतनः -ना -न्तं.

PAIL, *s.* पात्रं, भाजनं, काष्ठपात्रं, जलपात्रं, जलभाजनं; 'for milk,' दोहनं-नी, गोदोहननी, दुग्धभासकं. See MILK-PAIL.

PAIN, *s.* दुःखं, पीडा, वेदना -न्तं, व्यापा, चापिः *f.*, तापः, सतापः, परि-तापः, बाधा, विबाधा, चात्तापा, यातना, कृष्णं, कष्टं, क्लेशः, वेदः, उद्वेगः, यत्नार्थं, दुःखं, दुःखितः, जसुसं, तोदः -दनं, रायणं, विधानकं, विराधानं, प्रसूतिर्न, आननस्यं, आमानस्यं, अमानस्यं, आभीलः; 'bodily pain as opposed to mental,' शरीरपीडा, वेदना, कृष्णं, व्याधिः *m.*; 'pain in the head,' शिरोवेदना, शिरपीडा, शिरोपिः *f.*; 'in the teeth,' दन्तवेदना; 'sharp pain,' झूलः -लं, तीव्रवेदना; 'creeping or flying pain,' वेगः; 'rheumatic pains in the bones,' अस्थिझूलः -लं; 'in the loins,' कटिवेदना; 'pains of hell,'

याम्ययातनाः 'of labor,' प्रसववेदना, गर्भवेदना,
 'of death,' प्राणान्नवेदना; 'suffering pain,' दुःखभागी
 -गिनी -गि (न्), दुःखभोगी &c., दुःखी &c.; 'accession of pain,'
 दुःखसंयोगः; 'causing pain,' पीडाकर -रा -रं, दुःखकरः &c.;
 'act of causing pain,' पीडाकर्त्तृ, पीडनं; 'freed from pain,'
 दुःखातीतः -ता -तं.—(Mental pain, disquietude) मनोदुःखं, मनः-
 पीडा, मनस्तापः, मनोव्याध्या, मानसी व्याध्या, चिह्नवेदना, चिह्नोद्वेगः,
 चाधिः *m.*—(Pains, toil, effort) यत्नः, प्रयासः, कष्टं, आयासः,
 प्रयासः, उद्योगः, उत्साहः, व्यवसायः, चेष्टा, उद्यमः, श्रमः, परिश्रमः,
 श्रेयाः, आस्था; 'to take pains,' यत् (c. 1. यतते -ति), प्रयत्,
 व्यवसो (c. 4. -स्मृति -सातु), उद्यम् (c. 1. -यज्जति -यन्तु), चेष्ट् (c. 1.
 चेष्टते -ति), विचेष्ट्, यत् (c. 1. यतते -ति), उद्योगं कृ, यत्नं कृ, उत्साहं
 कृ.—(Penalty) दण्डः, साहसं, शिष्टिः *f.*, शिष्ट्या.

To PAIN, *v. a.* पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), आपीड्, उपपीड्, दुःखं
 (c. 10. दुःखयति -यितुं), व्यष्ट् (c. 10. व्यथयति -यितुं), तप्य् (c. 10.
 तापयति -यितुं), सन्नप्य्, परितप्य्, उपतप्य्, बाष् (c. 1. बाधते -यितुं),
 उद्विज् (c. 10. वेनयति -यितुं), क्रिज् (c. 9. क्रिञ्चति, क्रेशितुं, क्रेशुं),
 चष्ट् (c. 10. चर्दयति -यितुं), दुःखं कृ or दा, पीडां कृ, व्यथां कृ.

PAINED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, दुःखितः -ता -तं, व्यथितः &c., साहसः -साह-
 सं in comp., दुःखार्हः &c., दुःखी -खिनी खि (न्), दुःखान्वितः -ता
 -तं, दुःखोपेतः &c., बाधितः -ता -तं, तापितः &c., सन्नापितः &c.,
 तप्यः -ता -तं, सन्नप्यः &c., उद्विजितः &c., क्रेशितः &c., क्रिष्टः &c.,
 चातुरः -रा -रं, चर्दितः &c., सम्भर्दितः &c., अनुभूतवेदनः -ना -नं,
 कृच्छ्रगतः &c., क्रेशी &c., कष्टी &c., कष्टः -हा -ई, चाधिमान् -मती
 -मत् (त्), दूनः -ना -नं, सव्यथः -या -यं, सवेदनः -ना -नं; 'being
 pained,' पीड्यमानः -ना -नं, तप्यमानः &c., चातप्यमानः &c., क्रिष्ट्य-
 मानः &c., धूपायितः -ता -तं; 'to be pained,' पीड् in pass.
 (पीड्यते), दुःखं (nom. दुःखायते, दुःखीयति), दुःखार्हीभू, व्यष्ट् (c. 1.
 व्यथते -यितुं), प्रथप्य्, तप्य् in pass. (तप्यते), परितप्य्, सन्नप्य्, क्रिज्
 (c. 4. क्रिञ्चते).

PAINFUL, *a.* (Causing pain) पीडाकर -रा -रं, दुःखकर -रा -रं, पीडा-
 कारकः -का -कं, पीडाजनकः -का -कं, दुःखजनकः &c., दुःखदः -दा
 -दं, दुःखप्रदः -दा -दं, दुःखावहः -हा -हं, वेदनाकारकः -का -कं, वेदना-
 जनकः &c., व्यापारकः &c., व्यपकः -का -कं, कष्टकरः &c., कष्टकारकः
 &c., कष्टावहः -हा -हं, क्रेशकरः &c., क्रेशदः &c., क्रेशावहः -हा -हं,
 क्रेशकः -का -कं, बाधकः -का -कं, उद्विजकः -का -कं, सन्नापकः -का
 -कं, दूदः -दा -दं.—(Full of pain) दुःखमयः -यी -यं, दुःखी -खिनी
 -खि (न्), क्रेशी &c., सबाधः -धा -धं, सव्यथः -या -यं, सवेदनः -ना
 -नं.—(Requiring labor or toil) कष्टसाध्यः -ध्या -ध्यं, श्रमसाध्यः
 &c., दुःसाध्यः &c., दुष्करः -रा -रं, कठिनः -ना -नं.

PAINFULLY, *adv.* (With pain) सव्यथं, सवेदनं, सबाधं, सदुःखं, सक्रेशं,
 सोद्वेगं, सकष्टं, दुःखपूर्वम्.—(With toil) श्रमेण, श्रमं, आयासेन,
 सायसं, कृच्छ्रेण, सकृच्छं.

PAINFULNESS, *s.* दुःखकारकत्वं, पीडाजनकत्वं, कष्टकारकत्वं, दुःखिता,
 सदुःखत्वं, दुःखं, सक्रेशत्वं, सोद्वेगता, कष्टं, सकष्टत्वं, सकष्टता.

PAINLESS, *a.* दुःखहीनः -ना -नं, दुःखरहितः -ता -तं, व्याधाहीनः -ना -नं,
 दुःखशून्यः -न्या -न्यं, निर्दुःखी -खिनी -खि (न्), निर्व्यथः -या -यं.

PAINS, *s. pl.* यत्नः, प्रयासः, उद्योगः, कष्टं. See PAIN.

PAINSTAKER, *s.* उद्योगी *m.* (न्), उत्साही *m.*, उद्यमी *m.*, व्यवसायी.

PAINSTAKING, *a.* कृतप्रयासः -ता -तं, कृतयत्नः &c., प्रयासवान् -वती
 -वत् (त्), यत्नशीलः -ला -लं, प्रयासशीलः -ला -लं, उद्योगशीलः &c.,

उद्यत्नशीलः &c., उद्योगी -गिनी -गि (न्), व्यवसायी &c., कृतश्रमः -मा
 -मं, प्रसितः -ता -तं. See INDUSTRIOUS.

To PAINT, *v. a.* (Draw in colors) चिष् (c. 10. चिचयति -यितुं), लिख्
 (c. 6. लिखति, लेखितुं), चालिख्, अभिलिख्.—(Cover or besmear
 with color) रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं), वर्ण् (c. 10. वर्णयति -यितुं),
 लिप् (c. 6. लिम्पति, लेप्), रञ्ज् लिप्, रञ्जनं कृ.—(Describe)
 वर्ण्, अनुवर्ण्, उपवर्ण्, संवर्ण्, वर्णनं कृ, चिलिख्.

PAINT, *s.* रङ्गः, वर्णकः -का, चित्रं, लेपः, विलेपः, रञ्जनलेपः, रञ्जनं.

PAINTED, *p. p.* चित्रितः -ता -तं, चित्रगतः -ता -तं, चित्रापितः -ता -तं,
 आलिखितः &c., अभिलिखितः &c., आलेख्यगतः &c., आलेख्यसम्पितः
 &c., वर्णितः -ता -तं, वर्णगतः &c., रञ्जितः &c., चित्रः -चा -चं;
 'painted on the surface,' चित्रतलः -ला -लं.

PAINTER, *s.* चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रलेखकः, चित्रलिक् (ल्), चित्र-
 कृत् *m.*, चित्रकः, चित्रकर्मविद् *m.*, रङ्गाजीवः -वी *m.* (न्), रञ्जकः,
 वर्णी *m.* (न्), वर्णचारकः, वर्णीटः, लेखकः, आलेखकः, आलेख्यकृत् *m.*,
 पटकारः, तौलिकः, तौलिककः; 'painter's brush,' तूतिः *f.*, तूलिका,
 ईपिका, वस्तिका.

PAINTING, *s.* (The act) चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, चित्रलिपिः *f.*, लिपिः *f.*,
 आलेखनं, लेखनं, लिखनं, चित्रकरणं, रञ्जनं, वर्णनं.—(The art or
 business) चित्रकर्म *n.* (न्), चित्रविद्या, चित्रक्रिया.—(A painting
 or picture) चित्रलेखा, चित्रं, आलेख्यं, चित्रलिखितं, चित्रगतं.—
 (Painting the body) पत्रलेखा, पत्राङ्गुलिः *f.*, पत्रावली -लिः *f.*, वर्णः.

PAIR, *s.* मिथुनं, द्वयं, द्वन्द्वं, युगं, युग्मं, युगलं, यमलं, यामलं, यमः, यमकं,
 युतकं; 'a pair of doves,' पारावतमिथुनं; 'a pair of oxen,'
 गोमिथुनं, गोयुगं; 'a pair of birds,' पक्षिणोर मिथुनं, पक्षिमिथुनं,
 पक्षिद्वयं; 'a married pair,' दम्पती *m. du.*, भाव्यापती *m. du.*,
 स्त्रीपुरुषौ. The word द्वन्द्वः is used to denote that form of
 grammatical combination which unites two or more
 words of similar or opposite signification; thus, 'hand
 and foot,' पाणिपादः; 'affection and hatred,' रागद्वेषौ *m. du.*

To PAIR, *v. n.* (Suit, fit) युज् in pass. (युज्यते), संयुज्, उपयुज्.—
 (Be joined in pairs) स्त्रीपुरुषवत् or दम्पतिवत् सङ्गम् (c. 1. -गच्छति
 -गन्तुं) or संयुज्, मैथुनार्थं सङ्गम्, मैथुनं कृ.

To PAIR, *v. a.* संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), युज्,
 संयोगं कृ, मिथुनसंयोगं कृ, मैथुनार्थं संयुज्.

PALACE, *s.* राजगृहं, राजमन्दिरं, नृपगृहं, नृपमन्दिरं, राजवेश्म *n.* (न्),
 नृपवेश्म *n.*, राजधाम *n.* (न्), नृपधाम *n.*, राजभवनं, राजसदनं, राज-
 प्रासादः, राजहर्म्यं, राजप्रसक्तिः *f.*, नृपतिवसतिः *f.*, राजशाला, राजधानी,
 प्रासादः, हर्म्यं, मन्दिरं -रा, भवनं, सौधं, चट्टालः -लिका, विमानं,
 शाला, विशिष्यं, विहर्दकः, माडिः *m.*, उपकाय्या, उपकारी -रिका;
 'palace-court,' राजसभा; 'palace-yard,' राजान्ननं.

PALAESTRAS, *s.* मङ्गभूः *f.*, मङ्गभूमिः *f.*, यक्षराट् *m.* (न्), मङ्गयात्रा.

PALANKEEN, PALANQUIN, *s.* शिपिका, डयनं, डलकं, याप्यमानं, नरयानं,
 प्रवहणं, हत्वा, शिरस्त्रा.

PALATABLE, *a.* रुचिकरः -री -रं, रुच्यः -व्या -यं, आस्वाद्यः -द्या -धं,
 स्वादुः -द्वी -दु, सुरसः -सा -सं, सरसः -सा -सं, रसिकः -का -की -कं,
 मुखप्रियः -या -यं.

PALATABLENESS, *s.* रुच्यता -त्वं, आस्वाद्यता, स्वादुता, सरसता, रसिकत्वं.

PALATAL, PALATIAL, PALATIC, *a.* (Pertaining to the palate) तालव्यः
 -व्यी -व्यं, तालसद्यव्यी &c.; 'a palatal letter,' तालव्यं.

PALATE, *s.* तालु *n.*, तालुका, काकदं -दः; 'soft palate,' शुद्धिका,

शुना, सुना, छलिजिह्वा, जघोजिह्वा. See UVULA.
 PALATIAL, *a.* राजप्रासादीयः-या-यं, प्रासादीयः &c., राजगृहयोग्यः-ग्या-ग्यं.
 राजमन्दिरयोग्यः &c.
 PALAVER, *s.* चाटूक्ति *f.* चाटुकारः, सान्त्वोक्ति *f.* मपुस्वार्थः, मिथ्योक्ति.
 TO PALAVER, *v. n.* चाटूक्ता सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), मिथ्या सान्त्व.
 PALE, *a.* पाशुः-शुः-शुः, पाशुरः-रा-रं, पाशरः-रा-रं, विपाशुरः
 &c., विवशः-शै-शै, गतवशः &c., नीरक्तः-क्ता-क्ते, रागहीनः-ना-
 नं; 'pale in color,' पाशुवशः &c.; 'having a pale face,'
 विवशवदनः-ना-नं.—(Dim, not bright) मन्दप्रभः-भा-भं, हततेजाः-
 जा-जः (स्), मन्दज्वाः-या-यं, निस्तेजाः &c., हतकानिः-निः-
 नि, न्यूनकानिः &c., न्यूनप्रभः &c., मलिनप्रभः &c., ज्ञानतेजाः &c.,
 ज्ञानकानिः &c.—(Light in color) expressed by ईशन्, चा,
 श्वेत; as, 'pale red,' ईशद्रक्तः-क्ता-क्ते, चारक्तः &c., श्वेतर्क्तः &c.;
 'pale blue,' चानोतः-ला-लं, श्वेतनीलः &c.
 PALE, *s.* (Stake) शकुः *m.*, कोलः, स्वागुः *m.*, शल्यं, शूलं.—(Inclosure,
 limit) आचरणं, वृत्तिः *f.*, वेष्टनं, आवेष्टनं, अवरोधकं, वारणं, वरणः, यलयः.
 TO PALE, *v. a.* शकुचलयने परिचु (c. 5. वृणोति-वरितुं-रीनुं) or परिबेष्ट
 (c. 1. वेष्टते-ष्टितुं) or अवरोध (c. 7. रूण्डि-रीडुं).
 PALE-EYED, *a.* पाशुनेत्रः-त्रा-त्रं, पाशुनयनः &c., न्यूनप्रभाक्षः &c.
 PALE-FACED, *a.* विवशवदनः-ना-नं, पाशुमुखः-स्त्री-स्त्रं, ज्ञानवदनः &c.
 PALENESS, *s.* पाशुता-त्वं, पाशुरता-त्वं, पाशुवर्णः, पाशुरागः, विवशता,
 वैवर्ष्यं, मुखवैवर्ष्यं, नीरक्तता, रागहीनता.—(Dimness) प्रमाहानिः *f.*,
 तेजोहानिः *f.*, न्यूनप्रभा, न्यूनकानिः *f.*
 PALETTE, *s.* See PALLET.
 PALFREY, *s.* स्त्रीलोकोपयोगयोग्यः सुदुष्टोदक.
 PALINDROME, *s.* अनुलोमविलोमश्लोकः, मुरजबन्धः.
 PALING, *s.* शकुपेक्षि *f.*, आचरणं, आचारः, वारणं-शी, कटघनं.
 PALISADE, *s.* दुर्गपरिगता सन्धर्षिकः or शकुपेक्षिः शकुचलयः, यष्टिवलयः,
 सन्धर्षवलयः, दुर्गावरोधका सन्धर्षिकः, दुर्गावरोधकं.
 PALISH, *a.* ईषत्याशुः-शुः-शुः, आषाशुः &c., आषाशुरः-रा-रं.
 PALL, *s.* (Mantle of state) राजप्रावारः, राजकीयप्रावारः.—(Cloak)
 प्रावारः, प्रच्छदपटः, आच्छादनपटः.—(For a dead body) शयाच्छादनं.
 TO PALL, *v. n.* चिरसीम्, चिरसः-सा-सं भू, अरुचिः-रा-रं भू.
 TO PALL, *v. a.* चिरसीकृ, अरुचिं or बीभत्सं जन् (c. 10. जनयति-यितुं).
 PALLADIUM, *s.* पुरदेवता, नगरदेवता.—(Defence) रक्षा-खणं.
 PALLET, *s.* (Board for mixing colors) वर्णपत्रं-बः, रङ्गपत्रं.—(Small
 bed) शय्या, सुद्रुशदा, तन्यः, सुद्रुतन्यः.
 TO PALLIATE, *v. a.* (As a fault, crime, &c.) दोषं or पापं शम् (c. 10.
 शमयति-यितुं) or उपशमं or छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद्
 or मृज् (c. 2. मर्दि-र्दि), पापशमनं कृ, दोषमार्जनं कृ, दोषछादनं कृ,
 पापापनोदनं कृ, पापाच्छादनं कृ, न्यूनकृ.
 PALLIATION, *p. p.* शमितः-ता-तं, आच्छादितः-ता-तं, न्यूनकृतः &c.
 PALLIATION, *s.* (Of a fault or crime) पापशमनं, पापशान्तिः *f.*, दोषा-
 छादनं, पापशान्तिः *f.*, पापमार्जना, दोषछादनं, दोषप्रक्षालनं, पापाप-
 नोदनं, पापापनुतिः *f.*, दोषन्यूनकरणं, उपशमः, उपशमनं, लघूकरणं,
 उपशान्तिः *f.*
 PALLIATIVE, *a.* (Extenuating) पापशमनः-ना-नं, दोषशमकः-क्ता-कं,
 दोषाच्छादकः &c.—(Mitigant) शान्तिकः-की-कं. See MITIGANT.
 PALLIATIVE, *s.* (That which extenuates) पापशमनं, दोषशमनं,
 शान्तिकं.—(That which mitigates pain) वेदनाशान्तिकं, वेदना-
 शमकं औषधं, श्लेष्म, उपशमनं.

PALLID, *a.* पाशुः-शुः-शुः, पाशुवर्णः-शै-शै, पाशुरः-रा-रं, विपाशुरः-
 रा-रं, विवशः-शै-शै &c. See PALE.
 PALLOR, *s.* पाशुता-त्वं, पाशुरता-त्वं, विवशता. See PALENESS.
 PALM, *s.* (Of the hand) तलः-लं, हस्ततलः-लं, करतलः-लं, तालः-
 लिका, प्रतलः, प्रहस्तः, प्रपाणिः *m.*, चपेटः, चपटः, चपेटिका, जलधुषः,
 'the hollowed palm,' प्रसृतः, प्रसृतिः *f.*, चुलुकः; 'the hollowed
 palms joined,' सन्नलिः *m.*; 'having the palms hollowed
 and placed one above the other in sign of reverence,'
 कृतान्नलिः-लिः-लि, कृतान्नलिपुटः-टा-टं, चक्रान्नलिः &c.—(Tree)
 तालः, नृणदुमः, दीर्घतलः *m.*, दीर्घदुः *m.*, गुच्छपत्रः, लेख्यपत्रकः,
 दूधश्रेष्ठः, दूधश्वरः, दुरारोहः; 'date-palm,' लवंगुः-री-लवंगुपत्रः;
 'cocoa-nut palm,' नारिकेलः &c. See COCOA-NUT. 'Palm-
 leaf,' तालपत्रं, तालपत्रं; 'fibres,' तालजटा, तालप्रलंबः; 'spirituous
 juice of the palm,' ताली, तालकी.
 TO PALM, *v. a.* (Conceal in the palm) करतले गुप, करतलगुपं-त्रां
 कृ, हस्ततलस्य-स्यां कृ.—(Impose by fraud) छलं (c. 10. छल-
 यति-यितुं), छलेन प्रचलोकृ, वच् (c. 10. वचयते-ति-यितुं), प्रतु &c.
 PALMA-CHRIST, *s.* (Castor-oil tree) शरदः-शरदः, उरुवृकः, उरुवृकः,
 रुचकः, रुचकः, रुचकः, रुचः *m.*, रुचकः, व्यडकः, व्यडकः, व्यडकः,
 व्यामृच्छकः, गन्धर्वहस्तकः, चसु *m.*, मयदः, जमयदः, सामयदः, वधमानः,
 पञ्चाङ्गुलः.
 PALMATE, PALMATED, *a.* हस्ततलाकारः-रा-रं, करतलाकृतिः-ति-ति.
 PALMER, *s.* तालपत्रभृत् कार्पेटिकविशेषः or यात्रिकविशेषः.
 PALMER-WORM, *s.* लोमावृतः कोटविशेषः or कुमिप्रभेदः.
 PALMIFIED, *a.* जालपादः-दा-दं, जालपाद *m. f. n.*, जालाकारपादः &c.
 PALMIST, *a.* हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं देवकपकः or शुभाशुभदर्शकः, करत-
 लरेखानिरीक्षणं भविष्यत्त्वचकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकः, हस्तरेखादि-
 निरीक्षणं भविष्यत्त्वचकः, हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं देवकपकः or शुभाशुभदर्शकः, करतले-
 रेखादिनिरीक्षणं भविष्यत्त्वचकः, हस्तरेखादिनिरीक्षणार्थं देवकपकः, सामुद्रिकः, सामुद्रिकः,
 PALMY, *a.* (Bearing or abounding with palms) तालवान्-वती
 -वत् (नृ), तालानुतः-ता-तं, तालसङ्कीर्णः-शै-शै.—(Flourishing)
 समृद्धः-डा-डं, वर्धयुः-धुः-धुः, श्रीमान्-मती &c., अधिकाङ्क्षिः-ङ्क्षि-ङ्क्षि.
 PALMYRA, *s.* (Tree) नृणदुमः, नृणराजः, आसवदुः *m.*, महोदतः. See PALM.
 PALPABILITY, PALPABLENESS, *s.* स्पृश्यता, स्पर्शनीयता, स्पर्शेन्द्रियग्राह्यता,
 स्पृशगोचरता.—(Clearness) व्यक्ता, प्रत्यक्षता.
 PALPABLE, *a.* (Perceptible by the touch) स्पृश्यः-इय-इयं,
 स्पर्शनीयः-या-यं, स्पर्शेन्द्रियग्राह्यः-क्षा-क्षं, स्पर्शगोचरः-रा-रं, स्पृशवेष्टः-
 छा-छं, स्पर्शशेषः-या-यं, त्वगिन्द्रियशेषः &c., स्पर्शभेद्यः-क्षा-क्षं.—
 (Gross, thick) स्थूलः-ला-लं, घनः-ना-नं; 'palpable dark-
 ness,' घनान्यकारः.—(Plain, clear) व्यक्तः-क्ता-क्ते, स्पष्टः-ष्टा-ष्टं,
 प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं, सुप्रामां &c.
 PALPABLY, *adv.* व्यक्तं, सुस्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टं, स्पष्टं,
 TO PALPATE, *v. n.* स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-दिनुं), प्रतिस्पन्द, परिस्पन्द,
 कम्प (c. 1. कम्पते-मितुं), विकम्प, वेप् (c. 1. वेपते-पितुं), स्फुर (c. 6.
 स्फुरति-रितुं), क्षुब्ध (c. 4. क्षुब्धति, क्षोभितुं), उज्ज्वल (c. 2. उज्ज्वलति-तुं,
 rt. ज्वल), पिड (c. 1. पेडति-रितुं); 'my heart palpates,'
 वेपते मे हृदयं.
 PALPITATING, *part.* स्पन्दमानः-ना-नं, वेपमानः-ना-नं, कम्पमानः-
 ना-नं, स्फुरितः-ता-तं, उज्ज्वली-तिनी-ति (नृ).
 PALPITATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, वेपनं, वेपणुः *m.*, कम्पः-म्पनं.

स्फुरणं, जोमः; 'of the heart,' हृदयवेपथुः, हृदयकम्पः, हृत्कम्पः.
 PALSICAL, PALSIED, *a.* पक्षाघाती -तिनी-ति (न्), पक्षबाधुप्रसूतः -स्ता-स्तं
 'कम्पबाधुप्रसूतः &c., अक्षौज्जवायुप्रसूतः &c.
 PALSEY, *s.* (Paralysis) सत्त्वः, संसत्त्वः, विहम्बः, अवहम्बः, खापः, सुतिः *f.*
 —(Hemiplegia) पक्षाघातः, पक्षबाधुः *m.*, अक्षौज्जवायुः *m.*, अक्षौज्ज,
 भङ्गः—(Shaking palsy) कम्पबाधुः *m.*, कम्पघातः.
 To PALSEY, *v. a.* सत्त्वम् or खापं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सत्त्विक, जडीक.
 PALTRINESS, *s.* तुच्छता, लघुता, लाघव, चकारता, कुसितन, सुद्रता.
 PALTRY, *a.* तुच्छः -च्छा -च्छं, लघुः -घुः -घ्नी -घु, सुद्रः -द्रा -द्रं, कुसितः
 -ता -तं, चकारः -रा -रं, सारहीनः -ना -नं, नृपप्रायः -या -यं, लघुप्रभाषः
 -वा -वं, सुलब्धः -का -कं, अपकृष्टः -हा -हं, अपथः -मा -मं, or ex-
 pressed by कु prefixed; as, 'a paltry action,' कुकर्म *n.* (न्).
 To PAMPER, *v. a.* परमाज्ञेन तृप् (c. 10. तृपयति -यितुं) or सनुष् or पृ
 (c. 10. पूरयति -यितुं) or परिप or भृ (c. 3. विभ्रति, c. 1. भरति,
 भृं) or संपृष् (c. 10. -पृषयति -यितुं) or पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं)
 or चाये (c. 10. -प्याययति -यितुं), जलनं पुष् or चाये.
 PAMPERED, *p. p.* जतिपुष्टः -हा -हं, सुपुष्टः &c., जतिपोषितः -ता -तं,
 सुपोषितः &c., दुष्टपुष्टः &c., परमाज्ञपोषितः &c., परमाज्ञभृतः &c.
 PAMPERING, *s.* जतिपोषणं, परमाज्ञपोषणं, परमाज्ञसंवर्धनं, भरणं, जतिभरणं,
 परमाज्ञभूतिः *f.*, साध्यायनं, सुपोषणं.
 PAMPHLET, *s.* पत्रिका, पुस्तकं -की, सुद्रपुस्तकं, लघुपुस्तकं.
 PAN, *s.* पात्रं, भाजनं, भाखं, साधारः, कटारः, पिठरः, स्थाली, कन्दुः
 -न्दुः *m. f.*, खेदनी -निका; 'frying pan,' अक्षरीयं, भाङ्गः, सुजीयं.
 PANACEA, *s.* सर्वरोगशमकभेषजं, सर्वरोगश्रेष्ठभेषजं, सर्वरोगप्रतीकारकम्
 औषधं, सर्वौषधिचूर्णं, वैद्योक्तचिन्तामणिः *m.*
 PAN-CAKE, *s.* कन्दुपक्षिपिष्टकः, अक्षरीपक्षिपिष्टकः, भृष्टपिष्टकः.
 PANCRATIC, PANCRITICAL, *a.* नल्लयुक्तकुशलः -ला-लं, नल्लयुक्तनिपुणः -या-यं.
 PANCRATIUM, *s.* नल्लयुक्तं, नल्लक्रीडा, बाहुयुक्तं, बाहुप्रहरणं.
 PANDECT, *s.* विज्ञानसङ्ग्रहः—(Of laws) संहिता, स्मृतिशास्त्रसंहिता.
 PANDEMIC, *a.* साक्षीलीकृतः -की -कं, सर्वप्रापकः -का -कं, सर्वजनव्यापकः
 &c., साक्षीजनिकः -की -कं, सर्वजननीनः -ना -नं, विश्वजननीनः -ना -नं,
 सर्वसाधारणः -यी -यं.
 PANDEMONIUM, *s.* पिशाचसमं, सर्वपिशाचसभा, सर्वभूतसभा.
 PANDER, *s.* पिठः, कुक्काशी *m.* (न्), रतताली *m.* (न्), सञ्चारकः, दूतः,
 वेष्ट्यापायीः, कौटिल्यकक्षी *m.* (न्), सन्धानकक्षी *m.*, लाम्यद्वयप्रयोजकः.
 To PANDER, *v. a. or n.* परकामान् सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or
 प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), कौटिल्यं कृ, लाम्यद्वयं प्रयुज्.
 PANDERING, PANDERISM, *s.* कौटिल्यं, पिठकर्म *n.* (न्), लाम्यद्वयप्रयोजनं.
 PANDICULATION, *s.* जम्ब्यं, विजम्ब्यं, हायिका. See YAWNING.
 PANDIT, *s.* (Learned Brahman) पण्डितः. See PUNDIT.
 PANE, *s.* (Of glass) काचशिला, काचमयसमानशिला.
 PANEGRIC, *s.* स्तुतिवादः, स्तुतिवाच्यं, प्रशंसावादः, स्तुतिपाठः, वन्दिपाठः,
 स्तुतिः *f.*, गुणस्तुतिः *f.*, गुणोक्तीर्जनं, गुणगानं, स्तोत्रं, छापा, वन्दना,
 वर्यना. See ENCOMIUM.
 PANEGYRICAL, *a.* स्तुतिमयः -यी -यं, प्रशंसकः -का -कं, प्रशंसाकरः -रं
 -रं, गुणवचकः -का -कं, गुणसाधनी -धनी-धि (न्). See LAUDATORY.
 PANEGRIST, *s.* स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न्), वन्दजनः, स्तोता *m.* (न्), वर्यकः.
 PANEL, *s.* (Of a door) कपाटः -डी -टं, द्वारकपाटः, कपाटः -टा -टं, द्वार-
 शाखा.—(Whole body of the jury) ज्ञापितप्रमाणपुरुषगणः, स्वेयगणः.
 PANG, *s.* व्याध, यातना, वेदना, मूलः -लं, जतिवेदना, जतिव्याधः; 'of
 childbirth,' गर्भवेदना, प्रसववेदना.

PANIC, *s.* (Sudden fright) आकस्मिकभयं, आकस्मिकबाधः, चकत्माहु-
 त्यभयं, निष्कारणभयं, विद्रुनः, विम्वः, बाधः; 'general panic
 in a country,' बाधः; 'struck with panic,' भयविभूतः -ता -तं;
 'as an army,' पिन्नः -झा -झं, पिन्नलः -ला -लं, समुपिन्नः &c.,
 समुपिन्नलः &c.—(Sort of seed or grain) अणुः *m.*, प्रियम् -ङ्गः *f.*,
 कङ्कः -ङ्गः *f.*, कङ्कनी; 'field of it,' अण्वं.
 PÁNINI, *s.* (The grammarian) पाणिनिः *m.*, पाणिनः, दाक्षीपुत्रः,
 दाक्षेयः, सालातुरीयः, शालातुरीयः; 'connected with him,' पाणि-
 नीयः -या -यं.
 PANJÁB, *s.* (The country) पञ्चनदः, बाहीकः; 'the Chenáb river,'
 चन्द्रभागा.
 PANNEL, *s.* (Kind of saddle) पथ्योणं.—(Of a door). See PANEL.
 PANNIER, *s.* (Basket) करखः, डलकं, डलकं, कण्डोलः, पेटकः.
 PANOPLIED, *a.* संवर्धितः -ता -तं, कवचसंवृतः -ता -तं, कृतसन्नाहः -हा -हं.
 PANOPLY, *s.* सङ्गीकृतकवचः -चं, सङ्गीशरीरवस्त्रं *n.* (न्), सङ्गीतावरण्यी.
 PANORAMA, *s.* चतुर्दिग्दर्शकचित्रं, सङ्घेदिग्दर्शकचित्रं.
 To PANT, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द, परिस्पन्द, कम्प, विकम्प, वेष्,
 उज्जस्.—(Have the breast heave with difficult respiration)
 कुक्षेण श्वस् (c. 2. श्वसति -तुं), कुक्षेण श्वासप्रश्वासं कृ, उडनं कृ,
 उड्या (c. 1. -धनति -ध्यातुं), प्राणकुक्षोपहतः -ता -तं भू.—(Long
 for) अभिलङ्, आकांक्ष, अभिवाङ् &c.
 PANT, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, कम्पः -म्पनं, वेपथुः, उडनः.
 PANTALON, *s.* (Kind of trousers) अशिथिलकलुकविशेषः, जङ्घाच्छा-
 दनयोग्यम् अशिथिलवस्त्रं, जङ्घापरिधानं.—(Buffoon) भङ्गः, विदूषकः.
 PANTHEISM, *s.* जगदीश्वरमतं, जगदीश्वरवादः, अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अभे-
 दमतं, अभेदवादः, विराट्सकल्पमतं.
 PANTHEIST, *s.* जगदीश्वरवादी *m.* (न्), जगदीश्वरमतावलम्बी *m.*, जगदी-
 श्वरमताग्रयी *m.*, अद्वैतवादी *m.*, अभेदवादी *m.*, अद्वैतमतावलम्बी *m.*
 PANTHEISTIC, PANTHEISTICAL, *a.* जगदीश्वरमतसम्बन्धी -न्धनी &c.,
 जगदीश्वरमतविषयकः -का -कं, अद्वैतमतसम्बन्धी &c., अद्वैतमतविषयकः &c.
 PANTHEON, *s.* सर्वदेवतामन्दिरं, सर्वदेवालयं, सर्वदेवतापथनं, सर्वदेवभवनं.
 PANTHER, *s.* ज़ीपी *m.* (न्), जतिमृगशीलो वनमार्जारभेदः or सुद्रुष्याभेदः.
 PANTING, *s.* उज्ज्वासः, दुःश्वासः, श्वासकुण्डं, प्राणकुण्डं, उडनः, स्पन्दनं.
 PANTING, *part.* उज्जस्—समी &c., कुक्षेण श्वस्—&c., स्पन्दमानः -ना
 -नं, कम्पमानः &c. See GASPING, HEAVING.
 PANTOMIME, *s.* (One that represents by dumb show) मुग्धाभि-
 नयी *m.* (न्), मुग्धाभिनेता *m.* (न्), मुग्धनर्तकः, मुग्धनाटकः, केवला-
 भिनयी *m.* (न्), हस्तपादादिसञ्चालनमात्रेण अभिनयी *m.* or अभिनेता *m.*,
 रङ्गावतारी *m.*—(Representation by dumb show) मुग्धनाट्यं,
 मुग्धनृत्यं, मुग्धाभिनयः, हस्तपादादिसञ्चालनं, हस्तपादादिसञ्चालनाभिनयः,
 लास्यं, हास्यं.
 PANTOMIME, PANTOMIC, *a.* मुग्धनाट्यसम्बन्धी &c., मुग्धाभिनयविषयकः &c.
 PANTRY, *s.* कोठः -डकं, साक्षद्रव्यागारः -रं, साक्षकोठकः, कुटिः -टी *m. f.*
 PAP, *s.* (Nipple) स्तनार्थं, स्तनमुखः -खं, कुपार्थं.—(Breast) स्तनः,
 कुपः, कुपतटः; 'the paps,' स्तनी *m. du.*—(Soft food for in-
 fants) बालकपोषणयोग्यं मृद्वन्नं, मृदाहारः, मृदुलाक्षं, बालकाहारः.
 PAPA, *s.* पिता *m.* (न्), तातः &c. See FATHER.
 PAPAL, *a.* रोमीयधर्मोपनिषितसम्बन्धी -न्धनी &c., रोमीयधर्मोपनिषितसम्बन्धी.
 PAPAVEROUS, *a.* रक्तसल्लगुलोपेतः -ता -तं, रक्तसल्लगुल्युगः -या -यं.
 PAPER, *s.* (The substance) कापीसं, कापीसिकपत्रं.—(For writing)
 पत्रं, लिखनपत्रं, लेखनपत्रं, लेख्यपत्रं.—(Written sheet) पत्रं, पत्रकं.

पत्रिका, लेखः.—(Document, deed) पत्रं-त्री, लेख्यं, लेख्यपत्रं, साधनपत्रं, लेख्यप्रसङ्गः.

PAPER, *a.* (Made of paper) कार्पासिकः-की-कं, कार्पासः-की-कं. To PAPER, *v. a.* चित्रकार्पासेन or कार्पासिकपत्रेण छद् (c. 10. छादयति-यितुं) or आच्छद् or आच्छात् (c. 5. -कृणोति-स्तरितुं, -रीतुं).

PAPER-MAKER, *s.* कार्पासकृत्, कार्पासकारः, कार्पासिकपत्रकृत्.

PAPESENT, *a.* मज्जायः-यी-यं, समजः-ज्जा-ज्जं.

PAPILIO, *s.* चित्रपतङ्गः, पतङ्गः. See BUTTERFLY.

PAPILLARY, PAPILLOUS, *a.* स्तनाग्रसदृशः-शी-शं, कुचाग्रोपमः-मा-मं.

PAPIST, *s.* रोमीयधर्मावलम्बी *m.* (नं), रोमीयधर्मनिष्ठितः, रोमीयधर्मीत्यः. रोमीयमतपारी *m.* (नं).

PAPPY, *a.* मज्जायः-यी-यं, मज्जावान्-वती-वत् (नं), मज्जागुणकः-का-कं, समजः-ज्जा-ज्जं, मृदुः-ड्डी-दु, आर्द्रमृदुः &c., कोमलः-ला-लं.

PAPULAE, *s. pl.* दद्रुः *m.*, खज्जैः *f.*, वरटी, वरखकः, रक्तस्फोटः.

PAPULOSE, PAPULOUS, *a.* दद्रुणः-णा-यं, स्फोटः-टा-टं.

PAR, *s.* (State of equality) समता, साम्यं. समभावः, समानता, तुल्यता, साम्यता; 'that is at par,' समानकक्षः-था-यं, समकक्षः &c.; 'that is above par,' अधिकोत्तरः-रा-रं.

PARABLE, *s.* दृष्टान्तः, दृष्टान्तरूपकथा, उल्लेखा, उपमा, समानोक्तिः *f.*, समानोक्तिरूपकथा, निदर्शनं, उदाहरणं, हितोपदेशः.

PARABOLA, *s.* (A conic section) समकलछिन्नं.

PARABOLIC, PARABOLICAL, *a.* (Allegorical, expressed by parable) दृष्टान्तरूपः-पा-पं, दृष्टान्तोक्तः-क्ता-कं, दाष्टान्तिकः-की-कं.—(Having the form of a parabola) समकलछिन्नाकारः-रा-रं.

PARABOLICALLY, *adv.* दृष्टान्तरूपेण, दृष्टान्ततमं, दृष्टान्तपूर्वम्.

PARACENTRIC, PARACENTRICAL, *a.* मण्डलसानी-गिनी-गि (नं).

PARADE, *s.* (Ostentation) कौतुकं, दम्भः, आडम्बरं. See the word. —(Place for military exercise) सल्लरिका, प्रेक्षणं.—(Military exercise) सल्लशिष्या, योग्या, युद्धाभ्यासः, शस्त्राभ्यासः, सैन्यव्यायामः.—(Procession) यात्रा, सैन्ययात्रा.

To PARADE, *v. a.* (Exhibit ostentatiously) दम्भार्थं or कौतुकार्थं or प्रेक्षार्थं दृश (c. 10. दर्शयति-यितुं) or प्रदृश or प्रकाश.—(Marshal soldiers) सैन्यान् सल्लशिष्यार्थं or युद्धाभ्यासार्थं व्यूह or विन्यस.

To PARADE, *v. n.* (Go about in military procession) प्रेक्षार्थं or सल्लशिष्यार्थं यात्रां कृ.

PARADIGM, *s.* (Example) प्रतिमा, प्रतिरूपं, उपमा.—(In grammar) निदर्शनार्थप्रदर्शितविभक्तिः *f.*, निदर्शनार्थप्रदर्शितक्रियारूपं.

PARADISE, *s.* स्वर्गः, आनन्दलोकः, आनन्दभुवनं, नन्दनं, सुखलोकः, सुखभुवनं, सुखाधारः, सुसदं, सुखधाम *n.* (नं), समर्थभुवनं, सल्लोकः, त्रिदिवः-वं, दिवं, द्यौः *f.* (दिक्), द्यौः *f.* (द्यौः), नाकः, अपरलोकः, ताविसः, श्चुभुक्षः, वैकुण्ठः; the last word refers properly to the paradise of Vishnu, that of Indra is स्वर्गः.

PARADISICAL, *a.* स्वर्गीयः-या-यं, स्वर्ग्यः-ग्या-यं, स्वर्गयोग्यः-ग्या-यं, आनन्दलोकसम्बन्धी-न्धीनी &c., स्वर्गसम्बन्धी &c.

PARADOX, *s.* लोकविरुद्धभासः, असम्भासः, अयुक्ताभासः, लोकविरुद्धमतं.

PARADOXICAL, *a.* (Said of opinions) लोकमतविरुद्धः-डा-डं, अयुक्ताभासरूपः-पा-पं.—(Of persons) लोकविरुद्धभासवादी *m.* (नं), लोकविरुद्धभाससेवी *m.* (नं), लोकविरुद्धमतवलम्बी *m.*, अयुक्ताभासवादी *m.*

PARAGON, *s.* (Model) प्रतिमा, प्रमाणं, प्रमाता *m.* (नं), उपमा, प्रतिरूपं, उन्नमप्रमाणं.—(An unequalled object) अनुपमवस्तु *n.*, निरुपमवस्तु *n.*, अद्वितीयवस्तु *n.*, अप्रतिरूपवस्तु.

PARAGRAPHS, *s.* परिच्छेदः, विच्छेदः, सखः, लेखपरिच्छेदः, लेखसखः, वाक्यपरिच्छेदः, वाक्यसखः, वाक्यं.

PARALIPOMENA, *s.* श्रेयस्यः, उपयन्यः, परिशिष्टं, उन्नतसखः.

PARALLAX, *s.* (In astronomy) शीमः, लघनं, स्थानभेदः.

PARALLEL, *a.* (In geometry) एकदिक्षुसमानतरः-रा-रं, एकदिग्गतसमानतरः-रा-रं, समानतरः-रा-रं, सरलसमानतरः-रा-रं; 'two parallel lines,' एकदिग्गतसमानतररेखाद्वयं, सरलसमानतररेखाद्वयं, सरलरेखाद्वयं.—(Like, similar) समः-मा-मं, समानः-ना-नं, तुल्यः-त्या-त्यं, सदृशः-शी-शं, अनुरूपः-पा-पं, समभावः-वा-वं, समरूपः-पा-पं.

PARALLEL, *s.* (A line equidistant from another) समानतररेखा; 'of latitude,' स्पष्टपरिधिः *m.*, अक्षपृष्ठं, अक्षांशपृष्ठं.—(Likeness, conformity) सादृश्यं, सदृशता, सारूप्यं, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समरूपता, समता, साम्यं, समानता.—(Comparison) उपमा, सौम्यं.

To PARALLEL, *v. a.* (Make parallel) समानतरीकृ, समानतरं-रां कृ.—(Compare) उपमा, तुलं, साधारणीकृ, समीकृ.—(Correspond, be equal to) समीकृ, सदृशीकृ, अनुरूपः-पा-पम्, अक्ष् or भू.

PARALLELISM, *s.* समानतरता-त्वं, समानरभावः.—(Resemblance) सादृश्यं, सदृशता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, समता, तुल्यता.

PARALLOGRAM, *s.* दीर्घचतुरस्रं, दीर्घचतुर्भुजः, आयतचतुरस्रं, दीर्घचतुष्कोणः, समद्विभुजः, समसमद्विभुजः.

PARALLELOGRAMIC, PARALLELOGRAMICAL, *a.* दीर्घचतुरस्रः-सा-सं, समद्विभुजः-जा-जं.

PARALLELOPIPED, *s.* (In geometry) समसातः.

PARALOGISM, PARALOGY, *s.* आभासः, सिद्धान्ताभासः, हेत्वाभासः, पक्षाभासः, मिथ्याहेतुः *m.*, अयुक्तिः *f.*

PARALYSIS, *s.* स्तम्भः, अवहम्भः, विहम्भः, संस्तम्भः, सुप्तिः *f.*, त्वक्सुप्तिः *f.*, स्वापः, जाड्यः 'of the thigh,' जहस्तम्भः.—(Paralytic stroke) पक्षाघातः, पक्षवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गवायुः *m.*, अर्द्धाङ्गः, भङ्गः.

PARALYTIC, PARALYTICAL, *a.* Affected with paralysis) पक्षाघाती-तिनी-नि (नं), पक्षाघातरोगी &c., पक्षवायुग्रस्तः-स्ता-स्तं, अर्द्धाङ्गरोगी &c., सुप्तवक् *m. f. n.* (ञ्).

To PARALYZE, *v. a.* स्तम्भं जन् (c. 10. जनयति-यितुं), स्तम्भीकृ, स्तम्भं (c. 5. स्तम्भोति. c. 9. स्तम्भति. c. 10. स्तम्भयति-यितुं), विहम्भं, जडोक्, जाड्यं कृ. स्वापं जन्.

PARALYZED, *p. p.* स्तम्भितः-ता-तं, स्तम्भीकृतः-ता-तं, जडोक्कृतः-ता-तं, स्तम्भः-मा-मं, विहम्भः &c., अवहम्भः &c., निस्तम्भः &c., स्तम्भितः-ता-तं. See NUMB, *a.*

PARAMOUNT, *a.* परमः-मा-मं, सर्वश्रेष्ठः-डा-डं, श्रेष्ठः &c., अधिकः-का-कं, सर्वोधिकः &c., प्रमुखः-खा-खं, प्रधान in comp.; 'possessing paramount dominion,' साक्षात्तकः-की-कं, साक्षात्तमैः-मी-मं; 'paramount sovereign,' सत्ताद् *m.* (ञ्), सर्वेश्वरः, सर्वेशः, सर्वेश्वामी *m.* (नं); 'sway of a lord paramount,' साक्षात्तं.

PARAMOUR, *s.* (Gallant) जारः, उपपतिः *m.*, पापपतिः *m.*, रमणः, विटः, चेटकः.—(Mistress) उपस्त्री, उपपत्नी, जारिणी.

PARAPET, *s.* वक्षःपर्यन्तः प्राकारः, भित्तिः *f.*, परिसरः.

PARAPHERNALIA, *s. pl.* (Articles which a wife brings with her) स्त्रीधनं, यौतकं, औद्वाहिकं, पारिणायकं.—(Appendages, trappings) परिच्छेदः, साम्यं, पारिणायकं, उपकरणं, व्यञ्जनं.

PARAPHRASE, *s.* टीका. सविस्तरव्याख्या, सविस्तरभाषांतरं सविस्तरार्थकथनं, सविस्तरविवरणं, मूलशब्दविस्तारः, भाष्यं, टिप्पणी.

To PARAPHRASE, v. a. विल्लरञ्ज् or विल्लरेण or मूलशब्दविल्लारेण व्याख्या (c. 2. -व्याप्ति -तु) or भाषान्तरकृ or मूलार्थविवरणं कृ or मूलशब्दव्याख्या कृ, मूलशब्दविल्लारं कृ, मूलशब्दार्थिणं कृ.

PARAPHRASED, p. p. मूलशब्दविल्लारेण व्याख्यातः -ता -तं or विवृतः -ता -तं.

PARAPHRAST, s. मूलशब्दविल्लारेण व्याख्याता *m.* (नृ), टीकालेखकः.

PARAPHRASTIC, PARAPHRASTICAL, a. अधिपकशब्दकः -का -कं, मूलार्थि-कशब्दकः &c., मूलशब्दविल्लाररूपः -पा -पं, विल्लाररूपः -पा -पं.

PARAPHRASTICALLY, adv. मूलशब्दविल्लारेण, मूलशब्दार्थिण्यपूर्व.

PARAQUET, PARAQUITO, s. खुद्रशुकः, अत्यशरीरः कोरभेदः.

PARASITE, s. (One who dines with others or sponges on his neighbor) पराश्वः, पराश्वभोजी *m.* (नृ), पराश्वभोजी *m.*, पराश्वपुष्टः. पराश्वरुचिः *m.*, परपाकरुचिः *m.*, परपिश्यादः, पात्रेसमितः, पीठकेलिः *m.*, पीठमहः. —(In botany, a plant which attaches itself to others) वृक्षरुहा, तरुहृहा, तरुहोहिणी, तरुभुक् *m.* (ज), वृक्षादनी, पराश्रया, वन्दा, वन्दाका, वन्दका, जीयनिका, आकाशवल्ली, खवल्ली, उपदी. *PARASITIC, PARASITICAL, a.* (As a plant) वृक्षरुहः -हा -हं, तरुहृहः &c., तरुहोही -हिणी -हि (नृ), तरुभुक् *m. f. n.* (ज). पराश्रयः -या -यं. —(Sponging on others) पराश्रयो &c., पराश्वपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

PARASOL, s. आतपत्रं, आतपवारणं, रुचं, उष्णवारणः -णं, जनत्रा; 'royal one,' नृपछत्रं, नृपलस्र *n.* (नृ).

To PARBOIL, v. a. ईषत् कृष्, अर्द्धेन कृष्, ईषत् स्यात्वां पष् or घ्रा.

PARBOILED, p. p. अर्द्धकृषितः -ता -तं, ईषत्कृषितः &c., अर्द्धघ्राणः -या -यं.

PARCEL, s. (Small bundle) पोडलिका, पोडुली, कर्चः, वीटिका. —(Portion, part) भागः, विभागः, अंशः, वरदः -वटकः, उद्धारः, भाजितं, खखः. —(Quantity) राशिः *m.*, सखयः, निचयः, चयः, सङ्घः, समूहः. —(Number of persons) गणः, समूहः, वृन्दं, मण्डलं.

To PARCEL, v. a. विभज् (c. 1. -भजति -ते -भक्तं), प्रविभज्, विभागश् or अंशं शिशि कृष् (c. 10. कृत्ययति -यितुं) or विभज् (c. 1. -अस्यति -असितुं), वण्ट् (c. 10. वण्टयति -यितुं).

PARCENARY, s. समांशिता, समाधिकारिता, अधिभक्त्याभोगः.

PARCENER, s. समांशी *m.* (नृ), समभागी *m.*, समाधिकारी *m.*, अंशकः.

To PARCH, v. a. तप् (c. 1. तपति, तप्तं, c. 10. तापयति -यितुं), सन्नप्, दह् (c. 1. दहति, दग्धं), परिदह्, भज् (c. 6. भृजति -ते, भग्, भृग्), भृज् (c. 1. भजते -जितुं).

PARCHED, p. p. तप्तः -ता -तं, उपतप्तः &c., अभितप्तः &c., तापितः -ता -तं, दग्धः -ग्धा -ग्धं, भृष्टः -ष्टा -ष्टं, भष्टः &c., भजितः -ता -तं, निजैलः -ला -लं, शोषितजलः &c.; 'having the throat parched with thirst,' पिपासाक्षामकण्डः -खण्डा -खण्डं.

PARCIMENT, s. चर्मपटः, चर्मपत्रं -त्रकं, क्लिप्ता, क्लिप्तिका, लेखनचर्म *n.* (नृ), लिखनचर्म *n.*, चर्म *n.*

To PARDON, v. a. क्षम् (c. 1. क्षमते -ति, क्षन्तुं), संक्षम्, मुष् (c. 6. मुषति, मोक्षं), विनष्, अवसृज्, मृष्, मृज्, अनुज्ञा, सह, नियत्, क्षमां कृ, अपराधक्षमां कृ, अपराधमोचनं कृ, पापमुक्तिं कृ; 'deign to pardon my offence,' अपराधं मे क्षन्तुं अहंति. See *To FORGIVE*.

PARDON, s. क्षमा, क्षान्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, पापमोचनं, अपराधमुक्तिः *f.*, अपराधमोचनं, दोषमुक्तिः *f.*, अपराधक्षमा, अपराधभार्जना -नं, पापभार्जना, निष्कृतिः *f.*, दया, कृपा; 'to beg pardon,' क्षम् (c. 10. क्षमयति -यितुं), क्षमां प्रापे, क्षमस्व or क्षम्यताम् इति वट्.

PARDONABLE, a. क्षम्यः -व्या -वं, क्षमणीयः -या -यं, क्षमाईः -है -है, क्षमायोग्यः -ग्या -ग्यं, क्षमोचितः -ता -तं, खड्यः -व्या -वं, सहनीयः -या -यं, उपेक्षणीयः -या -यं.

PARDONABLY, adv. यथाक्षमण्यं, यथाक्षमणीयं, यथाखड्यं, क्षमणीयं.

PARDONED, p. p. क्षानः -क्षा -नं, दोषमुक्तः -क्ता -कं, दण्डमुक्तः &c., शास-नमुक्तः &c., मुक्तदण्डः -खडा -खडं, मुक्तदोषः -धा -धं, मुक्तशसनः -ना -नं, मुक्तपराधः -धा -धं, दण्डमोचितः -ता -तं.

To PARE, v. a. (Clip, chip, cut off) तक्ष् (c. 1. तक्षति -क्षितुं), त्वष्ट् (c. 1. त्वष्टति -क्षितुं), तनुक्, छिद्, अवच्छिद्, अवकृत्, कृत्, लृ, खख्, खखीकृ, विदलीकृ, कृष्; 'to pare the nails,' नखखण्डनं कृ, नखरघ्ननं कृ, नखकल्पनं कृ. —(Peel. skin) त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचीकृ, त्वक्परिपुटनं कृ, निस्त्वपीकृ.

PALED, p. p. तष्टः -ष्टा -ष्टं, त्वष्टः &c., तनुकृतः -ता -तं, कृमः -त्रा -त्रं, छिन्नः -न्ना -न्नं, अवच्छिन्नः &c., खखितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -ता -तं, 'pared nails,' खखडकः; 'having pared nails,' कृमनखः -खा -खं.

PARAGORIC, a. दुःखशमकः -का -कं, उपशमकः &c., शान्तिदः -दा -दं.

PARENT, s. (He or she that produces) जननः *m.* -नो *f.*, जनकः *m.*

जनिका *f.*, जनयिता *m.* -वी *f.* (नृ), जन्मदः, धाता *m.* (नृ), सम्भूः *m.*

जः, पिता *m.*, माता *f.* See *FATHER, MOTHER, 'Parents,'* माता-

पितरौ *m. du.*, मातरपितरौ *m. du.*, तातजनपित्र्यौ *f. du.*, जनकज-

नय्यौ *f. du.*; 'parent of all,' विप्रधाता *m.* —(Cause. source)

कारणं, हेतुः *m.*, उत्पादकः, जन्महेतुः *m.*, प्रभवः.

PARENTAGE, s. जन्म *n.* (नृ), जातिः *f.*, वंशः, कुलं, उत्पत्तिः *f.*; 'of royal parentage,' राजवंश्यः -श्या -श्यं, नृपालमः -जा -जं, राज-वीर्यी &c.; 'of honorable parentage,' महाकुलः -ला -लं.

PARENTAL, a. (Pertaining to parents) मातापितृसम्बन्धी -न्धनी &c.

जननसम्बन्धी &c., पैतृकः -की -कं. —(Becoming parents) माता-

पितृयोग्यः -ग्या -ग्यं, मातापितृसन्निभः -भा -भं; 'parental affection,'

अपत्यस्नेहः, पुत्रस्नेहः, सुतस्नेहः, वाल्मत्यं, वत्सलता.

PARENTHESIS, s. निवेशितवाक्यं, प्रथिमवाक्यं, अप्रधानवाक्यं, प्रासङ्गिकवाक्यं,

उपवाक्यं, प्रथिमाप्रधानवाक्यं, अनन्वितवाक्यं.

PARENTHETIC, PARENTHETICAL, a. प्रासङ्गिकः -की -कं, अनन्वितः -ता

-तं, अप्रधान in comp. मूलवाक्यानन्वितः &c.

PARENTHETICALLY, adv. प्रसङ्गतस्, प्रसङ्गक्रमेण, मूलवाक्यानन्वितं.

PARENTLESS, a. मातापितृहीनः -ना -नं, मातापितृरहितः -ता -तं.

PARER, s. तष्टा *m.* (नृ), त्वष्टा *m.*; 'nail-parer,' नखरघ्ननी.

PARHELION, s. सूर्याभासः, मिथ्यासूर्यः, कृत्रिमसूर्यः.

PARING, s. (The act) तक्षणं, त्वष्टणं. —(That which is pared off)

तष्टं, तक्षितं, विदलं, शकलं, खखडः, भिन्नं.

PARISH, s. पुरोहिताधीनः प्रदेशः or ग्रामः, धर्माध्यापकाधीनो देशः or

ग्रामः, पौरोहित्यदेशः, पौरोहित्यभूमिः *f.*; 'parish-priest,' ग्रामयाजकः.

ग्रामपुरोहितः.

PARISHONER, s. ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्रामस्थः, ग्रामेवासी *m.*, ग्रामिकः.

ग्रामीयः, पुरोहिताधीनदेशस्थः.

PARITY, s. समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तौल्यं, साम्यता, समभावः.

कक्षा; 'parity of reason,' न्यायसाम्यं, न्यायसमता, समानन्यायत्वं.

तुल्यन्यायत्वं; 'by parity of reason,' न्यायसाम्यता.

PARK, s. उद्यानं, राजोद्यानं, क्रीडावनं, क्रीडावाटिका, आक्रीडः -डं, प्रमदवनं.

साधारणवनं, साधारणोद्यानं, कृत्रिमवनं, मृगपास्यानं, मृगयालयं, मृगयु,

भूमिः *f.*; 'open space in a town,' सन्निवेशः, निकषणं.

PARKER, PARK-KEEPER, s. उद्यानपालः -लकः, उद्यानरक्षकः.

PARLANCE, s. सम्भाषणं, संवादः, संलापः, आलापः, कपोपकषणं.

To PARLEY, v. n. (Confer) सम्भाष्, संवद्, संलप्; 'with an enemy,

युद्धमध्ये शत्रुणा सह सम्भाष्, सन्धिप्रसङ्गं कृ.

PARLEY, *s.* सम्भाषण-पण्यं, संलापः, वादः, संवादः; 'in war,' युद्धनभ्ये
शत्रुणा सह सम्भाषणं, सन्धिस्मभाषणं, सन्धिप्रसङ्गः.

PARLIAMENT, *s.* विचारसभा, सम्मन्त्रणसभा, वादशाला, संवादशाला,
मन्त्रशाला, महासभा, सिंहसभा, प्रजाप्रतिनिधिसभा.

PARLOR, *s.* चालापशाला, संलापशाला, कपोपकपनशाला, उपवेशनशाला.

PAROL, *a.* पुरोहिताधीनदेशसम्बन्धी -निम्नी &c., पुरोहितदेशसम्बन्धी
&c., यामिकः -की -कं, यामीयः -या -यं, ग्राम्यः -ग्राम्य -न्यं.

PARODY, *s.* विनोदाद्यनुकरणकविता, हास्यकरणाद्यनुकरणकाव्यं.

TO PARODY, *v. a.* विनोदाद्यं or हास्यकरणाद्यं शब्दपरिपन्नेन कृ.

PAROLF, PAROL, *s.* वचनं, प्रतिज्ञा, सज्जीकारः, स्वीकारः, उरीकारः.

PARONOMASIA, PARONOMASY, *s.* श्लेषः, श्लेषकाव्यं, श्लेषकाव्यं.

PARONYCHIA, *a.* नस्मयणः, कुशः *m.*, चिप्यं, नस्मरोगः.

PAROTIS, *s.* (The parotid gland) लालाशयः, लालाधारः.

PAROXYSM, *s.* आवेशः, अवतारः -तरणं, आक्रमः -मणं, वेगः; 'of anger,'
क्रोधावेशः; 'of lust,' कामावेशः. See FIT, *s.*

PARRICIDAL, PARRICIDIOUS, *a.* (Pertaining to parricide) पितृह-
न्नासम्बन्धी &c., पितृवधविषयकः -का -कं, पितृहन्तारूपः -पा -पं, पितृ-
वधात्मकः -का -कं. (Committing parricide) पितृघ्नः -घ्नी -घ्नं,
पितृघातकः &c.

PARRICIDE, *s.* (One who murders his father) पितृहा *m.* (नं),
पितृहन्ता *m.* (नं), पितृघ्नः, पितृघाती *m.* (नं), पितृघातकः, पितृघातकः,
—(Murder of a father) पितृहन्ता, पितृवधः, पितृघातः, पितृहिंसा.

PARROT, *s.* शुकः, कीरः, वक्रचुपुः *m.*, वक्रतुखः, रक्ततुखः, चिनिः *m.*,
चिरिः *m.*, रक्तपादः, कुमारः, किङ्किरातः, फलाशनः, फलादनः, दाहि-
मप्रियः, मेधावी *m.* (नं); 'a flock of parrots,' शौकं.

TO PARRY, *निपु* (c. 10. -वारयति -यितुं), वृ, प्रतिहन् (c. 2. -हति -नुं),
प्रतिविधुं (c. 1. -वेधति -वेधुं), प्रतिगन्तुं कृ, वारयं कृ.

TOPARSE, *v. a.* पदभञ्जनं कृ, पदवेदं कृ, लिङ्गनिर्देशं कृ, शब्दान्वयनिरूपणं कृ.

PARSEE, *s.* (Persian) पारसीकः, पारसिकः.

PARSIMONIOUS, *a.* अत्यव्ययी -यिनी -यि (नं), अव्ययशक्तिः -ता -तं, व्ययप-
राज्युतः -ता -तं, परिमितव्ययी &c., नितव्ययी &c., कृपणः -या -यं,
अपेपरः &c. See MISERLY.

PARSIMONIOUSLY, *adv.* अत्यव्ययेन, अत्यव्ययपूर्वैः, सकार्षेयं, कृपणवत्.

PARSIMONIOUSNESS, PARSIMONY, *s.* अत्यव्ययः, अत्यव्ययः, कार्षेयं,
कृपणता-तं, व्ययशक्तिः, व्ययपराज्युतता, परिमितव्ययः, नितव्ययः, दुर्लभमुक्तिः.

PARSING, *s.* पदभञ्जनं, पदवेदः, शब्दान्वयनिरूपणं, लिङ्गनिर्देशः.

PARSLEY, *s.* (Apium involucreatum) अजमोदा.

PARSON, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामयाजकः, ग्रामधर्मोपाध्वः, ग्रामगुरुः *m.*,
ग्रामाचार्यः, धर्मोपाध्वकः, उपाध्यायः.

PARSONAGE, *s.* धर्मोपाध्वकगृहं, ग्रामपुरोहिताभ्युक्तिं गृहादि.

PART, *s.* (Portion, piece) भागः, अंशः, खण्डः -खण्डकः, विभागः, शकलः
-लं, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, लयः, दलं, विदलं, अर्धः. —(A portion
or division considered by itself, but not really separated)
देशः, प्रदेशः, उद्देशः, एकदेशः, भागः, अङ्गं, अवयवः; 'part of a
wood,' वनैकदेशः, वनोद्देशः. —(Component part, member) अङ्गं,
अवयवः; 'inward part,' अन्तरङ्गं. —(Particular division)
प्रकरणं, विषयः, अङ्गं; 'minor part,' प्रत्यङ्गं. —(Share, portion
allotted) विभागः, भागः, अंशः, उद्धारः, भागितं, भाज्यं, वन्दः -वन्दकः.
—(Interest, concern in) सम्बन्धः, अभिसम्बन्धः. —(Side, party)
पक्षः; 'to take one's part,' पक्षं ग्रहं or उद्ग्रहं, पक्षोद्ग्राही or
पक्षपाती &c. भू. —(Particular business or duty) कर्म *n.* (नं),

कार्यं, कर्मः, स्वकर्म *n.*, स्वधर्मः, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, गुणः. —
(Character in a drama) भूमिका, वृत्तिः *f.*; 'act the part of
a dear friend towards the rival wives,' कुरु प्रियवतीवृत्तिं
स्वपत्नीजनने. —(Parts, qualities) गुणाः *m. pl.*, वृत्तिः *f.*. —(Parts,
region) देशः, प्रदेशः, उद्देशः; 'for the most part,' प्रायस्,
प्रायशस्, प्रायेण, भूयस्, भूयिष्ठं, बाहुल्येन, बहुशस्, बहुतरः; 'by
parts, in parts,' अंशतस्, भागतस्, भागशस्, अवयवशस्; 'in part,
partly,' अंशतस्, भागतस्, किञ्चित्, ईवत्; 'in two parts,' द्विधा;
'in four parts,' चतुर्धा; 'in many parts,' बहुधा; 'in how
many parts?' कतिधा; 'in good part,' सानुग्रहं, प्रसन्नं, हितं,
प्रियं, अनुकूलं.

TO PART, *v. a.* (Disunite, divide, separate) विभुज्, विच्छिन्, भिद्,
विभिद्, विच्छिद्, विविच्, पृथक्, शकलकृ. —(Distribute, divide
into shares) विभज्, प्रविभज्, संविभज्, पृथक् पृथक् विभज्,
अंशं (c. 10. अंशयति -यितुं), व्यंस् (c. 10. -संययति -यितुं), वयद्,
परिकृप्. —(Part the hair) सीमन्तं (nom. सीमन्तयति -यितुं).

TO PART, *v. n.* (Be separated or divided) विभुज् in pass. (-युज्यते),
विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद्, विच्छिप् (c. 4. -स्ययति -सेयुं),
विच्छिद् in pass., विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विपृक् -क्ता -क्तं भू. —
(Open in two, cleave open) स्फुट् (c. 1. स्फोटति, c. 6. स्फुटति
-टितुं), दल् (c. 1. दलति -लितुं), विदल्, विदलीभू, विदलितः -ता -तं
भू. —(Depart) अपगम्, व्यपगम्, अपया, व्यपया. —(Bid farewell)
आमन्, अनुमन्. —(Part with) तज् (c. 1. तजति, तज्कं), परितज्.
See RESIGN.

TO PARTAKE, *v. n.* अंशं or भागं ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ह
(c. 1. हरति, हर्षं), भागी -गिनी -गि भू, भज् (c. 1. भजते, भज्कं), संवि-
भज्, अंशं भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्तुं); 'in common with an-
other,' अन्येन सह भुज् or भज्.

PARTAKER, *s.* भागी *m.* -गिनी *f.* (नं), अंशी *m.* -शिनी *f.* (नं), संवि-
भागी &c., भागहारी *m.* (नं), भागहरः, भागयाही *m.*, अंशहारी *m.*,
अंशहरः, अंशयाही *m.*, अंशकः, अंशभोगी *m.*, सहभोगी *m.*, सहभागी *m.*,
भाज् *m.* (ज्) in comp., भुक् *m.* (ज्) in comp.

PARTED, *p. p.* (Separated) विपृक् -क्ता -क्तं, विच्छिद् -हा -हं, विभक्
&c., विविक् &c., विगतः -ता -तं; 'as the hair,' सीमन्तयमानः -ना -नं.

PARTERRE, *s.* पुष्पवादी -टिका, कुसुमाकरः, पुष्पाकरः, उद्यानं.

PARTIAL, *a.* (Inclined to favor one side) पक्षपाती -तिनी -ति (नं),
पक्षचेही &c., स्वपक्षचेही &c., पक्षानुरागी &c., पक्षोद्ग्राही &c.,
स्वपक्षपातः -ता -तं, पक्षपातकृतचेहः -हा -हं, स्वपक्षकृतचेहः &c., सज्जी
&c., सज्जवान् -वती -वत् (त्), सज्जयुक्तः -क्त -क्तं, पाक्षिकः -की -कं,
—(Not fair) असमः -ना -नं, असमदर्शी &c., असमदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि,
असमानवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति. —(Not general or total) असाक्षीकः -की
-कं, अपूर्णः -णी -णं, असम्पूर्णः &c., असकलः -ला -लं, असमयः -या
-यं, अद्यापी &c., अद्यापकः -का -कं, अद्यातः -ता -तं, असाधारणः
-या -यी -यं, असक्षेत्रपापी &c., एकाङ्गी &c., एकदेशी &c., एकपक्षी
&c., खलितः -ता -तं, खलं in comp.; 'partial deluge,' खल-
प्रलयः; 'partial shower,' खलपृष्टिः *f.*; 'partial eclipse,'
खलघातः.

PARTIALITY, *s.* (Incination to favor one side) पक्षपातः -तिता,
पक्षचेहः, स्वपक्षचेहः, पक्षोद्ग्राहः -हितं, सज्जः, चेहः, असमता, असम-
दृष्टिः *f.*, असमवृत्तिः *f.*, पक्षता, पक्षानुरागः. —(Fondness for) चेहः,
रुचिः *f.*, अरुचिः *f.*, अनुरागः, अनुरुचिः *f.*, प्रणयः, प्रेम *n.* (नं).

PARTIALLY, adv. (With undue bias to one side) सपक्षपातं, सपक्ष-
ज्जेहं, पक्षपातपूर्वम्, सङ्गृहीतं, असन्नं, असमदृष्ट्या.—(Not generally or
totally) असङ्गतम्, असङ्घट्टम्, सङ्गतम्, सङ्घट्टम्, अंशतः, असङ्गतं,
असाकल्येन, अकृतकामम्, असमर्थं, भागतम्, एकदेशेन, एकभागेन,
एकाङ्गतः, अपूर्णं, असम्पूर्णं, सख्यं or सङ्घितं in comp.; as, 'par-
tially learned,' सख्यविद्यः-ज्ञा-वं or सङ्घितविद्यः.

PARTIBLE, a. विभाज्यः-ज्या-ज्यं, अंशनीयः-या-यं, अंश्यः-इया-इयं,
अंशयितव्यः-ज्या-ज्यं, वटनीयः-या-यं, पृथक्करणीयः &c.

PARTICIPANT, a. भागी-गिनी-गि (न्), संविभागी &c., अंशी &c.,
समांशी &c., अंशग्राही-दिशी &c., भाक् m.f.n. (ञ्). See **PARTAKER**.

To PARTICIPATE, v. n. भञ्ज्, संविभञ्ज्, भागं or अंशं ग्रह् or दृ. See
To PARTAKE.

PARTICIPATION, s. अंशग्रहणं, भागग्रहणं, अंशहरणं, भागहरण, भजनं,
संविभागः-गित्वं, संविभजनं, अंशभोगः, अंशप्राप्तिः f., अंशप्रापणं, सह-
भोगः, सहभुक्तिः f.

PARTICIPAL, a. सकालकृदन्तर्यः-पा-पं, कृदन्तर्यः-का-कं.

PARTICIPLE, s. सकालकृदन्तः, कालबोधककृदन्तः, कृदन्तः.

PARTICLE, s. कणः, कणिका, कणिकः, लवः, लेङ्गः, अणुः m., परमाणुः m.,
कला, काकणिका, सूक्ष्मः, सूक्ष्माणुः, तिलः, अंशुः m., अंशः, सुद्रांशः,
सूक्ष्मांशः, नूनं, रेणुः m.; 'very minute particle,' अणुरेणुः m.f.,
अतिसूक्ष्माणुः m., सूक्ष्ममूर्तिका.—(In grammar) अव्ययः-यं, अव्य-
यशब्दः, निपातः; 'declinable particle,' अङ्गीकार्य.

PARTICULAR, a. (Noting something peculiar or distinctive)
विशेष in comp., विशिष्टः-ष्टा-ष्टं, विशेषकः-का-कं, सविशेषः-वा-
-वं, विशेषवान्-वती-वत् (त्), विशेष्यः-या-यं, अवच्छेदकः-का-कं,
विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c.; 'particular mark,' विशेषलक्षणं;
'particular duty,' विशेषधर्मः; 'particular condition,' दृष्टा-
विशेषः; 'at particular times,' विशेषकाले, कालविशेषे.—(Dis-
tinct individual) विशिष्टः &c., विशेष in comp., व्यक्तः-क्ता-कं,
व्यक्तिकः-का-कं, पृथग्व्यक्तिकः &c., पृथगात्मकः &c., उद्दिष्टः-ष्टा-ष्टं,
उद्देशकः-का-कं, भिन्नः-वा-वं, विविक्तः &c.; 'particular per-
son,' अमुकजनः, अमुकव्यक्तिः f.—(Not general) असाधारणः-या-
-यी-यं, असामान्यः-न्या-न्यं, असाधारणी-यिनी-यि (न्), असाधारकः-
का-कं, असाध्यः-प्या-प्यं.—(Not common) अप्रामाण्यः-तो-तं,
अलीकिकः-की-कं, अप्रसिद्धः-ज्ञा-ज्ञं.—(Special, more than ordi-
nary) विशेष in comp., विशेषकः &c., अधिकोत्तरः-र-रं, लो-
कोत्तरः &c.; 'particular rule,' विशेषविधिः m.; 'particular
occasion,' समयविशेषः.—(Odd, singular) विलक्षणः-या-यं,
अपूज्यः-ज्ञा-ज्ञं, अलीकिकः-की-कं.—(Minute, attentive to
particulars, strict) सूक्ष्मदर्शी-दिशी &c., सूक्ष्मदृष्टिः-दि-दि,
सूक्ष्मः-ज्ञा-ज्ञं.

PARTICULAR, s. विशेषः, अवच्छेदः, व्यवच्छेदः, विच्छेदः.—(Single or
distinct point) क्वैः, विषयः, प्रकरणं, विशेषः; 'the particulars
of a story,' वृत्तान्तः; 'he told all the particulars,' सर्ववृत्तान्तम्
अकथयत्; 'in particular,' विशेषतः.

PARTICULARITY, s. (Distinct notice of particulars) एकैकशो निर्देशः
or समुद्देशः or उद्देशः, विशेषकथनं, सर्ववृत्तान्तकथनं, विशेषनिर्देशः,
व्यवच्छेदः.—(Individuality) व्यक्ता, अस्माभिः f., अस्मापक्षतः, असा-
धारणता.—(Distinctness) भिन्नता, व्यक्तिः f., पापैक्यं, विशिष्टता.—
(Detail) विवरणं, विस्तारः.

PARTICULARIZATION, s. विशेषवर्णनं-ना, विशेषनिर्देशः, विशेषकथनं,

सर्ववृत्तान्तकथनं, समुद्देशः, व्यवच्छेदः, परिचयः-व्यानं.

To PARTICULARIZE, v. a. एकैकशो निर्दिष्ट् (c. 6. दिशति-देष्टु) or
वदित् or समुदित् or कथ् (c. 10. कथयति-यितुं) or वर्णय् (c. 10.
वर्णयति-यितुं), विशेषवर्णनं कृ, विशेषनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेष
(nom. विशेषयति-यितुं), विशिष्ट् (c. 7. -शिनष्टि-शेष्टु).

PARTICULARIZED, p. p. एकैकशो निर्दिष्टः-ष्टा-ष्टं or समुदितः &c. or
उदितः &c. or कथितः-ता-तं, विशेषितः &c., व्यवच्छिन्नः-ज्ञा-ज्ञं.

PARTICULARLY, adv. (In an especial manner) विशेषतः, विशेषेण,
सविशेषं, मुख्यतः, प्रधानतः.—(Distinctly, severally) व्यक्तं, वि-
विकृतं, पृथक्, अवयवशः.—(Minutely) अतिमूक्षान्वेन.

PARTING, s. (Separation) वियोगः, विप्रयोगः, विगमः, विरहः, विच्छेदः,
प्रविच्छेदः, विप्रलम्भः, भेदः, विभेदः, विभागः, प्रविभागः, पृथग्भावः,
पृथक्, अपगमः.—(Of the hair) सीमनः.

PARTING, a. (Given at parting) प्रस्थानिकः-की-कं, प्रास्थानिकः-
की-कं, प्रस्थान or प्रयाण in comp.; as, 'a parting embrace,'
प्रस्थानालिङ्गनं.

PARTISAN, s. पक्षपाती m. (न्), सपक्षः, एकपक्षः, पक्षकः, पक्षपाती m.,
पक्षधरः, पक्षावलम्बी m. (न्), पक्षः, पार्थक्यः, पार्थक्यः, सहोत्पायी m.
(न्), अर्थी m., आनुयाहकः, सङ्गी m., अनुसङ्गी m. (न्).

PARTISANSHIP, s. पक्षपातिता, पक्षपातः, पक्षधारणं-रिता, पक्षावलम्बनं.

PARTITION, s. (Separation) परिच्छिन्निः f., परिच्छेदः. See **PARTING, s.**
—(Division of shares) विभागः, विभागकृत्यनं-ना, भागकरणं,
भागः, अंशनं, वृद्धारः, वृद्धारविभागः, वटनं.—(That by which
separation is made, a wall, &c.) भित्तिः f., भित्तिका, व्यवधानं,
व्यवधा, सन्धिः m.

To PARTITION, v. a. (Divide) विभित्, भित्, विभित्, परिभित्, विभित्,
विभञ्ज्, पृथक्कृ.—(Distribute into shares) विभञ्ज्, प्रविभञ्ज्, संवि-
भञ्ज्, अंश, व्यंस्, अंशांशं दा or कृप् or परिकृप्, वट्, वटनं कृ.

PARTITIONED, p. p. विभक्तः-क्ता-कं, प्रविभक्तः &c., संविभक्तः &c., अंशितः-
ता-तं, परिकृत्यितः &c., उट्टः &c., कृतवटनः-ना-नं.

PARTLY, adv. अंशतः, भागतः, किञ्चित्, ईषत्, कियत्, कियत्यर्थं,
अत्यं, अत्यमार्थं.

PARTNER, s. सहायः, सहकारी m. (न्), सङ्गी m. (न्), सम्भूयकारी m.,
अंशी m., समांशी m., संसर्गी m., अंशग्राही m., अंशभोगी m., सह-
भोगी m., सहभागी m., सहवर्ती m., भागी m., प्रतियोगी m., उत्स-
ङ्गी m., अनुसङ्गी m., सङ्गः m. (स्), पक्षकः.—(Partner of joys
and sorrows, as a husband or wife) समुत्सुसः-ज्ञा. See
HUSBAND, WIFE, MATE, &c.

PARTNERSHIP, s. समांशिता-त्वं, सहायता, सम्भूयकारिता-त्वं, सम्भूयस-
मुत्सानं, संसर्गिता-त्वं, प्रतियोगिता, सहकारिता.

PARTRIDGE, s. तिरिहट, तिरिहिटि m., चकोटः-रकः, कृकणः, कृकणः,
कृकणः, कपिञ्जलः, टिड्ढिभः; 'flock of partridges,' तैर्तिरै.

PARTURIENT, a. आसन्नप्रसवा, आसन्नप्रसववेदना, प्रसवोन्मुत्ता, उपस्थित-
प्रसवकाला, आसन्नप्रसवकाला.

PARTURITION, s. प्रसवः, प्रसूतिः f., सूतिः f., सूः f., सूया, जननं, उत्पादनं.

PARTY, s. (Side, cause) पक्षः, मतं; 'one's own party,' आत्मपक्षः;
; 'belonging to one's own party,' स्वपक्षावलम्बी m.,

, आत्मपक्षधारी m. (न्); 'one of the opposite party,'

विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'attachment to a party,' पक्षपातः. See

PARTIALITY, PARTISANSHIP.—(Number of persons associated
in opposition to others) पक्षः, सपक्षिणः m. pl., सपक्षिणां गणः

or संस्रगः or समूहः or सङ्घातः or सङ्घः, शाखा.—(One of two litigants) बादी *m.* (नं), अवै *m.*—(Set of people) गणः, पंक्तिः *f.*, समूहः, सङ्घः, सङ्घातः, मण्डलं, दलं; 'a party of men,' पुरुषगणः, जनसमूहः; 'of soldiers,' सैन्यदलं; 'of rogues,' धूर्तमण्डलं.—(Assembly) सभा, पंक्तिः *f.*, समाजः, रासेरसः.—(Convivial party) सहभोजनं, सम्भोजनं, सहपानं, सम्योतिः *f.*, उच्छातालः.—(Person particularized) विवक्षितजनः, व्यक्तः *f.*, मनुष्यः, जनः, विवक्षितमनुष्यः.—(One concerned or interested) सङ्गन्धी *m.* (नं), भागी *m.*, संश्लो *m.*

PARTY, *a.* पक्ष in comp., पाक्षिकः -की -कं, पाक्षः -क्षी -क्षं.

PARTY-COLORED, *a.* नानावर्णः -णी -णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, विचित्रविचित्रः -चा -चं, विचित्रवर्णः &c., विचित्रवर्णः &c.

PARTYISM, *s.* पक्षपातित्वं. See PARTISANSHIP, PARTIALITY.

PARTY-MAN, *s.* पक्षपाती *m.* (नं), पक्षकः, पाक्षिकः. See PARTISAN.

PARTY-WALL, *s.* भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुर्जं -कुर्जं. See PARTITION.

PÁRVATĪ, *s.* (The goddess Durgā, the wife of Śiva and mother of Kārtikeya and Gaṇeśa, called Pārvatī in her capacity of daughter of Himāla, the sovereign of the snowy mountains. She has many names, some of which will be found under the head of Bhavānī and Durgā. They are here all collected together) पार्वती, हेमवती, हिमवास्तुता, हिमशैलजा, हिमजा, देवी, महादेवी, उमा, दुर्गा, काली, चण्डी, चण्डिका, कालिका, भयानी, गौरी, मङ्गलागौरी, सङ्घमङ्गला, भैरवी, भद्रकाली, रुद्राणी, सद्योणी, ईश्वरी, शिवा, मृडानी, सदा, सच्चिका, जगदधा, जगन्माता *f.* (तृ). दक्षजा, इषामा, भगवती, ज्योत्स्नागौरी, महा-माया, शाकम्भरी, कात्यायनी, अप्पणी, शाम्भवी, शाश्वरी पञ्ची.

PARVENU, *s.* (An upstart) आगम्लुकः, आगम्लुः *m.*

PARQUINADE, *s.* निन्दालोकः, निन्दार्थकलेखः, उपहासककविता.

TO PASS, *v. n.* (Move, go, या, चल्, चर, मृ, इ &c.—(Be spent, go on, as time, &c.) वृत् (c. 1. वृत्ते -त्रितुं), प्रवृत्, गम्—(Gain currency) प्रचलीभू, प्रचलितः -ता -तं भू, प्रचल्, प्रचर्.—(Be enacted) सिध् (c. 1. सिध्ति, सेध्), सिद्धीभू, निष्पत्तीभू, व्यप-स्थापितः -ता -तं भू.—(Be approved) सम्मतः -ता -तं भू.—(Occur, come to pass) उपस्था, समुपस्था, उपपद, सम्पद, उपपन्नः -जा -जं भू, आपन्नः, सम्भू, संवृत्, संवृत्तः -जा -जं भू, आगम्, उपागम्, घट.—(Be transferred) संक्रम (c. 1. क्रामति -क्रमितुं), उपसंक्रम.—(Pass away, disappear, fade away) नश, प्रणश, क्षि, प्रली, विली, प्रविली, तिरोगम्, तिरोभू, खर.—(Pass away, as time, &c.) अति-क्रम, अतिवृत्, अतो, व्यतो, समती, गम्, 'six months passed away,' षष्ठमासम् अत्यवसत्; 'six seasons passed away,' षट्तुनां पद् समत्ययुः; 'let not the moment pass away,' नातिवसेत् क्षणं.—(Pass by) अतिक्रम, अतो, अतिगम्, अतिचर्, अतिधा, समतिधा.—(Pass on) प्रया, प्रगम्, प्रवृत्, प्रम्, गम्, या; 'jokes pass,' प्रयसते हासः.—(Pass over, cross) तृ, अतिवृ, निवृ, अतिक्रम, अतो.—(Let pass, omit) तज्, परितज्, उत्सृज्, विमृज्, उपेक्ष्; 'let it pass,' यावृ; 'that which passes in the mind,' मनोगतं, अन्तर्गतं मनः.

TO PASS, *v. a.* (Go over, through, beyond, cross or pass over) तृ (c. 1. तरति -रितुं -रोतुं), अतिवृ, सन्, निवृ, उन्, समृ, अतिक्रम, अतिक्रम, अतो, व्यतो, अतिगम्, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गच्छुं); 'to pass a river,' नदीपारं गम्.—(Spend time, &c.) गम् (c. 10. गमयति

-यितुं), परिगम्, वृत् (c. 10. वर्तयति -वितुं), नी (c. 1. नयति, नेतुं), वह् (c. 10. बाहयति -वितुं), विहृ (c. 1. -हरति -ते -हर्तुं), विवस् (c. 1. -वसति -वस्तुं); 'eight years were passed,' अष्टौ समाः परिगमिताः; 'he passes his days,' दिवस्मान् गमयति; 'he passed the night,' निशां निनाय; 'passing the night there,' तत्र रात्रिं व्युष.—(Cause to move) चल् (c. 10. चालयति -वितुं), सचल्, सचर् (c. 10. -चारयति -वितुं), स्थानान्तरीकृ.—(Transfer) संक्रम (c. 10 -क्रामयति -वितुं), उपसंक्रम.—(Enact) सिध् -धां कृ, सिद्धीकृ, निष्पदं -धां कृ, निष्पद (c. 10. -पादयति -वितुं), व्यपस्था in caus. (-स्थापयति -वितुं), स्था, व्यपस्थां कृ.—(Pass sentence) निर्णयं कृ, प्रणयनं कृ.—(Pass by) अतिक्रम, अतिक्रम, समतिक्रम, अतिवृत्, अतिचर्, अतिगम्, अतिधा, समतिधा, अतो, व्यतो, अत्यभिम्.—(Pass by, neglect) तज्, परि-तज्, हा, अपहा, अपाह्, उत्सृज्, अतिमृज्, लहृ, उलहृ.—(Pass off). See TO PALM.—(Pass over, overlook) उपेक्ष्, समुपेक्ष्, चम् &c. See OVERLOOK.—(Pass through the bowels, &c.) See TU EVACUATE.

PASS, *s.* (Narrow passage, defile) सङ्कटपथः, सङ्कटमार्गः, दुर्गमार्गः, सङ्कटं, मन्दारः, सञ्चारः, दुर्गं, चर्षरः.—(Fissure between hills) दरी -रा, विदरः, रन्ध्रं.—(Passport) अभिज्ञानपत्रं, अभयपत्रं.—(Thrust in fencing) प्रहारः, यष्टिप्रसारणं.—(State, distressed state) दशा, चयस्या, गतिः *f.*, दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, कष्टं.

PASSABLE, *a.* (That may be crossed or travelled over) ताव्यः -व्यी -व्यं, तरणीयः -या -यं, गम्यः -ग्या -ग्यं, गमनीयः -या -यं, गमन-योग्यः -ग्या -ग्यं, सुगमः -मा -मं, उत्तम्यः -घ्या -घ्यं.—(Tolerable) विगुणः -णा -णं, सहनीयः -या -यं, सह्यः -स्या -स्यं.—(Current) प्रचलः -ला -लं.

PASSABLY, *adv.* विगुणं, सहनीयं, यावन्नावत्. See TOLERABLY.

PASSAGE, *s.* (Act of passing) गमनं, तरणं, उत्तरणं, चलनं, गतिः *f.*, तरः; 'to and fro,' गमनागमनं, गतागतं, यातायातं.—(Passing through or beyond) सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सञ्चारः, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -मणं, पारगमनं, उत्तंषनं.—(Time of passing) गमनकालः, सङ्क्रमकालः, पारगमनकालः.—(Road, way) पथः, मार्गः, द्वारः.—(Difficult passage) संक्रमः -मं, संक्रामः, सञ्चारः, सञ्चरः, दुर्गमार्गः, दुर्गपथः, दुर्गं.—(Liberty to pass) गमनशक्तिः *f.*, गमनाधिकारः.—(Of a book) स्थलं, देशः, एकदेशः, वचनं; 'a passage of scrip- ture,' वेदस्य एकदेशः.—(Occurrence) वृत्तं, भूतं.

PASSAGE-MONEY, *s.* आतारः, आतरः, तरमूल्यं, तरपण्यं, तारिकं, ताव्यं.

PASSED, *p. p.* (Gone by) अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, अतोतः -ता -तं, व्यतोतः &c., सम्प्रवृत्तः -न्ता -न्तं.—(Crossed, gone through or over) तीर्थः -णी -णं, उत्तीर्थः &c., संक्रान्तः -न्ता -न्तं, पारगतः -ता -तं; 'hard to be passed,' दुस्तरः -रा -रं, दुस्तरयः -या -यं, दुर्गमः -मा -मं.—(Passed over) लंघितः -ता -तं, उत्तंघितः &c.—(Spent, as time) गमितः -ता -तं, नोतः -ता -तं.—(As faces, &c.) हृत्तः -न्ता -न्तं, गूतः -ना -नं, उत्तरितः -ता -तं, उत्तारितः &c.—(Ended, gone). See PAST.

PASSENGER, *s.* (Traveller) पथिकः, पाथिकः, यात्री *m.* (नं), गामी *m.*, गमी *m.*, मार्गस्थः, पथस्थः, पादधिकः, सारथिकः.—(One who crosses) तरो *m.*, तरः, तरिता *m.* (तृ), तर्जरीकः, उत्तरणकुत्र *m.*—(In a vessel) नौयात्री *m.*, नौगामी *m.*, नौकालवर्षी *m.*, नौकावृद्धः, नौकुपिकः.

PASSER, *s.* तरो *m.* (नं), तरः, तरिता *m.* (तृ), तर्जरीकः, गामी *m.*

PASSIBILITY, *s.* सुखदुःखसह्यता, सुखदुःखवेदनक्षमता, सुखदुःखयोग्यता, सुखदुःखसह्यता, सुखदुःखवेदिता.

PASSIBLE, *a.* सुखदुःखक्षमः -ना -नं, सुखदुःखवेदनक्षमः -ना -नं, सुखदुःखयोग्यः -ग्या -ग्यं, सुखदुःखवेदी -दिनी -दि (न्).

PASSING, *s.* (The act) तरणं, उत्तरणं, गमनं, चलनं. See PASSAGE. (Passing by) अत्ययः, अतिक्रमः.

PASSING, *part.* तरन् -रन्ती -रन् (न्), गामी -मिनी -मि (न्), यायी &c. —(Surpassing) अतिगः -गा -गं, अतिक्रामकः -का -कं.

PASSING, *a.* (Eminent) उत्तमः -मा -मं, परमः -मा -मं, श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं.

PASSING, *adv.* अत्यन्तं अतिशयेन, अतिमात्रं, अति or अतिशय in comp.

PASSION, *s.* (Feeling or affection of the mind) मनोभावः, भावः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, विकारः, विकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, स्वप्नः, मनोरागः, रसः, मनोधर्मः; 'passion of love,' कामविकारः, कामविकृतिः *f.*; 'of anger,' क्रोधविकारः; 'of lust,' लोभविकारः. The word इन्द्रियाणि *n. pl.* may sometimes be used generally to express 'the passions'; as, 'restraint of the passions,' इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रियदमनं, कामक्रोधलोभादिदमनं; 'having the passions subdued,' जितेन्द्रियः -या -यं; 'void of passions,' चीतरागः -गा -गं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विरागी &c.; 'absence of passion,' वैराग्यं, विरागः, विरक्तिः, रागहीनता; 'having passions,' रागी &c., अनुरागी &c.; 'the class of six passions, viz. desire, wrath, avarice, bewilderment, pride, and envy,' षड्गुणः—(Anger, warmth of temper, rage) क्रोधः, कोपः, प्रकोपः, रोषः, अमयेः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, उन्नापः, उग्रता -त्वं, अहता, तिग्मता, उष्णः, स्रम्भः, भामः, केशिकः; 'fit of passion,' क्रोधावेशः; 'in a passion,' क्रुद्धः -डा -डं, क्रोधी &c., ज्ञातक्रोधः -धा -धं, ज्ञातामयेः -धौ -धं.—(Mental agitation or excitement) मनःक्षोभः, चित्त-क्षोभः, चित्तवेगः, मनस्तापः, मनोव्याकुलता, उन्नापः, व्याक्षोभः.—(Love, lust) कामः, कामिता, कामुकत्वं, मदः, मदनः, स्वरः, अनुरागः, स्मरमोहः, केशिकः—(Eager desire) लालसा, लोभः, उन्मत्ता, उन्मत्ता, औत्सुक्यं—(Suffering) दुःखभोगः, दुःखं, व्यथा, पीडा, क्लेशः, अग्रः—(As opposed to action) सहनं, सहत्वं, ग्रहणं, कर्माश्रयत्वं, कर्मपात्रता.—(The quality or property of passion) रजस् *n.*

PASSIONATE, *a.* (Easily moved to anger) शीघ्रक्रोधी -पिनी -पि (न्), शीघ्रक्रोधी &c., सुलभकोपः -पा -पं, क्रोधी &c., क्रोधनः -ना -नं, कोपी &c., कोपनः -ना -नं, क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., अमयी &c., संरम्भी &c., अमयेयः -या -यं, रोषयः -या -यं, रोषशीलः &c., संरम्भशीलः &c., कोपिष्ठः -ष्टा -ष्टं, क्रोपिष्ठः &c., पित्रवेगी &c., भानी &c., पित्रस्वभावः -वा -वं; 'very passionate,' अत्यन्तकोपनः -ना -नं.—(Highly excitable, warm, ardent) सम्रापशीलः -ला -लं, उन्नापशीलः &c., बलः -यडा -यडं, उन्मत्तः &c., अहवान् -वन्ती -वन् (न्), उष्णः -ष्णा -ष्णं, उग्रः -या -यं, रौद्रः -द्री -द्री, तिग्मः -ग्मा -ग्नं, तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं—(Full of strong feeling) रागी &c., रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, सरागः -गा -गं, संरक्तः -क्ता -क्तं, सानुरागः &c., अनुरागी &c., रागिष्ठः &c., अनुरक्तः &c., सरसः -सा -सं, रसी &c., रसिकः &c., उन्मत्तितः -ता -तं.—(Having the quality or property of passion) रजोगुणी &c.; 'a passionate woman,' कोपना, भागिनी.

PASSIONATELY, *adv.* (With strong feeling) सरागं, रागेण, रागपूर्वं, सानुरागं, सरसं—(Ardently) अतिक्रोहह्वलेन, तीक्ष्णं, सतीक्ष्णं, चरुं,

प्रचरुं, उच्चरुं, उन्मत्तपूर्वं.—(With anger) सक्रोधं, सक्रोधं, सरोधं, सामर्थं, संरम्भपूर्वं.

PASSIONATENESS, *s.* शीघ्रक्रोषिता, कोपशीलता, क्रोधशीलता, क्रोधवशता, क्रोधाधीनता, पित्रस्वभावः—(Strong feeling) सानुरागता, सरागता, अनुरागः.

PASSIONLESS, *a.* चीतरागः -गा -गं, रागहीनः -ना -नं, शान्तरागः &c., विरागी -गिणी -गि (न्), विरक्तः -क्ता -क्तं, अनुरागी &c.

PASSIVE, *a.* (Suffering without resistance) सहनः -ना -नं, सहः -हा -हं, सहिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सहनधर्मकः -का -कं, सहनवृत्तिः -त्तिः -त्ति, सहनशीलः -ला -लं, सहनधर्मी -मी -मी (न्), तिष्ठिषुः -ष्णुः -ष्णु, अनिवारकः -का -कं, अप्रतीकारकः &c.—(Opposed to active not an actor) निषेधः -ष्टा -ष्टं, निष्क्रियः -या -यं, अप्रवर्तकः -का -कं, क्रियाशून्यः -न्या -न्यं, कर्मपार्श्वः, कर्माधारः, कर्माश्रयः—(In grammar, the passive voice) कर्मणिवाच्यं, कर्मणि आत्मनेपदं; 'reflective passive,' कर्मणिकर्तृवाच्यं; 'impersonal passive,' भाववाच्यं. The grammatical symbol for the passive is दभाः.

PASSIVENESS, PASSIVITY, *s.* सहनत्वं, सहिष्णुता, सहनशीलता, सहनधर्मः, सहनवृत्तिः *f.*—(Opposed to activity) निषेधता -त्वं, निष्क्रियता, कर्मपात्रता, कर्माश्रयता.

PASSPORT, *s.* अभयपत्रं, अभयवाक् *f.* (च्), अभिज्ञानपत्रं, अभिज्ञानुद्गा, अभिज्ञानं, मुद्रा.

PAST, *p. p.* or *a.* (Gone by, not present) गतः -ता -तं, भूतः -ता -तं, अतीतः -ता -तं, व्यतीतः &c., समतीतः &c., व्यपेतः &c., वृत्तः -त्ता -तं, संवृत्तः &c., अतिक्रान्तः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, परोक्षः -क्षा -क्षं, प्रतीतः -ता -तं. See PASTED. (Former, relating to the past) पूर्वं -वं -वं, पूर्वः -वी -वं, पूर्विकः -की -कं, पूर्वतनः -नी -नं, प्राक्तनः -नी -नं; 'in past times,' पुरा, पूर्वं; परोक्षे.—(Ended, accomplished) वृत्तः -त्ता -तं, निवृत्तः &c., समाप्तः -ता -तं.—(Past tense) अततनभूतः -तं, परोक्षभूतः, अतीतकालः.

PAST, *s.* (Past time) गतकालः, भूतकालः, अतीतकालः, प्राकालं, पूर्वकालं, परोक्षः; 'knowing past and future,' परावरदृक् *m.f.n.* (श्).

PAST, *adv.* (Beyond) अति prefixed; as, 'past mortal strength,' अतिमानुषशक्तिः. Expressed also by अ or निर् prefixed, or by the use of the passive participle अतीत, हीन, त्यक्त, नष्ट, अतिक्रान्त &c. in comp.; as, 'past cure,' जसाध्यः -ध्या -ध्यं, निरुपचारः -रा -रं, अक्षयिषयातिगः -गा -गं; 'past the range of sight,' अक्षुविषयातिक्रान्तः -ना -नं; 'past work,' अतीतव्यवहारः -रा -रं; 'past remedy,' उपायातीतः -ता -तं; 'past age,' वयोतीतः &c.; 'past all sense of shame,' निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, लज्जाहीनः -ना -नं, नलज्जः &c., तल्लज्जः &c.

PASTE, *s.* उदपेयं, उदकपेयं, जलपेयं, उदकपूर्वं, गोधूमसम्भवं.

TO PASTE, *v. a.* उदपेयेण बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्) or सञ्चन्, उदपेयेण लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्).

PASTEBBOARD, *s.* स्पृष्टकार्पासं, घनपत्रं, दृढकार्पासं, स्पृष्टपत्रं.

PASTERN, *s.* अश्वसुरसन्धिः *m.*, अश्वस्य सुरोपरिस्थः पादभागः.

PASTIME, *s.* विनोदः, क्रीडा, विहारः, खेला -लनं, विलासः. क्रीतुकं, क्रीडाक्रीतुकं, केलिः -ली *m. f.*, लीला, देवनं, परीहासः, नर्म *n.* (न्), कूर्दनं, रासेरसः; 'juvenile,' बालक्रीडा, बाललीला, बालचरित्रं.

PASTOR, *s.* (Shepherd) नेषपात्रः -लकः, नेषपोषकः—(Religious instructor) धर्मीपदेशकः, धर्मीआपाकः, आचार्यः, गुरुः *m.*, उपाध्यायः.

PASTORAL, *a.* (Pertaining to shepherds) नेषपात्रवस्त्रम् &c.,

नेवपालविषयः -या -यं.—(Pertaining to a minister of religion)

धर्मीपदेशकसङ्घन्धी &c., धर्मीध्यापकसङ्घन्धी &c., धर्मीपदेशविषयः -या -यं.

PASTORAL, *s.* (Пастор) नेवपालनादिविषयकं काव्यं, गोमेवादिविषयं गीतं.

PASTRY, *s.* पिष्टकं, पिष्टिकं, पिष्टान्नं, मिष्टान्नं, आपूपिकं, शाष्कुलिकं.

PASTRY-COOK, *s.* पिष्टककारी *m.* -रिणी *f.* (नृ), पिष्टाङ्गकृत् *m.*, मिष्टाङ्गकृत्, पिष्टकपित्रयो *m.* -पिणी *f.* (नृ), आपूपिकः -की.

PASTURAGE, *s.* (Grazing ground) गोचरः, गोम्रचारः, गोमेवादिचारस्थानं, गोचारणक्षेत्रं, गोचारणभूमिः.—(Meadow grass) यवसः, यावसः, क्षेपियं, पाशवपालनं, पशुस्थं, घासः, नृणं, गवादनं.

PASTURE, *s.* (Grass for cattle) गवादनं, गोम्रस्थं, यवसः, पशुस्थं, पशुभोजनं, पशुखाद्यं, घासः, नृणं.—(Ground covered with grass for grazing) यावसभूमिः *f.*, यवसीयभूमिः *f.*, गोचारणभूमिः *f.*, पशुचारणभूमिः *f.*, शाङ्कुलभूमिः *f.*, शाङ्गलभूमिः. See PASTURAGE.

TO PASTURE, *v. a.* (Graze) चर् (c. 10. चारयति -यितुं), नृणं भुञ्ज् or खाद् or दा.

TO PASTURE, *v. n.* (Graze) चर् (c. 1. चरति -रितुं), नृणं, नृणं खाद् &c.

PASTY, *a.* क्षीद्वेषिकः -की -कं, उद्वेषगुणकः -का -कं.

PASTY, *s.* (Pie made of paste) पिष्टकः -कं, पिष्टिकं, शाङ्कुली.

PAT, *a.* युक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं, सङ्गतः -ता -तं. See FIT.

PAT, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, सम्यक्, अङ्गसा, समङ्गत्वं. See FITLY.

PAT, *s.* (Light blov) लघुमहारः, लघ्वाघातः, चपेटः, चपेटाघातः.—(Flattish lump) ईश्वरिषपिष्टः; 'of butter,' नवनीतपिष्टः.

TO PAT, *v. a.* चपेटेन प्रदु or चाहन्, लघुमहारं कृ, लघु प्रदु.—(A horse, &c.) स्फुट् (c. 10. स्फुटलपति -यितुं), आस्फुट्, स्फुटलनं कृ.

PATCH, *s.* (Piece of cloth) वस्त्रखण्डः, पटखण्डः; 'patched garment,' कपेटः, कन्या; 'weaving one,' कन्याधारणं, कपेटधारणं; 'a beggar who wears one,' कपेटधारी *m.* (नृ), कन्याधारी *m.*, कपेटो *m.*, कपेटिकः.—(Piece of any thing) खण्डः -खं, शकलः -लं.

TO PATCH, *v. a.* वस्त्रखण्डं निषिष् (c. 4. -वीष्यति -वेयितुं) or निषिष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), जीर्णवस्त्राणि समाधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं) or सन्धा, कन्या (nom. कन्यायति), कपेट (nom. कपेटयति).

PATCHED, *p. p.* or *a.* खण्डी -खिडनी -खिड (नृ), खण्डमयः -यो -यं, खण्डयुक्तः -क्ता -क्तं, खण्डरूपः -पा -पं; 'patched garments.' See PATCH, *s.*

PATCHER, *s.* वस्त्रखण्डसमाधाता *m.* (नृ), जीर्णवस्त्रसमाधाता *m.*

PATCH-WORK, *s.* खण्डकर्म *n.* (नृ), कन्याकरणं, कपेटकरणं.

PATE, *s.* मस्तकायं, मस्तकः -कं, मुखः -खं -खकं. See HEAD, *s.*

PATENT, *a.* (Plain) स्पष्टः -हा -हं, विस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, प्रत्यक्तः &c., प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, प्रकाशः -शा -शं, सुगमः -मा -मं.

PATENT, *s.* विशेषाधिकारपत्रं -त्रिका, प्रकाशपत्रं, प्रकाशलेख्यं.

PATENTEE, *s.* प्रकाशपत्रधारी *m.* (नृ), अधिकारपत्रधारी *m.* (नृ).

PATER-FAMILIAS, *s.* कुटुम्बी *m.* (नृ), कौटुम्बिकः, कुलपतिः *m.*, कुलोद्बहः.

PATERNAL, *a.* पैतृकः -की -कं, पैत्रिकः &c., पैतृकः -का -कं, पैत्रः -त्री -वं, पित्र्यः -व्या -व्यं, पैतृ in comp.; 'paternal mansion,' पैतृमन्दिरं; 'paternal aunt,' पैतृमत्स्या *f.* (नृ); 'paternal affection,' पुत्रस्नेहः, सुतस्नेहः, वास्तव्यं.—(Like a father) पैतृनृत्यः -त्या -त्यं, पैतृनृत्यः -शी -शं, पैतृनृत्यः -भा -भं, पैतृनृत्यः -मा -मं.—(Derived from a father) पैतृप्राप्तः -प्ता -प्तं, पित्रागतः -ता -तं, पैतृकप्राप्तः -ता -तं; 'paternal estate,' पैतृकभूमिः *f.*

PATERNALLY, *adv.* पैतृकम्, तातृकम्, जनककृत्, पैतृकप्रेष.

PATERNITY, *s.* पैतृकं -ता, जनकता -त्वं, पैतृभावः, पैतृकत्वं, पैतृधर्मः.

PATH, *s.* पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), मार्गः, पङ्क्तिः -त्री *f.*, पदविः -वी *f.*, हरणिः -खी *f.*, नृतिः *f.*, वस्ती *n.* (नृ), वस्तीनिः *f.*, वस्तीनिः -नी *f.*, अन्धा *m.* (नृ), अयनं, पथा, रक्षपदी; 'of the planets,' कक्षः -क्षा; 'the right path,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'the wrong path,' उत्पथः, कुपथः, उन्मार्गः, विमार्गः; 'going on the wrong path,' उन्मार्गगामी &c.; 'to seduce from the right path,' उत्पथं नी (c. 1. नयति, नेतुं).

PATHETIC, PATHETICAL, *a.* करुणारसमयः -यी -यं, करुणारसात्मकः -का -कं, रसिकः -का -कं, करुणजनकः -का -कं, करुणोत्पादकः -का -कं, कारुणिकः -की -कं, करुणात्मकः -का -कं, हृदयङ्गमः -ना -नं, हृदयवेधकः &c., हृदयाविद् *m. f. n.* (पृ), मनोद्वापकः &c., चिन्तनोद्बोधकः &c., चिन्तनोद्बोधनकः &c. See MOVING, *a.*

PATHETICALLY, *adv.* सरसं, करुणारसपूर्णं, सकारुण्यं, करुणं, यथा करुणा जायते or यथा हृदयं स्पर्शते तथाप्रकारेण.

PATHIC, *s.* (Catamite) पिटः, वेष्टाचाव्यै, नारङ्गः; 'keeper of pathics,' पिटपः.

PATHLESS, *a.* अथपः -था -थं, निष्पथः -था -थं, अमार्गः -गी -गी, अगम्यः -म्या -म्यं.

PATHOLOGIC, PATHOLOGICAL, *a.* निदानविषयकः -का -कं, रोगनिदानसङ्घन्धी &c.

PATHOLOGY, *s.* निदानविद्या, रोगनिदानविद्या, निदानशास्त्रं, रोगलक्षणविद्या, रोगलक्षणशास्त्रं, रोगनिरूपणविद्या.

PATHOS, *s.* करुणारसः, कारुण्यरसः, रसः, रागः, करुणा, कारुण्यं, रसिकता -त्वं, चिन्तनोद्बोधकत्वं, करुणजनकता.

PATHWAY, *s.* पथः, मार्गः, पदविः -वी *f.*, वस्ती *n.* (नृ), गमनागमनपथः.

PATIENCE, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, सहिष्णुता -त्वं, सहनं, सहनशीलता, सहनशक्तिः *f.*, सहनं, तितिक्षा, धैर्यं, धृतिः *f.*, धीरता, दमः, दमयः, दमपुः *m.*, मयैः -यैः, उत्साहः, साहनं.

PATIENT, *a.* सहिष्णुः -ण्युः -ण्यु, सहनः -ना -नं, सहनशीलः -ला -लं, क्षमावान् -वती -वत् (नृ), सहः -हा -हं, क्षमः -मा -मं, तितिक्षुः -क्षुः -क्षु, क्षमी -मिणी -मि (नृ), क्षमायुक्तः -क्ता -क्तं, क्षान्तिमान् -मती -मत् (नृ), क्षमा -न्ती -न्त (नृ), क्षान्ति &c., क्षमाशीलः -ला -लं, तितिक्षाशीलः &c., धीरः -रा -रं, धैर्यवान् &c., धृतिमान् &c., मयैः &c., मयैः -या -यं, मयितः -ता -तं, मयितवान् &c., क्षान्तः -न्ता -न्तं, सासहिः -हिः -हि, सहमानः -ना -नं, दान्तः -न्ता -न्तं. The words सह and क्षम are especially used in comp.; as, 'patient of labor,' क्लेशसहः -हा -हं; 'of austerities,' तपःसहः, तपःक्षमः &c.; 'very patient,' बहुक्षमः -मा -मं, बहुसहः &c., विषयसहः &c.; 'to be patient of,' सह (c. 1. सहते, सोढुं), क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), तिष् in des. (तितिक्षते -क्षितुं), मृष् (c. 4. मृषति, मयितुं).

PATIENT *s.* (As apposed to agent) कर्मोपायं, कर्मोपायः, कर्मोपयः.—(Sick person) रोगी *m.* -गिणी *f.* (नृ), जातुरः -रा, रोगार्तः -र्ता, सरोगः -गा.

PATIENTLY, *adv.* क्षमापूर्वम्, तितिक्षापूर्वम्, तितिक्षया, सधैर्यं, समर्थं, तितिक्षितं.

PATLY, *adv.* युक्तं, यथायोग्यं, सङ्गतं. See PAT, *adv.*

PATRIARCH, *s.* आदिपुरुषः, मूलपुरुषः, वृद्धपिता *m.* (नृ), गोत्रपतिः *m.*, प्रजापतिः *m.*, गोत्रस्वामी *m.* (नृ), वंशपतिः *m.*, गोत्रजनकः.—(Venerable person) वृद्धजनः, गुरुजनः.

PATRIARCHAL, *a.* आदिपुरुषसङ्घन्धी -स्थिनी &c., मूलपुरुषसङ्घन्धी &c.

PATRICIAN, *a.* कुलीनः -ना -नं, महाकुलीनः &c., सत्कुलीनः &c., सङ्घः -शा -शं, सङ्घरूपः -या -यं, अमातृकः -त्री -तं, असामान्यः &c., अविज्ञातः &c. See NOBLE.

PATRICIAN, s. कुलीनजनः, कुलीनपुरुषः, शिष्टजनः, सभिननवान् *m.* (नं).
PATRIMONIAL, a. (Inherited from a father, &c.) पैतृकः -की -कं.
 पितृप्राप्तः -मा -मं, पित्रागतः -ता -तं, पितृक्रमायातः &c., दायप्राप्तः &c.,
 दायलभ्यः -मा -मं, दायोपागतः &c.—(Relating to a patrimony)
 पैतृकरिक्षसम्बन्धी &c., दायसम्बन्धी &c.
PATRIMONY, s. पैतृकरिक्षं, पैतृकं रिक्षं or स्वक्यं, गोत्ररिक्षं, पैतृकधनं,
 स्वक्यभागः, गोत्रधनं, दायः, पैतृकं, छोडारकं, क्रमागतरिक्षं, पित्राग-
 तरिक्षं, पित्रागतधनं; 'confiscation of it,' वृत्तिह्रदः; 'title deed
 of it,' रिक्षपत्रं.
PATRIOT, s. स्वदेशाभिमानी *m.* (नं), स्वदेशानुरागी *m.* (नं), जन्मभूम्यनु-
 रागी *m.*, जन्मभूमिवत्सलः, स्वदेशभक्तः, स्वदेशहितैषी *m.*
PATRIOTIC, a. स्वदेशाभिमानी -निनी -नि (नं), स्वदेशानुरागी -गिणी &c.,
 स्वदेशानुरक्तः -क्ता -क्तं, जन्मभूम्यनुरक्तः &c., जन्मभूमिवत्सलः -ला -लं,
 स्वदेशभक्तः -क्ता -क्तं, स्वदेशासक्तः &c., स्वदेशहितैषी -पिणी &c., स्वदे-
 शहितकारी &c., स्वदेशपालकः -का -कं.
PATRIOTISM, s. स्वदेशाभिमनः, स्वदेशानुरागः, स्वदेशानुरक्तिः *f.*, देशाभि-
 मानः, देशानुरागः, जन्मभूम्यनुरागः, जन्मभूमिवात्सल्यं, स्वदेशभक्तिः *f.*,
 स्वदेशासक्तिः *f.*, स्वदेशप्रीतिः *f.*, स्वदेशप्रतिपालनं, स्वदेशहितैषा.
PATROL, s. (Walking round by a guard in the night) रक्षकेण
 रात्रौ परिक्रमणं or परिभ्रमणं.—(The guard who goes the round)
 रात्रिपरिचरः, रात्रिचरः, रात्रिरक्षकः, रक्षकः, आरक्षकः, रक्षी *m.* (नं).
TO PATROL, v. n. रक्षकवद रात्रौ परिक्रम् (c. 1. -क्रामति, c. 4. -क्राम्यति
 -क्रमितुं) or परिभ्रम् (c. 4. -भ्राम्यति -भ्रमितुं).
PATRON, s. (One who supports and protects) पालकः, प्रतिपालकः,
 अनुपालकः, उपकारकः, उपकारी *m.* (नं), संवर्धकः, अनुयाही *m.*,
 पक्षपारी *m.*, पोषकः, रक्षकः, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणं, शरणभूतः,
 आश्रयस्थानं, नाथः, पुरस्कारी *m.*, पुरस्कृता *m.* (नृ), उपकर्ता *m.*,
 साहाय्यकारी *m.*, सहायः, पिण्डदः.—(Appreciator of merit)
 गुणग्राही *m.* (नं), गुणग्राहकः, गुणज्ञः, गुणदर्शी *m.*; 'patron of
 learning,' विद्यानुपालकः.
PATRONAGE, s. पालनं, अनुपालनं, प्रतिपालनं, उपकारः, आश्रयः, संश्रयः,
 अनुग्रहः, उपग्रहः, सङ्ग्रहः, आग्रहः, साधारः, अवग्रहः, वर्धनं, संवर्धनं,
 अवलम्बः -धनं, शरत्त्वता, पुरस्कारः, रक्षा -धनं, अभिरक्षा, पोषणं,
 पालनपोषणं, साहाय्यं, सहायनं, साहित्यं, प्रतिपालकता.—(Apprecia-
 tion of merit) गुणग्रहणं, गुणज्ञानं.
PATRONAL, a. पालकः -का -कं, उपकारकः &c., संवर्धकः &c., रक्षकः &c.
PATRONESS, s. प्रतिपालिका, उपकारिणी, अभिरक्षिका, रक्षाकारिणी.
TO PATRONIZE, v. a. प्रतिपाल् (c. 10. -पालयति -यितुं), अनुपाल्, अनु-
 ग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रह्, संवृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं),
 अभिरक्ष् (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), उपकृ, साहाय्यं कृ; 'to patronize
 learning,' विद्यानुपालनं कृ.
PATRONIZED, p. p. प्रतिपालितः -ता -तं, अनुपालितः &c., संवर्धितः &c.,
 अवलम्बितः &c., अभिरक्षितः &c., अनुग्रहीतः &c.
PATRONLESS, a. निराश्रयः -या -यं, अनाश्रयः &c., अशरणः -णा -यं,
 निरवलम्बः -धा -धं, निःसहायः -या -यं, निराधारः -रा -रं.
PATRONYMIC, s. अपत्यवाचकः, अपत्यवाचकनाम *n.* (नं), पैतृकनाम *n.*,
 पितृप्राप्तनाम *n.*, पित्रागतनाम *n.*, गोत्रनाम *n.*, उपाधिः *m.*
PATTEN, s. काष्ठपादुका, स्त्रीजनव्यवहारिता काष्ठमयपादुका.
TO PATTEN, v. n. पटपट (nom. पटपटायते -ति), पटपटश्चर्त्तुं कृ.
PATTER, PATTERNING, s. पटपटश्चर्त्तुः; 'of thin,' धारावर्त्तनः *m.*
PATTERN, s. (Model, exemplar) उपमा -मानं, प्रतिमा -मानं, आदर्शः.

निदर्शनं, प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*, संस्कारः, प्रमाणं, प्रांत्त-
 पट्टम् *m.* (श); 'of propriety,' व्यापारः.—(Specimen) आदर्शः.
 निदर्शनं.—(Figure) आकारः, संस्कारः, रूपं.

PAUCITY, s. अल्पता, स्वल्पता, स्वान्यं, संख्यान्वता, अचटुनं, स्तोकता.

PAUNCH, s. (Belly) उदरं, जठरं, तुन्दं -न्दि *n.*, कुक्षिः *m.*, पिचिण्डः;
 'having one,' उदरी -रिणी &c., तुन्दी &c., पिचिण्डिलः -टा -लं.
 —(Protuberant belly) लसोदरं.

TO PAUNCH, v. a. निरुदरीकृ, निरन्वीकृ, उदरादि वहिष्कृ.

PAUPER, s. (Poor person who lives on alms) भिक्षोपजीवः *m.*
 -विनी *f.*, भैक्षजीवी *m.* (नं), भिक्षाजीवी *m.* &c., भिक्षुः *m.*, भिक्षुकः *m.*,
 -की *f.*, अन्वदन्नोपजीवी *m.* &c., दरिद्रः, निर्यन्धः, सिद्धः.—(In law)
 आकाशेशः.

PAUPERISM, s. भिक्षोपजीवनं, भैक्षोपजीवनं, भैक्षजीविका, भिक्षोपजीविका.
 अन्वदन्नोपजीविका, भिक्षावृत्तिः *f.*, भिक्षुकवृत्तिः *f.*

PAUSE, s. (Temporary stop) विरामः, विरतिः *f.*, अवरतिः *f.*, उपरतिः *f.*
 उपरमः, निवृत्तिः *f.*, विश्रामः, विच्छेदः, उपश्रमः, श्रमः, शान्तिः *f.*,
 अपश्रमः, अवसायः, अवसानं, आश्रामः, श्रवणः, यतिः *f.*, यामः, सन्धिः *m.*
 —(Interval) अन्तरं, कालान्तरं, अवकाशः, व्यवधानं, सन्धिः *m.*—
 (Suspense) कर्मीनरं, भावसान्यः *m.*—(In poetry or music)
 यतिः *f.*, अवसानं.

TO PAUSE, v. n. विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), उपरम्, निवृत्तुं (c. 1. -वृत्ते
 -वृत्तुं), विनिवृत्तुं, निवृत्तुं, विश्रम् (c. 4. -श्राम्यति -श्रमितुं), पिच्छ्त् in
 pass. -द्विद्यते), श्रम् c. 4. शाम्यति, श्रमितुं), विरामं कृ, अवसानं कृ.

TO PAVE, v. a. प्रस्तरैः or इष्काभिर् सस्त्तु (c. 9. -सृणाति -सरितुं).

PAVED, p. p. प्रस्तरास्तीर्यः -शी -शं, पाषाणास्तीर्यः &c., इष्कास्तीर्यः &c.

PAVEMENT, s. परिसस्तरः, पाषाणस्तरः, प्रस्तरास्तरणं, शिलास्तरः, शिला-
 पथकं, इष्काफलकं, इष्कास्तरः -रणं.

PAVER, PAVIER, s. प्रस्तरास्तरणकृत् *m.*, परिसस्तरकृत् *m.*, शिलाफलका-
 स्तरिता *m.* (नृ), इष्कास्तरिता *m.*

PAVILION, s. मण्डपः -पं, पटमण्डपः, हर्म्यं, मन्दिरं, वातायनं.

PAW, s. (Foot of a beast) पशुपादः, पशुपदं.—(Hand) हस्तः, करः.

TO PAW, v. a. or n. (As a horse) खुराभिधानं कृ, खुरप्रसारणं कृ.
 —(Handle) हस्तेन स्पर्श or परिस्पर्श or परामृश or आलभ् or समालभ्.

PAWN, s. (Pledge) व्यामः, उपव्यामः, निक्षेपः, साधिः *m.*, बन्धकः -कं,
 उपनिधिः *m.*, उपनिधानं, उपनिक्षेपः, आधानं, अन्वाधिः *m.*, पणः,
 परिपणनं, आधीकरणं, प्रतिदेयं.—(At chess) नरः, शारः -रिः *m.*

TO PAWN, v. a. आधीकृ, व्यासोक्तृ, न्यस् (c. 4. -अस्यति -स्यितुं), उपन्यस्,
 निक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), पण् (c. 1. पणते -णितुं), परिपण्,
 परिपणनं कृ, व्यासं कृ, बन्धकं कृ or दाः 'having pawned,'
 आधीकृत्य.

PAWNBROKER, s. बन्धकव्यापारी *m.* (नं), निक्षेपव्यापारी *m.*, निक्षेपव्य-
 वसायी *m.*

PAWNED, p. p. न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., व्यासोक्तः -ता -तं, आधीकृतः
 &c., निक्षिप्तः -मा -मं, पणितः -ता -तं, परिपणितः &c.

TO PAY, v. a. (Discharge a debt) क्षुणं शुभ् or क्षयनी or विनी or
 क्षपाकृ or क्षपवृत् or साप् or तृ, क्षुणशीघ्रं कृ, क्षुणसिद्धिं कृ,
 क्षुणमुक्तिं कृ.—(Liquidate) शुभ्, परिशुभ्, संशुभ् विनी, क्षयनी.—
 (Fulfil perform) सम्पद्, निष्पद्, सम्पृ, साप्.—(Give, render)
 दा, कृ.—(Give pay to) वेतनं दा, वर्त्तनं दा.—(Pay the price
 of any thing bought) हृत्यं दा.—(Pay for, atone for) निष्पृ
 (c. 10. -तारयति -यितुं) उच्च, निष्कृ, निकृतिं दा or कृ, प्रायश्चित्तं कृ.

—(Pay off, discharge) वेतनं दत्त्वा विमृज् or मुच्.—(Pay off, retaliate) प्रतिवृ.

PAY, *s.* वेतनं, मूल्यं, वत्सेनं, भृतिः *f.*, भृता, भाटिः *f.*, भाटकः—कं; 'monthly pay,' मासिकं; 'yearly pay,' वार्षिकं.

PAYABLE, *a.* देयः—या—यं, शोध्यः—ध्या—ध्यं, शोधनीयः—या—यं, संशोध्यः &c., परिशोधनीयः—या—यं, दातव्यः—ध्या—ध्यं, दानीयः—या—यं, दानयोग्यः—ग्या—ग्यं, दानोचितः—ता—तं.

PAY-DAY, *s.* वेतनदानदिवसः, वत्सेनदानदिवसः, शोधनदिनं, परिशोधनदिवसः, भृतिदानदिवसः.

PAYER, *s.* दाता *m.* (नृ), शोधयिता *m.*, शोधकः, परिशोधकः.

PAY-MASTER, *s.* वेतनदाता *m.* (नृ), वत्सेनदाता *m.*, भृतिदाता *m.*, वेतनाध्यक्षः.

PAYMENT, *s.* शोधनं, परिशोधनं, संशोधनं, शुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, दानं, साधनं, सिद्धिः *f.*, अपकरणं, अपाकरणं, अपनयनं, निस्तारः, निस्तरणं, उद्धरणं; 'of a debt,' ऋणशोधनं, ऋणसिद्धिः *f.*, ऋणापाकरणं, ऋणापनयनं. ऋणमुक्तिः *f.*, ऋणापनोदनं, विगणनं, निरादेशः, आनुस्यं; 'of wages, &c.,' वेतनदानं, वत्सेनदानं, भृतिदानं; 'non-payment,' अनपक्रिया, अनपकरणं, अनपाकरणं, अनपाकर्म *n.* (नृ), अनपकर्म *n.*

PEACE, *s.* कलायः, सतीनः—नकः, सतीलः—ला—लकः, सितोलकः, सातीलकः, सातिलकः, खडिकः, हरेणुः *m.*, वरुलः.

PEACE, *s.* (Freedom from war) सन्धिः *m.*, सन्धानं, अयुद्धं, युद्धाभावः, अयिग्रहः, विग्रहाभावः, असङ्ग्रामः, निर्वृद्धं; 'peace and war,' सन्धि-यिग्रही *m. du.*; 'to make peace,' सन्धि कृ, सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातु); 'made peace with,' सन्धितः—ता—तं; 'wishing to make peace,' सन्धितुः—तुः—तु—(State of rest or quiet) निवृत्तिः *f.*, शान्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, शमः, उपशमः, प्रशान्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, सुखं, सोऽप्यं, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुद्धेयः; 'peace of mind,' मनःशान्तिः *f.*; 'internal peace,' अन्तःसुखं.—(Harmony) ऐक्यं, सन्धिः *m.*, सख्यं, मैत्र्यं, सङ्गः, अविरोधः, विरोधाभावः.—(Freedom from commotion or riot) निरुपद्रवता, उपद्रवाभावः, निरुपप्रवृत्ता—त्वं, उपप्रवृत्ताभावः, निष्कण्टकत्वं, कण्टकाभावः, स्वस्थता, स्वार्थ्यं.—(Silence) मौनं, मौन्यं, अभाषणं, तूष्णीम्भावः; 'to hold one's peace,' तूष्णीम्, मौनीभू, वाचं यम् or नियम्, निःशब्दीभू; 'peace,' तूष्णीम्भ्य, मौनीभ्य, नियञ्च वाचं, शान्तं.—(Peace be with thee) स्वस्ति.

PEACEABLE, *a.* (Free from war, tumult, &c.) युद्धहीनः—ना—नं, सङ्ग्रामहीनः &c., विग्रहहीनः &c., निर्वृद्धः—न्दा—न्धं, निरुपद्रवः—या—यं, निरुपप्रवः &c., निरुपसरी—गो—गं, उपद्रवहीनः &c., निष्कण्टकः—का—कं.—(Quiet, calm) शान्तः—ता—तं, प्रशान्तः &c., अक्षुब्धः—द्वा—वं, प्रमत्तः—त्वा—वं, स्वस्थः—स्या—स्यं, अथाकुलः—ला—लं, निराकुलः &c.; 'in mind,' शान्तात्मा—त्मा—त्त (नृ), प्रशान्तात्मा &c., शान्तचता—ता—तः (स्).—(Fond of peace, not wishing to fight) सन्धिप्रियः—या—यं, शान्तिप्रियः &c., युद्धविमूढः—सा—सं, युद्धपराङ्मुखः &c., युद्धप्रतिहतः—ता—तं, सन्धितुः—तुः—तु, अयुयुः &c., कलहपराङ्मुखः &c., कलहविमूढः &c., सकलहकारी &c.

PEACEABLENESS, *s.* (Freedom from war) युद्धाभावः, युद्धहीनता, उपद्रवाभावः, निरुपद्रवता. See PEACE. (Quietness) शान्ताता, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता.—(Aversion to fight) युद्धविमूढता, युद्धद्वेषः, सन्धिता, अयुयुता.

PEACEABLY, *adv.* (Without war, &c.) युद्धव्यतिरेकेण, युद्धं विना, निरुपद्रव्यं.—(Quietly) शान्तं, शान्ता, प्रशान्तं, शान्तिपूर्वकं.—(With pacific measures) शानोपायैः, शानोपायेन, साक्षा.

PEACE-BREAKER, *s.* सन्धिभेदकः, सन्धिभङ्गकः, सन्धिवधातकः.

PEACEFUL, PEACEFULNESS, PEACEFULLY. See PEACEABLE, &c.

PEACE-MAKER, *s.* सन्धिकर्ता *m.* (नृ), सन्धानकर्ता *m.*, सन्धिपिद् *m.*

PEACE-MAKING, *s.* सन्धिकरणं, सन्धानकरणं, सन्धानं.

PEACE-OFFERING, *s.* शान्तिहोमः, शान्तिनैवेद्यं, शान्तिकर्बलिः *m.*

PEACOCK, *s.* मयूरः, वह्णियः, वह्नी *m.* (नृ), शिखी *m.* (नृ), शिखावलः, शिखरी *m.* (नृ), शिखाधारः—धरः, कलापी *m.*, नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, शुक्लापाङ्गः, सितापाङ्गः, भुजङ्गभृक् *m.* (नृ), भुजङ्गभोजी *m.*, भुजङ्गाहा *m.* (नृ), भुजगाभोजी *m.*, भुजगदारणः, भुजगानकः, भुजगाशनः, सपैशनः, केकी *m.* (नृ), नर्सेकः, नर्सेनप्रियः, मेघानन्दी *m.*, मेघमुद्गद *m.*, मेघनादानुलासी *m.* (नृ), वर्षामदः, चिचमेखलः, चिचपिच्छकः, कुमारवाही *m.* (नृ), राजसारसः, कानपथी *m.*, शुक्रभृक् *m.* (नृ), शापठिकः, दार्ढ्यः; 'flock of peacocks,' साधुतः; 'peacock's tail,' वह्नी—हं, शिखरः—खी *m.*, पिच्छं, कलापः, शिखिपुच्छः; 'his crest,' शिखा, चूडा, शेखरं, शिखिशेखरं, शिखिशिखा; 'his train,' वह्नीभारः; 'eye in his tail,' चन्द्रकः, मेखकः, गूण्याः; 'his cry,' केका, मयूरानन्दः, मयूरशब्दः.

PEAHEN, *s.* मयूरी, वह्णिणी, शिखिनी, शिखरिणी, कलापिनी, नर्सेकी, केकिनी, कुमारवाहिनी.

PEAK, *s.* (Of a mountain, &c.) शिखरं, शृङ्गं, कूटः, ककुद् *f.*, ककुदः—दं, चूडा, पर्वताग्रं, शैलाग्रं, अद्रिशृङ्गं, दशनः, यानरायणः, दङ्कः; 'three peaks,' शृङ्गाटकं; 'having three peaks,' त्रिकूटः—टा—टं, त्रिककुद् *m. f. n.*—(Point or end of any thing) अग्रं, शिखरं.

PEAKED, *a.* शिखरी—रिणी—रि (नृ), शृङ्गी—ङ्गिनी &c., शृङ्गवान्—वती—वत् (नृ), कूटवान् &c., सकूटः—टा—टं, ककुदवान् &c., ककुदी &c., शेखरितः—ता—तं.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः—या—यं, सूच्यः &c.

PEAL, *s.* (Of bells) घटलध्वनिः *m.*, घटलशब्दः.—(Loud sound) महाध्वनिः *m.*, उच्चध्वनिः *m.*, महाशब्दः, उच्चशब्दः.

To PEAL, *v. n.* उच्चशब्देन ध्वन् (c. 1. ध्वनति—नितुं) or खन् (c. 1. खनति—नितुं) or कृण् (c. 1. कृणति—णितुं), महाध्वनिं कृ, उच्चध्वनिं कृ, महाशब्दं कृ, उच्चशब्दं कृ.

PEAR, *s.* (The Indian prickly pear) चिदरं, विषसारकं.

PEARL, *s.* मुक्ता, मौक्तिकं—का, शुक्तिजं, शीकेयं, शुक्तिपीजं, मूल्यं, मुक्ताफलं, मुक्तिका, तीतिकं, मद्ररं—रो—रिः *f.*, हेमबलं; 'mother of pearl,' शुक्तिवधुः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्ताप्रसूः *f.*, मुक्तास्फोटः; 'pearl-necklace,' मुक्तावलिः—ली *f.*, मुक्ताहारः, मौक्तिकहारः, मौक्तिकाहारः, मुक्तालता, मुक्ताकलापः, मुक्तामल्लः, मणिसरं; 'pearl in the head of an elephant,' गजमुक्ता.

PEARLED, *a.* मुक्तालङ्घितः—ता—तं, मुक्तावलिः &c., मुक्तापिण्डः—डा—डं.

PEARL-OYSTER, *s.* शुक्ति *f.*, शुक्तिका, मौक्तिकशुक्तिः *f.*, मुक्तागारं, मुक्ताप्रसूः *f.*, मौक्तिकप्रसवा, मुक्तास्फोटः, तीतिकः; 'its shell,' शुक्तिपुटं, शुक्तिरेशी.

PEARLY, *a.* मौक्तिकः—की—कं, मुक्तामयः—यी—यं, मुक्ताप्रसूरः—रा—रं, मुक्तापूर्णः—गो—गं.—(Resembling pearls) मुक्तोपमः—ना—नं, मुक्तातुल्यः—त्या—स्यं, मुक्ताशुभः—भा—भं, मुक्तापलः—ला—लं, मुक्तागौरा—रा—री—रं.

PEASANT, *s.* ग्रामवासी *m.* (नृ), ग्राम्यजनः, ग्रामी *m.* (नृ), ग्रामीयः, खेचिकः, खैचिकः, खेची *m.* (नृ), खेचानीयः, खैचिकः, कुचकः, कर्षकः, कृषिकः, कृषिजीवी *m.*, कृषीबलः, कार्षकः, गोपः, गोपालः, गारक्षः—क्षकः, ग्रामपदः, कुटुम्बी *m.*, पशुपालकः.

PEASANTRY, *s.* ग्राम्यलोकः, खेचकनता, खैचकजनसमूहः.

PEASE, *s.* कलायः, पतीलः—लघः, सतीनः—नकः &c. See PEA.

PEA-SHELL, PEAS-COD, *s.* कलायपुष्ट, कलायपेशी, इमि: -मी *f.*
 PEAS-PORRIDGE, PEAS-SOUP, *s.* जूब, यूप: -यं, जुम्ककः.
 PEBBLE, PEBBLE-STONE, *s.* शकैरा, चूरीखडः, ककैरखडः, उपलः, ककै-
 रोपलः, खुद्रप्रसरः, सूक्ष्मप्रसरः, शिला, खुद्रशिला; 'pebble sacred
 to Vishnu,' सालयामः, शालयामः.
 PEBBLY, PEBBLED, *a.* शकैरावान् -वती -वत् (तु), शकैरिलः -ला -लं,
 शकैरीयः -यी -यं, शकैरिकः -की -कं, सशकैरः -रा -रं, चूरीखड-
 पूरुः -गो -गं.
 PECCABILITY, *s.* पापाधीनता, पापक्षमता, पापवशता, पापसम्भवः.
 PECCABLE, *a.* पापाधीनः -ना -नं, पापक्षमः -मा -मं, पापवशः -शा -शं,
 शक्यपापः &c., सम्भाव्यपापः &c., पापसम्भवधर्मी -मो -मं (तु), पा-
 पायतः -ता -तं.
 PECCADILLO, *s.* अल्पदोषः, अल्पपराधः, खुद्रापराधः.
 PECCANCY, *s.* दोषः, सदोषतः, विकारः, विकृतिः *f.*
 PECCANT, *a.* (Criminal) अपराधी -पिनी -पि (तु), दोषी -पिणी &c.,
 सापराधः -धा -धं, सदोषः -वा -वं.-(Vibrated) दोषयुक्तः -क्ता -कं,
 दूषितः -ता -तं, विकृतः -ता -तं; 'peccant state of the humors,' दोषः.
 PECCAVI, *s.* दोषस्वीकारः, अपराधस्वीकारः, दोषाङ्गीकारः; 'to cry
 peccavi,' अपराद्धो-हम् इति दोषं स्वीकृ.
 PECK, *s.* खादकपादः, द्रोणपादः. See MEASURE.
 To PECK, *v. a.* (Strike with the beak) चंचा प्रतुद् (c. 6. -तुदति
 -तोनु) or खातुद् or तुद्, चंचा लिस् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or प्रलिस्
 or अभिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or आहन् or अभ्याहन्.-(Pick up
 grain, &c., with the beak) धान्यादि चंचा यह् (c. 9. गृह्णाति,
 ग्रहोतुं) or खादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं) or अवलिह (c. 2. -लेडि
 -दुं) or खाद (c. 1. खादति -दितुं).
 PECKED, *p. p.* प्रतुक्तः -चा -चं, चचुप्रतुक्तः &c., चचुलिखितः -ता -तं, चचु-
 हन्तः -ता -तं, मुखोपहतः &c.-(Picked up or eaten with the
 beak) चंचा गृहीतः -ता -तं or खादितः &c. or जग्यः -ग्धा -ग्धं or
 अवलोडः -डा -डं.
 PECKER, *s.* (Bird that pecks) प्रतुदः.
 PECTORAL *a.* (Relating to the breast) उरःसम्बन्धी &c., उरस्यः
 -स्या -स्यं, वक्षःसम्बन्धी &c.-(Relieving the lungs) कासग्रः -ग्री
 -ग्रं, कासशमकः -का -कं, कफनाशकः &c., श्लेष्मग्रः -ग्री -ग्रं.
 PECTORAL, *s.* कासग्रं, कासशमकं, कफघ्नं, श्लेष्मघ्नं.
 To PECULATE, *v. n.* यस् (c. 1. यसते -सितुं), निक्षिप्तद्रव्यं छलेन or
 निह्वेन स्वीयं कृ or स्वीकृ, परद्रव्यं छलेन स्वकीयं कृत्वा हृ (c. 1.
 हरति, हर्तुं) or अपहृ or मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), मोषणं कृ, भूषणं कृ.
 PECULATION, *s.* यस्नं, छलेन निक्षिप्तद्रव्यहरणं or न्यस्तद्रव्यापहारः, मोषणं,
 भूषणं, स्तेयकरणं.
 PECULATOR, *s.* मोषयः, भूषणकृत्, स्तेयकृत्, निक्षिप्तद्रव्यहारी *m.* (तु), चाटः.
 PECULIAR, *a.* (Appropriate, exclusively own) स्व in comp.,
 स्वीयः -या -यं, स्वकीयः -या -यं, आत्म in comp., आत्मीयः -या -यं,
 आत्मकीयः -या -यं, स्वकः -का -कं, निज in comp., निजः -जा -जं,
 आत्मभूतः -ता -तं, अद्यापकः -का -कं, अद्यापी -पिनी -पि (तु),
 अद्यापः -धा -धं, अनन्यसम्बन्धी &c., असाधारणः -शा -शी -यं, असा-
 मान्यः -न्या -न्यं, अनन्यवर्ती, तन्मात्रवर्ती &c., तन्मात्राधीनः -ना -नं,
 यथास्वः -स्वा -स्वं; 'peculiar duty,' स्वधर्मः.-(Particular) विशेष
 in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषणः -शा -शं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं,
 सविशेषः -वा -वं, विशेषवान् -वती -वत् (तु), अवच्छेदकः -का -कं,
 विच्छेदकः &c., परिच्छेदकः &c., असाधारणः -गो -गो -यं, असामान्यः

-न्या -न्यं; 'peculiar mark,' विशेषलक्षणं; 'peculiar condition,'
 दशाविशेषः.-(Natural, inherent) स्वाभाविकः -की -कं, स्वाभावः
 -जा -जं, निजः &c., सहजः &c.

PECULIAR, *s.* (Exclusive possessions) निजपदं, स्वपदं, आत्मपदं,
 निजस्वं, स्वस्वं, असाधारणपदं, असामान्यपदं, अनन्यस्वामिकपदं.
 PECULIARITY, *s.* विशेषः, विशेषणं, विशेषकः -कं, विशेषधर्मः, विशेषगुणः,
 विशेषलक्षणं, स्वधर्मः, स्वगुणः, स्वलक्षणं, स्वभावः, विशेषभावः, धर्मः,
 गुणः, लक्षणं, उपाधिः *m.*, असाधारण्यं, असाधारणता, अनन्यवर्तिन्यं.
 PECULIARLY, *adv.* विशेषतः, सविशेषं, विशेषेण, असाधारणतया, असा-
 मान्यतया, स्वतः, यथास्वं.

PECUNIARY, *a.* (Pertaining to money) धन in comp., धनिकः -का
 -कं, धनसम्बन्धी &c., आर्थिकः -की -कं, अर्थसम्बन्धी &c., द्रव्य in
 comp., द्रव्यसम्बन्धी &c., धनविषयः -या -यं.-(Consisting of money)
 धनरूपः -पा -पं, द्रव्यरूपः &c.

PEDAGOGUE, *s.* बालकाध्यापकः, अर्थकाध्यापकः, बालशिक्षकः, बालपाठकः,
 शिशुपाठकः, बालोपदेशकः.

PEDAL, *a.* पादिकः -की -कं, पादो -दिनी -दि (तु), पदिकः &c., पाद-
 सम्बन्धी &c., पादविषयकः -का -कं.

PEDAL, *s.* पादसञ्चारितं घाद्योपकरणं.

PEDANT, *s.* पण्डितमन्यः, पण्डितमानी *m.* (तु), पाण्डित्याभिमानी *m.*, विद्या-
 भिमानी *m.*, विद्यागर्हितः, पाण्डित्यगर्ही *m.*, विद्यासमुद्रङ्गः, विद्यादाम्भिकः.

PEDANTIC, PEDANTICAL, *a.* पाण्डित्यदर्शकः -का -कं, पाण्डित्यदर्शी -शीनी
 -शि (तु), समुद्रङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

PEDANTICALLY, *adv.* पण्डितमन्यतया, विद्यागर्हिततया, विद्याभिमानीतया.

PEDANTRY, *s.* पण्डितमन्यता, पाण्डित्याभिमानी, विद्याभिमानी, दम्भायं
 पाण्डित्यदर्शनं or विद्यादर्शनं.

To PEDDLE, *v. a.* (Be occupied in trifles) तुच्छविषयेषु or लघुविषयेषु
 व्याप्त in pass.-(Travel about on foot and retail goods)
 पादभरणं कृत्वा तुच्छवाणिज्यं कृ or खुद्रवाणिज्यं कृ.

PEDDLER, *s.* खुद्रभाष्यपरिचर्यायं पादभरणकृत् *m.*, तुच्छद्रव्यविक्रेता *m.* (तु),
 तुच्छवाणिज्यकारी *m.* (तु).

PEDDLERY, *s.* तुच्छभाष्यकं, तुच्छभाष्यदिन *n. pl.*, तुच्छपर्याप्त *n. pl.*

PEDESTAL, *s.* स्तम्भतलः -लं, स्तम्भपदं, स्तम्भपादः, स्तम्भाधोभागः, पादनिकेतः,
 फलकः -कं, मद्यः.

PEDESTRIAN, *a.* (Going on foot) पादचारी -रिणी -रि (तु), पादगामी
 मिनी &c., पादगः -गा -गं, पदगः -गा -गं, पादद्वानकः -का -कं, पदः
 -ता -तं, पत्तापी -पिणी -पि (तु), चरणगामी &c.-(Performed on
 foot) पाद in comp. पादिकः -की -कं, पदिकः &c.

PEDESTRIAN, *s.* पदगः, पदिकः, पदः, पदातिः *m.*, पदातिकः, पादातिकः,
 पादातः, पत्तिः *m.*, पादगामी *m.* (तु), पादचारी *m.* (तु).

PEDESTRIANISM, *s.* पादचारः, पादगमनं, पदगमनं, पादव्रजनं.

PEDICLE, *s.* मञ्जरीः -री *f.*, वस्त्रिका.-(Foot-stalk) वृक्षं,
 पुष्पबन्धनं, प्रसवबन्धनं.

PEDICULAR, PEDICULOUS, *a.* यूकालः -ला -लं. See LOUSY.

PEDIGREE, *s.* (Lineage) वंशावलिः -ली *f.*, वंशपरम्परा, वंशवितर्तिः *f.*,
 वंशः, अन्वयः, सन्ततिः *f.*, सन्तानः, कुलं.-(List of a line of
 ancestors) वंशावलिपत्रं, वंशापरिसंख्यापत्रं, पितृपितामहादिपरिसंख्या.
 -(Account of ancestors) वंशाचरितं, वंशानुचरितं.

PEDILUVIUM, PEDILUVY, *s.* पादक्षालनं, पादप्रक्षालनं, पादधावनं.

PEDLER, PEDLERY, *s.* See PEDDLER, PEDDLERY.

PEDOPAPTISM, *s.* शिशुमन्त्रनं, बालकमन्त्रनं, शिशुबाले जलसंस्कारेण

ख्रीष्टीयधर्मप्रवेशनं or ख्रीष्टीयानां मध्ये प्रवेशनं.

PEDOBAPTIST, *s.* शिशुमन्त्रनमतपटुघो *m.*, बालकमन्त्रनमतधारी *m.*

PEDOMETER, *s.* पाटन्यासमापकयन्त्रं, पदक्रमपरिमापकयन्त्रं.

PEDUNCLE, *s.* वृत्तं, मन्त्रिः -रो *f.*, प्रसवचन्धनं, पुष्पचन्धनं.

TO PEELE, *v. a.* त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचोक्तं, त्वचपरिपुटनं कृ, त्वचं निष्कृष्य (c. 1. -कषेति -कृषुं) or निर्दे (c. 1. -हरति -हर्तुं), वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), वल्कं or वल्कलं निर्दे, निर्वल्कलोक्तं, त्वच (c. 1. त्वचयति -यितुं), निम्नुपीकृ, निम्नुप (nom. निम्नुपयति -यितुं), निश्चम्मे (nom. निश्चम्मेयति -यितुं).

TO PEELE, *v. n.* निस्त्वचोभू, निम्नुपीभू, निर्वल्कलोभू, शकलोभू.

PEEL, *s.* त्वक *f.* (च), त्वचा -च, वल्कलं, वल्क, वल्कुतं, चम्मे *n.* (न), शक्लं -कलं, शक्लकं, छविः -व्री *f.*; 'having much peel,' त्वचोयान् -यसो -यः (स) त्वचिष्ठः -ष्टा -ष्ठं.

PEELED, *p. p.* निस्त्वच, चा -चं, निस्त्वचोक्तः -ता -तं, निस्त्वक *m. f. n.* (च), दूतत्वक *m. f. n.*, परिपुटितः -ता -तं, निम्नुप -पा -पं, निम्नुपितः -ता -तं.

PELLING, *s.* त्वचपरिपुटनं, परिपुटनं, निस्त्वचोकरण, त्वचणं.

TO PEEP, *v. n.* (Look narrowly or slyly) सूक्ष्मं निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं) or निरीक्ष्य or निर्वर्ण्य, प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरूपणं कृ, प्रच्छन्नलिङ्गात् सूक्ष्मं निरीक्ष्य—(Come forth from concealment, appear gradually) प्रच्छन्नस्थानात् or गुह्यस्थानात् शनैः शनैर् निर्गम्य or प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं) or निर्भा or प्रादुर्भू or प्रभू or प्रकाश or साविर्भू or दृश in pass, or लक्ष् in pass.

PEEP, *s.* (Curious or sly look) सूक्ष्मनिरूपणं, सूक्ष्मवीक्षणं, सूक्ष्मवीक्षितं, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरीक्षा -क्षणं—(First appearance) पृथ्दशनेन, पृथ्दप्रकाशनेन, पृथ्दप्रतिभा; 'of day,' प्रभातं, पृथ्दप्रभा.

PEEP-HOLE, PEEFING-HOLE, *s.* छिद्रं, प्रच्छन्नछिद्रं, निरूपणयोग्यं प्रच्छन्नछिद्रं.

PEEFING, *s.* प्रच्छन्नस्थानात् सूक्ष्मनिरीक्षणं, प्रच्छन्नलिङ्गात् सूक्ष्मवीक्षणं.

PEER, *s.* (One of the same rank) समपदस्यः, समानपदस्यः, तुल्यपदस्यः—(Fellow, associate) वयस्यः, सचिवः, सहायः—(Nobleman) कुलोन्नयनः, शिष्टजनः &c.

TO PEEP, *v. n.* (Appear). See the word. (Look narrowly). See TO PEEP.

PEERAGE, *s.* (Rank of a peer) कुलोन्नयनं, कुलोन्नयनद्वयः *f.*, शिष्टपदं, —(Body of peers) कुलोन्नयनलोकः, कुलोन्नयनसमूहः, कुलोन्नयनजनाः *m. pl.*, शिष्टजनाः *m. pl.*, कालोन्नयः, राजन्यकं.

PEEKER, *s.* सूक्ष्मनिरूपकः, सूक्ष्मनिरीक्षकः, यानरदृष्टिः *m.*

PEERLESS, *s.* कुलोन्ना, कुलोन्नस्वी, शिष्टस्वी, कुलोन्नपदस्या.

PEERLESS, *a.* अनुपमः -मा -मं, निरुपमः &c., अप्रतिमः &c., अप्रतिरूपः -पा -पं, अनुलः -ला -लं, अनुल्यः -त्या -ल्यं, अनुलनीयः -या -यं, अक्षितनीयः -या -यं, असहायः -या -यं, मधीनः -मा -मं, सधीकृष्टः -ष्टा -ष्ठं.

PEEVISH, *a.* प्रतीषः -पा -पं, कर्कशः -शा -शं, यक्रः -क्रा -क्रं, कर्कशस्वभावः -या -यं, कर्कशशीलः -ला -लं, यक्रभावः &c., यक्रशीलः &c., मदायक्रः &c., रूक्षशीलः &c., दुष्कृतिः -तिः -ति.

PEEVISHLY, *adv.* प्रतीषयत्, कर्कशयत्, यक्रकेश्यं, यक्रभावेन.

PEEVINESS, *s.* कर्कशता, कर्कश्यं, कर्कशशीलता, यक्रशीलता, यक्रभावः, यक्रस्वभावः, स्वभावयक्रता, प्रकृतियक्रता, स्वभावयक्रता.

PEE, *s.* कौलः -लकः, शकुः *m.*, नागदन्तः -लकः; 'of a lute,' कूणिका.

TO PEG, *v. a.* कौल (nom. कौलयति -यितुं), कौलकेन बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धु).

PEGASUS, *s.* (In astronomy) श्रोष्ठपदा, भाद्रपदा.

PEGGED, *p. p.* कौलितः -ता -तं, कौलकबद्धः -द्धा -द्धं, कौलकबद्धः &c.

PELF, *s.* अन्यायानिर्गतद्रव्यं, वृत्तिनानिर्गतद्रव्यं, अन्यायोपाजितधनं.

PELLET, *s.* गुटिका, गुलिका, गुलिः -लो *f.*, गुडिका.

PELLICLE, *s.* तनुत्वक *f.* (च), सूक्ष्मत्वक *f.*, तनुचम्मे *n.* (न), सूक्ष्मचम्मे *n.*, पटलं, पुटः -टं, सूक्ष्मपटलं.

PELL-MELL, *s.* सकुलं, सकूलिणः, मातृव्यं, चक्रनेण, क्रनेण विना.

PELLUCID, *a.* स्वच्छः -च्छा -च्छं, निर्मलः -ला -लं, विमलः &c., धमलः &c., विशदः -दा दं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, अस्वच्छः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, स्पष्टि-कप्रभः -भा -भं, किरणभेदः -द्या -द्यं, दृष्टरोधकः -का -कं, अदृष्टरोधकः &c.

PELLUCIDITY, PELLUCIDNESS, *s.* स्वच्छता, निर्मलता, नैवेत्यं, विमलता, विमल्यं, विशदता, प्रसन्नता, अस्वच्छता, प्रमादः, प्रसन्नता, किरणभेदता, दृष्टरोधकता.

PELT, *s.* (Hide) पशुचर्म *n.* (न), पशुलोम *n.* (न), दृतिः *f.*, अजिनं, कुत्रिः *f.*—(Blow, throw) प्रहारः, आघातः, छेपः -पणं.

TO PELT, *v. a.* तड (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रद (c. 1. -हरति -हर्तुं), हन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), अभिहन्, आहन्, अभ्याहन्; 'with stones,' प्रस्तदः प्रद, प्रस्तारापातं कृ, प्रस्तारात् क्षिप्य (c. 6. क्षिपयति, क्षेपुं) or पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

TO PELT, *v. n.* (Rain hard) धारामारेण or धारामम्यातेन वृष, उपलान् इव वृष or पत्, तीव्रं वृष, वलवद वृष.

PELT-MONGER, *s.* पशुचर्मविक्रेयी *m.* (न), पशुलोमव्यापारी *m.*

PELVIS, *s.* (In anatomy) वस्तिदेशः, वस्तिप्रदेशः.

PEN, *s.* (Instrument for writing) लेखनी, आलेखनी, कलमः, तूलिः *f.* -लिका, अक्षरतूलिका, यणिका, वणिका, श्रीकरणः, मसिपयः—(In-closure, coop) अवरुपः -धकं, व्रजः; 'for cattle,' गोव्रजः.

TO PEN, *v. a.* (Write, commit to paper) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), लेख्यान्तं -दां कृ, —(Shut up in a pen) व्रजे निरूप्य or अवरुप, व्रजं प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं).

PENAL, *a.* (Pertaining to punishment) दण्डसंघन्धी -न्धिनी &c.

दण्डविषयकः -का -कं, ताडनसंघन्धी &c., शासनसंघन्धी &c., दास्यः -रयो -रदं, दास्यिकः -की -कं, वैनयिकः -की -कं—(Subject to it) दण्डनीयः -या -यं, दण्ड्यः -शयः, दण्ड्यः -शयः, दण्ड्यः -शयः, दण्ड्यः -शयः.

PENALTY, *s.* दण्डः, शासनं, अनुशासनं, शिष्टिः *f.*—(Pecuniary) दण्डः, धनदण्डः, अर्धदण्डः, साहसः; 'to exact penalty,' दा in caus. (दापयति -यितुं).

PENANCE, *s.* तपस् *n.*, तपस्या, प्रायश्चित्तं, कृच्छ्रं -च्छुः, तपश्चर्या, कायकेशः,

देहकेशः, देहदण्डः, कायतपनं, यमः, पाचनं, व्रतं, प्रगाढं; 'general penance for all sins,' सद्यप्रायश्चित्तं; 'mortal or extreme penance,' देहान्तप्रायश्चित्तं. The different kinds of penance as described in Manu, Book XI. v. 211, &c., are: प्राजापयं,

सानपनं, अतिकृच्छ्रं, तत्रकृच्छ्रं, पराकः, चान्द्रायणं; 'of these the last or 'lunar penance,' चान्द्रायणव्रतं, चान्द्रायणविधानं is the most celebrated; it consists in diminishing the food by one mouthful each day during the fortnight of the moon's wane, and increasing it in the same proportion during the other fortnight, eating fifteen mouthfuls on the day of the opposition, and fasting entirely on the day of conjunction.

'To perform penance,' तपस् तप in pass. (तप्यते), सन्नप, तपस् (nom. तपस्यति), तपस् or व्रतं चर (c. 1. चरति -रितुं), or चाचर् or अनुश or आस्था, प्रायश्चित्त (nom. प्रायश्चित्तीयते).

PENATES, *s.* कुलदेवताः *f. pl.*, गृहदेवताः *f. pl.*, गृहा देवताः *f. pl.*, आराध्यदेवताः *f. pl.*; 'worship of them,' कुलदेवतायै.

PENCHANT, *s.* अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अनुरक्तिः *f.*, अनुरागः, अभिलाषः.
PENCIL, *s.* लेखनी, आलेखनी, ईपिका, तूलिका, चित्रवर्तिका, लेख्य-
वर्तिका, वर्तिका, कृषिका.

To PENCIL, *v. a.* लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, ईपिकया लिख्
or अद्र् (c. 10. अद्र्याति-यितुं).

PENDANT, *s.* प्रलसः-सकः-कं, लोलकः—(Ear-ring) कुण्डलं.

PENDENT, *a.* लसः-सा-सं, प्रलसः &c., लसमानः-ना-नं, प्रलसमानः
&c., विलसमानः &c., अवलसितः-ता-तं, प्रलसितः &c., आलसितः
&c., लसितः &c., अवलसो-घिनी-घि (न्), विलसो &c., आलसो
&c., प्रलसो &c., लसो &c.; 'pendent branch' अवरोहः.

PENDING, *a.* अनिर्णीतः-ता-तं, अज्ञातनिर्णयः-या-यं, अनिश्चितः-ता-
तं, अज्ञातनिश्चयः-या-यं, अमिद्धः-डा-डं, अनिष्यन्नः-न्ना-नं, अनि-
धेरितः &c., अज्ञातनिधरः-रा-रं, अतीरितः-ता-तं, विलसितः-ता-तं.

PENDULOSITY, PENDULOUSNESS, *s.* लसता-त्वं, प्रलसता-त्वं, विलसः.

PENDULOUS, *a.* लसः-सा-सं, प्रलसः &c., लोलः-ला-लं, लोलमानः
-ना-नं, आन्दोलितः-ता-तं, संमी-मिनी-मि (न्). See PENDENT.

PENDULUM, *s.* लोला, लोलकः, आन्दोलकमूत्रं.

PENETRABILITY, *s.* वेधता, वेधनीयता, भेद्यता, प्रवेश्यता, व्याप्यता.

PENETRABLE, *a.* वेध्यः-ध्या-ध्यं, वेधनीयः-या-यं, व्यध्यः-ध्या-ध्यं, भेद्यः-
-द्या-द्यं, भेदनीयः-या-यं, प्रवेधनीयः-या-यं, प्रवेद्यः-श्या-श्यं,
प्रवेध्यः-ध्या-ध्यं, वेधनाहं-हं-हं, भेदाहं-हं-हं, भेदयोग्यः-य्या-य्यं,
भेदशक्यः-क्या-क्यं, वेधनशक्यः &c.—(That may be pervaded)
व्याप्यः-ध्या-ध्यं.

PENETRANT, *a.* वेधकः-का-कं, प्रवेधकः &c. See PENETRATIVE.

To PENETRATE, *v. t. or m.* व्यध् (c. 1. विधति, व्यदुं), परिबध्.
प्रविश् (c. 6. विशति-वेष्टुं), निविश्, आविश्, विश्, भिद् (c. 7. भि-
नक्ति, भेक्नुं), निभित् लिद् (c. 10. लिद्वयति-यितुं), लिद् (c. 7. लिनक्ति,
लेक्नुं), गाह् (c. 1. गाहते-हिन्तुं, गादुं), निखन् (c. 1. खनति-ने-नितुं),
वेधन् कृ. प्रवेज् कृ.—(Pervade) व्याप्.—(Read the meaning)
अर्थभेदं कृ. मर्मभेदं कृ. अर्थबोधं कृ. अर्थं गम or वृष्.

PENETRATED, *p. p.* विद्धः-द्धा-द्धं, वेधितः-ता-तं, भिन्नः-न्ना-न्नं, प्रविष्टः-
-ष्टा-ष्टं, लिद्रितः &c., व्याप्तः-प्ता-प्तं.

PENETRATION, *s.* (Act of piercing or entering) वेधनं, वेधः, प्रवेशः
शनं, निवेशः-शनं, आवेशः-शनं, वेशः-शनं, भेदः-दनं.—(Per-
vading) व्यापनं, व्याप्तिः *f.*—(Penetrating the meaning) अर्थभेदः,
अर्थबोधः, मर्मभेदः.—(Acuteness, shrewdness) बुद्धिमृशता, मृश-
बुद्धित्वं, मृशबुद्धिः *f.*, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धितीक्ष्णता, मृशदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*,
कुशाग्रमतिर्यत्, कुशाग्रबुद्धित्वं, कुशाग्रोपबुद्धिः *f.*, विदग्धता, वेदग्धः,
'a man of penetration' मृशबुद्धिः *m.*, मर्मज्ञः, मर्मवेदी *m.* (न्).
मर्मिकः, मर्मिकः, मर्मविद् *m.*

PENETRATIVE, PENETRATING, *a.* (Entering, piercing) वेधकः-का-
-कं, वेधी-घिनी-घि (न्), भेदकः &c., भेदी &c., प्रवेशकः-का-कं,
आवेशकः-की-कं, वेशकः-का-कं, भेदकारी &c., प्रवेशकारी &c.;
'penetrating deep,' गम्भीरवेधः-या-यं.—(Pervading) व्यापी
&c., व्यापकः-का-कं.—(Acute, discerning) मृशबुद्धिः-दिः-दि, तीक्ष्णबुद्धिः
&c., तीक्ष्णमतिः-ति-ति, कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रोप-
मतिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., अर्थभेदी &c., विषयवेधकः &c., मर्मभेदी
&c., मर्मवेदी &c., मर्मिकः &c., मृशदर्शी &c., दूरदर्शी &c., मृश-
दृष्टिः-दिः-दि, दूरदृष्टिः &c., सच्चक्रमार्गविद् *m. f. n.*

PENINSULA, *s.* द्वीपप्रायः-यं, द्वीपकल्पः, द्वीपः, प्रायो जलवेष्टितभूमिः *f.*;
'of India,' दक्षकः.

PENINSULAR, *a.* द्वीपकल्पसम्बन्धी &c., द्वीपकल्पस्यः-स्या-स्यं, द्वीपक-
ल्परूपः-पा-पं, द्वीपकल्पाकारः-रा-रं, प्रायो or प्रायशो जलवेष्टितः-ता-तं.

PENIS, *s.* शिश्नः, पुलिङ्गः, पुंशिङ्गं, लिङ्गं, ध्वजः, उपस्थः, नपथ्यं, नरङ्गः,
पुरुषाङ्गं, चर्मदण्डः-खं-खं, 'its glands' मणिः *m. f.*, लिङ्गायं, शिश्नायं.

PENITENCE, PENITENCY, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, अनुशोकः, अनुशोचनं,
पश्चात्तापबुद्धिः *f.*, अनुतापबुद्धिः *f.*, अनुशयः, सन्तापः, विमृतिरितं, खेदः,
पापखेदः, पापसन्तापः, दुष्कृतखेदः, पापशोकः, दुष्कृतखेदः, कायकारः.

PENITENT, *a.* पश्चात्तापी-पिनी-पि (न्), अनुतापी &c., कृतपश्चात्तापः-
-या-यं, जातपश्चात्तापः &c., सन्नातपश्चात्तापः &c., जातानुतापः &c.,
पश्चात्तापयुक्तः-क्ता-कं, पश्चात्तापबुद्धिः-दिः-दि, अनुतापबुद्धिः &c.,
अनुशोचकः-का-कं, अनुशयी &c., कायकरः-रा-रं.

PENITENTIAL, *a.* पश्चात्तापसूचकः-का-कं, पश्चात्तापवाचकः-का-कं,
पश्चात्तापवाचकः-का-कं, पश्चात्तापरूपः-पा-पं, पश्चात्तापार्थकः &c.,
अनुतापार्थकः &c., पश्चात्तापजनितः-ता-तं, अनुतापजनितः &c.

PENITENTIALLY, *adv.* सपश्चात्तापं, मानुतापं, पश्चात्तापयुद्धा.

PENITENTIARY, *s.* (House of correction or penance) प्रायश्चित्त-
शाला, प्रायश्चित्तगृहं, प्रायश्चित्तस्थानं, कारागारः.—(Prescriber of
penance) प्रायश्चित्तविधायकः, प्रायश्चित्तनिर्देशकः.

PENITENTLY, *adv.* सपश्चात्तापं, पश्चात्तापेन, पापखेदपूर्वकं, सखेदं.

PENKNEE, *s.* कलमच्छेदनी, कलमकञ्चनी, कलमकृन्तव.

PENMAN, *s.* लेखनपटुः, लिखनकुशलः, लेखननिपुणः, लेखकः, लिपिज्ञः,
लिखनज्ञः, लिपिकारः.

PENMANSHIP, *s.* (Art of writing) लिखनविद्या, लेखनविद्या, लिपि-
विद्या, लिपिः *f.*—(Good writing) मूलिपिः *f.*, सलिपिः *f.*, मूलिखनं.

PENNANT, PENNON, *s.* पताका, मृशपताका, केतुपत्रमनः, ध्वजः.

PENNATE, PENNATED, *a.* सपक्षः-ध्या-ध्यं, पक्षी-द्विणी-द्वि (न्), पक्षयुक्तः-
-क्ता-कं, पक्षवान्-यती-वत् (त्), पक्षांशिशिः-शा-ष्टं.

PENNILESS, *a.* निर्धनः-ना-नं, अधनः-ना-नं, धनहीनः-ना-नं, द्रव्यहीनः
&c., निष्काचनः-ना-नं, निष्किचनः-ना-नं, सकाचनः &c.

PENNY, *s.* ताम्रमुद्रा, सुद्रमुद्रा, मुद्रापादः.

PENSILE, *a.* लसः-सा-सं, लसमानः-ना-नं. See PENDENT, *a.*

PENSION, *s.* वृत्तिः *f.*, वार्षिकवृत्तिः *f.*, वार्षिकं, जीर्णमेवकवृत्तिः *f.*, जीर्ण-
भूतवृत्तिः *f.*, जीर्णमेवकवेतनं, कर्मनिवृत्तवेतनं, कर्मनिवृत्तमृत्यं, सेवानि-
वृत्तवेतनं, भूतसेवामृत्यं, वृत्तसेवापेक्षवेतनं.

To PENSION, *v. a.* वृत्तिं दा, वार्षिकवृत्तिं दा, जीर्णमेवकस्य वृत्तसेवामपेक्ष
वार्षिकवेतनं दा or वार्षिकमृत्यं दा.

PENSIONER, *s.* वृत्तिभोगी *m.* (न्), वार्षिकवृत्तिभोगी *m.*, वृत्तिधारी *m.*,
वेतनग्राही कर्मनिवृत्तसेवकः—(Dependant) आश्रितः, अनुजीवी *m.*,
उपजीवी *m.* (न्).

PENSIVE, *a.* ध्यानपरः-रा-रं, चिन्तापरः &c., ध्यानस्यः-स्या-स्यं, ध्यान्-
-यती-यत् (त्), सचिन्ताः-ना-नं, चिन्ताक्रान्तः-न्ना-नं, सखेदध्यानस्यः
&c., सखेदचिन्तकः &c., उदासीनः-ना-नं, उदासः-सा-सं, उन्मनस्कः-
-स्का-स्कं, भावनायुक्तः-क्ता-कं, समाधिस्थः &c.

PENSIVELY, *adv.* सचिन्तं, ध्यानपूर्वं, मध्यान्, सखेदचिन्तापूर्वं.

PENSIVENESS, *s.* ध्यानपरता, चिन्तापरता, सखेदचिन्ता, सखेदध्यानं, औदास्यं,
उदासीनता, औदासीन्यं, उन्मनस्कता, विषादः, विषण्णता.

PENT, *p. p. or a.* (Pent up) संरुद्धः-द्धा-द्धं, सघातः-धा-धं, रुद्धः &c.

PENTACHORD, *s.* पञ्चतारावाद्यं, पञ्चतन्त्रवाद्यं, पञ्चतन्त्रिकवाद्यं.

PENTAGON, *s.* पञ्चकोणः-खं, पञ्चभुजः, पञ्चाष्ट-ष्टी, पञ्चकोणा मूर्तिः.

PENTAGONAL, *a.* पञ्चकोणः-खं, पञ्चभुजः-जा-जं, पञ्चाष्टः-ष्टा-ष्टी-
-सं, पञ्चकोणाकृतिः-ति-ति, पञ्चकोणाकारः-रा-रं.

PENTAMETER, *s.* पञ्चपादी *m.* (नं). पञ्चपदी *m.* (नं).
 PENTANGULAR, *a.* पञ्चकोणः-शा-यं, पञ्चाशः-शा-यौ-सं.
 PENTAPETALOUS, *a.* पञ्चदलः-ला-लं, पञ्चदलविशिष्टः-शा-हं.
 PENTARCHY, *s.* पञ्चजनराज्यं. पञ्चजनप्रभुत्वं.
 PENT-HOUSE, *s.* वह्निगृहं, वह्निःस्थगृहं, वह्निःस्थितगृहं, ब्राह्मगृहं, उपगृहं.
 PENULTIMA, *s.* उपधा, उपान्त्यः, उपान्त्याक्षरं.
 PENULTIMATE, *a.* उपान्त्यः-न्त्या-न्त्यं, उपान्त्यिकः-की-कं, सन्त्योपसप्तः-प्ता-प्तं.
 PENUMBRA, *s.* संपूर्णछाया, खण्डछाया, छायाकल्पः.
 PENURIOUS, *a.* कृपणः-खा-णं, व्ययशक्ती-क्षिणी-क्षि (नं), व्ययशक्ताः-ता-तं, गाढमुष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दृढमुष्टिः &c., बद्धमुष्टिः &c. See NIGGARDLY, MISERLY.
 PENURIOUSLY, *adv.* सकार्षण्यं, कृपणवत्, व्ययशक्त्या, स्वत्यव्ययेन, कार्षण्येन.
 PENURIOUSNESS, *s.* कृपणता, कार्षण्यं, व्ययशक्ता, दृढमुष्टित्वं. See NIGGARDNESS.
 PENURY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता, अधनता, निष्किञ्चनत्वं, कार्षण्यं, कृपणता-त्वं, दीनता, दैन्यं, दुर्गतिः *f.*, निःस्वता.
 PEON, *s.* (Foot-soldier) पदातिः *m.*-तिकः. पादातिः *m.*-तिकः, पतिः *m.*
 PEOPLE, *s.* (Body of persons who compose a nation, &c.) जनता, देशजनाः *m. pl.*, देशलोकः, देशवासिनः *m. pl.*, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*, लोकः, जनपदः, विशेषदेशलोकः. विशेषदेशजनता, देशमनुष्याः *m. pl.*—(Commonalty) प्रजा, लोकः, जनः, जनपदः, जगती; 'courting the people,' लोकचरन्, जनचरन्; 'fear of the people,' लोकलज्जा, जनलज्जा.—(Common people) अवरलोकः, अवरवर्णः *m. pl.*, सन्त्यवर्णः *m. pl.*, सन्त्यजातीयः *m. pl.*, अधमलोकः, हीनलोकः, पृथग्जनाः *m. pl.*, सामान्यलोकः, प्राकृतलोकः, साधारणलोकः.—(Folk) लोकः, जनः, मनुष्यः, जनपदः, मनुष्यजातिः *f.*, गृजातिः *f.*, जगती.—(Particular class) वर्गः, वर्णः, गणः, जनः, लोकः; 'country people,' ग्रामीयलोकः; 'people of the brahminical class,' ब्राह्मणवर्गः; 'of the servile class,' शूद्रवर्गः, शूद्रवर्णः, शूद्रलोकः.—(Servants, attendants) सेवकजनः-नां कृ, समनुष्यीकृ, समनुष्यं-प्यां कृ, मनपूजं-शी कृ, वस् (c. 10. वामयति-यितुं).
 PEOPLED, *p. p.* सज्जनिकृतः-ता-तं, जनविशिष्टः-हा-हं, वामितः-ता-तं.
 PEPPER, *s.* (Black) मरीचं, मरिचं, कोलं-लकं, कृष्णं, कालमरीचं, उपयं, उपयं, वेद्यं, धर्मपन्नं, चिकटुः *m.*-टु *n.*, पक्षीभं, शिरोवृक्षं, शाकाङ्गं, आपनं, धुत्तरी, धुताभिजननः, धुताभिजननः.—(White pepper) धवलं.—(Long pepper) पिप्पली-लिः *f.* See the word; 'the plant,' पिप्पलवृक्षः.
 To PEPPER, *v. a.* मरीच (nom. मरीचयति-यितुं), समरीचीकृ, मरीचाङ्कं-क्तं कृ.—(Sprinkle, pelt) कृ, अवकृ, चपाकृ, प्रहृ.
 PEPPER-BOX, *s.* मरीचपात्रं, मरिचपात्रं, मरीचाधारः.
 PEPPER-CORN, *s.* मरीचबीजं, मरीचकलं, मरिचबीजं.
 PEPPERED, *p. p.* मरीचितः-ता-तं, मरिचिकः-की-कं, समरीचः-चा-चं.
 PEPIC, *a.* पाचकः-का-कं, पाचनः-ना-नं, अग्निवर्धकः-का-कं, अग्निदः-दा-दं, वह्निकरः-रा-रं, अग्निदीपकः-का-कं, सग्नेयः-यी-यं.
 PERACUTE, *a.* सतितीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, सतितीक्ष्णः-क्षा-क्ष्णं, सतिप्रखरः-रा-रं.
 PERADVENTURE, *adv.* किंस्निग्धं, आपिनाम, देवात्, देववशात्, अदृश्यशात्, कदापि, कदाचित्, नाम.
 To PERAGRATE, *v. a.* (Wander over) भ्रम्, परिभ्रम्, परिक्रम्, स्रम्, पर्यट्, परिगम्, अनुगम्, अनुचर, गार्, अगम्.
 PERAGRATION, *s.* परिभ्रमणं, परिक्रमः, पर्यटनं, स्रमणं, स्रगमिः *f.*

To PERAMBULATE, *v. a.* परिक्रम् (c. 1.-क्रामति-क्रामितुं), परिभ्रम् (c. 4.-भ्राम्यति-भ्रामितुं), भ्रम्, पर्यट् (c. 1.-चटति-टितुं), इतस्ततश्च चर् (c. 1.-चरति-रितुं), विचर्, परिक्र (c. 1.-सरति-सर्त्तुं), क्रम् in freq. (चक्राम्यते).
 PERAMBULATION, *s.* परिक्रमः-मणं, परिभ्रमणं, पर्यटनं, परिसारः, परीसारः, परिसर्गः.
 PER-ANNU, *s.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, वर्षे वर्षे, वत्सरे वत्सरे.
 PERCEIVABLE, PERCEIVABLENESS, &c. See PERCEPTIBLE, &c.
 To PERCEIVE, *v. a.* (Receive impressions through the senses or bodily organs) इन्द्रियैर् ग्रहं (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ज्ञा (c. 9. जानाति, ज्ञातुं) or विज्ञा or आज्ञा or विद् (c. 10. वेदयति-ते-यितुं) or अनुभू.—(See) दृश्, अनुदृश्, परिदृश्, सम्प्रदृश्, प्रतिदृश्, लब्ध्, संलब्ध्, आलब्ध्, उपलब्ध्, ईष्य, समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, आलोक्ष्, आलोच.—(Know) ज्ञा, परिज्ञा, विज्ञा, बुध् अवबुध्, विद् संविद्, अवगम्.—(Apprehend, understand, observe) उपलब्ध्, अवगम्, अवबुध्, जह्, सवे, विभू, अनुभू, मूच.—(Be affected by) अनुभू, विद्, उपहतः-ता-तं भू.
 PERCEIVED, *p. p.* अनुभूतः-ता-तं, ज्ञातः-ता-तं, विदितः &c., दृष्टः-ष्टा-हं, लक्षितः &c., उपलब्धः-भ्या-भ्यं, अवगतः-ता-तं, चित्तमयः-वा-चं; 'by the senses,' इन्द्रियाकृतः-टा-टं, इन्द्रियगोचरः-रा-रं; 'by the ear,' कर्णगोचरः &c.
 PERCEIVER, *s.* विषयग्राहकः, विषयग्राही *m.* (नं), अनुभाषी *m.*, लक्षकः.
 PER-CENT, PER-CENTAGE. The sense of these words may be expressed by उन्नतः-रा-रं; as, 'one per-cent,' एकोन्नतः; 'five per-cent,' पञ्चोन्नतः. See also INTEREST. A 'per-centage' or commission is शुल्क-त्वं.
 PERCEPTIBILITY, *s.* इन्द्रियगोचरता, इन्द्रियगम्यता, वेद्यता, वेदनीयता, उपलभ्यता, विभाष्यता, प्रत्यक्षता, दृष्टिगोचरता.
 PERCEPTIBLE, *a.* वेदनीयः-या-यं, वेद्यः-द्या-द्यं, उपलभ्यः-भ्या-भ्यं, विभाष्यः-प्या-प्यं, ज्ञेयः-या-यं, प्रत्यक्षः-ध्या-द्यं, प्यक्त-क्त-कं, उन्नतः-ता-तं, चतुरः-री-रं, गोचरः-विषय or धाम्य &c. in comp.; as, 'by the eye,' दृष्टिगोचरः-रा-रं, दृष्टिविषयः-या-यं, दृष्टिगम्यः-म्या-म्यं, दृष्टिग्राह्यः-द्या-द्यं, श्रुत्योद्यः-द्या-द्यं; 'by the ear,' कर्णगोचरः-रा-रं, कर्णविषयः &c.; 'by the senses,' इन्द्रियगोचरः &c., इन्द्रियविषयः &c., इन्द्रियग्राह्यः &c., इन्द्रियिकः-की-कं.
 PERCEPTIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतम्, प्रत्यक्षेण, प्यक्तं, यथा उपलभ्येत तथा.
 PERCEPTION, *s.* (Act of perceiving) बोधः, वेदनं, संवेदः-दनं, उपलब्धिः *f.*, उपलम्भः, अनुबोधः, अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, अवगमः, विषय-वेदनं, विभाषनं, भाषनं, ज्ञानं, परिज्ञानं, विज्ञानं, अभिज्ञानं, इन्द्रिय-ज्ञानं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, विषयग्रहः-हणं, इन्द्रियग्रहः, रूपादिबोधः, प्यक्तिः *f.*, संस्पृशः.—(Faculty of perceiving) विषयग्रहणशक्तिः *f.*, विषयवेदनशक्तिः *f.*, विषयग्राहकत्वं, विषयग्रहणक्षमता, चैतन्यं, चिच्छक्तिः *f.*
 PERCEPTIVE, *a.* ग्राहकः-का-कं, ग्राही-हिणी-हि (नं). See PERCIPIENT.
 PERCIPI, *s.* वासपटिः *m. f.*, सखीनपटिः *m. f.*, सखीनस्थानं, सखीनकाष्ठं, सखीनदण्डः, अध्यासपटिः *m. f.*, पक्षिवासदण्डः, यष्टिः *m. f.*, दण्डः.
 To PERCIPI, *v. n.* सखीनं कृ, सखी (c. 1.-इयते, c. 4.-हीयते-डियितुं), वासपटिम् अध्यास् (c. 2.-आस्ते-आसितुं) or निली (c. 4.-लीयते-लेतुं) or निपट् (c. 1.-पीदति-यन्तुं); 'on a branch,' विटपम् अध्यास्.
 PERCHANCE, *s.* अपिनाम, किंस्निग्धं, कदाचित्, कदापि, स्यात्, देवात्, देववशात्, किल, यदाकदाचित्.
 PERCHED, *p. p.* निलीयमानः-ना-नं, निषद्यः-द्या-द्यं, सन्निष्ठमानः-ना-नं.
 PERCIPIENCE, *s.* See PERCEPTION.

PERCIPIENT, *a.* विषयग्राहकः -का -कं, विषयग्राही -हिणी -हि (न)
विषयग्राह्यशक्तिः -का -कं, विषयग्राह्यसमर्थः -चा -चं, ग्रहणक्षमः -मा
-मं, विषयवेदनक्षमः &c., अनुभावी &c., चेतनः -ना -नं, सचेतनः &c.
To PERCOLATE, *v. n.* (Flow in drops) लवणः or विन्दुक्रमेण सु or
स्यन्द or खर or री or गल or चुन.

To PERCOLATE, *v. a.* (Filter) जलं शुध् or विन्दुक्रमेण सु in caus.

PERCOLATION, *s.* लवणः स्यन्दनं or खरणं or स्रवः, उत्सवनं.

PERCOLATOR, *s.* उत्सवनयन्त्रं, जलशोधकः, जलोत्सवनयन्त्रं.

PERCUSSION, *s.* समाघातः, आघातः, प्रतिघातः, संघट्टः -ट्टनं, प्रहारः.

PERDITION, *s.* नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, उच्छेदः—(Eternal)
अधोगतिः *f.*, दुर्गतिः *f.*, अधोगमनं, अधःपातः, अधःपतनं, नरकपातः.

To PEREGRINATE, *v. n.* (Roam about) भ्रमं, परिभ्रमं, चद्, पयैद्, परि-
भ्रमणं कृ, देशभ्रमणं कृ, देशाटनं कृ, देशद् देशं गम्.

PEREGRINATION, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, देशभ्रमणं, देशाटनं, नानादेशभ्रमणं,
अटनं, पयैतनं, विदेशगमनं, परदेशगमनं, व्रज्या, प्रव्रज्या, प्रवासः,
विदेशवासः, सम्प्रपदं.

PEREGRINATOR, *s.* देशभ्रमणकारी *m.* (न), विदेशगामी *m.*, परिभ्रमणकृ.

PEREGRINE, *a.* विदेशीयः -या -यं, विदेशी -शिनी &c. वैदेशिकः -की -कं.

PEREMPTORILY, *adv.* स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टार्थतः, भिन्नार्थतः,
सुनिश्चितं, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, सुनियतं, दाढ्येन, दृढनिश्चयपूर्वकं,
अवश्यमेव.

PEREMPTORINESS, *s.* दृढनिश्चयः, सुनिश्चयः, दृढता, दाढ्यं, अवक्रता,
सुस्पष्टता, सुव्यक्तता, सुनियतत्वं, दृढनिश्चयः, सुनिश्चीतत्वं.

PEREMPTORY, *a.* (Express, positive) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः
-क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., अवक्तः -क्ता -क्तं, स्पष्टार्थः -र्था -र्थं, भिन्नार्थः &c.,
आवश्यकः -का -कं.—(Determinate, final) निश्चितः -ता -तं, निश्चीतः
&c., सुनिश्चितः &c., नियतः &c., सुनियतः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं.—
(Said of persons) सकृद्वादी -दिनी -दि (न), अपुनर्वादी &c., दाढ्येन
वादी &c., दृढमतिः -तिः -ति, स्थिरमतिः (न) -ति.

PERENNIAL, *a.* (Lasting through the year) वर्षस्याप्यो -पिनी -पि
(न), संवत्सरस्याप्यो &c., वर्षावधिकः -का -कं.—(Perpetual, never
failing) नित्यः -त्या -त्यं, नित्यस्याप्यो &c., अनन्तः -न्ता -न्तं, निरन्तरः
-रा -रं, सततस्याप्यो &c., अविदासी &c., अविस्मयी &c., अविरतः -ता
-तं.—(In botany, lasting more than two years) वषट्कयाधि-
कस्याप्यो &c., द्विवर्षाधिकजीवी &c.

PERERRATION, *s.* परिभ्रमणं, पयैतनं, नानादेशभ्रमणं, विहरणं.

PERFECT, *a.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पूर्णः -र्णो -र्णं, सम्पन्नः -न्ना
-न्नं, समाप्तः -प्ता -प्तं, पय्योक्तः &c., परिपूर्णः &c., पूर्णः &c., निष्पन्नः
-न्ना -न्नं, परिष्कृतः &c.—(Entire, having no defect) समग्रः -या
-यं, सकलः -ला -लं, समस्तः -स्ता -स्तं, अचिकलः -ला -लं, अखण्डः
-द्धा -द्धं, अखण्डः -ता -तं, अन्यूनः -ना -नं, अशेषः -वा -वं, अदोषः
-वा -वं, निर्दोषः &c., दोषहीनः -ना -नं, साङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, अख्यङ्गः &c.
—(Consummate) परमः -मा -मं, उत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रकृष्टः &c., उत्तमः
-मा -मं.—(Completely skilled) सम्पन्नः -न्ना -न्नं, व्युत्पन्नः &c.,
पारङ्गतः -ता -तं, पारगतः &c., निपुणः -णा -णं, अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं,
कुशलः -ला -लं, प्रवीणः -णा -णं, अतिप्रवीणः &c., पक्कः -क्का -क्कं,
परिपक्कः &c.—(In grammar) परोक्षभूतः -ता -तं, भूतः &c.; 'tense',
परोक्षभूतं.

To PERFECT, *v. a.* साप् (c. 10. साधयति -यितुं), संसाप्, समाप् (c. 10.
-चापयति -यितुं), सम्पू (c. 10. -पूरयति -यितुं), संस्कृ, पुरस्कृ, सम्पद्,
निष्पद्, निर्वैत्, निवृत्, तीर्, पार्. See To FINISH, COMPLETE.

(Make proficient) सम्पन्नं -न्नां कृ, व्युत्पन्नं -न्नां कृ, सम्पन्नो कृ.

PERFECTED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, संसिद्धः &c., सम्पन्नः -न्ना -न्नं, निष्पन्नः
&c., राद्धः -द्धा -द्धं, पुरस्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., प्रौढः -ढा -ढं.
See COMPLETED, FINISHED.

PERFECTER, *s.* साधकः, सिद्धिकर्ता *m.* (ज्ञे), सम्पादकः, निष्पादकः.

PERFECTION, PERFECTNESS, *s.* (State of being perfect) सिद्धिः *f.*,
संसिद्धिः *f.*, सिद्धता, सम्पन्नता, सम्पत्तिः *f.*, सम्पूर्णता, परिपूर्णता, पूर्णता,
निष्पत्तिः *f.*, निष्पन्नता, समाप्तिः *f.*, राद्धिः *f.*, राद्धता, पय्योप्तिः *f.*,
प्रौढिः *f.*, समग्रता, अविकलता, अखण्डता, अन्यूनता, निर्दोषत्वं, दोष-
हीनता, पूर्णः *f.*, परिपूर्णः *f.*; सम्पद् *f.*—(Complete skilfulness)
सम्पन्नता, व्युत्पन्नता, अतिप्रवीणता, परिपक्वता, नैपुण्यं.—(Highest
state of excellence) उत्कृष्टता, सङ्घोक्तृता, सङ्घोक्त्यः, सङ्घेसिद्धिः *f.*,
सङ्घेसिद्धता, सङ्घोत्तमता, सङ्घेगुणोक्त्यः, सङ्घेसम्पन्नता, उत्तमता, सत्त्वपूर्णता.
—(Maturity) पाकः, परिपाकः, पक्वता, परिपक्वता, विपाकः, परि-
णामः, परिणतिः *f.*—(A perfection or excellent quality) गुणः,
परमगुणः, उत्तमगुणः, सहगुणः.

PERFECTIVE, *a.* साधकः -का -कं, सिद्धिकारी -रिणी &c., सम्पादकः -का
-कं, निष्पादकः &c., समापकः &c., सम्पूर्णकारी &c.

PERFECTLY, *adv.* साकल्येन, समग्रं, सर्वतः, सर्वशः, कृत्स्नशः, अखिलेन,
सम्पूर्णं, पय्योप्ते, अविकलं, अन्यूनं, अखण्डतः, अशेषतः, अशेषेण, सम्पक्.

PERFECTNESS, *s.* See PERFECTION.

PERFIDIOUS, *a.* विश्वासघाती -तिनी -ति (न), विश्रम्भघाती &c., विश्वा-
सघातकः -का -कं, विश्वासभङ्गकः &c., विश्वासभेदी &c., वचकः -का
-कं, कुटिलाचारः -रा -रं, मिथ्याचारः &c., द्विदेसी &c., भग्नभक्तिः
-क्तिः -क्ति, क्षीणभक्तिः &c., मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, भग्नप्रतिज्ञः &c.,
असत्यसन्धः -न्धा -न्धं.

PERFIDIOUSLY, *adv.* विश्वासघातपूर्वकं, विश्वासभङ्गं, प्रतिज्ञाभङ्गपूर्वकं, विश्र-
म्भघातकवत्, वचकवत्, धूर्तवत्, कृतवत्, मिथ्या.

PERFIDIOUSNESS, *s.* विश्वासघातकत्वं, विश्रम्भघातित्वं, वचकता.

PERFIDY, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, विश्वासभेदः, विश्रम्भघातः, विसंवादः,
द्विदेसी, शत्रुसेवा, वचकता, वचनं -ना, कृतवत्, कापट्यं, भक्तिभङ्गः,
प्रतिज्ञाभङ्गः.

To PERFORATE, *v. a.* (Bore, pierce) व्यध्, छिद्रं, निर्भिद्, निसन्, शुषिरीकृ.

PERFORATED, *p. p.* विद्धः -द्धा -द्धं, वेधितः -ता -तं, छिद्रितः -ता -तं, भिन्नः
-न्ना -न्नं, जनैरः -रा -रं, जनैरीकृतः -ता -तं, रन्ध्रितः &c., सरन्ध्रः -न्धा
-न्धं, शुषिरः -रा -रं.

PERFORATION, *s.* (The act) वेधः -धनं, व्यधः -धनं, छिद्रकरणं, निर्भेदनं,
भेदनं, शुषिरीकरणं, जनैरीकरणं, शुषिः -षी *f.*, सूचनं -ना.—(Hole
bored) छिद्रं, रन्ध्रं, विवरं, शुषिरं, शुषिः -षी *f.*, विद्रं.—(State of
being perforated) विद्धता, शुषिरता,

PERFORATOR, *s.* वेधकः, वेधी *m.* (न), आविधः, वेधनिका, भेदकः.

PERFORCE, *adv.* बलात्, बलेन, बलाकारेण, सवलं, प्रसभं, प्रसन्नं,
अभिपक्ष, बलवत्, बलापकर्षं.

To PERFORM, *v. a.* (Do, execute) कृ, सकृ, अभिक्, विधा, अनुहा,
जात्या, समास्या, निर्वह, आचर, समाचर, चर, प्रवृत् in caus., निर्वृत्,
निवृत्, वृत्, साप्, संसाप्, प्रयुत्, प्रणी.—(Fulfil, make good) पृ,
सम्पू, सम्पद्, निष्पद्, साप्, सिद्धोक्; 'a promise', प्रतिज्ञा शप् or
अपवृत् or तृ.—(Act a part). See To act.

PERFORMABLE, *a.* विधातव्यः -व्या -व्यं, विधेयः -या -यं, अनुशातव्यः &c.,
अनुष्ठेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः &c., करणीयः -या -यं, सम्पा-
दनीयः &c., सम्पाद्यः -द्या -ध्यं, निर्वहः -हा -हं, आचरणीयः &c.

PERFORMANCE, *s.* (Execution) करणं, विधानं, अनुष्ठानं, आचरणं, निवेहणं, निवाहः, साधनं, सम्पादनं, निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, निर्वर्त्तनं, प्रवर्त्तनं, चर्या.—(Act, action) क्रिया, कर्म *n.* (नृ), कृतिः *f.*, कृत्वा, प्रवृत्तिः *f.*, चेष्टा, विचित्रितं, व्यापारः.—(Theatrical) अभिनयः, नटनं, नाट्यं, नर्तनं, नटचर्या, नाटः-टनं, नाटकः.

PERFORMED, *p. p.* कृतः-ता-तं, अनुष्ठितः &c., आचरितः &c., विहितः &c., निवाहितः &c., निष्पादितः &c., सम्पादितः &c., साधितः &c., सिद्धीकृतः &c.; 'one who has performed his duty,' कृतकृत्यः.

PERFORMER, *s.* कर्त्ता *m.* (नृ), कारकः, अनुष्ठाता *m.* (नृ), विधायी *m.* (नृ), अनुष्ठायी *m.*, साधकः, सम्पादकः, निवाहकः, प्रवर्त्तकः, प्रणेता *m.* (नृ), प्रयोजकः.—(Actor) नटः, अभिनेता *m.* (नृ), अभिनयी *m.* (नृ), अभिनयकारी *m.*—(Musical) वाद्यवादकः, आद्यवादकः, वादकः.

PERFUME, *s.* (Scent) सुगन्धः, सुगन्धिः *m.*, सुवासः, सामोदः, परिमलः, सुरभिः *m.*, मोरभं, मोरभं. गन्धः, इष्टगन्धः, वासः, मोदः, घ्राणतण्डणः.—(Substance that emits scent) गन्धः, सुगन्धिद्रव्यं, सुरभिद्रव्यं, सामोदद्रव्यं, सुवासिकद्रव्यं, परिमलद्रव्यं, धूपः, जवादिः *m.*—(For the person) विलेपः-पनं, अनुलेपः-पनं, गात्रानुलेपनी, वर्णकं, अभ्यञ्जनं, वस्त्रिः-ञ्चिः, 'perfumed paste,' यक्षकर्म.—(Compounded perfume) कृत्रिमधूपकः, द्रुकधूपः, वक्रधूपः.

TO PERFUME, *v. a.* सुरभीकृ, वासं (c. 10. वासयति-यितुं), अनुवासं, अधिवामं, धूपेन वासं, धूपं (c. 10. धूपयति-यितुं, c. 1. धूपायति), परिधूपं, अवधूपं, सुगन्धीकृ, सामोदीकृ, सामोदं (nom. सामोदयति-यितुं), परिमलं (nom. परिमलयति-यितुं), सपरिमलीकृ, अनुवासनं कृ, सवासनीकृ.

PERFUMED, *p. p.* वासितः-ता-तं, अधिवासितः-ता-तं, अनुवासितः &c., सुवासितः &c., सवासः-सा सं, वाशितः &c., सुरभितः &c., सामोदितः &c., परिमलितः &c., सुगन्धितः &c., धूपितः &c., धूपायितः &c., परिधूपितः &c., भावितः &c., चर्चितः &c.

PERFUMER, *s.* गन्धविक्रयी *m.* (नृ), गन्धविक्रेता *m.* (नृ), गन्धवणिक् *m.* (नृ), गन्धोपजीवी *m.*, गन्धविक्रोपोपजीवी *m.*, गन्धानीवः, गन्धिकः, सुगन्धिद्रव्यव्यवसायी *m.*

PERFUMERY, *s.* पृथोक्तवणिग्विक्रीता सुगन्धिद्रव्यसामग्री or गन्धादिद्रव्य-सामग्री, गन्धद्रव्यं, गन्धादिद्रव्यं, सुगन्धिद्रव्यादि *n.*, सुरभिद्रव्यं.

PERFUMING, *s.* (The act) वासनं, सुगन्धिद्रव्यवासनं, अनुवासनं.—(Perfuming the person) चर्चा, चर्चिका, चर्चिकं, अनुलेपनं, विलेपनं, अभ्यञ्जनं, स्थासकः, अङ्गरागः.

PERFUNCTORILY, *adv.* ईपद्वेषया, अनवधानेन, ईपद्वधानेन, ईपक्षालपूर्व.

PERFUNCTORINESS, *s.* ईपद्वेषा, ईपद्वधानं, ईपक्षालत्वं, ईपद्वधोगः.

PERFUNCTORY, *a.* ईपद्वहितः-ता-तं, ईपक्षालकृतः &c., ईपद्वधानकृतः &c.

PERHAPS, *adv.* अपिनाम, किञ्चित्, स्यात्, कदापि, कदाचित्, किञ्च. अपि, नाम, दैवात्, दैवशान्ता, नृपा, नूनं, प्रायेण, यदाकदाचित्, यथा-कदाचित्; 'if perhaps,' यदि कदाचित्, यदि कदापि; 'or perhaps,' अपिवा, स्याद्वा, यद्वा.

PERIAPT, *s.* (Amulet) कवचः-चं, संवहनं.

PERICARDIUM, *s.* हृदयाशयः, हृदयाशयः, हृत्कोशः, हृदयकोशः.

PERICARP, *s.* वीनकोशः, वीजगुभिः *f.*, वीजमातृका, कर्णिका, कर्णिकारः.

PERICRANIUM, *s.* (Membrane investing the skull) कपालावरणत्वक् *f.* (च), कपालावरकत्वक् *f.*, कपालावरकामस्त्वक् *f.*, कपालावरणं.—(Skull) कपालः-लं.

PERIERGY, *s.* अत्युद्योगः, अतिशयः, अत्युत्साहः, अत्यचारः.

PERIGEE, PERIGEUM, *s.* नीचं, नीचस्थानं.

PERIL, *s.* भयं, भयहेतुः *m.*, संशयः, सन्देहः, संशयहेतुः *m.*, शङ्का, विकल्पः.

See DANGER.—(Peril of life) जीवितसंशयः, प्राणसंशयः, प्राणसङ्कटं, प्राणसन्देहः. See JEOPARDY.

TO PERIL, *r. a.* संशयस्यं-थां कृ, सन्देहस्यं-स्यां कृ, भयस्यं-स्यां कृ, शङ्कास्यदीकृ, भयस्यानीकृ. See TO ENDANGER, HAZARD.

PERILED, *p. p.* संशयितः-ता-तं, शङ्कास्यदीकृतः-ता-तं.

PERILOUS, *a.* भयहेतुकः-का-कं, संशयहेतुकः &c., सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, भयानकः-का-कं, भयङ्करः-री-रं, सभयः-या-यं, समंशयः-या-यं, सशङ्कः-ङ्का-ङ्कं, दुस्तरः-रा-रं; 'a perilous business,' प्राणान्व्यवहारः. See DANGEROUS, HAZARDOUS.

PERILOUSLY, *adv.* सभयं, समंशयं, ससन्देहं, सशङ्कं, सन्दिग्धं, शङ्कापूर्व, भयानकं, शङ्कया. See DANGEROUSLY.

PERILOUSNESS, *s.* सभयता-त्वं, सशङ्कत्वं, सन्दिग्धता, भयानकत्वं, भयं.

PERINEUM, PERINEUM, *s.* (In anatomy) विटपः, महावीर्यं.

PERIOD, *s.* (Revolution of time) कालचक्रं, कालपरिमाणं, कालपर्य्यायः, कालावृत्तिः *f.*, कालावर्त्तः, कालपरिवृत्तिः *f.*, वर्षचक्रं, संवत्सरचक्रं, कालमानं, वर्षगणः.—(Term or specified portion of time) कालावधिः *m.*, अवधिः *m.*, कालमयीदा, कालान्तरं, क्षतरं, नेमः, नियतकालः, निरूपितकालः; 'period of five years,' वर्षपञ्चकं, वत्सरपञ्चनं, युगं; 'of four years,' वर्षचतुष्टयं.—(End, conclusion) अन्तः-न्तं, अवसानं, शेपः, निर्वृत्तिः *f.*—(Indefinite portion of any continued state) अवस्था, दशा, कालांशः, कालभागः, कालावयवः, कालविभक्तिः *f.*; 'period of life,' वयम् *n.*; 'first period of life,' प्रथमवयस्; 'middle period,' मध्यमवयस्; 'last period,' अन्त्यवयस्; 'one who is in the middle period,' मध्यमवयः-याः-यः (स्), मध्यमवयस्कः-स्का-स्कं; 'the four periods of life,' अवस्थाचतुष्टयं.—(Complete sentence) पूर्णवाक्यं, फक्किका.—(Mark of the end of a complete sentence) पूर्णवाक्यचिह्नं.—(Astronomical period) योगः, गण्डः. The period called मन्वन्तरं, is equal to 71 ages of the gods, or 306,720,000 years of mortals, and with its मन्विः or period of universal deluge, to 309,448,000 years. Fourteen 'Manwantaras' constitute a कल्पः, or the grand period of creation and destruction, consisting of 4,320,000,000 years.

PERIODIC, PERIODICAL, *a.* (Happening by revolution, regularly recurring) नियतकालिकः-की-कं, नियमितकालिकः &c., निरूपितकालिकः &c., नियः-त्वा-त्वं, नैमित्तिकः-की-कं, नियनैमित्तिकः &c., सामयिकः-की-कं.—(Pertaining to a revolution, performed in one) चार्त्तिकः-की-कं, परिवर्त्तेनात्मकः-का-कं, परिवर्त्तनसंज्ञी-न्यनी &c., परिवर्त्तेनविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, कालावृत्तिविशिष्टः &c.

PERIODICALLY, *adv.* काले काले, कालक्रमेण, नियतशः, नियदा, नियतं, नियतकाले, नियतकालानुसारेण, नियतकाले, नियतं, निरूपितसमये, नियतसमये, समयतः.

PERIODICALNESS, PERIODICITY, *s.* कालनियतत्वं, नियतकालिकत्वं, नियता.

PERIOSTEUM, *s.* (In anatomy) अस्थित्वक् *f.* (च), अस्थित्वत्वा, अस्थ्यावरणत्वक् *f.*, अस्थ्यावरणचर्म *n.* (नृ).

PERIPHERY, *s.* परिधिः *m.*, परिणहः, पटीणाहः. See CIRCUMFERENCE. (Of a wheel) ग्रथिः *m.*, ग्रथिमखलं, नेमिः-मी *f.*, चक्रपरिधिः *m.*

PERIPHRASE, PERIPHRAISIS, *s.* वाक्यप्रपञ्चः, वाग्वित्सारः, वाक्यबाहुल्यं. TO PERIPHRASE, *v. a.* वाक्यबाहुल्येन or वाक्यबाहुल्येन or वाग्वित्सारेण व्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), वाग्वित्सारं कृ, वाक्यप्रपञ्चं कृ.

PERIPHRASTIC, PERIPHRASTICAL, *a.* बहुवाक्यः-क्या-क्यं, विल्लीषाक्यः

&c., वाक्पविस्तारकः -का -कं, वाक्पविस्तारकः &c., वक्रः -क्रा -त्रं.

PERIPHRASTICALLY, *adv.* वाक्पवाहुत्वेन, वाक्पवाहुत्वेन, वाक्पविस्तारेण.

PERIPNEUMONY, *s.* फुफुसदाहः, फुफुसदाहः, फुफुसतापः, वक्षोच्चाला

To PERISH, *v. n.* (Die, be destroyed) मृ, सम्, नश्, प्रणश, विनश, क्षि in pass., प्रक्षि, संक्षि, ध्वंस्, विध्वंस्, प्रली, प्रविली, प्रनी, विपद्, व्यापद्, नाशं गम् or प्राप्, विनाशम् उपगम्, नष्टः -ष्टा -ष्टं भू.—(Be lost eternally) नरकं गम्, नरके पत्, अयः पत्, अयो गम्.—(Ready to perish) विनाशोन्मुखः -खा -त्रं.

PERISHABLE, *a.* नष्टरः -रा -रं, विनष्टरः -रा -रं, नाशधीनः -ना -नं, नाशवशः -शा -शं, मरणाधीनः &c., नाशधर्मेकः -का -कं, मरणधर्मेकः &c., नाशशीलः -ला -लं, क्षयिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, क्षयी -पिणी -पि (न्), ध्वंसी &c., विध्वंसी &c., अस्थायी &c., नाशवान् -वतो -वत् (त्), अनवान् &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः &c., क्षणिकः -का -कं.

PERISHING, *part. or a.* नश्यन् -इयन्तो -इयत् (त्) क्षीयमाणः -णा -यं, क्षियमाणः &c., नाशी -शिनी -शि (न्), विनाशी &c., विध्वंसी &c.

PERISTALTIC, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिसदृशः &c., सवैगितिसदृशः &c.; 'peristaltic motion,' सवैगतिः *f.*, कृमिगतिः *f.*

PERISTYLE, *s.* हर्म्यपरिगता स्तम्भपरिक्रि or स्तम्भश्रेणी.

PERITONEUM, *s.* अन्तवेष्टनं, अन्तावरणत्वक् *f.* (क्), अन्तावरणत्वक्, उदर-वेष्टनत्वक् *f.*, उदरान्तरत्वक् *f.*, उदरवेष्टनं.

To PERJURE, *v. a.* (One's self) मिथ्याज्ञापयं कृ or जप्, मिथ्या जप् (c. 1. जपति -ते, c. 4. जपति, जपुं), मृषा जप्, असत्यज्ञापयं कृ, कूटज्ञापयं कृ, मिथ्यादिधं कृ, कूटसाक्षं कृ, कौटसाक्षं कृ, मिथ्यासाक्षं कृ, असत्यसाक्षं कृ.

PERJURED, *p. p.* मिथ्याज्ञातः -का -कं, मिथ्याज्ञापकारी -रिणी -रि (न्), कूटज्ञापकारी &c., कूटसाक्षी &c., क्रियाग्रहः -हा -हं, क्रियाग्रहः &c.

PERJURER, *s.* कूटज्ञापकारी *m.* (न्), कूटसाक्षी *m.* See PERJURED.

PERJURY, *s.* मिथ्याज्ञापनं, कूटज्ञापनं, कूटसाक्ष्यं, कौटसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, मिथ्याज्ञापयः, कूटदिधं, असत्यज्ञापयः.

PERMANENCE, PERMANENCY, *s.* स्थिरता, स्वीर्यं, स्थायित्वं, संस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, ध्रुवता, द्रवीयं, धृतिः *f.*, स्थाव-रता -त्वं, स्थायुता, स्थितिमत्त्वं, निरुता, निरुत्थायित्वं, अक्षयता, चिर-स्थायित्वं, अनपयः.

PERMANENT, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थायी -यिनी -पि (न्), संस्थः -स्था -स्थं, स्थावरः -रा -रं, स्थितिमान् -मती -मत् (त्), स्थायान् -यती -यः (न्), ध्रुवः -वा -वं, अक्षयः -या -यं, अक्षुतः -ता -तं, निरुत्थायी &c., निरुतः -रा -रं. See LASTING, ENDURING.

PERMANENTLY, *adv.* स्थिरं, स्वीर्येण, निरुतं, ध्रुवं, द्रवीयं, निरुत्थायं, निरु-कालं, सदैवकालं, शाश्वतं.

PERMEABILITY, *s.* व्याप्यता -त्वं, प्रवेशनीयता, भेदनगम्यता, प्रवेश्यता.

PERMEABLE, *a.* व्याप्यः -प्या -प्यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेदनीयः -या -यं, भेदनगम्यः -म्या -म्यं, भेदनयोग्यः -ग्या -ग्यं.

PERMEANT, *a.* व्यापी -पिनी -पि (न्), व्यापकः -का -कं.

To PERMEATE, *v. a.* (Pervade, penetrate) व्याप्, अभिव्याप्, प्रविञ्ज्, व्याप्, भिद्, गाह्, विगाह्, व्यञ्ज्, अतिञ्ज्, अतिञ्ज्, समतिञ्ज्, समञ्ज्.

PERMEATION, *s.* व्याप्तिः *f.*, अभिव्याप्तिः *f.*, व्यापनं, प्रवेशः -ज्ञनं, वेधनं, भेदनं, विगाहः -हनं.

PERMISSIBLE, *a.* अनुज्ञेयः -या -यं, अनुज्ञेयः &c., अभ्यनुज्ञेयः &c., अनु-ज्ञातव्यः -व्या -व्यं, अनुज्ञाहं -हं -हं, अभ्यनुज्ञाहं &c., अनुज्ञायोग्यः -ग्या -ग्यं, धर्म्यः -म्या -म्यं.

PERMISSION, *s.* अनुज्ञा -ज्ञानं, अनुज्ञानं, अभ्यनुज्ञा -ज्ञानं, अनुमतिः *f.*,

अनुमत्, अनुमोदनं, आज्ञा, क्षमता, शक्तिः *f.*, सामर्थ्यं.

PERMISSIVE, *a.* अनुज्ञादायकः -का -कं, अनुज्ञादः -दा -दं, अनुज्ञाप्रदः &c.

To PERMIT, *v. a.* अनुज्ञा (c. 9. ज्ञानाति -नीते -ज्ञातुं), अभ्यनुज्ञा, अनुज्ञा, अनुमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), अनुमुद् (c. 1. -मोदते -दितुं), अभ्यनुमुद्, अनुज्ञां दा, अनुमतिं दा, आज्ञां दा, उपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), इप् (c. 6. इच्छति, इष्टितुं). Sometimes the sense of 'permit' is expressed by the causal form; as, 'he permits to perish,' नाशयति; 'he permits to take,' हारयति.

PERMIT, *s.* अनुज्ञापनं, आज्ञापनं, अनुज्ञा, क्षमतापनं, अनुमतिः *f.*

PERMITTED, *p. p.* अनुज्ञातः -ता -तं, अभ्यनुज्ञातः &c., अनुज्ञातः &c., अनुमोदितः &c., दक्षानुज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गृहीतानुज्ञः &c., अनिविष्टः -ज्ञा -ज्ञं, अविरुद्धः &c., उपेक्षितः &c., अपेक्षितः &c.

PERMUTATION, *s.* विनिमयः, परिवर्तनं, परिवर्तितः *f.*, व्यतिहारः, निमयः.

PERNICIOUS, *a.* घातुकः -का -कं, घाती -तिनी -ति (न्), घातकः &c., विघातकः &c., उपघातकः &c., विनाशकः &c., अपकारकः &c., अपघातकः &c., हिंसकः &c., हिंसः -ष्टा -ष्टं, आत्ययिकः -को -कं, अपायकारी &c., अहितकारी &c., दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दूषकः -का -कं. See INJURIOUS.

PERNICIOUSLY, *adv.* सापकारं, सापारं, सनाशं, सद्रोहं, अहितं, हिंसं.

PERNICIOUSNESS, *s.* घातुकत्वं, अपकारकत्वं, विनाशकत्वं, दूषकता.

PERORATION, *s.* वाक्योपसंहारः, वाक्योपसंहारः, भाष्योपसंहारः.

To PERPEND, *v. a.* मनसा विगच्छ् (c. 10. गच्छति -पितुं) or विचर (c. 10. -चारयति -पितुं).

PERPENDICULAR, *a.* लघरूपः -पा -पं, अघोलघरूपः &c., लघरूपः &c., —(Falling at right angles) समकोणपातो -तिनी -ति (न्), समकोण-गामी &c.—(Vertical) चतुः -जुः -जु, अत्रिजः -त्रा -त्रं, सूची &c., सरलोद्गोभःस्थितः -ता -तं.

PERPENDICULAR, *a.* लघः -घं; लघकः, अघोलघः, आलघः, अवलघः, बलघः; 'of a triangle,' कोटिः *f.*

PERPENDICULARLY, *adv.* लघरूपेण, अघोलघरूपेण, लघदिशि; 'the sun's rays fall there perpendicularly,' तत्र रश्मिकिरणा लघरूपाः पतन्ति.

To PERPETRATE, *v. a.* (Do, commit) कृ, विधा, समाचर, आचर.

PERPETRATED, *p. p.* कृतः -ता -तं, समाचरितः -ता -तं, विहितः -ता -तं.

PERPETRATION, *s.* करणं, आचरणं, समाचरणं, विधानं, सम्पादनं.

PERPETUAL, *a.* निरुतः -रा -रं, निरुत्तरः -रा -रं, शाश्वतः -ती -तं, सततः -ता -तं, सततः &c., नैसर्गिकः -की -कं, अविरतः -ता -तं, निरुतः &c., अनवरतः &c., अनारतः &c., अनन्तः -ना -नं, सदैवकालीनः -ना -नं, सदैवकालस्यायी &c., निरुत्थायी &c., चिरस्थायी &c., सादैवकालिकः -की -कं, सनातनः -नी -नं, अभीष्टः -च्छा -च्छं; 'perpetual motion,' सततगतिः *f.*

PERPETUALLY, *adv.* निरुतं, निरुत्तरं, निरुतं, सततं, निरुत्तरं, अविरतं, शाश्वतं, अनन्तं, अभीष्टं, अनुचर्यं, अनिशं, सना. See CONTINUALLY, CONSTANTLY.

To PERPETUATE, *v. a.* शाश्वतीकृ, निरुत्तरीकृ, सततीकृ, स्थिरीकृ, निरुत्तरीकृ, निरुत्तरं -स्यां कृ, निरुत्थायिनी -यिनी -पि कृ.

PERPETUATED, *p. p.* शाश्वतीकृतः -ता -तं, सततीकृतः &c., स्थिरीकृतः &c.

PERPETUATION, *s.* शाश्वतीकरणं, सततीकरणं, स्थिरीकरणं.

PERPETUITY, *s.* निरुता -नं, निरुतं, नैसर्गिकत्वं, नैरुत्तम्यं, अनन्तम्यं, निरु-स्थायित्वं, निरुत्तालस्थायित्वं -त्वं, निरुत्स्थितिः *f.*, अविरतः, अविरतिः *f.*, निरुत्तरस्थितिः *f.*, निरुत्तरस्थायित्वं, स्थिरता, स्वीर्यं, स्थिरस्थितिः *f.*,

संस्थितिः *f.*, असंस्थितिः *f.*, अस्थितिः *f.*, अनवरतत्वं, अविरतत्वं, सन्नतिः *f.*, अविच्छेदः, सन्नतत्वं, आनन्यं, चिरस्थायिता.

To PERPLEX, *v. a.* (Complicate, embarrass) याकुलीकृ, आकुलीकृ, याकुलीकृ, समाकुलीकृ, मन्दरीकृ, मन्दरीणीकृ, याकुल (nom. याकुल-यति-यितुं) or आकुल, बाध, क्रिडा, रूप, क्लेश कृ or दा, जन्तु कृ—(Bewilder, confound) मुह, व्यामह, विमह, परिमह, सम्मह, याकुलीकृ, आकुलीकृ, विभ्रम, सम्भ्रम, भ्रम्, मोह कृ or जन्, सम्भ्रमं जन्, चित्रभानि कृ, चित्रवैकल्य कृ, व्यस्तचित्रं-स्तं कृ, व्यस्तां जन्.

PERPLEXED, *p. p.* याकुलः-ला-लं, याकुलीकृतः-ता-तं, आकुलः-ला-लं, आकुलितः &c., याकुलितः &c., याकुलचित्रः-स्त-सं, व्यस्तः-स्ता-स्तं, व्यस्तचित्रः-स्त-सं, भान्तद्वयः-यी-यं, सम्भ्रान्तः-न्ता-नं, विष्टिप्रचित्रः &c., विमोहितः &c., मोहितः &c., व्यग्रः-या-यं, सन्दिग्धमनस्कः-स्का-स्कं, विमनस्कः &c., विमनाः-ना-नः (स्), उद्दिग्धमनाः &c., दुर्मेनाः &c., मूढः-ढा-ढं, विमूढः &c., मुग्धः-ग्धा-ग्धं, विमृग्धः &c., कातरः-रा-रं, विहस्तः-स्ता-स्तं, व्यग्रः-या-यं, अधीरः-रा-रं, विप्रतिपन्नः-न्ता-नं.

PERPLEXING, *part. of a.* भान्तिजनकः-का-कं, मोहजनकः &c., मोहकः-का-कं, मोहनः-ना-नं, भान्तिकरः-रा-रं, मोहकरः &c., भानकः-का-कं, विमोहनः-ना-नं, विमोहकः &c., भ्रमजनकः &c., बाधकः &c.

PERPLEXITY, PERPLEXEDNESS, *s.* याकुलता-त्वं, आकुलता-त्वं, व्यस्तता, व्यग्रता, व्यस्तचित्रत्वं, चित्रव्यस्तता, चित्रभान्तिः *f.*, कातरता-त्वं, चित्रवैकल्यं, विप्रवः, चित्रविप्रवः, विप्रवृत्ता, मोहः, व्यामोहः, सम्भ्रमः, सन्देहः, विप्रतिपत्तिः *f.*

PERQUISITE, *s.* शुल्कः-ल्कं, अवाप्तकलाभः, अधिकलाभः, अतिरिक्तलाभः, आगन्तुकलाभः, वतनाधिकलाभः.

PERQUISITION, *s.* परीक्षा-क्षणं, अतिपरीक्षा, अन्वेषणा, पर्येषणा.

To PERSECUTE, *v. a.* बाध (c. 1. बाधते-यितुं), प्रबाध, परिबाध, प्रतिबाध, बाधार्थम् or द्रोहार्थम् अनुमृ (c. 1. सति-मर्ते, c. 10. सारयति-यितुं), डेषपृष्टम् अनुमृ, दूह (c. 1. दूयति, द्रोहितुं), क्रिश् (c. 9. क्रिश्नाति, केशितुं), केशं or द्रोहं कृ, अभिद्रोहं कृ, उपद्रवं कृ.

PERSECUTED, *p. p.* बाधितः-ता-तं, डेषपृष्टम् or बाधार्थम् अनुमृतः &c., अभिद्रुग्धः-ग्धा-ग्धं, अभिद्रुचमागः-गा-गं, उपद्रुग्धः &c.

PERSECUTION, *s.* बाधः-धा-धत्, बाधार्थं or द्रोहार्थम् अनुसरणं, द्रोहः-हणं, अभिद्रोहः-हणं, केशकरणं, उपद्रवकरणं, उपद्रवः, क्लेशः, दुःखं.

PERSECUTOR, *s.* बाधकः, प्रतिबाधकः, अभिद्रोही *m.* (नं), क्लेशकरः.

PERSEVERANCE, *s.* अभिनिवेशः, अभिनिविष्टता, अविस्मृतिः *f.*, व्यवसायः, अध्यवसायः, दीर्घव्यवसायः, अतिव्यवसायः, दीर्घप्रयत्नः-स्त्वं, उद्योगः, उत्साहः, दीर्घोद्योगः, दीर्घोत्साहः, निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, पर्यवस्थितिः *f.*, आग्रहः, प्रसक्तिः *f.*, प्रारम्भसम्पादनं, उद्यमः, दीर्घोद्यमः, अनवरतप्रयत्नः, निरन्तरचेष्टा, धृतिः *f.*, धैर्यं, स्थिरता, स्थैर्यं, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, अभियुक्तता, प्रयत्नः, अधिवासः, गुरणं, नियुक्तं: 'in religious austerities' चर्या.

To PERSEVERE, *v. n.* पर्यवस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थानुं), अभिनिवेशेन or दीर्घोत्साहेन प्रारम्भान् सम्पद (c. 10. पाठयति-यितुं), अभिनिवेशं कृ, निर्वन्धं कृ, दीर्घव्यवसायं कृ, दीर्घप्रयत्नं कृ, अनवरतप्रयत्नं कृ, अतिव्यवसायं कृ, निरन्तरचेष्टां कृ, आग्रहं कृ, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं.

PERSEVERING, *a.* अभिनिवेशशीलः-ला-लं, अभिनिविष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यवसायी-यिनी-यि (नं), अध्यवसायी &c., दीर्घप्रयत्नी &c., दीर्घप्रयत्नयान-वतो यत (नं), दीर्घोद्योगी &c., दीर्घोत्साही &c., दीर्घोद्यमी &c., महात्माही &c., महोद्यमी &c., उद्यमी &c., उत्साही &c., उद्योगी &c., उत्साहयान् &c., आग्रही &c., आग्रहशीलः &c., प्रसक्तः-क्ता-क्तं, निर्वन्धः-न्धः, उद्युक्तः &c., कृतधर्मः-मा-मं, प्रसितः-ता-तं, व्यवस्थितः &c., स्थितिमान् &c., प्रवर्त्तमानः &c., महोत्साहः-हा-हं, महोद्यमः-मा-मं.

PERSEVERINGLY, *adv.* अभिनिवेशेन, दीर्घप्रयत्नपूर्वकं, दीर्घप्रयत्नतस्त, व्यवसायं, दीर्घोत्साहेन, आग्रहं, सतिर्वन्धं, प्रसक्तं, सोद्योगं, सोत्साहं.

PERSIA, *s.* (The country) पारसीकः, पारसिकः.

PERSIAN, *a.* पारसिकः-की-कं, पारसीकः &c., पारसीकदेशीयः-या-यं; 'the language', पारसिकभाषा.

To PERSIST, *v. n.* अतिनिर्वन्धेन पर्यवस्था, अतिनिर्वन्धं कृ. See To PERSEVERE.

PERSISTENCE, PERSISTENCY, *s.* निर्वन्धः, अतिनिर्वन्धः, आग्रहः, अभिनिवेशः, व्यवस्थितिः *f.*, पर्यवस्थितिः *f.* See PERSEVERANCE.

PERSON, *s.* (Individual) जनः, व्यक्तिः *f.*, एकजनः, पुरुषः, मनुष्यः; 'a female person', स्त्रीजनः, अङ्गनाजनः—(Body) अङ्गं, शरीरं, देहः, मूर्तिः *f.*, कायः, गात्रं, वपस् *n.* तनुः *f.*, विग्रहः, अहङ्कारास्पदः; 'embellishment of the person', अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'rubbing the person', अङ्गमर्दनः; 'attendance on the person', शरीरशुश्रूषा—(Form, exterior appearance) रूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, मूर्तिः *f.*—(Character in a drama) भूमिका, रूपं, वेपः—(Person in grammar) पुरुषः; 'first person', उत्तमपुरुषः, प्रथमपुरुषः, अस्मद्धाच्यं, प्रथमा; 'second', द्वितीयपुरुषः, मध्यमपुरुषः, युष्मद्धाच्यं; 'third', तृतीयपुरुषः, उत्तरपुरुषः, नामवाच्यं. Native grammarians consider the third person as प्रथमपुरुषः—(In person, in one's own person) साक्षात्, प्रत्यक्षं-क्षतस्-क्षेण, स्वतस्.

PERSONABLE, *a.* सुरुपः-पी-पं, सुरुपी-पिणी-पि (नं), रूपवान्-वती-वत् (नं), सुगात्रः-त्री-त्रं, सङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, वराङ्गः &c., चारुदर्शनः-ना-नं, आकारशुद्धः-द्धा-द्धं.

PERSONAGE, *s.* जनः, व्यक्तिः *f.*, पुरुषः, मनुष्यः. See PERSON—(Eminent person) प्रेष्ठजनः, शिष्टजनः, महाजनः.

PERSONAL, *a.* (Belonging to persons, not things) पीरुषेयः-यी-यं, पीरुषः-पी-पं, पुरुषवाचकः-का-कं, व्यक्तिवाचकः &c., पुरुष in comp.; 'a personal pronoun', पुरुषवाचकसर्धनाम *n.*—(Peculiar or proper to individuals) आत्म or स्व in comp., निज in comp., विशेषव्यक्तिसधन्वी &c.; 'personal advantage', आत्महितं, स्वहितं; 'personal experience', सानुभवः—(Belonging to the body or exterior person) शारीरिकः-की-कं, दैहिकः &c., अङ्गकः-का-कं, शरीर in comp., अङ्ग in comp., रूपसधन्वी &c.; 'personal union', शरीरयोगः; 'personal attendance', शरीरशुश्रूषा; 'personal cleanliness', अङ्गसंस्कारः, शरीरसंस्कारः; 'personal contact', अङ्गसङ्गः; 'personal relation', अङ्गविभवाः—(Reflecting on an individual) विशेषजनोद्देशकः-का-कं, विशेषव्यक्त्युद्देशकः &c., विशेषव्यक्तिसृक् *m. f. n.* (श), विशेषोद्देशकः &c., विशेषसंस्थकः &c., विशेषसंस्थकः &c., विशेषव्यक्तिनिर्देशकः &c.—(Done in person) स्वयङ्कृतः-ता-तं, स्वकृतः-ता-तं, साक्षात्कृतः &c.; 'personal connexion', साक्षात्सधन्वः—(In law) अस्थावरः-रा-रं, जङ्गमः-मा-मं; 'personal property', अस्थावरं, अस्थावरधनं.

PERSONALITY, *s.* (Individuality) व्यक्तिता-त्वं, व्यक्तिः *f.*, पुरुषकं, पुरुषात्मिका, स्वत्वं—(Reflection on an individual) विशेषजनोद्देशकता, विशेषव्यक्त्युद्देशकत्वं, विशेषव्यक्तिप्रयोगः, विशेषव्यक्तिसंस्थकः, विशेषनिर्देशः, विशेषसंस्थकता—(A personal remark) विशेषोद्देशकवाक्यं, व्यक्तिनिर्देशकभाषणं, विशेषसंस्थकवाक्यं.

PERSONALLY, adv. (In one's own person, by bodily presence) साक्षात्, प्रत्यक्षतः, स्वरीरतः, साङ्गततः, स्वयं; स्वतः, अङ्गततः, शरीरतः.—(Individually) व्यक्तिगतः, विशेषतः, पृथक्.

TO PERSONATE, v. a. अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), नट (c. 10. नाटयति -यितुं), रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनय कृ.—(Pretend to be, feign) छत्र कृ, कूट कृ, ध्वजकृ, वेश or वेयं भू (c. 10. धारयति -यितुं) or भू (c. 3. विभक्ति, भक्ति), छत्रवेशं भू; 'he personates a king,' राजवेशं धारयति; 'personating a king,' राजवेशधारी *m.* (न्), राजवेशभूत *m.* Sometimes expressible by a nominal verb; as, राजायते, राजायमानः.

PERSONATION, s. अभिनयः -यनं, छत्रवेशधारणं, वेशधारणं, तदात्म्यधारणं, तदात्म्यग्रहणं.

PERSONATOR, s. अभिनेता *m.* (न्), अभिनयी *m.* (न्), वेशधारी *m.*, वेशभूत, छत्रवेशी *m.*, छत्रवेशधारी *m.*

PERSONIFICATION, s. चेतनधर्मारोपः -पणं, चेतनगुणारोपः -पणं, मनुष्यगुणारोपः -पणं, पुरुषभावारोपः, चेतनत्वारोपः -पणं, चेतनधर्मोत्प्रेक्षा, आरूपगर्भितोत्प्रेक्षा. The sense of this word is sometimes expressed by साक्षात्; as, 'a personification of justice,' साक्षाद्धर्मः, साक्षाद्भूतधर्मः; 'of death,' साक्षात्कृतान्तः; 'of time,' कालमूर्तिः *f.*

PERSONIFIED, p. p. साक्षाद्भूतः -ता -तं, मूर्तिमान् -मती -मत् (न्), साक्षात् or मूर्ति in comp. See the last word.

TO PERSONIFY, v. a. चेतनगुणान् or चेतनभावं or चेतनधर्मं or चेतनत्वम् आरूढ in caus. (-रोपयति -यितुं).

PERSPECTIVE, s. (In drawing) यथास्थानदृष्टिचित्रलेखनविद्या, यथादर्शनचित्रलेखनं.

PERSPICACIOUS, a. (Quick-sighted) तीक्ष्णदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, तीव्रदृष्टिः &c., सूक्ष्मदृष्टिः &c., शीघ्रदृष्टिः &c., दृक्कुशलः -ला -लं.—(Discerning acutely) तीक्ष्णबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रीयमतिः &c.

PERSPICACIOUSNESS, PERSPICACITY, s. तीक्ष्णदृष्टित्वं, दृष्टितीक्ष्णता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टिपाठवं, दृक्कीर्णलं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धिसूक्ष्मता.

PERSPICUITY, s. स्पष्टता, स्पष्टार्थता. व्यक्ता, सुव्यक्ता, वैशद्यं, सुज्ञेयता, सुबोधता, प्रसादः, प्रसक्तिः *f.*, निर्मलता.

PERSPICUOUS, a. स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्पष्टार्थः -र्था -र्थं, सुस्पष्टः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, सुव्यक्तः &c., व्यक्तार्थः &c., विशदः -दा -दं, विशदार्थः &c., सुज्ञेयः -या -यं, सुबोधः -धा -धं, निर्मलः -ला -लं, प्रसवः -वा -वं.

PERSPICUOUSLY, adv. स्पष्टं, सुस्पष्टं, व्यक्तं, व्यक्तार्थतः, विशदं.

PERSPIRATION, s. (The act) स्वेदनं, स्वेदसाधः, स्वेदस्रवणं, घर्मसाधः, घर्मस्रवणं, घर्ममुक्तिः *f.*, स्वेदजलसाधः, स्वेदविन्दुसाधः.—(Matter perspired) स्वेदः -दनं, घर्मः, स्वेदजलं, स्वेदविन्दुः *m.*, स्वेदायु *n.*, घर्मोद्यु *n.*, स्वेदोदकं, घर्मोदकं, घर्मोविन्दुः *m.*, घर्मोपयस् *n.*, स्वेदपयस् *n.*, स्वेदविपुद् *f.* (य), तनुरसः, देहरसः, स्वेदजलं, ज्वेदः -दं, तिप्रः, स्रवणं, प्रस्रवणः -णं; 'violent perspiration,' प्रस्वेदः; 'in a perspiration,' सस्वेदः -दा -दं, सघर्मः -र्मो -र्मं, प्रसिक्कः -क्का -क्कं, प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (न्); 'in a violent perspiration,' भृशसिक्कः.

TO PERSPIRE, v. n. सिद् (c. 4. सिद्ध्यति, सेतुं), प्रसिद्, स्वेदं सु (c. 10. साधयति -यितुं), स्वेदविन्दुन् सु, स्वेदसाधं कृ, घर्मसाधं कृ, स्वेदस्रवणं कृ, सस्वेदः -दा -दं भू, स्वेदोत्सर्गं कृ.

TO PERSPIRE, v. a. (Excrete through the pores) रोमकूपद्वारा or

रोमरन्ध्रद्वारा विमृन् or उत्सृन् or निःसृ in caus. or निरस् or सु in caus.

PERSPIRING, part. स्वेदितः -ता -तं, प्रस्वेदितः -ता -तं, प्रसिक्कः -क्का -क्कं, प्रस्वेदितवान् -वती -वत् (न्), स्रवत्स्वेदः -दा -दं, स्रवत्स्वेदविन्दुः -न्दुः -न्दु, स्रवत्स्वेदजलः -ला -लं, स्वेदसाधो -विणी -वि (न्), घर्मोसाधो &c., सस्वेदः -दा -दं, सघर्मः -र्मो -र्मं, घर्मोत्सर्गः -मा -मं; 'perspiring violently,' भृशसिक्क *m. f. n.*

PERSUADABLE, a. अनुनेयः -या -यं, अनुनेतव्यः -व्या -व्यं, परिभाषणीयः -या -यं, प्रबोधनीयः -या -यं, प्ररोचनीयः &c., प्रोत्साहनीयः &c.

TO PERSUADE, v. a. (Influence by good arguments, to engage in any action) मुहेतुवादेन कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवृत् (c. 10. -वृत्तेयति -यितुं) or नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रोत्साह् (c. 10. -साहयति -यितुं), उत्साह्, समुत्साह्, प्रवृत् (c. 10. -रोचयति -यितुं), आकृष् (c. 1. -कषेति -कृष्टुं), परिभाष् (c. 1. -भाषते -यितुं), प्रबोध् or मन्त्रणं दा; 'why do you persuade me to commit such an action?' किम् सर्वविधे कर्मणि मां नियोजयसि or प्रवृत्तेयसि. Sometimes the causal form may express this sense of 'persuade;' as, 'he persuades to return,' निवर्त्तयति.—(Convince, induce to believe) शङ्कानियुक्तिं कृ, सन्देहनिवृत्तिं कृ, संशयविच्छेदं कृ, सन्देहभञ्जनं कृ, विश्वासं or प्रत्ययं or निश्चयं or दृढनिश्चयं or दृढविश्वासं जन्, संशयं or सन्देहं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं).

PERSUADED, p. p. प्रयोजितः -ता -तं, नियोजितः &c., अनुनीतः &c., प्रोत्साहितः &c.—(Convinced) जातनिश्चयः -या -यं, जातविश्वासः, जातदृढनिश्चयः &c., जातप्रत्ययः &c., छिन्नसंशयः &c.; 'I am persuaded,' मम दृढनिश्चयो भवति.

PERSUADER, s. प्रयोजकः, प्रवर्त्तकः, नियोजकः, प्रोत्साहकः.

PERSUASION, s. (Act of influencing by good arguments to engage in any action) मुहेतुवादेन कस्मिंश्चित् कर्मणि प्रवर्त्तनं or प्रयोजनं or नियोजनं, प्रोत्साहः -हनं, प्ररोचना, परिभाषणं, अनुनयः, अनुनयनं, प्रबोधः.—(Act of convincing) निश्चयकरणं, विश्वासकरणं, प्रत्ययकरणं, सन्देहच्छेदः, संशयच्छेदः, शङ्कानियुक्तिः *f.*, सन्देहनिवृत्तिः.—(Conviction, state of being convinced) दृढनिश्चयः, दृढविश्वासः, दृढप्रत्ययः.—(Religious opinion or creed) मतं, मतिः *f.*, मार्गः, पन्थाः (पथिन्), सम्प्रदायः.

PERSUASIVE, PERSUASORY, a. अनुनयो -यिनी -यि (न्), मानुनयः -या -यं, प्रवर्त्तकः -क्का -कं, प्रयोजकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्ररोचकः &c., वशकरः -रा -रं, वशकारकः &c., सभावशकरः &c., प्रवृत्तिजनकः &c.—(Convincing) निश्चयजनकः -का -कं, दृढविश्वासजनकः &c., प्रत्ययकारी &c., संशयलेदकः &c., सन्देहलेदकः &c.

PERSUASIVELY, adv. मानुनयं, अनुनयपूथं, यथा निश्चयो जायते तथा.

PERT, a. (Brisk, lively) चपलः -ला -लं, लघुः -घुः -घु, धी -घु.—(Saucy) उन्नदायकः -को -कं, उन्नदायी -यिनी -यि (न्), सविनीतः -ता -तं, सविनयः -या -यं, पूष्टः -ष्टा -ष्टं.

TO PERTAIN, v. n. सङ्गन् in pass. (-बध्यते), सङ्गन्धो -न्धनी -न्धि भू or सम्, सम्पत्की &c. भू. See To BELONG, To RELATE.

PERTURBATION, s. वेधनं, वेधः, शुभ्रिरीकरणं, छिद्रकरणं, शुभ्रिता.

PERTINACIOUS, a. निर्वैयर्थशीलः -ला -लं, अभिनिवेशशीलः &c., आग्रही -हिणी -हि (न्), दुराग्रही &c., धीरः -रा -रं, दृढः -दा -दं, मजः -डा -डं, स्थिरप्रतिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, दृढप्रतिष्ठः &c.

PERTINACIOUSLY, adv. सनिर्वैयर्थं, अतिनिर्वैयर्थेन, साभिनिवेशं, साग्रहं.

PERTINACITY, PERTINACIOUSNESS, s. निर्बन्धः, निर्बन्धशीलता, अभिनिवेशः अभिनिविष्टता, आग्रहः, दुराग्रहः, पीरता, पैथी, दृढता, दायीं, मडता 'in adhering to belief,' मडामादयं.

PERTINENCE, PERTINENCY, s. प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गसङ्गतिः *f.*, प्रसङ्गयोग्यता प्रसङ्गानुसारः, सार्थकत्वं, अर्थवत्त्वं, यथाार्थं, यथावैता, योग्यता, यथायोग्यता, युक्तता, उपयुक्तता-त्वं, उपयोगिता, प्रस्तुतयोग्यता, प्रस्तुतसङ्गतिः *f.*

PERTINENT, a. प्रासङ्गिकः -की -कं, प्रसङ्गानुसारी -रिणी -रि (न्), प्रसङ्गसङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गसदृशः -शी -शं, प्रसङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, सार्थकः -का -कं, अर्थवान् -वती -वत् (न्), योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायोग्यः &c., यथावै -वो -वै, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्तः &c., उपयोगी &c., यथायुक्तः &c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, प्रस्तुतयोग्यः &c., प्रस्तुतसङ्गतः &c., प्रस्तुतः &c.; 'is pertinent,' उपपन्नते, पुन्यते.

PERTINENTLY, adv. प्रसङ्गानुसारी, प्रसङ्गसदृशं, प्रसङ्गयोग्यं, यथाप्रसङ्गं, यथायोग्यं, प्रसङ्गतम्, युक्तं, यथायुक्तं, योग्यं, प्रस्तुतयोग्यं, सङ्गतं, उपपन्नं, सार्थकं.

PERTLY, adv. अविनयेन, अविनीतं, चपलं, चापत्येन, धृष्टवत्.

PERTNESS, s. (Briskness) चपलता, चापत्यं, लघुता. — (Sauciness) अविनयः, अविनीतता, धृष्टता, पाथी, उत्तरदायकता.

To PERTURB, PERTURBATE, v. a. (Disturb, disquiet) क्षुब्ध, विक्षुब्ध, बाध, आकुलीकृ, आकुलीकृ, मुह, व्यामह, कातरकृ, व्यथीकृ, उपहन्. — (Disorder) व्यस, असत्यस्तीकृ, सङ्करीकृ, संवृभ.

PERTURBATION, s. क्षोभः, चित्तक्षोभः, व्याक्षोभः, मनःक्षोभः, आकुलता, आकुलता, आकुलचित्तता, व्यसता, व्यथता, कातरत्वं, पारिप्रवत्, पारिप्राथं, वैक्लथं, उद्वेगः, मोहः, क्षीयुक्तं, व्यामोहः.

PERTURBATOR, PERTURBER, s. क्षोभकः, क्षोभकारी *m.* (न्), बाधकः, मोहकः.

PERTURBED, p. p. क्षुब्धः -आ -अं, क्षोभितः -ता -तं, आकुलः -ला -लं, आकुलः &c., आकुलचित्तः -ता -तं, आकुलितः -ता -तं, आकुलितः &c., व्यसः -स्ता -स्तं, व्यथः -या -यं, पारिप्रवः -वी -वं, कातरः -रा -रं, उपहतः &c.

PERUSAL, s. अध्ययनं, अधीतिः *f.*, पठनं, पाठः, पारायणं. See **READING**.
To PERUSE, v. a. अधी, समधी, पठ, अधिगम्य. See **To READ**.

PERUSED, p. p. अधीतः -ता -तं, पठितः &c., आगमितः &c. See **READ**.

To PERVADE, v. a. व्याप् (c. 5. -आप्ति -आप्ति), अभिव्याप्, व्याप् (c. 5. -अयुते -अयुते), सर्वत्र चित्त्वं in pass. (-स्तोयते), सर्वत्र गन् or प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टु) or आक्रम (c. 1. -क्रानति -क्रानति) or व्यातिष्ठन् or समाक्रम, गार्ह (c. 1. गार्हते -हिन्ति), विगाह, समज्ज (c. 1. -अव्यति -ते -व्यति).

PERVADED, p. p. व्याप्तः -आ -अं, अभिव्याप्तः &c., प्रवेशितः -ता -तं, आक्रान्तः -ना -नं, समाक्रान्तः &c., व्यसः -स्ता -स्तं, भाषितः &c., परियतः &c.

PERVADING, PERVASIVE, a. व्यापकः -का -कं, व्यापी -पिनी -पि (न्), संविधायकः &c., व्याप्तमान् -मनी -मन् (न्), व्यसुधानः -ना -नं, सम-युधानः &c., विस्तीर्णः -यो -यं, 'pervading all things,' सर्वव्यापी &c., सर्वत्रः -गा -गं, सर्वत्रगः -गा -गं, सर्वत्रगामो &c.; 'the whole body,' सर्वत्राणीयः -या -यं; 'the world,' जगद्वापी &c.

PERVASIBLE, a. व्याप्यः -या -यं, अभिव्याप्यः &c., व्यापनीयः -वा -यं, प्रवेशनीयः -या -यं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं.

PERVASION, s. (Act of pervading) व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापकत्वं, अभिव्याप्तिः *f.*, अभिव्यापनं, प्रवेशनं, सम्यूह्यनं, आक्रमणं, विगाहः -हनं, सर्वत्र चित्त्वाः.

PERVERSE, a. (Petulant, obstinate) प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपकारी -रिणी -रि (न्), विपरीतकारी &c., विपरीतः -ता -तं, प्रतिकूलः -ला -लं, विलोमः -मी -मं, कुटिलशीलः -ला -लं, वक्रशीलः

&c., कुटिलपुङ्गिः -ङ्गिः -ङ्गि, दुर्बुङ्गिः &c., वक्रस्थायः -वा -वं, विकृतः -ता -तं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, शरः -श -शं. — (Distorted) कुटिलः -ला -लं, अनुनुः -नुः -नु, वक्रः -क्ता -क्तं, विकृतः &c.

PERVERSELY, adv. प्रतीपं, विप्रतीपं, प्रतिकूलं, विपरीतं, वैपरीत्येन, प्राति-कृत्येन, वामत्वेन, कुटिलं, कुटिलशीलत्वात्, वक्रशीलत्वात्.

PERVERSENESS, PERVERSITY, s. प्रतीपता -त्वं, विप्रतीपता -त्वं, विपरीतता, वैपरीत्यं, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, कुटिलत्वं, कौटिल्यं, कुटिलशीलता, वक्रता, वक्रशीलता -त्वं, विपर्ययः, विपर्ययासः, वामत्वं, विलोमत्वं, विलो-मक्रिया, विपरीतगतिः *f.*, विक्रिया, दुष्टता, दौरात्म्यं.

PERVERSION, s. विक्रिया, विकृतिः *f.*, विकारः, अन्यथाकरणं, विपरिणामः, साचीकरणं, विपरीतकरणं, वक्रोकरणं, विरूपकरणं, विलोमकरणं, विलोमक्रिया, विपर्ययासकरणं, साचीकृतं, ससङ्घिनियोगः.

To PERVERT, v. a. विकृ, साचीकृ, वक्रोक्, कुटिलीकृ, अन्यथाकृ, विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), विरूपीकृ, विलोमीकृ, विपरीतीकृ, वैपरीत्यं कृ, विपरिणामं कृ, विपर्ययं कृ, ससङ्घिनियोगं कृ, भञ्ज (c. 10. भञ्जयति -यितुं), भङ्गीकृ.

PERVERTED, p. p. विकृतः -ता -तं, साचीकृतः &c., वक्रोक्तः &c., विरु-पोक्तः &c., अन्यथाकृतः &c., विपरिणतः &c., भञ्जितः &c., भङ्गः -ष्टा -ष्टं.

PERVERTER, PERVERTING, s. of *a.* विकारी -रिणी -रि (न्), विकार-जनकः -का -कं, विपरिणामजनकः &c., विपरिणामी &c., विरूप-कारी &c., विपर्ययासकारी &c., विलोमकारी &c.; 'perverting the mind,' चित्तविकारी &c.

PERVESTIGATION, s. सतिपरीक्षा -खणं, अध्यन्वेपणं -णा, सतिनिरूपणं.

PERVICIOUS, a. सतिप्रतीपः -पा -पं. See **PERVERSE, OBSTINATE**.

PERVIOUS, a. व्याप्यः -या -यं, व्यापनीयः -वा -वं, प्रवेश्यः -श्या -श्यं, प्रवेशनीयः -या -यं, भेद्यः -द्या -द्यं, भेदनीयः -वा -वं, प्रवेशयोग्यः -ग्या -ग्यं, श्रोतव्यः -का -कं.

PERVIOUSNESS, s. व्याप्यता -त्वं, प्रवेश्यता -त्वं, भेद्यता, भेदनीयता.

PEST, s. (Pestilence) मारी -रिः *f.*, मारः -रकः, मरकः, महामारी, महा-व्याधिः *m.*, तोषणं. — (Any noxious or hateful thing) कष्टकः, दूषकः, शल्यं, घातकः; 'of society,' लोककष्टकः, परिक्रियकः.

To PESTER, v. a. (Harrass) बाध, पीड, अभिपीड, तप, व्यष्ट, क्रिञ्च.

PESTERED, p. p. बाधितः -ता -तं, पीडितः &c., आयासितः &c., क्रिञ्चितः &c.

PESTERER, s. बाधकः, क्रेशकः, कष्टकरः, आयासकरः, पीडकः.

PEST-HOUSE, s. सांक्रामिकरोग्यस्तालयः -यं, मारिप्रस्तालयः -यं.

PESTIFEROUS, a. मारकजनकः -का -कं, मारकोत्पादकः &c., मारकः -का -कं, मारालकः &c., प्राणनाशकः &c., विनाशकः &c., साङ्घातिकः &c.

PESTILENCE, s. मारी -रिः *f.*, मारः -रकः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः *m.*, व्याधिः *m.*, तोषणं, प्रतीव्याधः, आतचनं, कृता.

PESTILENT, PESTILENTIAL, a. (Producing the plague). See **PESTIFEROUS**. — (Noxious, pernicious) घातुकः -का -कं, घातकः &c., उपघातकः &c., अपकारकः &c., अपकारी &c., मारकः -का -कं, विनाशकः &c., दूषकः &c., बाधकः &c.

PESTLE, s. मुसलं -लं, मुपलं -लं, गोकीलः, गोकीलः, चयोयं, मुष्टरः, मुष्टं; 'pestle and mortar,' उल्लुल्लमुपलं; 'to be pounded with a pestle,' मुसल्यः -त्या -त्वं.

PET, s. (Fit of pcevishness) ईपत्कोपावेशः, ईपत्कोपः, ईपत्कोपः, ईप-हिरागः, ईपहिरागः. — (A fondling) प्रेमपात्रं, प्रेमास्पदं, प्रीतिपात्रं, अनुरागपात्रं, क्रीडाभूगः, सदानुगतः.

To PET, v. a. (Fondle) लल (c. 10. ललयति -यितुं), चक्रे पालं, प्रेम कृ.

PETAL, s. दलं, पुष्पदलं, पुष्पपत्रिका, पुष्पपत्रं.

PETALED, PETALOUS, *a.* सदलः-ला-लं, दलवान्-वती-वत् (त्), दलसः &c.
 PETIT, *a.* चत्सः-त्वा-त्वं, सुद्रः-द्रा-द्रं. See PETTY, LITTLE, &c.
 PETITION, *s.* प्रार्थना-नं, अभ्यर्थना, अर्थः, यात्रा, निवेदनं, विज्ञापनं-ना.
 —(Written) निवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, प्रार्थनपत्रं.

TO PETITION, *v. a.* (Beg, request) प्रार्थ, अभ्यर्थ, अर्थ, यात्र, निवेदनपत्रेण प्रार्थ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं).

PETITIONER, *s.* प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (तृ), अर्थी *m.*, याचकः, निवेदयिता *m.* (तृ), निवेदनकृत् *m.*, विज्ञापनकृत्, कार्यटः, अभ्यर्थयमानः.

PETRESCENT, *a.* सारम्भापाणपरिणामः-ना-मं.

PETRIFICATION, *s.* (Process of conversion into stone) पाषाणीकरणं, प्रस्तीकरणं, दृष्यकरणं, पाषाणपरिणामः, प्रस्तरपरिणामः, पाषाणसात्करणं, पाषाणभूयः.—(Thing petrified) पाषाणीभूतवस्तु *n.*, दृष्यभूतवस्तु *n.*, कृत्रिमपाषाणः.

PETRIFIED, *p. p. or a.* पाषाणीभूतः-ता-तं, पाषाणीकृतः &c., प्रस्तीभूतः &c., पाषाणसात्कृतः &c., पाषाणत्वापन्नः-त्वा-वं, प्रामपाषाण्यः-त्वा-त्वं.—(Fixed in amazement) काष्ठवत् स्तम्भः-म्भा-म्भं, गतप्राणः-था-थं.

TO PETRIFY, *1 a.* पाषाणीकृ, प्रस्तीकृ, पाषाणसात्कृ, पाषाणपरिणामं कृ, पाषाण्यं प्राप् (c. 10. -आपयति -यितुं).—(Make callous) कठिनीकृ, निष्ठुरीकृ, पाषाणसमभावं-वां कृ.—(Fix with amazement, &c.) काष्ठवत् or प्रेतवत् स्तम्भीकृ.

TOPETRIFY, *v. n.* पाषाणीभू, प्रस्तीभू, पाषाण्यं प्राप् (c. 5. -आप्नोति-आप्नु).

PETROLEUM, *s.* शिलातेलं. शिलारसः, शैलनिर्व्यासः, भूमितैलं.

PETTICOAT *s.* शाटकः, शाटी, स्त्रीशाटकः, चक्षुशाटकः-कं, अङ्गीरुक्, चोटी, नीवी, चलनकं, कोशेयं, पटवासः, पटमयं, स्त्रीकटिबन्धं, स्त्रीजनभूतम् अधोवसनं or अधोवस्त्रं or अधोशुकं or अन्तर्वेष्टम् *n.* or अन्तरीयं or उपसंस्थानं or परिधानः.—under petticoat government, स्त्रीव्यवहारी *m.* (नृ), स्त्रीजितः.

PETTIFOGGER, *s.* जपत्यवृत्तिः *m.*, अथमवृत्तिः *m.*, कुत्सितप्रतिनिधिः *m.*, कुत्सितव्यापारी *m.* (नृ), सुद्रविवादव्यापारी *m.*

PETTINESS, *s.* अत्यन्त, सुद्रता-त्वं, लघुता, लाघवं, तुच्छता.

PETTISH, *a.* वक्रभावः-वा-वं, कर्कशभावः &c., प्रतीयः-पा-पं, कर्कशः-शा-शं, नैकृतिकः-की-कं, ईष्यकोपी-पिनी-पि (नृ), ईष्यद्विरक्तः-क्ता-कं.

PETTISHLY, *adv.* सकर्कश्यं, कर्कशं, ईष्यकोपेन, वक्रशीलत्वात्.

PETTISHNESS, *s.* कार्कश्यं, कर्कशता, कर्कशशीलता, प्रतीयता, प्रतीयशीलता, वक्रशीलता, ईष्यकोपावेशः, ईष्यकोपिता, ईष्यद्विरक्त्यं.

PETTY, *a.* चत्सः-त्वा-त्वं, सुद्रः-द्रा-द्रं, लघुः-पु-पु, सुक्ष्मः-का-कं, उप prefixed, कस्य or देशोय in comp.; as, 'a petty crime,' उपपातकः; 'a petty prince,' राजदेशीयः, राजकस्यः.

PETULANCE, PETULANCY, *s.* प्रतीयता, वामशीलता, दुःशीलता, वृद्धता, अविनयः, अविनीतत्वं, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, चापल्यं, तिगमता.

PETULANT, *a.* प्रतीयः-पा-पं, वामशीलः-ला-लं, दुःशीलः &c., अविनीतः-ता-तं, प्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, धृष्टः-धा-धं.

PETULANTLY, *adv.* प्रतीयं, प्रगल्भं, समप्रगल्भं, अविनीतवत्, धृष्टवत्.

PEWTER, *s.* कांस्यं-स्यकं, कांसीयं, केसः-सं, पीतलोहं.

PEWTERER, *s.* कांस्यकारः-रकः, केसकारः-रकः, कांस्यवणिक् *m.* (नृ).

PHALANX, *s.* भोगबृहः, वनबृहः, गाढबृहः.

PHALLUS, *s.* (Emblem of Siva) लिङ्गं. According to the Mahrattī Dictionary there are 12; viz. 1. महाकालेश्वरः, 2. सोमनाथः, 3. केदारेश्वरः, 4. विश्वेश्वरः, 5. ओङ्कारेश्वरः, 6. व्यङ्कयेश्वरः, 589

7. घृष्येश्वरः, 8. नागनाथः, 9. वैद्यनाथः, 10. भीमाशङ्करः, 11. मन्त्रि-काञ्चनः, 12. रामेश्वरः.

PHANTASM, PHANTASMA, *s.* आभासः, भासः, छाया, अपच्छाया, वामनामाया, मनोरथसृष्टिः *f.*, कल्पनासृष्टिः *f.*

PHANTASY, *s.* वासना, कल्पना, भासः, आभासः. See FANCY.

PHANTOM, *s.* वेतालः, भूतः-नं, प्रेतः, प्रेतनरः, रात्रिचरः, रात्रिचरः निशाचरः, निशाटः.—(Fancied vision). See PHANTASM.

PHARISAEIC, PHARISAEICAL, *a.* साधुमन्यः-न्या-नं, दाम्भिकवृत्तिः-त्रि-त्रि, कुहकवृत्तिः &c., दाम्भिकः-की-कं, धर्मध्वनी-जिनी-जि (नृ), धर्मीपथः-धा-धं, कपटधर्मी-धर्मिणी-धर्मि (नृ), कुहकधर्मी &c.

PHARISAEICALNESS, PHARISAEISM, *s.* साधुमन्यता, दाम्भिकवृत्तिः *f.*, कुहकवृत्तिः *f.*, कुहना, कपटधर्मः, धम्भः, दाम्भिकत्वं, धर्मीपथा.

PHARISEE, *s.* धर्मध्वनी *m.* (नृ), कपटव्रती *m.*, धम्भी *m.* See HYPOCRITE.

PHARMACEUTIC, PHARMACEUTICAL, *a.* औषधसंस्कारसम्बन्धी &c., अगद-संस्कारविद्यासम्बन्धी &c.

PHARMACOPŒIA, *s.* औषधसंस्कारविषयको ग्रन्थः, औषधसंस्कारशास्त्रं

PHARMACOPOLIST, *s.* औषधविक्रेता *m.* (तृ), भेषजविक्रेता *m.*, अगदवि-क्रयी *m.* (नृ).

PHARMACY, *s.* औषधसंस्कारः, भेषजसंस्कारः, अगदसंस्कारः, औषधक्रिया, औषधसंस्कारविद्या, औषधकरणविद्या, अगदसंस्कारविद्या, चिकित्सा.

PHAROS, *s.* दीपस्तम्भः, दीपगृहं, दीपागारं, आकाशदीपः.

PHASE, PHASIS, *s.* दर्शनं, सन्दर्शनं, दर्शनभेदः, दर्शनप्रकारः.

PHŒASANT, *s.* जीवघ्नोदः, जीवजीवः, जिवाजिवः, वीजनः, कृकणा.

PHENIX, *s.* स्वभस्मजपक्षी *m.* (नृ), कविकल्पितः स्वभस्मोत्पद्यमानः पक्षिविशेषः.—(Singularly eminent person) अद्वितीयः. See PARAGON.

PHENOMENON, *s.* (Any thing visible, an appearance of any kind) दृग्विषयः, दृष्टिविषयः, दृग्गोचरो विषयः, दृष्टिगोचरो विषयः, दर्शनं.—(Remarkable or unusual appearance) अद्भुतदर्शनं, अद्भुतविषयः, अद्भुतः, उत्पातः, उपद्रवः.

PHIAL, *s.* सुद्रकूपी, काचकूपी, काचपात्रं, अल्पपरिमाणं काचकूपं

PHILANTHROPIC, PHILANTHROPICAL, *a.* जनप्रियः-या-यं, लोकप्रियः &c., नरप्रियः &c., जनवल्लभः-भा-भं, जनहितेषो-पिणी-पि (नृ), जनहितेच्छुः-च्छुः-च्छु, जनहितेषुः-प्सु-प्सु, जनोपकारशीलः-ला-लं, जनोपकारी &c., लोकोपकारी &c., परोपकारशीलः &c., सन्धोपकारी &c., विश्वोपकारी &c., सर्वहितेषो &c., जगदुपकारी &c., विश्वमित्रः-त्रा-त्रं, जगन्मित्रः &c., जगद्वत्सलः-ला-लं, जगत्सुहृद् *m. f. n.*

PHILANTHROPIST, *s.* जनहितेषी *m.* (नृ). See PHILANTHROPIC.

PHILANTHROPY, *s.* जनप्रियता, लोकप्रियता, नरप्रियता, जनप्रीतिः *f.*, जनहितेषा, जनहितेच्छा, जनहितेष्वा, सन्धजनप्रीतिः *f.*, सर्वजनहितेषा, सर्वप्रणमिप्रियता, सर्वभूतदया, जनोपकारशीलता, सन्धोपकारशीलता, विश्वप्रीतिः *f.*, जगत्सुहृद्वं.

PHILIPPIC, *s.* भर्त्सनार्थकवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भत्सनाहं पत्रापर्यं, भर्त्सनाहं पत्राकप्रबन्धः.

PHILOLOGER, PHILOGIST, *s.* शब्दशास्त्रज्ञः, शब्दविद्याज्ञः, शाब्दिकः, शब्दशास्त्री *m.* (नृ), शब्दशास्त्रवेत्ता *m.* (नृ), शब्दशास्त्रविद्, वैयाकरणः, व्युत्पत्तिज्ञः.

PHILOLOGICAL, *a.* शाब्दिकः-की-कं, शब्दशास्त्रीयः-या-यं, शब्दशास्त्रसम्बन्धी, शब्दव्युत्पत्तिविषयः-या-यं, शब्दोत्पत्तिविषयकः-का-कं.

PHILOLOGY, *s.* शब्दविद्या, शब्दशास्त्रं, शब्दव्युत्पत्तिविद्या, शब्दोत्पत्तिविद्या, शब्दशासनविद्या.

PHILOMATH, *s.* विद्यानुरागी *m.* (नं), विद्याप्रियः, विद्यानुसेवी *m.*, विद्या-
वह्मः, विद्याभक्तः, जिज्ञासुः *m.*

PHILOMATY, *s.* विद्यानुरागः, विद्यानुसेवनं, विद्याभक्ता, जिज्ञासा.

PHILOPROGENITIVENESS, *s.* अपत्यजेहः, पुत्रजेहः, प्रमाजेहः.

PHILOSOPHER, *s.* ज्ञानी *m.* (नं), महाज्ञानी *m.*, ज्ञानवान् *m.* (नं), विद्वान् *m.*
(स्), पण्डितः, पण्डितपुङ्गवः *m.*, विद्यावान् *m.* (नं), ज्ञाननिष्ठः, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः, प्राज्ञः, प्रज्ञावान् *m.*, तत्त्वविद् *m.*, तत्त्वज्ञः, तत्त्वज्ञानी *m.*,
तत्त्वविचारकः, तार्किकः, पदार्थविज्ञानी *m.*, पदार्थपरिज्ञानी *m.*, तार्किकः,
नैयायिकः, भट्टः, दमनः.

PHILOSOPHER'S-STONE, *s.* स्वर्णमणिः *m.*, स्वर्णप्रसरः, रसेन्द्रः; 'the
gold proceeding from its touch,' स्वर्णमणिप्रभवः.—(Posses-
sion securing every thing desired, fabled by the Hindús
either as a tree, or cow, or gem) कल्पद्रुमः, कल्पपृथ्वीः,
कल्पतरुः *m.*, कल्पलता, कामधेनुः *f.*, कामदुषा, कामधुक् *f.*, कामदः,
चिन्तामणिः *m.*

PHILOSOPHIC, PHILOSOPHICAL, *a.* (Pertaining to philosophy)
तत्त्वज्ञानविषयकः -का -के, तत्त्वज्ञानसम्बन्धी &c., ज्ञानविज्ञानसम्बन्धी
&c., ज्ञानसम्बन्धी &c., विद्यासम्बन्धी &c., तर्कविद्यासम्बन्धी &c.,
न्यायविद्याविषयः -या -यं.—(Skilled in philosophy) तत्त्वज्ञाननिष्ठः
-ष्टा -ष्टं, ज्ञाननिष्ठः &c., ज्ञानपरः -रा -रं, विद्यापरः -रा -रं, ज्ञानवि-
ज्ञाननिष्ठः &c., तत्त्वविचारनिष्ठः &c., तत्त्वविचारपरः &c.

PHILOSOPHICALLY, *adv.* तत्त्वशास्त्रानुसारेण, न्यायशास्त्रानुसारान्, तत्त्वज्ञा-
नतः, ज्ञानतः, ज्ञानविज्ञानतः, तत्त्वतः.

TO PHILOSOPHIZE, *v. n.* तत्त्वान्वीक्षणं कृ, तत्त्वविचारं कृ, तत्त्वजिज्ञासां कृ,
तत्त्वनिरूपणं कृ, तत्त्वनिर्णयं कृ, ज्ञानविज्ञानविचारं कृ.

PHILOSOPHY, *s.* तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविज्ञानं, तत्त्वविद्या, ज्ञानं, विज्ञानं, ज्ञान-
विज्ञानं, तत्त्वशास्त्रं, ज्ञानशास्त्रं, पाणिपत्रं.—(Moral philosophy)
नैतिकः *f.*, नैतिकविद्या, नैतिकशास्त्रं.—(Logical) तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं,
तर्कः, न्यायः, न्यायशास्त्रं, न्यायविद्या, विचारविद्या, आन्वीक्षिकी.—
(Natural) पदार्थविज्ञानं, पदार्थविद्या, पदार्थशास्त्रं.—(Stoicism)
खोदास्यं, उदासीनता.

PHILTER, *s.* यशोकरणाधिपेयोपधं, यशोकरणीयधं, सभिचारोपधं, संवद-
नोपधं, संवदनं, वशक्रिया.

PHIZ, *s.* मुखं, यवने, जाननं, आस्यं, यक्त्रं, श्रोमुखं.

PHLEBOTOMIST, *s.* सिरावेधकः, शिरावेधकः, रक्तसाधकः, रक्तसाधो, शिरा-
क्षेदकः, शिरामोक्षकः, शिराविद् *m.*, शिराविद् *m.* (पुं), रक्तमोक्षकः.

PHLEBOTOMY, *s.* शिरावेधनं, सिरावेधनं, शिरावेधः, शिरावेधनविद्या, शि-
राक्षेदः -दनं, शिरामोक्षः -क्षणं, रक्तमोक्षणं, रक्तमोचनं, रक्तसाधनं,
रक्तसाधः.

PHLEGM, *s.* कफः, श्लेष्मा *m.* (नं), श्लेष्मकः, जेदनः, जेदकः, शिक्काणकः,
शिक्काणकः, सक्तातः, लघनः, खटः, बलाशः, बलहा *m.* (नं), निद्रा-
समननं.—(Dulness, coldness) जडता, जाग्रं, मन्दता, मान्धं.—
(Removing phlegm) श्लेष्मघ्नः -घ्नी -घ्नी, कफनाशनः -ना -नं.

PHLEGMAGOGUE, *s.* श्लेष्मघ्नः, श्लेष्मघ्नः, कफसारकम् औषधं.

PHLEGMATIC, *a.* (Relating to phlegm) कफसम्बन्धी &c., श्लेष्मसम्बन्धी
&c.—(Abounding in it, having it) श्लेष्मलः -ला -लं, श्लेष्मणः
-णा -णं, श्लेष्मयान् -वती -वत् (नं), कफो -फिनी -फिनी (नं), कफेष्टः -लुः
-लुः, कफप्रयः -यी -यं, कफप्रयुरः -रा -रं, बहुकफः -फा -फं.—(Gene-
rating or exciting it) कफकरः -री -रं, कफप्रवर्धकः -का -कं, कफ-
वर्धनः -नी -नं, कफजनकः &c., कफोत्पादकः &c., श्लेष्मिकः -की -कं,
श्लेष्मजनकः &c.—(Proceeding from it) श्लेष्मनः -जा -जं.—(Dull,

apathetic) जडः -डा -डं, जडप्रकृतिः -तिः -ति, जडस्वभावः -वा -वं,
शीतप्रकृतिः &c., शीतः -ता -तं, मन्दः -न्दा -न्दं.

PHLEME, *s.* पशुसिरावेधनी, पशुरक्तमोक्षयन्त्रं. See FLEAM.

PHOENIX, *s.* कविकल्पितः स्वभस्मजन्मपक्षी *m.* (नं). See PHENIX.

PHONETIC, *a.* शब्दिकः -की -कं, शब्दः -न्दी -न्दं, यथाशब्दः -न्दा -न्दं,
यथास्वरः -रा -रं, ध्वनिसम्बन्धी &c., स्वरसम्बन्धी &c., ध्वनिविषयकः -का -कं.

PHONETICS, PHONICS, *s.* ध्वनिविद्या, ध्वनिशास्त्रं, स्वरविद्या.

PHONOCAMPTIC, *a.* ध्वनिपरिवर्तकः -का -कं, ध्वनिपरिवर्तनकारी -रिणी &c.

PHOSPHOR, PHOSPHORUS, *s.* (In chemistry) प्रकाशदः.—(Morning
star) प्रातर्नक्षत्रं, प्रातरुदितनक्षत्रं, शुक्रः.

PHRASE, *s.* (Short sentence) वाक्यं, वाक् *f.* (पुं), उक्तिः *f.*, उक्तं, वचनं.
—(Particular mode of speech) विशेषवाक्यं, वाक्यविशेषः, वाक्य-
प्रकारः, वाक्यभेदः, वाक्यभाषाः, वाद्योक्तिः *f.*, वाक्यव्यवहारः, वाक्यारा-
भाषणसम्प्रदायः, भाषणपर्यायः, भाषणप्रकारः.

PHRASEOLOGY, *s.* वाक्यभाषाः, वाद्योक्तिः *f.*, वाक्यरोगीतिः *f.*, वाक्यव्यवहारः,
वाक्यवृत्तिः *f.*, वाक्यपर्यायः, भाषणपर्यायः, वाक्यरचना, शब्दरचना,
उक्तिपर्यायः, उक्तिभाषाः, उक्तिः *f.*; 'dramatic phraseology,'
नाट्योक्तिः *f.*

PHRENETIC, *a.* उन्मत्तः -न्ता -न्तं, सोन्मादः -दा -दं. See FRANTIC.

PHRENITIS, PHRENSY, *s.* (In medicine) सन्निपातज्वरः.—(Madness)
उन्मादः, सम्मादः, उन्मादवायुः *m.*

PHRENOLOGY, *s.* कपाललक्षणविद्या, कपालविद्या, कपालसामुद्रिकं.

PHTHISIC, *s.* (Dyspnoea) श्वासारोधः, श्वासकृच्छ्रः, दुःश्वासः.

PHTHISICAL, *a.* क्षयरोगी -गिणी -गि (नं), क्षयी -यिणी -यि (नं), श्वा-
सारोधविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, श्वासकृच्छ्रविशिष्टः &c., दुःश्वासी &c.

PHTHISIS, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षययुः *m.*, कफक्षयः, यक्ष्मा *m.* (नं),
जक्ष्मा *m.*, यक्ष्मरोगः, राजयक्ष्मा *m.*, रोगराजः. See CONSUMPTION.

PHYLACTERY, *s.* रक्षणो, कवचः -चं, रक्षणलपिः *f.*

PHYSIC, *s.* (Art of healing diseases) चिकित्सा -त्सनं, वैद्यकं, वैद्य-
कर्म *n.* (नं), वैद्यक्रिया, वैद्योपचारः, उपचारः, उपचार्यः, उपचर्यो,
औषधोपचारः, औषधप्रयोगः, भेषजप्रयोगः, रुक्प्रतिक्रिया.—(Medicine)
औषधं, भेषजं, भेषजं -ज्यं, जगदः.

TO PHYSIC, *v. a.* औषधं दा, भेषजं दा, किन् in des. (चिकित्सति -तिरु),
भियज् (nom. भियज्यति), उपचर् (c. l. -चरति -रितु), औषधप्रयोगं कृ,
औषधोपचारं कृ, उपचारं कृ.

PHYSICAL, *a.* (Pertaining to natural or material things as
opposed to moral) साकारपदार्थसम्बन्धी &c., साकारवस्तुसम्बन्धी
&c., साकारपदार्थरूपः -पा -पं, साकारद्रव्यरूपः &c., स्थूलपदार्थसम्बन्धी
&c., स्थूलपदार्थरूपः &c., सूक्ष्मपदार्थसम्बन्धी &c., साकारः -रा -रं, स्थूलः
-ला -लं, जडः -डा -डं; 'physical force,' आकुलबलं, साकारवस्तुबलं,
जडबलं; 'physical substance,' साकारवस्तु *n.*, साकारद्रव्यं, स्थूल
वस्तु *n.*, स्थूलपदार्थः, अनात्मोपद्रव्यं. See MATERIAL.—(Medici-
nal). See the word.

PHYSICALLY, *adv.* स्वभावतः, स्वभावेन -वात्, भावतः, प्रकृतितः, प्रकृत्या,
जन्मतः, जातितः. See NATURALLY.

PHYSICIAN, *s.* चिकित्सकः, वैद्यः, भियक् *m.* (नं), चिकित्सानीवी *m.* (नं),
भियग्वुत्पुजनीवी *m.*, रोगज्ञानकः, रोगहृत् *m.*, रोगहारी *m.*, रोगहा *m.*
(नं), छगदह्वारः, आयुर्वेदी *m.*, आयुर्वेददुक् *m.* (शुं), दोषज्ञः, प्राणाचार्यः.
The physician of the gods is धन्वन्तरिः or काशिराजः. The
twin sons of अश्विनी, called अश्विनी, अश्विनेयी, अश्विनीकुमारी,
अश्विनीपुत्री, अश्विनीपुत्री, are also physicians of heaven.

Hence some of the following names for an eminent physician: धन्वन्तरि: *m.*, अश्विनीकुमारः, अश्विनीपुत्रः, राजवैद्यः, शतमारी *m.* (नं).

PHYSICKED, *p. p.* चिकित्सितः -ता -तं, कृतोपचारः -रा -रं.

PHYSICS, *s. pl.* साकारपदार्थविज्ञानं, स्थूलपदार्थविज्ञानं, साकारपदार्थविद्या, साकारपदार्थशास्त्रं, पदार्थविज्ञानं, सिद्धपदार्थविज्ञानं.

PHYSIOGNOMIST, *s.* मुखलक्षणज्ञः, मुखलक्षणविद् *m.*, मुखसामुद्रिकः.

PHYSIOGNOMY, *s.* (Art of discerning the character from the features) मुखलक्षणनिरूपणविद्या, मुखलक्षणनिरूपणात् स्वभावपरिच्छेदः.—(Countenance) मुखं, वदनं, आननं, आस्यं, वक्त्रं.

PHYSIOLOGIC, PHYSIOLOGICAL, *a.* प्राणिधर्मगुणविद्यासम्बन्धी &c., प्राणिधर्मगुणविद्याविषयकः -का -कं.

PHYSIOLOGIST, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्याज्ञः, प्राणिधर्मगुणवेत्ता *m.* (ज्ञ).

PHYSIOLOGY, *s.* प्राणिधर्मगुणविद्या, प्राणिधर्मगुणज्ञानं, प्राणिधर्मगुणशास्त्रं, जन्तुगुणधर्मविद्या, द्रव्यतत्त्वज्ञानं.

PIACULAR, PIACULOUS, *a.* प्रायश्चित्तकारी-रिणी-रि(न्), अपनयकः -का -कं.

PIA-MATER, *s.* मस्तिष्कावरणत्वक् *f.* (च), मस्तिष्कावरणं.

PIANO, *s.* (In music) मन्द.—(A kind of instrument) तन्त्रीकवाद्यविशेषः.

PIAZZA, *s.* स्तम्भयुक्तप्रान्तिर्नगरेषु पथः or नगरेषु पथः.

PICARON, *s.* समुद्रयायी दम्बुविशेषः or अपहारकविशेषः.

To PICK, *v. a.* (Gather by plucking) अङ्गुलिभिर् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or खादा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं) or चि (c. 5. चिनोति, चेतुं) or सवचि or लू or छिद्; 'he picks a branch from the tree,' वृक्षपत्रम् खादते.—(Clean with the teeth or claws) दनैः or नखैः or अङ्गुलिभिः शुष् or मूज् or परिष्कृ.—(Pick a bone) अस्थिमांसम् दनैर् उत्कृष् (c. 1. -कथेति -क्रथुं) or निष्कृष् or चर्च (c. 1. चवेति -चितुं), अस्थिपरिष्कारं कृ, अस्थिशोधनं कृ.—(Cull, select) उड् (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्, उद्ग्रह्, उड्, चृणोति कृ.—(Separate with the fingers) अङ्गुलिभिः पृषकृ or खडीकृ.—(Pick off) प्रत्येकं or एकैकशो ह् or उड्, पृषक् पृषय् उड्.—(Pick out, select) उड्, समुद्.—(Pick out, pluck out) उत्पद् (c. 10. -पाटयति -यितुं), उचुच् (c. 1. -लुचति -चितुं), उड्, समुद्, उत्कृष्, उचुचनं कृ.—(Pick up) उड्, समुद्, खादा, ग्रह्, उद्ग्रह्, प्रतिग्रह्, उत्था in caus. (-पापयति -यितुं, rt. स्वा), समुत्था.—(Pick the ear) कणेशोधनं कृ, कणैर्निर्वर्षणं कृ.—(Pick the nose) नासाशोधनं कृ, नासानिर्वर्षणं कृ.—(Pick the teeth) दन्तशोधनं कृ, दन्तनिर्वर्षणं कृ.—(Pick the pocket) कोपस्यद्रव्यं हलेन अपह् or ह्, कोपं छिस्वा तत्रस्यद्रव्यम् अपह्.—(Pick holes) छिद्रान्वेषणं कृ.

To PICK, *v. n.* (Eat by morsels) अत्याल्पशः or अल्पसखशः खाद्.

PICK, *s.* (Axe) पाषाणदारणः. See the next.—(Choice) उड्कारः,

उड्कारणं, उड्कारणधिकारः, वरणाधिकारः, विकल्पः -त्यकः.

PICK-AXE, *s.* पाषाणदारणः, पाषाणभेदनी, टङ्कः, शैलभित्तिः *f.*, शिलाकुट्टकः, सनिच.

PICKED, *p. p.* उड्कृतः -ता -तं, उद्ग्रहीतः &c., हृतः &c., परिगणितः &c.

PICKET, *s.* सेनायाः पुरतः स्थापितं रक्षकदलं, सज्जनं, उपरक्षणं, सेनारक्षः.—(Stake) शङ्कुः *m.*, शल्यं.

PICKING, *s.* (Plucking, selecting) ग्रहणं, अङ्गुलिभिर् ग्रहणं, उद्ग्रहणं, उड्कारः, उड्कारणं.—(Stealing) अपहारः, अपहरणं, सुद्रुद्रग्रहणं.—(Extra gain) अधिकलाभः, अधिकप्राप्तिः *f.*, अवाप्तलाभः.

PICKLE, *s.* (Vegetable, &c., pickled) सन्धितं, सन्धानं, लवणशकः, सन्धितशकः, लवणितशकः.—(Brine) लवणोद्, लवणं.—(State

of difficulty) दुर्दशा, दुर्गतिः *f.*, दुरवस्था.

To PICKLE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), सन्धितं -तां कृ, लवणीकृ, लवण (nom. लवणयति -यितुं), सलवणीकृ, उपस्कुं.

PICKLED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, लवणितः -ता -तं, लवणीकृतः &c., उपस्कृतः &c.

PICK-POCKET, *s.* कोपछेदकः, कोपस्यद्रव्यापहारकः, ग्रन्थिछेदकः, चित्राभः.

PIC-NIC, *s.* वनभोजनं, अरण्यभोजनं, गणभोजनं.

PICTORIAL, *a.* (Pertaining to pictures) चित्रसम्बन्धी &c., चित्रलेखासम्बन्धी &c.—(Illustrated by pictures) सचित्रः -चा -चं, चित्रयुक्तः -क्ता -क्तं, चित्रलिखितः -ता -तं.

PICTURE, *s.* चित्रं, चित्रलेखा, चित्रलिखितं, आलेख्यं, प्रतिमा -मानं, चित्रफलकः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिरूपं, प्रतिच्छाया, प्रतिच्छन्दकः, प्रतिविधं, विधः -धं, क्लैरोकः, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपातना; 'represented in a picture,' आलिखितः -ता -तं; 'immoveable as in a picture,' आलिखित इव निश्चलः.

To PICTURE, *v. a.* (Paint a resemblance) चित्र् (c. 10. चित्रयति -यितुं), आलिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), लिख्, चित्रं लिख्, वल् (c. 10. वर्णयति -यितुं), विध् (nom. विधयति -यितुं), प्रतिविध् प्रतिमानं कृ, आलेख्यं कृ.—(Figure to one's self mentally) मनसा कृष् or संकृष् or भू (c. 10. भावयति -यितुं) or विभू.

PICTURED, *p. p.* or *a.* चित्रगतः -ता -तं, चित्रसंस्थः -स्था -स्यं, आलिखितः -ता -तं, चित्रलिखितः &c., आलेख्यममणितः &c., चित्रसमपितः &c., विधितः &c., प्रतिविधितः &c., विधागतः &c.—(In the mind) मनसा कल्पितः -ता -तं.

PICTURE-FRAME, *s.* चित्रावरणकाष्ठं, चित्रपरिगतकाष्ठं, चित्रावरणं.

PICTURE-GALLERY, *s.* चित्रशाला, चित्रगणशाला, आलेख्यशाला.

PICTURE-MAKER, *s.* चित्रकरः, चित्रकारः, चित्रकृत् *m.*, चित्रकर्मा *m.* (नं).

PICTURESQUE, *s.* (Like a picture) चित्रसदृशः -शी -शं, चित्रोपमः -मा -मै, चित्रलेखातुल्यः -त्या -त्यं.—(Diversified with hill, dale, wood, &c.) जाङ्गलः -ली -लं, जङ्गलः -ला -लं, पर्वतवननदीमिश्रितः &c., पर्वतनदीवनदिमिश्रितः &c.

To PIDDLE, *v. n.* (Deal in trifles). See To PEDDLE.—(Make water, as a child) बालकवद् मूत्रं कृ or मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं).

PIE, *s.* शङ्कुली; 'number of pies,' शाङ्कुलिकं.

PIEBALD, *a.* नानावर्णः -र्णी -र्णं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शवलः -ला -लं, कर्बुरः -रा -रं, चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, चित्रविचित्रः -चा -चं; 'piebald horse,' हलाहः -हा, हालाहः -हा.

PIECE, *s.* (Fragment, part separated from the whole) खण्डः -खण्डकः, लवः, चंशः, भागः, शकलः -लं, भिन्नं, भिन्नं, भिन्निः *f.*, दलं, विदलं; 'in pieces,' खण्डशस्त्रं, खण्डं खण्डं, लवशस्त्रं, भागशस्त्रं; 'to break in pieces,' खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ, लवशः कृ, विदलीकृ, शकलीकृ, लवशः खण्डः (c. 10. खण्डयति -यितुं); 'in many pieces,' बहुखण्डशः कृ, बहुलवशः कृ; 'in a hundred pieces,' शतखण्डशः कृ; 'to fall to pieces,' विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), विदलीभू; 'broken in a hundred pieces,' शतचूर्णः -र्णी -र्णं.—(Part of any thing) भागः, चंशः, विभागः, खण्डः -खण्डकः, चङ्कः; 'piece of wood,' काष्ठखण्डः; 'piece of cloth,' वस्त्रखण्डः.—(Separate composition or performance) रचना, प्रपञ्चः, पञ्चः or expressed by the word itself; as, 'a piece of poetry,' काव्यरचना, काव्यपञ्चः, काव्यप्रपञ्चः, कविता; 'piece of work,' कर्मा *n.* (नं), कर्मप्रपञ्चः.—(Piece of money) मद्रा; 'gold piece,'

मुचयमुद्रा.—(Piece of water) मल्लिराशिः *m.*, जलराशिः *m.*, पयश्चयः, जलमुल्लः, जलाधारः, वारिचत्वरः -रं.—(Piece at chess, &c.) शारः -रिः *m.* -रिका. सारिः *m.* -री *f.* -रिका, सारः, खेलनी, नरः, नयः, जतपुत्रकः.—(A piece to each) प्रत्येकं, एकैकशस्, पृथक् पृथक्.—(Of a piece, of the same sort) एकप्रकारः -रा -रं.—(Of a piece with) सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -वं.—(Of a piece, without juncture) सख्यः -ख्य -खं.

To PIECE, *v. a.* सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), समाधा. संयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं), अधिकसखं निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं). See To PATCH.

PIECED, *p. p.* सन्धितः -ता -ते, कृतसन्धिः -न्धिः -न्धि, सख्यः -ख्य -खं.

PIECELESS, *a.* सख्यः -ख्य -खं, सख्यहीनः -ना -नं, सख्यरहितः -ता -तं.

PIECEMEAL, *adv.* खण्डशस्, खण्डं खण्डं, खण्डशः खण्डशः, लवणशस्, संशतस्, भागशस्, विभागशस्, भागतस्, संशतिशः, पृथक्.

PIECEMEAL, *a.* खण्डी -खिनी -खि (नं), भागी &c., संशी &c.

PIED, *a.* नानावर्णः -शी -शी, श्वलः -ला -लं, चित्रितः -ता -तं, चित्राङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, कर्पूरितः &c., पित्रविशिवः -वा -वं.

PIER, *s.* (Mole, projecting into the sea) समुद्रीयसेतुः *m.*, सेतुः *m.*, सेतुबन्धः.—(Support of a bridge, &c.) स्तम्भः, उपस्तम्भः, स्तूपा.

To PIERCE, *v. a.* (Penetrate, enter) व्यध् (c. 4. विधयति, व्यधुं), प्रतिव्यध्, परिव्यध्, प्रविश्, निविश्, छिद्र, भिद्, निर्भिद्, छिद्, निखन्, वेधनं कृ, व्यधनं कृ, रन्ध्रं कृ, ग्रथिरोक्.

To PIERCE, *v. n.* (Enter) प्रविश्, निविश्, आविश, विश्, प्रवेश कृ.

PIERCED, *p. p.* पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, वेधितः -ता -तं, अपपिङ्गः &c., छिद्रितः -ता -तं, भिद्यः -न्ता -न्तं, निर्भिद्यः &c., छिद्यः &c.; 'pierced through the heart' भिन्नहृदयः -या -यं; 'having the ears pierced,' पिङ्गकर्णः -शी -शी, छिद्रकर्णः &c.; 'pierced by an arrow,' शरपिङ्गः &c., वाणनिकृतः -ता -तं.

PIERCER, *s.* वेधकः, वेधी *m.* (नं), भेदकः, छेदकः, वेधनकृत्.—(Instrument) वेधनिका, वेधनी.

PIERCING, *s.* वेधः -धनं, व्यधः -धनं, भेदनं, निर्भेदनं, छेदनं, दहनं, सृष्टिः *f.*, मृचनं -ना, मृचा; 'in the wrong direction,' अपवेधः.

PIERCING, *part. of a.* वेधकः -का -कं, वेधी धिनी -धि (नं), भेदकः -का -कं, भेदी &c., मृची &c., मृचकः -का -कं, छेदकः &c., छेदी &c., प्रवेशकः -का -कं, भिद् or छिद् in comp.; 'piercing the heart,' हृदयभिद् *m. f. n.*, हृदयभेदी &c.

PIERCINGNESS, *s.* वेधकत्वं, भेदकत्वं, वेधिता, प्रवेशकत्वं.

PIETISM, *s.* धर्माभिमानं, भक्त्यभिमानं, साधुमन्यता.

PIETIST, *s.* धर्माभिमानि *m.* (नं), भक्त्यभिमानि *m.*, साधुमन्यः.

PIETY, *s.* ईश्वरभक्तिः *f.*, परमेश्वरभक्तिः *f.*, देवभक्तिः *f.*, भगवद्भक्तिः *f.*, धर्मः -धर्मत्वं, धर्मेतिहा, धर्मासक्तिः *f.*, धर्मेशीलता, धर्मेपरता, धर्मेनिबन्धः, धर्मेपरायणबुद्धिः *f.*, धर्मेसेवा, ईश्वरसेवा, ईश्वरनिष्ठा, भक्तिः *f.*, भक्तता -त्वं, भक्तिपरायणबुद्धिः *f.*, पुण्यता, ईश्वरपूजा, परमेश्वरपूजा, देवपूजा, पूजा. पवित्रता -त्वं, शुषिता -त्वं, ब्रह्मव्यता, सौम्यः 'eminent in piety,' धर्मेप्रधानः -ना -नं; 'path of piety,' भक्तिमार्गः.—(Reverence of parents, &c.) मातापितृभक्तिः *f.* -भक्तता, मातापितृसेवा, पुत्रधर्मः, अपत्यधर्मः.

PIE, *s.* शूकरशावकः, सूकरशावकः, शूकरः, सूकरः, धाम्यशूकरः, धाम्यः, गृहशूकरः, गृहशूकरः, पक्ष्मकोटः, बहुप्रजः, विट्परः. See Hog.—(Of metal) कुशी, लोहापिण्डः -खं, असंस्कृतलोहापिण्डः.

To PIE, *v. a.* शूकरशावकान् सु (c. 2. सूते, c. 4. सूयते, मोतुं) or प्रसु or जन्

PIG-IRON, *s.* असंस्कृतलोहः, अशीधितलोहः, चाकरीयलोहः.

PIGEON, *s.* कपोतः, पारावतः, पारवतः, पारापतः, कलरवः, कपोतिका, गृहनाशनः, धूसलोचनः, कोकदेवः, क्षणरामी *m.* (नं), रक्तदृक् *m.* (शं), क्लिष्टीकयः; 'domestic pigeon,' गृहकपोतः, गृहकपोतः; 'wood-pigeon,' हारितः, हारीतः.

PIGEON-HEARTED, *a.* हरिणहृदयः -या -यं, भीरुहृदयः &c., चकितहृदयः &c.

PIGEON-HOLE, *s.* कपोतविवरः, कपोतविलः, कपोतरन्ध्रं.

PIGEON-HOUSE, PIGEON-COT, *s.* कपोतपालिका, कपोतपाली, कपोतगृहं, कपोतालयः -यं, कपोतागारः -रं, पारावतालयः, विटङ्गः.

PIGGERY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरपालिका, शूकरावरणं.

PIGGISH, *a.* सौकरः -री -रं, सूकरोपमः -मा -मं, शूकरसदृशः -शी -शं.

PIG-HEADED, *a.* स्फूलमस्तकः -का -कं, स्फूलशिराः -राः -रः (स्), स्फूलः &c.

PIGMENT, *s.* वर्णकः -का, वर्णः, रङ्गः. See PAINT.

PIGMY, *s.* वामनः, वामनमूर्तिः *m.*, खड्गः, हस्त्वमूर्तिः *m.*

PIGMY, PIGMEAN, *a.* वामनशरीरः -रा -रं, अत्यमूर्तिः -न्तिः -न्ति, अत्यतनुः -नुः -नु.

PIG-STY, *s.* शूकरालयः -यं, शूकरगृहं, शूकरस्थानं, शूकरागारः.

PIG-TAIL, *s.* सवटनः, शूकरपुलाकारेण रक्षितः पञ्चाश्रीवाकेशः, पुण्डवत् पृष्ठतो लघमानः केशपाशः.

PIKE, *s.* (Weapon) शूलः -लं, प्रासः, शान्यं, शक्तिः *f.*, कीलः, शङ्कुः *m.*, कुलः -नी, समिकं, त्रोटिः *f.*, परिषः; 'for driving an elephant,' तोचं, वेगुकं.—(The fish) जलमूषिः *m.*

PIKEMAN, *s.* शूली *m.* (नं), शूलधरः, शूलधारी *m.* (नं), शूलपाणिः *m.*, शक्तिग्रहः, शक्तिधरः, शक्तिकः, कीनिकः, प्रासिकः.

PIKE-STAFF, *s.* शूलदण्डः -खं, प्रासदण्डः, शक्तिदण्डः, कुनदण्डः.

PILASTER, *s.* चतुष्कोणस्तम्भः, चतुष्कोणाकृतिर् अईस्तम्भः.

PILE, *s.* (Heap) राशिः *m.*, चयः, सङ्घः, निचयः, चितः *f.*, उत्करः,

प्रकरः, निकरः, पुञ्जः, ओषः, सूपः, स्तोमः, सन्नयः, समूहः, चायः.—(Funeral pile) चितः *f.*, चिता, चिया, सूपः, कूपकः, काष्ठमठी, सुः *m.*—(Stake for support) स्तूपा, स्थाणुः *m.*, स्तम्भः, उपस्तम्भः, शङ्कुः *m.*, कीलः.—(Edifice) हन्यै, महामन्दिरं, महागृहं, महाभावनं, वृहन्मन्दिरं, वृहन्मन्यै.—(Disease). See PILES.

To PILE, *v. a.* (Heap) राशीकृ, आचि, समाचि, सच्चि, समाधिप् &c.

PILED, *p. p.* राशीकृतः -ता -तं, राशीभूतः &c., चितः &c., उपरिचितः &c. See HEAPED.

PILES, *s. pl.* (Disease) अशैस् *n.*, अशै, अशीरोगः, गुदरोगः, गुदाङ्कुरः, गुदकीलः, मूलव्याधिः *m.*, अशैस् *n.*; 'having them,' अशै-शीनी -शी (नं), अशीरोगी -गिणी &c., अशीरोगयुतः -ता -तं; 'destroying them,' अशीघ्नः -घ्नी -घ्नी.

To PILFER, *v. a.* and *n.* मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, अत्यासं चुर (c. 10. चोरयति -यितुं) or चपहत (c. 1. -हरति -हर्तुं).

PILFERED, *p. p.* अत्यास्यशो मूषितः -ना -नं or चपहतः -ना -नं.

PILFERER, *s.* मोषकः, मूषकः, मूषिकः, चानोषी *m.* (नं), मोषी *m.*, मुमुषिपुः *m.*, अत्यपीव्यकृत्, अत्यत्येयकृत् *m.*, धनहारी *m.* (नं), धनहारी *m.*, चौरः, पार्थकः.

PILFERING, *s.* मूषणं, मोषा -वर्णं, मुष्टिः *f.*, मुष्टं, अत्यपीव्यं, अत्यत्येयं.

PIL-GARLIC, PILLED-GARLIC, *s.* तपस्वी *m.* (नं), हताशः, गलितकेशः.

PILGRIM, *s.* यात्रिकः, तीर्थयात्रिकः, तीर्थसेवी *m.* -विनी *f.* (नं), कार्पेटिकः, यात्राकारी *m.* (नं), यात्राकृत्, उदासीनः, साधिकः, पथिकः; 'a company of pilgrims,' यात्रा, साधै, यात्रिकसंघः.

PILGRIMAGE, *s.* यात्रा, तीर्थयात्रा, यात्राप्रसङ्गः, तीर्थगमनं, तीर्थानन्दं, तीर्थसेवा -वर्णं; 'setting out on a pilgrimage,' यात्राकारणं; 'place

of pilgrimage,' तीर्थः -धै, पुण्यतीर्थं, वरदानं, गोपीयं, सनवतारः, प्राणयः; 'the great place of pilgrimage, or Benares,' तीर्थराजी; 'pilgrimage to it,' महायात्रा; 'to the Ganges,' गङ्गायात्रा; 'ceremonies to be observed at a place of pilgrimage,' तीर्थविधि: *m.*; 'favours granted by the idol at a place of pilgrimage, consisting of flowers, ashes, holy water, &c.,' तीर्थप्रसादः.

PILL, *s.* गुली, गुलिका, गुटिका, वटः -टी, वटिका; 'magical pill, by putting which in the mouth a person has the power of ascending to heaven,' विद्या.

To PILLAGE, PILL, *v. a.* लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति -यितुं), रुण्ठ, लुण्ठ, रुण्ठ, लुण्ठ, धनद्रव्यादि द्र (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृ, अभिहृ, लुण्ठनं कृ, लुण्ठनं कृ, विलुप् (c. 6. -लुम्पति -लोभुं), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्.

PILLAGE, *s.* लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, लुण्ठा, अपहारः, हरणं, लोभं, लोभं, लोभः -तं, लुभं, अभिग्रहः, धनापहारः.

PILLAGER, *s.* अपहारकः. अपहारी *m.* (न्), हारकः, लुण्ठाकः, लुण्ठनकृत्.

PILLAR, *s.* स्तम्भः, अवहम्भः -म्भनं, उपस्तम्भः -म्भनं, स्तूणा, स्तुम्भिः *f.* -म्भी, श्रुम्भिः *f.* -म्भी, युषः -पं, यहिः *m. f.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहस्तूणा. गृहमेधीयान् *m.* (स्); 'main pillar of a house,' मूलस्तम्भः.

PILLOW, *s.* हडिः *m.*, अपराधिनो हस्तमस्तकादिबन्धनार्थं काष्ठयन्त्रं.

PILLOW, *s.* उपधानं -नीयं, उपवहैः, बालिशं, उच्चोपेकं, उपस्तम्भः, गडुः *m. f.*, चातुरः, गजचातुरी, सुरालिकः; 'a round pillow,' चक्रगडुः.

PILLOW-CASE, *s.* उपधानवेहनं, उपधानाच्छादनं, बालिशवेहनं, बालिशकोशः, उपधानकोशः.

PILLOWED, *p. p.* or *a.* उपहितः -ता -तं, आलुषितः &c., उपधानालुषितः &c.

PILOSE, PILOUS, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., बहुलोमा -मा -म (न्).

PILOUSITY, *s.* लोमशत्वं, रोमशत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमबाहुल्यं.

PILOT, *s.* कर्णधारः, कर्णधारी *m.* (न्), कर्णग्राहः, कर्णिकः, कर्णी *m.*, नाविकः, समुद्रमार्गप्रदर्शकः, समुद्रपथदर्शकः, नौकावाहकः.-(Guide) मार्गदर्शकः.

To PILOT, *v. o.* कर्णेन or कर्णिकवद् नावम् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or वह् (c. 10. वाहयति -यितुं), नौमार्गे दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौपथं दृश्, नौकानयनं कृ, नौकावाहनं कृ, नौमार्गदर्शनं कृ.

PILOTAGE, *s.* कर्णधारवेतनं, कर्णग्राहवेतनं, कर्णिकवेतनं, कर्णिकमूल्यं.

PIMP, *s.* विटः, कुशाशी *m.* (न्), रतताली *m.* (न्), सुरतताली *m.*, सञ्चारकः, रतोपकारी *m.*, रतप्रवर्तकः, रतसम्पादकः, सुरतप्रवर्तकः.

To PIMP, *v. n.* विटवृत्तिं कृ or अनुषा (c. 1. -तिष्ठति -शातुं), रतोपकारी भू.

PIMPLE, *s.* रक्तस्योदः -टकः, बुद्बुदस्योदः, सूक्ष्मस्योदः, रक्तपिण्डः, तनुव्रणः, सूक्ष्मव्रणः, बुद्बुदव्रणः, गण्डः, रक्ताण्डः, सूक्ष्मगण्डः, अण्डगण्डः, वरगण्डः -यडकः, कच्छपिका, रक्तवर्टी, रक्तवटी, पिडकः -का, नरङ्गः, मुरगण्डः, इरावेष्टिका.

PIMPLED, PIMPLY, *a.* रक्तस्योदः -टा -टं, रक्तस्योदपूर्णः -शी -शै, तनुव्रणवान् -वती -वत् (त्), रक्तवटीपूर्णः &c., व्रणी -शिनी -णि (न्), दद्रुणः -या -यै, दद्रुणः &c.

PIN, *s.* कीलः -लकः, शलाका, सूक्ष्मकीलकः, शङ्कुः *m.*, शल्यं.-(Peg, bolt) कीलः -लकः, शङ्कुः *m.*, अगलं, अपलं, अचलः, वक्रेडः.-(Of a carriage, axle) अक्षायकीलः -लकः, अक्षायशङ्कुः *m.*, अक्षायशलाका, अणिः *m.*-(Trifle, pin's head) बालार्यं.

To PIN, *v. a.* कील् (c. 10. कीलयति -यितुं), कीलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं).

(75) PINAFORE, *s.* अग्रप्रलम्बवस्त्रं, बालकैर् भूतं बच्चस्सल्लादभोग्यम् उन्नरीयवस्त्रं, मलिनचारुभोग्यम् उन्नरवस्त्रं.

PINCERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं, सन्दंशका, कङ्कमलं.

To PINCH, *v. a.* (With the fingers) अङ्गुलिभिः or अङ्गुल्यैः or अङ्गुलिमन्त्रेण पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or सम्पीड्, अङ्गुलिमन्त्रेण पीड् or सम्पीड्, कूर्चं कृ, सम्पीडनं कृ.-(Gripe) सङ्ग्रहं, मुष्टिना सङ्ग्रहं, मुष्टिसङ्ग्रहाय पीड्, सङ्ग्रहं कृ.-(Straiten, distress) पीड्, बाष् (c. 1. बाधते -धितुं), सधाष्, सङ्कुष् (c. 1. -कोचति -चितुं), संदृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), सङ्कटोक्, क्लिश्न (c. 9. क्लिश्नाति, क्लिश्नते), मष् (c. 1. मयति -यितुं), संघट्ट (c. 1. -घट्टते -ट्टितुं), आसीकृ, आसै -सां कृ.-(Pinch with cold) शीतेन पीड्, शीतासीकृ.

PINCH, *s.* कूर्चः -चै, अङ्गुल्यैः पीडनं or सम्पीडनं or पीडा, सङ्ग्रहः, सङ्ग्रहणं, ग्रहः, अङ्गुलिमन्त्रोचः -चनं.-(Of snuff) नस्यकूर्चः -चै, नस्यचूर्णकूर्चः -चै.-(Strait, distress) बाधा -धनं, सधाधनं, सङ्कटं, कष्टं.

PINCHED, *p. p.* पीडितः -ता -तं, सम्पीडितः &c., अङ्गुलिमन्त्रोचपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., अङ्गुलिपीडितः &c., बाधितः -ता -तं, सधाधितः &c., सङ्कुचितः &c., मषितः &c., घट्टितः &c., क्लिष्टः -ष्टा -ष्टं, क्लेशितः -ता -तं, आसै in comp.; 'with cold,' हिमासैः -सां -सै, हिमपीडितः &c.

PINCH-FIST, *s.* दृढमुष्टिः *m.*, गाढमुष्टिः *m.*, बद्धमुष्टिः *m.*, सङ्कुहस्तः.

PINCUSHION, *s.* सूक्ष्मकीलकाधारः, सूक्ष्मशलाकाधारः, स्त्रीकीलकाधारः.

PINE, *s.* (The tree) सरलः, शरलः, देवदारुः -रु *m. n.*, पीतदारुः *m.*, दारु *n.* -रुकं, मर्मरः; 'juice of the pine,' सरलद्रवः -द्रव्यं.

To PINE, *v. n.* (Languish) क्षे (c. 1. क्षायति, क्षायते), परिक्षे, क्षे, परिक्षे, अयसद्, विषद्, व्ययसद्, सद्, तम्, आतम्, प्रतम्, क्षि in pass., विद् in pass., प्रली, विषयभी.-(Languish, with desire for) उत्कण्ठ, उत्सुक.

PINE-APPLE, *s.* अननसः or अननासः may be used.

PINING, *s.* झानिः *f.*, झानता, अयसादः, विषादः, उत्कण्ठा.

PINING, *part.* झायमानः -ना -नं, झायन् -यन्तो -यन्त् (त्), झायमानः &c., क्षीयमानः &c., क्षियमानः &c., विषादी -दिनी -दि (न्), अयसादितः -ता -तं, झानः -ना -नं, क्षोषः -शा -शै.-(With desire) उत्कण्ठितः -ता -तं, उत्सुकः -का -कं, पर्युत्सुकः &c., उत्कः -त्का -त्कं.

PINION, *s.* पक्षः.-(Joint of a wing) पक्षसन्धिः *m.*-(Fetters for the arms) बाहुबन्धः -न्धनं, बाहुपाशः.

To PINION, *v. a.* (Bind the wings) पक्षौ बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पक्षबन्धनं कृ.-(The arms) बाहु बन्ध्, बाहुबन्धनं कृ.

PINIONED, *p. p.* बद्धबाहुः -हुः -हु, बाहुबद्धः -द्धा -द्धं, बाहुबन्धनः -ना -नं, बद्धपक्षः -क्षा -क्षं, पक्षबद्धः &c.

PINK, *s.* (The color) पाटलः, पाटलपर्णः, पाटलरङ्गः, श्वेतारङ्गः.-(Pinnacle of perfection) अयं, शिखरं, शीमा.

PINK, *a.* (Of a pink color) पाटलः -ला -लं, पाटलवर्णः -र्णी -र्णं, श्वेतारङ्गः -रङ्गा -रङ्गं.

To PINK, *v. a.* अष् (c. 4. विधायति, अष्तुं), क्षिद् (c. 10. क्षिदयति -यितुं), त्वक्षं कृ, त्वग्भेदं कृ, शुषिकृ.

PINK-EYED, *a.* गजनेत्रः -त्रा -त्री -त्रं, गजनयनः -ना -नं, सूक्ष्मनयनः &c.

PIN-MAKER, *s.* शलाकाकारः, सूक्ष्मशलाकाकृत्, कीलककर्मता *m.* (कृ).

PIN-MONEY, *s.* स्त्रीधनं, स्त्रियाः स्वस्वस्त्राभ्यन्तनादिप्रणयार्थं भर्तृदत्तं वार्षिकधनं.

PINNACE, *s.* बुद्बुदनीका, लघुनीका, अष्टदक्षकालिता नीका.

PINNACLE, *s.* शिखरं, गृहशिखरं, गुम्फं, अयं, प्रासादगुम्फं, प्रासादार्थं, कलसः, वरधिः *f.*, शिखा, पृष्ठं, तल्यः, लासकः.

PINNED, *p. p.* कीलितः -ता -तं, कीलायितः &c., कीलकबद्धः -द्धा -द्धं.

PINT, *s.* अर्द्धकुपयः, द्वयद्रव्यायां परिमाणविशेषः.

PIONEER, *s.* पारश्रुपः - धिकः, आटविकः, स्यागुहेदकः, स्यागुहिद् *m.*, स्यागुहेदकः, स्यागुपकथी *m.* (नं), मार्गशोधकः, सैन्यपशोधकः.

To PIONEER, *s.* स्यागुलभ्मादिछेदेन सैन्यमार्गं शुभं (c. 10. शोधयति - यितुं), सैन्यमार्गशोधनाथं स्यागुलभ्मादि छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अपनी (c. 1. -नयति - नेतुं).

PIOUS, *a.* धार्मिकः - को - के, धर्मशीलः - ला - लं, धर्मी - र्मिणी - र्मि (नं), धर्मात्मा - त्मा - त्म (नं), भक्तिमान् - मती - मत (तं), ईश्वरभक्तिमान् &c., ईश्वरभक्तः - क्ता - क्तं, ईश्वरपूजकः - का - के, पूजाशीलः &c., पूजकः - का - के, पुण्यशीलः &c., पुण्यात्मा &c., भजनशीलः &c., ईश्वरसेवी &c., शुचिः - चिः - चि, शुचिब्रतः - ता - तं, ब्रतो &c., धर्माचारी &c., धर्मिष्ठः - ष्ठा - ष्ठं, ईश्वरमनस्कः - स्का - स्क्, पूजाभनस्कः &c., ईश्वरपरायणः - या - यं, देवपूजकः &c., देवभक्तिनिष्ठः &c., भक्तिनिष्ठः &c., धर्मनिष्ठः &c., भक्तिप्रवणः &c., धर्मप्रवणः &c., भक्तिपरायणः &c., धर्मनिबन्धी &c., परमार्थपरायणः &c., परमार्थी &c.; 'for pious purposes,' धर्मार्थि. — (Proceeding from piety) धर्मप्रयुक्तः - क्ता - क्तं, धर्ममूलकः - का - के, भक्तिमूलकः &c., ईश्वरभक्तिमूलः - ला - लं.

PIOUSLY, *adv.* धार्मिकरतः, धर्मशीलत्वात्, ईश्वरभक्त्या, भक्त्या, पुण्यशीलत्वात्, पुण्यं, भक्तिशुद्धा, पूजाशीलत्वात्, देवपूजकवत्.

PIP, *s.* (Of fruit) वीजं, बीजकं. — (Spot) विन्दुः *m.*, चिह्नं, अङ्कः.

To PIP, *v. n.* पक्षिशावकवत् कूज् (c. 1. कृजति - जितुं), कृजितं कृ.

Pipe, *s.* (Musical instrument) वंशः - शी, वेणुः *m.*, सानेयी - यिका, मानिका, मुरली, ध्वनिनाला, विवरनालिका, दंडुरः, सुषिरं, नन्दः. — (Tube) नालः - लिः *f.* - ली - लं, नाडिः - डी *f.*, प्रणालिका, प्रणालः - ली, सुषिः *f.* - (Iron pipe) लोहनालः. — (Water pipe) सारणी शिः *f.*, प्रणालः - ली - लिका.

To PIPE, *v. n.* (Play on a pipe) वंशीं or वेणुं प्पा (c. 1. धमति, ध्यातुं) or प्रप्पा or वद् (c. 10. वादयति - यितुं) or प्रवद्. — (Cry) उच्चस्वरेण कूज् or क्रन्द् or रुद्.

PIPER, *s.* वेणुध्याः, वेणुवादः - दकः, वंशवादकः, वांशिकः, वंशीधरः.

PIPKIN, *s.* शुद्रभासदं, शुद्रपिटरः, शुद्रस्थाली.

PIQUANT, *s.* उग्रता, कटुता, तिग्मता, तीक्ष्णता, रसिकता, सरसत्वं. PIQUANT, *a.* (Pungent) उग्रः - या - यं, कटुः - टु - टु, तिग्मः - ग्मा - ग्मं, तीक्ष्णः - क्ष्णा - क्ष्मं, खरः - रा - रं, प्रखरः - रा - रं, उष्णः - ष्णा - ष्मं, चखः - खा - खं. (Seasoned, having flavor) सुसंस्कृतः - ता - तं, मिष्टः - ष्टा - ष्ठं, सरसः - सा - मं, रसिकः - को - के.

PIQUANTLY, *adv.* तीक्ष्णं, उग्रं, तिग्मं, प्रखरं, कटुं, सरसं.

PIQUE, *s.* ईपत्कोपः, ईपट्टिरक्तं, ईपट्टिरक्तिः *f.*, ईपट्टोपः, ईपट्टितुष्टिः.

To PIQUE, *v. a.* (Offend slightly) ईपत् कुप् (c. 10. कोपयति - यितुं) or प्रकुप् or रूप् (c. 10. रोपयति - यितुं), ईपत्कोपं or ईपट्टिरक्तं जन्. — (Stimulate, excite) उन्नप, उन्नज, प्ररुच, प्रवृत्, उत्सह, प्रोत्सह. — (Pique one's self) आत्मानं घ्राप (c. 1. घ्रायति - यितुं), अभिभन् (c. 4. -मन्यते - मन्तुं), विकल्प (c. 1. -कल्पते - त्पितुं); 'to pique one's self on one's learning,' पतिष्ठतन्मन्यः - न्या - न्यं भू or अस्; 'on one's good looks,' दर्शनीयमानी &c. भू.

PIQUED, *p. p.* ईपत्कुपितः - ता - तं, ईपट्टितः &c., ईपट्टिरक्तः - क्ता - क्तं.

PIQUET, *s.* सेनारक्षः - रक्षकः, उपरक्षणं. See PICKET.

PIRACY, *s.* समुद्रीयचौर्यं, समुद्रीयलुण्ठनं, समुद्रीयापहाराः, समुद्रीयपहरणं, समुद्रीयसाहसं, समुद्रीयभयं, समुद्रीयदम्बुत्वं. — (Of printed books, &c.) मुद्रितवागपहारः, ग्रन्थलिखितापहाराः, वागपहरणं, मुद्रितशब्दचौरः.

PIRATE, *s.* समुद्रवायी दम्बुः *m.*, समुद्रीयदम्बुः *m.*, समुद्रगामी साहसिकः or अपहारकः or अपहारी, समुद्रीयसाहसिकः, समुद्रीयचौरः, समुद्री-

यलुण्ठकः. — (Ship) साहसिकनौः *f.*, साहसिकनौका. — (Of printed books, &c.) मुद्रितवागपहारकः, ग्रन्थलिखितापहारी *m.* (नं), वागपहारकः, शब्दचौरः, मुद्रितशब्दचौरः, पुस्तकापहारी *m.*

To PIRATE, *v. a. or n.* अपहृ (c. 1. -हरति - हर्तुं), अभिहृ, लुण्ठ (c. 1. लुण्ठति - शिटुं).

PIRATED, *p. p.* अपहृतः - ता - तं, अनधिकारपूर्वकं हृतः - ता तं.

PIRATICAL, *a.* साहसिकः - को - के, साहसी - सिनी - सि (नं), अपहारकः - का - के, साहसार्थकः - का - के, अपहारार्थकः &c., साहसैकरसिकः - का - के.

PISCATION, *s.* मत्स्यबन्धनं, मत्स्यग्रहणं, मत्स्यधरणं, मत्स्यपातनं.

PISCATORIAL, PISCATORY, *a.* मात्सिकः - को - के, मात्स्यिकः &c., मात्स्यः - त्प्यी - त्प्यं, मीनरः - रा - रं, मत्स्यसम्बन्धी &c., मत्स्यविषयकः - का - के, मत्स्यग्रहणसम्बन्धी &c.

PISCES, *s.* (Sign of the Zodiac) मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, ऋषः.

PISCINAL, *a.* मीनालयसम्बन्धी &c., मत्स्यालयसम्बन्धी &c.

PISCIVOROUS, *a.* मत्स्याशी - शिनी - शि (नं), मत्स्याशनः - ना - नं, मत्स्यादः - दा - दं, मत्स्यभुक् *m. f. n.* (नं), मत्स्यभोजी &c., मत्स्याहारी &c.

PISMIRE, *s.* (Emmet) पिपिलिका, पुस्तिका.

To PISS, *v. a.* मूत्रं (c. 10. मूत्रयति - यितुं), अमूत्रं, मिह (c. 1. मेहति, मेदुं), मूत्रं कृ, मूत्रोत्सर्गं कृ, मूत्रसागं कृ, प्रसावं कृ, मूत्रप्रसावं कृ, मूत्रप्रसवणं कृ.

PISS, *s.* मूत्रं, मेहः, प्रसावः, वस्तिमलं. See URINE, *s.*

PISTIL, *s.* स्त्रीकेसरः, स्त्रीकेसरः, गर्भकेसरः, पुष्पगर्भतनुः *m.*

PISTOL, *s.* गुलिकाप्रक्षेपणी हस्तनाडिः - डी, मूष्णगुलिप्रक्षेपणी.

PISTON, *s.* यन्त्रसम्भः, यन्त्रनालसम्भः, नालसम्भः, यन्त्राङ्गं.

PIT, *s.* (Cavity, hole) गडैः, विवरं, विलं, अषटः - षटः *m.*, कुहरं, कूपः, गुहा, कुगडं, सन्धिका. — (Of the stomach) मणिपूरं, मूत्रपुटं, उदरमूलं, जठरमूलं. — (Of the arm) कक्षः, खण्डिकः, बाहुमूलं, भुजकोटरः, दोर्मूलं. — (Of a theatre) अङ्गनं, रङ्गमण्डपं.

To PIT, *v. a.* (With little hollows) मूष्णकूपकैर् अङ्क (c. 10. अङ्कयति - यितुं) or चिह् (c. 10. चिह्रयति - यितुं), मूष्णकूपान्कितं - नां कृ. — (Set in competition) प्रतियोधनाय or परस्परयोधनाय एकत्र स्या in caus. (स्थापयति - यितुं), प्रतियुध in caus.

PITAPAT, *s. or adv.* पटपटा. पटपटाशब्दः, कटकटा.

PITCH, *s.* (Resinous substance used for calking boats, &c.) शितिसारकः, तिन्दुः *m.*, तिन्दुकी, अग्निवज्रभः, वह्निवज्रभः, यक्षधूपः, सज्जैरसः, तीक्ष्णतेलं, राठः, सरालः. — (Mineral pitch). See BITUMEN. — (Point of elevation) अग्रं, शिखरं, मोनः, पदं, 'highest pitch,' उन्नमार्थं, उन्नमपदं, उन्नमता. — (Degree) परिमाणं, पर्यन्तं, क्रमः; 'to such a pitch,' एतावत्पर्यन्तं, एतावत्. — (Of a hill) उत्सङ्गः, कटकः. — (Of a note or voice) स्वरः.

To PITCH, *v. a.* (Cast, throw) क्षिप्, प्रक्षिप्, अस्, प्रास्, पत् in caus. — (Fix a tent, camp, &c.) शिबिरं निविश (c. 10. -वेशयति - यितुं) or स्या in caus. (स्थापयति - यितुं) or रुह in caus. (रोपयति - यितुं) or समावस् in caus. — (A note or the voice) स्वर (c. 10. स्वरयति - यितुं), स्वरस्थितिं कृ. — (Smear with pitch) तिन्दुना लिप् or अङ्ग, तिन्दुलिप् - प्रां कृ, सरालाकं - क्तं कृ.

To PITCH, *v. n.* (Light, settle) अध्यास्, निली, निषद्, अवस्था, संस्था, अवरुह, अवपत्, आपत्, निपत्, अवत्, उन्न, अधो गम्. — (Encamp) निविश, उपविश, शिबिरे वस् or समावस् or अध्यास्. — (Fall headlong) अधोमुखः पत्, अधोमुखेन पत्, अधोमुखेन पत्, अधोमुखं पत्. — (Pitch upon). See To CHOOSE.

PITCHED, *p. p.* (Fixed, set) स्थापितः - ता - तं, रोपितः &c., निवेशितः &c.

—(Thrown)विह्वलः-त्रा-भं, सलतः-स्ता-स्तं.—(As a note) खरितः-ता-तं.
PITCHER, *s.* कुम्भः, कलशः-शी-शं, घटाः, कुडाः-शरी-शिरका, उदकपात्रं,
उदपात्रं, जलपात्रं, उदकभासदं, मृत्पात्रं, मृद्भासदं-यदकं, मृत्पात्रं, मृद्भाजनं,
मृत्पात्रपात्रं, जलभाजनं, मृत्पात्रभासदकं, घालुः *f.*, चारुः *m.*, पुटरीषः,
मणिकं, कर्करी, छलिछर, गलनिका; 'half of a broken pitcher,'
कपालः-लं; 'bottom of a pitcher,' मूर्ध्वग्रहः.

PITCH-FORK, *s.* शूलः-लं, द्विशिखशूलं, द्व्यशूलः.

PITCHY, *a.* (Covered with pitch) चरालुक्कः-क्का-क्कं, तिन्दुलिमः-त्रा-
-भं, तीक्ष्णतैलमयः-यी-यं.—(Resembling it) चरालुगुणकः-का-कं,
तिन्दुगुणकः-क्का-क्कं, तीक्ष्णतैलोपमः-मा-मं.—(Dark as pitch) अतिकृष्णः-
-ष्णा-ष्णं, अतिश्यामः-मा-मं, अतितामसः-सी-सं.

PIT-COAL, *s.* खनिजाङ्गारः, आकरजाङ्गारः, आकरोद्भाङ्गारः.

PITEOUS, *a.* (Deserving or exciting pity) करुणोत्पादकः-का-कं,
दयाननकः-क्का-क्कं, अनुकम्पाननकः-क्का-क्कं, अनुकम्पः-भ्या-भ्यं, अनुक-
म्पनीयः-या-यं, करुणारसोत्पादकः-क्का-क्कं, करुणायोग्यः-ग्या-ग्यं, दया-
योग्यः-क्का-क्कं, करुणः-शा-शं, कारुणिकः-की-कं; 'piteous accents,'
करुणस्वरः, करुणशब्दः.—(Wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-शा-शं,
दुःखान्वितः-ता-तं.—(Compassionate). See PITIFUL.

PITEOUSLY, *adv.* करुणं, यथा दया or करुणा जायते or उत्पद्यते तथा-
प्रकारेण, अनुकम्पनीयं, सकरुणं.

PITEOUSNESS, *s.* करुणोत्पादकत्वं, दयाननकत्वं, अनुकम्प्यता, करुणायो-
ग्यता, दयायोग्यता, कारुण्यं, दीनता.

PIT-FALL, *s.* गूढकूपः, अन्धकूपः, छलकूपः, गूढगर्तः.

PITH, *s.* (Of plants, &c.) सारः, मज्जा, गन्धः, साररसः.—(Essence)
सारः-रता, सारांशः, वस्तु *n.*, सारवस्तु *n.*, मूलवस्तु *n.*, रसः, साररसः,
सस्त्रं, मूलं, पदार्थः, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, निस्संश्लेषं, निकरः, गन्धः, मग्नः.—
(Essential extract) निर्यासः, रसः, मग्नः-खं.—(Energy, spirit,
vigor) मग्नं, सारः, सारता, वीर्यं, तेजस् *n.*, प्रभावः, शक्तिः *f.*, बलं.

PITHILY, *adv.* सारतमः, शरीरेण, सस्त्रं, सत्त्वतमः, सवीर्यं, वीर्यतमः.

PITHINESS, *s.* सारता-त्वं, सारवस्त्रं, सारपूर्णता, ससारत्वं, सस्त्रपूर्णता,
ससत्त्वता, सस्त्रवस्त्रं, मग्नं, मज्जावस्त्रं, वीर्यं, वीर्यवस्त्रं.

PITHLESS, *a.* असारः-रा-रं, निःसारः-क्का-क्कं, निःसारः-क्का-क्कं, सारहीनः-
-ना-नं, गतसारः-रा-रं, सस्त्रहीनः-क्का-क्कं, निःसस्त्रः-क्का-क्कं, वीर्य-
हीनः-क्का-क्कं, सारवर्जितः-ता-तं, फलुः-लुः, विरसः-सा-सं, निरसः-
-क्का-क्कं, रसहीनः-क्का-क्कं, वितानः-ना-नं, सारभङ्गः-क्का-क्कं.

PITHY, *a.* (Having pith) सारवान्-वती-वत् (त्), ससारः-रा-रं,
सारपूर्वः-शी-शं, सारमयः-यी-यं, ससस्त्रः-क्का-क्कं, मज्जावान् &c.,
मज्जाभयः-क्का-क्कं, सगन्धः-भा-भं, सरसः-सा-सं, रसिकः-का-कं, रसवान्
&c.—(Forcible, energetic) ससस्त्रः-क्का-क्कं, सस्त्रवान् &c.,
वीर्यवान् &c., सप्रभावः-चा-चं, तेजोवान् &c.

PITABLE, *a.* अनुकम्प्यः-भ्या-भ्यं, अनुकम्पनीयः-या-यं, दयायोग्यः-
-ग्या-ग्यं, करुणायोग्यः-क्का-क्कं, घृणायोग्यः-क्का-क्कं, अनुकम्पायोग्यः-क्का-क्कं,
दयाविषयः, दयापात्रं, दयाभाजनं.—(Wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-
-शा-शं, अतिदुःखी-खिनी-खि (न्), अतिदुःखान्वितः-ता-तं.

PITABLENESS, *s.* अनुकम्प्यता, अनुकम्पनीयता-त्वं, दयायोग्यता.

PITABLY, *adv.* करुणं, अनुकम्पनीयं. See PITEOUSLY.

PITIED, *p. p.* अनुकम्पितः-ता-तं, घृणितः-ता-तं, दयितः-ता-तं.

PITIFUL, *a.* (Compassionate) कारुणिकः-की-कं, करुणः-शा-शं,
सकरुणः-शा-शं, करुणाशीलः-ला-लं, दयालुः-लुः-लुः, दयावान्
-वती-वत् (त्), सद्यः-या-यं, दयायुक्तः-क्का-क्कं, दयामयः-यी-यं,
दयाविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, दयान्वितः-ता-तं, दयापूर्वः-शी-शं, दयाद्यः-द्या

-द्यं, दयासम्पन्नः-त्रा-त्रं, दयाद्रुः-द्रु-द्रुः, दयाद्विषयः-त्रा-त्रं, दया-
द्रुमनसः-स्का-स्कं, दयारूपः-पा-पं, करुणामयः-क्का-क्कं, कृपामयः-क्का-क्कं,
कृपावान् &c., कृपालुः-क्का-क्कं, सानुकम्पः-भ्या-भ्यं, घृणावान् &c., घृणी
&c., घृणाशीलः-क्का-क्कं, हृदयालुः-क्का-क्कं, हृदयवान् &c. The following
are phrases for a pitiful person: दयासागरः, दयानिधिः *m.*,
दयाकरः, करुणासागरः, करुणानिधिः *m.*, अनाथनाथः, अनाथबन्धुः *m.*,
दीननाथः, दीनबन्धुः *m.*, दीनवल्लभः.—(Exciting pity) See
PITEOUS.—(Miserable, wretched) दीनः-ना-नं, कृपणः-शा-शं,
तुच्छः-च्छा-च्छं, दुःखकः-का-कं.

PITIFULLY, *adv.* सद्यं, सानुकम्प्यं, सकारुण्यं, सकरुणं, करुणं, दयापूर्व्यं,
दयापुरःसरं. See PITEOUSLY.

PITIFULNESS, *s.* दयालुता-त्वं, कारुण्यं, सकरुणता, दयाद्रुता, करुणाद्रुता,
सानुकम्प्यता, कृपालुता, दया, कृपा

PITILISS, *a.* निर्दयः-या-यं, अदयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं, दयार-
हितः-ता-तं, निष्करुणः-शा-शं, अकरुणः-शा-शं, निष्कृपः-पा-
-पं, कृपाहीनः-ना-नं, निर्दयः-शा-शं, वीरघृणः-क्का-क्कं, निष्ठुरः-रा-रं,
क्रूरः-रा-रं.

PITILESSLY, *adv.* निर्दयं, निष्करुणं, निष्कृपं, निर्दयं, निष्ठुरं, क्रूरं.

PITILESSNESS, *s.* निर्दयत्वं, दयाहीनता, दयाशून्यता, निष्करुणत्वं, क्रूरता.

PITANCE, *s.* (Small quantity allowed) अत्यांशः, अल्पत्यांशः,
अल्पभागः, अल्पवेतनं, अल्पमितवेतनं, अल्पमृत्युः.—(Allowance of
food, &c., barely sufficient for the day) दिननिर्वाहः, दिन-
चर्या, ग्रामाज्जादनं, अत्राज्जादनं.

PITTED, *p. p.* (With small hollows) सूक्ष्मकृपाङ्कितः-ता-तं, त्वक्कप-
कचिङ्कितः-ता-तं.—(For combat) परस्परयोधनायं or परस्परजयार्थम्
एकत्र स्थापितः-ता-तं or एकत्रीकृतः-क्का-क्कं, विनिर्गोपार्थम् एकत्रीकृतः-क्का-क्कं.

To PITTER-PATTER, *v. n.* पटपटा (nom. पटपटायते), पटपटाशब्दं कृ.

PITUITARY, *a.* कफोत्पादकः-का-कं, कफकरः-री-रं, श्लेष्मजनकः-क्का-क्कं.

PITUITOUS, *a.* कफमयः-यी-यं, श्लेष्मलः-ला-लं, कफगुणकः-क्का-क्कं.

PITY, *s.* दया, करुणा, अनुकम्प्या, कृपा, घृणा, कारुण्यं, करुणारसः,
अनुक्रोशः, माया, करुणः, अनुग्रहः; 'full of pity,' दयायुक्तः-क्का-
-क्कं. See PITIFUL.—(Ground of pity, cause of grief) दयाहेतुः *m.*,
दुःखहेतुः *m.*, दुःखकारणं.

To PITY, *v. a.* अनुकम्प्यं (c. l. -कम्पते -भ्यप्ते), समनुकम्प्यं with acc. c.,
दयां कृ, अनुकम्प्यां कृ, करुणां कृ, कृपां कृ, दयं (c. l. दयते -पितुं),
with gen. c., करुणं (nom. करुणायते), कृपां (nom. कृपायते), अनुकृपां.

PIVOT, *s.* परिवर्त्तनकीलः-लकः, विवर्त्तनकीलः-लकः.

PIZZLE, *s.* चम्पेदण्डः-खं, चायुदण्डः, पशूनां मूत्रशुक्रादिनागैः.

PLACABILITY, PLACABLENESS, *s.* शान्त्यता-त्वं, सान्त्वनीयता-त्वं, आरा-
ध्यता, आराधनीयता, सुआराध्यता, सान्त्वनशक्त्यता.

PLACABLE, *a.* शान्त्यः-भ्या-भ्यं, सान्त्वनीयः-या-यं, आराध्यः-घ्या-घ्यं,
सुआराध्यः-क्का-क्कं, आराधनीयः-या-यं, शान्त्यः-क्का-क्कं, सुखशान्त्यः-क्का-क्कं,
सान्त्वनशक्त्यः-क्का-क्कं, सान्त्वनयोग्यः-ग्या-ग्यं, तोषणीयः-या-यं, सन्तो-
षणीयः-क्का-क्कं, प्रसाद्यः-द्या-द्यं.

PLACARD, *s.* लोकसेवितस्थाने स्थापितं प्रकटनपत्रं or घोषणपत्रं or विघो-
षणपत्रं or विज्ञापनपत्रं or बोधनपत्रं.

To PLACARD, *v. a.* लोकसेवितस्थाने प्रकटनपत्राणि or घोषणपत्राणि स्या
in caus. (स्थापयति -पितुं).

PLACE, *s.* (Particular portion of space) स्थानं, स्थलं-ली, देशः,
प्रदेशः, भूः *f.*, भूमिः *f.*, निलयः-यं, धिष्ण्यं; 'in one place,' एकत्र;
'in many places,' बहुत्र; 'in both places,' उभयत्र; 'from

various places, 'मानादिदेशान्' -शब्दः—(Situation) स्थानं, अवस्थानं, पदं, आस्यदं, पदविः -वी *f.*, भूमिः *f.*, स्थितिः *f.*; 'place of residence,' वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*—(Rank) पदं, आस्यदं, पदविः *f.*; 'highest place,' उत्तमपदं, परमपदं.—(Passage of a book) स्थलं, देशः, रङ्गदेशः—(Proper place of) स्थानं, शाला; 'place for dancing,' नृत्यस्थानं, नृत्यशाला; 'in its proper place,' स्थाने, स्वस्थाने; 'out of place,' अस्थाने, अपदे.—(Office, post) पदं, पदविः -वी *f.*, अधिकारः, अधिकारपदं, स्थानं, स्थलं, आस्यदं, नियोगः; 'out of place, dismissed from place,' पदच्युतः -ता -तं, स्थानभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, पदभ्रष्टः &c., अधिकारभ्रष्टः &c., च्युताधिकारः -रा -रं, स्थलच्युतः &c.; 'having no place,' अपदः -दा -दी -दं, अस्थानः -ना -नं.—(Room, stead) स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in the place of,' स्थाने, स्थले, भूमी; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमी वर्तते; 'in the place of a parent,' पितृस्थाने.—(Ground, cause) आस्यदं, स्थानं, हेतुः *m.*, कारणं; 'place for doubt,' शङ्कास्यदं; 'for fear,' भयस्थानं, भयहेतुः *m.*—(Room, space) अवकाशः, अवसरः, प्रसरः—(Degree in order of proceeding) क्रमः, पदं or expressed by adverbial affixes; as, 'in the first place,' प्रथमतः, पृष्ठतः, प्रथमं, प्रथमपदं; 'in the second place,' द्वितीयतः, द्वितीयपदं; 'in the third place,' तृतीयतः, तृतीयपदं; 'in the fourth place,' चतुर्थतः, तृतीयतः, चतुर्थपदं; 'in the last place,' अन्ततः; 'in the next place,' पुनर, पुनश्च, परं, परञ्च, अपरं, अपरञ्च.—(To give place) स्थानं or पदं तज् (c. 1. तजति, तज्), अवसृ (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), पन्यान् or मां तज्.—(To take place). See To HAPPEN.

To PLACE, *v. a.* (Put, set) स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), न्यस (c. 4. -अस्यति -असितुं), वियस, धा (c. 3. दधाति, धातुं), निधा, आधा, समाधा, निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), विनिविश, रुह in caus. (रोपयति -यितुं) सारुह, धृ (c. 1. धरति, धञ्), दा (c. 3. ददाति, दातुं), कृ (c. 8. करोति, कर्त्तुं), with acc. of the thing placed, and loc. or instr. or gen. of the thing on which it is placed; as, 'he places his hand in the serpent's mouth,' हस्तं सर्पे नुले न्यस्यति; 'let not the burden be placed on such as me,' न मङ्घ्रिं न्यस्यतां भारः; 'having placed the goat on his shoulder,' स्कन्धे or स्कन्धेन हागं कृत्वा; 'he places his hand on my shoulder,' मत्स्कन्धे हस्तं ददाति; 'having placed his knee on my shoulder,' मत्स्कन्धस्य जानु दह्वा; 'having placed the end of a straw in water,' तृणाय जलान्नः कृत्वा; 'to place near,' सन्निधा, उपन्यस, 'to place over,' अधिष्ठ, अधिष्ठा.—(Establish, fix) प्रतिष्ठा, अवस्था, संस्था, विधा.—In any office, &c.) पदे or अधिकांशे नियुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or विनियुज्.—(Place out, invest) निक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्नुं), प्रयोगं कृ.

PLACED, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, वियस्तः &c., निवेशितः -ता -तं, विनिवेशितः &c., आहितः &c., विहितः &c., उपहितः &c., प्रगृहितः &c., रोपितः &c., निक्षिप्तः -ता -तं; 'placed near,' उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, सन्निहितः -ता -तं; 'placed over,' अधिष्ठितः -ता -तं, अधिष्ठितः -ता -तं; 'placed upon or on,' रोपितः -ता -तं, आरुढः -दा -दं, स्यः -स्या -स्य in comp.; 'placed on the fire,' अग्निष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'on the arm,' दोःस्यः -स्या -स्य; 'on a dish,' पात्रस्य &c.; 'placed in any office or post,' पदनियुक्तः -क्ता -क्तं, पदाकृतः -दा -दं, अधिकांशकृतः &c., अधिकांशस्य &c., अधिकांशस्थितः -ता -तं, स्थानाकृतः &c.

PLACENTA, *s.* गर्भपरिस्त्रवः, गर्भवेष्टनं, गर्भपरिवेष्टनं.

PLACER, *s.* स्थापकः, स्थापयिता *m.* (नृ), रोपकः, विधायी *m.* (नृ).

PLACID, *a.* शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः -न्ता -न्तं, उपशान्तः &c., शान्तमनस्कः -स्का -स्कं, शान्तचित्तः -न्ता -न्तं, शान्तात्मा -न्ता -न्तं (नृ), उपशान्तात्मा &c., उपशान्तशीलः -ला -लं, प्रसन्नचेताः -ताः -तः (नृ), प्रसन्नः -न्ता -न्तं, प्रसादचित्तः &c., सुप्रसादः -दा -दं, निराकुलचित्तः &c., सुसमाहितः &c., अचलशीलः -ला -लं, जितक्रोधः -न्ता -न्तं, जितरोधः -न्ता -न्तं, क्रोधः -न्ता -न्तं, विनीतः -ता -तं, सौम्यः -म्या -म्यं, सम्मनहीनः -ना -नं, सुमनस्कः &c., अनवर्गहीनः -ना -नं; 'in countenance,' सुप्रसन्नमुखः -न्ता -न्तं, प्रसादमुखः &c.

PLACIDLY, *adv.* शान्त्या, शान्तं, चित्तशान्त्या, चित्तप्रसादेन, प्रसन्नचेतसा, सुप्रसादेन, सप्रसादं, शान्तचेतसा, प्रशान्तचेतसा, निराकुलचेतसा, निराकुलं.

PLACIDNESS, PLACIDITY, *s.* शान्तता, प्रशान्तता, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, उपशान्तता, शमः, उपशमः, चित्तशान्तिः *f.*, शान्तचित्तत्वं, प्रसादः, प्रसन्नता, सुप्रसादः, चित्तप्रसादः, निराकुलता, अथाकुलता, सौम्यता, अक्रोधः, असम्भ्रमः, सीमनस्य.

PLAGIARISM, *s.* शब्दचौर्यं, काव्यचौर्यं, ग्रन्थचौर्यं, वागपहारः, हरणं, पुस्तकचौर्यं, पुस्तकापहारः -हरणं.

PLAGIARIST, PLAGIARY, *s.* (Literary thief) शब्दचोरः, काव्यचोरः, वागपहारी *m.* (नृ), वागपहारकः, पुस्तकापहारी *m.*, अननुशास्यायी *m.*, कुम्भिलः, चन्द्रेणुः *m.*

PLAGUE, *s.* मारो -रिः *f.*, मारकः, मारः, मरकः, महामारी, महाव्याधिः *m.*, तीक्ष्णं, प्रतोषः.—(Great calamity) उत्प्रातः, विनिप्रातः, विनिहितः, अरिष्टं, अरिष्टापातः, अनयः, अनयोपातः, उपग्रहः, उपद्रवः.—(Pest) कष्टकः, दृषकः, शल्यं.

To PLAGUE, *v. a.* (Infest with pestilence) मारीयस्तं -स्तां कृ, मारीपीडितं -तां कृ, मारकयस्तं -स्तां कृ.—(Harass) बाध्, परिबाध्, प्रबाध्, अधिबाध्, पीड्, अभिपीड्, तप, व्यष, क्रिष्, दुःस्.

PLAGUING, PLAGUY, *a.* बाधकः -का -कं, क्रेशकः -का -कं, क्रेशकरः -रा -रं, क्रेशदः -दा -दं, दुःखकरः &c., पीडकः -का -कं, तापकः -का -कं.

PLAIN, *a.* (Even, level) समः -ना -नं, समानः -ना -नं, सपाटः -दा -दं, छच्छः -च्छा -च्छं, सरुक्षः -न्ता -न्तं.—(Neat) विनीतः -ता -तं, आकारशुद्धः -दा -दं.—(Void of ornament) अभूषितः -ता -तं, अनलङ्कारः &c., अनलङ्कारः -रा -रं, निरलङ्कारः &c., अलङ्कारहीनः -ना -नं, निर्भूषणः -न्ता -न्तं, भूषणहीनः -ना -नं.—(Artless, simple) निबोधः -न्ता -न्तं, निष्कपटः -दा -दं, कपटहीनः -ना -नं, अनायिकः -की -कं, अनायः -या -यं, मायाहीनः -ना -नं, सरलः -ला -लं, दक्षिणः -न्ता -न्तं, हलहीनः -ना -नं.—(Open, frank, honest) अवक्तः -क्ता -क्तं, अविक्तः -न्ता -न्तं, निर्मलीकः -का -कं, निर्मलीकः -न्ता -न्तं, विमलः -ला -लं, सरलः -ला -लं, सरलमतिः -तिः -ति, सरलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, शुद्धः -दा -दं, शुद्धमतिः -तिः -ति, छच्छः -च्छा -च्छं, सात्विकः -की -कं.—(Mere, bare) केवलः -ला -लं, शुद्धः -दा -दं, मात्रकः -का -कं, मात्र in comp.—(Clear, intelligible) स्पष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्पष्टः &c., स्पष्टायः -या -यं, सुस्पष्टः &c., अक्तः -क्ता -क्तं, अभिवक्तः &c., सुवक्तः &c., स्पृष्टायः &c., सुबोधः -न्ता -न्तं, सुगम्यः -म्या -म्यं, सुगमः -मा -मं, सुगः -न्ता -न्तं, सुपाठ्यः -न्ता -न्तं, भिन्नार्थः -न्ता -न्तं, अगूढः -दा -दं, अगूढार्थः -न्ता -न्तं, विशदः -दा -दं, विमलः -ला -लं.—(Evident, manifest) प्रत्यक्षः -न्ता -न्तं, स्पष्टः -दा -दं, प्रस्पष्टः &c., प्रकाशः -शा -शं, सुप्रकाशः &c., प्रकटः -टी -टी, स्पष्टः -दा -दं, अक्तः -क्ता -क्तं, समक्षः -क्षी -क्षं, सुदृश्यः -न्ता -न्तं, साविष्कारः -रा -रं, प्रविष्टः -दा -दं, पुटस्फुरन् -रन्ती -रन् (नृ), उत्प्लवः -न्ता -न्तं.—(Not figurative) अव्यञ्जनः -न्ता -न्तं, निर्व्यञ्जनः

&c., अज्जनहीनः -ना -नं.—(Not seasoned) अज्जनः -ना -नं.
अज्जनशून्यः -ना -नं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपस्कृतः &c., उपस्करहीनः
-ना -नं.—(Not beautiful, not handsome) असुन्दरः -रा -री -रं,
कुहपः -पा -पं, कुहपी -पिणी -पि (न), साधारणरूपः &c., मध्यमरूपः
&c., सुदृश्यः -इया -इयं.—(Fair, unobstructed) समः -मा -नं,
असहायः -धा -धं, निर्विशः -ज्ञा -ज्ञं, अरुहः -ज्ञा -ज्ञं, निरवरोधः -धा -धं,
PLAIN, *s.* (Level land) समभूमिः *f.*, समभूभागः, समभूः *f.*, समस्थलं -लो,
समस्थानं, सपाटभूः *f.*, पाटः, समं, आभिः *f.*

PLAIN, *adv.* व्यक्तं, सुव्यक्तं, स्पष्टं, अगूढं. See PLAINLY.

TO PLAIN, *v. a.* समीकृ, समस्थलीकृ, सपाटीकृ, समतलीकृ.

PLAIN-DEALING, *a.* न्यायाचारी -रिणी -रि (न), सरलाचारी &c., सरल-
कर्मो -मो -मै (न), शुद्धाचारी &c., समाचारी &c., शुचिकर्मो &c.,
शुचुः -नुः -नु, शुचुकर्मो &c., निर्वीजकर्मो &c., निर्वीजाचारी &c.

PLAIN-DEALING, *s.* शुचुता, आनैवं, निर्वीजाचारः, निष्कपटाचारः, सारल्यं.

PLAINLY, *adv.* (Clearly, intelligibly) स्पष्टं, सुस्पष्टं, स्पष्टार्थं -चैतस्,
व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थं -चैतस्, अगूढं, अगूढार्थतस्; 'too plainly,'
अतिव्यक्तं, सुव्यक्तं.—(Evidently, manifestly) प्रत्यक्षतस्-खेण, प्रकाशं,
सुप्रकाशं, स्पष्टं, व्यक्तं, स्पष्टं, प्रकटं, साविष्कारं, साक्षात्, प्रादुस्, आविस्-
—(Without disguise or cunning) निर्वीजं, अव्याजं, व्याजेन
विना, कपटं विना, अमायाया, मायां विना, कपटव्यतिरेकेण, सरलं,
सारल्येन, सदाशिवं, छलेन विना.—(Neatly, without ornament)
विनीतं, विनीतवत्, सपरिष्कारं, अलङ्कारं विना, भूषणं विना; 'plainly
dressed,' विनीतवेशः -शा -शं.—(Frankly, honestly) अवक्त्रं,
अजिह्वं, निर्वीलीकं, निर्वीजं, निष्कपटं, न्यायतस्, सरलवत्, शुचिवत्, समं.

PLAINNESS, *s.* (Levelness) समता, साम्यं, समानता, स्रक्णता.—(Neat-
ness) विनीतता-त्वं, विनयः, आकारशुद्धता; 'of dress,' वेशविनीतत्वं.
—(Want of ornament) अभूषितत्वं, अनलङ्कृतत्वं, अलङ्कारहीनता
भूषणहीनता, भूषणभावः, अलङ्कारभावः.—(Artlessness, simplicity)
अव्याजः, अकपट्यं, अमाया, व्यामहीनता, कपटाभावः, निर्वीजत्वं,
कपटहीनता, सरलता, सारल्यं, दाक्षिण्यं, जानोद्धत्यं.—(Frankness,
honesty) सारल्यं, अवक्त्रता, शुचुता, आनैवं, शुचिता, अकपटः, न्यायिता,
निर्वीलीकता, विमलता, शुद्धता-त्वं.—(Clearness) व्यक्ता-त्वं, सुव्यक्तत्वं,
स्पष्टता, सुस्पष्टत्वं, व्यक्तः *f.*, अभिव्यक्तिः *f.*, सुबोधता, सुगम्यता, भिन्नार्थत्वं,
अगूढता-त्वं, विशदता, वैशद्यं, प्रत्यक्षता, स्पष्टता-त्वं, प्रकाशता, प्राकट्यं,
प्रसिद्धता, सुदृश्यता.—(Ugliness) कुहपता, असौन्दर्यं.

PLAIN-SPOKEN, *a.* स्पष्टवाक् *m. f. n.* (व), स्पष्टवक्ता -त्री -कृ (कृ), व्यक्तवाक् &c.

PLAINT, *s.* (Complaint) विलापः, विलपनं, विलापेन स्थापितवेदनं.—
(In law) पृष्ठपक्षपादः, भाषापादः -दं, पृष्ठपादः, अभियोगः.

PLAINTIFF, *s.* यादी *m.* (न), पृष्ठपादी *m.*, अयवादी *m.*, पृष्ठपादकः,
परिवादी *m.*, परिवादकः, क्रियापादी *m.*, कारणवादी *m.*, अर्थी *m.* (न),
विवादाधी *m.*, अभियोगी *m.* (न), अभियोगी *m.* (कृ), कार्यी *m.* (न),
पृष्ठपक्षपादकः, अयवहो *m.* (कृ); 'plaintiff and defendant,' अपि-
प्रत्यर्थिनौ *m. du.*

PLAINTIVE, *a.* (Complaining) विलापी -पिनी -पि (न), परिदेवी &c.,
परिदेवकः -का -कं, विलपनकारी &c.—(Expressing sorrow) शोक-
सूचकः -का -कं, शोकसूचकः &c., दुःखसूचकः &c., शोकाचकः -का -कं.

PLAINTIVELY, *adv.* विलापेन, विलपनं, सपरिदेवनं, करुणं.

PLAIT, *s.* (Fold) कर्मिः *m. f.*, कर्मिनी -भिनीका, व्याघ्रनं, तरङ्गः, पुटः,
पूषः.—(Braid) वेष्टिः -यी, प्रवेष्टिः, कचट-री, धम्मिहाः, वेश्याग्रिः *m.*

TO PLAIT, *v. a.* (Braid, fold) यन्च्, वेष्टीकृ, वेष्टीकुरेय् यन्च् or रच्,
व्याघ्रन्, पुटीकृ, वे.

PLAN, *s.* (Scheme, project) उपायः, कल्पना, सङ्कल्पः, निश्चितं, कल्पितं,
अनुसन्धानं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*, युक्तिः *f.*, व्यवसायः, अपदेशः, अपदेशः,
अभिप्रायः, उद्देशः, बुद्धिः *f.*, मन्त्रणा, चिन्ता; 'a good plan,' सुयुक्तिः *f.*,
सुकल्पना.—(Draught, representation on paper) सूत्रं, सूत्रपातः,
आलेख्यं, वस्तु *n.*, वस्तुमानं.—(Mode of construction) कल्पना,
कृत्रिः *f.*, कला.

TO PLAN, *v. a.* (Devise) मनसा कृप् or परिकृप्, उपायं कृप्, कल्प्,
प्रचिन्, परिचिन्, अनुसन्धा, षट्, व्यवसो, आलोच्.—(Form a
draught) सूत्रपातं कृ, आलिस् (c. 6. -लिखति -लेखितुं), आलेख्यं कृ.

TO PLANCH, PLANCHD. See TO PLANK, PLANKED.

PLANE, *a.* (Level) समः -मा -मं, समानः -ना -नं, समतलः -ला -लं.

PLANE, *s.* (In geometry, a level, surface) समं, समतलं, समपृष्ठं,
पाटः, तलं; 'a plane figure,' क्षेत्रं.—(The tool) तखशी, तखशी,
तखशयत्वं.

TO PLANE, *v. a.* (Make smooth) समीकृ, स्रक्णीकृ.—(Pare with
a carpenter's plane) तख् (c. 1. तखति-खितुं), तख् (c. 1. तखति-खितुं).

PLANED, *p. p.* तखः -डा -दं, तखशयत्वेण स्रक्णीकृतः &c.

PLANET, *s.* ग्रहः, भ्रमन् ग्रहः, तारा, तारका -कं, ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी,
ज्योतिष्कः, खेचरः, लगः, गगखेचरः, गगणाध्यगः, विहगः, खोल्कः,
नखत्रं, खुखः, सुवद् *m.*, सुसद् *m.*, भं; 'minor planet,' उपग्रहः;
'the planets collectively,' ग्रहगणः, ज्योतिर्गणः, ग्रहमण्डलं, भ्रमन्
ग्रहाः *m. pl.*; 'the nine planets,' नवग्रहाः *m. pl.* These,
according to the Hindús, are 1. the sun, सूर्यः; 2. the
moon, चन्द्रः; 3. Mercury, बुधः; 4. Venus, शुक्रः; 5. Mars,
मङ्गलः; 6. Jupiter, गुरुः *m.*; 7. Saturn, शनिः *m.*; 8. the
ascending node, राहुः *m.*; 9. the descending node, केतुः *m.*
The two last are considered to be minor planets. The
other names of the planets will be found under each
separate head of Mercury, &c.—(Auspicious planet) शुभ-
ग्रहः, सुग्रहः, सौम्यग्रहः; of these there are four, viz. Mer-
cury, Venus, Jupiter, and the Moon.—(Inauspicious plan-
et) कुग्रहः, अशुभग्रहः, पापग्रहः; of these there are five, viz.
Mars, Saturn, the Sun, and the two nodes. 'Planet at
its apex,' तुङ्गी *m.* (न); 'motion of the planets,' ग्रहचारः;
'motion in their orbits,' गतिः *f.*; 'passage of a planet,'
सङ्गमः, सङ्गमिः *f.*; 'conjunction,' सङ्गमः; 'aspect,' ग्रहदृशा;
'influence,' ग्रहयोगः, ग्रहावेशः; 'unpropitious influence,'
ग्रहपीडा, ग्रहबाधा; 'propitious influence,' ग्रहानुकूल्यं, ग्रहचलः;
'worship of the planets,' ग्रहपूजा; 'propitiation of them,'
ग्रहशान्तिः *f.*, ग्रहसोपनं; 'sacrifice in propitiation of them,'
ग्रहयागः, ग्रहयज्ञः, ग्रहनक्षः; 'presents made to Bráhmans for
propitiating them,' ग्रहदानं; 'incantations to render them
propitious,' ग्रहमन्त्रः; 'ascertainment of their aspect,' ग्रह-
साधनं; 'calculations or tables for determining their posi-
tion,' ग्रहसारणी; 'diagram representing their aspect,' ग्रह-
मुखली; 'meeting of the seven planets under one sign,'
सप्तग्रहसङ्गमः.

PLANETARY, *a.* ग्रह in comp., ग्रहसम्बन्धी &c., ग्रहविषयकः -का -कं,
नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -त्री -त्रं, तारकी -किणी -कि (न)
'planetary influence,' ग्रहावेशः; 'planetary conjunction,'

PLANET-STRUCK, *a.* ग्रहपीडितः -ता-तै, ग्रहोपहतः &c., ग्रहाविष्टः-डा-डै.
PLANKING, *s.* तखणं, तखणं, खण्णीकरणं, समीकरणं.

PLANK, *s.* फलकः -कं, काष्ठफलकः -कं, दारुफलकः, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*,
मृक्षदारुः *m.*, काष्ठं, किलिचः, कटः.

TO PLANK, *v. a.* फलकैः or दीर्घकाष्ठैः or काष्ठफलकैः आसृज् (c. 9).
-सृजति -सृजितुं -रीतुं, फलक (nom. फलकयति -यितुं), सफलकीकृ.

PLANKED, *p. p.* फलकास्तीर्यः -यां-यै, फलकी-किनी-कि (न्), सफलकः &c.

PLANNED, *p. p.* कल्पितः -ता-तै, परिकल्पितः &c., मनसा कल्पितः &c.,
मन्त्रितः &c., प्रचिन्तितः &c., घटितः &c., विहितः &c.

PLANNING, *s.* उपायकल्पना, उपायपरिकल्पना, अनुसन्धानं, घटनं.

PLANT, *s.* उद्भिद् *m. f. n.*, औषधिः -धी-धै, औषधिः -धी-धै, उद्भिज्जं, उद्भिद्,
पत्रवः -वं, अक्षुरः, प्ररोहः, रोहः, शाकः; 'gramineous,' गृणं.

TO PLANT, *v. a.* (Put in the ground for growth) रुह् in caus.
(रोपयति -यितुं), निरुह्, निखन् (c. 1. -खनति -नितुं), रोपणं कृ.—
(Fix, set, place) स्या in caus., प्रतिष्ठा, न्यस्, विन्यस्, था, निथा,
निविश, रुह् or आरुह् in caus.; 'to plant the foot,' पादं न्यस्.
(Plant a colony) वस् in caus. (वासयति -यितुं).

PLANTAIN, *s.* (Tree) कदली-लः, कदलकः, रम्भा, गृणसारा, गुच्छफला,
ततपत्री, मोचा, मोचकः, अंशुमफला, काशीला, वारणवृषा, वारणवृषा,
वारणवृषभा, वारवृषा; 'the fruit,' कदलीफलं, मोचं, मोचादः, रम्भा;
wild plantain tree,' काष्ठकदली; 'mixture of sugar and
milk with plantains and spices,' शिखरिणी.

PLANTATION, *s.* (Act of planting) रोपणं, आरोपणं, आरोपः.—(Place
planted) वृक्षपाटिका, वृक्षपाटी, पाटः -टी-टिका, कृत्रिमवनं, उपवनं,
वनं, कर्मभानः, शाकटं or शाकिनं in comp.; as, 'a plantation
of sugar canes,' इक्षुशाकटं, इक्षुशाकिनं.

PLANTED, *p. p.* रोपितः -ता-तै, आरोपितः &c., निखातः -ता-तै, न्यस्तः
-स्ता-स्तं, विन्यस्तः &c., स्थापितः -ता-तै.

PLANTER, *s.* रोपयिता *m.* (तुं), आरोपयिता *m.*, रोपकः, आरोपकः, रोप-
णकृत् *m.*, आरोपणकृत्; 'of trees,' वृक्षरोपयिता *m.*, वृक्षरोपकः.—
(Owner of a plantation) पाटिकापातिः *m.*, पाटिकेश्वरः.

PLASH, *s.* यज्ञरुक्, खुद्रजलीषः, खुद्रजलगुल्मः, पद्मगुल्मः.

TO PLASH, *v. n.* जले or पद्मे क्रोडि (c. 1. क्रोडति -डितुं).

PLASHY, *a.* अनुपः -पा-पं, जलाढ्यः -ढ्या-ढ्यं, जलपद्मयः -यी-यं.

PLASTER, *s.* (For covering a wall, &c.) लेपः, विलेपः, चूर्णलेपः,
कर्करलेपः, मुधा, उदपेयः.—(For a wound) उपनाहः, उपदेहः,
अनुलेपनं.

TO PLASTER, *v. a.* लिप् (c. 6. लिप्सति, लेप्ते), अनुलिप्, आलिप्, वि-
लिप्, प्रलिप्, उपलिप्, दिह् (c. 2. देधि -धुं), लेपनं कृ, अनुलेपनं
कृ, विलेपनं कृ, प्रलेपनं कृ, उपनाहनं कृ.

PLASTERED, *p. p.* लिप्तः -ता-तै, अनुलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., आलिप्तः
&c., प्रलिप्तः &c., दिधः -ग्धा-ग्धं, निदिधः &c., उपधितः &c.;
'with cement,' मुधालिप्तः &c., मुधापवलिप्तः &c., मुधामयः -यी-यं.

PLASTERER, *s.* लेपकः, प्रलेपकः, विलेपकः, लेपकरः, विलेपनकृत् *m.*,
मुधाजीवी *m.* (न्).

PLASTERING, *s.* लेपनं, विलेपनं, अनुलेपनं, उपलेपः -पनं, लिपिः *f.*, पुस्तं.

PLASTIC, *a.* रूपकारी -रिणी -रि (न्), रूपकरः -रा-रं, आकारदः -दा-दं,
आकारकः -रा-रं, मूर्तिदः &c., कल्पकः -का-कं, कल्पनक्षमः -मा-मं.

TO PLAT, *v. a.* (Weave) गन्प्, उद्गन्प्, वे, खप्, उत्खप्, गुम्भ.

PLAT, *s.* (Of ground). See PLOT.

PLATE, *s.* (Vessel from which food is eaten) पात्रं, भोजनपात्रं,
598

शरावः, भाजनं, भासं.—(Wrought silver, &c.) कोशः, कोषः,
सुवर्णरुपादिमयभासनि *n. pl.*—(Flat piece of metal) पत्रं, फलकः
-कं; 'gold plate,' सुवर्णपत्रं; 'copper-plate,' तावपत्रं.—(Plate
of metal for engraving or inscription) पट्टः-ट्टं, पत्रं, फलकः;
'copper-plate,' तावपट्टं, तावफलकः; 'a plate of copper on
which a grant or edict is inscribed,' शासनपत्रं, पट्टः.

TO PLATE, *v. a.* रूप्यपत्रपिनङ्कं-ङ्कां कृ, राजातीकृ, राजतान्वितं-तां कृ.

PLATED, *p. p.* or *a.* राजतान्वितः -ता-तै, रसितः -ता-तै, राजतपत्रपिनङ्कः
-ङ्का-ङ्कं, रूप्यप्रतिबद्धः -द्धा-द्धं, रूप्यपत्रोपेतः -ता-तै.

PLATFORM, *s.* मञ्चः, मञ्चकः, शिपिका, कर्णवृक्षः, इन्द्रकोपः; 'for any
particular ceremony,' मन्चमण्डपः.—(Plan). See the word.

PLATINUM, *s.* No Sanskrit equivalent. प्लेटिनं may be used.

PLATOON, *s.* (Particular array of soldiers) पङ्क्तिः *m.*

PLATTER, *s.* शरावः, पात्रं, भाजनं, भोजनपात्रं, वृहत्पात्रं.

PLAUDIT, *s.* प्रशंसा, प्रशङ्कः, जयशब्दः, धन्यवादः, प्रशंसाशब्दः.

PLAUSIBILITY, *s.* सत्याभासः -सत्वं, प्रमाणाभासः -सत्वं, सत्यसादृशता -त्वं,
सत्यसादृश्यं, सत्यसन्निभता.

PLAUSIBLE, *a.* सत्यसादृशः -शा-शं, सत्यसन्निभः -भा-भं, सत्यसादृशः -शी
-शं, सत्याभासरूपः -पा-पं, सत्याभासात्मकः -का-कं, प्रमाणाभासरूपः
&c., सव्याजः -जा-जं, ग्राह्यः -ह्या-ह्यं, ग्रहणीयः -या-यं, ग्राह्यता
दर्शनीयः -या-यं or सुदृश्यः -श्या-श्यं or रमणीयः -या-यं.—(Using
plausible arguments) आभासवादी -दिनी -दि (न्).

PLAUSIBLY, *adv.* सत्याभासपूर्व, प्रमाणाभासपूर्व, प्रमाणाभासेन, सत्यसादृश्येन,
सत्यसादृशं, सत्यसन्निभं, सव्याजं.

TO PLAY, *v. n.* (Frolic, sport) क्रोडि (c. 1. क्रोडति -ते-डितुं), आक्रोडि,
विक्रोडि, संक्रोडि, परिक्रोडि, अनुक्रोडि, दिव् (c. 4. दीव्यति -ते, देवितुं),
खेला (nom. खेलायति), रम् (c. 1. रमते, रन्तुं), विह्व (c. 1. -हरति
-हन्तुं), विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), तेव् (c. 1. तेवते -वितुं), लल् (c. 1.
ललति -लितुं), कुर्दं or कूर्द (c. 1. कूर्दते -दितुं), क्रोडां कृ, खेलां कृ.
—(Play as a child) कुमार (c. 10. कुमारयति -यितुं) or कुमार, कुड्
(c. 6. कुडति -डितुं), कुमारवत् क्रोडि.—(Play at dice or any game)
दिव्, प्रदिव्, प्रतिदिव्, अद्ये or अद्यान् दिव्, अद्येः क्रोडि, ग्राह् (c. 1.
ग्रहते -हितुं), अद्यादिक्रोडां कृ, धृतक्रोडां कृ, अद्यधृतं कृ.—(On a
musical instrument) वद् (c. 10. वादयति -यितुं), संवद, वादिचं वद.
—(Act in any character) अभिनयं कृ, नद, often expressed
by a nominal verb; as, 'he plays the king,' राजायते; 'he
plays the lion,' सिंहायते; 'he plays the fool,' मूर्खायते.—
(Move about, wanton) इतस्ततश् चल् (c. 1. चलति -लितुं) or
सृ (c. 1. सरति, स्रन्तुं), विलस्.—(Operate, be in action or mo-
tion) चेद् (c. 1. चेदते -डितुं), विचेद्, वृत् (c. 1. वचते -वितुं), प्रवृत्, चल्.

TO PLAY, *v. a.* (Put in action or motion) प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति
-यितुं), चल् (c. 10. चालयति -यितुं), सञ्चल्, सृ (c. 10. सारयति -यितुं),
चर् (c. 10. चारयति -यितुं), सञ्चर्.—(A musical instrument)
वादिचं or नृत्यं वद् (c. 10. वादयति -यितुं) or संवद् or मुञ्चै (c. 10.
मूर्च्छयति -यितुं); 'a finger-instrument,' सृ or चल्.—(Represent
dramatically) अभिनी (c. 1. -नयति -नेतुं), नर् (c. 10. नाट-
यति -यितुं), रूप् (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनयं कृ.—(Perform,
act, do) कृ, विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठातुं), आस्था.
PLAY, *s.* क्रोडा -डनं, खेला -लनं, खेलिः *m. f.*, देवनं, विलासः, विलसनं
-सितं, लीला, विनोदः, परिहासः, परीहासः, विहारः, क्रोडाकीर्तुकं,
कीर्तुकं, नम्बे *n.* (न्), कूर्देनं, कुर्देनं, तेवतेनं, खेलितं; 'play of fancy,'

बुद्धिविलासः; 'in play,' परिहासेन, लीलाया, विलासेन; 'play of children,' बालक्रीडा, बाललीला; 'game of play,' रासः, रासेरसः.—(Playing at dice, &c.) अद्यादिक्रीडा, अद्यक्रीडा, द्यूतक्रीडा, अद्य-द्यूतं, द्यूतं. पण्यपृष्ठिका क्रीडा, देवनं.—(Action, operation) चेष्टा, चेष्टितं, प्रयुक्तिः *f.*, प्रवर्तनं, क्रिया, व्यवसायः, व्यापारः.—(Motion) चलनं, चरणं, संचलनं, चरणं, संचरणं, चारः, सरणं, हेलितं, हेलिका, हेलेत्या.—(Room for free motion) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, वेष्टापथ्याप्रस्थलं-स्थानं.—(Drama, dramatic composition) नाटकः, प्रकरणं, रूपं-पक्षः.—(Dramatic show) प्रेक्षणं, प्रेक्षा, कौतुकं.

PLAY-DAY, *s.* क्रीडादिवसः, क्रीडनदिनं, विश्रामदिवसः, अनभ्यासदिवसः, अनभ्यासतिथिः *m. f.*, अस्वाभ्यासतिथिः *m. f.*

PLAYED, *p. p.* क्रीडितः-ता-तं.—(As an instrument) यादितः-ता-तं. प्रवादितः &c.—(Set in motion) चालितः-ता-तं. सञ्चालितः &c., सारितः &c., सञ्चारितः &c.—(Acted) अभिनीतः-ता-तं.—(Performed) कृतः-ता-तं. अनुष्ठितः &c.

PLAYER, *s.* (One who sports) क्रीडकः, क्रीडाकारी *m.* (नृ). देवकः, देवी *m.*, खेलाकारी *m.*—(Actor) नटः, कुशीलवः, रङ्गानीवः, रङ्गजीवकः, अभिनेता *m.* (नृ), रङ्गायतारकः, नटैकः; 'manager of a company of players,' सूत्रधारः, मारियः.—(At dice, &c.) द्यूतक्रीडकः, अद्यक्रीडकः, अद्यदेवी *m.* (नृ), अद्यद्यूतः, अद्यद्यूतः *m.*, देवी *m.*—(On an instrument of music) वाद्यवादकः, भास्यवादकः.

PLAY-FELLOW, PLAY-MATE, *s.* सहक्रीडकः, सहदेवी *m.* (नृ), सहदेवकः.

PLAYFUL, *a.* क्रीडावान्-वती-वत (नृ). क्रीडाशीलः-ला-लं, लीलाशीलः-ला-लं, क्रीडापरः-रा-रं, ललापरः-रा-रं, लीलाखेलः-ला-लं, विलासी-मिनी-सि (नृ), क्रीडामत्तः-क्ता-कं, विनोदी &c., सलीलः-ला-लं, लीलावान् &c., केलिकः-का-कं, केलिपरः &c., खेलापरः-रा-रं, कलाकेलिः-लिः-लि, कौतुकी &c., कृतकौतुकः-का-कं, अचलुलितः-ता-तं, अचलः-ला-लं, क्रीडापरायणः-णा-यं, क्रीडकः-का-कं; 'playful anger,' क्रीडाकोपः.

PLAYFULLY, *adv.* विलासेन, सकौतुके, लीलाया, परिहासेन, क्रीडापृष्टं.

PLAYFULNESS, *s.* क्रीडाशीलता, सलीलत्वं, सविलासत्वं, अचलता, क्रीडासक्तिः *f.*, क्रीडापरता, लीलापरता, लीलासक्रता.

PLAY-GROUND, *s.* क्रीडास्थानं, केलिस्थानं, क्रीडारामः, तेयनं, निकषेणः.

PLAY-HOUSE, *s.* नाटकशाला, रङ्गशाला, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गः.

PLAY-THING, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्रव्यं, खेलनी, क्रीडावस्तु *n.*, क्रीडामृगः.

PLEA, *s.* (Excuse) छत्र *n.* (नृ), उन्नरं, अपदेशः, अपदेशः, उपदेशः, निमित्तं, कारणं.—(In law) उन्नरं, उन्नरवादः, उन्नरपादः; 'special plea,' कारणोन्नरं, प्राङ्गन्यायः; 'false plea,' अपाधिकरणं; 'raising a plea,' ध्वनीकरणं.

TO PLEAD, *v. n.* उन्नरं वद (c. 1. वदति-दितुं), उन्नरं कृ or दा, निमित्तं वद, अपदेशं कृ, अपदिश (c. 6. दिशति-देष्टुं), अपदेशं कृ.—(Supplicate earnestly) धिनयेन प्रार्थे (c. 10. अर्थयति-यितुं), धिनयेन स्वार्थं निविद् (c. 10. वेदयति-यितुं).

TO PLEAD, *v. a.* (Adduce in proof) प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस् (c. 4. अस्मयति-असितुं), हेतुम् or निमित्तम् उपन्यस् हेतुपन्यासं कृ, निमित्तोपन्यासं कृ.—(Alledge in excuse) अपदेशार्थं वद (c. 1. वदति-दितुं) or उपन्यस्, अपदेशार्थं वद.—(Plead the cause of another) परार्थं वद, परार्थम् उन्नरं वद.

PLEADABLE, *a.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यसनीयः-या-यं or उपन्यास्यः-स्या-स्य.

PLEADED, *p. p.* अपदेशार्थं or प्रमाणीकरणार्थम् उपन्यस्तः-स्ता-स्तं.

PLEADER, *s.* उन्नरवादी *m.* (नृ), हेतुवादी *m.*, निमित्तवादी *m.*—(For another) परार्थं वादी *m.* or उन्नरवादी *m.*

PLEADING, *s.* उन्नरवादः, हेतुवादः, निमित्तवादः, अपदेशकरणं, छत्रकरणं, प्रमाणीकरणार्थं or अपदेशार्थं हेतुपन्यासः or निमित्तोपन्यासः.

PLEASANT, *a.* रम्यः-म्या-म्यं, रमणीयः-या-यं, प्रियः-या-यं, सुप्रियः-या-यं, मनःप्रियः &c., मनोरमः-मा-मं, रामः-मा-मं, अभिरामः-मा-मं, मनोभिरामः-मा-मं, मनोहः-हा-हं, सुभगः-गा-गं, अभिमनः-ता-तं, यथाभिमनः-ता-तं, सुखः-खा-खं, सुखदः-दा-दं, सुखावहः-हा-हं, सुखप्रदः-दा-दं, सुखकरः-रा-रं, सुखदायकः-का-कं, यथामुखः-खा-खं, काम्यः-म्या-म्यं, कमनीयः-या-यं, कान्तः-न्ता-न्तं, नन्दकः-का-कं, आनन्दः-दा-दं, आनन्दकरः &c., हर्षकः &c., हर्षणः-खा-खं, हर्षकरः &c., हर्षावहः-हा-हं, मोदकः-का-कं, मयुरः-रा-रं, रुचिकरः &c., रुचिरः-रा-रं, रुच्यः-च्या-यं, प्रशस्तः-स्ता-स्तं, तुष्टिकरः &c., हृदयद्रुमः-मा-मं, हृद्यः-द्या-यं, सुरभिः-भिः-भि, मनोरञ्जकः &c., मनोरञ्जनः &c., बोध्यः-द्या-यं, चाक्षः-क्षी-क्षं.

PLEASANTLY, *adv.* सुखेन, सुखं, यथामुखं, सुखरूपेण. रम्यं, रमनीयं, मनोरमं, सुभगं, यथाभिमनं, प्रियं, सुप्रियं, मयुरं, रुचिरं.

PLEASANTNESS, *s.* रम्यता, रमणीयता, अभिरामता, प्रियता, सुप्रियता, काम्यत्वं, कान्ता, अभिमनत्वं, सुखत्वं, सौख्यं, सुखदायकत्वं.

PLEASANTRY, *s.* विनोदः, विनोदार्थं, विनोदीक्रि *f.*, नम्नीक्रि *f.*, नम्नीभाषणं, परिहासः, परोहासः, हासिका.

TO PLEASE, *v. a.* (Gratify) सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं), सन्तुष्टं (c. 10. तोषयति-यितुं), परितुष्टं, प्री (c. 9. प्रीणाति, c. 10. प्रीणयति-यितुं), तृप्, प्रमुद, रम्, ह्लाद, आह्लाद, हृप्, विनुद (c. 10. नोदयति-यितुं), अनुरञ्ज (c. 10. रञ्जयति-यितुं), आराप् (c. 10. राधयति-यितुं), सभाज्, सुखं कृ or दा, प्रीतिं कृ or दा; 'anxious to please,' अनुग्रहकातरः-रा-रं.—(Approve itself to) रुचं (c. 1. रोचते-चितुं) with dat. or gen. of the person, शुभं (c. 1. शोभते-भितुं), अभिमनः-ता-तं भू, अनुमतः-ता-तं भू, प्रियः-या-यं भू; 'that pleases me,' तन् मयं or मम रोचते, तन् मया or मम अनुमतं or अभिमनं. See TO LIKE.

TO PLEASE, *v. n.* (Choose) रुचं (c. 1. रोचते-चितुं, c. 10. रोचयति-यितुं), इप् (c. 6. इच्छति, एषितुं); 'as you like,' यथा भवते रोचते, यथाकामं. See TO LIKE, *v. n.*—(Condescend, as a word of ceremony) कृपां or दयां कृ. Usually expressed by the 2d or 3d person of the rt. सहै, or by the use of तावत्, or some other particle; as, 'Be pleased to speak to me,' मां वक्तुम् सहैसि or सहैति भवान्; 'please to go,' गच्छ तावत्.

PLEASED, *p. p.* प्रीतः-ता-तं, प्रीतात्मा-त्मा-त्म (नृ), तुष्टः-ष्टा-ष्टं, सन्तुष्टः &c., परितुष्टः &c., हृष्टः &c., हृष्टचित्तः-न्ता-न्तं, प्रमदः-न्ता-न्तं, प्रमादितः-ता-तं, मोदितः &c., मुदितः &c., आह्लादितः &c., प्रह्लादितः &c., आनन्दितः &c., अभिरुचितः &c., तृप्तः-न्ता-न्तं, रममाणः-णा-यं, प्रतीतः-ता-तं; 'in mind,' प्रीतमनाः-ना-नः (म).

PLEASING, *a.* रम्यः-म्या-म्यं, मनोरमः-मा-मं, रमणीयः-या-यं, सुभगः-गा-गं, नन्दकः-का-कं, मोदकः &c., कमनीयः-या-यं, रुचिरः-रा-रं, रोचिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, चन्दकः-का-कं, मञ्जुलः-लः-लं, मनोहः-हा-हं, मनोनुकूलः-ला-लं, मनआपः-पा-पं, मनोरञ्जकः &c. See PLEASANT, *a.*—(To the eye) चक्षुष्यः-ष्य-ष्यं, सुदृश्यः-श्या-श्यं, वारुह्यः-पा-पी-पं, दुश्यः &c. See BEAUTIFUL.—(To the ear) सुस्त्रव्यः-वा-वं, श्रोत्रमुखः-खा-खं, श्रुतिसुखः &c., श्रोत्राभिरामः-मा-मं, सुचारुस्वनः-ना-नं, मधुस्वनः &c., सुम्राव्यः-व्या-वं; 'pleasing language,' चारुः-दु *m. n.*, चारुक्रि *f.*

PLEASINGLY, *adv.* सुभगे, रमणीयं, रम्यं, मनोरमं, सुख or चारु or मधु in comp.; as, 'singing pleasingly,' चारुस्वनः -ना -नं, सुखस्वनः &c., मधुस्वनः &c.

PLEASURABLE, *a.* रम्यः -म्या -म्यं, रमणीयः -या -यं, सौखीयः -या -यं, मुखावहः -हा -हं, भोगवान् -वती -वत् (३). See PLEASANT.

PLEASURE, *s.* (Gratification, enjoyment) प्रीतिः *f.*, सुखं, सौख्यं, आनन्दः, तुष्टिः *f.*, मनोयः, परितोषः, तोषः, हर्षः, मोदः, आनोदः, प्रमोदः, आह्लादः, प्रह्लादः, रतिः *f.*, उन्नासः, अभिरुचिः *f.*, नन्दः, ह्लादः, मुदा, मुद् *f.*, विलासः, कुतूहलं, कौतुकं, शम्भे *n.* (३), उत्साहः; 'intense pleasure,' परमानन्दः, अत्यनन्दः, रोमहर्षः -घेणं, पुलकः, रोमाञ्चः; 'in pleasure and pain,' सुखदुःखयोः loc. du.—(Liking, friendship for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, इच्छा, अभिमता, अनुरुचिः *f.*, अभिलाषः, अभिलषितं, रुद्धं, रुद्धस् *n.*; 'one's own pleasure,' स्वेच्छा; 'at one's pleasure,' स्वेच्छया, स्वेच्छात्, कामतस्, यथाकामं, कामं, अनुकामं.—(Sensual pleasure) विषयभोगः, विषयकामः, विषयसुखं, विषयानुरागः, कामः, भोगः.—(Sexual pleasure) रतिः *f.*, मुरतं, रतं, भोगः, भोगविलासः.—(Cause of pleasure) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं; 'goddess of pleasure,' रज्जुदेवता.

PLEASURE-BOAT, *s.* क्रीडानौका, केलिनौका, विलासनौका.

PLEASURE-GROUND, *s.* उद्यानं, क्रीडाद्यानं, आरामः, क्रीडारामः, क्रीडावनं, विलासवनं, क्रीडाकाननं, विलासकाननं, केलिकाननं, केलिवनं, प्रमदवनं, किलोद्यानं, तेयनं.

PLEASURE-HOUSE, *s.* केलिगृहं, क्रीडागृहं, विलासगृहं, विलासमन्दिरं.

PLEASURIST, *s.* भोगासक्तः, विषयासक्तः, विषयसेवी *m.* (३), केलिनागरः, केलिपरः, विषयी *m.* (३), धेयपिकः, भोगपरायणः.

PLEBEIAN, *a.* प्राकृतः -तो -तं, दृष्कलीनः -ना -नं, सकुलीनः -ना -नं, लोकिकः -को -कं, माधारणः -या -यी -णं, सामान्यः -न्या -म्यं, अथर्वशीः -शी -शै, अधमवर्णः &c., अन्त्यवर्णः &c., अधमजातीयः -या -यं, अन्त्यजातीयः -या -यं, पामरः -री -रं.

PLEBEIAN, *s.* प्राकृतजनः, पृथ्वजनः, निहीनजनः, इतरजनः, सकुलीनजनः, वृषलः, अधमदूः, नीचजनः, पामरजनः.

PLETHUM, *s.* कोणः, शारिका, परिवादः, रणः.

PLEDGE, *s.* (Any thing deposited as a security) न्यासः, निक्षेपः, आधिः *m.*, आधानं, उपन्यासः, बन्धकः, उपनिधिः *m.*, उपनिधेयः, उपनिधानं, औपनिधिकं, अन्वाधिः *m.*, पणः, परिपणनं, आधमनं, आधीकरणं; 'counter-pledge,' प्रतिपणः.—(Any thing deposited as security for the repayment of something borrowed) गृहीतस्य द्रव्यस्योपरि विष्ठासार्थम् अधमर्णेनोन्नमर्णे न्यस्त आधिः; 'act of depositing a pledge,' आधीकरणं.—(Hostage) बन्धकः, शरीरबन्धकः.—(Token) अभिज्ञानं.

To PLEDGE, *v. a.* आधीकृ, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), प्रतिन्यस्, उपन्यस्, निक्षिप् (c. 6. -धिपति -क्षिप्तुं), उपनिक्षिप्, निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), आधा, पण् (c. 1. पणते -णिणुं), परिपण, न्यासीकृ.—(Pledge one's self, pledge one's word) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), प्रतिज्ञा कृ, प्रतिज्ञाषडः -डा -डं भू, वचनषडः -डा -डं भू, अङ्गीकृ, अटीकृ. PLEDGED, *p. p.* आधीकृतः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., निक्षिप्तः -ता -तं, परिपणितः -ता -तं, न्यासीकृतः -ता -तं.—(Promised) प्रतिज्ञातः -ता -तं, अङ्गीकृतः &c., अभ्युपेतः &c.; 'that has pledged his word,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञाषडः -डा -डं, वचनषडः &c., दक्षप्रतिज्ञः &c., दक्षवचनः &c.

PLEDGET, *s.* (Il. surgery) विकेशिका, षडुः -डुकः, आवेहनं, रचलिका.

PLEIADS, PLEIADES, *s. pl.* कृत्तिका, बहुलाः *f. pl.*

PLENARY, *a.* सम्पूर्णः -णौ -णै, परिपूर्णः &c., निःशेषः -वा -वं.

PLENILUNAR, PLENILUNARY, *a.* पूर्णचन्द्रसम्यक् &c., पूर्णचन्द्रसम्यक् &c.

PLENIPOTENCE, *s.* पूर्णसामर्थ्यं, सामर्थ्यपूर्वता, पूर्णशक्तिर्न, शक्तिपूर्वता.

PLENIPOTENT, *a.* पूर्णशक्तिः -क्तिः -क्ति, पूर्णशक्तिमान् -मती -मत् (३).

PLENIPOTENTIARY, *s.* पूर्णशक्तियुक्तः, पूर्णशक्तिविशिष्टः, पूर्णशक्तिः.

PLENIST, *s.* पूर्णतावादी *m.* (३), पूर्णत्ववादी *m.*

PLENITUDE, *s.* पूर्णता, सम्पूर्णता -त्वं, परिपूर्णता -त्वं, पूर्तिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, पुष्कलता, विपुलता, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, प्राचुर्यं, उत्सुकः.

PLENTIEOUS, PLENTIFUL, *a.* बहुलः -ला -लं, बहुः -हुः -ह्री -हु, प्रचुरः -रा -रं, पुष्कलः -ला -लं, विपुलः -ला -लं, समृद्धः -डा -डं, परिपूर्णः -णौ -णै, भूरिः -रिः -रि, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्दिक्तः &c., उत्सिक्तः &c., उपप्लितः &c.

PLENTIEOUSLY, PLENTIFULLY, *adv.* बाहुल्येन, बहुशस्, प्राचुर्येण, प्रचुरं, पुष्कलं, विपुलं, वैपुल्येन, भूरिशस्, भूरि, बहु, अनेकशस्, अतिरिक्तं, उद्देकेण.

PLENTIEOUSNESS, PLENTIFULNESS, *s.* बाहुल्यं, प्राचुर्यं, पुष्कलत्वं. See next.

PLENTY, *s.* बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता -त्वं, वैपुल्यं, विपुलता, पुष्कलता, समृद्धिः *f.*, सामृद्धं, वृद्धिः *f.*, समृद्धता, प्रभूता, उद्देकः, अतिरेकः, उत्सुकः, अतिरिक्ता, उत्सिक्ता, स्मृतिः *f.*, स्मृतिः *f.*; 'time of plenty or abundance of corn, &c.,' सुभिक्षं, भाग्यसमृद्धिः *f.*; 'cow of plenty,' कामदा, कामदुषा, कामधुक् *f.* (३). See PHILOSOPHER'S STONE.

PLEONASM, *s.* शब्दातिशयः, शब्दबाहुल्यं, शब्दाधिक्यं, सार्थं, मार्गं.

PLEONASTIC, *a.* सार्थः -धी -धै, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिरिक्तशब्दः -द्या -दं.

PLEONASTICALLY, *adv.* शब्दबाहुल्येन, शब्दाधिक्येन, सार्थात्.

PLETHORA, *s.* रक्तपित्रं -क्तः, पितृरक्तं, अक्षपित्रं, रक्तातिशयं, रक्ताधिक्यं, अतिपुष्टिः *f.*

PLETHORIC, *a.* रक्तपित्तरोगी -गिणी -गि (३), अतिपुष्टिशीलः -ला -लं, अतिपुष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिशयपुष्टः -ष्टा -ष्टं.

PLEURISY, *s.* (Disease of the chest) उरोग्रहः, वक्षोग्रहः.

PLEURITIC, *a.* उरोग्रहरी -गिणी -गि (३), उरोग्रही &c., वक्षोग्रही &c.

PLIABILITY, PLIANCY, *s.* सुनम्यता, सुनमनीयत्वं, नमनशीलता, आनम्यता, आयम्यता, मृदुता, मार्दवं, कोमलता, शिथिलता, शैथिल्यं, अदृढता.

PLIANT, PLIABLE, *a.* सुनम्यः -म्या -म्यं, सुखनम्यः &c., सुनमनीयः -या -यं, नमनशीलः -ला -लं, आनम्यः &c., नम्यः &c., नमनीयः &c., आयम्यः &c., मृदुः -दुः -द्वी -दु, कोमलः -ला -लं, शिथिलः -ला -लं, अदृढः -दा -दं.

To PLIGHT, *v. a.* See To PLEDGE.

PLIGHT, *s.* (Condition) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'bad plight,' दुर्दशा, दुःस्थितिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'in bad plight,' दुर्दशाग्रस्तः -स्ता -स्तं, दुःस्थः -स्था -स्थे.—(Gage). See PLEDGE.

PLIGHTED, *p. p.* परिपणितः -ता -तं, न्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यस्तः &c., प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अङ्गः -ङ्गं; 'in marriage,' प्रतिज्ञाविवाहितः &c., वाग्दत्तः -क्ता -क्तं.

PLINTH, *s.* प्राकारमूलं, भित्तिमूलं, प्राकारतलं, सम्भूमूलं, सम्भूतलं.

To PLOD, *v. n.* मन्दं मन्दं निरन्तरायासेन or अचिरतश्चेन अम् (c. 4. आम्पति, अमिनुं) or अचिरतश्चेन आचम् (c. 4. -वस्यति -वसितुं), अतिमान्धेन नित्यश्रमं कृ or नितापासं कृ or नित्यकष्टं कृ or नित्यश्लेशं कृ or नित्यप्रवृत्तिं कृ.

PLODDER, *s.* अतिमान्धेन निरन्तरायासी *m.* (३) or अचिरतायासी *m.* or निरन्तरश्रमी or नित्यश्रमी *m.* (३) or नितापोनी *m.* (३) or नित्य-

अवसायी, आयासाध्यनी *m.* (नं), अनाधायी *m.*, आयासाध्यसङ्गी *m.*,
आयासगानी *m.*, पिपीलिकाधायी *m.* (नं)

PLODDING, s. अतिमान्त्रपूङ्खी निरन्तरायासः or अचिरतायासः, अतिमान्त्रेण
नित्यमनः or नित्योद्योगः or नित्यअवसायः, आयासाध्यनं, अनाध्यनं,
पिपीलिकाधायीः.

PLODDING, a. अतिमान्त्रपूङ्खी निरन्तरायासी-सिनी-सि(नं) or नित्यमनी &c.

PLOT, s. (Complicated scheme, deep-laid stratagem) कपटप्रबन्धः,
छलप्रबन्धः, कापट्यप्रबन्धः, उपायप्रबन्धः, कूटप्रबन्धः, कल्पना, उपाय-
कल्पना, सङ्कल्पः, उपायप्रयोगः, प्रयोगः, युक्तिः *f.*, अपदेशः, अपदेशः,
मन्त्रणा, उपायः—(Scheme of mischief) कुसङ्कल्पः, कुकल्पना,
कुमन्त्रणा, कुकर्मसम्पादनायै or द्रोहसम्पादनायै कपटप्रबन्धः—(Of a
drama, &c.) वस्तु *n.*; 'secondary plot,' प्रतिमुखः; 'good plot,'
सुवस्तु; 'a play with a plot composed by Kālidāsa,' कालि-
दासयथितवस्तुनाटकः—(Of ground) स्थलं-ली-ला, भूमिभागः,
भूभागः, भूप्रदेशः, भूमिप्रदेशः, भूमिः *f.*, वस्तुवा.

To PLOT, v. a. or n. (Form a scheme) मनसा उपायप्रबन्धं कृप
(c. 10. कल्पयति-यितुं) or प्रचिन्त (c. 10. चिन्तयति-यितुं) or अनु-
मन्या (c. 3. -दधाति-धातुं), मन्त्र् (c. 10. मन्त्रयते-यितुं), सम्मन्त्र्, उपा-
यकल्पनां कृ, कपटप्रबन्धं कृ, उपायप्रबन्धं कृ, सङ्कल्पं कृ—(Form a
scheme of mischief) कुसङ्कल्पं कृ, कुकर्मसम्पादनायै कपटप्रबन्धं
कृ or उपायकल्पनां कृ, द्रोहकरण्यायै कुमन्त्रणां कृ or सम्मन्त्रणां कृ—
(Plot against) दुह् (c. 4. दुहति, द्रोग्धुं), अभिदुह्, द्रोहं चिन्त or
प्रचिन्त, कपटप्रबन्धेन द्रोहं कृ.

PLOTTER, s. कपटप्रबन्धकारी *m.* (नं), उपायकल्पकः, उपायचिन्तकः,
द्रोहचिन्तकः, कुमन्त्रणाकृत्, कुकल्पनाकृत् *m.*, कुसङ्कल्पकारी *m.* (नं).

Plough, s. हलं, लाङ्गलं, गोदारणं, शीरः, शीरः, हालः, गोकीलः,
गोकिलः, कृन्तनं, कर्षणी, आकर्षणी, राधरङ्गः, कुमलः; 'body of
a plough,' फालः, फलं, निरीक्षं, निरीक्षं, कूटकं; 'the share,'
see **Ploughshare**; 'the pole or shaft,' ईवा, ईशा, लाङ्गलदशः;
'the yoke,' युगं, कुशः; 'pin of it,' युगकीलकः; 'tie of it,'
योक्त्रं, योर्षं, आध्वन्यः; 'handle of a plough,' ईपादशः, ईशादशः;
'relating or belonging to a plough,' हालिकः-की-कं, लाङ्ग-
लिकः &c., शैरिकः-की-कं; 'to hold, drive or follow the
plough,' लाङ्गलं or हलं ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or भू or यू
or बह् (c. 10. बाहयति-यितुं) or चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

To PLOUGH, v. a. हलेन or लाङ्गलेन कृष (c. 1. कर्षति, ऋतुं) or कर्षयं
कृ, लाङ्गलेन भूमिं दृ (c. 10. दारयति-यितुं) or भिद (c. 7. भिनदि,
भेदुं), हल् (c. 1. हलति-लितुं, c. 10. हलयति-यितुं), हलहति कृ,
लाङ्गलहति कृ, हलहत्-तां कृ, हलकृष्टं-डां कृ.

To PLOUGH, v. n. (Drive a plough) लाङ्गलं or हलं बह् (c. 10.
बाहयति-यितुं) or चल् (c. 10. चालयति-यितुं).

Ploughable, a. कर्षणीयः-ना-यं, कृषियोग्यः-ग्या-ग्यं, शीरः ला-लं,
हल्यः-ल्य-ल्यं, हलहतियोग्यः &c.

Plough-boy, s. बालकृषकः, बालकर्षकः, बालहालिकः.

Ploughed, p. p. कृष्टः-डा-ई, कर्षितः-ता-तं, हलकृष्टः &c., फालकृष्टः
&c., फालकर्षितः &c., शीरः-ला-लं, शीरः &c., हल्यः-ल्य-ल्यं;
'twice-ploughed,' द्विगुणाकृतः-ता-तं, द्वितीयाकृतः &c., द्विहल्यः
&c., द्विशीरः-ला-लं, सवाकृतः-ता-तं, सवाकृतः &c.; 'thrice-
ploughed,' त्रिशीरः &c., त्रिगुणाकृतः &c., तृतीयाकृतः &c.; त्रिहल्यः
&c.; 'ploughed by two ploughs,' हलद्वयेन कृष्टः &c. or बाहितः;
'a ploughed field,' फालकृष्टक्षेत्रं, फालकृष्टं, हल्यक्षेत्रं; 'land

ploughed after sowing,' बोजाकृतः-ता-तं, उपकृष्टः-डा-ई.

Plougher, s. कृषकः, कर्षकः, कर्षी *m.* (नं), हालिकः, शैरिकः.

Plough-gear, s. हलोपकरणं, लाङ्गलोपकरणं, लाङ्गलसामग्री, हलसम्प्रा.

Plough-handle, s. ईपादशः, ईशादशः, ईषायथिः *m. f.*

Ploughing, s. कर्षणं, कृषिः *f.*, कर्षिः *f.*, उत्कर्षणं, प्रकर्षणं, सङ्कर्षणं,
लाङ्गलकर्षणं, भूमिकर्षणं, क्षेत्रकर्षणं, भूमिदारणं, हलहतिः *f.*, हलभृतिः *f.*,
लाङ्गलग्रहणं, उत्कर्षणं.

Plough-land, s. हल्यक्षेत्रं, हल्यभूमिः *f.*, फालकृष्टं, हल्यं, शीरं, शीरं,
हालिकं, हालिकक्षेत्रं, लाङ्गलिकं. See **Ploughed**.

Plough-man, s. हालिकः, लाङ्गलिकः, लाङ्गली *m.* (नं), लाङ्गलग्रहः,
हलधरः, लाङ्गलधरः, हलभृत् *m.*, लाङ्गलभृत् *m.*, हलवाहकः, कृषिकः,
कृषकः, कर्षकः, कृषिजीवी *m.* (नं), कर्षी *m.* (नं), कर्षकः-विकः,
कृषीचलः, क्षेत्रकर्षकः, भूमिकर्षकः, शैरिकः, शैरिकः.

Plough-share, s. फालः, कृषिकः-का, कृषकः, फलं, जित्वा, कुशी, कूटकं.

Plough-tail, s. लाङ्गलपृष्ठं, लाङ्गललस्य पश्चाद्भागः or पश्चिमभागः.

To PLUCK, v. a. (Pull off, out or from) उत्कृष (c. 1. -कर्षति-ऋतुं),
निष्कृष्, कृष्, उड् (c. 1. -हरति-हर्षुं), निर्दु, दृ, उत्पद् (c. 10. -पाट-
यति-यितुं), उत्पाटनं कृ—(As the hair) लुष् (c. 1. लुञ्चति-चिन्तुं),
उमुष्, अवनुष्, केशान् उत्पद्, केशोत्पाटनं कृ, केशोत्पन्नं कृ—
(As feathers, &c.) पक्षान् or पणान् उत्पद् or निष्कृष् or निर्दु
or दृ, पक्षोत्पाटनं कृ, निष्पक्षीकृ, निष्पणीकृ, निष्पञ्चकृ—(Gather
by plucking) अकुलित् ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or चादा
(c. 3. -ददाति-दत्ते-दातुं) or चि or अवचि or लू or छिद्—(Pluck
up) उत्पद्, उड्, समुड्, उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), समुन्मूल,
उच्छिद्, उत्सन्.

Pluck, s. (Of an animal) पशोर दृढकृदादि *n.*—(Mettle, courage)
वीर्यं, सत्वं, साहसं, पौरुषं.

Plucked, p. p. दृढपणः-यो-यं, उडुतपणः &c., दृढलोभा-ना-न (नं).

Plucker, s. उत्पाटयिता *m.* (नं), उत्पाटी *m.* (नं), उडुता *m.* (नं).

Plucking, s. उत्पाटः-टनं, उत्कर्षणं, निष्कर्षणं, उडुकरणं—(As of hair)
उडुञ्चनं, अवलुञ्चनं—(Gathering) वयः-यनं, अववयः, ग्रहणं.

Plug, s. रोधनी, निरोधनी, सम्भनी, पिधानं

To PLUG, v. a. रुष् (c. 7. रुञ्जि, रोड्), निरुष्, सम्भ् (c. 10. सम्भ-
यति-यितुं), पिधा (c. 3. -दधाति-धातुं).

Plum, s. (Fruit) जङ्गफलभेदः—(Sum of one hundred thousand)
लखं-खा, लख्यं; 'one who is worth a plum,' लक्षाधीशः.

Plumage, s. पक्षः, पयः, पक्षिपयः *m. pl.*, पक्षिपवाणि *n. pl.*, पतङ्गं,
पिच्छं, गरुत् *m.*; 'of a peacock,' गुच्छः-ज्वकः, वृषं; 'having
good or beautiful plumage,' सुपयः-यो-यं, सुपयी-विनी-वि
(नं), सुपक्षवान्-वती-वत् (नं), चारुपयः &c., चारुपयी &c.

Plumb, s. लम्बः-ज्वकः, लम्बसीसकं, सरोसकसूत्रं. See **Plummet**.

Plumb, a. लम्बः-डा-चं, लम्बरुपः-पा-पं, चतुः-जु-जु.

To PLUMB, v. a. (Adjust with a line) सूच् (c. 10. सूचयति-यितुं),
सूचेय सनायुज् (c. 10. -योजयति-यितुं) or युज्—(Sound depth)
सूचेय वेधपरिमापयं कृ or गाम्भीर्यपरिमापयं कृ.

Plumbean, plumbeous, a. सीसमयः-यी-यं, सीसगुणकः-का-कं, शैलकः &c.

Plumber, s. सीसकारः-रकः, सीसकर्ता *m.* (नं), सीसकम्पापारी *m.*

Plumb-line, s. लम्बसीसकं, लम्बसूत्रं. See **Plumb, s.**

Plum-cake, s. चिन्तापूपः, चिन्तापिष्टकः, सुन्धकलपूरितापूपः.

Plume, s. (Feather) पक्षः, पयः, पिच्छं—(Feather worn as
ornament, crest) शेरदः, वृषा, शिखा, विरीरः, मुकुटं, नीलिकः *m. f.*

TO PLUMF, v. a. (Adjust feathers) पक्षान् or पयोन् रप् (c. 10. रप्थति -यितुं) or चिरप्.—(Strip of feathers) पक्षान् or पयोन् उक्प् or निष्कृप् or ह् or उन्द्, निष्पक्षीकृ. See **TO PLUCK**.—(Pride one's self) अभिम्न (c. 4. मन्ते-मन्तुं), आत्मानं छाप् (c. 1. छापते -यितुं); 'to plume one's self on one's learning,' पक्षितस्मन्यः -न्या -न्यं भू or अन्.

PLUMELESS, a. पक्षहीनः -ना -नं, चूडाहीनः &c., अपयः -क्षा -क्षं.

PLUMIGEROUS, a. पक्षवान् -वती -वत् (त्), पक्षी -पक्षी -फ्लि (न्), सपक्षः -क्षा -क्षं.

PLUMPED, a. सपक्षपादः -दा -दं, सपक्षपादः &c., सपक्षचरणः &c.

PLUMMET, s. लक्षः -लक्षः, लक्षमीसकं, ससीमकसूत्रं, सीमालक्षितसूत्रं, सीमलक्षनसूत्रं, सूत्रलक्षनसीसकं, लक्षसूत्रं, लक्षकसूत्रं.

PLUMOSE, PLUMOUS, s. सपक्षः -क्षा -क्षं, सपिञ्जः -च्छा -च्छं, पक्षवान् -वती -वत् (त्), पिच्छिलः -ला -लं. See **FEATHERED**.

PLUMP, a. पीवरः -रा -रं, पीनः -ना -नं, घनः -ना -नं, घनमांसः -सा -सं, उच्चमांसः &c., उच्चतः -ता -तं, पृष्ठः -ष्टा -ष्टं, परिपृष्ठः &c., मांसपृष्ठः &c., स्थूलमांसः &c., मुल्लितः -ता -तं, मुल्लितमांसः &c., आप्यानः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, उच्चूनः -ना -नं, तुन्दी -न्दी -दि (न्), तुन्दिकः -का -कं, स्फीतः -ता -तं, स्फीतः &c., फुल्लः -क्षा -क्षं.

PLUMP, adv. अकस्मात्, आकस्मिकशब्देन, आस्फोटनशब्देन.

TO PLUMP, v. a. आधे (c. 10. -आधयति -यितुं), स्थूलीकृ, पीवरीकृ, स्फुर्य (c. 10. स्फुरयति -यितुं), फ्लि (c. 10. फ्लियति -यितुं), उच्चूनीकृ, शूनीकृ.

TO PLUMP, v. n. अकस्मात् or आकस्मिकशब्देन or आस्फोटनशब्देन पत् (c. 1. पतति -तिनुं), अतिभारेण पत्.

PLUMPY, adv. सुयुक्तं, सुस्पष्टं, अतिव्यक्तं, व्यक्तार्थतस्, अव्यक्तं.

PLUMPNESS, s. घनता, स्थूलता -त्वं, पीवरत्वं, पीनत्वं, पृष्ठता, सुपृष्ठता, पृष्ठिः f., सुपृष्ठिः f., स्फीतिः f., स्फीतता -त्वं, स्फुल्लता, आप्यानं, उच्चतिः f.

PLUM-PUDDING, s. चित्रापूपः, चित्रबोलिका, मोदकादिपूरितबोलिका.

PLUMY, a. सपक्षः -क्षा -क्षं, पक्षविशिष्टः -हा -हं. See **FEATHERED**.

PLUNDER, s. लोभः, लोभं, लुभं, लोभः -तं, लुखनं, लुखा, लुखनं, लुखतः, हरणं, अपहरणं, अविहरणः, धनापहारः -हरणं, नष्टाविसूत्रं, होदं.

TO PLUNDER, v. a. धनद्रव्यादि ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ or अविहृ, लुख (c. 1. लुखति -तिनुं) or लुख् or लुख् or रुख् or रुख्, चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), चितुप् (c. 6. -लुम्पति -लोभं), लुप्, कल् (c. 10. कालयति -यितुं), प्रकल्, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृ.

PLUNDERED, p. p. हृतधनः -ना -नं, हृतद्रव्यः -न्या -न्यं, हृतसः -सा -सं, अपहृतसः &c., लुखितः -ता -तं, साहसेन or साहसपूर्वम् अपहृतः -ता -तं, लुभः -मा -मं, होदः -टा -दं.

PLUNDERER, s. अपहरणकः, अपहारी m. (न्), हारकः, हारी m., अपहर्त्री m. (न्), लुखकः, लुखनकृत् m., साहसेन or साहसपूर्वम् अपहारी m., साहसिकः.

PLUNDERING, s. अपहरणः, अपहरणं, हरणं, धनापहारः, लुखनं, लुखनं.

TO PLUNGE, v. a. (Immerse) मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं), निमज्ज्, मु (c. 10. प्रावयति -यितुं), जाम्, अवगाह् (c. 10. -गाहयति -यितुं), जलं प्रविश् in caus., जले निविश्, ज्वा in caus.

TO PLUNGE, v. n. (Dive) मज्ज् (c. 6. मज्जति -मज्जतुं, मंज्), निमज्ज्, अवगाह् (c. 1. -गाहते -हन्तुं -गाहुं), अवगाह्, विगाह्, जाम् (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), जलमध्ये प्रविश्, जलान्तः प्रविश्, जलं प्रविश्, जलान्तः प्रवेश् कृ, जलान्तःप्रवनं कृ, ज्वा.

PLUNGE, PLUNGING, s. मज्जनं, निमज्जनं, प्रमज्जनं, प्रवनं, आप्रवः, आप्रावः

-वनं, अवगाहनं, विगाहः -हनं, गाहनं, जलप्रवेशः, जलान्तःप्रवनं, जलान्तःप्रवेशः, निष्पानः; 'of an elephant,' निर्वाणं.

PLUNGED, p. p. मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः &c., मज्जितः -ता -तं, निमज्जितः &c., प्रमग्नः &c., गाहितः -ता -तं, अवगाहितः &c., अवगाढः -दा -दं, विगाढः &c., जामृतः -ता -तं, निवेष्टितः &c., अभिनिवेष्टितः &c., निविष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिनिविष्टः &c., लीनः -ना -नं, निर्वाणः -णा -णं; 'in a sea of sorrow,' शोकसागरमग्नः &c., शोकसागरावगाढः -दा -दं. See **IMMERSED**.

PLUNGEON, s. (The Diver bird) प्रवः, प्रावी m. (न्).

PLUNGER, s. गाहिता m. (न्), अवगाहिता m., मंका m. (न्), निमंका m.

PLURAL, a. अनेकः -का -कं, बहुः -हुः -ह्री -हु, बहुलः -ला -लं.—(Plural number, in grammar) अनेकवचनं, बहुवचनं.

PLURALITY, s. अनेकत्वं -ता, अनेक्यं, बहुत्वं -ता, बाहुत्यं, अनेकसंख्यत्वं; 'of gods,' देवबहुत्वं; 'of wives,' सापत्यं.

PLUS, s. (In Algebra) धनं, सं.

PLUSH, s. स्थूलदुकूलं, घनदुकूलं, घनलोमपद् दुकूलं.

PLUTO, s. (God of the infernal regions) यमः. See **YAMA**.

PLUTUS, s. (God of wealth) कुबेरः, धनपतिः m. See **KUVERA**.

PLUVIAL, PLUVIOUS, a. वृष्टिमान् -मती -मत् (न्), वर्षिकः -का -कं, वर्षिकः -की -कं, वार्षिकः &c., वृष्टिमयः -यी -यं, प्रचुरवृष्टिः -रिष्टिः -रिष्टि, बहुवृष्टिः &c.

PLUVIAMETER, s. वृष्टिमापनयन्त्रं, वृष्टिमापकः, वृष्टिमापनी.

TO PLY, v. a. (Lay on) च्चु in caus. (अर्पयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), न्यस्, आधा, धा, पत् in caus.; 'to ply with repeated blows,' पुनः पुनः पत्, मुहुर्मुहुः पत् or दण्डपातनं कृ.—(Employ diligently) यत्नतः or निर्वन्धेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रवृत्.—(Keep in motion) प्रयत्नतस् or अचिरत् चल् (c. 10. चालयति -यितुं), or सचल्.—(Urge, press perseveringly) निर्वन्धेन प्रयुज् (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) or उपस्था or सात्नम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं); 'with entreaties,' अतिनिर्वन्धेन प्रार्थ् or लभ्यर्थ् or प्रार्थनं कृ.

TO PLY, v. n. (Be steadily employed) अनालस्येन or सतान्द्रित्येन or अचिरत् व्याप् in pass. (-प्रियते) or व्यापृतः -ता -तं भू or निविष्टः -ष्टा -ष्टं भू or प्रवृत् or यत्, अचिरतयत्नं कृ.

PLY, s. (Fold) जम्बिः m. f., जम्बी -जम्बिका, व्यावर्धनं, तरङ्गः, पटः.

PNEUMATIC, PNEUMATICAL, a. (Consisting of air) वायुमयः -यो -यं वायुरूपः -पा -पं.—(Pertaining to air) वायवः -वो -वं, वायुसम्बन्धि -न्धिनी -न्धि (न्), वायुविषयकः -का -कं, वायु in comp.—(Moved or played by air) वायु in comp., वायुसञ्चारितः -ता -तं, वायुपादितः -ता -तं; 'pneumatic instrument,' वायुयन्त्रं, वायुपात्रं.

PNEUMATICS, s. pl. वायुविद्या, वायुधर्मविद्या, वायुगुणविद्या, वायुशास्त्रं, वायुगुणविषयका विद्या.

PNEUMONIA, s. (Inflammation of the lungs) फुफ्फुसदाहः.

PNEUMONIC, a. फुफ्फुससम्बन्धी &c., फुफ्फुसविषयकः -का -कं.

TO POACH, v. a. (Boil eggs slightly) अखानि तप्तजलान्तः कृत्वा ईषत् पक्व (c. 1. पचति, पक्व) or क्लप् or अर्द्धेक्षिहानि कृ.—(Steal or pocket game) यनपक्ष्यादि or जङ्गलपक्ष्यादि चुर् or गूढकोषान्तः कृत्वा अपहृ. See the next.

TO POACH, v. n. कूटयन्त्रेण धनपक्षिणो ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), कूटोपायेन जङ्गलपक्ष्यादि ग्रह् or चुर (c. 10. चोरयति -यितुं) or अपहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), जङ्गलजन्तुचीयं कृ, धन्यजन्तुहरणं कृ, धन्यजन्तुसंयोगं कृ, मृगयाचीयं कृ.

POACHER, *s.* कौटिकः, कौटिकिकः, कौटिलिकः, कूटयन्त्रेण वनपक्षिग्राहकः, कूटोपायेन वन्यजन्तुहारी *m.* (न) or जाङ्गलपक्षिग्रहणकः, जाङ्गलचोरः, मृगयाचोरः, वनचोरः, मृगयाचोरः, चेतसिकः.

POACHING, *s.* कूटयन्त्रेण वनपक्षिग्रहणं, कूटोपायेन जाङ्गलपक्षिग्रहणं or जाङ्गलजन्तुहरणं, मृगयाचौर्यं, जाङ्गलचौर्यं, वन्यजन्तुचौर्यं, वन्यजन्तुस्तेयं, वनचौर्यं, वनस्तेयं.

POCK, *s.* रक्तवरदी, रक्तवटी, वटी, वरटी, रक्तस्फोटः, सूक्ष्मस्फोटः - टकः, स्फोटः - टकः, विस्फोटः, सिम्भं, सिम्भ *n.* (न), गुटिका.

POCKET, *s.* वस्त्रान्तःस्थकोपः, वस्त्रस्थकोपः, वस्त्रान्तरस्थकोपः, कोपः, कोशः, साधारः.

TO POCKET, *v. a.* कोपान्तः कृ, कोपे or कोशे निविश (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), वस्त्रान्तर्गतं -तां कृ, कोपान्तः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), कोपस्थं -स्थां कृ. —(Put up with) गृह् (c. 1. सहते, सोदुं), धनं (c. 1. धनते, धनं).

POCKET-BOOK, *s.* कोपस्थपुस्तकं, कोपगतपुस्तकं, कोषपुस्तकं.

POCKETED, *p. p.* कोपान्तःकृतः -ता -तं, कोपान्तः स्थापितः -ता -तं, कोष-निवेशितः &c., कोपगतः -ता -तं, कोपान्तर्गतः &c., कोपान्तर्हितः &c., कोपगमः -मा -मं.

POCKET-HANDKERCHIEF, *s.* नासामार्जनी, नासिकामार्जनी, मुखमार्जनी, नक्तकः, वरकं.

POCKET-HOLE, *s.* कोपचिद्रं, कोशचिद्रं, वस्त्रान्तःस्थकोपचिद्रं.

POCKET-MONEY, *s.* युद्धद्रव्यकपशांशं वारे वारे दत्तं धनं.

POCKY, *a.* रक्तवरदीपूषः -पू -पू, रक्तस्फोटविशिष्टः -घा -घं.

POD, *s.* बीजकोशः, बीजगुमिः *f.*, सिखा -सि -सी *f.*, शिखा सि -सी *f.*, शिखिका, शमिः *f.*, शमी, पुटः; 'grain in pods,' शमीधान्यं.

PODAGRICAL, *a.* वातकी -रिक्नी -रिक् (न), वातरोगी -गिणी &c., वातिकः -की -के, वातुलः -ला -लं, सन्निवायुरोगी &c., सन्निवायुग्रस्तः -स्ता -स्तं.

PODDER, *a.* सिचियुक्तः -क्ता -क्तं, शिचियुक्त &c., शमियुक्त &c.

POEM, *s.* काव्यं, कविता, कवनं, काव्यबन्धः; 'interspersed with prose,' खण्डकाव्यं.

POESY, *s.* (Art of composing poems) कविता, काव्यविद्या, काव्य-रचनविद्या, काव्यलेखनविद्या, काव्यरचना, श्लोकरचना, कविताशक्ति *f.*, कविकर्म *n.* (न), रमविद्या, रसज्ञता. —(Metrical composition) कविता, काव्यं, व्यग्रनावृत्तिः *f.* See POETRY.

POET, *s.* कविः *m.*, काव्यरचकः, कवितारचकः, पद्यरचकः, काव्यकर्त्री *m.* (नृ), कविताकर्त्री *m.*, रसज्ञः, पद्मा *m.* (मृ), भविनः, वागीशः; 'a quasi poet,' कविकल्पः; 'a ready poet,' शीघ्रकविः *m.*

POETASTER, *s.* कुकविः *m.*, कविकल्पः, कविदेशीयः, कविदेश्यः.

POETESS, *s.* काव्यकर्त्री, कविताकर्त्री, काव्यरचका.

POETIC, POETICAL, *a.* (Relating to poetry, suitable to it) कवि-तासङ्गन्धी -न्धनी &c., कविताविषयः -या -यं, काव्यरचनयोग्यः -ग्या -ग्यं, काव्ययोग्य &c. —(Possessing the beauties of poetry) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती -वत् (नृ), काव्यरसवान् &c., कविता or काव्य in comp.; as, 'poetical genius,' कविताशक्ति *f.* —(Expressed in poetry or measure) श्लोकबद्धः -द्धा -द्धं, पद्यरूपः -पा -पं, श्लोकरूपः &c., काव्यरूपः -पा -पं, कवितारूपः &c., कविनामयः -यी -यं, श्लोकमयः &c., छन्दोरूपः &c., छन्दोबद्धः &c.

POETICALLY, *adv.* कवितायोग्यं, कवितारूपेण, पद्यरूपेण, कवितापूर्वम्, छन्दोनुसारेण, काव्यरसपूर्वम्, सरसं.

POETICS, *s.* काव्यशास्त्रं, कविताशास्त्रं, रसशास्त्रं, पद्यशास्त्रं.

TO POETIZE, *v. n.* काव्य रच् (c. 10. रचयति -यितुं), काव्यरचनां कृ, कवितां कृ.

POET-LAUREATE, *s.* वन्द्य *m.* (नृ), वन्द्यारूः *m.*, राजवन्द्य *m.*, राजसुतिपाठकः.

POETRY, *s.* (Metrical composition, verse) कविता -त्वं, काव्यं, कवनं, पद्यं. —(Art or practice of composing in verse) कविता -त्वं, काव्यरचना, श्लोकरचना, काव्यविद्या, काव्यरचनविद्या, कविकर्म *n.* (नृ), कविताविद्या, रसविद्या, रसज्ञता. —(Poetical works) काव्यशास्त्रं, पद्यशास्त्रं, साहित्यं.

POIGNANCY, *s.* तीक्ष्णता, तीव्रता, तिग्मता, उग्रता -त्वं, कटुता, मार्मिकत्वं.

POIGNANT, *a.* तीक्ष्णः -क्ष्ण -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, उग्रः -या -यं, कटुः -दुः -दुः, अरुणुदः -दा -दं, मार्मिकः *m. f. n.* (शृ), मार्म-भेदी -दिनी -दि (नृ), मार्मिकः -की -के.

POINT, *s.* (Sharp end) अग्रं, शिखा, शिखरं, आग्रः *m.*, आग्रिः *m.*, अंशुः *m.*, अग्र्यांशुः *m.*, मुखं, कण्टकः, शलाकाः 'of a needle,' सूच्यग्रं, कण्टकः; 'of the foot,' पादाग्रं, प्रपदः. —(Of a blade, &c.) धारा -रं, कोटिः *f.*, अश्रिः *f.*, पालिः -ली *f.* -लिका, अशिः *m.*, शिखरं, अग्रं; 'a sharp point,' तीक्ष्णारं. —(Of land, head-land) भूमिनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रस्थलं, भग्नशलाका. —(Sting, wit of an epigram, &c.) दंशः, उपदंशः, मर्म *n.* (नृ), रमः, रहस्यं. —(Of space or time) अणुः *m.*, परमाणुः *m.*, सन्धिः *m.* —(Of the compass) दिक् *f.* (शृ), दिशा, ककुभ *f.*, काशा, साशा, हरित् *f.*, दिग्विभागः; 'intermediate point,' विदिक् *f.*, प्रदिक् *f.*, अपदिशः. —(Dot) बिन्दुः *m.*, शून्यं, विमुद्र *f.* (पृ), अक्षः, चिह्नं. —(Mark in punctuation) चिह्नं, विश्रामचिह्नं, विरामचिह्नं. —(Particular subject, case under discussion) विषयः, अर्थः, पदं, स्थलं, आस्यदं, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः; 'being to the point,' प्रामाणिकः -की -के, प्रस्ताविकः &c.; 'on this point at least,' अत्र तावत्. —(Aim, object) लक्ष्यं, लक्ष्यं, अर्थः, काशयः, उद्देशः, अभिप्रायः. —(Characteristic mark, as of a horse, &c.) लक्षणं, विशेषणं, गुणः. —(Degree, pitch) पर्यन्तं, अन्तः -न्तं, परिमार्तं, पदं, आस्यदं, पर्योपः, क्रमः; 'highest point,' उत्तमपदं, परमपदं, परमास्यदं; 'to such a point,' एतावत्पर्यन्तं, एतावत्; 'to what point?' किमप्यन्तं, क्रियत्यन्तं; 'to that point,' तदन्तं, तत्पर्यन्तं. —(Critical moment) सन्धिः *m.*, कालसन्धिः *m.*, समयः; 'on the point of, at the point of,' उद्यतः -ता -तं, उद्युक्तः -क्ता -क्तं, उन्मुखः -खा -खं, or expressed by the desiderative or other forms of adjective, thus, 'on the point of dying, at the point of death,' मरणोन्मुखः -खा -खं, मुमूर्षुः -र्षुः -र्षुः, आसन्नमृत्युः -मृत्युः -मृत्युः, आसन्नमरणः -रा -रं, मृतप्रायः -या -यं, मृतकल्पः -ल्पा -ल्पं, अन्त्यावस्थः -स्था -स्थं; 'on the point of going,' गमनोद्यतः -ता -तं, गन्तुमुद्यतः &c., गमनोन्मुखः &c., शिगमिषुः -षुः -षुः, गन्तुकामः -मा -मं; 'on the point of bringing forth,' प्रसवोन्मुखी, आसन्नप्रसवः, आसन्नप्रसव-काला; 'he is on the point of rising,' उपातुमुद्यतो-स्ति, उपातुम् इच्छति. —(Point of view) दृष्टिः *f.* —(Punctilio, nicety) सूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं.

TO POINT, *v. a.* (Sharpen to a point) तीक्ष्णायीकृ, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्ण-धारीकृ, शितायीकृ, निशे (c. 4. -शयति -शातुं), तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं), सारीकृ. —(Direct towards, aim at) लक्ष्यीकृ, उद्दिश, समुद्दिश, निर्दिश, अभिसम्भा, लक्ष्; 'pointing to,' उद्दिश्य. —(Punctuate) विश्रामचिह्नानि or विरामचिह्नानि अक्ष् (c. 10. अक्षयति -यितुं) or कृ. —(Point out, show by the finger, &c.) प्रदिश

(c. 6. -दिशति -देतु), निर्दिश, उद्दिश, निर्दिश, सन्दिश, आदिश, अङ्गुल्या निर्दिश or प्रदिश or दृश (c. 10. दशयति -यितु) or प्रदृश or सूच (c. 10. सूचयति -यितु) or संसूच; point out the way, मार्गं आदेशय.

To **POINT**, v. n. (With the finger) अङ्गुलनिर्देशं कृ, अङ्गुल्या निर्दिश or प्रदिश. See the last.—(Have direction or aim) उद्दिश, उद्देशकः -का -कं भू, उद्देशं कृ, लक्ष्यं कृ or expressed by दिश्य or मुख or अय in comp.; as, 'to point towards the south,' दक्षिणादिश्यः -इया -इयं भू, दक्षिणमुखः &c. भू, दक्षिणाग्रः &c. भू.

POINT-BLANK, a. or adv. समसूचः -चा -चं, एकसूचः &c., समरेखः -खा -खं, क्षितिजैकसूचः &c., समसूचेण, एकसूचेण.

POINTED, p. p. or a. (Have a sharp end) तीक्ष्णायः -या -यं, शिषायः &c., सायः &c., तीक्ष्णशिरः -खा -खं, शीतशिरः &c., चंशुमान् -मती -मत् (र), तीक्ष्णांशुमान् &c., शिखायलः -ला -लं, शिखाधरः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः &c., शैख्यः -ख्या -ख्यं.—(Epigrammatical, keen, witty) रक्षिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रसवान् &c., मार्मिकः -की -कं, मर्मैस्पृक् m. f. n. (श), अरुणुदः -दा -दं, दंशकः -का -कं; 'pointed words,' वागमिः f.—(Pointed out) निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः &c., प्रदिष्टः &c., सूचितः -ता -तं, अङ्गुलि-निर्दिष्टः &c.

POINTEDLY, adv. अनुकनुद्दिश्य, उद्दिश्य, उद्देशपूर्व, समर्थमेदं.

POINTEDNESS, s. रक्षिकता -त्वं, सरसता, दंशकता -त्वं, मार्मिकत्वं.

POINTER, s. निर्देशकः, देशकः, प्रदेशकः, निर्देश m. (पृ), निर्देश m., निर्देशी m. (न), प्रदेशी m., देशी m., दशकः, प्रदशकः, सूचकः.—(Dog) वनपक्षिनिर्देशको मृगयाकुक्षुरः, वनपक्षिनिर्देशने शिक्षितो मृग-याक्षा m. (न).

POINTING, s. निर्देशः -शनं, अङ्गुलिनिर्देशः, निर्देशः, सूचनं, अङ्गुलिप्रदर्शनं.

POINTLESS, a. (Having no point or edge) निरयः -या -यं, अय-हीनः -ना -नं, धाराहीनः &c., अतीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं.—(Destitute of wit) विरसः -सा -सं, अरक्षिकः -का -कं, रसहीनः &c., प्लुः -लुः -लुः.

POISE, s. (Weight) भारः, तुला, तोलः.—(Balance, equilibrium) भारतुल्यता, भारसमता, भारसाम्यं, समतीत्यं, समतोळः, तुल्यता, तुलासाम्यं.

To **POISE**, v. a. समभादीकृ, तुल्यभादीकृ, समतोलीकृ, समीकृ, तुल्यीकृ, तुल (c. 10. तुलयति -यितु).

POISON, s. विषं, गरं-रः, गरलं, गरदं, भृगरं, जीवनापातं, अङ्गुलं, जाङ्गुलं, हलाहलं -लः, हालाहलं, हालहालं, हालहलं, हलहलं, हाहलं -लः, कालकूटं -टः, कलाकूलं, काकोलं -लः, सोराधिकं, सोराधिकं, दारदः, प्रदीपनः, ब्रधपुषः, शोषिकेयः, वसनाभः, पूलकं, निदः, ह्लेडः; 'administering poison,' विषप्रयोगः, विषविधानं, विषदानं; 'taking poison,' विषभक्षणं; 'worthy of death by poison,' विषयः -या -यं; 'yielding poison,' विषदः -दा -दं; 'removing or curing poison,' विषघ्नः -घ्नी -घ्नी, विषनाशी -शिनी -शि (न), विषपाती &c., विषहरः -री -रं, विषापहः -हा -हं, गरघ्नः &c.; 'art of curing poisons,' विषविद्या, विषनाशनविद्या; 'curer of poisons,' विषवैद्यः, विषभिषक् m. (न), जाङ्गुलिकः, जाङ्गुलिः m., गारुडिकः; 'charm against poison,' गारुडः -डः.

To **POISON**, v. a. (Infect with poison) विषाक्तं -क्तां कृ, विषयुक्तं -क्तां कृ, विषेण दुष् (c. 10. दूषयति -यितु), विषदिग्धं -ग्धां कृ.—(Administer poison, kill by it) विषं दा, विषप्रयोगं कृ, विषेण हन् or मृ in caus., विषदानेन हन्.—(Poison one's self, take or eat

poison) विषं भुञ् or भक्ष or खाद्, विषेण or विषप्रयोगेण आत्मानं हन्.—(Corrupt, taint) दुष्, सन्नुष, लिप्, गन् in caus.

POISONED, p. p. or a. (Infected with poison) विषाक्तः -क्ता -कं, विषदिग्धः -ग्धा -ग्धं, विषलिप्तः -प्ता -प्तं, विषदूषितः -ता -तं; 'a poisoned arrow,' दिग्धः, लिप्तकः.—(Killed by poison) विषमारितः -ता -तं, विषनाशितः &c.

POISONER, s. विषदः, विषदायी m. (न), गरदः, गरदायी m., तीक्ष्णरसदायी.

POISONING, s. विषप्रयोगः, विषदानं, विषविधानं, विषेण मारणं.

POISONOUS, a. विषालुः -लुः -लु, गरली -लिनी -लि (न), विषमयः -यी -यं, सविषः -घा -घं, विषधरः -रा -रं, विषगुणकः -का -कं, विषधनीकः -का -कं, विषदः -दा -दं, सगरः -रा -रं, तीक्ष्णविषः -घा -घं, विषपूयः -पूय -पूयं, विषमुहः -हा -ष्टं, दूषकः -का -कं, विष in comp.; as, 'poisonous snake,' विषभुजङ्गः.

POISONOUSLY, adv. सविषं, सगरं, सगरलं, सदूषणं, दूषकप्रकारेण.

POISONOUSNESS, s. विषालुता, सविषत्वं, सगरत्वं, विषपूयता, दूषकत्वं.

POITREL, s. उरस्त्राणं, वक्षस्त्राणं, उरश्चदः, वक्षस्त्रं.

To **POKE**, v. a. (Thrust, push against, stick) तङ् (c. 10. ताडयति -यितु), दक्षादि प्रसारयित्वा तङ् or खाहन् (c. 2. -हन्ति -न्ति) or अग्न्या-हन् or प्रदु (c. 1. -हरति -हन्ति), प्रमु (c. 10. -सारयति -यितु), प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितु), ताडनं कृ, आघातं कृ, प्रहारं कृ.—(Search for, grope for, with a long instrument) दक्षादि प्रसारयित्वा परामृश (c. 6. -मृशति -मृशु) or अग्नियम् (c. 4. -इष्यति -रयितु).

To **POKE**, v. n. (Grove) तमः प्रविश्य परामृश or परिमृश, अन्यकारे दक्षादि प्रसारयित्वा अग्नियम् or निरुप्.—(Dawdle, trifle) विलम्बेन किञ्चित् कृ, विलम्बः. See To **PEDDLE**.

POKE, s. ताडनं, आघातः, प्रहारः, अभिघातः, आहतः f., दक्षप्रसारणं.

POKER, s. शलाका, लोहशलाका, अङ्गारचालनशलाका, अङ्गारचालकः, अङ्गारचालकदण्डः, अङ्गारोत्पापकः.

POLAR, a. भुवसन्नन्धी -न्धिनी -न्धि (न), मेरुसन्नन्धी &c., भुवविषयकः -का -कं, भुवस्थः -स्था -स्थं, केन्द्रस्थः &c., भुवनिर्गतस्थः &c.; 'polar star,' भुवः, सौप्तानपादः m., उत्तानपादः m., नक्षत्रनेमिः m., घुतिकरः, ज्योतीरयः; 'polar circle,' कदम्बमण्डपः; 'polar distance,' भुज्याचापांशः.

POLARITY, s. भुवाभिसरणशीलता, भुवाभिगमनशीलता, भुवाभिनिगमिता, भुवाभिमुखशीलता, भुवाभिमुखता, केन्द्राभिमुखता.

POLARY, a. भुवाभिसरणशीलः -ला -लं, भुवाभिगमनशीलः &c., भुवाभिनिगमिपुः -पुः -पु, भुवाभिगामी -मिनी -मि (न), भुवाभिसारी &c., भुवाभिमुखशीलः &c.

POLE, s. (Long piece of wood) दण्डः -खं, यहिः m. f., दीर्घकाष्ठः -काष्ठः; 'for carrying burdens,' भारयहिः m. f., विहरिङ्गकः; 'raised on a pole,' उहण्डः -खा -खं.—(Of a carriage) धुः f. (धुरं), धुरा, धूर्वी, कृषरः, युगन्धरः, यानमुखं.—(Of a plough) ईपा, ईशा, हल-दण्डः, लाङ्गलदण्डः.—(The measure) दण्डः.—(In astronomy) भुवः, मेरुः m., केन्द्रः; 'north pole,' उत्तरभुवः, भुवः, मेरुः m., उत्तराश्वः; 'south pole,' दक्षिणभुवः, कुनेरुः m., दक्षिणाश्वः; 'elevation of the pole,' भुवोन्नतिः f.; 'pole of the ecliptic,' कदम्बः.

POLE-AXE, s. परशुः m., कुठारः, दीर्घयष्टिलग्नपरशुः m., दीर्घदण्डः.

POLE-CAT, s. पूतिशारिका, लोमशमाजौरः, गन्धमाजौरः, गन्धोतुः m., पूतिका, जाहकः, मृगचैटकः, कस्तूरीमृगः, गावचहोषी m. (न), खड्गाशः -शी.

POLEMIC, **POLEMICAL**, a. विषादी -दिनी -दि (न), विषादात्मकः -का -कं, वादानुवादात्मकः -का -कं, वादानुवादायकः -का -कं, वादानुवादी &c.,

बादप्रतिवादी &c., विरुद्धवादी &c., विप्रतिपक्षिकः -का -कं.
POLEMIC, POLEMICAL, *s.* बादानुवादशीलः, बादानुवादप्रियः, बादानुवाद-
कुशलः, विवादप्रियः, विवादकुशलः, वादरतः, बादानुवादकारी *m.* (नं),
वादविवादकरी *m.* (नं).

POLEMICS, *s.* धर्मविषयो बादानुवादः or विवादः or विरुद्धवादः.

POLE-STAR, *s.* (Fabled as the son of Uttānapāda, and grandson
of the first Manu) भुवः, औत्तानपादिः *m.*, उत्तानपादकः. See
POLAR, *a.*

POLICE, *s.* (Government of a city or town) नगरव्यवस्था, नगर-
व्यवस्थितिः *f.*, नगरानुशासनं, नगरकायानुशासनं.—(Internal regula-
tion of a kingdom) राट्टानुशासनं, देशानुशासनं, देशकायानु-
शासनं, राष्ट्रव्यवस्था, देशव्यवस्था, राष्ट्रव्यवस्थितिः *f.*—(Body of police-
officers) नगररक्षिणः *m.pl.*, नगररक्षकाः *m.pl.*, नगररक्षिपुरुषाः *m.pl.*,
नगरपालाः *m.pl.*, नगरपालकाः *m.pl.*, नगररक्षिणः, नगरपालगणः,
नगरपालवर्गः; 'rural police,' ग्रामरक्षिणः *m.pl.*, ग्रामरक्षकाः *m.pl.*,
ग्रामपालाः; 'highway police,' मार्गपालाः -लकाः, मार्गरक्षकाः *m.pl.*

POLICE-MAGISTRATE, *s.* दण्डनायकः, दण्डप्रणेता *m.* (नं), दण्डाधिकारी *m.* (नं).

POLICE-MAN, POLICE-OFFICER, *s.* नगररक्षी *m.* (नं), नगररक्षकः, नगर-
रक्षिपुरुषः, नगरपालः -लकः, चाररक्षकः, राजपुरुषः.

POLICY, *s.* (Art or manner of governing or managing public
affairs) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः, नयनं, नयप्रयोगः, राजनीतिः *f.*,
राजनयः, राज्यशासननीतिः *f.*, राज्यनयनं, राज्यनयननीतिः *f.*, राज्यनि-
र्वाहनीतिः *f.*, राज्यव्यवहारनीतिः, राज्यानुशासननीतिः; 'good policy,'
सुनीतिः *f.*, सुनयः; 'bad policy,' दुर्नीतिः *f.*, दुर्नीतं, दुर्नयः, दुर्नीतिः
&c.—(Prudence or skill in the management of public af-
fairs) नीतिकौशल्यं, नीतिकुशलता, नीतिचतुर्नयं, राज्यनयनयुक्तिः *f.*,
राज्यकरणयुक्तिः *f.*, राज्यशासनयुक्तिः *f.*, राज्यचतुर्नयं, राज्यकौशल्यं,
नीतिज्ञता.—(In the management of affairs generally, prudence)
व्यवहारयुक्तिः *f.*, व्यवहारचतुर्नयं, व्यवहारदक्षता, व्यवहारकौशल्यं,
कर्मेनिर्वाहयुक्तिः *f.*; 'good policy,' सुयुक्तिः *f.*; 'prudential po-
lity,' समीक्षकारित्वं, सुविमृश्यकारित्वं, समीक्षापुरुषः उपायप्रयोगः.

To POLISH, *v. a.* (Make smooth and glossy) तिष्ठ (c. 10. तेजयति
-यितुं), परिष्कृ, निष्ठ (c. 10. निहाययति -यितुं, rt. तप्), कानिं दा,
क्षिणीकृ, स्रक्षणीकृ, मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), प्रमृज्.—(Refine, make
polite) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, सभ्यं -भ्यां कृ, सभ्यता or शिष्टतां जन्
(c. 10. जनयति -यितुं) or दा.

POLISH, *s.* (Glossiness) कानिः *f.*, शोभा, क्षिप्तता, क्षेप्यं, स्रक्ष्यता.
—(Finish) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*—(Refine-
ment) शिष्टता, परिष्कारः, सभ्यता, सभाचतुर्नयं, सुजनता, सौजन्यं,
शिष्टाचारसम्पन्नता, सभ्यचारसम्पन्नता.

POLISHED, *p. p.* (Made glossy) परिष्कृतः -ता -तं, तेजितः -ता तं,
निष्ठः -ता -तं, क्षिप्तकृतः &c., स्रक्षणीकृतः &c., मृजः -हा -हं, प्रमृजः
&c., निष्ठीतः -ता -तं, निशातः -ता -तं, पञ्चलितः -ता -तं—(Refined)
परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -हा -हं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, शिष्टा-
चारसम्पन्नः -ता -तं, सभ्यचारसम्पन्नः &c., अग्राम्यः -भ्या -भ्यं.

POLISHER, *s.* परिष्कृता *m.* (नं), परिष्कारकः, तेजकः, कानिदः, कानि-
दायकः, निष्ठीकः, मार्जकः, सम्मानकः.

POLISHING, *s.* परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, संस्कारः, तेजनं, स्रक्षणीकरणं.

POLITE, *a.* (Refined in manners) शिष्टः -हा -हं, सभ्यः -भ्या -भ्यं,
शिष्टाचारी -रिणी -रि (नं), सभ्याचारी &c., सभ्यशीलः -ला -लं, शि-
ष्टाचारसम्पन्नः -ता -तं, सभ्याचारसम्पन्नः &c., सुजनः -ना -नं, विनीतः

-ता -तं, विनयवान् -वती -वत् (नं), सविनयः -या -यं, अग्राम्यः -भ्या
-भ्यं.—(Courteous, obliging) सुशीलः -ला -लं, आदरशीलः &c.,
वन्दारः -रुः -रुः, दाक्षिण्यः -या -यं, अनुनयी &c., सानुनयः -या -यं,
अनुनयी &c., अनुकूलः -ला -लं, प्रियवदः -दा -दं, अभिवादकः -का
-कं, शङ्कु -ङ्कु -ङ्कु, सत्कारी &c.

POLITELY, *adv.* सभ्यवत्, शिष्टवत्, विनीतवत्, सविनयं, सानुनयं, सुशी-
लवत्, सदाक्षिण्यं, सभ्याचारानुसारेण, शिष्टाचारानुसारात्.

POLITENESS, *s.* (Refinement of manners) शिष्टता, सभ्यता, सभ्यशी-
लता, शिष्टाचारित्वं, सभ्याचारित्वं, विनीतता -त्वं, विनयः, सुजनता,
सौजन्यं, अग्राम्यता.—(Courteousness) सुशीलता, आदरशीलता,
दाक्षिण्यं, अनुनयः, आनन्दनं, अनुनयी, अनुकूलता.—(Polite beha-
viour) शिष्टाचारः, शिष्टाचरणं, सभ्याचारः, सभ्याचरणं.

POLITIC, *a.* (Skilful in managing public affairs) नीतिकुशलः -ला
-लं, नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविद्याज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, नीतिविशारदः -दा -दं,
नीतिदक्षः -क्षा -क्षं, नीतिमान् -मती -मत् (नं), नीतिविद् *m. f. n.*,
नयविद्, नीतिचतुरः -रा -रं.—(Skilful in the management of
affairs generally) व्यवहारकुशलः -ला -लं, व्यवहारदक्षः -क्षा -क्षं,
कर्मेनिर्वाहकुशलः -ला -लं, कुशलः -ला -लं, विचक्षणः -या -यं, निपुणः
-या -यं.—(Wise, well devised, adapted to its end) सुनीतः
-ता -तं, सुयुक्तः -क्ता -क्तं, सुप्रयुक्तः &c., सुपरितः &c., सम्यङ्नीतः &c.,
यौक्तिकः -की -कं, सुसमोक्ष or सुविमृश्य or सुसमोक्षापूर्णे कृतः -ता
-तं, अर्थसम्पादकः -का -कं, अर्थसाधकः -का -कं, कार्यासाधकः &c.,
अर्थकरः -रा -री -रं, हितः -ता -तं.

POLITICAL, *a.* नीतिसम्बन्धी -न्विनी &c., नीतिविद्यासम्बन्धी &c., राज-
नीतिसम्बन्धी &c., राज्यनयनसम्बन्धी &c., राज्यव्यवहारसम्बन्धी &c.,
नीतिविषयकः -का -कं, राजनीतिविषयः -या -यं, राजकीयः -या -यं,
नीति or देश or राष्ट्र or राज्य in comp.; as, 'political lore,'
नीतिविद्या, नीतिशास्त्रं; 'political rights,' देशाधिकारः, राज-
नाधिकारः.

POLITICAL ECONOMY, *s.* नीतिविद्या, देशपोषणविद्या, देशपालनविद्या,
राष्ट्रपालनविद्या, राष्ट्रपापयावद्या, राज्यव्यवस्थाविद्या, राज्यनिर्वाहविद्या,
राज्यकर्मनयः -यनं.

POLITICALLY, *adv.* नीतिमयेष्य, नीतिविद्यामयेष्य, राज्यव्यवस्थामयेष्य.

POLITICIAN, *s.* नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, नीतिविद् *m.*, नीतिवेदी *m.* (नं),
नीतिविशारदः, नीतिविद्याज्ञः, राजनीतिकुशलः, राजनीतिविशारदः,
नयविशारदः.

POLITICS, *s.* (Science of government) नीतिः *f.*, नीतिविद्या, नयः,
राजनीतिः *f.*, राजनीतिविद्या, नीतिशास्त्रं, राजनीतिशास्त्रं, राज्यनय-
नविद्या, राज्यशासनविद्या.—(Political or public affairs) राज्य-
विषयः *n. pl.*, राज्यकर्मणि *n. pl.*, राज्यकार्यणि *n. pl.*, देशव्यव-
हारः, राष्ट्रव्यवहारः.

POLITY, *s.* (System of government) राज्यनीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*,
राज्यनीतिरूपं, राज्यव्यवस्था, राज्यस्थितिः *f.*, राज्यनियमः, राज्यविधिः *m.*,
राज्यप्रवृत्तिः *f.*, राज्यकरणनियमः, नीतिः *f.*, दण्डनीतिः *f.*

POLL, *s.* (Head) मुखः -खं -खकं, शिरस् *n.*, शीर्षं, मस्तकः -कं.—
(Entry of the names of electors) नामाभिलेखनं, नामलिखनं,
नामलेखनं, नामारोपणं, नामसमारोपणं.—(List of names) नामावलिः
-ली *f.*, नामपरिचयः.

To POLL, *v. a.* (Cut off the hair) केशान् छिद् or लू or चावप्.—
(Enter names of electors, &c., in a list) नामावलिपत्रे or नाम-
परिचयपत्रे नामानि समाहू in caus. or चाहू or चर्माहू or लिख

POLLARD, *s.* छिन्नायवृक्षः, छिन्नायवृक्षः, लुनायवृक्षः, लुनायवृक्षः *m.*

POLLED, *p. p.* (Lopped) छिन्नः -चा -च, लूनः -ना -नं.—(Registered as the names of voters) नामावलिपत्रारोपितः -ता -तं. -भिलिखितः -ता -तं.

POLLEN, *s.* (Of a flower) परागः, रजस् *n.*, पुष्परजस् *n.*, पुष्पच्छुः *m.*, पांशुः *m.*; 'laden with pollen,' परागवान् -वती -वत् (नं), परागी -गिणी -गि (नं).

To POLLUTE, *v. a.* दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), सलुप्, प्रतिदुष्, मलिनिकृ, मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), कलुषीकृ, कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्), अनुलिप्, दिह् (c. 2. देहिषि -गुं), मलेन दुष् or लिप् or सलुप् (c. 7. सनक्ति, सक्तुं), कलुष् (nom. कलुषयति -यितुं), समलीकृ, अमेधेन लिप्, अमेधीकृ, मलीमसीकृ, अपवित्रीकृ.—(Taint with guilt) दुष्, भंश (c. 10. भंशयति -यितुं), भशीकृ, भंश -शं कृ.—(A virgin) कया दुष् or धूष् (c. 10. धूषयति -यितुं).

POLLUTED, *p. p.* दूषितः -ता -तं, दुष्टः -ष्टा -ष्ट, मलदूषितः &c., मलिनितः -ता -तं, मललिप्तः -प्ता -प्त, लिप्तः &c., अमेध्यालिप्तः &c., अमेध्याक्तः -क्ता -क्त, कलुषितः -ता -तं, कलुषीकृतः &c., मलीमसः -सा -सं, समलः -लता -लं, मलवान् -वती -वत् (तं), कलुष्कृतः -ता -तं.—(As a virgin) दूषिता, भशा, धविता

POLLUTER, *s.* दूषकः, दूषणः, कलुषकारी *m.* (नं), मलावहः, अशोचकृन्

POLLUTION, *s.* (The act) दूषणं, मलदूषणं, मललेपनं, मलिनोत्करणं, कलुषीकरणं, अमेध्यादूषणं, अमेध्यालेपः, अपवित्रीकरणं.—(The state) मलिनत्वं, मालित्यं, समलता -त्वं, अमेध्याता -त्वं, मलदूषितत्वं, अमेध्यालिप्ता, अमेध्याक्तत्वं, अशुचित्वं, अशोच -चत्वं, अपवित्रता -त्वं, दृष्टता -त्वं.—(Nocturnal) स्वप्रदोषः, स्वप्राप्त्या, स्वप्रमये शुक्रपातः.

POLTROON, *s.* कापुरुषः, कुपुरुषः, क्रीवः, कातरः, हतकः, कृपणः, भीरु-जनः, निर्वीर्यः, घैर्यहीनः, श्रौर्यहीनः, अधीरः.

POLTROONERY, *s.* क्रीयता, कापुरुषत्वं, अधीरुप, कातरता, भीरुता.

POLYANDROUS, POLYANDRIST, *s.* बहुभर्तृका, बहुपतिका, अनेकभर्तृका.

POLYANDRY, *s.* बहुभर्तृत्वं, बहुभर्तृधारणं, अनेकपतिधारणं.

POLYCHORD, *a.* बहुतन्त्री-तन्त्रीणी-तन्त्री (नं), बहुतनुः -नुः -नु, अनेकतन्त्री &c.

POLYGAMIST, *s.* (Practiser of polygamy) बहुभार्यः, अनेकभार्यः, बहुपत्नीकः, दारी *m.* (नं), अनेकस्त्रीकः.—(Defender of it) बहु-पत्नीवादी *m.* (नं).

POLYGAMY, *s.* बहुपत्नीत्वं, बहुभार्यत्वं -ता, अनेकभार्यता, साधत्वं.

POLYGENOUS, *a.* बहुविधः -धा -धं, अनेकविधः &c., बहुप्रकारः -रा -रं.

POLYGLOT, *a.* बहुभाषः -धा -धं, अनेकभाषः -धा -धं.

POLYGLOT, *s.* बहुभाषयन्त्रः, अनेकभाषयन्त्रः, बहुभाषपुस्तकः.

POLYGON, *s.* बहुकोणः, षोः, बहुभुजः, बहुसं-सी, अनेकाष्ट-द्वी, बहुको-णाकृतिः *f.*, बहुसाकृतिः *f.*, बहुकोणा मूर्तिः.

POLYGONAL, POLYGONOUS, *a.* बहुकोणः -गा -शं, बहुभुजः -जा -जं, बहुसं-सा -सं, अनेकाष्टः -ष्टा -ष्टं.

POLYMATHY, *s.* बहुविद्याज्ञानं, एकविद्याज्ञानं, बहुशास्त्रज्ञानं.

POLYPETALOUS, *a.* बहुदलः -ला -लं, अनेकदलः &c., बहुदली -लिनी &c.

POLYPHAGOUS, *a.* बहुभक्षः -क्षा -क्षं, बहुसादकः -का -कं, बहुशो-शितो &c.

POLYPHONOUS, *a.* बहुस्वरः -रा -रं, बहुस्वनः -ता -नं, बहुध्वनिः -निः -नि.

POLYPUS, *s.* बहुपादः, बहुपाद *m.*, अनेकपादः, बहुमूः, अनेकमूलः.

POLYSPERMIOUS, *a.* बहुबीजः -भा -जं, प्रचुरबीजः &c., अनेकबीजः &c.

POLYSYLLABIC, *a.* बहुशब्दः -रा -रं, अनेकशब्दः &c., बहुशब्दो-रिणी -रि (नं).

POLYSYLLABIC, *s.* बहुशब्दः, बहुशब्दशब्दः, अनेकशब्दशब्दः.

POLYTHEISM, *s.* बहुदेवमतं, बहुदेववादः, अनेकदेवमतं, अनेकवादः.

POLYTHEIST, *s.* बहुदेवमतावलम्बी *m.* (नं), अनेकदेववादी *m.*, अनेकवादी *m.*

POMANDER, *s.* भाषितं, वासितं, वासितवृक्षं, सुगन्धिवृक्षं.

POMATUM, POMADE, *s.* घिलेपनं, सुगन्धिलेपः, गाभानुलेपनी, यक्षकदेमः.

POMEGRANATE, *s.* (The tree) दाडिमः -नी, दाडिचः, दालिमः, डालिमः,

करकः, रक्तवीरः, शुक्लवर्धः, फलशाडवः, मणिबीजः, मधुबीजः, सत्कलः, कुचफलः, सुनीलः, पिखोरः, नीरसः.—(Its fruit) दाडिमं, दालिमं, दाडिमफलं.

POMMEL, *s.* (Knob) पिरः, गखः, गुल्मः, चाभोगः.—(Of a saddle) पय्याणपिरः, पय्याणवहःस्पर्धः, पय्याणगुल्मः.

To POMMEL, *v. a.* तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), वेवापातं कृ, दखापातं कृ.

POMP, *s.* (Procession) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः.—(Show) साडसरं, ऐश्वर्यं, शोभा, प्रतापः, अतिप्रतापः, अतिशोभा, दम्भायं शोभा or तेजस् *n.*, चमत्कारः, कौतुकं. See PARADE, PAGEENTRY.

POMPOUS, *a.* (Displaying pomp, showy) महाप्रतापः -पा -पं, अति-प्रतापी -पिनी -पि (नं), अतिशोभनः -ना -नं, साडसरी &c., कौतुकी &c.—(Ostentatious) दाम्भिकः -को -कं, दम्भी &c., दम्भायकः -का -कं, साटोपः -पा -पं, अतिगर्वितः -ता -तं, दर्पाध्मातः &c., गर्वितः &c., गर्वितवाक्यः -का -कं, विकल्पनः -ना -नं.

POMPOUSLY, *adv.* (Magnificently) अतिप्रतापेन, अतिशोभापूर्वं, साडसरं.—(Ostentatiously) दम्भायं, सदर्भं, दम्भपूर्वं, सगर्वं, गर्वितप्रकारेण, लोकदर्शनायं, विकल्पनपूर्वं, साटोपं.

POMPOUSNESS, *s.* (Magnificence) ऐश्वर्यं, सप्रतापत्वं. See POMF.—(Ostentatiousness) दम्भः, दाम्भिकत्वं, साटोपत्वं, गर्वितत्वं, विकल्पा-दर्पाध्मातता.

POND, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, सरस् *n.*, ह्रद्, खातं, सरोवरः -रं, क्रीडासरोवरः, वापी -पिः *f.*, कासारः, पुष्करिणी, सरसी, पयाकरः, मोनगोपिकाः 'a natural pond,' अखातं, देवखातकं; 'an oblong pond,' दीर्घिका.

To PONDER, *v. a.* and *n.* मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं) or विगण् (c. 10. -गणयति -गितुं), चिन् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), विचिन्, सचिन्, ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, अभिध्ये, सन्ध्ये, भू (c. 10. भावयति -यितुं), विभू, मभू, विभूश (c. 6. मृशति -सृष्टुं), परिमृश, विचर्के (c. 10. -तर्कयति -यितुं), अनुतर्कं.

PONDERABLE, *a.* (That may be weighed) तुलायोग्यः -ग्या -ग्यं, तुलनीयः -या -यं.—(To be pondered) चिन्तः -न्या -न्यं, चिन्तनीयः -या -यं.

PONDERATION, *s.* (Act of weighing) तुलाधारणं.—(Act of pondering) सुविचारणं -णा, सुचिन्तनं, विगणनं -ना, सम्भाषना

PONDERED, *p. p.* चिन्तितः -ता -तं, सुविचारितः &c., विगणितः &c., सुचिन्तितः &c.

PONDEROSITY, *s.* भारित्वं, सभारत्वं, अतिभारित्वं, गुरुता, अतिगुरुता -त्वं, गरिमा *m.* (नं), भारवस्त्वं.

PONDEROUS, *a.* भारी -रिणी -रि (नं), अतिभारी &c., सभार -रा -रं, भारवान् -वती -वत् (तं), गुरुः -यी -रु, अतिगुरुः &c.

PONDEROUSLY, *adv.* अतिभारेण, सभारेण, सभारं, सगौरवं, अतिगुरु.

PONIARD, *a.* कट्टारः, कृपाणी, शङ्खः *m.*, क्रूरिका, असिपुत्रिका, कर्तरी.

To PONIARD, *v. a.* कट्टारं व्यप (c. 4. पिशति -यष्टुं), कुर (c. 6. कुरति -रितुं).

PONTAGE, *s.* सेतुकरः, सेतुस्तलः -लत्तं, सेतुदेयं.

PONTIFF, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, प्रधानधर्माधिकारी *m.* (नं), मुख्यधर्माध्यक्षः, महाधर्माध्यक्षः, महाधर्माधिकारी *m.* (नं), प्रधानयाजकः, मुख्यपुरोहितः, महायाजकः.

PONTIFICAL, *a.* प्रधानधर्माध्यक्षसत्त्वन्वी-न्विनी &c., प्रधानयाजकीयः -या -यं.

PONTIFICATE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षस्य पदं or अधिकारः, धर्माध्यक्षता -त्वं.

PONTOON, *s.* सेतुबन्धने प्रयुक्तं तरालुः or तरानुः; 'bridge,' तरालुबन्धनेतुः.

PONY, *s.* खुट्टपोटकः, खुट्टाधः, खुट्टशरीरी पोटकः or अधः.

POOL, *s.* तडागः, जलाशयः, जलाधारः, पत्तलं, कुण्डं, सरस् *n.*, इदं: कासारः, पुष्करिणी, निपानं, परिषापः, कुम्.

POOR, *s.* नावः पश्चिमभागः or पश्चाद्भागः, नीपृष्ठं, नौकापृष्ठं.

POOR, *a.* (Destitute of money or property) दरिद्रः -द्रा -द्रं. निर्धनः -ना -नं, अधनः -ना -नं, धनहीनः &c., अल्पधनः &c., निर्धनकः -का -कं, क्षीणधनः -ना -नं, धनशून्यः -न्या -न्यं, दीनः -ना -नं, अर्थ-हीनः &c., विवर्णहीनः &c., द्रव्यहीनः &c., द्रव्यशून्यः &c., विभवहीनः &c., अल्पद्रव्यः -या -यं, निःस्वः -स्वा -स्वं, गतार्थः -र्थो -र्थं, दुर्गतः -ता -तं, अनर्थः -र्थो -र्थं, निष्काचनः -ना -नं, निःकाचनः &c., अकाचनः &c., निष्कचनः &c., दारिद्र्यस्तः -स्ता -स्तं, दरिद्रता -ता -तं, दरिद्रापकः -का -कं, दरिद्रता -तो -तु (तु), कृपणः -या -यं, अधमः -न्या -न्यं, दुरात्मः -द्व्या -द्व्यं, क्रियान् -वतो -वत् (तु); 'to be poor,' दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति -द्रितुं), दरिद्रीभूः—(Paltry, mean, inferior) तुच्छः -च्छा -च्छं, कृपणः -या -यं, कुसितः -ता -तं, गर्हितः &c., निर्गुणः -या -यं, विगुणः &c., दुष्टकः -का -कं, अधमः -मा -मं, जयन्यः -न्या -न्यं, खलः -ला -लं, नृणाम्यः -या -यं, अनुत्तमः -मा -मं, or expressed by दुः, कु, कल्य, पाश, देशीय in comp.; as 'a poor poet,' कुकविः *m.*, कविकल्यः &c.; 'a poor grammarian,' कुवैयाकरणः, वैयाकरणपाशः; 'poor fare,' कदम्बं.—(Wretched, pitiable) दीनः -ना -नं, कृपणः -या -यं, दुर्बलः -ला -लं, अनुकम्प्यः -भ्या -भ्यं, दुःखी -खिनी &c., दुःखान्वितः &c., वराकः -का -कं, 'poor wretch,' तपस्वी *m.* (न), कृपणजनः—(As soil) रुद्धः -धत् -धत्, ईरिणः -या -यं.—(Word of endearment) प्रियः -या. दयितः -ता. वलः -ला. POOR-HOUSE, POOR-ASYLUM, *s.* धर्मशाला, दरिद्रशाला, दरिद्रालयः -यं, दरिद्राश्रयः, दरिद्रगृहं.

POORLY, *a.* (Somewhat indisposed) अस्वस्थः -स्था -स्थं, ईषदस्वस्थः &c., ईषदोगां -गिणी -गि (न). अस्वस्थः -स्था -स्थं, ईषदोगार्थः -र्था -र्थं.

POORLY, *adv.* (Without wealth, in indigence) दारिद्र्येण, सदारिद्र्यं, दरिद्रवत्, निर्धनवत्, कृपणं, दीनं, सदैव, धनेन विना.—(With little success) असिद्धिपूर्व, असिद्धा, सिद्धिं विना, फलं विना, निष्फलं.

POORNNESS, *s.* (Want of money or property) दरिद्रता, दारिद्र्यं, दरिद्रं, निर्धेनता -त्वं, अधनता, धनहीनता, धनशून्यता, दीनता, दैव्यं, अर्थहीनता, विभवहीनता. See POVERTY.—(Meanness, paltriness) तुच्छता, कृपणता, कार्पस्यं, निर्गुणता, खलता.—(Barrenness, unproductiveness) रुद्धता, शुष्कता -त्वं, निष्कलता, विफलता -त्वं, अफलदत्वं, अफलोत्पादकता.

POOR-SPIRITED, *a.* कृपणबुद्धिः -द्धिः -द्धि. दीनबुद्धिः &c., दीनमनस्कः -स्का -स्कं.

POP, *s.* (Sharp, sudden sound) स्फुरकारः, स्फुत् indecl., आकस्मिक-कशब्दः, पदशब्दः, क्लृप्तं, आकस्मिकध्वनिः *m.*, अकस्मात्कृति.

TO POP, *v. n.* (Enter suddenly) अकस्मात् प्रविशु (c. 6. -विशति -वेष्टु) or निविशु, आकस्मिकध्वनिपूर्व प्रविशु, आकस्मिकप्रवेशं कृ.—(Pop out) अकस्मात् or आकस्मिकध्वनिपूर्व निर्गम् (c. 1. -गच्छति -गच्छु) or निर्गतः -ता -तं भूः 'in and out' गमनागमनं कृ.—(Make a sudden sound) स्फुत् शब्दं कृ, आकस्मिकध्वनिं कृ, अकस्मात् कृणु (c. 1. कृणति -यितुं) or ध्वन, पद शब्दं कृ.

TO POP, *v. a.* (Cause to enter suddenly) अकस्मात् प्रविशु (c. 10. -वेशयति -यितुं) or निविशु, आकस्मिकध्वनिपूर्व प्रविशु.—(Cause to issue suddenly, pop out) अकस्मात् निर्गम् (c. 10. -गमयति -यितुं)

or निःसृ (c. 10. -सारयति -यितुं).

POP, *adv.* स्फुरकारेण, स्फुत् शब्देन, अकस्मात्, आकस्मिकध्वनिपूर्व.

POPE, *s.* रोमीयधर्माध्यक्षः, रोमीयधर्माधिपतिः *m.*, महाधर्माध्यक्षः.

POPINJAY, *s.* शुकः, कीरः. See PARROT.

POPISH, *a.* रोमीयधर्माध्यक्षसन्ध्या &c., रोमीयधर्माध्यक्षसन्ध्या &c.

POPULAR, *s.* दीर्घवृक्षः, दीर्घतरुः *m.*, दीर्घपादयः, दीर्घद्रुमः.

POPPY, *s.* खम्वसः; 'its juice,' खम्वसरसः; 'seed,' लिखा, लिखा.

POPULACE, *s.* लोकः, प्रजा, सामान्यलोकः -काः *m. pl.*, साधारणलोकः -काः *m. pl.*, प्राकृतलोकः, प्राकृतजनः *m. pl.*, अवरजनाः, अवरलोकः *m. pl.*, अवरयथाः *m. pl.*

POPULAR, *a.* (Pertaining to the common people) लोकिकः -की -कं, साधारणलोकसन्ध्या &c., सामान्यलोकसन्ध्या &c., लोक or जन in comp.; 'courting popular favor,' लोकप्रन्नं, जनप्रन्नं, लोकानुरन्नं.—(Prevailing among the people, general) लोकिकः -की -कं, सार्वलौकिकः &c., लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रसिद्धः &c., लोककटः -ट्टा -ट्टं, रुद्धः &c., लोकसम्मतः -ता -तं, लोकमतः &c., लोक or जन in comp.; 'popular usage or custom,' लोकव्यवहारः, जनव्यवहारः, लोकाचारः, जनाचारः, लौकिकाचारः, लोकमर्यादा, जनमर्यादा, जनरीतिः *f.*, लोकिकरीतिः *f.*, लोकरीतिः *f.*, लोकप्रवाहः; 'popular rumour or report,' लोकप्रवादः, जनप्रवादः, लोकवादः, जनवादः, लोकवार्ता, जनवार्ता, जनश्रुतिः *f.*, जनरथः, लोकवदन्ती, जनवदन्ती; 'popular story,' लोककथा, जनकथा; 'popular accusation,' जनापवादः; 'odium,' जनविद्वेषः; 'tumult,' प्रकृतिशोभः; 'apprehension or acceptance,' लोकग्रहः; 'conforming to popular opinion,' लोकानुसरणं, लोकानुसरणं, गतानुगमनं; 'one who does so,' लोकानुसारी *m. (n.)*, गतानुगतिकः.—(Suitable to common people) सामान्यलोकयोग्यः -ग्या -ग्यं, सामान्यलोकयोगी -गिनी -गि (न), सर्वलोकयोग्यः &c., साधारण-णी -णी.—(Pleasing to the people, enjoying the favor of people) लोकप्रियः -या -यं, सर्वलोकप्रियः &c., जनप्रियः &c., लोकानुकूलः -ला -लं, लोकयायः -या -यं, सर्वप्रियः &c., सकलप्रियः &c.

POPULARITY, *s.* लोकप्रीतिः *f.*, जनप्रीतिः *f.*, लोकप्रियता, सर्वलोकप्रीतिः *f.*, लोकानुकूल्यं, लोकानुकूलता, जनानुकूल्यं, जनानुकूलता, जनप्रियता, सर्वप्रियता, लोकानुरागः, जनानुरागः, लोकप्रन्नं, लोकसम्मानं, लोकयासता; 'desire of it,' लोकप्रन्नं, लोकानुरन्नं.

POPULARLY, *adv.* लोकतम्, लोकयोग्यं, लौकिकप्रकारेण, लोकप्रन्नार्थं. TO POPULATE, *v. a.* (People) सजनोकृ, सजनं -नां कृ, जनविशिष्टं -ष्टां कृ, वस् in caus.

TO POPULATE, *v. n.* प्रजोत्पत्तिं कृ, प्रजोत्पादनं कृ, प्रजावृद्धिं कृ or जन, प्रजनं (c. 4. -जायते -जनितुं), प्रजां उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं).

POPULATION, *s.* प्रजा, प्रजासंख्या, जनसंख्या, लोकसंख्या, जनाः *m. pl.*, जनता, देशजनता, देशजनाः *m. pl.*, देशप्रजा, लोकः, देशलोकः.

POPULOUS, *a.* बहुजनः -जा -जं, बहुजनः -ना -नं, प्रचुरजनः &c., प्रचुर-पुरुषः -या -यं, प्रचुरप्रजः &c., जनसंघातः -धा -धं, प्रजाबहुलः -ला -लं, जनपदायुतः -ता -तं, वसितः -ता -तं.

POPULOUSNESS, *s.* बहुजनत्वं, प्रजाप्रापुष्यं, प्रजाबाहुल्यं, बहुजनत्वं, जनबाहुल्यं, लोकबाहुल्यं, पुरुषप्रापुष्यं, पुरुषबाहुल्यं.

PORCELAIN, *s.* कोलालकं, मृणमयभासानि *n. pl.*, मृत्पाशानि *n. pl.*, नाविकं.

PORCH, *s.* देहली-लिः *f.*, द्वारमण्डपः -पं, वातायनं, द्वारप्रकोष्ठकं, निष्काशः; 'side seat of a portico,' मृगसनः; 'portico before a temple,' सभामण्डपः -पं.

PORCUPINE, *s.* शल्यकयकः. शल्य. -त्यकः, शलाका, शलकी *m.* (नं).
 चाबिद् *m.* (यु), कण्टकाकारः, सेषा; 'his quills,' शल्ल-ली, शलः-लं.
 PORE, *s.* (Of the skin) रोमकूपः, तनुकूपः, रोमरन्ध्रं, लोमरन्ध्रं, लोमकूपः.
 खेदद्वारं, खेदमार्गः.—(Small spiracle) सूक्ष्मरन्ध्रं.
 To PORE, *v. n.* (Read books with fixed application) बद्धदृष्ट्या or
 स्थिरदृष्ट्या or अभिनिवेद्यनाभ्यां or अनन्यदृष्ट्या यन्पान् *(c. 2)*
 अधीते, अध्युते, *rt. इ.* अध्यभिनिवेशेन or अभिनिविष्टचेतसा or अनन्य-
 मनसा यन्प्राध्ययनं कृ, अनन्यदृष्टि अध्ययनं कृ.
 PORK, *s.* शूकरमांसं, सूकरमांसं, ब्राह्ममांसं, बाराहं, शोकरं.
 PORKER, *s.* शूकरः, ब्राह्मः, पचनयोग्यः शूकरशायकः, सुद्रुशूकरः.
 POROUS, *a.* (Having interstices in the skin) रोमकूपयुक्तः-क्ता-क्तं.
 रोमकूपविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, रोमकूपमयः-यो-यं, सरोमकूपः-पा-पं.—
 (Having minute spiracles) सूक्ष्मरन्ध्रयुक्तः-क्ता-क्तं, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णः-
 -णी-णीं, सूक्ष्मरन्ध्रविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, सरन्ध्रः-न्ध्रा-न्ध्रं.—(Having
 interstices for exudation) विरलावयवकः-का-कं, शिथिलावयवकः
 &c., द्रावकावयवकः &c., खेदमार्गविशिष्टः-ष्टा-ष्टं.
 POROUSNESS, POROSITY, *s.* सरोमकूपत्वं, रोमकूपपूर्णता, सूक्ष्मरन्ध्रपूर्णता,
 बहुरन्ध्रपूर्णता, सूक्ष्मरन्ध्राहुत्वं, सरन्ध्रता, विरलावयवत्वं, शिथिलावयवत्वं,
 द्रावकावयवत्वं.
 PORPOISE, *s.* शिशुक्रः, शिशुमारः, उलुपी *m.* (नं), चुलुकी *m.* (नं), अचुकम्भीः,
 अचुकीशः, मोरकः, वाःकिदिः *m.*, जलगृकरः, वारिशूकरः, समुद्रीयशूकरः.
 PORRIDGE, *s.* जूपं, यूपः-यं, शुष्ककः, गन्धः, नूरीधान्यमन्धः.
 PORRINGER, *s.* जूपपात्रं, यूपपात्रं, पात्रं, भाजनं, भाखं.
 PORT, *s.* (Harbour, haven) नौकाश्रयः, नौकाश्रयः, आश्रयः, आश्रय-
 स्थानं, उन्नयस्थानं, खातं, उन्नयखातं, नौकोन्नययोग्यं खातं, नौच-
 न्धनखातं, नौचन्धनयोग्यं खातं, नौरक्षणस्थानं; 'reaches the desired
 port, इष्टस्थानं or इष्टदेशं गच्छति.—(Gate) द्वारं.
 PORTABILITY, *s.* यास्यता, सुयास्यता, सुवहनीयता, हस्तवास्यत्वं, लघुता.
 PORTABLE, *a.* सुयास्यः-स्या-स्यं, वास्यः &c., वहनीयः-या-यं, सुवहनीयः
 &c., सुववास्यः &c., अनायासवास्यः &c., सुववहनीयः &c., हस्तवास्यः
 &c., सहस्रवास्यः &c., लघुः-घु-खी-घु.
 PORTAL, *s.* द्वारं, द्वारं, उपद्वारं, प्रतीहारः, प्रवेशद्वारं, मुलं.
 PORTCULLIS, *s.* नगरद्वारोपरिस्थो जम्भकपाटः तेन च शत्रोरागमनकाले
 पातितेन द्वारवर्त्तं हृष्यते, द्वारवर्त्तरोधनयन्त्रं.
 To PORTEND, *v. a.* अघ्रे सूचं *(c. 10)* सूचयति-यितुं, पूर्वे or पूर्वं दृशं
(c. 10) दृशयति-यितुं or प्रदृशं, अनिष्टं सूचं or चाबिद् *(c. 10)* वेद-
 यति-यितुं, पूर्वचिह्नं or पूर्वलक्षणं दा, पूर्वलक्षणेन भविष्यत् सूचं or
 अनिष्टसूचनं कृ or भाविष्यमानसूचनं कृ, भाविष्यत् or उत्पातं or विनि-
 पातं शंसं *(c. 1)* शंसति-सितुं, कुलक्षणं दा.
 PORTENT, *s.* (Omen) पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वलिङ्गं, शकुनं, भाविष्य-
 कचिह्नं, भविष्यसूचकचिह्नं.—(Omen of ill, prodigy) उत्पातः,
 उपसर्गः, विनिपातः, व्यतीपातः, अद्भुतं, अचरितं, दुर्लक्षणं, अवलक्षणं,
 दुश्चिह्नं, अवचिह्नं, अपशकुनं, उपप्रवः, उपलिङ्गं, उपद्रवः, अवाहितं,
 उपाकृतं, अजन्तं, विनिहतं, अशुभलक्षणं, अनिष्टसूचकचिह्नं, भाविष्य-
 मानसूचकं or भाविष्यसूचकं चिह्नं, कुलक्षणं; 'ceremonies to
 avert portents,' अद्भुतशान्तिः *f.*
 PORTENTOUS, *a.* उत्पातशंसी-सिनी-सि (नं), विनिपातशंसी &c., औत्पा-
 तिकः-की-कं, औपसर्गिकः-की-कं, अनिष्टशंसी &c., अविष्टसूचकः-
 -का-कं, अनिष्टवेदी &c., अशुभशंसी &c., अशुभसूचकः &c., भवि-
 ष्यसूचकः &c., अभद्रसूचकः &c., अद्भुतशंसी &c., अद्भुतसूचकः &c.,
 अद्भुतः-ता-तं, अवाहितः &c., शकुनः-नी-नं, शाकुनिकः-की-कं.

PORTENTOUSLY, *adv.* औत्पातं, अद्भुतं, उत्पातपूर्व, दुर्लक्षणेन, कुलक्षणेन.
 PORTER, *s.* (Gate-keeper) द्वारपालः, द्वारी *m.* (नं), द्वारस्थकः, द्वारस्थः,
 द्वारस्थः, द्वाराध्यकः, द्वारिकः, प्रतिहारः, प्रतीहारः-री *f.*,
 द्वारस्थितः, द्वारस्थितदृशकः, दृशकः.—(Carrier of burdens) भारवाहः-
 -हकः, भारवाही *m.* (नं), भारवाहिकः, भारिकः, भारी *m.* (नं), भारहट्टः,
 भारहारी *m.*, भारहाकः, बोटा *m.* (दु).
 PORTERAGE, *s.* (Cost of carriage) वहनमूल्यं, वाहनमूल्यं, भारवाहनमूल्यं.
 —(Business of a porter) भारवाहनं, भारिककर्म *n.* (नं).
 PORTFOLIO, *s.* पत्राधारः, पृथुपत्राधारः, महापत्राधारः, वृहत्पत्राधारः.
 PORTHOLE, *s.* नौपाश्वेच्छिद्रं, नौपाश्वेमुलं, नौपाश्वेवातायनं.
 PORTICO, *s.* वरखः, द्वारप्रकोष्ठकं, वहिर्द्वारप्रकोष्ठकं, द्वारमण्डपः-पं, देहली
 -लिः *f.*, निष्काशः, वरखकः, वातायनं, पिखः, द्वारपिखः.
 PORTION, *s.* (Part) अंशः, भागः, विभागः, खण्डः-खकः, अवयवः, अङ्गं,
 भिन्नं, छेदः, भिन्नं, शकलः-लं.—(Portion allotted, share) विभागः,
 अंशः, भागः, भाजितं, भाज्यं, वण्डः-खकः, उद्धारः.—(Share of an
 estate) अक्षयसं, अक्षयभागः, रिक्खभागः, वैतुकरिक्खभागः, दायः,
 उद्धारः, औद्धारिकं.—(Wife's fortune) स्त्रीधनं, यौतकं, यौतुकं, युतकं,
 शुल्कः, औद्धारिकं, अद्यावाहनिकं, कन्याधनं, परिचरं.
 To PORTION, *v. a.* (Parcel out) विभज् *(c. 1)* -भजति-ते-भक्तुं, प्रवि-
 भज्, वण्ड *(c. 10)* वण्डयति-यितुं, विभागश्च or अंशंश्च कृप् or परि-
 कृप् or विन्यस्, अंश्च, अंस्.—(Endow) यौतकं or शुल्कं or वृत्तिं दा,
 प्रतिशं कृ, प्रतिष्ठा.
 PORTIONABLE, *a.* विभाज्यः-ज्या-ज्यं, भाज्यः &c., वण्डनीयः &c., औद्धार-
 रिकः &c.
 PORTIONED, *p. p.* (Divided out) विभक्तः-क्ता-क्तं, प्रविभक्तः &c.,
 संविभक्तः &c., अंशितः-ता-तं, परिक्खितः &c.—(Endowed) प्रति-
 शितः-ता-तं, गृहीतशुल्कः-ल्का-ल्यं, गृहीतयौतकः &c.
 PORTIONING, *s.* विभागः, विभाजनं, प्रविभागः, विभागकरणं, भाजनं, अंशनं,
 उद्धारविभागः, विभागकल्पना, वण्डनं.
 PORTIONLESS, *a.* अनंशः-शा-शं, अंशहीनः-ना-नं, शुल्कहीनः-ना-नं.
 PORTLINESS, *s.* उदरविस्तारः, कायविस्तारः, शरीरगौरवं, शरीरस्यूलता,
 स्थूलशरीरत्वं, स्थूलकायत्वं, शरीरपुहलं.
 PORTLY, *a.* (Dignified in mien) गौरवशाली-लिनी-लि (नं), सादो-
 पगामी &c., गौरवगतिः-तिः-ति, गौरवपुत्रिः &c.—(Bulky, cor-
 pulent) विल्लीशोदरः-रा-रं, विल्लीशकायः-या-यं, पृथुदरः-रा-रं,
 स्थूलकायः &c., वृहत्कायः &c., स्थूलशरीरः &c.
 PORTMANTEAU, *s.* चर्ममयं वस्त्रपात्रं or वस्त्रभाजनं, वस्त्राधारः.
 PORTRAIT, *s.* प्रतिमा, प्रतिमानं, उपमा, उपमानं, उपमितिः *f.*, प्रतिमूर्तिः *f.*,
 प्रतिकृतिः *f.*, चित्रलेखा, चालेख्यं, चित्राकृतिः *f.*, चित्रं, प्रतिच्छन्दः-
 -न्दकं, प्रतिच्छाया, नोपितव्यप्रतिमा.
 PORTRAIT-PAINTER, *s.* उपमाता *m.* (नं), चित्रलेखकः, चित्रकारः, चित्रकः,
 चित्रलिख् *m.* (ख), चालेख्यकृत् *m.*, उपमानकृत् *m.*, प्रतिमानकृत् *m.*
 PORTRAIT-PAINTING, *s.* चित्रलिखनं, चित्रलेखनं, उपमानकरणं, रूपकरणं.
 To PORTRAY, *v. a.* (Paint) चालिख, चित्रिख, लिख, चित्रं, चयि, उप-
 वर्यं.—(Describe) वर्यं, अनुवर्यं, उपवर्यं, निरूप्यं.
 PORTRAYED, *p. p.* वर्णितः-ता-तं, चालिखितः &c., चित्रितः &c., चित्रगतः &c.
 PORTRESS, PORTERESS, *a.* द्वारिकी, द्वारपालिका, प्रतीहारी, द्वारस्थकी.
 To POSE, *v. a.* निरुद्धरीकृ, वाद्योपं कृ, उन्नयरोपं कृ, वाक्परोपं कृ, प्रति-
 वाक्परोपं कृ, वाक्पल्लवकं कृ, उपमर्दं कृ, बाष् *(c. 1)* बाधते-यितुं,
 मुहं *(c. 10)* मोहयति-यितुं, विमुहं, शूलं कृ.
 POSED, *p. p.* निरुद्धरः-रा-रं, निरुद्धरीकृतः-ता-तं, बाधितः-ता-तं,

मोहितः-ता-तं, विमोहितः &c., कुपितः &c., इतिकर्तव्यतामूढः-टा-टं.
Poser, s. उपमर्दकः, बाधकः, बाधोपकः, मोहकः, विमोहकः.

Position, s. (Situation) स्थानः, स्थितिः f., अवस्थितिः f., संस्थानः, पदं, आस्यदं, पदविः-वी f.—(Attitude) अङ्गस्थितिः f., शरीरस्थितिः f., आकारः; 'of the feet,' पदव्यासः, पादविव्यासः.—(Principle laid down, proposition advanced) पक्षः, प्रतिज्ञा, फक्किका, प्रमेयं, प्रतिज्ञेयं, प्रतिज्ञातं, भाषा, हेतुः m., पूर्वपक्षः, उपन्यासः, अर्थः; 'false position,' हेत्वाभासः, पक्षाभासः, आभासः, निष्पाहेतुः m.—(State, circumstances) अवस्था, स्थितिः f., दशा, संस्थितिः f., भावः, वृत्तिः f., गतिः f.

Positive, a. (Explicit, express, direct) स्पष्टः-डा-डं, स्पष्टार्थः-धी-धं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, सुस्पष्टः &c., सुस्पष्टः &c., अवक्तः-क्ता-क्तं, अवक्तार्थः-धी-धं, असन्दिग्धार्थः &c., अगूढः-डा-डं, अगम्यः-ता-तं, प्रत्यक्षः-क्षा-क्षं.—(Peremptory, definite) नियतः-ता-तं, अवश्यकः-का-कं, आवश्यकः-की-के, सुनियतः-ता-तं, निश्चितः &c., सुनिश्चितः &c., निर्वीतः &c., अवैकल्पिकः-की-के, अविकल्पिकः-का-कं.—(Absolute, real, existing in fact) वास्तवः-वी-वं, वास्तविकः-की-के, तथ्यः-ध्या-ध्यं, सत्यः-त्या-तं, यथार्थः-धी-धं, सन् सती सत् (त्), विद्यमानः-ना-नं, भूतः-ता-तं, तात्त्विकः-की-के; 'positive charge,' तत्त्वाभियोगः.—(Settled by arbitrary appointment, not inbred) नियोगसिद्धः-डा-डं, नियोगप्रयुक्तः-क्ता-क्तं, नियोगहेतुकः-का-कं, अभावसिद्धः &c., अस्वाभाविकः-की-के, अनेसर्गिकः-की-के, असहजः-जा-जं, सहजैतः-ता-तं.—(Confident, sure) दृढनिश्चयः-या-यं, कृतनिश्चयः &c., ज्ञातनिश्चयः &c., निश्चितमनाः-नाः-नं (स्), निश्चितमनस्कः-क्ता-क्तं, निश्चयी-यिनी-यि (न्), वज्रनिश्चयः-या-यं, दृढमतिः-ति-ति, निःसंशयः-या-यं, निःसन्देहः-हा-हं.—(Confident in assertion) दाढ्येन स्वमताग्रही &c., or स्वमताग्रही &c., मताग्रही &c., स्वमताभिमानि &c., मताभिमानि &c., दृढोक्तिः-क्ति-क्ति, उक्तनिर्वाही &c., प्रोक्तनिर्वाही &c.

Positively, adv. (Expressly) स्पष्टः, सुस्पष्टः, व्यक्तः, सुव्यक्तः, स्पष्टार्थतः, अवक्तः, असन्दिग्धः.—(Peremptorily, definitely) नियतं, सुनियतं, अवश्यं, अवश्यमेव, निश्चितं, सुनिश्चितं, अविकल्पेन विना.—(Absolutely, really) वस्तुतः, तत्त्वतः, यथार्थतः, तथ्यं, सत्यं, सत्यमेव.—(Confidently, surely) निश्चयेन, दृढनिश्चयेन, दृढनिश्चयपूर्वकं, सुनिश्चयेन, सुनिश्चयपूर्वकं, दाढ्येन, दृढं, मुदृढं.—(Dogmatically) स्वमताग्रहेण, मताग्रहेण, मताभिमानेन, दृढोक्ता.

Positiveness, s. (Reality of existence) वास्तविकत्वं, तथ्यता, यथार्थत्वं, सत्ता, सत्यं, विद्यमानता, सत्यता-तं.—(Peremptoriness) दृढनिश्चयः-यत्वं, सुनिश्चयत्वं, दृढता, मुदृढता, दाढ्यं, अवक्ता, सुस्पष्टता, नियतत्वं, सुनियतत्वं, दृढनिश्चयः, सुनिश्चितत्वं.—(Dogmaticalness) स्वमताग्रहः, मताग्रहः, मताभिमानं, दृढोक्तिः f.

To possess, v. a. (Have, hold) धृ (c. 10. धारयति-यितुं, c. 1. धरति, धनुं), धा (c. 3. दधाति, धने, धातुं), आपा, विपा, भृ (c. 3. विभर्ति, भर्तुं), दप् (c. 1. दधते-यितुं), शिल् (c. 10. शीलयति-यितुं), भुज्, आप्, प्राप्.—(Hold in use, enjoy, occupy) भुज् (c. 7. भुज्ति, भुक्ते, भोक्ते), उपभुज्, परिभुज्, अनुभुज्, अधिभुज्, भोगं कृ, परिभोगं कृ, अधिधा, अध्याप्.—(Gain, obtain information of) आप् (c. 5. आप्नोति, जातुं), प्राप्, अवाप्, लभ्, उपलभ्, आहृद्, अधिगम, आविष्, समाविष्, आक्रम, अध्याक्रम.—(Have power over) अधिभू, प्रभू, अधिधा, वशीकृ.—(Engross, take up, as a thought, passion, &c.) आविष्, व्याप्, ग्रह्, आक्रम.—(As an evil spirit, &c.)

आविष्, समाविष्.—(Give possession, make possessed of) अधिकारं दा, अधिभू, युज् in caus. See POSSESSED OF.

POSSESSED, p. p. (Held, occupied, enjoyed) धृतः-ता-तं, धारितः &c., आविष्टः-डा-डं, समाविष्टः &c., आक्रान्तः-ना-नं, भुक्तः-क्ता-क्तं, परिभुक्तः &c., हस्तगतः-ता-तं, यत्तः-स्ता-स्तं, आसादितः &c., अधिहितः &c., अध्यासितः &c., आश्रितः &c., अधीनः-ना-नं.—(Gained) ज्ञातः-ता-तं, प्राप्तः &c., लभः-आ-अं, आसादितः-ता-तं, अधिगतः &c.—(Engrossed, affected by) आविष्टः &c., समाविष्टः &c., आक्रान्तः-क्ता-क्तं, यत्तः-स्ता-स्तं, उपहतः &c.; as, 'by love,' कामाविष्टः &c.; 'by avarice,' लोभाविष्टः &c.—(Possessed of, endowed with) युक्तः-क्ता-क्तं, अन्वितः-ता-तं, उपेतः-ता-तं, समन्वितः-ता-तं, उपपन्नः-जा-जं, सम्पन्नः &c., संयुतः-ता-तं, अनपेतः-ता-तं, विशिष्टः-डा-डं, शीलितः &c., सनायः-या-यं or expressed by the affixes वत्, मत्, and इन्; as, 'possessed of wealth,' धनवान्-वती-वत् (त्), धनी-निनी-नि (न्), धनयुक्तः &c., धनान्वितः &c.; 'possessed of prosperity,' श्रीमान् &c.; 'possessed of learning,' विद्यावान् &c., विद्यासम्पन्नः &c.; 'of a father,' पितृमान्. See POSSESSING.—(By evil spirits) भूताविष्टः &c., भूतसमाविष्टः &c., पिशाचाविष्टः &c., भूतयत्तः &c., भूतसञ्चारितः &c., भूतान्नः-नी-नं, प्रेतवारितः &c., भूतोपहतः &c.

POSSESSING, part. धारी-रिणी-रि (न्), धारयन्-यनी-यत् (त्), दधन्-वती-वत् (त्), दधानः-ना-नं, दधः-धा-धं, शाली &c. See POSSESSED OF.

POSSESSION, s. (Having, holding) धारणं, धरणं.—(Occupancy, ownership) अधिकारः, अधिभूतिः f., अधिकारस्थं, अधिकारिता-तं, भोगः, भुक्तिः, परिभोगः, आवेशः, समावेशः; 'taking possession,' आवेशनं, समावेशनं, आक्रमणं, आक्रान्तिः f., अध्याक्रमणं; 'to take possession of,' आविष् (c. 6. विशति-येष्टं), समाविष्, आक्रम (c. 1. क्रामति-क्रामितुं), अध्याक्रम; 'to put in possession,' नियुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते, c. 10. योजयति-यितुं), युज्, अधिभू, अधिकारं दा; 'come into one's possession,' हस्तगतः-ता-तं, साधोन्नतः-ता-तं, साधीनः-ना-नं.—(State of being possessed of or by) आविष्टता, आवेशः, आक्रान्ता, सम्पन्नता, युक्ता, शालिता, विशिष्टता.—(By evil spirits) भूतावेशः, पिशाचावेशः, आवेशः, समावेशः, भूतसञ्चारः, पिशाचसञ्चारः, भूतयत्ता, भूतोपहतत्वं, भूतबाधा, पिशाचबाधा, भूताक्रान्तिः f., भूतक्रान्तिः f., ग्रहामयः, भूतपीडा, पिशाचपीडा, उपद्रवः, उपसर्गः.—(Thing possessed of, property) स्वं, साधीनद्रव्यं, साधीनवस्तु n., द्रव्यं, वस्तु n.—(Goods, possessions) द्रव्यं-व्याणि n. pl., वस्तु-वस्तु n. pl., वित्तं, विभवः, अर्थः, धनं, द्रविलं, वस्तु n., रिक्थं, च्चुक्थं, पुक्तं, खेचादि n., भूमिः f.

POSSESSIVE, a. (In grammar) सम्बन्धवाचकः-का-कं, अधिकरणवाचकः &c.; 'possessive case,' सम्बन्धः, पट्टी, पट्टी विभक्तिः.

POSSESSOR, s. धारी m.-रिणी f. (न्), धारयन् m.-यनी f. (त्), धारय-या, अधिकारी m.-रिणी f. (न्), भोक्ता m. (क्ते), परिभोक्ता m., भोगी m. (न्), परिभोगी m., उपभोक्ता m., शाली m. (न्), स्वामी m.-निनी f.

POSSIBILITY, s. सम्भवः, सम्भावनं-ना, सम्भाव्यता, सम्भावनीयता, शक्यता, साध्यता, करणीयता, सम्भूतिः f.

POSSIBLE, a. शक्यः-क्या-क्यं, सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावनीयः-या-यं, सम्भावितः-ता-तं, पटनशक्यः &c.; 'possible to be done,' करणीयः-या-यं, साध्यः-व्या-व्यं, साधनीयः-या-यं, कर्तुं शक्यः &c., उपपाद्यः-द्या-द्यं, सम्पाद्यः &c., सम्पादनीयः-या-यं; as much

as possible,' यथाशक्ति, यथाशक्त्वं; 'to be possible,' शक् in pass. (शक्नोते), सम्भू; 'it is not possible,' न सम्भवति. The root शक् gives a passive sense to the infin.; as, 'it is not possible to be done,' कर्तुं न शक्नोते.

POSSIBLY, *adv.* (By any power). This sense must be rendered by शक्ने, or the root शक् thus, 'all that can possibly be known,' यत् सर्वं शक्तं शक्नोते or शक्त्वं.—(Any how, by any means) कथञ्चित्, यथाकथञ्चित्, कथञ्चन, यथाकथञ्चन.—(Perhaps) किञ्चित्, अपिनाम, किल, स्यात्, कदापि, कदाचित्, नाम.

POST, *s.* (Piece of timber set upright, pillar) स्तम्भः, स्थायुः *m.*, स्थाया. अषष्ठम्भः, अषष्ठस्तम्भः, उपस्तम्भः, दारुः *m.*; 'of a house,' गृहस्तम्भः, गृहदारुः *m.*; 'for securing an elephant,' खालान्, बन्धस्तम्भः.—(Office) अधिकारः, पदं, पदवी-विः *f.*, नियोगः; 'post under government,' अधिकारपदं; 'an honorable post,' आध्यपदं.—(Station, position) स्थानं, पदं, पदविः-वी *f.*, चास्यदं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*—(Military station) गुल्मस्थानं, सैन्यस्थानं. —(Post of danger in battle) योराज्ञसनं, भयप्रदा युद्धभूमिः.— (For carrying letters) पत्रवाहनं, राजपत्रवाहनं, राजपत्रवाही *m.* (नं), लेखवाहनं, राजलेखवाहनं-हकः, राजनियोगिभिर्भूतः पत्रकोषः, राजपायकभूतो लेख्यकोषः, राजपत्रवाहकः, राजलेखवाही *m.*

TO POST, *v. n.* (Travel with post horses or with speed) जनेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), जयवाहनेन गम्, जयतुरीयः or जवाधेः or जवघोटकेर गम् or व्रज (c. 1. व्रजति-व्रजितुं).

TO POST, *v. a.* (Station) स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), अवस्था, प्रतिष्ठा, नियुज् (c. 7. युनक्ति-युक्ते, c. 10. योजयति-यितुं), विनियुज्.—(Fix to a post) स्तम्भे बध्य, स्तम्भबद्धं-ड्रां कृ.—(Expose to public reproach) नामादि प्रकाशयित्वा परिभाष्यदं कृ or अवमानास्पदं कृ or तिरस्कारास्पदीकृ.—(Place in the post-office) पत्रस्थानं or लेख्यस्थाने निविश् in caus.

POSTAGE, *s.* पत्रवाहनमूल्यं, लेख्यवाहनमूल्यं. वाहनमूल्यं.

POST-BY, *s.* जवाध्वजः, जवाध्वपालः, जवाध्वपोही *m.* (नं), जवाध्वप्रेरकः.

POST-CHAISE, *s.* जयवाहनं, जयनरथः, पत्रवाहनं, जवाध्वपुङ्कं वाहनं.

TO POST-DAY, *v. a.* पश्चात् or परस्तात् कालं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं).

POST-DILUVIAL, POST-DILUVIAN, *a.* प्रलयोत्तरकालीनः-ना-नं, प्रलयानन्तरः-रा-रं.

POSTER, *s.* जवो *m.* (नं), प्रजगो *m.*, जयनः, जयः, जवाध्वः, जवनाध्वः.

POSTERIOR, *a.* पश्चात्कालीनः-ना-नं, पश्चात्कालिकः-को-कं, उत्तरकालीनः-ना-नं, पाश्चात्यः-त्या-तं, उत्तरः-रा-रं, अपरः-रा-रं, अवरः &c., परः &c., अवरकालिकः-को-कं, अपरकालिकः-को-कं.

POSTERIORITY, *s.* पश्चात्कालीनता, पश्चात्कालिकत्वं, अपरता-तं, अवरता-तं, परता, उत्तरता-तं, अपरकालिकत्वं, अवरकालिकत्वं.

POSTERIORLY, *adv.* पश्चात्, अपरतस्, उत्तरतस्, परतस्, अवरतस्, परस्तात्, परं, अपरं, उत्तरं.

POSTERIOUS, *s.* तितक्षः, गुदप्रदेशः, गुददेशः, परिधायः, चटिकं, पश्चाद्देशः, पश्चाद्भागः.

POSTERITY, *s.* (Descendants, offspring) सन्तानं-नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, वंशः, कुलसन्ततिः *f.*, कुलं.—(Succeeding generations in a general sense) पुत्रपौत्राः *m. pl.*, पुत्रपौत्रादि सन्तानं.

POSTERN, *s.* पश्चद्वारं, प्रवृत्तद्वारं, पक्षकः, सुद्वारं, उपद्वारं, सखिका.

POST-HASTE, *adv.* जनेन, सजवं, सवेगं, जवाध्वत्, जवनाध्वत्.

POST-HORSE, *s.* जवाध्वः, जयनाध्वः, जयतुरगः, जवघोटकः.

POSTHUMOUS, *a.* (Born after the death of the father) पितृमरणोत्तरजः-जा-नं, जनकमृत्युत्तरजः &c., पितृमरणोत्तरकः-का-कं.—(Published after the death of the author) कर्तृमृत्युत्तरकः-का-कं, कर्तृमरणोत्तरकः-का-कं, कर्तृगत्युत्तरकः &c.

POSTILLION, *s.* जवाध्वपोही *m.* (नं), रथवाहकः, सारथिः *m.*, सूतः.

POSTMAN, *s.* पत्रवाहकः, पत्रवाहः, पत्रवाही *m.* (नं), लेख्यवाहकः, लेखवाहकः, लेखहारः-रकः, लेखहारी *m.*, लेखनिकः.

POSTMASTER, *s.* पत्रवाहकाध्यक्षः, लेखहारकाध्यक्षः, पत्रवाहनादिकर्माध्यक्षः, पत्रप्रेरणादिकर्माधिकारी *m.* (नं).

POSTMERIDIAN, *a.* सापराह्निकः-को-कं, अपराह्निकालिकः-को-कं, पराह्निकालिकः-को-कं.

POSTMORTEM, *a.* मरणोत्तरः-रा-रं, मृत्युत्तरः &c., मरणानन्तरः-रा-रं.

POSTNATE, *a.* उत्तरः-रा-रं, उत्तरजः-जा-नं, अवरजः &c., परः-रा-रं.

POST-OFFICE, *s.* पत्रस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यस्थानं, पत्रगृहं, पत्रागारं, लेख्यागारं, लेखगृहं, लेख्यकुटी, लेख्यगृहं.

TO POSTPONE, *v. a.* आकालानन्तरात् or परकालं यावत् त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or परित्यज्, उत्तरकालं यावद् विनृज् (c. 6. व्रजति-व्रजितुं) or अवसृज् or या in caus. (यापयति-यितुं), पिलिष् (c. 1. लिखते-लिखितुं, c. 10. लिखयति-यितुं), विलिषन् कृ, शिपिलि (nom. शिपिलयति-यितुं).

POSTPONED, *p. p.* आकालानन्तरात् or परकालं यावत् त्यक्तः-क्ता-क्तं or परित्यक्तः &c. or विसर्जितः-ता-तं or विमृष्टः-ष्टा-ष्टं or यापितः-ता-तं, विलिखितः-ता-तं, शिपिलितः &c.

POSTPONEMENT, *s.* आकालानन्तरात् or परकालं यावत् त्यागः or परित्यागः or विसर्जनं or यापनं, कालयापः-पनं, विलिषः-घनं.

POSTSCRIPT, *s.* पश्चात्लेखः, पश्चात्लिखितं, पश्चात्लिपिः *f.*, अनुलिखितं.

POSTULATE, *s.* अनुमानमूलं, स्वीकृतपक्षः, देश्यं, सिद्धवद् गृहीतपदं.

POSTURE, *s.* अङ्गस्थितिः *f.*, अङ्गसंस्थितिः *f.*, अङ्गविन्यासः, शरीरस्थितिः *f.*, शरीरविन्यासः, शरीरसंस्था, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, भूमिका.—(A posture in religious meditation as practised by devotees, &c.) सासनं, ध्यानयोगासनं. Fifty-four kinds of these postures are enumerated, of which some are the following: पद्मासनं, ब्रह्मासनं, भद्रासनं, कूर्मासनं, मयूरासनं, प्रतासनं, कुङ्कुटासनं, गोमुखासनं, गोरक्षासनं, वीरासनं, दशदासनं, वासनं, मुद्रा.—(Position, condition) स्थितिः *f.*, अवस्था, संस्थितिः *f.*, दशा.

POSTURE-MASTER, *s.* अङ्गविन्यासशिक्षकः, शरीरविन्यासशिक्षकः, अङ्गविक्षेपशिक्षकः, अङ्गविन्यासदेशिकः.

POSY, *s.* (Motto on a ring, &c.) अङ्गुरीयकलेखः, मुद्राम्बुधायकः.—(Nosegay) पुष्पगुच्छः-च्छकः, पुष्पस्तवकः.

POT, *s.* (For culinary or domestic purposes) भाखंडं, पात्रं, भाजनं, स्थाली-लं, पिठरः-रं, उक्षा, पिष्टपचनं, वासनं, पाडिनी, कुखंडं, उषा; 'interior of a pot,' स्थालीविलं.—(Water pot) घटः, कुम्भः-म्भी, कुखडी, कलशः, कलसः-सी, उदकपात्रं, उदकुम्भः, कमखलुः *m.*, निपः, जलुः; 'iron pot,' सयस्कुम्भः; 'boiled in a pot,' स्थालीपक्कः-क्का-क्तं; 'fit to be boiled in a pot,' स्थालीविलीयः-या-यं, स्थालीविल्यः-त्या-त्यं.

TO POT, *v. a.* भाखंडं निविश् in caus. or निषा or रक्ष्, भाखडीकृ, उपस्कु.

POTABLE, *a.* पेयः-या-यं, पानीयः &c., पानयोग्यः-ग्या-ग्यं, पानार्हः-हो-हं.

POTASH, *s.* क्षारः, यवक्षारः, सज्जिकाक्षारः, सज्जिः *f.*, सज्जिका.

POTATION, *s.* पानं, पानोत्सवः, सन्धीतिः *f.*, पपीतिः *f.*, पानसमारम्भः.

POTATO, *s.* आलु: *m.*, आलुकं.—(Sweet potato) मध्वालुकं, मधुमलं, खसकालुः-लुकं, खसकयोः.

POT-BELLIED, *a.* लघोदरः-रा-रं, लघजठरः-रा-रं, वृहत्कुक्षिः-क्षिः-क्षि, वृद्धनाभिः-भिः-भि, तुन्दी-दिन्दी-दि (न्), तुन्दिकः-का-कं, तुन्दिलः-ला-लं, तुन्दितः-ता-तं, तुन्दिभः-भा-भं, तुन्दिकरः-रा-रं, तुन्दवान्-वती-वत् (त्), तुखिलः-ला-लं, तुखिभः &c., पिचिखिलः-ला-लं, पिचिखिवान् &c.

POT-BELLY, *s.* लघोदरं, लघजठरं, वृहत्कुक्षिः *m.*, पिचिखिः.

POT-BOY, *s.* यवमुरादिक्रयगृहे भाखवाहकः or भाखवाही *m.*

POT-COMPANION, *s.* सहपायी *m.* (न्), पानसहायः, पानसुदृढ *m.*

POTENCY, *s.* प्रभावः-वत्त्वं, प्राबल्यं, बलं, शक्तिः *f.*, वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्त्वं, प्रतापः, ओजस् *n.*, पराक्रमः, प्रभविष्णुता.

POTENT, *a.* प्रबलः-ला-लं, महाबलः &c., महाबलवान्-वती-वत् (त्), सप्रभावः-वा-वं, शक्तिमान् &c., महाशक्तिमान् &c., प्रभविष्णुः-ष्णुः-णु, प्रतापी-पिनी-पि (न्), तेजोवान् &c., महीजाः-जाः-जः (स्), सतेजाः &c., बलाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, प्रतापवान् &c., वीर्यवान् &c., पराक्रमी &c., महोदारः-रा-रं.

POTENTATE, *s.* अधिपतिः *m.*, महीपतिः *m.*, नरेश्वरः, नरपतिः *m.* See KING.

POTENTIAL, *a.* (Existing in possibility) सम्भाव्यः-व्या-व्यं, सम्भावनीयः-या-यं, आधिसम्भाव्यः &c.—(Potential mood) सम्भावनं, विधिलिङ्.

POTENTIALITY, *s.* सम्भाव्यता-त्वं, सम्भावनीयता-त्वं, सम्भावनं-ना.

POTENTLY, *adv.* प्रबलं, सबलं, प्राबल्येन, सप्रभावं, सप्रतापं, महाबलेन.

POTHER, *s.* केशः, तुमूलं, व्ययता, व्यस्तता, वैक्रयं, सम्भ्रमः, बाधा.

POTHERB, *s.* शाकः-कं, हरितकं, शिग्रुः *m.*, सियुः *m.*; 'its stalk,' कडसः, कलसः. The following are various sorts of pot-herbs: विशल्या, अग्निशिखा, अनन्ता, फलिनी, शक्रपुष्पी, चूषगन्धा, चूषगन्धा. दगलान्ती, दगलांगी, छावेगी, वृद्धदारकः, जुह्वः-झा, वितुनं, सुनिपन्नकं, शूरपं.

POTHUSE, *s.* शुषागृहं, शुषापात्रं, शुषा, यवमुरागृहं, पानगोष्ठिका.

POTION, *s.* पेयौषधं, पानीयौषधं, सौधयौषधं, सौषधं.

POTSHERD, *s.* भिन्नभाखं, भिन्नपात्रं, भग्नभाखं, भग्नभाखशकलं, कपालिका, शर्करा, भग्नमृगमयभाजनशकलं.

POTTAGE, *s.* मूषं, मूषः-यं, पुष्ककः, शूतमांसपेयं.

POTTER, *s.* कुम्भकारः-रकः, कुलालः, घटीकारः, घटकारः-रकः, घटि-व्यसः, मृत्कारः, चक्रजीवकः, चक्रा *m.* (न्), भटः; 'potter's wheel,' कुलालचक्रं.

POTTERY, *s.* (Place where earthen vessels are made) कुम्भ-शाला, घटशाला, घटनिर्मयस्थानं.—(Earthenware) कौलालकं, मृगमयं, मृगमयभाखानि *n. pl.*, माषिकं, कुलालकम् *n.* (न्).

POTTLE, *s.* सुदृढपरिमाणो फलधारणयोग्यः दोषेकरसः.

POTULENT, *a.* ईषन्मजः-मजः-सं.—(Fit to drink) पानयोग्यः-ग्या-ग्यं.

POUCH, *s.* (Bag) कोषः, कोशः, पेशी.—(Of an animal) पेशिः-शीः.—(Of a bird, &c.) पुष्टजठरः, उपजठरः, पूष्टोदरं.—(A protuberant belly) लघोदरं, लघजठरः.

To POUCH, *v. a.* कोषे निविश (c. 10. -पेशयति-यितुं), कोषस्थं-स्थां कृ.

POUCHED, *p. p.* (Pocketed) कोषनिवेशितः-ता-तं, कोषस्थः-स्था-स्थं.—(Having a pouch) पेशीविशिष्टः-हा-हं, कोषविशिष्टः &c.

POULTICE, *s.* खाद्यपक्षिचिकेता *m.* (न्), खाद्यपक्षिचिकेता *m.* (न्), गृह-पक्षिचिकेता *m.* (न्), ग्राम्यपक्षिचिकेता, कुक्कुटादिचिकेता *m.*, वैतसिकः, शौनिकः.

POULTICE, *s.* उत्कारिका, लेपः, प्रलेपः, उपनाहः, पाकजनकपिष्टप्रलेपः. To POULTICE, *v. a.* उपनाहेन or उत्कारिकया लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पु).

POULTRY, *s.* गृहपक्षिणः *m. pl.*, ग्राम्यपक्षिणः *m. pl.*, कुक्कुटादिग्राम्य-पक्षिणः *m. pl.*, कुक्कुटादिखाद्यपक्षिणः *m. pl.*

POULTRY-YARD, *s.* ग्राम्यपक्षिपोषणयोग्या वाटिका, कुक्कुटादिस्थानं.

POUNCE, *s.* (Powder to prevent ink from spreading) मसोशोष-णचूर्णं, मसिशोषकचूर्णं.—(Talon, claw) नखः, नखरः.

To POUNCE, *v. n.* (Fall upon suddenly and seize) अकस्मात् पतित्वा नखैर्यह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or धृ (c. 1. धरति, धर्तुं). ग्रहणाद्यैश्च अकस्माद् आपत् (c. 1. -पतति-तितुं) or आक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं).

POUNCE-BOX, POUNCET-BOX, *s.* शोषकचूर्णोधारः, शोषणचूर्णोपात्रं.

POUND, *s.* (Weight or measure) प्रत्यः.—(Fence for stray cattle, &c.) यूषभष्टपशुरोधकं, यूषभष्टपशुवारणी-रुं, भष्टपशुरक्षस्थानं, भष्टप-शुरोधनस्थानं, सवरोधः-धकं, सवरोधस्थानं.—(Gold coin) स्वर्णमुद्रा.

To POUND, *v. a.* (Confine in a pound) यूषभष्टपश्चादि सवरोधस्थाने निरुध् (c. 7. -रुध्ति-रोधुं) or रक्ष.—(Communitate) पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं), निष्पिप्, सम्पिप्, निनिष्पिप्, प्रतिपिप्, उत्पिप्, चूर्णं, प्रचूर्णं, विचूर्णं, सचूर्णं, चूर्णीकृ. मुद्, अवमुद्, विमुद्, प्रमुद्, अभिमुद्, खसृ, सुद् (c. 7. सुगति, द्योतुं), प्रसृद्, संसृद्, सोदीकृ, पुष् (c. 10. पोषयति-यितुं), विपुष्, मष् or मन्ष् (c. 1. मयति, मन्थति, c. 9. मन्थति, मयितुं), कुद् (c. 10. कुट्टयति-यितुं), प्रकुद्, गुखद् (c. 10. गुख-यति-यितुं), खसृशः कृ. खसृकृ.—(Beat) तद्, पितद्, तुद्, आतुद्.

POUNDAGE, *s.* (Fee, due) शुल्कः-लकं, देयं, करः, राजप्राप्तं.

POUNDED, *p. p.* (Communitate) चूर्णितः-ता-तं, सचूर्णितः &c., चूर्णी-कृतः &c., चूर्णीभूतः &c., पिष्टः-ष्टा-ष्टं, सम्पिष्टः &c., निष्पिष्टः &c., मदिनः-ता-तं, द्योदिनः &c., सुखः-खा-खं, द्योदीकृतः &c., खसृशतः &c., मुखसृशतः &c., रुषितः-ता-तं; 'finely pounded,' द्योदिष्टः-ष्टा-ष्टं; 'pounded coarsely,' अवचूर्णितः-ता-तं, सप-ध्वस्तः-स्ता-स्तं, अवध्वस्तः &c.

POUNDER, *s.* पेष्टा *m.* (ष्टु), सम्पेष्टा *m.*, पेपणः, पेपणिः-णी *f.*, पेष्टरः, मर्दनकृत्, कुट्टनकृत्.—(Pestle) मुखलं, मुखलं-लः, मुष्टरः.

POUNDING, *s.* चूर्णनं, सचूर्णनं, चूर्णीकरणं, पेपणं, सम्पेपणं, मर्दनं, विमर्दनं, सम्मर्दनं, खसृनं, द्योदीकरणं, मथनं, मन्थनं, कुट्टनं, अवहननं.

To POUR, *v. a.* (Cause to flow in a stream) सु (c. 10. सावयति-यितुं), प्रसृ, सिष् (c. 6. सिचति, सेक्), निष्पिप्, सवमिप्.—(Pour out) पत् (c. 10. पातयति-यितुं), उत्सिप्, सवत् (c. 10. -तारयति-यितुं), प्रसृ, उत्सृज्, प्रसृज्, स्कन्द.—(Emit) उत्सृज् (c. 6. -सृजति-सर्जुं), विमृज्, वृज्, मुष्, प्रमुष्, स्कन्द, निरस्, निःसृ in caus., उत्सिप्, सिप्, उज्, उदीर, उज्ज्.—(Scatter or pour forth in profusion) कृ (c. 6. किरति, करितुं-रीतुं), प्रकृ, विक्, बहुशः धिष्, वृष् (c. 1. यथति-यितुं), प्रवृष्; 'the clouds poured forth blood,' मेघाः शोणितं वधृषुः 'he poured forth arrows,' शरान् वधर्व.

To POUR, *v. n.* (Flow in a stream) सु (c. 1. सवति, सोतुं), प्रसृ, बहुशः or बाहुत्येन सु or प्रसृ or पसिस्, स्यन्द, प्रस्यन्द, खर, री, गल, स्यूत् or इच्छुत्, जलं or तोयं सु, जलं प्रवह.—(As rain) वृष् (c. 1. यथति-यितुं), प्रवृष्, अभिवृष्, अभिप्रवृष्, जलनं or जतिशयेन वृष्.—(Issue forth) निःसृ, प्रसृ, निःसृ, विनिःसृ, निगम.—(Rush in a crowd) बहुशो निवैत् or प्रपत्.

POURED, *p. p.* साधितः-ता-तं, प्रसाधितः &c., सिक्तः-क्ता-क्तं, सवसिक्तः &c., उत्सिक्तः &c., पातितः-ता-तं, स्कन्दितः-ता-तं, उत्सृष्टः-ष्टा-ष्टं.

POURER, *s.* सेक्ता *m.* (क्), सेचकः, निषेक्ता *m.*, सावकः, सावयिता *m.* (न्).

POURING, *s.* सेचनं सेकः, निषेचनं, निषेचनं, सावयं, प्रसावयं, सवः - वशी, चोतः, इच्योतः, प्राधारः.

POURING, *part.* बहुशः घृतः -ता -तं or प्रसृतः &c., सवन् -वन्ती -वत् (तु) or स्याद्वि -दिनी -दि (तु), वषेत् &c., चतिवषेत् &c., बहुवषेकारी &c., हुमलगायी &c.

TO POUT, *v. n.* सनःक्रोधात् ओष्ठौ प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), ओष्ठप्रसारणं कृ, ओष्ठौ or ओष्ठपदौ प्रसार्य सनःक्रोधं दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं) or सूच, सनःक्रोधात् प्रसारितोष्ठः -ष्टा or प्रसारितोष्ठः -ष्टा स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्) or वृत्, सनःक्रोधेन ओष्ठौ प्रसार्य उदासीनः -ना स्या or वृत्. —(Be prominent) उन्नतः -ता -तं भू, उन्नतीभू, प्रकटः -डा -ढं भू.

POUT, *s.* (Fish) स्थूलशिरस्कः समुद्रीयमत्स्यभेदः. —(Fit of sullenness) सनःक्रोधावेशः. सनःक्रोधावेशः, वैरक्रोधावेशः.

POURING, *s.* सनःक्रोधात् or सनःक्रोधात् ओष्ठप्रसारणं, सनःक्रोधात् सनःक्रोधात् ओष्ठप्रसारणं, सनःक्रोधात् सनःक्रोधात् ओष्ठप्रसारणं.

POVERTY, *s.* दरिद्रता, दारिद्र्यं, दारिद्र्यं, निर्धनता -त्वं, धनहीनता, अल्प-धनता, अधनता -त्वं, दरिद्रदशा, दरिद्रावस्था, धनाभावः, अर्थहीनता, अयोध्याः, द्रव्यहीनता, द्रव्याभावः, निर्द्रव्यता, दीनता, दैन्यं, निष्क-धनत्वं -ता, निष्काधनत्वं, अनिवृत्तिः *f.*, दुर्गतिः *f.*; 'reduced to poverty, गतधनः -ना -नं, विगतधनः &c., गतविभवः -वा -वं, नष्टधनः &c., नष्टार्थः -र्था -र्थं, धनच्युतः -ता -तं, गतार्थः &c., विगतश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., दरिद्रितः -ता -तं.

POVERTY-STRICKEN, *a.* दारिद्र्यस्तः -स्ता -स्तं, दारिद्र्योपहतः -ता -तं.

POWDER, *s.* चूर्णं, पिष्टं, छोदः, छोदितं, पिष्टातः, पटवासः -सकः, रेणुः *m.*, पांशुः *m.*, वासयोगः, गुलकः -शिकः -का. —(Gunpowder) आग्ने-यचूर्णं, शोधदासचूर्णं; 'to reduce to powder, चूर्णीक. छोदीकृ, रेणुशः कृ.

TO POWDER, *v. a.* (Pulverize) चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), चूर्णीकृ, छोदीकृ, पिष्ट (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं). निष्पिष्ट, छुट् (c. 7. छुणति, छोष्टुं), गुलक, कुट्ट, रेणुशः कृ. —(Cover with powder) चूर्णीकृतं -तां कृ, चूर्णीकरी -णी कृ, सचूर्णीकृ.

POWDER-BOX, *s.* चूर्णीपादः, चूर्णीपात्रं, केशचूर्णीपादः.

POWDERED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः &c., सचूर्णितः &c., पिष्टः -ष्टा -ष्टं, छोदितः -ता -तं, छोदीकृतः &c., गुलितः &c.; 'finely powdered, छोदितः -ष्टा -ष्टं; 'coarsely, असचूर्णितः &c.

POWDER-MAGAZINE, *s.* आग्नेयचूर्णीगारं, दासचूर्णीगारं.

POWDERY, *a.* (Friable) सचूर्णीयः -या -यं, चूर्णीयोग्यः -ग्या -ग्यं. —(Made of powder, resembling it) चूर्णी -छिद्रं -छि (तु), चूर्णीयः -यी -यं, चूर्णीवान् -वती -वत् (तु), छोदवान् &c., सचूर्णी -णी -र्थं, सछोदः -दा -दं, पांशुलः -ला -लं.

POWER, *s.* (Force, strength) शक्तिः *f.*, बलं, सामर्थ्यं, समर्थता, वीर्यं, ऊर्जः, प्रभावः, पराक्रमः, प्राणः, सहः -हं, सहस्र *n.*, द्रुविषं. —(Ability, faculty) शक्तिः *f.*, आशक्तिः *f.*, शक्ता, बलं, सामर्थ्यं, क्षमता, कर्तृत्वं, विभवः; 'according to one's power, to the utmost of one's power, यथाशक्ति, यथाबलं, यथासामर्थ्यं, यावच्छक्त्यं, शक्तिस् 'power of utterance, वाक्शक्तिः *f.*, वाग्बलवत्. —(Power of the mind) मनःशक्तिः *f.*, भीशक्तिः *f.* —(Energy, might) वीर्यं, तेजस्, प्रतापः, पराक्रमः, विक्रमः, ऊर्जः, शौर्यं, सारता, स्याम *n.* (तु), श्रुक् *n.* (तु), शुष्क. —(Momentum) वेगः, चापातः, तरस *n.* —(Efficiency, influence) प्रभावः, प्रभवः, प्राबल्यं, प्रभुता, प्रभविष्णुता, प्राबल्यं, अधिकाः, शक्तिः *f.*, बलं, गौरवं, भारः, प्रतापः, वशः. —(Command, subjection, authority) वशः, अधिकाः -दिनं, चाधिपत्यं,

हेमचर्यं, प्रभुत्वं -ता, ईशत्वं, अधीनत्वं; 'to bring under one's power, वशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मवशं नी, आत्माधीनं -नां कृ, खाधीनं -नां कृ, स्ववशीकृ, आत्मायत्नं -तां कृ; 'in the power or under the power of, वशः -शा -शं, अधीनः -ना -नं, आवयतः -ता -तं in comp.; as, 'in the power of the king, राजवशः -शा -शं, राजाधीनः -ना -नं. —(Possession, occupancy) अधिकाः, अधिकाः, हस्तः; 'fallen into one's power, हस्तगतः -ता -तं. —(Legal authority) अधिकाः. —(Superhuman power) विभूतिः, भूतिः *f.*, प्रभावः. —(Sovereign, one invested with power) अधिपतिः *m.*, अधिकाः *m.* (तु), प्रभुः *m.*, अधीशः. —(Force, army) बलं, सेनं, सेना, सैन्यारः. —(In algebra and arithmetic) कुट्टकः, पातः; 'to have power over, प्रभू (c. 1. -भविषति -यितुं), ईश (c. 2. ईशे, ईशितुं).

POWERFUL, *a.* (Having great strength or force) बलवान् -वती -वत् (तु), बली -लिनी -लि (तु), प्रबलः -ला -लं, सबलः -ला -लं, महाबलः &c., शक्तिमान् &c., महाशक्तिः -क्ति -क्ति, शक्तः -क्ता -क्ते, बलियः -ष्टा -ष्टं, बलादः -दा -दं, समर्थः -र्था -र्थं, क्षमः -मा -नं, ऊर्जस्वलः -ला -लं, ऊर्जस्वी &c., ऊर्जस्वान् -सती &c., ऊर्जितः -ता -तं, बलोर्जितः &c., प्रभावी &c., सम्भावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, अलक्ष्मः -मा -मं, कुखरी -रा -रं. —(Mighty, puissant, potent) महाविक्रमः -मा -मं, उर्विक्रमः &c., पराक्रान्तः -ना -नं, परा-क्रमी &c., विक्रमी &c., हेमचर्यवान् &c., प्रतापवान् &c., प्रतापी &c., वीर्यवान् &c., महान् -हती -हत् (तु), महतेजाः -जाः -जः (तु), महौजाः &c., विभूतिमान् &c., महोदाः -रा -रं. —(Efficacious) सम्भावः -वा -वं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, सतेजाः &c., तेजस्वी &c., अमोघः -घा -घं, क्षमः -मा -मं. —(Forceful to persuade) सुनिश्चायकः -का -कं, सुनि-श्चयजनकः -का -कं, प्रबलः &c., सबलः &c., सुदृढः -दा -दं.

POWERFULLY, *adv.* बलवत्, सबलं, प्रबलं, प्राबल्येन, महाबलेन, सम्भावं, प्रभावेण, महाशक्त्या, महाशक्तिपूर्व.

POWERFULNESS, *s.* सफलता, महाबलता, प्रबलता, प्राबल्यं, बलवत्त्वं, शक्ता, शक्तिमत्त्वं, सम्भावत्वं, वीर्यवत्त्वं.

POWERLESS, *a.* निर्बलः -ला -लं, अशक्तः &c., बलहीनः -ना -नं, शक्ति-हीनः &c., अशक्तः -क्ता -क्ते, असमर्थः -र्था -र्थं, निशक्तिः &c., शक्तिशून्यः -न्या -न्यं, निष्पराक्रमः -मा -मं, निष्प्रभावः -वा -वं, सामर्थ्यहीनः &c., वीर्यहीनः &c., विवशः -शा -शं, अवशः &c.

POWERLESSNESS, *s.* अशक्तिः *f.*, निर्बलता, बलहीनता, असामर्थ्यं, शक्ति-हीनता, शक्तिशून्यता, बलाभावः, प्रभावाभावः, निष्प्रभावत्वं.

Pox, *s.* (Small pox) रक्तवटी, रक्तवरटी, विस्फोटः, रक्तस्फोटः, शीतला. See the word. —(Cow pox) गोस्तनशीतला. —(Venereal disease) उपदंशः, वृषणकङ्कः *f.*; 'afflicted with it, उपदंशी -शिनी &c.

PRACTICABILITY, PRACTICABLENESS, *s.* साध्यता -त्वं, करणीयता, सुसा-ध्यता, शक्यता -त्वं, करणशक्यता, सम्भाष्यता -त्वं, सुगमत्वं.

PRACTICABLE, *a.* माध्यः -ध्या -ध्यं, करणीयः -या -यं, करणशक्यः -क्या -क्य, शक्यः &c., कर्तुं शक्यः &c., कृतः -ता -तं, सम्भाष्यः -भ्या -भ्यं, सम्भाष्यनीयः -या -यं, उपपाद्यः -द्या -ध्यं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -ना -नं, सुसाध्यः &c., सुससाध्यः &c., अदुष्करः -रा -रं.

PRACTICAL, *a.* (Pertaining to practice or action) आभ्यासिकः -की -के, आभ्याससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (तु), क्रियासम्बन्धी &c., आभ्यासिकः -की -के, कार्यात्मकः &c. —(Capable of practice) सम्भाष्यी &c., व्यवसायी &c., आभ्यासालकः -का -कं, क्रियावान् -वती -वत् (तु), आभ्यासक्षमः -मा -मं. —(That may be used in practice) व्यवहार्यः

-ज्यो -ज्यै, व्यवहारयोग्यः -ग्या -ग्यै, अभ्यासयोग्यः &c., व्यवहारोचितः -ता -तै, व्यवहारोपयोगी &c.—(Derived from practice) अभ्याससिद्धः -ज्ञा -ज्ञै, क्रियासिद्धः &c., अभ्यासजनितः -ता -तै, अभ्यासप्राप्तः -ता -तै.—(Having practical knowledge) कर्मदृष्टः -हा -है, कर्मज्ञः -हा -है, दृष्टकर्मो -ज्यो -ज्यै (न), कर्मज्ञानी &c., बहुदृष्टः -हा -है, व्यवहारज्ञः -हा -है, व्यवहारवृद्धः -ज्ञा -ज्ञै.

PRACTICALLY, *adv.* अभ्यासतः, अभ्यासेन, कर्मतः, कर्म्यतः, व्यवहारतः, व्यवसायतः, अभ्यासपूर्व, व्यवहारमपेक्ष.

PRACTICE, *s.* (Frequent or habitual doing) अभ्यासः, अभ्यासनं, निरन्तराभ्यासः, निरन्तराभ्यासः, नियतकृतं, नियतकर्म *n.* (न), निरन्तरकर्म *n.*, नियतक्रिया, निरन्तरप्रवृत्तिः *f.*, नियतवृत्तिः *f.*, नियतप्रवृत्तिः *f.*, नियतचर्या, आचरणं, आवृत्तिः *f.*, वृत्तिः.—(Actual doing or performance) करणं, आचरणं, विधानं, अनुष्ठानं, अनुष्ठा, क्रिया, कृतिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, निर्वर्तनं, प्रवर्तनं, चर्या, चरितं, वृत्तं, व्यापारः, व्यवसायः.—(Course of procedure, custom) आचारः, व्यवहारः, व्यवहृतिः *f.*, समाचारः, प्रचारः, रीतिः *f.*, सम्प्रदायः, मार्गः, क्रियामार्गः, कर्मविधिः *m.*, क्रमः, पद्धतिः *f.*, नियमः, अनुसारः; 'according to usual practice,' यथाव्यवहारं, यथारिती; 'ancient practice,' वृद्धाचारः, वृद्धपरम्परा; 'noble practice,' शिष्टाचारः; 'family practice,' कुलाचारः, कुलधर्मः; 'local,' देशाचारः, देशरीतिः *f.*; 'popular or general practice,' लोकाचारः, लोकरीतिः *f.*, जनव्यवहारः; 'good practice,' सदाचारः; 'following good practices,' सदाचारी -रिणी -रि (न), सवृत्तिः -रिः -रि, सवृत्तः -ता -तै; 'bad practice,' दुराचारः, असद्भाषाचारः, दुर्वृत्तिः *f.*; 'following bad practices,' दुराचारः -रा -रै, दुराचारी &c., कदाचारः &c., असदाचारी &c., दुर्वृत्तः -ता -तै, दुर्वृत्तिः -रिः -रि, न्ययवृत्तिः &c.—(Exercise of a profession) सेवनं, निवेदनं, अनुसेवनं, आचरणं, करणं, अनुष्ठानं.—(Of medicine) उपचारः, वैद्योपचारः, उपचर्या, उपचार्यः, उपक्रमः, वैद्योपक्रमः, औषधप्रयोगः, वैद्यक्रिया, चिकित्सा, रुक्प्रतिक्रिया.—(Of arms) शस्त्राभ्यासः, शस्त्रभूषणं.—(Of the law courts) व्यवहारः, व्यवहारविधिः *m.*

To PRACTISE, *v. a.* (Do habitually) अभ्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), नियम् अभ्यस्य or कृ, निरन्तरम् अभ्यस्य or कृ, नियमाभ्यासे कृ, निरन्तराभ्यासे कृ.—(Do, perform) आचर्य (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्य, चर्य, अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठितुं), आस्था, समास्था, विधा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), कृ, सङ्गृह्य, अभिकृ, प्रवृत्त in caus., वृत्.—(Use, employ) प्रयुज्य, उपयुज्य, व्यवहृ, सेव्य, निवेद्य, अनुसेव्य, आश्रि.—(Exercise a profession or business) आचर्य, कृ, सेव्य, निवेद्य, अनुसेव्य, आसेव्य, समासेव्य, उपसेव्य, अभ्युपसेव्य, उपास्य; 'he practises the law,' व्यवहारं सेवते or निवेदते, व्यवहारसेवनं करोति, व्यवहारं करोति; 'he practises gambling,' छूतं सेवते.—(Practise medicine) वैद्योपचारं कृ, उपचारं कृ, औषधप्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ, क्ति in desid.—(Practise arms) शस्त्राभ्यासे कृ.

To PRACTISE, *v. n.* अभ्यासे कृ, नियमाभ्यासे कृ, अभ्यस्य. See the last.—(Use artifices) छलं कृ, अपदेशं कृ, छद्मं कृ, कपटं कृ, कपटप्रयोगं कृ, छलप्रयोगं कृ, वैतथ्यप्रयोगं कृ.

PRACTISED, *p. p.* (Habitually done or performed) अभ्यस्तः -स्ता -स्तै, आचरितः -ता -तै, चरितः -ता -तै, अनुष्ठितः &c., सेवितः -ता -तै, निवेदितः &c., व्यवहृतः -ता -तै, व्यवहारितः &c., कृतः -ता -तै.—(Having had much practice) बहुदृष्टः -हा -है, दृष्टकर्मो -ज्यो -ज्यै (न), कर्मज्ञः -हा -है, कृतकर्मो -ज्यो -ज्यै (न), व्यवहारज्ञः -हा -है, हानवृद्धः -ज्ञा -ज्ञै, पञ्जवृद्धिः -रिः -रि, पञ्जः -ज्ञा -ज्ञै, कोविदः

-दा -दै, परिज्ञाता -चो -नृ (न), व्युत्पन्नः -चा -चै.

PRACTISING, *part.* अभ्यासी -सिनी -सि (न), कृताभ्यासः -सा -सै, आचरन् -रन्तो -रन् (न), आस्थितः -ता -तै, आश्रितः &c., प्रवर्तमानः -ना -नै, सेवी &c., सेवमानः -ना -नै, निवेदमाणा -या -यै, व्यवसायी &c., ज्ञाली &c., आस्थाव indec.

PRACTITIONER, *s.* (One who exercises any profession or business) व्यवसायी *m.* (न), व्यापारी *m.*, सेवी *m.*, वृत्ति or प्रवृत्ति or वृत्तिक in comp.—(Medical) वैद्यः, वैद्यवृत्तिः *m.*, वैद्यवृत्तिकः, चिकित्सकः, उपचारकः, उपचारकृत् *m.*, औषधप्रयोगी *m.*—(Lawyer) व्यवहारज्ञः, व्यवहारविद् *m.*, दृष्टव्यवहारः, आचारज्ञः, व्यवहारदर्शी *m.*

PRAGMATIC, PRAGMATICAL, *a.* पराकार्यचर्यकः -का -कै, अनधिकारचर्यकः &c., पराधिकारचर्यकः &c., पराधिकारव्यापारी -रिणी -रि (न), परव्यापारचर्यकः &c.

PRAGMATICALLY, *adv.* अनधिकारचर्यया, पराधिकारचर्यया, परव्यापारचर्यया PRAGMATICALNESS, *s.* पराकार्यचर्या, परव्यापारचर्या, अनधिकारचर्या.

PRAIRIE, *s.* दीर्घनृणावृतः सुविस्तीर्णः समभूभागः.

PRaise, *s.* प्रशंसा, स्तुतिः *f.*, स्तवः, स्तुति, शंसा, प्रशंसनं, संस्तवः, स्तवनं कीर्तनं, अनुकीर्तनं, स्तोत्रं, स्तोत्रम्, ईडा, नृतिः *f.*, नयः, नयः, वर्येन -ना, वन्दना, व्यावृत्तिः *f.*, सामीची, व्यावृत्तिः *f.*; 'ground of praise,' स्तुतिहेतुः *m.*, स्तुतिकारणं.

To PRAISE, *v. a.* प्रशंस्य (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस्य, स्तु (c. 2. स्तोति, स्तोतुं), संस्तु, अभिस्तु, विस्तु, परिसंस्तु, स्ताप् (c. 1. स्तापते -पितुं, c. 10. स्तापयति -पितुं), कृत् (c. 10. कीर्तयति -पितुं), अनुकृत् ईड् (c. 2. ईड्ते -डितुं), प्रसमीड्, वर्ये (c. 10. वर्ययति -पितुं), वन्द् (c. 1. वन्दते -न्दितुं), विख्या (c. 2. -ख्याति -ते -तुं), प्रख्या, प्रष्ट (c. 10. प्रष्टयति -पितुं), नु or नृ (c. 2. नूति, c. 6. नुवति, नवितुं, नुवितुं), अभिनु, अभिप्रष्ट, प्रष्ट, पण् (c. 1. पणायति -पितुं, पणितुं) or पन्, च्चुच् (c. 6. च्चुचति, च्चुचितुं), ईल् (c. 1. ईलते -लितुं).

PRaised, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तै, स्तुतः -ता -तै, संस्तुतः &c., अभिस्तुतः &c., प्रस्तुतः &c., प्रशस्तः -स्ता -स्तै, शस्तः &c., शंसितः &c., स्तापितः -ता -तै, कीर्तितः &c., अनुकीर्तितः &c., ईडितः -ता -तै, प्रसमीडितः &c., वर्यितः &c., विख्यातः &c., नृतः -ता -तै, नृतः &c., प्रणृतः &c., पणायितः -ता -तै, पणायितः &c., पणितः &c., पणितः &c., ईलितः &c., गीतः -गीत -गीतै, अपिगीतः &c.

PRAISER, *s.* प्रशंसकः, स्तोता *m.* (नृ), प्रशंसिता *m.* (नृ), शंसिता *m.*, शंस्ता *m.* (स्तु), स्तावकः, प्रशंसाकृत् *m.*, वर्यकः, स्तुतिपाठकः, वन्दी *m.* (न), स्तुतिकारकः, स्तवनकृत् *m.*

PRAISEWORTHINESS, *s.* स्ताप्यता, स्तापनीयता, प्रशंसनीयता, स्तुतियोग्यता.

PRAISEWORTHY, *a.* स्ताप्यः -या -यै, स्तापनीयः -या -यै, प्रशंसनीयः -या -यै, प्रशंसितव्यः -व्या -व्यै, प्रशंस्यः -स्या -स्यै, शंस्यः &c., प्रशंस्यः &c., शस्यः &c., स्तुतः -स्ता -स्तै, स्तोतव्यः -व्या -व्यै, स्तुतियोग्यः -ग्या -ग्यै, ईड्यः -द्या -दै, पाख्यः -स्या -स्यै. See LAUDABLE.—(Praiseworthy person) स्तुतिपार्थ, प्रशंसापार्थ, स्तापार्थ, स्तापभाजनं.

To PRANCE, *v. n.* अश्ववत् भु (c. 1. अश्वते, श्रोतुं) or नृत् (c. 4. नृवति, नर्तितुं) or वल् (c. 1. वलति -लितुं) or भुतगत्या वल् (c. 1. वलति -लितुं).

PRANCING, *s.* अश्वभुतं, भुतगतिः *f.*, भुतं, अश्वः, वलितगतिः *f.*, वलितं.

PRANCING, *part. of a.* भुतगतिः -रिः -रि, अश्वगतिः &c., वलितगतिः &c.

PRANK, *s.* कुचेष्टा, चेष्टा, मकैटचेष्टा, वानरचेष्टा, मकैटक्रीडा, वानरक्रीडा, क्रीडा, चापलं, खेला, लीला, खद्स् *n.*, खद्स्, कुखद्स्, लहरी.

To PRANK, *v. a.* दम्भायें or लोकदृष्टीनायें भूष्य or खल्लू.

PRANKISH, *a.* कुचेष्टः -हा -है, वानरचेष्टः -हा -है, मकैटचेष्टः &c.; वान-

रचेष्टाकारी -रिणी -रि (न्), वानरशीलः -ला -लं, क्रीडाशीलः &c.,
रन्दी &c., बपलः -ला -लं.

To PRATE, v. n. जल्प (c. 1. जल्पति -त्यितुं), उपजल्प, प्रलप् (c. 1.
-लपति -पितुं), अनर्थक or वृथा भाष् (c. 1. भाषते -षितुं) or वद्
(c. 1. वदति -दितुं), बहु भाष् or वद्, अतिशयेन or अत्यन्तं भाष्,
अनर्थकवचनं कृ, अलस्यवचनं कृ, वृथावचनं कृ.

PRATER, s. जल्पकः, जल्पाकः, जल्पी m. (न्), उपजल्पी m., वाचालः,
वाचाटः, वावटूकः, बहुभाषी m. (न्), बहुवादी m.

PRATING, s. जल्पः -त्यनं, प्रजल्पः, जल्पितं, प्रलापः, प्रलपितं, निरर्थक-
भाषणं, वृथाभाषणं, अनर्थकवचनं, बहुभाषणं.

PRATIQUE, s. संसर्गानुज्ञा, गमनागमनानुज्ञा, सम्पर्कानुज्ञा.

To PRATTLE, v. n. बालवद् जल्प or भाष्, चटचट (nom. चटचटायते).
See To PRATE.

PRATTLE, PRATTLING, s. जल्पितं, जल्पः, प्रलापः, प्रलपितं, बालप्रलापः,
बालालापः, बालभाषणं, बालवचनं, बालशब्दः, कलभाषणं. See PRATING.

PRATTLER, s. बालवद् जल्पी or जल्पकः, बालालापी m. (न्), बालभाषी m.

PRATITY, s. भ्रष्टता, भ्रंशः, दुष्टता, विप्रदुष्टता, भ्रयः, विक्रिया.

PRAWN, s. वृहच्छल्कः, इचाकः, गङ्गादेयः, अजिनमत्स्यः.

To PRAY, v. n. प्रार्थ्य (c. 10. -अर्थयते -पितुं), प्रार्थनां कृ, प्रार्थनं कृ,
कृतान्नलिः or अन्नलिं कृत्वा प्रार्थ्य—(To God) ईश्वरप्रार्थनां कृ, देवप्रार्थनां कृ,
भगवत्प्रार्थनां कृ, ईश्वरपूजां कृ—(Invoke by prayer) आशाम् (c. 2. -आस्ते, c. 1. -आस्ते -मितुं)—(Pray in a low voice)
जप् (c. 1. जपति -पितुं), प्रजप्, जपनं कृ.

To PRAY, v. a. (Entreat, implore) प्रार्थ्य, अभ्यर्थ्य, सम्प्रार्थ्य, अर्थ्यं,
कृतान्नलिः प्रार्थ्य or याच् or अभियाच् or संयाच् or सम्प्रयाच्,
विनयेन स्थाप्य निविद, विनो, यात्रां कृ.

PRAYED, p. p. प्रार्थितः -ता -तं, अभ्यर्थितः &c., याचितः &c., अभियाचितः &c.

PRAYER, s. प्रार्थना, प्रार्थनं, अभ्यर्थना, अर्थः, याचना, यात्रा, विनयेन
स्वाधीनिवेदनं; 'to God,' ईश्वरप्रार्थना, देवप्रार्थना, भगवत्प्रार्थना,
ईश्वरपूजा; 'inaudible repetition of prayers,' जप्, जपनं,
जपयज्ञः; 'engaged in repeating prayers,' जपपरायणः -या
-यः; 'granting prayers,' वरदः -दा -दं.

PRAYER-BOOK, s. प्रार्थनापङ्क्तिः -ती f., प्रार्थनासंहिता, प्रार्थनाग्रन्थः.

PRAYERFUL, a. प्रार्थनापरः -रा -रं, प्रार्थनाशीलः -ला -लं, जपपरायणः
-या -यः, जपनशीलः &c., भजनशीलः &c., ईश्वरपूजाशीलः &c.,
ईश्वरभावनः -ना -नं, प्रार्थनानिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, भजनपरायणः -या -यः.

To PREACH, v. n. धर्मं प्रवच् (c. 2. -वक्ति -क्तुं) or प्रवर् (c. 10. -चार-
यति -पितुं) or उपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), धर्मोपदेशं कृ, धर्मप्रवचनं
कृ, धर्मप्रचारणं कृ, धर्मकथनं कृ, धर्मोपदेशभाषणं कृ, धर्मोपदेशवि-
पयवाक्यं कृ.

To PREACH, v. a. (Proclaim, publish) प्रवर् (c. 10. -चारयति -पितुं),
उच्चार, विपुष् (c. 10. शोषयति -पितुं), पुष्, उद्गुष्, प्रख्या (c. 2. -ख्याति
-तुं or caus. -ख्यापयति -पितुं), आख्या, ख्या, कष्, प्रवच्, प्रवद्,
कृत, प्रकृत, प्रकटीकृत—(Deliver, pronounce) वद्, प्रवद्, वच्,
उच्चार, उदादि, उदीर.

PREACHER, s. (Of religion) प्रवक्ता m. (क्), धर्मप्रवक्ता m., प्रचारकः,
धर्मप्रचारकः, उपदेशकः, धर्मोपदेशकः, उपदेशी m. (न्), धर्मोपदेशी m.,
कथकः, धर्मकथकः—(Proclaimer) शोषकः, विशोषकः, ख्यापकः,
शोषणाकृत.

PREACHING, s. धर्मोपदेशः, उपदेशः, धर्मप्रचारणं, प्रचारणं, धर्मप्रवचनं,
प्रवचनं, उच्चारणं, शोषणं -शा, विशोषणा, ख्यापनं.

PREAMBLE, s. प्रस्तावना, उपोद्घातः, आभाषः, आरम्भः, उपन्यासः, प्रकरणं.

PREBEND, PREBENDARY, s. See CANON, CANONRY, s.

PRECARIOUS, a. (Uncertain, doubtful) अनिश्चितः -ता -तं, सन्दिग्धः
-ग्धा -ग्धं, सन्देहस्यः -स्या -स्यं, संशयस्यः &c., सांशयिकः -की -कं,
शङ्कान्वितः -ता -तं, शङ्कनीयः -या -यं, सशङ्कः -ङ्का -ङ्गं, शङ्कामयः -यी
-यं, वैकल्पिकः -की -कं, अस्थिरः -रा -रं, अस्थुवः -वा -वं, अनैश्चिकः
-की -कं, स्थितिसंशयी &c., स्थितिशङ्की &c.—(Depending on the
will of another) अन्याधीनः -ना -नं, पराधीनः &c., परावन्नः -न्ना
-न्नं, अस्वाधीनः &c., अस्वायन्नः &c.

PRECARIOUSLY, adv. अनिश्चितं, सन्दिग्धं, शङ्कं, संशयं, अस्थिरं.

PRECARIOUSNESS, s. अनिश्चितत्वं, अनेश्चित्यं, सन्दिग्धता, शङ्कान्विता -त्वं, शङ्क-
नीयता -त्वं, अस्थैर्यं, अस्थिरता -त्वं, अन्याधीनता, पराधीनता, अस्वा-
धीनता, स्थितिसंशयः, स्थितिशङ्का.

PRECATIVE, PRECATORY, a. प्रार्थकः -का -कं, प्रार्थनात्मकः &c., प्रार्थ-
नारूपः -पा -पं, प्रार्थनाकारी -रिणी -रि (न्), याचकः -का -कं.—(Pre-
cative tense) प्रवर्तना.

PRECAUTION, s. पूर्वोपायः, अयोपायः, निवारणोपायः, अनिष्टनिवारणोपायः,
अनिष्टवारणोपायः, निषेधनोपायः, प्रतिषेधोपायः, आपाङ्कारणोपायः,
अपायनिवारणोपायः, पूर्वविवधानं -नता, अयावधानं, पूर्वसमीक्षा, पूर्व-
चिन्ता; 'to take precautions,' पूर्वविवधानं कृ.

PRECAUTIONARY, a. पूर्वोपायसाधकः -का -कं, पूर्वोपायरूपः -पा -पं,
पूर्वोपायैर अनिष्टनिवारकः -का -कं or अनिष्टप्रतिषेधकः &c., पूर्वोपायेन
अनिष्टवारकः &c.

To PRECEDE, v. a. अग्रे or अग्रतो गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or सू (c. 1.
सरति, सन्ति), पुरम् or पुरतो गम् or सू or चर् (c. 1. चरति -रितुं)
or या (c. 2. याति -तुं), अग्रे वृत् (c. 1. वसते -वित्तुं), पुरतो वृत्, मुख्यः
-रूपा -रूपं भू, मुख्यतो वृत्—(In rank) अग्रपदस्थः -स्या -स्यं भू,
अग्रमानार्हः -हं -हं भू, अग्रमानम् अहं (c. 1. अहति -हितुं), अग्रपदे
वृत् or स्या.

PRECEDED, p. p. पुरोगतः -ता -तं, अग्रगतः -ता -तं, पुरःसरः -रा -रं in
comp., पुरोगमः -मा -मं in comp., पूर्वकः -का -कं in comp.

PRECEDENCE, PRECEDENCY, s. (Going before) पुरोगतिः f., पुरोगमनं,
अग्रगतिः f., अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रतःसरणं, अग्रेसरणं, अग्रवर्तनं,
अग्रवर्तित्वं—(In rank) अग्रपदं, अग्रपदवर्तनं, श्रेष्ठपदं, श्रेष्ठपदवर्तनं,
अग्रमानं, अग्रमान्यता, अग्रगत्तता, अग्रपूजा, अग्रपूज्यता, अग्रमानार्हता
-त्वं, अधिकपदं, अधिकमानार्हता, श्रेष्ठता, आगभावः, श्रेष्ठ्यं, मुख्यता,
प्रधानता, प्राधान्यं, प्रथमता, प्राथम्यं, आदित्वं, उत्कर्षः.

PRECEDENT, s. (Previous example) पूर्वप्रतिमा, पूर्वदृष्टान्तः, पूर्वनि-
दर्शनं, पूर्वोदाहरणं, प्रतिमा, प्रमाणं; 'an unheard of precedent,'
अपूर्वप्रतिमा.

PRECEDENT, PRECEDING, a. or part. अग्रगः -गा -गं, अग्रगामी -जिनी
-जि (न्), अग्रसरः -रा -रं, अग्रेसरः &c., अग्रतःसरः &c., पुरोगः -गा
-गं, पुरोगमः -मा -मं, पुरोगामी &c., पुरःसरः -रा -रं, प्रागगामी &c.,
पुरःसरः &c., पुरःसरः &c., पूर्वसरः &c., पुरोगतः -ता -तं, पुरोगतिः
-तिः -ति, पूर्वः -ष्टा -ष्ठं, पूर्वकः -का -कं, प्राक्कनः -नी -नं.

PRECEDENTED, a. दृष्टपूर्वः -ष्टा -ष्ठं, भूतपूर्वः &c., दृष्टप्रतिमाः -मा -मं,
सपूर्वप्रतिमाः &c., दृष्टोदाहरणः -या -यं, दृष्टसादृश्यः -श्या -श्यं.

PRECEDENTLY, adv. पूर्व, पूर्वैतत्, अग्रे, अग्रतस्, पूर्व, पुरस्, पुरतस्.

PRECEPTOR, s. अग्रगायकः, अग्रगाता m. (तृ), पूर्वगाता, पूर्वगायकः.

PRECEPT, s. विधिः m., विधानं, नियमः, कल्याः, निदेशः, निर्देशः, सूचं,
शासनं, अनुशासनं, उपदेशः, बोधना, प्रबोधनं, आशा, नियोगः, निगमः, क्रमः,

स्थितिः *f.* व्यवस्था स्मरणं, उपदेशः; 'secondary precept,' अनुकल्पः.
PRECEPTIVE, *a.* वैधिकः -की -कं, वैधः -धी -धं, विधिरूपः -पा -पं, वि-
धिमयः -यी -यं, विधायकः -का -कं, विधिप्रदर्शकः -का -कं, विधिप्र-
काशकः &c., नैयमिकः -की -कं, अनुशासकः -का -कं, आदेशकः &c.,
उपदेशकः &c., काव्यः -ल्यी -ल्यं, सीधः -त्री -त्रं.

PRECEPTOR, *s.* उपदेशकः, उपदेशी *m.* (नं), उपदेश *m.* (पुं), शिक्षकः,
शिक्षाकरः, अध्यापकः, बालाध्यापकः, शासिता *m.* (नृ), अनुशासिता *m.*,
शिक्षादाता *m.*; 'spiritual preceptor,' साध्वीः, उपाध्यायः, गुरुः *m.*,
पाठकः; 'family preceptor,' कुलगुरुः *m.*, कुलाचार्यः.

PRECEPTRESS, *s.* उपदेशिका, उपदेशिनी, शिक्षिका, अध्यापिका. उपदेष्टु.

PRECESSION, *s.* (Going before) पुरोगतिः *f.*, अग्रगतिः *f.*—(Of the
equinoctial points) अग्रनक्षत्रं, विषुववर्षं, अग्रनांशः.

PRECINCT, *s.* (Limit) सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, मर्यादा, समन्तः,
पर्यन्तः, परिसरः, परिच्छेदः, अवच्छेदः—(Vicinity) उपान्तं, उपान्त्यं,
अन्तिकं, परिसरः, सामन्तं, सामन्तदेशः.

PRECIOUS, *a.* महार्घः -यी -यं, महामूल्यः -ल्यः -ल्यं, बहुमूल्यः &c., बहुमू-
ल्यकः -का -कं, महार्हः -हो -हं, उत्कृष्टः -ष्टः -ष्टं, अत्युत्कृष्टः &c., अनर्थः
-र्यो -र्यं, अनर्थः -यो -यं, अर्थः &c., अमूल्यः &c., गुरुः -घ्नी -रु,
गुह्यार्थः &c., बहुमतः -ता -तं, महाधनः -ना -नं, प्रयाः -याः -यः (स्);
'precious stone,' रत्नं, मणिः *m.*; 'precious metals,' सुवर्णादिभ्यः,
हेमादिः; 'more precious,' गरीयान् -यसी -यः (स्); 'most pre-
cious,' गरिष्ठः -ष्टः -ष्टं.

PRECIOUSNESS, *s.* महार्थता -त्वं, महामूल्यता -त्वं, बहुमूल्यता -त्वं, बहुमू-
ल्यता, अत्युत्कृष्टता, बहुमतिः *f.*, अनर्थ्यता -त्वं, गुरुता.

PRECIPICE, *s.* प्रपातः, अतटः -टं, पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*,
भूमिः *m.*, तटः, दरद् *f.*, विषमं, विषमभूमिः *f.*, कटकः -कं; 'casting
one's self down a precipice,' अङ्गपातः -तनं.

PRECIPITANCE, PRECIPITANCY, *s.* साहसं, क्षिप्रकारित्वं, अविमृश्यकारित्वं,
असमीक्ष्यकारित्वं, गमकारित्वं, विषमसाहसं.

PRECIPITATE, PRECIPITANT, *a.* (Rashly, impetuous) साहसी -सिनी
-मि (नं), साहसिकः -की -कं, क्षिप्रकारी -रिणी &c., गमकारी &c.,
अविमृश्यकारी &c., असमीक्ष्यकारी &c., अतिक्षिप्रः -प्रा -प्रं, जाल्मः
-ल्यः -ल्यं, जातिविषमः -मा -मं.—(Headlong) अधोमुखः -खी -खं,
अवाङ्मुखः &c. See the word.

To PRECIPITATE, *v. a.* अधः or अवाक् क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपुं), अधः
or अवाक् पठ् (c. 10. पातयति -यितुं) or निपठ् or प्रपठ् or अवपठ्
or अयनी in caus. (-नाययति -यितुं).

PRECIPITATED, *p. p.* अधःक्षिप्तः -प्रा -प्रं, अधःपातितः -ता -तं, अवपातितः
&c., अवाक्क्षिप्तः &c., अवाक्पातितः &c., अवाङ् निपातमानः -ना
-नं, पातमानः -ना -नं.

PRECIPITATELY, *adv.* सहसा, अनपेक्षया, साहसेन, ससाहसं, साहसिकवत्,
जाल्मवत्, असमीक्ष्य, अविमृश्य, क्षिप्रं, अतिक्षिप्रं, द्रुतपदं.—(Head-
long) अवाक्, अधोमुखेन, अवाङ्मुखेन.

PRECIPITATION, *s.* (Rash impetuosity) अतिक्षिप्रता, अतिक्षिप्रकारित्वं,
क्षिप्रकारिता, गमकारित्वं, अविमृश्यकारित्वं, असमीक्ष्यकारित्वं, साहसं,
द्रुःसाहसं, साहसिकत्वं, जाल्मता.—(Act of throwing headlong)
अधःपातनं, अधःक्षेपः -पणं, अवाक्क्षेपणं, अवाक्पातनं, अवपातनं,
अवनायः -यनं.

PRECIPITOUS, *a.* (Steep) पातुकः -का -कं, प्रवणः -णा -यं, दुरधरोहः -हा
-हं, दुरारोहः -हा -हं.—(Headlong, rash). See the word.

PRECIPITOUSNESS, *s.* पातुकत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, दुरधरोहत्वं, दुरारोहत्वं

PRECISE, *a.* (Exact, nice, definite) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, समग्रसः -सा -सं,
सम्यक् -मोक्षी -म्यक् (क्), नियतः -ता -तं, निश्चितः -ता -तं, सुनिश्चितः
&c., निर्दिष्टः -ष्टः -ष्टं, सुनिर्दिष्टः &c., वस्तुनिर्देशकः -का -कं, नाम-
निर्देशकः &c., नामनिर्देशात्मकः &c., यथार्थः -थो -थं, केवलः -ला
-लं.—(Distinct) व्यक्तः -क्ता -कं, सुव्यक्तः &c., स्फुटः -टा -टं, भिन्नार्थः
-थो -थं; 'precise measurement,' सूक्ष्मानं; 'precise area,'
स्फुटफलं.—(Punctilious) सूक्ष्मनियमनिष्ठः -ष्टः -ष्टं, सूक्ष्मोपचारनिष्ठः
&c., सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मादरशीलः -ला -लं, अद्याचारी &c.—
(Keeping to stipulated agreement) सामयिकः -की -कं, समय-
पालकः -का -कं, नैयमिकः -की -कं.

PRECISELY, *adv.* नियतं, सम्यक्, समग्रं, अन्नसा, सुनिर्दिष्टं, सूक्ष्मं, सूक्ष्म-
त्वेन, सूक्ष्मतया, यथार्थं, यथार्थतः, व्यक्तं, सुव्यक्तं, भिन्नार्थतः; 'pre-
cisely so,' एवमेव, तथैव.

PRECISENESS, PRECISION, *s.* (Exactness) सूक्ष्मता -त्वं, मोक्ष्यं, सम्यक्तं,
सामग्र्यत्वं, नियतत्वं, निर्देशः, निर्दिष्टता -त्वं, सुनिश्चितत्वं, नामनिर्देशः,
वस्तुनिर्देशः, यथार्थता, यथार्थ्यः.—(Distinctness) व्यक्तता, भिन्नता,
स्फुटता.—(Punctiliousness) सूक्ष्मनियमपरता, सूक्ष्मनियमनिष्ठा,
सूक्ष्मोपचारनिष्ठा, सूक्ष्मोपचारशीलता.

To PRECLUDE, *v. a.* प्रतिबन्ध् (c. 9. वध्नाति -वन्धुं), निरुध् (c. 7. -रुध्णि
-रोधुं), अवरुध्, रुध्, निषिध् (c. 1. -पेयति -पेयुं), प्रतिषिध्, वृ (c. 10.
वारयति -यितुं), निवृ, वाध् (c. 1. वाधते -धितुं), मार्गलोक्.

PRECLUDED, *p. p.* प्रतिवधः -डा -डं, रुधः -डा -डं, निरुधः &c., अवरुधः
&c., निषिधः -डा -डं, वारितः -ता -तं, निवारितः -ता -तं, भोगवारितः
&c., वाधितः &c., मार्गलः -ला -लं.

PRECLUSION, *s.* प्रतिबन्धः -न्धनं, रोधः -धनं, निरोधः -धनं, निषेधः,
प्रतिषेधः, वारणं, निवारणं, भोगप्रतिबन्धः, भोगवारणं.

PRECLUSIVE, *a.* प्रतिबन्धकः -का -कं, रोधकः -का -कं, निरोधकः -का
-कं, निषेधकः &c., निवारकः &c., वाधकः -का -कं.

PRECOCIOUS, *a.* (Ripe before the proper time) अपूर्णकालपक्वः -क्षा
-क्षं, कालपूर्वपक्वः &c., कालपूर्वफली -लनी -लि (नं), कालपूर्वफलितः
-ता -तं.—(Applied to persons) प्रौढबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, प्रौढः -दा -दं,
बालप्रौढः &c., बालपक्वः -क्षा -क्षं.

PRECOCIOUSNESS, PRECOCITY, *s.* अपूर्णकालपक्वता, प्रौढिः *f.*, बुद्धिप्रौढता,
प्रौढबुद्धित्वं, बालप्रौढिः *f.*, बालपक्वता.

To PRECOGITATE, *v. a.* अग्रो or पूर्वे चिन्त or विचर् or विमृश or विवेचनो कृ.

PRECOGITATION, *s.* अग्रचिन्ता, पूर्वचिन्ता, अग्रविचारणं, अग्रविवेचना.

PRECOGNITION, *s.* अग्रज्ञानं, पूर्वज्ञानं, अग्रविज्ञानं, अग्रबोधः -धनं.

To PRECONCEIVE, *v. a.* अग्रो or पूर्वे मन् or युष् or मनसा कृप् in caus.

PRECONCEIVED, *p. p.* अग्रकल्पितः -ता -तं, पूर्वकल्पितः &c., अग्रोपलभ्यः -भा -भं.

PRECONCEPTION, *s.* अग्रकल्पना, पूर्वकल्पना, अग्रबुद्धिः *f.*, अग्रमतिः *f.*,
पूर्वबोधः, पूर्वज्ञानं, अग्रवासना, अग्रोपलब्धिः *f.*, पूर्वतर्कः.

To PRECONCERT, *v. a.* पूर्वसङ्केतनं यद् or सचिन् or साध् or परिकृप्.

PRECONCERTED, *p. p.* पूर्वसङ्केतपठितः -ता -तं, पूर्वसङ्केतपरिकल्पितः &c.,
पूर्वसङ्केतमिद्धः -डा -डं, पूर्वपठितः &c., अग्रपठितः &c., साङ्केतिकः -की -कं.

PRECONCERTION, *s.* अग्रपठनं, पूर्वपठनं, पूर्वसङ्केतपठनं, पूर्वसङ्केतपरिकल्पना.

PRECURSOR, *s.* प्रागामी *m.* (नं), अग्रगामी *m.*, पूर्वगः, अग्रगः, अग्रसरः,
पुरोगामी *m.*, प्राग्भावी *m.*, प्राग्वहो *m.*, अग्रवहो.—(Sign which
precedes) पूर्वचिह्नं, पूर्वलक्षणं, अग्रलक्षणं, पूर्वलिङ्गं.

PRECURSORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, अग्रसूचकः &c., पूर्वगः -गा -गं,
अग्रगः &c., अग्रसरः -रा -रं, पुरःसरः &c., अग्रवहो -वहो (नं),
प्राग्भावी &c.

PREDATORY, *a.* लुहणकारी -रिणी -रि (न्), अपहारकः -का -के, अप-
हारार्थकः -का -के, लुहणकः -का -के, उपद्रवी &c., उपद्रुवार्यकः &c.

PREDECESSOR, *s.* पूर्वोपिकारी *m.* (न्), पूर्वगः, अग्रगः, पूर्वभोगी *m.* (न्).

PREDDESTINARIAN, *s.* दैहिकः, देववादी *m.* (न्), अदृष्टवादी *m.* (न्),
अदृष्टतावलुची *m.*, दैवचिन्तकः, दैवपरः, देवाधीनः, दैवायक्तः, दैव-
रायणः, प्रारब्धवादी *m.*

To PREDESTINATE, PREDESTINE, *v. a.* अये or पूर्व निरूप (c. 10. -रूप-
यति -यितुं) or प्रकृप् or निर्दिष्ट or नियुज् or प्रयुज् or विधा.

PREDESTINATED, PREDESTINED, *p. p.* अग्रनिरूपितः -ता -तं, पूर्वनिरु-
पितः &c., अग्रप्रकल्पितः &c., पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, दैहिकः -की -के,
अवश्यम्भावी -विनी -वि (न्), भावी &c., अवश्यम्भवितायः -या -यं,
देवाधीनः -ना -नं, दैवपरः -रा -रं, अदृष्टाधीनः &c.

PREDESTINATION *s.* अग्रनिरूपणं, पूर्वनिरूपणं, पूर्वयोजनं -ना, पूर्वनि-
योजनं, पूर्वनिर्देशः, अग्रप्रकल्पनं -ना. —(The doctrine) दैहिकता
-त्वं, देववादः, अदृष्टवादः, दैवमतं, अदृष्टमतं, प्रारब्धवादः, दैवचिन्ता. —
(State of being predestined) देवाधीनता, दैवायक्तता -त्वं, अदृष्टा-
धीनता, दैवपरता, अवश्यम्भवितयता.

PREDETERMINATION, *s.* अग्रनिश्चयः, पूर्वनिश्चयः, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वनिर्णयः.

To PREDETERMINE, *v. a.* अये or पूर्व निश्चि or निर्णयि, पूर्वनिश्चयं कृ,
पूर्वसङ्कल्पं कृ.

PREDETERMINED, PREDETERMINATE, *v. a.* पूर्वनिश्चितः -ता -तं, अग्रनि-
श्चितः &c., अग्रनिर्णीतः &c., पूर्वनिर्णीतः &c., पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं,
पूर्वनिर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PREDIAL, *a.* खेपिकः -की -के, क्षेत्र in comp.; 'predial slave,' खेपदासः.

PREDICABILITY, *s.* वाच्यता, कथनीयता. कथ्यता, वक्तुं शक्यता, वाद्यता.

PREDICABLE, *a.* वाच्यः -चा -चं, कथनीयः -या -यं, वक्तुं शक्यः -क्या -क्यं,
वाद्यः -द्या -द्यं.

PREDICAMENT, *s.* (In logic) पदार्थः, समानाधिकरणं, समानपदं, समा-
नवर्गः, प्रकृतिः *f.*—(Condition, plight) दशा, अवस्था, स्थितिः *f.*,
गतिः *f.*, दुर्दशा.

To PREDICATE, *v. a.* वद् (c. 1. वदति -दितुं), कप् (c. 10. कथयति -यितुं),
वष् (c. 2. यक् -क्तुं), उपदिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अभिधा (c. 3.
-द्भाति -धातुं), अवच्छेदं कृ, विशेषणं कृ, विशिष्टं (c. 10. -शेषयति -यितुं).

PREDICATE, *s.* वाच्यं, पदवाच्यं, विशेषणं, विशेषकं, लक्षणं, वाद्यं, पदा-
भिधेयं, पदशब्दं, अवच्छेदः -दकः; 'relation between the pre-
dicate and the subject,' वाच्यवाचकभावः, विशेषणविशेष्यभावः;
'subject of a predicate,' विशेष्यं, अनुवाद्यं.

PREDICATED, *p. p.* कथितः -ता -तं, विशेषितः -ता -तं, अवच्छिन्नः -न्ना -न्नं,
विहितः -ता -तं; 'is predicated,' उच्यते, कथ्यते, उपदिश्यते.

PREDICATION, *s.* कथनं, विशेषणं, अवच्छेदनं, पदाभिधानं, विधानं.

To PREDICT, *v. a.* (Foretell) अये or अग्रतः or पूर्व कप् (c. 10. कथ-
यति -यितुं) or वद् (c. 1. वदति -दितुं) or प्रवद् or वष्, प्राक्सम्भवात्
कप्, भविष्यद् वद् or कप्, भाषि कप्, भाविकयनं कृ, भविष्यत्पनं कृ,
भविष्यत् or अनागतं प्रदृश् in caus. or अये दृश्, प्रत्याह (c. 1.
-हरति -ते -हर्तुं).

PREDICTED, *p. p.* अग्रकथितः -ता -तं, पूर्वकथितः &c., प्राक् सम्भवात्
कथितः &c. or उक्तः -क्ता -क्तं or प्रदृशितः &c.

PREDICTION, *s.* भाषिकथनं, भविष्यत्पनं, अनागतकथनं, अग्रकथनं,
पूर्वकथनं, प्राक्सम्भवात् कथनं, प्रदर्शनं, अनागतप्रदर्शनं, भविष्यद्वचनं,
भविष्यद्वाक्यं, उद्घोषनं.

PREDICTIVE, *a.* पूर्वकथकः -का -के, अग्रकथकः &c., प्रदर्शकः &c., उद्घोषकः &c.

PREDICTOR, *s.* भाषिकथकः, भविष्यत्पथकः, भविष्यद्वाक्य *m.* (कृ), अग्र-
वादी *m.* (न्), पूर्ववादी *m.*, प्रदर्शकः, अनागतप्रदर्शकः, भाषिकथ *m.*,
भविष्यदशकः, दैवज्ञः, नैमित्तिकः.

PREDILECTION, *s.* पूर्वानुगतः, पूर्वानुरक्तिः *f.*, पूर्वप्रीतिः *f.*, पूर्ववैहः.
पूर्वरुचिः *f.*, पूर्ववन्द्य *n.*, प्रावर्त्य.

To PREDISPOSE, *v. a.* अये or पूर्व प्रवृत् in caus. or प्रयुज् or नियुज्
or प्रोत्सह in caus., प्रवर्णीकृ, प्रवर्णं -यां कृ, उन्मुखीकृ, उन्मुखं -खां
कृ; 'to predispose to disease,' रोगमुत्पादकं कृ, रोगयोग्यं -ग्यां कृ,
रोगपात्रं कृ, रोगास्पदं कृ; 'to anger,' क्रोधप्रवर्णं -यां कृ.

PREDISPOSED, *p. p.* प्रवर्णः -या -यं, अग्रप्रवर्तितः -ता -तं, उन्मुख in comp.

PREDISPOSITION, *s.* प्रावर्त्यं, प्रवर्णता, मनःप्रावर्त्यं, प्रवर्णः, प्रवृत्तिः *f.*,
उन्मुखता; 'to disease,' रोगमुत्पादकता, रोगयोग्यता, रोगसुभ्रमता,
रोगमुत्पादकता.

PREDOMINANCE, PREDOMINANCY, *s.* प्रावर्त्यं, प्रबलता, प्राधान्यं, प्रधानता,
प्रभावः, प्रभुता, प्रभूतता -त्वं, प्राभवं, आधिक्यं, अधिकत्वं, अतिरेकः,
अतिरिक्तता.

PREDOMINANT, *a.* प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः -ष्णुः -ष्णु, प्रभूतः -ता -तं,
प्रभवः -वा -वं, प्रधानः -ना -नं, अधिकः -का -के, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं,
अतिरेकी -किणी -कि (न्), अतिशयी &c., सातिशयः -या -यं.

PREDOMINANTLY, *adv.* प्रबलं, प्रावर्त्येन, प्रधानतस्, प्रभावतस्, अतिरिक्तं.

To PREDOMINATE, *v. n.* प्रभू, अतिरिक् in pass. (-रिच्यते), उद्भिच्,

अतिरिक्, प्रबलः -ला -लं भू, प्रबलीभू, अधिकः -का -के भू, अधिकीभू.

PRE-EMINENCE, *s.* श्रेष्ठं -ता, श्रेष्ठ्यं, सर्वश्रेष्ठता, उत्कर्षः, उत्कृष्टता, सर्वो-
त्कृष्टता, शीर्ष्यं, प्रकर्षः, प्रकृष्टता -त्वं, प्रमुखता -त्वं, मुख्यता, प्रधानता,
सर्वप्रधानता, प्रधान्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, ज्येष्ठता, प्रभूता -त्वं, उच्चतिः *f.*,
समुच्चतिः *f.*, आधिक्यं, अधिकत्वं, शिष्टता, वैशेष्यं, गुणवैशेष्यं, पुरोगतिः *f.*,
अग्रगण्यता, उन्नमता, सर्वोन्नमता.

PRE-EMINENT, *a.* श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोन्नतः -ना -नं, उत्कृष्टः
-ष्टा -ष्टं, उन्नतः -ना -नं, सर्वोत्कृष्टः &c., प्रगताः -ना -नं, सर्वप्रधानः
&c., प्रधानोन्नतः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, विशिष्टः &c., शिष्टः &c.,
मुख्यः -ख्या -ख्यं, अग्रियः -या -यं, अग्रः -या -यं, अग्रगण्यः -ख्या -ख्यं,
अग्रणीः -णी -णि, परमः -मा -मं, परः -रा -रं, ज्येष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वज्येष्ठः
&c., वृन्दारकः -का -के, सातिशयः -या -यं or expressed by इन्द्रः,
व्याघ्रः, सिंहः, शार्दूलः, चूचभः, पुङ्गवः, नागः, चन्द्रः, कुन्नरः, मुखः,
प्रकाशः in comp. See EXCELLENT.

PRE-EMINENTLY, *adv.* परमं, प्रधानतस्, प्राधान्यतस्, सर्वप्रधानतस्, मुख्य-
शस्, सर्वश्रेष्ठं, सातिशयं, अतिशयेन, अधिकं, अत्यन्तं

PRE-EMPTION, *s.* पूर्वक्रयः -यणं, अग्रक्रयः, पूर्वक्रयाधिकारः, अग्रक्रयाधि-
कारः; 'claimed by right of pre-emption,' प्रख्यातः -ता -तं.

To PRE-ENGAGE, *v. a.* पूर्वनियमेन or पूर्वसङ्केतेन बन्ध् or बध् -डां कृ,
पूर्वं प्रतिज्ञा, पूर्वनियमं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.

PRE-ENGAGED, *p. p.* पूर्वनियमबध् -डा -धं, पूर्वसङ्केतबध् &c., पूर्वनि-
यमितः -ता -तं, पूर्वप्रतिज्ञातः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.

PRE-ENGAGEMENT, *s.* पूर्वनियमः, पूर्वसङ्केतः, पूर्वप्रतिज्ञा, पूर्वसमयः.

PRE-EXAMINATION, *s.* पूर्वनिरूपणं, अग्रनिरूपणं, पूर्वविचारणं, पूर्वपरीक्षा.

To PRE-EXIST, *v. n.* अये or अग्रतः or पूर्व भू or वृत् or विद् or जीव्.

PRE-EXISTENCE, *s.* प्राग्भावः, पूर्वभावः, पूर्वभवः, पूर्वभूतिः *f.*, पूर्वजन्य *m.*
(न्), पूर्वसत्त्वं, पूर्ववृत्तिः *f.*, प्राग्वृत्तिः *f.*, पूर्वदेहः, पूर्वजीवनं, पूर्वसत्ता,
पूर्ववर्त्तनं.

PRE-EXISTENT, *a.* पूर्वभवः -वा -वं, पूर्वभूतः -ता -तं, पूर्वजीवी -विनी
-वि (न्), पूर्ववर्त्ती &c., पूर्वदेहवान् -वती -वत् (न्).

PREFACE, *s.* प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आभावः, परिभाषा, उपोद्घातः, उप-
न्यासः, वाङ्मूलं, प्रकरणं, प्रारम्भः, प्रारम्भोक्तिः *f.*, आरम्भोक्तिः *f.*, उप-
क्रमोक्तिः *f.*, सूची.

To PREFACE, *v. a.* प्रस्तावनां कृ or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), प्रस्तु
(c. 2. स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्तावयति -यितुं), प्रवृ (c. 2. -ब्रवीति -ब्रुवते),
अग्रतः or पूर्वतो नृ or वद् or बच् or भाप्, वाक्यारम्भं कृ, परिभाषां
कृ, सप्रस्तावनं -नां कृ.

PREFATORY, *a.* पारिभाषिकः -की -कं, प्रस्तावनारूपः -पा -पं, आभाषिकः
&c., उपोद्घातरूपः -पा -पं, आरम्भकः &c.

PREFECT, *s.* पुराध्यक्षः, पुराधिपतिः *m.*, नगराध्यक्षः, नगराधिपतिः *m.*
(नृ), अधिष्ठाता *m.*, अधिपतिः *m.*, नगराधिकारी *m.*

PREFECTURE, *s.* पुराध्यक्षता, नगराध्यक्षता, अध्यक्षता, अधिष्ठातृत्वं.

To PREFER, *v. a.* (Esteem more, value more, have greater
liking for) अधिकं मनं (c. 4. मन्यते, मन्तुं, c. 10. मानयति -यितुं)
or प्रशंसं (c. 1. -शंसति -सितुं), अधिकं रुचं (c. 10. रोचयति -यितुं,
c. 1. रोचते -चितुं) or अनुरुचं or अभिरुचं or र्म् with abl.,
अधिकानुरागं कृ, अधिकानुरक्तः -क्ता -क्तं भू, अधिकानभिमतः -ता -तं भू.
The construction of the sentence will vary as the San-
skrit verb may have an active or neuter sense; thus,
'I prefer this to that,' एतत् तस्मान् मयम् अधिकं रोचते, एतत्
तस्माद् अधिकं रोचयामि or इच्छामि or प्रशंसामि, or मया अधिकं प्रशस्यते
or मया अधिकम् अनुमतं or मम अधिकम् अभिमतं. The adverb
वरं or the root शिप् with वि may be used to express the
sense of 'prefer'; thus, 'I prefer death to poverty,' वरं
मृत्यु न च दारिद्र्यं (i. e. 'better death and not poverty');
'I prefer death to dishonour,' अपमानात् प्राणत्यागो विशिष्यते.
(Choose before) पूर्व्वं वृ (c. 5. वृणोति -वृणते, c. 9. वृणाति -वृणते,
c. 1. वरति -वितुं, c. 10. वरयति -यितुं), पूर्व्वं or अग्रे ग्रहं (c. 9. गृह्णाति,
अग्रतः) or यावत्. पुरोधः (c. 3. -दधाति -धातुं); 'I prefer retire-
ment to all pleasures,' अपक्रमणं सर्व्वकामैः or सर्व्वकामेभ्यो वृणे.—
(Exalt, promote to an office, &c.) पदं वृष (c. 10. वर्धयति -यितुं)
or संवृष, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपदं, पदवृद्धिं कृ, प्रति-
पन्नं दा, पुरस्कृ.—(Present, offer) सवृ in caus., निविद् in caus.,
उपहृ, निवेदनं कृ, समर्पणं कृ.

PREFERABLE, *a.* (Worthy to be chosen before, more desirable
or excellent) वरं indec., वरीयान् -यसी -यः (स्), वरिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं,
वरणीयः -या -ये, पूर्व्ववरणीयः &c., अधिकवरणीयः &c., पूर्व्वप्रासः -सा
-सं, प्रथमप्रासः &c., अग्रप्रासः &c., श्रेयान् &c., श्रेष्ठः &c., गरीयान्
&c., अधिकं प्राचीनीयः -या -ये. The adverb वरं is usually
followed by न च or न पुनर्; as, 'death is preferable to
poverty,' वरं मृत्यु न च दारिद्र्यं; 'death is preferable to
intercourse with the base,' वरं प्राणत्यागो न पुनर् अपमानम्
उपगमः. See examples under To PREFER.

PREFERABLENESS, *s.* वरता -त्वं, पूर्व्वप्रास्यता, प्रथमप्रास्यता, श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं,
श्रेष्ठ्यत्वं, वरीयस्त्वं, गरीयस्त्वं.

PREFERABLY, *adv.* वरं, वरीयस्, श्रेयस्, गरीयस्, वरिष्ठं, श्रेष्ठं.

PREFERENCE, *s.* अधिकरूपिः *f.*, अधिकानिरूपिः *f.*, पूर्व्वरूपिः *f.*, अग्ररु-
चिः *f.*, अधिकानुरागः, पूर्व्वानुरागः, अधिकमानं, अभिप्रेतं, वरता -त्वं,
वरणं, वृतिः *f.*

PREFERMENT, *s.* (Advancement to a higher office) पदवृद्धिः *f.*,
पदवर्धनं, स्थानवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, वधेनं, संवर्धनं -ना, प्रवर्धनं.—

(Act of presenting) निवेदनं, समर्पणं.

PREFERRED, *p. p.* (Chosen before others) पूर्व्वगृहीतः -ता -तं, वृत्तः
-ता -तं, पूर्व्ववृत्तः &c., मनोनीतः -ता -तं, पुरोहितः -ता -तं—(Ad-
vanced in rank) संवर्धितः -ता -तं, श्रेष्ठपदनिपुणः -क्ता -क्तं, पुरस्कृतः &c.

PREFIGURATION, *s.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्व्वप्रदर्शनं or पूर्व्वसूचनं, दृष्टान्तद्वारा
प्राक्प्रदर्शनं, प्रतिरूपकद्वारेण अग्रप्रदर्शनं, सादृश्येन पूर्व्वदर्शनं, पूर्व्वलक्ष-
णदर्शनं, पूर्व्वलक्षणकरणं.

PREFIGURATIVE, *a.* उद्बोधकः -का -कं, पूर्व्वप्रदर्शकः &c., पूर्व्वलाक्षणिकः
-की -कं, लाक्षणिकः &c., बोधकः -का -कं, पूर्व्वसूचकः &c.

To PREFIGURE, *v. a.* प्रतिरूपद्वारेण पूर्व्वं प्रदृश् (c. 10. -दर्शयति -यितुं)
or पूर्व्वतो दृश् or अग्रे प्रदृश्, दृष्टान्तद्वारा पूर्व्वं प्रदृश् or सूचं (c. 10.
सूचयति -यितुं), प्रतिरूपकं दा or कृ, प्रतिविष्टं दा, पूर्व्वलक्षणं दा or दृश्.

PREFIGURED, *p. p.* प्रतिरूपकद्वारा पूर्व्वप्रदर्शितः -ता -तं or पूर्व्वसूचितः &c.

To PREFIX, *v. a.* (Put or place before) पुरस्कृ, पुरतस्कृ, अग्रतस्कृ,
पुरोपा (c. 3. -दधाति -धातुं), अग्रे or पुरतः स्था in caus.—(In
writing) अग्रे or अग्रतः or पुरतः or मुखे लिख्.—(Settle before-
hand) अग्रे or पूर्व्वं निश्चि or निर्णी or निरूप or प्रकृप् or नियुज्.

PREFIX, *s.* (In grammar, particle prefixed) उपसर्गः.

PREFIXED, *p. p.* (Put before) परस्कृतः -ता -तं, पुरतस्कृतः &c., पुरस्कृतः
&c., पुरोहितः &c., अग्रे स्थापितः &c.—(Settled before) पूर्व्वनिश्चितः
-ता -तं, पूर्व्वनिरूपितः -ता -तं.

PREGNANCY, *s.* गर्भधारणं, गर्भिणीत्वं, गर्भिणीभावः, गर्भग्रहणं, सगर्भता,
भूतगर्भता, पूर्णगर्भता, सञ्जातगर्भता, गर्भपोषणं, ससञ्जाता, आपन्नसञ्जाता,
सगर्भावस्था, अनरापन्नता, गर्भः.

PREGNANT, *a.* (Being with young) गर्भिणी, गर्भवती, सगर्भा, भूतगर्भा,
गर्भधारिणी, गृहीतगर्भा, पूर्णगर्भा, आपन्नगर्भा, सञ्जातगर्भा, प्रकृतगर्भा,
ससञ्जा, आपन्नसञ्जा, अनवल्मी, उदरिणी, गुग्निणी, अनरापन्ना,
द्विद्वया; 'a pregnant woman longing for any thing,'
दोहद्वती, अहलः *f.*; 'number of pregnant women,' गर्भिण्यं
-ख्यं.—(Full of, abounding with) पूर्णः -णी -णै, सम्पूर्णः &c.,
गर्भः -भो -भे in comp., सकुलः -ला -लं, आद्यः -द्या -द्वं.—(Fruit-
ful) सफलः -ला -लं, अवन्धः -न्ध्या -न्ध्यं.

PREGUSTATION, *s.* पूर्व्वस्वादं. पूर्व्वस्वादनं, अग्रस्वादनं, पूर्व्वप्राशनं.

To PREJUDGE, PREJUDICATE, *v. a.* अग्रे or पूर्व्वं विचर् (c. 10. -चार-
यति -यितुं) or निर्णी (c. 1. -णयति -णेत्) or निश्चि, पूर्व्वविचारं कृ,
पूर्व्वविचारणं कृ, पूर्व्वनिर्णयं कृ, पूर्व्वनिश्चयं कृ, वृत्तान्तम् अनिरूप्य or
अविचार्य्य निर्णयं कृ, अविचारपूर्व्व निर्णयं कृ or निष्पत्तिं कृ, वृत्तान्तनि-
र्णयम् अकृत्वा निष्पत्तिं कृ, वृत्तान्तनिरूपणम् अकृत्वा निर्णयं कृ.

PREJUDGED, *p. p.* पूर्व्वविचारितः -ता -तं, पूर्व्वनिर्णीतः &c., पूर्व्वनिष्पन्नः -न्ना -न्नं.

PREJUDGMENT, *s.* पूर्व्वनिर्णयः, पूर्व्वविचारः -रणं, पूर्व्वनिष्पत्तिः *f.*, पूर्व्वनिश्चयः.

PREJUDICE, *s.* (Decision or opinion formed without due exami-
nation) अविचारपूर्व्वो निर्णयः, अनिरूपणपूर्व्वो निश्चयः, अपरोक्षपूर्व्वो
बुद्धिः *f.*, अविचारपूर्व्वका मतिः *f.*, अविचारबुद्धिः *f.*, अविचारमतिः *f.*,
अविचारितनिश्चयः, अविचारितनिर्णयः.—(Bias) दुराग्रहः. सद्गुः,
मनोवक्रता. बुद्धिवक्रता, वक्रमत्, साचीकृतं, वक्रोक्तं, वक्रोभावः, आग्रहः,
ग्रहः; 'free from prejudice,' मुक्तसद्गुः -ज्ञा -ज्ञं.—(Partiality
for) पक्षपातः.—(Damage, detriment) क्षतिः *f.*, हानिः *f.*, अपचयः,
अपायः, अपकारः, नाशः, हिंसा, क्षयः, बाधः, दूषणं, ध्वंसः.

To PREJUDICE, *v. a.* (Bias) साचीकृ, वक्रोक्तृ, बुद्धिवक्रतां कृ or जन्,
दुराग्रहं कृ, दुराकर्षणं कृ, साकृप्, सापृज् (c. 10. -वर्जयति -यितुं),
दुराग्रहेन कृ, निष्ठाकर्षणं कृ, निष्ठावर्जनं कृ.—(Injure, damage)

यति कृ, अपक्व हिंस्र, घण, दुप, ष, नश, बाध.

PREJUDICED, *p. p.* (Biased) साधोक्तः -ता -तं, यक्तीकृतः &c., सज्जी-
-कृन्तिनी -न्ति (न), सज्जयुक्तः -का -कं, साधोक्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, यक्तीकृत-
-बुद्धिः &c., साधोक्तमतिः -तिः -ति.—(Damaged) अपकृतः -ता -तं,
प्रामहानिः -निः -नि.

PREJUDICIAL, *a.* सहितः -ता -तं, अपकारकः -का -कं, यतिजनकः &c.,
सहितकरः -गा -रं, हानिजनकः &c., हिंसकः &c., घातुकः &c. See
INJURIOUS.

PREJUDICIALLY, *adv.* सहितं, सापकारं, सापायं, हिंसया, सघतं.

PREKNOWLEDGE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, पूर्वबोधः, अग्रबोधः.

PRELACY, PRELATE See EPISCOPACY, BISHOP, &c.

PREDICTION, *s.* पाठः -ठनं, पठनं. अध्यायः. See LECTURE.

PREDICATOR, *s.* पाठकः, पाठकारी *m.* (न). See LECTURER.

PROMINATION, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वानुभवः, आदिभोगः. See
FORETASTE.

PRELIMINARY, *a.* प्राथमिकः -की -कं, आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः &c.,
पूर्वः -धो -धं, पोथिकः -की -कं, प्रथमः -मा -मं, पूर्वकर्त्तव्यः -व्या -व्यं,
पूर्वकरणीयः -या -यं, अग्रकर्त्तव्यः &c., अग्रकरणीयः -या -यं, आद्यः
-द्या -द्यं, आदि in comp., आदिकः -का -कं, आदित्यः -स्या -स्यं,
आरम्भस्यः &c., उपक्रमस्यः &c.—(Prefatory) पारिभाषिकः -की
-कं, प्रस्तावनामपः -या -यं.

PRELIMINARY, *s.* पूर्वविषयः, पूर्वार्थः, पूर्वकर्म *n.* (न), आद्यार्थः, पूर्वोपायः,
आरम्भकर्म *n.*, प्रारम्भकर्म *n.*, उपकरणं.—(Preliminary remarks)
परिभाषा, आभाषः. See PREFACE.

PRELUDE, *s.* (In music) पूर्वरङ्गः, पूर्ववादनं, आरम्भवाद्यं.—(Dramatic)
प्रस्तावना -नं, प्रस्तावः, आमुख.—(Something introductory) आरम्भः,
प्रारम्भः, उपक्रमः, प्रकरणी.—(Forerunners something indicatory)
पूर्वलक्षणं, पूर्वसूचकं, पूर्वचिह्नं, पूर्वसूचकं.

To PRELUDE, *v. a.* प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. स्तावयति -यितुं),
प्रस्तावनां कृ, पूर्वरङ्गं कृ, आरम्भं (c. 1. -रभते -रभ्यु), समारम्भं, उपक्रमं
(c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रवृत्तं, मन्त्रकृ.

PRELUDE, *s.* प्रस्तावनाकृत, पूर्वरङ्गकारी *m.* (न), पूर्ववादकः, आरम्भकः.

PRELUSIVE, PRELUSORY, *a.* आरम्भकः -का -कं, पूर्वसूचकः -का -कं.

PREMATURE, *a.* कालपूर्वपक्वः -का -कं, प्राक्पूर्वकालोत्पन्नः &c., अपूर्णकालः
-ला -लं, अपूर्णकालिकः -का -कं, असम्पूर्णकालः &c., पूर्णकालपूर्वजः
-जा -जं, अपूर्णकालजः -जा -जं, अकालपक्षः -क्षा -कं, अपक्वः &c.,
अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, अकालजः &c., अकालोत्पन्नः &c., अका-
लभवः -ता -तं, अकालिकः -की -कं, अप्रामकालः -ला -लं, असामयिकः
-की -कं.—(Not waiting for the proper time) अकालसहः
-हा -हं. See PRECIPITATE.

PREMATURITY, *adv.* प्राक्पूर्वकालात्, पूर्णकालापूर्व, अपूर्णकाले, असम्पूर्ण-
काले, अकाले, असमये; 'prematurely born,' अपूर्णकालजः -जा
-जं, अपूर्णकालोत्पन्नः -जा -जं, पूर्णकालपूर्वजः -जा -जं; 'prema-
turely grey-haired,' युवपलितः -ता -तं; 'prematurely old,'
युवजरन् -रन्तो -रन्त (ते), युवजरन् &c.; 'prematurely bald,'
युवसलितः -तिः -ती -ति.

PREMATURITY, PRIMATEITY, *s.* कालपूर्वपक्वता, अपूर्णकालत्वं, अपूर्ण-
कालिकत्वं -ता, अकालपक्वता, अकालोत्पत्तिः *f.*, अपूर्णकालोत्पत्तिः *f.*,
अकालजत्वं, अकालिकत्वं.

To PREMEDIATE, *v. c.* पूर्व or अग्रे चिन्त or मनसा कृ, पूर्वकल्पनां कृ.

To PREMEDIATE, *v. n.* पूर्व or अग्रे चिन्त or ध्ये or विचर् or विमृश

or विगण, पूर्वचिन्ता कृ, पूर्वविवेचनां कृ, पूर्वोपायं चिन्त, पूर्वविचारणं कृ.
PREMEDITATED, *p. p.* or *a.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वचिन्तितः &c.,
पूर्वपठितः &c., बुद्धिपूर्वः -धो -धं, मतिपूर्वः &c., बुद्धिकृतः -ता -तं,
पूर्वसङ्कल्पितः -ता -तं, साङ्कल्पिकः -की -कं, सङ्कल्पकृतः &c., पूर्वचिन्तितः
&c., पूर्वयोजितः &c.

PREMEDIATION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वसङ्कल्पः, पूर्वपरिकल्पना, पूर्वपठना,
पूर्वचिन्ता, पूर्वयोजना, पूर्वानुसन्धानं, पूर्वचिन्ता -ननं, पूर्वविचारणा,
पूर्वविवेचना.

PREMICES, *s. pl.* (First-fruits) नवान्नं, प्रथमफलं. See the word.

PREMIER, *a.* मुख्यः -स्या -स्यं, प्रमुखः -खा -खं, प्रधानः -ता -नं.

PREMIER, *s.* (Prime-minister) मुख्यमन्त्री *m.* (न), प्रधानमन्त्री *m.*,
प्रधानाचार्यः, महामन्त्री *m.*, प्रधानसचिवः, मुख्यप्रधानः.

PREMIERSHIP, *s.* मुख्यमन्त्रिता -त्वं, प्रधानमन्त्रिता -त्वं.

To PREMISE, *v. a.* उपन्यस्य (c. 4. -अस्यति -असितुं), पूर्व or अग्रे or
वाङ्मुखं कृ (c. 10. कथयति -यितुं) or वृ (c. 2. ब्रवीति, वक्तुं) or
यद (c. 1. यदति -दितुं) प्रस्तावपूर्व कृ or व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं),
पूर्वव्याख्या कृ, पूर्वकथनं कृ, प्राक्कथनं कृ, प्रस्तावपूर्वकथनं कृ, उपक्रमं
(c. 1. -क्रमते -मितुं), प्रक्रमं, प्रस्तु (c. 2. -स्तौति -स्तुते, c. 10. -स्ताव-
यति -यितुं).

PREMISE, *s.* (In logic) पक्षः, अवयवः, प्रतिज्ञा, उपन्यासः, साधनं;
'major premise,' गुर्ववयवः, गुरुपक्षः, पूर्वपक्षः, आद्यपक्षः, हेत्वा-
दिपक्षः; 'minor premise,' लघ्ववयवः, उत्तरपक्षः.

PREMISED, *p. p.* उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, पूर्वकथितः -ता -तं, प्रस्तावपूर्वकथितः
&c., प्रस्तावपूर्वमुचितः &c., प्रस्तुतः -ता -तं, प्रकृतः -ता -तं; 'hav-
ing premised,' उपन्यस्य, प्रतिपाद्य.

PREMISES, *s. pl.* (In logic) See PREMISE.—(In law, house
with its adjuncts) गृहवाटिकादि *n.*, गृहखेवादि *n.*, गृहादि *n.*

PREMIUM, *s.* पारितोषिकं, मूतं, फलं, लभ्यं, लाभः, अधिकमूल्यं, अति-
रिक्तमूल्यं, मृत्यातिरिक्तापारितोषिकं.

To PREMONISH, *v. a.* (Forewarn) अग्रे or पूर्व बुध् in caus. or प्रबुध्
or प्रवादितुं or उपदिशुं or ज्ञा in caus., पूर्व सूच्य (c. 10. सूचयति
-यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वरूपं दा.

PREMONISHED, *p. p.* पूर्ववोषितः -ता -तं, पूर्वोपदिष्टः -द्या -द्यं, पूर्वसूचितः &c.

PREMONITION, PREMONISHMENT, *s.* पूर्वबोधः -धनं, पूर्वप्रबोधः, पूर्वसूचना
-नं, पूर्वलक्षणं, पूर्वरूपं.

PREMONITORY, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, पूर्वबोधकः -का -कं, उद्बोधकः
&c., पूर्वसूचनकारी -रिणी -रि (न), पूर्वलक्षणदः -दा -दं, पूर्वलक्षा-
णिकः -की -कं, पूर्वज्ञापकः &c.

PRENOMEN, *s.* व्यक्तीनाम *n.* (न), उपाधिः *m.*

PRENTICE, *s.* अनेवासी *m.* (न), दासः, सङ्केतपत्रबद्धशिष्यः, शिष्यः.

PRENTICESHIP, *s.* अनेवासित्वं, सन्नवासित्वं, अनेवासिभावः, अनेवा-
सित्वकालः.

PRE-OCCUPATION, PRE-OCCUPANCY, *s.* पूर्वभोगः, पूर्वभुक्तिः *f.*, पूर्वपारणं,
पूर्वग्रहणं.

PRE-OCCUPIED, *p. p.* पूर्वगृहीतः -ता -तं, पूर्वविष्टः -द्या -द्यं, पूर्वभुक्तः -क्ता -कं.

To PRE-OCCUPY, *v. a.* पूर्व or अग्रे भू or ग्रह or भुज्, पूर्वपारणं कृ.

To PRE-ORDAIN, *v. a.* अग्रे or पूर्व विधा or कृप् or प्रकृप् or निर्दिशुं
or स्या in caus., पूर्वविधानं कृ, पूर्वविधि कृ, पूर्वस्थापनां कृ.

PREPARATION, *s.* (Act of getting ready, providing or fitting
for any purpose) सज्जनं -ना, सज्जीकरणं, सज्जकर्म *n.* (न), साधनं,
सिद्धीकरणं, आद्यो -नं, उपकल्पनं -ना, परिकल्पनं -ना कल्पनं -ना,

पुरस्कारः, पुरस्कारः, संस्कारः, संस्कारः, रचनं -ना, विरचनं -ना, उपाकर्म *n.* (नं), सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सन्धानं, समवधानं, प्रतिविधानं, उद्योगः, प्रस्तुतीकरणं.—(State of preparation) सिद्धिः *f.*, सिद्धता -त्वं.—(Previous or preparative measure) उपायः, साधनोपायः, अभ्युपायः, साधनं.—(That which is prepared or compounded, a compound) योगः, रसायनं; 'a preparation of mercury,' रसगर्भं, रसपुष्पं.—(Of medicine or food) संस्कारः, पाकः, पचनं.—(Prepared food) पक्वान्नं, सिद्धान्नं.

PREPARATIVE, PREPARATORY, *a.* सिद्धिजनकः -का -कं, सिद्धिकारकः -का -कं, सिद्धताजनकः -का -कं, साधकः -का -कं, उपक्रमसाधकः &c., सारम्भसाधकः &c., सिद्धिसाधकः &c., उपक्रममहायः -या -यं, सारम्भोपकारी -रिणी -रि (नं), उपक्रमोपकारी &c., उपकल्पकः &c., परिकल्पकः &c., आयोजनकारी &c., उपक्रमप्रवर्तकः &c., प्रस्तुतकारी &c., योग्यताजनकः &c., सारम्भकारी &c.

PREPARATIVE, *s.* उपक्रमसाधनं, सारम्भसाधनं, सिद्धिसाधनं, सिद्धिजनकविषयः, सिद्धिजनककर्म *n.* (नं), परिकर्म *n.*, सिद्धताजनकविषयः.

PREPARATIVELY, *adv.* आयोजनपूर्व, उपक्रमसाधनार्थ, सारम्भसाधनार्थ.

To PREPARE, *v. a.* (Make ready, fit for any purpose) सज्जीकृ, उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं, c. 1. -कल्पते -त्यितुं), परिकृप्, प्रकृप्, कृप्, युज् (c. 10. योजयति -यितुं), आयुज्, समायुज्, सिद्धीकृ, प्रस्तुतीकृ, उपस्कृ, संस्कृ, पुरस्कृ, रच् (c. 10. रचयति -यितुं), विरच्, सम्भृ (c. 1. -भरति -भर्तुं), सज्ज (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), प्रतिविधा (c. 3. -दधाति -धातुं), विधा, विनिर्मा (c. 2. -माति -तुं), योग्यं -ग्यां कृ, उपयुक्ते -क्तां कृ, कार्योपयुक्ते -क्तां कृ, कार्योपयुक्ते -क्तां कृ.—(Provide with all necessary articles) सोपकारद्रव्यैः समायुज्, उपयुक्तद्रव्याणि पारिकृप् or उपकृप् or सम्यक्कृप् or उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं) or उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or विधा, सोपकारद्रव्ययुक्ते -क्तां कृ, उपयुक्तद्रव्यसाधनं कृ.—(Dress) रच्, विरच्, प्रसाध्, वियम्.—(Prepare food) सन्नं संस्कृ or सिद्धीकृ or पच् or सन्धा.

To PREPARE, *v. n.* (Make all things ready) उपयुक्तद्रव्याणि परिकृप् or उपकृप्, सोपकारद्रव्यसम्भारं कृ, द्रव्यसम्भारं कृ, उपकरणसम्भारं कृ, सज्जनं कृ, संस्कारं कृ.—(Make one's self ready, be ready) उद्यतः -ता -तं भू, समुद्यतः -ता -तं भू, अभ्युद्यतः -ता -तं भू, उद्युक्तः -क्ता -क्तं भू, प्रस्तुतः -ता -तं भू; 'he prepared to kill the child,' स बालं हन्तुम् उद्यतः.

PREPARED, *p. p.* of *a.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः -ता -तं, सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता -तं, उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपकृप्तः -मा -मं, प्रकृप्तः &c., सम्भृतः -ता -तं, सिद्धः -द्धा -द्धं, सम्यक्-सुतः -ता -तं, पुरस्कृतः -ता -तं, उद्यतः -ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, सायुक्तः &c., संस्कृतः &c., संस्कारितः &c., संहितः &c., सोपकारद्रव्ययुक्तः &c., उपपादितः -ता -तं, परिनिरमितः &c.; 'to be prepared,' उद्यतः -ता -तं भू or सम, उद्युक्तः &c. भू, सज्जी भू.

PREPAREDNESS, *s.* सिद्धता -त्वं, सिद्धिः *f.*, प्रत्युत्पन्नं, उद्यतत्वं, उद्युक्तत्वं.

PREPARER, *s.* उपकल्पकः, परिकल्पकः, आयोजनकर्त्ता *m.* (हृ), सिद्धि-कर्त्ता *m.*, साधकः, रचकः, विरचकः, संस्कृत्य *m.* (हृ).

PRE-PAYMENT, *s.* पूर्वशोधनं, पूर्वगृहिः *f.*, पूर्वसिद्धिः *f.*, पूर्वदानं.

PREPENSE, PREPENSSED, *a.* See PREMEDITATED.—(Malice pre-pense) द्रोहचिन्ता -न्तनं, आपादः -दनं; 'with malice prepense,' द्रोहचिन्तापूर्व, बुद्धिपूर्व, मतिपूर्व, कामतम्; 'without malice pre-pense,' असुद्धिपूर्वकं, समतिपूर्वकं, सकामात् -मतम्.

PREPONDERANCE, *s.* (Superiority of weight) भाराधिक्यं, भाराति-

रिक्ता, भारातिरेक्यं, अधिभारः, अतिरिक्ताभारः, गुरुभारः.—(Superiority of power or force) अधिकप्रभावः, प्रभावाधिक्यं, प्रधानता, प्राधान्यं, प्रभविष्णुता, प्रभावः, प्रावत्यं, प्रचलता, गौरवं, अधिकशक्तिः *f.*, बलाधिक्यं.

PREPONDERANT, *a.* अधिकभारी -रिणी -रि (नं), अतिरिक्ताभारी &c., अतिभारी &c.

To PREPONDERATE, *v. n.* अधिकभारी -रिणी -रि भू or अस, अतिरिक्ताभारी &c. भू, अतिभारी &c. भू, गुरुभारी &c. भू, गुरुतरः -रा -रं भू, भारेण अतिरिच् in pass. (-रिच्यते) or वृष् (c. 1. वधेति -धितुं), गौरवेण अतिरिच् or वृष्, प्रभावेण अतिरिच्, अधिकः -का -कं भू, अधिकप्रभावः &c. भू or अस, अधिकशक्तिः -क्ति -क्ति भू.

PREPOSITION, *s.* (In grammar) उपसर्गः, शब्दयोगी अय्यशब्दः.

PREPOSITIONAL, PREPOSITIVE, *a.* औपसर्गिकः -की -कं, उपसर्गसन्धी -न्यिनी &c.

To PREPOSSESS, *v. a.* (Pre-occupy). See the word.—(Bias in favor of) चिन्ताकर्षणं, चिन्तावर्जनं कृ, चिन्तम् आकृप् or आवृज्.—(Bias against). See To PREJUDICE.

PREPOSSESSED, *p. p.* आकृष्टचिन्तः -न्ता -न्तं, आकषितचिन्तः &c., पूर्वा-कषितः -ता -तं, प्रथमदर्शनादपि or दर्शनमात्राद् आकृष्टचिन्तः &c., दृष्टमात्राद् एव आकृष्टचिन्तः &c., सङ्गी-ङ्गिनी -ङ्गिनी (नं), मसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

PREPOSSESSING, *a.* दर्शनमात्रात् or अवलोकनक्षणान् or प्रथमदर्शनात् चिन्ताकर्षकः -का -कं, दृष्टमात्रचिन्ताकर्षकः &c., चिन्तापहारी -रिणी -रि (नं).

PREPOSSESSION, *s.* (Pre-occupation). See the word.—(Pre-vigorous impression). See PRECONCEPTION.—(Inclination in favor of) चिन्ताकर्षणं, सङ्गः, ग्रहः, आग्रहः, पक्षपातः.

PREPOSTEROUS, *a.* (Inverted in order) विपरीतः -ता -तं, विपरीत-क्रमः -मा -मं, विपर्यस्तः &c. See INVERTED.—(Absurd) असङ्गतः -ता -तं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनर्थकः -का -कं, युक्तिविरुद्धः -द्धा -द्धं, असमष्टः -द्धा -द्धं, अयुक्तिकः -का -कं, व्यापविरुद्धः &c., असमञ्जसः -मा -मं, अयथोचितः -ता -तं.

PREPOSTEROUSLY, *adv.* असङ्गतं, अयुक्तं, अयुक्तिपूर्व, युक्तिविरुद्धं, विपरीतक्रमेण.

PREPOSTEROUSNESS, *s.* असङ्गतत्वं, अयुक्तता -त्वं, युक्तिविरुद्धता, अयुक्तिः *f.*, अनर्थकता, असमष्टता -त्वं, व्यापविरुद्धता, असामञ्जस्यं, वैपरीत्यं, क्रमविपर्ययासः, विपरीतता.

PREPOTENCY, *s.* प्रभावाधिक्यं, बलाधिक्यं, प्रचलता. See PREDOMINANCE.

PREPUCE, *s.* लिङ्गाग्रतक *f.* (चं), शिष्टाग्रतक *f.*, लिङ्गाग्रचर्म *n.* (नं), अग्रतक *f.*; 'frenum of the prepuce,' मेवनं, सीयनी.

PREREQUISITE, *a.* पूर्वोकांक्षितः -ता -तं, पूर्वोपेक्षितः &c., पूर्वोपशयकः -का -कं.

PREREQUISITE, *s.* पूर्वोपशयकविषयः, पूर्वोकांक्षितविषयः, पूर्वोपशयकवस्तु *n.*

PREROGATIVE, *s.* विशेषाधिकारः, समाधारणाधिकारः, अद्वितीयाधिकारः, असामान्याधिकारः, विशेषशक्तिः *f.*, समाधारणशक्तिः *f.*, अद्वितीयशक्त्या, विशेषसत्ता.

PRESAGE, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वलिङ्गं, पूर्वचिह्नं, पूर्वमूचना, भविष्यत्वमूचना.

To PRESAGE, *v. a.* पूर्व or अग्रे मूच् (c. 10. मूचयति -यितुं), पूर्वलक्षणं दा or कृ, पूर्वचिह्नं दा, पूर्वमूचनं कृ, अग्रमूचनं कृ.

PRESCIENCE, *s.* पूर्वज्ञानं, अग्रज्ञानं, अग्रनिरूपणं, भविष्यज्ञानं, भाविज्ञानं, भविष्यज्ञानं, भविष्यदर्शनं, प्रवेक्षणं. See FOREKNOWLEDGE.

PRESCIENT, *a.* भविष्यज्ञानी -निनी -नि (नं), भाविज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., भविष्यज्ञानी &c., भविष्यदर्शी &c., प्रवेक्षन् -क्षन्ती -क्षन्ती (तः), प्रपश्यन् &c., ज्ञानगतदर्शी &c.

To PRESCRIBE, *v. a.* (Direct) निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), सादिष्ट्.

प्रदिश, चिनिर्दिश, कृष्, प्रकृष्, विधा, संविधा, आज्ञा in caus., बुद्, प्रबुद्, ज्ञास्, प्रज्ञास्, अनुज्ञास्, सूच्, आज्ञा कृ, नियमं कृ, विधि कृ.—(Direct medically) उपचारं कृ, औषधं विधा or निर्दिश.

To PRESCRIBE, *v. n.* (Direct remedies) उपचारं कृ, औषधोपचारं कृ, औषधविधानं कृ, औषधविधिं कृ, औषधप्रयोगं कृ, भेषजप्रयोगं कृ, औषधनिर्देशं कृ.

PRESCRIBED, *p. p.* निर्दिष्टः-ष्टा -ष्टं, निर्दिष्टः-ष्टा -ष्टं, विहितः-ता -तं, नियमितः &c., चोदितः &c., प्रचोदितः &c., विध्युक्तः-क्ता -क्ते, विधि-प्रोक्तः &c., उदितः-ता -तं, वैधिकः-की -के, वैधः-धी -धं, वाचनिकः-की -के, उद्दिष्टः-ष्टा -ष्टं, विधीयमानः-ना -नं.

PRESCRIBER, *s.* निर्देशा *m.* (पृ), निर्देशकः, आदेश *m.*, विधायी *m.* (न), अनुशासकः.

PRESCRIPT, *s.* निर्देशः, आदेशः, विधिः *m.*, विधानं, आज्ञा. See COMMAND.

PRESCRIPTION, *s.* (Direction) निर्देशः, आदेशः, निर्देशः, विधानं, विधिः *m.*, चोदनं-ना, प्रचोदनं, नियमः, शासनं, शास्तिः *f.*, अनुशासनं, प्रेरणा, वचनं.—(Recipe, prescribed medicine) उपचारलेखः, उपचार-पत्रं, चिकित्सालेखः, चिकित्सापत्रं, औषधविधिः *m.*, औषधविधानं, उपचारविधिः *m.*—(Immemorial use) अनादिपरम्परा, चिरकाल-भोगः, चिरकालव्यवहारः, चिरकालीनव्यवहारः, चिरकालपरम्परा, प्राचीनव्यवहारः, प्राचीनभोगः, आचारः.

PRESCRIPTIVE, *a.* (Consisting in or acquired by immemorial use) अनादिपरम्पराप्राप्तः-प्ता -प्तं, अनादिपरम्परायातः-ता -तं, चिर-कालभुक्तः-क्ता -क्ते, चिरकालव्यवहृतः-ता -तं, चिरकालव्यवहारितः &c., चिरकालभोगाश्रयी-यिणी-यि (न), चिरव्यवहारसिद्धः-द्धा -द्धं, आचारिकः-की -के, व्यवहारिकः &c.

PRESERVE, *s.* (As opposed to absence) प्रत्यक्षता, समक्षता, अभि-मुख्यं, अभिमुखता-त्वं, सन्निधानं, सान्निध्यं, सन्निधिः *m.*, पारिमुख्यं, सम्मुखता-त्वं, विद्यमानता-त्वं, वर्तमानता, अस्तित्वं-क्ता -त्वं, अपरो-क्षता, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*; 'in my presence,' मत्सन्निधानं; 'in presence of,' प्रत्यक्षे-क्षतस्, समक्षं-क्षे, साक्षात्, अये, सम्मुखं-क्षे, प्रतिमुखं, सन्निधत्; 'into the presence of,' सकाशं, समीपं, अस्तित्वं, साक्षात्; 'they took him into the presence of the magis-trate,' धर्म्मोपकारिसमीपं तम् जानीतवन्तः; 'into the presence of her husband,' भर्तुः सकाशं or समीपं; 'into my presence,' मत्सकाशं, ममान्तिकं.—(Mien, personal appearance) आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, शरीररूपं, शरीराकारः, शरीरसंस्थानं.—(Presence of mind) चित्ताभान्तिः *f.*, अव्ययचिन्तत्वं, अव्यग्रता, अभिज्ञानचिन्तत्वं, स्वस्थचिन्तत्वं, स्थिरचिन्तता-त्वं, असम्भ्रमः, अव्यस्तता, अव्याकुलता, सावधानता, चित्रमस्त्वं, सत्त्वं, अस्तमता; 'having presence of mind,' अव्ययचिन्तः-न्ता -न्तं, तत्कालधीः-धी-धि. See PRESENT.

PRESERVE-CHAMBER, *s.* दर्शनशाला, दर्शनगृहं, राजदर्शनशाला.

PRESENT, *a.* (Not absent) प्रत्यक्षः-क्षा -क्षं, विद्यमानः-ना -नं, वर्तमानः-ना -नं, अभिमुखः-क्षा -क्षी -क्षं, पारिमुखिकः-की -के, उपस्थायी-यिनी-यि (न), उपस्थितः-ता -तं, सन्निहितः-ता -तं, अपरोक्षः-क्षा -क्षं, सम्मुखः-क्षा -क्षं, सम्मुखीनः-ना -नं, सन्निधित्वः-स्था -स्थं, अभि-मुख्यः &c., अस्तित्वः-क्ता -के, समीपः-पा -पं; 'to be present,' उपस्था, वृत्, समाप्.—(Now in view or under consideration) प्रस्तुतः-ता -तं, विद्यमानः-ना -नं, उपस्थितः-ता -तं, प्रकृतः-ता -तं; 'present matter,' प्रस्तुतविषयः.—(Now existing, not past or future) वर्तमानः-ना -नं, तात्कालिकः-की -के, तत्क्षणिकः-क्ता -की -के, सद्यस्कालीनः-ना -नं, सद्यस्कः-क्ता -स्के, वर्तमानकालीनः-ना -नं, 620

अधुनातनः-नी -नं, इदानीनतनः-नी -नं, आधुनिकः-की -के, साम्प्रतिकः-की -के, प्रस्तुतकालीनः-ना -नं, अद्यतनः-नी -नं, ऐहिकः-की -के, ऐहकालिकः &c., अन्तर्गतः-ता -तं; 'present time,' वर्तमानकालः, तत्कालः, तत्क्षणः-थं, सद्यस्कालः, तदात्तं, इहकालः, साम्प्रतकालः, इहसमयः, अस्ति indec. भवति *m.*; 'at the present time,' वर्तमानकाले, तत्काले, तत्क्षणे, सद्यस्काले, इहकाले, इहसमये, इदानीं अधुना, इह, अधुनातनकाले, सम्प्रति, साम्प्रतं, साम्प्रतकाले, एतर्हि, अद्य, प्रस्तुतकाले; 'for the present,' प्रस्तुतकालं, साम्प्रतकालं, इहकालं, साम्प्रतं.—(Present tense) वर्तमानं, विद्यमानं; 'the grammatical symbol is की.—(Having presence of mind) सावधानः-ना -नं, अभिज्ञानचिन्तः-न्ता -न्तं, स्थिरचिन्तः &c., अव्ययचिन्तः &c., स्वस्थचिन्तः &c., समाहितचिन्तः &c., समाहितमनाः-ना -नः (स्), सुसमाहितः-ता -तं, अव्याकुलचिन्तः &c., तत्कालधीः-धी-धि अव्यहितः-ता -तं.

PRESENT, *s.* (Gift) दानं, प्रदानं, सम्प्रदानं, दत्तं, उपदा, उपदानकं, उपायनं, दक्षिणा, उपहारः-रकं, उपहार्यं, उपहोतनं, प्रीतिदानं, प्रदशनं, प्रादेशनं, पारितोषिकं, प्राभूतं, वितरणं &c. See GIFT.—(The time being, the present) वर्तमानकालः, तत्कालः, तत्क्षणः, सद्यस्कालः, तदात्तं, साम्प्रतकालः, अधुनातनकालः, इदानीनतनकालः, प्रस्तुतकालः, आपातः, भवति *m.*, अस्ति indec., प्रमुखं; 'present and future,' दृष्टादृष्टं.

To PRESENT, *v. a.* (Introduce to the presence of another) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), दर्शनं कृ in caus., दृश in caus., पुरस्कृ, प्रवेशनं कृ, परसमीपं or परसकाशं जानी.—(Present one's self or itself) आत्मानं दृश in caus. (दर्शयति -यितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्यात्), प्रविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), दर्शनं दा, प्रवेशं कृ, उपस्थितः-ता -तं भू, आविर्भू, प्रादुर्भू, दृश in pass., लक्ष् in pass.—(Exhibit) दृश in caus., प्रदृश, प्रत्यक्षीकृ, प्रकटीकृ, प्रादुष्टकृ, आविष्टकृ, व्यक्तीकृ, सूच्, प्रकाश, प्रमृ in caus.—(Offer, present for acceptance) आह, उपाह, अभ्याह, उपह, समुपह, उपहारीकृ, प्रदा, अभिदा, सम्प्रदा, उपदा, दा, प्रयम्, ग्रह in caus., प्रतियह, प्रतिपद् in caus., उपपद्, च्च in caus., समु, निविद् in caus., निक्षिप्, उपहोक्, होक्, उपस्था in caus., उपनिधा, उपहरणं कृ.—(Present an oblation) उपह, उपहारीकृ, निविद्, निवेदनं कृ, निर्वैष्, निर्वैषणं कृ, उत्सृन्, उत्सर्गं कृ, बलिदानं कृ, उपायनं कृ.—(Give) दा, प्रदा, उपदा, उपायनं कृ.—(Lay before) उपन्यस्, निविद्, च्च in caus., समु.

PRESENTABLE, *a.* (That may be introduced) प्रवेशनीयः-या -यं.—(That may be exhibited) दर्शनीयः-या -यं.—(That may be offered) देयः-या -यं, प्रदेयः-या -यं, उपहार्यः-य्या -य्यं, निवे-दनीयः-या -यं.—(Admissible into society) सव्यः-भ्या -भ्यं, सभायोग्यः-र्या -र्यं, पक्त्रियः-या -यं, पाक्त्रः-क्ता -क्ते; 'not presentable,' असव्यः &c., अपक्त्रियः &c., अपक्त्रः &c., अपक्त्र्यः &c.

PRESENTATION, *s.* उपहरणं, प्रतिपादनं, प्रतिपत्तिः *f.*, अर्पणं, समर्पणं, निवेदनं, प्रदानं, अभिवाचं.—(Of an oblation) बलिदानं, निर्वैषणं, निर्वैषण्यं, निर्वैषः, उत्सर्गकरणं.—(To a benefice) धर्म्मोपाध्यायकपूर्ति-प्रतिपादनं, धर्म्मवृत्तिनियोजनविचारः.—(Bad presentation of the child at birth) मृगमर्षः.

PRESENTED, *p. p.* (Introduced to the presence of another) प्रवे-शितः-ता -तं, पुरस्कृतः &c., परसमीपं or परसकाशं or परसाक्षाद् जानीतः-ता -तं.—(Exhibited) दर्शितः-ता -तं, प्रदर्शितः &c., प्रत्य-क्षीकृतः &c., प्रसारितः &c.—(Presented for acceptance) उपहृतः

-ता -तं, समुपहृतः &c., प्रदत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः &c., अर्पितः -ता -तं, समर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., उपपादितः &c., उपनीतः &c., उप-निहितः &c., उपस्थापितः &c., दौकितः &c., उपदौकितः &c.—(As an oblation, &c.) उपहृतः &c., उपहारीकृतः &c., निर्वोपितः &c., निर्वेदितः &c., उच्छुष्टः -ष्टा -ष्टं, अर्पितः &c.—(Given) दत्तः -त्ता -तं, प्रदत्तः &c., नीतः &c., निहितः &c., निक्षिप्तः -त्ता -तं, विश्राणितः -ता -तं, वितरीणः -शी -शं.—(Laid before) उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, समर्पितः -ता -तं.

PRESENTIMENT, *s.* पूर्वबोधः, अग्रबोधः, पूर्ववाचना, पूर्ववेदनं, अग्रवेदनं पूर्वभावना, पूर्वकल्पना.

PRESENTLY, *adv.* (At present) तत्काले, तत्क्षण्ये, सद्यस्काले. *See* under PRESENT, *a.*—(Soon, in a short time) अनन्तरं अचिरेण, अचिरात्, क्षणान्तरे, नचिरेण, नचिरात्, शीघ्रं, भयस्, आशु, कटिति, सपदि, द्राक्.—(Immediately) अनन्तरं.

PRESERVABLE, *a.* रक्षणीयः -या -यं, संरक्षणीयः &c., रक्ष्यः -रक्ष्या -रक्ष्यं, संरक्ष्यः &c., रक्षितव्यः -व्या -यं, गोपनीयः -या -यं, गोप्यः -प्या -प्यं, पालनीयः -या -यं, सवनीयः -या -यं.

PRESERVATION, *s.* रक्षणं, रक्ष्या, परिरक्षणं, अभिरक्ष्या -क्षणं, संरक्ष्या -क्षणं, संरक्ष्यः, गुप्तिः *f.*, त्राणं, परित्राणं, पालनं, प्रतिपालनं, परिपालनं, गोपनं, संगोपनं, सवनं, तारणं, पोषणं, स्थितिः *f.*

PRESERVATIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., रक्षी -रक्षिणी -रक्षि (नृ), रक्षणकारी -रिणी -रि (नृ), पालकः -का -कं, गोपकः -का -कं, गोपिलः -ला -लं, पौष्टिकः -की -कं, रक्षिता -त्री -तृ (नृ), तारकः -का -कं, रक्षणसाधकः -का -कं.

PRESERVATIVE, *s.* रक्षणं, रक्षणसाधनं, रक्षणोपायः, त्राणं in comp., त्राणसाधनं, त्रं in comp., गुप्तिसाधनं, पालनं.

To PRESERVE, *v. a.* (Save from injury) रक्ष (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), अभिरक्ष, परिरक्ष, संरक्ष, प्रतिरक्ष, त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परित्रै, संत्रै, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, अभिपाल्, प्रतिपाल्, अनुपाल्, सम्पाल्, उपपाल्, या (c. 2. पाति -तुं), परिपा, गुप् (c. 1. गोपयति, गोप्तुं, c. 10. गोपयति -यितुं), अभिगुप्, अनुगुप्, प्रगुप्, तृ in caus. (तारयति -यितुं), सव् (c. 1. सवति -वितुं), घृ (c. 10. धारयति -यितुं), पयोप् in des. (परीरक्षति -ते -रक्षितुं), परिप्राप् in des., रक्षणं कृ, रक्ष्यं कृ, पालनं कृ, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, सवनं कृ.—(Maintain) धृ, सन्धृ, भृ, सभृ, भरणं कृ, पुप् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषणं कृ.—(Conserve, pickle) सन्धा, उपस्कृ, मिष्टीकृ.

PRESERVE, *s.* (Fruit preserved in sugar) मिष्टफलं, सन्धितफलं, सन्धितं.—(Place for the shelter of game) वीतंसः, वितंसः, जङ्गलपक्ष्यादिरक्षणस्थानं.

PRESERVED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., त्राणः -त्रा -यं, त्रातः -ता -तं, गुप्तः -प्ता -तं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c., पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., परिपालितः &c., गोपायितः -ता -तं, तारितः &c., अवितः -ता -तं, धारितः &c., भृतः &c., पोषितः -ता -तं.—(Pickled) सन्धितः -ता -तं, उपस्कृतः &c.

PRESERVER, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (नृ), त्राता *m.* (नृ), पालकः, पालः, पालयिता *m.* (नृ), रक्षिता *m.* (नृ), संरक्षकः, गोप्ता *m.* (नृ), गोपकः, संगोपकः, गोप्यः, गोपी *m.* (नृ), गुप्तकः, गोपिलः, गोपायकः, तारकः, रक्षणकारी *m.*, रक्षणकज्ञो *m.* (ज्ञै), पालनकारी *m.*, पालनकृत् *m.*, पः in comp., गुप्तिकज्ञो *m.* (ज्ञै), स्थितिकज्ञो *m.*

To PRESIDE, *v. a.* अधिष्ठा (c. 1. तिष्ठति -ते -धातुं), समधिष्ठा, अध्यास् (c. 2. आस्ते -आसितुं), अधीष् (c. 2. ईष्टे -ईशितुं), अध्यक्षः -क्षा -यं

भू or सम्, अधिकृतः -ता -तं भू, अधिकारी -रिणी -रि भू, अधिभू, प्रभू, अधिपतिर भू or सम्.—(Exercise superintendence, watch over) अवेष्य (c. 1. ईक्षते -क्षितुं), कार्य्यवेक्षणं कृ, कार्य्यवेक्षणं कृ, कार्य्य-दर्शनं कृ, कार्य्यधीशो भू; 'the deity who presides over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

PRESIDED OVER, *p. p.* अधिष्ठितः -ता -तं, समधिष्ठितः &c., अध्यासितः &c., प्रभूतः &c.

PRESIDENCY, *s.* (Superintendence) अध्यक्षता -त्वं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितः *f.*, अधिष्ठानं, अध्यासं. *See* the word.—(Office of a president) अधिष्ठातृत्वं -ता, अध्यक्षता, अध्यक्षपदं, अधिकारित्वं, अधीशता, अधिपत्यं, प्रभुता, उपद्रष्टृत्वं.—(Country under the jurisdiction of a president) अध्यक्षाधीनः प्रदेशः or देशः or विषयः, मखडलं.

PRESIDENT, *s.* अध्यक्षः, अधिष्ठाता *m.* (नृ), अध्यासोनः, अधिकारी *m.* (नृ), अधिकृतः, अधीशः, अधिपतिः *m.*, अधिपः, पतिः *m.*, प्रभुः *m.*, अधीश्वरः, कर्माध्यक्षः, श्रेष्ठो *m.* (नृ), नायकः, प्रामाणिकः, उपद्रष्टा *m.*, मुख्यः, उदास्थितः; 'of an assembly,' सभापतिः *m.*, सभाध्यक्षः, सभानायकः, गोष्ठीपतिः *m.*

PRESIDENTSHIP, *s.* अध्यक्षता -त्वं, अधिष्ठातृत्वं, अधिपत्यं. *See* PRESIDENCY.

PRESIDING, *part. of a.* अध्यासोनः -ना -नं, अध्यक्षः -क्षा -क्षं, अधिष्ठाता -त्री -तृ (नृ); 'presiding deity,' अधिष्ठात्री देवता; 'the deity presiding over learning,' विद्याधिष्ठात्री देवता.

To PRESS, *v. a.* (Squeeze, compress) पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) सम्पीड्, निपीड्, अभिनिपीड्, चापीड्, संकुच्, संहृ, प्रतिसंहृ, पट्टः संपट्ट, संवृ, संहन्.—(Urge, drive) प्रेर, कृप्, साकृप्, समाकृप्, प्रगुद्.—(Urge, importune) अतिनिर्वन्धेन प्राप्थे or सम्पथे or याच्, आग्रहेण प्राप्थे, वारं वारं प्राप्थे, पुनः पुनः प्राप्थे, अतिप्राप्थेन परम उद्भिन् or आग्रस् or आक्रम् or उपस्था.—(Inculcate urgently) अतिनिर्वन्धेन or मुहुर्मुहुर् उपदिश् or शिक्ष.—(Force, constrain) बलेन or बलात्कारेण or बलात् कृ in caus. or प्रवृत् in caus., or expressed generally by the causal form.—(Distress, straiten) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्, परिबाध्, अधिबाध्, पीड्, उपपीड्, अभिपीड्, क्रिष्, व्यप्, तप्, मनप्, उद्भिन् in caus., क्लेशं कृ or दा.—(Impress seamen) बलात्कारेण पुरुषान् धृत्वा नाविकादिकर्मणि व्याप् in caus.

To PRESS, *v. n.* (Go forward with force or effort) यत्नत् or महायत्नेन or सोद्योगं or सोत्साहं प्रया or प्रगम or अग्रे गम् or अग्रे मृ.—(Bear on, encroach upon) आक्रम्, अभिक्रम्, अध्याक्रम्, उपस्था (c. 1. तिष्ठति -स्यातु), समुपस्था, प्रमुपस्था.—(Crowd, press upon) बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रबाध्.

PRESS, *s.* (Instrument for pressing) चक्रयन्त्रं, चक्रं, पीडनयन्त्रं, पेथ-यन्त्रं; 'oil-press,' परस्त्रः, तैलिकयन्त्रं, तैलिकचक्रं.—(For printing) मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.—(Printed publications in general) मुद्रितपुस्तकगणः, मुद्राङ्कितपुस्तकसमूहः.—(Crowd, throng) जनसम्मर्दः, जनसङ्कुलं, लोकसंघः, लोकसम्मर्दः.—(Urgency, urgent pressure) बाधा -धः -धनं, निर्वन्धः, पीडा, भारः.

PRESSED, *p. p.* (Squeezed) पीडितः -ता -तं, निपीडितः &c., सम्पीडितः &c., पट्टितः &c., संपट्टितः &c.—(Urged) प्रेरितः -ता -तं.—(Importuned) अतिनिर्वन्धेन प्राप्थितः -ता -तं.—(Distressed, straitened) बाधितः -ता -तं, पीडितः &c., क्लेशितः &c.

PRISER, *s.* पीडकः, पीडयिता *m.* (नृ), बाधकः, प्रबाधकः

PRESSING, *a.* अतिप्रार्थकः -का -कं, निर्बन्धेन प्रार्थकः &c., अतिपाचकः &c., निर्बन्धशीलः -ला -लं, बाधकः &c.

PRESSINGLY, *adv.* निर्बन्धेन, अनिर्बन्धं, आग्रहेण, साग्रहं, सबाधं.

PRESSURE, *s.* पीडा, पीडनं, निपीडनं.—(Force) शक्तिः *f.*, बलं, वेगः, भारः, प्रभावः—(Impulse) प्रेरणा, प्रवर्जनं, प्रणोदः, प्ररोचनं, प्रोत्साहः—(Distress) बाधः -धा -धनं, क्रोधः, पीडा, आकुलता.

PRESTIGE, *s.* मायाशक्तिः *f.*, माया, मोहनशक्तिः *f.*, आकर्षणशक्तिः, इन्द्रियजालं, इन्द्रजालं, वचनशक्तिः *f.*, प्रतारणशक्तिः *f.*

PRESTIGIOUS, *a.* मायाकरः -रा -रं, मायावी -विनी -वि (न्), मायामयः -यी -यं, मायी &c., इन्द्रजालिकः -की -कं, मोही &c.

PRISTO, *adv.* द्रुतं, ओषः, शीघ्रं, छिप्रं, त्वरितं, सत्वरं, अविलम्बितं.

To PRESUME, *v. a.* अविचार्य or अविचारपूर्व or अनिश्चयपूर्व or अनिश्चित or अनिश्चयपूर्वम् अनुमा (c. 2. -माति -तुं, c. 3. -मिती) or तर्क (c. 10. तर्कयति -यितुं) or अनुतर्क or अवगम or ऊह or अनुमानं कृ.

To PRESUME, *v. n.* (Venture without leave, be bold or arrogant) धृष (c. 5. धृष्योति, धयितुं), प्रधृष, धृषत्वात् or प्रगन्धत्वात् किञ्चिद् अनुनुज्ञातः कृ, धृषत्वात् or प्रगन्धशीलत्वाद् अनुनुज्ञापूर्व or अनुधिकारपूर्व किञ्चित् कृ, धयण आक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं) or अतिक्रम, मर्यादातिक्रमं कृ, प्रगन्धवद् आचर (c. 1. -चरति -रितुं), धृषवत् or धार्ष्यपूर्व किञ्चित् कृ, प्रगन्ध (c. 1. -गन्धते -न्धितुं), दृष्ट (c. 4. दृष्यति -ते).

PRESUMPTION, *s.* (Supposition without direct proof) अनुमानं, अनुमितिः *f.*, अनुमा, अनुमेयत्वं, अनिश्चयपूर्वम् or अनिश्चयपूर्वम् or असिद्धान्तपूर्वम् अनुमानं, अनिर्णयपूर्वा कल्पना, तर्कः, अनुमानग्रहणं.—(Strong probability) सम्भावना, सम्भावनीयता -त्वं, सम्भवः, मर्यादाश्रिता -त्वं—(Arrogance) धृष्टता, धार्ष्यं, धयः, प्रगन्धता, प्रगन्ध्यः, दयः, अभिमानं, अवभिमानं, निर्लज्जत्वं, सहङ्कारः, अवलेपः, स्वयः, प्रगन्धत्वाद् मर्यादातिक्रमः or अत्याचारः -रित्वं.

PRESUMPTIVE, *a.* अनुमानिकः -की -कं, अनुमानसिद्धः -द्धा -द्धं, सम्भावितः -ता -तं, सम्भाव्यः -व्या -व्यं, सम्भावनीयः -या -यं, अनुमानावलम्बी -क्षिनी -क्षि (न्); 'presumptive proof or evidence,' अनुमानं, अनुमानिकप्रमाणं, अनुमाननिर्णयः, संधैपतिः *f.* : 'heir-presumptive,' सम्भावितस्यानाधिकारी *m.* (न्), सप्रतिपत्त्यस्यानाधिकारी *m.*, सलोपस्यानाधिकारी *m.*, उत्तराधिकारी *m.*

PRESUMPTUOUS, *a.* (Arrogant) धृष्टः -ष्टा -ष्टं, धृष्णः -ष्णुः -ष्णुः, प्रगन्धः -न्धा -न्धं, प्रधृष्टः &c., प्रधृषितः -ता -तं, दृष्टः -ता -तं, अवलिप्तः -प्ता -प्तं, अभिमानो -निनी -नि (न्), अवभिमानो &c., साहसिकः -की -कं, धृष्णक *m. f. n.* (न्), निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं—(Founded on presumption) अभिमानमूलः -ला -लं.

PRESUMPTUOUSLY, *adv.* मर्धं, सधार्ष्यं, धृष्टं, प्रधृषितं, धृष्टवत्, सप्रागन्ध्यं, प्रागन्धेन, प्रगन्धं, प्रगन्धवत्, साभिमानं, अभिमानपूर्वःसरं.

PRESUMPTUOUSNESS, *s.* धार्ष्यं, धृष्णत्वं, धृष्टता, प्रगन्धता, प्रागन्ध्यं, प्रधृष्टता, दृष्टता, अवलिप्तता, अभिमानं, अवभिमानं, अभिमानिता, साहसिकत्वं.

To PRESUPPOSE, *v. a.* पूर्व or अग्रे कृ or भू in CAUS., or सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वसूचनं कृ, पूर्वकल्पनां कृ, पूर्वग्रहणं कृ, पूर्वभावनां कृ.

PRESUPPOSED, *p. p.* पूर्वकल्पितः -ता -तं, पूर्वभावितः &c., पूर्वगृहीतः &c.

PRESUPPOSITION, *s.* पूर्वकल्पना, पूर्वभावना, पूर्वग्रहणं, पूर्वमतं.

PRETENCE, *s.* (Pretax, feint) लज्ज *n.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, छलं, धानः, उपधा, कूटः -टः, कपटः, केतवः, ध्वनीकरणं, मिथं—(False plea) मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं, हेतुः *m.*, निमित्तं; 'under pretence of studying the Shastras,' शास्त्राध्ययनहेतुना.—

(Claim) अधिकारः, अभिमानं, अभियोगः; 'false claim' मिथ्याभिमानं, मिथ्याभियोगः.

To PRETEND, *v. a.* or *n.* (Sham, feign) लज्ज कृ, कूटं कृ, धानं कृ, छलं कृ, कपटं कृ, ध्वनीकृ, छल (c. 10. छलयति -यितुं), वेशं धृ (c. 10. धारयति -यितुं) or भृ, लज्जवेशं धृ. Often expressed by the root दृश् in CAUS., or by मिथ्या in comp.; as, 'he pretends to be asleep,' आत्मानं प्रसुप्तम् इव or प्रसुप्तवद् दर्शयति, मिथ्यासुप्तो or मिथ्याप्रसुप्तो भवति; 'he pretends to be dead,' आत्मानं मृतवत् सन्दर्शयति; 'to pretend to be just,' साधुवेशं धृ, आर्यवेशं धृ, धर्मध्वजो -निनी -नि भू, आर्यरूपः -पा -दं भू—(Allege a false plea) मिथ्याहेतुं वद्, मिथ्यानिमित्तं वद्, मिथ्या वद्—(Lay claim, pretend to) अभिमानं (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), मिथ्या अभिमानं, मिथ्याभिमानं कृ, मिथ्या ग्रह, अनुधिकारपूर्व ग्रह, अभिप्रेतः -ता -तं भू; 'to pretend to learning,' विद्याभिमानं कृ, विद्याभिप्रेतः -ता -तं भू, विद्याभिमानो -निनी -नि भू. See PRETENDER, *s.*

PRETENDED, *p. p.* लालिकः -की -कं, कीटकः -की -कं, कीटः -टी -टं, सत्यानः -जा -जं, सललः -ला -लं, ध्वनीकृतः -ता -तं, ध्वजो &c. in comp., लज्ज or कपट or कूट or मिथ्या in comp.; as, 'a pretended ascetic,' तापसध्वजो *m.* (न्), लज्जतापसः, कूटतापसः; 'pretended services,' मिथ्योपचारः; 'pretended reason,' मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं.

PRETENDEDLY, *adv.* मिथ्या, सकपटं, सत्यानं, सकूटं, सललेन, लज्ज or कपट in comp.; as, 'pretendedly asleep,' मिथ्याप्रसुप्तः -मा -मं; 'pretendedly religious,' कपटधर्मी &c.

PRETENDER, *s.* लालिकः, सत्यानः, वेशधारी *m.* (न्), अभिमानो *m.* (न्), अभियोक्ता *m.* (कृ), अभियोगी *m.* (न्), ध्वजो *m.*, मन्य or मिथ्या in comp.; as, 'a pretender to learning,' विद्याभिमानो *m.*, विद्याभिप्रेतः, मिथ्यापक्षितः, पक्षितमन्यः, विद्याध्वजो *m.* (न्); 'pretender to virtue or religion,' कपटधर्मी *m.*, धर्मध्वजो *m.*, सत्यानधर्मी *m.*, धर्मोभिमानो *m.*, साधुमन्यः आर्यवेशधारी *m.*, धार्मिकवेशधारी *m.*; 'to the sovereignty,' राज्योभियोगी *m.* (न्), राज्यस्वत्वादी *m.*, राज्यालिप्तः *m.*

PRETENSION, *s.* अभिमानं, अधिकारः, स्वत्वादाः, स्वाधिकारवादः, स्वास्त्ववादः, स्वार्थवादः, अभियोगः; 'pretension to learning,' विद्याभिमानं; 'false pretension,' मिथ्याभिमानं, मिथ्याभियोगः—(Desire of obtaining honor, power, fame, &c.) यशोलिप्सा, यशोलोभः, प्रभावाकांक्षा, प्रभावलिप्सा, प्रभुत्वलिप्सा, महत्त्वलिप्सा, महत्त्वाकांक्षा, प्रतिज्ञालिप्सा, निगतिपा; 'pretension to the sovereignty,' राज्यलिप्सा, राज्यस्वत्वादः, राज्यभियोगः.

PRETER-IMPERFECT, *a.* (In grammar) अपूर्णभूतः -ता -तं.

PRETERIT, *a.* (In grammar) भूतः -ता -तं, परोक्षः -द्या -द्यं; 'tense,' भूतं, परोक्षं, परोक्षभूतं.

PRETERITION, *s.* अनिक्रमः -मणं, अत्ययः, व्यतिक्रमः, अतिचारः, अतिचरणं.

PRETERMISSION, *s.* त्यागः, परित्यागः, अपासनं, उपात्ययः, लंघनं.

To PRETERMIT, *v. a.* (Omit) परित्यज्, त्यज्, अपास, अतिक्रम, व्यतिक्रम.

PRETERMITTED, *p. p.* परित्यक्तः -क्ता -कं, अपासितः -ता -तं, अनारितः &c.

PRETERNATURAL, *a.* प्रकृतिक्रमवाद्यः -द्या -द्ये, प्रकृतिक्रमवहिर्भूतः -ता -तं, निसर्गक्रमवाद्यः &c., प्रकृतिनियमवाद्यः &c., निसर्गनियमवाद्यः &c., प्रकृतिक्रमातीतः -ता -तं, प्रकृतिमार्गातीतः &c., प्रकृतिमार्गावाद्यः &c., अतिप्रकृतिः -तिः -ति, अप्रकृतः -ता -तं, विलक्षणः -द्या -द्यं, अनुतः -ता -तं, आश्चर्यः -यो -यं.

PRETERNATURALLY, *adv.* प्रकृतिभार्यहस्, प्रकृतिक्रमवहस्, अद्भुतं, वैलक्ष्येण.
 PRATERPERFECT, *a.* (In grammar) पूर्णभूतः-ता-तं, परीक्षभूतः &c.
 PRATERPLUPERFECT, *a.* (In grammar) प्राक्पूर्णभूतः-ता-तं.
 PRETEXT, *s.* छद्म *n.* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, उपधा, व्याजः, छलं, उपदेशः, निमित्तं, ध्वजोत्तरणं, मिथ्याहेतुः *m.*, मिथ्यानिमित्तं, संवरणं.
 PRETTILY, *adv.* चारुः, सुन्दरं, सौन्दर्येण, मधुरः, चारु or मधुर in comp.; 'singing prettily,' मधुरस्वनः-ना-नं; 'smiling prettily,' चारु-हासि-सिनी-सि (न्).
 PRETTINESS, *s.* चारुता-त्वं, सौन्दर्यं, सुरूपता, चारुरूपता, सुदृश्यता, दर्शनीयता, वामता-त्वं, विनीतता-त्वं, मधुरता-त्वं, रूपलावण्यं.
 PRETTY, *a.* चारुः-स्त्री-रु, चारुदर्शनः-ना-नं, सुन्दरः-रा-री-रं, चारु-मान्-मतो-मत् (न्), सुदृश्यः-श्या-श्यं, सुरूपः-पी-यं, रूपवान्-वती-वत् (न्), चारुरूपः &c., सुरूपी-पिणी-पि (न्), सुरेखः-खा-खं, दर्शनीयः-या-यं, विनीतः-ता-तं, आकारशुद्धः-द्धा-द्धं, वामः-मा-मं, मधुरः-धुः-धु, मधुरलः-ला-लं; 'having a pretty face,' चारुवदनः-ना-नो-नं, सुमुखः-खा-खी-खं; 'having pretty eyes,' चारु-लोचनः-ता-नी-नं, सुनयनः-ना-नी-नं; 'having pretty teeth,' सुदन्तः-न्ता-न्तं, चारुदन्तः &c.
 PRETTY, *adv.* (Moderately, in some degree) ईषत्, कियत्, अल्पं, अल्पमात्रं, स्तोके, अभूयं, परिमितं, आ prefixed, कल्प or देश्य or देशीय affixed; 'pretty warm,' ईषदुष्णः-ष्णा-ष्णं, मन्दोष्णः &c., 'pretty ripe,' आपक्कः-क्का-क्कं; 'pretty clever,' पटुकल्पः-ल्पा-ल्पं, पटुदेश्यः-श्या-श्यं, पटुदेशीयः-या-यं.—(Pretty nearly) प्रायस्, प्रायशस्, भूषिष्ठं, ईषदूतं, अन्त्योतं; 'prett, nearly finished,' समाप्रभूषिष्ठः-ष्ठा-ष्ठं; 'pretty nearly dead,' मृताप्रायः-या-यं.
 To PREVAIL, *v. n.* (Overcome) प्रभू, अभिभू, पराभू, जि. पराजि, वि-जि, निर्जि, अतिक्रम, अधिक्रम, अतिशो.—(Be predominant, efficacious) अतिरिच् in pass. (-रिच्यते), अतिरिच्, उद्दिच्, प्रभू, प्रव-लीभू, प्रचलः-ला-लं भू, प्रोष् (c. 1. प्रोषति-यितुं), सचलः-ला-लं भू, क्षमः-मा-मं भू, जलन्तमः-मा-मं भू.—(Be in force) प्रभू, प्रव-लीभू, प्रचलः-ला-लं भू, प्रचरितः-ता-तं भू, प्रचलीभू, सिद्धः-द्धा-द्धं भू, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं भू, सिद्धीभू, प्रसिद्धीभू, निष्पन्नः-न्ना-न्नं भू.—(Persuade, induce) प्रवृत्तः-त्ता-त्तं भू, प्रोत्साहः-हा-हं, प्रवृत् in caus., निपुन् in caus., प्रवृत् or expressed by the causal form. See To PERSUADE, &c.
 To PREVALENT, *part. or a.* (Predominant) प्रचलः-ला-लं, प्रभूतः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, अतिरिक्तः-क्ता-क्कं, अतिरेकी-किणी &c., अधिकः-का-कं, प्रधानः-ना-नं भू, प्रचलः-ला-लं.—(Efficacious) प्रभावी &c., सप्रभावः-वा-वं, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, साधकः-का-धिका-कं, सक्तः-ला-लं.—(General) साधारणः-णा-णी-यं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, सर्वत्र प्रचलः-ला-लं or प्रचलितः-ता-तं. See PREVALENT.
 PREVALENCE, PREVALENCY, *s.* प्रचारः, प्रचलत्वं, प्रसिद्धिः *f.*, प्रसिद्धता, प्रभावः, प्राचल्यं, प्रचरणं, प्रचलनं, प्रचलितत्वं, सर्वत्र व्याप्तिः *f.* or अभिव्याप्तिः *f.* or विस्तारः, व्यापकता-त्वं, प्रभूतता-त्वं, प्रचलता, प्रभविष्णुता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रधानता, प्राधान्यं, प्राभवः, अतिरेकः, अतिरि-क्ता, आधिक्यं, साधारणता, साधारण्यं, सर्वसाधारण्यव्यवहारः.
 PREVALENT, *a.* प्रचलः-ला-लं, प्रचलितः-ता-तं, प्रचरितः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं, प्रभूतः-ता-तं, प्रचलः-ला-लं, प्रभविष्णुः-ष्णुः-ष्णु, प्रवृत्तः-त्ता-त्तं, व्यापकः-का-कं, साधारणः-णा-णी-यं; 'universally prevalent,' सर्वत्र प्रचलः &c. or प्रसिद्धः &c.
 PREVALENTLY, *adv.* प्रसिद्धं, प्रचलं, प्राचल्येन, अतिरिक्तं, सप्रभावं.

To PREVARICATE, *v. n.* अर्थवैकल्यं कृ, वक्रोक्ता सत्यवैकल्यं कृ or यथा-र्थवैकल्यं कृ, वक्रोक्तिं कृ, पक्कं वद् (c. 1. वदति-दितुं), वाक्छलं कृ, निहु (c. 2. -हुते-होतुं), अपदिश (c. 6. -दिशति-देष्टुं), व्यपदिश, अप-देशं कृ, व्यपदेशं कृ, निहवेन वद्, अपदेशेन वद्, निहवोत्तरं कृ, हीन-वादं कृ, अन्यवादं कृ, अपलापं कृ.
 PREVARICATING, *a.* हीनवादी-दिनी-दि (न्), अन्यवादी &c., निहव-वादी &c., पक्रवादी &c., वक्रोक्तिवादी &c., व्यपदेशवादी &c.
 PREVARICATION, *s.* वक्रोक्तिः *f.*, हीनवादः, वाक्छलं, अर्थवैकल्यं, यथा-र्थवैकल्यं, सत्यवैकल्यं, अन्यवादः, अन्यवचनं, हीनवचनं, निहुतिः *f.*, निहवोत्तरं, अपलापः, अपदेशः, व्यपदेशः, व्यपदेशवादः, छद्मवादः, उत्तराभासः.
 PREVARICATOR, *s.* हीनवादी &c., निहववादी &c., अन्यवादी. See PREVARICATING.
 PREVENT, *a.* अग्रगः-गा-नं, अग्रवक्त्रो-वक्त्रिनी-वक्त्रि (न्), अग्रगामी &c., पूर्वसरः-रा-रं, अग्रसरः &c. See PRECEDENT, *a.*
 To PREVENT, *v. a.* (Hinder) निवृ (c. 10. -वारयति-यितुं), विानवृ, प्रतिवृ, आवृ, वृ, रुध्, प्रतिरुध्, निरुध्, मंरुध्, अवर्ध्, उपरुध्, प्रति-धि, निधि, बाध, प्रतिबन्ध, विहन्, व्याहन्, प्रतिहन्, स्तम्भ, विष्टम्भ, निवृत् (c. 10. -वर्जयति-यितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), विघ्न, रोधं कृ, अवरोधं कृ, प्रतिबन्धं कृ, प्रतिकृ.—(Go before) अग्रे गम् or मृ, अग्रे या or वृत्. See To PRECEDE.
 PREVENTABLE, *a.* निवारणीयः-या-यं, निवार्यः-व्या-व्यं, वारणीयः &c.
 PREVENTED, *p. p.* निवारितः-ता-तं, वारितः &c., रुद्धः-द्धा-द्धं, नि-रुद्धः &c., विरुद्धः &c., अवरुद्धः &c., उपरुद्धः &c., प्रतिषिद्धः-द्धा-द्धं, निषिद्धः &c., बाधितः-ता-तं, प्रतिबद्धः-द्धा-द्धं, विहतः-ता-तं, व्याहतः &c., प्रतिहतः &c., विप्रितः &c., स्तम्भितः &c., निवर्तितः &c., आप्रतिनिवृत्तः-त्ता-तं; 'prevented from seeing by the smoke,' धूमोपरुद्धदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि.
 PREVENTION, *s.* निवारणं, वारणं, निवारः, रोधः-धनं, अवरोधनं, निरोधः, प्रतिरोधः, उपरोधः, संरोधः, प्रतिबन्धः-न्धनं, प्रतिषेधः-धनं, निषेधः, विघातः, व्याघातः, प्रतीकारः. See HINDERANCE.—(Going before) अग्रगमनं, पुरोगमनं.
 PREVENTIVE, *a.* वारकः-का-कं, निवारकः &c., बाधकः &c., प्रतिषेधकः &c., प्रतिबाधकः &c., रोधकः &c., प्रतिरोधकः &c., व्याघातकः &c.
 PREVENTIVE, *s.* वारणं, निवारणं, बाधकः, प्रतिबन्धकं, निवारकं.
 PREVIOUS, *a.* पूर्वः-स्त्री-स्त्री-स्त्री, पौष्टिकः-की-कं, पूर्वकः &c., पूर्वगतः-ता-तं, पूर्वभूतः-ता-तं, पूर्ववृत्तः-त्ता-तं, पूर्वसिद्धः-द्धा-द्धं, पूर्वजातः &c., भूतपूर्वः-स्त्री-स्त्री, पूर्वतनः-नी-नं, वृत्तपूर्वः &c., जातपूर्वः &c., प्रागागतः-ता-तं, प्राग्भूतः &c., प्राग्भवः-वा-वं, अग्रः-या-यं, अग्र-भूतः-ता-तं, प्रथमः-मा-मं, प्राक् in comp.; 'previous possession,' पूर्वभूक्तिः *f.*; 'previous existence,' प्राग्भावः.
 PREVIOUSLY, *adv.* पूर्वं, पूर्वकं, पूर्वतम्, अग्रे, अग्रतस्, पुरस्, पुरस्तात्, प्राक्, प्रथमतः; 'done previously,' पूर्वकृतः-ता-तं.
 PREVIOUSNESS, *s.* पूर्वत्वं-ता, अग्रत्वं-ता, प्रथमता-त्वं, प्राथम्यं, आदित्वं.
 PREVISION, *s.* पूर्वदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, प्रदर्शनं, अग्रनिरूपणं.
 PREY, *s.* (That which is seized to be devoured) आनिषं, मांसं, भक्ष्यं, भक्षणीयं, खाद्यं, भोज्यं.—(Booty) लोभं, लोचं, लोतं, लुभं, लुष्टा. See PLUNDER.—(Beast of prey) हिंस्रपशुः *m.*, पशुभक्षकः, पशूपक्षीवी *m.* (न्), आनिषाशी *m.*, आनिषभुक् *m.* (ञ्), आनिषप्रियाः, मांसाशी *m.*, मांसखादकपशुः *m.*, दूशेरः, प्रसहः-हनः.—(Bird of prey) प्रतुद्, विष्किरः, नक्षविष्किरः, बलिभुक् *m.* (ञ्), बलिप्रियः.

To PREY, *v. a.* (Seize and devour) आमिषं धृत्वा or हुत्वा भक्ष् or खाद् or ग्रस्.—(Corrode) क्रमशः क्षि in caus. or नश् in caus. —(Prey upon) लुगद् or लुयद्. See TO PLUNDER.

PRIAPISM, *s.* ध्वजोच्छ्रायः, ध्वजोच्छ्रयः, शिशोच्छ्रयः, लिङ्गोच्छ्रायः.

PRICE, *s.* (Value set or paid) मूल्यं, स्वयं, स्वयम्प्रायः, यत्नः, भाटकाः, पत्यं, पणताः 'high price,' बहुमूल्यं, महामूल्यं, दुर्मेत्यं, महार्घ्यं, मा-हार्घ्यं; 'low price,' अल्पमूल्यं, सुमूल्यं; 'what is the price?' कियता मूल्येन विक्रीयते; 'I will not give such a price,' एता-वन् मूल्यं न दित्तामि.—(Reward, recompense) फलं, वेतनं.

PRICED, *a.* (High-priced) महामूल्यः -न्या -न्यं, दुर्मेत्यः &c., बहुमूल्यः &c., महार्घ्यः -घा -घ्यं, महार्घ्यः -ध्या -ध्यं.—(Low-priced) अल्पमूल्यः &c., अल्पाध्याः -घा -घ्यं, सुमूल्यः &c.

PRICELESS, *a.* अनर्थः -ध्या -ध्यं, अनर्थः -घा -घ्यं, श्रमन्यः -न्या -न्यं.

To PRICK, *v. a.* (Puncture) व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यध्), तृद् (c. 6. तृदति, तोड्), पितृद्, त्रिद् (c. 10. त्रिद्वति -पितृ), भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेज्), निभिद्; 'with a thorn or sharp-pointed substance,' कण्टकेन or शन्येन व्यध् or वितृद्; 'with a needle,' सूचा व्यध् or भिद्.—(Pain by puncture, sting) व्यध् (c. 10. व्यधयति -पितृ), पीड्, तप्, सनप्, मर्म व्यध्.—(Goat) प्रतोदेन तृद् or वितृद्.—(In-cite) प्रेर, प्रचृद्, प्रणृद्, उचित्र, प्रोत्तर.—(Erect the ears) कर्णी स्तम्भीकृ or उन्नमृ or उच्छि or उन्नी or उच्चीकृ; 'an animal that pricks its ears,' स्तम्भकणीः -णी -ण्यं, स्तम्भोच्चः -चा -चं.—(Designate by a puncture) सूचा अङ्कृ or चिह्.

PRICK, *s.* (Puncture) वेधः -धनं, तोदः, सूचिः -ची f., सूचनं -ना, व्यधः -धनं, उन्नयितनं.—(Instrument for pricking) तोदनं, प्रतोदः, तोचं, सूचिः -ची -चिनी -चिका, शन्यं, कण्टकः. (Sharp point) तोडः -लं, व्यथा, यातना, तीक्ष्णव्यथा.

PRICKED, *p. p.* चिद्धः -द्धा -द्धं, वेधितः -ता -तं, तोदितः -ता -तं, तृचः -चा -चं, त्रिद्वितः -ता -तं, भिन्नः -चा -चं, सशन्यः -न्या -न्यं, शन्यविद्धः &c., कण्टकविद्धः &c., सूचिभिन्नः &c.; 'at heart,' चिद्धमर्मा -मर्मा -म्यं (नृ.), भिन्नमर्मा &c., विद्धदृढः -या -यं. (Pained) व्यधितः -ता -तं, अनुभूततीक्ष्णव्यधः -या -यं.

PRICKER, *s.* (Instrument for pricking) तोदनं, तोचं, प्रतोदः, सूचिः -ची f., सूचिका, शन्यं.—(One who pricks) वेधकः.

PRICKING, *s.* (Act of piercing with a sharp point) व्यधः -धनं, व्यधः -धनं, शन्यवेधनं, कण्टकवेधनं, तोदः -दनं, प्रतोदः -दनं, सूचिः -ची f., सूचनं -ना.—(Sensation of sharp pain) तोदः, शूडः -लं, तीक्ष्णव्यथा.

PRICKLE, *s.* कण्टकः -कं, शूकः -क, सूचिः -ची f., त्वक्कण्टकः.

PRICKLINESS, *s.* कण्टकितत्वं, सकण्टकत्वं, मशुकत्वं, बहुकण्टकत्वं.

PRICKLY, *a.* कण्टकितः -ता -तं, कण्टकी किनी -कि (नृ.), सकण्टकः -का -कं, बहुकण्टकः -का -कं, प्रचुरकण्टकः &c., शूकी &c., शूकयान् -यति (नृ.), मशूकः -का -कं, धनुशूकः &c.

PRICKLY-PEAR, *s.* विदरं, विश्वसारकं.

PRIDE, *s.* गर्भः, दयः, सहकारः, सहकृतिः f., अभिमानं -नता, अभिमानिता, मानं, मानिता, उद्धतिः f., औद्धत्यं, चित्रमश्रुतिः f., चित्रोद्धतिः f., मदः, मादः, दुप्रता, अयलेपः, अयहेला -लनं, सहमानं, सहमतिः f., प्रमता, टम्भः, मयुः m., आत्माभिमानं, उन्मादः, आटोपः, साटोपत्वं, प्रतिभानं, प्रादता, धयः, प्रगम्भता, उन्मायः, शोटीयं, शोखरीता, आयेशः, उल्लेकः, उत्सुकता; 'pride of caste,' जातभिमानं; 'of riches' धनदयः; 'of strength,' बलदयः, बलावलेपः.—(Generous

or proper pride) अभिमानं, गुणाभिमानं, स्वगुणाभिमानं.

To PRIDE, *v. a.* (One's self) आत्मानं आप् (c. 1. आधते -पितृ), काप् (c. 1. कथते -पितृ), विकल्प, both with instr. c. of the thing on which one prides one's self; आत्मानं मन् (c. 4. मन्यते, मन्तु), अभिमन् with two acc., अभिमानं कृ; 'he prides himself on his learning,' आत्मानं विद्याया आधते, आत्मानं पशितं मन्यते, विद्याभिमानं करोति; 'one who prides himself on his learning,' पशितमन्यः; 'she prides herself on her beauty,' आत्मानं सौन्दर्येण आधते, आत्मानं सुन्दरी मन्यते; 'one who does so,' सुन्दरीमन्या, रूपगविता.

PRIER, *s.* परकार्यनिरूपकः, परचेष्टानिरूपकः, परकार्यचर्चकः.

PRIEST, *s.* (Member of the Brahminical caste) ब्राह्मणः, विप्रः, द्विजः, द्विजातिः m., द्विजन्मा m. (नृ.), देवबलः, भूदेवः; 'who is learned in the Vedas,' श्रोत्रियः, वेदविद् m., वेदविद्वान् m. (स्) मन्त्रविद् m., मन्त्रज्ञः.—(Sacrificing or officiating priest) याज्ञकः, याज्ञिकः, याज्ञी m. (नृ.), यज्ञकृत् m., होता m. (नृ.), हविर्वाजी m., प्रवर्ग्यः. (Family or domestic priest) पुरोहितः, पुरोधाः m. (स्), चृत्विक् m. (नृ.), कुलविप्रः, कुलाचार्यः.—(Spiritual preceptor, officiator in sacred offices) आचार्यः, उपाध्यायः, गुरुः m., पुरो-हितः, धर्माध्यापकः, धर्मशिक्षकः, धर्मोपदेशकः. See CLERGYMAN.

PROSECUTE, *s.* पुरोहितलङ्घनं, उपाध्यायलङ्घनं, उपाध्यायकैतयं, उपाध्याय-कपटः -टं, उपाध्यायकोपहृत्, धर्माध्यापककैतयं.

PROFESS, *s.* याज्ञिकता, याज्ञिका, होवा, उपाध्याया, धर्मोपदेशिनी.

PRIESTHOOD, *s.* (Office or character of a priest) पुरोहिर्ह्यं, पुरोहितत्वं, आहिर्ह्यं, उपाध्यायपदं, धर्माध्यापकपदं, ब्राह्मण्यं, ब्राह्मणता -त्वं.—(The order of priests) पुरोहितवर्गः, पुरोहितगणः, उपा-ध्यायवर्गः, याज्ञिकवर्गः, धर्माध्यापकवर्गः, धर्माध्यापकगणः, याज्ञकसमूहः, उपाध्यायसमूहः, पुरोहिर्ह्यं.

PRIESTLY, *a.* पुरोहितः -नी -तं, पुरोहितिकः -की कं, पुरोहितयोग्यः -ययं, पुरोहितसम्बन्धी &c., याज्ञकीयः -या -यं, याज्ञिकसम्बन्धी &c., उपाध्यायसम्बन्धी &c., पुरोहितसम्बन्धी &c., धर्माध्यापकसम्बन्धी &c.

PROSCRIBED, *a.* पुरोहितापीनः -ता -नं, उपाध्यायापीनः &c., पुरा-हितवशः &c.

PRIDE, *s.* दाम्भिकः, दम्भी m. (नृ.), रूपगविता, दशेनोपमानी m. (नृ.).

PRIGGISH, *a.* दाम्भिकः -की -कं, आत्माभिमानो -नितो -नि (नृ.).

PRIM, *s.* अतिविनीतः -ता -तं, एकान्तविनीतः &c., अतिमूढः -मूढा -मूढं, मूढनियमनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, मूढादरशीलः -ला -लं, असादरशीलः &c., असाचारी &c.

PRIMACY, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षपदं, मुख्यधर्माध्यक्षपदवी.

PRIMARILY, *adv.* प्रथमतः, प्राथम्येन, पूर्वं, पृथक्, मुख्यशस्, मुख्यतस्, आदितस्, प्रधानतस्, प्राधान्येन.

PRIMARINESS, *s.* प्रथमता, प्राथम्यं, मुख्यता, प्रधानता, प्राधान्यं.

PRIMARY, *a.* (First) प्रथमः -मा -मं, प्राथमिकः -की -कं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदि in comp., पृष्टः -ष्टी -ष्टं, पोष्टिकः -की -कं.—(Original) मूलः -ली -लं, मूलिकः -की -कं, मूलिकः -का -कं, आद्यः -द्या -द्यं; 'primary cause,' निदानं, आदिकारणं, आदिबीजं, आद्यबीजं. See PRIMITIVE.—(First in dignity, chief) प्रधानः -ना -नं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, अग्रियः -या -यं, अग्र्यः -या -यं.—(Elementary) आरम्भकः -का -कं, प्रारम्भकः.

PRIMATE, *s.* प्रधानधर्माध्यक्षः, मुख्यधर्माध्यक्षः, प्रधानोपाध्यायः, मुख्यो-पाध्यायः, प्रधानधर्माधिपतिः m., मुख्यधर्माधिपतिः m.

PRIME, *a.* (First) प्रथमः -ना -नं, प्राथमिकः &c. See PRIMARY.—(First in rank, chief) मुख्यः -ख्या -क्यं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, उत्तमः -मा -मं; 'prime minister,' मुख्य-मन्त्री *m.* (नं), प्रधानमन्त्री *m.*, महामन्त्री *m.*, प्रधानायातः, मुख्यायातः; 'office of prime minister,' मुख्यमन्त्रिता.—(First in excellence) उत्कृष्टः -हा -हं, श्रेष्ठः -हा -हं, शिष्टः -हा -हं, उत्तमः -मा -मं, वरः -रा -रं, सर्वोत्कृष्टः &c., सर्वश्रेष्ठः &c.—(Full, blooming) प्रौढः -दा -हं.

PRIME, *s.* (Dawn) उदयः, दिनारम्भः, दिवसमुखः, दिनादिः *m.*—(Beginning) आरम्भः, आदिः *m.*—(Best state, heyday, height) प्रौढिः *f.*, प्रौढता, अद्यतता -त्वं, उत्तमता -त्वं, उत्तमावस्था, उत्तमदशा, सिद्धिः *f.*; 'the prime of youth,' यौवनप्रौढिः *f.*, प्रौढयौवनं, अद्यतयौवनं, नवयौवनं, यौवनश्रीः *f.*, 'in the prime of youth,' प्रौढयौवनः -ना -नं, अद्यतयौवनः &c.—(Best part) उत्तमभागः, उत्तमोऽंशः.

TO PRIME, *v. a.* आयेयन्तोपरि जलनपूर्वम् धा (c. 3. दधाति, धातुं).

PRIMELY, *adv.* प्रथमतः, प्रधानतः.—(Excellently) उत्तमं, श्रेष्ठं, मुहु.

PRIMENESS, *s.* श्रेष्ठता, उत्कृष्टता, उत्तमता, उत्कर्षः, सारत्वं.

PRIMER, *s.* बालकशिक्षार्थं प्रथमपुस्तकं or आरम्भपुस्तकं, व्याकरणारम्भः.

PRIMEVAL, PRIMEVOUS, *a.* प्राक्रनः -नी -नं, सनातनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आद्यकालीनः -ना -नं, मौलः -ली -लं, मौलिकः -की -कं, प्राक्रनकालीनः -ना -नं, प्राक्रलीनः &c.

PRIMITIVE, *a.* (Pertaining to the beginning, original) प्रथम-कालिकः -की -कं, आद्यकालिकः &c., प्राथमिकः -की -कं, प्रथमः -मा -मं. See the last.—(Not derived, primary) मूलिकः -का -कं, मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, असुत्युक्तः -वा -वं.—(Following ancient forms) प्राक्रलीनरीतिनिष्ठः -हा -हं, वृद्धाचारसेवी &c., प्राक्रनव्यवहारसेवी -विनी -वि (नं), प्राक्रनरीतिसेवी &c., प्राक्रनमागौनुयायी &c., प्राक्रनमागौनुमारी &c., आद्यकालानुसारी &c.

PRIMITIVELY, *adv.* (Originally) आदी, आदितः, मूलतः, प्रथमतः, आरम्भतः, आरम्भे.—(According to primitive custom) प्राक्रनव्यवहारानुसारेण, प्राक्रनरीत्यनुसारेण, आद्यकालानुसारतः, आद्यकालानुरूपेण, वृद्धाचारतः.

PRIMITIVENESS, *s.* (State of being original) मौलत्वं -ता, मौलिकत्वं, प्राथमिकत्वं, प्राथम्यं, प्रथमता, आद्यत्वं, आदित्वं.—(Conformity) प्राक्रनव्यवहारसेवनं, प्राक्रलीनरीत्यनुसारः, प्राक्रनमागौनुयायिता, वृद्धाचारसेवनं.

PRIMNESS, *s.* अतिविनीतता -त्वं, सूक्ष्मनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादर्शिलता, अति-सूक्ष्मता, अतिसौक्ष्म्यं, अत्यादरसेवनं, अत्याचारसेवनं.

PRIMOGENIAL, *a.* प्रथमजातः -ता -तं, प्रथमजः -जा -जं, आदिजातः &c.

PRIMOGENITURE, *s.* ज्येष्ठता -त्वं, ज्येष्ठ्यं, पूर्वजत्वं, पूर्वजातत्वं, अग्रजत्वं, अग्रजातत्वं, वयोज्येष्ठता, ज्येष्ठवयस्कता, आदिजत्वं, आदिजातत्वं.

PRIMORDIAL, *a.* प्राक्रलीनः -ना -नं, प्राक्रालिकः -की -कं, प्राक्रनकालिकः &c., प्राक्रनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आद्यकालिकः &c., मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं.

PRIMROSE, *s.* वसन्तकुसुमः or वसन्तपुष्पं ओषधिवेदः.

PRINCE, *s.* (Sovereign) राजा *m.* (नं), नृपतिः *m.*, भूपतिः *m.*, पार्थिवः, महोपतिः *m.*, छत्रपतिः *m.*, पः in comp. See KING.—(Sovereign of a certain territory or province) देशपतिः *m.*, राष्ट्रपतिः *m.*, मखलपतिः.—(Son of a king) राजपुत्रः, रजसुतः, राजतनयः, राजकुमारः, नृपालकः, नृपसुतः, नृपपुत्रः, नृपनन्दनः, युवराजः, कुमारः.—(In theatrical language) भट्टदारिकः.

PRINCEDOM, *s.* (Kingdom) राज्यं, राजत्वं. See the word.—(Rank or condition of a king's son) यौवराज्यं, युवराजत्वं.

PRINCELINESS, *s.* राजतेजस् *n.*, राजश्रीः *f.*, राजैश्वर्यं. See MAJESTY.

PRINCELY, PRINCELIKE, *a.* (Resembling a prince, royal) राजसदृशः -शी -शं, नृपसदृशः &c., राजसन्निभः -भा -भं, नृपोपमः -ना -नं, राज-जातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकीयः -या -यं, प्रतापवान् -वती -वत् (त्), प्रतापशाली -लिनी -लि (न्), वैभवशाली &c., ऐश्वर्यवान् &c. See MAJESTIC.—(Having the rank of a prince) राज-जातीयः -या -यं, नृपजातीयः &c., राजकुलजः -जा -जं, राजकुलप्रसूतः -ता -तं, राजवंश्यः -इया -इयं.—(Becoming a prince) राजयाग्यः -ग्या -ग्यं, राजार्हः -हर्ह -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजोचितः &c., राजो-पयुक्तः -क्ता -क्तं, राजकीयः &c.

PRINCE'S-METAL, *s.* (Compound of copper and zinc) कास्यं -स्यकं, कंसः -सं.

PRINCESS, *s.* (Female sovereign) राज्ञी, महिषी. See QUEEN.—(Daughter of a king) राजपुत्री -त्रिका, राजकुमारी, राजकन्या, राजसुता, नृपसुता, नृपालका, राजतनया, नृपनन्दिनी, कुभारी, युवराजपत्नी.—(In theatrical language) भट्टदारिकी.

PRINCIPAL, *a.* मुख्यः -ख्या -क्यं, परमः -मा -मं, प्रधानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं, अग्रः -या -यं, अग्र्यः -ग्या -ग्यं, प्राग्यः &c., वरः -रा -रं, प्रवरः &c., परेष्ट्यः -ख्या -क्यं, वर्यः -व्यो -व्यं, उत्तमः -मा -मं, पुरोगमः -मा -मं, श्रेष्ठः -हा -हं, विशिष्टः -हा -हं, उत्कृष्टः &c., शिष्टः &c., प्रथमः -मा -मं, अग्रगण्यः -ख्या -क्यं, विशेष्यः -या -यं, मूलिकः -की -कं, मौलिकः &c., सिंह in comp. See CHIEF, EMINENT, EXCELLENT; 'principal door,' सिंहद्वारः; 'principal queen,' पट्टमहिषी, पट्टदेवी; 'principal minister,' See PRIME, *a.*

PRINCIPAL, *s.* (Chief, head) मुख्यः, मुखरः, पतिः *m.*, अधिपतिः *m.*, अध्यक्षः, नायकः. See LEADER, PRESIDENT; 'principal of a convent,' आश्रमगुरुः *m.*; 'of a college,' विद्यालयपतिः *m.*, विद्यालयाधिपतिः *m.*, विद्यालयाध्यक्षः.—(Capital) मूलधनं, मूलं, धनमूलं, मूलद्रव्यं, नीविः -ची *f.*, परिपणं, परिणतं, कायः, प्रयोज्यः; 'of a debt,' सामकं.—(Principal perpetrator) प्रवर्तकः.

PRINCIPALITY, *s.* (Territory of a prince) राष्ट्रं, देशः, मखलं, राज्यं, मखलिकराष्ट्रं, मखलिकराज्यं, मखलिकदेशः, मखलिकविषयः.

PRINCIPALLY, *adv.* प्रधानतः, प्राधान्यतः, मुख्यतः, मुख्यतः, विशेषतः, विशेषेण, अधिकतः.

PRINCIPALNESS, *s.* प्राधान्यं, प्रधानत्वं, मुख्यता -त्वं, श्रेष्ठता, उत्कृष्टता.

PRINCIPLE, *s.* (Cause, source, origin) कारणं, हेतुः *m.*, आदिकारणं, आदिः *m.*, बीजं, मूलं, प्रयोजनं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*—(Element, constituent part) मूलवस्तु *n.*, तत्त्वं, मूलं, मूलतत्त्वं, अङ्गं, अवयवः, मूलद्रव्यं, मूलावयवः, मूलाङ्गं, यस्तु *n.*, धातुः *m.*, सारः, साधनं, बीजं, मार्गं, तन्मात्रं.—(Fundamental or elementary truth) तत्त्वं मूलतत्त्वं, सूत्रं, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, बीजं, परिभाषा, आरम्भः.—(Rule general truth) नियमः, सूत्रं, विधिः *m.*, स्थितिः *f.*, व्याप, उत्क्रवाकं, वचनं, उत्सर्गः.—(Settled law or property) धर्मः, गुणः, भावः, क्रमः, स्वभावः, व्यवस्था.—(Settled process) रीतिः *f.*, क्रमः, मार्गः, विधानं, मर्यादा, धारा.—(Ground, foundation) हेतुः *m.*, प्रमाणं, प्रामाण्यं, उपपत्तिः *f.*, उपपादनं, मूलं, आधारः, आश्रयः, उपग्रहः.

PRINCIPLED, *a.* (High-principled, well-principled) धर्मेतिष्ठः -हा -हं, धर्मेतस्मिन्नः &c., पुण्यनियमनिष्ठः &c., सुनियमानः &c., सुनियमनिष्ठः -ता -तं, उदारः -रा -रं, उदारशीलः -ला -लं.

TO PRINT, v. a. मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रिक, मुद्रित-तो कृ, मुद्राङ्कित-तो कृ, मुद्राक्षरीकृ, अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), मुद्राक्षरैर अङ्क, समुद्रिकृ. See **TO IMPRINT, IMPRESS.**

PRINT, s. (Mark made by impression) मुद्रा, मुद्रिका, अङ्कः, चिह्नं. —(Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्राङ्कनयन्त्रं.—(Impression of types or the type itself) मुद्राक्षरचिह्नं, मुद्राक्षरं.—(State of being printed) मुद्रितत्वं, मुद्राङ्कितत्वं; 'in print,' मुद्रितः -ता -तः; 'out of print,' अमुद्रितः &c.—(Print of a foot) पादचिह्नं, पदाङ्कः, पादमुद्रा, पदं, पदवी.

PRINTED, p. p. मुद्रितः -ता -तः, मुद्राङ्कितः &c., मुद्रिकृतः &c., मुद्राक्षरैरङ्कितः -ता -तः, मुद्राक्षराङ्कितः &c., अङ्कितः &c., कृतमुद्रः -द्रा -द्रं, कृताङ्कः -ङ्का -ङ्कं, समुद्रः &c.; 'printed book,' मुद्रितपुस्तकं.

PRINTER, s. मुद्राकरः, मुद्राकारी *m.* (नं), मुद्राकृत्, मुद्रकः, मुद्राङ्कनकृत्.

PRINTING, s. मुद्राङ्कनं, मुद्राकरणं, मुद्रिकरणं, अङ्कनं, मुद्राक्षरप्रयोगः.

PRINTING-HOUSE, s. मुद्राङ्कनशाला, मुद्रायन्त्रालयः -यं, यन्त्रालयः.

PRINTING-INK, s. मुद्राङ्कनमसिः -सी, मुद्राङ्कनमसिका, अङ्कनमसी.

PRINTING-PRESS, s. मुद्राङ्कनयन्त्रं, मुद्रायन्त्रं, मुद्राङ्कनचक्रं.

PRIOR, a. पूर्वं -धी -धे, पूर्वकः -का -कं, पूर्विकः -की -कं, वीरस्यः -स्या -स्यं, अग्रः -ग्रा -ग्रं, प्राक् in comp., प्राक्तनः -नी -नं, आद्यः -द्या -द्यं, आदिमः -मा -मं, आदि in comp., प्रथमः -मा -मं; 'prior possession,' पूर्वभूक्तिः *f.*; 'prior existence,' प्राग्भावः; 'prior and subsequent,' पूर्वोपरः -रा -रं, परापरः -रा -रं, पराधरः -रा -रं, पराधरीणः -णा -णे.

PRIOR, s. (Superior of a convent) आश्रमगुरुः *m.*, मठाधिपतिः *m.*, मठाध्यक्षः, आश्रमाध्यक्षः, मठाधिकारी *m.* (नं).

PRIORITY, s. पूर्वेता -त्वं, अग्रता -त्वं, प्रथमता -त्वं, प्राथम्यं, आह्वता, आदित्वं.—(In bank) अग्रपदं, श्रेष्ठपदं, प्राधान्यं, प्रधानता, अग्रमान्यता, अग्रगण्यता, अग्रपुन्यता, अग्रमानं, अग्रपूजा.

PRIORITY, s. मठः, आश्रमः, अवधमः, वीहारः, धर्मशाला.

PRISM, s. त्रिपार्श्वकाचः, चतुर्भुजाकृतः पार्श्वत्रयविशिष्टः काचखण्डः.

PRISMATIC, a. (Pertaining to a prism) त्रिपार्श्वकाचसदृशी &c.—(Resembling one) त्रिपार्श्वकाचाकारः -रा -रं.—(Distributed or formed by one) त्रिपार्श्वकाचयिकीयः -शी -शं, त्रिपार्श्वकाचकल्पितः -ता -तं.

PRISON, s. कारागारं, कारागृहं, कारा, कारावेश *m.* (नं), बन्धनागारं, बन्धनालयः, बन्धनगृहं, बन्धनस्थानं, निरोधस्थानं, निरोधगृहं, निरोधशाला, वन्दिशाला, वन्दिशेष *m.*, गुप्तिः *f.*, चारः.

TO PRISON, v. a. See **TO IMPRISON.**

PRISONER, s. वन्दिः *f.*, वन्दो *f.*, कारास्यः, कारागारस्यः, कारागुप्तः, प्रग्रहः, उपग्रहः, ग्रहणः, कवरकी *f.*, कर्मरी *m.* (नं), वारिः *f.*, मोरकुः *m.*—(One taken in war) युद्धपूतः, युद्धगृहीतः, शत्रुपूतः, शत्रुगृहीतः, युद्धदासः.

PRISTINE, a. प्राक्तनः -नी -नं, पुरातनः &c., प्राकालीनः -ना -नं, प्राकालिकः -को -कं, आद्यकालिकः &c., पूर्वकालीनः &c., पूर्वकालिकः &c., पुराणः -णा -णी -णं, प्राचीनः -ता -तं.

PRIVACY, s. (State of retirement or secrecy) विविक्तता -त्वं, विविक्तभावः, विविक्तवासः, एकान्तता, एकान्तभावः, एकान्तवासः, रहस् *m.*, रहः, रहोभावः, रहोभावः, रहोवासः, रहस्यत्वं, निभूतत्वं, गुप्तता, छत्रता, प्रच्छन्नता, निजंनता, विजंनता.—(Place of seclusion, retreat) शिथिकस्थानं, रहःस्थानं, रहःस्थलं, एकान्तस्थानं, निजंनस्थानं, विजंनस्थानं, निजंनदेशः.

PRIVATE, a. (Separate, unconnected with others) विविक्तः -क्ता -क्तं, विभिन्नः -न्ना -न्नं, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथगालकः -का -कं, असाधारणः -णा -णी -यं, असामान्यः -न्या -न्यं.—(Peculiar to one's self) स्व in comp., आत्म in comp., स्वकीयः -या -यं, स्वीयः &c. See **PECULIAR**; 'private conclusion,' स्वानुमितिः *f.*; 'private advantage,' आत्महितं; 'private property,' स्वस्वं, स्वधनं, आत्मधनं, निजस्वं, असाधारणधनं, अनन्यस्वामिकधनं.—(Sequestered, secluded, retired) विविक्तः -क्ता -क्तं, विजंनः -ना -नं, निजंनः &c., एकान्तः -न्ता -नंतं, निभूतः -ता -तं, निःशलाकः -का -कं.—(Secret, not open) रहस्यः -स्या -स्यं, गूढः -ढा -ढं, गुप्तः -प्ता -प्तं, गुह्यः -द्या -द्यं, छत्रः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः &c., अव्यक्तः -क्ता -क्तं, अप्रकाशः -शा -शं, अप्रकटः -टा -टं, अव्यष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्तर in comp.; 'very private,' सुगुप्तः &c., सुगूढः &c.; 'private intelligence,' गूढभाषितं, गूढवाक्ता; 'private road,' गूढमार्गः; 'private door,' अनङ्गारं, गूढद्वारं, प्रच्छन्नं, पञ्चद्वारं; 'private apartments,' अनङ्गहं, अन्तःपुरं, अचरोधनं, उपरोधकं, अन्तर्भेयं, कक्षान्तरं, निष्कुटः, दर्भटः; 'private room,' अन्तःशाला-लिका, अन्तःकोष्ठकं, उपरोधकं; 'private part,' गुह्यं, रहस् *n.*, उपम्यं, अपोद्गर्भः.—(Not in public office or employment) अनधिकारी-रिणी-रि (नं), अनधिकारस्यः -स्या -स्यं, अनधिकारस्थितः -ता -तं; 'a private person,' पृथग्जनः, पृथग्लोकः, पृथग्ज्ञानपदः, अनधिकारस्यव्यक्तिः *f.*—(Not official) अनाधिकारिकः -की -कं.—(In private). See **PRIVATELY.**

PRIVATE, s. (Common soldier) सैनिकः, सैन्यः, पृथक्सैन्यः.

PRIVATEER, s. गृहीतानुशासकेण पृथग्जनेन सत्तीकृता माहमिकनीः.

PRIVATELY, adv. रहसि, रहस्, रहस्यं, निभूतं -ते, विविक्तं-कतम्, एकान्तम्, एकान्तं, विजंनं. गूढं, गूढतस्, गुप्तं, उपांशु, प्रच्छन्नं -न्ने, अप्रकाशं, अप्रकटं, मिथस्; 'going privately,' गूढचारी-रिणी &c., गुप्तगतिः -तिः -ति.

PRIVATENESS, s. विविक्तता -त्वं. See **PRIVACY.**

PRIVATION, s. (Deprivation, absence of) अभावः, विरहः, रहितत्वं, राहित्यं, हानिः *f.*, असम्भवः, अविययः, अप्राप्तिः *f.*, विधोयः, अप्रवयः, नाशः, द्यतिः *f.*, द्ययः, हरणं, लोपः.—(Absence of food or things necessary to comfort) अव्यवस्थाभावः, साहाराविरहः, साहाराभावः, अव्यवस्थहानिः *f.*, आसाह्यदनराहित्यं, अव्यवस्थाभावः, अव्यवस्थाहानिः *f.*, सुखसाधनाभावः, सुखसाधनलोपः.

PRIVATIVE, a. (Causing privation) हानिकरः -रा -रं, हानिकारकः -का -कं, लोपकरः &c., क्षयकरः &c., नाशकरः &c.—(Consisting in the absence of something) अभावमूचकः -का -कं, अभावरूपः -पा -पं, अभावालकः -का -कं, अभावदर्शकः &c.

PRIVATIVE, s. (Word) अभावशब्दः, अभावमूचकशब्दः.—(Prefix, in grammar) नपदं, नप्पदं. Privative prefixes are such as अ, अन्, निर, वि.

PRIVATIVELY, adv. अभावरूपेण, सनिषेधं, निषेधरूपेण, अभावतस्.

PRIVILEGE, s. अधिकारः, विशेषाधिकारः, असाधारणाधिकारः, असामान्याधिकारः, स्वाधिकारः, स्वतं.

TO PRIVILEGE, v. a. अधिकारं दा, विशेषाधिकारं दा, अधिकारवर्धनं-वर्ती -वत् कृ, साधिकारं -रां कृ, विशेषाधिकारयुक्तं-क्ती कृ.

PRIVILEGED, p. p. or a. अधिकारवान् -वती -वत् (त्), साधिकारः -रा -रं, विशेषाधिकारवान् &c., विशेषाधिकारयुक्तः -क्ता -क्तं, अधिकारविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Exempt from tax) अकरः -रा -रं.

PRIVILY, adv. रहसि, गुप्तं निभूतं, सुनिभूतं, See **PRIVATELY.**

PRIVITY, *s.* (Joint knowledge with another) सहज्ञानं, सहबोधः, सहवेदनं, समवेदनं, समज्ञानं, समवेद्यन्.—(Private part) गुह्यं, गुह्याङ्गः, गुहाङ्गः, गुप्ताङ्गः, गोप्याङ्गः, गुह्येन्द्रियं, गुप्तेन्द्रियं, गुह्यस्थानं, गुप्तस्थानं, गुह्यस्थलं, रहस् *n.*, कीलनी, उपत्यः—स्य, अधोङ्गः; 'of a man,' शिश्रः, ध्वजः, *see* MEMBRUM VIRILE; 'of a woman,' *see* PUDENDUM.

PRIVY, *a.* (Private). *See* the word. (Admitted to the participation of knowledge) सहज्ञानी-निनी-नि(न्), समज्ञानी &c., सहज्ञाता *m.* (तृ), सहवेत्ता *m.* (तृ), सहवेदी *m.*, समवेत्ता *m.*—(Privy council) गूढसभा, प्रधानमन्त्रिणां गूढसभा, भीमचिवानां सभा, शिश्रसभा.

PRIVY, *s.* शौचकूपः, पायुक्षालनवेशम *n.* (न्), कर्दमाटकः, जयस्करः.

PRIVY-COUNSELLOR, *s.* गूढसभाभ्यन्तरः, गूढसभासदः, गूढसभास्यः.

PRIZE, *s.* (That which is taken in war) युद्धनिजद्रव्यं, युद्धसम्पादितद्रव्यं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धनिजधनं.—(That which is gained as the reward of success or victory) जयफलं, सिद्धिफलं, जयलभ्यफलं, जयलभः, जयलभ्यवस्तु *m.*, पणजितद्रव्यं, जयपारितोषिकं, स्पंडाफलं.—(That which is offered as the reward of contest) स्पंडाजेयं, पणजेयं, पणः.—(Reward) फलं, प्रतिफलं, पारितोषिकं.—(Valuable acquisition) रत्नं, निधिः *m.*

TO PRIZE, *v. a.* (Estimate) मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं, c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, मूल्यं or अर्थं निरूप् or निरूपी or संख्या.—(Value highly) बहु मन्, बहु सम्मन्, अतिशयेन सम्मन्, बहुमतिं कृ.

PRIZED, *p. p.* बहुमतः—ता-तै, बहुसम्मानितः &c., इष्टः—ष्टा-ष्टं, प्रतिष्ठितः—ता-तै; 'by mankind,' जनैः—ष्टा-ष्टं.

PRIZE-FIGHTER, *s.* मल्लयोद्धा *m.* (द्ध), मल्लयोधी *m.* (न्), मल्लः, फल्लः.

PRIZE-FIGHTING, *s.* मल्लयुद्धं, फल्लयुद्धं, मुष्टियुद्धं, बाहुयुद्धं.

PRO, (Forward, forth) प्र, अग्रे.—(For). In the phrase 'pro and con,' pro may be expressed by विधिपक्षः, कर्त्तव्यपक्षः, and con by निषेधपक्षः, अकर्त्तव्यपक्षः, अमावपक्षः.

PROBABILITY, *s.* सम्भावना, सम्भवः, सम्भावता-त्वं, सम्भावनीयता-त्वं, अनुमेयता-त्वं, प्रमेयता, अनुपगमः, अनुपगम्यता, सम्भावनायोग्यता, भवनयोग्यता, योग्यता-त्वं, सत्यसङ्काशता.

PROBABLE, *a.* सम्भाव्यः—व्या-यं, सम्भावनीयः—या-यं, सम्भावितः—ता-तै, सम्भावनाहः—है-है, सत्यसङ्काशः—शा-शै, अनुमेयः—या-यं, अनुपगम्यः—म्या-म्यं, अनुपगतः—ता-तै, प्रमेयः—या-यं, सम्भावनायोग्यः—ग्या-ग्यं, भवनयोग्यः &c.; 'this is probable,' इदम् उपपद्यते or सम्भवति or युज्यते.

PROBABLY, *adv.* सम्भावनीयं, यथासम्भवं, यथायोग्यं, प्रायस्, प्रायशः, स्यात्, क्लि, नाम.

PROBATE, *s.* (Of a will) मृतपत्रप्रमाणं, मृतलेखप्रमाणं.

PROBATION, *s.* (Trial) परीक्षा-क्षणं, उपधा, कतिः *f.*—(Proof) प्रमाणं, प्रामाण्यं, निरर्थः. *See* PROOF.

PROBATIONARY, PROBATIONAL, *a.* परीक्षकः—का-कं, परीक्षाकारी-रिणी-रि (न्), परीक्ष्यमाणः—खा-यं, परीक्षा in comp., उपधा in comp.

PROBATIONER, *s.* परीक्ष्यमाणः, परीक्षाकटः, परीक्षाविषयः, परीक्षापार्श्वः, प्राथमकालिकः, नूतनशिक्ष्यः, नवीनशिक्ष्यः.

PROBATOR, *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुसन्धाता *m.* (तृ), परीक्षाकृत्.

PROBATORY, *a.* परीक्षकः—का-कं. *See* PROBATIONARY, *a.*

PROBE, *s.* शलाका, रथशी, चारा, चारः, क्षतशोधनी, जाचपीड.

TO PROBE, *v. a.* शलाकाद्वारेण क्षतशोधनं कृ or उन्मूलनं कृ or क्षतान्वेषणं कृ, क्षतानः शलाकां प्रविष्ट् (c. 10. वेशयति-यितुं) or निविष्ट्.

—(Search to the bottom, scrutinise) मन्मन्वेषणं कृ, सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मनिष्ठासां कृ, मन्वेनिरीक्षणं कृ.

PROBING, *s.* शलाकाद्वारेण क्षतशोधनं, क्षतपरीक्षा, उन्मूलनं, मन्मन्वेषणं.

PROBITY, *s.* सारस्यं, साधुता, अनुज्ञा, उपधासुचित्वं. *See* INTEGRITY.

PROBLEM, *s.* (In logic, questionable proposition) चिकित्सविषयः, विवादविषयः, प्रश्नः, वादः.—(In geometry) कर्त्तव्यं, कृतिसापेक्षसिद्धान्तः.—(In general) प्रश्नः, निष्ठासा.

PROBLEMATIC, *a.* वैकल्पिकः—की-कं, सविकल्पः—त्या-त्यं, सन्दिग्धः—ग्धा-ग्धं, संशयस्य—स्या-स्यं, संशयः—या-यं, अनिश्चितः—ता-तै, अनिश्चीतः &c.

PROBLEMATICALLY, *adv.* सविकल्पं, संशयं, सन्दिग्धं, संशयपूर्वकं.

PROBOSIS, *s.* (Of an elephant, &c.) शूरा, हस्तः, करः.

PROCEDURE, *s.* (Proceeding, measure taken) क्रिया, व्यवहारः, व्यापारः, चरितं, कृतिः *f.*, कर्म *n.* (न्), अनुष्ठानं, आचरणं, आचरितं, आचारः, वृत्तिः *f.*, वृत्तं, उपायः, साधनं, उपचारः, विधानं.—(Mode of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, विधिः *m.*, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, पथ्यीयः, क्रमः, मर्यादा, सम्प्रदायः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहारविधिः *m.*

TO PROCEED, *v. n.* (Go forward) प्रगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अग्रे गम्, पुरो गम्, प्रया, अग्रे या, अग्रतो या, प्रसृ, अग्रे सृ, प्रसृप्, प्रवृत्, चल, प्रचल, प्रचर्, प्रविचर्, प्रस्था, क्रम, मे (c. 2. ग्रेति-तुं, rt. इ); 'the work proceeds,' कर्म प्रवर्तते; 'let the game proceed,' खेलं प्रवर्तत.—(Proceed from one topic to another) पुनर् वद् (c. 1. वदति-दितुं), क्रमेण वद्, वचनप्रसङ्गं कृ, वचनप्रवर्तं कृ.—(Issue, arise from) उत्पद् (c. 4. पद्यते-पद्), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनितुं), प्रभू, निःसृ, प्रवृत्, उच्चर्, उदि; 'his uneasiness proceeds from no other cause,' अस्य बाधा न अन्यनिमित्तं भवति.—(Proceed in an undertaking, carry on measures) प्रवृत्, प्रारम्भं प्रवृत् (c. 10. वर्त्तयति-यितुं) or सम्पद् (c. 10. पादयति-यितुं) or निष्पद् or निर्वह (c. 10. वाहयति-यितुं), प्रारम्भसम्पादनं कृ.—(Enter upon a business, begin) प्रवृत्, प्रवृत्तं कृ, प्रक्रम, उपक्रम, चारम्.—(Proceed against at law) अभियुज्.

PROCEEDING, *part.* (Issuing from) उत्पन्नः—जा-जै, समुत्पन्नः &c., जातः—ता-तै, मन्नातः &c., निःसृतः—ता-तै, विनिःसृतः &c., प्रवृत्तः—ता-तै, प्रभवः—वा-वै, उद्भवः &c. in comp., उत्पितः—ता-तै; 'sound proceeding from the throat,' कण्ठोत्पितः स्वरः.

PROCEEDING, *s.* क्रिया, कर्म *n.* (न्), व्यवहारः, चरितं, चरित्वं, चेदितं, चेष्टा, व्यापारः, आचरणं, आचरितं, वृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, अनुष्ठानं, आचारः, चर्या, विधानं.—(Course of proceeding) रीतिः *f.*, मार्गः, पथ्यीयः, क्रियाविधिः *m.*, क्रियाप्रसङ्गः, क्रमः, गतिः *f.* *See* PROCEDURE.

PROCEEDS, *s.* उत्पन्नं, समुत्पन्नं, उत्पन्नधनं, समुत्पन्नधनं.

PROCELEUSMATICUS, *s.* (Metrical foot) ह्यः.

PROCESS, *s.* (Proceeding on, progressive course) प्रगमनं, अग्रगमनं, प्रयाणं, प्रक्रमः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रसरः, गतिः *f.*—(Gradual course) क्रमः—मयं, क्रमे क्रमे गमनं, क्रमशो गमनं or गतिः *f.*, क्रमिकगतिः *f.*—(Of time) कालगतिः *f.*, कालपथ्यीयः, कालावृत्तिः *f.*, कालानरः; 'in process of time,' कालानरं, दिनेषु गच्छत्.—(Regular course or order) क्रमः, अनुक्रमः, रीतिः *f.*, मार्गः, पथ्यीयः, प्रसङ्गः, नियमः, व्यवस्था, पद्धतिः *f.*, परिपाटी, परिपाटीः *f.*, विधिः *m.*, धारा, गतिः *f.*, वृत्तिः *f.*, प्रवन्धः.—(Course of proceeding) क्रियाप्रसङ्गः, क्रिया-

विधि: *m.*, क्रियाप्रबन्धः.—(Legal) व्यवहारः, व्यवहारमार्गः, व्यवहरणं, कार्यं, अक्षः.

PROFESSION, *s.* (Issuing) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, निःसरणं, निस्सरणं, विनिर्गमः, निष्क्रमणं, प्रवृत्तिः *f.*, उत्पत्तिः *f.*, अपसरणं.—(Proceeding on) प्रगमनं, गमनं, प्रयाणं, प्रस्थानं, गतिः *f.*, चलनं.—(Train of persons moving) यात्रा, यात्राप्रसङ्गः, दण्डयात्रा, जनयात्रा, लोकयात्रा, लोकश्रेणी, गतिः *f.*

PROFESSIONAL, PROFESSIONARY, *a.* यात्रिकः -क्री-कं, यात्रासङ्गन्धी &c., दण्डयात्रासङ्गन्धी &c., यात्रारूपः -पा-पं, दण्डयात्रारूपः &c., दण्डयात्रिकः &c.

To PROCLAIM, *v. a.* ह्या in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रख्या, आख्या, घुष (c. 10. घोषयति -यितुं), विघुष, आघुष, उघुष कृत् (c. 10. कीर्णयति -यितुं), प्रकृत, परिकृत, अनुकृत, उत्कृत, प्रकाश (c. 10. -काशयति -यितुं), उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), प्रचर, प्रकटीकृ, व्यक्तीकृ.—(Cry out) उत्क्रुश, प्रकाशं घुष, उच्चैःस्वरेण घुष.—(Outlaw) घोषणपूर्वं वहिष्कृ.

PROCLAIMED, *p. p.* घोषितः -ता -तं, विघोषितः &c., आघोषितः &c., उघोषितः &c., घुष्टः -ष्टा -ष्टं, अवघुष्टः &c., विघुष्टः &c., प्रख्यातः -ता -तं, स्थापितः &c., उक्तीर्णितः &c., प्रकीर्णितः &c., उच्चारितः &c., प्रकाशितः &c., प्रकटीकृतः &c.

PROCLAIMER, *s.* घोषकः, विघोषकः, घोषणकारी *m.* (नं), ह्यापकः.

PROCLAMATION, *s.* घोषणा -गो, विघोषणं -खा, घोषः, ह्यापनं, प्रकाशनं, उक्तीर्णनं, प्रकीर्णनं, अनुकीर्णनं, प्रचारणं, उच्चारणं, राजाज्ञापत्रेण प्रकाशनं: 'written,' घोषणपत्रं, विघोषणपत्रं, राजाज्ञापत्रं, आज्ञापत्रं: 'food given by proclamation,' घृष्टान्नं.

PROCLIVITY, *s.* प्रवर्ण्य, प्रवणता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता.

PROCLIVOUS, *a.* प्रवणः -णा -णं, प्रवृत्तः -त्ता -त्तं. See INCLINED, PRONE.

To PROCRASTINATE, *v. a.* विलम्ब (c. 1. -लसते -सितुं), साकालान्नात् त्वन् (c. 1. त्वजति, त्वकुं) or या in caus. (यापयति -यितुं), परकालं यावत् त्वन्.

To PROCRASTINATE, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लसते -सितुं), आलस्यात् कालं या in caus. (यापयति -यितुं) or क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपं), चिर (nom. चिरयति, चिरायति -ते -यितुं), मन्द (nom. मन्दायते), साकालान्नरात् or कालान्नं यावत् कार्यत्यागं कृ or काव्योपेक्षां कृ, मन्द-कार्यः -व्यो -व्यं भू or सप्त.

PROCRASTINATION, *s.* विलम्बः -सन्, कालयापः -पनं, कालक्षेपः -पणं, साकालान्नरात् कार्यत्यागः, कालान्नं यावत् कार्योपेक्षा, मान्द्यं, मन्दता, दीर्घसूचता.

PROCRASTINATOR, *s.* विलम्बी *m.* (नं), कालयापकः, कालक्षेपकः, साकालान्नरात् कार्यत्यागी *m.*, कालान्नं or परकालं यावत् कार्योपेक्षकः, मन्दकम्पी *m.* (नं), मन्दकार्यः, दीर्घसूची *m.* (नं), दीर्घसूत्रः.

To PROCREATE, *v. a.* (Generate) जन्, सन्नन्, प्रजन्, प्रसू or प्रसु (c. 1. -सयति, c. 2. -सूते, c. 4. -सूयते -सोतुं), सम्प्रसू, सु, उत्पद.

PROCREATED, *p. p.* जनितः -ता -तं, उत्पादितः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं.

PROCREATION, *s.* जननं, प्रजननं, उत्पादनं, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, उत्पत्तिः *f.*, उत्पन्नत्वं, प्रनोत्पादनं, प्रनोत्पत्तिः *f.*

PROCREATIVE, *a.* जनकः -का -कं, उत्पादकः -का -कं, मायकः -यिका -कं, प्रनोत्पादकः &c., प्रजननशक्तिः -का -कं, प्रजननशक्तिपुङ्गवः -त्ता -कं.

PROCREATIVENESS, *s.* प्रजननशक्तिः *f.*, जननशक्तिः, उत्पादनशक्तिः, पुंस्त्वं.

PROCREATOR, *s.* जनकः, जनयिता *m.* (नं), जननः, जनिता *m.*, उत्पादकः.

PROCTOR, *s.* (Attorney, agent) प्रतिनिधिः *m.*, परकार्यसम्पादकः.

PROCUMBENT, *a.* श्रयानः -ना -नं, पतितः -ता -तं, क्षिप्रदेहः -हा -हं.

PROCURABLE, *a.* प्राप्तव्यः -व्या -व्यं, प्रापणीयः -या -यं, प्राप्यः -व्या -व्यं, लभ्यः -व्या -व्यं, उपलभ्यः &c., आसादनीयः -या -यं, अधिगम्यः -व्या -व्यं; 'procurable with exertion,' यत्नलभ्यः &c.; 'without exertion,' अयत्नलभ्यः &c. See OBTAINABLE.

To PROCURE, *v. a.* (Obtain) आप् (c. 5. आप्नोति, आप्तुं), प्राप्, अवाप्, सम्पाप्, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, अर्ज्, उपाज्, आसद्, समासद्, अधिगम्, विद् (c. 6. विन्दति, वेदितुं, वेकुं), अभिविद्, प्रतिविद्, उपकृप् (c. 10. -कृत्ययति -यितुं), प्रतिपद्, आपद्, आविष्, —(Bring about, effect) सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), उपपद्, उत्पद्, साप्, यद्, प्रवृत् in caus.

PROCURED, *p. p.* प्राप्तः -प्ता -प्तं, लभ्यः -मा -मं, उपलभ्यः &c., अर्जितः -ता -तं, उपार्जितः &c. See OBTAINED; 'is procured,' लभ्यते, उत्पद्यते.

PROCUREMENT, *s.* प्राप्तिः *f.*, प्रापणं, लभिः *f.*, लाभः, उपार्जनं, सम्पादनं.—(Panderism) कौटिल्यं.

PROCURER, *s.* प्रापकः, उपार्जकः, लभाम *m.* (म्), सम्पादकः, प्रवर्तकः, प्रयोजकः.—(Pimp) रतसम्पादकः, रतप्रवर्तकः. See PIMP, PANDER.

PROCURESS, *s.* कुट्टिनी, कुट्टनी, दूती, दूतिका, सचारिका, कुटी, चुन्दी, वेश्याचार्या, शम्भली, सम्भली, रतताली *f.*, सुरतताली, रतोपकारिणी, रतसम्पादिका, कौटिल्यकत्री, लाभ्यद्व्यप्रयोजिका.

PRODIGAL, *a.* क्षतिव्ययी -यिनी -यि (नं), बहुव्ययी &c., अपरिमितव्ययी &c., अपरिमितव्ययः -या -यं, अपव्ययी &c., क्षतिव्ययशीलः -ला -लं, व्ययशीलः &c., अपचेता -त्री -तृ (तृ), उत्सर्गी -गिणी &c., अत्युत्सर्गी &c., क्षतित्यागी &c., क्षतिदाता -त्री -तृ (तृ), बहुदः -दा -दं, बहुप्रदः &c., महाव्ययकारी &c., क्षतिमोक्षणशीलः &c., मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं, धनोत्सर्गी &c., अधोत्सर्गी &c., धनत्यागी &c.

PRODIGAL, *s.* क्षतिव्ययी *m.* (नं), बहुव्ययी *m.* See the last.

PRODIGALITY, *s.* क्षतिव्ययः, बहुव्ययः, अपव्ययः, महान् व्ययः, महाव्ययः, अपरिमितव्ययः, क्षतित्यागः, अत्युत्सर्गः, क्षतिमोक्षणं, क्षतिसर्जनं, अधोत्सर्गः, धनोत्सर्गः, धनत्यागः, अधोत्यागः, बहुप्रदानं, बहुदानं, मुक्तहस्तत्वं, अत्युत्सर्गेण, क्षतित्यागपूर्वकं, महाव्ययपूर्वकं, सापथ्यं, मुक्तहस्तेन.

PRODIGIOUS, *a.* (Very great, huge) क्षतिमहान् -हती -हत् (तं), क्षतिवृहन् -हती &c., अद्भुतशरीरः -रा -रं, अद्भुतकायः -या -यं, अद्भुतपरिमाणः -णा -णं, वृहत्परिमाणः &c., विकटशरीरः &c., राक्षसशरीरः &c.—(Wonderful) अद्भुतः -ता -तं, महोद्भुतः -ता -तं, अद्भुततमः -मा -मं, आश्चर्य्यः -व्यो -व्यं, मुश्चित्रः -त्रा -त्रं, विलक्षणः -णा -णं, अपूर्वः -र्वो -र्वं, मृष्टिमार्गवाचः -स्ता -स्तं, प्रकृतिक्रमवाचः &c.

PRODIGIOUSLY, *adv.* अद्भुतं, महोद्भुतं, आश्चर्य्यं, क्षतिशयेन, अत्यन्तं.

PRODIGIOUSNESS, *s.* अद्भुतत्वं -ता, क्षतिमहत्त्वं, क्षतिवृहत्त्वं.

PRODIGY, *s.* अद्भुतं, उत्पातः, उपसर्गः, महोद्भुतं, अद्भुतविषयः, अद्भुतवस्तु *n.*, अपूर्वविषयः, अपूर्ववस्तु *n.*, महदाश्चर्य्यं.

PRODIGION, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, शत्रुहस्तापणं, शत्रुसमर्पणं.

To PRODUCE, *v. a.* (Bring forward, offer to view or notice)

प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं), अभिप्रणी, आनी, उपनी, अये नी, अये आनी दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, प्रसू (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसवीकृ, प्रादुष्कृ, आविष्कृ, पुरस्कृ, अये स्था in caus.—(Bring forth, generate) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), संजन्, प्रजन् (c. 10. or c. 4. -जायते -जनितुं), उपजन्, प्रसू, सु.—(Effect, bring into existence) उत्पद्, समुत्पद्, उपपद्, सम्पद्, जन्, संजन्, कृ, साप्, संसाप्, भू in caus., उद्, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), तन्, सिद्धीकृ.—(Make) कृ, कृप्, पिधा, यद्.—(Yield) दा, पदा.

PRODUCE, s. (That which is produced or yielded) उत्पन्नं, निष्पन्नं, फलं, लाभः, उत्पत्तिः *f.* उद्भूतं, प्रसवः, प्रसूतिः *f.*; 'of agriculture,' कृषिफलं, क्षेत्रफलं; 'of a tree,' वृक्षफलं, वृक्षोत्पन्नं; 'of labour,' कर्मफलं.

PRODUCED, p. p. (Brought into view) उपनीतः -ता -तं, प्रणीतः &c., अग्रे जानीतः &c., दर्शितः &c., प्रदर्शितः &c., प्रसारितः &c., प्रादुर्भूतः &c.—(Brought into life or being) उत्पन्नः -न्ना -न्नं, उत्पादितः -ता -तं, समुत्पादितः &c., जातः -ता -तं, जनितः &c., उपजातः &c., सम्रातः &c., प्रसूतः &c., प्ररूढः -दा -दं, प्रभवः -वा -वं, उद्भवः &c., उद्भूतः -ता -तं, उत्पितः -ता -तं; 'produced in water,' जलोद्भवः -ना -वं.—(Effected, resulting from) उत्पादितः &c., सम्पादितः &c., निष्पादितः &c., निष्पन्नः &c., जनितः &c., जातः &c., जन्यः -न्या -न्यं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, प्रयुक्तः -न्ना -न्नं, हेतुकः -का -कं, कर्तृकः &c.; 'misery produced by crime,' पापप्रयुक्तं दुःखं; 'fever produced by fasting,' उपवासजन्यो चरः.

PRODUCER, PRODUCING, s. or part. उत्पादकः -का -कं, जनकः -का -कं, सायकः -विका -कं, प्रसवन् -वनी -वत् (तृ), प्रसवी -विनी -वि (नृ), प्रदः -दा -दं, दापी -यिनी &c., दः -दा -दं in comp., आवहः -हा -हं, कारी &c., करः -रा -रं, निष्पादकः &c.; 'producing fruit,' फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलदायी &c., फलोत्पादकः &c., फलनिष्पादकः &c.; 'producing pain,' दुःखकरः -रा -रं, दुःखकारी &c., दुःखजनकः &c., दुःखावहः -हा -हं; 'a lake producing lotuses,' पद्मोत्पादकसरस्, अम्बोजप्रसवि सरस्.

PRODUCIBLE, a. जन्यः -न्या -न्यं, उत्पादनीयः -या -यं, जननीयः &c.

PRODUCT, s. (That which is produced, &c.) उत्पन्नं, निष्पन्नं, फलं. See **PRODUCE**—(Effect, result) फलं, परिणामः, प्रयुक्तिः *f.*, उत्तरः, सिद्धिः *f.*, फलोदयः.—(In arithmetic) घातः, बधः, गुणाकारः, फलिताङ्कः, फलं, उत्पन्नं, प्रत्युत्पन्नं.

PRODUCTION, s. (Act or process of producing, generation) उत्पादनं, उत्पत्तिः *f.*, जननं, प्रजननं, जन्म *n.* (नृ), जनिः -नी *f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः, सम्भूतिः *f.*, प्रसूतिः *f.*, प्रसवः, जनुस् *n.*, रुढिः *f.*, प्ररूढिः *f.*—(Act of effecting or forming) निष्पादनं, निष्पत्तिः *f.*, सम्पादनं, उपपत्तिः *f.*, उद्भावनं, करणं, निर्माणं, निर्मितिः *f.*, कल्पनं -ना, सञ्चनं, सृष्टिः *f.*, घटनं, विधानं; 'law of reciprocal production and reproduction,' वीणाङ्कुरन्यायः.—(Thing produced) उत्पन्नं, समुत्पन्नं, फलं. See **PRODUCE**—(Of art, manufacture, &c.) निर्मितवस्तु *n.*, निर्मितदृश्यं, निर्मितपदार्थः, शिल्पनिर्मितदृश्यं, शिल्पिकवस्तु *n.*, वस्तु *n.*

PRODUCTIVE, a. (Fruitful) फलदः -दा -दं, फलप्रदः -दा -दं, फलदायी -यिनी -यि (नृ), फलदायकः -का -कं, फलोत्पादकः -का -कं, फलवान् -वती -वत् (तृ), बहुफलः -ला -लं, सफलः &c., सबन्धः -न्या -न्यं, बहुप्रसवः -वा -वं, सावकः &c. See **FRUITFUL, PRODUCING**—(Causing, effective of) उत्पादकः -का -कं, जनकः &c., कारकः &c., करः -रा -री -रं, कारी -रिणी &c., निष्पादकः &c., सम्पादकः &c., प्रतिपादकः &c., साधकः -का -कं, आवहः -हा -हं; 'productive of wealth,' अर्थोत्पादकः &c., अर्थोवहः -हा -हं; 'of satisfaction,' तृप्तिजनकः -का -कं.—(Luerative) लाभदः -दा -दं, लाभकरः -रा -रं, फलावहः &c.

PRODUCTIVENESS, s. साफल्यं, सफलता, फलदत्वं, फलवत्त्वं, फलोत्पादकत्वं, फलजनकता, बहुफलत्वं, बहुप्रसवत्वं.

PROEM, s. वाङ्मूलं, आरम्भाव्यं, परिभाषा, आभाषः. See **PREFACE**. 629

PROFANATION, s. अतिक्रमः -मणं, व्यतिक्रमः -मणं, समतिक्रमः. दूषणं, लोपः -पनं, अपवित्रीकरणं, भट्टीकरणं, भट्टकरणं.

PROFANE, a. (Irreverent, impious) धर्मनिन्दकः -का -कं, धर्मद्वेषी -विणी -यि (नृ), देवनिन्दकः &c., ईश्वरनिन्दकः &c., धर्मापवादकः &c., धर्मनिन्दात्मकः &c., धर्मनिन्दारूपः -पा -पं.—(Not pure) अपुण्यः -ख्या -ख्यं, अपवित्रः -चा -चं, अशुद्धः -द्धा -द्धं, भट्टः -हा -हं.—(Not sacred, not consecrated) अप्रतिष्ठितः -ता -तं, अप्रणीतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., प्रतिष्ठाहीनः -ना -नं, संस्कारहीनः &c., ब्राह्मः -न्ना -न्यं.—(Secular) लौकिकः -की -कं, व्यावहारिकः -की -कं, सांसारिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., धर्मप्रकरणाव्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं.

To PROFANE, v. a. (Violate) अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यतिक्रम्, समतिक्रम्, लुप्, लृप्.—(Pollute, render impure) अपवित्रीकृ, भट्टीकृ, अशुद्धीकृ, दूष् (c. 10. दूषयति -यितुं), दृष्टीकृ.—(Dis-honour) अवमन्, अपमन्, अवज्ञा, अवधोर, लघुकृ, अपमानं कृ, अनादरं कृ, निन्दा कृ.

PROFANED, p. p. दूषितः -ता -तं, अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, भट्टीकृतः &c., अवमानितः &c., अपमानितः &c., अनादृतः &c., कृतावज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अवधोरितः &c.

PROFANELY, adv. धर्मनिन्दया, धर्मनिन्दापूर्व, देवनिन्दाबुद्ध्या, धर्मनिन्दकवत्, सधर्मनिन्दनं, अपुण्यवत्, धर्मद्वेषकवत्.

PROFANENESS, PROFANITY, s. धर्मनिन्दा -न्दनं, देवनिन्दा -न्दनं, ईश्वरनिन्दा, धर्मापवादः, धर्मलोपः, धर्मातिक्रमः, ईश्वरावमानः, ईश्वरावज्ञा, धर्मावज्ञा.

PROFANER, s. धर्मनिन्दकः, धर्मापवादकः, धर्मपरिभाषकः, धर्मपरिभाषी *m.* (नृ), ईश्वरनिन्दकः, दूषकः, अपमानकः, अवज्ञाता *m.* (तृ).

To PROFESS, v. a. (Avow, declare openly) प्रतिज्ञा (c. 9. -जानाति -नोते -ज्ञातुं), अङ्गीकृ, स्वीकृ, उरीकृ, जरीकृ, अनुभाप्, प्रकाशं ख्या in caus., प्रकाशं or व्यक्तं वद्, प्रतिज्ञापूर्वं वद् or कप्, अङ्गीकारपूर्वं वद्, प्रतिज्ञां कृ, प्रकाशं.—(Make a show of, profess one's self) छत्र कृ, वेशं धृ, आत्मानं दृश्. See **To PRETEND**—(Profess an art, business, &c.) वृत्तिं कृ, प्रवृत्तिं कृ, व्यवसायं कृ, व्यापारं कृ; 'to profess the science of medicine,' चिकित्साप्रवृत्तिं कृ, चिकित्सावृत्तिं कृ, चिकित्साव्यवसायं कृ, चिकित्सां कृ.

PROFESSED, PROFEST, a. स्वप्रतिज्ञातः -ता -तं, प्रतिज्ञापूर्वः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञा-पुरःसरः -रा -रं, स्वीकृतः &c., अङ्गीकृतः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशोदितः &c., व्यक्तोदितः &c., प्रकाशकथितः &c., प्रकाशितः -ता -तं, ख्यापितः &c.; 'professed religion,' स्वीकृतधर्मः.

PROFESSEDLY, adv. प्रतिज्ञापूर्वं, सप्रतिज्ञं, साङ्गीकारं, स्वीकारपूर्वं.

PROFESSION, s. (Avowal, open declaration) अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः, जरीकारः, स्थापनं, प्रकाशस्थापनं, प्रतिज्ञा, प्रकाशप्रतिज्ञा, प्रकाशवचनं, प्रकाशवादः, प्रकाशकथनं, प्रकाशकीर्तनं, स्वमतप्रकाशनं, प्रकाशनं, साक्ष्यं; 'empty profession,' निरर्थकप्रतिज्ञा; 'of religion,' धर्मस्वीकारः. See **PRETENDER**—(Calling, business) वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, वृत्तिः, प्रवृत्तिः *f.*, वृत्तं, वृत्तिता, जीविका, उपजीविका, जीवनवृत्तिः *f.*, जीवनोपायः, उपजीवनं, आजीवः, आजीवन्, उद्योगः, वास्त, व्यवहारः; 'military,' शस्त्रवृत्तिः *f.*, शस्त्रास्त्रभृत्त्वं; 'medical,' चिकित्सावृत्तिः *f.*

PROFESSIONAL, a. (Pertaining to a profession) वृत्तिसम्बन्धी -न्यनी &c., वृत्तिविययकः -का -कं.—(Engaged in a profession) वृत्तिमान -मती -मत् (तृ), व्यापारी -रिणी -रि (नृ), व्यवसायी &c.

PROFESSIONALLY, adv. वृत्तिम्, व्यापारम्, व्यवहारम्, व्यापारेण.

PROFESSOR, *s.* (One who makes open declaration) व्यापकः, प्रकाशव्यापकः, व्यक्तव्यापकः, प्रातिज्ञाता *m.* (नृ), प्रतिज्ञाकारी *m.* (नृ), अङ्गीकर्त्ता *m.* (नृ), स्वीकर्त्ता *m.*, स्वीकारकर्त्ता; 'of the Christian religion,' ख्रीष्टीयधर्मस्वीकर्त्ता -वे -नै -नै (नृ), ख्रीष्टीयमतस्वीकारी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयधर्मध्वजनी *m.* (नृ), ख्रीष्टीयवेशपात्री *m.*, ख्रीष्टीयधर्मा *m.* (नृ), ख्रीष्टीयमहावलङ्गी *m.*—(Public teacher) प्रकाशपाठकः, प्रकाशव्यापकः, प्रकाशोपदेशकः, विद्यालये छात्रपाठकः or पाठकः.

PROFESSORSHIP, *s.* प्रकाशपाठकपदं, विद्यालये पाठकस्य पदं.

PROFFER, *To PROFFER.* See OFFER, *To OFFER*, &c.

PROFICIENCY, PROFICIENCE, *s.* व्युत्पत्तिः *f.*, व्युत्पन्नता, सम्पन्नता, प्रवीणता, प्राप्तिस्थं, निपुण्यं, निपुणता, निवेशः, प्रवेशः, सन्निवेशः, अभिनिवेशः, निविष्टता, अभिज्ञता, परत्वं.

PROFICIENT, *a.* व्युत्पन्नः -ज्ञा -न्नं, सम्पन्नः &c., प्रवीणः -ज्ञा -यं, निपुणः &c., निविष्टः -ज्ञा -ष्टं, अभिनिविष्टः &c., सन्निविष्टः &c., अभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विचक्षणः -ज्ञा -गं, विज्ञः &c., वैज्ञानिकः -की -कं, पटुः -टुः -टु, निष्णातः -ता -तं, कृतागमः -मा -मं.

PROFILE, *s.* अङ्गमुखं, अङ्गननं, अङ्गमुखाकारः, अङ्गमुखालेख्यं, मुखपाथीः, मुखपाथीलेख्यं.

PROFIT, *s.* लाभः, लाभः *f.*, प्राप्तिः *f.*, फलं, फलोदयः, लभ्यं, लभ्यांशः, सायः, उदयः, उत्पन्नं, पगाया, पश्यफलत्वं, वृद्धिः *f.*, विवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, योगश्रेयः, प्रयोजनः, कलानरं, उपसृत्तं, अर्जनं, उपार्जनं; 'profit and loss,' लाभालाभः; 'non-enjoyment of profit,' फलाभोगः; 'with profit,' मलाभः -भा -भं, सफलः -ला -लं, सोदयः -या -यं.—(Benefit, advantage) हितं, लाभः, अर्थः.

To PROFIT, v. a. (Cause benefit or advantage) हितं कृ, लाभं or फलं कृ or दा, अर्थं कृ, उपकृ, उपकारं कृ, हितावहः -हा -हं भू, हिताय भू, उपयोगी -गिनी -गि भू.—(Profit one's self). See the next.

To PROFIT, v. n. (Gain advantage) फलं or हितं प्राप् or लभ्, लाभं प्राप्, उपकारं प्राप्.—(Improve, grow, better or wiser) वृष् (c. 1. वर्धते -धितुं), वृद्धिं गम्, भद्रतरः -रा -रं भू, श्रेयान् -यसी -यो भू, आगमं कृ, ज्ञानं प्राप् or लभ्, ज्ञानागमं कृ, विद्यागमं कृ, विद्याप्राप्तिं कृ.—(Be of use or advantage) हिताय भू, फलाय भू, हितावहः -हा -हं भू, उपयोगी -गिनी -गि भू, उपकृ.

PROFITABLE, *a.* (Gainful, lucrative) लाभकरः -रा -रं, लाभदः -दा -दं, फलदः -दा -दं, सफलः -ला -लं, फलोदयकः -का -कं, फलजनकः &c., लाभजनकः &c., फलावहः -हा -हं, लाभवहः &c., लाभोत्पादकः &c., फली -लिनी -लि (नृ), प्राप्तिजनकः &c.—(Useful, advantageous) हितकरः -रा -रं, हितकारकः -का -कं, हितजनकः &c., हितावहः -हा -हं, हितः -ता -तं, अर्थकरः &c., अर्थकारकः &c., अर्थवान् -वती -वत् (नृ), अर्थदः -दा -दं, अर्थप्रदः &c., सार्थकः -का -कं, सोपकारः -रा -रं, उपकारः &c., उपकारकः &c., उपयोगी &c., उपयुक्तः -क्ता -कं, हितप्रदः &c., हितदायकः &c., अफल्युः -ल्युः -ल्यु.

PROFITABLENESS, *s.* साफल्यं, सफलता -त्वं, फलजनकता, लाभजनकता, हितकारकत्वं, अर्थकारकत्वं, हितजनकता, सार्थकत्वं, सलाभत्वं, फलदत्वं, उपकारकता, उपकारित्वं, उपयोगिता, सफल्युता.

PROFITABLY, *adv.* सफलं, साफल्येन, सलाभं, सार्थं, सोपकारं, सहितं, हिताय, फलाय, श्रया हितं or फलं प्राप्ते तथा, अवृथा, अनुधा.

PROFITED, *v. p.* उपकृतः -ता -तं, कृतलाभः -भा -भं, प्राप्तफलः -ला -लं प्राप्तप्रकारः -रा -रं, कृतगमः -मा -मं, वर्धितः -ता -तं.

PROFITLESS, *a.* निष्फलः -ला -लं, अफलः &c., फलहीनः -ता -नं, 630

लाभहीनः &c., निर्लाभः -भा -भं, अहितः -ता -तं, अर्थः -वे -वै, निरर्थकः -का -कं, असाधकः &c., अनुपयोगी &c., अनातिथः -या -यं, निरायः -या -यं.

PROFLIGACY, *s.* व्यसनता, दुष्टता, दुर्वृत्तिः *f.*, दुर्वृत्तता, भ्रष्टता, नष्टता, भ्रष्टाचारत्वं, दुष्टाचारात्ता, भोगासक्तिः *f.*, विषयासक्तता, अनवस्थितिः *f.*, लम्पटत्वं, लाम्पट्यं, अशिष्टाचारत्वं, भूषिता, कुपयं.

PROFLIGATE, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), दुर्व्यसनी &c., व्यसनीयः -या -यं, दुष्टाचारः -रा -रं, दुर्वृत्तः -ज्ञा -ज्ञं, दुष्टचरिः -चा -चं, दुष्टः -ज्ञा -ष्टं, पापीयान् -यसी -यः (स्), दुराचारी &c., भ्रष्टाचारी &c., भ्रष्टः -ज्ञा -ष्टं, अशिष्टाचारः -रा -रं, भोगासक्तः -क्ता -कं, विषयासक्तः &c., निकृतः -ता -तं, असम्यक्कारी &c., भूषितः -ज्ञा -ज्ञं.

PROFLIGATE, *s.* व्यसनी *m.* (नृ), व्यसनीयः लम्पटः, कामुकः. See the last.

PROFLIGATELY, *adv.* सव्यसनं, लम्पटवत्, दुष्टवत्, भूषितवत्, सलाम्पट्यं.

PROFOUND, *a.* (Deep) गम्भीरः -रा -रं, गभीरः -रा -रं, अगाधः -धा -धं, गाढः -ढा -ढं, अवगाढः &c., गहनः -ना -नं, निम्नः -ज्ञा -ज्ञं, घनः -ना -नं.—(Abstruse, not obvious) गूढार्थः -थी -थै, निगूढार्थः &c., निगूढः -ढा -ढं, गूढः &c., गम्भीरार्थः -थी -थै, गहनः -ना -नं, गहनार्थः &c., सुगहनः &c., परमगहनः &c., दुर्ज्ञेयः -या -यं, बोधागम्यः -म्या -म्यं.—(One who has penetrated deeply into any science, &c.) अभिनिविष्टः -ज्ञा -ष्टं, निविष्टः &c., व्युत्पन्नः -ज्ञा -ज्ञं, पारगः -गा -गं, पारगतः -ता -तं, निष्णातः -ता -तं, गम्भीरार्थवधारणक्षमः -मा -मं, गूढार्थोपलब्धिक्षमः &c., गूढतत्त्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गूढार्थज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, गम्भीरार्थज्ञः &c., निगूढार्थोपिद्, पारदृशी -शिनी &c.—(Excessive) गाढः -ढा -ढं, अत्यन्तः -न्ता -नं, घनः -ना -नं, अति or सु prefixed; 'profound sorrow,' गाढशोकः; 'profound sleep,' सुषुप्तिः *f.*, अघोरनिद्रा; 'profound secret,' सुरहस्यं, सुगोपनीयं; 'profound secrecy,' गाढसंनृतिः *f.*, घनसंनृतिः *f.*, सुगुप्तिः *f.*

PROFOUNDLY, *adv.* गम्भीरं, गाढं, प्रगाढं, अत्यन्तं, निर्भरं, भृशं, अभिनिविष्टं, अभिनिवेशेन, अति or सु prefixed; 'profoundly skilled,' सुनिपुणः -ज्ञा -यं, अतिनिपुणः &c.; 'profoundly wise' विद्याभिनिविष्टः -ज्ञा -ष्टं, विद्यापारदृक् *m.* (श), सुपण्डितः &c. See DEEPLY.

PROFOUNDNESS, PROFUNDITY, *s.* (Depth) गम्भीरता, गभीरता, गाम्भीर्यं, अगाधता, गाढता, घनता, निम्नता.—(Of meaning) गूढता, निगूढता, गूढार्थता -त्वं.—(Of knowledge) अभिनिवेशः, निवेशः, व्युत्पन्नता, व्युत्पत्तिः *f.*, गूढार्थज्ञता.

PROFUSE, *a.* (Lavish) अतिव्ययी -यिनी -यि (नृ), मुक्तहस्तः -स्ता -स्तं. See PRODIGAL, LAVISH.—(Extravagant, exceeding bounds) अपरिमितः -ता -तं, अत्यन्तः -न्ता -नं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अति prefixed; 'profuse expenditure,' अतिव्ययः, अपरिमितव्ययः.—(Exuberant, copious) समृद्धः -द्धा -द्धं, अतिबहुलः -ला -लं, अतिरिक्तः -क्ता -कं, अधिकः -का -कं, उद्भूतः &c., अतिशय in comp., भृश in comp., अति or सु prefixed; 'profuse perspiration,' अतिस्वेदः, भृशस्वेदः.

PROFUSELY, *adv.* (Lavishly) अतिव्ययेन, अपरिमितं. See the word.—(Copiously) बाहुल्येन, अतिबहुलं, प्राचुर्यं, अतिप्रचुरं, अतिरिक्तं, भूरि, भूरिशस्, अत्यन्तं, भृशं, अति prefixed; 'perspiring profusely,' अतिस्विद् *m. f. n.*, भृशस्विद्.

PROFUSENESS, *s.* (Lavishness) अतिव्ययः, मुक्तहस्तत्वं -ता. See LAVISHNESS, PRODIGALITY.—(Great abundance). See the next.

PROFUSION, *s.* समृद्धिः *f.*, सामर्थ्यं, अतिबाहुल्यं, बाहुल्यं, अतिप्रचुरं, अति-

प्राचुर्यं, वृत्तिप्रचुरत्वं, विपुलता, वेपुल्यं, अतिवेपुल्यं, पुष्कलता, उद्रेकः, अतिरिक्ता, अतिरेकः, वृद्धिः *f.*, उत्तेकः.

PROG, *s.* अन्नं, खाद्यं, भोजनं, भक्ष्यं.—(Got by begging) भिक्षात्रं.

PROGENITOR, *s.* पूर्वजनः, पितामहः, कुलपुरुषः, पूर्वपुरुषः, पूर्वजनकः, पूर्वजनिता *m.* (नृ), पूर्वजननः, अग्रजननः, जनयिता *m.* (नृ), जनननः, प्रजनः, जन्मदः, वीजप्रदः, वीजी *m.* (नृ), वज्रा *m.* (नृ).

PROGENY, *s.* सन्तानं -नः, सन्ततिः *f.*, अपत्यं, प्रजा. See OFFSPRING.

PROGNOSIS, *s.* (In medicine) परिभाषा, परिभाषणं.

PROGNOSTIC, *s.* पूर्वलक्षणं, पूर्वचिह्नं, पूर्वचरणं, पूर्वलिङ्ग, पूर्वसूचकचिह्नं, लक्षणं, चिह्नं, निमित्तं, सन्नत्यं, शकुनं -नः, भाविसूचकचिह्नं, भविष्यत्सूचकचिह्नं, अनिष्टसूचकचिह्नं, भविष्यदुद्बोधकचिह्नं.

PROGNOSTIC, *a.* पूर्वसूचकः -का -कं, अग्रसूचकः &c., भविष्यसूचकः &c., भविष्यत्सूचकः &c., भाविसूचकः &c., उद्बोधकः &c., भविष्यदुद्बोधकः &c.

To PROGNOSTICATE, *v. a.* पूर्वं or अग्रं सूच्य (c. 10. सूचयति -यितुं), पूर्वं or अग्रतो दृश्यं (c. 10. दृश्यति -यितुं) or प्रदृश्यं or भविष्यत् सूच्य, पूर्वलक्षणेन भविष्यत् सूच्य or दृश्य, पूर्वलक्षणं दा, पूर्वचिह्नं दा.—(Foretell from sign) पूर्वलक्षणदृशनाद् भविष्यद् वद् or ज्ञा or अनागतं ज्ञा in caus or अनुमा.

PROGNOSTICATION, *s.* पूर्वसूचनं -ना, अग्रसूचनं, पूर्वलक्षणेन भविष्यत्सूचनं or भाविसूचनं or पूर्वलक्षणदृशनाद् भविष्यत्ज्ञानं or अनागतज्ञानं or भविष्यदनुमानं.

PROGNOSTICATOR, *s.* पूर्वसूचकः, अग्रसूचकः, पूर्वलक्षणेन भविष्यत्सूचकः or भाविसूचकः or भाविदृशकः or अनागतदृशकः, पूर्वलक्षणज्ञः, पूर्वचिह्नज्ञः.

PROGRAMME, *s.* पूर्वलेख्यं, पूर्वलेखः, पूर्वलिखितं. परिसंख्यापत्रं, वस्तुपरिसंख्या, परिगणनापत्रं, सूचिपत्रं.

PROGRESS, *s.* (Moving or proceeding on) गमनं, प्रगमनं, गतिः *f.*, प्रयाणं, अग्रगमनं, अग्रसरणं, अग्रगतिः *f.*, प्रसरणं, प्रसरः, यात्रा, प्रक्रमः, क्रमः -मणं, क्रान्तिः *f.*, अनुक्रमणं, प्रस्थानं, प्रवाहः, चारः, अग्रनं in comp.; 'difficult progress', संक्रमः, संक्रामः, संचारः, संचारः, दुर्गमचरः.—(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वर्धनं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, उत्क्रमः.—(Improvement) वृद्धिः *f.*, प्राप्तिः *f.*, आगमः, संवृद्धिः *f.*—(In learning) विद्यागमः, विद्याप्राप्तिः *f.*, वृद्धिः *f.*, अभ्यासः, निवेशः.

To PROGRESS, *v. n.* (Proceed) प्रगम्, अग्रे गम्, प्रया, अग्रे या, प्रवृ, अग्रे वृ, प्रवृत्, प्रस्था, क्रम्.—(Improve) वृष, प्रवृष, वृद्धिं गम् or प्राप्, आगमं कृ.

PROGRESSION, *s.* (Moving forward). See PROGRESS.—(Arithmetical) श्रेणी, अनुपातः, चयः.—(Geometrical) गुणोत्तरं, चयः; 'common difference in progression', उत्तर, 'last term in progression', अन्त्यपदं, अन्त्यधनं.

PROGRESSIVE, *a.* क्रमकः -का -कं, क्रमिकः -का -कं, आनुक्रमिकः &c., क्रमनाथः -था -थं, प्रक्रमनाथः &c., क्रमशो वर्धमानः -ना -नं, उत्तरोत्तरं or अधिकधिकं वर्धमानः &c., प्रसरः -रा -रं, उत्तरोत्तरः -रा -रं, अधिकधिकः -का -कं, वर्धियाः -युः -युः.

PROGRESSIVELY, *adv.* क्रमशः, क्रमतः, क्रमे क्रमे, उत्तरोत्तरं, अधिकधिकं.

PROGRESSIVENESS, *s.* क्रमकगतिः *f.*, अनुक्रमणं, क्रमशो वृद्धिः *f.*, क्रमकता.

To PROHIBIT, *v. a.* (Forbid, interdict, hinder) निषिष्य (c. 1. -येषति -येष्टुं), प्रतिषिष्य, प्रत्याख्या, अकाःख्या, वृ in caus., निवृ, निरुध्, प्रतिरुध्, अपरुध्, उपरुध्, बाध्, प्रतिबन्ध्, निषेधं कृ, प्रतिषेधं कृ, वारणं कृ, निवारणं कृ; 'is prohibited', निवार्यते. See To FORBID.

PROHIBITED, *p. p.* निषिद्धः -द्धा -द्धं, प्रतिषिद्धः &c., वारितः -तौ -तौ, निवारितः &c., प्रत्याख्यातः &c., अकाःख्यातः &c., बाधितः &c.

PROHIBITION, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः -धनं, वारणं, निवारणं, प्रत्याख्यानं, प्रतिषेधोक्तिः *f.*, निषेधोक्तिः *f.*, अकाःख्यानं, बाधः -धा -धनं, रोधः, निरोधः, पर्युदासः, आसेधः, वक्षः; 'written prohibition', निवारणपत्रं, निषेधपत्रं.

PROHIBITOR, *s.* प्रतिषेद्धा *m.* (द्वु), प्रतिषेधकः, निषेद्धा *m.*, निवारकः.

PROHIBITORY, *a.* निषेधकः -का -कं, प्रतिषेधकः -का -कं, वारकः &c., निवारकः &c., नाशायिकः -की -कं, निषेधाधिकः &c., निषेधकरः -रा -रं.

PROJECT, *s.* कल्पना, सङ्कल्पः, कल्पितं, परिकल्पना, परिकल्पितं, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः, प्रयोगः, उपायः, उपायकल्पना, अनुसन्धानं, व्यवसायः, अभिप्रायः, आशयः, उद्देशः.

To PROJECT, *v. a.* (Cast forward) प्रक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), क्षिप्, अस्, प्राप्, प्रसूच्य, पत् in caus.—(In the mind) मनसा कृप् (c. 10. कल्पयति -यितुं) or परिकृप्, उपायं कृप् or अनुसन्धा, अग्रे or पूर्वं चिन्त or प्रचिन्त or परिचिन्त, अग्रे निरुध्, घट्, व्ययमो, आलोच्य, अग्रकल्पनां कृ. See To PLAIN, CONTRIVE.

To PROJECT, *v. n.* (Jut out, be prominent) वहिःस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), वहिर्वृत्, वहिर्भू, वहिलेष्ट, वहिःप्रलम्ब, प्रम् (c. 1. -सरति -सर्षुं), प्रसरः -रा -रं भू, अतिवृत्, अतिक्रम, उदयः -या -यं भू, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं भू, प्रवृद्ध (c. 1. -रोहति -रोदुं), उन्नतः -ता -तं भू or अस्; 'projecting beyond', अतिक्रम्य, क्रान्त्वा.

PROJECTED, *p. p.* (Cast forward) प्रक्षिप्तः -प्ता -प्तं, क्षिप्तः &c., पातितः -ता -तं.—(Planned) मनसा कल्पितः &c. or परिकल्पितः &c., चटितः &c.

PROJECTILE, *a.* दूरवेधो -धिनी -धि (नृ); 'weapon', दूरवेधि शस्त्रं, अस्त्रं.

PROJECTING, *part.* (Jutting out) वहिःस्थः -स्था -स्थ, वहिर्वेत्ती -वेत्तीनी &c., वहिलेष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रलम्बः &c., वहिःप्रलम्बः &c., उदयः -या -यं, प्रसरः -रा -रं, अतिक्रमो &c., अतिवृत्ती &c., उन्नतः -ता -तं, प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रवृद्धः &c.; 'having a projecting nose', प्रलम्बघोषः -घा -घं, उन्नतः -ता -तं, संचारः -सा -सं; 'having projecting teeth', उदग्रदन्तः -दन्तः -दन्तं (नृ), उहनुतः -रा -रं, करालः -ला -लं, करालदन्तः -न्ता -न्तं, दंष्ट्रो &c., दंष्ट्रकरालदन्तः -न्ता -न्तं; 'having a projecting breast', स्तनाभोगविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PROJECTION, *s.* (Jutting out) वहिर्वेत्तनं, वहिलेष्टनं, प्रलम्बता, उदग्रता, आभोगः, प्रसरः -रणं.—(Part jutting out) वहिलेष्टभागः, वहिःस्थभागः, उदग्रभागः, उन्नतभागः, प्रवृद्धभागः, आभोगः, प्रसरः, निवृद्धः, दन्तकः.—(In astronomy) भङ्गिः *f.*, लेखकः; 'projection of an eclipse', परिरेखः.—(The act of scheming) उपायकल्पना. See PROJECT.

PROJECTOR, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, उपायचिन्तकः, अग्रचिन्तकः.

PROLAPSE, PROLAPSUS, *s.* (As of an intestine) भ्रंशः; 'prolapsus ani', गुदभ्रंशः; 'uteri', गर्भाशयभ्रंशः, योन्मर्शः *n.*

To PROLAPSE, *v. n.* भ्रंश (c. 4. भ्रंशति, c. 1. भ्रंशते -शितुं), प्रभ्रंश, परिभ्रंश.

PROLATE, *p. p.* दीर्घाचारितः -ता -तं.—(Vowel) मुतः -तं.

PROLATION, *s.* (Drawing utterance) दीर्घाचारणं, द्राविडप्राणावायः.

PROLEGOMENA, *s.* परिभाषा, आभाषा, आरम्भोक्तिः *f.*, आरम्भवाक्यं, पूर्ववाक्यं.

PROLEPSIS, *s.* पूर्वग्रहणं, अग्रग्रहणं, अग्रप्रकाशग्रहणं, पूर्वोदानं.

PROLIFIC, *a.* बहुप्रजः -जा -जं, बहुप्रसवः -वा -वं, बहुप्रजावान् -वती -वत् (नृ), प्रजावान् &c., प्रसवशीलः -ला -लं, प्रवृत्प्रजः &c., बहुप्रसवः -वा -वं, बहुसुती -तिनी -ति (नृ), सुती &c., प्रजनियुः -युः -युः, अचन्यः -न्या -न्यं, गर्भाधारणशीलः -ला -लं, बहुसन्तानः -न्ता -न्तं.—(Productive) बहुफलदः -दा -दं, बहुफलः -ला -लं, बहुफलोत्पादकः -का -कं. See the word.

PROLIX, *a.* दीर्घसूची -चा -चं, दीर्घसूची -चिणी -चि (नृ), अतिविस्तृतः.

-शी -शे, अतिविस्तृतः -ता -तं, अतिदीर्घः -शो -धे, प्रपञ्चितः -ता -तं, अत्ययतः -ता -तं, अतिक्रान्तः -मा -नं, विलीयः &c., आयतः &c.

PROLIXITY, PROLIXNESS, *s.* दीर्घवृत्ता -त्वं, अतिविलीयता, अतिविस्तारः, अतिदीर्घता, अतिप्रपञ्चः, विलीयता, विस्तारः, विस्तारः, वाक्पविस्तारः, वाग्विस्तारः, प्रपञ्चः -चनं, अतिप्रसङ्गः, अतिबाहुल्यं.

PROLIXLY, *adv.* अतिविस्तरेण, सुविस्तरेण, वाग्विस्तारेण, विस्तारशून्यं.

PROLOGUE, *s.* प्रस्तावना -नं, नाट्यो, प्रवेशकः, पूर्वोक्तः, आमुख्यं, प्रकरणं, आरम्भः, आरम्भवाक्यं; 'speaker of it' नाट्योवादी *m.* (नं), नाट्योकरः.

To PROLONG, PROLONGATE, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृत, द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), वितन्, प्रतन्, विततीकृत, वित्तु, विलीयतीकृत, प्रपञ्च, आयन्, आयतीकृत, वित्तु, प्रतु.

PROLONGATION, *s.* दीर्घीकरणं, द्राघिमा *m.* (नं), विस्तारः, विस्तारः, वित्तुतिः *f.*, विततिः *f.*, विततीकरणं, आयतिः *f.*, आयतीकरणं, प्रपञ्चः -चनं.

PROLONGED, *p. p.* दीर्घीकृतः -ता -तं, आयतीकृतः &c., विततीकृतः &c., विलीयतः &c., आयामितः &c.; 'prolonged note' लयः.

PROLUSION, *s.* पूर्वोक्तः, पूर्वोपरोक्षा. See PRELUDE.

PROMENADE, *s.* (Walk for amusement) विहारः, विहरणं, परिक्रमः. — (Place for walking) विहारस्थानं, विहरणस्थानं.

To PROMENADE, *v. n.* विहृ (c. 1. -हरति -ते -हन्ते), विहारं कृ, परिक्रमं कृ.

PROMINENCE, PROMINENCE, *s.* (A standing out) उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.*, उदग्रता, प्रलक्षता, उन्नतता, सुदृढता, प्रदृढता, आभोगः; 'of the breast.' स्तनाभोगः. — (Conspicuousness) प्रधानता, प्राधान्यं, प्रमुख्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, उत्कृष्टता, उत्कथेः, समुन्नतिः *f.*, श्रेष्ठता, परमपदं, मुख्यस्थानं, मुख्यता.

PROMINENT, *a.* (Standing out) उन्नतः -ता -तं, समुन्नतः &c., उदग्रः -या -यं, उन्नतः -ता -तं, सुदृढः -दा -दं, प्रलक्षः -चा -चं, आभोगवान् -वती -वत् (नं), आभोगः -गा -गं, उद् or उन्न prefixed; 'having prominent teeth,' उद्वनुरः -रा -रं, उदग्रदन्तः &c. See PROJECTING; 'having a prominent nose,' उन्नतः -सा -सं, प्रलक्षघोषः -या -यं; 'having prominent breasts,' स्तनाभोगः -गा -गं, स्तनाभोगविशिष्टः -हा -ष्ट, उन्नतस्तनः &c. — (Conspicuous) सुदृश्यः -श्या -श्यं, सुदर्शनीयः -या -यं, सुप्रकाशः -का -कं, सुप्रकाशः -शा -शं, प्रथमदृग्निपथः -या -यं, प्रथमदृग्गोचरः -रा -रं. — (Eminent, principle) प्रमुखः -खा -खं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, प्रधानः -ना -नं, उत्कृष्टः -हा -ष्ट, प्रकृष्टः &c., विशिष्टः -हा -ष्ट, परमः -मा -नं.

PROMINENTLY, *adv.* उन्नतं, सुप्रकाशं, प्रधानतः, प्राधान्यतः.

PROMISCUOUS *a.* प्रकीर्णः -शी -शे, सङ्कीर्णः &c., मङ्गलः -ला -लं, साविपातिकः -का -कं, अविविक्तः -का -कं, निविशेषः -पा -पं, अपरिच्छिन्नः -वा -वं, अपरिच्छेदः -दा -दं, अमिश्रितः -ता -तं, क्रमविचारहीनः -ना -नं, भेदविचारहीनः &c., अवर्गीयः -या -यं; 'promiscuous intercourse,' सङ्करः, साङ्क्यं.

PROMISCUOUSLY, *adv.* अविविक्तं, अविविशेषं, निविशेषं -येण, अविविशेषतः, अमिश्रितं, सङ्कीर्णं, अक्रमेण, अपरिच्छेदेन; 'going about promiscuously,' सङ्कीर्णोपायी -रिणी &c.

PROMISCUOUSNESS, *s.* सङ्कीर्णता, प्रकीर्णता, सङ्कुलत्वं, अविविक्तता, निविशेषत्वं, परिच्छेदहीनता, भेदहीनता, क्रमविचारहीनता, भेदविचाररहित्यं, अवर्गीयता.

PROMISE, *s.* प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञानं, प्रतिज्ञातं, वचनं, अभ्युपायः, अङ्गीकारः, स्वीकारः, उरीकारः, ऊरीकारः, उररीकारः, संक्षेपः, प्रतिज्ञावः, उपयुक्तिः *f.*, संविद् *f.*, नियमः, प्रत्ययः, उपगमः, अभ्युपगमः, परिपणनं; 'hollow or empty promise,' निरर्थकप्रतिज्ञा, असत्यप्रतिज्ञा, रिक्तवाच्यं,

रिक्तवचनं, शब्दपादित्वं; 'to keep or fulfil a promise,' प्रतिज्ञां पाल् or शुष् or तू or अपवृत् or सदाकृ or सदाकृ, उक्तं निर्वह (c. 10. -वाहयति -यितुं), वचनोद्धारं कृ; 'one who keeps a promise,' कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं; 'to break a promise,' प्रतिज्ञाभङ्गं कृ, वचनभङ्गं कृ, संविद्व्यतिक्रमं कृ, प्रतिज्ञाव्यतिक्रमं कृ, प्रतिज्ञालंघनं कृ, विसंबद् (c. 1. -वदति -दितुं), विसंबादं कृ, विप्रलम्भं कृ, प्रतिज्ञासम्प्रायं कृ; 'slow in performing a promise,' प्रतिज्ञा-मन्दरः -रा -रं; 'to confirm a promise by touching water,' उदकस्पर्शं कृ; 'a sure, unfailing promise,' सत्यप्रतिज्ञा, सत्यवचनं, भीष्मप्रतिज्ञा, रामप्रतिज्ञा, रामवचनं.

To PROMISE, *v. a.* and *n.* प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), सम्प्रतिज्ञा with dat. or gen. of the person and acc. of the thing; प्रतिज्ञां कृ, अङ्गीकृत, उरीकृत, ऊरीकृत, उररीकृत, प्रतिश्रु (c. 5. -शृणोति -श्रोतुं), संश्रु, उपश्रु, उपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), उपगमं कृ, अभ्युपे (c. 2. अभ्युपेति -तुं, rt. इ), पणं कृ, परिपणनं कृ, संगृ (c. 6. -गिरते -गरितुं -रीतुं) पणं (c. 1. पणते -णितुं), परिपणं, वाग्दानं कृ; 'I promise this to thee,' तुभ्यम् इदं ददामि or दास्यामि इति प्रतिज्ञापूर्वं वद; 'he promises a cow to the Brahmin,' विप्राय गां प्रतिशृणोति; 'to promise marriage,' विवाहप्रतिज्ञां कृ, वाग्दानं कृ, वाचादानं कृ, वाग्विधायं कृ.

PROMISE-BREACH, *s.* प्रतिज्ञाभङ्गः, वचनभङ्गः, प्रतिज्ञाव्यतिक्रमः.

PROMISE-BREAKER, *s.* प्रतिज्ञाभङ्गकः, प्रतिज्ञालंघी *m.* (नं), प्रतिज्ञाव्यतिक्रमि, वचनपाती *m.*, संविद्व्यतिक्रमि *m.*, संविद्व्यतिक्रमकारी *m.*, विसंबादी *m.*

PROMISED, *p. p.* प्रतिज्ञातः -ता -तं, कृतप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अङ्गीकृतः -ता -तं, उरीकृतः &c., ऊरीकृतः &c., उररीकृतः &c., प्रतिश्रुतः -ता -तं, संश्रुतः &c., उपश्रुतः &c., साश्रुतः &c., स्वीकृतः &c., उपगतः &c., अभ्युपगतः &c., अभ्युपेतः &c., परिपणितः &c., संविदितः &c., सन्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, वाग्दत्तः -त्ता -त्तं, वा . दत्तः &c., वचनदत्तः &c., सङ्कीर्णः -शी -शे, समाहितः -ता -तं.

PROMISE-KEEPER, *s.* प्रतिज्ञापालकः, सत्यप्रतिज्ञः, सत्यसन्धः, कृतप्रतिज्ञः, वचननिर्वाहकः, उत्कानिर्वाहकः.

PROMISER, *s.* प्रतिज्ञाकारी *m.* (नं), प्रतिज्ञाकृत *m.*, प्रतिज्ञाता *m.* (नं).

PROMISING, *part. or a.* आशाजनकः -का -कं, आशाजननः -ना -नं, आशाकारी &c.

PROMISSORY, *a.* सप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रतिज्ञायुक्तः -क्ता -क्तं, प्रतिज्ञाविशिष्टः &c.

PROMONTORY, *s.* भूनासिका, भूमिनासिका, भूशलाका, अन्तरोपः -पं, समुद्रमध्ये महाद्वीपपट्टिः स्यो भूमिभागः, महाद्वीपनासिका, उदग्रभूमिः *f.*, उदग्रभूः *f.*, समुद्रविच्छिन्नभूमिः *f.*, स्थूलोद्यः.

To PROMOTE, *v. a.* (Further) उपकृ, पुरस्कृ, साहाय्यं कृ, उपकारं कृ, प्रवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), सिद्धि-साधनं कृ. — (Excite, incite) उत्तिज्, समुत्तिज्, उत्पुज्, प्रमुद, प्रमुद, प्रमुष्, प्रवृत्. — (Exalt, prefer) पदं वृष् (c. 10. -वर्धयति -यितुं) or संवृष् or प्रवृष्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुज् or प्रतिपद्, पदवृद्धिं कृ, पदवर्धनं कृ, प्रतिपत्तिं दा, पुरस्कृ.

PROMOTED, *p. p.* (Further) प्रवर्त्तितः -ता -तं, उपकृतः -ता -तं, कृतो-पकारः -रा -रं, कृतसाहाय्यः -या -यं. — (Exalted, preferred) संवर्धितः -ता -तं, प्रवर्धितः &c., श्रेष्ठपदनिपुणः -क्ता -क्तं.

PROMOTER, *s.* प्रवर्त्तकः, प्रयोजकः, प्रयोजककक्षी *m.* (क्षे), उत्तेजकः.

PROMOTION, *s.* (Furtherance) उपकारः, साहाय्यता, साहाय्यं, प्रवर्धनं, पुरस्कारः, संवर्धनं -ना. — (Preferment, exaltation) पदवृद्धिः *f.*, पदवर्धनं, संवर्धना -नं, प्रवर्धनं, वर्धनं, प्रतिपत्तिः *f.*, श्रेष्ठपदनिपुणं, श्रेष्ठपदप्राप्तिः *f.*

PROMOTIVE, *a.* संवर्धकः -का -कं, वर्धकः &c., प्रवर्धकः -का -कं, साधकः &c., सिद्धिसाधकः &c., संवर्धनकारी -रिणी -रि (न्).

PROMPT, *a.* उद्युक्तः -क्ता -कं, उद्युक्तः -ता -तं, अविलम्बः -क्षा -क्षं, अविलम्बी -क्षिनी -क्षि (न्), अविलम्बितः -ता -तं, प्रत्युत्पन्नः -चा -चं, प्रत्युत्पन्नमतिः -तिः -ति, आशुकारी -रिणी &c., सुप्रसूतः -ता -तं, प्रसूतः -ता -तं, उद्योगी &c., उद्यमी &c., प्रतिभानवान् -वती -वत् (न्), प्रतिभावान् &c., सप्रतिभः -भा -भं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं, पटुः -टु -टु, अदीर्घसूत्रः -चा -चं, अविचारः -रा -रं, क्षिप्रः -प्रा -प्रं, सत्वरः -रा -रं.

To PROMPT, *v. a.* (Incite) उद्युक्तं (c. 10.) -योजयति -यितुं, प्रयुज्, नियुज्, प्रेर, प्रयुज्, प्रोत्साह, उत्साह, प्रवृत्, प्रवृत्, प्रवृत्, उत्तिज्, प्रवर्त्तनं कृ, प्रोत्साहनं कृ.—(Suggest something forgotten) विस्मृतबोधनं कृ, विस्मृतसूचनं कृ, उत्तरसाधनं कृ, सूचनां कृ.

PROMPTED, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रोत्साहितः &c., प्रवर्त्तितः &c., नियोजितः &c., प्रयोजितः &c., उद्युक्तः -क्ता -कं, उत्तेजितः -ता -तं, सूचितः &c.

PROMPTER, *s.* (Inciter) प्रेरकः, प्रवर्त्तकः, प्रोत्साहकः, प्रयोजकः.—(One who suggests something forgotten) विस्मृतबोधकः, विस्मृतसूचकः, उत्तरसाधकः, सूचनाकारी *m.* (न्), सूचकः.—(At a theatre) सूचकः, सूचधारः.

PROMPTING, *s.* (Act of inciting) प्रेरणं, प्रवर्त्तनं, प्रोत्साहनं, प्रयोजनं, उत्तेजनं.—(Suggesting something forgotten) विस्मृतसूचनं -ना, अपस्मृतसूचनं, सूचना.

PROMPTITUDE, PROMPTNESS, *s.* अविलम्बः, प्रत्युत्पन्नता, उद्यमः, उद्युक्तता, उद्योगः, क्षिप्रता -त्वं, सत्वरता, पटुता, प्रसूतता, सुप्रसूतता, आशुकारित्वं, प्रतिभा, अविचारः.

PROMPTLY, *adv.* अविलम्बेन, अविलम्बितं, सद्यस्, सत्वरं, क्षिप्रं, आशु, अचिरं, अचिरात्, अविचारेण, सोद्योगं, सोद्यमं, सप्रतिभं.

To PROMULGATE, *v. a.* (Publish, proclaim) प्रकाश, प्रकाश, व्यापन in caus., प्रख्या, प्रचर in caus., प्रकटीकृ, कृ, उत्कृ, प्रकृ, पुष् &c.

PROMULGATED, *p. p.* प्रकाशितः -ता -तं, प्रकीर्तितः &c., उल्कीर्तितः &c., प्रचारितः &c., प्रकटीकृतः &c., प्रकाशम् अभिहितः -ता -तं. See PUBLISHED, PROCLAIMED.

PROMULGATION, *s.* प्रकाशनं, प्रचारणं, प्रकीर्तनं, उल्कीर्तनं, विधोषणं.

PROMULGATOR, *s.* प्रकाशकः, प्रचारकः, व्यापकः, विधोषकः, पोषकः.

PRONE, *a.* (Bending forward, not erect, looking down) प्रणतः -ता -तं, नतः &c., नयः -क्षा -क्षं, प्रणतशिरसः -स्का -स्कं, अधोमुखः -खा -खी -त्वं, अधोवदनः -ना -नं.—(Lying with the face downwards) अधोमुखः &c., अधोवदनः &c., अधोमुखशयः -या -यं.—(Inclined, disposed) प्रवणः -या -यं, उन्मुखः -खा -खं, प्रवर्त्तितः -ता -तं, झील in comp. See INCLINED.—(Disposed to fall) पातुकः -की -कं, पतयालुः -लुः -लु.

PRONENESS, *s.* (State of bending downwards) प्रणतत्वं -ता, नयता, अधोमुखता.—(Inclination, disposition) प्रवणता, प्रावर्त्यं, मनःप्रावर्त्यं, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रचारः, झीलता, 'prone to fall,' पातुकता -त्वं, पतयालुता, पतनशीलता.

PRONG, *s.* शूलः -लं, शिला, अयः, कष्टकः; 'having two prongs,' द्विशिखः -खा -खं, त्रयः -प्रा -प्रं; 'having three prongs,' त्रिशिखः &c., त्रयः &c.

PRONOMINAL, *a.* सर्वनामसंज्ञा-विश्वी-विश्वी (न्), सर्वनामविधयः -का -कं.

PRONOUN, *s.* (In grammar) सर्वनाम *n.* (न्), सामान्यसंज्ञा.

(90) To PRONOUNCE, *v. a.* (Utter articulately) उच्चर (c. 10.) -चारयति -यितुं, उदाह (c. 1.) -हरति -हर्तुं, व्याह, समुदाह, गद् (c. 1.) गदति

-दितुं, उदीर, समुदीर.—(Speak) वद् (c. 1.) वदति -दितुं, प्रवद, वच्, प्रवच्, गद्, निगद्.—(Affirm confidently) निश्चयपूर्वकं वद्, दृढनिश्चयेन वद्, निरर्थयपूर्वकं वद्.—(Declare) प्रख्या, कृत्, प्रकृत्.—(Pronounce sentence) निरर्थय कृ, निरर्थयपादं कृ.

PRONOUNCEABLE, *a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः -य्या -य्यं, उदाहरणीयः &c.; 'easily pronounceable,' सुलोच्यः &c., सुलोच्यः -क्षा -क्षं.

PRONOUNCED, *p. p.* (Uttered) उच्चारितः -ता -तं, उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., अभिव्याहृतः &c., उदीरितः &c., समुदीरितः &c.; 'pronounced imperfectly,' यस्तः -स्ता -स्तं, लुप्तशेषपदः -दा -दं.—(Spoken) उक्तः -क्ता -कं, गदितः -ता -तं, निगदितः &c.—(Declared) ख्यापितः -ता -तं, कीर्तितः &c., प्रकीर्तितः &c.

PRONUNCIATION, *s.* उच्चारणं, उच्चारः, उल्लेखः, उल्लेखनं, उदाहरणं, उदाहारः, व्याहारः, व्याहरणं, उदीरणं; 'of letters,' वक्षोच्चारः -ऋणं, वक्षोदाहारः, अक्षरव्याहारः; 'easy of pronunciation,' सुलोच्यः -य्या -य्यं, सुलोच्यः -क्षा -क्षं; 'difficult,' दुःलोच्यः &c., दुर्लदाहारः -रा -रं, दुर्वचः -चा -चं; 'science of pronunciation,' शिक्षा.

PROOF, *s.* (Evidence, demonstration) प्रमाणं, प्रमात्यं, साधनं, उपपादनं, उपपत्तिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रतिपादनं, सिद्धिः *f.*, सिद्धान्तः, निर्देशः, निरर्थयः, निरर्थयत्वं, प्रमाता *m.* (न्), प्रमातृत्वं, रिक्यानिर्देशः; 'written proof,' लेखप्रमाणं, साधनपत्रं; 'ocular,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'production of proof,' साधननिर्देशः; 'having proof,' सप्रमाणः -या -यं; 'absence of proof,' अप्रामात्यं, प्रमाणाभावः; 'according to proof,' प्रमाणतस्, प्रामात्यतस्; 'party on whom rests the onus of proof,' साध्यवान् *m.* (न्); 'admitted as proof,' प्रमाथीभूतः -ता -तं.—(In arithmetic) उपपत्तिः *f.*; 'by algebra,' अल्गैब्रप्रमाणं.—(Evident or sure sign) लक्षणं, सनिश्चयलक्षणं.—(Trial, test) परीक्षा. उपपा, प्रतीतिः *f.*, कष्टिः *f.*; 'to put to the proof,' परीक्ष (c. 1.) -ईक्षते -यितुं. See To PROVE; 'this may be put to the proof,' रतन्मतीतिरु उपाधा.—(Rough impression, first impression) स्पृष्टमुद्रा, प्रथममुद्रा, पूर्वमुद्रा.—(Impenetrability) अभेद्यता, अभेदनीयता, अतिदृढता, सुदृढता, अविचार्यता; 'proof against,' अभेद्यः -क्षा -क्षं, अविचार्यः -य्या -य्यं, अहाय्यः &c., अबाध्यः &c.; 'proof against temptation,' अलोभनीयः -या -यं, अप्रलोभनीयः &c.

PROOFLESS, *a.* निष्प्रमाणः -या -यं, अप्रमाणः &c., प्रमाणाहितः -ता -तं.

To PROP, *v. a.* (Support) चालस् (c. 1.) -लक्षते -यितुं, c. 10. -लक्षयति -यितुं, अवलस्, समवलस्, उपलम्, विहम्, संलम्, धृ in caus., सन्धु, अभिधु.

PROP, *s.* आधारः, उपलम्बः, अवलम्बः, अवलम्बनं, चालस् -घनं, पारणं, उपग्रः, आखयः, उपलक्षः; 'as a tree of a creeper,' अनिकाग्रयः.

To PROPAGATE, *v. a.* (Multiply the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण or परम्परप्रसवेन जातिं वृष् (c. 10.) वर्धयति -यितुं, आनुक्रमिकप्रसवेन सन्तानं or वंशं वृष्, क्रमिकजननेन प्रजावृद्धिं कृ or सन्तानवृद्धिं कृ.—(Generate successively) पारम्पर्येण उत्पद् (c. 10.) -पादयति -यितुं, क्रमे क्रमे जन (c. 10.) जनयति -यितुं or जनन् or सु or प्रसु.—(Increase, extend) वृष् (c. 10.) वर्धयति -यितुं, प्रवृष्, परिवृष्, बहुव्रीहिकृ, अधिकाव्रीहिकृ, विस्तृ in caus., वितन्, सनन्, प्रसृ in caus., विस्तृ, प्रष्.—(Disseminate doctrines, &c.) प्रचर (c. 10.) -चारयति -यितुं, प्रचरीकृ, प्रचलीकृ.

To PROPAGATE, *v. n.* (Have young) ज्ञावकान् प्रसू (c. 2.) -सूते, c. 4. -सूयते -सोतुं or जन् (c. 10.) जनयति -यितुं or उत्पद् (c. 4.) -पाद-

यति-यितुं), प्रसवे कृ, प्रसूति कृ.

PROPAGATED, *p. p.* परम्परप्रसवेन or आनुक्रमिकप्रसवेन वर्धितः-ता-तं or वर्धितजातिः-तिः-ति or वर्धितवंशः-शा-शे or वर्धितप्रजः-जा-जं, क्रमे क्रमे or अनुक्रमेण or पारम्पर्येण प्रसूतः-ता-तं or जातः-ता-तं or उपजातः &c. or उत्पादितः-ता-तं.—(Increased, extended) वर्धितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, सन्ततः-ता-तं, प्रसारितः &c., विस्तारीकृतः-री-री, प्रधितः &c.—(Disseminated) प्रचारितः-ता-तं, प्रचलीकृतः &c.

PROPAGATION, *s.* (Multiplication of the kind by successive production) उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावृद्धिः *f.*, परम्परप्रसवेन सन्तानवृद्धिः *f.*, आनुक्रमिकप्रसवेन जातिवर्धनं.—(Successive generation) पारम्पर्योत्पत्तिः *f.*, उत्पत्तिपारम्पर्यं, परम्परोत्पत्तिः *f.*, परम्परप्रसूतिः *f.*, प्रसूतिपारम्पर्यं, क्रमिकोत्पत्तिः *f.*, अनुक्रमोत्पत्तिः *f.*, प्रयुग्मतिः *f.*—(Extension, spreading) वर्धनं, प्रवर्धनं, विस्तारः, प्रसारणं, वितर्कितः *f.*, सन्ततिः *f.*, प्रघनं.—(Dissemination) प्रचारणं, प्रचलीकरणं, व्यापनं, व्याप्तिः *f.*

PROPAGATOR, *s.* क्रमिकोत्पादकः, उत्पत्तिपारम्पर्येण प्रजावर्धकः or वंशवर्धकः or सन्तानवर्धकः, प्रचारकः, विस्तारकः.

TO PROPEL, *v. a.* प्रेर (c. 10. प्रेरयति-यितुं), प्रवृद्ध (c. 6. प्रवृद्धति-गोत्रं), चल् (c. 10. चालयति-यितुं), सञ्चल्, मृ (c. 10. मारयति-यितुं), सञ्चर् (c. 10. चारयति-यितुं), कृप् (c. 1. कर्षयति, ऋद्ध), समाकृप्.

PROPELLED, *p. p.* प्रेरितः-ता-तं, प्रवोदितः-ता-तं, प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, चालितः-ता-तं, सञ्चालितः &c., सञ्चारितः &c., सारितः &c.

PROPENSE, *a.* प्रवणः-णा-णं, उन्मुखः-खा-खं. See PRONE.

PROPENSION, PROPENSITY, *s.* प्रवणता-न्वं, प्रावण्यं, मनःप्रावण्यं, चित्रप्रावण्यं, उन्मुखता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता-त्वं in comp., आलुता affixed; 'propensity to fall,' पतनशीलता, पतयालुता, पतनोन्मुखता; 'good propensity,' सुशीलता, साधुशीलत्वं; 'having good propensities,' सुशीलः-ला-लं; 'evil propensity,' दुर्व्यसनं, व्यसनं, दुःशीलता, दुर्व्यसः; 'having evil propensities,' दुर्व्यसनी-निनी-नि (न), दुःशीलः-ला-लं.

PROPER, *a.* (Peculiar) स्व in comp., स्वकीयः-या-यं, स्वीयः-या-यं, स्वकः-का-कं, आत्म in comp., आत्मोयः-या-यं, आत्मकीयः &c., निज in comp., निजः-जा-जं, अस्वायी-पिनी &c., असाधारणः-या-यी-यं; 'proper nature,' आत्मभावः, स्वभावः; 'proper duty,' स्वधर्मः.—(Fit, suitable) योग्यः-या-यं, यथायोग्यः &c., युक्तः-क्ता-कं, उपयुक्तः &c., उपयोगी-गिनी &c., उचितः-ता-तं, यथोचितः &c., समुचितः &c., औपयिकः-को-कं, समन्वयः-सा-सं, सङ्गतः-ता-तं, सङ्गतार्थः-थी-थं, उपपन्नः-न्ना-न्नं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं, न्यायः-या-यं, अर्हः-ही-हं, यथाहः &c., पथ्यः-या-यं, अभिनीतः-ता-ता, प्रज्ञस्तः-स्ता-स्तं, व्यसः-या-यं. Sometimes expressible by the fut. pass. part.; as, 'proper to be done,' कर्तव्यः-या-यं, करणीयः-या-यं, कार्यः-यी-यं; 'a proper course,' कर्तव्यता; 'proper to be eaten,' खाद्यः-या-यं; 'proper for diet,' पथ्यः &c.; 'eating what is proper,' पथ्याशी &c.; 'to be proper,' युज् in pass. (युज्यते), अर्ह (c. 1. अर्हति-हिंति), उपपद् in pass. (-पद्यते). See OUGHT.—(Proper noun) नामवाचकः.

PROPERLY, *adv.* यथायोग्यं, यथोचितं, युक्तं, योग्यं, उचितं, यथायुक्तं, यथाहं-हेतवः, सम्यक्, उपयुक्तं, योगतः, यथार्थं, यथायथं, यथातथं, समन्वयं, न्यायतः, धर्मतः, साम्प्रतः, स्थाने.—(Strictly) तत्त्वतः, वस्तुतः.

PROPERTY, *s.* (Quality, inherent or natural characteristic) गुणः, धर्मः, स्वभावः, स्वधर्मः, विशेषः-वर्णं, विशेषलक्षणं, लक्षणं.

सहजगुणः, सहजभावः, प्रकृतिभावः, प्रकृतिगुणः, रूपं, स्वरूपं, वस्तु *n.*, वस्तुस्वभावः, वस्तुशक्तिः *f.*, निसर्गभावः, अवच्छेदः-दकः; 'specific property,' जातिस्वभावः, जातिन्वं; 'properties, a collection of them,' गुणसङ्ग्रहः, गुणजातः; 'the three properties of nature,' गुणत्रयं; see NATURE; 'possession of properties,' गुणवन्ता-स्वं, गुणता, गुणिता; 'possessed of them,' गुणान्वितः-ता-तं, गुणवान् &c.; 'a general or common property,' साधारणगुणः, साधारणधर्मः; 'latent property,' धर्म *n.* (न्), गूढधर्मः; 'some properties belong to all numbers,' कतिचिद् धर्माः सर्वसंख्याविषयका भवन्ति—(Right of possessing) स्वत्वं, अधिकाारः, अधिकारित्वं-ता. स्वाम्यं, स्वामित्वं, प्रभुत्वं.—(Thing owned, own possession) स्वं, स्वधनं, स्वविज्ञं, स्वद्रव्यं, आत्मधनं.—(Possessions in general, money, estates, &c.) धनं, पित्तं, वसु *n.*, विभवाः, द्रव्यं, द्रव्यिणं, अर्थः, रिकयं, च्चुकयं, दायः, राः *m.* (रै), भूमिः *f.*, धाव्ये-माणत्वं, योग्येयः; 'fixed property,' स्थावरः, स्थावरधनं, निवन्धः; 'moveable property,' अस्थायरः, अस्थायरधनं; 'landed property,' भूमिधनं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, पांशुः *m.*, स्थावरः; 'property in cattle,' गोधनं, गोवृद्धं; 'public or common property,' गणद्रव्यं, गणधनं; 'possessing property,' धनी-निनी &c., धनवान् &c., रिकयी &c.; 'accession of property,' धनागमः; 'accumulation of it,' धनसम्पत्तिः *f.*, धनोपचयः; 'heir to it,' धनाधिकारी *m.* (न्), च्चुकयभागी *m.*, रिक्यहारी *m.*, धनहारी *m.*, धनहरः, धनग्राहः; 'receiving or inheriting it,' च्चुक्यग्रहणं, धनग्रहणं, धनादानं; 'division of it,' च्चुक्यभागः, दायभागः, दायविभागः; 'forfeiture of it,' दायपवर्जनं; 'acquisition of it,' धनार्जनं.

PROPHECY, *s.* (Act of prediction) भविष्यत्त्वधनं, भविष्यकथनं, भाविकथनं, भाविधियकथनं, भविष्यप्रदर्शनं, भविष्यहर्षणं, प्रदर्शनं, भाविधियप्रदर्शनं, भाविप्रदर्शनं, भविष्यत्वचनं, भाविनिरूपणं, अग्रनिरूपणं, सिद्धादेशः. See PREDICTION.—(The prediction itself, or matter predicted) भविष्यद्वाक्यं, भविष्यकथनं, भविष्यवादः, भविष्यद्वाक् *f.* (च्), भविष्यार्थः, भविष्यत् *n.*, भवितव्यं.

PROPHESIED, *p. p.* प्रदर्शितः-ता-तं, पृष्टकथितः &c., प्राक्कथ्यवाहर्षितः &c. TO PROPHESY, *v. a.* भविष्यत् कथ् (c. 10. कथयति-यितुं) or प्रवृद्ध (c. 10. दर्शयति-यितुं) or दृश्, भविष्यत् सूच, भाविकथनं कृ, भाविधियं प्रवृद्ध or कथ्, भाविधियं or भाविष्यार्थं पृष्टं दृश् or अग्रं सूच or निरूप, भाविप्रदर्शनं कृ, अनागतं दृश् or ज्ञा in caus. See TO PREDICT, FORETELL.

PROPHET, *s.* भविष्यद्वाक्ता *m.* (त्रु), भविष्यद्वादी *m.* (न्), भाविष्यक्ता *m.*, भविष्यत्कथकः, भाविकथकः, प्रदर्शकः, भविष्यप्रदर्शकः, भाविप्रदर्शकः, भाविदर्शकः, भविष्यहर्षकः, भाविसूचकः, भविष्यत्वचकः, अनागतदर्शकः, अनागतवाक्ता *m.*, अग्रनिरूपकः, पृष्टनिरूपकः, भाविनिरूपकः, अनागतज्ञापकः, भाविज्ञापकः, पुराविद् *m.*, दूरदर्शी *m.* (न्), भाविदर्शी *m.*, दैवज्ञः.

PROPHETESS, *s.* भविष्यद्वाक्त्रु, भविष्यद्वादिनी, अनागतदर्शिनी, दैवज्ञा. PROPHETIC, PROPHETICAL, *a.* भविष्यत्सूचकः-का-कं, भाविसूचकः &c., भविष्यहर्षकः &c., भाविदर्शकः &c., भाविप्रदर्शकः &c., प्रदर्शकः &c., भविष्यत्कथनविषयः-या-यं, भाविकथनसम्बन्धी &c., आद्यः-यी-यं.

PROPHETICALLY, *adv.* भविष्यत्कथनपृष्टं, भाविसूचनपृष्टं, भाविकथनक्रमेण. PROPHYLACTIC, PROPHYLACTICAL, *a.* रोगनिवारकः-का-कं, रोगवारकः &c. PROPINQUITY, *s.* समीपता, समीप्यं, सन्निधिः *m.*, सन्निधानं, सन्निधौ, प्रत्यासक्तिः *f.*, प्रत्यासक्तता, आसक्तता; 'close propinquity,' आनन्तर्ध्वं, आनन्तरं. See NEARNESS.

PROFITABLE, a. आराधनीयः -या -यं, आराध्यः -ध्या -ध्ये, प्रसादनीयः &c.
To PROFITATE, v. a. आराध् (c. 10. -राधयति -यितुं), अभिराध्, प्रसद् (c. 10. -सादयति -यितुं), सम्प्रसद्, अभिप्रसद्, अनुराध् (c. 10. -रधयति -यितुं), सान्ध् (c. 10. -सान्धयति -यितुं), शम् (c. 10. -शमयति -यितुं), प्रसाध् (c. 10. -साधयति -यितुं), तुष् (c. 10. -तोषयति -यितुं), सनुष्, परितुष्, सम्प्रितुष्, अनुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अभिप्रणी, प्रसन्नोक्.
PROFITATED, p. p. आराधितः -ता -तं, प्रसादितः &c., प्रसन्नः -न्ना -न्नं, अनुरधितः &c., अभिराधः -द्धा -द्धं, शमितः -ता -तं, शान्तः -न्ना -न्नं, प्रशमितः &c., अनुनीतः &c., अभिप्रणीतः &c.

PROFITATION, s. आराधनं -ना, प्रसादनं, सान्धनं -ना, सान्धः -न्धं, शान्तः -न्तं, शान्तनं, अनुरधनं, शमनं, शान्तिः f., प्रशान्तिः f., उपशान्तिः f., शान्तिकर्म्म n. (न्), प्रशमनं, उपशमनं, अनुनयः, अभिप्रणयः, सन्तोषणं, मान n. (न्); 'for sin,' प्रायश्चित्तं.

PROFITATOR, s. आराधकः, शान्तिकर्त्ता m. (ङ्), सान्धनकृत्, अनुरधकः.
PROFITATORY, a. शान्तिकः -की -कं, शमकः -का -कं, शान्तिकरः -रा -रं, सान्धकरः &c., शमकारकः -का -कं, उपशमकः &c., आराधकः &c., प्रसन्नकारकः &c.; 'propitiatory ceremonies,' शान्तिकं, शान्तिकर्पोष्टिकं; 'course of such ceremonies,' अनुष्ठानं; 'water used at them,' शान्मुद् -दकं.

PROFITOUS, a. (Favorable) प्रसन्नः -न्ना -न्नं, सुप्रसन्नः &c., अनुकूलः -ला -लं, सुमनस्कः -स्का -स्कं, अनुग्राही -हिणी -हि (न्), आनुग्राहकः -की -कं, हितकामः -मा -मं, हितवुद्धिः -द्धिः -द्धि, मुहितः -ता -तं, उपकारशीलः -ला -लं, अभिमुखः -खा -खं.—(As a god granting boons) वरदः -दा -दं, वरप्रदः -दा -दं.—(Auspicious) शुभः -भा -भं, कल्याणः -णी -णं, शुभद्वारः -रा -रं, शुभदः -दा -दं, माङ्गलिकः -की -कं, मङ्गल्यः -त्या -त्यं, मङ्गलकरः &c., छेमकरः &c., छेमद्वारः &c., भद्रद्वारः &c., च्युतिद्वारः &c., छेमकारः -री -रं, शम्भेदः -दा -दं, शङ्करः &c., शम्भेवान् -यती -वत् (न्), इष्टः -ष्टा -ष्टं, अभीष्टः &c.

PROFITOUSLY, adv. प्रसन्नं, प्रसादेन, सप्रसादं, अनुकूलं, सानुकूल्यं, सानुग्रहं, कल्याणं, समाङ्गल्यं, छेमेश. See AUSPICIOUSLY.

PROFITOUSNESS, s. प्रसन्नता, प्रसादः, अनुकूलता, सानुकूल्यं, सुप्रसन्नता, अभिमुखता, अभिमुख्यं, माङ्गल्यं, मङ्गलता, कल्याणं -यता, शुभता.

PROPOSANT, s. पूर्ववादी m. (न्), अग्रवादी m., पूर्वपक्षी m., प्रतिज्ञावादी m.

PROPORTION, s. (Comparative relation or adaptation of one thing to another) प्रमाणं, परिमाणं, सम्मितिः f., प्रमितिः f., परस्परप्रमाणं, परस्परानुगुण्यं, अनुगुणता, आनुगुण्यं, परस्परानुगुण्यं, परस्परानुगुण्यता, परस्परसादृश्यं, अन्योन्यसादृश्यं, अन्योन्यसमता, परस्परानुबन्धः, मिथःसादृश्यं, परस्परसन्धः, अन्योन्यसन्धः, मिथःसन्धः, परस्परान्वयः, व्यतिपन्नः. See PROPORTIONATENESS; 'in proportion to,' अनुगुणः -या -यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी -रिणी &c., सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं, सादृश्येन, यथाप्रमाणं, प्रमाणतः, अनुरूपेण, अनुसारेण, सदृशं, or expressed by अनु or यथा prefixed or तस् affixed; as, 'in proportion to one's strength,' यथाशक्ति, शक्तितः, आत्मशक्तिमादृश्येन, स्वशक्तितः, आत्मशक्तिसमे. —(Relation in general) अन्ययः, समन्वयः, अनुपन्नः, सन्धः, सम्पक्के. —(In arithmetic) अनुपातः; 'the four numbers are in proportion,' चतस्रः संख्या अनुपातस्थाः सन्ति; 'dependence of larger numbers on smaller in a progressive series,' तारतम्यं.—(Symmetry, adaptation) सम्मितिः f., सम्मिताता, सन्धानं, अनुसन्धानं, संयोगः, अन्ययः; 'of parts or form,' अङ्गसंयोगः, अङ्गसन्धानं, अवयव-संयोगः, आकारशुद्धता, आकारशुद्धिः f.; 'of just proportions,'

आकारशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Just share) अंशः, भागः, विभागः, उद्धारः.
To PROPORTION, PROPORTIONATE, v. a. परस्परं or अन्योन्यं सदृशीकृ or अनुरूपीकृ or अनुगुणीकृ or समीकृ, परस्परानुगुण्यं कृ, परस्परानुगुण्यं कृ, परस्परसादृश्यं कृ, मिथःसादृश्यं कृ, सम्मितिं -तो कृ, प्रमाणं कृ, समप्रमाणीकृ. See To ADJUST.

PROPORTIONATE, PROPORTIONABLE, PROPORTIONAL, a. समप्रमाणः -या -यं, समपरिमाणः -या -यं, समप्रमाणकः -का -कं, सम्मितः -ता -तं, प्रमितः -ता -तं, परिमितः -ता -तं, अनुगुणः -या -यं, सदृशः -शी -शं, समः -मा -मं, तुल्यः -त्या -त्यं, अनुरूपः -पा -पं, अनुसारी &c., आनुपन्निकः -की -कं, अनुपन्निकः &c., अनुबन्धी &c., परस्परानुगुणः &c., परस्परानुरूपः -पा -पं, परस्परसदृशः &c., परस्परानुबन्धिकः -की -कं, समतोलः -ला -लं; 'proportionate to one's strength,' आत्मशक्तिसदृशः &c., आत्मशक्तिसमः &c.

PROPORTIONATENESS, PROPORTIONABLENESS, s. प्रमाणममता, परिमाण-समता, समप्रमाणकता, सम्मितिः f., अनुगुणता, आनुगुण्यं, सदृशता, सादृश्यं, समता, तुल्यता, अनुरूपता, आनुरूप्यं, परस्परानुगुण्यं. See PROPORTION.

PROPORTIONABLY, adv. अनुरूपतः, अनुरूप, अनुसारेण -रतम्, सादृश्येन, सदृशं, प्रमाणतः, यथाप्रमाणं, यथापरिमाणं, प्रमाणानुसारात् -रेण, यथांशतः, विभागशः; 'to one's strength,' see under PROPORTION.

PROPORTIONED, p. p. यथाप्रमाणं परिकल्पितः -ता -तं, प्रमाणानुसारात् कल्पितः &c. or विहितः &c. See PROPORTIONATE.

PROPOSAL, s. उपन्यासः, कर्त्तव्योपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, कर्त्तव्यसूचना -नं, कर्त्तव्यप्रतिज्ञा, कर्त्तव्यनिर्देशः, अभिधानं, अभिहितं, उक्तं, वाक्यं.—(Of marriage), see the next.

To PROPOSE, v. a. उपन्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), उपन्यासं कृ, उपन्यासीकृ, कर्त्तव्योपन्यासं कृ, कर्त्तव्यसूचनं कृ, प्रतिज्ञा (c. 9. -जानाति -नीते -ज्ञातुं), प्रतिज्ञां कृ, कर्त्तव्यप्रतिज्ञां कृ, निविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), निवेदनं कृ, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), कर्त्तव्यं or यथाकर्त्तव्यं निर्दिष्ट (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or सूच (c. 10. -सूचयति -यितुं), कर्त्तव्यनिर्देशं कृ.—(Intend), see the word.—(Make an offer of marriage) विवाहप्रतिज्ञां कृ, प्रेमनिवेदनं कृ.

PROPOSED, p. p. उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपन्यासीकृतः -ता -तं, प्रतिज्ञातः &c., निवेदितः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिहितः &c.

PROPOSITION, s. उपन्यासः, प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञातं, वाक्यं, उक्तं, वचनं.—(In logic, geometry, &c.) प्रतिज्ञा, प्रतिज्ञेयं, ऋज्विका, प्रमेयं, पूर्वपक्षः, प्रतिज्ञातार्थः; 'abandonment of the original proposition,' प्रतिज्ञासम्प्रासः, प्रतिज्ञाहानिः f.; 'denial of a proposition,' प्रतिज्ञाविरोधः; 'completing it,' आकाङ्क्षापूर्वः; 'subsequent proposition,' प्रतिज्ञान्तरं.

To PROPOUND, v. a. (Propose) उपन्यस्, प्रतिज्ञा, निर्दिष्ट, अभिधा, सूच (c. 10. -सूचयति -यितुं), निविद्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं).

PROPOUNDED, p. p. उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं.

PROPRIETARY, a. स्वामिसत्त्वधी -न्धनी -न्धि (न्), स्वाम्यधीनः -ता -नं; 'proprietary right,' स्वत्वं, अधिकाः -रिता, स्वामित्वं, स्वाम्यं, प्रभुत्वं -ता.

PROPRIETOR, s. स्वामी m. (न्), अधिकारी m. (न्), प्रभुः m., पतिः m., ईश्वरः, स्वत्ववान् m. (न्), अधिकाःवान् m., स्वताधिकारी m.; 'without title,' अनपसरः.

PROPRIETORSHIP, s. स्वामित्वं, स्वाम्यं, स्वत्वं, अधिकारिता -त्वं, प्रभुत्वं.

PROPRIETRESS, *s.* स्वामिनी *f.*, अधिकारिणी *f.*, स्वत्वाधिकारिणी *f.*

PROPRIETY, *s.* यथायोग्यता, युक्ता, योग्यता, यथायुक्ता, युक्ति *f.*, उप-युक्ता, उपयोगिता -त्वं, उचितत्वं, औचित्यं, यथोचितत्वं, उपपत्तिः *f.*, मानस्यत्वं, समग्रत्वं, सम्भावना. व्यायः -यता, सङ्गतत्वं, साङ्गत्यं, यापार्थ्यं, यथाहेता, यापातार्थ्यं, अभेदः, पयोनिः, पात्रं -यता; 'of conduct,' मयोदा, मयोदानतिश्रुतः, विनयः, विनीतता, सुचर्या, सुचरितं, स्थितिः *f.*, संस्था, अनतिश्रुतः, अत्यभिचारः, कर्तव्यता, इतिकर्तव्यता; 'pattern of propriety,' व्यापारः.

PROROGATION, *s.* चिरकालपर्यन्तं महासभाधिसत्रेण or कार्यनिवृत्तिः *f.* or कार्यत्यागः. —(Prolongation) दीर्घीकरणं.

To PROROGUE, *v. a.* (Adjourn to a distant period) चिरकालपर्यन्तं महासभाम् विवृणु (c. 6. -सृजति -सृष्टु, c. 10. -सञ्चयति -यितुं) or कार्य-निवृत्तिं कृ or कार्यत्यागं कृ. —(Prolong) द्राघ (nom. द्राघयति -यितुं), दीर्घीकृ, दीर्घकालस्यं -स्यां कृ, चिरकालस्यं -स्यां कृ.

PROROGUED, *p. p.* चिरकालपर्यन्तं विसर्जितः -ता -तं or विवृणुः -डा -दं.

PROSAIC, *a.* गद्यरूपः -पा -पं, गद्यमयः -यी -यं, गद्यात्मकः -का -कं, छन्दोहीनः -ना -नं, छन्दोरहितः -ता -तं. —(Dull) विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लुः, रसहीनः -ना -नं, तेजोहीनः &c., लघुरहीनः &c.

To PROSCRIBE, *v. a.* (Doom to destruction) घोषणापूर्वम् बधदस्ताईं क्त्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रकाशलेखेन बधाईं शा in caus., or बधदस्ताईं निर्दिष्ट or बध्यं निर्दिष्ट or यातव्यं निर्दिष्ट, अनुकजनो बध्योऽस्ति इति सूचनार्थं प्रकटनपत्रे नाम लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or अभिलिख्, मृत्युपात्रं निर्दिष्ट --(Denounce and expel) प्रकट-नपत्रेण बहिष्कृ or निरस् or प्रत्यादिष्ट. —(Interdict) प्रकाशनपत्रेण निषिष् or प्रतिषिष्, प्रकटनलेखेन निवृ or बाध्.

PROSCRIBED, *p. p.* बधनामावलिपत्राभिलिखितः -ता -तं, बधदस्ताईः -ही -हं, प्रकाशनपत्रेण निषिद्धः -डा -दं or प्रतिषिद्धः &c. or निवारितः -ता -तं.

PROSCRIPTION, *s.* प्रकाशनपत्रेण बधजननिर्दिष्टः or बधनामावलिनिर्दिष्टः, घोषणापूर्वम् बधदस्ताईं स्थापनं, प्रकटनपत्रेण बधाईं शापनं.

PROSE, *s.* गद्यं, हारकः, छन्दोरहितवाक्यं; 'prose and verse,' गद्यपद्यं; 'alternate prose and verse,' चम्पूः *m.*

To PROSE, *v. n.* दीर्घोच्चारणेन विरसवाक्यानि or विरसकथाः बद् (c. 1. बधति -दितुं), दीर्घसूत्रतया or दीर्घसूत्रवद् विरसकथोपाख्यानं कृ.

To PROSECUTE, *v. a.* (Pursue, follow up, carry on continuously) जनवरतम् अनुज्ञा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), अविरतम् अनुसेव् (c. 1. -सेवते -वितुं) or उपसेव् or सेव्, नित्यं प्रवृत् (c. 1. -वञ्चते -ञ्चिंतुं), अविरत-प्रवृत्तिं कृ, निर्वह् (c. 10. -वाहयति -यितुं); 'to prosecute one's efforts,' अविरतयत्नं कृ, अनपरतप्रयत्नं कृ, नित्योत्साहं कृ; 'one's undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं); 'one's studies,' नित्याध्ययनं कृ, अविरताध्ययनं कृ, विद्वानुसेवनं कृ. —(In law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, अभिशंस् (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिशंसनं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहाराभिशंसनं कृ.

PROSECUTED, *p. p.* (Carried on continuously) अविरतम् अनुज्ञितः -ता -तं or अनुसेवितः &c. or सेवितः &c., निर्वाहितः &c. —(In law) अभियुक्तः -क्ता -क्तं, अभिशंसतः -स्ता -सं, व्यवहाराभियुक्तः -क्ता -क्तं, व्यवहाराभिशंसतः -स्ता -स्तं.

PROSECUTION, *s.* (Carrying on continuously) अविरतानुष्ठानं, नि-ज्ञानुष्ठानं, निज्ञानुसेवनं, नित्यसेवनं, नित्यप्रवृत्तिः *f.*, अविरतप्रवृत्तिः *f.*, नित्यप्रवर्तनं, निर्वाहनं; 'of efforts,' अविरतयत्नकरत्वं, नित्योद्योगः; 'of study,' नित्याध्ययनं, अविरताध्ययनं, विद्वानुसेवनं, विद्वानुपाठनं,

प्रवृत्तिः *f.* —(In law) अभियोगः, अभिशंसनं, व्यवहाराभियोगः, व्यव-हाराभिशंसनं, अभियुक्ता.

PROSECUTOR, *s.* (One who carries on continuously) अविरतानु-ष्ठायी *m.* (नं), अविरतानुसेवी *m.*, निर्वाहकः. —(In law) अभियोगी *m.* (नं), अभियोगी *m.* (कृ), अभिशंसकः, व्यवहाराभियोगकृ, व्यवहारा-भिशंसनकृ *m.*, अभियोगकारी *m.* (नं), विवादार्थी *m.*, जयी *m.*

PROSELYTE, *s.* धर्मेपरिवर्तकः, धर्मान्तराग्राही *m.* (नं), मतान्तराग्राही *m.*, धर्मान्तरावलम्बी *m.*, स्वधर्माग्राही *m.*, स्वधर्मावलम्बी *m.*, अन्यधर्माग्राही *m.*, अन्यधर्मावलम्बी *m.*, स्वधर्मी *m.*, धर्मान्तरागतः, परधर्माभिमतः, स्वधर्मे-त्यागी *m.*, स्वधर्मेत्यागपूर्वम् धर्मान्तराग्राही *m.*; 'to Judaism,' यिहु-दीयधर्माग्राही *m.*; 'to Christianity,' ख्रीष्टीयधर्माग्राही *m.*, ख्रीष्टी-यमतयाग्राही *m.*

To PROSELYTE, PROSELYTIZE, *v. a.* धर्मान्तरं or स्वधर्मे ग्रहं in caus., मतान्तरं or स्वमतं ग्रहं, धर्मेपरिवर्तकं कृ; 'to Judaism,' यिहुदीयमतं ग्रहं in caus.

PROSELYTISM, *s.* धर्मेपरिवर्तनं, धर्मान्तरग्रहणं, धर्मान्तरप्रापणं.

PROSER, *s.* दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपाख्यानकः, दीर्घसूत्री *m.* (नं).

PROSING, *s.* दीर्घोच्चारणेन विरसकथोपाख्यानं, दीर्घसूत्रता -त्वं.

PROSODIAL, PROSODICAL, *a.* छन्दः -स्य -सं, छन्दःशास्त्रसम्बन्धी &c., छन्दःशास्त्रविषयकः -का -कं, छन्दोविषयकः &c., छन्दःसम्बन्धी &c.

PROSODIAN, *s.* छन्दःशास्त्रज्ञः, छन्दःशास्त्रविद् *m.*, छन्दःशास्त्रव्युत्पन्नः.

PROSODY, *s.* छन्दस् *n.*, छन्दःशास्त्रं, छन्दोविद्या, छन्दोज्ञानं.

PROSOPOPEIA, *s.* See PERSONIFICATION.

PROSPECT, *s.* (View) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, दृष्टिपातः, दृक्पातः. —(View of future events, expectation) भाविदर्शनं, भविष्यदर्शनं, भाविष-टनादर्शनं, अनागतदर्शनं, मानसिकदृष्टिः *f.*, अपेक्षा, उदीक्ष्यं, आशा, प्रत्याशा. —(That which is presented to the view) दृक्पात-विषयः, दृष्टिपातविषयः, दृष्टिगतदेशः, दृक्पातानगतदेशः, दृष्टिपातगत-प्रदेशः, दृष्टिगोचरदेशः, दृग्गोचरप्रदेशः.

PROSPECTIVE, *a.* भाविकालापेक्षकः -का -कं, उत्तरकालापेक्षकः &c., भाविकालसापेक्षः -खा -खं, भविष्यदपेक्षकः &c., आगामिकालसापेक्षः &c., भाविमृक् *m. f. n.* (ज्ञ).

PROSPECTIVELY, *adv.* भाविकालापेक्षया, उत्तरकालापेक्षया, भविष्यदपेक्षया, भाविकालसापेक्षं, आगामिकालसापेक्षं, भाविकालमपेक्ष्य, उत्तरकालमपेक्ष्य.

PROSPECTIVENESS, *s.* भाविकालापेक्षा, उत्तरकालापेक्षा -क्षकता -त्वं.

PROSPECTUS, *s.* कर्तव्यसूचनपत्रं, कर्तव्यार्थसूचनपत्रं, कर्तव्यार्थवोधनपत्रं.

To PROSPER, *v. a.* (Render successful, favor) सफलीकृ, सिद्धिं or सिद्धतां कृ or नो (c. 1. नयति, नेतुं) or साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिमनं -मतीं -मत् कृ, वृष् (c. 10. वषयति -यितुं), संवृष्, रप् (c. 10. रधयति -यितुं), समृद्धीकृ, उपकृ, अनुग्रह्, उपग्रह्, प्रति-पाल्, अनुपाल्.

To PROSPER, *v. n.* (Thrive) क्षुप् (c. 4. क्षुध्यति, c. 5. क्षुद्योति, जयितुं), समृप्, समृद्धीभू, समृद्धः -डा -दं भू, वृष् (c. 1. वषते -यितुं), संवृष्, विवृष्, रप् (c. 1. रधते -यितुं), सनेष्, सम्यक्षिं गन्, समृद्धिम् इ or गन्, सचीकः -का -कं भू, श्रीमान् -मती &c. भू or वप्. —(Be success-ful) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेतुं), सिद्धिं गन् or इ, वृताधीभू, प्राप्ताधीभू, सिद्धाधीभू, सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पयुं), सम्पद् or सम्यक्षिं गन्, सक्-लीभू, सफलः -ला -लं भू.

PROSPERITY, *s.* समृद्धिः *f.*, सामर्थ्यं, क्षुद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, सम्पद् *f.*, सुव-स्यद् *f.*, वृद्धिः *f.*, संवृद्धिः *f.*, उदयः, पुष्कोदयः, अभ्युदयः, जीः *f.*, लक्ष्मीः *f.*, सौभाग्यं, भाग्यं, पूतिः *f.*, ज्येः -नं, रथा, कुशलं -लता, कौशल्यं, शान्तिः *n.*

(न), कल्याणं, मङ्गलं, नाङ्गल्यं, भद्रं, शुभं, शिखं, च्युतिः *f.*, रिटं, उप-
चयः; 'season of prosperity', समृद्धिसमयः, समृद्धिकालः, उदय-
कालः.—(Success) सिद्धिः *f.*, साम्यसिद्धिः *f.*, अर्थसिद्धिः *f.*, कृतायैता
सफलता, साफल्यं; 'national,' योगध्वजः.

PROSPEROUS, *a.* (Thriving) समृद्धः -द्धा -द्धं, वर्धमानः -ना -नं, वर्धिष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, श्रीमान् -मती -मत् (न), लक्ष्मीवान् &c., धेनवान् &c.,
वृद्धिमान् &c., समृद्धिमान् &c., उदयी -यिनी -यि (न), शम्भवान् &c.,
विषद्वहितः -ता -तं, निरापद् *m. f. n.*, सुख्यः -स्या -स्यं, रथमानः -ना
-नं, सनेधमानः &c., श्रीलः -ला -लं, सश्रीकः -का -कं, लक्ष्णः -णा
-यं, श्रीयुक्तः -क्ता -क्तं, अधिकाङ्क्षिः -ङ्क्षिः -ङ्क्षि.—(Successful) सफलः
-ला -लं, सिद्धिमान् &c., सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धार्थः -था -थं, कृतार्थः
&c.—(Fortunate, favorable, auspicious) कल्याणः -णा -यं,
कल्याणी &c., मङ्गलः -ला -लं, नाङ्गलिकः -की -के, शुभः -भा -भं,
शिवः -वा -वं, शुभान्वितः -ता -तं, सौभाग्यवान् &c., भाग्यवान् &c.,
धन्यः -न्या -न्यं, कुशलः -ला -लं, धेनः -ना -नं, धेन्यः -न्या -न्यं, भद्रः
-द्रा -द्रं, प्रसन्नः -न्ना -न्नं, शङ्करः -रा -रं, शिवशङ्करः &c., श्रीकरः &c.

PROSPEROUSLY, *adv.* समृद्धा, सम्पदा, सुसम्पदा, विद्या, सध्वेनं, सौभाग्येन,
कौशलेन, सकल्याणं, कल्याणं, कुशलं, शुभं, अभ्युदयेन, सफलं, अवृथा.

PROSPICIENCE, *s.* प्रदर्शनं. See FORESIGHT.

PROSTITUTE, *s.* वेश्या, गणिका, पयस्वली, वारस्त्री, साधारणस्त्री, वाराङ्गना,
भोग्या, पयस्वाङ्गना, सामान्या स्त्री, बन्धुरा. See HARLOT.

PROSTITUTE, *v. a.* गल्लेकर्मिणं or कुलितकर्मिणं प्रयुज् (c. 7. -युनक्ति
-युक्ते -योक्ते) or उपयुज् or विनियुज्, गल्लेकर्मिणं or कुलितकर्मिणं
नियुज्, पयस्व -स्या कृ, साधारणीकृ, सङ्क्षेपयोग्यं -ग्या कृ.

ROSTITUTION, *s.* वेश्यानं, वेश्यावृत्तिः *f.*, पौष्टित्यं, वारसेवा, भगवृत्तिः *f.*,
भगव्यापारः, भगव्रीषिका, वेश्याव्रीषिका. See HARLOTRY.—(De-
voting to infamous purposes) गल्लेकर्मिणं प्रयोगः, कुलितकर्मिणं
विनियोगः, गल्लेकर्मिणं or कुलितकर्मिणं नियोजनं, पयस्वकरणं, सङ्क्षे-
पभोग्यकरणं; 'wages of prostitution,' पयस्वस्त्रिया भृतिः *f.* or
भाटकं, वेशः.

PROSTRATE, *a.* (Lying at length) अवमूर्च्छयः -या -यं, क्षिप्रदेहः -हा
-हं, भूमिशायी -यिनी -यि (न), भूमिङ्गतः -ता -तं, अवनिङ्गतः &c.—
(In supplication, adoration, &c.) साहाङ्गपतितः -ता -तं, साहा-
ङ्गप्रणतः &c., साहाङ्गनमस्कारं प्रणियतितः &c., चरणगतः -ता -तं,
चरणपतितः -ता -तं, पादपतितः &c., दक्षवत् पतितः &c., पादप्रणतः
&c., प्रणियतितः &c., प्रपतितः &c., उपनतः &c., प्रणतः &c.,
नतः &c.

TO PROSTRATE, *v. a.* (Throw down) पत् (c. 10. पातयति -यितुं), निपत्,
अधःपत्, ध्वंस् (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), प्रध्वंस्, नश् (c. 10. नाशयति
-यितुं), विनश्, प्रणश्, अधोत्तरीकृ, भूमिं गम् in caus.—(One's
self in reverence, &c.) प्रणियत् (c. 1. -पतति -तितुं), साहाङ्ग or
साहाङ्गपतं प्रणियत् or पत्, प्रणियतनं कृ, प्रणम् (c. 1. -यमति -यन्तुं),
कार्यं प्रणम्, साहाङ्गप्रणामं कृ, साहाङ्गनमस्कारं कृ, अहाङ्गपतं कृ, अहा-
ङ्गप्रणामं कृ, प्रणियतं कृ, पादप्रणामं कृ, चरणप्रणामं कृ, दक्षवत् पत्
or भू or पतनं कृ, चरणपतनं कृ, पादपतनं कृ, दक्षवत् प्रणामं कृ.—
(The strength) सङ्क्षेपशक्तिं दृ (c. 1. हरति, हर्षु), शक्तिपातं कृ, शक्ति-
नाशं कृ, क्षीयशक्तिं कृ.

PROSTRATED, *p. p.* पातितः -ता -तं, निपातितः &c., अधःपातितः &c.,
दक्षवत् पातितः &c., प्रणियतितः &c., प्रणियतितः &c., भूमिं गतितः
&c.—(As strength) दृढशक्तिः -क्ति -क्ति, नश्वशक्तिः &c., क्षीयशक्तिः
&c., गतशक्तिः &c., हतोजाः -जा -जः (श्), गतोजाः &c., नतोजाः &c.

PROSTRATION, *s.* (Of the body in reverence, &c.) प्रणियतः, प्रणि-
पतनं, अहाङ्गपातः, अहाङ्गप्रणियतः, साहाङ्गप्रणामः, साहाङ्गपातः.
साहाङ्गनमस्कारः, दक्षवत् पतनं or पातः, दक्षवत् प्रणामः, चरणपतनं
पादपतनं, पादप्रणामः, देहपातनं, शरीरपातनं, प्रपतनं.—(Of strength)
शक्तिपातः, शक्तिहानिः *f.*, सखहानिः *f.*, शक्तिक्षयः, विधंसः -सा, घानिः *f.*
—(Of spirits) अवसादः, अवसन्नता, विषादः, विषयता, घानिः *f.*

PROSY, *s.* विरसः -सा -सं, अरसिकः -का -कं, फलुः -लुः -लु. See PROSER.

TO PROTECT, *v. a.* (Guard) रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), अभिरक्ष्, परि-
रक्ष्, संरक्ष्, प्रतिरक्ष्, गुप् (c. 1. गोपयति, c. 10. गोपयति -यितुं),
अनुगुप्, निगुप्, अभिगुप्, प्रगुप्, संगुप्, अभिसंगुप्, पाल्, परिपाल्,
अनुपाल्, प्रतिपाल्, अभिपाल्, सम्याल्, उपपाल्, पा, परिपा, चै,
परिचै, संचै, तृ in caus., अच्, पुप्, गुप्तिं कृ, गोपनं कृ, संगोपनं कृ,
रक्षणं कृ, संरक्षणं कृ, पालनं कृ, परिपालनं कृ, पोषणं कृ.

PROTECTED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, संरक्षितः &c., अभिरक्षितः &c., परि-
रक्षितः &c., सुरक्षितः &c., गुप्तः -प्ता -प्तं, गोपितः -ता -तं, गोपायितः
&c., सङ्क्षोपितः &c., पालितः &c., उपपालितः &c., अनुपालितः &c.,
प्रतिपालितः &c., ज्ञातः &c., बाध्यः -शा -यं, अशितः -ता -तं, तारितः
&c., अभ्युपपन्नः -न्ना -न्नं, आश्रितः &c., समाश्रितः &c.

PROTECTION, *s.* (The act) रक्षा, रक्षणं, संरक्षणं, अभिरक्षा -क्षणं, परि-
रक्षणं, प्रतिरक्षणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, सङ्क्षोपनं, पालनं, परिपालनं, प्रति-
पालनं, अनुपालनं, अभिपालनं, ज्ञातं, परिज्ञातं, अवनं, क्षेमकरणः,
क्षेमः, अभ्युपपत्तिः *f.*—(That which protects or shelters) आश्रयः,
संश्रयः, समाश्रयः, श्रयणं, आश्रयणं, शरणं, शरण्यता, शरण्यः; 'to
seek the protection of, go for protection,' आश्रि (c. 1. -श्रयति
-यितुं), संश्रि, समाश्रि, शरणार्थं गम्.—(Favor, countenance) प्रसादः,
अनुग्रहः, सङ्ग्रहः, अनुपालनं, आश्रयः.—(Writing that protects)
अभयपत्रं.

PROTECTIVE, *a.* रक्षकः -का -कं, संरक्षकः &c., पालकः -का -कं, प्रति-
पालकः &c., गोपकः &c., रक्षाकारी -रिणी -रि (न), पौष्टिकः -की -कं.

PROTECTOR, *s.* रक्षकः, रक्षी *m.* (न), रक्षिता *m.* (तृ), गोप्ता *m.* (तृ),
गोपकः, गोपायकः, गोपी *m.* (न), गोपः, संरक्षकः, पालकः, प्रति-
पालकः, पालयिता *m.* (तृ), पालः, पः in comp., ज्ञाता *m.* (तृ), अय-
ज्ञाता *m.*, शरणं, शरण्यं, आश्रयः, आश्रयभूतः, शरणभूतः, आश्रयदाता *m.* (तृ).

PROTECTRESS, *s.* रक्षका, रक्षिणी, रक्षित्री, पालका, पालयित्री, रक्षा-
कारिणी, गोपिनी, गोपका, गोपी, ज्ञायनी, आश्रयदात्री.

PROTEGE, *s.* आश्रितः, संश्रितः, रक्षणीयः, पालनीयः, पोषः, शरणगतः.

TO PROTECT, *v. a.* प्रमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ. See

TO EXTEND.

TO PROTEST, *v. n.* (Declare solemnly) दृढनिश्चयपूर्वम् or दृढप्रति-
ज्ञापूर्वम् वद्, दृढोक्ता वद्, दार्ढ्येन वद्, दृढं वद्, दृढोक्तिपूर्वम् क्या or
आख्या or प्रख्या, दृढोक्तिं कृ.—(Make a solemn declaration
expressive of dissent or opposition) अस्वीकारसूचकं दृढवाक्यं
वद् or दृढवादं कृ or दृढनिषेधं कृ, असम्मतिसूचकं दृढोक्तिं कृ,
विरोधसूचकं दृढप्रतिज्ञां कृ, दृढोक्तिपूर्वम् अस्वीकारं क्या in caus. or
ज्ञा in caus., दृढनिश्चयपूर्वम् or दृढप्रतिज्ञापूर्वम् असम्मतिं ज्ञा in caus.
or प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं), दृढोक्तिपूर्वम् निषेधं कृ, दृढवाक्यपूर्वम्
न सम्मन्ये or न स्वीकरोमि इति वद्, दृढोक्तिपूर्वम् मतान्तरं क्या or
प्रकाशं, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् न सम्मन् or विपरीतं मन् or अन्यथा मन्.—
(In writing) असम्मतिलिखितं प्रकाशं, अस्वीकारपत्रं प्रकाशं.

PROTEST, *s.* अस्वीकारसूचकं दृढानिषेधवाक्यं, असम्मतिसूचकं दृढविरोधवाक्यं,
अस्वीकारवादः, दृढोक्तिपूर्वम् निषेधः, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् निषेधः, दृढनि-

अपपूर्वम् अस्वीकारप्रकाशनं, दृढप्रतिज्ञापूर्वम् असम्मतिप्रकाशनं, दृढो-
क्लिष्टं मताभिरुपस्थापनं or असम्मतिरुपस्थापनं or विपरीतमतस्थापनं,
दृढनिश्चयपूर्वम् अस्वीकारवाक्यं or असम्मतिवाक्यं or अनङ्गीकारवाक्यं.
—(In writing) दृढनिवेद्यसूचकं or दृढविरोधार्थकम्, अस्वीकारार्थं
or असम्मतिपत्रं or अनङ्गीकारार्थं.

PROTESTANT, *s.* असम्मतः, अस्वीकारवादी *m.* (नं), अस्वीकर्त्ता *m.* (नृं),
रोमीयमतविरोधी *m.* (नं), रोमीयमतविरुद्धः, रोमीयधर्मासम्मतः.

PROTESTATION, *s.* (Solemn declaration) दृढोक्तिः *f.*, दृढवाक्यं,
दृढवादः, दृढप्रतिज्ञापूर्वो वादः, दृढभाषणं, दृढप्रतिज्ञापूर्वं भाषणं. *See*
PROTEST.

PROTEUS, *s.* (Taking any shape at will) कामरूपी *m.* (नं), कामरूपः,
व्यग्ररूपी *m.*, व्यग्ररूपः, दुः *m.*

PROTOTYPE, *s.* मूलरूपं, मूलप्रतिमा, मूलमूर्तिः *f.*, आदर्शः, मूलादर्शः, मूलं,
प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रत्युपमा -मानं, प्रतिमूर्तिः *f.*

To PROTRACT, *v. a.* (Lengthen) दीर्घीकृ, द्राप (nom. द्रापयति -यितुं).
See To PROLONG, LENGTHEN.—(Delay) विलम्ब. *See* the word.

PROTRACTED, *p. p.* दीर्घः -घा -घं, द्रापिमवान् -वती -वत् (नं), विल-
क्षितः -ता -तं, चिरायितः &c., चिरस्थः -म्या -स्यं, चिरस्थितः -ता -तं;
'sound', मुनः -तं.

PROTRACTION, *s.* दीर्घीकरणं, द्रापिमा *m.* (नं), दीर्घता, विलम्बः -घनं.
To PROTRUDE, *v. a.* (Thrust forward) प्रस् (c. 10. -सारयति -यितुं),
वहिस्रः, वहिर निःस्, वहिर गम् (c. 10. गमयति -यितुं), प्रसारणकृ.

To PROTRUDE, *v. n.* वहिः स् (c. 1. सरति, सञ्चुं), प्रस्, वहिर निःस्,
वहिर गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), वहिर भू, वहिःस्था, वहिर वृत्, अति-
वृत्, अतिप्रस्, उद्भिद् in pass. (-भिद्यते), प्रोद्भिद्, उद्भेदं कृ, प्रलम्ब,
वहिर लम्ब. *See* To PROJECT, *v. n.*

PROTRUDED, *p. p.* वहिगेतः -ता -तं वहिःस्रतः &c., वहिभूतः -ता -तं,
वहिःस्थितः &c., वहिवैक्षितः &c., निःसारितः &c., वहिःसारितः &c.,
वहिर निःसारितः &c., प्रसृतः &c., प्रसारितः &c., उद्भिन्नः -चा -चं,
प्रोद्भिन्नः &c.

PROTRUDING, *part.* वहिःस्थः -स्था -स्यं, वहिवैक्षी -क्षिणी -क्षि (नं), वहि-
गेतः -ता -तं, वहिलेखः &c. *See* PROJECTING.

PROTRUSION, *s.* वहिवैक्षेनं, वहिःसरणं, उद्भेदः, प्रोद्भेदः. *See* PROJECTION.

PROTUBERANCE, *s.* (Tumour, prominence) स्फोटः, विस्फोटः, गुल्मः,
गडः -खड्का, शोषः, आभोगः, उन्नतिः *f.*, प्रलम्बता. *See* PROJECTION.

PROTUBERANT, *a.* उन्नतः -ता -तं, प्रलम्बः -घा -घं, वहिलेखः &c., गुल्मी
-गुल्मी -गुल्मी (नं), आभोगी &c., वृहद्विशेषः -ज्ञा -ज्ञं. *See* PROJECTING.

To PROTUBERATE, *v. n.* उन्नतः -ता -तं भू, प्रलम्ब, वहिलेख. *See*
To PROJECT, *v. n.*

PROUD, *a.* गर्हितः -ता -तं, गर्ही -क्षिणी -क्षि (नं), सगर्हः -घ्ना -घं, गर्ह्यः
-रा -रं, गर्हवान् -वती -वत् (नं), गर्हितचित्तः -ता -तं, दृप्तः -प्रा -पं,
सर्धः -घा -घं, दर्पवान् &c., दृप्तः -प्रा -पं, दर्पो &c., मानी &c.,
मानवान् &c., अभिमानी &c., अभिमानवान् &c., साभिमानः -ना -नं,
अहङ्कारी &c., अहङ्कारवान् &c., अर्हयुः -यु -यु, साहङ्कारः -रा -रं,
अहम्मानो &c., प्रगल्भः -ल्भा -ल्यं, उन्नतः -ता -तं, उन्नतचित्तः -ता -तं,
उन्नतमनाः -ना -नः (स), समुन्नतः &c., प्रौढः -ढा -ढं, उन्नतः -ज्ञा -ज्ञं,
उन्नतचेताः &c., समुन्नतः &c., सादोषः -पा -पं, सादोषी &c., उत्तिक्रः
-क्रा -क्रं, उन्नतशिरसः -स्त्रा -स्रं, उन्नतमनसः &c., समुन्नतचित्तः &c.,
अर्धदृष्टिः -दि -दि, अवलिम्बः -ना -नं, दर्पमत्तः &c., सावहेलः -ला
-लं, प्रभूः -हा -हं; 'proud of one's beauty,' रूपगर्हितः -ता -तं,
रुपाभिमानी &c.; 'of one's birth,' कुलाभिमानी &c.; 'of one's

learning,' पाण्डित्याभिमानी &c., पण्डितमन्यः -न्या -न्यं; 'of the
body,' देहमानी &c.; 'to be proud,' गर्वै (c. 1. गर्वति -क्षितुं,
c. 10. गर्वयते -यितुं), गर्हितः &c. भू, सगर्हीभू, दृप् (c. 4. दृष्यति,
दंति, द्रुति), मन् (c. 4. मानयते -यितुं), प्रगल्भ (c. 1. -गल्भते -त्भिनुं);
'to render proud,' दृप् (c. 10. दर्पयति -यितुं), गर्हितं -तां कृ.

PROUDLY, *adv.* सगर्हं, सर्धं, समानं, साभिमानं, साहङ्कारं, सादोषं,
सोन्माघं, गर्हितं, उन्नतचेतसा, सावहेलं, सावलेपं, गर्हितवत्, दृप्तवत्,
प्रगल्भवत्.

PROVABLE, *a.* प्रमेयः -या -यं, साधनीयः &c., साध्यः -घ्या -घ्यं, उपपा-
दनीयः &c., उपपाद्यः -द्या -द्यं, प्रतिपाद्यः &c., प्रतिपादनीयः &c.,
समर्थनीयः &c., सूच्यः -च्या -च्यं.

To PROVE, *v. a.* (Establish as truth) साप् (c. 10. साधयति -यितुं),
सिद्धीकृ, प्रमाण (nom. प्रमाणायति -यितुं), प्रमाणीकृ, समप्राणं -णां कृ,
उपपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), प्रतिपद्, विभू (c. 10. -भावयति -यितुं),
भू, निर्वी (c. 1. -खयति -खेतुं), सत्याकृ, सत्यीकृ; 'by testimony
or other evidence,' साक्षिणा or साक्ष्येण or प्रमाणेन साप् or भू
or उपपद्.—(Evince, demonstrate) सूच (c. 10. सूचयति -यितुं),
दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), अभिदृश्, अनुदृश्, निर्दिश् (c. 6. -दिशति
-देषु), विनिर्दिश्, प्रदिश्, निर्वी, समर्थ (c. 10. -सर्धयति -यितुं), प्रकाश्.
—(Try, ascertain, bring to the test) परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं),
परीक्षां कृ, निरूप, ज्ञा in des., निर्वी, निश्चि, अनुभू, प्रतीतिं कृ.—
(Experience) अनुभू, अनुभवं कृ, अनुभूतिं कृ.

To PROVE, *v. n.* (Be found, turn out) सम्भू (c. 1. -भवति -वि.),
सम्पद् (c. 4. -पद्यते -पत्तुं), उत्पद्, उपपद्, विद् in pass. (विद्यते),
सिध् (c. 4. सिध्यति -ते), आपत् (c. 1. -पतति -तिनुं), संवृत्, वृत्.—
(Be ascertained or shown to be true) निर्णी in pass. (-णीयते),
निश्चि in pass. (-चीयते), सूच in pass. (सूच्यते), अनुभू in pass.
(-भूयते), विभू, प्रमाणीभू, प्रती in pass. (-ईयते).

PROVED, *p. p.* (Established as true) सिद्धः -द्धा -द्धं, साधितः -ता -तं,
उपपादितः &c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, प्रमाणितः -ता -तं, प्रमाणीकृतः &c.,
भावितः &c., विभावितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रमितः -ता -तं.—
(Evinced, demonstrated) सूचितः -ता -तं, दर्शितः &c., निर्दिष्टः
-हा -हं, निर्वीतः -ता -तं, समर्थितः &c.—(Tested, ascertained)
परीक्षितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं, निश्चितः &c., निर्णीतः &c.,
अनुभूतः &c., प्रतीतः -ता -तं; 'thing to be proved,' साध्यं, प्रमेयं;
'proved by evidence,' साक्षिभावितः &c., साक्ष्यसिद्धः &c.

PROVENDER, *s.* पाच्यं, यात्रिकं, शङ्खलं, सङ्कलः -लं, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं,
पश्यादिखाद्यद्रव्यं, शुष्कतृणादि *n.*, शुष्कपासादि, मापादि, शस्यादि.

PROVER, *s.* उपपादकः, सिद्धिकर्त्ता *m.* (नृं), साधकः, प्रमाता *m.* (नृ), प्रति-
पादकः, उपपत्तिकारी *m.* (नं), प्रतिपत्तिकारकः, निर्णेता *m.*, विभावकः.

PROVERB, *s.* लोकवाक्यं, लोकोक्तिः *f.*, प्राचीनवाक्यं, पुराणवाक्यं, लोक-
प्रचलितवाक्यं, वाक्यं, वचनं, वाक् *f.* (च), सूत्रं, प्राचीनसूत्रं, पुराणसूत्रं,
उपमानं, उपदेशवाक्यं, उपदेशसूत्रं, न्यायः, न्यायवाक्यं.

PROVERBIAL, *a.* (Mentioned in a proverb) प्राचीनसूत्रप्रोक्तः -क्ता -क्तं,
पुराणसूत्रप्रोक्तः &c., लोकप्रोक्तः &c., लोकोक्तः &c.—(Comprised
in a proverb, current as one) प्राचीनसूत्ररूपः -पा -पं, पुराणसूत्ररूपः
&c., लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, लोकप्रचलितः -ता -तं, लोकप्रचलः -ला -लं,
न्यायरूपः &c., न्यायप्रसिद्धः &c.

PROVERBIALY, *adv.* लोकप्रसिद्धं, जनप्रसिद्धं, प्राचीनसूत्रानुसारेण.

To PROVIDE, *v. a.* (Procure or prepare beforehand) अग्रे or पूर्वं
कृप् (c. 10. कृत्ययति -यितुं) or उपकृप् or परिकृप् or सम्प्रकृप् or

सोपकारद्रव्याणि कृप् or विधा or उपस्था in caus. or in caus. or सम्भू or पुरस्कृ or प्रस्तुतीकृ or निर्वो, अये द्रव्यपरिकल्पनं कृ or द्रव्यसम्भारं कृ or उपकरणसम्भारं कृ or द्रव्यसामर्थ्यं परिकृप्. See To PREPARE.—(Make a previous stipulation) पूर्वेनियमं कृ, पूर्वेपणं कृ, पूर्वसन्धिं कृ, पूर्वसङ्केतं कृ, पूर्वप्रतिज्ञां कृ.—(Provide against or for) expressed by some of the above roots in conjunction with अर्थे or अर्थे in comp.; 'to provide necessities against a time of want,' आपदर्थे द्रव्याणि सम्भू or आपदर्थे द्रव्यसम्भारं कृ; 'to provide thick clothing against the cold,' शीतनियारण्यार्थे स्थूलवस्त्राणि कृप्; 'to provide for another,' परार्थं प्रयोजनीयद्रव्याणि परिकृप् or परं प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तं कृ; 'to provide for another comfortably,' परस्वार्थं कृ or जन्, पर-सुखतां कृ, परं सुखं कृ; 'to provide for, take measures against,' पूर्वोपायं कृ, अये उपायं कृ, पूर्वोपायं प्रयुज्, उपायप्रयोगं कृ. PROVIDED, *p. p.* (Furnished or prepared beforehand) अये परि-कल्पितः -ता -तं or परिकृप्तः -ता -तं or उपकृप्तः -ता -तं or सम्प्रकृप्तः &c. or कल्पितः -ता -तं, पूर्वे सम्भृतः -ता -तं or युक्तः -क्ता -क्तं or समायुक्तः &c. or संयुक्तः &c. or अन्वितः -ता -तं or समन्वितः &c. or उपेतः &c. or सहितः &c. or निर्मितः -ता -तं; 'provided for,' प्रयोजनीयद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, सङ्केतसोपकारद्रव्ययुक्तः &c., ज्ञातस्वार्थः -स्थ्या -स्थ्यं, अन्नवस्त्रयुक्तः &c.—(Stipulated previously) पूर्वेनि-यमितः -ता -तं, पूर्वेषणितः &c., पूर्वसङ्केतितः &c.; 'provided that, with this condition,' पूर्वनिमित्ते कृते, पूर्वसङ्केते कृते, एतेन सन्धिना. PROVIDENCE, *s.* (Fore-sight, fore-thought) पूर्वदृष्टिः *f.*, अयदृष्टिः *f.*, दूरदृष्टिः *f.*, दूरदर्शनं, दीर्घदृष्टिः *f.*, दीर्घदर्शनं, पूर्वचिन्ता, अयचिन्ता, पूर्वविचिन्तनं, पूर्वविचारः -रणं -णा, अयविचारः, भविष्यदर्शनं, भविष्य-चिन्ता, भाविचिन्ता, भाविकालावलोकनं, पूर्वविमर्शः, प्रसमीक्षा.—(The providence of God) ईश्वरानुसन्धानं, ईश्वरविधिः *m.*, ईश्वरविधानं.—(Divine Providence himself) विधाता *m.* (तु), धाता *m.*, अना-गतविधाता *m.*, भविष्यविधाता *m.*, विधिः *m.*, ईश्वरः, परमेश्वरः. PROVIDENT, *a.* दीर्घदर्शी -र्शिनी -र्शि (न्), दूरदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दूरदृष्टिः &c., परिणामदर्शी &c., अयदर्शी &c., भविष्यदर्शी &c., अनागतदर्शी &c., भविष्यचिन्तकः -का -कं, भाविचिन्तकः &c., पूर्ववि-चारो &c., पूर्वविचोकी &c., अनारतः -हा -तं. PROVIDENTIAL, *a.* ईश्वरकृतः -ता -तं, ईश्वरविहितः &c., ईश्वरानुसन्धा-नप्रयुक्तः -क्ता -क्तं, ईश्वरविधानप्रयुक्तः &c., विधातृकृतः -ता -तं, विधा-तृसिद्धः -द्धा -द्धं, ईश्वरसिद्धः &c. PROVIDENTIALLY, *adv.* ईश्वरविधानेन, ईश्वरविधिना, ईश्वरानुसन्धानात्, दिक्ष्वा. PROVIDENTLY, *adv.* दीर्घदृष्ट्या, अयदर्शनात्, परिणामदर्शनात्, भविष्य-दर्शनात्, चिन्तापूर्व, विवेचनापूर्व, पूर्वविचारण, पूर्वविचारं कृत्वा, पूर्ववि-वेचनं कृत्वा, प्रसमीक्ष्य, प्रविमृश्य. PROVIDER, *s.* परिकल्पकः, उपकल्पकः. See PROCURER, &c. PROVINCE, *s.* (Division of a kingdom) मखलं, चक्रं, देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, निर्गः, ग्रामज्ञतः; 'governor of a province,' मख-लेश्वरः, मखलपतिः *m.*, मखलाध्यक्षः, मखलाधिपतिः *m.*, माखलिकः.—(Peculiar office or business) स्वधर्मः, स्वधर्मं *n.* (न्), कर्म *n.*, कार्यं, अधिकाः, प्रकरणं, क्रिया, नियोगः, निबन्धनं; 'woman's province,' स्त्रीधर्मः, स्त्रीनिबन्धनं.—(Department of science, &c.) प्रकरणं, देशः, चक्रं, विषयः. PROVINCIAL, *a.* देशिकः -की -कं, देशीयः -या -यं, प्रदेशीयः &c., देश्यः

-इया -इयं, देशी -शिनी -शि (न्), माखलिकः -की -कं, मखलसद्वन्धी &c., राष्ट्रिकः -की -कं, राष्ट्रीयः -या -यं, देश in comp., ग्रामीयः -या -यं, ग्राम्यः -न्या -न्यं, ज्ञानपदः -दी -दं.

PROVINCIAL, *s.* देशस्थः, देशजः, देशवासी *m.* (न्), ग्रामस्थः, ग्राम्यजनः.

PROVINCIALISM, *s.* देशभाषा, प्रदेशिकभाषा, ग्रामीयभाषा, ग्रामिकभाषा.

PROVISION, *s.* (Act of providing) उपकल्पनं, परिकल्पनं, कल्पनं, सम्भारः, विधानं, उपस्थापनं, उपपादनं, प्रस्तुतीकरणं.—(Measures taken beforehand) पूर्वोपायः, अयोपायः, उपायः, पूर्वकल्पना, पूर्व-विधानं; see PREPARATION.—(Store or stock collected) सम्भारः, संग्रहः, सङ्घयः, सञ्चितं, सामग्री -म्यं, साहित्यं; 'provision of vic-tuals,' अन्नसम्भारः, अन्नसंग्रहः, खाद्यद्रव्यसामग्री; 'of materials,' द्रव्यसामग्री, उपकरणसामग्री, उपकरणसम्भारः.—(Victuals, pro-visions) अन्नं, भोजनं, भोज्यं, भक्ष्यं, आहारः, खाद्यद्रव्यं, भक्ष्यद्रव्यं, पाच्यं, याविकं, निवोहः, शङ्खलं, सङ्कलः -लं; 'furnished with provisions,' खाद्यद्रव्ययुक्तः -क्ता -क्तं, पाच्येषवात् -वती -वत् (न्).—(Previous stipulation) पूर्वनियमः, पूर्वसन्धिः *m.*, पूर्वसङ्केतः, पूर्व-प्रतिज्ञा, पूर्वेषणः, पूर्वसमयः. See PROVISIO.

To PROVISION, *v. a.* (Furnish with provisions) खाद्यद्रव्ययुक्तं -क्तां कृ, खाद्यद्रव्याणि सम्भू or उपकृप्, खाद्यद्रव्यसम्भारं कृ, अन्नसम्भारं कृ, खाद्यद्रव्यसम्भृतं -तां कृ.

PROVISIONAL, *a.* आपाततः स्थापितः -ता -तं, आपाततो नियोजितः -ता -तं, सामयिकः -की -कं, प्रावर्तिकः &c., समयोपयोगी -गिनी -गि (न्), समयानुरूपः -या -यं, अल्पकालीनः -ना -नं.

PROVISIONALLY, *adv.* आपाततस्, यथासमयं, यथाप्रयोजनं, अल्पकालमात्रं.

PROVISIONARY, PROVISORY, *a.* See PROVISIONAL.

PROVISO, *s.* उपनियमः, प्रकरणं, नियमप्रकरणं, सङ्केतः, उपसङ्केतः, प्रति-बन्धः, अनुबन्धः, नियमानुबन्धः, नियमपत्रानुबन्धः, नियमपत्राङ्गं, नियम-पत्रसङ्घः, नियमपत्रावयवः, नियमकेदेशः; 'to annex one,' अर्थान-रोपयामां कृ.

PROVISORY, *a.* (Conditional) साङ्केतिकः -की -कं, सप्रतिबन्धः -न्या -न्यं

PROVOCATION, *s.* (Act of exciting anger) प्रकोपः -पणं, क्रोधकरणं, कोपकरणं, क्रोपोत्पादनं, कोपोत्पादनं, क्रोपोद्दीपनं, क्रोपोत्तेजनं.—(Cause of anger) कोपकारणं, क्रोधकारणं, कोपहेतुः *m.*—(Act of excit- ing) उत्तेजनं, उद्दीपनं, उद्बोधनं, प्रवर्चनं.

PROVOCATIVE, *a.* उद्दीपकः -का -कं, अग्निवर्धकः &c., क्षुधाजनकः &c.

PROVOCATIVE, *s.* अग्निवर्धनं, रोचकः -कं, रुचकं, प्ररोपनं, सज्जिका.

To PROVOKE, *v. a.* (Excite to anger) प्रकृप् (c. 10. -कोपयति -यितुं), कृप्, क्षुप् (c. 10. क्रोधयति -यितुं), कोपं or क्रोधं जन् or उत्तिज् or उद्दीप्य or उत्पद्य् (c. 10. -पादयति -यितुं), कोपोत्पादनं कृ, क्रोपोत्तेजनं कृ, क्रोपोद्दीपनं कृ.—(Excite) उद्दीप्य (c. 10. -दीपयति -यितुं), उत्तिज् (c. 10. -तेजयति -यितुं), उत्पद्य् in caus., प्रवृत् in caus., प्ररुह् in caus.—(Challenge) छाद्, समाद्, उपाद्.

PROVOKED, *p. p.* प्रकोपितः -ता -तं, प्रकृपितः &c., कुपितः &c., कोपितः &c., उपजातकोपः -या -यं, जातकोपः &c., इङ्गमन्युः -न्युः -न्यु, इङ्ग-क्रोधः -धा -धं, उद्दीपनमन्युः &c., कोपदीप्तः -ता -तं, उत्पन्नमन्युः &c., उत्तेजितः -ता -तं, उद्दीपितः &c., उत्तापितः &c., उत्तप्तः -ता -तं, सन्नप्तः &c., हन्तापितः &c.

PROVOKING, *part. or a.* प्रकोपजनकः -का -कं, कोपजनकः &c., क्रोध-जनकः &c., प्रकोपकः -का -कं, क्रोपोत्पादकः &c., क्रोपोद्दीपकः &c., कोपोद्दीपकः &c., क्रोपोत्तेजकः &c., उत्तेजकः &c., उद्दीपकः &c., उद्बोधकः &c.

PROVOKINGLY, *adv.* यथा कोपो जायते तथा, यथा क्रोध उद्गीयते तथा.

PROVOST, *s.* अध्यक्षः, अधीशः, अधिकाारी *m.* (नं), अधिपतिः, श्रेष्ठ *m.*

PROW, *s.* नौकायः, नौकाप्रभागः, नौपुङ्गवभागः, नौकोदग्रभागः.

PROWESS, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, सुविक्रमः, शौर्यं, वीर्यं, सुवीर्यं, रणशौर्यं, रणवीर्यं, वीर्यं, कृतवीर्यं, अतिशक्तिता, जननम् *n.*, प्रौढिः *f.*, कस्मोदारः; 'personal prowess,' बाहुवीर्यं; 'gained by one's own prowess,' स्वहस्तार्जितः -ता -तं, स्वभुजोपाजितः &c.; 'man of great prowess,' सुपराक्रमी *m.* (नं), सुविक्रमी *m.*, पराक्रान्तः, अतिशक्तिमान् *m.* (नं); 'to show prowess,' पराक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमति -मिर्तु), विक्रम्.

TO PROWL, *v. n.* मांसार्थं or आमिषार्थं भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिर्तु) or परिभ्रम्, मांसाव्येषार्थं भ्रम् or पर्यट् (c. 1. -सटति -टिर्तु).

PROWLER, *s.* मांसार्थं भ्रमणकारी *m.* (नं) or परिभ्रमणकारी *m.*, परिभ्रमी *m.*

PROWLING, *s.* मांसार्थं or मांसाव्येषार्थं भ्रमणं or परिभ्रमणं or पर्यटनं.

PROXIMATE, *a.* समीपः -पा -पं, निकटः -टा -टं, समीपस्थः -स्था -स्थं, निरन्तरः -रा -रं, सन्निकटः -ता -तं, निरन्तरालः -ला -लं, उपस्थः -स्था -स्थं, उपस्थायी -यिनी -यि (नं), आसन्नः -न्ना -न्नं, अनिकटः -का -कं, उपविष्टः -ष्टा -ष्टं, संसक्तः -क्ता -क्तं, सन्निकटः -टा -टं, समीपगः &c. See NEAR, NEXT; 'proximate cause,' उपादानकारणं, उपादानं.

PROXIMATELY, *adv.* समीपतम्, सन्निकटं, सन्निकटं, निरन्तरालं, अनन्तरालं.

PROXIMITY, *s.* समीपता, समीप्यं, सन्निकट्यं, सन्निकटता, सन्निकटिः *m.*, सन्निकट्यं, सन्निकटनं, सन्निकटं, अनिकटं -कता, उपस्थानं, उपस्थितिः *f.*, निकट्यं, प्रवाससन्धिः *f.*, प्रवाससन्नता, संसक्त्यः *f.*, संसक्त्यः, उपस्थेयः, आनन्यर्थं, तादर्थ्यं. See NEARNESS.

PROXY, *s.* (Agency of another who acts as substitute) प्रतिनिधि-धित्वं -ता. —(Person who acts) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः, प्रतिहस्तः -स्तकः; 'by proxy,' प्रतिनिधिद्वारा, प्रतिनिधिद्वारेण; 'one who signs a paper by proxy,' लेखनिकः.

PRUDE, *s.* मिथ्याचिन्ता, अत्यन्तचिन्तनशय, विनयाभिमानिनी, अतिवि-नीतात्मन्या, मूल्याचिन्तनशय, मूल्याचारनिष्ठा, अत्याचारिणी, अत्याचा-रसेविनी, सुदोष्टितात्मन्या, अतिविनयमेविनी, अत्यन्तचिन्ता.

PRUDENCE, *s.* पृथ्विचारः -रणा, परिणामदृष्टिः *f.*, पृथ्वीसमीक्षा, प्रसमीक्षा, समीक्षा -क्षणं, समीक्ष्यकारिता -त्वं, विमृश्यकारिता, परिणामदर्शनं, दीर्घदृष्टिः, सदसदृशं, सदसद्विवेकः, विनयः, विनीतता, नीतिः *f.*, नीतिज्ञता, प्राज्ञता, प्रज्ञता, विज्ञता, विवेकः, मनस्विता, विचारशीलता, पृथ्वीपरविचारः, मतिमत्त्वं, बुद्धिः *f.*, मनोपा, हिताहितविवेकः, पृथ्विचिन्ता, चिन्ता, कार्यचिन्ता, परिवेदना, सावधानता, पृथ्वीदृष्टिः *f.*, अग्रदृष्टिः *f.*, विमर्शः, विवेचना, पृथ्वीव्येचना.

PRUDENT, *a.* परिणामदर्शी -दर्शनी -दर्शि (नं), पृथ्विचारशीलः -ला -लं, दीर्घदर्शी &c., दीर्घदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, समालोचकारी -रिणी &c., विमृश्य-कारी &c., समीक्षाकारी &c., प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., विज्ञः &c., मनस्वी -स्विनी &c., मतिमान् -मती -मत् (नं), बुद्धिमान् &c., प्रज्ञ-वान् &c., मनोपो -पिणी &c., परिवेदी -दिनी &c., परिवेदकः -का -कं, बुधः -धा -धं, सुबोधः -धा -धं, विनीतः &c., विनयवान् &c., नीतिमान् &c., नीतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, पृथ्वीपरविचारो &c., विचारशीलः -ला -लं, सदसदृशी &c., सदसद्विवेकी &c., दूरदर्शी &c., हिताहितवि-वेकी &c., पृथ्विचिन्तकः -का -कं, पृथ्विचिन्ताशीलः &c., कार्यचिन्तकः &c., धीरः -रा -रं, सावधानः -ना -नं, कृतायधानः -ना -नं, कृतधीः -धी -धि, प्रपतः -ता -तं.

PRUDENTIAL, *a.* पृथ्विचारप्रयुक्तः -क्ता -कं, पृथ्वीसमीक्षाप्रयुक्तः &c., प्रसमी-क्षाप्रयुक्तः &c., सविचारः -रा -रं, सविवेकः -का -कं.

PRUDENTLY, *adv.* सविचारं, समीक्षापूर्वकं, प्रसमीक्ष्य, सुसमीक्ष्य, सुविमृश्य, परिणामदर्शनात्, परिणामदृष्ट्या, पृथ्वीविचारेण, सावधानं, सपरिवेदनं, प्राज्ञवत्, विज्ञवत्.

PRUDERY, *s.* मिथ्याचिन्तनः, मिथ्यालक्षा, एकानचिन्तनः, मूल्याचिन्तनशय, मूल्याचारनिष्ठा, अत्याचारनिष्ठा, विनयाभिमानं, अतिमूल्याशीलता, अति-मूल्याता, अतिविनीतता.

PRUDISH, *a.* मिथ्याचिन्तोक्तः -ता -तं, एकानचिन्तोक्तः &c., अत्यन्तचिन्तोक्तः &c., अतिमूल्याः -ल्ला -ल्लं, विनयाभिमानो -निनी &c. See PRUDE, s. PRECISE, a.

TO PRUNE, *v. a.* सुद्रुपपत्रवान् or निरर्थकविटपान् अवच्छिद् (c. 7. -छि-नति -क्षेत्तु) or अवकृत् (c. 6. -कृनति -कर्त्तु) or लू (c. 9. लुनाति लविर्तु) or लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्तु).

PRUNED, *p. p.* छिन्नपत्रवः -वा -वं, छिन्नविटपः -पा -पं, लूनविटपः &c.

PRUNER, *s.* विटपच्छिद् *m.*, पत्रवच्छिद् *m.*, निरर्थकविटपच्छेत्ता *m.* (नृ).

PRUNING, *s.* पत्रवायच्छेदः, विटपावच्छेदः, निरर्थकविटपावकर्त्तनं.

PRUNING-HOOK, PRUNING-KNIFE, *s.* पत्रवच्छेदनी, विटपच्छेदनी, पत्रवकर्त्तनी.

PRURIENCE, PRURIENCY, *s.* कण्डूतिः *f.*, कण्डूः *f.*, कण्डूया, कण्डू-यनं. —(Longing desire for any thing) अतिस्पृहा, अत्यन्तस्पृहा, अतिशयेच्छा, अत्यभिलाषः.

PRURIENT, *a.* कण्डूलः -ला -लं, कण्डूतिमान् -मती -मत् (त), सकण्डूतिः -तिः -ति.

PRURIGO, *s.* कण्डूः *f.*, कण्डूः *f.*, सज्ज्वः *f.*, कज्ज्वः *f.*, कज्ज्वः *f.*, सुकण्डूः *f.*

TO PRY, *v. a.* मूल्यां निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितु), मूल्यां निरीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -यितु) or दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टु), मूल्यादर्शनं कृ, मूल्याम् अन्विष् (c. 4. -इष्यति -रपितु) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धा), मूल्यान्वेषणं कृ, मूल्यानुसन्धानं कृ, मूल्यां चर्च (c. 1. चर्चति -र्चिर्तु), मूल्या-चर्चा कृ, चर्चा कृ, अनधिकारचर्चा कृ, मम्मोन्वेषणं कृ, मूल्यागवेषणं कृ, मम्मोन्वेषणं कृ.

PRYING, *s.* मूल्यानिरूपणं, मूल्यानिरीक्षणं, मूल्यादर्शनं, मूल्यादृष्टिः *f.*, मूल्या-न्वेषणं, मूल्यानुसन्धानं, मूल्याचर्चा, अनधिकारचर्चा, चर्चा, मम्मोन्वेषणं.

PSALM, *s.* गीतं, स्तुतिगीतं, गानं, स्तुतिगानं, स्तोत्रं, सङ्गीतं, सद्गीतं, ईश्वरस्तुतिगीतं, भक्तिगीतं, भक्तिगानं, धर्मगीतं.

PSALMIST, *s.* गीतरचकः, स्तुतिगीतरचकः, स्तोत्ररचकः, गीतकारः, गीत-कविः *m.*

PSALMODY, *s.* स्तुतिगानं, स्तोत्रगानं, स्तोत्रगीतिः *f.*, ईश्वरस्तुतिगानं.

PSALMOGRAPHY, *s.* गीतरचनं, स्तुतिगीतरचनं, स्तोत्ररचनं, गीतकरणं.

PSALTER, *s.* गीतपुस्तकं, गीतसंहिता, गीतसंहारः, स्तोत्रपुस्तकं, सिलं.

PSEUDO. A prefix expressed in Sanskrit by मिथ्या, मृषा, कृत्रिम कु &c. prefixed, or कल्प, देशीय &c. affixed; as, 'a pseudo-poet,' मिथ्याकविः *m.*, कु-कविः, कविकल्पः, कविदेशीयः; pseudology, 'मिथ्यावादः, मृषावादः; 'pseudo-morphous,' कृत्रिमरूपः -पा -पं; 'pseudonymous,' कृत्रिमनामा &c.

PSHAW, *exclam.* धिक्, वै, चवे, चरे, रे, किक्, हुम्, चवेहि.

PSYCHOLOGICAL, *a.* आत्मात्मविषयः -या -यं, आत्मात्मविषयकः -का -कं.

PSYCHOLOGY, *s.* आत्मात्मविद्या, आत्मात्मविद्या, आत्मात्मशास्त्रं.

PUBERTY, PUBESCENCE, *s.* यौवनं, यौवनावस्था, तारुण्यं, तारुण्यवस्था, तारुण्यं, युवत्वं, यौवनकालः, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, प्रौढदृष्टा; 'attained to puberty,' प्राप्तीयौवनः -ना -नं, प्राप्तयौवनकालः -ला -लं; 'not attained to it,' अप्राप्तयौवनः &c.

PUBESCENT, *a.* प्राप्तीयौवनः -ना -नं, अकुरितयौवनः &c., प्राप्ततारुण्य-वस्था -स्थं.

31) To PUBLISH, v. a. (Make generally known) प्रकाश (c. 10. -काश-यति -यितुं), विकाश, प्रकटीक, प्रकट (nom. प्रकटयति -यितुं), प्रति-डीक, क्या in caus. (क्यापयति -यितुं), प्रस्था, विस्था, कास्था, वृष (c. 10. वोषयति -यितुं), विपुष, वापुष, प्रवर (c. 10. -वारयति -यितुं), विहा in caus. (-हापयति -इपयति -यितुं), वृष (c. 10. वोषयति -यितुं)

PUFFED, *p. p.* (Inflated) आतः-ता-तं, आभातः &c., सनाभातः &c., प्रभातः &c., वातपूरितः-ता-तं, वायुपूरीः-तो-तं, आसपूरितः &c.
—(Puffed up with pride, &c.) दर्वीभातः-ता-तं, गर्वीभातः &c., वदतः &c., दर्वीवदतः &c., मदोदतः &c.

PUFFY, *a.* साभ्मातः -ता -तं, वातमयः -यी -यं, शब्दमात्रः -वा -वं.

PUG-DOG, *s.* मर्कटमुखः सुदृक्कुक्षुभेदः.

PUG-NOSED, *a.* वानरमुखः -खी -खं, मर्कटयदनः -ना -नं, कपिमुखः &c.

PUG-FACE, *s.* बिपिटः, बिपिटकः, बिपटः, बिपिकनः, अयभटः.

PUGILISM, *s.* मुष्टियुद्धं, मुष्टियोधनं, मुष्टिपातः, मल्लयुद्धं, मुष्टीमुष्टि, बाहुयुद्धं.

PUGILIST, *s.* मुष्टियोद्धा *m.* (द्ध), मुष्टियोधः, मुष्टियोधी *m.* (न्), बाहुयोधी *m.*

PUGILISTIC, *a.* मुष्टियुद्धसम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), बाहुयुद्धसम्बन्धी &c.

PUGNACIOUS, *a.* युगुत्सुः -त्सुः -त्सु, कलहप्रियः -या -यं, युद्धप्रियः &c., रणप्रियः &c., युद्धञ्जुः -ञ्जुः -ञ्जु, युद्धकारी -रिणी -रि (न्), कलहकारी &c., रणकामी -मिनी &c., युद्धकामी &c.

PUGNACITY, *s.* युगुत्सा, युद्धेच्छा, युद्धप्रियता, कलहप्रियता, कलहेच्छा.

PUISNE, *a.* अवरः -रा -रं, अवरपरदस्यः -स्या -स्यं, अवरजः -जा -जं.

PUISSANCE, *s.* पराक्रमः, विक्रमः, प्रभावः, ऐश्वर्यं, तेजस् *n.*, प्राबल्यं.

PUISSANT, *a.* पराक्रमी -मिणी -मि (न्), विक्रमी &c., पराक्रान्तः -न्ता -न्तं, विक्रान्तः &c., महाबलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त्), महाशक्तिः -क्तिः, महाविक्रमः -मा -मं.

TO PUKE, *v. n.* वम (c. 1. वमति -मिति), वमनं कृ, छर्दं (c. 10. छर्दयति -यितुं).

PUKE, *s.* वान्तिकायकम् औषधं, वान्तिकृतं, छर्दनकृतं.

PUKING, *s.* वान्तिः *f.*, वमनं, छर्दनं; *part.*, वमी -मिनी -मि (न्).

PULCHRITUDE, *s.* See BEAUTY.

TO PUL, *v. n.* (Like a child) बालकवद् रु (c. 2. रीति, रवितुं), शिशुवद् रुद् (c. 2. रोदिति -तुं); 'like a chicken,' पक्षिश्रावकवत् कृञ् (c. 1. कृञति -जितुं).

TO PULL, *v. a. or n.* (Draw, drag) कृप् (c. 1. कर्षति, c. 6. कृषति -ते, ऋद्धं, कर्षुं), आकृप्, समाकृप्, परिकृप्, प्रतिकृप्, संकृप्, कर्षणं कृ.—(Pull forcibly) दृ (c. 1. हरति. हर्षुं), हरणं कृ.—(Pluck, gather by plucking) ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), अकृल्लिभ्रिर् ग्रह् or आदा or चि or अयचि; 'to pull the hair,' केशग्रहणं कृ, केशग्रहणं कृ, केशान् ग्रह्.—(Pull down) अप-कृष्, अवकृष्, व्यपकृष्, पत् in caus., अयपत्.—(Pull off) अपकृष्, अवकृष्, व्यपकृष्, उकृप्, अपदृ, व्यपदृ, अपनी, अवनी in caus. (-तारयति -यितुं); 'he pulls off his clothes,' वस्त्रम् अवतारयति.—(Pull out) उकृप्, निष्कृष्, उद्धृ, निहृ, उत्पद (c. 10. पाठयति -यितुं), उत्तनं (c. 1. -तनति -नितुं), नियो in caus., उत्पाटनं कृ; 'the hair,' लुच् (c. 1. लुञ्चति -चितुं), उल्लुच्, अवलुच्, विलुच्, उन्मद, केशोत्तुचनं कृ, केशोत्पाटनं कृ.—(Pull towards) आकृष्, समाकृष्, प्रतिकृष्.—(Pull in pieces, pull in two) विद् (c. 10. -दारयति -यितुं), अयद्, विभिद्, विदलीकृ, खण्डशः कृ, खण्डं खण्डं कृ.—(Pull up) उत्पद, उद्धृ, समुद्धृ, उच्छिद्, उत्तनं; 'by the roots,' उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं), समुन्मूल, समूलं or सामूलम् उद्धृ.

PULL, *s.* कर्षणं, कृष्टिः *f.*, कर्षः, आकर्षः -र्षणं, आकृष्टिः *f.*, संकर्षणं, विकर्षणं.

PULLED, *p. p.* कर्षितः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकर्षितः &c., आकृष्टः &c., अवकृष्टः &c., विकर्षितः &c., विकृष्टः &c., दृष्टः -ता -तं, गृहीतः -ता -तं; 'pulled by the hair,' केशगृहीतः &c., केशेषु गृहीतः &c.; 'pulled off, as clothes, &c.,' अवतारितः -ता -तं; pulled out, उकृष्टः -ष्टा -ष्टं, निष्कर्षितः &c., उद्धृतः &c., उत्पाटितः &c.; 'as the hair,' उल्लुञ्चितः &c.; 'pulled up,' उन्मूलितः -ता -तं, उत्पाटितः &c., उत्तनतः &c., व्यपरोषितः &c.

PULLEY, *s.* कुकुटीशावकः, कुकुटशावकः, पक्षिश्रावकः, पक्षिणीशावकः.

PULLEY, *s.* काशनर्गतं युद्धचक्रं, काशनःस्य मूक्षचक्रं तच्च रज्जुसंघट्टं भूना कीलकोपरि परिवर्तते, कीलकोपरि परिवर्तमानं युद्धचक्रं.

PULLING, *s.* कर्षणं, कृष्टिः *f.*, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, संकर्षणं, विकर्षः -र्षणं, उल्कर्षः, हरणं, ग्रहणं, अकृल्लिग्रहणं; 'pulling the hair,' केशग्रहः -हणं; 'mutual pulling of the hair,' केशाकेशि indec.; 'pulling up the hair,' केशोत्तुचनं, केशोत्तुचनं.

TO PULLULATE, *v. n.* (Germinate) स्फुट्, फुत्, अकुरु, विकस्.

PULLULATION, *s.* स्फुटनं, फुल्लतिः *f.*, फुल्लिः *f.*, उद्भेदः, विकसनं.

PULMONARY, **PULMONIC**, *a.* फुफ्फुससम्बन्धी -न्धिनी -न्धि (न्), फुफ्फुसनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, फुफ्फुसस्थः -स्था -स्थं, फुफ्फुसीयः -या -यं.

PULP, *s.* मज्जा, मज्जा *m.* (न्), मज्जनं, सारः, गर्भः.—(Of fruit) फल-सारः, फलगर्भः. फलस्य कोमलभागः or मृदुभागः.

PULPINESS, *s.* समज्जता, मज्जावस्त्रं, मज्जागुणकत्वं, कोमलता, मृदुता.

PULPIT, *s.* उपदेशासनं, उपदेशपीठं, धर्मीपदेशपीठं, पीठं, पुरोहितासनं, धर्मीपदेशकामनं, धर्मीप्रापकासनं, धर्मीप्रापकपीठं.

PULPOUS, **PULPY**, *a.* मज्जागुणकः -का -कं, मज्जोपमः -मा -मं, मज्जाभयः -यी -यं, समज्जः -ज्जा -ज्जं, मांसलः -ला -लं, मांसगुणकः -का -कं, कोमलः -ला -लं, आर्द्रमृदः -डो -दु, मृदुः &c.

TO PULSATE, *v. n.* (Palpitate) स्पन्द्, स्फुट्, कम्प्, वेप्.

PULSATION, *s.* स्पन्दनं, प्रतिस्यन्दनं, स्पन्दितं, कम्पः-म्पनं, स्फुरणं, विस्पन्दः, चलनं; 'of the heart,' हृदयस्पन्दनं, हृत्कम्पः; 'of an artery,' नाडिस्फुरणं, नाड्याघातः.

PULSE, *s.* (Of the blood or an artery) नाडिः -डी *f.*, नाली -लिः *f.*, नाडोस्फुरणं, नालीस्फुरणं, नाडोस्पन्दनं, नाड्याघातः; 'feeling the pulse,' नाडोपरीक्षा; 'to feel the pulse,' नाडोपरीक्षा कृ.—(Leguminous plant) कलायः, सतीनः -नकः, सतीलः -ला -लकः, सितीलकः, सातीलकः, सातिलकः, द्विदलं, त्रिपटः, खडिगकः, हरेणुः *m.*, शमीधान्यं, वनसङ्कटः, धान्यवीरः, मुहः, वसुलः; 'pulse ground and fried,' वडा. यटकः.

PULVERABLE, *a.* क्षोदनीयः -या -यं, चूर्णीनीयः &c., चूर्णीकरणयोग्यः &c.

PULVERIZATION, *s.* चूर्णीकरणं, क्षोदीकरणं, चूर्णनं, सचूर्णनं, क्षोदनं.

TO PULVERIZE, *v. a.* चूर्णं (c. 10. चूर्णयति -यितुं), संचूर्णं, प्रचूर्णं, विचूर्णं, चूर्णीकृ, क्षुद् (c. 7. क्षुण्वति, क्षोन्), प्रक्षुद्, संक्षुद्, क्षोदीकृ, पिष्, गुण्ड &c. See TO POUND, POWDER.

PULVERIZED, *p. p.* चूर्णितः -ता -तं, चूर्णीकृतः -ता -तं, संचूर्णितः &c., चूर्णीभूतः -ता -तं, क्षोदितः -ता -तं, क्षोदीकृतः &c., पिष्टः -ष्टा -ष्टं, गुण्डितः -ता -तं, गुण्डितः -ता -तं.

PULVERULENT, *a.* चूर्णीमयः -यी -यं, पांशुलः -ला -लं. See POWDERY.

PUMMEL, *s.* (Of a saddle) बक्का.

PUMP, *s.* जलोत्सोदनयन्त्रं, जलोत्सोदननाडिः -डी *f.*, जलोत्क्षेपणयन्त्रं, जलोत्क्षेपकयन्त्रं, जलोत्क्षेपकनाडी, जलोत्सोदनी, जलोत्क्षेपणी, जलनाडी, जलनाली; 'place where water is distributed,' प्रपा.

TO PUMP, *v. a. or n.* नाडीद्वारेण जलम् उन्मुल (c. 10. -तोलयति -यितुं) or उत्क्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते) or जलोत्सोदनं कृ or जलोत्क्षेपणं कृ, जलनाडीं सञ्चल (c. 10. -चालयति -यितुं), जलोत्सोदनयन्त्रं सञ्चल.—(Interrogate artfully) सवाचं प्रञ्च् or अनुप्रञ्च् or परिप्रञ्च्, प्रश्नेन परीक्ष् or अनुसन्धा.

PUMPKIN, *s.* कुम्भाखः -खः -खी, कुम्भाखकः, कुम्भाखः -खी -खकः, खलावृः *f.*, खलावृः *f.*, खालावृः *f.*, तुषी, कर्कारः *m.*

PUN, *s.* खेपः, खेपोक्तिः *f.*, खेपवाक्यं, खेपालङ्कारः, व्यर्थवाक्यं, व्यर्थोक्तिः *f.*

TO PUN, *v. n.* खेपोक्तिं कृ, खेपवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं)

PUNCH, *s.* (Instrument for perforating) वेधनी, वेधनिका.—(Thrust, blow) आघातः, अभिघातः, प्रहारः; 'with the elbow,' कीलः

-ला, कोलापातः, चरलिमहारः—(Kind of drink) शकैरादिमिश्रितं मद्यमखीरादिरसमयं पानीयं—(In a puppet show) पुञ्जलिकाक्रीडायां वैहासिकः or विदूषकः.

To PUNCH, *v. a.* (Pierce with a punch) पुञ्जीकृत्यन्तेषु व्यप्—(With the elbow) चरलिना तद् (c. 10. ताडयति -यितुं) or आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं) or प्रह् (c. 1. -हरति -हन्तुं), चरलिं प्रसाध्य तद्, कोलापातं कृ.

PUNCHION, *s.* (Instrument), *see* PUNCH.—(A measure), *see* CASK.

PUNCHY, *a.* ह्रस्वस्थूलः -ला -लं स्थूलह्रस्वः -स्वा -स्वं, घनह्रस्वः &c.

PUNCTILIO, *s.* सूक्ष्मविषयः, सूक्ष्मविधिः *m.*, सूक्ष्मनियमः, सूक्ष्मता, अतिसूक्ष्मता, सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं, शिष्टाचारसौक्ष्म्यं, सभाचारसूक्ष्मता.

PUNCTILIOUS, *a.* अतिसूक्ष्मदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अतिसूक्ष्मदर्शी -र्शिनो -र्शि (न्), अतिसूक्ष्मः -क्षा -क्षं, सूक्ष्मोपचारदर्शी, सूक्ष्माचारनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्माचारी &c., सूक्ष्मनियमनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारनिष्ठः &c., सूक्ष्मोपचारशीलः -ला -लं, सूक्ष्मादरनिष्ठः &c., सूक्ष्मनियमी &c., नियमनिष्ठः &c., सत्त्वाचारी &c.

PUNCTILIOUSNESS, *s.* अतिसूक्ष्मदर्शनं, अतिसूक्ष्मदृष्टिः *f.*, सूक्ष्मोपचारनिष्ठा, सूक्ष्मनियमनिष्ठा, सूक्ष्मादरनिष्ठा, सूक्ष्मसत्कारनिष्ठा, सूक्ष्मादरशीलता, सत्त्वाचारः.

PUNCTUAL, *a.* समयपालकः -का -कं, समयरक्षकः -का -कं, समयनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, समयसेवी -विनो -वि (न्), कालरक्षकः -का -कं, कालनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कालपालकः -का -कं, कालसेवी &c., सामयिकः -को -कं, सङ्केतपालकः -का -कं, सङ्केतनिष्ठः &c., नियमपालकः &c., नियमनिष्ठः &c., वचननिष्ठः &c., प्रतिज्ञानिष्ठः &c., प्रतिज्ञापालकः &c., दृढनियमी &c.

PUNCTUALITY, PUNCTUALNESS, *s.* समयपालनं, समयनिष्ठा, समयसेवनं, कालनिष्ठा, कालसेवनं, कालपालनं, समयरक्षणं, कालरक्षणं, सङ्केतपालनं, सङ्केतनिष्ठा, नियमनिष्ठा, नियमपालनं, वचननिष्ठा, प्रतिज्ञानिष्ठा.

PUNCTUALLY, *adv.* यथासमयं, समयतमं, यथाकालं, कालतमं, नियमतम्, यथानियमं, यथासङ्केतं, समयनिष्ठापूर्वं, कालनिष्ठापूर्वं.

To PUNCTUATE, *v. a.* विरामचिह्नैश्च अद्भु (c. 10. अङ्कयति -यितुं) विरामचिह्नानि लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or कृ, विरामचिह्नाङ्कनं कृ, विरामचिह्नाङ्कितं -तां कृ.

PUNCTUATED, *p. p.* विरामचिह्नाङ्कितः -ता -तं, अवसानचिह्नाङ्कितः -ता -तं.

PUNCTUATION, *s.* विरामचिह्नाङ्कनं, अवसानचिह्नाङ्कनं, विरामचिह्नलिखनं.

To PUNCTURE, *v. a.* सूक्ष्मकीलकाग्रेण व्यप् (c. 4. विध्यति, व्यध्तिं). *See* To PRICK.

PUNCTURE, *s.* वेधः -धनं, सूक्ष्मकीलकवेधः, व्यधः -धनं. *See* PRICK.

PUNCTURED, *p. p.* वेधितः -ता -तं, कीलकवेधितः &c., कीलकविद्धः -द्धा -द्धं,

PENDE, *s.* पण्डितः, विद्वान् *m.* (स्), प्राज्ञः, बहुश्रुतः, अधीयानः, ओषधिः, वेदविद् *m.*, वेदविद्वान् *m.*, अनुष्ठानः. *See* LEARNED.

PENGUENCY, *s.* कटुता -त्वं, उग्रता -त्वं, तीव्रता, तिग्मता -त्वं, खरता, प्रखरता, प्राखर्यं, तैर्म्यं, तीक्ष्णता, तेजस्यं, अरुनुदत्वं, चञ्चलता -त्वं, उष्णता -त्वं, औषध्यं, औषधः, दाहः, विदाहः.

PURGENT, *a.* कटुः -टुः, दूी -टु, उग्रः -या -यं, तीव्रः -द्रा -द्रं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, खरः -रा -रं, प्रखरः -रा -रं, अरुनुदः -दा -दं, चञ्चलः -ञ्चा -ञ्चं, उष्णः -ष्णा -ष्णं, तिक्तः -क्ता -क्तं, विदाही -हिनी -हि (न्), दाही &c.

PURNESS, *s.* चत्वरता, सुद्रता -त्वं, शरीरसुद्रता, चत्वरशीरता, तनुता.

To PUNISH, *v. a.* दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं), शास् (c. 2. शास्ति, -सितुं, c. 10. शासयति -यितुं), अनुशास, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), नियह् (c. 9. -गृह्णाति -गृहीतुं), दम् (c. 10. दमयति -यितुं) विषय् (c. 10. -यातयति -यितुं) बन्ध् (c. 9. बन्धति बन्धुं), दण्डं प्रणी *See*

To INFLICT.—(Paid) पीड्, व्यप्, तप्, सन्तप्.

PUNISHABLE, *a.* दण्डनीयः -या -यं, दण्ड्यः -क्ष्मा -क्ष्मं, दण्डार्हः -र्हा -र्हं, दण्डनार्हः &c., ताडनीयः -या -यं, ताड्यः -द्धा -द्धं, शासनीयः -या -य, शास्यः -स्या -स्यं, शासनार्हः -र्हा -र्हं, दमनीयः -या -यं, दण्डयोग्यः -ग्या -ग्यं, शिक्षणीयः &c., शिक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, शिक्षार्हः &c., विनयः -या -यं.

PUNISHED, *p. p.* दण्डितः -ता -तं, शासितः -ता -तं, शिष्टः -ष्टा -ष्टं, तर्तितः -ता -तं, निर्गृहीतः &c., पीडितः &c., विनीतः &c., शिक्षितः &c.

PUNISHER, *s.* दण्डयिता *m.* (तृ), शासिता *m.*, शास्ता *m.*, शासकः, ताडयिता *m.*, ताडकः, दण्डप्रणेता *m.*, शिक्षकः.

PUNISHMENT, *s.* दण्डः, दण्डनं, शासनं, अनुशासनं, शास्तिः *f.*, शिष्टिः *f.*, ताडनं, साहसं, दमः, दमनं, दमयः -यं, दमयुः *m.*, नियहः, शिक्षणं; 'corporal punishment,' शरीरदण्डः -ण्डनं, शरीरदण्डः, शरीरि-कदण्डः, शरीरः, देहदण्डः -ण्डनं; 'just punishment,' सम्यग्दण्डनं; 'infliction of punishment,' दण्डयोगः, दण्डप्रयोगः, दण्डप्रणयनं, *see* INFLICTION; 'capital punishment,' बधदण्डः, प्राणदण्डः, प्राणान्दण्डः, जीवान्दण्डः, देहान्दण्डः, उन्नमसाहसं; 'severity of punishment,' दण्डपातुष्यं; 'repeated punishment,' चिचार्दण्डः; 'fear of punishment,' दण्डभोतिः *f.*, दण्डभयं; 'through fear of it,' दण्डभयात्.

PUNITIVE, PUNITORY, *a.* दण्डः -ण्डी -ण्डं, दण्डिकः -की -कं, दण्डसम्बन्धी -न्धीनो &c., साहसिकः -की -कं, दण्डविषयकः -का -कं, दण्ड in comp.

PUNJAB, *s.* (The country) पञ्चनदः. *See* PANJAB.

PUNKA, *s.* तालवृन्तः -न्तकं, धविवं, मरुदान्दोलः.

PUNSTER, *s.* सप्रोषयक्ता *m.* (क्लृ), सप्रोषवादी *m.* (न्).

PUNT, *s.* तरालुः *m.*, तरान्युः *m.*, तरण्डः -ण्डं, वहिर्नं.

PUNY, *a.* क्षुद्रः -द्रा -द्रं, अल्पः -ल्पा -ल्पं, क्षुद्रशरीरः -रा -रं.

PUP, *s.* कुकुरशिशुः *m.*, कुकुरशावकः, शिशुः *m.*, डिम्बः.

To PUP, *v. n.* कुकुरशावकान् सु or प्रमु or जन्, कुकुरशिशून् सु.

PUPIL, *s.* (Scholar) शिष्यः, विद्याधी *m.* (न्), छात्रः, सन्नेवासी *m.* (न्), सन्नेवासिजनः, अध्यायी *m.*, अध्याता *m.* (तृ), प्राचार्यः, बालः, शिशुः *m.*, माणवकः, मृडङ्गणः, प्रबालः—(Of the eye) तारा, तारका, सध्वि-तारा-रका, तारः -रकं, कनीनिका, दृष्टिः *f.*, लोचकः, ज्योतिस् *n.*, नयना. PUPILAGE, *s.* शिष्यत्वं, शिष्यावस्था, शिष्यदशा, विद्यार्थित्वं -ता, सन्नेवासित्वं, बालत्वं, शिशुत्वं -ता, शैशवं.

PUPILARY, *a.* शैष्यः -ष्यी -ष्यं, शिष्यसम्बन्धी &c., शैशवः -वी -वं.

PUPPET, *s.* पुत्रिका, दारुपुत्रिका, पाञ्चालिका, पाञ्चलिका, पाञ्चाली, पुञ्जली -लिका, शालाङ्गी, शालभञ्जी -ञ्जिका, दारुङ्गी, दारुगर्भा, कुरुङ्गी, सञ्जलिकारिका, याषा.

PUPPET-SHOW, *s.* पुञ्जलिकाक्रीडा, पुत्रिकाक्रीडा, पाञ्चालिकाक्रीडा.

PUPPY, *s.* कुकुरशावकः, कुकुरशिशुः *m.*, शिशुः *m.*, डिम्बः—(Co-ceived person) दर्शनीयमानो *m.* (न्), ज्ञानाभिमानी *m.*, मानो *m.*, रुपगर्वितः, दाम्भिकः.

To PUR, *v. n.* मार्जारवत् स्नोवसूचकं रणरणशब्दं कृ or रणत्कारं कृ.

PURĀNA, *s.* (Sacred and mythological poem, derived from the same religious system as the Rāmāyana and Mahābhārata, or from the mytho-heroic style of Hindū belief; being a departure from the purer system of the Vedas. They are eighteen in number, and each one is supposed to treat of five topics, viz. 1. the creation, 2. the destruction and renovation of worlds, 3. the genealogy of gods and heroes, 4. the reign of the Manus, 5. the transac-

tions of their descendants. From this five-fold division, and from the antiquity of the stories narrated, come the general names पुराणं, पञ्चलक्षणं. The specific titles are as follows: 1. ब्रह्मपुराणं or ब्राह्मपुराणं, 2. पद्मपुराणं, 3. विष्णुपुराणं, 4. शिवपुराणं, 5. भागवतपुराणं or भगवत्पुराणं, 6. नारदपुराणं, 7. मार्कण्डेयपुराणं, 8. अग्निपुराणं, 9. भविष्यपुराणं, 10. ब्रह्मवैवर्तपुराणं, 11. लिङ्गपुराणं, 12. वराहपुराणं, 13. स्कन्दपुराणं, 14. वामनपुराणं, 15. कूर्मपुराणं, 16. नारदपुराणं, 17. गरुडपुराणं, 18. ब्रह्मवैवर्तपुराणं. Sometimes a Purāna called the वायुपुराणं or वायवीयपुराणं is substituted for the शिवपुराणं, and another called the नारसिंहपुराणं for the ब्रह्मवैवर्तपुराणं. These eighteen mythological works are the repository of the modern and popular religious creed of the Hindús. They are amplifications of the two great heroic and historical poems or Itihāsa, called Rāmāyana and Mahābhārata, giving a more connected and definite explanation of the mythical fictions and historical traditions contained in those works. They are consequently remarkable for attributing paramount importance to the two divinities, Śiva and Vishnu, who, under one form or other, are almost the sole objects that are made to claim homage. Each separate Purāna cannot, therefore, be taken as a guide to Hindú belief as a whole, but rather to some separate branch of it, in which the worship of either one of these deities in particular incarnations is encouraged in preference to that of the other. The most celebrated of them all is the fifth in the above list, or Bhāgavata Purāna, designed for the glorification of Bhāgavat or Vishnu, in the form of Krishna. This exercises a more direct and powerful influence on the opinions of the natives of India than any other. The third, or Vishnu Purāna, translated by Professor Wilson, is also a work of great celebrity, and conforms most closely to the definition of Panchalakshana, i.e. treating of five specified topics. There are also eighteen Upapurānas, or similar poems of inferior sanctity and different appellations, viz.: 1. स्कन्दपुराणं, 2. नारसिंहं, 3. नारदीयं, 4. शिवं, 5. दुर्वाक्यं, 6. काण्डिका, 7. मानवं, 8. वीरानन्दं, 9. वरहं, 10. कालिका, 11. शम्भुं, 12. नन्दिकेश्वरं, 13. सौरं, 14. पाराशरं, 15. चाण्डिका, 16. माण्डूकी, 17. भागवतं, 18. वशिष्ठं. The collector and arranger of the Purānas, as well as of the more ancient Vedas, was a sage named Krishna कृष्णः, or Dwai-pāyana द्वैपायनः, or Krishnadwipaīyana कृष्णद्वैपायनः. The surname of Vyāsa व्यासः or 'Arranger' (from the root च्च् with वि, meaning to 'dispose' or 'set in order'), was given to him, and is now used to denote any expounder of the Vedas or Purānas. His seat is called व्यासस्थानं, व्यासपीठं.

PURANIC, *a.* पौराणिकः -को -कं, पौराणः -शी -यं, पुराणविषयकः &c.

PURBLIND, *a.* अन्धदृष्टः *m. f. n.* (ज्ञ), अन्धकृष्टः *m. f. n.*, हतदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अदीर्घदृष्टिः &c., ईर्ष्या -न्या -न्यं.

PURCHASABLE, *a.* क्रय्यः -या -यं, क्रेतव्यः -व्या -यं, क्रय्यः -व्या -यं.

To PURCHASE, *v. a.* क्री (c. 9. क्रीणाति -शीते, क्रेतुं), उपक्री, संक्री, मूल्यं दत्त्वा लभ् or प्राप्, पण् (c. 1. पणते -णितुं), पणीकृ

PURCHASE, *s.* (The act of buying) क्रयः, क्रयणं, संक्रयणं, उपक्रयः, क्रीणनं.—(Thing purchased) क्रीतवस्तु *n.*, क्रीतद्रव्यं.—(Hold, force) ग्रहणं, ग्राहः, संग्राहः, संग्रहणं, ग्रहः, आग्रहः, धृतिः *f.*, ग्रह-शक्तिः *f.*, शक्तिः *f.*

PURCHASED, *p. p.* क्रीतः -ता -तं, क्रयक्रीतः &c., संक्रीतः &c., उपक्रीतः &c.

PURCHASE-MONEY, *s.* क्रयमूल्यं, क्रयणमूल्यं, मूल्यं, अर्घ्यः.

PURCHASER, *s.* क्रयी *m.* (नृ), क्रेता *m.* (नृ), क्रायकः, क्रयिकः, क्रयकृत्ता *m.*

PURE, *a.* (Clean, free from dirt) निर्मलः -ला -लं, विमलः -ला -लं, अमलः &c., अमली -लिनी -लि (नृ), मलहीनः -ना -नं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशुद्धः &c., पवित्रः -त्रा -त्रं, स्वच्छः -च्छा -च्छं, अच्छः &c., शुचिः -चिः -चि.—(Free from sin or guilt, morally pure) शुद्धः -द्धा -द्धं, शुचिः -चिः -चि, पुष्यः -स्या -स्यं, जनयः -या -यं, निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्गं, निष्पापः -पा -पं, अदूहपापः &c., अपापः &c., पापहीनः -ना -नं, सकृतपापः &c., अज्ञातपापः &c., अकल्मषः -वा -वं, धृतकल्मषः &c., अलिप्तः -प्ता -प्तं, साधुः -ध्वी -धु, अदूहदोषः -वा -वं, सात्विकः -की -कं, प्राञ्जलः -ला -लं.—(Ceremonially clean) पवित्रः -त्रा -त्रं, पूतः -ता -तं, पावनः -ना -नं, पवनः -ना -नं, शुचिः -चिः -चि, शौचवान् -वती -वत् (नृ), शौचोपेतः -ता -तं, मेध्यः -ध्या -ध्यं.—(Unadulterated, incorrupted) अदूषितः -ता -तं, अदुष्टः -ष्टा -ष्टं, शुद्धः -द्धा -द्धं, अविकारितः -ता -तं, अमष्टः -ष्टा -ष्टं, असंसृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Mere, simple) केवलः -ला -लं, केवली &c., नाशकः -का -कं, नाश in comp., शुद्धः &c.—(Free from corrupt words, as speech) अपशब्दहीनः -ना -नं, अपशब्दरहितः -ता -तं, अपशब्दशून्यः -न्या -न्यं, शुद्धः -द्धा -द्धं, अपम्रयोगहीनः -ना -नं.—(Chaste, ignorant of carnal intercourse) अज्ञातव्यायः -या -यं, अज्ञातनैपुनः -ना -नं; 'as a woman,' पुरुषात्म्या.—(Of pure descent or blood) नीलः -ली -लं.—(Pure in heart or mind) शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्म (नृ), शुद्धहृदयः &c., see PURE-MINDED; 'to be pure,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोषु), शुद्धीभू, शुचि (nom. शुचीयते), पवित्रीभू.

PURELY, *adv.* (Cleanly) निर्मलं, विमलं, शुद्धं, पवित्रं, शुचि.—(Merely) नात्र, केवलं. See MERELY.

PURE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धात्मा -त्मा -त्म (नृ), विमलात्मा &c., अमलात्मा &c., निर्मलान्तःकरणः -खा -यं, शुद्धहृदयः -वा -वं, प्रयत्नात्मा &c.

PURENESS, *s.* निर्मलता, शुचिता, शुद्धता -न्तं, शुद्धिः *f.* See PURITY.

PURGATION, *s.* रेचनं, विरेचनं, रेकः, विरेकः, शोधनं, शुद्धिः *f.*

PURGATIVE, *a.* रेचकः -की -कं, विरेचकः &c., शोधकः -का -कं, उदर-शोधकः &c., अपोभागहरः -रा -रं, अतिसारी -रिणी -रि (नृ), सारकः -का -कं, अतिसारकः &c.

PURGATIVE, *s.* (Medicine) रेचकं, रेचनं, विरेचनं, विरेकः, अपोभागहरं, उदरशोधनं, अपोभागशोधकं, सारकं, सारकीयध.

PURGATORY, *a.* शोधकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावकः -का -कं, पापशोधनः -ना -नं, पापनाशकः &c., पापनाशनः -ना -नं, पापघ्नः -घ्नी -घ्ने, अपनाशनः &c., अचमर्षणः -शी -यं.

PURGATORY, *s.* पापशोधनस्थानं, अपशोधनस्थानं, यातनास्थानं; 'pain of purgatory.' यातना, जैरवी यातना.

To PURGE, *v. a.* (The bowels, &c.) विरिच (c. 7. -रिचि -रिचि-रेकु),

रिष्, उदर or अशोभां गुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), उदरशोधनं कृ. मलं च in caus. (सारयति -यितुं), मलशोधनं कृ, मलशुद्धिं कृ.—(Cleanse from guilt) पापात् शुष् or परिशुष् or विशुष्, पापशोधनं कृ, अशशोधनं कृ.—(Cleanse in general) पू, परिपू, शुष्, मलापकथं कृ.

PURGE, *s.* रेषनं, विरेचनं, रेषकं, विरेकः, उदरशोधनं, अशोभागहरं.

PURGED, *p. p.* (As the bowels) रेषितः -ता -तं, विरेषितः &c., रिक्तः -क्ता -क्तं, विरिक्तः &c., शोधितः -ता -तं, सारितः &c.—(Cleared) शोधितः &c., पूतः &c., पावितः &c.

PURGING, *s.* (Of the bowels) रेषना -नं, रेकः, विरेकः, सारणः, अति-सारः. See DIARRHOEA, DYSENTERY.

PURIFICATION, *s.* शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, परिशोधनं, शोधः, परि-शोधः, शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, पावनं, पवित्रीकरणं, मार्जनं, परिमार्जनं, निर्मलीकरणं, विमलीकरणं, मलापकथं, मलापनयनं, मल-हरणं, शुष्णीकरणं, क्षालनं, प्रक्षालनं, निर्येकः, स्वच्छीकरणं.—(State) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः, शुद्धता -त्वं, विशुद्धता, शोधितत्वं, शोचं, शुचिता, पवित्रता, पूतत्वं, पावितत्वं, पूतिः *f.*, निर्मलता; 'of a new house,' शत्योद्धारः, वास्तुसंश्रमनं.

PURIFICATIVE, PURIFICATORY, *a.* पावकः -का -कं, पावनः -ना -नं, पावी -विनी -वि (नृ), पावमानः -ना -नं, शोधकः -का -कं, शोधनः -ना -नं, संशोधकः &c., विशोधकः &c., शुद्धिकरः -रा -री -रं, मलाप-कथकः -का -कं.

PURIFIED, *p. p.* पावितः -ता -तं, पूतः &c., परिपूतः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, संशोधितः &c., संशुद्धः &c., विशुद्धः &c., पवित्रः -चा -चं, पवित्रितः &c., पवित्रीकृतः -ता -तं, कृतशोचः -चा -चं, मार्जितः &c., प्रक्षालितः &c., निर्येकः -क्ता -क्तं, धोतः -ता -तं, अवदातः &c.; 'from sin' पापशोधितः -ता -तं, पापपूतः -ता -तं, अयनिष्कृतः -ता -तं; 'by austerities,' प्रयतः -ता -तं; 'to be purified,' शुष् (c. 4. शुष्यति -ते, शोषुं), पू in pass. (पूयते), पवित्रीभू, शुद्धीभू.

To PURIFY, *v. a.* पू (c. 9. पुनरिति -नोते, पयितुं), c. 10. पापयति -यितुं), परिपू, विपू, शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्, परिशुष्, संशुष्, शुद्धीकृ, पवित्रीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), निर्मलीकृ, विमलीकृ, मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्शि -र्हि), सम्मृज्, निर्येज् (c. 3. -येनेति -येत्), धाव् (c. 10. धापयति -यितुं), शुष्णीकृ, मलं हृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अशनी (c. 1. -नयति -नेत्), मलापकथं कृ, परिष्कृ, प्रक्षल्. PURIFYING, *part. or a.* पुनानः -ना -नं, पावमानः -ना -नं, पवमानः &c., पावनः -ना -नं, पावकः -का -कं. See PURIFICATIVE.

PURITAN, *s.* पवित्रमतावलम्बी *m.* (नृ), पवित्रमतधारी *m.* (नृ).

PURITY, *s.* (Freedom from dirt, defilement &c.) निर्मलता -त्वं, नैवेत्यं, निर्माल्यं, विमलता, वैमल्यं, मलहीनता, मलराहित्यं, शुद्धता -त्वं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, पवित्रता, पूतता, पूतिः *f.*, शुचिता, शोचं, मेधता, त्रिलिङ्गता.—(Clearness, transparency) प्रसादः, प्रसवता, प्रसक्तिः, *f.*, स्वच्छता, वैशद्यं, विशुद्धत्वं.—(Freedom from guilt, moral purity) शुचिता -त्वं, शुद्धता, शुद्धिः *f.*, अनघता, पापहीनता, अशहीनता, निष्पापत्वं, पुष्कता, साधुता, निष्कलङ्कता.—(Purity of mind) चित्तशुद्धिः *f.*, मतिशुद्धता, विमलचित्तत्वं, शुद्धमतित्वं.—(Chastity in a woman) सतीत्वं, पुरुषात्युद्धता, साध्वीत्वं.—(Of language) शुद्धिः अपशब्दहीनता.

To PURL, *v. n.* नदीप्रकारेण रणरथस्यद्धं कृ or लुभगसन्निहं कृ.

PURLIEU, *s.* समकः, सामकदेशः, धर्मकदेशः, उपाकदेशः, सामनं, परिसरः.

To PURLOIN, *v. a.* चुर, ह, अपहृ, नृष्, परिनृष्. See To PILFER.

PURLOINED, *p. p.* अपहृतः -ता -तं, नृषितः -ता -तं, चौरहृतः -ता -तं. PURLOINER, *s.* अपहर्ता *m.* (नृ), परिमोषी *m.* (नृ), स्तेयकृत्. See PILFERER.

PURPLE, *a.* भूषः -खा -वं, भूषवर्णः -वर्णः -वर्णं, भूमलः -ला -लं, कृष्णलोहितः -ता -तं, नीललोहितः &c., भूमाभः -भा -भं, बालसन्ध्याभः &c., भूष-रुक् *m. f. n.* (नृ).

PURPLE, *s.* भूषवर्णः, भूषः, भूमलः, भूमलवर्णः, रघः.

To PURPLE, *v. a.* भूषीकृ, लोहितीकृ, भूषवर्णेन रञ्ज् (c. 10. रञ्जयति -यितुं).

PURPLISH, *a.* ईषद्भूषः -खा -वं, आभूषः &c., आभूमलः ला -लं.

PURPORT, *s.* अर्थः, अभिप्रायः तात्पर्यं, आशयः, अभिप्रेतं, उद्देशः, भावार्थः, भावः, विषयार्थः, विषयार्थः, अन्वयः, छन्दः. See MEANING.

To PURPORT, *v. a. or n.* अभिप्रे, उद्दिष्ट, वच् in des., अर्थवान् &c. भू or अस्. See To MEAN.

PURPOSE, *s.* अभिप्रायः, अभिप्रेतं, चिकीर्षितं, चिकीर्षा, आशयः, सङ्कल्पः, मनःसङ्कल्पः, उद्देशः, अर्थः, तात्पर्यं, इच्छा, आकांक्षा, कार्यं, बुद्धिः *f.*, कल्पना, परिकल्पना, आकूतं, मनोनिर्कषणं, चिन्ता, प्रयोजनं, उपयोगः, See INTENTION; 'fixed purpose,' निश्चयः, निश्चितः; 'of unfailing purpose,' सत्यसङ्कल्पः -त्या -त्वं; 'declared purpose,' ईरिताकूतं, 'one who does not effect his purpose,' अकृतार्थः -र्था -र्थं, असि-द्धार्थः &c., अचरितार्थः &c., वृथार्थः &c., अकृतकृत्यः -त्या -त्वं; 'one who effects it,' कृतार्थः &c.; 'for the purpose of,' अर्थे or अर्थे or हेतोः affixed, कृते, निमित्ते; 'for the purpose of religion, or for religious purposes,' धर्मार्थः; 'to no purpose,' वृथा, मुधा, व्यर्थः -र्था -र्थं; 'for what purpose,' किमर्थं, किमुद्दिश्य; 'on purpose,' बुद्धिपूर्व, बुद्धा. See PURPOSELY.

To PURPOSE, *v. a.* अभिप्रे, अभिप्रायं कृ, कृ in des., उद्दिष्ट, मनसा उद्दिष्ट, अभिसन्धा, इष्, परिकृष्, सङ्कल्पं कृ, बुद्धिं कृ. See To INTEND.

PURPOSED, *p. p.* अभिप्रेतः -ता -तं, चिकीर्षितः &c., उद्दिष्टः -हा -हं.

PURPOSELY, *adv.* बुद्धिपूर्व, बुद्धिपूर्वः, बुद्धिपूर्वः, मतिपूर्व, सामिप्रायः, अभि-प्रायपूर्व, बुद्धा, कामतस्, इच्छातस्. See INTENTIONALLY.

PURSE, *s.* कोषः धनकोषः, मुद्राकोषः, कटिवन्धः, ग्रन्थिः *m.*, कौलिकं.

To PURSE, *v. a.* (Put in a purse) कोषे निविश; in caus.—(Con-tract) संकुप्, संहृ, संकृ, आकुञ्च.

PURSE-CUTTING, *s.* ग्रन्थिभेदः, ग्रन्थिभेदनं, ग्रन्थिछेदः, कोषछेदः.

PURSE-PRIDE, *s.* धनगर्वः, धनदयः, धनाभिमानं, अर्थगर्वः, द्रव्याभिमानं.

PURSE-PROUD, *a.* धनगर्वितः -ता -तं, द्रव्यगर्वितः &c., धनाभिमानी -भिनी &c.

PURSER, *s.* युद्धनावि कोषाधिकारी *m.* (नृ), or धनभोजनादिपरिकल्पकः.

PURSUANCE, *s.* अनुसरणं, अनुसारः, अनुवर्तनं, अनुगमनं 'in pursu-ance of,' अनुसारेण, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

PURSUANT, *a.* अनुसारी -रिणी -रि (नृ), अनुरूपः -पा -पं, अनुवर्त्ती &c.

PURSUANTLY, *adv.* अनुसारेण -रात्, अनुसारतस्, अनुरूपेण.

To PURSUE, *v. a.* (Follow) अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अनुगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) अनुया (c. 2. -याति -तुं), अनुवृत्, अनुव्रज्, अनुक्रम्.—(Chase) अनुधाव्, (c. 1. -धावति -यितुं), पश्चाद् धाव्, अनुस्, पश्चाद् वृत्.—(Prosecute, practise), अनुष्टा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं) सास्या, आचर् (c. 1. -चरति -रितुं), समाचर्, सेव्, नियेष्, अनुसेव्. See PROSECUTE.—(Carry on) निर्वह् in caus., प्रवृत् in caus., प्रयो, सम्प्रयो, विधा.—(Endeavour to obtain) आप् in des. (ईप्सति -यितुं), अभ्याप in des., प्राप् in des., लभ् in des. (लिप्सते -यितुं) अभिलभ्.—(Imitate) अनुकृ, अनुगम्.

PURSUED, *p. p.* (Followed) अनुसृतः -ता -तं, अनुगतः &c., अनुयातः

&c., अनुगम्यमानः -ना -नं, अन्वीयमानः &c.—(Chased) अनुधावितः
ता-तं.—(Prosecuted, practised) अनुष्ठितः -ता -तं, आचरितः &c.,
सेवितः -ता -तं, निषेधितः &c.

PURSUER, *s.* अनुगामी *m.* (नं), अनुयायी *m.*, अनुसारी *m.*, अनुधावकः.
PURSUIT, *s.* (Following) अनुसरणं, अनुवर्त्तनं, अनुगमनं, अनुव्रजनं.
—(Running after, chasing) अनुधावनं, अभिधावनं, पश्चाद् धावनं,
अनुसरणं, अनुसारः, अन्वेषणं, मार्गणं, वृगणं.—(Prosecution, carry-
ing on with a view to obtain) अनुष्ठानं, सेवनं, निषेवनं, अनु-
सेवनं, आचरणं, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवर्त्तनं, व्यापारः, व्यवसायः, निष्ठता, अभि-
योगः, अनुशीलनं, परिशीलनं, अनुसन्धानं.—(Course of occupa-
tion, employment) व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* (नं), उद्योगः,
उद्यमः, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, कार्यः; 'interesting pursuit,' वि-
नोदः, विनोदजनकव्यापारः.

PURSUIVANT, *s.* राजदूतः, राजदूतपरिचरः, वेवधरः, याष्टीकः.

PURSY, *a.* दुःस्वास्ती -सिनी &c., प्राणकृच्छ्रग्रस्तः -स्ता -स्तं, ह्रस्वमूलः &c.

PURULENCE, PURULENCY, *s.* पूयत्वं, सपूयत्वं -ता, पूयपूयता, पूययुक्ता.

PURULENT, *s.* सपूयः -या -यं, पूयमयः -ता -तं, पूयरूपः -पा -पं, पूययुक्तः
-क्ता -क्तं, पूयपूयः -णा -णं.—(Running with pus) पूयघावी -विणी
-षि (नं).

TO PURVEY, *v. a. and n.* साह्यद्वय्याणि परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं)
or उपकृप् or सम्भू (c. 1. -भरति -भर्तुं) or युज् (c. 10. योजयति -यितुं)
or समायुज्, भोजनपरिकल्पनं कृ, भोजनसम्भारं कृ, साहारयोजनं कृ,
साहारनिर्वाहं कृ.

PURVEANCE, *s.* साह्यद्वयपरिकल्पनं, भोजनपरिकल्पनं, स्वादिपरिकल्पनं,
भोजनसम्भारः, साहारयोजना, साहारनिर्वाहः, परिकल्पनं, निर्वाहः.

PURVEOR, *s.* भोजनपरिकल्पकः, स्वादिपरिकल्पकः, भोजनाधिकारी *m.*
(नं), भोजनाधिकृतः, साहारयोजकः.

PUS, *s.* पूयं, पूयरक्तं, पूयशोणितं, दूषं, मलजं, दूषजं, प्रसितं, अवक्रोदः.

TO PUSH, *v. a. and n.* (Make a thrust) तड् (c. 10. ताडयति -यितुं),
प्रम् (c. 10. सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ, साहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं),
अभिहन्, अभ्याहन.—(Impel, move by pressure) हस्ताभ्याम्

अवलम्ब्य चल् (c. 10. चालयति -यितुं) or सचल् or सृ (c. 10. सार-
यति -यितुं) or स्थानान्तरीकृ or प्रेर or प्रणुद or नुद or कृष् or
समाकृष्.—(Push aside, push out) अपम् in caus., वहिष्कृ, वहिःकृ.
—(Push forward) प्रम्, प्रचल् in caus., अग्रे चल् or सु, अग्रे नी.
PUSH, PUSHING, *s.* ताडनं, साहतिः *f.*, साधातः, अभिधातः, अभ्याधातः,
प्रहारः, प्रमारणं, अपमारणं, सारणं.—(Impelling) प्रणोदः, प्रेरणं -णा,
वेगः.—(Vigorous effort, onset) सुयत्नः, आक्रमः -मयं.

PUSHED, *p. p.* ताडितः -ता -तं, साहतः &c., अभिहतः &c., प्रसारितः
ता -तं, अपसारितः &c., सारितः &c., चालितः &c., प्रेरितः -ता -तं,
प्रणोदितः &c., प्रणुन्नः -न्ना -न्नं, स्थानान्तरीकृतः &c., वहिष्कृतः &c.

PUSHING, *a.* (Enterprising) साहसिकः -को -कं, साहसशीलः -ला -लं,
साहसपुङ्गवः -दिः -दि, उद्योगी -गिनी &c., सद्युद्योगी &c., उद्योगशीलः
-ला -लं, सद्युद्योगी &c., धृष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रगल्भः -न्त्वा -न्त्वं, प्रतिभानवान्
-वती -वत् (नं).

PUSILLANIMITY, *s.* भीरुता, कातरता, धैर्यहीनता, शौर्यहीनता, वीर्यही-
नता, निर्वीर्यं, कार्यशून्यं, कृपणबुद्धित्वं, क्रीयता, भीरुहृदयत्वं, कापुरुषत्वं.

PUSILLANIMOUS, *a.* भीरुहृदयः -या -यं, कृपणबुद्धिः -दिः -दि, कातरपुङ्गवः
&c., धैर्यहीनः -ना -नं, शौर्यहीनः &c., धीरुषहीनः &c.

PUSS, PUSSY, *s.* मार्जारः, पिडाळः. See CAT.

PUSTULE, *s.* स्फोटः -टकः, विस्फोटः, रक्तवटी, रक्तवरटी, वटी, वरटी,
646

व्रणः, तनुव्रणः, गडः, गुटिका. See PIMPLE.

PUSTULOUS, *a.* स्फोटपूणीः -णी -णं, स्फोटमयः -यी -यं, सस्फोटः -टा -टं.

TO PUT, *v. a.* (Lay, place, set) धा (c. 3. दधाति, धातुं), स्था in caus.

(स्थापयति -यितुं), च्च in caus. (अपेयति -यितुं), निविश (c. 10. -वेश-

यति -यितुं), सञ्चिषिष, न्यस् (c. 4. -अस्यति -असितुं), विन्यस्, आरुह्

in caus. (-रोपयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), धृ (c. 1. धरति,

धर्तुं), कृ (c. 8. करोति, कर्तुं). See TO LAY, PLACE.—(Apply)

आधा, संयुज् (c. 10. -योजयति -यितुं), आयुज्, युज्, च्च or समृ in

caus.—(Incite) प्रवृत् in caus., प्रोत्सह् in caus., प्रेर.—(Put a

question), see TO PROPOSE.—(Put about, as a ship, &c.)

नौमार्गं परिवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), मार्गपरिवर्त्तनं कृ, गतिपरिवर्त्तनं

कृ.—(Put away) अपम् (c. 10. -सारयति -यितुं), निःस्, वरिष्कृ/

दूरीकृ.—(Put aside, put by) न्यस्, सन्न्यस्, युदस्, निधा, रक्ष,

परिरक्ष.—(Put down, lay down) न्यस्, उपन्यस्, निधा, अवधा,

निक्षिप्.—(Put down), see TO REPRESS, DEGRADE.—(Put forth,

extend) प्रम् in caus.—(Put forth), see TO SPROUT, BUD.—

(Put forth), see TO EXERT; 'he puts forth his strength,'

कृतशक्तिर् भवति.—(Put off), see TO POSTPONE.—(Put off,

divest one's self) वस्त्राणि अवन् (c. 10. -तारयति -यितुं), उत्कृप्,

उन्मुच्, अवमुच्, विमुच्, उज्जद्, अपनह.—(Put off), see TO DIS-

CARD.—(Put off from land) तोराद् सपगम् or सपया or सपम्.

—(Put on clothes, dress) वस्त्रं परिधा or पिधा, वस्, प्रवस्, विवस्,

प्रतिवस्, वेष्ट, परिवेष्ट, प्रवेष्ट, आरुद्, प्रवृ, संख्ये, परिव्ये, परिधा, वस्त्राणि

परिधा or आरुद् or आमुच्, प्रसाप्, वस्त्र, संवस्त्र, see TO DRESS,

INVEST.—(Put on armour) नह् (c. 4. नसति -ते, नहुं), मवह्,

दंशनं सन्नह्, यस्मं (c. 10. वर्मयति -यितुं), संवस्मं.—(Put on shoes)

पादके अधिरुह् (c. 1. -रोहति -रोढुं) or रुह् or सारुह् in caus.—

(Put on, assume) ग्रह्, धृ (c. 10. धारयति -यितुं), स्वीकृ, सज्जीकृ.

—(Put out, extinguish) शम् in caus., उपशम्, शम्, निशम्,

निवा in caus.; 'having put out the fire,' अग्निं शमयित्वा or

निशाम्य.—(Put out, extend) प्रम् in caus.—(Put out), see TO

CONFUSE, DISCONCERT.—(Put out the eyes) लोचने उत्पद् in

caus. or उत्कृप् or उज्जद्.—(Put to it), see TO DISTRESS, PER-

PLEX.—(Put together) सन्धा, समाधा, संयुज्.—(Put up, lodge)

उज्, उन्नरणगृहे वस्, रथाद् अवन्.—(Put up with) सह् (c. 1.

सहति, मोढुं), विषह्.—(Put up), see TO PACK.—(Put up), see

TO EXPOSE.—(Put upon), see TO DECEIVE.—(Put in order)

विरच्, रच्, विन्यस्, सज्जीकृ.—(Put in mind), see TO REMIND.

—(Put in practice), see TO EXERCISE, PRACTISE.—(Put in

fear), see TO FRIGHTEN.—(Put in writing), see TO COMMIT

TO WRITING.—(Put in jeopardy) संशयितं -तां कृ, see TO JEOP-

PARDY.—(Put to death), see TO KILL.

PUT, *p. p.* स्थापितः -ता -तं, सर्पितः &c., निहितः &c., निवेशितः &c.,

न्यस्तः -स्ता -स्तं. See PLACED.—(Put on, as clothes) परिहितः

-ता -तं.—(Put off, discarded) अवतारितः -ता -तं, अपास्तः -स्ता

-स्तं, सन्न्यस्तः &c., युदस्तः &c., तवस् -क्ता -क्तं.

PUT, *s.* (Clown) वृपलः, याम्यजनः.—(Harlot) वेश्या.

PUTATIVE, *a.* लोकप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, जनप्रसिद्धः &c., लोकवतः -ता -तं.

PUTID, *a.* युद्धः -द्धा -द्धं, कुलितः -ता -तं, कृपणः -णा -णं, तुच्छः &c.

PUTIDNESS, *s.* युद्धता, कुलितत्वं, तुच्छता -न्त्वं, कृपणता, कार्यशून्यं.

PUT-OFF, *s.* (An excuse) अपदेशः, व्यपदेशः, ह्रस्व *n.* (नं), छलं.

PUTREFACTION, *s.* पूति: *f.*, पूतत्वं -ता, गलितत्वं, गलनं, विगलनं, गलि-
तावस्था, विलयः -यनं, दौर्गन्ध्यं, दौर्गन्ध्यः *m.*, दुर्गन्धता, पूतिगन्धः.

PUTREFIED, *p. p.* गलितः -ता-तं, विगलितः &c., पूतीभूतः &c., विलीनः -ना-नं.

To PUTREFY, *v. a.* पूतीकृ, गल् in caus. (गलयति, गलयति -यितुं),
विगल्, गलितोक्तृ, विली in caus. (-लापयति -यितुं).

To PUTREFY, *v. n.* गल् (c. 1. गलति -लितुं), विगल्, गलितः -ता-तं भू,
पूतीभू, विली (c. 4. -लीयते -लेतुं), प्रविली, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं भू, पूति-
गन्धिकः -का-कं भू.

PUTRESCENCE, *s.* गलनं, विगलनं, विलयः -यनं, पूति: *f.*, पूतत्वं.

PUTRESCENT, *a.* गलन् -लनी-लत् (न्), विगलन् &c., विलीयमानः -ना-नं.

PUTRID, *a.* पूतः -ता-तं, पूतिगन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धः -न्धा -न्धं, दुर्गन्धी
-न्धनी -न्धि (न्), पूतिगन्धिकः -का-कं, उग्रगन्धिः -न्धिः -न्धि, गलितः
-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः -ना-नं.

PUTRIDNESS, PUTRIDITY, *s.* पूतत्वं -ता, पूति: *f.*, दुर्गन्धता, दौर्गन्ध्यं, दौ-
र्गन्धः *m.*, पूतिगन्धिता, गलितत्वं -ता, विगलितत्वं, विलीनता.

PUTTY, *s.* काचबन्धनलेपः, काचबन्धनयोग्यो विलेपः, उदपेयं.

To PUTTY, *v. a.* पूक्षोक्तेलेपेन काचं बन्ध् (c. 9. चभाति, चन्ध्).

To PUZZLE, *v. a.* मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), विमुह्, व्यामुह्, भ्रम् (c. 10.
भ्रमयति -यितुं), भ्रान्तिं जन्य, निरुद्धोक्तृ, बुद्धिभ्रान्तिं कृ, शल्यं कृ. See
To POSE.

PUZZLE, *s.* (Enigma) गूढं, कूटं, प्रवह्नि: *f.* -ह्निका, प्रहेलिका, अन-
लौपिका.—(Perplexity) व्यस्तता, मोहः, व्यामोहः, भ्रान्ति: *f.*, भ्रमः,
व्याकुलता, व्ययता, बुद्धिभ्रान्ति: *f.*, बुद्धिभ्रमः.

PUZZLED, *p. p.* मोहितः -ता-तं, विमोहितः &c., भ्रान्तः -न्ना-नं, सम्भ्रान्तः
&c., भ्रान्तद्वयः -या-यं, व्यस्तः -स्ता-स्तं, निरुद्धोक्तः -ता-तं,
इतिकहेयतामुहः -टा-टं.

PUZZLE-HEADED, *a.* भ्रान्तबुद्धिः -द्धिः -द्धि, व्यस्तबुद्धिः &c., जडबुद्धिः &c.

PUZZLING, *part. of a.* भ्रमजनकः -का-कं, मोहजनकः &c. See PERPLEXING.

PYGMY, *s.* वामनः, खर्वः, खर्वः, वाममूर्तिः *m.*, ह्रस्वमूर्तिः, ह्रस्वकायः.

PYGMY, PYGMEAN, *a.* वामनः -ना-नं, वामनतनुः -नु-नु. See DWARFISH.

PYLORUS, *s.* जठरस्य अग्रस्थमुखं, जठराधोमुखं, जठराधोद्वारं.

PYRAMID, *s.* सूच्यस्तम्भः, सूच्याकारस्तम्भः, शुष्काकारस्तम्भः, सूचिः -ची *f.*,
शिखा, शङ्कुः *m.*, सूच्यास्तम्भः.

PYRAMIDAL, PYRAMIDICAL, *a.* सूच्यः -या-यं, सूच्याकारः -रा-रं, सूच्य-
स्तम्भाकारः &c., शुष्काकारः &c., सूच्यास्तम्भाकृतिः -तिः -ति, शङ्कु-
द्वयः -पा-पं, शिखाचलः -ला-लं, शिखरी -रिणी &c.

PyRE, *s.* चितिः -ती *f.*, चिता, चिता, इमशानाग्निः *m.* See PILE.

PyRITES, *s.* पिटमाषिकं, सुवर्णमाषिकं, खर्वमाषिकं, माषिकं, चावर्त्तः,
सुवर्णमुखी, कामारि: *m.*, मधुषानु: *m.*, आग्नेयप्रस्तरः; 'iron pyrites,'
नीलमृत्तिका, ताम्रलोयः -यकः; 'hepatic iron pyrites,' कृष्णमाषिकं,
काल्यमाषिकं.

PyRITIC, *a.* माषिकसम्बन्धी -न्धनी &c., माषिकगुणकः -का-कं.

PyROTECHNY, *s.* अग्निस्त्रीडाविद्या, आग्नेयस्त्रीडाविद्या, अग्निशिल्पं.

PyRRHIC, *s.* (Foot in prosody) सुप्रियः, लल.

PyRRHONIST, *s.* नास्तिकः, शास्त्राविश्वासी *m.* (न्), चावैकः, धर्मेनिन्दकः.

Q.

QUACK, *s.* (Cry of a duck or goose) हंसनादः, हंसरावः, हंसचो-
त्कारः, छक्कशब्दः.—(Empiric, pretender to medical skill) दुष्टि-
कित्सकः, मिथ्याचिकित्सकः, मिथ्यावैद्यः, छसवैद्यः, वैद्यमन्यः, वैद्यनानी *m.*
(न्), आयुर्वेदानभिज्ञः.

To QUACK, *v. n.* हंसवद् नद् (c. 1. नदति -दितुं) or रु (c. 2. रीति,
रवितुं) or चीत् or कृ, हंसनादं कृ, छक्क शब्दं कृ.—(Pretend to
medical skill) दुष्टिकित्सां कृ, मिथ्याचिकित्सनं कृ, आयुर्वेदविरोधेन
चिकित्सां कृ.

QUACKERY, *s.* दुष्टिकित्सा -त्सनं. मिथ्याचिकित्सा -त्सनं, आयुर्वेदविरुद्धा
चिकित्सा, आयुर्वेदानभिज्ञता.

QUADRAGESIMA, *s.* चत्वारिंशद्विंशतिपवासः, चत्वारिंशदिनापवासः.

QUADRAGESIMAL, *a.* चत्वारिंशदिनोपवाससम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्).

QUADRANGLE, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः; 'formed by four
houses,' चतुःशालं -ला-लकं, चतुःशाला, प्रकोष्ठः.

QUADRANGULAR, *a.* चतुष्कोणः -शा-शं, चतुरस्रः -स्रा-सं, चतुर्भुजः -जा-जं.

QUADRANT, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्धभागः, तुरीयभागः.—(Of a
circle) वर्तुलपादः, चित्र्या, पदं.—(The instrument) तुरीययन्त्रं,
सूर्ययन्त्रं.

QUADRATE, To QUADRATE, see SQUARE, To SQUARE.

QUADRATIC, *a.* चतुष्कोणीयः -या-यं, वर्गीयः -या-यं, चतुरस्रीयः &c.

QUADRATURE, *s.* (Of a circle, &c.) वर्गीकरणं.

QUADRENNIAL, *a.* चतुर्वर्षीयः -या-यं, चतुर्वर्षिकः -की-कं, चतुरस्रिकः &c.

QUADRILATERAL, *a.* चतुर्भुजः -जा-जं, चतुःपाश्रीयः -या-यं, चतुःपाश्र्वः
-श्री-श्रं, चतुःपाश्र्वयुक्तः -क्ता-क्तं, चतुःपाश्र्वविशिष्टः -ष्टा-ष्टं.

QUADRILITERAL, *a.* चतुरस्रः -रा-रं, चतुर्वर्णः -वर्-वर्णं.

QUADRILLE, *s.* चतुर्नृत्यं, सम्मुखस्थानां स्त्रीपुरुषाणां नृत्यं.

QUADRIMESTRAL, *a.* चतुर्मास्यः -स्या-स्यं, चतुर्मासिकः -की-कं.

QUADRIPARTITE, *a.* चतुर्विधः -धा-धं, चतुर्भागः -गा-गं, चतुर्विभागः &c.

QUADRISYLLABLE, *s.* चतुरस्रं, चतुरस्रविशिष्टः शब्दः, चतुरस्रः शब्दः.

QUADRIVIAL, *a.* चतुर्धारीयः -या-यं, चतुर्मासीयः -या-यं.

QUADRIVIUM, *s.* (Place where four roads meet) चतुर्धपं, चतुर्मार्गः.

QUADRUPE, *s.* चतुष्पदः -दी, चतुष्पादः, चतुष्पाद *m. f. n.*, चतुष्पादः

पशुः, चतुष्पदपशुः *m.*, चतुष्पदप्राणी *m.* (न्), चतुर्गतिः -तिः -ति.

QUADRUPE, *a.* चतुर्गुणः -शा-शं, चतुर्विधः -धा-धं, चतुर्धयः -यी-यं.

To QUADRUPE, QUADRUPLICATE, *v. a.* चतुर्गुणं -शां कृ, चतुर्गुणीकृ,
चतुर्विधीकृ.

To QUAFF, *v. a.* बाहुल्येन पा (c. 1. पिबति पातुं) or आपा or निपा.

QUAFFED, *p. p.* पीतः -ता-तं, आपीतः -ता-तं, निपीतः -ता-तं.

QUAFFER, *s.* पाता *m.* (न्), पायी *m.* (न्), अतिपायी *m.*, बहुपायी.

QUAGGY, *a.* पङ्क्तिः -ला-लं, पङ्क्तयः -यी-यं, बहुपङ्क्तः -ङ्गा-ङ्गं.

QUAGMIRE, *s.* पङ्क्तः, कुपङ्क्तः, पङ्क्तिभूः *f.*, कर्दमभूमिः *f.*, सपङ्क्तभूमिः *f.*,
पङ्क्तवेष्टः, सनूपभूः *f.*, पङ्क्तस्थानं.

To QUAIL, *v. n.* कम्प्य (c. 1. कम्पते -म्पितुं), प्रकम्प्य, विकम्प्य, सद् (c. 1.
सीदति, सनुं), अवसद्, विषद्, क्षि in pass. (क्षीयते), प्रली (c. 4.
-लीयते -लेतुं).

QUAIL, *s.* (The bird) वक्षिका, वक्षकः, वक्षकपक्षी *m.* (न्), कश्चिलेखः,
गक्षिकायः, लावः, लावकः, गहलोधी *m.* (न्), भारती, विष्णुलिङ्गी.

QUAINT, *a.* (Odd) विलक्षणः -शा-शं, असङ्गतः -ता-तं, अपरूपः -पा-
पं, प्राचीनरीत्यनुरूपः -या-यं.—(Over exact) अतिसूक्ष्मः -क्ष्मा-क्ष्मं.

QUAINTLY, *adv.* विलक्षणं, विलक्षण्येन, असङ्गतं, प्राचीनरीत्यनुरूपेण.

QUAINTNESS, *s.* विलक्षण्यं, विलक्षणता, असङ्गतत्वं, अपरूपता, अतिसूक्ष्मता.

To QUAKE, *v. n.* कम्प्य (c. 1. कम्पते -म्पितुं), प्रकम्प्य, विकम्प्य, अभिकम्प्य,
वेप् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप्, वस् (c. 4. वस्यति -सितुं), विवस्, उडिष्
(c. 6. -विषते -षितुं), ड्रल् (c. 1. ड्रलति -लितुं), विड्रल्, प्रड्रल्.

QUAKE, *s.* कम्प्यः, प्रकम्प्यः, उक्कम्प्यः, कम्पनं, वेपनं, प्रवेपणं, वेपपुः *m.*

QUAKER, *s.* कम्पान्वितः -ता, कम्पनः -ना, कम्पमानः -ना, सकम्पः.

QUAKING, *part.* कम्पमानः -ना -नं, वेपमानः -ना -नं, कम्पितः -ता -तं.

QUALIFICATION, *s.* (That which fits a person for any office, &c.) योग्यता, उपयुक्ता, उपयोगिता, क्षमता, कार्यक्षमता, गुणविशिष्टता, गुणवैशिष्ट्यं, गुणता.—(Endowment) गुणाः, विशेषणं.—(Modification, limitation) मर्यादा, नियमनं, परिच्छेदः -दनं, अवच्छेदः -दनं, शून्यनं, परिमितत्वं, नियतत्वं, परिमाणं, न्यूनत्वं, न्यूनीकरणं, विशेषः; 'without qualification,' अविशेषणः -णा -यं.

QUALIFIED, *p.p.* (Fitted) योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्ते, उपयोगी -गिनी -गि (न्), क्षमः -मा -मं, कार्यक्षमः -मा -मं, कर्मक्षमः &c., अलक्षणीयः -णा -यं, उचितः -ता -तं, पयोधः -प्ता -पं, गुणवान् -वती -वत् (त्), गुणी &c., गुणोपेतः -ता -तं.—(Modified) नियमितः -ता -तं, नियतः &c., निबद्धः -द्धा -द्धं, समर्थः -दा -दं, सपरिमाणः -णा -यं, परिमितः -ता -तं, परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं, शमितः &c.

To QUALIFY, *v. a.* (Make fit) योग्यं -ग्यां कृ, उपयुक्तं -क्तां कृ, क्षमं -मां कृ, कार्यक्षमं -मां कृ, उपयोगिनं -गिनीं कृ, पयोधं -प्तां कृ, गुणयन् -वतीं कृ, योग्यकृ, क्षमकृ, उपयुक्तगुणान् दा.—(Modify, limit, diminish) नियम (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), निबध्य (c. 9. -बध्नाति -बध्नुं), समर्थं -दां कृ, परिमा, परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -णां कृ, परिच्छि, शम्, उपशम्, प्रशम्, न्यूनीकृ, हम्, लुप्.

QUALITY, *s.* (Property) गुणः, धर्मः; 'good quality,' सद्गुणः, सुगुणः, गुणः; 'possessed of good qualities,' सद्गुणः -णा -यं, गुणी छिनी -छि (न्), सद्गुणी &c., सुगुणी &c., गुणवान् -वती -वत् (त्), गुणान्वितः -ता -तं, गुणोपेतः -ता -तं, गुणसागरः -रा -रं, गुणाकरः -रा -रं, गुणयुक्तः -क्ता -क्ते, गुणाश्रयः -या -यं; 'the possession of good qualities,' गुणता, गुणवत्ता; 'destitute of them,' गुणहीनः -ना -नं; 'the loss of them,' गुणशून्यः; 'a collection or heap of them,' गुणसंग्रहः, गुणीयं, गुणपुं; 'variety of quality,' गुणान्तरः; 'bad quality,' दुर्गुणः -णं, अवगुणः, समद्गुणः; 'possessed of bad qualities,' दुर्गुणी &c.; 'essential or inherent quality,' अनुगतधर्मः, वस्तुशक्तिः *f.*—(Distinguishing property) धर्मः, भावः, स्वभावः, विशेषणः, विशेषधर्मः, विशेषः, लक्षणं, गुणलक्षणं, स्वभावलक्षणं, रूपं, स्वरूपं, शीलः -लं.—(Nature, disposition) भावः, स्वभावः, प्रकृतिः *f.* शीलः -लता; 'good quality,' सद्भावः.—(Character, whether good or bad) भावः, सदसद्भावः, गुणगुणं, गुणावगुणं, सत्त्वं, सत्त्वमत्त्वं.—(High rank) श्रेष्ठपदं, पदश्रेष्ठता उत्कृष्टपदं, पदीकृष्टता, कुलीनता.—(People of rank) कुलीनवर्गः, श्रेष्ठपदस्थाः *m. pl.*, कुलीनजनः *m. pl.* कौलीनः.

QUALM, *s.* (Nausea) वमनेच्छा, विवमिषा, उक्लेशः.—(Of conscience) मनस्तापः, अनःकरणतापः, ईषन्तापः, ईषत्तानापः, पश्चात्तापः.

QUALMISH, *a.* वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, विवमिषुः &c., वमनेन्मुखः -खा -खं.

QUANDARY, *s.* सन्देहः, संशयः, सम्भयः, व्यस्तता, व्यामोहः.

QUANTITY, *s.* (Magnitude, a mass or collection of indeterminate dimensions) परिमाणं, प्रमाणं, परिमितिः *f.* मानं, मात्रा, भागः, संशः; 'a quantity of water equivalent to a piece of gold,' सुवर्णस्य सदमो or सुवर्णस्य सदपरिमाणो or सुवर्णस्य सदपरिमितो जलांशः.—(Great quantity, abundance) बाहुल्यं, बहुत्वं -ता, प्राचुर्यं, प्रचुरता, प्रायः, आधिक्यं, महाभागः or expressed by the adjectives बहु, प्रचुर, अधिक prefixed; 'in great quantities,' बाहुल्येन, बहुशम्, अनेकशम्, प्राचुर्येण.—(Great quantity, collection) सङ्घः, निघः, प्रघः, सङ्घः, वृन्दं, जोधः, संग्रहः, पुङ्गः,

राशिः *m.*, पूगः, पुङ्गः -ङ्गं, निवहः, वारः. See HEAP.—(Small quantity) अल्पभागः, अल्पांशः, अल्पं -त्यका, अल्पमात्रं, मात्रा, लोके, मुहिमात्रं, मुहिपरिमाणं; 'in small quantities,' अल्पशः, see LITTLE.—(Measure, in prosody) मात्रा.—(In arithmetic or algebra) राशिः *m. f.*; 'known quantity,' व्यक्तराशिः *m. f.* रूपः; 'unknown quantity,' अव्यक्तराशिः, अव्यक्तः; 'negative,' ऋयः; 'infinite,' अनन्तराशिः; 'figurative,' क्षेत्रराशिः.

QUANTUM, *s.* परिमाणं, निरूपितांशः, निरूपितभागः, उपयुक्तभागः.

QUARANTINE, *s.* अन्तारिक्षद्विपथ्येन गमनागमननिषेधः or संसर्गनिषेधः, अन्तारिक्षद्विपथ्येन गमनागमनावरोधः.

QUARREL, *s.* विवादः, कलहः -हं, वायुडं, वाक्कलहः -हं, वादयुडं, विप्रलपः, वाक्कलिः *m.*, विसंवादः, विप्रयोगः, विप्रतिपक्षः *f.*, द्वन्द्वं, द्वैधं, विरोधोक्तिः *f.*, वाग्विरोधः, नैवीभङ्गः, सौहृदभङ्गः, वैरं, वैरिता; 'quarrel in fun,' क्रीडाकलहः.

To QUARREL, *v. n.* कलहं कृ, कलह (nom. कलहायते), विषद (c. 1. -वदते -दितुं), विसंवद, विप्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं), व्यवकुशं (c. 1. -क्रोशति -क्रोतुं), वाक्कलहं कृ, वायुडं कृ, युष् (c. 4. युध्यते, योडुं), वैर (nom. वैरायते), द्वन्द्वं कृ.

QUARRELER, *s.* विवादो *m.* (न्), कलहकारी *m.* (न्), कलिकारकः.

QUARRELING, *s.* कलहकरणं, विवादकरणं, व्यवक्रोशनं, कल्लनं.

QUARRELSOME, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), कलहकारः -री -रं, कलहप्रियः -या -यं, कलिकारी &c., कलिकारकः -का -कं, कलिप्रियः -या -यं, विवादाधी -धिनी &c., विवादो &c., विवादशीलः -ला -लं, विवादप्रियः -या -यं, युयुत्सुः -त्सुः -त्सु, सङ्ग्रहः -न्त्रा -न्द्रं, शीघ्रक्रोधी &c., आशुक्रोधी &c., क्रोधशीलः &c.

QUARRELSOMENESS, *s.* कलहकारिता, विवादशीलता, क्रोधशीलता, युयुत्सा.

QUARRY, *s.* (For stone) आकरः, खनिः -नी *f.*, खानिः -नी *m. f.*, प्रस्तरखानिः *f.*, पाषाणखली, पाषाणस्थानं, पाषाणकन्दः, प्रस्तराव-त्रिस्थानं, पाषाणभूमिः *f.*—(Of a hawk, &c.) श्येनाभूमिः पक्षी, श्येनाभूमिं पक्ष्यादि, आभिषं.

QUARRYMAN, *s.* प्रस्तरखनकः, पाषाणखनकः, पाषाणखनिकः.

QUART, *s.* कुडवः, अर्धप्रत्यस्य चतुर्थांशः or पादः.

QUARTAN, *s.* (Ague) चातुर्थकः, चातुर्थिकः, व्याहिकः.

QUARTER, *s.* (Fourth part) पादः, चतुर्थांशः, चतुर्थभागः, तुरीयभागः, तुरीयांशः, तुरीयः, चतुर्थभागः, पादिकः, पादिनः, अर्धार्धः, ढः; 'three quarters, or a whole minus a quarter,' पादोनः -ना -नं.—(Region or quarter of the sky) दिक् *f.* (ज्ञ), दिशा. दिशाः *f.* (स). आशा, काश, ककुब् *f.*, हरिर् *f.*, दिग्विभागः, सतिः -नी *m. f.*, विदेशिनी; the four quarters are, East प्राची, पूर्वदिक् *f.*, पूर्य-काश, South अवाची, दक्षिणा, दक्षिणाशा, West प्रतीची, पश्चिमाशा, पश्चिमकाश, North उदीची, उत्तरा, उत्तराशा; 'intermediate quarter or point,' विदिक् *f.* (ज्ञ), प्रदिक्, अपदिशं; these are 'South-east,' दक्षिणपूर्वः; 'South-west,' नैर्ऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा; 'North-west,' वायवी, पश्चादुत्तरा, पश्चादुदीची, उत्तरपश्चिमा; 'North-east,' प्रागुत्तरा, प्रागुदीची, उत्तरपूर्वः; 'Regent of a quarter,' दिक्पालः, लोकपालः; 'the eight regents,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.*, see REGENT; 'quarter of the wind,' वायवी; 'from every quarter,' चतुर्दिग्धः; 'in every quarter,' चतुर्दिग्धुः; 'from various quarters,' नानादिग्धः.—(Region, in general) देशः, प्रदेशः, उद्देशः, अपदेशः; 'from various quarters,' नानादेशेभ्यः, नानादिदेशेभ्यः.—(Quarters, lodgings) वास्तव्यानं, आवास्तव्यानं,

वसतिस्थानं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निकेतनं; 'of an army,' सैन्य-निवेशः—ज्ञानं, सैन्यनिकेतः—तनं, वलस्थितिः *f.*, सैन्यस्थितिः *f.*, कटकः; 'head-quarters,' सेनापतिनिकेतः—तनं.—(Indulgence shewn in battle) जीवदानं, प्राणदानं, दया, क्षमा, कृपा, धर्मः; 'quarter shall be given to him,' तस्य दया or धर्मी भविष्यति; 'quarter!' दयस्, क्षमस्, क्षम्यतां.—(Quarter of a year) वत्सरपादः, मासत्रयं, त्रिमासं.—(Close quarters) बाहुबाह्वि, हस्ताहस्ति; 'to come to close quarters in battle,' बाहुयुद्धं कृ.

To QUARTER, *v. a.* (Divide into four parts) चतुर्भागीकृ, चतुरंशीकृ, चतुर्थी कृ, चतुर्थी खड् or विभिद् or विच्छिद्, चतुर्भागशः कृ, चतुः-खड्गशः कृ.—(Lodge) वस् in caus.

To QUARTER, *v. n.* (Lodge) वस्, निवस्, प्रतिवस्, वासं कृ.

QUARTER-DAY, *s.* पाददिनं, पाददिवसः, वत्सरपाददिवसः, त्रिमासान्दिनं.

QUARTER-DECK, *s.* नौपट्टस्य पश्चिमभागः or उन्नतभागः.

QUARTERED, *p. p.* चतुर्भागीकृतः—ता-तं, चतुर्थी विभिनः—च्चा-च्च्, चतुर्थी खड्गितः—ता-तं.—(Lodged) वासितः—ता-तं.

QUARTERLY, *a.* त्रैमासिकः—को-कं, त्रिमासीनः—ता-नं, पादिकः—की-कं.

QUARTERLY, *adv.* त्रिमासाले, मासत्रयाने, मासत्रयावसाने.

QUARTO, *s.* चतुःपत्रकपुस्तकं, चतुःफलकपुस्तकं, चतुःपत्रकः—कं.

QUARTZ, *s.* काचमणिः *m.*, सितमणिः, स्फटिकः. See CRYSTAL.

To QUASH, *v. a.* (Crush, subdue) खड्, मृद्, दम्, प्रदम्, पराजि, वशीकृ.—(Annul) लुप् (c. 6. लुम्पति, लोम्पे), लोपं कृ, खड्, निवृत् in caus., प्रचारनिवर्त्तनं कृ, प्रचारखण्डनं कृ, खवस्थितिभङ्गं कृ, खवस्थि-तिखण्डनं कृ, नियमोच्छेदं कृ.

QUASI, Expressed by कृ, कल्प, देशीय, देश्य &c. in comp.; as, 'a quasi-poet,' कुकविः *m.*, कविकल्पः, कविदेशीयः; 'a quasi king,' राजदेशीयः.

QUATERNARY, QUATERNION, *s.* चतुष्टयं, चतुष्कं.

QUATRAIN, *s.* चतुष्पादकविता, चतुष्पदकविता, चतुष्पदश्लोकः.

To QUAVER, *v. n.* (Sing with tremor of the voice) खरभङ्गेन or खरकम्पेन or कम्पनखरेण गै (c. 1. गायति, गातुं), शारीरं कृ.—(Vibrate) कम्प, स्फुर.

QUAVER, *s.* (In singing) शारीरः—रं, खरकम्पः, खरभङ्गः.—(Note in music) गान्धर्वविद्यायां शीघ्रतालमूषकं चिह्नं.

QUAY, *s.* घट्टः, घट्टी, उत्तरार्धस्थानं, नौकावरणस्थानं, गुल्मः.

QUEAN, *s.* बन्धकी, पुंछली, कुलटा, गणिका, भटा, वारस्ती.

QUEEN, *s.* (Wife of a king) राजपत्नी, राजमहिषी, महिषी, राज्ञी, देवी, नृपपत्नी, नृपवत्सला, भट्टिनी; 'principal queen, one who has been inaugurated and crowned,' पट्टमहिषी, पट्टदेवी, पट्टा-भिषिक्तराज्ञी; 'queen mother,' राजजननी.—(Woman who is the sovereign of a kingdom) राज्ञी, राज्यकारिणी महिषी.—(At chess) प्रधानः.

QUEENLY, QUEENLIKE, *a.* राज्ञीसदृशः—शी-शं, राज्ञीयोग्यः—ग्या-ग्यं.

QUEEN'S METAL, *s.* कांस्यं—स्यकं, केसः—से, केशः—शं.

QUEER, *a.* विलक्षणः—या-यं, असङ्गतः—ता-तं, अपरुपः—या-यं.

QUEERLY, *adv.* विलक्षणं, विलक्षण्येन, असङ्गतं, अपरुपं, अद्भुतं.

QUERNNESS, *s.* विलक्षणता, विलक्षण्यं, असङ्गतात्, अपरुपता, अद्भुतता.

To QUELL, *v. a.* (Cause to cease, allay) निपृत् (c. 10. -वर्त्तयति—यितुं), शम् (c. 10. क्षमयति—यितुं), प्रशम्, उपशम्.—(Subdue, crush)

(82) दम्, प्रदम्, पराजि, खड्, मृद्, वशीकृ.

QUELLED, *p. p.* निवर्त्तितः—ता-तं, शमितः—ता-तं, पराजितः &c., वशीकृतः &c.

QUELLER, *s.* पराजेता *m.* (नृ), पराजयी *m.* (नृ), दमकः, शमकः.

To QUENCH, *v. a.* (Extinguish) निर्वान in caus. (—वापयति—यितुं), शम्, (c. 10. क्षमयति—यितुं) उपशम्, प्रशम्.—(Allay) शम्, उपशम्, प्रशम्, शान्तिं कृ; to quench the thirst, 'तृष्णां छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), तृष्णाहर्दे कृ, तृष्णाशान्तिं कृ, तृष्णां शम्, पिपासाहर्दे कृ, पिपासाविच्छेदं कृ, वैतृष्यं कृ.

QUENCHABLE, *a.* शमनीयः—या-यं, शाम्यः—म्या-म्यं, विच्छेदनीयः—या-यं.

QUENCHED, *p. p.* शमितः—ता-तं, निवोणः—या-यं, छिन्नः—च्चा-च्च्, विच्छिन्नः &c.

QUENCHING, *s.* शमनं, शान्तिः *f.*, छेदः; 'of the thirst,' पिपासाविच्छेदः, तृष्णाहर्दे.

QUENCHLESS, *s.* अशमनीयः—या-यं, अनिवोषणीयः &c., अविच्छेदनीयः &c.

QUERIST, *s.* प्रश्न *m.* (ट्ट), पूच्छकः, प्रश्नकृत्. See INTERROGATOR.

QUERULOUS, *a.* विलापशीलः—ला-लं, विलापनशीलः &c., विलापी—पिनी—पि (नृ), विलापकारी—रिणी &c., परिदेवनशीलः &c., परिदेवनकारी &c., परिदेवी &c., परिदेवकः—का-कं.

QUERULOUSLY, *adv.* विलापेन, सविलापं, सपरिदेवेन, विलापशीलत्वात्.

QUERULOUSNESS, *s.* विलापशीलता—त्वं, विलापकारित्वं, परिदेवनशीलता.

QUERY, *s.* प्रश्नः, आकांक्षा, आशङ्का, संशयः, सन्देहः, अनुयोगः.

QUEST, *s.* अन्वेषणं, अनुसन्धानं, अनुसरणं, जिज्ञासा, शोधनं; 'in quest,' अन्वेषी—विणी—पि (नृ), सधै—धिनी &c.

QUESTION, *s.* (Interrogatory) प्रश्नः, पूच्छा—च्छनं, प्रच्छनं—ना, अनुयोगः, पथ्येयुयोगः, अनुयोजनं, सम्प्रश्नः, जिज्ञासा, आकांक्षा, आशङ्का, सधै; 'question and answer,' प्रश्नोत्तरः; 'a string of questions,' प्रश्नमाला, प्रश्नावलिः *f.*—(Inquiry, investigation) अनुसन्धानं, जिज्ञासा, निरूपणं, परीक्षा, पथ्येयणा, विचारः—रणा, परीष्टिः *f.*, वितर्कः.—(Subject of debate or controversy) वादविषयः, वादानुवाद-विषयः, वादास्पदं, विचारविषयः, विचारास्पदं, वितर्कविषयः; 'the topic in question,' प्रस्तुतविषयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रसक्तिः *f.*—(Doubt, subject of doubt) सन्देहः, संशयः, विकल्पः, वितर्कः, शङ्का, आशङ्का.

To QUESTION, *v. a.* (Interrogate) प्रच्छ (c. 6. पूच्छति, प्रष्टुं), अनुप्रच्छ, परिप्रच्छ, समनुप्रच्छ, अभिप्रच्छ, प्रश्नं कृ, पूच्छनं, प्रच्छनं कृ, ज्ञा in des., (जिज्ञासति—ते—सितुं), अनुयुज्, प्रश्नेन परीक्ष्, प्रश्नोत्तरक्रमेण ज्ञा in des.—(Examine) परीक्ष्, अनुसन्धा, ज्ञा in des., निरूप्, विचर्.—(Doubt of dispute) शङ्क (c. 1. शङ्कते—क्षितुं), आशङ्क, अभिशङ्क, परिशङ्क, विशङ्क, संशङ्क, संशयस्य—स्यां कृ, सन्देहस्य—स्यां कृ, विचर्, वितर्क.

QUESTIONABLE, *a.* शङ्कनीयः—या-यं, आशङ्कनीयः &c., शङ्काहैः—है—है, विचार्यः—य्यी—य्यं, विचारणीयः—या-यं, वितर्कः—की—क्यं, सन्दिग्धः—ग्धा—ग्यं, संशयस्य—स्या—स्यं, सन्देहस्यः &c., संशययुक्तः—क्ता—कं, संशयापन्नः—च्चा—च्च्, वैकल्पिकः—की—कं.

QUESTIONABLENESS, *s.* शङ्कनीयता, आशङ्कनीयता, विचार्यता, सन्दिग्धता.

QUESTIONABLY, *adv.* शङ्कनीयं, आशङ्कनीयं, सन्दिग्धं, शङ्कापूर्वकं, शङ्का.

QUESTIONARY, *a.* पञ्चमयः—यी—यं, प्रश्नात्मकः—का—कं, पूच्छकः—का—कं.

QUESTIONED, *p. p.* (Interrogated) पूष्टः—ष्टा—ष्टं, अभिपूष्टः &c., अनुयुक्तः—क्ता—कं.—(Doubted) शङ्कितः—ता—तं, आशङ्कितः &c., संशयितः &c.

QUESTIONER, *s.* प्रश्न *m.* (ट्ट), पूच्छकः, प्रच्छकः, प्रश्नकृत् *m.* (नृ), प्राद *m.* (ञ्), अनुयोक्ता *m.* (नृ), अनुयोगकृत् *m.*, जिज्ञासुः *m.*, जिज्ञासा-कारी *m.* (नृ), कथङ्कपिकः.

QUESTIONLESS, *adv.* असंशयं, अनाशङ्कनीयं, निःसंशयं, सुनिश्चितं.

QUIBBLE, *s.* वाक्छलं, वक्त्रोक्तिः *f.*, वक्त्रवाच्यं, वक्त्रभणितं, केतववादः, ध्येयो-पत्तिः *f.*, छसपादः, कपटवादः, छेपः, अपदेशः, व्यपदेशः, अपलाप

To QUIBBLE, *v. n.* वाक्छल कृ, वाक्कोक्ति कृ, अर्थोपनि कृ, वाक् or वाक्छलवाक्

यद् (c. 1. यदति-दितुं), अपदेश कृ, अपलप, अपदिश, अपदिश,

QUIBBLER, *s.* वाक्छलकारी *m.* (नं), अर्थोपनित्रकृ *m.*, वाक्कोक्तिवादी *m.* (नं).

QUIBBLING, *s.* वाक्छलकरणं, वाक्कोक्तिः *f.*, अर्थोपनिः *f.*, अर्थोपनिकरणं.

QUICK, *a.* (Swift) शीघ्रः-ग्रा-यं, त्वरितः-ता-तं, द्रुतः-ता-तं, तूष्णः

-ग्रा-यं, सत्वरः-रा-रं, त्वरान्वितः-ता-तं, क्षिप्रः-ग्रा-ग्रं, अविलम्बः

-घा-घं, अविलम्बितः-ता-तं, अविलम्बी-घिनो-घि (नं), तुरः-रा-रं,

अकुण्ठितः &c.--(Quick in motion) त्वरितगतिः-तिः-ति, द्रुतगतिः

&c., शीघ्रगः-गा-यं, शीघ्रगामी-मिनी-मि (नं), वेगवान्-वतो-वत्

(नं), महावेगः-गा-यं, अविलम्बगतिः &c.; 'a quick pace,' द्रुतपदं,

अविलम्बितक्रमः--(Quick in action) आशुकारी &c., क्षिप्रकारी

&c., शीघ्रकारी &c., शीघ्रकर्मा-म्मा-र्म (नं), अविलम्बितकर्मा &c.

—(In apprehension) शीघ्रबुद्धिः-द्धिः-द्धि, शीघ्रग्राही &c. See

SHARP; 'to be quick,' त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं), शीघ्र (nom. शी-

घ्रायते); 'be quick,' त्वरतां, त्वरस्व, सत्वरस्व--(Living, moving

with life) सजीवः-वा-यं, जीवी &c., जीवभूतः-ता-तं, चलितः

-ता-तं, चलः-ला-लं, चलमानः-ना-नं, स्पन्दितः-ता-तं, स्पन्द-

मानः-ना-नं--(Quick with child) चलितगर्भा, स्पन्दितगर्भा,

गर्भवती, see PRIGNANT.

QUICK, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, शीघ्र in comp. See QUICKLY.

QUICK, *s.* (Sensitive part of the flesh, living flesh) मर्म *n.* (नं),

मर्मस्थलं, मर्मस्थानं, मर्मदेशः; 'to pierce to the quick,' मर्मं

भिद्; 'cutting or piercing to the quick,' मर्मभेदः, मर्मस्पर्शनं,

मर्मताडनं; 'that pierces to the quick,' मर्मभेदो-दिनी-दि (नं),

मर्मस्पृक् *m. f. n.* (नं), मर्मस्पर्श.

To QUICKEN, *v. a.* (Make alive) सजीव-वा-यं कृ, सजीवोक्तृ, जीव् (c. 10.

जीवयति-यितुं), सजीव, जीवे दा, जीवनं दा--(Accelerate) त्वर

(c. 10. त्वरयति-यितुं), सत्वर, गतिं वृध् in *trans.*, गतिवर्धनं कृ, शी-

घ्राकृ, छेष (nom. छेषयति-यितुं), द्रुततरं-रां कृ--(Stimulate,

incite) उद्दीप्य (c. 10. दीपयति-यितुं), उज्ज्व (c. 10. तेजयति-यितुं),

योष्ये दा or वृध्, तेजो वृध्.

To QUICKEN, *v. n.* (Become living) सजीवः-वा-यं भू, सजीवीभू,

जीविनं प्राप, चेतन्यं प्राप--(As a woman with child) स्पन्द

(c. 1. स्पन्दते-दितुं), चल (c. 1. चलति-दितुं), चलितगर्भा भू,

स्पन्दितगर्भा भू. (Have increased motion) शीघ्रतरं or द्रुततरं

गम् or चल, शीघ्र (nom. शीघ्रायते), त्वर (c. 1. त्वरते-रितुं).

QUICKENED, *p. p.* (Made alive) सजीवः-वा-यं, सजीवोक्तृः-ता-तं,

जीवभूतः &c., जीवितः &c.--(Accelerated) त्वरितः-ता-तं, वधि-

तगतिः-तिः-ति, वेगितः &c.

QUICKENING, *part. or a.* जीवदः-ता-दं, उद्दीपकः-का-कं. See LIFE-GIVING.

QUICKENING, *s.* (Of the child in the womb) स्पन्दनं, गर्भचलनं, गर्भस्पन्दनं.

QUICK-LIME, *s.* तम्रचूर्णं, तम्रकर्करः-रं, तम्रलेपः, उष्णलेपः.

QUICKLY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, आशु, महासा, तूष्णं,

लघु, अविलम्बितं, अविलम्बं, चपलं, द्रुतपदं, अविलम्बितपदं, सरं, शीघ्र

or त्वरित or क्षिप्र in comp.; as, 'going quickly,' शीघ्रगः-गा-

-यं, शीघ्रगामी &c., त्वरितगतिः; 'spoken quickly,' त्वरितोदितः

-ता-तं; 'acting quickly,' शीघ्रकारी &c., क्षिप्रकारी &c., आशु-

कारी &c.--(Soon, without delay) अचिरं, अचिरात्, सद्यस्,

आशु, सपदि, कटिति, अचिलवेन.

QUICKNESS, *s.* शीघ्रता-त्वं, सत्वरता-त्वं, द्रुतता-त्वं, क्षिप्रता, शीघ्र्यं, त्वरा, त्वरयं, अविलम्बः, लघुता, वेगिता.

QUICK-SAND, *s.* आर्द्रसिकताः *pl.*, नलार्द्रसिकताः, अनूपसिकताः, द्रवसिकताः.

QUICK-SCENTED, *a.* शीघ्रग्राहः-ग्रा-यं, तीक्ष्णग्राहः &c., सूक्ष्मग्राहः &c.

QUICK-SIGHTED, QUICK-EYED, *a.* शीघ्रदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, तीक्ष्णदृष्टिः &c., सूक्ष्मदृष्टिः &c., सूक्ष्मदर्शी-दर्शी-दर्शी (नं), प्रसन्नदृष्टिः &c.

QUICK-SIGHTEDNESS, *s.* सूक्ष्मदर्शिता, दृष्टिसूक्ष्मता, दृष्टितीक्ष्णता, सूक्ष्मदृष्टिः *f.*

QUICKSILVER, *s.* पारदः, पारः, पारतः, रसः, रसधातुः *m.*, दिव्यरसः,

सिद्धधातुः *m.*, रसराजः, रसनाथः, चपलः, सूतः-तं, रेतस् *n.*, दारदः,

खलभूतिः *f.*, देहदः, पतङ्ग, लेखरः, मृगुनाशकः, रुद्रजं, शिवबीजं, हर-

बीजं, अशोकं, अमरः, मुकुन्दः, अविश्वः-जा-जं, योगवाही.

QUICK-WITTED, *a.* शीघ्रबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., तीक्ष्णबुद्धिः &c.

QUIESCENCE, *s.* शानता, शान्तिः *f.*, निश्चलता, अचलता, नैश्चल्यं, चल-

नाभावः, निश्चलभावः, चेष्टानिवृत्तिः *f.*, चेष्टाभावः, निवृत्तिः *f.*, नि-

वृत्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, स्थिरता, समाधानं; 'of mind,' मनः-

शान्तिः *f.*, सोमनस्यं.

QUIESCENT, *a.* निश्चलः-ला-लं, अचलः &c., अचरः-रा-रं, निश्चेष्टः

-ष्टा-ष्ट, निवृत्तचेष्टः &c., शान्तः-न्ता-न्तं, स्थिरः-रा-रं, समाहितः-ता-

-तं, सुसमाहितः &c., निवृत्तः-ता-तं, निवृत्तः-न्ता-न्तं, विरतः-ता-तं.

—(In grammar) अनुच्चारितः-ता-तं, लुप्तोच्चारः-रा-रं; 'quiescent

mark,' विरामः.

QUIET, *a.* (Not moving) निश्चलः-ला-लं, अचलः-ला-लं, अचरः

-रा-रं, स्थिरः-रा-रं, सुस्थिरः &c.--(Calm, not agitated, at

rest) शान्तः-न्ता-न्तं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निशान्तः &c.,

शमितः-ता-तं, शमी-मिनी-मि (नं), सुस्थिरः-रा-रं, स्थिरः-रा-रं,

स्वस्थः-स्था-स्थं, अश्रुग्रः-ग्रा-ग्रं, अप्याकुलः-ला-लं, निराकुलः

&c., समाहितः-ता-तं, विश्रान्तः-न्ता-न्तं, निवृत्तः-ता-तं, निवृत्तः

-न्ता-न्तं--(Free from wind) निर्वातः-ता-तं, निवृत्तवातः &c.,

निवृत्तवायुः-युः-यु--(Mild, gentle) सौम्यः-स्या-स्थं, सौम्यवृत्तिः

-वृत्तिः-न्ति, मृदुः-द्वी-द्वी, मन्दः-न्दा-न्दं, अनुग्रः-ग्रा-ग्रं, अमाहासिकः

-की-कं, अचलः-ला-लं--(Unmolested) निर्विघ्नः-ग्रा-ग्रं, अवि-

घ्नितः-ता-तं, निरुपद्रवः-वा-यं, निरुपद्रवः &c., निष्कण्टकः-का-

-कं, अबाधः-धा-धं, अप्रतिबन्धः-न्धा-न्धं, प्रतिबन्धहीनः-ता-तं,

स्वस्थः-स्था-स्थं--(Silent) तूष्णीकः-का-कं, निःशब्दः-न्दा-न्दं,

निःशब्दः &c.; 'be quiet!' तूष्णीम्भव, तूष्णीमास्यतां, विरम.

QUIET, *s.* शान्तिः, शान्तिः, शान्ता, प्रशान्तिः *f.*, उपशान्तिः, निवृत्तिः *f.*, निवृ-

त्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, समाधानं, निरुपद्रवता,

उपद्रवभावः, निर्विघ्नता, निरुपद्रवता, प्रतिबन्धहीनता, प्रतिबन्धभावः,

निष्कण्टकत्वं, कण्टकाभावः, निश्चलता, स्थिरता.

To QUIET, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), प्रशाम्, उपशाम्, शान्त् or

सान्त् (c. 10. सान्त्वयति-यितुं), अभिशान्त्, परिशान्त्, उपशान्त्,

निवृत् (c. 10. चर्त्तयति-यितुं), विरम् (c. 10. रमयति-यितुं), निर्वि-

घ्नोक्तृ, निरुपद्रवोक्तृ, निश्चलोक्तृ, स्थिरोक्तृ.

QUIETISM, *s.* शान्तिः, शान्तिः *f.*, निवृत्तिमार्गः, वैराग्यं. According to

the Vedānta system there are six stages of this state, or

six duties to be performed by him who practices it, viz.

श्रद्धा, समाधानं, तितिक्षा, उपरतिः *f.*, दमः, शमः.

QUIETIST, *s.* वेदान्ती *m.* (नं), वेदान्तज्ञः, वेदान्तगः, वेदान्तसेवी *m.* (नं),

वेदान्तमार्गी *m.* (नं), वेदान्तधिकारी *m.*, निवृत्तमार्गी *m.*

QUIETLY, *adv.* शान्, शान्ता, स्थैर्येण, निवृत्तिपूर्व, शान्तवत्, अच्यकुलं,

निराकुलं, अक्षुभं, अक्षोभेण, अनुयं, अचक्षं, मर्त्तं, स्वयं, स्वास्थ्येन, सशमं, निःशब्दं, तूष्णीं, निश्चलं.

QUIETNESS, *s.* शान्तिता, प्रशान्तिता. शान्तिः *f.*, स्थिरता, निश्चलता, नैश्चल्यं, अक्षुभता, अक्षोभः, अयाकुलत्वं. See QUIET, *s.*

QUIETUDE, *s.* शान्तिः *f.* शमः. See QUIETNESS, QUIET, *s.*

QUILL, *s.* (Feather) पक्षः, पर्णः; 'for writing,' कलमः, लेखनी, खालेखनी.—(Of a porcupine) शलली -लं, शलः -लं.—(Of a lute, &c.) रणः, परिवादः, शारिका, कोणः.

QUILT, *s.* तूलिका, तूला -ली, उत्तरप्रच्छदः, उत्तरच्छदः, शयनीयप्रच्छदः, शय्याप्रच्छदपटः, शय्याच्छादनं, तूलादिनिर्मितः प्रच्छदः, आस्तरणं, आस्तरः, संस्तरः, सरिमा *m.* (नं).

To QUILT, *v. a.* तूलादि निवेशयित्वा निषिष्य (c. 4. -धीयति -वेबितुं) or परिषिष्य or विषिष्य or संमिष्य or सिष्य.

QUINARY, *a.* पञ्चकः -का -कं, पञ्चरूपः -पा -पं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUINCE, *s.* (The tree) श्रोफलः may be used.—(The fruit) श्रोफलं.

QUINDICAGONS, *s.* पञ्चदशकोणः -णं, पञ्चदशभुजः, पञ्चदशाक्षं -क्षी.

QUINQUAGESIMA, *a.* त्रयोदशपुनरुत्थानोत्सवात् पृष्ठं पञ्चाशत्तमदिवसः.

QUINQUENNIAL, *a.* पाञ्चवर्षिकः -की -कं, पञ्चवर्षिकः &c., पञ्चवर्षीयः -या -यं, पाञ्चाब्दिकः -की -कं.

QUINSY, *s.* अधिमांसकः, घटसर्पः, गण्डमाला, कण्ठरोगः.

QUINTESSENCE, *s.* सारः, भारांशः, पञ्चमसारः, उत्तमसारः, परमसारः.

QUINTUPLE, *a.* पञ्चगुणः -णा -णं, पञ्चविधः -धा -धं, पञ्चाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं.

QUIP, *s.* (Taunt, sarcasm) श्लेषः, अवश्लेषः, व्यग्रना -नं.

QUIRE, *s.* (Band of singers) गायकगणः, गायकचक्रं.—(Of paper) पत्रचतुर्विंशकं.

QUIRISTER, *s.* सहगायकः, सहगायकः, गायकगणान्धनरः.

QUIRK, *s.* (Fancy) मनोलील्यं, बुद्धिबाधन्यं, लहरी, छन्दस्, असहिः *m.*, दुःशमना, मृषाचक्रे.—(Taunt) श्लेषः, अवश्लेषः.—(Quibble) वाक्छलं, वक्रोक्तिः *f.*

QUIRKISH, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः -ला -लं, वाक्छलमयः -यी -यं.

To QUIT, *v. a.* (Give up, abandon) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परि-त्यज्, संत्यज्, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, प्रहा, विमृज्, उत्त्यज्, अतिमृज्, व्यपमृज्, अपामृज्, युद्धम्, उन्मृज्, प्रोन्मृज्, मुञ्च, विमुञ्च, रह्, विरह्, परिहृ, वृज्, परिवृज्, विवृज्.—(Depart from) अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विगम्, व्यपगम्, अपया, अये, व्यये, अपय, प्रस्था, विप्रस्था.—(Clear) शुभ्, परिशुभ्, मुञ्च, विमुञ्च, निम्न in caus.—(Perform one's duty) स्वकर्त्तव्यं or स्वकर्म सम्यद् (c. 10. -पादयति -यितुं) or विधा.

QUIT, *a.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., विमोचितः -ता -तं, च्युतमुक्तः &c., उत्तीर्णः -णा -णं, अवतीर्णः -णा -णं, उपकारमुक्तः &c., शोधितः -ता -तं.

QUIT, *adv.* सर्वथा, सर्वैतस्, सर्वैशम्, साकल्येन, सकलं, सम्यक्, अश्लेषतः, अश्लेषण, पर्याप्तं, विषयतः, अखिलेन, निखिलेन, अमूर्तं, सर्वभावेन.—(To a great degree, very) अति or सु prefixed, अत्यन्तं, अतिशयं -वेन; 'quite fresh,' अतिनवः वा -वं, अतिसद्यस्कः -स्ता -स्तं, मद्यस्फालीनः -ना -नं.—(Not quite) ईषदूनः -ना -नं, अत्योनः &c.

QUIT, अन्योन्यं or परस्परम् च्युतमुक्ती *m. du.*, or उपकारमुक्ती.

QUITANCE, *s.* निष्कारः, मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निष्कृतिः *f.*, उत्तरणं, शुद्धिः *f.*, शोधनं, सपनयनं; 'from debt or obligation,' च्युतमुक्तिः *f.*, च्युत-मोक्षः, च्युतशुद्धिः *f.*, च्युतशोधनं, च्युतपनयनं, च्युतापाकरणं, च्युताप-नोदनं, विगणनं; 'of a grudge,' वैरशुद्धिः *f.*

QUITTED, *p. p.* त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., रहितः -ता -तं, विरहितः

&c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, विसर्जितः &c., उन्मिष्टः &c., प्रोन्मिष्टः &c.

QUIVER, *s.* तूषः -णा -णी, तूषीरः, शरधिः *m.*, इषधिः *m.*, शराश्रयः, याणाश्रयः, निषाङ्गः, अषासङ्गः, उषासङ्गः, तुलमारिणी, खोलिः *f.*; 'having a quiver,' तूषी-गिनी &c.; 'carrying one,' धृतेषुधिः -धिः -धि, तूषधरः -रा -रं.

To QUIVER, *v. n.* स्फुर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), प्रस्फुर्, विस्फुर्, कम्प् (c. 1. कम्पते -म्यितुं), विकम्प्, प्रकम्प्, अभिकम्प्, स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते -न्धितुं), परिस्पन्द्, वप् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप, वस् (c. 4. वम्यति -सितुं), धिवम्, ङल् (c. 1. ङलति -लितुं), विङ्गल्, प्रङ्गल्; 'his lips quiver,' ओष्ठाधरौ स्फुरतः; 'his lip quivers,' अधरः स्फुरति; 'his arm quivered,' बाहः पुम्भोर.

QUIVERED, *a.* तूषी-गिनी-णि (नं), धृतेषुधिः -धिः -धि, सतूषः -णा -णं.

QUIVERING, *part. or a.* स्फुरन् -रन्ती -रत् (त्), स्फुरितः -ता -तं, प्रस्फुरितः &c., स्पन्दमानः -ना -नं, स्पन्दितः &c., कम्पमानः -ना -नं, प्रकम्पमानः &c., कम्पितः &c., वेपमानः -ना -नं, मकम्पः -म्या -म्यं, चङ्गलः -ला -लं; 'having a quivering lip,' स्फुरिताधरः -रा -रं, प्रस्फुरिताधरः &c., स्फुरदोष्ठा -धिनौ &c.

QUIVERING, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्पन्दनं, कम्पनं, वेपनं; 'of the lip,' अधरस्फुरणं.

QUIZ, *s.* (Odd fellow) अपरूपजनः, विलक्षणजनः.—(One who ridicules others) उपहासकः, अवश्लेषकः, परिहासकृत् *m.*, अयडाकारि *m.*

To QUIZ, *v. a.* अपहम् (c. 1. -हसति -सितुं), अपहस्, अवहामभूमिं कृ, अपहासाम्यदं कृ, अवहासाम्यदं कृ, अयडाभूमिं कृ, अवशिष्य.

QUOIF, QUOIFFER, QUOIN, see COIF, COIFFURE, &c.

QUOIF, *s.* (Circular ring of iron) चक्रं, लोहचक्रं, लौहचक्रं, अट्टनं; 'game of quoits,' चक्रक्रीडा.

To QUOIF, *v. a.* लोहचक्राणि शिष्य (c. 6. शिष्यति, शेषुं), चक्रक्रीडां कृ.

QUONDAM, *a.* पृष्ठः -ष्टा -ष्टं, प्राक्तनः -नी -नं. See FORMER.

QUORUM, *s.* कार्यनिर्वाहसमस्या, कार्यनिर्वाहोपयुक्तसंस्था, कार्यनिर्वाहोचितसंस्था, कार्यनिर्वाहावरसंस्था, कार्यसाधकावरसंस्था.

QUOTA, *s.* उपयुक्तांशः, उपयुक्तभागः, यथायोग्यांशः, यथोचितांशः.

QUOTATION, *s.* (The act) अवतारणं, अवतारणं, उद्धारः, उद्धरणं, उप-न्यासः, उपन्यसनं, of the Vedas द्युतादानं.—(Passage quoted) उपन्यस्तवाक्यं, उद्धृतवाक्यं, उपन्यस्तवचनं, उद्धृतलेखः, अवतारितवाक्यं, उपनीतवाक्यं, प्रमाणार्थम् अनुकथनोद्धृतम् अनुवादकवाक्यं.

To QUOTE, *v. a.* अवृत् (c. 10. -तारयति -पितुं), अवतारणं कृ, उपन्यस् (c. 4. -सस्यति -ससितुं), उपन्यासे कृ, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), उद्धारं कृ, प्रमाणार्थम् अनुकथन्याद् अनुवादकवाक्यम् उद्धृ or उपनी (c. 1. -नयति -नेतुं).

QUOTED, *p. p.* अवतीर्णः -णा -णं, अवतारितः -ता -तं, उद्धृतः -ता -तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रमाणार्थम् उपनीतः -ता -तं.

QUOTH, *v. diffr.* Expressed by साह, उवाच &c.

QUOTIDIAN, *a.* प्रायहिकः की -कं, प्रायहिकः &c., ऐकाहिकः &c., अन्वाहिकः &c., प्रतिदैनिकः &c., आहिकः &c., अन्वेषुस्कः -स्का -स्कं; 'fever,' प्रायहिकज्वरः, अन्वेषुस्कः.

QUOTIENT, *s.* लङिः *f.*, आप्तं, फलं, येषफलं, भागः.

R.

RABBIT, *s.* शशाः, शशकः, लघुकर्णः, लोमकर्णः -णैकः, मृदुलोमकः; 'its skin,' शशोर्णैः, शशलोम *n.* (नं), शशाचर्म *n.*, शशकाजिनं.

RABBLE, *s.* अन्यजातोयाः *m. pl.*, प्राकृतजनाः *m. pl.*, अन्याः *m. pl.*

खला; *m. pl.*, होनवणी; *m. pl.*, पुष्पजना; *m. pl.*, अधमजातीया; *m. pl.*, अधमजनसमूहः, नीचजनसमूहः, प्राकृतजनसमूहः.

RABID, *a.* उन्मत्तः -ता -त्, उन्मादः -दा -दं, उन्मादवान् -वती -वत् (तु), मत्तः -जा -जं, प्रमदः -दा -दं, बाहुलः -ला -लं; 'a rabid dog,' खलकः, खलकः.

RABIDLY, *adv.* उन्मत्तवत्, मत्तवत्, सोन्मादं, उन्मादेन, प्रमदवत्.

RABIDNESS, *s.* उन्मत्तता, उन्मादः, सोन्मादता, प्रमदता. See MADNESS.

RACE, *s.* (Lineage) वंशः, मन्तति; *f.* मन्तानः, अन्यः, कुलं, जातिः; *f.* अन्यवायः, गोत्रं, वंशपरम्परा, वंशावलिः; *f.* वंशविततिः; *f.* पुत्रपीठा-दिवंशपरम्परा, तन्तुः; *m.* अभिजनः, प्रवरः, यथैः जननं, जनकं, सगोत्रः, 'human race,' मनुष्यजातिः; *f.* नृजातिः; *f.*—(A running or course) चर्या, धावनं, मार्गः; 'horse-race,' अश्वचर्या, अश्वधावनं, अश्वमार्गः. —(Ginger) गुल्ममूलं.

To RACE, *v. n.* अश्वोपस्थानेच्छया धाव् (c. 1. धावति -वितुं), अद्याभिग-मनेच्छया धाव्, परस्परनिगोपया धाव्, जयेन धाव्.

RACE-COURSE, *s.* चर्याभूमिः; *f.* चर्यास्थानं, धावनभूमिः; *f.* धावनस्थानं.

RACE-HORSE, *s.* जवाष्टः, जवनः, जयी *m.* (तु), जवाधिकः, धावकः.

RACER, *s.* धावकः, धावनकृत. See RACE-HORSE.

RACK, *s.* (For hay) गवादनी, ढोणी -णि; *f.*—(Instrument of torture) यातनायन्त्रं, यातनयन्त्रं, प्रमाचयन्त्रं.—(Extreme pain) यातना, अतिव्याथा, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना.

To RACK, *v. a.* यत् (c. 10. यातयति -यितुं), यातनयन्त्रेण व्यप् (c. 10. व्यचयति -यितुं) or प्रमय (c. 10. माचयति -यितुं), अत्यन्तं व्यप् or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं), यातनां कृ.

RACKED, *p. p.* अतिव्यथितः -ता -तं, अतिपीडितः &c., प्रमाथितः &c., प्रमथितः &c.

RACKET, *s.* (Confused noise) कोलाहलः, कलकलः, कलरवः, हल-हलाशब्दः, कालकोलः, रासः, तुमलं.—(In tennis) गुलिकाताडनी, गुलिकाप्रक्षेपणी, गुलिकाप्रक्षेपदानी, गुलिकाप्रक्षेपयष्टिः; *m.* गुलिका-प्रक्षेपनयन्त्रं.

RACKETY, *a.* कोलाहलकारी -रिणी -रि (तु), तुमलकारी &c., तुमली &c.

RACY, *a.* रमिकः -का -कं, रमी -सिता -मि (तु), रमवान् -वती -वत् (तु), सरसः -मा -मं, सरसः &c., तीक्ष्णरसः &c., उग्ररसः &c.

RADIANCE, RADIANCY, *s.* प्रभा, दीप्तिः; *f.* तेजस *n.* उज्ज्वलता, प्रकाशता, सविः; *f.* उद्भासः, भाजिष्णुता, चम्पेरडिमः; *m.* See BRIGHTNESS, BRILLIANCY, LUSTRE.

RADIANT, *a.* देदीप्यमानः -ता -तं, प्रकाशमानः &c., द्योतमानः &c., दीप्ति-मान् -वती -वत् (तु), प्रदीप्तिमान् &c., प्रभावान् &c., सुप्रभः -भा -भं, तेजोमयः -यी -यं, कान्तिमान् &c., किरणमयः -यी -यं, मरीचिमाली -लिनी -लि (तु), पिशङ्गः -दा -दं. See BRIGHT, BRILLIANT, LUSTROUS.

RADIANTLY, *adv.* अतितेजसा, सुप्रभं, उज्ज्वलं, सुप्रकाशं.

To RADIATE, *v. n.* स्फुट् (c. 6. स्फुटति -रितुं), किरण (nom. किरणायते), दीप् in freq. (देदीप्यते), वर्यस् (nom. यद्यप्यते), अंशु (nom. अंशुयति), किरणरूपेण स्फुट्, किरणान् यत् (c. 10. पातयति -यितुं).

RADIATION, *s.* किरणस्फुरणं, रश्मिस्फुरणं, अंशुपातनं, किरणपातनं, रश्मि-विकिरणं, अंशुविकिरणं, दीप्तिविकिरणं.

RADICAL, *a.* (Original, fundamental) मौलिकः -की -कं, मौलः -ली -लं, मूलिकः -की -कं, मूली लिनी -लि (तु), वालवः -वी -वं.—(Natural) स्वाभाविकः -की -कं, प्राकृतिकः &c., स्वावजः -जा -जं, मासिकः -की -कं.—(Primitive) मूलिकः &c., see the word.

RADICALLY, *adv.* मूलतम, आमूलं, समूलं, स्वाभावतश्च, जातितम.

To RADICATE, *v. a.* मूलतो रुद् in CAUS. (रोपयति -यितुं) बद्धमूलं -लां कृ. RADISH, *s.* मूलकः -कं, कन्दमूलं, सेकमं, पाटीरः, पटीरः, हरिपथी, हरिपथी. RADIUS, *s.* (Of a circle) विज्या, व्यासार्धं, व्यासार्धरेखा, कर्केटः.—(Of the equator) भूकर्याः.—(Of a wheel) चरं.

RAFF, *s.* अधमजातीया; *m. pl.*, होनवणीः, अन्यजातीयाः &c. See RABBLE.

RAFFLE, *s.* गुटिकापातः, महामूल्यद्रव्यप्रापणार्थं गुटिकापातनं.

To RAFFLE, *v. n.* महामूल्यद्रव्यप्रापणार्थं गुटिकाः पत् (c. 10. पातयति -यितुं).

RAFT, *s.* उदुपः -पं, तरणः -णी, तरणिः; *m.*, प्रवः, प्रवाका, तरखः, तरत् *n.*, तथिः; *m.*, तारणः, वहिचं, वारिरयः, कोलः, भेलः -लकः, होडः.

RAFTER, *s.* गृहस्थूणा, वेष्टमस्थूणा, पटलस्थूणा, स्थूणा, पटलकाष्ठं, पटलदारः; *m.*, गृहदारः; *m.*, गृहकाष्ठं, दीर्घस्थूणा, दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारः; *m.*

RAG, *s.* (Piece of tattered cloth) वस्त्रखण्डः, जीर्णवस्त्रखण्डः, जर्जर-वस्त्रखण्डः, पटखण्डः, चीरं, चीवरं, कपेटः, कन्या, लककं, करः.—(Ragged garment) जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं; 'dressed in rags,' see RAGGED; 'a bundle of rags,' चीरसमूहः, करोकरः.

RAGAMUFFIN, *s.* चीरवासा; *m.* (स), कपेटमी *m.* (तु), खलः, पूत्रः, अधमजातीया.

RAGE, *s.* (Great anger, fury) क्रोधः, क्रोधाः, प्रकोपः, अतिक्रोधः, अतिक्रोधाः, क्रोधावेशः, क्रोधावेशः, संरम्भः, प्रतिरम्भः, संरम्भता, समर्थः, क्रुध् *f.* उग्रता -त्वं, रौद्रं -द्रता, चरुता, उच्चरुता, रागः, अतिरागः, उन्नापः, सन्नापः, क्रोधाकुलता, प्रतिपः; 'in a rage,' संरम्भः -आ -भं, संरम्भी -म्भिणी &c., क्रुद्धः -द्धा -द्धं, क्रोधी -धिनी &c., जातक्रोधः -धा -धं, क्रोधाकुलः -ला -लं, जातारम्भः -धा -धं, क्रोधाविष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Violence, vehemence) संरम्भः, उग्रता, तीक्ष्णता, अतितीक्ष्णता, नैर्हृष्यं, रौद्रता, तीव्रता, तिग्मता.—(Agitation) द्योमः, व्याद्योमः, वेगः, अतिद्योमः.

To RAGE, *v. n.* (Be angry) क्रुध् (c. 4. क्रुध्यति, क्रोद्धं), मंक्रुध्, रुप् (c. 4. रुष्यति, रोषयितुं), कुप् (c. 4. कुप्यति, कोपयितुं), प्रकुप्, क्रोधाकुलः -ला -लं भू, क्रोधाकुलः -ला -लं भू, संरम्भः -आ -भं भू, संरम्भी भू.—(Become violent or intense) उग्रतरः -रा -रं भू, तीक्ष्णतरः -रा -रं भू, रौद्रतरः -रा -रं भू, रौद्रो भू, तिग्मतरः -रा -रं भू, भृश (nom. भृशायते), उच्चरुः -रुडा -रुदं भू, शुभ् (c. 4. शुभ्यति, क्षोभितुं).

RAGEFUL, *a.* क्रोधी -धिनी -धि (तु), क्रोधाव्यतः -ता -तं, क्रोधाव्यतः &c., क्रोधाकुलः -ला -लं, क्रोपी &c., संरम्भी &c., सकोपः -पा -पं.

RAGGED, *a.* जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः -का -कं, जीर्णः -णी -णी, खिन्नः -न्ना -न्नं, विखिन्नः &c., विषमधारः -रा -रं; 'ragged garment,' जीर्णवस्त्रं, जर्जरवस्त्रं, खिन्नवस्त्रं, भिक्षुसंघाटी *m.* (तु), कपेटः, चीरं, चीवरं, कन्या; 'dressed in ragged garments,' चीरवासाः -साः -सः (स), कपेटधारी -रिणी -रि (तु), कपेटिकः, चीवरी &c.

RAGGEDNESS, *s.* जर्जरता, जर्जरीकता, जीर्णता, खिन्नवस्त्रता, खिन्नता.

RAGING, *part. of a.* उग्रः -या -यं, रोषणः -या -यं, वेगी -गिनी -गि (तु), महावेगः -गा -गं, उदीर्घवेगः &c., संरम्भी &c., संरम्भः -आ -भं, तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, चरुः -रुडा -रुदं, उच्चरुः &c.

RAGMAN, *s.* चीरव्यापारी *m.* (तु), चीरविक्रेता *m.* (तु), खिन्नवस्त्रव्यापारी.

RAGOUT, *s.* मिष्टान्नं, सयन्ननाहारः, व्यन्नं, उपस्कारः.

Rāhu, *s.* (The ascending node, fabled as a demon, the son of Singhikā, with the tail of a dragon. His head was cut off by Vishnu, at the churning of the ocean; but being immortal, by having tasted the amrit, the head and tail retained their separate existence, and were transferred to the stellar sphere. The head, or Rāhu, became the cause of eclipses, by endeavouring at various

-रितुं), लाम्यटयं कृ, अभिचर, भोगालक -का-कंभू, विचवालक &c. भू.
RAKISH, *a.* व्यसनी -निनी -नि (न), व्यसनीयः -या -यं, लाम्यटिकः -की
-कं, लाम्यटसभावः -वा -वं, अभिचारी &c., जेकः -का -कं. See
DISSOLUTE, LIBERTINE.

RAKISHNESS, *s.* व्यसनिता, अभिचारः, लाम्यटता. See LIBERTINISM.
TO RALLY, *v. n.* (Restore to order troops thrown into confusion)

पिप्रलसैन्यान् or विद्रुतसैन्यान् or भग्नव्यूहसैन्यान् पुनर् व्यूहीकृ or
व्यूह (c. 1. -ऊहते -हितुं) or पुनः समूहीकृ or पुनर् व्यूहक्रमेण रण्,
पुनः संग्रहः—(Jest, banter) अवहम्, अपहम्, अवहामभूमि कृ, अव-
धिप्, मुखरीकृ.

TO RALLY, *v. n.* (Recover order) पुनर् व्यूहीभू or समूहीभू.—(Re-
cover strength) पुनर् बलं लभ् (c. 1. लभते, लभुं), समुत्था (c. 1.
तिष्ठति -चातुं, rt. स्था), प्रत्यागम्य (c. 2. -असिति -तुं), पुनः स्वस्थः
-स्था -त्यं भू.

RAM, *s.* (Male sheep) मेघः, उरभः, मेदः, मेखः, मेखः -खकः, मेठः,
अधिः *m.*, एडकः, ऊर्गायुः *m.*, उरगः -गकः, रोमशः, लोमशः, वृक्षाः *m.*,
भेडः, दुडुः *m.*, सम्मालः, संमालः.—(Battering ram), see the
word.—(The sign aries) मेघः.

TO RAM, *v. a.* बलात् or बलेन निविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं) or प्रविश्,
अतिबलेन निविश्, अतिबलेन प्रगृह् (c. 6. -गृह्णति -गोत्रुं), अतिबलेन
ताडयित्वा निविश् or अन्तः प्रविश् or सहाय् (c. 1. -वाधते -यितुं) or
सम्पीड् (c. 10. -पीडयति -यितुं).

RĀMA, *s.* The name common to three incarnations of Vishnu,
viz. 1. Paraśu Rāma, or Rāma with the axe, the sixth
avatār or incarnation of Vishnu. He was a Brahman,
the son of the holy sage Jamadagni, and born at the begin-
ning of the second or Treta age, for the purpose of
repressing the tyranny, and punishing the violence of
the Kshatriya or military tribe. He appears to typify
the class of Brahmans, and their contest with the Ksha-
triyas. Some of his names are परशुरामः -रकः, परशुधरः, पशुरामः,
जमदग्निमुत्तः, जामदग्न्यः. 2. Rāmachandra or the moon-like
Rāma, the seventh incarnation of Vishnu. He was
born into the world as the son of Daśaratha, king of
Oude, and great grandson of Raghu, at the close of the
second or Treta age, for the purpose of destroying the
demons who infested the earth, and especially Ravana, the
Daitya sovereign of Ceylon. His names are रामचन्द्रः,
रघुनन्दनः, रघुहहः, रघुवरः, रघुनाथः, राघवः, रावणारि *m.*, रावण-
जित् *m.*, दशम्यजित् *m.*, मखज्जात *m.* (तुं), रामभद्रः. 3. Balarāma,
or the strong Rāma, according to some the eighth incar-
nation of Vishnu. He was born at the end of the Dwā-
para, or third age, as the seventh son of Vasudeva and
Devakī, and therefore elder brother of Krishnua, but was
transferred from the womb of Devakī to that of Rohini
the other wife of Vasudeva. Hence one of his names
महर्षेणः. He is sometimes regarded as an incarnation
of the serpent Ananta or Śeśha, and hence called, अनन्तः,
जेषः. His other names are बलरामः, बलदेवः, बलभद्रः, बलः,
बललः, हलायुधः, हलभूत *m.*, हली *m.* (न), मोरपारिजः *m.*, कृष्ण-
यमः, जम्बुनाथजः, प्रियमधुः *m.*, मधुप्रियः, मुहिकानकः, गुणधरः, रेवती-

रमणः, रेवतीशः. See BALARĀMA.

TO RAMBLE, *v. n.* इतस्ततो भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमितुं) or परिभ्रम् or
विह्र (c. 1. -हरति -हर्तुं) or पर्यट् (c. 1. -अटति -टितुं), इतस्ततो भ्रमणं
कृ or परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ.

RAMBLE, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, विहारः, विहरणं, पर्यटनं, इतस्ततो विहारः,
इतस्ततो गमनं.

RAMBLER, *s.* विहारी *m.* (न), परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (न), भ्रमणकृत् *m.*

RAMBLING, *s.* इतस्ततो विहारः or विहरणं or भ्रमणं. See RAMBLE.

RAMIFICATION, *s.* (Small branch) उपशाखा, सुदृशाखा, मूखशाखा,
मूलखण्डः.—(State of having many branches) बहुशाखत्वं,
सूक्ष्मशाखाबाहुल्यं.

RAMIFIED, *p. p.* बहुशाखी -खिनी -खि (न), शाखी &c., सशाखः -खा
-खं, सूक्ष्मशाखामयः -यी -यं, उपशाखामयः &c., बहुशाखाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

TO RAMIFY, *v. a.* बहुशाखीकृ, उपशाखारूपेण पृथक्कृ or विभिद्.

TO RAMIFY, *v. n.* शाखा (hom. शाखायते), सूक्ष्मशाखारूपेण विसृ in
pass. (-स्तोय्यते), उपशाखारूपेण भिन्नीभू or विभिद् in pass. or
विच्छिद् in pass.

RAMIFYING, *part.* शाखी -खिनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -ख्यं. See
RAMIFIED.

RAMMER, *s.* मुहरः, दीर्घमुहरः, घनः, दीर्घघनः, ताडनी.

RAMMISH, *a.* उग्रगन्धः -न्धा -न्धं, तीक्ष्णगन्धः &c., उग्रगन्धः -न्धः -न्धि.

RAMMISHNESS, *s.* उग्रगन्धत्वं, तीक्ष्णगन्धत्वं, उग्रत्वं, दीर्घगन्धः *m.*

RAMOUS, *a.* शाखी -खिनी -खि (न), शाख्यः -ख्या -ख्यं, काण्डीरः -रा -रं.

TO RAMP, *v. n.* प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल्, नृत्, क्रोद्, विम्वुल्.

RAMP, *s.* प्रवः -वनं, प्रुतं, वलितं, कम्पः -म्पा, उत्पुतं, उत्कालः.

RAMPANCY, *a.* अतिवृद्धिः *f.*, उत्सेकः, उद्रेकः, मर्यादातिक्रमः, अपरिमितता
अतिरिक्तता, अतिक्रमः, उत्क्रमः, आधिक्यं.

RAMPANT, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, उद्विक्तः &c., उत्तिक्रः &c., मर्यादातोतः
-ता -तं, अतिक्रान्तमर्यादः -दा -दं, उत्क्रान्तमर्यादः &c., अतिमर्यादः &c.,
अपरिमितः &c.

RAMPART, *s.* प्राकारः, चमः, चयः, धूलिकेदारः, धूलिकुट्टिमं, प्रगडदी.

RAMROD, *s.* चूर्णमंहननी, चूर्णसम्पीडनी, चूर्णप्रणोदनी, चूर्णप्रणोदकदण्डः,
आग्नेयनाडीमखड्गो लोहदण्डः स च नाडीमुखनिविष्टो भूत्वा आग्नेयचूर्णगु-
लिकादि संहतकरोति.

RANCID, *a.* उग्रगन्धः -न्धा -न्धं, उग्रगन्धकः -का -कं, उग्ररसः -ता -तं,
तीक्ष्णरसः &c., विरसः &c., कुरसः &c., पथेयितः -ता -तं.

RANCIDNESS, RANCIDITY, *s.* उग्ररसत्वं, तीक्ष्णरसत्वं, विरसता, वैरस्यं कुरसता.

RANCOR, *s.* अतिद्वेषः, द्रोहबुद्धित्वं, अतिद्रोहः, दीर्घद्वेषः, अतिमात्सर्यं,
अतिमात्सरता, विषपूर्णता, देशः, देशशीलता, अतिदेशः, निषांसा. See
MALIGNITY, MALICE.

RANCOROUS, *a.* अतिद्वेषी -विणी -वि (न), दीर्घद्वेषी &c., देशी &c., अति-
देशी, देशशीलः -ला -लं, द्रोहबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अतिद्रोही -हियो &c.,
अतिमात्सरी &c., निषांसुः -सुः -सु, विषहृदयः -या -यं, विषपूर्णः -क्षो -क्षं.
See MALIGNANT.

RANCOROUSLY, *adv.* अतिद्वेषेण, सद्रोहं, अतिद्रोहेण, सदेशं, सविषं.

RANDOM, *a.* सन्धानहीनः -ना -नं, सन्धानरहितः -ता -तं, अभिसन्धानहीनः
&c., अभिसन्धानहीनः &c., साकस्मिकः -की -कं, सागनुकः -का -कं,
अनियमितः -ता -तं, अनियतः -ता -तं, अनियुक्तः &c., अव्यक्तः &c.,
नियन्त्रणः -या -यं, यादृच्छिकः -की -कं, आचलितः &c., देवागतः -ता
-तं, दैवीपस्थितः &c., सक्रमादुपस्थितः &c., सक्रमादागतः &c., अक-
रमादुपस्थः -ता -तं, अकस्मात्कृतः &c., अशुद्धलः -ला -लं; 'at random,'

अकस्मात्, सन्धानं विना, अभिसन्धानं विना, अनिवारं, अविवक्षितं, निर्वैकल्यं, यदृच्छया, अशुद्धलं; to talk at random, 'प्रलप' (c. 1. -लपति-यितुं).

RANDY, *a.* उन्मत्तः -चा -सं, बन्धः &c., उन्मत्तलः -ला -लं.

TO RANGE, *v. a.* (Arrange, dispose) विन्यस्, विरच्, विधा, संविधा, प्रतिविधा, व्यूह, व्यूहिक, क्रमेण स्या, वंक्रिमेण विन्यस्.

TO RANGE, *v. n.* (Wander) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, भ्रमणं कृ, अद्, पर्वद्, विचर् (c. 1. -चरति -रितुं), विहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), गाह् (c. 1. गाहते -हितुं), ब्रज्, प्रब्रज्, पर्वटनं कृ.—(Lie in a particular direction, be situated) वृत् (c. 1. वृत्ते -व्रितुं), स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं).

RANGE, *s.* (A row, rank) वंक्रिः *f.*, श्रेणिः -श्री *f.*, राशिः -जी *f.*, रा-निका, आशलिः -ली, पङ्क्तिः *f.*, वीथिः -वी, ततिः *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*, माला, विज्ञोली.—(Class, grade) वर्गः. गणः, वर्यः.—(Reach, compass, extent, room) विषयः, गोचरः -रः, परिमाणं, प्रसरः; 'the range of sight,' चक्षुर्विषयः, नयनविषयः; 'of an arrow,' वाणगोचरः -रः, शूरायणं, वातरायणं; 'within range of the ear,' कर्णगोचरः -रा-रः; 'the utmost range,' पारः; 'beyond the range,' अविषयः -या -यं, विषयातिक्कान्तः -न्ता -नं, विषयातीतः &c., सगम्यः -म्या -म्यं, अपारगोच्यः -या -यं.—(Kitchen range) पाकोपकरणवंक्रिः *f.*—(Range of mountains) कुलपङ्क्तिः, कुलगिरिः *m.*, कुलशैलः; 'range of mountains supposed to encircle the earth,' चक्रवाटः, लोकालोकः. See the names of the seven ranges under MOUNTAIN.

RANGED, *p. p.* विन्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यवस्थापितः &c., व्युटः -दा -दं.

RANGER, *s.* परिभ्रमकः.—(Keeper of a forest) अरण्यरक्षकः -रक्षी *m.* (नं). अरण्यपालः -लकः, अरण्यप्राध्वः.

RANK, (Line, row) वंक्रिः *f.*, श्रेणिः -श्री *f.*, राशिः -जी *f.*, राशिका, आशलिः -ली, पङ्क्तिः *f.*, ततिः *f.*, आलिः -ली *f.*, पालिः -ली *f.*—(Station in life) पदं, पदविः -वी *f.*, आस्पदं, स्थानं, घृष्टिः *f.*—(High station, high rank or dignity) उच्चपदं, परमपदं, उच्चपदता. उच्चपदविः *f.*, प्रतिपक्षिः *f.*, उत्कृष्टपदं, उत्कृष्टः, कुलोल्लसः, शीलकै. उत्कृष्टता, अभिजातता. अभिजात्यं, अभिजनं, उन्नतिः *f.*, समुन्नतिः *f.* कुलीनता, कुलीनं, प्रधानता, मान्यता, सेव्यता, मर्यादा. मानं; 'man of high rank,' उच्चपदस्यः, उच्चपदभाक् *m.* (नं), पदभाक् *m.*, प्रतिपक्षिमान् *m.* (नं), अभिजातः, अभिजनवान् *m.* (नं), कुलीनः. See HIGH-BORN.—(Class, order) वर्गः, गणः, वर्यः.—(Ranks of the army, line of soldiers) व्यूहः, सैन्यवंक्रिः *f.*, दण्डः; 'breaking the ranks,' व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः.

RANK, *a.* (Luxuriant in growth) अतिवर्धियुः -वृष्णः -वृष्णु, अतिवर्धो-यिनी-धि (नं), अतिवर्धनं -नानं, अतिवर्धनीतः -ता-तं, अतिवर्धनी-नानं.—(Strong to the smell or taste) उग्रगन्धः -न्धा-न्धं, उग्रगन्धकः -का-कं, उग्ररसः -सा-सं, उग्रः -या -यं, तीक्ष्णगन्धः &c., तीक्ष्णरसः &c.

TO RANK, *v. a.* (Place in a line) वंक्रिमेण स्या in caus. (स्थापयति-यितुं) or विन्यस् or विरच्.—(Place in a particular class or station) वर्यक्रमेण or वर्गक्रमेण विरच् (c. 10. -रचयति-यितुं) or विन्यस्, यथावर्गं or यथावर्गं स्या in caus., विशेषपदस्यं -स्यां कृ, विशेषगणायन्तरं -रं कृ, विशेषवर्गीभ्यन्तरं -रं कृ.

TO RANK, *v. n.* (Be placed or stand in a line) वंक्रिमेण स्या.—(Be placed in a particular class or station) विशेषपदस्यः -स्या-स्थं भू, विशेषगणायन्तरः -रा-रं भू, विशेषवर्गीभ्यन्तरः -रा-रं भू, विशेषपदयुक्तः -क्ता -क्ते भू, यथावर्गं स्या.

TO RANKLE, *v. n.* (Be inflamed, fester) अन्नास् तप् in pass. (तप्यते), अन्तर् दह् (c. 4. दहति -ते, दग्धुं), व्रणवत् पङ्कः -क्ता -क्ते भू or पू (c. 1. पूयते -यितुं) or सप्यः -या -यं भू.—(Become more violent or virulent) उग्रतरः -रा-रं भू, तीक्ष्णतरः -रा-रं भू, रौद्रतरः -रा-रं भू, तिग्मतरः -रा-रं भू, चण्डतरः -रा-रं भू, भृश (nom. भृशायेते).

RANKNESS, (Too great luxuriance) अतिवृद्धिः *f.*, अधिकवृद्धिः *f.*, अतिवर्धनं, अत्यन्तवर्धनं, अतिस्फीतिः *f.*, अतिस्फूर्तिः *f.*, अतिपीनता, उत्सेकः, उद्रेकः.—(Of smell or taste) उग्रता, तीक्ष्णता, उग्रगन्धता, तीक्ष्णगन्धता, उग्ररसत्वं, उग्रस्वादः, उग्रवासः.

TO RANSACK, *v. a.* (Plunder, pillage), see the words.—(Search by turning things over) अस्तव्यस्तीकृत्य अन्विष् (c. 4. -इष्यति -रयितुं) or अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), अनुसन्धानार्थं or अन्येष्वर्थेषु अस्तव्यस्तीकृ.

RANSACKED, *p. p.* लुण्ठितः -ता-तं, अन्येष्वर्थेषु अस्तव्यस्तीकृतः -ता-तं. RANSOM, *s.* परित्रयणमूल्यं, परित्रयणमूल्यं, वाणमूल्यं, तारणमूल्यं, निस्तारमूल्यं, उद्धारमूल्यं, निष्कृतमूल्यं, वाशं, उद्धारः, मुक्तिः, मोक्षः; 'he gave his life a ransom for many,' बहूनां वाण्याय or बहूनां मोक्षाय स्वप्राणान् ददौ.

TO RANSOM, *v. a.* मूल्यं दत्त्वा परिक्री (c. 9. -क्रीणीते -क्रेतुं), सममूल्यकद्रव्यं दत्त्वा परिक्री or वै (c. 1. त्रायते -त्रातुं) or परित्राय, मूल्यं दत्त्वा निस्तृ (c. 10. -तारयति -यितुं) or तृ or उद् (c. 1. -हरति -हर्षुं) or मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्तुं) or मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं).

RANSOMED, *p. p.* परिक्रीतः -ता-तं, त्रातः -ता-तं, निस्तारितः -ता-तं.

RANSOMER, *s.* परिक्रीता *m.* (नं), त्राता *m.* (नं), निस्तारकः, परित्रयकृत्.

TO RANT, *v. n.* उच्चैःस्वरेण शब्दालङ्कारमयं फल्गुवाक्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), उच्चैःस्वरेण शब्दमात्रमयं वाक्यं वद्, अतिशब्दनावक्यं वद्, उच्चैःस्वरेण प्रलप्.

RANT, *s.* शब्दमात्रमयं फल्गुवाक्यं or निरर्थकवाक्य, शब्दमात्रवाक्यं, अलङ्कारमात्रमयम् अतिशब्दनावक्यं, प्रलापः.

RANTER, *s.* शब्दमात्रवादी *m.* (नं), शब्दमात्रवाक्ता *m.* (नृ), महाशब्दकवाक्यवादी *m.*, प्रलापी *m.*

TO RAP, *v. a.* (Strike with a quick, sharp blow) लपु or लपु-प्रहारेण तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), लपु प्रहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं) or चाहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं) or अभिहन्.—(Snatch or hurry away) हृ, अपहृ, अभिहृ, यद्, कृष्, ममाकृष्.—(Seize the mind, affect with rapture) मनो or चित्तं हृ or अपहृ, हृदयं हृ or ग्रहं, परमहर्षेण मुहृ (c. 10. मोहयति -यितुं).

RAP, *s.* लपुप्रहारः, लघ्वाघातः, आघातः, आहतिः *f.*, ताडनं.

RAPACIOUS, *a.* हरणशीलः -ला -लं, अपहरणशीलः &c., अपहारवृद्धिः -द्धिः -द्धि, अपहारप्रवणः -या -यं, अपहारकः -का-कं, अपहारी -रिखी -रि (नं), ग्रसनशीलः &c., ग्रसनवृद्धिः &c., ग्रहणशीलः -ला -लं, सव्र-याही &c., सव्रयाही &c., सव्रयाही &c., लुप्तः -आ -अं, अतिलुप्तः &c., अतिलोभी &c., लोभी &c., विप्रलुप्तकः -का-कं, हिंसकः &c., साहसिकः -की -कं.

RAPACIOUSLY, *adv.* हरणशीलत्वात्, अपहारवृद्ध्या, अतिलोभेन.

RAPACIOUSNESS, RAPACITY, *s.* हरणशीलता, अपहारशीलत्वं, अपहारवृद्धिः *f.*, अपहारकत्वं, अपहारिता, ग्रहणशीलता, लुप्तता, अतिलोभः, साहसिकत्वं.

RAPE, *s.* बलात्कारेणाभिगमः, बलात्कारसम्भोगः. स्त्रीहरणं. कन्याहरणं. धर्षणं, स्त्रीधर्षणं, बलात्कारधर्षणं, हठधर्षणं. कन्यादूषणं. हठसम्भोगः. स्रावः, राक्षसं.

RAPID, *a.* शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, त्वरितः -ता -तं, सत्वरः -रा -रं, त्वरान्वितः -ता -तं, द्रुतः &c., क्षिप्रः -प्रा -प्रं, तूथः -थी -थं, वेगवान् -वती -वत् (त्), महावेगः -गा -गं, शीघ्रगः -गा -गं. See QUICK, SWIFT.

RAPIDITY, RAPIDNESS, *s.* शीघ्रता, त्वरा, सत्वरता, द्रुतता, शीघ्रं, वेगः, महावेगः, क्षिप्रता, तत्त्वं, तूथता. See QUICKNESS, VELOCITY.

RAPIDLY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, क्षिप्रं, द्रुतं, अश्वनैस्, महावेगेन, शीघ्र in comp.; 'going rapidly,' शीघ्रगामो -मिनो &c.

RAPIER, *s.* युद्धस्त्रः, युद्धकृपाणः, कृपाणः, निस्त्रिंशः.

RAPINE, *s.* लुण्ठनं, लुण्ठा, लुण्ठनं, अपहारः -रणं, युद्देनापहारः -रणं, हरणं, उपद्रवः, विस्त्रयः, हठः. See PILLAGE, PLUNDER.

To RAPINE, *v. a.* लुण्ठ, अपद्रव, उपद्रु. See To PILLAGE, PLUNDER.

RAPPER, *s.* ताडयिता *m.* (तृ), ताडकः, प्रहारी *m.* (तृ).

RAFT, *a.* हर्षमोहितः -ता -तं, सम्मोहितः &c., परमदुःखः -हा -हं, परमानन्दितः -ता -तं, हर्षोन्मत्तः -न्ता -न्तं, आनन्दमत्तः &c., मत्तः &c.

RAPTURE, *s.* परमहर्षः, परमानन्दः, अत्यनन्दः, अत्यनहर्षः, हर्षसम्मोहः, आनन्दमोहः, मोहावस्था, आनन्दावेशः, आह्लादावेशः, हर्षावेशः, परम-मुक्तं, ब्रह्ममुक्तं, ब्रह्मानन्दः, प्रहर्षः, प्रमदः, उन्मदः, मादः, हर्षोन्मत्तता, हर्षोन्मादः, रोमहर्षः, पुलकितत्वः; 'to feel rapture,' अत्यन्तं हर्षं or प्रहृष्य.

RAPTURED, *a.* हर्षमोहितः -ता -तं. See ENRAPTURED, ECSTASIED.

RAPTUROUS, *a.* मादनः -ना -नं, उन्मादनः &c., मोहनः &c., परमानन्ददः -दा -दं, परमानन्दकरः -रा -रं, परमहर्षदः &c., सपुलकः -का -कं. See ECSTATIC.

RAPTUROUSLY, *adv.* सपरमानन्दं, परमहर्षेण, परमाह्लादेन, समादं.

RARE, *a.* (Not frequent, scarce) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्पापः -पा -पं, दुष्पाप्यः -प्या -प्यं, अलभ्यः -भ्या -भ्यं, अप्राप्यः &c., असमाधार्यः -शा -शं, असामान्यः -न्या -न्यं, अप्रांसह्यः -डा -डं, अप्राचिन्त्यः -की -कं, कादाचित्कः &c., काहिं-चित्कः &c., चिरचेदितः -ता -तं.—(Unusually excellent) परमो-कृष्टः -हा -हं, अत्युत्कृष्टः &c., सश्लोत्कृष्टः &c., परमः -मा -मं, उन्नतः &c., अत्युन्नतः &c., अलुप्तः -ता -तं, अलुप्तः -त्या -त्यं, अपूर्णः -घ्ना -घ्नं, सौन्दर्य-विरलः -ला -लं.—(Thin, not dense) सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, अयनः -ना -नं.

RAREFACTION, *s.* तापप्रयुक्तसूक्ष्मता -त्वं, तापनितसूक्ष्मता, सूक्ष्मता, सीकर्म्यं.—(The act) सूक्ष्मीकरणं.

RAREFIED, *p. p.* सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, सूक्ष्मीभूतः -ता -तं, सूक्ष्मीकृतः &c.

To RAREFY, *v. a.* सूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मं -क्षां कृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To RAREFY, *v. n.* सूक्ष्मीभू, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं भू, सूक्ष्मतरः -रा -रं भू.

RARELY, *adv.* विरलं, वैरल्येन, क्वचित्, कदाचित्, कहिंचित्, यथाकृपाच, कथमपि. दुर in comp.; as, 'rarely to be met with,' दुर्लभः -भा -भं, दुष्पापः -पा -पं.

RARENESS, *s.* (Infrequency, scarceness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दौर्लभ्यं, दुर्लभता, दुर्लभ्यता, अप्रसिद्धता -त्वं, दुष्पाप्यत्वं, असामान्यता, अप्राधार्यता, अप्राचिन्त्यता -त्वं.—(Unusual excellence) अत्युत्कृष्टता, परमोत्कृष्टता, सश्लोत्कृष्टता, उन्नतता, अत्युन्नतता, अपूर्णता.—(Thinness) सूक्ष्मता, सीकर्म्यं. RARITY, *s.* (Scarceness), see the last.—(Rare thing) दुर्लभवस्तु *m.*, दुर्लभद्रव्यं, उत्कृष्टद्रव्यं, कीटकं कीटद्वलं.

RASCAL, *s.* पुष्टः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (नृ), दुर्वृत्तः, कृष्णकर्मो *m.* (नृ), खलः, अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, पापाला *m.*, जघन्यवृत्तिः *m.*, नीच-वृत्तिः *m.*, अपकृष्टवृत्तिः, पापिष्ठः, शठः, दुष्कर्मो *m.*

RASCALITY, *s.* भूषेता, दुर्जनता -त्वं, दौर्जन्यं, दौरात्म्यं, दुरात्म्यं, दुर्वृत्तत्वं खलता दुष्टता, पापिष्ठता -त्वं, शठता, जघन्यता, अपकृष्टता, अधमवृत्तित्वं, केतव्यं, वचनं.

RASCALLY, *a.* दुर्वृत्तः -न्ता -न्तं, पापिष्ठः -हा -हं, अधमवृत्तिः -रितिः -रितिः, जघन्यवृत्तिः &c., शठः -ठा -ठं, कापटिकः -की -कं, दुष्टः -हा -हं.

To RAZE, *v. a.* (Grazed) घृष (c. l. घर्षति -वित्ति). See To RAZE.

RASH, *a.* अविमृश्यकारी -रिणी -रि (नृ), असमीक्ष्यकारी &c., अविचार्य-कारी &c., साहसी &c., साहसिकः -की -कं, जाल्यः -त्या -ल्यं, गम-कारी &c., प्रमत्तः -न्ता -न्तं, अपरिणामदर्शी &c., अदूरदर्शी &c., असाव-धानः -ना -नं, अविचारी &c. (Of measures) अविचार्य कृतः -ता -तं, अविमृश्य कृतः &c., अविचारपूर्वः -घ्ना -घ्नं, असमीक्षापूर्वः &c., अनवेक्ष्यपूर्वः &c.

RASH, *s.* (Eruption) दद्रुः *m.*, खल्लूः *f.*, उदरः, स्फोटोत्पत्तिः *f.*, विस्फोटः, चरटी, रक्तचरटी, रक्तस्फोटोत्पत्तिः *f.*, रक्तस्फोटः.

RASHER, *s.* (Of bacon) वल्लूरखटः, वल्लूरखेदः, शूकरमांसखटः.

RASHLY, *adv.* अविचार्य, असमीक्ष्य, अविमृश्य, सहसा, अनवेक्ष्यया, अवि-चार्य, अविचारपूर्व, असमीक्षापूर्व, अनवेक्ष्यपूर्व, दधीत्, दर्शय.

RASHNESS, *s.* अविमृश्यकारिता -त्वं, असमीक्ष्यकारिता -त्वं, अविचार्यका-रिता, गमकारित्वं, साहसं, साहसिकत्वं, पिथमसाहसं, दुःसाहसं, अवि-चारः, अविचारिता, अनवेक्ष्य, असमीक्षा, अविचेकः, असावधानता, अपरिणामदर्शिनं, मदः, दपैः; 'of youth,' यौवनदपैः.

RASP, *s.* चर्मणी, चर्मण्यत्वं, निर्घर्षणकः, घर्षकः, साघट्टकः.

To RASP, *v. a.* पृष्ठीकृत्यलेख घृष (c. l. घर्षति -वित्ति).

RASPBERRY, *s.* कण्टकगुल्मफलं, कण्टकसखफलं.

RASPED, *p. p.* पृष्ठीकृत्यलेख घर्षितः -ता -तं, साघर्षितः &c.

RASURE, *s.* (Scraping) घर्षणं, उन्मूलनं, तखणं. See ERASURE.

RAT, *s.* उन्दुरुः *m.*, उन्दरुः *m.*, उन्दरः, इन्दुरः, इन्दुः *m.*, मूषिकः -का, मुषकः -का, मूषो *m.*, (नृ), मूषीकः -का, आलुः *m.*, विलेशयः, वज्रदन्तः, तुदुमः, धान्यारिः *m.*, महिन्धकः, आखनिकः; 'swarm of rats,' आ-खन्यः; 'rat-hole,' मूषिकविवरं, आलुचिह्नं, मूषिकोत्तरः.

To RAT, *v. n.* (Desert one's party and go over to the oppo- site) स्वपक्षं त्यक्ता अन्यपक्षम् or विपरीतपक्षम् आगच्छ (c. l. -अयति -वित्ति).

RATABLE, *a.* शुल्कयोग्यः -ग्या -ग्यं, करयोग्यः &c., शुल्कस्थानं.

RATAN, *s.* वेतसः, कीचकः, वेगुः *m.*, वेकः -कं, वंशः, वानीरः, वघुलः, भेदी *m.* (नृ) छेदिकः.

RAT-CATCHER, *s.* मूषिकघाती *m.* (नृ), मूषिकघाही *m.*, आलुघातः -तकः.

RATE, *s.* (Price) मूल्यं, अर्थः.—(Degree of price or value) अर्थ-लाभलं, मूल्यबलाबलं, मूल्यप्रमाणं, अर्थपरिमाणं, अर्थप्रमाणं; 'market rate,' आपणिकः.—(Proportion, degree) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, मितिः *f.*, परिमितिः *f.*; 'at the rate of,' प्रमाणेन -अतस्.—(Degree of velocity) वेगः, गतिः *f.*, गतिप्रमाणं, गतिमानं, गतिमितिः *f.*; 'rate of the velocity of light,' प्रकाशगतिगतिमितिः *f.*; 'at a quick rate,' द्रुतगत्या, लघुगत्या, द्रुतपदं.—(Settled allowance) निरुपि-तमूल्यं, नियतमूल्यं, परिमितमूल्यं.—(Tax, assessed sum) शुल्क-त्वं, करः, देयं, दाह्यं.—(At any rate) तावत्.

To RATE, *v. a.* (Set a value on, fix the value) मूल्यं निरूप्य (c. l. -रुपयति -पित्ति), अर्थं निरूप्य, अर्थबलाबलं निरूप्य or निधी, अर्थपरि-माणं निरूप्य, मूल्यप्रमाणं निरूप्य, द्रव्यादिमूल्यं निरूप्य or स्या in caus., अर्थं संख्या in caus. —(स्यापयति -पित्ति), अर्थसंख्यापनं कृ, मूल्यनिर्णयं कृ, मूल्यनिरूपणं कृ.—(Fix the magnitude or proportion) प्रमाणं or परिमाणं निरूप्य or निधी, प्रमाणनिरूपणं कृ, प्रमाणनिर्णयं कृ.—(Chide, scold) निन्द (c. l. निन्दति -नित्ति), उपालभ (c. l. -लभते -लभन्) भाषे.

RATED, *p. p.* निरूपितमूल्यः -त्या -त्यं, निर्णीतमूल्यः &c., संख्यातः -ता -तं,

संख्यापितः &c., परिसंख्यातः &c.—(Chid) निन्दितः -ता -तं, उपा-
लम् -मा -मं.

RATHER, *adv.* (Preferably) वरं usually followed by न च or न
पुनर् as 'rather death than poverty,' वरं मृत्युर् न च दरिद्रः.
The root शिप् with वि may be used to express the sense
of 'rather,' as 'rather death than dishonour,' अपमानात्
प्राणत्यागो विशिष्यते or the sense may be expressed by some
other construction, as 'I would rather that the sons of
Dhritarāshtra should kill me in the battle,' यदि मां धार्ते-
राष्ट्रा रणे हन्युस् तन् मे क्षेमतरं भवेत्. See PREFERABLE, PRE-
FERABLY.—(Somewhat, a little) ईषत्, किञ्चित्, किमपि; 'rather
less,' ईषदुः -ना -नं, किञ्चिदुः -ना -नं.

RATI, *s.* (The wife of Kāmadeva the god of love) रतिः *f.*, का-
मपत्नी, कामप्रिया, कामकला, स्मरप्रिया, कामिः *f.*, रागलता, प्रीतिः *f.*,
रेवा, मायावती, केलिकला.

RATIFICATION, *s.* सत्याकृतिः *f.*, सत्याकरणं, सत्यापनं, सत्यद्वारः, सत्यकरणं,
दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संसम्भः, निश्चयकरणं, निश्चितकरणं.

RATIFIED, *p. p.* सत्याकृतः -ता -तं, दृढीकृतः -ता -तं, स्थिरीकृतः &c.

RATIFIER, *s.* सत्यापकः, सत्यकारी *m.* (न्), सत्यद्वारी *m.*, दृढकारी *m.*,
स्थिरीकारी *m.*, निश्चयकारी *m.*, संसम्भकारी *m.*

To RATIFY, *v. a.* सत्याकृ, सत्यं -त्यां कृ, सत्य (nom. in caus. सत्याप-
यति -यितुं), दृढीकृ, स्थिरीकृ, दृढ (nom. दृढयति -यितुं), निश्चयं कृ,
संसम्भ (c. 5. -सम्भोति -सम्भन्ते, c. 10. -सम्भयति -यितुं).

RATING, *s.* (Chiding) निन्दा, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, उपालम्भः.

RATIO, *s.* प्रमाणं, मानं, परिमाणं, क्रमः. See PROPORTION.

TO RATIOCINATE, *v. n.* विचारं कृ, विचर (c. 10. -चारयति -यितुं), विदकं कृ.

RATIFICATION, *s.* विचारः -रणं, विदकः -कैयं, तर्कविद्या, तर्कज्ञानं.

RATION, *s.* आहारभागः, आहारोऽंशः, निरूपिताहारोऽंशः.

RATIONAL, *a.* (Having the faculty of reasoning) ज्ञानशक्तिकः का-
-कं, ज्ञानशक्तिसम्पन्नः -न्ना -न्नं, चिच्छक्तिकः &c., सचेतनः -ना -नं,
सचेताः -ताः -तः (स्), बुद्धिजीवी -विनी -वि (न्), तर्कशक्तिकः &c.,
तर्कशक्तिसम्पन्नः -न्ना -न्नं, सज्ञानः -ना -नं, बुद्धिमान् -मती -मत् (न्),
तर्केशः -ज्ञा -ज्ञं.—(Agreeable to reason) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः
&c., यथायुक्तः &c., यथायोग्यः -ग्या -ग्यं, यथोचितः -ता -तं, न्याय्यः
-व्या -व्यं, युक्तिसिद्धः -द्धा -द्धं, न्यायसिद्धः &c., न्यायानुसारी -रिणी
&c. यथार्थः -र्था -र्थं, युक्तिमान् &c., सयुक्तिकः -का -कं, उपपत्तिमान्
&c., उपपन्नः -न्ना -न्नं, तर्कविद्यानुसारी &c.

RATIONALE, *s.* (Detailed account of principles) उपपत्तिः *f.*

RATIONALISM, *s.* हेतुवादः, कारणवादः, हेतुदर्शनं, हेतुकत्वं.

RATIONALIST, *s.* हेतुवादी *m.* (न्), कारणवादी *m.*, हेतुदर्शी, हेतुकः.

RATIONALITY, RATIONALNESS, *s.* (Power of reasoning) ज्ञानशक्तिः *f.*,
चिच्छक्तिः *f.*, तर्कशक्तिः *f.*—(Reasonableness) युक्ता, युक्तिः *f.*, उप-
युक्ता, युक्तिसिद्धता, न्यायसिद्धता.

RATIONALLY, *adv.* युक्तं, यथायुक्तं, न्यायतः, न्यायानुसारेण, तत्कानुसारेण
-रतः, उपपन्नं, यथोचितं, युक्तितः, यथार्थं, तर्कविद्यानुसारेण.

To RATTLE, *v. n.* कृण् (c. 1. कृणति -णितुं), शिञ् (c. 2. शिञ्ते, c. 1.
शिञ्जते -ञ्जितुं), विशिञ्ज, ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति
-नितुं), खन् (c. 1. खनति -नितुं), विरु (c. 2. -रीति -रयितुं), कृण-
कृण (nom. कृणकृणायते), कृष्कृण (nom. कृष्कृणायते), कृष्कृणं कृ,
(83) कृष्का (nom. कृष्कृणायते), कृणितं कृ, शिञ्जितं कृ, कृणकृणशब्दं कृ.—
(Utter words in a clattering manner) जल्, चटचटशब्दं कृ,

चटचट (nom. चटचटायते), कटकट.

To RATTLE, *v. n.* ध्वन् in caus. (ध्वनयति, ध्वानयति -यितुं), कृण् in
caus., खन् in caus., स्तन् in caus., शिञ् in caus.

RATTLE, *s.* (Rattling noise) कृणितं, कृणनं, स्तनितं, स्तननं, ध्वनिः *m.*,
ध्वनितं, शिञ्जितं, कृष्कृणं, कृष्का, कृष्कृणारः, कृष्कृणशब्दः.—(Clat-
tering talk) जल्पनं, जल्पितं, चटचटशब्दः.—(Instrument for
making a rattling sound) शिञ्जिनी, कृणनी, कृष्कृनी.

RATTLING, *s.* कृणितं, कृणनं, कृष्कृणः 'of thunder,' रसितं, स्तनितं,
गर्जितं, मेघनिधोषः. See RATTLE.

RATTLING, *part.* कृणन् -णनी -णत् (न्), कृणितः -ता -तं, कृष्कृणकारी
-रिणी -रि (न्), शिञ्जिनी -ञ्जिनी -ञ्जि (न्), ध्वनन् &c., खनन् &c.

To RAVAGE, *v. a.* उपपृ (c. 1. -प्रवते -प्रोतुं), उपट्ट (c. 1. -ट्टयति -ट्टोतुं),
वाष् (c. 1. वापते -पितुं), प्रवाष्, परिवाष्, खवमृत् (c. 1. -मदैति -दैतुं),
विप्रव कृ, उपप्रव कृ, उपट्टव कृ, खवमदै कृ.

RAVAGE, *s.* उपप्रवादः, विप्रवादः, उपट्टवादः, खवमदैः -दैतं, उपमदैः. वाधा -धनं.
प्रवाधा, उत्पातः, उच्छेदः, विनाशः.

RAVAGED, *p. p.* उपट्टितः -ता -तं, विप्रुतः &c., उपप्रुतः &c., खवमदैतः
&c., प्रवाधितः &c., विनाशितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

RAVAGER, *s.* उपट्टवी *m.* (न्), विप्रयकारी *m.* (न्), प्रवादकः, खवमदैकः.

RĀVANA, *s.* (The Daitya sovereign of Ceylon, fabled as having
ten faces. He was killed by Rāmachandra) रावणः, लङ्का-
पतिः *m.*, लङ्केशः, दशाननः, दशमुखः, दशमुखः, दशमुखः, दशकण्ठः.

To RAVE, *v. n.* (Be delirious, talk incoherently) चित्रविप्रवात् प्रलप् (c. 1. -लपति -पितुं),
चेतन्यनाशाद् जल् (c. 1. जल्पति -त्यितुं) or जल्पनं कृ.—(Wander
in mind) भ्रानचित्रः -न्ना -न्नं भू, चेतन्यरहितः -ता -तं भू, नष्टचेतनः
-ना -नं भू, घुडिभट्टः -ष्टा -ष्टं भू, उन्मत् (c. 4. -माद्यति -मदितुं), प्रमद.

To RAVEL, *v. a.* (Untwist) उद्गुण्प (c. 9. -गुण्पाति, c. 1. -गुण्पति -गुण्पितुं),
समुद्गुण्प, तन्त्रोद्गुण्पनं कृ, तन्त्रोद्गुण्पनं कृ, विष्टिष्प in caus.—(Entangle,
entwist) ग्रन्थ, ग्रन्थिलीकृ, आकुञ्च, संष्टिष्टीकृ, व्यावृत् in caus.

RAVELED, *p. p.* (Untwisted) उद्गुण्पितः -ता -तं, समुद्गुण्पितः &c., उद्गुण्पितः &c.,
विष्टिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Twisted) ग्रथितः &c., आकुञ्चितः &c., संष्टिष्टः -ष्टा -ष्टं.

RAVELIN, *s.* दुर्गवर्हिःस्थितः सेतुद्वययुक्तः परिकृष्टविशेषः.

RAVELINGS, *s. pl.* उद्गुण्पिततन्त्रावः *m. pl.*, विष्टिष्टतन्त्रावः, उद्गुण्पिततन्त्राणि *n. pl.*

RAVEN, *s.* द्रोणकाकः, काकोलः, काकालः, दग्धकाकः, पक्षितकाकः, सरस्-
वायसः, वनाश्रयः, क्रूरावी *m.* (न्), पल्लप्रियः, महाप्राणः, दरा -री.
काकपक्षी *m.* (न्).

To RAVEN, *v. a.* and *n.* अतिगृध्रत्वेन भक्ष् (c. 10. भक्षयति -यितुं), अति-
लोभेन खापिं यस् (c. 1. यसते -सितुं), गृष् (c. 4. गृष्यति, गृषितुं),
यस्मरः -रा -रं भू, हिंसनशीलः -ला -लं भू.

RAVENOUS, *a.* अतिभक्षरः -रा -रं, अतिगृध्रः -गृष् -गृष्, अतिगृध्रितः -ता
-तं, क्षुधापीडितः &c., क्षुधातुरः -रा -रं, खापिषलोभी -भिनी -भि (न्),
अतिभक्षकः -का -कं, ग्रसनशीलः -ला -लं, हरणशीलः &c., हिंसनशीलः
-ला -लं. See HUNGRY.

RAVENOUSLY, *adv.* अतिक्षुधितवत्, अतिभक्षत्, अतिगृध्रवत्.

RAVENOUSNESS, *s.* अतिगृध्रता, अतिभक्षरत्वं, अतिभक्षकत्वं, अतिक्षुधा.

RAVER, *s.* चित्रविप्रवात् प्रलापी *m.* (न्), भ्रानचित्रत्वात् प्रलापी *m.*

RAVI, *s.* (River in the Panjab) रेरायती.

RAVINE, *s.* दरा -री, दरीभूः *f.*, कन्दरः -री, द्रोणी, निम्नभूमिः *f.*

RAVING, *s.* चित्रविप्रमप्रयुक्तः प्रलापः or जल्पः -खनं, चित्रविप्रमः, चित्रविप्रवः,
चेतन्यनाशः, ज्ञानभ्रान्तिः *f.*—(The disease) प्रलापवायुः *m.*, प्रलापवातः.

To RAVISH, v. a. (Have carnal knowledge of by force) बला-
कारेण अभिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or सम्भोगं कृ, धृप् (c. 10. धृ-
यति -यितुं), प्रपृप्, बलाकारेण कन्यां दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं) or दु
(c. 1. हरति, हन्तुं) or अपहृ, परामृश (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), प्रनष् in
caus. (-मापयति -यितुं), बलाकारसम्भोगं कृ, हठधर्षणं कृ, हठसम्भोगं
कृ, धर्षणं कृ, हठधर्षणं कृ.—(Seize, carry away by force) दु,
अपहृ, व्यपहृ.—(Enrapture) मनो or चित्रं दु or परमहर्षेण मुह
(c. 10. मोहयति -यितुं).

RAVISHED, p. p. धर्षितः -ता -तं, हठधर्षितः &c., बलाकारेण दुषितः &c.,
बलाकारेणाभिगतः &c., प्रमापितः &c., दुतः &c., अपहृतः &c.—
(Enraptured), see the word.

RAVISHING, s. स्त्रीहर्त्रा *m.* (नृ), स्त्रीहारी *m.* (नृ), कन्याहर्त्रा *m.* धर्षकः,
हठधर्षकः, हठदूषकः, बलाकारदूषकः, कन्यादूषकः, स्त्रीप्रमापी *m.*,
प्रमापी *m.*, हर्त्रा *m.*, अभिहर्त्रा *m.*, अपहारी *m.*, रतहियङकः.

RAVISHING, s. स्त्रीहरणं, स्त्रीधर्षणं, बलाकारेणाभिगमः. See RAPE.

RAVISHING, part. or a. चित्रहारी -रिणी -रि (न), चित्रापहारी &c.,
मनोहरः -रा -रं, चित्रमोहनः -ना -नं, चित्रमोही &c.

RAVISHMENT, s. (Of a woman) स्त्रीहरणं, कन्याहरणं, धर्षणं, बलाकारे-
णाभिगमनं. —(Of the senses) चित्रहरणं, चित्रापहरणं, मनोहरणं,
चित्रमोहः -हनं, see ENRAVISHMENT, RAPTURE.

RAW, a. (Undressed, uncooked) आमः -मा -मं, अपक्वः -क्षा -क्तं,
अमिद्धः -द्धा -द्धं, असंस्कृतः -ता -तं, अनुपमृत्तः &c.; 'half-dressed,
nearly raw,' आपक्वः क्वा -क्तं, यातयामः -मा -मं.—(Unripe, crude)
अपक्वः -क्षा -क्तं, अपरिपक्वः &c., अपरिणतः -ता -तं, कलः -ला -लं.
—(Inexperienced) अपक्वः &c., अविपक्वबुद्धिः -द्विः -द्वि, अपरिपक्व-
बुद्धिः &c., see the word.—(Not covered with skin) चर्मरहितः
-ता -तं, विगतचर्मो -म्मा -म्मं (नृ), विचर्मो &c., निश्चर्मो &c., अचर्मो
&c., त्वग्रहितः &c.—(Damp and cold) आर्द्रशीतलः -ला -लं,
आर्द्रशिशिरः -रा -रं.—(Raw flesh) आममांसं, क्रव्यं; 'smell of it,'
विशं; 'enter of it,' आममांसादः, क्रवादाः, see CANNIBAL.—(Raw
fruit) आमफलं, शलाटः -टुः -टु.

RAW-BONED, a. त्वगम्यमात्रभूतः -ता -तं, केचलास्थिमयः -यी -यं.

RAWNESS, s. (State of being uncooked or unripe) अमता, अपक्वता,
अपक्विः *f.*, अपाकः, अपरिपाकः, अपरिपक्वता, अमिद्धता, असंस्कृतत्वं,
अनुपमृत्तत्वं, अपरिणतत्वं, अपरिणतिः *f.*, अपरिणामः, अमिद्धिः *f.*, कलता.
—(Inexperience) अपाकः, अपरिपाकः, अपक्वता, अपक्वबुद्धित्वं,
अविपक्वबुद्धित्वं.—(Dampness and coldness) आर्द्रशीतता, आर्द्रशी-
तलता.—(Of smell) विषता.

RAY, s. (Of light) किरणः, रश्मिः *m.*, मरीचिः *m. f.*, करः, संशुः *m.*,
अभोगः *m.*, अभोपुः *m.*, मयूखः, गभलिः *m. f.*, दीपितिः *m.*, अर्कबिंदु *f.*
(प) पादः, उमः, रुचिः *f.*, त्विपिः *m.*, विभा, अर्धिस *f.*, भानुः *m.*,
शिविः *m.*, धृणिः *m.*, पृष्टिः *f.*, वीचिः *f.*, घृणिः *m.*, उपपृतिः *f.*,
पृष्टिः *f.*, स्योनः, स्यमः; 'ray of the sun,' सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकरः;
'of the meridian sun,' वक्कराटः; 'of the moon,' चन्द्रपादः,
शशिपादः, शशिकरः, शशिरूपवः, सोमांगुः *m.*; 'pencil or stream
of rays,' करजालं, संशुजालं.

RAYLESS, a. किरणहीनः -ना -नं, रश्मिहीनः &c., निस्तेजाः -जाः -जः (म्).

To RAZE, v. a. (Demolish) उच्छिद्य (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), उद्धृ, संहृ,
नश or विनश in caus., ध्वं or विध्वं in caus., अपापत् or
निपत् in caus., लुप, विलुप, उन्मूल. See ERASE.

RAZED, p. p. उच्छिद्यः -त्ता -तं, उन्मूलितः -ता -तं, विनाशितः &c.
658

RAZOR, s. सुरः, सुरः, खोरी, खोरयन्त्रं, खोरिकयन्त्रं, वृद्धिपत्रं; 'the edge
of a razor,' सुरधारा; 'sharp as a razor,' सुरधाराभः -भा -भं.

RAZOR-CASE, s. सुरभायं, सुरधायं, सुराधारः, सुरालिकः.

RAZOR-STROP, s. सुरतेजनी, सुरतेजनी, सुरतेजनचर्म *n.* (नृ).

RAZURE, s. उच्छेदः -दनं, विनाशः -शनं, व्यामर्षः -षणं, लोपः.

RE This prefix is expressed in Sanskrit by पुनर् or प्रति, by
the former when 're' signifies again, as in the verbs,
're-absorb,' 're-appear;' by the latter when it signifies
back, as in the verbs, 're-demand,' 'repay.' In cases
where the word formed with 're' is not given in this
Dictionary, the student must take the simple verb or
noun, and use the above prefixes.

To REACH, v. a. (Arrive at, attain to) प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नुं),
सम्प्राप्, अवाप्, अनुसम्प्राप्, उपसम्प्राप्, आप्, आगम् (c. 1. -गच्छति
-गन्तुं), अभिगम्, अधिगम्, उपगम्, गम्, आया (c. 2. -याति -तुं), अभिया,
समाया, उपाया, उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), आसद् (c. 10. -सादयति
-यितुं), इ (c. 2. -राति -तुं), अभी, चू (c. 1. -चूच्छति, चूत्तुं), आपद्, प्रति-
पद्, अभिपद्, अशु (c. 5. -अश्रुते, अशितुं), उपाश, समश, स्मृश,
आविश.—(Extend to) व्याप्, see the next.—(Reach out,
stretch out) प्रम् in caus., प्रग्रह, दा.

To REACH, v. n. (Extend, stretch unto) व्याप् (c. 5. -आप्नोति
-आप्नुं), वितन् in pass., (-तन्यते), प्रम् (c. 1. -सरति -सन्तुं), गम् (c. 1.
गच्छति, गन्तुं) आगम्, या (c. 2. -याति -तुं), आया, विलृ in pass.,
(-स्तोष्यते) or expressed by पथ्यन्त or प्रमाण or परिमाण in comp.
as 'a staff that reaches to the forehead,' ललाटपथ्यन्ते दृढः
or ललाटपथ्यन्तपरिमाणो दृढः; 'How far does the wall reach?'
किमपथ्यन्तः or किमप्रमाणः or किमपरिमाणः स प्राकारः; 'it reaches
from the mountain to the sea,' पर्वतादारभ्य समुद्रपथ्यन्तं विस्तोष्यते.
—(Be received) प्राप् in pass., (-आप्यते) प्राप्तः -प्रा -प्रे भू.

REACH, s. (Extend, compass, range) पथ्यन्तः -न्तं, प्रमाणं, परिमाणं,
विषयः, प्रसरः, गोचरः -रं; 'the utmost reach,' पारः; 'the
reach of a man,' पौरुषं, पुरुषविषयः; 'of the eye,' चक्षुर्विषयः;
'of an arrow,' बाणगोचरः -रं; 'beyond the reach,' अविषयः
-या -यं, विषयातिक्रान्तः -न्ता -नं, विषयातीतः -ता -तं, अगम्यः -म्या
-म्यं, अतीतः &c., अतिगः -गा -गं, अपारण्यः -या -यं, अति pre-
fixed; 'beyond the reach of the wise,' धीमताम् अपि अविषयः
-या -यं; 'beyond the reach of the understanding,' बुद्धगम्य
-म्या -म्यं, बुद्धयावः -या -यं, बुद्धतीतः -ता -तं, बोधातीतः &c.
'beyond the reach of mortals,' अतिमानुषः -या -यं, अतिमर्त्यं,
-र्त्या -र्त्यं, जनातिगः -गा -गं; 'within the reach,' विषय in comp.,
गम्यः -म्या -म्यं, यावः &c.; 'within the reach of the under-
standing,' बुद्धिगम्यः -म्या -म्यं; 'within reach of the hand,'
हस्तयावः &c., हस्तस्पर्शनीयः -या -यं, हस्तप्राप्यः &c.

REACHED, p. p. (Attained) प्राप्तः -प्रा -प्रे, अनुप्राप्तः &c., आगतः -ता
-तं, अधिगतः &c., आसादितः &c., आपन्नः -ना -न्नं, प्रपन्नः &c.;
'having reached,' प्राप्य, आसाद्य.—(Stretched forth) प्रसारितः
-ता -तं, उच्छिन्नः &c., दृढः -क्ता -क्तं.

REACHING, part. गामी -मिनो -मि (नृ), गः गा गं in comp.; as,
'reaching beyond,' अतिगः -गा -गं, अतीतः -ता -तं or expressed
by पथ्यन्त in comp. See under *To REACH, v. n.*

To RE-ACT, v. n. प्रतिकृ, प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रत्याहन्, प्रतिकारं

कृ. प्रतिकृतिं कृ. प्रतिक्रियां कृ. प्रतीकारं कृ. प्रतिपातं कृ. प्रत्यापातं कृ.
RE-ACTING, RE-ACTIVE, *part. or a.* प्रतिकारकः -का -कं, प्रतीकारकः
&c., प्रतिकारी -रिणी -रि (न्), प्रतिपातकः -का -कं, प्रत्यापातकः &c.

RE-ACTION, *s.* प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिपातः,
प्रत्यापातः, कर्मोन्मत्तः, 'action and reaction,' आघातप्रत्याघातौ *m. du.*

To READ, *v. a.* (Peruse) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पदः, अधी (c. 2.
अधीते, अध्येतुं, *rt.* इ), अधिगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधिगा used
only in the 3d pret. ātm. (अध्यगीह), अध्ययनं कृ. पठनं कृ.—
(Read out or aloud) वच् in caus. (वाचयति -यितुं), अनुवच्, श्रु
in caus. (श्रावयति -यितुं), पठ्, सम्पदः; 'he reads the letter,'
पत्रं वाचयति.—(Read to one's self) स्वाध्यायं कृ.—(Read through)
पारम् अधी or अधिगम्, पारायणं कृ. साधनं पठनं कृ. or अध्ययनं कृ.;
'one who reads through,' पारायणिकः, पारायणी *m.* (न्);
'one who has read through the Vedas,' वेदपारगतः; 'easy
to be read,' सुपठनीयः -या -यं, सुपाठ्यः -व्या -वं.

To READ, *v. n.* (Be studious, practise reading) अध्ययनं कृ. पठनं
कृ. अभ्यस् (c. 4. -अस्मति -सितुं), अभ्यासं कृ. विद्याभ्यासं कृ.

READ, *p. p.* or *a.* अधीतः -ता -तं, पठितः -ता -तं, निपठितः &c., अधि-
गतः &c., आगमितः &c.; 'one who has read the Vedas,' अधी-
तवेदः.—(Read out) आशितः -ता -तं, वाशितः &c., अनुवाशितः &c.
—(Studied) अभ्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Well-read) स्वधीतः -ता -तं,
स्वधीतो -तिनी -ति (न्), कृताध्ययनः -ना -नं, विद्यासम्पन्नः -न्ना -न्नं,
अभ्यस्तविद्यः &c.

READABLE, *a.* पठनीयः -या -यं, अध्ययनीयः -या -यं, अध्येतव्यः -व्या -वं,
पाठ्यः -ठ्या -ठ्यं, अधिगम्यः -म्या -म्यं, अधिगमनीयः &c., आश्वः &c.

READER, *s.* अध्येता *m.* (न्), अध्ययनी *m.* (न्), अध्यायी *m.*, पठिता *m.*
(न्), पाठकः, अध्ययनकारी *m.* (न्), अध्ययनकृत् *m.*, पठनकारी *m.*,
अधीयानः; 'one who has read through,' पारायणिकः, पारा-
यणी *m.*; 'public reader,' पाठकः.

READILY, *adv.* (Willingly) कामं, कामतस्, प्रकामं, इच्छातस्, पथ्यामं.
—(Quickly, promptly) शीघ्रं, चाश्रु, त्वरितं, अविलम्बेन, फरिति,
अचिरेण, अचिरात्.—(Easily) सुलेन, सुखं, अनायासेन, अत्यायासेन,
निरायासं, सुकरं, अयनेन, अयस्ततस्, अदुःखेन, अकष्टेन, अक्षेणेन, सु
or सुख prefixed, see EASILY.—(Without being asked) अयाचितं.

READINESS, *s.* (Promptness, quickness) प्रत्युत्पन्नता, उद्युक्ता -त्वं,
शीघ्रता, अविलम्बः, अविलम्बत्वं; 'of mind or wit,' प्रत्युत्पन्नमतित्वं.
—(Willingness) सकामत्वं -ता, कामनत्वं, इच्छुता, इच्छुकत्वं, पथ्या-
मिः *f.*, पथ्यामता.—(State of preparation) सिद्धता, सिद्धिः *f.*,
प्रस्तुतत्वं, उद्यतत्वं.

READING, *s.* (Act of reading, perusal) अध्ययनं, पठनं, पाठः -ठनं,
अधीतिः *f.*, अध्यायः, अध्ययः, प्राध्ययनं, निपाठः, निपठः, पठिः *f.*, नि-
पठितिः *f.*, अधिगमः -मनं; 'reading through,' पारायणं, पारगमनं;
'reading to one's self,' स्वाध्यायः, स्वाध्ययनं; 'ignorant of
reading and writing,' अलिपिः.—(Reading out, causing
to be heard) वाचनं, अनुवाचनं, आवाचं.—(Committing to
memory upon reading) पाठः, अभ्यासः.—(Suspension of read-
ing) अनध्यायः; 'day on which it is suspended,' अनध्याय-
दिवसः.—(Matter read) अध्ययनं, पाठः.—(Variation in reading,
in a copy or edition) पाठान्तरं, पाठभेदः, द्विरूपपाठः, द्विरूपः,
पाठः; 'false reading,' अपपाठः.

READING-DESK, *s.* अध्ययनमण्डपः, मण्डपः, मण्डकः अध्ययनमण्डलः -कं.

READING-ROOM, *s.* पाठशाला, पठनशाला, अध्ययनशाला.

To RE-ADMIT, *v. a.* पुनः प्रविष्टुं (c. 10. -वेशयति -यितुं), पुनर्यह.

READY, *a.* (Prepared, said of things) सज्जः -ज्जा -ज्जं, प्रस्तुतः -ता
-तं, सुप्रस्तुतः &c., सज्जितः &c., सज्जीभूतः -ता -तं, सज्जीकृतः &c.,
उपकल्पितः &c., परिकल्पितः &c., कल्पितः &c., उपकृप्तः -ता -तं,
सिद्धः -द्धा -द्धं, संस्कृतः &c., सायोजितः &c., सायुक्तः -क्ता -क्तं, उपस्थितः
-ता -तं; 'to be ready,' सज्जीभू, सज्ज् in pass. (सज्जते), प्रस्तुतोभू,
सिद्धोभू; 'to make ready,' see To PREPARE; 'go and make
ready,' गत्वा सज्जीकुरु.—(Prepared, said of persons) उद्यतः
-ता -तं, समुद्यतः &c., अभ्युद्यतः &c., उद्युक्तः -क्ता -क्तं, चायुक्तः &c.,
उन्मुखः -स्ता -स्तं, अभिमुखः &c., कल्पः -ल्पा -ल्पं; 'ready to go,'
गन्तुम् उद्यतः -ता -तं, गमनोद्यतः &c., गमनोन्मुखः &c.; 'ready to
burst forth,' भेदोन्मुखः &c. or expressed by the desiderative,
see on the point of, under POINT, *s.*—(Prompt) प्रत्युत्पन्नः -न्ना
-न्नं, प्रगल्भः -ल्भा -ल्भं; 'ready wit,' प्रत्युत्पन्नमतिः; 'having it,'
प्रत्युत्पन्नमतिः -तिः -ति.—(Quick) शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, त्वरितः -ता -तं,
दृढः &c., सिध्मः -मा -मं, अविलम्बी &c., अविलम्बितः -ता -तं.—
(Easy) सुखः -खा -खं, सुकरः -रा -रं, सुगमः -मा -मं, लघुः -घुः -घ्वी
-घु, अनायासी &c.—(Opportune) उपयुक्तः -क्ता -क्तं, समयोपयुक्तः
&c., अनुकूलः -ल्ला -ल्लं.—(Expert) कुशलः -ल्ला -ल्लं, दक्षः -क्षा -क्षं,
निपुणः -णा -यं, पटुः &c.—(At hand, in hand, present) उप-
स्थितः -ता -तं, निकटः -टा -टं, हस्तगतः -ता -तं, हस्तस्थः -स्था -स्थं,
विद्यमानः -ना -नं, वर्तमानः &c.; 'ready money,' उपस्थितमुद्रा;
'buying with ready money,' रोकः.—(Willing) सकामः -मा
-मं, इच्छुः -च्छुः -च्छु, इच्छुकः -का -कं, पथ्यामः -मा -मं.

READY, *adv.* प्रस्तुतं, सुप्रस्तुतं, उद्यतं, समुद्यतं, पथ्यामं.

READY-MADE, *a.* प्रस्तुतः -ता -तं, उपस्थितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं.

READY-WITTED, *a.* प्रत्युत्पन्नमतिः -तिः -ति, विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विदग्धमतिः &c.

REAL, *a.* सत्यः -त्या -त्यं, वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वी -वं, तथ्यः -व्या
-व्यं, यथार्थः -थी -थं, प्रकृतः -ता -तं, सन् -सतो -सत् (त्), सांख्यिकः
-की -कं, तात्त्विकः -की -कं, अद्वैतः -पा -पं, अकृत्रिमः -ना -नं,
अकल्पितः -ता -तं, सत्यकः -का -कं, -स्युतः -ता -तं, यथातथ्यः &c.,
यथातथ्यः &c., विद्यमानः -ना -नं, परमार्थः -थी -थं, पारमार्थिकः -की
-कं, गतालीकः -का -कं, निरौघिकः -की -कं, अकपटः -टा -टं, निष्क-
पटः &c., निष्कपटी &c., अन्वयः &c.—(In law) स्वावरः -रा -रं,
अजुनेतरः -रा -रं; 'real property,' स्वावरः, स्वावरपणं.

REALITY, *s.* सत्यता -त्वं, सत्यं, वास्तविकत्वं, वास्तवत्वं, तथ्यता -त्वं, यथा-
र्थता, यापार्थ्यं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, सत्त्वं, सत्ता, अस्तित्वं, प्रकृतता -त्वं,
प्रकृतिभावः, विद्यमानता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, यथातथ्यः, 'a reality,'
सत्त्वं, तत्त्वं, सत्यं, सत्यविषयः, वस्तु *n.*, अस्तित्व indec.; 'in reality,'
वस्तुतस्, तत्त्वतस्.

REALIZATION, *s.* सिद्धिः *f.*, साधनं, सिद्धीकरणं, सत्तीकरणं, स्वीकरणं,
आत्मीयकरणं, आत्मसात्करणं; 'of an object,' अर्थसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*
To REALIZE, *v. a.* साध् (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ, सिद्धिं कृ.
सिद्धतां कृ. or जन्, सत्तीकृ, स्वीकृ, आत्मीयं-यां कृ, आत्मसात्कृ; 'to
realize any object,' अर्थसिद्धिं कृ, फलसिद्धिं कृ.

REALIZED, *p. p.* सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धीकृतः -ता -तं, सिद्धार्थः -थी -थं.

REALLY, *adv.* वस्तुतस्, अर्थतस्, तत्त्वतस्, परमार्थतस्, यथार्थं, यथातथ्यं,
सत्यं, तथ्यं, यथातथ्यं; 'the star appears higher than it really
is,' नक्षत्रं वास्तवस्थानाद् उच्चदेशे दृश्यते.

REALM, *s.* राष्ट्रं, राज्यं, विषयः, लोकः. See KINGDOM.

REAM, *s.* रोमाञ्चो लेखनपत्राणां मुद्राङ्कनपत्राणां वा महाभारः.

To RE-ANIMATE *v. a.* पुनर् आत्मास्, (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्वास, पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं) or संजीव्, पुनर्जीवनं दा, पुनर्जीवितं -तां कृ.

REANIMATED, *p. p.* पुनराश्वासितः -ता -तं, आश्वासितः &c., प्रत्याश्वासितः &c., प्रत्याश्वासः -स्ता -स्तं, पुनर्जीवितः &c., संजीवितः &c.

REANIMATION, *s.* पुनराश्वासनं, प्रत्याश्वासनं, पुनर्जीवनदानं, संजीवनं.

To REAP, *v. a.* (Cut with a sickle) लृ (c. 9. लुनाति, लुवितुं), लुवित्रेण छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or अवच्छिद् or कृत् (c. 6. कृनति, कर्त्तितुं) or अवकृत् or दो or दा (c. 4. ददाति c. 2. दाति -तुं) or निदो or द्रो (c. 4. दसति, दानुं) or अवदो, लवनं कृ. —(Gather) संग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), पि (c. 5. -पिनोति, चेत्तुं), अवपि, संपि; 'to reap corn,' शस्यसंग्रहं कृ; 'to reap the fruits of any thing,' फलसिद्धिं कृ, फलप्राप्तिं कृ, फलं भुञ् or अनुभू or प्राप्, फलभोजी -जिनी &c., भू; 'of an action,' कर्मफलं भुञ् or प्राप्.

REAPED, *p. p.* लूनः -ना -नं, लुवित्रेण -त्ता -तं, कर्त्तितः -ता -तं, छातः &c., अवछातः &c., छितः &c., दातः &c., निदातः &c., दितः -ता -तं, संग्रहीतः &c., सञ्चितः -ता -तं.

REAPER, *s.* लवकः, लविता *m.* (नृ), शस्यलवकः, छेदकः, छेत्ता *m.* (नृ), शस्यछेदकः, शस्यच्छिद् *m.*, शस्यछेत्ता *m.* (नृ), निर्दाता *m.*, शस्यसंग्रही *m.* (नृ), शस्यसंग्राहकः, शस्यसंचयी *m.*, लवनकारी *m.*, कार्तिकः.

REAPING, *s.* लवनं, लायः, अभिलायः, शस्यलायः, लयः, शस्यछेदः -दनं, छेदनं, शस्यसंग्रहः, शस्यसंग्रहः, दाति *f.*, दानं.

REAPING-HOOK, *s.* लवित्रं, लवाणकं, लवाकः, शस्यकर्त्तनी, शस्यछेदनी.

REAR, *s.* (That which is behind) पश्चाद्भागः, पाश्चात्तभागः, पश्चिमभागः, पार्श्वः *m.*, पृष्ठः; 'in the rear,' पश्चात्, पृष्ठतः, पश्चाद्भागे; 'in our rear,' अस्मत्पश्चात्. — (Rear of an army) पार्श्वः *m.*, व्यूहपार्श्वः *m.*, प्रत्यासारः, प्रत्यासरः, प्रतिसरः, सञ्चयः, सञ्जनं; 'a body of forces in the rear,' पार्श्वीचं; 'an enemy in the rear,' पार्श्वीग्रहः; 'bringing up the rear,' प्रतिगृह्य.

To REAR, *v. a.* (Raise to maturity, bring up) पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), परिपुष्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), प्रतिपाल्, भृ (c. 3. चिभन्ति, c. 1. भरति, भर्त्तुं), सम्भृ, संवृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), वृष्, परिवृष्, विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), अनुनी, पोषणं कृ, पालनं कृ, पालनपोषणं कृ. — (Raise, lift) उत्था in caus. (-धापयति -यितुं, rt. स्या), उत्तम् (c. 10. -नयति -यितुं), उत्छि (c. 1. -वृयति -यितुं, rt. छि), उत्तुल्, उत्तवी, उत्थम्, उत्तु, उत्तुह्, उत्तुक्, उत्तुक्कृ.

To REAR, *v. n.* (As a horse) सम्भवत् पुरुषकं कृ.

REARED, *p. p.* (Brought up) पोषितः -ता -तं, पुष्टः -ष्टा -ष्टं, पालितः -ता -तं, प्रतिपालितः &c., भूतः &c., सम्भूतः &c., संवृषितः -ता -तं, परिपुषितः &c., वर्धितः &c. — (Raised, elevated) उत्थापितः -ता -तं, उत्थितः &c., सम्भृषितः &c., उत्ततः &c.

REAR-GUARD, *s.* पार्श्वीचं, व्यूहपार्श्वीचं, सैन्यपार्श्वीचं.

REARING, *s.* (Educating) पोषणं, पोषः, पालनं, भरणं, संवर्धनं, परिवर्धनं, वर्धनं. — (Elevating) उत्थापनं, उत्थयनं, उत्थवनं, उत्थिति *f.* — (Of a horse) पुरुषकं.

REAR-WARD, *s.* See REAR, REAR-GUARD.

REASON, *s.* (Reasoning faculty, understanding) बुद्धि *f.*, धी *f.*, मनस् *n.*, मति *f.*, चिन्त, चेतस् *n.*, ज्ञानं, चिच्छक्ति *f.*, चेतना, चित् *f.*, तर्केशक्ति *f.*, अनुमानशक्ति *f.*, साकलनशक्ति *f.*, मानसं, प्रज्ञा, उपलब्धि *f.*, शुभुषी, मनोवा, स्वार्थ. — (Right, justice) युक्ता, युक्ति *f.*, 660

उपपत्ति *f.*, उपपन्नता, योग्यता, यथायोग्यता, यथार्थता, याथार्थ्यं, न्यायः, न्याय्यता, सामञ्जस्यं, सम्यक्; 'with reason,' युक्तं, यथायुक्तं, यथायोग्यं, न्यायतस्, सम्यक्. — (Cause, ground) हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं -त्तकं, निदानं, निबन्धनं, प्रयोजनं; 'by reason of,' हेतोः हेतोः, निमित्ते, कृते, अर्थे, कारणात्, or expressed simply by the abl. c.; as, 'by reason of anger,' कोपात्; 'for this reason,' अनेन हेतुना, अतः कारणात्, तस्य हेतोः, तदर्थं; 'for some reason,' केनापि कारणेन; 'for what reason,' केन हेतुना, कस्य हेतोः, किमर्थं; 'without reason,' कारणेन विना, हेतुना विना, अकस्मात्; 'He assigns a reason,' स हेतुम् चाह; 'the reason of their barrenness is the absence of seed,' तेषां बन्धने वीजभावाः कारणं; 'the reason of the indistinctness is as follows,' अथ अस्पष्टत्वे हेतुर् उच्यते.

To REASON, *v. n.* (Deduce inferences, exercise the faculty of reason) तर्कं (c. 10. तर्कयति -यितुं) वितर्कं, अनुतर्कं, अनुमा (c. 2. -माति -तुं), जह् (c. 1. जहते -हितुं), अपोह, प्रोह, वितर्कं कृ, वितर्केण कृ, जहं कृ, जहापोहं कृ, सर्थापत्तिं कृ, सिद्धासिद्धिविचारं कृ. — (Argue, debate) विवद्, पिसंवद्, विचर्, वितर्कं, वादानुवादं कृ.

REASONABLE, *a.* (Having the faculty of reason), see RATIONAL. — (Conformable to reason, just, right) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., योग्यः -ग्या -ग्यं, यथायुक्तः &c., यथायोग्यः &c., यथोचितः -ता -तं, युक्तिमान् -मतो -मत् (नृ), सम्युक्तिः -का -कं, उपपन्नः -त्ता -तं, उपपत्तिमान् -मतो &c., यथायः -था -थं, न्यायः -या -यं, न्यायानुसारी -रिणी -रि (नृ), न्यायानुरूपः -पा -पं, न्यायसिद्धः -द्धा -द्धं, युक्तिसिद्धः &c., यथान्यायः -या -यं, तात्त्विकः -को -कं. — (Moderate) परिमितः -ता -तं, मितः &c., सपरिमाणः -शा -शं, नियतः -ता -तं, समः -मा -मं. — (Acting or thinking rationally), समदर्शी &c., न्यायकारी &c., न्यायवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, समवृत्तिः &c.

REASONABLENESS, *s.* (Faculty of reason) ज्ञानशक्ति *f.*, चिच्छक्ति *f.*, तर्केशक्ति. — (Conformity to reason), युक्ता, उपयुक्ता, योग्यता, यथायोग्यता, युक्ति *f.*, उपपत्ति *f.*, उपपन्नता, यथार्थता, याथार्थ्यं, न्याय्यता -त्वं, न्यायसिद्धता, युक्तिसिद्धता, औचित्यं, सम्भवः, सम्भूति *f.*, सम्भावना. — (Moderation) परिमिता, समता, अनतिक्रमः, मर्यादानतिक्रमः.

REASONABLY, *adv.* (Conformably with reason) युक्तं, यथायोग्यं, उपपन्नं, न्यायतस्, न्यायानुसारेण, न्यायानुरूपेण, यथान्यायं, यथार्थं, यथोचितं, युक्तितस्. — (Moderately) परिमितं, नियतं, समं.

REASONER, *s.* तर्की *m.* (नृ), तार्किकः, वितर्की *m.*, जही *m.* (नृ), प्रोही *m.*, प्रोहः, विचारकः, तर्ककारी *m.*, वितर्ककारी, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, प्रतिपादकः. See LOGICIAN.

REASONING, *s.* तर्कः, वितर्कः -केणं, विचारः, जहः -हनं, प्रोहः, अभूहः, जहापोहः, अपोहः -हनं, व्यूहः, निरूहः, न्यायः, अनुमानं, अध्याहारः, सर्थापत्ति *f.*, अनुमानोक्ति *f.*; 'art or science of reasoning,' तर्कविद्या, तर्कशास्त्रं, तर्कज्ञानं, विचारविद्या; 'chain of reasoning,' तर्कप्रबन्धः, अनुमानप्रबन्धः; 'skill in it,' तार्किकं.

REASONLESS, *a.* (Destitute of reason) बुद्धिहीनः -ना -नं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, ज्ञानहीनः &c. — (Without a reason) चहेतुकः -का -कं, निर्हेतुकः &c., निष्कारणः -शा -शं.

To RE-ASSUME *v. a.* प्रत्यादा, पुनर् आदा or ग्रह or प्रतिग्रह.

RE-ASSURANCE, *s.* पुनराश्वासनं, पुनराशा, प्रत्याशा, आश्वासनं.

To RE-ASSURE, *v. a.* पुनर् आश्वास (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्वाद्.

RE-ASSURED, *p. p.* पुनराश्वासितः -ता -तं, पुनराश्वासः -स्ता -स्तं, प्रत्याश्वासितः &c.

RE-ASSURING, *part. of a.* पुनराश्वासकः -का -कं, प्रत्याश्वासकः &c.,
आश्वासकः &c.

REBEL, *s.* राजद्रोही *m.* (नं), राजाभिद्रोही *m.*, राजयुद्धा *m.* (नं), राजप्र-
तियोधी *m.*, खाभिद्रोही *m.*, राजशासनत्यागी *m.*, राजप्रतोषः, राज-
प्रतोषकारी *m.*, राजविपरीतकारी *m.*, राजविरोधी *m.*, राजविरुद्धा-
चारी *m.*, कलहकारी *m.*, अवशः, प्रतोषः, विपरीतकारी *m.*

TO REBEL, *v. n.* राजद्रोहं कृ, राजानम् अभिद्रुह् (c. 4. -द्रुहति -द्रोहि-
-द्रोह्) राजाभिद्रोहं कृ, खाभिद्रोहं कृ, राजशासनत्यागं कृ, राजशास-
नलंघनं कृ, राजानं प्रतिघृ (c. 4. -घृह्यते -योद्धं), प्रकृतिघोभं कृ,
प्रकृतिकलहं कृ.

REBELLION, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजयुद्धं, राजशासनत्यागः, खाभि-
द्रोहः, प्रकृतिघोभः, प्रकृतिकलहः, राजशासनलंघनं, राजोपद्रवः,
उपद्रवः, प्रकोपः, कोपः, खडनं.

REBELLIOUS, *a.* राजद्रोही -हिणी -हि (नं), राजाभिद्रोही &c., राज-
मुक् *m. f. n.* (द्रुह्) राजप्रमुक्, द्रोही &c., प्रमुक् *m. f. n.*, राजप्रतोषः
पा -यं, राजप्रतोषकारी &c., प्रतोषः -पा -यं, राजविपरीतकारी &c.,
विपरीतकारी &c., उपद्रवी &c., राजोपद्रवी &c., राजशासनलंघी &c.,
राजशासनत्यागी &c., लंघितशासनः -ना -नं, उल्लंघितशासनः &c.,
राजावशः -शा -शं. See REBEL, *s.*

TO REBOUND *v. n.* उत्पत् (c. 1. -पतति -तिहं), परापत्, उत्पु (c. 1.
-प्रवते -प्रोतुं), प्रतिहन् in pass. (-हन्त्यते).

REBOUND, *s.* उत्पत्तनं, परापत्तनं, प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, उत्पुत्तं.

REBUFF, *s.* (Repercussion) प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, पराहननं.
(Check, defeat) पराभवः, पराजयः, अपजयः.—(Refusal) प्रत्यादेशः,
अवधीरणा.

TO REBUFF, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, प्रत्यादिश, अव-
धीर, पराजि.

TO REBUILD *v. a.* पुनर् निर्मा or विनिर्मा (c. 2. -माति -तुं), पुनर्निर्माणं कृ.

REBUILT, *p. p.* पुनर्निर्मितः -ता -तं, पुनर्विनिर्मितः &c., पुनर्निर्मातः &c.

REBUKABLE, *a.* निन्दनीयः -या -यं, निन्द्यः -न्या -न्यं, निन्दाहं -हं -हं.

TO REBUKE, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपा-
लभ (c. 1. -लभते -लभुं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयते -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6.
-दिशति -देष्टुं), गहं (c. 1. गहंते -हितुं), विगहं, गुप् in des., (जुगुप्सते
-न्सितुं), आक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), क्षिप् (c. 6. क्षिपति -क्षेपुं), तज्जं
(c. 10. तज्जयति -यितुं).

REBUKE, *s.* निन्दा -न्दनं, परीवादः, परिवादः, भर्त्सनं, भर्त्सनयाकं, परि-
भाषणं, उपालम्भः, प्रत्यादेशः, आक्रोशः, उपक्रोशः, जुगुप्सा, वाग्दण्डः,
शब्ददण्डः.

REBUKER, *s.* निन्दकः, परिवादकः, प्रत्यादेशकः, भर्त्सनकारी *m.* (नं).

REBUS, *s.* प्रबन्धिः *f.*, -हिका. See RIDDLE.

TO REBUT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्थति -असितुं), उपमर्दं कृ, खण्ड्. See
REPEL.

TO RECALL, *v. a.* (Call back, take back, bring back) पुनर् आदा
(c. 3. -ददाति -दातुं) प्रत्यादा, पुनर् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रत्यानी,
प्रत्यानयनं कृ, प्रत्यावर्त्तनं कृ, प्रतिनिवर्त्तनं कृ, निवर्त्तनं कृ, निवृत् or
प्रतिनिवृत् or प्रत्यावृत् in caus.—(Revoke, annul) निवृत् (c. 10.
वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), खण्ड् (c. 10. खण्डयति
-यितुं), निवर्त्तनं कृ, खण्डनं कृ, लोपे कृ.—(Call to mind) स्मृ (c. 1.
स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, अनुस्मिन्, अनुस्मृषु.

RECALL, *s.* प्रत्यानयनं, पुनरावयनं, प्रत्यावर्त्तनं, प्रत्यादानं, पुनरादानं.

RECALLED, *p. p.* (Called back, brought back) प्रत्यानीतः -ता -तं,

पुनरानीतः &c., प्रत्यावर्त्तितः &c., प्रतिनिवर्त्तितः &c., निवर्त्तितः &c.,
—(Revoked, annulled) निवर्त्तितः -ता -तं, खण्डितः &c., प्रत्यादिशः
-ष्टा -ष्टं, लुप्तः -प्ता -प्तं.—(Called to mind) स्मृतः -ता -तं, उद्बुद्धः -द्वा
-द्धं, उद्गृहीतः -ता -तं.

TO RECALL, *v. a.* पृष्टीकृविपरीतं वद् (c. 1. वदति -दितुं), पृष्टीकृतविपरीतं
वद्, पृष्टीकृतखण्डनं कृ, पृष्टीकृतलोपं कृ, अनुशयं कृ, विप्रतिपत्तिं कृ.

RECAPITULATION, *s.* पृष्टीकृविपरीतवादः, पृष्टीकृतविपरीतवादः, पृष्टीकृतखण्ड-
नवादः, पृष्टीकृतखण्डनं, पृष्टीकृतलोपः, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*

TO RECAPITULATE *v. a.* संक्षेपतः पुनः कथं (c. 10. कथयति -यितुं), वाक्य-
सारम् अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं) or अनुवचं (c. 2. -वक्ति -क्तुं), संक्षेपेण
वाक्यं पुनर् वद्, सारविषयान् पुनर् वद् or अनुवद्, सारप्रकरणानि
पुनर्वद् or पुनर्वचं.

RECAPITULATED, *p. p.* संक्षेपतः पुनरुक्तः -क्ता -क्तं or पुनःकथितः -ता -तं.

RECAPITULATION, *s.* संक्षेपतः पुनःकथनं or पुनरुक्तिः *f.* or पुनर्वचनं or
अनुवादः, संक्षेपेणानुवादः, पृष्टीकथितानुवादः, संक्षेपतः पुनर्व्याख्या.

TO RECEDE, *v. a.* अपक्रमं (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), व्यपक्रमं, अपमृ (c. 1.
-सरति -सर्त्तुं), निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), परावृत्, अपावृत्, पतिनिवृत्,
अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थातुं), पलायं (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ),
विपलायं, अपमृष (c. 1. -सर्दति -सर्म्), अपगमं (c. 1. -गच्छति -गन्तुं),
अपया (c. 2. -याति -तुं), अपे (c. 2. अपैति -तुं, rt. इ).

RECEIPT, *s.* (Act of receiving) आदानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहणं, प्राप्तिः *f.*,
अवाप्तिः *f.*, प्रापणं, लभिः *f.*, उपलभिः *f.*—(Income) आयः,
आगमः, उदयः, आदायः, उत्पन्नं, प्राप्तिः *f.*, लाभः, लभिः *f.*, फलं ;
'of money or property,' धनगमः, धनोदयः, सधौगमः,
फलोदयः ; 'receipts of trade,' पणयाः ; 'receipt and expendi-
ture,' आयव्ययौ *m. du.*—(Note of acknowledgment) मुक्तिपत्रं,
विगणनपत्रं, प्रत्ययकारिपत्रं, प्रत्ययकारी लेखः, प्रत्ययकारिणी, स्वीका-
रपत्रं, स्वीकरणपत्रं, स्वीकारलेखः, सरस्वतोदानं, आदानपत्रं, आगमपत्रं,
आगमलेख्यं.—(Recipe, prescription of ingredients) साधनलेखः,
योगलेखः, संयोगलेखः, लेखः, लेख्यं.

RECEIVABLE, *a.* आदेयः -या -यं, उपादेयः &c., ग्राह्यः -ह्या -ह्यं, ग्रहणीयः
-या -यं, ग्रहीतव्यः -व्या -व्यं, प्रतिग्राह्यः &c., प्रापणीयः -या -यं, प्राप्यः
-प्या -प्यं, लभ्यः -भ्या -भ्यं, उपलभ्यः &c., स्वीकरणीयः &c.

TO RECEIVE, *v. a.* (Take, get, obtain) आदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
उपादा, ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृह्णाते, ग्रहीतुं), प्रतिग्रह्, अभिग्रह्,
सम्पग्रह्, संग्रह्, आप् (c. 5. आप्नोति, आप्नुं), प्राप्, अवाप्, लभ् (c. 1.
लभते, लभुं), उपलभ्, प्राप् (c. 6. -इच्छति -रयितुं), प्रतिपद् (c. 4.
-पद्यते -पद्युं), आपद्, अभिपद्, समापद्.—(Allow) स्वीकृ, अङ्गीकृ,
ग्रह्, अनुग्रह्.—(Admit) प्रविश् in caus., आविश्, ग्रह्.—(Hold,
contain) धा, आधा, आदा.—(Entertain a guest) सत्कृ, आतिथ्यं
कृ, सत्कारं कृ, सम्भृ (c. 10. -भावयति -यितुं), सम्भावनं कृ, आदरं कृ,
स्वागतं कृ or वद्.

RECEIVED, *p. p. or a.* (Taken, accepted, obtained) आदत्तः -न्ता -न्तं,
आप्तः &c., उपादत्तः &c., उपाप्तः &c., गृहीतः -ता -तं, प्रतिगृहीतः
&c., प्राप्तः -प्ता -प्तं, आप्तः &c., अवाप्तः &c., लभः -भ्या -भ्यं, उपलभः
&c. ; 'received as wages,' भृतिरूपेण लभः &c.—(Generally
admitted) लोकप्रसिद्धः -द्वा -द्धं, सर्वत्र प्रचलः -ला -लं ; 'received
practice,' लोकप्रवहारः ; 'received doctrine,' आज्ञापयः ; 'received
expression,' आप्रवचनं, आप्नोक्तिः *f.*

RECEIVER, *s.* ग्राही *m.* (नं), ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (नं), प्रतिग्रहीता *m.*,
प्रतिग्राहकः, आदाता *m.* (नं), आदायी *m.* (नं), उपादाता *m.*, उपादायी *m.*,

प्रतिग्रहकृत *m.*, आत्रा *m.* (गृ), प्रापकः, लभ्य *m.* (ग्र), उपलभ्य *m.*,
प्रतीच्छकः—(Vessel for receiving) आधारः, द्रवाधारः, आधानं,
भाजनं, पात्रं, द्रवाशयः, आशयः.

RECIENCY, *s.* नवता-त्वं, नूतनत्वं, अभिनवता, प्रत्ययता. See NEWNESS.
RECENT, *a.* नूतनः -ना -नी -नं, नवः -या -यं, अभिनवः &c., नवीनः -ना
-नं, प्रतिनवः &c., नूतनः -न्ता -न्तं, प्रत्ययः -या -यं, इदानीनः -नी
-नं, अधुनातनः &c., अद्याचीनः -ना -नं, अग्राचीनः &c., सद्यस्कः -स्का
-स्कं, सद्यस्कालीनः -ना -नं, आधुनिकः -की -कं, अचिरः -रा -रं, अत्य-
वहितदीर्घकालः -ला -लं.

RECENTLY, *adv.* नूतनकाले, नूतनं, अत्यवहितदीर्घकाले. See LATELY.

RECEPTACLE, *s.* आधारः, पात्रं, भाजनं, आशयः, निधानं, निधिः *m.*,
आधानं, आश्रयः, अधिश्रयः, अधिकरणं, गर्भः, आस्यदं, विन्यासः, शीनं.
The word आशयः is especially used in composition thus,
'the receptacle of the blood,' रक्ताशयः; 'of the food,' अन्ना-
शयः, आमाशयः; 'of bile,' पित्ताशयः.

RECEPTION, *s.* (Receiving) आदानं, उपादानं, ग्रहणं, प्रतिग्रहः -हणं,
आधानं. -(Admission) स्वीकारः, स्वीकरणं, सङ्ग्रीकारः, सङ्ग्रीकरणं,
ग्रहणं. -(Entrance) प्रवेशनं, प्रवेशः. -(Entertainment) सत्कारः,
सत्क्रिया, संग्रहः, सम्भावनं -ना; 'of friends,' मित्रसंग्रहः.

RECESS, *s.* (In a wall, &c., secret or retired spot) गर्भः, कोणः,
विविक्तस्थानं, गूढस्थानं, निभूतस्थानं, गुप्तस्थानं. -(Place of retire-
ment) परावर्त्तनस्थानं, अपावर्त्तनस्थानं, अपक्रमणस्थानं. -(Remission
of business) विरामः, विरतिः *f.*, विश्रामः, निवृत्तिः *f.*, कार्यनिवृत्तिः *f.*,
कार्यत्यागः, विरामकालः, विश्रामकालः.

RECESSION, *s.* अपक्रमणं, अपावर्त्तनं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, अपसरणं.

RECIPE, *s.* See under RECEIPT, PRESCRIPTION.

RECIPIENT, *s.* (Person) ग्राही *m.* (नृ), सादाता *m.* (नृ), ग्राहकः,
आश्रयिता *m.* See RECEIVER. -(Thing) आधारः, आशयः, पात्रं.
See RECEIVER.

RECIPROCAL, *a.* परस्परः -रा -रं, अन्योन्यः -न्या -न्यं, इतरेतरः -रा -रं,
व्यतिकरः -रा -रं, इतरेतराश्रयः -या -यं, मिथम् in comp. The sense
of "reciprocal" is often expressed by the prepositions वि,
आ, अव, अति, प्रति, प्र in combination. See MUTUAL.—
(Alternate, in reciprocal succession) परस्परानुगामी -मिनी -मि
(नृ), परस्परानुवर्त्ती &c., अन्योन्यानुगामी &c., अन्योन्यानुवर्त्ती &c.
RECIPROCALLY, *adv.* परस्परं -रां, अन्योन्यं, इतरेतरं, मिथम्, उभयतमम्,
परस्पर in comp.; 'mutually connected,' व्यतिपन्नः -न्ना -कं,
मिथःमसङ्गः -द्वा -द्वं, see MUTUALLY.

To RECIPROCAL, *v. a.* परस्परं परिवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति पितुं), परस्पर-
परिवर्त्तनं कृ, अन्योन्यं परिवृत्तं, व्यतिकरं कृ, व्यतिहृ, व्यतिहारं कृ; 'to
reciprocate gifts,' परस्परं दानप्रतिदानं कृ; 'to reciprocate
assistance,' प्रत्युपकारं कृ; 'civilities,' प्रतिपूजनं कृ, see To
INTERCHANGE.

RECIPROICATION, *s.* परिवर्त्तनं, विनिमयः, व्यतिकरः, व्यतिहारः. See
INTERCHANGE.

RECIPROCITY, RECIPROCALNESS, *s.* परस्परता, अन्योन्यता-त्वं, व्यतिकरः,
व्यतिहारः, व्यतीहारः, परस्परयोगः, इतरेतरयोगः, परस्परभावः, व्यतिपन्नः.
See MUTUALITY.

RECITAL, RECITATION, *s.* (Repetition, reading out in a loud
voice) पठनं, पाठः, अनुवादः, आवर्णं, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः
-खनं, उच्चारणं, उद्घोषः -पणं, ज्ञातः.-(Narration) कथनं, आख्यातं,
(652

उपकथनं, व्यापनं, वर्णनं.

RECITATIVE, *s.* (Cadence introductory to a song) तेनः.

To RECITE, *v. a.* (Repeat, read out) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पठ्,
अनुवद् (c. 1. -वदति -दितुं), श्रु (c. 10. आचयति -यितुं), आश्रु, संश्रु,
वच् (c. 10. वाचयति -यितुं), अनुवच्, उच्चार् (c. 10. -चारयति -यितुं),
उवृष् (c. 10. -घोषयति -यितुं), पठनं कृ.-(Narrate) कथ् (c. 10.
कथयति -यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), श्रु in caus., वण्, अनुवण्,
व्याहृ, उदाहृ, निरूप्, विवरणं कृ, वृत् in caus.

RECITED, *p. p.* (Repeated, read out) पठितः -ता -तं, आधितः &c.;
'being recited,' पठ्यमानः -ना -नं.-(Narrated) कथितः -ता -तं,
आख्यातः &c., वर्णितः &c.

RECITER, *s.* पठकः, पठिता *m.* (नृ), पठनकारी *m.* (नृ), आवकः, आव-
यिता *m.* (नृ), अनुवादकः, उच्चारकः, उच्चारणकारी *m.*, कथकः,
उपकथकः, आख्यायकः.

To RECK, *v. a. and n.* अवेष्ट, अवधा, मन्, प्रतिमन्. See To CARE.

RECKLESS, *a.* अनवधानः -ना -नं, असावधानः &c., अनवहितः -ता -तं,
प्रमत्तः -न्ता -न्तं, साहसिकः -की -कं, साहसी -सिनी -सि (नृ), निर-
पेक्षः -क्षा -खं, निश्शङ्कः -ङ्का -ङ्कं.

RECKLESSLY, *adv.* अनवहितं, साहसेन -सात्, साहसबुद्ध्या, प्रमत्तं.

RECKLESSNESS, *s.* साहसं, साहसशीलता, साहसबुद्धिः *f.*, अनवधानं -नता,
असावधानता, प्रमाद्यं, प्रमत्तता.

To RECKON, *v. a.* (Count, number) गण् (c. 10. गणयति -यितुं), विगण्,
परिगण्, प्रगण्, संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), परिसंख्या, सम्परिख्या.
कलृ (c. 10. कलयति -यितुं), गणनां कृ.-(Esteem, account) मन्,
सम्मन्, प्रतिमन्, गण्, विगण्.

To RECKON, *v. n.* (Reason with one's self, conclude) चित्क् (c. 10.
-तर्कयति -यितुं), तर्क्, अनुमा, ऊह, अवगम्.-(Consider, think)
मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), तर्क्, चित्क्, चुप्.-(Reckon on, count
upon) अवलच्, समालच्, संप्रि, समाप्रि, उपाप्रि, विश्रम्.-(Reckon
with, settle accounts) विगणनं कृ, सिद्धिं कृ, क्षणसिद्धिं कृ.

RECKONED, *p. p.* गणितः -ता -तं, विगणितः &c., परिगणितः &c., मतः
&c., संख्यातः &c.

RECKONER, *s.* गणकः, विगणकः, गणयिता *m.* (नृ), गुणकः, गुणकारः.

RECKONING, *s.* (The act) गणनं -ना, विगणनं -ना, संख्यातं, परिसंख्यातं,
गुणनं.-(Statement of account with another) विगणनपत्रं,
विगणनापत्रं, गणनपत्रं, विगणनलेखः, संख्यापत्रं.-(Statement of
expense) व्ययपत्रं, व्ययलेखः.-(Esteem, estimation) मानं,
सम्मानं, मतिः *f.*

To RECLAIM, *v. a.* (Demand to have restored, take back) मल्लम्
रतत् प्रतिदातव्यम् इति ज्ञापयित्वा ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, गृहीतुं), मल्लम्
रतत् प्रत्यर्पणीयम् इत्युक्त्वा ग्रह्, पुनर् लभ्, प्रतिलभ्, पुनर् ग्रह्, पुनः
प्राप्, पुनः स्वीकृ.-(Call back from error, vice, &c.) पापात्
or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं
or विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), अपमोद निवर्त्तयित्वा धर्मं प्रवृत्तं in
caus. or प्रयुज् in caus. or निपुज् in caus., पापाद् विप्रतिवृत्तं in
caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्.-(Make fit for culti-
vation) कृषियोग्यं -ग्यां कृ.

RECLAIMABLE, *a.* (From vice) पापनिवर्त्तयितव्यः -व्या -व्यं, पापनि-
वर्त्तनीयः -या -यं, दुष्कर्मपरावर्त्तनीयः &c., दुष्कर्मनिवर्त्तनीयः, श्लाघि-
प्रतिसारः -रा -रं, उपदेशापाद्यः -क्षा -खं.-(That may be taken
again) प्रतिलभ्यः -भ्या -भ्यं, पुनर् लभ्यः &c. or ग्रहणीयः -या -यं.

RECLAIMED, *p. p.* (Taken again) पुनरु गृहीतः -ता -तं, पुनः प्राप्तः -मा -मं, प्रतिलब्धः -आ -अं, पुनरु लब्धः &c.—(From vice) पापनिवर्तितः -ता -तं, निवृत्तपापः -पा -पं, जातविप्रतिभारः -रा -रं.

RECLAMATION, *s.* (Taking again) पुनरुग्रहणं, पुनर्लब्धिः *f.*, पुनरुपलब्धिः *f.*, प्रतिलब्धिः, पुनःप्राप्तिः *f.*, प्रत्युद्धरणं.—(From vice, &c.) पापनिवर्तनं, दुष्कर्मनिवर्तनं, दुष्कर्मपरिवर्तनं.

To RECLINE, *v. n.* (Lean) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -चितुं), समालम्ब, संश्रि (c. 1. -श्रयति -ते -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, निली (c. 4. -लीयते -लेतुं), अवलम्बनं कृ.—(Lie) शी (c. 2. शोते, शयितुं), अपिशि, संविश (c. 6. -विशति -येतुं), उपविश, निपद् (c. 6. -पीदति -पन्तुं), पत् (c. 1. पतति -तितुं). See To LIE, *v. n.*

RECLINING, *part.* (Leaning) अवलम्बो -चिनी -चि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, संश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., उपाश्रितः &c., निलीनः -ना -नं, निलीयमानः -ना -नं.—(Lying) शयानः -ता -तं, शयः -या -यं, शयितः -ता -तं, संविष्टः -ष्टा -ष्टं, उपविष्टः &c., निपणः -णा -णं, निपीदन् -दन्तो -दन् (न्), पतितः -ता -तं; 'on a bed,' शयने संविष्टः &c.

RECLUSE, *s.* विविक्तवासी *m.* (न्), विविक्तसेवी *m.*, एकान्तवासी *m.*, एकान्तसेवी *m.*, विजनवासी *m.*, एकाकी *m.*, अरक्ष्यवासी *m.*, वनवासी *m.*, वनस्थः, वानप्रस्थः.

RECLUSENESS, *s.* विविक्तता, विविक्तवासित्वं, विविक्तसेवा, वानप्रस्थत्वं.

RECOGNITION, *s.* प्रत्यभिज्ञानं, प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञानं, अनुज्ञानं, स्वीकारः, स्वीकरणं, अङ्गीकारः, अङ्गीकरणं, स्मरणं, स्मृतिः *f.*, अनुस्मृतिः *f.*, संविज्ञः *f.*

RECOGNIZANCE, *s.* प्रतिज्ञापत्रं -त्रकं, प्रतिभूः *m.*, प्रातिभायं, दर्शनप्रतिभूः *m.*, दर्शनप्रातिभायं, पारिभायं, लग्नकः, प्रात्ययिकपत्रं -त्रकं, अङ्गीकारपत्रं.

To RECOGNIZE, *v. a.* (Recover the knowledge of, recollect) प्रत्यभिज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नोते -ज्ञातुं), अभिज्ञा, समभिज्ञा, अनुज्ञा, अनुस्मृ (c. 1. -स्मरति -स्मर्तुं), प्रतिस्मृ, स्मृ, परिचि (c. 5. -चिचोति -चेतुं), निचि, प्रत्यभिज्ञानं कृ.—(Admit, acknowledge) स्वीकृ, अङ्गीकृ, अङ्गीकारं कृ, अनुग्रह, ग्रह.

RECOGNIZED, *p. p.* प्रत्यभिज्ञातः -ता -तं, अभिज्ञातः &c., अनुज्ञातः &c., अनुस्मृतः &c., परिचितः &c., अङ्गीकृतः &c., स्वीकृतः &c.—(Generally acknowledged) लोकसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रसिद्धः &c.

To RECOLLECT, *v. n.* परापत् (c. 1. -पतति -तितुं), विवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्वितुं), परावृत्, अकस्मात् परावृत्, पश्चात् सु or पत् or गम्.

RECOLL, *s.* अकस्माद् विपश्नः -र्त्तनं or परावर्त्तः -र्त्तनं, परापतनं.

RECOLLING, *part.* अकस्माद् विवर्त्तमानः -ना -नं or परापतन् -तन्तो -तत् (न्).

To RECOLLECT, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति, स्मर्तुं), अनुस्मृ, प्रतिस्मृ, संस्मृ, अनुस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त, अनुबुध् (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), अनुधो (c. 1. -ध्यायति -ध्यातुं), उपधो.—(Recognise) प्रत्यभिज्ञा, अभिज्ञा.—(Try to recollect) स्मृ in des. (मुस्मृते -र्वितुं); 'trying to recollect,' मुस्मृत्तमात्रः -त्रा -त्रं.—(Recollect one's self) धैर्ये कृ, धैर्योपलक्षणं कृ.

RECOLLECTED, *p. p.* स्मृतः -ता -तं, अनुस्मृतः &c., अनुचिन्तितः &c., प्रत्यभिज्ञातः &c.

RECOLLECTION, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मरः, स्मर्त्तनं, स्मरत्. अनुचिन्ता, अनुबोध, आध्यानं, आध्या, ध्यानं, संस्कारः, चिन्ता; 'of a former birth,' जातिस्मरणं; 'proximate cause of recollection,' स्मृतिहेतुः *m.*

To RECOMMEND, *v. a.* (Commend to another's kind treatment by favourable representations) गुणवर्णनेन or यशोवर्णनेन अनुमज्जनम्

आदरणीयमिति or अनुग्रहाहमिति or सत्काराहमिति बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं) or उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), गुणप्रशंसापूर्वम् अनुमज्जनं सत्काराहम् इति बोधयित्वा परस्मिन् सम् in caus. (-संधेयति -यितुं), सद्गुणशालित्वाद् अनुमज्जनः सत्करणीय इति or अनुग्रहणीय इति ज्ञापयित्वा परस्मिन् सम्, गुणवर्णनेन परार्थम् अनुग्रहं प्राप्ते.—(Commend, praise) प्रशंस (c. 1. -शंसति -सितुं), अभिप्रशंस, आप्, कृत्, अनुकृत्, वणे, गुणवर्णनं कृ.—(Advise) उपदिश, आदिश.—(Commit) सम् or च् in caus., see COMMIT.

RECOMMENDATION, *s.* (Favourable mention) गुणप्रशंसा -सन्, गुणव्याख्या, गुणवर्णनं, गुणवादः, यशोवर्णनं, गुणकीर्तनं, गुणवर्णनेन परार्थम् अनुग्रहप्राप्त्यर्थं.—(Letter of recommendation) गुणवर्णनपत्रं, गुणव्याख्यापत्रं, गुणप्रशंसापत्रं, वर्यनपत्रं, यशोवर्णनपत्रं, प्रशंसापत्रं, साहित्यपत्रं.—(That which recommends) प्रसादकारणं, अनुग्रहकारणं, अनुरागकारणं, प्रसादहेतुः *m.*, कृपाकारणं, कृपाहेतुः *m.*—(Advice) उपदेशः, आदेशः, प्रेरणा.

RECOMMENDATORY, *a.* गुणप्रशंसकः -का -कं, गुणवर्णकः &c., गुणप्रकाशकः &c.

RECOMMENDED, *p. p.* प्रशंसितः -ता -तं, प्रशस्तः -स्ता -स्तं, आश्रितः -ना -नं.

To RECOMPENSE, *v. a.* (Reward) परितुष् (c. 10. -तुषयति -यितुं), सन्तुष्, पारितोषिकं दा, सम्भू in caus.—(Make a return or requital) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा, प्रतिदानं कृ, प्रतिकृतिं or प्रतिक्रियां कृ, शोधनं कृ, शुद्धिं कृ, परिशोधनं कृ, निस्तारं कृ, निष्कृ, प्रातिकृ, प्रत्युपकृ, अपाकृ, शुष् in caus.—(Make amends for a loss) क्षतिनिष्कृतिं कृ, हानिनिष्कृतिं कृ, क्षतिपूरणं कृ, हानिपूरणं कृ.

RECOMPENSE, *s.* (Reward) पारितोषिकं, फलं, प्रतिफलं.—(Return, requital) प्रतिफलं, निष्कृतिः *f.*, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतोकारः, निस्तारः, निर्यातन, शुद्धिः *f.*, शोधनं, परिशुद्धिः *f.*, परिशोधनं, उपकारमोक्षः, प्रत्युपकारः, सुकृत्.—(Amends for a loss) क्षतिपूरणं, हानिपूरणं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, हानिमूल्या.

RECOMPENSED, *p. p.* परितोषितः -ता -तं, सन्तोषितः &c., सम्भावितः &c., प्रतिफलितः &c., प्रतिकृतः &c., प्रत्युपकृतः &c., गृहीतफलः -ला -लं.

RECOMPENSING, *part.* पारितोषिकः -को -कं, तुष्टिकरः -रा -रं, निष्कारकः &c.

RECONCILABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, सन्धातव्यः -व्या -व्यं, समाधेयः -या -यं.

To RECONCILE, *v. a.* (Restore to friendship or union) सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), समाधा, सन्धिं कृ, सन्धानं कृ, समाधानं कृ, समाधिं कृ, अन्योन्यवैरित्वं or अन्योन्यद्वेषं शम् (c. 10. शमयति -यितुं), वैरशान्तिं कृ, वैरशमनं कृ, विवादशान्तिं कृ, पुनःसंख्यं कृ, पुनैर्मैत्र्यं कृ, पुनःसौदृढ्यं कृ, पुनःप्रीतिं कृ, पुनैरेक्यं कृ, एकीकृ, मिल in caus. (मेलयति -यितुं), सम्मिल, सह मिल, मेलनं कृ.—(Bring to acquiescence, content, or submission) सान्त्व (c. 10. सान्त्वयति -यितुं), साम् (c. 10. सामयति -यितुं), सन्तुनी (c. 1. -नयति -नेतुं), तुप् (c. 10. तोषयति -यितुं), सन्तुप्, परितुप्, सम्परितुप्, तुष्टिं नो.—(Make consistent) सदृशीकृ, सद्गन् -तो कृ, सम्मतीकृ, एकवाक्यतां कृ, अनुवादित्वं कृ.

RECONCILED, *p. p.* सन्धितः -ता -तं, समाहितः -ता -तं, कृतसन्धिः -न्धिः, शाकवैरः -रा -रं, शान्तद्वेषः -पा -पं, शान्तविवादः -दा -दं, एकीकृतः -ता -तं; 'to be reconciled,' सन्धा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं or pass. -धीयते), सह मिल (c. 6. मिलति, मेलितुं), पुनैर्मैत्र्यं गम् or इ, पुनःसंख्यं गम्, एकीभू, तुष्टिं गम् or इ, परितोषं गम्; 'to be reconciled to one's enemy,' शत्रुणा or शत्रुणा सह सन्धा; 'to one's brother,' भ्रात्रा सह मिल.

RECONCILER, *s.* सन्धाता *m.* (नृ), समाधाता *m.*, सन्धानकर्त्ता *m.* (नृ), सन्धिक्त् *m.*

RECONCILIATION, RECONCILEMENT, *s.* (The act) सन्धानं, समाधानं, सन्धानकरणं, सन्धिकरणं, वैरशमनं, मेलनं, सम्मेलनं, एकिकरणं, सान्त्वनं, साम *n.* (नृ), शम *n.*, शमनं.—(The state) सन्धिः *m.*, समाधिः *m.*, वैरशान्तिः *f.*, साम *n.* (नृ), पुनःसख्यं, पुनर्मैत्र्यं, पुनर्मैत्री, पुनःप्रीतिः *f.*, पुनःखेहः, संविधिः *f.*, ऐक्यं, एकता.

RECONDITE, *a.* गुह्यः-ढा-ढं, निगूढः &c., निगूढार्थः-घा-घं, गहनः-ना-नं, परमगहनः &c., गहनार्थः &c., गुप्तार्थः &c., गुह्यार्थः &c., गम्भीरार्थः &c., दुर्ज्ञेयः-या-यं, दुर्गम्यः-म्या-म्यं, अगम्यः &c., दुर्बोधः-धा-धं, दुरवबोधः &c., गम्भीरः-रा-रं, रहस्यः-स्या-स्यं.

To RECONDUCT, *v. a.* पुनर् नी (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिनी, प्रत्यानी.

To RECONNOITRE, RECONNOITER, *v. a.* कियदूराद् or नातिदूराद् अवेष्य (c. 1. -ईक्षते-घितुं) or निरीक्ष्य or वीक्ष्य or परीक्ष्य or दृश्य or अनुदृश्य or आलोक्य or अवलोक्य or आलोच्य or अनुमन्या or निरूप्य.

RECONNOITRED, *p. p.* कियदूराद् अवेषितः-ता-तं or निरूपितः &c.

To RECONQUER, *v. a.* पुनर् जि or पराजि or विजि, पुनर् वशीकृत्य.

To RECONSIDER, *v. a.* पुनर् विचर्य or विगम्य or चिन्त, प्रतिचिन्त, पुनर् निरूप्य or अनुमन्या or परीक्ष्य, पुनर् चित्कर्त्त, पुनर्विचारं कृ.

RECONSIDERED, *p. p.* पुनर्विचारितः-ता-तं, पुनर्निरूपितः &c., प्रतिचिन्तितः &c.

To RECORD, *v. a.* पत्रे or लेख्ये or लेख्यपत्रे आरुह्य in caus. (-रोपयति-यितुं) or समारुह्य or अभिलिख्य (c. 6. -लिखति-लेखितुं) or लिख्य, लेख्यपत्रे सम् in caus. (-अर्पयति-यितुं) or च्य in caus. or निविश्य (c. 10. -वेशयति-यितुं) or न्यम्, लेख्यारूढं-ढां कृ, पञ्चारूढं-ढां कृ, पट्टारूढं-ढां कृ.

RECORD, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यप्रसङ्गः, लेख्यपत्रं, लेखप्रमाणं, लेख्यप्रमाणं, लिखितं, लिखनं, पत्रं-त्री-त्रिका, पत्रकं, पटः, पट्टः, आगमः, आद्याय, मास्यं.

RECORDED, *p. p.* लेख्यारूढः-ढा-ढं, लेख्यारोपितः-ता-तं, लेख्यपञ्चारूढः &c., लेख्यममर्षितः-ता-तं, पट्टारूढः &c., पट्टारूढः &c., अभिलिखितः-ता-तं, लिखितः &c., पत्रलिखितः &c., आद्यातः &c.

RECORDER, *s.* कायस्थः, लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, अभिलेखकः, अभिलेखनकर्त्ता.—(Officer) नगरव्यवहारदण्डी *m.* (नृ), प्रधानविचारकः.

To RECOUNT, *v. a.* कथ्य (c. 10. कथयति-यितुं), आख्या (c. 2. -ख्याति-यितुं) or caus. कथापयति-यितुं, स्या, श्रु (c. 10. श्रावयति-यितुं), वर्ण्य (c. 10. वर्णयति-यितुं), आचक्ष्य, निविष्ट in caus.

RECOUNTED, *p. p.* कथितः-ता-तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., निवेदितः &c.

RECOURSE, *s.* आश्रयः-यणं, समाश्रयः-यणं, उपाश्रयः-यणं, संश्रयः-यणं, आश्रयः, अवलम्बनं, उपस्थितिः *f.*, उपगमनं, प्रत्यागमनं, 'to have recourse,' आश्रित (c. 1. -अश्रयति-यितुं), समाश्रित, उपाश्रित, समुपाश्रित, संश्रित, अभिश्रित, अवलम्ब्य (c. 1. -लम्बते-घितुं), उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), आस्था, उपगम्ये; 'having recourse,' आश्रित्य, आश्रितः-ता-तं, आस्थाप्य, उपस्थाप्य.

To RECOVER, *v. a.* (Regain) प्रतिलभ्य (c. 1. -लभते-लभ्युं), प्रत्युपलभ्य, पुनर् लभ्य, पुनर् उपलभ्य, अनुप्राप्य (c. 5. -आप्नोति-आप्नुं), प्रत्यवाप्य, पुनः प्राप्य, पुनर् अवाप्य, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति-दत्ते-दातुं), पुनर् आदा, पुनर् ग्रह्य (c. 9. गृह्णाति, ग्रह्णेतुं), प्रतियह्य, प्रतिपद्य (c. 4. -पद्यते-पद्युं), पुनर् आपद्य, प्रत्याह्य (c. 1. -हरति-ते-हर्षुं), प्रत्युद्ध, उद्ध; 'to recover one's consciousness,' संज्ञा लभ्य, चैतन्य लभ्य, स्वप्रकृतिम्

आपद्य or प्रतिपद्य; 'one who has done so,' लभ्यसंज्ञः, स्वप्रकृतिमापन्नः; 'to recover recollection,' स्मृतिं लभ्य.—(Restore from sickness, &c.) स्वस्थं-स्थां कृ, रोगं शम्य in caus., रोगाद् विमुच्य or मुच्य, रोगं निवृत्त्य in caus., रोगं नश्य in caus. or निरस्य, समुत्था in caus. प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, see To CURE.

To RECOVER, *v. n.* (Regain health, be restored from sickness)

रोगात् समुत्था (c. 1. -तिष्ठति-थातुं, rt. स्या) or उत्था or मुच्य in pass. (मुच्यते) or विमुच्य, रोगमुक्तः-क्ता-क्तं भू, शान्तरोगः-गा-गं भू, निवृत्तरोगः &c. भू, पुनः स्वस्थः-स्था-स्थं भू, पुनः सुस्थः-स्था-स्थं भू, पुनर् निरामयः-या-यं भू, पुनर् आरोग्यं or स्वास्थ्यं गम्य or इ.—(From loss of consciousness or fainting) प्रत्याश्रय्य (c. 2. -श्रयसि-तुं), संज्ञां लभ्य (c. 1. लभते, लभ्युं), चैतन्यं लभ्य, चेतनां प्राप्य, स्वप्रकृतिम् आपद्य (c. 4. -पद्यते-पद्युं) or प्रतिपद्य, प्रकृतिमापन्नः-न्ना-न्नं भू.—(Regain one's former state, come right) पृष्ट्वैवद् भू, यथास्थितः-ता-तं भू, स्वस्थः-स्था-स्थं भू, पृष्ट्वावस्थां or पृष्ट्वैस्थितिं or पृष्ट्वैवृत्तिम् आपद्य or प्रतिपद्य or गम्य.

RECOVERABLE *a.* प्रतिलभ्यः-भ्या-भ्यं, पुनर्लभ्यः &c., पुनःप्राप्यः-भ्या-भ्यं.

RECOVERED, *p. p.* (Regained) प्रतिलभ्यः-भ्या-भ्यं, प्रत्युपलभ्यः &c., पुनर्लभ्यः &c., पुनरुपलभ्यः &c., पुनः प्राप्यः-भ्या-भ्यं, अनुप्राप्यः &c., पुनर् अवाप्यः &c., प्रत्यवाप्यः &c., पुनर्गृहीतः-ता-तं, प्रत्युद्धृतः &c., प्रत्याहृतः &c., आपन्नः-न्ना-न्नं, प्रतिपन्नः &c., प्रतिकृतः &c.—(From sickness) रोगसमुत्थितः-ता-तं, समुत्थितः &c., रोगोत्थितः &c., रोगमुक्तः-क्ता-क्तं, मुक्तरोगः-गा-गं, निवृत्तरोगः &c., गतरोगः &c., विगत-रोगः &c., नष्टरोगः &c., निरस्तुरोगः &c., शान्तरोगः &c., स्वस्थः-स्था-स्थं, निरामयः-या-यं; 'from a fever,' गतज्वरः-रा-रं, ज्वरमुक्तः &c.—(From unconsciousness or fainting) लभ्यसंज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, लभ्यचेतन्यः-भ्या-भ्यं, लभ्यचेताः-ता-तः (स्), स्वप्रकृतिमापन्नः-न्ना-न्नं.—(One who has recovered his recollection) लभ्यस्मृतिः-ति-ति.

RECOVERY, *s.* (Regaining) पुनर्लभ्यः *f.*, पुनर्लभ्यः, पुनरुपलभ्यः *f.*, प्रत्युपलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः *f.*, प्रतिलभ्यः, पुनःप्राप्यः *f.*, पुनःप्राप्यः, पुनरवाप्यः *f.*, प्रत्यवाप्यः *f.*, अनुप्राप्यः *f.*, अवाप्यः *f.*, पुनरादानं, पुनर्ग्रहणं, प्रतियहणं, प्रत्युद्धरणं, प्रत्युद्धारः, अवहारः, प्रत्यानयनं, आनयनं, प्रतीकारः.—(From sickness) रोगसमुत्थानं, समुत्थानं, रोगोत्थानं, रोगमुक्तः *f.*, रोगमुक्ता, रोगनिवृत्तिः *f.*, स्वास्थ्यं, स्वस्थता, आरोग्यं, निरामयता-त्वं, निरामयं, कल्पता-त्वं.

RECREANT, *a.* (Cowardly) कातरः-रा-रं, क्लीवः-वा-वं, भीरुः-रुः-रु.—(Apostate) धर्मभ्रष्टः-ष्टा-ष्टं, सङ्कल्पभ्रष्टः &c., यत्कृत्यङ्कृत्यः-त्या-त्यं, उल्लंघितधर्मः-स्मी-स्मं.

To RECREATE, *v. a.* (Divert, gratify) विनुद् (c. 10. -नोदयति-यितुं), आनन्द in caus., रम् in caus., सुखं, सन्तुष्य, परितुष्य, प्री, तृष्य, ह्लाद, सुखं कृ, प्रीतिं दा.—(Refresh) आश्रय्य (c. 10. -आश्रयति-यितुं), प्रत्याश्रय्य, समाश्रय्य, सुखं (c. 10. सुखयति-यितुं).

RECREATED, *p. p.* विनोदितः-ता-तं, आश्रयितः &c., परितोषितः-ता-तं.

RECREATION, *s.* विनोदः-दनं, विभ्रामः, विभ्रान्तिः *f.*, विहारः, विहरणं, क्रोडा, मनोविनोदः, मनोरञ्जनं, विलासः, खेला, रमणं, क्रीडकं; 'to take recreation,' विह्व (c. 1. -हरति-हर्षुं), मनो विनुद् (c. 10. -नोदयति-यितुं), रम्, क्रीड, विभ्रम्.

RECREATIVE, *a.* विनोदकः-का-कं, मनोरञ्जकः &c. See REFRESHING, *a.*

To RECRIMINATE, *s.* प्रत्यभियोगं कृ, प्रत्यपवादं कृ, प्रत्यारोपं कृ, प्रत्यारोपणं कृ; 'to criminate and recriminate,' अभियोगप्रत्यभियोगं कृ, वादानुवादं कृ.

RECRIMINATION, *s.* प्रत्यभियोगः, प्रत्यपवादः, प्रत्यारोपः-पणं; 'crimination and recrimination,' अभियोगप्रत्यभियोगी *m. du.*, अन्योन्यदोषारोपः-पणं, परस्परदोषारोपः, वादानुवादः.

RECRIMINATORY, RECRIMINATIVE, *a.* प्रत्यारोपकः-का-कं, प्रत्यपवादकः &c., प्रत्यभियोगी-गिनी-गि (न), प्रत्यारोपकारी &c.

To RECRUIT, *v. a.* (Repair) प्रतिकृ, प्रतिसंक्र, स्वस्थं-स्थां कृ, सुस्थं-स्थां कृ, सुस्थ (nom. सुस्थयति-यितुं), पूष्ट्वन्-वती-वत् कृ, समाधा, प्रतिसमाधा.—(Restore exhausted strength) क्षीणबलं वृष्ट् (c. 10. वर्षयति-यितुं), क्षीणसत्त्वं वृष्ट्, तेजो or सत्त्वं वृष्ट्, साधस् in caus., साधै in caus.—(Supply with new soldiers) नवसैन्ययुक्तं-क्रो कृ.

To RECRUIT, *v. n.* (Recover energy or strength) बलं or सत्त्वं लभ् (c. 1. लभते, लब्ध्), स्वसत्त्वं लभ् or प्राप्, स्वतेजो लभ्, स्ववीर्यं प्राप्, संप्रकृतिं लभ्, पुनः स्वास्थं गम् or इ, पुनः स्वस्थः-स्था-स्थं भू, पुनः सुस्थः &c. भू.—(Raise new soldiers) नवसैन्यसंग्रहं कृ, नूतनसैन्यसंग्रहं कृ, बलाधिक्यं कृ.

RECRUIT, *s.* नवसैन्यः, नूतनसैन्यः, नवसैनिकः, नवीनसैन्यः, शस्त्राभ्यासी *m.* (न), सस्त्रशिष्टाकारी *m.*, नूतनाभ्यासी *m.*, नवाभ्यासी *m.*

RECRUITED, *p. p.* (In strength) लब्धबलः-ला-लं, लब्धसत्त्वः-स्वा-स्वं, प्राप्तबलः &c., यथितबलः &c., पुनः स्वस्थभूतः-ता-तं, आप्यायितः &c., प्रत्यायुक्तः-स्ता-स्तं.—(As an army) नवसैन्ययुक्तः-क्रा-कं, नूतनसैन्ययुक्तः &c.

RECTANGLE, *s.* समकोणाकृतिः *f.*, समकोणः, समार्ध, आयतसमकोणः, आयतसमार्ध, आयतममलसः, समचतुष्कोणः, समचतुरस्रं, समकोणमूर्तिः *f.*, जात्यः.

RECTANGULAR, *a.* समचतुष्कोणः-खा-खं, समचतुरस्रः-छा-छं, समकोणः-गा-गं, समकोणाकृतिः-ति-ति, जात्यः-त्या-त्यं.

RECTIFIABLE, *a.* शोधनीयः-या-यं, संशोधनीयः &c., शोध्यः-ध्या-धं.

RECTIFICATION, *s.* शोधनः, संशोधनः, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, प्रतिसमाधानं.

RECTIFIED, *p. p.* शोधितः-ता-तं, विशोधितः &c., प्रतिसमाहितः &c.

To RECTIFY, *v. a.* शुष्प (c. 10. शोधयति-यितुं), विशुष्प, संशुष्प, शुद्धीकृ, समाधा (c. 3. दधाति-धत्ते-धातुं), प्रतिसमाधा, शोधनं कृ, यथार्थं-यै कृ, तथ्यं-थ्यां कृ, समग्रमं-सां कृ, सम्यक् कृ.

RECTILINEAR, RECTILINEAL, *a.* सरलरेखः-खा-खं, सरलरेखाविशिष्टः-छा-छं, सरलरेखात्मयः-यी-यं.

RECTITUDE, *s.* सारत्वं, सरलता-त्वं, चतुर्ता, आर्जवं, मर्यादा, अवक्रता, अविज्ञता, शुद्धता, शुचिता, मतिशुद्धता, साधुता, दाक्षिण्यं, सत्यशीलता, विमलता, न्यायिता, अशुद्धता, सच्चरितं, संस्था, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, सम्यग्वृत्तिः, सत्यभिचारः, यथोचितं, याथावर्थ्यः; 'law of rectitude,' नीतिः *f.*; 'path of rectitude,' सत्यपथः, सन्मार्गः; 'deviation from the path of rectitude,' सत्यपथभ्रंशः, सत्यपथत्यागः, सन्मार्गभ्रंशः, विमार्गगमनं, उन्मार्गगमनं, उत्पथगमनं, कुपथगमनं, यथोचितभ्रंशः, मर्यादात्यागः, मर्यादादलंघनं.

RECTOR, *s.* ग्रामपुरोहितः, ग्रामगुरुः *m.*, ग्रामाचार्यः, ग्रामधर्माध्यक्षः.

RECTORY, *s.* ग्रामपुरोहितवसतिः *f.*, ग्रामाचार्यगृहं, ग्रामगुरुनिकेतनं.

RECTUM, *s.* अधःस्थो मलाशयः, जघनस्थो मलाशयः, पश्चिमनाडी.

RECUMBENCE, RECUMBENCY, *s.* शयनं, पतनं, कुक्षिशयनं, कुक्षिशय्या.

RECUMBENT, *a.* शयानः-ना-नं, शयः-या-यं, शायी-यिनी-यि (न), शयितः-ता-तं, कुक्षिशयः-या-यं, कुक्षिशायी &c., संविष्टः-ष्टा-ष्टं.

See RECLINING, LYING DOWN.

(84) To RECUR, *v. n.* (Happen again) पुनर् उपस्था (c. 1. तिष्ठति-स्थातुं), पुनः सम्भू, पुनः संवृत् or वृत्, पुनर् आगम् or उपागम्, पुनः सम्पद्,

पुनर् आपत् or निपत्, पुनर् षट्; 'from time to time,' वारं-वारं or पुनः पुनर् or अनुवाचम् उपस्था.—(To the mind or thought)

स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), मनसि स्फुर, पुनः स्मृ, पुनःस्मृतः-ता-तं भू, RECURRENCE, RECURRENCE, *s.* पुनरुपस्थितिः *f.*, पुनरुपस्थानं, पुनरागमनं, पुनर्वैर्जनं, पुनरुपागमः, पुनःसम्भवः, पुनःसम्भूतिः *f.*, पुनरुत्पत्तिः *f.*, पुनर्घटना.—(To the mind) स्मरणं, स्मृतिः *f.*, पुनःस्मरणं, स्फुरणं.

RECURRENT, RECURRING, *a.* अनुवारभागी-मिनी-मि (न), वारं वारम् उपस्थापी &c., पुनःपुनरागामी &c., पुनःपुनर्वैर्जो &c.

RECUSANT, RECUSANCY, *s.* Non-conformist, non-conformity.

RED, *a.* रक्तः-क्रा-कं, लोहितः-ता-हिनी-तं, रक्तवर्णः-र्णा-र्णं, लोहितवर्णः &c., रोहितः-ता-रिणी-तं, शोणितः-ता-तं, शोणः-खा-खं-खं, सिन्दूरवर्णः &c., कपायः-या-यं, मन्निष्ठः-ष्टो-ष्टं; 'dark red,' अरुणः-खा-खं, घनारुणः &c.; 'pale red,' श्वेतारक्तः-क्रा-कं, पाटलः-ला-लं.

RED, *s.* रक्तः, लोहितः, शोणितः, रक्तवर्णः, अरुणः.

To REDDEN, *v. a.* रक्तीकृ, लोहितीकृ, अरुणीकृ, शोणितकृ, रक्तवर्णीकृ.

To REDDEN, *v. n.* अरुणीभू, रक्तीभू, लोहित (nom. लोहितायति-ते), लोहितीभू.

REDDENED, *p. p.* रक्तीकृतः-ता-तं, अरुणीकृतः &c., अरुणितः &c., लोहितीकृतः-ता-तं, पाटलितः &c., पाटलीकृतः &c., मिन्दूरितः &c.

REDDISH, *a.* ईषद्रक्तः-क्रा-कं, चारक्तः &c., सालोहितः-ता-तं.

REDDISHNESS, *s.* ईषद्रक्ता, चारक्ता, सालोहिता, ईषद्रोहिता.

To REDEEM, *v. a.* (Ransom, purchase back) परित्री (c. 9. क्रोषते-क्रेतुं), परित्रयं कृ, परित्रयणं कृ, अवद्, अवहरणं कृ.—(Save, deliver) त्रै (c. 1. त्रायते, त्रातुं), परित्रै, संत्रै, मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति-यितुं), परिमुच, उद्धृ (c. 1. हरति-हर्तुं), समुद्धृ, मोद्य (c. 10. मोदयति-यितुं), निस्तृ (c. 10. तारयति-यितुं), सन्तृ, उन्नृ, तृ, उद्धारं कृ.—(Compensate, make amends for) निष्कृतिं कृ, हानिनिष्कृतिं कृ, द्यतिनिष्कृतिं कृ, हानिपूर्जनं कृ.

REDEEMABLE, *a.* परित्रेयः-या-यं, परित्रयः-या-यं, अवहार्यः-ख्या-खं.

REDEEMED, *p. p.* परित्रोतः-ता-तं, त्रातः &c., परित्रातः &c., मुक्तः-क्रा-कं, परिमुक्तः &c., उद्धृतः-ता-तं, निस्तारितः &c.

REDEEMER, *s.* (Ransomer) परित्रोता *m.* (न), परित्रयकृत्.—(Saviour) त्राता *m.* (न), उद्धारता *m.*, समुद्धारता *m.*, उद्धारकः, परिमोचकः, निस्तारकः, तारकः; 'of the world,' जगन्त्राता *m.*, जगदुद्धारकः.

RE-DELIVERY, *s.* प्रत्यपेणं, प्रतिमपेणं, पुनःसमपेणं, अवहारः.

REDEMPTION, *s.* (Ransom) परित्रयः-पणं, अवहारणं.—(Rescue, salvation) त्राणं, परित्राणं, उद्धारः, समुद्धारः, उद्धारणं, मुक्तिः *f.*, मोक्षः-द्यणं, परिमोक्षणं, परिमुक्तिः *f.*, निस्तारः, निस्तरणं, तारणं, निष्कृतिः *f.*

RED-HAIRED, *a.* रक्तकेशः-शा-शं, रक्तकेशी-शिनी-शि (न).

RED-HOT, *a.* अग्निवर्णः-र्णा-र्णं, तापरक्तः-क्रा-कं, तप्तः-पा-पं, उपतप्तः &c., सन्नप्तः &c., अभितप्तः &c., रक्ततप्तः &c., उपहारक्तः-क्रा-कं.

RED-LEAD, *s.* सिन्दूर-रिका, रक्तचूर्णं. See MINIMUM.

RED-LEGGED, *a.* रक्तपादः-दा-दं, लोहितपादः &c., रक्तजंघः-धा-धं.

REDNESS, *s.* रक्तत्वं-ता, रक्ता *m.* (न), लोहिहं, लोहितत्वं-ता, अरुणिमा *m.* (न), शोणिमा *m.* (न), शोणितत्वं-ता.

REDOLENCE, REDOLENCY, *s.* सुगन्धः, आमोदः, सुवासः. See FRAGRANCE.

REDOLENT, *a.* सुरभिः-भि-भि, सुगन्धिकः-का-कं, सुगन्धः-न्यः-न्य, सुवासिकः-को-कं, परिमलयुक्तः-क्रा-कं, तिरक्तः &c. See FRAGRANT.

To REDOUBLE, *v. a.* (Repeat often) पुनःपुनः कृ, मुहुर्मुहुः कृ, असकृत् कृ, अभीष्टं कृ.—(Increase by repeated efforts) अनेकयत्नान्

कृत्वा or पुनः पुनर् यत्नं कृत्वा वृष् (c. 10. वर्धयति - यितुं) or प्रवृष् or अधिक्रीकृ or अधिकतरीकृ or अधिकतरं - रां कृ; 'to redouble one's efforts,' पुनः पुनर् यत्नं कृ, मुहुर्मुहुर् उद्योगं कृ.

REDUCIBLE, *p. p.* पुनः पुनः कृतः - ता - तं, मुहुर्महुः कृतः &c., असकृत्कृतः &c., पोतः पुनिकः - को - के, वर्धितः - ता - तं, प्रवृद्धः - द्वा - द्वं, अधिक्रीकृतः &c.

REDOUT, *s.* दुर्गवर्धः स्थितं प्राकारप्राचीरादि, दुर्गप्राकारः, प्राचीरं.

REDOUTABLE, *a.* भोमः - मा - मं, महावीर्यः - व्या - व्यं, महाप्रतापः - पा - पं. To REDOUND, *v. n.* (Conduce, bring about) नी (c. 1. नयति, नेतुं), आनी, आवह (c. 1. - वहति - वोढुं), साध (c. 10. साधयति - यितुं), सम्पद् (c. 10. - पादयति - यितुं), जन् (c. 10. जनयति - यितुं), संजन्. — (Result) अवसो (c. 4. - स्यति - सातुं), पथवसो, परिणामः - मा - मं भू in comp., मपरिणामः - मा - मं भू.

To REDRESS, *v. a.* प्रतिकृ, समाधा (c. 3. - दधाति - धातुं), प्रतिसमाधा, सन्धा, साध (c. 10. साधयति - यितुं), उद् (c. 1. - हरति - हर्तुं), उपायं कृषु (c. 10. कल्पयति - यितुं), प्रतिसमाधानं कृ, प्रतीकारं कृ, उद्धारं कृ, दुःखाद् or क्लेशाद् मुच, क्लेशमुक्तिं कृ.

REDRESS, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, समाधानं, प्रतिसमाधानं, उपायः, उद्धारः, उद्धारणं, परिच्छेदः, क्लेशमुक्तिः *f.*, दुःखमुक्तिः *f.*

REDRESSED, *p. p.* प्रतिकृतः - ता - तं, समाहितः &c., परिच्छिन्नः - चा - चं.

To REDUCE, *v. a.* (Bring to a former state) पृथ्वन् कृ, पृथ्वीवस्थां or पृथ्वीस्थितिं नी (c. 1. नयति, नेतुं) or आनी or गम् in caus. — (Bring to any state) नी, आनी, गम् in caus. (गमयति - यितुं), कृ in comp.; 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यं गम्, दरिद्रोक्तः; 'to subjection,' वशीकृ; 'to one's own power,' स्ववशीकृ, आत्मसात्कृ; 'to ashes,' भस्मसात्कृ, भस्मीकृ; 'to a heap of ashes,' भस्मराशोक्तः; 'to nothing,' निष्किञ्चनोक्तः. Or expressed by आपन्न or सम्पन्न in comp.; as, 'to reduce to poverty,' दारिद्र्यापन्नं - चां कृ. — (Diminish, lower) न्यूनीकृ, अल्पीकृ, लघूकृ, जनीकृ, न्यून् (c. 10. न्यूनयति - यितुं), जन्, हम् (c. 10. ह्रासयति - यितुं), लघ (nom. लघयति - यितुं), जन् (c. 10. कल्पयति - यितुं), शिथिलीकृ; 'to reduce one's strength,' बलं or वीर्यं शिथिलीकृ. — (Make thin) कृशीकृ, क्षीणीकृ, मांसद्वयं कृ, द्वि in caus. (क्षपयति - यितुं), शुष्कीकृ. — (Subdue) वशीकृ, पराजि, विजि, जि, खरद्. — (In arithmetic) रूपान्तरं कृ, रूपं दा or कृ. — (Reduce to order), see To METHODIZE, ARRANGE.

REDUCED, *p. p.* (Brought to a former state) पृथ्वीवक्तः - ता - तं, पृथ्वीवृद्धः &c., पृथ्वीवस्थावृद्धः &c., पृथ्वीदशावृद्धितः &c., पृथ्वीस्थितिवृद्धितः &c. — (Brought to any state) गमितः - ता - तं, परिगमितः &c., गतः - ता - तं, कृतः &c. in comp. भूतः &c. in comp.; 'reduced to poverty,' दारिद्र्यगतः - ता - तं, दारिद्र्यवृद्धितः &c., दरिद्रोक्तः &c., दरिद्रोभूतः &c., गतधनः - ना - नं, गतविभवः - या - वं, प्रचलितविभवः &c., शिथिलवसुः - सु - सु, see POVERTY; 'reduced to misery,' कृच्छ्रगतः - ता - तं, कृच्छ्रवृद्धितः &c.; 'reduced to ashes,' भस्मीकृतः &c., भस्मीभूतः &c., भस्मसात्कृतः &c.; 'to powder,' चूर्णीकृतः &c.; 'to nothing,' निष्किञ्चनः - ना - तं. — (Brought into subjection) वशीकृतः - ता - तं, वशीभूतः &c. — (Diminished, lowered) न्यूनीकृतः - ता - तं, न्यूनीभूतः &c., अल्पीकृतः &c., लघूकृतः &c., शिथिलीकृतः &c., शिथिलितः &c.; 'in strength of body,' शिथिलबलः - ला - लं, क्षीणबलः &c., विकलबलः &c., क्षीणः &c., कृशः - शा - शं.

REDUCIBLE, *a.* आनेयः - या - यं, आनेतव्यः - व्या - व्यं, करणीय in comp.; as, 'reducible to a former state,' पृथ्वीवत्करणीयः &c.; 'to

ashes,' भस्मसात्करणीयः &c., भस्मीकरणीयः &c.

REDUCTION, *s.* (Bringing to any state) करणं in comp.; as, 'reduction to ashes,' भस्मीकरणं; 'to powder,' चूर्णीकरणं. — (Diminution, impairment) न्यूनीकरणं, न्यूना - त्वं, अल्पीकरणं, लघूकरणं, जनीकरणं, ह्रासः, वैकल्प्यं, विकलीकरणं, शिथिलीकरणं, शीथिल्यं. — (Subjugation) वशीकरणं, विजयः, खरदनं. — (In arithmetic) रूपान्तरं, रूपान्तरकरणं.

REDUNDANCE, REDUNDANCY, *s.* अधिक्यं, अधिकता - त्वं, अतिरेकः, उद्देकः, आतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आतिशय्यं, उल्लेकः, उद्भूतः, गाढता. See EXCESS, EXUBERANCE.

REDUNDANT, *a.* अधिकः - का - कं, अतिरिक्तः - क्ता - क्तं, उद्भूतः &c., सवतिरिक्तः &c., अतिशय in comp., अतिशयितः - ता - तं, अतिशयी - यिनी &c., अतिशायनः - ना - नं, चयनः - ना - नं, व्यर्थः - र्था - र्थं, उल्लिक्तः &c., उद्भूतः - भू - भू, गाढः - ढा - ढं. See EXCESSIVE, EXUBERANT.

REDUNDANTLY, *adv.* अतिरिक्तं, उद्भूतं, अतिशयेन, आतिशय्यं, व्यर्थं.

To REDUPPLICATE, *v. a.* (Double) द्विगुणीकृ. — (A syllable or letter) आघेद् (c. 10. - घेदयति - यितुं), अक्षराघेदनं कृ, अक्षराभ्यासं कृ, अक्षरद्वित्वं कृ, द्विरुक्तिं कृ.

REDUPPLICATED, *p. p.* आघेदितः - ता - तं, अभ्यासः - स्ता - स्तं, द्विरुक्तः - क्ता - क्तं. REDUPPLICATION, *s.* आघेदनं, आघेदितं, द्विरुक्तिः *f.*; 'of a letter,' द्वित्वं; 'the reduplicated syllable,' अभ्यासः; 'word formed by reduplication,' प्रतिशब्दः. Reduplication is denoted by the symbol स्वि.

RED-WOOD, *s.* (Kind of red sandal) पद्माङ्गं, रक्तचन्दनं.

To RE-ECHO, RE-ECHOING, see To ECHO, ECHOING.

REED, *s.* नलः, नडः, वेत्रं - वः, वेतसः - सी, वेणुः *m.*, वंशः, शरः, धमनः. नालः - ली, नाडिः - डी *f.*, कौचकः, तृणं, तृणध्वजः, तृणकतुः *m.*, पोद्गलः, कुक्षिरन्ध्रः, छिद्रान्तरः, खर्वीरकः, त्वकमारः, शतपट्टा *m.* (नं), मस्करः; 'leaf of a reed,' वेतसपत्रं; 'reed-mat,' नलपट्टिका; 'reed for writing, reed pen,' कलमः, लेखनी, सालेखनी.

REEDY, *a.* (Abounding with reeds) वेत्रकीयः - या - यं, वेत्रकः - को - कं, वेत्रयान् - यती - यन् (तं), वेत्रमयः - यो - यं, वेत्रपूर्णः - णा - णं, नडकीयः - या - यं, नडमः - सा - सं, नडुलः - ला - लं, नलमयः - यो - यं, वेतखान् - खती - खत् (तं), वेतसपूर्णः - णा - णं, शरमयः &c. — (Sounding like a reed) कौचकस्वरः - रा - रं.

REEF, *s.* (Of a sail) वातवसनपटः, नोकायसनपटः. — (Of rocks) रानु-द्रुमध्ये शैलसेतुः *m.* or शैलश्रेणी or शैलपर्वतः *f.*

To REEF, *v. a.* वातवसनानि संढ (c. 1. - हरति - हर्तुं) or संवृ or सम्पुटोक्तः.

REEFY, *a.* शैलसेतुपूर्णः - णा - णं, शैलश्रेणीपूर्णः - णा - णं.

REEK, *s.* वाप्यः, उष्णवाप्यः, तपन्नलवाप्यः, धूमः - भिका, फेनः, खेदः.

To REEK, *v. n.* वाप्यं (nom. वाप्यायते). वाप्यं उद् or उन्निष्प or उद्गम in caus. or मुच, वाप्योद्गतिं कृ, वाप्योद्गारं कृ, धूमं (nom. धूमायते).

REEKING, REEKY, *a.* वाप्यायमानः - ना - नं, वाप्योद्गारी - रिणी &c., वाप्यमयः - यी - यं, वाप्याद्गैः - द्गै - द्गै, साद्गैः &c., धूममयः - यी - यं, धूमायमानः - ना - नं.

REEL, *s.* (For winding thread) आवापनं. — (Lively dance) लघु-नृत्यं. — (Movement on one side) विचलनं, चलनं.

To REEL, *v. n.* विचल् (c. 1. - चलति - लितुं), सचल्, चल्, इतस्ततो विचल्, एकपार्श्वे पत् in des. (पिपतिपति - यितुं, पिस्तति - तितुं).

To RE-ENFORCE, *s.* बलाधिक्यं कृ, सेनाधिक्यं कृ. See RE-INFORCE.

To RE-ENTER, *v. a.* पुनः प्रविश् (c. 6. - विशति - वेष्टुं), पुनर् आगम्.

TO RE-ESTABLISH, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or प्रतिष्ठा, पुनः संस्था.

REFECTION, *s.* अत्याहारः, लघुभोजनं, अल्पभोजनं, लघ्वाहारः, आहारः, उपहारः, अत्यावसादनं, अमापहारः, अमपरिच्छेदः, क्लमपरिच्छेदः, शरीरापायनं.

REFECTORY, *s.* उपहारगृहं, उपहारशाला, आहारशाला, भोजनशाला.

TO REFER, *v. a.* (Deliver over, consign to another for decision) निष्पादनाथं परस्मिन् सन् in caus. (-अपेयति -यितुं) or च्चु or निक्षिप् or न्यस् or परस्मै प्रतिपद् in caus.—(Leave to the decision of another) परिधिचरं प्रापेयित्वा कार्यं or सर्थं तज् (c. 1. तजति, तज्) or अपाम् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or विसृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं) or अवसृज् or मुच् or अवमुच् or हा.—(Assign) आरुह in caus. (-रोपयति -यितुं), समारुह, अर्थाह, अभिसचन् (c. 9. -वाप्ति -वन्तुं), सचन्.

TO REFER, *v. n.* (Have reference) अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिक्ष् (c. 6. -दिक्षति -देष्टुं), समुद्दिक्ष्, निर्दिक्ष्, अभिसचन् in pass. (-चयते), सचन् in pass.—(Allude) उद्दिक्ष्, समुद्दिक्ष्, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं).

REFERABLE, *a.* आरोपणीयः -या -यं, समारोपणीयः &c., अर्थापरोपणीयः &c., समर्पणीयः -या -यं, अर्पणीयः &c., सचन्नीयः -या -यं, अभिसचन्नीयः -या -यं, सचन्नीयः -या -यं.

REFLECT, *s.* श्यस्यः, प्रमाणपुरुषः, श्येयः, निशेता *m.* (तृ), विचारकृत्.

REFERENCE, *s.* (Directing or consigning to another for information, &c.) समर्पणं, अर्पणं, प्रतिपादनं, निवेदनं, आरोपणं, समारोपणं, आरोपः.—(Relation, regard, allusion) अपेक्षा, अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, सचन्, अभिसचन्, अन्यः, समन्वयः, विषयत्वं -ता, विषयः, सम्पर्कः, गोचरत्वं -ता; 'containing a reference,' सापेक्षः -या -यं; 'in reference to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, समुद्दिश्य, सापेक्षं.

REFERRED, *p. p.* (Consigned or directed to another) परसमर्पितः -ता -तं, परप्रतिपादितः &c., परनिवेदितः &c., अर्पितः &c., प्रस्थापितः &c.—(Assigned) आरोपितः -ता -तं, समारोपितः &c., अर्थापरोपितः &c., अभिसचदः -द्वा -द्वं, निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उद्दिष्टः &c.

REFERABLE *a.* आरोपणीयः -या -यं. See REFERABLE, *a.*

TO REFIN, *v. a.* (Purify) शुष् (c. 10. शोधयति -यितुं), संशुष्, विशुष्, शुद्धीकृ, शोधनं कृ, विमलीकृ, निर्मलीकृ, पवित्रीकृ, विमल (nom. विमलयति -यितुं), मलं हृ or अपनो.—(Make elegant or polite, polish) परिष्कृ, संस्कृ, शिष्टीकृ, शिष्टं -तं, शिष्टं -भ्यां कृ, शिष्टतां or सभ्यतां जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or दा, सूक्ष्मीकृ.

TO REFIN, *v. n.* (Become pure) शुष् (c. 4. शुध्यति -ते, शोद्धं), संशुष्, विशुष्, शुद्धीभू, विमलीभू.—(Be overnice) अतिमूक्षोभू, अतिमूक्षतां सेव्.

REFINED, *p. p.* (Purified) शोधितः -ता -तं, संशोधितः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं, संशुद्धः &c., विशोषितः &c., शुद्धीकृतः &c., विमलीकृतः &c., निर्मलीकृतः &c., पवित्रीकृतः &c.—(Polished) परिष्कृतः -ता -तं, संस्कृतः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सभ्यः -भ्या -भ्यं, सभ्यतापन्नः -त्वा -त्वं, सभ्यतासम्पन्नः &c.—(Nice, over nice) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, अतिमूक्षः &c.

REFINEMENT *s.* (Act of purifying) शोधनं, संशोधनं, विशोधनं, शुद्धीकरणं, शोधः.—(Purity) शुद्धिः *f.*, संशुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, शोधितत्वं, शुद्धता -त्वं, पवित्रता, see PURITY.—(Act of polishing) परिष्कारः, परिष्कृतिः *f.*, परिष्करणं, संस्कारः, संस्कृतिः *f.*, संस्करणं, सभ्यकरणं, शिष्टकरणं.—(State of being polished, elegance) शिष्टता -त्वं,

सभ्यता -त्वं, परिष्कारः, परिष्कृतत्वं, मुजनता, सौजन्यं; 'of manners, शिष्टाचारत्वं, सभ्याचारत्वं, सभ्याचारसम्पन्नता, शिष्टाचारसम्पन्नता, सभ्याचार्य्यं, सुशीलता, सुनीतिः *f.*, विनयः; 'of mind,' मनःशुद्धिः *f.*, चित्तशुद्धिः *f.*—(Nicety, over nicety) सूक्ष्मता, अतिमूक्षता, सौक्ष्म्यं, अतिसौक्ष्म्यं.

REFINER, *s.* शोधकः, संशोधकः, शोधयिता *m.* (तृ), मलापहारकः.—(Of metals) धातुशोधकः, धातुमलहारी *m.* (नृ), धातुकलङ्कहारी *m.*

REFINING, *s.* (Of metals) धातुशोधनं, धातुमलापहारः, धातुकलङ्कहारणं.

TO REFIT, *v. a.* प्रतिसंकृ, प्रतिकृ, समाधा, प्रतिसमाधा, जौष्टोडारं कृ, जौष्टोसमाधानं कृ, पुनः कृष् or परिकृष्, पुनः सञ्जीकृ, पुनः समायुज्. See TO REPAIR.

TO REFLECT, *v. a.* (Throw back, cause to return, as a mirror, &c.) प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्) प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, परावृत्त in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रत्यावृत्, परावर्त्तनं कृ, प्रतिक्षेपं कृ, प्रतिविस्र (nom. प्रतिविद्ययति -यितुं), विस्र, प्रतिविद्यते -तां कृ, प्रतिविद्यं कृ, प्रतिमूर्त्तिं कृ, प्रतिरूपं कृ; 'a body which reflects all the rays of light,' पदार्थो यस्मात् सञ्चक्रिणाः परावर्त्तनेन or परावर्त्तनं, पदार्थो यः सञ्चक्रिणस्तान् परावर्त्तयति; 'a lake which reflects the stars,' ताराप्रतिविद्यं सरस्, ताराछायं सरस्; 'the mirror reflects the image,' दर्पणो मूर्त्तिविद्यं प्रतिविद्यति, दर्पणो मूर्त्तिं प्रतिविद्ययति, दर्पणो मूर्त्तिप्रतिविद्यं करोति.

TO REFLECT, *v. n.* (In the mind, consider) चिन्त् (c. 10. चिन्तयति -यितुं), संचिन्त्, विचिन्त्, मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं), ध्ये (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुध्ये, मन्धे, अभिध्ये, विमृश् (c. 6. -मृशति -मृष्टुं), परिमृश, चित्ते (c. 10. -तकेयति -यितुं), अनुतर्के, तर्के, भृ (c. 10. भावयति -यितुं), विभृ, सम्भृ, मनसा विगण् (c. 10. -गणयति -यितुं), समाधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अपेक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), समवेक्ष्, समीक्ष्, प्रसमीक्ष्, मन् (c. 1. मन्यते, मन्तुं), चिन्तां कृ, विचारणं कृ.—(Bring reproach, cast censure upon) तिरस्कारम् आवह, कलङ्कं or दोषं क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेप्), यशोहानिं or कीर्तिहानिं or कलङ्कम् आवह, यशो or कीर्तिं न्यनीकृ.

REFLECTED, *p. p.* (Thrown back, as in a mirror, &c.) प्रतिविद्यितः -ता -तं, विद्यितः &c., विद्यागतः &c., विद्यगतः &c., प्रतिहन्तः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, पराहन्तः &c., प्रतिफलितः &c., संक्रान्तः -न्ता -न्तं; 'reflected in water,' जलप्रतिविद्यितः -ता -तं; 'to be reflected,' परावृत्त (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रतिहन् in pass. (-हन्ते); 'the rays of the sun are reflected,' सूर्यकिरणाः परावर्त्तने; 'it is seen by reflected light,' परावृत्तकिरणैर्विलोक्यते; 'reflected image,' प्रतिविद्यं, विद्यः -द्यं, प्रतिच्छाया, छाया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, प्रतिफलनं; 'reflected light,' प्रतिभा.

REFLECTING, *part.* or *a.* (Throwing back as a mirror, &c.) परावर्त्तनकारी -रिणी -रि (नृ), प्रतिविद्यकारी &c., विद्यप्रतिक्षेपकः -का -कं, प्रतिक्षेपकः &c., परावर्त्तकः &c.; 'a lake reflecting the stars,' ताराप्रतिविद्यं सरस्, ताराछायं सरस्.—(Given to meditation) चिन्ताशीलः -ला -लं, ध्यानशीलः &c., विचारशीलः &c., चिन्तयन् -यन्त्री -यत् (नृ), चिन्तावान् &c. See MEDITATIVE.

REFLECTION, *s.* (Act of throwing back) प्रतिक्षेपः -पणं, प्रतिहर्तिः *f.*, परावर्त्तनं, प्रतिविद्यकरणं, संक्रान्तिः *f.*; 'reflection of rays of light,' किरणपरावर्त्तनं; 'the angle of reflection,' परावर्त्तनकोणः.—(That which is reflected, image &c. reflected) प्रतिविद्यं, विद्यं -द्यः, प्रतिच्छाया, छाया, छायाला *m.* (नृ), प्रतिभासः, आभासः.

प्रतिमा, प्रतिरूपं, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिफलं -लनं, प्रतिकृतिः *f.*; 'reflection of the moon,' प्रतिवेन्दुः *m.*—(Consideration, thought) चिन्ता -ननं, मुचिन्ता, विचारः, विचारणं -या, विमर्शः, ध्यानं, आध्यानं, अभिध्यानं, सन्तर्धानं, चर्चा, समाधिः *m.*, समाधानं, भावना, सम्भावना, चिन्तितं, चिन्तितः *f.*, चिन्तिया.—(Reproach, censure) कलङ्कः, कीर्तिहानिः *f.*, यशोहानिः *f.*

REFLECTOR, *s.* (Something polished for reflecting) प्रतिविद्यतः, आदर्शः, दर्शनं, दंष्ट्रः.—(One who considers) विचारकृत् *m.*, विचारकः, चिन्ताकारी *m.* (न).

REFLEXIBILITY, *s.* परावर्तनीयता, परावर्तनयोग्यता, प्रतिविद्ययोग्यता.

REFLEXIBLE, *a.* परावर्तनीयः -या -यं, परावर्तनक्षमः -मा -मं, परावर्तनयोग्यः &c., प्रतिविद्ययोग्यः &c., प्रतिदोषणीयः -या -यं, प्रतिहननीयः -या -यं.

REFLEXIVE, *a.* पृष्ठोपेक्षकः -का -कं, पृष्ठोद्देशकः &c., पृष्ठोद्देश्यकः &c.

REFLUENT, *a.* परावर्ती -त्रिनी -त्रिं (न), पश्चात्पवाही &c., विपरिवर्ती &c.

REFLUX, REFERENCE, *s.* पश्चाद्गोला, विपरीतवेला, पश्चात्पवाहः, विपरीतप्रवाहः, वेलाया विपरीतगतिः *f.*, वेलापरावर्तः -त्रेनं, वेलापरिवर्तनं, वेलाविपरिवर्तनं.

To REFORM, *v. a.* (Cause to cease from wickedness, bad conduct, &c.) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं or परिवृत्तं or विरम् (c. 10. -रमयति -यितुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवर्त्तयित्वा धर्मे प्रवृत्तं in caus. or नियुज् in caus., पापाद् विप्रतिम् in caus. (-सारयति -यितुं), विप्रतिसारं जन्, पापनिवर्त्तनं कृ, पापपरिवर्त्तनं कृ, निवृत्तपापं -पां कृ; 'to reform a bad habit,' दोषनिवर्त्तनं कृ, दोषसंयमनं कृ.—(Amend, correct) शुष्प (c. 10. शोधयति -यितुं), विशुष्प, समाधा, प्रतिसमाधा, प्रतिकृ प्रति-संकृ. See To RECTIFY.

To REFORM, *v. n.* (Cease from bad conduct and return to good) पापात् or दुष्कर्मणो निवृत्तं (c. 1. -वर्त्तते -त्रितुं) or विनिवृत्तं or परावृत्तं or विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), अधर्मात् or कुकर्मणो निवृत्त्य धर्मप्रवृत्तिं कृ or धर्मे प्रवृत्तं, पापाद् विप्रतिम् (c. 1. -सरति -सन्तुं) विप्रतिसारं कृ, विप्रतीसारं कृ, निवृत्तपापः -पा -पं भू, पापत्यागं कृ, पापपरित्यागं कृ, दोषत्यागं कृ, त्यक्तपापः -पा -पं भू, त्यक्तदोषः -पा -पं भू, गतदोषः &c., गतपापः &c., गतदोषः &c., विगतदोषः &c., दूतदोषः &c., गतमायः -या -यं, विरतपापः &c., विनिवृत्तपापः &c., सखित-दोषः &c., छिद्रदोषः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशोधितः &c., ज्ञातविप्रतीसारः -रा -रं, कुतविप्रतीसारः &c.

REFORMED, *p. p.* निवृत्तपापः -पा -पं, निवृत्तदोषः -पा -पं, त्यक्तपापः &c., त्यक्तदोषः &c., गतपापः &c., गतदोषः &c., विगतदोषः &c., दूतदोषः &c., गतमायः -या -यं, विरतपापः &c., विनिवृत्तपापः &c., सखित-दोषः &c., छिद्रदोषः &c., शोधितः -ता -तं, शुद्धः -द्धा -द्धं, विशोधितः &c., ज्ञातविप्रतीसारः -रा -रं, कुतविप्रतीसारः &c.

REFORMER, *s.* निवर्त्तकः, पापनिवर्त्तकः, पापनिवृत्तिकर्त्ता *m.* (नृ), दोष-निवर्त्तकः, दोषसंयमकः, दोषछेदकः, दोषहारी *m.* (नृ), शोधनकारी *m.*, शोधकः.—(Of religion) धर्मशोधकः, दूषितधर्मशोधकः.

To REFRACT, *v. a.* वक्रोक्तं, गतिवक्रता कृ, वक्रगतिं कृ; 'to refract rays of light,' किरणवक्रता कृ.

REFRACTED, *p. p.* वक्रोभूतः -ता -तं, वक्रोक्तः &c.; 'to be refracted,' वक्रोभू; 'the rays are refracted downwards,' सधो वक्रोभवनि किरणाः.

REFRACTION, *s.* किरणवक्रता, किरणवक्रोभावः, किरणवक्रोभवनं, किरण-वक्रगतिः *f.*, किरणवक्रोकरणं.

REFRACTORINESS, *s.* प्रतीपता -तं, विप्रतीपता, अवश्यता, दुःशास्यता, अधिनेयता, दुःसाध्यता, दुर्दानता, अधिधेयता, दुर्निग्रहता, अनापन्नता.

REFRACTORY, *a.* प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीपकारी -रिणी -रि (नृ), विपरीतकारी &c., अवश्यः -श्या -श्यं, दुःशास्यः -स्या -स्यं, दुःशासनः -ना -नं, अधिनेयः -या -यं, अधिधेयः &c., दुर्निग्रहः -हा -हं, दुःसाध्यः -ध्या -ध्यं, अनिवाय्यः -य्या -य्यं, उल्लंघितशासनः -ना -नं. See INTRACTABLE, PERVERSE; 'to be refractory,' प्रतीप (nom. प्रतीपायते), प्रतीपोभू.

REFRAGABLE, *a.* खयनीयः -या -यं, खय्यः -यद्या -यद्यं, खयितव्यः &c.

To REFRAIN, *v. a.* (Restrain) यम्, नियम्, विनियम्, संयम्, नियहं, निरुप्, अवरुप्, संह. यृ, निवृ, निधिप्, निवृत् in caus.

To REFRAIN, *v. n.* (Forbear, restrain one's self) निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -त्रितुं) with abl. e., विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं) with abl. e., आत्मानं यम् (c. 1. यच्छति. यन्तुं) or संयम्, परिदृ (c. 1. -हरति -हन्तुं) with acc., वृज् (c. 10. वर्जयति -यितुं) with acc., परिवृज्, विवृज्, प्रोक्त्, त्यज्, हा; 'he should refrain from eating flesh,' निवर्त्तते मांसभक्षणत् or मांसं वर्जयेत्.

REFRANGIBLE, *a.* वक्रोकरणीयः -या -यं, वक्रोभवननीयः &c., वक्रताक्षमः &c.

To REFRESH, *v. a.* (Invigorate, relieve from fatigue) क्लान्तिं or श्रमं दृ (c. 1. हरति, हन्तुं), श्रमापहारं कृ, क्लान्तपहारं कृ, क्लान्तिच्छेदं कृ, श्रमच्छेदं कृ, विश्रान्तिं दा, आर्ये (c. 10. -आरयति -यितुं), समाधे, बलं or तेजो or सत्त्वं वृष् (c. 10. वर्धयति -यितुं), सत्त्वं or वीर्यं दा.—(Revive, cheer) आश्रम् (c. 10. -आसयति -यितुं), प्रत्याश्रम्, पुनर् आश्रम्, पुनर् जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), पुनर्जीवनं दा, सुखं (c. 10. सुखयति -यितुं), आनन्दं in caus., दृप् in caus., हृद् in caus.—(Cool) शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), शीतलीकृ, निर्वो in caus. (-वापयति -यितुं), निर्वोपनं कृ.—(Make new or fresh) नवोक्त.

REFRESHED, *p. p.* (Relieved from fatigue) दूतक्लान्तिः -क्लान्तिः -क्लान्तिः -क्लान्तिः -क्लान्तिः &c., सपदूतश्रमः &c., गतश्रमः &c., गतश्रमः &c., विगतश्रमः &c., छिद्रक्लान्तिः &c., छिद्रश्रमः &c., विश्रान्तः -न्ता -न्तं, विश्रान्तः -न्ता -न्तं, आर्यापितः -ता -तं.—(Revived, cheered) आश्रासितः &c., समाश्रासितः &c., प्रत्याश्रितः -स्ता -स्तं, आनन्दितः -ता -तं, अनुभूतसुखः -खा -खं.—(Cooled) शीत-लीकृतः -ता -तं, निर्वोपितः &c.—(Made fresh) नवोक्तः -न्ता -न्तं.

REFRESHING, *a.* क्लान्तिहरः -रा -रं, क्लान्तिहारकः -का -कं, आनिहरः &c., श्रमहारी -रिणी -रि (नृ), श्रमापहारी &c., श्रमापहः -हा -हं, क्लान्तपहः &c., आन्यपहः &c., क्लान्तिदृ *m. f. n.*, विश्रान्तिदः -दा -दं, श्रमछे-दकः -का -कं, आर्यापकः -का -कं, आश्रामकः &c., आनन्ददः -दा -दं, बलवर्धकः &c., निर्वोपकः &c.

REFRESHMENT, *s.* (Act of refreshing) श्रमापहारः, श्रमापहरणं, क्लान्ति-हरणं, क्लान्तपहारः, क्लान्तपहरणं, क्लान्तिच्छेदः, श्रमच्छेदः, आनिच्छेदः, आर्यापः -यनं, विश्रान्तिदानं, बलवर्धनं, सत्त्ववर्धनं, सत्त्वदानं, आश्रासनं, विश्रापनं.—(State) विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विश्रान्ता.—(Food, slight repast) उपाहारः, लघुभोजनं, लम्बाहारः, अल्पा-हारः, आहारः.

REFRIGERANT, *a.* तापहरः -रा -रं, सनापहरः &c., दाहहरः &c., दाह-नाशकः -का -कं, शीतलकारी -रिणी -रि (नृ), निर्वोपकः -का -कं.

REFRIGERANT, *s.* (Medicine) निर्वोपनं, दाहहारकः, तापनाशकम् जीवधं.

To REFRIGERATE, *v. a.* तापं or दाहं दृ (c. 1. हरति, हन्तुं) or नश्

(c. 10. नाशयति -यितुं), शीतलीकृ, शीतल (nom. शीतलयति -यितुं), निवै in caus. (-वापयति -यितुं).

REFRIGERATION, *s.* निवैषणं, निवैषणं, तापहरणं, दाहहरणं, शीतलीकरणं.

REFUGE, *s.* (Shelter, protection) आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयणं, संश्रयः, शरणं, आश्रयः, अश्रयः, आयः, गतिः *f.*, अवस्थानं, अरण्यं.—(That which shelters, cause of protection) आश्रयः, शरणं, संश्रयः, आश्रयभूतः -ता -तै, शरणभूतः -ता -तै, आश्रयस्थानं, शरणं, शरण्युः *m.*, पालकः, रक्षकः.—(Resource, expedient) गतिः *f.*, आश्रयः, उपायः, युक्तिः *f.*; 'to take refuge,' आश्रि (c. 1. -अयति -यितुं), समाश्रि, संश्रि, उपाश्रि, समुपाश्रि, शरणार्थं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or उपे (c. 2. उपेति -तुं, *rt.* इ), अवलम्ब (c. 1. -लघते -सितुं), आश्रयणं कृ; 'having but one refuge,' अनन्यगतिः -तिः -ति, अनन्यगतिकः -का -कं; 'come for refuge,' शरणगतः -ता -तै, शरणार्थम् आगतः &c., शरणपत्रः -त्रा -त्रं, प्रपन्नः &c.; 'seeking refuge,' शरणार्थी -र्थीना &c., शरण्यो &c.; 'one who affords refuge,' शरणार्थकः.

REFUGER, *s.* शरणगतः, शरणार्थम् आगतः, शरणार्थी *m.* (नं), शरण्यो *m.* (नं), शरणार्थम् आश्रितः, अवलम्बो *m.* (नं), अवलम्बितः, प्रपन्नः; 'protector of refugees, kind to them,' शरणगतपालकः, शरणगतपालः, प्रपन्नपालः -लकः.

REFULGENCE, *s.* प्रतापः, अतिरेजस् *n.*, महारेजस् *n.*, उज्ज्वलता, अतिप्रभा, विभा.

REFULGENT, *a.* प्रतापवान् -वती -वत् (त्), अतिप्रतापी -पिनी -पि (नं), सुप्रभः -भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, द्योतो &c., विभाजमानः -ना -नं. See SPLENDID, BRIGHT.

To REFUND, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दातुं), पुनर् दा or प्रदा or प्रयम्.

REFUSAL, *s.* (Denial of a thing demanded) प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, अपहृयः, अपहृतिः *f.*, अपलापः, निरसनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*, अपवादः, निहृयः, निहृतिः *f.*, निषेधः, प्रतिषेधः, अपाकृतिः *f.*, प्रणयविहतिः *f.*—(Declining to accept) अग्रहणं, अग्रप्रतिग्रहः, अपरिग्रहः, अस्वीकारः, अस्वीकरणं, अनङ्गीकारः, अनङ्गीकरणं, निरसनं, निराकरणं, अननुज्ञानं.—(Of a lover) अवधीरणं -शा, धीरता -त्वं.—(Right of buying or taking in preference) पूर्वैक्याधिकारः, पूर्वग्रहणाधिकारः.

To REFUSE, *v. a.* (Deny a request or demand, decline to do what is asked) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अन्तःख्या, अतिख्या, प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), अपहृ (c. 2. -हृते -होतुं), निहृ, अपलप् (c. 1. -लपति -यितुं), निरस् (c. 4. -अस्याति -असितुं), अपास्, निराकृ, प्रत्याख्य (c. 2. -ख्ये), अपवद् (c. 1. -वदति -दितुं), निषिप् (c. 1. -येषति -येष्टुं), प्रतिषिप्, अपव्यप् (c. 1. -अयते -यितुं), प्रत्यादेशं कृ, निरासं कृ, न अनुज्ञा, न अनुमन्, न सम्मन्.—(Decline to accept, reject) न ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), न प्रतिग्रह्, अग्रहणं कृ, न स्वीकृ, न अङ्गीकृ, निरस्, अपास्, निराकृ, अवधीर् (c. 10. अवधीरयति -यितुं). The sense of 'refuse' may be expressed simply by the negative particle न; as, 'to refuse to give,' न दा or even by अल as अलम्बा.

REFUSE, *a.* उच्छिष्टः -हा -ई, अवशिष्टः &c., असारः -रा -रं, निःसारः &c.

REFUSE, *s.* उच्छिष्टं, अवशिष्टं, शेषः, अवशेषः, शेषभागः, उड्डोः, जुष्टं, समुच्छिष्टं, असारः, असारद्रव्यं, निःसारद्रव्यं, मलं. See LEAVINGS.

REFUSED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -हा -ई, अपहृतः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, अपवादितः &c., निषिद्धः -डा

-डं, असवीकृतः &c., अनङ्गीकृतः &c., अननुज्ञातः -ता -तं, अननुमतः &c., असम्मतः &c., अवधीरितः &c.

REFUTABLE, *a.* खण्डनीयः -या -यं, खण्ड्यः -ख्या -ख्यं, खण्डितव्यः -व्या -व्यं, प्रत्याख्येयः -या -यं, निरसनीयः &c., उपमर्दनीयः &c., खण्डनशक्यः -क्या -क्यं.

REFUTATION, *s.* खण्डनं, वाक्यखण्डनं, पक्षाघातः, बाधा -धः, निरासः, वाक्यनिरासः, वाक्यनिरसनं, निराकरणं, वाक्यनिराकरणं, प्रत्याख्यानं, उपमर्दः, अधरीकरणं, आधर्षणं, विक्षेपः, वितर्का, जल्यः, अनिश्चयः; 'other side of the argument,' उद्तरपक्षः.

To REFUTE, *v. a.* वाक्यं खण्ड (c. 10. खण्डयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्याति -असितुं) or निराकृ, बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), अधरीकृ, आधर्ष् (c. 10. -धर्षयति -यितुं), संसृप् (c. 10. -मूचयति -यितुं), विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्तुं), उपमर्दं कृ, वाक्योपमर्दं कृ, अपवद्, वितर्कां कृ.

REFUTED, *p. p.* खण्डितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं, निराकृतः -ता -तं, बाधितः &c., अधरीकृतः &c., प्रत्याख्यातः &c., आधर्षितः &c., विक्षिप्तः -प्ता -प्तं, उपमर्दितः &c., निधूतः &c., वितर्कितः &c., निस्तीर्णः -र्णा -र्णं, विखण्डितः &c.

REFUTER, *s.* उपमर्दकः, वाक्यखण्डकः, बाधकः, निरासकारी *m.* (नं).

To REGAIN, *v. a.* प्रतिलभ् (c. 1. -लभते -लभ्युं), पुनर् लभ्, पुनर् उपलभ्, पुनः प्राप् (c. 5. -आप्नोति -आप्नु), पुनर् आप्, पुनर् अवाप्, अनुप्राप्, प्रत्यवाप्, प्रत्यादा (c. 3. -ददाति -दत्तं -दातुं), पुनर् आदा, प्रतिपद् (c. 4. -पठते -पठुं), पुनर् आपद्, प्रत्याद्, पुनर् ग्रह्. See To RECOVER, *v. a.*

REGAINED, *p. p.* प्रतिलभः -भा -भं, पुनर्लभः &c., पुनरुपलभः &c., प्रमुपलभः &c., पुनः प्राप् -प्ता -प्तं, पुनराप् &c., पुनरावाप् &c., प्रतिपन्नः -न्ना -न्नं, आपन्नः &c. See RECOVERED.

REGAL, *a.* राजकीयः -या -यं, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजाहीः -ही -हं, नृपोचितः -ता -तं, राजसम्पन्नी -म्पिनी &c., ऐश्वर्यः -री -रं, ऐश्वर्यः -की -कं, ऐश्वर्यः -शी -शं. See KINGS, PRINCIPAL, MAJESTIC.—(Man of the regal class) राजन्यः, विराट् *m.* (जं), क्षत्रियः, सूर्याभिषिक्तः, बाहुजः.

To REGALE, *v. a.* सन्नुप् (c. 10. -तोषयति -यितुं), नृप्, सन्नुप् (c. 10. -तर्षयति -यितुं), नृप्, संनृप् (c. 10. -वर्षयति -यितुं), मुल् (c. 10. सुल् -यति -यितुं), आनन्द in caus.; 'with choice food,' परमाद्भिः or भोजनविशेषैः सन्नुप्, उत्तमाहारं भुज् in caus.—(Regale one's self) उत्तमाद्भिः सन्नुप् (c. 4. -तृष्यति -तृष्टुं) or आत्मानं सन्नुप् in caus., or सन्नुप् (c. 4. -नृष्यति) or आत्मानं सन्नुप् in caus., उत्तमाहारं कृ, उत्तमभोजनं कृ, उत्सवं कृ, महोत्सवं कृ.

REGALED, *p. p.* सन्नोषितः -ता -तं, सन्नपितः &c., संवर्धितः -ता -तं.

REGALIA, *s.* राजलक्षणानि *n. pl.*, राजचिह्नानि *n. pl.*, राजलङ्घनानि *n. pl.*, नृपचिह्नानि *n. pl.*, नृपलङ्घनानि *n. pl.*, नृपलक्षाणि *n. pl.*, राजैश्वर्यचिह्नानि *n. pl.*

REGALITY, *s.* राजत्वं -ता, नृपत्वं, राज्यं. See KINGSHIP, ROYALTY.

To REGARD, *v. a.* (Look at, observe) अवेष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेष्, प्रतोष्, प्रत्येष्, अभिप्रेष्, प्रेष्, निरोष्, वीष्, समीष्, ईष्, दृष् (c. 1. पश्यति. द्रष्टुं), प्रतिदृष्, अनुदृष्, अभिदृष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), समालोक, आलोक्, आलोक्य, समालोक्य, लक्ष्.—(Point or be directed towards) उद्दिश् (c. 6. -दिशति -देष्टुं), समुद्दिश्.—(Mind, heed) मन् (c. 4. मन्ते, मन्तुं), अनुमन्, मननं कृ, अवेष्, अवेष्य, अवेष्यणं कृ, अवेष्यां कृ, अवधा (c. 3. -धत्ते -धातुं), अवधानं कृ, सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू or अस्.—(Esteem,

respect) मन् (c. 10. मानयति-यितुं), सम्मन्, प्रतिमन्, अभिमन्, पूज्, सेव्, निषेव्, भज्, अवेद्य्, आदृ, अभिनन्द्, सम्मानं कृ.—(Keep, observe) पाल्, प्रतिपाल्, सेव्, निषेव्, उपसेव्.—(Have relation to) प्रतीक्ष्, अपेक्ष्, उद्दिश्.

REGARD, *s.* (Look) दृष्टिः *f.*, लक्षं, *see* LOOK.—(Attention of the mind towards any thing, respect unto) प्रतीक्षा, अवेक्षा, अपेक्षा, अवेक्षणं, सन्वेक्षा, निरीक्षा-क्षणं, उद्देशः, आस्था, अनुसन्धानं; 'regard to results,' फलोद्देशः.—(Relation, reference) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, समुद्देशः, ससन्धः, अन्वयः, समन्वयः, विषयत्वं-ता, विषयः, सम्बन्धः; 'having regard to,' सापेक्षः-द्या-द्यं; 'in regard to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, सापेक्षं, विषये.—(Esteem, respect) मानं, सम्मानं, मान्यता-त्वं, आदरः, पूजा.—(Love, affection) स्नेहः, प्रणयः, प्रद्योगः, प्रेम *n.* (न्), अनुरागः, अनुरक्तिः *f.*, प्रीतिः *f.*

REGARDED, *p. p.* प्रतीक्षितः-ता-तं, अवेक्षितः &c., अपेक्षितः &c., मतः &c.

REGARDFUL, *a.* प्रतीक्षकः-का-कं, अवेक्षकः &c., अवेक्षकाक्षी-रिणी-रि(न्), अपेक्षकः &c.—(Hedful) सावधानः-ना-नं, अवहितः-ता-तं.

REGARDFULLY, *adv.* सापेक्षं, अपेक्षया, अवेक्षया, सावधानं.

REGARDING, *part.* प्रतीक्षकः-का-कं, अपेक्षकः &c., सापेक्षः-द्या-द्यं.—(Relating to) ससन्धी-न्धनी &c., विषयकः-का-कं.

REGARDLESS, *a.* निरपेक्षः-द्या-द्यं, अनपेक्षः &c., अनपेक्षकः-का-कं, अपेक्षाहीनः-ना-नं, उपेक्षकः &c., विरक्तः-क्ता-कं, उदामीनः-ना-नं, अनुत्सुकः &c.

REGARDLESSLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं, अनपेक्षया, अनवेक्षया, उपेक्षया.

REGARDLESSNESS, *s.* अनपेक्षा, अनवेक्षा, निरपेक्षता-त्वं, उपेक्षा.

REGATTA, *s.* नौकाक्रोडा, नौकाकोटुकं, बहुनौकानां क्रोडापुटं.

REGENCY, *s.* राजप्रतिनिधेय अधिकारः of पदं, राजप्रतिनिधित्वं.—(Body of persons governing vicariously) राजप्रतिनिधिमण्डलं, राजप्रतिनिधिसमाजः.

REGENERACY, *s.* पुनर्जन्म *n.* (न्), पुनर्जातत्वं, पुनर्जातावस्था.

TO REGENERATE, *v. a.* पुनर् जन् (c. 10. जनयति-यितुं), पुनर्जन्म दा, पुनर्जातं-तां कृ, जन्मान्तरं दा, पुनः सृज् (c. 6. सृजति. सृष्टुं).

REGENERATE, REGENERATED, *a.* पुनर्जातः-ता-तं, पुनर्भवः-वा-वं, द्वि-जन्मा-न्मा-न्म (न्), पुनर्जन्मा &c., पुनर्भूः-भूः-भूः, द्विजः-जा-जं, पुनः सृष्टः-ष्टा-ष्टं, पुनरुत्पन्नः-न्ना-न्नं.

REGENERATION, *s.* पुनर्जन्म *n.* (न्), पुनर्जातिः *f.*, पुनर्भवः, पुनर्जन्मावस्था, द्विजन्मावस्था, पुनर्जातावस्था, जन्मान्तरं, पुनरुत्पत्तिः *f.*, नवसृष्टिः *f.*, नव्यसृष्टिः *f.*

REGENT, *s.* (Ruler) अधिपतिः *m.*, शासिता *m.* (न्), शास्त्रा *m.*, शासकः.—(Vicarious ruler) राजप्रतिनिधिः *m.*—(Regent of the quarter) दिक्पालः; 'the eight regents of the quarters,' अष्टदिक्पालाः *m. pl.* 'These are, 'of the East,' इन्द्रः; 'of the S. E.' अग्निः or यज्ञिः; 'of the S.' यमः or पितृपतिः *m.*; 'of the S. W.' वैश्वदेवः; 'of the W.' वरुणः; 'of the N. W.' मरुतः; 'of the N.' कुबेरः; 'of the N. E.' ईशः or शिवः. Their elephants are हेरावतः, पुण्डरीकाः &c., *see* under ELEPHANT.

REGENT, *a.* शासनकारी-रिणी &c., शासिता-त्री-तृ (न्), राज्याधिकारी &c.

REGICIDE, *s.* (Killer of a king) राजघातकः, राजघाती *m.* (न्), राजघातकः, राजहा *m.* (न्), राजहन्ता *m.* (न्), राजघातः, राजघातः, राजहंसकः, नृपहा *m.* &c.—(Killing of a king) राजहत्या, राजघातः, राजघातः, नृपघातः, राजहंसा.

REGIME, *s.* *See* GOVERNMENT, ADMINISTRATION.

REGIMEN, *s.* (Regulation of diet) पथ्यं, पथ्यापथ्यं, पथ्यापथ्यविचारः. पथ्यापथ्यनियमः; 'violation of it,' अपथ्यं; 'one under it,' पथ्याशी-शिशनी-शि (न्).

REGIMENT, *s.* सैन्यदलं, सैन्यबृहद्, सैन्यगुल्मः, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

REGIMENTAL, *a.* सैन्यदलसन्धनी-न्धनी-न्ध (न्), सैन्यगुल्मविषयकः-का-कं.

REGIMENTALS, *s.* सैन्यवेपः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.

REGION, *s.* (Country) देशः, प्रदेशः, विषयः, राष्ट्रं, भूमिः *f.*, चक्रं, मण्डलं, प्रान्तः, धिपथ्यं, निर्गः; 'the lower regions,' अपोलोकः, अपोभुवनं, अवाची; 'the upper regions,' ऊर्ध्वलोकः, ऊर्ध्वभुवनं, उदीची; 'centre of a region,' मध्यदेशः.—(Quarter of the sky) दिक् *f.* (श्), दिशा, दिशाः *f.* (श्), दिशी, आशा, काशा, सनिः *m. f.*, *see* QUARTER.—(Part of the body) देशः, चक्रं, मण्डलं; 'the region of the heart,' हृदयदेशः; 'of the liver,' यकृद्देशः; 'umbilical region,' नाभिदेशः, स्वाधिष्ठानचक्रं; 'of the head,' मस्तकमण्डलं.

REGISTER, *s.* लेख्यं, लेखः, लेख्यपत्रं, पत्रिः-त्री *f.*, पत्रिका, पदमपत्रिका.

TO REGISTER, *v. a.* लेख्ये or लेख्यपत्रे आरुह् in caus. (रोपयति-यितुं) or ममारुह् or अभिलिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं), or लिख्, लेख्याकृद्-टां कृ. *See* TO RECORD.

REGISTERED, *p. p.* लेख्याकृतः-टा-टं, लेख्यारोपितः &c., अभिलिखितः &c., लेख्यसमर्पितः &c. *See* RECORDED.

REGISTRAR, *s.* लेखकः, अभिलेखकः, कायस्थः, पत्रिकाकारकः, लिपिकृत्.

REGISTRY, REGISTRATION, *s.* (The act of registering) अभिलिखनं, अभिलेखनं, लेख्यारोपणं, लेख्यसमर्पणं, नामाभिलेखनं, नामाभिलिखनं.—(The place) अभिलिखनस्थानं, लेख्यस्थानं, लेखस्थानं, लेख्यगृहं.

REGNANT, *a.* शासनकारी-रिणी-रि (न्), राज्याधिकारी-रिणी &c., राजाधिकारयुक्तः-क्ता-कं, राज्यधारी &c., प्रबलः-ला-लं.

REGRESS, REGRESSION, *s.* व्यतिक्रमः, विपरीतगतिः *f.*, परायत्री-त्रेनं.

REGRET, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, अनुशोचकः, अनुशोचनं, मनःसापः, तापः, सन्तापः, उद्वेगः, अनुशयः, शोकः, खेदः, उत्काहा, शौक्लिक्यं, उत्सुकता, शोक्त्यन्तः, दुःखं, मनोदुःखं, मनोव्याथा, उद्भ्रमः, उत्कः.

TO REGRET, *v. a.* अनुतप् in pass. (तप्यते), पश्चात् तप्, सन्तप्, तप्, अनुशुच् (c. 1. शोचति-चितुं), शुच्, श्विद् (c. 4. विद्यते, खेजुं), उड्डिन् (c. 6. विजते-जितुं), उत्कष्यद् (c. 1. कष्यते-विद्यतुं), उत्सुक (nom. उत्सुक्याते). अनुशी (c. 2. शोते-शयितुं), उन्मनस् (nom. उन्मनायते), दु (c. 5. दुनोति c. 4. दूयते. होतुं), विदु, अवदु.

REGRETFUL, *a.* अनुशोचकः-का-कं, अनुतापी-पिनी-पि (न्), पश्चात्तापी &c., उत्कषितः-ता-तं, उत्सुकः-का-कं, उड्डिग्नः-ग्ना-ग्नं, उत्कः-क्ता-कं.

REGRETTED, *p. p.* अनुशोचितः-ता-तं, शोचितः &c., अवदूतः-ना-नं.

REGULAR, *a.* (According to rule) यथाविधिः-धिः-धि, वैधिकः-की-कं, वेधः-धी-धे, सविधिः-धिः-धि, विधियुक्तः-क्ता-कं, विध्यनुसारी-रिणी-रि (न्), नैयमिकः-की-कं, नियमानुसारी &c., यथामार्गः-गा-गं, यथाशास्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, यथापद्धतिः-तिः-ति, सूत्रानुसारी &c., समूहः-वा-वं, सौचः-त्री-त्रं.—(According to established usage) आचारिकः-की-कं, व्यवहारिकः &c., व्यावहारिकः &c., यथाव्यवहारः-रा-रं, यथारीतिः-तिः-ति, यथामार्गः-गा-गं, मार्गानुसारी &c., नियमः-त्ता-तं, नैतिकः-की-कं, स्थावरः-रा-रं.—(Governed by rule, steady in a course, said of persons) नियमनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, नियमशीलः-ला-लं, नियमधरः-रा-रं, नियमी &c., नियमानुसारी &c., नियमानुयायी &c., विधिनिष्ठः &c., विध्यनुयायी &c., विधिवर्ती

&c., नियमवन्नी &c., विध्यनुवन्नी &c., यथामार्गेचारी &c., यथाविधि-
चारी &c., यथानियमाचारी &c., सव्यभिचारी &c., व्यवस्थितः -ता -तं.
—(In due order or course) यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c.,
क्रमिकः -का -कं, क्रमकः &c., सक्रमः -मा -मं, क्रमानुगतः -ता -तं, क्रमा-
नुसारी &c., अनुक्रमानः -न्ता -नं, यथापख्यायः -या -यं, पारम्परिकः
-की -कं, अनुलोकः -मा -मं, अनुपूर्वः -न्ता -तं, आनुलोकिकः -को -कं,
अविकलः -ला -लं.—(Periodical) नियतकालिकः -को -कं, नियतः
-ता -तं, नियतः -त्वा -त्वं.

REGULARITY, *s.* (Agreeableness to rule) विध्यनुसारः -रिता, निय-
मानुसारः -रिता, यथाविधिता, सविधिता, नैयमित्वं. सूत्रानुसारः -रिता,
नियमः, समूहता.—(Steadiness in a course, observance of rule)
नियमनिष्ठा, विधिनिष्ठा, नियमशीलता, नियमपरता, विध्यनुवर्त्तनं, निय-
मानुयायिता, नियमानुवर्त्तित्वं, सव्यभिचारः, व्यवस्थितिः *f.*—(Method,
regular course) क्रमः, अनुक्रमः, यथाक्रमता, सक्रमता, क्रमिकता -त्वं,
यथानुक्रमता, पथ्यायः, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, परिपाटिः -टी *f.*,
परिपाठ्यं, परम्परा, पारम्पर्यं, आनुपूर्व्यं, आनुपूर्वी, आनुलोम्यं.—
(Regular arrangement) विन्यासः, विन्यसनं, व्यूहनं, व्यूढः *f.*, रचनं
-ना, विरचना.

REGULARLY, *adv.* (According to rule) यथाविधि, विधिवत्, विधितम्,
विध्यनुसारेण, विध्यनुरूपेण, यथानियमं, नियमानुसारेण, यथामार्गं, मार्गा-
नुसारेण, यथापद्धति, यथासूत्रं, विधिपूर्वकं -व्येकं.—(Methodically, in
due order or course) यथाक्रमं, यथानुक्रमं, सक्रमं, क्रमतम्, क्रमशः,
क्रमेण. क्रमात्, यथापथ्यायं, पथ्यायेण, अनुपूर्वशम्, आनुपूर्वेण, शनैः,
शनैः शनैः.

To REGULATE, *v. a.* (Adjust by rule) विधिवत् or यथाविधि व्यवस्था
in caus. (-स्थापयति -यितुं) or परिकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं) or
संविधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or विधा, यथासूत्रं विधा, सूत्र (nom. सूत्र-
यति -यितुं), परिमाणं निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), परिमा, परिमितं
-तां कृ.—(Direct, subject to rules and good management)
अनुशास (c. 2. -शास्ति -शासितुं), समनुशास, शास, विनियम (c. 1.
-यच्छति -यन्तुं), नियम, विधा, संविधा, विधु (c. 10. -धारयति -यितुं),
अनुशासनं कृ.—(Dispose, put in good order) विधा, संविधा,
परिकृप्, व्यवस्था in caus., प्रणी, सम्प्रणी, विन्यस्, विरच्, व्यूह,
व्यवस्था कृ, नियम कृ.

REGULATED, *p. p.* अवस्थितः -ता -तं, व्यवस्थापितः &c., विनियतः -ता
-तं, नियतः &c., नियमितः &c., विहितः &c., अनुशासितः &c., शासितः
&c., यन्त्रितः -ता -तं, परिमितः &c., प्रमितः &c., सूत्रितः &c.; 'well
regulated,' सुव्यवस्थितः -ता -तं, सुविहितः &c., सुयन्त्रितः &c.; 'ill-
regulated,' अव्यवस्थितः -ता -तं, अयन्त्रितः &c.; 'having regulat-
ed,' विनियम्य.

REGULATION, *s.* (The act of regulating) व्यवस्थापनं, व्यवस्थितिः *f.*,
विनियमः, व्यवस्था, अनुशासनं, शासनं, विधानं, संविधानं, परिकल्पनं,
विधारणं -शा, यन्त्रणं, प्रणयनं, अनुनयः -यनं.—(Rule) नियमः, विनि-
यमः, विधिः *m.*, विधानं, व्यवस्था, व्यवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, सूत्रं,
क्रमः, मर्यादा.

REGULATOR, *s.* नियन्ता *m.* (नृ), विनियन्ता *m.*, अनुशासकः, शासकः,
शास्ता *m.* (नृ), अनुशास्ता *m.*, विधाता *m.* (नृ), व्यवस्थापकः, परिकल्पकः.

REHEARSAL, *s.* (Repetition of the words of another) पठनं, पाठः,
अनुवादः, वाचनं, अनुवाचनं, उल्लेखः -खनं.—(Narration) कथनं,
आख्यानं.—(Recital in preparation for the public represen-
tation) भाष्यनुरक्षणं, पृष्ठाभिनयः -यनं.

To REHEARSE, *v. a.* (Repeat the words of another) पठ (c. 1.
पठति -ठितुं), सम्यद्, अनुवद्, पठनं कृ, अनुवादं कृ.—(Narrate) कप्,
आख्या. श्रु in caus.—(Recite, preparatory to a public re-
presentation) भाष्यनुरक्षणं कृ, पृष्ठाभिनयं कृ.

REHEARSED, *p. p.* पठितः -ता -तं, अनुवादितः &c., पृष्ठाभिनीतः -ता -तं.

To REIGN, *v. n.* राज्यं कृ, राजत्वं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ,
राज्याधिकारं कृ, राजव्यवहारं कृ, राजकार्यं कृ, आधिपत्यं कृ, सिंहा-
सनाहटः -टा -टं भू.

REIGN, *s.* राज्यं, राजत्वं -ता, आधिपत्यं.—(Period of rule) राज्यशा-
सनकालः, राज्यकालः, आधिपत्यकालः.—(Prevalence), see the word.

REIGNING, *part. or a.* राज्यकारी रिणी-रि (नृ), राज्यशासनकारी &c., राज्या-
हटः -टा -टं, सिंहासनाहटः &c., राजपदाहटः &c., राज्याधिकारी &c.

To RE-IMBURSE, *v. a.* प्रतिदा, पुनर् दा, क्षतिपूरणं कृ, हानिपूरणं कृ,
निष्कृतिं दा, अपाकृ, प्रतिकृ, प्रसुपकृ, परिशोधनं कृ.

RE-IMBURSEMENT, *s.* पुनर्दानं, प्रतिदानं, क्षतिपूरणं, हानिपूरणं, परिशोधनं.

REIN, *s.* (Of a horse) रश्मिः *m.*, अभीशुः *m.*, अभीशुः *m.*, प्रग्रहः,
प्रग्राहः, वसुः *m.*, वागा, वल्गा, दन्तालिका.—(Reins), see the word.

To REIN, *v. a.* अश्वं रश्मिभिर यम (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or संयम् or
नियम् or नियह (c. 9. -युहति -ग्रहोतुं) or प्रग्रह.

RE-INFECT, *a.* अकृताप्यः -धा -धं, असिद्धाप्यः &c., अकृताधीभूतः &c.

To RE-INFORCE, RE-INFORCEMENT. See To RECRUIT.

REINS, *s. pl.* (Lower part of the back) कटिः -टी, कटिदेशः, ओषिः
-णी *f.*, ओषिदेशः, कटिपश्चाद्भागः.—(Kidneys), see KIDNEY.

To RE-INSTATE, *v. a.* पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रत्यवस्था, पुनर् अवस्था, पुनर् नियुज (c. 10. -योजयति -यितुं), पुनः
स्थापनं कृ.

RE-INSTATED, *p. p.* पुनः स्थापितः -ता -तं, पुनर् अवस्थापितः &c. or
निर्भोजितः &c.

RE-INSTATEMENT, *s.* पुनःस्थापनं -ना, पुनरवस्थापनं, प्रतिष्ठापनं -ना,
प्रत्यवस्थापनं, पुनर्नियोगः, पुनर्नियोजनं.

To RE-ITERATE, *v. a.* (Say again) पुनर् वद, पुनःपुनर् वद, मुहुर्
वद. अनुवद्, पुनरुक्तिं कृ, आमेद्.—(Do again) पुनः कृ, पुनःपुनः
कृ, मुहुः कृ, वारं वारं कृ, मुहुर् मुहुः कृ.

RE-ITERATED, *p. p.* पुनःपुनः कृतः -ता -तं, वारं वारं कृतः &c., मुहुर्
मुहुः कृतः &c., पीनःपुनिकः -को -कं, पुनरुक्तः -क्ता -कं, पुनःपुनरुक्तः &c.

RE-ITERATION, *s.* पुनःपुनःकरणं, मुहुःकरणं, पीनःपुन्यं, पुनरुक्तिः *f.*,
पीनरुक्तं, पुनर्वचनं, अनुवादः, आभेदनं, समभिहारः.

To REJECT, *v. a.* निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपास्, व्युद्स्, प्रत्या-
ख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), निराकृ, पराकृ, प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति
-क्षेप्), विक्षिप्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तं), निर्गृह् (c. 6. -गृह्ति -गोप्),
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -हेप्), अपाहा (c. 3. -नहाति -हातुं), प्रत्याचक्ष्
(c. 2. -चष्टे), निर्धू (c. 5. -धूनीति -धोतुं), अपव्यप् (c. 4. -विध्यति -व्यडुं),
अपव्यप्, वृज् (c. 10. वज्जयति -यितुं), अवधीर (c. 10. अवधीरयति
-यितुं), न स्वीकृ, न ग्रह, अस्वीकारं कृ, अग्रहणं कृ. See To REFUSE.

REJECTED, *p. p.* निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., व्युद्स्तः &c., प्रत्याख्यातः
-ता -तं, निराकृतः -ता -तं, पराकृतः &c., प्रतिक्षिप्तः -प्ता -प्तं, निक्षिप्तः
&c., विक्षिप्तः &c., प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अपविष्टः -ड्डा -ड्डं, निर्धूतः -ता
-तं, अवधीरितः &c., त्यक्तः -क्ता -कं, परित्यक्तः &c., वज्जितः &c.,
अस्वीकृतः &c.

REJECTION, *s.* निरसनं, निरासः, निराकृतिः *f.*, निराकरणं, निरुक्तिः *f.*,
प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, प्रतिक्षेपः, त्यागः, परित्यागः, वर्जनं, अपवर्जनं,

lute) अन्यपेक्षकः -का -कं, अन्यसापेक्षः -खा -खं, सापेक्षः &c., अन्यो-
देशकः &c., अकेवलः -ला -लं.—(Correlative, mutually related)
अन्योन्यसम्बन्धी &c., अन्योन्याश्रितः -ता -तं, अन्योन्यान्वितः &c.—(In
grammar) तत्पदापेक्षकः -का -कं, तत्पदापेक्षी &c.

RELATIVE, *s.* बन्धुः *m.*, बान्धवः, सम्बन्धी *m.* (न), ज्ञातिः *m.* See KINSMAN.

RELATIVELY, *adv.* अपेक्षया, अन्यपेक्षया, सापेक्षं, उद्देशेन, उद्दिश्य, अन्यो-
द्देशेन, अन्यमुद्दिश्य, अन्यमपेक्ष्य, अन्यसापेक्षं. See REGARD.

To RELAX, *v. a.* शिथिलीकृत, शिथिल (nom. शिथिलयति -ते -यितुं), श्रृणु
(c. 10. श्रृणयति -यितुं), प्रश्रृणु, श्रृणु (c. 1. श्रृणयति, c. 10. श्रृणयति -यितुं),
श्रृणु (c. 9. श्रृणयति, श्रृणयितुं), श्रृणु, संम् (c. 10. संश्रयति -यितुं),
विसंस, सस्तीकृत, विसस्तीकृत, विगल् in caus.—(Remit) मुच (c. 6.
मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, श्रवमुच, श्रवमुच (c. 6.
-सृजति -सृष्टुं), विमुच, न्यूनीकृतः 'relax one's efforts,' उद्योगशी-
थित्वं कृत.—(Relax the mind) विनुद (c. 10. -नोदयति -यितुं), वि-
नोदन् कृत, मनोविनोद कृत.—(The bowels) कोष्ठमृदुतां जन्, नाडिमृदुतां
जन्, कोष्ठलघुतां जन्, लघुकोष्ठतां कृत, अतिसारं or सारथं जन्, see To
PURGE.—(Untie) उद्गन्ध, उद्गन्ध, विमुञ्च, विसन्धा, विपाश, उन्मूलीकृत.

To RELAX, *v. n.* शिथिलीभू, शिथिल (nom. शिथिलायते), श्रृणु (nom.
श्रृणायते), श्रृणु (nom. श्रृणायते), श्रृणु (c. 1. श्रृणयते -न्यितुं), श्रृणु, संम्
(c. 1. संश्रयते -सितुं), सस्तीभू.—(Abate) शम् (c. 4. शाम्यति,
शमितुं), उपशम, प्रशम, न्यूनीभू.—(Remit in close attention)
उद्योगशीथित्वं कृत, शिथिलोद्योगः -गा -गं भू.

RELAXATION, *s.* (Act) शिथिलीकरणं, श्रृणयनं, श्रृणयनं, विसंसनं, मोचनं.
—(State) शैथिल्यं, शिथिलता, विसंसा, विसंसः, प्रश्रृणु, मुक्तिः *f.*, मुक्तता.
—(Abatement, remission) शमः, उपशमः, शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*,
न्यूनता.—(Amusement, remission of labor) विनोदः -दनं, मनो-
विनोदः, विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, उद्योगविश्रामः, उद्योगविश्रान्तिः *f.*,
उद्योगविच्छेदः, उद्योगशीथित्वं, अन्यायः.—(Of bowels) कोष्ठमृदुता,
मृदुकोष्ठता, कोष्ठलघुता, लघुकोष्ठता, अतिसारः, सारथं.

RELAXED, *p. p.* शिथिलितः -ता -तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलः -ला -लं,
श्रृणु -या -यं, प्रश्रृणु &c., विप्रश्रृणु &c., सस्तः -स्ता -स्तं, विसस्तः &c.,
विगलितः -ता -तं, मुक्तः -क्ता -क्तं, मोचितः -ता -तं; 'in the body,'
विप्रश्रृणु -क्ता -क्तं, सस्ताङ्गः &c.; 'in strength,' शिथिलबलः -ला
-लं, शिथिलशक्तिः -क्तिः -क्तिः; 'in the bowels,' मृदुकोष्ठः -ष्टा -ष्टं,
लघुकोष्ठः &c.; 'one who has relaxed his hold,' सस्तहस्तः -स्ता
-स्तं, शिथिलितहस्तः &c.

RELAXING, *part. of a.* शैथिल्यकारी -रिणी -रि (न), शैथिल्यजनकः
-का -कं, शानिकारकः &c., शानिकारः &c., बलशैथिल्यकारकः &c.,
बलशैथिल्यजनकः &c.

RELAY, *s.* मार्गे निरूपितस्थानेषु सञ्चालीकृतो जवाश्रमणः, जवाश्रमणः.

To RELEASE, *v. a.* मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच,
प्रविमुच, निर्मुच, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष, उद्धृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), वै (c. 1. वायते, वातुं), परिचै, निस्तृ (c. 10. -तारयति
-यितुं), उद्धृ, विमुञ्च, तज्ज. See To FREE, LIBERATE.

RELEASE, *s.* मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः -क्षयं, विमोक्षः -क्षयं, मोचनं,
विमोचनं, उद्धारः, उद्धरणं, समुद्धरणं, वायं, परिवायं, निस्तारः, नि-
स्तारणं, उद्धरणं, विसर्जनं, त्यागः; 'from confinement,' बन्धनमुक्तिः *f.*

RELEASED, *p. p.* मुक्तः -क्ता -क्तं, विमुक्तः &c., मोचितः -ता -तं, विमोचितः
(85) &c., मोक्षितः &c., उद्धृतः &c., see LIBERATED; 'from obliga-
tion,' क्षणमुक्तः -क्ता -क्तं, उत्तीर्णः -णी -णीं, जपतीर्णः &c.; 'from

confinement,' बन्धनमुक्तः &c.

RELEASER, *s.* मोचकः, विमोचकः, उद्धर्ता *m.* (नै). See LIBERATOR.

To RELENT, *v. n.* दयाद्वै -द्वै -द्वै भू, दयाद्वैचित्तः -त्ता -त्तं भू, दयाद्वैभू,
मृदुभू, मृदुचित्तः -त्ता -त्तं भू, दया कृत, करुणा कृत, कृपा कृत, सकरुणः
-खा -खं भू, करुण (nom. करुणायते), कृपा (nom. कृपायते), पुनर्
दया कृत, पुनर् अनुग्रहं कृत, कोमलचित्तः -त्ता -त्तं भू, क्षिण्णीभू, दुःखीभू,
शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), शान्तिं or सारत्वं गन्.

RELENTLESS, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्करुणः -णा -णं, अकरुणः &c.,
निष्कृपः -पा -पं, अशाम्यः -म्या -म्यं, अशमनीयः -या -यं, उग्रदण्डः -ण्डा
-ण्डं, उग्रः -या -यं, द्रुधुरः -रा -रं, कोटोरः &c., पापाण्डदण्डः -या -यं;
निर्द्वैददयः &c.; 'a relentless foe,' दृढवरी *m.* (न).

RELENTLESSLY, *adv.* निर्दये, निष्करुणं, निष्कृपं, निद्रं, कोटोरं, उग्रदण्डेन.

RELEVANCE, RELEVANCY, *s.* प्रासङ्गिकत्वं, प्रसङ्गयोग्यता, प्रसङ्गानुसारः,
प्रसङ्गसङ्गतः *f.*, प्रसङ्गोचित्यं, प्रसङ्गान्वयः, प्रकरणयोग्यता, प्रकरणानुसारः,
प्रकरणसङ्गतः *f.*, प्राकरणीकत्वं, प्रस्तावानुसारः, प्रस्तावान्वयः, प्रस्तावी-
चित्यं, प्रस्तावानुषङ्गः, प्रस्तुतानुपङ्गः, प्रस्तुतसङ्गतः *f.*, युक्तिः *f.*, योग्यता,
यौक्तिकत्वं, विषयकत्वं.

RELEVANT, *a.* प्रासङ्गिकः -को -कं, प्रसङ्गानुसारी -रिणी -रि (न), प्रसङ्ग-
सङ्गतः -ता -तं, प्रसङ्गोचितः -ता -तं, प्रसङ्गयोग्यः -ग्या -ग्यं, प्रसङ्गमदृशः
-शी -शं, प्रसङ्गान्वयी &c., प्रकरणयोग्यः &c., प्रकरणानुसारी &c.,
प्रकरणसङ्गतः &c., प्राकरणीकः -को -कं, प्रस्तावोचितः -ता -तं, प्रस्ता-
वानुसारी &c., प्रस्तावानुपङ्गी &c., प्रस्तुतानुपङ्गी &c., प्रस्तावमदृशः -शी
-शं, प्रस्ताविकः -को -कं, यौक्तिकः -को -कं, प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, युक्ति-
मान् -मती -मत् (न), प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.,
विषयकः &c.

RELIANCE, *s.* विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, निष्ठा, आश्रयः, उपाश्रयः, संश्रयः,
समाश्रयः, आश्रयः, श्रयणं, श्रायः, श्रयलक्षणं, तत्त्वता.

RELIC, *s.* शेषः -यं, अवशेषः -यं, शिष्टं, अवशिष्टं, अवशिष्टांशः, नष्टशिष्टांशः,
परिशेषः, परिशिष्टं, शेषभागः, अवशिष्टभागः, शेषखण्डः.—(Corpus)
शवः -वं.

RELICT, *s.* (Widow) विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका.

RELIEF, *s.* (Removal of pain or distress, alleviation) दुःखशमनं,
दुःखशान्तिः *f.*, दुःखोद्धरणं, दुःखापहरणं, दुःखापहारः, दुःखमोचनं, दुःख-
मुक्तिः *f.*, दुःखापरिहारः, दुःखापनयनं, श्रमापनयनं, श्रमापहारः, श्रमप-
रिहारः, अनिशपनयनं, दुःखापमार्जनं, उद्धरणं, उद्धारः, शमनं, प्रशमनं.
—(Ease or alleviation obtained) सुखं, शान्तिः *f.*, प्रशान्तिः *f.*,
शमः, उपशमः, शानता, विश्रान्तिः *f.*, विश्रामः, स्वास्थ्यं, स्वस्थता,
सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, निर्वृतिः *f.*, समाधानं.—(In sculpture), see
BASS-RELIEF.

RELIEVABLE, *a.* उद्धरणीयः -या -यं, शमनीयः &c., शान्त्यः -म्या -म्यं.

To RELIEVE, *v. a.* (Free from pain, remove distress) उद्धृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), दुःखम् अपहृ or हृ or चपनी (c. 1. -नयति -नेतुं),
दुःखाद् मुच (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), दुःखं शम् (c. 10.
शमयति -यितुं), दुःखशमनं कृत, दुःखोद्धरणं कृत, दुःखापहरणं कृत, श्रमम्
अपहृ or हृ, श्रमापनयनं कृत, श्रमापहरणं कृत, दुःखमोचनं कृत.—(Alle-
viate) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), प्रशम, उपशम, शान्तिं दा or कृत,
शमनं कृत, प्रशमनं कृत, विश्रामं दा, विश्रान्तिं गन्, लघु (nom. लघयति
-यितुं), लघुकृत.—(Help) उपकृत, साहाय्यं कृत, सहायत्वं कृत, उपचर.—
(Relieve guard) सैनिकपरिवर्तनं कृत, रक्षकपरिवर्तनं कृत, जागरणाद्
मुच.—(Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशेन अधिकशोभा दा.

RELIEVED, *p. p.* (Freed from pain, &c.) मुक्तदुःखः -खा -खं, शान्तदुःखः

&c., शमितदुःखः &c., दुःखमुक्तः -क्ता -क्तं, शममुक्तः &c., मुक्त &c., दुःखोद्धतः -ता -तं, उद्धतः &c., उद्धतदुःखः -खा -खं, उद्धतशमः -मा -मं, परिदुतदुःखः &c., विगतदुःखः &c., गतदुःखः &c., विगतशमः &c.; 'relieved of anxiety,' विगतोद्वेगः -गा -गं, गताधिः -धिः -धिः; 'of fever,' विगतज्वरः -रा -रं, गतज्वरः &c., शरमुक्तः &c., शान्तज्वरः &c.; (Alleviated) शान्तः -ता -तं, शमितः -ता -तं, प्रशमितः &c., उपशान्तः &c., प्राशान्तशमः -मा -मं, प्राशान्तशमः -मा -मं - (Helped) उपकृतः -ता -तं - (Relieved from watching) जगत्शममुक्तः -क्ता -क्तं - (Set off by contrast) विपरीतगुणप्रकाशनं प्राशमोभः -भा -भं.

RELIGIOUS, *s.* धर्मः, ईश्वरभक्तिः *f.*, देशभक्तिः *f.*, भक्तिः *f.*, ईश्वरसेवा. See PIETY. - (System of faith) धर्मः, धर्ममार्गः, मतं, मार्गः; 'establishment of a religion,' धर्मसंस्थापनं; 'extinction of one,' धर्मोद्धेदः; 'good religion,' सद्धर्मः; 'of the same religion,' सधर्मः -स्या धर्मं (न), एकधर्मो &c., उग्रधर्मोद्धेदः -ता -लं.

RELIGIOUS, *a.* (Devoted to the practice of religion) धार्मिकः -को -कं, धर्मेपरः -रा -रं, धर्मपरायणः -रा -रं, धर्मशीलः -ला -लं, भक्तिमान् -मनो -मतं, भक्तः -श्रीलः &c., ध्यायन्ता -ता -तं (न), पुण्यशीलः &c., धर्माचारी &c., भक्तिनिष्ठः &c., व्रती &c., कर्मनिष्ठः &c., क्रियानिष्ठः &c., क्रियावान् &c., कर्मिष्ठः &c., नियमनिष्ठः &c., नियमशीलः &c., नियमपरः -रा -रं, see PIETY. (Pertaining to religion) धर्मसम्बन्धी &c., धर्मविषयकः -का -कं, धर्मप्रकरणः -गा -गं, धर्म in comp., देश in comp., 'religious rate,' कर्म *n.* (न), विद्या, दीर्घकर्म *n.*

RELIGIOUS, *adv.* धार्मिकरत, ईश्वरभक्ता. See PIETY.

RELIGIOUS, *s.* धार्मिकत्वम्, धर्मशीलता, कर्मनिष्ठा, नियमनिष्ठा, धर्मपरायणता.

To RELINQUISH, *v. a.* त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं, परित्यज्, संत्यज्, हा (c. 2. गहाति, हातुं), विहा, त्यपहा, अपहा, प्रहा, प्रोक्त (c. 6. -उत्कति -कितुं), उक्त, विमुच (c. 6. मुचति -मोचुं), उत्कृज् (c. 6. -अनृति -सधुं), विमृज्, सपमृज्, त्यपमृज्, सतिवृज्, मोहृज् (c. 1. हरति -हर्तुं), प्रत्यादिज् (c. 6. -दिशति -दधुं), हर्ति (c. 10. रक्षयति -रिधुं), विरह्, वृज् (c. 10. यनयति -यितुं), घृह्, हृज्.

RELINQUISHED, *p. p.* त्यक्तः -या -क्तं, परित्यक्तः &c., त्यक्तः -रा -रं, प्रोक्तः -ता -तं, सपुक्तः -ता -तं, उक्तः &c., प्रोक्तः &c., प्रोक्तः &c.

RELINQUISHMENT, *s.* त्यागः, त्यजनं, परित्यागः, उच्चायाः, विमर्जनं, विमर्गः, उत्सर्जनं, उत्सर्गः, प्रोक्तनं, यननं, विमोचनं, मोचनं, परिहारः, सतिवृज्, प्रत्यादिज्; 'of right or title,' स्वतन्त्रित्वः *f.*, सत्तान्त्रित्वः *f.*, स्वतन्त्रता.

RELISH, *s.* शिष्टभाण्डं शिष्टपात्रं, शिष्टसमूहकः, अवशिष्टभाण्डं.

RELISH, *v.* रुचिः *f.*, स्वादः -दन्, आस्वादः -दन्, रसः, see TASTE. - (Relish for, liking for) अभिरुचिः *f.*, रुचिः *f.*, अभिनन्दनं, अभिष्टायः, सन्तुष्टोदयः. - (Something eaten with food to increase the pleasure of eating or to provoke thirst) अपदेशः, उपदेशः, स्मिका, मद्यपासनं.

To RELISH, *v. a.* (Give a nice taste) रसं दा, भुजं दा, मुस्वादं दा, स्वादुक, सरसं सां कृ, सरसोक्त, सरसोक्त, स्वादुरसोक्त. - (Taste) आस्वाद (c. 1. -स्वादति -दिनुं), रसम् आस्वाद, रस (c. 10. रसयति -यितुं), पाज् (c. 9. -अशयति -अशितुं), प्राशनं कृ, आस्वादनं कृ, रसास्वादनं कृ. - (Take the taste of) रुच (c. 10. रोचयति -यितुं), अभिरुच, अभिनन्द. See To LIKE.

To RELISH, *v. n.* (Have a nice taste) खद् (c. 1. खदते, खादते -दिनुं),

मरसः -सा -सं भू, सरसः -सा -सं भू, सरसोभू, स्वादुरसोभू, रुचिः -रा -रं भू. RELISHED, *p. p.* आस्वादितः -ता -तं, रुचितः &c., सन्तुष्टोदितः -ता -तं. RELUCTANCE, RELUCTANCY, *s.* अकामः, अकामता, निष्कामता, अनिच्छा, अनिच्छता, विमुखता, अरुचिः *f.*, अनभिरुचिः *f.*, असमूहा, असन्तोषः. RELUCTANT, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अकामः -मा -मं, निष्कामः -मा -मं, अनिच्छुकः -का -कं, विमुखः -खा -खं, विमतः -ता -तं, असन्तोषी -पिणी -पि (न).

RELUCTANTLY, *adv.* अकामतस्, अकामेन, अनिच्छया, अनिच्छातस्, कृच्छुण, निष्कामं, परिक्रिह.

To RELY, *v. n.* अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -लितुं), समालम्ब, आलम्ब, आश्रि (c. 1. -अश्रयति -तं -यितुं), समश्रि, उपाश्रि, संश्रि, विश्रम्ब (c. 2. -अश्रिसि -तुं), विश्रम्ब (c. 1. -अश्रम्बते -अश्रितुं), अवलम्बनं कृ.

RELYING, *part.* अवलम्बी -लम्बी -लम्बी (न), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, उपाश्रितः &c., संश्रितः &c., विश्रामो &c., विश्राम्नी &c., संश्रय in comp.

To REMAIN, *v. n.* (Continue) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यातुं), अवस्था, पर्यवस्था, वृत् (c. 1. वर्तते -वर्तितुं), आस (c. 2. आसते), see To CONTINUE, *v. n.* - (Dwell, reside) स्या, अधिष्ठा, वृत्, वस (c. 1. वसति -सुं), निवस, आवस, निलो. - (Be left) शिष् in pass. (शिष्यते), अवशिष्, समवशिष्, परिशिष्, उच्छिष्, शिष्टः -ष्टा -ष्टं भू, अवशिष्टः &c. भू, उच्छिष्टः &c. भू, उद्धृत्; 'by subtracting two from six, four remain,' षट्भ्यो द्वयस्य वर्जनं न श्रुतः शिष्यते; 'that which remains of the whole,' सर्वशेषः -पा -पं; 'those who remained alive, or those who remained out of the slain,' हतशेषः -पा -पं, हतशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

REMAINDER, *s.* शेषः पं, अवशेषः, अवशिष्टः, शिष्टं, उच्छिष्टं, परिशिष्टं, परिशेषः, शिष्टशः, अवशिष्टशः, शेषभागः, शेषखण्डः -खण्डं, परभागः, उद्धृते, उद्धृते, उच्छेषणं, स्थितं. - (In arithmetic) अनन्तरं, अनन्तरितः; 'for the remainder of one's life,' यावत्तन्.

REMAINING, *part. of a.* शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशिष्टः &c., अवशेषितः -ता -तं, उच्छिष्टः &c., परिशिष्टः &c., शेषः -पा -पं, उद्धृत् -त्ता -त्तं, उद्धृते -त्ता -त्तं, अनन्तरितः -ता -तं, उच्छरितः -ता -तं.

REMAINS, *s. pl.* अपाशिन्, *pl.* शिष्टाणि. See REMAINDER, RELIC, CORPSE. To REMAND, *v. a.* पुनः प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं, *ft.* ईर्) or प्रस्था in crous. - (स्थापयति -यितुं), पुनर् आह्वे (c. 1. -ह्वयति -ह्वानुं), पुनराह्वानं कृ, पुनरपेयं कृ.

REMARK, *s.* (Act of taking notice) अवस्था -क्षणं, निरोद्धा, अपेक्षा, निरूपणं, आलोकनं, see OBSERVATION. - (Notice expressed in words) लिखितं, चर्चा, व्याख्या, अभिधानं, ग्रहणं, कथनं. See NOTE, NOTICE.

To REMARK, *v. a.* अवेष्य, अपेक्ष्य, निरूप्य, भण्. See To OBSERVE, NOTICE.

REMARKABLE, *a.* (Notable, extraordinary) प्रसिद्धः -द्वा -द्वं, विशिष्टः -ष्टा -ष्टं, विशेष in comp., लोकप्रसिद्धः &c., ख्यातः -ता -तं, लोकख्यातः &c., उद्धृष्टः -ष्टा -ष्टं, स्मरणीयः -या -यं, स्मरणाहः -हो -हं, अपेक्ष्यः श्रो -श्रो, आश्चर्य्यः -र्य्य -र्य्यं, अद्भुतः -ता -तं. - (To be observed) विभाव्यः -व्या -व्यं, see OBSERVABLE, NOTICEABLE.

REMARKABLY, *adv.* विशिष्टप्रकारेण, उत्कृष्टप्रकारेण, अद्भुतं, स्मरणीयं.

REMARKED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, भणितः &c., कथितः &c., निरूपितः &c.

REMARKED, *p. p.* पुनरुद्धः -दा -दं, पुनर्विवाहितः -ता -तं, पुनरुद्धाहितः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकार्यः -र्य्य -र्य्यं, प्रतीकार्यः &c., उपायसाध्यः -ध्या -ध्यं, उपायप्राप्तकार्यः &c., चिकित्स्यः -त्या -त्स्यं, चिकित्सनीयः -या -यं.

चिकित्सितं शक्यः &c., शमनीयः -या-यं, उपायपरिहाय्यः &c., परिहाय्यः &c., समापेयः -या-यं, प्रतिसमापेयः &c., परिच्छेद्यः -द्या-द्यं, उपाययोग्यः -या-यं, उपचारयोग्यः &c., शक्यप्रतिकारः -रा-रं, शक्यपरिच्छेदः -दा-दं, शक्योपचारः -रा-रं, शक्योपायः -या-यं, विद्यमानप्रतीकारः &c.

REMEDIAL, *a.* प्रतिकारकः -का-कं, प्रतीकारी -रिणी-रि (न्), उपायसाधकः -का-कं, उपायदः -दा-दं, उपायकारी &c., परिहारकः &c., अभिघातो &c., प्रतिघातो &c.

REMEDIED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता-तं, परिच्छिन्नः -न्ना-न्नं, परिहृतः -ता-तं, चिकित्सितः -ता-तं, शमितः &c., उपायसाधितः &c., उपायप्रतिकृतः &c., लक्ष्योपयः -धा-धं.

REMEDILISS, *a.* निरुपायः -या-यं, अनुपायः &c., उपायहीनः -ता-तं, निरुपचारः -रा-रं, उपचारशून्यः -न्या-न्यं, उपायसाध्यः -ध्या-ध्यं, गतिहीनः -ता-तं, अप्रतिकारः -रा-रं, अपरिच्छेदः -दा-दं. See IRREMEDIAL, INCURABLE.

REMEDY, *s.* (Medicine) भेषजं, भेषज्यं, भेषजं, औषधं, जगदः, वैद्योपचारः—(That which cures or counteracts an evil of any kind) प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिक्रिया, प्रतिविधिः *m.*, उपायः, उपचारः, परिच्छेदः, प्रतिसमाधानं, समाधानं, अभिघातः, प्रतिघातः, उपचर्या, उपक्रमः, चिकित्सा; 'mild remedy,' सामोपायः, सामोपचारः, सौम्योपचारः; 'violent remedy,' राक्षोपायः.

To REMEDY, *v. a.* प्रतिकृ, प्रतिसमाधा (c. 3. -दधाति -धातुं), समाधा, उपायेन प्रतिकृ or शम् (c. 10. शमयति -यितुं), कृत् in des. (चिकित्सति -त्सितुं), स्वस्थं-स्थां कृ, परिच्छिद (c. 7. -च्छिनति -छेत्तुं), उपचारं कृ, उपायप्रयोगं कृ, भिषज् (nom. भिषज्यति), औषधीकृ; 'by mild measures,' सामोपायैः प्रतिकृ.

To REMEMBER, *v. a.* स्मृ (c. 1. स्मरति. स्मर्त्तुं), अनुस्मृ, संस्मृ, अनुसंस्मृ, अभिसंस्मृ, अनुचिन्त् (c. 10. -चिन्तयति -यितुं), समनुचिन्त्, अनुबुध् (c. 4. -बुध्यते -बोद्धुं), स्मरणं कृ, हृदये कृ, भनसि कृ.—(Recollect) स्मृ, अभिज्ञा. See TO RECOLLECT.

REMEMBERED, *p. p.* स्मृतः -ता-तं, संस्मृतः &c., हृदयस्थः -स्था-स्थं, हृततः &c.

REMEMBERER, *s.* स्मर्त्ता *m.* (त्रै), स्मरणकृत्, स्मृतिमान् *m.* (त्रै), अनुचिन्तकः.

REMEMBRANCE, *s.* स्मरणं, स्मृतिः *f.*, संस्मृतिः *f.*, संस्मरणं, अनुस्मृतिः *f.*, स्मर्त्तृत्वं, अविस्मृतिः *f.*, अनुचिन्ता, धारणं -णा, अवधारणं; 'continual remembrance,' सन्ततस्मरणं. See RECOLLECTION.—(Memorial, memento) स्मारकवस्तु *n.*, स्मारकविषयः, स्मरणं, स्मरणार्थकवस्तु *n.*, स्मृतिचिह्नं; 'of friendship,' प्रीतिदानं, प्रीतिदायं. See MEMORIAL.

REMEMBRANCER, *s.* स्मारकः, स्मरणः -गं, उद्बोधकः, स्मरणकारी *m.* (न्).

To REMIND, *v. a.* स्मृ (c. 10. स्मारयति -यितुं), संस्मृ, अनुस्मृ, बुध् (c. 10. बोधयति -यितुं), उद्बुध्, प्रबुध्, प्रतिबुध्, सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), स्मारणं कृ, स्मृतिं or स्मरणं जन् (c. 10. जनयति -यितुं), सूचनं कृ. 'The construction of the sentence will require 2 acc.; as, 'the Kandali with its flowers reminds me of her eyes.' कुसुमैः कन्दली स्मारयति मां लोचने तस्याः; 'the Vimba reminds me of her lower lip.' विम्बं स्मारयति माम् अधरं तस्याः.

REMINDED, *p. p.* स्मारितः -ता-तं, उद्बोधितः -ता-तं, उद्बुद्धः -द्वा-द्धं.

REMINING, REMINDER, *part. or s.* स्मारकः -का-कं, स्मृतिजनकः -का-कं, स्मारणः -णा-णं, उद्बोधकः -का-कं, उपलम्भकः -का-कं.

REMINISCENCE, *s.* स्मृतिः *f.*, स्मरणं. See MEMORY, RECOLLECTION.

REMISS, *a.* अनवधानः -ता-तं, अनवहितः -ता-तं, असावधानः &c., उपेक्षकः -का-कं, निरपेक्षः -स्या-स्यं, मन्दादरः -रा-रं, अव्यवसायी -यिनी-यि (न्), अव्यवसायवान् -वती-वत् (त्), शिथिलः -ला-लं.

शिथिलोद्योगः -गा-गं, शिथिलयलः -ला-लं, अलसः -सा-सं, प्रमत्तः -न्ना-न्नं. REMISSION, *s.* (Relaxation) शिथिल्यं, शिथिलता, मोचनं, मुक्तिः *f.*—(Abatement) शान्तिः *f.*, उपशान्तिः *f.*, शमः, उपशमः—(Release) मुक्तिः *f.*, विमुक्तिः *f.*, मोक्षः, उद्धारः, निस्तारः, विमर्जनं. (Pardon) क्षमा, शान्तिः *f.*, मोचनं, मुक्तिः *f.*, निष्कृतिः *f.*; 'of sin,' पापमोचनं, पापमुक्तिः *f.*, पापमर्जना—(Intermission) विरामः, विरतिः *f.*, रुचरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विच्छेदः, छेदः; 'of study,' &c., अवस्यशः, अनवधायः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*

REMISSLY, *adv.* अनवधानेन, अनवहितं, मन्दादरं, अनपेक्षया, मग्रेषित्यं.

REMISSNESS, *s.* अनवधानं -नता, अनवहितत्वं, उपेक्षा, अनपेक्षा, अनपेक्षा, अव्यवसायः, प्रमादः, प्रमत्तता, शिथिल्यं, शिथिलता, यन्त्रशिथिल्यं, शयलः.

To REMIT, *v. a.* (Relax, slacken) शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -यितुं), मुच् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षं. c. 10. मोचयति -यितुं), विमुच, अवमृज्, विमृज्—(Abate, diminish) शम् (c. 10. शमयति -यितुं), उपशम, व्यतीकृ, लपृकृ—(Release, relinquish) मुच, विमुच, मोक्ष, विमृज् (c. 6. -मृजति -मृष्टुं), अवमृज्, लज्—(Pardon) क्षम (c. 1. क्षमति -ति, क्षन्तुं), संश्रय, मुच, विमुच, पापमोचनं कृ. (Transmit, as money, &c.) संचर in caus., धनादि संक्रम् in caus., हुषि-कापत्रद्वारा or लेख्यपत्रादिद्वारा धनं सम् in caus.

To REMIT, *v. n.* (Become less intense) शिथिलीभू, शम् (c. 4. शाम्यति शमितुं), उपशम्, प्रशम्, व्यतीभू.

REMITTANCE, *s.* (The act) हुषि-कापत्रद्वारा or लेख्यपत्रादिद्वारा धनसंमर्पणं or धनसंक्रान्तिः *f.*—(The sum) लेख्यपत्रद्वारा संमर्पितधनं.

REMITTED, *p. p.* मुक्तः -क्ता-क्तं, मोचितः -ता-तं, अवमृष्टः -ष्टा-ष्टं, क्षान्तः -न्ता-न्तं, उपशान्तः &c., क्षान्तः &c., लज् -क्ता-क्तं.

REMITTENT, *a.* विषमः -मा-मं, मन्ततः -ता-तं, अचिरतः -ता-तं; 'fever,' विषमज्वरः, सन्ततज्वरः.

REMNANT, *s.* शेषः -यं, शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं. See REMAINDER.

REMONSTRANCE, *s.* आपात्रिः *f.*, आपात्रिवादः, आपात्रिभाषणं, आपात्रिलिखः, प्रतादेशकवादः, प्रबोधवाक्यं, औपदेशिकवादः. See EXPOSITION.

To REMONSTRATE, *v. n.* आपात्रिं कृ, आपात्रिर्षु चद (c. 1. यदति -दितुं) or भाष, आपात्रिवादं कृ, प्रतादेश (c. 6. -देशयति -देशुं). See TO EXPOSTULATE.

REMORSE, *s.* पश्चात्तापः, पश्चात्तन्तापः, अनुतापः, मनस्तापः, अनुशोचः, अनुशोचनं, अन्वाधिः *m.*, अनुग्रहः.

REMORSEFUL, *a.* पश्चात्तापी -पिनी-पि (न्), अनुतापी &c., अनुतप्तः -ता-तं.

REMORSELESS, *a.* निर्दयः -या-यं, उग्रदग्धः -द्वा-द्धं. See RESENTLESS.

REMOVE, *a.* दूरः -गा-रं, दूरस्थः -स्था-स्थं, दूरस्थितः -ता-तं, दूरस्थायी -यिनी-यि (न्), दूरस्थी -स्थिनी &c., विदूरः &c., विप्रकृष्टः -ता-तं, असन्निकृष्टः &c., असन्निहितः -ता-तं, दूषितः -प्ता-प्तं, दूषीयान् -यनी-यः (स्), अनुपस्थायी &c., अनुपस्थः -स्था-स्थं, नोपस्थः &c., नोपस्थता -यो-तृ (त्), असमोपः -या-यं, आरातीयः -या-यं, परः -रा-रं. REMOTELY, *adv.* दूरं, दूरतः, दूरं, विदूरं, निप्रकृष्टं, असमोपं.

REMOVEDNESS, *s.* दूरता -तं, विदूरता -तं, दूरस्थता, असन्निधानं, अन्नातिथं, विप्रकर्षः, असमोपता, असानोपं, असन्निकर्षः.

REMOVABLE, *a.* अपनेयः -या-यं, अपनेतव्यः -व्या-व्यं, अपनयनीयः -या-यं, अपहरणीयः -या-यं, अपहाय्यः -यो-यं, हाय्यः &c., परिहाय्यः &c., अपादेयः -या-यं, व्यावर्त्यः -व्यौ-व्यं, विनेयः -या-यं, अपसार्यः &c., स्थानान्तरकरणीयः &c.

REMOVAL, *s.* (Act of removing or causing to change place) अपनयनं, विनयनं, अपसारणं, उत्सारणं, निःसारणं, सारणं, अपहरणं

हरणं, अपहारः, परिहारः, अपकर्षणं, अपादानं, अपवर्जनं, अपनोदः—दन्, अपनुक्तिः, चालनं, विचालनं, स्थानान्तरीकरणं, स्थलान्तरीकरणं.—(State of being removed, change of place, going away)
स्थानभेदः, स्थलभेदः, स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, अपगमः, अपायाः, विचलनं, अपसरः—रणं, अपपानं, व्यापृतिः, व्यावृतिः—(Act of displacing or expelling) निरसनं, निरामः, अपासनं, निराकरणं, निराकृतिः, अपाकृतिः, अपाकरणं, निष्कासनं, निःकासनं, अपसारणं, अपनोदनं, वहिष्करणं, दूरीकरणं, निकृतिः, 'from an office,' पदात् or स्थानात् प्रभंशनं or निराकरणं, पदभंशनं.—(Putting an end to) सगडनं, नाशः—शनं, परिच्छेदः, उच्छेदः, उद्धरणं, अभिघातः, प्रतिघातः, माधनं, सिद्धिः, प्रतिकारः, प्रतीकारः; 'removal of obstacles,' विघ्ननाशनं, विघ्नसिद्धिः, विघ्नखण्डनं; 'of ignorance,' अज्ञानखण्डनं; 'of disease,' रोगनाशः, रोगप्रतीकारः; 'of fear,' भयप्रतीकारः.

To REMOVE, v. a. (Take away) अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं), विनी, अपनी, अपमृ (c. 10. -मारयति -यितुं), उत्तृ, निःसृ, सृ, अपतृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), हृ, अपकृष (c. 1. -कर्षति -कृष्टुं), अपकृष, अवकृष अपपादा (c. 3. -ददाति -दातुं), अपनुद (c. 6. -नुदति -नोतुं), अपानुद, अपनुद, अपानुद, अपोह (c. 1. अपोहते -ति -हितुं, rt. जह्), अपोह्.—(Move, cause to change place) विचल (c. 10. -चालयति -यितुं), चल, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरीकृ, स्थलान्तरीकृ, अन्यच कृ.—(Displace, expel) निरम् (c. 4. -अस्यति -सितुं), अपाम्, निराकृ, अपाकृ, निष्कृम् (c. 10. -कामयति -यितुं), अपमृ in caus., अपनुद, अपसिप् (c. 1. -मेधति -मेधुं), वहिष्कृ, यहिः कृ, दूरीकृ; 'from an office, &c.,' पदात् or स्थानात् प्रभंश (c. 10. -भंशयति -यितुं) or भंश or व्यु in caus. (आवयति -यितुं) or निराकृ.—(Put an end to) सगट् (c. 10. खण्डयति -यितुं), नश (c. 10. नाशयति -यितुं), उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति -छेत्तुं), परिच्छिद्, प्रतिकृ; 'doubt is removed,' अपनोयते or निर्णीयते शशयः.

To REMOVE, v. n. (Move or change place) चल (c. 1. चलति -लितुं), विचल, स्थानान्तरं गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं), स्थलान्तरं गम् or या.—(Change residence) यासान्तरं गम् or या, गृहान्तरं गम्.—(Go away) अपगम्, अपमृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपपा (c. 2. -याति -तुं).
Remove, s. (Removing or changing place), see REMOVAL.—(Going away) अपगमः, अपसरः—रणं, अपपानं.—(Step in a scale) पदं, पदविः—यो f., क्रमः.

REMOVED, p. p. (Taken away) अपनोतः—ता -तं, अपसारितः &c., उत्सारितः &c., निःसारितः &c., अपद्वतः—ता -तं, द्वतः &c., अपकर्षितः &c., अपनोदितः &c., अपोदः—टा -टं.—(Moved, changed in place) चालितः—ता -तं, विचालितः &c., स्थानान्तरीकृतः—ता -तं, स्थानान्तरगतः &c., स्थानान्तरद्गतः &c., स्थानान्तरद्गमितः &c., स्थानान्तरग्राप्तः—प्ता -प्तं, स्थलान्तरीकृतः &c., व्यापृप्तः—प्ता -प्तं, व्यावृप्तः &c.—(Displaced, expelled) निरस्तः—स्ता -स्तं, अपास्तः &c., उदस्तः &c., परास्तः &c., निराकृतः—ता -तं, अपाकृतः &c., निष्कासितः &c., वहिष्कृतः &c., दूरीकृतः &c., निर्धृतः—ता -तं, अपधृतः &c., निकृतः &c., विप्रकृतः &c., अपकृष्टः—ष्टा -ष्टं, अवकृष्टः &c., प्रत्यादिष्टः—ष्टा -ष्टं, प्रत्यास्थातः—ता -तं; 'from office,' स्थानभ्रष्टः—ष्टा -ष्टं, स्थानात्प्रभंशितः &c., पदव्यापितः—ता -तं.

REMOVER, s. अपनोता m. (नृ), अपनायकः, विनायकः, अपहारकः, अपहारी m. (न), हारी m., हारकः, हरः in comp., अभिहरः, अपकर्षी m. (न), अपनोदकः, अपहः in comp., हः in comp., प्रः in comp., नाशकः, नाशी m., खलकः in comp.; 'remover of obstacles,'

विघ्नविनायकः, विघ्नहारी m., विघ्नहृ, विघ्ननाशकः, विघ्ननाशनः; 'of fear,' भयापहः; 'of disease,' रोगघ्नः, रोगहः, रोगानकः; 'of wind,' मास्तापहः.

To REMUNERATE, v. a. See To RECOMPENSE, REWARD, COMPENSATE. REMUNERATED, p. p. गृहीतपारितोषिकः—का -कं, गृहीतवेतनः—ना -नं. REMUNERATION, s. पारितोषिकं, वेतनं, फलं, निस्तारः, see COMPENSATION. RENCONTRE, s. See ENCOUNTER, CLASH, COLLISION.

To REND, v. a. दृ (c. 9. दृणाति, दरितुं—रीतुं, c. 10. दारयति—यितुं), विद्, अवद्, भिद् (c. 7. भिनत्ति, भेत्तुं), विभिद्, निभिद्, विदल् (c. 10. -दलयति—यितुं), विदलीकृ, दल्, छिद्, व्यवच्छिद्, विच्छिद्, खद् (c. 10. खण्डयति—यितुं); 'in two,' द्विधा भिद् or छिद्, द्विखण्डीकृ.

RENDER, s. (One who tears) विदारकः, दारकः, विभेदकः.

To RENDER, v. a. (Pay back, restore) प्रतिदा, पुनर् दा, प्रमृ in caus. (प्रत्यपेयति -यितुं, rt. च्), प्रतिपद in caus.—(Give, afford) दा, प्रदा, प्रयम् (c. 1. -यज्यति -यन्तुं), प्रतियम्, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति—यितुं), च् in caus. (अपेयति—यितुं), उपस्था in caus., उपक्वृ.—(Cause to be, make, effect) कृ, जन् (c. 10. जनयति—यितुं), साप् (c. 10. साधयति—यितुं), उत्पद् (c. 10. -पादयति—यितुं), युक्तं—क्तां कृ, विशिष्टं—ष्टां कृ, कल् (c. 10. कलयति—यितुं). Or more commonly expressed by the use of the caus. form of any verb; as, 'to render proud,' दृप् in caus. (दपेयति—यितुं); 'to render fat,' च् in caus. (आपयति—यितुं); 'to render illustrious,' यशस्विनं कृ, कीर्त्तिं दा.—(Translate) भाषान्तरीकृ, सवृत्.

RENDERED, p. p. (Restored) प्रतिदत्तः—त्ता -त्तं, प्रत्यपितः—ता -तं, प्रतिपादितः &c.—(Given) दत्तः—त्ता -त्तं, अर्पितः &c.—(Made, caused to be) कृत in comp., जात in comp., जनितः—ता -तं, or expressed by the pass. part. of the caus. form; 'rendered poor,' दरिद्रीकृतः—ता -तं; 'rendered proud,' जातदपः—प्ता -प्तं, दपितः—ता -तं; 'rendered beautiful,' शोभितः—ता -तं; 'rendered populous,' वासितः—ता -तं; 'rendered unfriendly,' विकारितः—ता -तं.

RENDERING, s. (Version) भाषान्तरं, पाठः, पाठान्तरं.

RENDEZ-VOUS, s. समागमस्थानं, सङ्गमस्थानं, सङ्केतस्थानं, सङ्केतस्थलं.

To RENDEZ-VOUS, v. n. सङ्केतस्थाने समागम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं) or संगम.

RENDING, s. विदारः—रणं, दारणं, विदरः, विभेदनं, भिदा, स्फुटनं.

RENEGADE, RENEGADO, s. स्वपक्षत्यागी m. (नृ), स्वधर्मत्यागी m., स्वधर्मभ्रष्टः.

To RENEW, v. a. (Make new) नवीकृ, नवीनीकृ, नवं—वां कृ, नवीनं—नां कृ, नूतनं—नां—नीं कृ, नूतनीकृ.—(Restore to a former state repair) पृष्ठवत् कृ, पृष्ठोपस्थां or पृष्ठदशां गम् (c. 10. गमयति—यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं), प्रतिस्माधा, प्रतिकृ, प्रतिसंकृ, उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), उद्धरणं कृ, ज्योतिष्कारं कृ.—(Make or do again) पुनः कृ, वारं वारं कृ, मुहुः कृ.—(Begin again) पुनर् आरम्भ, पुनरारम्भं कृ.

RENEWABLE, a. नवीकरणीयः—या -यं, पुनःकरणीयः &c., उद्धरणीयः &c.

RENEWAL, s. (Making new) नवीकरणं, नवीनीकरणं, नूतनीकरणं. (Restoration to a former state, repairing) पृष्ठोपस्थापनं, प्रतिस्माधानं, सन्धानं, समाधानं, उद्धरणं, उद्धारः, ज्योतिष्कारः.—(Doing again, beginning again) पुनःकरणं, पुनरारम्भः.

RENEWED, p. p. नवीकृतः—ता -तं, नवीनीकृतः &c., पुनःकृतः &c., पृष्ठोपकृतः &c.

To RENOUNCE, v. a. (Disown, disclaim) प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति—तुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति—देष्टुं), निहृ (c. 2. -हृते—होतुं), अपहृ, निरस्त

(c. 4. -अस्थिति-सिन्तु), अपास, उदस्, व्युदस्, निराकृ, प्रत्याचक्ष, न स्वीकृ, न ग्रह, न अङ्गीकृ.—(Relinquish) तज्ज (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्ज, संत्यज्ज, हा (c. 3. नहाति, हातुं), विहा, अपहा, अपाहा, उत्सृज्ज (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्ज, अवसृज्ज, व्यपसृज्ज, अपसृज्ज, प्रोञ्ज्ज (c. 6. -उञ्जति -ञ्जितुं), उञ्ज्ज, पृष्ठतः कृ; 'to renounce the world,' सत्यस्, सत्यासं कृ, सर्वसङ्गान् परित्यज्ज.

RENOUNCED, *p. p.* प्रत्याख्यातः -ता -तं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं, अपास्तः &c., सत्यस्तः &c.

TO RENOVATE, *v. a.* नवीकृ, नवीनीकृ, नूतनीकृ, पूर्येवल्कृ. See TO RENEW.

RENOVATED, *p. p.* नवीकृतः -ता -तं, पूर्येवल्कृतः &c. See RENEWED.

RENOVATION, *s.* नवीकरणं, नवीनीकरणं, नवता, नवीनता, नूतनावस्था, नवताप्राप्तिः *f.* उद्धारः. See RENEWAL.

RENOWN, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस् *m.*, विश्रुतिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, आख्या, प्रख्या. See FAME.

REOWNED, *a.* कीर्तिमान् -मती -मत् (त्), यशस्वी -खिनी -खि (न्), ख्यातः -ता -तं, आख्यातः &c., प्रख्यातः &c., प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, मुप्रसिद्धः &c., जगत्प्रसिद्धः &c., ख्यातापन्नः -न्ना -न्नं, प्रतिष्ठितः -ता -तं, आख्या-सम्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रथितः -ता -तं, विश्रुतः &c., महायशः -शः -शः (स्), प्रामयशः &c., कीर्तियुतः -ता -तं, कीर्तियुक्तः -क्ता -क्तं, नामधारी &c., रुढः -टा -टं.

RENT, *p. p.* (Torn) विदारितः -ता -तं, विदीर्णः -र्णो -र्णं, दारितः &c., दीर्णः &c., प्रविदारितः &c., दलितः -ता -तं, विदलितः &c., भिन्नः -न्ना -न्नं, विभिन्नः &c., पाटितः -ता -तं, स्फुटः -टा -टं, स्फुटितः -ता -तं.

RENT, *s.* (Fear) छिद्रं, भेदः, भिन्नः *f.*, भङ्गः, विदरः, दरी, दारणं, छेदः.—(Revenue) करः, महाकरः, उत्पन्नं, see PRODUCE.—(Sum paid for any thing held of another) करः, मूल्यं; 'raising the rent of land,' परिचायः.

TO RENT, *v. a.* (Grant the possession of lands &c., by lease, for a certain sum) पट्टोलिकापूर्ये निरूपितमूल्यमपेक्ष्य खेचगृहादि परप्रयोजनीयं दा, आविहितकालाद् पार्ष्विकमूल्यमपेक्ष्य खेचगृहादि परहस्ते सम् in caus.—(Take or hold by lease) पट्टोलिकापूर्ये पार्ष्विकमूल्यं प्रतिशाय खेचगृहादि परहस्ताद् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or परहस्ताद् गृहीत्वा प्रयुज्ज or परहस्ताद् गृहीत्वा अघ्यास् or अधिवस्.

RENTAL, RENT-ROLL, *s.* करपरिसंख्या, करपरिसंख्यापत्रं.

RENTER, *s.* (One who leases) पट्टदायी *m.* (न्), पट्टदः.—(One who takes on lease) पट्टदायी *m.* (न्), पट्टग्राही *m.*, पट्टधारी *m.*, पट्टोलिकाधारी *m.*

RENUNCIATION, *s.* प्रत्याख्यानं, प्रत्यादेशः, त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्गः, विसर्जनं, निरसनं, निरासः, प्रोञ्जनं, वर्जनं, परिहारः, अस्वीकारः, अग्रहणं; 'of the world,' सत्यासः, सत्यासिन्नं, सर्वसङ्गपरित्यागः.

REPAID, *p. p.* प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, पत्यपितः -ता -तं, प्रतिकृतः -ता -तं.

TO REPAIR, *v. a.* (Restore to a sound state, after decay, &c.) प्रतिस्मापा (c. 3. -दधाति -धत्ते -धातुं), पुनः स्मापा, पुनः सन्धा, उड् (c. 1. उडरति, उडर्तुं, rt. ड्), उडारं कृ, जोषीडारं कृ, जोषीडरणं कृ, प्रतिकृ, प्रतिसं कृ, पुनः स्वस्थं -स्थां कृ or स्वस्थीकृ, पुनः सुस्थं -स्थां कृ or सुस्थ (nom. सुस्थयति -यितुं), साध् (c. 10. साधयति -यितुं), पूर्येवल्कृ, सन्धानं कृ, प्रतिस्माधानं कृ.—(Make good a loss) क्षतिं पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or सम्पृ, क्षतिपूरणं कृ, क्षतिनिष्कृतिं कृ, क्षतिं निष्कृ or शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं), हानिपूरणं कृ, हानि-प्रतिकारं कृ.

TO REPAIR, *v. n.* (Have recourse, go to) आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), 677

श्रि, आश्रयणं कृ, श्रयणार्थं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or आगम् or उपगम् or अभिगम् or प्रतिगम् or या (c. 2. याति -तुं) or अभिया or प्रयाया or इ (c. 2. इति -तुं), सम्पृये.

REPAIR, *s.* प्रतिस्माधानं, सन्धानं, पुनः सन्धानं, समाधानं, साधनं, उद्धारः, जोषीडारः, जोषीडरणं, प्रतिकारः, प्रतीकारः, प्रतिकरणं, स्वस्थकरणं, सुस्थकरणं, पूर्येवल्करणं.

REPAIRED, *p. p.* जोषीडृतः -ता -तं, पुनः सन्धितः -ता -तं, पुनः सार्धितः &c., प्रतिस्माहितः &c., पुनः समाहितः &c., पूर्येवल्कृतः &c., प्रतिकृतः &c., स्वस्थीकृतः &c., स्वस्थः -स्था -स्थं, सुस्थीकृतः &c., सुस्थितः &c.

REPAIRER, *s.* जोषीडारकः, जोषीडर्ता *m.* (न्), सन्धाता *m.* (न्).

REPARABLE, *a.* सन्धेयः -या -यं, समाधेयः &c., प्रतिस्माधेयः &c., साध्यः -ध्या -ध्यं, साधनीयः -या -यं, प्रतिकार्यः -र्या -र्यं, उद्धार्यः &c. उद्धार-योग्यः -या -यं.

REPARATION, *s.* (Repair), see above.—(Amends) क्षतिपूरणं, हानि-पूरणं, क्षतिनिष्कृतिः *f.*, हानिनिष्कृतिः *f.*, क्षतिशोधनं. See INDEMNITY, COMPENSATION.

REPARTEE, *s.* रसिकोत्तरं, सरसोत्तरं, सरसप्रत्युक्तिः *f.*, भङ्गः *f.*

REPAST, *s.* आहारः, भोजनं, भक्षणं, भक्षिका, अशनं, प्राशनं, अन्त्याहारः; 'light repast,' लघुभोजनं, लघ्वाहारः, सत्याहारः, उपाहारः, फलाहारः.

TO REPAV, *v. a.* प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं), पुनर् दा or प्रदा, पुनर् च् in caus. (अपेयति -यितुं), प्रत्यृ, पुनः प्रतिपद् (c. 10. -पाद-यति -यितुं) or प्रयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), नियत् (c. 10. -यातयति -यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), प्रतिकृ.—(Requite) प्रतिकृ, नियत्, प्रतिफल (nom. प्रतिफलयति -यितुं); 'to repay a kindness,' प्रत्युपकारं कृ, प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रत्युपकारं कृ.—(Compensate) प्रतिफलं दा, निष्कृतिं दा or कृ, निस्तारं कृ, अपाकृ, निष्कृ, see TO COMPENSATE, RECOMPENSE.

REPAYMENT, *s.* प्रतिदानं, पुनर्दानं, प्रत्यपेयं, पुनरपेयं, प्रतिपादनं, पुनः प्रतिपादनं, निवेदनं, निवेदनं, प्रतिफलं. See REQUIT, RECOMPENSE, COMPENSATION.

TO REPEAL, *v. a.* परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), निवृत्, प्रचारपरारवर्त्तं कृ, प्रचारनिवर्त्तनं कृ, लुप् (c. 6. लुप्यति, लोभं), लोपं कृ, प्रचारलोपं कृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), प्रचारखण्डनं कृ, अवरोह in caus. (-रोपयति -यितुं), प्रचारभङ्गं कृ, प्रचारभन्नं कृ, उच्छिद्, उच्छेदं कृ, प्रचारोच्छेदं कृ, प्रचाररोधं कृ.

REPEAL, *s.* परावर्त्तः -वर्त्तनं, निवर्त्तनं, प्रचारपरारवर्त्तः, प्रचारनिवर्त्तनं, लोपः, प्रचारलोपः, खण्डनं, अवरोधः -पणं, भङ्गः, प्रचारभङ्गः, अनुशयः, उच्छेदः, निरुद्धरणं.

REPEALABLE, *a.* परावर्त्यः -र्या -र्यं, निवर्त्यः &c., लोपनीयः -या -यं.

REPEALED, *p. p.* परावृक्तः -क्ता -क्तं, परावर्त्तितः -ता -तं, निवर्त्तितः &c., निवृक्तः -क्ता -क्तं, लुप्तः -प्ता -प्तं, खण्डितः -ता -तं, अवरोपितः &c., उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.

REPEALER, *s.* परावर्त्तकः, लोपकारी *m.* (न्), परावर्त्तवादी *m.* (न्).

TO REPEAT, *v. a.* (Say again) पुनर् वद् (c. 1. वदति -दितुं), अनुवद्, मुहुर् वद्, अनुवच् (c. 2. -वक्ति -क्ते), पुनर् वच्, पुनरुक्तिं कृ, पुनर्वचनं कृ, मुहुर्वचनं कृ, आवेद् (c. 1. -वेडति -डितुं), पुनर् भाष्, मुहुर्भाषां कृ.—(Do or make again) पुनः कृ, पुनः पुनः कृ, मुहुः कृ, पुनर् विधा, पुनर् अनुधा or आनुत् in caus., मुहुर् अनुधा, वारं वारं कृ.—(Rehearse, recite) पठ् (c. 1. पठति -ठितुं), सम्पद्, अनुवद्, कप् (c. 10. कथयति -यितुं), साख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), समाख्या, श्रु (c. 10. आवयति -यितुं), गृ (c. 9. गृणाति, गरितुं -रीतुं), पठनं कृ.

(Tell) कृष्, वद.—(A sound or word) आशेद्, आशेडनं कृ.

REPEATED, *p. p.* (Said again) पुनरुक्तः -क्ता -क्रे, मुहुर्मुहुः &c., पुनर्भाषितः -ता -तं; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्रे.—(Done again or often) पुनः कृतः -ता -तं, पुनरावृत्तः -त्ता -त्तं, पुनरावृत्तितः -ता -तं, पुनः पुनः कृतः &c., मुहुः कृतः &c., वारं वारं कृतः &c., पौनःपुनिकः -की -के, अभीष्टः -क्षणा -क्षयं; 'twice,' द्विरावृत्तः &c.—(Recited, told) पठितः -ता -तं, कथितः &c.

REPEATEDLY, *adv.* पुनः, पुनर्, मुहुम्, मुहुर्मुहुम्, वारं वारं, अनुवारं, असकृत्, भूयम्, भूयोभूयस्, बहुवारं, वारण, शश्वत्, अनेकशम्.

REPEATER, *s.* अनुवादकः, अनुवादी *m.* (नं), कथकः, साख्यायकः.

To REPEL, *v. a.* प्रतिहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), पराहन्, व्याहन्, प्रतिमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), अपास्, प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ, वृ, अपानुद् (c. 6. -नुदति -नोन्तुं), अपानुद्, अपनुद्, प्रतिक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षिप्तुं), सम्यक्षिप्य, प्रतिबाध (c. 1. -बाधते -यितुं), निरस् (c. 4. -सस्यति -ससितं), अपास्, परास्, निराकृ, अपाकृ, प्रतिकृ, अपोह (c. 1. -ऊहते -हितुं), अपावृत्, in caus., प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), निवृत्, in caus. See TO RESIST.

REPELLED, *p. p.* पराहतः -ता -तं, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c., प्रतिसारितः -ता -तं, प्रतिवारितः &c., परास्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., निराकृतः &c., अपावृत्तः -त्ता -त्तं, अपनोदितः -ता -तं.

REPELLENT, REPELLING, *a. or part.* प्रतिघाती -तिनी -ति (नं), प्रतिवारकः -का -कं, निवारकः &c., प्रतिवारणः -णा -णं, प्रतिसारकः &c., प्रतिकारकः -का -कं; 'a repellent,' प्रतिकारः -रं, प्रतीकारः -रं.

REPELLING, *s.* प्रतिघातः -तनं, प्रतिसारणं, प्रतिवारणं, निवारणं, वारणं, निराकरणं, निरसनं, परासनं, प्रतिकारः, प्रतिकरणं.

To REPEL, *v. n.* (Feel regret or remorse) अनुतप् in pass. (-तप्यते), पश्चात् तप्, प्रत्यनुतप्, पश्चात् सन्तप्, तप्, मनसा तप्, अनुशुच (c. 1. -शोचति -चितुं), पश्चात् शुच, सिद् in pass. (सिद्यते), पश्चात् सिद्, अनुशि (c. 2. -शते -शयितुं), पापस्मृत्या पीड in pass., अनुतापं कृ, पश्चात्तापं कृ, अनुतपः -प्ता -प्तं भू, सन्तपः &c. भू, अनुशोकं कृ, अनुशयं कृ.—(Change the mind) मनः परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं) or परावृत् or व्यावृत्, अन्यमानसोभू.

REPENTANCE, *s.* पश्चात्तापः, अनुतापः, सन्तापः, पश्चात्सन्तापः, मनसापः, अनुशोकः, अनुशोचनं, अनुशयः, दुष्कृतखेदः, पापखेदः, खेदः, पश्चात्खेदः, अन्वाधि *m.*, पश्चाच्छोकः, विस्मृतिः, विप्रतीसारः, विप्रतिसारः, निवर्त्तनं, पश्चात्तापवृद्धिः *f.*, अनुतापवृद्धिः *f.*—(Change of mind) मनःपरिवर्त्तनं, मनःपरावर्त्तनं, मनोव्यावर्त्तनं.

REPENTANT, *a.* अनुतापी -पिनी -पि (नं), पश्चात्तापी &c., अनुतपः -प्ता -प्तं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशयी -पिनी &c., पश्चात्तापयुक्तः -क्ता -क्रे, पश्चात्तापान्वितः -ता -तं, ज्ञातानुतापः -पा -पं, ज्ञातपश्चात्तापः &c., ज्ञातानुशोकः -का -कं, ज्ञातानुशयः -या -यं, पापस्मृतिपोडितः -ता -तं, दुष्कृतस्मृतिपोडितः &c., ज्ञातखेदः -दा -दं, खेदान्वितः &c., अनुतापवृद्धिः -द्धिः -द्धि, पश्चात्तापवृद्धिः &c., शाकुणः -णी -णं.

REPENTED, *p. p.* अनुशोचितः -ता -तं, पश्चात् शोचितः &c., अनुशयितः &c.

REPERCUSSION, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं, परापतनं.

REPERCUSSIVE, *a.* प्रतिघाती -तिनी -ति (नं), पराघाती &c., प्रतिसारकः -का -कं.

REPERTORY, *s.* कोषः, कोषागारं, भास्वगागरं, सखयागारं, भास्वगृहं.

REPETITION, *s.* (Saying again) अनुवादः, पुनर्वादः, पुनरुक्तिः *f.*, पौनरुक्त्यं, पुनःकथनं, पुनर्वचनं, पुनरुक्तारणं, पुनर्वचनं, मुहुर्भाषा, पुनर्भाषा, अनुलापः; 'saying twice,' द्विरुक्तिः *f.*—(Doing again) पुनःकरणं, मुहुःकरणं, पुनर्विधानं, पुनरनुष्ठानं, पुनरावृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनं,

आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, पौनःपुन्यं; 'doing twice,' द्विरावृत्तिः *f.*—(Of a word or sound) आशेडनं, आशेडितं.—(A word repeated) कथितवाक्यं, कथितवाक्यं.—(Of an act) क्रियासममिहारः, क्रियावृत्तिः *f.*—(Recital, rehearsal) पठनं, पाठः, अनुवादः; 'from memory,' अभ्यासनं, अभ्यासः.

To REPEAT, *v. n.* व्यप् (c. 1. व्यप्यते -यितुं), शुष् (c. 1. शोचति -चितुं), तप् in pass. (तप्यते), परितप्, सन्तप्, आत्मानं तप् in caus. or व्यप् in caus., सिद् in pass. (सिद्यते), अवसद् (c. 1. -सोदति -सन्तुं), ग्री, परिग्री, ग्री.

REPINING, *s.* आत्मव्याथा, मनस्तापः, मनःसन्तापः, मनोव्याथा, अवसादः.

To REPLACE, *v. a.* (Put again in its place) स्वस्थाने पुनर् च in caus. (अधेयति -यितुं) or पुनर् धा (c. 3. दधाति, धातुं) or पुनर् आधा or पुनः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or पुनर् न्यस्, प्रतिमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), पुनराधानं कृ, पुनरर्पणं कृ, पुनःस्थापनं कृ.—(Supply the place of) उपकृप्य (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपसृज्य (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), उपमर्दनं कृ, प्रतिनिधिं दा.

REPLACED, *p. p.* पुनरधितः -ता -तं, पुनःस्थापितः &c., प्रतिमारितः &c.

To REPLENISH, *v. a.* पू (c. 10. पूरयति -यितुं), पुनः पू, पुनः सम्पू.

REPLENISHED, *p. p.* पूरितः -ता -तं, सम्पूर्णः -शी -शं, समृद्धः -द्धा -द्धं.

REPLETE, *a.* पूर्णः -र्णा -र्णं, सम्पूर्णः -र्णा -र्णं, परिपूर्णः &c., पर्याप्तः -प्ता -प्तं, पूरितः -ता -तं, संकीर्णः -र्णा -र्णं, आकीर्णः &c., आद्याः -द्या -द्यं in comp., मयः -यो -यं in comp.; 'replete with knowledge,' विद्यापूर्णः &c., सम्पूर्णविद्याः -द्या -द्यं; 'with guile,' मायामयः &c.

REPLETION, *s.* (State of being completely filled) पूर्णता, परिपूर्णता, सम्पूर्णता, पर्याप्तिः *f.*, पूरतिः *f.*, आपूर्तिः *f.*, परिपूर्णता, आभोगः.—(Fullness of the blood or system from eating, &c.) अतिपुष्टिः *f.*, अतिसंहतिः, रक्तवाहस्यं, रक्तवृद्धिः *f.*, रक्ताधिक्यं.

REPLICANT, *s.* उत्तरवादी *m.* (नं), प्रतिवादी *m.*, उत्तरपक्षी *m.*

REPLIED, *p. p.* प्रत्युक्तः -क्ता -क्रे, पुनरुक्तः &c. See ANSWERED.

To REPLY, *v. a.* प्रतिवच्य (c. 2. -वक्ति -न्तुं), प्रतिवद (c. 1. -वदति -दितुं), पुनर् वद, अनुवद, पुनर् वच, प्रतिवृ, पुनर् वृ, प्रतिभाष्य, पुनर् भाष्य, प्रतिभण्य, पुनर् भण्य; 'he replied,' प्रत्युवाच, पुनराह, प्रत्याह, see To ANSWER.—(In law) उत्तरं वद, उत्तरं कृ, प्रतिवद.

REPLY, *s.* (ANSWER) प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, प्रत्युक्तिः *f.*, प्रत्युक्तं, उत्तरं, प्रत्युत्तरं, प्रतिवाक्यं *f.* (च), प्रतिवादः, प्रतिवाणी -णिः *f.*—(In disputation) उत्तरं, प्रत्युत्तरं, कथा, उद्गाहः, कोटिः *f.*, प्रत्यर्थं.

To REPORT, *v. a.* (Give an account, relate) आविद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), निविद्, विद्, आख्या, ख्या in caus., ज्ञा in caus., विज्ञा in caus., कप्, संकप्, शंस, वृष् in caus.—(Give an official account) अधिकारपूर्वकं विज्ञापनं कृ or आवेदनं कृ or विज्ञा in caus.

REPORT, *s.* (Account given, statement) आवेदनं, विज्ञापनं, विज्ञप्तिः *f.*, वादः, कथा; 'written report,' आवेदनपत्रं, विज्ञापनपत्रं, लेखः.—(Rumor, common talk) प्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, जनश्रुतिः *f.*, जनवाक्ता, जनवचः, जनवदन्ती, लोकप्रवादः, लोकवाक्ता, वाक्ता, किंवदन्ती, यदन्ती, वादः, उपश्रुतिः *f.*, रवः, वृत्तान्तः, आख्या, चर्चा, उद्गोषः.—(Reputation) कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, यशस *n.*; 'good report,' सुख्यातिः *f.*; 'evil,' कुख्यातिः *f.*, अकीर्तिः *f.*, कीर्तितः *f.*, कीर्तितं.—(Sound, noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, क्लृणः -णिगत्.

REPORTED, *p. p.* (Related) आवेदितः -ता -तं, कथितः &c., विज्ञप्तः -प्ता -प्तं, विज्ञापितः -ता -तं, आख्यातः &c., श्रुतितः &c.—(Rumored) चोषितः -ता -तं, अनोषितः &c., कीर्तितः &c.

REPORTER, *s.* वृत्तान्तलेखकः, समाचारलेखकः, पात्रसारलेखकः.

TO REPOSE, *v. n.* (Lie, rest) श्रो (c. 2. शोते, शयितुं), संविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अमिन्तुं), शयनं कृ, see TO LIE.—(Rest on) अवलस्य, समालस्य, संश्रि, समाश्रि, उपाश्रि, निली, अवलस्यनं कृ.—(Confide in) विश्रम्, विश्रम्भ.

REPOSE, *s.* विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विश्रमः, श्रमः, शान्तिः, विरामः, अमल्लेदः, ज्ञानिभेदः, अमनिवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, शोः *f.*

REPOSED, *p. p.* विश्रान्तः -न्ता -न्तं, गतश्रमः -मा -मं, गतश्रमः &c., नष्टश्रमः &c., अपदुःखश्रमः &c., निवृत्तश्रमः &c., छिन्नज्ञानिः -निः -नि.

TO REPOSIT, *v. a.* निधा (c. 3. -दधाति -धातुं), न्यस्य (c. 4. -अस्यति -असिन्तुं), न्यासीकृ, रक्षणार्थं न्यस्य or निधा, रक्ष् (c. 1. रक्षति -क्षितुं), संरक्ष, निधि कृ.

REPOSITED, *p. p.* न्यस्तः -स्ता -स्तं, निहितः -ता -तं, रक्षितः -ता -तं.

REPOSITORY, *s.* निधिः *m.*, निधानं, साधारः, कोषः, सागारः, भास्यं, भाजनं, पार्वं, कोषः-घके, रक्षणस्थानं; 'of confid.' धान्यागारं, धान्यकोषकं.

TO REPREHEND, *v. a.* See TO BLAME, REPROVE, &c.

REPREHENSIBLE, *a.* निन्द्यः -न्धा -न्धं, निन्दनीयः -या -यं, गर्ह्यः -र्ह्य -र्ह्यं, गह्वरीयः -या -यं, विगह्यः &c., परिभाषणीयः &c., दूषणीयः &c., दूष्यः -ष्या -ष्यं, दूषणार्हः -र्हा -र्हं, दोषवान् -वती -वत् (तृ), सदोषः -पा -पं, निन्दापात्रं, निन्दाभाजनं, परिभाषणीयः &c.

REPREHENSION, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः. See REPROOF, BLAME.

TO REPRESENT, *v. a.* (Exhibit) दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश, see TO SHOW.—(Describe) वर्ण (c. 10. वर्णयति -यितुं), अनुवर्ण, विवृ, निरूप; 'in writing or drawing' लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), आलिख्, विलिख्.—(Personate) रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), अभिनी, वेधं धृ or भृ.—(State respectfully) निवेद् (c. 10. -वेदयति -यितुं), विज्ञा in caus. -ज्ञापयति -यितुं), निवेदनं कृ, ज्ञापनं कृ.—(Stand in the place of) प्रतिनिधिर् भू or अस्, प्रतिभू अस्, प्रतिपुरुषो भू or अस्.

REPRESENTATION, *s.* (Act of exhibition) दर्शनं, प्रदर्शनं, प्रकाशनं; 'on the stage,' अभिनयः -यनं.—(Description) वर्णनं -ना, अनुवर्णनं, उपवर्णनं, निरूपणं.—(Respectful statement) निवेदनं, विज्ञापनं -ना, विज्ञप्तिः *f.*, आवेदनं, उपन्यासः, उपपादनं.—(Delineation, sketch) आलेख्यं, आलेखनं, लेख्यं.—(Image, likeness, picture) प्रतिरूपं, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमा, प्रतिमानं, प्रतिमूर्तिः *f.*, मूर्तिः *f.*, प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिविधं, प्रतिख्याया, प्रतिच्छन्दः -न्दकं, चित्रं, चित्रलेखा.

REPRESENTATIVE, *a.* प्रदर्शकः -का -कं, उद्घोषकः -का -कं, प्रतिरूपकः &c.

REPRESENTATIVE, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.*, प्रतिपुरुषः, उपसर्जनं.

REPRESENTED, *p. p.* (Exhibited) दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c.—(Described) वर्णितः -ता -तं.—(In a picture, &c.) चित्रलिखितः -ता -तं, आलिखितः &c., see PAINTED.—(Stated respectfully) निवेदितः -ता -तं, आवेदितः &c., विज्ञापितः &c., विज्ञप्तः -न्ता -न्तं, उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपपादितः &c.—(Having substitutes) सप्रतिनिधिः -धिः -धि, सप्रतिभूः -भू -भु.

TO REPRESS, *v. a.* नियद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), नियम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), संयम्.

RERESSED, *p. p.* निगृहीतः -ता -तं, संयतः &c., ज्ञातनियहः -हा -हं.

REPRESSION, *s.* नियहः -हणं, संयमः -मनं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं.

REPRESSIVE, *a.* नियामकः -का -कं, नियहकारी -रिणी -रि (नृ).

REPRIEVE, *a.* दण्डविलघ्नः -घनं, दण्डविलघ्नः, आकालानराद् दण्डत्यागः or दण्डयापनं, दण्डकालयापनं, दण्डकालानरनयनं, परावर्त्तः, दण्डकाल-

परावर्त्तः, दण्डपरावर्त्तः.

TO REPRIVE, *v. a.* दण्डविलघ्नं कृ, दण्डविलघ्नं कृ, आकालानराद् दण्डनं त्यज् or या in caus., शिष्टाविलघ्नं कृ, दण्डं or दण्डकालं परावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), दण्डकालपरावर्त्तं कृ, प्राणदानं कृ, प्राणदण्डविलघ्नं कृ.

TO REPRIMAND, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), उपालम्भ (c. 1. -लभते -लभुं), गहं, विगहं, अभिशंस, क्षिप्, भर्त्स, शब्दताडनं कृ, मुखदण्डनं कृ, वाग्दण्डं कृ, धिग्दण्डं कृ. See TO REPROVE.

REPRIMAND, *s.* उपालम्भः, वाग्दण्डः, शब्ददण्डः, शब्दताडनं, धिग्दण्डः, मुखदण्डः -ण्डनं, प्रत्यादेशः, प्रत्यादेशवाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, अभिशंसनं, निन्दा.

REPRIMANDED, *p. p.* उपालम्भः -म्भा -भं, प्रत्यादिष्टः -ष्टा -ष्टं, अभिशस्तः &c.

TO REPRINT, *v. a.* पुनर् मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), पुनर् मुद्रिकृ.

REPRINTED, *p. p.* पुनर्मुद्रितः -ता -तं, पुनर्मुद्रिकृतः &c., पुनर्मुद्राङ्कितः &c.

REPRISAL, *s.* प्रत्यपहारः, प्रत्यपहरणं, प्रत्यपकरणं, प्रतिपीडनं, क्षतिपूरणार्थं अपहरणं or अपहारः, हानिपूरणार्थं प्रत्यपहरणं or प्रतिहरणं.

TO REPROACH, *v. a.* निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), विनिन्द, प्रतिनिन्द, प्रणिन्द, तिरस्कृ, परिवद् (c. 1. -वदति -दितुं), परिभाष (c. 1. -भाषते -यितुं) उपालम्भ (c. 1. -लभते -लभुं), गहं, विगहं, परिगहं, कुत्सा, अभिकुत्स, भर्त्स, अपवाद, आकुश, समाकुश, उपकुश, गुप् in des., तर्ज्, क्षिप्, अधिक्षिप्, दोषम आरूह in caus., दोषं क्षिप्, दोषारोपं कृ, दोषीकृ, वाक्प्राह्वयं कृ, धिक्, धिक्प्राह्वयं कृ. See TO BLAME, CENSURE.

REPROACH, *s.* निन्दा -न्दनं, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, परिवादः, परीवादः, परिभाषा -पणं, गहं -हणं, उपालम्भः, उपक्रोशः, आक्रोशः, जुगुप्सा, परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, वाक्प्राह्वयं, धिक्प्राह्वयं, धिक्क्रिया, दुर्वचनं, दुस्कं, कुत्सा, घृणा, च्युता, पधेनुयोगः, अज्ञेनं, वाच्यता, वचनीयता, दण्डीया, रीन्या, लिः *m.*, अपकारणी, *f.*

REPROACHABLE, *a.* निन्द्यः -न्धा -न्धं, परिभाषणीयः &c., गर्ह्यः -र्ह्य -र्ह्यं.

REPROACHED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., उपालम्भः -म्भा -भं,

परिभाषितः &c., गर्हितः &c., अभिकुष्टः -ष्टा -ष्टं, धिक्कृतः &c.

REPROACHFUL, *a.* (Opprobrious) निन्दकः -का -कं, परिवादकः &c., कुत्सावादी -दिनी -दि (नृ), निन्दात्मकः &c., घृणाकरः -रा -रं, निन्दा-मयः -यो -यं.—(Shameful) गर्ह्यः -र्ह्य -र्ह्यं, लज्जाकरः -रा -रं, लज्जाप्रदः -दा -दं.

REPROACHFULLY, *adv.* सनिन्दं, निन्दया, सतिरस्कारं, सामूयं, सपरिवादं.

REPROBATE, *a.* दुष्टः -ष्टा -ष्टं, दुराचारः -रा -रं, दुरात्मा -त्मा -त्वं (नृ),

धर्मवादाः -दा -दं, त्यक्तधर्मी -र्मी -र्मी (नृ), दुष्टभावः -वा -वं, पापात्मा

&c., पापचेताः -ताः -तः (नृ), त्यक्तलज्जः -ज्जा -ज्जं, दुःशीलः -ला -लं.

REPROBATE, *s.* दुष्टजनः, कुलनाशः -शनः, वृषलः, हतपरलोकः.

TO REPROBATE, *v. a.* गहं (c. 1. गहेते -हेतुं), विगहं, गहोपध्वं ससम्मतिं

सूच (c. 10. सूचयति -यितुं), निन्द (c. 1. निन्दति -न्दितुं), घृणां कृ, न्यक्.

REPROBATED, *p. p.* गर्हितः -ता -तं, गहोपध्वं निन्दितः &c., विगहितः &c.

REPROBATION, *s.* (Act) गहं -हणं, विगहणं -णा, निन्दा -न्दनं, घृणा.

—(State) सतिदुष्टता, त्यक्तवं, गर्ह्यता.

TO RE-PRODUCE, *v. a.* प्रत्युत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), पुनर् उत्पद् or जन्.

REPRODUCED, *p. p.* प्रत्युत्पन्नः -न्ना -न्नं, प्रत्युत्पादितः -ता -तं, पुनरुत्पन्नः &c.

REPRODUCTION, *s.* प्रत्युत्पादनं, प्रत्युत्पत्तिः *f.*, पुनरुत्पादनं, पुनरुत्पत्तिः *f.*

REPROOF, *s.* निन्दा -न्दनं, परिभाषणं, परिवादः, परीवादः, उपालम्भः.

प्रत्यादेशः, निन्दावाक्यं, भर्त्सनवाक्यं, भर्त्सना, वाग्दण्डः, मुखदण्डः, शब्द-दण्डः. See CENSURE, CHIDING.

REPROVABLE, *a.* निन्द्यः-न्धा-न्धं, निन्दनीयः-या-यं, परिभाषणीयः &c.
 To REPROVE, *v. a.* निन्द् (c. 1. निन्दति-न्दिनुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द,
 प्रणिन्द, प्रत्यादिश् (c. 6. -दिशति-देष्टुं), उपालम् (c. 1. -लभते-लभुं),
 परिषद्, अपवद्, परिभाष, अपभाष, गद्, विगद्, भर्त्स, गुप् in des.,
 कुल्, अभिकुल्, क्षिप्, अधिक्षिप्, तिरस्कु, वादय् कृ, चाकुश, उप-
 क्रुश, धिक्कु. See To CENSURE.

REPROVED, *p. p.* निन्दितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं, उपालम्भः-म्भा-म्भं.

REPROVER, *s.* निन्दकः, प्रत्यादेशकः, परिषादकः, वाग्दण्डकारी *m.* (नं).

REPTILE, *s.* उरगः, उरोगामी *m.* (नं), उरोगः, उरोगमः, उरङ्गः, उरङ्गमः,
 सर्पः, सरोसृपः, सर्पी *m.* (नं), कृमिः *m.*, विलवामी *m.* (नं), विले-
 वासी *m.*, विलोकाः *m.* (सं), अपदः, अपादः, बहुपादः.

REPTILE, *a.* (Creeping) सर्पी-पिण्णी-पिं (नं), सपेन्-पेन्नी-पेत् (नं),
 सपेणः-णा-णं.—(Relating to a reptile) सपेः-पे-पे, कृमिलः-ला-लं.

REPUBLIC, *s.* लोकप्रभुत्वं, सर्वलोकप्रभुत्वं, लोककर्मप्रभुत्वं, प्रजाप्रभुत्वं,
 सर्ववर्णप्रभुत्वं, सर्ववर्णाधिपत्यं, साधारणप्रभुत्वं, साधारणाधिपत्यं, साधार-
 णजनप्रभुत्वं, लोकसाधारणाधिपत्यं, सर्वप्रजाधिपत्यं, लोककर्मकरान्यं,
 सामान्यजनकर्मकरान्यं, लोकपालितं राज्यं, साधारणजनपालितराज्यं,
 प्रजापालितराज्यं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्वसम्बन्धी-न्धनी-न्धि (नं), प्रजाप्रभुत्वसम्बन्धी
 &c., लोकाधिपत्यसम्बन्धी &c., लोकप्रभुत्वविषयकः-का-कं, लोकप्रभु-
 त्वानुसारी &c., लोकप्रभुत्वानुरूपः-पा-पं.

REPUBLICAN, *a.* लोकप्रभुत्ववादी *m.* (नं), लोकाधिपत्यपक्षपाती *m.*, लोक-
 प्रभुत्वावलम्बी *m.*, प्रजाधिपत्यवादी *m.*, प्रजाधिपत्यानुयायी *m.*, प्रजानाथः,
 लोकनाथः.

REPUBLICANISM, *s.* लोकप्रभुत्वपक्षपातः, लोकाधिपत्यपक्षपातः, लोकप्रभु-
 त्वावलम्बनं, प्रजाधिपत्यवादः, लोकाधिपत्यानुग्रहः.

To REPUDIATE, *v. a.* प्रत्याख्या (c. 2. -ख्याति-तुं), निराकृ, निरम्,
 प्रत्यादिश, त्यज, परित्यज, प्रत्याचक्ष, निर्नृद, अपध्वंस्. See To REJECT.

REPUDIATED, *p. p.* प्रत्याख्यातः-ता-तं, निराकृतः &c., प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं.

REPUDIATION, *s.* प्रत्याख्यातः, निरमनं, निरासः, निराकरणं, निराकृतिः *f.*,
 त्यागः, परित्यागः, प्रत्यादेशः, see REJECTION. —(Divorce) विवा-
 हसम्बन्धत्यागः, विवाहसम्बन्धमुक्तिः *f.*, दाम्पत्यमुक्तिः *f.*, भार्यानिराकरणं.

REPUGNANCE, REPUGNANCY, *s.* प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, विरोधः, विरु-
 द्धता, वैपरीत्यं, विमुखता, विमतिः *f.*, अनिच्छा.

REPUGNANT, *a.* प्रतिकूलः-ला-लं, विरुद्धः-द्धा-द्धं, विपरीतः-ता-तं,
 विरोधी-धनी &c., विमुखः-खा-खी-खं. See OPPOSED, ADVERSE.

REPULSE, *s.* प्रतिघातः, प्रतिहतः *f.*, पराहननं, प्रतिहननं, प्रतिसारणं,
 निवारणं, वारणं, अपाकृतिः *f.*, विद्रवः, विद्रावणं, पराजयः, अपजयः.

To REPULSE, *v. a.* पराहन् (c. 2. -हन्ति-न्ते), प्रतिहन्, प्रतिसृ. See To REPEL.

REPULSED, *p. p.* पराहतः-ता-तं, प्रतिहतः &c., व्याहतः &c., निहतः
 &c., आहतः &c., प्रहतः &c., प्रतिसारितः &c., प्रतिक्षिप्तः-प्ता-प्तं,
 विद्रावितः &c., निवारितः &c., अपाकृतः &c., पराजितः &c., प्रत्या-
 ख्यातः &c.

REPULSION, *s.* प्रतिसारकत्वं, प्रतिघातकत्वं, प्रतिसारणमुक्तः, प्रतिसारण-
 शक्तिः *f.*, प्रतिहननशक्तिः *f.*, प्रतिहननं, प्रतिसारणं. See REPULSE.

REPULSIVE, *a.* (Repelling) प्रतिघाती-तिनी-ति (नं), प्रतिघातकः-का-
 कं, प्रतिसारकः-का-कं, निवारकः &c., वारकः &c.—(Forbidding)
 अप्रीतिजनकः-का-कं, आसनजनकः &c., आसकरः-री-रं, अमङ्गलः-
 ला-लं, अप्रसन्नमुखः-खी-खं.

REPUTABLE, *a.* (In good esteem) मान्यः-न्धा-न्धं, सम्मान्यः &c.,
 माननीयः-या-यं, आदरणीयः &c., प्रशंसनीयः &c., मानार्हः-र्हा-र्हं,

सम्मानार्हः &c., शिष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Conferring reputation, not
 disgraceful) मानदः-दा-दं, मानप्रदः &c., मानदायी-यिनी &c.,
 यशस्यः-स्या-स्यं, यशस्करः-री-रं, कीर्तिकरः-री-रं, ख्यातिकरः
 &c., सुप्रतिष्ठः-ष्टा-ष्टं, अलज्जाकरः &c.

REPUTABLY, *adv.* समानं, यथा सुख्यातिरुत्पद्यते तथाप्रकारेण.

REPUTATION, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, विख्यातिः *f.*, प्रतिष्ठा, समाख्या,
 यशस् *n.*, परिख्यातिः *f.*, प्रतिख्यातिः *f.*, प्रविख्यातिः, प्रकीर्तिः *f.*, कीर्तना-
 नं, प्रतिपत्तिः *f.*, प्रथा, सम्प्रथा, मध्येदा, समाज्ञा, प्रसिद्धिः *f.*, गौरवं,
 चारित्र्यं; 'one who has established a reputation,' लम्प्रतिष्ठः-
 ष्टा-ष्टं, प्राप्तप्रतिष्ठः &c.; 'good reputation,' सुकीर्तिः *f.*, सत्की-
 र्तिः *f.*, सुख्यातिः *f.*; 'bad reputation,' कुकीर्तिः *f.*, दुष्कीर्तिः *f.*,
 अकीर्तिः, अपकीर्तिः *f.*, कुख्यातिः *f.*, अख्यातिः *f.*, अपयशस् *n.*, वाक्यता.

To REPUTE, *v. a.* गम् (c. 10. गमयति-यितुं), विगम्, मन् (c. 4. मन्यते,
 मनुं, c. 10. मानयति-यितुं), संख्या, परिसंख्या, कृत् (c. 10. कीर्तयति-यितुं).

REPUTE, *s.* कीर्तिः *f.*, ख्यातिः *f.*, प्रसिद्धिः *f.* See REPUTATION.

REPUTED, *p. p.* मतः-ता-तं, गणितः &c., विगणितः &c., कीर्तितः &c.

REQUEST, *s.* (Entreaty) प्रार्थनं-ना, अर्थेना, अभ्यर्थेना, अर्थः, याचना,
 याज्ञा, स्तार्थनिवेदनं, अर्थविज्ञापना, सनिः-नी *m. f.*—(Desire)
 आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, इच्छा, रथा, अध्येष्टा.—(State of
 being desired or held in estimation) अपेक्षा, आकांक्षा,
 मान्यता-त्वं, माननीयता; 'general request,' लोकमान्यता.

To REQUEST, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयते-ति-यितुं), अभ्यर्थ्, सम्प्रार्थ्,
 अर्थ्, याच् (c. 1. याचति-ते-चितुं), अभियाच्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्,
 संयाच्, अर्थं निदिद् (c. 10. -वेदयति-यितुं) or विज्ञा in caus. (-ज्ञाप-
 यति-यितुं), वृ (c. 9. वृणोते, वरितुं-रोतुं, c. 10. वारयति-यितुं), कांश्,
 आकांश्, अभिकांश्.

REQUESTED, *p. p.* प्रार्थितः-ता-तं, अभ्यर्थितः &c., अर्थितः &c., याचितः
 &c., अर्धितः-ता-तं.

To REQUIRE, *v. a.* (Ask, demand) प्रार्थ् (c. 10. -अर्थयति-ते-यितुं),
 याच् (c. 1. याचति-चितुं), अभियाच्.—(Need, call for) आकांश्
 (c. 1. -कांश्चति-यितुं), अभिकांश्, कांश्, अर्ह (c. 1. अर्हति-हितुं),
 प्रार्थ्; or expressed by भू or सम् in conjunction with the
 nouns प्रयोजनं, उपयोगः or कार्यं. See To NEED. The desid.
 form may sometimes be used to express the sense of
 'require,' thus; 'three quantities being given, it is re-
 quired to find a fourth,' त्रीन् राशीन् निर्दिश्य चतुर्थी जिज्ञास्यते
 (desid. pass. of ज्ञा).

REQUIRED, *p. p.* आकांक्षितः-ता-तं, अभिकांक्षितः &c., प्रार्थितः &c.

REQUISITE, *a.* आकांक्षितः-ता-तं, आकांक्षणीयः-या-यं, अभिकांक्षितः
 &c., प्रयोजनीयः &c., प्रयोजनार्हः-र्हा-र्हं, अवश्यकः-का-कं, आव-
 श्यकः-की-कं, अवश्यप्रापणीयः &c. See NEEDFUL.

REQUISITE, *s.* अवश्यकवस्तु *n.*, अवश्यकद्वयं, अवश्यकविषयः; 'requi-
 sites,' प्रयोजनीयद्रव्यसामग्र्यं, उपकरणसाहित्यं. See NECESSARIES.

REQUISITION, *s.* आकांक्षा, अभिकांक्षा, कांक्षा, प्रार्थनं-ना, अभ्यर्थेना-ना,
 अर्थेना, याचनं-ना, अपेक्षा-क्षणं; 'is in requisition,' सेव्यता याति.

REQUITAL, *s.* (Recompense or return) प्रतिफलं, प्रतिदानं, निस्तारः,
 निष्कृतिः *f.*, प्रत्युपकारः, पारितोषिकं, उपकारमोक्षः, उपकारशुद्धिः *f.*,
 शुद्धिः *f.*, परिशोधः, परिश्रवणं.—(Retaliation) प्रतिकारः, प्रतीकारः,
 प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रत्युपकारः, प्रतिकर्म *n.* (नं), प्रतिहिंसा, नवैतनं.

To REQUITE, *v. a.* (Compensate, repay) प्रतिफलं दा, प्रतिदा, प्रतिफलं
 (nom. प्रतिफलयति-यितुं), निष्कृतिं दा, प्रत्युपकृ, निस्तारं कृ, पारि-

तोषिकं दा.—(Retaliate) प्रतिक्, विप्रतिकृ, प्रत्यपक्, प्रतिकारं कृ, प्रतिहिंसृ (c. 1. -हिंसति -सितुं, c. 7. -हिनस्ति), निर्वेत् (c. 10. -यातयति -यितुं).

REQUIRED, *p. p.* प्रतिफलितः -ता -तै, प्रतिकृतः &c., विप्रतिकृतः &c., निर्वैतितः &c.

To RESALUTE, *v. a.* प्रत्यभिनन्द (c. 1. -नन्दति -न्दितुं), प्रतिनन्द, प्रत्यभिवद्, प्रत्यभै.

To RESCIND, *v. a.* लुप् (c. 6. लुम्पति, लोप्), लोपे कृ, खयद् (c. 10. खययति -यितुं), उच्छिद् (c. 7. -च्छिनत्ति -छेत्तुं), परिच्छिद्, उच्छिद्, भङ्गं कृ, भञ्ज. See To REPEAL.

RESCINDED, *p. p.* लुप्तः -ता -तै, खयितः &c., उच्छिन्नः -चा -चै, परिच्छिन्नः &c.

RESCISSION, *s.* लोपः, खयनं, उच्छेदः, परिच्छेदः, भङ्गः, उद्धरणं, निरुद्धरणं, अपरोपः-पथं, अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.*; 'of sale,' क्रयानुशयः. See REPEAL.

RESCRIPT, *s.* शासनं, आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, राजाज्ञा, निबन्धः.

To RESCUE, *v. a.* वै (c. 1. चायते, चातुं), परिवै, संवै, उद्धृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), समुद्धृ, रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षितुं), परिरक्ष्, अभिरक्ष्, संरक्ष्, मुष् (c. 6. मुचति, मोक्तुं, c. 10. मोचयति -यितुं), विमुष्, निर्मुष्, मोक्ष् (c. 10. मोक्षयति -यितुं), विमोक्ष्, निस्त् (c. 10. -तारयति -यितुं), तृ, उद्धर्य कृ, उद्धारं कृ, रक्षयं कृ; 'from confinement,' बन्धनाद् मुष्.

RESCUE, *s.* चाणं, परिचायं, उद्धरणं, उद्धारः, समुद्धारः, समुद्धरणं, रक्षा-क्षणं, परिरक्षणं, निस्सारः, निस्तरणं, तारणं, मुक्तिः *f.*, मोचनं, विमोचनं, मोक्षः-क्षणं, परिमोक्षणं; 'to the rescue!' चाहि, चायस्.

RESCUED, *p. p.* उद्धतः -ता -तै, समुद्धतः &c., चाणः -णा -यं, चातः -ता -तै, रक्षितः -ता -तै, परिरक्षितः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, मोक्षितः -ता -तै, विमोक्षितः &c., निस्सारितः &c.; 'from confinement,' मुक्तबन्धनः -ना -नै, बन्धनमुक्तः -क्ता -क्तं.

RESCUER, *s.* चाता *m.* (तृ), उद्धर्ता *m.* (कृ), रक्षकः, मुक्तिदाता *m.* (तृ), उद्धारकः, मोचकः, निर्वर्त्तकः. See DELIVERER.

RESEARCH, *s.* अन्वेषणं -णा, पर्येषणं -णा, अनुसन्धानं, परीक्षिः *f.*, संवीक्षणं, गवेषणं -णा, निरूपणं, जिज्ञासा, मोमांसा, मार्गणं, मृगणा, मृगया, मृगः, विचारणा, तत्त्वानुसन्धानं, विचार्यः, वीचयनं, विचयनं.

RESEMBLANCE, *s.* (Likeness) औपम्यं, सादृश्यं, सदृशता, सारूपता, सारूप्यं, समता, साम्यं, समानता, तुल्यता -त्वं, तुला, तीत्यं, सारूप्यं, सारूपता, उपमा, उपमितिः *f.*, उपमानं -नता, अनुकारः, अनुहारः, see LIKENESS.—(Something similar, a representation) उपमा, प्रतिमा -मानं, प्रतिरूपं, प्रतिभासः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिमूर्त्तिः *f.*, प्रतिज्ज्ञाया, प्रतिविधे, प्रतिनिधिः *m.*

To RESEMBLE, *v. a.* (Be like) सदृशः -शी -शं भू or अस्, सदृशीभू, अनुकृ (c. 8. -करोति -करोति), तुल्यः -त्या -त्यं भू, समः -मा -मं भू, समानः -ना -नं भू, उपमः -मा -मं भू, सारूपः -या -यं भू, अनुरूपः -या -यं भू; 'the son resembles his father,' पुत्रः पितुर् अनुकरोति or पुत्रः पितृरूपो भवति or पुत्रः पित्रा सदृशकारो भवति; 'no one resembles him,' अनेन सदृशः कश्चिन् नास्ति or तस्य तुल्यः or तेन तुल्यः or तेन समो न कोऽपि भवति. A nominal verb may sometimes express the sense of 'resemble,' thus; 'he resembles a lion,' सिंहयते; 'it resembles heaven,' स्वर्गयते.—(Likened) उपमा (c. 2. -माति, c. 3. -विमीते -मातुं), सदृशीकृ, समीकृ, समान (nom. समानयति -यितुं).

RESEMBLING, *part.* अनुकारी -रिणी -रि (न्), सदृशः -शी -शे, तुल्यः -त्या -त्यं, समः -मा -मं, समाकारः -रा -रं, सारूपः -या -यं, रूपधृत् *m. f. n.*, रूपभृत् *m. f. n.*, सवर्णः -वो -वी &c. See LIKE.

To RESENT, *v. n.* अपकारम् अपेक्ष्य कुप् (c. 4. कुपयति, कोपितुं) or प्रकुप् or क्रुप् (c. 4. क्रुपयति, क्रोडुं) or रुप् (c. 4. रुपयति, रोपितुं) or रोपे कृ or मय् कृ, अपकारमपेक्ष्य प्रत्यपकाराय or प्रतिकाराय मनः कृ, अपकारमपेक्ष्य जातमयः -न्युः -न्यु भू or जातक्रोधः -धा -धं भू, अपकारमपेक्ष्य क्रोधात् प्रत्यपकारं कृ in des., हिंसाम् अपेक्ष्य जातक्रोधत्वात् प्रतिहिंसां कृ in des. (चिकीर्षति -यितुं) or प्रतिद्रोहाय मनः कृ.

RESENTFUL, *a.* समयुः -न्युः -न्यु, जातमयुः &c., प्रतिहिंसायुधिः -धिः -धि, प्रतिद्रोहयुधिः &c., प्रत्यपकारयुधिः &c., क्रोधशीलः -ला -लं, कोपशीलः &c., प्रतिहिंसाशीलः &c., दंशी -शिनी -शि (न्), सामयः -या -यं.

RESENTMENT, *s.* मयुः *m.*, क्रोधः, कोपः, रोषः, प्रकोपः, प्रतिद्रोहयुधिः *f.*, प्रत्यपकारयुधिः *f.*, प्रतिहिंसायुधिः *f.*, दंशः, द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं.

RESERVATION, *s.* (Keeping back, concealing) गोपनं, गुप्तिः *f.*, उपसंहारः, उपसंहरणं, उपसंहृतिः *f.*, संहरणं, संहृतिः *f.*, प्रत्याहारः, प्रत्याहरणं, संवृतिः *f.*, संवरणं, अपवरणं, अपावरणं, धृतिः *f.*, धरणं, विधृतिः *f.*, विधरणं, विनिग्रहः, निभृते स्थापनं.—(Mental reservation) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगोपनं, मनोसंवृतिः *f.*, मनोसंवरणं, निहृतिः *f.*, अपहृतिः *f.*, निहवः, अपहवः.—(Custody, keeping in store) रक्षा-क्षणं, परिरक्षणं, संग्रहणं, सञ्चयः -यनं.

To RESERVE, *v. a.* (Keep back, withhold to a future time) उपसंहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), प्रत्याहृ, संहृ, विधृ (c. 1. -धरति -धर्तुं, c. 10. -धारयति -यितुं), विनिग्रह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहोतुं), निग्रह्, आकालानरात् or कालानरं यावद् उपसंहृ or रक्ष् (c. 1. रक्षति -रक्षितुं) or परिरक्ष्.—(Lay up, keep in store to a future time) रक्ष्, परिरक्ष्, आकालानरात् or परकालं यावद् रक्ष् or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or सव्यम् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or संचि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or संग्रह्.—(Conceal to another time) आकालानराद् गुप् (c. 1. गोपायति, c. 10. गोपयति, गोतुं) or गोपनं कृ or निभृते स्था in caus. (स्थापयति -यितुं) or संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं, c. 10. -वारयति -यितुं) or अपवृ or अपावृ or संवरणं कृ; 'in the mind,' मनसा गुप्, मनोगोपनं कृ.—(Suffer to remain to another time) आकालानरात् शिष् (c. 10. शेषयति -यितुं) or परिशिष् or अवशिष् or रक्ष्; 'one should reserve one's money for a time of want,' आपदर्थं धनं रक्षेत्.

RESERVE, *s.* (Withholding, keeping back), see RESERVATION.—(Something concealed in the mind, withheld from disclosure) मनोगुप्तिः *f.*, मनोगुप्तं, निहृतिः *f.*, अपहृतिः *f.*—(Restraint) यत्नं, निग्रहः, विनिग्रहः, निगृहीतिः *f.*—(In manner, disinclination to talk) कषाविरक्तिः *f.*, कषाविमुखता, कषावैरक्त्यः, वाग्यतनं, वाग्यतिः *f.*, वाग्ययत्नं, अत्यभाषणं, कषापराङ्मुखता, संलापपराङ्मुखता, आलापविरक्तिः *f.*, धीरता.—(Stock laid up) सञ्चयः, संचितं, संग्रहः, निचयः.—(Stratagem in reserve, double resource) द्वेषः.—(Of an army) प्रतिग्रहः, परिग्रहः, सज्जनं, पार्थिवं, पटद्रुहः. See REAR-GUARD.—(Without reserve), see UNRESERVEDLY.—(In reserve) निभृते, गोपने, गुप्ते. See the next.

RESERVED, *p. p.* or *a.* (Kept back or concealed to a future time) आकालानरात् or परकालं यावद् रक्षितः -ता -तै or उपसंहृतः -ता -तै or विधारितः &c. or विधृतः &c. or गुप्तः -प्ता -प्तं or निभृते स्थापितः -ता -तै or संवृतः &c.—(Left remaining) शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अवशेषितः -ता -तै, आकालानराद् अवशेषितः &c.—(Restrained in manner, disinclined to talk) वाग्यतनः -ता -तं, वाग्ययत्नितः &c. यत्नितकपः -या -यं, यत्नितवाक् *m. f. n.* (क्), कषाविरक्तः -क्ता -क्तं.

संवादविरक्तः &c., कथाविमुक्तः -खा -खी -खं, कथापराङ्मुक्तः &c., संलापविमुक्तः &c., आलापविरक्तः &c., अनालापी -यिनी -पि (न्), अत्यभापी -यिणी &c., अत्यालापी &c., परिमितालापी &c., परिमितकथः &c., गृहभावः -वा -वं, गृहस्तभावः &c., लज्जाशीलः -ला -लं, धीरः -रा -रं.

RESERVEDLY, *adv.* वाग्यतम्, वाग्यतन्त्रात्, परिमितवाचा, गृहभावेन.

RESERVEDNESS, *s.* वाग्यतन्त्रं, कथाविरक्तिः *f.*, धीरता. See RESERVE.

RESERVOIR, *s.* जलाशयः, तडागः, जलाधारः, उदकाधारः, निधानं, खातं, बापी, अम्भोनिधिः *m.*, जलदानगृहं, सरोवरः, क्रोडासरम् *m.*, वरासनं, तम्बः.

To RESIDE, *v. n.* वस् (c. 1. वसति, वस्तु), निवस, अधिवस्, आवास, समावस्, प्रतिवस्, वामं कृ, वृत्, स्था, आश्रित, निली, अध्यास्. See To DWELL.—(Reside together or with) संवस्, सहवासं कृ; 'resided,' उषितः -ता -तं.

RESIDENCE, *s.* (Act of dwelling) वासः -सनं, वसनं, वसतिः *f.*, निवसतिः *f.*, निवासः, अधिवासनं -सिता, अधिधानं, अधिष्ठितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, प्रतिष्ठा, यत्नं, निलयनं, आश्रयणं, अध्यासः -सनं; 'residence abroad,' प्रवासः.—(Place of dwelling) वसतिः *f.*, वासः, वासस्थानं, निवसतिः *f.*, निवासः, निवासस्थानं, निवासभूयं, गृहं, आवासः, अधिवासः, समावासः, आवसथः, वास्तुः -स्तु *m. n.*, स्थानं, अवस्थानं, प्रतिष्ठा, आश्रयनं, निकेतनं, आलयः, निलयः, निलायिता, धिः *f.*; 'permanent residence,' स्थिरप्रतिष्ठा, स्थावरप्रतिष्ठा; 'changing of residence,' गृहांतरगमनं, स्थानान्तरगमनं, स्थलांतरकरणं. See DWELLING.

RESIDENT, *a.* वासी-सिनी-सि (न्), निवासी &c., वासकारी &c., स्थायी &c., स्थः-स्था-स्थं in comp., संस्थः-स्था-स्थं in comp., निलायी &c., कृत-वासः -सा -सं, कृतालयः -या -यं, आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., समावासितः &c., अवस्थितः &c., अधिष्ठितः &c.; 'resident in Mathura,' मथुरावासी &c., मथुरानिवासी &c.; 'in the city,' नगरस्थः &c.; 'the people resident there,' तत्रस्था जनाः.

RESIDENT, *s.* वासी *m.* (न्); 'temporary resident,' आगन्तुः -नुक्तः.

RESIDENTIARY, *a.* वासी-सिनी &c., वासकारी &c. See RESIDENT, *a.*

RESIDUARY, RESIDUAL, *a.* शेषसम्बन्धी -न्यनी &c.; 'legatee,' शेष-भागी *m.* (न्), शेषाधिकारी *m.*, शेषरिक्त्वभागी *m.*, शेषरिक्त्वभाक् *m.* (ञ्).

RESIDUE, *s.* शेषः -यं, अवशेषः, अवशिष्टं, परभागः, see REMAINDER.

To RESIGN, *v. a.* (Give up) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, संवज्, उत्सृज् (c. 6. -सृजति, -सृष्टुं), विसृज्, अवसृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातुं), विहा, प्रहा, प्रोक्ष्, स्रव्यम्, प्रत्यादिज्; 'by writing,' त्यागपत्रेण उत्सृज्; 'to resign a title or claims,' अधि-कारत्यागं कृ, स्वात्त्यागं कृ, स्वात्निवृत्तिं कृ.—(Commit) सन् in caus. (-अपेयति -यितुं), अ् in caus., जम्, निधिष्, ज्ञासीकृ, प्रतिषद् in caus., परिदा, समर्पेण कृ.—(Submit to) हर् (c. 1. सहते, सोढुं), विषह्, अम् (c. 1. जमते, जन्तुं), तिज् in des.

RESIGNATION, *s.* (Giving up) त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं, विसर्जनं, स्रव्यसनं, स्रव्यवासः; 'written resignation,' त्यागपत्रं, परित्यागपत्रं, त्यागलेखः; 'of claim,' स्वात्त्यागः, स्वात्निवृत्तिः *f.*—(Committing, yielding) समर्पेण, अपेणं, निक्षेपं, ज्ञसनं, ज्ञासीकरणं.—(Submission) अमा, क्षान्तिः *f.*, तितिष्ठा, सहनं, सहिष्णुता, धीरता, मर्त्यः, शान्तिः *f.*, सन्तोषवृत्तिः *f.*—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्तोषवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवृत्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुवर्तनं, ईश्वरेच्छानुवर्तिः *f.*, ईश्वरेच्छानुपरोधः, ईश्वरेच्छापरिरोधः, भगवत्सङ्कल्पानुवर्तिः *f.*, तितिष्ठा, ईश्वरसङ्कल्पानुवर्तिः *f.*

RESIGNED, *p. p.* or *a.* (Given up) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सर्जितः -ता -तं, उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं, स्रव्यस्तः -स्ता -स्तं.—(Submissive) क्षान्तः -न्ता -न्तं, क्षमावान् -वन्तो -वन् (न्), सेहिष्णुः -ष्णुः -ष्णुः, तितिष्णुः &c., शान्तः &c., see PATIENT.—(To the will of God) ईश्वरेच्छा-सन्तोषवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्ति, ईश्वरेच्छानुवृत्ति -वृत्तिनी -वृत्ति (न्), ईश्वरेच्छानु-रोधी &c., ईश्वरेच्छासनुष्टः -ष्टा -ष्टं, ईश्वरेच्छाभिमतः -ता -तं, ईश्वरेच्छा-नुमतः &c., ईश्वरसङ्कल्पानुवर्ति &c., भगवत्सङ्कल्पपरितुष्टः &c., यतोचनः -न्ता -न्तं, ज्ञानचेताः -ताः -तः (य्).

RESILIENCE, RESILIENCY, *s.* प्रतिधातः. See REBOUND.

RESIN, *s.* सज्जरसः, यक्षधूपः, चरालः, रालः, वृक्षधूपः, वृक्षनिष्पन्नः, शालनिष्पन्नः, सज्जरमणिः *m.*, सूरधूपः, धूपनः, सञ्चरसः, रसाङ्गः, दधि *m.*, तीक्ष्णतैलं, अग्निवज्रम्, वह्निवज्रम्, महारूपः, बहुरूपः, कलकलः, धूनकः.

RESINOUS, *a.* सज्जरसगुणकः -का -कं, यक्षधूपगुणः -शा -यं.

To RESIST, *v. a.* or *n.* (Oppose, withstand) प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रक्, विरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोढुं), प्रतिकृष्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), प्रतिकूलः -ला -लं भू, पयैवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थानुं), प्रत्यव-स्था, प्रत्याहन् (c. 2. -हन्ति -न्तुं), व्याहन्, निहन्, प्रतीप (nom. प्रती-पायते), प्रतियुध, प्रतिस्मास् (c. 2. -क्षास्ते -क्षासितुं), परिपन्थ (nom. परिपन्थयति -यितुं), विपक्षतां कृ, विरोधं कृ, प्रतिरोधं कृ, प्रातिकूल्यं कृ.—(Hinder) निष (c. 10. -वारयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते -यितुं), प्रतिबन्ध (c. 9. -बन्नाति -बन्तुं), रुध्, निरुध्.—(Check) नियह् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह्, सन्ध् (c. 10. सन्धयति -यितुं), प्रतिष्टम्भ.

RESISTANCE, *s.* प्रतिकारः, प्रतीकारः, विप्रतिकारः, प्रतिक्रिया, विरोधः, प्रतिरोधः, प्रतिकूलता, प्रातिकूल्यं, प्रतियोगः -गिता, पयैवस्थानं, पयैवस्था, पयैवस्थितिः *f.*, प्रत्यवस्थानं, प्रायपस्थितिः *f.*, प्रतिज्घेदः, निकारः, प्रति-बन्धः -न्धकता, प्रतिष्टम्भः, नियहः -हणं, अवग्रहः, निवारणं, प्रतिधानः, प्रत्युपायः.—(In mechanics) प्रत्याघातः, प्रतिधातः.

RESISTED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रति-रुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धः &c., पयैवस्थितः &c., प्रत्यवस्थितः &c., प्रतिष्टम्भः -म्भा -म्भं, निवारितः -ता -तं, प्रतिहन् &c., व्याहन् &c.

RESISTER, *s.* विरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधी *m.*, प्रतिरोधी *m.*, पयैवस्थाता *m.* (न्), प्रत्यवस्थाता *m.*, प्रतिरोधकः, प्रतिधाती *m.*, विरोधकारी *m.*

RESISTLESS, *a.* अप्रतिकार्यः -व्यो -व्यं, अनवग्रहः -हा -हं. See IRRESISTIBLE.

RESOLUTE, *a.* दृढनिश्चयः -या -यं, स्थिरनिश्चयः &c., दृढसंकल्पः -लत्ता -ल्यं, स्थिरमतिः -तिः -ति, स्थिरचेताः -ताः -तः (य्), सुस्थिरचेताः &c., स्थितधीः -धी -धि, वज्रसंकल्पः -ल्ला -ल्यं, स्थिरः -रा -रं, सुस्थिरः &c., धीरः -रा -रं, सुधीरः &c., धैर्यवान् -वन्तो -वन् (न्), धृतिवान् &c., साहस्यिकः -की -कं, प्रगल्भः -ल्ला -ल्यं, अवसायी -यिनी -पि (न्), कृतनिश्चयः &c.

RESOLUTELY, *adv.* दृढनिश्चयपूर्वकं, स्थिरनिश्चयं, सुस्थिरं, स्थिरचेता.

RESOLUTENESS, *s.* स्थिरमतिवत्, दृढसंकल्पात्ता, धैर्यं. See the next.

RESOLUTION, *s.* (Fixed purpose, determination) निश्चयः, विनिश्चयः, सङ्कल्पः, अवसायः, अवधवासा, निर्णयः, दृढनिश्चयः, दृढसङ्कल्पः, स्थिरनिश्चयः, कल्पः, मतिः *f.*, दृढमतिः *f.*, सम्प्रधारणा.—(Constancy) स्थिरमतिवत्, स्थिरता, सुस्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धैर्यं, धृतिः *f.*, धृति-मज्जं, धारणं -या, प्रगल्भता, प्रगल्भ्यं, आग्रहः, निर्णयः.—(Decision or proposition offered for determination) निश्चयः, निर्णयः, उपन्यासः.—(Separation of parts), see DISSOLUTION, SOLUTION.

RESOLVABLE, *s.* विलयनीयः -या -यं, विभाज्यः -ज्या -ज्यं, विभेदः -धा -धं.

To RESOLVE, *v. a.* (Dissolve) विली in caus., विद् in caus., see DISSOLVE, LIC"ENTY.—(Separate component parts) पृथक्,

विभज्, वियुज्, विभिद्, विहिद्, विधिष् in caus., विदु in caus., मूलतस्त्वशोधनं कृ, उपोद्धानं कृ.—(Resolve doubts or difficulties) संशयान् छिद (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or उच्छिद्, व्याख्या (c. 2. ख्याति-तुं), see *To SOLVE*.—(Constitute by resolution) निश्चयपुष्टं व्यवस्था in caus. or संस्था or विधा or कृप्.

To RESOLVE, v. n. (Determine in the mind) निश्चयं कृ, विनिश्चयं कृ, निश्चयं कृ, सङ्कल्पं कृ, मनसा निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं) or निश्चि (c. 1. -णयति -णेतुं) or संकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), व्यवसो (c. 4. -स्यति -सातुं), अध्ययसो, मतिं कृ, बुद्धिं कृ, मनः कृ with dat. or loc. c.; as, 'he resolves to go,' गमनाय मनः or मतिं करोति, गमनाय निश्चयं करोति; 'he resolves to do that,' तत् कर्तुं व्यवस्यति; 'he is resolved to sacrifice his life,' स्वप्राणान् परित्यक्तुं व्यवसितो ऋति.—(Dissolve), see *DISSOLVE, MELT*.

RESOLVED, p. p. (Analyzed) पृथक्कृतः -ता -तं, व्याकृतः &c., विभक्तः -क्ता -क्ते.—(Determined) कृतनिश्चयः -या -यं, कृतसङ्कल्पः -त्या -त्यं, निश्चितः -ता -तं, मुनिश्चितः &c., सङ्कल्पितः &c., साङ्कल्पिकः -की -कं, व्यवसितः -ता -तं, प्रपतितः &c., कृतबुद्धिः -द्विः -द्वि; 'having resolved on going to the forest,' वनगमनाय कृतबुद्धिः or वनं गन्तुं व्यवसितः.

RESOLVENT, s. (In medicine) द्रावकः, द्रावणं, शोथघ्नः, शोथहृत्.

RESOLVER, s. (Of doubts) संशयच्छेदा *m.* (त्र), संशयोच्छेदो *m.* (न).

RESONANCE, s. अनुनादः, व्यनुनादः, प्रोद्धोषणं, उद्धोषणं, प्रतिध्वनिः *m.*

RESONANT, a. अनुनादी -दिनी -दि (न), अनुनादः -दा -दं, प्रोद्धः -ष्टा -ष्टं, संघुष्टः &c., परिसंघुष्टः &c., उपघुष्टः &c., निहातो &c., मुखरितः -ता -तं.

To RESORT, v. n. आश्रि (c. 1. -श्रयति -यितुं), श्रि, आश्रयणं कृ, गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उपगम्, प्रतिगम्, अभिगम्, आगम्, उपे (c. 2. उपैति -तुं, *rt.* इ), अभ्युपे, अभिम् (c. 1. -सरति -सर्त्तुं), या (c. 2. याति -तुं), प्रतिया, प्रत्याया, अभिया; या, सेव् (c. 1. सेवते -वितुं); 'resorted to,' आश्रितः -ता -तं; 'having resorted to,' आश्रितः.

RESORT, s. (Act of going or betaking one's self) आश्रयणं, श्रयणं, उपगमः -मनं, अभ्युपगमः -मनं, प्रतिगमनं, अभिगमः -मनं, गमनं, अभिमारणं.—(Place of resort) गमनागमनस्थानं, अभिगमनस्थानं, अभिसारणस्थानं, आश्रयणस्थानं, आश्रयः, समाश्रयः, आश्रयनं, आश्रयः; 'resort of man,' लोकयात्रा.—(Refuge, means of relief) गतिः *f.*, उपायः.

To RESOUND, v. a. अनुनद् (c. 10. -नादयति -यितुं), व्यनुनद्, अभिनद्, खानद्, सवद्, नद्, ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यितुं), प्रतिध्वन्, प्रतिध्वनिं कृ.

To RESOUND, v. n. ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), प्रतिध्वन्, प्रध्वन्, खन् (c. 1. खनति -नितुं), प्रतिखन्, खन् (c. 1. खनति -नितुं), प्रोद्धुप् (c. 1. -घोषति -यितुं), परिसंघुष्, गुष् (c. 1. गुष्मति -ञ्जितुं), प्रखेद् (c. 1. -खेडति -ञ्जितुं), रम् (c. 1. रमति -सितुं).

RESOUNDING, part. (Sounding with) अनुनादः -दा -दं, निधुष्टः -ष्टा -ष्टं, परिसंघुष्टः &c., उपकूजितः -ता -तं, विकूजितः &c.

RESOURCE, s. गतिः *f.*, उपायः, अभ्युपायः, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, उपपत्तिः *f.*, तरणोपायः, कृषिः *f.*, कल्याणः; 'other resource,' गत्यन्तरं, अन्योपायः, अन्यगतिः *f.*; 'having no other resource,' अनन्यगतिः -तिः -ति, अनन्यगतिकः -का -कं; 'having no resource,' अगतिकः -का -कं, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं; 'last resource,' अरमगतिः *f.*, अरमोपायः, अगतिकगतिः *f.*—(Resources) विभवं, विन्नं, सम्भवं, धनं, सधैः, सागमः, आया; 'of small resources,' अल्पविभवं -वा -यं; 'of concealed resources,' उपगुप्तविभवं -ता -कं.

RESOURCELESS, a. अगतिकः -का -कं, गतिहीनः -ना -नं, निरुपायः -या -यं. *To RESPECT, v. a.* (Regard, relate to) अपेक्ष (c. 1. अपेक्षते -क्षितुं, *rt.* ईक्ष्), अपेक्ष्, प्रतीक्ष्, उद्दिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), विषयकः -का -कं भू, सखन्त् in pass. (-कथ्यते), सखद्दः -द्धा -द्धं भू, सखन्पी -न्धिनी -न्धि भू.—(Esteem, reverence) मन (c. 10. मानयति -यितुं), प्रतिमन्, सम्मान्, पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), सम्पूज्, अभिपूज्, आदृ (c. 6. -दृश्यते -दक्षुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), भज् (c. 1. भजति, भक्तुं), सहे (c. 10. सहेयति -यितुं), सधै (c. 1. सधैति -धितुं, c. 10. सधैयति -यितुं), सधैर्धै, समधैर्धै, समधै, सम्भ (c. 10. भावयति -यितुं), पुरस्कृ, आदरं कृ, सम्मानं कृ.

RESPECT, s. (Relation, reference, regard) अपेक्षा, प्रतीक्षा, उद्देशः, विषयत्वं -ता, सखन्त्, अपेक्षा, सखन्वेक्षा, सन्धानं; 'with respect to,' अपेक्षया, अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; as, 'with respect to me,' मां प्रति.—(Esteem, reverence) मानं, सम्मानं, आदरः, मान्यत्वं, पूजा, सहे -हेण -णा, सम्भावना, सधै, सधैर्धै -ना, सधैर्धै -धैर्धै, सेवा -वनं, पुरस्कारः, प्रतीतिः *f.*, सत्कारः, अनुनयः, भक्तिः *f.*, सम्भ्रमः, मर्यादा; 'much respect,' बहुमानं.—(Respects, act of reverence) प्रणिपातः, प्रणामः, प्रणतिः *f.*, प्रणिपतनं, अभिवादनं, नमस्कारः, नमस्, नमस्या, वन्दनं, अभिवन्दनं; 'to pay one's respects,' प्रणिपत, प्रणाम, नमस्कृ, अभिवद्, अभिवन्द, वन्दनं कृ, प्रणानं कृ.—(Regard, view) अपेक्षा, सखन्वेक्षा, प्रतीक्षा, दृष्टिः *f.*; 'respect of persons,' भेददृष्टिः *f.*, पक्षदृष्टिः, पक्षपातः.—(Particular) विषयः, प्रकरणं.

RESPECTABILITY, s. मान्यता, सम्मान्यता, आर्यता -त्वं, गौरवं, गुरुता -त्वं, मर्यादा, प्रतिष्ठा; 'family respectability,' कुलमर्यादा.

RESPECTABLE, a. आर्यः -र्यो -र्यं, मान्यः -न्या -न्यं, माननीयः -या -यं, सम्मान्यः &c., आदरणीयः -या -यं, पूजनीयः -या -यं, पूज्यः -ज्या -ज्यं, पूजनाहः -हे -हं, प्रतीक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, प्रतीक्षणीयः -या -यं, सधैः -धै -धै, सधैर्धै -ना -नं, मर्यादावान् -वतो -वत् (त), मर्यादापालकः -का -कं, कुलमर्यादापालकः &c., मानी -निनी -नि (न), पुरस्करणीयः &c., शिष्टः -ष्टा -ष्टं, सम्भावितः -ता -तं, भद्रकः -का -कं, अकूजितः -ता -तं, प्रतिष्ठितः &c., सप्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'highly respectable,' परममान्यः &c.; 'a respectable person,' आर्यजनः, आर्यकः, आर्यमित्रः, सज्जनः, सज्जनः; 'respectable woman,' आर्यिका, आर्यिका, कुलपालिका, कुलमर्यादापालिका, कुलस्त्री, कुलवधूः *f.*—(Moderate, fair) मध्यमः -मा -मं.

RESPECTABLY, adv. आर्यं, सगौरवं, समर्यादं, आर्यवत्, मान्यवत्, शिष्टवत्, आर्यजनवत्, आर्य in comp.; as, 'respectably dressed,' आर्यवेशः -शा -शं.

RESPECTED, p. p. सम्मानितः -ता -तं, पूजितः &c., आदृतः &c., कृतादरः -रा -रं, सेवितः -ता -तं, सधैर्धै &c., प्रतीक्षितः &c.

RESPECTER, s. पूजकः, सम्पूजकः, आदरकृत्, प्रतीक्षकः, अपेक्षकः.

RESPECTFUL, a. आदरकारी -रिणी -रि (न), आदृतः -ता -तं, दत्तादरः -रा -रं, कृतादरः &c., सादरः -रा -रं, आदरपूजः -ज्ञा -ज्ञं, आदरशीलः -ला -लं, आदरयुक्तः -क्ता -क्तं, मानकारी &c., मर्यादाशीलः &c., समर्यादः -दा -दं, प्रतीक्षः -ता -तं, सम्पूजितः &c.

RESPECTFULLY, adv. सादरं, समानं, आदरपूर्व, आदरपुरःसरं, सम्मानपूर्व, समर्यादं, सधैर्धैर्धै.

RESPECTFULNESS, s. आदरशीलता, मर्यादाशीलता, सादरत्वं, मर्यादा.

RESPECTING, part. प्रतीक्षकः -का -कं, अपेक्षकः &c., उद्देशकः &c.

अपेक्ष्य, प्रतीक्ष्य, उद्दिश्य, प्रति affixed with an acc. c.

RESPECTIVE, *a.* (Relative, not absolute) सपेक्षः -क्षा -क्षं, सपेक्षकः -का -कं, ससम्बन्धः -न्या -न्यं. See RELATIVE.—(Several) इतरेतरः -रा -रं, सन्वोच्यः -न्या -न्यं. See SEVERAL; 'respective inclination,' इतरेतरकाम्या.—(Own) expressed by doubling the pronouns स्व, स्वकीय, स्वीय, स्वक, निज, आत्म, आत्मीय &c.; thus, 'in their respective stations,' स्वेषु स्वेषु स्थानेषु or simply by doubling the noun; thus, 'they dwell each in their respective houses,' गृहे गृहे प्रत्येकं वसन्ति.

RESPECTIVELY, *adv.* इतरेतरं, सन्वोच्यं, प्रत्येकं, प्रति or अनु prefixed, or more usually expressed by doubling a pronoun or noun, see the last.

RESPIRATION, *s.* श्वासप्रश्वासं, श्वासोच्छ्वासं, श्वासः, श्वासनं, उच्छ्वासनं, प्राणः.

RESPIRATORY, *a.* श्वासप्रश्वासकारि -रिणी &c., श्वासोच्छ्वाससम्बन्धी &c.

To RESPIRE, *v. n.* श्वासप्रश्वासं कृ, श्वासोच्छ्वासं कृ, श्वास (c. 2. श्वासिति -तुं).

श्वाश्वास, उच्छ्वास, प्रश्वास, प्राण (c. 2. प्राणिति -तुं, rt. अन्).

RESPIRE, *s.* विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*, विरामः, विरतिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, उपश्रमः, अवश्रमः, श्रमः, शान्तिः *f.*, विश्रान्तिः *f.*, अवश्रमः *f.*, निवृत्तिः *f.*

To RESPIRE, *v. a.* विश्रामं दा, विश्रान्तिं दा, विश्राम् in caus. (—आमयति -यितुं), विरामं दा, अवकाशं दा. See To REPRIEVE.

RESPLENDENCE, RESPLENDENCY, *s.* प्रतापः, तेजस् *n.*, अतितेजस्. See SPLENDOR.

RESPLENDENT, *a.* प्रतापी -पिनी -पि (न्), सुप्रभः -भा -भं, देदीप्यमानः -ना -नं, प्रकाशमानः &c., विश्राजमानः &c., अवादिद्यः -न्या -न्यं, भानुमान् -मती -मत् (त्) See SPLENDID.

To RESPOND, *v. n.* प्रतिवच (c. 2. -यक्ति -क्तुं), प्रतिवद (c. 1. -वदति -दितुं), प्रतिब्रू, प्रतिभण्, प्रतिजन्त्य. See To ANSWER, REPLY, CORRESPOND.

RESPONDENT, *s.* (In law) प्रतिवादी *m.* (न्), उद्तरवादी *m.*, प्रतिपक्षी *m.*, उद्तरपक्षी *m.*, समाधानपक्षी *m.*—(Party or cause of the respondent) उद्तरपक्षः, प्रतिपक्षः, समाधानपक्षः.

RESPONSE, *s.* (Answer) प्रतिवाक्यं, प्रतिवचनं, उद्तरं, see REPLY.—(In disputations) प्रतिवादः, उद्तरं, प्रत्युद्तरं, समाधानं.—(Of an oracle) शकुनः -नं, प्रश्नः, प्रसादः, देववाणी, आकाशवाणी.—(In a litany, &c.) उद्तरवाक्यं.

RESPONSIBILITY, *s.* अनुयोगाधीनता, अनुसन्धानाधीनता, विचाराधीनता, आह्वानाधीनता, अभियोज्यता, अनुयोज्यता, अभियोजनीयता, पर्यनुयोगाधीनता, पर्यनुयोज्यता, अनुसन्धानयोग्यता, आह्वानयोग्यता, आह्वेयता, उद्तरदानाधिकारः, उद्तरदानाधीनता, पृच्छाधीनता.

RESPONSIBLE, *a.* (Liable to account or answer) अनुयोगाधीनः -ना -नं, पर्यनुयोगाधीनः &c., अनुसन्धानाधीनः &c., आह्वानाधीनः &c., आह्वेयः -या -यं, विचाराधीनः -ना -नं, अभियोज्यः -न्या -न्यं, अनुयोज्यः &c., पर्यनुयोज्यः &c., अनुयोजनीयः -या -यं, अनुयोज्यः -न्या -न्यं, अभियोजकः &c., पृच्छाधीनः &c., आह्वानयोग्यः &c., अभियोजकुराह्वानाधीनः &c., उद्तरदानाधिकारी -रिणी -रि (न्), उद्तरदानाधीनः -ना -नं; 'a responsible person,' अनुयोगाधीनजनः, यः प्रत्युद्तरं or प्रतिवाक्यं दातुम् अर्हति or येन प्रत्युद्तरं दातव्यम् ईदृशो जनः.—(Admitting or requiring an answer) प्रतिवाक्यः -न्या -न्यं.

RESPONSION, *s.* प्रतिवचनं, प्रतिवाक्यं, उद्तरकरणं, प्रत्युद्तरकरणं.

RESPONSIVE, *a.* उद्तरकारी -रिणी -रि (न्), उद्तरदायकः -का -कं, उद्तरदायी &c.

REST, *s.* (Cessation of action or motion) विश्रामः, विश्रान्तिः *f.*

विश्रमः, निवृत्तिः *f.*, निवृत्तिः *f.*, विरामः, विरतिः *f.*, अवश्रमः *f.*, उपश्रमः *f.*, चेष्टानिवृत्तिः *f.*, व्यापारनिवृत्तिः *f.*, अमनिवृत्तिः *f.*, निश्चलता, अमच्छेदः, निर्व्योपारता, निरुद्यमता, व्यापाराभावः, उद्योगनिवृत्तिः *f.*, स्थिरता, नैश्चल्यं, अचलता, चलनाभावः. See QUIESCENCE.—(Tranquillity, ease, quiet) सुखं, शान्तिः *f.*, श्रमः, उपश्रमः, शान्तता, प्रशान्तिः *f.*, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, सौख्यं, समाधानं.—(Sleep, repose) निद्रा, निद्रावस्था, निद्रादशा, स्वप्नः, शयनं; 'at rest,' शान्तः -ना -नं, निवृत्तः -ता -तं, विश्रान्तः -ना -नं, निश्चलः -ला -लं, निर्व्योपाट -रा -रं, निश्चेष्टः -ष्टा -ष्टं, निरुद्यमः -मा -मं, निरुद्योगः -गा -गं.—(Pause in music or poetry) यतिः *f.*, अवयवः.—(That which is left) शिष्टं, अवशिष्टं, उच्छिष्टं, शेषः -यं, अवशेषः, see REMAINDER.—(The others) शिष्टजनाः *m. pl.*, अवशिष्टजनाः *m. pl.*, इतरे *m. pl.*, अपरे *m. pl.*, अन्ये *m. pl.* See ET-CEETERA.

To REST, *v. n.* (Cease from action or motion, be still) विश्रम् (c. 4. -आम्यति -अमिषुं), निश्चलोभू, निश्चलः -ला -लं भू, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), आरम्, उपरम्, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), निवृत्, विनिवृत्, स्थिरोभू.—(Be tranquil, quiet) शम् (c. 4. शाम्यति, शमिषुं), उपश्रमः, प्रश्रमः, सुखी -खिनी -खि भू, स्वस्थः -स्था -स्थं भू.—(Repose, sleep) श्नी (c. 2. श्नेते, शयितुं), स्वप् (c. 2. स्वपिति -तुं), संविश (c. 6. -विशति -वेष्टुं), निद्रा, शयनं कृ, स्वप्नं कृ, निद्रां कृ.—(Lean on) अवलम्ब (c. 1. -लम्बते -क्षितुं), समालम्ब, आलम्ब, संश्रि (c. 1. -अश्रयति -यितुं), समाश्रि, उपाश्रि, अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), निली (c. 4. -लीयते -लेष्टुं), सन्निली, अवलम्बनं कृ.—(Confide) विश्रम्ब, विश्रम्ब.—(Remain) रथा, वृत्.

To REST, *v. a.* (Lay to rest, cause to rest) श्नी in caus. (शाययति -यितुं), विश्रम्ब (c. 10. -आमयति -यितुं), संविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), शयनं कृ.—(Lay, place on a support) अवलम्ब in caus. (-लम्बयति -यितुं), न्यम् (c. 4. -अस्यति -क्षितुं), निधा, आधा, निविश, रथा in caus., च्चु in caus., समृ, आधारं कृ, आश्रयं कृ.

RESTED, *p. p.* (Relieved from fatigue) विश्रान्तः -ना -नं, गतकूलः -मा -मं, गतश्रमः -मा -मं, see REFRESHED.—(Laid on for support) अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः -ता -तं, निलीनः -ना -नं, निपशः -शा -शं, निहितः &c., न्यस्तः -स्ता -स्तं; 'having rested upon,' अवलम्ब्य, उपधाय.

RESTING, *part.* अवलम्बो -घिनी -घि (न्), अवलम्बितः -ता -तं, आश्रितः &c., संश्रितः &c., सन्निलम्बितः -ना -नं; 'her face resting on her hand,' हस्तनिहितवदना; 'resting on the head,' मस्तकस्थः -स्था -स्थं; 'a vessel resting on his head,' मस्तकावस्थितायुः.

RESTING-PLACE, *s.* विश्रामस्थानं, विश्रमस्थानं, शयनस्थानं, उपधानं.

RESTITUTION, *s.* प्रतिदानं, प्रत्यर्पणं, परिदानं, दत्तप्रतिदानं, दत्तप्रत्यर्पणं, दत्तपरिदानं, पुनरर्पणं, प्रत्यानयनं. See RESTORATION.

RESTIVE, RESTIFF, *a.* दुर्दम्यः -म्या -म्यं, दुर्विनीतः -ता -तं, दुर्विनेयः -या -यं, दुर्विश्यः -श्या -श्यं, अटम्यः &c., अवश्यः &c., अविनेयः &c., प्रतीयः -या -यं, विषमः -मा -मं, दुर्निग्रहः -हा -हं, दुर्बलः -रा -रं, दुर्गः -हा -हं; 'horse,' शूकलः, शूलकः; 'elephant,' चक्रशुद्धैरः.

RESTIVENESS, *s.* दुर्दम्यता, दुर्विनीतता, अवश्यता, प्रतीयता, दुर्गता.

RESTLESS, *a.* (Unquiet) अशान्तः -ना -नं, शान्तिहीनः -ना -नं, अनिवृत्तः -ता -तं, अशान्तचित्तः -ता -तं, अस्वस्थः -स्था -स्थं, अयः -या -यं, अयचित्तः &c., परिश्रवः -वा -वं, आकुलः -ला -लं, विह्वलः -ला -लं, असमाहितः -ता -तं.—(Fidgety, always moving) चञ्चलः -ला -लं, चपलः -ला -लं, उदाचलः &c., सततगतिः -तिः -ति, सदा-

गतिः &c., निरास्यदः -दा -दं, अत्यन्तः -ना -नं.—(Sleepless)
निनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उचिद्रः &c., निद्राहीनः
-ना -नं, स्वप्नीनः &c.

RESTLESSLY, *adv.* अज्ञानं, अज्ञान्या, चञ्चलं, सञ्चाल्यं, अनिद्रितं.

RESTLESSNESS, *s.* अज्ञानिः *f.*, ज्ञानहीनता, अनिद्रतिः *f.*, अस्वस्थता,
अस्वस्थ्यं, चञ्चलता, चञ्चल्यं, चपलता, व्यग्रता, व्याकुलता, असमा-
धानं, असमाहितत्वं.

RESTORABLE, *a.* परावर्त्यः -त्या -त्यं, प्रतिदेयः -या -यं, प्रत्यर्पणीयः &c.

RESTORATION, *s.* (Act of giving back) प्रतिदानं, प्रत्यर्पणं, परावर्त्तः
-र्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, परिदानं, दत्तप्रतिदानं, दत्तपरिदानं, दत्तप्रत्यर्पणं.—
(Bringing back, or replacing in a former state) प्रत्यानयनं,
उद्धरणं, उद्धारः, पृष्टवत्करणं, पृष्टस्थितिस्थापना, पृष्टदशास्थापनं, पृष्टद-
ज्ञानयनं, पुनःस्थापनं -ना.—(Repairing) जीर्णोद्धारः, जीर्णोद्धारणं,
नष्टोद्धारः, नष्टोद्धारणं.—(Recovery) समुत्थानं, रोगात्ममुत्थानं. *See*
RECOVERY.

RESTORATIVE, *a.* तेजोदायकः -का -कं, तेजस्करः -रा -रं, सस्वदः -दा -दं,
अग्निदायकः &c., अग्निदः &c., तेजोवर्धकः &c. *See* INVIGORATING.

RESTORATIVE, *s.* अग्निदायकम् or तेजोदायकम् स्त्रीपथं, तेजोवर्धनं.

To RESTORE, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति -दत्ते -दातुं),
परिदा, प्रत्यु in caus. (-अर्पयति -यितुं), प्रतिपद् (c. 10. -पादयति
-यितुं), पुनः प्रतिपद्, पुनर् च in caus., पुनर् दा, पुनः प्रदा, परावृत्
in caus. (-वर्त्तयति -यितुं), प्रयम् (c. 1. -यञ्जति -दातुं), पुनः प्रयम्,
नियेत (c. 10. -यातयति -यितुं), समुपाकृ, प्रत्यर्पणं कृ, प्रतिदानं कृ,
परावर्त्तं कृ.—(Replace) पुनः स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा,
प्रतिरूह in caus., प्रतिष्ठा, *see* REPLACE.—(Bring back to its
former state, repair) पृष्टवत् कृ, पृष्टस्थितिम् आनी or गम् in
caus., पृष्टदशाम् आनी or प्रत्यानी, उद्धृ (c. 1. उद्धरति, उद्धृते, rt.
द्ध), जीर्णोद्धारं कृ, प्रतिकृ, प्रतिस्फु, साधु, *see* To REPAIR.—(Bring
back) प्रत्यानी (c. 1. -नयति -नेतुं), प्रतिनी, पुनर् आनी.—(Restore
to life) जीव् in caus., *see* To RE-ANIMATE.—(To health),
see To CURE, RECOVER.

RESTORED, *p. p.* (Given back) प्रतिदत्तः -त्ता -त्तं, परिदत्तः &c., प्रत्य-
र्पितः -ता -तं, पुनर्पितः &c., प्रतिपादितः &c., प्रत्यापन्नः -त्ता -त्तं,
प्रदत्तः -त्ता -त्तं, परावृत्तः -त्ता -त्तं, परावर्त्तितः -ता -तं.—(Replaced)
पुनःस्थापितः -ता -तं, प्रतिस्थापितः &c.—(Repaired) उद्धृतः -ता -तं,
जीर्णोद्धृतः &c., प्रतिस्फुतः &c.—(Brought back) प्रत्यानीतः -ता
-तं, पुनरानीतः &c.—(To life) प्राप्नोतिपन्नः -ना -नं.—(To one's
senses) लभ्यतेताः -ताः -तः (स्), प्राप्नोतिपन्नः -त्या -त्यं. *See* RECOVERED.

RESTORER, *s.* प्रतिदाता *m.* (तु), उद्धर्ता *m.* (तु), जीर्णोद्धारता, जीर्णोद्धारकः.

To RESTRAIN, *v. a.* नियह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विनियह, सन्नियह,
नियम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं), विनियम्, संयम्, परियम्, अभ्यायम्, यम्,
निरुध् (c. 7. -रुहति -रोधुं), अवरुध्, सन्निरुध्, संरुध्, निरुध् (c. 10. -
धारयति -यितुं), धृ, संधृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), प्रत्याहृ, उपसंधृ, विधृ
(c. 10. -धारयति -यितुं), यन्त्र (c. 10. यन्त्रयति -यितुं), बाध्, निबिध्,
प्रतिबिध्, प्रतिबन्ध्, नियमनं कृ, आकलनं कृ, आकल्.

RESTRAINABLE, *a.* नियहीतव्यः -व्या -व्यं, नियहणीयः -या -यं, नियन्त्र्यः
&c., निबन्धः -न्या -न्यं, निवारणीयः &c., संहरणीयः &c., प्रत्याहर-
णीयः &c., आकलनीयः &c.

RESTRAINED, *p. p.* निगृहीतः -ता -तं, नियमितः &c., नियतः &c., संयतः
&c., संयमितः &c., यतः &c., यन्त्रितः &c., नियन्त्रितः &c., रुद्धः -द्धा
-द्धं, निरुद्धः &c., विधृतः -ता -तं, विधारितः &c., निवारितः &c.,

प्रत्याहृतः &c., उपसंद्धतः &c., बाधितः &c., आकलितः &c., बद्धः -द्धा
-द्धं, निबद्धः &c., प्रतिबद्धः &c., धैर्यशाली -लनी &c.; 'in de-
sire' यत्तेन्द्रियः -या -यं, बद्धकामः -मा -मं.

RESTRAINER, *s.* नियन्ता *m.* (तु), यन्ता *m.*, नियामकः, नियहीता *m.*, निरोधकः.

RESTRAINT, *s.* नियहः -हणं, नियमनं, संयमः -मनं, संयामः, यमः, यतिः *f.*,
नियतिः *f.*, यमनं, निगृहीतिः *f.*, यन्त्रणं, नियन्त्रणं, निरोधः, अपरोधः,
प्रतिरोधः, उपरोधः, रोधः, सम्प्रतिरोधकः -कं, संयहः, प्रयहः, वियमः,
वियामः, वारणं, निवारणं, आवरणं, प्रतिबन्धः, निबन्धः -न्धनं, बाधः
-धा -धनं, आकलनं, दमः -मनं, सम्भः, गुप्तिः *f.*, निबेधः, प्रतिबेधः;
'self-restraint,' आत्मसंयमः, आत्मयमः, दातिः *f.*, नैयतं; 'absence
of restraint,' निर्यन्त्रणं.—(Of speech) वायमः -मनं, वाग्यतनं.
—(In law, limitation) सांसेधः; 'of time,' कालांसेधः; 'of place,'
स्थानांसेधः; 'from living away from home,' प्रवासांसेधः; 'from
employment,' कर्मसांसेधः.

To RESTRICT, *v. a.* निबन्ध् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), परिमा (c. 2. -माति
-तुं), परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -यां कृ, नियम् (c. 1. -यञ्जति -यन्तुं),
संयम, नियह (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), निरुध् (c. 10. -रुधयति -यितुं),
मर्यादां or सीमां निरुध्, समर्यादं -दां कृ, ससीमं -मां कृ.

RESTRICTED, *p. p.* निबद्धः -द्धा -द्धं, परिमितः -ता -तं, मितः &c., नियतः
&c., नियमितः &c., समर्यादः -दा -दं, सावधिकः -का -कं, ससीमः -मा
-मं; 'as a word,' मिताधेः, योगरूढः. *See* LIMITED.

RESTRICTION, *s.* निबन्धः -न्धनं, बन्धः -न्धनं, नियमः -मनं, संयमः, नि-
यतिः *f.*, नियहः, मर्यादा, सीमा, परिसीमा, अवधिः *m.*, परिमितिः *f.*,
परिमिता, परिमाणं, परिच्छेदः, विशेषः -पणं; 'without restric-
tion,' अनिबन्धनः -ना -नं, अविशेषणः -शा -शं.

RESTRICTIVE, *a.* निबन्धनः -ना -नं, नियामकः -का -कं, परिमाणनः -ना
-नं, परिच्छेदकः &c., मर्यादातिरुपकः &c., सीमातिरुपकः &c.

To RESULT, *v. n.* (Issue, proceed) उत्पद् (c. 4. -पजते -पजुं), समुत्पद्
जन् (c. 4. जायते, जनितुं), उपजन्, सिध् (c. 4. सिध्यति, सेजुं), प्रभू
(c. 1. -भवति -यितुं), उद्भू, अनुभू in pass., प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तुं),
अनुवृत्, निःसृ, उदि.—(End in) अवसो (c. 4. -स्यति -सारुं), पवेवसो,
निष्पद् in pass., धिगम्, निर्गम्, अपगम्.

RESULT, *s.* (Consequence, issue) परिणामः, फलं, उत्पत्तिः *f.*, सिद्धिः *f.*,
प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, उत्पन्नं, उद्भूतं, निष्पन्नं, उत्तरं, फलानुसरं, फलोद्भवः,
फलोत्पत्तिः *f.*, निर्गमः, शेषः, अन्तः, उदकैः, जल्यं, अनुभवः, भव्यं, अनु-
सारः, अनुवर्त्तनं, अन्वयः, प्रत्ययः, अनुवर्त्तनः, योगः, कार्यं, अवधिः, फलि-
तायैः, अवसानं, अवसायः, पवेवसानं, गुणः, परिपाकः, *see* EFFECT;
'unexpected result,' विपाकः; 'happy result,' शुभफलं.—
(Result of reasoning, conclusion) सिद्धान्तः, सिद्धिः *f.*, निश्चि-
तायैः, मथितायैः, निश्चीतायैः, उपपत्तिः *f.*, अनुभूतिः *f.*, अनुमितिः *f.*,
पटितायैः.

RESULTING, *part.* प्रयुक्तः -क्ता -क्तं, उत्पन्नः -त्ता -तं, जातः -ता -तं, जनितः
&c., जन्यः -न्या -न्यं, उद्भूतः &c., अनुवृत्तः -त्ता -तं, प्रवृत्तः &c., अनु-
सारी -रिणी &c., अनुयायी &c., फल in comp., प्रभव in comp.,
उद्भव in comp.; 'pain resulting from sin,' पावप्रयुक्तं दुःखं;
'fever resulting from fasting,' उपवासप्रयुक्तो ज्वरः; 'obedience
resulting from fear,' भयप्रयुक्तो भक्तिः; 'resulting from that,'
तत्फलः -ला -लं.

RESUMABLE, *a.* प्रत्याहरणीयः -या -यं, प्रत्याहाय्यः -व्या -व्यं, अवहाय्यः &c.

RESUME, *s.* सारः, साराधेः, सारसंग्रहः, संग्रहः, उपसंहारः.

To RESUME, *v. a.* (Take back or again) पुनर् वादा (c. 3. -ददाति

-दत्ते -दातुं), प्रत्यादा, पुनर् ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), प्रत्याह (c. 1. -हरति -हर्तुं), पुनर् जाह, पुनर् ह, अपह, अनुप्राप (c. 5. -आप्नोति -आप्तुं), पुनः प्राप्, प्रत्यप्राप्, पुनर् लभ्.—(Take up again after interruption, begin again) प्रकृतम् or प्रस्तुतम् or मूलविषयम् अनुसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), प्रकृतप्रसङ्गं कृ, प्रकृतानुसरणं कृ, पुनर् आरम्भ (c. 1. -रभते -रम्भुं), पुनःप्रसङ्गं कृ, पुनर् वद् or ब्रू; 'he resumed,' पुनराह.

RESUMED, *p. p.* प्रत्याहृतः -ता -तं, अपहृतः &c., पुनर्गृहीतः -ता -तं.

RESUMING, *part.* दत्तापहारी -रिणी -रि (न्), प्रत्याहारकः -का -कं.

RESUMPTION, *s.* प्रत्याहरणं, प्रत्याहारः, पुनराहरणं, पुनर्हरणं, अपहारः, अपहरणं, पुनर्ग्रहणं, प्रत्यादानं, पुनरादानं; 'of a grant,' दत्तापहारः, दत्तापहरणं.

RESURRECTION, *s.* मृतोत्थानं, मृतोत्थितिः *f.*, मृतलोकोत्थानं, पुनरुत्थानं, पुनरुत्थितिः *f.*, मृतपुनरुत्थानं, न्यायदिने or विचारदिने मृतलोकानां पुनरुत्थितिः *f.* or श्मशानादुत्थितिः *f.*; 'resurrection day,' मृतोत्थानकालः.

TO RESUSCITATE, *v. a.* प्रतिजीव् (c. 10. -जीवयति -यितुं), संजीव्, उज्जीव्, जीव्, पुनः संजीव् -चां कृ, उत्था in caus. See TO REVIVE.

RESUSCITATED, *p. p.* संजीवितः -ता -तं, प्रतिजीवितः &c., पुनः संजीवो-कृतः &c.

RESUSCITATION, *s.* प्रतिजीवनं, सज्जीवनं, पुनः संजीवोकरणं, पुनरुत्थापनं.

RETAIL, RETAILING, *s.* अल्पविक्रयः, खण्डविक्रयः, छुट्टिविक्रयः, अल्पपण्या, अल्पविपणः, अल्पवाणिज्यं, खण्डवाणिज्यं, छुट्टवाणिज्यं.

TO RETAIL, *v. a.* अल्पशः or खण्डशो विक्री (c. 9. -क्रीणाति -धीते -क्रेतुं), अल्पविक्रयं कृ, खण्डविक्रयं कृ, अल्पपण्याय कृ, पण् (c. 1. पणते -यितुं), खण्डवाणिज्यं कृ.

RETAILER, *s.* खण्डविक्रयी *m.* (न्), खण्डविक्रयकारी *m.*, अल्पविक्रयकारी *m.*, विपणी *m.* (न्), प्रापणिकः, आपणिकः, खण्डवाणिज्यकृत *m.*, खण्ड-वाणिज्य *m.* (न्).

TO RETAIN, *v. a.* (Keep, hold) धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति -धर्तुं), सन्ध्, धा (c. 3. दधाति, धत्ते, धातुं), रक्ष् (c. 1. रक्षति -यितुं), संरक्ष्, अभिरक्ष्, धारणं कृ.—(Keep back) विधृ, नियह्, विनियह् सन्नियह्, संह, उपसंह.—(Hire, engage) वेतनेन or मृत्येन ग्रह्, निरूपितवेतनं प्रतिज्ञाय कस्मैणि नियुज् or स्या in caus.—(Remember), see the word.

RETAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., विधृतः &c., स्थापितः &c.

RETAINER, *s.* (Dependant, adherent) आश्रितः, आश्रयो *m.* (न्), अनुचरः, अनुगामी *m.* (न्), उपजीवी *m.*, भाक्तिकः, भूयः, अवलम्बी *m.*, अनुगम्यी *m.*, अनुगामी *m.*, अनुचारी *m.*, अनुयायी *m.*, अनुगः, सपथः, सेवकः, पार्श्वकः; 'an old retainer,' चिराश्रितः, चिरसेवकः; 'body of retainers,' परिचारः, भृत्यवर्गः, सेवकवर्गः, अनुयायिवर्गः.

RETAINING, *s.* धारणं, धरणं, धृतिः *f.*, रक्षणं, नियोजनं, स्थापनं.

TO RETALIATE, *v. a.* प्रतिकृ, विप्रतिकृ, विप्रकृ, प्रत्यपकृ, वेरप्रतिकारं कृ, प्रत्यपकारं कृ, प्रतिफलं (nom. प्रतिफलयति -यितुं), प्रतिफलं दा, प्रतियत्नं कृ, प्रतिहिंस (c. 7. -हिनस्ति, c. 1. -हिंसति -सितुं), प्रतिहिंसां कृ, वेरजुडिं कृ, वेरोद्धारं कृ, निधत् (c. 10. -यातयति -यितुं), वेरनिरोधनं कृ.

RETAIATED, *p. p.* प्रतिकृतः -ता -तं, विप्रतिकृतः &c., विप्रकृतः &c., प्रत्यपकृतः &c., प्रतिफलितः -ता -तं, निरोधितः -ता -तं.

RETALIATION, *s.* प्रतिकारः, प्रतिकारः, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिक्रिया, प्रतिकर्म *n.* (न्), विप्रतिकारः, विप्रकारः, विप्रकृतिः *f.*, प्रत्यपकारः, वेरप्रतिक्रिया, वेरप्रतिकारः, प्रतिविधिः *m.*, प्रतिफलः, प्रतियत्नः, प्रतिहिंसा, वेरजुडिः *f.*, 686

वेरोद्धारः, निरोधनं, वेरनिरोधनं, अपकारः, अपक्रिया, अपकरणं, समाधिः *m.*, जुद्धं.

TO RETARD, *v. a.* (Diminish the velocity of motion) वेगरोधं कृ, वेगावरोधं कृ, वेगं or गतिं रुध् (c. 7. रुध्ति, रोद्ध्) or अवरुध् or विधृ (c. 10. -धारयति -यितुं), वेगविधारणं कृ, वेगविलम्बनं कृ, गति-विलम्बनं कृ, गतिमन्दतां कृ, मन्दगतिं -ति -ति कृ.—(Cause delay) विलम्ब (c. 10. -लम्बयति -यितुं), विलम्बं कृ, विलम्बनं कृ, मन्दतां कृ, मन्द-न्दां कृ.—(Hinder) रुध्, निरुध्, प्रतिरुध्, अवरुध्, संरुध्, बाध्, सम्भृ, प्रतिबन्ध्.

RETARDATION, RETARDING, *s.* वेगरोधः, वेगावरोधः, वेगविधारणं, वेगवि-लम्बनं, गतिविलम्बनं, गतिप्रतिबन्धः, वेगसंकोचः, रोधः, अवरोधः, विलम्बनं.

RETARDED, *p. p.* रुद्धवेगः -गा -गं, अवरुद्धवेगः &c., रुद्धगतिः -ति -ति, अवरुद्धगतिः &c., विलम्बितः -ता -तं, विलम्बितवेगः -गा -गं, विलम्बि-तगतिः -ति -ति, विधारितवेगः &c.; 'gradually retarded motion,' क्षीयमाणो वेगः, क्षीयमाणो गतिः.

RETARDING, *part.* विलम्बी -घ्नितो &c., वेगरोधकः -का -कं, वेगावरोधकः &c.

TO RETCH, *v. n.* वमितुं or रुद्धयितुं यत्नं कृ or उद्यमं कृ or उद्यम्, यमनोद्यमं कृ.

RETENTION, *s.* धारणं -शा, धृतिः *f.*, धरणं, आग्रहः, ग्रहः, संग्रहः -हणं.—(Faculty of the mind) धारणाशक्तिः *f.*, धारणा, स्मृतिः *f.*, मेधा.

RETENTIVE, *a.* (As memory) धारणावान् -यतो -वत् (त्), धारणाश-क्तिविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, धारणाशक्तियुक्तः -क्ता -क्तं.—(Retaining) धारकः -का -कं, धरः -रा -रं, आग्रही -हिणी &c.; 'of moisture,' क्लेदधारकः -का -कं; 'of life,' दुर्भरः -रा -रं.

RETENTIVENESS, *s.* धारणाशक्तिः *f.*, धारणाक्षमता, धारकत्वं, धृतिः *f.*, दृढता.

RETICULAR, RETICULATED, *a.* जालाकारः -रा -रं, जालाकृतिः -ति -ति, जालरूपः -पा -पं, व्यत्यसरेखाविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, जालवद अन्तरालविशिष्टः &c.

RETICULATION, *s.* जालकर्म *n.* (न्), जालाकारकर्म *n.*, जालवत्कर्म *n.*

RETICULE, *a.* स्त्रीलोकान् हस्तेन भूतं मूच्यादिधारणयोग्यो लघुकोपः.

RETINA, *s.* नेत्रान्तःस्थितचित्रपत्रं, नेत्रान्तःस्थितवृषपत्रं.

RETINUE, *s.* परिवारः, परिवर्हः, वर्हः, परिग्रहः, तन्त्रं, परिकरः, परिजनः, परिजनाः *m. pl.*, परिचर्याः *m. pl.*, अनुचराः *m. pl.*, परिचरवर्गः, सहचरवर्गः, भृत्यवर्गः, परिच्छदः.

TO RETIRE, *v. n.* अपक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रामितुं), व्यपक्रम्, परावृत् (c. 1. -वर्त्तते -वर्त्तितुं), प्रतिनिवृत्, निवृत्, पार्श्वं परावृत्, अवस्था (c. 1. -तिष्ठते -स्थायितुं), अपसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), अपया (c. 2. -याति -तुं), अपगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), व्यपगम्, चल् (c. 1. -चलति -लितुं), पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ), विपलाय्.—(Retire into privacy or private life) विविक्रतां or विविकृतृन्त्रिम् आस्था or सेव्, सङ्गसङ्गान् सव्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or तज्, सङ्गसङ्गान् कृ, गृहसङ्गान् कृ, विविकृत्यो यत्.

RETIRED, *a.* (Sequestered, secluded) विविक्रः -क्ता -क्तं, विजनः -ना -नं, निभूतः -ता -तं, शकानः -न्ता -न्तं, निजैनः &c., निःशलाकः -का -कं.—(Secret) गूढः -दा -दं, गुप्तः -भा -मं, प्रच्छन्नः -न्ना -वं; 'a retired spot,' विविकृतस्थानं, निजैनस्थानं, निजैनदेशः, रहःस्थानं; 'a place whence water has retired,' परापः -पा -वं, परेयः -पा -पं; 'leading a retired life,' विविकृतसेवी -विनी -वि (न्).

RETIREMENT, *s.* (Act of retiring) परापचयः -चयनं, प्रतिनिवर्तनं, निवर्तनं, पार्श्वपरिवर्तनं, अपक्रमः -मणं, अपसरणं, अपगमः -मनं, पलायनं.—(Act of retiring into privacy or private life) विविकृत्येयनं, विवि-कृतृत्तियेयनं, विविकृत्यासेयनं, विविकृत्यो वासः, सङ्गसङ्गान्, गृहस-ङ्गान्.—(Private or retired life or state) विविकृता -न्तं,

विविक्तवृत्तिः *f.*, विविक्तज्ञा, एकान्तता, एकान्तवृत्तिः *f.*—(Place of retirement) विविक्तस्थानं, निजैनस्थानं, निभृतस्थानं, निषद्या.

RETIRING, *part. or a.* (Withdrawing) परावर्त्तनी-रिती-रिती (नं), अपक्रामन्-मनी-मन् (नं), पाश्चैपरिवर्त्तनी &c.—(Not forward or bold) विविक्तसेवी &c., एकान्तसेवी &c., विविक्तप्रियः-या-यं, एकान्तप्रियः &c., सप्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, सप्रहृष्टः-ष्टा-ष्टं, मन्दास्यविशिष्टः-ष्टा-ष्टं, मन्दस्वभावः-वा-वं. See RESERVED.

To RETORT, *v. a.* प्रतिक्षिप् (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्ते), प्रत्यक्षिप्, पुनः क्षिप् or सवक्षिप्, प्रतिकृ, प्रत्यारुह् in caus. (-रोपयति-यितुं). See To RECRIMINATE.

To RETORT, *v. n.* प्रत्यपवाद (c. 1. -वदति-दितुं), प्रत्यपवादं कृ, प्रत्यवक्षेपं कृ, प्रत्युत्तरं कृ, प्रतिनिन्द (c. 1. -निन्दति-निन्दुं), पुनर् निन्द, प्रत्यारोपं कृ.

RETORT, *s.* (Return of an accusation or incivility) प्रत्यपवादः, प्रत्यवक्षेपः, प्रत्यारोपः, प्रत्यभियोगः, प्रत्युत्तरं, प्रतिनिन्दा, विप्रकृतिः *f.*, विप्रकारः, विप्रतिकारः, प्रतिकारः.—(Vessel in chemistry for distillation) चका, चकयन्त्रं, मूयः-पी-पा-पिका; 'glass retort,' काचचकः, काचचकयन्त्रं.

To RETRACE, *v. a.* (One's steps) निवृत्, प्रतिनिवृत्. See To RETURN.

To RETRACT, *v. a. or n.* कथितत्यागं कृ, उक्त्यागं कृ, उक्तास्वीकारं कृ, कथितास्वीकारं कृ, उक्तप्रत्यादेशं कृ, व्यतिक्रमं कृ, अनुशयं कृ, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं) with abl.; 'induce to retract,' निवृत् in caus. See To RECENT, RECALL.

RETRACTATION, RETRACTION, *s.* कथितत्यागः, उक्त्यागः, उक्तप्रत्यादेशः, उक्तास्वीकारः, कथितास्वीकारः, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, अनुशयः, व्यतिक्रमः. See RECENTATION.

RETRACTED, *p. p.* अनुशयितः-ता-तं, प्रत्यादिष्टः-ष्टा-ष्टं, व्यतिक्रान्तः-न्ता-न्तं.

RETREAT, *s.* (Act of retiring) अपक्रमः-मरणं, अपसरणं, अपयानं, परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, अपावर्त्तनं, अपावृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं-र्त्तनं, विप्रयाणं, प्रतिप्रयाणं, सपयानः, अपयानः-मनं, उपक्रमः, निवर्त्तनं, प्रतिनिवर्त्तनं, चक्रमः.—(Of an army) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, विद्रवः, प्रद्रावः, सन्द्रावः, उद्रावः, द्रवः-संप्रुगे निवर्त्तनं.—(Place of retirement) विविक्तस्थानं, विविक्तदेशः, निजैनस्थानं, निजैनदेशः, निभृतस्थानं, रहःस्थानं, परावर्त्तनस्थानं.

To RETREAT, *v. n.* (Retire) अपक्रमं (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्यक्रमं, परावृत्, सपया, सपयाम्, see To RETIRE.—(As an army) पलायं (c. 1. पलायते-यितुं, rt. इ), विपलायं, प्रपलायं, सम्पलायं, प्रद्रं (c. 1. -द्रवति-द्रोतुं), विद्रु, विप्रद्रु, सपधाव् (c. 1. -धावति-यितुं), प्रधाव्.—(Withdraw into privacy), see To RETIRE.

RETREATED, *p. p.* परावृत्तः-न्ता-न्तं, सपयवृत्तः &c., पलायितः-ता-तं.

To RETRENCH, *v. a.* (Cut off, curtail) छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं), सवच्छिद्, सवकृत् (c. 6. -कृन्ति-कर्त्तितुं), लू (c. 9. लुनति, लवितुं), लप् (c. 6. लुप्यति, लोपुं), खर्द्, छेदने कृ.—(Lessen expenses, &c.) व्ययं न्यूनीकृ or स्यूनीकृ or ह् in caus. or संहृ.

RETRENCHMENT, *s.* छेदः, सवच्छेदः, लोपः, सवच्छेदः, व्ययलोपः, न्यूनव्ययः.

RETRIBUTION, *s.* प्रतिफलं, प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकारः, निष्कृतिः *f.*

RETRIBUTIVE, RETRIBUTORY, *a.* प्रतिफलप्रदः-दा-दं, प्रतिफलदायकः-का-यिका-कं, प्रतिफलदः &c., परिशोधकः-का-कं, प्रतिकारकः-का-कं, प्रतिकारी-रिणी-रि (नं).

RETRIEVABLE, *a.* उद्धारणीयः-या-यं, पुनरुद्धारणीयः &c., पुनःप्रापणीयः &c.

To RETRIEVE, *v. a.* उद्घृ (c. 1. -हरति-हर्त्तुं), समुद्घृ, पुनर् उद्घृ, पुनः प्राप् (c. 5. -प्राप्ति-प्राप्ति), पुनर् लभ्, पुनर् जानी, उद्धारं कृ, उद्धारणं

कृ. See To RECOVER, RESTORE.

RETRIEVED, *p. p.* उद्घृतः-ता-तं, समुद्घृतः &c., पुनः प्राप्तः-प्रा-पं.

To RETROCEDE, *v. n.* प्रतिगमं (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), विपरीतं गमं, परावृत्.

RETROCESSION, *s.* प्रतिगमनं, पश्चाद्गमनं, विपरीतगमनं, परावर्त्तनं.

RETROGRADATION, *s.* प्रतिक्रमः, व्यतिक्रमः, विपरीतगतिः *f.*, चक्रमतिः *f.*

RETROGRADE, *a.* विपरीतगामी-मिनी-मि (नं), प्रतिगामी &c., व्यतिक्रान्तः-न्ता-न्तं, विपरीतगतिकः-का-कं, परावृत्तः-न्ता-न्तं, प्रतीयः-पा-पं, प्रातोपिकः &c.—(In astronomy) चक्रमतिः-ति-ति, चक्रः-क्रा-क्रं.

To RETROGRADE, *v. n.* (Go backward) परावृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), विपरीतं गमं (c. 1. गच्छति, गच्छुं), प्रतिगमं, पश्चाद् गमं, प्रतिक्रमं (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), व्यतिक्रमं, व्यतिक्रमं कृ.—(Decline) क्षीणसत्त्वः-स्त्वा-स्त्वं भू, मूलसत्त्वाद् भंश्. See To DEGENERATE, DECLINE.

RETROGRESSION, *s.* पश्चाद्गमनं, विपरीतगमनं, प्रतिगमनं, व्यतिक्रमः.

RETROSPECT, *s.* गतावलोकनं, अतीतावलोकनं, गतकालावलोकनं, अतीतकालावलोकनं, भूतावलोकनं, भूतकालावलोकनं, अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं, सन्वयलोकनं.

RETROSPECTIVE, *a.* (Looking back) पश्चाद्दर्शी-र्शिनी-र्शि (नं), पश्चादवलोकी &c., गतावलोकी &c., गतकालावलोकी &c., अनुदर्शी &c.—(Relating to what is past) गतापेक्षकः-का-कं, भूतापेक्षकः &c., अतीतापेक्षकः &c., गतकालापेक्षकः &c., गतकालापेक्षी-क्षिणी &c., गतकालसापेक्षः-क्षा-क्षं, भूतकालसापेक्षः &c.

RETROSPECTIVELY, *adv.* गतापेक्षया, गतकालापेक्षया, गतकालसापेक्षं, भूतापेक्षया.

To RETURN, *v. n.* (Come back, go back) पुनर् आगमं (c. 1. -गच्छति-गच्छुं), प्रत्यागमं, प्रतिगमं, निवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तितुं), प्रत्यावृत्, प्रतिनिवृत्, सनिवृत्, पयोवृत्, उपावृत्, आवृत्, विनिवृत्, आवृत्, पुनर् आवृत्, प्रतिप्रा (c. 2. -याति-तुं), प्रत्याया, पुनर् आया, प्रत्युपया, प्रत्ये (c. 2. प्रत्यैति-तुं, rt. इ), पुनर् र, प्रतिक्रमं (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), प्रतिपद् (c. 4. -पद्यते-पद्युं), पुनर् अभिपद्, पुनर् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति-स्थातुं), प्रत्युपस्था, पुनर् आगमं; 'he returned to the place whence he came,' प्रतिजगाम यथागतं.—(Turn back or round) परावृत्, परिवृत्, पयोवृत्, परिवर्त्तनं कृ.—(Answer), see REJOIN, RETORT.

To RETURN, *v. a.* (Give back) प्रतिदा (c. 3. -ददाति-दातुं), पुनर् दा, परिदा, प्रसृ in caus., पुनर् सृ, प्रातेपद्, see To RESTORE.—(Bring or send back) पुनर् नी or जानी, पुनर् जानी in caus. (-नाययति-यितुं), पुनर् गमं in caus., पुनः प्राप् in caus.—(Give in recompense) प्रतिकृ, प्रतिफलं दा, प्रतिफलाय दा, प्रतिदा; 'to return a benefit,' प्रत्युपकृ; 'an injury,' प्रत्यपकृ, प्रतिहिंसं, प्रतिहिंसं कृ; 'to return evil for good,' परेक्षोपकारे कृते प्रत्यपकारं कृ or आचरं, उपकारात् प्रति अपकारं कृ, उपकारं प्राप्य अपकारं कृ; 'to return good for evil,' परेक्षोपकारे कृते प्रत्युपकारं कृ or आचरं.—(Render an official account), see To REPORT.

RETURN, *s.* (Coming back) पुनरागमनं, प्रत्यागमः-मनं, प्रतिगमनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्त्तनं, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*, प्रतिनिवृत्तिः *f.*, सन्निवृत्तिः *f.*, पयोवृत्तिः *f.*, पयोवर्त्तनं-र्त्तनं, पुनरावृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, परावृत्तिः *f.*, उपयातं.—(Turning back or round) परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, परिवृत्तिः *f.*—(Periodical revolution) परिवर्त्तनं-र्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, पुनरावर्त्तनं, पुनरावृत्तिः *f.*, विवर्त्तनं, पर्थ्ययः, पर्थ्ययः; 'of the seasons,' ऋतुपरिवर्त्तनं, ऋतुपर्थ्ययः.—(Repayment) प्रतिदानं, परिदानं.—(Requit) प्रतिक्रिया, प्रतिकृतिः *f.*, प्रतिकर्म n. (नं),

(In law, overthrow a decision) परावृत्, परावर्त्त कृ, परावृत्ति कृ.
REVERSE, *s.* (Change, vicissitude) परिवर्त्तनं, परिवर्त्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*,
वर्त्ययः, अवस्थानार्, परिणामः, विचारः.—(The contrary) विपर्ययः,
विपर्ययः, व्यत्ययः, व्यत्यासः; विपर्ययायः, प्रत्ययायः, विपरीतं, वैपरीतं,
व्यतिक्रमः, विपक्षः, प्रतिपक्षः.—(Reverse of) expressed by इतर,
see OPPOSITE, *a.*—(Misfortune) कार्यविपत्तिः *f.*, *see* MISFORTUNE.

REVERSE, *a.* विपरीतः -ता -तं, विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, व्यस्तः &c., व्यति-
क्रान्तः -न्ता -न्तं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, अपसव्यः -व्या -व्यं, प्रसव्यः &c.,
सव्यः &c., प्रतीपः -पा -पं, विप्रतीपः &c., प्रतीकः -का -कं, विपक्षः
-क्षा -क्षं, प्रतिपक्षः &c., विलोमः -मा -मं, प्रतिलोमः &c., प्रातीपिकः
-की -कं, अर्धोचोनः -ना -नं, प्रतिकूलः -ला -लं, वामः -मा -मं; 're-
verse order,' व्यतिक्रमः.

REVERSED, *p. p.* विपर्यस्तः -स्ता -स्तं, पर्यस्तः &c., व्यतिक्रान्तः -न्ता -न्तं.
व्यस्तः -स्ता -स्तं, अपवृत्तः -वृत्ता -वृत्तं.—(Turned upside down or
with the end downwards) अधोमुखीकृतः -ता -तं, अधोमुखः -खा
-खं, अधःकृतः -ता -तं, अधोन्नतः -रा -रं, अधरायः -या -यं.—(As
a sentence) परावृत्तः -वा -वं, परावर्त्तितः -ता -तं.

REVERSELY, *adv.* विपर्ययेण, व्यतिक्रमेण, विपरीतं, वैपरीत्येन, आदिपश्चात्.

REVERSIBLE, *a.* परावर्त्यः -स्त्यो -स्त्यं, परावर्त्तनीयः -या -यं, परिवर्त्तनीयः &c.

REVERSION, *s.* परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, प्रत्यावर्त्तनं, प्रत्यावृत्तिः *f.*, पर्या-
वृत्तिः *f.*, पर्यावर्त्तनं, परिवर्त्तनं, आवृत्तिः *f.*—(Succession, right to
future possession) उत्तराधिकारः, अन्यभोगोत्तराधिकारः, अन्यभो-
गोत्तरप्राप्तिः *f.* -प्रापणं.

REVERSIONARY, *a.* अन्यभोगोत्तरप्राप्यः -प्या -प्यं, अन्यभोगोत्तरप्रापणीयः -या
-यं, उत्तरप्रापणीयः &c., उत्तरभोग्यः -ग्या -ग्यं, क्रमेण भोग्यः &c.

To REVERT, *v. n.* प्रत्यावृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), परावृत्, पर्यावृत्, प्रति-
निवृत्, परिवृत्, आवृत्, पुनर् आवृत्, प्रत्यागम्, पुनर् आगम्.

REVERTIBLE, *a.* परावर्त्यः -स्त्यो -स्त्यं, परिवर्त्तनीयः -या -यं, परिवर्त्यः &c.

To REVIEW, *v. a.* (Look back on) पश्चाद् अवलोक (c. 1. -लोकते
-कितुं, c. 10. -लोकयति -यितुं), पश्चाद् दृष्ट (c. 1. -पश्यति, दृष्टुं), अनु-
दृष्ट, गतावलोकनं कृ, गतकालावलोकनं कृ, पश्चादवलोकनं कृ.—
(Examine again, revise) पुनः परीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), पुनर्
निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), पुनर् अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं),
पुनर् आलोक or अवलोक or समवलोक or दृष्ट, पुनर् विचर, पुन-
विचार कृ.—(Inspect) निरूप, परीक्ष, अनुसन्धा, दृष्ट.—(A book,
&c.) काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषी परीक्ष or प्रकाश, गुणदोषविवेचनं कृ,
दोषादोषविचारं कृ, ग्रन्थदोषादोषविचारं कृ.

REVIEW, *s.* (Looking back) पश्चाद्दर्शनं, पश्चाद्दृष्टिः *f.*, पश्चादवलोकनं,
अनुदर्शनं, अनुदृष्टिः *f.*, गतावलोकनं.—(Examining again) पुनः-
परीक्षा, पुनर्निरूपणं, पुनर्नुसन्धानं, पुनर्दर्शनं, पुनर्दृष्टिः *f.*, पुनर्विचारः.
—(Inspection) निरूपणं, दर्शनं, निरीक्षणं, परीक्षणं.—(Of a book)
काव्यग्रन्थादेर् गुणदोषविवेचनं or गुणदोषविचारः, ग्रन्थगुणदोषविवेचनं
or गुणदोषप्रकाशनं or दोषादोषप्रकाशनं.

REVIEWER, *s.* ग्रन्थदोषादोषप्रकाशकः, ग्रन्थगुणदोषविवेचकः -विचारकः.

To REVILE, *v. a.* तिरस्कृ, निन्द (c. 1. -निन्दति -न्दितुं), आक्रुश (c. 1.
-क्रोशति -क्रोशुं), समक्रुश, भस्त्र (c. 10. भस्त्रयते -ति -यितुं), सम्भस्त्रं,
कुम्, अभिक्कुम्, तर्ज, उपालम्भ, अपवाद, शप्, अभिशप्, क्षिप्, परि-
क्षिप्, अपिक्षिप्, अतिक्, मुलरीक्, भष्, गुप् in des., अभिशंस, *see*
To REPROACH, ABUSE; 'to revile in return,' प्रत्याक्रुश.

87 REVILED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., आक्रुशः -हा -हं, उपालम्भः
-भा -भं, निर्भोक्षितः &c., मुगुक्षितः &c., अभिशंसः -स्ता -स्तं.

REVILER, *s.* निन्दकः, आक्रोशकः, आक्रोश m. (वृ), उपक्रोश m., निर्भोक्षकः.
REVILING, *s.* निन्दा -न्दनं, तिरस्कार, आक्रोशः -शनं, उपक्रोशः, पारुष्यं,
परुषोक्तिः *f.*, परुषवचनं, निर्भोक्षनं, जुगुप्सा, मौसर्व्यं, अपवादः, अभि-
वादः, तर्जनं, उपालम्भः, कुत्सा -स्तनं, गालिप्रदानं, क्षेपः, अवक्षेपः,
परिभाषणं.

REVISAL, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, अनुदर्शनं, पुनःशोधः -धनं, पुनःपरीक्षा.
To REVISE, *v. a.* (Review). *see* the word.—(Amend) शुध् (c. 10.

शोधयति -यितुं), परिशुध्, संशुध्, विशुध्, पुनः शुध्, शोधनं कृ, पुनःशोधनं कृ.

REVISED, *p. p.* शोधितः -ता -तं, पुनःशोधितः &c., पुनर्निरूपितः &c.

REVISION, *s.* पुनर्दृष्टिः *f.*, अनुदृष्टिः *f.*, पुनःशोधः -धनं, शुद्धिः *f.*, पुनरावृत्तिः *f.*

REVIVAL, *s.* (Return to life) पुनर्जीवनं, प्रतिजीवनं, सञ्जीवनं, उज्जीवनं.

पुनःप्राणनं, पुनर्जीवनप्राप्तिः *f.*, पुनश्चेत्यप्राप्तिः *f.*, *see* RECOVERY.—

(Return to a vigorous or healthy state) पुनःस्वास्थ्यप्राप्तिः *f.*,
पुनःस्वस्थ्यं, समुत्थानं, समुत्थितिः *f.*, पुनःसंस्थितिः *f.*, पुनरुत्थितिः *f.*,
पुनःप्रवृत्तिः *f.*—(Recovery from misfortune) विपदुद्धारः, सापटु-
द्धारः, पुनरुद्धारः.

To REVIVE, *v. n.* उज्जीव् (c. 1. -जीवति -वितुं), विजीव्, प्रतिजीव्, संजीव्,
पुनर् जीव्, जीवनं or संज्ञा or चैतन्यं पुनः प्राप् or लभ् or सापट्
or प्रतिपट्, समुत्था (c. 1. समुत्तिष्ठति -त्थातुं, rt. स्था), उत्था, प्रत्याश्रम्
(c. 2. -श्रसिति -तुं), समाश्रम्, प्रत्यापन्नजीवनः -ना -नं भू, प्रत्यागतप्राणः
-णा -यं भू, प्रत्यापन्नचेतनः -ना -नं भू. *See* To RECOVER.

To REVIVE, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), प्रतिजीव्, संजीव्, उज्जीव्,

पुनर् जीव्, पुनः सजीव्यं -वां कृ, पुनः सजीवीकृ, पुनर् उत्था in caus.
(उत्थापयति -यितुं, rt. स्था) or समुत्था, पुनः संस्था, प्रत्याश्रम् (c. 10.
-श्रासयति -यितुं), समाश्रम्, *see* To RECOVER, *v. a.*—(Renew) नवीकृ.

REVIVED, *p. p.* प्रतिजीवितः -ता -तं, सञ्जीवितः &c., पुनः सजीवीकृतः
&c., प्रत्यापन्नजीवनः -ना -नं, प्रत्यागतप्राणः -णा -यं, प्रत्यापन्नसंज्ञः -ज्ञा
-ज्ञं, प्रत्याश्रस्तः -स्ता -स्तं, समाश्रासितः -ता -तं.—(Renewed) नवीकृतः
-ता -तं, नवीभूतः &c.

REVOCABLE, *a.* परावर्त्यः -स्त्यो -स्त्यं, परावर्त्तनीयः -या -यं, लोप्यः -प्या -प्यं.

REVOCATION, *s.* परावर्त्तनं, परावृत्तिः *f.*, लोपः, खण्डनं, प्रत्यादेशः,
अनुशयः, विप्रतिपत्तिः *f.* *See* RECALL, REPEAL.

To REVOKE, *v. a.* परावर्त्त कृ, परावृत्, लुप, खण्ड, लोप कृ, अनुशयं कृ,
प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं). *See* To RECALL, REPEAL.

To REVOLT, *v. n.* शासनत्यागं कृ, अधिकातरत्यागं कृ, राजद्रोहं कृ, राजा-
भिद्रोहं कृ, स्वसामित्यागं कृ, स्वपक्षत्यागं कृ, द्रोहं कृ. *See* To REBEL.

REVOLT, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, शासनत्यागः, अधिकातरत्यागः, स्वसामि-
त्यागः, स्वपक्षत्यागः, शासनपरित्यागः, कोपः, प्रकोपः. *See* REBELLION.

REVOLTER, *s.* शासनत्यागी m. (न), राजद्रोही m., स्वसामित्यागी m. (न).

REVOLTING, *a.* बीभत्सजनकः -का -कं, घृणोत्पादकः &c., अतिद्वेषजनकः
&c., परमद्वेषजनकः &c., अत्यन्तद्वेषजनकः &c., गल्लः -ल्लो -ल्लं, गल्ले-
शीयः &c., कुलितः -ता -तं; 'revolting appearance,' बीभत्सदर्शनं.

REVOLUTION, *s.* (Revolving) परिवर्त्तनं, परिवर्त्तः, परिवृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं,
आवृत्तिः *f.*, आवर्त्तः, विवर्त्तः -वर्त्तनं, परिवर्त्तिः *f.*, परावृत्तिः *f.*, भ्रमणं,
परिभ्रमणं, भातिः *f.*, घूर्तिः *f.*, घूर्तनं; 'of a wheel,' चक्रावर्त्तः,
चक्रगतिः *f.*—(Motion of a body round a fixed point) भ्रमणं,
परिभ्रमणं.—(Motion of any thing which brings it back to
the same point) परिवृत्तिः *f.*, परिवर्त्तनं, आवर्त्तः, पुनरावर्त्तः, पर्ययः,
पर्ययायः, विपर्ययः; 'of the seasons,' ऋतुपर्ययायः; 'of all the
seasons,' सञ्ज्ञेपरिवर्त्तः; 'of employment or duty,' कर्मवि-
पर्ययः; 'of time,' कालचक्रं.—(Continued course) गतिः *f.*

प्रवृत्ति: *f.*, चक्रगति: *f.*: 'of a planet,' ग्रहगति:—(Change in the government) राज्यपरिवर्त्तनं, राज्यरीतिपरिवर्त्तनं, राज्यव्यवस्था-परिवर्त्तनं, राज्यस्थितिपरिवर्त्तनं.

REVOLUTIONARY, *a.* राज्यपरिवर्त्तनसम्बन्धी -न्धनी &c., राज्यपरिवर्त्तकः -का -कं.

REVOLUTION-*ST*, *s.* राज्यपरिवर्त्तकः, राज्यरीतिपरिवर्त्तकः, राज्यस्थितिपरिवर्त्तकः.

To REVOLVE, *v. n.* परिवृत्त (c. 1. -वर्त्तते -भित्तुं), विवृत्त, सम्परिवृत्त, विपरिवृत्त, व्यावृत्त, आवृत्त, भ्रम (c. 4. भ्रामयति, c. 1. भ्रमति -मितुं), परिभ्रम, घूर्ण (c. 1. घूर्णयति -ते मितुं), विघूर्ण, व्याघूर्ण, परिघूर्ण, लुट (c. 6. लुटयति -ठितुं), लुट (c. 1. लोटयति -ठितुं); 'the earth revolves on its own axis,' स्वाक्षोपरि भ्रमति पृथिवी; 'pains and pleasures revolve like a wheel,' चक्रवत् परिवर्त्तनं दुःखानि च सुखानि च.

To REVOLVE, *v. a.* (Cause to turn round) भ्रम in cars. (भ्रमयति, भ्रामयति -मितुं), परिवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति -मितुं), विवृत्त, आवृत्त, घूर्ण in cars. (घूर्णयति -मितुं), परिघूर्ण, विघूर्ण, व्याघूर्ण, संमृ (c. 10. -सारयति -मितुं), लुट (c. 10. लोटयति -मितुं) or लुट्. —(In the mind) मनसा विचर (c. 10. -चारयति -मितुं) or विगण् or विमृश् or वितर्क or विवेचनं कृ.

REVOLVED, *p. p.* परिवर्त्तितः -ता -तं, परिवृत्तः -ता -तं, परावृत्तः &c., लेवृत्तः &c., विवर्त्तितः -ता -तं, भ्रान्तः -न्ता -न्तं, घूर्णितः &c.; 'in the mind,' मनसा विचारितः &c.

REVOLVING, *part.* परिवर्त्तते -तिनी -ति (न्), परिवर्त्तमानः -ना -नं, विवर्त्तमानः &c., आवर्त्तमानः &c., भ्रमन् -भनती -यत् (न्), भ्रमी -मिणी &c., घूर्णयमानः &c.

REVERSION, *s.* विपरीतकर्मणं, पश्चात्कर्षणं, प्रतिकर्षणं, पराकर्षणं.

To REWARD, *v. a.* पारितोषिकं दा, वरं दा, प्रतिफलं दा, फलं दा, दानेन परिनुप (c. 10. -तोषयति -मितुं) or सनुप or सन्प (c. 10. -भावयति -मितुं), दक्षिणां दा, प्रतिफलं (DOID. प्रतिफलयति -मितुं). See *To RECOMPENSE, REQUIT*.

REWARD, *s.* पारितोषिकं, प्रतिफलं, फलं, दक्षिणा, वरः, वेतनं, प्रतिदानं, मानं, चरमानं, see RECOMPENSE; 'worthy of a reward,' दक्षिणाहे -हो -हं, दक्षिणोप -या -यं, दक्षिण्य -स्या -स्यं; 'the reward of learning,' विद्यावरः.

REWARDED, *p. p.* गृहीतपारितोषिकः -का -कं, गृहीतदक्षिणः -गा -यं, गृहीतवेतनः -ना -नं, प्रतिफलितः -ता -तं, परितोषितः &c., दानपरितोषितः &c.

REWARDER, *s.* फलदाता *m.* (तृ), प्रतिफलदः, वरदाता *m.*, वरदः.

RIAPSODIC, RIAPSODICAL, *a.* अससङ्गः -ङ्गा -ङं, अषडः &c., असङ्गतः -ता -तं, विसङ्गतः &c., असुक्तिकः -का -कं, अनर्थकः &c., निरन्वयः -या -यं, अनन्वितः -ता -तं.

RIAPSOBY, *s.* अससङ्गकाव्यं, अससङ्गवाक्यं, असङ्गतवाक्यं, अससङ्गकविता.

RHETORIC, *s.* अलङ्कारविद्या, अलङ्कारशास्त्रं, शब्दालङ्कारविद्या, काव्यालङ्कारादिविषयका विद्या, शब्दालङ्कारः, वाङ्मयविद्या, साहित्यशास्त्रं, प्रवचनविद्या, प्रवचनशास्त्रं, पराधानुमानं, वाङ्मयं.

RHETORICAL, *a.* अलङ्कारिकः -की -कं, अलङ्कारविद्यासम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), अलङ्कारशास्त्रसम्बन्धी &c., अलङ्कारी &c., अलङ्कारविषयकः -का -कं, अलङ्काररूपः -या -यं, प्रवचनविद्यासम्बन्धी &c., वाङ्मयः -यी -यं; 'rhetorical expression,' अलङ्कारः.

RHETORICALLY, *adv.* अलङ्कारविद्यानुसारेण, अलङ्कारशास्त्रानुसारेण, अलङ्कारशास्त्रवत्.

RHETORICIAN, *s.* अलङ्कारविद्याज्ञः, अलङ्कारशास्त्रज्ञः, अलङ्कारशास्त्रपरिचितः, अलङ्कारशास्त्राध्यापकः, प्रवचनपटुः *m.* See ORATOR.

RHEUM, *s.* श्लेष्मा *m.* (न्), श्लेष्मकः, दूधिः -धी *f.*, दूधिका, दूधीका, ज्वेदनः, ज्वेदकः, वायुखं, पित्रेदः, कफः, नेत्रमलं.

RHEUMATIC, *a.* (Pertaining to rheumatism) वातरोगसम्बन्धी -न्धनी &c., वातुलः -ला -लं, वातीयः -या -यं.—(Affected with it) वातरोगी -गिणी -गि (न्), वातयस्तः -स्ता -स्तं, वायुयस्तः &c., वातुलः -ला -लं, वातुलः &c., वातकी &c., वाताहतः -ता -तं, वातोपहतः &c., पवनहातः &c.

RHEUMATISM, *s.* वातरोगः, वायुरोगः, वातामयः, वातव्याधिः *m.*, वातः, वायुः *m.*, रसवातः, अनिलामयः, अनिलरोगः, अनिलः, धनुवातः, पटीरः, गुप्सरी; 'acute rheumatism,' वातरक्तं, वातगुल्मः, वातशोणितं; 'chronic, from dyspepsia,' आमवायुः *m.*, आमवातः; 'rheumatism in the joints,' सन्धिवातः, सन्धिवायुः *m.*; 'shooting rheumatism in the bones,' अस्थिशूलः -लं, अस्थितोदः.

RHEUMY, *a.* श्लेष्मलः -ला -लं, श्लेष्मणः -णा -यं, श्लेष्मवान् -वती -यत् (न्), श्लेष्ममयः -यी -यं, श्लेष्मयुक्तः -क्ता -कं; 'rheumy eyed,' क्रिवाक्षः -क्षा -यं. See BLEAR-EYED.

RHINOCEROS, *s.* खड्गः, खड्गी *m.* (न्), एकशृङ्गः, गव्यः -खडकः, गव्यशृङ्गः, एकचरः, वनोत्साहः, तैतिलः; 'its horn,' खड्गः; 'the female,' खड्गधेनुः *f.*

RHOMB, RHOMBUS, *s.* विषमचतुरस्रं, विषमचतुष्कोणः.

RHURAB, *s.* रेवसं, रेवाचिनी. These are Mahrattī words.

RHYME, *s.* (Correspondence of sounds in poetry) यमकः -कं, अन्ययमकः -कं, अन्यशब्दयमकः -कं, अन्यशब्दसमता, अनुप्रासः, मित्राद्यरः.—(A word to correspond in sound to another) यमकशब्दः, यमकः -कं.—(Poetry) कविता, काव्यं.

To RHYME, *v. n.* (Correspond in sound) यमकः -का -कं भू, यमकशब्दो भू.—(Make rhyme) कवितां कृ, काव्यं कृ, अनुप्रासं कृ.

RHYMELESS, *a.* यमकहीनः -ना -नं, अयमकः -का -कं, अननुप्रासः -सा -सं.

RHYTHM, RHYTHMUS, *s.* तालः, लयः, गायः, तालबन्धनं, तालचङ्कता.

RHYTHMICAL, *a.* तालचङ्कः -ङ्गा -ङं, लयचङ्कः &c., तालसम्बन्धी -न्धनी &c.

RIB, *s.* (Bone of an animal) पशुका, पाशुका, पशुः *m.*, पार्श्वस्थि *n.*, पार्श्वकः, वंक्रिः *m.*; 'the ribs collectively,' पञ्जरं -रः, पिञ्जरं -रः, पार्श्व.—(Of a boat) पोलिन्दः.—(Of an umbrella, &c.) शलाका.—(A thin slip of wood) शलाका.—(A prominent line) रेखा.

RIBALD, *a.* दुर्मयः -खा -खं, अशुद्धभाषी -विणी -वि (न्), अवाच्यभाषी &c., अवाच्यः -च्या -यं, अवधः &c., गरीः -री -रं, दुरुक्तः -क्ता -कं, कुत्सितः -ता -तं.

RIBALDRY, *s.* दुरुक्तिः *f.*, दुर्वचनं, कुत्सितवाक्यं, अवधं, अवाच्यं, न्यङ्गं.

RIBBED, *p. p.* or *a.* सशलाकः -का -कं, शलाकी -किनी &c., रेखाङ्कितः -ता -तं.

RIBBON, RIBAND, *s.* पट्टः, दुर्लपट्टः, दीर्घदुर्लखखडः, दीर्घपट्टः, बन्धनी.

RICE, *s.* (The grain in the husk) शालिः *m.*, वीहिः *m.*, धान्यं, धान्योन्नमं, सखकरिः *m.*, नीयसाधनं.—(The grain without the husk, or after threshing) तदुलः, धान्यास्थि *n.*, धान्यसारः, शालि-सारः; 'a grain of rice,' तदुलकणः.—(Wild rice) नीवारः; 'a grain of it,' नीवारकणः.—(A white rice growing in deep water) कलमः.—(Red sort, growing in moist soil) पट्टिकः -का; 'fit for growing it,' पट्टिकः -स्या -सं.—(Large or fragrant sort) महाप्रीहिः *m.*, महाशालिः *m.*—(New rice) नवधान्यं, नवाब्दं. One hundred and eighty varieties of rice

are enumerated.—(Boiled rice) खन्नं, खोदनः-नं, भक्तं, खन्धनं *n.*, भिस्सा, दीदिमि *m.*; 'scum of it,' मासराः, खाचामः, निस्सयः, विस्सावः.—(Scorched) भिस्साटा, भिस्साटा, भिम्भटा, भिम्भटा, भिम्भिका, दम्भिका.—(Fried rice) धानाः *f. pl.*, धानाकाः *f. pl.*; 'the meal of it,' धानाचूर्णं.—(Rice flattened by threshing) धान्यचमसः, पूषुकः-कं.—(Oblation of rice) खयैः, खय्यैः, चरुः *m.*—(Heap of rice for presentation) धान्यधेनुः *f.*, धान्याचलः, तगुलीयः.—(Rice-water) तगुलोदकं, तगुलासु *n.*, तगुलीयः.—(Rice-gruel) यवागः *f.*, उष्णिक्का, आणा, विलपी, तरला, धान्याह्नं.—(Rice-field) शालिखेनं.—(Rice-milk) पायसः-सं.—(Rice-husk) तुपः.—(Ear of rice) कणिशः-शं, धान्यशीर्षकं.—(Granary for rice) कुशूलः, व्रीह्यगारं.—(Having rice, bearing it, made of it) व्रीह्यमयः-यी-यं, व्रीहिकः-का-कं, व्रीही-हिणी-हि (नं), व्रीहः-ही-हं, व्रीह्यः-यी-यं, शालेयः-यी-यं, शालिमयः &c.

RICH, a. (Wealthy) धनी-निनी-नि (नं), धनवान्-वती-वत् (त्), सधनः-ना-नं, महाधनः-ना-नं, बहुधनः &c., विध्वान् &c., वसुमान् &c., खयैवान् &c., खयैवित्तः-ता-तं, सार्यैः-यौ-यौ, धनसम्पन्नः-न्ना-न्नं, धनिकः-का-कं, धनाढ्यः-ढ्या-ढ्यं, धनसमृद्धः-द्धा-द्धं, धनविपुलः-ला-लं, लक्ष्मीवान् &c., श्रीमान् &c., सश्रीकः-का-कं, कोषवान् &c., सम्पन्नमान् &c., समृद्धः &c., धनेश्वरः &c., लक्ष्मीशः, इभ्यः-भ्या-भ्यं; 'extremely rich person,' खतिधनी &c., लघ्याधीशः, कोटीश्वरः, कोट्यधीशः, लक्षपतिः *m.*, कुबेरः.—(Abounding in) आढ्यः-ढ्या-ढ्यं, पूर्णं in comp., बहु in comp., बहुल in comp., प्रचुर in comp., सम्पन्न in comp., समृद्ध in comp., पुष्कल in comp., मय in comp., सधिक in comp.; 'rich in good qualities,' गुणाढ्यः &c., गुणसम्पन्नः-न्ना-न्नं.—(Fertile) स्फीतः-ता-तं, पीनः-ना-नं, बहुफलदः-दा-दं.—(Costly, splendid) महार्घः-र्घा-र्घं, महामूल्यः-त्या-त्यं, बहुमूल्यः &c., खतिशोभनः-ना-नं, खतिशोभान्वितः-ता-तं, तेजसः-सी-सं, खतितेजसः &c., प्रतापवान् &c.—(As a dish) धृतपूर्णेः-णी-णं, धृतप्रुतः-ता-तं, धृतमयः-यी-यं.

Riches, s. धनं, वित्तं, वसु *n.*, खयैः, धनसम्पन्नः *f.*, दुष्यं, विभवः, लक्ष्मीः *f.*, श्रीः *f.*, राः *m.* (रं), समृद्धः *f.*—(State of having great riches) धनाढ्यता, धनबाहुल्यं, धनप्राचुर्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनवैपुल्यं, धनैश्वर्यं, धनसम्पन्नः *f.*, महाधनत्वं, सधनता; 'desirous of riches,' धनायी-धिनी-धि (नं); 'desire of riches,' धनाशा, धनतृष्णा; 'pride of riches,' धनद्वयः; 'puffed up by riches,' धनगर्वितः-ता-तं.

Richly, adv. (With riches) सधनं, धनबाहुल्येन, बहुधनेन, महाधनेन.—(Splendidly) महामूल्येन, खतिशोभया, खतिशोभापूर्णे.—(Abundantly) बाहुल्येन, खतिबहुलं, प्राचुर्येण, वैपुल्येन, विपुलं, खतिविपुलं, समृद्धा.

Richness, s. (Opulence) धनाढ्यता, सधनता, धनबाहुल्यं, धनसमृद्धिः *f.*, धनसम्पन्नः *f.*, धनिकता, सश्रीकता, see Riches.—(Fertility) स्फीतता, पीनता, स्फीतिः *f.*, बहुफलता.—(Costliness, splendor) महाधनता, महामूल्यता, शोभा, खतिशोभा, तेजस *n.*, प्रतापः.—(Abundance) बाहुल्यं, प्राचुर्यं, वैपुल्यं, समृद्धिः *f.*, समृद्धता.—(Of a dish) धृतपूर्णता, मिहता.

RICK, s. (Stack) षितिः *f.*, षयः, उत्करः, राशिः *m.*, निषयः, निकरः, खोषः; 'of hay,' तृणोक्ताः, तृणषितिः *f.*, see HAY-RICK.

RICKETS, s. pl. बालरोगः, बालवाधिका *m.*, बालामयः.

RICKETY, a. शिथिलसन्धिः-न्धिः-न्धि, सदृढसन्धिः &c., क्षथिरः-रा-रं, अनवस्थितः-ता-तं, विचलः-ला-लं, चलसभावः-वा-वं, क्षलितगतिः-तिः-ति.

To RID, v. a. (Free from encumbrance, &c.) विघ्नार्त्तं or भारार्त्तं मुचं (c. 6. मुचति, मोक्तुं) or शुभं (c. 10. शोभयति-यितुं) or विगुणं or उद्धं (c. 1. -हरति-हर्तुं) or मोक्षं (c. 10. मोक्षयति-यितुं), विघ्नं or भारम् अपनो or विनी or ह, निर्विघ्नोक्तुं; 'to rid of thieves,' कण्टकान् उद्धं, कण्टकोद्धरणं कृ, कण्टकशोधनं कृ, निष्कण्टकोक्तुं; 'of thorns,' शल्पोद्धरणं कृ, शल्यानि उद्धं.

Rid, a. मुक्तः-क्ता-कं, विमुक्तः &c., शोषितः-ता-तं, वञ्जितः &c., राहितः &c., विगत in comp., वीत in comp., गत in comp., हीन in comp., हत in comp., निर or अ prefixed; 'rid of thieves or thorns,' कण्टकमुक्तः-क्ता-कं, मुक्तकण्टकः-क्ता-कं, विगतकण्टकः &c., वीतकण्टकः &c., कण्टकहीनः-ना-नं, हतकण्टकः &c., निष्कण्टकः &c.; 'to be rid of,' मुचं in pass. (मुच्यते) विमुच्यः 'to get rid of,' अपास, निरस, निराकृ, त्यज, परित्यज्, अपनूय, अपहर see To ESCAPE; 'to be got rid of,' गत्याः-न्या-न्यं, अघासनीयः-या-यं, निराकरणीयः &c.

RIDDANCE, s. मुक्तिः *f.*, मोक्षनं, मुक्तता, मोक्षः-क्षणं, उद्धारः, उद्धरणं, शोधनं, शुद्धिः *f.*, निस्तारः, चार्णं, परिचार्णं.

RIDDLE, s. प्रवर्द्धः *f.*, द्विका, प्रहेलिका, प्रश्नदूती, कूटप्रश्नः, दृष्टकूटं, गूढप्रश्नः, गूढं, गूढवाक्यं, श्रेयः, संयोगिकः *f.*; different kinds are संश्लेषभट्टः, वडमानः, खनलीपिका, वहिलीपिका.—(Large sieve) शोधनी, बृहच्चालनी, महाचालनी.

To RIDDLE, v. a. (Clean grain) पृष्ठीकृत्येण शुभं (c. 10. शोभयति-यितुं), or शोधनं कृ or उत्पवनं कृ.—(Perforate) व्यूष, छिद्रं, छिद्रपूर्णं-लीकृ, सखिद्रीकृ.

To RIDE, v. n. (Be carried on horseback) अश्वेन वह् in pass (उत्सृजे), अश्वेन सवर् (c. 1. -चरति-रितुं) or चर, अश्वेन गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति-तुं), अश्ववाहनेन गम् or या or चल.—(On an elephant) गजेन वह् in pass. or सवर् or गम् or या or चल, गजवाहनेन चल or वज्.—(Be borne on a fluid, &c.) वह् in pass., प्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं).

To RIDE, v. a. (Sit on a horse) अश्वम् आरूह (c. 1. -रोहति-रोढं) or अषिरूह or अश्वारूह or समारूह or अधिक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अश्वारूढः-ढा-ढं भू, अश्वारोही-हिणी-हि भू, अश्वारोहणं कृ.—(Sit on an elephant) गजारूढः-ढा-ढं भू, गजारोही &c. भू, गजम् आरूह.—(On the back of a peacock) मयूरपृष्ठारूढः-ढा-ढं भू, मयूरपृष्ठम् आरूह or आश्रि.—(A chariot) यानारूढः-ढा-ढं भू, यानम् आरूह, यानारोहणं कृ.

Ride, s. अश्वेन गमनं or चलनं, अश्वेन विहरणं, अश्वारोहणं; 'to take a ride,' अश्वेन विहारं कृ or विहृ, अश्वेन भ्रमणं कृ or परिभ्रमणं कृ.

Rider, s. (On a horse) अश्वारोही *m.* (नं), अश्वारोढा *m.* (दं), अश्वारूढः; see HORSE-MAN.—(In general) आरोढा *m.*, आरोही *m.*, रोहकः.

Ridge, s. (Of a mountain) कटकः-कं, कूटं, दन्तः, उच्छ्रुयः.—(Of earth, a mound) सेतुः *m.*, पिण्डलः, पिण्डिलः, धरुणः, खालिः-ली *f.*, संवरः, जङ्गलः.—(Back, top) पृष्ठं, खरं.

Ridge, a. मकटकः-का-कं, कटककारः-रा-रं, कटककूपः-पा-पं.

Ridicule, s. उपहासः, परिहासः, अपहासः, अजहासः, प्रहासः, प्रहसनं, उपहसनं, उपहासितं, उपहसनीयता, विहसितं, हसनं, हास्यं, हासिका, परिभाषणं, अजखण्डः, अवहेला, अवज्ञा, उन्मादनं, उत्सवः-यनं.

To RIDICULE, v. a. उपहसं (c. 1. -हसति-सितुं), अवहसं, अपहसं, उपहासभूमिं कृ, अवहासभूमिं कृ, अवहासास्पदं कृ, अवहासास्पदीकृ, अपहासास्पदीकृ, हास्यास्पदीकृ, अवहासस्थानं कृ, उत्सिम (c. 1. -समते-स्मेतुं).

अभिनिम, अवशिष्ट, आशिष्ट. See To DERIDE.

RIDICULED, *p. p.* उपहसितः -ता -तं, अवहसितः &c., आशिष्टः -ता -तं.
RIDICULOUS, *a.* उपहास्यः -स्या -स्यं, अवहास्यः &c., परिहास्यः &c.,
हास्यः &c., हास्यजनकः -का -कं, हासजनकः, हासकरः -री -रं,
हास्योत्पादकः &c., हासोत्पादकः &c., उपहासयोग्यः -ण्या -ग्यं, उपहा-
साहे -हो -हं, उपहासविषयः -या -यं, हास्यास्पदः -दा -दं, तथ्यः -क्या -क्यं.

RIDICULOUSLY, *adv.* हास्यप्रकारेण, उपहास्यप्रकारेण, उपहास्यं.

RIDICULOUSNESS, *s.* उपहास्यता, अवहास्यता, परिहास्यता, हास्यत्वं.

RIDING, *s.* अश्वारोहणं, हयारोहः, अश्वारोहणविद्या, अश्वविद्या.

RIDING, *part.* चारोही -हिणी -हि (न), चारुदः -दा -दं, चारोह in
comp., रोहक in comp., आश्रयी &c.; 'riding on a horse,'
अश्वारोही &c.; 'on an elephant,' गजारुदः &c.; 'on the back
of a peacock,' मयूरपृष्ठारुदः &c., मयूरपृष्ठारोही &c.

RIDING-SCHOOL, *s.* अश्वारोहणशाला, अश्वशिक्षाशाला, हयशिक्षाशाला.

RIFE, *a.* प्रसिद्धः -द्धा -द्धं, प्रचलः -ल्ला -ल्लं. See PREVALENT.

RIFENESS, *s.* प्रसिद्धता, प्रसिद्धिः *f.*, बाहुल्यं. See PREVALENCE.

RIF-RAFF, *s.* सल्लाः *m. pl.*, पृथग्जनाः, अप्रमत्तयोः &c. See RABBLE.

TO RIFLE, *v. a.* दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपदु, अभिदु. See To ROB.

RIFLE, *s.* (Kind of gun) सीतारूपेण सुचिरीकृता गुलिकाप्रक्षेपणी.

RIFT, *s.* छिद्रं, भिन्निः *f.*, भङ्गः. See CLEFT, FISSURE.

TO RIFT, *v. a.* भिद, चिभिद, तिट्. See To CLEAVE, SPLIT.

TO RIG, *v. a.* सज्जीकृ, सज्ज (c. 1. सज्जति -ज्जितुं), ससज्जं -ज्जां कृ.—
(A ship) नावं समुद्रयानार्थं वातवसनादिना सज्जीकृ or समायुज्. See
To EQUIP.

RIG, RIGGING, *s.* सज्जा, सज्जनं -ना, नौकासज्जा -ज्जनं, वातवसनादि-
सज्जा, रज्जादिसज्जनं, वसनरज्जादि, वसनं, परिच्छदः.

RIGGED, *p. p.* सज्जीकृतः -ता -तं, सज्जितः &c., वसनरज्जादियुक्तः &c.

RIGHT, *a.* (Just, fit, proper) युक्तः -क्ता -क्तं, उपयुक्तः &c., यथायुक्तः
&c., यथायोग्यः -ण्या -ग्यं, सम्यक् समीचीनस्यक्, समन्त्रसं -सा -सं,
योग्यः &c., न्यायः -न्या -न्यं, उचितः -ता -तं, यथोचितः &c., समी-
चीनः -ना -नं, यथार्थः -र्था -र्थं, यथार्थिकः -की -कं, समुचितः &c.,
साधुः -धुः -ध्वी -धु, लभ्यः -भ्या -भ्यं, see PROPER.—(True, correct)
चतुः -ता -तं, सत्यः -त्वा -त्वं, तथ्यः -न्या -न्यं, सचितयः -या -यं, यथार्थः
&c., शुद्धः -द्धा -द्धं.—(Straight) सरलः -ला -लं, चतुः -जुः -जु,
अजिह्वः -व्वा -वं; 'a right line,' सरलरेखा.—(Not left) दक्षिणः
-गा -गं, अग्रमध्यः -न्या -न्यं, अवमध्यः &c., वामेतरः -रा -रं; 'right
and left,' मध्यापमध्यः -न्या -न्यं; 'to the right,' प्रदक्षिणः -णा
-नं; 'winding to the right,' दक्षिणावर्ती -त्रिनी -त्रि (न); 'the
right side,' see RIGHT, *s.*; 'the right hand,' दक्षिणपाणिः *m.*,
अग्रपाणिः *m.*, अग्रहस्तः, अग्रकरः; 'being on the right hand,'
दक्षिणम्यः -म्या -म्यं; 'right ascension, in astronomy,' विषुवांशः.

RIGHT, *s.* (Justice, propriety) धर्मः, न्यायः, नीतिः *f.*, न्यायत्वं -ता,
न्यायिता, न्यायता, युक्तिः *f.*, युक्ता, योग्यता, उपयुक्ता, उपयोगिता,
यथायोग्यता, यथार्थता, यापार्थ्यं, सामन्त्र्यं, सम्यक्, सौचित्यं, उचितत्वं,
प्रचक्षत्रं. 'right and wrong,' धर्मोपधर्मं, युक्तयुक्तं, न्यायान्यायं, हि-
ताहितं.—(Correctness) सत्यता, सत्यं, चतुः, सचितयं. समन्त्रसं, शुद्धता.
—(Just claim, title) अधिकारः -रित्वं, स्वत्वं, स्वाम्यं, सत्ता; 'to
have a right,' अहे (c. 1. अहेति -हिंतुं); 'a woman has no
right to independence,' स्त्री न स्वातन्त्र्यम अहेति.—(The right
side, not the left) दक्षिणं, अग्रमध्यं, अवमध्यं, वामेतरं, दक्षिणदिक् *f.*
(श), दक्षिणपार्श्वः, दक्षिणाङ्गः; 'right and left,' मध्यापमध्यं; 'upon

the right side,' दक्षिणम्यः -म्या -म्यं; 'on the right,' दक्षिण-
पार्श्वः, दक्षिणतस्, दक्षिणेन.—(One's own right) स्वाधिकारः, स्वस्त्वं,
'to set to rights,' see To RIGHT, *v. a.*

RIGHT, *adv.* (Justly) युक्तं, यथायुक्तं, यथायोग्यं, यथोचितं, यथान्यायं,
धर्मतस्, न्यायतस्, समन्त्रसं, सम्यक्, यथार्थं, स्थाने.—(Truly) सत्यं,
चतुः, अन्नसा, अर्थतस्, यथार्थतस्.—(In a straight line) सरलं, चतुः,
अजिह्वं, अवक्रं.—(To a great degree) सु or चति prefixed.

RIGHT, *interj.* साधु, भद्रं, युक्तं, खल्लि, वादं.

TO RIGHT, *v. a.* (Restore to a right position, set to rights)
सुस्य (nom. सुस्ययति -यितुं), सुस्यं -स्यां कृ, खस्य (nom. खस्ययति
-यितुं), खस्यं -स्यां कृ, see To RESTORE, *v. a.*—(Do justice to)
न्यायं कृ.

TO RIGHT, *v. n.* (Become right) सुस्यः -स्या -स्यं भू, खस्यः -स्या
-स्यं भू.—(Become erect) चतुः -जुः -जु भू, चतुर्भू.

RIGHT-ANGLE, *s.* समकोणः, समलघः, समलघकोणः, समलघद्विभुजः.

RIGHTEOUS, *a.* धार्मिकः -की -कं, न्यायाचारः -रा -रं, न्यायाचारी -रिणी
&c., न्यायपरः -रा -रं, पुण्यः -न्या -न्यं, साधुः -धुः -ध्वी -धु, धर्मवर्ती
&c. See JUST.

RIGHTEOUSLY, *adv.* धर्मतस्, न्यायतस्, धर्मानुसारेण. See JUSTLY.

RIGHTEOUSNESS, *s.* धर्मः, धर्मता, धार्मिकता -त्वं, न्यायः, न्यायता,
न्यायिता, साधुता -त्वं, पुण्यता, शुचितता. See JUSTICE.

RIGHTFUL, *a.* (Having a just title) अधिकारी -रिणी -रि (न), अधि-
कारवान् -वती -वत (त), साधिकारः -रा -रं, स्वत्वाधिकारी &c.—
(Agreeable to justice), see JUST.

RIGHTFULLY, *adv.* अधिकारेण, अधिकारतस्, साधिकारं. See JUSTLY.

RIGHTFULNESS, *s.* अधिकारिता, अधिकारवत्त्वं, साधिकारत्वं, see JUSTICE.

RIGHT-HAND, *s.* दक्षिणपाणिः *m.*, दक्षिणहस्तः, दक्षिणकरः, अग्रहस्तः,
see RIGHT, *a.*

RIGHT-HANDED, *a.* दक्षिणहस्तमेवो -विनी -वि (न), दक्षिणसाची &c.

RIGHTLY, *adv.* युक्तं, सम्यक्, धर्मतस्, धर्म्यं, न्यायतस्, यथान्यायं, यथा-
योग्यं, यथाधर्मं, यथार्थं, यथोचितं, समन्त्रसं, स्थाने, see JUSTLY, FITLY.
—(Truly) सत्यं, चतुः, अन्नसा, यथार्थं -र्थतस्, see TRULY.

RIGHTNESS, *s.* यथार्थता, यापार्थ्यं, सत्यता, सामन्त्र्यं, सम्यक्, शुद्धता.

RIGID, *a.* (Stiff, not pliant) दृढः -ढा -ढं, सखः -खा -खं, सखीकृतः
-ता -तं, पनः -ना -नं, कठिनः -ना -नं, स्तिमितः -ता -तं, अशिथिलः -ला
-लं, समुदः -दुः -द्वो -दु.—(Strict, severe) कठोरः -रा -रं, कर्कशः
-शा -शं, उग्रः -या -यं, नियतः -ता -तं, मूखः -क्षा -खं, मूखदर्शी &c.

RIGIDITY, RIGIDNESS, *s.* दृढता, सख्यता, पनता, कठिनता, काठिन्यं,
दाढ्यं, कठोरता, कर्कशता, कर्कश्यं, उग्रता -त्वं, अशिथिलता, अशीथित्वं;
'of the eye-lids,' वल्लोववन्धः.

RIGIDLY, *adv.* दृढं, मुदृढं, सखं, सख्यतया, सख्यत्वेन, सकाठिन्यं, सदाढ्यं,
सर्काकेश्यं, कठोरं, कठिनं, अशिथिलं.

RIGMAROLE, *s.* अनर्थककथा, निरर्थककथा, असम्बन्धार्थका दीर्घकथा.

RIGOR, *s.* (Stiffness) दृढता, कठिनता, कठोरता, काठिन्यं, see Ri-
gidity.—(Severity) उग्रता, उग्रदखता -त्वं, कठोरता, कर्कशता, निशु-
रता, नेष्ट्यं.—(Intensity) see the word.

RIGOROUS, *a.* (Severe) उग्रदखः -खा -खं, उग्रः -या -यं, उग्रतदखः
&c., कठोरः -रा -रं, निशुरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, क्रूरः &c.,
कर्कशः -शा -शं.—(Exact) मूखः -क्षा -खं. See STRICT.

RIGOROUSLY, *adv.* उग्रत्वेन, उग्रं, उग्रदखेन, कठोरं, निशुरं, नेष्ट्येण.

RILL, *s.* अत्यनदी, बुद्रनदी, अत्यसरित् *f.*, मूलासरित्, सुद्रसरित् *f.*

RIM, *s.* घ्रातः, चक्रः, धारः-रा, घ्रातभागः, चक्रभागः, उत्तङ्गः, पार्श्वः; 'of a cup,' पात्रघ्रातः, पात्रचक्रः, पात्रपार्श्वः.

RIME, *s.* तुषारः, नीहारः, कुम्भटिः *f.* -टिका. See HOAR-FROST.

RIMY, *a.* तुषारमयः-यी-यं, नीहारमयः &c., कुम्भटिकामयः &c.

RIND, *s.* त्वक् *f.* (क्), त्वचा, वल्कं-वल्कलं, शल्कं-वल्कलं, चर्म *n.* (न्), छदिः-क्षी *f.*, शल्ककं, चोषं-चकं, चोलकं, चौरं, अखकोपः; 'having rind,' त्वचीयान्-यसी-यः (स्), त्वचिहः-छा-यं.

RING, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, चक्रवालं, वलयः-यं, वरुलः.—(Of metal) लोहचक्रं, लोहवलयः-यं; 'of a chain,' लोहलः.—(Ornament for the finger) अङ्गुलीयकं, अङ्गुरीयकं, अङ्गुरीयः-यं, अङ्गुलीकः-कं, अम्मिका, करारोटः, बालकः; 'seal-ring,' अङ्गुलि-मुद्रा-ट्टिका, मुद्रा, वेदिः-दी *f.*; 'ring for the toes or feet,' नूपुरः, पादाङ्गदं, पादकटकः, मञ्जरी; 'marriage-ring,' कोतुकं, मङ्गलमूषं, see MARRIAGE; 'sacred ring of kusa grass worn during religious ceremonies,' पवित्रं-चकं.—(Circle of persons) मण्डलं; 'dancing in a ring,' मण्डलनृत्यं, हलीषं-चकं.—(Arena) रङ्गः.—(Ringing sound) क्लृणितं, शिञ्जितं, क्लृणः, घटा-शिञ्जितं, घटाशब्दः, कनत्कारः, कम्पना-कम्पनं.

To RING, *v. a.* (Cause to ring or sound, as a bell) घटां वद् (c. 10. वादयति-यितुं) or क्लृण् (c. 10. क्लृणयति-यितुं) or नद् (c. 10. नादयति-यितुं), घटाम् आहन् (c. 2. -हन्ति-न्तुं), घटाक्लृणं कृ, घटावादनं कृ.

To RING, *v. n.* (Sound, as a bell) क्लृण् (c. 1. क्लृणति-यितुं), शिञ्ज् (c. 2. शिञ्जते, c. 1. शिञ्जते-यितुं), विशिञ्ज्, किङ्किण (nom. किङ्कि-यायते), ध्वन (c. 1. ध्वनति-यितुं), प्रखेद् (c. 1. खेदति-यितुं), कम्पना (nom. कम्पनायते), क्लृणितं कृ, शिञ्जितं कृ, कनत्कारं कृ, घटावात् शब्दं कृ.

RINGED, *a.* (Fitted with rings) साङ्गुलीयः-या-यं, मण्डलयः-या-यं.

RINGER, *s.* घटापादकः, घटाघाती *m.* (न्), घटाताडकः.

RINGING, *s.* घटावादनं, क्लृणनं, क्लृणितं, शिञ्जितं, कम्पनं, कनत्कारः.

RING-LEADER, *s.* मुख्यः, मुखरः, प्रमुखः, प्रवर्तकः, प्रयोजकः, नायकः.

RINGLET, *s.* अलकः, अलकान्तः, कर्करालः, कुरलः. See CURL.

RING-WORM, *s.* कोठः, ददुः *m.*, ददुः *m.*, गजकण्ठं, खञ्जुः *f.*

To RINSE, *v. a.* (Wash out the mouth) आचम् (c. 1. -आचमति-यितुं), आचमनं कृ, जलम् or उदकम् उपस्पृश् (c. 6. -स्पृशति-यितुं), उपस्पृशं कृ, गच्छुषं कृ, शुचिप्रणी कृ.—(Cleanse by the introduction of water) जलं निक्षिप्य शुष् (c. 10. शोधयति-यितुं) or प्रखल् or परिष्कृ; 'one who has rinsed his mouth,' आचान्तः.

RINSING, *s.* (The mouth) आचमनं, आचाम्यं, उपस्पृशः, गच्छुषः, शुचिप्रणी *f.*; water for rinsing the mouth, आचमनीयं, आचाम्यं.

RIOU, *s.* (Tumult, uproar) तुमुलं, कोलाहलः, डिङ्गः, डिङ्गाहवः, डमरः, डमरः, डिङ्गवः, आहवः, कालकोलः, सम्भ्रमः, चमत्कारः.—(Popular disturbance) प्रकृतिक्षोभः, प्रजाक्षोभः, प्रकृतिपुङ्गवः, यामपुङ्गवः, याममनु-रिका.—(Noisy festivity) अतिशयशब्दनं or अतिशयतुमुलेन उत्सव-करणं, see REVEL.—(To run riot) मर्यादां अतिक्रम् or लंघ्.

To RIOU, *v. n.* (Raise an uproar) तुमुलं कृ, कोलाहलं कृ, डिङ्गं कृ, डिङ्गवं कृ.—(Revel) अतिशयशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सवं कृ.

RIOU, *s.* तुमुलकारी *m.* (न्), डिङ्गकारी *m.*, खोभकारी *m.*, खोभकृत् *m.*

RIOUOUS, *a.* तुमुलकारी-रिणी-रि (न्), कोलाहलकारी &c., डिङ्गकारी &c., महाशब्दकारी &c., खोभकारी &c., महाशब्देन or अतिशयतुमुलेन उत्सवकारी &c.

RIOUOUSLY, *adv.* अतिशयतुमुलेन, अतिशयतुमुलेन, कोलाहलेन, महाशब्देन.

To RIP, *v. a.* (Tear) दृ (c. 10. दारयति-यितुं), विद्, पट् (c. 10. पाठ-यति-यितुं), विपट्, विभिद्, निकृत्, विनिकृत्, विदारणं कृ; 'ripping open,' विदार्य.

RIP, *s.* विदारः-रखं-खा, विदारः, पाटनं, विपाटनं, विभेदः.

RIPE, *a.* (As fruit, &c.) पक्कः-क्का-क्कं, परिपक्कः &c., पक्कमः-मा-मं, विपक्कमः &c., सुपक्कः-क्का-क्कं, पाकमः-मा-मं, पक्कतापकः-क्का-क्कं, पक्कदशापकः &c., पक्कदशामात्रः-मा-मं, परिणतः-ता-तं, पाकोन्मुखः-खा-खं, फलोन्मुखः &c., विताशोन्मुखः &c., जृतः-ता-तं.—(Brought to perfection, complete) सिद्धः-द्धा-द्धं, सम्पन्नः-न्ना-न्नं, व्युत्पन्नः &c., प्रौढः-ढा-ढं.—(In years, &c.) प्रवृद्धः-द्धा-द्धं, वृद्धः &c., प्रौढः &c.—(Ready) उद्यतः-ता-तं, उन्मुख in comp., see READY.

To RIPEN, *v. n.* पक्क-क्का-क्कं भू, परिपक्क-क्का-क्कं भू, पक् in pass. (पच्यते), परिपक्, पक्को भू, पक्कतां गम्. See To MATURE, *v. n.*

To RIPEN, *v. a.* पक् (c. 1. पचति, पङ्क, c. 10. पाचयति-यितुं), पक्कं-क्कां कृ, परिपक्क-क्कां कृ, पक्को कृ, पाकं कृ or जन्. See To MATURE, *v. a.*

RIPENED, *p. p.* पक्क-क्का-क्कं, परिपक्क-क्कां, परिणतः &c., see MATURED.

RIPENING, *part.* (Making ripe) पाचकः-क्का-क्कं, पाचनः-ना-नं, परिपाकी-किणो &c.—(Becoming ripe) पच्यमानः-ना-नं, परिपच्यमानः &c.

RIPENESS, *s.* पाकः, परिपाकः, पक्कता-त्वं, परिपक्कता, पक्कि *f.*, विपाकः, पक्कभावः, पक्कदशा, पक्कवस्था, परिणामः, परिणति *f.*, परिणतता. See MATURITY.

RIPPED, *p. p.* विदारितः-ता-तं, विदोषः-यो-यं, विपाटितः &c.

RIPPLE, *s.* वोचिः-चो *f.*, वोचिका, अम्मिः-म्मी *f.*, अम्मिका, सूक्ष्मोम्मिः, भङ्गि *f.*

To RIPPLE, *v. n.* चलोम्मिः-म्मिः-म्मि भू, चलवोचिः-चिः-चि भू, अम्मिमान्-मती-मद् भू, सवोचिः-चिः-चि भू, वोचिभङ्गुरः-रा-रं भू.

To RIPPLE, *v. a.* वोचियुक्तं-क्कां कृ, वोचिमनं-मती-मत् कृ, चलवोचिं कृ.

RIPPLING, *part.* चलोम्मिः-म्मिः-म्मि, चलवोचिः &c., वोचिभाली-लिनी &c.

To RISE, *v. n.* (Get up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति-यितुं, rt. स्था), समुत्था; 'he rose from his seat,' आसनाद् उदस्यात् or उदतिष्ठत्; 'from bed,' शयनाद् उत्था, शयनं or शय्यां त्यज्, सुमोत्थितः-ता-तं भू.—(Move upward, ascend) ऊर्ध्वं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), उन्नम्, सन्न-तम्, उच्चैर् गम्, उच्चैर् व्रज् (c. 1. व्रजति-यितुं), उदि (c. 1. उदयति c. 2. उदेति-न्तुं, rt. इ), समुदि, अभ्युदि, उत्पत् (c. 1. पतति-यितुं), ऊर्ध्वं आक्रम् (c. 1. -क्रमते-यितुं), आक्रम्, उद्भूत् (c. 1. -वर्धते-यितुं), आरुद् (c. 1. -रोहति-रोद्), उच्चर (c. 1. -चरति-यितुं), ऊर्ध्वगतः-ता-तं भू, उन्नतः-ता-तं भू, आरोहणं कृ; 'the sun rises,' उदयति सूर्यः. The mountain behind which the heavenly bodies are supposed by the Hindus to rise is called उदयः, उदयपर्वतः &c., see MOUNTAIN.—(Become erect) उन्नम् (c. 1. -नमति-यितुं), उन्नतः-ता-तं भू, समुन्नम्, उत्था.—(Appear) दृश् in pass. (-दृश्यते), लब्ध in pass., उत्पद् in pass., प्रतिभा (c. 2. -भाति-न्तुं), उद्भा, निर्भा, प्रभू, आविर्भू, प्रादुर्भू, आत्मानं दृश् in caus.—(Originate, issue, take rise) उत्पद् (c. 4. -पद्यते-यितुं), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनिन्तुं), प्रजन्, उपजन्, प्रभू, उद्भू, सम्भू, प्रभू (c. 1. -सरति-रुहं), निःभू, चिनिःभू, उन्नम्, निर्गम्, प्रवृत् (c. 1. -वर्धते-यितुं), उदि, उत्पन्नः-न्ना-न्नं भू.—(Increase) वृष् (c. 1. वर्धते-यितुं), प्रवृष्, अधि-कीभू, अधिकारीभू, अधिकारः-रा-रं भू, उत्तरोत्तरं वृष्.—(Be excited) उद्गीतः-न्ना-न्नं भू, उद्गीष् (c. 4. -दीवते-दीयितुं), उवद् in pass.—(From death) अमशानाद् उत्था or समुत्था; 'all the dead

rose,' सर्वे मृता उदतिष्ठन्.—(To heaven) स्वर्गोदरोहणे कृ.—(Be promoted) प्रतिपत्तिं or पदवृद्धिं प्राप्, श्रेष्ठपदे or उत्कृष्टपदे नियुक्तः -क्ता -क्तं भू.—(As the sea) समुद्रः -आ -अं भू.

Rise, *s.* (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*—(Moving upwards, ascent) ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, उद्गमः -गमनं, समुद्गमः -गमनं, उद्गतिः *f.*, उदयः -यनं, समुदयः, उद्गमनं, समुद्गमः, उत्थातः, उत्पतनं; 'falls and rises,' पातोत्थाताः *m. pl.*; 'rise of the sun,' सूर्योदयः.—(Origin, production) उत्पत्तिः *f.*, उद्भवः, उद्गमः, सम्भवः, प्रभवः, प्रवृत्तिः *f.*, मूलं, आरम्भः, आगमः, उपक्रमः, उपस्थितिः *f.*, उपस्थानं.—(Promotion) पदवृद्धिः *f.*, प्रतिपत्तिः *f.*—(Increase) वृद्धिः *f.*, प्रवृद्धिः *f.*, वधेन.—(To give rise to) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), समुत्पद्, जन् (c. 10. जनयति -यितुं).

Risen, *p. p.* उत्थितः -ता -तं, अभ्युत्थितः &c., समुत्थितः &c., उद्गतः -ता -तं, समुद्गतः &c., प्रमुद्गतः &c., उदितः &c., समुदितः &c., अभ्युदितः &c., उत्पतितः -ता -तं, समुत्पतितः &c., ऊर्ध्वगतः &c., उद्गतिः &c., उद्भूतः -जा -जं; 'from bed or sleep,' शयनोत्थितः -ता -तं, सुप्तोत्थितः &c., त्यक्तशयः -या -यं, त्यक्ततयः -त्या -त्यं.

Risibility, *s.* हसनशीलता, हसनशक्तिः *f.*, हसनच्छा, हसनसामर्थ्यं.

Risible, *a.* हसनशीलः -ला -लं, हसनशक्तिः -का -कं, हसनसमर्थः &c.

Rising, *s.* (Getting up) उत्थानं, समुत्थानं, उत्थितिः *f.*, समुत्थितिः *f.*, अभ्युत्थानं; 'from a seat,' आसनोत्थानं; 'from bed,' शयनोत्थानं; 'rising to receive a visitor,' प्रमुत्थानं, प्रमुद्गमः -गमनं, अभ्युत्थानं.—(Ascent, going upwards) उदयः -यनं, उद्गमः, उद्गतिः *f.*, ऊर्ध्वगमनं, ऊर्ध्वगतिः *f.*, समुदयः, अभ्युदयः, समुद्गमः, उत्पतनं, समुत्पतनं, उत्थातः, उद्गमनं, आरोहः -हणं; 'of the sun,' सूर्योदयः; 'of a planet,' उच्चयः; 'of a sign,' लग्नं, होरा.—(Insurrection) प्रनाद्योभः, प्रकृतिद्योभः.—(Tumor), see the word.

Rising, *part.* उदयी -यिनी -यि (नृ, उदयमानः -ना -नं, उत्पतन् -तन्ती -तत (तृ), उत्पतिता -त्री -तृ (तृ), उत्पतिष्णुः -ष्णुः -ष्णु, उदितः -ता -तं; 'rising sun,' प्रथमोदितसूर्यः; 'warmth of it,' प्रथमोदितदिव्यतापः.

Rising-ground, *s.* उन्नतभूभागः, उन्नतभूमिभागः, उच्चभागः, उच्चस्थानं.

Risk, *s.* संशयः, शङ्का, सन्देहः, विकल्पः, भयं, भयहेतुः *m.*, सङ्कटं; 'of life,' जीवितसंशयः, see JEOPARDY, PERIL, DANGER.

To risk, *v. a.* संशयस्य -स्यां कृ, सन्देहस्य -स्यां कृ, शङ्कास्य -स्यां कृ, शङ्कास्पदीकृ, शङ्कास्पदं कृ. See TO JEOPARD, HAZARD.

Risked, *p. p.* संशयितः -ता -तं, शङ्कास्पदीकृतः &c., सन्देहास्पदीकृतः &c.

Rite, *s.* (Religious observance) क्रिया, विधिः *m.*, विधानं, कर्म *n.* (नृ), देवकर्म *n.*, देवकर्म *n.*, देवक्रिया, देवक्रिया, देवकार्यं, देवकार्यं, संस्कारः, नियमः, रीतिः *f.*, कल्पः, संविधानं, आचारः, आचरणं, शास्त्र-विधानं, शास्त्रविधिः *m.*, शास्त्रकर्म *n.*, शास्त्रोक्तकर्म *n.*, शास्त्रविधानं, शास्त्रविधिः *m.*, अनुष्ठानं, व्रतं, यमः, नियमः; 'marriage rite,' विवाहविधिः *m.*, see MARRIAGE; 'funeral rite,' उत्तरक्रिया, अन्त्यक्रिया, अन्तसक्रिया, मृतशरीरसत्कर्म *n.* (नृ), see OBSEQUIES, FUNERAL; 'rite of investiture with the sacrificial thread,' उपनयनं, see INVESTITURE; 'rite of oblation to the manes,' पितृकर्म *n.*, पितृक्रिया, see MANES. The following are the sanskāras, or rites purificatory of the bodies of the three classes in this life, and qualifying them for the next, explained in Manu Bk. 2. 27 et seq.: 1. Sacrifice on conception, गर्भोधानं. 2. On the quickening of the fetus, पुंसवनं. 3. A rite consisting of partition and arrangement of

the hair of the mother in the fourth, sixth, or eighth month of gestation, सीमनोन्नयनं. 4. Giving the new-born infant honey and clarified butter out of a golden spoon, before separating the navel-string, जातकर्म *n.* 5. Naming the child on the tenth or twelfth day after birth, नामकर्म *n.* or नामकरणं. 6. Carrying the child out to see the sun in the fourth month after birth, निष्क्रमणं. 7. Feeding the child with boiled rice in the sixth month after birth, or on the cutting of the first tooth, सन्नप्राशनं. 8. Tonsure, or shaving the head all but one lock, in the first or third year after birth, चूडाकर्म *n.* or चूडाकरणं or चूडाकार्यं. 9. Investiture with a peculiar thread or cord, called the sacrificial thread, worn over the left shoulder and under the right, performed on youths of the three classes at ages varying from eight to sixteen, from eleven to twenty-two, and from twelve to twenty-four, respectively, उपनयनं. 10. Cutting off the hair entirely, performed on Brahmans at sixteen on Kshatriyas at twenty-two, and on Vaiśyas at twenty-four years of age, केशानः. 11. Ceremony performed by youths of the first class on returning from the house of their preceptor to that of their natural parents, समावर्धनं. 12. Marriage, in the thirty-sixth or eighteenth year, विवाहः.—(Inauspicious rite) शत्रुभकर्म *n.* (नृ), शत्रुभकार्यं; 'rites and ceremonies,' आचारविचाराः *m. pl.*; 'performing a rite,' क्रियानुष्ठानं; 'mode of performing a rite,' क्रियाविधिः *m.*, प्रयोगः. RITUAL, *a.* (Pertaining to rites, consisting of them) वैधिकः -की -कं, वैधः -धी -धं, विधि in comp., विधिरूपः -या -यं, विधिमयः -यी -यं, विध्युक्तः -क्ता -क्तं, विधिमन्त्रणी -न्त्रिणी &c., विधिविषयकः -का -कं, क्रियासम्बन्धी &c., क्रियाविषयकः &c., क्रिया in comp., शास्त्रोक्तः -क्ता -क्तं, आचारिकः -की -कं, काव्यः -ल्यो -ल्यं.

RITUAL, *s.* क्रियापद्धतिः -ती, संस्कारपद्धतिः *f.*, कर्मपद्धतिः *f.*, विधिपद्धतिः *f.*, विधानपद्धतिः *f.*, पद्धतिः -ती, संस्कारशास्त्रं, विधिशास्त्रं, क्रियाविधिः *m.*, विधिः *m.*

RITUALIST, *s.* क्रियाविधिज्ञः, संस्कारशास्त्रज्ञः, क्रियावान् *m.* (नृ).

RIVAL, *s.* स्पर्धी *m.* (नृ), प्रतिस्पर्धी *m.*, प्रतियोगी *m.* (नृ), प्रतिपक्षः, सपत्नः, विजिगीषुः *m.*, जिगीषुः *m.*, see RIVAL, *a.*; 'a kingdom without a rival,' असपत्नं राज्यं; 'a rival wife,' सपत्नी.

RIVAL, *a.* स्पर्धी -धिनी -धि (नृ), विस्पर्धी &c., प्रतिस्पर्धी &c., परिस्पर्धी &c., प्रतियोगी &c., विजिगीषुः -युः -यु, जिगीषुः &c., परस्परविजिगीषुः &c., परस्परभिभवेच्छुः -च्छुः -च्छु, एकावच्छुः &c., एकाधिमिलापी &c., एकाधी &c., एकाधैदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, एकाधैप्रवृत्तः -वृत्त -वृत्त, एकाधौष्ठुक्तः -क्ता -क्तं, संघर्षी &c., परस्परसंघर्षी &c., जयेच्छुः &c., अभिभवेच्छुः &c.

To RIVAL, *v. a.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -धितुं), विस्पर्धे, प्रतिस्पर्धे, आस्पधे with instr. c., जि in des. (जिगीषति -धितुं), विजि in des., पराभिभवनाय or परस्परभिभवनाय यत् (c. 1. यतते -तितुं) or उद्योगं कृ, परजयार्थं यत्, परस्परं संघृष्य (c. 1. -घर्षति -धितुं), एकाधैम् अभिलष्य or आकांक्ष्य, एकाधैप्रापणाय यत्; 'he rivals Indra,' शक्रेण or शक्रेण सह स्पर्धते; 'one who rivals the beauty of the moon,' चन्द्रलायापरिस्पर्धी.

RIVALING, RIVALLING, *p. v.* स्पर्धे -धिनी &c., See RIVAL, *a.*

RIVALRY, *s.* स्पर्धा or स्पृहा. प्रतिस्पर्धा, आस्पर्धा, जिगीषा, विजिगीषा, प्रतियोगिता-न्, प्रतिपक्षता-न्, सापत्य, सपत्यन्, संघर्षः, परस्परसंघर्षः, पराभिभवेच्छा, परस्परभिभवेच्छा, परस्परभिभवनाय उद्योगः, परजयेच्छा, परस्परजयेच्छा, एकार्षाभिलाषः, एकार्षाकांक्षा, एकार्षप्रापणाय परस्पर-द्योगः, एकार्षद्विष्टः *f.*, एकार्षप्रवृत्तिः *f.*, अहमृष्टिका.

RIVEN, *p. p.* विदीर्यः-शी-री, विदारितः-ता-तं, छिन्नः-न्ना-न्नं, विभ्रजः &c.

RIVER, *s.* नदी, सरित् *f.*, सिन्धुः *f.*, अपगा, निम्नगा, सोतस् *n.*, कुल्या, सोतोवहा, ओतोवहा, सोतस्वती, सोतस्विनी, पयस्विनी, सवनी, दुषनी, समुद्रगा, जलधिगा, सागरगामिनी, तरङ्गिणी, तटिनी, शैवलिनी, हृदिनी, हादिनी, पञ्चतजा, रोधोवक्त्रा, रोधवक्त्रा, समुद्रदयिता, समुद्रकान्ता, कूलवती, कूलक्षपा, धुनी, घेना, जघालिनी, डोपवती, निर्धृरिणी, उच्चः, नदः. This last is applied only to a river of which the personification is male, as the Indus सिन्धुः, Brahma-putra ब्रह्मपुत्रः, Sona शोणः, हिरण्यवाहुः; 'bed of a river,' नदीपात्रं, नदीभाण्डं; 'bank of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं; 'current,' नदीवेगः, नदीरयः, नदीवेला; 'water of a river,' सरिजलः; 'source,' सरिमुखः; 'mouth,' सिन्धुसङ्गमः, सम्भेदः; 'watered by rivers,' नदीमातृकः-का-कं, जलमातृकः &c.; 'one who knows the course of rivers,' नदीज्ञः; 'bathing in a river,' नदीष्णः-ष्णा-ष्णं; 'the bend of a river,' नदीवक्रः; 'relating to a river,' नादेयः-यी-ये.—(River of heaven), स्वर्गदी, सुर-नदी, see GANGES, MILKY-WAY.

RIVET, *s.* कौलः-लकः, लोहकौलकः, मूखकौलकः, शलाका.

To RIVET, *v. a.* (Fasten with a rivet) कौल (c. 10. कौलयति-यितुं), कौलकेन बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्ध्), कौलकबद्धं-द्धां कृ.—(Fix or fasten firmly) दृढं बन्ध्, दृढीकृ; 'to rivet the attention,' चिन्ताभिविवेशं कृ or जन्, अभिनिविष्टचिन्तं-न्तं कृ.

RIVETED, *p. p.* कौलकबद्धः-द्धा-द्धं, कौलितः-ता-तं, दृढीकृतः-ता-तं; 'having the attention riveted,' अभिनिविष्टचिन्तः-न्ता-न्तं; 'by sound,' नादलुब्धः &c.

RIVULET, *s.* सत्यनदी, सुद्रनदी, अत्यसरित् *f.*, सुद्रसरित् *f.*, सत्याम्भस् *n.*, सत्यस्रोतस् *n.*, सुद्रस्रोतस् *n.*, कुसरित् *f.*

ROAD, *s.* मार्गः, पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), पन्था *m.* (न्), पन्थे *n.* (न्), पन्थेनः-नी *f.*, अयनं, वस्त्रेन-नी, वस्त्रेनः *f.*, सरणिः-णी *f.*, मृतिः *f.*, पदधिः-धी, पद्वतिः-ती *f.*, पथा, पन्था *m.* (न्), पन्थः, उपनिष्क्रमणं, सञ्चरः, एकपदी, एकपाद्, तरः, वीथिः *f.*, शरणिः *f.*, माघः, माठः, माठ्यः, प्रपाथः, पिस्तलं, सुन्नमः; 'public road, high road,' राज-मार्गः, राजपथः, महापथः, महापन्थे *n.*; 'a good road,' सुपथः, सुपन्थाः *m.*, उत्तिपन्थाः *m.*, सत्यपथः, सन्मार्गः; 'a bad road,' कुपथः, कुमार्गः, कापथः, विपथः, कदम्भा *m.* (न्), दुराधः, अधः; 'a wrong road,' विमार्गः, उन्मार्गः, विपथः, उत्पथः; 'unbeaten road,' अद्युस-मार्गः; 'a common road,' प्रचारः; 'difficult road,' दुर्गः, दुर्गमार्गः, दुर्गसञ्चरः, दुर्गमपन्थे *n.*, कान्धारः-रः; 'long and lonesome road,' प्रान्तरः, शून्यमार्गः; 'place where four roads meet,' चतुष्पथं, शुक्राट्ट-टङ्कः; 'where three roads meet,' त्रिकं; 'the want of a road,' अपथं, अपन्थाः *m.*; 'road-side,' मार्गपार्श्वः; 'on the road-side,' मार्गपार्श्वे; 'on the road,' पथि, मार्गमध्ये, अर्ध्वनि, अर्ध्वमध्ये.

To ROAM, *v. n.*, भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), परिभ्रम्, भ्रद् (c. 1. भ्रटति-ते-तिषु), पर्यद्, विभ्रद् (c. 1. -भ्रति-रिषु), संभ्रद्, इतस्ततो भ्रम् or चर् or विह्रद् (c. 1. -ह्रति-ह्रिषु), गाह् (c. 1. गाहते-हिषु), भ्रमणं कृ, परिभ्रमणं कृ, विहारं कृ; 'as a mendicant,' परित्रज्, व्रज्.

ROAMING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, इतस्ततो भ्रमणं, नानादिभ्रमणं, विहारः, विहारणं, भ्रटनं, पर्यटनं, भ्रटाद्याः; 'as of a religious mendicant,' व्रज्या, परित्रज्या, व्रजनं, व्रजितं.

ROAMING, *part.* भ्राम्यन्-भ्रम्यन्ती-भ्रम्यत् (न्), भ्रमन् &c., परिभ्रमन्, भ्रमणकारी-रिणी-रि (न्), भ्रटमानः-ना-नं, विहारो &c., परित्रजनं &c., व्रज्यावान्-वती, वत् (न्).

ROAN, *a.* (Horse) शुक्लविन्दुचित्रितो नीलवर्णोऽथः or श्यामवर्णोऽथः.

To ROAR, *v. n.* (Make a loud continued sound) गर्ज् (c. 1. गर्जति-जिषु), परिगर्ज्, नद् (c. 1. नदति-दिषु), विनद्, रु (c. 2. रीति-रिषु), विरु, सरु, रस्, वाश्, रट्, गर्ज्, हम्भ (nom. हम्भायते-यितुं), हुक्, हुक्, हुक्कारं कृ, अनुहुक्, गर्जनं कृ.—(Cry out, bawl) नद् (c. 1. नदति-दिषु), विनद्, प्रणद्, उत्क्रुश् (c. 1. -क्रोशति-क्रोषु), विक्रुश्, प्रक्रुश्, चिल्लारं कृ, चील्लारं कृ, चीत् शब्दं कृ, पुप्, प्रस्विद् (c. 1. स्वेडति-दिषु), नादं कृ; 'from pain,' आर्त्तनादं कृ.

ROAR, ROARING, *s.* (Loud continued sound) गर्जनं-ना, गर्जितं, परिगर्जनं, नदनं, नदितं, रावः, विरावः, दीर्घध्वनिः *m.*, दीर्घरावः, दीर्घरुतं, दीर्घनिधोषः, रासः, हम्भा, हम्भारावः, पनध्वनिः *m.*, गम्भी-रशब्दः, गम्भीरध्वनिः *m.*, हुक्कारः, हुक्कृतं, हुक्कृतिः *f.*, सूक्कारः, चुक्कारः, घर्षेरितं.—(Crying out) नादः, उत्क्रोशः, चिल्लारः, चील्लारः, पोपः, निधोषः, उद्योपः, उत्क्रुष्टं, विक्रुष्टं, स्वेडितं, प्रस्वेडितं.—(Of a lion) सिंहनादः-दकः, सिंहध्वनिः *m.*, सिंहनदः-दनं.—(Of the clouds) मेघनिधोषः, पनध्वनिः *m.*, मेघनादः, मेघगर्जनं, पनशब्दः, पनस्वनः.—(Of the sea) समुद्रनादः, महाणवस्वनः.

ROARING, *part.* गर्जन्-र्जन्ती-र्जन् (न्), गर्जनकारी-रिणी-रि (न्), नर्देन् &c., विनदेन् &c., नर्दी &c., नर्दमानः-ना-नं, नादी &c., रावी-विणी &c.; 'like a lion,' सिंहनदी &c., सिंहनादी &c.

To ROAST, *v. a.* भज्ज् (c. 1. भज्जति-ते, भृष्टं, भृष्टं), भृज् (c. 1. भर्जते-जिषु), पच् (c. 1. पचति, पक्ते); 'on a spit,' श्ले चारोय or समारोय पच, शूलाकृ, भटित्रीकृ, भटिचं-चां कृ, शूलाकृत्य पच or संस्कृ or सिद्धीकृ.—(Heat) तप्, दह्.

ROASTED, ROAST, *a.* भृष्टः-ष्टा-ष्ट, भष्टः &c., भर्जितः-ता-तं, पाचितः-ता-तं, परिपाचितः &c., अङ्गारपरिपाचितः &c.; 'on a spit,' शूलाकृतः-ता-तं, शूल्यः-ल्या-ल्यं, भटिचः-चा-चं; 'roast meat,' शूलिकं, शूल्यं, शूल्यमांसं, भटिचं.

ROASTING, *s.* भर्जनं, पाचनं, अङ्गारपरिपाचनं, शूलाकरणं.

To ROB, *v. a.* धनद्रव्यादि ह्र (c. 1. हरति, हर्षु) or अपहृ or अभिहृ, चुर (c. 10. चोरयति-यितुं), सेन् (c. 10. सेनयति-यितुं), मुप् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, लुयद्, लुयद्, कल्, लुप्, विलुप्. See To STEAL, PLUNDER.

ROBBED, *p. p.* हृतधनः-ना-नं, हृतद्रव्यः-व्या-व्यं, अपहृतद्रव्यः &c., हृतस्वः-स्वा-स्वं, लुप्लितः-ता-तं, मुषितः-ता-तं, अपहारितः &c.

ROBBER, *s.* चोरः, प्रसक्तचोरः, दस्युः *m.*, धनहारी *m.* (न्) धनहर्त्रा *m.* (न्), अपहारकः, अपहारी *m.* (न्), अभिहर्त्रा *m.*, परस्त्रापहारी *m.*, धनहरः, सेनः, साहसिकः, तस्कृ, लुटाकः, सेयकृत *m.*, सेयकारी *m.*, परास्कन्दी *m.*, रजनीचरः, निशाचरः, मोषकः, परिमोषी *m.*, माचलः, वटाघोकरः, प्रतिरोधी *m.* (न्), प्रतिरोधकः.

ROBBERY, *s.* चौर्यं, सेयं, चौरिका, चौरत्वं, सैयं, अपहारः, धनापहारः-रणं, अपहरणं, अपहारणं, धनापहरणं, अभिहारः, अभ्याहारः, धना-भिहारः, अभिग्रहणं, हरणं, धनहरणं, परस्वहरणं, परस्त्रापहरणं, लुटवनं, लुटनं, मोषणं, मुष्टं, तात्स्थ्यं, साहसं.

ROB, *s.* वसनं, मानवसनं, वस्त्रं, मानवस्त्रं, मानपरिच्छेदः, मानसूचकवस्त्रं.

सभायस्त्रं, सभायसनं, उक्तृयस्त्रं, राजकीयस्त्रं, राजवस्त्रं, राजवसनं.
To ROBE, v. a. or n. वसनं or वस्त्रं परिधा, मानवस्त्रं परिधा. See
To DRESS.

ROBED, p. p. सुवस्त्रवेष्टितः -ता -तं, मानवस्त्रवेष्टितः &c., सवसनः -ना -नं.
ROBUST, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढशरीरः -रा -रं, मांसलः -ला -लं, बलदेहः
-हा -हं, दृढदेहः &c., व्यदोरस्कः -स्का -स्कं, पृथुशरीरः -रा -रं, उरस्त्रान्
-स्त्रा -स्त्रं (त्), उरमिलः -ला -लं, बलवान् &c., महाबाहुः &c.,
see LUSTY; 'to be robust,' उरस् (nom. उरस्यति).

ROBUSTLY, adv. मांसलवत्, बलवत्, महाबलेन, सवोर्ध्वं, ससस्त्रं, सवलं.
ROBUSTNESS, s. दृढाङ्गता, मांसलता -तं, शरीरदृढता, वीर्यं. See LUSTINESS.

ROCK, s. शिला, स्थूलपाषाणः, स्थूलप्रसरः, स्थूलोपलः, बृहदुपलः, बृहद्व्या-
पाणः, बृहदश्मा m. (न्), स्थूलदृपद f., पाषाणः, अश्मा m. (न्),
प्रसरः, दृपद f., उपलः, व्याव m. (न्), शैलः, चलवृपलः, निचलाङ्गः,
काठः, कूपकः, कृपिका, पारारुकः, परारुकः, पारटोडः; 'a rock
fallen from a height,' गगडशैलः; 'hard as a rock,' शिलाधनः
-ना -नं, शिलादृढः -ढा -ढं, शैलधारः -रा -रं.

To ROCK, v. a. इतस्ततः प्रचल (c. 10. -चालयति -यितुं) or संचल or
विचल or चल, आन्दोलनं कृ, आन्दोल (c. 10. आन्दोलयति -यितुं).

To ROCK, v. n. इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल, दोल.
See To REEL.

ROCKED, p. p. इतस्ततो पिचालितः -ता -तं or संचालितः &c., प्रचल-
यितः &c.

ROCKET, s. सग्निकाशः, रूध्रः, भुशुखी, शतंग्री, तारा.

ROCKING, part. or a. दोलायमानः -ना -नं, इतस्ततो विचलमानः -ना -नं.

ROCK-SALT, s. सिन्धुलवणं, सिन्धुजं, सिन्धुद्रव्यं, सिन्धुमन्थनं, सिन्धुपलं,
सिन्धुजम् n. (न्), सितशिवं.

ROCKY, a. शैलः -ली -लं, शिलेयः -यी -यं, शिलामयः -यी -यं, शैलमयः
&c., शिलापृष्ठीः -ष्ठा -ष्ठं, शिलावान् -वती -वत् (त्), अश्मरः -रा -रं,
अश्ममयः &c., आश्मनः -नी -नं, दार्धदः -दो -दं, औपलः -ली -लं,
प्रस्तरमयः &c., उपलपृष्ठीः &c.

ROD, s. दण्डः, वेधं, यष्टिः m. f., वेणुः m., वेणुदलं, शलाका, शल्यं;
'metallic rod,' लोहदण्डः, लोहयष्टिः m. f.—(For punishing)
दण्डः, ताडनी, वेणुः m., वेणुदलं.

RODOMONTADE, s. गर्वितवाक्यं, दाभिक्वाक्यं, शून्यकथा. See RANT.

ROE, s. (Female deer) हरिणी, मृगी, मृगवधुः f.—(Of fish) मीनाखं.

ROGUE, s. धूर्तः, कितवः, वचकः, प्रवचकः, कूटकः, कूटकारः, शठः,
प्रतारकः, तस्करः, कुहकः, कपटिकः, झिन्नः, कैरवः, चाटः, शोडः,
व्यगः, शर्वरीकः, पिशुनः.

ROGUERY, ROGUEISHNESS, s. धूर्तता, कैतव्यं, कूटता, तस्करता, तस्करविद्या,
तात्सर्ग्यं, शठता, शाल्यं, वचनं, कपटः, वचकता, पैशुन्यं, पैशुनं, दण्डाजिनं.

ROGUE, a. धूर्तः -न्ता -न्तं, शठः -ठा -ठं, कितवः &c. See KNAVISH.

To ROLL, v. a. (Cause to turn or revolve) लुट् (c. 10. लोटयति -यितुं),
प्रलुट्, आवृत् (c. 10. वल्लयति -यितुं), आवृत्, अनुवृत्, विवृत्, भ्रम्
(c. 10. भ्रमयति -यितुं), संसृ (c. 10. सारयति -यितुं), मृ, संचल
(c. 10. -चालयति -यितुं), घूर्ण (c. 10. घूर्णयति -यितुं), परिघूर्ण; 'he
rolls the wheel along the ground,' चक्रम् अनुवल्लयति भूमी;
'to roll,' back, पश्चाद् अनुवृत्, पश्चाद् वृत्, आवृत्, पश्चात् संसृ;
'to roll away,' अपवृत्, अपम्, समपम्.—(Roll up into a ball)

गुटिकाकृ, गुलिकाकृ, गोलीकृ, पिखीकृ, वल्लुलीकृ, लुखीकृ.—(Wrap
around) अवगुह (c. 10. -गुहयति -यितुं), परिवेष्ट.

To ROLL, v. n. (Turn round) लुट् (c. 6. लुठति -ठितुं), प्रलुट्, परि-

लुट्, लुट् (c. 1. लोटति -ठितुं), लुह, लुल्, आवृत् (c. 1. -वल्लते -ल्लितुं),
विवृत्, व्यावृत्, परिवृत्, विपरिवृत्, उपावृत्, परावृत्, सम्परिवृत्, भ्रम्
(c. 1. भ्रमति -मितुं), परिभ्रम्, घूर्ण (c. 1. घूर्णति -ते -ल्लितुं), विघूर्ण,
व्याघूर्ण, परिघूर्ण, लुठनं कृ; 'the dog rolled at his master's
feet,' कुक्कुरः स्वामिचरणयोर् लुठोड; 'he rolls on the ground,'
भूमी परावल्लते or लुठनं करोति.—(Roll about, toss about) इत-
स्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or प्रचल, इतस्ततो लुट् or लुल्,
दोल (nom. दोलायते), घूर्ण; 'one who rolls about in sleep,'
प्रचलायितः, घूर्णितः; 'one whose eyes roll about,' प्रचलित-
नयनः, लोलाक्षिः.—(Roll on) अतिवृत्; 'time rolls on,' अति-
वर्तते कालः.—(A horse that rolls itself on the ground) उपा-
वृत्तः, लुठितः.

ROLL, s. (Act of rolling) लुठनं.—(A mass made round, thing
rolled up) वल्लुलः, गोलकः, पिखः, गुटिका, दीर्घगोलकः; 'a roll
of cotton,' लुठनाली.—(Round loaf) उखेरकः, संयावः.—(List)
नामावलि -ली f., see LIST.

ROLLED, p. p. लुठितः -ता -तं, लोटितः &c., प्रलोटितः &c., आवर्तितः
-ता -तं, विवर्तितः &c., अनुवर्तितः &c.; 'rolled back,' व्यावृत्तः
-त्ता -तं, व्यावर्तितः -ता -तं; 'rolled up,' वल्लुलीकृतः -ता -तं, पिखी-
कृतः &c., लुखीकृतः &c., संश्रयानः -ना -नं.

ROLLER, s. (Instrument) चक्रं, वल्लेनयन्त्रं, पल्लनी, परिवर्तकयन्त्रं, परि-
वर्तनी, वल्लेनयन्त्रं.—(For cakes) वेन्ननं.—(Bandage) पट्ट.

ROLLING, s. लुठनं, लोटनं, लोटनं, लुखनं, परिवर्तनं, प्रलोटनं, लुखनं,
लुखनं, लुखी, आवर्तनं, उपावर्तनं, वेन्ननं, आपूर्णनं.

ROLLING, part. लुठन् -ठनी -ठत् (त्), लुखन् &c., लोलमानः -ना -नं,
लोलः -ला -लं, लुठितः -ता -तं, प्रचलितः &c., प्रचलायितः -ता -तं,
इतस्ततो विचलमानः -ना -नं; 'having a rolling eye,' लोलनयनः
-ना -नं, प्रचलितनयनः &c.; 'a river rolling gold,' कनकवा-
हिनी; 'rolling and tossing about in sleep,' प्रचलायितः -ता
-तं, घूर्णितः &c.

ROLLING-PIN, s. (For making cakes) वेन्ननं.

ROMANCE, s. अद्भुतकथा, कल्पितकथा, कूटार्थकथा, कूटार्थोपाख्यानं, अभू-
तकथा, असम्भवकथा, मृषार्थकथा, भ्रष्टपुराणं, माहात्म्यं, अद्भुतरसा-
त्मका कथा.

To ROMANCE, v. n. अद्भुतकथां कृप or रच or लिख, अद्भुतकथोपाख्यानं कृ.

ROMANTIC, a. (Said of persons) अद्भुतप्रियः -या -यं, असम्भवप्रियः
&c., विलक्षणप्रियः &c., विचित्रप्रियः &c., लोलः -ला -लं, अद्भुतवृत्तिः
-वृत्तिः -वृत्तिः, अद्भुतवृत्तिः &c., लोलवृत्तिः &c.—(Said of things)
अद्भुतरसरूपः -पा -पं, अद्भुतरसात्मकः -का -कं, अद्भुतः -ता -तं, विलक्षणः
-शा -शं, विचित्रः -त्ता -तं, वासनाकल्पितः -ता -तं, आश्चर्यकरः -रा
-रं, चित्रापहारो -रिणी &c., दृढयथाही &c., मनोहरः &c.—(Im-
probable) असम्भवः -वा -वं.

ROMP, s. (Boisterous girl) प्रगल्भा, प्रचण्डा, चण्डी, चण्डीरा, निर्लेज्जा, वि-
लासिनी, खिनीता, चण्डला, चण्डला, क्रोडाशीला, सेलाशीला.—(Noisy
or rude play) खिनीयक्रोडा, खिनीयसेला, खिनीयक्रोडा, चण्डिह-
क्रोडा, शब्दमहितक्रोडा.

To ROMP, v. n. खिनीयनं क्रोड् (c. 1. क्रोडति -ते -ठितुं) or दिव् (c. 4. दी-
व्यात् -तं, दिवितुं), अतिशब्देन क्रोड्, महाशब्देन क्रोड् or क्रोडा कृ or सेला कृ.

ROMPING, part. or a. खिनीयक्रोडापरः -रा -रं, खिनीयतः -ता -तं,
खिनीयदयो -विनी &c.

ROOD, s. No exact equivalent in Sanskrit. दक्षः is a pole

of four cubits. See the measures of length under MEASURE.

Roof, *s.* पटलः-लं-ला, छादनं, आच्छादनं, छादं, चालः, कुटलं, कटनं, छदिस्; 'the wooden frame of a roof,' वलुभिः-भी *m. f.*, गोपानसी; 'the edge,' वलीकः-कं, नीधं, नीधं.—(Of the mouth) तालु *n.*, तालुका.
To roof, *v. a.* पटलेन आच्छद (c. 10. -छादयति-यितुं) or चायु (c. 5. -युञ्जति-यितुं), सपटलं-लां कृ, पटल (nom. पटलयति-यितुं).
Roofed, *p. p.* सपटलः-ला-लं, पटलाच्छादितः-ता-तं, पटलाच्छवः-चा-चं.
Roofless, *a.* पटलहीनः-ना-नं, निष्पटलः-ला-लं, निराश्रयः-या-यं.
Rook, *s.* काकजातीयः पक्षी, काकः, वायसः. See CROW.

ROOKERY, *s.* काकाश्रयः, काकालयः, काकाश्रयः, काकस्थानं, काकायतनं.
Room, *s.* (Space, compass, free course) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः, अनरं, विषयः, अपसारणं; 'want of room,' अनवकाशः; 'the water flows out to make room for the stone,' पाषाणाय विषयं दद्यात् जलं यहिगच्छति; 'room! make room!' अपसर, अवसर.—(Place for reception or admission of any thing) स्थानं, आस्पदं, पदं, भूमिः *f.*, प्रदेशः; 'room for suspicion,' शङ्कास्पदं; 'room for fear,' भयस्थानं; 'there was no room to hold all,' सर्वधारणाय स्थानं नाभवत्.—(Opportunity) अवसरः, अवकाशः.—(Stead, lieu) स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in the room of,' स्थाने, भूमौ, स्थले.—(Apartment) शाला-लिका, आगारः-रं, कोष्ठः-ष्ठकं, गृहं, कक्षः, कुटी, आवासः, प्रकोष्ठः, स्थलं-ली; 'inner room,' उप-रोधकं, अनगृहं, गर्भगृहं, गर्भागारः, गर्भः; 'top room, upper room,' शिरोगृहं, चन्द्रशालिका, उपरिशाला.

Roominess, *s.* सावकाशत्वं, विस्तीर्णता, विशालता, असंघातता, विपुलता.
Roomy, *a.* सावकाशः-शा-शं, असंघातः-धा-धं, विस्तीर्णः-शी-शं, विपुलः-ला-लं, विशालः-ला-लं, विस्तृतः-ता-तं.

Roost, *s.* पक्षिणां वासस्थानं *m.* or निवासस्थानं *m.* or शयनस्थानं *m.*, पक्षिणां वासस्थानं or वासस्थानं or शयनस्थानं.

To roost, *v. n.* पक्षिवत् तदृशास्त्रायां or दृशाये स्वरूपं (c. 2. स्वरूपितं-तुं) or शी (c. 2. शीते, शयितुं), यद्यप्ये or तदृशास्त्रायां सम्राथं निली (c. 1. -लीयते-लेतुं) or निवस् or अधिवस् or वस् or निवद् or अवस्था or आश्रि.

Roosting, *part.* तदृशास्त्रायां निलीयमानः-ना-नं, तदृशायां-यिनी-यि-तुं.
Roost *s.* (That part of a plant or tree which enters the earth)

मूलं, रजिः *m.*, रजिः *m.*, रजः, रजः, पादः, चरणः-रं, पदं, पृथ्वीमूलं, वृक्षाभिः *m.*; 'firm roots,' दृढमूलं, धरणमूलं; 'having firm roots,' दृढमूलः-ला-लं, बद्धमूलः &c.; 'to the roots, by the roots,' आमूलं, समूलं, मूलतः; 'to pluck up by the roots,' उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), समूलं or आमूलम् उत्पद्य; 'from root to top,' आमूलशिरः, आमूलचूर्णः; 'to take root,' मूलं बन्ध; 'fibrous root,' शिफः, जटा; 'from a radicle branch,' अव-रोहः; 'bulbous root,' कन्दः-न्दं; 'root-digger,' मूलोत्पादनीवी *m.*—(Lower part of any thing) अधोभागः, अधरभागः, जाहः; the latter is only applied to parts of the body of animals; as, 'the root of the tail,' पुच्छजाहः; 'of the hair,' केशजाहः.—(Original, source, first cause) मूलं, बीजं, योनिः *m. f.*, आदिः *m.*, हेतुः *m.*, मूलहेतुः *m.*, प्रथमहेतुः *m.*, निदानं, कारणं, मूल-कारणं, आदिकारणं, आदिहेतुः *m.*, गर्भः; 'having for its root,' मूल or मूलक in comp.; as, 'happiness, having its root in contentment,' सन्तोषमूलकं सुखं; 'strife having its root in avarice,' लोभमूलः कलहः.—(Root of a word, radical word)

शब्दयोनिः *f.*, प्रकृतिः *f.*; 'relation of a root to its ramification,' प्रकृतिविकृतिभावः.—(Of a number) मूलं.—(Of a square or cube) पदं, मूलं; 'square root,' वर्गमूलं, वर्गपदं; 'cube-root,' घनमूलं, घनपदं.

To root, *v. a.* (Plant deep in the earth) बद्धमूलं-लां कृ, दृढमूलं-लां कृ, दृढं रुह् in caus. (रोपयति-यितुं), दृढं निखन. दृढरोपणं कृ.—(Root up) उन्मूल (c. 10. -मूलयति-यितुं), समुन्मूल, मूलात् or समूलम् उद्धृ (c. 1. -हरति-हरितुं) or समुद्धृ or उत्पद्य (c. 10. -पाटयति-यितुं) or उच्छिद्य (c. 7. -छिनत्ति-छेत्तुं) or व्यपहरु in caus.

To root, *v. n.* मूलं बन्ध (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), बद्धमूलः-ला-लं भू.
Rooted, *p. p.* बद्धमूलः-ला-लं, दृढमूलः &c.; 'rooted up,' उन्मूलितः-ता-तं, उच्छिन्नमूलः-ला-लं, निकृन्नमूलः &c., उद्धृतमूलः &c., उत्पादितः-ता-तं, उत्खातः &c.

ROPE, *s.* रज्जुः *m. f.*, गुणः, सूत्रं, दामा *f.* (नृ), दाम *n.* (नृ), दामनी, बराटकः, बराटः, वटाकरः, शुन्कः, सन्दानं, शुञ्जं, गलः, पथिवकं, बटः-टी-टं, उड्डाहिनी, सुम्भं, पाणिसम्भं, घटीगुणः; 'of a ship,' नौरज्जुः *m. f.*; 'of a well,' उड्डाटनं, घटीयन्त्रः; 'hanging by a rope,' रज्ज्वलघी *m.* (नृ).

To rope, *v. n.* रज्जुं बन्ध. सूत्रं बन्ध, सूत्ररूपेण विततीकृ.

ROPE-DANCER, *s.* कलायनः, सूत्रायनः, रज्जुयायी *m.* (नृ), प्रयकः, केलकः.

ROPE-LADDER, *s.* रज्जुनिर्मितसोपानं, सूत्रसोपानं, रज्जुसोपानं.

ROPE-MAKER, *s.* रज्जुकारः-रकः, रज्जुकारी *m.* (नृ), रज्जुकृत्, गुणकारः.

ROPINESS, *s.* रज्जुत्वं, गुणत्वं, सूत्रता, सूत्रपूरीता, सान्द्रता, श्रयानता.

ROPY, *a.* रज्जुगुणकः-का-कं, श्रयानः-ना-नं, सूत्रमयः-यी-यं.

ROSARY, *s.* जपमाला, अक्षमाला, अष्टमूत्रं, जपमूत्रं, माला, सूत्रं, स्मरणीः 'fingers used as a rosary,' करमाला.

ROSE, *s.* (The tree) जवापुष्पः, खोद्रपुष्पः, पित्रपुष्पः, हेमपुष्पः, जवा, जपा, खोद्रः, उद्रुः, उद्रुः.—(Flower) जवा, जपा, जवापुष्पं, खोद्रपुष्पं, हेमपुष्पं.

ROSE-APPLE, *s.* (The tree) जवुः *f.*, जघुः *f.*, जघुकः, जघुकः; 'a large kind,' राजजघुः *f.*—(The fruit) जवुः *f.*, जघुः *f.*, जघु *m.*, जाघवं, जघुफलं.

ROSE-COLORED, ROSEATE, *a.* पाटलः-ला-लं, पाटलवर्णः-शी-शं, जवावर्णः &c.

ROSE-WATER, *s.* पुष्पद्रवः, जवापुष्पद्रवः, जवापुष्पजलं.

ROSIN, *s.*, see RESIN.

ROSY, *a.* (Rose-colored) पाटलः-ला-लं, जवावर्णः-शी-शं.—(Formed like a rose, full of roses) जवारूपः-पा-पं, जवामयः-यी-यं.

To rot, *v. n.* गल् (c. 1. गलति-लितुं), विगल्, गलितः-ता-तं भू, विगलितः-ता-तं भू, विली (c. 4. -लीयते-लेतुं), प्रविली, विष (c. 4. क्षीयते), दुग्म्यः-न्धा-न्धं भू.

To rot, *v. a.* गल् (c. 10. गलयति, गालयति-यितुं), विगल्, गलितोक्तं, विगलितोक्तं, विली in caus. (-लापयति-यितुं).

ROTATION, *s.* (Circular motion of a wheel, &c.) आवर्तः-र्त्तनं, आवृत्तिः *f.*, परिवर्तः-र्त्तनं, परिवृत्तिः *f.*, चक्रावर्तनं, चक्रावर्तः, चक्रगतिः *f.*, भ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*, घूर्णनं, घूर्तिः *f.*—(Vicissitude of succession) पर्यायः, पर्यायः, विपर्यायः, आनुपर्यायं, आनुपर्यायी, क्रमः, परिवर्तनं; 'in rotation,' पर्यायेण, पर्यायानुसारेण, पर्यायानुक्रमेण, चक्रवत्.

ROTATORY, ROTARY, *a.* चक्रवदावर्ती-र्त्तनी-र्त्तनी (नृ), चक्रावर्ती &c., चक्रवत्परिवर्ती &c., चक्रिकः-की-कं, चक्रगतिः-ति-ति, चक्रगामी-यिनी &c.; 'rotatory motion,' चक्रावर्तः, चक्रवदावर्तः.

ROTE, *s.* शब्दावर्तनं, शब्दावृत्तिः *f.*, शब्दावर्तनं, आवर्तनं, अभ्यासः, अभ्यसनं, रूपः; 'to learn by rote,' शब्दावर्तनं कृ, अभ्यस् (c. 4.

-अस्यति-सितुं) : 'learned by rote,' मुखस्यः-स्या-स्यं, कण्ठस्यः &c.,
अभ्यस्तः-न्ता-सं.

ROTTEN, *a.* गलितः-ता-तं, विगलितः &c., विलीनः-ता-नं, विशीरीः-
शा-शी, शीरीः &c., क्षीणः-शा-नं, पतः-ता-तं, पृतीभूतः &c.,
दुर्गन्धः-स्या-स्यं, -(Unsound) क्षीणसारः-रा-रं, क्षीणसत्वः-ह्या-
-सं, ससारः-रा-रं.

ROTTENNESS, *a.* गलितत्वं-ता, विगलितत्वं, क्षीणता, विलीनता, पतत्वं,
ससारता.

ROUNE, ROUNDITY, *s.* See ROUND, ROUNDNESS.

ROUNDA, ROTUNDO, *s.* वरुणलृङ्, वरुणभवन्, वरुणशाला.

To ROUGE, *v. a.* सौन्दर्यवधनार्थं कपोली रङ्ग (c. 10. रञ्जयति-यितुं) or
रक्तवर्णीकृ or रङ्गेण लिप्.

ROUGH, *a.* (Not smooth or even) विषमः-मा-मं, असमः-मा-मं,
असमानः-ना-नं, अघट्टणः-ह्यण-ह्यं, रुधः-या-यं, रुधः-या-यं.
-(Rugged) रुधः-या-यं, रुधः &c., परुषः-या-यं, -(To the
touch) दुःस्पर्शः-शा-शी, दुःस्पर्शः-शा-शी, -(Harsh, not soft)
परुषः-या-यं, रुधः-या-यं, रुधः &c., पारुष्यः-शः-शं, कर्कशः-
शा-शं, कठिनः-ना-नं, समृद्धः-दुः-दु, समृद्धः-शा-शं, असौम्यः-
स्या-स्यं, अशिष्टः-ग्या-ग्यं, असौमलः-ला-लं, -(Severe) निष्ठुरः-
रा-रं, कर्कशः-शा-शं, उग्रः-या-यं, कटुः-दुः-दु, कठोरः-रा-रं.
(Coarse, not finished, not polished) असंस्कृतः-ता-तं, अपरि-
ष्कृतः &c., असंस्कारितः &c., अशिष्टः-हा-हं, असम्यः-भ्या-भ्यं, यतः-
ना-नं, स्थूलः-ला-लं, 'rough measurement,' स्थूलमानः, 'to
measure in a rough way,' स्थूलानरेण मा.-(Clumsy) स्थूलः-
ला-लं, अनिपुणः-शा-शं, अदक्षः-या-यं, अकुशलः-ला-लं,
अपटुः-दुः-दु, -(With waves or tempest, as the sea) क्षुब्धः-
भा-भं, व्याक्षुब्धः &c., विक्षुब्धः &c., संक्षुब्धः &c., अनिलक्षुब्धः &c.,
पवनक्षुब्धः &c., वायुक्षुब्धः &c., पवनाहतः-ता-तं, तरङ्गाकुलः-ला-लं,
महातरङ्गः-ज्जा-जं, वृहत्तरङ्गः &c., तरङ्गितः-ता-तं, वेलाकुलः-ला-
लं; 'a rough sea,' क्षुब्धार्णवः, वायुक्षुब्धसमुद्रः, वानं.-(Having
a rough or hairy skin) दृढलोमा-मा-मं (न), स्थूललोमा &c.,
लोमागृन्तः-ता-तं, लोमशः-शा-शं.

To ROUGH-CAST, *v. a.* स्थूलाकारेण कुप् (c. 10. कल्पयति-यितुं), स्थूल-
रूपेण कृ or निर्मा or विधा, स्थूलाकारं दा, स्थूलरूपं कृ or दा, स्थूल-
संस्कारं कृ or दा.

ROUGH-DRAUGHT, *s.* पाण्डुलेख्यं, स्थूलालेख्यं, पाण्डुलेख्यमात्रं, वस्तुमात्रं.

To ROUGH-DRAW, *v. a.* स्थूलरूपेण लिख् (c. 6. लिखति-लेखितुं) or
आलिख्, स्थूलालेख्यं कृ, पाण्डुलेख्यं कृ, आलेख्यारम्भं कृ, चित्रारम्भं कृ.

To ROUGH-HEW, *v. a.* स्थूलरूपेण तक्ष् (c. 1. तक्षति-क्षितुं) or छिद्,
स्थूलाकारं दा.

ROUGH-HEWS, *p. p.* स्थूलरूपेण कल्पितः-ता-तं, स्थूलाकारेण तक्षः-हा-
-हं, असंस्कृताकारः-रा-रं, असंस्कृतरूपः-पा-पं, अपरिष्कृताकारः-रा-रं.

ROUGHLY, *adv.* रुधं, रुधं, सरीक्षं, विषमं, परुषं, सपारुष्यं, पारुष्येण,
कर्कशं, सकर्कश्यं, कठोरं, कठिनं, सकाठिन्यं, निष्ठुरं, सनेष्टुर्व्यं, रुधता, रीक्षं.

ROUGHNESS, *s.* (Unevenness) विषमता, वैषम्यं, रुधता, रुधता, रीक्षं,
असमता, अघट्टणता, असमानता.-(Ruggedness) रुधता, रुधता,
परुषता-त्वं, पारुष्यं.-(To the touch) दुःस्पर्शता, दुःस्पर्शता.-(
Harshness) परुषता, पारुष्यं, रुधता, कर्कशता, कर्कश्यं, कठिनता,
काठिन्यं, समृद्धता, असौम्यता, असौमलता.-(Severity) निष्ठुरता,
नेष्टुर्व्यं, उग्रता, कटुता, कठोरता.-(Want of finish) असंस्कृता,
अपरिष्कारः, अशिष्टता, स्थूलता.-(Of the sea, &c.) क्षुब्धता, संक्षु-

ब्धता, जर्मिप्रलोठनं, तरङ्गप्रलोठनं, तरङ्गाकुलत्वं, सवानत्वं, वानं.

ROUGH-RIDER, *s.* अश्वदमकः, अश्वदमी *m.* (न). See HORSE-BREAKER.

ROUGH-SHOOD, *a.* सायपादुकायुक्तः-न्ता-नं, सायसुरचयुक्तः-न्ता-नं.

ROUND, *a.* (Circular) वरुणलृङ्-ला-लं, वरुणलृङ्-ला-लं, वरुणलृङ्-ला-लं,
कृतिः-ति-ति, वरुणलृङ्-पा-पं, चक्राकारः-रा-रं, चक्राकृतिः-ति-
ति, चार्किकः-की-कं, चाक्रेयः-यी-यं, वृत्तः-न्ता-नं, वृत्ताकारः-रा-
-रं, मण्डलाकारः-रा-रं, मण्डलाकृतिः-ति-ति, मण्डलरूपः-पा-पं,
मण्डली-लिनी-लि (न), वलयकारः &c., वलयकृतिः &c., कक्षुणा-
कारः &c., कुण्डलाकारः &c.-(Globular) गोलाकारः-रा-रं, गोला-
कृतिः-ति-ति, वरुणलृङ्-ला-लं, वरुणलृङ्-ला-लं, मण्डलाकारः &c.,
गुडः-डा-डं, घटी-ठिनी &c., निस्तलः-ला-लं.-(Cylindrical)
दीर्घवरुणलृङ्-ला-लं, लघुवरुणलृङ् &c., लघुवरुणलृङ्-ला-लं, दीर्घगो-
लाकारः &c.-(Plump) पीनः-ना-नं, उन्नतः-ता-तं, see PLUMP.
-(Plain) अवक्रः-न्ता-नं, व्यक्रः-न्ता-नं.-(As a number)
शून्यानकः-का-कं; 'a round number,' शून्यानकसंख्या.

ROUND, *s.* (Circle) मण्डलं, परिमण्डलं, चक्रं, वरुणलृङ्, गोलः, वलयः,
नियः, घटः.-(Revolution) सावृत्तिः *f.*, आवर्त्तनं, परिवर्त्तनं, पथ्यायः,
चक्रं, see REVOLUTION.-(Circuitous course) वक्रमार्गः, वक्रगतिः *f.*
ROUND, *adv.* चक्रवत्, मण्डलवत्, वलयवत्, गोलवत्, मण्डलतमं, मण्डल-
रूपेण, चक्ररूपेण, परि prefixed; 'to turn round,' परिवृत्त, see
To REVOLVE; 'to come round, change opinion,' मतिं परि-
वृत्त, अन्यमानसीधुः; 'to look round,' सर्वैमुखः परिवृत्त.-(On all
sides) समन्ततस्, समन्तात्, आसमन्तात्, सर्वैतम, विथितस्, परितस्,
सर्वैदिषु, चतुर्दिषु.-(Circuitously) वक्रमार्गेण, वक्रं.

ROUND, *prep.* परि or अभि prefixed, परितस् or अभितम् affixed;
'the planets move round the sun,' रविं परितो ग्रहा भवति;
'the moon moves round the earth,' पृथिवीम् अभितो भवति
चन्द्रः; 'to get round one,' see To CIRCUMVENT.

To ROUND, *v. a.* (Make round) वरुणलीकृ, मण्डलीकृ, परिमण्डलीकृ.
मण्डल (nom. मण्डलयति-यितुं), परिमण्डल, गोलकृ.-(Go round)
परितो गम, परितो या, परिगम, अभितो गम.

ROUNDABOUT, *a.* (Circuitous) वक्रः-न्ता-नं, विचरः-या-यं, कुटिलः &c.

ROUNDABOUT, *adv.* (On all sides) समन्ततस्, समन्तात्, परितस्, see
ROUND, *adv.*

ROUNDED, *p. p.* मण्डलीकृतः-ता-तं, मण्डलितः-ता-तं, परिमण्डलितः
&c., वरुणलीकृतः &c., वृत्तः-न्ता-नं; 'well-rounded,' मण्डलः &c.
ROUNELY, *adv.* (Plainly, openly) अवक्रं, व्यक्रं, स्पष्टं, सुस्पष्टं, सुव्यक्तं.
-(Percipitantly) सुनियतं, दृढोक्ता, दार्वेन.

ROUNDNESS, *s.* वरुणलृङ्-ता-तं, वरुणलृङ्-ता-तं, मण्डलाकारता, चक्राकारता,
गोलाकारता, गोलत्वं, मण्डलत्वं, परिमण्डलता, मण्डलाकृतिः *f.*, वरुणलृ-
कृतिः *f.*-(Plumpness) पीनता, उन्नतिः *f.*, स्थूलता.-(Plainness)
अवक्रता, व्यक्रता, स्पष्टता.

ROUND-SHOULDERED, *a.* कुञ्जः-न्ता-नं, उच्चस्तम्भः-न्या-न्यं, वक्रपृष्ठः &c.

To ROUSE, *v. a.* (Awake) प्रबुध् (c. 10. -बोधयति-यितुं), प्रतिबुध्,
विबुध्, बुध्, जागृ in caus. (जागयति-यितुं), निद्रां भङ्ग, शपनाद्
उत्था in caus., निद्राभङ्गं कृ, प्रबोधनं कृ, बोधनं कृ.-(Excite,
stimulate) उत्तज् (c. 10. -तेजयति-यितुं), प्रोत्साह् (c. 10. -साहयति-
यितुं), उत्साह्, उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं, rt. स्या), सुत्था,
उद्युज् (c. 10. -योजयति-यितुं), उद्युध्, प्रबुध्, उद्यीप्, दीप्, उत्तप्,
प्रवृत्, प्ररुध्, पुद्, प्रबुद्, संबुद्, वेह् in caus.

To ROUSE, *v. n.* प्रबुध् (c. 4. -बुध्यते-बोद्धुं), प्रतिबुध्, जागृ (c. 2. जागर्हि,

जागरितुं, उत्था (c. 1. -तिष्ठति -ते -थातुं, rt. स्था), शयनाद् उत्था.
ROUSED, *p. p.* (From sleep) प्रबोधितः -ता -तं, प्रबुद्धः -द्धा -द्धं, जाग-
रितः -ता -तं, भग्ननिद्रः -द्रा -द्रं.—(Excited) उत्तेजितः -ता -तं,
प्रोत्साहितः &c., उत्थापितः &c., उद्धोषितः &c., उज्जापितः &c., उत्तमः
-मा -मं, संरजः -जा -जं.

ROUT, *s.* (Mob) सधमलोकसंघः, जनसम्मर्दः. See MOB, RABBLE.—
(Of an army) विद्रावः, विद्रुवः, प्रद्रावः, उद्रावः, सन्द्रावः, द्रावः,
द्रुवः, सन्दावः, सैन्यभङ्गः, व्यूहभङ्गः, व्यूहभेदः, सैन्यव्यूहभङ्गः, भङ्गः, भेदः.
पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, पलायितं, चलव्यसनं, व्यसनं, डमरः,
डामरः -रं; 'total rout,' सुपलायितं.—(Fashionable assembly)
शिशलोकसभा, सभ्यलोकसमाजः.

To ROUT, *v. a.* विद्रु (c. 10. -द्रावयति -यितुं), प्रद्रु, सन्द्रु, द्रु, विद्रुतीकृ,
सैन्यव्यूहान् भङ्गं (c. 7. भनक्ति, भङ्कं) or भिद्, विध्वंसं (c. 10. -ध्वंस-
यति -यितुं).

ROUTE, *s.* मार्गः, पथः, पदवी, गतिः *f.* See ROAD.

ROUTED, *p. p.* विद्रुतः -ता -तं, विद्रापितः &c., भयद्रुतः &c., भयविभ्रुतः
-ता -तं, पलायितः -ता -तं, विपलायितः &c., प्रपलायितः &c., पिञ्जलः
-ला -लं, उत्पिञ्जलः &c. समुत्पिञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, समुत्पिञ्जलः &c., भग्नव्यूहः
-हा -हं, कान्दिशीकः -का -कं, कान्दिशीकः &c.

ROUTINE, *s.* नित्यक्रमं *n.* (नं), नित्यकृतं, नित्यक्रमः, पर्यायः, नित्यपर्यायः,
नित्यपाठः, परिपाठः; 'daily routine,' दैनिकक्रमः, साहिकक्रमः, साहिकं.

To ROVE, *v. n.* भ्रमं (c. 1. भ्राम्यति, भ्रमितुं), परिभ्रमं, भ्रमणं कृ, परि-
भ्रमणं कृ, अट (c. 1. अटति -टितुं), पर्यटं, अटनं कृ, पर्यटनं कृ, गाहं
(c. 1. गाहते -हितुं), विचरं (c. 1. -चरति -रितुं), संचरं, विह्रं, व्रजं, प्रव्रजं.

ROVER, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नं). परिभ्रमणकारी *m.*, पर्यटन-
कृत् *m.*, विहारी *m.*, यथेष्टचारी *m.*, अवनिचरः.—(Robber) परि-
पन्थी *m.*, दम्पुः *m.*

ROWING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, अटनं, पर्यटनं, विहारः, विहरणं.

Row, *s.* (Line, rank) पंक्तिः *f.*, श्रेणिः -शो *f.*, राज्ञिः -ज्ञी *f.*, खालिः -ली *f.*,
-ली *f.*, पङ्क्तिः -क्षी *f.*, राजिका, ततिः *f.*, वीथिः -वी *f.*, खालिः -ली *f.*,
पालिः -ली *f.*, धारणी, रेखा, सरणिः -खी *f.*, माला, विश्वोली; 'in
a row,' पंक्तिक्रमः; 'row of teeth,' दन्तपंक्तिः *f.*; 'two rows
of teeth,' द्वे दन्तपंक्ती; 'row of trees,' तरुपंक्तिः *f.*, पादपश्रेणी,
पादपवीथिः *f.*; 'of curls,' अलकसंहतिः *f.*; 'of swords,' खड्ग-
श्रेणी, खड्गलेखा; 'row of houses,' वीथिः -वी, गृहपंक्तिः *f.*; 'of
four houses,' चतुःशालं, सप्तवनं, संघवनं.—(Riot, disturbance)
कोलाहलः, तुमुलं, विप्रयः, डमरः -रा -रं, डामरः, डिङ्गः; 'festive
turbulence,' चमत्कारः, खंचरी.

To row, *v. a.* (Impel a boat by means of an oar) नौकां द्रवेन
बहं (c. 10. वाहयति -यितुं) or मेघत् (c. 10. -वालयति -यितुं) or चल्
or हृ in caus.—(Scold) भ्रमं, तन्त्रं, उपालम्भं.

To ROW, *v. n.* पोतायानं कृ, नौकायाहनं कृ, नौदण्डसञ्चालनं कृ, क्षेपणि-
सञ्चालनं कृ, क्षिपणिसञ्चालनं कृ.

BOWEL, *s.* (Of a spine) सधृतोदन्तचक्रकं, प्रतोदकटकः, कटकः.

ROWER, *s.* पोतवाहः -हकः, नौकायाहः -हकः, नौदण्डसञ्चालकः, नौदण्ड-
चालकः, क्षेपणिसञ्चालकः, क्षेपणिवहः, निषामकः.

ROYAL, *a.* राजकीयः -या -यी, राजयोग्यः -ग्या -ग्यं, राजाहः -हो -हं,
राजोच्चरितः -ता -तं, नृपोच्चरितः &c., ऐशिकः -की -कं, ऐश्वरः -री -रं,
राज or नृप in comp., see KINGLY, PRINCELY, REGAL, MAJESTIC,
&c.; 'royal attendant,' राजगुरुहः, राजसेवकः, राजपरिचरः;
'royal city,' राजधानं -नी, राजनगरी, राजपुरी, संस्थानं; 'royal

dignity,' राजतेजस् *m.*, राजप्रतापः; 'royal duty,' राजधर्मः, राज-
धुरा, राजकार्यः; 'royal dynasty,' राजावलिः -ली *f.*; 'royal
family,' राजकुलं, राजवंशः; 'royal court,' राजसभा, ईश्वरसभा;
'royal edict,' राजाज्ञा, राजशासनं; 'letter,' राजलेखः, राजपत्रं;
'insignia,' राजलक्षणं, राजलक्षा *m.* (नं), राजचिह्नं; 'mansion,'
राजमन्दिरं, राजसदनं, राजपसतिः *f.*; 'seat,' राजशय्या; 'road,'
राजमार्गः, राजपथं *m.* (नं); 'elephant,' राजहस्ती *m.* (नं), राजेभः,
राजवाहः; 'revenue,' राजस्वं, राजधनं; 'audience,' राजदर्शनः;
'audience-chamber,' राजदर्शनशाला; 'seal,' राजमुद्रा, राजचिह्नः;
'amusement,' राजविलासः, राजनस्मै *m.* (नं); 'circle or court,'
राजमण्डली -लं; 'polity,' राजनीतिः *f.*, राजनयः; 'royal will,'
राजेच्छा, नृपेच्छा; 'favourite,' राजवत्सलः, नृपवत्सलः; 'sacrifice,'
राजसूयः; 'of royal race,' राजवंशः -श्या -श्यं, नृपात्मजः -जा -जं,
राजवीर्यी -विनी -जि (नं).

ROYALISE, *v.* राजानुगतं, राजानुपगच्छी *m.* (नं), राजपक्षीयः, राजपक्षपातो.

ROYALLY, *adv.* राजवत्, नृपवत्, राजरूपेण, राजसदृशं, नृपसदृशं.

ROYALTY, *s.* राजत्वं -ता, राज्यं, नृपत्वं, राजभूयं, राजसायुज्यं, राजाधि-
कारः, भूपता -त्वं, नरेन्द्रत्वं -ता, ऐश्वर्यं, साधियत्वं, प्रभुत्वं, प्रजैश्वर्यं,
महोपत्तं; 'requisites of royalty,' प्रकृतयः *f. pl.*; 'ensigns of
royalty,' राजलक्षणानि *n. pl.*, खड्गचामरं.

To RUB, *v. n.* घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), आपृष्, निघृष्, मृद् (c. 9. मृशति
मर्दितुं), परिमृद्, पिष् (c. 7. पिनष्टि, पष्टु), प्रतिपिष्, निमिष्, पष्टेणं कृ,
मर्देनं कृ.—(The body) संवाहं (c. 1. -वाहति, c. 10. -वाहयति -यितुं);
'they both rubbed his feet with their hands,' कराभ्यां तस्य
पादौ संवाहानुः; 'I will rub your feet,' तव चरणी संवाहयामि.—
(Rub, so as to clean) मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं), प्रमृज्, परिमृज्, सम्मृज्,
अपमृज्, आमृज्, परिष्कृ, प्रखल् (c. 10. -खालयति -यितुं), ग्रह्णीकृ.—
(Grind in a mortar, &c.) घृष्, घृणीकृ, पिष्, मृद्, खुद, छोदीकृ.—
(Polish by friction) घर्षणेन तिज् (c. 10. तेजयति -यितुं) or निघृष्
or मृज् or परिष्कृ.—(Rub one against the other) परस्परं घृष्,
परस्परपष्टेणं कृ; 'to rub the hands together,' करं करेण घृष्
or निमिष् or प्रतिपिष्, घर्षणं घर्षणं विनिमिष्; 'the teeth to-
gether,' दन्तान् दन्तैर् घृष् or निमिष्, दन्तपष्टेणं कृ.—(Rub in,
spread over, smear with, as unguents, &c.) लिष् (c. 6. लि-
म्यति, लष्टुं), अनुलिष्, खालिष्, अघ्र, अभ्र, मृद्.—(Rub down,
as a horse) अघ्रलीम मृज्.—(Rub off) अपमृज्, अवमृज्.—(Rub
out) अपमृज्, वामृज्, प्रमृज्, अपमृज्, वामृज् (c. 6. -मृशति -घष्टुं),
अवमृज्, वामर्षं कृ, अवमर्षेणं कृ, लोपं कृ.—(Rub up) मृज्, परिष्कृ.
To RUB, *v. n.* घृष् (c. 1. घर्षति -घर्षितुं), संघृष्, संघट् (c. 1. -पष्टते -ट्टितुं),
संघर्षेणं कृ, संघर्षं कृ, परस्परसंघर्षं कृ.—(Wear away by friction)
घर्षणेन क्षि in pass.—(Pass through with difficulty) दुःक्षेणं
or कृष्णेण तृ.

RUB, *s.* घर्षणं, साधपः -पेणं, संघर्षः, मर्देनं, विमर्देनं, परिमर्देनं, मार्जनं.—
(Collision, obstruction) संघट् -ट्टनं, समाधातः, सम्मर्दः, प्रतिधातः.
—(Difficulty) दुःखं, कृष्णं, दुर्गं, कष्टं, श्रुत्यं, वेपथ्यं.

RUBBED, *p. p.* घर्षितः -ता -तं, साधपितः &c., संघर्षितः &c., अभिघर्षितः
&c., मर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., परिमृदितः &c., पृष्टः -ष्टा -ष्टं, मृष्टः
&c., प्रमृष्टः &c., परिमृष्टः &c., मार्जितः -ता -तं, परिमार्जितः &c.,
प्रमार्जितः &c., सम्मार्जितः &c., प्रशालितः &c., साधद्वितः &c.—
(Rubbed out) अपमृष्टः -ष्टा -ष्टं, वामृष्टः &c., निमृष्टः &c.

RUBBER, *s.* (One that rubs) घर्षकः, मर्दकः, मार्जकः, घषेणकारी *m.*

(न), मर्दनकारी *m.*, निर्धेयकः, आघट्टकः—(Instrument for rubbing) मात्रेती.

RUBBING, *s.* धर्षणं, आघर्षः—धर्षणं, संघर्षः—धर्षणं, निर्धेयकं, मर्दनं, परिमर्दनं, आघट्टनं, विघट्टनं, मात्रेती, परिमात्रेती.

RUBBISH, *s.* उच्छिष्टं, अपक्वः, अपक्वः, मलं, तुच्छद्रव्यं, कुसितद्रव्यं.

RUBBISH-HOLE, *s.* उच्छिष्टप्रक्षेपणार्थं गर्भः, मलधाराः, अपक्वराधाः.

RUBICUND, *a.* ईषट्टकः—का—कं, आरक्तः &c., पाटलवर्णः—रौ—रौ.

RUBRIC, *s.* रक्ताक्षरलिखितसूत्रं, प्रार्थनापद्धतिसूत्रं, प्रार्थनाग्रन्थसूत्रं.

RUBY, *s.* पद्मरागः, माणिक्यं, लोहितकः, शोणरत्नं, शोणितोपलं—लः, पाटलोपलं—लः, अरुणोपलं—लः, सकोपलः, भास्करप्रियं, लक्ष्मोपुष्यः, कुरुविन्नः, पद्मरागमणिः *m.*, महामूल्यः.

RUBY, *a.* (Of the color of the ruby) रक्तवर्णः—रौ—रौ, लोहितवर्णः &c., शोणितवर्णः &c., पाटलवर्णः &c., पद्मरागवर्णः &c.; 'having ruby lips,' विषोष्टः—ष्टा—ष्ट, (i. e. like the fruit of the vimba or bimba) विट्टमोष्टः &c. (i. e. like coral).

RUDDER, *s.* कर्णः, नौकणः, खरिचं, केनपातः—तकः, पोतरखः.

RUDDINESS, *s.* रक्ता, अरुणिमा *m.* (न), रक्ता *m.* (न), अरुणता; 'of countenance,' मुखरागः, कपोलरक्तता, मुखारुणिमा *m.* (न).

RUDDY, *a.* रक्तवर्णः—रौ—रौ, अरुणः—रौ—रौ, अरुणवर्णः &c.; 'ruddy-faced,' रक्तमुखः—खा—खं, अरुणमुखः &c., रक्तकोपलः—ला—लं; 'ruddy-geese, or Brahmany duck,' चक्रवाकः, चक्रः, रात्रिविघ्नेपगामी *m.*

RUE, *a.* (Uncivilized, untaught) अशिष्टः—ष्टा—ष्ट, अशिष्टितः—ता—तं, असभ्यः—भ्या—भ्यं, अनक्षरः—रा—रं, निरक्षरः &c., अविद्यः—द्या—द्यं, अपरिष्कृतः—ता—तं, अकृतबुद्धिः—द्धिः—द्धि, विद्याहीनः—ना—नं, विद्याशून्यः—न्या—न्यं, विद्याचारहीनः &c., दुराचारः—रा—रं, दुर्जनः—ना—नं, असभ्यवृत्तिः—वृत्तिः—वृत्ति, दौर्जन्यवृत्तिः &c., ग्राम्यः—म्या—म्यं—(Uncivil, impolite, rough in manner) अविनीतः—ता—तं, अविनयः—या—यं, नष्टविनयः &c., प्रणष्टविनयः &c., कुशीलः—ला—लं, वामशीलः &c., दुःशीलः &c., विशीलः &c., दुर्मन्योदः—दा—दं, निर्मन्योदः &c., समन्योदः &c., पृष्टः—ष्टा—ष्ट, उद्धतः—ता—तं, समुद्धतः &c., असभ्यः &c., अनार्यः—र्या—र्यं—(Coarsely executed) स्थूलः—ला—लं, असंस्कृतः—ता—तं, रुष्टः—ष्टा—ष्टं, रुष्टः &c.—(Clumsy) अदक्षः—द्या—द्यं, अकुशलः—ला—लं, अनिपुणः—गा—गं, स्थूलः &c.

RUEFUL, *adv.* अशिष्टं, अशिष्टवत्, असभ्यवत्, अविनीतवत्, अविनयेन, पृष्टवत्, मधार्थं, कुशीलवत्, अनार्यवत्—(Roughly) रुष्टं, रुष्टं, सरोक्षं, स्थूलं, असंस्कृतं.

RUEFULNESS, *s.* (Absence of civilization) अशिष्टता—त्वं, असभ्यता, विद्याहीनता, अनक्षरता—त्वं, निरक्षरता—त्वं, विद्याशून्यता, विद्याचारहीनता, अपरिष्कारः—(Incivility, impoliteness) अविनीतता—त्वं, अविनयः, कुशीलता, दुःशीलता, वामशीलता, अशीलता, समन्योदा, दुर्मन्योदा, पृष्टता, मधार्थं, असभ्यता, दौर्जन्यं, ओद्धतं, अननुनयः, विनयाभावः, अनार्यता, अदर्शियता—(Roughness, clumsiness) रुष्टता, रुष्टता, स्थूलता, अदक्षता.

RUDIMENT, *s.* (First principle) मूलतत्त्वं, मूलं, आरम्भः, प्रारम्भः, मूलसूत्रं, प्रथमसूत्रं, प्रथमतत्त्वं, तत्त्वं, सूत्रं, आदिः *m.*, उपक्रमः, परिभाषा; 'the rudiments of learning,' विद्यारम्भः, विद्यातत्त्वानि *n. pl.*; 'of grammar,' आकारणारम्भः—(Original or elemental part of any thing) मूलवस्तु *n.*, मूलावयवः, मूलाङ्गं, मूलद्रव्यं, मूलं, बीजं, मात्रं, भूतमात्रं, तन्मात्रं, वस्तु *n.*, धातुः *m.*

RUDIMENTAL, RUDIMENTARY, *a.* मूलिकः—का—कं, मौलः—ली—लं, मूल

in comp., आरम्भकः—का—कं, प्रारम्भकः &c., प्राथमिकः—की—कं, आदि in comp., प्रथमः—मा—मं, मूलतत्त्वरूपः—पा—पं, मूलतत्त्वसंख्यी—च्यती &c., मूलतत्त्वविषयकः—का—कं.

To RUE, *v. a.* पश्चात् शुचं or सिद्धं or विषद्, पश्चात्तापं कृ. See To REGRET.

RUE, *s.* (Sort of pot-herb) ब्राह्मी, ब्राह्मिका, ब्राह्मी.

RUEFUL, *a.* शोकान्वितः—ता—तं, सशोकः—का—कं, विषयः—खा—खं; 'having a rueful countenance,' विषयवदनः—ना—नं, उद्विग्नवदनः &c., झानवदनः &c.

RUEFULLY, *adv.* सशोकं, सवेदं, मोहेनं, सविषादं, विषयमुखेन.

RUFFIAN, *s.* दस्युः, साहसिकः, क्रूरकम्मी *m.* (न), कृष्णकम्मी *m.*, थोरकम्मी *m.*, खथोरकम्मी *m.*, बथोद्यतः, आतापी *m.* (न), प्राणघातकः.

RUFFLE, RUFF, *s.* (Frill) ऊर्मिमर्दशुक्रमयो वस्ताचलः or वस्तानुबन्धः or वस्तालङ्कारः, पुटितदुकूलखण्डः, पुटितदुकूलं, ऊर्म्याकारदुकूलं—(Plait, fold) ऊर्मिका, पुटः, चणः—(Discomposure) व्याकुलत्वं, अशान्तिः *f.*, अस्थिरता, सम्भ्रमः, अनिर्वृतिः *f.*

To RUFFLE, *v. a.* (Pucker, plaid, fold) पुटीकृ, सम्पुटीकृ, संकुच, सङ्कोचं कृ, चण (c. 10. चणयति—यितुं), पुट—(Crumple) संकुच, सम्पुट, रुक्षीकृ—(Agitate) ध्रुम (c. 10. ध्रुमयति—यितुं), विध्रुम, see To AGITATE—(Discompose) व्याकुलीकृ, आकुलीकृ, व्याकुल (nom. व्याकुलयति—यितुं), अशान्तिं or सम्भ्रमं or अनिर्वृतिं जन्, चित्रवर्गं जन्, कातरिकृ, अस्थिरिकृ.

RUFFLED, *p. p.* or *a.* ध्रुमः—मा—मं, धोभितः—ता—तं, आकुलितः &c., व्याकुलितः &c., आकुलः—ला—लं, व्याकुलचेताः—ता—तः (स), आकुलचित्तः—त्ता—त्तं, व्यथः—या—यं, अस्वस्थः—स्था—स्थं, अनिर्वृतिः—ता—तं, अस्थिरः—रा—रं, गतपूतिः—ति—ति, कातरः—रा—रं, अनवस्थितः &c., व्यस्तः—स्ता—स्तं, सम्भ्रान्तः &c., अशान्तः—न्ता—नं, लुलितः—ता—तं, विलुलितः &c.; 'not to be ruffled,' अक्षोभ्यः—भ्या—भ्यं.

RUG, *s.* आस्तरणं, आस्तरः, सरिमा *m.* (न), संस्तरः, स्तरः, तूलिका, तूला—ली, कसलः, रत्नवर्गः, जर्णयुः *m.*

RUGGED, *a.* रुष्टः—ष्टा—ष्टं, रुष्टः &c., परुषः—षा—षं, विषमः—मा—मं, असमः—मा—मं, कर्कशः—शा—शं. See ROUGH.

RUGGEDNESS, *s.* रुष्टता, रुष्टता, रीक्षं, परुषता, पारुष्यं, विषमता, वैषम्यं, असमता, कर्कशता, कर्कश्यं. See ROUGHNESS, *s.*

RUIN, *s.* (Destruction) नाशः, विनाशः, प्रणाशः, क्षयः, ध्वंसः, प्रध्वंसः, परिध्वंसः, परिध्वयः, अत्ययः, व्यसनं, धातः, विधातः, लोपः, उच्छेदः—(Defeat, overthrow) पराजयः, पराभवः, अभिभवः, सादः—दंनं, व्यसनं, भङ्गः; 'of an army,' बलव्यसनं—(Mischief, bane) क्षतिः *f.*, परिध्वतिः *f.*, दूषणं, अनिष्टं, अपायः, अनर्थः, विघ्नः—(Of fortune, estate, &c.) सम्पत्तिनाशः, सम्पत्तिभङ्गः, लक्ष्मीभङ्गः, ऐश्वर्यभङ्गः, ऐश्वर्यनाशः, परिध्वीयता, परिध्वयः, अस्तः—स्तं; 'to go to ruin,' क्षि in pass. (क्षीयते), परिधि. —(Of a building) उत्सादनं, उत्सङ्गता, गृहक्षयः, जीर्णः *f.*; 'a building in ruins,' उत्सङ्गहं, जीर्णगृहं, क्षीणगृहं, उत्सङ्गवाटिका; 'a ruined temple,' जीर्णमहलः—पं, जीर्णदेवालयतनं, चिरन्तनदेवालयतनः—रं; 'in ruins,' उत्सङ्गः—ता—तं, क्षीयः &c.

To RUIN, *v. a.* (Destroy) नष्ट (c. 10. नाशयति—यितुं), विनष्ट, प्रणष्ट, क्षि (c. 5. क्षीयति, क्षेतुं, c. 10. क्षययति, क्षययति—यितुं), ध्वंस (c. 10. ध्वंसयति—यितुं), विध्वंस, प्रध्वंस, दुष् (c. 10. दूषयति—यितुं), सद् (c. 10. सादयति—यितुं), हन् (c. 2. हन्ति—न्तुं, c. 10. धातयति—यितुं), उच्छिद् (c. 7. -छिनत्ति—क्षेतुं), लुप् (c. 6. लुप्तयति, लोपुं, c. 10. -लोपयति—यितुं), विलुप्—क्षतिं कृ—(Demolish, pull down) उत्सद्, अवसद्,

अवःपत् (c. 10. -पातयति -यितुं), उत्सादनं कृ. उद्. संह. ध्वंस्.—
(Deprive of fortune, bring to poverty) सम्यग्निनाशं कृ. सम्य-
स्त्रिभङ्गं कृ. परिशीयीकृ. परिश्रयं जन् or कृ. नष्टश्रीकं -कां कृ. दारिद्र्यं
गम् in caus.—(By magical incantations) उच्चाटनं कृ.

To RUIN, v. n. (Fall into ruin) क्षि in pass. (क्षीयते), परिधि, see
TO DECAY.

RUINED, p. p. (Destroyed) नष्टः -ष्टा -ष्टं, नाशितः -ता -तं, विनाशितः
&c., प्रणष्टः &c., ध्वंसितः -ता -तं, ध्वस्तः -स्ता -स्तं, विध्वस्तः &c., दूषितः
-ता -तं, सादितः &c., क्षीणः -शा -शं, विशीयोः -शो -शै.—(Demo-
lished, decayed as a building, &c.) उत्सादितः -ता -तं, उत्सन्नः
-न्ना -न्नं, जीर्यः -शो -शै. अपःपातितः -ता -तं, उच्छिन्नः -न्ना -न्नं.—
(Deprived of fortune) नष्टश्रीकः -का -कं, गतश्रीकः &c., विगत-
श्रीकः &c., हतश्रीकः &c., क्षीणधनः -ना -नं, क्षीणार्थः -थो -थं, नशार्थः
&c., गतविभवः -वा -वं, नष्टलक्ष्मीकः -का -कं, नष्टसम्पत्तिः -त्तिः -त्रि,
भनसम्पत्तिः &c., दूतवृत्तिः -त्तिः -त्रि, परिश्रयः -शा -शं, प्रचलि-
तविभवः &c., दूतसञ्चयः -सा -सं, नष्टश्रयः -शो -शै.

RUINOUS, a. (Destructive, baneful) नाशी -शिनो -शि (न्), नाशकः
-का -कं, विनाशकः &c., ध्वंकरः -रो -रं, घातकः -का -कं, घाती
&c., विघातकः &c., आत्ययिकः -को -कं, दूषकः &c., विध्वंसकः &c.,
सम्यग्निनाशकः &c., लक्ष्मीनाशकः &c., कल्याणहरः -रा -रं, कल्याण-
हारकः &c., कल्याणनाशकः &c., लक्ष्मीभङ्गकः &c., अनर्थकरः &c.
—(Fallen to ruins) उत्सन्नः -न्ना -न्नं, जीर्यः -शो -शै.

RUINOUSLY, adv. सनाशं, सध्वं, विनाशेन, सदूषणं, सध्वंसं.

RULE, s. (Government, authority) अधिकारः, अधीकारः, आधिपत्यं,
प्रभुत्वं, ईशान्यं, स्वामित्वं, स्वाम्यं, रेषधर्म्यं, शासनं, शास्तिः f. अनुशासनं,
कर्तृत्वं.—(Regulation, law) विधिः m. विधानं, नियमः, सूत्रं, व्यवस्था,
स्थितिः f. धर्मः, मर्यादा, क्रमः.—(Precept) नियमः, निदेशः, निर्देशः,
आदेशः, सूत्रं, कल्पः, शासनं, प्रबोधनं, बोधना.—(Principle, rule
of science) सूत्रं, तत्त्वं, नियमः, न्यायः, उक्त्यान्व.—(Rule of action,
course of procedure) क्रियाविधिः m., कर्मविधिः m., क्रियाप्रसङ्गः,
मर्यादा, कार्याकार्यनियमः.—(Rule of jurisprudence) व्यवहार-
विधिः m., व्यवहारः, व्यवहारमार्गः.—(Of grammar) शब्दशासनं.—
(General rule) साधारणविधिः m., साधारणं, सामान्यविधिः m.—
(Standard measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं.—(According to
rule) यथाविधि, विधिवत्, नियमतः, यथानियमं, विधिपूर्वकं—
यथान्यायं.—(Instrument for ruling lines), see RULER.—(Rule
of three in arithmetic) त्रैराशिकः -कं -का. It is of three
kinds, 1. Direct, क्रमत्रैराशिकः -कं. 2. Inverse, विलोमत्रैराशिकः
-कं, व्यस्तत्रैराशिकः. 3. Double, पञ्चराशिकः. The first term or
supposition is called त्रिराशिकं; the second or rate प्रमाणं;
the third or demand, इच्छा; the fourth or answer, इच्छाफलं.

To RULE, v. a. (Govern) शास् (c. 2. शास्ति -सितुं), अनुशास्, प्रशास्,
समनुशास्, ईश् (c. 2. ईशे, ईशितुं), यस् (c. 1. यज्जति, यन्तुं). नियमं,
विनियमं, सन्धियम्, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्, विनी,
प्रणी, यशीकृ, विधा, अधिष्ठा, अध्यास्, अधिपूतः -ता -तं भू. गुप्.—
(Mark with lines) रेखाभिर् अद् (c. 10. अद्ध्ययति -यितुं), वक्ष्यमाण-
शलाकया रेखाङ्कितं -तां कृ. सरलरेखाभिर् अद्, वस्त्रिभिर् अद्.

To RULE, v. n. राज्यं कृ, राज्यपालनं कृ, राज्यशासनं कृ, राज्याधिकारं
कृ, प्रभुत्वं कृ, स्वाम्यं कृ, अधिकारं कृ, आधिपत्यं कृ, रावकार्यं कृ.

RULED, p. p. शासितः -ता -तं, अनुशासितः &c., प्रशासितः &c., पालितः
-ता -तं, नियमितः &c.; 'ruled over,' अधिहितः -ता -तं.—(With

lines) रेखाङ्कितः -ता -तं; 'a ruled line,' रेखा, वस्त्रिः f., चङ्कः, लेखा.
RULER, s. (Governor) शासिता m. (तृ), प्रशासिता m., शास्ता m., शासकः,
अनुशासकः, अधिपतिः m., अधिष्ठाता m. (तृ), स्वामी m. (नृ), अधिपः,
अध्यक्षः, अधिपूतः, ईश्वरः, ईशः, प्रभुः m., पालकः, पालयिता m. (तृ),
नियन्ता m., नियामकः, अधिकारी m. (नृ), प in comp.; 'under
one ruler,' एकस्यामिकः -का -कं; 'under two,' उभयस्यामिकः
&c.—(For ruling lines) शलाका, चङ्कनी, लेखनी, रेखणी.

RULING, part. or a. पालयन् -यन्ती -यत् (तृ), शासन् -सती -सत्, शासिता
-त्री -तृ, नियामकः -का -कं.—(Predominant) प्रबलः -ला -लं, प्रभविष्णुः
-ष्णुः -ष्णु, प्रधानः -ना -नं, प्रभवः -वा -वं; 'ruling deity,' अधिदैव.
RUM, s. (The spirit) गौडी -डिकं, गुडलं, शीथः -धु m. n. सासवः,
होलोकं, मेरेयं.

RUM, a. (Odd) विलक्षणः -खा -खं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -पं.
To RUMBLE, v. n. गर्जे (c. 1. गर्जति -र्जितुं), परिगर्जे, नर्दे (c. 1. नर्दति
र्दितुं), विनर्दे, गम्भीरशब्दं कृ, गम्भीरध्वनिं कृ, गम्भीरघोषं कृ, गम्भी-
रनादं कृ, दीर्घनिधोषं कृ, घनशब्दं कृ.

RUMBLING, s. (Low continued sound) गर्जनं -ना, परिगर्जनं, नर्दनं,
गम्भीरशब्दः, गम्भीरध्वनिः m., गम्भीरनिधोषः, गम्भीरघोषः, दीर्घनि-
धोषः, दीर्घशब्दः, दीर्घध्वनिः m., निधोषः, घोषः.—(Of the clouds)
मेघनिधोषः, घनशब्दः, घनध्वनिः m., मेघनादः, घनस्वनः, मेघगर्जनं,
स्तनितं; 'of wheels,' नेमिशब्दः, नेमिनिधोषः.

RUMINANT, RUMINATING, a. रोमन्पकारी -रिणी -रि (न्), रोमन्पकरः -रा -रं.
To RUMINATE, v. n. (Chew the cud) रोमन्प (nom. रोमन्पायते) रोमन्पं
कृ.—(Muse) पुनः पुनश्च चिन् or धी or मनसा विचर्.

RUMINATION, s. (Chewing the cud) रोमन्पः -न्पं, रोमन्पनं.—(Musing)
पीनः पुनिकथ्यानं, पीनः पुनिकचिन्ता, पुनः पुनो मनसा विचारणं.

To RUMMAGE, v. a. अथरोत्तरीकृत्य or अस्तव्यस्तीकृत्य सूक्ष्मं सन्धियम् or
निरुपं, सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अथरोत्तरीकृ or अस्तव्यस्तीकृ.

RUMMAGE, RUMMAGING, s. सूक्ष्मान्वेषणार्थम् अथरोत्तरीकरणं or अस्तव्य-
स्तीकरणं.

RUMOR, s. लोकप्रवादः, जनप्रवादः, जनवादः, लोकवादः, प्रवादः, किंव-
दन्तिः -न्ती f., जनश्रुतिः f., लोकश्रुतिः f., जनरपः, वार्त्ता, लोकवात्ता,
जनवात्ता. See REPORT.

To RUMOR, v. a. प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं) श्रु in caus. See TO
REPORT.

RUMORED, p. p. लोकप्रवादेन आवितः -ता -तं, लोकप्रवादात् श्रुतः &c.,
see REPORTED.

RUMP, s. नितम्बः, स्थिचौ f. du. (स्थिच्), श्रोणिः -णी f., श्रोणिफलकं,
कटिप्रोषः.

To RUMPLE, v. a. संकुचं (c. 1. -कोचति -चितुं), सम्मुद् (c. 9. -मृज्जति
-मर्दितुं), पुट् (c. 10. पुटयति -यितुं), सम्मुद्, पुटीकृ, सम्मुटीकृ, चूणं
(c. 10. चूणयति -यितुं), रुक्षीकृ, रुक्षीकृ.

RUMPLE, s. सङ्कोचः -चनं, पुटः, सम्मर्दः, मर्दः, कुचनं, भङ्गः, चूणः.

RUMPLED, p. p. सङ्कोचितः -ता -तं, सम्मर्दितः &c., मर्दितः &c., पुटितः &c.

To RUN, v. n. (Move quickly) भाव् (c. 1. भावति -ते -यितुं), प्रधाव्,
दू (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), दु (c. 1. दवति, दोतुं), र्ह (c. 1. रंहति -हितुं),
शीघ्रं or द्रुतं चल (c. 1. चलति -लितुं), द्रुतपदेन चल, द्रुतक्रमेण सु
(c. 1. सरति, स्रज्जुं) or चर् (c. 1. चरति -रितुं), द्रुतम् इ or गम्.—
(As a fluid) द्रु, सु (c. 1. सरति, सोतुं), प्रसु, स्यन्द (c. 1. स्यन्दते
-न्दितुं), खर् (c. 1. खरति -रितुं), गल् (c. 1. गलति -लितुं); 'rivers
run into the ocean,' नद्यः समुद्रं द्रवन्ति.—(Melt) विली, प्रली,

दुः, विदुः, द्रवीभू.—(Pass, proceed) प्रगम्, प्रचल्, प्रचर्, प्रवृत् (c. 1. -वर्त्तते -र्त्तितुं), प्रम्.—(As time) अतिवृत्, अतिक्रम्, अती, अती.—(As a sore) पूयं सु (c. 10. सावयति -यितुं), पूय (c. 1. पूयने -यितुं), पूयं मुच or उत्सृज.—(Have a course, go in a particular direction) अमुकदिशि or अमुकदिशि गम्; 'the river runs in a different direction,' नदी भिन्नदिशि गच्छति.—(Flee for escape) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ. विपलाय, दृ, विदृ, प्रदृ, दिशः or ककुभो भञ्.—(Extend) प्रम्, प्रसृप्, आया, आगम्, वितन् in pass., वित्त in pass.—(Run about) परिधाव्, इतस्ततो धाव्, विपरिधाव्.—(Run after) अनुधाव्, पश्चाद् धाव्, अनुदृ, पश्चाद् दृ, अनुसृ, अनुगम्, अनुया, अनुवृत्, अनुव्रज्.—(Run against) प्रतिधाव्, प्रतिदृ, अभिधाव्, अभिदृ, प्रतिमुखं धाव् or दृ or सागम्.—(Run at) अभिधाव्, प्रतिधाव्, आक्रम्, अभिक्रम्.—(Run away) पलाय (c. 1. पलायते -यितुं), विपलाय्, प्रपलाय्, सम्पलाय्, विदृ, प्रदृ, विप्रदृ, प्रादृ, दृ, अपधाव्, प्रधाव्, अपगम्, अपगम्, अपक्रम्, अपसृप्.—(Run in, enter) निविश, आविश, प्रविश, आगम्, अभिगम्, आया, आश्रि.—(Run into, incur) उपगम्, उपागम्, गम्; 'run into danger,' संशयम् उपगम्, भयम् उपगम्.—(Run off), see To RUN AWAY.—(Run on, continue on) प्रवृत्, वृत्, पर्यवस्था.—(Run on, prate) जल्प, प्रलप्.—(Run over), see To OVERFLOW.—(Run out) विगम्, निवृत्, विनिवृत्, समाप् in pass., स्नि in pass.—(Run round) परिधाव्, परितो धाव्.—(Run to or towards) अभिदृ, अभिधान्, छादृ, साधाव्, उपदृ, समुपदृ, समादृ, प्रतिदृ, समुपधाव्, उपधाव्, प्रतिधाव्.—(For refuge) आश्रि, संश्रि, उपाश्रि. आश्रयणं कृ.—(Run hither and thither) इतस्ततो धाव्, विपरिधाव्.—(Run up, rise, swell) कृ (c. 1. वर्धते -यितुं), उन्नोन्नरं वृष्, प्रसृप्.—(Run, riot) मर्यादां अतिक्रम् or अतिगम् or लंप्, मर्यादातिक्रमं कृ.

To RUN, v. a. (Drive, push, cause to enter) प्रविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), निविश.—(A horse) सञ्च चल् in caus. or प्रे or प्रणुत्.—(Incur) उपगम्, उपागम्, गम्, सादृ. see RISK.—(Run down), see To CHASE.—(Run down), see To DECRY.—(Run over), see To RECKON.—(Run through), see To EXPEND, SQUANDER.

RUN, s. (Running) धावनं, द्रवणं, द्रावः.—(Flight) पलायनं, विपलायनं, प्रपलायनं, द्रावः, द्रवः, विदृवः, प्रद्रावः.—(Course) गतिः, f. चय्या, चलनं, क्रमः, प्रवृत्तिः, f. मार्गः.—(Flow) स्रवः -वणं, सावः, प्रवाहः, प्रसावः.—(Prevalence) प्रवारः, प्रचलनं, प्रचरणं, प्रचलनं, प्रसिद्धिः, f.—(Extent) परिमाणं, पर्यन्तः -न्तं, विषयः, see REACH.—(Voyage) जलयाना, समुद्रयात्रा, यात्रा; 'in the long run,' अन्ते. दीर्घकालमवस्थः; 'the run of mankind,' मानव्यलोकः, साधारणलोकः.

RUNGATE, RUNAWAY, s. पलायी m. (नृ.), विपलायी m., प्रपलायी m., युद्धयागी m., युद्धपराङ्मुखः, युद्धविमुखः.

RUNDLE, s. (Of a ladder) शोपानं, शोपानशलाका, आरोहणशलाका.

RUNNER, s. धावकः, धावनकृ.—(Courier) न्यायाकारिकः, जांषिकः, न्यायालः, जयो m. (नृ.), प्रनयी m., तरस्वी m., जयनः, जवः, वेगी m., अक्षयः, धावकः, न्यायाहरः.—(Branch running along the ground) प्ररोहः, पञ्चवः, लतिका, भूमिप्ररोहः.

RUNNING, part. or a. (Moving quickly) धावन् -वन्तो -यन् (नृ.), द्रवन् &c., धावमानः -ता -ने.—(Flowing) स्रवन् &c., सुतः -ता -तं, स्रवन्ती -दिनी -दि (नृ.); 'running water,' स्रवज्जलं, प्रवहज्जलं.

—(Discharging matter) पूयसावी -विणी &c., सपूयः -या -यं.—(Running away) पलायमानः -ता -ने.—(In succession, without any intervening time) अन्ववर्तितकालेन, अन्ववधानेन, वपाक्रमं, पयोपेण, अनुपूर्वशः.

RUNNET, s. दधिसाकरणयोग्यो रसः, दधिसाकरणयोग्यं वस्तु.

RUNNING, s. (Act of moving quickly) धावनं, द्रवणं, द्रावः, द्रुतगमनं, द्रुतपदेन चलनं.—(Flowing) स्रवः -वणं, सावः, प्रसावः, परिसावः, प्रस्रवणं, प्रवाहः.—(Discharge of matter) पूयसावः; 'running of the nose,' नासासावः, नासापरिसावः.

RUNT, s. (Dwarfish animal) ह्रस्वजन्तुः m., ह्रस्वशरीरो जन्तुः, खर्वः.

RUPEE, s. रौप्यं, रौप्यमुद्रा, रूप्यमुद्रा, मुद्रा, मुद्रिका; 'half-rupee,' भागः, रौप्यभागः.

RUPTURE, RUPTION, s. भङ्गः, भेदः, भङ्गनं, भेदनं, छेदः -दनं, ध्वंसः, विध्वंसः, खण्डनं, स्फोटः -टनं.—(Breach of friendship) चेहभङ्गः, चेहभेदः, मैत्रीभङ्गः, सौहृदभङ्गः.—(Hernia) अन्तर्वृद्धिः, f.

To RUPTURE, v. a. भङ्ग, भिद्, खण्ड; 'a blood-vessel,' उरोधतं कृ.

RUPTURED, p. p. भग्नः -ग्ना -ग्नं; 'having hernia,' अन्तर्वृद्धिरोगी -गिणी &c.

RURAL, a. जाङ्गलः -लो -लं, जङ्गलः -लो -लं, वन्यः -न्या -न्यं, ज्ञानपदः -दी -दं, ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -गा -यं, आनुग्रामिकः -की -कं, अनागरः -री -रं, अनागरिकः -की -कं.

RUSE, s. व्यपदेशः, अपदेशः, उपायः. see ARTIFICE, STRATAGEM.

RUSH, s. (Kind of grass) दृष्टा; 'place full of rushes,' दृष्टावि-कौणभूमिः, f.

RUSH, s. (Impetuous advance or onset) वेगः, आवेगः, महावेगेन धावनं or अभिधावनं, संवेगधावनं, अतिवेगेन गमनं, मवेगगमनं, महावेगेन आपतनं or आपातः or प्रपतनं, अतिवेगेन अवस्कन्दनं, संरम्भः, संरम्भेण or रम्भेन आक्रमणः; 'emulative onset,' सहस्पर्धिका.

To RUSH, v. n. (Move forward with impetuosity) महावेगेन धाव् (c. 1. धावति -यितुं) or अभिधाव्, मवेगे धाव, अतिवेगेन गम् or चल्, महावेगेन या or नृ or प्रय or प्रम्.—(Rush upon) महावेगेन आक्रम् (c. 1. -क्रामन् -क्रमितुं) or अभिक्रम् or आपन् or आसद्, महावेगपूर्वम् अभिधाव् or आत्पाव, महावेगेन अविदृ or प्रतिदृ or आसन्द or अवलुप्.—(Rush into headlong) अयादुमुखेन प्रविश, अतिवेगेन प्रविश, अतिमाहमेन प्रविश, अवाक् or अधोमुखेन पत.—(Rush forth or out) निर्धत, प्रपत्, अतिवेगेन निर्गम् or वहिर्गम्; 'water rushed from his eyes,' जलं तस्य नेत्राभ्यां प्रापत्.

RUSHING, s., see RUSH.—Part. महावेगः -गा -गं, see IMPETUOUS.

RUSHING, s. तृणमयदीपिका, तृणमयवह्नियुक्तो दीपकः.

RUSHY, a. दृष्टावः -यी -यं, दृष्टापूर्णः -गो -शं, तृणमयः &c., तृणपूर्णः &c.

RUSSEL, a. कपिशः -जा -जं, कपिशवर्णः -शा -शी, तापवर्णः &c., उषा &c.

RUST, s. (Of iron) मिहानं, मिहानं, मिषाणं, मिषाणं, मलं, अथोमलं, मशुरं, किटं, किटालः, कलङ्कः, रीतिः, f., लोष्टं, पुष्टं, पाचरीरः.

To RUST, v. n. मिहानं or कलङ्कं बन्ध (c. 2. पचति, पचद्), सकलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कायुतः -ता -तं, समलः -ला -लं, मलायुतः -ता -तं, म.

To REST, v. a. सकलङ्कं -ङ्कां कृ, मलायुतं -तां कृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं).

RUSTED, p. p. कलङ्कितः -ता -तं, मलायुतः -ता -तं, कलङ्कायुतः &c.

RUSTIC, a. (Pertaining to the country) ग्राम्यः -म्या -म्यं, जनपद-सन्धी &c., see RURAL.—(Boorish, homely) ग्राम्यः -म्या -म्यं, ग्रामीयः -गा -यं, ग्रामिकः -की -कं, ग्रामीणः -गा -गं, आनुग्रामिकः

&c., यामजः-जा-जं, असम्यः-भ्या-भ्यं, अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, प्राकृतः-तो-तं.
 RUSNIC, *s.* ग्राम्यजननः. ग्रामी *m.* (नं), ग्रामवासी *m.*, ग्रामवासी *m.*, वृषलः.
 RUSTICALLY, *adv.* ग्राम्यजनवत्, ग्रामिकवत्, असम्यवत्, ग्रामीयप्रकारेण.
 TORUSTICATE, *v. a.* ग्रामे वस् in caus. (वासयति-यितुं) or निवस् or प्रवस्.
 TO RUSTICATE, *v. n.* ग्रामे वस् (c. 1. वसति, वसुं) or निवस्, ग्रामं सेव्.
 RUSTICITY, *s.* ग्राम्यता-त्वं, ग्रामिकत्वं, ग्रामीयता, असम्यता, अशिष्टता.
 RUSTINESS, *s.* सकलङ्कता, समलता-त्वं, मालिन्यं, मलिनता, मलवस्त्वं.
 TO RUSTLE, *v. n.* शकशक (nom. शकशकायति-ते), शकशकशब्दं कृ, मर्मर (nom. मर्मरायति-ते), मर्मरं कृ, मर्मरशब्दं कृ, काहलं कृ, काहलशब्दं कृ.

RUSTLING, *s.* शकशकशब्दः; 'of leaves,' मर्मरः, पत्रकाहलः-ला, पिञ्जोला, पर्णस्वनितं; 'of clothes,' मर्मरः, वस्त्रस्वनितं.

RUSTLING, *part.* शकशकायन्-यन्ती-यत् (तं), मर्मरकारी-रिणी-रि(न्).

RUSTY, *a.* कलङ्को-ङ्किनी-ङ्कि (न्), कलङ्कमयः-यी-यं, सकलङ्क-ङ्का-ङ्कं, कलङ्कितः-ता-तं, कलङ्कायुतः-ता-तं, मलिनः-ना-नं, समलः-ला-लं, मली-लिनी &c., मलायुतः &c.

RUT, *s.* (In animals) मदः, रतेजा, मेघुनेच्छा.—(Mark of a wheel) चक्रचिह्नं, नेमिचिह्नं, चक्राङ्कः, चक्रमार्गः.

RUTHLESS, *a.* निर्दयः-या-यं, दयाहीनः-ना-नं. See PITILESS.

RUTHISH, *a.* मत्तः-त्ता-तं, मदायिष्ठः &c., मदोक्तः &c., see LUSTFUL.

RUTOR, *s.* कृषकः, कृषिकः, कर्षकः, कृषिजीवी *m.* (न्), भूस्वाम्यपीनः.

S.

SABBATARIAN, *s.* विश्रामदिनपालकः, विश्रामवाग्मतिपालकः, विश्रामदिनसेवकः.

SABBATH, *s.* विश्रामदिवसः, विश्रामदिनं, विरामदिवसः, विश्रामवारः.

SABBATH-BREAKER, *s.* विश्रामवारभेदकः, विश्रामवारलंघी *m.* (न्), विश्रामदिनभेदी *m.*

SABRICAL, *a.* विश्रामवारसम्बन्धी &c., पुण्यविश्रामसम्बन्धी &c.

SABLE, *a.* श्यामः-मा-मं, कृष्णवर्णः-शी-शीं, कृष्णः &c., कालः &c.

SABLE, *s.* (Animal with long dark fur) लोमशजन्तुः *m.*, श्यामलोम-विशिष्टः अद्भुतजन्तुः.—(Fish) जलतापिकः, जलतापी *m.* (न्), जलतालः.

SANDAL, *s.* (Wooden shoe) काष्ठपादुका, काष्ठमयपादुका.

SANDAL, *v.* चक्रसङ्गतः, सङ्गतः, चन्द्रहासः, मण्डलाग्रः, निस्त्रिंशः, कृपाणः.

TO SANDAL, *v. a.* सङ्गेन हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं, c. 10. यातयति-यितुं).

SANDALS, *a.* सिकतामयः-यी-यं, शार्करिकः-की-कं. See SANDY.

SACCHARINE, *a.* (Pertaining to sugar) शर्करासम्बन्धी-न्धनी &c.,

शार्करः-री-रं, शार्करिकः-की-कं, रेशवः-वी-वं.—(Having the qualities of sugar, sweet) शर्करागुणकः-का-कं, शर्कराधर्मकः &c., मिष्टः-ष्टा-ष्टं, मधुरः-रा-रं, सुमधुरः &c.

SACERDOTAL, *a.* पौरोहितः-ती-तं, पौरोहितिकः-की-कं. यज्ञकीयः-या-यं, यज्ञकसम्बन्धी &c., see PRIESTLY; 'sacerdotal office,' पौरोहित्यं.

SACHEL, *s.* बुद्धकोमः, पुस्तककोमः, लेख्यपत्राधारः, पत्रिकाधारः.

SACHI, (The wife of Indra; daughter of the saint Puloman, destroyed by Indra, to prevent his curse for the violation of the daughter) शची, शचिः *f.*, इन्द्राणी, शक्राणी, मघोनी, इन्द्रशक्तिः *f.*, पुलोमजा, पीडोमी.

SACK, *s.* (Coarse canvas bag) शायकोषः, स्थूलकोषः, शायमयकोषः, स्थूतः, स्थोतः, स्थितिः *f.*, स्थनः, स्थोनः, प्रसेवः, शायपुटः, धौतकटः, गोष्ठी.—(Pillage of a town, &c.) नगरलुण्ठनं, ग्रामलुण्ठनं, ग्रामघातः.

TO SACK, *v. a.* (A town) नगरं लुण्ठय or लुण्ठय्, नगरलुण्ठनं कृ, see PILLAGE. SACK-CLOTH, SACKING, *s.* शार्श, शरणं, शायवसनं, शायपटः, शायवस्त्रं.

शायपटः, स्थूलशार्शः *m.*, स्थूलशार्शकः, स्थूलपटः, स्थूलपट्टः, वराशिः *m.*

SACKED, *p. p.* लुण्ठितः-ता-तं, लुण्ठितः &c. See PLUNDERED, STORMED.

SACRAMENT, *s.* संस्कारः, महायज्ञः. For the twelve saṁskāras or sacred symbolical rites, see RITE. The following are the five mahā-yajnas, or great sacraments of the Hindūs (as explained in Manu III. 70. *c. seq.*), appointed to be performed every day by the Grihastha, or house-keeper, for the sake of expiating the sin incurred by the involuntary destruction of minute living creatures. They refer respectively to what is due to five objects, viz. himself, the gods, his fore-fathers, spirits or ghosts, and men or guests. 1. Study of Scripture, with prayer and meditation, called ब्रह्मयज्ञः or अद्भुतः. 2. Offering oblations to the gods in fire, called देवयज्ञः or हुतः. 3. Offering libations of water and cakes to the manes of deceased ancestors, called पितृयज्ञः or प्राशितं or द्याडं. 4. Casting the residue of oblations on the ground or in water, as an offering to spirits or goblins, called भूतयज्ञः or बलिः or प्रदुतः or अद्भुतः or बलिः *m.* 5. Receiving guests, and especially Brahmans, with hospitality, called नृयज्ञः or मनुष्ययज्ञः or ब्राह्मयज्ञः or ब्राह्म्य or ब्रह्महुतं. The Vishnu-Purāṇa adds two other sacraments, viz. 'propagation of offspring,' प्रजापतियज्ञः, and 'observance of truth,' सत्ययज्ञः, but these are comparatively modern additions. The Christian idea of a sacrament may be expressed by संस्कारः or स्त्रीष्टप्रकल्पितसंस्कारः; as, 'the sacrament of baptism,' जलसंस्कारः or जलसेचनसंस्कारः; or भोजनसंस्कारः; 'of the Lord's Supper,' स्त्रीष्टभोजनसंस्कारः or स्त्रीष्टमृत्युमरणार्थसंस्कारः.

SACRAMENTAL, *or* संस्कारसम्बन्धी-न्धनी &c., महायज्ञसम्बन्धी &c.,

संस्कारविषयकः-का-कं, संस्कारप्रमुखः-क्ता-क्तं, संस्काररूपः-पा-पं.

SACRED, *a.* (Holy, pertaining to God or his worship) पुण्यः-

-ख्या-ख्यं, पवित्रः-त्रा-त्रं, ईश्वरसम्बन्धी-न्धनी &c., देवसम्बन्धी &c.,

ईश्वरपूजासम्बन्धी &c., ईश्वरभजनसम्बन्धी &c., सलौकिकः-की-कं,

असांसारिकः-की-कं, धर्मेविषयकः-का-कं, अप्राप्यिकः-की-कं,

प्रपञ्चेतरः-रा-रं.—(Used for religious purposes) पुण्यकर्मोप-

योगी-गिनी-गि(न्), पवित्रकर्मोपयोगी &c., पुण्यकर्मोपयोगी-का-कं &c.,

ईश्वरपूजोपयोगी &c., ईश्वरपूजायकः-का-कं.—(Consecrated)

संस्कृतः-ता-तं, प्रतिष्ठितः &c., सुप्रतिष्ठितः &c., प्रणीतः &c.—(In-

violable, approaching to a superior being) अलंघनीयः-या-

-यं, अनुलंघनीयः &c., अलंघ्यः-या-य्यं, अमेषः-ष्टा-ष्टं, अनतिक्र-

मणीयः-या-यं, सशयः-या-यं, शिवस्वतुल्यः-त्या-त्यं, शिवस्वदुःश-

-शी-शीं, निषिद्धः-डा-डं.—(Venerable) पूज्यः-ज्या-ज्यं, पूजनीयः-

-या-यं, सुपूजनीयः &c., पूजाहं-हं-हं.—(Relating to holy

sages) आर्षः-धी-धिं, आर्षेयः-यी-यं, ऋषिकसम्बन्धी &c.; 'sacred

spot,' पुण्यस्थानं, पुण्यस्थलं, पुण्यक्षेत्रं, पुण्यतीर्थं, क्षेत्रं; 'sacred

grove,' पुण्यवनं, तपोवनं; 'sacred thing,' पुण्यवस्तु *n.*; 'thing

not to be touched,' ब्रह्मस्वं, देवस्वं, शिवस्वं, गोमार्तं; 'sacred

writing,' पुण्यशास्त्रं, शास्त्रं, वेदः; 'sacred and profane know-

ledge,' ज्ञानविज्ञानं.

SACREDNESS, *s.* पुण्यता -त्वं, पवित्रता -त्वं, अलंघनीयता, पूज्यता, सुपूज्यता.
SACRIFICE, *s.* (Of an animal or any other thing to God) यज्ञः,

यागः, नेधः, क्रतुः *m.*, अध्वरः, मन्त्रः, इत्या, इतिः *f.*, यज्ञकर्म *n.* (नं), याज्ञिकं, यजनं, याजनं, बलिः *m.*, बलिः *m.*, बलिदानं, प्रयागः, प्रोक्षणं, सवः, होमः, हवनं, आहवनं, धृतिः *f.*, दीक्षा, अयनं, सप्ततनुः *m.*, सवः, इष्टं, नारायणबलिः *m.*; 'a sacrifice at which sixteen officiating priests are required,' ज्योतिष्टोमः; 'a royal sacrifice performed only by an universal monarch,' राजसूयं, क्रतुचमः, क्रतुराजः; 'relating to it,' राजसूयकः -का -कं; 'officiating priest at it,' राजसूययाजी *m.* (नं); 'sacrifice of a horse, which, performed a hundred times, raises the sacrificer to a level with Indra,' अश्वमेधः; 'horse fit for it,' अश्वमेधिकः, अश्वमेधीयः; 'morning sacrifice,' प्रातर्यज्ञः, प्रातर्हुतं; 'any part of a sacrifice,' यज्ञाङ्गः; 'a supplementary sacrifice performed to atone for any defects in the preceding one,' अवभृथः, यज्ञान्तः, दीक्षान्तः; 'bathing after any sacrifice,' अवभृथः, अवभृथस्नानं; 'accomplishment of a sacrifice,' यज्ञसिद्धिः *f.*; 'remnants of one,' यज्ञशेषः, यज्ञशेषः; 'animal for sacrifice, especially a horse,' यज्ञपशुः *m.*, क्रतुपशुः *m.*; 'goat for one,' यज्ञलागः; 'reward of one,' क्रतुफलं; 'a Brahman who sells the benefits of a sacrifice he has performed,' क्रतुयिक्रयी *m.* (नं), 'vessel for sacrifice,' यज्ञपात्रं; 'fit for sacrifice,' यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः -यी -यं, मेधः -ध्या -ध्यः; 'human sacrifice,' नरयज्ञः, नरमेधः; 'ceremonies preliminary to a sacrifice,' दीक्षा; 'a sacrifice preceded by them,' दीक्षणीयः *f.*; 'officiating at a sacrifice, or causing one to be performed,' यज्ञः 'officiating priest at one,' याजकः, *see* SACRIFICER; 'place of sacrifice,' यज्ञभूमिः *f.*, यज्ञस्थानं, यज्ञियशाला, यज्ञशाला; 'ground or terrace levelled and squared, and prepared for a sacrifice,' स्थण्डिलं, चत्वरं, वेदिः -दी *f.*, यज्ञवेदि -दिक्, टिका; 'altar in the middle of it,' स्थण्डिलमितकं, वेदिः -दी *f.*, आश्रयतनं; 'ascetic who sleeps on such ground,' स्थण्डिलशायी *m.*, स्थण्डिलशयः; 'shed for a sacrifice,' मण्डपः, यज्ञमण्डपः; 'fire for a sacrifice,' होमग्निः *m.*; 'pit for this fire,' कुण्डं, होमकुण्डं, यज्ञकुण्डं, हवनी, हवित्री; 'post for binding the victim,' शृङ्गः -शृङ्गः; 'the top of it,' शृङ्गः; 'ring at the top of it,' शृङ्गकटकः; 'ceremony of erecting it,' शृङ्गोत्थयः; -(Thing offered to God) उपहारः, उत्सर्गः, बलिः *m.*, हुतं, होमः, चरुः *m.*, नेवेद्यं, निवेदनं, कथं, कुण्डपायः, *see* OBATION.—(Surrender or loss made for gaining some object, or for obliging another) त्यागः, उत्सर्गः, परित्यागः, विनियोगः, व्ययः, समर्पणं, निवेदनं, अयमानं; 'of one's self,' आत्मपरित्यागः, आत्मसमर्पणं, आत्मनिवेदनं; 'of one's person or life,' स्वदेहविनियोगः, स्वदेहपरित्यागः, स्वप्राणपरित्यागः, स्वजीवितव्ययः; 'at the sacrifice of one's own happiness,' आत्मनः सुखपरित्यागेन, आत्मनः सुखायमानेन.

To SACRIFICE, *v. a.* (Immolate on an altar, destroy or consume any thing as an atonement or offering) यज्ञं (c. 1. यजति -ते, यष्टुं), हुं (c. 3. जुहोति, होतुं), अभिहु, आहु, अभ्युहु, उपहार्यं हुं (c. 2. हन्ति -न्ते), उत्सर्गं हुं or उपहु (c. 1. -हरति -हन्ते) or आहु or उपहारीकृ, क्रतो हन, उत्सर्गपृष्टं हन, बलिं कृ, बलिदानं कृ, अध्वर (nom. अध्वरोयति), यजनं कृ, याजनं कृ, *see* TO IMMOLATE. The

root यज् is often redundantly followed by यज्ञः or क्रतुः or by other substantives in the accus. or instr. c.; as, 'he sacrificed a sacrifice,' यज्ञं or यज्ञेन इयाज, इष्टिं or इष्ट्या अयजत्, क्रतुं or क्रतुना अयाधीत्; 'he sacrificed a horse,' अश्वं or अश्वेन or अश्वमेधेन ईजे; 'having sacrificed cattle,' पशुभिर् इष्टा; 'sacrificing a horse to the gods,' अश्वेन देवान् ईजानः.—(Surrender or suffer to be lost for the sake of gaining something) त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), परित्यज्, उत्सृज् (c. 1. -सृजति -सृष्टुं), उत्सर्गं कृ, हा (c. 3. जहाति, हातुं, c. 10. हापयति -पितुं), विहा, अपहा, नश् (c. 10. नाशयति -पितुं), प्रणश्, विनश्.—(Devote) विनियुज्, समृ in caus., निविद् in caus., उत्सृज्.

SACRIFICED, *p. p.* इष्टः -ष्टा -ष्टं, हुतः -ता -तं, उपहतः &c., उपहारीकृतः &c., प्रोक्षितः &c.; 'to be sacrificed,' यान्यः -न्या -न्यं.—(Surrendered) त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SACRIFICER, *s.* यष्टा *m.* (ष्टृ), याजकः, याजी *m.* (नं), यच्चा *m.* (नं), यज्ञकृत् *m.*, याज्ञिकः, होता *m.* (तृ), यजनः, याजिः *m.*, यमिः *m.*, यज्ञकृत् *m.* (त्रै), यज्ञकारी *m.* (नं), यजमानः, च्युत्तिक *m.* (नं); 'one who frequently sacrifices,' इत्याशीलः, यागशीलः, यागनूकः; 'performer of the Vrihaspati sacrifice,' स्पपतिः *m.*

SACRIFICIAL, *a.* यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः -यी -यं, ऐष्टिकः -की -कं, यज्ञीयः -या -यं, यज्ञसम्बन्धी -न्धनी &c., यज्ञविषयकः -का -कं, हुतः -ता -तं, आहवनीयकः -का -कं, वेद्यानः -नी -नं, वेदानिकः -की -कं, याज्ञिकः -की -कं, यज्ञ in comp. (Fit for a sacrifice) मेधः -ध्या -ध्यं, यज्ञियः -या -यं, याज्ञियः &c., यज्ञ in comp.; 'sacrificial vessel,' यज्ञपात्रं, यज्ञमाननं, पूज्यभास्टं, पात्रीयः; 'sacrificial thread or cord worn over the left shoulder and under the right by the three principal classes,' यज्ञोपवीतं, उपवीतं, यज्ञमूत्रं, पवित्रं, सावित्रं, पञ्चवटः, पञ्चवटः, द्विजायनी; 'one invested with it,' यज्ञोपवीतो *m.* (नं), उपवीतो *m.*; 'the same cord passed over the right shoulder,' प्राचीनावीतः; 'one so wearing it,' प्राचीनावीतो *m.*; 'the same suspended over the neck,' निवीतः; 'one so wearing it,' निवीतो *m.*; 'sacrificial fire,' होमग्निः *m.*, सम्यः, परिचायः, उपचायः; 'grass,' कुशः -शं, पवित्रकं, पवित्रं, दर्भः, कुपः.

SACRILEGE, *s.* देवस्वापहारः, देवस्वापहारः, देवस्वाधीन्यं, वस्त्रस्वहरणं, पुण्य-वस्तुहरणं, पुण्यवस्तुदूषणं, पुण्यद्रव्यदूषणं, विवस्त्रवस्तुदूषणं, धर्मीतिक्रमः, धर्मीलोपः, धर्मीलघनं.

SACRILEGIOUS, *a.* देवस्वापहारी -रिणी -रि (नं), देवस्वापहारकः -का -कं, देवस्वाधीन्यसम्बन्धी &c., पुण्यवस्तुहारी &c., पुण्यवस्तुदूषकः -का -कं, पवित्र-वस्तुदूषकः &c., पुण्यद्रव्यदूषकः &c., धर्मीलोपकः &c., धर्मीतिक्रमी &c.

SACRILEGIOUSLY, *adv.* देवस्वापहारेण, पुण्यवस्तुदूषणेन, समर्मीलोपं.

SAD, *a.* (Affected with sorrow or melancholy) विषयः -खा -खं, विषादो -दिनी -दि (नं), अवसन्नः -न्ना -न्नं, उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, उदा-सिनः -ना -नं, उदासो -सिनी &c., खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, खिन्नः -न्ना -न्नं, दुर्मेना -ना -नं (स्), विमना &c., उद्विग्नमना &c., अजमेना &c., शोकोकः -का -कं, शोकावः -न्ना -न्नं, अवनतः -ता -तं, परिछूना -ना -नं, सोत्सन्नः -न्ना -न्नं, *see* MELANCHOLY.—(Of a sad countenance) ज्ञानमुखः -खा -खं, ज्ञानवदनः -ना -नं, दीनमुखः -खी -खं, विषयमुखः &c.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः -दा -दं, शोचनीयः -या -यं, शोकावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., दुःखकरः -री -रं, दुःखदः &c., खेदजनकः &c., ज्ञेशकः &c., ज्ञेशकरः &c.—

(Bad, worthless) निर्गुणः-शा-णं, दुःख-हा-ष्टं; 'to be sad,' विषद्, अवसद्, विद् in pass., दुर्मेनस्, शुष्, व्यप्, see MELANCHOLY.

TO SADDEN, *v. a.* शुष् (c. 10. शोचयति-यितुं), विपणीकृ, उड्डिगनीकृ, शोकाव्यत-तां कृ, शोकावैकृ, सशोकं-कां कृ. See TO GRIEVE, *v. a.*

SADDLE, *s.* पर्याण, पर्यायण, पत्ययनं, पत्यानं, सश्वसज्जा, सज्जा.

TO SADDLE, *v. a.* सपर्याणं-शां कृ, पर्यायं निविश (c. 10. वेशयति-यितुं), or न्यस or आरुह in caus., पर्याणयुक्तं-क्तां कृ, सज्जीकृ, सज्ज (c. 10. सज्जयति-यितुं).

SADDLER, SADDLE-MAKER, *s.* पर्याणकारो *m.* (नं), सश्वसज्जाकारः-रकः.

SADDUCEE, *s.* पुनरुत्थानाभाववादी *m.* (नं), परलोकाभाववादी *m.*

SADLY, *adv.* सशोकं, सविपादं, सखेदं, मनुःखं, सोद्वेगं, सज्जेशं, शोचनीयं, शोचनीयप्रकारेण, यथा शोकः or ज्जेशो जायते तथाप्रकारेण.

SADNESS, *s.* विपादः, विपक्षता, शोकः, सशोकता, उद्वेगः, उड्डिग्नता, अवसादः, अवसन्नता, उदासीनता, औदासीन्यं, खेदः, उत्कण्ठा, आधिः *m.*, मनःपीडा, मनोव्याध, मनोविपादः. See MELANCHOLY, SORROW.

SAFE, *a.* (Free from danger) भयमुक्त-का-कं, भयातीतः-ता-तं, आपदतीतः-ता-तं, आपन्मुक्तः &c., विपदतीतः-ता-तं, विपन्मुक्तः &c., विपन्निमुक्तः &c., सकुतोभयः-या-यं, निर्भयः या-यं, अभयः-या-यं, श्वेभ्यामः-भा-भं, निर्भयत्वप्राप्तः &c., निःशङ्कः-ङ्का-ङ्कं.—(Free from hurt or injury) सुस्थः-स्था-स्थं, सुरक्षितः-ता-तं, सुपालितः &c., अक्षतः-ता-तं, अपरिक्षतः &c., क्षतिहीनः-ना-नं, अज्ञातक्षतिः-ति-ति, अज्ञातनाशः-शा-शं, अज्ञातापायः-या-यं, अज्ञातापकारः-रा-रं, निर्व्रणः-शा-णं.—(Safe and sound) सुस्थः-स्था-स्थं, सुस्थशरीरः-रा-रं, कत्यः-त्या-त्वं, मुशरीरः-रा-रं, अनामयः-या-यं, निरामयः &c., कुशलः-ला-लं.—(Conferring or causing safety) अभयजनकः-का-कं, अभयकारकः &c., निर्भयत्वजनकः &c., निर्भयः-या-यं, श्वेभ्यः-रा-रं, श्वेभ्यजनकः &c., श्वेभ्यः-म्या-म्यं, अयहोनः-ना-नं, भयरहितः-ता-तं; 'a safe place,' निर्भयस्थानं.

SAFE, *s.* (For stores &c.) कखोलः लकः, कोष्ठः-ष्टकं, लोहमासः.

SAFE-CONDUCT, *s.* अभयपत्रं, अभयवाक् *f.* (च्), अभयदानं, अभयपदानं.

SAFE-GUARD, *s.* रक्षा-क्षणं, गुप्तिः *f.* See PROTECTION.—(Passport) अभयपत्रं.

SAFELY, *adv.* श्वेभ्यः, सश्वेभ्यं, अक्षतं, क्षतेन विना, अभयेन, निर्भयं, कुशलं, स्वस्तिश्वेभ्यं, सुस्थशरीरेण, निरामयेण, निरामयं, अनामयेन.

SAFETY, *s.* (Freedom from danger) भयमुक्तिः *f.*, अभयं, निर्भयं, आपन्मुक्तिः *f.*, विपन्मुक्तिः *f.*, निर्भयत्वं, अभयत्वं, भयाभावः, भयहीनता, भयशून्यता.—(State of freedom from hurt or injury) सुस्थता, शरीरसुस्थता, श्वेभ्यः-भं, श्वेभ्यता, अक्षतं, अक्षतता त्वं, सुरक्षितत्वं, अपरिक्षतता, क्षतिहीनता, कत्यता, कुशलता, कौशल्यं, अनामयं, निरामयत्वं-ता; 'in safety,' श्वेभ्यः, सश्वेभ्यं, अक्षतं, see SAFELY; 'place of safety,' निर्भयस्थानं, आश्रयः. See SHELTER.

SAFETY-LAMP, *s.* आसनिकप्रयुक्ता अभयदीपिका, अभयप्रदीपः.

SAFETY-VALVE, *s.* अतिबाह्यतोष्यमानवाय्वनिर्गमयोग्यं सपिधानचिह्नं.

SAFFLOWER, *s.* कुसुम्भं, अग्निशिल्, वह्निशिल्, वह्निदीपकः, कमलोदरं, रक्तसङ्कोचं, पीतः, रोहितं, महारजनं; 'dyed orange with safflower,' कौसुम्भः-म्भी-म्भं.

SAFFRON, *s.* कुसुमं, बाह्नीकं, बाह्नीकं, वरबाह्नीकं, अग्निशिल्, वह्निशिल्, वरः-रं, वरः-रं, काश्मीरजः, काश्मीरजन्य *n.* (नं), पीतकं, पीतनं, पीतचन्दनं, पीतकावेरं, कावेरं, रक्तसंज्ञं, रक्तं, शोणितं, रोहितं, लोहितचन्दनं, गौरं, सूर्यसंज्ञं, हरिचन्दनं, पुष्पं, जागुडं, सङ्कोचं, पिशुनं, धीरं, कुचन्दनं.

SAFFRON, *a.* (Having the color or qualities of saffron) कौसुमः-मी-मं, कुसुमवर्णः-शी-शं, कुसुमरागः-गा-गं, कुसुमरुग्णः-गा-गं, 'dyed with it,' कुसुमाक्तः-क्ता-कं; 'marked with it,' कुसुमाङ्कः-ङ्का-ङ्कं.

SAGACIOUS, *a.* सर्षजः-ज्ञा-ज्ञं, विदग्धः-ग्धा-ग्धं, विदग्धवृद्धिः-दि-दिद्वि, तीक्ष्णवृद्धिः &c., मेधावी-विनो-वि-नं, प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, दृढशी &c., दीर्घदृष्टिः-ष्टि-ष्टि, चतुरः-रा-रं, चातुरः-री-रं, गम्भीरः-री-रं, नयविद् *m. f. n.* See SHARP.

SAGACIOUSLY, *adv.* विदग्धतः, सर्वदग्धं, दीर्घदृष्ट्या. See SHARPLY.

SAGACITY, *s.* विदग्धता, वेदग्ध्यं, वृद्धितीक्ष्णता, सर्षविज्ञानं, दीर्घदृष्टिः *f.*

SAGE, *s.* (Wise man) पण्डितः, ऋषः, प्राज्ञः, ज्ञानी *m.* (नं), महाप्राज्ञः, प्राज्ञः, प्रज्ञी *m.* (नं), विदग्धः, सौमधिकः, see PHILOSOPHER.—(Holy sage or saint) मुनिः *m.*, ऋषिः *m.*, सिद्धः, सिद्धपुरुषः, परमाशेषिद् *m.*, ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मज्ञानी *m.* (नं), ज्ञानी *m.*, आत्मज्ञः, आत्मतज्ज्ञः, आत्मप्राज्ञी *m.* (नं), मोनी *m.*, वाचंयमः, यती *m.* (नं), धृतिः *m.*, यमी *m.*, मुमुक्षुः *m.*, परमहंसः, दामः, चादिशः, मन्ता *m.* (नृ), केवली *m.*, अक्षरजः *m.* (रं), see SAINT for an account of the Rishis.

SAGE, *a.* प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, पण्डितः-ता-तं, ज्ञानी &c., चादिः &c., see WISE.

SAGELY, *adv.* पण्डिततवत्, प्राज्ञतवत्, संपाण्डित्यं, सन्नानं, विद्वज्जनतवत्.

SAGENESS, *s.* पाण्डित्यं, प्राज्ञता, वेदुष्यं, ज्ञानवस्त्रं, प्रज्ञता. See WISDOM.

SAGITTARIUS, *s.* (The sign or constellation) धनुः-नु *m. n.* तैक्षिकः.

SAGO, *s.* No equivalent. सागूः or सागुः may be used.

SAID, *p. p.* उक्तः-क्ता-कं, प्रोक्तः-क्ता-कं, भाषितः-ता-तं, भणितः-ता-तं, गदितः &c., निगदितः &c., उदितः &c., सम्भितः &c., उदाहृतः &c., उदीरितः &c., जल्पितः &c., लुपितः &c., आख्यातः &c., आख्यातः &c.; 'well said,' साध्विभितः-ता-तं; 'having said,' उक्ता.

SAIL, *s.* (Of a ship) वातवसनं, वायुवसनं, नौकावसनं, नौवसनं, नौपस्त्रं, वातवस्त्रं, वायुवस्त्रं, नौकापटः, वायुपटः.—(Ship) नौः *f.*, नौका.

TO SAIL, *v. n.* (Move in a ship or by water) नौकया वह in pass. (उत्थते) or गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or चल (c. 1. चलति-रितुं) or संचर (c. 1. -चरति-रितुं) or या (c. 2. याति-रितुं) or म्रु (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), समुद्रेण गम् or या, जलपथेन गम्; 'he sailed over the ocean in a ship,' नौकया समुद्रे पप्रुये; 'he sails in the Ganges,' गङ्गायाम् प्रवते; 'he sails on the ocean,' समुद्रेण गच्छति.—(Set sail, impel a ship) नौकां or नावं चल् (c. 10. चालयति-यितुं) or सचल् or वह (c. 10. वाहयति-यितुं), नौचालनं कृ.—(Pass over in a ship) नौकया तृ (c. 1. तरति-रितुं-रीतुं) or समुद्रपारं गम्.

SAILING, *s.* समुद्रयानं, समुद्रगमनं, नौकाचालनं, नौकावाहनं.

SAILING, *part.* समुद्रयायी-यिनी-वि (नं), उद्यमानः-ना-नं, प्रयमानः &c.

SAILOR, *s.* नाविकः, समुद्रगः, समुद्रयायी *m.* (नं), समुद्रगामी *m.*, नौधामः-मकः, पोतबाहः-हकः, नौकायाहकः, नौयाहकः, नौचालकः. See MARINER.

SAINT, *s.* सिद्धः, सिद्धजनः, सिद्धपुरुषः, पवित्रलोकः, पुण्यलोकः, पविजनः, ऋषिः *m.*, रिषिः *m.*, मुनिः *m.*, साधुः *m.*, यतेन्द्रियः, नियतेन्द्रियः, जितेन्द्रियः, पूतात्मा *m.* (नं), पुण्यात्मा *m.*, परमार्थेविद् *m.*, आत्मज्ञः, परपुरुषः, महापुरुषः, मोनी *m.* (नं), मुमुक्षुः *m.*, यती *m.*, महातपाः *m.* (स्), पावकः, सत्यवाचः *m.* (स्), नियन्त्र्यः; 'patron-saints' इष्टदेवता; 'a company of saints,' सिद्धसंघः; 'a succession of saints,' सिद्धपरम्परा; 'the seven great saints forming the Great Bear constellation,' सप्तर्षयः *m. pl.* These are sometimes called Prajāpatis, and, as created by

BANK OF NEW YORK'S OFFICE 182, BROADWAY.

સાચી જાણના આધારે જ નિર્ણય લેવામાં આવે છે.

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ : ਸ਼ਾਹੀ - ੪

SOME S. JUDY AND A FEW OTHERS WERE TAKEN OFF MID

for my sake. सर्वं मे. for his sake. तस्यै, तस्मा देवोः.

Sir, a tree with a wood yielding much more than the

Suvarnash. S. Rahaṇī &c., Mahārāṇī &c., Bhāṇāṇī &c. no. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 83

SARVATYAGNESS, s. रक्षाधन्य, कानुकुर्वन्, उक्त ३७. See LUSTFULNESS.

DALECRAN, s. (A species of ammonite stone found in the
Gundlach river, near the mouth of the Rhine.)

type of Vishnu) महाप्रभातः, परमेश्वरी *m.* (नं).

SAL-AMMONIAC, s. नवसागर: may be used.

SALARY, *s.* वेतनं. यत्नं, भतिः *f.* : 'annual' वार्षिकं.

his salary, गृहीतवतनः -ना -न.

Seccion of sale, विक्रयानुशयः.

—है. क्रयः &c, कृत्यः &c.

संख्या, समस्त संख्या

SARVA, ४. लोभ्याः, मुखसायः, मुखपलः, मुखामयः, वक्रामयः, वदनामयः.

SATYARV, Smt. A. G., Secretary, Panchayat, Village, Jhalalgarh, District, Ludhiana.

Ph. sanguinea n. sp. शरीरकालेन च लंबेन पृष्ठादिकेन नरस्य 10. मापयति

SAMVADHOS. ... पाठप्रयत्नं मन्त्र-

यमोः ४ विषयः ४ - १. 'conception,' यागराजः - खी खं.

[illegible]

OR EXTRAORDINARY IN THE MEANING OF, CHAPELAIN, CHAPLAIN, CHAPLAINCY, CHAPLAINSHIP.

धाव (c. l. धावति - चिन्तं), बहिर गम (c. l. गच्छति, गन्तं), निर्गम.

ALMON, 8. मल्लितमोमः प्रमिद्धमत्यभेदः.

वशिरं, वशिरं, सप्तोचं, सप्तोचं; 'rock-salt,' सिन्धुलवणं, सिन्धुलं,

उद्भिदः; 'mineral or metallic salt,' उपरसः, रसः; 'medicinal

रोषकं, क्षारः, घितं, विडगन्धं, विटः, कृतकं, पाक्यं; 'Sochal salt,'

SAMPLE, *s.* (Specimen) आदर्शः, निदर्शनं, प्रतिमा, उयमा, प्रमाणं.

SAMPLER, *s.* सूचिकम्प्रतिमा, बालस्त्रीणां सूचिकम्प्रतिमा.

SANATIVE, SANATORY, *a.* रोगनाशकः -का -कं, रोगशमकः &c., रोगघ्नः -घ्नी -घ्नी, रोगनिवारकः &c., गरघ्नः &c., आरोग्यजनकः &c., आरोग्यकरः &c.

SANAT-KUMĀRA, *s.* (One of the four mind-born sons of Brahmā, created by him before all other beings, and devoid of all human passion. Therefore called ever-young or ever-pure) सनत्कुमारः, वैपात्रः.

SANCTIFICATION, *s.* (The act) पवित्रीकरणं, पुण्याकरणं, सनःशोधनं, सनरात्मशोधनं, पुण्यकरणं, शुचीकरणं, पापहरणं, पापनाशनं, कल्मषहरणं, मलहरणं, see PURIFICATION.—(State) पवित्रता, पुण्याता, शुचिता, सनःशुद्धिः *f.* सनःशौचं.

SANCTIFIED, *p. p.* पवित्रीकृतः -ता -तं, पुण्याकृतः &c., पवित्रितः &c., शुचीकृतः &c., नष्टपापः -पा -पं, हृतपापः &c., धृतपापः &c., धृतकल्मषः -पा -पं, पापशुद्धः -द्धा -द्धं, सनःशुद्धः &c., वीतकल्मषः &c.

TO SANCTIFY, *v. a.* पवित्रीकृ, पुण्याकृ, सनःशुद्धीकृ, पवित्र (nom. पवित्रयति -यितुं), सनरात्मानं शुभं (c. 10, शोधयति -यितुं), पापमलं हृ (c. 1, हरति, हर्तुं) or नश (c. 10, नाशयति -यितुं), शुचीकृ, सनःशौचं कृ.

SANCTIFYING, *a.* सनःशोधकः -का -कं, सनःशुद्धिकरः -री -रं, पुण्यकरः &c.

SANCTIMONIOUS, *a.* दाम्भिकः -की -कं, दम्भी -म्भितो -म्भि (न), सति-धार्मिकः -की -कं, धर्माभिमानो &c., कष्टधर्मी &c., पुण्यवेशधारी &c., पवित्रवेशधारी &c., सतिपुण्यः -स्या -स्यं, सतिपवित्रः -वा -वं, पवित्रम्मन्यः &c., वक्तृनिः -निः -नि.

SANCTIMONIOUSNESS, SANCTIMONY, *s.* दम्भः, दाम्भिकत्वं -ता, सतिपुण्याता, सतिपवित्रत्वं, धर्माभिमानं, पुण्यवेशधारणं, पवित्रवेशधारणं, वक्तव्यतां, वक्तृनिः *f.*

SANCTION, *s.* प्रमाणं, प्रामाण्यं, आश्रयः, अनुग्रहः, उपग्रहः, संग्रहः, आग्रहः, आधारः, रक्षा, पालनं, उपकारः, सत्पापनं, दृढीकरणं, स्थिरीकरणं.

TO SANCTION, *v. a.* सप्रमाणं -णां कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणं दा, दृढीकृ, स्थिरीकृ, सत्पाकृ, सत्य (nom. in caus. सत्पापयति -यितुं), अनुग्रहं (c. 9, -गृह्णाति -ग्रहीतुं), उपग्रहं, अभिरक्ष, आश्रयो भू.

SANCTIONED, *p. p.* सप्रमाणीकृतः ता -तं, दृढीकृतः &c., अनुगृहीतः &c.

SANCTITY, *s.* सतिपुण्याता, सतिपवित्रता, सनःशुद्धिः *f.*, सनःशुद्धता, मनःशुद्धिः *f.*, सनरात्मशुद्धिः *f.*, सनःशौचं, सनःशुचिता, सनःपवित्रता, सनःपावित्र्यं, पवित्रः, पुण्याता, पावित्र्यं, शुद्धिः *f.*, विशुद्धिः *f.*, परिशुद्धिः *f.*, साधुता -त्वं.

SANCTUARY, *s.* (Inner part of a temple) गर्भागारं, गर्भगृहं, सागरगर्भः, मन्दिरगर्भः, गर्भः—(Holy place) देवालयः, पवित्रालयः -यं, पुण्यालयः -यं, देवागारः -रं, पुण्यागारः -रं, गुह्यागारः -रं, महालयः, पवित्रस्थानं, पुण्यस्थानं, वीहारः, see TEMPLE.—(Place of refuge) आश्रयस्थानं, आश्रयस्थलं, शरणं, निर्भयस्थानं, शरणस्थानं, संग्रयस्थानं, महालयः.

SAND, *s.* बालुका, सिकता *f. pl.*, महासप्ता, प्रवाही, कर्पाशः, इष्टगन्धं.

TO SAND, *v. a.* बालुकाकीर्णं -णां कृ, बालुकावृत्तं -तां कृ, सवालुकं -कां कृ.

SANDAL, *s.* (Kind of shoe) कोशी, कोपी, चरणदासी.—(The wood, produced chiefly in the Malaya mountains) चन्दनः -नं, श्रीवर्गः -वर्गं, सारगन्धः, गन्धसारः, मलयनः -नं, भद्रश्रीः *f.*, भद्रश्रयः, तिलपत्रं, तिलपत्री, वर्णकः, भद्राश्रयः, हरिचन्दनः -नं, भोगिवल्लभं, शीतलप्रदः, पटीरं, गोशीर्षं, चन्द्रकानः -नं, मलयगुरुः -रु *m. n.*; 'white sandal-wood, तिलपत्रिकं; 'red, रक्तचन्दनं, रञ्जनं, कुचन्दनं,

पत्राङ्गं, तिलपत्री, कुकुमागुरु *n.*; 'black, कृष्णचन्दनं, कृष्णागुरु *n.*; 'unctuous preparation of sandal-wood used as a perfume or unguent, चन्दनं; 'anointing or perfuming the person with it, चर्चि, चर्चिका, चर्चिकः; 'anointed with it, चर्चितः-ता-तं.

SANDARAC, SANDARACH, *s.* मसोशोषणचूर्णं, मसिओषकचूर्णं.

SAND-BAG, *s.* बालुकाकोपः, बालुकाकोशः, बालुकाधारः.

SAND-BANK, *s.* सैकतं, सिकतामयं, परेपः, परापः, पादचत्वरः, पुलिनं.

SANDED, *p. p.* बालुकाकीर्णः -णी -णीं, बालुकावृत्तः -ता -तं, बालुकावान् &c.

SANDERS, *s.* (Red sanders wood) तिलपत्री, पत्राङ्गं, पत्रङ्गं, पत्रङ्गं, रञ्जनं, रक्तचन्दनं, कुचन्दनं.—(Yellow sanders) पीतद्रुः *m.*, कालेयकः -कं, कालीयकः -कं, हरिद्रवः, दावी, पचम्यचा, पचसचा, दासहरिद्रा, पञ्चनी.

SAND-GLASS, *s.* बालुकायन्त्रं, बालुकानाली.

SANDS, *s. pl.* सिकता *f. pl.*, सैकतभूमिः *f.*, परेपभूः *f.*, परापभूः *f.*, परेपभूमिः *f.*

SANDY, *a.* सैकतः -तो -तं, सिकतामयः -यो -यं, सिकतावान् -वतो -वत् (त्), बालुकामयः &c., सिकतिलः -ला -लं, बहुबालुकः -का -कं, बहुसिकतः -ता -तं, बालुकाप्रचुरः -रा -रं.

SANE, *a.* प्रकृतिस्यः -स्या -स्यं, स्वस्थः &c., सुस्थः &c., समन्तः -न्ता -न्तं, अनुमन्तः &c., सविद्यमानः -मा -मं, सविकृतः -ता -तं, सवातुलः &c.

SANGUIFEROUS, *a.* रक्तवाहकः -का -कं, रक्तवाही -हिनी -हि (न्), समुग्रहः &c.

SANGUIFICATION, *s.* रक्तोत्पादनं, रक्तोत्पत्तिः *f.*, शोणितोत्पत्तिः *f.*, रक्तवर्धनं.

SANGUINARY, *a.* (Bloody, attended with much blood) रक्तमयः -यो -यं, बहुरक्तः -क्ता -कं, बहुरक्तपातसहितः -ता -तं.—(Bloody minded) रक्तप्रियः -या -यं, मारात्मकः -का -कं, निषांसुः -सुः -सु, क्रूरचेताः -ताः -तः (स्), निष्ठुरः -रा -रं.

SANGUINE, *a.* (Of ardent temperament) उष्णप्रकृतिः -तिः -ति, उष्णस्वभावाः -वा -वं, चक्षुःप्रकृतिः &c., सानुरागः -गा -गं, सानुरागी &c., प्रचक्षुः -क्षुः -क्षं, उत्सुकः -का -कं, तोहणः -हणा -हणं.—(Confident, hopeful) सतिविश्वासी -सिनी -सि (न्), सतिविश्वासशीलः -ला -लं, सत्वाशावान् -वतो -वत् (त्), सत्वाशाश्वितः -ता -तं, सत्वाकांक्षी &c., सुफलापेक्षी &c., सुखापेक्षी &c., सुसम्प्रतीक्षः -क्षा -क्षं, भाविताभासंशयः &c., सुप्रत्याशी &c., साक्षाच्छब्दः -द्वा -द्वं.

SANGUINENESS, *s.* सतिविश्वासः, सत्वाशा, सत्वाकांक्षा, सुफलापेक्षा, सुखापेक्षा, सुसम्प्रतीक्षा, भाविताभासंशयः, सुप्रत्याशा.

SANIES, *s.* प्यरक्तं, प्यशोणितं, प्यं, मलजं, क्षतजं. See Pus.

SANIOUS, *a.* प्यरक्तवान् -वतो -वत् (त्), प्यरक्तभावी -विणी -वि (न्).

SANITY, *s.* स्वास्थ्यं, स्वस्थता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, समन्त्रता, अनुमन्त्रता.

SĀṆKHYA, *s.* (A system of philosophy ascribed to the Muni Kapila. It asserts duality द्वैतं, or the co-existence of two principles in the universe, viz. spirit and matter. Its doctrines being opposed to the oneness of the Vedas led to the formation of another school called the Vedānta or Uttara-Mīmāṃsā system, asserting the opposite idea of unity एकत्वं or सद्भैतं, and shewing that the end or aim of the Vedas was to inculcate the oneness of Spirit or God) सांख्यः, सांख्यदर्शनं; 'with the commentary, 'सांख्यकारिका.

SANSKRIT, *s.* (The classical and sacred language of the Hindús, from which are formed all their modern dialects. The word means highly polished and artificially constructed) संस्कृतं, संस्कृतोक्तिः, संस्कृतभाषा, ब्राह्मणभाषा, देवभाषा, दैवभाषा, आदिभाषा.

SAP, *s.* (Of plants) सारः, रसः, द्रवः, मज्जा, मज्जा *m.* (न्), निर्वीर्यः, निकरः, ससं, वृक्षसारः, वृक्षरसः.

To SAP, v. a. (Undermine) अपभ्रंश or अपभ्रंशान् खन् (c. 1. खनति -नितुं), अपभ्रंशान् गूढस्थानं कृ, अपभ्रंशान् पर्यम् (c. 4. -अभ्यति -सितुं) or निभ्रंश (c. 10. -पातयति -यितुं) or नश (c. 10. नाशयति -यितुं).

SAPAN-WOOD, s. रक्तचन्दनं, पञ्चाङ्गं, पञ्चङ्गं, रञ्जनं, कुचन्दनं, पञ्चङ्गं, पट्टरञ्जनं.

SAPID, a. सरसः -सा -सं, सरसः &c., मिष्टः -ष्टा -ष्टं, स्वादुः -द्वी -द्वं. स्वादुरसः -सा -सं, सरस्वान् -स्वती -स्वत् (त्), रसवान् &c. See TASTEFUL.

SAPIDITY, SAPIDNESS, s. सरसता, सरसता, सारस्यं, स्वादुता, मिष्टता.

SAPIENCE, s. प्राज्ञत्वं, प्रज्ञता, वैदुष्यं. See WISDOM.

SAPIENT, a. विद्वान् -दुषी -द्वत् (त्), प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. See WISE.

SAPLESS, a. असारः -रा -रं, निःसारः &c., निःसारः &c., सारहीनः -ना -नं, सारवर्जितः -ता -तं, विरसः -सा -सं, निरसः &c., नीरसः &c., रसहीनः -ना -नं, निरस्यः -स्या -स्यं, सस्यहीनः &c., मल्युः -ल्युः -ल्युः.

SAPLING, s. बालवृक्षः, कोमलवृक्षः, रसादुः पेलवृक्षः, बालदुः m.

SAPONACEOUS, a. मेदुरः -रा -रं, चिकणः -णा -णं, चिकणः &c.

SAPOR, s. रुचिः, रसः, स्वादुः, आस्वादः. See TASTE.

SAPPAN-WOOD, s. See SAPAN-WOOD.

SAPPER, s. खनकः, आसन्निकः, सुरुक्षान्नकः, सौरुक्षिकः. See MINER.

SAPPHIRE, s. नीलः, नीलकान्तः, नीलायमा m. (न्), इन्द्रनीलः, तृणग्राही m. (न्), शितिरत्नं, शनिः m.

SAPPHIRINE, a. नीलमयः -यी -यं, नीलगुणकः -का -कं, नीलोपमः &c.

SAPPINESS, s. सरसता, रसद्वयं, रसालता, बहुसरसत्वं, बहुसरस्यं.

SAPPY, a. रसवान् -वती -वत् (त्), सरसः -सा -सं, रसी -सिनी -सि (न्), बहुरसः &c., रसादुः -द्वी -द्वं, सारवान् &c., बहुसारवान् &c., बहुसारः -रा -रं, मञ्जवान् &c., ससारः -रा -रं, सस्यः -स्या -स्यं, सस्यवान् &c., आदुः -द्वी -द्वं.

SARASWATĪ, s. (The wife of the god Brahmā, or, according to some, of Dharmā. She is goddess of speech and eloquence, patroness of music and the arts, and inventress of the Sanskrit language and Devanāgarī letters) सरस्वती, वाग्देवी, वागीश्वरी, वाणी, वाक् f. (च्), ब्राह्मी, ब्रह्मकन्यका, वाङ्मयी, भारती, शारदा, लपिता, वाग्विलासिनी, वाग्वल्ली, वाग्वल्ली. The name Saraswatī, signifying 'flowing,' is applied to a celebrated river as well as to the goddess of speech. The river rises in the mountains N. E. of Dehli.

SARCASM, s. अवक्षेपः, आक्षेपः, क्षेपः, व्यञ्जना -नं, व्यंग्यः -र्यं, व्यंग्योक्तिः f., वक्रोक्तिः f., तीक्ष्णवाक्यं, तीक्ष्णवचनं, अरुनुदवाक् f. (च्), अरुनुदवाक्यं, वाग्विः f., वाग्विः m. f.

SARCASTIC, SARCASTICAL, a. अरुनुदः -दा -दं, अवक्षेपकः -का -कं, सावक्षेपः -पा -पं, साक्षेपः &c., सव्यञ्जना -ना -नं, तीक्ष्णः -क्ष्या -क्ष्यं, तिग्मः -ग्मा -ग्मं, कटुः -दुः -दुः.

SARCASTICALLY, adv. सावक्षेपं, साक्षेपं, सव्यञ्जनं, अरुनुदवाचा.

SARCOMA, s. मांसवृद्धिः f., सर्बुदः, अधिमांसं. See TUMOR.

SARCOPHAGOUS, a. मांसभक्षकः -का -कं, मांसभोजी &c. See CARNIVOROUS.

SARCOPHAGUS, s. प्रस्तरमयः श्वाभारः, पाषाणमयी श्वाभेदिता.

SARDONIC, a. (Laugh) विकृतहासः, करालस्मितं, पिशाचस्मितं.

SARDONYX, s. (Gem) गोमेदकः -कं, शिवभातुः m., वैदूर्यं

SARSAPARILLA, SARSA, s. गन्धबस्त्रलं, उल्बटं.

SASH, s. (Ornamental belt) शोभायै नृता दुकूलमयेकला, कटिबन्धनी, कटिचूर्णं, कटिशृङ्खला, परिकरः.—(Of a window) वातायनकाष्ठं, वातायनपरिगतं काशादि.

SĪSTRA, s. (Sacred treatise) शास्त्रं, see ŚHĀSTRA.

SATAN, s. (The devil) पिशाचः, see DEMON. The Arabic word is शैतान्, from which a Sanskrit word शैतानः or सैतानः may perhaps be formed.

SATANICAL, a. शैतानमन्त्रिणी -न्त्रिणी &c., वैशाचिकः &c. See DEMONICAL.

SATCHEL, s. पुस्तककोषः, लेख्यग्रकोषः. See SACHEL.

To SATI, v. a. अत्यन्तं or अतिशयेन तृप् in caus., See To SATIATE.

SATED, p. p. अतितृप्तः -प्ता -प्तं, अतितृप्तिः -ता -तं, अतितृप्तिः &c.

SATELLITE, s. (In astronomy) उपग्रहः, चन्द्रः.—(Obsequious follower) अनुपगमि m. (न्), नित्यानुपगमि m., नित्यानुचारी m., पार्श्वपरिवर्ती m.

To SATIATE, v. a. अत्यन्तं or अतिशयेन तृप् (c. 10. तृपयति -यितुं) or सन्तृप् or परितृप् or पृ (c. 10. पूरयति -यितुं) or परितृप् or तृप् (c. 10. तोषयति -यितुं) or सन्तृप् or परितृप्, अतितृप्ति or अतिशोहितं जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or कृ, अतितृप्तिं जन् or उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), सुहितं -तां कृ.

SATIATED, p. p. अतितृप्तः -प्ता -प्तं, अतितृप्तिः -ता -तं, अतितृप्तिः &c., परितृप्तः -प्ता -प्तं, सन्तृप्तः &c., सन्तृप्तिः &c., तृप्तिः &c., सन्तोषितः &c., परितृप्तः -ष्टा -ष्टं, अतितृप्तिः -ता -तं, परितृप्तिः &c., तृप्तिः -मा -मं, परितृप्तिः &c., ज्ञानकामः &c., पथोपकामः &c., प्रतिपथकामः &c., सुहितः -ता -तं, अतितृप्तः &c., अतिशोहितः &c.

SATIETY, s. अतितृप्तिः f., परितृप्तिः f., तृप्तिः f., अतितृप्तिः, तृप्तिः, आतृप्तिः f., अतितृप्तिता, अतितृप्तिः f., अतितृप्तिता, परितृप्तिः f., अतितृप्तिः f., अतितृप्तिता, परितृप्तिः f., सोहित्यं, सुहितता, कामपथ्याभिः f., काम-ज्ञानिः f., तृप्तिः, श्रुताशानिः f., वितृप्तिता, आग्रहः.

SATIN, s. (The silk) अतिशोभनदुकूलं, अतिरुचिरदुकूलं, चन्द्रदुकूलं.

SATIRE, s. (Discourse or poem in which wickedness is satirized)

दुराचारीपदासकविता -भाषणं, सावक्षेपकविता, दुर्वृत्तावक्षेपकविता -भाषणं, दोषोपहासकभाषणं, अरुनुदकाव्यं, अवगीतं, अरुनुदभाषणं, निन्दोपाख्यानं.—(Keen remark or ridicule) अवक्षेपः, उपहासः, व्यञ्जना, अरुनुदवाक् f. (च्), विदूषणं, वाग्विः f., see SARCASM.

SATIRICAL, a. दुराचारीपदासकः -का -कं, दोषोपहासकः &c., दुर्वृत्तावक्षेपकः &c., उपहासकः &c., उपहासकः &c., उपहासरूपः -पा -पं, अवक्षेपकः &c., सावक्षेपः -पा -पं, सोपहासः -सा -सं, साक्षेपः &c., सव्यञ्जना -ना -नं, अवक्षेपार्थकः &c., अवगीतरूपः -पा -पं, अरुनुदः &c. See SARCASTIC.

SATIRICALLY, adv. सोपहासं, सावक्षेपं, साक्षेपं, अरुनुदं, सव्यञ्जनं.

SATIRIST, s. दोषोपहासकः, दुराचारीपदासी m. (न्), दोषावक्षेपकः.

To SATIRIZE, v. a. अरुनुदवाक्यैरुपहासं or अवक्षेपं or अवगीतं, सव्यञ्जनं or सावक्षेपं or सोपहासं निन्द, तीक्ष्णवाचा निन्द.

SATIRIZED, p. p. अरुनुदवाक्यैरुपहासं or अवक्षेपं -प्ता -प्तं, अवगीतः -ता -तं.

SATISFACTION, s. (The state) तृप्तिः f., तृप्तिः f., तोषः, सन्तोषः, परितोषः, इच्छातृप्तिः f., कामतृप्तिः f., इच्छापूर्तिः f., इच्छाशानिः f., काम-शानिः f., इच्छानितृप्तिः f., शानिः f., तृप्तिः, परितृप्तिता, तृप्तिता, ज्ञानता, पथ्याभिः f., इच्छापथ्याभिः f., पूर्तिः f., परितृप्तिः f., सोहित्यं, सुहितता, समाधानं.—(The act) तृप्तिं, सन्तोषं, तोषणं, सन्तोषणं, परितोषणं, पूरणं, पारणं, आषादनं, अषनं, इच्छाशनं, इच्छाशानिः f., इच्छानितृप्तिः f.; 'of hunger,' श्रुताशानिः f.—(Gratification) प्रीतिः, तृप्तिः, अनुवर्तनं.—(Relief from doubt) सन्देहनिवृत्तिः f., संशयनिवृत्तिः f., सन्देहभञ्जनं, सन्देहहरणं.—(Compensation) पारितोषिकं.

see COMPENSATION.--(Payment) निस्तारः, शुद्धिः *f.*

SATISFACTORILY, *atv.* यथामुखं, यथा तुष्टिर् जायते तथा, पर्याप्तं

SATISFACTORY, *a.* तृप्तिजनकः-का-कं, तृप्तिजननः-नी-नें, तृप्तिकरः-री-रे, तृप्तदः-दा-दै, मनोपयः &c., मनोपायकः-यिका-कं, तृप्तिजननः-का-कं, तृप्तिदः &c., मनोपयकः-का-कं, परिशोधकः &c., मनोहरः-रा-रे, मनोपयोः-ग्या-ग्ये, इन्द्रापूर्कः-का-कं, कामपूरकः &c., पथ्याभः-प्रा-पं, सन्देहहारी-री-रे, सन्देहभञ्जकः-का-कं, संगपनिवर्तकः &c.

SATISFIABLE, a. सातृष्यः -प्या -प्यं, मन्तर्पणीयः -या -यं, सन्तोषणीयः &c.

SATISFIED, *p. p.* (Having desires gratified) तृप्तः - प्रा - प्रे, मनुष्यः &c.,
परितुष्टः &c., सन्तोषितः - ता - ते, तृप्तः - मा - मे, सन्तोषितः - ता - ते, तर्पितः
&c., तृप्तकामः - भा - भे, विभूषकामः &c., पूर्णकामः &c., ज्ञानकामः &c.,
निवृत्तकामः &c., पर्याप्तकामः &c., पर्याप्तः - प्रा - प्रे, आत्मापितः - ता - ते,
आप्तकामः - मा - मे, सहितः - हा - ते, चरितार्थः - र्था - र्थे, कृतार्थः &c.,
कृतकृत्यः - त्या - त्वे, प्रीतः - ता - ते, प्रसादितः &c., सचेतः &c. - (Have-
ing doubt removed) निवृत्तमन्देहः - हा - हे, निवृत्तमंशयः - र्था - र्थे,
दुतमन्देहः - हा - हे, गतमन्देहः &c., 'to be satisfied,' तृप्त (c. 1,
तृष्यति, तर्पितुं), तृप्त (c. 1, तृष्यति, तर्पितुं) : 'fire cannot be satisfied
with fuel,' अग्निश्च न तृष्यति काष्ठानां.

To SATISFY, v. a. (Gratify desires to the full) तृप्त (c. 10. तृप्तयति -यितुं), सन्तुष्ट, परि-तुष्ट, तृप्त (c. 10. तृप्तयति -यितुं), सन्तुष्ट, परि-तुष्ट, पू (c. 10. पूरयति -यितुं), परिपू, कामं पू, इच्छां पू or शम (c. 10. शमयति -यितुं) or निवृत्त (c. 10. प्रत्ययति -यितुं), नृति or मोक्षयति (c. 10. जनयति -यितुं), तृप्ति जन or जगद् (c. 10. पादयति -यितुं), आष्य in caus. (पावयति -यितुं), मूख (c. 10. मूखयति -यितुं), पी (c. 9. प्रोषायति, c. 10. प्रोषयति -यितुं), हिय or प. तिपति -यितुं, प्रीतिं कृ, मूखं दा. (I have heard doubt, यशस्य or यशसे हृत्ति, हराति, हर्षे), मेषायति-यितुं कृ, मेषायते- कृ, मेषायतव्यम्.

SATISFACING, *part. pres.* सृष्टिः, दी-दे, सृष्टयन्तकः आ-दि, सुखारण्य-
-तो-रं, सृष्टिकार्य, -री-रं, सृष्टिजनकः &c., सन्तुष्टकः &c., सन्तुष्टयलः
&c., आयायनशीलः &c.

SARVA, ४. उद्योतनः - मा - नं, उद्योतनोपपत्तः - मा - नं, शुभम्. - मा - नं.

SARVAKAMACHA: अतिशुद्धः शिष्टः चन्द्रः ।

Spiraea, s. लवंगः, लवणतः *m.* भगवत्पात्रयः नक्षत्राधिकारिः *m.*

Synonym, p. १ सर्वात्मिक. का सं. आदिपठितः -ता-तं, अतिपर्यः. गां गं.

Synonyms, s. अतिग्राह्यमेकः, अतिसंपन्नः, अतिश्रेष्ठः, अतिप्रसन्नः.

SATURDAY, S. शनिवारः, शनिवासरः, मन्दवारः, मन्दवासरः, कृतान्तः.

SARANA, *n.* (The planet, variously faced as the son of Revati and Balarāma, or of Cuhāya and the sun. His influence is considered to be naregand and haregandous) शरिः *m.*, शरीः *m.*, सारः, सरीः *m.*, सरीतभरः, सपयसूतः, सपयतनयः, सपयसूतः, ब्रह्मण्यः, ब्राह्मण्यः, पतञ्जि *m.* = The (wide-eyed one) कूरटुक *m.* (शु), कूरटोचनः = (The slow mover) अनेखरः, सहा, सतुः *m.* = (Lord of the planets) ब्रह्मण्यकः = Lord of seven lights or satellites) भ्राणपुङ्गवः, सहावीः *m.* (सु), सहाविः. Other names are क्रोडः, सारः.

SATURNALIA, s. pl. (Spring festival of the Hindus) होलिका, होली, होलाका, होलायाका, होलात्सवः.

SATURNIAN, *a.* सत्ययुगमधुन्वी - निपनी &c. सत्ययुगादिपदकः - क - कं.

SATURNINE, *u.* मन्दः-न्दा-न्दं, मन्दप्रकृतिः-तिः-ति, जडः-डा-डं,
जडस्वभावः-या-यं, शीतः-ता-तं, शीतप्रकृतिः-तिः-ति.

SATVR, s. यनेचरः, वनचारी m. (नृ), अरण्यचरः, वनदेवता, अरण्यदेवता.

SAUCE. ४. व्यञ्जनं, उपस्कारः, सूपः, तेजनं, मिश्रानं, निशानं, प्रहितं, प्रदिग्धः, लालभीकं, उपकरणं, घण्टः, पिच्छलः; 'fish-sauce,' पाकमस्यः, मोनाम्रीणः.

SACCH-PAN, s. पिठः, उखा, पिष्टपयनं, पिष्टपाचकं. कन्दुः *m.f.*, कन्दूः *m.f.*, खोलकः, पाकः.

SAUGER, s. शालाजितः -रं, वैदलं, पानाधारः, शरावः, पुदकः, पात्रं.

SACCHLY, *adv.* छद्मिन्तयेन, धृष्टवत्, प्रगल्भं, सप्रागल्भ्यं. See IMPUDENTLY.

SAUCINESS, *s.* अविनयः, अविनीतता, धृष्टता, प्रगल्भता, प्रागल्भ्यं, आपत्यं, अपलता, आकाषारुष्यं, परुषयञ्जनं, पारुष्यं, दुरुक्तिः *f.* दुरुक्ता, धृष्टता, उत्तरदायकता.

SARVA, *m.* अविनीतः-ता-न्, अविवशः-या-वी, धृष्टः-ष्टा-थं, प्रगल्भः-ल्भा-न्म, अपवृतः-त्वा-त्स, उचरदायकः-यिका-कं, उचरदायोपि-पिनोपि-नो, *The Easterner, m.* आलम्बन or आलम्ब्येन बन्दं बन्दं परिक्रम (c. 1), कालगत-क्रमितुं or गतेः क्रमेः परिधम (c. 4). आत्मनि-स्मितुं or मने नन्दं उत्तर

SAUNTERIN . ८. आहृत्यपरिक्रमः, आहृत्येन परिक्रमणं, मन्दपरिक्रमणं.

४००. १००. १. निवर्णमयधनादिर्गर्भं जन्तुपुरीतम्.

[illegible]

(person) अशिष्टजनः, आशिष्टजनः, असत्यजनः.

३४८. A foreigner or one of a barbarous tribe, not speaking Sanskrit and not subject to Hindu institutions; किरातः, वैश्यजातिः *m.*, किरातः, पुष्टिदाः शायरः, वनमः, शिवः, कुपुमः. (A kirat person, brute) राक्षसः, दैत्यः, क्रूरजनः, क्रूरकर्म्य *m.* (व.) अपायकरकर्म्य *m.* परुषपणः *m.*

५. *gāy. mtr.* अग्निधवत, क्रिदातवत, राक्षसवत. अतिक्ररं, अतिनिहरं.

श्रीगणेशाय नमः । अश्रितता, शिष्याद्वेनता, विधाचारद्वेनता, दुःखाचरता-त्वं,
अनाचारता-त्वं, असम्बन्ध-विशिष्टभावः, कृता, कौट्यं, निष्ठुरता, नित्येष्टता,
दुःखता, दारुण्यं, रक्त-रक्तता, पातुष्यं ।

SARANI, P. गुणग्राहकः, गुणतः, अभितः, विद्वान् *m.* (भू), रत्नतः, रत्नजः,
ज्ञानी *m.* (न.), चाभितः, विशाभ्ययः

To save v. a. (Preserve from injury) रक्ष् (c. 1. रक्षति -यितुं), अक्षि रक्ष, परिरक्ष, संरक्ष, प्रतिरक्ष. वै (c. 1. जयते -ति -वान्तु), परित्रं, सन्ने, पात्रं, गुप्त, दृ in caus., कर्तृ in caus., सद्, पयाप् in des., रक्षणं कृ, रक्षां कृ, see To PRESERVE; 'save me,' चाहि मां, वायस्व मां, मामव, चाहि चाहि.—(Deliver) उद्ध (c. 1. उद्धरति, उद्धर्तुं, rt. हृ), समद्ध, भुच्, भोक्ष, निसृ in caus. (-तारयति -यितुं), मन्त्र, वै, परित्रे.—(In theology) वै, उद्ध, दृ in caus., पापाद् मुच्.—(Not to lose or spend) न न व्ययोक, लब्धयोक, न नश

दुर्गलंपनं कृ.—(Strip of scales) वल्क (nom. वल्कयति -यितुं), वल्कं or वल्कलं कृ. or निहं or निष्कृप, निर्वल्कलीकृ.

To SCALE, v. n. (Come off in scales) निर्वल्कलीभू. शकलीभू.

SCALED, p. p. लंघितः -ता -तं, उलंघितः &c., अवस्कादितः -ता -तं.

SCALENE, a. (Triangle) विषमविभुजः, विषमत्रिकोणं, असमविभुजः.

SCALL, s. कल्लः f., सिमि n. (नं), शुष्कव्रणः. See SCAB.

SCALLOP, v. a. (Shell-fish) कसुः m., कसुभेदः.

To SCALLOP, v. a. कसुरूपेण छेदाङ्कितं -तां कृ., अर्धमण्डलरूपचिह्नैर् वस्तानं परिच्छिद्.

SCALP, s. मस्तकाग्रत्वक f. (च), मस्तकाग्रचर्म n. (नं), शिरोग्रत्वक f., शिरोस्थित्वक f., शिरोग्रचर्म n., शिरोस्थिचर्म n., मस्तकास्थिचर्म n.

To SCALP, v. a. मस्तकाग्रत्वचम् अवच्छिद् (c. 7. छिनत्ति -छेत्तुं), मस्तकाग्रचर्म अवकृत् or उकृत् or निष्कृत्, शिरोस्थिचर्म निष्कृत् or निहं or हृ.

SCALPED, p. p. हृतमस्तकत्वक m. f. n. (च), हृतमस्तकचर्मा -म्मा -म्मं (नं).

SCALY, a. सशल्कः -ल्का -ल्कं, सवल्कः &c., वल्कयान् -यतो वत (तं), वल्कयः -यी -यं, वल्करूपः -पा -पं, वल्की -न्किनी -न्कि (नं), वल्कली &c., शल्की &c., शल्कली &c., शकली &c., वल्कायतः -ता -तं, शल्का-वृत्तः &c.

SCAMP, s. अधमाचारः, दुराचारः, दुर्वृत्तः, दुष्टजनः, जाल्मः, भूदः, खलः.

To SCAMPER, v. n. सत्वरं or त्वरितं धाव् (c. 1. धावति -यितुं) or द्रु or चल.

To SCAN, v. a. (Scrutinize) सूक्ष्मे निरीक्ष् or परीक्षा or वीक्षा, सूक्ष्मे दृश् or निरूप, सूक्ष्मे इति in des.—(Count in the order of verse)

छन्दोमात्रं गण (c. 10. गणयति -यितुं), छन्दोमात्रगणनं कृ.

SCANDAL, s. (Reproachful aspersion or calumny) अपवादः, परिवादः, पिशुनवाक्यं, पिशुनवचनं, पिशुनकथा, पेशुन्यं, असूया, अभ्यमूया, अभ्ययककथा, अभ्यमयककथा, विगद्यकथा, विमर्शः, वादः, विद्वेषः, (Cause of reproach, disgrace) कलङ्कः, कलङ्काकरणं, अजीर्णिकारणं, अपमानकारणं, अपमानहेतुः m., घञ्नीयता.—(Cause of stumbling, impediment) खल्लनहेतुः m., खल्लितकारणं, बाधा, विघ्नः व्याघातः.

To SCANDALIZE, v. a. बोभत्सं or असत्सं or असतोपं जनं or कृ., पेकृतं जनं, गहं जनं, कुल्लं जनं, व्यथ (c. 10. व्यथयति -यितुं), व्यथां जनं or कृ., क्रोशं दा, बाधं कृ., बाध, विप्रियं कृ., व्यलीकं कृ.

SCANDALIZED, p. p. जातबोभत्सः -त्सा -त्सं, जातबाधः -धा -धं, व्यथितः &c.

SCANDALOUS, a. (Disgraceful) कलङ्काकरः -री -रं, अजीर्णिकरः &c., कुञ्जीर्णिकरः &c., कुक्ष्यातिजनकः &c., लज्जाकरः &c., गदः -द्या -द्यं, गहणीयः -या -यं, गहिर्तः -ता -तं, अपयशस्कः &c., अपयशोजनकः &c., यशोनाशकः &c., यशोघ्नः -घ्नी -घ्नी, अपमानजनकः &c.—(Offensive, causing disgust, &c.) बोभत्सजनकः -का -कं, बोभत्सकरः -री -रं, घृणोत्पादकः &c., कुल्लितः -ता -तं.—(Defamatory) अपवादकः -का -कं, अभ्ययकः &c., असूयकः &c., अभ्यमयकः &c.

SCANDALOUSLY, adv. गहणीये, गर्धं, कुल्लितं, गर्धप्रकारेण, कुल्लितप्रकारेण, यथा बोभत्सो जायते तथाप्रकारेण.

SCANDALOUSNESS, s. गर्धता, गहणीयता, बोभत्सजनकता, घृणाजनकता.

SCANNED, p. p. सूक्ष्मे निरूपितः -ता -तं or निरीक्षितः &c. or परीक्षितः &c.

SCANSION, s. छन्दोमात्रगणनं, छोकमात्रगणनं, छन्दोमात्रापरीक्षा.

SCANT, To SCANT, see SCANTY, To STINT, LIMIT.

SCANTILY, adv. अविस्तीर्णं, अविस्तारेण, अबाहुव्येन, अविपुलं, अप्रचुरं, अप्राचुर्येण, अपर्याप्तं, विकलं, अचतु. अल्पमात्रं, सत्यं.

SCANTINESS, s. अविस्तीर्णता, अविस्तीर्णः f., अबाहुव्यं, अविपुलता, अविपुल्यं, अप्रचुरता, अप्राचुर्यं, अचतु, अल्पता, सत्यता, छुद्रता, अपुष्टता,

संघापता, मृनता.

SCANTY, a. (Narrow) अविस्तीर्णः -शी -शं, अविस्तीर्णः -ता -तं, सङ्कटः -टा -टं, संघाप in comp., अपुष्टः &c., तनुः &c.—(Small, not full) अल्पः -त्वा -त्वं, सत्यः &c., छुद्रः -द्रा -द्रं, अविपुलः -ला -लं, अचतुलः &c., अप्रचुरः -रा -रं, अभूयिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, विकलः -ला -लं, मृनः -ना -नं, अपर्याप्तः -प्रा -प्रं, लुप्तः -प्रा -प्रं.—(Niggardly) कृपणः -णा -णं.

SCAPULA, s. स्कन्धः, भुजशिरसः n., छंशः, संसः, बाहुमूलं, फलकः.

SCAPULAR, a. स्कन्धसंज्ञकः -न्धिनी -न्धि (नं), स्कन्धविषयकः -का -कं.

SCAR, s. (Mark of a wound) क्षतचिह्नं, व्रणचिह्नं, व्रणः -शं, शुष्क-व्रणं, शुष्कक्षतं, क्षतं, किरणः -णं, खारी, क्षताङ्कः, व्रणाङ्कः.—(Any mark) चिह्नं, अङ्कः.

To SCAR, v. a. क्षतेन or व्रणेन चिह्नं (c. 10. चिह्नयति -यितुं), क्षतचिह्नं -तां कृ.

SCARAMOUCH, s. भग्नः, वैहासिकः. See BUFFOON.

SCARCE, a. (Rare) विरलः -ला -लं, विरलागतः -ता -तं, दुर्लभः -भा -भं, दुर्लभ्यः -भ्या -भ्यं, दुष्प्रापः -पा -पं, दुष्प्राप्यः -प्या -प्यं, अप्राप्यः &c., असाधारणः -णा -णी -शं, see RARE.—(Small in quantity, deficient) अचतुलः -ला -लं, अप्रचुरः -रा -रं, अपुष्कलः -ला -लं, अविपुलः &c., अल्पः -त्वा -त्वं, सत्यः &c.

SCARCELY, SCARCELY, adv. कष्टेन, कष्टेण, सकृच्छं, दुःखेन, सदुःखं, कष्टं, सकष्टं, आयासेन, कठिनं, काठिन्येन, सकाठिन्यं, दुरं or दुःखं prefixed;

'scarcely to be found,' दुर्लभ्यः &c., दुःखप्राप्यः &c.

SCARCITY, SCARCENESS, s. (Rareness) विरलता -त्वं, वैरल्यं, दुर्लभता, दुर्लभ्यं, दुर्लभ्यता, दुष्प्राप्यत्वं, दुष्प्राप्यता, अप्रसिद्धता, असाधारणता, असाधारण्यं, छात्रित्वा.—(Smallness of quantity, deficiency) अबाहुव्यं, अचतुल्यं, अप्राचुर्यं, अप्रचुरता, अपुष्कलता, अविपुलता, अल्पता -त्वं, सत्यता, मृनता.—(Time of scarcity) दुर्भिक्षं, दुष्कालः, अनाकालं, प्रयासः, नोवाकः, महाधंता.

To SCARE, v. a. चम (c. 10. चामयति -यितुं), संचम, विचम, भी in caus. (भययति -यितुं, भोषयति -यितुं), उड्डिन् (c. 10. वेजयति -यितुं), वासं कृ., भयहेतुदर्शनेन विद्रु (c. 10. द्रावयति -यितुं), भयप्रदर्शनेन द्रु.

SCARE-CROW, s. काकवासकमूर्तिः f., काकादिवासकवत् n., काकादिवासनाथं छेत्रस्यापि भयानकवत् or भयङ्करवत् n., पक्षिवासकमूर्तिः f., भयहेतुः m., भयप्रदर्शनं.

SCARF, p. p. चासितः -ता -तं, चिस्तः -त्ता -त्तं, वस्तः &c., भीतः -ता -तं.

SCARF, s. चेलं, सङ्घवस्त्रं, उपवस्त्रं, उन्नरीयं, मिथयः, अधिकाङ्ग.

SCARF-SKIN, s. वायव्यक f. (च), वहिस्त्वक f., वायव्यचर्म n. (नं), अवभासिनी.

SCARIFICATION, s. त्वकछेदः -दनं, त्वग्लिखनं, त्वगुल्लिखनं, लिखनं, उल्लिखनं, प्रोवेखनं, रक्तमोक्षणार्थं त्वकछेदनं or चर्मछेदनं.

SCARIFICATOR, SCARIFIER, s. त्वकछेदकः, त्वगुल्लेखकः, त्वकछेदनयन्त्रं.

SCARIFIED, p. p. लिखितः -ता -तं, उल्लिखितः &c., छिन्नत्वक m. f. n., उल्लिखितत्वक.

To SCARIFY, v. a. त्वचं or चर्म लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or उल्लिख् or प्रोवेख् or प्रलिख् or विलिख्, त्वचं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or विच्छिद्.

SCAR-LESS, a. निव्रणः -णा -णं, निव्रणः &c., व्रणहीनः -ना -नं, अव्रणः &c.

SCARLET, a. सुरक्तः -का -कं, रक्तः &c., शोणितः &c., सिन्दूरवर्णः &c.

SCARLET-FEVER, SCARLATINA, s. उदरदः, उदरधः.

SCATE, s. (Fish) शकुचिः m. -ची f., शकुचिः -ची, शकुः m., शङ्कोचः, सङ्कोचः.

To SCATH, v. a. क्षतं कृ., क्षतिं कृ., क्षय्, अर्धं, हिंस. See To HURT, DAMAGE.

SCATHED, *p. p.* खतः -ता -तं, परिखतः &c., विखतः &c. खदितः &c.
SCATHLESS, *a.* अखतः -ता -तं, अपरिखतः &c., खतहीनः -ना -नं, अविखतः
&c., अखितः &c., अहिंसितः &c., अजातखतः -ता -तं, अजातापकारः -रा -रं.

To SCATTER, *v. a.* कृ (c. 6. किरति, किरतुं -रोतुं), विकृ, प्रकृ, आकृ, अकृ, इतस्तो or बहुधा विकृ or विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), बहुधा क्षिप or व्यस्र (c. 4. -अस्यति -सितुं), विनिर्धू (c. 5. -धूनीति -धवितुं), विधू, विदु (c. 10. -द्रावयति -वितुं), विध्वा. See To DISPERSE, DISSIPATE.

To SCATTER, *v. n.* विकृ in pass. (-क्यते), कृ in pass., बहुधा गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or विगम्, विक्षिप in pass. (-क्षिपते).

SCATTERED, *a.* विकारीः -शी -शं, प्राकारीः &c., अकारीः &c., प्रकारीः &c., कौरीः &c., विखितः -मा -मं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सुव्यस्तः &c., उदस्तः &c., बहुधा क्षिप्तः &c., बहुधागतः -ता -तं, प्रसृतः &c., प्रसारितः &c., विधूतः -ता -तं, विनिर्धूतः &c., खण्डितः &c., असंहतः -ता -तं, 'having scattered,' विकीर्यः; 'being scattered,' कीर्यमाणः -शा -शं, अकवीर्यमाणः &c., विकीर्यमाणः &c.

SCATTERING, *s.* किरणं, विकिरणं, अकिरणं, कौरीः *f.*, विकीर्यः *f.*, विकिरः, विक्षेपः -पणं, विसारणं, बहुधा क्षेपः, बहुधागमनं.

SCATTERING, *part.* विकिरन् -रन्ती -रन् (न्), विकिरणकारी -रिणी -रि (न्).

SCAVENGER, *s.* अवस्करकः, मलापकर्षी *m.*, मलाकर्षी *m.* (न्), खलपूः *m.*, मार्गशोधकः, मार्गसम्मानकः.

SCENE, *s.* (Stage) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला; 'back of the scenes,' नेपथ्यः; 'behind the scenes,' नेपथ्ये.—(Curtain or hanging of a theatre) अपटी.—(Division of an act) प्रवेशः, पात्रप्रवेशः, अङ्कपरिच्छेदः; 'introductory scene,' प्रवेशकः.—(Place represented) भूमिः *f.*, स्थलं -ली, स्थानाकारः, स्थानप्रतिरूपः, भूमिप्रतिरूपः.—(Place where any thing is represented) रङ्गः, भूमिः *f.*—(Painting representing scenery) चित्रगता गृहवृक्षादिरचना, यथोगता दृक्पातविषयरचना.—(Assemblage of objects seen at one view) दृक्पातविषयः, दृक्पथगोचरविषयः *m. pl.*, दृष्टिपातविषयः.
SCENERY, *s.* (Appearance of various natural objects as seen together) जलतृणवृक्षादिंसंस्था, पर्वतवृक्षादिंसंस्था, जलपर्वतवृक्षादिरचना, दृष्टिपातविषयरचना, दृक्पातविषयसंस्था, दृक्पथगोचरजलपर्वतवृक्षादि.—(Of a theatre) रङ्गभूमौ or रङ्गशालायां गृहवृक्षादिरचना, चित्रगता or यथोगता गृहवृक्षादिरचना.

SCENIC, SCENICAL, *a.* नाटकीयः -या -यं, अभिनयविषयकः -का -कं.

SCENT, *s.* (Odor, smell) गन्धः, वासः; 'sweet scent,' सुगन्धः, सुवासः, आमोदः, मोदः, वासः, परिमलः, धूपः, सौरभ्यं, सुरभिगन्धः, 'a scent spreading far,' समाकर्षी *m.* (न्), निर्हारी *m.*; 'made up scent,' कुचिन्धूपः -पकः, वृक्षधूपः, वकधूपः.—(Power of smelling) प्राणशक्तिः *f.*, प्राणैन्द्रियं, प्राणः; 'having a quick scent,' शीघ्रप्राणः -शा -शं, तीक्ष्णप्राणः &c., शीघ्रचेतनः -ना -नं.

To SCENT, *v. a.* (Smell) घ्रा, आघ्रा, उपाघ्रा. —(Perfume) वास् (c. 10. वासयति -वितुं), सुरभीकृ, भू in caus., धूप, सुगन्धीकृ, see To PERFUME.

SCENTED, *p. p.* (Smelt) घ्रातः -ता -तं, आघ्रातः &c., घ्राणः -शा -शं. (Perfumed) वासितः -ता -तं, सुवासितः &c., अनुवासितः &c., सुरभिः -ता -तं, सुरभीकृतः &c., सुरभिः -भिः -भि, सुरभिगन्धिः -न्धिः -न्धि, सुगन्धी -न्धिनी -न्धि (न्). गन्धी &c., सुगन्धवान् -वती -वत् (५०) (न्), गन्धवान् &c., आमोदितः -ता -तं, भावितः &c., परिमलितः &c., see PERFUMED.

SCENTLESS, *a.* निर्गन्धः -न्धा -न्धं, अगन्धः &c., गन्धहीनः -ना -नं.

SCPTIC, *s.* अविश्वासी *m.* (न्), हैतुकः, सन्दिग्धमतिः *m.*, संशयात्मा *m.* (न्), आर्वाकः, अग्रतयी *m.*, संशयकारी *m.*, युक्तिभेदेन सञ्चैव संशयकारी *m.*

SCPTICAL, *a.* अविश्वासी -सिनी -सि (न्), अग्रतयी &c., संशयालुः -लुः -लु, संशयात्मा -त्मा -त्मा (न्), सन्दिग्धमतिः -तिः -ति, सन्दिग्धमानसः -सा -सं, संशयानः -ना -नं, संशयापन्नः -न्ना -न्, संशयापन्नमानसः -सा -से. See INFIDEL.

SCPTICISM, *s.* अविश्वासः, संशयः, सन्दिग्धमतित्वं, see INFIDELITY.

SCPTRE, SCPTER, *s.* राजदण्डः -खं, राजवेधं, राजपट्टिः *m.*, शास्तिः *f.*—(Royal authority or office) राजाधिकारः, स्वसिंहान्तः.

SCPTRED, SCPTERED, *a.* राजदण्डधारी -रिणी -रि (न्), दण्डो-खिनी &c.

SCHEDULE, *s.* (Paper, document) पत्रं, लेखः, लेख्यः.—(Paper annexed to a larger document) पत्रानुबन्धः, लेखानुबन्धः.—(List) see LIST, INVENTORY.

SCHEME, *s.* कल्पना, उपायः, सङ्कल्पः, परिकल्पना, परिकल्पितं, व्यसयः, अनुसन्धानं, अनुसन्धा, युक्तिः *f.*, प्रयुक्तिः *f.*, प्रयोगः, कल्पितं, उपायकल्पना.

To SCHEME, *v. a.* मनसा कूपं or परिकूपं, उपायं कूपं. See To PLAN.

SCHEMER, *s.* उपायकल्पकः, परिकल्पकः, कल्पनाकारी *m.* (न्), उपायी *m.*

SCHEMING, *part.* or *a.* युक्तिमान् -मती -मत् (न्), अनुसन्धानी -निनी -नि (न्), अनुसन्धायी &c., उपायी &c., उपायचिन्तकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं; 'a scheming woman,' खोटिः *f.*, खौरिः *f.*, विदग्धा स्त्री.

SCHIRRHUS, *s.* See SCIRRHUS.

SCHISM, *s.* शाखा, शाखाभेदः, धर्मभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः, सम्प्रदायः, धर्मविभेदः, मतविभेदः, धर्मविच्छेदः.

SCHISMATIC, SCHISMATICAL, *a.* धर्मभेदकः -का -कं, मतभेदकः &c., मार्गभेदकः &c., शाखाभेदसंघन्यो -न्धिनी -न्धि (न्), मार्गभेदसंघन्यो &c., मार्गभेदविषयकः -का -कं.

SCHOLAR, *s.* (Learner, pupil) शिष्यः, विद्यार्थी *m.* (न्), सन्नेवासी *m.*, छात्रः, सन्नेवासिजनः, अध्यायी *m.*, अध्येता *m.* (न्), विद्याभ्यासी *m.* (न्), शिक्षिताधरः, अधीती *m.*, विद्याभ्यासकृत् *m.*, अधरमुखः, पाठाधी *m.*; 'head scholar,' पट्टशिष्यः; 'scholar of a scholar,' प्रशिष्यः.—(Learned man) पण्डितः, पण्डितजनः, विद्वान् *m.* (स्), विद्वज्जनः, कृतविद्यः, सञ्चरसः, रसज्ञः, तन्त्रिकः, see LEARNED.

SCHOLAR-LIKE, SCHOLARLY, *a.* पण्डितयोग्यः -ग्धा -ग्धं, छात्रयोग्यः &c.

SCHOLARSHIP, *s.* पण्डित्यं, पण्डितत्वं, विद्या, वेदुष्यं, see LEARNING.

SCHOLASTIC, SCHOLASTICAL, *a.* पाठशालासंघन्यो -न्धिनी -न्धि (न्), शालासंघन्यो &c., पण्डितसभासंघन्यो &c., पण्डितविषयकः -का -कं.

SCHOLIAST, *s.* भाष्यकारः, टीकाकारः, टीकालेखकः, see COMMENTATOR.

SCHOLIUM, *s.* टीका, भाष्यं, टीकाग्रन्थः, आदर्शः, see COMMENTARY.

SCHOOL, *s.* (Place of instruction) पाठशाला, विद्यालयः -यं, विद्यावेद्यम *m.* (न्), विद्यागृहं, शिक्षालयः -यं, शिक्षागृहं, विद्याभ्यासगृहं, विद्याभ्यासशाला, अध्ययनशाला, अध्ययनगृहं, मठः, आश्रमः, अवसथः, अवसथ्यः, शाला.—(Body of scholars) शिष्यसमूहः, विद्यार्थिसमूहः, छात्रसमूहः, पाठशाला, शाला.—(Sect of philosophers) शाखा, पण्डितशाखा, शिक्षासम्प्रदायः, शालासम्प्रदायः; 'difference of school,' शाखाभेदः; 'of the same school,' एकशाखाः -खा -खं; 'of a good school,' शालाशुद्धः -द्धा -द्धं.—(School or system of philosophy) दर्शनः, तीर्थः. There are six schools or systems of philosophy recognised by the Hindús, viz. 1. Púrva Mí-

mānsā, पूर्वमीमांसा, founded by Jaimini, for the purpose of illustrating and explaining the karmakānda, or ritual part of the Vedas. It gives the rationale or meaning of the ritual enjoined in those sacred books, as distinct from the theological or spiritual part of them, and acknowledges the principle of एकत्वं, or oneness, which it was the object of the Vedānta system more fully to investigate. 2. Sāṅkhya, सांख्यः, ascribed to the Muni Kapila. This system is an attempt to account for the existence of the universe without the Deity, by asserting the principle of द्वैतं or duality, or, in other words, the co-existence of Spirit and matter. 3. Vedānta, वेदान्तः, or Uttara Mīmāṃsā, उत्तरमीमांसा, said to have been founded by Vyāsa, and subsequently fully developed by its most celebrated teacher शङ्करः or शङ्कराचार्यः. This system is wholly concerned with the theological and philosophical part of the Vedas, or that part contained in the chapters called Upanishads, and its teaching is intended to oppose the duality of the Sāṅkhya system by shewing that the end or aim of the Vedas is एकत्वं, or the oneness of Spirit. It denies the co-existence of matter with Spirit, and hence the conclusion arrived at is the non-existence of any thing but God. 4. Nyāya, न्यायः, founded by the inspired sage Gautama, and the most popular of all the systems. It is neither so mystical as the Vedānta, nor so fanciful as the Sāṅkhya. Its title signifies 'the fitness of things,' and it may be described as an attempt to treat of almost all subjects, according to a philosophical method and logical arrangement. 5. Vaiśeṣika, वैशेषिकः, a branch of the Nyaya, founded by the sage कणादः, to supply what was incomplete in the aphorisms of Gautama. 6. Yoga, योगः or Pātanjala, पातञ्जलः, founded by the sage पातञ्जलिः *m.* Its object is to shew that, even in the body, there may be, to a great extent, union with the Supreme Being. These philosophical systems are contained in sacred writings called Śāstras. See the word.

To SCHOOL, *v. a.* शिक्ष, अनुशिक्ष, उपदिश. शान. See To TEACH, INSTRUCT.

SCHOOL-BOY, *s.* बालशिष्यः, बालछात्रः, बालाध्यायी *m.* (नं), विद्याभ्यासार्थं पाठशालाम् अभिगच्छति यः कुमारः or बालः or बालकः.

SCHOOL-FELLOW, *s.* सहाध्यायी *m.* (नं), सहपाठकः, समाध्यायी *m.*, एक-पाठशालाभिगामी *m.*, एकगुरुः *m.*, एकपाठ्यायः.

SCHOOL-HOUSE, *s.* पाठशाला. पाठगृहं. शिक्षणगृहं. शिक्षाशाला, शाला.

SCHOOLING, *s.* शिक्षा-क्षणं, अध्यापनं, उपदेशः. पाठः. विद्यादानं.---(Compensation for instruction) शिक्षावतनं. शिक्षासूच्यं.

SCHOOLMAN, *s.* तार्किकः, नैयायिकः, न्यायविद् *m.*, तर्कशास्त्रज्ञः.

SCHOOLMASTER, *s.* बालाध्यापकः, बालोपदेशी *m.* (नं). बालोपदेशकः, बालशिक्षकः, सर्वकाध्यापकः. उपाध्यायः. शिक्षागुरुः *m.*, शिक्षादाता *m.* (नं), विद्यादाता *m.*, पाठशालानायकः, पाठशालाध्यक्षः, आचार्यः, गुरुः *m.*, उपाध्यायः, अध्यापकः.

SCHOOLMISTRESS, *s.* बालाध्यापिका, बालोपदेशिनी, उपाध्याया, आचार्या, 714

शिक्षादात्री, विद्यादात्री, पाठशालाध्यक्षा, पाठशालानायिका.

SCHOOL-ROOM, *s.* पाठशाला. शिक्षाशाला. See SCHOOL-HOUSE.

SCHOONER, *s.* कूपकडपविशिष्टा नौका, द्विकूपकनौः *f.*, द्विकूपकः.

SCIATICA, *s.* कटिशिरावेदना, कटिछापवेदना, श्रोणिशिरावेदना.

SCIATICAL, *a.* कटिससन्धी-न्विनी-न्वि (नं), श्रोणिससन्धी &c.

SCIENCE, *s.* विद्या, विज्ञानं, ज्ञानं, शास्त्रं, ज्योतिषः *f.*, see KNOWLEDGE; 'study of science,' विद्याभ्यासः; 'a science,' विद्या; 'book of science,' शास्त्रं, see ŚHĀSTRĀ; 'sacred science,' श्रुतं, ज्ञानं; 'profane,' विज्ञानं, उपविद्या; 'skilled in sacred science,' शास्त्र-विद्, अन्तर्वाधिः-णिः-णि.

SCIENTIFIC, SCIENTIFICAL, *a.* (According to the principles of science) विद्यासूचानुसारी-रिणी-रि (नं), विद्यातत्त्वानुसारी &c., विद्याक्रमानुसारी &c., विद्यासूत्रानुयायी &c., शास्त्रानुसारी &c.—(Well versed in science) विद्यावान्-वती-वत् (तं), ज्ञानी &c., विद्वान्-दुयी-द्वत् (तं), ज्ञानवान् &c., कृतविद्यः-द्या-द्यं, कोविदः-दा-दं, ज्ञातसिद्धान्तः, तान्त्रिकः.

SCIENTIFICALLY, *adv.* विद्यासूचानुसारेण, विद्यातत्त्वानुसारात्, विद्याक्रमेण. SCIMITAR, *s.* खट्गः, वक्रखट्गः, व्युन्नाखट्गः, असिः *m.*, निम्बिशः, वक्रने-त्रिशः, वक्रकृपाणः, चन्द्रहामः, मखडलायः, असिरिष्टिः *m.*, धाराविषः, विषुषध्वजः, करपाठः, करवालः, कौशेयकः.

To SCINTILLATE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति-रितुं), अग्निकणान् or अग्नि-स्फुलितान् उद्दिष्ट्वा (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं), चलनकणान् मुच् or निःसृ in caus.

SCINTILLATION, *s.* स्फुरणं, अग्निकणस्फुरणं, स्फुलितस्फुरणं, स्फुलितचलनं, अग्निकणचलनं, स्फुलितक्षोषः, कणक्षोषः.

SCIOISM, *s.* खडपशिक्षितं, खडजज्ञानं, खडितज्ञानं, पाण्डित्याभ्यासः, खडै-पाण्डित्यं, क्लिष्टिज्ञानं, अन्वयज्ञानं, चुपकता-त्वं.

SCIOIST, *s.* खडपशिक्षितः, खडजज्ञानी *m.* (नं), अन्वयविद्यः, अन्वयज्ञः, क्लि-ष्टिज्ञः, अन्वयविद्यावान् *m.* (तं), चुपकः.

SCION, *s.* अकुरः, पत्रयः, नवपत्रयः, किसलयः, प्ररोहः, प्रवालः.

SCIRROUS, *a.* ग्रन्थिमान्-मती-मत (तं), ग्रन्थिलः-ला-लं, घनीभूतः &c.

SCIRRHUS, SCIRRHOSITY, *s.* मांसग्रन्थिः *m.*, मांसकाठिन्यं, मांसघनता.

SCISSIBLE, SCISSILE, *a.* छेदनीयः-या-यं, छेद्यः-द्या-द्यं, कर्षनीयः-या-यं.

SCISSORS, *s. pl.* कर्षरी, कर्षनो, कृपाणी, कर्षी, छेदनी, खडधारा, शरा-रोमुली.

To SCOFF, *v. n.* अवक्षिप (c. 6. -क्षिपति-क्षेप्तुं), क्षिप, अवज्ञा, निन्दकृ, मुखरीकृ, अवहस, उपहस, अपहस, विहस, प्रहस, अपहसासूचि कृ, उपहामास्यदं कृ, अपहामास्यदं कृ, गहं, अवगहं, अवगुर, अपगुर, आधुर, भर्त्स, परिभू, निन्द, तुच्छीकृ, अवज्ञां कृ. See To JEER, MOCK.

SCOFF, *s.* अवक्षेपः, क्षेपः, अवहामः, उपहामः, उपहामोक्तिः *f.*, अवज्ञा, अवज्ञावाक्यं, अवमानोक्तिः *f.*, अवमानं, अवहेला, तिरस्कारोक्तिः *f.*, निन्दोक्तिः *f.*

SCOFFER, *s.* उपहामकः, अवहामकः, अवक्षेपकः, क्षेपकः. See MOCKER.

SCOFFING, *s.* अवहामः, उपहामः, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया, अवक्षेपणं.

SCOFFINGLY, *adv.* सावक्षेपं, सावहामं, सतिरस्कारं, उपहासिन, सावहेलं.

To SCOLD, *v. a. or n.* निन्द (c. 1. निन्दति-निन्दुं), प्रतिनिन्द, विनिन्द, उपालम् (c. 1. -लभते-लभ्यं), भर्त्स (c. 10. भर्त्सयति-यितुं), प्रत्यादिश (c. 6. -दिशति-दिष्टुं), तर्ज्ज (c. 10. तर्जयति-यितुं), साकुश, गहं, विगहं, गुप in des, क्षिप्, अवक्षिप्, अधिक्षिप्, वादयं कृ, तिरस्कृ, परिवद्, परिभाष. See To CHIDE, REPROVE.

SCOLD, *s.* (Foul-mouthed scolding woman) दुर्मुखी, वादुहा, कर्षेज्ञा,

पूतना, केकेयो, कुमी, कृता, महामाया, सदायका, वक्रशीला, अचीरा.
 SCOLPED, *p. p.* निन्दितः -ता -तं, उपालम्भः -मा -मं, प्रत्यादिष्टः -हा -हं,
 तर्जितः -ता -तं, समर्जितः &c., तिरस्कृतः &c., अधिधिष्टः -मा -मं.
 SCOLDER, *s.* निन्दकः, उपालम्भकारी *m.* (नं), प्रत्यादेशकः, उपक्रोहा *m.* (तृ).
 SCOLDING, *s.* निन्दा -न्दनं, उपालम्भः, तर्जनं, भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, वाग्दण्डः,
 याकपारुष्यं, परिवादः, परिभाषणं, धिक्कारः, धिक्क्रिया, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया.
 SCOLIOP, *To SCOLLOP, see SCALLOP, To SCALLOP.*
 SCONCE, *s.* (Holder of the end of a candle) दीपाग्राधारः, वर्त्य-
 ग्राधारः, दीपाग्रधारयोग्या लोहानलिका.—(Mule) दण्डः, दण्डलेशः.
To SCONCE, v. a. दण्ड् (c. 10. दण्डयति -यितुं). *See To MULET, FINE.*
 SCOOP, *s.* (Kind of ladle) दही, दधिकः, दाही, कधिः *f.*, कघी, खजिका;
 'butter-scoop,' कुनलिका.—(Instrument for excavating)
 खनित्रं, उत्खनित्रं, खात्रं.
To SCOOP, v. a. (Lade out), *see To LADLE.*—(Make hollow, ex-
 cavate) खन् (c. 1. खनति -नितुं), उत्खन्, निखन्, प्रोखन्, खनिषेण
 शून्यीकृ or शुषिरीकृ or पुट् or पुटीकृ.
 SCOOPED, *p. p.* उत्खातः -ता -तं, उत्खनितः -ता -तं, शुषिरीकृतः &c.
 SCOPE, *s.* (End, aim) अभिप्रायः, अभिप्रेतं, तात्पर्यं, आशयः, अर्थः,
 उद्देशः, आकृतं, अभिसन्धिः *m.*, अभिसन्धानं, तात्पर्यार्थः, आकांक्षा,
 विषयितं, *see MEANING.*—(Limit, compass) छन्तः, पर्यन्तः -न्तं,
 परिमाणं, विषयः.—(Room, space) अवकाशः, प्रसरः, अवसरः.
 SCORBUTIC, SCORBUTICAL, *a.* नाविकरूपिप्रसङ्गच्यो -न्धिनी -न्ध् (नं).
 नाविकरूपिप्रसङ्गोमी -गिणी &c.; 'scorbutic affection of the
 gums,' शीतादः; 'diseased with it,' शीतादरोगी &c.
To SCORCH, v. a. वाय्वतस् or वह्निस् or वह्निर्भागे दह् (c. 1. दहति, दग्धुं)
 or निदह् or परिदह् or तप् (c. 1. तपति, तप्, c. 10. तापयति -यितुं).
To SCORCH, v. n. वाय्वतस् or वह्निर्भागे दह् in pass. or तप् in pass.
 SCORCHED, *p. p.* वाय्वतस् or वह्निर्भागे दग्धः -ग्धा -ग्धं or परिदग्धः &c.
 or तप्तः -मा -मं or सन्तप्तः &c. or अभितप्तः &c. or उत्तप्तः &c.,
 भर्जितः -ता -तं, भृष्टः -हा -हं.
 SCORCHING, *part. or a.* दाहकः -का -कं, तापकः &c., उष्णः -ष्णा -ष्णं,
 अगुष्णः &c., प्रवसदः -वसा -वसं, चरतः &c., नैदायः -यो -यं.
 SCORCHING, *s.* वह्निर्दाहः, वह्निर्दहनं, वह्निर्भागे दाहः, वाय्वतस्तापः.
 SCORE, *s.* (Twenty) विंशकं, विंशती *m.* (नं), विंशतिः *f.*—(Notch)
 छेदः, अखण्डः, विच्छेदः.—(Line) रेखा, अङ्कः, वक्त्रिः *f.*—(Account,
 reckoning) गणना, विगणना, विगणनपथं, विगणनलेखः, विगण-
 नापथं.—(Reason) हेतुः *m.*, कारणं, निमित्तं; 'on the score of,'
 हेतोः, हेतो, कारणात्, कृते, निमित्ते or expressed by the abl. c.,
 or by the affix तस्; 'on the score of relationship,' ज्ञाति-
 त्वहेतोः, ज्ञातित्वात्, ज्ञातिभायतस्.
To SCORE, v. a. (Notch) छिद्, अखण्डिद्, छेदं कृ.—(Mark with lines)
 रेखाङ्कितं -तां कृ, रेखाभिरं अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं) or पिह्, अङ्कं
 कृ, अङ्कनं कृ.—(Set down a debt) व्यं लिख् or अभिलिख्, व्युण-
 भिलिखनं कृ, व्युण् लेख्ये साह् in caus.—(Set down, take an
 account of) लिख् (c. 1. लिखति, लिखितुं), अभिलिख्, अङ्क.
 SCORED, *p. p.* अङ्कितः -ता -तं, रेखाङ्कितः &c., लिखितः &c., अभिलि-
 खितः &c.
 SCORIA, *s.* रौपिः *f.*, रौपिका, किट्टं, किट्टालः, लोहकिट्टं. *See DROSS.*
 SCORN, *s.* अवज्ञा, अवज्ञानं, अवमानं, अवमतिः *f.*, अपमानं, अवहेला
 -लं -लनं, परिभवः, परिभाषः, परिभूतिः *f.*, तिरस्कारः, तिरस्क्रिया,
 अवलेपः, घृणा, उन्माधः, *see CONTEMPT*; 'object of scorn,'

तिरस्कारविषयः, तिरस्कारास्पदं, तिरस्कारपात्रं, परिभवास्पदं, परिभवपदं.
To SCORN, v. a. अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति -नीते -ज्ञानुं), अवमन् (c. 4.
 -मन्यते -मनुं), नृणाय मन्, अवधीरं, तिरस्कृ, परिभू, गहं, विगहं, तुच्छीकृ,
 न्यङ्क, कुल्, उपेक्ष्, कदपीकृ, बाष् in des., अवधे, निन्द्, धिक्.
See To CONTEMN, DESPISE.
 SCORNE, *p. p.* अवज्ञातः -ता -तं, अवमतः &c., अवमानितः &c., अवधी-
 रितः &c., विमानितः &c., तिरस्कृतः -ता -तं, गहहितः -ता -तं, विगहितः
 &c., परिभूतः &c., जतिनिन्दितः &c., निन्दितः &c.
 SCORNER, *s.* अवज्ञाता *m.* (तृ), निन्दकः, अवमन्ता *m.* (नृ), अवमानकृत्,
 अवहेलकृत्, अवज्ञाकारी *m.* (नं), तिरस्कारी *m.*, तिरस्कृता *m.* (तृ),
 घृणाकरः.
 SCORNFUL, *a.* अवज्ञाकारी -रिणी -रि (नं), अवज्ञानी &c., अवमानी &c.,
 सायहेलः -ला -लं, सायहः -शा -शं, परिभवी &c., परिभावो &c.,
 परिभाषकः -का -कं, अवमन्ता -न्धी -न्ध् (नं), सायलेपः -पा -पं, सोन्माधः
 -धा -धं, अवलिप्तः -मा -मं, दूषः -ता -तं, तिरस्कारी &c., अवहेलात्मकः
 -का -कं, निन्दात्मकः &c., अवशारूपः -पा -पं, अवमानार्थकः &c.
 SCORNFULLY, *adv.* सावज्ञानं, सायहेलं, सायमानं, सपरिभाषं, परिभवेण,
 सायलेपं, सोन्माधं, सतिरस्कारं, दूषवत्, निन्दापूर्व, निन्दकवत्.
 SCORNFULNESS, *s.* अवज्ञाशीलता, सायहेलत्वं, अवलिप्तता, सोन्माधत्वं.
 SCORPIO, *s.* (The sign) दृष्टिकः, कीर्त्यः, अलिः *m.*
 SCORPION, *s.* दृष्टिकः, अलिः *m.*, चली *m.* (नं), आलिः *m.*, चारी *m.*
 (नं), दृष्टा, द्रोणः, दृष्टः, अलिषकः, अवशीनः, लूमविषः, वस्करा-
 टिका; 'its tail or sting,' लूमं -मः.
 SCOT, *s.* (Portion of money assessed) करः, देयभागः, देयांशः देयं.
To SCOTCH, v. a. छेदं कृ, छेदं कृ, लवकछेदं कृ, ईप्, वृक्ष or छिद्.
 SCOT-FREE, *a.* अदखितः -ता -तं, अक्षतः -ता -तं, निर्वेणः -णा -णं.
 SCOUNDREL, *s.* धूर्तः, दुर्जनः, दुरात्मा *m.* (नं), दुर्वृत्तः, खलः, कृष्णकम्भी *m.*
 (नं), अधमवृत्तिः *m.*, दुष्टजनः, जपमयवृत्तिः *m.*, खडितवृत्तः. *See*
 RASCAL.
To SCOUR, v. a. (Scrub, cleanse by friction) मृच् (c. 1. मार्जति
 -जितुं, c. 2. माष्टि -ष्टुं), सम्मृच्, प्रमृच् (c. 10. मृचयति -यितुं), निर्मृच्
 (c. 3. -मृचेनक्ति -मृचेत्) धाव् (c. 10. धावयति -यितुं), धमणेन मृच् (c. 10.
 शोधयति -यितुं), निर्वधेणेन मृच् or परिष्कृ.—(Purge), *see the*
 word.—(Pass swiftly over) शीघ्रं or सत्वरं तृ or अतितृ or
 अतिमृच्.—(Run swiftly) शीघ्रं धाव्.
 SCOURED, *p. p.* मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः &c., मृष्टः -हा -हं, सम्मृष्टः
 &c., प्रमृष्टः -ता -तं, निर्मृष्टः -क्ता -कं, धमणेन धावितः -ता -तं or
 धौतः -ता -तं or शोधितः &c., निर्धौतः &c., परिष्कृतः &c.
 SCOURER, *s.* यस्त्रनिर्मेजकः, यस्त्रस्माजकः, यस्त्रपाथकः, यस्त्रपाथकः,
 यस्त्रशोधकः, येल्लमार्जकः, धल्लपाथः -वकः, निर्मेजकः, नेजकः.
 SCOURGE, *s.* कशा, कषा, प्रतिष्कायः, प्रतिष्कायः, बलिमृष्टः, चर्मदण्डः.
 रज्जुः *m. f.*, चर्मरज्जुः *m. f.*, ताडनी, प्रतोदः.
To SCOURGE, v. a. कषया तड् (c. 10. ताडयति -यितुं), रज्जुना or रज्जा
 or चर्मरज्जा तड् or प्रद (c. 1. -हरति -हर्तुं) or साहन् (c. 2. -हन्ति
 -नुं), कषापात्रं कृ कषापात्रनं कृ.
 SCOURGED, *p. p.* कषाहतः -ता -तं, कषाताडितः &c., रज्जुताडितः -ता -तं
 SCOURGING, *s.* कषापात्रं, कषाताडनं, रज्जापात्रं, कषाप्रहारः; 'worthy
 of scourging,' कषाहः -हा -हं, कषयः -व्या -व्यं.
 SCOURING, *s.* मार्जनं, सम्मार्जनं, माष्टिः *f.*, परिमार्जनं, प्रमृष्टलनं, निर्मेजकः,
 निर्मेजनं, धावनं, परिष्कारः, यस्त्रमार्जनं, मलापकवर्धनं.
 SCOUT, *s.* चारः, चरः, गुप्तचरः, गुप्तदूतः, गूढचारः -री *m.* (नं), गुप्तगतिः *m.*

गृहदूतः, गृहनिरूपकः, शत्रुचेष्टानिरूपकः, प्रणिधिः *m.* See SEV.
 To SCOUT, *v. n.* (Act as scout) गृहचारवत् शत्रुचेष्टानिरूपणं कृ.
 To SCOUT, *v. a.* गह्रे (c. 1. गहरे - हिंतुं), सचीभसं निराकृ or निरस.
 SCOWL, *s.* भ्रूमङ्गः, भ्रुकुटिः *f.*, भ्रूषेपः, भ्रूमङ्गोचः, कटाक्षः, अप्रसादसूचकः *f.*, अप्रसादसूचकः कटाक्षः *f.*, सुखमाहित्यं.
 To SCOWL, *v. n.* भ्रूमङ्गं कृ, भ्रुकुटिं कृ, कटाक्षेण or भ्रूमङ्गेन दृश् (c. 1. पश्यति, द्रष्टुं), भ्रुवो संकुचं (c. 1. -कोचति -चितुं), भ्रूसंकोचं कृ.
 SCOWLING, *part.* सम्भ्रूमङ्गमुखः -स्त्री -त्, मलिनमुखः &c. See FROWNING.
 SCOWLINGLY, *adv.* सम्भ्रूमङ्गं, सकटाक्षं, भ्रूमङ्गेन, भ्रूमङ्गोचं, भ्रूमङ्गोचपूर्वं.
 SCRAGGINESS, *s.* कृशता, परिकृशता, कृशान्नता, क्षामता, क्षीयता, काश्यं.
 SCRAGGY, SCRAGGED, *a.* (LORD) कृशः -शा -शो, परिकृशः &c., कृशान्नः -ङ्गो -ङ्ग, क्षामः -ना -मं, शिरालः -ला -लं.-(Rough) रुधः -क्षा -द्यं, रुधः &c., see RUGGED.

To SCRAMBLE, *v. n.* (Climb by seizing with the hands) हस्तभ्यां धृत्वा or हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य सारुह or सभिरुह.-(Catch with haste, preventive of another) परनिवारणपूर्वं or परनिरसनपूर्वं सहसा धृ (c. 1. भरति, धर्तुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or कटिति यद् (c. 2. गृह्णाति, ग्रहीतुं).

SCRAMBLE, SCRAMBLING, *s.* (Seizing with haste, &c.) इष्टदृष्ट्यग्रहणार्थं परनिवारणपूर्वं सहसा हरणं or हरणेच्छा.-(Climbing with the hands) हस्ताभ्याम् अवलम्ब्य आरोहणं.

SCRAP, *s.* खरादः -खरकः, लवः, खंशः, भागः, विभागः, शकलः -लं; 'of food,' पिण्डः, पिण्डोत्तिः *f.*, फेलकः, फेला, लवः. See CRUM.

SCRAP-BOOK, *s.* खरादकाव्यादिरक्ष्यपुस्तकं, खरादकवितादिरक्ष्यग्रन्थः, खराद-कविताग्रन्थः, श्लोकमुद्रादिरक्ष्यग्रन्थं पुस्तकं.

To SCRAPE, *v. a.* (Rub the surface with something sharp) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), उच्चिख्, चिलिख्, प्रलिख्, निलिख्, प्रोच्चिख्, तथ् (c. 1. तथति -थितुं), त्विख्, खन् (c. 1. खनति -नितुं), खुर् (c. 6. खुरति, खोरितुं), धुर् (c. 6. धुरति, धोरितुं), उच्चिखनं कृ, तथणं कृ.-(Rub with a grating noise) घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं), घर्षणं कृ, see To RUB.-(Clean by scraping, scrape off) घर्षणेन मृज् or प्रक्षल or निगिज्.-(Remove by scraping, scrape off) घर्षणेन सपनी or विनी or मृज् or सपमृज् or सवमृज् or परिमृज् or शुष् in caus., निघर्षणं कृ.-(Scrape together) संघि (c. 5. -घिनोति -घेतुं), समाधि, एकिकृ, एकच कृ.-(Scrape the feet) पादघर्षणं कृ.

To SCRAPE, *v. n.* (Make a harsh noise) परस्परसंघर्षनं ककशशब्दं कृ, परस्परघर्षणं कृ.-(Make an awkward bow) कुप्रणामं कृ.-(Scrape acquaintance) मैत्र्यं कृ, सन्त्यस्य मैत्र्यम् उपगम्य, सन्त्यस्मिन् प्रीतिं कृ.

SCRAPE, *s.* (Rubbing) घर्षणं, निघर्षणं, तथणं, खुरणं.-(Bow) कुप्रणामः.-(Difficulty) दुर्गं, दुर्गतिः *f.*, दुर्दशा, दुर्वस्था, दुःस्थितिः *f.*, दुःखं, कष्टं, आधिः *m.*

SCRAPED, *p. p.* उच्चिखितः -ता -तं, प्रोच्चिखितः &c., घर्षितः &c., see RUBBED.

SCRAPER, *s.* (Instrument for scraping) उच्चेलनी -निका, निर्वेलनं -नी, लेखनी, पंथनी, निर्वेलनी, निघर्षणकः, घर्षणयन्त्रं.-(For the feet) पादोच्चेलनी, पादनिर्वेलनी, पादघर्षणी, पादनिघर्षणकः.-(For the tongue) जिह्वोच्चेलनी -निका, जिह्वानिर्वेलनं -नी.-(Kind of shovel) सभिः *f.*, क्षभी, काष्ठकुहालः.

SCRAPING, *s.* (The act) उच्चेलनं, प्रोच्चेलनं, निर्वेलनं, लेखनं, घर्षणं, निघर्षणं, खुरणं, खुरणं, तथणं, खननं; 'the tongue,' जिह्वोच्चेलनं,

जिह्वानिर्वेलनं.-(That which is scraped off, scrapings) खव-स्करः, अपस्करः, सवकरः, मलं, उच्चिष्टं, कल्कं, विदलं.

To SCRATCH, *v. n.* (Tear or lacerate the skin or surface) त्वचम् उच्चिख् (c. 6. -लिखति -लेखितुं) or प्रोच्चिख् or चिलिख् or निलिख् or प्रलिख् or लिख्, त्वचं दृ (c. 10. दारयति -यितुं) or विदृ or सवदृ, त्वचं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेत्तुं) or भिद् or निर्भिद्, त्वचं कृत् or नि-कृत् or खुर् (c. 6. खुरति, खोरितुं) or धुर्, त्वक्छेदं कृ.-(With the nail) नखेन त्वचं दृ or विदृ, नखेन त्वचं लिख् or उच्चिख् or प्रलिख्, नखेन सङ्ग (c. 10. सङ्गयति -यितुं), नखेन त्वक्छेदं कृ or त्वग्भेदं कृ.-(Allay itching by scratching) कण्डू (nom. कण्डूयति -ने), कण्डू-यनं कृ, कण्डूयां कृ, कण्डूति कृ, नखेन त्वचं घृष् (c. 1. घर्षति -र्षितुं) or विघृष्, त्वग्घर्षणं कृ, त्वग्घर्षणं कृ, गात्रघर्षणं कृ, गात्रघर्षणं कृ, 'he scratches his head with his nails,' नखैः or संगुत्यग्रे सान्ननः शिरः or सान्ननः शिरोरुहान् कण्डूयति.-(Scratch the ground, excavate with the claws, as birds, &c.) विष्कृ (c. 6. -किरते -किरितुं -रोतुं), अपस्कृ, भूमिम् आलिख्य विधिष्.-(Wound slightly) त्वचं क्षण्. इषत् क्षण् or परिक्षण्, त्वग्घर्षणं कृ, त्वक्छातं कृ, इषद्घर्षणं कृ.-(Write roughly), see To SCRAWL.-(Scratch out), see To ERASE.

SCRATCH, *s.* (Laceration of the skin or surface) त्वक्छेदः, त्वग्भेदः, त्वगुच्चेलनं, त्वग्लेखनं, त्वग्विलेखः, त्वगदारणं, त्वग्विदारणं, त्वग्विभेदः, त्वक्छातं, त्वक्छातिः *f.*, त्वक्परिच्छातिः *f.*, परिच्छातिः *f.*-(With the nail) नखल्लेखा, नखविलेखः, नखच्छेदः, नखघर्षणः -णं, नखच्छातं, नखाङ्कः, नख-चिह्नं, नखघर्षः, नखच्छातिः *f.*, नखपरिच्छातिः *f.*, व्याघ्रनखं -खकं, समुखं, शशप्रतकं.-(With a thorn) कण्टकच्छातं, कण्टकघर्षणः.-(Slight wound) त्वग्भेदः, त्वक्छातं, त्वग्घर्षणः, इषच्छातं, इषत्त्वग्भेदः, इषत्त्वक्छेदः.-(Rudely drawn figure), see SCRAWL.

SCRATCHED, *p. p.* (Lacerated on the surface) लिखितः -ता -तं, उच्चिखितः &c., प्रोच्चिखितः &c., विदारितः &c., दारितः &c., चित्र-त्वक् *m. f. n.* (च), भिन्नत्वक् *m. f. n.*, छतत्वक् *m. f. n.*, परिच्छातत्वक्, छतः -ता -तं, परिच्छातः &c.-(With the nail) नखलिखितः -ता -तं, नखोच्चिखितः &c., नखदारितः &c., नखविदारितः &c., नखलिखः -चा -चं, नखछातः -ता -तं, नखपरिच्छातः &c., नखाङ्कितः &c.-(With a thorn) कण्टकच्छातः -ता -तं, कण्टकच्छिन्नः -चा -चं.-(Rubbed with the nail) घर्षितः -ता -तं, विघर्षितः &c., नखघर्षितः &c., घृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SCRATCHER, *s.* (One who scratches) त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वगुच्च-खकः, त्वग्लेखकः, त्वगदारकः, त्वग्विदारकः, उच्चेलकः, कण्डूयनकः, कण्डूतिकारी *m.* (न), कण्डूयाकृन् *m.*-(Bird that scratches for food) विष्कारः, नखविष्कारः, अपस्करकारी *m.*

SCRATCHING, *s.* (The act of lacerating the surface) उच्चेलनं, प्रोच्चेलनं, विदारणं, त्वगुच्चेलनं, त्वग्लेखनं, त्वग्विलेखः, त्वग्विदारणं, त्वक्-छेदनं, त्वग्भेदनं. see SCRATCH, *s.*-(Scratching to allay itching) कण्डूयनं, कण्डूया, कण्डूति *f.*, कण्डूः *f.*

SCRATCHING, *part.* (Lacerating the surface) लिखन् -खनी -खत् (न), उच्चिखन् &c.-(To allay itching) कण्डूयन् -यती -यत् (न), कण्डूयमानः -ना -नं.

To SCRAWL, *v. a.* सस्पष्ट or त्रस्पष्टाक्षरीः or असस्पष्टाक्षरेण लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं) or खद्ग (c. 10. सङ्गयति -यितुं), अनवधानेन or प्रमादेन लिख्, स्पूलाक्षरीः or कदक्षरीः or अक्षयकाक्षरे लिख्, स्पूलवर्षीः or स्पूलक्रमेण लिख् or आलिख्, क्षतिशीघ्रं लिख्, क्षतिक्षिप्रं लिख्. SCRAWL, SCRAWLING, *s.* सस्पष्टलेखः, असस्पष्टलेखनं, स्पूललेखः, स्पूल-

लेख्यं, स्पृहालेख्यं, अस्पृहालेखनं, स्पृहालेखनं, कद्वरलेखनं.
 SCRAWLED, *p. p.* अस्पृहालेख्यः or स्पृहालेख्यः लिखितः -ता -तं or सङ्कृतः &c.
 To SCREAM, *v. n.* विक्रुश (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), क्रुश, रु (c. 2. रीति, रयितुं), विरु, नद् (c. 1. नदति -दितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं), याश् (c. 1. याशते -शितुं), उच्चैः or उच्चैःस्वरेण क्रुश. चीत्कारं कृ, चित्कारं कृ, चीत् शब्दं कृ, चीत्कृ, उच्चनादं कृ, महानादं कृ, उच्चस्वरं कृ, नादं कृ; 'with pain,' आर्त्तनादं कृ, आर्त्तस्वरं कृ.
 SCREAM, SCREAMING, *s.* विक्रुष्टं, विक्रोशनं, चीत्कारः, चित्कारः, नादः, उच्चनादः, महानादः, रावः, रुतं, क्रुष्टं, उक्रोशः, उक्रुष्टं, रासः, स्वरः, उच्चस्वरः, कोलाहलः, षट् -दुः *m. n.*; 'of pain,' आर्त्तनादः, आर्त्तस्वरः, आर्त्तरावः.

To SCREECH, SCREECH, SCREAMING, *see* To SCREAM, SCREAMING.

SCREECH-OWL, *s.* नक्तारावी कालपेचकः, कर्कशरावी पेचकभेदः.

SCREEN, *s.* (Partition) व्यवधानं, व्यवधा, निरस्करिणी, तिरोधानं, अन्तर्धानं, अन्तर्धा, नवनिका, यवनिका, पटः -टं, कटः, प्रतिसीरा, छाया. —(Coarse sieve) स्पृलचालनी.

To SCREEN, *v. a.* (Shelter, protect) छद् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रछद्, आछद्, समाछद्, मंछद्, गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्नुं), अभिगुप्, मंगुप्, व्यवधा (c. 3. -दधाति -धातुं), तिरोधा, अन्तर्धा, पिधा, अपिधा, वृ (c. 5. वृणोति -वरितुं -रीतुं, c. 10. वारयति -यितुं), संवृ, आवृ, अपवृ, निवृ, व्यवधानेन रक्ष् or संरक्ष्, गोपनं कृ, मंगोपनं कृ, गुप्ति कृ. —(Sift) शुष्प, गालनं कृ, निर्गलनं कृ.

SCREENED, *p. p.* (Protected) छादितः -ता -तं. छत्रः -त्रा -त्रं, प्रछादितः &c., आच्छादितः &c., गुप्तः -प्ता -प्तं, गोपितः -ता -तं, संगोपितः &c., गोपायितः &c., व्यवहितः &c., आवृतः &c., संवृतः &c., व्यावृतः &c., अन्तरितः -ता -तं, अन्तर्हितः &c., तिरोहितः &c., व्यवधानरक्षितः &c., व्यवधानगुप्तः -प्ता -प्तं. —(Sifted) शोषितः -ता -तं, निर्गलितः &c.

SCREENING, *part.* व्यवधायकः -का -कं, व्यवधायी -यिनी &c., अन्तर्धायकः &c.

SCREW, *s.* (Spiral bolt or cylinder) व्यावर्त्तनकीलः -लकः, व्यावर्त्तनकीलः -लकः, परिवर्त्तनकीलः, सावर्त्तनकीलः, विवर्त्तनकीलः, कीलः -लकः, मलमुचं; 'male screw,' नरः; 'female,' नारी. —(Stingy person) कृपणः, दृढमष्टिः *m.*, गाढमष्टिः *m.*

To SCREW, *v. a.* (Fasten with screws) व्यावर्त्तनकीलकैः or व्यावर्त्तनकीलकैर् वन्त्यु (c. 9. वगाति, वङ्गुं), कीलकैर् वन्त्यु, मलमुचैर् वन्त्यु. —(Twist) व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्, परिवृत्, —(Press), *see* the word. —(Oppress) पीड, बाध, *see* Oppress. —(Drive a screw) कीलं व्यावर्त्य प्रविश् in caus., कीलं परिवर्त्य प्रविश्.

SCREWED, *p. p.* सावर्त्तनकीलबद्धः -द्धा -द्धं, परिवर्त्तनकीलबद्धः &c., बाधितः &c.

To SCRIBBLE, SCRIBBLED, SCRIBBLING, *see* To SCRAWL, SCRAWLED, &c.

SCRIBBLER, *s.* कुलेखकः, कद्वरलेखकः, कुन्यकारः, अस्पृहालेखकः.

SCRIBE, *s.* लेखकः, लिपिकरः, लिपिकारः, लिपिजीवी *m. (n.)*, कायस्थः, अक्षरजीवकः, अक्षरजीवी *m. (n.)*, अक्षरचतः, अक्षरचणः, अक्षरचवः, अक्षरचुचुः *m.*, मसिपस्थः, मसिजीवी *m.*, वशिकः, वाशिकः, वशी *m. (n.)*, किरकः, लिपिकरः, लिपिहरः, करणः.

SCRIP, *s.* (Small bag) सुद्रकोपः, बल्लसम्पुटकः. —(Writing, certificate) लेखः, लेख्यं, पत्रिका, पत्रं, प्रमाणपत्रं.

SCRIPTURAL, *a.* शास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रानुसारी -रिणी -रि (न), यथाशास्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, शास्त्रसिद्धः -द्धा -द्धं, श्रुतिसिद्धः &c., शास्त्रोक्तः -क्ता -क्तं, शास्त्रोक्तः &c., वेदोक्तः &c., वेदोदितः -ता -तं, वैदिकः -की -कं, सुसुक्तः &c., श्रुतिविहितः -ता -तं, श्रुतिकथितः &c., श्रुतुदितः &c.,

यथाश्रुतिः -तिः -ति, औपनिषदः -दी -दं, शास्त्रानुयायी &c., धर्मग्रन्थानुसारी &c., धर्मग्रन्थप्रोक्तः &c.

SCRIPTURALLY, *adv.* शास्त्रतः, यथाशास्त्रं, शास्त्रानुसारेण, शास्त्रवत्.

SCRIPTURE, *s.* (Writing) लेखः -खनं, लिपिः *f.*, लिखनं, लेखनं, लिखितं, अक्षरविन्यासः, अक्षरसंस्थानः. —(Sacred writing) श्रुतिः *f.*, श्रुतं, शास्त्रं, ब्रह्म *n. (n.)*, कृत्यः, आगमः, आध्यायः, प्रमाणं. —(The Bible) धर्मग्रन्थः, धर्मपुस्तकं. The sacred writings of the Hindús may be arranged under seven heads, viz. 1. Vedas, 2. Upanishads, 3. Vedāngas, 4. Upavedas, 5. Shāstras, 6. Purānas and 7. Upapurānas. The Student is referred to each separate head for a fuller explanation than is here given of the subdivisions comprised under the several titles. 1. The Vedas are four in number, viz. ऋग्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः, अथर्ववेदः. 2. The Upanishads are the theological and philosophical chapters of the Vedas, either detached from, or comprehended in, the principal work, and collectively called वेदान्तः. 3. The Vedāngas are six sacred sciences subordinate to the Vedas, viz. Pronunciation, शिक्षा. Description of religious ceremonies, कृत्यः, Grammar, व्याकरणं, Prosody, छन्दस्, Astronomy, ज्योतिषं, Explanation of difficult and obscure phrases, निरुक्तं -निरुक्तः. 4. The Upavedas, or Minor vedas, are four, viz. Medicine, आयुर्वेदः, Archery and military art, धनुर्वेदः, Music, गान्धर्ववेदः or गन्धर्ववेदः, Mechanics and the use of tools, &c., शिल्पशास्त्रं or शस्त्रशास्त्रं. 5. Shāstra is a title of very general application, but it is properly restricted to six sacred and philosophical treatises, viz. मोक्षशास्त्रं, सांख्यशास्त्रं, वेदान्तशास्त्रं, न्यायशास्त्रं containing the branch called वैशेषिकं, योगशास्त्रं and धर्मशास्त्रं. The last contains the body of Hindú law; the others are the textbooks of the six Hindú schools of philosophy, *see* School. 6. The Purānas are eighteen mythological poems, *see* Purāna. 7. The Upapurānas, or inferior Purānas, are also eighteen, *see* under Purāna. —(One who is conversant with scripture) वेदविद्, वेदज्ञः, शास्त्रविद्, शास्त्रज्ञः, शास्त्रदर्शी *m. (n.)*, बहुवेदार्थदर्शी *m.*, शास्त्राभिज्ञः, शास्त्री *m.*, शास्त्राचरणः, शास्त्रसम्बन्धः, ब्रह्मज्ञः, ब्रह्मविद्, ब्रह्मवेदी *m.*, ब्रह्मप्रेता *m. (n.)*, वैदिकः, श्रुतिधरः, श्रुतिज्ञः, श्रोत्रियः, छान्दसः, स्पृललक्षः; 'conversancy with it,' ब्रह्मज्ञानं, वेदश्रुत्यभिज्ञः *f.*, शास्त्रश्रुत्यभिज्ञः *f.*, शास्त्रज्ञानं, ब्रह्मवेदः, ब्रह्मविद्या; 'study of scripture,' ब्रह्माध्यासः, ब्रह्माधिगमः -मनं. वेदाधिगमः -मनं, ब्रह्मज्ञानं, वेदाध्ययनं, शास्त्राध्ययनं; 'relating to the study of it,' ब्रह्माधिगामिकः -की -कं; 'teaching it,' वेदाध्यापनं, ब्रह्मोपदेशः; 'teacher of it,' आचार्यः, उपाध्यायः, वेदाध्यापकः, ब्रह्मोपदेशकः; 'reading it aloud,' ब्रह्मधोषः; 'holiness derived from reading it,' ब्रह्मवर्चसं; 'savour or excellency of it,' ब्रह्मरसः; 'relating to scripture,' श्रौतः -नी -तं, वैदिकः -की -कं. शास्त्रीयः -या -यं; 'authority of it,' श्रुतिप्रामाण्यं, आगमप्रामाण्यं. SCRIVENER, *s.* नियमपत्रलेखकः, पत्रलेखकः, लेखकः, लिपिकरः. SCROFULA, *s.* गण्डमाला, कण्डमाला, अपचो, कण्डगण्डः, गण्डगण्डः. SCROFULOUS, *a.* गण्डमाली -लिनी -लि (न), कण्डमाली &c., गण्डमालारोगी &c. SCROLL, *s.* लेख्यपत्रं -पत्रकं, दीर्घपत्रं -पत्रकं, पटः, दीर्घपटः. पट्टः, धर्मपुस्तकं

SCYTHE, *s.* खड्गोक्तः, लविचं, लयाणकं, शस्त्रवेदनी, शस्त्रकवनी.

SEA, *s.* समुद्रः, अर्णवः, सागरः, जलधिः *m.*, उदधिः *m.*, अग्निः *m.*, जल-निधिः *m.*, महोदधिः *m.*, वारिधिः *m.*, वारिनिधिः, मोनालयः, *see* OCEAN; 'a rough sea,' द्युमार्णवः, मृगसमुद्रः, वानं; 'a sea of trouble,' दुःखसागरः; 'ablation or bathing in the sea,' समुद्रस्नानं; 'the seven seas,' सप्तसमुद्राः *m. pl.*, *see* under OCEAN.

SEA-BATHING, *s.* समुद्रस्नानं, समुद्रजलस्नानं.

SEA-BEAT, *a.* तरङ्गाहतः -ता -तं, कल्लोलाहतः &c., उन्नतः -न्ना -न्नं.

SEA-COAST, *s.* समुद्रतटं, समुद्रतीरं, जलधितोरं, अग्नितीरं, अग्नितटं.

SEA-FARING, *a.* समुद्रयात्री -यिनी -यि (न्), समुद्रगामी &c., समुद्रगः -गा -गं, समुद्रमार्गेण or समुद्रपथेन गमनागमनकारी &c., नौकाजीवी &c., सांयाविकः -की -कं.

SEA-FIGHT, *s.* समुद्रयुद्धं, अग्नियुद्धं, नौकायुद्धं, नौयुद्धं.

SEA-GIRT, SEA-ENCIRCLED, *a.* समुद्रमेखलः -ला -लं, अर्णवमेखलः &c., अग्निमेखलः &c., समुद्ररसनः -ना -नं, जलधिरसनः &c., समुद्रवेष्टितः -ता -तं, समुद्रचलयङ्कितः &c., समुद्रान्तः -न्ता -न्तं, सागरान्तः &c.

SEA-GRIP, *a.* समुद्रग्रहणं -र्णो -र्णं, अग्निग्रहणं &c., प्रयामहरित् *m. f. n.*

SEA-GULL, *s.* समुद्रकुङ्कुटः -टी, समुद्रवरटः, जलकुङ्कुटः -टी, विष्टका, गङ्गाचिह्नो, देवद्वी, समुद्रप्रवः.

SEA-MAN, *s.* समुद्रयात्री *m.* (न्), समुद्रगः, नाविकः. *See* SAILOR.

SEAMANSHIP, *s.* नाविकविद्या, नौचालनविद्या, नौकानयनविद्या.

SEA-PORT, *s.* नौकाशयः, नौकाश्रयः, समुद्रतीरस्थनगरी.

SEA-SALT, *s.* समुद्रलवणं, मामुद्रं, अक्षीयं, अक्षियं, वसिरं, वशिर्.

SEA-SHORE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रवेष्टा, वसः समुद्रान्तः -न्तं, तन्नुतटं, जलधिरोपम् *n.*, वलाभलः, 'on the sea shore,' वेलायां, समुद्रतीरे.

SEA-SICK, *a.* समुद्रामययन्तः -स्ता -स्तं, समुद्ररोगपीडितः -ता -तं.

SEA-SICKNESS, *s.* समुद्रामयः, समुद्ररोगः, कर्मिप्रलोठनजा यमनेच्छा.

SEA-SIDE, *s.* समुद्रतीरं, समुद्रवेष्टा, समुद्रसमीपभूमिः *f.*

SEA-WATER, *s.* समुद्रजलं, समुद्रासु *n.*, सागरासु *n.*, समुद्रवारि *n.*, समुद्रोदकं.

SEA-WEED, *s.* समुद्रशाकः, समुद्रतृणं, समुद्ररोही शाकविशेषः.

SEA-WORTHY, *a.* समुद्रगमनयोग्यः -ग्या -ग्यं, समुद्रयानयोग्यः &c., समुद्र-मर्यादयोग्यः &c.

SEAL, *s.* (Stamp) मुद्रा.—(Signet) मुद्रा, प्रत्ययकारिणी, दीनारः.—(Finger-ring seal) अङ्गुलिमुद्रा.—(Seal or tie with a seal for fastening a letter) तालिकः.—(Impression of a seal) मुद्रा.—(Sea-calf) समुद्रवत्सः, मकरः.

TO SEAL, *v. a.* मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रीकृ, समुद्रोक्तं, मुद्रितं -तां कृ.—(Mark with a seal) मुद्राङ्कितं -तां कृ, मुद्राचिह्नितं -तां कृ, मुद्रया चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितुं) or चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), मुद्रालाङ्कितं -तां कृ.—(Fasten with a seal) मुद्रया बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धु).

SEALED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्रीकृतः &c., समुद्रः -द्रा -द्रं, समुद्रोक्तः &c.—(Marked with a seal) मुद्राङ्कितः -ता -तं, मुद्राचिह्नितः &c., मुद्रालाङ्कितः &c., अङ्कितः &c., चिह्नितः &c.—(Fastened with a seal) मुद्राबद्धः -द्धा -द्धं, तालिकबद्धः &c., 'sealed papers,' मुद्रिका.

SEALING, *s.* मुद्रीकरणं, समुद्रीकरणं, मुद्राङ्कनं, मुद्राबन्धनं, चङ्कनं.

SEALING-WAX, *s.* लाक्षा, चलकः, चलककं, लककं, राक्षा.

SEAM, *s.* (Suture, joining) सन्धिः *m.*, सीवनं, सेवनी.—(Formed by sewing) सूचिसेवनं, सीवनं.—(Of planks) फलकसन्धिः *m.*, काष्ठ-सन्धिः *m.*—(Cicatrix) शुष्कव्रणः, रुधिरांतः.

SEAMLESS, *a.* सन्धिहीनः -ना -नं, सन्धिारहितः -ता -तं, निःसन्धिः -न्धिः -न्धि.

SEAMSTRESS, *s.* सूचिका, सूचिकस्त्रीपत्रीविनी, सूचीशिल्पोपत्रीविनी.

TO SEAR, *v. a.* वह्निभागं दह् (c. 1. दहति, दग्धं, c. 10. दाहयति -यितुं), वह्निभागे दह, दाहेन or दहनेन वह्निभागं दृढीकृ or घनीकृ or कठिनीकृ or शुष्कीकृ.

SEAR, *a.* शुष्कः -ष्का -ष्कं, शीघ्रः -र्णो -र्णं, विशीघ्रः &c., झानः -ना -नं. TO SEARCH, *v. a.* अन्विष्य (c. 4. -इष्यति, c. 6. -इच्छति -रपितुं -रधुं), अन्वेष्ट् (c. 1. -रपते -यितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), परीक्ष् (c. 1. -इक्षते -यितुं), अवेष्ट्, निरीक्ष्, संवीक्ष्, मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं), मृगं (c. 10. मृगयते -ति -यितुं), विचि (c. 5. -चिचोति -चेतुं), ज्ञानं des. (जिज्ञासते -सितुं), चर्चं (c. 1. चर्चति -चिंतुं).

SEARCH, SEARCHING, *s.* अन्वेषणं -णा, पर्व्येषणं -णा, अनुसन्धानं, जिज्ञासा, अन्विष्टिः *f.*, परीष्टिः *f.*, निरूपणं, परीक्षा -क्षणं, संवीक्षणं, निरीक्षा -क्षणं, समीक्षणं, अनुसरणं, मार्गं -मार्गं, शोधनं, अनुयोगः, विषयः, चर्चा, उद्देशः, तत्त्वः; 'for wealth,' अर्थान्वेषणं, अर्थहा.

SEARCHED, *p. p.* अन्विष्टः -ष्ट -ष्टं, अन्वेषितः -ता -तं, निरूपितः -ता -तं.

SEARCHER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (हृ), अन्वेपी *m.* (न्), अन्वेषकः, निरूपकः, निरूपयिता *m.* (हृ), प्ररीक्षकः, निरीक्षकः, अनुसन्धाता, अनुसन्धायी *m.*, जिज्ञासकृत्; 'of the heart,' अन्तर्धामी *m.*

SEARED, *p. p.* तमलोदग्धः -ग्धा -ग्धं, दाहेन कठिनीकृतः -ता -तं.

SEASON, *s.* (Fit time or opportunity) समयः, सवकाशः, कालः, समयः, प्रस्तावः, प्रसन्नः, कालयोगः, कालसन्धिः *m.*, सन्धिः *m.*, सुयोगः; 'season for action,' कार्यकालः, कार्यवसरः, कार्यसमयः; 'season for ablation,' स्नानावसरः; 'wrong season' अकालः, अनवसरः; 'out of season,' अकालेन, अनवसरेण; 'born out of season,' अकालजः -जा -जं.—(Any time) कालः, समयः, वेला, *see* TIME.—(Auspicious moment) मुहूर्तः -र्तः, लग्नः -ग्नं, शुभ-लग्नः -ग्नं, शुभमुहूर्तः -र्तः.—(One of the divisions of the year) ऋतुः *m.*, कालः, समयः; 'revolution of the seasons,' ऋतुपर्यायः, *see* REVOLUTION; 'the interval or junction between two seasons,' ऋतुसन्धिः *m.*; 'the seasons collectively,' ऋतुगणः, ऋतुर्गः; 'the six seasons,' षट्पतः *m. pl.* The year is divided into six seasons, according to the Hindús, viz. 1. Spring, वसन्तः, यमन्तसमयः, comprising, according to the reckoning which refers to the Northern parts of India, the two months of चैत्रः and वैशाखः, i. e. from the middle of March to the middle of May, *see* SPRING. 2. The hot season or Summer. योष्मः, योष्मकालः, निदायकालः, comprising the two months of ज्येष्ठः and आषाढः, i. e. from the middle of May to the middle of July, *see* SUMMER. 3. The rainy season, the rains. वर्षाः *m. pl.*, वर्षाकालः, वृष्टिकालः, comprising the two months आषाढः and भाद्रः, i. e. from the middle of July to the middle of September, *see* under RAIN, RAINY. 4. The autumnal season, शरद्, शरत्कालः, शरदृतुः *m.*, comprising the two months आश्विनः and कार्तिकः, i. e. from the middle of September to the middle of November, *see* AUTUMN. 5. The cold season, हेमन्तः, comprising the two months मार्गशीर्षः and पौषः, i. e. from the middle of November to the middle of January. 6. The dewy season or season of hoar frost, शिशिरः, शिशिरकालः, comprising the

two months माघ; and फाल्गुनः, i.e. from the middle of January to the middle of March. According to more modern authorities the season of Spring begins with the month Phālguna, or the middle of February. This reckoning will place each of the succeeding seasons a month earlier. Sometimes the word आगमः is used in composition for 'the coming on of a season,' or for the season itself, as 'the rainy season,' वर्षागमः, मेघागमः; 'the hot season,' शीतगमः, उष्णगमः.

To SEASON, *v. a.* (Render palatable by the mixture of seasoning) वास (c. 10. वासयति -यितुं), व्यञ्जनादिना संस्कृ or उपस्कृ, व्यञ्जनादि प्रविष्य सुरलीकृ or रुचिरे-रां कृ or स्वादुकृ.—(Mature, prepare) पक्व, पक्कं-छां कृ, पक्कोकृ, पक्कतां or परिपाकं कृ or जन्, सिद्धं-डां कृ, सिद्धीकृ, उपयुक्तं-क्षां कृ, योग्यं-ग्यां कृ; 'to season the body to heat,' शरीरं धर्मसहनयोग्यं कृ.

To SEASON, *v. n.* (Become mature) पक्कः-छा-छं भू, परिपक्कः-क्षा-छं भू, योग्यः-ग्या-ग्यं भू, उपयुक्तः-क्षा-छं भू. See To MATURE, *v. n.*

SEASONABLE, *a.* (Opportune) समयोपयुक्तः-क्षा-छं, प्रसन्नोपयुक्तः-क्षा-छं, कालोपयुक्तः-क्षा-छं, समयोचितः-ता-तं, कालोचितः-क्षा-छं, कालिकः-की-कं, कालीनः-ना-नं, सामयिकः-की-कं, युक्तकालिकः-की-कं, उपयुक्तकालिकः-क्षा-छं, उचितकालिकः-क्षा-छं, कालानुरूपः-पा-पं, समयानुरूपः-क्षा-छं, प्रसन्नानुरूपः-क्षा-छं, कालानुसारी-रिणी-रि (नं), समयानुसारी-क्षा-छं, कालानुकूलः-ला-लं, समयानुकूलः-क्षा-छं, कालप्राप्तः-प्रा-पं, समयप्राप्तः-क्षा-छं, अवसरप्राप्तः-क्षा-छं, प्रसन्नप्राप्तः-क्षा-छं, प्राप्तकालः-ला-लं, प्राप्तसमयः-पा-पं, प्राप्तवसरः-रा-रं, प्राप्तप्रसन्नः-क्षा-छं, प्रस्ताविकः-की-कं, प्रस्तावसदृशः-शी-शं, कालसदृशः-क्षा-छं, प्रसन्नसदृशः-क्षा-छं, प्राप्तिकः-की-कं, कात्यः-स्या-त्यं, काकतालीयः-या-यं.—(Done in season) कालकृतः-ता-तं, समयकृतः-क्षा-छं; 'seasonable exertion,' कालकृतोद्योगः.—(Produced in season) कालजः-जा-जं, कालोत्पादितः-ता-तं, कालोत्पन्नः-जा-जं, कालोद्भवः-पा-पं, कालजातः-ता-तं, जन्तवः-वो-वं, जन्तवः-जा-जं, जन्तुजातः-ता-तं, जन्तुद्भवः-वा-वं, जन्तुवीयः-या-यं, जन्तुव्यः-व्या-यं.

SEASONABLENESS, *s.* कालोपयुक्तता, समयोपयुक्तता, कालयोग्यता, प्रसन्नयोग्यता, कालोचित्यं, समयोचित्यं, प्रसन्नोचित्यं, कालोचितत्वं, कालानुकृत्यं, कालानुरूप्यं, कालानुरूपता, समयानुरूप्यं, कालसादृश्यं, प्रस्तावसादृश्यं, प्रसन्नसादृश्यं, कालप्राप्तता, समयप्राप्तता, कालिकता-त्वं, कालजता, कालोत्पन्नता, सामयिकत्वं.

SEASONABLY, *adv.* काले, कालतस्, यथाकालं, समये, समयतस्, यथासमयं, समया, कालानुसारेण, समयानुसारेण, उपयुक्तकाले, उपयुक्तसमये, काटो-युक्तं, यथावसरं, यथावकाशं, यथाप्रसन्नं, कालानुरूपेण, प्रस्तावानुरूपेण, प्रस्तावसादृश्यं, स्थाने, योगतस्, वेलायां.

SEASONED, *p. p.* or *a.* (Mixed with seasoning, &c.) वासितः-ता-तं, प्रपस्तः-स्ता-स्तं, सुसंस्कृतः-ता-तं, व्यञ्जनयुक्तः-क्षा-छं, व्यञ्जनादिसंस्कृतः-क्षा-छं, सव्यञ्जनः-ता-तं.—(Matured) पक्कः-छा-छं, सिद्धः-डा-डं.

SEASONING, *s.* (That which is added to give a relish) व्यञ्जनं, उपस्करः, उपकरणं, तेमनं, प्रहितं, निहानं, सन्धितं, तेषवारः, वेशवारः, वेषवारः, सूदः, मिहार्द्रं, मोदकं, अग्निवर्धनः-नं; acid seasoning, पुष्कः-क्षं, वृक्षाग्नं, तिनिडीकं.—(Act of maturing) पचनं, पाकः, पक्कीकरणं, उपयुक्तकरणं.

SEAT, *s.* (That on which one sits, chair, &c.) आसनं, पीठः-ठं, विहरः, विलारः, आसितः, संवेशः, निषखकं.—(Thing spread to

sit on) आसतरणं, आसतरः, विहरः, विलारः.—(Seat of justice) धर्म्यासनं, न्यायासनं, विचारानसनं.—(Mansion, place of abode or inheritance) स्थानं, वासस्थानं, निवासस्थानं, वसतिः-f., निवसतिः-f., आश्रयः, आश्रयतनं, आस्पदं, अधिष्ठानं, अधिष्ठितिः-f., निकेतनं, निवेशनं, वेद्यं *n.* (नं), निलयः-यनं, आलयः, आकरः, मठः; 'seat of consciousness,' अहङ्कारास्पदं, अहङ्काराश्रयः; 'of diseases,' रोगाश्रयतनं, रोगाश्रयः; 'of enjoyment,' भोगाश्रयतनं, भोगास्पदं, सुखास्पदं; 'of joy,' हर्षास्पदं, आनन्दास्पदं; 'of pain,' दुःखाश्रयतनं, दुःखास्पदं; 'of sorrow,' शोकास्पदं; 'of avarice,' लोभास्पदं; 'of all happiness and prosperity,' सकलसुखसम्पत्तिवसतिः-f.; 'of the blood,' रक्ताश्रयः; 'of the bile,' पित्राश्रयः; 'of science,' विद्याकरः; 'of one's ancestors,' साक्षस्थानं, आदिपुरुषस्थानं.

To SEAT, *v. a.* (Cause to sit down) उपविष् in caus. (वेशयति -यितुं). समुपविष्, आसनं ग्रह in caus. (ग्राहयति -यितुं), दत्तासनं ग्रह in caus., दत्तासने उपविष् in caus. or स्या in caus., आसनस्थितं -तां कृ.—(Seat one's self) उपविष् (c. 6. -विशति -वेष्टुं), आसनं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), आसनपरिग्रहं कृ.—(Install) प्रतिष्ठा in caus. (स्थापयति -यितुं), अधिकारं प्रविष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), अधिकाराकृतं-दां कृ, पदार्कृतं-दां कृ.—(Settle), see the word.

SEATED, *p. p.* (On a seat) उपविष्टः-ष्टा-ष्टं, समुपविष्टः-क्षा-छं, आसीनः-ना-नं, समासीनः-क्षा-छं, आसनोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, आसनस्थः-स्था-स्थं, आसनस्थितः-ता-तं, आसनारूढः-ढा-ढं, आसनगतः-ता-तं, आसनान्वितः-क्षा-छं, आसनमाधितः-क्षा-छं, निषणः-णा-णं, सन्निषणः-क्षा-छं, अध्यासीनः-ना-नं, पीठाध्यासीनः-क्षा-छं, पीठोपविष्टः-ष्टा-ष्टं, पीठस्थः-स्था-स्थं, कृतासनपरिग्रहः-हा-हं; 'seated at ease,' सुखासीनः-ना-नं, सुखोपविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'Be seated,' आसनं गृह्यतां, क्रियताम् आसनपरिग्रहः.—(Settled, fixed) स्थितः-ता-तं in comp., स्थः-स्था-स्थं in comp., निष्टः-ष्टा-ष्टं, निष्ठितः-ता-तं, प्रतिष्ठितः-क्षा-छं, गतः-ता-तं in comp., निविष्टः-ष्टा-ष्टं; 'seated in the soul,' आत्मनिष्टः-ष्टा-ष्टं; 'in the heart,' हृदयस्थः-स्था-स्थं, हृदस्थः-क्षा-छं; 'in the mind,' मनोनिष्टः-क्षा-छं, मनोगतः-ता-तं; 'in the body,' शरीरस्थः-क्षा-छं, देहस्थः-क्षा-छं; 'in the throat,' कण्ठस्थः-क्षा-छं, कण्ठगतः-ता-तं; 'in the bones,' अस्थिस्थः-क्षा-छं, अस्थिगतः-ता-तं; 'deeply seated,' बद्धमूलः-ला-लं, दृढमूलः-क्षा-छं.

To SECLUDE, *v. n.* अपया (c. 2. -याति -तुं), व्यपया, अपगम (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), व्यपगम, अपे (c. 2. -अपेति -तुं), व्यपे, अपसृ (c. 1. -सरति -सर्जुं), अपक्रम (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), धर्मं त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं) or उत्सृज्, भिन्नः-जा-जं भू, भिन्नमतः-ता-तं भू, विभक्तः-क्षा-छं भू, मतान्तरं ग्रह, मतान्तरम् अवलक्ष्.

SECLUDED, *s.* भिन्नमतग्राही *m.* (नं), मतान्तरग्राही *m.*, साधारणधर्मत्यागी *m.* SECESSION, *s.* अपगमः, व्यपगमः, अपयानं, अपसरणं, अपक्रमः-मणं, त्यागः, उत्त्यागः, धर्मत्यागः, साधारणधर्मत्यागः, मतान्तरग्रहणं.

To SECLUDE, *v. a.* (Cause to keep apart from society, &c.) विविक्च (c. 7. -वितृक्चि -वेक्तुं, c. 10. -वेषयति -यितुं), विविक्चं-क्षां कृ, जनसंसर्गविविक्चं-क्षां कृ, पुष्पकस्थितं-तां कृ, सभाविविक्चं-क्षां कृ, सभापुष्पकस्थितं-तां कृ, विविक्चं वस् in caus.—(Shut up, hide) निरुप् (c. 7. -रुण्धि -रोढुं), रुप्, गुप्, गोपनं कृ.—(Seclude one's self) विविक्चं वस् (c. 1. वसति, वस्तुं), विविक्चवामं कृ, एकान्तं or एकान्ततो वस्, जनसंसर्गवर्जनं कृ, सङ्गवर्जनं कृ, सङ्गत्यागं कृ, सभावर्जनं कृ, सव्यासं कृ, सव्यसनं कृ.

SECLUDED, *p. p.* (Separated from society, &c.) विविक्चः-क्षा-छं, क्लृप्तः-क्षा-छं.

जनसंसर्गविविक्तः &c., सभाविविक्तः &c., पृथक्स्थितः -ता -तं, तत्कमङ्गः
-ङ्गा -ङ्गे.—(Living in retirement) विविक्तवासी -मिनी -मि (न्),
एकान्तवासी &c., एकान्तस्थितः -ता -तं, विविक्तवृत्तिः -वृत्तिः -वृत्तिः; 'a
secluded spot,' विविक्तस्थानं, प्रान्तरं, प्रान्तरस्थानं, see RETIRED.

SECLUSION, *s.* विविक्तता -त्वं, विविक्तं, विविक्तदशा, विविक्तावस्था, विविक्त-
वृत्तिः *f.*, पृथक्स्थितिः *f.*, पृथक्स्थितत्वं, विविक्तस्थितिः *f.*, एकान्तस्थितिः *f.*,
एकान्तत्वं, विविक्तवासः, एकान्तवासः. See PRIVACY.

SECOND, *a.* द्वितीयः -या -यं, द्वितीयकः -का -कं, द्वितीयोकः -का -कं;
'second in rank,' द्वितीयपदस्थः -स्या -स्यं; 'in inferiority,' द्विती-
यगुणकः -का -कं; 'second in value, inferior,' अनुक्रमः -मा
-मं, उत्तरः -रा -रं, समुपः &c., see SECONDARY; 'second to
none,' अद्वितीयः -या -यं, अनुत्तरः -रा -रं.

SECOND, *s.* (Helper) साहाय्यकारी *m.* (न्), सहाकारी *m.*, उपकारी *m.*,
सहायः, उत्तरसाधकः, द्वितीयः; 'the state or office of a second,'
द्वितीयत्वं -ता.—(Measure of time, a simple breathing) प्राण-
पादः, अनुपादः, विपलं; 'in three seconds,' त्रिपलमुपादेयुः.—(Any
minute measure of time) विपलं, विकला, पलं, धनः, बुटिः *f.*,
निमेषः, निमिषः. A vipala is equal to $\frac{1}{60}$ th of a pala or
minute, a vikalā to $\frac{1}{12}$ th of a kalā or minute of a degree.
See MOMENT, INSTANT, and the measures of time under
MEASURE.

TO SECOND, *v. a.* (Help, back) उपकृ, उपकारं कृ, साहाय्यं कृ, सहायत्वं
कृ, उपग्रहं (c. 9. -गृह्णाति, ग्रहीतुं), अनुग्रहं, पक्षपातं कृ, पक्षोद्गारं
कृ, पक्षोपग्रहं कृ, पक्षानुग्रहं कृ.

SECONDARILY, *adv.* अप्रधानतः, अप्राधान्येन, समुपश्रयः, गौणतः,
अनुपपन्नतः, द्वितीयतः, द्वितीयक्रमानुसारेण.

SECONDARINESS, *s.* अप्रधानता, अप्राधान्यं, समुपश्रयता, गौणता, गौणिकता.

SECONDARY, *a.* (Not primary) अप्रधानः -ना -नं, समुपश्रयः -स्या -स्यं,
अप्राधान्यः -मा -मं, अप्राधान्यः -स्या -स्यं, अनुपपन्नी -पन्नी &c., अनुपपन्निकः
-की -कं, गौणः -णी -णं, गौणिकः -की -कं, उपसृष्टः -ष्टा -ष्टं, गुणभूतः
-ता -तं; 'secondary rank,' अप्रधानता, अप्राधान्यपदं; 'any thing
secondary,' अप्रधानं, उपसर्जनं.—(Not first rate) मध्यमः -मा
-मं, मध्यमीयः -या -यं, मध्यमगुणकः -का -कं, विगुणः -या -यं. The
prepositions उप and अनु often give the sense of
'secondary,' as, 'a secondary planet,' उपग्रहः; 'a secondary
passion or flavour,' उपरसः, अनुरसः; 'symptom,' अनुबन्धः.

SECONDED, *p. p.* अनुगृहीतः -ता -तं, उपगृहीतः &c., उपकृतः -ता -तं.

SECONDER, *s.* अनुग्राही *m.* (न्), उपकारी *m.*, पक्षपाती *m.*, पक्षोद्ग्राही *m.*

SECOND-HAND, *a.* (Not new, used by another) अन्योपभुक्तः -क्ता -कं,
अन्यभुक्तः &c., अन्योपयोगितः -ता -तं, अन्यव्यवहारितः &c., अन्यपूर्वः
-द्वा -द्वं, उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Not original) अन्यकल्पितः -ता -तं,
अन्यसिद्धः -द्वा -द्वं, अन्यकृतः -ता -तं, अन्योक्तः -क्ता -कं.

SECONDLY, *adv.* द्वितीयतः, द्वितीयं, द्वितीयपदे, द्वितीयवारं.

SECOND-RATE, *a.* मध्यमः -मा -मं, मध्यमगुणकः &c., see SECONDARY.

SECOND-SIGHT, *s.* दिव्यदृष्टिः *f.*, दिव्यचक्षुस् *n.*, अतिमानुषदृष्टिः *f.*

SECOND-SIGHTED, *a.* दिव्यदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टिः, दिव्यचक्षुः -क्षुः -क्षुः (स्).

SECRECY, *s.* (Concealment, state of being hid or unknown)

गुप्तता -त्वं, गुह्यता -त्वं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, गोप्यता, गोपनीयता, गूढता,
प्रच्छन्नाता, रहस्याता -त्वं, संवृत्तिः *f.*, संवृत्तता -त्वं, अज्ञाताता -त्वं, गुप्तभावः.

(91) —(Keeping a secret, forbearance of disclosure) रहस्यगुप्तिः *f.*,
रहस्यगोपनं, गुह्यगोपनं, गुह्यरक्षणः *f.*, गुप्तिः *f.*, संवृत्तिः *f.*, संवृत्तिः *f.*,

रहस्यालोकनं, रहस्याभेदः, रहस्याविशेषः, रहस्याकथनं, रहस्याभाषणं,
निहूचः, निहूतिः *f.*, अभ्यापणं, मोहनं, अनुज्ञातनं; 'profound secrecy,'
सुगुप्तिः *f.*, सुसंवृत्तिः *f.*, घनसंवृत्तिः *f.*, घनसंवृत्तिः *f.*—(Privacy)
विविक्तता -त्वं, विविक्तभावः, एकान्तता, रहस्य *m.*, रहोभावः, रहोवासः,
निभूतत्वं, see SECLUSION.

SECRET, *a.* (Concealed, not known to others) गुप्तः -मा -मं, गूढ-
-दा -दं, गुह्यः -द्या -यं, रहस्यः -स्या -स्यं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, छन्नः &c.,
उपलब्धः &c., संवृतः -ता -तं, निभूतः -ता -तं, निगूढः &c., अज्ञातः -ता -तं,
अज्ञातः -ता -तं, अच्युक्तः -क्ता -कं, अप्रकाशः -शा -शं, अज्ञातातः -ता -तं,
अज्ञातवितः &c.; 'very secret,' सुगुप्तः -मा -मं, सुरहस्यः &c.,
सुरक्षितः &c.; 'secret sin,' गूढपातकं, प्रच्छन्नापातकं; 'secret
intelligence,' गूढवाक्ता, गूढभाषितं; 'secret door,' गूढद्वारं,
अज्ञातद्वारं; 'secret purpose,' गूढार्थः, संवृत्तिः *f.*; 'secret emissary,'
गूढचारः, गूढपुरुषः, गुप्तगतिः *m.*—(To be kept secret) गोप्यः -प्या
-प्यं, गोपनीयः -या -यं, गुह्यः -द्या -यं, गोह्यः &c., संवरणीयः &c.—
(Keeping a secret) गुह्याभेदी -दिनी &c., गुह्याभेदकः -का -कं,
गुह्याभाषी &c., गुह्याकथकः &c., रहस्याभेदी, रहस्याकथकः &c.,
रहस्यानिवेदी &c.—(Sequestered, retired) विविक्तः -क्ता -कं,
निभूतः -ता -तं, विजनः -ना -नं, छन्नः -न्दा -न्दं, see PRIVATE,
RETIRED.—(Occult) गूढः -दा -दं, निगूढः &c., अस्पष्टः -ष्टा -ष्टं,
अच्युक्तः -क्ता -कं; 'secret in operation,' निगूढकार्यः -क्यो -क्यं,
गूढकार्यः &c., अच्युक्तकार्यः &c.

SECRET, *s.* (Something concealed or to be kept secret)
रहस्यं, गुह्यं, गोप्यं, गोपनीयं, गूढभाषितं, गुह्याभेदकं, गुप्तभाषितं,
गुह्यार्थः, गोपनीयार्थः, गुह्यविषयः, गोपनीयविषयः, मर्म *n.* (न्),
अपडखीणः, तृतीयागोचरं, निहूचः; 'secret counsel,' मन्त्रः,
गूढमन्त्रः; 'a well kept secret,' सुगुप्तं, सुगुप्तमन्त्रः, सुरक्षितमन्त्रः;
'one who can keep a secret,' रहस्यपालकः, रहस्यरक्षकः,
रहस्यगोपनचतुरः, गोपनीयार्थरक्षणचतुरः; 'keeping a secret,'
रहस्यगोपनं &c., see SECRECY; 'divulging a secret,' रहस्यभेदः,
रहस्यविशेषः, गुह्यभेदः, रहस्यकथनं, रहस्यप्रकाशनं, अज्ञातभेदः; 'to
divulge a secret,' रहस्यं भिद् or प्रकाश or कथ or विशिष्टः;
'one who knows secrets,' रहस्यविद्, रहस्यज्ञः, मर्मविद्, मर्मज्ञः,
मार्मिकः, मर्मवेदी *m.* (न्), मन्त्रज्ञः, मन्त्रविद्, अज्ञातवेदी *m.*; 'diving
into the secrets of others,' मर्मभेदः, मर्मोन्वेपणं; 'one who
does so,' मर्मभेदी *m.* (न्), मर्मोन्वेपी *m.*—(In secret) रहसि,
रहस्, निपस्, see PRIVATELY.

SECRETARY, *s.* लेखकः, लिपिकारः, लिपिकारः -रक्तः, बर्षिकः, कायस्थः;
'chief secretary,' लेखाधिकारी *m.* (न्).—(Minister), see the
word.

TO SECRETE, *v. a.* (Hide) गुप् (c. 1. गोपायति, गोप्तुं, c. 10. गोपयति
-यितुं), गुह् (c. 1. गृहति -हितुं), संवृ (c. 5. वृणीति -वरितुं, c. 10.
-वारयति -यितुं), अपघृ, निहू, गोपनं कृ, अपहारं कृ.—(As saliva,
bile, &c.) उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् in caus., उत्पद्य.

SECRETED, *p. p.* गुप्तः -मा -मं, संवृतः -ता -तं, अपवारितः &c., उत्पादितः &c.

SECRETION, *s.* (Act of producing) उत्पादनं.—(Matter secreted)
मलं, धातुः *m.*, उत्पादितमलं, शरीरमलं, शरीरोत्पादितमलं, शरीररसः;
'of the nose,' नासोत्पादितमलं, नासामलं; 'of the throat,' कफा-
दिमलं, श्लेष्मादिमलं, कफः, श्लेष्मा *m.* (न्); 'of the bowels,' मलं,
अन्तमलं, उदरमलं, पुरीषं; 'promoting the animal secretions,'
धातुभूतं, धातुवर्धकं -का -कं.

SECRETLY, *adv.* रहसि, रहम्, रहस्यं, गुप्तं, सुगुप्तं, निभूतं -ते, सुनिभूतं -ते, प्रच्छन्नं -त्वे, उपांगु, गुह्यं, गुप्तं or गुह्य in comp.; as, 'going secretly,' गुप्तगतिः -तिः ति, गुह्यचारी &c., see PRIVATELY.

SECRETNESS, *s.* गुप्यता -त्वं, गुह्यता, प्रच्छन्नता, रहस्यता, see SECRECY.

SECRETORY, *a.* उत्पादकः -का -कं, मलोत्पादकः &c., मलजनकः &c.

SECT. *s.* शाखा, मार्गः, भिन्नमार्गः, घन्याः *m.* (पथिन्), पथः, सम्प्रदायः, मतं, पथः, गणः, तीर्थः; 'difference of sect,' शाखाभेदः, मतभेदः, मार्गभेदः; 'mark of a sect,' तिलकः -कं.

SECTARIAN, *a.* शाखासन्नन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शाखी &c., शाखिकः -की -कं.

SECTARIAN, SECTARY, *s.* शाखी *m.* (न्), शाखानुयायी &c., शाखावलंबी *m.*, शाखाश्रयी *m.*, शाखाश्रितः, शाखासंबन्धी, शाखामार्गानुयायी *m.*, भिन्नमार्गानुयायी *m.*

SECTARIANISM, *s.* शाखासेवन्, शाखानुगमनं, शाखाश्रयणं, भिन्नमार्गगमनं.

SECTION *s.* (Division) परिच्छेदः, छेदः, विच्छेदः, भेदः -दन्, लिखंशः. --(Of a book) अध्यायः, अध्यायः, सर्गः, पर्व *n.* (न्), काण्डः -खं, खण्डः -खं, परिच्छेदः, विच्छेदः, स्कन्धः, प्रकरणं, प्रस्तावः, अङ्कः, वर्गः, शाखा, उद्भागः, उद्भागः, आध्यासः, उद्भागः, लघुकाः; 'story divided into sections,' खण्डकाः. --(In geometry) सर्गः.

SECTOR, *s.* विच्छेदकः. --(Of a circle) कर्कटद्वयान्तर्गतो वृत्तभागः.

SECULAR, *a.* (Pertaining to this present world, or to things not spiritual) लौकिकः -की -कं, ऐहलौकिकः &c., ऐहिकः -की -कं, इहलोकविषयकः -का -कं, इहलोकसन्नन्धी -न्धनी &c., प्रापञ्चिकः -की -कं, मांसारिकः &c., संसारविषयकः &c., संसारसन्नन्धी &c., संसारी &c., व्यावहारिकः &c., लौकिकव्यवहारसन्नन्धी &c., विषयसन्नन्धी &c., प्रपञ्ची &c., इहलोकसापेक्षः -द्या -द्यं, इहलोकसापेक्षकः &c., दृष्टार्थः -र्थी -र्थं; 'secular learning,' विज्ञानं, अर्थशास्त्रं. --(Not subject to monastic rules) व्यवहारी &c., व्यवहारिकः &c.

SECULARITY, SECULARNESS, *s.* लौकिकता -त्वं, ऐहिकत्वं -ता, ऐहलौकिकत्वं, ऐहिकवृत्तिः. ऐहिकविषयसाक्षिः, संसारसाक्षिः *f.*, लोकासाक्षिः *f.*, इहलोकासाक्षिः *f.*, प्रपञ्चासाक्षिः *f.*

SECUNDINES, *s.* गर्भवेष्टनं, गर्भकोशः, गर्भकोषः, गर्भाशयः, नरायः *m.*, गर्भाशयः चर्म *n.* (न्), गर्भवेष्टनचर्म *n.*

SECURE, *a.* (Free from danger) निर्भयः -या -यं, भयातीतः -ता -तं, अतीतभयः -या -यं, चोतभयः &c., गतभयः &c., अङ्गतोभयः &c., असम्भाव्यभयः &c., असम्भाव्यापकारः -रा -रं, भयसम्भयातीतः &c., अहाय्यः -य्या -य्यं, अनापयः शया -शयं, निरुपद्रवः -या -यं, see SAFE. --(Free from fear of danger) निर्भयः -या -यं, अभयः &c., भयहीनः -ना -नं, निःशङ्कः -ङ्का -कं, अशङ्कः &c., विशङ्कः &c., निराशङ्कः &c., निरपेक्षः -द्या -द्यं; 'rendering secure,' विधायकः -का -कं.

To SECURE, *v. a.* (Guard from danger) निर्भयं -यां कृ, निर्भयीकृ, भयं निवृत्तुं (c. 10. -वारयति -यितुं) or निरम् or निवृत्तुं in caus., भयनिवारणं कृ, भयनिवृत्तिं कृ, भयनिरासं कृ, भयनिरसनं कृ, रक्ष् (c. 1. -रक्षति -रक्षितुं), अभिरक्ष, सुरक्षितं -तां कृ, रक्षणं कृ. --(Make certain or sure) स्थिरीकृ, दृढीकृ, सत्याकृ, सन्निश्चयं -यां कृ, सुनिश्चितं -तां कृ, अहाय्यत्वं जन, अनापयत्वं जन. --(Make fast or firm) दृढं बन्ध् (c. 9. -बध्नाति, बद्धं), दृढीकृ, संसम्भ; 'with a bar,' सर्गलेश बन्ध्.

SECURED, *p. p.* (Guarded from danger) रक्षितः -ता -तं, सुरक्षितः &c., निवृत्तभयः -या -यं, निवारितभयः &c. --(Made sure) स्थिरीकृतः -ता -तं, दृढीकृतः &c. --(Made fast) दृढयद् -द्वा -दं, सुबन्धः -न्धा -न्धं, सर्गलेशबद्धः &c., संसम्भः -म्भा -म्भं.

SECURELY, *adv.* निर्भये, भयं विना, अभयेन, सक्षेपं, see SAFELY.

SECURITY, *s.* (Protection) रक्षा, रक्षणं, संरक्षणं, अभिरक्षणं, गुप्तिः *f.*, गोपनं, चाणं, परिचायं, भयनिवारणं, भयनिरासः, भयनिरसनं. --(That which protects) रक्षयं, रक्षकः, चाणं, आश्रयः, शरणं. --(Freedom from fear or danger) अभयं, निर्भयता -त्वं, भयाभावः, भयहीनता, निःशङ्कता, शङ्काभावः, अहाय्यता -त्वं, अनापयता -त्वं, निर्विघ्नता, निरुपद्रव्यत्वं, निश्चिन्ता *f.*, see SAFETY. --(Assurance of safety) अभयवाक् *f.* (क्), see SAFETY. --(Securing, rendering firm) दृढीकरणं, स्थिरीकरणं, संसम्भनं, क्षेमकरणं, विधायकत्वं. --(Certainty) निश्चयः, निःसंशयत्वं, संशयाभावः, सन्देहाभावः. --(Any thing given or deposited as a security) लग्नकः, बन्धकः, प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, आधि *m.*, न्यासः, निक्षेपः, see PLEDGE; 'for the payment of a debt,' दानप्रातिभाष्यं, क्षणमार्गः; 'for appearance,' दर्शनप्रातिभाष्यं, दर्शनपारिभाष्यं, दर्शनप्रतिभूः *m.* --(A person who stands security) प्रतिभूः *m.*, प्रतिनिधिः *m.*

SEDAN, *s.* स्कन्धवाह्यपोटः, स्कन्धवहनयोग्यो पीठः, शिथिका.

SEDATE, *a.* धीरः -रा -रं, गम्भीरः -रा -रं, गम्भीरवृत्तिः -त्तिः -त्तिः, गम्भीरवृत्तिः &c., गुरुवृत्तिः &c., गौरववृत्तिः &c., ज्ञानः -न्ता -न्तं, अनवेगः -हीनः -ना -नं, निरुद्धिग्नः -ग्ना -ग्नं, निराकुलः -ला -लं, अयाकुलः &c., अचञ्चलः -ला -लं.

SEDATELY, *adv.* गम्भीरं, सगम्भीर्यं, धीरवत्, सधैर्यं, अयाकुलं, निराकुलं, सगौरवं, गौरवेण, अचञ्चलं.

SEDATENESS, *s.* धीरता, गम्भीरता -त्वं, गम्भीर्यं, गम्भीरवृत्तित्वं, गम्भीरता, गम्भीरवृत्तित्वं, धैर्यं, गौरवं, ज्ञानता, निराकुलता, अयाकुलता, स्थिरता, स्थैर्यं, अचञ्चलता, अचञ्चल्यं.

SEDATIVE, *a.* शान्तिकः -की -कं, शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकरः -रा -रं, शान्तिकर्ता -त्री -त्रं (त्रै), शमकः -का -कं, उपशमकः -का -कं, उपशायी -यिनी -यि (न).

SEDATIVE, *s.* (Medicine) शमनं, उपशमनं, शारी *m.* (न्).

SEDENTARINESS, *s.* अनुद्योगशीलता, अथायामशीलता, गतिहीनता, चलनाभावः.

SEDENTARY, *a.* अनुद्योगशीलः -ला -लं, अथायामशीलः &c., अथायानी -मिनी -मि (न्), निरुद्योगी &c., गतिहीनः -ना -नं, गतिरहितः -ता -तं, चलनरहितः &c.

SEDIMENT, *s.* मलं, कटुं, उच्छिष्टं, कलकं, खलं, शेषं, विनीयः, see DREGS; 'having sediment,' खली -लिनी -लि (न्), कली &c.

SEDITION, *s.* प्रकृतिकलहः, प्रजाकलहः, कलहः, भेदः, प्रकृतिशोभः, प्रजाशोभः, राजपुद्गल, राजद्रोहः, राज्यभेदः; 'fomenting sedition,' उपजापः; 'one who does so,' उपजापकः; 'to do so,' उपजाप (c. 1. -जपति -पितुं).

SEDITIONOUS, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), प्रजाशोभकरः -री -रं, प्रकृतिशोभकरः &c., राज्यभेदकरः &c., भेदकरः &c., राजद्रोही &c., राजविरुद्धकारी &c., उपजापकः -का -कं.

SEDUCIBLY, *adv.* उपजापेन, सोपजापं, यथा प्रजाकलहो जायते तथा.

To SEDUCE, *v. a.* (Entice from the path of rectitude) प्रलुब्धं (c. 10. -लोभयति -यितुं), विलुब्धं, परिलुब्धं, लुब्धं, सत्पथाद् or सन्मार्गाद् भ्रंश्च (c. 10. -भ्रंशयति -यितुं) or व्युत् in caus. (व्यावयति -यितुं) or आकृष्य (c. 1. -कषति -कृष्टं), मुह् (c. 10. मोहयति -यितुं), विमुह्, प्रलुब्धं (c. 1. -लभते -लभुं), लल्ल (c. 10. लालयति -यितुं), दुष्टकर्मणि प्रवृत्तं in caus., विरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), सन्मार्गभेदं -हं कृ, सन्मार्गच्युतं -तां कृ. --(A woman) लल्लेन कन्यां दुष्य (c. 10. दूषयति -यितुं), सतीत्याद् भ्रंश्च in caus., सतीत्याद् कृ, लल्लेन कन्याम् अभिगम्य.

SEDUCED, *p. p.* (Enticed) प्रलोभितः -ता -तं, विलोभितः &c., सम्मार्ग-
भंशितः &c., सम्मार्गभ्रष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः -ष्टा -ष्टं, मोहितः -ता -तं,
विमोहितः &c., लालितः &c., प्रोत्साहितः -ता -तं, प्रवर्तितः &c.—
(As a woman) सतीत्वभंगिता, सतीत्वभ्रष्टा, भ्रष्टा, छलेन नष्टसतीत्वा.
SEDUCER, *s.* प्रलोभकः, विलोभकः, आकर्षकः, मोहकः, विमोहकः, विमो-
हो *m.* (नं), लालो *m.*, लालनकारी *m.*, प्रतारकः.—(Of a woman)
छलेन कन्यादूषकः or कन्याभिगन्ता *m.* (नृ), कापट्येन सतीत्वनाशकः.
SEDUCIBLE, *a.* प्रलोभनीयः -या -यं, आकर्षणीयः &c., प्रतारणीयः &c.,
विलोभनीयः &c., हाव्यः -व्या -व्यं, भेद्यः -द्या -द्यं.

SEDUCTION, *s.* प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, सम्मार्गभंशनं,
सम्मार्गभ्रष्टनं, मोहनं, विमोहनं, लालनं, लोभदर्शनं, प्रतारणं, वचनं.
प्रलम्भः.—(Of a woman) कन्यादलं, कन्याकलं, छलेन कन्यादूषणं
or कन्याभिगमनं or स्त्रीसंग्रहणं, कपटपृथः सतीत्वनाशः.

SEDUCTIVE, *a.* प्रलोभकः -का -कं, विलोभकः &c., आकर्षकः &c., आकर्षी
-धिणी -पि (नं), मोही &c., विमोहनः -ना -नो -नं, लालो &c.,
भान्तिजनकः &c.

SEDULITY, **SEDULOUSNESS**, *s.* आसक्तिः *f.*, प्रसक्तिः *f.*, आसङ्गः, उद्योगासक्तिः *f.*,
व्यवसायः, उद्योगशीलता. See DILIGENCE, INDUSTRY.

SEDULOUS, *a.* उद्योगासक्तः -क्ता -कं, कर्मासक्तः &c., उद्यमासक्तः &c.,
उद्योगशीलः -ला -लं, आसङ्गी -ङ्गिनी &c., आसक्तः &c., तप्यः &c.
See INDUSTRIOUS.

SEDULOUSLY, *adv.* आसक्तिपूर्व, यत्नतः, सार्धनिवेगं. See INDUSTRIOUSLY.

SEE, *s.* धर्माध्यक्षाधिकारः, धर्माध्यक्षाधीनमखलं, धर्माध्यक्षाधीनदेशः,
धर्माध्यक्षाधीनः प्रदेशः, धर्माध्यक्षाधिपत्यं.

TO SEE, *v. a. or n.* (Perceive by the eye) दृश् (c. 1. पश्यति, दृष्टुं),
अभिदृश्, प्रतिदृश्, परिदृश्, अनुदृश्, प्रदृश्, सन्दृश्, विदृश्, ईक्ष्
(c. 1. ईक्षते -क्षितुं), समीक्ष्, वीक्ष्, प्रेक्ष्, निरीक्ष्, अभिवीक्ष्, अभिप्रेक्ष्,
सम्प्रेक्ष्, अवेष्, प्रत्येष्, आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं, c. 1. -लोकते
-कितुं), समालोक्, अवलोक्, विलोक्, लक्ष् (c. 10. लक्षयति -यितुं),
आलक्ष्, समालक्ष्, उपलक्ष्, समुपलक्ष्, संलक्ष्, आलोच् (c. 10. -लोच-
यति -यितुं, c. 1. -लोचते -चितुं), निर्वर्ण् (c. 10. -वर्णयति -यितुं), सभाज्
(c. 10. सभाजयति -यितुं), दृष्टिं कृ, दर्शनं कृ, अवलोकनं कृ, विलोकनं
कृ.—(Perceive, understand) ज्ञा (c. 9. जानाति -नोते, ज्ञातुं),
परिज्ञा, अवगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अवे (c. 2. अवेति -तुं, rt. इ),
बुध्, अवबुध्, उपलभ्, निश्चम्.—(Experience) अनुभू, भुज्, दृश्.—
(Beware) सावधानः -ना -नं भू, अवहितः -ता -तं भू, अवधा.—(See
into, examine) निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), निरीक्ष्, see **TO**
EXAMINE, **INQUIRE**.—(See after) पाल्, रक्ष्, सवेक्ष्; 'see! see!'
पश्य, पश्यत.

SEED, *s.* (Of plants, &c.) बीजं -जकं, रोहिः *m.*, इरुः *m.*; 'good
seed,' सुवीजं, बीजोद्भिः; 'sowing seed,' बीजारोपः -पणं, वपः
-पणं, वापः, उभिः *f.*; 'to sow seed,' बीजारोपणं कृ, बीजानि
आरुह् in caus.; 'full of seed,' बीजपूर्णः -शा -शं; 'having
it,' बीजवान् -वती &c., बीजो -जिनी &c.; 'growing from it,'
बीजप्ररोहः -हा -हं, बीजप्ररोहो -हिणी &c., बीजरुहः -हा -हं, बीज्यः
-ज्या -ज्यं; 'sown with seed,' बीजितः -ता -तं; 'yielding seed,'
बीजप्रदः -दा -दं, बीजसूः -सूः -सु; 'from seed,' बीजतः.—(Of
stone fruits) अङ्गिः *f.*, अङ्गीला -लिका.—(Of animals, seminal
fluid) शुक्रोत्तस *n.*, धातुः *m.*, तेजस् *n.*, बीजं, वीर्यं, इन्द्रियं, धातराजकः,
आनन्दप्रभवः.—(Origin, source) बीजं, योनिः *m.*, मूलं, आदिः *m.*
प्रभवः, वल्लवः.—(Offspring) सन्तानं, अपत्यं, प्रजा, कुलं, वंशः, बीजं.

TO SEED, *v. n.* (Produce seed) बीजं दा or प्रदा or उत्पद्, बीज
(nom. बीजायते).

TO SEED, *v. a.* (Sow seed) बीजारोपं कृ, बीज (nom. बीजयति -यितुं).
SEEDED, *p. p.* बीजितः -ता -तं, बीजवान् -वती -वत् (त्), बीजो -जिनी
-जि (नं).

SEEDLESS, *a.* निर्वीजः -जा -जं, बीजहीनः -ना -नं, बीजरहितः -ता -तं.

SEEDLING, *s.* बीजप्ररोहः, बीजप्ररोहो *m.* (नृ), बीजरुहः, बीजरोहो *m.*

SEEDSMAN, *s.* बीजविक्रयी *m.* (नृ), बीजविक्रता *m.* (नृ), बीजव्यापारी *m.*

SEED-TIME, *s.* बीजकालः, बीजारोपणकालः, उभिःकालः, वापकालः.

SEED-VESSEL, *s.* बीजकोशः, बीजकोपः -पी, बीजगुभिः *f.*; 'of the
lotus,' बीजमातृकः, कर्णिका, कर्णिकारः.

SEEDY, *a.* बीजो -जिनी -जि (नं), बीजिकः -का -कं, बीजवान् -वती -वत्
(त्), बीजपूर्णः -शा -शं, सर्वबीजः -जा -जं, बहुबीजः -जा -जं, बीज-
मयः -पी -यं.

SEEING, **SEEING THAT**, *s.* यस्मात्, येन, यत्. See **SINCE**.

SEEING, *part.* पश्यन् -इयन्तो -इयत् (त्), ईक्षमाणः -गा -शं, प्रेक्षमाणः &c.

SEEING, *s.* दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, प्रेक्षणं, सन्दर्शनं. See **SIGHT**.

TO SEEK, *v. a.* (Look for, search for, inquire for) अन्विष् (c. 4.
-इयति, c. 6. -इच्छति -इयितुं -इष्टुं), अन्वेप (c. 1. -इयते -यितुं), मृग्
(c. 10. मृगयते -ति -यितुं), मार्गं (c. 1. मार्गति, c. 10. मार्गयति -यितुं),
परिमार्गं, निरूप् (c. 10. -रूपयति -यितुं), अनुसन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं),
ज्ञा in des. (जिज्ञासते -सितुं), विधि (c. 3. -चिनोति -चेतुं), गवेष् (c. 10.
गवेषयति -यितुं), अनुयुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्ते), इप् (c. 6. इच्छति,
इयितुं), आकांक्ष् (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), भज् (c. 1. भजते, भक्तुं), चेष्ट्
(c. 1. चेष्टते -ष्टितुं), चर्चं (c. 1. चर्चति -र्चितुं), अन्वेपणं कृ, जिज्ञासो
कृ, अनुयोगं कृ, इतस्ततो गत्वा or इतस्ततः परिक्रम्य अन्वेपणं कृ.—
(Solicit, beg for) प्रार्थ् (c. 10. -अर्षयते -ति -यितुं), अर्धं, अर्धयर्,
सम्प्रार्थ्, याच् (c. 1. याचति -चितुं), अभिप्राय्, प्रयाच्, सम्प्रयाच्, भिक्ष्
(c. 1. भिक्षते -क्षितुं).

TO SEEK, *v. n.* (Make search) अन्वेपणं कृ, जिज्ञासो कृ, अनुसन्धानं कृ.

SEEKER, *s.* अन्वेष्टा *m.* (वृ), अन्वेष्टो *m.* (नृ), अन्वेष्टकृत् *m.*, जिज्ञासा-
कृत्, अनुसन्धाता *m.* (नृ), अनुवर्त्तो *m.*, प्रार्थकः, अर्धो *m.*

SEEKING, *s.* अन्वेपणं -शा, जिज्ञासा, मार्गः -गणं. See **SEARCH**.

SEEKING, *part.* अन्विष्यन् -यन्तो -यत् (त्), अन्वेष्टो -धिणी -पि (नं),
अन्वेष्टमाणः -गा -शं, इच्छन् &c.

TO SEEM, *v. n.* दृश् in pass. (दृश्यते), लक्ष् in pass. (लक्ष्यते), प्रतिभा
(c. 2. -भाति -तुं), सम्प्रभा, निर्भ, आभा, आभास (c. 1. -भासते -सितुं);
'you seem astonished,' विस्मित इव प्रतिभासि.

SEEMING, *s.* आभासः, आभा, छाया, वाच्यरूपं, आकारः, आकृतिः *f.*

SEEMINGLY, *adv.* आभासेन, आकारेण, प्रत्यक्षतः, प्रत्यक्षेण, वाच्यतः.

SEEMLINESS, *s.* (Comeliness) सुदृश्यता, सुरूपता.—(Propriety)
योग्यता -न्तं, युक्ता, उपयुक्ता, औचित्यं. See **FITNESS**.

SEEMLY, *a.* युक्तः -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः &c., उचितः -ता
-तं, यथोचितः &c., उपपन्नः -न्ना -नं, समन्वितः -सा -सं, सङ्गतः -ता -तं.

SEEN, *p. p.* दृष्टः -ष्टा -ष्टं, ईक्षितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., आलोक्षितः &c.,
अवलोकितः &c., आलोक्षितः &c., लोकितः &c., आलक्षितः -ता -तं,
लक्षितः &c.; 'seen and unseen,' दृष्टादृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'not seen
or heard before,' अदृष्टाद्युतपूर्वः -ष्टा -ष्टं; 'is seen,' दृश्यते,
लक्ष्यते; 'to be seen, visible,' दृश्यः -इया -इयं, दर्शनीयः -या -यं,
प्रेक्षणीयः &c., प्रेक्ष्यः &c., वीक्ष्यः &c., लक्ष्यः &c.; 'having seen,'
दृष्टा, प्रेक्ष्य, वीक्ष्य.

SEER, *s.* (One who sees) दृष्टा *m.* (१), दर्शी *m.* (२), बधुष्मान् *m.* (३); 'far-seer,' दूरदर्शी *m.*—(Prophet) भाविदर्शी *m.*, भाविदर्शकः, भविष्यदर्शी *m.*, सिद्धः, सिद्धपुरुषः, सोमेधिकः, *see* SAGE.

SEE-SAW, *s.* उन्नतानतं, निक्षोन्नतं, उन्नावचं, पातोत्पातं, आन्दोलनं, इतस्ततो विचलनं or चलनं, गतागतं, प्रतिगतागतं.

TO SEETH, *v. a.* कृष्ण (c. 1. कृष्णति-यितुं), चुञ्जीये or स्यात्वां पृष्.

SEETHED, *p. p.* कृष्णितः-ता-तं, स्यालीपकः-क्षा-कं, चुञ्जीपकः &c.

SEETHER, *s.* चुञ्जीयं, चुञ्जीयं, पिष्टपचनं, स्याली, पिटरः-रं, उखा.

SEGMENT, *s.* छेदः, परिच्छेदः, विच्छेदः, खण्डः—(Of a circle) वृत्तखण्डः-खं, वृत्तखण्डः, खण्डखण्डं, धनुषं.

SEGREGARIOUS, *a.* एकचारः-रा-रं, एकचारी-रिणी-रि (३), विविक्त-चारी &c.

TO SEGREGATE, *v. a.* विभुञ्ज, विविष्ट in CAUS. *See* TO SEPARATE, *v. a.*

SEGREGATION, *s.* विभोगः, विशेषः, पृथक्करणं. *See* SEPARATION.

SEIGNIOR, *s.* स्वामी *m.* (३), प्रभुः *m.*, पतिः *m.* *See* LORD.

SEIZABLE, *a.* हाव्यः-व्यो-व्यं, हरणीयः-या-यं, अपहाव्यः &c., ग्राह्यः-खा-खं, ग्रहणीयः &c., धाव्यः &c., धरणीयः &c.

TO SEIZE, *v. a.* (Take by force) दृ (c. 1. हरति, हर्षुं), अपहृ, बलेन दृ, बलात्कारेण यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or अभिग्रहं or परिग्रहं or प्रतिग्रहं or धृ (c. 1. धरति, धर्षुं) or कल् (c. 10. कालयति-यितुं), प्रकल्, हरणं कृ.—(Grasp, clutch) यद्, संग्रहं, परिग्रहं, उपमंग्रहं, धृ, यम् (c. 1. यसते-मितुं), परामृश (c. 6. मृशति-मर्षुं), संदृ, आकल् (-कलयति-यितुं), संयाहं कृ.—(Attack suddenly, take hold of, as a fever, &c.) आक्रमं (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), आविश (c. 6. -विशति-वेष्टुं), आक्रमणं कृ, यम्, यस्तः-स्ता-स्तं भृ.—(Try to seize) यद् in des. (निवृषति-ते-विष्टुं), दृ in des. (निहीयति-यितुं).

SEIZED, *p. p.* (Taken by force) दृतः-ता-तं, अपहृतः &c., बलेन दृतः &c., बलात्कारेण दृतः &c. or प्रदृतः &c. or गृहीतः-ता-तं or धृतः &c. or प्राप्तः-ता-तं, सम्प्राप्तः &c.—(Grasped, clutched) गृहीतः-ता-तं, संगृहीतः &c., धृतः &c., यस्तः-स्ता-स्तं, आकलितः &c.—(Attacked suddenly) आक्रान्तः-न्ता-तं, आविष्टः-ष्टा-ष्टं, यस्तः &c.; 'by fever,' ज्वरयस्तः &c.

SEIZER, *s.* हर्ता *m.* (३), हारी *m.* (३), हारकः, हरः, धर्ता *m.*, ग्राही *m.*, ग्राहकः, ग्रहीता *m.* (३), अपहर्ता *m.*

SEIZURE, *s.* (Taking by force) हरणं, अपहरणं, हारः, अपहारः, बलात्कारेण हरणं or ग्रहणं or यद् or अभिग्रहः-हणं or प्रतिग्रहः-हणं or धरणं.—(Laying hold) ग्रहणं, यद्, संयाहः, संग्रहणं, परिग्रहणं, धरणं, धृतिः *f.*, यमनं, आकलनं.—(Sudden attack, as of a disease) आक्रमणं, आवेशः, अयतारः, अयतारणं, लंघनं; 'first seizure,' पृष्ठावतारः.

SELDOM, *adv.* विरलं, वैरल्येन, क्वचित्, कदाचित्, कर्हिचित्, दुर् in comp.; 'seldom to be found,' दुर्लभः-भा-भं, दुष्प्राप्य &c.; 'seldom to be seen,' दुर्दृश्यः-उषा-उषं, दुर्लक्ष्यः-लषा-लषं.

TO SELECT, *v. a.* उद् (c. 1. उद्धरति, उद्धर्षुं, rt. दृ), उद्गृह्ण (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), वृ (c. 5. वृणोति-गुते, c. 10. वरयति-यितुं, c. 1. वरति-रितुं-रीतुं), चावृ, प्रवृ, वावृ (c. 4. वावृमते), वृत्, परिगृह्ण (c. 10. गृह्णति-यितुं), परिगृह्णनं कृ, उद्धरणं कृ, उद्धारं कृ. *See* TO CHOOSE.

SELECT, *a.* उद्भूतः-ष्टा-ष्टं, उद्भूतः-न्ता-तं, विशिष्टः &c., *see* CHOICE.

SELECTED, *p. p.* उद्भूतः-ता-तं, वृत्तः-ता-तं, वृषः-न्ता-तं, वावृत्तः &c., परिगृहितः-ता-तं, गृहीतः &c., उद्गृहीतः &c., मनोनीतः &c.

SELECTION, *s.* (Act of choosing) उद्धरणं, उद्धारः, उद्गृह्णं, ग्रहणं,

वरणं, वृत्तिः *f.*, वरः—(Thing selected) उद्भूतः—(Number of things selected) संग्रहः, संहिता, सारः; 'selection of parallel passages,' चूणिः *m.*

SELF, *a.* or *pron.* (As united to a pronoun, &c. reciprocally, or in composition with an adverb or noun) आत्मा *m.* (३), आत्म in comp.; 'I will kill myself,' आत्मानं हनिष्यामि; 'blame thyself,' आत्मानं निन्द; 'he shows himself,' आत्मानं दर्शयति; 'for one's self,' आत्मार्यं; 'like one's self,' आत्मवत्; 'comparison with one's self,' आत्मोपम्य.—(As united to a pronoun, &c. emphatically) स्वयं, स्वतम्; 'I myself will decide,' स्वयं निष्पद्यं करिष्यामि. The pronoun स्वः is sometimes joined with the personal pronouns emphatically; as, 'I myself,' सो-हं.—(As the first member of a compound word) आत्म or स्व or स्वयं or स्वतः prefixed; 'self done,' आत्मकृतः-ता-तं, स्वयंकृतः &c.; 'self-given,' स्वयन्दत्तः-न्ता-तं, आत्मदत्तः &c.; 'self-sufficient,' स्वस्यः-स्या-स्यं; 'self-actuating,' स्वयंवहः-हा-हं.—(Of one's self, of one's own accord) स्वयं, स्वतम्; 'decayed of itself,' स्वयंशीर्षः-शी-शी.

SELF-ABASEMENT, *s.* आत्मपक्षयः, अहङ्कारत्यागः, स्वाभिमानत्यागः.

SELF-ABHORRENC, *s.* आत्मद्वेषः, आत्मगर्हा-ईषं, आत्मबीभत्सः.

SELF-ABUSE, *s.* आत्मनिन्दा, आत्मगर्हा, आत्मक्रोशः, आत्मकुत्सा.

SELF-ACCOMPLISHED, *a.* आत्मसिद्धः-द्धा-द्धं, स्वतःसिद्धः &c., स्वयंसिद्धः &c.

SELF-ACQUIRED, *a.* आत्मोपाजितः-ता-तं, स्वोपाजितः &c., आत्माजितः &c.

SELF-ADVANTAGE, *s.* आत्महितं, स्वहितं, आत्मोदयः, आत्मलाभः, स्वलाभः.

आत्मसिद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, आत्मविवृद्धिः, स्वार्थः.

SELF-AFFAIRS, *s. pl.* आत्मकार्यं, स्वकार्यं, आत्मकर्म *n.* (३), स्वकर्म *n.*

SELF-AGGRANDIZEMENT, *s.* आत्मविवृद्धिः *f.*, आत्मवृद्धिः *f.*, स्ववृद्धिः *f.*

समहस्त्ववृद्धिः *f.*, आत्मपदवृद्धिः *f.*, स्वपदवृद्धिः *f.*, आत्मोदयः.

SELF-APPLAUSE, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मश्लाघा, आत्मस्तुतिः *f.*

SELF-BEGUILLED, *a.* आत्मवञ्चितः-ता-तं, आत्ममोहितः &c., स्वमोहितः &c.

SELF-BORN, SELF-BEGOTTEN, *a.* आत्मभूतः-ता-तं, स्वतः-न्ता-तं, आत्मजः &c., आत्मजातः-ता-तं, स्वजातः &c., आत्मजनितः &c., आत्मोत्पन्नः &c., स्वोत्पन्नः &c.

SELF-COMMAND, *s.* आत्मसंयमः, आत्मयमनं, अन्तर्यमनं, प्रतिसन्धानं, दान्तिः *f.*, दमः, दमयः. *See* SELF-CONTROL.

SELF-CONCEIT, *s.* अहङ्कारः, अहम्भतिः *f.*, अहम्मानं, आत्माभिमानं, स्वाभिमानं, ममता, अहमहमिका, अभिमानं, अन्तर्होसः.

SELF-CONCEITED, *a.* अहङ्कारी-रिणी-रि (३), अहम्मानो-निनी &c., आत्माभिमानो &c., स्वाभिमानो &c., माहङ्कारः-रा-रं, स्वाभिमानः-ता-तं, स्वाभिमानः &c., अभिमानो &c., ममतायुक्तः-क्ता-कं. *See* CONCEITED.

SELF-CONFIDENCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्मविश्वासः, स्वतन्निष्ठा, स्वबुद्धिनिष्ठा.

SELF-CONFIDENT, *a.* आत्मनिष्ठः-ष्टा-ष्टं, स्वतन्निष्ठः &c., स्वबुद्धिनिष्ठः &c.

SELF-CONTROL, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनिग्रहः, आत्मनियमः, आत्मयमनं, आत्मवशः, अन्तर्यमनः-मनः, अन्तःसंयमः, संयमः.

SELF-CONVICTED, *a.* स्वनिर्णीतापराधः-धा-धं, स्वनिश्चितदोषः-धा-धं.

SELF-CREATED, *a.* स्वयंकृतः-ता-तं, आत्मकृतः &c., स्वजनितः-ता-तं.

SELF-DECEIT, SELF-DECEPTION, *s.* आत्मवञ्चना, आत्मछलं, आत्मप्रतारणा.

SELF-DECEIVED, *a.* आत्मवञ्चितः-ता-तं, स्ववञ्चितः &c., स्वप्रतारितः-ता-तं.

SELF-DECEIVING, *a.* आत्मवञ्चकः-का-कं, आत्मप्रतारकः &c., स्वप्रतारकः &c.

SELF-DEDICATION, *s.* आत्मनिवेदनं, आत्मसमर्पणं, स्वदेहिनिर्णयः.

SELF-DEFENCE, *s.* आत्मरक्षणं, आत्मरक्षा, आत्मरक्षणं, स्वरक्षणं, स्वचायं.
आत्मपरिचायं, परिचायं; 'in self-defence,' आत्मरक्षायं.
SELF-DELUSION, *s.* आत्मवचनं - ना, आत्ममोहः - हनं, आत्मप्रतारणा.
SELF-DENIAL, *s.* आत्मपरित्यागः, आत्मसंयमः, आत्मनिरोधः, संयमः.
SELF-DENYING, *a.* आत्मपरित्यागी - गिनी - गि (न्), आत्मनियामकः - का
-कं, आत्मसंयमी &c., आत्मनिरोधी &c., आत्मत्यागी &c.
SELF-DEPENDENCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं,
आत्मतन्त्रता, आत्मसंश्रयः, आत्माधीनता, आत्माधारः.
SELF-DEPENDENT, *a.* आत्मनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, आत्माश्रयी - यिणी - यि (न्),
आत्माश्रयः - या - यं, आत्माश्रितः - ता - तं, आत्मसंश्रितः &c., स्वतन्त्रः
-न्ता - न्तं, आत्मतन्त्रः &c.
SELF-DESTRUCTION, *s.* आत्मनाशः, आत्मघातः, आत्महननं, आत्महत्या,
आत्मत्यापादनं, स्वनाशः, स्वघातः.
SELF-DEvised, *a.* आत्मकल्पितः - ता - तं, आत्मपटितः &c., स्वयोजितः - ता - तं,
SELF-DEVOTION, *s.* आत्मसमर्पणं, आत्मार्पणं, स्वदेहिनिर्णयः.
SELF-DISPARAGEMENT, *s.* निर्वेदः, निर्विद्यता, आत्मावमानं, आत्मावज्ञा - ज्ञानं.
SELF-EDUCATED, *a.* आत्मशिक्षितः - ता - तं, स्वशिक्षितः &c., आत्माध्यापितः &c.
SELF-ENJOYMENT, *s.* आत्मसुखं, आत्मसौख्यं, आत्मसन्तोषः, अनन्तःसुखं.
SELF-ESTEEM, *s.* सहस्रमानं, सहस्रमतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं, सहस्रकारः.
SELF-EVIDENT, *a.* स्वतःप्रमाणः - शा - शं, स्वतःस्पष्टः - ष्टा - ष्टं, स्वतःसिद्धः
-द्धा - द्धं, स्वतःप्रकाशः - शा - शं, स्वतःप्रत्यक्षः - द्वा - द्यं, प्रत्यक्षः &c.
SELF-EXAMINATION, *s.* आत्मपरीक्षा - क्षणं, आत्मविचारः - रणं - णा, आत्म-
पृच्छा - च्छनं, आत्मनिर्ज्ञासा, आत्मविभावनं.
SELF-EXISTENCE, *s.* स्वयम्भवः, स्वयम्भावः, स्वयंवृत्तिः *f.*, स्वत्वं.
SELF-EXISTENT, *a.* स्वयम्भूः - भूः - भु, आत्मभूः - भूः - भु, आत्महेतुः - तुः
-तु, आत्ममूलः - ला - लं, स्वतःसिद्धः - द्धा - द्धं, अकुर्विमः - मा - मं.
SELF-GAINED, SELF-GOTTEN, *a.* आत्मोपार्जितः - ता - तं, स्वोपार्जितः &c.,
आत्मार्जितः &c., स्वहस्तार्जितः &c., स्वभुजोपार्जितः &c., स्वसम्पादितः &c.
SELF-GOVERNMENT, *s.* आत्मशासनं, आत्मशास्त्रिः *f.*, स्वशासनं, आत्मनियमनं.
SELF-IGNORANCE, *s.* आत्माज्ञानं, आत्माबोधः, आत्माज्ञता, स्वाज्ञानं.
SELF-IMMOLATION, *s.* आत्मघातः, आत्महननं, आत्मोत्सर्गः; 'of a widow
after her husband,' अनुगमनं, अग्निप्रवेशः.
SELF-INTEREST, *s.* आत्महितं, स्वहितं, स्वार्थः, *see* SELF-ADVANTAGE.
SELF-INTERESTED, *a.* स्वार्थबुद्धिः - द्धिः - द्धि, स्वार्थी - धिनी - धि (न्),
स्वार्थी &c., स्वार्थनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, स्वार्थपरः - रा - रं. *See* under
INTERESTED.
SELF-INVITED, *a.* आत्माहूतः - ता - तं, आत्मनिमन्त्रितः &c., स्वाहूतः &c.
SELF-KNOWING, *a.* आत्मज्ञः - ज्ञा - ज्ञं, आत्मज्ञानी - निनी - नि (न्), आत्म-
तत्त्वज्ञः &c.
SELF-KNOWLEDGE, *s.* आत्मज्ञानं, आत्मविद्या, आत्मबोधः, आत्मबुद्धिः *f.*,
आत्मवेदनं, आत्मदर्शनं, आत्मतत्त्वज्ञानं, आत्मानुभवः.
SELF-LOVE, *s.* आत्मानुत्साहः, कामात्मता, आत्मकामः, आत्मस्नेहः, ममता,
सहस्रमानं, सहस्रमतिः *f.*, आत्ममानं, आत्मसम्मानं.
SELF-MOVED, *a.* स्वचलितः - ता - तं, आत्मचलितः &c., स्वयंचरः - हा - हं,
स्वचोदितः - ता - तं, आत्मचोदितः &c., अनन्यचोदितः &c., स्वैरी - रिणी
- रि (न्).
SELF-MURDER, *s.* आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः. *See* SUICIDE.
SELF-MURDERER, *s.* आत्मघातकः, आत्मघाती *m.*, आत्महा *m.* *See* SUICIDE.
SELF-OPINIONATED, *a.* स्वमताग्रही &c., स्वमताभिमानी &c. *See* OPINATED.
SELF-POSSESSED, *a.* आत्मवान् - वती - वत् (त्), धृतात्मा - त्मा - त्म (न्),
स्विरात्मा &c., स्वस्यः - स्या - स्यं, स्वस्यचित्तः - च्छा - च्छं, आत्मस्यः &c.,

आत्मनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, सख्यशाली - लीनी - लि (न्), सख्यप्रः - या - यं, सख्य-
प्रचिन्तः - च्छा - च्छं. *See* COLLECTED.
SELF-POSSESSION, *s.* आत्मनिष्ठा, स्वस्थता, स्थितिः, स्वास्थ्यं, चित्तस्वास्थ्यं,
धृतिः *f.*, धृतात्मता, स्थिरात्मता, सख्यं, चित्तसख्यं, सख्यप्रता. *See* PRE-
SENCE OF MIND.
SELF-PRaise, *s.* आत्मप्रशंसा, आत्मस्तुतिः *f.*, आत्मश्लाघा.
SELF-PRESERVATION, *s.* आत्मरक्षा - क्षणं, आत्मचायं, आत्मपरिचायं, स्वचायं.
SELF-PRESERVING, *a.* आत्मरक्षकः - का - कं, स्वचः - चा - चं, आत्मचः - चा - चं.
SELF-PRODUCED, *a.* आत्मोद्भवः - वा - वं, आत्मसम्भवः &c., आत्मभूतः - ता - तं.
SELF-RELIANCE, *s.* आत्मनिष्ठा, आत्माश्रयः, आत्मविश्वासः, स्वमतनिष्ठा.
SELF-RESPECT, *s.* आत्ममानं - निता, आत्मसम्मानं, सहस्रमानं.
SELF-RESTRAINED, *a.* आत्मसंयतः - ता - तं, आत्मनियन्त्रितः &c., आत्मनि-
यन्त्रितः &c.
SELF-RESTRAINT, *s.* आत्मसंयमः, आत्मनिग्रहः, आत्मयमनं, आत्मनियमनं,
आत्मनिरोधः, अनन्ययमनं, आत्मवशः, यमः, संयमः, यतिः *f.*, नियतिः *f.*,
दमः, दानिः *f.*
SELF-RIGHTEOUS, *a.* साधुमन्यः - न्या - न्यं, धर्माभिमानी - निनी - नि (न्).
SELF-RIGHTEOUSNESS, *s.* साधुमन्यता, धर्माभिमानं, धियाधर्म्यं.
SELF-SAME, *a.* समसमानः - ना - नं, अनन्यः &c. *See* SAME, IDENTICAL.
SELF-SATISFIED, *a.* आत्मसन्तुष्टः - ष्टा - ष्टं, आत्मतुष्टः &c., स्वसन्तुष्टः &c.,
सल्लभपूर्णः - णी - णं, निजल्लभपूर्णः &c., कृतकृत्यः - ता - तं, कृतार्थः - धा - धं.
SELF-SUFFICIENCY, *s.* स्वस्थता, स्वास्थ्यं, आत्मनिष्ठा, स्वाभिमानं, स्वनिष्ठता.
SELF-SUFFICIENT, *a.* स्वस्थः - स्या - स्यं, स्वनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, स्वाभिमानो
- निनी &c.
SELF-TORMENT, *s.* आत्मद्रोहः, आत्मविडम्बना, आत्मसनापः, आत्मवैशंसं.
SELF-TORMENTING, SELF-TORMENTOR, *a.* or *s.* आत्मद्रोही - हिणी - हि
(न्), आत्मविडम्बनाकारी - रिणी &c., आत्मविडम्बनाकर्त्ता - र्त्ता - र्त्त (त्),
आत्मसनापकः - का - कं.
SELF-WILL, *s.* स्वच्छा, स्वैरिता, स्वैरता, स्वाच्छन्धं, स्वच्छन्दता, स्वातन्त्र्यं.
SELF-WILLED, *a.* स्वैरी - रिणी - रि (न्), स्वैरः - री - रं, स्वच्छन्दः - न्दा - न्तं.
स्वच्छाचारो - रिणी &c., कामचारो &c., कामचारः - री - रं, स्वैरगतिः
- गतिः - गति, स्वरुचिः - चिः - चि, स्वतन्त्रः - न्ता - न्तं, यथेष्टचारो &c.
SELFISH, *a.* स्वार्थपरः - रा - रं, स्वार्थदृष्टिः - दृष्टिः - दृष्टि, स्वार्थबुद्धिः - द्धिः - द्धि,
स्वार्थनिष्ठः - ष्टा - ष्टं, स्वार्थपरायणः - णा - णं, स्वार्थलिप्सुः - प्सुः - प्सु, स्वार्थी
धिनी - धि (न्), स्वार्थी &c., स्वहितेपी - पिणी &c., स्वहितपरः - रा
- रं, स्वहितपरायणः - णा - णं, स्वहितदृष्टिः - दृष्टिः - दृष्टि, स्वार्थलोभी &c.,
स्वलभपरः - रा - रं, स्वलभपरायणः - णा - णं, स्वलभनिष्ठः - ष्टा - ष्टं.
स्वलभदृष्टिः &c., स्वार्थबुद्धिः &c., आत्मबुद्धिः &c., ममतायुक्तः - क्ता - क्तं,
मामकः - को - कं, आत्मग्राही - हणी &c., आत्मस्मरिः - रि - रि, अहं-
क्रियावान् - वती - वत् (त्), केवलः - ला - लं.
SELFISHLY, *adv.* स्वार्थबुद्ध्या, स्वार्थलिप्सया, स्वहितेपया, स्वार्थपरत्वात्,
स्वहितपरत्वात्, स्वार्थतः, स्वार्थतः.
SELFISHNESS, *s.* स्वार्थदृष्टिः *f.*, स्वार्थपरता, स्वार्थनिष्ठा, स्वार्थलिप्सा, स्वलो-
भनिष्ठा, स्वार्थबुद्धिः *f.*, स्वहितनिष्ठा, स्वहितपरता, ममता - न्तं, अहंक्रिया.
To SELL, *v. a.* विक्री (c. 9. - क्रोयाति - णीते - क्रेतुं), विक्रयं कृ, विक्रयणं
कृ, विक्रीणं कृ, पण्य (c. 1. पणते - णितुं, पणायति, c. 10. पणयति - यितुं).
To SEL, *v. n.* (Be sold) विक्री in pass. (-क्रोयते); 'it sells at a
low price,' अल्पमूल्येन विक्रीयते.
SELLER, *s.* विक्रेता *m.* (न्), विक्रयी *m.* (न्), विक्रयिकः, विक्रयकारो *m.*
(न्), विक्रयकर्त्ता *m.* (न्), पणयिता *m.*; 'buyer and seller,' क्रय-
विक्रयिकः.

SELLING, *s.* विक्रयः, विक्रयणं, विक्रीकृतं, पयनं.

SELVAGE, SELVEDGE, *s.* पटप्रान्तः, वस्त्रप्रान्तः, वस्त्रः *m.*, तटरी, दृशा.

SEMBLANCE, *s.* (Likeness) आभासः-सत्ता-सत्त्वं, सादृश्यं, सदृशता, औपम्यं, उपमा, प्रतिमा, प्रतिमानं, आभा.—(Form, appearance) आकारः, रूपं, मूर्तिः *f.*, विग्रहः.

SEMIN, *s.* शुक्रं, रेतस् *m.*, धातुः *m.*, तेजस् *m.*, बीजं, बीज्यं, इन्द्रियं, रेतनं, रेतः, धातुराजकः, हीलं, आनन्दप्रभवः.

SEMI. This prefix may usually be expressed by अर्धे, see HALF.

SEMI-BREVE, *s.* (In music) दीर्घस्वरः.

SEMICIRCLE, *s.* अर्धमण्डलं, अर्धवृत्तं, वृत्तार्धं, मण्डलार्धं, अर्धचन्द्रः, चन्द्रार्धं; 'used as an hieroglyphick,' नादः.

SEMICIRCULAR, *a.* अर्धमण्डलाकारः-रा-रं, अर्धवृत्ताकारः &c., अर्धवृत्ताकृतिः-ति-ति, अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

SEMI-DIAMETER, *s.* अर्धव्यासः, व्यासार्धं, अर्धविक्षम्भः.

SEMI-LUNAR, *a.* अर्धचन्द्राकारः-रा-रं, अर्धचन्द्राकृतिः-ति-ति.

SEMI-METAL, *s.* उपधातुः *m.*, अर्धधातुः *m.*

SEMINAL, *a.* वैश्विकः-की-कं, बीज्यः-ज्या-ज्यं, बीजसम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), बीजविषयकः-का-कं; 'seminal fluid,' रेतस् *m.*, शुक्रं, see SEMEN; 'seminal effusion,' रेतःपातः, सेकः.

SEMINARY, *s.* (Ground where seed is sown) बीजारोपस्थलं-ली, बीजारोहस्थलं.—(Place of education) शिक्षास्थानं, शिक्षालयः, विद्याभ्यासस्थानं.

SEMITONE, *s.* (In music) श्वरांशः, मूर्च्छनं-ना.

SEMIVOWEL, *s.* अन्तस्थः, अर्धस्वरः, अर्धव्यञ्जनं.

SEMPITERNAL, *a.* नित्यः-त्या-त्यं, नित्यस्थायी-यिनी-यि (न्). See ETERNAL.

SEMPSTRESS, *s.* सृषिका, सृषीशिल्पोपजीविनी, सृषिकम्पौपजीविनी.

SENATE, *s.* वृद्धसभा, राजमन्त्रिसभा, वृद्धसंघः, वृद्धसदस् *m.*, राजनामासभा, ऋषिसभा, शिष्टसभा, महासभा, प्रधानसभा, महासमाजः.

SENATE-HOUSE, *s.* महासभास्थानं, प्रधानसभास्थानं, वृद्धसभास्थानं.

SENATOR, *s.* वृद्धसभासदस् *m.*, प्रधानसभासदस्, महासभास्यमन्त्रः.

SENATORIAL, *a.* वृद्धसभासम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), महासभासम्बन्धी &c.

TO SEND, *v.* *a.* प्रेर् (c. 10. प्रेरयति-यितुं, rt. ईर्), प्रेष् (c. 10. प्रेषयति-यितुं, rt. ईर्), सम्प्रेष्, अनुप्रेष्, परिप्रेष्, ग्रहि (c. 5. ग्रहयति-हेतुं), प्राप् in caus. (प्रापयति-यितुं, rt. आप्) संचर् (c. 10. चारयति-यितुं), नृद् (c. 6. नृदति, नोर्), प्रतिपद् (c. 10. पादयति-यितुं), प्रयुष् (c. 10. योजयति-यितुं) all with 2. acc.; as, 'he sent them to the city,' तान् नगरं प्रेरयामास; 'I will send a letter to the king,' लेखं राज्ञे हस्तं प्रापयिष्यामि; or with acc. and dat., as, 'he sent a weapon to the king,' अस्त्रं राज्ञे ग्रहयिष्येत्.—(Send away, despatch) प्रत्या in caus. (स्थापयति-यितुं), अपमु in caus. (सारयति-यितुं), प्रया in caus. (यापयति-यितुं), विसृज्, प्रयुद्, अपास् सम्प्रेष्, see DISMISS.—(Send before or in advance) अग्रे प्रत्या in caus. or प्रया in caus., पुरस्कृ.—(Send for, summon, request or cause to be brought) आह्वे (c. 1. ह्वयति-ह्वतुं), आनी in caus. (नाययति-यितुं), उपानी in caus., आगम् in caus., आह्व in caus.; 'he sent for them from the village,' तान् ग्रामाद् आनाययामास or आह्वतवान्.—(Send forth, emit, produce) विसृज्, निःसृ in caus., उदीर्, अनुदीर्, निरस्, उतिष्प, उत्पद् in caus.—(Cause to fall, as a missile, &c.) पत् in caus., क्षिप्, प्रक्षिप्.

SENDER, *s.* प्रेरकः, प्रेरयिता *m.* (न्), प्रेषकः, सम्प्रेषकः, प्रेषयिता *m.*, प्रेषककृत्, प्रेषककृता *m.*, प्रयोजकः.

SENDING, *s.* प्रेरणं-णा, प्रेषणं, प्रेषः, प्रस्थापनं, प्रयापणं, क्षेपणं.

SENILE, *a.* वृद्धतासम्बन्धी-न्धनी-न्ध (न्), वार्धक्यसम्बन्धी &c.

SENILITY, *s.* वृद्धता-त्वं, वार्धक्यं, वृद्धावस्था, वृद्धभावः. See OLD AGE.

SENIOR, *a.* ज्येष्ठः-डा-डं, वयोज्येष्ठः &c., कालज्येष्ठः &c., ज्ञायान्-यसो-यः (स्), अग्रजः-जा-जं, वरीयान् &c., वरिष्ठः &c., श्रेष्ठः &c., see ELDER; 'senior in office,' अधिकारज्येष्ठः-डा-डं.

SENIOR, *s.* (One who is older) ज्येष्ठः, वयोज्येष्ठः, see the last.—(Elderly person) गुरुजनः, वृद्धजनः, आर्यजनः.

SENIORITY, *s.* ज्येष्ठता-त्वं, ज्येष्ठ्यं, वयोज्येष्ठता, वयोयौष्ठ्यं, कालज्येष्ठता, कालज्येष्ठ्यं, अधिकवयस्कता; 'in office,' अधिकारज्येष्ठता, अधिकारज्येष्ठ्यं; 'according to seniority,' अनुज्येष्ठं.

SENNIGHT, *s.* (Week) सप्ताहं, सप्तरात्रं, see WEEK.

SENSATION, *s.* (Feeling) वेदनं-ना, संवेदः, चेतना, चैतन्यं, चित् *f.*, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः, इन्द्रियग्रहः-हणं.—(State of excited interest) लोकानुरागः, जनानुरागः.

SENSE, *s.* (Organ of perception or sense) इन्द्रियं, ज्ञानेन्द्रियं, ज्ञानसाधनं, इन्द्रियबुद्धिः *f.*, इन्द्रियज्ञानं, करणं, द्वयीकं, अक्षं, अस्थानम् *n.* (न्), विषयि *n.* (न्); 'the five senses or organs collectively,' पञ्चेन्द्रियं, इन्द्रियग्रामः, इन्द्रियगर्गः, इन्द्रियगणः, श्रोत्रादि *n.* These are the eye चक्षुस्, the ear श्रोत्रं, the nose घ्राणं, the tongue जिह्वा, the skin त्वक्, and are called ज्ञानेन्द्रियाणि to distinguish them from the five कर्मेन्द्रियाणि or organs of action; see ORGAN. To these ten an eleventh, the mind मनस्, is sometimes added. 'Subjugation or restraint of the senses,' इन्द्रियजयः, इन्द्रियदमनं, इन्द्रियनिग्रहः, इन्द्रिययमनं. इन्द्रियनियमनं; 'one who has subdued his senses,' जितेन्द्रियः-या-यं, यतेन्द्रियः &c., यती *m.* (न्); 'perceptible by the senses,' इन्द्रियग्राह्यः-द्या-द्यं, इन्द्रियगोचरः-रा-रं; 'by two senses,' द्वीन्द्रियग्राह्यः &c.; 'evident to the senses,' प्रत्यक्षः-द्या-द्यं, प्रत्यक्षसिद्धः-डा-डं; 'deadness of the senses,' इन्द्रिय-स्त्रापः; 'pleasure of sense,' इन्द्रियसुखं, विषयसुखं; 'perversion of the senses,' इन्द्रियविकृतिवृत्तिः *f.*; 'disorder of them,' इन्द्रियवैकल्यं; 'acuteness of them,' इन्द्रियपाटवः; 'wanting a sense,' विकलेन्द्रियः-या-यं, निरिन्द्रियः &c.—(Object of sense) विषयः, इन्द्रियविषयः, इन्द्रियार्थः, अर्थः, गोचरः. These are five, corresponding to the five senses or organs of perception, viz. 'form' रूपं, 'sound' शब्दः, 'odour' गन्धः, 'flavour' रसः, 'touch' स्पर्शः.—(Perception by the senses, sensation) वेदनं-ना, संवेदः-दनं, बोधः-धनं, इन्द्रियज्ञानं, इन्द्रियबोधः-धनं, इन्द्रियग्रहः-हणं, ग्रहणं, चेतना.—(Perception by the mind, &c.) बोधः, वेदनं, ज्ञानं, अनुबोधः, उपलब्धिः *f.*, ग्रहः-हणं, see PERCEPTION.—(Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*, मेधा, चित्.—(Consciousness) चैतन्यं, चेतना, वेदनं, ज्ञानं, संज्ञा; 'internal sense,' अन्तर्चैतन्यं, अन्तःसंज्ञा; 'sense of pleasure,' सुखवेदनं, सुखानुभवः, सुखबोधः; 'to recover one's senses,' संज्ञा or चैतन्यं लभः; 'one who has done so,' लब्धसंज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, लब्धचैतन्यः-न्या-न्यं, लब्धचेताः-ताः-तः (स्); 'to lose one's senses, be out of one's senses,' बुद्धिभ्रष्टः-डा-डं भू, नष्टबुद्धिः-द्धिः-द्धि भू, हतबुद्धिः-द्धिः-द्धि भू, नष्टज्ञानः-ना-नं भू, हतज्ञानः-ना-नं भू, नष्टेन्द्रियः-या

-यं भू.—(Opinion) मतं, मतिः *f.* बुद्धिः *f.*—(Meaning) अर्थः, अभिप्रायः, आकांक्षा, आशयः, उद्देशः, विविक्षितं, विषया, विषयः, सन्दर्भः, 'sense of words,' शब्दानुशासनं, पदार्थः, भावार्थः, शक्तिः *f.*, विग्रहः, 'second sense,' अर्थान्तरं, 'tenor of the sense,' अर्थानुसन्धानं, 'according to the sense,' अर्थतः, 'apprehension of the literal sense,' शाब्दबोधः.—(Common sense) सामान्यबुद्धिः *f.*, साधारणबुद्धिः *f.*, साधारणधीः *f.*—(Good sense) सद्युक्तिः *f.*, सुसंघट्टं, सुसंघट्टवाक्यं, सुबुद्धिः *f.*, सुधीः *f.* *see* INTELLIGENCE.

SENSELESS, *a.* (Wanting the faculty of perception) अचेतनः -ना -नं, चैतन्यहीनः -ना -नं, विषयग्रहणाशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणाक्षमः -मा -मं, इन्द्रियविषयग्राही -हिणी -हि (न्), इन्द्रियाधीनः &c.—(Without feeling or consciousness) अचेतनः -ना -नं, विचेतनः &c., चैतन्यहीनः -ना -नं, विसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, निःसंज्ञः &c., संज्ञाहीनः -ना -नं, नष्टचेतनः -ना -नं, गतचेतनः &c., गतचेताः -ताः -तः (म्), नष्टचेताः &c., नष्टचेष्टः -ष्टा -ष्टं, सुप्तः -प्रा -प्रं, सुप्रबुद्धिः -द्विः -द्वि.—(Foolish, said of persons) निर्बुद्धिः -द्विः -द्वि, निर्बोधः -धा -धं, अबुद्धिमान् -मती -मत (न्), मतिहीनः -ना -नं, अयुधः -धा -धं, अविज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मूढः -दा -दं, मृग्यः -ग्धा -ग्यं, प्रमृग्यः &c.—(Unreasonable, said of things) अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तिकः -का -कं, असमञ्जसः -सा -सं, अनुपपन्नः -न्ना -न्नं.—(Unmeaning) अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., असंघट्टः -ट्टा -ट्टं, अषट्टः &c.

SENSELESSLY, *adv.* अज्ञवत्, अविज्ञवत्, मूर्खवत्, अत्यबुद्ध्या, असंघट्टं.

SENSELESSNESS, *s.* निर्बुद्धित्वं, अज्ञता, अविज्ञता, बुद्धिहीनता, अयुक्तता.

SENSIBILITY, *s.* (Capability of receiving impressions) विषयग्रहणाशक्तिः *f.*, विषयग्रहणाक्षमता, इन्द्रियविषयग्रहणं, इन्द्रियार्थग्रहणं.—(Acuteness of sensation) शीघ्रग्राहकत्वं, सूक्ष्मग्राहकता, शीघ्रचैतन्यं, शीघ्रचेतनत्वं, सूक्ष्मचैतन्यं, चैतन्यसूक्ष्मता, चलेन्द्रियत्वं, सूक्ष्मेन्द्रियत्वं, *see* SENSITIVENESS.—(Sensation, feeling) चेतना, चैतन्यं, वेदनं -ना, संवेदः, बोधः, ज्ञानं, चित् *f.*, चिच्छक्तिः *f.*—(Consciousness) चैतन्यं, संज्ञा, संसंज्ञता.

SENSIBLE, *a.* (Capable of receiving impressions) विषयग्रहणाशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणाक्षमः -मा -मं, विषयग्राही -हिणी -हि (न्), इन्द्रियार्थग्राही &c.—(Perceptible by the senses) इन्द्रियज्ञेयः -या -यं, इन्द्रियोपपन्नः -रा -रं, इन्द्रियवेद्यः -द्या -द्यं, इन्द्रियगम्यः -म्या -म्यं, इन्द्रियकः -की -कं, प्रत्यक्षः -क्षा -क्षं, *see* PERCEPTIBLE.—(Having perception of, conscious of) ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी &c., वेदनक्षमः -मा -मं, ग्रहणाक्षमः -मा -मं, ग्रहणाशक्तः -क्ता -क्तं, चेतनः -ना -नं, सचेतनः &c., चेतनावान् -वती -वत् (न्), प्रज्ञानन् -नन्ती -नन् (न्), चेत्यमानः -ना -नं.—(Possessing consciousness) सचेतनः -ना -नं, सचेतन्यः -न्या -न्यं, चैतन्यवान् &c., संज्ञावान् &c., संसंज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, लभ्यसंज्ञः &c., प्राप्तसंज्ञः &c., प्राप्तचैतन्यः &c., लभ्यचैतन्यः &c., आपन्नचेतनः -ना -नं, प्रतिपन्नचेतनः &c., प्राप्तबोधः -धा -धं, लभ्यबोधः &c., सज्ञानः -ना -नं, लभ्यज्ञानः &c.—(Having acute feeling) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, सहृदयः -या -यं, अभिज्ञ or ज्ञ in comp.; as, 'sensible of kindness,' उपकाराभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c. *see* SENSITIVE.—(Intelligent, having good sense, said of persons) बुद्धिमान् -मती -मत, मतिमान् &c., धीमान् &c., मनस्वी -स्विनी &c., विषयज्ञः -या -यं, प्राज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, प्रज्ञः &c., ज्ञानी &c., ज्ञानशाली &c., सुधीः -धी -धि, सुमेधाः -धा -धः (स्), प्रज्ञानन् &c.; 'a sensible man,' सुधीः *m.*, बुद्धिमान्, बुधजनः; 'a sensible woman,' मनस्विनी,

प्रज्ञानन्ती.—(Reasonable, said of things) युक्तः -क्ता -क्तं, सुयुक्तः &c., समुक्तिकः -का -कं, उपपन्नः -न्ना -न्नं, सङ्गतः -ता -तं, समञ्जसः -सा -सं. SENSIBLY, *adv.* (Perceptibly) प्रत्यक्षतः.—(With good sense) सुबुद्ध्या, विषयग्रहणवत्, प्राज्ञवत्, सुबुद्धिपूर्वं, विज्ञवत्.

SENSITIVE, *a.* (Capable of perceiving, having sense) चेतनः -ना -नं, चेतकः -का -की -कं, सचेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, ज्ञानेन्द्रियविशिष्टः &c., इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणाशक्तः -क्ता -क्तं, विषयग्रहणाक्षमः -मा -मं, विषयग्राही -हिणी &c.—(Having quick or acute sensibility) शीघ्रग्राहकः -का -कं, शीघ्रचेतनः -ना -नं, शीघ्रचैतन्यवान् &c., सूक्ष्मचेतनः &c., सूक्ष्मग्राहकः -का -कं, सूक्ष्मचैतन्यवान् &c., चलेन्द्रियः -या -यं, सूक्ष्मेन्द्रियः &c., स्वेन्द्रियः &c., सहृदयः -या -यं, हृदयवान् -वती -वत् (न्), कोमलहृदयः &c., कर्णशार्दूलः -द्वी -द्वं, स्वक्षः -क्षा -क्षी -क्षं.—(Of shame) लज्जावान् &c., लज्जालुः -लुः -लुः, *see* MODEST.—(Having taste) रसास्वादी &c.—(Pertaining to the senses) इन्द्रियसंघट्टी &c., इन्द्रियविषयकः -का -कं.

SENSITIVELY, *adv.* शीघ्रचेतनवत्, सूक्ष्मचैतन्येन, सूक्ष्मेन्द्रियत्वात्, चलेन्द्रियत्वात्.

SENSITIVENESS, *s.* इन्द्रियसूक्ष्मता, सूक्ष्मेन्द्रियत्वं, चैतन्यसूक्ष्मता, सूक्ष्मचैतन्यं, शीघ्रचेतनत्वं, शीघ्रचैतन्यं, शीघ्रग्राहकता, कर्णशार्दूलता. *see* SENSIBILITY.

SENSITIVE-PLANT, *s.* स्पृशीलज्जा, लज्जालुः *m.*, लज्जाकारिका, लज्जाकारिका, महाभीता, गडगडारी, गडगडाली, नमस्कारी, समञ्ज्ञा, खद्विरी, एलापरी, सुवहा, युक्तसा, राधा.

SENSORIUM, *s.* चेतनाशयः, चेतनास्पदं, चैतन्यस्पदं, ज्ञानाशयः.

SENSUAL, *a.* (Devoted to the gratification of the senses) विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयपरः -रा -रं, विषयपरायणः -खा -खं, विषयप्रवणः -खा -खं, विषयी -यिणी -यि (न्), वैषयिकः -की -कं, विषयसेवी -विनी &c., विषयोपसेवी &c., विषयगतः -ता -तं, विषयाधीनः -ना -नं, विषयवशः -शा -शं, विषयाभिमुखः -खा -खं, विषयतत्परः -रा -रं, विषयलुब्धः -द्वा -द्वं, विषयसुखसेवी &c., विषयसुखासक्तः &c., विषयोपभोगव्ययः -या -यं, शिष्टोदरपरायणः -खा -खं, वनितोपभोगतत्परः &c., सम्भोगी &c., भोगासक्तः &c., कामासक्तः &c., इन्द्रियसुखासक्तः &c., इन्द्रियसुखसेवी &c., इन्द्रियाधीनः -ना -नं, इन्द्रियवशः -शा -शं, देहभ्रमः -री -रं, दुष्टभावः -वा -वं, विप्रदुष्टभावः &c.—(Pertaining to the senses) वैषयिकः -की -कं, विषयसंघट्टी &c., सेन्द्रियकः -की -कं.

SENSUALIST, *s.* विषयी *m.* (न्), विषयासक्तः, विषयसेवी *m.*, विषयायी *m.* (न्), भोगासक्तः, इन्द्रियाधीनः, केलिनागरः. *See* the last.

SENSUALITY, SENSUALNESS, *s.* विषयासक्तिः *f.*, विषयासक्तता, विषयसेवा, विषयोपसेवा, विषयसुखासक्तिः *f.*, इन्द्रियसुखासक्तिः *f.*, इन्द्रियाधीनता, विषयाधीनता, विषयवशता, विषयसक्तः, विषयव्यासक्तः, विषयपरता, शारीरिकसुखासक्तिः *f.*, शारीरिकसुखसेवा, शारीरिकविषयानुरागः, भोगासक्तिः *f.*, कामासक्तिः *f.*, वनितोपभोगः.

SENT, *p. p.* प्रेरितः -ता -तं, प्रेषितः -ता -तं, सम्प्रेषितः &c., अनुप्रेषितः &c., प्रहितः -ता -तं, ईरितः &c., गमितः &c., नुक्तः -न्ना -न्नं, नुक्तः -न्ना -न्नं.—(Sent away, despatched) प्रत्यापितः -ता -तं, प्रयापितः &c., सम्प्रेषितः &c., दूतः -ता -तं, प्रणुक्तः -न्ना -न्नं.—(Sent for) आहूतः -ता -तं, 'having sent for,' आनाय.

SENTENCE, *s.* (Judgment pronounced, judicial decision) निर्णयः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डज्ञा, दण्डाभिधानं, दण्डनिर्णयः, दण्डकथनं, दण्डनिवेदनं, दण्डस्थापनं, आर्पणं, विचारः, तीरक्षः 'of death,' प्राणदण्डज्ञा, प्राणदण्डनिर्णयः, बधदण्डज्ञा.—(Determination, decision) निश्चयः, निश्चितः, निर्णयः, विचारः, संकल्पः. नि

अभिः *f.*, निर्धारणं.—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, बोधः, संकल्पः, निवेदनं.—(Paragraph, period) वाक्यं, वचनं, उक्तं, क्लृप्ता, पदं, वाक्यसङ्घः, वाक्यपरिच्छेदः, वक्तव्यं; 'a complete sentence,' निरुहः; 'construction of sentences,' वाक्यरचना, वाक्योपना; 'rule of constructing sentences,' वाक्यपद्धतिः *f.*—(Maxim) सूत्रं.

To SENTENCE, *v. a.* निर्णयं कृ, दशनिर्णयं कृ, दशदाशं कृ, दशकथनं कृ, दशनिवेदनं कृ, दशभिधानं कृ, सपरार्थकथनपूर्वकं दशभिधानं कृ, दशं निर्णी (c. l. -ण्यति -णेतुं) or प्रणो; 'to death,' वधदशदाशं कृ.

SENTENCED, *p. p.* निर्णीतः -ता -तं, निर्णीतदशः -यदा -यदं, प्रणोतः -ता -तं, प्रणीतदशः &c., निश्चितः -ता -तं, तोरितः &c., साधितः &c.

SENTENTIOUS, *a.* (Abounding with sentences or maxims) सूत्रमयः -यी -यं, सूत्रप्रायः -या -यं, वाक्यमयः -यी -यं.—(Using short sentences) सूत्रभाषी -पिणी -पि (न्), सूत्रप्रायभाषी &c.

SENTENTIALLY, *adv.* सूत्रसादृश्येन, सूत्रतम्, सूत्रवत्.

SENTENTIQUENESS, *s.* सूत्रभाषणं, सूत्रप्रायभाषणं, सूत्रसादृश्यं.

SENTIENT, *a.* चेतनः -ना -नं, सचेतनः -ना -नं, चेतनावान् -वती -वत् (न्), चैतन्यवान् &c., चैतन्ययुक्तः -क्ता -क्तं, चैतन्यविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, चेतकः -का -कं, चेतयमानः -ना -नं, चेतयः -या -यं, विषयग्रहणशक्तिः -का -कं, विषयग्रहणक्षमः -मा -मं, इन्द्रिययुक्तः -क्ता -क्तं, इन्द्रियवान् &c., इन्द्रियविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, इन्द्रियज्ञानविशिष्टः &c., सचेष्टः -ष्टा -ष्टं; 'a sentient being,' प्राणी *m.* (न्), चेतनः, प्राणभृत् *m.*, शरीरी *m.*, देही *m.*, see LIVING, *part.*

SENTIMENT, *s.* (Thought, opinion, notion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, कल्पना, मनःकल्पना, बोधः, सङ्कल्पः.—(Sense contained in words) सर्थः, अभिप्रायः, see SENSE.—(Feeling, passion) भावः, रसः, रागः, पादवः, रुचिः *f.*, see PASSION. Eight sentiments or rasas are usually enumerated: 1. Love, शुक्रारः. 2. Mirth, हाम्यः -स्य. 3. Tenderness, करुणा or कारुण्यं. 4. Anger or rage, रौद्रः -द्रं or क्रोधः. 5. Heroism, वीरः -रं. 6. Terror, भयानकः -कं or भयं. 7. Disgust, जीभस्तः -स्तं. 8. Surprise, सद्भुतः -तं or विस्मयः. Sometimes a ninth is added, 'tranquillity,' -ज्ञानः; or even a tenth, 'paternal tenderness,' वात्सल्यं.

SENTIMENTAL, *a.* (Abounding with sentiment or feeling) रसिकः -का -की -कं, रसमयः -यी -यं, सरसः -सा -सं, रसी -सिनी &c., रसवान् -वती &c., रसरूपः -पा -पं, रसात्मकः -का -कं, भाषिकः -का -कं, सरागः -गा -गं, रागवान् &c., रागान्वितः -ता -तं, शुक्रारी -रिणी &c., सरस्वान् &c.—(Affected) रसानुकारी &c., भावानुकारी &c., विलसः -सा -सं, सवैलस्यः -स्या -स्यं.

SENTIMENTALITY, *s.* रसानुकारिता, भावानुकारिता, वैलस्यं, रसिकत्वं.

SENTINEL, SENTRY, *s.* सेनारक्षः -रक्षकः, सैनिकः, रक्षकः, रक्षी *m.* (न्), उपरक्षकः, रक्षिता *m.* (न्), सैन्यः, उपरक्षणं, परिधिस्थः, सनोक्त्यः, सज्जनः.

SENYR-BOX, *s.* रक्षकगृहं, सैनिकगृहं, सैनिकाधाराः.

SEPARABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यं, विभेद्यः -द्या -द्यं, वियोजनीयः -या -यं.

To SEPARATE, *v. a.* वियुज् (c. 7. -युनक्ति -युक्ते -युक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं), विसंयुज्, विप्रयुज्, विभिद् (c. 7. -भिनक्ति -भेक्तुं), भिद्, विधिप् (c. 10. -घ्रेययति -यितुं), विच्छिद् (c. 7. -छिनक्ति -छेत्तुं), विगम् in caus. (-गमयति -यितुं), पृथक्, विभज्, विविच्.

To SEPARATE, *v. n.* वियुज् in pass. (-युन्यते), वियुक्तः -क्ता -क्तं भू, विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद्, विभिन्नः -न्ना -न्नं भू, विधिप् (c. 4. -घ्रियति -घ्रेत्तुं), विच्छिद् in pass., विगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), विभक्तः -क्ता -क्तं भू.

SEPARATE, *a.* (Distinct, disconnected) विभिन्नः -न्ना -न्नं, भिन्नः &c., व्यतिरिक्तः -क्ता -क्तं, पृथक्स्थितः -ता -तं, पृथक् indec., विविक्तः -क्ता -क्तं, विसंयुक्तः &c., असङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, असंयुष्टः -ष्टा -ष्टं, असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, व्यस्तः -स्ता -स्तं, सव्यतिकारीः -री -री, विगतः -ता -तं, विरलः -ला -लं, प्रविरलः &c., असाधारणः -णा -णी -णं, प्रगतः &c.

SEPARATED, *p. p.* वियुक्तः -क्ता -क्तं, वियोजितः -ता -तं, विसंयुक्तः -क्ता -क्तं, विप्रयुक्तः &c., पृथक्कृतः -ता -तं, विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, विस्त्रेपितः -ता -तं, परिच्छिन्नः -न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., विभिन्नः &c., भिन्नः &c., विगतः -ता -तं, विभक्तः -क्ता -क्तं, विविक्तः &c., द्वैधीकृतः &c., व्यासक्तः &c., असंसक्तः &c., असंलग्नः -ग्ना -ग्नं, विसंलग्नः &c., विसङ्घः -ङ्गा -ङ्गं, सामन्तलः -ला -लं, व्यावृत्तः &c.; 'from a lover,' विधुरः -रा -रं, विरही -हिणी &c.

SEPARATELY, *adv.* पृथक्, विरलं, विभिन्नं, विभेदेन, विभागशः.

SEPARATENESS, *s.* पृथक्त्वं, पार्थक्यं, भिन्नता, विभिन्नता, पृथग्भावः.

SEPARATER, *s.* विभेदकः, विच्छेदकः, विभेदकारी *m.* (न्), पृथक्कारी *m.*

SEPARATION, *s.* (The act) वियोगः, विप्रयोगः, वियोजनं, विभेदः -दनं, विधेयः -पयं, प्रविधेयः, विच्छेदः -दनं, पृथक्करणं, द्वैधीकरणं, परिच्छेदः, भेदः -दनं, सवच्छेदः, विभागः, प्रविभागः, विगमः, विसंयोगः, व्यासङ्गः, असन्धानं, असंयोगः, सङ्गवियुतिः *f.*—(The state) भिन्नता, विभिन्नता, विभेदः, भेदः, वियोगः, विप्रयोगः, पृथक्त्वं, पार्थक्यं, पृथग्भावः, विधेयः, विच्छिष्टता, विभक्तता, विभक्तभावः, विरहः, व्यतिरेकः, व्यावृत्तिः *f.*—(Of the sexes) द्वन्द्वभेदः, द्वन्द्वभिन्नं, स्त्रीपुरुषभेदः.—(Especially of lovers) विरहः, विधेयः, प्रविधेयः, विप्रयोगः, वियोगः, विप्रलम्भः, विधुरः, विधुरता, विगमः; 'anguish of separation,' विरहहृत्, विरहानलः; 'a woman who suffers separation from her lover,' विरहिणी, विरहोत्कण्ठिता, उत्काण्ठिता.

SEPOV, *s.* सैन्यः, सैनिकः. See SOLDIER.

SEPTANGULAR, *a.* सप्तकोणः -णा -णं, सप्तासः -सा -सी -सं.

SEPTEMBER, *s.* भाद्रोन्नराहं, आश्विनपूर्णाहं, भाद्रः, भाद्रपदः, प्रोष्ठपदः, नभस्यः, आश्विनः, आश्वयुजः, इयः.

SEPTENARY, *a.* सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तरूपः -पा -पं.

SEPTENARY, *s.* (Aggregate of seven) सप्तकं.

SEPTENNIAL, *a.* सप्तवर्षिकः -की -कं, सामवर्षिकः &c., सामाब्दिकः &c.

SEPTIC, SEPTICAL, *a.* गलनकारी -रिणी -रि (न्), विगलनकारी &c., विलयनकारी &c., विगलनकृत् *m. f. n.*, विलयनकृत् *m. f. n.*

SEPTILATERAL, *a.* सप्तपार्श्वकः -का -कं, सप्तभुजः -जा -जं, सप्तबाहुः -हुः -हु

SEPTUAGENARIAN, *s.* सप्ततिवयस्कः -क्ता -क्तं.

SEPTUM, *s.* (Of the scrotum) महाबीज्यं, पिठपः, see SCROTUM.

SEPTUPLE, *a.* सप्तगुणः -णा -णं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तकः -का -कं.

SEPULCHRE, SEPULCHER, *s.* समाधिः *m.*, शमशानं, सन्धिः *m.*, शवस्थानं, शवमन्दिरं, प्रेतमन्दिरं, प्रेतस्थानं, प्रेतवासः, शववासः, मृतशरीरस्थानं, शवगृहं, अवटः, एतुकं.

SEPULCHRAL, *a.* शमशानसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (न्), शमाशानिकः -की -कं, शमशान in comp., शमशानविषयकः -का -कं; 'sepulchral blossom,' पितृवनसमनस *n.*

SEPULTURE, *s.* भूमिक्षननं, निखननं, खननं, भूमौ निखननं, शमशाने स्थापनं, see BURIAL.—(Rites of sepulture) प्रेतकर्म *n.* (न्), अन्त्येष्टिः *f.*, मृतसत्कर्म *n.*, अन्त्यकर्म *n.* See FUNERAL.

SEQUEL, *s.* (That which follows, succeeding part) उत्तरभागः, उत्तरं, शेषभागः, उत्तरार्द्धं, शेषः.—(Consequence) परिणामः, फलः, शेषः, अन्त्यः, see RESULT; 'in the sequel,' शेषे, अन्ते, अग्रे.

SEQUENCE, *s.* अनुवृत्तिः, सन्त्ययः, अनुक्रमः, जानुपूर्व्यः. See SUCCESSION.

729

-ते भू, पर्याप्ति कृ, निवारं कृ, कृष, उपकृष.-(Supply) उपस्था in caus. (स्थापयति -यितुं), उपकृष (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृष.-(Be in the place of) स्थान or स्थले or भूमौ वृत् or भू or उपयुक्तः क्ता -कं भू or प्रयुक्तः -क्ता -कं भू.-(Use, manage) प्रयुज्, उपयुज्, विधा.-(Treat) आधर, विधा.-(Serve out, distribute) पृथक् पृथक् विभज् or दा or परिकृष.-(Serve up, place on the table) परिविश (c. 10. -वेशयति -यितुं), परिविष् (c. 10. -वेषयति -यितुं), परिवेषणं कृ, परिवेशनं कृ, अत्रात्र परिविष् or परिकृष or कृष or उपस्था in caus. or उपहृ; 'one who serves up,' परिवेषकः, उपहर्ता *m.* (वृं).

To serve, *v. n.* (Be in servitude) सेवां कृ, दास्यं कृ, दास (nom. दासयति), सेवको भू, दासो भू.-(Perform duties) कर्म कृ or विधा, कार्यं कृ or अनुष्ठा, विधेयिकर्म कृ.-(Be of use, be sufficient for) उपयुक्तः क्ता -कं भू, उचितः ता -ते or पर्याप्तः -प्ता -त्रं भू.-(Accomplish the end) अर्थं सम्यक् in caus. or साध् in caus.

SERVE, *p. p.* (Attended upon, obeyed, worshipped) सेवितः -ता -ते, उपासितः -ता -ते, गुह्ययितः &c., उपचरितः &c., वरिचस्थितः &c., वरिचभितः &c., आराधितः &c.-(Assisted) उपकृतः -ता -ते.-(Supplied) उपकृतः -ता -त्रं.-(Served up, prepared, presented, as food, &c.) परिविशितः -ता -ते, परिवेषितः &c., कल्पितः &c., परिकल्पितः &c., उपहृतः &c.

SERVICE, *s.* (Attendance upon, waiting upon) सेवा-यनं, उपसेवा, नियननं, गुह्यया, उपामनं-ना, उपचारः, उपचारकरणं, उपचारकर्म *m.* (नं), उपचर्या, परिचरणं, परिचर्या, वरिचयता, अनुगमनं, उपस्थानं. (State of service) दास्यं, दासत्वं, सेवा, सेवकदशा, प्रेषत्वं, भृत्यत्वं, कैङ्कर्यं; 'he lives in our service,' अस्मत्सेवया जीवति.-(Waiting at table) परिवेषणं, परिवेशनं.-(Obedience or subjection to) आज्ञामेवनं, आज्ञानुगमनं *f.*, आज्ञाकर्मत्वं, अनुवृत्तिः *f.*, अनुवृत्तनं, वशता, गुह्यया-पणं, अनुरोधः, भक्तिः *f.*, भजनं, उपामनं-ना, उपामा, आरापनं-ना; 'the service of princes' नृपसंछयः; 'diligent in service' गुह्ययापरः -रा रं.-(Benefit, advantage) उपकारः, उपकृतं, उपक्रिया, उपकृतिः *f.*, मुकृते, रितं, अर्थः, उपयोगः.-(Use) उपयोगः-गित्वं, प्रयोगः, प्रयोजनं, व्यवहारः.-(Employment, business) व्यापारः, कार्यं, कर्म *n.* (नं), व्यवसायः, नृत्तिः *f.*, प्रवृत्तिः *f.*, व्यवहारः, नियोगः; 'out of service,' निर्गतापरः -रा -रं, निर्वृत्तिः -त्रिः -त्रि; 'military service,' सैन्यकर्म *n.* (नं), सैनिकवृत्तिः *f.* -Worship) पूजा, पूजोपचारः, उपचारः, उपचर्या, भक्तिः *f.*; 'public worship,' साधारणपूजा; 'course of rites,' अनुष्ठानं, see RITE; 'conductor of a service,' अनुष्ठाना *m.*-(Set of dishes served up at once) यावन्ति भोजनपात्राणि युगपत् परिवेष्यन्ते, भोजनपात्रसमूहः, भोजनपात्राण्यः, भोजनपात्राण्यः.

SERVICEABLE, *a.* (Useful) उपयोगी-गिनी-गि (नं), उपयुक्तः -क्ता -कं, उपकारकः -क्ता -कं, उपकारी &c., उपकारकारी-रिणी &c., सोपकारः -रा -रं, प्रयोगी &c., प्रयोज्यः-ज्या-ज्यं, प्रयोज्यः &c., व्यवहार्यः-व्या-य्यं.-(Fit for duty) कार्यक्षमः-मा-मं, कर्मक्षमः &c., कर्मोपयुक्तः -क्ता -कं, अलक्ष्मीयः -गा-गं.

SERVICEABLENESS, *s.* उपयोगिता, उपयुक्तता, उपयोगः, सोपकारता-त्वं. SERVICEABLY, *adv.* उपयुक्तं, उपयोगेन, सोपयोगे, सोपकारं.

SERVILE, *a.* (Pertaining to servants or slaves) दाससङ्घन्धी-न्विनी-न्वि (नं), दास्यसङ्घन्धी &c., दास्यः-यो-यं, दास्यः-री-रं, सेवकः

-का-कं, सेवासङ्घन्धी &c., शीद्रः-द्री-द्रं, अधमभृतकः-का-कं, नैदे-शिकः-को-कं, दास्य in comp.; 'servile-work,' दास्यकर्म *m.*-(Cringing) अतिमान्वकारी &c., अतिचाटुकारी &c., अतिहाली &c., अतिहालनकारी &c., अत्यनुकूलः-ला-लं, अत्यनुरोधी &c.

SERVILELY, *adv.* अतिहालनपूर्व, अत्यनुकूलं, अत्यनुरोधेन.

SERVILITY, SERVILENESS, *s.* (Mean obsequiousness) अतिहालनं, अत्यनुकूलता, अत्यनकृत्यं, अतिमान्वकारः, अतिमान्वनं, अतिचाटुकारः, अत्यनुरोधः, अत्यनुरोधी; *f.*-(Slavery), see SERVITUDE.

SERVITOR, *s.* सेवकः, see SERVANT.

SERVITUDE, *s.* दास्यं, दासत्वं, सेवा, सेवकदशा, सेवकभावः, दासभावः, दास्ययोगः, भृत्यत्वं, प्रेषयत्वं, परप्रेषयत्वं, कैङ्कर्यं, पराधीनता, अन्याधीनता, परवशता, परवत्ता, श्रुत्तिः *f.*

Sesam, sesamum, *s.* (The plant or seed) तिलः, साराटः, सुवन्धः, दलाटकः, पुतधान्यं, हर्म्यधान्यं; 'its blossom,' वज्रपुष्पः; 'barren sesamum, bearing no blossom, &c.' तिलपिनाः, तिलधनः; 'sown with sesamum, as a field, &c.' तिल्यः-त्या-ज्यं, तिलोनः-नी-नं; 'oil of sesamum,' तिलतेलं, तिलयसः, तिलवेहः, तेलं; 'ground sesamum,' तिलचूर्णं, तिलकन्तं, तिलकटः; 'sediment after the oil is expressed,' तिलकट्टः; 'burnt offering of sesamum,' तिलहोमैः; 'sesamum made up in the shape of a cow,' तिलधेनुः *f.*; 'sesamum seeds with water,' तिलोदकं, 'with milk and rice,' तिलोदनं, 'made of sesamum,' तिलमयः-यो-यं.

Sesha, *s.* (King of the serpents), see SNAKE.

Session, *s.* (Sitting) उपवेशः-अने.-(Of a court or assembly) सभा.-(Time or time during which an assembly sits or transacts business) सभा, सभाकालः, सभाकार्यकालः, कार्यति-थैककालः.

To set, *v. a.* (Place, put, lay) धा(c. 3. उपधां, धातुं, विधा, अध्या, स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), न्यम् (c. 1. -अन्यति -यितुं), च्नु in caus. (अर्थयति -यितुं), रुह in caus. (रोषयति -यितुं) शरुक्, नि-विष् (c. 10. -वेशयति -यितुं), पू (c. 1. परां, पयि, दा, कृ; *acc.* -दा-फूट, पादं न्यम् or च्नु in caus., पादापणं कृ.-(Fix) स्था in caus., प्रतिष्ठा, अवस्था, रुह in caus., चन्.-(Establish, settle) पठान caus., प्रतिष्ठा, व्यवस्था, प्रकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), परिकृप्.-(Fit, adjust, adapt) युज् (c. 10. योजयति -यितुं), व्यापज्, व्यपुज्, समाधा, योग्यं-ग्यां कृ.-(Regulate) विधा, संविधा.-(Inlay) रुह in caus., निरुह, रोषणं कृ, निखन.-(Fix jewels, &c., in metal) प्रणिधा, निधा, खच्, युज्; 'is set,' प्राणधीयते.-(Inlay), see the word.-(Sharpen, whet) निज् (c. 10. तेजयति -यितुं), निशो, निश्रि, ह्यु, तीक्ष्णपारीकृ, तीक्ष्णपारीकृ.-(Set a limb) वृद्धितास्थि सन्धा or संयुज्.-(Set about), see To BEGIN.-(Set against), see To OPPOSE.-(Set apart) पृथक्, उद्ध, विनिगुज्.-(Set aside) वि-निधा, see To REJECT, ANNU, OMT.-(Set before) उपस्था in caus., उपहृ, आहृ; 'as food,' भुज् in caus., परिविष् in caus., परिविष् in caus.-(Set by), see To ESTEEM, REGARD, VALUE.-(Set down, lay down) न्यम्, उपन्यस, निधा, भूमौ न्यम् or धा.-(Set down in writing), see To REGISTER, COMMIT TO WRITING.-(Set down), see To DEGRADE, REBUKE.-(Set fire) अग्निं दा, see To KINDLE.-(Set forth) अभिधा, see To PUBLISH, SHOW, DISPLAY, DESCRIBE.-(Set forward) पुरस्कृ, see To

ADVANCE, PROMOTE.—(Set free) मुक्तिं दा. मुच्. *see To FREE*.—(Set in order). *see To DISPOSE, ARRANGE*.—(Set at nought), *see To DESPISE, CONTEMN*.—(Set off, show to advantage) शोभां दा. अधिकशोभां दा. शुभ् in caus., प्रकाश in caus., *see To EMBELLISH, ADORN*.—(Set off against) प्रतिगम्, प्रतिगमनां कृ. समानमूल्यकं -कां ज्ञा. तुल्यमूल्यं -त्यां ज्ञा.—(Set off with fine words) उपश्लिष, *see To EULGIZE, RECOMMEND*.—(Set on), *see To INCITE, INSPIRE*.—(Set the mind or heart on) मनो नि-विश or धा or समाधा or प्रणिधा or युज्, मनो चन्धः 'he set his heart upon such an object as this,' एवंविधे अभिलाषे मनो बधन्ध.

(Set on foot) प्रवृत्त in caus., आरम्भ. ममारम्भ.—(Set over) आशेकृ. प्रकृ. नियुज्. विनियुज्. मन्त्रियुज्. अध्यक्षं कृ. (Set to rights) मुख्यं -स्यां कृ. पुनः मुख्यं कृ. सुस्य (nom. सुस्यपति -यितुं). प्रतिममाधा. अनुमन्था. प्रतिममाधानं कृ. *see To CORRECT, REPAIR*.—(Set to music) स्वरवद्धं -द्धां कृ. (Set in motion) संचर in caus., संचल in caus. (Set the teeth on edge) दन्तहर्षं कृ or जन्.—(Set a trap) पाशं युज् (c. 10. योजयति -यितुं). जालं यिम्.—(Set sail) जालं चालं चल् (c. 10. चालयति -यितुं). समुद्रयानार्थं तीराद् अपगम. नौकायां तीराद् अपधा or अपसृ. (Set up) स्या in caus., प्रतिष्ठा, संस्था. उदस्था. उत्था. *see To ERECT, ESTABLISH*.

To SET, v. n. (Go down as a heavenly body) अस्तम् इ (c. 2. एति तुं). गतं गम (c. 1. गच्छति. गन्तुं). अस्तम् or अस्ताचलम् अवलस (c. 1. अवलसते). अस्तं विरिणम् इ or गम. अस्तमयनं कृ. अस्ताचलस्रनं कृ. निमुच (c. 1. अस्तयति -यितुं). अस्तिनिमुचः 'western mountain which the heavenly bodies set.' अस्तः, अस्ताचलः. अस्तनिरिः *see MENSAURA*. (Be fixed hard, congenial) यतोभू. दृढोभू. अन्य in pass. (यथयते) संहन् in pass. (-हन्त्यते). संहतोभू. (Flow in a fixed direction) एकदिशं or एकदिशि गम् or सु or दृ. (Set forward) अथ गम. दुरी गम. प्रगम्, प्रया.—(Set in) उपस्था (c. 1. तिष्ठति -स्थातुं). पशुपस्था. *see To MANS, v. n.*—(Set off) यात्रां कृ. प्रधानं कृ. प्रकाश. प्रचल. चल. यात्राम् आरम्भ.—(Set out) प्रस्था (c. 1. तिष्ठति -स्थातुं). विप्रस्था. सम्यस्था. प्रथमप्रस्था. प्रया (c. 2. व्यापति -तुं). वा. प्रगम् (c. 1. गच्छति -गन्तुं). चल (c. 1. चलति -चलितुं). यज् (c. 1. प्रजाति -जितुं). प्रस्थानं कृ. प्रयाणं कृ. 'he set out for Kashmir.' काश्मीरं or काश्मीरं प्रति चलितः or प्रस्थितः.

(Set to) यत्नेन कृ. यत्नतः कृ. मनो निविश in caus. or युज्.—(Set up, begin business) वृत्रिम् आरम्भ. वृत्त्यारम्भं कृ. पणायाम् आरम्भ.—(Set up for), *see To FURNISH*.—(Set upon), *see To ASSAULT, ATTACK*.

Set, s. (Number of things of the same kind) गणः, समूहः, वर्गः, पक्षः (श्रेणी, पैक) *f.* 'a set of dishes,' भोजनपात्रसमूहः; 'a set of numbers,' संख्याश्रेणी.—(Number of persons) जनसमूहः, पैक *f.* गणः, वर्गः.

Set, p. p. (Placed, put) स्थापितः -ता -तं. अर्पितः &c., त्यक्तः -स्ता -स्तं. वित्यक्तः &c., रोपितः -ता -तं, निवेशितः &c., आहितः &c., निहितः &c. *see PLACED*.—(Inlaid, studded) संचितः -ता -तं. अनुविद्धः -द्धा -द्धं, प्रणिहितः -ता -तं, प्रतिबद्धः &c., कुरितः -ता -तं. पितद्धः -द्धा -द्धं. वित्यक्तः -स्ता -स्तं, जडितः &c., पथुन्नः -ता -तं, प्रयुन्नः &c., करचितः &c.; 'with gems,' मणिखचितः -ता -तं, रत्नखचितः &c.; 'with pearls,' मौक्तिकखचितः &c.; 'is set,' प्रणिधीयते.—(Gone down, as the sun, a planet, &c.) अस्तः -स्ता -स्तं.

अस्तमितः &c., अस्तगतः &c., अस्तङ्गतः &c., निर्वाराः -शा -यं.—(Set apart) पृथक्कृतः -ता -तं, उद्धृतः &c.—(Set aside) निराकृतः -ता -तं. निरस्तः -स्ता -स्तं, प्रयाख्यातः -ता -तं.—(Intent on) आसक्तः -क्ता -क्तं. निष्टः -धा -धं. निश्चितः -ता -तं. निविष्टः -ष्टा -धं. अभिनिविष्टः &c., आहितः -ता -तं. आयुक्तः -क्ता -क्तं.—(Set on foot) प्रवर्धितः -ता -तं. प्रवृत्तः -त्ता -तं. विसारितः -ता -तं. आरम्भः -आ -भं. ममारम्भः &c.—(Set forth) अभिहितः -ता -तं. विहितः &c., पुरस्कृतः &c.—(Set in order) वित्यक्तः -स्ता -स्तं, विहितः &c., व्यवस्थापितः &c., विरोचितः &c.—(Set off, adorned) शोभितः -ता -तं. प्रकाशितः &c.—(Set to rights) भुषीकृतः -ता -तं. प्रतिममाहितः &c.—(Set to music) स्वरवद्धः -द्धा -द्धं.—(Set in motion) मन्त्रायितः -ता -तं. मन्त्रालितः &c.—(Set over) अधिकृतः -ता -तं. नियुक्तः -क्त -क्तं. विनियुक्तः &c., व्यापृतः -ता -तं.—(Set up) स्थापितः -ता -तं. प्रतिस्थापितः &c. *see ESTABLISH*.—(Regular, prescribed, uniform) नियमितः -ता -तं, नियतः &c., एकरूपः -पा -पं. समरूपः &c., निश्चितः &c., नियः -त्या -त्यं.—(Fixed in opinion) दृढविश्वासः -पा -यं. स्थिरनिश्चयः &c.

SETACIOUS, a. शुकवृक्षः -क्ता -क्तं. वृक्षशुकः -क्ता -क्तं. *see BASTLY*.
Set-downs, s. अभिमानखण्डनं, दण्डखण्डनं, अपकर्षणं. पाददण्डः.

Set-off, s. सममूल्यकपन्तु *m.* निम्नता. परिचयः, तुल्यपन्तु *n.*
Seton, s. मुचिद्वारा त्वगन्तनिर्देशिन् मूत्रं or अस्मीतानिर्देशितं मूत्रं.

Setous, setous a. शुकविशिष्टः -ष्टा -धं. शुकशयः -यो -यं. *see BASTLY*.

Setous, s. (Dog) पतपतिनिर्देशको मृगयकुक्षुरः, वन्यपतिनिर्देशने शिथिलो मृगयश्वा *m.*—(Of precious stones &c.) योषिता *m.* (तुं).

Setous, s. (Playing) स्थापनं -ता. अर्पणं, रोपणं, सारीपः -पणं. स्थापनं. निधानं.—(Of the heavenly bodies) अस्तं. अस्तमयनं 'अस्तमयः,' अस्तमयनं, अस्तङ्गमनं, अस्ताचलस्रनं, अवरोपणं.

To SETTLE, v. a. (Fix, establish) स्थ in caus. (स्थापयति -यितुं). प्रतिष्ठा, संस्था, अवस्था. विधा (c. 2. दधाति -धातुं). प्रतिविधा. हृद in caus., आरुह निरुह.—(Establish in life) प्रतिष्ठा in caus., प्रतिष्ठितं -तां कृ. व्रतार्थं कृ.—(Determine, decide) निर्णी (c. 1. -ययति -येतुं). निश्चि (c. 2. -चिनाति -चेतुं). साध (c. 10. साधयति -यितुं). सिद्धीकृ. निष्पद (c. 10. पादयति -यितुं). निष्पदितं कृ. निष्पदं कृ. नि-अथं कृ. परिक्लृष (c. 10. -क्लृषयति -यितुं). स्वरसो (c. 1. स्मयति -सातुं). व्यनस्या in caus., निपृ (c. 10. भारयति -यितुं). अवपृ. सम्यपृ. तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं). निर्धरणं कृ. अवधारणं कृ. मन्त्रधारणं कृ. तीरणं कृ. (Settle an office) कार्यनिर्णयं कृ. कार्यनिष्पन्नं कृ.—(Compose, quiet) स्थिरीकृ. स्वस्यं -स्यां कृ. शम् in caus.—(Settle a difference or dispute) सत्या. समाधा. मन्थानं कृ. सन्धिं कृ. शम in caus., प्रगम्.—(Adjust, arrange) विधा. संविधा. सत्या. समाधा. रच. विरच. धियम्.—(Settle a debt, &c.) कृणुं शृणु (c. 10. श्रोथयति -यितुं) or साध. कृणुमिदं कृ. कृणुशोधनं कृ. *see To LIQUIDATE*.—(Cause to sink to the bottom) अधो गम in caus. (गमयति -यितुं). अधः पत् in caus. (पातयति -यितुं). अवमद् in caus. (Colonize) वस in caus., अधिवस्.

To settle, v. n. (Fall to the bottom) अधो गम् (c. 1. गच्छति. गन्तुं). अधः पत् (c. 1. पतति -तितुं). तले or तलं पत्. (Sink) सद् (c. 1. सोदति. सन्तुं). निपद. अवसद्.—(Deposit a sediment) मलम् अधः पत in caus., मलाधःपातनं कृ.—(Become fixed) अवस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं). प्रतिष्ठा in caus. pass. (-स्थापते). प्रतिष्ठितः -ता -तं भू. स्थिरीभू.—(Settle in life, marry) प्रतिष्ठितः -ता -तं भू. प्रतिष्ठां

प्राप्त, विवाहं कृ. — (Become calm, still) शम् (c. 4. शांभ्यति, शमितुं),
विश्रम्, प्रसद. — (Become compact) संहतोभू, घनीभू.
SETTLED, *p. p.* (Fixed, established) स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः
&c., प्रतिष्ठितः &c., संस्थापितः &c., रोपितः &c. — (Settled in life,
married) प्रतिष्ठितः -ता -तं. — (Determined, decided) निर्णीतः
-ता -तं, निश्चितः &c., सिद्धः -द्धा -द्धं, निष्पन्नः -न्ना -न्नं, नियतः -त
-तं, नियमितः &c., व्यवस्थापितः &c., परिकल्पितः &c., व्यवसितः &c.,
साधितः &c., तोरितः &c., निर्धारितः &c. — (As a debt) सिद्धः -द्धा
-द्धं, गोपितः -ता -तं. *see* LIQUIDATED. — (Adjusted, arranged)
विरहितः -ता -तं, समाहितः &c. — (Composed) शमितः &c., स्थिरी-
कृतः &c.
SETTLEMENT, SETTLING, *s.* (Act of fixing) स्थापनं -ना, प्रतिष्ठापनं,
व्यवस्थापनं, प्रतिष्ठा, रोपणं. — (Settlement in life) प्रतिष्ठा, प्रति-
ष्ठितः *f.* विवाहः. — (Marriage settlement) शुल्कः -न्कं, स्त्रीधनं.
स्त्रीवृत्तिः *f.* — (Determining, deciding) निर्णयः -यनं, निश्चयः,
निष्पत्तिः *f.* सिद्धिः *f.*, निर्धारणं -णा, अवधारणं, तोरणं; 'of affairs,'
कार्यनिर्णयः. — (Of a debt) सिद्धिः *f.*, व्युत्सिद्धिः *f.*, शुद्धिः *f.*, गोपनं,
व्युत्सिद्धिः *f.*, व्युत्सिद्धिः *f.* *see* LIQUIDATED. — (Adjustment, as of
differences, &c.) समाधानं, सन्धानं, समाधिः *m.*, सन्धिः *m.*, सन्धि-
करणं, सन्धानकरणं, वैराग्यमनः. — (Colonization) देशान्तराधिवासनं.
— (Place colonized, colony) अधिवासितदेशः, प्रदेशः, देशशाखा,
राज्यशाखा.
SETTLER, *s.* अधिवासी *m.* (नं), प्रदेशाधिवासी *m.*, देशशाखास्थः.
SEVEN, *a.* सप्त *m. f. n. pl.* (नं), सप्तसंख्यकः -का -कं, सप्तकः -का -को
-कं; 'aggregate of seven,' सप्तकं.
SEVEN-FOLD, *a.* सप्तगुणः -शा -शं, सप्तविधः -धा -धं, सप्तगुणितः &c.
SEVEN-FOLD, *adv.* सप्तधा, सप्तविधेन, सप्तगुणितं.
SEVENTEEN, *a.* सप्तदश *m. f. n. pl.* (नं), सप्तदशसंख्यकः -का -कं.
SEVENTEENTH, *a.* सप्तदश -शी -शं.
SEVENTH, *a.* सप्तमः -मी -मं, साप्तमिकः -की -कं.
SEVENTHLY, *adv.* सप्तमत्, सप्तमः, सप्तमस्थानं, सप्तमपदे.
SEVENTHLY, *a.* सप्ततः -तो -तं, सप्ततितमः -मी -मं.
SEVENTY, *s.* सप्ततिः *f. sing.*, सप्ततिसंख्यकः -का -कं; 'they reigned
seventy years,' सप्ततिम् अस्मान् राज्यं चक्रुः; 'with seventy
arrows,' सप्तत्या शरैः; 'seventy-one,' एकसप्ततिः *f. sing.*;
'seventy-two,' द्वासप्ततिः *f.*; 'seventy-three,' त्रयःसप्ततिः;
'seventy-four,' चतुःसप्ततिः *f.*; 'seventy-five,' पञ्चसप्ततिः *f.*;
'seventy-six,' षट्सप्ततिः *f.*; 'seventy-seven,' सप्तसप्ततिः *f.*;
'seventy-eight,' अष्टासप्ततिः *f.*; 'seventy-nine,' नवसप्ततिः *f.*
or ऊनाशीतिः *f.* or एकोनाशीतिः *f.*
To SEVER, *v. a.* (Part, disjoin) विपृञ्, विच्छिप् in caus., भिद्,
भिभद्, लिट्, विच्छिद्, अघच्छिद्, पृषङ्, विभञ्.
SEVERAL, *a.* (Consisting of a number, many) बहुः -हुः -ह्यी -हुः,
अनेकः -का -कं, कतिपय in comp., कतिचित् in comp., *see* MANY.
NUMEROUS, FEW. — (Separate, distinct) भिन्नः -न्ना -न्नं, व्यक्तः -क्ता
-क्तं, व्यक्तः -क्ता -क्तं, पृथगात्मकः -का -कं, पृथग्व्यक्तिकः &c., अद्यापकः
&c., असाधारणः -शा -शी -शं, प्रत्येकः -का -कं. — (Peculiar) स्व
in comp., आत्म in comp., प्रातिस्विकः -की -कं. — (Respective)
स्व repeated, इतरेतरः -रा -रं, *see* RESPECTIVE.
SEVERALLY, *adv.* पृथक्, पृथक् पृथक्, प्रत्येकं, अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः,
यथाक्रमं, अवयवशः, व्यक्तित्वं, व्यक्तित्वशः, प्रति or अनु prefixed.

SEVERALTY, *s.* पृथक्, पृथक्, व्यक्तित्वं, व्यक्तित्वशः, आत्मः, भिन्नता.
SEVERANCE, *s.* वियोगः, विच्छेदः, विप्रयोगः, विभेदः, पृथक्करणं.
SEVERE, *a.* (Said of persons) निष्ठुरः -रा -रं, कठोरः -रा -रं, उग्रः
-या -यं, उग्रदण्डः -खडा -खडं, उग्रशासनः -ना -नं, तीक्ष्णदण्डः &c.,
तीव्रदण्डः &c., दण्डनशीलः -ला -लं, दण्डबुद्धिः -द्धिः -द्धि, भैरवशासनः
&c., तीव्रशक्तिः -क्ति -क्ति, प्रखरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, क्रूरः -रा
-रं, परुषः -पा -पं, कटुः -टुः -टु, उग्रतदण्डः -खडा -खडं, उग्रतबाहुः -हुः
-हु, *see* RIGOROUS. — (Said of things) तीक्ष्णः -क्ष्ण, तीव्रः
-व्रा -व्रं, उग्रः -या -यं, रोद्रः -द्री -द्री, प्रखरः -रा -रं, दुःसहः -हा -हं,
दुःसह्यः -ह्य -ह्यं, कष्टमयः &c. — (Intense, excessive) अत्यन्तः
-न्ता -न्तं, अतिशय in comp., अतिशयाननः -ना -नं, भृशः -शा -शं,
अति prefixed: 'severe pain,' तीव्रवेदना; 'penance,' उग्रतपस् *n.*
SEVERED, *p. p.* विपृक्तः -क्ता -क्तं, विप्रपृक्तः &c., विच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, विभिन्नः
-न्ना -न्नं, विच्छिन्नः &c., अवच्छिन्नः &c., छिन्नः &c., प्रभिन्नः &c.,
विगतः -ता -तं.
SEVERELY, *adv.* निष्ठुरं, निष्ठुर्येण, कठोरं, उग्रं, तीक्ष्णं, तीव्रं.
SEVERITY, *s.* (Said of persons) निष्ठुर्यं, निष्ठुरता, कठोरता, उग्रता,
उग्रदण्डता, तीक्ष्णदण्डता, कठिनता, कठिन्यं, क्रूरता, परुषता, पारुष्यं,
कटुता, दौरात्म्यं, निकृतिः *f.*, तंजम् *n.*, *see* RIGOR. — (Said of
things) उग्रता, तीक्ष्णता -त्वं, तीव्रता, रोद्रता, प्रखरता, दुःसहता,
दुःसह्यता. — (Excessive punishment) अतिदण्डः -खडनं, दण्डनाधिक्यं.
To SEW, *v. a.* सिव् (c. 4. मोच्यति, मेचितुं), निषिप्, परिषिप्, विषिप्,
सोचनं कृ, मेचनं कृ, स्मृतिं कृ, वे, प्रवे.
SEWED, SEWNS, *p. p.* स्मृतः -ता -तं, निपूतः &c., व्युतः &c., व्युतः -ता
-तं, उतः &c., प्रोतः &c., पुटितः -ता -तं.
SEWER, *s.* कर्माटकः, मङ्गरः, नाली, प्रणाली, प्रणालः, मलनिर्गमः,
मलवाहिनी, मलमार्गः, मलपथः. *See* DRAIN; 'village sewer,'
ग्राममङ्गरः.
SEWING, *s.* सोचनं, मेचनं, स्मृतिः *f.*, व्युतिः *f.*, व्युतिः *f.*, निषृतिः.
SEX, *s.* (Distinction between male and female) स्त्रीपुरुषभेदः,
स्त्रीपुरुषव्यभिचदः, स्त्रीपुरुषलिङ्गं, लिङ्गभेदः. — (Gender) लिङ्गं,
जातिः *f.*; 'male sex,' पुरुषजातिः *f.*, पुंजातिः *f.*, पुलिङ्गं, नरजातिः *f.*;
'female sex,' स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीलिङ्गं; 'separation of the
sexes,' स्त्रीपुरुषविभागः, द्वन्द्वभिवं.
SEXAGENARIAN, SEXAGENARY, *a.* षष्टिकः -का -कं, षष्टिकवयस्कः -स्का -स्कं.
SEXANGULAR, *a.* षट्कोणः -शा -शं, षडस्रः -सा -सं, षड्भुजः &c.
SEXENNIAL, *a.* षड्विधिकः -का -कं, षड्विधिकः &c., षड्विधीयः -शा -शं.
SEXTANT, *s.* (Sixth part of a circle) वृत्तषडंशः, वृत्तषडभागः.
SEXTON, *s.* शवगर्भस्वनकः, शवकुण्डकारकः, श्मशानाध्यक्षः, मृतपाः.
SEXUAL, *a.* स्त्रीपुरुषधर्मसम्बन्धी -न्धनी -न्धि (नं), स्त्रीपुरुषभेदसम्बन्धी
&c., स्त्रीपुरुषभेदविययकः -का -कं, स्त्रीपुरुषविशेषणः -शा -शं, स्त्रीपु-
रुषत्वसम्बन्धी &c., मेधुनसम्बन्धी &c., लिङ्गसम्बन्धी &c.; 'sexual
intercourse,' मेधुनं, मिथुनं, रतिः *f.*, सुरतं, अङ्गसङ्गः, अयायः,
सम्भोगः, सङ्गः, रतिक्रिया, स्त्रीपुरुषसङ्गः, *see* COUPULATION.
SHABBLI, *adv.* (Raggedly) लाटवस्त्रेण, कपेटवस्त्रेः, जर्जरवस्त्रेः,
कपेटिकवत्. — (Meanly) कुस्तिरं, कृपणं, सकपेयं, तुच्छं.
SHABBINESS, *s.* (Raggedness) लाटता, जर्जरता, जीर्णता, सूचदारिद्र्यं.
— (Meanness) कृपणता, कापेयं, कुस्तिरं, तुच्छता, अनुदारता.
SHABBY, *a.* (As clothes, &c.) लाटः -टा -टं, जर्जरः -रा -रं, जर्जरीकः
-का -कं, जीर्णः -शी -शं, सूचदारिद्र्यः -द्रा -द्रं, पात्र in comp.; as,
'a shabby umbrella,' लघुपात्रः. — (Mean) कृपणः -शा -शं,

कुत्तितः -ता -तं, तुच्छः -च्छा -च्छं, जयन्तः -न्त्या -न्त्यं, कदम्बः -म्ब्या -म्ब्यं, अपकृष्टः &c., अनुदारः &c.

To SHACKLE, *v. a.* निगडेन बन्धु. See To FETTER, HAMPER.

SHACKLE, *s.* निगडः, बन्धनं, शृङ्खला, पाशः, संरोधः. See FETTER.

SHACKLED, *p. p.* निगडितः -ता -तं, शृङ्खलितः &c., संरुद्धः -द्धा -द्धं.

SHAD, *s.* (Sort of fish) पाठीनः, मत्स्यः, शृङ्गी *f.*, सहस्रदंष्ट्रः.

SHADDOCK, *s.* (Citrus decumana, a fruit) गिरिजा.

SHADE, *s.* (Obscurity caused by interruption of light) छाया, अनातपः, आतपाभावः, अतेजस् *n.*, मूर्त्यप्रकाशाभावः, अप्रकाशः, श्यामा. —(Obscurity) अन्धकारः, तिमिरः, तमस् *n.*, अप्रकाशत्वं. —(Screen) व्यषा, व्यषधानं, वितानं, तिरस्करिणी, see SCREEN; 'for a lamp,' अश्मनकः. —(Degree, gradation) अंशः, भागः, क्रमः. —(Minute difference) अत्यल्पान्तरं, स्वल्पान्तरं, अत्यल्पान्तरं, अत्यल्पं. —(Ghost) अपञ्चाया, प्रेतः.

To SHADE, *v. a.* (Shelter from light and heat) आतपं निवृ (c. 10. -वारयति -यितुं) or वृ, मूर्त्यतेजो निवृ, उष्णं निवृ, आतपवारणं कृ, उष्णनिवारणं कृ, उष्णप्रतिबन्धनं कृ, छायां कृ. —(Overspread, cover) लट् (c. 10. छादयति -यितुं), प्रलट्, आलट्, अलट्, चितन्, चितन्, वितानीकृ.

SHADED, *p. p.* छादितः -ता -तं, प्रच्छादितः &c., वितानीकृतः -ता -तं.

SHADINESS, *s.* छायायुक्तता, सञ्चायत्वं, छायाबाहुल्यं, आतपराहित्यं.

SHADOW, *s.* (Shade representing the form of the body which intercepts the light) छाया, प्रतिछाया, प्रतिविम्बः; 'middle or mean shadow,' मध्यछाया. —(Reflection, image reflected) प्रतिविम्बः, प्रतिछाया, छायाया *m.* (न.), छाया, प्रतिभासः, प्रतिमूर्तिः *f.*, प्रतिरूपः, प्रतिमा; 'shadow of the moon,' प्रतिमेन्दुः *m.*; 'relation of a shadow with its substance,' विसप्रतिविम्बभावः; 'casting a shadow,' छायाकरः -रा -री -रं. —(Obscurity), see SHADE. —(Shelter) आश्रयः, शरणं, संश्रयः. —(Paint resemblance) आभासः, पाददृश्यं, ईष्यदृश्यरूपं.

To SHADOW, *v. a.* (Overspread, &c.), see To SHADE. —(Represent faintly) आभासं दृश्य in caus., छायाभासं प्रदृश्य, ईष्यदृश्यरूपं प्रदृश्य, छायाप्रदृश्यं कृ, प्रतिछायां कृ, विस (nom. विसयति -यितुं), प्रतिविम्बं.

SHADOWED, *p. p.* विक्षितः -ता -तं, प्रतिविक्षितः &c., विछागतः &c.

SHADOWLESS, *a.* छायाहीनः -ना -नं, अपञ्चायः -या -यं, छायावरहितः -ता -तं.

SHADOWY, *a.* (Not bright) मन्दच्छायः -या -यं, न्यूनकान्तिः -न्तिः -न्ति, न्यूनतेजस्कः -स्का -स्कं, मन्दतेजस्कः &c., न्यूनप्रभः -भा -भं, see DIM. —(Unsubstantial) छाया रूपः -पा -पं, छायात्मकः -का -कं, छायाकारः -रा -रं, छायाकृतिः -तिः -ति, अवास्तविकः -की -कं.

SHADY, *a.* (Abounding with shade, having shade) सञ्चायः -या -यं, छायायुक्तः -यी -यं, छायायुक्तः -ला -लं, छायायुक्तः -क्ता -क्तं, छायायुक्तः -ता -तं, छायाच्छादितः &c., छायाच्छन्नः -न्ना -न्नं. —(Sheltered from the heat) आतपराहितः -ता -तं, आतपशून्यः -न्त्या -न्त्यं, आतपहीनः -ना -नं, निरातपः -पा -पं.

SHAFT, *s.* (Arrow) शरः, वाणः, काण्डः -खंडः; 'shaft of an arrow,' शरकाण्डः. —(Pole of a carriage) धृ *f.* (धुर), धुरा, कूबरः; 'of a plough,' ईषा, ईशा, हलदण्डः, see POLE. —(Handle) दण्डः. —(Of a mine) खनिगडः, खनिकूपः, खनिकुण्डः, कूपः, खडः. —(Of a column) शङ्खुः *m.*

SHAG, *s.* (Rough hair) विषमलोम *n.* (न.), स्थूललोम *n.*, दृढलोम. —(Kind of bird) मत्स्यवेधनी, मत्स्यः *m.*

SHAGGINESS, *s.* विषमलोमत्वं, लोमप्राचुर्यं, लोमशालं, प्रचुरलोमत्वं.

SHAGGY, *a.* विषमलोमा -मा -म (न.), दृढलोमा &c., स्थूललोमा &c.

प्रचुरलोमा &c., अपरिष्कृतलोमा &c., लोमशः -शा -शं, रोमशः &c.

To SHAKE, *v. a.* क्षुभ् (c. 10. क्षोभयति -यितुं), विक्षुभ्, व्याक्षुभ्, संक्षल (c. 10. -चालयति -यितुं), विचल, चल, कम्प (c. 10. कम्पयति -यितुं), प्रकम्प, प्रतिकम्प, धृ (c. 5. धुनोति, धुनोति, c. 9. धुनाति, धवितुं, धोतुं), क्षाप्, हल (c. 10. हलयति, हललयति -यितुं), आम्फल (c. 10. -स्फालयति -यितुं), आन्दोलनं कृ; 'he shakes his head,' तिथ्येङ् मूर्धानं चालयति. —(One's confidence) शङ्कान्वितं -तां कृ, विश्वासमन्यूनतां कृ or जन्. —(Shake off) अवधृ, निधृ, विधृ, उद्धृ, अपास्, निरस्, निराकृ, मुच. —(Shake hands) परस्परं पाणिं ग्रह्, अन्योन्यं हस्तं or हस्तौ म्शु (c. 6. म्शुति, म्शुतुं); 'they shake hands,' अन्योन्यं हस्तौ म्शुतः.

To SHAKE, *v. n.* क्षुभ् (c. 4. क्षुभति, क्षोभितुं), प्रक्षुभ्, संक्षुभ्, कम्प (c. 1. कम्पते -म्पितुं), विकम्प, प्रकम्प, अभिकम्प, संकम्प, वेप (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप, हल (c. 1. हलति -लितुं), विहल, प्रहल, स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), चल (c. 1. चलति -लितुं), विचल, वेव (c. 1. वेवति -वितुं), रज् (c. 1. रजते -जितुं), दोल (nom. दोलायते), क्ष्माप् (c. 1. क्ष्मायते -यितुं), आन्दोलितः -ता -तं भू.

SHAKE, *s.* क्षोभः, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः, विकम्पः. See SHAKING.

SHAKEN, *p. p.* क्षुभः -आ -अं, विक्षुभः &c., संक्षुभः &c., व्याक्षुभः &c., क्षोभितः -ता -तं, विक्षोभितः &c., धूतः -ता -तं, आपृतः &c., धूनः -ना -नं, आपृतः &c., विधूतः -ता -तं, चलितः &c., प्रचलितः &c., कम्पितः &c., आकम्पितः &c., वेवितः &c., प्रवेवितः &c., आम्फलितः -ता -तं, आन्दोलितः -ता -तं, स्फुरितः &c., क्ष्मायितः &c., लाडितः &c.; 'by the wind,' अनिलधूतः -ता -तं, अनिलक्षुभः -आ -अं, अनिलोद्धतः -ता -तं, पवनाहतः &c., वायुना धूयमानः -ना -नं or विधूयमानः &c. —(Shaken off) निधूतः -ता -तं, उद्धूतः &c., विधूतः &c., विधुतः &c., निरस्तः -स्ता -स्तं; 'one who has shaken off his sins,' उद्धूतपापः -पा -पं, मुक्तपापः &c., पापमक्तः -क्ता -क्तं; 'having shaken off,' अपास्य, विधूय.

SHAKING, *s.* क्षोभः -भणं, विक्षोभः, संक्षोभः, कम्पः -म्पनं, विकम्पः, वेपनं, चलनं, विचलनं, आम्फलनं, आन्दोलनं, वेवनं, वेवितं, धूननं, विधूननं, धूनि *f.*, विधूननं, विधूतिः *f.*, विधूतिः, विधुवनं, रजनं, स्फुरणं.

SHAKING, *part.* (Moving about, trembling) चलनः -ना -नं, कम्पनः -ना -नं, सकम्पः -म्या -म्यं, वेपमानः -ना -नं, चलः -ला -लं, चचलः &c., लोलः &c., कम्पः -म्या -म्यं, तरलः -ला -लं, दोलायमानः -ना -नं, चलाचलः &c., परिप्रवः -वी -वं, परिप्रवः &c., क्ष्मायिता -वी -तृ (तृ), रजिता &c. —(Causing to shake) क्षोभकः -का -कं, क्षोभकारी -रिणी &c., धुन्वन् -न्वती -न्वत् (त्), विधुन्वन् &c., धुन्वानः -ना -नं, रजयन् &c., रजकः -का -कं.

SHAKY, *a.* अस्थिरः -रा -रं, खलितः -ता -तं, खलजतिः -तिः -ति.

SHALLOW, *a.* (Not deep, having little water) गाथः -पा -पं, उन्नतः -ता -नं, गाथजलः -ला -लं, उन्नतजलः &c., ईषजलः &c., अगम्भीरः -रा -रं, अगम्भीरः &c.; 'a shallow stream,' गाथसरित् *f.*, अत्यसरित्, कुसरित्; 'to become shallow,' चुषट् (c. 1. चुषटति -यितुं), चुषट्, चुषट्, चुषट्. —(Not intellectually deep) अत्यबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अत्यमतिः -तिः -ति, अत्यविद्याः -द्या -द्यं, अत्यज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, किञ्चिज्ज्ञः &c., अगम्भीरबुद्धिः &c.

SHALLOW, *s.* (A shoal) सेकतं, पुलिनं, गाथभूमिः *f.*, उन्नतभूमिः.

SHALLOONNESS, *s.* गाथता, उन्नतता, अगम्भीरता, अगम्भीर्यं.

SHAM, *s.* छलं, छस *n.* (नं), केतवं, व्याजः, अपदेशः, व्यपदेशः, कपटः -टं, उपधा, लक्षणं, कूटः -टं, मिपं.

SHAM, *a.* छाप्रिकः -की -कं, सव्याजः -जा -जं, छस or कूट or कपट or मिथ्या in comp., see PRETENDED; 'sham fight,' क्रीडाकलहः.

To SHAM, *v. a. or n.* छस कृ, कूट कृ, व्याजं कृ, कपटं कृ. See To PRETEND; 'one who shams sleep' मिथ्याप्रसुप्तः, प्रसुप्तलक्षणः.

SHAMBLES, *s.* शृना, मृना, शीनविक्रयस्थानं, शीनिकस्थानं, मौनस्थानं.

SHAMBLING, *a.* विषमः -मा -मं, विरूपः -पा -पं, स्थूलः -ला -लं.

SHAME, *s.* (Sensation of conscious guilt) लज्जा.—(Sense of shame, modesty) लज्जा, हीः *f.*, व्रीडा, चषा, मन्दाद्यं, दुषिषा, हिषिषा, हीका, हीका. see MODESTY; 'one who has cast off all shame,' त्यक्तलज्जः, निरस्तलज्जः.—(Reproach, disgrace) अपमानं, अप्रतिष्ठा, कलङ्कः.—(Cause of shame) लज्जाहेतुः *m.*, लज्जाकारणं, लज्जास्पदं.—(To feel shame), see To REUSH, *v. n.*—(To put to shame) लज्ज् in caus., ही in caus., तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं); 'putting to shame,' तज्जने, हेपयं, see To SHAME.—(Shame for shame!) धिक्, शानं.

To SHAME, *v. a.* (Make ashamed) लज्ज् (c. 10. लज्जयति -यितुं), ही in caus. (हेपयति -यितुं), तज्ज् (c. 10. तज्जयति -यितुं), लज्जितं -तो क. लज्जान्वितं -तां क, मलज्जं -ज्जां क.—(Disgrace) अपमानं क, कलङ्क क, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), लज्जां क.—(Mock at) अपवा, अपमान्, मुखरीक, लघूक.

SHAMED, *p. p.* हेपितः -ता -तं, तज्जितः &c., लज्जितः -ता -तं.

SHAMEFACED, *a.* लज्जायान -यती -यत (त्), लज्जाशीलः -ला -लं, ही-मान् &c., चषितः -ता -तं, व्रीडितः &c. See BASHFUL, MODEST.

SHAMEFUL, *a.* लज्जाकरः -रा -री -रं, अपमानकरः &c., सक्रीडिकरः &c., क्रीडितनाशकः -का -कं, गरीः -र्या -र्यं, गहणीयः -या -यं.

SHAMELESS, *a.* (Destitute of shame) निर्लज्जः -ज्जा -ज्जं, अलज्जः &c., विलज्जः &c., लज्जाहीनः -ना -नं, निस्त्वपः -पा -पं, चषाहीनः -ना -नं, निरपचषः -पा -पं, अनपचषः &c., त्यक्तलज्जः &c., निरस्तचषः &c., चषानिरस्तः -स्ता -स्तं, लज्जोन्मिक्तः -ता -तं, विपातः -ता -तं, धृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Indicating want of shame) अलज्जामृचकः -का -कं, वैयात्यमृचकः &c.

SHAMELESSLY, *adv.* लज्जया विना, लज्जां विना, निर्लज्जं, संवयातं.

SHAMELESSNESS, *s.* निर्लज्जता -त्वं, लज्जाहीनता, चषाहीनता, वेयातं.

SHAMMING, *s.* छसकरणं, छलनं -ना, व्याजकरणं. See SHAM, *s.*

To SHAMPOO, *v. a.* हस्ताभ्याम् संवाहन् (c. 10. वाहयति -यितुं), c. 1. -वाहति -हितुं or मृद् (c. 9. मृदाति, मर्दितुं, c. 10. मर्दयति -यितुं) or सम्पीड्, अङ्गसंवाहनं कृ.

SHAMPOOED, *p. p.* हस्ताभ्यां संवाहितः -ता -तं or मर्दितः -ता -तं.

SHAMPOOER, *s.* संवाहकः, अङ्गसंवाहकः, अङ्गमर्दकः.

SHAMPOOING, *s.* संवाहनं, अङ्गसंवाहनं, अङ्गमर्दनं, उत्सादनं, उड्डर्शनं.

SHANK, *s.* (Bone of the leg) जङ्घास्थि *n.*, पादास्थि *n.*, अधमास्थि *n.*—(The leg) जङ्घा.—(The long part of any thing) दीर्घांशः, दीर्घभागः; 'having long shanks,' ऊर्ध्वजानुः -नुः -नु, ऊर्ध्वजुः &c., दीर्घजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं.

To SHAPE, *v. a.* रूप (c. 10. रूपयति -यितुं), सरूपं -पां क, कृप (c. 10. कल्पयति -यितुं), आकारं कृ or दा, संस्कारं कृ, संभू, रच, विरच, घट.

SHAPE, *s.* आकारः, आकृतिः *f.*, रूपं, मूर्तिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, विग्रहः, विधानं, यपुम् *n.*, संहननं, कायः, शरीरं. See FIGURE.

SHAPED, *p. p.* रूपी विणी -यि (नं), साकारः -रा -रं, सरूपः -पा -पं,

रूपवान् -यती -यत् (त्), आकार or आकृति or रूप in comp.; 'moon-shaped,' चन्द्राकारः -रा -रं, चन्द्राकृतिः -तिः -ति, चन्द्ररूपः -पी -पं; 'well shaped,' सुरूपः -पी -पं, रूपवान् &c., सिंहसंहननः -ना -नं.

SHAPELESS, *a.* अनाकारः -रा -रं, निराकारः -रा -रं, निराकृतिः -तिः -ति, अरूपी -विणी -यि (नं), अरूपः -पी -पं, नीरूपः -पा -पं, रूपहीनः -ना -नं, आकारहीनः &c., अमूर्तिः -र्ती -र्तं, विरूपः &c., अरूपवान् &c.

SHAPELESSNESS, *s.* निराकारता, आकारहीनता, अरूपता, अमूर्तिः *f.*

SHAPELY, *a.* सरूपः -पा -पी -पं, रूपवान् -यती &c., आकारशुद्धः -द्धा -द्धं.

SHARD, *s.* मृगयभासदृशकलं, मृगयपात्रखण्डः, काचखण्डः.

SHARE, *s.* (Part, portion) भागः, अंशः, विभागः, उद्धारः, यष्टः -खटकः, भाज्यं, भाजितं, अंसः; 'equal share,' समभागः; 'share by share,' अंशांशः.—(Of an estate) चक्षुषभागः, चक्षुषांशः, रिक्षभागः, उद्धारः, आँदारेकं.—(Of a plough) फालः, पांच, फलं, नित्या, कुशी, कूटकं.

To SHARE, *v. a.* (Distribute, divide) विभज् (c. 1. भजति -भक्तुं), प्रविभज्, संविभज्, अंश (c. 10. अंशयति -यितुं), वट (c. 10. वटयति -यितुं), पृषक् पृषग् विभज्, अंशांशि दा or परिकृप, see To DISCERN.—(Partake) अंशं or भागं ग्रह (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or द (c. 1. हरति, हर्तुं) or भुज्, अयेन ग्रह भुज् (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), अयेन सह भज्.

To SHARE, *v. n.* सहभागो -गिनी -गि (नं) भू, अंशी &c. भू, भागो &c. भू, अयेन सह भोगं कृ or सहोपभोगं कृ, अंशं or भागं प्राप (c. 9. आप्नोति -आप्नुं) or लभ् (c. 1. लभते, लब्धुं), अंशं ग्रह or खादाः सहभोगी &c. भू.

SHARE-HOLDER, *s.* अंशधारी *m.* (नं), भागधारी *m.*, विभागधारी *m.*, अंशभागी *m.*, अंशो *m.*, अंशग्राहो *m.* (नं).

SHARP, *p. p.* धिमकः -क्का -कं, संविभकः &c., प्रविभकः &c., अंशितः -ता -तं, परिकल्पितः &c., अयेन सह भुज्, क्का -कं or सहोपभुज् &c.

SHARPER, *s.* भागी *m.* (नं), अंशी *m.*, अंशहारी *m.*. See PARTAKER.

SHARP, *s.* ग्राहः, तनुः *m.*, तनुगः, तनुनागः, सकराजः, सकरः, दृढदंशकः, जलकिराटः, समुद्रारुः *m.*, अवहारः, हाङ्गरः.

SHARP, *a.* (Having a keen edge) तीक्ष्णः, क्षणा -क्ष्णं, तीक्ष्णधारः -रा -रं, शिखरधारः &c., धाराधरः -रा -रं, शितः -ता -तं, निशितः &c., तीक्ष्णः -द्या -द्यं, हिमः -ग्मा -गमं, खरः -रा -रं, शातः -ता -तं, निशातः &c., प्रखरः -रा -रं, तेजोवान् -यती -यत् (त्), लुहिः -विः -विः; 'a sharp sword,' तीक्ष्णखट्गः, निशितनिर्मितः; 'sharp as a razor,' शुरपाराधः -मा -मं.—(Having a sharp point) तीक्ष्णायः -या -यं, शितायः &c., तीक्ष्णशिवः -खा -खं, शातशिवः &c., सूक्ष्मः &c., तीक्ष्णः &c.—(Acute of mind, quick, ready) तीक्ष्णबुद्धिः -द्विः -द्वि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c., तीक्ष्णबुद्धिः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, निपुणमतिः -तिः -ति, कुशलबुद्धिः &c., उत्पन्नमतिः &c., कुशाग्रोपमतिः &c., कुशाग्रमतिः &c., कुशाग्रबुद्धिः &c., प्रखरबुद्धिः &c., निपुणः -खा -गं, पटुः -टुः, चतुरः -रा -रं.—(Quick in perception) शीघ्रग्राही -द्विणी &c., सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं, सूक्ष्मग्राही &c., तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं; 'a sharp sight,' सूक्ष्मदृष्टिः *f.*, तीक्ष्णदृष्टिः *f.*—(Quick in action, smart) तीक्ष्णकम्पा -म्मा -म्मं (नं), शीघ्रकम्पा &c., आशुकारी &c., शीघ्रकारी &c., क्षिप्रकारी &c.—(Witty) रमिकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्धं.—(Sour, acid) अम्रः -म्मा -मं, अम्रसरः -सा -सं, शुक्रः -क्का -कं, शोक्तिकः -की -कं, अरुन्तुदः -दा -दं.—(Pungent) कटुः -टुः -टु, उग्रः -ग्रा -ग्रं, रुचकः -का -कं, see PUNGENT.—(Severe, cutting)

तीक्ष्णः-हृणा-हृणं, तीव्रः-त्रा-त्रं, उग्रः-या-ग्रं, कटुः-टु-टु, प्रखरः-रा-रं, खरः &c., अरुणुदः-दा-दं, मर्मस्पृक् *m. f. n.* (ग्र), मर्मवेधी &c., मर्मभेदी-दिनी &c.; 'sharp language,' वागमिः *f.*, वागिषुः *m.*, कटुवाक्यं, अरुणुदवाक् *f.* (च); 'sharp pain,' तीव्रवेदना, जलुः लं.—(Piercing) वेधकः-का-कं, वेधी &c.—(As sound) उदात्तः-त्रा-त्रं, कर्कशः-शा-शं.

SHARP, *s.* (Note) उदात्तः, उदात्तखरः, उच्चखरः.

SHARP-EDGED, *a.* तीक्ष्णधारः-रा-रं, शितधारः &c., निशितधारः &c.

TO SHARPEN, *v. a.* तिज् (c. 10. तेजयति-यितुं), निशो (c. 4. उपति-शातं), शो, निशि (c. 5. -शिनोति-शेतुं), ऋणु (c. 2. ऋणीति, ऋणयितुं), प्रहणु, संहणु, तीक्ष्णीकृ, तीक्ष्णधारीकृ, शितधारीकृ, तीक्ष्णायीकृ; 'the appetite,' रुच in caus.—(Sharpen up) उत्तिज्.

SHARPENED, *p. p.* तेजितः-ता-तं, निशितः-ता-तं, शितः &c., शातः &c., निशितः &c., विशितः &c., हणुतः &c.; 'as the appetite,' रुचितः &c.

SHARPER, *s.* कितवः, पञ्चकः, धूर्तः, कटकः, प्रतारकः, कुहकः.

SHARPLY, *adv.* तीक्ष्णं, तीव्रं, मत्तैरुष्यं, तिग्मं, प्रखरं, अरुणुदं, निपुणं.

SHARPNESS, *s.* (Keenness of edge) तीक्ष्णता, तेरुष्यं, धारातीक्ष्णता, तेजस् *n.*, तीव्रता, तिग्मता, तेज्यं.—(Of point) तीक्ष्णायता-त्वं, शितायता.—(Of mind) बुद्धितीक्ष्णता, बुद्धितैरुष्यं, तीक्ष्णबुद्धित्वं, बुद्धि-सूक्ष्मता, विदग्धता, वेदग्ध्यं, निपुणता, निपुष्यं, बुद्धिकोशल्यं, पटुता, पाटवं, चतुरता, चातुष्यं, मतिप्रकष्यः.—(Sourness) स्रुता, शुक्रता.—(Pungency) कटुता, प्रखरता, प्राख्यं, उग्रता, तीक्ष्णता.—(Severity) तीक्ष्णता, तेरुष्यं, तीव्रता, तिग्मता.—(Of sea) कर्कशता, कार्कश्यं, उदात्तत्वं.

SHARP-NOSED, *a.* खरणाः-याः-यं, खरणसः-सा-सं, तीक्ष्णनासः &c.

SHARP-POINTED, *a.* तीक्ष्णयः-या-यं, शितायः &c., मृचयः &c.

SHARP-SHOT, *a.* तीक्ष्णधाययः-या-यं, चुभुधाययः &c., तीक्ष्णधुपार्तः &c.

SHARP-SHOOTER, *s.* शीघ्रवेधी *m.*, लक्ष्यवेधी *m.* (नं), लक्ष्यवेधनकुशलः.

SHARP-SIGHTED, *a.* सुक्षुद्रष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सुक्षुद्रशी-शिनी-शिं (नं), तीक्ष्णदृष्टिः &c., तीव्रदृष्टिः &c., कार्कशदृष्टिः &c.

SHARP-WITTED, *a.* तीक्ष्णबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सूक्ष्मबुद्धिः &c., शीघ्रबुद्धिः &c.

SHĀSTRĀ, SHĀSTRĪ, *s.* A term applied to scientific or philosophical treatises and books of law. There are properly only six Shāstras, comprising the five philosophical systems (see School), and the code of legal institutes; viz.

1. मीमांसाशास्त्रं or पृथ्वीमीमांसाशास्त्रं.
2. सांख्यशास्त्रं.
3. वेदान्तशास्त्रं.
4. न्यायशास्त्रं, including under it the वैशेषिकशास्त्रं.
5. योगशास्त्रं.
6. धर्मशास्त्रं. The last includes the celebrated code of Manu or मानवधर्मशास्त्रं. The term Shāstra is also applied to less important branches of literature, and when used in the singular number denotes the body of all that has been written on each subject; as, 'Treatises on rhetoric,' अलङ्कारशास्त्रं; 'poetical works,' काव्यशास्त्रं; 'Treatises on the mechanical arts,' शिल्पशास्त्रं.

TO SHATTER, *v. a.* (Break into many pieces) शतखण्डशः कृ or भिद् or भञ्ज, सहस्रखण्डशः कृ, बहुखण्डशः कृ or भञ्ज, शतखण्डीकृ, खण्डविखण्डीकृ, बहुखण्डलीकृ, खण्डं खण्डं कृ, छिन्नभिन्नीकृ, छेदविच्छेदं कृ, खण्डं, मृद्, निर्विष्यं, परिभञ्जं, प्रभञ्जं, विद्, चूर्णं.

TO SHATTER, *v. n.* शतखण्डशो भू or भिद् in pass., शतचूर्णीभू.

SHATTERED, *p. p.* शतखण्डशो भिन्नः-न्ना-न्नं or भग्नः-ग्ना-ग्नं, शत-

चूर्णीकृतः-ता-तं, सहस्रखण्डशो भग्नः-ग्ना-ग्नं, छिन्नभिन्नः-न्ना-न्नं. SHATTERING, *s.* परिभङ्गः, शतखण्डीकरणं, शतचूर्णीकरणं, छेदविच्छेदः.

TO SHAVE, *v. a.* (With a razor) क्षीरं कृ, क्षुरं (c. 6. क्षुरति, क्षोरितुं), क्षुरं (c. 6. क्षुरति, क्षोरितुं) मुखं (c. 1. मुखति-खितुं, c. 10. मुखयति-यितुं), मुखनं कृ, आवृषं (c. 10. वापयति-यितुं, c. 1. वपति-वप्नो), परिवृषं, वप, वपनं कृ, वापं कृ, क्षुरण or क्षुरेण छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेतुं) or लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), भद्राकरणं कृ; 'to shave the head,' शिरोमुखनं कृ.—(Part) तक्ष (c. 1. तक्षति-क्षितुं), तक्षणं कृ, त्वक्ष, छिद्, अयच्छिद्, अयकृतं, कूप.

SHAVERN, SHAVEN, *p. p.* मुखितः-ता-तं, वापितः &c., परिवापितः &c., कृतक्षौरः-रा-रं, कृतवापनः-ता-तं, क्षुरितः-ता-तं, मुखः-यश-यं, कूपः-न्ना-न्नं; 'a number of shaved heads,' मुखमण्डली.

SHAVING, *s.* मुखितशिराः *m.* (म्), वापितशिराः *m.*, मुखितः *m.*, मुखः.

SHAVER, *s.* (One who shaves) मुखकः, मुखी *m.* (नं), क्षुरी *m.*, मुख-नकृत् *m.*, क्षौरकारी *m.* (नं), वपनकृत्.—(Boy) माणयकः.

SHAVING, *s.* (Act of cutting with a razor) क्षीरं, क्षौरकरणं, मुखनं, वपनं, वपः, वापः, परिवापः, वापनं, आवपनं.—(That which is pared off) तष्ट, विदलं, शकलं, खण्डः, छेदः, तनुच्छेदः, सूक्ष्मछेदः.

SHAW, *s.* उन्नरीयं, प्रावरणं, प्रावारः, स्कन्धावरणं, स्कन्धयस्त्रं.

SHAW, *pron.* सा (तद्), एषा (एतद्), इष (इदं), असौ (अदम्).

SHAVE, *s.* शम्पस्रसः, शम्पस्तयकः, शम्पगुल्फः-ल्लङ्कः, शम्पमुष्टिः-ष्टी *f.*, शम्पभारः, स्रष्टः, स्रयकः, तदः.

TO SHEAR, *v. a.* लृ (c. 9. लुनाति, लवितुं), कृत् (c. 6. कृन्ति, कर्त्रितुं), छिद् (c. 7. छिनन्ति, छेतुं), आवृषं (c. 10. वापयति-यितुं), परिवृषं, वप, मुखं (c. 1. मुखति-खितुं, c. 10. मुखयति-यितुं), कूप, वपनं कृ क्षीरं कृ; 'sheep,' मेपलौम छिद् or अयच्छिद् or लृ.

SHEARER, *p. p.* लूनः-ना-नं, त्रिवलौमा-मा *m.* (नं), कूपलौमा &c.

SHEARER, *s.* छेदकः, छिद् in comp., लोमछिद्, लोमछेदकः, लयकः, लोमलेत्रा *m.* (नृ); 'of sheep' मेपलौमछिद्.

SHEARING, *s.* छेदनं, लुनिः *f.*, लवनं, लवः, लुः *fm.*, कर्त्रं, कत्यनं, कुम्भिः *f.*, क्षीरं, वपनं, वापः, परिवापः, मुखनं; 'of wool,' लोमछेदनं, लोमकर्त्रं, मेपलौमछेदः.

SHEARS, *s. pl.*, कर्त्रनी, कर्त्ररी, कत्यनी, कृपाणी, खण्डधारा.

SHEAT-FISH, *s.* वोदाळः, वदालः, सहस्रदंष्ट्रः, सहस्रदंष्ट्री *m.* (नं).

SHEATH, *s.* (Case, covering) कोपः, कोशः, पिधानं, तिरोधानं, आवेष्टनं, परिवेष्टनं, वेष्टनं, आवरणं, आच्छादनं, षटः, पेशी.—(Of a sword) खट्वाकोपः, खट्वापिधानं, खट्वाधारः, कोपः, दलं, पेशी, see SCABARD.—(In botany) शुक्रा, दलं.

TO SHEATH, SHEATH, *v. a.* (Put into a case) कोपे निविश (c. 10. -वेशयति-यितुं), कोषे प्रविश, कोपस्यं-स्यां कृ.—(Envelop with a covering) आवेष्ट, परिवेष्ट, आच्छद्, परिच्छद्, पिधा, आवृ, परिपृ, कोशेन परिवेष्ट.

SHEATHED, *p. p.* कोपस्यः-स्या-स्यं, कोशस्यः &c., कोपनिवेशितः-ता-तं.

TO SHED, *v. a.* (Let fall, cast) पत् (c. 10. पातयति-यितुं), मुच् (c. 6. मुचति, c. 10. मोचयति-यितुं), निमुच्, गल् in caus., गलनं कृ, गिगलनं कृ; 'the feathers,' पक्षगलनं कृ.—(Let flow, spill) पत् (c. 10. पातयति-यितुं), सु (c. 10. सावयति-यितुं, c. 1. सवति, सोतुं), मुच्, प्रमुच्, मृज् (c. 6. मृजति, मृष्टुं), उन्मृज्, वृत् in caus., आवृत्, स्कन्द (c. 10. स्कन्दयति-यितुं), क्षरं (c. 1. क्षरति-रितुं); 'to shed tears,' सञ्चृषि पत् in caus., वाप्यं मृज्, सञ्चृषि नेत्राभ्याम् आवृत् in caus.; 'to shed blood,' रक्ते सु in caus. or मुच् or मोच्.

SHEED, *p. p.* गलितः -ता -तं. पिगलितः &c., पातितः &c., छावितः -ता -तं.
 SHED, *s.* (Slight building) मण्डपः. माण्डपिकः, माण्डपिका, ग्रामः.
 वितर्हिः -ह्रीं *f.* विहारः; 'for cattle,' गोष्ठं, गोगोष्ठं, गोस्थानकं, गोगृहं, गोशाला.

SHEPHERD, *s.* (Of blood) रक्तसावकः, रक्तसावी *m.* (नं), रक्तलोचकः, रक्तपातकः, रक्तोत्पादकः, शोणितोत्पादकः, अमृकसावी *m.*

SHEEP, *s.* मेघः, अविः *m.*, अविकः, उरभः, उरणः, एडकः, भेडः, रोमशः, लोमशः, बहुरोमा *m.* (नं) उणीयुः *m.*, अजः, *see* RAM; 'female,' मेघी -पिका, एडका, भेडी, उरण्णी, अविला, नालकिनी; 'flock of sheep,' खोरभकं, अविकटः.

SHEEP-COT, SHEEP-FOLD, *s.* मेघस्थानं -नकं, मेघशाला, मेघव्रजः, मेघालयः -वं.

SHEEPSHIN, *a.* अतिलज्जाशीलः -ला -लं, अतिलज्जावान् -वती -वत् (नं), मेघस्रवाचः -वा -वं, मेघशीलः -ला -लं, जननीतः -ता -तं, सभाभीतः &c.

SHEEPSHINNESS, *s.* अतिलज्जा, मेघशीलता, जननीतिः *f.*, सभाभीतिः *f.*

SHEEP-SHEARER, SHEEP-SHEARING. *See* SHEARER, SHEARING.

SHEEP-SKIN, *s.* मेघचर्म *n.* (नं), मेघलोम *n.* (नं), मेघान्नितः, अविचर्म.

SHEEP-STEALER, *s.* मेघहर्ता *m.* (नं), मेघहारी *m.* (नं), मेघापहारकः.

SHEEP-STEALING, *s.* मेघहरणं, मेघापहारः, मेघापहरणं, मेघचौरः.

SHEER, *a.* (Mere, unmixed) मात्र in comp., मात्रकः -का -कं, केवलः -ला -ली -लं, केवली -लिनी -लि (नं), शुद्धः -द्धा -द्धं, *see* MERE.

TO SHEER OFF, *v. n.* अपसृ, अपसृप्, व्यपसृप्, पलाय्, *see* TO DECAMP. —(Move off on one side) पार्श्वं or पार्श्वतो गम् or चल.

SHEET, *s.* (Of a bed, &c.) प्रच्छदपटः, प्रच्छदयन्त्रं, उत्तरप्रच्छदः, उत्तररुदः, शय्याच्छादनं, निचोलः. —(Of paper) पत्रं -त्रकं, पत्रिका, फलकः. —(Of metal) पत्रं, फलकः. —(Of water) वारिराशिः *m.*, वारिचत्वरः. —(Winding sheet) शययन्त्रं.

SHEET-ANCHOR, *s.* बृहदङ्गरः, महालङ्गरः, बृहदङ्गुः. There is no Sanskrit equivalent for the modern anchor: लङ्गरः is borrowed from the Persian.

SHEET-IRON, *s.* लोहपत्रं -त्रकं, लोहपत्रिका, लोहफलकः.

SHE-GOAT, *s.* अजा, जामी. *See* GOAT.

SHELF, *s.* (Board or bracket in a wall) नगदन्तः -नन्तकः, नाग-निर्युहः, निर्युहः, नागः, मातारः, भित्तिवहिरःस्थः फलकः, भित्तिवहिरःस्थं दोषकाष्ठं; 'set of shelves,' कपाटः -टः. —(Sand-bank) सैकतं.

SHELL, *s.* (Hard covering of an animal) कसुः -सु *m. n.*, कपचः -चं; 'conch-shell,' शङ्खः, शङ्खकः -कं, शसृकः, जलकं, शुक्तिः *f.*, मृथिकामुखं, कसुः -सुकः; 'bivalve-shell,' कसुः *m.*, शसुः *m.*, शसृकः, शसृकः, शसृकः, जलशुक्तिः *f.*; 'oyster-shell,' शुक्तिः *f.*, शुक्तिपुटं, शुक्तिपेशी; 'small shell,' खटुशङ्खः, शुक्तिः *f.*, शङ्खनखः; 'used as a coin,' कपदः, कपदकः, *see* COWRI; 'worker or dealer in shells,' शङ्खकारः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खिकः, काष्ठविकः; 'contained in a shell,' शुक्लनगः -ता -तं. —(Of an egg) अण्डकवचः -चं, पेशी -शः *f.*, अण्डपुटः -टः, अण्डपेशी. —(Of a nut, &c.) कवचः -चं. —(Of a pea, &c.) वीजकोशः, सिन्ध. —(Husk) त्वक *f.* (च), हृपः, कञ्चुकः, कोशः, पुटः—(Envelope) पुटः, कोशः, कोपः, आवरणं, परिवहनं, पेशी -शः *f.*—(Outer part) वहिर्भागः, बाह्यभागः, वहिर्भागमात्रं. (Bomb), *see* the word.

TO SHELL, *v. a.* निम्बप्रीक, निम्बच (nom. निम्बचयति -यितुं), त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निम्बप्रीक, निम्बप्रीक, त्वचं or पुटं ह or निह.

SHELL-CUTTER, *s.* शङ्खिकः, शङ्खी *m.* (नं), शङ्खछेदकः, काष्ठविकः.

SHELLED, *p. p.* निम्बचः -चा -चं, निम्बचकृतः -ता -तं, निम्बपितः &c.

SHELL-FISH, *s.* कसुस्थः, कसुवासी *m.* (नं), शङ्खस्थः, शुक्तिस्थः, कोशस्थः, कोशवासी *m.*, कसुयुक्तननुः *m.*, कसुस्थमन्यः.

SHELLY, *a.* शङ्खी -ह्विनी -ह्वि (नं), शङ्खिकः -की -कं, काष्ठवः -वी -वं, कसुमयः -यी -वं, शङ्खमयः &c., कसुपूर्णः -शी -शीं, शङ्खाद्वाः &c.

SHELTER, *s.* आश्रयः, समाश्रयः, संश्रयः, आश्रयणं, शरणं, आश्रयः, आश्रयः, श्रवणं, अवस्थानं, निवासस्थानं, अवकाशः; 'to take shelter,' आश्रि, समाश्रि, शरणार्थं गम्, *see* under SHELTER; 'being in shelter,' आश्रयस्थः -स्था -स्थं; 'having taken shelter,' आश्रित.

TO SHELTER, *v. a.* (Give shelter) आश्रयं दा, आश्रयः or शरणं भू. —(Protect, cover) रक्ष्, गुप्, पाल्, छद्, प्रच्छद्, गुप्ति कृ. गोपनं कृ. (Shelter one's self) आश्रि (c. 1. -अश्रयति -यितुं), समाश्रि.

SHELTERED, *p. p.* or *a.* आश्रितः -ता -तं, समाश्रितः &c., संश्रितः &c., आश्रयः -या -वं. —(From the wind) निर्वातः -ता -तं.

SHELTERING, *part.* आश्रयभृत् -ता -तं, आश्रयदाता -त्री -तृ (नं).

SHELTERLESS, *a.* निराश्रयः -या -वं, अनाश्रयः &c., आश्रयहीनः -ता -नं.

TO SHELVE, *v. n.* प्रवणः -शा -शं भू, प्रवणीभू, पातुकः -का -कं भू, क्रमशः प्रवणीभू or अधोगम or पत.

SHELVING, *part.* or *a.* प्रवणः -शा -शं, पातुकः -का -कं, क्रमशः प्रवणः शा -शं or अधोगामी -निनी &c.; 'shelving ground,' प्रवः, प्रवणभूमिः.

SHEPHERD, *s.* मेघपालः -लकः, पशुपालः -लकः, अविपालः, पशुरक्षी *m.* (नं), मेघरक्षी *m.*, मेघरक्षकः, मेघपोषकः, खोरभिकः, उरभपालः; 'his business,' मेघपालनं, पशुपालनं, पाशुपाल्यः; 'shepherd's boy,' पालदारकः.

SHEPHERDNESS, *s.* मेघपाली, मेघपालका, पशुपाली, मेघरक्षिणी.

SHEVEL, *s.* शर्वतुसंज्ञकं रसिकपानीयं, शर्करादिमिश्रतं मद्यनद्योरादि-समर्थं पानीयं.

SHEFF, *s.* व्यासभाष्यस्थः, धर्मसभाष्यस्थः, निर्णयपादप्रवर्तनाधिकारी *m.* (नं), निर्णयप्रवर्तकः, राज्यनियमप्रवर्तकः.

SHAGGY, *s.* स्वंनाख्यदेशनः प्रसिद्धमश्वविशेषः.

SHAW, *To SHAW, SHOWN, see* SHAW, TO SHAW, &c.

SHIELD, *s.* (Buckler) फलकः -कं, फलं, फरं, चर्म *n.* (नं), चर्मं, आवरणं, चर्मआवरणं, आवरकः -कं, स्फुरः, खट्वाडा, खेटिका, ढालं, अन्धकः; 'armed with a shield or bearing one,' फलकी *m.* (नं), फलकपाणिः *m.*, चर्मो *m.*, ढाली *m.* (नं), फलकभृत् *m.*—(Defence) रक्षणं, गुप्तिः *f.*, वाणं.

TO SHIELD, *v. a.* रक्ष्, वै, गुप्, पाल्, छद्. *See* TO PROTECT, COVER.

SHIELDED, *p. p.* रक्षितः -ता -तं, छादितः &c., आवृतः &c., अनरितः &c.

TO SHIFT, *v. n.* (Change) परिवृत् (c. 1. -वर्तते -वर्तितुं), विवृत्, विपरिवृत्, सम्परिवृत्. —(Move, change place) चल् (c. 1. चलति -चितुं), विचल्, स्थानान्तरं गम् (गच्छति, गन्तुं) or चल् or या, स्थानान्तरं गम्. —(Change clothes) यस्नान्तरं परिधा, निवस्. —(Shift for a livelihood) दिननिर्वाहं कृ, अगतिकर्माणि कृ.

TO SHIFT, *v. a.* (Change) परिवृत् (c. 10. -वर्तयति -यितुं), विपरिवृत्, चिक् (c. 8. -करोति -कृतुं), विह्; 'he shifts his course,' स्वमार्गे चिक्करोति. —(Cause to change place) विचल् (c. 10. -चालयति -यितुं), चल्, स्थानान्तरं गम् in caus., स्थानान्तरकृ, स्थानान्तरकृ, अत्यत्र कृ. —(Shift off), *see* TO PUT OFF.

SHIFT, *s.* (Expedient) उपायः, गतिः *f.*, युक्तिः *f.*, अयुपायः. —(Evasion, trick) छद्म *n.* (नं), छलं, अपदेशः, व्यपदेशः. —(Under garment) अन्तरीय, अधोवस्त्रं, अधोवसनं, अधोशुकं.

SHILLY-SHALLY, *s.* विकल्पः, अस्थिरता, चापल्यं. See IRRESOLUTION.

SHIN, *s.* जङ्घाप्रभागः, जङ्घायाः पूर्वोत्थि *n.*, अग्रजङ्घा.

To SHINE, *v. n.* प्रकाश (c. 1. -काशते -शितुं, c. 4. -काश्यते), काश, शुत् (c. 1. द्योतते -शितुं), विद्युत्, राज् (c. 1. राजति -ते -शितुं), अभिराज्, अभिराज्, दीप् (c. 4. दीप्यते -शितुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति -शितुं), शुभ् (c. 1. शोभते -भितुं), विशुभ्, भास् (c. 1. भासते -सितुं), आभास्, प्रभास्, अवभास्, भा (c. 2. भाति -तुं), प्रभा, आभा, विभा, उभा, चकास् (c. 2. चकास्ति -सितुं), रुष् (c. 1. रोषते -चितुं), जल (c. 1. झलति -लितुं), वज्रल, वषेस् (nom. वषायते), जोजस् (nom. जोजायते); 'to shine very brightly,' दीप् in freq. (दीदीप्यते), जल in freq. (जाजल्यते), शुभ् in freq. (शुशुभ्यते), अतितेजसा प्रकाश; 'the fixed stars shine by their own light,' नक्षत्राणि स्वप्रकाशानि भवन्ति; 'planets shine by reflected light,' ग्रहाः परावृत्तकिरणैर् प्रकाश्यन्ते.

SHINE, *s.* प्रभा, प्रकाश, द्युतिः *f.*, तेजस् *n.* See SUN-SHINE.

SHINGLE, *s.* (Gravel, pebble) शकैरा, शिलाखण्डः, चर्चुलशिला, वेला-हतशिला, वेलाहतशकैरा.—(Thin plank) फलकः.

SHINING, *part. or a.* प्रकाशमानः -ना -नं, दीप्तिमान् -मती -मत् (न्), द्युतिमान् &c., द्योती -तिनी -ति (न्), द्योतमानः -ना -नं, विद्योतमानः &c., शोभमानः &c., देदीप्यमानः &c., विराजमानः &c., प्रभावान् &c., कान्तिमान् &c., तेजस्वी &c., भास्वान् &c., भास्वरः -री -रं, भास्करः -रा -रं, प्रकाशन् -शनी -शत् (ह्), स्फुरन् &c., भासयन् &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशी &c., काशी &c., काशिष्णुः -ष्णुः -ष्णु. See BRIGHT.

SHINY, *a.* दीप्तिमान् -मती -मत् (न्), तेजोमयः -यी -यं. See BRIGHT.

SHIP, *s.* वृहन्नौका, वृहन्नौः *f.*, वृहत्तरणी, नौः *f.*, नौका, वृहत्पोतः, पोतः, तरणिः -णी *f.*, अर्णवयानं, जलयानं, अर्णवपोतः, बोह्रित्यं, मनुः *m.*, प्रवः; 'to take ship,' नौकाम् आरुह् (c. 1. -रोहति -रोदुं); 'ship of war,' युद्धनौः *f.*, युद्धनौका.

SHIP, an affix denoting abstract state or office is rendered by त् or त्वं; as, 'a judge,' धर्माध्यक्षः; 'judgeship,' धर्माध्यक्षता -त्वं; 'a son,' पुत्रः; 'sonship,' पुत्रता -त्वं.

To SHIP, *v. a.* (Put on board ship) नौकाम् आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं) or प्रविश् (c. 10. -वेशयति -यितुं), नौकायां निविश् or सम् in caus.—(Fix in its place) स्वस्थाने भा or रुह् in caus., स्वस्थानीक.

SHIP-MASTER, *s.* नौकापतिः *m.*, नौस्थानी *m.* (न्), नौकास्थानी *m.*, नौकाधिपतिः.

SHIPMENT, *a.* नौकारोपणं, नौकाप्रवेशनं, नौकासमर्पणं.

SHIPPING, *s.* नौकासमूहः, नौकादिसमूहः, नौकासमवायः, नाविकं.

SHIP-WRECK, *s.* नौभङ्गः, नौकाभङ्गः, नौभेदः, नौकानाशः, नौव्यसनं, नौकाव्यसनं, नौकामञ्जनं.—(Destruction) नाशः, विनाशः.

To SHIP-WRECK, *v. a.* नौकां भञ्ज् (c. 7. भनक्ति, भंज्) or भिद् (c. 7. भिनक्ति, भेज्) or नश् (c. 10. नाशयति -यितुं) or विनश्, नौभङ्गं कृ, नौभेदं कृ, नौव्यसनं कृ or जन, उन्मूल्य (c. 10. -कूलयति -यितुं), कूलोपरि क्षिप्.

SHIP-WRECKED, *p. p.* भिन्ननौकः -का -कं, भग्ननौकः &c., उन्मूलितः -ता -तं, कूलोपरि क्षिप्तः -मा -मं, सैकतोपरि क्षिप्तः &c.

To SHIRK, *v. a. or n.* छलेन कर्त्तव्यतां त्यज् or परित्यज् or हा, छलेन पलाय् (c. 1. पलायते -यितुं, rt. इ) or व्यपदिश् (c. 6. -दिशति -देहुं), छलं दृ, छस कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपदेशं कृ, व्यपसृप्, व्यपसृप्, व्यपक्रम् व्यपधाप्.

SHIRK, SHIRKER, *s.* कर्त्तव्यतायां *m.* (न्), कर्त्तव्यतात्यागी *m.*, छसकारी *m.*

SHIRT, *s.* अग्रादीयं, अधोपस्त्रं, अधोपसनं, अधोशुकं, अग्रादीयं, अग्रादीयनं,

अधोपस्त्रं, अधोपसनं, अधोमास्रं.

To SHIVER, *v. a.* शतखण्डशः कृ or भिद्, सूक्ष्मखण्डशो भिद्, शतखण्डो कृ, सहस्रखण्डशो भञ्ज्, शतचूर्णीकृ, चूर्णीकृ, चूर्णं, निष्पिप्. See SHATTER, *v. a.*

To SHIVER, *v. n.* (Fall or be broken into many small pieces) सहस्रखण्डशो भिद् in pass. or पत, शतखण्डशो भिद् in pass., शतचूर्णीकृ.—(Quake or shake with cold, &c.) शीतान्वितात् कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं) or विकम्प or प्रकम्प, हिमावन्त्वाद् वेप (c. 1. वेपते -पितुं) or प्रवेप, शीत्कारं कृ, शीत्कारं कृ.

SHIVER, *s.* (Small fragment) सूक्ष्मखण्डः -खण्डकः, भिन्नः *f.*, शकलः -लं, छेदः, दलं, छिन्नं, भिन्नं; 'into shivers,' सहस्रखण्डशः, सूक्ष्मखण्डशः.—(Shaking) कम्पः, शीत्कारः, see SHIVERING, *s.*

SHIVERED, *p. p.* सहस्रखण्डशो भिन्नः -चा -चं, सूक्ष्मखण्डशो भिन्नः &c., शतखण्डो कृतः -ता -तं, छिन्नभिन्नः &c., चूर्णितः &c., जल्लरः -ल्लरं.

SHIVERING, *s.* (The act of shattering) सहस्रखण्डशो भिद् -भेदं, शतखण्डो कृतं, शतचूर्णीकरणं, चूर्णीकरणं, निष्पेयः -पयः, Quaking, trembling with cold, &c.) शीतान्वितात् or शीतान्वितत्वात् कम्पः or कम्पनं, विकम्पः म्यने, इ-प्रकम्पः, देहकम्पः, अङ्गकम्पः, वेपनं, वेपयुः *m.*, शीत्कारः, शीत्कारः, शीत्कृतः.

SHIVERING, *part.* (As with cold) कम्पमानः -ना -नं, विकम्पमानः &c., कम्पनः -ना -नं, कम्पान्वितः -ता -तं, वेपमानः -ना -नं, कांम्यतः -ता -तं.

SHOAL, *s.* (A shallow) सैकतं, पुलितं, कूलं, गामभूमिः *f.*, उज्जानभूमिः *f.*—(Crowd) सङ्घः, सङ्घातः, समूहः; 'of fish,' मत्स्यसङ्घातः, मत्स्यसङ्घः, पोताधानं.

SHOCK, *s.* (Concussion) द्योभः, विद्योभः, संघोभः, संघट्टः -ट्टनं, आकस्मिकद्योभः, आघातः, व्याघातः—(Impression of terror or disgust) त्रासावेशः, वीभत्तावेशः—(Pile of sheaves) शस्यसद्योत्तरः, शस्यसद्योत्तरः *f.* -राशिः *m.*

To SHOCK, *v. a.* (Shake by sudden collision) द्युभ् (c. 10. द्योभयति -यितुं), विद्युभ्, संघुभ्, अकस्मात् द्युभ्, संघट्ट (c. 10. -घट्टयति -यितुं), आकस्मिकद्योभं कृ—Strike with sudden terror or disgust) आकस्मिकत्रासं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), आकस्मिकसाध्यसं कृ or जन्, वीभत्सं कृ or जन्, दाहयं कृ or जन or उत्पद् in caus., भैरवं जन.—(Pile sheaves) शस्यसद्योत्तरं राशो कृ.

SHOCKED, *p. p.* (Struck with sudden horror) आकस्मिकत्रासोपहतः -ता -तं, साध्यसोपहतः &c., अकस्मात् साध्यसोपहतः &c. or वीभत्सोपहतः &c.

SHOCKING, *a.* आकस्मिकत्रासदः -दा -दं, आकस्मिकत्रासकरः -रा -रं, साध्यसकारी -रिणी -रि (न्), त्रासजनकः -का -कं, वीभत्सकरः -रा -रं.

SHOD, *p. p.* सपादुकः -का -कं, उपपादुकः -की -कं, पादुकायुक्तः -का -कं, सपादवः -चा -चं, उपानयुक्तः -का -कं, उपानयुक्तः -मा -मं, उपानयुक्तः &c.

SHOE, *s.* पादुका, पादत्रं, उपानत *f.* (ह्), पादः *f.*, पादपा, पादत्राणं, पादरक्षा, चरणत्राणं, प्राणिहिता, बध्, पादबन्धनं; 'of a horse,' सुरचं, सुरचाणं.

To SHOE, *v. a.* पादुकायुक्तं -कां कृ, सपादुकं कां कृ, उपानयुक्तं -कां कृ, पादुकाबन्धनं कृ, पादुकां बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बध्नुं).

SHOE-BLACK, SHOE-CLEANER, *s.* पादुकामार्जकः, पादुकामार्जकः, पादुकामार्जः.

SHOELESS, *a.* पादुकाहीनः -ना -नं, अपपादवः -चा -चं, निष्पादुकः -का -कं.

SHOE-MAKER, *s.* पादुकाकारः, पादुकाकृत् *m.*, पादकृत् *m.*, पादुकाकृत् *m.*, चर्मकारः -रकः, चर्मकृत् *m.*, चर्मकारी *m.* (न्), चर्मारः; 'shoe-maker's knife,' चर्मप्रभेदिका, चारा.

SHOE-STRING, *s.* पादकाबन्धनं-नी, पादकाबन्धः, पादुकायोजनं, उपानयनं, पादुकाबन्धनमूत्रं, पादुकाबन्धनरत्नः *m. f.*

To shoot, *v. a.* (Let fly, discharge) क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपु), प्रक्षिप्, मुष् (c. 6. मुञ्चति, मोक्षु), प्रमुष्, मोक्ष (c. 10. मोक्षयति-यितुं), अस् (c. 4. अस्वति-सितुं), प्रास्, मृन् (c. 6. मृञ्चति, मृष्टु), पत् (c. 10. पातयति-यितुं), ईर (c. 10. ईरयति-यितुं), उदीर, तञ्ज; 'to shoot an arrow,' शरं प्रक्षिप्; 'a dart,' अस्त्रं क्षिप्; 'a bullet from a gun,' आग्नेयनाडेरु लोहगुलिकां प्रक्षिप् or निःसृ in caus.—(Strike with any thing, kill) प्रहृ (c. 1. -हरति-हर्तुं), आहन् (c. 2. -हन्ति-हन्तुं), हन्, अभ्याहन्, व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), आव्यध; 'with an arrow,' शरेण आहन्.—(Emit) उत्सृज्, विसृज्, निरस्, निःसृ in caus.—(Thrust forward) प्रसृ in caus.

To shoot, *v. n.* (With an arrow) शरप्रक्षेपे कृ, शरासनं कृ.—(With a gun) गुलिकाप्रक्षेपे कृ.—(Germinate) स्फुट्, उद्भिद् in pass., प्रोद्भिद्, प्ररुह, विकस, अश्रु (nom. अश्रुरयति-यितुं), भुज्.—(As pain) मर्मं व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), मर्मवधनं कृ, शूल (c. 1. शूलति-लितुं), शूलोपहतः-ता-तं भू. तीक्ष्णवेदनाम् अनुभू, तीव्रवेदनोपहतः-ता-तं भू.

SHOOT, *s.* (Sprout) अश्रुः, पञ्चवः, किसलयः, किसलयः, किसलः-लं, नवपञ्चवः, प्ररोहः, प्रवालः, उद्भिज्जः, उद्भिद् *f.*, विसलं, नवविटपः, चालविटपः.

SHOOTER, *s.* क्षेपत्रा *m.* (मृ), प्रक्षेपत्रा *m.*, शरप्रक्षेपकः, गुलिकाप्रक्षेपकः; 'a good or sharp shooter,' शीघ्रवेधो *m.* (न).

SHOOTING, *part.* (Sprouting) उद्भिज्जः-ज्जा-ज्जं, उद्भिद् *m. f. n.*, प्ररोही &c.

SHOOTING, *s.* (Act of shooting arrows) शरप्रक्षेपः-पणं, शरासनं, बाणमोक्षणं, शरमोक्षणं.—(Bullets, &c., with a gun) गुलिकाप्रक्षेपः, गुलिकासनं, गोलासनं.—(Sharp pain) शूलः-लं, तोदः-दन्, वेदना, तीक्ष्णवेदना, तीव्रवेदना.

SHOP, *s.* पथ्यशाला, विक्रयशाला, विक्रयगृहं, विक्रयस्थानं, पथ्यवोपी-पिः *f.*, पथ्यवोपिका, वीपिः-पी *f.*, विपणिः-यी *m. f.*, आपणः, आसनी, पाणिः *f.*, आवादिः *m.*; 'work-shop,' शिष्यशाला, शिष्यगृहं.

To SHOP, *v. n.* द्रव्यक्रयणार्थं विक्रयशालाम् अभिगम् (c. 1. -गच्छति-गच्छुं).

SHOP-KEEPER, *s.* आपणिकः, विपणी *m.* (न), पथ्याजीवः, पथ्यशाला-धिकारी *m.* (न), व्यापारी *m.*, क्रयविक्रयोपजीवो *m.*, क्रयविक्रयिकः, तुलाधारः.

SHOP-LIFTER, *s.* चिन्ताभः, विक्रयशालास्यद्रव्यापहर्ता *m.* (नृ).

SHOP-LIFTING, *s.* विक्रयशालास्यद्रव्यहरणं, पथ्यशालास्यद्रव्यापहरणं.

SHOP-MAN, *s.* विक्रयशालायां मणिकः or कर्मकरः, आपणिकः.

SHOPPING, *s.* पथ्यशालाभिगमनं, विक्रयशालाभिगमनं, पथ्यशालासेवनं.

SHORE, *s.* तीरं, कूलं, तटं, प्रतीरं, रोधस्, वेला, कूलभूः *f.*, मय्यादा, अमुमान् *m.* (न), वमः, आयोगः, पाटकः; 'of the sea,' समुद्रतीरं, समुद्रतटं, समुद्रातः-तः; 'brought to shore,' उत्कूलितः-ता-तं.—(Prop) उपस्तम्भः, उपग्रः.

To SHORE, *v. a.* (Prop) दीर्घकाष्ठेन उपस्तम्भं or संस्तम्भं.

SHORN, *p. p.* (Cut off) क्षिप्तः-का-क्षं, अवक्षिप्तः &c., लुनः-ना-नं.—(Having the hair or wool cut off) क्षिप्तकेशः-शा-क्षं, क्षिप्तलोमा-भा-म (न), कूपकेशः &c., कूपलोमा &c., मुक्षितः-ता-तं, कृतमुक्षनः-ना-नं, कृतपापः-पा-पं, परिपापितः-ता-तं, कृतचूडः-डा-ई.—(Deprived) हृतः-ता-तं, अपहृतः &c., हीनः-ना-नं.

SHORT, *a.* (Not long, not having great extension) ह्रस्वः-खा-सं.

अल्पः-त्या-ल्यं, क्षुद्रः-द्रा-द्रं, सत्यः-त्या-ल्यं, अत्यकः-का-कं, अदीर्घः-घा-घं; 'very short,' ह्रस्विष्ठः-घा-घं; 'a short plank,' क्षुद्रफलकः; 'a short distance,' कियहूरं, ईषहूरं, कियत्ययनं.—(Not long in time) अत्यकालिकः-का-कं, अत्यकालीनः-ना-नं, अदीर्घकालिकः &c., अदीर्घकालीनः &c., अत्यकालस्यापी-यिनी-यि (न), अचिरस्याधो &c.; 'in a short time,' see SHORTLY; 'for a short time,' अत्यकालं, अत्यकालमात्रं, अत्यमात्रं, कियत्कालं, ईषत्कालं; 'a short delay,' क्षणक्षेपः.—(Short in size or measure) ह्रस्वपरिमाणः-शा-शं, अल्पपरिमाणः &c., क्षुद्रपरिमाणः &c., अल्पप्रमाणः &c., अल्पप्रमाणकः-का-कं.—(In stature) ह्रस्वः-खा-सं, ह्रस्वशरीरः-रा-रं, ह्रस्वाङ्गः-ङ्गी-ङ्गं, अल्पशरीरः &c., अल्पतनुः-नुः-नु, वामतनुः &c., क्षुद्रतनुः &c., अल्पमूर्तिः-र्ति-र्ति, ह्रस्वमूर्तिः-र्ति-र्ति, सोककायः-या-यं, वामनः-ना-नं, खर्वः-वर्-वर्, अतुङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, नीचः-चा-चं, नीचकः-का-कं, पृथ्विः-पृथि-पृथि, न्यङ् नीची न्यङ्.—(Brief) अविस्तीर्यः-शी-शं, संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, परिमितशब्दकः-का-कं, अल्पशब्दकः &c.—(Insufficient) न्यूनः-ना-नं, हीनः-ना-नं, अपर्याप्तः-प्ता-प्तं, अनुपयुक्तः &c.—(Deficient in) हीनः-ना-नं, न्यूनः-ना-नं, विकलः-ला-लं, रहितः-ता-तं, ह्रस्वितः &c.—(Not of adequate extent) न्यूनपरिमाणः-शा-शं, न्यूनः-ना-नं; 'short of one's expectations,' आशान्यूनः-ना-नं; or expressed by च्युते, यिना, सन्नरेण, यज्ञयित्वा &c.; as, 'I shall be satisfied with nothing short of Raima's exile,' नान्येन तुष्येयम् च्युते रामविवासनात्. see EXCEPT.—(As a vowel, &c.) लघुः-पुः-घञी-पु, ह्रस्वः-खा-सं; 'a short vowel,' ह्रस्वस्वरः, मावा.—(Friable) सुचूर्णनीयः-या-यं, साशुचूर्णनीयः &c., चूर्णगुणकः-का-कं, चूर्णनशीलः-ला-लं, भग्ननशीलः &c., भिदुरः-रा-रं.—(To be short, come short), see To FAIL, *v. n.*—(To cut short), see To CURTAIL, LESSEN.—(To fall short), see To FAIL, *v. n.*—(To stop short) सकस्मात् स्या or अवस्था, मार्गमध्ये स्या, अर्द्धमार्गे स्या or निवृत्तः.—(In short) संक्षेपतमः, समासतमः, अल्पशब्दतमः, सङ्क्षेपतमः, वस्तुतमः.

SHORT-BREAD, SHORT-CAKE, *s.* सुभेद्यपिष्टकः, सुचूर्णनीयपिष्टकः.

SHORT-COMING, *s.* दोषः, अपराधः, न्यूनता, अतिपातः, अवक्रिया, उपरक्षणः, परित्रागः, छिद्रं, वैकल्यं. See FAULT.

To SHORTEN, *v. a.* (Make short) ह्रस् (c. 10. ह्रसयति-यितुं), ह्रस्वीकृ, अत्यीकृ, न्यूनीकृ, वामनीकृ.—(Contract) संक्षिप्, संट्ट, संकुञ्च.

To SHORTEN, *v. n.* अत्यपीभू, न्यूनीभू, ह्रस् (c. 1. ह्रसते-सितुं), ह्रस्वीभू.

SHORTENED, *p. p.* ह्रस्वितः-ता-तं, न्यूनीकृतः-ता-तं, न्यूनीभूतः &c., अत्यीकृतः &c., अत्यपीतः &c., संक्षिप्तः-प्ता-प्तं, संकुञ्चितः-ता-तं.

SHORT-HAND, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिखनं, संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरं; 'the art,' संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.

SHORT-LIVED, *a.* अत्यायुः-युः-यु or अत्यायुः-यू-युः (स), ह्रस्वितायुः &c., अल्पवयः-या-यं (स), अत्यकालिकः-का-कं, अचिरस्यापी-यिनी-यि (न), अचिरजीवो &c., अदीर्घजीवो &c., क्षणजीवो &c.

SHORTLY, *adv.* (Quickly, in a little time) अचिरं, अचिरात्, न चिरं, न चिरात्, शीघ्रं, सद्यस्, कर्दितं.—(In a few words) अल्पशब्दतमः, संक्षेपतमः, समासतमः, अविलम्बेण, अविलम्बशः.

SHORTNESS, *s.* ह्रस्वता-ल्यं, ह्रस्वता *m.* (न), अल्पता-ल्यं, क्षुद्रता, अदीर्घता.—(Of time) अत्यकालिकतमः, कालात्यता.—(Of life) आयुः-ल्यता-ल्यं.—(Of size or stature) ह्रस्वता, ह्रस्वशरीरता, अल्पशरीरता,

बामना, खर्बता, नीचता, अतुल्यता.—(Briefness) अपिस्तीर्णता, अपि-
स्तारः, अपिस्तारः, संक्षेपः, संक्षिप्तता, संक्षिप्तः, उपसंक्षेपः, समस्तता, विस्तार-
राभावः, अल्पविस्तारः.—(Insufficiency, deficiency) न्यूनता -त्वं,
हीनता, अपय्योमिः, अल्पत्वं, वैकल्यं, परिमितता.

SHORT-SIGHTED, *a.* अल्पदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, अल्पदृष्टः *m. f. n.* (श), स्वल्प-
दृष्टः, अदूरदृष्टिः &c., अदीर्घदृष्टिः &c., अदूरदर्शी -दर्शी &c., अदीर्घ-
दर्शी &c.

SHORT-SIGHTEDNESS, *s.* अदीर्घदृष्टिः, अदूरदृष्टिः, अल्पदृष्टिः.

SHORT-WINDED, *a.* दुःस्वासी -सिनी -सि (न्), आसकृच्छ्रप्रस्तः -स्ता -स्तं.

SHOT, *p. p.* (Discharged, as an arrow, &c.) क्षिप्तः -प्ता -प्तं, प्रक्षिप्तः
&c., अस्तः -स्ता -स्तं, निरस्तः &c., मुक्तः -क्ता -क्तं, धनुर्मुक्तः &c.; 'as a
bullet, &c.' आनेययन्मुक्तः &c., यन्मुक्तः &c.; 'is shot forth,'
प्रक्षिप्यते, निःसाध्येते.—(Struck with an arrow) शराहतः -ता -तं,
वाणाहतः &c., शरविद्धः -द्धा -द्धं; 'with a bullet, गुलिकाहतः -ता -तं.
Snor, *s.* (Shooting, discharge of any missile) छेपः -पणं, प्रक्षेपः
असनं, पातः -तनं, प्रहारः; 'of an arrow,' see SHOOTING, *s.*—
(Missile, weapon) अस्तं, मुक्तं.—(Bullet) गुलिका, गुटिका, लोह-
गुलिका, गुलिः -ली, सीसकगुलिः, दूर्वेधिनो गुलिका, आनेयास्तं.
—(Flight of an arrow) शरायणं, वातरायणं, शरपातः.—(Of a
bullet) गुलिकायनं, गुटिकायनं.—(A good shot, a good marks-
man) शीघ्रवेगो *m.* (न्), लक्ष्यवेगो, लक्ष्यवेधनकुशलः.

To SHOT, *v. a.* गुलिकां निविशु in caus., गुलिकागर्भं -भो कृ.

SHOTTED, *p. p.* गुलिकागर्भः -भो -भै, आनेयगुलिगर्भः &c., लोहगुलिगर्भः &c.

SHOULD. When this auxiliary expresses obligation, it is ren-
dered in Sanskrit by the fut. past. part., see OUGHT. When
it expresses present or future time conditionally, it may
be rendered by the present tense, or not unfrequently
by the conditional tense.

SHOULDER, *s.* स्कन्धः, चंशः, संसः, भुजशिरस् *n.*, भुजशिरः, दोःशि-
खरं, बाहुमूलं; 'having wide shoulders,' पृथुस्कन्धः -न्धा -न्धं,
विपुलस्कन्धः &c., विपुलशंशः -शा -शं; 'shoulder-joint,' स्कन्ध-
सन्धिः *m.*, चिरु *n.*; 'upon the shoulder,' स्कन्धे, स्कन्धेन, प्रति-
स्कन्धे; 'he bears faggots on his shoulder,' इन्धनं स्कन्धेन
वहति; 'the dog is borne on the shoulder,' कुक्कुरः स्कन्धेन
उसते; 'he places the goat on his shoulder,' छागं स्कन्धे
करोति; 'resting on the shoulder,' स्कन्धस्थः -स्था -स्थं.

To SHOULDER, *v. a.* (Take or place on the shoulder, carry on
the shoulder) स्कन्धे कृ or स्था in caus., स्कन्धस्थं -स्थां कृ,
स्कन्धे आरुह् in caus., स्कन्धेन वह्.—(Push with the shoulder)
स्कन्धेन तद् (c. 10. ताडयति -यितुं).

SHOULDER-BLADE, *s.* फलकः, स्कन्धफलकः, चंशः, संसः, भुजशिरस् *n.*,
स्कन्धः, कस्तूरः.

To SHOUT, *v. n.* (Utter a loud cry) उत्क्रुशु (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं),
उच्चैःस्वरेण क्रुशु or प्रक्रुशु or विक्रुशु, उच्चैः or उच्चैःस्वरेण नद् (c. 1.
नदति -दितुं) or प्रणद or युष् (c. 10. घोषयति -यितुं) or उद्गुष्,
मुक्तकण्ठं क्रुशु, महानादं कृ, महाघोषं कृ, महाध्वनिं कृ, प्रणादं कृ,
उत्क्रोशं कृ, कोलाहलं कृ, चित्कारं कृ, चोत्कृ.—(For joy) हर्षनादं कृ,
हर्षघोषं कृ, जयघोषं कृ, जयशब्दं कृ, जयकोलाहलं कृ, किलकिल
(nom. किलकिलायति), जयजयतिशब्दं कृ.

SHOUT, *s.* (Loud cry) उत्क्रोशः, उत्क्रुशं, विक्रुशं, प्रणादः, महानादः,
निनादः, महाघोषः, घोषणं -णा, उद्घोषणं, कोलाहलः, उच्चैर्बुधं, उच्चैःस्वरः,

चित्कारः, चोत्कारः, महाध्वनिः *m.*, संहतिः *f.*, बहुभिः कृता संहतिः.—
(Of joy or triumph) जयघोषः, जयकोलाहलः, जयशब्दः, जयध्व-
निः *m.*, जयरावः, जयारवः, हर्षनादः, हर्षस्वनः, जयजयतिशब्दः.

To SHOVE, *v. a.* प्रसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), संचल् in: caus. See
To PUSH.

SHOVE, *s.* प्रसारणं, अपसारणं, सञ्चालनं, प्रहारः. See PUSH, *s.*

SHOVEL, *s.* अभिः *f.*, कुद्दालः, कुदालः, काष्ठकुद्दालः.

To SHOW, *v. a.* (Exhibit) दृश् (c. 10. दर्शयति -यितुं), प्रदृश्, अभिदृश्,
निदृश्, प्रतिदृश्, सन्दृश्, विदृश्, दर्शनं कृ, प्रदर्शनं कृ; 'to show
cause of fear,' भयहेतुप्रदर्शनं कृ.—(Point out, indicate) निर्दिशु
(c. 6. -दिशति -देष्टुं), प्रदिशु, आदिशु, विनिर्दिशु, उद्दिशु, आदिशु in
caus. (-देशयति -यितुं), सूचु (c. 10. सूचयति -यितुं), संसूचु; 'show
the way,' मार्गम् आदेशय. —(Inform, make known) ज्ञा in
caus., बुध् in caus., प्रबुध्, निविद् in caus., आख्या, व्या, कथ्.—
(Manifest) प्रकाशु (c. 10. -काशयति -यितुं), व्यञ्ज, व्यक्तीकृ, आविष्कृ,
प्रादुम्बु, प्रकटीकृ.—(Show a kindness, favor, &c.) उपकृ,
उपकारं कृ, अनुग्रहं कृ, अनुग्रह्.—(Show forth), see To MANIFEST.
—(Show off) दम्भायं दृश् in caus.—(Show one's self) आत्मानं
दृश् in caus., दृश् in pass. (दृश्यते); 'he shows himself as
if dead,' आत्मानं मृतवद् दर्शयति.—(Show up), see To EXPOSE.
To show, *v. n.* दृश् in pass. (दृश्यते), लब्धु in pass. (लब्धते).
प्रतिभा (c. 2. -भाति -तुं).

SHOW, *s.* (Appearance, semblance) आभासः, भासः, आकारः, आभा,
दर्शनं.—(Ostentatious parade) दम्भः, आडम्बरः -रं, दम्भायं
प्रकाशनं, कौतुकं.—(Pretence) छन्न *n.* (न्), व्यपदेशः.—(Spectacle)
प्रेक्षा -क्षणं, कौतुकं, चमत्कारः.

SHOWER, *s.* (One who shows) दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शनकृ, दर्शयिता *m.* (तु).

SHOWER, *s.* (Of rain) धारासारः, धारासम्पातः, धारा, आसारः, वर्षः,
वृष्टिः *f.*, आवृष्टिः *f.*, चुसुर्, तरनः.—(Of arrows) शरवर्षः, शरवृष्टिः *f.*,
शरधारा, पञ्चपूगः.—(Of tears) अशुधारा.

To SHOWER, *v. a.* or *n.* वृष् (c. 1. वर्षति -ते -यितुं), धारासारेण वृष्;
'to shower down water,' जलवर्षणं or जलवर्षं वृष्, वारिणा
अभिवृष्; 'to shower blood,' रक्तं वृष्; 'to shower arrows,'
शरान् वृष्. See To RAIN.

SHOWER-BATH, *s.* धारायन्तगृहं, धारायन्तमन्दिरं, धारायन्तं, शिरोभिषेच-
नयन्तं, शिरोभिषेचनी, शिरोभिषेकः, शिरःधानं.

SHOWERY, *a.* वर्षुकः -का -कं, बहुवृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि, वृष्टिमान् -मती -मत्
(न्), बहुधाराः -रा -रं, वर्षिकः -को -कं. See RAINY.

SHOWING, *s.* दर्शनं, प्रदर्शनं, सन्दर्शनं, निर्देशः, प्रकाशनं, सूचनं.

SHOW-MAN, *s.* दर्शकः, प्रदर्शकः, दर्शयिता *m.* (तु), कौतुकदर्शकः.

SHOWN, *p. p.* दर्शितः -ता -तं, प्रदर्शितः &c., सन्दर्शितः &c., निर्दिष्टः
-ष्टा -ष्टं, प्रदिष्टः &c., सूचितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., प्रकाशितः &c.

SHOWY, *a.* (Make a fine show) अतिशोभनः -ना -नं, एकान्तशोभनः
-ना -नं, अतिदर्शनीयः -या -यं, अतिप्रकाशः -शा -शं, आडम्बरी -रिणी
-रि (न्); 'showy learning,' सभापाख्यं.

SHRED, *s.* खडः -खडकः, पटखडः, वस्त्रखडः, दीर्घखडः -खडकः.

To SHRED, *v. a.* दीर्घखडको कृ, दीर्घखडशः कृ or छिद् or व्यचिद्.

SHREW, *s.* (Scold) कंकेश, कुशीला, वामशीला, चक्रशीला, दुःशीला.

उग्रशीला, कटुशीला.—(Mousc) वेष्टमकुलः. see SHREW-MOUSE.

SHREW, *a.* (Cunning, knowing) विदग्धः -ग्धा -ग्धं, विचक्षणः -क्षा
-णं, चतुरः -रा -रं, चातुरः -रो -रं, पञ्चबुद्धिः -द्विः -द्वि, परिपञ्चबुद्धिः

&c. पक्षः -का -कं. परिपक्षः &c., सूक्ष्मबुद्धिः &c., कुबुद्धिः &c., दीर्घ-
दृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, निपुणः -णा -णं, कुशलः -ला -लं, नागरः -रा -रं.—
(Proceeding from cunning) विदग्ध in comp., वैदग्ध्यप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.
SHREWDELY, *adv.* विदग्धवत्, वैदग्ध्येन, सविदग्धं, विचक्षणवत्.
SHREWNESS, *s.* वैदग्ध्यं, वैदग्ध्यं, विदग्धता, विचक्षणता, वैचक्षण्यं, चतुरता,
चातुर्यं, बुद्धिप्रकृता, प्रकृता, परिपक्वता, परिपाकः, नैपुण्यं, परिवेदना.
SHREWD, *a.* कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, कर्कशीलः -ला
-लं, वामशीलः &c., यक्षशीलः &c., कटुशीलः &c., कुप्रकृतिः -तिः -ति.
SHREWDNESS, *s.* वेगमनकूलः, लिङ्गालिका, दीना, चिह्न.
To SHUCK, *v. n.* उल्लुङ्ग (c. 1. -क्रोशति -क्रोष्टुं), कर्कशस्वरं कुश or रु
or कन्द (c. 1. क्रन्दति -न्दितुं), चित्कारं कृ, चीत्कारं कृ. See To
SCREAM.
SHUCK, *s.* रायः, कर्कशरायः, चित्कारः, चीत्कारः, उल्लुङ्ग, उल्लुष्ट, विक्रुष्ट,
नादः, क्रन्दनं, क्रन्दितं, कोलाहलं. इमरुध्वनिः *m.*
SHRIEK, *s.* (Fork tailed butcher-bird) कलिङ्गः, चिङ्गकः, भृङ्गः,
भृङ्गकः, भृम्याटः, भृम्याटः.
SHRILL, *a.* कर्कशः -शा -शं, पुटः -टु -टु, कर्णवेधकः -का -कं, कर्णवेधो
-पिनी -पि (नं), कर्णकटुः -टु -टु, कलोनालः -ला -लं, उत्रालः -ला
-लं, 'shrill-voiced,' कर्कशस्वरः -रा -रं, उच्चैःस्वरः &c.
SHRILLNESS, *s.* कर्कशता त्वं, कर्कश्यं, कटुता, कर्णवेधकत्वं.
SHRILLY, *a.* कर्कशं, कर्कशस्वरं, उच्चैःस्वरं, पटुस्वरं.
SHRIMP, *s.* जलवृश्चिकः, इचाकः, गङ्गाटेयः, चित्रेटः, गलाविलः, गला-
निलः, गलानिकः.
SHRIMP, *s.* आयातनं, देवतायातनं, देवायातनं, पुण्यतीर्थं, तीर्थं, पुण्यद्रव्यायातनं,
पुण्यद्रव्याधारः, पवित्रद्रव्याधारः.
To SHRINK, *v. n.* संकुच in pass. (-कुच्यते), सङ्कोचम इ (c. 2. रति -तुं),
सङ्कोचं या, कुचनम इ, कुच in pass. (-कुच्यते), आकुच, संक्षिप in
pass. (-क्षिप्यते), संहृ in pass. (-ह्रियते), सद् (c. 1. सोदति, सङ्कु);
'as in fear, terror, &c.' विकम्प (c. 1. -कम्पते -म्यितुं), विवम्प
(c. 1. -चम्पति -मितुं), उड्डिजः 'with shame,' लज्ज (c. 1. लज्जते
-जिह्वं, विलज्जत.
To SHRINK, *v. n.* (Cause to contract) संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं),
कुच (c. 1. -कुचति -चितुं, c. 10. -कुचयति -यितुं), सङ्कोचं गम् in caus.,
सङ्कोचं कृ.
SHRINKING, *s.* सङ्कोचः, आकुचनं, कुचनं, संकोचः, see CONTRACTION.
To SHRINK, *v. n.* (Cause to shrink) संकुच in pass. (-कुच्यते), आकुच in pass. (-कुच्यते),
कुच, गम् in pass. (-गम्यते), विशृ, संश्रयानः -ना -नं भू, बलिपूयः -शौ
-भं भू, बलिपूयः -भा पं ग्.
To SHRINK, *v. n.* (Cause to shrink) संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं),
गम् in caus. (आश्रयति -यितुं), शोमीक, शिशोमीक, संश्रयानीक.
SHRINKED, *p. p.* सङ्कोचितः -ता -तं, कुचितः &c., आकुचितः &c., शीथीः
-ता -तं, विशोथः &c., संश्रयानः -ना -नं, विक्रिन्नः -त्रा -त्रं, 'into
wrinkles,' बलिनः -ना -नं, बलिभः -भा -भं, बलिमान् -मती -मत् (न्).
SHRIMP, *s.* धनयापारी *m.* (न्), मुद्रायापारी *m.*, कलोपजीवी *m.*
SHROUD, *s.* (For a corpse) शवस्त्रं, शवयमनं, शवपरिधानं, प्रतवस्त्रं,
शवाच्छादनं.—(Cover) छाच्छादनं.
To SHROUD, *v. n.* लद (c. 10. छादयति -यितुं), प्रच्छद. See To SHELTER.
SHROUDED, *p. p.* प्रच्छन्नः -त्रा -त्रं, प्रच्छादितः &c., गूढः -दा -दं, उपगूढः &c.
SHRUB, *s.* (Woody plant, dwarf tree) गुल्मः, लघुः, क्षुद्रः, क्षुद्रः,
क्षुद्रः, सप्रकाशः, विस्तारः, सुदृष्यः, सत्यवृक्षः.—(Drink), see PUNCH.
SHRUBBERY, *s.* गुल्मवाटिका, गुल्मवाटी, वृक्षवाटिका, उपवनं.

SHRUBBY, *a.* गुल्मावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., गुल्मयः -यी -यं.
To SHRUG, *v. a. or n.* (The shoulders) असमोपसूचनार्थं स्कन्धसङ्कोचं
कृ or स्कन्धाकुचनं कृ or स्कन्धोत्कर्षणं कृ or स्कन्धवेधनं कृ.
SHRUG, *s.* स्कन्धसङ्कोचः, स्कन्धाकुचनं, स्कन्धोत्कर्षणं, स्कन्धवेधनं.
SHRUNK, *s.* सङ्कुचितः -ता -तं, कुचितः -ता -तं, आकुचितः &c., संवृतः
-ता -तं, शीथीः -शी -थं, संश्रयानः -ना -नं, संहतः -ता -तं, संक्षिन्नः -त्रा
-त्रं, हसितः -ता -तं, सन्नः -त्रा -त्रं, सङ्कीर्णः -शी -थं.
To SHUDDER, *v. n.* कम्प (c. 1. कम्पते -म्यितुं), विकम्प, स्फुर (c. 6.
स्फुरति -रितुं), विस्फुर, प्रस्फुर, वेप् (c. 1. वेपते -पितुं), प्रवेप्, जल
(c. 1. जलति -लितुं), सीत्कारं कृ, शीत्कारोपहतः -ता -तं भू, सीत्कार-
यस्तः -स्ता -स्तं भू.
SHUDDER, SHUDDERING, *s.* अङ्गकम्पः, शरीरकम्पः, अङ्गस्फुरणं, शरीर-
स्फुरणं, विस्फुरणं, अङ्गवेपनं, कम्पः -म्यनं, विकम्पः -म्यनं, सीत्कारः,
शीत्कारः.
To SHUFFLE, *v. a.* (Shove one way and the other) इतस्ततः संचल
(c. 10. -चालयति -यितुं) or चल्, इतस्ततः सृ (c. 10. सारयति -यितुं)
or विक्षिप्, वहुधा चल्; 'to shuffle the feet,' पादास्फालनं कृ,
पादचापत्यं कृ.—(Mix together) सम्मिश्रीकृ, सस्तयस्तीकृ, अपरो-
चरीकृ, संकुलीकृ, सङ्कीकृ, विक्षिप्, सम्मिश्र; 'cards,' छतपत्रस-
म्मिश्रणं कृ.
To SHUFFLE, *v. n.* (Practice evasions) छत्र कृ, छलं कृ, व्यपदेशं कृ,
अपदेशं कृ, व्यपदिश (c. 6. -दिशति -देष्टुं), कपटं कृ, वक्रवृत्तिः -त्रिः
-त्रि भू, चपलः -ला -लं भू.
SHUFFLE, SHUFFLING, *s.* (Mixing, pushing together) सम्मिश्रणं,
सस्तयस्तीकरणं, इतस्ततः संचालनं or सारणं or विक्षेपः; 'of the
feet,' पादास्फालनं, पादचापत्यं.—(Evasion) छत्र *n.* (न्), छलं,
व्यपदेशः, अपदेशः, वक्रता, चपलता, चापत्यं.
SHUFFLER, *s.* वक्रवृत्तिः *m.*, चपलवृत्तिः *m.*, छत्रवृत्तिः *m.*, छली *m.* (न्).
To SHUN, *v. a.* वृज् (c. 10. वज्जयति -यितुं), परिवृज्, विवृज्, परिहृ (c. 1.
-हरति -हर्तुं), प्रोक्त (c. 6. प्रोक्तति -न्कितुं, *rt.* उक्त), उक्त, हा
(c. 3. जहाति, हातुं), तज् (c. 1. तजति, तज्), परितज्, वज्जीकृ.
SHUNNED, *p. p.* वज्जितः -ता -तं, विवज्जितः &c., परिहृतः -ता -तं, प्रोक्कितः
-ता -तं, वज्जीकृतः -ता -तं, तज्जः -क्ता -क्तं, परितज्जः &c.
SHUDDRA, *s.* See SÚDRA.
To SHUT, *v. a.* (Close, fasten up) पिषा (c. 3. -दधाति -धातुं), अपिषा,
रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं), निरुप्, अवरुप्, संवृ (c. 5. -वृणोति -वरितुं
-रोतुं), वन्प् (c. 9. वप्राति, वपुं), संहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), संहन् (c. 2.
-हन्ति -न्तुं); 'shut the door,' द्वारं पिषेहि or रुद्धि; 'they shut
the doors,' द्वाराणि पिदपुः or रुरुपुः; 'to shut the mouth,'
मुखं संवृ or पिषा; 'the hands,' हस्ती वन्प् or संहन्; 'a book,'
पुस्तकं वन्प्; 'the lips,' सोष्ठो संवृ; 'the eyes,' मील्, निमील्,
निमिप्, see To CLOSE, *v. a.*—(Contract, compress) संवृ, संहृ,
संकुच, संहन्, सम्पीड.—(Bar) अग्रेलेन वन्प्.—(Obstruct) रुप्,
निरुप्, सन्प्, प्रतिवन्प्.—(Shut in), see To CONFINE, INCLOSE.
—(Shut out) वहिष्कृ, निवृ, निराकृ, निषिप्, see To EXCLUDE,
PRECLUDE.—(Shut up) निरुप्, अवरुप्; 'in a prison,' कारावा
निरुप्; 'in a box,' सम्पीडकृ.
SHUT, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, पिहितः -ता -तं, संवृतः -ता -तं, वद्धः -द्धा -द्धं,
पिधानवान् -वती -वत् (न्), अपिधानः -ना -नं; 'as a bud,' अपि-
कचः -चा -चं, मुकुलीकृतः -ता -तं; 'as the eye,' निमीलितः -ता
-तं, मुकुलितः &c.

SHUTTER, *s.* अवरोधकं, प्रतिबन्धकं, आच्छादनं, कपाटः; 'of a window,' जालकावरोधकं, जालकाच्छादनं, वातापनावरोधकं.

SHUTTLE, *s.* (Of a weaver) बसरः, सूत्रवेहनं, सूत्रयन्त्रं, तसरः, मल्लिकः, नाडिबीरं.

SHUTTLE-COCK, *s.* लघुगुलिकाविशेषो यो विनोदार्थं दखाहो भूत्वा इतस्ततः प्रक्षिप्यते.

SHY, *a.* सभाभीतः -ता -तं, सभाभीरुः -रुः -रु, जनभीतः -ता -तं, लोकभीतः &c., भाषणविमुखः -खा -खी -खं, अल्पभाषी -पिणी -पि (न्), आलापविरक्तः -क्ता -क्तं, कातरः -रा -रं, आगमनभीरुः -रुः -रु, भीरुः -रुः -रु.

SHYNESS, *s.* सभाभीतिः *f.*, सभाभीरुता, जनभीतिः *f.*, लोकभीतिः *f.*, सभाकम्पः, भाषणविमुखता, आलापवैरक्त्यं, भीरुता, कातरता.

SIBILANT, *s.* (Letter) ऊष्मः. See HISSING.

SICK, *a.* (Inclined to vomit) वमनेच्छुः -च्छुः, विषमिषुः -षुः -षु, वमनोन्मुखः -खा -खं, वमी -मिनी -मि (न्), उन्मारी -रिणी &c., छद्देनेच्छुः -च्छुः -च्छुः—(Ill) रोगी -गिणी -गि (न्), रोगार्तः -र्ता -र्तं, रोगातुरः -रा -रं, रोगान्वितः -ता -तं, रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं, चक्षस्वः -स्या -स्यं, सावयः -या -यं, व्याधितः -ता -तं, व्याधियुक्तः -क्ता -क्तं, चमी &c., विकारी &c., आमयावी &c., उपतापी &c., चम्पानः -न्ता -न्तं, रुग्णः -ग्ना -ग्नं, see Ill, *a.*—(Disgusted) ज्ञातबीभत्सः -त्ता -त्तं, द्वेषी -विणी &c., विकृतः -ता -तं, निर्विषः -या -यं; 'sick of the world,' भवरोगी -गिणी &c., भवाक्षैः -र्ता -र्तं; 'sick-room,' विशिखा.—(To be sick, vomit) वम् (c. 1. वमति -मिती), छद्दे (c. 10. छद्दयति -यितुं).

To SICKEN, *v. a.* (Disgust) बीभत्सं कृ or जन् (c. 10. जनयति -यितुं), वैकृतं जन्.—(Make sick) वमनेच्छां जन्, छद्देनेच्छां जन्, रोगार्तकृ, सरोगीकृ.

To SICKEN, *v. n.* (Fall sick) रोगग्रस्तः -स्ता -स्तं भू, रोगार्तः -र्ता -र्तं भू, छद्दे (c. 1. छद्दयति -यितुं), सरोगीभू, see To LANGUISH.—(Feel disgust) बीभत्सरोहताः -ता -तं भू, ज्ञातबीभत्सः -त्ता -त्तं भू.

SICKENING, *a.* बीभत्सजनकः -का -कं, विरक्तिजनकः &c., see DISGUSTING.

SICKISH, *a.* ईषड्वमनेच्छुः -च्छुः -च्छु, ईषड्वोगी -गिणी -गि (न्).

SICKLE, *s.* लघ्विषं, दाघं, लघाणकं, लघाकः, शस्यकर्मनी, शस्यछेदनी, कर्मनी, स्रक्षः, स्रक्षहननं -नी, स्रक्षधनः, स्रक्षीकः.

SICKLIENESS, *s.* सरोगता, रोगिता, रोगापीनता, रोगशीलता, जन्मरोगिता.

SICKLY, *a.* (Unwell), see Sick.—(Habitually ill) सदा रोगी -गिणी -गि (न्), निबरोगी &c., रोगापीनः -ना -नं, रोगशीलः -ला -लं; 'by birth or nature,' जन्मरोगी &c., ज्ञातिरोगी &c., प्रकृतिरोगी &c., स्वभावरोगी &c.; 'having a sickly countenance,' रुग्णवदनः -ता -नं, रुग्णमुखः &c.

SICKNESS, *s.* (Inclination to vomit, nausea) वमनेच्छा, छद्देनेच्छा, विषमिषा, वमनोन्मुखता, वमः -मनं, वमिः *f.*, वाभिः *f.*, उन्मेषः, उन्मेषः, वत्सेयः, उन्मारः, छद्देनं, छद्दी, छद्दी, छद्दी *f.*, प्रच्छेदिका.—(Disease) रोगः, व्याधिः *m.*, आमयः, रुक् *f.* (ञ्), अक्षार्य्यं, चक्षस्वता, विकारः, असमाधानं, रुग्णावस्था, रोगिता, रोगग्रस्तता, रोग-व्याधिः *f.*, see DISEASE, ILLNESS.

SIDE, *s.* (Of a man or any animal) पार्श्वः, पार्श्वभागः, पक्षः -क्षकः, पक्षभागः, कुक्षिः *m.*, कक्षः, पार्श्वार्धं, अर्धार्धं, अर्धः, कोलः; 'pain in the side,' पार्श्वशूलः -लं, कुक्षिशूलः -लं; 'left side,' वामपार्श्वः, वामार्धः; 'turning upon the side,' पार्श्वपरिवर्तनं, अक्षपरिवर्तनं; 'removed from the side of a parent,' पितुर् अङ्गात् परिहृतः,

पितृपार्श्वपरिहृतः -हा -हं; 'at one's side,' पार्श्वे, पार्श्वतः; 'staying close at the side,' पार्श्वस्थः -स्था -स्यं, पार्श्वगतः -ता -तं, पार्श्व-परिवर्ती -र्विनी &c., उपान्तस्थः -स्था -स्यं; 'sleeping at the side of,' पार्श्वशयः -या -यं.—(Edge, border) प्रान्तः, उपान्तः न्तं, अन्तः, सीमा, धारा; 'of a wood,' वनान्तः -न्तं, वनधारा; 'of a river,' नदीतीरं, नदीकूलं, नदीतटं; 'of a roof,' पटलप्रान्तः; 'of a mountain,' पर्वतधारा, पर्वतटङ्का.—(Declivity or slope of a mountain) उत्सङ्गः, नितम्बः, कटकः.—(Part considered in respect to its direction) दिक् *f.* (श्), दिशा, पार्श्वः or more usually expressed by the affixes तस्, च &c.; as, 'on all sides,' सर्वतस्, समन्ततस्, समन्तात्, विष्वतस्, परितस्, अर्धितस्, सर्वत्र, सर्वदिषु, चतुर्दिषु; 'on both sides,' उभयतस्, उभयत्र, उभय-पार्श्वयोः; 'on the other side,' अपरतस्, परतस्; 'on the opposite side,' अर्धितुल्यतस्, विपरीतभागे; 'side by side,' पार्श्व-पार्श्वे.—(Any part being in opposition to another) पक्षः; 'side of an argument,' पक्षः; 'both sides of an argument,' पक्षद्वयं; 'taking up a side,' पक्षता; 'another side of the argument,' पक्षान्तरं.—(Party faction) पक्षः; 'one's own side,' आत्मपक्षः, स्वपक्षः; 'having a side,' पक्षवान् &c.; 'one of the opposite side,' विपक्षः, प्रतिपक्षः; 'one of the same side,' सपक्षः, स्वपक्षावलम्बी *m.* (न्), स्वपक्षकः; 'to take a side,' पक्ष-पातं कृ, see To SIDE; 'one who takes a side,' पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*—(Any part of a thing) भागः; 'the outer side,' बाह्यभागः; 'black on the two sides,' द्वयोर् भागयोः इषामः -मा -मं.—(Branch of a family, separate line) पक्षः; 'relations on the father's side,' पितृपक्षा ज्ञातयः; 'on the mother's side,' मातृपक्षा बान्धवाः; 'noble on both sides,' मातुः पितुः तन्मा-भिजनवान् -वती &c.—(Side of a geometrical figure) भुजः, बाहुः *m.*, दोस् *m.*

SIDE, *a.* पार्श्विकः -की -कं, पार्श्वे -ध्वे -ध्वं, पार्श्वीयः -या -यं, पार्श्वस्थः -स्था -स्यं, पार्श्विकः -की -कं, पार्श्वः -खी -खं, पार्श्वे or पक्ष in comp.; 'a side door,' पक्षद्वारं.

To SIDE, *v. n.* (Embrace or adopt a side) पक्षपातं कृ, पक्षोद्गाहं कृ, पक्षं ग्रहं or उद्ग्रहं or अनुग्रहं.

SIDE-BOARD, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-LONG, *a.* अनुपार्श्वे -ध्वे -ध्वं, पार्श्विकः -का -कं, आनुपार्श्विकः -की -कं, वक्रः -क्ता -क्तं, तिरश्चीनः -ना -नं, तिर्य्यङ् -रश्ची -र्य्यङ् (ञ्); 'side-long glance,' तिर्य्यङ्दृष्टिः *f.*, अपाङ्गदृष्टिः.

SIDE-LONG, *adv.* अनुपार्श्वे, पार्श्वतस्, तिर्य्यङ्, तिरस्, पार्श्वेदिशि.

SIDE-LOOK, *s.* कटाक्षः, नेत्रकटाक्षः, अपाङ्गदृष्टिः *f.*, अपाङ्गदर्शनं, दृष्टिविधेयः.

SIDER, *s.* पक्षकः, पक्षपरः, पक्षोद्गाही *m.* (न्), पक्षपाती *m.*, पक्षी *m.*

SIDEREAL, SIDERAL, *a.* तारासङ्ख्यी -न्धिनी -न्धि (न्), नाक्षत्रिकः -की -कं, नाक्षत्रः -त्री -त्रं, नक्षत्रसङ्ख्यी &c., ताराविषयकः -का -कं, ग्रहसङ्ख्यी &c., ताराग्रयः -यी -यं, नक्षत्रग्रयः &c., तारापूर्वः -र्वा -र्वं.

SIDE-SADDLE, *s.* पक्षपर्यायं, पक्षपर्य्ययणं, स्त्रीपर्यायं, स्त्रीपर्य्ययणं.

SIDESMAN, *s.* पक्षकः, पक्षपाती *m.* (न्), पक्षोद्गाही *m.*, पक्षी *m.*, पार्श्विकः, पक्षधारी *m.* See PARTISAN.

SIDE-TABLE, *s.* पक्षफलकः -कं, पार्श्वफलकः, पार्श्वस्थफलकः.

SIDE-WAYS, SIDE-WISE, *adv.* तिर्य्यङ्, तिरस्, तिरश्चीनं, अनुपार्श्वे, पार्श्वतस्; 'moving side ways,' तिर्य्यङ् -रश्ची -र्य्यङ् (ञ्), तिर्य्य-गामी -मिनी &c., तिरश्चीनः -ना -नं.

SIDING, *s.* (Taking a side) पक्षपातः, पक्षोद्गाहः, पक्षता.

To SIDLE, *v. n.*, तिथ्यङ्गं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), तिथ्यङ्कं चल् or या.

SIDLING, *s.* तिथ्यङ्कचलनं, तिथ्यङ्गपानं, तिथ्यङ्गमनं, तिथ्यङ्गगतिः *f.*—(One of a horse's paces) उल्लेखितः.

SIEGE, *s.* अवरोधः—धनं, प्रतिरोधः, रोधः—धनं, चिरारोधः, रुद्धा, नगर-वेहनं, नगरपरिवेहनं, सैन्यवेहनं.

SIEVE, *s.* चालनी—नं, धान्यचालनी, शोधनी, धान्यशोधनी, प्रस्फोटनं—नी, त्रितयः *m.*, त्रितय *n.*, निर्गलनयन्त्रं, पाटीरः, शतपोनः.

To SIFT, *v. a.* (Separate by a sieve) शुष् (c. 10. शोधयति—पितुं), त्रितयना चल् (c. 10. चालयति—पितुं), चालनयन्त्रेण शुष् or शोधनं कृ, निर्गलनं कृ, प्रस्फुट् in caus.—(Investigate minutely) सूक्ष्मपरीक्षां कृ, सूक्ष्मं परीक्ष, सूक्ष्मनिश्चासं कृ, मन्थनं कृ, मथनं कृ.

SIFTED, *p. p.* शोधितः—ता—तं, निर्गलितः &c, चालितः &c., मथितः &c.

SIFTING, *s.* शोधनं, धान्यशोधनं, धान्यचालनं, निर्गलनं, प्रस्फोटनं, धान्य-प्रस्फोटनं, मथनं.

To SIGH, *v. n.* दीर्घनिश्वासं कृ, दीर्घनिःश्वासं कृ, दीर्घं निश्वासं or निःश्वासं (c. 2.—श्वासितं—तुं), दीर्घम् उज्ज्स् or विनिश्वासं or विनिःश्वासं or समुज्ज्स्, स्तन (c. 1. स्तनति—नितुं), निस्तनं, सीत्कारं कृ.

SIGH, *s.* दीर्घनिश्वासः, दीर्घनिःश्वासः, दीर्घश्वासः, निःश्वासः, निश्वासः, निःश्वासनं, दीर्घनिःश्वासनं, निश्वासः, निश्वासनं, उज्ज्वासः, दीर्घोज्ज्वासः, उज्ज्वासितं, दीर्घोज्ज्वासितं, दीर्घश्वासितं, दीर्घश्वासनं, समुज्ज्वासः, समुज्ज्वासितं, विनिश्वासः, स्तननं, स्तनितं.

SIGHING, *part.* दीर्घनिश्वासी—सिनी—सि (न्), निःश्वासी &c., उज्ज्वासी &c., दीर्घोज्ज्वासी &c., दीर्घनिश्वास्थ्य indec., निश्वासन्—सनी—सत् (न्), विनिश्वासन् &c.

SIGHT, *s.* (Vision, view, act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, ईक्षणं, बोधणं, बोधा, प्रेक्षणं, प्रेक्षा, आलोकः, आलोकनं, अवलोकनं, लोकः—कनं, लक्षणं, आलोचनं—ना, निशामनं, निर्वर्णनं, निध्यानं, निष्कालनं, निभालनं, सूचना, 'being within sight,' दृष्टि-गोचरः—रा—रं, दृष्टिविषयः—या—यं, दृष्टगोचरः &c., दृश्यः—इय—इयं, दृश्यमाणः &c., चक्षुर्योचः—स्या—सं, see VISIBLE; 'in sight,' दृष्टिगोचरेण; 'in sight of, in presence of,' साक्षात्, समक्षं, प्रत्यक्षेण, पश्यतस्, दृष्टितस्; 'in sight of many persons,' बहुजन-समक्षं; 'out of sight,' अदृश्यः—इया—इयं, see INVISIBLE; 'out of one's sight,' परोक्षे, अगोचरेण; 'out of my sight,' भ्रमागोचरेण; 'at sight of,' दर्शनात्, दर्शनेन; 'at sight of the token,' अभिज्ञानदर्शनात्; 'first sight of,' प्रथमदर्शनं, अपूर्वदर्शनं; 'at the very first sight,' प्रथमदर्शनात्—ने, प्रथमदर्शनद्वयात्, साम्प्रथमदर्शनात्, सकृदर्शनात्; 'at sight, in commerce,' पत्रदर्शनात्.—(Faculty or sense of sight) दृष्टिः *f.*, दृक् *f.* (श्र), चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं, चक्षुस् *n.*, दृक्शक्तिः *f.*, दृष्टिशक्तिः *f.*, दर्शनशक्तिः *f.*, आलोक्यकं; 'charming or bewitching the sight,' दृष्टिबन्धः—न्धनं.—(Eye) चक्षुस् *n.*, नेत्रं, नयनं, लोचनं, दृष्टिः *f.*—(Spectacle, show, any thing seen) प्रेक्षा, प्रेक्षणं, कौतुकं; 'fond of sight-seeing,' कौतुकामकः—क्ता—कं.

SIGHTLESS, *a.* दृष्टिहीनः—ना—नं, नेत्रहीनः &c., कायः—या—यं.

SIGHTLY, *a.* दर्शनीयः—या—यं, मुद्रशेनः—ना—नं, मुद्रश्यः—इया—इयं.

SIGN, *s.* (Token, mark) लक्षणं, चिह्नं, लाभनं, ध्वजः, अभिज्ञानं, प्रज्ञानं, लिङ्गं, लक्ष्यं, चिह्नकः—कं, सूचना, सूचकः; 'good sign,' सुचिह्नं, सुलक्षणं; 'bad sign,' कुलक्षणं, अवलक्षणं, अवचिह्नं, दुलक्षणं.—(Motion or action indicating something) संज्ञा,

सङ्केतः, इङ्गितं, इङ्गः, आकारः; 'with the fingers,' अङ्गुलिसङ्केतः; 'with the head,' शिरःसङ्केतः, मस्तकसङ्केतः, मस्तकसङ्केतः; understanding signs, इङ्गितशः—ज्ञा—ज्ञं; 'to make signs,' सङ्केतं कृ, इङ्गितं कृ.—(Portent, prodigy) उपातः, अङ्गुतं, उपसर्गः, दुर्लक्षणं, दुष्टिहं.—(Of the zodiac) राशिः *m.*, see ZODIAC; 'rising of a sign,' लग्नं.—(Arithmetical sign) अङ्कः.—(Sign manual) हस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, स्वहस्ताक्षरं.—(Of an inn, &c) ध्वजः, सुराध्वजः.

To SIGN, *v. a.* स्वहस्ताक्षरं or हस्ताक्षरं or नामाक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), स्वाक्षरेण or हस्ताक्षरेण अङ्क (c. 10. अङ्कयति—पितुं).

SIGNAL, *s.* सङ्केतः, संज्ञा, इङ्गितं, ध्वजः, चिह्नं, प्रकाशचिह्नं.

SIGNAL, *a.* प्रसिद्धः—ज्ञा—ज्ञं, स्मरणीयः—या—यं, स्मरणार्हः—ज्ञा—ज्ञं, विशिष्टः—ज्ञा—ज्ञं, विशेष in comp., विशिष्टः &c. See REMARKABLE.

To SIGNALIZE, *v. a.* प्रसिद्धीकृ, विशिष्टीकृ, प्रसिद्धं—ज्ञां कृ, स्मरणीयं—यां कृ, विश्रुतीकृ, विशिष्टीकृ; 'to signalize one's self,' कौर्त्ति or यशः प्राप् (c. 5.—आप्ति—आप्ति), विशिष्ट् in pass. (—शिष्यते), नाम or प्रतिष्ठां लभ् or प्राप्.

SIGNATURE, *s.* हस्ताक्षरं, स्वहस्ताक्षरं, स्वाक्षरं, नामाक्षरं, हस्ताक्षरनं.

SIGNED, *p. p.* हस्ताक्षराङ्कितः—ता—तं, स्वाक्षराङ्कितः &c., मुद्राङ्कितः &c.; 'a paper signed and sealed,' मुद्रिका, मुद्राङ्कितपत्रं.

SIGNET, *s.* मुद्रा, मुद्रिका, प्रत्ययकारिणी, नामाक्षरं; 'signet-ring,' अङ्गुलिमुद्रा; 'royal-signet,' राजमुद्रा.

SIGNIFICANCE, *s.* (Meaning) अर्थः, अर्थवत्त्वं, अर्थवत्ता, अभिप्रायः, आकृतं, वाचकता.—(Importance) गौरवं, भारः.—(Force) शक्तिः *f.*

SIGNIFICANT, SIGNIFICATIVE, *a.* (Having a meaning) अर्थवान्—वती—वत् (त्), अर्थान्वितः—ता—तं, अर्थयुक्तः—क्ता—कं, सार्थः—था—थं, सार्थकः—का—कं, सार्थिकः—की—कं, साकृतः—ता—तं, पूर्णार्थः—था—थं.—(Expressive, indicative) उद्बोधकः—का—कं, बोधकः &c., सूचकः—का—कं, वाचकः &c., अर्थसूचकः &c., अर्थबोधकः &c., अभिप्रायिकः—का—कं, लाक्षणिकः—की—कं, अर्थप्रकाशकः &c., दर्शकः &c., प्रदर्शकः &c., सङ्केतिकः—की—कं, हेतुगर्भः—भा—भं; 'significant word,' अभिधेयं, अभिधायहारः.

SIGNIFICANTLY, *adv.* सार्थं, साकृतं, पूर्णार्थं, पूर्णार्थतः, अर्थवत्.

SIGNIFICATION, *s.* (Meaning) अर्थः, विवक्षा, विवक्षितं, आकांक्षा, अभिप्रायः, आकृतं; 'etymological signification,' अवयवार्थः.—(Force of words) शक्तिः *f.*, शब्दशक्तिः *f.*, शब्दसामर्थ्यं, निरुद्धः.—(Act of making known) सूचनं—ना, ज्ञापनं.

SIGNIFIED, *p. p.* सूचितः—ता—तं, ज्ञापितः &c., संज्ञासूचितः &c.

To SIGNIFY, *v. a.* (Make known) सूच् (c. 10. सूचयति—पितुं), संसूच्, ज्ञा in caus. (ज्ञापयति, ज्ञपयति—पितुं), विज्ञा, बुष् in caus.—(By signs) सङ्केतादिद्वारेण सूच्.—(Mean, convey meaning, imply) उबुष् (c. 10.—बोधयति—पितुं), वच् in des. (विबधति—पितुं), अर्थं सूच् or उद्दिष्ट् (c. 6.—दिशति—देष्टुं), अर्थवान्—वती—वद् भू, see To MEAN.—(Have consequence or importance) गुर्वर्थः—था—थं भू, पूर्णार्थः—था—थं भू, महार्थः &c. भू, बहुर्थः &c. भू; 'to signify little,' अल्पार्थः—था—थं भू, लघ्वर्थः—था—थं भू. Sometimes expressible by the instr. case after किं; as, 'what signify the splendors of a court?' किं सभाप्रतापेन; 'what does this signify?' किम् अनेन.

SIGN-MANUAL, *s.* हस्ताक्षरं, स्वहस्ताक्षरं; 'of a king,' राजहस्ताक्षरं.

SIGN-POST, *s.* ध्वजस्तम्भः, ध्वजोपस्तम्भः, मार्गसूचनस्तम्भः, मार्गस्तम्भः.

SILENCE, *s.* (Forbearance of speech) मौनं, मौनभावः, मौनित्वं.

समापणं, सनालापः, तूष्णीभाषः, तूष्णीभूतत्वं, निःशब्दता, वाग्यतता, निस्वनः, भाषणाभाषः; 'suppression of speech, dogged silence,' वाक्स्तम्भः, वायोधः, वागचन्धनं, मुखचन्धनं, मुखस्तम्भः, मुखरोधः, वाग्यमनः; 'vow of silence,' मौनव्रतं, वाक्निवमः; 'condition of a fish,' मौनता; 'to keep silence,' वाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं) or नियम्, वाचं रूपं (c. 7. हण्डि, रोडु), मुखं रूपं, वायोधं कृ, तूष्णीम् भू, मौनं कृ, मौनीभू; 'Silence!' मौनं कुरु, तूष्णीम्भव.—(Stillness), see the word.

To SILENCE, v. a. वायोधं कृ, वागचन्धनं कृ, वाक्स्तम्भं कृ, मुखरोधं कृ, निरुहरीकृ, अनुहरीकृ, निरुहरी-रा-रं, अधरीकृ.—(Cause to cease) धिरम् (c. 10. -रमयति-यितुं), निवृत् (c. 10. -वर्षयति-यितुं).

SILENCED, p. p. निरुहरी-रा-रं, निरुहरीकृतः-ता-तं, हतोहरी-रा-रं, अनुहरी-रं, अनुहरीकृतः-ता-तं, रुहमुसः-ता-तं, बद्धमुसः-रं.

SILENT, a. (Not speaking) मौनी-निनी-नि (न्), तूष्णीकः-का-कं, समापी-पिणी &c., सनालापः-पा-पं, सनालापी &c., निःशब्दः-ब्दा-ब्दं, निर्वचनः-ना-नं, तूष्णीभूतः-ता-तं, मूकः-का-कं.—(Habitually silent, speaking little) सत्यभाषी &c., सत्यवादी &c., तूष्णींशीलः-ला-लं, वाग्यतः-ता-तं, वाग्यः-ग्या-ग्यं, वाचंयमः-मा-मं, see TACITURN.—(Having the mouth stopped, doggedly silent) रुहमुसः-सा-सं, मुद्रितमुसः-रं, बद्धमुसः-रं.—(Having no answer to return) निरुहरी-रा-रं, अनुहरी-रा-रं.—(Still) निःशब्दः-ब्दा-ब्दं, निशब्दः-रं, नीरवः-वा-वं.—(To be silent) तूष्णीम् भू, मौनीभू, मौनं कृ, वाचं यम् (c. 1. यच्छति, यन्तुं), वचनं धिरम् (c. 1. -रमति-रन्तुं).

SILENTLY, adv. तूष्णीं, तूष्णीकां, समीनं, मौनीभूय, वाग्यतस्, जोषं, निःशब्दं.

SILK, s. (Fine thread, &c., produced by caterpillars) कीटनं, कृमिजं, कीटसूत्रं, कीटजसूत्रं, कृमिजसूत्रं, कीटतनुः m., कीटकोपः, कीटकोशः, कीटकोपजं, कृमिकोपजं, कीशेयं, कीपेयं.—(Wove silk) दुकूलं, दुगूलं, कौशाघरं, कौपाघरं, कौशेयं, कीपेयं, कौशेयवस्त्रं, कौशिकवस्त्रं, कौशिकं, कीटकोपजं, पट्टः, चीनांशुकं, वाह्रं, तनुसन्नतं, क्षीमं; 'bleached silk,' धीतकौशेयं, पञ्चोर्लं.

SILK, SILKEN, a. कौशः-शी-शं, कौशिकः-की-कं, कौशेयः-यी-यं, कीपेयः-रं, कीपिकः-रं, कीटकोपजः-जा-जं, कौशनः-रं, कौशप्रभवः-वा-वं, कृमिकोशोत्पः-ग्या-ग्यं, कोपोद्भवः-रं, कृमिकोपोद्भवः-रं, दीकूलः-ली-लं, दुकूलमयः-यी-यं; 'a silk garment,' कौशाघरं.—(Soft) मृदुः-दुः-दु, कोमलः-रं.

SILK-COTTON TREE, s. शास्मलिः-ली m. f., शास्मलितरुः m., शास्मलः, शास्मलिनी, पिपरायुः m., पिच्छला, पूरणी, मोषा; 'its gum,' पिच्छा, शास्मलीवेष्टः; 'another sort of silk-cotton tree,' कूट-शास्मलिः m. f., रोचनः.

SILK-WEAVER, s. कीटतनुवापः, दुकूलकारः, कौशिकपटकारः.

SILK-WORM, s. कोषकारः-रकः, कौशकारः-रकः, तनुकीटः, तनुकृमिः m., कौशवासी m. (न्), कौशस्यः, पुखरीकः, पट्टकूलं.

SILKY, a. कौशेयः-यी-यं, कौशगुणकः-का-कं. See SILKEN.

SILL, s. (Of a door) शिला-ली, देहली.—(Of a window) बातायनशिला.

SILLILY, adv. मूर्खतया, मूढतया, अज्ञतया, अत्यपुष्ट्या, निबोधतया.

SILLINESS, s. मूर्खता, अत्यपुष्टिर्त्वं, निबुद्धिर्त्वं, अज्ञता, बुद्धिहीनता.

SILLY, a. अत्यपुष्टिः-डि-डि, अत्यपीः-धी-धि, अत्यमेषाः-धा-धः (स्), दुर्बुद्धिः-रं, मन्दबुद्धिः-रं, मन्दमतिः-ति-ति, दुर्मेति-रं, निबोधः-धा-धं, मूढसलः-सा-सं, दुर्मेधाः-रं, मूर्खः-ली-लं, मूढः-दा-दं, मूढः-ग्या-ग्यं, अनीतिज्ञः-ज्ञा-ज्ञं. See FOOLISH.

SILVAN, a. आरख्यः-खी-खं, आरख्यकः-की-कं, आरख्यजः-जा-जं, वन्यः-न्या-न्यं, वनजः-जा-जं, वानः-नी-नं, वानेयः-यी-यं, वनस्यः-स्या-स्यं, वनेचरः-रा-रं, वन in comp.

SILVER, s. (The metal) रूपं, रोषं, रजतं, जेतं-तकं, सितं, धीतं, शुक्रं, शुभं, महाशुभं, सन्नैरं, खन्नैरं, दुर्बुद्धं, चन्द्रलोहं, चन्द्रहासं, राजरत्नं, इन्दुलोहकं, तारं, ब्राह्मपिन्ना, सकूप्यं.—(Coin made of silver) रूपमुद्रा, रोषमुद्रा.

SILVER, a. (Made of silver) रूपमयः-यी-यं, रोषयः-पी-प्यं, रूपनिर्मितः-ता-तं, रजतः-ती-तं, रजतमयः-रं, रजतनिर्मितः-रं, रजतकृतः-ता-तं.—(White, like silver) रूपवर्णः-ली-लं, जेतः-ता-तं, see SILVERY.

To SILVER, v. a. रजतं (hom. रजतयति-यितुं), रजतोपेतं-तां कृ, रजतान्वितं-तां कृ, रूपवर्णीकृ, जेतवर्णीकृ.

SILVERED, p. p. रजतान्वितः-ता-तं, रजतान्वितः-रं, धीतः-ता-तं, रसितः-ता-तं, रूपोपेतः-रं, रूपवर्णीकृतः-रं. See PLATED.

SILVER-SMITH, s. रूपकारः-रकः, रोषकारः-रकः, नाडिन्धमः.

SILVERY, a. रूपवर्णः-ली-लं, रोषवर्णः-ली-लं, रूपसदृशः-शी-शं, रजतोपमः-मा-मं, जेतवर्णः-रं, शुक्रवर्णः-रं; 'having a silvery beard,' सितश्मश्रुः-शु-शु.

SIMILAR, a. तुल्यः-त्या-त्यं, सदृशः-शी-शं, समः-मा-मं, समानः-ना-नं, साधारणः-णी-णं, अनुगुणः-या-यं, समगुणः-रं, समगुणः-रं, तुल्यगुणः-रं, सधर्मी-मी-मी (न्), सधर्मी-र्मिणी &c., सम्प्रपातः-रं. See LIKE.

SIMILARITY, s. तुल्यता, सदृशता-त्वं, सादृश्यं, समता, समानता, साम्यं, औपम्यं; 'of form,' सारूप्यं, सरूपता, समरूपता; 'of character,' स्वभावसमता, प्रतिभावः. See LIKENESS.

SIMILARLY, adv. तद्वत्, तथैव, तथा, तुल्यप्रकारेण, एवं, सादृश्येन, एवमप्रकारेण, तथाप्रकारेण, तथाविधेन, एवंविधेन.

SIMILE, s. उपमा, दृष्टान्तः, उदाहरणं, निदर्शनं, उन्नेष्टा.

SIMILITUDE, s. (Resemblance, form) औपम्यं, उपमा, प्रतिमा-मानं, साकारः, रूपं, मूर्तिः-फ-फं.—(Likeness), see SIMILARITY, SIMILE.

To SIMMER, v. n. शनैः शनैः शीघ्रशब्देन कृ in pass. (कृष्यते) or पक्व in pass. (पच्यते) or घ्रा in pass. (घ्रायते).

SIMMERING, s. शनैः शनैः कृषनं, शनकैः कृषनं or घ्रपणं.

To SIMPER, v. n. अनर्थकहास्यं कृ, अनर्थकस्मितं कृ, अनर्थकहासं कृ, अनर्थकनिःशब्दहासं कृ, कुमि (c. 1. -भयते-स्मेतुं), कुस्मितं कृ.

SIMPER, s. अनर्थकस्मितं, अनर्थकहास्यं, अनर्थकनिःशब्दहास्यं.

SIMPLE, a. (Not compound) निरवयवः-वा-वं, अमिश्रितः-ता-तं, अविद्यः-धा-धं, शुद्धः-द्धा-द्धं, केवलः-ला-लं, केवली-लिनी-लि (न्), अकृत्रिमः-मा-मं, अद्याकृतः-ता-तं, असङ्कीर्णः-णी-णं, असमस्तः-स्ता-सं; 'simple word,' व्यक्तपदं.—(Artless, plain) सरलः-ला-लं, सायाहीनः-ना-नं, अमायिकः-की-कं, अमायः-या-यं, शुद्धमतिः-ति-ति, निष्कपटः-ठा-ठं, अकपटः-रं, निर्धोषः-जा-जं, छलहीनः-ना-नं, अवक्रः-क्रा-क्रं, अजिद्यः-धा-धं, अच्युतः-च्यु-च्यु.—(Neat) विनीतः-ता-तं, निर्विशयः-णा-णं.—(Not abstruse, not complex) एकाग्रः-घी-घं, अगूढार्थः-रं, स्पष्टार्थः-रं, स्पष्टः-डा-डं, सुगम्यः-ग्या-ग्यं, व्यक्तः-क्ता-क्तं, मित्रावैः-रं, see PLAIN.—(Foolish, childish) अत्यपुष्टिः-डि-डि, दुर्मेति-ति-ति, बालिशः-शा-शं, see SILLY.

SIMPLE, s. (Herb) औषधिः-धी-धं, औषधं, तृणं.

SIMPLE-MINDED, a. शुद्धबुद्धिः-डि-डि, सरलबुद्धिः-रं, सरलमतिः-रं.

SIMPLETON, *s.* अल्पबुद्धिः *m.*, अल्पधीः *m.*, मन्दबुद्धिः &c.; मूर्खः, मूढः.
SIMPLICITY, SIMPLENESS, *s.* (State of being uncompounded) निरवयवत्वं, अविभक्तत्वं, अमिश्रितत्वं, शुद्धता, केवलत्वं, अमिश्रभाषः—(Artlessness, plainness) सरलता, सारत्वं, अमाया, मायाहीनता, अमायिकत्वं, अकापट्यं, निष्कापट्यं, कपटाभावः, अजानः, छलहीनता, अवक्रता, अच्युता, अनन्यभाषः, सानीद्वयः, 'of mind,' मत्तिसारत्वं, बुद्धिसारत्वं, मत्तिशुद्धता.—(Freedom from ornament) विनीतत्वं—ता, अभूषितत्वं, भूषणभावः, भूषणहीनता.—(Freedom from abstruseness) एकाप्यता, स्पष्टाप्यता, स्पष्टता, सुगम्यता, अक्रता, सुस्यता.—(Childishness) बालिश्यं, *see* SILLINESS.

SIMPLIFIED, *p. p.* लघुकृतः -ता -तं, सुगमीकृतः &c., अक्लीकृतः -ता -तं.
To SIMPLIFY, *v. a.* लघुकृ, सुगमीकृ, अक्लीकृ, स्पष्टीकृ, अपघृणतां ह, एकाप्यीकृ; 'to simplify the subject,' प्रस्तुतलाघवार्थं.
SIMPLY, *adv.* (Merely, solely) केवलं, मात्रं-त्रेण-वात्, *see* PLAINLY.
To SIMULATE, *v. a.* छत्रकृ, ध्यात्रं कृ, छत्रवेशं पू. *See* To PRETEND.
SIMULATION, *s.* छत्र *m.* (नं), ध्यात्रः, अपदेशः, अपदेशः. *See* PRETENCE.
SIMULTANEOUS, *a.* समकालिकः -की -कं, समकालीनः -ना -नं, समानकालिकः &c., एककालिकः &c., एककालीनः -ना -नं, एकसमयः -या -यं, योगपदिकः -की -कं.

SIMULTANEOUSLY, *adv.* युगपत्, एकदा, एककाले, समकाले, योगपद्येन.
SIMULTANEOUSNESS, *s.* समकालिकता, एककालिकता, योगपद्यं, कालिकं, एककालता, समकालता, समानकालत्वं, युगपद्भावः.

SIN, *s.* पापं, कल्मषं, किन्विपं, पातकं, पाप्मा *m.* (नं), अपं, दुरितं, रनस *n.*, कलुषं, अभद्रं, अशुभं, वृज्जनं, वृज्जिनं, दोषः, अपराधः, दुष्कृतं, कल्म, चंहस *n.*, अंधम *n.*, मनुः *m.*, कल्मलं, कलहुः, प्रत्यवायः, किम्वं, अमीवं, पङ्कः-ङ्कं, जन्मपुणं. *See* 'sin' in 'duṣkarma' *n.* (नं), कुकर्म *n.*, पापकर्म *n.*, अपकर्म *n.*, अकर्म *n.*, दुष्कृतं, दुष्कृतिः *f.*, असत्कर्म *n.*, कुकृत्यः 'heinous sin,' महापातकं, महापापं, अतिपातकं, अनुपातकं; 'the five heinous sins,' पञ्चमहापातकानि *m. pl.*; these are, 1. Killing a Brahman, ब्रह्महत्या, ब्राह्मणवधः. 2. Stealing gold, सुवर्णभेयः. 3. Drinking spirituous liquors, सुरापानं. 4. Intercourse with the wife of a Guru, गुरुतत्सगमनं. 5. Associating with any one guilty of these crimes, तत्संसर्गः; 'secret sins,' प्रच्छन्नपातकानि *n. pl.*, गुप्तपातकानि *n. pl.*; 'awful sin,' अपौरपातकं, अपौरपापं, पौरपापं; 'freed from sin,' पापमुक्तः -क्ता -कं; 'restraining sin,' पापपिनिग्रहः; 'involved in the consequences of sin,' पापगोचरः -रा -रं; 'equal in sin,' पापसम्मितः -ता -तं; 'a personification of the five heinous sins, or a male whose head is Brahmanicide, whose arms are theft, whose heart is wine-drinking, &c.,' पापपुरुषः.

To SIN, *v. n.* पापं कृ, पातकं कृ, पापकर्म कृ, अपराधं कृ, दोषं कृ, अपराध (c. 4.)-राध्यति, c. 5. राधोति -राहुं, दुष् (c. 4.)-दुष्यति, दोष्टुं, दुष्कृतं कृ, मनु (nom. मनुष्यते).

SINCE, *prep. or adv.* (After, from the time that) expressed by the abl. c., either alone or followed by प्रभृति or आरभ्य or अवधि or sometimes preceded by चा; as, 'since childhood,' बाल्यात् or बाल्यतः or बाल्यात् प्रभृति or आबाल्यात्, शैश्यात्प्रभृति; 'ever since one's birth,' जन्मतः प्रभृति or जन्मत आरभ्य or आरभ्यन्तः; 'ever since I saw him,' प्रथमदर्शनसंज्ञात् प्रभृति, or यतः प्रभृति स मे दर्शनपथं गतः (followed by ततः प्रभृति);

'since the time of Vena,' वेणुकालात्प्रभृति. The crude form may sometimes be used with the above words in this sense; as, 'since birth,' जन्मप्रभृति or जन्माभ्य or जन्मावधि. —(Ago, in past time) पुरा, पूर्वं, गतकाले, अतीतकाले, पूर्वंकाले, पुरस्तात्.—(Because that, seeing that) यस्मात्, येन, यतस्, यत्, हि, often expressed by the abl. c. of the abstract affix त्वं, or the instr. c. of the affix ता; as, 'since it was founded on observation,' प्रत्यक्षमूलत्वात्, प्रत्यक्षमूलतया.

SINCERE, *a.* (Said of things or persons) सरलः -ला -लं, साखिकः -की -कं, ताखिकः &c., सत्यः -या -यं, दाक्षिणः -या -यं, निर्वीजः -जा -जं, निर्व्यलीकः -का -कं, अमायिकः -की -कं, अमायी-पिनी-पि (नं), अमायः -या -यं, मायाहीनः -ना -नं, निष्कपटः -टा -टं, अकपटः -टा -टं, अकृत्रिमः -मा -मं, अकल्पितः -ता -तं, दम्भरहितः -ता -तं, अशुभः -नुः -नं, अनिष्टः -द्या -यं, अवक्रः -क्रा -क्रं, शुद्धः -द्धा -द्धं, पूतः -ता -तं, वास्तविकः -की -कं, वास्तवः -वी -वं, यथापेः -पेा -पे, निष्प्रपञ्चः -ञ्चा -ञ्चं.—(Said of persons only) सत्यवादी-दिनी-दि (नं), सत्यवाक् *m. f. n.* (च्), सत्यशीलः -ला -लं, शुद्धमतिः -तिः -ति, शुद्धभावः -या -यं, विमलाला-ल्ला -ल्ल (नं), अशुद्धधीः -धी -धि, उदारः -रा -रं, सत्यव्रतः -ता -तं, शुचिः -चिः -चि, निशुद्धः -टा -टं.

SINCERELY, *adv.* सरलं, सारल्येन, दाक्षिण्येन, निर्व्यलीकं, निर्वीजं, अमायया, सत्यं, मनःपूर्वं, हृदयपूर्वं.

SINCERITY, SINCERENESS, *s.* सरलता, सारल्यं, दाक्षिण्यं, सत्यता, निर्व्यलीकता, अमाया, अमायिकत्वं, मायाहीनता, अकृत्रिमता, अकल्पितत्वं, निष्कपटत्वं, अकपट्यं, निष्कापट्यं, अशुभता, आनन्दं, शुद्धता, वास्तविकता, यथापेता, सत्यवादित्वं, सत्यशीलता, मत्तिशुद्धता, उदारता, विमलता, शुचिता, अनन्यभावः.

SINCIPUT, *s.* (Front of the head) मस्तकाग्रभागः, शिरःप्रदेशः.

SIN-DESTROYING, *a.* पापनाशी -शिनी -शि (नं), पापनाशकः -का -कं, पापघ्नः -घ्नी -घ्ने, अघ्नः &c., अपमलोपहः -हा -हं, अपमर्षणः -णा -नं, पापशमनः &c.

SINE, *s.* (Of an arc in geometry) ज्या, द्विज्या; 'versed sine,' इयुः *m. f.*, शरः.

SINECURE, *s.* वेतनयुक्तो निष्कर्मकाधिकारः or कर्मशून्याधिकारः.

SINEW, *s.* स्नायुः *m. f.*, ससा, स्नायः, सिरा, शिरा, सन्धिबन्धनं, ग्रन्थिबन्धनं, स्नायुशोभांशः, वहीरुः *m.*, रसालसा.—(Sinews, strength) बलं, शक्तिः *f.*, मुख्यसाधनं.

SINEWY, *a.* स्नायुमयः -यी -यं, शिरालः -ला -लं. *See* NERVOUS.

SINFUL, *a.* (Said of persons) पापी-पिनी-पि (नं), पापकर्मो-मो-म्ये (नं), कुकर्मो &c., दुष्कर्मो &c., दुष्कृती &c., पापकारी-रिणी &c., पापकत्री-त्री-त्र्यं (त्र्यं), पापकरः -री -रं, पापकृत् *m. f. n.*, कुकर्मकृत्, कुकर्मकारी &c., दुष्कर्मकर्मो &c., पापकर्मो-र्मिणी &c., अपराधी &c., रनसी &c., क्लिबिणी &c., पातकी &c., कल्मषी &c., कृष्णकर्मो &c., पापाश्रयः -या -यं, पापपरायणः -या -यं, पापनिरतः -ता -तं, पापात्मकः -का -कं, पापाला-ल्ला -ल्ल (नं), पापपुङ्गवः -पुङ्गवः -पुङ्गवः, पापमतिः -तिः -ति, मन्दकारी &c., दुष्टपारी &c., अस्मदी-निनी &c., अपर्मकारी &c., दुरितः -ता -तं, *see* WICKED; 'very sinful,' पापिहः -हा -हं, पापीयान्-यसी-यः (स्), अतिपापी &c.—(Containing sin, said of things) पाप in comp., पापी &c., पापवान्-वती-वत् (त्), दुष्टः -ष्टा -ष्टं, धर्मविरुद्धः-द्धा -द्धं, अवयान् &c., अघमयः -यी -यं, कलुषः -वा -वं, कल्मी &c., कल्मः-ल्मा -ल्मं, &c.; 'sinful actions,' पापकर्मोणि *n. pl.*

SINFULLY, *adv.* पापवत्, सपापं, दुष्टवत्, दुर्जनवत्, सपातकं.

SINFULNESS, *s.* पापं, पापिष्ठता, पापबुद्धिः *f.*, सपापता, पापनिरतिः *f.*, पापबलं, दुष्टता, शठता, शाठ्यं, धर्मेतिरुद्धता, प्रत्यवायः. See WICKEDNESS.

To SING, *v. n.* गे (c. 1. गायति, गातुं), अनुगे, अभिगे, प्रगे, निगे, परिगे, उगे, गायनं कृ, गानं कृ.—(As birds, &c.) रु (c. 2. रीति, रवितुं), कल् (c. 10. कलयति-यितुं), कलं रु, वाशु (c. 4. वाश्यते-शितुं), वा-शितं कृ.—(Make a humming sound) रणरणशब्दं कृ.

To SING, *v. a.* गे (c. 1. गायति, गातुं); 'to sing an air,' कलं गे; 'a song,' गीतं गे; 'a poem,' काव्यं गे.—(Celebrate in song)

उपगे, परिगे, अभिप्रगे, गानेन कृत्, see CELEBRATE, CELEBRATED.

To SINGE, *v. a.* वासतो दह (c. 1. दहति, दग्धुं), वहिर्भागे दह, ईषद् दह, अग्निना स्पृश, अग्निस्पृष्टं-हं कृ. See To SCORCH.

SINGED, *p. p.* वासतो दग्धः-ग्धा-पंथं, वहिर्दग्धः &c., अग्निस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं.

SINGER, *s.* गायकः, गाता *m.* (तु), गायनः, गातुः *m.*, गाथिकः, गाथकः, गाथाकारः, गेष्णुः *m.*, गेष्णा, उद्गाता *m.*; 'female singer,' गात्री, गायत्री, गायनी, उद्गात्री.

SINGING, *s.* गायनं, गानं, गीतिः *f.*, गीतं, स्वरयुक्ताकोच्चारणं.—(Of birds, &c.) रुतं, पक्षिरुतं, रावः, पक्षिरावः, वाशितं, वाशनं, मधुररुतं, कलः, कलकलः, कलरवः, कलनं. See MURMUR.

SINGING, *part.* गायन्-यन्तो-यत् (तु), प्रगायन् &c.

SINGING-MASTER, *s.* गानशिक्षकः, गानविद्याशिक्षकः, गीतोपदेशकः.

SINGLE, *a.* (One, consisting of one only) एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, केवलः-ला-ली-लं, एककः-का-कं; 'a single inflection,' एकपदः.—(Sole, alone) एकाकी-किनी-कि (तु), केवलः-ला-ली-लं, केवली &c., एकः-का-कं, अद्वितीयः-या-यं, असहायः-या-यं.—(Not double) अद्वेष्टः-पी-पं, अद्विकः-का-कं, अद्विगुणः-या-यं, अद्वितीयः-या-यं.—(Distinct, individual) भिन्नः-न्ना-न्वं, व्यक्तः-क्ता-क्ते, अथापकः-का-कं, अविभक्तः &c., see PARTICULAR.—(Pure, simple) शुद्धः-द्धा-द्धं, see SIMPLE.—(Unmarried) अविवाहितः-ता, अनूढः-दा, निःसङ्गः-ङ्गा.

To SINGLE, *v. a.* उद्धृ (c. 1. हरति-हर्तुं, rt. दृ), उद्धृ, उद्धृ, see To SELECT.

SINGLE-BODIED, *a.* एकदेहः-हा-हं, एकशरीरः-रा-रं, एकाङ्गः &c.

SINGLE-COMBAT, *s.* द्वन्द्वयुद्धं, द्वयोर्युद्धं, द्वन्द्वं, नियुद्धं.

SINGLE-EYED, *a.* एकाक्षः-क्षी-क्षं, एकलोचनः-ना-नं, एकलक्षी-क्षिणी &c.

SINGLE-HANDED, *a.* असहायः-या-यं, स्वाहासहायः &c., एकाकी &c.

SINGLE-HEARTED, *a.* एकचिन्तः-न्ना-न्तं, अनन्यबुद्धिः-न्ति-न्ति.

SINGLE-HOOFED, *a.* एकशूयः-फा-फं, एकसुरः-रा-रं, एकसूरी-रिणी &c.

SINGLE-MINDED, *a.* शुद्धमतिः-ति-ति. See SIMPLE, SIMPLE-MINDED.

SINGLENESS, *s.* (State of being one, or distinct from all others) एकता. रेकं, केवलत्वं, केवल्यं, अद्वितीयता, अद्वेष्टता, भिन्नता.—(Simplicity, sincerity) शुद्धता, अनन्यता, अनन्यभावः; 'of heart,' मतिशुद्धता.

SINGLE-STICK, *s.* (Cudgel) यष्टिः *m.*, दण्डः, वेष्टं, द्विदण्ड indec.; 'fighting with single-stick,' द्विदण्डप्रहरणं, द्विमुष्टिप्रहरणं.

SINGLY, *adv.* (Individually, one by one) प्रत्येकं, एकशस्, एकैक-शस्, एकतस्, एकैकं, पृथक्, पृथक् पृथक्.—(Alone, without companions) असहायतस्, अद्वितीयतस्, एकतस्.

SINGULAR, *a.* (Single) एकः-का-कं, see SINGLE.—(Existing by itself, unexampled) अद्वितीयः-या-यं, अनुपमः-ना-नं, अप्रतिमः

-ना-नं, अपूर्वः-र्वो-र्वं, असदृशः-शी-शं, अनन्यसाधारणः-शा-शी-यं, अनन्यसामान्यः-न्या-न्यं, अपूर्वप्रतिमः-मा-मं, अपूर्वप्रमाणः-या-यं, एकमात्रः-त्रा-त्रं.—(Not common, odd) असामान्यः-शा-शी-यं, असामान्यः-न्या-न्यं, असङ्गतः-ता-तं, विलक्षणः-या-यं, अप्र-सिद्धः-द्धा-द्धं, अपरूपः-पा-पं, अनुतः-ता-तं, लोकवाच्यः-स्वा-स्वं, अलौकिकः-की-कं, लोकोत्तरः-रा-रं.—(The singular number) एकवचनं.

SINGULARITY, *s.* असामान्यता, अद्वितीयता, अप्रतिमता, अनुपमता, असदृशता, असदृश्यं, अपूर्वता, असामान्यता, अनन्यसाधारणता, विल-क्षणता, वैलक्षण्यं, असङ्गतत्वं, असङ्गतिः *f.*, अपरूपता, अनुतता, एकता.

SINGULARLY, *adv.* अपूर्ववत्, अपूर्वं, असङ्गतं, विलक्षणं, सवैलक्षण्यं, असामान्येन, असामान्येन, अनुतं, विशेषतस्.

SINISTER, *a.* (Not honest, crooked) असरलः-ला-लं, वक्रः-क्रा-क्रं, अनुचुः-चुः-चु, कुटिलः-ला-लं, वामः-मा-मं, वृजिनः-ना-नं.—(Inauspicious) अमङ्गलः-ला-लं, अकल्याणः-शा-शं, अमङ्गल-सूचकः-का-कं.—(Left), see the word.

SINISTRALLY, *adv.* वामत्वेन, सम्यत्वेन, वामदिशि, वामदिशं प्रति.

SINISTROUS, *a.* वामस्थः-स्या-स्थं, सम्यस्थः &c., वामवर्ती-न्तिनी &c.

To SINK, *v. n.* सद् (c. 6. सोदति, सतुं), अवसद्, विषद्, व्यवसद्, उत्सद्, संसद्, अधोगम् (c. 1. गच्छति-गन्तुं), अधो या (c. 2. याति-तुं), अधःपत् (c. 1. पतति-तिर्तुं), अवपत्, पत्.—(In water) मज्ज (c. 6. मज्जति, मज्जं), निमज्ज, नलमग्नः-ग्ना-ग्नं भू.—(In the mud) पक्वे सद् or पत्.—(In difficulties) कृच्छे सद्, आपदि सद्.—(With fear) भयात् सद् or विषद्.—(Decline) अस्तं गम्, षि in pass. (क्षीयते), ध्वंस, see To FAIL.

To SINK, *v. a.* (Cause to sink) अवसद् (c. 10. -सादयति-यितुं), व्यवसद्, सद्, मज्ज (c. 10. मज्जयति-यितुं), अधोगम् in caus. (-गमयति-यितुं).

SINK, *s.* (Drain) नलनिर्गमः, जलसारणी, गुमनाली, गुमिः *f.*

SINKING, *part.* सोदन्-दनो-दन् (तु), अवसोदन् &c., मज्जन्-ज्जनी-ज्जती-ज्जत् (तु), निमज्जन् &c., निमग्नः-ग्ना-ग्नं.

SINGLESS, *a.* निष्पायः-पा-पं, अपायः-पा-पं, पापहीनः-ना-नं, पाप-रहितः-ता-तं, अकल्मषः-पा-पं, निष्कल्मषः &c., अनयः-चा-यं, अकिल्बिषः-पा-पं, वीतकल्मषः &c., अनेताः-नाः-नः (स्), निरागाः &c., अकल्म-कल्म-कल्म, निर्दोषः-पा-पं, निरपराधः-पा-पं, निष्क-लङ्घः-ङ्गा-ङ्गं, अनवीचः-चा-यं.

SINGLESSNESS, *s.* निष्पापता, अपापता, पापहीनता, पापाभावः.

SINNER, *s.* पापी *m.* (तु), पापजनः, पापकारी, पापकृत् *m.*, पापात्मा *m.* (तु), पापकर्मा *m.* (तु), एनखी *m.* (तु), व्यसनी *m.*, अपुण्यकृता *m.* (तु), अपुण्यकृत् *m.*, अधोना, see SINFUL; 'an atrocious sinner,' महापातकी *m.* (तु), अतिपातकी *m.*, महापापी *m.*, अति-पापी *m.*, पापमूर्तिः *m.*, पापनिधिः *m.*, पापस्वरूपः, पापराशिः *m.*, पापपुरुषः.

SIN-OFFERING, *s.* पापशमनं, पापनाशकप्रायश्चित्तं, पापशमकर्मितः *m.*

SINUOSITY, *s.* वक्रता, वक्रिमा *m.* (तु), कुटिलता, निव्रता, कीटिल्यं.

SINUOUS, *a.* वक्रः-क्रा-क्रं, कुटिलः-ला-लं. See WINDING, *a.*

SINUS, *s.* (In surgery) नाडिः-डो *f.*, नाडीत्रयं-त्रयः, नाडिः-ली, नाडीत्रयं-त्रयः, नाडीत्रयं, गतिः *f.*, अवटः-टिः *m.*

To SIP, *v. a.* (Drink in small quantities) अत्याल्पशस् or अत्याल्पं या (c. 1. पिबति, पातुं) or आपा, अल्पशो निपा or अम् (c. 1. चमति-मितुं), ईषयानं कृ, आपम् (c. 1. चामति-मितुं), उपस्पृश (c. 6.

-स्पृशति-स्पृष्ट). The last two words are used especially with reference to sipping water before meals and religious ceremonies from the palm of the hand, and ejecting it again.

SIP, SIPPING, *s.* ईषयान्. चत्पशः पानं, चत्पशो निपानं, ईषिषिपानं, चाचननं, उपस्पृशः, शुषिप्रणीः *f.* सोडनिपानं, सोडपानं.

SIPHON, *s.* कुकुटनाडीयन्, नाडीयन्, नालीयन्, वक्रनाडी.

SIPPED, *p. p.* चत्पात्यशः पोतः -ता -तं, चत्पशो निपोतः -ता -तं.

SIR, *s.* आर्यः, महाशयः, महानुभावः, महेच्छः, महाजनः, मुजनः, श्री prefixed; 'O sir,' आर्ये. As an address of respect, 'Sir' may often be expressed in Sanskrit by भवान् with the 3d pers. of the verb; as, 'enter, Sir,' प्रविशतु भवान्.

SIRE, *s.* (Word of address to a king) देव voc. c., श्रीमहेव, महाराज, राजन्, आयुषन्.—(Father) जनकः, जननः, जनिता *m.* (तु).

SIREN, *s.* मोहिनी, मोहकारिणी, मायिनी, मायाकारिणी, विमोहिनी.

SIRIUS, *s.* (Dog-star) लुग्रकः.

SIRLOIN, *s.* (Of beef) गोपाश्वेमानं, गोपाश्वः.

SIRNAME, *s.* उपनाम *n.* (तु), पद्विः -तो *f.* See SURNAME.

SIRRAIL, *s.* (Reproachful address) खरे, खरेरे, रे, रे, खरे.

SIRUP, *s.* इशुरसः, स्वादुरसः, मधुरसः, मधुररसः, मधुरं, लेबं.

SIRUPY, *a.* इशुरसमयः -मी -यं, स्वादुरसमयः &c., मधुर -रा -रं.

SISTER, *s.* स्वसा *f.* (सु *nom. pl.* स्वसाः), भगिनी, भगिनीका, भगनी, स्वयोनिः *f.* जाभिः -मी, यामिः -मी; 'elder sister,' अग्रजा; 'younger sister,' अग्रजा; 'sister's husband,' भगिनीपतिः *m.*, स्वसृपतिः; 'sister's son,' भगिनेयः, स्वसीयः, स्वसिया, स्वसेयः; 'sister's daughter,' भगिनेया, स्वसीया, स्वसिया, स्वसेया.—(Woman of the same faith) धर्मभगिनी.

SISTER-IN-LAW, *s.* (Husband's sister) ननन्दा *f.* (नन्द), ननन्दा *f.* (नन्द), नन्दा, पतिस्वसा *f.* (सु), पत्युः स्वसा *f.*—(Wife's sister) श्याली, श्यालकी, श्यालिका, जायाभगिनी, पत्नीभगिनी *f.*—(Brother's wife) भ्रातृजाया, भ्रातृपत्नी, भ्रातृभार्या, प्रजावती.

SISTERHOOD, *s.* (State of a sister) भगिनीत्वं, स्वसृत्वं.—(Community of sisters or women) स्वसृगणः, भगिनीगणः, स्वसृमण्डली, स्वसृमण्डलः, स्त्रीगणः.

SISTERLY, *a.* स्वसृयोग्यः -या -यं, भगिनीयोग्यः &c., स्वसीयः -या -यं.

To SIT, *v. n.* उपविशति (c. 6. -विशति -वेष्टु). मनुपविश, उपोपविश, उपवेशं कृ, उपवेशनं कृ, आस (c. 2. आले -सितु), अध्यास, समास, सट् (c. 1. मोदति. मनु), निपट with loc. or acc. c.; as, 'he sits down on a chair,' पोठे or पीठम् उपविशति; 'on a seat offered,' दत्तासनम् उपविशति.—(Sit by the side of) उपास, चत्वास.—(Sit idle) उदास.—(Incubate) नीडं निलो (c. 4. -लीयते -लेनु), नीडनिलार्यं कृ, अडोपरि उपविश.—(Press on, bear on) उपस्था, मनुपस्था, आक्रम, पीड.—(As an assembly) कार्यनिवेहं कृ.

SITA, *s.* (The wife of Rāmachandra, and daughter of Janaka, the king of Mithilā. She is called 'earth-born,' as having been turned up from the soil by a plough, as Janaka was ploughing a spot to prepare for a sacrifice) सीता, धरणीसुता, भूमिसम्भवा, भूमिजा, भूपुत्री, जनकाम्भवा, जनकसुता, जनकतनया.

SITE, *s.* स्थानं, स्थलं, पदं, आस्यदं, स्थितिः *f.*, भूमिः *f.*, पदविः -वी *f.*, प्रतिष्ठा -ज्ञानं, धानी, विन्यासः, गाथः.—(Of a house) बाहुः *m.*,

बाहु *n.*, गृहभूमिः *f.*, वेष्टनम् *f.*, गृहपोतकः, गृहपोटः, पोटः, पोतः -तकः, कुट्टिमं, वाटिका; 'ceremony of purification, &c., of a site,' स्थलशुद्धिः *f.*, बाहुसंज्ञनं, बाहुसंज्ञननीयं.

SITTING, *s.* (The act) उपवेशः -ज्ञानं, आसना -नं, अध्यासः -सनं -ना, आस्था.—(A seat) आसनं.

SITTING, *part.* आसीनः -ना -नं, अध्यासीनः &c., उपविष्टः -हा -इ, निषीदन् -दन्ती -दन् (तु); 'on a seat,' आसनोपविष्टः &c.

SITUATED, SITUATE, *a.* (Placed or standing with regard to any other object) स्थः स्या स्थं, स्थितः -ता -तं, अवस्थितः &c., संस्थः -स्था -स्थं, संस्थितः -ता -तं, दिश्यः -श्या -श्यं; 'situated near,' समीपस्थः &c., समीपस्थितः &c.; 'situated to the south,' दक्षिणस्थः -स्था -स्थं, दक्षिणदिश्यः &c.; 'towards the east,' पूर्वस्थः &c., पूर्वदिश्यः &c.; 'well situated,' सुस्थितः -ता -तं, सुसंस्थितः &c.; 'pleasantly situated,' सौवास्यः -वी -वं.—(With regard to men or things) स्थः स्या -स्थं, स्थितः -ता -तं, अवस्थ in comp., अवस्थाप्राप्तः -ता -तं, अवस्थापन्नः -ता -तं; 'well situated,' सुस्थः &c., सुस्थितः &c.; 'so situated,' तदवस्थः -स्था -स्थं; 'how situated?' किमवस्थः -स्था -स्थं; 'badly situated,' दुःस्थितः -ता -तं, दुःस्थः &c.

SITUATION, *s.* (Place, position) स्थानं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, अवस्थानं, आस्यदं, पदं, पदविः -वी *f.*—(State, circumstances) अवस्था, दशा, स्थितिः *f.*, संस्थितिः *f.*, भावः, वृत्तिः *f.*, आस्यदं, पदं; 'disgraceful situation,' परिभवास्यदं, परिभवपदं.—(Office, post) पदं, पदविः -वी, अधिष्ठाता, स्थानं, स्थलं, नियोगः, व्यापारः.

SIVA, *s.* A celebrated Hindū God, the Destroyer of Creation, and therefore the most formidable of the Hindū Triad. He also personifies reproduction, since the Hindū philosophy excludes the idea of total annihilation without subsequent regeneration. Hence he is sometimes confounded with Brahmā, the Creator, or first person of the Triad. He is the particular god of the Tāntrikas, or followers of the books called Tāntras. His worshippers are termed Śaivas, and although not so numerous as the Vaiṣnavas, exalt their god to the highest place in the heavens, and combine in him many of the attributes which properly belong to the other deities. According to them Śiva is Time, Justice, Fire, Water, the Sun, the Destroyer and Creator. As presiding over generation, his type is the Linga, or Phallus, the origin probably of the Phallic emblem of Egypt and Greece. As the god of generation and of justice, which latter character he shares with the god Yama, he is represented riding a white bull. His own colour, as well as that of the bull, is generally white, referring probably to the unsullied purity of Justice. His throat is dark blue; his hair of a light reddish colour, and thickly matted together, and gathered above his head like the hair of an ascetic. He is sometimes seen with two hands, sometimes with four, eight, or ten, and with five faces. He has three eyes, one being in the centre of his forehead, pointing up and down. These are said to denote his view of the

three divisions of time, past, present, and future. He holds a trident in his hand to denote, as some say, his relationship to water, or according to others, to show that the three great attributes of Creator, Destroyer, and Regenerator are combined in him. His loins are enveloped in a tiger's skin. In his character of Time, he not only presides over its extinction, but also its astronomical regulation. A crescent or half-moon on his forehead indicates the measure of time by the phases of the moon; a serpent forms one of his necklaces to denote the measure of time by years, and a second necklace of human skulls marks the lapse and revolution of ages, and the extinction and succession of the generations of mankind. He is often represented as entirely covered with serpents, which are the emblems of immortality. They are bound in his hair, round his neck, wrists, waist, arms, and legs; they serve as rings for his fingers, and earrings for his ears, and are his constant companions. Śiva has more than a thousand names, which are detailed at length in the sixty-ninth chapter of the Śiva Purāṇa. The following list of the principal of these will give the best idea of his character and attributes. (The Auspicious one) शिवः, शम्भुः *m.*, शङ्करः, सदाशिवः, श्रीमान् *m.* (नं), भद्रः, भगः.—(The great god or lord) महादेवः, ईश्वरः, महेश्वरः, महेशः, ईशः, ईशानः, नाथः, देवः.—(Lord of the universe, as worshipped at Benares) विश्वेश्वरः, विश्वेशः, विश्वनाथः, सर्वेश्वरः.—(Lord of the earth) धरणीश्वरः.—(The seizer) हरः, हरकः, हरिः *m.*—(The Destroyer, a personification of Time that destroys all things) कालः, महाकालः, जगद्धात्री *m.* (नं), जगद्वधकः, कालघ्नरः.—(The Reproducer, the Conqueror of Death and cause of life and being) भवः, मृत्युञ्जयः, मृत्युवधनः, जगद्योनिः *m.*, भूतात्मा *m.* (नं), जः, भद्रः *m.*—(Disperser of the tears of mortals) रुद्रः.—(The terrific or tremendous one) भैरवः, घोरः, भीषणः, भीष्मः, भीमः.—(The fierce one) उग्रः, चण्डः.—(Blue-throat, having a dark blue and beautiful throat, so stained by the acrimony of the poison, which he swallowed on its production at the churning of the ocean; see OCEAN) नीलकण्ठः, श्यामकण्ठः, नीलग्रीवः, शिनिर्कण्ठः, कालकण्ठः, श्रीकण्ठः, नीललोहितः.—(Tri-ocular, having three eyes) त्रिलोचनः, त्रिनेत्रः, त्रिदृक् *m.* (ज्ञं), त्रिनयनः, त्र्यक्षः.—(Having deformed or unnatural eyes) विरूपाक्षः.—(Moon-crowned, having a crescent on his brow) चन्द्रमालिः *m.*, चन्द्रशेखरः, शशिशेखरः, इन्दुभृत्, चन्द्रापीडः, शशीशः, चन्द्रिलः, भोमः.—(Borne on, or accompanied by the Bull which personifies Justice) वृषवाहनः, वृषभवाहनः, वृषध्वजः, वृषभध्वजः, धर्मवाहनः, वृषपतिः *m.*, वृषभगतिः *m.*, वृषपञ्ची *m.* (नं), वृषाङ्गः, वृषाचनः, वृषाणकः.—(Having matted or braided hair) भूर्जतिः *m.*, जटाधरः, जटाधारी *m.* (नं), जटिलः, जटादङ्कः, जटादीरः, कपर्दी *m.* (नं), कपर्दः.—(Having sky-coloured hair) श्यामकेशी *m.* (नं), श्यामकेशः.—(Trident-bearer) शूली *m.* (नं), विशूली *m.*, शूलधरः, पिनाकी *m.*—(Lord of animals or

cattle) पशुपतिः *m.*, गोपतिः, गोरक्षः, गोपालकः.—(Lord of spirits) भूतेशः, भूतनाथः, भूतः.—(Bearer of the Ganges, this river having on its descent from heaven alighted on his head, and thence descended upon earth, through a chasm in the Himalaya mountains called Gomukha) गङ्गाधरः.—(Clothed with a tiger's skin, कृत्तिवासाः *m.* (नं), कृत्तिवासः.—(Bound or covered with snakes) सहस्रशङ्खः.—(Having a necklace of human skulls) कपालभृत्, कपाली *m.* (नं), कस्त्रिमाली *m.*, पुरुषास्त्रिमाली *m.*, त्रिषण्णवा *m.* (नं), भगाली *m.*—(The white one or yellowish white) शुचिः, गौरः, हरिः.—(Conqueror and Destroyer of the district and king of Tripura) त्रिपुररिज्ज, त्रिपुरसूदनः, त्रिपुरदहनः, त्रिपुरान्नकः.—(Presiding over the three Vedas, or the three letters of the mystical syllable om) त्र्यक्षकः.—(He of whom one form is water) जलमूर्तिः *m.*—(The Steadfast) स्थायुः *m.*—(The Universal) सर्वः.—(The Omnipresent) सर्वगतः.—(The Omniscient) सर्वज्ञः.—(The Imperishable) सच्चरः.—(The Five-faced) पञ्चमुखः, पञ्चाननः, पञ्चवक्त्रः, सर्वतोमुखः.—(Scorching of Cupid, see KĀMA-DEVA) स्मरहरः, कामध्वंसो *m.* (नं), जनकानुहृद्, भगः.—(Restorer of his body) पराङ्गदः.—(Lord of Kailāsa, in the Himalayas, the favourite haunt of both Śiva and Kuvera) गिरीशः, गिरिशः, कैलासीकाः *m.* (नं), कैलासनिकेतनः.—(Lord of Benares) काशीनाथः, काशीशः; hence one of the names of Benares is रुद्रावासः, शिवपुरी.—(Having three residences) त्रिधामा *m.*—(Destroyer of Dakṣa's sacrifice. That sage having on one occasion made a sacrifice, to which he invited all the gods, excepting his son-in-law Śiva and his daughter Durgā, the latter went unbids, and being received coldly, threw herself into the fire, whence emanated a form of Śiva, who decapitated the sage) दक्षध्वंसकृत्, दक्षयज्ञिनाशी *m.* (नं), क्रतुध्वंसो *m.*—(He of whom the seed was cast into Fire) वहिरेताः *m.* (नं), कृशानुरेताः *m.*—(Teacher of the grihya, or book of domestic rites) गृह्यगुरुः.—(Possessor of the head of Brahmā, having in a dispute cut off one of the heads of that deity) ब्रह्ममूर्धभृत्.—(Enemy of the demon Pura) पुरारिः *m.*, पुरासुहृद्.—(Enemy of the demon Andhaka) अन्धकरिपुः *m.*—(He who cuts to pieces with his axe) खड्गपरशुः *m.*, खड्गपशुः *m.*—(Armed with the Khatvāṅga or Paṇṣula) खट्वाङ्गी *m.*, खट्वाङ्गभृत् *m.*, पाशुली *m.*—(Armed with a rope) पाशरी *m.*—(Lord of devotion or devotees) योगेशः.—(Lord of gold) हेमकेशः.—(Fond of dancing) नाट्यप्रियः.—(The naked one) दिगजरः, दिग्वासाः *m.* (नं), नग्नः.—(Covered with sandal powder) पांशुचन्दनः, पांशुलः.—(Mounted on a dog in his terrific form) श्वाचः.—(The perverse) वामः, वामदेवः.—(Husband of Pārvatī) पार्वतीनाथः.—(Of Durgā) दुर्गपतिः, दक्षिणापतिः.—(Of Gaurī) गौरीपतिः.—(Of Umā) उमापतिः.—(Of Bhavānī) भवानीपतिः.—(Lord of the Pramathas, his attendants) प्रमथापिपः.—(Lord of Nandi, one of his chief attendants) नन्दीशः, नन्दीधरः, नन्दिधर्यनः.—(Lord of Bhṛīngī, one of his chamberlains) भृङ्गीशः.—(Loved of Vishnu) हरिप्रियः.—(Having Vishnu as his dart,

that deity having served him for a shaft which set the city of Tripura on fire) हरिश्चरः. Some of his other names, the derivation of which is not very apparent, are the following: नकुलः, चण्डूदः, शिविपिहः, शिविपिहः, श्रीरङ्गः, नावः, मूढः, कुम्भारः, वारः, उ. म.—(Under the emblem of the Phallus) लिङ्गः; 'a worshipper of him under that type,' लिङ्गी m.—(A form of Śiva, half male and half female) अर्द्धनारीशः, अर्द्धनारीनेश्वरः.—(Inferior manifestations of him, called Bhairavas) असिताङ्गः, रुरुः m., चण्डः, क्रोधः, उन्मत्तः, कुपतिः, भीषणः, संहारः, नकुलः.—(His wife) पार्वती, दुर्गा, गीरी, उमा, सती, भदानी, see PĀRVATĪ; as the symbol of created nature his wife is called प्रकृतिः.—(His sons) कार्तिकेयः, गणेशः. see KĀRTTIKEYA, GANESHA.—(His attendants) प्रमथः, शिवकीर्त्तनः.—(Some of the names of his attendants are) नन्दी m., नन्दिः m., भृङ्गी m., नाडीदेहः, नाडीविग्रहः, नाडीचेहः, भृङ्गरिदः, तदुः, पशुः.—(His vehicle or bull) वृषः, नन्दी m.—(Temple consecrated to his bull) गोपुटिकः.—(His trident) त्रिशूलः, पिनाकः, सहितं, वाशुपताम्ब.—(His bow) पिनाकः, अजगव.—(One of his weapons, a staff with transverse pieces, representing the breast-bone and ribs, surmounted by a skull) रुद्राङ्गः, पांशुलः.—(His rope for binding incorrigible offenders) पाशः.—(His musical instrument, a kind of rattle, shaped like an hour-glass, and held in one hand) उमरुः m.—(His serpent earrings) नागकुण्डल.—(His necklace of skulls) अस्थिमाला, मुखमाला.—(His matted hair) जटा, जटा-जुटः, कपदेः.—(His superhuman power) विभूतिः f., भूतिः f., see SUPERHUMAN, a.—(Daitya flayed by him) रुरुः.—(Worshipper of Śiva) शैवः, शैव्यः, शिवशः, पाञ्चापिकः. Many plants are sacred to Śiva, as the aśoka, vilva, mango, &c.

SIX, a. षट् m. f. n. pl. (षष्), षट्संख्यकः -का -कं, षट् -द्वा -द्वं; 'six months,' षष्मासाः m. pl., षष्मासः; 'the six seasons,' षट्मासः m. pl.; 'of six months standing,' षाष्मासिकः -को -कं, षाष्मास्यः -स्या -स्यं; 'six-fingered,' षडङ्गुलिः -लिः -लिः; 'six-angled,' षट्कोणः -कोणः -कोणः; 'six-limbed,' षडङ्गुलिः -ङ्गुलिः -ङ्गुलिः; 'six-armed,' षडभुजः -भुजः -भुजः; 'six-faced,' षट्मुखः -खा -खं; 'a yoke of six oxen,' षट्पदः -पदः -पदः; 'having six feet,' षट्पदः -दा -दं; 'in six ways,' षट्पदः; 'the aggregate of six,' षट्.

SIX-FOLD, a. षडङ्गुलिः -कोणः -कोणः, षडभुजः -भुजः -भुजः, षट्मुखः -खा -खं.

SIXTEEN, a. षोडश m. f. n. pl. (न) षोडशकः -का -कं.

SIXTEENTH, a. षोडशः -शी -शं; 'a sixteenth part,' षोडशशः.

SIXTH, a. षष्ठः -ही -हं, षष्ठकः -का -कं; 'a sixth part,' षष्ठभागः, षष्ठशः; 'a sixth meal,' षष्ठान्नं; 'being or having a sixth,' षष्ठी -धित्वी -धि (न).

SIXTHLY, adv. षष्ठतः, षष्ठस्थाने, षष्ठपदे.

SIXTIETH, a. षष्ठितमः -मी -मं, षष्ठः -ही -हं.

SIXTY, a. षष्टिः f., षष्टिसंख्यकः -का -कं; 'he reigned sixty years,' षष्टिम् अयदा राज्ञं चकार; 'sixty-one,' एकषष्टिः; 'sixty-two,' द्वषष्टिः; 'sixty-three,' त्रयषष्टिः; 'sixty-four,' चतुषष्टिः; 'sixty-five,' पञ्चषष्टिः; 'sixty-six,' षट्षष्टिः; 'sixty-seven,' सप्तषष्टिः; 'sixty-eight,' अष्टषष्टिः; 'sixty-nine,' नवषष्टिः, एको-नवषष्टिः, जननषष्टिः; 'aggregate of sixty,' षष्टिकं; 'bought

with sixty,' षष्टिकः -का -कं.

SIZE, s. (Bulk) परिमाणं, मानं, परिमितिः f., प्रमाणं, मापं, आकारः, आकारमानं, आकृतिः f., आकृतिमानं, महत्त्वमानं, महत्त्वपरिमाणं, आकारपरिमाणं, आकृतिपरिमाणं; 'of the same size,' समपरिमाणः -या -यं, सममात्रः -मा -मं; 'of the size of an egg,' अण्डपरिमाणः -या -यं; 'of the size of a grain of mustard,' सवैषपरिमाणः -या -यं; 'of unequal size,' विषमपरिमाणः &c., असमपरिमाणः &c.; of all sizes,' उन्मापनमध्याः m. pl.; 'having ascertained the size and distance of the moon,' चन्द्रस्य मानं दूरत्वं च ज्ञाना.

SKAIN, SKEIN, s. पत्रिका, पित्रिका, पत्रिः -त्री f., पित्रिः -त्री f.; 'of silk,' कौशिकसूत्रपत्री, कौशिकसूत्रग्रन्थिः m.

SKATE, s. (For moving on the ice) हिमसंहतजलोपरि विस्वेषयोग्या लोहयुक्तपादुका or खलनयोग्यपादुका, खलनपादुका.—(The fish), see SCATE.

To SKATE, v. n. पृष्ठोक्तपादुकाद्वारेण हिमोपरि or हिमसंहतजलोपरि विस्वेष (c. 1. -सर्पति -सर्पे) or संस्वेष or खल (c. 1. खलति -लितुं).

SKATER, s. पृष्ठोक्तपादुकाद्वारा हिमोपरि विस्वेषी m. (न) or संस्वेषी m.

SKATING, s. लोहयुक्तपादुकाद्वारेण हिमोपरि विस्वेषणं or संस्वेषणं or खलनं or रिङ्गणं.

SKEIN, s. पत्रिका, पित्रिका, पत्रिः f. See SKAIN.

SKELETON, s. कङ्कालः, अस्थिपञ्चरः, अस्थिपिञ्चरः, पञ्चरः, संयः, शरी-रास्थिमात्रं, देहास्थिमात्रं; 'reduced to a mere skeleton,' त्वगास्थि-मात्रशेषः -या -यं.—(Frame, compages) संस्थानं, ब्यूहः, आकारः.—(Of any subject) वस्तुमात्रं, वस्तु n.

SKEPTIC, SKEPTICISM. See SCEPTIC, INFIDEL, &c.

SKETCH, s. (Of a figure, &c.) आलेख्यं, पाण्डुलेख्यं, पाण्डुलेख्यमात्रं, लघ्वालेख्यं, वहिलेख्यं, ईषदालेख्यं, किञ्चिदालेख्यं, ईषदङ्कनं, किञ्चिदङ्कनं, ईषदङ्गणं, स्थूलालेख्यं; 'of a painting,' चित्रारम्भः, पाण्डुचित्रं, चित्रं.—(Of a subject) वस्तुमात्रं, ईषदङ्गणं, किञ्चिदङ्गणं, वस्तु n.

To SKETCH, v. a. यादृशसामानं लिख (c. 6. लिखति, लेखितुं) or आलिख् or विलिख्, पाण्डुलेख्यम् अङ्क्य (c. 10. अङ्कयति -यितुं) पाण्डु-लेख्यं कृ, लघ्वालेख्यं कृ, स्थूलालेख्यं कृ, किञ्चिदालेख्यं कृ, किञ्चि-दङ्गणं कृ, ईषदङ्गणं कृ, ईषद वर्ण (c. 10. वर्णयति -यितुं) or अनुवर्ण or उपवर्ण or संवर्ण, चित्रारम्भं कृ, पाण्डुचित्रं कृ.

SKETCHED, p. p. आलिखितः -ता -तं, किञ्चिदालिखितः &c., चित्राधि-तारम्भः -म्भा -म्भं, किञ्चिदङ्गितः -ता -तं, वहिरङ्कितः &c.

SKEWER, s. शलाका, कोलः -लकः, शङ्कुः m., मांसवन्धनशलाका.

To SKEWER, v. a. शलाकाया चत्सु (c. 9. चत्सति, चत्सु), शलाकावधं -धं कृ.

SKIFF, s. (Light boat) लघुनौका, सुदृनौका, सुवहनौका.

SKILFUL, a. कुशलः -ला -लं, निपुणः -या -यं, प्रवीणः -या -यं, प्रदुः -दुः -दुः, विचक्षणः -या -यं, विशारदः -दा -दं, चतुरः -रा -रं, अभिरः -हा -हं, विद्वः &c., विदग्धः -ग्धा -ग्धं, पेक्षलः -ला -लं, वैज्ञानिकः -की -कं, कृती -तिनी -ति (न), युक्तिमान् -मती -मत् (त्), निष्णातः -ता -तं, इ in comp.; 'skilful in arms,' अस्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, शस्त्रकुशलः &c.; 'skilful in expedients,' उपायज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

SKILFULLY, adv. कुशलवत्, कौशल्येन, सकौशल्यं, निपुणवत्, सपाटवं, विचक्षणवत्, चतुरवत्, सचातुर्यं, विदग्धवत्, सवैदग्ध्यं, युक्ता, निपुणं.

SKILLFULNESS, s. कुशलता, कौशल्यं, निपुणता, निपुण्यं, प्रवीणता, प्रावीण्यं, पटुता, पाटवं, विचक्षणता, वैचक्षण्यं, चतुरता, चातुर्यं, युक्तिः f., युक्तिमत्त्वं, विज्ञता, अभिज्ञता, विदग्धता, वैदग्ध्यं, विचित्रता, व्यपसायः, गुणः.

SKILL, s. कुशलता, पाठवं, युक्ति *f.*, पटता. See SKILFULNESS.

SKILLED, a. कुशलः -ला -लं, शिक्षितः -ता -तं, इ in comp., अभिनं in comp., विद् in comp., कृतमुखः &c., see SKILFUL; 'skilled in the śāstras,' शास्त्रज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, शास्त्राभिरः &c., शास्त्रविद् *m. f. n.*, शास्त्रतत्त्वज्ञः &c., शास्त्रकुशलः -ला -लं; 'in music,' गान्यज्ञतत्त्वज्ञः -ज्ञा -ज्ञं. **SKIM, s.** (Matter that forms on the surface) मखः, फेनः, उन्नरं, उन्नरमलं, see SCUM.—(Of milk) दुग्धफेनः -नं, दुग्धतालीयं, शाकैकः, शाकैरः.

To SKIM, v. a. (Clear off the thick matter from the surface) मखं or फेनम् अपनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or दृ (c. 1. हरति, हर्तुं) or अपहृ. —(Skim milk) दुग्धफेनम् अपनी or दृ. दुग्धतालीयम् अपनी or अपहृ.

To SKIM, v. n. (Glide along the surface, brush) विस्मृ (c. 1. -सवेति -स्मृं -स्मृं), लघुगत्या वहिर्भागं घृष् (c. 1. घवेति -विर्तुं).

SKIMMED, p. p. दूतमखः -खा -खं, दूतफेनः -ना -नं; 'milk,' पबलं.

SKIN, s. त्वक् *f.* (च्), त्वचा, त्वचं, चर्म *n.* (न्), असृग्धरा, रक्ताधारा, असृग्धरा, तनुः -नूः *f.*, शरीरचर्म *n.*, शरीरावरणं, देहावरणं, देह-कोषः, रोमभूमिः *f.*, मांसहासा, शिपिः *f.*, शिकिः *f.*, वेदनी, नटपथं, सावथैलस्यं.—(Hide) चर्म *n.* (न्), कृत्रिः *f.*, दूतिः *f.*, सजिनं, लोम *n.* (न्); 'of a tiger,' व्याघ्रचर्म *n.*; 'deer's skin,' मृगचर्म *n.*, श्यामिनं; 'hare or rabbit's skin,' शशचर्म *n.*, शश-लोम *n.* (न्), शशकाजिनं, शशोणं.—(Of a snake) कलुकः, निमोक्तः. (Bark, rind) त्वक् *f.* (च्), वल्कलः -लं, शल्कलं, शकलं, छल्ली.—(Reduced to mere skin and bone) त्वगस्थिमात्रशेषः -पा -पं, त्वगस्थिभूतः -ता -तं.

To SKIN, v. a. त्वच (nom. त्वचयति -यितुं), निस्त्वचीकृ, निश्चर्मे (nom. निश्चर्मयति -यितुं), त्वक्परिपुटनं कृ, त्वक्ष. See To PEEL, FLAY.

SKIN-FLINT, s. अतिकायः, दूदमुष्टिः *m.*, गादमुष्टिः *m.* See MISER.

SKINNED, p. p. निस्त्वचीकृतः -ता -तं, निस्त्वचः -चा -चं, दूतत्वक् *m. f. n.* (च्).

SKINNINESS, s. शिरालता, त्वगस्थिमात्रभावाः, चर्ममात्रभावाः, जरूपं.

SKINNY, a. शिरालः -ला -लं, त्वगस्थिमात्रमयः -यी -यं, चर्ममात्रमयः &c., त्वगस्थिमात्रभूतः -ता -तं, त्वक्ष्मात्रमयः &c., त्वक्ष्मयः &c. See LEAN.

To SKIP, v. n. झु (c. 1. प्रपते, प्रोतुं), वल्, नृत्. See To LEAP.

SKIP, SKIPPING, s. झुतं, प्रवः -वनं, उत्सुतं, झुतिः *f.*, झुतगमनं, झुतगतिः *f.*, मखूकझुतं -तिः *f.*, मखूकगतिः *f.* See LEAP.

SKIPPING, part. झुतगतिः -तिः -ति, झुतगामी -मिनी &c., प्रवकारी &c.

SKIRMISH, SKIRMISHING, s. डिघः, डिघाहवः, डमरः, डिघयुद्धं, सेनामु-खयुद्धं, ईषयुद्धं, लघुयुद्धं, उपयुद्धं.

To SKIRMISH, v. n. डिघयुद्धं कृ, डिघाहवं कृ, सेनामुखयुद्धं कृ.

SKIRT, s. (Of a garment) पल्लाचलः -लं, पल्लानः, वसनानः, पल्ल-सीमा, वसनदशा, पल्लदशा, पटानः, चचलः, दशा, वलिः *m.*, तरो, तटिः *f.*—(Edge, border) प्रान्तः, प्रान्तभागः, अन्तभागः, अन्तः -न्तं, उपानः -न्तं, पर्यन्तभागः, पर्यन्तः -न्तं, परिसरः, सीमा, धारः -रा; 'of a wood,' वनान्तः -न्तं, वनधारा, अयेवनं; 'of a mountain,' पर्यन्तः *f.*

To SKIRT, v. a. प्रान्त (nom. प्रान्तयति -यितुं), समन्त, प्रत्यन्त, पर्यन्तं कृ.

SKIRTING, part. प्रान्तः -न्ता -न्तं, पर्यन्तिकः -की -कं, प्रान्तकः -का -कं.

SKITTISH, a. सेलाशीलः -ला -लं, सेलापटः -रा -रं, लीलाशीलः -ला -लं, चचलः -ला -लं, चपलः &c., तललः &c., क्रीडाशीलः &c.

SKITTISHNESS, s. सेलाशीलता, चचलता, चपलता, चापत्यं, तललता.

To SKULE, v. n. निभृते स्था or वृह. See To SCULE, LURK.

SKULL, s. कपालः, भगालः, शिरोस्थि *n.* See SCULL.

SKY, s. आकाशः, व्योम *n.* (न्), गगणं, अनरीक्षं, अनरिखं, नभस् *n.*, खं, द्यौः *f.* (दिष्), द्यौः *f.* (द्यौ), अघरं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, अनरालं, अर्धं, वियत् *n.*, मेघवर्त्म *n.* (न्), मेघवेश्म *n.* (न्), तारापथः, महत्पथः, मरुहर्त्म *n.*, नाकः, वनपदवी, विष्णुपदं, पुष्करं, अनन्तं, सुरवर्त्म *n.*

SKY-COLOURED, a. आकाशवर्णः -वर्णो -वर्णं, व्योमवर्णः &c., नीलवर्णः &c.

SKY-LARK, s. व्याघ्राटः, भरद्वाजः. See LARK.

SKY-LIGHT, s. पटलगवाक्षः, पटलनालिका, पटलकाचः.

SKY-ROCKET, s. आकाशवाणः, आग्नेयवाणः. See ROCKET.

SKY-TOUCHING, a. व्योमस्पृक् *m. f. n.* (श्), अर्धलिहः -हा -हं, नभो-लिह *m. f. n.* (ह), गगणचुषी -चिनी -चि (न्), गगणचुषितः -ता -तं.

SLAB, s. शिला, शिलापटः, शिलापटः, शिलाफलकः, फलकः.

To SLABBER, v. n. लालां मुखात् सु in caus. See To DRIVE.

SLACK, a. शिथिलः -ला -लं, ऋषः &c. See LOOSE, REMISS.

To SLACKEN, v. a. शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति -यितुं), मुष्, see To LOOSE, *v. a.*; 'to slacken one's speed,' वेगं or रयं शम् in caus.

To SLACKEN, v. n. शिथिलीभू, मन्दीभू. See To LOOSE, *v. n.*

SLACKENED, p. p. शिथिलितः -ता -तं, शिथिलीकृतः &c., शिथिलीभूतः &c., विगलितः &c., मन्दीभूतः &c., शान्तवेगः -गा -गं, शान्तयः -या -यं.

SLACKLY, adv. शिथिलं, शैथिल्येन. See LOOSELY, REMISSLY.

SLACKNESS, s. शैथिल्यं, शिथिलता, ऋषता, see LOOSENESS, REMISSNESS.

SLAIN, p. p. हतः -ता -तं, निहतः &c., व्यापादितः -ता -तं, घातितः -ता -तं, मारितः &c., मृदितः &c., निमृदितः -ता -तं. See KILLED.

To SLAKE, v. a. (Quench) शम् in caus., उपशम्, प्रशम्, छिद्, see To QUENCH.—(Mix with water) जलेन सह मिश्र, जलसंयुद्धं -ह्यं कृ.

To SLAM, v. a. (A door) यथा आकस्मिकशब्दो जायते तथा लम्बाघातेन द्वारं पिपा or बलवदाघातेन द्वारं बद्धं कृ.

SLAM, s. आकस्मिकशब्दः, आकस्मिकध्वनिः *m.*, द्वारच्छिन्नं.

SLANDER, s. अपवादः, परिवादः, पेशुन्यं, पिशुनवाक्यं, असूया, अभ्यसूया, गुणनिन्दा, गुणापवादः, कलङ्कः. See CALUMNY, DEFAMATION.

To SLANDER, v. a. अपवादं (c. 1. -वदति -दितुं), परिवादं, गुणापवादं कृ, पिशुनवाक्यं वद, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), असूय (nom. असूयति -यितुं). See To DEFAME, CALUMNIATE.

SLANDERED, p. p. अपवादितः -ता -तं, अभिश्लाः -स्ता -स्तं, अभिश्लापितः &c.

SLANDERER, s. अपवादी *m.* (न्), परिवादी *m.*, अपवादकः. See DEFAMER.

SLANDEROUS, a. अपवादकः -का -कं, पिशुनः -ना -नं, अपवादात्मकः -का -कं, कलङ्कमयः -यी -यं, असूयकः &c. See DEFAMATORY.

SLANDEROUSLY, adv. सापवादं, सपरिवादं, सामूयं, पिशुनवाक्यपूर्व.

SLANG, s. (Low language) खलीकृति *f.*, खलीलं, खलीलाशेषः.

SLANT, SLANTING, a. वक्रः -क्रा -क्रं, कुटिलः -ला -लं, तिर्यक् -रञ्जी -र्यक् (च्), वृजिनः -ना -नं, अन्तुः -नुः -नु, विपनः -मा -मं, प्रवणः -शा -यं.

To SLANT, v. a. आवृज् (c. 10. वज्जयति -यितुं), वक्रीकृ, तिर्यक्कृ, प्रवणीकृ.

To SLANT, v. n. आनम् (c. 10. -नमति -नन्तुं), प्रवणीभू, वक्रीभू, तिर्यग्भू.

SLANTINGLY, adv. तिर्यक्, तिरम्, वक्रं, प्रवणं, प्रावत्येन, आवर्त्ये.

SLAP, s. चपेटिका, चपेटाघातः, चपेटप्रहारः, तलप्रहारः, तलाघातः, करा-घातः, आस्फोटः -टनं, आस्फोटनशब्दः, तलं.

To SLAP, v. a. चपेटेन आहन् (c. 2. -हति -न्तुं) or प्रहृ, चपेटाघातं कृ, आस्फुट (c. 10. -स्फोटयति -यितुं), आस्फोटनं कृ.

SLAP, adv. आकस्मिकाघातेन, आकस्मिकप्रहारेण, आस्फोटनशब्देन.

SLASH, s. दीर्घच्छेदः -द्वं, दीर्घवेधः, दीर्घघातः -तिः *f.*, छेदविच्छेदः.

To SLASH, v. a. दीर्घच्छेदं कृ, दीर्घच्छेत् कृ, छेदविच्छेदं कृ, व्यविच्छेदं (c. 7).

-छिनत्ति -छेत्, विनिच्छेत्, छिन्नभिन्नोच्छेत्, क्षतविच्छेदोच्छेत्.

SLASHING, part. छेदविच्छेदकारी -रिणी -रि (न), दीर्घच्छेदकारी &c.

SLATE, s. चक्षुशिला, तनुशिला, छेदसंज्ञकः सक्षुशिलाफलकः.

To SLATE, v. a. सक्षुशिलाफलकैश्चास्ते or चास्ते or चावृ.

SLATTERN, s. वेशप्रमत्ता, वेशप्रमत्तिनी, अविनीतवेशिनी.

SLAUGHTER, s. बधः, घातः -तनं, हननं, निहननं, मारणं, व्यापादनं, नि-
बूदनं, सूदनं, संहारः, विशसनं, वैशसं, प्रतिघातनं, क्षयनं, प्रमयः,
आलम्भः, विमर्दनं, निवहेणं, निवेहेणं, प्रमायणं, निकासणं, निशारणं,
विशारः, विशारणं, प्रवासनं, निकृन्तनं, परासनं, निर्हंसनं, निवेशनं,
संघपनं, निघोषनं, निर्गोषनं, अघासनं, निस्तर्हणं, परिवर्जनं, निर्घापणं,
उघासनं, उघासः, प्रमयनं, क्रयनं, मयनं, उघासनं, पिघ्नः, उन्मयः,
निशुम्भः -म्भनं.

To SLAUGHTER, v. a. हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), विशस् (c. 1. -शसति -सितुं),
see To KILL.

SLAUGHTERED, p. p. हतः -ता -तं, विशसितः -ता -तं. See KILLED.

SLAUGHTER-HOUSE, s. घातस्थानं, खाघातस्थानं, खाघातः -तनं, शूना,
सूना, बधस्थानं, हिंसास्थानं, पशुमारणस्थानं, पशुबधस्थानं, प्राणिबधस्थानं.

SLAVE, s. दासः, दाशः, दासेयः, दासेरः, सेवकः, चेटकः, चेटः, किङ्करः,
प्रेष्यः, प्रेष्यः, प्रियः, भूयः, गोप्यः -प्यकः, नियोज्यः, परजितः, भुजिष्यः,
परिचारकः, चेडः -डकः, कर्मकरः, कर्मकारः, see SERVANT; 'female
slave,' दासी, दासिका, दाशी, चेटी, चेडी, चेटीका, चेडिका;
'domestic slave,' गृहदासः; 'female slave of a slave,' दास-
दासी; 'multitude of female slaves,' दासीसंघः; 'son of a
slave,' दासीपुत्रः; 'dealer in slave-girls,' जन्मापालः; 'born
of a slave,' दासेयः -यी, दासेरः; 'to be a slave,' दास (nom.
दासायति).

To SLAVE, v. n. ज्ञायस् (c. 4. -यस्यति -सितुं). See To DRUDGE, TOIL.

SLAVERY, s. दास्यं, दासत्वं, दासभावः, दासावस्था, दासदशा, प्रेष्यत्वं, परप्रे-
ष्यत्वं, भूयत्वं. See SERVITUDE, DRUGGERY.

SLAVISH, SLAVISHNESS, SLAVISHLY. See SERVILE, SERVILITY, &c.

To SLAY, v. a. हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), व्याप् in CAUS. See To KILL.

SLAYER, s. हन्ता m. (नृ), घातकः, घातो m. (नृ). See KILLER.

SLEDGE, s. निष्पन्नयानं, निष्पन्नवाहनं, अचक्रयानं, चक्रयान्यवाहनं.

SLEDGE-HAMMER, s. घनः, वृहन्नः, मुत्तरः, वृहन्मुत्तरः.

SLEEK, a. सुस्वस्थः -शो -शं, अक्षुण्णः -हृणा -हृणं, क्षिण्यः -ग्धा -ग्धं.

SLEEKNESS, s. सुस्वस्थता, अक्षुण्णता -त्वं, क्षिण्यता -त्वं, अक्षुण्णता.

To SLEEP, v. n. स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्ते), प्रसप्, सम्प्रसप्, संस्वप्,
अवस्वप्, निद्रा (c. 2. -द्राति -न्तुं), शो (c. 2. शोते, शपितुं), निद्रां कृ,
स्वप्नं कृ, स्वपनं कृ, सुप्तिं कृ, शयनं कृ, निमील (c. 1. -मीलति -लितुं),
संविज् (c. 6. -विजति -वेष्टुं); 'he sleeps comfortably,' सुप्तेन or
मुत्थः स्वपिति; 'to desire to sleep,' स्वप् in des. (मुपस्यति -सितुं),
शो in des. (शिशयिषते).

SLEEP, s. निद्रा, स्वप्नः, स्वापः, स्वपनं, सुप्तिः f., सुप्ते, शयनं, शयितं, शीः f.,
शायिका, संवेशः, सङ्घोर्निद्रायापारः; 'state of sleep,' निद्रायस्था,
स्वप्नावस्था; 'a deep or sound sleep,' सुनिद्रा, सुसुप्तिः f., निर्भे-
रनिद्रा, गाढनिद्रा, सुषुप्त्यवस्था, साधिका; 'very deep or dead
sleep,' घोरनिद्रा, अघोरनिद्रा; 'fallen into a deep sleep,' सुनि-
द्राभगनः -ग्ना -ग्नं; 'in a sound sleep,' सुषुप्तः -न्ना -न्ने, शोषितः
-ता -तं शो शप्यतान् &c.; 'arousing from sleep,' निद्राभङ्गः;
'aroused from sleep,' भग्ननिद्रा -द्रा -द्रं; 'to go to sleep,

स्वप्, निद्रा, शी, शयनं कृ, निद्रां गम्; 'he went to sleep,' नि-
द्रा, सुप्ताप.

SLEEPER, s. शायी m. (नृ), शयनकृत्, निद्राणः, स्वप्नावरणः.

SLEEPINESS, s. निद्रालुता, निद्राशीलता, शयालुता, शिशयिषा, सुषुप्ता,
निद्रेच्छा, स्वप्नेच्छा, शयनेच्छा, स्वापः, तन्द्रा, तन्द्रिका.

SLEEPING, s. स्वपनं, स्वापः, शयनं, शायिका. See SLEEP.

SLEEPING, part. शयानः -ना -नं, स्वपन् -पनी -पत् (त्), निद्रान् -द्रान्नी
-द्रात् (त्), निद्रायमाणः -या -यं, निद्राणः -या -यं, शयितः -ता -तं,
शयितवान् -वती -वत् (त्), सुप्तः -ना -न्ने, स्वप्न m. f. n. (ज्);
'soundly,' शोषितः -ता -तं, शोषितवान् &c.

SLEEPING-ROOM, s. शयनगृहं, स्वप्नगृहं, निद्राशाला. See BEDROOM.

SLEEPLESS, a. निनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., अनिद्रः &c., उच्चिद्रः
&c., निद्राहीनः -ना -नं, निद्रारहितः -ता -तं, अनागतनिद्रः &c.,
विगतनिद्रः &c.

SLEEPLESSNESS, s. निनिद्रता, विनिद्रता -त्वं, अनिद्रता -त्वं, उच्चिद्रता,
निद्राहीनता, निद्रारहित्यं, निद्राभावः.

SLEEPY, a. (Habitually sleepy) निद्रालुः -लुः -लु, शयालुः &c.,
तन्द्रालुः &c., निद्राशीलः -ला -लं, स्वप्नशीलः &c., नैद्रः -द्री -द्रं,
निद्राणः -या -यं. (Desirous of sleeping) शिशयिषुः -युः -यु,
सुषुप्तः -सुः -सु. (Overcome by sleep) निद्राकुलः -ला -लं,
निद्राक्रान्तः -न्ता -न्तं, निद्राप्रस्तः -स्ता -स्तं, निद्रातुरः -रा -रं.

SLEET, s. शीकरः, शीकरवर्षः, शीभवः, शीकरः, तुषारवर्षः.

To SLEET, v. n. शीक् (c. 1. शीकते -कितुं), शीकर (nom. शीकरायते).

SLEEVE, s. पिप्पलः, बाहुवस्त्रं, बाहुवसनं, दोषेस्त्रं, दोराच्छादनं; 'to laugh
in one's sleeve,' अन्तर्हस्यं कृ, उद्धर्षणं कृ, उच्चयनं कृ.

SLEIGHT, s. (Of hand) हस्तलघवः, लघुहस्ताव्यं, हस्तचापत्यं, कुसृतिः f.,
माया, कुहकः, इन्द्रजालं, see JUGGLERY, LEGERDEMAIN.

SLENDER, a. (Thin skin) तनुः -नुः -न्वी -नु, प्रतनुः &c., वितनुः &c.,
खीणः -या -यं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, द्यौः -मा -मं, कृशः -शा -शं, शीथैः
-थै -थं, कृशान्नः -न्ना -न्नं, अविपुलः -ला -लं; 'slender in the
waist,' खीणमध्यः -ध्या -धं, तनुमध्यः &c., तनुमध्यः -मा -मं, हरिमध्यः
&c., सिंहमध्यः &c., सिंहकटिः -टि -टि, मृगकटिः &c., मृगमध्यः &c.,
तनुशरीरः -रा -रं, धामान्नः -न्ना -न्नं, कृशादरः -रा -रं; 'a slender-
waisted woman,' सुमध्यमा, तनुमध्यमा, मध्यखीणा; 'having a
slender stem,' शीथैनालः -ला -लं. (Small, inconsiderable)
अल्पः -त्या -त्यं, सुद्रः -द्रा -द्रं, खीणः -या -यं, लघुः -युः -यु, अचहुः
&c., निषेधः -ला -लं; 'of slender means,' खीणाद्यैः -यौ -यं.

SLENDERNESS, s. तनुता, खीणता, धामता, शीथैता, सूक्ष्मता, कृशता,
काशयै, अल्पता; 'of waist,' मध्यखीणता.

To SLICE, v. a. तृष् (c. 1. तृषति -षितुं), छेदं कृ, परिच्छेदं कृ, छिद्
(c. 7. छिनत्ति, छेत्), परिच्छिद्, खट्, खट्ठीकृ, पुपुच्छेदं कृ.

SLICE, s. छेदः, परिच्छेदः, खट्कः, शकलं; 'of bread,' पुष्पखट्कः.

To SLIDE, v. n. (Move along the surface of snow, ice, &c.)
हिमोपरि खल (c. 1. खलति -लितुं) or रिक्क (c. 1. रिक्कति -क्कितुं)
or रिस् (c. 1. रिस्ति -सितुं) or विस्व (c. 1. -स्वेति -सितुं) or
संसृप्. (Slip) च्यु (c. 1. च्यते, च्योतुं), खल.

SLIDE, SLIDING, s. खलनं, रिक्कणं, रिक्कणं, रिक्क, च्यवनं.

SLIGHT, a. (Thin, slim) तनुः -नुः -न्वी -नु, सुतनुः -नुः -नु, खीणः -या -यं;
'a slight woman,' लक्ष्मी, see SLENDER. (Trifling, inconsiderable)
अल्पः -त्या -त्यं, खल्यः &c., लघुः -युः -यु, लोभः -का
-कं, सुद्रः -द्रा -द्रं, ईक्षन् prefixed; 'a slight inspection,'

ईषद्वेशन; 'a slight blow,' ईषदाघातः, उपघातः; 'a slight obstacle,' अल्पविघ्नः; 'in a slight degree,' ईषत्, किञ्चित्, कियत्, स्तोके; 'not in the slightest,' न मनागपि, न किञ्चिदपि, न किमपि, न कियदपि, न सूक्ष्मपि, न स्तोकमपि, न लेशमपि; 'there is not the slightest movement of the tongue or lips,' जिह्वोर्ध्वं मनागपि न चलति.

SLIGHT, *s.* (Neglect) अनादरः, उपेक्षा, अवमानं, अवज्ञा, अवधीरणं, ईषदवज्ञा, ईषदुपेक्षा, ईषदवमानं, ईषदनादरः, अनपेक्षा, प्रणिपातलंघनं, समाननं, अवगणनं - ना.

To SLIGHT, *v. a.* उपेक्ष (c. 1. ईषते - षितुं), ईषद् अवज्ञा (c. 9. -ज्ञानाति - ज्ञातुं) or अवमान् (c. 4. -मन्यते - मन्तुं) or अवधीर् (c. 10. -धीरयति - यितुं), अवगण् (c. 10. -गणयति - यितुं), अनादरं कृ, ईषदवज्ञां कृ. SLIGHTED, *p. p.* उपेक्षितः - ता - तं, ईषदवज्ञातः &c., अवगणितः &c., अवधीरितः - ता - तं, ईषदवधीरितः &c., ईषदवमानितः &c.

SLIGHTER, *s.* उपेक्षकः, उपेक्षाकारी *m.* (नृ.), मन्दादरः, अनादरकृत्.

SLIGHTINGLY, *adv.* उपेक्षया, अनपेक्षया, अनादरेण, ईषदवज्ञापूर्ये.

SLIGHTLY, *adv.* ईषत्, कियत्, स्तोके, मनाक्, अल्पमात्रं, अथर्, अमूर्धः; 'slightly warm,' ईषदुष्णः - अण - ण्यः; 'slightly red,' ईषद्रक्तः - क्ता - क्तः.

SLIGHTNESS, *s.* तनुता, सूक्ष्मता, क्षीणता, अल्पता, लघुता, युद्धता.

SLILY, *adv.* छलेन, सव्यानं, सकपटं, सवेदम्यं, छद्मना, अच्यक्तं; 'going slily,' अच्यक्तगतिः - तति - तित, गूढगतिः &c.

SLIM, *a.* तनुः - नुः - न्वी - नु, क्षीणः - णा - ण्य, क्षामः &c. See SLENDER.

SLIME, *a.* शिलाघृत *n.*, शैलनिर्यासः, सान्द्रपक्कः, श्यानपक्कः, चिक्कणपक्कः.

SLIMINESS, *s.* सान्द्रता, श्यानता, चिक्कणता, पक्किलता - त्वं.

SLIMNESS, *s.* तनुता - त्वं, तानवं, क्षीणता, क्षामता. See SLENDERNESS.

SLIMY, *a.* सान्द्रः - न्द्रा - न्द्रं, श्यानः - ना - नं, चिक्कणः - णा - ण्यं, चिक्कणः &c., पक्किलः - ला - लं, सान्द्रपक्कमयः - यी - यं, सान्द्रपक्कगुणकः &c.

SLING, *s.* (Instrument for throwing stones) गोफणा, प्रस्तरधेपणी, पाषाणधेपणी, प्रस्तरप्रधेपणी, प्रधेपणी, विन्दपालः. — (Pole with ropes for carrying burdens) भारयष्टिः *m. f.*, काचः.

SLINGING, *v. a.* (Throw with a sling) गोफणया क्षिप् (c. 6. क्षिपति, धेष्टुं) or प्रक्षिप्. — (Hang so as to swing) उड्डम्य, उड्डं बन्ध्, आन्दोल (nom. आन्दोलयति - यितुं), काच (nom. काचयति - यितुं).

SLINK, *v. n.* अपमृप् (c. 1. -सर्पति - सर्पुं), अपमृप्, पलाय् (c. 1. -पलायते - यितुं. rt. इ), विपलाय्, अपपाय् (c. 1. -पावति - यितुं), लपकम्, अपपा, निष्पात्.

SLIP, *v. n.* (Slide) खल (c. 1. खलति - लितुं), चल्, रिज्, रिह्. — (Glide) विषृप्, संसृप्. — (Stumble, fall) व्यु (c. 1. व्यवते, व्योतुं), भिंश् (c. 4. भययति, c. 1. भंशते - शितुं), संस् (c. 1. संसते - सितुं), विमंस्, चासंस्, पत् (c. 1. पतति - तितुं), गल्, विगल्. — (Err) विच्यु, विचल्, भंश्. — (Slip away), see To SLINK. — (Slip off) संस्, विमंस्, विगल्. — (Slip down) प्रच्यु, प्रभंश्, लच्, अवपत्, अवगल्. — (Slip in) छलेन or निभूते प्रविश् (c. 6. -विशति - वेष्टुं).

To SLIP, *v. a.* (Let slip) शिथिल (nom. शिथिलयति - ते - यितुं), शिथिलीकृ, मुष् (c. 6. मुचति, मोक्षुं), संस् (c. 10. संसयति - यितुं), व्यु (c. 10. व्यावयति - यितुं), हा in caus. (हापयति - यितुं), see To LOOSE, *v. a.*; 'I will not let slip the occasion,' अवकाशं न शिथिलिष्ये. — (Neglect, omit), see the words. — (Slip in) छलेन or निभूते प्रविश् in caus. or निविश् in caus.

SLIP, *s.* (Sliding) खलनं, रिज्जयं, रिह्जयं, रिह्जं, व्यवनं. — (Stumble, fall) खलनं, खलितं, व्युतिः *f.*, भंशः, प्रभंशः, पातः, पतनं, संसनं,

विदंसा. — (Error) दोषः, भ्रमः, प्रमादः, खलनं, अपराधः; 'of the hand,' हस्तदोषः; 'of the tongue,' जिह्वादोषः. — (Twig) शाखिका, प्रशाखिका, पत्रयः, काष्ठः. — (Long, narrow piece) खखः, दीर्घ-खखः - खखकः; 'of cloth,' वस्त्रखखः.

SLIPPED, *p. p.* व्युतः - ता - तं, खलितः &c., भ्रष्टः - ष्ट - ष्टं, प्रभ्रष्टः &c.; 'from its place,' स्थानव्युतः - ता - तं, पदव्युतः &c. — (Slipped off) सस्तः - स्ता - स्तं, विगलितः - ता - तं.

SLIPPER, *s.* (Light shoe) लघुपादुका, लघुपादनं, लघुपादपा, पादुका, पादपा, उपानत् *f.* (ह), चर्म्यः; 'magical slipper,' योगपादुका, सिद्धिः *f.*

SLIPPERINESS, *s.* चिक्कणता - त्वं, चिक्कता, क्षैर्ध्वं, घट्टणता, अस्थिरता.

SLIPPERY, *a.* चिक्कणः - णा - ण्यं, चिक्कणः &c., क्षिग्धः - ग्धा - ग्धं, नेदुरः - रा - रं, खेहो - हिनो - हि (नृ), घट्टणः - ण्णा - ण्णं; 'slippery ground,' निपट्टा. — (Unstable, uncertain) अस्थिरः - रा - रं, अनवस्थितः - ता - तं, चचलः - ला - लं, चपलः &c., तरलः &c., लोलः &c., विचलः - ला - लं.

SLIPPING, *s.* खलनं, व्युतिः *f.*, व्यवनं, रिज्जयं, रिह्जयं. See SLIP.

To SLIT, *v. a.* दीर्घलेदं कृ, दीर्घलेदनं कृ, दीर्घचिद्रं कृ, दीर्घवेधनं कृ.

SLIT, *p. p.* छिन्नः - न्ना - न्तं, दीर्घलेदान्वितः - ता - तं, विद्रुः - द्वा - द्वं.

SLIT, *s.* दीर्घलेदः - दनं, दीर्घचिद्रं, छेदः, चिद्रं, दीर्घभेदः.

To SLOBBER, *v. n.* लालां सु in caus. See To SLARBER.

SLOP, *s.* (Soiled water, &c.) मलिनजलं, मलिनजलादि *n.*, समलजलं, अमेध्यमलादि, अमेध्यजलं. — (Water, &c., carelessly thrown about) प्रमाद्याद् इतस्ततः क्षिमे or पतितं जलादि. — (Mess) कंदमः.

To SLOP, *v. a.* प्रमाद्याद् इतस्ततो जलादि पत् in caus. or क्षिप्.

SLOPE, *s.* प्रावख्यं, प्रवणभूमिः *f.*, निक्षभूमिः, निक्षता, क्रमप्रवणभूमिः *f.*, क्रमनिक्षभूभागः, क्रमशो निक्षो भूभागः, स्थानं क्रमशः प्रवणं, स्थानं क्रमशो धोगम्यं; 'of a mountain,' उत्सङ्गः, कटकः, शैलकटकः.

To SLOPE, *v. a.* आवृन् (c. 10. -वर्जयति - यितुं), प्रवणोक्, निक्षोक्.

To SLOPE, *v. n.* क्रमशः प्रवणः - णा - ण्यं भू, क्रमप्रवणः - णा - ण्यं भू, प्रवणोभू, क्रमशो निक्षः - स, - सं भू, निक्षोभू.

SLOPING, *part. or a.* प्रवणः - णा - ण्य, क्रमशः प्रवणः &c., क्रमप्रवणः &c., क्रमशो निक्षः - स, - सं, क्रमशः पातुकः - क्री - क्तं, क्रमशो धोगामी - मिनी - मि (नृ).

SLOPPY, *a.* पक्किलः - ला - लं, जलपक्कमयः - यी - यं, अनृपः - पा - पं.

SLOP-SELLER, *s.* मुख्यवस्त्रविक्रेता *m.* (नृ), सिद्धवस्त्रविक्रेता *m.* (नृ).

SLOP-SHOP, *s.* मुख्यवस्त्रादिविक्रयस्थानं, प्रस्तुतवस्त्रविक्रयगृहं.

SLOTH, *s.* तन्द्रा, तन्द्रिः - न्द्री *f.*, तन्द्रिका, आलस्यं, हृन्दपरिभाजनं, विडं, गुडाका, see LAZINESS. — (The animal) यक्ष्मगः.

SLOTHFUL, *a.* तन्द्रालुः - लुः - लु, अलसः - सा - सं. See LAZY.

SLOTHFULNESS, *s.* तन्द्रालुता, आलस्यं, अलसता. See LAZINESS.

To SLOUCH, *v. n.* निक्षगता चल्, अलसगता चल्, ग्रामिकवत् चर्.

SLOUCHING, *a.* निक्षः - सा - सं, प्रलक्षः - सा - सं, निक्षगतिः - तति - तित.

SLOUGH, *s.* (Muddy place) पक्कः, महापक्कः, कुपक्कः, पक्काद्वस्थानं. — (Of a snake) कचुकः, निमोक्तः, जहकः, भुजङ्गनिमोक्तः, भुजङ्गवत् *f.* (च), अहित्वक् *f.*, अहिचर्म *n.* (नृ), तीक्ष्णा, निवेयनी. — (From a wound) क्षतगलितमार्गः.

SLOVENLINESS, *s.* अविनीतवेशात्वं, वेशप्रमत्तता, अविनीतता - त्वं, अपरिष्कारः, अच्यवस्था, प्रमत्तता, प्रमादः.

SLOVENLY, SLOVEN, *a.* वेशप्रमत्तः - षा - षं, वेशप्रमादी - दिनी - दि (नृ), अविनीतवेशी - शिनी &c., अविनीतपरिच्छदः - दा - दं, अपरिष्कृतवेशः

-शा -शं, अपरिष्कृतपरिच्छदः -दा -दं, अविनीतः -ता -तं, अपरिष्कृतः &c., प्रमादिकः -की -कं.

SLOW, *a.* (Not swift, moving slowly) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः -रा -रं, मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), अद्भुतः -ता -तं, अशीघ्रः -घ्रा -घं, विलम्बितः -ता -तं, विलम्बी -घिनी &c.; 'slow fire,' मन्दग्निः *m.*—(Not ready, not prompt) मन्दः -न्दा -न्दं, मन्थरः &c., अक्षिप्रः -घ्रा -घं, अन्तरितः -ता -तं, मनाङ्कुरः -रा -रं; 'slow in recognising,' प्रत्यभिज्ञानमन्थरः -रा -रं.—(Behind in time) विलम्बितः -ता -तं, कालातीतः -ता -तं, मन्दः &c., *see* LATE, *a.*—(Slow in intellect) मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -तिः -ति, मन्दः -न्दा -न्दं, मूलबुद्धिः &c., *see* DULL.—(Tedious) दीर्घकालीनः -ना -नं, दीर्घसूत्रः -त्रा -त्रं, दीर्घसूत्री &c., *see* DILATORY.—(In music) विलम्बितः -ता -तं; 'slow time,' विलम्बितवृत्तिः *f.*, तस्मै.—(Slow fever) जीर्णज्वरः.

SLOW-GOING, *adv.* मन्दगतिः -तिः -ति, मन्दगामी -मिनी -मि (न्), मन्दगमनः -ना -नं, मन्दगतः -ता -तं, शनैश्चरः -रा -रं, शनैर्गामी &c.

SLOWLY, SLOW, *adv.* मन्दं, शनैश्चरं, मन्दं मन्दं, शनैः शनैः, मन्द in comp., मान्द्येन, समान्यं, मनाक्, मन्थरं, अद्भुतं, अशीघ्रं, अक्षिप्रं, अन्तरितं, विलम्बितं, विलम्बेन.

SLOWNESS, *s.* मान्द्यं, मन्दता -त्वं, मन्थरता, विलम्बः -घनं, विलम्बितत्वं, अद्भुतत्वं, अशीघ्रता, अक्षिप्रता, दीर्घसूत्रता; 'of intellect,' बुद्धिमान्द्यं, मन्दबुद्धित्वं, मन्दता. *See* DULLNESS.

SLUG, *s.* (Kind of snail) शृङ्गकृहोः कृमिविशेषः.

SLUGGARD, *s.* अलसः, आलस्यशीलः, तुन्दपरिमाणः, तुन्दपरिमृजः.

SLUGGISH, *a.* तन्द्रालुः -लुः -लु, अलसः -सा -सं, आलस्यशीलः -ला -लं, निद्रालुः -लुः -लु, मन्दः -न्दा -न्दं, मन्दगतिः -तिः -ति, मनाङ्कुरः -रा -रं, शयालुः &c.

SLUGGISHLY, *adv.* आलस्येन, अलसवत्, मन्दं, समान्यं, सतन्द्रं, तन्द्रया.

SLUGGISHNESS, *s.* तन्द्रालुता, तन्द्रा -न्द्री, तन्द्रिका, आलस्यं, अलसता -त्वं, मन्दता, मान्द्यं, जडता, जाड्यं. *See* LAZINESS, INDOLENCE.

SLUCE, *s.* (Flood-gate) जलद्वारं, जलनिर्गमः, जलधर्मी *n.* (न्), जल-बन्धनद्वारं.—(Stream of water) जलप्रवाहः, जलप्रपातः.

To SLUMBER, *v. n.* (Sleep lightly) लघुनिद्रां कृ, अत्यनिद्रां कृ, ईष-दिद्रां कृ.—(Sleep) स्वप् (c. 2. स्वपिति, स्वप्नुं), प्रस्वप्, निद्रा &c., *see* To SLEEP.

SLUMBER, *s.* निद्रा, लघुनिद्रा, अत्यनिद्रा, आननिद्रा, स्वप्नः, *see* SLEEP.

To SLUR, *v. a.* (Soil, sully) मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलिनीकृ, कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus.—(Do hurriedly) अतिक्षिप्रं कृ, अतिशीघ्रं कृ or अनुश्र, महसा कृ, त्वरितं कृ, अनवधानेन or अनवेद्यया कृ.—(Pass over lightly, overlook) उपेक्ष, समुपेक्ष.—(Pronounce imperfectly) लुप्तवर्णपदेन व्याहृ or उदाहृ or उच्चर.—(Sing in a gliding way) अविलम्बितपदेन or अविलम्बित-स्वरेण गे or उच्चर.

SLUR, *s.* (Mark, stigma) कलङ्कः, लाप्छनं, अपकलङ्कः, अकीर्तिचिह्नं, अपमानचिह्नं.—(In music) स्वराविच्छेदचिह्नं.

SLURRED, *p. p.* (Soiled) कलङ्कितः -ता -तं, मलिनीकृतः -ता -तं, दूषितः &c.—(Done hurriedly) महसा कृतः -ता -तं, त्वरितकृतः &c.—(Pronounced imperfectly) लुप्तवर्णपदः -दा -दं, लुप्तवर्णः -घ्रा -घं, यलः -ला -लं, यल्यवर्णः -घ्रा -घं.—(Pronounced glidingly or rapidly) अविलम्बितस्वरेणोच्चारितः -ता -तं, त्वरितोदितः -ता -तं, निरलः -ला -लं.

SLUSH, *s.* पक्कवर्षटः, मृदुपङ्कः, सजलपङ्कः, कर्दमः.

SLUT, *s.* अविनीतवेशिनी, अपरिष्कृतवेशिनी, अविनीता, बन्धकी.

SLUTTISH, *a.* अविनीतवेशिनी -शिनी &c., अविनीतः -ता &c. *See* SLOVENLY.

SLY, *a.* विदग्धः -ग्धा -ग्धं, कापटिकः -की -कं, छद्मिकः -की -कं, छद्म-कुशलः -ला -लं, दाग्भिकः -की -कं, सव्याजः -जा -जं, मायान्वितः -ता -तं, बहुमायः -या -यं, भूरिमयः -या -यं, धूर्तः -ता -तं, व्यानिकः -की -कं, चतुरः -रा -रं; 'sly laugh,' अनहोसः, उद्धर्षनं, उच्चघनं.

SLYNESS, *s.* विदग्धता, वैदग्ध्यं, व्याजः, कपटः, कापट्यं, सव्याजत्वं, धूर्तता, छलं, छद्म *n.* (न्), छद्मिकत्वं, चतुरता, मध्यः, घद्यः.

To SMACK, *v. a.* (Kiss with a noise) सञ्चन्दं चुष्, आस्फोटनश्चन्देन चुष्, सञ्चन्दचुचनं कृ.—(The lips) ओष्ठस्फोटनं कृ, ओष्ठविष्वङ्गनं कृ, ओष्ठसंवाराननम् आस्फोटनश्चन्दं कृ.—(The face), *see* To SLAP.—(Crack) आस्फोटनं कृ, आस्फोटनशब्दं कृ; 'a whip,' आस्फोटन-शब्देन कशाघातं कृ.

To SMACK, *v. n.* (Have a taste) स्वादनं कृ, *see* To SAVOR, *v. n.*

SMACK, *s.* (Loud kiss) सञ्चन्दचुचनं -आस्फोटनचुचनं.—(Of the lips) ओष्ठस्फोटनं, ओष्ठविष्वङ्गनं.—(Crack, slap) आस्फोटनं, आस्फोटनशब्दः, आकस्मिकशब्दः, स्फुकारः, क्रुण्णितं, ध्वनितं.—(Taste) आस्वादः, रसः, *see* SAVOR.

SMACK, *adv.* आस्फोटनश्चन्देन, आकस्मिकशब्देन, आकस्मिकाघातेन.

SMALL, *a.* अल्पः -त्वा -त्यं, छुद्रः -द्रा -द्रं, *see* LITTLE, *a.*—(In stature) अत्यतनुः -नुः -नु, अल्पशरीरः -रा -रं, *see* LITTLE, *a.*—(Small quantity) अल्पभागः, *see* LITTLE, *s.*—(In a small degree) ईषत्, *see* LITTLE, *adv.*

SMALLAGE, *s.* अजमोदा, अजमोदामातीयः शाकभेदः.

SMALLEST, *a.* अल्पिष्ठः -ष्टा -ष्टं, कनिष्ठः &c. *See* LEAST, *a.*

SMALLNESS, *s.* अल्पता -त्वं, छुद्रता, तनुता, सूक्ष्मता, स्तोक्ता, छोदिमा *m.* (न्), अणिमा *m.* *See* LITTLENES.

SMALL-POX, *s.* शीतला -ली, रक्तवरटी, वसनः, वसनरोगः, मसूरी -रिका, गुली, विस्फोटः, पापरीगः.

SMART, *a.* (Sharp) तीक्ष्णः -क्ष्णा -क्ष्णं, तीव्रः -त्रा -त्रं, पटुः &c., *see* SHARP.—(Quick, brisk) शीघ्रः -घ्रा -घं, लघुः -घुः -घु, द्रुतः -ता -तं, तीक्ष्णकर्मा -र्मा -र्मं (न्), आशुकारी -रिणी &c., शीघ्रकारी &c., *see* QUICK, SHARP.—(Witty) रसिकः -का -कं, मार्मिकः &c.—(Fine, well-dressed, showy) सुवेशी -शिनी -शि (न्), सुवेशः -शा -शं, शोभनः -ना -नं, शोभनवेशी &c., छेकः -का -कं.

SMART, *s.* (Sharp pain) तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, वेदना, तीक्ष्णव्या-शूलः -लं, तोदः, तीव्रदुःखं.

To SMART, *v. n.* व्यप् (c. 1. व्यपते -यितुं), तीक्ष्णवेदनां or तीक्ष्णव्यापाम् अनुभू, दुःखोष्णः -ष्णा -ष्णं भू, व्यपोष्णः &c. भू, तप् in pass. (तप्यते).

SMARTLY, *adv.* (Sharply), *see* SHARPLY.—(Briskly) द्रुतं, क्षिप्रं, शीघ्रं, लाघवेन.—(Finely) सु prefixed; as, 'smartly dressed,' सुवेशी &c.

SMARTNESS, *s.* (Sharpness), *see* SHARPNESS.—(Quickness) शीघ्रता, द्रुतता, क्षिप्रता, लघुता, लाघवं; 'of hand,' हस्तलाघवं, लघुहस्तत्वं, हस्तपापत्यं.—(Wittiness, cleverness) रसिकत्वं, सरसत्वं, मार्मिकता, पटुता, पाटवं.—(Fineness) शोभा, शोभनत्वं, सुवेशिता.

To SMASH, *v. a.* भञ्ज, चूर्ण, *see* To BREAK, DASH, SHATTER.

SMASH, SMASHED. *See* SHATTERING, SHATTERED, BROKEN.

SMATTERER, *s.* चुचकः, किचिष्ठः, सखडान् *m.* (न्), सखडिद्यावान् *m.* (न्).

SMATTERING, *s.* किञ्चित्, अल्पमात्रं, अल्पिका, अल्पभागः; 'of knowledge,' किञ्चिद्ज्ञानं, अल्पज्ञानं, अल्पपात्रित्यं, अल्पतपात्रित्यं, अल्पविद्या.

To SMEAR, *v. a.* लिप् (c. 6. लिम्पति, लेपुं), चालिप्, उपलिप्, विलिप्, समालिप्, अञ्ज (c. 7. अन्नक्ति, अञ्जुं, c. 10. अञ्जयति -यितुं), अम्यञ्, दिह् (c. 2. देषिष -ग्युं), प्रदिह्, लेपनं कृ, लेपं कृ, उपलेपं कृ, विलेपनं कृ.

SMEARED, *p. p.* लिप्तः -ता -ते, विलिप्तः &c., उपलिप्तः &c., अवलिप्तः &c., अम्यक्तः -क्ता -क्ते, अञ्ज in comp., दिग्धः -ग्धा -ग्यं, निदिग्धः &c.; 'with blood,' रक्ताक्तः -क्ता -क्ते, शोणितरक्तः &c., रक्तावलिप्तः &c.

SMEARING, *s.* लेपः -पनं, विलेपः -पनं, अवलेपः -पनं, उपलेपः -पनं, लिपिः *f.*, अञ्जनं, अम्यञ्जनं, अम्यञ्जः, समालम्बः.

SMELL, *s.* (Faculty or sense of smell) प्राणं, प्राणेन्द्रियं, प्राणशक्तिः *f.*, आग्राणशक्तिः *f.*, गन्धग्रहणशक्तिः *f.*—(Perception of odour) गन्ध-ग्रहणं, प्राणं, आग्राणं, अवग्राणं, प्रातिः *f.*—(Odour) गन्धः, वासः; 'bad smell,' दुर्गन्धः, *see* under ODOUR; 'good smell,' सुगन्धः, सुवासः, *see* ODOUR, FRAGRANCE.

To SMELL, *v. a.* (Perceive by the nose) ग्रा (c. 1. निश्चिन्ति, ग्रातुं), आग्रा, उपग्रा, उपाग्रा, अवग्रा, शिक् (c. 1. शिक्नति -क्षितुं), उपशिक्, प्राणं कृ, आग्राणं कृ, अवग्राणं कृ, प्राणेन्द्रियेण ग्रह् or शा or बुध् or अनुभू, नासाद्वारेण ग्रह् or गन्धग्रहणं कृ.

To SMELL, *v. n.* (Have an odour) गन्धी -न्धिनी -न्धि भू or अस्, सगन्धः -न्धा -न्धं भू or अस्, गन्धवान् -वती -वद् भू, गन्धविशिष्टः -श -ई भू, सवासः -सा -सं भू; 'have a bad smell,' दुर्गन्धी &c. भू, *see* To STINK, *v. n.*—(Have the same smell) सगन्धः -न्धा -न्धं भू, समगन्धः -न्धा -न्धं भू, तुल्यगन्धः &c. भू; 'to smell of smoke,' धूमसगन्धः -न्धा -न्धं भू.

SMELLED, SMELT, *p. p.* प्रातः -ता -ते, प्राणः -णा -यं, आग्रातः &c., अवग्रातः &c., उपग्रातः &c., शिक्नितः -ता -ते.

SMELL-FEAST, *s.* परावरुतिः *m.*, परपाकरुतिः *m.* *See* PARASITE.

SMELLING, *part.* (Perceiving by the nose) प्राणकारी -रिणी -रि (नृ), आग्राणकारी &c., गन्धग्राही &c.—(Having a smell) गन्धवान् -वती -वत् (नृ), गन्धी &c., गन्धयुक्तः -क्ता -क्ते, सगन्धः -न्धा -न्धं, वासयुक्तः -क्ता -क्ते.

To SMELT, *v. a.* लोहादि विली in caus. or विट् in caus. or द्रवीकृ.

SMELTER, *s.* लोहादिपिद्रावकः, लोहादिविलयनकृ, लोहकारः.

SMELTING, *s.* लोहादिविलयनं, लोहादिपिद्रावणं, लोहादिकरणं.

To SMILE, *v. n.* स्मि (c. 1. स्मयते, स्मेतुं), उत्स्मि, स्मितं कृ, मन्दस्मितं कृ, मन्दहास्यं कृ, ईषड्हासं कृ, उपहासं कृ, विहस् (c. 1. -हसति -सितुं), उपहस्, विहासं कृ; 'to smile at,' अभिस्मि, अभ्यस्मि; 'to cause to smile,' स्मि in caus. (स्माययति -यितुं); 'to smile on, be propitious,' कृपादृष्टिं कृ, प्रसन्नः -न्ना -न्तं भू, प्रसन्नमुखः -खी -खं भू, कृपावलोकनं कृ.

SMILE, *s.* स्मितं, मन्दस्मितं, स्मयः, उत्स्मयः, विहासः, विहसितं, विहसनं, उपहासः, ईषड्हासः, मन्दहास्यं, मन्दहासः, चक्रोष्ठिका, चक्रोष्ठिः *f.*; 'with a smile,' स्मितं; 'with a bitter smile,' सामवेहासं.

SMILING, *part. or a.* स्मितः -ता -ते, सस्मितः -ता -ते, स्मेरः -रा -रं, विहासी -सिनी -सि (नृ), प्रफुल्लः -क्ता -क्ते, विहस्य indec.; 'smiling sweetly,' चारुहासी &c., शुचिस्मितः -ता -ते; 'smiling words,' सस्मितानि वचनानि; 'a smiling countenance,' स्मेरमुखं, हास्यमुखं, हास्यवदनं; 'having a smiling countenance,' स्मेरमुखः -खी -खं, मुहसाननः -ना -नं, प्रसन्नमुखः &c., प्रफुल्लवदनः &c.

SMILINGLY, *adv.* स्मितं, विहस्य, सविहसितं, सहास्यं.

To SMIRK, *v. n.* विलक्षणास्मितं कृ, कुस्मितं कृ, अपहसितं कृ, विलक्षणास्यं कृ. SMIRK, *s.* विलक्षणास्मितं, विलक्षणास्मितं, विलक्षणास्यं, अपहसितं, अपहास्यं, कुस्मितं, निद्रहस्मितं, निद्रहास्यं.

To SMITE, *v. a.* (Strike) हन् (c. 2. हन्ति -न्तुं), अभिहन्, निहन्, तद् (c. 10. ताडयति -यितुं), व्यप्, प्रतिव्यप्, प्रह्, तुद्, *see* To STRIKE—(Kill) हन्, मृ in caus., मृद्, शस् &c., *see* To KILL.

SMITER, *s.* हन्ता *m.* (नृ), ताडयिता *m.* (नृ), प्रहन्ता *m.*, घातकः, घाता *m.*

SMITH, *s.* शिल्पी *m.* (नृ), अयोधनेन तमलोहादिताडकः—(Blacksmith) लोहकारः, अयस्कारः, धाकारः, धमकः.

SMITHERY, SMITHY, *s.* लोहकारशाला, अयस्कारशाला, धमकशाला.

SMITING, *s.* हननं, ताडनं, मारणं; 'of the breast,' वक्षस्तानं.

SMITTEN, *s.* हतः -ता -तं, निहतः &c., समाहतः &c., उपहतः &c.—(With love) कामोपहतः -ता -तं, काममोहितः &c., कामार्तः -न्ता -न्ते.

SMOCK, SMOCK-FROCK, *s.* स्थूलशाटकः -टी, ग्राम्यजनभूतं शिथिलोत्तरीयं.

SMOKE, *s.* धूमः, धूमिका, धूपः -पिका, दहनकेतनं, मरुडाहः, करमालः. खतमालः, व्यामः; 'quantity of smoke,' धूम्या; 'volume of it,' धूमावलिः -ली, धूममाला; 'cloud of it,' धूममेघः, धूमपाः, धूमपटलः -लं; 'absence of it,' विधूमः, धूमाभावः.

To SMOKE, *v. n.* (Emit smoke) धूम (nom. धूमायति -ते), धूम उन्मृज् (c. 6. -मृजति -मृज्) or उत्थिप् (c. 6. -थिपति -थेम्) or निःस् in caus. or निगैस् in caus., धूस (nom. धूमायति -ते), धूप (nom. धूपायति -ते)—(Inhale tobacco through a pipe) नालद्वारेण ताघकुट्टधूमिकां निपा, धूमनिपानं कृ.—(Cause to emit smoke) धूम in caus. (धूमाययति -यितुं).

To SMOKE, *v. a.* (Apply smoke, affect by smoke) धूमस्यं -स्यां कृ, धूमोपहतं -तां कृ, धूचीकृ, धूस (nom. धूसयति -यितुं), धूमेन शुष् in caus., धूम (nom. धूमयति -यितुं), धूप (c. 1. धूपायति -यितुं, धूपितुं), अवधूप, सधूमिकृ.—(A pipe), *see* under To SMOKE, *v. n.*

SMOKED, *p. p.* धूपितः -ता -ते, अवधूपितः &c., धूचीकृतः &c., सधूमिकृतः -ता -ते, धूमशोषितः -ता -ते.

SMOKELFESS, *a.* निर्धूमः -मा -मं, विधूमः &c., धूमहीनः -ना -नं.

SMOKER, *s.* धूमपायी *m.* (नृ), धूमनिपाता *m.* (नृ), ताघकुट्टधूमपायी.

SMOKING, *s.* (Act of emitting smoke) धूमोत्थेपः -पणं, धूमोत्सर्जनं.—(Inhaling tobacco-smoke) धूमनिपानं, धूमपानं, ताघकुट्टधूमपानं.

SMOKING, *part.* धूमायमानः -ना -नं, धूमोत्थेपी -पिणी -पि (नृ).

SMOKY, *a.* धूसः -खा -खं, धूमलः -ला -लं, सधूमः -मा -मं, धूमयः -यी -यं, धोमीयः -यी -यं, सधूपः -पा -पं; 'smoky coloured,' धूसवर्णः -र्णी -र्णे.—(Having the appearance of smoke) धूमाकारः -रा -रं.

Smooth, *a.* (Not rough, having an even surface, glossy) स्रक्णः

-स्रणा -स्रणं, क्षिग्धः -ग्धा -ग्यं, क्षेही -हिनी -हि (नृ), चिक्रणः -खा -खं, मसृणः -या -यं, समः -मा -मं, पेशलः -ला -लं, अरुधः -द्या -खं, अरुधः &c., अरुधः -शा -शं, अरुधः -रा -रं, अपरुधः -पा -पं, सुखस्पर्शः -शी -शं.—(Level) समः -मा -मं, समानः -ना -नं.—(Bland, soft) मृदुः -दुः -दु, मेदुरः -रा -रं, क्षिग्धः &c.—(Gently flowing, moving equally) विसृज्य -रा -रं, विसारी -रिणी &c., धारावाही &c., समानगतिः -तिः -ति.—(Unruffled, calm) अक्षुब्धः -म्भा -भं, शान्तः -न्ता -न्तं, निर्वेगः -गा -गं, निरुद्धः -द्धा -द्धं, प्रसन्नः -न्ना -न्तं.

To SMOOTH, *v. a.* स्रक्ण (nom. स्रक्णयति -यितुं), स्रक्णीकृ, क्षिग्धीकृ, समीकृ, समानीकृ.—(Free from obstruction) निर्विघ्नोक्, *see* To EASE.

SMOOTHLY, *adv.* सुलेन, अदुःखेन, निर्विघ्नं, अक्षेणेन. *See* EASILY.

SMOOTHNESS, *s.* चक्षुष्यता, स्निग्धता, स्नेह्यता, अरुच्यता, मृदुता, समता, समानता; 'of speech,' वाक्चापत्यं, मधुरभाषित्वं, *see* FLUENCY; 'of the sea, &c.,' सल्लभ्यता, ज्ञानता.

SMOOTH-TONGUED, *a.* चपलजिह्वः -डा -डं, चपलवाक् *m. f. n.* (च).

To SMOTHER, *v. a.* (Suffocate) श्वासरोधं कृ, श्वासनिरोधं कृ, प्राणरोधं कृ, कण्ठनिरोधं कृ, श्वासावरोधं कृ,--(Suppress) नियद्, सम्भ्र, नियम्, नियन्, गृह्, रुद, अन्तः कृ.

SMOTHERED, *p. p.* रुद्धश्वासः -सा -सं, रुद्धप्राणः -शा -शं, निरुद्धकारः -रदा -रवं; 'with dust and mud,' पांशुपद्माच्छवः -चा -वं.

To MOULDER, *v. n.* अन्तर्दहं कृ, अन्तर्चलनं कृ, अन्तर्चाली -लिली -लि नृ, अन्तर्दाहयान् -यतो -वद् भृ, गूढदाहयान् &c. भृ.

SMOLDERING, *part.* अन्तर्दही -हिनी -हि (न), अन्तर्चाली &c., अन्तर्दाहयान् -यतो -वत् (न), गूढदाहयान् &c.

To SMUGGLE, *v. a.* निषिद्धवस्तुनि देशान्तरात् ललेन आनी or उपनी or आवह, गुल्फदानम् अकृत्वा वाणिज्यद्रव्याणि देशान्तरात् ललेन आनी.

SMUGGLED, *p. p.* ललेन देशान्तरादानीतः -ता -तं or विदेशादानीतः &c.

SMUGGLER, *s.* निषिद्धद्रव्यानेता *m.* (नृ), गुल्फदानम् अकृत्वा वाणिज्यवस्तुनि विदेशात् ललेन आनयति यो द्रव्यः, गुल्फद्रव्यः *m.*

SMUGGING, *s.* निषिद्धद्रव्यानयनं, गुल्फदानपट्टं वाणिज्यवस्तूनां देशान्तरात् ललेनानयनं, गुल्फदानपराधः.

SMUT, *s.* मघी, *see* LAMP-BLACK. - (Obscene language) दुर्वचनं, दुर्भाषणं, अपशब्दः, दुःस्वप्नः, *f.* कुस्मितवचनं, कुस्मितवाक्यं.

To SMUT, SMUTCH, *v. a.* मलिनोक्तं, मलोमसोक्तं, मलिनं (nom. मलिनयति -यितुं).

SMUTTY, *a.* मलोमसः -सा -सं, मलिनः -ना -नं. *See* OBSCENE.

SNACK, *s.* शंशा, भोजः, *see* SNARE. (Light repast), *see* REPAST.

SNaffle, *s.* (Light bridle) लघुवागा, लघुवागा, लघुखलीनः.

SNAIL, *s.* शमुकः, शमुकवासो *m.* (न), कोशस्थः, कोशवासो *m.*, कचचवासो कुमिः, कसुवासो *m.*, कसुचक्रः or कचचयुक्तः कुमिः.

SNAIL-SHELL, *s.* कृमिकोशः, कृमिकोपः, कृमिकवचः, कृमिकसुः *m.*, जनु-कसुः *m.*, कसुः *m.*, शमुः *m.*

SNAKE, *s.* सर्पः, सर्पिः, सर्पिः, भुजङ्गः, भुजङ्गमः, भुजङ्गः, उरगः, उरङ्गः, उरङ्गमः, उरःसरः, व्यालः, नागः, पयगः, मरोमयः, सगदः, विलेशयः, विलवासो *m.* (न), विपधरः, विपाननः, विपाम्यः, विपायुधः, आशी-विपः, दीर्घजिह्वः, दीर्घरसनः, द्विजिह्वः, द्विरसनः, दीर्घपृष्ठः, दृक्कर्णः, चक्षुःश्रवाः *m.* (न), लताजिह्वः, लतारसनः, वायुभक्षः, पवनाशनः, श्मसनाशनः, जिह्वागः, भेकभुक् *m.* (नृ), मरुदभुक्, चक्रो *m.* (नृ), कबु-को *m.*, काकोटरः, कबुकोलः *m.*, गूढपादः *m.*, गूढपादः, कुण्डलो *m.* (न), दन्तशकः, पृदाकुः *m.*, मृदरः, समकोलः, तथकः, तृफः *m.*, व्याडः, संधो *m.* (न); 'hooded snake,' फणी *m.* (न), भोगी *m.*, फणवान् *m.* (न), भोगयान *m.*, फणयान, फणभृत् *m.*, फणधरः, फणधरः, फणाभरः, फणकरः, दधोकरः; 'female snake,' संधी, संधिणी, भुजगी, भुजङ्गी; 'variegated snake,' मालुधानः, मालुहाई *m.*; 'other sorts of snakes,' गोमसः, गोमासः, तिलिस्तः, अन्तगमः, शृपुः *m.*, वाहसः, राजिलः, दुग्दुः, दुग्दुः, राजाहिः *m.*, नागभिद् *m.*; 'a water-snake,' जलव्यालः, कालकन्दकः, अलगदेः, अलगईः; 'the king of the snakes that inhabit the infernal regions, forming the couch and canopy of Vishnu, and upholding the world which rests on one of his thousand heads,' शेषः, अनन्तः, सर्वेश्वरः, फणीश्वरः; 'other kings and chiefs of the snakes,' वासुकिः *m.*, सर्वराजः, तथकः, शङ्कः, महापथः; 'the expanded

hood of a snake,' फणः -शा, भोगः, स्फटा, स्फोटा, दर्विः -वी, दर्विः -वी; 'his skin,' कबुकाः, निमोकाः, *see* SLOUGH; 'a snake that has cast his skin,' निमोकाः, मुक्तकबुकाः; 'his venom,' गरलः, पिपं, स्नेडः; 'his fang,' विपदनः, आशी, आशिम *f.*, सर्वदंष्ट्रः. - (Bitten by a snake) अहिदंष्ट्रः -दा -दं, अहिदंष्ट्रः &c.

SNAKE-CATCHER, SNAKE-CHARMER, *s.* व्यालयाही *m.* (नृ), सर्वयाही *m.*, आहितुष्टिकः, अहितुष्टिकः, जाहुलिकः, विपवेद्यः, सर्वमन्त्रो *m.* (नृ), मन्त्रवादी *m.*, मन्त्री *m.*, जीवकः.

SNAKE-HOLE, *s.* सर्वविबरं, सर्वयिलं, भुजङ्गविलं, अहिविबरं.

SNAKE-STONE, *s.* (A jewel said to be found in the head or hood of a snake) सर्वमणिः *m.*, नागमणिः *m.*, फणमणिः *m.*, सर्वफणनः.

SNaky, *a.* आशेयः -यो -यं, सर्पः -धी -धं, सर्पः -धी -धं, शीरगः -गी -गं, सर्वसन्ध्या -न्धनी -न्धि (नृ), सर्वस्वभावः -वा -वं.

To SNAP, *v. a.* (Break at once) एकपदे or युगपत् or अकस्मात् चुट् (c. 6. चुटति -टितुं, c. 10. चोटयते -यितुं) or भञ्ज् or खड् or स्फुट् or रुज् or रुद or तथ्. - (The fingers) अङ्गुलिस्फोटनं कृ, अङ्गुलिभङ्गं कृ, छोटिकां कृ, मुचुटीं कृ, मुकुटीं कृ. - (Bite suddenly) अकस्माद् दंश् or विदंश्. - (Snap up) अकस्माद् ग्रह् or उद्ग्रह् or उद्ग्रहं कृ, *see* To SNATCH.

To SNAP, *v. n.* (Break suddenly) एकपदे or युगपत् or अकस्मात् चुट् (c. 4. चुटति -टितुं) or स्फुट् (c. 6. स्फुटति -टितुं) or भञ्ज् in pass. or भिद् in pass. or रुद in pass. - (Make an effort to seize with the teeth, as a dog) श्वद् or कुक्कुरवद् दन्तेर् ग्रह् in des. (निपृषयति -यितुं) or दंश् in des. - (Utter angry words) भप (c. 1. भपति -यितुं).

SNAP, SNAPPING, *s.* (Sudden break) अकस्मात् चोटनं or स्फोटनं or स्फुटनं, आकस्मिकभङ्गः, अकस्माद् भङ्गनं or भङ्गः, अकस्मात् खडनं. - (Of the fingers) अङ्गुलिस्फोटनं, अङ्गुलिभङ्गः, छोटिका, पुच्छिः *m.*, मुकुटी, मुचुटी. - (Sudden bite, or effort to seize with the teeth) आकस्मिकदंशः -शनं, अकस्माद् दंशः or दन्तेर् निपृषा.

SNAPPED, *p. p.* अकस्मात् चुटितः -ता -तं or भग्नः -ग्नः -ग्नं or स्फुटितः -ता -तं or छिन्नः -चा -चं or भिन्नः &c.

SNAPPISH, *a.* (Eager to bite or seize) दंशनशीलः -ला -लं, दिदंष्ट्रः -द्युः -द्युः, निपृषुः -द्युः -द्युः, जिगरिषुः -पुः -पुः. - (Peevish, curish) कर्केशः -शा -शं, कर्केशशीलः &c., कुक्कुरस्वभावः -वा -वं, श्वस्वभावः -वा -वं.

SNARE, *s.* पाशः, पाशबन्धः, जालं, वागुरा, उन्मापः, कूटः, मोहजालः, कूटयन्त्रं; 'snare of the world,' प्रपञ्चपाशः, भवपाशः.

To SNARE, *v. a.* पाशबद्धं -द्धां कृ, जालबद्धं -द्धां कृ, पाशे or उन्मापे or वागुरायां पत् (c. 10. पातयति -यितुं), जाले पातयित्वा बन्ध् (c. 9. बध्नाति, बन्धुं), पाशीकृ, पाशं (nom. पाशयति -यितुं).

SNARED, *p. p.* पाशबद्धः -द्धा -द्धं, जालबद्धः &c., पाशीकृतः -ता -तं, पाशितः -ता -तं, उन्मापयितः -ता -तं, वागुरापतितः &c., कूटः -टी -टं.

To SNARE, *v. n.* भप (c. 1. भपति -यितुं), रै (c. 1. रायति, रातुं), तर्जं, तर्जनं कृ, गर्जं, गर्जनं कृ, कर्केशवाक्यं वद्, परुषवाक्यं वद्, कटुवाक्यं वद्.

SNARLER, *s.* भपकः, कुक्कुरस्वभावः, शशीलः, सदाकर्केशः.

To SNATCH, *v. a.* or *n.* अकस्मात् or कटिति ग्रह् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं) or ह् (c. 1. हरति, हर्तुं) or अभिह् or पृ (c. 1. धरति, धर्तुं) or कृप् (c. 1. कर्षति, कर्षुं) or आकल् (c. 10. -कलयति -यितुं) or प्रकल् (c. 10. -कालयति -यितुं); 'to snatch at,' अकस्माद् जिपृषया हस्तं प्रमृ (c. 10. -सारयति -यितुं), अकस्माद् ग्रह् in des. (निपृषयति -यितुं) or ह् in des. (निहीयति -यितुं); 'to snatch away,' अकस्माद् अपह

or अपहृ or अपकृ or विलुप; 'to snatch out,' सकस्माद् उद् or निर्द् or उल्लुप.

SNATCH, SNATCHING, *s.* (Hasty seizing) सकस्माद् हरणं or ग्रहणं or धरणं, आकस्मिकहरणं, सकस्मादाकलनं, आकस्मिकजिघृक्षा.—(Short interval) अत्यान्तरं, अत्यावकाशः, क्षणावकाशः.—(Short fit of action) क्षणप्रवृत्तिः *f.*

SNATCHED, *p. p.* सकस्माद् गृहीतः -ता -तं or हृतः -ता -तं or धृतः -ता -तं or अभिहृतः &c., सकस्मादाकलितः -ता -तं; 'snatched away,' सकस्माद् अपहृतः -ता -तं or विलुप्तः -ता -तं; 'snatched out,' उद्धृतः &c.

To SNEAK, *v. n.* कुसितजननवत् छलेन अपमृप् (c. 1. -सर्पति -सर्पु) or अपक्रम. कापुरुषवद् निभृतस्थानम् आस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं) or निभृतस्थाने आस्थानं गृह् or गुप्, कुसितजननवद् आचर, कुसितवृत्तिः -त्रिः -त्रि भृ.—(Behave with meanness and servility) कृपणवत् or कुसितप्रकारेण अतिलालनं कृ or अतिसान्त्वनं कृ.

SNEAKING, *part. or n.* कुसितवृत्तिः -त्रिः -त्रि, कुसिताचारः -रा -रं, कुसितप्रकारेण अतिलालनकारी -रिणी -रि (न्) or अतिसान्त्वनकारी &c.

To SNEER, *v. n.* विकृतमुखेन or मुखविकारेण अवज्ञां मृच् (c. 10. मृचयति -यितुं), विकृताहमेन अवमानं मृच्, अवज्ञाहामं कृ, अवज्ञामृचनापि विकृतस्मितं कृ or विकृताहामं कृ; 'to sneer at,' अवहम्, see To DERIDE.

SNEER, *s.* अवज्ञामृचनापि विकृतस्मितं or विकृताहामः, समर्पहामः, अवज्ञा-मृचहामः, अवज्ञाहामः, अवज्ञामृचका मुखविकृतिः *f.* अवहामः. See SARCASM.

SNEERINGLY, *adv.* मावज्ञाहामं, सामर्पहामं, मावहामं, अवहामेन.

To SNEEZE, *v. n.* श्नु (c. 2. श्यति, श्यितुं), श्रुतं कृ, श्रवं कृ, छिक्कां कृ, छिक्कनं कृ, छिक्क (nom. छिक्कति -क्कितुं, छिक्कायते); 'to sneeze upon,' अवश्रु.

SNEEZE, SNEEZING, *s.* श्रुतं, श्रवं, श्रवणः *m.*, श्रुत *f.* श्रुता, छिक्का, छिक्कनं, काशः, प्राणनी, हस्त्रिः *m.*, प्राणदुःखदा.

SNEEZED, *p. p.* श्रुतः -ता -तं; 'sneezed upon,' अवश्रुतः -ता -तं.

SNEEZING, *part.* श्रवकृत *m. f. n.*, श्रवकारी -रिणी &c., श्रुतवान् -वती &c.

To SNIFF, *v. n.* अनहामं कृ, उच्चयनं कृ, उद्धर्षनं कृ, गृहहामं कृ.

To SNIFF, *v. a.* नासाद्वारेण श्वास (c. 2. श्वासति -तुं) or निश्वास or श्वासं कृ.

To SNIP, *v. n.* कञ्चया मूष्मलेद् कृ or अस्थलेद् कृ or छिद्.

SNIPE, *s.* दीर्घचक्षुः, दीर्घमुखः, दीर्घचक्षुर्विशिष्टः पक्षिभेदः.

To SNIVEL, *v. n.* नासिकामलं सु in caus. (सावयति -यितुं), नासिका-मायोपहतः -ता -तं भृ.—(Whimper) बालकवत् परिदेव्.

SNIVEL, *s.* नासामलं, नासिकामलं, सिंहानं, सिंहाणं, सिंहाणं.

SNIVELING, *s.* नासिकासायः, नासासायः, नासापरिखायः.

SNOR, *s.* मध्यमन्यः, कुलीनलोकव्यवहारानुकारी प्राकृतजनः.

SNOOZE, To SNOOZE, see NAP, To NAP.

To SNORE, *v. n.* स्वप्नमये कर्कशश्वासे नासाद्वारेण श्वासं कृ or नासया श्वासप्रश्वासं कृ, स्वप्नमये कर्कशश्वासे नासिकां ध्या (c. 1. धमति, ध्यातुं) or नासया श्वासं (c. 2. श्वासति -तुं), निद्रामये कर्कशश्वासे कृ or कर्कशस्वरं कृ, उच्छिन्नं कृ, क्रयनं कृ.

SNORE, SNORING, *s.* स्वप्नमये कर्कशश्वासः or श्वासेश्वासः or नासया श्वासः, निद्रामये कर्कशश्वासे श्वासः, निद्रावस्थायाम् उच्छिन्नं or क्रयनं, स्वरः.

To SNORT, *v. n.* नासाद्वारेण उग्रश्वासं कृ, नासिकाद्वारेण भूकृ or भूकारं कृ or फूतशब्दं कृ, भूकारं कृ, भूकृ, भूशब्दं कृ.

SNORTING, *s.* नासाद्वारेण उग्रश्वासः or उग्रश्वासेश्वासः, भूकारः.

SNOT, *s.* नासामलं, नासिकामलं, सिंहानं, सिंहाणं. See MUCUS.

SNOUT, *s.* पोत्रं, प्रोथः -यं, नस्तः, नस्या, नासा, नासिका, मुखः.

SNOW, *s.* हिमं, तुषारः, हिमानी, नोहारः, तुहिनं, तीपारं, हिमसंहतिः *f.* हिमिका, खवाप्यः, भस्मतूलः, कारः; 'a fall of snow,' तुषारपातः, तुषारवर्षः; 'a particle of snow,' हिमकणः, तुषारकणः.

To SNOW, *v. n.* तुषारं वृष् (c. 1. वषति -षितुं), हिमं वृष्, तुषारकणान् वृष्, हिमकणान् वृष्.

SNOW-BALL, *s.* हिमपिण्डः, तुषारपिण्डः, हिममण्डलं.

SNOW-CAPPED, *a.* हिमशिखरः -रा -रं, हिमशिखरः &c., हिमावृतशिखरः.

SNOW-DRIFT, *s.* हिमसंहतिः *f.*, तुषारसंहतिः, हिमराशिः *m.*, हिमोषः.

SNOW-STORM, *s.* तुषारवर्षः, तुषारपातः, हिमघानः, हिमसम्योतः.

Snowy, *a.* (Abounding with snow, covered with it) हिमवान् -वती -वत (त्), हिममयः -यो -यं, हिम्यः -म्या -म्यं, हिमः -मी -मं, हिम in comp. तुषारमयः &c., हिमाद्यः -द्या -द्यं, तीपारः -री -रं, हिमावृतः -ता -तं; 'snowy mountain,' हिमाद्रिः *m.*, तुषाराद्रिः, तुहिनाद्रिः, हिमपर्वतः, शीताद्रिः *m.*—(White, like snow) हिमाभः -भा -भं, हिमवर्णः -यो -यं.

To SNUR, *v. a.* प्रत्यादिश, पयोधं कृ, अपकृप्, दर्मभङ्गं कृ, पराम्.

SNUR-NOSD, *a.* नतनासिकः -का -कं, खुरणसः -सा -सं, खुरणाः -णाः -णः (स), चिपिटः -टा -टं, चिपिटकः -का -कं, चिपुटः -टा -टं, चिकितः -ता -तं, अवनाटः -टा -टं, अवटोडः &c., अवभटः &c.

SNUR, *s.* (Burnt or charred wick) दग्धतूला -ली, तप्ततूला -ली, दग्धपिण्डलं.—(Pulverized tobacco) नस्यं, नसं, नासिकाचूर्णं, नासाचूर्णं, अवपीडः, श्लुक्करी; 'to take snuff,' नस्यं पा or निपा.

To SNUFF, *v. n.* (Inhale by the nose) नासाद्वारेण निश्वासं उच्छिन्नं कृ, see To SNUFF, SNELL.—(Crop the snuff of a candle) दग्धतूलाम् अवच्छिद् (c. 7. -च्छिनति -च्छितुं) or छिद् or लृ, प्रदीपतूलीं छिद् or ह, दीपिकातूलीम् अवच्छिद्.

SNUFF-BOX, *s.* नस्यपाथः, नासिकाचूर्णपाथः, नस्यपात्रं, नस्यभाजनं.

SNUFFERS, *s.* तूलाकघनो, तूलाहृदो, प्रदीपतूलाकघनो, कघनो.

To SNUFFLE, *v. n.* नासाद्वारेण मृशालं कृ. See To SNORT, SNUIT.

SNUFF-TAKER, *s.* नस्यपाथो *m.* (न्), नासिकाचूर्णनिपाता *m.* (तु).

SNUFFY, *a.* नस्यदूषितः -ता -तं, नासिकाचूर्णमलिनः -ता -तं.

SNUG, *a.* (Close, compact, covered up) संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c.,

संवृतः -ता -तं, आवृतः &c., सुप्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, प्रच्छन्नः -न्ना -न्नं, गुप्तः -न्ना -न्नं, गूढः -टा -टं, उपगूढः &c.—(Comfortable) सुम्यः -म्या -म्यं,

सुस्थितः -ता -तं, स्वस्थः -म्या -म्यं, सुखी -खिनी -खि (न्), सुखः -खा -सं, यथासुखः &c.—(Lying close) निकटशायी &c., पार्श्वपार्श्वे-शायी &c.

To SNUGGLE, *v. n.* निकटे or अङ्गे or पार्श्वे or पार्श्वपार्श्वे शी.

SNUGLY, *adv.* सुखेन, यथासुखं. See CLOSELY, COMFORTABLY.

SNUGNESS, *s.* सुसंहता, सुप्रच्छन्नता, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, संस्थं.

So, *adv.* (Thus) एवं, तथा, इति, इत्थं; 'and so forth,' इत्यादि, इत्यादिप्रकारेण; 'be it so,' एवं भवतु, एवमस्तु, तथास्तु, अस्तु; 'is it so?' कञित्.—(In this manner, in such a manner) एवं, तथा, एवंविधं -येन; 'I must so contrive that my master awake,' यथा स्वामी जागर्ति तथा मया कञ्चिच्च.—(In like manner, after the same manner) तद्वत्, एवं, तथा, एवमकारेण, तथाविधेन.

तथाप्रकारेण, एवंविधेन, एवंविधानेन, एतादृशं.—(To such a degree) एतावत्, ईदृक्, एतादृक्, ईदृशं, एतादृशं, तादृक्, एतत्पर्यन्तं, तथा,

इत्थं, इयत्, इयत्पर्यन्तं; 'so far,' तावत्, एतावत्, तदन्तं, तत्पर्यन्तं; 'so many, so much,' तावत् indec., तावान् -वतो -वत् (१), तावत्संख्यकः -का -कं, तात्संख्यकः &c.; 'so great, so large,' एतावान् &c., एतावन्महान् &c., ईदृशः -शी -शं, ईदृश्यान् &c.; 'so long,' तावत्; 'so long a time,' तावत्कालं; 'there is no body so small but that it may be divided in half,' न तादृ-
गत्याः परिमाणं यस्य अर्द्धं कल्पयितुम् अशक्यं; 'he is not so sagacious as to discriminate,' न तस्य ईदृग् विज्ञानम् अस्ति परि-
च्छेत्तुं; 'am I so weak that the goods in my house are to be carried off by the sea?' किम् अहं दुर्बलो मम गृहस्य भाग्यानि समुद्रेण अपहृन्नेष्यानि; 'let it be ascertained whether he is worthy to receive so large a salary,' ज्ञायतां किम् उपयुक्त एतावद् धनं न गृह्णाति; 'so true is it,' यत्सत्यम् अस्ति.—(There-
fore) ततस्, तस्मात्, तेन.—(So so, indifferent) तावन्मात्रं, याव-
न्मात्रम्.—(So and so) expressed by अमुक in comp.; as, 'Mr. So and so,' अमुकनामा *m.* (नं), अमुकजनः.

To SOAK, *v. a.* चिरेण जलसिक्तं-क्तां कृ, चिरकालं जलेन सिक् (c. 6. सिञ्चति, संक्ते), चिरेण जलस्यं-स्यां कृ, चिरकालं जलेन समाप्ते (c. 10. प्रापयति -यितुं) or जलसमाप्ते-तां कृ or आद्रीकृ or क्रि (c. 10. क्रोदयति -यितुं) or समुष् (c. 1. -उक्षति -क्षितुं) or अमुष्.

SOAKED, *p. p.* चिरेण सिक्तः-क्ता-कं, चिरसिक्तः &c., चिरक्रोदितः-ता-तं, चिरजलस्यः-स्या-स्यं, चिरजलस्थितः-ता-तं, प्रक्षिप्तः-वा -वं, आर्द्रः-द्रो -द्रं, समुक्षितः-ता-तं.

SOAP, *s.* सर्जिः *f.*, सर्जिका, धारः, सधैधारः, अघ्ननं, अघ्नघ्ननं, माने-
नतेलं, मानेनलेपः, मेदस् *n.*, प्रदेहः, चेहः.

To SOAP, *v. a.* सर्जिकया सप् or अघ्नघ्न or लिप्, सर्जिकालिप्तं कृ.

SOAP-BERRY-PLANT, *s.* सरिष्टः, रिष्टः, फेनिलः.

SOAPY, *a.* मेदुरः-रा-रं, चिक्कणः-शा-शं, सर्जिकालिप्तः-मा-तं.

To SOAR, *v. n.* ऊर्द्धं or ऊर्द्धं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), ऊर्द्धं डी (c. 4. डीयते, c. 1. डयति -यितुं), उड्डी, प्रोड्डी, उड्डीनं कृ, उड्डीयनं कृ, ऊर्द्धं वि-
हायसा गम् or नभसा गम् or विपति विमृष (c. 1. -सर्पति -सर्पुं), ऊर्द्धं-
गमनं कृ, ऊर्द्धारोहणं कृ, नभोगमनं कृ, उत्क्रमणं कृ.

SOARER, *s.* ऊर्द्धगामी *m.* (नं), आकाशगामी *m.*, उड्डीनकारी *m.*, उड्डीयनकृत्.

SOARING, *s.* उड्डीनं, उड्डीयनं, ऊर्द्धगमनं, ऊर्द्धगतिः *f.*, नभोगमनं, नभोगतिः *f.*,
उपरिगमनं, उत्क्रमणं, ऊर्द्धारोहणं.

SOARING, *part.* उड्डीयमानः-ना-नं, आकाशगामी-मिनी-मि (नं).

To SOB, *v. n.* (Make a convulsive sound in crying) गदद् (nom. गदद्यति), गदद् कृ, क्रन्दनमध्ये गददध्वनिं कृ, गददशब्देन क्रन्दं (c. 1. क्रन्दति -न्दिनुं) or रुद् (c. 2. रोदिति -तुं) or प्ररुद्, गददशब्देन क्रन्दनं कृ, छन्नच्छनं (nom. छन्नच्छनायते), छन्नच्छनशब्दं कृ.

SOB, SOBING, *s.* गदद्, गददध्वनिः *m.*, गददशब्दः, गददशब्दसहितक्रन्दनं, क्रन्दनं, रोदनं, छन्नच्छनशब्दः, फूत्कारः, फुत्कारः.

SOBER, *a.* (Not drunk) अमत्तः-त्रा-त्रं, निमैदः-दा-दं, अशीवः-पा-
-यं, अनागतमदः-दा-दं.—(Temperance in drink) पानाप्रसक्तः-क्ता-
-कं, परिमितपानो-विनी-वि (नं), मितपानो &c., यतपानो &c.,
पानसंयमी &c.—(Not wild or extravagant, serious) धीरः-रा-
-रं, स्थिरः-रा-रं, नियतः-ता-तं, नियमी &c., विनीतः-ता-तं,
नियतवृत्तिः-त्रि-त्रि, विचारवृत्तिः-द्वि-द्वि, विचारशीलः-ला-लं,
विचारी &c., समनः-त्रा-त्रं, स्थिरमतिः-ति-ति, स्थिरवृत्तिः-द्वि-
द्वि, गम्भीरवृत्तिः &c.

To SOBER, *v. a.* निमैदीकृ, मदहीनं-नां कृ, नियतीकृ, स्थिरीकृ, धीरीकृ.

SOBERED, *p. p.* निमैदीकृतः-ता-तं, विगतमदः-दा-दं, अशीवः-पा-
-यं.

SOBERLY, *adv.* धीरयत्, विनीतयत्, सविनयं, नियतयत्, विचारपूर्वकं.

SOBER-MINDED, *a.* धीरमनस्कः-क्ता-कं, गम्भीरमनस्कः &c., स्थिरवृत्तिः &c.

SOBERNESS, SOBRIETY, *s.* (Freedom from intoxication) अमत्तता,

अशीवता, निमैदत्वं, मदहीनता, मदभावः, क्षेयाभावः.—(Temperance
in drink) पानसंयमः, पानाप्रसक्तिः *f.*, पानाप्रसक्तता, परिमितपानं, मित-
पानं.—(Seriousness) धीरता, गम्भीरता, गम्भीर्यं, स्थिरता, स्थैर्यं,
विनीतता, विनयः, विचारशीलता, नियतवृत्तिः *f.*, अमत्तता.

SOCIABLE, *a.* जनसङ्गप्रियः-या-यं, सङ्गप्रियः &c., जनसङ्गासक्तः-क्ता-कं,
संलापप्रियः-या-यं, सम्भाषणप्रियः &c., सङ्गशीलः-ला-लं, संलाप-
शीलः &c., चेहवृत्तिः-द्वि-द्वि, मुशीलः-ला-लं.

SOCIABILITY, SOCIABLENESS, *s.* सङ्गप्रियता, सङ्गप्रोतिः *f.*, सङ्गासक्तिः *f.*,
जनसङ्गप्रोतिः *f.*, जनसङ्गप्रियता, संलापप्रियता, संलापासक्तिः *f.*, संलाप-
शीलता, चेहवृत्तिः *f.*, मुशीलता.

SOCIALLY, *adv.* सङ्गासक्त्या, जनसङ्गासक्त्या, चेहवृत्त्या, मुशीलयत्.

SOCIAL, *a.* (Pertaining to society) सांसारिकः-की-कं, साङ्गतिकः-
-की-कं, जनसंसर्गसंघन्धी-न्धनी-न्धि (नं), साङ्गमिकः &c., सहवा-
ससंघन्धी &c., महावासविषयकः-का-कं, सहभावसंघन्धी &c.; 'social
duty,' जनाचारः.—(Ready to unite in friendly converse)
सङ्गप्रियः-या-यं, सङ्गमशीलः-ला-लं, संसर्गशीलः &c., संवासशीलः
&c., समागमशीलः &c., अनेकधरः-रा-रं, सन्वहृष्टः &c., see So-
ciable.—(Consisting in mutual converse) संसर्गरूपः-पा-पं,
सङ्गरूपः &c., प्रतिभाववान्-वती-वत् (नं).

SOCIETY, *s.* (Association, consociation) संसर्गः, सङ्गः, सङ्गमः, सङ्ग-
तिः *f.*, समागमः, सहवासः, संवासः, सहभावः, साङ्गं, साहचर्यं, साहित्यं,
सहायता, साहायं, लोकयात्रा, उपपत्तिः *f.*—(Community, body of
people) जनसमूहः, लोकसमूहः, लोकसङ्गः, पंक्तिः *f.*, सभा, समाजः,
मण्डली; 'good society,' सभा; 'fit for it,' सभ्यः-भ्या-भ्यं;
'not fit for it,' असभ्यः-भ्या-भ्यं, अपांक्त्यः-या-यं, अपांक्त्यः-क्ता-
-क्त्यं, अपांक्त्यः &c.—(Corporate body) श्रेणी-णि *m. f.*, ग्रामसदः.

SOCK, *s.* पादयस्त्रं, पादरक्षा-द्यं, पादत्राणं, पादपरिधानं.

SOCKET, *s.* पात्रं, आधाराः, आधानं, गर्भः, कूपः, गर्भः, भाजनं.

SOD, *s.* तृणावृतभूमिसदः, पासावृतभूमिसदः, सतृणभूमिसदः.

SOD, *a.* सर्जिः-रं, सर्जिका, सर्जिकाधारः, धारः, मृत्तिकाधारः, कापोतः,
सोवर्चलं, रुचकं, वज्रधारः-रं, मुखवर्चकः, श्रुमिका, काचमलं.

To SODER, *v. a.* See To SOLDER.

SODOMITE, *s.* गुदमेपुनकृता *m.* (नं), गुदमेपुनकारी *m.*, पुंमेपुनकृत्.

SODOMY, *s.* गुदमेपुनं, पुंमेपुनं, पापुमेपुनं.

SOEVER. Expressed by prefixing the relative to the interro-
gative, with the affixes चित्, सपि or चन; thus, 'whosoever,'
यः कश्चित्; 'whatsoever,' यत् कश्चित्; 'whosoever,' यत्र
कुत्रचित्; 'whensoever,' यदा कदाचित्, or by doubling the
relative, thus यो यः, यद् यत्, यत्र यत्र, यदा यदा; 'any soever,'
कश्चित्, काचित्, किञ्चित्; 'at any time whatsoever,' कदाचित्.

SOFA, *s.* केलिशयनं, केलिशय्या, पथ्यङ्कः, शय्या, शयनं, शयनीयं.

SOFT, *a.* (Not hard or rough) मृदुः-डो-दु, मृदुलः-ला-लं, कोमलः
&c., मसृणः-शा-शं, क्षिणः-ग्धा-ग्धं, मृदुस्पर्शः-शी-शं, सुस्पर्शः-शी-
-शं, ग्रहणः-हणा-हणं, मेदुरः-रा-रं, सुकुमारः &c., बाल्यः-पा-
-यं, मरालः-ला-लं, सखरः-रा-रं, अमखरः &c., स्रक्केशः-शा-शं,
अपरुषः-पा-पं, अनुषः-या-यं, स्रक्कितः-ना-नं, स्रक्कितः-रा-रं.
—(Wanting firmness, flaccid) शिथिलः-ला-लं, सद्दुः-दा

-ढं, चपनः -ना -नं.—(Mild, gentle) सौम्यः -न्या -न्यं. मृदुः &c.,
मृदुस्वभावः -वा -वं.—(Weak in mind) अत्युबुद्धिः -द्धिः -द्धिः, बालि-
शुबुद्धिः &c., सुवचनीयः -या -यं.—(Having a soft voice) मृदुस्वरः
-रा -रं, मधुरस्वरः &c.

SOFT, *interj.* नीचैस्, नीचकैस्, तूष्णीं, तूष्णीम्भव, शान्तं.

TO SOFTEN, *v. a.* मृदूक, कोमलीकृ, खद (nom. खदयति -यितुं), शम् in
caus., सान्त् or शान्तं, दम् in caus., छिग्धीकृ, कर्हणाद्रीकृ. See
TO MOLLIFY, MELT, *v. a.*

TO SOFTEN, *v. n.* मृदुभू, कोमलीभू, छिग्धीभू, शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं),
प्रशम्, शान्तः -न्ता -नं भू, दयाद्रीभू. See TO MELT, *v. n.*

SOFTENED, *p. p.* मृदूकृतः -ता -तं, शमितः &c., छिग्धीभूतः -ता -तं.

SOFTENING, *part. of a.* शान्तिदः -दा -दं, शान्तिकः -की -कं, शान्तिकरः -री -रं.

SOFTLY, *adv.* शनैस्, शनैः शनैस्, शनकैस्, मन्दं, मृदु, समादेवं.

SOFTNESS, *s.* मृदुता, मादवं, सदमा *m.* (न्). कोमलता, छिग्धता -त्वं, मृदु-
स्पर्शता -त्वं, सुखस्पर्शता -त्वं, मुकुमारता -त्वं, सौकुमार्यं, खरता,
अकर्कशता -त्वं, अकठितान्, अकाठित्यं, शिथिलता, शैथिल्यं; 'of
voice,' स्वरमधुरता -माधुर्यं.

TO SOIL, *v. a.* मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), मलनीकृ, कलङ्क (nom.
कलङ्कयति -यितुं), दुष् (c. 10. दुषयति -यितुं), लिप्. See TO STAIN.

SOIL, *s.* (Dirt, stain) मलं, परिमलं, कलुषं, कलङ्कः, कल्कं, घ्नानिः *f.*,
परिघ्नानं.—(Mould, earth) मृत्तिका, मृद *f.*, मृदा, भूमिः *f.*, भूः *f.*,
स्थलं -ली, पशुः *m.*, खलं; 'good soil,' मृत्वा, मृत्वा, मृदिनी;
'fertile soil,' उर्वरा, ऊर्वरा; 'dry or barren soil,' मरुः *m.*,
मरुस्थलं -ली, ईरिखं -शा, इरिखं; 'salt soil,' ऊपः, ऊपरः, उपः,
घारमृत्तिका; 'having salt soil,' ऊपरः -रा -रं, ऊपवान् -वती -वत्
(तृ); 'untilled or waste soil,' खिलः, अप्रहतभूमिः *f.*; 'stony,'
शकैरा; 'a black soil,' नीलमृत्तिका, कृष्णमृद *f.*, कृष्णमृत्तिका, कृष्ण-
भूमिः *f.*; 'pale soil,' पायुमृत्तिका; 'native soil,' जन्मभूमिः *f.*,
जन्मवसुधा; 'mountain-soil,' गिरिमृद; 'soil fertile with every
crop,' सर्वशस्यादभूमिः *f.*

SOILED, *p. p.* मलिनितः -ता -तं, मलनीकृतः &c., कलङ्कितः &c., परि-
मलितः &c., दूषितः -ता -तं, लिप्तः -मा -मं, अवलिप्तः &c., विलिप्तः
&c., कलुषितः &c., मलिनः -ना -नं, कल्की -टिकनी &c.; 'having
soiled hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -स्तं.

TO SOJOURN, *v. n.* (Dwell for a time) कियत्कालं or अत्यकालपर्यन्तं
वस् (c. 1. वसति, वस्तुं) or निवस्, प्रवस्, प्रवासं कृ, कियत्कालं स्या
or वृत् or आस् or अध्यास्, देशान्तरे or परदेशे वस्, देशान्तरम् अधि-
वस् or आवस्, see TO LODGE, *v. n.*

SOJOURN, SOJOURNING, *s.* प्रवासः -सनं, प्रवसनं, कियत्कालपर्यन्तवासः,
अत्यकालनिवासः, अदीर्घवासः, देशान्तरवासः, देशान्तराधिवासः, परदे-
शवासः, देशान्तरसेवनं, परदेशसेवनं, देशान्तरावलम्बनं.

SOJOURNER, *s.* प्रवासी *m.* (न्), प्रवसन् *m.* (न्), प्रोषितः, देशान्तरवासी *m.*
(न्), देशान्तराधिवासी *m.*, परदेशवासी, देशान्तरसेवी *m.*, परदेशसेवी.

TO SOLACE, *v. a.* सान्त् or शान्तं, आश्वस् in caus., विनुद् (c. 10.
-नोदयति -यितुं), see TO COMFORT, CONSOLE; 'to solace one's
self,' आत्मानं विनुद्.

SOLACE, *s.* सान्त्वनं -ना, परिसान्त्वनं, आश्वानं, विनोदः -दनं, आपत्त-
नोकारः, ज्ञेयापहरणं, शोकापनोदः -दनं, ज्ञेयशान्तिः *f.*, शोकशान्तिः *f.*,
दुःखशान्तिः *f.*, शोकापहरणं.

SOLAR, SOLARY, *a.* सौरः -री -रं, सवित्रियः -या -यं, सविनृतः -ला -लं,
सावनः -नी -नं, सूर्यसन्ध्या -न्ध्यानी -न्ध्या (न्), सूर्यविषयकः -का -कं,

सूर्य in comp., अर्के in comp.; 'solar dynasty,' सूर्यवंशः;
'solar day,' सौरसावनदिनं, सावनदिनं, सौरदिनं; 'solar month,'
सौरमासः, सावनमासः; 'solar year,' सौरवर्षः, अर्केवर्षः.

SOLD, *p. p.* विक्रीतः -ता -तं, पणितः &c.; 'having sold,' विक्रीय.

TO SOLDER, *v. a.* द्रुतधातुमयलेपेन संलग्नीकृ, द्रुतसीसकादिना सन्धा.

SOLDER, *s.* द्रुतधातुमयलेपः, द्रुतसीसकादिमयलेपः, धातुमयलेपः.

SOLDIER, *s.* सैन्यः, सैनिकः, आयुधिकः, आयुधीयः, योद्धा *m.* (द्रु), योधः,
शस्त्रजीवी *m.* (न्), शस्त्राजीवः, शस्त्रधरः, शस्त्रभृत् *m.*, शस्त्रधारी *m.*
(न्), शस्त्रोपजीवी *m.*, युद्धोपजीवी *m.*, युद्धजीवी *m.*, अस्त्रधरः,
अस्त्रधारी *m.*, अस्त्रभृत् *m.*, अस्त्रजीवः, युधानः, चमूचरः, सेनाचरः,
तन्वी *m.*, काखडम्पूठः, काखडपूठः; 'man of the military class,'
ध्वजियः, ध्वजः, ध्वजी *m.*, राजन्यः, राजपुत्रः, विराट् *m.* (जु).

SOLDIER-LIKE, SOLDIERLY, *a.* सैन्ययोग्यः -ग्या -ग्यं, सैन्योपयुक्तः -क्ता -क्तं,
सैनिकः -की -कं, आयुधीयः -या -यं, योधसन्ध्या &c., सैन्यसन्ध्या &c.

SOLDIERY, *s.* सैन्यसमूहः, सैनिकवर्गः, योधसमूहः, राजन्यकं, योद्धत्वं.

SOLE, *s.* (Of the foot) तलं, पादतलं; 'from the sole of the
foot to the head,' आपादतलमस्तकात्, आपादमस्तकात्.—(Of a
shoe) तलः, पादुकातलः, पादुकाधोभागः.

SOLE, *a.* एकः -का -कं, एकाकी -किनी -कि (न्), केवलः -ला -लं,
केवली &c., केवल्यः -ल्यी -ल्यं, अद्वितीयः -या -यं. See SINGLE.

SOLECISM, *s.* अपशब्दः, अपभ्रंशः, अशुद्धशब्दः, अशुद्धप्रयोगः, भ्रैक्षितं,
अप्रयोगः, अप्रयोगः, अवचनीयता.

SOLELY, *adv.* केवलं, मात्रं -त्रेण -त्रात्, एकान्ततः, एकतम्.

SOLEMN, *a.* (Attended with religious rites) विधिपूर्वः -ध्या -ध्वं,
देयकर्मसहितः -ता -तं, संस्कारसहितः &c., पुण्यविधिसहितः &c.,
पुण्यसंस्कारसहितः &c., धर्मसंस्कारपूर्वः -ध्या -ध्वं, धर्मसंस्कारसहितः -ता
-तं, धर्मक्रियासहितः &c.—(Serious, grave) गुरुः -वी -रु, गुरुवैः
-घा -घं, गम्भीरः -रा -रं, गभीरः &c., गम्भीरार्थः -का -कं, धीरः -रा -रं,
अलघुः -घुः -घ्यी -घु.—(Attended with a serious promise,
consisting of a solemn asseveration) दृढप्रतिज्ञापूर्वः -ध्या -ध्वं,
दृढप्रतिज्ञारूपः -पा -पं, गुरुप्रतिज्ञापूर्वः &c., दृढनिश्चयपूर्वः &c.,
दृढनिश्चयरूपः &c., दृढनिश्चयात्मकः -का -कं; 'a solemn pledge,'
दृढप्रतिज्ञा, अलघुप्रतिज्ञा.

SOLEMNITY, SOLEMNNISS, *s.* (Seriousness, gravity) गुरुता -त्वं,
गौरवं, गम्भीरता, गाम्भीर्यं, अलघुता, धीरता.—(Religious cere-
mony) धर्मक्रिया, पुण्यक्रिया, देवक्रिया, संस्कारः, उत्सवः. See RITE.

TO SOLEMNIZE, *v. a.* (Perform according to ritual forms) यथा-
विधि or यथाशास्त्रं कृ or अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं), विधियत् कृ or
अनुष्ठा or निवेह (c. 10. -वाहयति -यितुं), विधिपूर्व कृ or अनुष्ठा.—
(Make grave or serious) गम्भीरीकृ, धीरत्वं कृ or जन्, गुरुत्वं
or गौरवं कृ or जन्; 'the mind,' चित्तधीरत्वं जन्, चित्तगौरवं कृ.

SOLEMNLY, *adv.* (According to ritual form) यथाविधि, यथाशास्त्रं,
विधियत्, विधिपूर्व, पुण्यविधिपूर्व.—(Seriously) सगौरवं, गौरवेश,
गम्भीरं, सगाम्भीर्यं, अलघु, अलघवेन.—(With solemn asseve-
ration) दृढप्रतिज्ञापूर्व, दृढनिश्चयपूर्व, गुरुप्रतिज्ञापूर्व, 'solemnly
pledged,' अलघुप्रतिज्ञा -ज्ञा -ज्ञं.

TO SOLICIT, *v. a.* प्रार्थ् (c. 10. -अध्येते -ति -यितुं), अमर्थः, अर्थः, विनयेन
प्रार्थ् or याच्. See TO IMPLOR, ENTREAT, BEG.

SOLICITATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अमर्थता, अर्थः, याचना, सनिः -नी *m. f.*
अध्येषणा; 'affectionate solicitation,' प्रणयः, प्रथयः, प्रसरः.

SOLICITED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अमर्थितः &c., विनयेन याचितः -ता -तं

or उपयाचितः -ता -ते or प्रयाचितः &c. See IMPIORED.

SOLICITOR, *s.* प्रार्थयिता *m.* (तृ). प्रार्थकः, याचकः, उपयाचकः.—(Attorney) प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिपुरुषः.

SOLICITOUS, *a.* (Eagerly anxious about) उत्सुकः -का -कं, व्ययः -या -यं, उत्कः -त्का -त्कं, उत्कण्ठितः -ता -तं, सोत्कण्ठः -खदा -खदं.—(Careful, anxious) उद्विग्नः -ग्ना -ग्नं, चिन्तायुक्तः -क्ता -कं, चिन्ताग्रस्तः -क्ता -स्तं, चिन्ताक्रान्तः -क्ता -न्तं, विधुरः -रा -रं, चिन्तितः -ता -तं, भावितः &c.

SOLITUDE, *s.* शीत्सुक्यं, उत्सुकता -त्वं, व्यग्रता -त्वं, उत्कण्ठा, उद्विग्नता, उद्वेगः, चिन्ता, चिन्तवेदना, हृदयवेदना, अनुप्यानं.

SOLID, *a.* (Hard, firm, compact) घनः -ना -नं, दृढः -ढा -ढं, सुदृढः &c., संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., दृढसन्धिः -न्धिः -न्धि, जरठः -ठा -ठं, ग्रावा -वा -व (न), कक्षवटः -टा -टं, see HARD.—(Not hollow) सगर्भः -भा -भं, गर्भपूर्णः -र्भा -र्भं, अग्न्यः -व्या -व्यं.—(Not liquid) अद्रव्यः -वा -वं, द्रव्यतरः -रा -रं, अद्रुतः -ता -तं, घनः -ना -नं, अप्रवाही -हिणी -हि (न); 'solids,' अद्रुतद्रव्याणि *n. pl.*, अद्रुतवपदार्थाः *m. pl.*—(Substantial) वास्तव्यः -वी -वं, सारवान् -वती -वत (त), घनः -ना -नं; 'solid food,' चर्व्यः 'solid hoofed,' एकशफः -फा -फं.

SOLID, *s.* (In geometry) घनः; 'its contents,' घनफलः.—(Something not liquid) अद्रुतद्रव्यं, अद्रुतवपदार्थः, घनद्रव्यं, घनपदार्थः.

SOLIDITY, SOLIDNESS, *s.* घनता -त्वं, दृढता -त्वं, संहतत्वं, अद्रुतता -त्वं, कठिनता, काठिन्यं, अद्रुतता, अप्रवाहिता.

SOLIDUNGULATE, SOLIDUNGULOUS, *a.* एकशफः -फा -फं, एकखरः -रा -रं.

SOLILOQUY, *s.* आत्मगतभाषणं, आत्मभाषणं, स्वगतभाषणं, स्वगतवाक्यं.

SOLITARILY, *adv.* विधिकं, एकान्ततमं, निभृते, रहस्यं, रहसि, उपांशु.

SOLITARINESS, *s.* विधिकता, एकात्मत्वं, एकाकित्वं. See SOLITUDE.

SOLITARY, SOLITAIRE, *s.* विधिक्रवामी *m.* (न), वनवासि *m.* See RECLUSE.

SOLITARY, *a.* (Living alone, going alone) विधिक्रवामी -सिनी -सि (न), एकान्तवासि &c., निविक्रमवी &c., एकान्तसेवी &c., विधिक्रमियः -या -यं, विजनस्यः -स्या -स्यं, विजनसेवी &c., निजजनस्यः &c., विधिक्रवरः -रा -रं, एकचरः &c., एकान्तचरः &c., असंमर्गः -र्गा -र्गं, असमृद्धः -द्धा -द्धं, जनसंमर्गरहितः -ता -तं, जनसंमर्गशून्यः -व्या -व्यं.—(Retired, said of places) निजेनः -ना -नं, विजनः &c., निमंनुजः -जा -जं, निमंनुषः -षा -षं, विधिकः -का -कं, निवृत्तः -ता -तं, एकान्तः -क्ता -न्तं, निःशलाकः -का -कं, लवः -वा -वं, छन्दः -न्दा -न्दं, see LONELY.—(Single) एकः -का -कं, एकाकी -किनी &c., असहायः -या -यं.

SORTLE, *s.* (Lonely state) विधिक्रता, विधिक्रदशा, विधिक्रवृत्तिः *f.*, विधिक्रवामित्वं, एकान्तता, एकान्तवृत्तिः *f.*, एकाकिता, जनसंमर्गहीनता, संमर्गभायः, जनसंमर्गभायः, असहायता.—(Loneliness, said of places) विधिक्रता, निजेनता, विजनता, निमंनुषता, see LONELINESS.—(Lonely place, desert) विधिक्रस्थानं, विधिक्रस्थलं, अरण्यं, वनं, वनुरं, वनुरं.

SOLO, *s.* एकाकिगानं, एकाकिगीतं, एकरासस्वरः, एकाकिस्वरः.

SOLSTICE, *s.* अयनं, अयनांतः, अयनकालः, अयनसन्धिः *m.*, अयनसन्धिकालः, क्रान्तिः *f.*, क्रान्तिकालः, 'summer solstice,' उन्नरायणं, उन्नराकान्तिः; 'winter,' दक्षिणायनं, दक्षिणक्रान्तिः *f.*, याम्यायनं.

SOLSTITIAL, *a.* अयनांतसंस्थी -न्थी -न्थि (न), अयनसंस्थी &c., क्रान्तिसंस्थी &c., अयनांतकालिकः -का -कं; 'solstitial point,' अयनं, अयनसन्धिः *m.*, अयनांतः.

SOLUBILITY, SOLUBLENES, *s.* द्राव्यता -त्वं, विद्राव्यता -त्वं, द्रावणीयता, गलनीयता, याव्यता -त्वं, विलयनीयता, द्रावणशक्ता.

SOLUBLE, *a.* द्राव्यः -व्या -व्यं, द्रावणीयः -या -यं, विद्राव्यः &c., याव्यः -व्या -व्यं, विलयनीयः -या -यं, द्रावणशक्तः -क्ता -कं, गलनीयः -या -यं, द्रवाही -ही -ई. See DISSOLVABLE.

SOLUTION, *s.* (The act) द्रावणं, विद्रावणं, विलयनं, गलनं, विगलनं.—(The state) द्रवत्वं, द्रुतत्वं, विद्रुतता, विलीनता, समाधानं, संयोगः.—(Chemical union) द्रवमूलकसारूपसंयोगः, द्रवमूलकसंयोगः, संयोगः, योगः.—(Explanation) लापनं, लापनिका, व्याख्या -ख्यानं, विख्यापनं, शोधनं, परिशोधनं; 'of a difficult verse,' श्लोकलापनं; 'of a riddle,' श्लिष्टिः *f.*—(Of doubt) संशयनिवृत्तिः *f.*

To SOLVE, *v. a.* (Dissolve) द्रवीकृ, विद्रु in caus., विली in caus.—(Explain, resolve) व्याख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), ली in caus. (लापयति -यितुं), लापनं कृ, श्रुषु (c. 10. शोधयति -यितुं), परिश्रुषु; 'a problem,' साधु (c. 10. साधयति -यितुं), सिद्धीकृ; 'a doubt,' संशयं छिद् (c. 7. छिनत्ति, छेदुं) or उत्छिद्, संशयम् अपनी or अपद.

SOLVED, *p. p.* व्याख्यातः -ता -तं, लापितः &c., छिन्नः -चा -चं; 'as a problem,' सिद्धः -द्वा -द्वं; 'is solved,' सिध्यति.

SOLVENCY, *s.* ऋणशोधनक्षमता, ऋणशोधनशक्तिः *f.*, ऋणाधिकधनयत्नं, ऋणाधिकपनिता, ऋणाधिकधनसम्पत्तिः *f.*, ऋणापकरणक्षमता.

SOLENT, *a.* (Having the power of dissolving) द्रावकः -का -कं, विद्रावकः &c., द्रावकरः -रा -रं, द्रवकरः &c., सावकः -का -कं.—(Able to pay) ऋणशोधनक्षमः -मा -मं, ऋणपरिशोधनक्षमः &c., ऋणापकरणक्षमः &c., ऋणाधिकधनः -ना -नं, ऋणाधिकधनसम्पत्तिः -त्ता -तं.

SOLENT, *s.* (Menstruum) द्रावकरम्, योगवाही *m.* (न), द्रावणं.

SOLVER, *s.* व्याख्याता *m.* (तृ), विख्यापकः, ज्ञेता *m.*, उच्छेदी *m.* (न).

SOMBER, SOMBRE, *a.* न्यूनप्रभः -भा -भं, न्यूनतेजाः -जाः -जः (स), अल्पतेजाः &c., नन्दप्रभः -भा -भं, मलिनप्रभः &c., धूमरः -री -रं, श्यामः -मा -मं.

SOME, *a.* (A certain quantity of a thing, a small quantity) किञ्चित्, कियत्, ईषत्, अल्पभागः, अल्पांशः, अंशः, अल्पिका, अल्प्यः; 'some water,' किञ्चित्जलं, कियत्जलं, ईषत्जलं, जलांशः; 'some seed,' कियन्ति बीजानि; 'some bread,' अप्पांशः, कियान् अप्पः, अप्पान्यभागः, अप्पस्य अल्पांशः; 'some meat,' किञ्चित्मांसं, मांसाल्पभागः, मांसाल्पिका; 'for some distance,' कियद्दूरं, कियत्पर्यन्तः; 'for some time,' कियत्कालं, किञ्चित्कालं, कतिचित्कालः; 'some time afterwards,' कियत्कालात्परं; 'to some extent,' किञ्चित् ईषत्.—(A certain number, a few, said of things) सत्यः -त्या -त्यं, कतिपयः -या -यं, कतिचित्, अनेकः -का -कं; 'some days,' कतिपयदिनानि *n. pl.*; 'some paces,' कतिचित्पदानि *n. pl.*, कतिपयपदानि; 'some trees,' कतिपयवृक्षाः *m. pl.*, कतिचित्वृक्षाः *m. pl.*, कतयश्चिद् वृक्षाः; 'in some trees,' कतिचित्द्रुक्षेपु, कतिपुश्चिद् वृक्षेपु.—(A certain number, few, said of persons) कश्चित् *m. sing.*, काचित् *f.*, कश्चन *m. sing.*, काचन *f.*, कोऽपि *m. sing.*, कापि *f.*, कतिपय in comp., कतिचित्, कतयश्चिद् *m. pl.*; 'some persons,' कश्चित्, कोपि, कतिचित्तनाः *m. pl.*, कतिपयजनाः *m. pl.*, कश्चित्तनाः, कतिपयलोकाः *m. pl.*; 'of some persons,' केपाश्चित्, केपासपि.

—(Denoting a person or thing not definite) अमुकः -का -कं, or expressed by the affixes चित्, च्यं or चन after the interrogative; as, 'some person,' अमुकजनः, कश्चित्, कश्चित्तनः; 'having some name or other,' अमुकनामा *m.* (न); 'some place or other,' अमुकस्थानं, किञ्चित्स्थानं; 'some day,' कदाचित्, कदापि; 'by some means or other,' see the next.

SOME-HOW, *adv.* कथञ्चित्, कथञ्चन, कथमपि, कथं कथमपि, यथाकथञ्चित्.

SOME-ONE, SOME-BODY, *s.* कश्चित् *m.*, काचित् *f.*, को-पि *m.*, कापि *f.*, कश्चन *m.*, काचन *f.*, कश्चिन्ननः, को-पि जनः, समुक्तः *m.*, समुक्ता, समुक्तजनः, यः कश्चित्, यः कश्चन; 'of some one,' कस्यचित्, कस्यापि; 'by some one,' केनचित्, केनापि; 'to some one,' कस्मैचित्.

SOMER-SAULT, SOMERSET, *s.* ऊर्ध्वपादयन्त्रितं, ऊर्ध्वचरणयन्त्रितं.

SOMETHING, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्, चत्थं, स्वत्थं.

SOMETIME, *adv.* (Formerly) पुरा, पूर्वं, पूर्वकाले, पुरस्तात्, प्राक्.—
(At some future time) परकाले, अतःपरं, *see* HEREAFTER.

SOMETIMES, *adv.* कदाचित्, कदापि, कदाचन, कहिचित्, जातु.

SOMEWHAT, *s.* किञ्चित्, किमपि, किञ्चन, यत्किञ्चित्. *See* LITTLE, *s.*

SOMEWHAT, *adv.* किञ्चित्, ईषत्, कियत्, सा prefixed, कल्प or देश्य or देशीय affixed; 'somewhat less,' किञ्चित्पूतः-ना-नं, ईषदन्तः &c.; 'somewhat eloquent,' पटुकल्पः-त्या-न्त्वं, पटुदेश्यः-इया-इयं, पटुदेशीयः-या-यं; 'somewhat blue,' खानीलः-ला-लं; 'somewhat ruddy,' खातामः-खा-यं.

SOMEWHERE, *adv.* छचित्, छापि, कुञ्चित्, कुञ्चापि, कुञ्चन, यत्कुञ्चित्, यत्कुञ्चापि; 'from somewhere,' कुतश्चित्, कुतश्चन.

SOMNAMBULISM, *s.* निद्राचारः, निद्रापरिक्रमः, निद्राभ्रमणं, स्वप्नचारः.

SOMNAMBULIST, *s.* निद्राचारी *m.* (नं), निद्रापरिक्रमी *m.*, स्वप्नचारी *m.*

SOMNIFEROUS, SOMNIFIC, *a.* निद्राकरः-री-रं, स्वप्नकारी-रिणी-रि (नं), स्वप्नकृत् *m.f.n.*, निद्राजनकः-का-कं, स्वप्नजनकः &c., सुप्रि-जनकः &c., सुप्रिकाकरः &c., सोप्रिकः-को-कं, नैद्रः-द्रो-द्रं.

SOMNILOQUIST, *s.* निद्राभाषी *m.* (नं), निद्रालापः *m.*, स्वप्नभाषी *m.*

SOMNILOQUISM, *s.* निद्राभाषणं, निद्रालापः, स्वप्नभाषणं, स्वप्नप्रलापः.

SOMNOLENCY, SOMNOLENT, *see* SLEEPINESS, SLEEPY.

SON, *s.* पुत्रः, पुत्रकः, सुतः, सुतः *m.*, तनयः, नन्दनः, आत्मजः, धनः, आत्मसम्भयः, अद्भुतः, शरीरजः, तनुजः, तनूजः, तनूजनिः *m.*, प्रसूतः, स्तारकः, कुमारः, उद्भूतः; 'legitimate son,' सौरसः, सौरस्यः, परम्यः; 'son of a rival wife,' सापलः; 'of an auspicious mother,' सुभगासुतः; 'of an unmarried woman,' कन्यकाजातः, कानीनः; 'by another's wife,' पारस्त्रियेयः; 'dutiful and affectionate son,' सपुत्रः, सुपुत्रः; 'having a son,' पुत्री *m.*-त्रिणी *f.* (नं), पुत्रवान् *m.*-यती (नं), सपुत्रः-वा; 'rejoicing on the birth of a son,' पुत्रोत्सवः, पुत्रानन्दः; 'son and daughter,' पुत्री *m.* *du.*

SON-IN-LAW, *s.* जामाता *m.* (नं), दुहितुःपतिः *m.*, दुहितुर्भर्ता *m.* (नं), पुत्रिकाभर्ता *m.*, विदुपतिः *m.*, विवासः.

SONG, *s.* गीतं, गानं, गीतिः *f.*, गायनं, गेयं, गाथा, गा, गं, खेलिः *f.*, काकली; 'song with music,' सङ्गीतं, सङ्गीतिः *f.*; 'holy song,' यत्नीतं; 'sweet song,' मधुरगीतं; 'song of victory,' जयशब्दः.

SONNET, *s.* गीतकं, गीतिका, लघुगीतकं, लघुकविता, काव्यबन्धः.

SONOROUS, SONORIFIC, *a.* शब्दकरः-री-रं, शब्दकरः-रा-रं, ध्वनिकरः &c., ध्वनिकारकः-का-कं, शब्दजनकः-का-कं, नादजनकः &c., शब्दः-व्दी-व्दं, मुखरः-रा-रं, महाशब्दः-व्दा-व्दं, नादो-दिनी &c., रवणः-णा-णं.

SONOROUSLY, *adv.* महाशब्देन, महानादेन, महाशब्दपूर्वे, महाध्वनिपूर्वे.

SONOROUSNESS, *s.* शब्दतत्वं, महाशब्दतत्वं, शब्दजनकतत्वं, मुखरता.

SONSHIP, *s.* पुत्रत्वं, पुत्रभावः, पुत्रावस्था, पुत्रदशा, पुत्रधर्मः.

SOON, *adv.* (In a short time) अचिरेण, अचिरात्, आशु, सद्यम्, अनन्तरं, शीघ्रं, कटिति, सपदि, अत्रसा, द्रुक्, न चिरेण, न चिरात्, माचिरं, हठात्, अदृरात्.—(Without delay) अचिलक्षणे, अचिलक्षितं, अकालक्षणेण; 'as soon as,' यावत्, followed by 'so soon,' तावत्, or expressed by च, repeated thus, 'as soon as water was asked, so soon a shower fell into his mouth,' यावद् अमु याचितं तावद् धारा मुखे तस्य निपतिता or असु च याचितं धारा च मुखे तस्य निपतिता; or expressed by मात्रात्, *see* IMMEDIATELY.—(Readily, willingly) कामं, प्रकामं.

SOONER, *adv.* (Rather) वरं, *see* RATHER; 'sooner or later,' आदिपश्चात्.

SOOT, *s.* कज्जलं, कज्जलं, दीपकज्जलं, दीपकित्, दीपध्वनं, मर्षी.

SOOTH, *s.* (Truth) सत्यं, सत्यता; 'in sooth,' सत्यं, सत्यमेव.

TO SOOTHE, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), उपशम्, प्रशम्, मान्त् or शान्त् (c. 10. सान्वयति-यितुं), उपसान्त्, अभिशान्त्, साम् (c. 10. सामयति-यितुं), लल् (c. 10. लालयति-यितुं), अनुनी (c. 1. -नयति-नेतुं), परिमृश्, परामृश्, प्रमद् (c. 10. -सादयति-यितुं), अभिप्रसद्, विनुद् in caus., आश्रम् in caus., चप (c. 1. चपति-यितुं).

SOOTHED, *p. p.* शमितः-ता-तं, शान्तः-न्ता-नं, उपशान्तः &c., कृत-शान्तिः-न्तिः-न्ति, कृतसान्त्वनः-ना-नं, लालितः-ता-तं, अनुनीतः &c., विनोदितः &c.

SOOTHER, *s.* शमकः, उपशमकः, मान्त्वकृत, सान्वयिता *m.* (नं), लालकः.

SOOTHING, *s.* शमनं, शमः, प्रशमनं, उपशमः, मनः, मान्त्वनं-ना, शान्तिः *f.*, सान्त्वः, लालनं, विनोदः-दनं, तापहरणं, प्रसादनं, आश्रामनं.

SOOTHING, *part. or a.* शमकः-का-कं, उपशमकः &c., शान्तिकः-की-कं, शमी-मिनी-मि (नं), शमकारी-रिणी &c., शान्तिकरः-रा-रं, मान्त्वनकरः-रा-रं, लाली &c., आश्रामनशीलः-ला-लं, तापहरः-रा-रं, तापहारी &c.

SOOTHISAYER, *s.* दैवज्ञः, सांत्सरिकः, साजितकः. *See* DIVINER.

SOOTHISAYING, *s.* शकुन्तलीयणं, गणना, देवज्ञानं. *See* DIVINATION.

SOOTY, *a.* कज्जली-लिनी-लि (नं), कज्जलदूषितः-ता-तं, मर्षोमयः-यो-यं.

SOP, *s.* जूपादिसिक्तः पिष्टकखण्डः, यूपादिसिक्तः पृषखण्डः or अपृषखण्डः.

जूपादिसिक्तपृषकः, जलादिसिक्तपृषखण्डः, सिक्तपिष्टकः, खादपिष्टकः.

TO SOP, *v. a.* अपृषखण्डं or पिष्टकखण्डं यूपादिना सिक् or खाद्रीकृ.

SOPHIST, SOPHISTER, *s.* आभासवादी *m.* (नं), सिद्धान्ताभासवादी *m.*, सत्याभासवादी *m.*, हेत्वाभासवादी *m.*, हेतुकः, तार्किकः, जल्पकः, चार्थकः, मिथ्याहेतुवादी *m.*

SOPHISTIC, SOPHISTICAL, *a.* आभासात्मकः-का-कं, सत्याभासकः-का-कं, सिद्धान्ताभासकः &c., सत्याभासी-सिनी-मि (नं), सत्यप्रतिभासकः &c., हेत्वाभासरूपः-पा-पं, हेतुकः-की-कं.

SOPHISTRY, SOPHISM, *s.* आभासः, हेत्वाभासः, सिद्धान्ताभासः, सत्याभासः, पक्षाभासः, प्रतिभासः, सिद्धान्तप्रतिभासः, मिथ्याहेतुः *m.*, वाक्यलं, फकिता.

TO SOPHISTICATE, *v. a.* अशुद्धद्वयसंसर्गेण दुष् (c. 10. दूषयति-यितुं), हीन-द्वयमिश्रणेन दुष्, दुष्टद्वयसम्पर्केण भ्रष्टकृ.

SOPHISTICATED, *a.* हीनसंसर्गदूषितः-ता-तं, शुद्धसम्पर्कदूषितः &c., दूषितः &c.

SOPORIFIC, SOPORIFEROUS, *a.* निद्राकारकः-का-कं, निद्राकारी-रिणी-रि (नं), निद्राजनकः-का-कं, उपशायी &c., श्लाघनः-ना-नं. *See* SOMNIFEROUS.

SOPPEE, *p. p.* यूपादिसिक्तः-का-कं, जूपादिसिक्तः &c., जलादिसिक्तः &c.

SORCERER, *s.* अभिचारविद् *m.*, अभिचारो *m.* (नं), मायाकारः. See MAGICIAN.

SORCERESS, *s.* मायिनी, मायाकारिणी, माया, पूतना, अभिचारिणी.

SORCERY, *s.* अभिचारः, अभिचारविद्या, मायाविद्या, माया, मायाक्रिया, वशक्रिया, कुविद्या, कुमृतिः *f.*, संघटनं, योगः. See MAGIC.

SORDID, *a.* (Filthy) मलिनः -ता -नं, मलवान् -वतो -वत् (नं), मलो-मसः -सा -सं.—(Mean, vile) कुत्सितः -ता -तं, जघन्यः -न्या -न्यं, जघन्यवृत्तिः -रिः -रिः, अधमः -मा -मं, see MEAN, *a.*

SORDIDNESS, *s.* मलिनत्वं, कुत्सितत्वं, जघन्यता, पामरता, अपकृष्टता.

SORE, *s.* घृतं, व्रणः, त्वक्घातः, त्वक्व्रणः, अरुम् *n.*, ईर्ष्यं, त्वक्कगुरः, विषादिका; 'pain of a sore,' व्रणवेदना; 'cleansing or cicatrising of one,' व्रणशोधनं; 'having one,' व्रणो -यिनी &c.; 'causing one,' व्रणकृत्.

SORE, *a.* (Tender to the touch) स्पर्शसहः -हा -हं, स्पर्शसहनः -ना -नं, स्पर्शशैः -शै -शै, स्पर्शदुःखितः -ता -तं; 'a sore eye,' चुञ्चः, चिञ्चः, पिञ्चः; 'having sore eyes,' चुञ्चः -ञ्चो -ञ्चं, चिञ्चः -ञ्चो -ञ्चं, पिञ्चः -ञ्चो -ञ्चं, क्रिञ्चाद्यः -द्या -द्यो.—(Painful, easily pained) वेदनायुक्तः -क्ता -क्तं, मयेदनः -ना -नं, सुलभवेदनः -ना -नं, सुलभव्ययः -या -यं.—(In mind) मनोदुःखी -खिनी -खि (नं), सुलभदुःखः -खा -खं, सुलभतापः -पा -पं.—(Grievous) उग्रः -या -यं, उग्रक्रेशदः -दा -दं, गुरुक्रेशदः &c., क्रेशदः &c., गुरुः -वी -रु.

SORE, SORELY, *adv.* अरुणं, अतिशयेन, अतिशय in comp., उग्रं, भृशं, see INTENSELY; 'sorely-grieved,' उग्रशोकः -का -कं.

SORENESS, *s.* स्पर्शसहत्वं, स्पर्शसहनत्वं, स्पर्शार्तत्वं, सव्रणत्वं, क्षतत्वं.

SORREL, *s.* अम्लवेतसः, चुक्रः, चुक्रिका, दलार्द्रं, शुक्रा, शतवेधी *m.*, सहसवेधी *m.* (नं), लोलिका.

SORROW, *s.* शोकः, खेदः, दुःखं, मनोदुःखं, शुक् *f.* (च), क्रेशः, मयः *m.*, शोचनं, मनस्तापः, आधिः *m.*, see GRIEF; 'freed from all sorrow,' शोकमुक्तः -क्ता -क्तं, आधियाधिनिरुक्तः &c.

TO SORROW, *v. n.* शुच् (c. 1. शोचति -चितुं), शोचनं कृ, खिद् (c. 4. खिद्यते, खेसुं), see TO GRIEVE, *v. n.*; 'to sorrow much,' शुच् in freq. (शोशुच्यते).

SORROWFUL, *a.* शोकाशैः -शै -शै, शोकाश्रितः -ता -तं, शोको -किनी -कि (नं), शोकोपतः -ता -तं, सशोकः -का -कं, दुःखी &c., दुःखाश्रितः -ता -तं, दुःखाशैः &c., दुःखोपतः -ता -तं, शोचनः -ना -नं, शोचितः -ता -तं, शोकयुक्तः -क्ता -क्तं, उद्विग्नः -गना -गनं, उद्विग्नमनाः -ना -नः (मं), दुर्मेनाः &c., विमनाः &c., उद्विग्नचिन्तः -न्ता -न्तं, उदामोः -ना -नं, उदासी &c., विषादी &c., विषयः -या -यं, समयुः -युः -यु, प्रमयुः &c., परिहृतः -ना -नं, see SAD.—(Causing sorrow) शोकजनकः -का -कं, शोकदः -दा -दं, दुःखावहः &c., see MOURNFUL.

SORROWFULLY, *adv.* सशोकं, सखेदं, सदुःखं, सोद्वेगं, शोकेन, शोकपूर्व.

SORROW-STRICKEN, *a.* शोकाशैः -शै -शै, शोकातुरः -रा -रं, शोकोपहतः -ता -तं.

SORRY, *a.* (Grieved) दुःखी -खिनी -खि (नं), दुःखितः -ता -तं, see GRIEVED.—(Sorry for one's own conduct, pained) अनुतापी &c., पश्चात्तापी &c., अनुतापः -मा -मं, अनुशोचकः -का -कं, अनुशोपी &c., सानुशयः -या -यं, ज्ञातानुशोकः -का -कं, ज्ञातानुतापः -पा -पं, ज्ञातानुशयः -या -यं, ज्ञातखेदः -दा -दं, खेदयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुतापयुक्तः &c.; 'to be sorry,' see TO REPENT.—(Poor, wretched) तुच्छः -ज्जा -ज्जं, कृपणः -या -यं, कुत्सितः -ता -तं or expressed by the affixes तर्, र, क, कत्य, पाश, देशीय, or by the prefixes

दुः, कु, कद् &c.; as, 'a sorry horse,' अक्षतरः, अक्षकः; 'a sorry ox,' अक्षभतरः; 'a sorry poet,' अक्षिकत्यः, कुक्षिः; 'sorry fare,' कद्दं; 'a sorry wench,' पापीयसी.

SORT, *s.* प्रकारः, जातिः *f.*, भेदः, विधः, व्यक्तिः *f.*, see KIND, MANNER.

TO SORT, *v. a.* जातिक्रमेण or वर्गक्रमेण or यथावर्गे विरच् (c. 10. -रचयति -चितुं), यथावर्गे or वर्गक्रमेण विन्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं) or व्यस्.

TO SORT, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. (-पद्यते). See TO SUIT.

SOT, SOTTISH, *s.* or *a.* पानासक्तः -क्ता -क्तं, मद्यासक्तः &c., पानरतः -ता -तं, सदापायी -यिनी -यि (नं), पानजडः -डा -डं, मद्यपानजडः &c., पानमूढः &c.

SOTTISHNESS, *s.* पानासक्तिः *f.*, मद्यासक्तिः *f.*, पानजडता, पानमूढता.

SOUGHT, *p. p.* अन्विष्टः -ष्टा -ष्टं, अन्वेषितः -ता -तं, मागितः -ता -तं, मृगितः &c., इष्टः -ष्टा -ष्टं, गवेषितः -ता -तं; 'long sought for,' चिरचेष्टितः -ता -तं; 'is sought,' अन्विष्यते, इष्यते.

SOUL, *s.* (The immortal essence viewed as an emanation from the Deity) आत्मा *m.* (नं), परमात्मा *m.*, अनरात्मा *m.*, चिदात्मा *m.*, अनर्थात्मा *m.* (नं), सच्चिदंशः, चित्कला, चिदाभासः; 'of the universe,' ब्रह्म *n.* (नं), परमात्मा *m.*—(The spirit, vital or intellectual principle) आत्मा *m.* (नं), जीवात्मा *m.*, मनस् *n.*, चेतनम्, चित् *f.*, चेतन्यं, चेतनः -ना, प्राणः, जीवः, प्राणात्मा *m.*, शरीरी *m.* (नं), देहान् *m.* (नं), देही *m.*, शारीरः, पुरुषः, खेचरः, चेतन्यकारणं, जीवनकला, परमंशकः, धियाम्भितः *m.*, स्वधीनः, पुद्गलः; 'union of soul and body,' चित्शरीरसंयोगः; 'seated in the soul,' आत्मनिष्ठः -ष्टा -ष्टं; 'oneness of soul,' आत्मैक्यं, ऐक्यभावः, तादात्म्यं; 'knowledge of soul,' आत्मज्ञानं, आत्मविद्या; 'the whole soul,' सञ्ज्ञात्मा *m.*, सञ्ज्ञाभावः; 'with one's whole soul,' सञ्ज्ञाभावेन.—(Self) आत्मा *m.* (नं) स्वः.—(Essence, chief part) सारः, सारांशः, सारता, सारभागः, तत्त्वांशः, सत्त्वांशः, सत्त्वं, तन्मात्रं.—(Fire, spirit, life) तेजस् *n.*, सत्त्वं, धीर्यं.—(Departed soul) प्रेतः, परेतः, प्रेतनरः, नारकः.—(Person), see the word.

SOUND, *a.* (Entire, undecayed) अविकलः -ला -लं, अक्षतः -ता -तं, अभिन्नः -जा -जं, असखदः -खा -खं, अनूनः -ना -नं —(Not diseased, hale) निरामयः -या -यं, अनामयः &c., कत्यः -त्या -त्यं, नीरोगः -गा -गं, नीरुजः -जा -जं, अरोगी -गिणी -गि (नं), अरुग्नः -गना -गनं, सुस्थः -स्या -स्यं, चद्रः -ङ्गा -ङ्गं.—(Not hurt) अक्षतः -ता -तं, अक्षरिद्धतः &c., अजातक्षतः &c., क्षतहीनः -ना -नं, निन्देयः -या -यं, व्रणहीनः -ना -नं, अक्षयः &c., अक्षयः -खा -खं.—(In good condition, safe and sound) सुस्थः -स्या -स्यं, सुस्थितः -ता -तं, अनामयः -या -यं, सुरक्षितः -ता -तं.—(Without flaw) निर्दोषः -पा -पं, दोषहीनः -ना -नं, अनयः -या -यं, निश्छिद्रः -द्रा -द्रं, विशुद्धः -द्धा -द्धं.—(Correct in views) सत्यधर्मी &c., सत्ययानुसारी &c., सममतधारी &c., see ORTHODOX.—(Valid, not to be refuted) अखण्डनीयः -या -यं, असख्यः -ख्या -ख्यं, सुप्रमाणः -या -यं, सुप्रमाणवान् -वतो &c., सुप्रमाणः &c., प्रमाणोपेतः -ता -तं, दृढप्रमाणः &c., धर्म्यः -म्या -म्यं, युक्तिमयः -द्धा -द्धं.—(Fast, deep, heavy) गाढः -दा -दं, निर्भरः -रा -रं, अतिशय or सु or अति prefixed; 'a sound sleep,' सुनिद्रा &c., see under SLEEP; 'a sound beating,' अतिताडनं, अतिशयताडनं.

SOUND, *s.* (Noise) शब्दः, ध्वनिः *m.*, खनः, निखनः, निखानः, खानः, नादः, निनादः, निनदः, नादितं, अनुनादः, निहादः, सहादः, निधौषः,

शोषः, निषुष्टं, रवः, रावः, चारावः, विरावः, संरावः, चारवः, खरः, ध्वनः, ध्वनः, निध्वनः, खनिः *m.*, खनितः, कणः, रणः, कुण्ठिन्ः, बुः *m.*, *see* Noise; 'a mere sound,' शब्दमात्रं; 'musical sound,' कणः, कणः, कणनं, निक्षणः, निक्षणः, वादः-दन्तं; 'of a lute,' प्रकाशः, प्रकाशः; 'tinkling sound,' शिञ्जितं; 'rustling sound,' मन्मरः; 'confused sound,' कोलाहलः, कलकलः; 'auspicious,' जयध्वनिः *m.*; 'deep or hollow,' गम्भीरशब्दः, गम्भीरनादः; 'prolonged,' दीर्घनादः, दीर्घरावः.

To SOUND, *v. a.* (Cause to make a noise) ध्वन् (c. 10. ध्वनयति -यि), खन् (c. 10. खनयति -यितुं), नद् (c. 10. नादयति -यितुं), वि-नद्, अनुनद्, स्तन् (c. 10. स्तनयति -यितुं), शब्दन् कृ, ध्वनन् कृ; 'a musical instrument,' वद् (c. 10. वादयति -यितुं), संवद्, वादन् कृ; 'they sounded the conchs and drums,' शङ्खान् पट्टांश्च समवा-दयन्.—(Spread by report), *see To* NOISE.—(*Try, examine*) परीक्ष् (c. 1. -इक्षते -क्षितुं), ज्ञा in des. (निज्ञासते -क्षितुं), निरूप्, *see To* TRY.—(The depth of water) लघसूचेषु जलवेषु or जलं परिमा (c. 2. -माति -तुं, c. 10. -मापयति -यितुं), लघेन जलगाम्भीयं परिमा, सूत्रेण or रज्जुना जलपरिमापणं कृ or जलवेषुपरीक्षां कृ.

To SOUND, *v. n.* ध्वन् (c. 1. ध्वनति -नितुं), खन् (c. 1. खनति -नितुं), कण्ठ (c. 1. कण्ठति -यितुं), स्तन् (c. 1. स्तनति -नितुं), नद् (c. 1. नदति -दितुं), प्रणद्, विनद्, शब्द (c. 10. शब्दयति -यितुं), रस् (c. 1. रसति -सितुं), ह्राद् (c. 1. ह्रादते -दितुं), रु (c. 2. रीति, रवितुं), विरु, रेम् (c. 1. रेभते -भितुं), शब्दं कृ, नादं कृ, ध्वनिं कृ.

SOUNDED, *p. p.* (Caused to sound) ध्वनितः -ता -तं, खनितः &c., शब्दितः &c., कणितः &c., नादितः &c., खानः -ना -नं, खाखानः &c., खरितः -ता -तं, विरेभितः &c.; 'as a musical instrument,' वादितः -ता -तं.—(*Tried*) परीक्षितः -ता -तं, निज्ञासितः &c., निरूपितः &c.—(*As water*) लघसूचपरिमापितः -ता -तं, लघपरिमा-पितः &c.

SOUNDING, *part. or a.* (Making a noise) शब्दन् -ना -नं, शब्दकरः -रा -रं, नादी -दिनी -दि (न्), निहादी &c., सहादी &c., खनवान् -वती -वत् (न्), सनादः -दा -दं, शब्दायमानः -ना -नं, *see* SONOROUS.—(*Causing to sound*) वादकः -का -कं, वादनकारी &c.

SOUNDING, *s.* (Causing to sound) शब्दन्, ध्वनन्, वादन्, संवादनं.—(*Of the depth of water*) जलपरिमापणं, जलवेषपरिमापणं; 'soundings,' गाथः, गाथस्यलं; 'mean soundings,' समरज्जुः *f.*

SOUNDING-LEAD, *s.* लघः, लघकः, लघसोसकं. *See* PLUMMET.

SOUNDLY, *adv.* गाढं, जयन्तं, निर्भरं, दुर्दं, सुखेन, सु or खति or खति-शय prefixed; 'soundly asleep,' सुषुप्तः &c., *see* under SLEEP.

SOUNDNESS, *s.* (Fintireness) अक्षतत्वं, अक्षिप्रता, असख्यत्वं, अक्षिकलता, अवैकल्यं.—(State of being healthy or without hurt) कस्यत्वं -ता, निरामयत्वं, अनामयत्वं, स्वास्थ्यं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.*, अरोगिता, आरोग्यं, रोगाभावः, अक्षतत्वं, अक्षताभावः, अक्षहीनता, नित्रै-यत्वं.—(Validity) असख्यनीयता, समग्रायत्वं.—(Correctness in views) सत्यपानुसरणं, सत्यपः, सत्यधर्मः, *see* ORTHODOXY.—(State of being without flaw) निदोषत्वं, दोषहीनता, छिद्रहीनता.

SOUP, *s.* जूयं, यूयः -यं, सूयः, मांसजूयं, निष्कृषः, पिच्छिलः.

SOUR, *a.* (Acid) अम्लः -झा -झं, अम्लरसः -सा -सं, शुक्रः -क्ता -क्तं, शोक्रः -क्ती -क्तं, शोक्रिकः -की -कं, शूद्रः -टा -टं, अरुनुदः -दा -दं.—(*In temper*) कर्कशः -शा -शं, कर्कशस्वभावः -वा -वं, वक्रस्वभावः &c., सदावक्रः -क्ता -क्तं, अरुनुदः &c.

To SOUR, *v. a.* (Make acid) अम्लीकृ, शुक्लीकृ, शटीकृ, अम्लरसिकृ. (Make cross) कर्कशीकृ, वक्तीकृ.

To SOUR, *v. n.* अम्लीभू, शुक्लीभू, अम्लरसीभू, कर्कशीभू, अरुनुदीभू.

SOURCE, *s.* (Origin, spring) मूलं, योनिः *m. f.*, उद्भवः, सम्भवः, प्रभवः. हेतुः *m.*, बीजं, गर्भः, आदिः *m.*, उत्तमः, उत्तमस्थानं, उत्पत्तिस्थानं; 'of a river,' सरित्मुखं; 'the source of the Ganges is in the Himalayas,' गङ्गा हिमवतप्रभा or हिमवान् गङ्गायाः प्रभवः.

Soured, *p. p.* अम्लीभूतः -ता -तं, शुक्लीभूतः &c., कर्कशीभूतः -ता -तं.

Sourish, *a.* ईषदम्लः -झा -झं, ईषदम्लरसोपेतः -ता -तं, किञ्चिदम्लः &c.

Sourness, *s.* अम्लता -त्वं, अम्लभावः, अम्लः, शुक्रता -त्वं, शटता, चुक्रः.—(*Of temper*) कर्कशत्वं, कर्कश्यं, भाववक्रता, सदावक्रता.

To SOUSE, *v. a.* (Plunge suddenly) अकस्मान् मज्ज् (c. 10. मज्जयति -यितुं) or निमज्ज् or मु in caus. or जलेन निष्, *see To* IMMERSE.

To SOUSE, *v. n.* (As a hawk) वेगेन पतित्वा नखैर् ग्रह्, *see To* POUNCE.

SOUTH, *s.* दक्षिणा, दक्षिणाशा, दक्षिणदिशा, दक्षिणदिक् *f.* (ज्ञं). दक्षि-णपथः, दक्षिणापथः, अवाची, अवाची, याम्या; 'lying or pointing towards the south,' दक्षिणस्यः -स्या -स्यं, दक्षिणाभिमुखः -खी -खं. दक्षिणामुखः &c., दक्षिणप्रवणः -णा -णं, दक्षिणाग्रः -या -यं, दक्षिण-दिश्यः -श्या -श्यं, दक्षिणदिक्कस्यः &c.; 'lying to the north and south,' दक्षिणोत्तरस्यः &c., दक्षिणोत्तरः -रा -रं. According to the Hindus, Yama is the Regent of the south.

SOUTH, SOUTHERN, SOUTHERLY, *a.* (Lying towards the south), *see* the last.—(Belonging to the south) दक्षिणः -शी -शं, दक्षिणः -शी -शं, अवाद् -वाची -वाक् (क्), अवाचीनः -ना -नं, अवाच्यः -च्या -च्यं, दक्षिणायः -या -यं, दक्षिणिकः -की -कं, सव्यः -व्या -व्यं, अवाद् -वाची -वाक् (क्), अवाचीनः &c., अवाच्यः &c., दक्षिणदेशीयः -या -यं; 'the southern mountain,' दक्षिणाचलः; 'in a southerly direction,' दक्षिणदिशि.

SOUTH-EAST, s. दक्षिणपूर्वः, प्रागवाची, दक्षिणप्राची, प्राग्दक्षिण, आग्नेयो-अग्नि is the Regent of the S. E. quarter.

SOUTH-EAST, SOUTH-EASTERN, SOUTH-EASTERLY, *a.* दक्षिणपूर्वः -र्वा -र्वं, प्रागवाद् -वाची -वाक् (क्), प्रागवाचीनः -ना -नं, दक्षिणपूर्वस्यः -स्या -स्यं, आग्नेयः -यी -यं.

SOUTH-WARD, adv. दक्षिणतः, दक्षिणात्, दक्षिणेन, दक्षिणदिशि.

SOUTH-WEST, s. नैऋतिः *f.*, निऋतिः *f.*, दक्षिणपश्चिमा, दक्षिणपश्चिमी. पश्चादवाची. The demon Nairritā or Nirriti is the Regent of the S. W. quarter.

SOUTH-WEST, SOUTH-WESTERN, SOUTH-WESTERLY, *a.* दक्षिणपश्चिमः -मा -मं, दक्षिणपश्चिमीनः -ना -नं, दक्षिणपश्चातः -ता -तं, नैऋतिस्यः -स्या -स्यं.

SOUTHERN-WOOD, s. (Artemisia) दमनः, दमनकः.

SOUVENIR, s. स्मरणार्थकदानं, स्मारकदानं. *See* MEMENTO, MEMORIAL.

SOVEREIGN, s. राजा *m.* (न्), महाराजः, अधिराजः, अधिपतिः *m.*, अधीश्वरः, परमराजः, सर्वोधिकारी *m.* (न्), सर्वेश्वरः, अधीशः. *See* KING.

SOVEREIGN, a. परमः -मा -मं, मुख्यः -ख्या -ख्यं, श्रेष्ठः -श -शं, सर्वश्रेष्ठः &c., प्रमुखः -खा -खं, प्रधान in comp., *see* PARAMOUNT, SUPREME; 'a sovereign remedy,' महोषधं, परलोषधं, सर्वलोषधं.

SOVEREIGNTY, s. राज्यं, राजत्वं, आधिपत्यं, आधिपत्यं, मुख्याधिकारः, श्रेष्ठा-धिकारः, प्रधानाधिकारः, सर्वोधिकारः, प्रभुत्वं, स्वायत्तं, ईशत्वं, साध्यात्वं, राजभूयं, भूमिपतित्वं, पाधिपेन्द्रता; 'over the beasts,' मृगेन्द्रता.

Sow, s. शूकरी, सूकरी, बराही, कोली, यक्ष्मोदी.

To sow, *v. a. or n.* (As seed) वप् (c. 1. वपति, वप्), निवप्, प्रवप्, संवप्, वीजानि क्षेत्रे विकृ (c. 6. -किति -किति -रितुं) or प्रकृ or कृ or हृ in caus. (रोपयति -यितुं) or आहृ, वीजारोप कृ, वीजारोपणं कृ, वीजविकिरणं कृ, वीजप्रकिरणं कृ, वपनं कृ, वपय कृ; 'as you sow so shall you reap,' यथा वपनं तथा फलसिद्धिः, यथानुष्ठानं तथा सिद्धिः, अमानुसारी लाभः—(To sow discord) भेदं कृ or जनं.

SOWER, *s.* यन्त्रा *m.* (मृ.), वीजयन्त्रा, बापी *m.* (नृ.), प्रवापी *m.*, वापकः, वपनकृत् *m.*, वपनकर्मि *m.* (मृ.), उमिकर्मि *m.*, वीजारोपकः, वीजारोपणकृत्.

SOWING, *s.* वपनं, वापः, उमिः *f.*, वीजारोपः -पणं, वीजविकिरणं.

SOWING-TIME, *s.* वपनकालः, उमिकालः, वापकालः, वीजारोपकालः.

SOWN, SOWED, *p. p.* उमः -मा -मं, वापितः -ता -तं, पवुमः &c., वीज-विक्रीणः -णी -णं, वीजप्रकीर्णः &c., वीजाक्रोणः &c., वीजितः -ता -तं, उपमानः -ना -नं, उमिमः -मा -मं; 'is sown,' उष्यते, रोष्यते.

SPACE, *s.* (In the abstract, mere extension or vacuity) आकाशः -शः, शून्यं, शून्यत्वं -ता, रिक्तं, रिक्तता -त्वं, दिगन्तरं, दिगन्तरालं, योम *n.* (नृ.), गगणं, अनन्तरीक्षं, विषतः *n.*; 'infinite space,' महाकाशः -शः, अनन्तः; 'finite,' घटाकाशः, मटाकाशः; 'empty space,' शून्यं, रिक्तं.—(Region, quarter, direction) दिक् *f.* (शृ), देशः, प्रदेशः, काशः, ककुभ *f.*, आशा, हरित *f.*; 'extending through all space,' दिग्ब्यापी -पिनो -पि, अभिब्याप्तः -मा -मं, चतुर्दिग्ब्यापी &c.; 'in the first second the stone falls through a space not exceeding 17 feet,' प्रथमे -सुपादे नैकादशहसमितदेशम् अति-क्रामति प्रसरः; 'the space traversed,' अतिक्रान्तप्रदेशः, अनन्तरं.—(Included or intervening space, space between) अभ्यन्तरं, अनन्तरालं -लकं, अनन्तरं, मध्यं, व्यधानं, व्यवायः, मात्रं.—(Room) अयकाशः, प्रसरः, अवसरः, आकाशः, विषयः; 'want of space,' अनवकाशः.—(Place, spot) स्थानं, स्थलं -लः, भूमिः *f.*; 'open space near a village,' परीहारः, परिहारः, ग्रामान्तं, ग्रामानीयं.—(Space of time) क्षणः *m.*, कालान्तरं, कालावधिः *m.*, अनन्तरं.

SPACIOUS, *a.* विस्तीर्णः -णी -णं, विस्तृतः -ता -तं, विपुलः -ला -लं, असंघातः -पा -पे, विशालः -ला -लं, सायकाशः -शा -शं, लघः -घा -घं. SPACIOUSNESS, *s.* विस्तीर्णता, विस्तारः, विस्तृतिः *f.*, विशालता, विपुलता, असंघातता -त्वं, सायकाशता -त्वं, लघता.

SPADE, *s.* खनित्रं, खार्चं, आखनिकः, आखनः, आखानं, खासः, अवदारणं, गोदारणं, लघमः, दङ्गः, दङ्गः, विशिला. See HOE.

SPAN, *s.* (From tip of the thumb to that of the little finger) धातिलः *m. f.*, पाटकः, किष्कुः *m.*—(From tip of the thumb to that of the fore-finger) प्रदेशः, प्रदेशः.—(To tip of the middle finger) तालः, तलः.—(To tip of the ring-finger) गोकर्णः.

To SPAN, *v. a.* हस्तलेन or तालेन or प्रतलेन परिमा (c. 2. माति -नुं, c. 10. -मापयति -यितुं) or मा, चतुर्धकनिधायो परिमा or प्रमा or मा.

SPANGLE, *s.* धातुतारा, धातुकणः, चपुकणिका. स्फुटान्तुकणः, तेजःकणः. To SPANGLE, *v. a.* स्फुटान्तुकणिकाभिर् or धातुतारिकाभिर् अलङ्कृ.

To SPANK, *v. a.* चपेटनं आहन्, चपेटाघातं कृ. See To SLAP.

To SPANK, *v. n.* (Move along impetuously) वेगेन चल, महावेगेन चल.

SPAR, *s.* (Long piece of wood) दीर्घकाष्ठं, दीर्घदारुः *m.*, काष्ठखण्डः, दारुखण्डः.—(Mineral) धातुखण्डः, स्फुटान्तुकः *m.*, स्फुटान्तुखण्डः.

To SPAR, *v. n.* क्रोडापुङ्गव कृ, परिहसनं or क्रोडाधैर्म सन्धोन्मप्रहारं कृ or परस्परघातं कृ, पिनोदाधैर्म मुष्टिपुङ्गव कृ or मुष्टीमुष्टि युष्.

To SPARE, *v. a.* (Not to spend, apply frugally) न व्ययीकृ, न व्य

(c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), न विधिष्, न विनियुज्, परिमितव्ययं कृ, परिमितप्रयोगं कृ, सत्यप्रयोगं कृ, सत्यविनियोगं कृ, अवयुप्रयोगं कृ, परिमितं प्रयुज् or विनियुज्, अवाहुत्येन विनियुज्; 'to spare one's money,' न धनव्ययं कृ; 'one's time,' न कालव्ययं कृ.—(Part with without inconvenience) अकृच्छ्रेण or अकहेन त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यज्), अदुःखेन or अकेशेन विसृज् (c. 6. -सृजति -सृज्, c. 10. सज्जयति -यितुं) or उत्सृज् or हा or विहा or प्रहा, सुखेन त्यज्.—(Omit, forbear) त्यज्, परित्यज्, हा, विहा, विसृज्, उत्सृज्, अवसृज्.—(Leave remaining) शिष्य (c. 10. शेषयति -यितुं), अवशिष्य, अवशिरीकृ.—(Not to destroy), see To SAVE; 'ones life,' जीव in caus.

SPARE, *a.* (That can be dispensed with, superfluous) अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अवशिष्टः -ष्टा -ष्टं, शिष्टः &c., उच्छिष्टः &c., उद्धृतः -त्ता -तं.—(Scanty) अल्पः -त्या -ल्पं, परिमितः -ता -तं, अवयुलः -ला -लं, अवयुः -दुः -दुः, see SCANTY.—(Lean) कृशः -शा -शं, see LEAN, MEAGRE.

SPARED, *p. p.* न व्ययितः -ता -तं, न व्ययीकृतः &c., विसर्जितः &c., विसृष्टः -ष्टा -ष्टं, त्यक्तः -क्ता -क्तं, अवशेषितः &c. See SAVED.

SPARENESS, *s.* कृशता, काशं, कृशाकृता, क्षीणता. See LEANNESS.

SPARING, *a.* परिमितव्ययी -यिनी -यि (नृ), सत्यव्ययी &c., परिमितः -ता -तं, अल्पः -त्या -ल्पं, अवयुलः -ला -लं. See SAVING.

SPARINGLY, *adv.* परिमितं, सत्यशस्, स्तोकाशस्; 'eating sparingly,' परिमिताहारः -रा -रं, मितान्नः -ना -नं, मितभुक् *m. f. n.* (नृ).

SPARK, *s.* (Of fire) अग्निकणः, वह्निकणः, अग्निकणिका, चलनकणः, कणः -णिका, स्फुल्लिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं -ङ्गकः, विस्फुल्लिङ्गः, उत्का, अग्निलवः.—(Gay fellow) डेकः, see POP.—(Small particle) कणः, कणिका, लेशः, लवः, अणुः *m.*

SPARKLE, *s.* see SPARK.—(Luminous particle) तेजःकणः, स्फुरकणः.

To SPARKLE, *v. n.* स्फुर (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुर, स्फुल्लिङ्गान् उच्छिष्य (c. 6. -च्छिपति -छेपुं) or विच्छिप् or विष्कृ, तेजःकणान् विष्कृ or विच्छिप्, स्फुल्ल (c. 6. स्फुल्लति -लितुं), विस्फुल्ल. See To GLITTER.

SPARKLING, *part. or a.* स्फुरन् -रन्ती -रन्त (नृ), स्फुरितप्रभः -भा -भं, स्फुल्लिङ्गविशेषी -पिणी -पि (नृ), दीप्तिमान् &c. See GLITTERING.

SPARRING, *s.* मीठा, क्रोडामीठा, मुष्टीमुष्टि, क्रोडापुङ्गव. See BOXING.

SPARROW, *s.* चटकः, चटकपक्षी *m.* (नृ), कलविङ्गः -ङ्गकः, कलाविकलः, गृहनीडः, वृषायणः, गृहबलिभुक् *m.* (नृ).

SPASM, *s.* अङ्गग्रहः, ग्रहः, ग्रहामयः, आकर्षः, अङ्गाकर्षः, शूलं, अङ्गशूलं, अङ्गसङ्कोचः, सङ्कोचः, आघेपकः, अङ्गाघेपकः, अघतन्त्रकः, अघतानकः; 'in the side,' पार्श्वशूलं, पार्श्वग्रहः.

SPASMODIC, *a.* अङ्गाकर्षकः -का -कं, अङ्गाकर्षी -पिणी -पि (नृ), अङ्गाघेपकः &c., अङ्गसङ्कोचकः -का -कं, अङ्गसङ्कोचनः -ना -नं, अङ्गग्रही -हिणी &c.; 'spasmodic contraction,' आकर्षः, अघतानकः, अघतन्त्रकः.

To SPATTER, *v. a.* पट्कादिना सिष्, पट्कन् अवसिष् or अवकृ. See To BESPATTER.

SPATULA, SPATTLE, *s.* लेपनयन्त्रं, लेपनी, प्रलेपनी, प्रलेपकः.

SPAVIN, *s.* सन्ध्यानां सन्धिग्रोथः or सन्धिगुल्मः or सन्धिपुङ्गवः *f.*

SPAVINED, *a.* सन्धिग्रोथरोगी -गिणी -गि (नृ), सन्धिगुल्मरोगी &c.

SPAWL, *s.* निपूतं, मुखनिःसारितं जलं, मुखनिःसारितलाला.

SPAWN, *s.* (Of fish) मत्स्याखंडं, मीनाखंडं, जलाखंडः, मत्स्यडिब्बः, मत्स्यडिब्बादि *n.*—(Of frogs) भेकाखंडं, मयूकाखंडं.

To SPAWN, v. n. मत्स्याखण्डानि प्रसु, मीनाखण्डानि प्रसु or उल्बद् (c. 10. -पादयति -यितुं), भेकाखण्डानि प्रसु, अयडोत्पत्तिं कृ, अयडप्रसव कृ.

To SPEAK, v. n. वद् (c. 1. वदति -दितुं), प्रवद्, समावद्, वच् (c. 2. वक्ति -क्तुं), प्रवच्, वृ (c. 2. ब्रवीति, वृते, वक्तुं), भाष् (c. 1. भाषते -यितुं), प्रभाष्, सत्यभाष्, गद् (c. 1. गदति -दितुं), निगद्, भण् (c. 1. भणति -यितुं), आलाप (c. 1. -लपति -यितुं), जल्य (c. 1. जल्यति -यितुं), उप-जल्य, संजल्य, वाक्यम् ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं) or उदीर्, अह् (used only in the 2d pret. आह), शब्द् (c. 10. शब्दयति -यितुं), अभिशब्द्, संशब्द्.—(Speak of) कष् (c. 10. कषयति -यितुं), संकष्, अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), see *To MENTION*.

To SPEAK, v. a. (Utter, pronounce) उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदाह् (c. 1. -हरति -दितुं), व्याह्, उदीर् (c. 10. -ईरयति -यितुं), समु-दीर्, प्रवद् (c. 1. -वदति -दितुं), गद् (c. 1. गदति -दितुं).

SPEAKER, SPEAKING, s. or part. वक्ता *m.* (कृ), वक्त्री *f.*, वादी *m.* -दिनी (न), भाषी *m.* -यिणी (न), वाचकः, वदः, अभिभाषी *m.*, वदावदः; 'speaking little,' सत्यभाषी -यिणी (न), मित्रभाषी &c.; 'speaking much,' बहुभाषी &c.; 'speaking the truth,' सत्य-भाषी &c.; 'pleasant speaker,' प्रियवादी &c., प्रियंवदः -दा -दं.

SPEAKING, s. भाषणं, वादः, आलापः -पनं, गदः -दनं, निगदः, उक्तिः *f.*, भणितिः *f.*, उदीरणं, वाक्योदीरणं, उदाहरणं, अभिधानं, उच्चारणं, व्या-हरणं, व्याहारः, कथनं.

SPEAR, s. शूलः -लं, शक्तिः *f.*, शल्पं, प्रासः, कुन्तः -न्ती, शलाका, कीलः, तोमरः; 'head of one,' शूलाग्रं, फलं.

To SPEAR, v. a. शूलेन व्य् (c. 4. विधायति, व्यडुं). See *To LANCE*.

SPEARMAN, s. शूली *m.* (न), शूलधरः, शक्तिधरः, शक्तिग्रहः, शास्त्रीकः, शक्तिहेतुकः, प्रासिकः, कीर्तिकः, शलाकी *m.*, शूलपाणिः *m.*

SPECIAL, a. (Designating or belonging to a species) जातिवाचकः -का -कं, जातिविषयकः -का -कं, जातिसंख्यी &c., जातीयः -या -यं, जाति in comp.; 'special property or characteristic,' जातित्वं, जातिधर्मः, जातिलक्षणं.—(Particular, peculiar) विशेष in comp., विशेषकः -का -कं, सविशेषः -या -यं, असाधारणः -या -यं, असामान्यः -न्या -न्यं, सव्यापी -पिनी &c., सव्यापकः -का -कं, सव्याप्यः -प्या -प्यं, सवच्छेदकः -का -कं, सोपाधिकः -की -कं, see *PARTICULAR*; 'special rule,' विशेषपविधः *m.*; 'special text,' विशेषवचनं; 'special duty,' विशेषधर्मः; 'special occasion,' समयविशेषः; 'provided for by special mention,' प्रतिपदोक्तः -क्ता -क्ते.—(Extraordinary, uncommon) अप्राकृतः -ती -तं, लोकोत्तरः -रा -रं, अप्रसिद्धः &c.—(Designed for this particular purpose) तदुद्देशकः -का -कं, तद्विहः -हा -हं, तद्विहितकः -का -कं, तद्विहितः -का -कं.—(Special plea in law) प्राकृत्यायः.

SPECIALLY, adv. विशेषतः, विशेषेण, सविशेषं, असाधारणतः, मुख्यतः.

SPECIALTY, s. विशेषता, वैशेष्यं, विशेषः, असाधारणत्वं, असाधारण्यं, असा-मान्यं, सव्यापकत्वं, सव्यापित्वं.

SPECIE, s. मुद्राङ्कितसुवर्णरूप्यादि *n.*, मुद्रितसुवर्णादि, मुद्रा, see *COIN*.

SPECIES, s. जातिः *f.*, प्रकारः, विशेषः, भेदः, प्रभेदः, जातं, जातिमात्रं, लूनकः, परापरः; 'the human species,' मनुष्यजातिः *f.*; 'the dog species,' अजतिः *f.*

SPECIFIC, SPECIFIC, a. विशेषजातीयः -या -यं, जातीयः &c., विशेष-जातिविषयकः -का -कं; विशेषजातिसंख्यी -न्धिनी &c., व्यक्तः -क्ता -क्ते, विशेष in comp., विशेषकः -का -कं, विशेषयः -या -यं, असा-धारणः -शी -यं, असामान्यः -न्या -न्यं, जाति in comp.; 'specific

gravity,' जातीयगुरुत्वं; 'specific character,' जातिस्वभावः, जाति-धर्मः, जातिलक्षणं, जातित्वं, साधारण्यं, सामान्यलक्षणं, सामान्यं.

SPECIFIC, s. (Remedy) विशेषोपधेयं, सविशेषोपधेयं, असाधारणोपधेयं.

SPECIFICALLY, adv. जातितः, जातिवत्, स्वभावतः, निसर्गतः, विशेषतः.

SPECIFICATION, s. विशेषनिर्देशः, विशेषाभिधानं, विशेषकथनं, विशेषोद्देशः -शनं, विशेषोपदेशः, विशेषपरिसंख्या, विशेषवर्णनं -ना, प्रत्यक्षवर्णनं -ना, परिसंख्या -ख्यानं, व्यवच्छेदः -दनं, अवच्छेदः -दनं, निर्देशः, उपदेशः, अभिधानं, भेदनं.

SPECIFIED, p. p. निर्दिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपदिष्टः &c., उद्दिष्टः &c., परि-संख्यातः -ता -तं, उक्तलक्षणः -णा -णं, निर्दिष्टलक्षणः &c., व्यवच्छिन्नः -न्ना -न्नं, अवच्छिन्नः &c., विशेषितः -ता -तं, भेदितः -ता -तं, वाच-निकः -को -कं; 'about to be specified,' वक्ष्यमाणः -या -यं; 'it will be specified,' वक्ष्यते.

To SPECIFY, v. a. विशेषतः or अवयवतः or प्रत्यक्षतः कष् (c. 10. कषयति -यितुं) or अभिधा (c. 3. -दधाति -धातुं), एकैकशो निर्दिष्ट् (c. 6. -दिशति -देष्टुं) or उद्दिष्ट् or समुद्दिष्ट्, एकैकशो दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), विशेषनिर्देशं कृ, विशेषकथनं कृ, विशेषवर्णनं कृ, विशेष (nom. विशेषयति -यितुं), विशिष्य (c. 7. -शिनष्टि -जेष्टुं).

SPECIMEN, s. आदर्शः, निर्दर्शनं, प्रतिरूपं, प्रतिमानं, प्रतिमा, उपमा.

SPECIOUS, a. सत्याभासी -सिनी -सि (न), सत्याभासकः -क्ता -क्तं, प्रमाणा-भासी &c., सत्याभासात्मकः -का -कं, साभासी &c., सत्यदृशः -शी -शं, सत्यसन्निभः -भा -भं, सत्यसङ्काशः -शा -शं, अविचाररन्गीयः -या -यं, आपातरन्गीयः &c., अविचारमुन्दरः -री -रं, अविचारदर्शनीयः -या -यं, वहिर्दर्शनीयः &c., वास्तवो दर्शनीयः &c., सुदृश्यः -रुपा -रुपं; 'using specious arguments,' आभासवादी *m.* (न).

SPECIOUSLY, adv. सत्याभासेन, सत्याभासपूर्व, सत्यसदृशं, सत्यानं.

SPECIOUSNESS, s. सत्याभासः -सत्त्वं, सत्यसदृश्यं. See *PLAUSIBILITY*.

SPECK, SPECKLE, s. (Spot, mark, stain) बिह्नं, बिन्दुः *m.*, विमुद् *f.* (ष्), विमुद् *f.*, अङ्कः, कलङ्कः, तिलकः -कं; 'of mud,' पक्वबिन्दुः *m.*, पक्वबिह्नं; 'speck or flaw in gold, &c.,' स्मरः; 'in the eye,' पुष्पं, तिलपुष्पं.—(Minute particle) कणः, कणिका, लवः, अणुः *m.*, सूक्ष्मबिन्दुः *m.*

To SPECKLE, v. a. बिच (c. 10. बिचयति -यितुं), बिचोक्, बिन्दुबिचित्रं -तां कृ, बिन्दुबिह्नं -तां कृ, बिचबिचिचोक्, श्वलीकृ, कर्तुरीकृ.

SPECKLED, p. p. or a. बिचित्रः -ता -तं, बिन्दुबिचित्रः &c., बिन्दुबिचकः -का -कं, बिचः -चा -चं, बिचो -बिणी -वि (न), बिचाङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, बिचविचित्रः -चा -चं, बिन्दुबिह्नः &c., कर्तुरितः &c., श्वलीकृतः &c., तिलको -किनी &c.; 'a speckled snake,' बिचसर्पः.

SPECTACLE, s. (Show, something wonderful exhibited) प्रेक्षा -खणं, कौतुकं, चमत्कारः.—(Anything seen) प्रेक्षा -खणं, दृष्टिविषयः.

SPECTACLES, s. pl. उपनेत्रं -त्रे *n. du.*, सुलोचनं -ने *n. du.*, दिव्यच-सुचो *n. du.*, दृष्टिसहायी *m. du.*, दृष्टिसहाय्यककाची *m. du.*, दृगुप-कारको *m. du.*, दृगुपकारककाची *m. du.*, काचद्वयनिर्मितम् अधिक-किरणवक्रकारकं यत्नं.

SPECTATOR, s. प्रेक्षकः, प्रेक्षयिकः, प्रेक्षकः, प्रेक्षी *m.* (न), प्रेक्षलोकः, दृष्टा *m.* (ष्टृ), दर्शी *m.* (न), प्रेक्षमाणः, पारिपदः, पारिपद्यः, परिपद्यः, पारिपदः, सामाजिकः.

SPECTRE, s. छाया, माया, भूतं, प्रेतछाया, प्रेतः, वेतालः, see *GHOST*; 'to raise a spectre,' छायां उद्भू (c. 10. -भावयति -यितुं).

SPECULATE, a. दृष्टिगुणकः -का -कं, आदर्शगुणकः &c., आदर्शधर्मकः &c.

To SPECULATE, v. n. (Meditate) मनसा विचर् (c. 10. -चारयति -यितुं),

वितर्क (c. 10. -तर्कयति -यितुं), विमृश (c. 6. -मृशति -मृशुं), मनसा परिकल्प (c. 10. -कल्पयति -यितुं), कल्पना कृ, परिकल्पना कृ.—
(In commerce) व्यापार कृ, धनव्यापार कृ.

SPECULATION, *s.* (Meditation) मानसविचारः, मनसा विचारः -रणं, वितर्कः, परिकल्पना, विमर्शः.—(Scheme) कल्पना, उपायः, युक्तिः *f.*; 'good speculation,' मुक्त्यन्ता; 'bad,' कुक्त्यन्ता.—(In commerce) व्यापारः, धनव्यापारः.

SPECULATIVE, *a.* (Contemplative) ध्यानशीलः -ला -लं, *see* MEDITATIVE.—(Theoretical, not practical) काल्पनिकः -की -के, मनःकल्पितः -ता -तं, मानसिकः -की -के, मनसिजः -जा -जं, मनोभयः -वा -वं, सत्यावहारिकः -की -के, अत्यवहायिकः -व्यी -व्यं, व्यवहारायोग्यः -ग्या -ग्यं.

SPECULATOR, *s.* परिकल्पकः, कल्पनाकृतः.—(In commerce) धनव्यापारी *m.* (नं).

SPECULUM, *s.* दर्पणः -खं, आदर्शः. धातुमयदर्पणं, धातुदर्पणं.

SPEECH, *s.* (Faculty of speech, speaking) वाक् *f.* (च), वाणी, वाचा, गीः *f.* (गिर), गिरा, उक्तिः *f.*, वाक्शक्तिः *f.*, वदन्तिः *f.*, निगदः, निगादः, व्याहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषणं, भाषा, वचनं, प्रवचनं, वादः, लापः, खलिापः, लपितं, लपनं, वाग्व्यापारः, शब्दव्यापारः, भणितिः *f.*, निदेशः, भारती, सरस्वती, राधना, कासूः *f.*, शब्दजालं.—
(Words, that which is spoken) वाक्यं, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, उक्ते, भाषणं, भाषा, भाषितं, लपितं.—(Harangue) वाक्यं, सालङ्कारवाक्यं, अलङ्कारवङ्गाक्यं.—(Language) भाषा, उक्तिः *f.*; 'cleverness of speech,' वाक्चातुर्यं, वाक्कीशल्यं, वाक्पटुता; 'liberty of speech,' वागप्रतिबन्धः, वाङ्मुक्तिः *f.*; 'control of it,' वाङ्निरोधः, वाग्दमः, वाङ्निग्रहः -मनः; 'softness of speech,' वाङ्माधुर्यं; 'stopping one's speech,' वागव्यन्तः; 'elegance of speech,' शब्दलालित्यं; 'covert speech,' व्याजोक्तिः *f.*; 'bad speech,' दुर्वचनं, दुरुक्तिः *f.*, दुर्भाषणं, दुर्वाच्यं; 'mere speech,' वाङ्मात्रं; 'opening of speech,' वाङ्मुखः; 'of measured speech,' मितवाक् *m.f.n.* (च), मितभाषी -विष्णी &c.; 'Part of speech in grammar,' शब्दः; 'goddess of speech,' सरस्वती, भारती, वाग्देवी, *see* SARASWATĪ.

TO SPEECHIFY, *v.n.* वाक्यं वद, सालङ्कारवाक्यं वद. *See* TO HARANGUE.

SPEECHLESS, *a.* वाग्यहितः -ता -तं, वाचाहीनः -ना -नं, स्तम्भितवाक्. *See* MUTE.

SPEED, *s.* वेगः, शीघ्रता, जयः, प्रजयः, जृतिः *f.*, जयनं, सत्वरता, त्वरा, जृतिः *f.*, तूर्णः *m.*, रयः, रभसः, तरसी, तरम् *n.*, रंहतिः *f.*, रंहस् *n.*, आशुगमनं, त्वरितगतिः *f.*, स्पदः. *See* QUICKNESS.

SPEEDILY, *adv.* शीघ्रं, त्वरितं, सत्वरं, ऋटितं, स्पदं, सपदि, आशु, छिप्रं, सरभसं, अचिरात्, न चिरेण. *See* QUICKLY.

SPEEDY, *a.* त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, द्रुतः -ता -तं, महावेगः -गा -गं, वेगवान् -वती -वत् (तं), त्वरितगतिः -तिः -ति, शीघ्रगतिः &c., प्रजयी -विष्णी -यि (नं), तूर्णः -शी -शै, छिप्रः -घ्रा -घ्रं. *See* QUICK, SWIFT.

SPELL, *s.* (Charm) मन्त्रः, अभिचारमन्त्रः. *see* CHARM; 'book of spells,' मन्त्रशास्त्रं; 'reciter of spells,' मन्त्रवादी *m.* (नं), मन्त्री *m.*—(Turn) यारः, पथ्यायः, वासरः.

SPELL-BOUND, *a.* अभिमन्त्रितः -ता -तं, अनुमन्त्रितः &c., मन्त्रितः &c.

TO SPELL, *v.a. or n.* सद्यराणि गण (c. 10. गणयति -यितुं) or संख्या (c. 2. -ख्याति -तुं), सद्यराणि रच (c. 10. रचयति -यितुं) or विरच or विनय (c. 4. -नयति -यितुं), यथाक्षरं or यथावर्थं शब्दान् संख्या, 764

सद्यरविरचनं कृ, सद्यरविन्यासं कृ, वरीविन्यासं कृ, सद्यररचनां कृ, वरीरचनां कृ, वरीयोजनां कृ, सद्यरयोजनां कृ.

SPELLED, *SPelt, p.p.* गणिताक्षरः -रा -रं; 'in two ways,' द्विरूपः -वा -वं.

SPELLING, *s.* सद्यरगणना, सद्यरविन्यासः, सद्यरविन्यासनं, सद्यररचना, सद्यरविरचनं, वरीविन्यासः, वरीरचना, वरीयोजना, शुद्धाद्यररचना; 'variation in spelling,' पाठान्तरं, पाठः; 'spelling-book,' सद्यरविन्यासशिक्षापुस्तकं.

SPENCER, *s.* कच्चुकः, कच्चुलिका, सज्जिका, हस्तकच्चुकः, *see* JACKET.

To SPEND, *v.a.* (Expend) व्ययिकृ, व्य (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), उपयुज्, विनियुज्, *see* To EXPEND.—(Consume, exhaust) क्षि, क्षीणीकृ, विक्षिप्, नश् in caus., सद् in caus., *see* EXHAUST.—(Time, &c.) कालं गम् (c. 10. गमयति -यितुं) or वृत् (c. 10. वृत्तयति -यितुं) or नी (c. 1. नयति, नेतुं) or वह or या in caus., *see* To PASS, *v.a.*

SPENDING, *s.* व्ययः, व्ययिकरणं, विनियोगः, *see* EXPENDITURE.

SPENDTHRIFT, *s.* व्ययशीलः, अर्थनाशी *m.*, अतिव्ययी *m.*, अवैमनः, *see* PRODIGAL.

SPENT, *p.p.* व्ययिकृतः -ता -तं, व्ययीभूतः -ता -तं, व्ययितः &c., व्ययितः &c., विनियुक्तः -क्ता -क्ते, *see* EXPENDED, EXHAUSTED; 'well-spent time,' सत्कालखेपः.

Sperm, *s.* शुक्रं, बीजं, धातुः *m.*, धातुराजः -जक, वीर्यं. *See* SEMEN.

Spermaceti, *s.* तिमिमिदस् *n.*, तिमिवसा, तिमिच्छेहः, तिमिनेलं.

Spermatic, *a.* (Consisting of sperm), *see* SEMINAL.—(Conveying it) शुक्रवाही -हिनी -हि (नं), बीजवाही &c.—(Producing it) शुक्रकरः -री -रं.

To SPEW, *v.a.* वम (c. 1. वमति -मितुं), उड्म, उद्. *See* To VOMIT.

SPHERE, *s.* (Globe, orb) मखलं, गोलः -लं -लकः, विद्यः -घं, वरुलं, भुवनं, *see* ORB; 'celestial sphere,' आकाशमखलं.—(Circuit of action, department, province) विषयः, प्रकरणं, धर्मः, अधिकारः, नियोगः, निबन्धनं, देशः; 'one's own sphere of action,' स्वधर्मः, स्वकर्म *n.* (नं).

SPHERICAL, *a.* गोलाकारः -रा -रं, वरुलाकारः &c., वरुलः -ला -लं, मखलो -लिनी -लि (नं), मखलाकारः -रा -रं. *See* ORBED.

SPHERICALNESS, *s.* वरुलत्वं, वरुलाकारत्वं, गोलाकारता, गोलत्वं.

SPHERICS, *s.* गोलाध्यायः, गोलविद्या, गोलशास्त्रं, मखलविद्या.

SPHEROID, *s.* (Oblate) चपटगोलः.—(Prolate) अखडाकारगोलः.

SPHEROIDAL, *a.* गोलकल्पः -त्वा -त्वं, गोलप्रायः &c., गोलसदृशः -शी -शं.

SPHERULE, *s.* लघुगोलः, सूक्ष्मगोलः, सुद्रुगोलः, सूक्ष्मवरुलं.

SPICE, *s.* व्यञ्जनं, उपस्कारः, तेमनं, मिष्टानं. *See* SEASONING.

To SPICE, *v.a.* व्यञ्जनादिना वास् (c. 10. वासयति -यितुं). *See* To SEASON.

SPICED, *p.p.* वासितः -ता -तं, उपस्कुतः &c. *See* SEASONED.

SPICY, *a.* मिष्टः -ष्टा -ष्टं, तिक्तः -क्ता -क्ते, सरसः -सा -सं, सुरसः &c., व्यञ्जनमयः -यो -यं, रसिकः -का -के, मिश्रः -घ्रा -घ्रं.

SPIER, *s.* ऊर्ध्वनाभः, ऊर्ध्वनाभिः *m.*, लूता, लूतिका, तनुवायः, तन्तवायः, मकैटः -टकाः, मकैकः, अष्टापदः, अष्टपादः, जालकारकः, जालिकः, लालासायः, कृशाक्षः, किन्नरुः *m.*, शलकः, कोशकारः, कोषकारः; 'spider's web,' ऊर्ध्वनाभजालः, मकैटवासः, आशाशब्दः.

SPIKE, *s.* (Large nail) शङ्कुः *m.*, शलाका, शल्यं, कीलः, शूलः -लं, कष्टकः, लोहकीलः, शिली, *see* NAIL.—(Of corn) कणिशं -शः, कणिषं, धान्यशीर्षकं, शल्यमन्त्ररी.

To SPIKE, *v.a.* काल् (c. 10. कालयति -यितुं), शूल (c. 1. शूलति -लितुं).

SPIKED, *a.* (Having spikes) शङ्खयुक्तः-क्ता-कं, शङ्खमान्-मती-मत् (न्), शैक्ष्यः-स्या-स्यं.—(Fastened with spikes) कीलितः-ता-तं, शङ्खपङ्कः-ङा-ङं.

SPIKENARD, *s.* जटिला, जटामांसी, जटाला, जटा, जटावती, मांसी, मिनी-सिः *f.*, मिशिः *f.*, मिबिः *f.*, मिबो, तपस्विनी, लोमशा, केशिनी, पेरी, पिशिता, शिफा, नलदं.

SPIKY, *a.* तीक्ष्णः-या-यं, शैक्ष्यः &c. See POINTED.

To SPILL, *v. a.* पतु (c. 10. पातयति-यितुं), सु in caus. See To SHED.

To SPILL, *v. n.* सु (c. 1. स्रवति, सोतुं), पतु in caus. pass. (पात्यते).

To SPIN, *v. a.* (Form threads) तनुहारेण तनून् कृ or जन् (c. 10.

जनयति-यितुं) or तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानवं कृ, तनुकेटी-हारेण सूत्रतानवं कृ, तनुकेहारेण सूत्राणि तन् (c. 3. तनोति-नितुं) or पितन्, सूत्रताननं कृ, तन्वाणि कृ, see To WEAVE.—(Draw out), see To PROTRACT, DRAW OUT.—(Cause to whirl) भ्रम् in caus. (भ्रमयति-यितुं), परित्युत् in caus., see To REVOLVE, *v. a.*

To SPIN, *v. n.* (Practice spinning) तनुहारेण तनुवायं कृ or तनुवायं कृ or तानवं कृ, सूत्रताननं कृ, तनुकेटं कृ.—(Whirl) भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति-मितुं), परित्युत्, see To REVOLVE, *v. n.*

SPINACH, SPINAGE, *s.* वासुकः or वसुकः may perhaps be used.

SPINAL, *a.* पृष्ठवंशसङ्घन्धी-न्धनी-न्धि (न्), पृष्ठवंशस्थः-स्या-स्यं.

SPINDLE, *s.* तनुकेः *f.*, तनुकेटी, तनुकेटं, सूत्रतनुकेटी, सम्पाटः, मेरुखन्वं, कापा-सनासिका.

SPINDLE-SHANKED, *a.* क्षामनयः-या-यं, तनुनयः &c., दोर्धनयः &c.

SPINE, *s.* पृष्ठवंशः, वंशः, कशेरुः-रु *m. n.*, कशेरुका, रोटकः, पृष्ठास्थि *n.*

SPINNER, *s.* तनुवायः, तनुवायः, तनुकारी *m.* (न्), तानवकारी *m.*

SPINNING, *s.* तानवं, तनुवायः, तनुवायः, तन्ववायः, सूत्रतानवं, सूत्रतननं, तनुकरणं, वायः, वायः.

SPINNING-WHEEL, *s.* तानवचक्रं, तनुवायचक्रं, तनुवायचक्रं.

SPINOUS, SPINY, *a.* ऊपदकी-किनी &c., सकण्टकः-का-कं. See THORNY.

SPINSTER, *s.* निवरा, अयरा, अनुदा, अविवाहिता, अपरिणीता.

SPIRACLE, *s.* वायुपयः, वायुमार्गः, उच्छ्वासः, जलोच्छ्वासः, सूक्ष्मरन्ध्रं, वायु-रन्ध्रं, वातायनं, खेदमार्गः. See PORE, *s.*

SPIRAL, *a.* जावही-हिनी-हिं (न्), परिवर्त्तकः-का-कं, व्यावर्त्ती &c., चाक्रकः-की-कं, अलकाकारः-रा-रं, चक्राकारः-रा-रं, मलसूत्रा-कारः &c.

SPIRALLY, *adv.* अलकाकारेण, अलकरूपेण, व्यावर्त्तकप्रकारेण.

SPIRE, *s.* (Winding line) अलकरूपा व्यावर्त्तकरेखा, जावहीः—(Steeple, pinnacle) शिखरं, शृङ्गः, शङ्खः *m.*, शिला; 'of a house or temple,' गृहशिखरं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गः; see PINNACLE; 'of flame,' अग्निशिला.

SPIRIT, *s.* (Breath) प्राणः, आत्मा *m.* (न्), जनुः *m.*—(Soul) आत्मा *m.* (न्), देही *m.* (न्), शरीरी *m.*, ज्येष्ठः, जैतः, see SOUL—(Temper, disposition of mind) प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, प्रकृतिभावः, बुद्धिः *f.*, चित्तं, मनस् *n.*, वृत्तिः *f.*; 'proudness of spirit,' चित्तसम्बन्धिः *f.*; 'having a noble spirit,' उदारप्रकृतिः-ति-ति; 'conquest of one's own spirit,' मनोजयः; 'in good spirits,' दुर्धचित्तः-हा-हं, दुर्धमनाः-ना-नं (न्), हवैवृत्तिः-ति-ति, सत्यः-स्या-स्यं; 'high spirits,' ब्रह्मैः, दुर्धचित्तनं; 'lowness of spirits,' विषादः, see LOWNESS; 'in low spirits,' विषादः-हा-हं, उदासीनः-ना-नं, see LOW.—(Life, mettle) तेजस् *n.*, वीर्यं, सत्त्वं, जोडस् *n.*, प्रभावः, उत्साहः, प्रोत्साहः, धैर्यं, रसः.—(Life, essence, essential

qualities) सारः, सारांशः, सत्त्वं, सत्त्वांशः, तत्त्वं; 'in spirit and in letter,' अर्थतो गन्धतश्च.—(Spirituos liquor) सुरा, मद्यं, मदिरा, see SPIRITS.—(Ghost, disembodied spirit) प्रेतः, परेतः, नारकः, छाया, अपछाया.—(Goblin) वेतालः, भूतं, पिशाचः; 'evil spirit,' अपदेवता.—(The supreme spirit) ब्रह्म *n.* (न्), परमात्मा *m.*, आत्मा, पुरुषः, नटः, तत्त्वं, सदागतिः *m.*, सच्चिदानन्दं, निष्कियं; 'knowledge of it,' ब्रह्मतत्त्वं, ब्रह्मज्ञानं. In modern translations of the Bible the Holy Spirit is rendered by पवित्र आत्मा.

To SPIRIT, *v. a.* आध्वस् in caus. See To INSPIRIT, ANIMATE.

SPIRITED, *a.* (Fall of life or animation) तेजोवान्-वती-वत् (न्), तेजस्वी-स्विनी-स्वि (न्), वीर्यवान् &c., जोडस्वी &c., ससत्त्वं-स्त्वा-सत्त्वं, सत्त्वपूयः-यौ-यौ, उत्साही &c., प्रोत्साही &c., मानी &c.—(As style, &c.) रसिकः-का-कं, सखः-हा-हं; 'spirited style in poetry,' गौडी.—(In composition denoting state of the mind) प्रकृतिः-ति-ति in comp., स्वभावः-वा-वं in comp., मनस्कः-स्का-स्कं in comp., see LOW-SPIRITED, HIGH-SPIRITED, &c.

SPIRITLESS, *a.* निस्तेजाः-जा-जः (न्), तेजोहीनः-ना-नं, निर्वीर्यः-य्यो-य्यं, वीर्यहीनः-ना-नं, निर्वीरः-रा-रं, निःसत्त्वः-स्त्वा-सत्त्वं, सत्त्वहीनः-ना-नं, नीरसः-सा-सं, विरसः &c., अरतिशः-हा-हं.

SPIRITS, *s. pl.* (Spirituos liquor) सुरा-री, मद्यं, मदिरा, मदः, हाहा, वारुणी, शोषः-युः *m. n.*, सोषुः-युः *m. n.*, शुयडा, आसयः-यं, परुणात्मना, हलिप्रिया, परिमुत् *f.*, परिमुता, कर्त्तव्य-स्या, कश्चः; 'spirit-drinking,' सुरापानं, मद्यपानं; 'spirit-drinker,' सुरापः-पो *f.*

SPIRITUAL, *a.* (Not material) अमूर्तिकः-का-कं, अनूयैः-स्त्री-स्त्री, अमूर्तिमान्-मती-मत् (न्), निराकारः-रा-रं, निरवयवः-वा-वं, आत्मीयः-या-यं, आत्मिकः-की-कं, आत्मसङ्घन्धी-न्धनी &c., आत्मस्वरूपः-पा-पं, चिद्रूपः &c., आध्यात्मिकः-की-कं, अध्यात्मिकः &c., अधिदैविकः &c., see INCORPOREAL.—(Not gross, pertaining to spirit) पारमार्थिकः-की-कं, परमार्थविषयकः-का-कं, परमार्थसङ्घन्धी-न्धनी &c., ज्ञानमार्गसङ्घन्धी &c., निवृत्तिमार्गसङ्घन्धी &c., मानसिकः-की-कं, अदृष्टार्थः-यी-यै, नारिकः-की-कं, नारः-री-रं, पारथिकः-की-कं.—(Not lay, relating to sacred things) धर्मविषयकः-का-कं, धर्मप्रकरणः-हा-हं, धर्मप्रकरणसङ्घन्धी &c., अत्यधार्मिकः-की-कं, असाधारिकः &c.; 'spiritual knowledge,' परमार्थः; 'spiritual father,' ब्रह्मदाता *m.* (न्), see PRECEPTOR.

SPIRITUALISM, *s.* ज्ञानमार्गः, ज्ञानाभासः, ब्रह्मवादः, निवृत्तिमार्गः.

SPIRITUALIST, *s.* ब्रह्मवादी *m.* (न्), ज्ञानमार्गी *m.*, ज्ञानाभासी, निवृत्तिमार्गी.

SPIRITUALITY, *s.* (Immateriality) see the word.—(Spiritual nature) पारमार्थिकता-तत्त्वं, परमार्थसङ्घन्धिता, परमार्थनिष्ठा.

To SPIRITUALIZE, *v. a.* परमार्थनिष्ठं-ङा कृ, परमार्थीयकं-क्ता कृ.

SPIRITUALLY, *adv.* परमार्थतत्त्वं, अदृष्टार्थतत्त्वं, परमार्थानुसारतत्त्वं.

SPIRITUALLY-MINDED, *a.* परमार्थबुद्धिः-द्धि-द्धि, परमार्थनिष्ठः-ङा-ङं, परमार्थीयकः-क्ता-कं, परमार्थतत्त्वरः-रा-रं, परमार्थपरायणः-हा-हं.

SPIRITUOUS, *a.* सौरिकः-की-कं, शीघ्रमादकः-का-कं, मादकगुणविशिष्टः-हा-हं; 'liquor,' सुरा, see SPIRITS, *s. pl.*

SPIT, *s.* (For roasting meat, &c.) शूलः-लं; 'roasted on one,' शूलाकृतः &c., see ROASTED.—(Spittle) निवृत्तं, see SPITTLE.

To SPIT, *v. a.* (Put upon a spit) शूलाकृ, शूल (c. 1. शूलति-लितुं),

श्लोकः, श्ले समारुह in caus. (-रोपयति -यितुं) or चारुह, श्लो-
रोपयं कृ, श्लव्यं -त्यं कृ.—(Eject from the mouth) मुखाद् निःसृ
in caus. (-सारयति -यितुं), निष्ठीव, see the next.

To SPIT, v. n. षीव् or षिष् (c. 1. षीयति, c. 4. षीयति, षेवितुं), निष्ठीव्,
षीव् or षिष् or षेष् (c. 1. षीयति, षेवति, c. 4. षीयति,
षेवितुं), येष्मनिरसनं कृ, येष्मणं निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), लालां
मुखाद् निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं), निरसनं कृ, षीवनं कृ,
निष्ठीवनं कृ, पुष्पशब्दं कृ; 'to spit upon,' अवनिष्ठीव्, अवनिष्ठीवनं कृ.
SPIT, p. p. छूतः -ता -तं, निष्छूतः &c., मुखनिःसारितः &c.; 'having
spit,' षीयित्वा.

SPITE, s. द्वेषः, असूया, ईर्ष्या, मात्सर्यं, दंशः, द्रोहः, द्रोहबुद्धिः, अपकारेच्छा,
दुष्टभावः, कालकूट, see MALICE; 'in spite of,' अनिच्छया, see
DESPITE.

To SPITE, v. a. द्विष् (c. 2. द्वेष्टि, द्विष्टे, द्वेष्टुं), विद्विष्, प्रद्विष्, द्रुह
(c. 4. द्रुहति, द्रोहितुं), अभिद्रुह, ईर्ष्ये (c. 1. ईर्ष्यति -यितुं). See
TO RESENT.

SPITEFUL, a. द्रोहबुद्धिः -द्विः -द्वि, ईर्ष्यी -यिष्णी -यिष् (न्), दंशी &c.,
द्रोही &c., ईर्ष्यालुः -लुः -लु, विषद्वदयः -या -यं, सासूयः -या -यं,
मात्सरी &c., दुष्टभावः -वा -वं. See MALICIOUS, RESENTFUL.

SPITEFULLY, adv. द्रोहबुद्ध्या, द्रोहपूर्वम्, सासूयं, सवेषं, समासूयं.

SPITEFULNESS, s. द्रोहबुद्धित्वं, दंशेरता, दंशकत्वं, मात्सर्यं. See SPITE.

SPITTING, s. षीवनं, निष्ठीवः -वनं, निषेवः -वनं, निषेया, निष्पूतिः, f.,
निष्पूतिः, f., निरसनं, निरासनं, उतिरयं; 'spitting upon,' अवनिष्ठीवनं.

SPITTING-POT, SPITTOON, s. पतद्वहः, प्रतिग्राहः, प्रतिग्राहः, अर्चितपात्रं,
अर्चिताधारः, प्रोखः.

SPITTLE, s. लाला. निष्पूतं, छूतं, षीवनं, निष्ठीवनं, निष्पूतं, मुखसावः,
मुखासवः, साम्यासवः, द्राविका. See SALIVA.

To SPLASH, v. a. or n. जलम् इतस्ततो विक्षिप् (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं)
or क्षिप् OF विक् OF अषक्, जलविक्षेपं कृ, जलम् अषसिष्, करपत्रं
कृ. See TO SLOP.

SPLASH, SPLASHING, s. जलविक्षेपः, जलक्षेपः, जलावसेकः, जलावकिरणं;
'in sport,' करपत्रं -त्रिका, करपात्रं; 'noise of it,' क्लृष्टं.

SPLASHED, p. p. पक्वजलादिदूषितः -ता -तं, पक्वादिलिप्तः -त्रा -त्रं.

SPLEEN, s. (The organ or the disease) प्रीहा m. (-हन्), प्रिहा m.
(न्), प्रीहा f., प्रिहा f., उदरग्रन्थिः m., प्रीहागुल्मः, डिघः—(Anger,
spite, melancholy), see the words.

SPLEENWORT, s. (Plant removing the disease) प्रीहमः, प्रीहश्वः m.,
प्रीहारिः m.

SPLENDID, a. (Very brilliant) तेजोमयः -यी -यं, अतिशोभनः -ना -नं,
अतिदीप्तिमान् -मती -मन् (न्), अतिकान्तिमान् &c., अतिप्रभायान् &c.,
सुप्रभः -भा -भं, तेजिष्ठः -ष्टा -ष्टं, तेजोयान् -यसी -यः (स्), अतितेजसः
-सी -सं, अतितेजस्वी -स्विनी &c., महातेजाः -जीः -जः (स्), महाप्रभः
-भा -भं, उज्ज्वलः -ला -लं, शोभमानः -ना -नं, शुभः -भा -भं, भास्वान्
&c., भासन्नः -न्ना -नं, भानुमान् &c., भासुरः -रा -रं, see BRILLIANT,
BRIGHT.—(Magnificent) महाप्रतापः -पा -पं, प्रतापवान् &c., प्रतापी
&c., see MAGNIFICENT.

SPLENDIDLY, adv. सुप्रभं, अतिशोभया, अतितेजसा, महाप्रतापेन, अतिप्र-
तापेन, महातेजसा; 'splendidly dressed,' उज्ज्वलवेशधारी -रिणी &c.

SPLENDOR, s. महातेजस् n., तेजस् n., अतिशोभा, शोभा, अतिदीप्तिः f.,
प्रतापः, उज्ज्वलता, बृहत्पूतिः, f., अोजसिता, प्रभा, प्रतिभा, श्रीः, f., उर्विः, f.,
विभूतिः, f., सुतिः, f., see MAGNIFICENCE.

SPLENETIC, a. वक्रभावः -वा -वं, कर्कशशीलः -ला -लं. See PEEVISH,
FRETFUL.

SPLENIC, a. प्रीहसध्वनी -ध्वनी -न्धि (न्), प्रीहासध्वनी &c.

To SPLICE, v. a. ग्रन्थिम् अकृत्वा संयुज् or सध्वन् or सन्वा.

SPLINTER, s. काष्ठखण्डः -खण्डः, शकलः -लं, भिन्नः, भिन्निः f., भिन्नं,
विदलं; 'as entered into the flesh,' शल्यं, शलाका, शकैरा.

To SPLINTER, v. a. or n. बहुखण्डशो भिद् or विद्. See To SPLIT,
SHIVER.

To SPLIT, v. a. भिद् (c. 7. भिनन्ति, भेजुं), विभिद्, निभिद्, विद् (c. 10.
-दारयति -यितुं, c. 9. -दृणाति -दरितुं -रीतुं), अषद्, दृ, विदल् (c. 10.
-दलयति -यितुं), दल्, विदलीकृ, खण्ड् (c. 10. खण्डयति -यितुं), पट्
(c. 10. पाटयति -यितुं), विपट्, खिद्, विखिद्, द्राइ, शकलीकृ, विले-
खनं कृ; 'into many pieces,' see To SHIVER, v. a.

To SPLIT, v. n. विभिद् in pass. (-भिद्यते), भिद् in pass., विद् in pass.
(-दीर्यते), विदल् (c. 1. -दलति -लितुं), दल्, फल् (c. 1. फलति -लितुं),
बुद् (c. 6. बुदति, c. 4. बुदति -दितुं), विखिद् in pass., पट् in caus.
pass. (पाटयते), शकलीभूः 'into many pieces,' see To SHIVER, v. n.

SPLIT, s. भेदः, विभेदः, भिन्निः f., विदारणं, भङ्गः, खण्डनं. See CRACK.

SPLIT, p. p. भिन्नः -न्ना -वं, विभिन्नः &c., भेदितः -ता -तं, विदीर्णः -णी
-णं, विदारितः -ता -तं, विदलितः -ता -तं, दलितः &c., विदलः -ला
-लं, विदलीकृतः -ता -तं, जञ्जूरः -रा -रं.

SPLITTING, s. भेदः -दनं, विदारणं, पाटनं, विपाटनं, विदलीकरणं.

To SPOIL, v. a. (Plunder) लुब्ध, लुब्ध, अपहृ, अभिहृ, see To PLUN-
DER.—(Injure, corrupt) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), नश् (c. 10.
नाशयति -यितुं), दूषणं कृ, नाशं कृ, क्षतिं कृ.—(Indulge too much)
अतिशयेन छन्दो -नुवृत्तं, अत्यन्तं लल्, see TO INDULGE.

To SPOIL, v. n. दुष् (c. 4. दुषति, दोषुं), नश् (c. 1. नश्यति, नष्टुं).

SPOIL, s. (That which is taken in war, plunder) लोभं, लोभं,
लोटः -तं, युद्धोपाजितद्रव्यं, युद्धजितद्रव्यं, युद्धजितधनं, युद्धसम्पादितधनं,
युद्धसम्पादितद्रव्यं, see PLUNDER.—(In cattle) गोसहः.

SPOILED, SPOILT, p. p. (Plundered) लुखितः -ता -तं.—(Injured)
दूषितः -ता -तं, नाशितः &c., नष्टः -ष्टा -ष्टं, विनाशितः &c., लाटः -टा
-टं.—(Too much indulged) अतिलाहितः -ता -तं, see INDULGED.

SPOILER, s. (Plunderer) अपहारकः, अपहारकृत्.—(Injurer) दूषकः.

SPOILING, s. (Plundering) अपहारः -रणं, लुखनं.—(Injuring) दूषणं.

SPOKE, s. (Of a wheel) अरं, चारा, चक्रसन्धिः n.; 'a row of spokes,'
अरावलिः -ली f.; 'a long-spoked wheel,' दीर्घसन्धि चक्रं.

SPOKEN, p. p. उक्तः -क्ता -क्तं, भाषितः -ता -तं, उदितः &c., भणितः &c.,
निगदितः &c., अभिहितः &c., कथितः &c., उदाहृतः -ता -तं, समुदाहृतः
&c., अभिव्याहृतः &c., समुदीरितः &c., see SAID; 'spoken fast,'
त्वरितोदितः -ता -तं, निरस्तः -स्ता -स्तं.

SPOKESMAN, s. वक्ता m. (कृ), प्रतिनिधिवक्ता m., प्रतिनिधिवादी m. (न्).

SPOILIATION, s. अपहारः, अपहरणं, हरणं, लुखनं, लुखनं. See PILLAGE.

SPONDEE, s. कणोः, गगः, गुणोच्चरत्तयं.

SPONGE, s. जलशोषणी or इस्पन्धः or स्पन्धः may perhaps be used.

To SPONGE, v. a. इस्पन्धादिना मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मर्जि -र्जुं).

SPONGER, s. परावपुष्टः, परावोसुकः, आगनूकः. See PARASITE.

SPONGINESS, s. शिथिलावयवत्वं, विरलावयवत्वं; 'of the gums,' परिदरः.

SPONGY, a. शिथिलावयवः -वा -वं, विरलावयवः &c., कोमलावयवः &c.

SPONSOR, s. प्रतिभूः m., प्रतिनिधिः m., धर्मेप्रतिभूः m., धर्मेप्रतिनिधिः.

SPONTANEOUS, a. स्वयङ्कृतः -ता -तं, स्वच्छापूर्वकः -का -कं, स्वच्छामूलकः

&c., खेच्छाहेतुकः &c., यदृच्छामूलकः &c., स्वतःसिद्धः -द्वा -इं, स्वय-
ज्ञातः -ता -तं, स्वच्छन्दः -द्वा -न्द, खरः -री -रं, कामहेतुकः -का -कं,
स्वाभाविकः -की -कं, साक्षिकः &c., सांसिद्धिकः &c., अयत्नकृतः -ता
-तं, अयत्नभूतः -ता -तं, ऐच्छिकः -की -कं.

SPONTANEOUSLY, *adv.* स्वयं, स्वतः, स्वच्छन्दात्, स्वाभावतः, खेच्छापूव्वं,
इच्छातः, खेच्छातः, कामं. See VOLUNTARILY.

SPONTANEOUSNESS, SPONTANEITY, *s.* खेच्छा, यदृच्छा, स्वसन्तोषः.

SPOON, *s.* चमसः -सं, दधी, दधिः *f.*, दधिकः, दधी, दधिः *f.*, दधिकः,
दार्धी, कधिः *f.*, खनः, खनाकः -का, खजिका, पाणिका, मुक् *f.* (च),
मुषः -वा; 'wooden-spoon,' तर्दः *m. f.*, दारुहस्तकः.

SPOONFUL, *s.* चमसपूरणं, दधिपूरणं, कधिपूरणं, कधिपूरकं.

SPORT, *s.* क्रीडा -डनं, खेला, केलिः -ली *m. f.*, लीला, विलासः, वि-
हारः, देवः -वनं, कूहैनं, नम्मे *n.* (न), कैलं, रामेरसः, द्रवः, see PLAY,
PASTIME.—(Mockery) उपहासः, see MOCKERY.—(Diversion
of the field) मृगया, see HUNTING.—(In sport) परिहासेन, लीलाया.

TO SPORT, *v. n.* क्रीड् (c. 1. क्रीडति -ते -डितुं), रम् (c. 1. रमते, रम्तुं),
विलस् (c. 1. -लसति -सितुं), दिव्, विदु, कुर्द, कूर्द &c. See TO
PLAY, *v. n.*

SPORTING, *s.* (Hunting, &c.) मृगया, मृगव्यं; 'fond of it,' मृगयाशीलः.

SPORTIVE, *a.* क्रीडाशीलः -ला -लं, विलासी -सिनी &c., विहारी &c.,
विलासवान् -वती -वत् (त्), उल्लासः -सा -सं, सविलासः &c., सलीलः
-ला -लं, सहेलः &c., समुल्लासितः &c., see PLAYFUL, FROLICHSOME.

SPORTIVELY, SPORTIVENESS, see PLAYFULLY, PLAYFULNESS.

SPORTSMAN, *s.* मृगयाकारी *m.* (न), मृगव्यकारी *m.*, मृगयाशीलः, मृगया-
विहारी *m.*, मृगयुः *m.*, साखेटकः, व्याधः.

SPOT, *s.* (Mark) चिह्नं, लक्षणं, अङ्कः -ङ्कं, लाम्बनं, पदं, see MARK.
—(Stain) कलङ्कः, see STAIN.—(Dot, speck) विन्दुः *m.*, विमुद् *f.*
(प), विमुद् *f.*, चिह्नं, अङ्कः, शून्यः; 'on the body,' तिलः -लकः -कं,
see under MARK; 'in the moon,' शशः.—(Place, site) स्थानं,
स्थलं -ली, देशः, प्रदेशः, पदं, आस्पदं, भूमिः *f.*, क्षेत्रं, भवनं; 'in a
certain spot,' एकदेशे; 'on the spot,' तत्रैव.

TO SPOT, *v. a.* चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति
-यितुं), मलिन (nom. मलिनयति -यितुं), सकलङ्कं -ङ्का कृ, शयलीकृ.
See TO STREAK.

SPOTLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्कं, कलङ्कहीनः -ना -नं, निर्मलः -ला -लं,
निष्कल्मषः -वा -वं, अकल्मषः &c., अनयः &c. See SINLESS,
BLAMELESS.

SPOTTED, *a.* चिह्नितः -ता -तं, विन्दुचिह्नितः &c., चिचः -वा -वं, तिलकी
&c., see SPECKLED.—(Stained) कलङ्की -ङ्किनी &c., कलङ्कितः &c.

SPOUSAL, SPOUSALS, see NUPTIAL, MARRIAGE.

SPOUSE, *s.* (Husband) पतिः, भर्ता *m.*—(Wife) भार्या, स्त्री.

SPOUT, *s.* प्रणाली, नालः -ली, नलः; 'vessel with a spout,' नल-
विशिष्टं पात्रं.

TO SPOUT, *v. a.* प्रणालीद्वारेण ऊर्ध्वम् उत्क्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपुं), नल-
द्वारा ऊर्ध्वम् उत्क्षिप्य or बलवद् उत्क्षिप्य or उद्गृ (c. 10. -गारयति -यितुं)
or निःसृ in caus. (-सारयति -यितुं) or निरस् (c. 4. -अस्यति -सितुं).

TO SPOUT, *v. n.* प्रणालीद्वारेण or नलद्वारेण बलवत् सु (c. 1. स्रवति -स्रोतुं)
or प्रसृ or निःसृ or निर्गम्य; 'to spout up or over,' उत्क्षेपनं कृ,
उत्क्षेपकं कृ.—(Mouth), see the word.

SPOUTED, *p. p.* बलवद् उत्क्षिप्तः -ता -तं or निःसारितः -ता -तं, उत्सिक्तः &c.

TO SPRAIN, *v. a.* अतिशयेन क्षायतननं कृ or क्षायवितननं कृ, अतियत्न-

प्रयुक्तम् अस्थिक्षायवितननं कृ, अतियत्नपूर्व्वम् अस्थिक्षायून् वितनन् (c. 6.
-तनोति -नितुं) or सन्धिचन्धनानि वितनन्, अतियत्नपूर्व्वं सन्धिक्षायून्
वितनन् गमनशक्तिं हृ; 'one's ankle,' अतिशययत्नपूर्व्वं पादसन्धिवितननं कृ.

SPRAIN, *s.* सन्धिवितननः, क्षायवितननः, सन्धिवितननं, अतियत्नपूर्व्वं क्षाय-
तननः, अतिताननः, अतिवितननः, अतियत्नः.

SPRAT, *s.* नलमीनः, तलमीनः, नडमीनः, चिलिचिमः, चिलोचिमः, चि-
लोचिमिः, चिलिचोमः.

TO SPRAWL, *v. n.* हस्तपादादि प्रसार्य भूमौ शी (c. 2. श्रेते, शयितुं), बाहू
चरयौ च इतस्ततः प्रसार्य भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्राङ्गो भूमौ शी, इत-
स्ततः प्रसारिताङ्गो भूमौ शी, इतस्ततो विक्षिप्राङ्गस्तपादाभ्यां भूमौ शी.

SPRAWLING, *part.* इतस्ततः प्रसारिताङ्गो भूमौ शायी -यिनी -यि (न).

SPRAY, *s.* (Sprig), see the word.—(Small particles of rain,
&c.) शीकरः, शीकरः, तुषारः; 'abounding with it,' शीकरोपः -वा-पं.

TO SPREAD, *v. a.* (As a carpet, mat, &c.) आसृ (c. 9. -सृणाति,
c. 5. -सृणोति -स्रति -रितुं), विसृ, परिसृ, संसृ, आस्तरणं कृ; 'to
spread a carpet,' पादपटास्तरणं कृ; 'a net,' जालं विसृ.—(Scat-
ter) कृ (c. 6. किरति, करितुं -रितुं), विकृ, विकिरणं कृ.—(Extend,
expand) विसृ in caus. (-स्तारयति -यितुं), प्रसृ in caus. (-सारयति
-यितुं), विसृ, अतिप्रसृ, वितनन् (c. 8. -तनोति -नितुं), व्यातन्, प्रतनन्,
अतितनन्, तनन्, विततीकृ, प्रसारणं कृ, विसारणं कृ; 'spreading the
wings,' पक्षी प्रसार्य.—(Propagate, publish), see the words.

TO SPREAD, *v. n.* प्रसृ (c. 1. -सरति -सर्तुं), विसृ, प्रसृप् (c. 1. -सर्पति
-सर्तुं), विसृप्, प्रचर (c. 1. -चरति -रितुं), प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोर्दुं),
विसृ in pass. (-स्तीर्यते), वितनन् in pass. (-तन्यते), विततीभू, व्याप्,
विप्रसृ, विप्रस्था.—(As disease, contagion, &c.) विसृप्.

SPREAD, *p. p.* आस्तीर्यः -शी -शं, आसृतः -ता -तं, विसृतीर्यः &c., विसृतः
-ता -तं, विसृतिरितः &c., प्रसारितः &c., प्रसृतः &c., विसृतः &c.,
विकीर्यः -शी -शं, प्ररुहः -डा -डं, व्याप्तः -भा -भं, प्ररुहः -डा -डं, विततः
-ता -तं, प्रविततः &c., सनतः &c., आततः &c., अवततः &c., ततः &c.

SPREAD, *s.* आस्तरणं, प्रसारः -रणं, विस्तारः, प्रसरः, व्याप्तिः *f.*, प्रतानः.

SPREADING, *part.* विसर्पे -विशी -पि (न), विसारी -रिशी &c., विसर्पेन्
-पैनी -पैत् (त्), प्रसर्पेन् &c., प्रसर्पे &c., प्रतानी -निनी &c., प्रसरः
-रा -रं, प्रसरन् &c., प्ररोही -हिणी &c., सान्नातिकः -की -कं; 'a
spreading creeper,' लता प्रतानिनी.

SPREADING, *s.* विसर्पेण, प्रसर्पेण, प्रसारः -रणं, प्रसरः, विसरः, विसारः
-रणं, प्रतानः, प्रततिः *f.*, सनतिः *f.*, विततिः *f.*, वितानः, प्रवर्धनं; 'of
a carpet, &c.,' आस्तरणं, आस्तरः.

SPRIG, *s.* उपशाखा, शाखिका, प्रशाखिका, पत्रवः, दलं. See SHOOT.

SPRIGHTLINESS, *s.* प्रहर्षः, प्रदृढता, प्रमुञ्जता, उल्लासता. See LIVELINESS.

SPRIGHTLY, *a.* उल्लासवृन्निः -न्निः -न्नि, प्रमुञ्जः -ज्जा -जे. See LIVELY.

TO SPRING, *v. n.* (Begin to grow) उद्भिद् (c. 7. -भिनति -भेतुं),

प्रोद्भिद्, प्ररुह (c. 1. -रोहति -रोर्दुं), अङ्कुर (nom. अङ्कुरयति -यितुं),

स्युद्, उद्भूत, see TO SHOOT, SPROUT.—(Proceed, arise, issue)

उत्पद् (c. 4. -पद्यते -पद्युं), समुत्पद्, जन् (c. 4. जायते, जनिनुं), प्रभू,

उद्भू, समुद्भू, सम्भू, निःसृ, प्रवृत्, उदि, अभ्युदि, प्ररुह.—(Leap) मु

(c. 1. प्रवते, प्रोतुं), वल् (c. 1. वलाति -लितुं), आवल्, see TO

LEAP; 'to spring up,' उत्सृ, उत्पत्, प्रोत्पत्; 'down,' अवप्रु;

'over,' लङ्; 'forth,' प्ररुहन्; 'upon,' महावेगेन आपत् or आक्रम

or आस्त्रन्द, see TO RUSH UPON.—(Crack) स्युद्.—(Start) स्युद्

(c. 6. स्युति -रितुं), प्रस्युक्.

TO SPRING, *v. a.* (Produce quickly) अकस्माद् उत्पद् (c. 10. -पाद-

यति -यितुं) or जन् (c. 10. जनयति -यितुं) or संजन्.—(Cause to rise) उत्था in caus. (उत्थापयति -यितुं, rt. स्था), समुत्था, उद्भू in caus.—(Cause to explode) छल in caus., स्फुट in caus.—(Crack, burst), see the words.

SPRING, *s.* (Vernal season) वसन्तः, वसन्तकालः, वसन्तसमयः, पुष्प-समयः, पुष्पमासः, सुरभिः *m.*, चतुराजः, मधुः *m.*, मधुसमयः, मधुमासः, कामसप्तः, कामवृद्धिः, पिकानन्दः, इत्यः; 'spring-festival,' वसन्तोत्सवः.—(Leap, bound) प्रवः, प्रुतं, वलितं, क्लम्पः, उत्पुतं, उत्तमः; 'as of a wolf,' अवलुम्पनं.—(Elasticity) स्थितिस्थापकत्वं -ता.—(Fountain) जलकूपः -पी, कूपः, जलाकरः, स्रोतस् *m.*, निर्जरः, करः -रा -रो, देशकुण्डः, उत्सः; 'spring-water,' कूपोदकं.—(Source of a river) सत्तिमुखं.—(Origin, source) योनिः *m. f.*, मूलं, आदिः *m.*, see SOURCE, Rise.—(Prime) प्रोदिः *f.*, प्रौढता.—(Spring-tide) उच्चयेला.

SPRINGE, *s.* पाशः, कटपाशः, जालं, उन्माधः, वागुरा, कूटयन्त्रं.
SPRINGINESS, *s.* स्थितिस्थापकत्वं -ता, स्थितिस्थापकगुणः, वेतसगुणकता.
SPRINGING, *s.* (Leaping) see the word.—(Of plants) उद्भेदः, उद्भवेनं.
SPRINGY, *a.* स्थितिस्थापकविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, वेतसगुणकः -का -कं.
To SPRINKLE, *v. a.* सिष् (c. 6. सिञ्चति, सेकृ), अवसिष्, निपिष्, संसिष्, अवकृ (c. 6. -किरति -करितुं -रोतुं), अव्यवकृ, पयवकृ, समयकृ, प्रकृ, विकृ, कृ, उक्षृ (c. 1. उक्षति -क्षितुं), अव्यक्षृ, प्रोक्षृ, समुक्षृ, सेकृ कृ, संचनं कृ, अवसेकं कृ, अवसेचनं कृ, प्रोक्षणं कृ.
To SPRINKLE, *v. n.* शीकृ (c. 1. शीकते -कितुं), च्युत. See To DRIZZLE.
SPRINKLED, *p. p.* सिक्तः -क्ता -क्तं, अभिपिक्तः &c., कृताभिपेकः -का -कं, प्रोक्षितः -ता -तं, समुक्षितः &c., अव्यक्षितः &c., कीर्णः -णी -णं, आकीर्णः &c., विकीर्णः &c.; 'with water,' जलसिक्तः -क्ता -क्तं; 'with blood,' शोणितोक्षितः -ता -तं; 'having sprinkled,' सिक्ता, अव्यक्ष्य.

SPRINKLER, *s.* सेक्रा *m.* (कृ), सेचकः, प्रोक्षकः, प्रोक्षणकारी *m.* (नृ).
SPRINKLING, *s.* सेकः, संचनं, अवसेकः, अवसेचनं, अभिपेकः, अभिपेचनं, प्रोक्षणं, अव्यक्ष्यं, अभिप्रोक्ष्यं, प्राधारः, सिक्ता.
SPRITE, *s.* छाया, अपञ्चालाया. See SPIRIT, SPECTRE, GHOST.
To SPROUT, *v. n.* अद्भूर (nom. अद्भूरयति -यितुं), स्फुट (c. 6. स्फुटति -टितुं), फुञ् (c. 1. फुञ्जति -जितुं), उद्भिद् (c. 7. -भिनन्ति -भेज्), प्रोद्भिद्, प्ररुद् (c. 1. -रोहति -रोटुं), विकस् (c. 1. -कसति -सितुं). See To SHOOT, *v. n.*

SPROUT, *s.* अद्भूरः, प्ररोहः, पल्लवः -वं, नवपल्लवः -वं, किसलयः -यं, किशलयः -यं, किसलः -लं, किशलः -लं, नवविटपः, विटपः, अभिनवोद्भिद् *m.*, उद्भिद् *m.*, उद्भिज्जः, जालकं, विसलं, पत्रिणी, पत्रवीचने.
SPROUTED, *p. p.* उद्भिज्जः -क्ता -क्तं, अद्भूरितः -ता -तं, पल्लवितः -ता -तं.
SPROUTING, *part.* उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जः -क्ता -क्तं, उद्भिदः -दा -दं, प्ररोही -हिणी -हि (नृ), अद्भूरितः -ता -तं, पल्लवी -विनी &c., पल्लवितः &c.
SPROUTING, *s.* उद्भेदः, प्रोद्भेदः, प्ररोहः, उद्भवेनं, स्फुटनं, स्फुटता.
SPRUCE, *s.* विनीतः -ता -तं, विनीतपरिच्छदः -दा -दं, परिमृष्टपरिच्छदः &c., विनीतवेशी -शिनी &c., सुवेशी &c. सुपरिच्छदी &c.
SPRUCELY, *adv.* विनीतं, विनीतपरिच्छदेन, विनीत in comp. See NEATLY.
SPRUCENESS, *s.* विनीतता, विनीतवेशित्वं, सुपरिच्छदः. See NEATNESS.
SPRUNG, *p. p.* उत्पन्नः -क्ता -क्तं, उद्भूतः -ता -तं, सम्भूतः &c., जातः &c., न in comp., सम्भव in comp., उद्भव in comp., भव in comp.; sprung from a noble family,' महाकुलजः -जा -जं, सत्कुलजातः -ता -तं, सत्कुलसम्भवः -वा -वं, महाकुलभवः &c., महाकुलप्रभूतः -ता

-तं; 'from a royal family,' राजवंशनः -जा -जं, राजवंश्यः -इया -इयं.
SPUME, SPUMOUS, SPUMY. See FROTH, FROTHY.

SPUN, *p. p.* तानयः -वी -वं, तन्नी -न्विषी -न्वि (नृ), तार्कयः -वी -वं.
SPUNGE, To SPUNGE, SPUNGY. See SPONGE, &c.

SPUR, *s.* (For pricking a horse) प्रतोदः, तोदनं, अश्वतोदनं, कण्टकः.—(Of a cock) नखः.—(Incitement), see the word.

To SPUR, *v. a.* प्रतुद् (c. 6. -तुदति -तोतुं), प्रतोदेन तुद् or वितुद् or सातुद्, प्रतोदेन व्यप.—(Incite), see the word.

SPURIOUS, *a.* कृत्रिमः -मा -मं, कल्पितः -ता -तं, काल्पनिकः -की -कं, मिथ्या in comp., कपट or कूट in comp. See COUNTERFEIT, FALSE.

SPURIOUSNESS, *s.* कृत्रिमता -त्वं, कल्पितत्वं, काल्पनिकता, कूटता.

To SPURN, *v. a.* (Kick) पादेन तद्, पादापातं कृ, चरखापातं कृ.—(Reject with disdain) गहै (c. 1. गहैते -हैतुं), कुन्स् (c. 10. कुन्सयति -यितुं), अवज्ञा (c. 9. -जानाति -ज्ञातुं), अव्यमन् (c. 4. -मन्यते -मन्तुं), तुञ्जीकृ, निराकृ, पराकृ, परिभू, कदधौकृ, कदधै, लङ्, गुप् in des., तिरस्कृ, धिक्, see To SCORN.

SPURNED, *p. p.* पादाहतः -ता -तं, चरणाहतः &c., गहितः &c., निराकृतः &c.

To SPURT, *v. a.* नलिकामुखाद् जलं बलेन निःसृ in caus.—(सारयति -यितुं).

To SPURT, *v. n.* सूक्ष्मनालीमुखाद् बलेन or सतिवेगेन निःसृ (c. 1. -सरति -सन्तुं).

SPURT, *s.* सूक्ष्मनालीमुखाद् सतिवेगपूर्वी जलप्रवाहः or जलप्रपातः.

To SPUTTER, *v. n.* (Speak spittingly) सनिष्ठीव or सधोचनं वद् (c. 1. वदति -दितुं), सपुत्कारं वद्, सपुत्कारं वद्, असूकृ.—(Throw out small particles) पुपुशन्पृथ्वी or पुत्कारपृथ्वी सूक्ष्मकणान् विकृ.

SPUTTERED, *p. p.* असूकृतः -ता -तं, सनिष्ठीवम् or सपुत्कारम् उक्तं -क्ता -क्तं.

SPY, *s.* प्रक्षिपिः *m.*, चारः, गूढचारः, गूढचारी *m.* (नृ), गूढपुरुषः, गूढ-गतिः *m.*, गुप्तचरः, गुप्तगतिः *m.*, गुप्तदूतः, गूढदूतः, मन्त्रगूढः, चरः, सूचकः, देशापेक्षः, रहस्याख्यायी *m.* (नृ), पिशुनः, यथार्हवर्णः, चारानरितः, कापटिकः, अवसर्पः, अपसर्पः, प्रतिष्कः -ष्कशः -ष्कसः, स्थशः, उदास्थितः, हेरिकः, अनिरुद्धः, वनगुप्तः.

To SPY, *v. a.* (Desery) दृश्, ईक्ष, प्रेक्ष, समीक्ष, see To ESPY.—(Explore, inspect) निरीक्ष, परीक्ष, अवेष, वीक्ष, समीक्ष, प्रसमीक्ष, निरूप (c. 10. -रूपयति -यितुं), अविवर्ष, अनुसन्धा, परिदृश्; 'to spy out a country,' देशनिरूपणं कृ, देशापेक्षणं कृ, देशापेक्षा कृ.

SQUAB, *a.* ह्रस्वस्युलः -ला -लं, स्युलः &c., वनः -ना -नं. See DUMPY.

To SQUABBLE, *v. n.* कलहं कृ, विवाद, व्यवक्रुञ्च. See To QUARREL.

SQUABBLE, *s.* कलहः, विवादः, कलिः *m.*, कलकलः, अपवादः, see QUARREL.

SQUAD, *s.* शस्त्राभ्यासकारी नवसैन्यगुलः, नवसैन्यदलं.

SQUADRON, *s.* सैन्यशृङ्गः, सैन्यगुलः, सैन्यदलं, सैन्यसमूहः, सैन्यगणः.

SQUALID, *a.* कुक्षितः -ता -तं, मलिनः -ना -नं, अमेध्यः &c. See FOUL.

SQUALIDITY, SQUALIDNESS, *s.* कुक्षितत्वं, अमेध्यता -त्वं, मालिन्यं, समलता.

To SQUALL, *v. n.* विक्रुञ्च (c. 1. -क्रोशति -क्रोहं), रु, नद्, घाञ्, see To SCREAM.

SQUALL, *s.* (Cry) विक्रुहं, उत्क्रोशः, नादः, रावः, धिक्कारः, see SCREAM.

—(Of wind, &c.) कम्पकापातः, कम्पकानिलः, कम्पका, see GUST.

SQUALLY, *a.* कम्पकावातमयः -यो -यं, कम्पकानिलमयः &c. See GUSTY.

To SQUANDER, *v. a.* व्ययोक्, व्यय (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), अपरिमितव्ययं कृ, सतिव्ययं कृ, सतिशयव्ययं कृ. See To LAVISH.

SQUANDERED, *p. p.* व्ययोक्तः -ता -तं, सतिव्ययितः &c. See LAVISHED.

SQUANDERER, *s.* सतिव्ययी *m.* (नृ), अपरिमितव्ययी *m.* See PRODIGAL, *a.*

SQUANDERING, *s.* (The act) सतिव्ययः, अपरिमितव्ययः, सतिनोद्यर्थं,

see PRODIGALITY, *s.*—Pres. part. व्ययमानः -ना -नं.

SQUARE, *a.* (Having four equal sides and angles) चतुरस्रः-स्र-सं, चतुष्कोणः-शा-यं, समचतुर्भुजः-जा-जं, समचतुष्कोणः &c., समचतुरस्रः &c.—(Just), see JUST, *a.*

SQUARE, *s.* (The figure) चतुष्कोणः, समचतुष्कोणः, चतुरस्रं, समचतुरस्रं, चतुर्भुजः, समचतुर्भुजः, चतुर्दश.—(In arithmetic or algebra) वर्गः, द्विघातः, कृतिः *f.*; 'of a fraction,' भिन्नवर्गः; 'of a cube,' घनवर्गः.—(Open place, court, &c., in a town) चतुरं, अष्टनं, प्राङ्गणं, निकषणं, सन्निवेशः, स्थानं; 'formed by four houses,' चतुःशालं-लालं-लकं.

To SQUARE, *v. a.* (In arithmetic, &c.) द्विघातं कृ, द्विगुणनं कृ, समगुणनं कृ, घनं (nom.) वर्गयति-यितुं, वर्गं कृ.—(Regulate), see the word.

To SQUARE, *v. n.* युज् in pass. (युज्यते). See To SUIT, FIT, AGREE. SQUARED, *p. p.* वर्गितः-ता-तं, आयोजितः &c. See REGULATED. ADJUSTED.

SQUARENESS, *s.* चतुष्कोणत्वं, चतुरस्रत्वं, चतुर्भुजत्वं, समचतुर्भुजत्वं.

SQUARE-ROOT, *s.* वर्गमूलं, द्विघातमूलं, मूलं, पदं, वर्गपदं.

To SQUASH, *v. a.* मृत् (c. 9. मृशति, मर्दिनुं), सम्मृद्, सम्म्यीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं).

SQUASH, *s.* सम्मर्दः, अवमर्दः, मर्दनं, सम्पीडनं, चूषणं.

SQUASHED, *p. p.* सम्मर्दितः-ता-तं, मर्दितः &c., सम्पीडितः &c., चूषितः &c.

To SQUAT, *v. n.* उत्कटकासनं कृ, मन्दिरासनं कृ, अवसन्धिकासनं कृ; 'one who squats,' कृतावसन्धिकः-का-कं.

SQUAT, *s. or a.* (The posture) उत्कटकासनं.—(Dumpy), see the word.

To SQUEAK, SQUEAL, *v. n.* कर्कशस्वरेण ह (c. 2. रीति, रवितुं) or नद् (c. 1. नदति-दितुं) or रम् (c. 1. रसति-सितुं), कर्कशशब्दं कृ.

SQUEAK, SQUEAL, *s.* कर्कशारावः, कर्कशनादः, चित्कारः. See SHRIEK.

TO SQUEAL, SQUEALING, *par'* कर्कशारावो-विष्णो-वि(न्). कर्कशनादो &c.

SQUEAMISH, *a.* यमनेच्छुः-ल्लु-ल्लु, यमनोन्मुखः-खा-खं, विवमिषुः &c.

SQUEAMISHNESS, *s.* यमनेच्छा, यमनोन्मुखता, वान्युन्मुखता, विवमिषा.

To SQUEEZE, *v. a.* सम्पीड् (c. 10. -पीडयति-यितुं), पीड्, सम्मृद् (c. 9. -मृशति-मर्दिनुं), चूषं, see To PRESS, CRUSH; 'with the hand,' मुष्टिसंघ्राहेण पीड्.

SQUEEZE, *s.* सम्मर्दः-र्दनं, मर्दनं, सम्पीडनं, पीडनं, निपीडनं.

SQUEEZED, *p. p.* सम्पीडितः-ता-तं, पीडितः &c., निपीडितः &c., सम्मर्दितः-ता-तं, मर्दितः &c., see CRUSHED; 'with the hand,' मुष्टिसंघ्राहपीडितः &c.

SQUIB, *s.* आग्नेयचूर्णगर्भा क्षुद्रनाली या वह्निसम्यक्दै आकस्मिकशब्देन स्फुरति.—(Sarcastic writing) मध्यमनलेखः, see LAMPOON.

To SQUINT, *v. n.* तिर्यग् दृश् (c. 1. पश्यति. दृष्टुं), वक्रं दृश्, निर्धं दृश्, तिर्यक् प्रेक्ष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), तिर्यग्दृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि भू, वक्रदृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि भू or सम.

SQUINT, *s.* तिर्यग्दृष्टिः *f.*-हितं, वक्रदृष्टिः *f.*, तिर्यक्प्रेक्षणं, दृष्टिवक्रता.

SQUINT-EYED, *n.* तिर्यग्दृष्टिः-दृष्टिः-दृष्टि, वक्रदृष्टिः &c., बालरः-रा-रं, केकरः &c., केकराक्षः-क्षी-क्षं, बलराक्षः &c., केदरः-रा-रं, हरे-रितेक्षणः-शा-यं, कुक्षिकः-का-कं, टेकरः &c., टगरः-रा-रं, निश-दृष्टिः &c.

SQUIRE, *s.* (Attendant on a warrior) सारहन्तकः.—(Gentleman)

महाशयः, महानुभावः, आर्यः, श्री prefixed, see SIR, GENTLEMAN.

SQUIRREL, *s.* वृक्षशायाका, वृक्षमकैटिका, पण्णमृगः, चमरपुच्छः.

To SQUIRT, *v. a.* सूक्ष्मनालीमुखाद् जलं बलेन निःसृ in caus. (-सारयति

-यितुं), नलिकामुखाद् जलम् सतिवेगेन निःसृ in caus. or निरगम (c. 4. -स्रयति-स्रितुं), वल्लिमुखाद् जलादि निःसृ in caus. or वहिःसृ in caus., धारायन्त्रमुखाद् जलादि बलवद् निःसृ in caus.

SQUIRT, *s.* धारायन्त्रं, नलिका, वल्लिः *m. f.*, धारानाली.

To STAR, *v. a.* कट्टारेण व्यथ (c. 1. विथयति. व्यथुं) or दुःखं (c. 6. दुःखति-यितुं), त्वक्छेदं कृ, त्वग्भेदं कृ, त्वग्पेधनं कृ, त्वग्पथनं कृ. See To WOUND.

STAR, *s.* त्वग्भेदः, त्वक्छेदः, वेधः, वेधनं, दुःखं, कट्टारापातः.

STARRED, *p. p.* दुःखितः-ता-तं, विदः डा-दं, वेधितः-ता-तं, कट्टार-विदः &c., कट्टारभितः-त्ता-तं; 'in the belly,' दुःखितोदरः-रा-रं.

STARRED, *s.* त्वग्भेदकः, त्वक्छेदकः, त्वग्पेधकः, कट्टारापातः *m.*

STABILITY, *s.* स्थैर्यं, स्थिरता-त्वं, स्थायित्वं, स्थायुता-त्वं, धृतिः *f.*, धैर्यं, स्थावरत्वं, दृढता, दाढी, दृढिमा *m.*, सम्यता, दिधिः *f.*

STABLE, *n.* स्थिरः-रा-रं, स्थायुः-ल्लु-ल्लु, स्थावरः-रा-रं, स्थायुः-ल्लु-ल्लु, लल्लु-ल्लु, धीरः &c. See FIRM.

STABLE, STABLING, *s.* (For horses) अश्वशाला, वाजिशाला, मन्दुरा, मन्दिरा, अश्वस्थानं, अश्वगोष्ठं, प्रश्रीवः-रं—(For elephants) वारी, गजवन्धनी.

STABLE-BOY, *s.* अश्वपालः-लकः, मायी *m.* (न्). See GROOM.

STACK, *s.* राशिः *m.* उत्कः, खयः, चितिः *f.* See HAY-STACK, PILE.

To STACK, *v. a.* राशीकृ, आचि (c. 5. -चिनोति-चेनुं), संचि. See To HEAP.

STACKED, *p. p.* चितः-ता-तं, राशीकृतः &c., आचितः &c. See HEAPED.

STAFF, *s.* (Stick, mace) दण्डः, वेवं, पथिः *m. f.*, वेवपथिः, लण्डः; 'of an ascetic or student,' आपादः, अपादः, राम्भः.—(Body of officers) नियोगिगणः, नियोगिसमूहः, अधिकांसिसमूहः, अधिकांसिगणः; 'one who belongs to the staff,' नियोगिगणान्तरः.

STAFF-BEARER, *s.* दण्डपाणिः *m.*, दण्डधरः, वेवधरः. See MACE-BEARER.

STAG, *s.* मृगः, हरिणः, रणः, कुरङ्गः-ङ्गमः. See DEER.

STAGE, *s.* (For acting) रङ्गः, रङ्गभूमिः *f.*, रङ्गशाला, नेपथ्यं, भूमिका, नाट्यशाला, जानर्दः; 'speaking off the stage,' आकाशभाषणं, आकाशभाषितं.—(Theatre, drama), see the words.—(Raised platform) मञ्चः, मञ्चकः.—(Place of rest on a journey) मार्गे or अथ्वनि विश्रामस्थानं or अथ्वपरिवर्जनस्थानं, अथस्थानं.—(Single step or degree, station) पदं, अवस्था, स्थानं, साम्यपदं, पदविः-वो *f.*, धृतिः *f.*, पथ्यायः; 'last stage,' चरमावस्था; 'first stage,' प्रथमारम्भः, प्रत्युत्क्रमः, प्रथमचरणः; 'four stages of life,' अवस्थाचतुष्टयं.

STAGE-COACH, *s.* अध्वगवाहनं, मार्गगवाहनं, पथिकपानं, साधारणपानं.

STAGE-MANAGER, *s.* सूत्रधारः, स्थापकः, मारिषः. See MANAGER.

STAGE-PLAYER, *s.* नटः, नाटकः, रङ्गावतरणजीवी *m.* (न्). See PLAYER.

STAGER, *s.* (Old) ज्ञानवृद्धः, व्यवहारवृद्धः, see EXPERIENCED.

To STAGGER, *v. n.* विचल (c. 1. -चलति-लितुं), संचल, चल, इतस्ततो विचल, भम् (c. 3. भाम्यति. भमितुं), होल (nom. दोलायते), आन्दोल. see To VACILLATE, OSCILLATE, RESHATE.

To STAGGER, *v. a.* विचल in caus. (-चाटयति-यितुं), संचल, इतस्ततो विचल, भम् in caus., आन्दोलनं कृ, विकल्यं जन्, शङ्कां जन्, साशङ्कं-ङ्कां कृ.

STAGNANT, *a.* गतिरहितः-ता-तं, गतिहीनः-ना-नं, प्रवाहरहितः &c., प्रवाहहीनः &c., अप्रवाही-हितो &c., स्थिरः-रा-रं, बेलाहीनः &c., अचलः-ला-लं, निश्चलः &c., निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं. See MOTIONLESS.

To STAGNATE, *v. n.* गतिहीनः-ना-नं भू, प्रवाहहीनः-ना-नं भू, स्थिरीभू अचलः-ला-लं भू, निश्चलीभू, निश्चेष्टः-ष्टा-ष्टं भू.

STAGNATION, STAGNANCY, *s.* गतिहीनता, गम्यभावः, वेलाहीनता, प्रवाह-हीनता, प्रवाहाभावः, अप्रवाहः, स्थिरता, अप्रवृत्ता, निश्चलता.

STAIN, *a.* स्थिरः -रा -रं, स्थिरवृद्धिः -दिः -द्धि, गम्भीरः &c., धीरः &c.

STAINLESS, *s.* धीरता, स्थिरता, गम्भीरता, गाम्भीर्य, स्थिरवृद्धिः.

TO STAIN, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), मलिन (nom. मलिन-यति -यितुं), कलुष (nom. कलुषयति -यितुं), लिप् (c. 6. -लिम्पति, लेप्) दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं), लाभ् (c. 1. लाभयति -यितुं), सकलङ्क-ङ्क, सकलङ्कोक्, समलोक्, विषयीक्.—(Dye) रञ्ज् (c. 10. रञ्ज-यति -यितुं).

STAIN, *s.* कलङ्कः, लाभनं, चिह्नं, कलुषं, दूषणं, मालिन्यं, मलं, परिमलं, वैषय्यं, विषयौत्वं, वर्णविकारः, वर्णविकृतिः *f.*

STAINED, *p. p.* कलङ्कितः -ता -तं, मलिनितः &c., कलुषितः &c., लिप्तः -प्ता -प्तं, लाभितः -ता -तं, कलङ्की -ङ्किनी -ङ्कि (न्), विकृतवर्णः -र्णी -र्णै दूषितः -ता -तं; 'with blood,' रक्तविलिप्तः &c., रक्तमलिनः -ना -नं, see BLOOD-STAINED; 'with stained hands,' लिप्तहस्तः -स्ता -स्तं.

STAINLESS, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्का -ङ्के, कलङ्कहीनः -ना -नं, निर्मलः -ला -लं.

STAIR, *s.* सोपानं; 'flight of stairs,' सोपानपङ्क्तिः *f.*, see the next.

STAIR-CASE, STAIRS, *s.* सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानश्रेणिः -श्री *f.*, सोपानपङ्क्तिः *f.*, सोपानं, अधिरोहणी, आरोहणं, निःश्रेणी, निःश्रेणी -यिणी, शालारं, यन्त्रिः -न्त्री *f.*, पङ्कारः.

STAKE, *s.* (Of wood, &c.) शकुः *m.*, कौलः -लकः, शूलः -लं, स्थावः *m.*, स्थाया, शल्यं, शलाका, निमः, मुषः; 'fastened by a stake,' कौलितः -ता -तं, कौलबधः -द्धा -द्धं; 'stake for empaling criminals,' शूलः -लं; 'burning at the stake,' हुपानलः, नृणाग्निः *m.*—(Any thing pledged or wagered) पणः, प्रति-पाणं, आक्षिपणः, आक्षिपकं, नीविः -वी *f.*, ग्रहः, आधिः *m.*, द्रव्यं, विषयः; 'to be at stake,' see JEOPARDY.

TO STAKE, *v. a.* (Set or fasten with stakes) कौल् (c. 10. कौल-यति -यितुं), कौलकैर् बन्ध् or परिवेष्ट्—(Wager, pledge) पण् (c. 1. पणते -यितुं), परिपण्, पणं कृ, पणनं कृ, न्यस् (c. 4. -स्यति -सितुं), निधिप् (c. 6. -धिपति -धोप्).

STALE, *a.* उपितः -ता -तं, पर्युषितः &c., विरसः -सा -सं, नीरसः &c., असारः -रा -रं, निःसारः &c., राश्वन्नरितः -ता -तं; 'stale food,' पर्युषितभोजनः—(Worn out, trite) जीर्णः -र्णा -र्णे, वृद्धः -द्धा -द्धं, पुराणः -णा -यं, उज्जिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'stale device,' उज्जिष्टकल्पना.

TO STALE, *v. n.* निह् (c. 1. मेहति, मेदुं), मूत्रं (c. 10. मूत्रयति -यितुं), मूत्रं कृ, मृचोत्सर्गं कृ, मृचलागं कृ, प्रसाधं कृ.

STALENESS, *s.* पर्युषितत्वं, उपितत्वं, विरसता, उज्जिष्टता, जीर्णता.

STALK, *s.* (Of a plant) मञ्जरिः -री, नाली -ला -लं -लः, नालिका, नाडी -डि *f.* -डं, नाडिका, कायः, वृणं, पलवः -वं, स्तम्भः, कडवः, विनरं, पोतः; 'of sugar-cane,' अञ्जारिका.—(Stately walk) हंसगतिः *f.*, गजगतिः *f.*, सादोपगतिः *f.*

TO STALK, *v. n.* गजवत् or हंसवत् क्रम् or चर् or गम्, सादोपं क्रम् or गम् or चल्, गजगतिः -ति -ति भू, हंसगामी &c. भू. See STATELY.

STALKED, *a.* (Having a stalk) मञ्जरितः -ता -तं, कायवान् -वतो &c.

STALL, *s.* (For a horse) अश्वस्थानं, अश्वगोष्ठं.—(For an ox) गोष्ठं, गोस्थानं.—(Shop) वीथिः -थी, आपणः, सापणं, see SHOP, *a.*

STALLION, *s.* घोडाधः, मयूषगो -धः, 'अक्षिपुष्को -धः.

STAMEN, *s.* (Of a flower) पुंकेसरः, वीरुपकेसरः, केसरः.

STAMINA, *s. pl.* बलसाधनं, बलहेतुः *m.*, सारसाधनं, साराङ्गं.

TO STAMMER, *v. n.* खलङ्कायनं वद् (c. 1. वदति -दितं), खलितं वद्,

खलितस्वरं वद्, गद्गद् (nom. गद्गदति), गद्गदवाचा वद्, अस्फुटस्वरं वद्, अत्यक्ताक्षरैर् वद्, अस्पष्टाक्षरैर् वद्, वाचैकत्येन वद्, अस्फुटं वद्, अस्पष्टं वद्, श्लेष् (c. 1. श्लेष्ति, c. 10. श्लेष्पति -यितुं).

STAMMERER, *s.* खलङ्कायः, खलितवाचः, खलितस्वरः, वाग्विकलः, खलङ्गी *m.*, अव्यक्तवादी *m.* (न्), अस्पष्टवादी *m.*, अस्फुटवादी *m.*, मदकलवादी *m.*

STAMMERING, *s.* वाक्खलनं, अव्यक्तवादः, अस्फुटवादः, अस्पष्टवादः.

TO STAMP, *v. a.* (Strike with the bottom of the foot) पादतलेन प्रह् (c. 1. -हरति -हर्तुं) or आहन् (c. 2. -हति -न्तुं), पादविष्टम्भं कृ, पादाघातं कृ, पादप्रहारं कृ; 'he stamps on the ground,' भूमौ पादप्रहारं करोति.—(Impress, imprint) अङ्क (c. 10. अङ्कयति -यितुं), चिह् (c. 10. चिह्नयति -यितुं), मुद्र (nom. मुद्रयति -यितुं), मुद्रौकः—(Form) कूप, संकूप, रच, यद्.—(Pound with the feet) पादाघातेन पिप् (c. 7. पिनष्टि, पेष्टुं) or निमिप् or मृद् or चूर्णं, पादसमन्वै कृ. STAMP, *s.* (Instrument for impressing) मुद्रा, मुद्रिका, मुद्राङ्कनयन्त्रं.—(Impression or mark made) मुद्रा, मुद्रिका, अङ्कः, चिह्नं, न्यासः.—(With the foot) पादाघातः, पादप्रहारः, पादन्यासः, पाद-विष्टम्भः.—(Character, form) रूपं, स्वरूपं, आकारः, आकृतिः *f.*, संस्कारः, संस्थानं, स्वभावः, प्रकृतिः *f.*, व्यूहनं.—(Stamped paper) मुद्रितपत्रं, मुद्राङ्कितपत्रं.

STAMPED, *p. p.* मुद्रितः -ता -तं, मुद्राङ्कितः &c., मुद्रौकतः &c., अङ्कितः -ता -तं, चिह्नितः &c., समुद्रः -द्रा -द्रे. See IMPRESSED.

STAMPING, *s.* अङ्कनं, मुद्राङ्कनं; 'with the feet,' पादविष्टम्भः, see STAMP.

TO STANCH, *v. a.* प्रसारोपं कृ, प्रसारोपं कृ, प्रसारं रूपं (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or सम्भ् (c. 10. सम्भयति -यितुं), प्रवारं रूपं, शुप् (c. 10. शोपयति -यितुं).

TO STANCH, *v. n.* रुद्धप्रवाहः -हा -हं भू, रुद्धप्रसारः -वा -वं भू, शुप् (c. 4. शुपति), रुद्धः -द्धा -द्धं भू, स्तम्भितः -ता -तं भू.

STANCH, *a.* धीरः -रा -रं, दृढः -द्धा -द्धं, see FIRM; 'a stanch friend,' दृढसुदृढः; 'a stanch partisan,' चट्टपक्षपातः. दृढभक्तिः *m.*

STANCH, *p. p.* रुद्धः -द्धा -द्धं, रुद्धप्रवाहः -हा -हं, स्तम्भितप्रवाहः &c.

STANCHION, *s.* क्षुद्रस्तम्भः, उपस्तम्भः, अवष्टम्भः, स्थावः *m.*, स्थाया.

STANCHNESS, *s.* दृढता, दार्ढ्यं, धीरता, धैर्यं, दृढभक्तिः, दृढसादृश्यं.

TO STAND, *v. n.* (Be erect on the feet) दृढ (nom. दृढायते), स्था (c. 2. तिष्ठति, स्थातुं), पादाभ्यां स्था.—(Be stationary) स्था, अवस्था, प्रतिष्ठा, सम्यतिष्ठा.—(Be placed) स्था, वृत्.—(Remain) स्था, अवस्था, पचवस्था, वृत् (c. 1. वृत्ते -वृत्तुं), see TO REMAIN.—(Stop, not to proceed) स्था, संस्था, अवस्था, सम्भ् (c. 1. सम्भते -म्भितुं), निवृत्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), रुद्धगतिः -ति -ति भू, स्थिरः -रा -रं भू.—(Be in any state) भू (c. 1. भवति -वितुं), वृत्, अस्.—(Stand by or near) उपस्था, आस्था, अनुष्ठा, समीपं स्था.—(Stand by, support), see TO DEFEND, HELP, SIDE WITH.—(Stand for, in the place of) भूमौ or स्थाने वृत्; 'she stands in the place of a friend,' सखीभूमौ वृत्ते, see TO REPRESENT.—(Stand for, be a candidate for any office) अमुकपदं प्राप् in des. (प्रेषति -प्सितुं, rt. प्राप्) or अभ्याप् in des. (अभीप्सति), पदप्रेषुः -प्सु -प्सु भू, पदाभिलाषी -यिणी &c. भू, पदकामुकः -का -कं भू.—(Stand off) दूरे or दूरतः स्था, दूरतो वृत्.—(Stand out), see TO PROJECT, PERSIST.—(Stand over) अधिष्ठा.—(Stand round) परिष्ठा, पर्युपस्था, परितः स्था, अभितः स्था.—(Stand up) उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति -थातुं, rt. स्था), समुत्था.—(Stand against), see TO OPPOSE, RESIST.

TO STAND, v. a. (Endure) सह (c. 1. सहते. सोढुं), विपह्, *see TO BEAR*.
STAND, s. (Station) स्थानं, पदं, अवस्थानं.—(Stop, halt) सन्धः,
 गतिस्सन्धः, गतिरोधः, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, यतिः *f.*; 'to bring
 to a stand,' सन्धम् (c. 10. सन्धयति-यितुं), विष्टम्, गतिरोधं कृ, गतिं
 रुध्; 'brought to a stand,' सन्धितः-ता-तं, सन्धः-मा-अं,
 रुद्धगतिः-तिः-ति, गतिहीनः-ना-नं.—(Platform) मञ्चः, मञ्चकः;
 'for spectators,' प्रेक्षगारः.—(Frame, support, receptacle) मञ्चः,
 तलः, उपसन्धः, वृक्षः, आधारः, पात्रं; 'of a lamp or candle,'
 दीपाधारः, दीपपादपः, दीपवृक्षः, शिखावृक्षः, शिखातरुः *m.*, दीपपात्रं:
 'of a water-jar,' वृत्तं.

STANDARD, s. (Ensign) ध्वजः, पताका, केतनं, केतुः *m.*, वैजयन्ती-निका.
see FLAG.—(Rule, measure) प्रमाणं, परिमाणं, मानं, सूत्रं 'of
 gold,' वहीका.

STANDARD-BEARER, s. ध्वजवान् *m.* (तृ), पताकी *m.* (न), ध्वजी *m.*,
 ध्वजधारी *m.*, पताकाधारी *m.*, पताकावाही *m.*, वैजयन्तिकः.

STANDING, part. or a. (In a standing posture) दृष्टायमानः-ना-
 नं.—(Being placed, remaining) स्थ in comp., स्थित or अव-
 स्थित in comp., स्थायी-यिनी-यि (नृ), स्थाता-त्री-तृ (तृ); 'on
 the road,' मार्गस्थः-स्था-स्थं; 'at a window,' वातायनस्थः &c.,
 वातायनाश्रितः-ता-तं.—(Standing up or erect) उन्वितः-ता-तं,
 उव्यः-न्या-न्यं.—(Standing on end, as the hair) उन्नम्भितः-ता-
 तं, पुलकितः &c., उन्नतः &c., दृष्टः-ष्टा-ष्टं.—(Lasting) चिरस्थायी
 &c., स्थायी &c., कालिकः-का-कं, *see LASTING*.—(Stagnant),
see the word.

STANDING, s. (Continuance) स्थायित्वं, स्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्थि-
 तिः *f.*; 'of long standing,' चिरस्थायी &c., *see LASTING*.—
 (Station) स्थानं, पदं, पदवी, आस्पदं; 'high standing,' उच्चपदं,
see RANK.

STANZA, a. श्लोकः, गाथा, तृत्तिः *m.*, गन्धः, तोटकं; 'foot or line
 of a stanza,' पदं, पादः, पदः 'stanza by stanza,' पञ्चस,

STAPLE, s. (Mart, emporium) बाणिज्यनगरी, मण्डनकर्मयोग्या नगरी.
 —(Loop of iron) लोहपुटकं, लोहचलयः-यं.

STAPLE, a. मुख्यः-ख्या-ख्यं, प्रधानः-ना-नं, बाणिज्यप्रधानः &c.

STAR, s. तारा, तारका, तारिका, नक्षत्रं, चायं, उदुः *f.*, उदु *n.*, उदुी,
 ज्योतिस् *n.*, ज्योतिषी, भासनः, रात्रिजं, भं, 'fixed stars,' नक्ष-
 त्राणि *n. pl.*; 'the stars collectively,' नक्षत्रगणः, नक्षत्रमण्डलं,
 उदुगणः, भगणः; 'falling star,' उल्का, सन्वृत्यातः; 'falling of
 a star,' तारापातः, उल्कापातः; 'polar star,' ध्रुवः, *see POLAR*;
 'star under which one is born,' जन्मनक्षत्रं, नाडीनक्षत्रं.

STARBOARD, s. (Right side of a ship) नावो दक्षिणपार्श्वः.

STARCH, s. आहारः, मद्यः-यं, गोपूमादिजनमद्यः, जन्मीकरणगुणकः श्यान-
 लेपः or बान्द्रलेपः, स्तार्चसंज्ञकं श्यानद्रव्यं.

STARCH, a. सन्धः-मा-अं, दृढः-दा-दं, कठिनः-ना-नं.

TO STARCH, v. a. पुष्टीकरणानुद्वेग्ये लिय or सन्धीकृ or दृढीकृ.

STARCHED, p. p. सन्धीकृतः-ता-तं, दृढीकृतः &c., श्यानद्रव्यलिप्तः &c.

TO STARE, v. n. अनिमेषदृष्ट्या or अनिमिषदृष्ट्या आलोकं (c. 10. -लोक-
 यति-यितुं, c. 1. -लोकते-कितुं), अनिमिषनयनाभ्यां दृष्ट् (c. 1. पश्यति,
 दृष्टुं) or निरीक्ष् (c. 1. ईक्षते-क्षितुं), विवृतनयनाभ्यां or उत्फुल्लनयनाभ्यां
 दृष्ट्, स्थिरदृष्ट्या or पद्मदृष्ट्या or शून्यदृष्ट्या निरीक्ष् or आलोकं, अन-
 न्यदृष्ट्या निरीक्ष्, उन्मीलितनयनाभ्यां दृष्ट्, पृष्ठलोचनभ्यां दृष्ट्, उन्मील-
 (c. 1. -मीलति-लितुं).

STARE, s. अनिमेषदृष्टिः *f.*, अनिमिषदृष्टिः *f.*, अनिमेषावलोकनं, स्थिरदृष्टिः *f.*,
 अनन्यदृष्टिः *f.*, शून्यदृष्टिः *f.*, शून्या दृष्टिः, पद्मदृष्टिः *f.*

STARING, part. or a. अनिमेषदृष्टिः-दृष्टि-दृष्टि, अनिमिषदृष्टिः &c., अनि-
 मेपावलोकनी-किली-कि (नृ), विवृतनयनः-ना-नं, उत्फुल्लनयनः &c.,
 फुल्लनयनः &c., फुल्ललोचनः-ना-नं, प्रफुल्ललोचनः &c., शून्यदृष्टिः-
 -दृष्टि-दृष्टि, उन्मीलितः-ता-तं, उन्मीलिततायः-द्या-यं, विवृतायः &c.,
 उन्मिषन्-पन्ती-पत (तृ); 'with astonishment,' विमयोत्फुल्लनयनः &c.

STARKE, a. (More, entire) केयलः-ला-लं, अत्यन्तः-ता-तं, साधनः &c.

STARKE, adv. केवलं, अत्यन्तं, अग्रपतम. *See ENTIRELY, WHOLLY.*

STARLESS, a. ताराहीनः-ना-नं, नक्षत्रहीनः &c., हतज्योतीः-तोः-तिः (स्)

STARLIGHT, s. ताराप्रकाशः, नक्षत्रप्रकाशः, नक्षत्रप्रभा, ज्योत्स्ना.

STARLING, s. (Kind of bird) शारिका, सारिका.

STARRY, a. (Belonging to the stars) तारासम्पन्ना-न्विनी-न्वि (नृ).

नाक्षत्रः-त्री-त्रं, चायं-द्यो-द्यौं. — (Abounding with stars, con-
 sisting of them) तारकी-रिणी &c., तारकितः-ता-तं, ताराभयः-
 यो-यं, नक्षत्रभयः &c., नक्षत्राकीर्णः-र्णा-र्णं, ताराकीर्णः &c., नक्षत्र-
 यान्-यती-यत् (नृ), नक्षत्रव्याप्तः-प्ता-प्तं, बहुनक्षत्रः-त्रा-त्रं, प्रचुर-
 तारः-रा-रं; 'starry firmament,' नक्षत्रमण्डलं, भवक्रं, सगोलः;
 'starry host,' नक्षत्रगणः, भगणः.

TO START, v. n. (Move suddenly, as if by a twitch) स्फुरं (c. 6.
 स्फुरति-रितुं), प्रस्फुरं, अकस्मात् कम्प (c. 1. कम्पते-म्पितुं) or विकम्प
 or स्पन्द (c. 1. स्पन्दते-न्दितुं), आकस्मिकस्फुरणं कृ.—(From fear)
 साध्वसात or साध्वसोपहतत्वात् कम्प, *see TO QUIVER*.—(Commence
 a journey) प्रस्था (c. 1. -तिष्ठते-ष्ठितुं), प्रस्थानं कृ, *see TO SET OUT*.
 —(Start aside) अकस्मात् स्वस्थानाद् विचल or भंश or विच्यु. —
 (Start up) अकस्मात् or सहसा उत्था (c. 1. उत्तिष्ठति-त्थातुं) or सन्-
 त्या, अकस्मात् उत्पद् (c. 1. -पद्यते-पद्युं) or उद्गृ.

TO START, v. a. (Alarm, rouse) त्रस in caus. (वासयति-यितुं), उन्नम.
 भी in caus., कम्प in caus., उत्था in caus. (उत्थापयति-यितुं), रत्.
 स्था), समुत्था in caus.—(Put in motion) चल (c. 10. चालयति-
 यितुं), संचल, —(Produce suddenly) अकस्मात् उत्पद् in caus.
 —(Propose), *see the word*.

START, s. (Sudden motion) स्फुरणं, कम्पः, स्पन्दनं, आकस्मिकस्फुरणं:
 'from fear,' साध्वसकम्पः, साध्वसोत्कम्पः.—(Sudden spring)
 आकस्मिकप्रयत्नं.—(Sudden effort followed by intermission)
 सविच्छेदयत्नः, आकस्मिकयत्नः.—(First setting out) गमनारम्भः.
 प्रस्थानारम्भः.

STARTED, p. p. (Suddenly frightened) अकस्मात् त्रसितः-ता-तं or
 भीषितः &c.—(Put in motion) संचालितः &c.—(Set out)
 प्रस्थितः-ता-तं.

STARTING, s. स्फुरणं, *see START, s.*—(Of tears) वाष्पोत्तमः.

STARTING, part. स्फुरन्-रन्ती-रत् (तृ); 'with fear,' साध्वसोत्कम्पी
 -म्पिनी &c., वासपिकम्पी &c.—(As the eyes) निर्द्वारितः-ता-तं

TO STARTLE, v. a. आकस्मिकत्रासेन कम्प in caus. (कम्पयति-यितुं) or
 विकम्प, आकस्मिकत्रासेन जन् (c. 10. जनयति-यितुं), आकस्मिकसाध्वसं
 जन्, अकस्मात् त्रस in caus. or कम्प in caus.

TO STARTLE, v. n. आकस्मिकसाध्वसात् कम्प (c. 1. कम्पते-म्पितुं) or
 विकम्प, आकस्मिकत्रासात् स्फुरं (c. 6. स्फुरति-रितुं).

STARTLED, p. p. अकस्मात् त्रसितः-ता-तं or भीषितः-ता-तं or कम्पितः
 &c.; 'in a very startled manner,' चकितचकितं.

STARVATION, s. अनाहारः-रत्नं, निराहारत्नं, निरव्रता-त्नं, अनाहाराच-

भादः, क्षुधावमन्नता, अपुष्टता: 'death by starvation, अनाहार-
मृत्युः *m.*, अनाहारनाशः.
To STARVE, v. a. अनाहारेण मृ (c. 6. श्रियते, मर्तुं). निराहारत्वाद् or
 आहाराभावाद् मृ or नष्ट (c. 4. नश्यति श्रितुं) or अयमद् (c. 1. -सी-
 दति -मर्तुं). क्षुधावमन्नताद् मृ, क्षुधया मृ.
To STARVE, v. a. अनाहारेण हन (c. 2. हन्ति -न्तुं) or मृ (c. 10. मार-
 यति -यितुं), निराहारत्वेन नष्ट (c. 10. नाशयति -यितुं); 'one's self,
 अनाहारेण or आहाराविरहेण आत्मानं हन.
STARVED, p. p. अनाहारावमन्नः -वा -न्त्रे. क्षुधावमन्नः &c., अनाहारमृतः
 ता -तं. निराहारः -रा -रं, निरन्नः -न्ना -न्नं, क्षुधापीडितः -ता -तं,
 क्षुधादितः &c.
STARVING, s. अनाहारकृशः &c., अपुष्टः &c., विपुष्टः &c., *see LEAN.*
STARVING, a. निराहारः -रा -रं, आहाररहितः -ता -तं, अन्नरहितः &c.
 निरन्नः -न्ना -न्नं, क्षुधात्रे -न्ना -न्नं. *See STARVED.*
STATE, s. (Condition) अवस्था. दशा, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*, भावः, गतिः *f.*,
 ता or त्व affixed, *see* CONDITION; 'former state,' पूर्वस्थितिः *f.*;
 'good state,' सुस्थितिः *f.*; 'bad state,' दुःस्थितिः *f.*, दुर्दशा;
 'natural state,' स्वभावः; 'state of mind,' चित्तवृत्तिः *f.*; 'the
 two states of life, viz. happiness and misery,' अवस्थाद्वयं;
 'the four states, viz. childhood, youth, manhood, and old
 age,' अवस्थाचतुष्टयं. --(Grandeur, pomp) ऐश्वर्यं, प्रतापः, श्रीः *f.*,
 ऐश्वर्यप्रतापः, राज्यप्रतापः, *see* Pomp, Majesty. --(Ruling power,
 government) परमाधिकारः, राज्याधिकारः, राज्यं, राज in comp.,
see GOVERNMENT; 'state affairs,' राजकार्यं; 'state elephant,'
 राजहत्ती *m.*, राजेभ्यः; 'state maxim or rule,' राजधर्मः; 'state
 secret,' राजगुह्यं; 'eight offices of state,' अष्टाधिकारः *m. pl.*
 --(Whole body of people united under one government)
 राज्यं, राष्ट्रे, प्रजागणः, प्रजासमूहः.
To STATE, v. a. निवेदि (c. 10. -वेदयति -यितुं), आविद्, विज्ञा in caus.
 (-ज्ञापयति -यितुं), व्यक्तं कथं (c. 10. कथयति -यितुं) or निगद (c. 1.
 -गदति -दितुं), उपन्यस (c. 4. -अन्यसति -सितुं), उपपद (c. 10. -पादयति
 -यितुं), वृत्तान्तविवरणं कृ, वृत्तान्तविज्ञापनं कृ, वृत्तान्तव्याख्यां कृ.
STATED, p. p. (Told, represented) आविदितः -ता -तं, निवेदितः &c.,
 व्यक्तं कथितः -ता -तं or निगदितः &c., उपन्यस्तः -स्ता -स्तं, उपपादितः
 -ता -तं. --(Settled, regular) नियतः ता-तं, नियमितः &c., नियतः स्था-स्थं.
STATION, s. गौरवं, आटोपः, साटोपत्वं, प्रौढता, प्रौढिः *f.*, उद्धतिः *f.*,
 ऐश्वर्यं, प्रतापः, विभूतिः *f.*. *See* Majesty.
STATION, a. साटोपः -पा -पं, प्रौढः दा-दं, गौरववृत्तिः -त्रि-त्रि, जाय-
 तिमान -मती &c., उद्धतः -ता -तं, *see* Majestic, Dignified; 'in
 height,' साटोपगामी भिनी -भि (न), गजगतिः -ति-ति, हंसगामी &c.,
 खेटगामी &c., खेलगतिः -ति-ति.
STATEMENT, s. आवेदनं, निवेदनं, विज्ञापनं, विवृतिः *f.*, उपन्यासः, उप-
 पादनं, वृत्तान्तविवरणं, वृत्तान्तविज्ञापनं, वृत्तान्तव्याख्या, पद्याः.
STATEMAN, s. राज्यनीतिज्ञः, राज्यनीतिकुशलः, राज्यक्रमकुशलः, राज-
 धर्मवेदि *m.*, राजनीतिविशारदः, नीतिज्ञः, नीतिकुशलः, राजकार्यभू-
 रन्धराः, राजकार्यभारी *m.* (न), राजसन्तौ *m.*, आरक्षणः.
STATESMANSHIP, s. नीतिः *f.*, राज्यनीतिः *f.*, नीतिविद्या, राज्यतयः.
STATION, s. (Place, post) स्थानं, पदं, पदविः -वी *f.*, आस्पदं, स्थलं,
 अवस्थानं, अवस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, वृत्तिः *f.*; 'for cattle,' गोस्थानं,
 गात्रं, गोव्रजः; 'for soldiers,' सैन्यस्थानं, सैन्यस्थानं. --(Resting
 place) निशामस्थानं. --(Office) नियोगः, अधिकारः, पदं, पदवीः

(Rank) पदं, पदविः -वी *f.*, वृत्तिः *f.*, *see* RANK; 'high station,'
 उच्चपदं, परमपदं; 'to take one's station,' स्थानान् आश्रि.
To STATION, v. a. स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिष्ठा, अवस्थाः
 'in any post,' पदे or अधिकारे नियुज (c. 10. -योजयति -यितुं).
STATIONARY, a. (Fixed) स्थावरः -रा -रं, स्थायः -शु-शु, स्थायुकः
 -की -कं, स्थिरः -रा -रं, अचरः &c., अचलः -ला -लं, निश्चलः &c.,
 अजन्मः -मा -मं, अवच्छिन्नः -णु-णु, अचरिणः &c., गतिहीनः
 -ना -नं, वर्द्धिणः &c., वर्द्धनः -ना -नं, सन्नियमः -न्ना -नं. --(Not
 advancing) अवधमानः -ना -नं.
STATIONED, p. p. स्थापितः -ता -तं, प्रतिष्ठापितः &c., पदनियुक्तः -क्ता -कं.
STATIONER, s. लेखसाधनविक्रेता *m.* (तृ), लेखसामग्रीविक्रेता *m.*, लिपि-
 मञ्जाविक्रेता *m.* (नृ), लेखनपत्रविक्रेता *m.*, लेखपत्रादिविक्रेता *m.*
STATIONERY, s. लेखसाधनादि *m.*, लेखसाधनं, लिपिमञ्जा, लेखसामग्री.
STATISTIC, STATISTICAL, a. देशस्थितिमस्यन्धी -न्धिनी &c., देशस्थितिचि-
 यकः -का -कं, देशावस्थाविषयकः &c., देशरीतिविषयकः &c.
STATISTICS, s. pl. देशस्थितिचिन्ता, देशस्थितिरौतिप्रकरणं.
STAVE, s. (Image-carving) मूर्तिकरणं, मूर्तिचित्रणं, प्रतिमाकरणं. --
 (Image-carver) प्रतिमाकारः, उपमाता *m.* (तृ), तक्षकः.
STAVE, s. प्रतिमा, मूर्तिः *f.*, प्रतिछाया, प्रतिच्छन्दकं, *see* IMAGE.
STATURE, s. मूर्तिः *f.*, शरीरोचता, शरीरपरिमाणं; 'short in stature,'
 ह्रस्वमूर्तिः -त्रि-त्रि, *see* SHORT; 'tall,' उच्चमूर्तिः &c., दीर्घमूर्तिः &c.
STAVE, s. व्यवस्था, नियमः, राजव्यवस्था, विधानं. *See* LAW.
STATUTORY, a. व्यवस्थाप्रोक्तः -क्ता -कं, नियमस्थापितः &c., विधिस्थापितः &c.
STAVE, s. (Of wood) काष्ठफलकः. --(Part of a psalm) गीतखण्डः.
To STAVE, v. a. (Make a hole) दृढाघातेन छिद्रं (c. 10. छिद्रयति
 -यितुं) or छिद्रं कृ. --(Stave off) विलम्बं (c. 10. -लम्बयति -यितुं),
see To DELAY, *v. a.*
To STAY, v. n. स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), अवस्था, वृत् (c. 1. वर्द्धते
 -वर्द्धितुं), आस (c. 2. आसते), वस (c. 1. वसति -न्तुं). *See* To RE-
 MAIN, RESIDE.
To STAY, v. a. (Stop, hinder) रुध् (c. 7. रुधति, रोद्धं), सन्ध (c. 10.
 सन्धयति -यितुं), स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), निवृ (c. 10. -वार-
 यति -यितुं), वृ (c. 10. धारयति -यितुं), सन्ध्, विलम्बं (c. 10. -लम्बयति
 -यितुं), *see* To STOP, HINDER, (Prop), *see* To PROP.
STAY, STAYING, s. (Continuance, act of remaining) स्थितिः *f.*,
 संस्थितिः *f.*, अवस्थितिः *f.*, संस्था, अवस्थानं, वृत्तिः *f.*, वर्द्धनं, वासः,
 आसना, आस्था, *see* RESIDENCE. --(Stop, hinderance) रोधः,
 गतिरोधः, सन्धः. --(Prop, support) उपसन्धः, अवग्रहः, आधारः,
see SUPPORT.
STAYING, part. स्थायी यिनी -यि (नृ), अवस्थायी &c., स्थ in comp.,
 संस्थ in comp., स्थितः -ता -तं. *See* RESIDENT, *a.*
STAY-LACK, s. अद्रिकामृवं, चेष्टिकामृवं, कृपासकामृवं.
STAYS, s. pl. अद्रिका, चेष्टिका, चेष्टः -ली, कञ्चुलिका, कृपासकः -कं.
STAY, s. स्थानं, स्थलं, भूमिः *f.*; 'in my stead,' मत्स्थानं, मत्स्थले.
STAYEAST, a. स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, स्थिरमनस्कः -स्का -स्कं,
 स्थिरवृत्तिः -वृत्ति-वृत्ति, स्थिरवृत्तिः -त्रि-त्रि, धृतिमान् -मती -मत् (नृ),
 अचपलः -ला -लं, अचञ्चलः &c., अचपलवृत्तिः &c., अचञ्चलवृत्तिः
 &c., अव्यभिचारो -रिणी -रि (नृ), अव्यभिचारवृत्तिः &c., दृढकारी
 &c., दृढः -दा -दं; 'in faith,' दृढभक्तिः. *See* FIRM, CONSTANT
 RESOLUTE.
STEADFASTLY, adv. स्थिरं, दृढं, धैर्येण, स्थैर्येण, दृढेन, धीरं.

STEADFASTNESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, धीरता, धृतिः *f.* दृढता, दार्ढ्यं.
 STEADILY, *adv.* स्थिरं, स्थैर्येण, धीरं, धैर्येण, निर्यं, अनवरतं, निरतं.
 STEADINESS, *s.* स्थिरता, स्थैर्यं, धृतिः *f.* धैर्यं, निश्चलता, अचापल्यं, अचञ्चलता, अचाञ्चल्यं; 'of conduct,' अय्यभिचारः, मर्यादा, धारणा, संस्था. *See* FIRMNESS, CONSTANCY.
 STEADY, *a.* स्थिरः -रा -रं, धीरः -रा -रं, निश्चलः -ला -लं, अचलः &c., अस्थलितः -ता -तं, धैर्यवान् -वती -वत् (त), धृतिमान् &c., नियमी &c., *see* FIRM, CONSTANT, RESOLUTE; 'steady in conduct,' अय्यभिचारी &c., मर्यादावान् &c., समर्थादः -दा -दं, समार्थगामी &c., सत्यपगामी &c., सम्यग्वृत्तिः -त्तिः -ति, सम्यग्वचनान् -ना -नं; 'steady-minded,' स्थिरमतिः -तिः -ति, निश्चलमतिः &c.
 To STEADY, *v. a.* स्थिरकृ, निश्चलकृ, अचञ्चलकृ, स्थिरतां कृ, स्थैर्यं कृ.
 STEAK, *s.* मांसखण्डः, मांसलेदः. —(Of beef) मांसमखण्डः.
 To STEAL, *v. a.* चुर (c. 10. चोरयति -यितुं), लपह (c. 1. -हरति -हर्तुं), हृ, मुष् (c. 9. मुष्णाति, मोषितुं), परिमुष्, प्रमुष्, स्तेन (c. 10. स्तेनयति -यितुं), चौर्यं कृ, मोषं कृ.
 To STEAL, *v. n.* (Practice theft) चौर्यं कृ, चौर कृ, स्तेयं कृ, चौर्य-कर्म कृ, स्तेयकर्म कृ. Move silently) अय्यकंचल, निःशब्दं चल, छलेन गम.
 STEALER, *s.* चोरः, स्तेयी *m.* (न), स्तेनः, स्तेयकृत् *m.*, हारी *m.*, हर्ता *m.* (ई), अपहर्ता *m.*, हारकः, मोषकः, मोषी *m.*, 'of gold,' स्वर्णहारी *m.*; 'of horses,' यानिहर्ता *m.*; 'of hearts,' हृदयचौरः, *see* THIEF.
 STEALING, *s.* चौर्यं, चौरं -री -रिका, स्तेयं, अपहारः. *See* THIEF.
 STEALTH, *s.* (Stealing), *see* above. —(Secret act) छलं, निभृत-कर्म *n.* (न), गूढकर्म, प्रच्छन्नकर्म, निह्वयः; 'by stealth,' छलेन, निभृतं, रहसि, निह्वयेन. *see* CLANDESTINELY, SECRETLY.
 STEALTHILY, *adv.* छलेन, निभृतं, निह्वयेन, रहसि, प्रच्छन्ने, रहस्यं.
 STEALTHY, *a.* निभृतः -ता -तं, गुप्तः -प्ता -प्तं, गूढः -ढा -ढं, रहस्यः -स्या -स्यं, छलान्वितः -ता -तं, छलेन कृतः -ता -तं, अय्यकृत् -कृत्ता -कृत्ता, अस्पष्टः &c.
 STEAM, *s.* वाष्पः, उष्णवाष्पः, तप्तोष्णवाष्पः, उष्णोदकवाष्पः, स्फोटः.
 To STEAM, *v. n.* वाष्प (nom. वाष्पायते), वाष्पम् उत्तृन् or उत्तिष् or मुच, वाष्पम् उद्गृ, वाष्पोत्सर्गं कृ, वाष्पोत्तारं कृ, वाष्पोत्सर्गं कृ.
 To STEAM, *v. a.* (Expose to steam) वाष्पायाम् -मां कृ, वाष्पायाम् प्पां कृ, वाष्पान्तः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं), स्विद् (c. 10. स्वेदयति -यितुं).
 STEAM-BEAT, STEAM-VESSEL, *s.* वाष्पीयनीः *f.*, वाष्पीयनीका, वाष्पी-यतरी, वाष्पसंचालितनीका, जगनेयनीः *f.*, जगनेयनीका.
 STEAMER, *p. p.* स्फेदितः -ता -तं, वाष्पान्तःस्थापितः &c., वाष्पायितः &c.
 STEAM-ENGINE, *s.* वाष्पीययन्त्रं, वाष्पसंचालितयन्त्रं.
 STEAMER, *s.* वाष्पीयनीः *f.*, वाष्पीयनीका. *See* STEAM-BEAT.
 SPEED, *s.* तुरङ्गः, तुरङ्गमः, तुरगः, वाजो *m.* (न), शब्धः. *See* HORSE.
 STEEL, *s.* सारलोहः -हं, तीक्ष्णायसं, पिशपायसं, शिवायसं, शस्त्रकं, शस्त्रं, लोहः, सारः, चीनजं. —(Weapon) शस्त्रं -स्त्रकं.
 STEEL, *a.* सारलोहमयः -यी -यं, तीक्ष्णायसः -सो -सं.
 To STEEL, *v. a.* (Make hard) कठिनोक्, दृढोक्, निर्दयोक्.
 STEEL-YARD, *s.* मापनदण्डः, तौलदण्डः, तुलादण्डः.
 STEEP, *a.* दुरारोहः -हा -हं, प्रवणः -णा -णं, पातुकः -का -कं.
 STEEP, *s.* पातुकः, पातुकभूमिः *f.*, प्रवणभूमिः *f.*, प्रपातः, प्रयः.
 To STEEP, *v. a.* चिरकालं जले or जलान्तः स्या in caus. (स्थापयति -यितुं) or जलस्थं -स्थां कृ or जलस्थितं -तां कृ, चिरकालं जलेन समाप्नु (c. 10. -प्रापयति -यितुं) or जलसमाप्नुतं -तां कृ, चिरकालं जलेन

सिच (c. 7. सिचति, सेकुं) or जलमिक्तं -क्तां कृ or चा in caus. (चपयति -यितुं), चाम् (c. 10. वामयति -यितुं); 'to steep indigo,' नीलपाचनं कृ, नीलसन्धानं कृ. *see* To SOAK, MACERATE.
 STEEPED, *p. p.* चिरकालं जलान्तःस्थापितः -ता -तं or जलसिक्तः -क्ता -क्तं, वासितः -ता -तं, भावितः &c., *see* SOAKED; 'having her lips steeped in smiles,' मितचपिताधरा.
 STEEPLE, *s.* शिखरं, शृङ्गं, प्रासादशिखरं, प्रासादशृङ्गं. *See* SPIRE.
 STEEPNESS, *s.* दुरारोहत्वं -ता, प्रवणता -त्वं, पातुकता -त्वं, प्रावण्यं.
 STEER, *s.* नववलीवदः, वास्तारः, वासः, दम्पः, गडिः *m.*
 To STEER, *v. a. or n.* (A ship) नौकामार्गं निश्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), नौकाम् or नावम् आनी (c. 1. -नयति -नेतुं) or वह (c. 10. वाहयति -यितुं), नौकां चल (c. 10. चालयति -यितुं), नौपणं or नौमार्गं दृश (c. 10. दर्शयति -यितुं), नौकानयनं कृ, नौकाचालनं कृ. —(Direct one's own course) स्वमार्गं निश्चि or निर्णी.
 STEERER, STEERSMAN, *s.* कर्णधारः, कर्णप्राहः, ऊर्णिकः, ऊर्णी *m.* (न), नौकावाहकः, पोतवाहः, हकः, नौकाचालकः.
 STEELER, *a.* तारकी -कणी &c., नाक्षत्रः -त्री -वं, साध्यः &c. *See* STEARRY.
 STEELATE, STEELATED, *a.* ताराकारः -रा -रं, नक्षत्राकारः &c., तारोपनः &c.
 STEM, *s.* काण्डः -खंडं, प्रकाण्डः -खंडं, स्तम्भः, नाडः, दाडः, वोष्टः, वृन्तः; 'having a slender stem,' शीर्णकाण्डः -खण्डा -खंडं, शीर्षनाडः -ला -लं.
 To STEM, *v. a.* प्रतिरुध् (c. 7. -रुण्डि -रोदुं), रुध्, प्रतिकूल (nom. प्रतिकूलयति -यितुं), पर्ववस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रत्यवस्था, स्तम्भ (c. 10. स्तम्भयति -यितुं), प्रतिरुध्, प्रतिबन्ध्.
 STENCH, *s.* दुर्गन्धः, पूतिगन्धः, कुसितगन्धः, पूतिः *f.* *See* STINK.
 STENOGRAPHY, *s.* संक्षिप्ताक्षरलिपिः *f.*, संक्षिप्ताक्षरलेखनविद्या.
 STENTORIAN, *a.* उच्चस्वरः -रा -रं, उच्चस्वरधान -वती &c., उच्चस्वनः -ता -तं.
 To STEP, *v. n.* (Tread, place the feet) पदव्यासं कृ, पादव्यासं कृ, पदपातं कृ, पादपातं कृ, पदक्रमं कृ, पदविलोपं कृ, पादनिलोपं कृ, पदविष्टम्भं कृ, पादविष्टम्भं कृ, चरणपातं कृ. —(Walk a little way, go) क्रन् (c. 1. क्रामति, क्रमिषुं), संक्रम्, क्रमे क्रमे चल् (c. 1. चलति -लितुं) or व्रज् or चर or गम.
 STEP, *s.* (Of the foot) पदं, क्रमः. —(Placing of the foot in moving) पदव्यासः, पादव्यासः, पदक्रमः, पदपातः, पादपातः, पदविष्टम्भः, पदविष्टोपः, पादविष्टोपः, पादनिलोपः, पादप्रलोपः, चरणपातः, चरणक्रमः; 'wide step or stride,' विक्रमः; 'at every step, step by step,' प्रतिपदं, अनुपदं, पदे पदे, पदात्यदं, पदशमः, क्रमशमः, क्रमे क्रमे; 'a quick step,' द्रुतपदं. —(Space measured by a step) पदं, क्रमः, पदान्नरं. —(Stage, degree) पदं, पय्यायः, क्रमः; 'the first step towards an object,' प्रथमारम्भः, प्रमुक्तक्रमः, प्रथमचरणः. —(Proceeding, action) उपायः, उपचारः, कर्म *n.* (न), क्रिया, पदव्यासः, *see* MEASURE. —(Of a ladder, &c.) सोपानं; 'flight of steps,' सोपानश्रेणी, निःश्रेणी, आरोहणं, अधिरोहिणी, *see* STAIR, STAIR-CASE.
 STEP-BROTHER, *s.* वैमात्रः, वैमात्रेयः, विमातृजः, सत्योदर्यः. *See* HALF-BROTHER.
 STEP-DAUGHTER, *s.* (Husband's daughter) भर्ग्युता, सपत्नीमुता. —(Wife's daughter) पत्नीमुता. —(Son's wife) मुतस्री, पुत्रवधूः *f.*, सुपा.
 STEP-FATHER, *s.* श्वशुरः, धर्मपिता *m.* (न). *See* FATHER-IN-LAW.
 STEP-MOTHER, *s.* विमाता *f.* (न), सपत्नी प्रता, मापलमाता.
 STEP-SISTER, *s.* वैमात्री, वैमात्रयो, सत्योदर्या. *See* HALF-SISTER.

STUP-SON, *s.* (Husband's son) भर्तृसुतः, सपत्नीसुतः. — (Wife's son)

पत्नीसुतः.—(Daughter's husband) जामाता *m.*, see SON-IN-LAW.

STEPPING-STONE, *s.* सोपानप्रस्तारः, सोपानशिला. सोपान.

STERILE, *a.* बन्धः, बन्धा, बन्धः, निष्फलः—ला—लं, अफलः &c., अनपमः

—ना—नं, अनपमकः—का—कं, अग्रतः—ता—तं. See BARREN.

STERILITY, *s.* बन्धता—नं, निष्फलता, अफलता—नं. See BARRENNESS.

STERLING, *a.* अकृत्रिमः—ना—नं, सारः—रा—रं.—(Money) सारधनं.

STERN, *a.* (Severe) निष्ठुरः—रा—रं, कठोरः &c., कर्कशः—शा—शं, कठिनः—ना—नं, उग्रः—या—यं, निर्दयः—या—यं, दयाहीनः—ना—नं: 'in countenance,' निष्ठुरवदनः—ना—नं, उग्रवदनः &c., निष्ठुरमुखः—खी—खं; 'of stern stull,' अभेद्यसारः—रा—रं.

STERN, *s.* नावः पश्चाद्भागः, नावः पश्चिमभागः OF पाश्चात्यभागः.

STERNLY, *adv.* निष्ठुरं, कठोरं, निष्ठुर्येण, सन्निष्ठुर्यं. See SEVERELY.

STERNNESS, *s.* निष्ठुरता, निष्ठुर्यं, कठोरता, कठिनता, कठिन्यं, उग्रता, see SEVERITY; 'of countenance,' मुखनैष्ठुर्यं, वदननैष्ठुर्यं.

STERNUM, *s.* (Breast-bone) उरोस्ति *n.*, यक्षोस्ति *n.*

STERNUTATION, *s.* मुतं—ता, मुतं *f.*, श्वसः, छिक्का, तिक्रनं. See SNEEZING.

STERNUTATIVE, STERNUTATORY, *a.* क्षुत्करः—री—रं, छिक्कः—का—कं.

STERNUTATORY, *s.* नस्नं, नस्यं, श्वसपीडः, क्षुत्करो. See SNUFF.

To STEW, *v. a.* शनैः शनैः कृष् (c. 1. कृषयति—यितुं). See To SETHIE, BOIL.

STEW, *s.* (Meat stewed) व्यघ्ननादिना सह कृषितं मांसादि, कृषितमांसादि, रसकः.—(Confusion, fright) व्यग्रता व्याकुलत्वं, कातरता, बासः, दुर्दशा.—(Brothel), see the word.

STEWARD, *s.* कार्याधीशः, अर्थधिकारी *m.* (नं), भागदागाराधिपतिः *m.*, कार्याधिपतिः, कर्मनिर्वाहकः, कर्मसम्पादकः.

STEWARDSHIP, *s.* कार्याधीशत्वं, अर्थधिकारः, भागदागाराधिकारः.

STEWED, *p. p.* कृषितः—ता—तं; 'stewed meat,' कृषितमांसं, रसकः.

STIBIUM, *s.* द्योतोघ्ननं, सीपीरः, कापोताघ्ननं, यामनं, लोचकः.

To STICK, *v. a.* (Cause to adhere) अनुलगनीकृ, संलगनीकृ, अनुपन्थ (c. 9. -बध्नाति—यन्तुं), अनुषङ्गीकृ, मज्ज (c. 10. सन्नयति—यितुं), आसन्न, अनुपन्न, संसक्रोक्, आसक्रोक्.—(Thrust) प्रम् (c. 10. -मारयति—यितुं), प्रसारयं कृ.—(Stab), see To STAB.

To STICK, *v. n.* (Adhere) अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति—यन्तुं, c. 4. -बध्यते), सज्ज in pass. (सज्यते, सज्जते), अनुसज्ज, आसज्ज, संसज्ज, लग् (c. 1. लगति—गितुं), अनुलग्नः—गता—गन् भू, अनुलगनीभू, संलगनीभू, अनुबन्धीभू, आसक्रोक्, संसक्रोक्.—(Stop, be arrested) सम्भू, रुद्धगतिः—ति—ति भू, सम्भितगतिः—ति—ति भू.—(Hesitate), see the word.—(Stick out), see To PROJECT.—(Stick in the mud) पद्मे मज्ज (c. 6. मज्जति, मंजु).

STICK, *s.* (Long piece of wood) यष्टिः *m. f.*, यष्टिका, दण्डः, कायं, काष्ठखण्डः, वेचं, लण्डः, श्यासा, see STAFF; 'for churning,' मन्थाः *m.* (मथनं), दधिधारः, मन्थदण्डकः.—(Thrust, stab), see the words.

STICKINESS, *s.* श्यानता, सान्द्रता, चिक्कणता, अनुलग्नशीलता, संलग्नशीलता.

To STICKLE, *v. n.* दुराग्रहेण or अतिनिर्वेधेन पक्षपातं कृ or यक्षोद्गाहं कृ.

STICKLER, *s.* दुराग्रहेण or अतिनिर्वेधेन पक्षपाती or यक्षोद्गाही *m.* (नं).

STICKY, *a.* श्यानः—ना—नं, साद्गः—न्दा—न्दं, चिक्कणः—शा—शं, चिक्कणः &c., अनुलग्नशीलः—ला—लं, संलग्नशीलः &c., छिगधः—ग्धा—ग्यं.

STIFF, *a.* (Not flexible) सखः—खा—खं, कठिनः—ना—नं, दृढः—दा—दं, धनः—ना—नं, अशिथिलः—ला—लं, see RIGID, FORMAL.

To STIFFEN, *v. a.* समीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, धनीकृ, सखं.

To STIFFEN, *v. n.* समीकृ, कठिनीकृ, दृढीकृ, धनीकृ.

STIFFENED, *p. p.* समीकृतः—ता—तं, समीभूतः &c., धनीभूतः &c.

STIFFLY, *adv.* सखं, सख्येन, कठिनं, दृढं, अशिथिलं.

STIFF-NECKED, STIFFHEARTED, *a.* सखमतिः—ति—ति. See STUBBORN.

STIFFNESS, *s.* सख्यत्वं—ता, कठिनत्वं, कठिन्यं, दृढत्वं—ता, दार्ढ्यं, धनता—नं, अशिथिलता, अशिथिल्यं. See RIGIDITY, FORMALITY.

To STIFLE, *v. a.* (Suffocate) आसरोधं कृ, आसावरोधं कृ, श्वास रुध (c. 7. रुधति, रोधुं) or अवरुध, see To SMOTHER.—(Suppress) सम्भू (c. 10. सम्भयति—यितुं), नियम्, निग्रह, see To SUPPRESS.

STIFLED, *p. p.* (Suffocated) रुद्धश्वासः—सा—सं, अवरुद्धश्वासः &c.—(Suppressed) सम्भितः—ता—तं, उपगूढः—दा—दं; 'with stifled utterance,' भिन्नस्वरः—रा—रं, रुद्धस्वरः &c., सम्भितवाक् *m. f. n.* (च्).

STIFLING, *part.* आसावरोधी—धिनो—धि (न्), आसरोधी &c.

STIGMA, *s.* कलङ्कः, लाञ्छनं, अपमानचिह्नं, अभिज्ञासाङ्कः, अङ्कः.

To STIGMATIZE, *v. a.* अपमानचिह्नेन अङ्क (c. 10. अङ्कयति—यितुं), कलङ्क (nom. कलङ्कयति—यितुं), कलङ्कं कृ, अभिज्ञासाङ्केन चिह्न (c. 10. चिह्नयति—यितुं).

STILETTO, *s.* क्षुद्रकटारः, क्षुद्रहुरिका. See DAGGER.

To STILL, *v. a.* (Quiet, calm) शम (c. 10. शमयति—यितुं), प्रशम, उपशम.—(Make silent) निःशब्दीकृ, see To SILENCE.—(Stop) निवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति—यितुं), निवृत्त (c. 10. -वारयति—यितुं), स्थिरीकृ.

STILL, *s.* (For distillation) अशोधनं, यकः, यकयन्त्रं, काचयकयन्त्रं.

STILL, *a.* (Silent) निःशब्दः—न्दा—नं, निश्शब्दः &c., नीरवः—वा—वं, see SILENT.—(Motionless) अचलः—ला—लं, निश्चलः &c., स्थिरः—रा—रं, सवः—न्ना—नं, see MOTIONLESS, QUIET.—(Calm) शान्तः—ना—नं, प्रशान्तः &c., उपशान्तः &c., निर्धतः—ता—तं, see QUIET.

STILL, *adv.* (Until now, even now) अद्यापि, अद्यवाप्य, अद्यावधि.—(Nevertheless) तथापि.—(Quietly, silently) शान्तं, नृणां निःशब्दं.

STILL-BORN, *a.* मृतजातः—ता—तं; 'a still-born child,' मृदगर्भः, मृतगर्भः; 'bearing a still-born child,' नश्यतमृत्तिका.

STILLNESS, *s.* (Freedom from noise) निःशब्दता, नीरवता, शब्दाभावः, see SILENCE.—(Freedom from motion) निश्चलता, अचलता, स्थिरता.—(Calmness) शान्तिः *f.*, शान्तता, निर्धुतिः *f.*, अक्षोभः, निर्धतत्वं, वाताभावः, see QUIETNESS.

STILT, *s.* पादोत्थापनकाष्ठं, पादोत्थापककाष्ठं, पादोन्नयनकाष्ठं.

STIMULANT, *a.* तेजोवर्धकः—का—कं, दीपकः &c., दीपनः—ना—नं, उद्दीपकः &c., उत्तेजकः &c., प्ररोचकः—का—कं, रोचकः &c., रुचकः &c., प्रोत्साहकः &c., प्रवर्त्तकः &c., उद्दीपकः &c., अग्निवर्धकः—का—कं, चेतनावर्धकः &c., चेतनाप्रदः—दा—दं, चेतनोत्तेजकः &c.

STIMULANT, *s.* तेजोवर्धनं, अग्निवर्धनं, प्ररोचनं, दीपनं, उद्दीपनं, रुचकं, रोचकं, चेतनावर्धनं.

To STIMULATE, *v. a.* उद्दीप (c. 10. दीपयति—यितुं), दीप, उत्तिज् (c. 10. -तेजयति—यितुं), प्ररुच (c. 10. -रोचयति—यितुं), प्रोत्साह (c. 10. -साहयति—यितुं), प्रवृत्त (c. 10. -वर्त्तयति—यितुं), see To EXCITE, ROUSE.—(In medicine) तेजोवर्धनं कृ, चेतनावर्धनं कृ, तेजो वृध (c. 10. वर्धयति—यितुं), वाजोक्.

STIMULATED, *p. p.* उद्दीपितः—ता—तं, दीपितः &c., प्रदीप्तः—न्ना—नं, उत्तेजितः—ता—तं, तेजितः &c., रुचितः—ता—तं, प्ररुचितः, प्रोत्साहितः—ता—तं, प्रवर्त्तितः &c., चोदितः &c. See EXCITED, ROUSED.

STIMULATING, *part.* or *a.* उद्दीपकः—का—कं, उद्दीपनः—ना—नं, उत्तेजकः—का—कं, रज्जकः &c., प्रोत्साहनः—ना—नं, वाजीकरः—रा—रं. See STIMULANT, *a.*

STIMULATION, *s.* उद्दीपनं. दीपनं. प्रदीपनं. उत्तेजनं. प्रोत्साहनं. प्रवर्धनं. संवर्धनं. वर्धनं. रत्ननं. वाञ्छीकरणं.

STIMULUS, *s.* प्रोत्साहः -हनं. प्रवर्धनं. उत्तेजनं. उद्दीपनं. उत्तेजनं. रत्नकः. इन्द्रियबोधनं. See STIMULANT, *s.*

To STING, *v. a.* दंश (c. 1. दंशति, दंशुं), चिदंश, दंशनं कृ, दंशं कृ.

STING, *s.* (Of animals) शङ्कुः *m.*, दंशः, कण्टकः; 'of a scorpion,' छलं; 'having a sting in the tail,' शङ्कुपुच्छः -च्छा -च्छं.— (Thrust of a sting into the flesh) दंशः -शनं.— (Point, wit) मर्मम् *n.* (नं).

STINGILY, *adv.* सकापर्ययं, कृपणवत्, कृपणं, स्वल्पव्ययेन. See MANLY.

STINGINESS, *s.* कृपणता. कापर्ययं, व्ययशुद्धा. See NIGGARDINESS.

STINGING, *part. of a.* दंशकः -का -के. दंशनः -ता -नं. मर्ममृक *m. f. n.* (ज).

STINGY, *a.* कृपणः -या -यं. दानविमुखः -खा -खं. See MISERLY.

To STINK, *v. n.* दुर्गन्धी -न्धनी -न्धि भू, पृतिगन्धी &c. भू, कुसितगन्धी &c. भू. कृष्य (c. 1. कृषते -पितुं). See To SMELL, *v. n.*

STINK, *s.* दुर्गन्धः. दुर्गन्धिः *m.*, कुसितगन्धः, पृतिगन्धः. पृतिः *f.*, कृषयः.

STINKING, *a.* दुर्गन्धी -न्धनी -न्धि (नं). दुर्गन्धः -न्धा -न्धं. दुर्गन्धिकः -की -के, कुसितगन्धिकः &c., पृतिगन्धिकः &c., पुतः -ता -तं, कृषयः -पी -पं, क्षमुरभिः -भिः -भि. कृषिता -ची -नृ (तृ).

To STINT, *v. n.* निवन्ध् (c. 9. -यप्राप्ति -बन्धुं), नियम (c. 1. -यच्छति -यन्तुं), संयन्, भेद (c. 1. -हरति -हन्तुं), निग्रह (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), परिमितं -तां कृ, सपरिमाणं -गां कृ, परिच्छेदं कृ.

STINT, *s.* परिमितत्वं, परिमितिः *f.*, परिमाणं. निवन्धः. See RESTRICTION.

STINTED, *p. p.* सपरिमाणः -गा -गं, परिमितः &c., नियमितः &c., see LIMITED.

STIPEND, *s.* वेतनं, चरैतनं, भृतिः *f.*, निरूपितवेतनं. See SALARY.

STIPENDIARY, *a.* वेतनिकः -की -के. सवेतनः -ना -नं, वेतनग्राही -हिली &c.

STIPEND, *a.* रक्तावसम्भकः -का -के. See STYPTIC, *a.*

To STIPULATE, *v. n.* पणं (c. 1. पणते -णितुं), पणं कृ, पणनं कृ, नियमं कृ, नियमोक्तं, प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं), समपं कृ, संविदं कृ, सङ्कतं कृ, संघट्टं.

STIPULATED, *p. p.* नियमितः -ता -तं, नैयमिकः -की -के, नियतः -ता -तं, पणितः -ता -तं, सामयिकः -की -के, संविदितः -ता -तं, सङ्केतितः -ता -तं, प्रतिज्ञातः -ता -तं, निरूपितः &c.; 'stipulated interest,' नियमितवृद्धिः *f.*, कारितवृद्धिः *f.*, कारिता.

STIPULATION, *s.* पणः, नियमः, सङ्कतः, समपः, संविदं *f.*, प्रतिज्ञा, उद्देशः.

To STIR, *v. a.* (Move) चल (c. 10. चालयति -यितुं), संबल, see To MOVE, *v. a.*— (Agitate, move about) घृ (c. 5. घृतीति, घृतुं), क्षापः, मन्थ (c. 1. मन्थति -न्थितुं, c. 9. मथति, c. 1. मथति -थितुं), उन्मथ्, निर्वेन्थ, प्रमन्थ, सम्प्रमन्थ, लुड् (c. 1. लोडति -डितुं, c. 10. लोडयति -यितुं), खालुड्, समालुड्, परिलुड्, विलुड्.— (Stir up) उड्, उत्थिष् (c. 10. -तेजयति -यितुं), प्रवृत् in caus., प्रणुड्, चुड्. See To INCITE, INSTIGATE.

To STIR, *v. n.* (Be in motion) चल (c. 1. चलति -लितुं). See To MOVE, *v. n.*

STIR, *s.* सम्भ्रमः, विप्रवः, वैक्लथं, तुमुलं, कोलाहलः, कलहः.

STIRRED, *p. p.* (Agitated) धृतः -ता -तं, मथितः -ता -तं, प्रमथितः &c., खालोडितः &c., चालितः -ता -तं, चलितः &c., व्यापटितः -ता -तं.— (Stirred up) उड्डतः -ता -तं, उत्तेजितः &c., बेधितः &c., see INSTIGATED.

STIRRING, *part.* चलन -लन्ती -लन् (तृ), चेष्टमानः -ता -नं. See MOVING, *part. and a.*

STIRRUP, *s.* अश्वादीहिणां पादग्रहणी or पादधारणी or पादधरणी, अश्वा-रुढानां पादधारणाधि लोहवलयः -वं.

To STITCH, *v. a.* मिय (c. 4. सीयति, मयितुं), निपिय, संमिय. See To SEW.

STITCH, *s.* (Pass of the needle) मय्यङ्कः, मृचिमार्गः, मृचिचारः, मृचिग्रहारः, सीवनं.— (In the side) पाश्र्वङ्कः -लं.

STITCHED, *p. p.* मृतः -ता -तं, प्रोतः -ता -तं. See SEWN, SEWED.

STITCHING, *s.* सीवनं, मवनं, म्यतिः *f.* See SEWING, *s.*

STOCK, *s.* (Of a tree, &c.) कायः -खं, प्रकायः -खं, see TRUNK.

— (Handle, haft) वारङ्गः, दण्डः, तन्तुः *m.*, मूल्यः.— (Lineage, family) वंशः, कुलं, खादिः.— (Capital, principal) मूलधनं, धनमूलं.

दृष्टद्वयं, मूलं, नोयिः -वी, परिपणं, परिणतं.— (Store) सञ्चयः.

सञ्चितं, सम्भारः, सामर्थ्यं -ग्री, उपकरणसामग्री, उपकरणसम्भारः.

संयोगः; 'common stock,' गणद्वयं, गणाद्वं.— (In cattle, &c.)

गोधनं, पशुसम्यतिः *f.*, गोवधनं, पादबन्धनं, यादवं.— (Wooden

fetters) हडिः *m.*, पादपाशो, कीलः; 'confined in the stocks,'

कीलितः -ता -तं, हडिबद्धः -द्धा -द्धं.

To STOCK, *v. a.* मम्भ् (c. 1. -भरति -भन्तुं), सम्भारं कृ, पृ (c. 10. पूरयति -यितुं), सञ्चि (c. 5. -चिनोति -चेतुं), उपकृष्य, सञ्चयं कृ. See To STORE.

STOCKADE, *s.* वाल्सी, सम्भरपङ्क्तिः *f.*, दुर्गावरोधका शङ्कुपङ्क्तिः.

STOCKED, *p. p.* सम्भृतः -ता -तं, पूरितः -ता -तं, पूणः -णा -णं, सम्युक्तः

&c., उपकृष्यः -ता -तं, सोपकारः -रा -रं, सोपकारद्वययुक्तः -क्ता -क्तं.

STOCKING, *s.* पादवस्त्रं, पादवाणं, पादवं, पादरक्षा -क्षणं.

STOCK-STILL, *a.* कायवत् स्थिरः -रा -रं or निश्चलः -ल्ला -ल्लं.

STOCKS, *s. pl.* हडिः *m.*, पादपाशो. See under STOCK.

STOIC, STOICAL, *a.* उदासी -सिनी -सि (नं), उदासीनः -ना -नं, उदास-

-मा -मं, इन्द्रियानधीनः -ना -नं, इन्द्रियामङ्गनी -ङ्गनी &c., कामाव-

-साय्य &c., कामावसायिता -वी -तृ (तृ), सुखदुःखाद्यनधीनः &c., काम-

-क्रोधाद्यनधीनः &c., जितेन्द्रियः -या -यं, समबुद्धिः -द्धिः -द्धि, समचिन्तः

-ज्ञा -ज्ञं, सममः -मा -मं, निर्ममः &c., ज्ञानः -न्ता -न्तं, ज्ञानचित्तः &c.

STOICALLY, *adv.* उदासीनवत्, औदास्येन, इन्द्रियामङ्गनेन, समबुद्ध्या.

STOICISM, *s.* उदासः, औदास्यं, उदासीनता, औदासीन्यं, ज्ञानः, ज्ञानिः *f.*,

इन्द्रियासङ्गः, इन्द्रियज्ञानः, कामावसायः -यिता, आत्मसंयमः, अनमत्वं -ता,

निर्ममत्वं -ता, कामक्रोधाद्यनधीनता, सुखदुःखाद्यनधीनता, जितेन्द्रियत्वं,

समबुद्धित्वं, समचिन्तत्वं.

STOLEN, *p. p.* चोरदृतः -ता -तं, चौरापदृतः &c., दृतः -ता -तं, अपदृतः

&c., मूचितः -ता -तं, मुषितः &c., चौरगतः &c., होदः -दा -दं; 'stolen

goods,' लोभं, होदं.

STOLID, *a.* जडः -डा -डं, बुद्धिहीनः -ना -नं, मूर्खः &c. See STUPID.

STOLIDITY, *s.* जडता, बुद्धिहीनता, मूर्खता. See STUPIDITY.

STOMACH, *s.* जठरः -रं, उदरं, अन्ननैठरं, कोष्ठः -वं, पक्वाशयः, अवाशयः,

सामाशयः, पक्वावसानं, अन्नकोशः, पिचरः, पिचरिदः; 'pit of the

stomach,' मणिपूरः; 'clearing of the stomach,' कोष्ठशुद्धिः &c.

'stomach-ache,' जठरव्याथा, उदरवेदना.

To STOMACH, *v. a.* सह (c. 1. सहते, मोदुं), विपह. See To BEAR, BROOK.

STOMACHE, *a.* (Strengthening the stomach) अग्निवर्धकः -का -कं

अग्निदः -दा -दं, अग्न्युत्तेजकः -का -कं, रुचकः &c., रोचकः &c.

वह्निकरः -रा -रं, पाचकः -का -कं.— (Pertaining to the stomach)

जाठरः -री -रं, जठरसन्ध्या &c., अन्नकोशसन्ध्या &c.

STOMACHIC, *s.* अग्निवर्धनं, रुचकं, रोचकः, रोचकोप, दोषनं.

STONE, *s.* प्रस्तरः, घायाणः, शिला, अश्मा *m.* (नं), उपलः, गथा *m.* (नं)

अवस्कन्द (c. 1. -स्कन्दति -स्कन्) or आस्कन्द or समास्कन्द or समवस्कन्द, दुर्गलङ्घनं कृ, दुर्गावस्कन्दनं कृ.

To STORM, v. n. भृश (nom. भृशायेते), उन्मथः -उन्मथ-यं भू, see To RAGE.

STORMY, a. वातलः -ला -लं, वातवान् -वती -वत् (त), वातरः -रा -रं, वातिकः -की -कं, वातमयः -यी -यं, अतिवातमयः &c., वृष्टिवातमयः &c., वृष्टिवातविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिवातविशिष्टः &c., वातधूमः -ध्मा -ध्मं, पवनधिप्रः -प्ता -प्तं, वाताहतः -ता -तं; 'stormy sea,' द्युभागिवः.

STORY, s. (Narration, tale) कथा, कथानकं, परिकथा, उपकथा, उपाख्यानं, साख्यानं, साख्याधिका, कथाप्रबन्धः, कथानुबन्धः, वार्ता, वृत्तान्तः, चरित्रं, इतिहासः; 'an old story,' पुरावृत्तकथा; 'idle story,' लोककथा; 'remaining only in story,' कथाशेषः -पा -पं.—(Fictitious story), see FICTION.—(Floor) भूमिः f., कोष्ठः, फलकः, तलः; 'upper story,' उपरिभूमिः f., see FLOOR.

STORY-TELLER, s. कथकः, कथोपकथकः, कथाख्यायकः, कथास्थानविद्.

STOUT, a. स्मूलः -ला -लं, स्मूलशरीरः -रा -रं, मांसलः -ला -लं, बलवान् -वती -वत् (त), महाबलः -ला -लं, महाकायः -या -यं, अंशलः -ला -लं, अंसलः &c., वृहच्छरीरः -रा -रं, वृहदङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, मेदस्वी -स्विनी -स्वि (न).

STOUTNESS, s. स्मूलता, शरीरस्मूलता, अङ्गस्मूलता, अङ्गवृहत्वं, शरीरवृहत्वं, मांसलत्वं, अंशलता, मेदस्विता.

STOVE, s. चुडौ, अङ्गारिणी, अङ्गारगुभिः f., अग्निकुण्डं. see FIREPLACE.

To STOW, v. a. कोशे or कोषे निविष्ट (c. 10. वेष्टयति -यितुं) or निधा (c. 3. -दधाति -धातुं) or रथा in caus., कोशीकृ, भाखीकृ, वासनीकृ.

To STRADDLE, v. n. पादौ पृथक् कृत्वा रथा (c. 1. तिष्ठति, रथातुं). प्रगत-जङ्घः -ङ्गा -ङ्गं रथा, विगतजङ्घः -ङ्गा -ङ्गं रथा.

To STRAGGLE, v. n. व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितुं), असंहतं चल (c. 1. -चलति -लितुं), असंहतः -ता -तं चल (c. 1. चलति -चितुं) or पर-व्यभिचर (c. 1. -व्यभिचरति -व्यभिचरितुं), विस्मृ-यः -या -यं भू, प्रविततः -ता -तं भू.

STRAGGLER, s. असंहतचारी m. (न), असंहतगामी m., व्यभिचारी m.

STRAGGLING, part. of a. असंहतः -ता -तं, विस्तीर्णः -या -यं, प्रविततः &c.

STRAIGHT, a. सरलः -ला -लं, च्युः -नुः -नु, च्युनकः -का -कं, अवक्रः -क्रा -क्रं, अजिघः -घा -घं, अकुटिलः -ला -लं, अभुग्नः -ग्ना -ग्नं, अघ्नतः -घा -घं, समः -मा -मं, समरेखः -खा -खं, समानः -ना -नं, प्रमुखः -खा -खं; 'a straight line,' सरलरेखा; 'moving in a straight line,' सरलयायी -यिनी &c, अजिघ्र्या -गा -गं; 'to be straight,' च्युनू, च्युन् (c. 1. अजिघ्रे -जिघ्रेतुं).

STRAIGHT, STRAIGHTWAY, adv. यद्यम्, तत्काले. See FORTHWITH, IMMEDIATELY.

To STRAIGHTEN, v. a. च्युनकृ, सरलीकृ, समीकृ, समरेखीकृ, अवक्रोक्तृ.

STRAIGHTENED, p. p. च्युनकृतः -ता -तं, सरलीकृतः &c., समीकृतः -ता -तं.

STRAIGHT-FORWARD, a. सरलः -ला -लं, च्युः -नुः -नु, अवक्रः -क्रा -क्रं, अकुटिलः -ला -लं, अजिघः -घा -घं, प्रमुखः -खा -खं. See HONEST.

STRAIGHT-FORWARDNESS, s. च्युनुता, सार्जयं, अवक्रता. See HONESTY.

STRAIGHTLY, adv. सरलं, च्युन्, अवक्रं, अजिघं, सरलं or अजिघं in comp.

STRAIGHTNESS, s. च्युनुता, सरलता, सारत्यं, च्युनुता -त्वं, सार्जयं, अजिघ-मा m. (न), अवक्रता, अवक्रिमा m., अकुटिलता, अजिघ्रता.

To STRAIN, v. a. (Stretch) अत्यनं तन् (c. 8. तनोति -नितुं), अति-

शयेन तन् or विततोक्तृ.—(Injure by stretching), see To SPRAIN.—(Force beyond propriety) अत्यनं or अतिशयेन कृष्

(98) (c. 1. कर्षति, ऋतुं) or आकृष् or समाकृष्.—(Make great effort), see To STRAIN, v. n.—(Filter liquids, &c.) शुष्प (c. 10. शोषयति

-यितुं), उत्पचनं कृ, गालनं कृ, गल् in caus. (गलयति. गालयति -यितुं), सम्पृन्, see To FILTER, v. a.

To STRAIN, v. n. (Make violent efforts) अतिशयेन यत् (c. 1. यतते -तितुं) or प्रयत्, अतिशयं कृ, अत्यन्तम् अश्रम् (c. 1. -यच्छति -यन्तुं) or चेष्ट or व्यवसो, अतिशक्ति or अतिसामर्थ्यं यत्नं कृ.—(Filter), see the word.

STRAIN, s. (Over-exertion) अतिशयः. अतिशयशयः, अत्युद्यमः.—(Injury by over-exertion), see SPRAIN.—(Stretching, tension) कर्षणं, कर्षः, कृष्टिः f., आकर्षः, आकृष्टिः f., संकर्षणं, विकर्षणं, विततिः f., वितननं.—(Tenor) अन्वयः, अधोऽन्वयः, क्रमः, प्रसङ्गः.—(Style) वृत्तिः f., चाग्वृत्तिः f., चाग्व्यापारः.—(Song, sound), see the words.

STRAINED, p. p. (Stretched) विततः -ता -तं, कृष्टः -ष्टा -ष्टं, आकृष्टः &c., आकर्षितः -ता -तं.—(Forced) झिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिशयपृष्टं कृष्टः -ष्टा -ष्टं or आकृष्टः &c., अतिशयपृष्टः -ष्टा -ष्टं.—(Filtered) शोधितः -ता -तं, निर्गलितः &c., सम्पृष्टः -ष्टा -ष्टं.

STRAINER, s. शोधनी, शोधनयन्त्रं, चालनं -नी, सम्मार्जनयन्त्रं.

STRAIT, a. सङ्कटः -टा -टं, सघाप in comp. See NARROW, a.

STRAIT, s. (Narrow passage) समुद्रसङ्कटं, समुद्रधुनी, मामुद्रधुनी, सङ्कटं.—(Difficulty) सङ्कटं, कुच्छं, कष्टं; 'one who is in straits,' अनु-

यायः -या -यं, उपायहीनः -ना -नं, कुच्छगतः -ता -तं.

To STRAITEN, v. a. बाष्प (c. 1. बाधते -यितुं), सघाप, संकुच (c. 1. -कोचति -चितुं), पोद् (c. 10. पोडयति -यितुं), सङ्कटीकृ.

STRAITENED, p. p. संकुचितः -ता -तं, संकोचितः &c., बाधितः &c., सघापितः -ता -तं; 'for food,' भोजनव्ययः -या -यं.

STRAIT-LACED, a. मूढदृशी &c. See STRICT, SHIF.

STRAITNESS, s. सङ्कटत्वं, सघापता, सङ्कोचः, मङ्कोचतत्वं.

STRAND, s. तटं, तीरं, कूलं, पुलिनं, समुद्रतीरं. See SHORE.

To STRAND, v. a. उन्मूल (nom. उन्मूलयति -यितुं), उन्मीर (nom. उन्मीरयति).

STRANDED, p. p. उन्मूलितः -ता -तं, उन्मीरितः -ता -तं, उन्मीर indec.

STRANGE, a. (Foreign) विदेशीयः -या -यं, वैदेशिकः -की -कं, see FOREIGN.

—(Belonging to others, alien) परकीयः -या -यं, पारक्यः -का -कं, पर in comp., अन्य in comp., भिन्नः -घा -घं.—(Wonderful) अद्भुतः -ता -तं, विचित्रः -घा -घं, विविचित्रः &c., आश्चर्य्यः -य्यो -य्यं, आश्चर्य्यकरः &c., see WONDERFUL.—(Novel) अपूर्वः -व्यो -व्यं, अभूतपूर्वः -व्यो -व्यं, see NOVEL.—(Odd, unusual) विलक्षणः -णा -णं, असङ्गतः -ता -तं, अपरुपः -पा -पं, अलौकिकः -की -कं; 'strange story,' असम्भवकथा.—(Unacquainted) अपरिचितः -ता -तं.

STRANGE, exclam. आश्चर्य्यं, विचित्रं, विचित्रं विचित्रं, अद्भुतं.

STRANGELY, adv. अद्भुतं, अद्भुतप्रकारेण, आश्चर्य्यप्रकारेण, विचित्रं.

STRANGENESS, s. (Foreignness) विदेशीयता -त्वं.—(Novelty) अपूर्वता.

—(Oddness) वैलक्षण्यं.—(Wonderfulness) अद्भुतता -त्वं, आश्चर्य्यता, विचित्रता, वैचित्र्यं.

STRANGER, s. (Foreigner) विदेशी m. (न), विदेशीयः, वैदेशिकः, वैदेश्यः, अन्यदेशोद्भवः, पारक्यः, प्रेषितः -तवान् m. (न), बहिरङ्गः, see FOREIGNER.—(One not of the same family, &c., an unknown person) परपुरुषः, परः, पारक्यः, परलोकः, अन्यजनः, अन्यः, अपरिचितः, उदासीनः.—(One unknowing) अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अपरिचितः -ता -तं, अनामः -मा -मं, see INEXPERIENCED.—(Accidental visitor) आगन्तुकः, आगन्तुः m., सम्प्रगतः.

To STRANGLE, v. a. गलहस्त (nom. गलहस्तयति -यितुं), गलघट्टे कृ,

श्यामरोधं कृ, श्यामावरोधं कृ. See To SUFFOCATE, CHOKE.
 STRANGLED, *p. p.* रुद्धश्यासः -श्या -सं, श्वरुद्धश्यासः &c. See CHOKED.
 STRANGLING, STRANGULATION, *s.* श्यामरोधः, श्यामावरोधः, गलहस्तः, गलपट्टः, गलपीडनं, कलपीडनं, श्यामसम्पीडनं. See SUFFOCATION.
 STRANGURY, *s.* मूत्रकृच्छ्रः, मूत्ररोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रावधम्, मूत्रानुषण्यः, अशमरो.
 STRAP, *s.* चर्मबन्धः, चर्मपट्टः -ट्टा -ट्टी, यस्त्रा. See SIROPE.
 To STRAP, *v. a.* (Beat with a strap) चर्मैरञ्जना तड् or खाहन्.
 STRATAGEM, *s.* उपायः, अपदेशः, कृपदेशः, उपक्रमः, उल्लं. छद्म *n.* (नृ), कृतिः *f.*, कल्पना, स्मृतिर्न.
 STRATEGY, *s.* गृहचरणाधिष्ठा, सैन्यचरणाधिष्ठा. See GENERALSHIP.
 STRATHED, *p. p.* फलककृपः -पा -पं, आस्तुतः -ता -तं, सररुपः &c.
 STRATUM, *s.* स्तरः, फलकः -कं, आलक्षणः, आस्तरः, पार्थिवशुषुटः, पार्थिवशस्तरः -'of rock,' शिलाफलकः -कं.
 STRAW, *s.* पलालः -लं -ली, पलः, नालः -लं, शुष्कनालः, नलः, तृणं, धान्यकलकं, तुल्यधान्यकं, कडकूरः, कडकूरः, 'of wheat,' गोधूमनालः, 'of barley,' यवनालः, 'fit to be fed with straw,' कडकूरीयः -या -यं, कडकूर्यः -य्यो -य्यं, 'hardly worth a straw,' दृणप्रायः -या -यं, 'not to care a straw for,' दृणाय मन.
 To STRAY, *v. n.* भ्रम (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषु), व्यभिचर (c. 1. -चरति -रितु), विचल (c. 1. -चलति -लितु), भ्रंश (c. 4. भ्रंशति, भ्रंशितु), प्रभ्रंश, च्य (c. 1. च्यते, च्योतु), प्रमद (c. 4. माद्यति -मदितु), मार्गोद भ्रंश, पपाद् भ्रंश, see To ERR.-(As a sheep, &c., from the flock) यृपात् पारभ्रंश or भ्रंश
 STRAY, STRAYED, *a.* प्रभ्रंशः -श्रा -श्रं, परिभ्रंशः &c., भ्रष्टः &c., च्यतः -ता -तं, प्रच्यतः &c., विचलितः &c., भ्रान्तः -न्ता -न्तं, दिग्भ्रान्तः &c., दिग्भ्रमी -मिषो &c., पयभ्रंशः &c., मार्गभ्रंशः &c., भ्रमप्रभ्रंशः &c., यत्नभ्रंशः &c., नृशः &c., यत्नमार्गः गो -गौ, 'as a sheep, &c.,' युष्मभ्रंशः श्रा -श्रं, 'a stray animal,' स्वयृपात् परिभ्रंशः पशुः.
 STREAK, *s.* रेखा, लेला, लेदः, राशिः -नो *f.* पङ्क्तिः *f.*, अङ्कः, शिरा.
 To STREAK, *v. a.* रेखाभिरंशु (c. 10. अङ्कयति -यितु), रेखाङ्कितं -तां, रेखाचिचितं -तां कृ. श्रयलीकृ, शिषीकृ, लिख.
 STREAKED, STREAKY, *p. p.* रेखाङ्कितः -ता -तं, रेखाचिचितः &c., रेखा-विचित्रः -त्रा -त्रं, रेखाचिचितः -ता -तं, चिचितः &c., चित्रः -त्रा -त्रं, विचित्रः &c., चित्राङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, श्रयलः -ला -लं.
 STREAM, *s.* (Running water) स्रोतस् *n.*, सरित् *f.*, नदी - (Current, flow) स्रोतस् *n.*, प्रवाहः, उदकप्रवाहः, जलप्रवाहः, घोषः -यं, चलीयः, वेला, रयः, धारा -रः, योगः, जलयोगः, प्रवृत्तिः *f.*, प्रधवः -वणं, प्रधावः, समुत्तिः *f.*, कुलङ्कपः, जलचलं, see CURRENT, 'against the stream,' प्रतिश्रोतस्, 'floating with the stream,' प्रवाहपतितः -ता -तं.-(As of rain) धारा, 'continued stream,' समतधारा.
 To STREAM, *v. n.* सन्नतप्रवाहेण वृ (c. 1. धपति, झंति) or प्रवृ. निर-न्तरप्रवाहेण मु or परिस्. See To FLOW.
 STREAMER, *s.* पताका, दीर्घपताका, केतुवसनः, दीर्घकेतु *n.* See FLAG.
 STREAMING, *part.* सन्नतसावी -यिणी -धि (नृ), निरन्तरप्रवाहो &c.
 STREAMLET, *s.* अल्पस्रोतस् *n.*, अल्पसरित् *f.*, कुसरित्. See RIVULET.
 STREET, *s.* मार्गः, नगरमार्गः, प्रगोली, रथ्या, वीथिः -थी *f.*, विशिखा, संसरणं, उपनिष्कारः, उपनिष्क्रमणं.
 STREET-WALKER, *s.* हट्टिलिपिनी See PROSTITUTE, HARLOT.
 STRENGTH, *s.* बलं, शक्तिः *f.*, समर्थः, समर्थता, प्रादुर्यं, प्रबलता, ऊर्ध्वः, पराक्रमः, विरक्तः, तेजस् *n.*, प्रभायः, अश्वं, सारता, दृढता, तरस् *n.*,
 778

विभवः, विभवः, see Power; 'of arm,' भुजबलं; 'of mind,' बुद्धि-विभवः, बुद्धिविभवः, मनःशक्तिः *f.*, धीशक्तिः *f.*; 'with all one's strength,' यथाबलं, यथाशक्ति, see under Power; 'loss of strength,' बलहानिः *f.*, बलक्षयः, भस्वहानिः *f.*; 'on the strength of,' see under SCORE.
 To STRENGTHEN, *v. a.* (Make strong) सबलं -लां कृ, सबलीकृ, बल-यनं -यतो -यत् कृ, बलं दा or वृष (c. 10. वर्धयति -यितु), बलवृद्धिं कृ, बलवर्धनं कृ, प्रबलीकृ, बलवत्तरं -रां कृ.-(Confirm, establish), see the words.
 STRENGTHENED, *p. p.* सबलीकृतः -ता -तं, सबलः -ला -लं, वर्धितबलः &c.
 STRENGTHENING, *part.* of *a.* बलवर्धनी -धिनी -धि (नृ), बलवर्धकः -का -कं, बलवर्धनः -ना -नं, बलवृद्धिकरः -रा -रं, पुष्टिकारकः -का -कं.
 STRENUOUS, *a.* उद्योगी -गिनी -गि (नृ), महोत्साहः -हा -हं, महोद्यमः -मा -मं, महाप्रयत्नः -न्ता -न्तं, मोत्साहः &c., मोद्योगः &c. See ENERGETIC.
 STRENUOUSLY, *adv.* मोत्साहं, प्रयत्नतम, यत्नतम. See ENERGETICALLY.
 STRENUOUSNESS, *s.* उत्साहः, उद्योगः, उद्यमः, मोद्योगत्वं. See ENERGY.
 STRESS, *s.* प्रभायः, भारः, बलं, प्रणिधानं, गौरवं, गुरुत्वं.
 To STRETCH, *v. a.* (Extend, draw out) तन् (c. 8. तनोति -नितु), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, प्रवितन्, अतितन्, विततीकृ, आयम् (c. 1. -यच्छति -यन्तु), विस्त् (c. 10. -स्तारयति -यितु), दीर्घीकृ, see To DRAW OUT; 'to stretch one's limbs,' स्वाङ्गम् आयम्.-(Stretch out, as the hand, &c.) प्रम् in caus. (-सारयति -यितु), प्रयद् (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतु), प्रसारणं कृ.-(Strain, force), see the words.
 To STRETCH, *v. n.* तन् in pass. (तन्यते), वितन्, व्यातन्, प्रतन्, वित-तीकृ, प्रततीकृ, विस्त् in pass. (-स्तोयते), प्रस् (c. 1. -सरति -सन्तु), आयम् (c. 1. -यच्छते -यन्तु), विप्रत्या (c. 1. -तिष्ठति -स्यातु), द्राप् (c. 1. द्रापते -यितु).
 STRETCH, *s.* (Extension) वितर्कः *f.*, प्रतर्कः *f.*, सायतिः *f.*, आयामः, 'वित्सारः, विस्तीर्णः *f.*-(Effort) यत्नः, प्रयत्नः, उद्यमः.-(Reach, extent) पर्यन्तः -न्तं, परिमाणं, प्रसरः, विषयः.
 STRETCHED, *p. p.* वितर्कः -ता -तं, प्रवितर्कः &c., आतर्कः &c., विततीकृतः &c., आयतः &c., विस्तीर्णः -गौ -गौ, विस्तीर्णः -ता -तं, प्रसरः &c., उन्मिष्टः &c., विवृन्मिष्टः &c., उन्मिष्टः &c.; 'stretched for 90' प्रसारितः -ता -तं.
 STRETCHING, *part.* वितन्त्यन् -न्यती -न्तं (नृ), तन्वन् &c., आयच्छमानः -ता -तं; 'one's limbs,' स्वाङ्गम् आयच्छमानः &c.
 To STREW, *v. a.* कृ (c. 6. किरति, करितु -रोतु), धिक्, प्रकृ, श्वक्, समवक्, आस्तु (c. 9. -सृणाति, c. 5. -सृणाति -स्रितु -रोतु), विस्त्, परिस्त्, संस्त्, आस्तरणं कृ, आसृद् (c. 10. -ह्रादयति -यितु), see To SCATTER, *v. a.*
 STREWED, *p. p.* आकीर्णः -गी -गं, विकीर्णः &c., प्रकीर्णः &c., अवकीर्णः &c., कीर्णः &c., कीर्त्यमाणः -णा -णं, अवकीर्त्यमाणः &c.
 STRICKEN, *p. p.* हतः -ता -तं, उपहतः &c., निहतः &c., see STRUCK; 'in years,' वयोवृद्धः -ट्टा -ट्टं, see OLD.
 STRICT, *a.* (Said of persons) सूक्ष्मदर्शी -शिनी -शि (नृ), सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, कठोरः -रा -रं, कठिनः -ना -नं, निष्ठुरः -रा -रं.-(Of things) समन्वयः -सा -सं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं, नियतः -ता -तं, सम्यक् -मीची -म्यक् (क्), दृढः -टा -टं, स्थिरः -रा -रं; 'in regimen,' यथाशी -शिनी &c.
 STRICTLY, *adv.* निष्ठुरं, कठोरं, कठिनं, सूक्ष्मं, सीक्ष्येण, दृढं.
 STRICTNESS, *s.* कठोरता, निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, कठिनता, कठिन्यं, सूक्ष्मता,

सौहृदयं, सामन्त्र्यं, सम्पत्तिः, दृढता, स्थिरता, उग्रता.

STRUCTURE, *s.* (Of the urethra) प्रसाधरोधः, निरुद्धप्रकाशः.—(Critical remark) गुणदोषप्रकाशनं, गुणदोषव्याख्या, चर्चा.

STRIDE, *s.* विक्रमः, दीर्घकर्मः, दीर्घविक्रमः, लङ्घनं, विलङ्घनं.

TO STRIDE, *v. n.* विक्रम (c. 1. -क्रमते-यितुं), लङ्घ (c. 10. लङ्घयति-यितुं).

STRIPE, *s.* कलहः-हं, कलिः *m.*, इन्धं, विरोधः, विप्रतिपक्षिः *f.*

STRIPEFUL, *a.* कलहकारी-रिणी-रि (न्), कलिप्रियः &c. See CONTENTIOUS.

TO STRIKE, *v. a.* (Hit) तड् (c. 10. ताडयति-यितुं), वितड्, हन् (c. 2. हन्ति-न्तुं), अभिहन्, विहन्, आहन्, समाहन्, प्रह् (c. 1. -हरति-हन्ते), तुद्, आतुद्, वितुद्, व्यप्, प्रतिव्यप्, आघातं कृ, प्रहारं कृ, हननं कृ, see TO HIT, SMITE.—(Cause to sound) वद् (c. 10. वादयति-यितुं), नद् in caus., यादनं कृ.—(Lower a sail) वातवसनम् अवपत् in caus. or अवहृ in caus. or अवतृ in caus. or अवःकृ.—(Affect with any feeling) उपहन्, उपहतं-तां कृ, see TO ASTONISH, SURPRISE, &c.—(Strike down) पत् in caus. (पातयति-यितुं) निपत्, अवपत्, शद् in caus. (शातयति-यितुं), संशद्, आघातन or प्रहारेण भूयै पत् in caus.—(Strike out), see TO EFFACE, ERASE, PRINT, CONTRIVE.

TO STRIKE, *v. n.* (Make a blow) ताडनं कृ, आघातं कृ, प्रहारं कृ, see TO KNOCK, *v. n.*—(Submit), see TO YIELD.—(Strike against) लग् (c. 1. लगति-गितुं), प्रतिघातं कृ, परस्परसमाघातं कृ, संघट्.—(Strike out, as in swimming, &c.) बाहुप्रसारणं कृ, बाहुप्रहारं कृ.—(Combine to quit work) वेतनासन्तुष्टत्वात् कर्मत्यागार्थं कुसाहित्यं कृ.

STRIKE, *s.* वेतनासन्तुष्टत्वात् कर्मत्यागार्थं कर्मकारिणां कुसाहित्यं.

STRIKER, *s.* ताडयिता *m.* (न्), प्रहर्ता *m.* (न्), आघाती *m.* (न्), घाती *m.*

STRIKING, *a.* विस्मयोत्पादकः-का-कं, विस्मापकः &c. See IMPRESSIVE.

STRING, *s.* (Slender cord, line or rope) सूत्रं, गुणः, तनुः *m.*, तन्वी, तन्वं, रज्जुः *m. f.*, दाम *n.* (न्), दामनी, दामा, रसना, शुर्वं, शुन्वः-स्वं, दोरकः, वटः-टी-टं, वराटः-टकः, मुष्पं, पवित्रकं, 'hempen string,' शृणुसूत्रं, शृणुतनुः *m.*; 'string of a musical instrument,' तन्वी, तारः; 'of a bow,' ज्या, गुणः, धनुर्गुणः, शिघ्रा-घ्ननी, शीर्षा-—(Line) बन्धः, बन्धनं.—(Line, series) आवलिः-ली *f.*, माला, पंक्तिः *f.*, पङ्क्तिः-तो *f.*, श्रेणी-णिः *f.*, जालं in comp.; 'string of pearls,' मुक्तावली-लिः *f.*, मुक्तामाला; 'of beads,' अक्षमाला; 'of words or epithets,' शब्दमाला, शब्दजालं, माला; 'of causes,' कारणमाला.

TO STRING, *v. a.* (Furnish with strings) तनुयुक्तं-क्तां कृ, तनुविशिष्टं-ष्टां कृ. —(String a garland, &c., arrange on a string, as beads, &c.) यन्ध् (c. 9. यन्धति-यितुं), यन्धति-यितुं, यन्धनं कृ, गुम्फ् (c. 1. गुम्फति-यितुं), गुम्फ् (c. 1. गुम्फति-यितुं), गुम्फनं कृ, गुम्फ् कृ, रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्, रचनां कृ, दृभ् (c. 6. दृभात, c. 10. दृभयति, c. 1. दृभति-यितुं), सन्दभं कृ, अन्ध्, अन्धनं कृ, सूत्र (nom. सूत्रयति-यितुं), वट (nom. वटयति-यितुं), सूत्रकं कृ.—(String a bow) धनुर्गुणं or धनुर्गुणम् आरुह in caus. —(रोपयति-यितुं), धनुर्गुणारोपणं कृ, धनुः सज्जं कृ, मौर्वी धनुषि आतन् (c. 8. -तनोति-यितुं).

STRINGED, *a.* तन्वी-न्विणी-न्ति (न्), तान्वः-न्वी-न्वं, तनुयुक्तः-का-कं, तनुमान्-मती-मत् (त्), तनुविशिष्टः-ष्टा-हं, वटी-दिनी &c.; 'many-stringed,' बहुतन्वीकः-का-कं; 'one-stringed,' एकत-

न्वीकः-का-कं, एकतारः-रा-रं; 'stringed-instrument,' तन्.

STRINGENT, *a.* दृढबन्धी-न्धनी-न्धि (न्), दृढबन्धकः-का-कं, दृढः-ढा-वं.

STRINGLESS, *a.* निर्गुणः-णा-णं, गुणहीनः-ना-नं, तनुहीनः-ना-नं.

STRINGY, *a.* (Consisting of strings or fibres) स्रमयः-यी-ये.

तनुमयः &c., सूत्री-विणी &c., see FIBROUS.—(Ropy, viscid) उपानः-ना-नं.

TO STRIP, *v. a.* (Deprive of clothes) विवस्त्र (nom. विवस्त्रयति-यितुं), नग्नाकृ, विवस्त्रीकृ, निवस्त्रीकृ, वस्त्रहीनं-नां कृ, see TO DIVEST.—(Deprive of) दृ (c. 1. हरति, हन्ते), अवदृ, अवपती, see TO DEPRIVE, FLEECE, PLUNDER; 'to strip a tree of its leaves,' वृक्षस्य पत्राणि हृ or निहृ, वृक्षं निव्यत्रोकृ or निव्यत्र (Nom. निव्यत्रयति-यितुं).

STRIP, *s.* खडः-खडकः, सूक्ष्मखडः, दीर्घखडः; 'of cloth,' पद्मखडः.

STRIFE, *s.* (Line) रेखा, दीर्घरेखा, see LINE.—(Long narrow piece)

दीर्घखडः-खडकः.—(Lash, stroke) कपापातः, कपापातचिह्नं.

TO STRIPE, *v. a.* (Make lines), see TO STREAK.—(Lash) कपया तड्.

STRIPED, *p. p.* नानावर्णरेखाङ्कितः-ता-तं, चित्रितः &c. See STREAKED.

STRIPLING, *s.* माणवकः, वटः *m.*, कुमारः, बालः, किशोरः, see LAD.

STRIPPED, *p. p.* (Of clothes) विवस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, विवस्त्रीकृतः-ता-तं,

नग्नीकृतः &c., हतवस्त्रः &c., हतवशः-शा-शं, अवपतवशः &c. —

(Deprived, robbed) दृतः-ता-तं, अवदृतः &c., लुण्ठितः &c.;

'of one's money,' हतधनः-धा-धं, 'of one's self,' हतसर्वस्वः-स्वा-स्वं.

TO STRIVE, *v. n.* (Make efforts) यत् (c. 1. यतते-यितुं), प्रयत्, यत्नं

कृ, प्रयत्नं कृ, व्यवसो (c. 1. -स्यति-साधुं), चेष्ट (c. 1. चेष्टते-ष्टितुं)

विचेष्ट, आत्मानं चेष्ट, उद्यमं (c. 1. -यज्जति-यन्तुं), व्यायमं, सायमं

(c. 4. -यस्यति-यितुं), यट (c. 1. यटते-यितुं, c. 10. यटयति-यितुं)

उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, व्यवसायं कृ, साध्यां कृ, प्रयासं कृ,

चेष्टां कृ.—(Contend) कलहं कृ, कलहः (nom. कलहायति), युष्, वि-

रुष्, see TO CONTEND, CONFESSE.—(Vie with) व्यर्ष, see TO EMULATE.

STRIVING, *s.* उद्योगकरणं, यत्नकरणं, see EXERTION, CONTENTION.

STROKE, *s.* (Blow) आघातः, अभिघातः, घातः, आहतः *f.*, हतिः *f.*,

प्रहारः, नादनं, पातः-तनं; 'of a stick,' वेद्याघातः; 'of a sword,'

यद्गाघातः; 'of a weapon,' शस्त्रघातः; 'of an ear,' नाकादश-

घातः, नाकादशहनिघातः.—(Sudden attack, as of disease, &c.)

आक्रमः, अवतारः, अवतर्गः, आवेशः, लङ्घनं.—(Sudden or bold

effort) आक्रमिकयत्नः, साहसिकयत्नः, प्रयत्नः.—(Line drawn)

रेखा, लेखा, अङ्कः-ङ्कनं; 'of a pen,' कलमलेखा, कलमरेखा.

TO STROKE, *v. a.* (With the hand) पाणिना or हस्तेन शनैर् मृज्

(c. 2. मर्षि-ष्टु) or प्रमृज् or विमृज्, पाणिना समालम्बं (c. 1. -लभते

-लभ्यं) or आलम्बं, हस्तेन परामृशं (c. 6. मृशति-मृष्टुं) or परिमृशं

or विमृशं, हस्तेन परिमृशं (c. 6. -मृशति-मृष्टुं) or संमृशं or परि-

संमृशं, हस्तेन लल् (c. 10. ललयति-यितुं); 'in one direction,

with the hair,' अनुलोमं मृज्, अनुलोमं (nom. अनुलोमयति-यितुं).

TO STROLL, *v. n.* आलस्येन विदृ or परिभ्रम् or परिक्रमं. See TO RAMBLE.

STROLL, STROLLING, *s.* आलस्येन परिक्रमणं or विहारः or इतस्ततः परि-

क्रमः, यथेष्टपरिक्रमः, यथेष्टविहारः, यथेष्टचारः. See RAMBLE, RAMBLING.

STROLLER, *s.* यथेष्टविहारी *m.* (न्), यथेष्टचारी *m.* See RAMBLER.

STRONG, *a.* (Having power) बलवान्-वती-वत् (त्), बली-लिनी

-लि (न्), प्रबलः-ला-लं, महाबलः &c., सबलः &c., see POWERFUL;

'very strong,' अतिबलवान् &c., बलीयान्-यसी-यः (स्), बलिष्ठः

-ष्टा-ष्टं.—(Firm) दृढः-ढा-ढं, सुदृढः &c.—(As smell, &c.)

उद्यः-या-यं; 'a strong smell,' उद्यगन्धः, अतिगन्धः.—(As wind, &c.) चण्डः-खा-खं, प्रचण्डः &c., तीक्ष्णः-हृण, तीव्रः-त्रा-त्रं. अति prefixed; 'a strong wind,' प्रचण्डवातः, अतिवातः.—(As medicine, &c.) प्रतापी-पिनी &c., प्रभावी &c., प्रबलः-ला-लं, तेजस्वी &c., गुणवान् &c., गुणकारी &c.—(Pungent) कटुः-टुः-टु, उद्यः &c.; 'to be strong,' प्रबलभू, बलवान् &c. भू, मुष्टं (c. 1. मूर्च्छति-च्छिन्ते), सैन्यम् (nom. जोनायते); 'an army a thousand strong,' साहस्रः, सहस्री m. (नं).

STRONG-BUILT, STRONG-MADE, a. दृढसन्धिः-न्धि-न्धि, दृढाङ्गः-ङ्गा-ङ्गं.

STRONG-HOLD, s. दुर्ग, कौटः f., कौटः, कौटारः, शिखरी m. (नं).

STRONGLY, adv. बलपूर्व, सखलं, प्रबलं, दृढं, मुदृढं, प्राचल्येन.

STRONG-MINDED, a. दृढमतिः-ति-ति, दृढबुद्धिः &c., स्थिरबुद्धिः &c.

STRONG-SMELLING, a. उद्यगन्धः-न्धा-न्धं, उद्यगन्धी-न्धनी-न्धि (नं).

STROP, s. (For razors) सुरतेजनी, सुरतेजनी, सुरतेजनचर्म n. (नं).

STRUCK, p. p. हतः-ता-तं, आहतः &c., समाहतः &c., अभिहतः &c.,

आस्तकलितः-ता-तं; 'with astonishment,' विस्मयोपहतः-ता-तं.

The use of हत in the first member of a compound is very

common; as, 'struck with poverty,' हतसम्पदः-दा-दं, i. e.

'one whose fortunes are struck or blasted.'

STRUCTURE, s. (A building) भवनं, हर्म्यं, मन्दिरं, see EDIFICE.—

(Organization) षूढः-हनं, षूढिः f., संषूढः-हनं, संस्थानं, संस्थि-

तिः f., विधानं, निम्बानं, निम्बितिः f.; 'of the body,' सङ्गृह्यहनं.

To STRUGGLE, v. n. (Make great effort) अत्यन्तं चेष्ट, विचेष्ट, see To STRIVE.—(Con-

tend) युध् (c. 4. युयत्, योद्धुं), see To FIGHT.

STRUGGLE, s. (Great effort) महायत्नः, अतियत्नः, तीव्रयत्नः, विचेष्टितं.

—(Contest) युद्धं, नियुद्धं, कलहः-हं, see CONTENTION.

STRUGGLING, part. यत्तमानः-ना-नं, महायत्नकारी-रिणी &c., विचेष्ट

मानः-ना-नं.

STRUMPET, s. वेश्या, गणिका, पुंश्रुली. See HARLOT, PROSTITUTE.

STRUNG; p. p. यन्धितः-ता-तं, यन्धितः &c., गुम्धितः-ता-तं, गुम्धितः

&c., अन्धितः-ता-तं, रन्धितः &c., दृन्धः-धा-धं, सन्धितः-ता-तं,

'मृन्धितः-ता-तं.—(As a bow) सन्धः-न्धा-न्धं, अधिन्यः &c., सारो-

पितन्धः &c.; 'bow-string strung tight on a bow,' मर्धो

धनुषि जातता.

To STRUT, v. n. साटोपं or सट्पं or सगीरवं चल (c. 1. चलति-लितुं).

STRUT, s. साटोपगतिः f., सट्पगतिः f., सग्रीरगतिः f., प्राटगतिः f.

STRUTTING, part. साटोपगामी-मिनी &c., प्राटगतिः-ति-ति. See STATELY.

STUBBLE, s. भूमिभ्यो यवगोष्मादिनालः, भूमिभ्यो शुष्कनाली, भूमिस्थनालः

-ली-लं, त्रिभुजस्थनालः-ली, लूतस्थनालः.

STUBBORN, a. स्तब्धः-धा-धं, प्रतोषः-पा-पं, दृढः-दा-दं, अविनेयः

-या-यं, अवश्यः-श्वा-श्वं, दुरायही &c. See OBSTINATE.

STUBBORNNESS, s. स्तब्धता, प्रतोषता, धैर्यं, अविनेयता. See OBSTINACY.

STUCCO, s. मृधा, धवलमृधा, शुक्रमृधा, चूर्णलेपः. See PLASTER.

STUCCOED, a. मृधाधवलितः-ता-तं, मृधालिप्तः-ता-तं, मृधामयः-यी-यं;

'a stuccoed house,' मृधाभवनं, मृधामयगृहं.

STRUCK, p. p. लग्नः-ग्ना-ग्नं, परिलग्नः &c., संलग्नः &c., आसक्तः-क्ता-क्तं.

STUD, s. (Ornamental knob) गण्डः-खका, गण्डालङ्कारः.—(Of horses)

बाहवं, सार्धं, अश्वीयं, अश्वसमूहः, अश्वयुद्धं, अश्वगणः.

STUDDER, p. p. सञ्चितः-ता-तं, प्रतिबद्धः-द्धा-द्धं, see SET, INLAID.

STUDENT, s. शिष्यः, विद्यार्थी m. (नं), छात्रः, सन्नेवासी m., अध्येता m., (नृ), अधीयानः, अध्यायी m., see SCHOLAR; 'in theology,' ब्रह्म-चारी m. (नं), लिङ्गी m., व्रती m., see under ORDER.

STUDENTSHIP, s. ब्रह्मचर्यं, ब्रह्मचारित्वं, सन्नेवासित्वं.

STUDIED, p. p. (Read) शिक्षितः-ता-तं, अधीतः &c., अधिगतः &c.,

अभ्यासितः &c., अभ्यस्तः-स्ता-स्तं, पठितः-ता-तं, निपठितः &c.—

(Premeditated) पूर्वैकचित्तः-ता-तं, पूर्वैकचित्तितः &c.

STUDIOUS, a. अध्ययनशीलः-ला-लं, विद्याभ्यासशीलः &c., अध्ययनपरः

-रा-रं, अध्ययनपरायणः-णा-यं, अध्ययनासक्तः-क्ता-क्तं, विद्याार्थी

-धिनी-धिं (नं), विद्येच्छुः-च्छुः-च्छु, अध्ययनेच्छुः &c., विद्याभ्यासी &c.,

अपराधी &c., अध्ययसायी &c., विद्याप्रसितः-ता-तं, विद्यानिविष्टः

-ष्टा-ष्टं, विद्याभ्यासङ्गी &c., अध्ययनाभिमुखः-खा-खं, जिज्ञासुः-सुः-सु,

पाठेच्छुः &c., पठनेच्छुः &c.

STUDIOUSLY, adv. अध्ययनासक्तिपूर्व, विद्याभ्यासेन, विद्याभ्यासङ्गेन.

STUDIOUSNESS, s. अध्ययनशीलता, विद्याभ्यासशीलता, अध्ययनासक्तिः f.,

विद्यासक्तिः f., विद्येच्छा, विद्याभ्यासङ्गः, अध्ययनपरता, पाठेच्छा.

STUDY, s. (Reading, application to books, &c.) अध्ययनं, पाठः,

निपाठः, पठनं, अधिगमः-मनं, प्राध्ययनं, अभ्यासः, विद्याभ्यासः, विद्या-

भसनं, अधीतिः f., निपठितिः f., निपठः, आवर्जनं, see STUDIOUS-

NESS; 'study of the Vedas,' वेदाध्ययनं, वेदाभ्यासः, उपग्रहणं,

उपाकर्म n. (नं), उपाकरणं; 'close study,' सन्नताध्ययनं, सन्नता-

भ्यासः, अनुशीलनं, परिशीलनं; 'desultory study,' शास्त्राचक्रवर्ण,

चक्रवर्णः; 'a Brahman who has finished his study,' प्राप्तिः,

अधीतवेदः, अधीती m.—(Subject of study, particular study)

अध्ययनं, पाठः, अध्ययनविषयः.—(Apartment for study) अध्यय-

नमठः, अध्ययनागारं, पाठागारं, ज्ञानमठः, ग्रन्थकुटी.—(Meditation,

contrivance) ध्यानं, विचारः, चिन्ता, चर्चा, कल्पना.

To study, v. a. (Read, turn over in the mind) पठ् (c. 1. पठति

-ठितुं), सम्पठ्, अधी (c. 2. अधीते, अध्यते, rt. इ), अधिगम् (c. 1.

-गच्छति-गन्तुं), अध्यस् (c. 4. -अस्म्यति-मितुं), आवृत् (c. 10. -वर्त्तयति

-यितुं), अध्ययनं कृ.—(Attend to) सव् (c. 1. सवते-वितुं), उपसेव्

निपेव्, आसेव्, समासेव्.—(Ponder, consider, premeditate),

see the words.

To study, v. n. (Apply the mind to reading, &c.) विद्याभ्यासं कृ,

विद्याभ्यासनं कृ, अध्ययनं कृ, विद्याभ्यासङ्गं कृ, पाठं कृ.—(Endeavour

diligently), see To STRIVE.

STUFF, s. (Matter, material) प्लु n., द्रव्यं, प्रकृतिः f., विषयः, पदार्थः,

परिणामिद्रव्यं.—(Cloth) पटः, वस्त्रं, वसनं, see CLOTH.—(House-

hold furniture) गृहोपस्करादि n., गृहभासकानि n. pl., गृहद्रव्याणि n. pl.

—(Rubbish) तुच्छद्रव्यं, see RUBBISH, NONSENSE.

To STUFF, v. a. (Fill to excess) अत्यन्तं पू (c. 10. पूरयति-यितुं), अति-

शयेन नृप in caus.—(Crowd together) सञ्चाप, see To CROWD, v. a.

To STUFF, v. n. अतिशयेन or अतिवृत्तिं पू in pass. (पूर्यते) or आत्मानं

पू (c. 10. पूरयति-यितुं), अतिवृत्तिं भुज्. See To CRAM, v. n.

STUFFED, p. p. अतिपूरितः-ता-तं, अतिपूरः-णी-णीं. See CRAMMED.

STUFFING, s. (That which fills up) पूरणं, पूरकः-कं, भरणं, भरकः

-कं.—(Seasoning) मांसासर्गतं व्यञ्जनोद, see SEASONING.

To STULTIFY, v. a. मूर्खं कृ, मूढीकृ, मूर्खीकृ, निबोधीकृ.

To STUMBLE, v. n. खल (c. 1. खलति-लितुं), प्रखल, खलनं कृ,

पादखलनं कृ, खलितं कृ, व्यु (c. 1. व्ययते, व्योतुं), प्रव्यु, पव्, वि-

चल, संचल.

To STUMBLE, v. a. खल in caus. (खलति-यितुं), खलनं जन् in caus.
STUMBLE, STUMBLING, s. खलनं, खलितं, पादखलनं, पतनं, अपच्छेदः.
STUMBLING-BLOCK, s. आघातजनकपापणः, खलनजनकप्रसरः.
STUMP, s. (Of a tree) स्थायः *m.* -गु *n.* भुवः, शकुः *m.*, छिन्नपृष्ठस्य
 भूमिस्थः काखाधोभागः—(Of a limb) छिन्नाङ्गस्य उच्छिष्टभागः.
STUMPY, a. ह्रस्वस्थूलः -ला -लं, स्थूलवृक्षः -क्षो -क्षं, ह्रस्वः -खा -खं.
To STUN, v. a. (With a blow) आघातेन मूर्च्छितं-तां कृ, आघातमूर्च्छितं
 -तां कृ, प्रहारेण मूर्च्छी जन् (c. 10. जनयति-यितुं), आघातेन संज्ञां or
 चेतन्यं हृ (c. 1. हरति, हर्षुं), प्रहाराकुलं -लां कृ, आघातेन जडीकृ or
 मूढीकृ or आकुलीकृ or मूढसंज्ञं-ज्ञां कृ, सन्मोहकः—(Deafen) वधि-
 रीकृ, अथशक्तिं हृ, अवशेन्द्रियं जडीकृ—(Confound) मुहृ (c. 10.
 मोहयति-यितुं).
STUNG, p. p. दंशितः -ता -तं, दष्टः -ष्टा -ष्टं, तोदितः -ता -तं, प्रतोदितः &c.,
 प्रतुञ्जः -ञ्जा -ञ्जं, व्यथितः -ता -तं, तीक्ष्णव्यथोपहतः &c.
STUNNED, p. p. (By a blow) आघातमूर्च्छितः -ता -तं, प्रहारमूर्च्छितः &c.,
 प्रहाराकुलः -ला -लं, प्रहारासोहितः -ता -तं, आघातमूढः -डा -ढं, मूढ-
 संज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, मूढसंज्ञः &c., प्रहाराजडः -डा -डं, जडीकृतः -ता -तं, जडधीः
 -धी -धि—(Deafened) वधिरौकृतः -ता -तं, उपहतकण्ठः -ग्री -ग्रीं.
STUNNING, a. कण्ठोपघाती -तिनी -ति (न्), अवशशक्तिहारो -रिणी &c.
To STUNT, v. a. वृद्धिरोधं कृ, वृद्धिविरोधं कृ, वृद्धिब्याधातं कृ, वामनीकृ.
STUNTED, p. p. or *a.* रुद्धवृद्धिः -द्धिः -द्धि, वामनाकृतः -तिः -ति.
STUPEFACTION, s. मोहः, समोहः, व्यामोहः, जडता. See STUPOR.
STUPEFIED, p. p. मोहितः -ता -तं, जडीकृतः &c., जडोभूतः &c., मूढसंज्ञः
 -ज्ञा -ज्ञं, मूढसंज्ञः &c., स्तम्भितः -ता -तं, स्तम्भितेन्द्रियः -या -यं, मोहि-
 तेन्द्रियः &c., सन्मोहः -आ -अं, दूतसंज्ञः &c.
To STUPEFY, v. a. मुहृ (c. 10. मोहयति-यितुं), सम्मुहृ, व्यामुहृ, जडीकृ,
 इन्द्रियस्तम्भं कृ, इन्द्रियस्तम्भनं कृ, इन्द्रियाणि सन्मोहं (c. 9. सन्मोहति
 स्तम्भितुं, c. 10. स्तम्भयति-यितुं), विहम्भं, संस्तम्भं, सन्मोहकः.
STUPEFYING, a. मोहकः -का -कं, मोहनजनकः -का -कं, सन्मोहकः -का -कं,
 इन्द्रियमोहकः &c., इन्द्रियस्तम्भकः &c., मोहकारी -रिणी &c., मोह-
 कारकः &c.
STUPENDOUS, a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयोत्पादकः &c., विस्मयकारकः
 &c., अद्भुतः -ता -तं, आश्चर्य्यः &c., आश्चर्य्यकरः &c. See WONDERFUL.
STUPENDOUSNESS, s. अद्भुतता -त्वं, आश्चर्य्यत्वं, विस्मयजनकता.
STUPID, a. मूढः -डा -ढं, मूर्खः -खो -खं, मूढः &c., मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि,
 जडः -डा -डं, जडबुद्धिः &c., जडमतिः -तिः -ति, मूढमतिः &c., मन्दः
 -न्दा -न्दं, निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, निबोधः -धा -धं, स्थूलः -ला -लं, स्थूल-
 बुद्धिः &c., स्थूलधीः -धी -धि, दुर्मेतिः -तिः -ति, दुर्बुद्धिः &c., दुर्मेधाः
 -धा -धः (न्), मतिहीनः -ना -नं, बुद्धिहीनः &c., अवुधः -धा -धं, अवु-
 द्धमान् -मती -मत् (न्), अवुद्धिः &c., अवुधः -ज्ञा -ज्ञं, अज्ञः &c., मन्परः
 -रा -रं, मन्परः -रा -रं, कुल्लः -खदा -खदं, कुल्लकः -का -कं, कुल्लितः
 -ता -तं, अज्ञानः -ना -नं, अज्ञानी &c., कुधीः &c., बध्वरः -रा -रं.
STUPIDITY, STUPIDNESS, s. मूढता, मूर्खता, स्थूलता, मन्दता, बुद्धिमन्दता,
 मन्दबुद्धित्वं, जडता, जडिमा *m.* (न्), बुद्धिजडता, मोर्ख्यं, स्थोत्यं, जाड्यं,
 मान्धं, बुद्धिजाड्यं, निर्बुद्धित्वं, बुद्धिहीनत्वं -ता, अविज्ञता, अज्ञता,
 अज्ञानं, कुल्लता.
STUPIDLY, adv. मूर्खवत्, मूढवत्, अविज्ञवत्, सजाड्यं, समान्धं.
STUPOR, s. मोहः, इन्द्रियसापः, इन्द्रियसुप्तिः *f.*, इन्द्रियमोहः, इन्द्रियस्तम्भः,
 सन्मोहः, व्यामोहः, जडता, जाड्यं, जडिमा *m.* (न्).
STURDINESS, s. दृढाङ्गता, शरीरदृढता, दृढता. See ROBUSTNESS.
STURDY, a. दृढाङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, दृढदेहः -हा -हं, see STOUT, ROBUST.

To STUTTER, v. n. खलद्वाक्येन वद्, अस्यष्टं वद्. See *To STAMMER*.
STUTTERER, s. खलद्वाक्यः, खलितवाक् *m.* (च्), वाग्विकलः, मदकलवाक्.
STUTTERING, s. वाक्खलनं, वाग्विकल्पः, अस्यष्टोच्चारणं, see STAMMERING.
STY, s. (For pigs) शूकरस्थानं, see PIG-STY.—(In the eye) कुम्भिका.
STYLE, s. (Manner) वृत्तिः *f.*, रीतिः *f.*, see MODE.—(Of speaking
 or writing) वाग्वृत्तिः *f.*, शब्दवृत्तिः *f.*, शब्दरीतिः *f.*, वाग्बोधापरः,
 शब्दरचना, वाकसरणिः -णी *f.*; 'elegance of style in rhetoric,'
 गुणः; 'figurative style,' व्यञ्जनावृत्तिः *f.*—(Style of living)
 वृत्तिः *f.*—(Title) संज्ञा, रूपातिः *f.*, प्रतिष्ठानाम *n.*—(For writing)
 लेखनी, कीलः, see PEN.—(Pointed iron graver) शलाका, तक्षणी,
 कीलः—(Of a dial) शकुः *m.*, कीलः.
To STYLE, v. a. संज्ञां कृ or दा, अभिधा, कृ. See *To NAME, CALL*.
STYLED, p. p. संज्ञितः -ता -तं, संज्ञ in comp. See *NAMED, CALLED*.
STYLISH, a. सम्यरीत्यनुसारी -रिणी -रि (न्), सम्यवृत्त्यनुरूपः -पा -पं,
 सम्यव्यवहारमिदः -दा -दं, सम्यलीकमतः -ता -तं, अतिशोभनः -ना -नं.
STYPTIC, a. रक्तावरोधकः -का -कं, रक्तस्तम्भकः &c., रक्तापावरोधी -धनी
 &c., रक्तावस्तम्भकः &c., रक्तनरोधकः &c., सन्मोहकः &c., रक्तस्तम्भनः
 -ना -नं, कपायो -यिणी &c., कपायान्वितः -ता -तं, कपायः -या -यं.
STYPTIC, s. रक्तावरोधकः, रक्तस्तम्भनः, सन्मोहकः. See the last.
STYRAX, s. कपिशः, अश्वपुष्पं, शीतशिवं. See BENZOIN.
STYX, s. (River of Hell) वैतरिणी, परलीकनदी, प्रेतनदी.
SUAIVY, s. मधुरता, माधुर्यं, वाङ्माधुर्यं, मधुरोक्तिर्न, सादृता.
SUBACID, a. ईषदस्यः -ज्ञा -ज्ञं, कास्यः -ज्ञा -ज्ञं, किञ्चिदस्यः &c.
To SUBDIVIDE, v. a. अंशांशान् कृ, अंशांशीकृ, अवयवीकृ, प्रतिभागीकृ.
SUBDIVISION, s. अंशांशः, अवयवः, शाखा, उपशाखा, प्रतिभागः, भाग-
 प्रतिभागः, प्रभागः, प्रत्यङ्गं, उपाङ्गं, अङ्गस्कन्धः, उपप्रकरणं, विशेषः;
 'having subdivisions' अवयवी -विनी -वि (न्), शास्त्री &c.
To SUBDUCE, v. a. वशीकृ, पराजि (c. 1. जयति-ते-जेतुं), विजि (atm.
 only) संजि, जि, दम् (c. 10. दमयति-यितुं), प्रदम्, अभिभू, पराभू,
 स्वयशीकृ, आत्मवशीकृ, आत्मशं नी (c. 1. नयति, नेतुं), स्वाधीनीकृ,
 आत्माधीनीकृ, स्वयशे स्था in caus. (स्थापयति-यितुं), आत्मायत्नं-त्नां
 कृ, आत्मायत्नीकृ, स्वायत्नीकृ, भग्नं कृ, भग्न. See *To CONQUER*,
 OVERCOME, SOFTEN.
SUBDUED, p. p. वशीकृतः -ता -तं, वशीभूतः &c., दमितः -ता -तं, परा-
 जितः &c., इजितः &c., अभिभूतः -ता -तं, पराभूतः &c., दान्तः -ना
 -नं, स्ववशीकृतः &c., आत्मवशः -शा -शं, वशी -शिनी -शि (न्),
 वशः &c., वशङ्गतः -ता -तं, स्ववशीनोतः &c., हस्तङ्गतः &c., हस्तगतः
 &c., दर्वरहितः &c., निवृत्तः -त्ता -त्तं. See *OVERCOME, MOR-*
TIFIED, SOFTENED, HUMBLLED.
SUBDUER, s. दमकः, दमी *m.* (न्), दमनकारी *m.* (न्), जेता *m.* (न्).
SUBDUING, s. वशीकरणं, दमनं, दमः, भङ्गः. See *SUBJUGATION*.
SUBJECT, u. अधःस्थः -स्था -स्थं, अधःस्थितः -ता -तं, अधोवर्त्ती &c.
SUBJECT, a. (Under the power of) वशः -शा -शं, वशी -शिनी
 -शि (न्), अधीनः -ना -नं, आयत्तः -त्ता -त्तं, अधधीनः -ना -नं,
 भक्तः -क्ता -क्तं, तत्त्वः -त्त्वा -त्तं, उपजीवी -विनी -वि (न्), विवशः &c.,
 अनुवशः &c., निग्नः -ग्नः -ग्नः; 'to another,' परवशः -शा -शं,
 पराधीनः -ना -नं, परायत्तः &c., परतत्त्वः &c., परवन्दः -न्दा -न्दं,
 परवान् &c., परोपजीवी &c., नाशवान् &c.—(Liable to) अधीनः
 -ना -नं, योग्यः -ग्या -ग्यं, वशः -शा -शं, अर्ह in comp., नित्य in
 comp., आस्पद in comp., पात्र in comp., see *OBNOXIOUS*;
 'subject to disease,' रोगाधीनः -ना -नं, नित्यरोगी &c., सदा-

रोगी &c., रोगास्पदः; 'subject to melancholy,' निरुधिपादी &c., सदाविपादी &c.—(To be subject) वशीभू, अधीनीभू, आयात्रीभू, उपजीव् (c. 1. -जीवति -वितुं).

SUBJECT, *s.* (One that owes allegiance) प्रजा, भक्तः, वश्यः, उपजीवी *m.* (न.); 'subjects, collectively,' प्रजालोकः, प्रजा, प्रजाः *f. pl.*; 'beloved by one's subjects,' प्रजानुरक्तः -क्ता -क्ते, अनुरक्तप्रजः -जा -जे; 'the protection of one's subjects,' प्रजापालनं.—(That which is treated of, a topic, head) विषयः, प्रकरणं, प्रसङ्गः, प्रस्तावः, प्रसक्तिः *f.*, सथैः, वृत्तान्तः, स्थानं, स्थलं, पदं, अधिकरणं, मार्गः; 'subject in hand,' प्रस्तुतं; 'on such a subject,' एवंविषयः -या -ये; 'this chapter is on the subject of the heavenly bodies, &c.,' अयं सगी ग्रहादिविषयकः.—(That in which any thing inheres or exists) अधिकरणं, आधायः, आश्रयः, आश्रयः, आस्पदः, स्थानं, अधिष्ठानं, व्याप्यः; 'of an inference,' व्याप्यः; 'of any operation or act,' आश्रयः, अधिकरणं, पात्रं, स्थानं, अधिष्ठानं. भूमिः *f.*—(Of a verb, in grammar) कर्ता *m.*—(Of a predicate) अनुवाचं.—(Of a proposition) साध्यं.

To SUBJECT, *v. a.* (Bring under the power of) वशीकृ, अधीनीकृ, आयात्रीकृ.—(Subjugate), *see* To SUBDUCE.—(Make liable) अधीनं -नां कृ, अधीनीकृ, वशीकृ, योयं -ग्यां कृ, आस्पदं कृ, आस्पदीकृ; 'to subject one to ridicule,' उपहासास्पदं कृ, उपहासास्पदीकृ; 'to subject to diseases,' रोगाधीनीकृ, रोगाधीनं -नां कृ; 'to a legal process,' विवादास्पदीकृ; 'to trial,' अनुभवारूढं -ढां कृ. SUBJECTED, *p. p.* वशीकृतः -ता -ते, अधीनीकृतः -ता -ते. *See* SUBJECT, *a.* SUBJECTION, *s.* (The act) वशीकरणं, अधीनीकरणं.—(The state) वशता -त्वं, वशिता -त्वं, वशं, दृश्यता -त्वं, भक्तिः *f.*, निग्रहा, आशाधीनता; 'to another,' पराधीनता, परवशता, परवशित्वं, परवशता, परतन्त्रत्वं, पारतन्त्र्यं, पराश्रितत्वं.

SUBJECTIVE, *a.* अधिकरणमध्यस्थी -न्विनी -न्वि (न), अधिष्ठानमध्यस्थी &c., अधिष्ठाननिष्ठः -ष्टा -ष्टं, अधिकरणनिष्ठः &c.

SUBJECT-MATTER, *s.* विषयः, प्रस्तावः, प्रसङ्गः, प्रकरणं. *See* under SUBJECT, *s.*

To SUBJOIN, *v. a.* अनुबन्ध (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), सायुज्, समायुज्, संयुज्.

To SUBJUGATE, *v. a.* वशीकृ, करदीकृ, पराजि. *See* To SUBDUCE, *v. a.*

SUBJUGATED, *p. p.* वशीकृतः -ता -ते, करदीकृतः &c. *See* SUBDUED.

SUBJUGATION, *s.* वशीकरणं, दमनं, दमः, जयः -यनं, विजयः -यनं, पराजयः, अभिभवः, परियहः, नियहः -हणं, भग्ननं, भग्नः, दहः -हडं; 'of one's enemies,' शत्रुदमनं; 'of foreign countries,' दिग्विजयः; 'of one's passions,' इन्द्रियदमः -मनं, इन्द्रियजयः, इन्द्रियनियहः.

SUBJUNCTIVE, *s.* (Mode in grammar) संज्ञावाच्यः.

SUBLIMATE, *s.* (Of mercury) रसकर्षकः, रसपुष्प.

To SUBLIMATE, *v. a.* ऊर्ध्वपातनं कृ, ऊर्ध्वं पत in caus. (पातयति -यितुं).

SUBLIMATION, *s.* ऊर्ध्वपातनं, ऊर्ध्वकरणं, उच्चोत्थरणं, पुटपाकः.

SUBLIME, *a.* अत्युच्चः -चा -चं, अत्युच्चितः -ता -ते, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युच्चतः -ता -ते, अत्युच्चतः -ता -ते, अतिप्रोदः -टा -टं. *See* LOFTY.

SUBLIMITY, SUBLIMENESS, *s.* अत्युच्चता, अत्युत्कृष्टता, अत्युत्कृष्टः, अत्युच्चितः *f.*, अत्युच्चितः *f.*, प्रोदता, अत्युच्चता. *See* LOFTINESS.

SUBLUNARY, *a.* रेहलीकिकः -की -कं, रेहिकः -की -कं. *See* MUNDANE.

SUBMARINE, *a.* समुद्राग्न्यः -स्या -स्यं, समुद्रतलस्यः &c., समुद्रस्यः &c.; submarine fire, 'समुद्रवह्निः' *m.*, बडवाग्निः *m.*, बाडयाग्निः *m.*

बाडयानलः, बाडयः. औषः, अण्डाग्निः *m.*, सलिलन्धनः.

To SUBMERGE, *v. a.* निमज्ज् (c. 10. -मज्जयति -यितुं), जलान्तरं मज्ज्,

जलान्तः कृ, जलान्तः स्या in caus. *See* To PLUNGE, INUNDATE.

To SUBMERGE, *v. n.* मज्ज् (c. 6. मज्जति -ज्जितुं), निमज्ज्. *See* To PLUNGE, *v. n.*

SUBMERGED, *p. p.* मज्जितः -ता -ते, निमज्जितः &c., निमग्नः -ग्ना -ग्नं, आग्राहितः -ता -ते, *see* PLUNGED, IMMERSED; 'is submerged,' आग्राहितः.

SUBMERSION, *s.* निमज्जनं, मज्जनं, आग्रावः -यनं. *See* IMMERSION.

SUBMISSION, *s.* (To the power of another) वशता -त्वं, वशित्वं, वशं, वश्यता, अधीनता, पराधीनता, अनुवर्जनं, अनुवृत्तिः *f.*, वशवर्जनं, वशीभूतता, *see* SUBJECTION, OBEDIENCE.—(Resignation) क्षमा, क्षान्तिः *f.*, *see* RESIGNATION.

SUBMISSIVE, *a.* वशवर्षी -क्षिणी -क्षि (न), वश्यः -श्या -श्यं, वशागः -गा -गं, वशानुगः &c., वशाला -ला -ल्य (न), विधेयः -या -यं, विनतः -ता -ते, क्षानतः &c., दीनः -ना -नं, मविनयः -या -यं, क्षान्तः &c., अनुविधायी &c. *See* OBEDIENT, DOCILE, RESIGNED.

SUBMISSIVELY, *adv.* सानुवर्जनं, क्षमापूर्वकं, क्षान्तिपूर्वकं, सविनयं.

SUBMISSIVENESS, *s.* वशवर्षित्वं, आशानुवर्षित्वं, वश्यता, विनतिः *f.*

To SUBMIT, *v. a.* or *n.* (One's self) वशीभू, वशं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or उपगम् or अभ्युप (अभ्युपेति -तुं, rt. इ). वशान्वसीकारं कृ, *see* To OBEY.—(Submit to, bear with) सह (c. 1. सहते, सोदुं), विषह, क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षन्तुं), संक्षम्.—(Submit for another's consideration) परविचारं प्रार्थ् (c. 10. प्रार्थयति -ते -यितुं), परविचारं प्रार्थयित्वा विज्ञा in caus., *see* To REFER, OFFER.

SUBMITTED, *p. p.* (Referred) प्रार्थनापूर्वकं परविचारार्थं समर्पितः -ता -ते.—(Submitted to) सोदः -दा -दं; 'to be submitted to,' सन्नयः -या -यं.

SUBORDINATE, *a.* गौणः -णी -णं, समुपः -म्या -रूपं, सप्राग्यः -म्या -ग्यं, अप्रधान in comp.; 'any thing or person subordinate,' सप्रधानं, उपमज्जनं.

SUBORDINATELY, *adv.* गौणतम्, अप्रधानतम्, अप्रधान्येन, समुप्यतम्.

SUBORDINATION, *s.* (State of being under control) वशता, वश्यता, *see* SUBJECTION.—(Inferiority) अप्रधानता, सप्रधान्यं, समुप्यता, गौणता; 'principle of subordination,' गौणमुख्यतया.

To SUBORN, *v. a.* कुकर्मसाधने छलनं नियुज् (c. 7. युज्ति -युक्तं, c. 10. -योजयति -यितुं) or प्रयुज्. कूटसाध्यकरणं नियुज्.

SUBORNATION, *s.* कुकर्मसाधने नियोजनं, कूटसाध्यसाधनं.

SUBORNED, *p. p.* कुकर्मसाधने or कूटसाध्यकरणे नियुक्तः -क्ता -क्तं.

To SUBSCRIBE, *v. a.* or *n.* (Sign with one's own hand) हस्ताक्षरं लिख् (c. 6. लिखति, लिखितुं), सहस्ताक्षरं लिख् or अद्व् (c. 10. अद्वयति -यितुं), नामलिखनं कृ, नामाङ्कनं कृ, खनामाङ्कितं -तो कृ, नामाङ्कितं कृ, *see* To SIGN.—(Promise to pay by signing one's name) हस्ताक्षरम् अभिलिख् or नामाङ्कनं कृत्वा किञ्चित् दातुं प्रतिज्ञा (c. 9. -जानीते -ज्ञातुं) or संशं दातुं प्रतिज्ञा or धनांशं दातुं प्रतिज्ञा or संशं दा in des. (दत्तसि -त्सितुं).

SUBSCRIBER, *s.* (One who enters his name) नामाभिलेखकः, हस्ताक्षराभिलेखकः.—(Contributor) चंशदाता *m.* (नृ), चंशदायी *m.*, चंशदितुः *m.*

SUBSCRIPTION, *s.* (Act of signing) नामाभिलेखनं, खनामलिखनं, नामाङ्कनं, हस्ताक्षरलिखनं.—(Signature), *see* the word.—(Contribution) चंशदानं, धनांशदानं, अनेकसाधकार्यसाहाय्यिकभनदानं.—(Sum contributed) अनेकदत्तधनं, चंशदितुसमर्पितधनं.

SUBSEQUENCE, *s.* अनुगमनं, अनुयानं, पश्चाद्धानं, अनुयायिता.

SUBSEQUENT, a. पश्चात्कालिकः -का -कं, पश्चात्कालीनः -ना -नं, पश्चात्तः -ना -नं, परः -रा -रं, पराचीनः -ना -नं, उत्तरः -रा -रं, खरः &c.. कालान्तरीयः -या -यं, पश्चात् in comp.; 'subsequent period,' पश्चात्कालः; 'subsequent rite,' अनुकर्म *n*; 'subsequent mention,' वक्ष्यमाणत्वं.

SUBSEQUENTLY, adv. पश्चात्, परं, परतम्, परस्तात्, उत्तरं, उत्तरतम्, उत्तरत्र; 'subsequently to the marriage,' विवाहात् परं or परतम्.

To SUBSERVE, v. a. उपकृ, साहाय्यं कृ. See **To PROMOTE, SERVE.**

SUBSERVIENCE, SUBSERVIENCY, s. उपयोगः -गिता, उपयुक्तता, उपकारः -रिता, अनुवृत्तिः *f*, अनुपवेनं, सहाकारिता, तत्त्वता, पारतन्त्र्यं.

SUBSERVIENT, a. उपयोगी -गिनी -गि (न्), उपकारी -रिणी &c., उपकारकः -का -कं, सहकृत्वा -त्वा -त्व (न्), अधीनः -ना -नं, तन्त्रः -त्वा -नं, वशः -शा -शं, निग्रहः &c. See **SUBJECT, DEPENDANT.**

To SUBSIDE, v. n. (Sink) सद् (c. 1. सीदति. मञ्जु). अधोगम् (c. 1. -गच्छति -गन्तुं), अधोपा, अधः पत्, see **To SETTLE, v. n.**—(Become calm, cease) शम् (c. 4. शाम्यति, शमितुं), प्रशम्, उपशम्, प्रसद्, सम्प्रसद्, विरम् (c. 1. -रमति -रन्तुं), निवृत्, विनिवृत्, विगम्, शान्तः -न्ता -न्तं भू, see **To CEASE, v. n.**; 'as the wind,' नियो (c. 2. -पाति -तुं), निवातीभू.

SUBSIDED, p. p. शान्तः -न्ता -न्तं, प्रशान्तः &c., विरतः -ता -तं.

SUBSIDENCE, SUBSIDENCY, s. (Sinking) अधःपतनं, अधोगतिः *f*, अधोगमनं.

SUBSIDIARY, s. उपकारी -रिणी &c., उपयोगी -गिनी &c., उपकारकः -का -कं, सहकारी &c., साहाय्यकारी &c.; 'something subsidiary,' उपसर्जनं, उपपदं, see **SUBSERVIENT, SUBSIDIARY, a.**

SUBSIDY, s. धनरूपसाहाय्यं, धनरूपोपकारः, धनरूपसाहाय्यं.

To SUBSIST, v. n. (Be, exist) वृत् (c. 1. वर्धते -वर्धितुं), भू, खम्, विद् in pass.—(Live, be maintained) जीव् (c. 1. जीवति -वितुं), उपजीव्, उपजीवनं कृ, निवोहं कृ, निर्वहं (c. 1. -वहति -वोदुं), जीवनिवोहं कृ, प्राणनिवोहं कृ, उदरनिवोहं कृ, प्राणयात्रां कृ, शरीरयात्रां कृ, उदरपोषणं कृ.—(Continue) स्था.

SUBSISTENCE, s. (Existence), see the word.—(Means of subsisting, livelihood) उपजीविका, जीविका, उपजीवनं, उपजीव्यं, जीवोपजीव्यायः, वृत्तुपायः, प्राणयात्रा, शरीरयात्रा, जीवोपकरणं, जीवोपकरणं, निवोहः, प्राणनिवोहः, जीवनिवोहः, प्राणधारणं, see **LIVELIHOOD, LIVING, s.**; 'bare subsistence,' दिननिवोहः, यासाब्जादनं.

SUBSTANCE, a. मल्लभान् -यतो -यत् (त्), जीवो -विनी &c., उपजीवी &c. **SUBSTANCE, s.** (A real being) वस्तु *n*, पदार्थः, द्रव्यं, सत्त्वं, अर्थः, अर्थः, see **THING**.—(Material form, matter) मूर्तिः *f*, मूर्तेर्वस्तु *n*, मूर्तेर्वस्तु *n*, द्रव्यं.—(Material or essential part) सारः, सारता, सारांशः, गमेः, सत्त्वं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, मूलं, अर्थः, वस्तु *n*, वस्तुता; 'in substance,' अधेतम्, वस्तुतः.—(Property, possessions) वस्तु *n*, धनं, अर्थः, द्रविणं, द्रव्यं, वित्तं, विभवः, वैभवं, रिकथं; 'one's whole substance,' सत्त्वं.

SUBSTANTIAL, a. (Real) वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, यस्तत्त्वः -का -कं, सात्त्विकः -की -कं, see **REAL**.—(Material) मूर्तिमान् -मती &c.; मूर्तेः -मती -मं, see **MATERIAL**.—(Having substance or solidity) सारवान् -वती -वत् (त्), सारः -रा -रं, धनः -न्ता -नं, see **SOLID**.—(Possessed of property) वसमान् &c., वित्तवान् &c., महाधनः -ना -नं, धनी &c., see **RICH**.

SUBSTANTIALLY, adv. वस्तुतः, अर्थतः, सारतः, तत्त्वतः.

SUBSTANTIALNESS, s. वास्तव्यं, वास्तविकत्वं, सत्त्वं, सारता, सत्ता.

To SUBSTANTIATE, v. a. भू in caus. साप्, प्रमाणीकृ. See **To PROVE.**

SUBSTANTIATED, p. p. भावितः -ता -तं, विभावितः &c. See **PROVED.**

SUBSTANTIATION, s. उपपादनं, साधनं, सिद्धिः *f*, विभावनं, भावनं.

SUBSTANTIVE, s. (In grammar) विशेष्यं, मल्लवाचकः, द्रव्यवाचकः, मल्लं; 'proper substantive,' नामवाचकः, संज्ञावाचकः, संज्ञा.

SUBSTANTIVE, a. सात्त्विकः -की -कं, मल्लवाचकः -का -कं, वास्तविकः &c.

To SUBSTITUTE, v. a. उपकृप् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), उपमृज् (c. 6. -मृजति -सष्टं, c. 10. -सर्जयति -यितुं) उपमर्जनं कृ, उपकल्पनं कृ, कल्पनं कृ, परस्थाने कृ, परस्थानं कृ, प्रतिनिधिं कृ.

SUBSTITUTE, s. प्रतिनिधिः *m*, उपमर्जनं, अनुकल्पः, प्रतिपूरणः, प्रतिहस्तकः, प्रतिकृतिः *f*, प्रतिच्छन्दः, गौणकल्पः, आदेशः.

SUBSTITUTED, p. p. उपकल्पितः -ता -तं, उपमर्जितः &c., परस्थाने कल्पितः -ता -तं, प्रतिनिधिभूतः &c., अतिदिष्टः -ष्टा -ष्टं, अधमनः -न्ता -न्तं; 'to be substituted,' कल्पनीयः -या -यं, कल्प्यः -न्या -न्यं.

SUBSTITUTION, s. उपकल्पनं, उपमर्जनं, प्रमाहारः, आदेशः, अतिदेशः.

SUBSTRATUM, s. (Layer), see **STRATUM**.—(In metaphysics) अधिकरणं, आधारः, आश्रयः, स्थानं, पात्रं, see **BASIS**.

To SUBTEND, v. a. अभिमुखं or प्रतिमुखं or अधो पितृन् in pass.

SUBTERFUGE, s. छलं, छस *n* (न्), अपदेशः, व्यपदेशः, छिद्रं.

SUBTERRANEAN, SUBTERRANEAN, a. अन्तर्भूतः -मो -मं, भूम्यन्तर्गतः -ता -तं, गूढः -ढा -ढं; 'a subterranean place,' अन्तर्भूतः *f*; 'passage,' गूढमार्गः, सुरङ्गा.

SUBTILE, SUBTLE, a. (Fine, thin) सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्षं, अतिसूक्ष्मः &c., अतिलघुः -घुः -घु, निरवयवः -वा -वं, अलुक् -का -कं.—(In intellect, piercing) सूक्ष्मबुद्धिः -द्धिः -द्धि, सूक्ष्मदर्शी -शीरो &c., कुशाग्रीयमतिः -तिः -ति, कुशाग्रबुद्धिः &c., कुशाग्रीयः -या -यं, मार्मिकः -की -कं, मार्मिकः &c., मार्मिकः, मार्मिको &c.—(Sly), see **SLY**.

SUBTILLY, adv. सूक्ष्मं, सूक्ष्म्येण, सूक्ष्मबुद्ध्या, समीक्ष्य.

SUBTILITY, SUBTILNESS, SUBTLETY, s. सूक्ष्मता, सूक्ष्म्यं, निरवयवत्वं, अलुक्ता *m* (न्), अतिलघुत्वं; 'of intellect,' बुद्धिसूक्ष्मता, कुशाग्रीयता, मतिप्रकर्षः.—(Cunning, slyness), see the words.

To SUBTILIZE, v. a. सूक्ष्मीकृ, अतिसूक्ष्मीकृ, सूक्ष्मतां कृ or जन्.

To SUBTRACT, v. a. उद्धृ (c. 1. -हरति -हन्तुं), उद्धरणं कृ.—(In arithmetic) गुप् (c. 10. शोधयति -यितुं), व्यवकल् (c. 10. -कल्पयति -यितुं), शोधनं कृ, व्यवकलनं कृ, चननं कृ.—(In algebra) चृणुं कृ, चननं कृ.

SUBTRACTED, p. p. उद्धृतः -ता -तं.—(In arithmetic, &c.) शोधितः -ता -तं, व्यवकलितः &c.; 'to be subtracted,' शोध्यः -ध्या -ध्वं, शोधनीयः -या -यं.

SUBTRACTION, s. उद्धारः, उद्धरणं.—(In arithmetic) शोधनं, बुद्धिः *f*, व्यवकलनं, व्यवकलितं, चननं, चननं, वञ्जनं, विवरं, पतनं.

SUBTRAHEND, s. (Sum to be subtracted) शोधकः, चृणुं.

SUBURB, SUBURBS, s. शाखानगरं, शाखापुरं, उपनगरं, उपपुरं, नगरोपान्तः -न्तं, नगरपरिसरः, नगरप्रान्तः -न्तं, गृष्ठा, अभिष्यन्दिरणं.

SUBURBAN, a. शाखानगरस्यः -स्या -स्यं, उपनगरस्यः &c., शाखापुरस्यः &c., नगरोपान्तस्यः -स्या -स्यं, नगरोपान्तिकः -की -कं.

SUBVERSION, s. ध्वंसः, विध्वंसः, परिध्वंसः, भङ्गः. See **OVERTHROW**.

SUBVERSIVE, a. ध्वंसकरः -रा -रं, ध्वंसकारी -रिणी &c., परिध्वंसी &c., विनाशकः &c., see **DESTRUCTIVE**; 'of happiness,' सुखान्तकरः &c.

To SUBVERT, v. a. ध्वंसं (c. 10. ध्वंसयति -यितुं), परिध्वंसं, विध्वंसं, नशं (c. 10. नाशयति -यितुं), विनशं, पत in caus., निर्भिद्. See **To OVERTHROW**.

SUBVERTED, *p.p.* विध्वंसितः -ता -तं, पातितः &c., विनाशितः -ता -तं, निर्भिन्नः -त्रा -त्रं, *see* OVERTHROWN; 'is subverted,' निर्भिद्यते. SUCCEEDANEOUS, *a.* गौणः -णी -णं, गौणभूतः -ता -तं, उपसम्पन्नः -ना -नं, सानुकम्पिकः -की -कं; 'a succedaneous rule,' अनुकम्पः.

SUCCEEDANEOUS, *s.* उपसम्पन्नः, अनुकम्पः, गौणकल्पः. *See* SUBSTITUTE. To SUCCEED, *v.n.* (Follow, be subsequent to) पश्चाद् आया (c. 2. -याति -तुं), अनुया, अनुक्रम, पश्चाद् वृत् (c. 1. वञ्जते -ञ्जितुं), अनुवृत्, परतो वृत्, परस्ताद् वृत्, उत्तरतो वृत्, अवरः -रा -रं वृत् or भू, उत्तरः -रा -रं वृत् or भू. —(Be successful) सिध् (c. 4. सिध्यति, सेद्धं), संसिध्, सिद्धाधीभू, कृताधीभू, मिद्धिं गम् or इ, सम्पद (c. 4. -पद्यते -पद्युं), क्रम् (c. 1. क्रमते -मितुं), *see* To PROSPER, *v.n.*

SUCCEEDED, *p.p.* अनुगतः -ता -तं, अनुयातः &c.; 'by fear,' भयोत्तरः -रा -रं. SUCCEEDING, *part. or a.* अनुयायी -यिनी -यि (नृ), अनुगः -गा -गं, क्रमानुयायी &c., क्रमानुगः -गा -गं, उत्तरः -रा -रं, अवरः &c. *See* SUBSEQUENT, *a.*

SUCCESS, *s.* सिद्धिः *f.*, अर्थसिद्धिः *f.*, फलसिद्धिः *f.*, साध्यसिद्धिः *f.*, सम्पत्तिः *f.*, उदयः, सफलता, सिद्धार्थता -त्वं, कृतार्थता, चरितार्थता, कृत कृत्यता, श्री *f.*, लक्ष्मी *f.* —(Result) निर्गमः, निर्गतिः *f.*, परिणामः. SUCCESSFUL, *a.* (Of persons) कृतार्थः -धा -धं, सिद्धार्थः &c., चरितार्थः &c., प्राप्तार्थः &c., कृतकृत्यः -त्वा -त्वं, अयुषार्थः -धा -धं, कृतकामः -मा -मं, प्राप्तकामः &c., प्राप्ताशः -शा -शं, साक्षाप्राप्तः -मा -मं, कृतार्थीभूतः -ता -तं, श्रीमान् &c., *see* PROSPEROUS. —(Of things) सिद्धः -द्धा -द्धं, सिद्धिमान् -मतो -मत (नृ), सफलः -ला -लं, फलवान् &c., फलितः -ता -तं, सुफलः &c.

SUCCESSFULLY, *adv.* सफलं, सिद्धार्थतम्, कृतार्थतम्, अयुषा, सिद्धा.

SUCCESSION, *s.* (Following of things in order) अनुपूर्व्य, अनुत्तरः -धी, अनुक्रमः, पर्यायः, विपर्ययः, परम्परा, पारम्पर्यं, सन्त्ययः, सन्त्ययः, सन्ततिः *f.*, श्रणी, बोक्षा, अनुयायित्वं, अनुयानं, अनुयुक्तिः *f.*, अनुवर्त्तनं, अनुपद्गः, क्रमः; 'of office' कर्मविपर्ययः; 'in succession' अनुपूर्व्यक्रम, *see* SUCCESSIVELY. —(Line, series) श्रणी, सावलिः ली *f.*, मालाः 'of kings' राजावलिः ली *f.*, *see* SERIES. —(Right of succeeding to mother) उत्तराधिकारः -रिता, अधि-कारपर्यायः, दायः -यत्वं, दायाधिकारः.

SUCCESSIVE, *a.* अनुपूर्वः -धा -धं, सानुक्रमिकः -की -कं, यथाक्रमः -मा -मं, यथानुक्रमः &c., पारम्परिकः -की -कं, परम्परः -रा -रं, क्रमानुसारी -रिणी -रि (नृ), क्रमानुयायी &c., क्रमकः -का -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमागतः &c., परम्परागतः -ता -तं, परम्परागतः &c., सन्ततः -ता -तं. SUCCESSIVELY, *adv.* अनुपूर्वशः, अनुक्रमशः, यथापूर्वं, यथाक्रमं, परम्परं, पारम्पर्येण, पर्यायेण, विपर्ययेण, क्रमशः, क्रमतम्, क्रमेण, क्रमात्, क्रमानुसारं.

SUCCESSOR, *s.* उत्तराधिकारी *m.* (नृ), अयराधिकारी *m.*, क्रमानुयायी *m.*

SUCINCT, *a.* संक्षिप्तः -प्रा -मं, अधिलोभः -णी -णं. *See* CONCISE.

SUCINCTLY, CONCISELY, *see* CONCISELY, CONCISENESS.

SUCCORY, *s.* (Plant, wild endive) कासनौ.

SUCCOUR, To succour, &c. *See* HELP, To help, &c.

SUCCELENCE, *s.* सरसता, यद्गरमत्वं, सद्रूपता, सजलता. *See* JUICINESS.

SUCCULENT, *s.* सरसः -सा -मं, यद्गरः &c., सद्रूपः -वा -वं, सजलः -ला -लं, रसमयः -यो -यं, जलमयः &c., आर्द्रः -द्रा -द्रं. *See* JUICY.

To SUCCEMB, *v.n.* वशीभू, वशं गम्, सत् (c. 1. सोदति, मत्तुं), *see* To YIELD.

SUCH, *a.* (Of this kind) ईदृशः -शी -शं, ईदृक् *m.f.n.* (शृ), ईदृद्यः -खा -खं, समदृशः -शी -शं, समदृद्यः &c.; 'such is the law,'

ईदृशी मर्यादा. —(Of that kind, of such a kind) तादृशः -शी -शं, तादृक् *m.f.n.* (शृ), तादृद्यः -खा -खं, एतादृशः &c., एतादृक् &c., एतादृद्यः &c., एवंविधः -धा -धं, तथाविधः -धा -धं, एवम्भूतः -ता -तं, एवं in comp.; 'such as me,' मादृशः &c., मादृक् &c., मादृद्यः &c., मद्विधः -धा -धं; 'such as thee,' त्वादृशः &c., त्वादृक् &c., भवादृशः &c.; 'what has such power to burn as fire?' किम् अन्यद् अनलात् प्रभवति दग्धुं. —(Such and such an one) समकः -का -कं.

To SUCK, *v.a.* (Draw in with the mouth) चूष (c. 1. चूषति -यितुं), आचूष, चूषां कृ, चूषणं कृ, चोषं कृ, चोषणं कृ. —(Draw in milk from the breast, as a child) स्तनं पा (c. 1. पियति, पातुं) or धे (c. 1. धयति, धातुं), समभिसन्धे, स्तनात् क्षीरं पा or निपा स्तनपानं कृ; 'a child that sucks the breast,' स्तनन्धयः -या -यी -वं. —(The finger or hand) अङ्गुलिं धे or अभिसन्धे or पा, मुष्टिं धे, अङ्गुलिपानं कृ; 'a child that sucks its hand,' मुष्टिन्धयः. —(Imbibe, absorb, suck up) निपा, शुष् in caus., उच्छुष, रसादानं कृ. Suck, *s.* (Act of sucking), *see* SUCRION. —(Milk, &c., sucked) सन्धं, दग्धं, चूष्यं; 'one who gives suck,' सन्धदात्री, सन्धदायिनी.

SUCKLE, *p.p.* चूषितः -ता -तं, चोषितः &c., धीतः -ता -तं, पीतः &c., निषीतः &c.; 'that can be sucked,' चूष्यः -या -यं.

SUCKER, *s.* चोषकः, चूषणकारी *m.* (नृ), धाता *m.* (नृ). *See* SUCKLING.

SUCKING, *s.* चूषणं, चूषा, चोषः -यणं; 'the breast,' स्तनपानं, सन्ध-पानं, क्षीरपानं; 'the fingers,' अङ्गुलिपानं.

To SUCKLE, *v.a.* स्तनं धे in caus. (धापयति -यितुं) or उपधे in caus. or पा in caus. (पापयति -यितुं), सन्धं दा, स्तनपानं दा, सन्धदानेन दूष (c. 10. पोषयति -यितुं).

SUCKLED, *p.p.* सन्धपोषितः -ता -तं, स्तनन्धयः &c.; 'by a bitch,' दुग्निन्धयः -या -वं.

SUCKLING, *s.* (The act) सन्धदानं, सन्धदानेन पोषणं. —(Young child) स्तनन्धयः -या -यी -यं, स्तनपायी -यिनी &c., धाता -त्रो (नृ), धयः -या.

SUCKON, *s.* आचूषणं, चूषणं, चोषः -यणं, रसादानं. *See* SUCKING, *s.*

SUDDEN, *a.* आकस्मिकः -की -कं, साद्यस्कः -स्की -स्कं, सद्यस्कः -स्का -स्कं, अकालः -यदा -यदं, अकस्मादुत्पन्नः -त्रा -त्रं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, एकपातः -ता -तं, अलक्षितः -ता -तं, अचिन्तितः &c., अकल्पितः -ता -तं, अकालज्ञापात्री -तिनी -ति (नृ), अकस्माज्ज्ञातः -ता -तं, अकालज्ञातः &c.; 'sudden death,' अपमृत्युः *m.*, अपामृत्युः *m.*, अलक्षितमृत्युः, अलक्षितान्तः, अवधातः; 'on a sudden,' अकस्मात्.

SUDDENLY, *adv.* अकस्मात्, सद्यम्, सहसा, एकपदे, एकदा, अकालं, हठात्, काकतालीयवत्; 'suddenly born,' अकालज्ञातः -ता -तं, अकस्माज्ज्ञातः &c.

SUDDENNESS, *s.* आकस्मिकत्वं -ता, साद्यस्कत्वं, अकालज्ञत्वं, अकल्पितत्वं.

SUDORIFIC, *a.* स्वेदनः -ना -नं, स्वेदकरः -रा -रं, स्वेदोत्पादकः -का -कं, स्वेदजनकः &c., प्रस्रदितः -ता -तं, प्रस्रदितधान् -वती &c.

SUDRA, *s.* (Man of the fourth or servile class) शूद्रः, अवरवर्गः जपन्वनः, वृषलः.

SUOS, *s.* सज्जीकासंमृष्टजलं, मार्जनीतलसंमृष्टजलं, सज्जीबाप्रजलं.

To SUE, *v.a.* (In law) अभियुज् (c. 7. -युनक्ति -योक्तुं), अभियोगं कृ, व्यवहाराभियोगं कृ, व्यवहारं कृ, व्यवहृ, वादं कृ, अभिशोष. *See* To PROSECUTE.

To SUE, *v.a.* प्राधं, याच, प्राधेनापूर्धम् सन्धिष. *See* To PETITION.

SUET, *s.* मेदस् *m.*, वसा, मांसवेहः, वृक्षादिपरिगतं तेदस्.

To SUFFER, v. a. (Feel, undergo) अनुभू, उपगम् (c. 1. गच्छति-गम्), उपागम्, भुञ्ज (c. 7. भुनक्ति, भुंक्ते, भोक्ते), उपभुञ्ज, प्राप् (c. 5. -आप्ति-आप्ते), हा, विद्, सेप्, क्षप्, दृश्; 'one who suffers pain,' दुःखभागी-गिनी &c.—(Endure, bear) सह् (c. 1. सहते, सोह्), विमह्, क्षम् (c. 1. क्षमते, क्षम्), संक्षम्, मृप्, तिञ् in des., उपास्.—(Permit, allow) अनुज्ञा, अनुमन्, अनुमतिं दा, see **To PERMIT**.

To SUFFER, v. n. (Undergo pain) दुःखम् अनुभू, दुःखभागी-गिनी-गि भू, दुःखी &c. भू, तप् in pass. (तप्यते), सन्तप्, व्यप् (c. 1. व्यपते-पितुं), क्रिञ् (c. 4. क्रिञ्चते).

SUFFERABLE, a. सहनीयः-या-यं, सहा-या-यं, सोढव्यः-या-यं.

SUFFERANCE, s. सहनं, क्षमा, सहनं, सहता, साहनं. See **ENDURANCE**.

SUFFERED, p. p. (Undergone) अनुभूतः-ता-तं, उपागतः-ता-तं, उपगतः &c., भुक्तः-क्ता-क्तं, उपभुक्तः &c.—(Endured) सोढः-दा-ढं, विमोढः &c.—(Permitted) अनुज्ञातः-ता-तं, अनिषिद्धः-द्धा-द्धं, अप्रतिबद्धः &c.

SUFFERER, s. दुःखभागी *m.*, गिनी *f.* (नं), दुःखानुभवी *m.*, दुःखभागी *m.*, दुःखभोक्ता *m.* (कृ), दःखी *m.*, दुःखितः, दुःखोपेतः.

SUFFERING, s. (Bearing of pain) दुःखानुभवः, दुःखभोगः, दुःखोपभोगः, दुःखोपगमः, दुःखोपागमः, दुःखयोगः, दुःखवेदनं.—(Pain endured) दुःखं, व्यपा, क्रेशः, तापः, परितापः, वेदना, पीडा, कृष्णं, आर्तिः *f.*

SUFFERING, a. दुःखी-खिनी-खि (नं). See **SUFFERER**, **AFFLICTED**.

To SUFFICE, v. n. कृप् (c. 1. कल्पते-ल्यितुं, कल्प्ते), उपकृप्, पथ्यामः-प्रा-तं भू, उपयुक्तः-क्ता-क्तं भू, यथेष्टः-ष्टा-ष्टं भू, उचितः-ता-तं भू; 'as much food as will suffice for a year,' संवत्सरनिषाह-पथ्यामम् अत्रं.

To SUFFICE, v. a. तृप् (c. 10. तथेयति-यितुं), तुप्. See **To SATISFY**.

SUFFICIENCY, s. पथ्यामिः *f.*, पथ्यामत्वं-ता, उपयुक्तता-त्वं, यथेष्टता-त्वं, सामर्थ्यं, क्षीर्षितं, योग्यता-त्वं, उचितत्वं, निषाहः. See **COMPETENCE**.

SUFFICIENT, a. पथ्यामः-ता-तं, उपयुक्तः-क्ता-क्तं, यथेष्टः-ष्टा-ष्टं, उचितः-ता-तं, समर्थः-र्था-र्थं, योग्यः-ग्या-ग्यं; 'food sufficient for a month,' मासव्युचितम् अत्रं, see **ENOUGH, a.**; 'to be sufficient for,' कृप् (c. 1. कल्पते-ल्यितुं).

SUFFICIENTLY, adv. पथ्यामं, अलं, यथेष्टं, उपयुक्तं. See **ENOUGH, adv.**

To SUFFOCATE, v. a. आसरोधं कृ, आसावरोधं कृ, आसं रुप् (c. 7. रुणद्धि, रोद्धुं) or अवरुप्, प्राणं रुप् or अवरुप्, कथं रुप्. See **To CHOKe**, **STIFLE**.

SUFFOCATED, p. p. रुद्धासः-सा-सं, रुद्धप्राणः-या-यं, निरुद्धकथः &c.

SUFFOCATING, a. आसरोधकः-का-कं, आसावरोधकः &c., प्राणरोधकः &c.

SUFFOCATION, s. आसरोधः-धनं, आसावरोधः, आसप्रतिरोधः, प्राणरोधः-धनं, प्राणावरोधः, न्यसरोधः-धनं, आसप्रतिबन्धः, उद्धन्धनं.

SUFFRAGE, s. सम्मतिः *f.*, सम्मतिस्वापनं, खोकारः. See **Vote**.

To SUFFUSE, v. a. समाप् (c. 10. -आवयति-यितुं), व्याप्, चाकृ.

SUFFUSED, p. p. समाप्सृतः-ता-तं, व्याप्तः-प्रा-तं, परिगतः-ता-तं, see **OVERSPREAD**; 'eyes suffused with tears,' नेत्राणि समाप्सृतानि चारिणा, बाष्पोपसृताक्षः-क्षी-क्षं, बाष्पाविलेख्यः-या-यं; 'face suffused with blushes,' हृदिपरिगतमुखं.

SUFFUSION, s. व्याप्तिः *f.*, व्यापनं, व्यापता, समाप्सवनं, आच्छादनं.

SUGAR, s. शर्करा, गुडशर्करा, गुडोद्भवा, सिता, मिष्टं, इक्षुसारः, बालुका-
(99) लिक्का; 'coarse sugar,' गुडः; 'raw sugar,' मत्स्यखी, क्षाणितं; 'sugar-mill,' इक्षुपलं, इक्षुचक्रं.

To SUGAR, v. a. शर्करान्वितं-तां कृ, शर्करोक्तं, सशर्करं-रां कृ, मिष्टीकृ. **SUGAR-CANDY, s.** खडमोदकः, खडः, माक्षिकशर्करा, उपला, शुक्रोपला, शर्करा, सिताखडः, दृढगामिका.

SUGAR-CANE, s. इक्षुः *m.*, इक्षुर, इक्षुकायं, इक्षुदण्डः, मधुयष्टिः *f.*, मधुनृणं. गुडदण्डः, गुडदारः *m.*, गुडनृणं, रसालः, महाक्षीरः, विपुलरसः, अमि-पत्रः, पयोधरः, मृदुपुष्पः; 'varieties of it,' पुष्यदः, पौष्यदः, कानारकः. खडः; 'root of it,' मोरट, रेखवमूलं.

SUGARED, SUGARY, a. शर्करान्वितः-ता-तं, शर्करायुक्तः-क्ता-क्तं, सशर्करः-रा-रं, शर्करः-री-रं, रेखवः-वी-वं, मिष्टः-ष्टा-ष्टं.

To SUGGEST, v. a. उपन्यस् (c. 4. -अस्त्यति-मितुं), समुपन्यस्, सूचं (c. 10. सूचयति-यितुं), सूचनं कृ, मन्त्रं (c. 10. मन्त्रयते-ति-यितुं), मन्त्रणं कृ, प्रवृप् (c. 10. -बोधयति-यितुं), उद्दिशं (c. 6. -दिशति-देष्टुं), आदिशं, उपदिशं, चित् (c. 10. चेतयति-यितुं), प्रयुञ् (c. 10. -योजयति-यितुं), समुपस्था in caus.

SUGGESTED, p. p. उपन्यस्तः-स्ता-स्तं, सूचितः-ता-तं, मन्त्रितः &c.

SUGGESTION, s. उपन्यासः, सूचना-नं, प्रबोधः, मन्त्रणं, बुद्धिः *f.*

SUGGESTIVE, a. सूचकः-का-कं, प्रबोधकः &c., चेतकः-का-कं.

SUICIDAL, a. आत्मघातकः-का-कं, आत्मघाती-तिनी-ति (नं).

SUICIDE, s. (Self-murder) आत्मघातः, आत्महत्या, आत्मवधः, आत्महननं, आत्मआपादनं, प्राणत्यागः, देहत्यागः, जीवितत्यागः, जीवोत्सर्गः, प्राण-परित्यागः, काम्यमरणं, आत्मद्रोहः, स्वप्राणहिंसा.—(Self-murderer) आत्मघाती *m.* (नं), आत्मघातकः, आत्महा *m.* (नं), आत्महागी *m.*, आत्मभुक् *m.* (-द्रुह), आत्मद्रोही *m.*, कृतजीवितत्यागः.

SUI-GENESIS, एकप्रकारः-रा-रं, स्वसदृशः-शी-शं, स्वप्रत्ययः-ख्या-ख्यं.

SUIT, s. (Set) गणः, समूहः, see **SET**; 'as of clothes, &c.,' युगं, युगलं, युतकं, यमकं, यमलं; 'a suit of clothes,' वस्त्रयुगं, वस्त्रयुगलं, वासोयुगं, आच्छादः.—(Petition) अर्घी, प्रार्थनं-ना, अभ्य-येना, प्रणयः.—(In law) अर्घी, वादः, अद्यः, अवहारः.—(Retinue), see **SUITE**.

To SUIT, v. n. युञ् in pass. (युज्यते), उपपद् in pass. See **To FIT, v. n.**

To SUIT, v. a. युञ् (c. 10. योजयति-यितुं). See **To FIT, ADAPT, v. a.**

SUITABLE, a. योग्यः-ग्या-ग्यं, युक्तः-क्ता-क्तं, उपयुक्तः &c., यथायोग्यः &c., उपयोगी-गिनी &c., उचितः-ता-तं, सदृशः-शी-शं, प्रयोज्यः-या-यं, see **Fit, FITTING, a.**; 'suitable to the occasion,' प्रस्तावसदृशः &c., see **OPPORTUNE**.

SUITABLENESS, s. योग्यता, युक्तता, उपयुक्तता, उपयोगिता-त्वं, उपयोगः, यथायोग्यता, उपपत्तिः *f.*, याथातथ्यं. See **FITNESS**.

SUITABLY, adv. युक्तं, योग्यं, यथायोग्यं, यथोचितं, see **FITLY**.—(Agreeably to) अनुसारेण-रतम्, अनुरूपेण.

SUITE, s. परिचारः, अनुचरवर्गः, पोषवर्गः. See **RETINUE**.

SUITED, p. p. उपयुक्तः-क्ता-क्तं, युक्तः &c., पथ्यामः &c. See **SUITABLE**.

SUITOR, s. प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नं), अर्घी *m.* (नं), आवेदकः, see **PETITIONER, PROSECUTOR**.—(Woer) विवाहाहारी *m.*, पाणिग्र-हारी *m.*, प्रणयो *m.*

SULKILY, SULLENLY, adv. उदासीनं, उदासीनवत्, अनःक्रोधेन, अनःक्रोपेन.

SULKINESS, SULLENNESS, s. उदासीनता, अनःक्रोधत्वं, अनःक्रोपिता, अनः-क्रोपिता, अनःक्रोधः, मलिनमुखत्वं, मुखमालिन्यं, प्रतीपता. See **MOROSENESS**.

SULKY, SULLEN, a. उदासीनः-ना-नं, अनःक्रोधी-धिनी-धि (नं), अनः-क्रोपी &c., उदासवृत्तिः-वृत्तिः-वृत्ति, प्रतीपः &c. See **MOROSE**.

SULLIED, p. p. दूषितः-ता-तं, मलिनः &c., कलङ्कितः &c., see **SOILED**.

TO SULLY, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति -यितुं), दुष् in caus. See

TO SOIL.

SULLY, *s.* कलङ्कः, मालिन्यं, दुषणं, झानिः *f.* See SOIL, STAIN.

SULPHATE, *s.* (Of copper) तावगर्भं, तुल्यं.—(Of iron) कासीसं, काशीशं, हंसलोमशं, धातुशेखरः, नयनीवधं; 'green sulphate,' see under IRON, *s.*

SULPHUR, *s.* गन्धकः, गन्धिकः, गन्धाश्मा *m.* (नं), सौगन्धिकः, सुगन्धिकः, गन्धमोदनं, सतिगन्धः, क्रूरगन्धः, गन्धपाषाणः, खरौरिः *m.*, धातुवैरी *m.* (नं), शुन्वारिः *m.*, पामारिः *m.*, पामरः, कौटमः, शुक्रपुच्छः.

SULPHUREOUS, *a.* गन्धकमयः -यी -यं, गन्धकपुष्कः -क्ता -क्ते, गन्धकगुणकः -का -के, गन्धकगुणविशिष्टः -ष्टा -ष्टं, गन्धकधर्मीकः -का -के.

SULPHURET, *s.* (Of iron) पांशुकासीसं, ताप्यं, धातुमाक्षिकं.—(Of mercury) कञ्जलो.

SULTRINESS, *s.* निर्वातत्वं -ता, अत्युष्णता, घातहीनता, वायुहीनता.

SULTRY, *a.* निर्वातः -ता -तं, अत्युष्णः -ष्णा -ष्णं, घातहीनः -ना -नं, वायुहीनः &c., अत्युष्णवाष्पविशिष्टः -ष्टा -ष्टं; 'sultry vapour,' उष्णवाष्पः, मरीचिका, मृगतृणा.

SUM, *s.* (Aggregate, total) संख्या, साकल्यं, समुदायः, समाहारः, सन्धायः, गणनं.—(Substance, amount) सारः, सर्पः, सारोशः, गर्भः, तात्पर्यं.—(Compendium), see SUMMARY, *s.*—(Sum of money) धनभागः, धनान्शः, कियद्वनं, किञ्चिद्वनं; 'small sum of money,' धनलेशः, धनाल्पिका, किञ्चिद्वनं, अल्पधनं; 'large sum,' धनबाहुल्यं, बहुधनं; 'any very large sum,' पराङ्गं.—(In arithmetic, figures set for an arithmetical operation) राशिः *m. f.*, पिरुः.—(In sum) संक्षेपतः, see SUMMARILY.

TO SUM, *v. a.* (Add together) राशीकृ, संख्या, परिसंख्या, परिगण, संकल (c. 10. कलपति -यितुं), सङ्कलनं कृ, समाद्ध, समाहरणं कृ, समीकृ.—(Sum up, condense) उक्रोपसंहारं कृ, उक्रुसमाहारं कृ, उक्रुप्रत्याहारं कृ, उक्रोपसंक्षेपं कृ, उक्रुसारं वद्.

SUMMARILY, *adv.* संक्षेपतः, संक्षेपात् -पण, समासतः, see CONCISELY; 'to declare summarily,' संक्षेपतो वद्, सम्यवच्.

SUMMARY, *a.* संक्षेपिकः -की -के, सामासिकः -को -के. See CONCISE, *a.*

SUMMARY, *s.* संक्षेपः, संग्रहः, सारः, संक्षिप्तग्रन्थः, ग्रन्थस्वविषयानुक्रमणिका.

See COMPENDIUM.

SUMMED, *p. p.* राशिगतः -ता -तं.—(Summed up) उपसंहृतः -ता -तं.

SUMMER, *s.* यीष्मः, योष्मकालः, योष्मसमयः, निदाषकालः, निदाषः, उष्णकालः, उष्णसमयः, उष्णः, उष्णकः, उष्मः, उष्मा *m.* (नं), उष्णागमः, उष्मागमः, उष्मोपगमः, तपः, तपाः *m.* (नं).

SUMMER-HOUSE, *s.* धिलासमन्दिरं, केलिगृहं; 'with water-works,' जलमन्दिरं, जलयन्त्रगृहं, जलयन्त्रमन्दिरं, जलयन्त्रनिकेतनं, जलहं, धारागृहं, धारायन्त्रगृहं, समुद्रगृहं.

SUMMIT, *s.* अग्रं, शिखा, शिखरं, शिखरं, शृङ्गं, चूडा, कूटः -ट, पृष्ठं, उच्छायः, उच्छ्रयः. See TOP.

TO SUMMON, *v. a.* आह्वे (c. 1. ह्वयति -ह्वानुं), आह्वानं कृ, आह्वान (nom. आह्वानयति -यितुं), आह्व in caus. (-कारयति -यितुं), आकारणं कृ.

SUMMONED, *p. p.* आहृतः -ता -तं, कृताह्वानः -ना -नं, आकारितः &c., आवाहितः &c.; 'one who does not appear when summoned,' आहृतप्रत्यापयी *m.*

SUMMONER, *s.* आह्वता *m.* (नं), आह्वयकः, आह्वानकारी *m.* (नं).

SUMMONS, *s.* आह्वानं, आह्वतिः *f.*, ह्वतिः *f.*, आह्वयः, आकारणं, आवाहनं.

SUMMUM-BONUM, *s.* परमार्थः, परार्थः, उत्तमार्थः.

SUMPTER, SUMPTER-HORSE, *s.* स्त्री *m.* (नं), स्त्रीरी. See PACK-HORSE.

SUMPTUARY, *a.* व्ययविषयकः -का -कं, व्ययसञ्चयी -न्धनी -न्धि (नं).

SUMPTUOUS, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c. See COSTLY.

SUMPTUOUSLY, *adv.* सतिव्ययपूर्व, महामूल्यपूर्व, सतिव्ययेन.

SUMPTUOUSNESS, *s.* महामूल्यता, बहुमूल्यता, महाधैता, सतिव्ययः.

SUN, *s.* सूर्यः, रविः *m.*, भानुः *m.*, ज्येष्ठः, आदित्यः, भास्करः, सविता *m.* (नं), अर्यमा *m.* (नं), विवस्वान् *m.* (नं), दिवाकरः, सूरः. The sun has innumerable names in Sanskrit, many of which are more properly epithets than names. Some of them are here collected with their meanings.—(As begetter and nourisher of all things, he is called) सविता *m.* (नं), सविचः, पूषा *m.* (नं), विश्वपाः *m.*—(As causing day-light) दिनकरः, दिवसकरः, दिवाकरः, दिनकृत् *m.*, प्रभाकरः, विभाकरः, चहस्करः, भास्करः.—(As lord of the day) चहर्षतिः *m.*, दिनपतिः, ध्रुपतिः *m.*, दिनप्रणीः *m.*—(As gem of the day) दिनमणिः *m.*, दिवामणिः *m.*—(As gem of the sky) नभोमणिः *m.*, खमणिः *m.*, विद्यन्मणिः *m.*—(Enemy of darkness) तिमिररिपुः *m.*, ध्यान्तारातिः *m.*, तमोनुदः, तमोपहः.—(Receptacle of light) भाकोषः, तेजःपुच्छः.—(Circle of light) भानेमिः *m.*—(Meteor of the sky) खसोत्कः.—(The illuminator of the sky) सद्योतनः, प्रद्योतनः, विरोचनः.—(Eye of the sky) नभश्चक्षुः *m.*—(Eye of the world) जगच्चक्षुः *m.* (नं), लोकचक्षुः *m.*—(Beholder of the deeds of the world) कम्मेसाक्षी *m.* (नं), जगत्साक्षी *m.*—(Lord of the constellations) ग्रहराजः, ग्रहपतिः *m.*, तपताम्पतिः *m.*, त्रिषाम्पतिः *m.*—(Having a thousand rays) सहस्रकिरणः, सहस्रांशुः *m.*—(Garlanded with rays) किरणमाली *m.* (नं), संशुमाली *m.*, मरीचिमाली *m.*—(Possessed of rays) संशुमान् *m.* (नं), गभस्तिमान् *m.*, संशुधरः, किरणः, गभस्तिः *m.*—(Lord of the rays) संशुभन्ना *m.*—(Wielding rays) संशुहस्तः, गभस्तिहस्तः, संशुबाणः.—(Having hot rays) चखसांशुः *m.*, चखसकिरणः, चम्भीशुः *m.*, तिमोशुः *m.*, तीक्ष्णांशुः *m.*, खरीशुः *m.*, चखरश्मिः *m.*, चखरमरीचिः *m.*, उषरश्मिः *m.*, चखरदीधितिः *m.*, सञ्ज्ञीतमरीचिः *m.*, सञ्ज्ञीतकरः.—(Having bright rays) शुभरश्मिः *m.*—(Possessed of light) प्रतिभावान् *m.* (नं), भास्वान् *m.*, विभावान् *m.*, ज्योतिष्मान् *m.*, विभावसुः *m.*—(The inflamer, or warmer) तपनः, तापनः.—(The Ripener) पचतः, पचेलिमः.—(The scorcher) शुष्णः.—(Burner of the forehead) ललाटनपः.—(The surprising light) चित्रभानुः *m.*—(Sporting or roaming in the sky) गगणविहारी *m.*, गगणाध्वगः, खगः, खरः.—(Symbol in the sky) गगणध्वजः.—(Friend of the lotuses) पद्मचक्षुः *m.*, पद्मिनीकान्तः, पद्मिनीवल्लभः.—(Sprung from the lotus) पद्मगर्भः.—(Seated on a lotus) पद्मासनः.—(Holding a lotus in his hand) पद्मपाणिः *m.*, पद्मकरः.—(Drawn by seven horses) सप्ताश्वः.—(Drawn by green horses) हरिदश्वः.—(Ever-moving) सदागतिः *m.*—(Lord of life) जीवितेशः.—(Possessed of jewels) नयिमान् *m.*—(Best of deities) सुरोन्नमः.—(As son of Kāśyapa) काश्यपेयः, काश्यपिः *m.*—(As descended from Mritanda) मर्त्यखः, मृताखः, मृतखः.—(As having been shorn of his beams by Visvakarma, the architect of the gods) विकर्त्तनः.—(As identified with the 12 ādityas) द्वादशाक्ष्मा *m.* (नं), द्वादशाक्षकः. The 12 ādityas are the offspring of Aditi, and are the emblems of the sur in each month of the year. Hence they are

identified with the sun itself. Their names are सूर्यः, वरुणः, वेदाङ्गः, भानुः *m.*, इन्द्रः, रविः *m.*, गभस्तः *m.*, यमः, स्वरो-
रेताः *m.*, दिवाकरः, मित्रः, विष्णुः *m.* Other names for the sun,
of less obvious derivation, are the following: चतुर्गः, पपीः *m.* (स्), हंसः, इनः, हेलिः *m.*, मिहिः, भगः, तरणिः *m.*,
मित्रः, भट्टारकः, ब्रह्मः, अरुणः, विश्वकर्मा *m.*, वरुणः, विष्णुः, कृष्णः.
The following are the names of some of the sun's wives: छाया, अश्विनी, प्रभा, संज्ञा, विश्वकर्मासुता, त्वाष्ट्री, सवयी, शनिप्रसूः *f.*,
तपती, चसरेणुः *m.*, वरी, सौरी, सूर्या. His sons are यमः or
वैवश्वतः, शनिः *m.*, अश्विनी *m. du.* or अश्विनीकुमारी *m. du.*, कयीः,
सावर्णिः *m.*, सुपीयः, रेवतः, रैवतः; 'his daughter, or the per-
sonified Tapti river,' तपती, तपनतनया, अर्कतनया; 'his
charioteer,' अरुणः, अनूरुः *m.*, काश्यपिः *m.*, गरुडामनः, सुरभूतः,
सूर्यसारथिः *m.*; 'three of his attendants,' मातरः, पित्रलः, दक्षः;
'a worshipper of the sun,' सौरः; 'the sun's disk,' सूर्यमण्डलं,
see Disk; 'early morning sun,' बालार्कः, बालातपः, बालमित्रः;
'figure of the sun as drawn for worship,' सूर्यमन्त्रः; 'half-
yearly passage of the sun,' अयनं, *see* SOLSTICE; 'mansion
of the sun,' सूर्यनक्षत्रं, महानक्षत्रं; 'region of the sun,' सूर्य-
लोकः.—(Sun and moon) सूर्यचन्द्रमसौ *m. du.*, चन्द्रार्कौ *m. du.*,
दिवाकरनिशाकरौ *m. du.*, पुष्यवनौ *m. du.*, पुष्यदनौ *m. du.*

SUN-BEAM, *s.* सूर्यरश्मिः *m.*, सूर्यकिरणः, सूर्यमयूकः, सूर्यकरः, सूर्यांशुः *m.*,
तपनांशुः *m.*, तपनकरः, भानुकरः. *See* RAY, *s.*

SUN-BURN'T, *a.* सूर्यतप्तः -ना -नं, रविप्रतप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c.

SUNDAY, *s.* भानुवारः, रविवारः, अर्कवारः, आदित्यवारः, भट्टारकवारः,
रविषासः, भानुषासः, अर्कदिनं, अर्कः.

To SUNDER, *v. a.* विभुज्, विप्रयुज्, पृथक्. *See* To PART, SEPARATE.

SUNDERED, *p. p.* (Divided in sunder) पृथक्कृतः -ता -तं, द्विधीभूतः -ता
-तं, द्विधीकृतः -ता -तं, विस्मृतः -हा -हं, विस्मृतिः -ता -तं, विप्रयुक्तः -क्ता -क्तं.

SUN-DIAL, *s.* छायायन्त्रं, छायामण्डलं, प्रतोदः, सूर्यघटी.

SUN-DRIED, *p. p.* सातपशुष्कः -ष्का -ष्कं, सातपशुषितः -ता -तं.

SUNDRY, *a.* नाना indecl., विविधः -धा -धं, नानाविधः &c., पृथग्विधः
&c., *see* DIVERS; 'sundries,' नानाद्रव्याणि *n. pl.*, नानाविधव-
स्तुनि *n. pl.*

SUN-FLOWER, *s.* सूर्यकमलः, श्रीहस्तनी, वेशदानः, भागकः, दिवाकरः,
जामाता *m.* (नृ), विधानायुः *m.*, वनालिङ्गा; 'the flower,' सूर्यकमलं.

SUNG, *p. p.* गीतः -ता -तं, परिगीतः &c.; 'by bards,' उपगीतः &c.

SUNK, *p. p.* मग्नः -ग्ना -ग्नं, निमग्नः &c., अवसक्तः -क्ता -क्तं, सक्तः &c.,
अवगाढः -ढा -ढं, निष्णातः -ता -तं; 'in mud,' पङ्कमग्नः &c.

SUNKEN, *a.* जलतलस्थः -स्था -स्थं, जलोपगूढः -ढा -ढं.

SUNLESS, *a.* असूर्यः -स्यो -स्यं, अनादितः -त्वा -तं, सूर्यहीनः &c.

SUNNY, *a.* सूर्यतप्तः -ता -तं, रवितप्तः &c., सूर्यव्याप्तः &c., सूर्यातपव्याप्तः
&c., सातपः -पा -पं, सार्कः -कौ -कै.

SUN-RISE, *s.* सूर्योदयः, सूर्योदयकालः, अरुणोदयः, उदयः, उदयकालः,
अभ्युत्थानं; 'before sun-rise,' सूर्ये अनुदिने.

SUN-SET, *s.* सूर्यास्तः -स्तः, सूर्यास्तकालः, अस्तः -स्तं, दिनास्तः, दिवाव-
सानं, तिष्ठन् *n.*, उत्तरः; 'at sun-set,' अस्तङ्गते सूर्ये.

SUN-SHINE, *s.* सूर्यतपः, सातपः, सूर्यप्रकाशः, प्रकाशः, सूर्यतपः, सूर्यका-
निः *f.*, सूर्यतपसः *n.*, सूर्यभूतिः *f.*, सूर्यलोकः, स्रोतः, सूर्यकिरणः, कला.

To SUP, *v. n.* or *a.* रात्रिभोजनं कृ, नक्तभोजनं कृ.—(Sip), *see* To SIP.

SUPER. A prefix rendered by अति, अधिक, अतिशय &c., in comp.

To SUPER-ABOUND, *v. n.* अतिबहुलीभू, अतिविपुलीभू, अतिप्रचुरीभू.

SUPER-ABUNDANCE, *s.* अतिबाहुल्यं, अतिवैपुल्यं, अतिप्रापुर्ण्यं, आधिक्यं,
अतिरिक्ता, अतिरेक्यं, उपचयः. *See* EXUBERANCE.

SUPER-ABUNDANT, *a.* अतिबहुलः -ला -लं, अतिविपुलः &c., अतिप्रचुरः
&c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अतिशयी -यिनी -यि (न्), अधिकः &c.
See EXUBERANT.

To SUPER-ADD, *v. a.* अधिकं समायुज् or संयुज्, अधिकसंयोगं कृ.

SUPER-ANNUATED, *a.* अतिवयस्कः -क्ता -क्तं, वयोधिकः -का -कं, वयो-
तीतः -ता -तं, वार्धक्याक्षमः -मा -मं, वार्धक्याशक्तः -क्ता -क्तं.

SUPER-ANNUATION, *s.* अतिवयस्कता, वयोतीतता, वार्धक्याक्षमता.

SUPERB, *a.* अतिशोभनः -ना -नं, स्वर्षी &c. *See* MAGNIFICENT.

SUPERCILIOUS, *a.* ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, दयोदुषेयकः -क्ता -कं, *see* LOFTY.

SUPERCILIOUSNESS, *s.* दयोदुषेया, दयोत् परोषेया. *See* HAUGHTINESS.

SUPEREROGATION, *s.* अत्याचारः, अतिरिक्ताचारः, अत्याचरणं, अतिरिक्ता-
चरणं, नियमातिरेकः, विध्यातिरेकः, कर्तव्याधिक्यं, काम्यतः.

SUPEREROGATORY, *a.* नियमातिरिक्तः -क्ता -क्तं, कर्तव्यातिरिक्तः &c.,
विध्यातिरिक्तः &c., अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, काम्यः -म्या -म्यं.

SUPEREXCELLENCE, *s.* अत्युत्कृष्टता, अत्युन्नता, सर्वश्रेष्ठता.

SUPEREXCELLENT, *a.* अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अत्युन्नतः -ना -नं, सर्वोत्कृष्टः -ष्टा
-ष्टं, सर्वश्रेष्ठः &c., सर्वोन्नतः -ना -नं, श्रेष्ठः &c.

SUPERFICIAL, *a.* (Pertaining to, or being on the surface) वासः
-हा -हं, वाहीकः -का -कं, वहिःस्थः -स्था -स्थं, वहिभोग्यः &c.,
वहिलेनः -ग्ना -ग्नं, पृथस्थः &c., वहिस् or पृथ in comp.; 'su-
perficial view,' वासदृष्टिः *f.*; 'superficial contents,' पृथफलं.
—(Shallow, not deep) अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अल्पः -ल्पा -ल्पं, *see*
SLIGHT; 'superficial scholar,' किञ्चिज्ज्ञः, अल्पज्ञः, चुचकः,
शास्त्रगर्हः, *see* SMATTERER.

SUPERFICIALLY, *adv.* बाह्यतः, वहिभोगे, वहिस्. *See* SLIGHTLY.

SUPERFICIALITY, *s.* तलं, पृष्ठं, विस्तारः, वहिभोगः, उपरिस्थभागः.

SUPERFINE, *a.* अत्युन्नतः -ना -नं, अत्युत्कृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिसूक्ष्मः &c.

SUPERFLUITY, *s.* अतिरेकः, अतिरेक्यं, अतिरिक्ता, आधिक्यं, अतिशय्यं,
प्रयोजनानतिरेकः, प्रयोजनानतिरिक्ता

SUPERFLUOUS, *a.* अतिरिक्तः -क्ता -क्तं, अधिकः -का -कं, प्रयोजनानतिरिक्तः
&c., अवश्यकानतिरिक्तः &c., अनयैकः -का -कं, विफलः -ला -लं.

SUPERHUMAN, *a.* अतिमानुषः -पा -पं, अतिमनुष्यः -प्या -प्यं, अतिमन्यः
-न्यौ -न्यौ, मानुषातिगः -गा -गं, जनातिगः &c., पुरुषातिगः &c., अपो-
रुपः -पी -पं; 'having superhuman intellect,' अतिमनुष्यबुद्धिः
-द्धिः -द्धि; 'superhuman power,' विभूतिः *f.*, भूतिः *f.*, प्रभावः;
'possessed of it,' विभूतिमान् -मती -मन् (न्).

SUPERINCUMBENT, *a.* उपरिस्थः -स्था -स्थं, उपरिष्वङ्गी -ङ्गीनी -ङ्गी (न्).

To SUPERINDUCE, *v. a.* अध्यानी (c. 1. -नपति -नेतुं), अनुनी, अध्याहृ-
in CAUS.

To SUPERINTEND, *v. n.* अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्टातुं), अध्यायः -द्या -ध्यं
भू, अध्यायतां कृ, अवेष्टु, उपदृष्टु, कार्यवेक्षणं कृ. *See* To OVERSEE.

SUPERINTENDENCE, *s.* अध्यायता -न्त्रं, अधिकारः, अधीकारः, अधिष्ठितिः *f.*,
अधिष्ठानं, अधिष्ठानं, अधिकर्मा *n.* (न्), अधीशता, अवेक्षणं, कार्यो-
वेक्षणं, कार्यदृष्टनं, कार्यवेक्षणं, कार्यधीशता.

SUPERINTENDENT, *s.* अध्यायः, अधीशः, अधिकारी *m.* *See* OVERSEER.

SUPERIOR, *a.* (Upper) उपरिस्थः -स्था -स्थं, ऊर्ध्वस्थः &c., ऊर्ध्वः -र्ध्वौ -र्ध्वौ
—(In rank or excellence) येयान् -यवी -य (स्), श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं,
गरीयान् &c., बरीयान् &c., परिष्ठः -ष्टा -ष्टं, ज्यायान् &c., ज्येष्ठः &c.,

विशिष्टः -हा -इं, प्रमुखः -ता -सं, प्रधानः -ता -नं, मुख्यः -स्या -स्यं, उत्कृष्टः &c., प्रकृष्टः &c., अधिकः -का -कं, प्रभविष्णुः -णुः -णु, वरः -रा -रं, गुरुः -वी -रु, अकानिष्टः &c., see PRE-EMINENT; 'of superior worth, गुणोत्कृष्टः &c., गुणाधिकः -का -कं; 'superior to the best,' परात्परः -रा -रं; 'to be superior,' विशिष्ट in pass. (-शिष्यते), अतिरिच in pass. (-रिच्यते); 'action is superior to inaction,' अकर्मणः कर्म विशिष्यते or अकर्मणः कर्म ज्ञायः; 'intellect is superior to action,' कर्मणो बुद्धिर् विशिष्यते or कर्मणो बुद्धिर् ज्ञायसी.—(Beyond the influence of).

SUPERIOR, *s.* श्रेष्ठः, ज्येष्ठः, गुरुः.—(Of a convent) आश्रमगुरुः.

SUPERIORITY, *s.* श्रेष्ठता, श्रेष्ठ्यं, विशिष्टता, वैशिष्ट्यं, वैशेष्यं, प्रधानता, प्रधान्यं, उत्कृष्टता, उत्कृष्ट्यं, प्रमुखत्वं, प्रभविष्णुता, प्राग्भावं, आधिक्यं, ऊर्ध्वस्थितिः *f.*, प्रावृत्त्यं, ज्येष्ठता, परिष्ठता, बलीयस्त्वं, परिव्रजिता *m.* (नृ), see PRE-EMINENCE.

SUPERLATIVE, *a.* परमः -मा -मं, अत्यन्तः -ता -तं, अत्यन्तिकः -की -कं, अतिशय or अति prefixed, see EXCESSIVE, SUPREME.—(In grammar) अतिशयाधेयाचकः -का -कं, परमावधिवाचकः &c.

SUPERLATIVELY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अति prefixed. See EXCESSIVELY.

SUPERNATURAL, *a.* अलौकिकः -की -कं, अतिमानुषः -या -वं, मानुषासाध्यः -ध्या -ध्यं, अपौरुषेयः -यी -यं, मानवासाध्यः &c., अद्भुतः &c. See SUPERHUMAN.

SUPERNATURALLY, *adv.* अलौकिकं, अतिमानुषं, अलौकिकप्रकारेण.

SUPERNUMERARY, *a.* or *s.* अतिसंख्यः -स्या -स्यं, संख्यातिरिक्तः -क्ता -कं, नियतसंख्यातिरिक्तः &c., नियमातिरिक्तः &c., अधिकः -का -कं, अतिरिक्तः &c.

SUPERScription, *s.* उपरिलेखः, उपरिस्थलेखः, वहिलेखः.

To SUPERSEDE, *v. a.* (Render void) लुप्त (c. 6. लुप्ति, लोपं कृ; 'this system has superseded all the others,' अयं मार्गः सर्वेषाम् अपरेषां लोपस्य कारणं बनूय.—(Set aside, displace) निरस्त (c. 4. -अस्यति -सितुं), निराकृतं, निरस्त in caus., अपसृ.

SUPERSEDED, *p. p.* निरस्तः -त्ता -सं, निराकृतः -ता -तं; 'a superseded wife,' अध्यूता, अधिविवा, कृतसापत्निका, कृतसापालका, कृतसापाली, कृतसापत्नीका, कृतसपत्निका.

SUPERSTITION, *s.* (Over exactness in religion) अतिभक्तिः *f.*, अत्याचारः, अतिरिक्तभक्तिः *f.*, अतिरिक्ताचारः.—(Belief in supernatural agency, &c.) शकुनपिशाचादिविश्वासः, शकुनपिशाचादिभक्तिः *f.*, पिशाचादिनिष्ठा, शकुनादिविश्वासः.—(False religion) अन्यथाधर्मः, मिथ्याधर्मः, अन्यथाभक्तिः *f.*, अन्यथामार्गः, अज्ञास्त्रीयभक्तिः *f.*, अविधिनिष्ठा, अविधिप्रज्ञा, अवैधप्रिया.

SUPERSTITIOUS, *a.* (Over exact in religion) अत्याचारी -रिची -रि (नृ), अतिरिक्ताचारी &c.—(Credulous regarding supernatural agency, &c.) पिशाचादिविश्वासी &c., शकुनपिशाचादिविश्वासी &c., शकुनादिनिष्ठः -हा -इं, पिशाचादिनिष्ठः &c.—(Falsely religious) अन्यथाधर्मो -भिक्ता &c., अन्यथामार्गी &c., अवैधकर्मो &c., असाधधर्मो &c., मिथ्याधर्मो &c.—(Proceeding from superstition) मिथ्याधर्ममूलकः -का -कं, अत्याधर्ममूलकः &c., पिशाचादिनिष्ठाप्रयुक्तः -क्ता -कं.

SUPERSTRUCTURE, *s.* बालूपरिस्थभवनं, उपरिस्थहनं. See STRUCTURE. To SUPERVENE, *v. n.* अकस्मात् उपस्था (c. 1. -तिष्ठति -स्थातुं) or आगम्. To SUPERVISE, SUPERVISION, see To SUPERINTEND, INSPECT, &c.

SUPINE, *a.* (Lying with the face upward) उन्नतश्चयः -या -यं,

उन्नतः -ना -नं, उर्ध्वमुखः -खा -खी -खं.—(Indolent) अलसः -सा -सं.

SUPINENESS, *s.* अलसता, आलस्यं, तन्द्रा. See INDOLENCE.

SUPPER, *s.* नक्तभोजनं, रात्रिभोजनं, सायम्भोजनं, निशिभोजनं.

To SUPPLANT, *v. a.* (Trip up), see the word.—(Displace by stratagem) अलेन निरस्त (c. 4. -अस्यति -सितुं) or निराकृत or अपसृ (c. 10. -सारयति -यितुं), वञ्च (c. 10. वञ्चयति -यितुं), see To DISPLACE.

SUPPLE, *a.* कोमलः -ला -लं, मृदुः -दुः -द्वी -दुः, सुनम्यः -म्या -म्यं, सुलनम्यः &c., नमनशीलः -ला -लं. See PLIANT, FLEXIBLE.

SUPPLEMENT, *s.* परिशिष्टं, परिवृंहणः, उद्धारखण्डः, अतिदेशः, अतिनिर्देशः, न्यूनतापूर्वणं, न्यूनताभरणं.

SUPPLEMENTAL, SUPPLEMENTARY, *a.* अतिनिर्दिष्टः -हा -इं, अतिदेशः &c., अतिनिर्देशकः -का -कं, न्यूनतापूर्वकः -का -कं, न्यूनताभरकः &c.

SUPPLENESS, *s.* कोमलता, मृदुता, सुनम्यता, नमनशीलता.

SUPPLIANT, SUPPLICANT, *a.* or *s.* अर्षी -धिनी -धि (नृ), प्रार्थकः -का -कं, प्रार्थयिता -त्री -त्रं (नृ), मार्गशुकः &c., अन्यथैयमानः -ना -नं, कृताञ्जलिः -लिः -लि, बद्धाञ्जलिः &c., श्रृणार्थी &c., श्रृणागतः -ता -तं.

SUPPLIANTLY, *adv.* कृताञ्जलिवत्, बद्धाञ्जलिवत्, अञ्जलिकर्मपूर्वम्.

To SUPPLICATE, *v. a.* अञ्जलिकर्मपूर्वम् प्रार्थं (c. 10. -अर्षयते -ति -यितुं) or अन्यथै or सम्प्रार्थं or अर्षं, अञ्जलिं कृत्वा याच. See To ENTREAT.

SUPPLICATED, *p. p.* प्रार्थितः -ता -तं, अनुनीतः -ता -तं. See ENTREATED.

SUPPLICATION, *s.* प्रार्थनं -ना, अर्षः, याज्ञा, अनुनयः. See ENTREATY.

SUPPLIED, *p. p.* सम्पन्नः -न्ना -नं, युक्तः -क्ता -कं, सम्भृतः -ता -तं; 'as an ellipsis,' अध्यादृतः -ता -तं; 'is plentifully supplied,' आपूर्यते.

To SUPPLY, *v. a.* उपस्था in caus. (-स्थापयति -यितुं), उपकूप, परिकूप. सम्भृ, पू (c. 10. पूरयति -यितुं), सम्पृ, see To FURNISH, PROVIDE.—(Serve instead of), see To SERVE.—(Supply an ellipsis) अध्यादृत, अन्यदृ, जद्, अन्यदृ कृ, समासाध्याहारं कृ.

SUPPLY, *s.* सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, सामग्री, see STOCK, STORE.—(Supplies) निषाहः, याचिकं, पायेयं, see PROVISIONS.

To SUPPORT, *v. a.* (Uphold, sustain) आलक्ष (c. 10. -लक्षयति -यितुं, c. 1. -लक्षते -क्षितुं), अवलक्ष, समवलक्ष, धृ (c. 10. धारयति -यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), संपृ, परिपृ, अभिपृ, संस्तम्भ, उपस्तम्भ, अवहम्भ, विहम्भ, संग्रह, see To MAINTAIN; 'how shall I support life?' कथं जीवितं धरिष्ये; 'to support with the hand,' करालक्षनं कृ; 'this point being supported on the finger,' तस्मिन् चिन्दी अङ्गुल्या अवलक्षिते.—(Support with food, &c.) भृ (c. 1. भरति, c. 3. विभक्तिं, भर्तुं), सम्भृ, भरयं कृ, भृतिं दा, पुष् (c. 10. पोषयति -यितुं), पोषयं कृ, पुष्टिं कृ, पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), आलक्ष, आलक्षनं कृ, वृष् in caus., संपृष्, भृ in caus.; 'to support a family,' कुलभरणं कृ, कुलालक्षनं कृ, तन्त् (c. 10. तन्वयते -यितुं); 'to support one's self,' निषाहं कृ.—(Bear, endure) सह, विग्रह, see To ENDURE, SUFFER.—(Help) उपकृ, उपग्रह, अनुग्रह.—(Vindicate, make good), see To MAINTAIN.—(Support the courage, &c.), see To ENCOURAGE, CONSOLE, &c.

SUPPORT, *s.* (Act of supporting) आलक्षनं, अवलक्षनं, धारणं, उपस्तम्भनं, अवहम्भनं, संस्तम्भनं, संग्रहः -हणं; 'support of life,' प्राक्-धारणं, प्राणोपस्तम्भः, प्राणयाचा, प्राकस्थितिः *f.*—(Supporting with food, &c.) भरणं, पोषणं, पुष्टिः *f.*, पालनं, प्रतिपालनं, भूषा, पालनपोषणं, सम्भारः, सम्भृतिः *f.*, संवर्धनं.—(Means of subsistence) उपजीवनं, उपजीविका, see MAINTENANCE, SUBSISTENCE.—(That

which upholds) चाधारः, धारणं, चालसः-धनं, अवलचनं, उपलम्भः, अवलम्भः, उपग्रः, आश्रयः, उपलब्धः; 'contiguous support,' सन्ति-काश्रयः.—(Help), see HELP.

SUPPORTABLE, *a.* सह्यः-ह्या-ह्यं, सहनीयः-या-यं. See TOLERABLE.

SUPPORTED, *p. p.* (Upheld) चालसितः-ता-तं, अवलसितः &c., उन्न-भिन्नः-ता-तं, उपलम्भितः &c., अवलम्भितः &c., उपग्रहः-आ-अं, अवग्रहः &c., आधृतः-ता-तं, धारितः &c., आधारितः &c., साधारः-रा-रं; 'with the hand,' करालसितः &c., दत्तहस्तः-स्ता-स्तं.—(Maintained) भृतः-ता-तं, सम्भृतः &c., पोषितः &c., see MAINTAINED.

SUPPORTER, *s.* (Upholder) चालसी *m.* (नं), धारकः, धारी *m.* (नं), धरः, उपलम्भकः, अवलम्भकः, चालसकारी *m.*, उपलम्भकारी *m.*, उद्ग्रहः.—(Maintainer) भर्ता *m.* (नं), पोषकः, see MAINTAINER; 'of a family,' कुलालसी *m.* चिनी *f.*, कुलोद्ग्रहः, उपाधिः *m.*

SUPPOSABLE, *a.* मन्यः-व्या-व्यं, भावनीयः-या-यं, कल्पनीयः &c.

To SUPPOSE, *v. a.* (Conceive to be, assume) कूप (c. 10. कल्पयति-यितुं), मनसा कूप, सम्भू (c. 10. भावयति-यितुं), विभू, भू, उपन्यस्य, अप्रमाणपूर्वम् उपन्यस्य, आहार्योरोपं कृ.—(Imagine, infer) मन् (c. 4. मन्यते, मन्तुं), विभू, तर्कं, अवगमं, अनुमा, आशङ्क, see To THINK, INFER.—(Required to exist, presuppose) पृथं or अये कूप or भू in caus., सत्त्वित्दर्शनं कृ, सत्त्वित्प्रदर्शनं कृ.

SUPPOSED, *p. p.* कल्पितः-ता-तं, भावितः &c., मतः &c., अनुमितः &c.; 'for various reasons it is supposed,' अनेकहेतुभिर् अनुमीयते.

SUPPOSITION, SUPPOSAL, *s.* कल्पना, भावना, अनुमानं, अनुमितिः *f.*, तर्कः, वितर्कः, बुद्धिः *f.*, उपन्यासः, पक्षः. See HYPOTHESIS.

SUPPOSITIOUS, *a.* कृत्रिमः-ना-नं, कल्पितः-ता-तं, छलेन सङ्गुस्थाने स्थापितः-ता-तं; 'child,' पुत्रप्रतिनिधिः *m.*

To SUPPRESS, *v. a.* (Conceal) उपगृह् (c. 1. गूहति-हितुं), निगृह्, गृह्.—(Restraining, obstruct) सन्निभ् (c. 1. यच्छति-यन्तुं), घनिचम, निरुध् (c. 7. रुणद्धि-रोद्धं), अवग्रुध्, संरुध्, रुध्, नियद् (c. 9. गृह्णाति-ग्रहीतुं), सन्निभ् (c. 9. सन्निभति, c. 10. सन्निभयति-यितुं), निवृ (c. 10. वारयति-यितुं), घृ in caus., विघृ, यन्तु (c. 10. यन्तयति-यितुं), जि (c. 1. जयति, जेतुं), निवृत् (c. 10. वर्ययति-यितुं); 'to suppress one's passions,' इन्द्रियाणि जि or नियद् or दम्; 'one who suppresses his passions,' जितेन्द्रियः; 'to suppress anger,' क्रोधं जि or नियद्; or expressed by अनर् in comp.; as, 'one who suppresses his anger,' अनःक्रोधी *m.* (नं), वितक्रोधः; 'his tears,' अनवोष्यः; 'to suppress disturbances,' कण्ठकमर्दनं कृ; 'the voice,' वाक्सन्निभं कृ, वायोषं कृ; 'the breath,' आसावरोधं कृ.

SUPPRESSED, *p. p.* (Concealed) उपगृहः-डा-डं, निगृहः &c.—(Restrained, obstructed) सन्निभः-ता-तं, रुधः-डा-डं, निगृहीतः-ता-तं, यतः &c., सन्निभोदः &c., see RESTRAINED; or expressed by अनर् in comp.; as, 'suppressed anger,' अनःक्रोधः; 'suppressed fever,' अनदीहः.

SUPPRESSION, *s.* (Restraint, stoppage) नियमनं, निगृहीतिः *f.*, नियद्-हृत्, यन्तव्यं, संयमः-मनं, रोधः, अवरोधः, सन्निभः-मनं, अवग्रहः, आयातः, निवारः-रथं; 'of the breath,' आसारोधः, आसावरोधः; 'of the voice,' वाक्सन्निभः; 'of the urine,' मूषावरोधः, मूषावग्रहः; 'of the passions,' इन्द्रियनयः, इन्द्रियनियद्; कामावसायः; 'of feeling,' प्रतिबन्धनं.—(Concealment) गोपनं, अवधारणं, संवरणं, अप्रकाशनं, अवलापः.

To SUPPURATE, *v. n.* पूय (c. 1. पूयते-यितुं), वपूयः-या-यं भू, पक्क-क्का

-कं भू, पक्कीभू, परिपक्कीभू. See To MATURATE, *v. n.*

SUPPURATION, *s.* पाकः, परिपाकः, पूयनं, संघावः, see MATURATION.

SUPPURATIVE, *a.* पाचकः-का-कं, पाचनः &c. See MATURATIVE.

SUPREMACY, *s.* आधिपत्यं, प्रभुत्वं-ता, प्रधानता-त्वं, प्राधान्यं, प्रधानाधिकारः, ईशिता-त्वं, प्रभविष्णुता-त्वं, ऐश्वर्यं, मुख्यता-त्वं, मुख्यधिकारः, स्वाम्यं, स्वामित्वं, श्रेष्ठत्वं.

SUPREME, *a.* (Highest in authority) प्रधानः-ना-नं, सर्वप्रधानः &c. ऐशिकः-की-कं, ऐश्वरः-री-रं, सर्वोपरिस्थः &c., प्रभुः-भ्वी-भु, प्रभविष्णुः-घुः-घु, आधिकारिकः-की-कं, see PRE-EMINENT.—(Highest) परमः-मा-मं, पारमिकः-की-कं, परः-रा-रं, see CHIEF; 'supreme monarch,' परमराजः; 'supreme authority,' परमाधिकारः, प्रधानाधिकारः, ऐक्यत्वं; 'supreme Being,' प्रधानं, परमव्रज *n.* (नं), परव्रज *n.*, व्रज *n.*, जगदात्मा *m.* (नं), चिद्रूपं, निर्गुणः, सखिलात्मा *m.*

SUPREMELY, *adv.* परमं, परं, अत्यन्तं, अतिशय or अति prefixed.

SURAT, *s.* (Country on the western side of India) सुराष्ट्रः.

SURD, *s.* (In algebra) करणीगतराशिः *m.*, करणीगतसंख्या, करणीगतः.

SURE, *a.* (Fixed, certain) स्थिरः-रा-रं, आवश्यकः-की-कं, अवश्यकः-का-कं, पुष्टः-या-यं, निश्चितः-ता-तं, सुनिश्चितः-ता-तं, असन्देहः-ग्या-ग्यं, निःसंशयः-या-यं, निःसन्देहः-हा-हं, अवश्य-भावो-यिनी &c.—(Having full confidence, certainly knowing) कृतनिश्चयः-या-यं, सनिश्चयः &c., जातनिश्चयः &c., दृढनिश्चयः &c., निश्चितमनस्कः-स्का-स्कं, निश्चितमनाः-नाः-नः (स्), संशयहीनः-ना-नं, सन्देहहीनः &c., निश्चयी &c.—(Secure) निर्भयः-या-यं; 'I am sure,' मम दृढनिश्चयो विद्यते, मम दृढज्ञानं जायते, मम स्थिरज्ञानं जायते, मम दृढप्रत्याशा विद्यते; 'to be sure,' अवश्यं, see CERTAINLY.

SURE, SURELY, *adv.* अवश्यं, नूनं, पुष्टं, निश्चितं. See CERTAINLY.

SURETY, *s.* प्रतिभूः *m.*, प्रातिभाष्यं, पारिभाष्यं, प्रतिनिधिः *m.*, लग्नकः, प्रात्ययिकः, बन्धकः, व्यासः. See SECURITY.

SURF, *s.* भङ्गः-ङ्गी *f.*, भङ्गः, लहरिः-री *f.*, कलोलः, तरलायितः.

SURFACE, *s.* पृष्ठं, पृष्ठभागः, तलं-लः, वहिर्भागः, उपरिभागः, उपरिस्थ-भागः, विस्तारः, तलपर्यन्तः, दृश्याङ्गः, दर्शनाङ्गः, मुखं; 'of the earth,' भूतलं, भूपृष्ठं, पृथिवीतलं, क्षितिगतं, क्षीणितलं, क्षितिपीठं, भूमुखं, कुष्ठलं, धरोपस्थः; 'of a rock,' शिलातलं.

To SURFET, *v. a.* अत्यन्तभोजनदानेन वमनेच्छां जन् (c. 10. जनयति-यितुं).

अत्यन्तं तृप् in caus., अतिसौहृदं जन्. See To GLUT, *v. a.*

To SURFET, *v. n.* अतिभोजनेन वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु भू.

SURFET, *s.* अतितृप्तिः *f.*, अतिसौहृदं, अतिभोजनप्रपुष्ता वमनेच्छा.

SURFETED, *p. p.* अतितृप्तः-ता-तं, अतिभोजनेन वमनेच्छुः-च्छुः-च्छु.

SURGE, *s.* कलोलः, उल्लोलः, महोष्मिः *m. f.*, कम्भिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गः-ङ्गी *f.*, तरङ्गः, अग्रेलः. See BILLOW.

SURGEON, *s.* शस्त्रवेद्यः, चस्त्रचिकित्सकः, शालाकी *m.* (नं), कायशल्या-दिभिवक् *m.* (नं), शल्यशस्त्रज्ञः; 'veterinary,' अघ्रवेद्यः.

SURGERY, *s.* चस्त्रचिकित्सा, कायचिकित्सा, शस्त्रवेद्यकं, शस्त्रवेद्यकर्म *n.* (नं), शल्यशास्त्रं, राक्षसं, आसुरी.

SURGICAL, *a.* चस्त्रचिकित्सासम्बन्धी &c., शस्त्रवेद्यकर्मसम्बन्धी &c.

SURLINESS, *s.* कर्कशता, कर्करूपं, वक्रशीलता, see MOROSINESS.

SURLY, *a.* कर्कशः-शा-शं, वक्रशीलः-ला-लं. See MOROSE.

To SURMISE, *v. a.* शङ्क, आशङ्क, तर्कं, सम्भू in caus. See To SUSPECT.

SURMISE, *s.* वितर्कः, शङ्का, आशङ्का, संशयः. See SUSPICION.

To SURMOUNT, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अधिक्रम्य, अभ्यातिक्रम्य, अधिरुह्य (c. 1. -रोहति -रोह्युं), आरुह्य, तोर्य (c. 10. तोरयति -यितुं), पार्य (c. 10. पारयति -यितुं), तृ. See **To OVERCOME**.

SURMOUNTABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः &c., अधिगम्यः &c.

SURMOUNTED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, उज्जीर्णः -णो -णं, तीर्णः &c.

SURNAME, s. पङ्क्तिः -तो f., कुलनाम n. (नं). उपनाम n., उपपदं, रुद्रिः f. Examples of surnames in Sanskrit are शम्भून् in विष्णुशम्भून्, and दासः in कालिदासः.

To SURNAME, v. a. उपनाम दा or कृ, पङ्क्तिं दा, कुलनाम दा.

SURNAMED, p. p. उपनामकः -का -कं, उपनामविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

To SURPASS, v. a. अतिक्रम्य (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), अतिशो (c. 2. -शेते -शयितुं), अतिचर्य (c. 1. -चरति -रितुं), अतिरिच्य in pass. (-रिच्यते), विशिष्य in pass., श्रेष्ठः -ष्टा -ष्टं भू. See **To EXCEED, EXCEL**.

SURPASSABLE, a. अतिक्रमणीयः -या -यं, अतिक्रम्यः -म्या -म्यं.

SURPASSED, p. p. अतिक्रान्तः -न्ता -न्तं, जितः -ता -तं, विजितः &c., उत्क्रान्तः -न्ता -न्तं, प्रक्रान्तः &c., अतीतः &c., अन्तरितः &c. See **EXCEEDED**.

SURPASSING, part. or a. अत्यन्तः -न्ता -न्तं, अतिक्रामकः &c., see **EXCEEDING, a.**; often expressed by अति; as, 'surpassing the wind,' अत्यन्तिलः.

SURPLUS, s. उद्धर्तः, उद्धर्तं, उद्धर्तं, अधिकभागः, परभागः, समभिहारः.

SURPLUS, a. अधिकः -कः -कं, उद्धर्तः -न्ता -न्तं, उद्धर्तः -न्ता -न्तं.

To SURPRISE, v. a. (Strike with wonder) विस्मि in caus. (-स्माययति -स्माययति -ते -यितुं), विस्मये जन् (c. 10. जनयति -यितुं), विस्मये कृ, विस्मापनं कृ, आश्चर्य्यत्वं जन्, चमत्कारं जन्, चमत्कृ.-(Come upon unawares) सकस्माद् or अचिन्तितम् आक्रम्य or उपक्रम्य or उपस्था or आगम्य or आह्वय or अवस्कन्द.

SURPRISE, SURPRISAL, s. (Wonder) विस्मयः, आश्चर्य्यत्वं, आश्चर्य्यं, चमत्कारः, चमत्कृति f., चमत्क्रिया, चित्रं, सद्गतसः, वीर्यं -र्यं, चोद्यं.-(Coming upon unawares) सकस्माद् आक्रमणं or अवस्कन्दः -न्दनं.

SURPRISING, p. p. (Struck with wonder) विस्मितः -ता -तं, विस्मया-न्यतः &c., विस्मयापन्नः -न्ता -न्तं, आगतविस्मयः -या -यं, जातविस्मयः &c., सविस्मयः &c., विस्मयाकुलः -ला -लं, चमत्कृतः -ता -तं, जातचमत्कारः -रा -रं; 'to be surprised,' विस्मितः -ता -तं भू or अस्, विस्मि (c. 1. -स्मयते -स्मेतुं), विस्मये गम्य.-(Come upon unawares) सकस्माद् आक्रान्तः -न्ता -न्तं or अवस्कन्दितः -ता -तं.

SURPRISING, part. or a. विस्मयजनकः -का -कं, विस्मयकारकः &c., विस्मापकः &c., विस्मापनः -न्ता -न्तं, आश्चर्य्यः -र्यो -र्यं, आश्चर्य्यकरः -रा -रं, आश्चर्य्यकारकः -का -कं, चमत्कारी -रिणी -रि (नं), चमत्कारिकः &c., अद्भुतः -ता -तं, चित्रः -न्ता -न्तं, चित्रितः &c.; 'a very surprising thing,' महदाश्चर्य्यं.

To SURRENDER, v. a. (Resign, give up) त्यज्, परित्यज्, उत्सृज्, वि-सृज्, अवसृज्, उत्सर्गं कृ, उत्सर्जनं कृ, हा, विहा, प्रोक्तं, सङ्गम्य, प्रत्यादिश, परादा.-(Commit) समृ in caus. (-सपेयति -यितुं), क्षु in caus., त्यज्, निधिष्य, प्रतिपद्य in caus., प्रदा, परिदा, दा, प्रयम् (c. 1. -यज्जति -यन्तुं).

To SURRENDER, v. n. वशं गम्य or उपगम्य or अभ्युपे, वशीभू.

SURRENDER, s. त्यागः, परित्यागः, उत्सर्गः, उत्सर्जनं. See **SUBMISSION**.

SURRENDERED, p. p. त्यक्तः -क्ता -क्तं, परित्यक्तः &c., उत्सृष्टः -ष्टा -ष्टं.

SURREPTITIOUS, a. (Done by stealth) छलेन कृतः -ता -तं, see **CLANDESTINE**.-(Introduced fraudulently) छलेन निवेशितः, see **FRAUDULENT**.

SURREPTITIOUSLY, adv. छलेन, सकपटं. See **CLANDESTINELY, FRAUDULENTLY**.

SURROGATE, s. धर्माप्यक्षप्रतिनिधिः m., धर्माधिपतिप्रतिनिधिः.

To SURROUND, v. a. परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -ष्टितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), संवेष्ट, उपवेष्ट, प्रवेष्ट, परिवृ, आवृ, परिष्ठा, उपस्था, परिगम्य, परिवृ, परिचर्य, परो, अभिपरो, परिधा, संवल, प्रदक्षिणीकृ. See **To ENCOMPASS, INCLOSE**.

SURROUNDED, p. p. परिवेष्टितः -ता -तं, वेष्टितः &c., परिवृतः -ता -तं, आवृतः &c., वृतः &c., परिगतः -ता -तं, परिवीतः -ता -तं, संवीतः &c., परोतः &c., वलपितः &c., परिधिप्तः -न्ता -न्तं, पवेष्टम्भः -म्भा -म्भं, अभिनुष्टः -ष्टा -ष्टं. See **ENCOMPASSED**.

SURROUNDING, s. (The act) परिवेष्टनं. See **ENCOMPASSMENT**.

SURROUNDING, part. परिवेष्टकः -का -कं, परिवेष्टनकारी -रिणी &c., परिगतः -ता -तं, आवरकः -का -कं, परिवरकः &c.-(Neighbouring), see the word; 'surrounding place,' परिष्ठलं.

SURTOUR, s. उन्नरीयं, प्राधारः -रकः, निषोलः -ली, चलिः m.

SURVEILLANCE, s. अध्यक्षाता, निरूपणं, अवस्था. See **INSPECTION**.

To SURVEY, v. a. आलोक् (c. 10. -लोकयति -यितुं), अवलोक्, समवलोक, समालोक, विलोक, निरीक्ष्य (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अवेष्य, समवेष्ट, परोक्ष, निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं), दृश्य, अनुदृश्य, सन्दृश्य, see **To INSPECT, EXAMINE, SCRUTINIZE**.-(Land) भूमापनं कृ, भूमिमापनं कृ, भूमिं परिमा.

SURVEY, s. निरीक्षा -क्षणं, अवलोकनं, निरूपणं, see **INSPECTION**.-(Of land) भूमापनं, भूमिमापनं.

SURVEYED, p. p. निरीक्षितः -ता -तं, आलोकितः &c. See **INSPECTED**.

SURVEYOR, s. (Of land, &c.) भूमापकः, भूमापनकृत.

To SURVIVE, v. a. (Outlive another) अन्योन्नरं or परोन्नरं जीव्य (c. 1. जीवति -यितुं), अन्यमरणोन्नरं जीव्य, उन्नरं जीव्य, उन्नरजीवी -विनी &c. भू, अधिककालं जीव्य, see **To OUTLIVE**.

To SURVIVE, v. n. पृ (c. 6. प्रियते), प्रियमाणः -णा -णं, अवस्था.

SURVIVOR, SURVIVING, s. (Of part. प्रियमाणः -णा -णं, उन्नरजीवी -विनी -वि (नं), परोन्नरजीवी &c., अन्योन्नरजीवी &c., परमरणोन्नरजीवी &c., अवस्थितः -ता -तं, अनुगतः &c.-(Left alive on the field of battle) हतशेषः -पा -पं, हतशिशुः -ष्टा -ष्टं.

SUSCEPTIBILITY, s. ग्रहणशीलता, ग्रहणक्षमता, ग्रहणशक्तिः f., ग्राहकत्वं, वेदनक्षमता, वेदनग्राहकत्वं, ग्रहणोपयुक्तता, वेदनशीलता, वेदनपात्रता, ग्रहणपात्रता.

SUSCEPTIBLE, a. ग्राहकः -का -कं, ग्राही -हिणी -हि (नं), ग्रहणशीलः -ला -लं, ग्रहणक्षमः -मा -मं, ग्रहणशक्तः -क्ता -क्तं, वेदनक्षमः &c., वेदनग्राहकः -का -कं, गमनीयः -या -यं; 'of pain,' सुलभदुःखः -खा -खं, शीघ्रदुःखी &c.; 'of disease,' सुलभरोगः -गा -गं, शीघ्ररोगी -गिणी &c.; 'of anger,' सुलभकोपः -पा -पं, शीघ्रकोपी &c.; 'of warm passions,' शीघ्रमनोविकारी &c.

To SUSPECT, v. a. (Mistrust, doubt) शङ्क्य (c. 1. शङ्कते -ङ्कितुं), आशङ्क्य, परिशङ्क्य, संशङ्क्य, न विश्वास्य (c. 2. -असिंति -तुं), रेक् (c. 1. रेकते -कितुं), आरेक्, संशय कृ, संशो, संशयारोपं कृ, भी (c. 3. बिभेति, भेतुं); 'to suspect a fault,' दोषं or अपराधं शङ्क्य; 'he suspects me of the crime,' मां दोषिणं परिशङ्कते or मां दोषेण परिशङ्कते; 'why do you suspect me?' किं मां शङ्कसे; 'I suspect the truth of what he says,' तव्यं वचस् तस्य परिशङ्क्य; 'I suspect the sincerity of your repentance,' दक्षिणस्य ते कृतप-

- छात्रापस्य विभेति.—(Imagine, conjecture) तर्के, सनर्क, मन्, शङ्क, see To SUPPOSE.
- SUSPECTED, *p. p.* शङ्कितदोषः -या -यं, शङ्कितपापराधः -था -थं, शङ्कितः -ता -तं, आशङ्कितः &c., तर्कितः &c., अविश्वस्तः -स्ता -स्तं; 'to be suspected,' शङ्कनीयः -या -यं, शङ्क्यः -ङ्क्या -ङ्क्यं.
- To SUSPEND, *v. a.* (Hang up) उड्डन् (c. 9. -बध्नाति -बन्धुं), बन्ध्, उड्डन्तं कृ. प्रलब्ध in caus., see To HANG.—(Make to depend) अवलब्ध in caus. -लब्धयति -यितुं, समवलब्ध, समालब्ध.—(Debar) निषिध, निवृ in caus., वृ in caus.—(Cause to stop for a time) कियत्कालपर्यन्तं निवृत् (c. 10. -वर्जयति -यितुं), see To STAY, DELAY, *v. a.*
- SUSPENDED, *p. p.* (Hung up, made to hang) उड्डितः -डा -डं, प्रलङ्घितः -ता -तं, लङ्घितः &c., आलङ्घितः &c., आन्दोलितः &c.; 'in a swing or loop,' शिथिलतः -ता -तं, काशितः &c.; 'suspended round the throat,' कण्ठलग्नः -ग्ना -ग्नं.—(Caused to cease for a time) कियत्कालपर्यन्तं निवृत्तः -ता -तं.
- SUSPENSE, *s.* अनिश्चयः, अनिर्णयः, सन्देहः, संशयः, विकल्पः, अनिर्धारः -रथं, भावसन्धिः *m.*, कृताकृतं; 'in suspense,' दोलायमानः -ना -नं, आन्दोलितमनाः -नाः -नः (स्), सन्देहदोलस्यः -स्या -स्यं, संशयस्यः &c.
- SUSPENSION, *s.* (Hanging up) उड्डन्तं.—(Delaying) विलम्बः -घनं.—(Suspension of work, cessation) कर्मनिवृत्तिः *f.*, कर्मविच्छेदः, निवृत्तिः *f.*, कर्मनिर्णयः, अवसानः.—(Interruption or intermission for a time) कियत्कालपर्यन्तं विच्छेदः or निवृत्तिः *f.* or रोधः or निरोधः.—(Causing to depend) अवलम्बनं.
- SUSPICION, *s.* शङ्का, आशङ्का, संशयः, चिन्तकः, तर्कः, विकल्पः, निहवः, अविश्वासः, अप्रत्ययः, कुतर्कः; 'on suspicion,' शङ्कया; 'the suspicion arose,' इति शङ्कितं, इति तर्कितं.
- SUSPICIOUS, *a.* (Inclined to suspect) शङ्काशीलः -ला -लं, शङ्कापुङ्गवः -ङ्गिः -ङ्गि, संशयशीलः -ला -लं, संशयपुङ्गवः &c., सन्देहशीलः &c., सन्देहपुङ्गवः &c., सन्देहपरिचयः -ज्ञा -ज्ञं, सन्देहप्रमतिः -तिः -ति, संशयालुः -लुः -लु, शङ्कनी -ङ्कनी &c., अविश्वासी &c., कुतर्कशीलः -ला -लं, कुतर्कसम्भावः -वा -वं, अप्रत्ययी &c., कुहकचकितः -ता -तं.—(Giving rise to suspicion) शङ्कनीयः -या -यं, आशङ्कनीयः &c., शङ्काजनकः -की -कं, शङ्काग्रहः -हा -हं, शङ्कात्पादकः &c., संशयजनकः &c., सन्देहजनकः &c., चिन्तकः -क्ता -क्तं, चिन्तकणीयः -या -यं, शङ्का-सन्देहः, संशयास्पदः.—(Doubtful) सशङ्कः -ङ्का -ङ्कं, साशङ्कः &c., शङ्कितः -ता -तं, आशङ्कितः &c., see DOUBTFUL.
- To SUSTAIN, *v. a.* धृ (c. 1. धरति, धर्तुं, c. 10. धारयति -यितुं), सन्ध्, अभिधृ, आलब्ध, धृ (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), सह. See To SUPPORT, BEAR.
- SUSTAINED, *p. p.* धृतः -ता -तं, धृतः &c., आलङ्घितः &c. See SUPPORTED.
- SUSTENANCE, *s.* आहारः, अन्नं, जीविका, उपजीविका. See SUPPORT.
- SUTLEJ, *s.* (The River) सुखनी.
- SUTLER, *s.* सेनारथः, सेनानुचरः, सेनानुचारी *m.* (न्).
- SUTTEE, *s.* (Widow who burns herself) सती, अनुमृता.
- SUTURE, *s.* सन्धिः *m.*, सेवनी, सीवनं; 'of the skull,' कपालसन्धिः *m.*, कपालसेवनी, तुलसेवनी.
- To SWADDLE, *v. a.* दीर्घपट्टकैः परिवेष्ट (c. 1. -वेष्टे -ष्टितुं) or वेष्ट.
- SWADDLING-CLOTHES, *s.* बालपरिवेष्टनं, शिशुपरिवेष्टनं, बालकवेष्टनं.
- SWAG-BELLIED, *a.* लघोदरः -रा -रं. See POT-BELLIED.
- To SWAGGER, *v. n.* See To BLUSTER, BULLY, BRAG, STRUT.

- SWAIN, *s.* ग्राम्यजनः, खेत्री *m.* (न्), मेघपालकः. See COUNTRYMAN.
- To SWALLOW, *v. a.* गृ (c. 6. गिरति, गिरितुं -रीतुं), निगृ, अवगृ, ग्रन् (c. 1. ग्रसते -सितुं), गरणं कृ, गिरणं कृ, निगरणं कृ, निगारं कृ, ग्रसनं कृ, ग्रासं कृ, गिलनं कृ.
- SWALLOW, *s.* निगरणः, अवगारी, अववाहिखोतस् *n.*
- SWALLOWED, *p. p.* निगोषीः -शी -शं, गोषीः &c., गिरितः -ता -तं, निगिरितः &c., गिलितः -ता -तं, ग्रस्तः -स्ता -स्तं, ग्रसितः -ता -तं.
- SWALLOWING, *s.* (The act) गिरणं, गरणं, निगरणं, निगारः, निगरः, गोषीः *f.*, गिरिः *f.*, गरा, गिलनं, गिलिः *f.*, ग्रसनं, ग्रासः.
- SWALLOW-WORT, *s.* (Plant) खकैः, खकैपत्रः, सूर्यः, मन्दारः, गणरूपः, खकैपुष्पिका, आदित्यपुष्पिका, खकैपथः, वसुकः, आम्बोतः, विकिरणः.
- SWAMP, *s.* अनूपभूः *f.*, कच्छभूः *f.*, अनूपभूमिः *f.*, कच्छः. See MARSH.
- To SWAMP, *v. a.* See To SINK, PLUNGE, OVERWHELM.
- SWAMPY, *a.* अनूपः -पा -पं, कच्छः -च्छा -च्छं. See MARSHY.
- SWAN, *s.* राजहंसः, हंसः, मृदुगमना.
- SWARD, *s.* सतृणभूमितलं, तृणसभूमितलं, सतृणभूमिपृष्ठं.
- SWARM, *s.* गणः, सङ्घः, वृन्दं, पृषं, कुलं, समूहः, मयूढं, see MULTITUDE; 'of bees,' अलिवृन्दं, अलिकुलं, भमरमयूढं.
- To SWARM, *v. n.* (Collect in crowds) समूहीभू, सङ्घशः समे, सङ्घशो गम् or या or डी, वृन्दोभू.—(Be crowded with) सङ्कीर्णः -शी -शं भू, आकीर्णः &c. भू, see the next.
- SWARMING WITH, *a.* आकीर्णः -शी -शं, सङ्कीर्णः &c., व्याप्तः -ता -तं, जुष्टः -ष्टा -ष्टं, उपद्रुतः -ता -तं. See CROWDED.
- SWARTHINESS, *s.* श्यामता -त्वं, श्यावता, कृष्णवर्णता, कृष्णता.
- SWARTHY, *a.* श्यामः -मा -मं, श्यावः -या -वं, कृष्णवर्णः -शी -शं.
- To SWATHE, *v. a.* दीर्घपट्टकैः or दीर्घवस्त्रखण्डैः परिवेष्ट.
- SWATHE, *s.* दीर्घपट्टः -ट्टकः, परिवेष्टनं, दीर्घवस्त्रखण्डः.
- SWATHED, *p. p.* परिवेष्टितः -ता -तं, दीर्घपट्टपरिवेष्टितः -ता -तं.
- To SWAY, *v. a.* See To BIAS, INFLUENCE, RULE, WIELD.
- To SWAY, *v. n.* नमः, आनमः, प्रलम्बः. See To LEAN, INCLINE, *v. n.*
- SWAY, *s.* See INFLUENCE, POWER, AUTHORITY, RULE.
- To SWEAR, *v. n.* शप् (c. 1. शपति -ते, c. 4. शप्यति -ते, शप्नुं), अभिशप्, परिशप्, शपयं कृ, दिव्यं कृ, शपयं शप्; 'he swore by the king,' नृपेण or नृपे शपयं शपे; 'to swear by heaven,' स्वर्गेण शप्; 'he swore to return,' पुनरागमनाय शपयं चकार; 'made to swear,' शापितः -ता -तं.
- To SWEAR, *v. a.* (Cause to take an oath) शप् in caus. (शापयति -यितुं), शपयं or दिव्यं कृ in caus.—(Swear an oath) शपयं शप्.
- SWEARER, *s.* शपयकृत्, शपयकज्ञी *m.* (न्), दिव्यकज्ञी *m.*
- SWEARING, *s.* शपयकरणं, दिव्यकरणं, शपनं, शापः, अभिशापः.
- SWEAT, *s.* स्वेदः, घग्मी, निदाघः, स्पन्दः, प्रस्वेदः. See PERSPIRATION.
- To SWEAT, *v. n.* सिद् (c. 4. सिखति -ते, स्वेतुं). See To PERSPIRE, *v. n.*
- SWEATY, SWEATING, *a.* स्वेदितः -ता -तं, सस्वेदः -दा -दं, स्वेदवान् -वतो &c., स्वेदास्रुतः -ता -तं, घग्मीस्रुतः &c., स्वेदविन्धुतः &c. See PERSPIRING.
- To SWEEP, *v. a.* मृज् (c. 2. माष्टि -ष्टुं, c. 1. मार्जति -जितुं), सम्मृज्, परिमृज्, प्रमृज्, आमृज्, मार्जनं कृ, सम्मार्जनं कृ, मार्जन्या or मार्जनयन्त्रेण शृष् (c. 10. शोधयति -यितुं); 'to sweep off' or away, 'अपमृज्, अवमृज्, see To CARRY OFF.
- To SWEEP, *v. a.* (Pass with force) महावेगेन चल् or सृ or सतिक्रम्
- SWEEP, *s.* प्रसट, प्रचटः. See COMPASS, RANGE, REACH.

SWEEPER, s. सम्मार्जनकः, मार्जनकः, अवस्करकः, मलाकधी *m.* (नं), खलपू: *m.*

बहुरूपः -रा -री, हडकः, हडिकः, अवकूरः. See SCAVENGER.

SWEETING, s. मार्जनं -ना, सम्मार्जनं, परिमार्गः, मलापकवैद्यं.

SWEETINGS, s. pl. अवस्करः, अवकूरः, सङ्कारः, सङ्कूरः, अपस्करः, मलं.

SWEET, a. (To the taste) स्वादुः -दुः -डो -दु, मधुरः -रा -रं, सुरसः -सा -सं, मधुः -ध्वी -धु, मिष्टः -ष्टा -ष्टं, वसुः -सुः -सु, मधुमान् -मती -मत् (नं), मधुमयः -यी -यं. —(Pleasing), see PLEASING, PLEASANT; 'a sweet song,' मधुरगीतं, कोमलगीतं -तकं.

SWEET, s. मधु *n.*, मधुरं, मिष्टं, स्वाद्वं, आस्वादः. —(Any thing pleasant) मुखं; 'the sweets of royalty,' राज्यमुखं.

To SWEETEN, v. a. स्वादूक, मधुरीक, मधुमाक, मिष्टीक.

To SWEETEN, v. n. मधुरीभू, मिष्टीभू, मधुर (nom. मधुरायते).

SWEETENED, p. p. मिष्टीकृतः -ता -तं, मधुरीकृतः &c., मधुसादृतः &c.

SWEETHEART, s. प्रियः -या, दयितः -ता, नायकः -यिका, कान्तः -न्ता.

SWEETISH, a. ईषन्मधुरः -रा -रं, ईषस्वादुः -दुः -डो -दु.

SWEETLY, adv. मधुरं, स्वादु, मधुर in comp. See PLEASINGLY.

SWEETMEAT, s. मोदकः -कं, मिष्टं, मिष्टानं, स्वाद्वं, मधुमस्तकं, लडुकं, लडुकं, मखलं, चायनं, गुन्यं, प्रहेलकं.

SWEETNESS, s. मधुरता, माधुर्यं, स्वादुता, स्वाद्यं, सुरसता, मिष्टता, स्वादुः *m.* मधुरसः, कोमलता. See PLEASANTNESS.

SWEET-SMELLING, a. सुगन्धः -न्धा -न्धं, सुरभिः &c. See FRAGRANT.

SWEET-VOICED, SWEET-TONED, SWEET-SPEAKING, a. चारुस्वनः -ना -नं, मधुस्वनः &c., मुखस्वरः -रा -रं, मधुरस्वरः &c., मधुरभाषी -पिणी -पि (नं), मिष्टभाषी &c., प्रियवादी &c., प्रियवदः -दा -दं.

To SWELL, v. n. श्चि (c. 1. श्रयति -यितुं or pass. श्रूयते), उच्चि, स्फाय (c. 1. स्फायते -यितुं), आस्फाय, शूनीभू, स्फीतीभू, उच्चनीभू, उच्चनः -ना -नं भू, पुटवद् भू, वृष, प्रवृष, उत्सृ, see To INCREASE, DILATE, HEAVE, v. n.; 'with air,' see To PUFF, v. n.

To SWELL, v. a. श्चि in caus. (आश्रययति -यितुं), उच्चि in caus., स्फाय in caus. (स्फाययति -यितुं), वृष (c. 10. वषयति -यितुं), see To INCREASE, DILATE, v. a.

SWELLED, p. p. शूनः -ना -नं, उच्चूनः &c., स्फीतः &c. See SWOLLEN.

SWELLING, SWELL, s. (Tumour) शोषः, शोफः, श्रयथुः *m.*, आध्मानं, मांसवृद्धिः *f.*; 'white swelling,' प्यालसः; 'of the glands of the neck,' गण्डमाला, see TUMOUR. —(Intumescence), see the word. —(Extension, increase, expansion) विस्तारः, वृद्धिः *f.*, जृम्भः &c. —(Of the sea) ऊर्मिप्रलोटनं, ऊर्मिभिभ्रमः, वानं, वारिराशिः *m.*

SWELLING, part. श्रूयमानः -ना -नं, उत्सर्पी -पिणी &c., प्रलोटितः -ता -तं.

SWEPT, p. p. मार्जितः -ता -तं, सम्मार्जितः -ता -तं, सम्मृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'off,' अपमार्जितः -ता -तं; 'away,' अपदृतः -ता -तं.

To SWERVE, v. n. विचल (c. 1. -चलति -लितुं), चल, परावृत्तः -सा -सं भू, see To DEViate; 'he swerved from his duty,' स्वधर्माद्विचलति.

SWIFT, a. त्वरितः -ता -तं, शीघ्रः -घ्रा -घ्रं, शीघ्रगामी -मिनी -मि (नं), शीघ्रगतिः -तिः -ति, त्वरितगतिः &c., महावेगः -गा -गं, वेगवान् -यती -वत् (नं), द्रुतः -ता -तं, द्रुतगतिः -तिः -ति, त्वरान्वितः -ता -तं, लघुगामी &c., जववान् &c., जवी &c., तरस्वी &c., तूथीः -थी -थं, प्रतूथीः &c., वेगवाही &c., क्षिप्रगतिः &c., see QUICK, RAPID; 'as the wind,' वायुवेगमनः -मा -मं, वायुगतिः -तिः -ति.

SWIFTLY, adv. शीघ्रं, त्वरितं, त्वरं. See QUICKLY, RAPIDLY.

SWIFTNESS, s. शीघ्रता, वेगः, जवः, सौधवं. See RAPIDITY.

To SWIG, SWILL, v. a. क्षतिपानं कृ, क्षतिक्षयपानं कृ, बहुशः पा.

To SWIM, v. a. (Pass a river, &c., by moving the arms in water) बाहुभ्यां नदीं नृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं) or नदीतरणं कृ.

To SWIM, v. n. (Move along in water by means of the arms)

बाहुभ्यां तरणं कृ, बाहुभ्यां जले स्वि (c. 1. सरति, सञ्चि) or विस्वि; 'as a fish,' मत्स्यवद् जले विस्वि; 'unable to swim,' तरणविघ्नान् अनुशूलः, अत्रवेशः. —(Float) स्वि (c. 1. प्रवते, प्रोतुं), see To FLOAT.

SWIMMER, s. तरणकर्मि *m.* (कृ), तरणकृत्, प्रवनकृत्.

SWIMMING, s. तरणं, प्रवनं, जलविसरणं, बाहुभ्यां तरणं, बाहुतरणं; 'swimming across a river,' बाहुभ्यां नदीतरणं; 'swimming against the stream,' श्रोतःप्रतीपतरणं, श्रोतःप्रतिकूलतरणं.

SWIMMING, part. जलविसारी -रिणी -रि (नं), प्रवमानः -ना -नं.

To SWINDLE, v. a. or n. प्रतृ, वच्, परिषच्, चलेन दृ or चषद्.

SWINDLER, s. प्रतारकः, परस्वापहारी *m.* (नं), चाटः, पार्थकः.

SWINE, s. शूकरः, सूकरः, शूकराः *m. pl.* See Hog.

To SWING, v. a. इतस्ततो विचल (c. 10. -चालयति -यितुं) or सञ्चल or चल, प्रेक्ष (c. 10. प्रेक्षयति -यितुं), आन्दोलनं कृ, आन्दोल (nom. आन्दोलयति -यितुं), प्रेक्षोल (nom. प्रेक्षोलयति -यितुं), प्रेक्षोलनं कृ.

To SWING, v. n. इतस्ततो विचल (c. 1. -चलति -लितुं) or सञ्चल or चल, दोल (nom. दोलायते -यितुं). See To OSCILLATE.

SWING, s. (Oscillation) आन्दोलनं, प्रेक्षोलनं, प्रेक्षयं, इतस्ततो विचलनं. —(Seat, line and other apparatus for swinging) दोला -ली -लं, दोलिका, प्रेक्षा, प्रेक्षोलनं, हिन्दोलः -लकः, खदा, आन्दोलनं, काचः; 'suspended in a swing,' काचितः -ता -तं, शिञ्जितः &c. —(Impetus) वेगः.

SWINGING, part. दोलायमानः -ना -नं, दोदृत्यमानः -ना -नं, प्रेक्षन् -हन्नी -हन् (नं), प्रेक्षितः -ता -तं, प्रेक्षोलितः &c., विचलमानः -ना -नं, विचलन् &c., प्रचलितः -ता -तं, काचितः -ता -तं, शिञ्जितः &c.

SWINISH, a. शूकरः -री -रं, शूकरः &c., सूकरवृत्तिः -तिः -ति, शूकर-सदृशः -शी -शं, शूकरशीलः -ला -लं, शूकरपुङ्खः -ङ्खः -ङ्खि.

SWITCH, s. पिप्प्रा, शिपिलदण्डः, कोमलदण्डः, मृदुपल्लवः.

SWIVEL, s. परिवर्त्तनचलयः, जङ्गमचलयः, परिवर्त्तननाडिः *f.*

SWOLLEN, p. p. शूनः -ना -नं, उच्चूनः &c., प्रोच्चूनः &c., संशूनः &c., शोषयुक्तः -क्ता -क्तं, शोफयुक्तः &c., स्फीतः -ता -तं, स्फातः &c., प्रवृद्धः -द्धा -द्धं, प्रस्फुरितः -ता -तं. See INCREASED, DILATED.

To SWOON, v. n. मूर्च्छ (c. 1. मूर्च्छति -र्च्छितुं). See To FAINT.

SWOON, s. मूर्च्छा, मूर्च्छनं -ना, मोहः. See FAINTING, s.

SWOONED, p. p. मूर्च्छितः -ता -तं, मूर्च्छोपन्नः -न्ना -न्नं. See FAINTED.

SWOONING, part. मूर्च्छितः -ता -तं, गतचेतनः &c., see FAINTING, part.

SWOOP, s. आकस्मिकावपातपृष्ठं नक्षेत्रं ग्रहणं, अकस्माद् ग्रहणं, अकस्माद् अवपातः, अकस्माद् आक्रमणं; 'of a hawk,' श्येनावपातः.

SWORD, s. खड्गः, अस्त्रिः *m.*, कृपाणः, निखिंशः, शिरिः *m.*, रिहिः *m.*, क्षुरिः *m.*, पारिरेकः; 'sword in hand,' खड्गपाणिः *m.*, कृपाणपाणिः *m.*, खड्गहस्तः; 'having a drawn sword in the hand,' आकृष्टकृपाणपाणिः; 'armed with a sword,' see SWORD-MAN; 'edge of a sword,' अस्त्रिधारा; 'blade of a sword,' अस्त्रिपत्रं; 'hilt of a sword,' त्तरुः *m.*; 'sword-exercise,' खड्गमार्गः, त्तरुमार्गः; 'sword-cut,' खड्गप्रहारः, खड्गपातः; 'sword-bearer,' खड्गधारी *m.* (नं); 'sword-belt, or sword-knot,' नेखला, त्तरुनिबन्धनं; 'sword-stick,' खूदः -टं, खूदास्त्रं.

SWORD-MAN, s. खड्गी *m.* (नं), खड्गधरः, खड्गधारी *m.* (नं), खड्गज्ञः,

सविभूत *m.*, साविकः, सविहेतः *m.*, नैसिंशिकः.
 SWORN, *p. p.* श्रापितः -ता -तं, कृतशपथः -पा -पं, कृतशपथः -पा -पं.
 SWUNG, *p. p.* आन्दोलितः -ता -तं, प्रेक्षितः &c., प्रेक्षालितः -ता -तं.
 SYCOPHANCY, *s.* अत्यनुरोधः, हृदोनुरोधः, हृदोनुरोधः, *see* SERVILITY.
 SYCOPHANT, *s.* अत्यनुरोधी *m.* (नं), हृदोनुरोधी *m.* *See* SERVILLE.
 SYLLABIC, *a.* अक्षरसङ्घन्य -न्धिनी -न्धि (नं), आक्षरिकः -की -कं.
 SYLLABLE, *s.* अक्षरः; 'monosyllable,' एकाक्षरः, *see* the word.
 SYLLABUR, *s.* दुग्धधेनं, दुग्धतालीयं, क्षीरधेनं, शाकैकः, शाकैरः.
 SYLLABUS, *s.* सारः, सारायः, सन्यसारः, सारांशः. *See* COMPENDIUM.
 SYLLOGISM, *s.* न्यायः, अवयवी *m.* (नं), अवयवपटितवाक्यं, अवयवयुक्त-
 वाक्यं, अवयवोपेतवाक्यं, आनुपूर्व्यं. A syllogism has five mem-
 bers or अवयवाः, according to the Nyāya system, viz.
 1. The proposition or assertion to be proved, प्रतिज्ञा; 2. the
 reason given, हेतुः; 3. the example or illustration, उदाहरणं;
 4. the application, उपनयः; 5. the conclusion, निगमनं. Thus,
 1. 'The hill is fiery,' पर्वतो वह्निमान्. 2. 'Because it smokes,'
 धूमवत्त्वान्. 3. 'Whatever smokes is fiery, like a culinary
 hearth,' यो यो धूमवान् स वह्निमान् यथा महानसः. 4. 'This (hill)
 has smoke which is always accompanied with fire,' वह्नि-
 व्याप्यधूमवान् अयं. 5. 'Therefore it is fiery,' तस्माद् वह्निमान्.
 According to the Mīmāṃsā school, a syllogism has only
 the last three members.
 SYLLOGISTIC, *a.* न्यायसङ्घन्य -न्धिनी -न्धि (नं), न्यायविषयकः -का -कं,
 न्यायरूपः -पा -पं, नैयायिकः -की -कं, अवयवयुक्तवाक्यसङ्घन्य &c.
 SYLPH, *s.* तन्त्रज्जी, लघ्वज्जी, लघ्वी, तनुमध्या, विद्याधरी.
 SYLVAN, *a.* वन्यः -न्धा -न्धं, शानः -नी -नं, वननः &c., *see* SILVAN.
 SYMBOL, *s.* लक्षणं, चिह्नं, लिङ्गं, संज्ञा. *See* EMBLEM, SIGN.
 SYMBOLICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, साङ्केतिकः -की -कं, सङ्केतात्मकः
 -का -कं, सङ्केतरूपः -पा -पं, उद्घोषकः -का -कं, प्रदर्शकः &c., प्रति-
 रूपकः &c.
 SYMMETRICAL, *a.* गुडरूपः -पा -पं, गुडाकारः -रा -रं, गुडरेखः -खा -खं,
 युक्तरूपः -पी -पं, समित्तरूपः &c., रूपवान् -यती -यत् (नं).
 SYMMETRY, *s.* आकारगुडिः *f.*, आकारगुडिता, अङ्गसंयोगः, अवयवसंयोगः,
 अङ्गसंहतिः *f.*, अवयवसंहतिः *f.*, आकारसमितिः *f.*
 SYMPATHETIC, *a.* समदुःखः -खा -खं, समदुःखी -खिनी -खि (नं), सहदुःखी
 &c., समदुःखसुखः -खा -खं, समवेदनः -ना -नं. *See* SYMPATHIZING.
 To SYMPATHIZE, *v. n.* समदुःखी -खिनी -खि भू, समदुःखसुखोपहनः -ता
 -तं भू, समदुःखसुखी &c. भू, अन्येन सह दुःखी -खिनी भू, अन्येन सह
 सुखी -खिनी भू, परदुःखसुखसहभागी -गिनी भू.
 SYMPATHIZING, *part. of a.* समदुःखसुखः -खा -खं, सहदुःखसुखः &c.,
 समदुःखी -खिनी -खि (नं), सहदुःखी &c. सहसुखी &c., अन्यदुःखसुख-
 भागी &c., परदुःखसुखभागी &c., परदुःखसुखी &c., परसुखसुखी &c.,
 समदुःखः &c.
 SYMPATHY, *s.* समदुःखत्वं, समदुःखिता, सहदुःखिता -त्वं, समदुःखसुखिता,
 अन्यदुःखदुःखिता, परदुःखदुःखिता, अन्यदुःखदुःखः, अनुवेदना, कारुण्यं,
 अनुकम्पा; 'joyful sympathy,' सुखसुखिता, अनुमोदनं.—(Con-
 formity of temperament) आनुगुण्यं, स्वभावसमता, स्वभावानुगुण्यं,
 समभावः, भावसाम्यं, प्रकृतिसाम्यं, आनुकुर्यं, साधर्म्यं.
 SYMPHONIOUS, *a.* समस्वरः -रा -रं, समानस्वरः &c. *See* HARMONIOUS.
 SYMPHONY, *s.* स्वरैक्यं, स्वरसमता, तालसमता, स्वरसाम्यं, स्वरमेलनं, तान-
 मेलनं, तानमानं, *see* HARMONY.—(Air) चर्चरी.

SYMPTOM, *s.* लक्षणं, पूर्वलक्षणं, चिह्नं, पूर्वचिह्नं, सूचना, प्रज्ञानं, कानारं,
see INDICATION, SIGN; 'of disease,' रोगलक्षणं, लक्षणं, विस्-
 चिका; 'secondary symptom,' अनुबन्धः.
 SYMPTOMATIC, *a.* सूचकः -का -कं, प्रदर्शकः -का -कं, उद्घोषकः &c.,
 बोधकः &c., लाक्षणिकः -की -कं. *See* INDICATIVE.
 SYNAGOGUE, *s.* यहूदीयानां भजनभवनं or पुत्रामन्दिरं.
 SYNCHRONISM, *s.* समकालिकता, कालैक्यं, योगपक्षं, एककालिकता.
 To SYNCHRONIZE, *v. n.* एककाले सम्भू or सम्यद्, एकसमये सम्भू, सम-
 काले भू, समकालिकः -का -कं भू or अस्. *See* SIMULTANEOUS.
 SYNCHRONOUS, *a.* समकालिकः -की -कं. *See* SIMULTANEOUS.
 To SYNCOPATE, *v. a.* मध्याक्षरं लुप् (c. 6. लुम्पति, लोभं), मध्याक्षरलोपं क.
 SYNCOPE, *s.* (Fainting) मूर्च्छना.—(In grammar) मध्याक्षरलोपः.
 SYNECDOCHE, *s.* (Figure in rhetoric) उपलक्षणं.
 SYNOD, *s.* धर्माध्यक्षसभा, धर्मोपदेशकसभा, धर्मसभा.
 SYNODAL, SYNODICAL, *a.* सम्मः -न्धा -न्धं; 'month,' चन्द्रमासः.
 SYNONYM, *s.* पर्यायः, अपरपर्यायः, एकार्थपदं, समानार्थशब्दः, समार्थक-
 शब्दः, तुल्यार्थकशब्दः, उपशब्दः.
 SYNONYMOUS, *a.* समानार्थः -था -थं, एकार्थः &c., एकार्थकः -का -कं,
 तुल्यार्थकः &c., सहायः -था -थं.
 SYNONYMY, *s.* समानार्थत्वं, समार्थत्वं, एकार्थत्वं, तुल्यार्थत्वं.
 SYNOPSIS, *s.* ग्रन्थसारात्मकपत्रं, सारपत्रकं. *See* EPILOGUE.
 SYNTACTICAL, *a.* वाक्यविन्याससङ्घन्य &c., वाक्यरचनाविषयकः -का -कं,
 पदविन्यासविषयकः &c.; 'syntactical agreement,' अन्ययः.
 SYNTAX, *s.* वाक्यविन्यासः, वाक्यरचना, पदविन्यासः, पदरचना, पदयोजना,
 वाक्ययोजना, पदान्ययः, अन्यययोजना.
 SYNTHESIS, *s.* संयोगः, संयोजनं, योगकरणं. *See* COMBINATION.
 SYNTHETICAL, *a.* संयोगरूपः -पा -पं, संयोगात्मकः &c., संयोगकारी &c.
 SYPHILIS, *s.* उपदंशः, वृषणकन्दूः *f.* *See* LUES VENEREA.
 SIPHON, *s.* *See* SIPHON.
 SYRINGE, *s.* वस्तिः *m. f.*, नलिका, अन्तःप्रक्षेपणी. *See* SQUIRT.
 To SYRINGE, *v. a.* वस्तिहारणं जलादि अन्तःप्रक्षेप्य, अन्तः शुष्.
 SYRUP, *s.* मधुरं, मधु *n.*, इक्षुरसः, इक्षुरभजनः, लेवं.
 SYSTEM, *s.* (Plan) कल्पना, अनुसन्धानं, *see* SCHEME.—(Method)
 क्रमः, पर्यायः, *see* METHOD.—(Of the body, constitution)
 शरीरप्रकृतिः *f.*, देहप्रकृतिः *f.*, प्रकृतिः *f.*, भावः, शरीरं.—(Assem-
 blage of parts adjusted into a regular whole) रीतिः *f.*, स्थि-
 तिः *f.*, संस्थानं, संस्थितिः *f.*, मार्गः, क्रमः.—(Systems of philosophy)
 These are six, *see* under SCHOOL. The three leading
 systems are the Nyāya, Vedānta, and Sāṅkhya
 SYSTEMATIC, SYSTEMATICALLY, *see* METHODICAL, &c.
 To SYSTEMATIZE, SYSTEMIZE, *v. a.* *See* To METHODIZE.
 SYSTOLE, *s.* (In anatomy) हृत्पित्तसङ्कोचः.

T.

TABOSHEER, *s.* (Manna of the bamboo) वंशक्षीरी, वंशरोचना,
 वंशलोचना, त्वक्क्षीरा -री, कर्मरी.
 TABBY, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, श्वलः -ला -लं. *See* BRINDLED.
 TABERNACLE, *s.* मण्डपः दृष्यं, घटमण्डपः. *See* TENT.
 TABLE, *s.* क्षयः, क्षयरोगः, क्षयपुः *m.*, शरीरक्षयपक्षः.
 TABLE, *s.* (For holding dishes, &c.) फलकः -कं, भोजनफलकः -कं, भोज-
 नापादः, भोजनासनं, मद्यः -चक्रः, भोजनामद्यः; 'writing table,'

लिखनफलकं, लिपिफलकं, लिपिसम्पाधः, लेखसाधनाधारः.—(Persons eating at the same table) सहभोजनं पंक्तिः *f.*; 'unworthy of eating at the same table with the good,' शक्तिः सह एकपंक्तिभोजनानहः—ही-है.—(Of stone, metal, &c., for writing) पट्टः, प्रस्तरः, पत्रं—चिक्का.—(Tabular view) पत्रकं, सारणी, प्रस्तरः, चक्रं, see SYNOPSIS; 'table of numbers, figures, &c.,' अङ्कमाला, सारणी, कोटकं.—(Table of contents) अनुक्रमिका, मूचीपत्रं, सूची—चिक्का, पत्रपञ्जी.

TABLE-CLOTH, *s.* फलकाब्जादनं, फलकावरणं, फलकाब्जादनपटः.

TABLE-LAND, *s.* सानुः—नु *m. n.*, अधितका, प्रस्थः, समस्यलं, पवित-भूमिका, भूगुः *m.*, कटकः, चुः *m.*, चु *n.*

TABLET, *s.* पत्रं, पत्रिका, पत्रकं, पट्टः, फलकः—कं, प्रस्तरः.

TO TABOO, *v. a.* उपभोगासेधं कृ, भोगासेधं कृ. See TO INTERDICT.

TABOR, *s.* नृद्वज्रः, पटहः, पणवः, प्रणवः, सांघी. See DRUM.

TABULAR, *a.* पत्रस्थः—स्था—स्थं, पत्रकाहृतः—टा—टं, फलकस्थः &c.

TACIT, *a.* विवक्षितः—ता—तं, सप्रेसिद्धः—डा—डं, ध्वनितः &c., अनिवेध-रूपः &c., मानसः—सो—सं; 'tacit consent,' मानसानुज्ञा, मानसं.

TACITLY, *adv.* विवक्षया, अनिवेधेन, मनसा, ध्वनिताप्रेतम्, तूष्णीं.

TACITURN, *a.* अनालापशीलः—ला—लं, अत्यवादी—दिनी &c., तूष्णीशीलः—ला—लं, कपाविरक्तः—क्ता—क्तं, आलापविमुक्तः—सा—सं, भाषणविरक्तः &c., परिमितकथः &c., मौनी &c., अनालापः—पा—पं, तूष्णीकः—का—कं. See RESERVED.

TACITURNITY, *s.* आलापविरक्तिः *f.*, अनालापशीलता, अनालापः—पिता, मौनित्वं, मौनं, कपाविरक्तिः *f.*, वाग्यामः. See RESERVE.

TO TACK, *v. a.* (Fasten, attach) अनुबन्ध् (c. 9.—बध्नाति—बन्धुं), आबन्ध्, पिनह्, आनह्, see TO FASTEN, STITCH.

TO TACK, *v. n.* नीमार्गे परिवृत् in caus., नीमार्गपरिवृत्तेन कृ.

TACK, *s.* (Small nail) सुद्रुकीलः, कीलकः, सुद्रुगुः *m.*

TACKING, *s.* नीमार्गपरिवृत्तेन, नीमार्गपरिवृत्तिः *f.*, नौपपपरिवृत्तिः.

TACKLE, TACKLING, *s.* नौकासज्जा, नांसज्जा, सज्जा. See RIGGING.

TO TACKLE, *v. a.* See TO HARNESS, RIG, SEIZE, LAY HOLD.

TACT, *s.* युक्तिः *f.*, कुशलता, कौशल्यं, निज्ञता, अभिज्ञता. See SKILL.

TACTICIAN, *s.* अहरचनकुशलः, अहरचनार्थिभिः, अहरचयिज्ञः.

TACTICS, *s.* अहरचनविद्या, बलविन्यासविद्या, सैन्यविन्यासविद्या, अहरचना, सैन्यरचना, अहर्नं.

TACTILE, *a.* स्पर्शनीयः—या—यं, स्पर्शः—इया—इयं. See TANGIBLE.

TADPOLE, *s.* भेकश्रावकः, मयूकश्रावकः, बालमयूकः.

TAIL, *s.* पुच्छः—च्छं, लाङ्गूलं, लाङ्गूलं, लङ्गूलं, बालः—ला, बालधिः *m.*, बालहस्तः, लूनं, लोमः, पिच्छः, लघ्नः; 'peacock's tail,' वहेः—है, पिच्छं, बलापः, मयूरपुच्छं, प्रबलाकः; 'to lift up the tail,' उत्पुच्छ (Nom. उत्पुच्छयते).

TAILED, *a.* पुच्छी—छिनी—छि (न्), पुच्छयान—वती—वत् (त्), पिच्छवान् &c., पुच्छान्वितः—ता—तं, लाङ्गुली &c., पिच्छिलः—ला—लं.

TAIL-LESS, *a.* अपुच्छः—च्छा—च्छं, पुच्छहीनः—ना—नं, पुच्छरहितः &c.

TAILOR, *s.* शीषिकः, शूषिकः, शीषिः *m.*, तुवयापः, वस्त्रभेदी *m.* (न्), वस्त्रभेदकः, शूषिकमेषिद् *m.*

TO TAINT, *v. a.* दुष् (c. 10. दुषयति—विशुं), लिप् (c. 6. लिम्पति, लेम्पुं), दोषयुक्तं—क्तं कृ, दुषणं कृ. See TO CORRUPT, INSPECT, STAIN.

TAINT, *s.* दुषणं, दोषः, कलङ्कः, मलं, लेपः—पनं. See STAIN.

TAINTED, *p. p.* दुषितः—ता—तं, लिप्तः—ता—तं, कलङ्कितः—ता—तं, सकलङ्कः—क्ता—क्तं; 'as meat,' पूतिगन्धिकः—क्ता—क्तं, दुग्न्धी—न्धिनी &c.

TO TAKE, *v. a.* ग्रह् (c. 9. गृह्णाति—हृतीते, ग्रहीते), प्रतिग्रह्, अभिग्रह्, परिग्रह्, सम्प्रग्रह्, उपसम्प्रग्रह्, आदा (c. 3.—ददाति—दाने—दातुं), उपादा, लभ् (c. 1. लभते, लभुं), उपलभ्, भा (c. 3. पभे, भातुं), प्रतीय् (c. 6.—इच्छति—रपितुं), ग्रहणं कृ, आदानं कृ.—(Seize) हृ (c. 1. हरति, हर्तुं), धृ (c. 1. धरति, धर्तुं), हरणं कृ.—(Captivate), see the word.—(Apprehend) ग्रह्, उपलभ्, स्वगम्.—(Feel, experience, be affected by) उपहतः—ता—तं भू, अनुभू, उपगम्, उपागम्, विद्.—(Swallow) गृ, निगृ, यस्, खाद्, या.—(Admit) ग्रह्, स्वीकृ, अङ्गीकृ.—(Gain possession of) आप्, प्राप्, अर्जं, उपाजं, लभ्, आसद्, अभिगम्, see TO GAIN.—(Take possession of) आक्रम् (c. 1.—क्रामति—क्रमितुं), आविश्, समाविश्.—(Require) आकाञ्छ्, see TO REQUIRE.—(Take away) अपनी (c. 1.—नयति—नेतुं), नी, अपह्, हृ, see TO REMOVE, *v. a.*—(Take back) प्रत्यादा; 'lead back,' प्रतिनी.—(Take down), see TO PULL DOWN, DEPRESS, WRITE.—(Take in), see TO COMPREHEND, CHEAT.—(Take off) अपनी, अयत् or उय् in caus., उत्कृम्, see TO STRIP, DIVEST, IMITATE.—(Take up), see TO LIFT, UNDERTAKE, OCCUPY, ENGROSS, COM-PRISE.—(Take upon one's self) स्वीकृ, see TO UNDERTAKE. Obs. The word 'take' in English has often no equivalent in Sanskrit, but must be rendered by some other form of expression. It may often be expressed by the roots कृ or भू in conjunction with a noun, and is not unfrequently inherent in the verb without being expressed at all, as in the following examples.—(Take aim) बद्धानुशयः—या—यं भू, लक्ष्यीकृ, अनुसन्धा.—(Take an airing) वायुहेतोः परि-क्रम् or विद्.—(Take breath), see TO PAUSE, REST.—(Take care, take heed), see TO HEED.—(Take care of) रक्ष्, see under CARE.—(Take a course), see TO RESORT.—(Take effect) प्रभू, सप्रभावः—वा—वं भू, प्रबलीभू, सफलीभू, see EFFICACIOUS.—(Take hold), see TO SEIZE, HOLD.—(Take in hand), see TO UNDER-TAKE.—(Take leave) आगन्तु, सामन्तुं कृ, see FAREWELL.—(Take notice), see TO OBSERVE, NOTICE.—(Take pains), see under PAIN.—(Take part), see TO SHARE.—(Take place), see TO HAPPEN.—(Take root), see TO ROOT, *v. n.*—(Take to task) निर्भेत्स्, see TO REPROVE.—(Take the name) नाम ग्रह्.

TO TAKE, *v. n.* (Betake one's self) आश्रि, see RECOURSE, RESORT.—(Gain reception, succeed) सिप् (c. 4. सिध्यति, सेह्युं), सम्पद् (c. 4.—पद्यते—पद्युं), प्रसिद्धिं प्राप्, प्रसिद्धीभू, लोकप्रसिद्धः—द्धा—द्धं भू.—(Have effect) प्रभू.—(Take after) अनुकृ.

TAKEN, *p. p.* गृहीतः—ता—तं, आदत्तः—ता—तं, आश्रितः &c., उपातः &c.—(Gained) प्राप्तः—ता—तं, आश्रितः &c., लभः—भा—भं.—(Taken away) अपनीतः—ता—तं, अपहृतः—ता—तं, हृतः &c., see REMOVED.—(Taken down) अवपातितः—ता—तं, पातितः—ता—तं, see LOWERED, HUMBLING.—(Taken off, as clothes, &c.) अवतारितः—ता—तं, see STRIPPED.—(Captivated) मोहितः—ता—तं, हृतचिन्तः—ता—तं, वशी-कृतः &c.; 'let it be taken,' गृह्यतां; 'proper to be taken,' ग्रहणीयः—या—यं, आदेयः—या—यं; 'having taken,' गृहीत्वा, आदायः; 'having taken his bow and arrow,' गृहीतेषु काम्यैः, आश्रित-काम्यैः.

TAKER, *s.* ग्राही *m.*—हिणी *f.* (न्), ग्राहकः—हिक्का, ग्राहीता *m.*—वी *f.* (न्), आदायी *m.*—विनी *f.*, प्रतिग्रहीता *m.*, हस्तो *m.*, हारी *m.*

TAKING, *s.* (The act) ग्रहणं, ग्रहः, ग्रहः, प्रतिग्रहणं, प्रतिग्रहः, आदानं, उपादानं, स्वीकरणं, स्वीकारः; 'taking away,' अपनयनं, हरणं, अपहरणं, *see* REMOVAL.

TAKING, *a.* मनोहारी-रिखी &c., हृदयग्राही &c. *See* CAPTIVATING.

TALC, *s.* अभ्रकं, अभ्रं, अभ्रलं, निमैलं, गिरिजं, गिरिजामलं, नेषजालं, नेषनालं, शुभ्रं, स्वच्छपत्रं, चक्षरं, चनरीखं, भृङ्गं; 'calx of it,' अभ्र-कभस *m.* (नं).

TALE, *s.* कथा, उपाख्यानं, आख्यानं, परिकथा, उदन्तः. *See* STORY.

TALE-BEARER, *s.* कथोक्तः, कथोक्तः, उपजापकः, पिशुनः, भेदजनकः.

TALE-BEARING, *s.* वैशुन्यं, पिशुनता, उपजापः, कथोक्तः, दोषानुवादः.

TALENT, *s.* (Endowment) गुणः.—(Great abilities) बुद्धिवैभवं, बुद्धि-कोशलं, धीशक्तिः *f.* बुद्धिमयः, दाक्षिण्यं, *see* GENIUS.

TALENTED, *a.* गुणी-गुनी-गु (नं), गुणवान् &c. *See* under GENIUS.

TALISMAN, *s.* कवचः—चं, संवदनं—ना, यन्त्रं. *See* AMULET.

TO TALK, *v. n.* भाष् (c. 1. भाषते-पितुं), सम्भाष्, वद् (c. 1. वदति-दितुं), संवद्, आलप्, मन्त्रं, कथोपकथनं कृ. *See* TO CONVERSE.

TALK, *s.* कथोपकथनं, संवादः, सम्भाषा-वर्णं, आलापः, कथा, कथाप्रसङ्गः, *see* CONVERSATION; 'small talk,' लघुभाषणं; 'fine talk,' शब्द-पाखिड्यं; 'mere talk,' वाङ्मयं.—(Report) वदन्तिः—नी *f.*

TALKATIVE, *a.* वावदूकः—का—कं, कथनः &c. *See* LOQUACIOUS.

TALKATIVENESS, *a.* वावदूकता, वाचालता. *See* LOQUACIOUSNESS.

TALKER, *s.* वक्ता *m.* (कृ), कथकः, भाषी *m.* (नं), आलापी *m.*, वादी *m.*

TALL, *a.* तुङ्गः—ङ्गा—ङ्गं, उतुङ्गः &c., प्रांशुः—शु—शू, उच्चः—चा—चं, *see* HIGH; 'in stature,' उच्चदेहः—हा—हं, उच्चमूर्तिः—त्रिः—त्रिं, दीर्घदेहः—हा—हं, दीर्घमूर्तिः &c., दीर्घतनुः—नुः—नु.

TALLNESS, *s.* उच्चता, तुङ्गता, प्रांशुता, उच्चतिः *f.*; 'of stature,' देहदी-र्घता, दीर्घदेहत्वं, शरीरदीर्घता, शरीरोच्चता.

TALLOW, *s.* मेघवपा, मेघवसा, गोवपा, गोवसा, गोमेदस् *n.*

TALLOW-CANDLE, *s.* गोवपामयदीपकः, गोवसानिर्मितदीपिका.

TALLOW-CHANDLER, *s.* गोवपाविक्रयी *m.* (नं), मेघादिघषाव्यापारी *m.*

TALLY, *To* TALLY. *See* MATCH, *To* MATCH, *v. n.*

TALON, *s.* नखः, नखरः, कररुहः, करजः. *See* CLAW.

TAMARIND, *s.* (The tree) अम्लिका, अम्लीका, आम्रिका, आम्लीका, अम्र-फलः, तिलिन्डी, तिलिन्डी, तिलिन्डीकः—का—कं, तिलिन्डिका, चिन्दा, चुक्रा—क्री, गुरुपत्रा, चारिवा, चरिवा, गुरुपत्रा, चखः.—(The fruit) अम्रफलं.

TAMARISK, TAMARIX, *s.* (Tree) पिप्पुलः, पिप्पिलः, क्वावुः *m.*, क्वावुकः, बहुगन्धिः *m.*, यमदूतका.

TAMBOUR, TAMBOURINE, *s.* मृदङ्गः, पटहः. *See* DRUM.

TAME, *a.* (Not wild) गृह्यः—सा—सं, गृह्यकः—का—कं, गाम्यः—म्या—म्यं, गृहपुः—हा—हं, लेकः—का—कं, अहिंसः—सा—सं, गृह or याम in comp.; 'a tame pigeon,' गृहकपोतकः; 'tame hog,' गाम्य-शुकरः, यामशुकरः, विवृराहः.—(Subdued, trained) दान्तः—ना—नं, दमितः—ता—तं, वशः—शा—शं, अधीनः—ना—नं, शिक्षितः—ता—तं, उप-ज्ञानः &c.—(Flat, spiritless), *see* the words.

TO TAME, *v. a.* दम् (c. 10. दमयति—पितुं), प्रदम्, क्रूरतां शम् (c. 10. शम-यति—पितुं), क्रूरताशान्तिं कृ, क्रूरतानाशं कृ, क्रूरताभङ्गं कृ, वशीकृ, नियह् (c. 9. गृह्णाति—यहीतुं), सविग्रह्.

TAMEABLE, *a.* दमनीयः—या—यं, दम्यः—म्या—म्यं, सुदमः—मा—मं.

TAMED, *p. p.* दमितः—ता—तं, दान्तः—ना—नं, वशीकृतः—ता—तं, वशीभूतः &c., वशङ्गता &c., शान्तः &c., शान्तक्रीड्यः—व्या—व्यं.

TAMELY, *adv.* कापुरुषवत्, क्रीववत्, कातरवत्, सकातव्यं.

TAMENESS, *s.* गृह्यता, वशता, अहिंसाता, वशीभूतता.

TAMER, *s.* दमकः, दमी *m.* (नं), दमनकारी *m.* *See* SUBDUER.

TAMING, *s.* दमनं, दमः, दमयः—चं, दमयुः *m.* *See* SUBJUGATION.

TO TAMPER, *v. a.* (Meddle), *see* TO MEDDLE.—(Practise secretly) कुकर्मसम्पादनार्थं गृह्यवहारं कृ or गृह्यध्यापारं कृ or गृह्यसंज्ञं कृ, छलेन व्यापृ in pass. or व्यापृ.

TO TAN, *v. a.* (Leather) चर्मसन्धानं कृ, चर्मपाचनं कृ, दृढिसन्धानं कृ.—(Imbrow) ताम्रीकृ, ताम्रवर्णीकृ, प्रयामीकृ.

TAN-PIT, *s.* चर्मसन्धानभाण्डं, चर्मपाचनभाण्डं, चर्मपाचनकुण्डं.

TANGENT, *s.* (In geometry) स्पर्शरेखा, सम्पातरेखा.

TANGIBILITY, *s.* स्पर्शनीयता, स्पर्शयता, स्पर्शवेद्यता.

TANGIBLE, *a.* स्पर्शनीयः—या—यं, स्पर्श्यः—या—यं, संस्पर्श्यः &c., स्पर्शव्यः—व्या—व्यं, स्पर्शयोग्यः &c., स्पर्शोद्देशः—ही—हं, स्पर्शवेद्यः &c., सम्पर्शीयः &c.

TO TANGLE, TANGLE, &c. *See* TO ENTANGLE, ENTANGLEMENT, &c.

TANJORE, *s.* (The country) चोलः, चोलाः *m. pl.*

TANK, *s.* तडागः, जलाधारः, सरोवरः, वेशनः. *See* RESERVOIR.

TANNER, *s.* चर्मकारः—री *m.* (नं), चर्मारः, चर्मसन्धानी *m.*

TO TANTALIZE, *v. a.* इष्टवस्तु दर्शयित्वा मनोरथान् जनयित्वा सख्यं (c. 10. सख्ययति—पितुं), आशाः or मनोरथान् जनयित्वा सख्यं, स्पृहणीयवस्तु दर्शयित्वा न दा or भगनाशं—शां कृ or वच् (c. 10. वचयति—पितुं).

TANTALIZED, *p. p.* वचितः—ता—तं, सखितः &c., ज्ञाताशः—ज्ञा—ज्ञं.

TANTALIZING, *a.* आशाजनकः—का—कं, स्पृहाननकः &c., वचकः &c.

TANTAMOUNT, *a.* समानार्थकः—का—कं, सममूल्यः &c. *See* EQUIVALENT.

TANTRA, *s.* (A religious treatise, generally in the form of a dialogue between Śiva and Durgā, teaching peculiar and mystical formulæ for the worship of the deities, or the attainment of superhuman power. These works are very numerous, and their authority in many parts of India seems, in a great measure, to have superseded that of the Vedas) तन्त्रः; 'a follower of the doctrine taught in the Tantras,' तान्त्रिकः.

TO TAP, *v. a.* (Strike a gentle blow) लघुप्रहारं कृ, लघ्वाघातं कृ, लघु प्रद or आहन्.—(A cask, &c.) सुरादिमानने छिद्रं कृ, सुरादि-सावणार्थं भाण्डं छिद्रं (c. 10. छिद्रयति—पितुं).

TAP, *s.* लघुप्रहारः, लघ्वाघातः, ईपदाघातः, ईपदाहारः.

TAPE, *s.* पट्टः, दीर्घपट्टः, चन्वनी, दीर्घचन्वनी, तनुपट्टः.

TAPER, *s.* सुदृदीपः—पकः, सुदृदीपिका, सुखदीपिका.

TAPER, *a.* शुष्काकृतिः—तिः—त्रि, शुष्काकारः—रा—रं, शुष्कारूपः &c.

TAPESTRY, *s.* चित्रचरितिका, चरितिका, चित्रचरितिका, चपटी.

TAPE-WORM, *s.* उदरावेषः, नाडीकोटः, नाडीजन्तुः *m.*, बीषा.

TAPTĪ, *s.* (A river in India) तापी.

TAR, *s.* सरलद्रवः, सरलरसः, सञ्ज्वरसः, जरालः, रालः.

TARDINESS, *s.* मन्दता, माण्डं, विलसः—चनं. *See* SLOWNESS.

TARDY, *a.* मन्दः—न्दा—न्दं. *See* SLOW, DILATORY.

TARE, *s.* कक्षः, शस्यक्षेत्रहहः कक्षभेदः, चन्वपासः.

TARGET, *s.* बाणलक्ष्यं, शरलक्ष्यं, लक्ष्यं, लक्षं, शरव्यं, *see* BUTT.

TARIFF, *s.* सूचिः—ची *f.*, सूचिपत्रं, अनुक्रमणिका. *See* LIST.

TO TARNISH, *v. a.* कलङ्क (nom. कलङ्कयति—पितुं), दुष् in caus., *see* TO SOIL.

TO TARNISH, *v. n.* मलिननीभू, सकलङ्कीभू, दुष् (c. 4. दुषति, दोषु).

TARNISHED, p. p. मलिनितः -ता -तं, कलङ्कितः &c., दूषितः -ता -तं.
To TARRY, v. n. स्वा, अवस्था, विलम्ब, वृत्. See **To STAY, DELAY.**
TART, a. चट्टः -झा -झं, शुक्रः -त्ता -त्तं. See **SOOR, SHARP.**
TART, s. (Kind of pie) शम्बुली, पिहक.
TARTAR, s. (Of the teeth) दन्तमलं, दन्तशुक्रैरा, पुष्पिका, पिप्पिका, टै. निवृ.
TASK, s. कार्यं, कर्तव्यं, व्रतं, कर्म *n.* (नं.) भारः; 'to take to task,' निभेत् (c. 10. -भर्त्सयति -यितुं), निन्द्, see **To REPROVE.**
To TASK, v. a. भारं न्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), कार्यं नियुज्.
TASK-MASTER, s. कार्यशासकः, कार्यकारयिता *m.* (नं), कर्मशासकः.
TASSEL, s. शिपिलसूत्रमयं प्रलम्बकारणं, प्रलम्बः -चक्रः -कं.
TASTABLE, a. प्राशनीयः -या -यं, प्राश्यः &c., चाखादनीयः &c.
To TASTE, v. a. प्राश् (c. 9. -अश्नाति -शितुं), चाखाद् (c. 1. -खादति -दितुं), खाद्, लिह् (c. 2. -लेदि -दुं), चर्षलिह्, रसन् चाखाद्, चाखादने कृ, रसाखादने कृ, रस् (c. 10. रसयति -यितुं), रसवेदने कृ, रसबोधं कृ, रसज्ञानं कृ, रसनं कृ.—(Perceive by the taste) खादज्ञानं कृ, खादबोधनं कृ, खादवेदनं कृ.
To TASTE, v. n. (Have a taste or flavor) खद् (c. 1. खादते, खदते), सरसः -सा -सं भू or चस्, खादयुक्तः -त्ता -त्तं भू or चस्.
TASTE, s. (The sensation excited by applying any thing to the tongue or palate) स्वादः, चाखादः, रसज्ञानं, रसबोधः, रसवेदनं.—(The sense) रसनेन्द्रियं, चाखादनशक्तिः *f.*, रसनशक्तिः *f.*, रसनं, रुचिः *f.*—(Flavor) रसः, चाखादः, रुचिः *f.*; 'the six tastes,' षड्रसाः *m. pl.*; these are, 1. sweet, मधुरः; 2. salt, लवणः; 3. pungent, कटुः; 4. bitter, तिक्तः; 5. sour, अम्लः; 6. astringent, कषायः.—(Relish, liking for) रुचिः *f.*, अभिरुचिः *f.*, सन्तोषः; 'that husband was not to her taste,' स पतिः सन्तोषाय तस्या नाभवत्; 'according to taste,' यथारुचि; 'loss of taste,' अरुचिः *f.*, अरोचकं; 'of similar tastes,' समानशीलः -ला -लं.—(Nice perception, faculty of discerning beauty) रसः, रसिकता, रसज्ञता, रसज्ञानं; 'devoid of taste,' अरसिकः -का -कं, अरसज्ञः -ज्ञा -ज्ञं; 'having taste,' रसज्ञः &c., रसिकः &c., सरसः -सा -सं, रसि -सिनी &c.
TASTED, p. p. चाखादितः -ता -तं, खादितः &c., प्राशितः &c., ज्ञातरसः -ज्ञा -सं, गृहीतरसः &c., रसितः &c., अनुभवरसिकः &c.
TASTELESS, a. विरसः -सा -सं, नीरसः &c. See **INSIPID.**
TASTER, s. चाखादी *m.* (नं), रसाखादी *m.*, प्राशी *m.*, रसी *m.*
TASTING, s. चाखादः -दनं, खादनं, प्राशनं, रसनं, लेहनं.
TASTINESS, TASTEFULNESS, s. रसिकता, सरसत्वं, मोरस्यं, रोचकता.
TASTY, TASTEFUL, a. रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, सुरसः &c., रसवान् -वती -वत् (नं), रसी -सिनी -सि (नं), रोचकः -का -कं, रुचिः -रा -रं, रुच्यः -व्या -व्यं, रुचिकटुः -रा -रं, रसितः -ता -तं. See **SAVORY.**
TATTER, TATTERED. See **RAG, RAGGED, RAGAMUFFIN.**
To TATTLE, TATTLE, TATTLER. See **To PRATE, BLAB, &c.**
TAUGHT, p. p. शिक्षितः -ता -तं, उपदिष्टः -हा -हं, अध्यापितः -ता -तं, पाठितः -ता -तं, ज्ञापितः &c., विज्ञापितः &c., लम्बविद्यः -ज्ञा -ज्ञं.
To TAUNT, v. a. उपालम्ब (c. 1. -लम्बते -लम्बुं), चर्षविष् (c. 6. -विषति -सेतुं), आदिष्, अभिषिष्, परिषिष्, तन्ने, see **To REVILE.**
TAUNT, s. आलोचनं, प्रसक्त्यः, धेयः, उपालम्बः. See **SARCASM.**
TAUNTED, p. p. आदिताः -ता -तं, अप्रसक्तिः &c., उपालम्बः -ज्ञा -ज्ञं.

TAUNTING, TAUNTINGLY. See **SARCASTIC, SARCASTICALLY.**
TAURUS, s. (The sign of constellation) वृषः, वृषभः, तावुरि *m.*
TAUTOLOGY, s. पुनरुक्तिः *f.*, पुनरुक्तत्वं, अनुवादः. See **REPETITION.**
TAVERN, s. गङ्गा, मदिरागृहं, मद्यविक्रयस्थानं, see **PUBLIC-HOUSE.**
TAVERN-KEEPER, TAVERNER, s. शौचिकः, मद्यविक्रयी *m.* See **VINTNER.**
TAWDRY, a. कुशोभनः -ना -नं, मिथ्याशोभायुक्तः &c., मिथ्याशोभनः &c.
TAWNINESS, s. पिङ्गलता, कपिलता, पिङ्गता, तावयुक्ता.
TAWNY, a. पिङ्गलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, कपिलः -ला -लं, पिङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, पिङ्गि -ङ्गिनी -ङ्गि (नं), पिङ्गः -रा -रं, तावयुक्ताः -यो -यं, अरुणः -या -यं, कपिलः -ला -लं, कटूः -दू -दुः, चारुः -रु -रुः, शावः -वी -वं.
TAX, s. करः, शुल्कः -त्कं, राजकरः -रं, काटः, राजस्वं, see **IMPOST**; 'exempt from it,' अकरः -रा -रं.—(Burthen) भारः.
To TAX, v. a. करान् दा in caus. (दापयति -यितुं), करं न्यस् (c. 4. -अस्यति -सितुं), सकरीकृ.—(Impose a burthen) भारं न्यस्.—(Charge, accuse), see the words.
TAXABLE, a. कराधीनः -ना -नं, शुल्काधीनः -ना -नं, करयोग्यः -ग्या -ग्यं, करदः -दा -दं; 'taxable article,' शुल्कस्थानं.
TAXATION, s. करादिन्यासः, करादिव्यवस्थापनं, शुल्कादिस्थापना.
TAXED, p. p. सकरः -रा -रं, सशुल्कः -त्ता -त्तं, करदः -दा -दं.
TAX-GATHERER, s. करग्रहः, करग्राही *m.* (नं), शुल्कग्राही *m.*
TEA, s. No Sanskrit equivalent, चहा may be used.
TEA-POT, s. चहापात्रं, चहापादः, चहाभाजनं.
To TEACH, v. a. उपदिष्ट (c. 6. -दिशति -देतुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति -यितुं), अनुशिक्ष, अभिशिक्ष, अधी in caus. (अध्यापयति -यितुं, rt. इ), पद् in caus., शास् &c., see **To INSTRUCT.** Sometimes the causal expresses the sense of 'teach'; as, 'he teaches to dance,' नर्तयति; 'he teaches to read,' पाठयति.
TEACHABLE, a. शिक्षणीयः -या -यं, शिक्ष्यः -व्या -व्यं. See **DOCILE.**
TEACHABLENESS, s. शिक्षणीयता, शिक्ष्यता, सुशिक्ष्यता.
TEACHER, s. उपदेशकः, शिक्षकः, अध्यापकः, बोधकः, ज्ञपबोधकः, see **INSTRUCTOR**; 'of children,' बालाध्यापकः, see **PEDAGOGUE.**
TEACHING, s. उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं. See **INSTRUCTION.**
TEAK, s. (Tree) खैर्यः, शाकः, शाकाख्यः, करन्दः, सरपवः, अर्जुनोपमः, हलीनः.
TEAL, s. (Kind of duck) कलहंसः, कादंब.
TEAM, s. (Of horses) रथसंयोजिता अश्वश्रेणी; 'of oxen,' गोश्रेणी.
TEAR, s. (Of the eye) अश्रु *n.*, अश्रु *n.*, अश्रं, अश्रं, वाष्पः, नेत्राश्रु *n.*, नेत्रमलं, नेत्रोदकं, नेत्रजं, नयनाश्रु *n.*, नयनजलं, नयनवारि *n.*, नयन-सलिलं, विलोचनाश्रु *n.*, लोचनाश्रु *n.*, रोदनं; 'tear-drop,' वाष्प-विन्दुः *m.*, अश्रुविन्दुः *m.*, अश्रुविन्दुः *m.*, अश्रुकला; 'starting of tears,' वाष्पोद्भवः; 'flood of tears,' अश्रुधारा, धाराश्रु *n.*; 'flowing of tears,' अश्रुपातः, अश्रुसायः; 'tears of affection,' प्रेक्षाश्रु; 'of joy,' हर्षाश्रु *n.*; 'to shed tears,' अश्रून् पत (c. 10. यातयति -यितुं) or सु in caus. (साधयति -यितुं) or वृत् in caus., वाष्प (nom. वाष्पायते), अश्र (nom. अश्रायते), प्ररुद्, रुद्, रोदनं कृ; 'he shed tears of joy,' हर्षाद् अश्रून् पतयत्; 'in tears, having the eyes filled with tears,' ज्ञाताश्रुः -श्रुः -श्रु, अश्रुलोचनः -ना -नं, अश्रुनयनः &c., अश्रुनुतः -तो -तं, वाष्पोपमुताश्रुः -शी -वं, वाष्पा-विलेखणः &c., पर्यैश्रुः -श्रुः -श्रु; 'interrupted by tears,' वाष्पा-कुलः -ला -लं.—(Rent), see **RENT.**

To TEAR, v. a. टूट् (c. 10. दारयति-यितुं, c. 9. दृष्यति, दरितुं-रीतुं), विट्, चरट्, दारयत् कृ, विदारयत् कृ, विभिद्, see **To REND, LACERATE, PULL**.—(Tear down, off, out, up), see under **To PULL**.—(The hair) लुच् &c., see **To PLUCK**.

To TEAR, v. n. (Rush along) महावेगेन चल.—(Be torn or rent) विट् in pass., विभिद् in pass., see **To CLEAVE, DIVIDE, v. n.**

TEARFUL, a. साधुः-धुः-धु, साधुः &c., साध्रः-ध्रा-ध्रं, साधः &c., सवाधः-ध्या-धं, अधुपूर्वः-धौ-धै, धाधुपूर्वः &c., अधुमयः-यी-यं.

TEARFULLY, adv. सवाधं, साध्रं, साधं, धाधुबलवाचा, साधुपातं.

TEARING, s. दारयणं, विदारयणं, विभेदः-दनं, पाटनं.

TO TEASE, v. a. बाध् (c. 1. बाधते-यितुं). See **To ANNOY, TORMENT**.

TEASED, p. p. बाधितः-ता-तं, पीडितः &c., व्ययः-या-यं.

TEAT, s. स्तनार्थं, स्तनः. see **NIPPLE**; 'having two teats,' द्विस्तनी.

TECHNICAL, a. लाक्षणिकः-की-कं, पारिभाषिकः &c., साङ्केतिकः-की-कं, परिभाषितः-ता-तं, विशेषविद्यासम्बन्धी-न्विनी &c.

TECHNICALLY, adv. परिभाषानुसारेण, विशेषकलानुसारेण.

TECHNICALITY, s. लाक्षणिकत्वं, पारिभाषिकत्वं, साङ्केतिकत्वं.—(A technical term) परिभाषा, लाक्षणिकः.

TEDIOUS, a. दीर्घसूत्रः-त्रा-त्रं, क्षतिदीर्घः-घो-घं, खेदजनकः-का-कं, अमजनकः &c. See **LONG, PROLIX, IRKSOME**.

TEDIOUSLY, adv. क्षतिदीर्घं, दीर्घसूत्रवत्, सुदीर्घं.

TEDIOUSNESS, s. दीर्घसूत्रता, क्षतिदीर्घता. See **IRKSOMENESS**.

TO TEEM, v. n. पूर्णगर्भः-भो-भै भू, क्षतिपूर्वः-घो-घै भू.—(Bring forth abundantly) बाह्व्येन उत्पद् (c. 10. पादयति-यितुं) or जन्.

TEEMING, part. पूर्णगर्भः-भो-भै, परिपूर्वः-घो-घै, सम्पूर्वः &c., पूर्णः &c., साकुल in comp., साद्य in comp. See **PROLIFIC**.

TEETH, s. pl. दन्ताः *m. pl.*, see **TOOTH**; 'having teeth,' दन्ती-न्तिनी-न्ति (न्), सदनः-न्ता-नं, जातदन्तः &c.; 'having good teeth,' सुदन्-दन्ती-दन् (न्); 'woman having fine teeth,' शुभदन्ती; having discolored teeth,' क्षरोददन्तः &c.; 'row of teeth,' दन्तर्षिकः *f.*; 'sensitivity of the teeth,' दन्तहृषः.

TO TEETH, v. n. जातदन्तः-न्ता-नं भू, उन्निरदन्तः-न्ता-नं भू.

TEETHING, s. दन्तोद्भेदः, दन्तोद्भवः, दन्तस्फोटः, दन्तोत्पत्तिः *f.*, दन्तजननं; 'time of teething,' दन्तोद्भेदनकालः.

TEGUMENT, s. आवरणं, कवचः-चं, पुटः-टी. See **INTEGUMENT**.

TELESCOPE, s. दूरदर्शकयन्त्रं, महादूरदर्शकयन्त्रं, दूरदर्शनयन्त्रं, चाक्षुषयन्त्रं, दृष्टिसाधकयन्त्रं.

TELINGANA, s. (The country) अन्धः, आन्धः.

TO TELL, v. a. कथ् (c. 10. कथयति-यितुं). See **To RELATE, NARRATE**.

TO TELL, v. n. (Take effect) सचलीभू, सफलभी, सप्रभावः-वा-वं भू, सिप्.—(Hit the mark), see under **MARK**.—(Tell of) सूच्.

TELLER, s. कथकः, कथिकः, साक्ष्याकः. See **RELATER**.

TELLING, s. कथनं, उपकथनं, आख्यानं, see **RELATION, NARRATION**.

TELL-TALE, s. सूचकः, सूची *m.* See **TALE-BEARER, INFORMER**.

TEMERITY, s. साहसं, दुःसाहसं, विषमसाहसं. See **RASHNESS**.

TO TEMPER, v. a. शम् (c. 10. शमयति-यितुं). See **To MODERATE**.

TEMPER, s. (Of mind) शीलः, प्रकृतिः *f.*, भावः, स्वभावः, संवेदनं; 'good temper,' सद्भावः, see **GOOD-HUMOUR**; 'bad temper,' अस्वभावः.—(Calmness, moderation) शान्तिः *f.*, शान्ता, समता, संयमः, रोषाभावः.—(Anger) रोषः.

TEMPERAMENT, s. प्रकृतिः *f.*, स्वभावः, भावः, देहप्रकृतिः *f.*, देहस्वभावः,

शरीरप्रकृतिः *f.*, जन्मप्रकृतिः *f.*; 'bilious,' पित्तप्रकृतिः *f.*

TEMPERANCE, s. (Moderation) संयमः, यमः, परिमिता, अप्रसक्तः *f.*—(In eating) मिताशनं, स्वत्याशनं, मिताहारः-रित्वं, मितभोजनं, स्वत्याहारः-रित्वं, परिमिताहारः, परिमितभोजनं-जित्वं.—(In drinking) परिमितपानं, मितपानं, स्वल्पपानं, मात्रापानं.

TEMPERATE, a. (Moderate) संयमी-मिनी &c., संयतः-ता-तं, संयत-वृत्तिः-त्रिः-त्रि, संयमशीलः-ला-लं, see **MODERATE**.—(In desires) स्वत्याकांक्षी-क्षिणी &c., अप्रसक्तः-क्ता-कं, जितेन्द्रियः-या-यं.—(In eating) मिताशनः-ना-नं, परिमिताहारः-रा-रं, मिताहारः &c., मिताहारी-रिणी &c., यताहारः &c., स्वत्याहारः &c., स्वत्याहारी &c., स्वत्याहारः &c., मितभोजी &c., नियताहारी &c., लब्धाहारः-रा-रं, लब्धाहारी &c., स्वत्याशी &c., मिताशी &c.—(In drinking) मितपायी &c., परिमितपायी &c., स्वल्पपायी &c., मितपानी &c., गानाप्रसक्तः-क्ता-कं.—(Not excessive) परिमितः-ता-तं, क्षतीव्रः-त्रा-त्रं.—(Moderately warm) इष्टदृष्टाः-क्षा-क्षं, मन्दोष्णः &c., अचरुदः-रुदा-रुदं, अयोष्णः-ष्पा-ष्पं.—(Calm, not violent) शान्तः-न्ता-नं, अरोषणः-या-यं, शान्तिप्रयुक्तः-क्ता-कं, अचरुदः-रुदा-रुदं, धीरः-रा-रं, धैर्यशाली &c.

TEMPERATELY, adv. अरोषेण, अक्रोधेन, क्षतीव्रं, अचरुदं, शान्ता.

TEMPERATURE, s. उष्णानुष्णमानं, उष्णानुष्णप्रमाणं, उष्णशीतमानं, उष्णानुष्णता, उष्णमानं, उष्णप्रमाणं, योष्णायोष्णता.

TEMPERED, p. p. शमितः-ता-तं, उपशमितः &c., नियमितः-ता-तं.

TEMPEST, TEMPESTUOUS. See **STORM, STORMY, HURRICANE**.

TEMPEST-TOST, TEMPEST-BEATEN, a. पवनाहतः-ता-तं, पवनक्षिप्तः-त्रा-त्रं, पवनाघातप्रेरितः &c., वायवावेगप्रेरितः &c., अनिलसंक्षुब्धः &c.

TEMPLE, s. (Building dedicated to a deity) मन्दिरं, प्रासादः, देवमन्दिरं, देवालयं, देवगृहं, देवभवनं, मण्डपः-पं, देवागारः-रं, देववेश्म *n.* (न्), देवतामन्दिरं, भजनालयं, देवतागारः-रं, देवतायतनं, देवावासः, महालयः-यं, सुरस्थानं, सुरमन्दिरं, सुरगृहं, देवकुलं, यज्ञिपशाला, योहारः, ययनं, पिच्छदकः, पिच्छन्दकः, स्वस्तिकः, सर्वतोभद्रः, नन्दायनैः, रुचकः; 'temple dedicated to Siva,' शिवालयं, शिवमन्दिरं; 'open temple,' मण्डपः; 'endowments of a temple,' देवसं; 'worship at the entrance of a temple,' द्वारपूजा.—(Of the head) कपोलः, केनारः, शङ्खः, शङ्खकः-कं.

TEMPORAL, a. रेहिकः-की-कं, रेहलौकिकः-की-कं, लौकिकः &c., सांसारिकः &c., दृष्टार्थः-घो-घं. See **SECULAR**.

TEMPORARILY, adv. अल्पकालमात्रं, क्षणमात्रं, अचिरं, अशाश्वतं.

TEMPORARINESS, s. अनित्यता, अचिरस्थायिता, क्षणिकता.

TEMPORARY, a. अचिरस्थायी-यिनी-यि (न्), अचिरकालिकः-का-कं, अचिरः-रा-रं, अनित्यः-त्रा-त्रं, अशाश्वतः-तो-तं, क्षणिकः-का-कं.

TO TEMPORIZE, v. n. समयानुरोधं कृ, समयानुषर्जनं कृ, कालानुरोधं कृ.

TEMPORIZER, s. समयानुरोधी *m.* (न्), कालानुरोधी *m.*, कालानुषर्जनी.

TO TEMPT, v. a. (Entice to evil) प्रलुभ् (c. 10. लोभयति-यितुं), परि-लुभ्, लुभ्, आकृष् (c. 1. -कर्षति-कर्षुं), मुह् (c. 10. मोहयति-यितुं), प्रलोभनं कृ, विमोहनं कृ.—(Try, prove) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते-क्षितुं), परीक्षां कृ.

TEMPTATION, s. (Enticement to evil) प्रलोभनं, विलोभनं, आकर्षणं, आकृष्टिः *f.*, मोहः-हनं, विमोहनं.—(Trial) परीक्षा.

TEMPTED, p. p. प्रलोभितः-ता-तं, आकृष्टः-ष्टा-ष्टं, मोहितः &c.: 'by avarice,' लोभाकृष्टः &c.—(Tried) परीक्षितः-ता-तं.

TEMPTER, s. प्रलोभनः, विलोभनः, मोहकः, परीक्षकः, परीक्षाकृत्.

TEMPTING, *a.* आकर्षकः -का -कं, विनोदकः -ता -नं. See ENTICING.
TEN, *a.* दश *m. f. n. pl.* (नं), दशकः -का -कं, दशसंख्यकः -का -कं;
'aggregate of ten,' दशकं; 'ten days,' दशाहं; 'in ten
ways,' दशधा.

TENABLE, *a.* रक्षणीयः -वा -वं, प्रतिपादनीयः &c., स्थापनीयः &c.

TENACIOUS, *a.* (Holding fast) संलग्नशीलः -ला -लं, see RETENTIVE.
—(Persistent in a course) अभिनिविष्टः -हा -हं, आग्रही -ह्यौ &c., दृढः -हा -हं, दृढसङ्कल्पः -स्या -स्यं.—(Of opinions) स्वमता-
ग्रही &c.—(Of life) दुर्मेदः -रा -रं.

TENACITY, *s.* अभिनिवेशः, आग्रहः, यत्नः, दृढता, वृत्तिः *f.*, धारणा.

TENANT, *s.* अधिवासी *m.* (नं), परस्वामिकसेवाधिवासी *m.*, परस्वामिकगु-
हाधिवासी *m.*, परस्वाम्युक्तभूम्याधिवासी *m.*

To TENANT, *v. a.* परस्वामिकभूमिम् अधिवास्यते (c. 1. -वसति -वसतु).

TENANTED, *p. p.* अधिषितः -ता -तं, अधिषितः &c. See OCCUPIED.

TENANTRY, *s.* परस्वामिकसेवाधिवासिनी गणाः, अधिवासिगणः.

To TEND, *v. a.* पाल्, रक्ष्. see under To KEEP; 'cattle,' गोपालनं कृ.

To TEND, *v. n.* (Aim at, be directed or incline towards) अभि-
सन्धा (c. 3. -दधाति -धातुं), उद्दिष्टं (c. 6. -दिशति -देशुं), अभिप्रे-
क्षते (c. 2. -प्रतिप्रेक्षते, rt. इ), प्रवर्तयते -ता -तं भूः; 'act which tends to a
main object,' प्रत्युत्क्रमः, प्रत्युत्क्रान्तिः *f.*, प्रयोगार्थः.—(Conduce,
contribute), see the words.

TENDENCY, *s.* प्रावृत्त्यं, प्रवृत्तता, प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः, शीलता or जालुता
in comp., see INCLINATION; 'to descend,' अधोगतिशीलता.

TENDER, *a.* (Soft) कोमलः -ला -लं, मृदुः -ह्यौ -दु, चार्द्रः -द्रौ -द्रं.—
(Sensible of pain) सुलभदुःखः -ता -तं, सुदुःखितः -ता -तं, see
SORE.—(Delicate) सुकुमारः -रा -रं, कीमार्द्रः -री -रं, पेलवः -वा -वं,
मृदुः &c.; 'having a tender frame,' प्रकृतिपेलवः -वा -वं, मृदुङ्गः
-ङ्गौ -ङ्गं.—(Young) बालः -ला -लं, कीमार्द्रः -री -रं.—(Compassion-
ately) दयालुः -लुः -लु, कारुणिकः -की -कं, चार्द्रः -द्रौ -द्रं, दयार्द्रः
&c., सहार्द्रः &c., see PITIFUL.

TENDER, To TENDER. See OFFER, To OFFER.

TENDER-HEARTED, *a.* करुणात्मकः -का -कं, कोमलचित्तः -ता -तं, कोम-
लान्तःकरणः -ता -तं, कोमलहृदयः -वा -वं, हृदयहृदयः &c., दयार्द्रः-
भावः -वा -वं, दयार्द्रचित्तः &c., श्लिष्टहृदयः &c., श्लिष्टहृद्-भावार्द्रः &c.

TENDERLY, *adv.* सहृदये, सकारुण्यं, करुणं, हृदयं, शान्तकर्म.

TENDERNES, *s.* (Softness) कोमलता -न्तं, मृदुता, मार्दवं, शौकुमार्यं,
कीमार्द्र, चार्द्रता.—(Compassion, kindness) कारुण्यं, करुणा, कृपा,
दया, अनुकम्पा, दयालुता, वास्तव्यं, see PITY.

TENDINOUS, *a.* शिरालः -ला -लं, शिरालवः -वी -वं, आनुमयः &c.

TENDON, *s.* आयुः *m.*, जडा, शिरा, शिरा, आवाः, सन्धिचन्वनं, यन्त्रि-
चन्वनं, नाडी, see MUSCLE; 'of the neck,' नन्वा.

TENDRIL, *s.* (Of a vine or creeper) लतातन्तुः *m.*, तन्तुः *m.*

TENEMENT, *s.* आवाहनं, भवनं, see DWELLING; 'earthly,' देहः.

TENET, *s.* मतं, सम्मतं, तत्त्वं, स्थितिः *f.* See OPINION, DOGMA.

TENFOLD, *a.* दशगुणः -हा -हं, दशविधः -वा -वं, दशधा indec.

TENOR, *s.* (Course, drift) क्रमः, चन्वयः, प्रसङ्गः, प्रवाहः, अभिप्रायः,
तात्पर्यं, निदर्शनं.—(Voice) गन्धर्वः.

TENSE, *a.* जातः -ता -तं, ततः &c. See STRETCHED, TIGHT.

TENSE, *s.* (In grammar) कालः; 'Present,' वर्तमानकालः; 'Pre-
terite,' अतीतकालः; 'Imperfect,' अज्ञतभूतकालः.

TENSION, *s.* जाततिः *f.*, जाततन्त्रं, ततिः *f.*, जज्ञेतिव्यं. See TIGHTNESS.

TENT, *s.* दृष्यं, दृश्यं, पटमण्डपः, पटगृहं, पटवेशन *n.* (नं), पटवासः, पट-
कुटिः *f.*, वस्त्रगृहं, शिविरं, स्मृतं, पोताच्छादनं, गुल्ली, बेणिका, कुटह *n.*,
गुणलयनिका; 'tent-maker,' दूषनिस्त्रोद्यमी *m.*; 'outer tent,
or screen surrounding a tent,' जवनिका, यवनिका.

TENTIL, *a.* दशमः -मी -मं; 'tenth day of the month,' दशमी.

TENUITY, *s.* तनुता, तानवं, सूक्ष्मता, शीघ्र्यं, क्षीयता.

TENUOUS, *a.* तनुः -नुः -न्वी -नु, सूक्ष्मः -क्ष्मा -क्ष्मं. See THIN.

TEPID, *a.* ईषदुष्णः -ष्णा -ष्णं, कोष्णः &c., कषोष्णः &c., मन्दोष्णः &c.,

कुतपः -पा -वं, अनुष्णाशीतः -ता -तं. See LUKEWARM.

TEPIDNESS, *s.* कोष्णता, कषोष्णता, मन्दोष्णता. See LUKEWARMNESS.

TERGIVERSATION, *s.* अपदेशः, पलायनं, अपक्रमः, परावृत्तता, झलं.

TERM, *s.* (Limit, end) अन्तः, पर्यन्तः -न्तं, see LIMIT.—(Period)

अवधिः *m.*, कालावधिः *m.*, see PERIOD; 'of days,' सहमेयः;

'utmost term,' परमावधिः *m.*; 'of life,' आयुर्मेयोदा.—(Word,

expression, appellation) संज्ञा, पदं, वाक्यं, शब्दः, वचनं, अभि-

धानं, आख्या, नाम *n.* (नं), पङ्क्तिः *f.*—(Conditions) संज्ञेतः, प्रतिज्ञा,

नियमः, नियमवाक्यं.—(State of intercourse) व्यवहारः, वृत्तिः *f.*,

परिचयभावः, परिचयः; 'good terms,' प्रीतिः *f.*, वैच्यं, संविधिः *f.*;

'ill terms,' वितुर्हं, अतुर्हिः *f.*, अप्रीतिः *f.*—(Time of business)

व्यवहारकालः, कार्यनिर्वाहकालः, see SESSION.—(Of a syllogism)

व्यवहारः.—(Of an arithmetical series) पदं; 'first term,'

आदिपदं, मुखं; 'last term,' अन्त्यपदं.

To TERM, *v. a.* अभिधा, आख्या. See To NAME, CALL, STYLE.

TERMAGANT, *s.* कर्कश, चरही, दुष्टा. See SCOLD, SHREW.

TERMED, *p. p.* अभिहितः -ता -तं, स्मृतः &c. See NAMED, CALLED.

TERMINABLE, *a.* समर्थ्योदः -दा -दं, परिच्छेदनीयः &c., see LIMITABLE.

TERMINAL, *a.* अन्तस्थः -स्था -स्थं, पार्यन्तः -न्ती -न्तं, अन्तः -न्ती -न्तं.

To TERMINATE, *v. a.* or *n.* अवसो. See To END, CLOSE, LIMIT.

TERMINATION, *s.* अवसानं, अन्तः, अवधिः *m.*, परिणामः, निष्ठा, see
END, CONCLUSION.—(In grammar) अन्तः, अन्त्यवर्णः.

TERMLESS, *a.* निरवधिः -धिः -धि, अनन्तः -न्ता -न्तं. See ENDLESS.

TERRACE, *s.* (Before a house) चालिन्दः, चालिन्दः, प्रवाणः, प्रवाणः,
गृहतटी, वीथिः -पी *f.*, देहली -लिः *f.*—(On the roof of a house)
प्रासादपृष्ठं, चट्टालः -लिका, तम्रकः, पृष्ठं.—(Covered terrace in
the yard) वितर्हिः *f.*, वेदिका.

TERRAQUEOUS, *a.* जलस्थलमयः -यो -वं, जलस्थलालकः -का -कं.

TERRESTRIAL, TERRENE, *a.* (Sublunary) लौकिकः -की -कं, देहली-
किकः &c., see MUNDANE.—(Earthen, earthly) भौमः -मी -मं,
भौमिकः -की -कं, see EARTHLY, EARTHEN.—(Going or existing
on the earth) भूचरः -री -रं, स्थलचरः &c., भूमिजः -जा -जं, स्थलजः
&c., भूलोकस्थः -स्था -स्थं; 'terrestrial globe,' भूगोलः -लोकं.

TERRIBLE, TERRIFIC, *a.* भयानकः -का -कं, घोरः -रा -रं, दारुणः -हा
-हं, भीमः -मा -मं. See FRIGHTFUL, FEARFUL, HORRIBLE.

TERRIBLY, TERRIFIED, &c. See FRIGHTFULLY, FRIGHTENED, &c.

To TERRIFY, *v. a.* चस् in caus., भी in caus., see To FRIGHTEN.

TERRITORIAL, *a.* राष्ट्रीयः -या -वं, राष्ट्रवर्णनी &c., नैश्चिकः -की -कं.

TERRITORY, *s.* राष्ट्रं, देशः, प्रदेशः, भूमिः *f.*, राज्यं, अधिकाटः.

TERROR, *s.* घासः, सन्नाहः, साध्यसं, भयं. See FEAR, FRIGHT.

TERSE, *a.* शुद्धः -डा -वं, संस्कृतः -ता -तं, संक्षिप्तः -ता -तं.

TERSENESS, *s.* शुद्धता, शुद्धिः *f.*, संक्षिप्तता, संक्षेपः, संस्कृतत्वं.

TERTIAN, *s.* त्रैविध्यः, त्रैविध्यः, तृतीयकण्टः, तृतीयकः.

TESSELATED, *a.* अशपदानुकारेण नामावलीप्रसरत्स्वितः -ता-तं.

TEST, *s.* (Trial) परीक्षा, -खण्ड, कष्टः *f.*, उपधा, कथः -यण, आकथः, निक्षयः, प्रतीतिः *f.*, परीक्षितः; 'this may be put to the test,' एतत्परीक्षा करणीया, एतत्परीतिर् उत्पाद्या.—(Means of trial) परीक्षासाधनं.

TO TEST, *v. a.* परीक्ष् (c. 1. -ईयते -क्षितुं) हा in des. See TO TRY.

TESTACEOUS, *a.* शङ्खवासी -सिनी &c., कसुविशिष्टः -हा -ई, कसुस्थः &c.

TESTAMENT, *s.* (Will) मृतपत्रं, मरणपत्रं, मृत्युपत्रं, मृतलेखः; 'Old Testament,' पुरातननियमः; 'New Testament,' नूतननियमः.

TESTAMENTARY, *a.* (Pertaining to a will) मृतपत्रसम्बन्धी &c. -विषयकः -का -कं.—(Given by a will) मृतपत्रदत्तः -ता -तं.

TESTATOR, *s.* मृतलेखकर्ता *m.* (त्रै), मरणलेखकर्ता *m.*

TESTATRIX, *s.* मृतलेखकत्री, मृत्युलेखकत्री, मरणलेखकत्री.

TESTED, *p. p.* परीक्षितः -ता-तं, कृतपरीक्षः -क्षा -क्षं. See TRIED.

TESTICLE, *s.* अश्रु, मुष्कः, वृषणः, कोषः -यकः, कोशः, फलं, मुष्कः, तीक्ष्णः; 'testicles,' अश्रुद्वयं, मुष्कद्वयं, अश्रुद्वयनं, वृषणद्वयं, वृषणी *m. du.*; 'enlargement of them,' अश्रुवृद्धिः *f.*, अश्रुवृद्धिः; 'having them,' सवृषणः -गा -यं, अश्रुद्वयः -रा -रं, अश्रुद्वयः &c.

TO TESTIFY, *v. a. or n.*, साक्ष्यं दा or कृ, प्रमाणं दा, प्रमाण (nom. प्रमाणयति -यितुं). See TO DECLARE, CERTIFY, PUBLISH.

TESTIMONIAL, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, प्रामाणिकलेखः.

TESTIMONY, *s.* साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं, प्रामाण्यं. See EVIDENCE.

TESTINESS, *s.* कर्कशता, कर्कशत्वं, वक्रता, कटुता. See PEEVISHNESS.

TESTY, *a.* कर्कशः -ज्ञा -ज्ञं, कटुः -दुः -दुः. See PEEVISH, FRETFUL.

TETE-A-TETE, *s.* रहःसंवापः, रहःसम्भाषा, रहःप्रवासाभिः *f.*

TETIER, *s.* बन्धनरज्जुः *m. f.*, बन्धनसूत्रं, चारुणरज्जुः *m. f.*

TO TETHER, *v. a.* दीर्घरज्जुना बद्धा बर् (c. 10. चारयति -यितुं).

TETRAD, *s.* (Aggregate of four) चतुर्दश, चतुष्क.

TETRAGON, *s.* चतुरस्रं, चतुष्कोणः, चतुर्भुजः.

TETRAGONAL, *a.* चतुष्कोणः -गा -यं, चतुरस्रः -सा -सं, चतुर्भुजः -जा -जं.

TEXT, *s.* (Subject of a comment) मूलं, मूलग्रन्थः, पांक्तग्रन्थः, प्रतीकं, निदर्शनं, अभिहितत्वं, प्रयोगः.—(Verse or passage of Scripture) वचनं, वाक्यं, सूत्रं, सूक्त *f.* (च्) विधिः *m.*, प्रतीकं, श्रुतिः *f.*; 'of the Vedas,' वेदवचनं, वेदवाक्यं.

TEXTILE, *a.* तानयः -वी -वं, तन्त्री -न्त्रिणी -न्त्रि (न्).

TEXTUAL, *a.* वाचनिकः -को -कं, मौलिकः -की -कं.

TEXTURE, *s.* (Weaving) उतिः *f.*, वापः, व्युतिः.—(Web, that which is woven) तानयः, वस्त्रं.—(Quality of the threads) तन्तुगुणः, सूत्रगुणः.

THAN, *adv. or conj.* Usually expressed in Sanskrit by the abl. c.; as, 'a store of grain is better than all stores,' धान्य-संग्रहः ज्ञेयान् सर्वसंग्रहात्; 'worthier than I,' स्वल्पतो बरीवान्. Or by च *as*, 'silence is better than speaking untruth,' चरं मौनं न च वचनम् अनृतं [i. e. better silence and not speaking untruth]. In modern Sanskrit 'than' is often expressed by अपेक्षया, or अपेक्ष्य; as, 'some of the organs of animals are stronger than those of men,' जन्तूनां कानिचिद् इन्द्रियाणि मनुष्यापेक्षया प्रबलानि; 'acid has a stronger attraction for iron than copper,' अम्लरसं तावत् अपेक्ष्य लोहम् अधिकम् आकर्षति; 'placing the cup on some place higher than one's head,' स्वमस्तकम् अपेक्ष्य उच्यते स्थाने पादं विन्यस्य; 'than him,' तदपेक्षया; 'than me,' मदपेक्षया.

TO THANK, *v. a.* धन्यं वद् (c. 1. वदति -दितुं), कृतज्ञताकथनं कृ, कृतज्ञताप्रकाशनं कृ, कृतज्ञतादर्शनं कृ, उपकारस्मृतिं कृ, प्रामोपकारस्मृतिं कृ, उपकारस्वीकारं कृ, धन्यवादं कृ; 'to give thanks to God,' ईश्वरं धन्यं वद्, ईश्वरगुणान् वद्, ईश्वरस्य धन्यवादं कृ; 'I thank thee,' त्वं धन्यं वदामि.

THANK, THANKS, *s. pl.* धन्यवादः, कृतज्ञतादर्शनं, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञताप्रकाशनं, उपकारस्मृतिः *f.*, उपकाराभिवादः, उपकाराभ्युक्तिः; 'many thanks to you for your kindness,' अनुगृहीतो -स्मि तवोपकारेण; 'thanks to thee for the breakfast,' कुशलं ते प्रातराशस्य.

THANKFUL, *a.* कृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, उपकारज्ञः &c., कृतज्ञतादर्शकः -का -कं, कृतज्ञताकथकः &c., कृतज्ञताप्रकाशकः &c., उपकाराभिवादकः &c., धन्यवादी -दिनी -दि (न्).

THANKFULLY, *adv.* कृतज्ञतापूर्वकं, सधन्यवादं, कृतज्ञवत्, उपकारज्ञवत्

THANKFULNESS, *s.* कृतज्ञता, उपकारज्ञता, उपकृतज्ञता.

THANKLESS, *a.* अकृतज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, कृतज्ञः &c. See UNGRATEFUL.

THANKSGIVING, *s.* धन्यवादः, कृतज्ञताकथनं, कृतज्ञतादर्शनं.

THAT, *pron.* (Demonstrative) सः सा तत् (त्), एषः एषा एतत् (एतत्, असौ *m. f.* (अदस्); 'that man,' स नरः; 'at that time,' तस्मिन् काले, see THEN—(Relative) यः या यत् (यत्) or expressed by a compound; as, 'the man that has great wealth,' महा-धनो नरः, see WHO, WHICH.—(That is to say) अर्थात्, अर्थतस्, यत्तुतस्.—(So that) तथा यथा, see the next.

THAT, *conj.* Expressed by तथा यथा, यथा, यत्, इति or by the accusative case, as in the following examples; 'do you contrive that I may be liberated from my bonds,' यथा मुच्ये बन्धनात् तथा संविधातुम् अहेसि; 'I did not expect that I should see you again,' न म आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वं प्रेक्षिष्ये; 'do you not know that I keep watch in the house?' त्वं न जानासि यथा गृहरक्षां करोमि; 'know that it is impossible to stand before him,' अवेहि यद् अज्ञानं तस्याये स्यातुं; 'this is a new doctrine, that having killed an enemy remorse should be felt,' अयं नूतनो न्यायो यद् अरातिं हत्वा मनापः क्रियते; 'the pupils said that they had done their task,' कृतकृत्वा वयम् इति शिष्या ऊचुः; 'having ascertained that it was a monkey who rang the bell,' मकैटो यस्यां वादयति इति परिज्ञाय; 'his idea was that an increase of wealth ought to be made,' अर्थवृद्धिः करणीया इति मतिर् बभूव; 'reflecting in his mind that I am happy in possessing such a wife,' धन्यो -हं यस्य एतादृशी भार्या इति मनसि निधाय; 'I will inform the Guru that the hour of sacrifice has arrived,' उपस्थिता होमवेलां गुरवे निवेदयामि; 'they related that a golden shower had fallen from the clouds,' हिरण्यमयीं वृष्टिं नभसः पतितां अज्जुः; 'thou sayest that my beloved is pining away,' पयुस्तुकां प्रियां मे कथयसि.—(In order that) expressed by अर्थे in comp. or by the dative case; as, 'what must I do in order that I may get money?' धनप्रापकार्यं or धनप्रापकाय किं मया करेयं.

THATCH, *s.* छदिः *f.*, नृवछदिः *f.*, छदः, पटलं, नृवपटलं, कटनं, कुटलं, सुरङ्गः, गृहाच्छादनी.

TO THATCH, *v. a.* शुष्कगृहादिना or नृवपटलेन गृहाच्छादनं कृ.

THATCHED, *p. p.* गृहाच्छादितः -ता -तं, शुष्कगृहादितः -ता -तं.

THATCHER, *s.* गृहाच्छादनकृत् *m.*, नृवपटलकारः, कोटकः.

TO THAW, *v. a.* द्रवीकृत, विद्रु in caus., विद्रावणं कृ. See TO MELT, *v. a.*
TO THAW, *v. n.* द्रवीभू, द्रु (c. 1. द्रवति, द्रोतुं), विद्रु. See TO MELT, *v. n.*
THAW, *s.* हिमद्रवः, हिमद्रावः, हिमगलनं, हिमखरणं.

THE. This definite article may be either expressed by the pronoun सः सा तत्, or is more usually omitted altogether; as, 'the man,' स पुरुषः or पुरुषः; 'the woman,' सा स्त्री or स्त्री; 'the lion,' स सिंहः or सिंहः.

THEATRE, *s.* रङ्गः, रङ्गशाला, नाटकशाला, नाट्यशाला, नाटकगृहं, नाटकमन्दिरं, नृत्यशाला, रङ्गभूमिः *f.* समाजसंविदेशः, आनन्दः.

THEATRICAL, *a.* नाटकीयः -या -यं, नाट्यसम्बन्धी -न्धनी &c., नाट्यविषयकः -का -कं, नाटकसम्बन्धी &c., नाट्यशालासम्बन्धी &c.

THEE, *pron.* त्वां acc. c.; 'by thee,' त्वया; 'to thee,' तुभ्यं, ते; 'of thee,' तव, ते.

THEFT, *s.* स्तेयं, चौर्यं, चौरः, चौरिका, स्तेयं, स्तेनः, चुरा, तारुण्यं, तस्क-रता, मुष्टं, मुष्टिः *f.* अपहराः, परद्रव्यापहारः, चौर्यकर्म *n.* (नं). See STEALING.

THEIR, *pron.* तेषां *gen. pl. m.*, तासां *f.*, एतेषां *gen. pl. m.*, एतासां *f.*, एषां *gen. pl. m.*, आसां *gen. pl. f.*

THEISM, *s.* आस्तिक्यं, आस्तिक्यमतं, आस्तिक्यवादः, ईश्वरवादः.

THEIST, *s.* आस्तिकः, आस्तिक्यवादी *m.* (नं), ईश्वरवादी *m.*

THEM, *pron.* तान् or एतान् *acc. pl.*; 'by them,' तैः; 'of them,' तेषां.

THEME, *s.* (Topic) प्रकरणं, विषयः. See SUBJECT.—(Short dissertation) अल्पप्रबन्धः, अल्पलेखः, अल्पप्रसङ्गः.

THEMSELVES, *pron.* Expressed by आत्मा *m.* (नं). See MYSELF.

THEN, *adv.* (At that time) तदा, तदांती, तर्हि, एतर्हि, तस्मिन् काले, तत्काले.—(After that) ततः, अथ, अतः, ततः, तदुपरि, and then, कदाचित्, कदापि, see under Now.

THENCE, *adv.* (From that place) ततश्च, तस्मात् स्थानात्, तस्माद् देशात्.—(For that reason) तस्मात्, see THEREFORE.

THENCEFORTH, THENCEFORWARD, *adv.* ततः प्रवृत्तिः, तदुपप्रवृत्तिः, तत्काला-दारम्भः, तत आरम्भः, तदारम्भः, तदवधि, तत्कालादवधि.

THEOCRACY, *s.* ईश्वरकर्मकराज्यं, ईश्वरकर्मकराशासनं, ईश्वरप्रभुत्वं.

THEOGONY, *s.* देवोत्पत्तिः *f.*, देवजन्म *n.* (नं), देववंशः, वंशावली.

THEOLOGIAN, *s.* परमार्थविद् *m.*, परमार्थज्ञानी *m.* (नं), ब्रह्मज्ञानी *m.*, ब्रह्मविद्याज्ञः, अध्यात्मज्ञानी *m.*, अध्यात्मदृक् *m.* (जं), श्रोत्रियः, श्रुताध्य-यनसम्पन्नः, धर्मशास्त्रज्ञः, वेदान्ति *m.*

THEOLOGICAL, *a.* परमार्थविद्याविषयकः -का -कं, परमार्थविद्यासम्बन्धी -न्धनी &c., अध्यात्मज्ञानविषयकः &c., श्रोत्रियपदः -टी -ई.

THEOLOGY, *s.* परमार्थविद्या, परमार्थज्ञानं, श्रुतिविद्या, धर्मविद्या, देवज्ञानं, ब्रह्मज्ञानं, ब्रह्मविद्या, तत्त्वज्ञानं, तत्त्वविद्या, अध्यात्मज्ञानं, अध्यात्मविद्या, श्रोत्रियता, परार्थप्रकरणं.

THEOREM, *s.* (Proposition to be proved) प्रमेयं, प्रमेयोपपाद्यं.

THEORETIC, THEORETICAL, *a.* मानसिकः -की -कं, कात्पनिकः &c., अन्वयहारिकः -की -कं, अपहरागम्यः -म्या -म्यं, मनोमयः &c. See SPECULATIVE.

THEORETICALLY, *adv.* मनःकल्पनानुसारेण, मनःकल्पनया, कल्पनापूर्व.

THEORY, *s.* (Speculation, scheme) कल्पना, मनःकल्पना, मानसकल्पना, मानससृष्टिः *f.*, तर्कः, कल्पितं, मनःकल्पितं, अधोपनिः *f.*; 'anxious to establish one's own theory,' स्वकल्पनासाधनेच्छुः -च्छुः -च्छुः.—(Exposition of principles) बीजनिर्देशः, उपपत्तिः *f.*

THERAPEUTIC, *a.* रोगशूलकः -का -कं, रोगप्रतिकारकः &c., see CURATIVE.

THERE, *adv.* तत्र, तत्स्थाने, तस्मिन् स्थाने, तस्मिन् देशे; 'here and there,' इतस्ततः; 'produced there, or relating to that place,' तत्रत्यः -त्या -त्वं, तत्रस्थः -स्या -स्यं; 'the people residing there,' तत्रस्थजनाः *m. f.*, तत्रस्थजनाः.

THEREABOUTS, *adv.* (Near that place) तत्रोपात्ते, तत्स्थानसमीपे-निकटे, तत्रसमीपे, आदिपश्चात्.—(Nearly), see NEARLY, *adv.*

THEREAT, *adv.* तेन, तस्मात्, तदुपरि, ततस्, अतस्.

THEREBY, *adv.* तेन, तेनोपायेन, तद्वारा, तद्वारेण, अनेनोपायेन.

THEREFORE, *adv.* तेन, तस्मात्, अनेन हेतुना, तेन हेतुना, तस्य हेतोः, तेन कारणेन, तत्कारणात्, अतस्, ततस्, अतःकारणात्, अतोहेतोः, तद्विद्वानात्, तत्, इति, इति हेतोः.

THEREIN, *adv.* तत्र, तस्मिन्, एतस्मिन्, अस्मिन्, अस्मिन् विषये.

THEREOF, *adv.* तस्य, एतस्य, तदीयः -या -यं; 'belonging to that place,' तत्रत्यः -त्या -त्वं, तत्स्थानिकः -की -कं, तत्स्थानीयः -या -यं, तत्रस्थः &c.

THEREUPON, *adv.* ततस्, अतस्, तत्रोपरि, तदनन्तरं, अत्रान्तरं.

THERMOMETER, *s.* उष्णानुष्णमापनयन्त्रं, शीतोष्णमापनयन्त्रं.

THESE, *pron.* एते *m.* एताः *f.* एतानि *n. pl.* (एतत्), इमे *m.*, इमाः *f.*, इमानि *n. pl.* (इदं), अमी *m. pl.* (अद्स्); 'these two,' एतौ *m. du.*, एतौ *f. du.*

THESIS, *s.* (Proposition) पक्षः, पक्षपक्षः, प्रतिज्ञा.

THEY, *pron.* ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), एते &c., इमे &c. (इदं), अमी *m. pl.* (अद्स्); 'they two,' तौ *m. du.*, तौ *f. du.*

THICK, *a.* घनः -ना -नं, स्थूलः -ला -लं, सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, निविडः -डा -डं, अघिरलः -ला -लं, नीरन्ध्रः -न्ध्रा -न्ध्रं, इयानः &c., स्थानः &c., see DENSE.—(As water, &c., turbid) कलुषः -वा -वं, अनच्छः -च्छा -च्छं, आविलः -ला -लं.

THICK, *adv.* (In quick succession) निरन्तरं, अघिरतं, see FREQUENTLY.—(Closely) निरन्तरं, अघिरलं, निविडं.

TO THICKEN, *v. a.* घनीकृत, सान्द्रीकृत, स्थूलीकृत, इयानीकृत, निविडीकृत.

TO THICKEN, *v. n.* घनीभू, सान्द्रिभू, स्थूलिभू, इयानीभू, निविडीभू.

THICKENED, *p. p.* घनीभूतः -ता -तं, घनीकृतः -ता -तं, स्थूलिभूतः &c.,

THICKENING, *s.* घनीकरणं, घनता. See INSPISSATION.

THICKET, *s.* गहनं, वृक्षगहनं, तरुगहनं, वनगहनं, ऋटः -टं, गुहिनं, विषिनं, गह्वरं, सान्द्रं, प्रसारः.

THICK-HEADED, *a.* स्थूलबुद्धिः -द्धिः -द्धि, स्थूलधीः &c. See STUPID.

THICKLY, *adv.* निरन्तरं, अघिरलं, निविडं, अघिरतं, सुसंहतं.

THICKNESS, *s.* घनता -त्वं, स्थूलता, स्थूल्यं, सान्द्रता, नैविड्यं, इयानता, पीवरत्वं, संहतत्वं, see DENSITY. 'Thickness,' as a property of matter, is expressed by पिक्कलं.

THICK-SET, *a.* संहतः -ता -तं, सुसंहतः &c., निरन्तरः -रा -रं.

THIEF, *s.* स्तेनः, चोरः, स्तेयी *m.* (नं), चोरः, तस्करः, स्तेयकृत् *m.*, मोषकः, आसोपी *m.* (नं), मोहा *m.* (ङ्), परस्वापहारी *m.*, चदस्ता-दायी *m.*, परद्रव्यहारकः, चौर्यकृत् *m.*, रेकागारिकः, मलिङ्गुचः. See ROBBER, STEALER.

THIEF-TAKER, THIEF-CATCHER, *s.* चोरघाही *m.* (नं), स्तेनघाही *m.*

TO THIEVE, *v. n.* चौर्यं कृ, स्तेयं कृ, तस्कृत्यं कृ, परद्रव्यहरणं कृ.

THIEVISH, *a.* चौर्योत्सुकः -क्षा -क्षं, स्तेयासक्तः &c., चौर्यशीलः -ला -लं, स्तेयकारी -रिणी -रि (नं), चदस्वपनापहारप्रसक्तः -क्षा -क्षं.

THIEVISHNESS, *s.* चौर्योत्सुकः *f.*, स्तेयासक्तिः *f.*, चौर्यशीलता, तस्करता.

THIGH, *s.* ऊरुः .i., सक्थि *n.*, जङ्घा, जङ्घनी, भग्न *m.*; 'fore part of

the thigh, 'प्रतिजङ्घा'; 'having long thighs,' दीर्घसङ्घः-कथा-कथं.
THIMBLE, *s.* चक्रुत्पमनायं, चक्रुल्लिमुखं, चक्राकुलिचं-बाणं, सूचिचालिनी,
सूचिप्रणोदनी, सूचिचालनयोग्ययन्त्रं.

THIN, *a.* (Not thick) तनुः-तुः-न्वी-नु, प्रतनुः &c., धितनुः &c.,
सूक्ष्मः-क्ष्मा-क्षं, क्ष्यूलः-ला-लं.—(Slender, lean) तनुः-न्वी-
नु, क्षीणः-क्षा-क्षं, शीथः-थी-थं, कृशा-शा-शं, कृशाङ्गः-ङ्गा-
ङ्गं, जैवानुकः-का-कं, पुष्टिः-प्ति-प्ति, शातः-ता-तं, क्षमांसः-सा-
सं; 'having a thin waist,' तनुमध्यः-मा-मं, क्षल्पमध्यः &c.,
क्षीणमध्यः-ध्या-ध्ये, शातोदरी.—(Rare, subtil, fine) सूक्ष्मः-क्ष्मा-
क्षं, दृढः-दृढा-दृढं, दृढः-रा-रं.—(Not close) विरलः-ला-
लं; 'a thin plank,' सूक्ष्मफलकः, सूक्ष्मदारुः *m.*

To THIN, *v. a.* तनुकृ, सूक्ष्मकृ, क्षण्यकृ, क्षण्य (nom. क्षण्ययति-
यितुं), लेखनं कृ, तद्यथं कृ.—(Make less, close, &c.) विरलीकृ.

THINE, *a.* तव gen. c., ते gen. c., त्वदीयः-या-यं, तवकः-का-कं,
तावकः-को-कं, तवकीनः-ना-नं, त्वत्कः-त्का-त्कं, भवदीयः-या-यं,
त्वत् in comp.

THING, *s.* द्रव्यं, वस्तु *n.*, सर्थः, विषयः, पदार्थः, द्रवियं, वस्तु *n.*, विषं,
विभवः, see SUBSTANCE; 'things,' द्रव्याणि *n. pl.*, वस्तुनि *n. pl.*

To THINK, *v. a. or n.* (Reflect) चिन्त (c. 10. चिन्तयति-यितुं), संचिन्त,
विचिन्त, परिचिन्त, प्रविचिन्त, तर्क (c. 10. तर्कयति-यितुं), चिन्तकं,
धौ (c. 1. ध्यायति, ध्यातुं), अनुधौ, उपधौ, अभिधौ, प्रधौ, संधौ, विमुग्ध,
अनुमुग्ध, परिमुग्ध, मनसा विचर, भू in caus., सम्भू in caus., चालोच,
चालोक्, निरूप, see To REFLECT.—(Suppose) मन्त (c. 4. मन्त्यते,
मन्तुं), see To IMAGINE; 'to think of,' अनुस्मृ, see To RECOLLECT;
'to think to one's self,' स्वगतं चिन्त; 'one who thinks that
it is night,' रात्रिमन्त्यः.

THINKER, *s.* चिन्तकः, चिन्तयिता *m.* (तु), चिन्तनकृत्, मन्ता *m.*

THINLY, *adv.* विरलं, वैरल्येन, असंहतं, क्ष्यूलं, तनु, तानयेन.

THINNED, *p. p.* तनुकृतः-ता-तं, सूक्ष्मकृतः &c., तदः-डा-डं, त्वदः &c.

THINNESS, *s.* तनुता, तानयं, सूक्ष्मता, क्षीयता, शीथता, कृशता, कृशा-
ङ्गता, सौक्ष्म्यं, क्ष्यूलता.—(Rareness) विरलता, वैरल्यं.

THIRD, *a.* तृतीयः-या-यं, तृतीयः &c., तृतीयो-यिनी-यि (न्).

THIRD, *s.* (Third part) तृतीयांशः, तृतीयभागः; 'two thirds,' द्वौ
तृतीयांशौ, द्वौ तृतीयभागा; 'having a third,' तृतीयो-यिनी &c.

THIRDLY, *adv.* तृतीयतः, तृतीयं, तृतीयपदे, तृतीयस्थाने.

THIRST, *s.* तृष्णा, तृषा, तृष्ट *f.* (ष्), पिपासा, तपेः-पेणं, अनुतपेः, तृषितं,
पानेच्छा, उदकेच्छा, उद्व्या, अपलापिका, उपलालिका, धीतिः *f.*;
'excessive thirst,' अतितृष्णा; 'of wealth,' धनतृष्णा, धनतृषा;
'eating to excite thirst,' अचरंशः.

To THIRST, *v. n.* तृप् (c. 4. तृपयति, तर्पितुं), तृप्तृष्, पा in des. (पिपा-
सति-सितुं), तृषाप्तेः-ष्टा-ष्टं भू, तृषाप्तेर्भू, उदन (nom. उदम्यति).

THIRSTING, *part.* तृप्तृष्-यन्ती-यन्त (न्), पिपासन्-सन्ती-सन्त (न्).
See the next.

THIRSTY, *a.* तृषाप्तेः-ष्टा-ष्टं, पिपासुः-सुः-सु, तर्पितः-ता-तं, तृषितः
&c., तृष्णाक् *m. f. n.* (ञ्), तृषातुः-रा-रं, तृष्णातुः-रा-रं, पानेच्छुः-
च्छुः-च्छु, उदकेच्छुः &c., उदकापी-पिनी-पि (न्), पानापी &c.,
पिपासितः-ता-तं, सतृष्णः-क्ष्मा-क्षं, सतृष्ट *m. f. n.* (ष्), तृष्टपीतः-
ता-तं, सतृषुः-पा-पं, तृषाप्तिनः-ता-तं, तृषावान्-वती &c., तृषा-
कुलः-ला-लं, तृषाविष्टः-ष्टा-ष्टं, तृषाक्ताकः-क्ता-क्तं.

THIRTEEN, *a.* त्रयोदश *m. f. n. pl.* (न्), त्रिदश *m. f. n. pl.* (न्).

THIRTEENTH, *a.* त्रयोदशः-शी-शं, त्रिदशः-शी-शं.

THIRTIETH, *a.* त्रिंशः-शी-शं, त्रिंशत्तमः-मी-मं.

THIRTY, *a.* त्रिंशत् *sing. f.*, त्रिंशकः-का-कं; 'the aggregate of
thirty,' त्रिंशकः; 'he reigned thirty years,' त्रिंशतम् अजान्
राज्यं चकार; 'with thirty arrows,' त्रिंशता शूरे; 'thirty-
one,' एकत्रिंशत्; 'two,' द्वित्रिंशत्; 'three,' त्रयस्त्रिंशत्; 'four,'
चतुस्त्रिंशत्; 'five,' पञ्चत्रिंशत्; 'six,' षट्त्रिंशत्, see SEVENTY;
'thirty-fold,' त्रिंशदुहः-शा-यं.

THIS, *pron.* एषः एषा एतद् (एतद्), अयं इयं इदं (इदं), अस्मी *m. f.* (अदम्).

THISTLE, *s.* गोक्षुरः-रकः, गोक्षुरः, गोक्षुरिः *m.*, क्षुरः.

THITHER, *adv.* तत्र, तस्यानं प्रति, तद्देशं प्रति, तं देशं प्रति.

THONG, *s.* यरवा, चर्मरज्जुः *m. f.*, चर्मबन्धः, बन्धी, बन्धी, यामी, याङ्गी,
बाङ्गं-ङ्गी, नङ्गी, बलिसङ्गः, चर्मनिर्मितो रज्जुः, चर्मपट्टो.

THORAX, *s.* उरस *n.*, वक्षस् *n.*, वक्षःस्थलः, उरःस्थलः, वक्षस्थलः, उरस्थलः, पाशं.

THORN, *s.* (Tree) कण्टकवृक्षः.—(Prickle) कण्टकः-कं, दूनखः, दून-
नखः, तरूनखः, पचसूचिः, मन्, दलसूचिः *m.*, शल्यं, शिताग्रः, शिताग्रः,
राक्षुलः, वल्किलः, वल्किलः, पनमः, दुमरः; 'extraction of thorns,'
कण्टकोद्धारणं, शल्योद्धारणं; 'eater of thorns,' कण्टकभुक् *m.*—
(Any thing troublesome) कण्टकः, शल्यं.

THORN-APPLE, *s.* धनूरः, धनूरः, धनूरः, धनूरः, कनकः, कितयः, उन्मन्नः,
धूर्तः, मातुलः, मदनः, मारः, हेमतरुः *m.*, पुरीमोहः, खरदूषणः, काह-
लापुष्पः, तीक्ष्णकण्टकः; 'its fruit,' मातुलपुष्पकः.

THORNLESS, *a.* निष्कण्टकः-का-कं, अकण्टकः &c., कण्टकहीनः-ना-नं.

THORNY, *a.* कण्टकितः-ता-तं, कण्टकी-किनी-किं (न्), सकण्टकः-का-
कं, बहुकण्टकः &c., प्रचुरकण्टकः &c., कण्टकयुक्तः-क्ता-क्तं.

THOROUGH, *a.* साधनः-न्ता-न्तं, पर्याप्तः-प्ता-प्तं. See COMPLETE.

THOROUGH-BRED, *a.* (Horse) साधनेयः, कुलीनः, see under HORSE.

THOROUGHFARE, *s.* सर्वसाधारणमार्गः, सर्वसामान्यपथः, सर्वगम्यमार्गः,
लोकगम्यपथः, सप्रतिरोधपथः; 'a great thoroughfare,' लोकयात्रा,
सर्वलोकयात्रा, जनालोकमार्गः, जनालीकं.

THOROUGHLY, *adv.* साधनं, पर्याप्तं, साकल्येन. See COMPLETELY.

THOSE, *pron.* ते *m.*, ताः *f.*, तानि *n. pl.* (तद्), अस्मी *m. pl.* See THESE.

THOU, *pron.* त्वं (पुष्पन्); 'to thou and thee,' त्वङ्.

THOUGH, *conj.* यद्यपि, अथि, तथापि, यदि. See ALTHOUGH.

THOUGHT, *s.* (Operation of the mind, act of thinking) चिन्ता-
नन्तं, विचारणं-शा, विचारः, ध्यानं, अभिध्यानं, साध्यानं, भावना,
चर्चा, मननं, मनोव्यापारः, अन्तःकरणव्यापारः, चित्रव्यापारः, चित्रचेष्टा,
मनश्चेष्टा, अन्तःकरणचेष्टा, see REFLECTION, MEDITATION.—(That
which is formed in the mind) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, मनः, मनस *n.*,
बोधः, मनोगतं, कल्पना, मनःकल्पना, मनःकल्पितं, सङ्कल्पः, मनोगतं,
मनसिजं, मनोवृत्तिः *f.*, चित्रवृत्तिः *f.*, दृष्टतं, भावना, तर्कः; 'inmost
thoughts,' अन्तर्गतं मनस; 'evil thoughts,' कुकल्पना, कुतर्कः,
अपधानं; 'speed of thought,' मनोवेगः, मनोतपः; 'swift as
thought,' मनोजयः-जा-यं, मनोयापी-यिनी &c.; 'beyond
thought,' अचिन्तः-न्ता-न्तं, अचिन्तनीयः-या-यं; 'in thought,
word, or deed,' मनोवचनकर्मभिः *inst. pl.*

THOUGHT, *p. p.* चिन्तितः-ता-तं, मतः &c., भावितः &c., कल्पितः &c.

THOUGHTFUL, *a.* (Contemplative) चिन्तापरः-रा-रं, see MEDITA-
TIVE—(Considerate, attentive) विचारशीलः-ला-लं, विचारवान्-
वती &c., सविचारः-रा-रं, सचिन्तः-न्ता-न्तं, चिन्तावान् &c.,
चिन्तायुक्तः-क्ता-क्तं.

THOUGHTFULNESS, *s.* विचारशीलता, सविचारता, सचिन्तता, मानसत्वं

THOUGHTLESS, *a.* निश्चिन्तः -ता -तं, विवेकहीनः -ना -नं, विचारहीनः &c., सविचारशीलः -ला -लं, अनहः -हा -हं. See HEEDLESS, NEGLIGENT.

THOUGHTLESSLY, *adv.* सचिन्तया, निश्चिन्तं, सविचारेण, सविवेकेन; 'thoughtlessly done,' सविचारकृतः -ता -तं, सविवेककृतः &c.

THOUGHTLESSNESS, *s.* सविचारः -रता, सविवेकता, सविवेकः, विचारहीनता, विवेकहीनता, प्रमादः. See HEEDLESSNESS.

THOUSAND, *a.* सहस्रं *n. sing.*, दशशतं. The word सहस्रं may be used with the nom. pl. or gen. pl.; as, 'a thousand ancestors,' सहस्रं पितरः or सहस्रं पितॄणां; 'ten thousand,' अयुतः -तं; 'one hundred thousand,' लक्षं -द्या; 'a thousand times,' सहस्रकृतम्; 'in a thousand ways,' सहस्रधा; 'thousand eyed,' सहस्रनयनः -ना -नं; 'a regiment of a thousand men,' सहस्री *m.* (न), साहस्रः, 'the aggregate of a thousand,' साहस्रं; 'thousand-fold,' सहस्रगुणः -या -णं; 'by thousands,' सहस्रशस्.

THOUSANDTH, *a.* सहस्रतमः -मी -मं, साहस्र -सो -सं.

THRALLDOM, *s.* दास्यं, वशता, पारतन्त्र्यं, see SERVITUDE, SLAVERY.

TO THRASH, *v. a.* निसुपीकृ, कखनं कृ, पू, तर्. See To THRESH.

THREAD, *s.* सूत्रं, तन्तुः *m.*, तन्त्रं, गुणः, सूत्रतन्तुः *m.*, सरत् *n.*, सरित् *f.*, कुत्रं, चीनः, सार्त्रं; 'point of a thread,' पल्ल *n.* (न), सूत्रार्थः; 'thread of a story or subject,' प्रबन्धार्थः, अर्थप्रबन्धः, सन्त्यः, अर्थान्त्यः, अर्थसन्तर्भः, कथासन्तर्भः, कथाप्रबन्धः, सन्धानं, अनुसन्धानं; 'thread of hope,' आशातन्तुः *m.*; 'sacrificial thread,' see under SACRIFICIAL.

TO THREAD, *v. a.* सूत्रं (Nom. सूत्रयति -यितुं), गुम्फ्, see To STRING.

THREADBARE, *a.* जर्जरकः -का -कं, जर्जरः -रा -रं, सूत्रदरिद्रः &c.

THREADED, *p. p.* सूत्रितः -ता -तं, गुम्फितः &c., ग्रन्थितः &c., ग्रन्थितः &c.

THREAT, *s.* भर्त्सनं, निर्भर्त्सनं, तर्जनं, दण्डसूचनं. See MENACE.

TO THREATEN, *v. a.* भर्त्सं (c. 10. भर्त्सयति -ते -यितुं), निर्भर्त्सं, तर्जं, see To MENACE—(Declare purpose of punishing) दण्डसूचनं कृ, दण्डप्रदर्शनं कृ, दण्डसङ्कल्पप्रदर्शनं कृ.—(Exhibit the appearance of something evil approaching) अनिष्टसूचनं कृ, अनिष्टावेदनं कृ, see To PREBODE.

THREATENED, *p. p.* भर्त्सितः -ता -तं, निर्भर्त्सितः &c., तर्जितः -ता -तं.

THREATENING, *part.* भर्त्सनकारी -रिणी &c., अनिष्टावेदी -दिनी &c.

THREE, *a.* त्रयः *m. pl.*, तिस्रः *f. pl.*, त्रीणि *n. pl.* (त्रि); 'the three worlds,' त्रिभुवनं; 'the aggregate of three,' त्रयं, त्रयो, त्रिकं, त्रितयं. The word त्रयं is often used at the end of a compound to express 'three'; as, 'three months,' मासत्रयं; 'three years,' वर्षत्रयं; 'three steps,' पदत्रयं; 'the three properties,' गुणत्रयं; 'he was seen by three rogues,' स धूर्तै-त्रयेण दृष्टः; 'two or three,' द्वित्राः -त्राः -त्राणि (त्र being here put for त्रि); 'two or three or any number,' द्वित्रादिसंख्या, द्वित्राद्याः *m. pl.*; 'three or four,' त्रिचतुराः -राः -राणि; 'rule of three,' त्रैराशिकगणितं, see under RULE, *s.*

THREE-FOLD, *a.* त्रिगुणः -या -यं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिवृत् *m. f. n.*

THREE-FOURTHS, *s. pl.* त्रयश् चतुर्थांशः *m. pl.*, त्रिपादाः, त्र्यंशः.

THRENOLOGY, *s.* यमगाथा, यमगीतं, यमगातं.

TO THRESH, *v. a.* (Corn) धान्यादि मृत् (c. 9. मृत्नाति, नर्दितुं) or पू or परिपू or निसुपीकृ, धान्यादिमर्दनं कृ, धान्यादिकखनं कृ, अघपातं कृ. —(Beat) तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), ताडनं कृ.

THRESHED, *p. p.* नर्दितः -ता -तं, मृदितः &c., निसुषितः &c., निसुपीकृतः &c., पूतः &c., परिपूतः &c., अघहतः &c., बहुलीकृतः &c.

THRESHING, *s.* धान्यादिमर्दनं, धान्यादिकखनं, कखनं, निसुपीकरणं, अघपातः, पावनं, ताडनं.

THRESHING-FLOOR, *s.* धान्यादिमर्दनस्थानं, धान्यादिकखनस्थानं, धान्यमर्दनभूमिः *f.*, खलः, शस्यमर्दनस्थानं.

THRESHOLD, *s.* देहली, गृहाभ्युहरी, गृहतटी, शिला -ली, द्वारपिखी, रुखिका, अघुरः, उडुघरः.

THRICE, *adv.* विवारं, चारत्रयं, त्रिः, त्रिकृतम्, त्रिगुणः -या -यी -यं, त्रि in comp.; 'thrice ploughed,' त्रिसीसः -त्या -तं, त्रिहस्यः -त्या -त्यं, त्रिगुणाकृतः -ता -तं.

THRIFT, THRIFTINESS, THRIFTY, &c. See FRUGALITY, FRUGAL, &c.

THRILL, *s.* स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्फुरितं, हर्षः; 'of joy,' रोमहर्षः -वर्णं, रोमोद्द्वर्षणं, रोमोन्नमः, रोमोन्नदः, रोमाघः, पुलकः, पुलकोन्नमः.

TO THRILL, *v. n.* स्फुरं. (c. 6. स्फुरति -रितुं), दृष् (c. 4. दृष्यति, हर्षितुं).

THRILLING, *part.* स्फुरन् -रन्नी -रत् (त्), स्फुरितः -ता -तं; 'with joy,' हृष्टः -ष्टा -ष्टं, हर्षी -विणी -विं (न), पुलकितः -ता -तं, रोमाचितः &c.

TO THRIVE, *v. n.* See To FLOURISH, PROSPER, *v. n.*

THRIVING, *v. n.* समृद्धः -द्धा -द्धं. See PROSPEROUS, FLOURISHING.

THROAT, *s.* कण्ठः, गलः, ग्रीवा, कन्धरः -रा, कुहरी, कृकः, निगरणः, see NECK; 'relating to it,' कण्ठकः -यत्ना -यत्नं; 'seated in it,' कण्ठस्थः -स्था -स्थं, कण्ठगतः -ता -तं; 'up to the throat,' आकण्ठात्; 'dryness of it,' कण्ठशोषः.

TO THROB, *v. n.* स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुरं, स्पन्दं (c. 1. स्पन्दते -न्ति), प्रतिस्पन्दं, परिस्पन्दं, कम्पं, विकम्पं, वेपं. See To PALPITATE, BEAT.

THROB, THROBBING, *s.* स्फुरणं -या, स्फुरितं, स्पन्दनं, स्पन्दितं, विस्पन्दः, स्पन्दः, कम्पः, स्फोरणं, स्फुरः, स्फरणं, स्फारणं, स्फुलनं; 'of the eye,' चक्षुःस्पन्दः.

THROE, *s.* (Of child-birth) प्रसववेदना, गर्भवेदना, वेधना.

THRONE, *s.* सिंहासनं, नृपासनं, राजासनं, उच्चासनं, भद्रासनं, राजशय्या, महाशय्या, मण्डः, राजासनमण्डः.

THRONG, To THRONG. See CROWD, To CROWD.

THRONGED, *p. p.* सङ्कीर्णः -णो -णै, समाकीर्णः &c., बाधितः -ता -तं.

TO THROTTLE, *v. a.* गलघटं कृ, गलहस्त. See To CHOKE, SUFFOCATE.

THROUGH, *prep.* (From one end or side to the other) पारं, आपाश्रीकरात्, पार्श्वान्तरपथ्येन, पार्श्वान्तरं यावत्, तीरान्तरं.—(Denoting passage) मध्येन, अनन्तरेण or expressed by the inflection of the noun; 'he goes through a fissure in the rock,' गिरिरन्ध्रमध्येन गच्छति; 'through the branches,' चिदपान्तरं.—(By means of, through the agency or influence of) expressed by the abl. or instr. case; as, 'through ambition,' लोभात्, लोभेन; 'through anger,' क्रोधात्, रोषयताया; 'through him,' तेन, see under By, *prep.*

THROUGH, *adv.* (From the beginning to the end) सञ्चनं, सञ्चनं.—(To the end) शेषपर्यन्तं, शेषं यावत्, समाप्तिपर्यन्तं, अघसानपर्यन्तं, आसमाप्तेः, आशेषात्, see THROUGHOUT; 'to carry through, get through,' पारं (c. 10. पारयति -यितुं), तीर् (c. 10. तीरयति -यितुं), see To FINISH, *v. a.*

THROUGHOUT, *adv.* (From the beginning to the end) सञ्चनं,

चाहन्तं, शेषपर्यन्तं.—(Of time) expressed by पर्यन्तं, यावत् or चा in comp.; thus, 'throughout the month,' मासपर्यन्तं; 'throughout the year,' वर्षपर्यन्तं; 'throughout the whole year,' आवर्षान्तात् or वर्षान्तं यावत् (i. e. to the end of the year); 'throughout life,' यावज्जीवं, जीवनपर्यन्तं, आजीवनान्तात्.
 To THROW, v. a. छिप् (c. 6. छिपति, छेपुं), प्रक्षिप्, अक्ष् (c. 4. अक्षति -क्षितुं), प्रास्, नृष् (c. 6. नृक्षति, नोक्षुं), प्रनृष्, ईर् (c. 10. ईरयति -यितुं), समीर, उदीर, पत् (c. 10. पातयति -यितुं), वृत्, प्रहृ, प्रेष in caus.—(Throw away) अपास्, व्युद्, अपव्यप्, तज्, अपहा, विहा, नज् in caus., see To LOSE, REJECT; 'one's time,' कालं छिप्, कालक्षेपं कृ.—(Throw about) विक्षिप्, इतस्ततः छिप्.—(Throw behind one's back) पृष्ठतः कृ or छिप्.—(Throw down) पत् in caus., अवपत्, अवःपत्, अवः छिप्, अवः कृ, भंश् in caus., प्रभंश्, व्यु in caus., प्रव्यु.—(Throw into disorder) व्यूहान् भञ्ज or भिद्, पिञ्जलीकृ.—(Throw off) अवष्, निष्, विष्, निरस्, निराकृ, अपव्यप्.—(Throw out) निरस्, निराकृ; 'as hints, &c.,' सूच, सूचनं कृ.—(Throw up) उत्क्षिप्, उत्क्षेपं कृ, see To VOMIT.—(Throw up), see To RESIGN.—(Throw one's self down) खदेहावपातं कृ; 'from a cliff,' गिरिशिखराद् अवपातं कृ or प्रपतनं कृ.

THROW, s. छेपः -पणं, प्रक्षेपः, आवक्षेपः, अवसनं, पातः -तनं, क्षिप्रिः f.

THROWER, s. छेपकः, प्रक्षेपकः, क्षेपा m. (प्र), प्रासकः, छेपणकृत्.

THROWN, p. p. छिप्रः -मा -मं, प्रक्षिप्रः &c., अस्तः -स्ता -स्तं, प्रास्तः &c., ईरितः -ता -तं, पातितः -ता -तं; 'away,' अपास्तः &c., व्युद्स्तः &c., अपविश्रः -हा -हं, अपसारितः -ता -तं, यक्ष -क्षा -क्षं, नष्टः -हा -हं; 'a kindness is thrown away on bad men,' सुकृतम् अवसत् नष्टं; 'thrown down,' पातितः -ता -तं, निपातितः &c., अवःपातितः &c., अवःछिप्रः -ता -मं, अवःकृतः -ता -तं, भंक्षितः -ता -तं; 'thrown into disorder,' भग्नव्यूहः -हा -हं, भिन्नव्यूहः &c., पिञ्जलः -ला -लं, समुत्पिञ्जलः &c.; 'thrown off,' निष्पृतः -ता -तं, अवष्पृतः &c., अपविश्रः &c.; 'as from a horse, &c.,' निरस्तः -स्ता -स्तं.

THRUM, s. (Ends of threads) दृशाः f. pl., वल्लयः f. pl. (वलि).

THRUSH, s. (Bird) सारिका, शारिका, नदनसारिका, शलाका, शरादिः f., शरादिः f., सरातिः f., जारिः f., जारिः f., जारिः f.

To THRUST, v. a. तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रवृ (c. 10. -सारयति -यितुं), प्रसारणं कृ; 'aside,' अपस्, see To PUSH.

THRUST, s. ताडनं, चापातः, अभिधातः, प्रसारणं, प्रहारः, see Push.

THUMB, s. अङ्गुष्ठः, अङ्गुलः, वृद्धाङ्गुलिः f.; 'thumb and forefinger,' सतोषः.

To THUMB, v. a. अङ्गुलीभिर् अङ्गु (c. 10. अङ्गुयति -यितुं) or परामृश् or स्पृश्, अङ्गुल्यङ्गितं -तां कृ. See To FINGER, v. a.

THUMP, s. चापातः, प्रहारः, करघातः, मुषिपातः. See BLOW.

To THUMP, v. a. तर् (c. 10. ताडयति -यितुं), प्रवृ, आहन्. See To BEAT.

THUNDER, s. गभीरं -ना, गर्जितं, मेघगर्जितं, मेघनादः, मेघशब्दः, मेघनि-
 शेषः, स्कूलः, स्कूलनं, स्कूलनः m., विस्फूर्जितः m., विस्फूर्जितं, मेघवि-
 स्फूर्जितं, क्षणितं, मेघक्षणितं, स्वननं, मेघस्वननं, स्वनयितुः m., वनशब्दः,
 वनस्वनः, वनरवः, मेघज्वलिः m., परिबोवः, गम्भीरनादः, गर्भिः m.,
 गर्भं, रसितः.

To THUNDER, v. n. गर्भं (c. 1. गर्भयति -यितुं), परिगर्भं, स्फूर्जं (c. 1. स्फूर्जयति -यितुं), विस्फूर्जं, क्षन् (c. 1. क्षनयति -यितुं), गभीरं कृ, स्कूलनं कृ.

THUNDERBOLT, s. वज्रः -सं, वज्रापातः, कुलिशः -सं, भिदुर, भिदिः m.

भिदिरं, भिदुः m., अशनिः m. f., वज्राशनिः m., त्रिदकं, मृदाकरः, शतपारं, शतारं, बहुपारः, शतकोटिः m., मृदुणं, अमोघं, त्रिदशकुशं, गिरिञ्जरः, गिरिञ्जलः, गिरिकण्ठकः, इन्द्रप्रहरणं, स्वः m., दम्भोलिः m., हादिनी. पविः m., शब्दः, शम्भः, पेशिः m., वसुरिः m., व्याधामः, मेघभूतिः f., दम्भः m., दधोचस्थि n., वैद्युतो -ग्निः; 'fall of a thunderbolt,' वज्रपातः; 'like a thunderbolt,' वज्रप्रायः -या -यं.

THUNDER-CLAP, s. स्कूलनः m., वज्रनिशेपः, वज्रनिशेपः, वज्रापातः, वज्रज्वाला, वज्रपातशब्दः, वज्रस्तनितं, वज्रनिस्वनः.

THUNDER-CLOUD, s. पतनः, वज्रपतनः, मेघः, वज्रमेघः, वज्राभं.

THUNDERER, s. वज्री m. (नृ), वज्रपाणिः m., वज्रधरः, कुलिशभृत्.

THUNDERING, s. स्फूर्जनं, गर्जनं, मेघगर्जनं. See THUNDER.

THUNDERING, part. गर्जन् -जनी -जन्तं (नृ), स्फूर्जवान् -वती -वन्तं (नृ).

THUNDER-STORM, s. वज्रवधः, अशनिवधः, कुलिशवधः.

THUNDERSTRUCK, a. वज्राहतः -ता -तं, वज्रहतः &c., वज्रप्रहतः &c., वज्र-
 ताडितः -ता -तं, विद्युद्गतः &c. See ASTOUNDED.

THURSDAY, s. वृहस्पतिवारः, गुरुवारः, गुरुवारः, लक्ष्मीवारः.

THUS, adv. (In this manner) एवं, इत्थं, अनेन प्रकारेण, एवम्प्रकारेण, उक्तेन प्रकारेण, उक्तप्रकारेण. अनया रीत्या, अनयया, सतएव.—(So) तथा, तथाहि, इति, एतादृशं.—(Thus much) इयान् -यती -यन्तं (नृ), एतावान् &c.

To THWART, v. a. खद्वं, प्रतिहन्, प्रतिरुध्, see To FRUSTRATE, HINDER.

THWARTED, p. p. संरुद्धचेतः -हा -हं, प्रतिवज्रः &c. See FRUSTRATED.

THY, pron. त्वं gen. c. (युष्मत्), त्वदीयः -या -यं.

THYSELF, pron. स त्वं, आत्मा m. (नृ). See MYSELF.

TIARA, s. मुकुटं, किरिटः, मौलिः m. f., अवतंसः, ललाटपटं, वृडा.

TIBIA, s. जङ्घायाः पृश्नस्थि n. or अग्रस्थि n.

TICK, s. (Credit), see CREDIT.—(Louise) यूकः, लोमकीटः.

To TICK, v. n. (As a clock) कालमापकवत् किटकिटशब्दं कृ or पटप-
 टशब्दं कृ, पटपट (nom. पटपटापते -ति).

TICKET, s. पत्रकं, पत्रं, सूचकपत्रं, निदर्शनपत्रं, अहूपत्रं.

To TICKET, v. a. अहूपत्रयुक्तं -तां कृ, अहूपत्रविशिष्टं -हां कृ.

To TICKLE, v. a. कखू (nom. कखूयति), कखूयनं कृ, कखूयां कृ.

TICKLER, s. कखूयनकः, कखूयकारि m. (नृ), कखूयाकृत्.

TICKLISH, a. कखूयनासहः -ना -नं, कखूयासहः -हा -हं, कखूयसहः &c.

TID-BIT, s. सुपासः, विशिष्टपासः, आहारविशेषः, भोजनविशेषः.

TIDE, s. वेला, स्रोतस् n., प्रवाहः, रवः; 'of the sea,' समुद्रवेला;
 'against the tide,' प्रतिश्रोतस्.

TIDINGS, s. वार्ता, सन्देशः, समाचारः. See NEWS, INTELLIGENCE.

TIDY, TIDINESS, TIDILY. See NEAT, NEATNESS, NEATLY.

To TIE, v. a. बन्ध् (c. 9. बन्धति, बन्धुं), निबन्ध्, पिनहः; 'together,' संबन्ध्, योज् (nom. योजयति -यितुं), संयुज्, संक्षिप in caus., सम्पा, संलग्नीकृ, सह, यन्प्, गुम्प्, see To FASTEN, KNIT, &c.; 'with a feter,' पाशीकृ, पाश (nom. पाशयति -यितुं); 'to tie up a young deer,' मृगपोतकं संबोधयितुं; 'to tie up in a bag,' बन्ध-
 चडं -डां कृ.

TIE, s. (A fastening, knot) बन्धः -न्धनं -नी, यन्धिः m., बन्धनयन्धिः m., 'of a yoke,' जाबन्धः, योज्, योचं; 'of a letter or parcel,' तालिकाः.—(A feter) पाशः, बन्धनं.—(String) गुणः, दात -ना, see STRING.—(Attachment, tie of affection, &c.) सङ्गः; 'free from ties,' निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सङ्गवर्जितः -ता -तं, असङ्गतात्मा -त्मा -त्वा (नृ).

TIED, *p. p.* बद्धः-डा-ई, निबद्धः &c., सन्निबद्धः &c., निबन्धितः-ता-तं, बाधितः &c., पिबद्धः-डा-ई, जानद्धः &c., दृढः &c., गुणवान्-वती &c.; 'together,' मद्यः-डा-ई, आबद्धः &c., संयोजितः-ता-तं, संसक्तः-क्ता-क्तं, संलग्नीकृतः-ता-तं, सम्बन्धितः &c., सन्धितः &c., सन्धितः &c.; 'tied with a fetter,' पाशितः-ता-तं, पाशीकृतः &c.; 'tied up in,' निबद्धः-डा-ई; 'a quantity of money tied up in a bag,' वस्त्रबद्धो मुद्रासम्पत्तिः; 'a man with his arms tied behind him,' पश्चाद्बद्धबाहुः पुरुषः.

TIER, *s.* पंक्तिः *f.*, श्रेणिः-णी *f.*, राशिः-वी *f.* See ROW, LINE.

TIGER, *s.* व्याघ्रः, शार्ङ्गः, द्वीपी *m.* (न.), विचित्राङ्गः, गुहाशयः, मृगादि *m.*, मृगादि *m.*, हिंसाहः *m.*, भयानकः; 'state of one,' व्याघ्रता; 'relating to one,' वैयाघ्रः &c.; 'its skin,' व्याघ्रचर्म *n.*

TIGHT, *a.* (Close, firm) दृढः-डा-ई, घनः-ना-नं, संहतः-ता-तं, अशिथिलः-ला-लं, गाढः-डा-ई, प्रगाढः &c.—(Tied tight) दृढ-बद्धः-डा-ई, सन्निबद्धः &c., दृढबन्धः-न्धि-न्धि.—(Tight-drawn) आततः-ता-तं, दृढः &c., see STRETCHED.—(Pinching) सञ्चापकः-का-कं, सञ्चापः-पा-पं, सञ्चोचकः &c.

TO TIGHTEN, *v. a.* दृढीकृत, दृढ (nom. 'दृढयति-यितुं'), दृढतरिकृत.

TIGHTLY, *adv.* दृढं, गाढं, प्रगाढं; 'tied tightly,' दृढबद्धः-डा-ई.

TIGHTNESS, *s.* दृढता, दार्ढ्यं, घनता, संहतत्वं, सञ्चापता-धक्ता.

TIGRESS, *s.* व्याघ्री, शार्ङ्गलो, द्वीपिनी, विचित्राङ्गी.

TIGRINE, TIGRISH, *a.* वैयाघ्रः-त्री-पं, व्याघ्रोपमः-ना-नं.

TILE, *s.* पक्खिका, पक्खिका, पक्खिकाकामलकः.

TO TILE, *v. a.* पक्खिकाभिरु कालद्ध, पक्खिकाकालदानं कृ.

TILL, *s.* (Money-box) मुद्राभाण्डं, मुद्रापात्रं, मुद्रापात्रः.

TILL, *prep. or adv.* यावत्, पर्यन्तं, अवधि, जा. The last is prefixed, and governs the abl. c.; 'till now,' अद्य यावत्, इदानीं, यावत्, अद्यपर्यन्तं, एतत्कालपर्यन्तं, अद्यावधि, आवर्त्तमानकालात्; 'till then,' तदानीं यावत्, तत्कालं यावत्, तत्कालपर्यन्तं; 'till satisfied,' आतृप्तः; 'till death,' आमृत्योः, आमरणान्; 'till the whole was mixed together,' आसङ्गमिश्रणात्, सङ्गमिश्रणपर्यन्तं; 'abide ye there till you have to go to another place,' स्थानांतरणमनपर्यन्तं तत्र तिष्ठतः; 'he kept him in prison till he should pay the debt,' यावद् अर्थं न परिशोधयति तावत् तं कारावां बद्धवान्.

TO TILL, *v. a.* कृष (c. l. कर्षति, क्रुषु), कर्षय कृ, कृषि कृ, see TO PLOUGH.

TILLAGE, TILLING, *s.* कृषिः *f.*, कृषिकर्म *n.* (न.), प्रवृत्तं. See PLOUGHING.

TILLED, *p. p.* कृषः-डा-ई, कषितः-ता-तं. See PLOUGHED.

TILLER, *s.* कृषकः, कर्षकः, क्षेत्रकर्षकः, कृषीचरः, कृषिजीवी *m.*

TILT, *s.* (Kind of awning) पित्तानं-नकं, आच्छादनं, उल्लोचः.—(Tour-nament) अजापेहिणा क्रीडापुङ्गवः.

TO TILT, *v. a.* (Incline) आवृणु (c. 10. वज्रयति-यितुं).

TO TILT, *v. n.* (Lean) नम, अयतम्.—(Fight) क्रीडापुङ्गव कृ.

TILTED, *p. p.* (Inclined) आवर्त्तितः-ता-तं.—(Covered) सवितानः-ना-नं.

TIMBER, *s.* दारुः *m.*-रु-नं, काष्ठं, दलिकः, विसारः; 'of a door,' नासा.

TIMBREL, *s.* मृदङ्गः, पटहः, पणवः. See TABOR, DRUM.

TIME, *s.* (In general) कालः, समयः, वेला, दिवः, जनेहा *m.* (य), हरिमा *m.* (न), सङ्क्रमणः, भ्रमणः, जलसः, जहकः; 'lapse of time,' बालगतिः *f.*, कालचक्रं, कालावृत्तिः *f.*, कालपथ्यायः; 'in the course of time,' कालगता, काले गच्छति, दिनेषु गच्छासु, कालपथ्यायेषु; 'through the influence of time,' कालप्रज्ञाः; 'measurement

of time,' कालमानं, कालमापनं, कालसाधनं; 'spirit of the time,' कालधर्मः; 'to waste one's time,' काले क्षिप, कालक्षेपं कृ, see TO SPEND; 'to make good use of one's time,' सत्कालक्षेपं कृ; 'without loss of time,' अकालक्षेपं-पेयः; 'one whose time is come,' प्राप्तकालः.—(Space of time) कालः, समयः, अवधि *m.*, कालमयीदा, see SPACE; 'for a long time,' चिरं, चिरकालं, चिरान्, see LONG; 'for a short time,' किञ्चिकालं, कियत्कालं, see SHORT; 'for the time being,' आपाततस्; 'at this time,' इदानीं, अमुना, एतहि, see NOW; 'at that time,' तदानीं, तत्कालं, see THEN; 'at a certain time,' एकदा; 'at any time,' यदा कदाचित्, कदापि; 'at times,' see SOMETIMES; 'at all times,' सदैवा, सदा; 'at the same time,' युगपत्, एकपदे; 'for such a time,' तावत्कालं; 'former time,' पूर्वकालः; 'in former time,' see FORMERLY; 'past time,' गतकालः; 'specific time,' निमित्तकालः; 'during all time,' सदैवकालः; 'the three times, or present, past, and future,' त्रिकालं.—(Season) कालः, समयः, प्रसङ्गः; 'in time, out of time,' see SEASONABLY, UNSEASONABLY.—(Particular time, occasion) समयः, कालः, समयविशेषः, विशेषकालः, वारः, वासरः; 'according to the time,' समयानुसारेण; 'auspicious time,' सुवेला, शुभवेला; 'hard times,' आपत्कालः; 'dark times,' कलिकालः; 'from time to time,' वारं वारं, काले काले, अनुवेले.—(A time, with reference to repetition) कृतस् or वारं in comp., गुण in comp., आवृत्ति in comp.; as, 'five times,' पञ्चकृतस्; 'three times,' त्रिवारं, वारत्रयं; 'a hundred times,' शतकृतस्, शतगुणं; 'for a thousand times,' सहस्रकृतस्, सहस्रावृत्तिं; 'often times,' बहुवारं; 'how many times?' कतिकृतस्; 'the repetition of texts is a hundred times better than sacrifices,' ऋषो यज्ञाद् दशगुणैर् विशिष्यते; 'the second number is contained in the first as many times as the fourth in the third,' द्वितीया संख्या प्रथमायां तावद्द्वारं वज्रते यावद्द्वारं चतुर्थी तृतीयायां; 'gold is nineteen times as heavy as water,' सुवर्णगुरुत्वं जलगुरुत्वमपेक्ष्य द्वाविंशतिगुणं.—(In music) तालः, लयः; 'beating time,' तालः, कुलङ्कः; 'quick time,' द्रुतं, जोषः; 'slow time,' विलम्बितं, विलम्बितवृत्तिः *f.*, तल्लं; 'mean time,' मध्यं, घनं; 'out of time,' वेतालिकः-की-कं.—(Measures of time), see under MEASURE.—(Time personified) कालः, उच्यते.

TO TIME, *v. a.* (Adapt to the time) कालयोग्यं-यं कृ, कालोपयुक्तं-क्ता कृ, समयोपयुक्तं-क्ता कृ, कालानुरूपं कृ, कालसदृशं-शी कृ.—(Regulate the time) कालं परिकृष or निधी.

TIMELY, *a.* कालिकः-की-कं, कालीनः &c. See SEASONABLE.

TIME-PIECE, *s.* कालमापनयन्त्रं, कालयन्त्रं. See CLOCK.

TIME-SERVER, *s.* कालानुषंगी *m.* (न), कालानुरोधी *m.*, समयानुरोधी *m.*

TIME-SERVING, *s.* कालानुषंगी, समयानुषंगी, कालानुरोधी.

TIMID, TIMOROUS, *a.* भीरुः-रु-रु, भीरुहृदयः-या-यं, भयशीलः-ला-लं, हरिहृदयः &c., कातरः-रा-रं, चक्षुः-क्षु-क्षु, दीनचेतनः-ना-नं, दीनः-ना-नं, अबाह्विकः-की-कं, अमगलः-ला-लं, चकितः-ता-तं. See FEARFUL.

TIMIDITY, TIMOROUSNESS, *s.* भीरुता-तं, भयशीलता, कातरता, कातयं, लभयत्, चकितं, चक्षुता, दीनता, विक्षुब्धता, सचामनं.

TIMIDLY, TIMOROUSLY, *adv.* लभयं, सचातं, सचकितं, सचातयं.

TIN, *s.* वपु *n.*, वपुस् *n.*, वपुलं, वपुः, रङ्गं, पिचटं, खलीनं, नागं, कुरुप.
कस्तीरं, सुरेभं, चापूयं, तीरः, चालीनकं, कुटिलं, बार्डेटीरः; 'calx of
it,' वज्रभस्म *n.* (नृ); 'made of tin,' चापयः -यी -वं, वपुमयः -यी -वं.

TO TIN, *v. a.* वपुषचावृतं -तां कृ, वज्राच्छादितं -तां कृ, वपुलोकं.

TINCTURE, *s.* (Slight admixture) ईषत्प्रलेपः, ईषत्संलग्नः, ईषत्सम्यक्, ईषत्समिश्रणं.—(Infusion, extract) निषोसः, निष्कषयः.

TO TINCTURE, *v. a.* ईषत् प्रक्षिप्य (c. 6. -क्षिपति -क्षेपे), ईषत्प्रलेपं कृ, ईषत् सम्मिश्रं (c. 10. -मिश्रयति -यितुं), ईषत्समिश्रणं कृ, ईषत्संलग्नं -मां कृ.

TINDER, *s.* शीघ्रदासवस्तु *n.*, शीघ्रज्वलनीयवस्तु *n.*, शीघ्रदायं.

TINGE, *s.* रागः, रङ्गः, ईषद्भागः, ईषद्द्रव्यः, छाया.

TO TINGE, *v. a.* रङ्गं (c. 10. रङ्गयति -यितुं), अभिरङ्गं, see TO TINCTURE.

TINGED, *p. p.* रङ्गितः -ता -तं, अभिरङ्गितः &c., सरागः -गा -गं.

TO TINGLE, *v. n.* तीक्ष्णवेदनीयपहतत्वात् स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), तोद-
वेदनीयपहतत्वात् स्फुरं or दृष्टं, सशूलस्फुरणम् अनुभू or सूचः; 'a
speech that makes the ears tingle,' श्रवणविदारणं वचः.

TINGLING, *s.* सशूलस्फुरणं, शूलसहितस्फुरणं, तीक्ष्णवेदनासहितस्फुरणं, तोद-
सहितस्फुरणं, हर्षः; 'of the feet,' पादहर्षः.

TINKER, *s.* जीर्णभाक्षसन्धाता *m.* (नृ), जीर्णोपिठरसन्धानजीवी *m.* (नृ).

TO TINKLE, *v. n.* शिञ्ज, विशिञ्ज, कृष्णं (c. 1. कृषति -रितुं), विरु,
कणकण (hom. कणकणायते), खणखण (hom. खणखणायते). See
TO JINGLE.

FINKLING, *s.* शिञ्जितं, कृषितं. See JINGLE, JINGLING, CLINK.

TIN-MAN, *s.* वपुमयभाक्षकारकः, वपुमयभाक्षविक्रेता *m.* (नृ).

TINSEL, *s.* मिथ्याशोभनवस्तु *n.*, मिथ्याशोभायुक्तद्रव्यं, कुशोभनवस्तु.

TINSEL, *a.* मिथ्याशोभनः -ना -नं, मिथ्याशोभायुक्तः -क्ता -क्तं.

TINT, *s.* रागः, रङ्गः, छाया, ईषद्भागः, ईषद्द्रव्यः, ईषद्दृश्यः.

TO TINT, TINTED, &c. See TO TINGE, TINGED.

TINY, *a.* अतिछुद्रः -द्रा -द्रं, अत्यल्पः -त्वा -त्वं, सूक्ष्मः -क्षा -क्षं.

TIP, *s.* अर्थः, मुखं, अन्तः, अङ्गिः *m.* शिखरं, अग्रभागः; 'of the finger,'
अङ्गुल्यर्थः, अङ्गुल्यग्रभागः, अङ्गुलिमुखं; 'on the tip of the fingers,'
अङ्गुलीनाम् अग्रं; 'of the tongue,' जिह्वार्यं; 'of the foot,' पादाग्रं,
प्रपदं; 'of the hand,' हस्तार्थः, अग्रपाणिः *m.*, हस्तग्रभागः; 'of
hair,' केशाग्रः, केशार्थः; 'of the fingers as sacred to the
gods,' दैव्यः; 'of an elephant's trunk,' पुच्छरं, कणिका.

TO TIP, *v. a.* (Strike lightly), see TO TAP.—(Cover the end)
अयाच्छादनं कृ, अग्रपिधानं कृ, अग्रपरणं कृ; 'with iron,' लोहार्यं
-यां कृ. See TIPPED.

TIPPED, *p. p.* अग्र in comp., मुख in comp.; 'with iron,' लोहार्यः
-या -यं, अग्रोयः &c., अग्रोमुखः -क्ता -क्तं.

TIPPET, *s.* यीवाच्छादनं, यीवापरिधानं, कक्षच्छादनं, कणवस्त्रं.

TO TIPPLE, *v. n.* वारं वारं मद्यपानं कृ, मुहुर्मुहुः सुरापानं कृ, नित्यपानं
कृ, सदापानं कृ, नित्यशो मद्यपानं कृ, पानव्यसनं कृ.

TIPPLER, *s.* सुराप, मद्यपः, नित्यपायी *m.* (नृ). See DRUNKARD, SOT.

TIPPLING, *s.* सुरापानं, मद्यपानं, अतिशयमद्यपानं, नित्यपानं, पानव्यसनं,
मद्युवारः, मद्युक्रमः, मद्यलं.

TIPSY, *a.* मद्यपिष्टः -ला -लं, मद्यवशः -ज्ञा -ज्ञं. See DRUNK.

TIPTOE, *s.* पादाग्रं, पदाग्रं, पादाङ्गुल्यर्थः, पादाङ्गुल्यग्रं, अग्रपादः, प्रपदं;
'on tip toe,' पादाग्रेण, पदाग्रेण, पादाङ्गुल्यग्रे, प्रपदेन, पादाङ्गुला-
स्थितापनिः -निः -नि.

TIPTOP, *s.* अग्रार्थः, अग्रतन्त्रभागः, अग्रशिखरं, अग्रशिखा.

TIRADE, *s.* भक्षेनवाक्प्रवचनः, निन्दवाक्प्रवचनः, उपालम्भवाक्यं.

TIRE, *s.* (Of a wheel) चक्रनेमिपरिगतो लोहचलयः.

TO TIRE, TIRED. See TO FATIGUE, FATIGUED, TO BE FATIGUED.

TIRESOME, *a.* प्रमत्तजनकः -का -कं, बहकरः -रा -रं. See WEARISOME.

TIRHUT, *s.* (The country) मिथिला, तीरभुक्ति *f.*, निज्जविः *f.*

TIRING-ROOM, *s.* (In a theatre) नेपथ्यं, शाखी.

TISSUE, *s.* (Brocade), see BROCADE.—(Connected string) ग्रन्थः.

-न्यनं, प्रबन्धः, रचना, क्रमः, व्यूहनं, संयूहः, विधानं

TITAN, *s.* दानवः, दैत्यः, दितिजः, राक्षसः. See GIANT.

TITHE, *s.* दशमांशः, दशमभागः, दशमांशरूपो करः.

TO TITILLATE, TITILLATION. See TO TICKLE, &c.

TITLE, *s.* (Head) स्थानं, पदं, विषयः, अधिकरणं, मार्गः.—(Inscription
in the beginning of a book, &c.) नामपत्रं -पत्रं, अभिधानपत्रं,
मुखपत्रं, नामलेखः.—(Name, appellation) नाम *n.* (नृ), संज्ञा,
अभिधा, अभिधानं, उपाधिः *m.*, आख्या, ख्यातिः *f.*, पङ्क्तिः *f.*, उक्तिः *f.*,
लक्षणं; 'title of honour,' ख्यातिः *f.*, कीर्तिः *f.*, उपपदं; 'one
who by his prowess has acquired the title of hero,' सह-

स्तार्जितवीरख्यातिः *m.*, सहस्तार्जितवीरशब्दः.—(Right) अधिकाः
-रित्वं, स्वतः, स्वाम्यं, आधिपत्यं; 'written title,' आगमः, आगमपत्रं,
see TITLE-DEED; 'without it,' आगमरहितः -ता -तं.

TITLE-DEED, *s.* आगमः, कृमकीला, पट्टोलिका, पांशुफलं.

TITLE-PAGE, *s.* मुखपत्रं, मुखपत्रं, नामपत्रं, अभिधापत्रं.

TO TITTER, TITTER, TITTERING. See TO GIGGLE, &c.

TITTLE, *s.* (Jot) लेशः, लवः, अणुः *m.*, see JOT, IOTA.

TITTLE-TATTLE, *s.* चालत्यवचनं, प्रलापः, जल्पः. See PRATING, *s.*

TITULAR, *a.* नामधारी -रिणी -रि (नृ). See NOMINAL.

TO, *prep.* Many of the meanings of 'to' are expressed by
prepositions or affixes, or by the infin. mood, or are in-
herent in the inflections of the Sanskrit noun; thus, (Mo-
tion to or toward any place) expressed by the acc. case
alone, or with प्रति &c. added; as, 'he went to the city,'
नगरं or नगरं प्रति गगम, or by the gen. c., with अतिक &c.;
as, 'he sent me to you,' मां त्वयानिकं or त्वं सकाशम् अग्रेषीत्.
—(Motion to any state) by the acc. c.; as, 'he attains
to fame,' ख्यातिं याति.—(Adaptation) by the dat. c. or crude
form; as, 'that husband was not to her taste,' स पतिन्
तस्याः सन्तोषाय नाभवत्; 'suited to royalty,' राजयोग्यः -ग्या
-य्यं, राजार्हः &c.; 'that is pleasing to me,' तन् मयं रोचते.—
(Address, declaration, compellation) by the acc. c. or dat.
c.; as, 'he addressed a speech to the king,' राजानं वचनम्
अब्रवीत्; 'speak to me,' मां ब्रूहि; 'I will declare this to
my pupils,' शिष्येभ्यः प्रवक्ष्यामि तद्; 'he made it known to
the king,' तद् राजे विशापयति.—(Giving) by the dat., gen.,
or loc. c.; 'he gives sweetmeats to his son,' पुत्राय or पुत्रस्य
मोदकान् ददाति.—(Up to, as far as, denoting extent, degree,
&c.) चा prefixed to the abl. or acc. c., एव्येन or अन्त in
comp.; as, 'to the ocean,' आसमुद्रात् or समुद्रपर्यन्तं; 'to the
throat,' आकृखात्; 'to the knee,' आगानु; 'the numbers
from one up to ten thousand,' एकादशयुतान्तंस्थाः.—(Posses-
sion, appertainment) by the gen. c.; as, 'money belongs
to me,' मम धनं भवति.—(Purpose, intention, object) by the
dat. c. or infin. mood, or by अर्थं &c. affixed; as, 'they

sat down to consult,' मन्त्रज्ञाय or मन्त्रायितुं or मन्त्रायैव उपविष्टा; 'the barber came to shave his master,' भर्तृक्षीरकरणाय नापित चागच्छत्; 'he came to make peace,' सन्धिं कर्तुम् चागच्छत्; 'give me something to eat,' आहारायै किञ्चित् मम देहि.— (As a sign of the infinitive) expressed by the infinitive, or by यथा &c.; as, 'unable to move,' चलितुम् असमर्थः; 'I desire to hear,' श्रोतुम् इच्छामि; 'I did not expect to see you again,' न न आसीद् आशंसा यथा पुनरपि त्वां प्रेक्षिष्ये. There may be other ways of expressing 'to' in Sanskrit, as in the following examples: 'the peacock dances to the songs of the bees,' शिशिरी नृत्यति मधुकर्गमते; 'he performed penance to the deity,' देवम् उद्दिश्य तपस तपे; 'the town was speedily reduced to ashes,' नगरी सहसा भस्मसाद् अक्रियत; 'compared to that,' तदपेक्ष्य or तदपेक्षया; 'to the east of the village,' प्राग् ग्रामात्; 'he goes to and fro,' गमनागमनं करोति, see Fro; 'to one's face,' प्रत्यक्षं-क्षतम्, समक्षं; 'to a man,' अशेष-वाक्, अशेषेण; 'I have a debt to pay,' मया ऋणं दातव्यं; 'ready to go,' गन्तुम् उद्यतः, गमनोन्मुखः; 'he causes her to enter the house,' तां गृहं प्रवेशयति.

TOAD, *s.* स्थूलमण्डूकः, स्थूलभेकः, वर्षाभूः *m.*

TOADSTOOL, *s.* गोमयकूटं, विडनं, विडनकूटं. See FUNGUS.

TO TOAST, *v. a.* उपागिन भूत्वा शुष्कीकृतं, अग्निशुष्कं-पकां कृ, अग्नित्वा तप् (c. 10. तापयति-यितुं), भून्, भञ्ज्. See TO FRY, *v. a.*

TOAST, *s.* दग्धापूपः, दग्धापिष्टकः, अग्निशुष्कापूपः, भृष्टापूपः.

TOASTED, *p. p.* भृष्टः-ष्ट-ई, भर्जितः-ता-तं, अग्निशुष्कः-पका-पकं.

TOBACCO, *s.* तासकुट्टः-ट्टकः, तासकूटः, तासपत्रिका.

TOBACCONIST, *s.* तासकुट्टविक्रयी *m.* (न), तासकुट्टकम्पायारी *m.*

TOCSIN, *s.* आसन्नभयमूककयष्टा, भयशापकयष्टा.

TO-DAY, *s.* or *adv.* अद्य; 'of to-day,' अद्यतनः-नी-नं.

TO TODDLE, *v. n.* बालकवत् खललत्रया त्रस्तं or चर.

TODDY, *s.* (Of the palm) ताली, तालकी, ताडी -डि: *f.*—(Of the cocoa-nut) नारिकेलसवः, नारिकेरासवः.

TOE, *s.* पादाङ्गुली-लि: *f.*, पादाङ्गुरि: *f.*, पदाङ्गुली-लि: *f.*, पादशाखा, अङ्गुरि: *f.*; 'the great toe,' पादाङ्गुः; 'the little toe,' पादस्य अङ्गिशाङ्गुली; 'toe-nail,' पादनखः, चरणनखः.

TOGETHER, *adv.* (In company) सह in comp., समं, सहितं, एक in comp., एकत्र; 'going together,' सहगामी-गिनी &c.; 'dancing together,' सहनर्तनं; 'drinking together,' सहपानं; 'eating together,' सहभोजनं, एकभोजनं, एकत्र भोजनं; 'fighting together,' सहयुद्धा *m.* (न); 'all together, in a body,' सङ्ग-शब्द, एकसङ्गे-ङ्गतम्, साकल्येन.—(Into union or junction) सम्-प्रत्ययः, सम्-प्रत्ययः, सम्-प्रत्ययः, सम्-प्रत्ययः; 'to bind together,' सम्बन्धः; 'to meet together,' सम्मेलनं, सम्मिलः; 'having the feet together,' सम्पदः; 'two letters placed together,' सम्बिहितवर्णौ *m. du.*—(In the same place) एकत्र, एकस्थाने, एकदेशे.—(At the same time) एककाले, समकाले, युगपत्, सह in comp.; 'born at the same time,' एककालजः-जा-नं, समकालजः &c., सहजः &c.—(With one another) परस्परं, अन्योन्यं; 'quarrelling together,' परस्परकलहः, अन्योन्यकलहः.—(Together with) सह, समं, साधं, सहितं, साकं, all with instr. c.; 'together with him,' तेन सह.

TO TOIL, *v. n.* आयासः, जग, श्रिञ्ज्. See TO LABOUR, DRUDGE, FAG.

TOIL, *s.* आयासः, श्लेशः, जग, कष्ट. See LABOR, DRUDGERY.

TOILET, *s.* (Act or mode of dressing) वस्त्रमात्यादिविन्यासः, वस्त्र-मात्यादिरचना, अङ्गसंस्कारः, नखनं, नेपथ्यं, भूषणं; 'he makes his toilet,' नेपथ्यं धारयति, वस्त्रविन्यासं करोति; 'one who has finished her toilet,' अवशितमखना; 'toilet-table,' भूषणधारादः; 'cover,' भूषणधाराच्छादनं.

TOILSOME, *a.* कष्टसाध्यः-ध्या-ध्यं, जगसाध्यः &c. See LABORIOUS.

TOKEN, *s.* लक्षणं, चिह्नं, अभिज्ञानं, सङ्केतः, see SIGN, MEMENTO.

TOLA, *s.* (Indian weight for gold and silver) तोलः-लं, तोलकः-कं.

TOLD, *p. p.* कथितः-ता-तं, आख्यातः &c., समाख्यातः &c., उक्तः-क्ता-क्तं, भणितः-ता-तं, आवेदितः &c., निवेदितः &c., ज्ञापितः-ता-तं, ज्ञपितः &c., व्यापितः &c., ज्ञप्तः-ज्ञा-तं, सन्दिष्टः-ष्टा-ई.

TOLERABLE, *a.* (Bearable) सहनीयः-या-यं, सह्यः-ह्या-यं, सोढव्यः-व्या-यं.—(Moderately good) विगुणः-या-यं, मध्यमगुणः-या-यं, मध्यमः-मा-मं.

TOLERABLY, *adv.* विगुणं, यावत्तावत्, कस्य or देशीय or देश्य in comp.; 'tolerably clever,' पटुकस्यः-त्या-त्यं, पटुदेशीयः &c.

TOLERANCE, *s.* सहनं, सहिष्णुता, क्षमा. See TOLERATION.

TOLERANT, *a.* सहनः-ना-नं, सहिष्णुः-ष्णुः-ष्णु, अनियेधकारी-रिणी-रि (न), अग्रतिथ्यन्तकारी &c. See PATIENT, INDULGENT.

To TOLERATE, *v. a.* सह, विवह, क्षम्, मृष्, तिष् in des., उपेक्ष्, अनियेधं कृ, अग्रतिथ्यन्तं कृ, अनिवारणं कृ. See TO SUFFER, PERMIT.

TOLERATED, *p. p.* अनियेधः-डा-डं, अनिवारितः-ता-तं, उपेक्षितः &c.

TOLERATION, *s.* क्षमा, क्षान्तिः *f.*, तिथिष्या, सहिष्णुता, अनियेधः, अनिवारणं, अग्रतिथ्यन्तः, उपेक्षा, अग्रतिरोधः, अनिरोधः.

TOLL, *s.* शुल्कः-ल्कं, तारिकं, तार्यं, षट्पादिदेयं, करः. See TAX.

To TOLL, *v. a.* (A bell) शनैः शनैः or वारं वारं घण्टां वद in caus.

To TOLL, *v. n.* (As a bell) शनैः शनैः or वारं वारं क्लृणतं कृ.

TOLL-HOOTH, TOLL-HOUSE, *s.* शुल्कस्थानं, शुल्कग्रहणस्थानं.

TOLL-GATHERER, *s.* शौल्किकः, शुल्कपात्री *m.* (न), करपात्री *m.*

TOMATO, *s.* हिण्डोली, हिङ्गुली, वङ्गनः. See EGG-PLANT.

TOMB, *s.* समाधिः *m.*, इमज्ञानं, मृग, प्रेतकुण्डं. See GRAVE.

TOMB-STONE, *s.* चित्तं, चैतं, चिताचूडकं. See GRAVE-STONE.

TO-MORROW, *s.* or *adv.* अस्, परेद्युस्, परदिनं, see MORROW; 'day after,' पराभ्यस्; 'belonging to to-morrow,' अज्ञानः-नी-नं, अस्वतः &c.,

TOM-TOM, *s.* मृदङ्गः, पटहः, दुम्बि: *m.*, डिङ्गि: *m.*. See DRUM.

TON, *s.* सन्धाधारः, सन्धारीति: *f.*, सन्धसम्प्रदायः, शिष्टाधारः.

TONE, *s.* (Sound, note) स्वरः, नादः, ध्वनिः *m.*, विराजः, विरिजः, see SOUND; 'having a good tone,' सुस्वरः-रा-रं.—(Musical sound) स्वरः, क्लृणः, क्लृणः, क्लृणः, निङ्गुणः, निङ्गुणः; 'of a lute,' प्रङ्गुणः, प्रङ्गुणः.—(Seventh part of a scale) मूर्च्छनं-ना; 'half tone,' स्वरांशः; 'quarter tone,' चतुर्ति: *f.*—(In medicine) कुभा-चना, सन्धावना, सन्धावः, तेजस् *n.*, अग्निः *m.*

TONGS, *s. pl.* सन्दंशः, सन्दंशकः-का, कङ्कमुखाः.

TONGUE, *s.* जिह्वा, रसना, रसज्ञा, रशना, रसिका, रसाला, रसनं, ललना, लोला, जिह्वा, पिबाना, मुखपीरी; 'root of the tongue,' जिह्वामूलं; 'tip of it,' जिह्वाग्रं; 'that is on the tip of it,' जिह्वाकटः-डा-डं; 'hold your tongue,' वाचं निवहर, तूष्णीम्भवः; 'tongue-scraper,' see SCRAPER; 'one of the seven tongues of fire,' स्फुटिङ्गिनी; 'tongue of a bell,' लोहा; of a bolt,

कण्ठकः—(Speech) भाषा; 'mother-tongue,' जन्मभाषा.
TONGUE-LESS, a. जघ्निहः—डा-हं, जिह्वाहीनः—ना-नं, निभिहः &c.
TONGUE-TIED, a. बद्धजिह्वः—डा-हं, संयन्त्रितजिह्वः &c., यतजिह्वः &c.
TONIC, a. रुचकः—का-कं, रोचकः &c., तेजस्कर—रा-रं, दीपकः &c.,
 अग्निवर्धकः &c., अग्निदः—दा-दं, पाचकः—का-कं, दीपनः—ना-नं.
TONIC, s. रुचकं, रोचकः, अग्निवर्धनः—नं, पाचकं, दीपनं.
TO-NIGHT, adv. चक्ष रात्री, चक्ष निशि, चक्ष नक्तं.
TONSIL, s. कण्ठान्तर्वेदी स्नेहान्नाशयो मुद्रांसपिण्डः; 'enlargement of them,' अधिमांसकः, शतग्रो, गण्डमाला.
TONSURE, s. (Shaving the head) क्षीरं, क्षोरकर्म *n.* (नं); केशवपनं, शिरोवपनं, मुण्डनं, शिरोमुण्डनं, केशक्षेदः—(As a sacred rite) पूडाकर्म *n.* (नं), पूडाकरणं, पूडा, पीडं, चोळं, चोळकर्म *n.*, पूडाश्लेषं.
Too, adv. (Over much) चति or सु prefixed, जतीव, जतनं, एका-
 जतसु, एकान्त in comp., see EXCESSIVELY; 'too great a load,'
 जतिभारः; 'he approaches too near the fire,' जग्नेर् जतिस-
 नीपम् उपसर्पति; 'too compassionate,' जतिकरुणः—या-यं,
 एकान्तकरुणः &c.; 'too early,' जतिप्रगे, जतिकल्पं; 'too late
 in the evening,' जतिसायं—ये; 'too long,' सुदीर्घः—घो-घं.—
 (Also) चैव, च, अपि, तथा.
TOOL, s. उपकरणं, यन्त्रं, साधनं, शस्त्रं, see INSTRUMENT; 'a mere
 tool,' निमित्तमात्रं, कारणमात्रं, उपकरणमात्रं.
TOOTH, s. दन्तः, दशनः—नं, रदः, रदनः, दंशः, दंष्ट्रा, खादनः, दाढा,
 द्विजः, द्विजान्ता *m.* (नं), मुखनः, जहटः, दन्तशः, जम्बः, हालुः *m.*,
 खरुः *m.*, वक्रवुटः, रुचकः, मलकः, घटः; 'a row of teeth,' दन्त-
 पंक्ति *f.* दन्तावली, see TEETH; 'two middle fore teeth,' राज-
 दन्ती *m. du.*; 'double tooth,' नाटिः *f.*; 'decay of a tooth,'
 द्विजव्रणः—(Of a saw, comb, wheel, &c.) दन्तः.
TOOTH-ACHE, s. दन्तवेदना, दन्तचया, दन्तशूलः, दालनं.
TOOTH-BRUSH, s. दन्तवाश, दन्तकाष्ठं, कूचकं.
TOOTHED, a. दन्ती-जितनी-जित (नं), रदी &c., दन्तजातः—ता-तं, दन्
 or दन् &c. in comp.; as, 'handsome-toothed,' सुदन्-दन्ती
 -दह (हं); 'iron-toothed,' जयोदन्तः—न्ता-नं, जयोदन्-
 &c.
TOOTHLESS, a. जदन्तः—न्ता-नं, निर्दन्तः &c., दन्तहीनः—ना-नं, निर्देशनः
 -ना-नं, गतदन्तः—न्ता-नं, गलितदन्तः &c., नीरदः—दा-दं, जदंष्ट्री
 -द्विणी-द्वि (नं), भग्नदंष्ट्रः—द्वा-द्वं, उद्धतदंष्ट्रः &c., दशनोच्छिदः—डा-हं.
TOOTH-PICK, s. दन्तशोषनी, शलाका, दन्तनिर्घेयकः.
TOOTH-POWDER, s. दन्तवपनं, दन्तशायं, निषुक्कणं. See DENTIFRICE.
Top, s. (Highest part, upper end) जयं, शिखा, शिखरं, जयभागः,
 पृष्ठं, शृङ्गं, चूडा, शिरम् *n.*, उपरिभागः, शीर्षकं, मस्तकं, तुङ्गः, नीचकी *m.*
 (नं); 'of a tree,' वृक्षाग्रं, वृक्षशिरम् *n.*; 'fallen from the top
 of a tree,' वृक्षाग्रात् पतितः; 'of a palace or house,' प्रासाद-
 पृष्ठं, गृहपृष्ठं; 'of a mountain,' गिरिशृङ्गं, गिरिपृष्ठं, ग्राभावः—
 (Lid) पिधानं—(Highest or chief place) मुख्यस्थानं—(Spin-
 ning top) भ्रमदं, भ्रमरक्रीडनकं.
Top, a. (in comp.) उपरिस्थः—स्या-स्यं, जयस्थः—स्या-स्यं.
TOPAZ, s. पीताम्बुजा *m.* (नं), पीतस्फटिकः, पीतवर्णः *m.*, पीतसारः,
 पीतरत्नं, पीतः, पुष्परागः, पद्मरागः, गुरुराजं.
TOPE, s. (Mound of earth) सूपः.
TOP-HEAVY, a. भाराधिकशिरस्कः—स्का-स्कं, ऊर्ध्वगुरुः—रु-रु.
TOPIC, s. विषयः, प्रकरणं, प्रबन्धः, प्रसक्ति *f.*, वृत्तान्तः, वदं. See SUBJECT.
TOPIC, TOPICAL, a. प्राकरविकः—की-कं, विशेषव्यापिकः—की-कं.

TOP-KNOT, s. चूडा, शिखा, शिखरः—स्ककः, शिखरः—रं, शेरकः.
TOPMOST, a. सर्वोपरिस्थः—स्या-स्यं, सर्वोपरिस्थः &c., जयतमः—ना-नं.
TOPOGRAPHY, s. विशेषस्थानवर्णनं, विशेषस्थलविषयं, स्थानवर्णनं.
To TOPPLE, v. n. ऊर्ध्वगुरुत्वाद् जयतः पतं (c. 1. पतति-तिर्तु).
TOPSY-TURVY, a. or adv. अपरोक्षः—रा-रं, ऊर्ध्वोपरः—रा-रं.
TORCH, s. उल्लस, जलनकाष्ठं, अग्निकाष्ठं, उल्लुकं, जज्जरं, जलातं, अग्नि-
 कुण्डः, कण्ठनीलकः.
TORCH-BEARER, s. उल्काधारी *m.* (नं), उल्काधारी *m.*—बाहकः.
To TORMENT, v. a. जयतं पीड् (c. 10. पीडयति-यितुं) or तप् (c. 10. तापयति-यितुं) or सन्तप् or परितप्, यत् (c. 10. यातयति-यितुं).
 जतीव चप् (c. 10. जययति-यितुं), जतिशयेन बाष्प (c. 1. बाधते-यितुं)
 or ज्जिष्, जतियातनां कृ or दा, जतिवेदनां कृ or दा, तीव्रवेदनां कृ
 or दा, जतिव्यापां कृ or दा, परमदुःखं कृ, विडम् (c. 10. इडयति-
 यितुं). See To HARASS, VEX, ANNOY.
TORMENT, s. (Extreme pain) यातना, जतियातना, जतिवेदना, जति-
 व्यापा, जतिदुःखं, जतिपीडा, तीव्रवेदना, तिग्मवेदना, तिग्मयातना,
 जतिज्जेशः, परमदुःखं, दारुणदुःखं, दारुणयातना, यमयातना, तापः, परि-
 तापः, यन्त्रणं—या, विडम्बनं—ना, ज्जेशः, दुःखं—(That which gives
 annoyance) कष्टकः.
TORMENTED, p. p. जतिपीडितः—ता-तं, जतिव्यापितः &c., जतिबाधितः
 &c., विडम्बितः—ता-तं, कवितः—ता-तं, तुङ्गः—का-कं, दुःखदग्धः—गया-ग्यं.
TORMENTING, TORMENTER, a. and s. जतिपीडकः—का-कं, जतिपी-
 डाजनकः &c., जतिज्जेशकरः—री-रं, जतिदुःखकरः &c., जरुमुदः—दा-
 दं, प्रमापी-पिनी &c., आयासकारो &c., परिज्जेश-डो-दु (दु).
TORN, p. p. विदारितः—ता-तं, विदीर्घः—घो-घं, दारितः—ता-तं, प्रवि-
 दारितः &c., दीर्घः—घो-घं, दलितः—ता-तं, विदलितः &c., पाटितः
 -ता-तं, भिन्नः—का-कं; 'with the nails,' नलभिन्नः—का-कं;
 'being torn,' विदीर्घेनायः—या-यं; 'having torn,' विदायः;
 'is torn,' विदीर्घ्यते.
TORNADO, s. घूर्णवातः, घूर्णवायुः *m.*, प्रभञ्जनः. See TEMPEST.
TORPID, a. जडः—डा-डं, विचैतनः—ना-नं, सुप्तः &c., see NUMB.
TORPOR, TORPIDITY, s. जडता, जाड्यं, जडिना *m.* (नं), चैतन्यसम्भः,
 चैतन्यनाशः, सुप्तिः *f.*, स्वापः, मान्द्यं, कुण्ठता, तन्द्रा. See NUMBNESS.
TORRENT, s. निकरः—रो, मरुः, जलप्रवाहः, जलप्रपातः, जलधारा,
 जोषः, जलोषः, प्रवहणं, स्रोतस् *n.*, न्ना; 'of rain,' वृष्टिधारा, धारा-
 सारः, धारासम्पातः, तरणः; 'a mountain torrent,' गिरिजदी,
 गिरिजसिन्धु.
TORRID, a. उल्लसदग्धः—गया-ग्यं, ग्रीष्मदग्धः &c.; 'zone,' उल्कादिबन्धः.
TORTOISE, s. कूर्मीः, कच्छपः, कमठः, कानठः, गृहाङ्गः, पञ्चाङ्गुलः,
 पञ्चगुलः, कठिनपृष्ठं, चतुर्गैतिः *m.*, क्रोडपादः, उग्रदः, स्मरणापसतवेकः;
 'female,' कूर्मी, कच्छपी, कमठी, दुलिः—ली *f.*, दुलिः *f.*; 're-
 lating to a tortoise,' कूर्मीः—झी-झी, कानठ-डो-डो.
TORTOISE-SHELL, s. कूर्मीकवचः—चं, कूर्मीकवुः—चु *m. n.*, कूर्मीपृष्ठं, कूर्मी.
TORTUOSITY, s. चक्रता, वक्रिना *m.* (नं), कुटिलत्वं, निजता, तिर्य्यकं.
TORTUOUS, a. चक्रः—त्रा-त्रं, कुटिलः—ला-लं, तिर्य्यक्—रञ्जी-ज्येक
 (ज्य); 'moving tortuously,' तिर्य्यग्गामी-मिनी &c., कुटिलगामी
 &c., दन्दमयः—या-यं; 'movement,' चक्रुवा-मयं, दन्दम-मयं.
To TORTURE, v. a. बाह् (c. 10. यातयति-यितुं), यातनयनेन चप् or
 प्रमप् (c. 10. नापयति-यितुं), यातनां कृ, जयतं पीड् &c. See
 To TORMENT.
TORTURE, s. यातना, जतिव्यापा, व्यापा, प्रमापः, व्याधिः *m.*, जतिव्याधिः *m.*,

तिग्मवधपा, तिग्मवेदना, सम्पीडः, उद्धेजनं. See TORMENT.

TORTURED, *p. p.* व्यथितः -ता -तं, सन्नामः -ता -तं, प्रमथितः -ता -तं.

TORTURER, *s.* यातनाकारी *m.* (नं), यातनकृत् *m.*, व्यापकः, प्रमापी *m.* (नं), उद्धेजनकरः, सनापकः, परित्रेहा *m.* (इ). See TORMENTING.

To TOSS, *v. a.* क्षिप् (c. 6. क्षिपति, क्षेपे), विक्षिप्, उक्षिप्, समुक्षिप्, कुम्भ (c. 10. क्षोभयति -विभु), विक्षुम्, संक्षुम्, उड्डू (c. 5. -धूनीति -धोतु), विधू.

To TOSS, *v. n.* विक्षिप् in pass. (-क्षिप्यते), इतस्ततो विक्षिप् or विचल (c. 1. -चलति -लितु) or प्रचल, इतस्ततो लुट् (c. 6. लुडति -लितु) or प्रलुट् or लुल, पूर्ये (c. 1. पूर्येति -ने -रिंति), विपूर्ये, व्यापूर्ये, परिपूर्ये, उड्डू in pass. (-धूयते), विधू, इतस्ततो भु (c. 1. प्रवते, प्रोतु).

TOSS, *s.* क्षेपः -पर्यं, उल्लेपः -पर्यं, समुक्षेपः, क्षोभः, व्याक्षोभः.

TOSSED, *p. p.* क्षिप्तः -ता -तं, उक्षिप्तः &c., कुम्भः -आ -अं, संक्षुम्भः &c., उड्डूतः -ता -तं, विधूतः &c., व्यस्तः -स्ता -स्तं, प्रलोठितः -ता -तं, उड्डूतः -ता -तं, विद्युतः &c., विकीर्यमाणः -या -यं, कात्यमानः &c.

TOSsing, *s.* क्षेपणं, उल्लेपणं, हल्लनं. See ROLLING, *s.* and *part.*

TOTAL, *a.* सम्पूर्णे -यो -यं, पूर्ये &c., समग्रः -या -यं, चात्यन्तिकः -को -कं, see ENTIRE, COMPLETE; 'total rout.' सुपलायितं.

TOTAL, TOTALITY, *s.* साकल्यं, समुदायः, समस्तः, समासः, सामग्र्यं, ऐक्यं, पारायणं, कात्वं, समावायः. See WHOLE, *s.*

TOTALLY, *adv.* सञ्ज्ञेयम्, सञ्ज्ञेयम्, सम्यक्, साकल्येन. See ENTIRELY.

To TOTTER, *v. n.* खलत् (c. 1. खलति -लितु), प्रखलत्, विचलत् (c. 1. -चलति -लितु), संचलत्, चलत्, विहलत् (c. 1. -हलति -लितु), प्रहलत्, हलत्.

TOTTERING, *part.* खलितः -ता -तं, विचलन् -लन्ती -लत् (नं), खलितगतिः -ति -ति, विचलनगतिः &c., खलनगतिः &c., चलविचलः -ला -लं.

To TOUCH, *v. a.* स्पृश (c. 6. स्पृशति, स्पर्ष्टु). संस्पृश, परिस्पृश, हस्तेन परामृश or चालम्, स्पर्श कृ. See To HANDLE, MOVE.

To TOUCH, *v. n.* (Come in contact) सम्स्पृशे इ or गम्, संसर्गे इ or गम्, परस्परस्पर्श कृ; 'as a vessel.' लग् (c. 1. लगति -गितु).

TOUCH, *s.* (The sense) स्पर्शः. स्पृशः *f.*, स्पर्शेन्द्रियं.—(The perception, the act of touching) स्पर्शः -ज्ञेन, संस्पृशः, परिस्पृशः, परिमार्गः, स्पर्शोपपन्नः, स्पर्शज्ञानं, त्वगज्ञानं.—(Contact) सम्पर्कः, पृक्कः *f.*, संस्पृशः, संसर्गः, see CONTACT.—(Touch as a test of gold) वरीका.

TOUCHED, *p. p.* स्पृष्टः -ता -तं, संस्पृष्टः &c., see MOVED; 'my heart is touched with grief,' उल्कावया संस्पृष्टं हृदयं; 'to be touched,' स्पर्ष्टव्यः -व्या -व्यं, स्पृश्यः -श्या -श्यं, स्पर्शनीयः -या -यं.

TOUCHING, *a.* हृदयङ्गमः -ता -तं. See MOVING, PATHETIC, *a.*

TOUCH-STONE, *s.* निकषः, कषः, निकषपाषाणः, कषपाषाणः, निकषयाषा *m.* (नं), शाकपः, निकसः, कसः, शाणः, शानः, हेमलः.

TOUCHY, *a.* शीघ्रकोपी -पिनी &c. See IRRITABLE, PEEVISH.

TOUGH, *a.* दृढः -डा -दं, दुःसंवेद्यः -द्या -द्यं, दुर्भेद्यः &c., दुःसंवेद्यः &c., दुर्भेद्यः &c., दुःसंवेद्यः -द्या -द्यं, कठिनः -ना -नं, शिथिलदृढः &c.

TOUGHNESS, *s.* दृढता, दुर्भेद्यता, दुःसंवेद्यता, कठिनता, काठिन्यं.

TOUR, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, पथेदनं, विहारः, विहङ्गं.

TOURIST, *s.* परिभ्रमकः, भ्रमणकारी *m.* (नं), भ्रमणकृत्, विहारी *m.*

TOURNAMENT, TOURNEY, *s.* अष्टारोहियां क्रीडापुङ्गवः.

TOW, *s.* स्थूलशृङ्गं, शृङ्गसूत्रं, स्थूलभङ्गा, शृङ्गस्थूलं.

To TOW, *v. a.* रज्जुना or रज्जा कृ, रज्जुना जाकृष्य चल् in caus.

TOWARD, TOWARDS, *adv.* (In the direction of) प्रति, अनु, अभिमुखं, उद्दिश्य; 'towards the city,' नगरं प्रति, नगराभिमुखं; 'he set out towards the north,' उत्तरा दिशमुद्दिश्य प्रस्थितः.—(With

respect to) उपरि, उद्दिश्य, उद्देशेन, प्रति affixed; 'towards me,' ममोपरि, मामुद्दिश्य, मी प्रति; 'want of courtesy towards you,' तवोपरि अदाक्षित्यं; 'not behaving properly towards his father,' पितरुपरि असदृशव्यवहारी.—(Nearly) प्रायश्; 'towards evening,' अभिसायं.

TOWARD, TOWARDLY, &c. See APT, FORWARD, SHARP, &c.

TOWEL, *s.* गात्रमार्जनी, अङ्गमार्जनी, गात्रमार्जनेयस्तं, वरकं.

TOWER, *s.* प्रासादशिखरं -शृङ्गं, मञ्चः *f.*, टुर्ग. See TURRET.

TOWERING, *a.* प्रोन्नतः -ता -तं, उन्नतः -ता -तं. See ELEVATED.

TOWN, *s.* नगरं -रो, पुरी, see CITY; 'town and country,' पुरजनपदं.

TOWN-FOLK, TOWNS-MAN, *s.* नगरजनः, नगरनिवासिजनः. See CITIZEN.

TOWN-HALL, *s.* नगरकार्यनिर्वाहयोग्या महाशाला.

TOY, *s.* क्रीडनकं, क्रीडाद्वयं, क्रीडावस्तु *n.*, खेलनी, क्रीडामृगः.

To TOY, *v. n.* See To PLAY, SPORT, DALLY, TRIFLE.

TOY-SHOP, *s.* क्रीडाद्रव्यविक्रयस्थानं, क्रीडावस्तुविक्रयगृहं.

TRACK, *s.* अभिज्ञानं, चिह्नं, लक्षणं, चङ्कः, पदवी, तस्त्रं, see MARK, FOOTSTEP.—(Of a carriage, &c.) प्रग्रहः, प्रगाहः, चर्मैक्यः.

To TRACK, *v. a.* (Follow by some mark) अनुसृ, मार्गानुसरणं कृ, वात्मानुसरणं कृ, मृगं, मार्गं, see To TRACK.—(Mark out) बाह्यरेखाम् चङ्क (c. 10. चङ्कयति -यितु) or लिख् (c. 6. लिखति, लेखितु).

TRACHEA, *s.* श्वासमार्गः, श्वासप्रश्वासमार्गः, प्राणमार्गः.

TRACK, *s.* पदवी -विः *f.*, मार्गः, पथः, पन्थाः *m.*, see ROAD, TRACE.

To TRACK, *v. a.* पादानुसरणं कृ, पदानुसरणं कृ, मार्गानुसरणं कृ, अनुपदं या (c. 2. याति -तु) or गम्, अनुसृ, see To PURSUE.

TRACKLESS, *a.* पादस्पृष्टः -हा -हं, पादाङ्कुरहितः &c., पदविहीनः &c.

TRACT, *s.* देशः, प्रदेशः, see REGION, COUNTRY.—(Short treatise) लेखः, पत्रिका, अल्पग्रन्थः, खल्यग्रन्थः.

TRACTABILITY, *s.* विधेयता, विनयेयता, वश्यता, सविनयता.

TRACTABLE, *a.* विधेयः -या -यं, वश्यः &c., see DOCTILE, MANAGEABLE.

TRADE, *s.* (Commerce) वाणिज्यं -न्या, वणिज्यं, वणिक्कर्म *n.* (नं), वणिक्क्रिया, सर्वप्रयोगः, क्रयविक्रयः, व्यापारः, नीचरः, कोशातकी *m.* (नं), see COMMERCE.—(Occupation of a man of the third class) वैश्यक्रिया, वैश्यवृत्तिः *f.*—(Occupation) व्यापारः, व्यवसायः, व्यवहारः.

To TRADE, *v. n.* वाणिज्यं कृ, क्रयविक्रयं कृ, व्यापारं कृ, उपक्रो.

TRADER, *s.* वणिक् *m.* (नं), वाणिजिकः &c. See MERCHANT.

TRADESMAN, *s.* पत्रनवणिक् *m.* (नं), नगरवणिक्, see SHOP-KEEPER.

TRADITION, *s.* लोककथा, इतिहासः, परम्परागतकथा, परम्परागतवाक्यं, पारम्पर्यं, परम्परागताचारः, पारम्पर्योपदेशः, पारम्पर्यकथा, ऐतिह्यं, इतिह ind., सम्प्रदायः, आवायः, पुराणं, पूर्वै, धोरणिः *f.*, प्रवादः, आख्यायिका, गुरुकृतः, शेषः.

TRADITIONAL, TRADITIONARY, *a.* परम्परागतः -ता -तं, परम्परायातः &c., परम्परीयः -या -यं, पारम्परीयः -यी -यं, परम्पराप्राप्तः -ता -तं, ऐतिहासिकः -की -कं, पौराणिकः -की -कं, पुराणोक्तः -क्ता -क्तं, साम्प्रदायिकः -की -कं, क्रमागतः -ता -तं, क्रमायातः &c., क्रमाप्राप्तः &c., शेषप्राप्तः &c., कृदः -डा -दं, 'instruction,' पारम्पर्योपदेशः; 'practice,' वंशानुचरितं.

TRADITIONALLY, *adv.* पारम्पर्येण, परम्पराक्रमेण, सम्प्रदायतश्च.

To TRADUCE, TRADUCED. See To CALUMNIATE, MALIGN, &c.

TRADUCER, *s.* अपवादकः, अभिज्ञेयी *m.* (नं), see CALUMNIATOR.

TRAFFIC, *s.* वाणिज्यं, लोकव्यवहारः, लोकयाया, see COMMERCE.

TO TRAFFIC, *v. n.* वाणिज्यं कृ. पण्. See TO COMMERCE, TRADE.
TRAGEDIAN, *s.* कर्णारसभिनेयकुशलः, कर्णारसभिनेता *m.* (नृ).
TRAGEDY, *s.* दुःखपरिणामकनाटकं, कर्णारसप्रधाननाटकं.

TRAGIC, TRAGICAL, *a.* (Pertaining to tragedy) दुःखपरिणामनाटक-
सम्बन्धी &c., कर्णारसप्रधानः-ता-तं, कर्णारसविषयकः-का-कं.—
(Ending tragically) दुःखपरिणामकः-का-कं, दुष्परिणामी-मिनी
&c., दुःखः-ता-तं.

TO TRAIL, *v. a.* विकृष् (c. 1. -कर्षति -कृष्टु), आकृष्, समाकृष्, कृष्.
TO TRAIL, *v. n.* विकृष् in pass. (-कृष्यते), आकृष्, कृष्, कृष्टः-हा-हं भू.
TRAIL, *s.* (Track) पदचिः-ची *f.*—(Scent left) गन्धः.

TO TRAIN, *v. a.* विनी (c. 1. -नयति -नेतुं), शिक्ष (c. 10. शिक्षयति-यितुं),
अनुशिक्ष, शास्, अनुशास्, अनुशासनं कृ. नियमनं कृ. See TO DISCIPLINE.
TRAIN, *s.* (End of a robe) वसनान्तः, मानवस्तान्तः, वसनभारः.—
(Retinue) परिचारः, परिपहेः, सामर्थ्यं, see RETINUE.—(Concatenation)
श्रेणी, प्रवन्धः, see SERIES, SUCCESSION; 'train of fraud,'
कपटप्रवन्धः; 'of reasoning,' तर्कप्रवन्धः, अनुमानप्रवन्धः.—(Regular
course) क्रमः, अनुक्रमः.—(Of gunpowder) आग्नेयचूर्णश्रेणी.
—(Of a peacock) वहेः, वहेभारः.

TRAINED, *p. p.* शिक्षितः-ता-तं, विनीतः-ता-तं, अनुनीतः &c., कृता-
भ्यासः-ता-सं, दमितः-ता-तं, दान्तः-ता-तं. See DISCIPLINED,
EDUCATED.

TRAINING, *s.* शिक्षा, see EDUCATION; 'of a horse,' अश्वशिक्षा.
TRAIT, *s.* लक्षणं; 'bad trait,' कुलक्षणं, दुर्लक्षणं; 'good,' सुलक्षणं.
TRAITOR, *s.* (One guilty of treason) राजद्रोही *m.* (नृ), शत्रुसवी *m.*,
हिटसेवी *m.*, राजशत्रुः, देशद्रोही *m.*, भेत्ता *m.* (नृ), भेदकः, उपजापकः.
—(One who betrays his trust) विश्वासघाती *m.* (नृ), विश्वास-
घातकः, वधकः, विसंवादी *m.*, मिथ्याप्रतिज्ञः, विश्रम्भघाती *m.*

TRAITOROUS, *a.* रामापथकारि &c., राजद्रोही &c., see TREASONABLE.
TRAMMEL, TO TRAMMEL, SEE SHACKLE, CLOY, TO CLOY.

TO TRAMP, *v. n.* चरणपातं कृ. पदव्यासं कृ. पदविहम्भं कृ.

TO TRAMPLE, *v. a.* पादाभ्यां मृद (c. 9. मृशति, मर्दिनुं) or सम्मृद or
प्रमृद or उपमृद or अवमृद, पादाघातेन मृद or क्षुद (c. 7. क्षुण्ति,
क्षोभुं), मर्देन कृ. उपमर्देन कृ. अवमर्देन कृ. पादाभ्याम् आक्रमं or समाक्रमं.
TRAMPLED, *p. p.* पादाभ्यां मर्दितः-ता-तं or सम्मर्दितः &c. or उपम-
र्दितः &c. or अवमर्दितः &c., पादाहतः-ता-तं, पादमर्दितः &c.,
पादव्यासमर्दितः &c., पादक्षुब्धः-खा-खं, प्रमथितः-ता-तं.

TRAMPLING, *s.* मर्देन, उपमर्दे-र्देन, अवमर्दे-र्देन, सम्मर्दे-र्देन, पादा-
हतिः *f.*, पादाघातः, पदपातः, चरणपातः, पादास्फालनं, पादाभ्यासः,
चरणास्फन्दनं, प्रमथनं.

TRANCE, *s.* देशतोतवृष्टिः *f.*, मोहावस्था, समाधिः *m.*, तन्मयावस्था, मूर्च्छना,
आवेशः, मोहः, लोकान्तरविषयवृष्टिः *f.*

TRANQUIL, *a.* शान्तः-ता-तं, प्रशान्तः &c., स्थिरः-रा-रं, स्वस्थः-स्था-
स्थं, शान्तात्मा-त्मा-तम (नृ), स्वस्थचितः-ता-तं, अक्षुब्धः-आ-अं.
See CALM.

TO TRANQUILIZE, *v. a.* शम् (c. 10. शमयति-यितुं), see TO CALM,
COMPOSE.

TRANQUILLITY, *s.* शान्तिः *f.*, शमः, शान्ता, निवृत्तिः *f.*, स्थिरता, अक्षु-
ब्धता, अक्षोभः, स्वस्थता, स्वास्थ्यं, निरूपद्रवता. See CALMNESS,
COMPOSURE.

102) TO TRANSACT, *v. a.* निर्वह (c. 10. -वाहयति-यितुं), व्यवहृ (c. 1. -हरति
-हर्षु), विधा (c. 3. -दधाति-धातुं), प्रणी, अभ्यणी, प्रयत्नं in caus.,
809

आचर, समाचर, अनुधा, नीर (c. 10. नीरयति-यितुं), पार (c. 10.
पारयति-यितुं), पण् (c. 10. पणयति-यितुं), कृ; 'business,' कर्म-
निर्वाहं कृ.

TRANSACTION, *p. p.* निर्याहितः-ता-तं, पणायितः-ता-तं, पणितः-ता-तं,
आचरितः-ता-तं.

TRANSACTION, *s.* (The act of doing) निर्वाहः-हर्षं, प्रवर्तनं, विधानं,
आचरणं, प्रणयनं, अनुधानं; 'of business,' कर्मनिर्वाहः.—(Affair)
कर्म *n.* (नृ), कार्यं, व्यापारः, व्यवहारः, वृत्तान्तः, पणाय.

TO TRANSCEND, *v. a.* See TO EXCEED, SURPASS, EXCEL.

TRANSCENDENTAL, *a.* अत्युन्नतः-ता-तं. See SURPASSING, SUPERIOR.

TRANSCENDENTLY, *adv.* अत्युन्नतं, अत्यन्तं, अधिकं, अभाधिकं, परमं.

TO TRANSCRIBE, TRANSCRIPT. See TO COPY, COPY.

TRANSCRIBER, *s.* लिपिकारः, प्रतिलिपिकारकः, आदर्शकारकः.

TO TRANSFER, *v. a.* (Make over, cause to pass) संक्रमं in caus.
(-क्रामयति-यितुं), उपसंक्रमं, संचर in caus. (-चारयति-यितुं), समृ in
caus. (-सर्पयति-यितुं), अध्याह in caus. (-रोपयति-यितुं), अपयत्
(c. 10. -वर्जयति-यितुं); 'to another,' परस्मिन् or परस्मे or
परहस्ते समृ in caus. or संक्रमं in caus.—(Convey from one
place to another) स्थानान्तरीक, स्थलान्तरीक.

TRANSFERABLE, *a.* सङ्क्रामणीयः-या-यं, संचारणीयः &c., परसमर्पणीयः &c.

TRANSFERRED, *p. p.* सङ्क्रामितः-ता-तं, सङ्क्रान्तः-ता-तं, उपसङ्क्रान्तः
&c., संचारितः &c., परहस्तसमर्पितः &c., अध्यातः-ता-तं.

TRANSFIGURATION, *s.* रूपान्तरग्रहणं, मूर्त्यन्तरग्रहणं, रूपपरिवर्तनं.

TO TRANSFIGURE, *v. a.* रूपान्तरीक, मूर्त्यन्तरं कृ, see TO TRANSFORM.

TRANSFIGURED, *p. p.* रूपान्तरीकृतः-ता-तं. See TRANSFORMED.

TO TRANSFIX, *v. a.* व्यध् (c. 4. विध्यति, व्यधुं), प्रतियध्, भिद (c. 7.
भिनन्ति, भेनुं), श्ल् (c. 1. श्लति-लितुं), कोल् (c. 10. कोलयति-
यितुं), निखन् (c. 1. -खनति-निनुं), छुर् (c. 6. छुरति-रितुं). See
TO PIERCE.

TRANSFIXED, *p. p.* विधः-डा-डं, अतिविधः &c., कोलितः-ता-तं,
छुरितः &c.; 'through the belly,' छुरितोदरः-रा-रं.

TO TRANSFORM, *v. a.* रूपं परिवर्तु in caus., रूपपरिवर्तनं कृ, रूपा-
न्तरीक, विडम् (c. 10. -उडयति-यितुं). See TO METAMORPHOSE.

TRANSFORMATION, *s.* रूपान्तरीकरणं, रूपान्तरं, मूर्तिपरिवर्तनं, विडम्बनं,
व्याकृतिः *f.*, परिणामः. See METAMORPHOSIS.

TRANSFORMED, *p. p.* व्याकृतः-ता-तं, विडम्बितः &c. See META-
MORPHOSED.

TO TRANSFUSE, *v. a.* एकपात्राभ्यन्तरात् सावयित्वा अन्यपात्रे निविश् (c. 10.
-वेशयति-यितुं) or निविष्, पात्रान्तरीक. See TO TRANSFER.

TRANSFUSION, *s.* सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, संचारणं, पात्रान्तरीकरणं.

TO TRANSGRESS, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्गयति-यितुं), उलङ्ग, अतिक्रमं
(c. 1. -क्रामति-क्रामितुं), समतिक्रमं, व्यतिक्रमं, अभ्यतिक्रमं, अतिचर्
(c. 1. -चरति-रितुं), व्यभिचर्, उलङ्घनं कृ, लङ्घनं कृ, अतिक्रमणं कृ,
व्यतिक्रमं कृ, अतिवृत्त. See TO SURPASS.

TO TRANSGRESS, *v. n.* अपराध्, अपराधं कृ. See TO OFFEND, *v. n.*

TRANSGRESSED, *p. p.* उलङ्घितः-ता-तं, लङ्घितः &c., विलङ्घितः &c.,
अतिक्रान्तः-ता-तं, व्यतिक्रान्तः &c., समतिक्रान्तः &c., उत्क्रान्तः &c.,
अतीतः &c.

TRANSGRESSION, *s.* (The act of transgressing) लङ्घनं, उलङ्घनं,
उलङ्घनं, अतिक्रमः-मणं, व्यतिक्रमः, समतिक्रमः, उत्क्रमः-मणं, अति-
पातः, अत्याचारः, उपाययः, अययः, भङ्गः, लोपः-पनं, अमर्यादा.—

(Offence) अपराधः, पापं, पातकं, see OFFENCE.

TRANSGRESSOR, *s.* (One who goes beyond) अतिक्रामकः, अतिक्रामी *m.* (नं), उल्लङ्घी *m.*, अत्याचारी *m.*—(Sinner) अपराधी *m.*, see OFFENDER.

TRANSIENT, *a.* अचिरस्थायी -यिनो &c., अस्थायी &c., क्षणिकः -का -के, क्षणविध्वंसो &c., भङ्गुरः -रा -रं, क्षणभङ्गुरः &c., चञ्चलः -ला -लं, अनित्यः -ता -तं, अचिरविनश्यदः -रा -रं, नश्यदः &c., अशाश्वतः -तो -तं. See MOMENTARY, TEMPORARY.

TRANSIENTNESS, *s.* अचिरस्थायित्वं, अस्थायिता, अनित्यता.

TRANSIT, *s.* सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, सङ्क्रामः, क्रान्तिः *f.*, अतिक्रमः -मणं, गतिः *f.*; 'of a slip,' तारासङ्क्रमः.

TRANSITION, *s.* सङ्क्रमः -मणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, विकारः, संचारः, अयस्थानरं, स्थित्यन्तरं, अभिलम्भनं, स्थानान्तरं.

TRANSITIVE, *a.* (Verb) सकर्मकः, सकर्मिक्रिया; 'transitive voice,' परस्मैपदं.

TRANSITORY, *a.* अस्थायी &c., जगन् -गती -गत्. See TRANSIENT.

To TRANSLATE, *v. a.* (Remove), see To REMOVE, TRANSFER; 'to heaven,' सशरीरं स्वर्गम् आरुह in caus.—(Into another language) भाषान्तरीकृ, अन्वृत् (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), अन्वतरणं कृ, विवृ, भाषान्तरे निरूप्य (c. 10. -रूपयति -यितुं).

TRANSLATED, *p. p.* (Removed), see REMOVED; 'to heaven,' सशरीरस्वर्गारोपितः -ता -तं, सशरीरमुक्तः -क्ता -क्तं.—(Into another language) भाषान्तरीकृतः -ता -तं, अन्वतीर्थः -शी -थं, विवृतः -ता -तं, भाषान्तरे निरूपितः -ता -तं; 'Prākṛit translated into Sanskrit' प्राकृतः संस्कृते निरूपितः.

TRANSLATION, *s.* (Removal), see REMOVAL; 'to heaven,' सशरीर-स्वर्गारोपणं, सशरीरमुक्तिः *f.*—(Into another language) भाषान्तरं, भाषान्तरीकरणं, अन्वतरणं, अन्वतारः, विवरणं, भाषान्तरे निरूपणं; 'loose translation,' अन्वयानुसरणं.

TRANSLATOR, *s.* भाषान्तरकारी *m.* (नं), अन्वतरणकृत्, व्याख्याता *m.* (तं), अर्थव्याख्याता *m.*, अर्थनिरूपकः. See INTERPRETER.

To TRANSMIGRATE, *v. n.* देहान्तरे गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), शरीरान्तरं गम्, जन्मान्तरं or पुनर्जन्म प्राप्, योनिभ्रमणं कृ.

TRANSMIGRATION, *s.* देहान्तरप्राप्तिः *f.*, देहान्तरगतिः *f.*, गमनं, शरीरान्तरप्राप्तिः *f.*, पुनर्जन्म *n.* (नं), जन्मान्तरं, जन्मभ्रमणं, योनिभ्रमणं, पुनरावृत्तिः *f.*, गतिः *f.*; 'exemption from it,' अपुनरावृत्तिः *f.*

TRANSMISSION, TRANSMITTAL, *s.* संचारः -रणं, सङ्क्रामणं, सङ्क्रान्तिः *f.*, संचालनं, प्रेरणं, प्रापणं, अभिवाहं.

To TRANSMIT, *v. a.* संचर in caus. (-चारयति -यितुं), सङ्क्रम in caus. (-क्रामयति -यितुं), उपसङ्क्रम, प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं), प्राप् in caus.

TRANSMITTED, *p. p.* संचारितः -ता -तं, सङ्क्रामितः &c., प्रेरितः &c.

TRANSMUTATION, *s.* परिणामः, परिणामान्तरं, द्रव्यान्तरं.

To TRANSMUTE, *v. a.* द्रव्यान्तरीकृ, परिणामभेदं कृ, नाशन्तरं कृ.

TRANSPARENCY, *s.* सच्छता -त्वं, सच्छता, प्रसन्नता, प्रसन्तिः *f.*, निर्मलता, प्रकाशभेद्यता, किरणभेद्यता, प्रकाशारोपकता.

TRANSPARENT, *a.* (Clear) सच्छः -च्छा -च्छं, सच्छः &c., प्रसन्नः -जा -जं, निर्मलः -ला -लं, जमलः &c., स्पष्टिकप्रभः -भा -भं.—(Transmitting light, not opaque) प्रकाशभेद्यः -छा -छं, किरणभेद्यः &c., प्रकाशारोपकः -जा -जं, प्रकाशप्रतिबन्धकः &c., दृश्यरोधकः &c., पारदर्शकः &c., वक्ष्यः -स्था -स्थं.

To TRANSPIRE, *v. n.* प्रसिद्धः -हा -हं भू, प्रसिद्धीभू, प्रकाशः -ज्ञा -ज्ञं भू, प्रकाशीभू, प्रचलीभू, लोकप्रसिद्धः -ता -तं भू.

To TRANSPLANT, *v. a.* स्थानान्तरे रुह in caus. (रोपयति -यितुं) or रोपणं कृ, उन्मूल्य स्थानान्तरे रुह in caus., उन्मूल (c. 10. -मूलयति -यितुं).

TRANSPLANTED, *p. p.* स्थानान्तरे रोपितः -ता -तं, उन्मूलितः -ता -तं.

To TRANSPORT, *v. a.* (Convey, carry) तृ (c. 10. तारयति -यितुं), सन्तृ, वह्, आवह्, संवह्, स्थानान्तरीकृ, आनी, see To CONVEY.—(As a criminal) विषस् (c. 10. -वासयति -यितुं), प्रवस्, निवस्, प्रवज् (c. 10. -व्राजयति -यितुं), देशान्तरीकृ, सागरपारे दूरीकृ, स्वदेशाद् दूरीकृ.—(Ravish), see the word.

TRANSPORT, *s.* (Conveyance) तारणं, सन्तारणं, वाहनं, आनयनं.—(Of passion) क्रोधावेशः, कोपावेशः.—(Rapture), see RAPTURE.

TRANSPORTATION, *s.* विवासः -सनं, प्रवासः -सनं, निवसनं, विवासकरणं, प्रव्राजनं, सागरपारे दूरीकरणं, सन्तारणं, सन्तारकत्वं.

TRANSPORTED, *p. p.* (Conveyed) सन्तारितः -ता -तं, तारितः &c., आनीतः &c.—(Exiled) विवासितः &c.—(Enraptured), see the word.

To TRANPOSE, *v. a.* स्थानपरिवर्तनं कृ, स्थानविनिमयं कृ, स्थानविपर्ययं कृ, स्थानं परिवृत् (c. 10. -वर्त्ययति -यितुं), विपर्यस्.

TRANPOSED, *p. p.* परिवर्तितः -ता -तं, विपर्यस्तः &c., व्यस्तः &c.

TRANSPPOSITION, *s.* स्थानपरिवर्तनं, स्थानविनिमयः, स्थानविपर्ययः, व्यत्यासः, व्यत्ययः, विपर्ययः, विपर्ययोः.—(In arithmetic) तुल्यशक्तिः *f.*

TRANSVERSE, *a.* तिर्यङ् -ञ्ची -य्येक् (च्), व्यस्तः -ता -तं, विपरीतः &c.

TRANSVERSELY, *adv.* तिर्येक्, व्यस्तं, कोणाकोणि, विपरीतं.

TRAP, *s.* उन्माथः, कूटयन्त्रं, कूटः, पाशः, बागुरा, जालं, पद्मराखेटः, नाहः, पातिली. See SNARE.

TRAPEZIUM, *s.* विषमचतुर्भुजं, विषमचतुष्कोणः.

TRAPPINGS, *s. pl.* परिच्छदः, भूषणं, परिकर्म्म *n.*, see FINERY.—(Of a horse or elephant) परिलोमः, वणः, आदानं, आसतरः -रणं, प्रवेयिः -णी *f.*, कुपः.

TRASH, *s.* असारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, कुस्तिद्रव्यं. See RUBBISH.

TRAVAIL, To TRAVAIL, See under LABOR, To LABOR, *v. n.*

To TRAVEL, *v. n.* व्रज्, प्रव्रज्, देशभ्रमणं कृ, देशपरेटनं कृ, देशाटनं कृ, अश्वना गम्, यात्रा कृ, चर्, विचर. See To JOURNEY.

TRAVEL, TRAVELING, *s.* अश्वगमनं, मार्गगमनं, देशभ्रमणं, भ्रमणं, पर्यटनं, पर्येटनं, देशपरेटनं, अटनं, यात्रा, संपात्रा, व्रज्या, अटारुणा, मार्गक्रमणं, प्रवासः; 'to return from travel,' प्रवासाद् आगम्; 'traveling-carriage,' पारियानिकः; 'companion,' सहचर.

TRAVELLER, *s.* पथिकः, पान्थः, अश्वगः -गामी *m.* (नं), अश्वन्यः, सश्वनीनः, यात्रिकः, पादविकः, सारणिः, मार्गस्थः, पथिलः, गन्तुः *m.*, गमयः, यात्री *m.* (नं), देशिकः, इत्यरः, घोषः, देशिकः, अश्वनि वक्त्रेमानः, परदेशसेवी *m.*; 'a great traveller,' बहुदेशदर्शी *m.*

To TRAVERSE, *v. a.* तृ (c. 1. तरति -रितुं -रीतुं), अतितृ, सन्तृ, अतिक्रम् (c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), परिक्रम्, पारं गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं), or इ.

TRAVERSED, *p. p.* अतिक्रान्तः -ता -तं, तीर्थीः &c., पारगतः &c., पारगितः &c.

TRAVESTY, *s.* हास्यजनकविधानं, हास्यरसप्रधानानुकरणकार्यं, हास्यजनकानुकरणकविता, आकारोपनं.

TRAY, *s.* पात्रं, भाजनं, शरायः, द्रोणिः -णी *f.*, आधारः.

TRACHEROUS, *a.* विश्वासघाती &c., मिथ्याप्रतिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, विश्वादी &c., असत्यसन्धः -न्धा -न्धं, अविश्वास्यः &c., see PERFIDIOUS, FAITHLESS.

TRACHEROUSLY, TRACHEROUSNESS. See PERFIDIOUSLY, &c.

TRACHERY, *s.* विश्वासघातः, विश्वासभङ्गः, विश्वादाः, प्रतिज्ञाभङ्गः, उपजापः, उपपथः, भूषिता, अभिमदः. See PERFIDY.

TREACLE, *s.* इक्षुसारः, इक्षुसक्तायः, शर्करासारः. See MOLASSES.

To TREAD, *v. n.* चरणपातं कृ, पदापातं कृ, पादपातं कृ, पदत्यासं कृ, पादा-
येणं कृ, पदविष्टम्भं कृ, क्रम् (c. 1. क्रामति - क्रमते - मिनुं).

To TREAD, *v. a.* आक्रम् (c. 1. -क्रामति - क्रमिनुं), समाक्रम्, पादाभ्याम्
आक्रम् or पीड्, पदत्यासं कृ, पादत्यासं कृ, पादायेणं कृ; 'to tread
on one's steps,' पदाक्रमणं कृ; 'one who does so,' पदाक्रान्तः.
—(Crush with the feet) पादाभ्यां मृद् or अवमृद्, see To TRAM-
PLE, STAMP, STEP.

TREAD, *s.* पदत्यासः, पादत्यासः, पदापातः, पादपातः, चरणपातः, क्रमः,
विक्रमः, पादाभ्यासः, पादापातः. See STEP, PACE.

TREASON, *s.* राजद्रोहः, राजाभिद्रोहः, राजशरोराभिद्रोहः, राजापकारः,
राजापय्यकारित्वं, राजविरोधः.

TREASONABLE, *a.* राजद्रोही - हिणी - हि (न्), राजाभिद्रोही &c., राजा-
पकारी &c., राजद्रोहसञ्चयी &c., राजविरोधी &c.

TREASURE, *s.* (Store of valuables) निधिः *m.*, निधानं, कोषः—
(Accumulation of money, &c.) धनसञ्चयः, द्रव्यसञ्चयः, विव्रनि-
चयः, धनराशिः *m.*, धनसङ्ग्रहः, सचितधनं—(Money, &c.) धनं,
वित्तं, यस्मिन्—(A treasure) निधिः *m.*, कुलाभिः *m.*—(Divine
treasure) निधिः *m.*, सेवधिः *m.*, see under KUSHA.

To TREASURE, *v. a.* निधिं कृ, निधा, संचि, कोपीकृ. See To HOARD.

TREASURED, *p. p.* सचितः -ता -तं, कोपीकृतः &c., कोषभूतः -ता -तं.

TREASURER, *s.* कोषाध्यक्षः, कोषाध्यक्षः, कोषाधीशः, कोषनायकः, धना-
धिकारी *m.* (न्), भाग्यगाराध्यक्षः, धनाध्यक्षः, सौधधिकारी *m.*, कन-
काध्यक्षः, कोषपालः, गन्नाधिकारी *m.*, गन्नाधिपः, धनाधिपः, भाग्य-
गारी *m.*, भौरिकः.

TREASURERSHIP, *s.* कोषाधिकारः, सौधधिकारः, गन्नाधिकारित्वं.

TREASURY, *s.* कोषः, कोशः, धनागारः, भाग्यगारः, धनशाला, धनगृहं,
कोशः -ष्टकं, गन्नः -मन्त्रं, सौधसंस्थानं, निधिः *m.*

To TREAT, *v. a.* (Act or behave towards) साचर् (c. 1. -चरति
-रितुं), समाचर्, व्यवहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), सेव् (c. 1. सेवते -वितुं),
विधा (c. 3. -दधाति -धातुं), प्रणी (c. 1. -णयति -णेतुं), विनी; 'one
should treat one's son like a friend,' पुत्रं मित्रवद् साचरेत्;
'to treat ill,' अपक्, कुव्यवहारं कृ; 'to treat with respect,'
पूज्, सत्कृ, see To HONOUR; 'with hospitality,' सत्कृ, सत्कारं कृ,
आतिथ्यं कृ—(Give food, &c.) उन्नमात्रेण तृप (c. 10. तपेयति -पितुं)
or सन्तृप्—(A disease) उपचारं कृ, प्रयोगं कृ, चिकित्सां कृ.

To TREAT, *v. n.* (Treat of any subject) विषयप्रसङ्गं कृ, प्रसङ्गं कृ,
प्रस्तावं कृ, प्रस्तुतं -तां कृ, मष् (c. 1. मयति -पितुं), मथनं कृ, विचर्
(c. 10. -चारयति -पितुं), निरूप् (c. 10. -रूपयति -पितुं); 'to treat
at length,' प्रपञ्चनं कृ—(Negotiate) पय्, see the word.

TREAT, *s.* उन्नमात्रपैयं, परमान्नभोजनं, see FEAST, ENTERTAINMENT.

TREATED, *p. p.* सा-रितः -ता -तं, व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः
&c.; 'ill-treated,' अपकृतः &c., कुव्यवहारितः -ता -तं; 'well-
treated,' सत्कृतः -ता -तं, सुव्यवहारितः &c., सेवितः &c., सेवमानः
-ना -नं—(Treated of) प्रस्तुतः -ता -तं, विचारितः -ता -तं, मथितः
&c., निरूपितः &c.; 'at length,' प्रपञ्चितः -ता -तं.

TREATISE, *s.* निबन्धः, प्रबन्धः, ग्रन्थः, लेखः, शास्त्रं, पुस्तकं.

TREATMENT, *s.* प्रणयनं, प्रणीतिः *f.*, नयः, साचरणं, प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.*,
उपायप्रयोगः; 'of disease,' उपचारः, चिकित्सा.

TREATY, *s.* नियमः, समयः, संविद् *f.* See COMPACT, LEAGUE.

TREBLE, *a.* त्रिगुणः -शा -शं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिगतः -ता -तं.

TREBLE, *s.* (In music) उच्चस्वनः, उच्चस्वरः, तीक्ष्णस्वरः.

To TREBLE, *v. a.* त्रिगुणोक्तं, त्रिगुणं (nom. त्रिगुणयति -पितुं).

TREBLY, *adv.* त्रिगुणं, त्रिधा, त्रेधा, त्रिविधं, त्रारचयं.

TREE, *s.* वृक्षः, तरुः *m.*, दुग्मः, पादपः, दुग्मः, वनस्पतिः *m.*, वनराजिः *m.*,
क्षितिर्बृहः, महोर्बृहः, भृहः, फलदात्री *m.* (न्), फलदः, पल्लवी *m.*
(न्), रोहिः *m.*, अवनिर्बृहः *m.* (ह), अवनिर्बृहः, स्कन्धी *m.* (न्), वि-
टपी *m.*, शाखी *m.*, खंहिपः, गच्छः, पत्री *m.*, कुडः, कुटः, अगमः,
पलाशी *m.*, शालः, सालः, अनोकहः, वानस्पत्यः; 'a village tree,
held in veneration,' चैतः; 'relating to a tree,' वार्द्धः -ध्वी -ध्वं.

TREFOIL, *s.* त्रिपर्णः -शी -शं, त्रिपत्रः -त्रा -त्रं, त्रिदला.

TRELLIS, TRELLIS-WORK, *s.* जालं -लकं, जालिका, गवाक्षजालं.

To TREMBLE, *v. n.* कम्प्य (c. 1. कम्पते -म्यितुं), वेप (c. 1. वेपते -पितुं),
स्फुक् (c. 6. स्फुरति -रितुं), चपल (nom. चपलायते). See To QUIVER,
SHAKE, *v. n.*

TREMBLING, *part.* कम्पमानः -ना -नं, वेपमानः &c., जातकम्पः -म्या -म्यं,
जातवेपयुः -युः -युः, उज्जलः -ला -लं, उज्जलन् -लन्ती &c. See QUIVERING.

TREMBLING, *s.* कम्पः -म्यनं, प्रकम्पः, उल्कम्पः, वेपनं, प्रवेपणं, स्फुरणं,
विपुवनं, उज्जलः; 'of voice,' स्वरभङ्गः, see QUIVERING, *s.*

TREMENDOUS, *a.* अतिदारुणः -शा -शं, अतिभयानकः, see FEARFUL.

TREMOR, *s.* वेपयुः *m.*, कम्पः, वेपनं, स्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, चलत्वं, विपुतिः *f.*,
विपुतिः *f.*, विपुननं, गात्रकम्पः. See TREMBLING, *s.*

TREMULOUS, *a.* लोलः -ला -लं, चञ्चलः &c., चपलः &c., कम्पनः -ना
-नं, कम्पः -म्या -म्यं, मकम्पः -म्या -म्यं, कम्पान्वितः -ता -तं, सोलकम्पः
&c., तरलः -ला -लं, तरलितः -ता -तं, लुलितः &c., व्यालोलः -ला
-लं, चटुलः &c., स्फूर्तिमान् -मती &c.

TREMULOUSLY, *adv.* सकम्प्यं, संवेपनं, ममकुरणं, चञ्चलं, तरलं.

TREMULOUSNESS, *s.* लोलता, चञ्चलता, चपलता, सकम्पता -त्वं.

TRENCH, *s.* परिखा, खातं, कुत्सा, उपकुत्सा, परिकूटं, खनः, see DITCH;
'trench at the foot of a tree,' खालवालं, खानकं.

To TRENCH, *v. a.* or *n.* See To INTRUSION, ENCROACH.

TRENCHER, *s.* काष्ठमयपात्रं, काष्ठमयभाजनं, काष्ठमयभाजं.

TREPIDATION, *s.* कम्पः, भयकम्पः, विभ्रमः. See TREMBLING, TERROR.

To TRISPASS, *v. a.* (Pass beyond, exceed propriety) अतिक्रम्
(c. 1. -क्रामति -क्रमितुं), उत्क्रम्, मर्यादातिक्रमं कृ, मर्यादादलङ्घनं कृ,
सोमातिक्रमणं कृ, सोमोदलङ्घनं कृ, see To TRANSGRESS, OFFEND—
(Intrude, encroach) अनधिकारपृष्टम् आक्रम् or आक्रमणं कृ, see
To INTRUDE, &c.

TRESPASS, *s.* अतिक्रमः, उत्क्रमः, आक्रमणं, मर्यादातिक्रमः, अनधिकार-
प्रवेशः, व्यभिचारः, अमर्यादा, अपराधः, द्रोहः.

TRESPASSER, *s.* मर्यादातिक्रमी *m.* (न्), अनधिकारप्रवेशकः.

TRESS, *s.* अलकः, कवरः -री -रं, केजवेशः, केशगर्भकः. See CURL.

TRIAD, *s.* त्रिकं, त्रयं -यी; 'the Hindu triad,' त्रिमूर्तिः *f.*

TRIAL, *s.* (Testing, proving) परीक्षा -क्षणं, अनुभवः, see TEST;
'under trial,' अनुभूयमानः -ना -नं; 'subjected to trial,' अनुभ-
वाहृतः -ठा -ठं—(Experience) अनुभवः, अनुभूतिः *f.*, प्रतीतिः *f.*—
(Attempt) यत्नः, प्रयत्नः, उद्योगः—(Judicial trial) विचारः,
व्यवहारदर्शनं, धर्मविवेचनं; 'day of trial,' विचारदिनं, साहान-
दर्शनं—(Affliction, calamity), see the words.

TRIANGLE, *s.* त्रिकोणः -शं, त्रिभुजः, त्र्यस्रं, त्रिशृङ्गः -ङ्गं, त्रिपुटकः, त्र्यस्रः *f.*,
त्रिकोणाकृतिः *f.*, त्रिकोणसूत्रिः *f.*; 'acute angled,' अक्षलैङ्घः;
'equilateral,' समत्रिभुजः; 'isosceles,' द्विसमत्रिभुजः; 'scalene,'

विषमत्रिभुजः; 'base of a triangle,' भुजः; 'segment of the base,' सर्वाधा; 'verticle arm,' कोटिः *f*; 'area,' त्रिकोणक्षेत्रं.
TRIANGULAR, *a*. त्रिकोणाकृतः -तिः -ति, त्रिकोणाकारः -रा -रं, त्रिभुजाकारः &c., त्र्यंशकारः &c., त्र्यमः -सा -सं.

TRIBE, *s*. जातिः *f*. वंशः कुलं, वंशः, गणः, गोत्रं; 'the four tribes or classes,' चतुर्वर्णः; these are, 1. the sacerdotal, *see* BRAHMIN; 2. the military, *see* under MILITARY, *a*; 3. the agricultural or mercantile, *see* AGRICULTURIST; 4. the servile, *see* ŚŪDRA.

TRIBRACH, *s*. (Foot of three short syllables) त्राब्रचः.

TRIBULATION, *s*. क्लेशः, दुःखं, सङ्कटं. *See* DISTRESS, TROUBLE.

TRIBUNAL, *s*. (Court of justice) धर्मसभा, न्यायसभा, धर्मशाला.—(Seat of a judge) धर्मासनं, न्यायासनं.

TRIBUTARY, *a*. or *s*. करदः -दा -दं, शुल्कदः -दा -दं, नेगमः -मी -मं; 'made so,' करदीकृतः -ता -तं—(Paid in tribute) कररूपः &c.

TRIBUTE, *s*. करः, शुल्कः—लक्षं, करभाजः, उपहारः. *See* TAX.

TRICE, *s*. निमेषः, पलं, क्षणः, चुट्टिः *f*; 'in a trice,' निमेषमात्रेण.

TRICK, *s*. (Artifice to deceive) छलं, छद्म *n*. (न्), व्यपदेशः, माया, कपटः, व्याजः, केतवप्रयोगः, *see* FRAUD.—(Bad or strange habit) व्यसनं, दुर्गुणं, दुर्लक्ष्यं, अवलक्ष्यं, चेष्टा, कुचेष्टा, ह्वेलितं; 'monkey trick,' मकैचष्टा, *see* PRANK.

To TRICK, TRICKERY. *See* To DECEIVE, DICEPTION, DECEIT.

TRICKED, *p.p*. वञ्चितः -ता -तं, व्यपदिष्टः -ष्टा -ष्टं. *See* DECEIVED.

To TRICKLE, *v. n*. शनैः शनैः स्यन्दते (c. 1. स्यन्दते -न्दितुं) or सु (c. 1. मवति, मोतुं) or सर or री. *See* To OOOZE, FLOW.

TRICKLING, *part*. शनैः शनैः स्यन्दमानः -ता -नं. *See* Oozing, *part*.

TRICKLING, *s*. स्यन्दनं, निस्यन्दः, क्षरणं, सपः, सावः. *See* Oozing, *s*.

TRIDENT, *s*. त्रिशूलः -लं, त्रिशिखं, त्रिशोर्पकः -कं, पिनाकः -कं; 'of Śiva,' *see* under ŚIVA; 'bearer of one,' त्रिशूलपाणिः *m*.

TRIDHAN, *a*. व्याहिकः -की -कं, ग्रहानरितः -ता -तं.

TRIP, *p. p*. परीक्षितः -ता -तं, अनुभूतः &c.; 'person,' उपधाशुचिः.

TRIENNIAL, *a*. त्रैवार्षिकः -की -कं, त्र्याहिकः &c.; त्रिवर्षात्मकः &c.

TRIPLE, *s*. स्वल्पविषयः, अल्पविषयः, लघुविषयः, स्त्रीकल्पवर्जः.

To TRIPLE, *v. n*. बालकपद आचर, बालकवृत्तिं सेव् or आस्था, लघुविषयव्यापृतः -ता -तं भू. खेला (nom. खेलयति), कुड् (c. 6. कुडति विहृते); 'trifle away,' क्षिप.

TRIPLE, *s*. लघुविषयव्यापृतः -व्यापारी *m*. कालक्षेपकः.

TRIPPLING, *a*. लघुः -पुः -पु, स्वल्पः -त्वा -त्वं, स्वल्पप्रभायः -वा -वं, लघुप्रभायः &c., अगमनीयः -या -यं, क्षुब्धकः -का -कं, तृणप्रायः -या -यं, तनीयान -यसो -यः (स्). *See* INCONSIDERABLE.

TRIPODATE, *a*. त्रिपदः -ला -लं, त्रिपदः -त्रा -त्रं, त्रिदलः -ला -लं.

TRIGONOMETRICAL, *a*. त्रिकोणमितिप्रियपकः -का -कं -सधनी -न्यनी &c.

TRIGONOMETRY, *s*. त्रिकोणमितिः *f*, त्रिकोणमापनविद्या.

TRI-LATERAL, *a*. त्रिभुजः -जा -जं, त्रिभुजात्मकः -का -कं.

TRI-LITERAL, *a*. त्र्यक्षरकः -का -कं, त्र्यक्षररूपः &c., त्रिवर्णः &c.

TRILL, To TRILL. *See* QUAYER, To QUAYER.

TRILLION, *s*. प्रयुतयनः, भुनः; 'hundred trillion,' सखीह्वी.

TRIM, *a*. विनोतः -ता -तं, सुरेखः -खा -खं. *See* NEAT.

TRIM, *s*. (Condition) अवस्था, स्थितिः *f*—(Gear) सज्जा.

To TRIM, *v. a*. पिरष् (c. 10. रचयति -यितुं), कूप (c. 10. कल्पयति -यितुं), मुच्यं -स्यां कृ, सुच्यीकृ. *See* To ARRANGE, DRESS, CLIP.

TRIMMING, *s*. विरचनं -ना; 'of a garment,' परिग्रहः.

TRINITARIAN, *s*. व्यक्तित्वैकत्ववादी *m*. (न्), व्यक्तित्वयात्मकदेवताश्रयी *m*, त्रैकैकत्ववादी *m*, त्रैकैकत्वमतावलम्बी *m*.

TRINITY, *s*. व्यक्तित्वैकत्वं, त्रैकैकत्वं, व्यक्तित्वयात्मकदेवता.

TRINKET, *s*. कङ्कणः -णं, मण्डनं, *see* ORNAMENT; 'for the hair,' बालपाश्या, पारितय्या; 'for the forehead,' ललाटिका, पञ्चपाश्या.

TRINOMIAL, *a*. (In mathematics) त्रिपदः -दा -दी -दं.

TRIO, *s*. त्रयं -यी, त्रिकं, त्रितयं, त्रिकूटं. *See* TRIAD.

TRI-OCULAR, *a*. त्रिनयनः -नी -नं, त्रिनेत्रः -त्रा -त्रं, त्रिलोचनः -ना -नं.

To TRIP, *v. a*. (Trip up) खल in caus. (खलपति -यितुं), परपादम् छाहत पत् (c. 10. पातयति -यितुं), उद्घातं कृ, *see* To SUPPLANT.

To TRIP, *v. n*. खल (c. 1. खलति -लितुं), प्रखलत्, खलनं कृ, *see* To STUMBLE.—(Walk lightly) लघुगत्या क्रम् or चर् or चल.

TRIP, *s*. (Stumble) खलनं, उद्घातः.—(Excursion) भ्रमणं, ईषद्भ्रमणं.

TRIPARTITE, *a*. त्रिभागः -गा -गं, त्रिखण्डः -खण्डा -खण्डं, त्र्यंशः -शा -शं.

TRIBE, *s*. जन्तु, उदरं, पण्डितं. *See* ENTRAILS.

TRIPETALOUS, *a*. त्रिदलः -ला -लं, त्रिदलविशिष्टः -ष्टा -ष्टं.

TRIPLE, TRIPLED, *a*. त्रिगुणः -णा -णं, त्रिविधः -धा -धं, त्रिरूपः -पा -पं,

त्रिगतः -ता -तं, त्रिवृत् *m. f. n*, त्रिधा ind., त्रेषा ind.

To TRIPLE, TRIPLET. *See* To TREBLE, TRIAD, TRIO.

TRIPPLICITY, *s*. त्रैविध्यं, त्रिविधत्वं, त्रैगुण्यं, त्रिरूपता.

TRIPOD, TRIPOS, *s*. (Any thing with three feet) त्रिपदं, त्रिपादं.

TRISYLLABIC, *a*. त्र्यक्षरः -रा -रं, त्र्यक्षरी -रिणी &c., त्र्यक्षकः -ध्का -ध्कं.

TRISYLLABLE, *s*. त्र्यक्षरशब्दः, त्र्यक्षरविशिष्टशब्दः.

TRITE, *a*. उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, लोकोच्छिष्टः &c., जीर्णः -णी -णं.

TRITENESS, *s*. उच्छिष्टता, लोकोच्छिष्टता, प्रसिद्धता, जीर्णता.

TRITHEISM, *s*. देवत्रयवादः, देवत्रयमतं, त्रिदेववादः.

To TRITURATE, *v. a*. चूर्णं, पिप, संघृष्, संघर्षं कृ. *See* To GRIND.

TRITURATION, *s*. सङ्घर्षः -घर्षं, विनोदः -दोदं, परिमलः, *see* GRINDING.

TRIUMPH, *s*. (Pomp of a victory) जययात्रा, विजययात्रा, जयोत्सवः.

—(Victory) विजयः, जयः, जयश्रीः *f*.—(Joy for victory) जयानन्दः, जयहर्षः, जयोत्सासः, जयगर्वः.

To TRIUMPH, *v. n*. (Celebrate victory with pomp) जययात्रां कृ,

विजययात्रां कृ, जयोत्सवं कृ.—(Obtain victory) विजि (c. 1. -जयते

-नेतुं), जि, विजयी भू.—(Exult) जयजयशब्दं कृ, जयानन्दं कृ.

TRIUMPHAL, *a*. जय or विजय in comp.; 'triumphal arch,' जयतोरणः.

TRIUMPHANT, *a*. विजयी -यिनी -यि (न्), जयी &c., जयवान् -वती -वत्

(त्), विजयवान् &c., विजयमानः -ना -नं, जयशाली &c., जययुक्तः

-क्ता -कं, प्राप्तजयः -या -यं, लभजयः &c., निजयुः -जयुः -जयु, जेता -जी

-तृ (तृ), जेवः -जी -वं, जयानदी &c., जितशत्रुः -शत्रुः -शत्रु, क्षातिः -रिः -रि.

TRIUMPHANTLY, *adv*. सविजयं, सजयानन्दं, सजयहर्षं, जयदर्पणं.

TRIUMVIRATE, *s*. पुरुषत्रयप्रभुत्वं, व्यक्तित्वप्रभुत्वं.

TRIUNE, *a*. त्र्यकः -का -कं, त्रयात्मकः -का -कं.

TRIVIAL, *a*. लघुः -पुः -पु, लघुः -द्रा -द्रं. *See* TRIPLING.

TRIVIALNESS, *s*. लघुता, लघ्वता, क्षतिशुद्रता, स्वल्पता.

TROCHEE, *s*. (Foot of two syllables) तालः, गलः, गलपदं.

TRODDEN, *p. p*. पादमर्दितः -ता -तं, पादमृदितः &c., पादाहतः &c., चर-

याहतः &c., चरणानमितः -ता -तं, पादमृष्टः -ष्टा -ष्टं, पदमृष्टः &c.

TROOP, *s*. (Band, collection) गणः, वृन्दं, यूथं, सङ्घः, समूहः, *see* MUL-

TITUDE; 'in troops,' यूथशस्त्रं.—(Of cavalry) सप्ताहृतसैनिकगुल्फः.

—(Troops) सैन्याः *m. pl*, सैनिकाः *m. pl*, *see* FORCES.

TROOPER, *s.* अश्वारुढसैनिकः, अश्वारुढसैन्यः, *see* HORSEMAN.

TROPE, *s.* रूपकं, व्यञ्जनं. *See* METAPHOR, FIGURE.

TROPHY, *s.* (Triumphal column) जयस्तम्भः, रणस्तम्भः, यूपः -पं.—
(Memorial of victory) जयचिह्नं, जयस्मारकं.

TROPIC, *s.* (The line) जयनसीमा, क्रान्तिसीमा, दक्षिणोत्तरायणसीमा,
जयनान्तः—(Tropics) क्रान्तिवलयः, क्रान्तिवृत्तं, जयनवृत्तं, क्रान्तिमण्डलं.

TROPICAL, *a.* क्रान्तिवलयसम्बन्धी &c., क्रान्तिवृत्तसम्बन्धी &c., क्रान्तिवलय-
यामगतः -ता -तं.—(Metaphorical), *see* the word.

TROT, *s.* धोरितं -तकं, धोरितकं, धोरणं, धारितं -तकं, धीर्यं, धारा.

To TROT, *v. n.* धोर (c. 1. धोरति -रितुं), धोरणं कृ. धोरितं कृ.

TROTH, *s.* भक्ति *f.*, प्रत्ययः, विश्वासः. *See* FAITH, TRUTH, FIDELITY.

To TROUBLE, *v. a.* आघातं (c. 10. -आघातयति -यितुं), बाध् (c. 1. बाधते
-धितुं), उपरुह्य (c. 7. -रुह्यति -रोह्युं), क्रिञ्च, तप्, व्याकुलीकृ, सद्दं,
अप्, अयं -यां कृ, कष्टं कृ, क्रेशं कृ or दा, कृच्छं दा, *see* To HARASS;
'dost trouble yourself,' सलम् आघासेन.

TROUBLE, *s.* क्रेशः, कष्टः, आघातः, प्रयासः, दुःखं, बाधः -धा, उपरोधः,
पीडा, व्यथा, तापः, सन्नापः, आपद् *f.*, आपत्तिः *f.*, विपद्, विपरिन्तः *f.*,
दुर्देशः, दुःस्थितिः *f.*, कष्टावस्था, व्यसनं, उपद्रवः, सद्दटं, *see* CALAMITY,
PERPLEXITY; 'a sea of trouble,' विपत्सागरः—(Pains) यत्नः, *see*
PAINS.—(That which gives annoyance) कष्टकः -कं, शल्यं, दुःखं.

TROUBLED, *p. p.* बाधितः -ता -तं, क्रेशितः &c., क्रिष्टः -ष्टा -ष्टं, उपरुद्धः
-डा -डं, दुःस्थितः -ता -तं, सन्नापितः &c., कातरः -रा -रं, अयः -या
-यं, उड्विग्नः -ग्ना -ग्नं, विह्वलः -ला -लं, आर्त्त in comp.; as,
'troubled with thirst,' तृषार्त्तः -र्त्ता -र्त्तं; 'with hunger,'
शुषार्त्तः &c.

TROUBLESOME, *a.* कष्टकरः -रा -रं, कष्टकारकः -का -कं, कष्टावहः -हा
-हं, क्रेशकारी -रिणी -रि (न्), क्रेशावहः -हा -हं, दुःखावहः &c., अमा-
वहः &c., आघातहेतुकः -का -कं, कष्टः -ष्टा -ष्टं, दुष्टः &c., विषमः -भा
-भं, दुर्निवहः -हा -हं, सकष्टकः -का -कं; 'a troublesome fellow,'
कष्टकः.

TROUBLOUS, *a.* सोपद्रवः -वा -वं, सोपप्रवः &c. *See* CALAMITOUS.

TROUGH, *s.* द्रोणिः -णी *f.*, दुग्धिः -णी *f.*; 'for watering cattle,'
निधानं, प्रपा, आहावः, पुण्यं.

TROWEL, *s.* (Of masons) कण्ठी, लेपनयन्त्रं.

TROWSERS, *s. pl.* जङ्गावस्त्रं, कटिवस्त्रं, जङ्गापरिधानं, कञ्चुकः.

TRUANT, *a.* कर्मविमुखः -सा -सं, कर्मपराङ्मुखः &c., विलङ्घी -ङ्घिनी
-धि (न्), सलसः -सा -सं; 'to play truant,' कर्मविमुखः -सा -सं
भू, विलङ्घ (c. 1. -लङ्घते -ङ्घितुं), सलसवद् आचर.

TRUCE, *s.* सवहारः, सावधिकसन्धिः *m.*, निरुपितकालपर्यन्ता युद्धनिवृत्तिः *f.*;
'a truce to jesting,' विरमन् परिहासः.

TRUCK, *s.* धुद्रुचक्रः शकटः, नीचपत्रं द्रव्यवाहनं, नीचशकटः.

To TRUCKLE, *v. n.* सलनुरोधं कृ, सलनुरोधं कृ, सलनुरोधं कृ.

TRUCULENT, *a.* क्रूरः -रा -रं, निरुदः &c. *See* SAVAGE.

To TRUDGE, *v. n.* पादार्थां व्रज् or चर्, आघासेन व्रज्.

TRUE, *a.* (Not false) सत्यः -ता -तं, तथ्यः -थ्या -थ्यं, यथार्थः -थी -थं,
सम्यक् -नीची -म्यक् (क्), समीचीनः -ना -नं, चतः -ता -तं, सत्यवान्
-वती &c., उपपन्नः -न्ना -नं, सिद्धः -डा -डं, *see* GENUINE, REAL,
EXACT; 'true and false,' सद्सत्यः; 'it is very true,' युक्ते,
युज्यते, उपपन्नं.—(True to obligations, keeping faith) सत्य-
प्रतिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सत्यसन्धः -न्धा -न्धं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्यव्रतः -ता
-तं, *see* HONEST, FAITHFUL.

TRUENESS, *s.* सत्यता, तथ्यता, यथार्थता, सम्यक्. *See* TRUTH.

TRUISM, *s.* स्वतःस्पष्टवाक्यं, स्वतःप्रमाणकवचनं, स्वतःसिद्धवाक्यं.

TRULY, *adv.* सत्यं, यथार्थं -थैतत्, अर्थतत्, तत्त्वतः, वस्तुतः, सम्यक्,
परमार्थतत्, अन्नसा, एवं. *See* REALLY, CERTAINLY.

TRUMPERY, *s.* ससारद्रव्यं, तुच्छद्रव्यं, उच्छिष्टं. *See* TRASH.

TRUMPET, *s.* (Instrument) तुरी, रणतुरी.—(Flower) पाटलिः *m. f.*,
पाटला, फलेरुहा, कृष्णवृन्ता, कुवेराक्षी, अमोघा, मोघा, काचस्याली,
काली, स्याली, तोयपुष्पी, तोयप्रहा, तोयाधिवसिनी.

To TRUMPET, *v. a.* तुरीवादनपूर्वकं प्रकाश. *See* To PUBLISH.

TRUMPETER, *s.* तुरीवादकः, रणतुरीवादकः, तुरीधः.

TRUNCHEON, *s.* गदा, यष्टिः *m.*, दण्डः. *See* CLUB, CUDGEL.

To TRUNDLE, *v. a.* and *n.* *See* To ROLL, *v. a.* and *n.*

TRUNK, *s.* (Of a tree) स्कन्धः, प्रकाशः -खं, काशः -खं, गच्छिः *m.*;
'of a lopped tree,' स्यागुः *m.* -शु *n.*, भुवः, शकुः *m.*—(Of the
body) शरीरकाशः -खं; 'headless trunk,' कबन्धः, अपमूर्द्धक-
लेवरं—(Main body) मुख्यभागः—(Of an elephant) शूरा,
शुयडादखः, हस्तः, करः, भुजः—(Chest, box) भाखं.

TRUSS, *s.* (Of hay, &c.) तृणकुर्वः, तृणभारः, तृणगुच्छः—(Bandage)
पट्टः -ट्टकः, कवलिका, आधारः, बन्धनं.

To TRUSS, *v. a.* सघन्धं, कुर्वीकृ, कील् (c. 10. कीलयति -यितुं).

TRUST, *s.* (Confidence) विश्वासः, प्रत्ययः, विश्रम्भः, निष्ठा, समाश्वासः,
सम्प्रसादं, *see* CONFIDENCE, RELIANCE; 'breach of trust,'
विश्वासभङ्गः, विश्वासघातः, प्रत्ययभङ्गः, प्रत्ययभङ्गः—(Charge) व्यासः,
निक्षेपः—(Credit) कालिका, उड्डारः; 'to buy on trust,' उड्डारं कृ.

To TRUST, *v. a.* (Confide in) विश्वासं (c. 2. -आसिति -तुं), समाश्वासं,
see To CONFIDE, *v. n.*—(Commit in confidence) समं in caus.,
see To INTRUST.—(Sell on credit) उड्डारं दा.

To TRUST, *v. n.* (Be confident) प्रत्याशां कृ, दृढप्रत्याशां कृ, निश्चयं कृ,
दृढप्रत्ययं कृ, साक्षां कृ, विश्वासं कृ, निःसन्देहः -हा -हं भू.—(Rely
on) विश्वासं, *see* To RELY, CONFIDE, *v. n.*

TRUSTED, *p. p.* विश्वस्तः -स्ता -स्तं, विश्वसितः &c. *See* CONFIDED.

TRUSTEE, *s.* व्यासधारी *m.* (न्), निक्षेपधारी *m.*

TRUSTING, *part.* विश्वासी -सिनी &c., विश्वस्तः &c., *see* CONFIDING;
'trusting to the strength of one's own arm,' स्वबाहुबलमा-
श्रितः -ता -तं.

TRUSTWORTHINESS, *s.* विश्वास्थ्यता, विश्वासाहेतवं, आप्रता, विश्रमता.

TRUSTWORTHY, TRUSTY, *a.* विश्वासाहेतः -हेतु -हेतुं, विश्वासयोग्यः -ग्या -ग्यं,
विश्वास्त्यः -स्या -स्यं, आप्तः -प्ता -प्तं, विश्वासपात्रः, विश्वासभूमिः *f.*,
विश्रमः -आ -अं, विश्रमार्हेतः -हेतु -हेतुं, अड्डार्हेतः &c., अड्डार्थः -थी -थं,
समेष्टः &c.

TRUTH, *s.* सत्यं, तथ्यं, चतं, सम्यक्, अविपर्ययं, तत्त्वं, तत्त्वार्थः, यथार्थवचनं,
याथार्थ्यं, सत्यं, सत्ता, परमार्थः, पूर्णः—(Trueness) सत्यता -तत्, तथ्यता,
यथार्थता, याथार्थ्यं, सम्यक्, वास्तवत्वं, याथातथ्यं; 'one who speaks
the truth,' सत्यवादी *m.*, *see* VERACIOUS; 'speaking the truth,'
see VERACITY; 'one who knows the truth,' तत्त्वविद्, सत्य-
विद्; 'investigation of truth,' मीमांसा; 'true state of the
case,' सत्यवृत्तं, सत्यवृत्तान्तः—(In truth) सत्यमेव, वस्तुतः, *see* TRULY.

TRUTHFUL, TRUTHFULNESS. *See* TRUE, VERACIOUS, VERACITY.

To TRY, *v. a.* (Test) परीक्ष् (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), परीक्षां कृ. अनुभू-
ष्टा in des., *see* To TEST, PROVE, EXAMINE, INVESTIGATE.

To TRY, *v. n.* (Endeavour) यत् (c. 1. यतते -तितुं), प्रयत्नं, यत्नं कृ.

प्रयत्नं कृ, चेह्, व्यसो, उद्यन्, चद्, उपक्रम्, उद्यन् कृ, उद्योगं कृ; 'they tried to kill me,' ते मां हनुम् उद्यताः or व्यसिताः; 'he tries to drink the water,' जलं पानुं व्यस्यति. Sometimes expressed by the desid. form; as, 'he tries to recollect,' सुस्मृयेते.

TRYING, *part. or a.* परीषकः -का -कं, परीक्षाकारी -रिणी -रि (न्).

TUB, *s.* द्रोणी -णिः *f.*, द्रुही -णिः *f.*; 'bathing tub,' ज्ञानद्रोणी -णिः *f.*

TUBE, *s.* नलिका, नालः -ली -लिः -ला -लं, नाडी -दिः *f.*, प्रणालः -ली -लिका, नलः, सुविः *f.*, सुविरं; 'glass tube,' काचनालः.

TUBER, *s.* (Bulbous root) कन्दः -न्दं.

TUBERCLE, *s.* मूखगुल्मः, मूखगुल्मः, ग्रन्थिः *m.* See PIMPLE.

TUBEROUS, *a.* ग्रन्थिलः -ला -लं, कन्दी -दिनी &c. See KNOBBY.

TUBULAR, *a.* नलिकाकारः -रा -रं, नालाकृतिः -तिः -ति, नलिकाकृतिः &c.; 'vessel of the body,' नालः -ली, नाडिः -डी *f.*, तन्वी, धमनी.

TO TUCK, TUCK. See TO FOLD, HOLD, COMPRESS, CRAM.

TUESDAY, *s.* मङ्गलवारः, भौमवारः, कुलवारः, भौमवासरः.

TUFT, *s.* शिखा, शिखरः -रं, चूडा, शिखरः, स्रवकः, पत्रवः, अवतंसः, see CLUMP, CLESTER, BUNCH; 'of mangoes,' छाद्यपत्रवः; 'of hair,' चूडा, केशपिण्डः, लोमपिण्डः, लोमगुच्छकः.

TUFTED, *a.* चूडावान् -वती -वत् (न्), चूडालः -ला -लं, शिखी -खिनी -खि (न्), शिखरी -रिणी &c., शिखरितः -ता -तं.

TO TUG, *v. a.* कृष्य (c. 1. कर्षति, ऋदु), साकृष्य, ढु. See TO PULL.

TUITION, *s.* उपदेशः, शिक्षा, अध्यापनं, शैष्यापाध्यायिका.

TO TUMBLE, *v. n.* पतं (c. 1. पतति -तिर्तु), see TO FALL, ROLL, *v. n.*

TO TUMBLE, *v. a.* See TO RUMPLE, DISORDER, THROW DOWN.

TUMBLE, *s.* पातः, अवपातः, प्रणतः, पतनं. See FALL.

TUMBLER, *s.* (Mountebank) प्रयकः, कुशाश्वी *m.* (न्), कलायनः, केलकः, see DANCER.—(Glass vessel) काचपात्रं, कटसादकः.

TUMID, TUMEFACTION. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.

TUMLOOK, *s.* (Country) तमालिका, तमोलिमी, तमालिभं -भो.

TUMOUR, *s.* स्फोटः -टकः, विस्फोटः, गुल्मः, शोफः, शययुः *m.*, ग्रन्थः -णं, चर्दुदः -दं, मांसवृद्धिः *f.*, ग्रन्थिः *m.*; 'on the tongue,' अधिनिद्रः; 'on the eye,' &c., अधिमांसः -सकः; 'fatty tumour,' मेदोर्दुदं, मेदोग्रन्थिः *m.*

TUMULT, *s.* तुमुलं, कोलाहलः, पटहः. See RIOT, UPROAR.

TUMULTUOUS, *a.* अनवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थितः -ता -तं, अव्यवस्थः -स्या -स्यं, द्युमः -द्या -दं, तुमुली &c. See DISORDERLY.

TUN, *s.* (Large cask) बृहन्नायडं, बृहन्नावनं.

TUNE, *s.* (Combination of notes) तानः, तालः, कलः, खरः, रागिणी, रागभेदः; 'time and tune,' तानमानं.—(Harmony of sound) तालिखं, खरिखं, see HARMONY; 'out of tune,' अपखरः -रा -रं, कुखरः &c., वैतालिकः -की -कं; 'in tune,' सुखरः &c., युक्खरः &c., रक्खरः &c., तुल्यखरः &c.

TO TUNE, *v. a.* तानीकृ, युक्खरीकृ, खरिखं कृ.

TUNEFUL, *a.* सुखरः -रा -रं. See HARMONIOUS, MELODIOUS.

TUNNEL, *s.* गुह्यमार्गः, गुह्यमार्गः, विचरमार्गः, अनभौममार्गः.

TO TUNNEL, *v. a.* गुह्यमार्गं कृ, गुह्यरीकृ, उत्खन्य (c. 1. खनति -निर्तु).

TURBAN, *s.* उष्णीषः -पं, वेष्टकं, वेष्टनं, शिरोवेष्टनं, पटुः.

TURBID, *a.* कलुषः -पा -पं, आविलः -ला -लं, अनक्तः -क्षा -कं, मलिनः &c., अनिमलः &c., see MUDDY; 'becomes so,' कलुषायते.

TURBIDNESS, *s.* कलुषता, कालुष्यं, आविलत्वं. See MUDDINESS.

TURBULENCE, *s.* कलहकारित्वं, तुमुलकारित्वं, अव्यवस्थितत्वं, अनवस्थितत्वं, द्योभः. See DISORDER, DISTURBANCE.

TURBULENT, *a.* कलहकारी -रिणी -रि (न्), तुमुलकारी -रिणी &c., कलहकारः -री -रं, अव्यवस्थितः &c. See TUMULTUOUS.

TURF, *s.* सतृणभूमिः *f.*, सतृणभूमितलं, सतृणः. See SWARD.

TURGID, TURGIDITY. See SWELLED, SWOLLEN, SWELLING.

TURKESTAN, *s.* (The country) तुर्कस्थानः, तुर्कदेशः.

TURMERIC, *s.* हरिद्रा, काचनी, पीता, गौरी, निशाङ्गा, निशा, शर्वरी, वरवर्णिनी, वर्णदाता *m.* (तृ), मङ्गलप्रदा, हेमरागिणी, चर्चणी, जनेहा, कृमिघ्नी, लसा.

TURMOIL, *s.* सन्तापः, व्यग्रता, क्रेशः, तुमुलं in caus. See DISQUIET.

TO TURN, *v. a.* (Cause to revolve) आवृत् (c. 10. वर्त्तयति -वर्त्तु), परिवृत्, विवृत्, वृत् &c., see TO REVOLVE, *v. a.*, ROLL, *v. a.*—(Change) परिवृत् in caus.—(Bend) सापीकृ, see TO BEND, *v. a.*—(Make acid) अम्लीकृ.—(Form on a lathe) भ्रमेण or चक्रपन्थेण निर्मा or पट् or रच्.—(Make giddy) भ्रम्, see TO INFATUATE.—(In the mind), see TO REVOLVE.—(Dissuade) निवृत् in caus.—(Turn away the face) मुलं परिवृत् in caus.—(Turn away, turn off) अपास्; 'to turn away an old servant,' मूलभूतम् अपास्, see TO DISMISS, REJECT, AVERT.—(Turn back) परावृत् in caus.—(Turn down), see TO FOLD.—(Turn off) see TO DIVERT.—(Turn out) वहिष्कृ, see TO OUST.—(Turn over) परिवृत् in caus., see TO OVERTURN.—(Turn the back) पलाय्, पराङ्मुखः -खा -खं भू, विमुखः &c. भू.—(Turn the mind to) मनः कृ, मतिं कृ or प्रकृ.—(Turn to), see TO RESORT. 'To turn' may often be expressed by कृ in comp.; as, 'to turn a thing black,' द्रव्यं कृष्णीकृ.

TO TURN, *v. n.* (Move round) परिवृत् (c. 1. वर्त्तते -वर्त्तु), विवृत्, विपरिवृत्, सम्परिवृत्, आवृत्, वृत्, see TO REVOLVE, *v. n.*, ROLL, *v. n.*—(Change) परिवृत्, see TO SHIFT, *v. n.*—(Become sour) अम्लीकृ, अम्लीभावं or अम्लीतां गम् or इ.—(Depend on) अवलम्ब, समालम्ब.—(Turn against) प्रतिक्लीभू, विरुद्धः -डा -डं भू.—(Turn away) पराङ्मुखीभू, पराङ्मुखः -खा -खं भू, विमुखीभू, विमुखः -खा -खं भू.—(Turn back) परिवृत्, परावृत्, निवृत्.—(Turn out), see TO PROVE, *v. n.*—(Turn round) परिवृत्.—(Turn up) प्रादुर्भू, आविर्भू, सम्भू, उत्पद्, उपस्था. 'To turn' may often be expressed by भू in comp.; as, 'to turn black,' कृष्णीभू; 'to turn to ashes,' भस्मसाद्.

TURN, TURNING, *s.* (Revolution) परिवर्त्तनं, आवर्त्तः -र्त्तनं, परिवर्त्तः, परिवर्त्तिः *f.*—(Bend, winding) वङ्कः, वक्रता; 'of a river,' नदीवङ्कः.—(Change) परिवर्त्तनं, विकारः, आवृत्तिः *f.*—(Recurring season, alternation) पथ्योयः, विपथ्योयः, परिवृत्तिः *f.*, आवृत्तिः *f.*, वारः, वासरः; 'by turns, in turn,' पथ्योयेण, क्रमेण, विपथ्योयेण; 'to do by turns, take turns,' पथ्योयेण कृ, विद्.—(Occasion) कालः, समयः, अवसरः, वारः.—(Form, cast) आकारः, साकृतिः *f.*, शीलः -लता, भावः, सभाषः; 'of mind,' मन्तः-सभाषः, चिन्तपृथिः *f.*—(Walk to and fro) विहारः, ईषद्विहारः, ईषपरिक्रमः, इतस्ततः परिक्रमः.—(A good turn) उपकारः.—(An ill turn) अपकारः.

TURN-COAT, *s.* See RENEGADE, TIME-SERVER.

TURNED, *p. p.* (Made to go round) परिवर्त्तितः -ता -तं, आवर्त्तितः &c.—(Bent) सापीकृतः -ता -तं.—(Made acid) अम्लीकृतः -ता -तं,

अम्लीभूतः &c.; 'a sweet thing turned acid,' मधुरम् अम्लीभवं गतं.
—(Turned adrift) विसर्जितः -ता -तं.—(Turned away) अपास्तः
-स्ता -स्तं, प्रतिक्षिप्तः -मा -मं, see DISMISSED, REJECTED; 'having
the face turned away,' परावृत्तः -स्त्री -स्तं, विमुखः &c., पराचीनः
-ना -नं.—(Turned back) परावृत्तः -न्ता -न्तं, परिवृत्तः &c., निवृत्तः
&c.—(Turned out) वहिष्कृतः -ता -तं, वहिःकृतः &c., निष्कासितः
&c.; 'out of office,' च्युताधिकारः -रा -रं, हुताधिकारः &c.—
(Turned loose) मोचितः -ता -तं.—(Having the eyes turned
up) उन्नारलोचनः -ना -नं.—(Turned of ninety) दशमीस्थः -स्या
-स्यं, दशमीङ्गतः -ता -तं.

TURNER, *s.* भ्रमानीवी *m.* (नं), चक्रनीवी *m.*, चक्री *m.*, कुन्दी *m.*

TURNING, *s.* भ्रमद्वारेण काष्ठद्रव्यघटनं or काष्ठद्रव्यरचनं -ना.

TURPIN, *s.* शिखामूलं, गुम्फनं.

TURPENTINE, *s.* श्रीवासः, श्रीवासम् *n.*, श्रीरसः, वृक्षधूपः, यक्षधूपः.
धूपाङ्गः, पायसः, सरलद्रवः, रसाङ्गः, घृताङ्गः, तिलपरीः, श्रीवेष्टः, श्री-
पिष्टः, सज्जरसः, सालवेष्टः, दधि *n.*

TURPITUDE, *s.* दुष्टता, भावदुष्टता. See BASENESS, WICKEDNESS.

TURQUOISE, TURKOIS, *s.* वैदूर्यं, हरिताम्रमा *m.* (नं), पेरोजं.

TURRET, *s.* प्रासादशृङ्गं, प्रासादशिखरं, गृहशिखरं, शिरोगृहं, वडभिः *f.*,
बलभी -भिः *m. f.*, तल्पः, लासकः.

TURTLE, *s.* कूर्मः, कच्छपः कमठः, कामठः. See TORTOISE.

TURTLE-DOVE, *s.* कलरवः कलध्वनिः *m.*, कपोतः. See PIGEON.

TUSK, *s.* दंष्ट्रा, रदः, रदनः दाडकः, दादा, विपाणं, राक्षसी.

TUSKED, *p. p.* दंष्ट्री -द्विषी -द्वि (नं), दन्ती &c., विपाणी &c.

TUTELARY, *a.* रक्षकः -का -कं, पालकः &c., रक्षणकारी -रिणी &c.;
'a tutelary deity,' लोकपालः -लकः, इष्टदेवता, अधिदेवता.

TUTENAG, *s.* (Metal) तुयं, तुयकं, तुयाग्रनं.

TUTOR, *s.* उपाध्यायः, गुरुः, धीसखः, धीसधियः, see PRECEPTOR.

TUTORSHIP, *s.* उपाध्यायत्वं, अध्यापकता, आचार्यत्वं, उपदेशकत्वं.

To TWADDLE, TWADDLING, &c. See To PRATE, PRATING, &c.

TWANG, *s.* (Of a bow, &c.) विस्फारः, विष्फारः, स्फारः, ज्ञाघोषः,
ज्ञाकृष्णिः, टङ्कारः, टः.—(Sharp sound) क्लन्तकारः, कृष्णिः.

To TWANG, *v. a.* कृष्ण (c. 10. कृष्णयति -यितुं), रङ्ग (c. 10. रणयति -यितुं),
'he twangs his lute,' चीणां रणयति; 'his bow,' धनुर् विस्फारयति.

To TWANG, *v. n.* कृष्ण (c. 1. कृष्णति -यितुं), क्लन्तकारं कृ, टङ्कारं कृ.

TWANGED, *p. p.* विस्फारितः -ता -तं, कृष्णितः &c., रणितः &c.

To TWEAK, *v. a.* अकस्माद् अङ्गुल्यग्रैर् गृहीत्वा पीड् or सम्पीड्.

TWEZERS, *s. pl.* सन्दंशः -शकं -शका, कङ्कमुसं.

TWELFTH, *s.* द्वादशः -शी -शं.

TWELVE, *a.* द्वादश *m. f. n. pl.* (नं), द्वादशकः -का -कं.

TWELVEMONTH, *s.* द्वादशमासं, परिवत्सरः, वत्सरः, वर्षः.

TWENTIETH, *a.* विंशः -शी -शं, विंशतितमः -मी -मं.

TWENTY, *a.* विंशतिः *f. sing.*, द्विदशः *m. pl.*; 'he reigned twenty
years,' विंशतिम् अस्यान् राज्यं चकार; 'with twenty arrows,'
विंशत्या शरैः; 'twenty-one,' एकविंशतिः *f. sing.*; 'two,' द्विविं-
शतिः; 'three,' त्रयोविंशतिः; 'four,' चतुर्विंशतिः; 'five,' पञ्चविं-
शतिः; 'six,' षड्विंशतिः; 'seven,' सप्तविंशतिः; 'eight,' अष्टा-
विंशतिः; 'nine,' नवविंशतिः, जनविंशत् *f.*, एकोनविंशत्; 'twenty-
first,' एकविंशः -शी -शं, एकविंशतितमः -मी -मं; 'aggregate of
twenty,' विंशी *m.* (नं).

Twice, *adv.* द्विः, द्विवारं, बारद्वयं, द्विकृत्वम्, द्विगुणः -या -यं, द्विकः
815

-का -कं; 'said twice,' द्विरुक्तः -क्ता -क्तं; 'twice-married,'
द्विरुदः -दा -दं, पुनरुपोदः &c.; 'twice ploughed,' द्विगुणाकृतः
-ता -तं; 'twice-born,' द्विजः -जा -जं; 'ten is twice five,'
दश पञ्चभ्यो द्विगुणा भवति.

TWIG, *s.* उपशाखा, प्रशाखिका, अयशाखा, शाखिका, पत्रयः.

TWILIGHT, *s.* सन्ध्या, सन्ध्याकालः, सन्ध्यासमयः, सन्धिप्रकाशः, विकालः
-लकः, सन्ध्याशः, उत्सूरः, सबलिः *m.*, सध्वानं, निशादिः *m.* Twilight
is personified as the daughter of Brahmá, and hence
called पितृप्रसूः *f.*, पितृसूः *f.*, ब्रह्मभूतिः *f.*; 'the morning twilight,'
पूर्वसन्ध्या, प्राक्सन्ध्या, सन्ध्या, दिनादिः *m.*; 'the two twilights,'
सन्धे *f. du.*

TWIN, *a. or s.* यमः -मा -मं, यमकः -का -कं, यमलः -ला -लं, यमनः
-जा -जं; 'twins,' यमी *m. du.*, यमकी *m. du.*, यमं, यमलं, द्वन्द्वं.
युगलं, युगं; 'one of twins,' यमः, यमकः, नारङ्गः; 'we are
twin brothers,' भ्रातराव् आयां यमजौ.

To TWINE, *v. a. or n.* परिवेष्ट, आवेष्ट, वेष्ट, समावृत्, व्यावृत्.

TWINE, *s.* शृण्मन्त्रं, शृण्मन्त्रं, शृण्मन्त्रः *m.* See THREAD.

TWINGE, *s.* शूलः -लं, तीव्रवेदना, तीक्ष्णवेदना, तोदः.

To TWINGE, *v. n.* शूलं (c. 1. शूलति -लितुं), शूलोपहतः -ता -तं भू.

TWINING, *s.* परिवेष्टनं, आवेष्टनं, वेष्टनं; 'of a creeper,' लतावेष्टनं;
'a twining plant,' लता, लतिकृ.

TWINKLE, TWINKLING, *s.* (Of the eye) निमेषः -पकः, निमिषः, उन्मेषः,
निमीलनं, उन्मीलनं, व्यामीलनं, मीलनं, निमेषोन्मेषो *m. du.*, निमी-
लनोन्मीलने *n. du.*, अक्षिपक्ष्णः सङ्कोचः, अक्षिस्पन्दनं.—(Tremulous,
sparkling) स्फुरणं, स्फुरितं.—(In a twinkling) निमेषमात्रेण.

To TWINKLE, *v. n.* (As the eye) निमेषोन्मेषं कृ, निमीलनोन्मीलनं कृ.
निमील् (c. 1. -मीलति -लितुं), उन्मील्, निमिप् (c. 6. -मिपति -मिपितुं),
उन्मिप्, लोचने निमील् (c. 10. -मीलयति -यितुं) or उन्मील्.—(Sparkle
tremulously) स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), स्फुरणं कृ.

To TWIRL, *v. a.* त्वरितं भ्रम् in caus. or परिवृत् in caus.

To TWIRL, *v. n.* द्रुतं परिवृत् or भ्रम् or घूर्णं. See To REVOLVE, *v. n.*

TWIRL, *s.* त्वरितावृत्तिः *f.*, द्रुतपरिवर्त्तनं, द्रुतपरिवृत्तिः *f.*

To TWIST, *v. a.* व्यावृत् (c. 10. -वर्त्तयति -यितुं), आवृत्, समावृत्, आमुच
(c. 1. -कुचति -चितुं, c. 10. -कुचयति -यितुं).

To TWIST, *v. n.* व्यावृत् (c. 1. -वर्त्तते -चितुं), आवृत्, आकुच in pass.

Twist, *s.* व्यावर्त्तनं, आवर्त्तनं, -वर्त्तका -वर्त्तनं, आकुचनं, कुचनं.

To TWIT, *v. a.* निन्द, उपालम्भ, तिरस्कृ, परिवाद. See To REPROACH.

To TWITCH, *v. a.* अकस्माद् आकुचं (c. 1. -कर्षति -कर्षुं) or आक्षिप्.

To TWITCH, *v. n.* स्फुरं (c. 6. स्फुरति -रितुं), विस्फुरं, कम्पं, स्पन्दं.

Twitch, *s.* स्फुरणं, स्फुरितं, विस्फुरणं, प्रस्फुरणं, स्फूर्तिः *f.*, स्पन्दनं, कम्पनं,
आकस्मिकाकषेः, आकस्मिकाक्षेपः.

To TWITTER, TWITTER. See To CHATTER, CHATTERING.

Two, *a.* द्वौ *m. f. du.*, द्वे *n. du.* (द्वि), द्वयं affixed, द्वि prefixed;
'two men,' द्वौ पुरुषौ or पुरुषद्वयं or expressed simply by
the dual, पुरुषौ; 'of two men,' द्वयोः पुरुषयोः, or simply
पुरुषयोः; 'two months,' द्विमासं, मासद्वयं; 'two hundred,' द्वे
शते *n. du.*, शतद्वयं, or simply शते; 'two thousand,' द्वे सहस्रे,
सहस्रद्वयं, or simply सहस्रे. The crude form द्वि is chiefly
used in Bahuvrīhi compounds; as, 'two-armed,' द्विभुजः
-जा -जं; 'two-footed,' द्विपादः -दा -दं, द्विपदः &c.; 'two-
handed,' द्विहस्तः -स्ता -स्तं; 'two-headed,' द्विमुहः -द्वा -द्वं; 'two-

formed,' द्विरूपः -पा -पं; 'two-edged,' द्विधारा -रा -रं, उभयत-
लीक्षणः -ल्ल्या -ल्लं; 'consisting of two,' द्विनयः -यो -यं; 'two-
year-old,' द्विवार्षिकः -की -कं; 'in two ways,' द्विधा, द्वैपं;
'two or three,' द्विवाः -वाः -वाणि (च).

TWO-FOLD, *a.* द्विगुणः -णा -णं, द्विगुणितः -ता -तं, द्विगुणीकृतः &c.,
द्विकः -का -कं, द्विविधः -धा -धं, द्वैपः -धी -धं, द्विप्रकारः -रा -रं.

TYMPANITES, *s.* अलसकः, गुल्मोदरं, गुल्मः. See FLATULENCE.

TYPE, *s.* (Emblem) लक्षणं, चिह्नं, चिह्नकः, चिह्नं, see SYMBOL, SIGN,
MARK; 'of birth,' उत्पत्तिचिह्नकः.—(Figure of something to
come) प्रतिरूपं -पके, प्रतिविधं, दर्शकचिह्नं.—(Printing letter)
मुद्राक्षरं.—(In medicine) भावना, स्वरूपं.

TYPICAL, *a.* लाक्षणिकः -की -कं, उद्बोधकः -का -कं, बोधकः &c., प्रति-
रूपकः &c., प्रतिविधकः &c. See PREFIGURATIVE.

To TYPEFY, TYPEFIED. See To PREFIGURE, PREFIGURED.

TYPOGRAPHICAL, *s.* मुद्राङ्कनसम्बन्धी &c., मुद्राक्षरसम्बन्धी &c.

TYPOGRAPHY, *s.* मुद्राङ्कनं, मुद्राक्षरप्रयोगः. See PRINTING.

TYRANNIC, TYRANNICAL, *a.* प्रजापीडकः -का -कं, प्रजोपद्रवी -विणी &c.,
प्रजापापकः -का -कं, प्रजोपग्रवी &c. See OPPRESSIVE.

TYRANNICALLY, *adv.* सनेष्टुर्थं, सक्लीर्थं, प्रजापीडकयत्.

TYRANNICIDE, *s.* (The act) प्रजापीडकहत्या.—(The agent) प्रजापीड-
कहन्ता *m.* (नृ).

To TYRANNIZE, *v. n.* कुशासनं कृ, अनीतिशासनं कृ, असम्यक्शासनं कृ,
असम्यक्पालनं कृ, प्रजापीडनं कृ, प्रजोपद्रवं कृ, प्रजोपग्रवं कृ, अत्या-
शासनं कृ; 'tyrannized over,' उपद्रुतः -ता -तं.

TYRANNY, *s.* (Absolute monarchy) स्वतन्त्रात्वं, अनिर्वन्धरात्वं.—
(Oppressive rule) कुशासने, प्रजापीडनं, प्रजोपद्रवः, प्रजोपग्रवः,
निष्ठुरता, नैष्ठुर्यं, परिग्रहः, see OPPRESSION. To TYRANNIZE.

TYRANT, *s.* प्रजापीडकः, उपद्रुवी *m.*, निष्ठुरः. see OPPRESSOR.

TYRO, *s.* नवदात्रः, छात्रः, नवशिष्यः, नूतनशिष्यः, नूतनाभ्यासी *m.* (नृ),
विद्यारम्भकः, क्रियाकारः, किञ्चिन्मः.

U.

UBIQUITOUS, UBIQUITY. See OMNIPRESENT, OMNIPRESENCE.

UDDER, *s.* ऊधस् *n.*, उधस् *n.*, ओधस् *n.*, ओधः, ऊधसं, उधसं, आपीनं,
वाणः, यामः; 'of a cow,' गोस्तनः; 'of a bitch,' शुनीस्तनः,
मुनारः. Obs. ऊधस् becomes उधन् in comp.; as, 'a cow
with a full udder,' पीनोमी, पीथरस्तनी; 'with an udder like
a well,' कुशोमी.

UGLINESS, *s.* कुरूपता, विरूपता, वैरूप्यं, अपरूपता, असौन्दर्यं, आलावर्ण्यं,
असौम्यता, कुत्सिताकारता, असौष्टवं.

UGLY, *a.* कुरूपः -पा -पी -पं, अपरूपः &c., विरूपः &c., रूपहीनः -ना
-नं, कदाकारः -रा -रं, कुत्सिताकारः &c., कुत्सितः -ता -तं, कुत्सि-
ताकृतिः -ति -ति, असुन्दरः -रा -री -रं, असौम्यः -म्या -म्यं, दुर्दृशः -ना
-नं, विकृताकारः &c.; 'an ugly woman,' कुस्त्री.

ULCER, *s.* व्रणः, अतं, नाडीव्रणः, सपूयव्रतं, पूतिव्रणः, रक्तविद्रुधिः *m.*,
उत्सङ्गी *m.* (नृ); 'bottom of one,' उत्सङ्गः.

To ULCERATE, *v. n.* सव्रणोभू, सद्यतोभू, व्रणितः -ता -तं भू, व्रणं वन्ध्.

To ULCERATE, *v. a.* व्रणं कृ, सव्रणोभू, अतं कृ, व्रणम् उत्पद् in caus.

ULCERATED, ULCEROUS, *a.* व्रणी -णिनी -णि (नृ), व्रणितः -ता -तं,
सव्रणः -णा -णं, सद्यतः -ता -तं, जातव्रणः -णा -णं, व्रणमयः -यी -यं.

ULCERATION, *s.* व्रणितं -ता, सव्रणभावः, सद्यतभावः, व्रणवन्धनं.

ULTERIOR, *a.* उद्भारः -रा -रं, अपरः &c., पाश्चात्यः -त्या -तं.

ULTIMATE, *a.* अन्तिमः -ना -नं, परमः &c. See LAST, FINAL.

ULTIMATELY, *adv.* अन्ततस्, अन्ते, शेषे, शेषतस्. See LASTLY.

ULTIMATUM, *s.* अन्त्यप्रतिज्ञा, अन्त्यवाक्यं, निदानवाक्यं.

ULTRA, *s.* अत्यन्तः -न्ता -नं, एकान्तः &c. See EXCESSIVE.

UMĀ, *s.* (Wife of Śiva) उमा, सती, see DURGA.

UMBILICAL, *a.* नाभ्यः -भ्या -भ्यं, नाभिसम्बन्धी &c.; 'umbilical cord,'
नाभिः *f.*, नालः, नाभिनाडी, नाभिनाला, गर्भनाडी; 'section of it,'
नाभिच्छेदनं; 'region,' नाभिसङ्घटलं.

UMBRAGE, *s.* असन्तोषः, अनुष्टिः *f.*, अप्रीतिः *f.*; 'to take umbrage,'
असन्तुष्टः -ष्टा -ष्टं भू, प्रकुप (c. 4. -कुप्ति).

UMBRELLA, *s.* छत्रं, जलपा, चारित्रा, छातपत्रं, छातपवारणं, वस्तुकुट्टिमं,
कावारी; 'state-umbrella,' छत्रं; 'bearer of it,' छत्रधारी *m.* (नृ).

UMPIRE, *s.* मध्यस्थः, स्वेयः, प्रमाणपुरुषः, शठः.

UN. This prefix is expressed in Sanskrit by अ, अन्, निर्,
वि, अप, दुर् &c., prefixed, or by हीन, रहित, शून्य &c., affixed.
In cases where the English word formed with 'un' is
not given in this Dictionary, the student must take the
simple noun and use one of the above prefixes or affixes.

UNABLE, *a.* अशक्तः -क्ता -कं, असमर्थः -थो -थं, अद्यमः -मा -मं, अनीशः
-शा -शं, अकल्यः -ल्या -ल्यं, अपारकः -का -कं.

UNACCENTED, *a.* अनुदात्रः -न्ता -नं, अक्षरितः -ता -तं.

UNACCEPTABLE, *a.* अप्रतिग्राह्यः -ह्या -हं, अग्राह्यः &c., अग्रहणीयः &c.,
अनादेयः -या -यं, अस्वीकार्यः -व्या -व्यं, अलोकः -का -कं.

UNACCOMPANIED, *a.* असहायः -या -यं, असहायवान् -वतो -वत् (नृ),
असहायी -यिनी -यि (नृ), असङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, एकाकी &c.

UNACCOMPLISHED, *a.* असाधितः -ता -तं, असिद्धः -द्धा -द्धं, असंसिद्धः &c.,
असम्पन्नः -न्ना -नं, अनियन्त्रः &c., अनुपपन्नः &c., असमाप्तः -प्ता -नं,
अनधिगतः -ता -तं, अकृतः &c., अनागतवान् &c., असम्पूरीतः &c.

UNACCOUNTABLE. See INEXPLICABLE, IRRESPONSIBLE.

UNACUSTOMED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अनभ्यासी &c., अकृताभ्यासः
-सा -सं; 'to ornament,' अननुभूतभूषणः -णा -णं.

UNACKNOWLEDGED, *a.* अननुज्ञातः -ता -तं, अनङ्गीकृतः -ता -तं.

UNACQUAINTED, *a.* अनभिज्ञः -ज्ञा -ज्ञं, अपरिचितः &c., see IGNORANT.

UNACTIONABLE, *a.* अव्यवहार्यः -व्या -व्यं, व्यवहारविषयः -या -यं.

UNADORNED, *a.* अनलङ्कृतः -ता -तं, अभूषितः &c., अलङ्कारहीनः &c.

UNADULTERATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अमिश्रितः &c., असंमृष्टः &c.

UNAFFECTED, *a.* (Not acted upon) अनुपहतः -ता -तं, अप्रतिहतः &c.,
निर्विकारः -रा -रं, अविकृतः -ता -तं.—(Unfeigned) अकृत्रिमः -ना
-नं, see SINCERE, SIMPLE.—(Unmoved) अजातद्रवः -वा -वं.

UNAFFECTEDLY, *adv.* अवैलक्ष्येण, अविलक्षण्येन, सारत्येन, अमायया.

UNAIDED, *a.* अनुपकृतः -ता -तं, असहायः -या -यं, निःसहायः &c.

UNALIENABLE, *a.* अनादेयः -या -यं, स्थावरः -धा -धं, see INALIENABLE.

UNALLOYED, *a.* अविमिश्रः -मिश्र -मिश्रं, निर्विमिश्रः &c., अनिहामिश्रः &c.

UNALTERABLE, *a.* अविकार्यः -व्या -व्यं. See IMMUTABLE.

UNALTERED, *a.* अविकारः -रा -रं, निर्विकारः &c., अविकृतः -ता -तं.

UNAMIALE, *a.* अप्रियः -या -यं, अप्रीतिजनकः -का -कं.

UNANIMITY, *s.* ऐकमत्यं, चित्तैक्यं, मतेक्यं, एकचित्तता.

UNANIMOUS, *a.* एकचित्तः -न्ता -नं, ऐकमतः -ता -तं, सङ्गसम्मतः &c.

UNANIMOUSLY, *adv.* एकचित्तोभूय, ऐकमतीभूय, मतेक्येन.

UNANSWERABLE, *a.* अनुद्धरः -रा -रं, दुरुद्धरः &c., असहनीयः &c.

UNAPPROACHABLE, *a.* अगम्यः-म्या-म्यं, अनागम्यः &c., अनभिगमनीयः &c., अगमनीयः &c., दुर्गमः-मा-मं, दुरुपस्थानः-ना-नं, अनुपसर्गः-यौ-यौ, दुर्धर्षः-यौ-यौ, अगः-गा-गं. See INACCESSIBLE.

UNAPT, *a.* अयुक्तः-क्ता-क्तं, अनाप्तः-ना-नं, अकुशलः-ला-लं.

UNARMED, *a.* अशस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, विशस्त्रः &c., निःशस्त्रः &c., शस्त्रहीनः-ना-नं, शस्त्ररहितः-ता-तं, अस्त्रहीनः &c., निरायुधः-धा-धं, अनायुधः &c., अनायुद्धः-द्धा-द्धं, असज्जः-ज्जा-ज्जं, असज्जितः-ता-तं, असज्जः &c., निर्हतिः-ति-ति; 'unarmed state,' वैशस्त्रं.

UNASKED, *a.* अपृष्टः-ष्टा-ष्टं, अपाचितः-ता-तं, अप्रचोदितः &c.

UNASPIRATED, *a.* अत्यप्राणः-णा-यं, अत्यप्राणोच्चारितः &c.

UNASSAILABLE, *a.* अनाक्रमणीयः-या-यं, अनाक्रम्यः-म्या-म्यं.

UNASSISTED, *a.* अनुपकृतः-ता-तं, असहायः-या-यं, निःसहायः &c.

UNASSOCIATED, *a.* असहितः-ता-तं, असङ्गः-ङ्गा-ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNASSUMING, *a.* अप्रगल्भः-ल्भा-ल्भं, अनभिमानि-निनी &c., निर्गर्वः-र्वौ-यौ, अविकल्पनः-ना-नं, अकल्पनः &c., विनीतः-ता-तं, निभृतः &c.

UNATTAINABLE, *a.* अप्राप्यः-प्या-यं, अलभ्यः-भ्या-भ्यं, अगम्यः-म्या-म्यं, अनभिगम्यः &c., अनासाध्यः-द्या-द्यं, दुष्प्राप्यः-पा-पं, कष्टप्राप्यः &c., दुरासदः-दा-दं, असाध्यः-ध्या-ध्यं, दुर्गमः-मा-मं, अगमः &c.

UNATTENDED, *a.* असहायी-यिनी-यि (न्), असहायवान्-वती-वत् (न्), निरनुचरः-रा-रं, अननुचरः &c., अनुचररहितः-ता-तं, अनुचरहीनः-ना-नं, निरनुगः-गा-गं, असहितः-ता-तं, विपाळः-ला-लं, निरीक्षकः &c.

UNATTESTED, *a.* असाक्षिकः-की-कं, साक्ष्यहीनः-ना-नं, अप्राणः &c.

UNAUTHENTIC, *a.* अप्रामाणिकः-की-कं, अप्रमाणयुक्तः-क्ता-क्तं.

UNAUTHORITATIVE, *a.* निष्प्रमाणः-णा-णं, अनाप्तः-ना-नं.

UNAUTHORIZED, *a.* अप्रामाणिकः-की-कं, विधिहीनः-ना-नं.

UNAVAILING, *a.* अर्थः-थौ-थौ, निष्फलः &c. See INEFFECTUAL.

UNAVOIDABLE, *a.* अपरिहार्यः-यौ-यौ, अनतिक्रमणीयः-या-यं, अनिवार्यः &c., अशक्नविचारः-रा-रं; 'decree,' अहोययोगः.

UNAWARES, *adv.* अकस्मात्, अप्रित्तित, अतर्कितं. See SUDDENLY.

UNHAKED, *a.* अपक्वः-क्वा-क्वं, आमः-मा-मं, अकान्धः &c.

To UNBAR, *v. a.* निर्गैलीकृ, अनगैलीकृ, अर्गलम् अपनी or दृ.

UNBEARABLE, *a.* असह्यः-ह्यौ-ह्यौ, असहनीयः &c., see INTOLERABLE.

UNBEATEN, *a.* अशुभः-शा-शं; 'path,' अशुभमार्गः.

UNBECOMING, *a.* अयुक्तः-क्ता-क्तं, असोपयः &c. See INDECOROUS.

UNBELIEF, *s.* अविश्वासः, अग्रहा, अभक्तिः *f.* See INFIDELITY.

UNBELIEVER, UNBELIEVING. See INFIDEL, *s.* and *a.*

To UNBEND, UNBENDING. See To RELAX, FIRM, ORSTINATE.

UNBENT, *p. p.* अनतः-ता-तं, उन्नतः &c., अभुनः &c., see RELAXED.

UNBIASED, *a.* समदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, सङ्ग्रहीनः &c. See IMPARTIAL.

UNBIDDEN, *a.* अनिमांन्तः-ता-तं, अप्रचोदितः &c., अनाज्ञप्तः &c.

To UNBID, *v. a.* उद्गृह्य, शिथिलीकृ. See To LOOSE, *v. a.*

UNBLAMABLE, *a.* अनपेक्षः-धा-धं, अनिन्दनीयः-या-यं, अनिन्द्यः &c., अवाच्यः-च्या-च्यं, निरपराधः-धा-धं, अनुपस्कृतः &c. See INNOCENT.

UNBLEACHED, *a.* निष्प्रवाणः-णा-णं, निष्प्रवाणिः-णि-णि, अनाहतः &c., तन्त्रकः-का-कं; 'cloth,' निष्प्रवाणं, अनाहतं, तन्त्रकं, नवावरं.

UNBLEMISHED, *a.* निर्दोषः-षा-षं, अकल्पः-पा-पं, अद्यतः-ता-तं, अपरिधतः &c., निष्कलङ्कः-ङ्का-ङ्कं, निर्मलः &c. See PURE.

UNBLEST, *a.* निराशीः-शी-शि (न्), निराशिषः-पा-पं, अनाशिषः &c.

UNBLOWN, *a.* अकुलः-ला-लं, अस्पृष्टः-ष्टा-ष्टं, मुद्रितः-ता-तं, अवि-कसितः &c.; 'flower,' कलिका, कलिः-ली, कोरकः-कं.

To UNBOLT, *v. a.* निर्गैलीकृ, अनगैलीकृ, निर्गैलं-लां कृ.

UNBORN, *a.* अजातः-ता-तं, अजः-जा-जं, अप्रागजन्मा &c.

To UNBOSOM, *v. a.* (One's self) मनोगतचिन्तां प्रकाशं in CHAS.

UNBOUND, *a.* अपद्धः-द्धा-द्धं, उद्धतः &c., उद्दामः &c., अवन्धनः &c.

UNBOUNDED, *a.* अनन्तः-न्ता-न्तं, अत्यन्तः &c. See INFINITE.

UNBRIBABLE, *a.* धनदानेन अमेधः-द्या-द्यं, अहोयः-यौ-यौ.

UNBRIDLED, *a.* उन्मृहलः-ला-लं, विशृङ्खलः &c., अशुभः-शा-शं, निर्मेध्यादः-दा-दं, उद्दामः-मा-मं, अनगलः &c. See LICENTIOUS.

UNBRECHED, *a.* कटीपटहीनः-ना-नं, अपाकृतकटीपटः-टा-टं.

UNBROKEN, *a.* अभिन्नः-न्ना-न्नं, अभग्नः-ग्ना-ग्नं, असंघटितः-ता-तं अद्यतः &c.—(As a horse) अदमितः &c., असंघितः &c.

To UNBURDEN, *v. a.* भाराद् मुच, मुक्तभारं-रां कृ, भारमुक्तं कृ.

UNBURNT, *a.* अपक्वः-क्वा-क्वं, अदग्धः &c.; 'brick,' आमेषका.

To UNBUTTON, *v. a.* शिथिलीकृ, शिथिल (nom. शिथिलयति-यितुं).

UNCAGED, *a.* उत्पिघ्नः-रा-रं, पञ्चरमुक्तः-क्ता-क्तं.

UNCALLED, *a.* अनिहृतः-ता-तं, अहृतः &c.; 'for,' see NEEDLESS.

UNCEASING, *a.* अविहतः-ता-तं, निरन्तरः &c. See CONTINUAL.

UNCEREMONIOUS, *n.* मन्दादरः-रा-रं, निरादरः &c., अनादरः &c.

UNCEREMONIOUSLY, *adv.* अनादरेण, आदरेण विना, मन्दादरं.

UNCERTAIN, *a.* सन्दिग्धः-ग्धा-ग्धं, अनिश्चितः &c., अशुभः-वा-वं, अस्थिरः-रा-रं, see DOUBTFUL.—(Not confident) संशयो-यिनी &c., संशयिकः-की-कं, अज्ञातनिश्चयः-या-यं, मातृशयः &c.

UNCERTAINTY, *s.* अनिश्चयः, अनिश्चयः, सन्देहः, संशयः. See DOUBT.

UNCHANGEABLE, *a.* निर्विकारः-रा-रं, अच्ययः &c., see IMMUTABLE.

UNCHANGED, *a.* अचिकृतः-ता-तं, निर्विकारः-रा-रं, अविकारः &c.

UNCHARITABLE, *a.* दोषदृष्टिः-ष्टिः-ष्टि, दोषदर्शी-शीनी &c., छिद्रान्वेषी &c., असूयकः-का-कं, अकृपादृष्टिः &c. See CENSORIOUS.

UNCHARITABLY, *adv.* अकृपादृष्ट्या, दोषदर्शनेनशीलत्वात्.

UNCHASTE, *a.* अविनीतः-ता-तं, असापवृत्तः-न्ता-नं, पांशुलः-ला-लं, असाधुः-ध्वौ-ध्वौ, अभिचारी &c., अचकीर्णी *m.* (न्), see INCONTINENT, PROFLIGATE; 'woman,' असती, असाध्वी, वन्मकी, पुंशुली, अविनीता, अभिसारिका, धृष्टा, धर्षिणी, अभिचारिणी, कुलटा, कुलपांशुला, कामगा, इन्द्री, स्त्रीरिणी, पांशुला, पांसला.

UNCHECKED, *a.* अयतः-ता-तं, अनियतः &c., अनिवारितः &c., निरवग्रहः-हा-हं, निर्गैलः-ला-लं, विशृङ्खलः &c., अनिराकृतः-ता-तं.

UNCIRCUMCISED, *a.* अपरिकर्तितः-ता-तं, अपरिकर्तः-न्ता-नं.

UNCIRCUMCISION, *a.* अपरिकर्तनं, अपरिकर्तः, तगच्छेदः.

UNCIVIL, *a.* असभ्यः-भ्या-भ्यं, अविनीतः-ता-तं, अविनयः-या-यं, परुषभाषी-षिणी &c., दुर्मेध्यादः-दा-दं. See RUDE, IMPOLITE.

UNCIVILIZED, *a.* अशिष्टः-ष्टा-ष्टं, &c. See RUDE, SAVAGE.

UNCLAIMED, *a.* अस्वामिकः-की-कं, अनधिकृतः-ता-तं, अदायिकः &c.

UNCLE, *s.* (Paternal) पित्रुष्यः, पित्रुभाता *m.* (न्), ताततुल्यः, तातगुः *m.*—(Maternal) मातुलः, मातृभाता *m.* (न्).

UNCLEAN, *a.* अशुचिः-चि-चि, अपवित्रः-ता-तं. See IMPURE.

UNCLEANNESS, *s.* अशुचिः, अशुचिर्त्वं, असुशुष्यत्वं. See IMPURITY.

To UNCLOSE, *v. a.* विष्, अपाष्, उद्घट. See To OPEN, OPENED.

UNCLOTHED, *a.* विषस्त्रः-स्त्रा-स्त्रं, अपावृतः-ता-तं. See NAKED.

UNCLOUDED, *a.* निरभः-भा-भं, अनभः &c., अद्यः &c., निर्मेधः &c.

UNCLOVEN, *a.* (As a hoof) एकशङ्कः-का-कं, एकसुरः-रा-रं.

UNCOMFORTABLE, *a.* असह्यः-ह्यौ-ह्यौ, असुखः &c., असुखी-विनी &c.

UNCOMFORTABLENESS, *s.* असह्यता, असुख्यता, असाध्यं, असुखं.

- UNCOMFORTABLE, *adv.* असुखेन, असौख्येन, असुखं, अस्वास्थ्येन.
- UNCOMMON, *a.* असामान्यः -न्या -न्यं, असाधारणः -णी -णीं, अप्रसिद्धः -द्वा -द्वं, अप्रकृतः &c., विरलः &c. See RARE, STRANGE.
- UNCOMMONLY, *adv.* अत्यन्तं, अतिशयेन, अति, स. See EXCESSIVELY.
- UNCOMMITTED, *a.* निरवयवः -वा -वं, असम्बन्धीयः -णी -णीं, अनिश्रितः &c., अप्रकृतः -क्ता -क्तं, केवलशुद्धः &c. See SIMPLE, *a.*
- UNCONCEALED, *a.* अगमः -मा -मं, अगूढः -द्वा -द्वं, असदुक्तः &c.
- UNCONCERN, *UNCONCERNED.* See INDIFFERENCE, INDIFFERENT.
- UNCONCERNEDLY, *adv.* निरपेक्षं, अनपेक्षं -क्षया, उदासीनयत्.
- UNCONDITIONAL, *a.* अप्रतिबन्धः -न्या -न्यं, अप्रतिबद्धः -द्वा -द्वं, अनिवद्धः &c., अनियमितः -ता -तं, असम्बन्धितः -की -कं, निरपेक्षः &c.
- UNCONFINED, *a.* अव्यवधः -द्वा -द्वं, अमर्यादः &c., उत्तुङ्गलः -ला -लं.
- UNCONGENIAL, *a.* अनुगुणः -णा -णं, अनुकूलः -ला -लं, प्रतिकूलः &c.
- UNCONNECTED, *a.* असम्बद्धः -द्वा -द्वं, असम्बन्धः -न्या -न्यं, निःसम्बन्धः &c., अव्यवधः &c., निर्युक्तिकः -की -कं, निरन्तरः -वा -वं, अनन्वितः -ता -तं, असम्बन्धः &c., अनुवृत्तः &c., असम्बन्धीयः -वा -वं. See INCOHERENT.
- UNCONQUERABLE, *a.* अजेयः -या -यं, अजय्यः &c., अनापद्यः &c.
- UNCONQUERED, *p. p.* अजितः -ता -तं, अवरजितः &c., अनभिभूतः &c.
- UNCONSCIOUS, *a.* See UNREASONABLE.
- UNCONSCIOUS, *a.* अवगतः -ना -नं, विमग्नः &c., see INSENSIBLE; 'he is unconscious of his own existence,' आत्मानं न विभावयते.
- UNCONSCIOUSNESS, *s.* अवगत्य &c. See INSENSIBILITY.
- UNCONSECRATED, *a.* अप्रतिष्ठितः -ता -तं, अप्रणीतः &c., असंस्कृतः &c., अज्ञातमंस्कारः -रा -रं, अनभिमानितः -ता -तं, अनाहितः &c.
- UNCONSTRAINED, *a.* अप्रतिबद्धः &c. See FREE, VOLUNTARY.
- UNCONTAMINATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्लिप्तः &c.
- UNCONTROLLABLE, *a.* अदम्यः -म्या -म्यं. See IRRESTRAINABLE.
- UNCONTROLLED, *a.* निरवयवः -द्वा -द्वं, निरव्यवः -णा -णीं, निरमलः -ला -लं, अनर्मलः &c., अप्रतिबन्धः -न्या -न्यं. See UNRESTRAINED.
- UNCOURTEOUS, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, निर्दयः &c. See RUDE.
- UNCOULD, *a.* अपरुच्यः -पा -पं, विरुच्यः &c. See ODD, STRANGE.
- TO UNDERLINE, *v. a.* उपपृ (c. 5. नृणांति -वरितुं -रीतुं), अण्वात्, विवृ. उच्छद (c. 10. छादयति -यितुं). See TO STRIP, DIVINE.
- UNCOVERED, *p. p.* अपवृत्तः -ता -तं, अनावृतः &c., विवृतः &c., अनावृतादिः -ता -तं, अनावृत्यः -त्वा -त्वं, अनावृतादिः &c. See STRIPPED.
- UNCREATED, *a.* अनुष्टः -ण -णं, अनुत्पन्नः &c. See INCREATE.
- UNCURIOUS, *s.* अवधने, अवधनं, अव्यवधः, प्रवेष्टः, अलपनं, विलेपनं, स्निग्धता, चर्चयः, खेदः.
- UNCURIOUS, *a.* क्षिण्यः -ग्या -ग्यं, खेदी -हिनी -दि (न), मेदुरः -रा -रं, विषण्णः &c., आनन्दः &c., प्रवेष्टितः &c. See OILY, GREASY.
- UNCURVED, *a.* अप्रवृत्तः -ता -तं, अकृतः &c., खिलः -ला -लं.
- UNDAMNED, *a.* अमोतः -ता -तं, अमिनात्मा &c. See FEARLESS.
- UNDAYED, *a.* अक्षीणः -णा -णं, अक्षीणः &c., अज्ञातदयः -या -यं.
- UNDECAYING, *a.* अक्षयः -या -यं, अक्षय्यः &c., see IMPERISHABLE.
- TO UNDECIDE, *v. a.* भयं or भानिं ह् or अपनी, निर्भमीकृ.
- UNDECIDED, *a.* अनिश्रितः -ता -तं, अनिर्णीतः &c., अकृतनिश्चयः -या -यं, अकृतमङ्गल्यः &c. (Iresolute) सन्देहप्रमानसः &c., see the word.
- UNDEFINED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अलिप्तः -मा -मं, निर्मलः -ला -लं.
- UNDEFINABLE, *a.* अलक्ष्यः -न्या -न्यं, अप्रतर्क्यः &c., अनिर्वचनीयः &c.
- UNDEFINED, *a.* अलक्षितः &c. See INDEFINITE, INDETERMINATE.
- UNDENIABLE, *a.* अप्रत्याख्येयः -या -यं. See INDISPUTABLE.

- UNDER, *prep.* (Below, beneath) अधस्, अधस्तात्, तले, अप in comp.; see UNDERNEATH; 'under the tree,' वृक्षस्याधस्तात्, वृक्षतले; 'under water,' जलस्याधस्; 'under the bed,' शय्यातले, शय्याधस्; 'under the hand,' हस्ततलगतः -ता -तं. (In subjection to) अधीनः -ना -नं, see SUBJECT. (Less than) जन or न्यून in comp., अधोक्, अवरः -रा -रं; 'a child under two years old,' अनविवधो or अनविवधविको बालः, अप्राप्तद्वितीयवधो बालः; 'under sixteen years of age,' अनविवधवधे बालः; 'under the time,' अप्राप्तकालः -ला -लं; 'under a fortnight,' अधोक् चतुर्दशात् सप्तः. (Under pretext of) व्यपदेशेन, see COLOUR. (In the time of) काले, समये, मध्ये.
- UNDER, *a.* अधःस्थः -स्था -स्थं, अधोभवः -वा -वं, अधस् in comp., अन्तर in comp., see INFERIOR; 'under-current,' अधःप्रवाहः. (Subordinate) उप in comp.; 'under-master,' उपशिक्षकः, उपगुरुः.
- UNDER-AGE, *a.* अप्राप्तव्यवहारः, अप्राप्तकालः. See MINOR.
- UNDER-DONE, *a.* अपक्वः -क्वा -क्वं, अपक्वः &c., आमः -मा -मं.
- UNDERGARMENT, *s.* अधोवसनं, अधोशुक्लं, अन्तरीयं, अन्तर्वीसस् n.
- TO UNDERGO, *v. a.* उपगम्य, उपगम्य, अनुभू. See TO SUFFER.
- UNDERGONE, *p. p.* उपगतः -ता -तं, उपगतः &c., अनुभूतः -ता -तं.
- UNDERGROUND, *adv.* भूम्यधस्, भूम्यधस्तात्, भूतलाधस्तात्.
- UNDERGROUND, *a.* अन्तर्भूमिः -मी -मं, भूम्यधःस्थः -स्था -स्थं, भूम्यधगतः -ता -तं, अन्तर्भूमिस्थः &c. See SUBTERRANEAN.
- UNDERHAND, *a.* छलेन कृतः -ता -तं, तिरस् ind. See CLANDESTINE.
- TO UNDERLINE, *v. a.* अधोरेखाङ्कितं -तां कृ, अधोरेखया सङ्क.
- UNDERLING, *s.* अवरः, अवरपदस्थः, अनुजीवी m. (न).
- TO UNDERMINE, *v. a.* अधस्तात् खन (c. 1. खनति -नितुं) or उत्खन्य or गूढखनितं -तां कृ, अपः or अधस्तात् खात्वा नश्व in caus. or पर्यस्.
- UNDERMOST, *a.* सङ्घातस्थः -स्था -स्थं, सङ्घातस्थः &c., सङ्घातस्थः &c.
- UNDERNEATH, *adv.* अधस्तात्, अधस्, अधरस्तात्, अधरेण -रात्, अधरतस्, अधोभागे, अधस्तनः -नी -नं, नीचे.
- TO UNDERRATE, *v. a.* लघूकृ, लघु कृत, अत्यलोकृ, न्यूनमूल्यीकृ.
- TO UNDERSTAND, *v. a.* अवगम्य (c. 1. गच्छति -गन्तुं), उपलभ्य (c. 1. -लभते -लभ्युं), ज्ञा (c. 2. जानाति, ज्ञातुं), विज्ञा, परिज्ञा, बुध् (c. 1. बोधति -पितुं), अवबुध्, समवबुध्, यद् (c. 9. गृह्णाति, ग्रहीतुं), रावे (c. 2. अवैति -तुं), विद्, जह्, अवबुध् in caus., मन्, विभू in caus., अनुभू, अवगमं कृ, अवधारणं कृ.
- UNDERSTANDING, *s.* (Intellectual faculty) बुद्धिः f., धोः f., मतिः f., मेधा, मेधस् n., ज्ञानं, ज्ञानशक्ति f., प्रज्ञा, चित् f., चेतना, आकलनशक्तिः f., श्रुतयो; 'eye of the understanding,' ज्ञानचक्षुस् n., ज्ञानदृष्टिः f.; 'object of understanding,' बुद्धिविषयः; 'of little understanding,' अल्पबुद्धिः -द्धिः -द्धि, अल्पधीः -धी -धि, अल्पमेधाः -धाः -धः (स); 'slow of understanding,' मन्दबुद्धिः -द्धिः -द्धि, मन्दमतिः -ति -ति. (Terms of intercourse) सहभावः, सहः, संविधिः f.
- UNDERSTOOD, *p. p.* अवगतः -ता -तं, उपलभ्यः -मा -मं, ज्ञातः -ता -तं, विज्ञातः &c., बुद्धः -द्वा -द्वं, बुधितः -ता -तं, मतः &c., आगमितः &c., विदितः &c., आकलितः &c., ज्ञानारूढः -दा -दं, बुद्धारूढः &c., अनुभूतः &c., प्रतिपन्नः -त्वा -त्वं. (Implied) उपलक्षितः -ता -तं, अर्थमसङ्कटः &c.
- TO UNDERTAKE, *v. a.* अवबो (c. 4. -स्यति -सातुं), अवबो, चारम् (c. 1. -रभत -रभ्युं), समारम्, उपक्रम्य (c. 1. -क्रमते -मितुं),

जात्या, स्त्रीकृ, अङ्गीकृ, कृ, प्रवृत्.

UNDERTAKEN, *p. p.* आरम्भः -आ -अं, समारम्भः &c., व्यवसितः -ता -तं, अव्यवसायितः &c., स्वीकृतः &c., अङ्गीकृतः &c.

UNDERTAKER, *s.* अनुष्ठाता *m.* (नं), व्यवसायी *m.* (नं), आरम्भकः, प्रवर्तकः, निर्वोहकः.—(Of funerals) अन्त्यकर्मनिर्वोहकः.

UNDERTAKING, *s.* कर्म्म *n.* (नं), कार्यं, प्रारम्भः, आरम्भः, प्रारम्भः *f.*, आरम्भः, प्रारम्भः, व्यवसायः, अव्यवसायः, प्रवृत्तिः *f.*; 'bold,' साहसकर्म *n.*, see ENTERPRISE; 'to accomplish one's undertakings,' प्रारम्भानि सम्पद.

To UNDERVALUE, *v. a.* लघूकृ, लघु मनः, तुच्छीकृ, लघुमूल्यीकृ.

UNDERSERVED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अयुक्तः &c., अव्यवहारः -हो -हं, अगुणसम्पादितः -ता -तं, असकर्मसम्पादितः &c.

UNDERSERVEDLY, *adv.* अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अव्यवहारं, निरपराधं.

UNDERSERVING, *a.* अनर्हः -हो -हं, निरुणः -णा -यं, अगुणः &c., गुणहीनः -ना -नं, अघ्राय्यः -घ्या -यं, अयोग्यः &c. See UNWORTHY.

UNDERSIGNED, *a.* अवुद्धिपूर्वः -ध्वो -ध्वं, अवोधपूर्वः &c., अमतिपूर्वकः -का -कं, असङ्कल्पपूर्वकः &c., अज्ञानपूर्वकः &c., असङ्कल्पकृतः -ता -तं, अवुद्धिकृतः &c., असाङ्कल्पकः -को -कं, असङ्कल्पितः &c., अनुद्धिः -ष्टा -ष्टं, अनभिप्रेतः &c.

UNDISIGNEDLY, *adv.* अवुद्धिपूर्व -ध्वं, अवोधपूर्व, अमतिपूर्व, अवुद्धिपुःसरं, अज्ञानतः, अवुद्ध्या, अकामतः, अमत्या, अनिच्छातः.

UNDISINGING, *a.* निष्कपटः -टा -टं. See SINCERE, ARTLESS.

UNDISIRABLE, *a.* असूयः -द्या -यं, असूहणीयः -या -यं, अनिष्टः -ष्टा -ष्टं, अनाकांक्षणीयः &c., अनाकांक्ष्यः &c., अवाप्नोनीयः &c.

UNDISIROUS, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनाकांक्षी &c., अनभिलाषी &c.

UNDEVIATING, *a.* अव्यभिचारी -रिणी -रि (नं), अविच्युतः -ता -तं, अविभ्रतः &c., अखलितः &c., अमटः -ष्टा -ष्टं, अविपयगामी &c.

UNDIGESTED, *a.* अजोषः -शो -शं, अपक्वः -क्ता -क्तं, अनातपाकः -का -कं, विदग्धः -ग्धा -ग्यं, आमः -मा -मं, कलः -ला -लं; 'undigested food,' आमोशः.—(Not methodized) अव्यवस्थितः -ता -तं, सकृत-व्यवस्थः -स्था -स्थं.

UNDIMINISHED, *a.* अक्षीणः -णा -यं, अद्यतः -ता -तं, अविद्यतः &c., अमृनोभूतः &c., अमृनोक्तः &c., अलुप्तः -प्ता -प्तं, अनपायः -या -यं, अनपायी -यिनी &c., अनातहामः -सा -सं; 'of undiminished glory,' अलुप्तमहिमा &c.

UNDISCIPLINED, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, अशासितः -ता -तं, अशिष्यितः &c.

UNDISGUISED, *a.* निर्वीजः -जा -जं, निष्कपटः -टा -टं, अकृत्रिमः &c.

UNDISPUTED, *a.* निर्विवादः -दा -दं, अविप्रतिपन्नः &c., अव्याहितः &c.

UNDISTURBED, *a.* निरुपद्रवः -वा -वं, उपद्रवहीनः -ना -नं.—(Not perturbed) अक्षुब्धः -ब्ध -भं, अविद्योभितः &c., अव्ययः &c., निराकुलः &c.

UNDIVIDED, *a.* अविभक्तः -क्ता -क्तं, अविभाजितः &c., अनिभित्तः &c.

To UNDO, *v. a.* उद्गन्धः, शिपिलीकृ, विहृ. See To LOOSE, RUIN.

UNDONE, *p. p.* (Not done) अकृतः -ता -तं, अननुष्ठितः &c., अनाचरितः &c., निष्कृतः &c., असाधितः &c., असम्पादितः &c.; 'left undone,' अनर्तितः -ता -तं, see OMITTED.—(Ruined) हतः -ता -तं, नष्टः &c., see RUINED; 'I am undone,' हतो स्मि.

UNDOUBTED, *a.* असन्दिग्धः -ग्धा -ग्यं, सुनिश्चितः &c. See INDUBITABLE.

UNDOUBTEDLY, *adv.* सुनिश्चितं, सर्वशयं, अवश्यं, असन्दिग्धं, अप्रति-

To UNDRRESS, *v. a.* वस्त्रम् अवृत् (c. 10. तारयति-यितुं) or उद्गृ or उद्गृष् or अपनह, विवस्त्रीकृ, विवस्नीकृ, नग्नीकृ. See To DIVEST, STRIP.

UNDRESSED, *p. p.* or *a.* विवस्त्रः -स्त्रा -स्त्रं, विवस्नः -ना -नं, वस्त्रहीनः -ना -नं, उन्नीयस्त्रः &c., तक्रवस्त्रः &c.—(Not cooked) अपक्वः -क्ता -क्तं, आमः &c., see RAW; 'undressed rice, &c.,' आमोशं

UNDRINKABLE, *a.* अपेयः -या -यं, अपानयोग्यः &c., दुष्पानः -ना -नं.

UNDUE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं. See IMPROPER, INDEBUTATE.

To UNDEFLATE, *v. n.* उन्नतानतीकृ, उन्नावचीकृ, उन्मृष्, विमृष्.

UNDECLARATION, *s.* कर्ममन्त्रा -न्त्रं, उन्नतीकृतं, उन्मवः -परां.

UNDECLARING, UNDECLARITY, *n.* कर्ममान् -मती -मत् (त्) उन्नतानतः -ता -तं, उन्नतीकृतः -या -यं, उन्नावचः &c., उन्मृष्टः -रा -रं, भङ्गुष्टः &c., उन्मपी -पिणी &c., उन्मपितः -ता -तं, विसपी &c., तरङ्गावित्तः -ता -तं, तरङ्गितः &c.

UNDETERMINED, *a.* अमरुतः -क्ता -क्तं, अवशः &c., स्वधर्मविमुखः -ग्या -ग्यं

UNEASINESS, *s.* असुखं, अनिर्वृतिः *f.*, क्लेशः, कष्टं, यथा, वाया.

UNEASY, *a.* असुखी -यिनी -यि (नं), असुख्यः -स्या -स्यं, असुख्यः &c., अनिर्वृतः -ता -तं, मय्यः -या -यं, उद्विग्नः &c., वाताङ्गः &c.

UNEATABLE, *a.* अखाद्यः -द्या -यं, अनाद्याः &c., अनद्यः &c.

UNEducATED, *a.* अज्ञिद्यितः -ता -तं, निरक्षरः &c. See IMPERFECT.

UNEMPLOYED, *a.* निर्मापारः -रा -रं, निष्कर्मन्ता &c. See IDLE.

UNENCUMBERED, *a.* सङ्गहीनः -ना -नं, निःसङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, निःसङ्गः &c.

UNENVIABLE, *a.* अनसूयः -या -यं, अयकः -का -कं, निःसूयः -हा -हं.

UNEQUAL, *a.* असमः -मा -मं, असमानः -ता -तं, विषमः -मा -मं, अयथः -यथा -यथं, अयथः -यथा -यथं, विषमविभागः, see INADEQUATE.

UNEQUALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, अप्रतिमः &c. See INCOMPARABLE.

UNEQUALLY, *adv.* असमं, विषमं, असमानं, वैषम्येण, न्यूनधिकं.

UNEQUIVOCAL, *a.* सम्यहः -ष्टा -ष्टं, वीतसन्देहः &c. See CLEAR.

UNERRING, *a.* असोषः -षा -यं, अभानः -न्ता -न्तं, असोषपातः -ता -तं, अवन्धपातः &c.; 'of unerring sight,' असोषदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि.

UNEVEN, *a.* (Not level) असमः -मा -मं, विषमः -मा -मं, एकपाङ्गविषमः &c., साविस्थितः -ता -तं, उन्नतानतः &c., see UNDECLARING, ODD.

UNEVENLY, UNIFORMITY. See UNEQUALLY, INEQUALITY.

UNEXAMPLD, *a.* अपूर्वः -ध्वो -ध्वं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, अद्वितीयः &c.

UNEXCEPTIONABLE, *a.* अनवद्यः -द्या -यं, निरवद्यः &c., अवाद्यः &c.

UNEXPECTED, *a.* आकस्मिकः -को -कं, अनपेक्षितः -ता -तं, अलङ्घितः &c., अतर्कितः &c., अचिन्तितः &c., अक्रान्तः -गता -गते, अचिन्तकः -कृतः &c., काकतालीयः -या -यं.

UNEXPECTEDLY, *adv.* अकस्मात्, अनपेक्षं, अतर्कितं, अचिन्तितं, काकतालीयवत्.

UNFAIDING, *a.* अग्रानी -निनी &c., अग्रानिः -निः -नि, अद्यः -या -यं.

UNFAIRING, *a.* अद्ययः -या -यं, अद्ययी -यिणी &c. See LASTING.

UNFAIR, *a.* विषमः -मा -मं, असमः &c., अव्यायः -व्या -यं, अनुनुः -नुः -नु, कूट in comp.—(Of persons) असरलः &c., see DISHONEST.

UNFAIRLY, *adv.* विषमं, असमं, असम्यक्, अव्यायैव, अनुनु, अनर्नवित.

UNFAIRNESS, *s.* वैषम्यं, असमता, असम्यक्. See DISHONESTY.

UNFAITHFUL, *a.* अभक्तः -क्ता -क्तं, see FAITHLESS, FAUSE; 'to engagements,' विमंवादी &c., असममन्यः -न्या -न्यं; 'wife,' अपतिव्रता.

UNFAITHFULLY, UNFAITHFULNESS. See FAITHLESSLY, FAITHFULNESS.

UNFASHIONABLE, *a.* सम्यव्यवहारविरुद्धः -द्धा -द्धं, असम्यः -न्या -न्यं.

To UNFASTEN, *v. a.* उद्गन्धः, शिपिलीकृ. See To LOOSE, *v. a.*

UNFATHOMABLE, *a.* अग्रायः -धा -यं, अतलमर्शः &c., अनवगायः &c.

UNFAVORABLE, *a.* अप्रसन्नः -न्ता -न्तं, अननुकूलः -ला -लं, विरक्तः -क्ता -क्तं, विमुखः -खी -खं, निरनुरोधः -या -यं, अहितः -ता -तं, विषमः &c.

UNFAVORABLY, *adv.* अप्रसन्नं, अनुकूलं. सहितं, विषमं, अप्रियं.
 UNFEELING, *a.* निर्दयः -या -यं, निष्करुणः -णा -यं, कठिनः &c., नडः
 -डा -ई, निःश्रेयः -हा -हं, शरमिकः &c. See PITILESS.
 UNFEIGNED, *a.* अकृत्रिमः -मा -मं, निर्वानः &c. See GENUINE.
 UNFETTERED, *a.* अनर्गलः -ला -लं, विषाशः -शा -शं, विशृङ्खलः &c.
 UNFINISHED, *a.* अस्मात्तः -मा -मं, अनिष्पन्नः -वा -वं, अविष्टः -डा -ई.
 UNFIT, *a.* अपक्वः -क्ता -कं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुचितः -ता -तं, see
 IMPROPER; 'for food,' अभक्ष्यः -क्ष्या -क्ष्यं, अभोज्यः &c.
 TO UNFIT, *v. a.* अयोग्यं -ग्यां कृ. See To DISQUALIFY, DISABLE.
 UNFITLY, UNFITNESS, See IMPROPERLY, IMPROPRIETY.
 UNFLEDGED, *a.* अज्ञातपक्षः -क्षा -क्षं, अनागतपक्षः &c., see CALLOW.
 UNFLINCHING, *a.* अविचलितः -ता -तं, अविचल्यः &c., सुधीरः -रा -रं.
 TO UNFOLD, *v. a.* विस्तृ in CRUS. (-स्तारयति -यितुं). See To EXPAND.
 UNFOLDED, *a.* विस्तारितः -ता -तं, दलितः &c. See EXPANDED.
 UNFORSEEN, *a.* अदृष्टः -हा -हं, अप्रदृष्टः &c., अनपेक्षितः -ता -तं.
 UNFORGIVING, *a.* दीर्घद्वेषी -पिणी -पि (न्), अक्षमावान् -वती -वत् (न्).
 UNFORMED, *a.* अकृतः -ता -तं, असेकृतः &c., अनाकारः -रा -रं.
 UNFORTUNATE, *a.* दुर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अधम्यः -म्या -म्यं, दुर्दैवः -वा -वं,
 मन्दभाग्यः -ग्या -ग्यं, हतभाग्यः &c., इतदैवः -वा -वं, देवोपहतः -ता
 -तं, अश्रीमान् -मती -मत् (न्), विषतः -वा -वं, आपन्नः &c., विषयुक्तः
 -क्ता -कं, विषयुक्तः -स्ता -स्तं, आपन्नस्तः &c., आपदम्यामः -मा -मं, अल-
 क्षीकः -का -कं, अलक्ष्मीयान् &c., दुर्भागः -गा -गं, विफलारम्भः -म्भा
 -म्भं, तपस्वी -स्विनी &c., अनिशः -श -हं, अमङ्गलः -ला -लं, अक-
 न्याणः &c., अकुशलः &c., अभः &c.
 UNFORTUNATELY, *adv.* दुर्दैववशात्, दुर्भाग्यवशात्, दुर्भाग्येन.
 UNFOUNDED, *a.* अमूलकः -का -कं, निर्मूलः -ला -लं, अवास्तवः -वी -वं,
 मिथ्या in comp.; 'unfounded accusation,' मिथ्याभिज्ञसनं.
 UNFREQUENT, *a.* विरलः -ला -लं, विरलागतः &c. See INFREQUENT.
 UNFREQUENTED, *a.* निर्जनः -ना -नं, विजनः &c., अलोकसेवितः &c.
 UNFRIENDLINESS, *s.* अमित्रता, अप्रियता, अप्रीतिः *f.*, अनुकूलता.
 UNFRIENDLY, *a.* अप्रियः -या -यं, निप्रियः &c., सहितः &c., सहितेजुः
 -जुः जु, अकंही -हिनी &c., गतामोदः -दा -दं, अचिरः &c.
 UNFRIENDLY, *a.* अफलः -ला -लं, निष्फलः &c., विफलः &c., अफलदः
 -दा -दं, फलहीनः -ना -नं, बन्धः -ग्या -ग्यं.
 UNFRIENDLINESS, *s.* अफलत्वं, निष्फलता, वैफल्यं, फलहीनता.
 UNFULFILLED, *a.* अपूर्णः -णा -णं, अमपूयः &c., अपरिपूर्णाः &c.
 TO UNFURNISH, *v. a.* शिथिलीकृ. मृत्. समुत्थिय. See To LOOSE, *v. a.*
 UNFURNISHED, *a.* असज्जः -ज्जा -जं, असज्जितः -ता -तं, रिक्तः -क्ता -कं.
 UNGAINLY, *a.* अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अमन्दरः -री -रं. See CLUMSY.
 UNGENEROUS, *a.* अनुदारः -रा -रं, अत्यमनस्कः -स्का -स्कं.
 UNGENTILMANLY, UNGENTILLY, *a.* असभ्यः -भ्या -भ्यं, असभ्यवृत्तिः -वृत्तिः
 -वृत्ति, अशिष्टवृत्तिः &c., सभ्यव्यवहारविरुद्धः -डा -ई.
 UNGODLINESS, *s.* अप्रभः -भंता, अधार्मिकता, ईश्वराभक्ति *f.*
 UNGODLY, *a.* अधर्मकारी &c., अनौपचार्यः -रा -रं. See IRRELIGIOUS.
 UNGOVERNABLE, *a.* अशासनीयः -या -यं, अशास्यः &c., दुःशासनः -ना
 -नं, दुर्नियतः -हा -हं, अदम्यः -म्या -म्यं, अवश्यः &c., उज्ज्वलः &c.,
 दुर्नियतः -रा -रं, अनियायः &c., दुर्निवार्यः &c., अनायतः &c.
 UNGRACIOUS, *a.* अनुग्राही -हिणी &c., निरुपकारी &c., अनुपकारी &c.
 UNGRAMMATICAL, *a.* व्याकरणविरुद्धः -डा -ई, व्याकरणानुसारी &c.,
 शब्दशान्तिविरुद्धः &c., 'expression,' अप्रशस्तः, अप्रशंसः.
 UNGRATEFUL, *a.* अनुकूलः -हा -हं, कृतज्ञः -ज्ञी -ज्ञं, उपकृतज्ञः &c., अकृ-

तवेदी &c., उपकारानभिष्टः -हा -हं, अनुपकारी &c., विस्मृतोपकारः
 -रा -रं, अनुपकारी &c. See INGRATE.

UNGUARDED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अगुप्तः -मा -मं, विषालः -ला -लं.
 UNGUENT, *s.* विलेपनं, अनुलेपनं, अभ्यञ्जनं, उपदेहः, see OINTMENT.
 UNHALLOWED, *a.* असंस्कृतः -ता -तं, अपुण्यः -स्या -स्यं, अपवित्रः -वा -वं.
 UNHAPPILY, *adv.* असुखेन, दुःखेन, असौख्येन, अस्वास्थ्येन, अतिदुःखितवत्.
 UNHAPPINESS, *s.* असुखं, असौख्यं, दुःखं, अकल्याणं, अकुशलं, अशान्तिः *n.*,
 अनिर्वृतिः *f.*, अश्वेतः, अभद्रः, निरानन्दता, अस्वास्थ्यं. See MISERY.
 UNHAPPY, *a.* अनुखी -स्विनी -स्वि (न्), दुःखी &c., दुःखितः -ता -तं,
 निरानन्दः -न्दा -न्दं, अहर्षः -वी -वं, अहर्षितः -ता -तं, अशान्ति -शान्ति
 -स्मि (न्), अनिर्वृतिः -ता -तं, अप्रियः -ग्या -ग्यं, मन्दभाग्यः &c.
 UNHARMED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिहृतः &c. See UNHURT.
 UNHATCHED, *a.* अखलस्यः -स्या -स्यं, अखलस्यायी -यिनी -यि (न्).
 UNHEALTHY, *a.* असुखः -स्या -स्यं, अस्वस्थः &c., सदरोगी -गिणी &c.,
 रोगी -गिणी &c., सदरोगः -गा -गं. See SICKLY, INSALUBRIOUS.
 UNHEARD, *a.* अश्रुतः -ता -तं, अनाकर्णितः &c., अश्रुतपुष्टः &c.
 UNHEED, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, उपेक्षितः &c., अपधीरितः &c.
 UNHINGED, *a.* विस्मयितः -ता -तं, विस्मयितकृतः &c., विस्मयिभूतः &c.
 UNHOLY, *a.* अपुण्यः -स्या -स्यं, अपवित्रः -वा -वं, अपृतः -ता -तं.
 UNHURT, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिहृतः &c., अहतः &c., अनाहतः &c.,
 अज्ञातापकारः -रा -रं, अज्ञातापकारः &c., निर्व्रेणः -या -यं.
 UNICORN, *s.* एकशृङ्गः, खड्गः. See RHINOCEROS.
 UNIFORM, *a.* एकरूपः -वा -वं, समरूपः &c., समानरूपः &c., समानः
 -ना -नं, समः -मा -मं, सरूपः &c., एकाकारः -रा -रं, समाकारः &c.,
 एकाकृतिः -तिः -ति, समाकृतिः &c., एकप्रकारः -रा -रं, एकभावः -वा
 -वं, निर्विकारः &c., अविशेषः -वा -वं, कूटस्थः -स्या -स्यं; 'of
 uniform thickness,' समानस्वीत्यविशिष्टः -हा -हं.
 UNIFORM, *s.* सैन्यवेष्टः, सैन्यवेशः, सैन्यदलविशेषको वेशः.
 UNIFORMITY, *s.* एकरूपता, समरूपता, सारूप्यं, समानरूपता, समता,
 समानता, साम्यं, समभावः, अविशेषः.
 UNIFORMLY, *adv.* समरूपेण, समानरूपेण, सदा, सर्वदा.
 UNILATERAL, *a.* एकपक्षी -शी -शं, एकाक्षरकः -का -कं.
 UNIMPAIRED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अचिकलः -ला -लं, अलुप्तः -ता -तं,
 अन्वयः -ना -नं, अनूनः &c., अयुक्तः -खा -खं, अनयायः -या -यं, अनुम्लितः
 -ता -तं, अहतः &c., अद्योयः &c., अशोणः &c., अक्षितः &c.
 UNIMPEACHABLE, *a.* अनिन्द्यः -न्या -न्यं, अदूषणीयः &c., अदूष्यः &c.
 UNIMPEDED, *a.* अविघ्नितः -ता -तं, अविघ्नः &c., अविरोधितः -ता -तं,
 निश्चलः -हा -हं, अनन्तरायः -या -यं, अविहतः -ता -तं, अनुज्ञातः -ना
 -तं, अविघातगतिः -तिः -ति, निर्निरोधः -धा -धं, अरुद्धः -डा -ई.
 UNIMPORTANT, *a.* लघुः -घुः -षी -पु. See LIGHT, TRIFLING.
 UNINHABITABLE, *a.* अवास्तव्यः -व्या -व्यं, अवस्तव्यः &c., अवास्तयोग्यः &c.
 UNINHABITED, *a.* निर्जनः -ना -नं, निर्मनुयः -व्या -व्यं, निर्मनुयः -वा
 -वं, निष्पुरुषः &c., पुरुषशून्यः -म्या -म्यं, पुरुषवर्जितः -ता -तं, निष्प्रभः
 -वा -वं, अग्रजः &c., प्रजाहीनः -ना -नं, वसतिहीनः &c.
 UNINJURED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अहर्षितः &c. See UNHURT.
 UNINTELLIGIBLE, *a.* अबोध्यः -व्या -व्यं, अबोधनीयः &c., see OBSCURE.
 UNINTENTIONAL, UNINTENTIONALLY. See UNDESIGNED, &c.
 UNINTERESTING, *a.* अनमोदजनकः -का -कं, अतृप्तजनकः -मा -मं.
 UNINTERRUPTED, *a.* अक्षिप्तः -ता -तं, निरन्तरः -रा -रं, निरन्तरायः &c.,
 अभनः -ग्या -ग्यं, अविच्छिन्नः -वा -वं, अपरिच्छिन्नः &c., अविहतः &c.
 UNINTERRUPTEDLY, *adv.* निरन्तरं, अविच्छिन्नं, अपरिच्छिन्नं, अविहतं.

UNINVITED, *a.* अनाहूतः -ता-तं, अहूतः &c., अनिमन्त्रितः &c.
 UNION, *s.* संयोगः, योगः, सन्धिः *m.*, सङ्गः, सम्भूतिः *f.*, see JUNCTION.
 UNIPAROUS, *a.* एकप्रसूः *f.*, एकसूः *f.*, एकोत्पादिका.
 UNIQUE, *a.* एकः -का -कं, एकमात्रः &c. See SINGULAR.
 UNISON, *s.* स्वरैक्यं, नदिक्यं, ऐक्यं, एकता -त्वं. See CONCORD.
 UNIT, *s.* एकः, एकाङ्कः, अङ्गयं.
 UNITARIAN, *s.* अद्वैतवादी *m.* (नं), अङ्गयवादी *m.* See UNITY.
 To UNITE, *v. a.* युज्, संयुज्, सन्धा, एकीकृ, see To JOIN, *v. a.*
 To UNITE, *v. n.* संयुज् in pass., एकीभू, एकचिन्तीभू, see To JOIN, *v. n.*
 UNITED, *p. p.* संयुक्तः -क्ता -क्तं, संयोजितः &c. See JOINED.
 UNITEDLY, *a.* एकचिन्तीभूय, सम्भूय, एकीभूय, योगतः.
 UNITY, *s.* एकता -त्वं. ऐक्यं, अद्वैतं, अङ्गयं; 'the doctrine of unity,' अद्वैतमतं, अद्वैतवादः, अमेदः, अमेदमतं, अमेदवादः, ऐक्यं, निर्वैद्व्यं; 'holding it,' अद्वैतवादः, अद्वैतदृष्टिः *f.*, अमेददृष्टिः *f.*; 'holder of it,' अद्वैतवादी *m.*, ऐक्यवादी *m.*, अमेदवादी *m.*, निर्वैद्व्यः, निर्विकल्पः. As opposed to this is the doctrine of duality, or the assertion of two principles, viz. God and matter. It is termed द्वैतं, द्वैतमतं, द्वैतवादः, भेदमतं, &c.
 UNIVERSAL, *a.* (Of place) सार्वत्रिकः -को -कं, सर्वव्यापी -पिनी &c., सर्वव्यापी &c., सर्वगतः -ता -तं. (Of persons, &c.) सर्वः -श्चै -श्चै, सार्वः -श्चै -श्चै, सार्वलौकिकः -को -कं, सर्वसाधारणः -या -यी -यै, सर्वसम्पन्नी &c., see GENERAL; 'spirit,' अखिलात्मा *m.*
 UNIVERSALITY, *s.* सार्वत्रिकत्वं, सर्वसाधारण्यं, सर्वव्यापिता.
 UNIVERSALLY, *adv.* सर्वत्र, सर्वतः, विश्वतः, विश्वकः.
 UNIVERSE, *s.* जगत्सर्वं, जगत्कुलं, जगत्समग्रं, जगत् *n.*, सर्वजगत् *n.*, जगती, सर्वजगती, विश्वं, विश्वजगत्, चराचरं, विश्वचराचरं, संसारः, लोकः, विश्वलोकः, ब्रह्माखंडं, ब्रह्मगोलः, सृष्टिः *f.*, भूतसृष्टिः *f.*, ब्रह्मसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*, विभुवनं, वैलोक्यं, अखण्डादहः, विराट्देहः; 'soul of it,' जगदात्मा *m.* (नं), लोकात्मा *m.*, विश्वात्मा *m.*, परमात्मा *m.*, ब्रह्म *n.* (नं), सूर्यः; 'lord of it,' अधिलोकायाः.
 UNIVERSITY, *s.* विश्वालयमण्डलं, विश्वालयगणः, शालामण्डलं, महाविद्यालयः, राजविद्यालयः, अनेकपाठशालासमूहः.
 UNJUST, *a.* (Of persons) अधार्मिकः -को -कं, अधर्मी -र्मिणी &c., निर्धर्मः -म्नी -र्म्यं, अधर्माचारी &c., अन्यायाचारी &c., अन्यायशीलः -ला -लं, अन्यायानुवर्ती &c., नीतिहीनः -ना -नं, धर्मविगुणः -या -यं. (Of actions, &c.) अन्यायः -या -यं, अयथार्थः -थै -थै, अयथार्थिकः -को -कं, न्यायविरुद्धः -द्वा -द्वं, विषमः -मा -मं, असमञ्जसः -सा -सं, निष्ठा नृषा in comp.; 'unjust accusation,' निष्ठाभिज्ञानं.
 UNJUSTIFIABLE, *a.* अनिरसनीयदोषः -या -यं, अयथान्यायः -या -यं.
 UNJUSTLY, *adv.* अन्यायतः, अधर्मातः, अधर्मणः, अपुत्रं.
 UNKIND, *a.* अमित्रः -या -यं, अमित्रः -ग्या -ग्यं, विमित्रः -या -यं, अम्रीतः -ता -तं, कृपाहीनः -ना -नं, अकृपः -या -यं, निष्कृपः &c., निर्देयः -या -यं, दयाहीनः &c., अजोही &c., जेहरीनः &c., अमित्रहृदयः -रा -रं, अननुयाही &c., अनुपकारशीलः -ला -लं, गतसीहृदयः -दा -दं.
 UNKINDLY, *adv.* अमित्र्यं, अम्रीत्या, अजोहेन, अकृपया, अजिग्यं.
 UNKINDNESS, *s.* अम्रीतिः *f.*, अम्रीतता, अमित्रता, अजोहः, अदया, अकृपा, अहिता. (Unkind act) अपकारः, अपकृतं, अहितं.
 UNKNOWN, *a.* अज्ञातः -ता -तं, अविदितः &c., अनुभूतः &c., अपरिचितः &c., अगोचरः -रा -रं; 'unknown quantity,' अज्ञातराशिः *m.*
 UNLAWFUL, *a.* अपर्यायः -म्या -म्यं, विधिभिरुद्धः -द्वा -द्वं, स्मृतिभिरुद्धः &c.,

राजनियमविरुद्धः &c., व्यवस्थाभिरुद्धः &c., धर्मविरुद्धः &c., धर्मोपेक्षी -पिनी &c., धर्मशास्त्रविरुद्धः &c., शास्त्रविरुद्धः &c., धर्मज्ञः -ज्ञी -ज्ञं, अस्मार्तः -र्मी -र्म्यं. See ILLEGAL.
 UNLAWFULLY, *adv.* अधर्मेण, अधर्मातः, विधिविरोधेन, स्मृतिविरोधेन, धर्मशास्त्रविरुद्धं, व्यवस्थाविरोधेन. See ILLEGALLY.
 UNLAWFULNESS, *s.* विधिभिरुद्धता, स्मृतिभिरुद्धता, see ILLEGALITY.
 UNLEAVENED, *a.* अकिरणः -या -यं; 'bread,' अकिरणपूषः.
 UNLEARNED, *a.* अविद्वान् -दुषी -द्वत् (स्), अकृताध्ययनः -ना -नं, अनधीतः &c., अज्ञानी &c., अज्ञः &c., अवैद्यः &c., see ILLITERATE.
 UNLESS, *conj.* यदि न, चेत् न, न चेत्, अन्यथ, वर्जयित्वा, see EXCEPT, *prep.*; 'unless you do that,' यदि तत् न करोषि or expressed by the indec. part., with अ prefixed, तद् अकृता.
 UNLIKE, *a.* असदृशः -शी -शं, असमः -मा -मं, असमानः -ना -नं, अनीदृशः -शी -शं, अनुत्यः -त्या -त्यं, भिन्नः -जा -जं, अन्यः -न्या -न्यत्.
 UNLIKELY, *a.* असम्भवः -वा -वं, दुःसम्भाव्यः &c. See IMPROBABLE.
 UNLIMITED, *a.* निरवधिः -धिः -धि, अनन्तः -न्ता -नं, अयतः &c., अति-वेला -ला -लं, अपारः -रा -रं, अतिहानः &c. See INFINITE.
 To UNLOAD, *v. a.* भारम् उज् (c. 10. -तारयति -यितुं) or अवतृ or अव-रुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), निर्भारीकृ, रिक्तभारीकृ, रिक्तीकृ; 'a ship,' नौकाभारम् उज्, नौकाव्यवस्थापि उज् or अवरुह् in caus.
 UNLOADED, *p. p.* उज्जीभारः -रा -रं, निर्भारः &c., रिक्तः -क्ता -क्तं.
 To UNLOCK, *v. a.* उद्दृ (c. 10. -घाटयति -यितुं), विमुद्रोक्तृ, उन्मुद्रोक्तृ, विमुद्र (nom. -मुद्रयति -यितुं), उन्मुद्रः उद्दृ (c. 10. -चटयति -यितुं).
 UNLOCKED, *p. p.* उद्घाटितः -ता -तं, उद्घटितः &c., उन्मुद्रः -द्रा -द्रं.
 UNLOOKED FOR, *a.* अनपेक्षितः -ता -तं, अदृष्टः -ष्टा -ष्टं, अतर्कितः &c.
 To UNLOOSE, *v. a.* शिथिलीकृ, उन्मुच. See To LOOSE, LOOSEN, *v. a.*
 UNLUCKY, *a.* निर्भाग्यः -ग्या -ग्यं, अशुफलः &c. See UNFORTUNATE.
 To UNMAN, *v. a.* धीरभ्रंशं कृ, धीरभ्रं हृ, धीरुपहीनं -नां कृ.
 UNMANAGEABLE, *a.* असामर्थः -था -थं, अविधेयः -या -यं, दुरुपचारः -रा -रं, दुरासदः -दा -दं, विषमः -मा -मं, दुर्विधेयः &c.
 UNMANLY, *a.* धीरुपहीनः -ना -नं, पुरुषानर्हः -र्है -र्हं, पुरुषायोग्यः -ग्या -ग्यं, अपुरुषः -या -यं, अमनुष्यः &c., ज्ञीवः -वा -वं.
 UNMANNERLY, *a.* अशिष्टः -ष्टा -ष्टं, असभ्यवृत्तिः -त्तिः -त्ति, see RUDE.
 UNMARKED, *a.* निर्लेख्यः -या -यं, अलङ्कितः -ता -तं, अविहितः &c.
 UNMARRIED, *a.* अविवाहितः -ता -तं, अनूढः -दा -दं, अनुवाहितः &c., निरुद्धः &c., अकृतविवाहः -हा -हं, अजातविवाहः &c., अकृतोद्वाहः &c., अकृतदारसंयुक्तः, वरुद्धः; 'woman,' अनूढा, अपरिणीता, अग्रजा, अद्वजा, निवरा, अवरा, अपतिः *f.*, अपतिका, अभर्तृका; 'elder brother unmarried,' परिविधः, परिविधिः *m.*
 To UNMASK, *v. a.* स्रष्टवेशं हृ, कपटवेशं or विडम्बनम् अपनी.
 UNMATCHED, *a.* अग्रतमः -मा -मं, अनुपमः &c. See MATCHLESS.
 UNMEANING, *a.* अनर्थकः -का -कं, निरर्थकः &c., अपार्थः -थै -थै, असम्बद्धः -द्वा -द्वं, अर्थः &c., असङ्गतः &c. See NONSENSICAL.
 UNMENTIONABLE, *a.* अपाठ्यः -प्या -प्यं, अकथनीयः &c., अवच्यः &c.
 UNMERCIFUL, UNMERCIFULLY. See PITILESS, PITILESSLY.
 UNMERITED, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनर्हः &c. See UNDESERVED.
 UNMINDFUL, *a.* निरपेक्षः -क्षा -क्षं, अनवहितः &c., नहसंस्मृतिः &c.
 UNMIXED, *a.* अमिश्रितः -ता -तं, असङ्कीर्णः -र्णा -र्णं, अयुक्तिकीर्णः &c.
 UNMOLESTED, *a.* निरुपद्रवः -वा -वं, निरुपग्रवः &c., अविग्रितः -ता -तं.
 UNMOVED, *a.* स्थिरः -रा -रं, अविचलितः -ता -तं, अचलितः &c., अलोलः -ला -लं, निर्विकारः -रा -रं, अनाधिदः -द्वा -द्वं; 'in mind,' स्थिर-

मतिः -तिः -ति, स्थिरात्मा -त्मा -त्मा (न).

UNMUSICAL, *a.* विस्तरः -रा -रं, अपसरः &c., सरज्जुः &c.

UNNATURAL, *a.* (Contrary to natural feelings) मनुष्यधर्मविरुद्धः -द्वा -द्वं, मनुष्यधर्मप्रतिकूलः -ला -लं, स्वधर्मविरुद्धः &c., सञ्जातिविरुद्धः &c.—(Contrary to the course of nature) मृष्टिक्रमविरुद्धः &c., मृष्टिक्रमवाक्यः -द्या -द्यं, निसर्गविरुद्धः &c., विलक्षणः -या -यं, विलोमः -मा -मं, विरुध्यः -या -यं.—(Forced) प्रतियत्नपूर्वः -द्वा -द्वं, *see* FORCED; 'unnatural state,' अनिसर्गः.

UNNECESSARILY, *adv.* निष्प्रयोजनं, हेतुना विना, वृथा in comp., *see* NEEDLESSLY; 'produced unnecessarily,' वृथोत्पन्नः -न्ना -न्नं.

UNNECESSARY, *a.* निष्प्रयोजनः -ना -नं, निष्कारणः &c., अहेतुकः &c., वृथा in comp., *see* NEEDLESS; 'unnecessary slaughter,' वृथाघातः.

TO UNNERVE, *v. a.* बलं or धैर्यं or पौरुषं हृ or अपहृ.

UNNUMBERED, *a.* अगणितः -ता -तं, असंख्यातः &c., *see* INNUMERABLE.

UNOBSERVED, *a.* अलक्षितः -ता -तं, अनभिलक्षितः &c., अनुपलब्धः &c.; 'the body wastes unobserved,' कायः स्वीयमाद्यो न लक्ष्यते.

UNOBTSTRUCTED, *a.* अविरुद्धः -द्वा -द्वं, अनिरुद्धः &c., अबाधितः -ता -तं, अबाधः -या -यं, अप्रतिषन्धः &c., अरुद्धमार्गः -गा -गं, सहतमार्गः &c., निर्विघ्नः -द्वा -द्वं, निरगलः &c. *See* UNIMPEDED.

UNOCCUPIED, *a.* निर्धोपारः -रा -रं, निष्क्रियः -या -यं.

UNOFFENDING, *a.* अनपराधी-धिनो &c., निरपराधी &c. *See* INOFFENSIVE.

UNOWNED, *a.* अस्वामिकः -त्री -कं, अस्वकीयः -या -यं, अनधिकृतः &c.

TO UNPACK, *v. a.* निष्कोपीकृ, भाग्यसङ्ख्यास्य उद्घ or निहृ.

UNPAID, *a.* अशोधितः -ता -तं, असाधितः &c., अविगणितः &c.

UNPALATABLE, *a.* अरुच्यः -च्या -च्यं, अरुचिरः -रा -रं, अरुचिकरः &c.

UNPARALLELED, *a.* अनुत्पन्नः -त्या -त्यं, अपूर्वः -द्वा -द्वं, अदृष्टपूर्वः &c., अद्युतपूर्वः &c., अनुपमः &c., सन्तोष्यः &c. *See* MATCHLESS.

UNPARDONABLE, *a.* अक्षमन्यः -त्या -यं, अक्षमाहं &c., अक्षमणीयः &c.

UNPERCEIVED, *a.* अलक्षितः -ता -तं, अव्यक्तः &c. *See* UNOBSERVED.

UNPLEASANT, *a.* अप्रियः -या -यं, विप्रियः &c. *See* DISAGREEABLE.

UNPLOUGHED, *a.* अकृष्टः -द्या -द्वं, अहलः -ला -लं, अहत्यः -त्या -त्यं.

UNPOLISHED, *a.* अपरिष्कृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c., दनुपस्कृतः &c.

UNPOPULAR, *a.* लोकाप्रियः -या -यं, जनप्रियः &c., अलौकिकः -की -कं.

UNPOPULARITY, *s.* लोकाप्रियता, जनप्रियता, लोकायाप्रियता, अलौकिकत्वं.

UNPRACTISED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं; 'in arms,' अकृतास्तः -स्ता -स्तं.

UNPRECEDENTED, *a.* अपूर्वः -द्वा -द्वं, अपूर्वप्रतिमः -मा -मं, अदृष्टपूर्वः &c., अज्ञातपूर्वः &c., अप्रयापूर्वः &c.—(In law) प्रकीर्णकं.

UNPREMEDITATED, *a.* अपूर्वचिन्तितः -ता -तं, अपूर्वकल्पितः &c., अविनापूर्वः -द्वा -द्वं, प्रमुत्पन्नः -न्ना -न्नं. *See* EXTEMPORANEOUS.

UNPRETENDING, *a.* अनभिमानो-निनी &c., अविकल्पनः &c. *See* UNASSUMING.

UNPRINCIPLED, *a.* अधर्मनिष्ठः -द्या -द्वं, दुराचारी-रिणी &c., दुर्वृत्तः -न्ना -न्नं, सदसङ्गिचारीनः -ना -नं, सदसदुपेक्षकः -का -कं.

UNPRODUCTIVE, *a.* निष्फलः -ला -लं, अजनकः &c. *See* BARREN.

UNPROFITABLE, *a.* अनर्थकरः -रा -रं, अनर्थकः -का -कं, अलाभकरः &c., अफलदः &c., फलाजनकः &c. *See* USELESS, PROFITLESS.

UNPROFITABLENESS, *s.* अर्थेता, वेयर्थ्यं, अनर्थक्यं, विफलता, अनुपयोगः.

UNPROFITABLY, *adv.* अर्थेता, निष्फलं, विफलं, मृषा.

UNPROMISING, *a.* अनाशाजनकः -का -कं, अनाशाकारी-रिणी &c.

UNPROFITIOUS, *a.* अनुपलब्धः -ला -लं, अनुपलब्धः &c., अनुपलब्धः &c.

UNPROTECTED, *a.* अरक्षितः -ता -तं, अशरणः -या -यं, निष्कालकः -का -कं.

UNPUNISHED, *a.* अदण्डितः -ता -तं, अदण्डः -द्या -द्वं, अशान्तिः &c.

UNQUESTIONABLE, UNQUESTIONABLY. *See* INDUBITABLE, &c.

UNQUIET, *a.* अशान्तः -ना -नं, अनिद्रितः -ता -तं, निरासन्दः &c.

TO UNRAVEL, *v. a.* उद्घन्य, व्याकृ, परिगुण, *see* TO RAVEL, DISENTANGLE.

UNREAL, *a.* अवास्तवः -वी -वं, असन्-सती-सन् (त), आभासालकः -का -कं, असारः -रा -रं, अतथ्यः -य्या -य्यं, असत्यः &c., अविद्यमानः -ना -नं, अतात्त्विकः -को -कं, अप्रकृतः -ता -तं. *See* ILLUSORY.

UNREASONABLE, *a.* अन्यायः -य्या -य्यं, असोध्यः &c., अनुपपन्नः &c.

UNREGENERATE, *a.* अपुनर्जातः -ता -तं, अपरिवृत्तमनस्कः -स्का -स्कं.

UNRELENTING, *a.* असोद्वेगः -या -यं, पापानुद्वेगः &c., अकरुणः &c.

UNREMITTING, *a.* अविरतः -ता -तं, सन्ततमानः &c. *See* INCESSANT.

UNRESERVED, *a.* निःशेषः -या -यं, निरवशेषः &c., पूर्णः -णा -णं.

UNRESERVEDLY, *adv.* अशेषतः, निरवशेषतः, अशेषेण, अथावृतं.

UNRESISTING, *a.* अप्रतिकारः -रा -रं, अप्रतिकारकः &c., अनिवारकः &c.

UNRESTRAINED, *a.* अश्रितः -ता -तं, अयतः -ता -तं, निर्धेत्वः -णा -णं, अनियतः &c., अनियन्त्रितः &c., उच्छृङ्खलः -ला -लं, विशृङ्खलः &c., निरवग्रहः -हा -हं, अवशः -शा -शं, उद्दामः -मा -मं, अनर्गलः -ला -लं, निर्मलः &c., निरकुशः -शा -शं, अमृगः -णि -णि, अशृगः &c., अथावृतः -ता -तं, अनावृतः &c., स्वतन्त्रः &c.

UNREVEALED, *a.* अप्रकाशितः -ता -तं, अप्रकटः &c., अप्रसिद्धः &c.

UNRIGHTEOUS, *a.* अधार्मिकः -की -कं, निर्धर्मः -मी -मं, अन्यायः &c.

UNRIGHTEDNESS, *s.* अधर्मः -मी -मं, अधार्मिकत्वं, अन्यायः, असाधुता.

UNRIPE, *a.* अपक्वः -द्वा -द्वं, अपरिपक्वः &c., अमः -मा -मं, असिद्धः -द्वा -द्वं, अपरिणतः &c., अपरिपूतः &c., शलाटुः -टु -टु, कपणः &c.

UNRIPESS, *s.* अपक्वता, अपरिपक्वता, अमता, असिद्धता.

UNRIVALLED, *a.* अनुपमः -मा -मं, निःसपन्नः &c. *See* PEEPLISS.

UNRUFFLED, *a.* अशुभ्रः -आ -अं, निर्दिकारः &c., शान्तः -ता -तं.

UNRULY, *a.* दुःशामनः -ना -नं, अवशः &c., वामशीलः -ला -लं.

UNSAFE, *a.* समयः -या -यं, भयपुङ्कः -क्ता -कं, अनिर्भयः &c.

UNSALEABLE, *a.* अविक्रयः -या -यं, अप्रत्ययः &c., अपणितयः &c.

UNSATISFACTORY, *a.* असन्तोषकः -का -कं, अनुद्विजनकः &c., अनिर्णीयकः.

UNSAVORY, *a.* विरसः -सा -सं, असादुः &c. *See* INSIPID.

UNSCATHED, *a.* अक्षतः -ता -तं, अपरिहृतः &c. *See* UNHURT.

UNSCRIPTURAL, *a.* अशास्त्रीयः -या -यं, शास्त्रविरुद्धः -द्वा -द्वं, अयथाशास्त्रः &c., अशास्त्रः &c., अशास्त्रीकः -क्ता -कं, अवेदोक्तः &c., निर्वेदः &c.

UNSCRUPULOUS, *a.* अशुद्धो &c., निःशुद्धः -द्वा -द्वं, शुद्धाहीनः &c.

TO UNSEAL, *v. a.* विमुद्र (nom. विमुद्रयति-यितुं), उन्मुद्र, उन्मुद्रिकृ.

UNSEALED, *a.* उन्मुद्रः -द्रा -द्रं, विमुद्रः &c., मुद्रारहितः -ता -तं.

UNSEARCHABLE, *a.* अतर्क्यः -की -कं, दुर्ज्ञेयः &c., अलक्ष्यः &c., दुर्लक्ष्यः &c.; 'whose ways are unsearchable,' अनुपलक्ष्ययन्ता *m.*

UNSEASONABLE, *a.* अकालिकः -को -कं, अकालनः -ना -नं, अकाल in comp., *see* INOPPORTUNE; 'rising of clouds,' अकालभेद्यः.

UNSEASONABLENESS, UNSEASONABLY. *See* INOPPORTUNE, &c.

UNSEEMLY, *a.* असोध्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -कं, अनुपयुक्तः &c.

UNSEEN, *a.* अदृष्टः -द्या -द्वं, अलक्षितः -ता -तं, अलोकितः &c., अनवलोकितः &c., अनालोचितः &c., अगोचरः -रा -रं. *See* INVISIBLE.

UNSELFISH, *a.* अस्वार्थदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, अनात्मनीनः -ना -नं, निर्भयः &c.

UNSERVICEABLE, *a.* अनुपयुक्तः -क्ता -कं, निष्प्रयोजनः &c., अर्थः &c.

TO UNSETTLE, *v. a.* अस्थिरिकृ, अनवस्थितिकृ, अस्थवस्थितं -तां कृ.

UNSETTLED, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अनवस्थितः -ता -तं, अस्थवस्थितः &c.

UNSHACKLED, *a.* विशृङ्खलः -ला -लं, उच्छृङ्खलः &c., अशृङ्खलितः &c.

UNSHAKEN, *a.* अक्षुब्धः -भा -भं, निश्चलः -ला -लं, अकम्पितः &c.
To UNSHEATH, v. a. विकोप (nom. विकोपयति -यितुं), विकोपीकृतः.
 UNSHEATHED, *a.* विकोपः -या -यं, विकोपीकृतः &c., उल्लसितः &c.
 UNSHORN, *a.* अकृतखीरः -रा -रं, अकृतचूषः &c., अलूनः -ना -नं.
 UNSIGHTLY, *a.* कुदृश्यः -श्या -श्यं, दुर्दर्शनः &c., अदर्शनीयः &c.
 UNSKILFUL, *a.* अदक्षः -क्षा -क्षं, अकुशलः -ला -लं, अनिपुणः -णा -यं, अप्रवीणः &c., अनभिज्ञः &c., अदक्षिणः &c. *See* AWKWARD.
 UNSKILFULNESS, *s.* अकौशल्यं, अदक्षता, अप्रवीणता, अनेपुण्यं.
 UNSOCIABLE, *a.* जनसंसर्गविमुखः -खी -खं, जनसङ्गविमुखः &c., संलापविमुखः &c., असंसर्गशीलः &c., अपरिचयः &c.
 UNSOLICITOUS, *a.* निश्चितः -ना -नं, अप्रयत्नः &c., प्रयत्नशून्यः &c.
 UNSOPHISTICATED, *a.* अदूषितः -ता -तं, अकुत्रिमः &c., शुद्धः -द्धा -द्धं.
 UNSOUND, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं, असारः -रा -रं, शीघ्रसारः &c., सदोषः &c., *see* HOLLOW.—(As doctrine) गुक्तिविरुद्धः &c.
 UNSPEAKABLE, *a.* अकथनीयः -या -यं, शब्दातिगः &c., *see* INEFABLE.
 UNSTABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः &c., अधुवः -वा -वं, अनवस्थितः -ता -तं, अधैर्यः &c., चञ्चलः &c. *See* INCONSTANT.
 UNSTEADINESS, *s.* अस्थिरता, अस्थैर्यं, चञ्चलता, चाञ्चल्यं, अनवस्थितिः *f.*, अभिचारः, अपलता, चापलं, अधीरत्वं.
 UNSTEADY, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अधीरः &c., अनवस्थितः -ता -तं, चलस्वभावः -वा -वं, विचलः -ला -लं, अभिभ्रारी &c. *See* FICKLE.
 UNSTRUNG, *p. p.* उद्धूषितः -ता -तं, उद्धूषितः &c., उत्सूचः -वा -वं, शिथिलितः &c.; 'as a bow,' शिथिलज्यः -ज्या -ज्यं.
 UNSUBSTANTIAL, *a.* अवास्तवः -वी -वं, असारः &c. *See* UNREAL.
 UNSUCCESSFUL, *a.* (Of persons) अकृतार्थः -वी -वं, अप्राप्तार्थः &c.—(Of things) मोघः -या -यं, विफलारम्भः &c., निष्फलः -ला -लं.
 UNSUCCESSFULLY, *adv.* अकृतार्थम्, निष्फलं, मोघं, असफलं.
 UNSUITABLE, *a.* अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., अनुचितः -ता -तं, अस्थानः -ना -नं, अयथातयः &c. *See* IMPROPER.
 UNSUITABLENESS, UNSUITABLY. *See* IMPROPRIETY, &c.
 UNSUITED, *a.* अयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपयुक्तः &c., विहितः -ता -तं.
 UNSULLIED, *a.* निष्कलङ्कः -ङ्गा -ङ्गं, निर्मलः -ला -लं, अदूषितः &c.
 UNSUPPORTED, *a.* अनालम्बः -धा -धं, अनवलम्बः &c., निराधारः &c.
 UNSURMOUNTABLE, *a.* अलङ्घ्यः -ध्या -ध्यं, अनतिक्रमणीयः &c., दुरतिक्रमः &c.
 UNSURPASSED, *a.* अनतिक्रान्तः -न्ता -नं, अजितः &c., अनभिभूतः &c.
 UNSUSPECTED, *a.* अशङ्कितः -ता -तं, अतर्कितः &c., असन्दिग्धः -ग्या -ग्यं.
 UNSUSPECTING, *a.* अनाशङ्की &c., अशङ्की &c., अशङ्काशीलः -ला -लं.
 UNFAINTED, *a.* अगन्धयुक्तः -क्ता -क्तं, पूतिगन्धरहितः &c., अविकृतः &c.
 UNFAMABLE, *a.* अदम्यः -म्या -म्यं, दुर्दमः -मा -मं, अशृण्वः &c.
 UNTENABLE, *a.* अप्रतिपाद्यः -द्या -धं, अप्रतिपादनीयः &c., अस्थापनीयः &c.
 UNTHANKFUL, UNTHANKFULNESS. *See* UNGRATEFUL, &c.
 UNTIDY, UNTIDINESS. *See* SLOVENLY, SLOVENLINESS.
To UNTIE, v. a. उद्गन्धू, उन्मुच्, प्रमुच्, शिथिलीकृ, उक्कह् (c. 4. -नस्यति -नई), उत्पृथीकृ, उच्छसनं कृ, विसन्धीकृ. *See To* LOOSE, *v. a.*
 UNTIED, *p. p.* उद्गन्धितः -ता -तं, उद्गन्धितः &c., उक्कहः -द्धा -द्धं, विगलितः &c., उन्मुच् &c., उच्छसितः &c., विपट्टितः &c. *See* LOOSED.
 UNTIL, *prep.* यावत्, पर्यन्तं, आ prefixed to the abl. *See* TILL.
 UNTILLED, *a.* अकृतः -हा -हं, अप्रहतः &c. *See* UNCULTIVATED.
 UNTIMELY, *a.* अकालिकः -की -कं, अकायः -श्या -श्यं, अकालभयः -वा -वं, *see* INOPPORTUNE; 'death,' अपमृत्युः *m.*, अपथातः.
 UNTO, *prep.* पर्यन्तं or अनन्त in comp., आ prefixed, अनन्तकं. *See To.*

UNTOLD, *a.* अकथितः -ता -तं, अनुक्तः -क्ता -क्तं, अनाख्यातः &c., असन्दिहः -हा -हं, अगणितः &c., असंख्यातः &c.
 UNTOUCHED, *a.* अस्पर्ष्टः -हा -हं, अस्पर्शितः &c., अपृक्तः -क्ता -क्तं.
 UNTOWARD, *a.* विपक्षः -मा -मं, प्रत्यवायः -या -यं. *See* PERVERSE.
 UNTRACTABLE, *a.* अवश्यः -श्या -श्यं, दुर्विधेयः &c. *See* INTRACTABLE.
 UNTRIED, *a.* अपरोक्षितः -ता -तं, अप्रतीतः &c., अकृतपरीक्षः -क्षा -क्षं.
 UNTHRODDEN, *a.* अपादाहतः -ता -तं, पादामृष्टः &c., पादाङ्गुलीनः &c.
 UNTRUE, *a.* असत्यः -त्या -तं, अतार्किकः -की -कं. *See* FAISE, &c.
 UNTRUTH, *s.* असत्यं, अनृतं, वितथं, अलोकं. *See* FALSEHOOD.
To UNTWIST, UNTWINE, v. a. उद्गन्धू, समुद्गन्धू. *See To* UNRAVEL.
 UNUSED, *a.* अनभ्यस्तः -स्ता -स्तं, अनासादितः &c. *See* UNACUSTOMED.
 UNUSUAL, *a.* अप्रसिद्धः -द्धा -द्धं, अल्पावहारिकः -की -कं, अपृष्टः -ष्टा -ष्टं, अनातपृष्टः &c., अदृष्टपृष्टः &c., लोकरीतिविरुद्धः -द्धा -द्धं, जनरीतिविरुद्धः &c., अनाचारिकः &c., असाम्प्रदायिकः &c., नानुष्ठेयः -या -यं; 'unusual occurrence,' संविधानकं, *see* RARE.
 UNUTTERABLE, *a.* वाग्विभनातिवृत्तः -क्ता -क्तं. *See* INEXPRESSIBLE.
 UNWARY, *a.* अनवधानः -ना -नं, निरपेक्षः -क्षा -क्षं, प्रमादी -दिनी &c.
 UNWAVERING, *a.* अविचलः -ला -लं, निश्चलः &c. *See* FIRM, CONSTANT.
 UNWEARIED, *a.* अश्रान्तः -न्ता -नं, अविषादः &c., *See* INDEFATIGABLE.
 UNWELCOME, *a.* अनिष्टः -हा -हं, अप्रियः -या -यं, दुरागतः &c.
 UNWELL, *a.* असुख्यः -स्या -स्यं असुख्यः &c. *See* under ILL, *a.*
 UNWHOLESOME, *a.* अपथ्यः -थ्या -थ्यं, कुपथ्यः &c., अपथ्यकारकः -का -कं, असाम्यः -म्या -म्यं, रुजाकरः -रा -रं, गरदः -दा -दं, विषमः -मा -मं, विरुद्धः -द्धा -द्धं, *see* INSALUBRIOUS; 'food,' अपथ्यं; 'eater of it,' अपथ्याशी *m.* (न).
 UNWHOLESOMENESS, *s.* अपथ्यता, असाम्यं. *See* INSALUBRITY.
 UNWIELDY, *a.* स्फुलः -ला -लं, अतिस्थूलः &c., अतिभारी -रिणी &c.
 UNWILLING, *a.* अनिच्छुः -च्छुः -च्छु, अनिच्छन् -च्छन्ती -च्छन् (त्), निष्कामः -मा -मं, विमुखः -खा -खं, पराङ्मुखः &c. *See* RELUCTANT.
 UNWILLINGLY, UNWILLINGNESS. *See* RELUCTANTLY, RELUCTANCE.
To UNWIND, v. a. उद्गन्धू, समुद्गन्धू. *See To* UNRAVEL.
 UNWISE, *a.* निर्बुद्धिः -द्धिः -द्धि, अविद्वान् &c. *See* FOOLISH.
 UNWORTHILY, *adv.* अयथाहं -हेतम्, अयोग्यं, अनुपयुक्तं, अयुक्तं.
 UNWORTHINESS, *s.* अनहेतवं -ता, अयोग्यता, अनाय्यता -न्तं, अपाचता -न्तं, अनुपयुक्तता, निर्गुण्यं, अगुणता, गुणाभावः, गुणहीनता.
 UNWORTHY, *a.* अनर्हः -र्हा -र्हं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनार्थः -थ्या -थ्यं, अनुचितः -ता -तं, निर्गुणः -णा -यं, गुणहीनः -ना -नं, अगुणी &c.; 'an unworthy object,' अपाचः; 'an unworthy act,' अकार्यं; 'unworthy of eating with the good,' साधुभिः सह एकत्र भोजनाद्यनर्हः -र्हा -र्हं.
 UNWRITTEN, *a.* अलिखितः -ता -तं, मुखकथितः &c. *See* ORAL.
 UNWROUGHT, *a.* अकृतः -ता -तं, असंस्कृतः &c.; 'silver,' अकृतरूपं.
 UNYIELDING, *a.* अनापम्यः -म्या -म्यं, अशिथिलः -ला -लं. *See* FIRM.
To UNYOKE, v. a. विपुञ्ज् (c. 7. -पुनक्ति -योक्तुं, c. 10. -योजयति -यितुं).
 UP, *prep.* or *adv.* उन् prefixed, ऊर्द्धु, उच्चैः, उच्चैः; 'looking up,' उन्मुखः -खा -खं, ऊर्द्धदृष्टिः -दृष्टिः -दृष्टि; 'to look up,' ऊर्द्धु दृश; 'to rise up,' उत्था; 'to go up,' उन्नम्; 'to lift up,' उन्नूल; 'having the feet up,' ऊर्द्धपादः -दा -दं, ऊर्द्धचरणः &c.—(Up and down) उन्नतानतः -ता -तं, निक्षोभतः &c., उच्चावचः -चा -चं; 'ups and downs,' पातोत्थातः *m. pl.*; 'moving up and down,' समुद्गन्धू -हन्ती &c., *see* UNUNDULATING.—(Up to) पर्यन्तं, यावत्, आ.

see under To.—(To an equal height with) दृष्टः—प्री—प्रं, हृष्टः—नी—सं, माधः—नी—वं; 'water up to the knees,' ज्ञानु-दमं जलं.

UPANISHAD, *s.* उपनिषद् *f.* See under SCRIPTURE.

UPAPURĀNA, *s.* उपपुराणं. See under PURĀNA, SCRIPTURE.

UPAS-TREE, *s.* (Poison tree) विषवृक्षः, विषपादपः.

TO UPBraid, *v. a.* निन्द, उपालम्. See To REPROACH.

UPHELD, *p. p.* उत्थम्भितः—ता—तं, आलक्षितः &c., समुद्धतः &c.

UPHILL, *a.* उत्थम्यः—स्या—स्यं, उत्तमनीयः &c., आरोहणीयः &c.

TO UPHOLD, *v. a.* उत्थम्भ, आलक्ष, धृ, सन्ध. See To SUPPORT.

UPHOLSTERER, *s.* गृहसज्जाधिकृता *m.* (नृ), गृहोपस्करकर्मि *m.*

UPLAND, *s.* अधिपथिका, उच्चभूमिः *f.*, उच्चदेशः, उच्चभूः *f.*

TO UPLIFT, *v. a.* उत्था in caus., उत्थम्, उद्यम्. See To RAISE.

UPLIFTED, *a.* उद्यतः—ता—तं, उद्युतः &c., अभ्युद्युतः &c., ऊर्ध्व or उत् in comp., see RAISED; 'with uplifted arm,' उद्धाहुः—हुः—हु, ऊर्ध्वबाहुः &c.; 'with uplifted sword,' उद्यमितास्त्रः, see RAISED.

UPON, *prep.* or *adv.* उपरि, अधि, नि, उप, प्रति. See ON.

UPPER, *a.* ऊर्ध्वः—द्वै—द्वै, ऊर्ध्वम्यः—स्या—स्यं, उपरिम्यः &c., ऊर्ध्वस्थितः—ता—तं, उत्तरः—रा—रं, उत्तरीयः—ता—यं, उपरितनः—नी—नं, उत्कृष्टः—ष्टा—ष्टं; 'the upper part of the body,' ऊर्ध्वकायः; 'upper line,' ऊर्ध्वपंक्तिः *f.*; 'upper chamber,' उपरिम्यप्रकोष्ठः, अट्टः, अट्टालः; 'upper garment,' उत्तरीय, उत्तरासनः, वरुचं, वृहतिका; 'upper half,' पृष्ठाध्वं.

UPPERMOST, *a.* सधोपरिम्यः—स्या—स्यं, सधोर्ध्वम्यः &c., उत्तमः—मा—मं, सधोत्तमः &c.; 'with the end uppermost,' ऊर्ध्वायः—या—यं.

UPRAISED, *a.* उद्यमिता—ता—तं, उद्यतः &c., उद्युतः &c., उद्यमः &c., समुद्धतः &c., see RAISED; 'as the eyelid,' उपप्ललः—ला—लं.

UPRIGHT, *a.* (Erect) उद्यतः—ता—तं, च्युतः—च्यु—च्यु, च्युतः &c., see ERECT; 'standing upright,' दृढः, दृढवत् स्याद्यो—यिनी &c., दृढायमानः—ना—नं.—(In character) सरलः—ला—लं, सचरितः—ता—तं, शुद्धमतिः &c., सत्यात्मा &c., see JUST, HONEST.

UPRIGHTLY, *adv.* (Erectly) दृढवत्, च्युत, सार्जनेन, see JUSTLY.

UPRIGHTNESS, *s.* च्युतता, सार्जयं, दाक्षिण्यं. See INTEGRITY.

UPROAR, *s.* कोलाहलः, हुमलं, हाहाकारः, हलहलशब्दः, डमरः, डामरः, जनरयः, रासः, कलहः, सम्भ्रमः. See RIOT.

TO UPROOT, *v. a.* उन्मूल, समुन्मूल. See To ROOT UP.

TO UPSET, *v. a.* पर्येम्, परावृत्, परिवृत्. See To OVERTURN.

UPSET, *s.* पर्यासः, परिवर्त्तेन, see OVERTURN; 'of a boat,' नौवत्तनं.

UPSHOT, *s.* गतिः *f.* See RESULT, CONSEQUENCE.

UPSIDE-DOWN, *a.* अधोमुखः—स्त्री—स्त्रं, अधोमुखः &c., ऊर्ध्वपादः &c.

UPSTART, *s.* आगम्यकः, आगम्यः *m.*, नवप्रोमान् *m.* (नृ).

UPWARD, UPWARDS, *adv.* ऊर्ध्व, उच्चैः, उचकैः, उपरि, उपर्युपरि; 'with feet upwards,' ऊर्ध्वपादः—दा—दं.—(More than) अधिकं, परं; 'upwards of a thousand,' परःसहस्रः—सा—सं.

URBANITY, *s.* सुजनता, सौजन्यं, सुशीलता. See POLITENESS.

URCHIN, *s.* कुम्भालकः, कुरूपबालकः, अर्धकः, शिशुः *m.*

URETHRA, *s.* (In anatomy) मूत्रमार्गः, मूत्रपथः, मूत्रद्वारं.

TO URGE, *v. a.* प्रेर, प्रणुद्, बुद्, प्रबुद्, संबुद्, बाध्, प्रबाध्, आक्रम्, उद्दिग्, निर्वैन् कृ. See To PRESS, INSTIGATE.

URGED, *p. p.* प्रेरितः—ता—तं, बोदितः &c., प्रबोदितः &c., बाधितः &c.

URGENCY, *s.* (Importunacy) निर्वैन्, अतिनिर्वैन्, आग्रहः.—(Pres-

sure) प्रेरणा, बाधः—धनं, प्रबोधः, भारः.

URGENT, *a.* बाधकः—का—कं, प्रबाधकः &c., निर्वैन्—वैन्नी &c.

URGENTLY, *adv.* निर्वैन्नेन, अतिनिर्वैन्नेन, आग्रहेण, सबाधं.

URINAL, *s.* मूत्रपात्रं, मूत्रापादः, मूत्रभाजनं.

URINARY, *a.* मूत्रलः—ला—लं, मेही—हिनी—हि (नृ), मूत्रसन्ध्वी &c., मूत्र in comp.; 'urinary affection,' मूत्रदोषः, मूत्रकृच्छ्रं.

URINE, *s.* मूत्रं, प्रसावः, मेहः—हनं, वस्तिमलं, गुलानिषन्दः; 'milky urine,' मूत्रशुक्रं; 'passing blood in urine,' रक्तप्रमेहः; 'passing mucus,' लालामेहः; 'suppression of urine,' मूत्ररोधः, मूत्रावरोधः, मूत्रस्तम्भः, मूत्रापातः; 'affection of the urine,' मेहः, प्रमेहः, मेहनशूलः—लं. Of these, twenty-one varieties are enumerated, see DIABETES, GONORRHOEA, &c.; 'one suffering from this affection,' मेही *m.*, प्रमेही *m.*

TO URINE, *v. n.* मूत्र (c. 10. मूत्रयति—यितुं), मिहः. See To PISS.

URN, *s.* जलकुम्भः, जलपात्रं, जलभाजनं, कुम्भः.

UROSCOPY, *s.* मूत्रपरीक्षा—क्षणं, मेहपरीक्षा—क्षणं.

URSA MAJOR, *s.* सप्तर्षिः *m. pl.* (-र्वि), चित्रशिलसिद्धिः *m. pl.*

USAGE, *s.* (Treatment) आचारः, व्यवहारः.—(Custom, practice)

व्यवहारः, आचारः, रीतिः *f.*, धारा, चर्यं—र्यी, प्रचारः, मार्गः, अनुसारः—सरणं; 'family usage,' कुलाचारः, वंशसमाचारः.

USE, *s.* (Employment, application of any thing) प्रयोगः, उपयोगः,

प्रयोजनं, प्रयुक्त *f.*, आचारः, व्यवहारः, सेवनं, उपभोगः, भागः, योगः;

'use of any article,' द्रव्यप्रयोजनं; 'in general use,' रूढः

—दा—दं, प्रचलः—ला—लं, सर्वप्रयुक्तः &c.; 'out of use,' अवसन्नः

—न्ना—न्नं; 'to make use of,' see To USE.—(Utility) उपयोगः

—गितं, उपकारः, अर्थः, फलं, प्रयोजनं; 'what's the use of that

to me?' कोऽप्यी मे तेन; 'this instrument is of great use

in giving warning of a storm,' इदं यत्नं कृष्णवातागमज्ञापकम्

अनुपकारकं; 'of what use?' किमर्थं.—(Occasion for) प्रयोजनं,

see NEED.—(Practice) व्यवहारः, अभ्यासः, अभ्यसनं, प्रचारः.—

(For pious uses) धर्मार्थं.

TO USE, *v. a.* (Employ, apply to any purpose) प्रयुज् (c. 7. -युज्ति

-युक्ते—युक्ते, c. 10. -योजयति—यितुं), उपयुज्, युज्, सेव् (c. 1. सेवते

-यितुं), उपसेव्, विधा, उपभुज्, अभ्यस्, व्यवहृ in caus., आप् in

caus., धृ in caus., see To EMPLOY.—(Make use of, enjoy)

प्रयुज्, भुज् (c. 7. भुक्ते, भोक्ते), उपभुज्.—(Practise) अभ्यस् (c. 4.

-अस्यति—मितुं), अनुष्ठा (c. 1. -तिष्ठति—ष्ठितुं), आस्था, ममास्था, आधि

(c. 1. -अयति—यितुं), see To PRACTISE.—(Habituate) अभ्यस्तं—स्तां

कृ, अभ्यस्तोक्, अभ्यासं कृ.—(To be used), see USED.

TO USE, *v. n.* (Be accustomed) अभ्यस्तः—स्ता—स्तं भू. This verb

must often be idiomatically rendered by इति with a noun,

and the adverb पूर्वे; as, 'it used to be so,' इति पूर्वे व्यवहारो

वर्त्तते or अवर्त्तत.

USED, *p. p.* (Employed, made use of) प्रयुक्तः—क्ता—क्तं, प्रयोजितः—ता

—तं, उपयोजितः &c., व्यवहृतः &c., व्यवहारितः &c., सेवितः &c.,

उपसेवितः &c., भुक्तः—क्ता—क्तं, उपभुक्तः &c., कृतोपभोगः—गा—गं, धृतः

—ता—तं, अभ्यस्तः—स्ता—स्तं; 'clothes used by another,' अन्येन

प्रयुक्तं or उपभुक्तं or धृतं वस्त्रं; 'to be used,' प्रयुज् in pass.

(-युज्यते), विधा in pass. (-धीयते), सेव् in pass. (सेव्यते), सेव्यतां गम्

or या.—(Accustomed) अभ्यस्तः—स्ता—स्तं, कृताभ्यासः—सा—सं, शि-

क्षितः—ता—तं, अनुभूतः &c.; 'to pain,' अनुभूतवेदनः—ना—नं.

USEFUL, *a.* उपकारकः -का -कं, उपकारी -रिणी -रि (न्), शोपकारः -रा -रं, महोपकारः &c., उपयोगी -गिनी &c., प्रयोगी &c., सार्थकः -का -कं, सार्थः -थी -थं, उपकारकरः -रा -रं, उपकारकारी &c., हितकरः &c., हितकारकः &c., हितः -ता -तं, उपयुक्तः -क्ता -कं, योग्यः -ग्या -ग्यं, अर्थकरः &c., अर्थदः -दा -दं, अर्थवान् &c. See PROFITABLE.

USEFULLY, *adv.* शोपकारं, सार्थं, सहितं, सफलं, अवृथा, अनुभा.

USEFULNESS, *s.* उपयोगः -गिता, उपकारकता -त्वं, शोपकारत्वं, उपकारित्वं, सार्थत्वं, सार्थकत्वं, हितता, उपयुक्तता, सफलता.

USELESS, *a.* निरर्थकः -का -कं, अर्थे -थी -थं, अनर्थः &c., अनर्थकः &c., अनुपयोगी -गिनी &c., निष्प्रयोजनः -ना -नं, निरुपयोगः -गा -गं, अप्रयोजकः -का -कं, अनुपयुक्तः -क्ता -कं, असार्थकः -का -कं, असाधः &c., कर्तृथः &c., किमर्थः &c., निष्कारणः -था -थं, उपयोगहीनः -ना -नं, विफलः -ला -लं, निष्फलः &c., अयोग्यः &c., अनुपपन्नः -न्ना -नं, वृथा in comp.; as, 'useless expense,' वृथाव्ययः.

USELESSLY, *adv.* निरर्थकं, अर्थतस्, अनुपयोगेन, वृथा, मुधा.

USELESSNESS, *s.* अनुपयोगः -गिता, अर्थता, व्यर्थता, वैयर्थ्यं, निरर्थकत्वं -ता, अनर्थकत्वं, अनर्थक्यं, उपयोगहीनता, उपयोगाभावः.

USER, *s.* प्रयोक्ता *m.* (न्), भोक्ता *m.*, उपभोक्ता *m.*, खादकः -का.

USHER, *s.* (Introducer) प्रवेशकः—(Under-master) उपशिक्षकः.

To USHER, *v. a.* प्रविष्टु (c. 10. -वेशयति -यितुं). See To INTRODUCE.

USUAL, *a.* आचारीकः -की -कं, व्यवहारिकः &c., प्रायिकः -की -कं, प्रसिद्धः -द्वा -दं, लोकप्रसिद्धः &c., लौकिकः -की -कं, यथाव्यवहारः -रा -रं, आचारिकः &c., साम्यद्वयिकः &c., यथारितः -ति -ति, यथासम्प्रदायः -या -यं, यौगिकः &c. See CUSTOMARY, COMMON.

USUALLY, *adv.* प्रायशः, प्रायस्, प्रायेण, सामान्यतस्, साधारण्येन, यथारितं, यथाव्यवहारं, बाहुल्येन, बहुशः.

USURFRUIT, *s.* भोगः, उपभोगः, फलभोगः, फलभुक्तिः *f.*, भुक्तिः.

USURER, *s.* कुसीदिकः, कौसीदिकः, वाहुषिकः, वाहुषी *m.* -विः *m.*, कलोपजीवी *m.*, वृद्धिजीवी *m.*, जीयकः, द्वैगुणिकः, see MONEY-LENDER.

USURIOUS, *a.* सवृद्धिकः -का -कं, वाहुषिकः -की -कं, कौसीदः -दी -दं. To USURP, *v. a.* (Seize without right) अनधिकारपूर्वं यद्, अनधिकारेण ह् or घृ or आक्रम्, बलेन or बलात्कारेण यद्; 'the throne,' अनधिकारपूर्वं राज्यापहारं कृ or राज्यं यद् or अवाप्.

USURPATION, *s.* अनधिकारपूर्वं यद् or आक्रमणं, अनधिकारेण or बलात्कारेण अवाप्तिः *f.*; 'of the throne,' राज्यापहारः -हरणं.

USURPER, *s.* राज्यापहारी *m.* (न्), राजकृता *m.* (न्), आक्रमन्.

USURY, *s.* कुसीदं, कौसीधं, वाहुष्यं, वृद्धिः *f.*, कुसीदपणः, कुसीदजीवनं, अर्थप्रयोगः, वृद्धिजीविका, प्रयोगः, प्रतिपिड्युद्युपजीवित्वं.

USUS LOQUENDI, *s.* रुटिः *f.*, वृत्तिः *f.*, रुटवृत्तिः *f.*, वागवृत्तिः *f.*

UTENSIL, *s.* भाखं, उपकरणं, उपस्करः, पात्रं, भाजनं, यन्त्रं, सन्नत्रं; 'domestic,' गृहोपकरणं, गृहोपस्करः; 'culinary,' पाकभाखं, पाकपात्रं, स्वालं -ली.

UTERINE, *a.* (Pertaining to the womb) गर्भाकः -की -कं, गर्भः -भी -भं, योनः -नी -नं, गर्भशयसम्बन्धी &c.—(Of the same womb) सहोदरः -रा -रं, एकयोनिः -निः -नि, समयोनिः -बा -वं, सोदरः -रा -रं, एकोदरः &c., समानोदरः &c., सनाभिः -भिः -भि.

UTERUS, *s.* योनिः *m. f.*, गर्भकोशः, गर्भाशयः. See WOMB.

UTILITY, *s.* उपयोगः -गिता, अर्थः. See USEFULNESS, USE.

UTMOST, *a.* उत्तमः -मा -मं, परमः &c., परः -रा -रं, see EXTREME; 'the utmost limit,' परममथ्योदा, परमावधिः *m.*, परमसीमा, परावधिः *m.*; 'to the utmost,' परमं, ज्ञानं; 'to the utmost of

one's power,' यावच्छक्त्यं, यथाशक्ति, यथाबलं; 'to do one's utmost,' यावच्छक्त्यं यत्.

UTOPIAN, *a.* see CHIMERICAL; 'scheme,' कल्पनामृष्टिः *f.*

UTTER, *a.* सम्पूर्णः -णो -णं, परिपूर्णः &c. See COMPLETE.

To UTTER, *v. a.* उच्चर (c. 10. -चारयति -यितुं), उदीर (c. 10. -दीरयति -यितुं), समुदीर, ईर, उदाहृ (c. 1. -हरति -हर्तुं), व्याहृ, समुदाहृ.

UTTERABLE, *a.* उच्चारणीयः -या -यं, उच्चार्यः &c., उदीर्यः &c.

UTTERANCE, *s.* उच्चारः -रणं, उदीरणं, उदाहरणं, व्याहरणं, व्याहारः, उद्देशः -शनं, उच्चारः; 'easy of utterance,' सुसोचायः -य्या -य्यं, सुलोद्यः -द्या -द्यं.

UTTERED, *p. p.* उच्चारितः -ता -तं, उदीरितः &c., उदाहृतः &c., समुदाहृतः &c., व्याहृतः &c., निगदितः &c., उदितः &c., निरन्तः -न्ता -नं, उक्तः -क्ता -कं; 'being uttered,' उदीर्यमाणः -णा -णं.

UTTERLY, *adv.* निरर्थकं, अशेषतस्, सर्वथा. See WHOLLY.

UTTERMOST, *a.* परमः -मा -मं, उत्तमः &c. See UTMOST.

UVULA, *s.* प्रतिनिह्ना, उपनिह्ना -हिका, अधोनिहिका, अलिनिहिका -हिका, तालुनिहिका, पण्डिका, शुषिका, गलशुषिका, लोला, लण्डिका, जृना, सूना, पुला.

UXORIOUS, *a.* भार्यासक्तः, स्त्रीबुद्धिः *m.*, जायासक्तः, स्त्रीविधेयः, दयिताधीनः, स्वदारनिरतः, कामी *m.* (न्), पत्नरः.

UXORIOUSNESS, *s.* भार्यासक्तिः *f.*, जायासक्तता, दयिताधीनता.

V.

VACANCY, *s.* शून्यता -त्वं, रिक्ताता -त्वं, शून्यं, रिक्तं.—(Of a throne, &c.) अराजकत्वं, अनायकत्वं, अस्वामिकत्वं.

VACANT, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -कं, विगतः -ना -नं, खिलः -ला -लं.—(Unoccupied) अस्वामिकः -का -कं, अनायकः &c.; 'as a throne,' अराजकः -का -कं.—(Empty of thought,) विचारलक्षणशून्यः -न्या -न्यं; 'vacant gaze,' शून्येक्षणं.

To VACATE, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), त्यज्, शून्यीकृ.

VACATION, *s.* अवकाशः, अध्ययनविरामः, अध्ययननिवृत्तिः *f.*, अनध्यायः.

To VACCINATE, *v. a.* रक्त्यरदोनिवारणार्थं or वसनरोगनिवारणार्थं गोमूकोदूपूलवं बाहुमानं निविष्टु (c. 10. -वेशयति -यितुं).

VACCINATION, *s.* बाहुमानं गोमूकोदूपूलवनिवेशनं.

VACCINE, *a.* गव्यः -व्या -यं, गोसन्धन्वी &c., गोविषयकः -का -कं.

To VACILLATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), विचल. See To WAVER.

VACILLATION, *s.* अचलत्वं -ता, आचल्यं, विचलनं, सान्दोलनं.

VACUITY, *s.* शून्यता, रिक्ताता, शून्यं, रिक्तं, शुक्तिः, खं, see HOLE.

VACUUM, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता, रिक्ताता -त्वं, निर्वाणं.

VAGABOND, *a.* or *s.* अध्वगः -गा -गं, चक्राटः -टा -टं, अनियन्त्रः &c.

भमी -मिणी -मि (न्), परिभमी &c., भ्रमणकारी &c., देशाटनकारी *m.*

VAGARY, *s.* मनोलील्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिपाप्यं, उन्मार्गः.

VAGRANCY, *s.* अध्वभ्रमणं, अध्वपर्यटनं, मार्गपरिभ्रमणं.

VAGRANT, *s.* मार्गपरिभ्रमी *m.* (न्), अशुद्धवासकः. See VAGABOND.

VAGUE, *a.* अनियतः -ता -तं, अविबक्षितः &c. See INDETERMINATE.

VAGUENESS, *s.* अनियतत्वं, अनिर्णयः, अविबक्षा, अविबक्षितत्वं.

VAIN, *a.* (Empty, worthless) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -कं, असारः -रा -रं, निःसारः &c., निरर्थकः &c., see EMPTY.—(Fruitless, un-availing) निरर्थकः -का -कं, अनर्थकः &c., अर्थे -थी -थं, मोघः -घा -वं, निष्फलः -ला -लं, कर्तृथः &c., ज्ञीवः -वा -वं, वृथा in comp.; 'indulging vain hopes,' मोघाशः -शा -शं.—(Conceited) अभिमानी -निनी -नि (न्), आत्माभिमानी &c., मानी &c., अहङ्कारी &c.,

साभिमानः -ना -नं, खाह्कारः -रा -रं, सहम्पानी &c., गविताः -ता -तं, see CONCEITED; 'of one's appearance,' दृशनीयमानी &c.—(In vain) वृषा, वृषा, see VAINLY; 'laboring in vain,' वृषोद्यमः -मा -मं, भग्नोद्यमः &c.

VAIN-GLORIOUS, *a.* See BOASTFUL, BOASTER, PROUD.

VAINLY, *adv.* वृषा, वृषा, मोघं, व्यर्थम्, व्यर्थं, निष्फलं.

VAIŚYA, *s.* (Man of the third tribe, or of the class of merchants and husbandmen, fabled as sprung from the thigh of Brahmin) वैश्यः, विद् *m.* (श्र.), जरुमः, जरव्यः, सव्यः, भूमि-स्युक् *m.* (श्र.).

VALE, *s.* दरी -रा, ईषविस्त्रभूमिः *f.* See VALLEY.

VALEDICTION, *s.* आमन्त्रणं, आप्रच्छनं, आशीर्वादः, प्रास्थानिकाशीर्वचनं, प्रस्थानकाले स्वस्तिवचनं, प्रास्थानिकसम्प्रतिवचनं.

VALEDICTORY, *a.* आमन्त्रिता -त्री -तृ, आशीर्वादी -दिनी &c., स्वस्ति-वाचनिकः -को -कं, आशीर्वादात्मकः -का -कं, स्वस्तिवचनरूपः &c.

VALERIAN, *s.* (Plant) जननी, मिमिः -पी *f.*, प्रयन्निता.

VALET, *s.* पार्थिकः, वस्त्रपरिकल्पकः, पार्थानुचरः, सेरिन्टः.

VALENTINARIAN, *s.* स्वास्थ्याधी *m.* (न), आरोग्याधी *m.*, सदारोगी *m.*

VALIANT, *a.* विक्रान्तः -न्ता -न्तं, वीरः -रा -रं, उरुविक्रमः -मा -मं, भटः -टा -टं, जनित्रः &c., see HEROIC; 'is valiant,' विक्रमते -ति, पराक्रमति.

VALID, *a.* (Sound, just, that can be supported) सप्रमाणः -शा -शं, सुप्रमाणकः -का -कं, सिद्धप्रमाणः &c., सुप्रामाणिकः -को -कं, यत्नप्रमाणकः -का -कं, प्रबलः -ला -लं, प्रबलः &c., अक्षयवनीयः -या -यं, सिद्धः -डा -डं, धर्मः -स्या -स्यं, अविशुद्धः -डा -डं, निष्पक्षः -त्रा -त्रं, बलवान् -वती &c., सप्रभावः -वा -वं, दृढः -टा -टं.—(Having legal force) व्यवहारोपयोगी -गिनी &c., व्यवहारसमर्थः -था -थं, व्यवहारसाधकः -धिका -कं.

VALIDITY, *s.* सप्रमाणाता -न्तं, सबलता, प्रबलता, प्राबल्यं, प्रभावः, सप्रभावत्वं, अक्षयवनीयता, सिद्धिः *f.*, सिद्धता, निष्पक्षिः *f.*, धर्म्यता.—(In law) व्यवहारोपयोगिता, व्यवहारसामर्थ्यं.

VALLEY, *s.* दरी -रा, कन्दरः -री, दरीभूमिः *f.*, दरीभूमिः *f.*, उपत्यका, द्रोणी, पथेन्द्रोणी, अद्रिद्रोणी, निम्नभूमिः *f.*, निम्नभूमिः *f.*, प्रान्तरं, शैली-पशत्यं, पथेन्द्रयमध्यभूमिः *f.*

VALOUR, *s.* वीर्यं, शौर्यं, विक्रमः, पराक्रमः. See HEROISM.

VALOROUS, *a.* विक्रान्तः -न्ता -न्तं, शूरः -रा -रं. See VALIANT.

VALUABLE, *a.* महामूल्यः -त्या -त्यं, बहुमूल्यः &c., महार्थः -वा -वं, अर्थः -था -थं, अर्थार्थः -हा -हं, महार्थः &c., बहुमानयितव्यः -व्या -व्यं, महोपकारकः &c., मुख्यान् -वती -वत् (नृ). See PRECIOUS.

VALUATION, *s.* मूल्यनिरूपणं, मूल्यस्थापनं -ना, अर्थस्थापनं -ना, मूल्यप्रमा-स्थापनं, अर्थपरिमाणनिरूपणं, मूल्यनिर्णयः.

VALUE, *s.* (Price) मूल्यं, अर्थः, see PRICE.—(Degree of price) मूल्यप्रमाणं, अर्थप्रमाणं, मूल्यपरिमाणं, अर्थमितिः *f.*, मितिः *f.*, see RATE.—(High rate or estimation) महामूल्यं, बहुमूल्यं, महार्थः, बहुमानं, बहुमतिः *f.*—(Real worth) सारता.

To VALUE, *v. a.* मूल्यं निरूप् or स्था in CRUS., see To RATE.—(Esteem) मन् (c. 10. मानयति -यितुं), see To ESTEEM; 'highly,' बहु मन्.

VALUED, *p. p.* or *a.* बहुमतः -ता -तं, बहुमानितः &c., सम्मानितः &c.

VALVE, *s.* कपाटः, कपाटमुकटारं, पिशानि, सपिधानटारं.

VAMPIRE, *s.* राक्षसः, पिशाचः. See DEMON.

VAN, *s.* (Of an army, &c.) सेनामुखं, ध्वनिनीमुखं, सेनार्थं, रणमूढी *m.* (नृ), समरमूढी *m.*, नासीरं, धारः, शिरस् *n.*; 'in the van,' सेना-मुखे, अग्रतश्च, अग्रे, पुरस्तात्, पुरतस्.

VAN-GUARD, *s.* सेनापुरःसरं, अग्रेसरसैन्याः *m. pl.*, अग्रगसैन्याः.

VANE, *s.* वायवीदिशालक्षणं, वायुलक्षणं, वायुध्वजः.

To VANISH, *v. n.* अनर्थो in pass., तिरोभू. See To DISAPPEAR.

VANISHED, *p. p.* अनर्हितः -ता -तं, नष्टः -डा -डं. See DISAPPEARED.

VANITY, *s.* (Emptiness, fruitlessness) शून्यता, रिक्ताता, निःसारता, व्यर्थता, निरर्थकता, वेयर्थ्यं, मोघता; 'music, dancing, and such-like vanity,' नृत्यवादिचतुर्वादि असत्कार्यं.—(Conceit) सहह्कारः, आत्माभिमानं, सभिमानं, सहम्पानं, सहम्पतिः *f.*, मानं, गम्भीः, see CONCEIT.

To VANQUISH, *v. a.* जि (c. 1. जयति, जेतुं). See To CONQUER.

VANTAGE, VANTAGE-GROUND. See SUPERIORITY.

VAPID, *a.* विरसः -सा -सं, नीरसः &c., निस्सारः &c. See FLAT.

VAPOROUS, VAPORY, *a.* वाष्पः -पा -पं, वाष्पमयः -यो -यं.

VAPOUR, *s.* वाष्पः, स्वेदः, धूमः -मिका, केनः -नता, संवाष्पः; 'hot vapour,' उष्णवाष्पः; 'sultry vapour,' मृगतृष्णा, see MIRAGE; 'vapour-bath,' उष्णस्वेदः, उष्णस्वेदः.

To VAPOUR, *v. n.* विकल्प (c. 1. -कल्पते -यितुं). See To BOAST, BULLY.

VARIABLE, *a.* अस्थिरः -रा -रं, अनयस्यः -स्या -स्यं, बच्चलः -ला -लं, विषमः -मा -मं, अनियः &c., अनवस्थानः &c. See INCONSTANT.

VARIABleness, *s.* अस्थिरता, वैषम्यं, विषमता, चाङ्गल्यं, धैर्यम्.

VARIANCE, *s.* भेदः, द्वेषः, विरोधः, वैमनस्यं, see DIFFERENCE, *s.*; 'at variance,' परस्परविरुद्धः -डा -डं, विप्रतिपक्षः -त्रा -त्रं, विमतः &c.

VARIATION, *s.* भेदः, परिवर्तिता *f.*, विकारः, अन्यपातं. See CHANGE.

To VARIATE, *v. a.* चित्र (c. 10. चित्रयति -यितुं), चित्रकृ, शपलीकृ, कर्तुर (DOIB. कर्तुरयति -यितुं), कर्तुरीकृ. See To DIVERSIFY.

VARIATED, *a.* चित्रः -त्रा -त्रं, चित्रविचित्रः &c., चित्रितः -ता -तं, वि-चित्रः -त्रा -त्रं, कर्तुरः -रा -रं, कर्तुरितः -ता -तं, शपलः -ला -लं, शपलीकृतः -ता -तं, नानावर्णः -णा -शं, नानारङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, शारः -रो -रं, शारितः -ता -तं, सारङ्गः -ङ्गी -ङ्गं, अनुविद्धः -डा -डं, कर्तुरः -रा -रं, कर्तुरीकृतः -रा -रं, कर्तुरीकृतः &c., कल्याणः -पा -पी -रं, रतः -ता -ती -तं. VARIETY, *s.* (Diversity) वैविध्यं, विचित्रता, भिन्नता &c.—(Difference in kind) भेदः, प्रभेदः, विभेदः.—(In colour, &c.) चित्रता, नानावर्णता, कर्तुरता, शपलता, शारता.

VARIOUS, *a.* विविधः -धा -धं, जनकः -का -कं, नानाविधः &c., धार्विधः &c., पृथग्विधः &c., नानारूपः -पी -पं, नानाप्रकारः -रा -रं, नाना-जातीयः -या -यं, नाना prefixed, नैकः -का -कं, नैकभेदः -दा -दं, उच्चावचः -चा -चं, see SUNDRY, MANIFOLD; 'in various ways,' अनेकधा, नानारूपेण, see VARIOUSLY; 'various reading,' पाठान्तरं. The prep. वि sometimes expresses the sense of 'various,' as, 'various employment,' विकल्पी *n.* (नृ).

VARIOUSLY, *adv.* अनेकधा, बहुधा, नानारूपेण, नानाप्रकारेण, नानावि-धेन, पृथग्विधेन, बहुविधेन, नाना, विविधं.

VARNISH, *s.* कुङ्कुमः -भका, तेजोदायकतेलं, शोभादायकतेलं.

To VARNISH, *v. a.* कुङ्कुमेन क्षिप्रीकृ or तेजो दा, वाङ्गशोभं दा.

VARUNA, *s.* (God of the waters, the Hindú Neptune, Regent of the West. He is also Lord of punishment, in which capacity he resembles Yama and Śiva) बह्व्यः, प्रवेताः *m.* (सृ), वारुणीवल्गवः.—(As lord of the waters) अपास्पतिः *m.*, अस्पतिः *m.*, जलपतिः *m.*, केजः, केजगर्भः.—(As lord of aquatic animals)

यादशाम्पतिः *m.*, यादःपतिः *m.*, यादसावाचः.—(As holding the cord with which he binds incorrigible offenders under the water) पाश्री *m.* (न.), पाशभृत् *m.*, पाशपाणिः *m.* His consort is called वरुणानी, वरुणी. His son अगस्तिः *m.*, अगस्त्यः, वारुणिः *m.* His vahana or vehicle is a fish.

To VARY, *v. a.* अन्यरूपीकृ, भिन्नरूपीकृ, अन्यथा कृ, विपर्यय्, परिवृत् in CAUS., विद्, भेदं कृ, भिन्नो कृ, see To CHANGE.

To VARY, *v. n.* अन्यथा भू, अन्यरूपीभू, भिन्नरूपीभू, भिन्नोभू, भिन्नः-न्ना-सं भू, परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तते), see To CHANGE, DIFFER.

VASCULAR, *a.* नाडीसघन्वी &c., नाडीमयः-यी-यं, नाडीविशिष्टः &c.

VASE, *s.* पात्रं, भाजनं, कुम्भः, कलशः-शी; 'golden vase,' गडुकः-डुकः, गडुकः, भृङ्गागः, कनकालुका, कनकालुः *f.*

VASSAL, VASSALAGE. See DEPENDANT, DEPENDANCE.

VAST, *a.* सुमहान्-हती-हत् (त्). अतिमहान् &c., अतिवृहन्-हती &c., अपरिमितः-ता-तं, पुलः-ला-लं. See HUGE, IMMENSE.

VASUDEVA, *s.* (Father of Krishna, and son of Śūra, called Ānakadundubhi, because at his birth the gods sounded with joy the drums of heaven, as foreseeing that Vishnu would take a human form in one of his family) वसुदेवः, आनकदुन्दुभिः *m.*, दुन्दुः.

VAT, *s.* महाभायं, वृहद्भायं; 'indigo vat,' नीलभायं.

VAULT, *s.* (Arched roof) खोडकपुर्णं, see ARCH; 'vault of heaven,' स्वर्गोलः, नभोमण्डलं.—(Cellar) गुप्तिः *f.*—(Leap) वलितं.

To VAULT, *v. a. or n.* वल्, लङ्, भु. See To LEAP, JUMP.

To VAUNT, VAUNTER, VAUNTING. See To BOAST, BRAG, &c.

VEAL, *s.* गोवत्समांसं, वत्समांसं, वत्सामिषं.

VEDA, *s.* वेदः. 'This is the name given to the four most ancient sacred books of the Hindūs, viz. the Rich or Rīg-veda अथर्ववेदः, the Yajus or Yajurveda यजुर्वेदः, the Sāmān or सामवेदः, and the Atharvan or Atharva-veda अथर्ववेदः. Of these the Rīg-veda is the most celebrated. It consists of metrical hymns or prayers termed śūktas or mantras, each stanza of which is called a ṛch, addressed chiefly to the gods of the elements, Fire, Air, the Sun, &c., and ascribed to different holy authors or Rishis. The Yajurveda consists principally of prayers and invocations applicable to the consecration of the utensils and materials of sacrificial worship. It is divided into two parts, the white and black, the former of which is attributed to the saint Yājñavalkya, and the latter to Tittiri. The Sāmā-veda is little else than a recast of the Rīg-veda, being made up of many of the same hymns, broken into parts and arranged anew for the purpose of being chanted during various expiatory ceremonies. The Atharva-veda has little in common with the other three in its character or style. Its language indicates a different and later era, and it may therefore be regarded as a supplement to the three others. Hence it is that many passages are found in Sanskrit writings which limit the number of Vedas to three. Each of the Vedas consists of two distinct component parts, viz. the Mantra

portion, and the Brāhmaṇa portion. The Mantra portion is a collection or Sanhita of śūktas, or hymns as above described, the composition of which is supposed to have taken place about twelve or thirteen centuries B. C.; the Brāhmaṇa portion is a collection of rules for the repetition of the Mantras at certain particular ceremonies, with directions for the performance of such ceremonies, and illustrative remarks explanatory of their origin. This portion of the Vedas is supposed to have been composed about seven or eight centuries B. C. The Vedas were collected and arranged into books and chapters by the sage Krishnadvaipāyana, surnamed Vyāsa, who is supposed to have lived in the eleventh century after Christ; see under PĒRĀNA. The Vedas collectively are often called श्रुतिः *f.* or आम्नायः, and a Brāhmaṇa conversant with them श्रोत्रियः or श्रुतिज्ञः.—(The three Vedas) वेदत्रयं-यो. त्रयो. 'duy enjoined by them,' त्रयोधर्मः.—(The four Vedas) चतुर्वेदः; 'one who is conversant with them,' चतुर्विद्यः, चतुर्वेदः, चतुर्विद्यः. The Āyur-veda, or code of medicine, is regarded by some as a part of the Atharva-veda, by others as an Upa-veda, see under SCRIPTURE.

VEDĀNGA, *s.* वेदाङ्गः, वेदोपकरणं. See under SCRIPTURE.

VEDĀNTA, *s.* (System of Philosophy), see under SCHOOL, SCRIPTURE. 'Follower of the Vedānta system,' वेदान्ती *m.* (न).

To VEER, *v. n.* परिवृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तते), विपरिवृत्, परिवृत् भिन्नदिशं गम् or इ, अन्यदिशं गम् or इ.

VEGETABLE, *s.* (Plant, any thing germinating) उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जं, उद्भिदं, खोषधिः-धी *f.* तृणं; 'the vegetable kingdom.' नृणजातिः *f.* -तं.—(Edible plant) शाकः, शदः; 'abounding with vegetables,' शाकिनः-नी-नं.

VEGETABLE, *a.* उद्भिद् *m. f. n.*, उद्भिज्जः-ज्जा-ज्जं, शाकैस्सघन्वी &c.

To VEGETATE, *v. n.* उद्भिद् in pass., म्मुद्. See To GERMINATE.

VEGETATION, *s.* (Germination), see the word.—(Plants in general) नृणजातिः *f.* -तं, नृणादिजातिः *f.*, तरुमुल्मादि *n.*; 'wild vegetation,' जङ्गलं.

VEHEMENCE, *s.* तेजस्यं, तीक्ष्णता, चण्डता, प्रचण्डता, तीव्रता, संरम्भः, वेगः, प्राचन्यं, कुतूहलं, कीदृहलं, रभसः, उग्रता.

VEHEMENT, *a.* तीक्ष्णः-क्ष्णा-क्ष्णं, चण्डः-ण्डा-ण्डं, प्रचण्डः &c., उग्रचण्डः &c., तीव्रः-व्रा-व्रं, प्रव्रलः-ला-लं, उग्रः-या-यं, कुतूहली-लिनी-लि (न), कीदृहलान्वितः-ता-तं, षड्वान्-वती-वत् (त्).

VEHEMENTLY, *adv.* सतेजस्यं, उग्रचण्डं, तीव्रं, प्रव्रलं.

VEHICLE, *s.* (Carriage) वाहनं, यानं, वाहः, वाहं. रथः, विमानं दशरथः, पञ्च, धारथं, see CARRIAGE; 'a mediate one, as a horse dragging a carriage,' वैनीतकः-कं.—(Medium) द्वारं.—(Fluid in which medicine is taken) अनुपानं.

VEIL, *s.* निरस्करिणी, अवगुह्यनं, अवगुह्यिका, वक्रपटः, पटः, नेत्रचक्षं निपीतः-ता-तं, प्रवृत्तः-ता-तं, निवृत्तः-ता-तं, निचोलः-लो-लं, दिधानं, आवरकः, आवरणं, तिरोधानं, छादनं-नी, यवनिका, निरिङ्गिनी, चौरिः *f.*

To VEIL, *v. a.* अवगुह्य (c. 10. -गुहयति-यितुं), गुह्यं, छद् (c. 10.

-छादयति (यितुं), आच्छद, समाच्छद, प्रच्छद, संच्छद, ऊर्णु (c. 2. ऊर्णीति, ऊर्णीति, ऊर्णुते, ऊर्णयितुं), प्रोर्णु, निष्ये. *See To COVER.*

VEILED, *p. p.* अयगुणितः -ता -तं, अयगुणनवान् -वती -वत् (त्), छा-
दितः -ता -तं, तिरस्कृतः &c., संवृतः &c., अवहितः &c., निचोली
-लिनी -लि (न्), ऊर्णुतः -ता -तं.

VEIN, *s.* (In anatomy) शिरा, मिरा, नाडिः -त्री *f.*, नाडिः -ली *f.*,
धमनिः -नी, तनुकी, हिंसा.—(Of a leaf) पत्रशिरा, पत्रनाडिः -डिका,
दलछसा.—(Temper, mood) वृत्तिः *f.*, चित्रवृत्तिः *f.*, भावः.

VEINED, VEINY, *a.* शिरालः -ला -लं, धमनीलः -ला -लं.

VELOCITY, *s.* वेगः, जयः, तूणिः *m.*, तरस् *n.*, रभसः, रक्तस् *n.*, क्षेपिमा *m.*
(न्), तूणीता. *See SPEED, SWIFTNESS.*

VENAL, *a.* पण्यः -ण्या -यं, पणितय्यः &c., क्रयः &c., क्रय्यः &c.

VENALITY, *s.* पण्यता -त्वं, पणितय्यता, क्रयता -त्वं.

VENDIBLE, *a.* विक्रयः -या -यं, पण्यः &c. *See SALEABLE.*

VENERABLE, *a.* आर्यः -र्या -र्यं, पूजनीयः -या -यं, पूजार्हः -र्हा -र्हं,
भगवान् -वती -वत् (त्), गुरुः -वी -रु, आदर्यः -र्या -र्यं, आदृत्यः
&c. *See REVEREND, RESPECTABLE.*

To VENERATE, *v. a.* पूज्, अर्च, मन, सभान्. *See To REVERE.*

VENERATION, *s.* पूजा, अर्धा, आदरः. *See RESPECT, REVERENCE.*

VENEREAL, *a.* मैथुनसम्बन्धी &c., रतिसम्बन्धी &c., मैथुनविषयकः -का -कं ;
'disease,' उपदंशः.—(Aphrodisiac), *see the word.*

VENERY, *s.* मैथुनं, रतिः *f.*, रतिक्रीडा, रतिसुखं, सम्भोगः, *see SEXUAL* ;
'provocative to it' वाञ्छीकरणं.

VENSECTION, *s.* शिरास्तेदः, शिरावेधः -व्यधः. *See PHLEBOTOMY.*

VENGEANCE, *s.* प्रतीकारः, प्रतिहिंसा, प्रतिक्रिया, प्रतिकूलं, वैरशुद्धिः *f.*,
see REVENGE ; 'to take vengeance,' *see To REVENGE.*

VENIAL, *a.* उपेक्षणीयः -या -यं, क्षमाहर्हः -र्हा -र्हं, लघुः -घ्वी -घु, अल्पः
-त्या -त्वं, उप prep. ; 'venial offence,' लघुदोषः, अल्पदोषः, सत्य-
दोषः, अन्धपराधः, उपदोषः, उपपातकं.

VENISON, *s.* मृगमांसं, हरिणमांसं, हरिणमांसं, हरिणं मांसं, पार्षतं, खेयं,
खरवेयं 'hamech of venison,' मृगचषनं.

VENOM, *a.* विषं, गरलं, गरं, कालकूटं. *See POISON.*

VENOMOUS, *a.* मविषः -या -यं, विषपूर्णः -णी -णं, दंशरः -रा -रं, दन्दशूकः
-का -कं, *see POISONOUS* ; 'snake,' विषभुजङ्गः.

VINE, *s.* द्वारं, छिद्रं, रन्ध्रं, मुखं, पथः, मार्गः, उन्मुक्तः.

To VENT, *v. a.* उत्सृज् (c. 6. मृजति -सृष्टे), विमृज्, उद् (c. 6. -गिरति
-गरितुं -रीते), उद्गरे, उद्गार in caus. *See To EMIT.*

To VENTILATE, *v. a.* (Fem) वीज्, उपवीज्, *see To FAN*.—(Cause
the air to pass through) वायुष्याप्यं -प्यां कृ, वायुष्याप्तं -प्तं कृ.

VENTILATED, *p. p.* वायुष्याप्तः -प्ता -प्तं, उपवीजितः &c., अनुवीजितः &c.

VENTILATOR, *s.* वायुयन्त्रं, यन्त्रनं, दृष्टवायुहोपकयन्त्रं.

VENTRAL, *a.* श्रोत्रिकः -की -कं, उदरकः -का -कं, कीधः -क्षी -क्षं.

VENTRICLE, *s.* रन्ध्रं, द्वारं, कोषः, कोपः, कोशः, रक्तकोषः.

VENTRIQUISM, *s.* गारुडवाणी, ऐन्दुनालिकवाणी, उदरवादः.

VENTRIQUIST, *s.* उदरवादी *m.* (न्), गारुडवाणीयुक्तः.

VENTURE, *s.* *see HAZARD, RISK* ; 'at a venture,' देवात्.

To VENTURE, *v. n.* of *a.* *See To DARE, HAZARD, RISK.*

VENTURISOME, *a.* साहसिकः -की -कं, साहसवृद्धिः &c. *See DARING, a.*

VENUS, *s.* (In mythology) रतिः *f.*, *see RATI*.—(The planet) शुक्रः,
उज्जताः *m.* (स), भृगुः *m.*, भार्गवः, कविः *m.*, काव्यः, श्वेतः, श्वेतरथः,
षोडशांशः *m.*, मेषाभयः, साम्बुजित *m.*, दैत्यगुरुः *m.* Sukra, the

regent of the planet Venus, is fabled as the son of Bhṛigu,
and preceptor of the Daityas or demons.

VERACIOUS, *a.* सत्यवादी -दिनी -दि (न्), सत्यवाक् *m. f. n.* (च्), सत्य-
वक्ता -क्त्री -क्त्र (क्), सत्यभाषी &c., सत्यवाक् *m. f. n.*, सत्यवक्ता -क्ताः
-क्त्र (क्), सत्यवदनशीलः -ला -लं, सत्यशीलः -ला -लं, सत्याभिधाषी
&c., अवितथवादी &c., पृतवाक् *m. f. n.*, सत्यगोः -गी -गिः (र्),
सत्यमन्यः -न्या -न्यं.

VERACITY, *s.* सत्यवादित्वं, सत्यवक्तृत्वं, सत्याभिधानं, सत्यभाषणं, सत्यं, सत्य-
शीलता, सत्यता, सत्यवचं, सत्या.

VERANDA, *s.* परादः -रादकः, निष्काशः, आवरकः. *See PORTICO.*

VERB, *s.* क्रिया, क्रियापदः ; 'form of a verb,' क्रियारूपं, धातुरूपं,
आख्यातः ; 'root of a verb,' धातुः *m.* ; 'subject of one,' क्रि-
याश्रयः ; 'table or list of verbs,' धातुपादः.

VERBAL, *a.* (Expressed in words) वाचिकः -की -कं, वाचनिकः -की
-कं, वाचकः -का -कं, शब्दद्वारकः &c.—(Consisting in words,
relating to words) शाब्दः -ब्दी -ब्दं, शाब्दिकः -की -कं, शब्दरूपः
-पा -पं, शब्दसम्बन्धी &c.—(Literal) पदानुपदिकः -की -कं, समपदः
-दा -दं, शब्दरूपः -पा -पं, *see LITERAL*.—(In grammar) क्रिया-
वाचकः -का -कं, धातुसाधितः -ता -तं.

VERBALLY, *adv.* शब्दद्वारा -रेण, शब्दतः, यथाशब्दं.

VERBATIM, *adv.* शब्दशस्, शब्दतः, अक्षरशस्, यथाशब्दं.

VERBENA, *s.* (Kind of grass) दधेः.

VERBOSE, *a.* बहुशब्दकः -का -कं, बहुवाक्यः -क्या -क्यं, अतिशयोक्तिवि-
शिष्टः -ष्टा -ष्टं, अतिविस्तारीकः &c., *see PROLIX.*

VERBOSITY, VERBIAGE, *s.* शब्दविस्तारः, बहुशब्दत्वं, अतिशयोक्तिः *f.*, शब्द-
बाहुल्यं, बहुभाषिता, शब्दाधिष्यं.

VERDANT, *a.* हरितः -ता -रिणी -तं, शादहरितः &c., शाडुलः -ला -लं,
अज्ज्ञानः &c. ; 'to become so,' हरित (nom. हरितायमे).

VERDICT, *s.* निर्णयपादः, निर्णयः, दण्डनिर्णयः. *See SENTENCE.*

VERDIGRIS, *s.* कलङ्कः, ताक्षकलङ्कः, ताक्षमलं, ताक्षकट्टं.

VERDURE, *s.* शादः, नवशादः, हरितशादः, हरितत्वं, अज्ज्ञानः *f.*

VERGE, *s.* (Rod) दण्डः.—(Brink) प्रान्तः, धारा, *see BRINK.*

To VERGE, *v. n.* *See To TEND, INCLINE, APPROACH.*

VERGER, *s.* दण्डी *m.* (न्), दण्डधरः. *See MACE-BEARER.*

VERIFICATION, *s.* सत्याकृतिः *f.*, सत्याकरणं, सत्यकृतिः *f.*, सत्यद्वारा, सत्या-
पनं, सत्यद्वारणं, निर्णेतृत्वं, निर्णायनं.

To VERIFY, *v. a.* सत्याकृ, सत्यकृ, सत्यीकृ, सत्य (nom. caus. सत्याप-
यति -यितुं), निर्णेतुं, निश्चि, निर्णेतुं कृ.

VERILY, *adv.* सत्यं, अवश्यं, नूनं. *See TRULY, CERTAINLY.*

VERITABLE, VERITY. *See TRUE, TRUTH.*

VERMICULAR, *a.* कृमिसदृशः -शी -शं, कृमिगतिसदृशः -शी -शं.

VERMIFUGE, *a.* कृमिहरः -रा -रं, कृमिघ्नः -घ्नी -घ्नं, कृमिहारी -रिणी &c.

VERMILION, *s.* सिन्दूरं, सिन्दूरिका, हिन्दुलः, रक्तं, चूर्णपारदः, सुरङ्गं,
चित्राङ्गं, रसगर्भः, हंसपादं, हंसघ्निः *m.*, कपिशर्पकं.

VERMIN, *s.* कृमयः *m. pl.*, गन्धोपश्रिताः *m. pl.*, विलेयासिनः *m. pl.*, वि-
लेशपाः *m. pl.*, मृषिकादिषुद्रजननवः *m. pl.*, गृहोत्पातः.

VERNAacular, *a.* जन्मदेशीयः -या -यं, स्वदेशीयः &c., प्राकृतः -ती -तं ;
'language,' जन्मभाषा, प्राकृतभाषा.

VERNAL, *a.* वासनः -न्ती -न्तं, वासनिकः -की -कं, वसनजः -जा -जं,
वसनोद्भवः -वा -व, वसन in comp.

VERSATILE, *a.* चपलवृद्धिः -द्धिः -द्धि, चपलमतिः -तिः -ति, चपलवृद्धिः

&c., अनेकबुद्धिः &c., चपलः -ला -लं, चचलः &c., अन्यमानसः -सी -सं, अन्यमनस्कः -स्का -स्कं, चपलमनस्कः &c.

VERSATILITY, *s.* बुद्धिचापल्यं, चपलबुद्धित्वं, चपलता.

VERSE, *s.* (Metrical composition) पद्यं, कविता, काव्यं, छन्दस् *n.*, गा; 'measured by time,' जातिः *f.*; 'syllabic,' वृत्तं; 'blank,' मुक्तप्रासः; 'prose and verse,' गद्यपद्यं.—(Stanza) श्लोकः, गद्या, रूपः.—(Line of a stanza) पादः, चरणः -यं, पदं; 'verse by verse,' पादशस्.

VERSED, *a.* अभिरुः -ज्ञा -ज्ञं, निपुणः -या -यं, कुशलः -ला -लं, विशारदः -दा -दं, निष्ठितः -ता -तं, परिनिष्ठितः &c., *see* SKILLED, CONVERSANT; 'in all subjects,' सर्वविषयज्ञः -ज्ञा -ज्ञं.

VERSIFICATION, *s.* श्लोकरचना, पदरचना, काव्यरचना, पदयोजना, कवि-ताकरणं, काव्यकरणं, श्लोकरत्नं.

VERSIFIER, *s.* श्लोकरचकः, कविताकर्ता *m.* (नृ), भविनः.

TO VERSIFY, *v. n.* श्लोकरचनं कृ, पदरचनां कृ, कवितां कृ.

VERSION, *s.* भाषान्तरं, *see* TRANSLATION.—(Variation in reading) पाठान्तरं, पाठभेदः, पाठः.

VERTEBRA, *s.* पृष्ठवंशशल्कः *m.*, पृष्ठवंशशल्कः *m.*, वंशशल्कः.

VERTEBRAL, *a.* वंशशल्कसम्बन्धी &c., वंशशल्कसम्बन्धी &c.

VERTEBRATED, *a.* पृष्ठशल्कमान् -मती -मत्, पृष्ठवंशविशिष्टः &c.

VERTEX, *s.* शिखरं, शिखरा, शिखरं, शिखरं *n.*, तुङ्गः.

VERTICAL, *a.* ऊर्ध्वपरः -रा -रं, *see* PERPENDICULAR.—(In the zenith) सममध्यस्थः -स्था -स्थं.—(Vertical circle, in astronomy) दृक्चक्रवृत्तः; 'passing through nonagesimal point,' दृक्चक्रवृत्तः; 'prime vertical,' सममध्यस्थः, पृष्ठपरवृत्तः.

VERTICALLY, *adv.* ऊर्ध्वपरं, ऊर्ध्वपररूपेण, *see* PERPENDICULARLY; 'he places the tube vertically in the vessel,' तलम् उपरि-विधाय नालं पात्रे स्थापयति.

VERTIGO, *s.* भ्रमरं. *See* GIDDINESS, DIZZINESS.

VERY, *a.* (Real) सत्यः -त्या -तं, शाल्यः -वी -वं; 'in very deed,' सत्यमेव; 'the very one,' सत्यं विशेषः; 'I, that very person,' सोऽहम्.—(Mere) शुद्धः -डा -डं, मात्र in comp.; 'the very birth of a Brāhman,' ब्राह्मणजननमात्रं.—(Emphatic) expressed by एव; as, 'from that very moment,' तत्क्षणदेव; 'this very day,' अद्यैव.

VERY, *adv.* अति or सु or अतिशय prefixed, अतीव, अतिशयेन, अत्यन्तं, भूरि, सुहु, *see* EXTREMELY, EXCEEDINGLY; 'very angry,' अत्यन्तवीर्य-विषी &c., अतिक्रोधी &c.; 'very many,' सुबहुः -हुः -हुः; 'very far,' सुदूरः -रा -रं; 'very glorious,' अतिशयैश्वर्यः -जाः -जः (नृ); 'very deceitful,' जननमायी &c.; 'love is very suspicious,' ज्ञेहः परम् आशङ्कते; 'very well,' परम्, पारं; 'very true,' एवमेव, परम्.

VESICLE, *s.* बुद्बुदः, त्वक्स्फोटकः, चर्मस्फोटकः.

VESPERS, *s.* सायम्पूजा, सायम्भजनं, सन्ध्यापूजा, सन्ध्याभजनं.

VESPERTINE, *a.* सायंकालिकः -की -कं, सायन्तनः &c. *See* EVENING, *a.*

VESSEL, *s.* (Utensil for holding, as a pot, cup, &c.) पात्रं, भाजनं, भाखं, जननं, आधारः, धारकः; 'drinking vessel,' पानपात्रं; 'for holding water,' उदकपात्रं, जलपात्रं, चटा, कलशः.—(Vessel of the body, as a vein, &c.) शिरः, नाडिः -डी *f.*, नालिः -ली, धमनी, वाहिनी, *see* TUBE.—(Boat, ship) नौः *f.*, नौका, पोतः, बहिनी, बहिर्, तरणी, जलयानं, बोहिन्यं.

VEST, *s.* वस्त्रं, वेशः, वसनं, उन्नयोयं, प्राचारः. *See* GARMENT.

TO VEST, *v. a.* (Clothe) वेष्ट, परिधा.—(Invest), *see* the word.

VESTED IN, *p. p.* अधीनः -ना -नं, आयतः -ता -तं, वशः -शा -शं.

VESTIBULE, *s.* देहली -लिः *f.*, निष्काशः. *See* PORCH.

VESTIGE, *s.* चिह्नं, लक्षणं, पदवी, पदाङ्कः. *See* TRACE.

VESTMENT, VESTURE, *s.* *See* DRESS, CLOTHES, GARMENT.

VETCH, *s.* (Kind of plant) द्विदलं, द्विपत्रं.

VETERAN, *s.* or *a.* सभ्यासवृद्धः -द्धा -द्धं, व्यवहारवृद्धः &c., ज्ञानवृद्धः &c., *see* PRACTISED; 'in arms,' शस्त्राभ्यासवृद्धः, युद्धाभ्यासवृद्धः.

VETERINARY, *a.* पशुचिकित्सासम्बन्धी &c., अश्वचिकित्सासम्बन्धी &c.; 'veterinary art,' पशुचिकित्सा, अश्वचिकित्सा; 'surgeon,' अश्ववेद्यः, पशुवेद्यः.

VETO, *s.* निषेधः, प्रतिषेधः, अननुमोदनं. *See* PROHIBITION.

TO VEX, *v. a.* बाध् (c. 1. बाधते -धितुं), क्रिञ्च्, प्रकुप् (c. 10. -कोपयति -यितुं), पीड्, तृप्, व्यप्, तप् in caus., अर्द. *See* TO HARASS.

VEEXATION, *s.* क्रेशः, व्यथा, बाधा, दुःखं, विडम्बना, आयासः, मन्युः *m.*, सन्तापः; 'cause of trouble,' शत्रुः, कलहः.

VEEXATIOUS, *a.* क्रेशकः -का -कं, दुःखकरः -री -रं. *See* DISTRESSING.

VEEXED, *p. p.* दुःखितः -ता -तं. *See* HARASSED, IRRITATED.

VIAND, VIANDS, *s.* पक्ष्यान्, सिद्धान्, अन्नं, खाद्यद्रव्याणि *n. pl.*

VIATICUM, *s.* पापेयं, यात्रिकं, श्रद्धलं, सधलं -लः.

TO VIBRATE, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), स्पन्द् (c. 1. स्पन्दते -न्दितुं), स्फूर् (c. 6. स्फुरति -रितुं), कम्प्, धम्. *See* TO OSCILLATE.

TO VIBRATE, *v. a.* भम् (c. 10. भ्रमयति -यितुं), स्फूर् in caus. (स्फुर-यति -यितुं), विस्फूर्, विपृ. *See* TO BRANDISH.

VIBRATING, *part.* दोलायमानः -ना -नं, स्पन्दमानः &c. *See* OSCILLATING.

VIBRATION, *s.* आन्दोलनं, स्पन्दनं, प्रतिस्पन्दनं, स्फुरणं, स्फुरणं, विस्फुर-रणं, स्फूर्तिः *f.*, कम्पः -म्पनं, भ्रमणं, भ्रान्तिः *f.*

VICAR, *s.* प्रतिनिधिः *m.* *See* SUBSTITUTE, DEPUTY.

VICARIOUS, *a.* प्रतिनिधिकारः -पा -पं, प्रतिनिधिकः &c., *see* SUBSTITUTED.

VICARIOUSLY, *adv.* प्रतिनिधिरूपेण, उपसर्जनरूपेण, प्रतिनिधितः.

VICE, *s.* (Moral evil, depravity) दुष्टता, अधर्मः, पापं, अधिभारः, *see* WICKEDNESS.—(An habitual fault) व्यसनं, दुर्गुणः, अचगुणः, दुर्लक्षणं, दोषः, दूषणं; 'in a horse,' दुर्गुणं, दुर्लक्षणं; 'in an elephant,' व्यालत्वं.—(Iron press) सन्दंशः -शका.

VICE-GERENCY, *s.* प्रतिनिधित्वं, प्रतिनिधयः. *See* LIEUTENANCY.

VICE-GERENT, *s.* प्रतिनिधिः *m.*, प्रतिभूः *m.* *See* DEPUTY.

VICE-ROY, *s.* राजप्रतिनिधिः *m.*, राजप्रतिभूः *m.*, भोगपतिः *m.*

VICE-ROYALTY, *s.* राजप्रतिनिधित्वं, राजप्रतिनिधयः.

VICINITY, *s.* सन्निकटानं, सन्निकटयः. *See* NEIGHBORHOOD.

VICIOUS, *a.* व्यसनी -निनी -नि (नृ), व्यसनीयः -या -यं, दुष्टः -डा -डं, दुर्वृत्तः -त्रा -त्रं, दुष्टरिचः -त्रा -त्रं, खीणपुत्रः -स्या -स्यं, *see* DEPRAVED.

—(Having vices or bad tricks) सव्यसनः -ना -नं, व्यसनी &c., दुर्गुणी &c., दुर्लक्षणी &c.

VICIOUSLY, *adv.* दुष्टवत्, दुर्वृत्तवत्, व्यसनितात्, दुष्टभावेन.

VICIOUSNESS, *s.* दुष्टता, व्यसनिता -त्वं, दुर्वृत्तता, दुर्गुणत्वं.

VICISSITUDE, *s.* आवृत्तिः *f.*, प्ररिवृत्तिः *f.*, अनुवृत्तिः, अनुक्रमः.

VICTIM, *s.* बलिः *m.*, यज्ञपशुः *m.*, देवपशुः *m.*, बध्यः, बध्यपशुः *m.*, उप-हारः, उपाकृतः, सत्यशुः *m.*

TO VICTIMIZE, *v. a.* उपहारीकृ. *See* TO SACRIFICE, IMMOLATE.

VICTOR, *s.* जेता *m.* (नृ), विजेता *m.*, जयी *m.* (नृ), विजयी *m.*, जैत्रः, जिह् *m.*

VICTORIOUS, *a.* जयी -यिनी -यि (न्), विजयी &c., जेता -जी -जू (न्), जैत्रः -जो -जं, जिज्जुः -ज्जुः -ज्जु, जिज्जुः -री -रं, जिज्जुः -रिः -रि, जिज्जुः -नुः -नु, जययुक्तः -कृत -कृतं, जयवान् -वती -वत् (त्), विजयमानः -ना -नं, विजितवान् &c., प्राप्त्रजयः -या -यं, लब्धजयः &c., रि-पुत्रयः &c., अरिन्दमः -मा -मं, जिः जिः निः निः—(Confering victory) जयवहः -हा -हं, जयवदः -दा -दं.

VICTORIOUSLY, *adv.* विजयेन, सविजये, विजयपूर्व, जयपूर्व.

VICTORY, *s.* जयः, विजयः, जयनं, विजयसिद्धिः *f.*, जयश्रीः *f.*; 'proclamation of victory,' जयघोषः; 'record of it,' जयपत्रं; 'march to it,' जयप्रस्थानं; 'glory of it,' जयश्रीः *f.*; 'flag of victory,' जयपताका; 'shout of victory,' जयशब्दः *m.*, जयशब्दः, जयारवः.

To VICTUAL, *v. a.* खाद्यद्रव्यैः समापुज् (c. 10. -योजयति -यितुं) or युज्, खाद्यद्रव्याणि परिकृप् or सम्भृ. See To PURVEY.

VICTUALLER, *s.* अन्नादिविक्रेता *m.* (न्), खाद्यद्रव्यविक्रेता *m.*, शोखिडकः.

VICTUALLING-HOUSE, *s.* अन्नविक्रयस्थानं, अन्नविक्रयगृहं, शुक्का.

VICTUALS, *s. pl.* अन्नं, भोजनं, खाद्यद्रव्यं, आहारः. See FOOD.

VIDELICET, *s.* अथैतत्, अथैतत्, वस्तुतस्, यथा, नाम.

To VIE, *v. n.* स्पर्धे (c. 1. स्पर्धते -यितुं), जि in des., see To RIVAL.

To VIEW, *v. a.* अवलोक (c. 10. -लोकयति -यितुं), अवलोक, प्रेक्ष (c. 1. प्रेक्षते -यितुं, rt. ईष्), वीक्ष, समीक्ष, निरीक्ष, निर्यक्ष. See To SURVEY.

VIEW, *s.* (Act of viewing) अवलोकनं, अवलोकनं, दर्शनं, सन्दर्शनं, वीक्षणं, दृष्टिः *f.*—(Reach of the eye) दृष्टिपातः, दृष्टिपातः, दृष्टिः *f.*; 'in view,' दृष्टिगोचरः -रा -रं, दृष्टिगोचरः &c.—(That which is presented to the view), see PROSPECT.—(Intention) उद्देशः, आशयः, बुद्धिः *f.*; 'with the view of,' बुद्ध्या, उद्दिश्य; 'with what view?' किमुद्दिश्य.—(Opinion) मतं, मतिः *f.*, बुद्धिः *f.*, दृष्टिः *f.*; 'of high views,' ऊर्ध्वदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि; 'of narrow views,' सव्यदृष्टिः &c., मितबुद्धिः &c., कृष्णबुद्धिः &c.; 'a point of view,' पक्षः; 'under one point of view,' एकपक्षे.

VIGIL, *s.* जागरणं, रात्रिजागरणं, जागरः, रात्रिजागरः.

VIGILANCE, *s.* (Wakefulness) जागरा, जागर्थ्या, जागर्त्तिः *f.*, प्रबोधः. —(Wariness) सावधानता, अवधानं, समीक्षकारित्वं.

VIGILANT, *a.* (Wakeful) जागरी -रिणी -रि (न्), see WAKEFUL.—(Wary) सावधानः -ना -नं, स्वहितः &c., अप्रमत्तः &c. See CIRCUMSPECT.

VIGOR, *s.* वीर्यं, तेजस् *n.*, सत्त्वं, शोभस् *n.*, प्रभावः, बलं, पौरुषं, सारः -रता, अजीर्णः; 'in full vigor,' प्रौढबलः -ला -लं.

VIGOROUS, *a.* महावीर्यः -वीर्यं -वीर्यं, वीर्यवान् -वती -वत्, तेजवान् &c., सारवान् &c., प्रौढसत्त्वः -स्त्वा -स्त्वं, महासत्त्वः &c., प्रौढसामर्थ्यः -र्थ्यो -र्थ्यं, रागी -गिणी &c., गुणवान् &c. See ENERGETIC.

VIGOROUSLY, *adv.* सवीर्यं, महायत्नेन, प्रयत्नतस्, वीर्यतस्, सारतस्.

VILE, *a.* अपमः -मा -मं, कुसितः -ता -तं, खलः -ला -लं, तुच्छः -च्छा -च्छं, जघन्यः &c., दुष्टः &c., निगुणः &c., निकृष्टः &c. See LOW, MEAN.

VILINESS, *s.* दुष्टता, खलता, जघनता, कौत्सित्वं, निर्गुणत्वं, अनाथ्यता.

To VILIFY, *v. a.* See To DEFAME, TRADUCE, REVILE.

VILLA, *s.* नगरोपाने सेलिगृहं or विनोदगृहं.

VILLAGE, *s.* ग्रामः, निवसणः, अवसणः, उपवसणः, संवसणः, प्रतिवसणः, सङ्घसणः, पञ्चिः -स्त्री *f.*, कटकः, खटकः, पट्टः, ग्रामस्थः; 'number of villages,' ग्रामता, ग्रामसङ्घः; 'a hundred villages,' ग्रामशतं; 'chief or head-man of a village,' ग्रामाधिपतिः *m.*, ग्रामाध्यक्षः, ग्रामाधिकृतः, ग्रामेशः, ग्रामनायकः, ग्रामणीः *m.*; 'space near a village,' ग्रामान्तं, उपशत्यं.

VILLAGE, *a.* ग्राम्यः -ग्राम्य -ग्राम्यं, ग्रामीयः -या -यं, ग्रामीयः -शा -शं, ग्रामिकः -की -कं, ग्राम in comp.; 'village divinity,' ग्रामदेवता; 'village officer,' ग्रामाधिकारी *m.*; 'village priest,' ग्रामयाजकः.

VILLAGER, *s.* ग्रामवासी *m.* (न्), ग्रामेवाको *m.*, ग्रामेवासः, ग्रामस्थः, ग्रामिकजनः, ग्रामी *m.*, ग्रामीयः, ग्राम्यजनः, ग्रामचारी *m.*

VILLAIN, VILLAINOUS, VILLAINY. See RASCAL, RASCALLY, &c.

To VINDICATE, *v. a.* शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं), दोषात् शुष् or परिशुष्, निदोषीकृ, प्रतिपद् (c. 10. -पादयति -यितुं), स्वा in caus. (स्थापयति -यितुं), प्रतिपादनं कृ, प्रतिपालनं कृ. See To JUSTIFY, SUPPORT.

VINDICATION, *s.* शोधनं, परिशोधनं, परिशुद्धिः *f.*, प्रतिपादनं, स्थापनं, प्रतिपालनं, दोषमुक्तिः *f.* See JUSTIFICATION, SUPPORT.

VINDICTIVE, VINDICTIVENESS. See REVENGEFUL, &c.

VINE, *s.* द्राक्षा, द्राक्षालता, गुच्छफला, द्राक्षावल्ली, द्राक्षाव्रतती.

VINEGAR, *s.* अम्लरसः, शुक्रं, शुक्ररसः, शौक्तिकं, चुक्रं.

VINEYARD, *s.* द्राक्षावाटिका, द्राक्षावाटी, द्राक्षोद्यानं, द्राक्षाक्षेत्रं.

VINOUS, *a.* द्राक्षामद्यगुणकः -का -कं, सौरिकः -की -कं.

VINTAGE, *s.* (Produce of the vine) द्राक्षोत्पन्नफलं, एकसमये द्राक्षोत्पादितफलं.—(Season of gathering it) द्राक्षाफलसंग्रहकालः.

VINTNER, *s.* मद्यविक्रयजीवी *m.* (न्), मद्यविक्रेता *m.* (न्), द्राक्षारसविक्रेता *m.*, मुराजीवी *m.*, शोखिडकः, शुक्कारः, ध्वजयान् *m.*

To VIOLATE, *v. a.* लङ् (c. 10. लङ्घयति -यितुं), अतिक्रम्, अतिचर, लुप्, see To TRANSGRESS, INFRINGE.—(Ravish) लुप् (c. 10. -लुपयति -यितुं).

VIOLATION, *s.* लङ्घनं, लोपः -पनं, अतिक्रमः, अतिचरः; 'of a vow,' व्रतलोपनं; 'of a law,' see INFRINGEMENT.—(Rape), see RAPE.

VIOLATOR, *s.* अतिक्रमी *m.*, दम्पुः. See INFRINGER, RAVISHER.

VIOLENCE, *s.* (Force) बलं, वेगः, प्राबल्यं.—(Unjust force) बलात्कारः, प्रसभं, प्रमायः, साहसं, हठः, महासाहसं, द्रोहः, सहोचलं; 'personal violence,' दण्डपारुष्यं, पारुष्यं, उपधातः.—(Vehemence, impetuosity), see the words.

Violent, *a.* (Forcible, impetuous) प्रबलः -ला -लं, वेगवान् -वती &c., महावेगः -गा -गं.—(Vehement) बलदः -खदा -खं, उच्चरदः &c., तीक्ष्णः -क्षणा -क्षं, तीव्रः -व्रा -व्रं, उग्रः &c., रोषणः -शा -शं, रौद्रः -द्री -द्रं, गाढः -दा -दं, मोहासः -सा -सं; violent wrath,' गुरुकोपः, see SEVERE.—(Acting by violence) साहसी -सिनी -सि (न्), साहसिकः -की -कं, साहसकम्भी -म्भी -म्भे (न्), प्रमायी &c., द्रोही &c.—(Violent death) अपमृत्युः *m.*, अपघातः, दुर्मरणं.

Violently, *adv.* (Forcibly, impetuously) प्रसभ, प्रसभं, बलात्कारेण, बलवत्, प्रबलं, महावेगेन, महावेगेन, see FORCIBLY.—(Vehemently) तीव्रं, गाढं, उग्रं, अति prefix'd, अतिशयेन; 'violently in love,' अत्यनुरागवान् -वती &c.

Violin, *s.* सारङ्गी, शारङ्गी, पिनाकी.

VIPER, *s.* सर्पः, सहिः *m.*, भुजङ्गः, भुजगः, उरगः. See SNAKE.

VIRAGO, *s.* पुरुषसभावा. पुरुषवृद्धिः *f.*, सुप्रभा, कनैशा.

VIRGIN, *s.* कुमारी -रिका, कन्या, तरुणी, अक्षता, गौरी -रिका, अक्षतयोनिः *f.*, अविद्वयोनिः *f.*, अनन्यपुष्टा, पुरुषास्पृष्टा, निवृत्ता, see MAID; 'defiler of one,' कन्यादूषकः.

VIRGIN, *a.* कोमारः -री -रं, कान्तीनः &c., see MAIDEN, MAIDENLY.

VIRGINITY, *s.* कोमारं, कुमारीत्वं, कन्यात्वं, अक्षतयोनित्वं, अविद्वयोनित्वं, अक्षतपुरुषता, पुरुषास्पृष्टता. See MAIDENHEAD.

VIRGO, *s.* (The Zodiacal sign) कन्या, पाथेयं.

VIRILE, *a.* पौरुषः -वी -यं, पौरुषेयः -यी -यं, पुरुषसत्त्वशी &c.

VIRILITY, s. पौरुषं, पुरुषत्वं, पौरुषता, पुंस्त्वं, पुंस्ता, पुंशक्तिः *f.*, जनन-शक्तिः *f.*, पुरुषशक्तिः *f.*, जोजस् *n.*

VIRTUAL, a. वस्तुसदृशः -शी -शं, वस्तुसदृशः -शा -शं, वास्तवः -वी -वं, वास्तविकः -की -कं, गुणसिद्धः -डा -डं, अर्थसदृशः -शी -शं.

VIRTUALLY, adv. वस्तुसादृश्येन, वस्तुतः, अर्थतः, सारतः.

VIRTUE, s. (Moral goodness) धर्मः, पुण्यं, श्रेयस् *n.*, धर्माचरणं, धर्माचारः, साधुत्वं, साधुवृत्तिः *f.*, साधुवृत्तं, साधुशीलता, सदाचारः, सुकृतं, सुचरितं -वं, सचरितं, दर्शनं, नीतिः *f.*; 'personified,' वृषः.—(Strength, power) प्रभावः, शक्तिः *f.*, बलं, प्राबल्यं; 'latent virtue,' रम्यं *n.*—(Good quality, excellence) गुणः, सद्गुणः, सुगुणः, सुलक्षणं; 'virtue and vices,' गुणगुणाः *m. pl.*, गुणदोषाः *m. pl.*

VIRTOUS, a. धार्मिकः -की -कं, धर्मी -धर्मिणी -भिर्मे (न्), पुण्यशीलः -ला -लं, साधुशीलः &c., साधुवृत्तः -त्ता -तं, साध्याचारः -रा -रं, साधुः -ध्वी -धु, धर्माचारी -रिणी &c., सुकृती &c., कृती &c., सुकृतं *m. f. n.*, पुण्यभाक् *m. f. n.* (ज्), साध्विकः -की -कं, सत्त्वशीलः -ला -लं, त्यागाचारः &c., गुणवान् -वती -वत् (त्), गुणी &c., गुणाश्रयः -या चारुचरितः -चा -चं, अपकल्मषः -पा -पं, *see* GOOD; 'a virtuous wife,' सती, साध्वी, महासती; 'a virtuous person,' सत्जनः; 'a virtuous young girl,' सद्युवती.

VIRTUOUSLY, adv. धर्मेण, धर्मोन्मुखेन, पुण्यवत्.

VIRULENCE, s. उग्रता, कटुता, तीक्ष्णता, ज्वाला. *See* MALIGNITY.

VIRULENT, a. उग्रः -ग्रा -ग्रं, चरिततीक्ष्णः &c. *See* MALIGNANT.

VISAGE, s. मुखं, स्ताननं, वदनं, आस्यं, वक्त्रं. *See* FACE.

VISCERA, s. pl. अन्त्राणि *n. pl.*, उदरं. *See* BOWELS, ENTRAILS.

VISCERAL, a. आन्त्रिकः -की -कं, चौदरिकः -की -कं.

VISCID, VISCOUS, a. सान्द्रः -न्द्रा -न्द्रं, श्यानः -ना -नं, शीनः &c., घनः -ना -नं, अघलेहः -स्ना -स्वं, छिद्यः &c. *See* GLUTINOUS, STICKY.

VISHNU, s. विष्णुः. The second person of the Hindú triad, and the most celebrated and popular of all the Indian deities. He is the personification of the preserving power, and became incarnate in nine different forms, for the preservation of mankind in various emergencies. Before the creation of the universe, and after its temporary annihilation, he is supposed to sleep on the waters, floating on the serpent Śeṣha, and is then identified with Nārāyaṇa. Brahmā, the creator, is fabled to spring at that time from a lotus which grows from his navel, whilst thus asleep. Vishnu's wife is called Lakshmi, and the vehicle on which he rides, Garuḍa. *See* LAKSHMI, GARUḌA. His ten avatārs or incarnations are: 1. The Matsya, or Fish. In this avatār Vishnu descended in the form of a fish to save the pious king Satya-vrata, who with the seven Rishis and their wives had taken refuge in the ark to escape the deluge which then destroyed the earth. 2. The Kūrma, or Tortoise. In this he descended in the form of a tortoise, for the purpose of restoring to man some of the comforts lost during the flood. To this end he stationed himself at the bottom of the ocean, and allowed the point of the great mountain Mandara to be placed upon his back, which served as a hard axis, whereon the gods and demons,

with the serpent Vāsuki twisted round the mountain for a rope, churned the waters for the recovery of the amrita or nectar, and fourteen other sacred things, *see* OCEAN. 3. The Varāha, or Boar. In this he descended in the form of a boar to rescue the earth from the power of a demon called 'golden-eyed,' Hiranyāksha. This demon had seized on the earth and carried it with him into the depths of the ocean. Vishnu dived into the abyss, and, after a contest of a thousand years, slew the monster. 4. The Narasinha, or Man-lion. In this monstrous shape of a creature half-man, half-lion, Vishnu delivered the earth from the tyranny of an insolent demon called Hiranyakaśipu. 5. Vāmana, or Dwarf. This avatār happened in the second age of the Hindús or Tretā yug, the four preceding are said to have occurred in the first or Satya yug; the object of this avatār was to trick Bali out of the dominion of the three worlds. Assuming the form of a wretched dwarf he appeared before the king, and asked, as a boon, as much land as he could pace in three steps. This was granted; and Vishnu, immediately expanding himself till he filled the world, deprived Bali of two steps of heaven and earth, but in consideration of some merit, left Pātāla still in his dominion. 6. Paraśurāma. 7. Rāmachandra; for an account of both these, *see* RĀMA. 8. Kṛishna, or, according to some, Balarama, *see* KRISHNA, RĀMA. 9. Buddha. In this avatār Vishnu descended in the form of a sage, for the purpose of making some reform in the religion of the Brahmins, and especially to reclaim them from their proneness to animal sacrifice. Many of the Hindús will not allow this to have been an incarnation of their favourite god. 10. Kalki, or White Horse. This is yet to come. Vishnu, mounted on a white horse, with a drawn scimitar, blazing like a comet, will, according to prophecy, end this present age, viz. the fourth or Kali yug, by destroying the world, and then renovating creation by an era of purity. Many of the names of Vishnu correspond with those of Krishna, who is by many identified with Vishnu, *see* KRISHNA. Some of his other names are here given.—(Supporter of the universe) विद्यम्बरः.—(Mover on the waters) नारायणः.—(From whose navel comes the lotus from which Brahmā springs) पद्मनाभः, पद्मनाभिः *m.*—(Sleeper on a lotus) पद्मेशयः, नलिनेशयः.—(The best male) पुरुषोत्तमः.—(The four-armed) चतुर्भुजः.—(Holder of the conch-shell) शङ्खी *m.*—(Discus-handed) चक्रपाणिः *m.*—(Holding a bow made of horn) शङ्खी *m.*—(The seizer) हरिः *m.*—(Foe of the demons) दैत्यारिः *m.*—(Having ten incarnations) दशवतारः.—(Taker of three strides, under the 5th or Dwarf avatār) त्रिविक्रमः, त्रिपाद्.—(Destroyer of Bali) बलिहन्त्री *m.*—(Husband of Lakshmi, or attended by her as the goddess of fortune) लक्ष्मीपतिः *m.*

लक्ष्मीशः, श्रीपतिः *m.*, श्रीपदः, श्रीनिकेतनः, श्रीनिवासः, श्रीकान्तः.—(Possessing the paradise called Vaikuntha) वैकुण्ठः.—

(Having Garuḍa as a vehicle) गरुडध्वजः, तारुध्वजः, तारुध्वजः.—(Decapitator of Rāhu) राहुमूढभेद *m.*, राहुभेदी *m.*, see Rāhu.—(Having spreading ears) विहरण्यवाः *m.*—(Destroyer of the demon Kaiṭabha) कैटभजित्.—(Supporting the earth) कुलुभः.—(Present to such as have brought under their passions) अधोक्षजः.—(Lotus-eyed) पुण्डरीकाक्षः.—(Self-born) स्वभूः *m.*—(Whose armies are everywhere) विष्वक्सेनः. Other names are हरित्, जन्मकोठः, मालः, वासुः *m.*, शूरिः *m.*, विष्णुः *m.* A worshipper of Viṣṇu is called वेष्णवः.

VISIBILITY, *s.* दृश्यता, दर्शनीयता, प्रत्यक्षता, प्रेक्षणीयता -त्वं.

VISIBLE, *a.* दृश्यः -इय -इयं, दर्शनीयः -या -यं, प्रत्यक्षः -द्या -द्यं, प्रत्यक्ष-भूतः -ता -तं, दृग्गोचरः -रा -रं, दृष्टिगोचरः &c., दृष्टिप्राप्तः -द्या -द्यं, चक्षुःप्राप्तः &c., प्रेक्षणीयः -या -यं, प्रेक्ष्यः &c., बोध्यः &c., लक्ष्यः &c., लोकनीयः -या -यं, दृष्टिविषयः -या -यं, दृष्टिविषयः &c., दृग्गम्यः &c., दृष्टिगम्यः &c., व्यक्तः -क्ता -क्तं, अभिव्यक्तः &c., प्रादुर्भूतः -ता -तं, आविर्भूतः &c., प्रकाशः -शा -शं, प्रकाशितः -ता -तं, उद्भूतः &c., समग्रः -ग्रो -ग्रं, चाक्षुषः -पी -पं, चक्षुष्मान् -प्यती &c.; 'visible object,' योश्च -स्यं.

VISIBLY, *adv.* प्रत्यक्षतः -येण, पश्यतः, समग्रं, साक्षात्.

VISION, *s.* (Faculty or act of seeing) दृष्टिः *f.*, दर्शनं, आलोचकं, सन्दर्शनं, दृश्यत्वं, चक्षुरिन्द्रियं.—(Supernatural dream) स्वप्नः, स्वप्नदर्शनं, दर्शनं, सन्दर्शनं.—(Spectre) छाया, अपञ्चाया, साभासः. VISIONARY, *a.* मानसिकः -की -कं, मनःकल्पितः -ता -तं, अवास्तवः -वी -यं, अवास्तविकः -की -कं. See FANCIFUL, IMAGINARY.

VISIT, *s.* अभ्यागमः -मनं, अभिगमः, दर्शनयात्रा, समायः.

To VISIT, *v. a.* अभ्यागम् (c. 1. गच्छति -गन्तुं), अभिगम्, दर्शनायेन् आगम् or आया or उपायः 'a lover,' अभिभृ (c. 10. सारयति -यितुं).

VISITATION, *s.* अभ्यागमनं, अभिगमनं, अभिसारणं, परीक्षणं.

VISITOR, *s.* अभ्यागतः, गृहभ्यागतः, गृहगतः. See GUEST.

VISTA, *s.* (Of trees) वृक्षपंक्तिः *f.*, वृक्षश्रेणी. See AVENUE.

VISUAL, *a.* दृष्टिमग्न्यो -न्धनी &c., चाक्षुषः -पी -पं, चक्षुरिन्द्रियसम्बन्धी &c.; 'visual organ,' चक्षुरिन्द्रियं, नेत्रेन्द्रियं.

VIŠVAKARMA, *s.* (Architect or artist of the gods) विश्वकर्मा *m.* (नं), देवत्वष्टा *m.* (ष्टृ), देववह्निः *m.*, त्वष्टा *m.*, देवशिल्पी *m.*

VITAL, *a.* (Pertaining to life) प्राणमग्न्यो &c., जीवमग्न्यो &c., आयुष्यः -प्या -प्यं, प्राण in comp., जीव in comp.; 'vital action,' प्राणकर्म *n.* (नं); 'vital air,' प्राणवायुः *m.*; 'vital principle,' जीवात्मा *m.*—(Necessary to life) जीवसाधकः -का -कं, जीवनसाधकः &c., प्राणरक्षकः &c., जीवनरक्षकः &c.—(Vital part or spot) मर्म *n.* (नं), मर्मस्थानं, मर्मस्थलं, प्राणस्थानं; 'piercing a vital part,' मर्मभेदः.—(Essential), see the word.

VITALITY, *s.* जीवशक्तिः *f.*, जीवनशक्तिः *f.*, प्राणशक्तिः *f.*, जीवः, प्राणः, ओजसः *n.*, चेतना, चैतन्यं, सजीवत्वं, प्राणकर्म *n.*

VITALS, *s. pl.* मर्मोणि *n. pl.*, मर्मस्थानं, मर्मस्थलं.

To VITIATE, *v. a.* दुष् (c. 10. दूषयति -यितुं). See To CORRUPT.

VITIATION, *s.* दूषणं, पांसनं, दूष्टता. See CORRUPTION.

VITREOUS, *a.* काचमयः -यो -यं, काचगुणकः -का -कं, काचसगुणः &c.

To VITREFY, *v. a.* काचसात्, काचवत्, काचपरिणामं कृ.

VITRIOL, *s.* (Blue) तुल्यं -त्यकं, तुल्यजन्तं, त्रासगर्भः, मृषातुल्यं, तृप्तकं,

शिलिवीर्यं, मयूरकं, नीलाञ्जनं, नीलं, वितुवकं, हेमतारं.—(Green) काशीसं, काशीशं, मलीमसः -सं, भातुशेखरः, विषदं.

To VITUPERATE, VITUPERATION. See To BLAME, CENSURE, &c.

VIVACIOUS, *a.* तेजोवान् -वती -वत् (तं), उल्लासी &c. See LIVELY.

VIVACITY, *s.* तेजसः *n.*, उल्लसता, उल्लासः. See LIVELINESS.

VIVA-VOCE, मुखतः, मुखद्वारा, मुखद्वारेण.

VIVID, *a.* सुस्पष्टः -ष्टा -ष्टं, स्फूर्त्तः -रन्ती &c., स्फुरदूषः -पा -पं.

To VIVIFY, *v. a.* जीव् (c. 10. जीवयति -यितुं), संजीव्. See To ANIMATE.

VIVIPAROUS, *a.* सचेतनप्रसूः *f.*, सचेतनप्रज्ञा.—(Born from the womb)

जरायुजः -जा -जं.

VIXEN, *s.* कर्कशा, चखड़ी, क्रोधना. See SCOLD.

VIZIER, *s.* मन्त्री *m.* (नं), सम्राट्. See MINISTER.

VOCABLE, *s.* शब्दः, वाक्यं, वचनं, वाचकः. See WORD.

VOCABULARY, *s.* शब्दकोषः, शब्दसंग्रहः, कोषः. See LEXICON.

VOCAL, *a.* (Having a voice) वायुक्तः -क्ता -क्तं, वाणीयुक्तः &c., सवाक् *m. f. n.* (च्), वाणीविशिष्टः &c.—(Uttered by the voice) वाचिकः -का -कं, वाणीजातः -ता -तं, वागजातः &c.

VOCATION, *s.* वृत्तिः *f.*, व्यापारः, व्यवसायः, कर्म *n.* See BUSINESS.

VOCATIVE, *s.* (Case in grammar) सन्बोधनं, सन्बुद्धिः *f.*, आमन्त्रणं, अग्रमी विभक्तिः.

To VOCIFERATE, *v. n.* उच्चैर् पुष् of उल्लङ्घ. See To CLAMOUR, CRY.

VOCIFERATION, *s.* घोषणं -या, उल्लोशः. See EXCLAMATION.

VOCIFEROUS, *a.* महाघोषः -या -यं, उल्लोषणः &c. See CLAMOROUS.

VOGUE, *s.* प्रचारः, लोकप्रचारः, व्यवहारः, प्रचरः, रीतिः *f.*

VOICE, *s.* स्वरः, वाणी, गीः *f.* (गिरं), गिरा, शब्दः, रवः, वाक् *f.* (च्), कण्ठरवः, वचनं, वचस् *n.*, उक्तिः *f.*, व्याहारः, व्याहृतिः *f.*, भाषितं, लपितं, कण्ठध्वनिः *m.*; 'having a sweet voice,' मधुरस्वरः -रा -रं; 'having an unpleasant voice,' असौम्यस्वरः -रा -रं, अस्ररः &c.; 'having the voice of a lion,' सिंहनादः -दा -दं; 'having a cracked voice,' भग्नस्वरः &c.; 'change of voice,' स्वरभेदः, स्वरविकारः.—(In grammar) वाच्यं, पदं; 'active voice,' कर्तृवाच्यं परस्मैपदं; 'middle,' आत्मनेपदं; 'passive,' कर्मणिवाच्यं, भाववाच्यं.

VOID, *a.* (Empty) शून्यः -न्या -न्यं, रिक्तः -क्ता -क्तं, शून्याकारः -रा -रं, see EMPTY.—(Null) निरर्थकः -का -कं, see NULL.—(Devoid)

होनः -ना -नं, शून्यः &c., see DEVOID, DESTITUTE.

VOID, *s.* शून्यं, रिक्तं, शून्यता. See VACUUM.

To VOID, *v. a.* उच्चर, उत्सृज्, उत्सर्गं कृ, हृद् (c. 1. हृदति -दितुं), गु (c. 6. गुवति -वितुं). See To EVACUATE, EXCREMENT, &c.

VOIDED, *p. p.* उच्चरितः -ता -तं, गूनः -ना -नं, हृद् -वा -वं.

VOLATILE, *a.* (Passing quickly into the aeriform state) क्षतिशीलवायुपरिणामशीलः -ला -लं, वायुपरिणामशीलः &c., वायुपरिणामी -मिनी &c.—(Fickle) चपलः -ला -लं, चंचलः &c.

VOLATILITY, *s.* चंचलता, वाचत्यं, चपलता, चापत्यं, अस्थिरता.

VOLCANIC, *a.* ज्वालामुखीसम्बन्धी -न्धनी &c., अद्रिबहिःसम्बन्धी &c.

VOLCANO, *s.* ज्वालामुखी, अद्रिबहिः *m.*, ज्वलनपर्वतः, आग्नेयपर्वतः.

VOLITION, *s.* (Act of will) सङ्कल्पः.—(Will), see WILL.

VOLLEY, *s.* पथः, वृष्टिः *f.*, पातः; 'of stones,' शिलावर्षः, अश्मवर्षः.

VOLUBILITY, *s.* वाक्चापत्यं, वाक्चपलता. See FLUENCY.

VOLUBLE, *a.* वाक्चपलः -ला -लं, चपलशिष्टः &c., see FLUENT, GLIB.

VOLUME, *s.* (Book) पुस्तकः.—(Of smoke) धूमावलिः -ली, धूमसंहतिः *f.*—(Of dust) रेणुसंहतिः *f.*, रजोमेघः, धूल्यपटलः -लं.

VOLUMINOUS, *a.* विल्लीयः -शी -यै, विल्लारमयः -यी -यै, बहुपुलकः -का -कै; 'a voluminous work' ग्रन्थविल्लारः.

VOLUNTARILY, *adv.* कामतस्, इच्छातस्, बुद्धिपूर्व, इच्छापूर्वकं, इच्छापुरःसरं, सकृत्यपूर्व, स्वेच्छापूर्वकं, कामं, प्रकामं, निकामं, यथेष्टं, यथेच्छितं, आत्मसन्तोषेण, इष्टं.

VOLUNTARY, *a.* (Intentional) बुद्धिपूर्वः -ष्टा -ष्टै, ऐच्छिकः -की -कै, see INTENTIONAL—(Spontaneous) ऐच्छिकः &c., कामिकः -की -कै, अभिकामिकः &c., काम्यः -म्या -म्यै, see SPONTANEOUS.

VOLUNTEER, *s.* स्वेच्छापूर्वकसेव्यः, स्वेच्छापूर्वकयोद्धा *m.* (इष्टं).

To VOLUNTEER, *v. a.* अयाचितं कृ in des. (चिकीर्षति -चिंतुं).

VOLUPTUARY, *s.* विषयी *m.* (नृ), व्यसनी *m.*, विषयासक्तः, भोगी *m.*, सम्भोगी *m.*, उदरगः, पारदः. See SENSUALIST.

VOLUPTUOUS, *a.* विषयी -विषयी &c. See SENSUAL, LUXURIOUS.

VOLUTE, *s.* व्यावर्द्धनं, आवर्द्धनः -र्द्धनं, व्यावर्द्धकालङ्कारः.

To VOMIT, *v. a.* or *n.* वमं (c. 1. वमति -मिनुं), ऊर्द्वं (c. 10. ऊर्द्वयति -यितुं), वमनं कृ, ऊर्द्वनं कृ.—(Vomit up) उत्थिप् (c. 6. -थिपति -थेष्टुं), उद्धृ (c. 6. -गिरति -गिरितुं -रोतुं), उद्धम् (c. 10. -गमयति -यितुं), उद्धृ (c. 10. -तारयति -यितुं).

VOMIT, *s.* (Matter vomited) वान्तं, वान्तिः *f.*—(Emetic), see EMETIC.

VOMITED, *p. p.* वान्तः -न्ता -न्तं, उद्धान्तः &c., उत्थिप्तः -प्ता -प्तं, विद्धिदितः -ता -तं, उद्धतः &c., उद्धयीः -शी -यै, उद्धयीः &c., समुद्धयीः &c., उद्धृतः -ता -तं, उद्धान्तः -न्ता -न्तं.

VOMITING, *s.* वमनं, वमः, वमणुः *m.*, वान्तिः *f.* ऊर्द्वनं, प्रच्छिदिका, उत्थेपः -पथं, उद्धारः, उद्धमः, ऊर्द्वशोषनं. See SICKNESS.

VOMITIVE, *a.* वान्तिकृत्, वान्तिदः -दा -दै. See EMETIC, *a.*

VORACIOUS, *a.* घमरः -री -रं. See GLUTTONOUS, GREEDY, &c.

VORTEX, *s.* आवर्द्धनः -र्द्धिका, भ्रमः. See EDDY, WHIRLPOOL.

VOTARY, *s.* भक्तः, भक्तिमान् *m.* (नृ), भक्तिलः, सेवकः, उपासकः, आसक्तः, परायणः, आश्रितः, 'of Krishna', कृष्णाश्रितः, कृष्णाश्रितः.

VOTE, *s.* सम्मतिः *f.*, सम्मतः, सम्मतासम्मतप्रकाशनं, स्वीकारास्वीकारप्रकाशः, सम्मतिस्थापनं. See SUFFRAGE.

To VOTE, *v. n.* सम्मतासम्मतं प्रकाशं (c. 10. -काशयति -यितुं) or स्था in caus. (स्थापयति -यितुं), सम्मतिप्रकाशनं कृ, सम्मतिं प्रकाशं.

To VOTE, *v. a.* (Elect by vote) सम्मतिपूर्व वृ or नियुज्.—(Give by vote) सम्मतिपूर्व दा or प्रदा or प्रतिपद्.

VOTER, *s.* सम्मतिप्रकाशकः, सम्मतासम्मतप्रकाशकः.

VOTIVE, *a.* व्रतपूर्व समर्पितः -ता -तं, व्रतानुसारेण समर्पितः &c.

To VOUCH, *v. a.* साक्ष्येण प्रमाणीकृ or दूतीकृ, प्रमाणं दा.

VOUCHER, *s.* प्रमाणपत्रं, प्रमाणलेखः, साधनपत्रं, साधनलेखः, निर्णयपत्रं, निर्णयता *m.* (नृ), प्रत्यकारिणी, आगमः.

To VOUCHSAFE, *v. a.* अनुदा, प्रदा, दातुम् चर्ह (c. 1. चर्हति -र्हंतुं).

To VOUCHSAFE, *v. n.* चर्ह. See To DEIGN, CONDESCEND, *v. n.*

VOW, *s.* व्रतः -तं, सकृत्यः, प्रतिज्ञा, नियमः; 'taking a vow on one's self', व्रतसंयहः; 'faithful to one', संश्रितव्रतः -ता -तं, यतव्रतः &c.; 'violation of one', अतव्रतः; 'under a vow', व्रतचङ्कः -ङ्का -ङ्कं, सकृत्यचङ्कः &c., धृतव्रतः -ता -तं.

To VOW, *v. a.* व्रतपूर्व or सकृत्यपूर्व प्रतिज्ञा or दातुं प्रतिज्ञा or सन् in caus. (-अर्पयति -यितुं). See To PROMISE.

To VOW, *v. n.* (Make a vow) व्रतं कृ, सकृत्यं कृ, प्रतिज्ञां कृ, प्रतिज्ञां समारुहं (c. 1. -रोहति -रोहंतुं), प्रतिज्ञारोह्यं कृ.

VOWEL, *s.* मातृका, स्वरः, वयः, अक्षरः, अक्षरः; 'short vowel',

ह्रस्वस्वरः, मात्रा; 'ending in one,' अजनतः -न्ता -न्तं; 'long vowel,' दीर्घस्वरः, दीर्घवयः; 'ending in one,' दीर्घवयोन्ताः &c.

VOYAGE, *s.* समुद्रयानं, जलयानं, जलयाना, संयात्रा.

To VOYAGE, *v. n.* समुद्रयानं कृ, समुद्रेण or जलेन या or गम्.

VOYAGER, *s.* समुद्रयात्री *m.* (नृ), जलयात्रिकः, वारिपथोपजीवी.

VRIHASPATI, *s.* (Preceptor of the gods, and regent of the planet Jupiter. He is the son of Angiras) बृहस्पतिः *m.*, गुरुः *m.*, सुराचार्यः, सुरप्रियः, सुरेज्यः, गोपतिः *m.*, वाचस्पतिः *m.*, धिपयः, जीवः, आङ्गिरसः, चित्रशिक्षिजनः. His son is called भरद्वाजः.

VULCAN, *s.* विष्णुकर्मो *m.* (नृ), देवशिल्पो *m.* See VISWAKARMA.

VULGAR, *a.* प्राकृतः -तो -तं, असभ्यः -भ्या -भ्यै, लौकिकः -की -कै, ग्राम्यः -म्या -म्यै, अष्टौलः &c., जघन्यः &c. See COMMON, LOW.

VULGARISM, *s.* (In language) अपशब्दः, कुशब्दः.

VULGARITY, *s.* असभ्यता, अशिष्टता, जघन्यता. See LOWNESS.

VULNERABLE, *a.* भेद्यः -द्या -द्यै, भेदनीयः &c., वेद्यः &c., वेधनीयः -या -यै; 'vulnerable point,' छिद्रं, मर्मं *n.* (नृ), मर्मस्थानं.

VULTURE, *s.* गृध्रः, दाक्षाय्यः, भासः, दृग्दशी *m.*, दीर्घदशी *m.*

VYĀSA, *s.* (The arranger of the Vedas and Purāṇas, supposed to have lived about the 11th century after Christ. He is called 'island-born,' from having been born on an island in the Ganges) व्यासः, द्वैपायनः, कृष्णद्वैपायनः, कृष्णः.

W.

WAD, WADDING, *s.* आग्नेयचूर्णरोधनवस्तु *n.*, चूर्णरोधनी, चूर्णलम्बनं.

To WADDLE, *v. n.* हंसवत् चर् or क्रम्, हंसगतिः -तिः -ति भू.

WADDLE, WADDLING, *s.* हंसगतिः *f.*, हंसवद् गतिः *f.*, विषमगतिः.

To WADE, *v. n.* दुःसेन पादाभ्यां जले चर् or क्रम्, कठेन पादाभ्यां गाधजले क्रम्, दुःसेन पादाभ्यां जलपारं गम्.

WAFER, *s.* (Thin cake) तनुपिष्टकः, सूक्ष्मपिष्टकः, शकुफलकः.—(For letters) वेफर् or वैफर् must be used.

To WAFT, *v. a.* झनैः झनैर् वायो or वायुना वह् (c. 10. बाहयति -यितुं) or जानी, वायुना प्रे or प्रयुद् or उपयुद्.

To WAFT, *v. n.* झनैः झनैर् वायो or वायुना वह् in pass. (उक्षते).

WAFTEO, *p. p.* झनैर् वायुप्रेरितः -ता -तं or उपयुक्तः -ता -तं.

To WAG, *v. a.* इतस्ततः संचल (c. 10. -चलयति -यितुं) or चल.

To WAG, *v. n.* इतस्ततः संचल (c. 10. -चलति -लितुं) or विचल or चल.

WAG, *s.* परिहासवेदी *m.* (नृ), रसकः, विदूषकः, धन्वी *m.* (नृ).

To WAGE, *v. a.* (War) विग्रहं (c. 9. -गृह्णाति -ग्रहीतुं), विग्रहं कृ.

WAGER, *s.* चङ्कः, आश्लिषकः, नीतिः -नी *f.*, प्रतिज्ञा.

To WAGER, *v. a.* चङ्कं (c. 1. पठते -यितुं), विचल. See To BET.

WAGES, *s.* वेतनं, भृतिः *f.*, भाटः *f.*, भाटकः, चरनं. See HIRE.

WAGGERY, WAGGISH. See DROLLERY, WIT, WITTY.

WAGON, *s.* शकटः -टी -टं, गन्त्री, गन्त्रीरथः, वाहनं, वातुरं.

WAGONER, *s.* शकटिकः, शकटवाहकः, गन्त्रीचारकः, वातुरिकः.

WAG-TAIL, *s.* सज्जनः -निका, सज्जरीटः, सज्जलेखः, सज्जलेटः, कणाटीरः -रकः, कणाटीनः, भयङ्कः, गूढनीडः, हापुबी, काकजदः, काकजदिः *m.*

To WAIL, *v. n.* परिदेव्, आक्रन्द, विलप्. See To LAMENT, MOAN.

WAILING, *s.* परिदेवनं, आक्रन्दनं. See LAMENTATION.

WAIN, *s.* शकटः -टी -टं, अहागव. See WAGON.

WAINSCOT, *s.* भित्तिपरिदेव् काष्ठकलकनवत् चटलं, भित्तिचटलं.

WAIST, *s.* मध्यः -ध्वं, मध्यमः -मं, मध्यस्थलं, अयलग्नः -ग्नं, विलग्नः -ग्नं,

उद्धानं, कटिदेशः, कटितटं, कटिः -टी *m. f.*

WAIST-COAT, *s.* कटिवस्त्रं, मध्यवस्त्रं, मध्यमवस्त्रं, अनारीयं.

TO WAIT, *v. n.* (Stay) स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्), *see To STAY, STOP.*

—(Wait for) प्रतीक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), अपेक्ष, प्रतिपाल (c. 10. -पालयति -यितुं), *see To AWAIT, EXPECT*; 'one's arrival,' आगमनं प्रतीक्ष; 'wait a moment,' क्षणं तिष्ठ, क्षणम् अपेक्षस्व. —(Wait upon) उपास (c. 2. -आसते -सितुं), उपचर, परिचर, सेव, उपस्था, श्रु in des., *see To ATTEND*; 'at table,' परिचर्य (c. 10. -वेपयति -यितुं), परिवेषणं कृ.

WAIT, *s.* (To lie in wait) पराक्रमणार्थं निभूते स्या.

WAITER, *s.* परिवेषकः, परिवेष्टा *m.* (पृ), परिचरः, सेवकः.

TO WAIVE, *v. a.* त्यज्, परित्यज्. *See To WAIVE.*

TO WAKE, *v. a.* जागृ in CRUEL, प्रबुध् in CRUEL, *see To AWAKE.*

TO WAKE, *v. n.* जागृ (c. 2. जागृति -गर्तुं) *See To AWAKE, v. n.*

WAKEFUL, *a.* जागरणशीलः -ला -लं, जागृकः -का -कं, जागरः -रा -रं, जागरी -रिणी &c., जागरिता -त्री -तृ (तृ), निद्राविमुखः -खा -खं, अनिद्राशीलः -ला -लं, अनिद्रः -द्रा -द्रं, विनिद्रः &c., उविद्रः &c., रात्रिजागरः &c.

WAKEFULNESS, *s.* जागरणशीलता, जागरणं, रात्रिजागरणं, जागृत्या, जागृतिः *f.*, जागरः, जागृदवस्था, जागृकता, निद्राविमुखता, निद्राभावः, अनिद्रा, अस्रमः, अस्वप्नः, उविद्रता, औविद्र्यं, विनिद्रत्वं, योगनिद्रा, प्रबोधः.

WAKING, *s.* जागरणं, प्रजागरः, जागरः, प्रबोधः -पनं.

TO WALK, *v. n.* (Go on the feet) पादाभ्यां गम् (c. 1. गच्छति, गन्तुं) or या (c. 2. याति -तुं), पादाभ्यां क्रम् (c. 1. क्रामति, c. 4. क्राम्यति, क्रमिषुं), पादाभ्यां चल or चर; 'backwards and forwards,' गमनामनं कृ. —(Walk about, as for pleasure, &c.) परिक्रम्, चिद्र (c. 1. -हरति -हर्तुं), परिक्रमं कृ. —(Walk off), *see To DECAP.*

WALK, WALKING, *s.* पादगमनं, पादचारः, पादयत्रनं, पादक्रमणं, क्रमणं, पादाभ्यां गमनं; 'walking about,' परिक्रमः; 'for pleasure,' विहारः, विहारणं. —(Place for walking) विहारस्थानं, गमनागमनमार्गः, पदमार्गः.

WALKER, *s.* पादचारी *m.* (नृ), पादयात्री *m.*, पादगः, पदगः.

WALL, *s.* (Of a house, &c.) भित्तिः *f.*, भित्तिका, कुम्भ, कुम्भकं. —(A surrounding or inclosing wall) प्राकारः, प्राचीरं, परिसरः, सालः. —(Wall of houses, rubbish, &c.) रज्जुकं, रज्जुकं.

WALLED, *a.* प्राकाराढः -या -यं, प्राकारावृतः &c., प्राचीरावृतः &c.

WALLET, *s.* सौकराद्रव्यकोषः, सौकराद्रव्याधारः, सुदुकोषः.

TO WALLOW, *v. n.* पङ्के लुव (c. 6. लुवति -दितुं) or प्रलुव or क्रीड् (c. 1. क्रीडति -दितुं); 'a pig that wallows in mire,' पङ्कक्रीडः.

WALNUT, *s.* (Tree) अक्षोटः, आक्षोटः, अक्षोडः, पोतुः *m.*, कन्दरालः -लकः, कपेरालः.

WALTZ, *s.* विष्वेनृत्यं, विष्वेनृत्यं, परिवर्तननृत्यं.

WAN, *a.* पाशुः -शुः, शूः, विषणः -णी -णी, पाशुवर्णः &c.

WAND, *s.* दण्डः, वेनं, यष्टिः *m. f.*, वेष्टयष्टिः; 'of death,' कालदण्डः.

TO WANDER, *v. n.* भ्रम् (c. 4. भ्राम्यति, भ्रमिषुं), परिभ्रम्, अद्र (c. 1. अद्रति -ते -दितुं), पवेष्ट, विहृ, विचर, परिक्रम, प्रवृज्, परिगम, भ्रमणं कृ. *see To ROVE, RAMBLE*; 'to wander from,' *see To STRAY.*

WANDERER, *s.* भ्रमणकारी *m.* (नृ), भ्रमी *m.*, परिभ्रमी *m.*, विहारी *m.*

WANDERING, *s.* भ्रमणं, परिभ्रमणं, प्रवृज्या. *See ROAMING.*

TO WANE, *v. n.* क्षि in PASS. (क्षीयते), परिक्षि, प्रक्षि, संक्षि, हृस्.

WANE, *s.* क्षयः, क्षितिः *f.*, परिक्षयः, अपक्षयः, हासः, तेजःक्षयः, तेजोहासः; 'of the moon,' इन्दुक्षयः, कृष्णपक्षः, अपरपक्षः.

WANED, *p. p.* क्षीणः -या -णी, क्षीणकलः -ला -लं, कलाक्षीणः &c., अपक्षीणः &c., निष्कलः -ला -लं, प्रामक्षयः -या -यं, जातक्षयः &c., जातहासः -सा -सं; 'a waned moon,' कलाशेषः.

WANNESS, *s.* पाशुता, विष्वेता, वेष्टयं, कालिमा *m.* (नृ).

TO WANT, *v. a* or *n.* (Be without) हीनः -ना -नं भू or अस्, *see To LACK*; 'he wants wisdom,' बुद्धिहीनः or निबुद्धिर् अस्ति. —(Have need of) आकांक्ष (c. 1. -कांक्षति -क्षितुं), अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -क्षितुं), *see To NEED*. —(Desire, wish) इप् (c. 6. इच्छति, यतिषुं), आकांक्ष, कांक्ष, *see To DESIRE*. —(Be deficient) न्यूनभू. —(Be in poverty) दरिद्रा (c. 2. दरिद्राति -दितुं).

WANT, *s.* (Absence of any thing) अभावः, असम्भवः, अविषयः, विरहः, अप्राप्तिः *f.*, राहित्यं, रहितत्वं, शून्यत्वं, अदर्शनं; 'from want of rain,' वृष्टेरभावात्; 'from want of food,' आहारविरहात्; 'want of money,' धनाभावः. —(Occasion for) प्रयोजनं, *see NEED*. —(Deficiency) न्यूनता. —(Indigence) दारिद्र्यं, धनाभावः, द्रव्याभावः.

WANTING, *a.* न्यूनः -ना -नं, अविद्यमानः &c. *See DEFICIENT.*

WANTON, *a.* (Frolicsome) विलासी -सिनी -सि (नृ), विलामवान् -वती -वत (नृ), *see PLAYFUL*. —(Lascivious) कामुकः -का -कं, कामी &c., लाली &c., *see LUSTFUL*; 'a wanton woman,' पुंथली, बन्धकी, लालिनी. —(Self-willed, unrestrained) स्वैरः -री -रं, स्वैरी &c., कामचारी &c., स्वेजः -जा -जं.

TO WANTON, *v. n.* विलम्ब (c. 1. -लसति -सितुं), क्रीड्. *See To PLAY.*

WANTONLY, *adv.* कामुकवत्, विलासेन, स्वेजया, यथेच्छं, यथेष्टं.

WANTONNESS, *s.* कामुकत्वं, लोला, विलासः, लालित्यं, स्वेरिता.

WAR, *s.* विग्रहः, युद्धं, प्रयुद्धं, सङ्ग्रामः, रणं, संयुगः, सम्मारायः -यजं, भीमरः, राटिः *f.*, *see BATTLE*; 'one skilled in it,' सांपुगीनः.

TO WAR, *v. n.* (Make war) विग्रहं कृ, विग्रह् (c. 9. गृह्णाति -ग्रहीतुं), युद्धं कृ, युष् (c. 4. युध्यते, योद्), संग्रामं (c. 10. ग्रामयते -यितुं), संग्रामं कृ; 'wishing to make war,' सिंसंग्रामयिषुः -युः -युः; 'war-chariot,' स्यन्दनः; 'war-cry,' सिंहनादः; 'war-horse,' योधहरः, *see CHARGER*; 'war-dance,' वीरजयनिका.

TO WARBLE, WARBLING. *See To QUAVER, SING, SINGING.*

TO WARD, *v. a.* (Off) प्रतिवृ (c. 10. -वारयति -यितुं), निवृ, प्रतिहन (c. 2. -हन्ति -न्तुं), प्रतिवृ, निरुप्, अपतिष, प्रतिविष्, व्यपोह; 'a blow,' प्रतिघातं कृ, परिघातं कृ, हस्तधारणं कृ, हस्तधारणं कृ, पथ्याभिं कृ.

WARD, *s.* (Of a town) पुरार्द्धविराट्. —(Custody) रक्षा. —(One under a guardian) नाचाधीनः, बालः, शिशुः *m.*, किशोरः.

WARDEN, *s.* रक्षकः, नाथः, अध्यक्षः, अधिकारी *m.* (नृ), बालः.

WARDER, *s.* दौवारिकः, द्वारभक्षः, रक्षकः, दर्शकः, *see DOOR-KEEPER.*

WARD-ROBE, *s.* वस्त्राधारः, वस्त्रभाण्डः. —(Clothes) वस्त्रसमूहः.

WARE, WARES, *s.* यत्नं, विद्वत्पदं, द्रव्यं. *See COMMODITY.*

WAREHOUSE, *s.* पक्वशाला, पक्वद्रव्यशाला, विक्रेयद्रव्यशाला.

WARFARE, *s.* युद्धं, सङ्ग्रामः, विग्रहः. *See WAR, BATTLE.*

WARILY, WARINESS. *See CAUTIOUSLY, CAUTION, &c.*

WARLIKE, *a.* (Pertaining to war) सामुदायिकः -की -के, सामरिकः &c., साम्यरायिकः &c. —(Disposed for war) रणप्रियः -या -यं, रक्षकानी -सिनी &c., रक्षाकलः -का -कं, रक्षासुतः -का -कं, रक्षयूः -रा -रं, रक्षणी &c., युयुतुः -शुः -शुः.

WARM, a. उष्णः -ष्णा -ष्णः, ईषदुष्णः &c., चरुः -रु -रुं, उचरुः &c., ईषदुष्णः &c., तप्तः -प्ता -प्तः, ईषतप्तः &c., चर्म in comp., see HOT; 'water,' चर्मपयस् *n.*—(Suffering from heat) चर्मोष्णः -ष्णी -ष्णः.
To WARM, v. a. ईषत् तप् (c. 10. तापयति -यितुं) or सनाप् or प्रतप्, किञ्चित् तप्, ईषदुष्णीकृ; 'the feet,' पादौ प्रतप्; 'to warm one's self at the fire,' अग्नितापं सेव्.

WARMED, p. p. ईषतप्तः -प्ता -प्तः, किञ्चित्तप्तः &c., ईषदुष्णीकृतः &c.

WARM-HEARTED, a. हृदयी -यिणी &c., हृदयालुः -लुः -लुः, खेही &c.

WARMLY, adv. उष्णं, सोमं, चरुं, प्रचरुं, सखेहं, खेहेन.

WARMTH, WARMNESS, s. उष्णता, उष्णः, चरुता, उष्णः, कोष्णता, कोष्णः, तापः, ईषतापः, उतापः, रौद्रः -द्रं. See HEAT, HOTNESS.

To WARN, v. a. (Caution, admonish) प्रसादिश् (c. 6. -दिशति -रेष्टुं), सन्दिश, प्रदिश, उपदिश, पूर्व प्रवृत्ति in caus., चित् in caus. (चेतयति -यितुं), see *To CAUTION*, &c.—(Apprise) विज्ञा in caus. (-ज्ञापयति -यितुं), सूच्.

WARNED, p. p. प्रसादिष्टः -ष्टा -ष्टं, प्रवोषितः &c., विज्ञापितः &c.

WARNING, s. प्रसादेशः, प्रवोषः -धनं, पूर्ववोधः -धनं, सन्देशः.

To WARN, v. a. साचीकृ, यत्रीकृ, कुञ्ज (c. 10. कुञ्जयति -यितुं), साकुञ्ज, संकुञ्ज (c. 1. -कोचति -चितुं), साकुञ्ज, संकुञ्ज.

To WARP, v. n. संकुञ्ज् or कुञ्ज in pass., तूण्. See *To SHRINK*, v. n.

To WARRANT, v. a. प्रमाणं दा, अधिकारं or अधिकारित्वं दा. सप्रमाणं -शां कृ, सप्रमाणीकृ, प्रमाणीकृ. See *To SANCTION*, AUTHORISE.

WARRANT, s. (Authority, sanction) अधिकारित्वं, प्रमाणं, अनुज्ञा, आश्रयः. —(Writ) आज्ञापत्रं, शासनपत्रं, अनुज्ञापत्रं, अधिकारपत्रं.

WARRANTED, p. p. सप्रमाणः -णा -णं, साश्रयः -या -यं, साधारः &c.

WARRANTY, s. निदीप्यपत्रं, निश्चिद्वचनं, प्रमाणपत्रं.

WARREN, s. शशकालयः, शशकस्थानं, शशकाश्रयः.

WARRIOR, s. (Soldier) योद्धा *m.* (दू), योधः, युयुधानः, प्रहारी *m.*, see *SOLDIER*.—(Hero) भट्टः, मुहट्टः, वीरः. रथी *m.*, स्पन्दनारोहः, रणपण्डितः. विद्वान्, ज्ञानी *m.*, जनः, see *HERO*.

WART, s. चर्मकोलः -लं, किराः, मांसाकुरः, सधिमार्सं.

WARY, a. सावधानः -ना -नं, विचक्षणः -णा -णं. See *CAUTIOUS*.

To WASH, v. a. जलेन धाव् (c. 10. धावयति -यितुं) or प्रधाव्, जलेन मृज् (c. 1. मार्जति, c. 2. मार्ष्टि -ष्टुं) or सम्मृज् or प्रमृज् (c. 10. -मृजयति -यितुं) or मृज्, जलेन शुष् (c. 10. शोषयति -यितुं) or निशिञ्ज् (c. 3. -शेनेक -शेकं) or पू, स्ना in caus. (स्नापयति, क्षपयति -यितुं); 'to wash the face,' मुखमार्जनं कृ, मुखप्रक्षालनं कृ; 'the feet,' पादौ प्रमृज्; 'the hands,' हस्तौ प्रमृज्; 'to wash out the mouth,' स्नाचन्, उपस्पृश, see *To RINSE*.

To WASH, v. n. स्नानं कृ, अभिषेकं कृ, स्ना (c. 2. स्नाति -नुं), जलाभिषेकं कृ.

WASH, s. (Act of washing) धावनं, प्रक्षालनं, क्षालनं, मार्जनं, स्नानं, अभिषेकः, see *WASHING*.—(Sloppy food for pigs, &c.) स्नेह-जलादिमिश्रितम् उच्छिष्टांशं or भुक्कोच्छिष्टं or भुक्तसमुच्छिष्टं.—(Materials to smear over) लेपः, विलेपः, प्रलेपः, लेपनं.

WASHED, p. p. क्षालितः -ता -तं, प्रक्षालितः &c., मार्जितः -ता -तं, जल-मार्जितः &c., धावितः -ता -तं, योतः &c., निर्धौतः &c., त्रिशिक्तः -क्ता -क्तं, स्नापितः &c., क्षपितः &c., स्नातः -ता -तं; 'by waves,' उत्तर-रङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

WASHERMAN, s. वस्त्रधावकः, वस्त्ररजकः, रजकः, वस्त्रनिर्णेजकः, निर्णेजकः, वस्त्रनेजकः, वस्त्रमार्जकः, मार्जे, वस्त्रप्रक्षालकः, भस्मकारः, कर्मकोलकः.

WASHERWOMAN, s. वस्त्रधावकी, वस्त्रनिर्णेजकी, वस्त्ररजकी, रजकी.

WASHING, s. प्रक्षालनं, क्षालनं, धावनं, मार्जनं, निर्णेजकः, निर्णेजनं, वस्त्र-नेजनं, स्नानं, अभिषेकः, अवसेचनं; 'of clothes,' वस्त्रक्षालनं, वस्त्र-प्रक्षालनं, वस्त्रमार्जनं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं, पादयोः क्षालनं, पादधावनं, पादावसेचनं, पादावनेजनं.

WASHY, a. जलगुणकः -का -कं, क्षतिद्रव्यगुणकः &c., क्षतिद्रवरूपः &c.

WASP, s. वरटा -टो, चरटः, गन्धोली, गन्धाली, भमरकोटः, वरलः, वरोलः, वरेणः, चारला, भृङ्गः, भृङ्गरोलः, विषशृङ्गः, विषशृङ्गी, ब्रह्मणी, तैलाटी, तृणपट्टपदः, पेशस्कृत् *m.*, रदाधिकः.

WASPISH, a. कर्कशः -शा -शं, शरीप्रकोपी -पेपी &c., चरटशीलः &c.

To WASTE, v. a. व्ययि कृ, व्यय् (c. 1. व्ययति, c. 10. व्यययति -यितुं, rt. इ), क्षि (c. 1. क्षयति, c. 5. क्षिणोति, c. 10. क्षययति, क्षययति -यितुं), उपक्षि, क्षयं कृ, क्षोणीकृ, विक्षिप (c. 6. -क्षिपति -क्षेप्ते), निःक्षिप, क्षिप्, नश् (c. 10. नाशयति -यितुं), नाशं कृ; 'to waste time,' कालक्षेपं कृ, कालहरणं कृ, कालक्षयं कृ, कालं क्षिप.

To WASTE, v. n. क्षि in pass. (क्षीयते), परिक्षि, अपक्षि in pass. (-क्षीयते), सट् (c. 1. मोदति, मनुं), हम् (c. 1. हसते -सितुं), परिह in pass. (-होयते), प्रहा in pass., क्षे (c. 1. क्षायति, क्षातुं), क्षोणीभू, नश् (c. 4. नश्यति).

WASTE, WASTED, a. or p. p. (Expended uselessly) क्षपचितः -ता -तं, व्यथितः &c., व्यथीकृतः &c., व्यथीभूतः &c.—(Diminished) क्षीणः -णा -णं, परिक्षीणः &c., क्षयितः -ता -तं, क्षामः -मा -मं, विशीर्यः &c.; 'wasted with hunger,' क्षुत्क्षामः -मा -मं.—(Refuse) उच्छिष्टः -ष्टा -ष्टं, निःसारः -रा -रं.—(As land) खिलः -ला -लं, जङ्गलः -ला -लं, जाङ्गलः -ली -लं, जूयः -न्या -न्यं, अप्रहतः -ता -तं.—(To lay waste) उपट्, उपपत्रं कृ, पाष्, पोड्, see *To RAVAGE*.

WASTE, s. क्षयः, परिक्षयः, उपक्षयः, अवक्षयः, क्षिषा, क्षितिः *f.*, क्षपचयः, क्षयः, क्षपचयः, नाशः, क्षेपः, विक्षेपः; 'of time,' कालक्षेपः, काल-क्षयः, कालनाशः, कालहरणं, कालयापः -पनं, कालक्षयः; 'of breath,' वायव्यः, वाक्क्षेपः, वाक्क्षयः.—(Desert ground) जङ्गलः, जङ्गल-भूमिः *f.*, शून्यः, see *DESERT*.

WASTEFUL, a. व्ययशीलः -ला -लं, अपेक्षः -प्ती -प्ते. See *PRODIGAL*.

WASTE-PIPE, s. परोवाहः, परिवाहः, उच्छिष्टजलमार्गः.

WASTING, part. क्षीयमाणः -णा -णं, क्षपचीयमानः &c., क्षयी -यिणी &c.

WATCH, s. (Guard) रक्षा, रक्षणे.—(Person watching) रक्षकः, रक्षी *m.* (नं), रक्षिता *m.* (तृ); 'body of watchmen,' रक्षकज-नाः *m. pl.*, रक्षकगणः, रक्षिगणः.—(Eighth part of the day, or three hours) प्रहरः, यामः; 'last watch of the night,' क्षपर-रात्रः.—(Small time-piece) कालमापनी, कालमापनयन्त्रं.

To WATCH, v. n. (Keep awake) जागृ (c. 2. जागर्ति, जागरयति, जागरयति कृ.—(Keep guard) रक्षां कृ, रक्षार्थं जागृ.—(Watch for) अपेक्ष (c. 1. -ईक्षते -यितुं), प्रतीक्ष.—(Be vigilant) सावधानः -ना -नं भू or स्या, सचेतनः -ना -नं स्या.

To WATCH, v. a. (Guard) रक्ष (c. 1. रक्षति -क्षितुं), पाल् (c. 10. पालयति -यितुं), परिपाल्.—(Observe) निरूप्, निरीक्ष्, वीक्ष्, अवक्ष्.—(Watch over) अधिष्ठा (c. 1. -तिष्ठति -ष्ठानुं).

WATCHED, p. p. रक्षितः -ता -तं, अभिरक्षितः &c., निरूपितः &c.

WATCHFUL, a. जागरः -रा -रं, प्रजागरः &c., जागरी -रिणी &c., जागर-रुक् -का -कं, प्रपुङ्गः -ङ्गा -ङ्गं, सावधानः -ना -नं, अप्रमादी -दिनी &c., सपेक्षी -क्षिणी &c. See *VIGILANT*.

WATCH-HOUSE, WATCH-BOX, s. उद्घाटः, पिठरः. See *GUARD-ROOM*.

WATCHING, s. जागरणं, जागर्थी, जागर्तिः *f.*, जाग्रिया, निरूपणं;

'alternate watching and sleeping,' उपशायः, विशायः.

WATCHMAKER, *s.* कालमापनकारः, कालमापनविप्रक्षी *m.* (नं).

WATCHMAN, *s.* रक्षकः, गृहभिषाली *m.* (नं), गृहपालकः, चारखकः, प्रहरी *m.* (नं), अघिषकः; 'who announces the hours,' वैद्योधिकः, वैतालिकः.

WATCHWORD, *s.* सम्भाषा - वचनं, रक्षसम्भाषा, संविद *f.*, रक्षसंविद.

WATER, *s.* जलं, वारि *n.*, अणु *n.*, सम्भस् *n.*, हलिलं, उदकं, उदं, वयस् *n.*, तोयं, पानीयं, आपः *f. pl.* (अणु), नीरं, वार *f. n.*, पायस् *n.*, कीलालं, पुष्करं, अणैस् *n.*, पेवं, सलं, संवरं, शंवरं, सवं - सरं, सवं - सरं, क्षीरं, पायं, सरं, कमलं, कोमलं, पीषा, अमृतं, जीवनं, जीवनीयं, भुषनं, वनं, कषयं, कं, अम्यं, सवैतोमलं, मेघपुष्पं, चनरसः, वहिमारकं, दहनारातिः *m.*, नीचगं, कुलीनसं, कृत्वं, कृपीटं, पावनं, शरलकं, तृषारं; 'warm water,' उष्णोदकं, यन्मीदकं, यन्मीषु *n.*; 'cold water,' शीतोदकं; 'boiling water,' पक्कवारि *n.*, तप्तमलं, तप्तोदकं, हरलं; 'land and water,' स्थलजलं; 'place where water is distributed,' प्रपा; 'holy water for the feet,' पादं, पादोदकं, चरणोदकं; 'bread and water,' अन्नोदकं; 'growing in water,' जलोद्भवः - वा - वं, जलनूः - भू - भु; 'living on water,' अन्मद्यः - द्या - र्छं; 'living in water,' जलचरः - रा - रं, जलचारी - रिणी &c.; 'water-animal,' जलजन्तुः *m.*; 'having much water,' बहुदकः - का - कं; 'having clean water,' अन्नोदकः - दा - दं, *see* OCEAN.

To WATER, *v. a.* (Irrigate) सिञ्च, उच्छ, *see* To IRRIGATE.—(Supply with water) जलं दा, जलं पा in caus. (पाययति - पितुं), जलदानं कृ.

To WATER, *v. n.* (As the mouth, eyes, &c.) जलं सु (c. 10. आपयति - पितुं) or पत् in caus., 'the mouth waters,' उत्सुकायते.

WATER-CARRIER, *s.* उदकवाहः, उदगाहः, अणुवाहः, दूतिहारः - री *m.* (नं).

WATER-CLOSET, *s.* पायुष्मालनवेष्ट *n.* (नं), शीघ्रकूपः.

WATER-COURSE, *s.* जलमार्गः, जलवाहनी, उदकमार्गः. *See* DRAIN.

WATERED, *p. p.* सिक्तः - का - क्तं, जलसिक्तः &c., सलिलसिक्तः &c.; 'well watered,' जलप्रायः - वा - वं; 'by rivers,' नदीमातृकः - का - कं; 'by rain,' देवमातृकः &c.

WATERFALL, *s.* निर्धरः, धरः, पारिप्रवाहः, सरः - री, क्ता, जलनिर्गमः.

WATER-FOWL, *s.* जलकुक्कुटः, जलविहङ्गमः, गोरदुः *m.*, राजभट्टिका.

WATERING, *s.* मेकः, मेचनं, सिञ्चनं, निषेकः, अषसेकः - सेचनं.

WATERING-PLACE, *s.* जलपानस्थानं, उदकपानस्थानं, प्रपा.

WATERING-POT, *s.* सेकपात्रं, सेचनपात्रं, सेचनघटः, कलसः.

WATER-LILY, *s.* उत्पलं, पद्मः, जलकमलं. *See* LOTUS.

WATER-MAN, *s.* पोतवाहः, नाविकः, पोतवाणिक *m.* (नं), घटिकः.

WATER-MELON, *s.* तरबूजं, बृहतीलं.

WATER-MILL, *s.* जलयन्त्रं, जलचक्रं, उदकयन्त्रं.

WATER-POT, *s.* घटः, कलशः, कलसः, जलकलशः, जलाधारकलशः, उदकपात्रं, उदपात्रं, उदकुम्भः, निपः, कुटः, अलुः *f.*, आलुः *f.*; 'of a religious student,' कमसलुः - लु *m. n.*, कुक्षी - खिका.

WATERPROOF, *a.* जलभेद्यः - द्या - र्छं, जलाच्छाद्यः &c., उदकभेद्यः &c.

WATER-SNAKE, *s.* जलच्छालः, जलभुजङ्गः, जलसर्पः.

WATER-SPOUT, *s.* जलवधः, उदवधः, उदकवधः.

WATER-WHEEL, *s.* (For raising water) घटीयन्त्रं, विलोमं.

WATER-WORK, *s.* जलयन्त्रं, उदयन्त्रं, उदकयन्त्रं.

WATERY, *a.* (Pertaining to water) जलसम्बन्धी &c., जौदकः - की - कं, आपः - द्या - र्छं, जलसः - सा - सं, उदकलः - ला - लं.—(Con-

sisting of it) जलमयः - यो - यं, जलरूपः - पा - पं, सम्मयः &c.—(Abounding with it) जलाढ्यः - द्या - र्छं, सजलः &c., जलप्रायः - वा - वं, अणुमान् - मती - मत् (त्), बहुदकः - का - कं, बहुजलः - ला - लं, सलिलः &c., साम्ना &c., *see* MARSHY; 'wa.cry wave,' जलोन्मिः *m. f.*

WATTLE, *s.* काष्ठशलाकायधितम् अवरोधकं, काष्ठशलाकायधितस्तम्भः.

To WATTLE, *v. a.* काष्ठशलाकाः परस्परं यन्व. *See* To INTERWEAVE.

WAVE, *s.* उन्मिः *m. f.*, उन्मिका, जलोन्मिः *f.*, तरङ्गः, जलतरङ्गः, वीचिः *m. f.*, भङ्गः, भङ्गिः - ङ्गी *f.*, भङ्गिः *f.*, कन्नोलः, उन्नोलः, जल-लता, पयोराशिः *f.*; 'wave-crowned,' उन्मिमाली - लिनी - लि (नं), चलोन्मिमाली &c.

To WAVE, *v. a.* (Move this way and that way) इतस्ततः संचल in caus. (-चालयति - पितुं) or चल or साम्पल् in caus., भ्रम् (c. 10. भ्रमयति - पितुं), इतस्ततो विष्.—(Put aside, give up) तज्ज (c. 1. तजति, तज्जु), विमृज् (c. 6. -मृजति - सद्गुं), हा, विहा.

To WAVE, *v. n.* इतस्ततश्च चल् (c. 1. चलति - लिङ्गं) or विचल्.

WAVELESS, *a.* अवीचिः - चिः - चिच, निस्तरङ्गः - ङ्गा - ङ्ग. *See* UNRUFFLED.

To WAVER, *v. n.* दोल (nom. दोलायते), विचल् (c. 1. -चलति - लिङ्गं).

WAVY, *a.* उन्मिमान् - मती - मत् (त्), भङ्गुरः - रा - रं, बन्धुरः &c., तरङ्गितः - ता - तं, उन्नताननः &c., चलः - ला - लं. *See* UNDULATING.

WAX, *s.* (Of bees) शिक्चं - कचकं, मधूच्छिदं, मधुजं, शिक्चं, उच्छिदमोदनं, द्रावकं, काचं.—(For sealing) लाक्षा, अलक्तः.—(Of the ear) कर्णमलं.

To WAX, *v. a.* शिक्चकेन लिप् or रुञ्ज, शिक्चकाक्तं - क्तं कृ.

To WAX, *v. n.* (Increase) वृष्; 'as the moon,' कलावृद्धो भू.

WAXEN, WAXY, *a.* शिक्चकमयः - यो - यं, शिक्चकः &c., शिक्चकगुणः &c.

WAY, *s.* (Road, path) मार्गः, पथः, पन्थाः *m.* (पथिन्), अध्या *m.* (नं), वर्त्त *n.* (नं), अयनं, *see* ROAD; 'one who has lost his way,' मार्गभङ्गः, वर्त्तवर्जितः, दिग्भ्रान्तः; 'to give way,' मार्गं दा, पन्थानं तज्ज; 'make way! make way!' अयसर, अयसरत, अयसर, अनतरम् अनतरं.—(Space, distance) अनतरं, मार्गं, पथ्यन्तं, दूरः; 'for a little way,' कियत्यन्तं, कियदूरं, ईषदूरं; 'a great way,' अति-दूरः.—(Direction) दिक् *f.* (ज्ञ), मार्गः; 'to point out the way,' दिक्प्रदर्शनं कृ, मार्गं दृश् in caus., मार्गप्रदर्शनं कृ; 'this way, this way!' इत इतस्; 'which way?' कुच, कां दिशं; 'in both ways,' उभयत्र.—(Manner, method, course) प्रकारः, रीतिः *f.*, विधिः *m.*, विधानं, क्रमः, मार्गः; 'way to act,' क्रियाविधिः *m.*, कृतविधिः *m.*, *see* MANNER. Often expressed by the affix

पा; as, 'in one way,' एकपा; 'in two ways,' द्विपा; 'in three,' त्रिपा; 'in a hundred,' शतपा; 'in many,' बहुपा, अने-कपा; 'in how many?' कतिपा; 'that may be written in two ways,' द्विपालेख्यः - द्या - र्छं. Or by the affixes वा, तस्. &c.; as, 'in both ways,' उभयपा, उभयतस्. *See* TRAVELLER.

WAYFARER, *s.* पथिकः, अध्यागः, मार्गिकः, अध्वनः. *See* TRAVELLER.

WayLAY, *v. a.* पराक्रमणार्थं मार्गं निभृत् स्या.

WAYWARD, &c. *See* FROWARD, PERVERSE, WILFUL.

WAY-WORN, *a.* अध्वन्नातः - ला - लं, मार्गन्नातः &c., यानन्नातः &c.

WE, *pron.* वयं *nom. pl.* (अस्मद्); 'we two,' आवां *nom. du.*

Weak, *a.* दुर्बलः - ला - लं, निर्बलः &c., अचलः &c., अत्यचलः &c., अत्य-शक्तिः - क्ति - क्तिक, अकत्यः - द्या - र्छं, निःसक्तः - द्या - र्छं, निःसेवाः - ना - नः (स्), *see* FEEBLE, INFIRM.—(In mind) अत्यबुद्धिः - द्धिः - द्धि, अत्यधीः - धी - धि, विकलबुद्धिः &c., विकलानःकरणः - द्या - र्छं.—

(Weak point or side) छिद्रं, मर्मस्थानं.

To WEAKEN, *v. a.* दुर्बलीकृ, बलं ह् (c. 1. हरति, हन्ते), बलक्षयं कृ, शक्तिक्षयं कृ, शक्तिभङ्गं कृ, शक्तिहासं कृ. See To DEBILITATE.

WEAKENED, *p. p.* क्षीयबलः-ला-लं, हृतबलः &c., दुर्बलीकृतः-ता-तं, हतोबाः-जाः-जः (स्), क्षीयसत्त्वः-स्वा-स्व. See ENFEEBLED.

WEAKENING, *a.* बलक्षयकारी-रिणी-रि (न्), सत्त्वक्षयकारी &c.

WEAKNESS, *s.* दुर्बलता, दीर्घत्व, निर्बलता, सफल, अशक्तिः *f.*, बलहीनता, बलक्षयः, शक्तिक्षयः, बलक्षीयता, बलहानिः *f.*, शक्तिभङ्गः, see DEBILITY.-(Foible) छिद्रं.

WEAL, *s.* खेदं, कल्याणं, शुभं, प्रेमम्, भद्रं, कुशलं, see WELFARE; 'weal and woe,' शुभाशुभं, भद्राभद्रं.

WEALTH, *s.* धनं, वस्त्रं *m.*, वित्तं, विभवः, वैभवं, सम्पत्तिः *f.*, द्रविणं, द्रव्यं, राः *m.* (रै), रिकथं, चक्रयं, हिरण्यं, युद्धं, स्वापतेयं, भोग्यं, see RICHES; 'in grain,' धान्यधनं, धान्यार्षः; 'in cattle,' गोधनं, चर्मधनं.

WEALTHINESS, *s.* महाधनता, सधनता. See RICHNESS, OPULENCE.

WEALTHY, *a.* धनी-निनी-नि (न्). See RICH, OPULENT.

To WEAN, *v. a.* त्यक्तत्वं-न्यां कृ, सत्यविमुक्तं-क्तां कृ, सत्यं त्यज् in caus. (त्याजयति-यितुं), सत्यत्यागं कृ.-(From the world) सद्ग-विमुखं-खां कृ, विषयविमुखं-खां कृ, त्यक्तसद्गं-ङ्गां कृ, विरक्तं-क्तां कृ.

WEANED, *p. p.* त्यक्तसत्यः-न्या-न्यं, त्यक्तसतः-ना-नं. See To WEAN.

WEANING, WEANEDNESS, *s.* सत्यत्यागः; 'from the world,' सद्गत्यागः, वैराग्यं, विषयासङ्गः, इन्द्रियासङ्गः, विषयविमुखता, प्रत्याहारः.

WEAPON, *s.* शस्त्रं, आयुधं, अस्त्रं, प्रहरणं, हेतिः *f.*, परिघातः, बधवं, शस्त्रास्त्रं.

To WEAR, *v. a.* (Impair, consume by attrition, &c.) क्षि in caus. (क्षययति, क्षययति-यितुं), क्षयं कृ, घृष् (c. 1. घर्षति-यितुं), घर्षणेन नञ्.-(Carry on the body, as clothes, &c.) धृ (c. 10. धारयति-यितुं, c. 1. धरति, धर्तुं), भृ (c. 3. विभर्ति, c. 1. भरति, भर्तुं), धा (c. 3. धत्ते, धातुं), परिधा, छाद्यद् (c. 10. छादयति-यितुं), यस् (c. 2. वस्ते-यितुं); 'he wears clothes,' वासांसि विभर्ति.-(Wear out by use, &c.) जीर्णं-जीं कृ, जीर्णीकृ, जञ्जरीकृ, जञ्जरी-रां कृ.-(Wear out, consume by fatigue, &c.) सद् (c. 10. सादयति-यितुं), अक्षसद्, क्षिद् (c. 10. क्षेदयति-यितुं), घ्नी in caus. (घ्नययति-यितुं), see To FATIGUE.

To WEAR, *v. n.* (Waste away) क्षि in pass. (क्षीयते, सद्, see To WASTE, *v. n.*)-(Wear out by use) कृ (c. 4. जीर्णयति), परिजृ, जीर्णः-जी-र्णं भू, जीर्णीभू, जञ्जरी-रा-रं भू, जञ्जरीभू.-(Wear off), see To PASS AWAY.

WEAR, *s.* (Waste through use) क्षयः, परिक्षयः, अवक्षयः, उपभोगः, भोगः.-(Friction) घर्षणं, आघर्षणं.-(Dam in a river) सेतुः *m.*, जलप्रवाहबन्धः.

WEARER, *s.* धारी *m.* (न्), धरः, वसिता *m.* (न्), भूतं *m.*

WEARIED, *p. p.* आना-ना-नं, ज्ञानः &c. See FATIGUED.

WEARINESS, *s.* अन्नः, आनिः *f.*, ज्ञानिः *f.*, वेदः. See FATIGUE.

WEARING, *part. or a.* (Carrying) धारी-रिणी-रि (न्), धरः-रा-रं, उड्डहन्-हनी &c.-(Consuming) क्षयकारी &c.-(Fit to wear) परिधानोपयोगी-गिनी &c., परिधानयोग्यः-ग्या-ग्यं.

WEARISOME, *a.* अन्नजनकः-का-कं, वेदजनकः &c., आयासजनकः &c., आनिकरः-री-रं, अन्नकरः &c., अन्नकारकः-का-कं, आयासजनकः &c., कष्टजनकः &c., कष्टप्रदः-दा-दं. See TEDIOUS.

To WEARY, *v. a.* चायस् (c. 10. चाययति-यितुं). See To FATIGUE.

To WEARY, *v. n.* क्षिद् (c. 4. क्षिद्यते), अय् (c. 4. आययति), चायस् (c. 4. ययति).

WEARY, *a.* आनाः-ना-नं, ज्ञानः &c., क्षिप्तः-क्षा-क्षं, आनाः-ना-नं, आनाः &c., तन्द्रालुः-लु-लु, जातवेदः-दा-दं. See FATIGUED.

WEASEL, *s.* नकुलः, सङ्गृह्यः, बभुः *m.*, सूचिषदनः.

WEATHER, *s.* कालः, समयः, दिनः; 'fine weather,' सुदिनं, सुदिनाहः-हं, उत्तमाहः; 'bad weather,' दुर्दिनं, वार्दलं.

To WEATHER, *v. a.* दुःखेन पारं (c. 10. पारयति-यितुं) or तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं), कष्टेन तीरं or पारं गम्, दुःखेन तृ.

WEATHER-BEATEN, *a.* घाताहतः-ता-तं, घातवृष्ट्याहतः-ता-तं, सभावका-शिकः-का-कं.

WEATHER-COCK, *s.* प्रासादशृङ्गाये स्थापितं कुकुटाकारं वायुलक्षणं.

WEATHER-GLASS, *s.* वायुमापकयन्त्रं, वायुगुरुत्वज्ञापकयन्त्रं.

WEATHER-PROOF, *a.* वातवृष्यभेद्यः-द्या-द्यं, वृष्यभेद्यः &c.

WEATHER-WISE, *a.* कालदर्शनकुशलः-ला-लं, कालविद् *m. f. n.*

To WEAVE, *v. a.* वे (c. 1. वयति, वातुं), वप (c. 1. वपति-प्ति), उप् (c. 1. ऊयते-यितुं), गुम्फ (c. 6. गुम्फति-न्मिक्तुं), गुम्, रच् (c. 10. रचयति-यितुं), विरच्.

To WEAVE, *v. n.* (Practise weaving) वायं कृ, तन्तुवापं कृ, वापं कृ, तन्तुवापं कृ, सूत्रवापं कृ, तन्तुयति कृ, सूत्रवेष्टनं कृ.

WEAVER, *s.* तन्तुवायः, तन्तुवापः, तन्तुवायः, तन्तुवापः, तन्तुवायः, कुविन्दः, कुविन्दः, पटकारः, सूचीशिल्पोपजीवी *m.* (न्).

WEAVING, *s.* वायः, वापः, तन्तुवायः, तन्तुवापः, सूत्रवायः, कतिः *f.*, व्युतिः *f.*, व्युतिः *f.*, तानतं, वाणिः *f.*, वेणिः *f.*, सूत्रवेष्टनं, पटनिष्ठायां, विरचना, वसरः; 'Room for weaving,' तन्तुशाला.

WEB, *s.* तन्तुसन्ततं-तिः *f.*, सूत्रसन्ततः *f.*, तन्त्रं, जालं.-(Of the eye) पटलं.-(Of a spider) ऊर्ध्वनाभजालः, see SPIDER.

WEB-FOOTED, *a.* जालपादः-दा-दं, जालपाद्, जालाकारपादः &c.

To WED, *v. a.* विवह, परिणी, पाणिग्रहणं कृ. See To MARRY.

WEDDED, *p. p.* or *a.* विवाहितः-ता-तं, परिणीतः &c., कृतकरग्रहः-हा-हं, see MARRIED; 'wedded woman,' उदा; 'wedded couple,' दम्पती *m. du.*-(Strongly attached) आसक्तः-क्ता-क्ते, रतः-ता-तं; 'to one's own opinion,' स्वमतरक्षी-क्षिणी &c.

WEDDING, *s.* विवाहोत्सवः, विवाहपर्व *n.* (न्), विवाहः, उडाहकर्म *n.* (न्), विवाहसंस्कारः, विवाहक्रिया; 'wedding dress,' विवाहनेषयं, वैवाहिकनेषयं.

WEDGE, *s.* कोलः, कोलकः, शकुः *m.*

To WEDGE, *v. a.* संहन्, सम्पीड, सङ्घाप्, बाप्, सम्भृद्.

WEDLOCK, *s.* विवाहसङ्गमः, विवाहितावस्था, दारकर्म *n.* (न्).

WEDNESDAY, *s.* बुधवारः, सोम्यवारः-वासरः, कुलाकुलवारः.

WEED, *s.* कष्यः, सद्यः, तृणं, कष्टकः-कं; 'instrument for destroying weeds,' सद्यः.-(Widow's weeds) चीरं, चीवरं.

To WEED, *v. a.* कष्यं उड्ड (c. 1. हरति-हन्ते), तृणानि उन्मद् (c. 10. पाटयति-यितुं) or उच्छिद्, वितृणीकृ.

WEEDING, *s.* कष्योद्धरणं, कष्योद्धेदः, तृणोद्धरणं, कष्टकोद्धरणं.

WEEDY, *a.* कष्यपूर्णः-शी-शीं, कष्यबहुलः-ला-लं, तृणपूर्णः &c.

WEEK, *s.* सप्ताहं, वारसप्तकं, दिनसप्तकं; 'week-day,' वारः.

WEEKLY, *a.* साप्ताहिकः-की-कं, साप्ताहिकः &c., सप्तदीनिकः &c.

WEEKLY, *adv.* सप्ताहे सप्ताहे, प्रतिसप्ताहं.

To WEEP, *v. n.* रुद् (c. 10. रोदति-न्ते), क्रन्द (c. 1. क्रन्दति-न्दिन्ते), अश्रूणि पत् in caus., see To CRY; 'weep not,' ना-रौन्ती.

WEEPING, *s.* क्रन्दनं, रोदनं, अश्रुपातः. See LAMENTATION.

WEEPING, *part.* रुदन्-दती &c., अश्रुलोचनः-नी-नं, उपप्रतापः &c.

To WEIGH, *v. a.* (In a balance) तुल्य (c. 10. तुल्ययति-यितुं), तुल्य (c. 10. तुल्ययति-यितुं), तोलनं कृ, तुलनां कृ.—(Raise, as an anchor, &c.) उन्नतु.—(Ponder) विगण (c. 10. -गणयति-यितुं), मनसा विचर, *see To PONDER*; 'to weigh alternatives,' विकल्प (c. 10. -कल्पयति-यितुं), 'Weighs upon,' विडम्बयति; 'weighs down,' *see To OUTWEIGH*.

To WEIGH, *v. n.* (Have weight) भारी-रिणी-रि भू or अस्, भार-वान्-वती-वद् अस् or भू, भारान्वितः-ता-तम् अस् or भू; 'what does this weigh?' एतत् किम्भारम् अस्ति or एतस्य किं भारपरिमाणं.—(Be important) गुरुः-वी-रु भू.

WEIGHED, *p. p.* (In a balance) तुलितः-ता-तं, तुलयापृतः &c., उन्नितः &c., तुलामितः &c.—(Pondered) मुविचारितः-ता-तं.

WEIGHER, *s.* तोलनकारी *m.* (न), तुलाधारणविद्, तुलनाकृत.

WEIGHING, *s.* तोलनं, तुलाधारणं.—(Pondering) विगणनं-ता.

WEIGHT, *s.* (Weight or quantity ascertained by balance) भारः, भारपरिमाणं, उन्मानं, मितिः *f.*, परिमाणं, भारमितिः *f.*, तोलः, तुला, गुरुत्वं-ता, गौरवं, गरिमा *m.* (न), भरः; 'of deficient weight,' न्यूनतोलः-ला-लं.—(Mass to weigh with) तोलं, उन्मानं. For the different weights, *see under MEASURE*; 'measure by weight,' तुलामानं.—(Ponderous load, burden) भारः, घुरा, भुः *f.* (घुर), *see BURDEN*—(Importance, influence) गौरवं, गुरुत्वं-ता, प्रभावः, भारः, प्रमाणं; 'of little weight,' अल्पप्रभावः-वा-वं, अल्पप्रमाणः-खा-खं, लघुप्रभावः &c.

WEIGHTY, *a.* (Having weight) भारी-रिणी-रि (न), गुरुः-वी-रु, *see HEAVY*, *PONDEROUS*—(Important, influential) गुरुः &c., सप्रमाणः-खा-खं. *see IMPORTANT*.

WEIR, *s.* जलप्रवाहबन्धकः, जलबन्धकः, जलप्रतिबन्धकः.

WELCOME, *s.* स्वागतं, अभिनन्दनं, आनन्दनं, सभाजनं, स्वभाजनं, आमन्त्रणं, आग्रहणं; 'word of welcome,' स्वागतवचनं, *see SALUTATION*; 'of a guest,' आगतस्वागतं.

WELCOME, *a.* स्वागतः-ता-तं.—(Grateful) सुखदः-दा-दं.

To WELCOME, *v. a.* स्वागतम् इति वद् (c. 1. वदति-दितुं), स्वागतवचनेन पूज् (c. 10. पूजयति-यितुं), स्वस्ति or स्वस्तिवचनं वद्, आमन्त्र् (c. 10. -मन्त्रयति-यितुं), प्रशंस् (c. 1. -शंसति-मितं); 'a new-comer,' आगतस्वागतं कृ, आगतमन्त्रारं कृ.

WELCOMED, *p. p.* स्वागतपूजितः-ता-तं, सत्कृतः &c., समुपवेदिनः &c.

To WELD, *v. a.* अयोचनापातेन तमलोहं तमलोहेन संयुज्.

WELFARE, *s.* कुशलं, कौशलं, कौशल्यं, कुशलता, कल्याणं, छेमं, छेम-कुशलं, सङ्गलं, माङ्गल्यं, सुखं, शुभं, भद्रं, हितं, श्रेयम् *n.*, श्रेय्यम्, भूतिः *f.*, सुस्थितिः *f.*, स्थितिः *f.*, अशीष्टं, अभोषितं, भविकं, भावुकं, भयं, शिवं.

WELL, *a.* (In health) स्वस्थः-स्या-स्थं, सुस्थः &c., निरामयः-या-यं, नोदोगः-गा-गं, *see HEALTHY*—(Fortunate, happy) कुशलः-ला-लं, छेमः-मा-मं, हितः-ता-तं, सुखी-खिनी-खि (न); 'Is it well?' किं छेमम् अस्ति.

WELL, *s.* (For water) कुपः, कुपकः, ग्रहिः *m.*, अन्तः *m.*, जलकूपी, कूपी, निपानं, उदपानं, उदकाधारः, जलाधारः, जलालिका, चापीनः, षडकः, कोटारः; 'wooden frame or upper part of a well,' नैमः *f.*, चिका; 'cover or facing,' खोनाहः; 'reservoir near a well,' आहायः, निपानं, उपकूपजलशयः; 'well-water,' कूपोदकं, कौचं; 'well-digger,' कूपसज्जिता *m.* (न).—(Of a ship) गुप्तिः *f.*

WELL, *adv.* सु or अति prefixed, सुहु, साधु, सम्यक्, युक्तं, वधायोग्यं, भद्रं, उत्तमरूपेण; 'well off,' सुस्थितः-ता-तं, सुस्थः-स्या-स्थं; 'well said,' स्वभिहितः-ता-तं, सूक्तः-क्ता-क्तं, आद्यभिहितः-ता-तं, आयुक्तः &c., भद्रमुक्तः &c.

WELL, *exclam.* भद्रं, वाढं, साधु, अस्तु, भवतु, तथेति; 'very well,' वाढं, कामं; 'well then,' तद्भद्रं; 'well done!' साधु.

WELL-AFFECTED, *a.* सुरक्तः-क्ता-क्तं, हितबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सुशीलः &c.

WELL-BALANCED, *a.* समतोलः-ला-लं, समानतोलः-ला-लं.

WELL-BEHAVED, *a.* विनीतः-ता-तं, साधुवृत्तिः-वृत्तिः-वृत्ति, साध्वान्वितः-रा-रं, सुचरितः-ता-तं, सदाचारः &c., सुनीतः-ता-तं.

WELL-BEING, *s.* कुशलं, छेमं, सुस्थता, सुस्थितिः *f.* *See WELFARE*.

WELL-BORN, *a.* कुलीनः-ना-नं, सत्कुलीनः &c., सुजन्मा-न्मा-न्न (न), सुजातः-ता-तं, अभिजातः &c., साधुजः &c. *See NOBLE*.

WELL-BRED, *a.* सुविनीतः-ता-तं, सुशिक्षः-ष्टा-ष्टं, सुशीलः-ला-लं.

WELL-DISPOSED, *a.* हितबुद्धिः-द्धिः-द्धि, सुशीलः &c. *See WELL-WISHER*.

WELL-DOER, *s.* सुकर्म्मी *m.* (न), सुकृतः *m.* (न). *See VIRTUOUS*.

WELL-DONE, *a.* सुकृतः-ता-तं, सुचरितः &c. *Exclam.* साधु.

WELL-DRESSED, *a.* सुवेशः-शा-शं, सुवेपी-पिणी &c., सुवर्धितः-ता-तं.

WELL-FORMED, *a.* सुरूपः-पी-पं, सुरूपी-पिणी &c., शुद्धाकारः-रा-रं.

WELL-INFORMED, *a.* बहुज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, सज्ञः &c., बहुश्रुतः-ता-तं.

WELL-KNIT, *a.* समंहेतः-ता-तं, दृढसन्धिः-न्धिः-न्धि.

WELL-KNOWN, *a.* सुज्ञातः-ता-तं, प्रसिद्धः-द्धा-द्धं. *See NOTORIOUS*.

WELL-MADE, *a.* सुरूपः-पा-पं, सुरूपी-पिणी &c., सुघटितः-ता-तं.

WELL-MEANING, *a.* सदिप्रणयः-या-यं, सदाशयः &c., सुशीलः &c.

WELL-NIGH, *adv.* प्रायस्, प्रायशस्. *See NEARLY*.

WELL-READ, *a.* स्वधीतः-ता-तं, स्वधीतो-तिनी-ति (न), अधीतो &c., सर्वज्ञास्वधारणः-गा-गं, ग्रन्थी-न्यनी &c., बहुज्ञः &c.

WELL-SPENT, *a.* सुव्ययितः-ता-तं; 'time,' सत्कालयोग्यः.

WELL-WISHER, *s.* हितेषी-पिणी *m. f.*, प्रियेषी-पिणी *m. f.*, हितेषुः *m. f.*, हितप्रणुः *m. f.*, श्रेयोपेयी-यिनी, हितकामः-मा.

To WELTER, *v. n.* लुड् (c. 6. लुडति-दितुं), प्रलुड्. *See To WALLOW*.

WELTERING, *part.* लुडन्-उन्नी-उत् (न). *See ROLLING, part.*

WEN, *s.* मांसवृद्धिः *f.*, मेदोवृद्धिः, गलगण्डः. *See TUMOUR*.

WENCH, *s.* झोपा, योषिता, तरुणी, कन्या, बन्धकी, गणिका.

To WENCH, *WENCHING*. *See To FORNIFICATE*, *FORNICATION*.

To WEND, *v. n.* गम्, या, इ, मृ, आवृत्, अभिवृत्, *see To GO*; 'hither he wends his way,' इत् एवाभिवर्त्तेते.

WEST, *s.* (The quarter of the sky) पश्चिमा, पश्चिमदिशा, पश्चिमदिक् *f.* (श), पश्चिमाशा, प्रतीची, अयरा, चरमा, वाहणी, मध्यः-ध्यं. The god Varuna is fabled as the Regent of the West.

WEST, *WESTERLY*, *WESTERN*, *a.* पश्चिमः-मा-मं, प्रत्यङ्-तोची-त्यङ् (रं), प्रतीच्यः-च्य-च्यं, प्रतीचीनः-ना-नं, चरमः-मा-मं, अयरः-रा-रं, पाश्चात्यः-त्या-त्यं. 'Madyadesha is west of Prayaga,' मध्यदेशः प्रयागात् पश्चिमः; 'as far as the western ocean,' आप-श्चिमसमुद्रात्.—(Facing the west) प्रत्यङ्मुखः-खी-खं, पश्चिमामि-मुखः &c.

WESTWARD, *adv.* पश्चात्, प्रत्यङ्, पश्चिमदिशि, पश्चिमतस्.

WET, *a.* चाद्रुः-द्रो-द्रं, जलाद्रुः &c., क्रिन्नः-चा-चं, सिक्तः-क्ता-क्तं, जलसिक्तः &c., समुच्चितः-ता-तं, अनूपः-वा-वं. *See MOIST*.

WET, *s.* चाद्रुता, क्रैन्, दं, तेनः, सेनः, जलं. *See MOISTURE*.

To WET, *v. a.* क्रिन् (c. 10. क्रैदयति-यितुं). *See To MOISTEN*.

WETHER, *s.* शिववृषो मेघः, मुष्कशूरो मेघः.

WETNESS, *s.* छाद्रेता, श्लिष्टता, जलाद्रेता, चिकता -त्व.

WET-NURSE, *s.* भालेयी, उपमाता, उपमात्री, पयःप्रलविणी, सत्यदानेन पोषयित्री or पालयित्री.

To WHACK, WHACK. See To STRIKE, BEAT, BLOW.

WHALE, *s.* तिमिः *m.*, तिमिजिलः, तिमिजिलगिलः, मोनरः, समुद्रारः *m.*, मकरः, राखवः, वृहन्मोनः.

WHARF, *s.* घट्टः, डमः, तरस्थानं, तरणस्थानं, गुल्मः.

WHAT, *pron. rel.* (That which) यद्.—(What kind, what like, which) यादृशः -शी -शं, यादृषः -खा -खं, यः या यद्.

WHAT, *pron. inter.* कः का किं, को *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*; 'what?' किं, किन्तु, किन्तु, किंस्त्रि; 'what kind?' कोदृशः -शी -शं, कोदृषः -खा -खं, कोदृक *m. f. n.* (श), किम्भूतः -ता -तं; 'on what account?' किमर्थं; 'what then?' किं तर्हि, किम्; 'what else?' अथ किं; 'what do you wish to say?' किम् असि वक्तुःकामः; 'what is he doing?' किं व्यापारः सः; 'what is his name?' किं नामधेयः सः; 'to what degree?' किम्पथ्येन; 'what is that to me?' किं मम तेन; 'what though?' यद्यपि.

WHAT, *interj.* कथं, किं, किन्तु, उत, उह, ननु, सिन्तु.

WHATEVER, WHATSOEVER, *pron.* यत्किञ्चित्, यद्यद्, यद्, यावत्; 'whatever wealth is in the world, यत्किञ्चिद् or यावद् जगद्वसि धनम् अस्ति.

WHEAT, *s.* गोधूमः, भुमनाः *m.* (स्), भुमनः, धान्यं, प्रवटः, रसालः, अणूपः, गन्धविह्वलः, भूजसुः *f.*, गोरध्वजसुः *f.*, शितमूकः, श्रेष्ठभोजनः, सितशि-
चिकः, निस्तुपक्षीरः, बहुदुग्धः.

WHEATEN, *a.* गोधूमयः -यी -यं, गोधूमात्मकः -का -क, गोधूम in comp.

To WHEEL, WHEELER, WHEELING. See To COAX, FLATTER, &c.

WHEEL, *s.* चक्रं, रथाङ्गं रथपादः, रथं, मयडलं, उपधिः *m.*, चोपधेयं, नभिः *m.*, दृम्भूः *f.*; 'its circumference,' नेभिः -नी, प्रधिः *m.*, चक्रपरिधिः *m.*; 'potter's wheel,' कुलाठचक्रं.

To WHEEL, *v. a.* परिवृत् (c. 10.) -वर्त्तयति -यितुं, विवृत्, आवृत्, व्यावृत्.

To WHEEL, *v. n.* परिवृत् (c. 1.) -वर्त्तते -वर्त्तितुं, विवृत्, व्यावृत्, मन्वपरिवृत्.

WHEELBARROW, *s.* हस्तसञ्चालितम् एकचक्रयुक्तं वाहनं.

WHEELED, *a.* चक्रवान् -वती -वत् (त्), चक्री -क्रिणी -क्रि (न्), चक्रयुक्तः -का -कं; 'two-wheeled carriage,' द्विचक्रयुक्तो रथः.

WHEEL-WRIGHT, *s.* रथकारः, रथकृत्, रथकारः, चक्रकारः.

To WHEEL, *v. n.* कासश्वासं कृ, कृच्छ्रेण श्वासं कृ, प्रतिधृतं कृ.

WHEEL, *s.* शङ्खः -चक्रः, शिशुः *m.*, वत्सः; 'of a lion,' सिंहशावकः.

WHEN, *adv.* (At the time that) यदा, यर्हि; or expressed by काले, समये, &c. in comp.; as, 'when he was dying,' मरणकाले.—(At what time?) कदा, कर्हि.

WHENCE, *adv.* (Interrog.) कुतश्च, कस्माद् देशात् &c., कस्मात् स्या-
नात् &c.; 'whence have you come?' कुतः समागतो -सि.—
(Indef.) यतश्च, यस्माद् देशात् &c.; 'to return whence one came,' प्रतिगन्तुं यथागतं.

WHENEVER, WHENSOEVER, *adv.* यदा यदा, यर्हि यर्हि, यदाकदाचित्.

WHERE, *adv.* (In which place) यत्र.—(In what place?) कुत्र, क.

WHEREAS, *adv.* यस्मात्, येन, यतश्च. यत्. See SINCE.

WHEREBY, *adv.* (By which) येन.—(By what?) केन.

WHEREFORE, *adv.* (For which reason) यतश्च, येन, यत्, यदर्थं, तथापि.—
(For what reason?) किमर्थं, किन्, केन हेतुना, कस्य हेतोः, किञ्चिन्निमित्तं, केन निमित्तेन.

WHEREIN, *adv.* (In which) यस्मिन्, यत्र.—(In what?) कस्मिन्, कुत्र.

WHEREOF, *adv.* (Of which) यस्य.—(Of what?) कस्य.

WHEREVER, WHERESOEVER, *adv.* यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि, यत्र यत्र, कुत्रापि, कुत्रचित्, यत्र क्वचित्.

WHEREUPON, *adv.* यदनन्तरं, यत्रान्तरे, तदनन्तरं, सत्रान्तरे.

WHERRY, *s.* दण्डसञ्चालिता or खेपणिसञ्चालिता लघुनीका.

To WHET, *v. a.* निशो, निशि, हणु, तिन्. See To SHARPEN.

WHETHER, *adv.* किं, किंवा, वा, उत. The particle वा, either with or without किं, usually expresses the sense of 'whether,' as in the following examples; 'whether you kill me or whether you release me,' मां मारयत वा मुञ्चत वा; 'do you know whether he is virtuous or not?' वेत्सि किं धार्मिको न वा; 'whether or not he does that,' तत् करोतु न करोतु वा.—(Whether of twain, which of two) कतरः वा -रत्.

WHET-STONE, *s.* शाणः -णी, शानः, शाणाश्म *n.* (न्), भ्रमः क्षामरः, वागरः, सामकः.

WHEN, *s.* मन्तु *n.*, दधिमयः -गडं, दूधमयः, दधुन्नरं.

WHICH, *pron.* (Relat.) यः या, यद्, यी *m. du.*, ये *f. n. du.*, ये *m. pl.*, याः *f. pl.*, यानि *n. pl.*, see WHO.—(Interrog.) कः का किं, को *m. du.*, के *f. n. du.*, के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*

WHICHEVER, *pron.* Expressed by doubling the relative, thus यद् यद् &c.

WHIFF, *s.* फुल्लंतं, फुल्लारः, फुल्लंतं, फूत् *m. acc.* See PUFF.

WHILE, WHILST, *adv.* यावत्, यावत्कालं, यत्कालं, यस्मिन् काले, यत्पथ्येन, यदा; 'whilst he thought on this the messenger arrived,' यावत् तच् चिन्तयति दूतः समागच्छति. The sense of whilst may sometimes be expressed by मये, see DURING, or by the locative absolute, or some similar form of expression; as, स तदेव चिन्तयति दूतश्च समागच्छति.

WHILE, *s.* कालः, समयः; 'a long while,' बहुकालः; 'for a long while,' बहुकालं, चिरकालं, चिरः; 'after a long while,' चिरान्तः; 'a little while,' क्षणिककालः; 'for a little while,' क्षणिककालं, किञ्चिकालं; 'in a little while,' अपिरेण -रात्, क्षणान्तरे, क्रियता कालेन; 'for a while,' क्रियत्कालं, सापाततम्; 'a long while ago,' पुरा, पूर्वकाले; 'one while,' कदाचित्.—(Worth while) सफलः -ला -लं, फलवान् -वती -वत् (त्), उपयोगी -गिनी &c.

To WHILE, *v. a.* विनोदेन कालं गम् (c. 10.) गमयति -यितुं or नी (c. 1.) नयति, नेतुं, विनुद् in caus. (नोदयति -यितुं).

WHIM, *s.* मनोलील्यं, चापलं, चापल्यं. See FREAK, CAPRICE.

To WHIMPER, *v. a.* बालकवत् क्रन्दं or रुद् or रुद् or रुद्.

WHIMSICAL, *a.* चपलः -ला -लं, लोलः &c., see CAPRICIOUS, FREAKISH.

To WHINE, *v. n.* कूज् (c. 1.) कूजति -जितुं, अनुकूज्. See To MURMUR.

WHINE, *s.* कूजनं, कूजितं, विलपनं, कलरुतं, काकुः *f.*, काकुकिः *f.*

To WHIP, *v. a.* कषया or चर्मरज्जा or रज्जा तद् (c. 10.) ताडयति -यितुं or हस् or शास् (c. 2.) शास्ति -सितुं. See To LASH.

WHIP, *s.* कक्षा, कषा, चर्मयष्टिः *f.*, प्रतिधक्यः, भीमा. See SCOURGE.

WHIPPED, *p. p.* कक्षाहतः -ता -तं, दण्डितः &c.; 'whipped horse,' प्रतिकक्षाधः.

WHIPPING, *s.* कक्षाघातः, कषाघातः, कक्षाताडनं, ताडनं; 'worthy of it,' कस्यः -स्या -स्यं, कक्षाईः -ई -ई.

To WHIRL, *v. a.* भ्रम् (c. 10.) भ्रमयति -यितुं. See To TURN, TWIRL.

To WHIRL, *v. n.* भ्रम (c. 4. भ्राम्यति, c. 1. भ्रमति-भित्तु), क्षतिशीलं परि-
वृत् (c. 1. -वर्त्तते-वर्त्तु) or घूर्ण. See To REVOLVE, *v. n.*

WHIRLED, *p. p.* भ्रान्तः-न्ता-न्तं, उद्भ्रान्तः &c., शीघ्रं परिवर्त्तितः &c.

WHIRL, WHIRLING, *s.* भ्रमः-वर्ण, भ्रान्तिः *f.*, भ्रमिः *f.*, विभ्रमः, आवृत्तिः *f.*
WHIRLPOOL, *s.* जलावर्तः, जलभ्रमः, जलगुल्मः, आवर्तः-वर्तिका, आवर्त्तिनी,
भ्रमिः *m.*, भ्रमः, भ्रमरकः, अवघूर्णः. See EDDY.

WHIRLWIND, *s.* चक्रवातः, वातावर्तः, वातमण्डली, वायुगुल्मः, वाया,
भ्रमिः *m.*, वातभ्रमः, आवर्तः, निघातः, प्राज्ञिः *f.*, कुनाभिः *m.*, पवाका.

To WHISK, *v. a.* क्षतिक्षिप्रं चल् (c. 10. चालयति-यितुं), क्षतिलाघवेन
चल्; 'he whisks his tail,' परिपुच्छयति.

WHISK, *s.* लघुक्षेपः, साकस्मिकक्षेपः.—(For flies, &c.) चावरं.

WHISKER, *s.* पक्ष्म *n.* (नं), गुम्फः, गण्डलोम *n.* (नं), मुखजलोम *n.*

To WHISPER, *v. n.* जप् (c. 1. जपति-यितुं), प्रजप्, नीचस्वरेण or नीच-
वाचा वद् (c. 1. वदति-यितुं), नीचैर वद्, उपांशु वद्; 'to whisper
into the ear,' कर्णम् उपजप्, कर्णे कप्, कर्णे जप् or वद्; 'to
whisper to one's neighbour,' जनान्तिकं वद्.

WHISPER, WHISPERING, *s.* जपः-पतः, जपः, कर्णेजपनं, कर्णेकपनं,
कर्णेवादः, उपांशुवादः, उपांशुकपनं, नीचैवादः; 'in a whisper,'
उपांशु, जनान्तिकं.

WHISPERER, *s.* कर्णेजपः, कर्णेजपः, कर्णेकपकः, कर्णेपत्रापकः.

To WHISTLE, *v. n.* क्षोडधरमद्वेषपृष्ठं श्वासेत्येवं कृत्वा शीशशब्दं कृ or
सीसशब्दं कृ or कीचकवत् पटुशब्दं कृ, वेगुवत् कर्कशशब्दं कृ, क्षोडशब्दं कृ.

WHISTLE, *s.* (The sound) शीशशब्दः, सीसशब्दः, क्षोडशब्दः, कीचक-
शब्दः.—(Instrument for whistling) वंशः-शी, ध्वनिनालः.

WHIT, *s.* लेशः, लवः, लवलेशः; 'not a whit,' न मनागपि.

WHITE, *a.* शुक्रः-ज्ञा-ज्ञे, श्वेतः-ता-तं, धवलः-ला-लं, सितः-ता-तं,
श्वेतः-ता-नी-तं, शुभः-भा-भं, शुचिः-चि-चि, अद्यदातः-ता-तं,
विशदः-दा-दं, गौरः-री-रं, धीतः-ता-तं, पाशुरः-रा-रं, समलः-
ला-लं, विमलः &c., रजतः-ता-तं, कर्कः-का-कं, खरुः-रु-रु,
अर्जुनः-नी-नं, शितिः-ती-ति, अर्जुनरविः-वि-वि, वलद्यः-द्या-
द्य; 'yellowish white,' हरिणः-शा-शं.

WHITE, *s.* (The colour) शुक्रः, धवलः, श्वेतः, सितः, वलद्यः.—(Of
the eye) शुक्रमण्डलः, चिन्नमरं.

To WHITEN, *v. a.* शुक्र (nom. शुक्रयति-यितुं), धवल (nom. धवलयति-
यितुं), शुक्रोक्तं, धवलोक्तं, आदीप् (c. 10. दीपयति-यितुं).

To WHITEN, *v. n.* शुक्रोक्तं, धवलोक्तं, श्वेतोक्तं, विशदीभू.

WHITENED, *p. p.* धवलितः-ता-तं, धवलोक्तः &c., शुक्रोक्तः-ता-तं.

WHITENESS, *s.* शुक्रता-त्वं, शुक्रिमा *m.* (नं), शीघ्रपं, धवलत्वं-ता, धावत्यं,
शुभता, श्वेतता, सितत्वं, सितिमा *m.* (नं), वेशद्यं.

WHITES, *s.* (Fluor albus) प्रदरः, प्रदरामयः.

WHITENESS, *s.* शुभा, शुक्रलेपः, धवललेपः, धवलसुधा.

To WHITEWASH, *v. a.* सुधया लिप् (c. 6. लिपयति, लेप्) or आलिप्,
सुधया धवलोक्तं or धवल (nom. धवलयति-यितुं).

WHITEWASHED, *p. p.* सुधाधवलितः-ता-तं, सुधालिप्तः &c.; 'house,'
सुधाभवनं.

WHITHER, *adv.* (Interrog.) कुत्र, क्व; 'whither shall I go?' क्व
गच्छामि.—(Relat.) यत्र.

WHITHERSOEVER, *adv.* यत्र कुत्रचित्, यत्र कुत्रापि.

WHITISH, *a.* ईष्युक्तः-ज्ञा-ज्ञे, ईष्यतायुः-युः-यु, धूसरः-रा-रं.

WHITLOW, *s.* नखम्प्यः, पिप्यं, कुणिः *m.*, नखशूलः-लं, नखदणः.

To WHIZZ, *v. n.* शीशशब्दं कृ, सीसशब्दं कृ, रणरणशब्दं कृ.

WHO, *pron.* (Relat.) यः या यद्, यौ *m. du.*, ये *f. n. du.*, ये *m. pl.*,
यः *f. pl.*, यानि *n. pl.* The relative pronoun is not much
used in Sanskrit excepting at the beginning of a sentence;
as, 'he who desires great riches is not wise,' यो बहुधनम्
चाकांक्षति स बुद्धिहीनः. In other cases it is more usually
expressed by स च or is inherent in a compound word or
indeed part.; thus, 'in that city there dwelt a king who
was beloved by his subjects,' तस्मिन् नगरे वसति राजा स च
प्रजावल्लभः; 'a saint who has subdued his organs of sense,'
नितेन्द्रियो मुनिः; 'by all the birds who had assembled,' सर्वैः
पक्षिभिर् मिलित्वा.—(Interrog.) कः का किं, कौ *m. du.*, के *f. n. du.*,
के *m. pl.*, काः *f. pl.*, कानि *n. pl.*; 'who are you?' कस् त्वं;
'who's there,' को-त्र.

WHOEVER, WHOSOEVER, WHOSO, *pron.* यः कश्चित् *m.*, या काचित् *f.*,
यत्किञ्चित् *n.*, यः कोपि *m.*, या कापि *f.*, यत्किमपि *m.*, यो यः *m.*, या
या *f.*, यद्यद् *n.*

WHOLE, *a.* सर्वैः-द्वा-द्वं, सकलः-ला-लं, समग्रः-या-यं, विश्वः-श्वा-
-श्वं, कृत्वः-त्वा-त्वं; 'the whole earth,' सर्वमही; 'the whole
world,' सर्वलोकः; 'the whole night,' सर्वरात्रः; 'the whole
day,' सर्वोदयः; 'the whole business from beginning to end,'
साद्यन्तं कर्म, आगमनिर्गमौ *m. du.*; 'for the whole month,'
मासपर्यन्तं; 'whole number,' अभिन्नमेख्याः.

WOLF, *s.* साकल्यं, समुदायः, कात्थं, काथं, सामग्र्यं, साहित्यं, माचं,
समासः, समस्तः-स्तिः *f.*, व्यस्तिः *f.*

WHOLENESS, *s.* सामग्र्यं, सम्पूर्णता, अभिन्नता. See ENTIRENESS.

WHOLESALE, *s.* or *a.* समस्तविक्रयः, महाविक्रयः, सखण्डविक्रयः.

WHOLESOME, *a.* पथ्यः-ध्या-ध्यं, हितः-ता-तं. See SALUBRIOUS.

WHOLLY, *adv.* सर्वैतत्, सर्वैशम्, सर्वैषा, साकल्येन, सम्पक्, अशेषतः,
अत्यन्तं, सर्वभावेन, सर्वतोभावेन. See ENTIRELY.

WHOOP, *s.* (The cry) हूप्; 'war-whoop,' सिंहनादः, ह्वेदा-डितं.

To WHOOP, *v. n.* हूप्शब्दं कृ, उच्चैःस्वरेण कुश.

WHORE, *s.* वेश्या, गणिका, पुंश्चली, बन्धकी. See HARLOT.

WHOREDOM, WHOREMONGER. See FORNICATION, HARLOTRY, &c.

WHORESON, *s.* वेश्यापुत्रः, गणिकापुत्रः, पुंश्चलीजः.

WHOSE, *pron.* (Relat.) यस्य *m.*, यस्याः *f.* The relative 'whose'
is not often expressed in Sanskrit, but is frequently in-
herent in a compound, or rendered by तस्य च &c., see WHO;
as, 'a wife whose husband is abroad,' प्रोषितभर्तृका स्त्री.—
(Interrog.) कस्य *m.*, कस्याः *f.*

WHY, *adv.* किमर्थं, किं, केन हेतुना, किञ्चिन्मिदं, कस्य हेतोः, see WHERE-
FORE; 'why inquire into my story?' किं ते मम वृत्तान्तप्रश्नेन;
'why conceal it?' संवरणे किं कारणं; 'why do you do this?'
किमर्थं तत् करोषि.

WICK, *s.* (Of a lamp, &c.) तूला-ली, वर्त्तिः *f.*, वर्त्तिका, तैलिनी,
तैलमाली, दशा, दशार्कः, पिप्पलं, दीपकूपी, दीपकोरी.

WICKED, *a.* (Said of persons) दुष्टः-श-शं, पापी-पिनी-पि (नं),
दुर्वृत्तः-न्ता-न्तं, दुरात्मा-त्मा-त्वं (नं), पापात्मा &c., अपुण्यः-त्या-
-त्यं, शठः-ठा-ठं, घामरः-रा-रं, खलः-ला-लं, नैकृतिकः-की-कं,
नैकृतिकः &c., अधार्मिकः-की-कं, दुष्टमानसः-न्ता-न्तं, दुष्टचिन्तः-
-न्ता-न्तं, विकल्मिकः &c., see SINFUL; 'a wicked man,' दुर्जनः,
असज्जनः.—(Of actions) दुष्टः-श-शं, पाप in comp., see SINFUL;

'a wicked act,' पापकर्म *n.* (न.); 'very wicked,' पापिष्ठः -श -ई, दुरिष्ठः &c.

WICKEDLY, *adv.* दुष्टं, दुष्टवत्, सपापं, दुर्जनवत्, दुर्वैत्रवत्, खलवत्.

WICKEDNESS, *s.* पापं, दुष्कृतं, दुष्कृतिः *f.*, कुकर्म *n.* (न.), दुष्कर्म *n.*, कुकृतं, कुकृतिः *f.*, निकृतिः *f.*, निकायः, दुष्टता, दीष्टवं, दीरात्म्यं, दीर्जन्यं, दुर्जनत्वं, असत्ता, विप्रकारः, कोकृतं, असत्कर्म *n.*, see SINFULNESS; 'great wickedness,' पापिष्ठता, पापीयस्त्वं, दुरिष्ठं.

WICKER, *a.* वेदलः -ली -लं, वेणवः -वी -वं, वेणुकयः -यी -यं, वेचकः -की -कं, वंशादिदलनिर्मितः -ता -तं; 'wicker-work,' वेदलं.

WICKET, *s.* श्रुद्धारं, उपहारं, द्वारकं, खड्गिका.

WIDE, *a.* विशालः -ला -लं, पृथुः -पुः -पु, विस्तीर्णः -शी -शं, विपुलः -ला -लं, विप्रकृष्टः -ष्टा -ष्टं; 'wide-spread,' बहुविस्तीर्णः -शी -शं, मलतः -ता -तं, बहुप्रतानी &c.; 'wide-awake,' प्रबुद्धः -डा -डं; 'wide-mouthed,' गुहामुखः -खा -खं; 'wide-open,' उन्मुखः -खा -खं.

WIDE, *widely*, *adv.* विस्तीर्णं, विस्तरेण, विपुलं, प्रचुरं, अत्यन्तं, बहु or अति or सु prefixed, see EXTENSIVELY.

To WIDEN, *v. a.* प्रपृ (c. 10. प्रपयति -पितुं), पृथक्, विशालीकृ.

WIDENESS, *s.* विशालता, पृथुता, विस्तिर्णः *f.* See BROADNESS.

WIDOW, *s.* विधवा, रज्ज्वा, विधवा, विधवा, गतभर्तृका, मृतपतिका, अतर्ज्ज्वा, निर्नाया, अनाया, अघोरा, यतिनी, वृषभी, कात्यायनी, वितनुः *f.*; 'widow before puberty,' बालविधवा, बालरज्ज्वा; 'widow that burns with the body of her husband,' सती; 'the act of doing so,' अग्निप्रवेशः, सहमरणं, सहगमनं, अनुगमनं, अन्नारोहणं; 'stone by which she ascends the pyre,' धर्मशिला.

WIDOWED, *a.* दूतभर्तृका, दूतपतिका.—(Stripped) दूतः -ता -तं.

WIDOWER, *s.* मृतभार्यः, मृतपत्नीकः, विधुरः, सयोगः.

WIDOWHOOD, *s.* वैधव्यं, वैधव्यदशा, विधवात्वं, निर्नायता, रज्ज्वावस्था, अतर्ज्ज्वा.

WIDTH, *s.* विशालता, परिणहः, व्यासः, परिमरः. See BREADTH.

To WIELD, *v. a.* हन्ति *v.* (c. 1. भरति, c. 10. धारयति -पितुं) or धा (c. 3. दधाति, धातुं) or पिशा, हस्तेन *v.* (c. 1. भरति, c. 3. विभर्ति, भर्तुं), हस्तेन प्रयुज् or उपयुज् or प्रणी.

WIFE, *s.* भार्या, स्त्री, पत्नी, जाया, दाराः *m. pl.*, दारः, वधूः *f.*, वधुः *f.*, कलत्रं, गृहिणी, गेहिनी, पाणिगृहीता, सहधर्मिणी, सधर्मिणी, दयिता, कान्ता, वल्लभा, प्रिया, प्रियतमा, रमणी, नायिका, प्राणेशा, प्राणसभा, प्रेयसी, प्रेश, वनिता, द्वितीया, महिला, खेवं, परिग्रहः, गृहं, गृहाः *m. pl.*, धृता, अर्द्धाङ्गं, वामाङ्गं, दम् indec.; 'virtuous and faithful wife,' पतिव्रता, सती, साध्वी, सुव्रता, धर्मदाराः *m. pl.*, पतिप्राणा, सुचरित्रा; 'one who has a family,' कुटुम्बिनी, पुरन्धिः -न्धी; 'a superseded wife,' अय्यूदा, अधिविवा, कृतसापलिका -लीका, कृतसापली, कृतसापलका, कृतसपलिका; 'wife of one husband,' एकभर्तृका; 'rival wife,' सपत्नी; 'one's own wife,' स्वकीया, स्वीया; 'wife of another,' परकीया, परस्त्री, परदाराः *m. pl.*; 'well-born wife,' कुलस्त्री; 'wife of one's bosom,' वधुःसम्पदिनी; 'unfaithful wife,' अपतिव्रता, असती; 'taking a wife,' दारपरिग्रहः, दारसंग्रहः, दारक्रिया; 'along with one's wife, or having a wife,' सवधूकः, सपत्नीकः, सभार्यः; 'condition of a wife,' भार्यात्वं, पत्नीत्वं; 'one whose husband is abroad,' प्रोषितभर्तृका; 'wife's property,' स्त्रीधनं.

WIG, *s.* उपवेशः, कृष्णवेशः, केशमयसकाभरणं.

WIGHT, *s.* जनः, नाशकः, नागरः; 'unlucky wight,' तपस्वी *m.* (न.).

WILD, *a.* (Pertaining to or inhabiting a forest or wilderness,

not tame) आरख्यः -खी -खं, आरख्यकः -का -कं, वन्यः -न्या -न्यं, आरख्यनः -जा -जं, वनजः &c., आरणीयः -या -यं, जङ्गलः -ला -लं, जङ्गलः -ली -लं, वनेचरः -रा -रं, वनचारी -रिणी -रि (न.), वन in comp., आरख्य in comp., see DESERT, *a.*; 'wild-animal, wild-beast,' आरख्यपशुः *m.*, वनपशुः *m.*, आरख्यपशुः *m.*; 'wild hog,' आरख्यशूकरः, आरख्यशूकरः, वनशूकरः; 'wild goat,' वनगजः; 'wild elephant,' वनगजः; 'wild fowl,' वनकुक्कुटः, वृक्षकुक्कुटः, रज्ज्वालकः; 'wild duck,' कामिकः; 'wild stag,' आरख्यमृगः, आलमृगः.—(Growing without culture) आरख्य in comp., वन in comp.; 'wild flower,' वनपुष्पः; 'wild fruit,' वनफलः; 'wild rice,' आरख्यधान्यं, नृणधान्यं, नोहारः.—(Irregular, disorderly) विधमः -मा -मं, उच्छृङ्खलः -ला -लं, प्रकीर्णः -शी -शं, see IRREGULAR.—(Absurd) असुक्तिः -का -कं, अनयकः -का -कं.—(Mad) उन्मत्तः -ता -तं.—(Savage, desert), see the words.

WILDERNESS, *WILD, s.* आरख्यं, वनं, जङ्गलं, शून्यारख्यं, मरुदेशः, मरुस्थलं, मरुः *m.*, जङ्गलभूमिः *f.*, प्रान्तः. See DESERT, *s.*

WILD-GOOSE-CHASE, *s.* मृगतृणा, हेममृगानुगमनं, हेममृगानुधावनं.

WILDLY, *adv.* विधमं, उच्छृङ्खलं, उन्मत्तवत्, सोमदं, व्याकृतं.

WILDNESS, *s.* (Uncultivated state) वन्यता, आरख्यता, जङ्गलत्वं.—(Savageness) रौद्रता, दारुणता, अशिष्टता.—(Irregularity) विधमता, उच्छृङ्खलता.—(Madness) उन्मत्तता, विधिभ्रता.

WILE, *s.* माया, छलं, छद्म *m.* (न.), कपटः -टं, उपायः, अपदेशः.

WILFUL, *a.* स्वेरी -रिणी -रि (न.). See WILFUL.

WILL, *s.* (Faculty which is exercised in deciding) इच्छा, सङ्कल्प-शक्तिः *f.*, निश्चयशक्तिः *f.*—(Inclination, choice, liking) इच्छा, सङ्कल्पः, वशः -शं, अभिप्रायः, अभिलाषः, आकांक्षा, अभिप्रेतं, अभिमतं, इष्टं, चन्द्रस् *n.*; 'the will of God,' परमेश्वरेच्छा; 'of one's own will, at will,' इच्छातस्, स्वेच्छातस्, स्वेच्छानुसारेण, यथाकामं, कामतस्; 'ill-will,' दुष्टभावः, दुष्टबुद्धिः *f.*; 'good will,' हितेच्छा, हितकाम्या; 'subject to the will of another,' परवशः -शा -शं; 'following one's own will,' स्वेच्छाचारी -रिणी -रि (न.), see WILFUL; 'against the will of,' अनिच्छया, अनिच्छातस्, अनभिप्रेतेन.—(Testament) मृतपत्रं, मृतपत्रं, मृतलेखः, मृतलेखः.—(Will-with-a-wisp), see IGNIS FATUUS.

To WILL, *v. a.* (Determine, decide in the mind) सङ्कल्पं कृ, निश्चयं कृ, निश्चि, निर्णी, संकूप (c. 10. -कल्पयति -पितुं), मनसा निश्चि or निर्णयं कृ.—(Wish, desire) इष् (c. 6. इच्छति, एषितुं), अभिलष, आकांक्ष.—(Command), see To COMMAND.—(Dispose of by testament) मृतपत्रेण दा or प्रदा or च्च in caus.

WILLED, *p. p.* सङ्कल्पितः -ता -तं, सङ्कल्पिकः -की -कं, इष्टः -ष्टा -ष्टं.

WILFUL, *a.* स्वेरी -रिणी -रि (न.), यथेष्टचारी &c., यथाकामो &c., स्वेरी -री -री, स्वेरवृत्तः -वृत्तः, स्वेरगतिः -तिः -ति, स्वेरगामी -गामी &c., यादृच्छिकः -की -कं, आदृक् -सी -सं. See SELF-WILLED.

WILFULLY, *adv.* यथाकामं, यथेष्टं, स्वेरवत्, यदृच्छया, इच्छातस्, कामं.

WILFULNESS, *s.* स्वेरिता, स्वेरता, स्वेरं, स्वेच्छा, स्वेच्छाचारः, यथेष्टचारः, स्वातन्त्र्यं, स्वातन्त्रता, यदृच्छा, प्राकाम्यं. See SELF-WILL.

WILLING, *a.* (Not averse, ready) इच्छुः -च्छुः -च्छु, इच्छुकः -का -कं, सकामः -मा -मं, सानुरागः -गा -गं.—(Received of choice, assented to) इष्टः -ष्टा -ष्टं, यथेष्टः &c., अभीष्टः &c., अनुमतः -ता -तं, सम्मतः &c., यथेष्टितः &c.

WILLINGLY, *adv.* कामं, प्रकामं, कामतस्, इच्छातस्, यथेष्टितं, तथेति.

WILLINGNESS, *s.* सकाम्यत्वं, इच्छुता, इच्छुकत्वं, सानुरागता, सम्मतिः *f.*

WILY, *a.* मायायी-विनी-यि (न), बहुमायः-या-यं. See CUNNING.

To WIN, *v. a.* (Gain by conquest) जि (c. 1. जयति, जेतुं), निर्जि, प्रतिजि.—(Gain, obtain) अज्, प्राप्, लभ्, see To OBTAIN.—(Win over) चाराप् (c. 10. -राधयति-यितुं), अनुवृत्, प्रसाप्, संग्रह्, see To CONCILIATE.

To WINCE, *v. n.* विकम्प (c. 1. -कम्पते-स्मितुं), विस्मृत् (c. 6. -स्मृति-रितुं).

WIND, *s.* (Air in motion) वायुः *m.*, अनिलः, वातः, पवनः, मरुत् *m.*, मरुतः, मारुतः, वारिः *f.*, समोरणः, समोरः, समिरः, सदागतिः *m.*, सततगतिः *m.*, सायुगाः, पयमानः, प्रभञ्जनः, गन्धवहः, गन्धवाहः, प्रधा-वनः, धवाणकः, जगत्प्राणः, जगद्धलः, चसनः, स्पर्शनः, मातरिष्ठा *m.* (न), पृषदश्वाः, पृषताश्वाः, पृषताम्यतिः *m.*, प्रजीनः, अतसः, तान्दनः, लघतिः *m.*, विध्वंसुः *m.*, यः.—(Air) वायुः *m.*, स्वरोः; 'against the wind,' प्रतिवातः; 'cold wind,' हिमानिलः; 'swift as the wind,' वायुवेगममः-मा-मं, वायुगतिः-ति-ति; 'like the wind,' वायुसमः-मा-मं, वायुमूतः-ता-तं.—(Flatulence) वायुः *m.*, वातः, see FLATULENCE; 'to break wind,' पद् (c. 1. पदेति-दितुं), शृष् (c. 10. श्रपयति-यितुं).

To WIND, *v. a.* (Blow a horn, &c.) शङ्खं ध्या.—(Cause to turn or twist) चावृत् (c. 10. -वृत्तेयति-यितुं), परिवृत्, see To TWIST, *v. a.*—(Wind up, as a discourse, &c.) उपसंद् (c. 1. -हति-दितुं), प्रवाद्, उपसंहारं कृ, प्रमाहारं कृ.

To WIND, *v. n.* (Proceed in a winding direction) विवृष् (c. 1. -वृत्ति-सर्पुं), वक्रं or कुटिलं गम्.—(Turn, twine), see the words.

WIND-BOUND, *a.* वातरुद्धः-द्धा-द्धं, वायुप्रतिबद्धः &c., वातबद्धः &c.

WIND-FALL, *s.* आगनुकलाभः, आकस्मिकलाभः, अलभ्यलाभः.

WINDING, *s.* वक्रता, वक्रं, वक्रिमा *m.* (न), पुटः, आपृतिः *f.*, व्यावर्त्तनं; 'of a river,' रोधोपवक्रता, वक्रं, वक्रः, पुटभटः.

WINDING, *part.* विसर्पी-पिणी-पि (न), वक्रगात्री &c.

WINDING-SHEET, *s.* शवचस्त्रं, शवचसनं. See SHROUD.

WIND-MILL, *s.* वायुसंचालितचक्रं, वायुचक्रं, वातचक्रं.

WINDOW, *s.* वातायनं, जालं-लकः-लिका, गवाद्यः-द्यकः, गृहाद्यः, प्रपीचः, मुक्कं, गृहमुखं; 'at the window,' वातायनगतः, वाताय-नस्यः, वातायनाश्रितः; 'having a window,' जाली-लिनी &c.

WINDY, *a.* वातलः-ला-लं, वातवान्-वती-वत् (न), वायवः-वी-वं, वायव्यः-व्या-व्यं, वातमयः-यी-यं. See STORMY.

WINE, *s.* मद्यं, द्राक्षारसः, द्राक्षामद्यं, द्राक्षासयः, द्राक्षामुरा, मदिरा, मधु *m.*, मध्यामयः, माध्वी-ध्वीकं, माध्वकं, मधुमाध्वीकं, माधवकः, माडीकं, मुरा-री, हल्ला, कप्यं, रसितः, महानन्दा, कादचरी, पक्षरसः; 'wine personified,' मुरा-री; 'wine-drinker, wine-bibber,' मद्यपः, मुरापः, मद्यपायी *m.*; 'wine-drinking,' मद्यपानं.

WINE-GLASS, *s.* मद्यपात्रं, मुराभाजनं, चयकः, see DRINKING-VESSEL.

WINE-MERCHANT, *s.* द्राक्षारसविक्रेता *m.* (न), मद्यविक्रयी *m.*

WINE-PRESS, *s.* द्राक्षापचयनलं, द्राक्षापेम्परी.

WING, *s.* (Of a bird, &c.) पक्षः, पक्ष *n.* (न), गरुत् *m.*, देहपिः *m.* पत्रं, पतत्रं, छदः-दं, तनुरुहः, तनुरुहः, वाजः, बाहुकुन्यः; 'spreadin its wings,' पक्षी प्रमाय्यं; 'under the wing,' पक्षाधस्; 'roc of a wind,' पक्षमूलं, पक्षतिः *f.*—(Of an army) पक्षः, सनापथः, मेन्यपथः, पाथंस्पदलं, चक्रं.—(Of a house) गृहपथः, गृहपार्श्वभागः.

WINGED, *a.* पक्षी-क्षिणी-क्षि (न), पक्षयान्-वती &c., सपक्षः-द्या-द्यं, पक्षयुक्तः-क्त-क्तं, जातपक्षः &c., पक्षी &c., पक्षी &c.

WINK, *s.* (Of the eye) निमेषः-यकः, निमिषः, निमीलनं, मीलनं, इमीलनं, इमीलितं, विकृणनं, कर्कराटः, अक्षिपक्ष्णः, सङ्कोचः.—(Sign, or hint made by the eye) नेत्रसङ्केतः, अक्षिसंज्ञा, अक्षिसङ्कोचसंज्ञा, भूसंज्ञितं, अपाङ्गदर्शनं, इङ्गितं.

To WINK, *v. n.* (Close the eyelids quickly) निमिष (c. 6. -मिपति-नेयितुं), निष्, निमील (c. 1. -मीलति-लितुं), मील, इमील, अक्षिपक्ष्ण-सङ्कुच (c. 1. -कोचति-चितुं), कण (c. 10. कणयति-यितुं), चूण्, अक्षिसङ्कोचं कृ.—(Make a sign with the eye) अक्षिपक्ष्णसङ्कोचनं सङ्केतं कृ or संज्ञां कृ, नेत्रसङ्केतं कृ.—(Wink at) उपेक्ष्, see To CONNIVE.

WINKING, *part.* निमिषन्-वन्ती-वत् (न), निमीलन् &c., सङ्कोचयः-द्या-द्यं, सङ्कुचितायः &c.—(Winking at) उपेक्षी-क्षिणी &c.

WINNER, *s.* जेता *m.* (नृ), जयी *m.* (न), विजेता *m.*, विजयी *m.*

WINNING, *a.* अनुरञ्जकः-का-कं, मनोहरः &c., मित्रयुः-यु-यु.

To WINNOW, *v. a.* शुष्प (c. 10. शोषयति-यितुं), निष्पावं कृ, पू, परिपू, प्रस्फुट (c. 10. -स्फोटयति-यितुं), प्रस्फोटनं कृ. See To THRESH.

WINNOWN, *p. p.* पूतः-ता-तं, परिपूतः &c., बहुलीकृतः-ता-तं.

WINNOWER, *s.* पावकः, निष्पावकः, प्रस्फोटनकारी *m.* (न).

WINNOWNING, *s.* निष्पावः, पवनं, पयः, प्रस्फोटनं, बहुलीकरणं, उत्कारः, निकारः; 'winnowing-fan or basket,' मूयं-य्यं, शूयं-य्यं, प्रस्फोटनं.

WINTER, *s.* हेमन्तः-न्तं, हेमन्तं, हेमन्तकालः, हिमकालः, शीतकालः, शिशिरः-रं, हिमर्षुः *m.*, शीतर्षुः, हिमागमः, हेमलं.

To WINTER, *v. n.* हेमन्तकालं गम् (c. 10. गमयति-यितुं) or नी.

WINTERY, *a.* हेमन्तः-न्ती-न्तं, हेमन्तिकः-की-कं, हेमः-मी-मं, हेमनः-नी-नं, हिमकालसम्बन्धी &c.; 'weather,' हिमर्षुर्दिनं.

To WIPE, *v. a.* मृज् (c. 2. मार्जि-र्षुं, c. 1. मार्जति-जितुं), प्रमृज्, सामृज्, परिमृज्, सम्मृज्, प्रखल् (c. 10. -खालयति-यितुं), मृद्, see To RUB; 'the mouth,' मुखं प्रमृज्; 'the eyes,' नेत्रे परिमृज्; 'tears from the eyes,' नेत्राभ्याम् अश्रूणि प्रमृज्.—(Wipe away, wipe off) अपमृज्, अवमृज्, निःक्षिप; 'dirt or defilement,' मलम् अपमृज्, निलेपं कृ.

WIPE, *s.* मार्जः-र्जनं, प्रखालनं.—(Blow) प्रहारः, साघातः.

WIPED, *p. p.* मार्जितः-ता-तं, प्रमार्जितः &c.; 'with the hand,' समुद्धस्तः &c.

WIPER, *s.* मार्जनी, मार्जनवस्त्रं, प्रखालनी, वरकं.

WIRE, *s.* तारः-रा, लोहतारा, लोहतनुः *m.*, लोहसूत्रं, लोहतन्वी, शलाका, धातुसूत्रं, तनुः *m.*, सूत्रं, तन्वी-न्तं.

To WIREDRAW, *v. a.* लोहोद्धर्त्तनं कृ, लोहतारोद्धर्त्तनं कृ.

WIRY, *a.* तनुमयः-यी-यं, तनुसमयुः-या-यं, तनुप्रायः &c.

WISDOM, *s.* ज्ञानं, विज्ञानं, प्रज्ञा, बुद्धिः *f.*, प्राज्ञता, विज्ञता, मेधा, वेदुषं, विद्वन्ना, पाण्डित्यं, मनीषा, मतिः *f.*, विवेकः, हिताहितविवेकः, धीः *f.*; 'god of wisdom,' गणेश.

WIS, *a.* (Having wisdom) विद्वान्-दुषी-द्धत् (नृ), ज्ञानी-निनी-नि (नृ), ज्ञानवान्-वती-वत् (नृ), प्राज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, प्रज्ञः &c., बुद्धिमान्-मती &c., मतिमान् &c., धीमान् &c., प्राज्ञवान् &c., पण्डितः-ता-तं, विद्वः-ज्ञा-ज्ञं, विवेकी-किनी &c., प्रज्ञी &c., मेधावी-विनी &c., सविवेकः-का-कं, कोषिदः-दा-दं, सुधीः-धी-धि, सुबोधः-धा-धं, कृतधीः &c., धीरः-रा-रं, विशेषज्ञः-ज्ञा-ज्ञं, कृतज्ञः &c., निपुण-दृक् *m. f. n.* (श), प्रेक्षावान् &c., मन्मैहः &c.; 'a wise man,' विद्वज्जनः, पुषः, see LEARNED.—(Dictated by wisdom) ज्ञान-प्रयुक्तः-क्ता-क्तं, बुद्धिप्रयुक्तः &c., ज्ञानमूलकः-का-कं, बुद्धिमूलकः &c.

WISE, *s.* See MANNER, WAY; 'in no wise,' न कथंचन.

WISACRE, *s.* पण्डितम्नयः, ज्ञम्नयः, सत्यबुद्धिः *m.*

WISELY, *adv.* विद्वज्जनयत्, प्राज्ञवत्, विद्वद्वत्, सज्जनं, सविवेकं, विवेक-
पूर्वं, सम्यक्, सुम्, युक्तं.

To WISH, *v. n.* इष् (c. 6. इच्छति, इष्टिन्), अभिलप् (c. 1. -लपति-यितुं),
चाक्ष् (c. 1. चाक्षति-यितुं), काक्ष् (c. 1. काक्षति-यितुं), आकाक्ष्,
see To DESIRE. Often expressed by the desid. form of a
root; as, 'to wish to obtain,' आप् in des. (इप्सति-यितुं), लप्
in des. (लिप्सते-यितुं); 'to wish to go,' गम् in des. (जिगमि-
यति-यितुं).

To WISH, *v. a.* (Well to one) इष्टं or मङ्गलम् or कल्याणम् आशंसं
(c. 1. -शंसते-यितुं) or आशाम् (c. 2. शास्ते-यितुं) or प्राप्. (Wish
one ill) अनिष्टं or समङ्गलम् आशंसं or प्राप्.

WISH, *s.* इच्छा, अभिलाषः, आकांक्षा, इष्टं, स्पृहा, मनोरथः, ईप्सितं, *see*
DESIRE; 'according to one's wish,' यथाभिमतं; 'earnest
wish,' कोतूहलं, कुतूहलं, *see* LONGING.

WISHED, *p. p.* इष्टः-ष्टा-ष्टं, अभिष्टः-ष्टा-ष्टं. *See* DESIRED.

WISHING, *part. or a.* इच्छुः-च्छुः-च्छुः, आकांक्षी &c. *See* DESIROUS.

WISP, *s.* (Of straw) शुष्कतृणकुर्वकः, शुष्कनालकुर्वकः.

WISTFULL, WISTFULLY. *See* EARNEST, EAGER, EAGERLY.

WIT, *s.* (Understanding) बुद्धिः *f.*, मतिः *f.*, धीः *f.*; 'one who has
lost his wits,' नष्टबुद्धिः-द्विः-द्वि. (Quickness of fancy) बुद्धि-
पाटवं, बुद्धिचातुर्यं, बुद्धिविलासः, बुद्धिक्रीडा, बुद्धिनीरुणता, वैदग्ध्यं,
विदग्धता. (Humour) रसः, रसिकवाचः, रसिकोक्तिः *f.*, नर्मोक्तिः *f.*,
नर्म *n.* (न), नर्म *n.* (A wit, man of wit) रसज्ञः, नर्मज्ञः, नर्म-
वेदी *m.* (न), परिहासवेदी *m.*, नर्मभाषी *m.* (To wit) वस्तुतः, अर्थतः.

WITCH, *s.* मायिनी, पूतना, डाकिनी. *See* SORCERESS.

WITCHCRAFT, *s.* माया, अभिचारः, पूतनान्तं. *See* SORCERY.

With, *prep.* (Denoting cause, means, instrument) usually
expressed by the instrumental case; as, 'with a sword,'
खट्वेन; 'with grief,' शोकेन. (In opposition to, against)
instr. c., with or without सह; as, 'to fight with one's
enemies,' शत्रुभिः or शत्रुभिः सह युष् or expressed by उपरि or
by the dat. or gen. c., in such phrases as, 'he is angry
with his son,' पुत्रस्योपरि or पुत्राय or पुत्रस्य क्रुध्यति. (In com-
pany, together with, along with) सह, साथै, समं, साकं, सहितं,
सर्वं-त्रा. अस्मा all with the instrum. c.; 'along with me,'
मया सह; 'along with him,' तेन सह. The preposition सम्,
prefixed to roots, gives this sense of 'with,' as, 'to live
in company with,' संवस. (Associated, attended, connected
with) सहितः-ता-तं in comp. or expressed by the instr. c.,
with or without सह, or by पूर्व or पुरःसर in comp.; as,
'associated with enemies,' शत्रुसहितः-ता-तं or शत्रुभिः सहितः
&c. (Denoting manner) expressed by instr. c., or by स
in comp. with the accus. n., or by पूर्व or पूर्वकं or पुरःसरं
affixed; as, 'with anger,' कोपेन, सकोपं, कोपपूर्वं, कोपपूर्वकं,
कोपपुरःसरं; 'with respect,' सादरं; 'with affection,' प्रीतिपूर्वं.
(Among) मध्ये. To express a person with any thing
in his possession, or a thing in connection with some-
thing else, a compound adjective may often be used; thus,
'a man with a stick in his hand,' दक्षदस्तः पुरुषः; 'a man
with riches,' सधनः or धनवान् पुरुषः; 'a ship with two

masts,' द्विकूपका नौः or कूपकद्वययुक्ता नौः.

WITHAL, *adv.* समं, तथैव, अपिच, अपरञ्च. *See* LIKEWISE.

To WITHDRAW, *v. a.* अपनी (c. 1. -नयति-नेतुं), विनी, व्यपनी, अप-
कृप् (c. 1. -कर्षति-कर्षुं), अपाकृप्, अपहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), व्यपहृ,
उपसंहृ, प्रतिसंहृ, संहृ.

To WITHDRAW, *v. n.* अपक्रम (c. 1. -क्रामति-क्रमितुं), अपमृ (c. 1. -सरति-
-सर्षुं), परावृत्, अवस्था, पलाय, चल्. *See To RETIRE.*

WITHDRAWAL, *s.* (Taking back) अपनयः-यनं, अपहरणं, उपसंहारः
-हरणं. (Retiring) अपक्रमः, अपायः, *see* RETIREMENT.

WITHDRAWN, *p. p.* अपनीतः-ता-तं, उपसंहृतः &c., परावृत्तः-त्ता-तं.

To WITHER, *v. n.* विशृ in pass. (-श्रीयते), झै (c. 1. झायति, झानुं),
नश् (c. 4. नश्यति), मद्, क्षि. *See To FADE, v. n.*

To WITHER, *v. a.* नश् (c. 10. नाशयति-यितुं). *See To FADE v. a.*

WITHERED, *p. p.* विश्रीणः-श्री-श्री, झानः-ना-नं, शुष्कः-ष्कः-ष्कः,
मरतः-सा-सं, *see* FADED; 'a withered leaf,' त्रीणिपत्रं; 'hav-
ing a withered arm or hand,' विकलपाणिनः-का-कं, कुकरः
-रा-रं, कुणिः *m.*, कृणिः, कोणिः.

WITHERS, *s.* (Of an elephant, &c.) स्कन्देष्टः, स्कन्धः, आसनं.

WITHHELD, *p. p.* उपसंहृतः-ता-तं, प्रत्यादृतः &c., अपहृतः &c., विधृतः
&c., विधारितः &c., निगृहीतः &c., उच्छिन्नः-न्ना-नं.

To WITHHOLD, *v. a.* उपसंहृ (c. 1. -हरति-हर्षुं), प्रत्याहृ, संहृ, विधृ
(c. 10. -धारयति-यितुं), उच्छिन्न (c. 7. -चिनाति-चिन्तुं), निग्रह्, विनिग्रह्,
नियम्, निरुध्. *See To RESTRAIN, REIN.*

WITHIN, *prep.* (In the inner part) अन्तर, अभ्यन्तरे, अन्तरे; 'within
the house,' गृहाभ्यन्तरे; 'being within the house,' गृहान्तर्वेष्टी
-र्विनी &c., गृहान्तगतः-ता-तं, गृहान्तःस्थः-स्या-स्थं (Not later
than) मध्ये, अवका, *see* UNDER; 'within a year,' संवत्सरमध्ये;
'within ten days,' दशाहमध्ये. (In the limits or compass
of) गोचरः-रा-रं, विषय in comp., गम्य or ग्राह्य &c. in comp.;
'within hearing,' कर्णगोचरः-रा-रं; 'within sight,' दृष्टि-
गोचरः-रा-रं, दृग्गोचरः &c., दृष्टिगम्यः-स्या-स्थं, दृष्टिविषयः-या-
यं; 'within arrow-shot,' दानगोचरः-रा-रं; 'within reach
of the hand,' हस्तग्राह्यः-या-यं, हस्तप्राप्यः &c., हस्तवेष्टी-र्विनी &c.

WITHIN, *adv.* अन्तर, अभ्यन्तरे, *see* INWARDLY; 'gone within,'
अन्तर्गतः-ता-तं; 'being within,' अन्तर्भवः-वा-वं, अन्तर्वेष्टी &c.

WITHOUT, *prep.* (Not with) विना with instr. or acc. c., च्युते with
abl. or acc. c., अन्तरेण with abl. or acc. or gen., अन्तरा,
व्यतिरेकेण in comp., व्यतिरिक्तं, पृथक्, अ prefixed; 'without
ornament,' भूषणेन विना or भूषणं विना; 'without feeling,'
रसाद् च्युते; 'without punishment,' दण्डव्यतिरेकेण, दण्डमन्तरेण;
'without delay,' अविलम्बेन; 'without beginning or end,'
अनाद्यन्तः-ना-नं; 'without doubt,' असंशयः; 'without reason,'
असम्भावनीयः; 'without cause,' प्रयोजनं विना, अकस्मात् or
expressed by the loc. abs., असति प्रयोजने. (Destitute of)
हीनः-ना-नं, विहीनः &c., रहितः-ता-तं, विरहितः &c. or ex-
pressed by अ, निर्, वि &c. prefixed; 'without money,'
धनहीनः-ना-नं, धनरहितः &c., अधनः-ना-नं, निर्धनः &c.; 'how
can I go without you?' कथं त्वद्विहीनो यास्यामि. (Unless,
if not, except) यदि न, अन्तरेण with acc., or expressed by
the indec. part. with अ or न prefixed; 'without you do
that,' यदि न तत् करोषि or तद् अकृता; 'without drinking

any water,' पानीयम् अपोन्मा; 'it cannot be seen without a telescope,' दूरदर्शकयन्त्रमन्त्रेण न दृश्यते; 'this cannot be ascertained without algebra,' बीजगणितम् अन्तरेण न ज्ञायते तत्.—(On the outside of) वहिम्, वहिर्भाग, अन्तरेण; 'without the fort,' दुर्गवह्निम्, दुर्गवह्निर्भाग, दुर्गादन्तरेण.

WITHOUT, *adv.* (Not within) वहिम्, अवम्.—(Externally) वाह्यतम्.
TO WITHSTAND, *v. a.* पर्यवस्था (c. l. -तिष्ठति -स्थातुं), प्रतिक्लृ (nom. प्रतिक्लृयति -यितुं), विरुध्. See TO RESIST, OPPOSE.

WITNESS, *s.* (Testimony) साक्ष्यं, साक्षिता, प्रमाणं; 'false witness,' कृतसाक्ष्यं, मिथ्यासाक्ष्यं, अतथ्यसाक्ष्यं.—(Person who gives testimony) साक्षी *m.* (नं), प्रमाता *m.* (तृ), साक्ष्यदाता *m.*, साक्ष्यकारी *m.*; 'false witness,' कृतसाक्षी *m.*, कौटसाक्षी *m.*, कृतकारः -रकः; 'having witnesses,' साक्षिमान् -मती -मत् (तृ); 'proved by them,' साक्षिभाषितः -ता -तं; 'absence of them,' साक्ष्यभावः; 'examination of a witness,' साक्षिपरीक्षा.—(One who is personally present) प्रत्यक्षदर्शी *m.*, साक्षाद्दृष्टा *m.*, see EYE-WITNESS.

TO WITNESS, *v. a.* (See by personal presence) प्रत्यक्षं or प्रत्यक्षतम् or स्वचक्षुषा दृष्ट्वा (c. l. पश्यति, दृष्टुं), साक्षाद् दृष्ट्वा, प्रत्यक्षदर्शनं कृ.—(Attest) साक्ष्यं दा, साक्ष्येण प्रमाणीकृ. see TO ATTEST.

TO WITNESS, *v. n.* साक्ष्यं दा, साक्ष्यं कृ, साक्षितां दा, साक्षी भू, प्रमाणीकृ, प्रमाणीभू. See TO TESTIFY.

WITNESSED, *p. p.* (Seen in person) प्रत्यक्षदृष्टः -ष्टा -ष्ट, साक्षाद्दृष्टः &c., स्वचक्षुषा दृष्टः &c. (Attested) प्रमाणीकृतः -ता -तं, साक्षिकः -की -कं, ससाक्षिकः &c.

WITNESS, *s.* रसिकवाक्यं, रसिकोक्तिः *f.*, सरसोक्तिः *f.*, सरसवाक्यं, नम्भी-क्तिः *f.*, नम्भीभाषणं, विनोदवाक्यं.

WITILY, *adv.* सरसं, रसिकोक्त्या, बुद्धिविलासेन, नम्भीक्या.

WITTINGLY, *adv.* ज्ञानतः, बुद्धिपूर्व, कामतः. See KNOWINGLY.

WITTY, *a.* (Of persons) रमरः -ज्ञा -ज्ञं, नम्भीरः &c., रसवेदी -दिनी -दि (नं), नम्भीवेदी &c., नम्भीभाषी -पिणी &c., नम्भीवक्ता -क्त्री -कृ (कृ), विद्वक्कः -का -कं, विद्वग्धः -धा -धं.—(Of sayings, &c.) रसिकः -का -कं, सरसः -सा -सं, रमी -सिनी &c., रमधान् -वती -वत् (तृ).

WIZARD, *s.* सम्भिचारविद् *m.*, मायाकारः. See MAGICIAN.

WOE, *s.* दुःखं, शोकः, दुर्गतिः *f.*, see MISERY, SORROW, CALAMITY.—(Exclam.) हा, वत, धिक्.

WOEFUL, WOEFULLY, &c. See SORROWFUL, CALAMITOUS, &c.

WOLF, *s.* वृकः, कोकः, अरख्यथा *m.* (नं), ईहावृकः, छागभोजी *m.* (नं), जनाशनः.

WOMAN, *s.* स्त्री, नारी, अङ्गना, वनिता, योपित *f.*, योपिता, योषा, जोपित *f.*, जोपिता, जोषा, नरी, मानवी, महिला, अवला, मनुषी, मानुषी, कामिनी, वामा, विलासिनी, प्रमदा, मानिनी, वयुः *f.*, महला-लिका, महोला, ललना, ललिता, रमणी, रामा, प्रकृतिः *f.*, स्त्रीम-निनी, प्रतीपदङ्गिनी, भरखा, परिगृह्या; 'a young woman,' तरुणी, कन्या, वाला, युवती, यूनी, नवयौवना; 'assembly of young women,' यौवतं, यौवनं; 'an old woman,' वृद्धा, वृद्धस्त्री, जरती, पलिता, पलिक्री; 'a woman of good family,' कुलस्त्री, कुल-नारी, कुलाङ्गना; 'a beautiful woman,' सुन्दरी, प्रमदा, कान्ता, मृगया, नितम्बिनी, यामलोचना; 'an excellent woman,' वराङ्गना, वराङ्गहा, उन्नता, यरवर्णिनी, महकाशिनी, महकाशिनी, स्त्रीरत्नं; 'a passionate woman,' कोपना, भासिनी; 'virtuous woman,' मती, साध्वी, सुचरित्रा, कुलस्त्री, कुलपालिका; 'clever woman,'

सरस्वती; 'woman who has borne a child,' प्रसूता -तिका; 'married woman,' सम्भृतका, सनाथा; 'woman-killer,' स्त्रीधा-तकः; 'woman-hater,' स्त्रीद्वेषी *m.* The Hindus divide women into four classes, corresponding to the four classes of men. These are, 1. पद्मिनी, comprising the most excellent women; 2. चित्रिणी or हरिणी or मृगी, comprising well-educated, accomplished, and beautiful women; 3. शक्ति-नी, comprising women who are tall, neither stout nor thin, with long hair, irascible, and with strong passions; 4. हस्तिनी, comprising women who are short, stout, with curly hair and furious passions.

WOMAN-HOOD, *s.* स्त्रीता, स्त्रीत्वं, नारीत्वं, स्त्रीणं, स्त्रीधर्मः.

WOMANISH, WOMANLY, *a.* स्त्रीणं -णी -णं. See FEMININE.

WOMANKIND, *s.* स्त्रीजातिः *f.*, स्त्रीप्रकृतिः *f.*, स्त्रीजनाः *m. pl.*

WOMB, *s.* गर्भाशयः, गर्भस्थानं, योनिः *m. f.*, योनी, गर्भकोशः, जरायुः *m.*, गर्भः, कोषः, उदरं, जठरः -रं, मातृकुक्षिः *m.*, उल्बं, कललः -लं, चत्वालः, परा.

WON, *p. p.* जितः -ता -तं, निर्जितः &c., उपार्जितः -ता -तं.

WONDER, *s.* (The emotion) विस्मयः, आश्चर्य्यं -र्य्यत्वं, चमत्कारः, चिद्वं, विचित्रकं.—(A wonder, cause of wonder) आश्चर्य्यं, अद्भुतं, अद्भुतवस्तु *n.*, कोतुकं, चमत्कारः, चमत्कृतिः *f.*, चिद्वं, विचित्रता, see MARVEL; 'a great wonder,' महदाश्चर्य्यं; 'wonder of the world,' भुवनाद्भुतं.

TO WONDER, *v. n.* विस्मि (c. l. -स्मयत -स्मेतुं), विस्मयापन्नः -चा -चं भू, विस्मितः -ता -तं भू, सविस्मयः -या -यं भू, विस्मयान्वितः -ता -तं भू, कुहुकुह (nom. कुहुकुहायते). See TO MARVEL.

WONDERFUL, WONDROUS, *a.* आश्चर्य्यः -र्य्यी -र्य्यं, अद्भुतः -ता -तं, चिद्वं -चा -चं, विचित्रकः &c., चिद्वी -विणी &c., विस्मयकः &c. See MARVELLOUS.

WONDER-STUCK, *a.* विस्मितः -ता -तं, विस्मयाकुलः -ला -लं.

WONDER-WORKING, *a.* आश्चर्य्यकर्म्या -म्या -म्यं (नं), अद्भुतकर्म्या &c., चिद्वकर्म्या &c., विचित्रकर्म्या &c.

WONT, TO BE WONT. See USED, HABITUATED, TO USE.

WONTED, *a.* आभ्यासिकः -की -कं, व्यावहारिकः &c. See CUSTOMARY.

TO WOO, *v. a.* विवाहार्थं याच् (c. l. याचति -चितुं) or प्रार्थ्य (c. l. -क्षययति -ते -यितुं), विवाहार्थम् आराध् or चित्काराधनं कृ.

WOOD, *s.* (Forest) वनं, अरव्यं, विपिनं, काननं, see FOREST.—(Substance of trees, timber) काष्ठं, दारुः *m.* -रु *n.*

WOOD-APPLE, *s.* (The tree) कपित्थः.—(The fruit) कपित्थं.

WOOD-COCK, *s.* वनकुक्कुटः, अरख्यकुक्कुटः, वृषकुक्कुटः.

WOOD-CUTTER, *s.* वृक्षच्छिद् *m.*, वनच्छिद्, खेत्ता *m.* (तृ), स्यागुच्छेदः.

WOODED, *a.* वृक्षावृतः -ता -तं, तरुगुल्मावृतः &c., सवृक्षः -द्या -धं.

WOODEN, *a.* काष्ठमयः -यी -र्यं, दारुमयः &c., काठी -घिनी -घि (नं), काष्ठपटितः -ता -तं, दारुपटितः &c., दारवः -वी -वं, दारुजः -जा -जं, अधिदारवः -वी -वं, काष्ठ in comp., दारु in comp.

WOOD-HOUSE, *s.* काष्ठरक्षणस्थानं, इभस्थानं, दासकाष्ठस्थानं.

WOOD-LAND, *s.* वृक्षावृतभूमिः *f.*, तरुगुल्मावृतभूमिः *f.* -भूः *f.*

WOODMAN, *s.* वनचारी *m.*, वनजीवी *m.*, आटविकः. See FORESTER.

WOOD-NYPH, *s.* वनदेवता, वनदेवी, अरख्यदेवता -देवी.

WOOD-PECKER, *s.* दावीपाटः, दावीपातः, काष्ठकुट्टः, शतपथकः, शतच्छदः, भद्रतामा *m.* (नं), कुठाकुः *m.*, कुठाहः *m.*

WOOD-PIGEON, *s.* हारितः, हारीतः, वनपारावतः, वनकपोतः.

WOOD-SORREL, *s.* चाङ्गेरी, कुचाङ्गेरी, चुक्रिका, दमशठा, चङ्गी, चङ्गलोलिका, चङ्गलोलिका, चङ्गश, चङ्गल *n.*

WOODY, *a.* (Abounding with wood) बहुवृक्षायुतः -ता-तं, वृक्षाकीर्णः -ली-लीं, प्रचुरवृक्षः -खा-खं, वार्षः -ली-लीं.—(Ligneous) काष्ठमयः -यी-यं.—(Silvan) आरक्ष्यकः &c., see SILVAN.

WOOFER, *s.* विवाहार्थप्रायकः, विवाहार्थपाचकः, रुपुपासकः.

WOOF, *s.* (In weaving) वारिः -णी *f.*

WOOLING, *s.* विवाहार्थं प्रायेणं, विवाहार्थं चित्ताराधनं.

WOOL, *s.* ऊनी, मेपलोन *n.* (नं), अविरोम *n.*, मेपरोम *n.*, मेपाङ्गरुहं, अङ्गरुहं.

WOOLLEN, *a.* सीछी -सी -सीं, सीछीकः -की -कं, ऊनीमयः -यी-यं, मेपलोममयः -यी-यं, मेपलोमनिर्मितः -ता-तं, मेपलोमजः -जा-जं, आविकः -की -कं, राङ्कयः -वी -वं, मृगरोमजः &c.; 'woollen cloth,' सीछी-वस्त्रं, सीछीपटः, अविपटः, आविकः, सीरुधं, जालिका; 'garment,' सीछीवासम् *n.*, बालवासम् *n.*

WOOLLY, *a.* लोमशः -शा -शं, रोमशः &c., रोमवान् -वती -वत् (नं), लोमवान् &c., ऊनीसदृशः -शी -शं; 'woolly hair,' वर्ररः, वर्ररीकः, चर्चरी.

WORD, *s.* (Single component part of a sentence) शब्दः, पदं, वाचकः, वर्णात्मा *m.* (नं), वाक्कं; 'word for word,' यथाशब्दः; 'force of a word,' शब्दशक्तिः *f.*, निरुद्धः; 'sense,' शब्दार्थः; 'acceptation,' शब्दानुशासनं; 'low word,' अपशब्दः, अवाच्यः; 'radical form of a word,' प्रकृतिः *f.*—(Discourse, language) उक्तिः *f.*, वाक्कं, वचनं, वाक् *f.* (च), वचस् *n.*; 'mere words,' वाङ्मात्रं; 'bad words,' दुस्तिक् *f.*, दुर्वचः, दुर्वचनं; 'waste of words,' वाग्व्ययः; 'war of words,' वाग्युद्धं; 'a word in season,' प्राप्रकालवचनं; 'a man of few words,' सत्यभाषी *m.* (नं), मितभाषी *m.*, मितवाक् *m.*, वाददरिद्रः.—(Promise) वचनं, प्रतिज्ञा; 'to break one's word,' विसंवदः, see PROMISE.—(Tidings) समाचारः, संवादः, सन्देशः.—(In a word) समासतम्.

TO WORD, *v. a.* शब्दद्वारा व्याख्या (c. 2. -स्याति -तुं), शब्दतो व्याख्या, शब्दरचनां कृ, शब्दयोजनां कृ, शब्दविन्यासं कृ.

WORDINESS, *s.* शब्दवित्सारः, शब्दबाहुल्यं, बहुशब्दत्वं.

WORDY, *a.* बहुशब्दकः -का -कं, शाब्दिकः -की -कं, शाब्दः -स्त्री -र्यं, बहुवाङ्मयः -यी -यं, वाग्मी -गिमी -गिमी (नं).

TO WORK, *v. n.* (Labor, make exertion) अम् (c. 4. आम्पति, अम्ति), परिश्रमं, श्रमं कृ, उद्योगं कृ, उद्यमं कृ, उत्साहं कृ, यत्नं कृ, व्यवसायं कृ, कर्म कृ, सायस् (c. 4. -यस्यति -सितुं), सायासं कृ, यत्, चेष्ट, व्यवसाय, उद्यम.—(Operate, act) कृ, चेष्ट, फलम् उत्पद्य, प्रम्, see TO OPERATE.

TO WORK, *v. a.* (Move, cause to move) चल (c. 10. चालयति -यितुं), संचल, संचर (c. 10. -चारयति -यितुं), सृ in caus.—(Form by labour) कृ, चट (c. 10. पटयति -यितुं), निर्मा, रच, विधा, कृप, see TO MAKE, MANUFACTURE.—(Produce, bring about) उत्पद्य (c. 10. -पादयति -यितुं), सम्यद्, जन (c. 10. जनयति -यितुं), साध, कृ.—(Cause to labour) सायस् (c. 10. -यासयति -यितुं), क्रिश् (c. 10. क्रेशयति -यितुं), अम् (c. 10. अमयति -यितुं), सट् (c. 10. सादयति -यितुं), अच-सट्.—(Manage) प्रणी, नी, नियम्, बह् in caus., निर्वह.—(Embroider), see the word.

WORK, *s.* (Employment) कर्म *n.* (नं), व्यापारः, कार्यं, व्यवसायः, see OCCUPATION; 'a laborious work,' श्रमकर्म *n.*—(Labour, exertion) अमः, सायासः, क्रेशः, उद्योगः, उत्साहः, उद्यमः, यत्नः.

कष्टं.—(That which is done or made) कर्म *n.* (नं), कार्यं, क्रिया, कृतिः *f.*, कृत्यं.—(Composition, work of an author) ग्रन्थः, क्रिया, कृतिः *f.*—(Religious act) कर्म *n.* (नं), क्रिया, अनुष्ठानं; 'good works,' सत्कर्म *n.*, सत्क्रिया, सुकर्म *n.*, पुण्यकर्म *n.*, धर्मकार्यं, धर्मकृत्यं, पुण्यं, साधनं; 'way of salvation by works,' कर्ममार्गः; 'one who seeks salvation by works,' कर्ममार्गी (नं), धूमपयः, धूमपी *m.*; 'rich in good works,' पुण्यपुत्रः; 'reward of them,' पुण्यफलं; 'abandonment of them,' कर्मत्यागः.—(Needle-work), see EMBROIDERY, NEEDLE-WORK.

WORK-HOUSE, *s.* कर्मशाला, कर्मगृहं, दरिद्रालयः.

WORK-MAN, *s.* कर्मकरः, कर्मकारः, कर्मरः, कारुः *m.*, शिल्पकारः.

WORKMANSHIP, *s.* घटना, निर्माणं, रचना, विरचना, आकृतिः *f.*

WORKSHOP, *s.* शिल्पशाला, शिल्पगृहं, आवेशनं, प्रावेशनं.

WORKING, *s.* (Act of labouring) उद्योगकरणं, उत्साहकरणं, कर्मकरणं, सायासकरणं, श्रमकरणं.—(Operation) चेष्टा.

WORK-WOMAN, *s.* कर्मकारी -रिणी, कर्मकरी, शिल्पकारी.

WORLD, *s.* (Universe) जगत् *n.*, जगती, लोकः, चराचरः, see UNIVERSE.

—(The earth) लोकः, भुवनं, पृथिवी, भूः *f.*, भवः भूलोकः, भूगोलः, जगत् *n.*, जीवाधारः, जीवाजीवाधारः, विष्टपं, पिष्टपं; 'creator of the world,' जगत्सृष्टा *m.* (पृ); 'destruction of the world,' जगत्क्षयः, जगद्विनाशः; 'destroyer of it,' जगद्विनाशकः *m.*; 'end of the world,' जगदन्तः, क्त्यः, भववर्तिः *f.*; 'to the end of the world,' साकत्वात्; 'ends of the world,' दिगन्ताः *m. pl.*; 'the three worlds,' त्रिभुवनं, त्रैलोक्यं, लोकत्रयं, भुवनत्रयं, जगत्त्रयं; 'soul of the world,' जगदात्मा *m.*, लोकआत्मा *m.*—(Mundane existence) संसारः, संसारणं, संसृतिः *f.*, इहलोकवासः, भूलोकवासः, जगन्निवासः, प्रपञ्चः, कष्टकारकः, संसारमार्गः, संसारचक्रं, संसारवर्तः, मोहास्यदं, मायाचक्रं, मायाजालं, विषयजालं, लोकयात्रा, प्रवृत्तिमार्गः; 'this world,' इहलोकः; 'the next world,' परलोकः, लोकान्तरं, प्रेतलोकः; 'the world above,' ऊर्ध्वलोकः; 'belonging to this world,' ऐहलौकिकः -की -कं, ऐहिकः &c.; 'belonging to the next world,' पारलौकिकः -की -कं, पारविकः &c., सामुयिकः &c.; 'in this world,' इह, इहलोके; 'in the next world,' परत्र, अमुत्र, प्रेत्य; 'renunciation of the world,' सद्यसनं, सर्वसङ्गपरित्यागः; 'one who renounces it,' सत्यासी *m.* (नं); 'deadness to the world,' वैराग्यं, विषयविरक्तिः *f.*; 'sick of the world,' भवरोगी -गिणी &c., भवान्ते -न्ता -न्तं; 'snares of the world,' मोहजालं, मायाजालं, मोहपाशः.—(Mankind) लोकः, लोकाः *m. pl.*, जीवलोकः, जनाः *m. pl.*; 'fear of the world,' लोकलज्जा.—(Customs of men) लोकमार्गः, लोकरीतिः *f.*, लोकप्रचारः, जनरीतिः *f.*, जनप्रचारः; 'one who has seen the world,' बहुदृष्ट.

WORLDLINESS, *s.* लौकिकता, विषयासक्तिः *f.*, प्रपञ्चासक्तिः, देहाभिमानं.

WORLDING, विषयी *m.* (नं), प्रपञ्चासक्तः. See WORLDLY.

WORLDLY, *a.* (Pertaining to this world) लौकिकः -की -कं, सांसारिकः -की -कं, ऐहिकः &c., ऐहलौकिकः &c., प्रापञ्चिकः &c., दृष्टार्थः -ली -लीं, संसारी -रिणी -रि (नं), लौक्यः -क्या -क्यं.—(Devoted to it) विषयासक्तः -क्ता -क्तं, विषयाधीनः -ना -नं, प्रपञ्चासक्तः -क्ता -क्तं, इहलोकनिष्ठः -ष्टा -ष्टं, इहलोकासक्तः &c., संसारनिष्ठः &c., संसारैकनिष्ठः &c.

WORLDLY-MINDED, *a.* ऐहिकबुद्धिः -द्धिः -द्धि, ऐहिकदृष्टिः -ष्टिः -ष्टि, इहलोकदृष्टिः &c., प्रपञ्चबुद्धिः &c., संसारैकलक्ष्यः -क्ष्य -क्ष्यं.

WORLDLY-WISE, *a.* संसारज्ञानी -निनी -नि (न्), व्यवहारज्ञानी &c.

WORLDLY-WISDOM, *s.* सांसारिकज्ञानं. संसारज्ञानं, व्यवहारज्ञानं.

WORM, *s.* कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, कीटः -टकः, गच्छुपदः -दी, किच्छुलुकः, महीलता, शिली, भूलाता, सज्जः *f.* कोकसः, तयुरीयः, कृपणः—
(In the inside of the body) कृमिः *m.*, क्रिमिः *m.*, मोवा, अन्तःदाहः, लेलहः; 'the disease,' कृमिरोगः; 'affected by it,' कृमी -मिणी -नि (न्); 'destroying worms,' कृमिमः -मो -मि, कृमिहरः -रा -रं; 'having them,' कृमिलः -ला -लं.

WORM-EATEN, *a.* कृमिखादितः -ता -तं, कृमिभक्षितः &c., कृमिनिष्कृषितः &c.

WORMY, *a.* कृमिलः -ला -लं, कृमी -मिणी &c., कृमिमयः -यो -यं.

WORN, *p. p.* धृतः -ता -तं, धारितः &c., भूतः -ता -तं, परिहितः &c.; 'is worn,' धार्यते, भियते—(Worn away) घटितः -ता -तं, मृष्टः -ष्टा -ष्टं, उन्मृष्टः &c., आपट्टितः &c.—(Worn out, decayed) जौषेः -शौ -शं, जनेरः -रा -रं, जनेरीकः -का -कं, जरटः -टा -टं.—(Worn out, fatigued) आतः -ता -तं, see FATIGUED.

To WORRY, *v. a.* बाध्, क्रिञ्च, व्यथ्, सायस्. See To TEASE.

WORSE, *a.* दुष्टतरः -रा -रं, कष्टतरः &c., खलतरः &c., अधिकदुष्टः -ष्टा -ष्टं, पापीयान् -यमी -यम् (स्), विशेषदुष्टः &c., गरीयान् &c., अनुत्तमः -मा -मं; 'better and worse,' परापरः -रा -रं.—(More sick) अधिकरोगी -मिणी &c.

WORSE, *adv.* दुष्टतरं, कष्टतरं, खलतरं, अधिकदुष्टं, पापीयम्.

WORSHIP, *s.* पूजा, पूजनं, भजनं, भक्तिः *f.*, सत्ता, सत्त्वं -ता, सत्त्वार्था -त्त्वं, सम्यक्सत्त्वं, उपासना, उपासा, उपासिः *f.*, उपसर्ग्य, सेवा, आराधनं -ना, नमस्या, सपथी, सहेतुं -शा, इत्या, नमस्कारः, सपथितः *f.*; 'of the gods,' देवपूजा, देवभक्तिः *f.*, देवतात्त्वं.—(Your worship) भगवान् *m.* (न्), भवान् *m.*

To WORSHIP, *v. a.* पूज् (c. 10. पूजयति -यितुं), अभिपूज्, सम्पूज्, अर्च (c. 1. अर्चति -यितुं, c. 10. अर्चयति -यितुं), सत्त्वार्थे, समत्त्वे, समर्थ्य, भज् (c. 1. भजते, भज्), उपास् (c. 2. उपास्ते -सितुं), आराध् (c. 10. आराधयति -यितुं), सेव् (c. 1. सेवते -यितुं, c. 10. सेवयति -यितुं), नमस् (nom. नमस्यति), सभाज् (c. 10. सभाजयति -यितुं), मह्, श्रु in des., अर्ह; 'by sacrifice,' यज् (c. 1. यजति, यष्टु, इतिवृत्तं).

WORSHIPFUL, *a.* पूजार्हः -हेतु -हेतुं, पूजनीयः -या -यं, अर्चनीयः &c., भट्टारः -रा -रं, भट्टारकः &c., नमस्यः -स्या -म्यं, उपास्यः -स्या -म्यं, सत्त्वार्थः &c., भावमिश्रः -श्रा -श्रं, अर्थः &c. See HONOURABLE.

WORSHIPPED, *p. p.* पूजितः -ता -तं, अर्चितः &c., सम्यक्सत्त्वं &c., अर्चितः &c., नमस्यितः &c., नमसितः &c., उपासितः &c. See HONoured.

WORSHIPPER, *s.* पूजकः, अर्चकः, उपासकः, उपासिता *m.* (न्), सेवकः, सेविता *m.* (न्), आराधकः, भनकः, पूजाकारी *m.* (न्).

WORST, *a.* दुष्टतमः -मा -मं, कष्टतमः -मा -मं, पापिष्ठः -ष्टा -ष्टं, सर्वपापिष्ठः &c., खलतमः -मा -मं, गरिष्ठः -ष्टा -ष्टं.

WORST, *s.* (Most evil state) दुष्टतमदशा, कष्टतमदशा.

To WORST, *v. a.* सभिभू, पराभू, पराजि (c. 1. -जयति -जेतुं), जि.

WORSTED, *s.* जीर्णोन्मूलनं, जीर्णोन्मूलनः *m.*, उन्मूलनयसूत्रं.

WORTH, *s.* (Value) अर्थः, मूल्यं, मारता, अर्थः, see VALUE; 'of little worth,' अल्पमूल्यः -न्या -न्यं, अल्पायः -यो -यं, अपायः -यो -यं.—(Excellence) सारत्वं, गुणः, गुणता, मान्यता.

WORTH, *a.* मूल्य in comp., अर्थ in comp., अर्थः -हेतु -हेतुं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, योग्यः -ग्या -ग्यं; 'worth much,' बहुमूल्यः -न्या -न्यं; 'worth little,' अल्पमूल्यः &c.; 'how much is this worth?' किम्मूल्यम् इतत्; 'worth while,' अमार्हः -ह्य -ह्यं, अमयोग्यः -ग्या -ग्यं, see WHILE.

WORTHILY, *adv.* योग्यं, युक्तं, उपयुक्तं. See PROPERLY, RIGHTLY.

WORTHINESS, *s.* योग्यता, उपयुक्तता, युक्तता, सहेता, पात्रता, समुत्तवं.

WORTHLESS, *a.* निर्गुणः -शा -शं, गुणहीनः -ना -नं, गुणरहितः -ता -तं, निर्गुणी -खिनी -णि (न्), विगुणः -शा -शं, असारः -रा -रं, निःसारः &c., सारहीनः -ता -तं, तृणप्रायः -या -यं, अधमः -मा -मं, अप्रमत्त्यः -न्या -न्यं, अप्रशस्तः -स्ता -स्तं; 'of worthless character,' अगुणः -शीलः -ला -लं; 'a worthless object,' निःसारद्रव्यं, सद्रव्यं, अपात्रं.

WORTHLESSNESS, *s.* निर्गुणत्वं, गुणहीनता, वेगुल्यं, असारता, निःसारता.

WORTHY, *a.* (Deserving) अर्हः -हेतु -हेतुं, योग्यः -ग्या -ग्यं, उपयुक्तः -क्ता -क्तं, उचितः -ता -तं, समुचितः &c., सदृशः -शी -शं, अनुरूपः -पा -पं, or expressed by the fut. pass. part.; 'worthy of death,' मरणाहः -हेतु -हेतुं, मरणोचितः -ता -तं, बपाहः &c., बभ्यः -ध्या -ध्यं; 'worthy of honour,' मानार्हः &c., मात्यः -न्या -न्यं; 'of praise,' दाय्यः -ध्या -ध्यं; 'worthy to be called,' ह्यातव्यः -या -यं; 'possessing a husband worthy of her,' अनुरूपभर्तृभा -गिनी; 'to be worthy,' अर्ह (c. 1. अर्हति -हिन्तुं), see To DESERVE; 'a worthy object or person,' पात्रं, सत्पात्रं, भाजनं, गुणपात्रं, गुणभाजनं.—(Possessing worth or excellence) दाय्यः -न्या -न्यं, गुणी -खिनी -णि (न्), गुणवान् -वती -वत् (न्), मात्यः -न्या -न्यं, सधिगुणः -शा -शं, भद्रकः -का -कं.

WORTHY, *s.* (Man of worth) सार्थ्यजनः, सज्जनः, मानपात्रं.

WOUND, *s.* (Injury to the flesh) व्रणः -शा -शं, खनं, क्षतिः *f.*, परिखनं, अरुम् *n.*, ईर्मं, वेधः -धनं, प्रहारः, आघातः, उद्घातः, सस्ताघातः, लूनकः; 'flesh-wound,' त्वग्भेदः, त्वक्छेदः.

To WOUND, *v. a.* घण् (c. 8. घणोति -यितुं), परिघण्, व्रण् (c. 10. -व्रणयति -यितुं), व्रणं कृ, खनं कृ, व्यध् (c. 4. विधयति, व्यध्), परि-व्यध्, प्रतिव्यध्, वय् (c. 6. वृथति, व्रथितुं), प्रवय्, भिद्, छिद्, विद्, रिप्, छि, सदे, जञ्जेरीक. See To HURT.

WOUND, *p. p.* वेधितः -ता -तं, परिवेधितः &c.; 'wound up,' उपभेदितः &c.

WOUNDED, *p. p.* ध्नः -ता -तं, परिध्नः &c., व्रणितः &c., कृतव्रणः -गा -शं, विद्धः -द्धा -द्धं, भिन्नः -घा -घं, भिन्नदेहः -हा -हं, अस्ताहतः -ता -तं, रिष्टः -ष्टा -ष्टं, जनेरितः -ता -तं, जनेरीकृतः &c., जनेरः -रा -रं; 'mortally,' भिन्नमर्त्या -मर्त्या -मर्त्यं (न्).

WOVE, WOVEN, *p. p.* कृतः -ता -तं, उतः &c., व्युतः -ता -तं, व्युतः &c., ओतः -ता -तं, स्यूतः &c., तन्वी -निली -निलि (न्), तन्नुनिमित्तः -ता -तं, तान्मयः -वो -वं, निमित्तः -ता -तं; 'wove cloth,' तानवस्त्रं, तन्नुसन्तः; 'wove silk,' दुकूलं, धौमं, धौमं.

To WRANGLE, WRANGLING, See To QUARREL, QUARRELING, DISPUTE.

To WRAP, *v. a.* आवेष्ट (c. 1. -वेष्टते -यितुं, c. 10. -वेष्टयति -यितुं), परिवेष्ट, आलद् (c. 10. -लादयति -यितुं), परिलद्, अवगुह्य (c. 10. -गुहयति -यितुं), कोशस्यं -स्यां कृ, वासनोकृ; 'I wrap myself up,' आत्मानम् अवगुहयामि.

WRAPPED, *p. p.* वेधितः -ता -तं, आवेधितः &c., अवगुह्यितः -ता -तं; 'in an envelope,' वासनस्याः -स्या -स्यं, कोशस्यः &c.

WRAPPER, *s.* वेष्टनं, आवेष्टनं, प्रखदपदः, प्रावारः निबोलः, निबोतं, वासनं, पुटः, पिधानं, षलिः *m.*, संयुक्तः, निवृतः, वृष्टिका.

WRATH, *s.* क्रोधः, कोपः, रोषः, रुद् *f.* (ए), रुष्टिः *f.* See ANGER.

WRATHFUL, *a.* कोपी -पिनी &c., खडः -खडा -खडं. See ANGRY.

To WREAK, *v. a.* कृ, प्रणी, विधा. See To EXECUTE.

WREATH, *s.* माला, माल्यं, मक् *f.* (मन्), हारः, दाम *n.* (न्), आवलिः -ली, see GARLAND; 'of smoke,' धूमावली -लिः *f.*

To WREATH, *v. a.* ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यति), c. 10. ग्रन्थयति -यितुं, गुम्फ (c. 1. गुम्फति -स्फितुं), गुम्फ (c. 1. गुम्फति -फितुं), गुम्फनं कृ, दृम् (c. 10. दृमयति -यितुं), सन्दृम्, मालया वेष्ट.
WRECK, *s.* (Shipwreck) नौभङ्गः, नौव्यसनः—(Wrecked ship) भग्ननौका, भिन्ननौका, भिन्ननौः *f.*, नष्टनौका, नष्टनौः *f.*, उत्कलितनौः *f.*
To WRECK, *v. a.* नौभङ्गं कृ, नौव्यसनं कृ, नौकानाशं कृ, नावं भङ्ग or भिद् or नष्ट (c. 10. नाशयति -यितुं), उत्कल (c. 10. -कलयति -यितुं).
WRECKED, *p. p.* भिन्ननौकः -का -कं, भग्ननौकः &c., नष्टनौकः &c., उत्कलितः &c.
To WRENCH, *v. a.* साहसिकाकुचनं or तोत्राकुचनं कृत्वा आकृष्य (c. 1. -कर्षति -कर्षुं), बलवदाकुचनपूर्वम् आकृष्य अपहृ (c. 1. -हरति -हर्षुं), बलवद् आकृष्य उद्धृ, पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं).
WRENCH, *s.* साहसिकाकुचनपूर्वम् आकर्षणं or आकर्षः.
To WREST, *v. a.* बलवद् or साहसेन अपहृ. See *To WRENCH*.
To WRESTLE, *v. n.* बाहुयुद्धं कृ, बाहुप्रहरणं कृ, मलयुद्धं कृ.
WRESTLER, *s.* बाहुयोधी *m.* (नं), बाहुप्रहरी *m.* (नं), मल्लः, कल्लः, रङ्गा-वतारी *m.* (नं); 'king's wrestler,' उत्तिलकः, उद्धतः.
WRESTLING, *s.* बाहुयुद्धं, मलयुद्धं, मल्लक्रीडा, मल्लयाचा, मल्लयो.
WRETCH, *s.* (Bad man) हताशः, जालसः, पापः, पापीयान् *m.* (सं), पापिष्ठः, दुरात्मा *m.* (नं), नराधमः, खलः, चण्डालः, लहः, लहुः—(Poor creature) मल्लभायः, तपस्वी *m.* (नं), हताशः, कृषणः.
WRETCHED, *a.* अतिदुःखी -खिनी -खि (नं), अतिदुःखान्वितः -ता -तं, अतिदीनः -ना -नं, दीनः &c., अधन्यः -न्या -न्यं. See MISERABLE.
WRETCHEDNESS, *WRETCHEDLY*. See MISERY, MISERABLY.
To WRIGGLE, *v. n.* देहम् इतस्ततः क्षिप्रं मंचलं (c. 10. -चालयति -यितुं).
To WRING, *v. a.* (Twist or press violently) बलवद् or साहसेन आकुञ्च (c. 1. -कुञ्चति -चिन्तुं, c. 10. कुञ्चयति -यितुं) or पीड् (c. 10. पीडयति -यितुं) or सम्पीड्.—(Wring out) बलवदाकुचनं कृत्वा or बलवद् आकृष्य उद्धृ or निर्दहृ or उत्कृष्य.—(Wring out water, &c.) बलवत् पीडयित्वा जलं निर्गम्य in caus., or निःसृज्य in caus.
WRINKLE, *s.* बलिः -ली *f.*, चर्मरेखा, त्वरेखा, रेखा, चर्मरेखा, चर्म-तरङ्गः, तरङ्गः, जर्मिः *m. f.*, जर्मिका, त्वर्गर्मिः *m. f.*, भङ्गः, चर्मभङ्गः, त्वर्गर्गर्ध्वः, त्वर्गर्गर्ध्वः, चर्मसङ्कोचः; 'on the brow,' ललाटेरेखा, ललाटेरेखा.
To WRINKLE, *v. a.* त्वचं or चर्मं संकुच (c. 1. -कोचति -चिन्तुं) or कुञ्च (c. 1. कुञ्चति -चिन्तुं) or आकुञ्च. See *To CONTRACT*.
WRINKLED, *WRINKLY*, *a.* बलिनः -ना -नं, बलिमान् -मती -मत् (नं), बलिभः -भा -भं, जर्मिमान् &c., रेखाङ्कितः -ता -तं, सरसः -खा -खं.
WRIST, *s.* मणिवन्धः -न्धनं, कल्युषं, प्रकोष्ठः, प्रवेष्टः, चोलकी *m.* (नं), मणिः *m. f.*
WRIT, *s.* लेखः, लेख्यं, लेखपत्रं; 'Holy writ,' श्रुतिः *f.*, श्रुतं.
To WRITE, *v. a. or n.* (With a pen) लिख् (c. 6. लिखति, लेखितुं), अभिलिख्, लेखनं कृ, लिखनं कृ, लिपि कृ; 'to write down,' अभिलिख्, लेख्याहर्द -दा कृ, पद्याहर्द -दा कृ.—(Compose) ग्रन्थ (c. 9. ग्रन्थति, c. 1. ग्रन्थति -न्यति), ग्रन्थनं कृ, रच (c. 10. रचयति -यितुं), कृष्य (c. 10. कल्ययति -यितुं), निबन्ध्.
WRITER, *s.* (One who writes) लेखकः, लिख in comp. (स्), लि-पिकारः, लेखनकारी *m.* (नं), लिपिकारः—(Clerk) कायस्थः, see SCRIBE.—(Composer) ग्रन्थकारः, ग्रन्थकर्ता *m.* (नं), रचकः.
To WRITHE, *v. a. or n.* तीव्रवेदनोपहतत्वाद् अङ्गानि इतस्ततः मंचलं (c. 10. -चालयति -यितुं) or आकुञ्च or अङ्गाकुचनं कृ.
WRITHING, *s.* अङ्गाकुचनं, अङ्गाकर्षः, इतस्ततो मञ्जसालनं.

WRITING, *s.* (The act) लेखनं, लिखनं, लेखः -खा, अभिलेखनं, लि-पिः *f.*, लिपिका. लिपिः -वी *f.*—(Composition) रचना, ग्रन्थनं, ग्रन्थकरणं—(Written letters or characters) अक्षरविन्यासः, अक्षररचना—(Any thing written) लिखितं, लेखः, लेख्यं, लेख्य-पत्रं, पत्रं -त्रकं; 'committed to writing,' लेख्याहर्दः -दा -दं, पद्याहर्दः &c.; 'writing materials,' लिपिमज्जा, लेखसाधनं, लेखनसामग्री.

WRITING-MASTER, *s.* लेखशिक्षकः, लेखनशिक्षकः, लेखोपदेशकः.

WRITING-PAPER, *s.* लेखनपत्रं, लिखनपत्रं, लेख्यपत्रं.

WRITTEN, *p. p.* लिखितः -ता -तं, लेखितः &c.; 'document,' लेख्यं.

WRONG, *a.* (Not fit or right) अयुक्तः -क्ता -क्तं, अयोग्यः -ग्या -ग्यं, अनुपयुक्तः -क्ता -क्तं, अनुपपन्नः -न्ना -न्नं, *see* IMPROPER. —(Erroneous) अवधार्यः -धी -धं, अनृतः -ता -तं, वितथः -था -थं, असत्यः &c., असम्यक् -मोची -म्यक (ञ्), अगुटः -द्वा -द्वं, दोषी -पिणी -पि (नं), सदीपः -पा -पं, अपराधी &c., असन् -सती -सत, *see* FALSE, IN-CORRECT.—(Unjust, acting improperly) अन्यायः -न्या -न्यं, अन्यायी -यिनी &c., व्याघ्रिहर्दः -द्वा -द्वं, अव्याध्यायः या -यं, *see* UNJUST.—(Reverse) विपरीतः -ता -तं; 'wrong road,' उन्मार्गः, विमार्गः.

WRONG, *s.* (Injury, injustice) अपकारः, अपकृतं, अपराधः, अन्यायः—(Error) भ्रमः, भ्रान्तिः *f.*, दोषः, अपराधः, अयाचार्य्यं, अयुक्तं, अया-पातय्यः 'in the wrong,' भ्रमयुक्तः -क्ता -क्तं, भ्रान्तियुक्तः &c., भ्रमो-मित्री &c., सदीपः -पा -पं, दोषी &c., अपराधी &c.

WRONG, WRONGLY, adv. अयुक्तं, अन्यायं, अव्याध्यायं, अव-पाथं, अन्यायतम्, अपमान्यं, तृप्त, मित्र्या.

To WRONG, *v. a.* अपकृ, अन्यायं कृ, अपराधं. See *To INJURE*.

WRONGED, *p. p.* अपकृतः -ता -तं, प्राप्तापकारः -रा -रं, कृतापकारः &c.

WRONGFUL, WRONGFULLY. See UNJUST, UNJUSTLY.

WRONG-HEADED, WRONG-HEADEDNESS. See PERVERSE, &c.

WRONG, *a.* कोपाविष्टः -ष्टा -ष्टं, रोषाविष्टः &c. See ANGRY.

WRONGED, *p. p.* (Done) कृतः -ता -तं, *see* PERFORMED.—(Worked, elaborated) संस्कृतः -ता -तं, संस्कारितः &c., कुम्भः -भा -भं, कलितः &c., मिष्टः -द्वा -द्वं; 'wrought iron,' कुञ्जो; 'wrought gold,' कोपः, कृतहर्मः—(Stirred) उन्नतः -ता -तं.

WRY, *a.* वक्रः -क्ता -क्तं, विकृतः -ता -तं; 'wry-faced,' विकृताननः &c.

WRY-NECKED, *a.* वक्रग्रीवः -वा -वं, विकृतग्रीवः &c., वक्रकन्धः &c.

WRYNE, *s.* वक्रता, वक्रता *m.* (नं), विकृतिः *f.*, विरूपता, वैरूप्यं.

X.

XANTIPPE, *s.* कर्कशा, कैकेयी, वक्रशीला, दुर्मखी, पृतना.

XENODOCHY, *s.* अतिथिपूजनं, अतिथिसेवा, अतिथिसत्कारः.

Y.

YACHT, *s.* क्रोडानीका, क्रोडानीः *f.*, केलिनौका, केलिनीः *f.*

YAM, *s.* चालुः -लु *m. n.*, चालुकं, मधुमूलं, मध्यालुकं, सुकन्दः, खाड-कालुः -लुकं, खडककणः.

YAMA, *s.* (God of Naraka or Hell, Regent of the South, or lower world, and judge of departed souls, corresponding to the grecian god Pluto, or to the judge of hell. Minos. His abode is in the infernal city of Yamapur. whither the Hindús believe that a departed soul immediately repairs, and receiving a just sentence from Yama,

ascends to Swarga, the first heaven, or descends to Naraka, the snaky hell, or assumes on earth the form of some animal, unless its offences have been such as deserve condemnation to a vegetable or even to a mineral prison. As god of justice and lord of punishment, Yama corresponds with Śiva and Varuna, and in this character is represented as bearing a cord or noose. Yama is often identified with Death and Time. He is the son of Sūrya or the Sun, and brother of the personified Yamunā or Jumná river) यमः, यमराजः, यमराट् *m.* (नं). यमनः, श्मनः.—(As Death or Time or the Destroyer) कृतान्तः, मृत्युः *m.*, कालः, कालान्तकः, खलकः, कालकुशलः.—(Regent of the South) दक्षिणाग्रपतिः *m.*—(Lord of the dead) प्रेतपतिः *m.*, प्रेतराजः, परेतराट् *m.* (नं), परेतराजः.—(Lord of deceased ancestors) पितृपतिः *m.*—(God of the śrīddha) आहुदेवः, आहुदेवता.—(God of justice) धर्मराजः, धर्मी.—(The impartial judge) समवर्त्ती *m.*—(God of punishment) दण्डधरः, दण्डो *m.* (नं), दण्डयामः, अधिदण्डनेता *m.* (नं), दण्डः.—(Bearer of the cord or noose) पाशो *m.* (नं), पाशभृत् *m.*, पाशापाणिः *m.*—(Son of the sun) वैयस्वतः, सूर्यपुत्रः, सूर्यतनयः, सकेतनयः, सकेतनन्दनः.—(Brother of Yamunā) यमुनाभ्राता *m.*—(The variegated one) चित्रः. The pain or punishment inflicted by Yama is called यानता. 'One of his attendants,' कालपुरुषः.

YAMUNĀ, *s.* (A river, commonly called Jumná, which rises on the south side of the Himalayas, and after a course of 375 miles, falls into the Ganges at Prayāga or Allahabad. The personified river is considered to be the daughter of Sūrya or the Sun, and sister of Yama) यमुना, सूर्यतनया, सूर्यपुत्री, सकेतनया, यमस्वसा *f.* (नं), श्मनस्वसा *f.*, कालिन्दी.

YARD, *s.* अङ्गुलं, प्राङ्गुलं, शतर्ष, सर्जिरं. *see* COURT-YARD.—(The measure) गजः.—(Of a ship) नौवसनकाष्ठं, नौवसनदण्डः.

YARN, *s.* (Woollen thread) ऊर्णासूत्रं, कौशेयसूत्रं, कौशेतनतुः *m.*, ऊर्णा-मयसूत्रं.—(Long yarn) दीर्घसूत्रं.

TO YAWN, *v. n.* नृम्भ् (c. 1. नृम्भते -स्मिन्ते), विनृम्भ्, प्रनृम्भ्, जम्भ् or जम्भ् (c. 1. जम्भते, जम्भते -स्मिन्ते), नृम्भणं कृ, नृम्भं कृ, विनृम्भणं कृ, जम्भं (c. 1. ज्ञायति, ज्ञातुं). *See* TO GAVE.

YAWN, YAWNING, *s.* नृम्भः -स्मरणं, नृम्भा -स्मिका, विनृम्भणं, जम्भितं, विनृम्भितं, हाफिका, हर्म *n.* (नं), उपपुष्पिका.

YAWNER, *s.* नृम्भकः, नृम्भो *m.* (नं), विनृम्भकः, नृम्भणकारी *m.*

YE, *pron.* सूर्य (nom. pl. (युष्मद्).

YEA, *adv.* यादं, आम्, सत्यं, हुम्, तथेति, अपरञ्च; 'yea and nay,' स्वीकारास्वीकारो *m. du.*, स्वीकृतास्वीकृतं.

YEAR, *s.* वत्सरः, वर्षः, संवत्सरः, परिवत्सरः, ख्यः, समा, समाः *m.* (सं), संवत् ind., हायनः, वरिषं, कालयण्यः *m.*, चतुर्वृत्तिः *f.*, सन्नेतुपरिवर्त्तः, भास्मान्तः, युगांशकः, शब्द *f.*, शब्दा; 'half-year,' वर्षार्द्धं, ख्यार्द्धं, परमासं, खयनः; 'last year,' गतवर्षः, परतु indec.; 'belonging to it,' परतुलः -ल्लि -ल्लं; 'the present year,' वर्त्तमानवर्षः, रेपमस्; 'year before last,' पराति indec.; 'belonging to it,' परा-तिनः -ल्लि -ल्लं; 'next year,' परवर्षः, चागामिवत्सरः, उन्नरवत्सरः; 'events of the year,' वर्षफलं; 'throughout the year, to the end of it,' चावधानातः; 'for a year,' वर्षपर्यन्तं; 'year after year,' वर्षे वर्षे, वत्सरे वत्सरे, प्रतिवत्सरं; 'solar year,' वीरवर्षः;

'sidereal year,' आर्क्षवर्षः.

YEARLY, *a.* वार्षिकः -को -कं, प्रतिवार्षिकः &c., सांवत्सरिकः -को -कं, सांवत्सरः -रो -रं, आर्क्षिकः -को -कं, प्रतिसांवत्सरिकः &c., वर्षिकः -का -कं, समीनः -ना -नं; 'half-yearly,' पाष्णासिकः -को -कं.

YEARLY, *adv.* प्रतिवर्षं, प्रतिवत्सरं, प्रत्यब्दं, अनुवत्सरं, वत्सरे वत्सरे, वर्षे वर्षे, खयने खयने.

TO YEARN, *v. n.* वत्सल (nom. वत्सलायते), वात्सल्यं सूच् (c. 10. सूचयति -यितुं), वात्सकामा भू, वात्सलीभू, खिह् (c. 4. खिहति, खेहितुं), उत्सुक (nom. उत्सुकायते).

YEARNING, *s.* वत्सलता, वात्सल्यं, उत्सुकता, जीत्सुक्यं, खेहः.

YEAST, *s.* सुरामशः, मद्यमशः, यषमशः, कारोक्षमः, कारोत्ररः, किरावः -खं, नगनहः -हु *m. n.*, खमिषवः, कादचरीवीनं, सुराभागः. In some parts of India ताडी or ताली, i. e. toddy or the fermented juice of the lād or palm tree is much used as yeast.

TO YELL, *v. n.* रु (c. 2. रीति, रवितुं), रम्, नद्. *See* TO SCREAM.

YELL, *s.* रुतं, रावः, दीर्घरुतं, दीर्घरावः, चित्कारः. *See* SCREAM.

YELLING, *part.* दीर्घरावः -वी -वं, दीर्घनादी -दिनी -दि (नं).

YELLOW, *a.* पीतः -ता -तं, गौरः -री -रं, पीतलः -ला -लं, हरिद्राभः -भा -भं, पीतवर्णः -णो -णं, गौरवर्णः &c.

YELLOW-BIRD, YELLOW-HAMMER, *s.* हरिद्राङ्गः.

YELLOWISH, *a.* ईषत्वीतः -ता -तं, ईषत्वीतवर्णः -णो -णं; 'yellowish white,' हरिणः -खा -खं, पाशुः -खुः -खुः, पाशुरः -रा -रं.

YELLOWNESS, *s.* पीतता, गौरता -त्वं, पीतवर्णः, हरिद्रावर्णः.

TO YELP, *v. a.* भप्, रै, रु, रम्. *See* TO BARK, YELL.

YEOMAN, *s.* गृहस्थः, गृहाधिकारी *m.* (नं), क्षेत्रपतिः *m.*

YES, *adv.* वादं, आम्, हुम्, सत्यं, तथेति, परमं, एवं, खोम्, खयकिं, स्वीकृतं.

YESTER, *a.* ख्यस्तनः -नी -नं, ख्यस्तः -स्या -स्यं, पर्युपितः -ता -तं.

YESTERDAY, *s.* ख्यस्, पृष्ठेद्युम्, गतदिवसः, गतदिनं, कत्यं; 'relative to yesterday,' ख्यस्तनः -नी -नं, ख्यस्तः -स्या -स्यं.

YESTERNIGHT, *s.* गतरात्रिः *f.*, गता रात्रिः, गता यामिनी.

YET, *conj.* तथापि, परन्तु, खपि, किन्तु. *See* NEVERTHELESS.

YET, *adv.* (Over and above) खपिकं, परं.—(Hitherto) खद्य यावत्, खद्यपर्यन्तं, खद्यपि, *see* HITHERTO, STILL.

TO YIELD, *v. a.* (Produce, bear) उत्पद् (c. 10. -पादयति -यितुं), जन् (c. 10. जनयति -यितुं), दा (c. 3. ददाति, दातुं), प्रदा; 'fruit,' फलं दा or प्रदा, फल.—(Give, grant, concede) अनुदा, प्रदा, दा, यितुं (c. 1. -तरति -रितुं -रोक्षुं), अनुज्ञा, प्रोक्ष् in caus., *see* TO CONCEDE.—(Deliver up, surrender) उत्सृज् (c. 6. -सृजति -सृष्टुं), विसृज्, खयसृज्, त्यज् (c. 1. त्यजति, त्यक्तुं), हा, विहा.

TO YIELD, *v. n.* यक्षोभ्, यक्षं गम् or उपगम्. *See* TO SUBMIT.

YIELDING, *a.* (Bearing fruit) फलदः -दा -दं, फलप्रदः &c., फलवान् -वती -वत् (नं), फलन् -ल्लनी &c., फलोत्पादकः -का -कं.—(Compliant) अनुकूलः -ला -लं, अनुरोपी -पिनी &c., *see* COMPLIANT.

YOJANA, *s.* (A measure of distance, equal to five miles, or, according to some, to nine miles) योजनं.

YOKE, *s.* (For the necks of oxen) युगः -नं, प्रासङ्गः, चापङ्गः; 'of a plough,' कुशः; 'pin of the yoke,' युगकीलः -लकः; 'tie of it,' योक्त्रं, योचं, चापन्धः.—(Yoke or pair of oxen) गोयुगं, गोमिचुनं.—(Fit for the yoke) युग्यः -य्य -य्यं, प्रासङ्ग्यः &c.

TO YOKE, *v. a.* युक् (c. 7. युनक्ति, c. 10. योजयति -यितुं), नियुक्.

YOKED, *p. p.* युक्तः -क्ता -कं, नियुक्तः &c., संसक्तयुगः -गा -नं; 'is yoked,' युज्यते; 'a yoked animal,' युग्यः, प्रासङ्ग्यः, ज्ञाकदः;

'having yoked the steeds,' युक्तुरङ्गः -ङ्गा -ङ्गं.

YOKE-FELLOW, *s.* सहचरः, सहवर्ती *m.* (नं), सहभावी *m.*

YOLK, *s.* (Of an egg) अण्डमध्यं, अण्डमध्यभागः, अण्डद्वयं, अण्डकुसुमं, अण्डमध्यस्थः पोषाभाः.

YON, YONDER, *a.* नातिदूरस्थः -स्या -स्थं, ईषदूरस्थः -स्या -स्थं.

YON, YONDER, *adv.* नातिदूरे -रतस्, ईषदूरे -रतस्.

YORE, *adv.* (Of yore) पुरा, प्राक्काले, प्राक्, पुरस्तात्.

You, *pron.* (For thou, in the sing.) त्वं *nom. sing.*—(In the plur.) यूयं *nom. pl.* (युष्मद्); 'of you,' युष्माकं; 'you two,' युवां. The honorific pron. भवान् *m.* (तं), is often used for 'you,' with the 3d pers. sing. of the verb.

YOUNG, *a.* बालः -ला -लं, युवा *m.*, युवतिः -ती *f.*, यूनी *f.*, युव *n.* (नं), तरुणः -णा -णं, अल्पवयः -या. यः (स), अल्पवयस्कः -स्का -स्कं, अभिनववयस्कः &c., बालिशः -शा -शं, कुमारः -री -रं, किशोरः -रा -रं, अभिनवः -वा -वं, प्रतिनवः &c., वयस्यः -स्या -स्थं, वयस्यः &c.; 'a young man,' कुमारः, युवजनः, बालजनः, तरुणः, रुढवयाः *m.* (स); 'young woman,' तरुणी, कुमारी, कन्या, युवती, बाला, नवयौवनाः 'a young bird,' see YOUNG, *s.*

YOUNG, *s.* (Young one of any animal) शावकः, शिशुः *m.*, पोतः -तकः, अपत्यं, पाकः -का, सर्भकः, डिम्बः, प्रपुष्कः, प्रपुष्कः, वर्करः -री, कुणकः; 'a young bird,' पक्षिश्रावकः; 'a young mouse,' मृषिकश्रावकः; 'a young elephant,' गजशिशुः *m.*; 'a young deer,' मृगपोतकः.

YOUNGER, *a.* कनीयान् -यसी -यः (स), कनिष्ठः -ष्ठा -ष्ठं, यवीयान् &c., यविष्ठः &c., अनुजः -जा -जं, अनुजातः -ता -तं, अनुजन्मा -न्मा -न्म (नं), जयन्यजः -जा -जं, अवरजः &c., अवरयस्कः -स्का -स्कं, अवरः -रा -रं.

YOUNGSTER, *s.* कुमारकः, बालजनः, किशोरः, वटुः. See LAD.

YOUR, YOUR'S, *pron.* तव *gen. sing.*, युष्माकं *gen. pl.* (युष्मद्), भवतः *gen. sing.*, भवतां *gen. pl.* (भवत्), त्वदीयः -या -यं, भवदीयः &c., भावकः -त्वा -त्वं, योधाकः -की -कं, योधाकीनः -ना -नं.

YOURSELF, *pron.* (Reciprocally) आत्मा *m.* (नं); as, 'blame yourself,' आत्मानं निन्द; 'for yourself,' आत्मार्थं.—(Emphatically) स्वयं, स्वतः; 'you yourself,' स त्वं, see SELF.

YOUTH, *s.* (Early part of life) यौवनं, यौवनावस्था, यौवनकालः, यौवनदशा, कुमारं, तारुण्यं, तारुण्यदशा, तारुण्यकालः, सौकुमार्यं, शैशवं, प्रथमवयस् *n.*, पूर्ववयस् *n.*, प्रथमवयस् *n.*, केशोरं; 'prime or heyday of youth,' नवयौवनं, यौवनप्रौढिः *f.*; 'pride of youth,' यौवनदर्यः.—(A young man) तरुणः, कुमारः -रकः, युवजनः, युवा *m.* (नं), बालजनः, अवालः, किशोरः, वटुः *m.*, वटुकः, वेकटः.—(Young persons) तरुणजनाः *m. pl.*, युवजनाः *m. pl.*, बालजनता.—(State of being young) तारुण्यं, बालत्वं -ता.

YOUTHFUL, *a.* यौवनवान् -वती -वत् (तं), बालः -ला -लं, यौवनेयकः -की -कं, अल्पवयः -या -यः (स). See YOUNG.

YOUTHFULNESS, *s.* तारुण्यं, बालता -त्वं, सौकुमार्यं, बालिश्यं.

Z.

ZANY, *s.* भट्टः, वैहासिकः, विदूषकः. See BUFFOON.

ZEAL, *s.* उत्साहः, चक्षता, उद्यमता, उद्यता, उन्मः, तैह्यं, तीक्ष्णता, व्यसता, उद्योगः, अत्युद्योगः, प्रीतिः *f.*, जीतुष्यं, अत्युद्योगः, अत्युद्योगः, अत्युद्योगः, उत्सुकता, आस्था. See EARNESTNESS.

ZEALOT, *s.* अत्युद्योगः, अतिव्ययः, अत्यसक्तः, अतितीक्ष्णः.

ZEALOUS, *a.* व्ययः -या -यं, अतिव्ययः &c., उत्तमः -मा -मं, चक्षः -क्षा -खं, उद्यमः &c., तीक्ष्णः -क्षणा -क्षणं, अत्युद्योगः -क्षा -कं, अत्युद्योगी -गिणी -गि (नं), अत्युद्योगः -का -कं, उत्सुकः &c., अत्युद्योगी -गिनी &c., उद्योगी &c., उद्युक्तः -क्ता -कं, इहापोद्युक्तः &c., समुद्यतः -ता -तं, अत्युद्योगी &c., अत्यसक्तः -क्ता -कं, उपाः -पां, तीक्ष्णकर्मी -म्मी -म्मे (नं), प्रयत्नवान् -वती -वत् (तं).

ZEALOUSLY, *adv.* अतिव्ययं, अत्युद्योगेन, अत्युद्योगेन.

ZEBRA, *s.* वनगर्दभः, अरख्यगर्दभः, वनरासभः.

ZEDOARY, *s.* (A plant) सटिः -टी *f.*, कर्षूरकः, कर्षूरकः, वेधमुखकः, द्राविडकः, कात्यः -त्यकः, सुम्पलुखः.

ZENITH, *s.* स्वमध्यं, ऊर्ध्वस्वस्तिकः -कं, ऊर्ध्वदिशा, स्वस्वस्तिकं, शिरोविन्दुः *m.*, ऊर्ध्वः; 'zenith distance,' नतं, नतांशः, नतभागः; 'pointing to zenith and nadir,' ऊर्ध्वपरः -रा -रं.

ZEPHYR, *s.* वसन्तवायुः *m.*, मन्दवायुः *m.*, मन्दानिलः, मृदुवातः, सुसम्पशे-वायुः *m.*, सुगन्धवायुः *m.*, चारवायुः *m.*, मन्दमारुतः, वासन्तः.

ZERO, *s.* (Cipher, naught) शून्यं, विन्दुः, षटः.

ZEST, *s.* रुचिः *f.*, स्वादः, आस्वादः, अभिरुचिः *f.* See RELISH.

ZIGZAG, *a.* चक्रः -क्ता -कं, कुटिलः -ला -लं, जिह्रः -घा -घं, चक्राकारः -रा -रं, कुटिलगतिः -तिः -ति, घुणाधरः -रा -रं; 'zig-zag lightning,' विद्युच्चता, असिलता.

ZINC, *s.* (Kind of metal) वज्रं, दस्ता.

ZODIAC, *s.* राशिचक्रं, ज्योतिषचक्रं, राशिमण्डलं, भचक्रं, भमण्डलं, भागनं, रिम्कः; 'a sign of the zodiac,' राशिः *m.*, लग्नं, भं; 'the twelve signs collectively,' राशिगणः, भगणः, राशिकुण्डली, मेघ-वृषादयः *m. pl.* These are, 1. Aries, मेघः; 2. Taurus, वृषः, वृषभः; 3. Gemini, मिथुनः, द्वन्द्वः, जितनभः; 4. Cancer, कर्कटः, कर्कः, कर्कटराशिः *m.*; 5. Leo, सिंहः, अरख्यराशिः *m.*; 6. Virgo, कन्या; 7. Libra, तुला, तुलाधारः, षटः; 8. Scorpio, वृश्चिकः, कीर्षी, खलिः *m.*; 9. Sagittarius, भुजः -नु *m. n.*, तीक्ष्णः; 10. Capricornus, मकरः, मकरराशिः *m.*; 11. Aquarius, कुम्भः, कुम्भराशिः *m.*; 12. Pisces, मीनः, मीनराशिः *m.*, मीनलग्नं, ऋषः. Of the twelve signs there are two divisions, one called उत्तरगोलः, consisting of the six signs, from Aries to Virgo, the other called दक्षिणगोलः, comprising the remaining six signs. 'The rising of a sign,' लग्नं, उदयः; 'setting,' अस्तः; 'rising sign,' उदयलग्नः; 'setting sign,' अस्तलग्नः; 'circuit of the sun through the zodiac,' भागनं, भगणः; 'passage of the sun through a sign,' सूर्यसङ्क्रान्तिः *f.*, रविस्त्राणिः *f.*, सूर्य-सङ्क्रमणः; 'of a planet,' राशिभोगः; 'passage of the sun or a planet from one sign into another,' सङ्क्रान्तिः *f.*, सङ्क्रमः.

ZODIACAL, *a.* राशिचक्रसङ्घन्यी -न्यनी &c., भचक्रसङ्घन्यी &c.

ZONE, *s.* (Girdle) नेसला, रसना, कलापः, see GIRDLE.—(Of the earth) भूनेसला, भूचलयः -यं, भूकटिबन्धः; 'torrid zone,' क्रान्ति-चलयः, मध्यदेशः.

ZOOGRAPHER, *s.* प्राणिवर्णनकृत्, पश्यादिविवरणकृत्.

ZOOGRAPHY, *s.* प्राणिवर्णनं, पश्यादिविवरणं, प्राणिवर्णनं.

ZOOLOGICAL, *a.* प्राणिविज्ञानसङ्घन्यी -न्यनी &c., प्राणिविज्ञानसङ्घन्यी &c.

ZOOLOGY, *s.* प्राणिविज्ञानं, प्राणिविषयका विद्या, प्राणिविषयकं ज्ञानं, जीव-जनुविद्या, पश्यादिविद्या, पश्यादिविज्ञानं.

ZOOTOMY, *s.* प्राणिव्यवच्छेदः, प्राणिव्यवच्छेदविद्या, पश्यादिव्यवच्छेदः, पश्यादिव्यवच्छेदविद्या, प्राणिव्यवच्छेदः.

APPENDIX

A.

TO ABASE, *v. a.* अभिमानसङ्घनं कृ. लघूकृ. लाघवं कृ.
ABASED, *p. p.* खडिताभिमानः -ना -नं, तक्रभिमानः &c., नडाभिमानः &c., हतगर्वः -वी -वै, हताहङ्कारः -रा -रं, हुतदम्भः -म्भा -म्भं.
ABASEMENT, *s.* (The act) अभिमानसङ्घनं.—(State) मानभङ्गः, अभिमानभङ्गः, मानहानिः *f.*, मानविध्वंसः, नवता, लाघवस्वीकारः.
ABATEMENT, *s.* (The act) न्यूनीकरणं.—(State) न्यूनता, क्षयः, ह्रासः, शान्तिः *f.*, see DIMINUTION, MITIGATION.
ABBAY, *s.* योगिगृहं, योग्यालयः. *ABBOT*, *s.* मठाधिपतिः *m.*
ABBREVIATION, *s.* संक्षेपः, संक्षिप्ता; 'mark of,' संक्षेपचिह्नं.
TO ABDICATE, *v. a.* (A throne) सिंहासनत्यागं कृ. स्वप्नान्तरागं कृ.
TO ABHOR, *v. a.* अत्यन्तं द्विष, अत्यन्तद्वेषं कृ. अतिद्वेषं कृ.
ABHORRENCE, *s.* अतिद्वेषः, अत्यन्तद्वेषः, परमद्वेषः, विकृतं.
ABILITY, *s.* (Mental) बुद्धिविभयः, बुद्धिवैभवं, बुद्धिपाटवं.
TO ABJURE, *v. a.* शपथपूत्रं लब्ध, शपथं or शपथं कृता लब्ध.
ABLE. As a termination expressing 'admitting of,' 'susceptible of,' rendered in Sanskrit by the future pass. part.; thus, 'eatable,' खाद्यः -द्या -द्यं, खादनीयः &c., खादितव्यः &c.
TO BE ABLE, *v. n.* पृ (c. 10. पारयति -यितुं). शक् must take the 5th conj., unless used to give a pass. sense to the infin.
ABLUTION, *s.* (Of the body) अङ्गस्नानं; 'of the feet,' पादप्रक्षालनं; 'of the head,' शिरःस्नानं; 'of the mouth,' मुखस्नानं, मुखधावनं, मुखशुद्धिः *f.*, आचमनं; 'morning a.,' प्रातःस्नानं; 'by rubbing earth on the body,' मृत्तिकास्नानं; 'by rubbing cowdung,' गोमयस्नानं; 'by rubbing ashes,' भस्मस्नानं; 'servant who assists at a.,' स्नापकः; 'rules of a.,' शौचविधिः *m.*; 'one who performs a.,' स्नायी *m.* (नृ); 'cloth put on after a.,' स्नानवस्त्रं.
ABLY, *adv.* ससामर्थ्यं, शक्तिम्, सविभवं, सकौशल्यं, सपाटवं.
TO ABOLISH, *v. a.* सङ्घ (c. 10. सङ्घयति -यितुं), सङ्घनं कृ, निवृत् in caus.
ABOLITION, *s.* सङ्घनं, भङ्गः, अघरोपणं, निवर्त्तनं, निवृत्तिः *f.*
ABOMINATION, *s.* (Object of) अतिद्वेषपात्रं, पीडितविषयः.
ABORIGINES, *s. pl.* प्रथमस्थितलोकाः *m. pl.*, प्राचीनलोकाः *m. pl.*
ABOUT. (On the point of) वन्मुख &c., see under POINT.
ABREAST, *adv.* समपार्श्वतः, पार्श्वेपङ्क्तिम्.
ABSENCE, *s.* अवस्थानान्ता, अविद्यमानता, विप्रकवेः, वरोक्षता.—(Of mind) जनवधानं -नता, अप्रसुतलक्षता.
ABSENT, *a.* (In mind) जनवहितः -ता -तं, अन्यतुदयः -या -यं, भानतुदयः &c., अतन्मनस्कः -स्का -स्कं, अप्रसुतलक्षः, अन्यासकृच्छितः -त्ता -तं.
ABSOLUTE, *a.* (Despotic) स्वाधीनः -ना -नं, स्वायत्तः -त्ता -तं, अपराधीनः &c.—(Unconditional) प्रतिबन्धहीनः -ना -नं, निष्प्रतिबन्धः &c.
ABSORPTION, *s.* (Into the Deity) मुक्तिः *f.*, मोक्षः, निर्वैली.
ABSTINENCE, *s.* जलाहारः, जल्यभोजनं, आहारनिवर्त्तनः, संयमः.
TO ABUT, *v. n.* सीमासंयोगं कृ, सीमासन्धिं कृ, स्पर्श, लग्.

ACACIA, *s.* (Kind of tree) शमी.
ACADEMICAL, *a.* विद्यालयसङ्घन्धी -न्धनी &c., मठसङ्घन्धी &c.
ACCELERATED, *p. p.* वर्धितवेगः -गा -गं, वर्धितगतिः -तिः -ति, त्वरितः &c.
ACCELERATION, *s.* वेगवर्धनं, वेगवृद्धिः *f.*, गतिवर्धनं, गतिवृद्धिः *f.*
TO ACCENTUATE, *v. a.* स्वरयुक्तं -क्तं कृ, सस्वरोच्चारणं कृ, सस्वरपठनं कृ.
ACCENTUATED, *p. p.* स्वरितः -ता -तं, स्वरयुक्तः -क्ता -क्तं, सस्वर &c.
ACCENTUATION, *s.* सस्वरोच्चारः -रणं, प्रतोच्चारणं, स्वरपालनं.
ACCIDENTAL, *a.* (Non-essential) असहजः -जा -जं, आगमकः -का -कं आहार्यः -य्यो -य्यं, अस्वाभाविकः -की -कं.—(Happening by chance) दैवनातः -ता -तं, दैवागतः &c., दैवोपस्थितः &c., दैवघटितः &c., दैवहेतुकः -का -कं, दैवयोगिकः &c., अकारणनातः &c., अकारणागतः &c., अकारणोत्पन्नः -न्ना -न्नं, अकारणभूतः &c., अकारणोद्भवः -वा -वं, अकस्माज्जातः &c., अकस्मादुत्पन्नः -न्ना -न्नं, अकस्माद्भूतः -ता -तं, यदुज्जाभूतः &c., अनिमित्तभूतः &c., आगमकः -का -कं.
ACCIDENTALLY, *adv.* दैववशात्, अदृष्टवशात्, यदुज्जया.
TO ACCOST, *v. a.* सपुष्प (c. 10. बोधयति), प्रागभाषणं कृ, आदिभाषणं कृ.
ACCOUCHEUR, *s.* प्रसवकारी वैद्यः, प्रसववैद्यः, मूर्तिवैद्यः.
ACCOUTRED, *p. p.* सायुधः -या -यं, सशस्त्रः &c., उपासशस्त्रः &c.
TO ACCREDIT, *v. a.* सत्य (nom. caus. सत्यापयति -यितुं), सत्यापनं कृ.
ACCRETION, *s.* अन्यसंयोगवर्धनं, अन्यसंयोगवृद्धिः *f.*, समुत्पन्नं.
ACCURATE, *a.* सम्यक् -मोची -म्यक (च्), शुद्धः -द्धा -द्धं, सूक्ष्मः &c.
ACCUSATION, *s.* दोषारोपः -पणं, अपराधारोपः -पणं.—(False) निव्याभियोगः, निव्याभिशंसनं.
ACONITE, *s.* (A poison) वल्लभाभः, प्राणहारकं.
ACOUSTIC, *a.* श्रवणसङ्घन्धी -न्धनी &c., श्रुतिविषयकः -का -कं.
ACOUSTICS, *s. pl.* श्रुतिविद्या, श्रवणविषयका विद्या.
ACROSTIC, *s.* आद्याक्षरबन्धः, प्रथमाक्षरबन्धः, पूर्वोद्धाक्षरबन्धः.
TO ACTUATE, *v. a.* प्रवृत् (c. 10. प्रवर्त्तयति -यितुं), प्रेर (c. 10. प्रेरयति -यितुं).
ACTUATED, *p. p.* प्रवर्त्तितः -ता -तं, प्रेरितः &c. See INFLUENCED.
ACUTE-ANGLE, *s.* अन्तर्लघकोणः, न्यूनकोणः, लघुकोणः; 'acute-angled,' अन्तर्लघः -द्धा -द्धं.
ADAGIO, *s.* (Slow time in music) विलम्बितं.
ADAMANTINE, *a.* वज्रसदृशः -शी -शं, वज्रप्रायः &c., वज्रः -द्धा -द्धं.
ADDITION, *s.* (In arithmetic) योगः, सङ्कलनं.
TO ADJOURN, *v. a.* आकालान्तरात् लब्ध, कालान्तरपर्यन्तं लब्ध.
TO ADJUST, *v. a.* व्यवस्था in caus. ADJUSTMENT, *s.* व्यवस्थापनं.
ADRIFT, *a.* or *adv.* प्रवाहाधीनः -ना -नं, बोधाधीनः -ना -नं.
ADULT, *a.* वयःस्थः -स्था -स्थं, वयस्कः &c., प्राप्तीयुवनः -ना -नं.
ADULTERATED, *p. p.* हीनद्रव्यसंसर्गदूषितः -ता -तं, हीनमिश्रदूषितः &c., हीनसम्यक्दूषितः; 'with water,' जलसंसृष्टः -हा -हं.
ADULTERY, *s.* (In a male) परभार्यागमनं, परतत्त्वगमनं.—(In a female) परगमनं, परपुरुषगमनं, अन्यगमनं.
TO ADUMBRATE, *v. a.* छायां दृश in caus., आभासं दृश in caus.
ADUMBRATION, *s.* छायाप्रदर्शनं, छायाभासः, आभासः, छाया.

ADVANCEMENT, *s.* पदवर्धनं, पदवृद्धिः *f.*, संवर्धनं, वृद्धिः, पुरस्कारः.
 ADVANTAGEOUS, *a.* हितवहः -हा -हं, हितकरः &c., हितजनकः &c.
 ADVERBIAL, *a.* अव्ययरूपः -या -वं, अव्ययात्मकः &c., अव्ययसङ्घट्टी &c.
 ADVOCATE, *s.* परार्थविवादी *m.*, परपक्षविवादी *m.*, परार्थवादी *m.*
 AERIFORM, *a.* वायुरूपः -या -वं, वायुमयः -यी -यं, वातरूपः &c.
 AEROSTRATION, *s.* आकाशगमनं, आकाशयानं, आकाशसंचारः.
 AFFECTION, *s.* (Fondness) प्रीतिः *f.*; 'object of affection,' प्रीति-
 पार्थ; 'paternal affection,' सुतस्नेहः, पुत्रस्नेहः—(Of the mind)
 मनोभक्तेः, मनोविकारः, मनोविकृतिः *f.*, मनोवृत्तिः *f.*, वृत्तिः *f.*, विकारः,
 विकृतिः *f.*; 'the affection of love,' कामविकारः; 'of anger,'
 क्रोधविकारः—(Of the body) विकारः, भावः, वृत्तिः *f.*, आकारः,
 अनुभावः; 'of the eyes,' नेत्रविकारः—(Of the mind or body)
 भावः. Of these there are three classes: 1. Fixed or
 regular passions, स्थायिभावाः *m. pl.*, eight in number, viz.
 रतिः *f.*, हासः, शोकः, क्रोधः, उत्साहः, भयं, जुगुप्सा, विस्मयः. 2. Irre-
 gular passions, व्यभिचारिभावाः *m. pl.* or संचारिभावाः *m. pl.*,
 thirty-two in number, viz. निर्वेदः, ज्ञानिः *f.*, शङ्का, असूया, मदः,
 अमः, सालस्यं, दैन्यं, चिन्ता, मोहः, स्मृतिः *f.*, धृतिः *f.*, ब्रीडा, अपलता,
 हर्षः, आवेगः, जडता, गर्वः, विषादः, औत्सुक्यं, निद्रा, अपस्मारः, शयः,
 विबोधः, अमर्षः, अवहित्या, उग्रता, मतिः *f.*, उपालम्भः, व्याधिः *m.*,
 उन्मादः, मरणं. Sometimes चासः and चित्तकं are added.
 3. Honest and spontaneous emotions, सास्त्रिकभावाः *m. pl.*,
 eight in number, viz. स्तम्भः, खेदः, रोमाचः, वैस्वर्ग्यं, वेपथुः *m.*,
 वैषर्ष्यं, अश्रु, प्रलयः.
 AFFIRMATIVE, *s.* सतिपक्षः. *Adj.* सतिपक्षी -क्षिणी &c., सतिपक्ष-
 स्थापकः -का -कं. AFFIRMATIVELY, सतिपक्षस्थापनपूर्वकं.
 AFFIX, *s.* प्रत्ययः. To AFFIX, आरुह् in caus., विधा.
 AFTERTHOUGHT, *s.* पश्चाद्बुद्धिः *f.*, पश्चात्कल्पना, पश्चिमबुद्धिः *f.*
 AGE, *s.* (Of the world) युगं; 'beginning of an age,' युगादिः *m.*;
 'end of one,' युगान्तः. The four ages of the Hindús, cor-
 responding in some degree with the golden age, silver
 age, brazen age, and iron age, are, 1. कृतं or सत्यं, 2. त्रेता,
 3. द्वापरः, 4. कलिः *m.*
 To AGGRAVATE, *v. a.* उद्दीप् in caus. AGGRAVATION, *s.* उद्दीपनं.
 AGITATED, *a.* वेगवान् -वती &c. AGITATION, *s.* वेगः, चिह्नवेगः.
 AGUE, *s.* हिमज्वरः, ज्वरज्वरः; 'hot fit of ague,' ज्वरग्निः *m.*
 AIM, *s.* अभिसन्धानं, अभिसन्धिः *m.*, उद्देशः, अर्थः.
 AIR-PUMP, *s.* वाताकर्षकयन्त्रं, वायुकर्षकयन्त्रं, वायुशोषकयन्त्रं.
 AJAR, *a.* or *adv.* अर्धोद्घाटितः -ता -तं, ईषद्घाटितः -ता -तं.
 AKIN, *a.* समधर्मेकः -का -कं, समगुणः &c., समजातीयः -या -यं.
 ALARM, *s.* (Notice of danger) आसन्नभयसूचना, आसन्नभयवार्ता,
 आसन्नभयनिमित्तवार्ता, सञ्ज्ञाकारकसूचना.
 ALARMIST, *s.* भयवाणी *m.* (नं), भयवाणी *m.*, भयनाचवाणी *m.*
 ALGEBRA, *s.* वैज्ञं, वीजं, अव्यक्तगणितं, अव्यक्तिक्रिया.
 ALIBI, *s.* स्थानान्तरं, स्थलान्तरं, अन्यस्थानं, अन्यस्थलं.
 ALIENATED, *p. p.* परहस्तगतः -ता -तं—(In mind) अन्यधीः -धीः -धि.
 To ALIGHT, *v. n.* अवरुह् (c. l. -रोहति -रोह्यु), अवरोहं कृ
 ALIGHTED, *p. p.* अवरुहः -डा -डं, कृतावरोहः -हा -हं.
 ALMANAC, *s.* पञ्चाङ्गः; 'maker of one,' पञ्चाङ्गकर्ता *m.* (कृं).
 ALMONER, *s.* दानाध्यक्षः, दानाधिकारी *m.* (नं), दानाधिकृतः.
 ALOE, *s.* (The plant) घृतकुमारी -रिका, ज्वरा.

ALPHABET, *s.* अक्षरमाला, अक्षरसमाहारः, वर्णमाला, वर्णानुक्रमः.
 ALTERNATE, *a.* परस्परानुवर्ती -विनी &c., अन्योन्यानुगामी -विनी &
 ALTERNATION, *s.* परस्परानुवर्तनं, अन्योन्यानुवर्तनं, अन्योन्यानुगमनं.
 ALVINE, *a.* औदरिकः -की -कं, उदरसङ्घट्टी &c., कोष्ठ in comp.
 AMALGAM, *s.* पारदमिश्रितधातुः *m.*, पारदसंयुक्तधातुः *m.*
 AMBER, *s.* तैलस्फटिकः. AMBERGRIS, *s.* भोजः, अमरं.
 AMBITION, *s.* यशोलिप्सा, प्रतिहालिप्सा, यशोलोभः, प्रभुत्वलिप्सा.
 AMBUCADE, *s.* संक्षिप्तिः *f.* AMENABLE, *a.* अभियोक्तव्यः -या -यं.
 AMNESTY, *s.* सद्दण्डाभ्युक्तिः *f.* -नोचनं, सकलापराधमुक्तिः *f.*
 AMULET, *s.* संवदनं. ANACHRONISM, *s.* कालगुणान्वाययः.
 ANAGRAM, *s.* शब्दाक्षरविपर्ययासकव्यतनाम *n.* (नं).
 ANALOGY, *s.* उपमानं, अभ्युपगमः. ANALYSIS, *s.* मूलतत्त्वशोधनं.
 To ANALYZE, *v. a.* मूलतत्त्वशोधनं कृ. ANAPEST, *s.* हस्तः.
 ANCESTRAL, *a.* पैतामहः -ही -हं, पित्रायातः -ता -तं, पित्रागतः &c.
 ANCESTORS, *s. pl.* कुलपरम्परा, वृद्धपरम्परा, पित्रावलिः -ली *f.*
 ANCHOR, *s.* अकुशाकारदण्डययुक्तं नौचयनं. There is no Sansk.
 equivalent; लङ्गरः from the Persian is often used.
 ANGLE, *s.* (Obtuse) अधिककोणः, विशालकोणः, see OBTUSE, &c.
 ANIMAL, *s.* सत्त्वं. Animals are divided by the Hindús in
 four classes, viz. 1. 'Egg-born,' अण्डजाः *m. pl.*; 2. 'Wom-
 born,' जरायुजाः *m. pl.*; 3. 'Generated by heat and dam
 स्वेदनाः *m. pl.*; 4. 'Vegetable-born,' उद्भिज्जाः *m. pl.*
 ANIMATE, *a.* सजीवः -वा -वं, सप्राणः -शा -शं, सचेष्टः -ष्टा -ष्टं; 'anima
 and inanimate,' चेतनाचेतनः -ना -नं, चराचरः -रा -रं.
 ANNIVERSARY, *s.* प्रतिवार्षिकदिवसः; 'of a birth,' जन्मदिवसः, ज-
 तिविः *m. f.*; 'of a death,' मृतदिवसः, मृततिथिः.
 ANNUAL, *a.* प्रतिवार्षिकः -की -कं, सांवसरिकः &c., नियतः -तुः -तुं
 To ANNOINT, *v. a.* दिह् (c. 2. देधि -न्थु), अभ्यञ्जनं कृ, अभ्यङ्गं कृ.
 ANOMALY, *s.* व्यभिचारः; 'of a planet,' केन्द्रं; 'true anomal,
 स्वरकेन्द्रं; 'mean anomaly,' मध्यकेन्द्रं.
 To ANTICIPATE, *v. a.* नियमितकालात् पूर्वं ग्रह्, पूर्वभोगं कृ.
 ANTICLIMAX, *s.* सारालङ्कारविपक्षः, सारालङ्कारप्रतिलोमः.
 ANTIPODES, *s.* अनुपातः, परस्परसंमुखपादननाः *m. pl.*
 ANTIQUARY, *s.* प्राकृतिकद्रव्यसंग्रही *m.*, प्राकृतिकद्रव्यान्वेपी *m.*
 ANTIQUATED, *a.* गतकालिकः -की -कं, प्राकृतिकः &c. See OBSOLETE
 ANTITYPE, *s.* प्रतिविचित्रमूर्तं, प्रतिमूर्तिमूर्तं, दर्शयविपयः.
 AORIST, *s.* अनियमितकालः. APART, *a.* व्याप्तः -पा -तं.
 APARTMENT, *s.* कक्षः; 'inner,' कक्षान्तरं, अन्तर्भवनं.
 APERIENT, *s.* विरसंजनं. APEX, *s.* उच्चः, मूलकः -कं.
 APOCOPE, *s.* अन्त्याक्षरलोपः, अन्त्याक्षरलोपालङ्कारः.
 APOGEE, *s.* उच्चं. APOLOGETIC, *a.* दोषयूनतादर्शकः -का -कं.
 To APOLOGISE, *v. n.* क्षमां प्राप्य or याप्य, क्षमाप्रायेणं कृ.
 APOLOGY, *s.* क्षमाभाषणं, दोषनिवारकभाषणं, क्षमाप्रायेणं.
 APOPLEXY, *s.* सस्पासः, शरीरविभ्रंशः, अङ्गविभ्रंशः.
 APOSTROPHIE, *s.* सञ्ज्ञोपिनायसञ्ज्ञोपनं, प्रसक्तानुप्रसक्तान्यसञ्ज्ञोपनं.
 APPARENT, *a.* प्रकाशः -शा -शं, आविर्भूतः -ता -तं, प्रादुर्भूतः &c.
 APPENDIX, *s.* उत्तररत्नसूत्रः, परिपूर्वकः, ग्रन्थशेषः, शेषरत्नसूत्रः.
 APPLICANT, *s.* अर्थी *m.* (नं), प्रार्थकः, प्रार्थयिता *m.* (नं), याचकः.
 APPLICATION, *s.* आरोपः -पणं. APPLIED, *p. p.* आरोपितः -ता -तं
 To APPLY, *v. a.* आरुह् in caus. (-रोपयति -यितुं), साधा.
 APPRENTICE, *s.* अनौवासी *m.* (नं), अनौवासी *m.*, दासः, शिष्यः, शिष्ये

पञ्चवङ्गहातः, तन्मयपञ्चवङ्गविद्यायी *m.*, अभ्युपगमितः.
 APPRENTICESHIP, *s.* अनेवासित्वं, अनेवासित्वकालः.
 APPROVAL, APPROBATION, *s.* अनुमोदनं, आनुमत्तं, प्रतिपद्यः.
 TO APPROVE, *v. a.* अनुमद्, अभिमान्. APPROVED, अनुमोदितः -ता -तं.
 APRON, *s.* मलनिवारकवस्त्रं, मलवस्त्रं, उन्नरीयवस्त्रं.
 APROPOS, *adv.* प्रस्ताविकः -की -कं, प्रस्तावसदृशः -शी -शं.
 AQUARIUS, *s.* (Sign) कुम्भः. See ZODIAC.
 AQUILINE NOSE, *s.* गह्वनासा -सिका, शुक्रनाशिका.
 ARABIC, *s.* (Language) यवनभाषा, यावनभाषा.
 ARABLE, *a.* हल्यः -त्वा -त्वं, सीयः &c., हलहतियोग्यः &c.
 ARC, *s.* (Segment of circle) धनुस् *m.*, धनुषं, चापः.
 ARCADE, *s.* (Covered walk) छत्रपथः, छत्रमार्गः, मण्डपः.
 AREA, *s.* (In geometry) फलं, क्षेत्रफलं, गन्धः, अभ्यन्तरं; 'precise area,' स्फुटफलं.—(Any open surface) अङ्गनं, अङ्गणं, क्षेत्रं.
 ARGUMENT, *s.* (Apposite argument) उदाहरणं, उदाहारः, उपोद्घातः, साधनं, साधकं; 'to bring forward another argument,' अर्थात्-रोपन्यासं कृ.—(Contents, heads) उपोद्घातः, ग्रन्थस्य विषयानुक्रमशिका.
 ARGUMENTATIVE, *a.* वादिवादरूपः -पा -पं, विवादात्मकः -का -कं.
 ARIES, *s.* (The Sign) मेषः, see ZODIAC.
 ARITHMETIC, *s.* चक्रं, चक्रगणितं, संख्याविद्या; 'the eight rules of arithmetic,' परिक्रम्यारकं. These are, 1. Addition, सङ्कलनं; 2. Subtraction, व्यवकलनं; 3. Multiplication, गुणनं; 4. Division, भजनं; 5. Raising to the square, वर्गः; 6. Extracting the square-root, वर्गपदं; 7. Raising to the cube, घनः; 8. Extracting the cube-root, घनपदं.
 ARJUNA, *s.* (The third and most celebrated of the five sons of Pándu. He was the son of Pándu only by courtesy, being in fact the child of his wife Prithá or Kuntí by the god Indra) अर्जुनः.—(As son of Prithá) पार्थः, क्रीनेयः. कृत्स्नसुतः.—(As son of Indra) रेन्द्ः, पाकज्ञासनिः.—(The crested one) फिरोटी *m.*—(The Conqueror) जिष्णुः.—(Wealth-acquiring) धनधन्यः.—(Drawing the bow with the left hand) सयसाची *m.*—(Having hair like the Euphorbia) गुडकेशः.—(Son of Pándu) पाण्डुपुत्रः; his bow is called गाखीचः -वं or गाखिचः -वं.
 ARM-PIT, *s.* सखिडकः. ARRACK, *s.* तारिः -डी, ताली.
 ARRAY, *s.* (Of an army) सेनारचना. The following are different forms of array; 'In a circle,' मण्डलव्यूहः, चक्रव्यूहः; in a square, सर्वतोभद्रः; 'in line,' दण्डव्यूहः; 'in column,' भोःव्यूहः; 'in mixed order,' असंहतव्यूहः; 'like a wain,' शकःव्यूहः; 'like a shark or crocodile,' मकरव्यूहः; 'like a banner,' पताकाव्यूहः; 'like a shoulder,' स्कन्धः.
 TO ARRAY, *v. n.* गूह (c. 1. -ऊहते -हिन्तुं), प्रतिविधानं कृ.
 ARREST, *s.* (Stop) सन्धः -धनं, गतिस्तथः. गतिरोधः.
 ARTH, *s.* (Item) प्रकरणं.—(Condition) सङ्केतः.
 ASPEARAGUS, *s.* बरी, बरी. ASSEMBLAGE, *s.* मण्डलं.
 ASSEMBLY, *s.* मण्डल -ली; 'member of an assembly,' सभासद *f.*, सभ्यः, सामाजिकः; 'dismissal of one,' सभाविस्मरणं.
 TO ASSEVERATE, *v. a.* अङ्गीकृ, सत्यचनं वद्, सत्यवाच्यं वद्.
 TO ASSIMILATE, *v. a.* सद्गुणीकृ, अनुगुणीकृ, अनुगुणं -णां कृ, सारधर्मकं -कं कृ, सादृश्यं कृ, आनुगुण्यं कृ.

TO ASSIMILATE, *v. n.* सद्गुणीभू, अनुगुणीभू, समधर्मकः -का -कं भू.
 ASSIMILATION, *s.* (Of food) पाकः. ASSISTANCE, *s.* सहायत्वं.
 ASSOCIATION, *s.* (Company) गणः; 'member of one,' गणसम्पन्नः.
 —(Of ideas) उद्बुद्धसंस्कारः, स्मृतिहेतुः *m.*
 ASSUMPTION, *s.* प्रमाणव्यतिरिक्तग्रहणं, प्रमाणव्यतिरिक्तगृहीतपक्षः.
 ASTHMA, *s.* आसाधरोधः, आसकृष्टं, प्राणकृष्टं, आसकासः.
 ASTHMATIC, *a.* आसकृष्टव्यस्तः -स्ता -स्तं, प्राणकृष्टव्यस्तः -स्ता -स्तं.
 ASTRONOMY, *s.* ज्योतिषं, नक्षत्रविद्या. The astronomical divisions of time called Karana करण are eleven in number : some of them are, कीलवः, तैत्तिः, बलिः, भद्री or बिहिः *f.*, शक्रुनिः *f.*, चतुरङ्गिः, नागः, किन्नामः &c. The divisions called Yoga योग are twenty-seven in number, viz. विष्णुः, प्रीतिः, चायुष्मान्, सीमायं, शोभनः, अतिगयः, सुकर्म्य, धृतिः, शूलः, गहः, वृद्धिः, भुवः, व्यापातः, हर्षणः, वधः, सिद्धिः *f.*, व्यतीपातः, वरीयान्, परिषः, शिवः, सिद्धः, साध्यः, शुभः, शुक्रः, ब्रह्मा, रेन्द्ः, वैपुतिः.
 ATHEIST, *s.* अनीश्वरः, नास्तिकमतानुयायी, दुर्दैरुटः.
 ATLAS, *s.* देशालेख्यमाला, देशसमुद्रालेख्यमाला.
 ATMOSPHERE, *s.* सामान्यवायुः *m.*, सामान्यवातः, वायुचक्रं, वातावरणं, घनाश्रयः, नेपथ्यखलं, वातास्पदं, वायुस्पदं.
 ATOM, *s.* काकणिका. ATOMISM, *s.* परमाणुवादः, सूक्ष्मवादः.
 ATOMIST, *s.* परमाणुवादी *m.* (नं), सूक्ष्मवादी.
 ATTACK, *s.* अधिक्रमः -मणः; 'of any disease,' अघातः, अघातरणं, आवेशः; 'of fever,' आतपलङ्घनं; 'first attack of disease,' प्रवृत्तः.
 TO ATTEMPT, *v. n.* यत्नं कृ, प्रयत्नं कृ, उद्योगं कृ, प्रवृत्तः; 'he attempted to raise the stick,' दण्डम् उन्नमयितुं प्रवृत्तः.
 ATTORNEY, *s.* प्रतिनिधिः *m.* ATTRACTION, *s.* अनुकर्षः, आधेयः.
 ATTRIBUTE, *s.* उपाधिः *m.*, धर्मः. The eight divine attributes, or the attributes of Śiva as the deity, are: 1. Minuteness, अणिमा *m.*; 2. Greatness, महिमा *m.*; 3. Heaviness, गरिमा *m.*; 4. Lightness, लघिमा *m.*; 5. The power of reaching every thing, प्राप्तिः *f.*; 6. Supremacy, ईशिता; 7. Holding in subjection, वसिता; 8. Irresistible will, प्राकाम्यं.
 ATTRITION, *s.* संहर्षः, सङ्घर्षः.
 AUDIENCE, *s.* (Assembly of hearers) श्रोतृमण्डलं, श्रोतृसमूहः, श्रोतृ-जनाः *m. pl.*, श्रोतृगणः, श्रोतृसमाजः.
 AUGMENT, *s.* आगमः. AUTHORESS, *s.* ग्रन्थकर्त्री, ग्रन्थकारिणी.
 AUTHORITATIVE, *a.* आगमः -मा -मं, समग्रः -या -यं, प्रमाणयुक्तः &c.
 AUTOCRAT, *s.* स्वायत्ताधिपतिः *m.*, अनन्याधीनधिकारी *m.*
 AUTOMATON, *s.* स्वचलितयन्त्रं, स्वयंचल्यन्त्रं, आत्मचालितयन्त्रं.

B.

BACK, *s.* पृष्ठभागः.—(Of the hand) अवहस्तः.
 BACKBITER, *s.* परोक्षपिशुनः, परोक्षनिन्दकः, परोक्षपवादकः.
 BACKBITING, *s.* परोक्षपिशुन्यं, परोक्षनिन्दा, परोक्षपवादः.
 BAG, *s.* पुटः -ई -टी, पुटकः; 'leather bag,' दूतिः *f.*
 BALARÁMA. This god is not often regarded as an avatár of Vishnu, but rather as an incarnation of the great serpent Ananta; hence he is sometimes called शेषः or अनन्तः. He was the son of Vasudeva by Devakí, but was transferred from the latter to the womb of Rohini, the other wife of Vasudeva, and hence his name, सङ्घर्षः. Other

names for him are—(Fond of wine) प्रियनपुः *m.*—(Killer of the boxer Mushtika) मुष्टिकान्तकः—(Secret in motion) गुप्तचरः—(Strong and good) बलमद्रः.

BALLET, *s.* हस्तोप-चक्रं. BALUSTRADE, *s.* प्रदीपः.

BANKER, *s.* धनव्यवहारी *m.*, धनव्यापारी *m.* BANKING, *s.* धनव्यवहारः.

BARLEY, *s.* साकुलः, सक्तुः *m.* BARLEY-WATER, *s.* यवोदकं.

BAROMETER, *s.* सामान्यवायुमापकयन्त्रं, वायुमापकयन्त्रं, वायुमापकनालः, वायुगुरुत्वसूचकयन्त्रं, वातोन्मानः.

BARRED, *p. p.* सार्गलः—छा-लं, अर्गलयुक्तः—क्रा-कं.

BARREN, *a.* (As a woman) अनपत्या, अनपत्यका, अजातापत्या, अप्रजाता. The Hindús divide barren women into three classes, viz. 1. 'She who has no offspring,' बन्धा; 2. 'She who bears only one child,' काकबन्धा; 3. 'She whose offspring die,' मृतबन्धा.

BASE, *s.* (In geom.) भूः *f.*, मही, उपस्तम्भः.

BEAD, *s.* अक्षः, मणिः—यो *m. f.*; 'necklace of beads,' मणिमाला.

BEAR, *s.* (Great) सप्तपदः *m. pl.* See URSA MAJOR, SAINT.

BEARD, *s.* दाढिका, कूर्चः. BEARDLESS, *a.* त्वरः.

BEAST, *s.* (Of burden) पृथवाशः, पृथवाद *m.* (इ).

BEATITUDE, *s.* The Hindús divide final beatitude into four kinds, viz. 1. 'absorption into the essence of the deity,' ब्रह्मसायुज्यं; 2. 'residence with him,' सलोकता; 3. 'nearness to him,' सवीपता; 4. 'conformedness to his image,' स्वरूपता.

BEE, *s.* पक्षिः *m.*, मधुलेहः; 'humble-bee,' भृङ्गः, भनरः, अलिः.

BEGINNER, *s.* नूतनाभ्यासी *m.* (न), नवशिष्यः, प्रव्रज्जता *m.* (नृ).

BEHIND, *adv.* पश्चाद्भागे, पाश्चात्तभागे, पृष्ठभागे, पश्चिमभागे, परतस्, उत्तरतस्; 'behind the mirror,' दर्पणपाश्चात्तभागे.

TO BELIEVE, *v. a.* सम्यग्नि मन्. BELIEF, *s.* आस्तिकता.

BELONGING, *a.* अधीनः—ना-नं; 'to another,' पराधीनः—ना-नं.

BELONGED, *a.* कालः—ना-नं, सुगतः—गत-नं; 'by all,' सर्वप्रियः—या-यं.

BELWETHER, *s.* गडुरिका. BENEDICTION, *s.* कल्याणवचनं, श्रेयोवादः.

BENGAL, *s.* अङ्गः. BERRY, *s.* अक्षः.

BESIDES, *prep.* Often expressed by अन्य or इतर with abl. c., or crude form.; as, 'besides the above marks there are others,' पृथोक्कीकृत्यो न्यानि भवन्ति.

BIGAMY, *s.* द्विभाष्याकरणं, द्विभाष्याधारणं, भाष्याद्वयसंसर्गः.

BIGOTED, *a.* स्वमताग्रही-हिणी-हि (न), एकमार्गेबुद्धिः—द्विः—द्वि.

BIGOTRY, *s.* स्वमताग्रहः, अज्ञानादयं, एकमार्गेबुद्धिः *f.*, एकमार्गेदृष्टिः *f.*

BILE, *s.* पलङ्कुरः. BILE-DUCT, *s.* पित्तवाहिनी.

BILL, *s.* (Account of thing sold) यहीतयद्रूपलेखः, यहीतयद्रूपपत्रं, लेखः—(Account of a crime) अपराधपत्रं, अपराधलेखः—(Bill of exchange) हुस्निकापत्रं, हुस्नीपत्रं, हुस्नी.

BILLET-DOUX, *s.* अनङ्गलेखः, मदनलेखः, अनङ्गपत्रं, प्रेमपत्रं.

BILLION, *s.* महापद्मः—सं, निसर्गं, अर्जः; 'ten billions,' शङ्खः, शक्तुः *m.*; 'hundred billions,' जलधिः *m.*, शङ्खः; 'thousand billions,' अर्जः; 'ten thousand billions,' मयं; 'hundred thousand billions,' पराङ्गं.

BIOGRAPHY, *s.* चरित्रवर्णनं. BIOGRAPHER, *s.* चरित्रवर्णकः.

BIRTH, *s.* प्रपञ्चः; 'former b.,' पूर्वजन्म *n.* (न), प्राग्जन्म *n.*; 'another b., past or future,' जन्मावर्त, अन्यजन्म *n.*; 'by birth,' जन्मतः; 'from b.,' जन्मप्रभृति, जन्मादयः, जन्मतः; 'sickly from b.,'

जन्मरोगी *m.*; 'poor from b.,' जन्मदरिद्रः; 'blind from b.,' गन्धर्वः; 'fortunate from b.,' गर्भश्रीमान्; 'high birth,' आभिजात्यं, अभिजातता, अभिजनं; 'acquired' in some preceding b., पूर्वजन्मार्जितः—ता-तं; 'untimely b.,' अकालजन्म *n.*; 'star of one's b.,' जन्मनक्षत्रं, जन्मर्ष.

BIRTH-RIGHT, *s.* जन्ममूलकाधिकारः, जन्महेतुकाधिकारः.

BIT, *s.* (Morsel) लवः, लेशः—(Of a bridle) कपिली.

BIT-LOREN, BIT-NOBEN, *s.* विदुलवर्णं, काललवर्णं. See under SALT, *s.*

BLACK, *a.* सितेतरः—रा-रं. BLACK-LEAD, *s.* मृत्सोसकं.

BLACK-WOOD-TREE, *s.* शिंशपा. BLACKSMITH, *s.* धमकः.

BLESSING, *s.* (Of God) ईश्वरप्रसादः, ईश्वरकृपा, अनुग्रहः.

BLIND, *a.* दृष्टिहीनः—ना-नं, नेत्रहीनः &c., चक्षुहीनः &c., व्यक्तः—छा-तं; 'by night,' निशान्यः—न्या-न्यं, रात्र्यन्तः &c.; 'by day,' दिवान्यः &c., दिनान्यः &c.; 'nearly b.,' अन्धकल्पः—स्या-स्यं; 'b. of one eye,' एकदृष्टः—छा-तं, एकनेत्रः &c., काणः &c.—(In mind) अन्धबुद्धिः—द्विः—द्वि, अन्धधीः—धीः—धि.

BLINDED, *p. p.* रुद्धदृष्टिः—दृष्टिः—दृष्टि, बाधितदृक् *m. f. n.* (श), रुद्धदृक्.

BLINDNESS, *s.* आन्ध्यं, अन्धावस्था, अदृष्टिः *f.*, दुस्वभावः.

BLOOM, *s.* यौवनावस्था, तारुण्यावस्था, विकसनावस्था, स्फोटः.

BOA-CONSTRUCTOR, *s.* शयः, शयालुः *m.*, शोवा *m.* (न).

BODY, *s.* भूतात्मा *m.* (न), धाम *n.* (न), पञ्जरः, पिञ्जरः, भोगायतनं, रोगमूः *f.*, इन्द्रियायतनं, अवयवः, भूतधाम, अहङ्काराशयः, अहङ्कारास्यदं; 'celestial b.,' दिव्यदेहः; 'external or material b.,' स्थूलदेहः, स्थूलशरीरं, अवयवकोषः; 'lower extremities of the b.,' अधःकायः. अधोदेहः; 'relation of the b. and its members,' अङ्गाङ्गिभावः, अवयवावयविभावः; 'symmetry of the b.,' अङ्गसौष्टवं, अङ्गसंहतिः *f.*; 'whole b. with its limbs,' सर्वोङ्गं, अङ्गप्रत्यङ्गं; 'every body,' सर्वलोकाः *m. pl.*

BORDER, *s.* कोटिः *f.*; 'of a garment,' वस्त्रिः *m.*, तटी, दशा.

BOUNDARY, BOUND, *s.* अवच्छेदः, वेला, काशः; 'overstepping the bounds,' सीमोलङ्घनं, सीमातिक्रमणं.

BOUNDED, *p. p.* सावधिकः—का-कं, अवलिप्तः—जा-तं, परिच्छिन्नः &c.

BOWSHOT, *s.* वातरायणः, शरपातः, शरपातस्थानं.

BOX, *s.* वासनं. BOXING-MATCH, *s.* मात्सवी, मुष्टीमुष्टि.

BRACKET, *s.* नियुहः, सालारं. BRIMMÁ. As having the swan for his vihana or vehicle, he is called हंसवाहनः, हंसरथः.

BRÁHMAN, *s.* उन्नमजातिः *m.*, प्रथमवर्णः, वशीरुमः. यतोपवीतधारी *m.*; 'B. from thread-investiture to marriage,' ब्रध्वारी *m.*, वशी *m.*; 'B. from thread-investiture to maturity,' वटुः, वटुकः; 'B. who continues with his spiritual preceptor and always remains a religious student,' वैदिकः, वैदिकब्रध्वारी *m.*; 'property of B.,' ब्रध्वत्वं; 'company of B.,' ब्रध्वत्वं; 'sanctity or glory of a B.,' ब्रध्ववर्चस्, ब्रध्ववर्चस् *n.*; 'imprecation of a B.,' ब्रध्वास्तं; 'endowments of villages or lands conferred on a B.,' अग्रहारः; 'outcast B.,' ब्राह्मणबाह्यलः.

BREAD, *s.* उपजीव्यं; 'bread and water,' अन्नमलं, अन्नोदकं.

TO BREAK, *v. a.* (A horse) अष्टं शिख् or दम्, अष्टशिखां कृ, अष्टदमनं कृ—(Break a fast) पारणं कृ, पारणं कृ.

BREATH, BREATHING, *s.* वदनमरुतः, मुखमरुत-रुतः; 'to hold the b.,' प्राणसंयमं कृ; 'to waste the b.,' वाय्वयं कृ; 'sweetening the b.,' मुखशोधनं; 'any thing which does so,' मुखवासनं; 'peculiar

breathing practised in devotion,' **प्राणायामः**. It is of three kinds, 1. 'closing the right nostril and inhaling through the left,' **प्रकः**; 2. 'stopping the breath by closing both nostrils,' **कुम्भकः**; 3. 'closing the left nostril and exhaling through the right,' **रेचकः**.

BRIBE, *s.* अवदानं, योगदानं, क्षातिधं. **BRIDGE**, *s.* (Of mus. inst.) कण्ठः. **BROAD-BLADE**, *a.* उत्पलपत्रः &c. **BROKEN-WINDED**, *a.* भग्नच्छासः &c. **TO BROOD-OVER**, *v. a.* दुर्मेनम् (nom. दुर्मेनायते). **BRUISE**, *s.* नीली-लिका. **TO BRUISE**, *v. a.* छुद (c. 7. छुञ्चि, छोड्). **BRUISED**, *p. p.* छुणः-खा-खं. **BUBO**, *s.* विदारी-रिका. **BUG**, *s.* रक्तायो *m.*, रक्तपः. **BUMP**, *s.* गुल्मः. **BUNDLE**, *s.* पासनं. **BURDEN**, *s.* (Of a song) ध्रुपदं, भुवा, अनुपदं. **BUTTER-TEETH**, *s.* राजदन्तौ *m. du.* **BY-END**, *s. f.* ताभिप्रायः.

C.

CADAVEROUS, *a.* प्रेतसदृशः-शी-शं, श्रावः-वी-वं, श्रावकः &c. **TO CALCINE**, *v. a.* जारणं कृ. **CALCINATION**, *s.* जारणं. **CALIX**, *s.* पुरं. **CALOMEL**, *s.* रसभस्म *n.*, पारदभस्म *n.* **CAMEL**, *s.* रवणः. **CAMELEON**, *s.* चटुर्गः. **CANCER**, *a.* (Of breast) स्तनविद्रुधिः *m.* **CANDAHAR**, *s.* उशीनरः. **CANDIDATE**, *s.* पदप्रेषुः *m.*, पदाभिलाषी *m.*, पदयाचकः. **TO CAP**, *v. a.* (Verses) अन्वाख्यौ कृ, आद्याख्यौ कृ. **CAP-A-PIE** *adv.* आपादमस्तकात्, नस्तशिखान्तं. **CAPACIOUS**, *a.* बहुग्रहः-हा-हं, बहुयाही &c., सावकाशः &c. **CAPE**, *s.* (Of land) भूशलाका. **CAPITAL**, *s.* (Stock) परिणतं. **CAPITAL**, *s.* (City) राजनगरं-री, मुख्यनगरं, प्रधाननगरौ. **CAPTIVE**, *s. or a.* युद्धदासः, युद्धगृहीतः-ता-तं, युद्धपूतः &c. **CAST**, *p. p.* (In law) नष्टपथः-खा-खं, हीनपथः &c., हतवादः &c. **CASTS**, *s.* The four original Hindū castes are, 1. ब्राह्मणः, 2. क्षत्रियः, 3. वैश्यः, 4. शूद्रः, *see* TRIBE; 'confusion of c.,' वशी-सङ्करः; 'distinction of c.,' जातिभेदः; 'extinction of c.,' जातिलोपः, वर्णलोपः; 'ejection from c.,' वहिष्कारः; 'pride of c.,' जात्यभिमानः; 'duties of c.,' जातिधर्मः. **CASUIST**, *s.* दोषादोषधिवेकी *m.* **CASUISTRY**, *s.* दोषादोषधिवेचना. **CATAMITE**, *s.* चिटः, पञ्चवः-यकः, यदः, भुजङ्गः, प्राकपिकः, विद्रूपकः, पङ्कः, नारङ्गः, वेश्यापाय्यः. **CATASTROPHE**, *s.* (Bad issue) दुर्लभः, दुष्परिणामः, दुःखपरिणामः. **CATCHING**, *a.* स्पृशानुगामी &c., संसर्गिकः-की-कं, स्पृशोपक्रामकः &c. **CATECHISM**, *s.* प्रश्नोत्तरमाला, प्रश्नोत्तरपत्रौ, प्रश्नोत्तरपुस्तकं. **CAUSE**, *s.* आदि *m.*; 'efficient c.,' कारकहेतुः *m.*; 'generative c.,' प्रभवः; 'instrumental c.,' निमित्तकारणं; 'primary c.,' वीज-भूतकारणं, निदानं, मूलं, आद्यवीजं, कारणकारणं; 'proximate or immediate c.,' उपादानं, उपादानकारणं, साक्षात्कारणं, प्रत्यक्षकारणं; 'relation of c. and effect,' कार्यकारणभावः, जन्यजनकभावः, प्रयो-ज्यप्रयोजकभावः, साध्यसाधकभावः.—(In law) व्यवहारविषयः, वादः, प्रकरणं.

TO CAUSE, *v. a.* Often expressed by the causal form of a verb; as, 'he causes to eat,' भोजयति; 'he causes to stand,' स्थापयति.

CAUSER, *s.* विधायी *m.*-यिनी *f.* **CAVE**, *s.* कुहरं.

CENTAUR, *s.* मरायः, हयवीरः. **CENTENARIAN**, *s.* शतवयस्कः.

CENTRE, *s.* (Of gravity) गुरुत्वकेन्द्रं.—(Of a circle) वृत्तमध्यं, नाभिः *m. f.*, विन्दुः *m.*, मध्यविन्दुः *m.*

CENTRIFUGAL, *a.* मध्योत्सारी-रिणी &c., मध्योत्सारी-गिनी &c., केन्द्रोत्सारी &c.; 'force,' केन्द्रोत्सृत्तबलं.

CENTRIPETAL, *a.* मध्याभिगामी &c., मध्याभिसारी &c., केन्द्राभिसरणशीलः-ला-लं; 'force,' केन्द्राकृषिबलं.

CEREMONIOUS, *a.* आदरोपचारशीलः-ला-लं, आदरोपचारनिष्ठः-हा-उ.

CEREMONY, *s.* (Form of civility) आदरः, आदरोपचारः, आदरसत्कारः; 'do not stand upon ceremony,' कृतम् आदरेण, अलम् आदरेण; 'master of the ceremony,' सभानायकः, सभापतिः *m.*

CERTAIN, *a.* आवश्यकः-की-कं, अवश्यभावी &c., अवश्यभावाव्यः &c.

CERTIFICATE, *s.* प्रमाणलेखः; 'of purification,' शुद्धिपत्रं; 'of good character,' गुणवर्धनपत्रं.

CESSEATION, *s.* विप्रामः. **CHALK**, *s.* कर्करः, सितपातुः *m.*

CHAMBERMAID, *s.* सनःपुरचरा. **By CHANCE** अदृष्टवशात्, यदुक्त्या.

CHANCE, *a.* दैवागतः-ता-तं. **CHANCE**, *s.* सुगहना.

CHAOS, *s.* अपक्वीकृतभूतस्थितिः *f.*, भूतसङ्करः, भूताव्यवस्था; 'reduction of chaos,' पक्वीकरणं.

CHARACTER, *s.* (Manner of writing) लिपिः *f.*; 'Arabic or Persian character,' यवनलिपिः *f.*—(In a play) कपटरूपः; 'having an assumed character,' कपटरूपी.

CHART, *s.* समुद्रालेख्यपत्रकं, तीरस्थालेख्यपत्रं-त्रकं.

CHEVAUX-DE-FRISE, *s.* शतग्री, नागदन्तः. **CHILBLAIN**, *s.* विषादिका.

CHIMERA, *s.* असत्यदैर्घ्यः, असङ्गत् *n.*, असम्बन्धना. The following are significant terms for a chimera: 'flower in the sky,' आकाशपुष्पं, खपुष्पं; 'oil of sand,' सिकतानैलं, बालुकानैलं; 'horn of a rabbit,' शशशृङ्गः; 'armour of the hair of a tortoise,' कूर्मलोमतनुवाणं; 'ashes of camphor,' कर्पूरभस्म *n.*; 'son of a barren woman,' बन्धापुत्रः.

CHIMNEY, *s.* धूमनलिका. **CHIROMANCY**, *s.* सामुद्रिकं.

CHOICE, *s.* (Act) उद्धारः, उद्धारणं. **CHOIR**, *s.* गायकगणः.

TO CHOOSE, *v. a.* उद् (c. 1. -हरति-हर्तुं), परिगच्छ (c. 10. -गच्छयति-यितुं), परिगच्छनं कृ, वञ्च (c. 2. वधि-शितुं, 3d *pl.* उञ्चति); 'doing what one chooses,' कामचारः.

CHORD, *s.* तारः-रा; 'of arc,' मोर्वी, गुणः, पूर्णज्या.

CHORISTER, *s.* सहायकः. **CHORUS**, *s.* (Of song) ध्रुवका, भुवा.

CHOSEN, *p. p.* उद्भूतः-ता-तं, परिगणितः-ता-तं.

CIPHER, *s.* (Occult writing) गूढलिपिः *f.*, सांकेतिकलिपिः *f.*

CIRCLE, *s.* वर्तुलं; 'great c.,' महावृत्तं; 'small c.,' लघुवृत्तं.

TO CIRCUMSCRIBE, *v. a.* परिबद्ध. **CIRCUMSCRIBED**, परिबद्धः-हा-व.

CIRCUMSTANCE, *s.* अवयवः; 'by the force of c.,' प्रसङ्गवशात्; 'easy c.,' द्रव्यानुकूल्यं; 'straitness of c.,' द्रव्यप्रातिकूल्यं.

CLANG, *s.* क्लङ्गः, क्लङ्गकारः. **CLASP**, *s.* सम्पिः *m.*

CLIMATE, *s.* देशप्रकृतिः *f.* **CLIMAX**, *s.* उत्तरोत्तरोत्कर्षः.

TO CLIP, *v. a.* कृप्. **CLIPPER**, *s.* कलकः. **CLIPPING**, *s.* कलपनं.

CLUMSILY, *adv.* असम्यक्. **CLUSTER**, *s.* (Of houses) सस्रपिण्डः *f.*

COAL, *s.* खनिजाङ्गारः, आकरोद्भाङ्गारः.

TO CO-INCIDE, *v. n.* (In geometry) एकत्र स्या (c. 1. तिष्ठति, स्यात्).

COLD, *a.* शूः-डा-डे, शुपीयः &c. **COLDNESS**, *s.* शूडता, जादं.

COLLATERAL, *a.* अन्योन्यपार्श्वः-स्या-स्यं, अन्योन्यपार्श्वसंलग्नः-गता-गत्.

—(Of relationship) शासकसन्ध्या-सन्ध्या &c.

COLLECTION, *s.* जातं, कलापः; 'miscellaneous c.,' सङ्ग्रहसङ्ग्रहः.
 COLLUSION, *s.* प्रतारणसङ्केतः, कपटनयः. COLOCYNTH, मृगादनी.
 COLONY, *s.* (The people) देशज्ञासाध्यजनः *m. pl.*—(Country colonized) देशज्ञासा, राज्यज्ञासा, देशान्तरस्थराज्यज्ञासा.
 COLUMN, *s.* (Pillar) गोलस्तम्भः—(Of troops) दलः.
 COMBUSTIBLE, *a.* शीघ्रदहनीयः—या-यं, शीघ्रज्वलनीयः &c., सहजज्वलनीयः &c., शीघ्रज्वालायही &c., आशुज्वलनीयः &c., सुखज्वलनीयः &c.
 COMFORT, *s.* (Ground of c.) सुखहेतुः *m.*, सुखकारणं, सुखास्पदं.
 COMMENSALITY, *s.* पंक्तिभोजनं, एकपंक्तिभोजनं, पंक्तिव्यवहारः.
 COMMENSURATE, *a.* समपरिमाणः—शा-यं, सममात्रः &c., सममानः—ना-नं.
 COMMITTEE, *s.* नियुक्तसभा. COMMITMENT, *s.* कारागृहप्रवेशं.
 COMMON, *s.* (Ground) गोमचारः, गोचारः, वज्रुरं, वज्रूरं.
 COMPARATIVE, *a.* अन्त्यापेक्षः—खा-खं, सापेक्षः &c., अन्त्यासापेक्षः &c.
 COMPARATIVELY, *adv.* अन्त्यापेक्ष्य, अन्त्यापेक्ष्यमेव, सापेक्षं.
 COMPARED, *p. p.* Expressed by अपेक्ष्य; as, 'chalk is heavy when compared with wood,' ककैरः काश्मपेक्ष्य गुरु भवति.
 COMPASS, *s.* परिसरः—(Point of the c.) दिग्दिशा, दिक् *f.* (श्र.), दिशा, *see* POINT, QUARTER; 'the eight points,' अष्टदिशाः *f. pl.*; 'collectively,' दिग्बन्धः; 'determining the points of c.,' दिक्साधनं; 'to box the c.,' दिक्कपनं कृ; 'building open to all the points of c.,' सङ्ग्रहेतुभद्रं.
 TO COMPETE, *v. n.* स्पर्धे. *See* TO RIVAL, VIE, COPE.
 COMPETENCY, *s.* द्रव्यानुकूल्यं, योगक्षेमपर्याप्त्यर्थं, द्रव्यानुकूलता.
 TO COMPLETE, *v. a.* तीरं (c. 10. तीरयति-यितुं). पारं (c. 10. पारयति-यितुं).
 CONCAVE, *a.* मध्यनिः—स्र-स्रं, गगणाकारः—रा-रं, गगणाकृतिः—तिः—ति, अक्षरकटाहाकृतिः &c., कटाहाकाशाकृतिः &c.
 TO CONCEAL, *v. a.* संवृ (c. 5. वृणोति-वरितुं). CONCEALMENT, *s.* संवरणं.
 TO CONCEIVE, (In womb) गर्भयतो भू, गर्भान्तरं भू, गर्भधारणं कृ.
 CONCLUSION, *s.* (In Logic) निगमनं; 'illogical,' अपरिसिद्धान्तः.
 TO CONDEMN, *v. a.* अपराधकचनपूर्वं दण्डनिश्चयनं कृ or दण्डनिषेधनं कृ or बन्धं निर्दिष्टं (c. 6. दिशति-देष्टुं).
 CONDITION, *s.* (Stipulation) सङ्केतः, सन्धिः *m.*, प्रतिबन्धः; 'on one condition I will restore (it),' एकेन सन्धिना प्रत्यर्पयामि.
 CONDITIONAL, *a.* साङ्केतिकः—की-कं, समप्रतिबन्धः &c., सापेक्षः &c.
 TO CONDOLE, *v. n.* समदुःखी भू, सहशोकं कृ. CONDOLENCE, सहशोकः.
 CONE, *s.* शङ्कुः *m.*, सूचिसातः, गोपुष्पाकृतिः *f.*
 CONFESSOR, *s.* दोषघ्नोद्गुरुः *m.*, दोषप्रवणगुरुः *m.*
 CONFIDANT, CONFIDANTE, *s.* एकान्तसखा (सि), एकान्तमित्रं, रहस्यमित्रं, रहस्यास्पदं, रहस्यपानं, सखीबी *f.*, सखीजनः.
 TO CONGRATULATE, *v. a.* अभिनन्द, अभिवन्द, अनुमुद्, सहानन्दं कृ, सहानन्दोक्तिं कृ, सहानन्दकथनं कृ, सहानन्दप्रकाशनं कृ, अनुमोदनं कृ.
 CONGRATULATED, *p. p.* अभिनन्दित-ता-तं, अभिवन्दित-ता-तं, अनुमोदित-ता-तं.
 CONGRATULATION, *s.* अभिनन्दनं, अभिवन्दनं, सहानन्दोक्तिः—कथनं.
 CONGRATULATORY, *a.* सहानन्दसूचकः—का-कं, सहानन्दप्रकाशकः &c.
 CONIC SECTION, *s.* शङ्कुखण्डं. CONJUGATION, *s.* आख्यातं, रुपाख्यातं.
 CONJUNCTION, *s.* (In astron.) योगः, संयोगः; 'auspicious c.,' सुयोगः.
 This is applied to seven conjunctions, viz. to the occurrence upon Sunday of the nakshatra हस्तः, and thence in order respectively of अश्विनः, अश्विनी, अनुराधा, पुष्यः, रेवती and रोहिणी; 'inauspicious c.,' कुयोगः, पापग्रहः.
 CONJUNCTLY, CONJOINTLY, *adv.* सम्भूय, संयोगतः, योगपक्षेन.

CONSIDERATION, *s.* (Of pros and cons) कार्याकार्यविचारः, कर्तव्यविचारः, सदसङ्घिचारः; 'minute c.,' सूक्ष्मविचारः, गुरुलघुविचारः; 'in c. of,' अपेक्ष्य.
 CONSTRUCTION, *s.* (Of words) पदान्वयः, वाक्यपद्धतिः *f.*, पदयोजना.
 TO CONSTRUCT, *v. a.* अन्वयलापनं कृ, अन्वयलापनिकां कृ, लापनं कृ.
 CONTOUR, *s.* रूपरेखा, आकाररेखा, वायरेखा, शरीरेखा.
 CONTRIVANCE, *s.* प्रयोगः, प्रयुक्तिः *f.* TO CONTRIVE, संविधा.
 CONVEX, *a.* मध्योन्नतः—ता-तं, अधोमुखदुन्दुभ्याकारः—रा-रं.
 CONVICTION, *s.* सापराधीकरणं, अपराधस्थापनं, सदोपीकरणं.
 COPPER, *s.* मर्कटाम्बु; 'calx of c.,' तावभस्म *m.*; 'sulphate,' तावगर्भः.
 COPULATIVE, *a.* (In conjunction) उभयान्वयी—यिनी—यि (न).
 CORRELATIVE, *a.* अन्योन्यान्वयी &c., अन्योन्याश्रितः—ता-तं, परस्परश्रितः &c.
 COURSE, *s.* प्रवृत्तिः *f.*, प्रवाहः; 'of course,' सहजगता, सहजरीता.
 COURT-MARTIAL, *s.* सैनिकन्यायसभा, सैनिकधर्मसभा.
 COVERED, *p. p.* साकीर्णः—शी-यं, व्यातः—ना-नं; 'is c.,' आश्रित्यते.
 COVEY, *s.* (Of partridges) तैत्रिहं. Cow-pox, *s.* मोलनशीतला.
 CRANIOLOGY, *s.* कपालसामुद्रिकं, कपालविद्या, कपालज्ञानं.
 CREATION, *s.* उदयः, भूतसृष्टिः *f.*, प्रत्यक्षसृष्टिः *f.*
 CREED, *s.* विश्वसनीयविषयमन्त्रसङ्ग्रहः, विश्वसनीयविषयमालिका.
 CRISIS, *s.* (Of a disease) परिणामदर्शकभेदः, परिणामसूचकभेदः, रूपभेदः, अवस्थान्तरं, स्थितान्तरं, भावान्तरं, परिणामज्ञानायसरः—(Critical juncture) सन्धिः *m.*, प्रसङ्गः.
 CRITICAL, *a.* (In judging) सूक्ष्मदर्शी—शिनी &c., सूक्ष्मदृष्टिः—हिः—हि.
 —(Relating to a crisis) परिणामदर्शकभेदसम्बन्धी &c.
 TO CROSS, (The feet) वेष्टनं कृ. CROSS-LEGGED, *a.* प्रौढपादः—दा-दं.
 CURIOSITY, *s.* अपूर्वदर्शनेत्युक्तता, अवयवदर्शनेत्युक्तता, अन्वेषणासक्तिः *f.*, गवेषणासक्तिः *f.*—(A rarity) कीर्तुकं.
 CURIOUS, *a.* अपूर्वदर्शनेत्युक्तः—का-कं, अन्वेषणासक्तः—क्ता-क्तं.
 CURSED, *p. p.* साकुहः—हा-हं, शापयस्तः &c., क्षतिहेत्यः &c.
 CURVED, *a.* अकुशाकारः—रा-रं. CUT, *s.* (Of the flesh) त्वक्छेदः.
 CUTTING, *a.* मर्मोपेक्षकः—का-कं, मर्मोपेक्षी &c., मर्मोपेक्षक *m. f. n.* (श्र.), मर्मोपेक्षः; 'language,' वागसिः *f.*
 CYLINDER, *s.* समसातः, लघुचतुर्लङ्घं, चतुर्लङ्घस्तम्भः.
 CYLINDRICAL, *a.* लघुचतुर्लङ्घाकारः—रा-रं, चतुर्लङ्घस्तम्भाकारः &c.

D.

DAILY, *a.* दैनन्दिनः—नी-नं; 'daily bread,' नित्यान्नं, नित्यभोजनं.
 DARKENED, *p. p.* कलुषीकृतः—ता-तं. DARKNESS, (Great) तामिस्रं.
 DEAD, *p. p.* निर्वीणः—खा-खं, प्राणवियुक्तः—क्ता-क्तं, लोकान्तरगतः—ता-तं, लोकान्तरप्राप्तः &c., परलोकगतः &c. If the dead person was a worshipper of Vishnu, he may be called in covert language, वैकुण्ठवासी, if of Śiva, कैलासवासी.
 DEATH, *s.* निर्वीणं, निवृत्तिः *f.*, महापथः, महापथगमनं, महाप्रस्थानं, देहयात्रा, देहान्तः, परलोकगमनं, देहावसानं; 'violent d.,' दुर्भारं; 'share of d.,' यमपाशः, कालपाशः, मृत्युपाशः; exempt from decay and d., अजरारतः—रा-रं; 'fear of d.,' जीविताशङ्कयः.
 DECIMAL, *s.* दशांशः, दशमभागः. DECEIVER, अपदेष्टा *m.*
 DECOMPOSITION, *s.* पक्षताप्राप्तिः *f.*, पक्षतापक्षिः *f.*, तत्त्वपृथक्करणं.
 TO DEFACE, *v. a.* आकाशमङ्गं कृ, खरूपमङ्गं कृ, रूपमङ्गं कृ.
 DEGENERACY, *s.* मूलगुणक्षीणता, मूलसत्त्वहानिः *f.*, मूलधर्मभ्रष्टता.
 DEGENERATE, *a.* मूलगुणक्षीणः—खा-खं, मूलगुणभ्रष्टः—हा-हं, मूलसत्त्वभ्रष्टः.

&c., मूलसंज्ञापरितः &c., औद्योगिकी - औ - म्मे (न).
 DEISM, *s.* केवलेश्वरमतः. DEIST, *s.* केवलेश्वरवादी *m.* (न).
 TO DELIBERATE, *v. n.* समर्थे (c. 10. समर्थेयति - पितृ), समर्थेन कृ.
 DELIBERATION, *s.* कर्त्तव्यकर्मविचारः, कार्यकार्यविचारः, पूर्वोपरविचारः, समर्थेन - ना.
 DELICACY, *s.* (Food) उन्नतः, परमाद्यं. DELICATE, *a.* प्रकृतिप्रेतः &c.
 DEMOCRACY, *s.* लोकप्रभुत्वं, सामान्यजनकर्मकराज्यं, लोकाधिपत्यं.
 DENOMINATOR, *s.* (Of a fraction) छेदः - दकः.
 DESIGN, *s.* मनोगतं, मनोरथः, कल्पना, इच्छितं, निश्चितं.
 DESPOT, *s.* स्वाधीनराजा *m.*, सायबराजा *m.*, स्वतन्त्रराजा.
 DESPOTISM, *s.* स्वतन्त्रता, स्वातन्त्र्यं, अनिवार्यशासनं.
 DESSERT, *s.* भोजनोत्तरफलाहारः, मुखशुद्धिः *f.*, मुखवासः.
 TO DESTINE, *v. a.* पूर्वनिर्णयं कृ. पूर्वानुमानं कृ, पूर्वकल्पनां कृ.
 DESTINATION, *s.* नियोजितविषयः, नियुक्तविषयः, नियुक्तस्थानं.
 DESTINED, *p. p.* पूर्वनिर्णयितः - ता - तं, पूर्वनियुक्तः &c., दैवकृतः &c.
 DESTINY, *s.* दैवयोगः, कर्मफलं, कर्मयोगः, दैवदशा, भविष्यत्, ब्रह्मलक्षितं; 'fulfilment of destiny,' कर्मयोगः.
 DEVOTEE, *s.* वैरागी *m.* (न), वैरागिकः. DEVOTION, *s.* भक्तियोगः.
 DIAGONAL, *s.* कर्णरेखा. DIAGONAL, *a.* कर्णोक्तः - तः - तः, कर्णरेखाकृतिः &c., कोणस्थः - स्था - स्थं, कोणगामी &c.
 DIAL, *s.* शकुपत्तं, कोलपत्तं. DIAL-PLATE, *s.* शकुपत्तं.
 DIAMETER, *s.* मध्यरेखा, मध्यसूत्रं, गर्भसूत्रं, पृष्ठाक्षरेखा.
 DIARRHŒA, *s.* सङ्गृहणी. DIARTHRITIS, *s.* चलसन्धिः *m.*
 DIARY, *s.* दिनवृत्तपत्रं, दिनवृत्तलेखः, दिनचरित्रलेखः, आह्निकपत्रं.
 DIFFERENTIAL CALCULUS, *s.* वेगलक्षणगणितं.
 DIFFICULT, *a.* दुःखी - खिनी - खि (न), कष्टसाध्यः - ध्या - ध्यं, श्रमसाध्यः &c., आयाससाध्यः &c., प्रयाससाध्यः &c., दुर्गमः - मा - नं, दुष्करः &c., सुदुष्करः &c.
 TO DIG UP, *v. a.* उत्खल्य. DIGGING, *s.* उत्खलनं.
 DIGRESSION, *s.* अवान्तरकथा, शाखा. DILIGENTLY, *adv.* अतन्द्रितम्.
 DIMPLE, *s.* हनुकूपिका. DIPHTHONG, *s.* सन्धिस्वरः.
 DIRECTION, *s.* (Line or course in which a body moves) दिक् *f.* (श); 'in the direction,' दिशि; 'a line is straight which goes in one direction, and curved which goes continually in a different direction,' या रेखा एकां दिशं गच्छेत् सा सरला या च प्रतिपदं भिन्नदिशं गच्छेत् सा वक्रा.
 DIRECTORY, *s.* पद्धतिग्रन्थः, पद्धतिः *f.* DIRGE, *s.* शोकगीतं.
 DISCHARGE, *s.* (Of matter) पृथक्सावः, पृथक्; 'to discharge matter,' पृथक् सु in caus., पृथक् (c. 1. पृथक्ते - पितृ).
 DISCOMPOSED, *a.* गतभूतिः - तः - तः, गतधैर्यः - ध्या - ध्यं, गतगाम्भीर्यः &c.
 DISCOMPOSURE, *s.* अस्वास्थ्यं, असमाधानं, अज्ञानिः *f.*, ज्ञानिभङ्गः.
 DISCORD, *s.* वैस्वर्ग्यं, विस्तरता, स्वरमेलनाभावः.
 TO DISSENT, *v. a.* उन्मूल्य. DISENTANGLED, *adv.* उन्मूलितः - ता - तं.
 TO DISSENT, *v. a.* असंशयं - तां कृ. असंशयकृ, वृत्तिभेदं कृ.
 DISPENSATION, *s.* (Divine) ईश्वरकर्मसुखदुःखनियोगः - (License) विधिभोचनं, विधिमूर्तिः *f.*, नियममूर्तिः *f.*
 DISPROPORTION, *s.* प्रमाथयैषम्यं, परिमाथयैषम्यं, प्रमाथयैक्यं.
 DISPROPORTIONATE, *a.* विषमपरिमाणकः - का - कं, न्यूनाधिकः - का - कं.
 DISPUTED, *p. p.* विप्रतिपक्षः - का - कं, विप्रतिपक्षमानः &c., वादास्पदं.
 TO DISSUADE, *v. a.* निवारणोपदेशं कृ. परावर्तनोपदेशं कृ, परावृत्तं in caus., परावर्तनं कृ, निवृत्तिं कृ, निवारणं कृ.
 DISTILLATION, *s.* सन्धिष्ठा, जलदेहनं, जलनिस्सारणं.

TO DIVIDE, *v. a.* (In Arith.) भञ्ज्, ह, भाजनं कृ. भजनं कृ.
 DIVIDED, *भञ्ज - क्ता - क्तं*, भाजितः - ता - तं; 'the product is divided by the first number,' यद्यः प्रथमेन हियते.
 DIVISIBILITY, *s.* (As a property of matter) साध्यत्वम्.
 DIVISION, *s.* (In Arith.) भजनं, भाजनं, लब्धं. DIVISOR, *s.* विभोजकः.
 DIVORCE, *s.* विवाहसन्ध्याभङ्गः *f.* - मोचनं, दाम्पत्यभङ्गः *f.*
 DOGMA, *s.* मूलतत्त्वं, मूलवाक्यं. DOG-LATIN, *s.* पिशाचभाषा.
 DONE, *p. p.* विहितः - ता - तं. DOSE, *s.* औषधपरिमाणं.
 DRAMATIS-PERSONÆ, *s.* पात्रं, पात्रवर्गः.
 DREAM, *s.* (Bad) दुष्टस्वप्नः; 'creation of d.,' स्वप्नमूर्तिः *f.*; 'interpretation of d.,' स्वप्नविचारः; 'interpreter,' स्वप्नविचारि *m.*
 DRIVING, *s.* सारथ्यं. DRONE, *s.* मधुमक्षिकातरः.
 DROPSY, *s.* ज्वामानं. DROUGHT, *s.* अर्षुः *f.*
 TO DROWN, *v. n.* जलमृत्युं प्राप्. DRUGGIST, *s.* योगविद्.
 DULNESS, *s.* जडता, भादं. DURATION, *s.* दीर्घत्वं, दीर्घः.
 DUTY, *s.* साध्यककार्यः; 'general d.,' साधारणधर्मः; 'peculiar d.,' स्वधर्मः, विशेषधर्मः; 'minor d.,' उपधर्मः, गौणधर्मः; 'neglect of one's d.,' स्वधर्मत्यागः.
 DYSPERSIA, *s.* अग्निमानस्यं, मन्दपाकः. DYNAMICS, *s.* गतिविद्या.

E.

ECLIPSE, *s.* यासः; 'day of e.,' ग्रहपक्षं *n.* (न), राहुपक्षं *n.*; 'duration of e.,' स्थितिः *f.*; 'total e.,' मोलनं.
 EFFECT, (To take) प्रभू. EFFACED, *p. p.* वितर्कितः - यो - यं.
 EFFLUVIUM, *s.* गन्धपरमाणुः *m.* EFFRONTERY, *s.* औद्धत्यं.
 EITHER, *pron.* (One of two) एकतरः - रा - रं. - (Of many) एकतमः &c.
 ELASTIC, *a.* पूर्वस्थितिगामी - मिनी &c., पूर्वस्थितिप्रापकः - का - कं, स्थितिस्थापकविशिष्टः - हा - हं, वेतसपृष्टः - तः - तं.
 ELEMENT, *s.* (As earth, air, &c.) भूतं, महाभूतं; 'the five e., or earth, air, fire, water and ākāśha,' पञ्चभूतानि, पञ्चमहाभूतानि, पञ्चता - त्वं, पातुजातः; 'reduction to order of the five e.,' पञ्चीकरणं; 'relation of an e. with its combinations,' प्रकृतिविकृतिभावः; 'the five subtle rudiments of the five e.,' पञ्चतन्मात्राणि. - (Seven elements of the body) सप्तधातवः *m. pl.* (नृ). These are, 1. chyle, रसः; 2. blood, रक्तं; 3. flesh, मांसं; 4. fat, मेदस्; 5. marrow, मज्जा; 6. bone, अस्थि; 7. semen, शुक्रं.
 ELLIPSE, *s.* अधिककलक्षितं, कवः.
 ELLIPSIS, *s.* पदमूलता, पदाकांक्षा, पदापेक्षा, वाक्यमूलता, वाक्याकांक्षा; 'supplying an e.,' साक्षादापूर्णा; 'word required to supply an e.,' अभावापूर्य्यपदः; 'word brought to supply an e.,' अभावाद्गतपदं - वाक्यं.
 EMIGRANT, *s.* स्वदेशत्यागी *m.*, देशान्तराधवासी, जन्मदेशत्यागी.
 ENDOWED, *p. p.* यौतकयुक्तः - क्ता - क्तं, यौतकसम्पन्नः &c., पुत्रियुक्तः &c.
 ENTHUSIASM, *s.* आवेशः, अतुलाहः, परमोत्साहः, अत्यारुहः *f.*
 EQUATOR, *s.* (Terrestrial) विषुववृत्तं, विषुवरेखा, विषुवचक्रं, विषुवमखण्डं, विषुववृत्तं, भूमध्यरेखा; 'radius of equator,' भूकरणः. - (Celestial) नाडीवृत्तं.
 EQUILIBRIUM, *s.* तुलासाध्यं, तुलासमता, समानगुरुत्वं.
 EQUINOCTIAL, (Point) मोलसन्धिः *m.*, विषुवं, ज्ञानिपातः.
 ESCAPE, *s.* उद्धारः. ESCAPED, (In battle) हतशेषः - वा - वं.
 ESOTERIC, *a.* गुप्तोक्तः - क्ता - क्तं, एकान्तोपदिष्टः &c., रसः कथितः &c.

ESPIONAGE, *s.* चेष्टानिरूपणं, चारद्वारावलोकनं, चारद्वारादर्शनं.
 ESPRIT, *s.* चमिमानं; 'de corps,' स्वगणाभिमानं; 'de pays,' देशाभिमानं.
 ESSENTIAL, *s.* आवश्यकविषयः, आवश्यकवस्तु *n.*, सारः.
 ETIQUETTE, *s.* सभाचाररीतिः *f.*, शिक्षाचाररीतिः *f.*, आदरोपचाररीतिः *f.*;
 'royal etiquette,' राजोपचारः, राजोपचाररीतिः *f.*
 EVERGREEN, *a.* सदाहरितपर्णः -श्री -श्री, सदाद्रूपर्णकः -का -कं.
 EVIDENCE, *s.* प्रमाणं; 'of sense,' प्रत्यक्षप्रमाणं; 'of inference,' अनु-
 मानप्रमाणं; 'of analogy,' उपमानप्रमाणं; 'of ordeal,' दिव्यप्रमाणं;
 'of profession,' भोगप्रमाणं; 'documentary evidence,' लेख-
 प्रमाणं; 'ocular,' दृक्प्रमाणः.
 EXACT, *a.* सम्यक् -मीची -म्यक् (ख). EXACTION, *s.* बलात्कारः.
 EXCLUDED, *p. p.* रुद्धप्रवेशः -शा -शं, अवरुद्धप्रवेशः &c., प्रतिषेद्धप्रवेशः.
 EXCLUSIVE, *a.* अनन्यप्राप्तः -स्वा -स्वं, अनन्यप्राप्तः &c., इतरप्राप्तः &c.
 EXCRESCENCE, *s.* चकुरः, कोलः; 'on a goat's neck,' मणिः *m.*
 EXECUTIVE, *a.* राज्यनियमप्रवर्तकः -का -कं, राज्यनियमप्रवर्तनाधिकारी,
 राज्यविधिप्रवर्तकः &c.
 EXECUTOR, *s.* मृत्युलेखप्रवर्तकः, मृत्युलेखप्रवर्तकः.
 To EXPECTORATE, *v. n.* कफोत्तिरणं कृ, स्नेहोत्तिरणं कृ.
 EXTEMPORARY, *a.* समयकल्पितः -ता -तं, समयोपस्थितः &c., पूर्वविचार-
 हीनः -ना -नं, पूर्वविचाररहितः -ता -तं, पूर्वचिन्ताहीनः &c.
 EYE, *s.* अक्षकं; 'of favour,' कृपादृष्टिः *f.*, कृपावलोकनं.

F.

FALLIBLE, *a.* भ्रमपार्थ, सम्भावितभ्रमः -ना -नं, भ्रमार्हः &c.
 FAR-GONE, (In love) दूरारुढप्रणयः -या -यं.
 To FATHER, *v. a.* पित्रुत्वारोपणं कृ, पित्रुत्वारोपणं कृ.
 FAULTLESS, *a.* (In form) अनवच्छात्रः -ज्जी -ज्जं.
 FEAR, *s.* आतङ्कः. FEATURE, *s.* मुखलक्षणं, मुखचिह्नं.
 FETTER, *s.* संरोधः. To FETTER, *v. a.* संरुध्.
 FEVER, *s.* (Arising from vitiation of the humour bile) पित्त-
 ज्वरः.—(Of the humour phlegm) कफज्वरः.—(Of the humour
 wind) वातज्वरः.—(Of the three humours) त्रिदोषात्मकज्वरः.—
 (Of the bile and wind) पित्तवातज्वरः.—(Of the bile and
 phlegm) पित्तकफज्वरः.—(With ague) शीतज्वरः; 'illusions of
 f.,' ज्वरमृष्टिः *f.*; 'inflammatory f.,' दाहज्वरः; 'slow f.,' जीर्णज्वरः.
 FIGURE, *s.* (In geometry) खेचं.—(In arithmetic) चङ्कः; 'figures,'
 चङ्कविद्या.—(Emblem) प्रतिरूपं, प्रतिविधं.—(In rhetoric) अल-
 ङ्कारः. The following are some of the common figures
 in rhetoric: 'Simile,' उपमा; 'Breaking the natural order
 of words in a sentence,' अनन्यः; 'Identification of the
 objects of a comparison,' रूपकः; 'Irony,' आक्षेपः; 'Allite-
 ration,' अनुप्रासः; 'Comparison,' उल्लेखः; 'Hyperbole,' अति-
 शयोक्तिः *f.*; 'Explanation of any peculiar condition, by
 coupling cause with effect,' विशेषोक्तिः *f.*; 'Dilating upon
 an idea, or accumulating expressions to throw light on
 an idea,' दीपकः; 'Dissimilitude of things compared in
 some respect to each other,' अतिरेकः; 'Describing the
 past or future as present,' भाविकः; 'Inverse comparison,
 or comparing new objects with some known object, as
 the moon, &c.,' प्रतीपः; 'Identity of objects compared to
 one another,' समं; 'Connexion of different objects by

common properties,' सामान्यं; 'Punning on words,' खेचः;
 'Climax,' सारं; 'Rhetorical use of the word without,' वि-
 नोक्तिः *f.*; 'Rhetorical use of the word with or along with,'
 सहोक्तिः *f.*; 'Change,' परिणामः; 'Recollection,' स्मृतिः *f.*;
 'Mistake,' भ्रान्तिः *f.*; 'Doubt,' सन्देहः; 'Applying a simile
 to other than its obvious application,' अपहृतिः *f.* And the
 following, the meaning of which is doubtful, प्राप्तः, उल्लेखः,
 तुल्ययोगिता, चवेष्टा.

FINE, *s.* साहसं; 'to be paid to the king,' राजदण्डः.
 FINGER, *s.* (Fore) प्रदेशिनी, तर्जनी.—(Middle) मध्यमा.—(Third
 or ring finger) अनामिका.—(Little) कनिष्ठा.
 FIRE, *s.* (Sacred or sacrificial) होमाग्निः *m.*, गृह्याग्निः, हुतं; 'hole
 or enclosed space for preserving it,' अग्निकुण्डं, कुण्डं, होम-
 कुण्डं, होमशाला; 'maintainer of it,' अग्निहोत्री *m.* (नं), अग्नि-
 होता *m.* (तृ); 'maintenance of it,' अग्निहोत्रं; 'particular
 wood for kindling it,' अरणिः -शी, रात्रिकारी -रिज्जा, पलाशः,
 खदिरः; 'widower's sacred fire,' विधुराग्निः.
 FISH, *s.* वल्कवान् *m.* (तृ). FISHERMAN, *s.* मत्स्यप्राहकः.
 FLAMINGO, *s.* मरालः. FLIGHT, (Of arrow) शरायणं, वातरायणं.
 To FLOAT, *v. n.* (As a boat) तृ.—(In the air) बायो बह्.
 FLOUR, *s.* धान्यचूर्णं. To FLOW, टु (c. l. द्रवति, द्रोतुं).
 FOCUS, *s.* किरणसमुदयस्थलं, किरणसमुदयविन्दुः *m.*, किरणसमाहारस्थलं.
 FONYNELLE, *s.* (In anatomy) साक्षात्पत्रं.
 FOOD, *s.* अभ्यवहारः, अभ्यवहार्यं, जेमनं; 'heavy f.,' जडाभं; 'savory
 f.,' मिष्टान्नं; 'wholesome f.,' स्वस्थान्नं; 'loathing of f.,' अन्नद्वेषः;
 'non-observant of the distinction of f.,' सर्वभक्षः, सर्वभक्षोन्मी &c.
 FOOT, *s.* (Hollow of) तलद्वयं; 'fallen at the feet of,' अरण्यगतः
 -ता -तं, अरण्यपतितः &c., पादलग्नः -ग्ना -ग्नं; 'water presented
 to wash the feet,' पादाब्धिः.—(Of a verse) पदं, अरण्य, पादः.
 FORCEPS, *s.* कङ्कचुलं. FORE-LOCK, *s.* भ्रमरकः, भ्रमरालकः.
 FORE-SKIN, *s.* श्लेष्माशयन्त्रं *n.* (नं), लिङ्गाशयन्त्रं *n.*, अयशयन्त्रं.
 FORMAL, *a.* यथामार्गः -गौ -गै, यथाविधिः -धिः -धि, यथापद्धतिः &c.
 FORMALIST, *s.* कर्मेनिष्ठः, क्रियानिष्ठः, वाङ्मयनिष्ठः, वाङ्मयनिष्ठः *m.*,
 वासोपचारी -रिणी &c.
 FORTIFICATION, *s.* (Science) दुर्गप्राकारादिरक्षणविद्या.
 FOSTER-MOTHER, *s.* उपमाता *f.* (तृ), पालकमाता.
 FRACTION, *s.* अपूर्णाङ्कः; 'vulgar f.,' शुद्धापूर्णाङ्कः; 'common mea-
 sure of a f.,' अपवर्तनः -त्रेकः; 'reduction of a fraction to a
 common denominator,' सवर्तनं, संश्लेषवर्तनं.
 FREELY, *adv.* यदृच्छया. FREQUENT, *a.* पीनः पुनिकः -की -कं.
 FRICTION, *s.* व्याघटनं, सङ्घटनं, संघर्षः.
 FRIEND, *s.* एकदुःखसुखः; 'acquired f.,' कृत्रिममित्रं; 'false f.,' कप-
 ठमित्रं, असन्निधं, दुर्मित्रं; 'friends and relations,' सुहृत्सखान्त्रिणः *m. pl.*
 FROM, *prep.* अप, वि. FRONT, *s.* पुरोभागः.
 FRONTISPIECE, *s.* ग्रन्थाग्रवर्तिचित्रं, ग्रन्थाग्रस्थचित्रं.
 FROST-BITTEN, *a.* हिमदग्धः -ग्ना -ग्नं, हिमग्रस्तः -स्ता -स्तं.
 FROZEN, *p. p.* हिमस्तम्भः -म्भा -मं, हिमस्तम्भितः &c., हिमग्रस्तः &c.
 FUNCTION, *s.* (In alg.) कर्मे *n.* FUR, *s.* सलोमचर्म *n.*

G.

GANDHAPPA. Their chief is called

GANESHA, *s.* (As having a rat for his vehicle, or attended by this animal as an emblem of sagacity) मूषिकाङ्कः, मूषिकाञ्जनः.
मूषकवाहनः.

GANGES, *s.* (As mother of Kṛtikiya) कुमारसूः. 'The Ganges of heaven,' स्वर्गगा, आकाशगङ्गा; 'of the infernal regions,' भोगवती.

GARLIC, *s.* कन्दू. GENTLEMAN, *s.* सभ्यजनः, सम्यक्पुरुषः.

GEOLOGICAL, *s.* भूस्तरविद्यासम्बन्धी - धिनी &c. - विषयकः - का - कं.

GEOLOGIST, *s.* भूस्तरविद्याज्ञः, भूस्तरनिरूपकः, क्षितिरचनाविद्.

GEOLOGY, *s.* भूस्तरविद्या, भूस्तरनिरूपणविद्या, क्षितिरचनाविद्या, क्षिति-
रचनाशास्त्रं, भूकषयशास्त्रं.

GEOMETRY, *s.* क्षेत्रमिति: *f.*, क्षेत्रस्यविद्या, भूमितिविद्या.

GOD, *s.* (Of gods) देवधिदेवः; 'inferior g.,' उपदेवः, उपदेवता;
'local g.,' स्थलदेवता; 'presiding g.,' अधिदेवः, अधिदेवता;
'tutelar g.,' इष्टदेवः, इष्टदेवता; 'recitation of the names of g.,' नामोच्चारणं;
'mother of the g.,' अदिति: *f.*; 'of the Daityas or demons,' दिति: *f.*

GONG, *s.* घटी, घण्टा. GOOD-BY, स्वस्ति. See ADIEU.

GRAIN, *s.* (Awed or bearded) शूकधान्यं; 'inferior g.,' उपधान्यः;
'lending g. at interest,' धान्यवर्धनं; 'against the g.,' विलोमः.

GRAMMAR, *s.* (Rules of) शब्दशासनं, शब्दशास्त्रिः.

TO GRATIFY, *v. a.* विनुद् in caus. GRATIFICATION, विनोदः.

GRAVITY, *s.* (Centre of) गुरुत्वकेन्द्रं.

TO GROW, *v. n.* वृध्, प्रचुरीभू, अधिकीभू.

GRUEL, *s.* मन्थः. GULF, *s.* (Bay) आसामतः.

H.

HABITUALLY, *adv.* सदा or शील or नियम in comp.; 'habitually dejected,' सदाविषादी - दिनी &c., निराविषादी &c.; 'silent,' मूषकीशीलः - ला - लं.

HAIR, *s.* (Falling off of the h.) इन्द्रलुप्तः - त्रं - प्रकः; 'dressed or tufted h.,' केशपाशः; 'parting of the h.,' सीमन्तः; 'ceremony of adjusting the parting during gestation,' सीमन्तोच्चयनं;
'line of h.,' रोमावलिः - ली; 'against the h.,' प्रतिलोमः &c., विलोमः &c.; 'with the h.,' अनुलोमः &c.

HALE, (With numerals); 'Thirteen and a half,' सार्द्धत्रयोदश.

HANDKERCHIEF, *s.* (Pocket) नासावाजनी.

HARANGUE, *s.* वाक्प्रबन्धः, भाषणं, सालङ्कारभाषणं.

HAVING, *part.* Often expressed by a Bahuvrihi compound; thus, 'speech, having joy for its subject,' वाक्यम् आनन्दविषयकं;
'a man having his father alive,' जीवन्वितृकः पुरुषः.

HEART, *s.* (Purity of) सन्नः शीघ्रः; 'knowledge of the h.,' सन्नज्ञानं;
'singleness of h.,' सन्नव्यवहारः; 'the h. and the life,' सन्न-
वीर्यं; in heart and deed, or with all one's heart,' सवासा-
भ्यनरं, सञ्ज्ञानना.

HEATHEN, *s.* मूर्तिपूजकः. HEATHENISM, *s.* मूर्तिपूजा.

HEAVEN, *s.* (Seat of the blessed) उन्नतलोकः, दिव्यलोकः, ऊर्ध्वलोकः.
'The heaven of Brahmā is ब्रह्मलोकः, सत्त्वलोकः, देवलोकः; 'of Vishnu,' वैकुण्ठं, विष्णुलोकः; 'of Śiva,' कैलासः, शिवलोकः;
'of Indra,' स्वर्गः, स्वर्गलोकः, इन्द्रलोकः, देवलोकः, सुरलोकः, सुरालयः—(State of final beatitude) मुक्ति: *f.*, मोक्षाः, सप्तपथैः,
केवल्यं, उद्धारः, निहिः *f.*, ब्रह्मसुखं, ब्राह्मसाधन्यं, निर्वोणं, ब्रह्मप्राप्तिः *f.*

प्रेयस् *n.*, निःप्रेयस्, महोदयः, निर्वृतिः *f.*, अपुनरावृत्तिः *f.*, अपुनर्भवः,
परमगतिः *f.*, उत्तमगतिः *f.*, परमपदं, सद्भुतः सध्वयः; 'The four states of heavenly bliss,' चतुर्विधाभुक्तिः *f.* These are, 1. 'Residence in heaven with the Deity,' सलोकता, सालोच्यं; 2. 'Bearing the likeness of the Deity in heaven,' सवृपता, सारूप्यं;
3. 'Being ever near or in the presence of the Deity,' समीपता, सामीप्यं; 4. 'Absorption into the essence of the Deity,' सायुज्यं

HEAVENLY-MINDED, *a.* परमार्थबुद्धिः - द्विः - द्वि. परमार्थसक्तः - क्त - क्तं.

HEEL, *s.* पृष्ठा: *f.* HEIR-APPARENT, *s.* (State of) यौवराज्यं.

HELIOTROPE, *s.* ग्रन्थिमान् *m.* (तृ), हस्तिशुल्की, अस्थिसंहारः.

HELL, *s.* (Region under the earth, or residence of the Nāgas, Asuras, Daityas, &c., and not to be confounded with Naraka or the place of punishment) पातालं, अपोभयनं, नागलोकः. There are seven of these Pātālas or lower regions, सप्तपातालं. These are, 1. सतलं, 2. वितलं, 3. पातालं, 4. रसातलं, 5. महातलं, 6. सुतलं, 7. तलातलं.—(Place of punishment after death) नरकः, निरयः, नारकः. The Naraka or Tartarus of the Hindús, is divided into numerous different places of torture; such as, 'the place paved with swords,' असिपत्रं; 'the place where the leaves of the trees are swords,' असिपत्रवनं; 'the place of great darkness,' सन्ध्यामिश्रं; 'a place in which the wicked are baked like pots,' तप्तकुम्भः, कुम्भीपाकः; 'the place of burning sand,' तप्तबालुकः &c., see under HELL, p. 340; 'abiding in h.,' नरकवासः; 'descending to h.,' अधःपतनं, अधोगतिः *f.*, नरकपतनं; 'judge of h.,' यमः; 'his messenger,' यमदूतः; 'road to h.,' नरकमार्गः, अधःपथः, धूममार्गः; 'punishment of h.,' यमदण्डः; 'pit of h.,' नरककुण्डं. Eighty-six of these pits are enumerated.

HELLEBORE, *s.* कटुरोहिणी, कटुकी. HEMORRHAIGE, रक्तप्रवाहः.

HEMP, *s.* विनया. HERCULEAN, *a.* महाप्रयत्नसाध्यः - ध्या - ध्यं.

HEREDITARY, *a.* पितृप्राप्तः - मा - मं, पितृक्रमप्राप्तः &c., दायलभः &c.

HERO, *s.* महारथः, युधिष्ठिरः, भीष्मः; 'drink of hero in battle, to elevate courage,' वीरपानं; 'post of danger wished for by heroes,' वीराशंसनं.

HERPES, *s.* विसर्पः, विसर्पिका, दृढः *m.*, पापः - मा (न).

HILLOCK, *s.* उपपर्वतः. HINDER, (Part) पाश्चात्यभागः.

HONEY, *s.* (Of flowers) मधु. HOOD, (Of snake) दृषी, स्फटा.

HORIZON, *s.* क्षितिजं, कुनं; 'sensible or visible horizon,' दृढि-
मय्यादा, चक्रवालः; 'glow of the horizon,' दिग्वाहः.

HORIZONTAL, *a.* क्षितिजैकमूखः - चा - चं; क्षितिजसममूखः &c.

HORSE-BACK, (Mounted on) सञ्चारुदः - टा, सञ्चारोहः &c.

HORSE-RADISH, *s.* शोभापन्नः. HOSPITAL, *s.* रोगिशाला.

HOSTILE, *a.* सन्निधः - चा - चं. HOSTILITY, अमित्रता.

HUMOUR, *s.* The three humours of the body are, 1. 'phlegm,' कफः; 2. 'bile,' पित्तं; 3. 'air or wind,' वायुः *m.*, वातः; 'disorder of any h.,' घातनाशः; 'vitiation of three h.,' त्रिदोषः, सन्निपातः; 'excess of any of the three h.,' प्रकोपः, उत्थलं; 'disorder resulting from vitiation of the phlegm,' कफविकारः, कफरोगः; 'of the bile,' पित्तविकारः; 'of the wind,' वातविकारः, वायविकारः.

HUNGRY, *a.* दग्धोदरः -रा -रं, क्षुधानलाविदग्धः -ग्धा -ग्धं.

HYDRAULICS, *s.* उदकगतिविद्या, जलगतविद्या -शास्त्रं.

HYDROGEN, *s.* जलजनकवायुः *m.*, उदकजनकवायुः *m.* -वायुः.

HYDROSTATICS, *s.* उदकस्थितिविद्या, उदकस्थितिशास्त्रं.

HYPERBOLA, *s.* अनकलछिन्नं; 'opposite, असूनकलछिन्नं.

I.

IMPREGNATED, *p. p.* संसृष्टः -ष्टा -ष्टे, गुणमिश्रितः &c., गुणयुक्तः &c.

INCLUDED, *p. p.* अन्तर्भूतः -ता -ते, अन्तःपाती &c., प्रतिष्ठितः -ता -तं.

INCOHERENT, (Speech) प्रलापः; 'one who talks so,' प्रलापी.

INDRA, *s.* (As lord of the Eastern quarter) प्राचीपतिः *m.*, प्राचीनवर्हीः *m.* (स्त्र). His vehicle is the elephant ऐरावतः.

TO INFECT, *v. a.* उपहन्. INFECTED, *p. p.* उपहतः -ता -तं.

INFERIOR, *a.* अधोभवः -वा -वं. INFERNAL, (Region) अवाची.

K. L. M. N. O. P. R.

KAMADEVYA, *s.* (As having an odd number of arrows) विषमेयः.

--(As having blossoms for arrows) पल्लवास्त्रः. His vehicle is a parrot, शुक्रः. Hence he is called शुक्रबाहः -हनः.

KĀRTIKEYA, *s.* (As god of war) महाशक्तिः *m.*, सिद्धसेनः.

LAY, *a.* व्यवहारिकः -की -कं. LAYMAN, व्यवहारी *m.*

LITIGATED, (Under litigation) विप्रतिपद्यमानः -ना -नं.

LONGER, (For a longer time) अधिककालं.

MANU, *s.* The names of the seven Manus are, 1. स्वयम्भुवः.

2. सारोषियः, 3. उत्तमः, 4. तामसः, 5. रैवतः, 6. चाक्षुषः, 7. वैवस्वतः.

The last is the Manu of the present period.

NEAR, (A well) उपकूपं. NEXT, *a.* उत्तरः -रा -रं.

OBTUSE-ANGLED, *a.* अधिककोणः -णा -णं, विशालकोणः &c.

PASSOVER, *s.* निस्तारोत्सवः. PASTURAGE, *s.* चरणस्थानं.

PATTERN, *s.* दृष्टान्तः. PAVEMENT, *s.* प्रस्तरचन्धनं.

PERPLEXED, *a.* उपायहीनः -ना -नं. PERSECUTION, *s.* दौर्गन्ध.

TO RECOIL, *v. n.* (As in fear) विकम्प्य (c. 1. -कम्प्यते -म्यन्तुं).

FINIS.

NO 19

ERRATA.

AGREEABLE, l. 3. *for* comfortable, *read* conformable.

l. 4. *for* योग्याः, *read* योग्यः.

ALOFT, *for* उर्ध्वं, *read* ऊर्ध्वं.

ANGRILY, *adv. for* कोपेण, *read* कोपेन.

TO APPRAISE, l. 2. *for* भूत्वं, *read* मूत्वं.

ARMOUR-BEARER, f broken, *read* सारहन्निः.

ATONEMENT, l. 1. *for* प्रायश्चित्तः, *read* प्रायश्चित्तं.

TO AUGMENT, v. n. l. 3. *transpose* वृह् in caus., to v. a.

TO BARTER, v. a. l. 3. *for* भायते प्रति, *read* भायमानं प्रति.

BASHFUL, l. 2. *for* क्रीडितः, *read* व्रीडितः.

BEFORE, l. 14. *for* पृष्ठकाले, *read* पृथक्काले.

BEING, l. 1. *for* सत्त्वं, *read* मत्त्वं.

BEQUEST, *for* उासवे, *read* आसवे.

TO BESTIR, l. 3. *for* अवसो c. 1., *read* अवसो c. 4.

BICIPITAL *for* द्विमूर्द्धेः, *read* द्विमूर्द्धेः.

BIT, l. 5. *for* किञ्चित्स्थूलतरं, *read* किञ्चित्स्थूलतरं.

BLAZING, l. 1. *for* ज्वालन्, *read* ज्वलन्.

TO BLOW, v. a. l. 7. *for* नासिकं, *read* नासिकां.

BROTHERLY, *adv. for* भ्रातृकप्रकारेण, *read* भ्रातृकप्रकारेण.

CARAWAY, l. 1. *for* सजसादा, *read* सजसोदा.

CHASE, s. l. 2. *for* भृगयाये, *read* मृगयाये.

TO CHECK, v. a. l. 3. *for* c. 9., *read* c. 7.

TO CHECKER, v. a. *for* चित्रयति, *read* चित्रयति.

CIPHER, s. l. 1. *for* सङ्कं, *read* सङ्कः.

TO CONCLUDE, v. a. *for* निवृत्, *read* निवृत्तं.

TO CONDEMN, v. a. l. 5. *for* c. 1., *read* c. 9.

COOK, s. l. 1. *for* सद्ः, *read* मद्ः.

COUPLE, s. l. 5. *for* शुक्लला, *read* शृङ्गला.

COURSE, s. l. 15. *for* भोजनपत्राणि, *read* -पात्राणि.

TO COURT, v. a. l. 6. *for* c. 1., *read* c. 2.

TO CRACK, v. n. l. 2. *for* विद्, *read* विट्.

TO DASH, v. a. l. 5. *for* पद्, *read* प्रद्.

DEBAUCH, l. 3. *for* व्यासनायेः, *read* व्यसनावेशः.

DECISION, l. 1. *for* -यणं, *read* -यनं.

DECREASE, l. 2. *for* न्यूनीभावः, *read* न्यूनीभावः.

TO DELIGHT, v. n. l. 4. *for* तोष्यति, *read* तुष्यति.

TO DESIGN, v. a. l. 4. *for* abl. case, *read* dat. case.

DETRACTION, l. 3. *for* अभ्यसया, *read* अभ्यसूया.

l. 4. *for* गुणापवादः, *read* गुणापवादः.

DEVOTED, l. 4. *for* सत्तिमान्, *read* भत्तिमान्.

DISCREETLY, *adv. for* सुविचार्यं, *read* सुविचार्य.

DOG, s. l. 2. *for* मृगदंशकः, *read* मृगदंशकः.

TO ELUCIDATE, l. 3. *for* दृष्टानेन, *read* दृष्टानेन.

ENTANGLEMENT, s. l. 2. *for* सङ्ख्यं, *read* साङ्ख्यं.

ESSENTIAL, a. l. 4. *for* गुर्वर्थः, *read* गुर्वर्थः.

EUROPEAN, s. *for* ऊरोपीयः, *read* यूरोपीयः.

TO EVADE, v. a. l. 1. *for* पलायित्वा, *read* पलायमानः.

TO EXCEL, l. 3. *for* सत्येति, *read* सत्येति.

EXTENUATION, l. 2. *for* पापापेक्षा, *read* पापोपेक्षा.

EYE, s. l. 18. *for* book, *read* hook.

TO FABRICATE, v. a. *for* -नीयते, *read* -मायते.

TO FEAST, v. n. *for* मनुष्य, *read* सनुष्य.

FIRE, l. 8. *for* अपाम्बितः, *read* अपाम्बितः.

GAOL, s. *for* बन्धनगृहं, *read* बन्धनगृहं.

IMMATURENESS, l. 4. *for* अपुष्कलता, *read* अपुष्कलता.

INTO, l. 16. *for* जलसाकृतः, *read* जलसाकृतः.

KINDLY, l. 2. *for* खेहेन, *read* खेहेन.

KRISHNA, l. 9. *for* sister, *read* brother.

LOUSY, l. 1. *for* युकालः, *read* युकालः.

LYING, *part* l. 4. *for* अपमूर्द्धशयः, *read* अपमूर्द्धशयः.

MEDICINE, l. 5. *for* साम्योपचारः, *read* सौम्योपचारः.

TO MOVE, v. a. l. 6. *for* सामाकृष, *read* समाकृष.

PERCEPTIBLE, l. 5. *for* दृष्टिमासः, *read* दृष्टिमासः.

PIT, l. 2. *for* मुचपुटे, *read* मूचपुटे.

PORTION, l. 4. *for* चूर्वांशः, *read* चूर्वांशः.

TO POSTPONE, l. 3. *for* पिलष, *read* विलष.

PRACTICE, l. 4. *for* वृत्तिः, *read* वृत्तिः.

TO PROJECT, v. a. l. 5. *for* plain, *read* plan.

TURKOIS, *for* वेदुयं, *read* वेदुयं.

मसूरी
MUSSOORIE

Acc. No.....

Please return this book on or before the date last stamped below.

[illegible]

R 423.912 Dic	अवाप्ति सं. 118683 ACC. No. 19
वर्ग सं. Class No.	पुस्तक सं. Book No.
लेखक Author	
शीर्षक Title	Dictionary, English and Sanskrit.
निर्गम दिनांक Date of Issue	उधारकर्ता की सं. Borrower's No.
	हस्ताक्षर Signature

423.912
Dic LIBRARY 19
LAL BAHADUR SHASTRI
National Academy of Administration
MUSSOORIE

Accession No. 118683

1. Books are issued for 15 days only but may have to be recalled earlier if urgently required.
2. An over-due charge of 25 Paise per day per volume will be charged.
3. Books may be renewed on request, at the discretion of the Librarian.
4. Periodicals, Rare and Reference books may not be issued and may be consulted only in the Library.
5. Books lost, defaced or injured in any way shall have to be replaced or its double price shall be paid by the borrower.

Help to keep this book fresh, clean & moving